2° 7. Can. 11.

49. 12

th. Sc. et thos. 515.

College S. J. Monachy 1730.

R. P. PETRI CATALANI

E' SOCIETATE JESU

UNIVERSI JURIS THEOLOGICO-MORALIS CORPUS INTEGRUM

Duobus Tomis comprehensum,

& in Partes Quatuor distributum;

Quarum Prima PRODROMUM ad Universum Jus Theologico-Morale continet. Secunda est DE DEO LOQUENTE. Tertia DE CHRISTO SANCTIFICANTE. Quarta demum DE ECCLESIA JUBENTE, PUNIENTE, & FAVENTE, in qua copiosissimus DE SANCTÆ CRUCIATÆ BULLA Tractatus habetur.

ACCESSERUNT PROPOSITIONES A' SUMMIS PONTIFICIBUS Damnatæ, & cuique Tomo Index Rerum amplissimus.

Tomus Secundus

TERTIAM, ET QUARTAM PARTEM COMPLECTENS.

VENETIIS,

Apud CHRISTOPHORUM ZANE sub Signo S. IGNATII.

MDCCXXVIII.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Bayerische Staats-Bibliothek München

R. P. PETRI

CATALANI

E SOCIETATE JESU

UNIVERSI JURIS

THEOLOGICO-MORALIS

CORPULUS INTEGRUM

Duobus Tomis comprehensum,

in Tres Quatuor distributum:

Quorum Prima Prodromum ad Universum Jus Theologico-Morale continet. Secunda et Pars Tertia Decalogum. Tertia De Christo Sanctificante. Quarta demum De Sociala Justitia, Punitiva, et Rigente, in qua copiosissimus De Sancta Eucharistia Bella Tractatus habetur.

ACCESSERUNT PROPOSITIONES A SUMMIS TONTIFICIBUS

Damnatæ, et eruptæ Tomo Undeno Rerum explicitarum.

Tomus Secundus

TERTIAM, ET QUARTAM PARTEM COMPLECTENS.

VENETIIS.

APUD CHRISTOPHORUM ZANE sub Signo S. IGNATII.

MDCCXXVIII.

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

Bayerische Staatsbibliothek München

INDEX
QUÆSTIONUM, ET CAPITUM
Tertiæ Partis.

QUÆSTIO I.

De Sacramentis in Genere.

Cap. 1. Quid ſit Sacramentum? Quotuplex ſit? Quomodo neceſſarium? & Qualiter differat Sacramentum novæ Legis ab antiquis?
Cap. 2. De Materia, & Forma Sacramentorum in Genere.
Cap. 3. De Cauſa efficiente Sacramentorum.
Cap. 4. De Requiſitis in Miniſtro Sacramentorum.
Cap. 5. De effectibus Sacramentorum & Charactere.
Cap. 6. De Subjecto Sacramentorum, & Requiſitis in ipſo.
Cap. 7. De Ritibus, & Cæremoniis ſervandis in Adminiſtratione Sacramentorum; & de Sacramentalibus.

QUÆSTIO II.

De Sacramento Baptiſmi.

Cap. 1. Quid ſit Baptiſmus? & Quotuplex?
Cap. 2. De Inſtitutione Sacramenti Baptiſmi; de ejus Neceſſitate, & quomodo differat à Baptiſmo Joannis?
Cap. 3. De Materia Baptiſmi.
Cap. 4. De Forma Baptiſmi.
Cap. 5. De Miniſtro Baptiſmi.
Cap. 6. De Subjecto Baptiſmi, ejuſque Diſpoſitionibus.
Cap. 7. De Effectibus Baptiſmi.
Cap. 8. An Baptiſmus aliquando repetendus? & de Cæremoniis in Baptiſmo ſolemni ſervandis.
Cap. 9. De Patrinis in Baptiſmo requiſitis.
Cap. 10. De Baptiſmo Sanguinis, ſeu Martyrio.

QUÆSTIO III.

De Sacramento Confirmationis.

Cap. 1. Quid ſit Confirmatio. Quando inſtituta? & quomodo Neceſſaria?
Cap. 2. De Materia, & Forma Confirmationis.
Cap. 3. De Miniſtro, & ſubjecto confirmationis.
Cap. 4. De effectibus confirmationis; & de cæremoniis in ea adminiſtranda.

QUÆSTIO IV.

De Sacramento Euchariſtiæ.

Cap. 1. Quid ſit Sacramentum Euchariſtiæ? Quando inſtitutum? & quomodo ſaluti Neceſſarium?
Cap. 2. De Unitate, & Multiplicitate Sacramenti Euchariſtiæ.
Cap. 3. De Materia Remota Sacramenti Euchariſtiæ.
Cap. 4. De Neceſſitate miſcendi aquam cum vino; & conſecrandi ſub utraque Specie.
Cap. 5. De conditionibus ad Materiæ conſecrationem requiſitis.
Cap. 6. De Forma Sacramenti Euchariſtiæ.
Cap. 7. Quomodo Chriſtus Dominus conſtituatur, & ſit præſens in Sacramento Euchariſtiæ?
Cap. 8. De effectibus euchariſtiæ.
Cap. 9. De Suſcipiente Euchariſtiam, & Diſpoſitionibus in eo requiſitis.
Cap. 10. Quænam Obligatio habeatur præmittendi confeſſionem ſacramentalem communioni?
Cap. 11. De Miniſtro Euchariſtiæ.

QUÆSTIO V.

De Euchariſtia ut Sacrificium eſt.

Cap. 1. Quid ſit Miſſa? An importet veram rationem Sacrificii? & in quonam conſiſtat hæc ratio?
Cap. 2. Quinam ſint Offerentes in ſacrificio miſſæ? & pro quibus offerri poſſit, & debeat miſſa?
Cap. 3. De effectibus ſacrificii miſſæ, & ejus valore.
Cap. 4. de miniſtro ſacrificii Miſſæ, & de ejus obligatione ad illud faciendum.
Cap. 5. Quibus diebus; quotuplex in die; & qua hora celebrari poteſt ſacrificium Miſſæ?
Cap. 6. De Loco, Altari, & ejus ornatu, vaſis, & ſacris veſtibus ad celebrandum requiſitis.
Cap. 7. De iis quæ ſacerdos obſervare debet in celebratione Miſſæ.

QUÆSTIO VI.

De Sacramento Pœnitentiæ

Cap 1. Quid ſit virtus Pœnitentiæ?
Cap 2. De ſacramento Pœnitentiæ, ejus exiſtentia, definitione, inſtitutione, & neceſſitate.
Cap. 3. De Materia ſacramenti pœnitentiæ.
Cap. 4. De contritione requiſita ad ſacrametum Pœnitentiæ.
Cap. 5. De confeſſione requiſita ad ſacramentum Pœnitentiæ.
Cap. 6. De Integritate requiſita ad confeſſionem ſacramentalem.
Cap. 7. De integritate confeſſionis quoad numerum peccatorum.
Cap. 8. De cauſis excuſantibus ab integritate confeſſionis omnium Mortalium.
Cap. 9. Quando confeſſio invalida eſt, & reiterari debet?
Cap. 10. De ſatisfactione?
Cap. 11. De forma ſacramenti Pœnitentiæ.
Cap. 12. De effectibus ſacramenti Pœnitentiæ.
Cap. 13. De Miniſtro ſacramenti Pœnitentiæ.
Cap. 14. Quam jurisdictionem habere debeat miniſter.
Cap. 15. De reſervatione caſuum.
Cap. 16. De Approbatione requiſita in Miniſtro ſacramenti Pœnitentiæ.
Cap. 17. De Bonitate, ſcientia, & obligationibus Miniſtri ſacramenti Pœnitentiæ.
Cap. 18. De ſigillo confeſſionis.

QUÆSTIO VII.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

Cap. 1. De Nomine, inſtitutione, & eſſentia extremæ unctionis.
Cap. 2. De Materia ſacramenti extremæ unctionis.
Cap. 3. De forma ſacramenti extremæ unctionis.
Cap. 4. De effectibus ſacramenti extremæ unctionis; & an reiterari poſſit?
Cap. 5. De ſubjecto hujus ſacramenti; & de partibus ungendis.
Cap. 6. De Miniſtro ſacramenti hujus, & de Ritibus ſervandis in ejus adminiſtratione.
Cap. 7. De Obligatione recipiendi hoc Sacramentum reſpectu infirmi, & illud miniſtrandi reſpectu Parochi.

QUÆSTIO VIII.

De Sacramento Ordinis.

Cap. 1. De Nomine, Natura, & Inſtitutione Sacramenti Ordinis.
Cap. 2. Quotuplex ſit Ordo? Et an omnes ſint Sacramenta?
Cap. 3. De Materia, & Forma Sacramenti Ordinis.
Cap. 4. De Effectibus Sacramenti Ordinis, & de Connexione Ordinum inter ſe.
Cap. 5. De Miniſtro requiſito ad Sacramentum Ordinis.
Cap. 6. De Subjecto Sacramenti Ordinis.
Cap. 7. De Moribus, Intentione, & Scientia requiſitis in Ordinandis.
Cap. 8. De Titulo ſufficienti ad Sacros Ordines ſuſcipiendos.

Cap. 9.

INDEX

Cap. 9. De Pœnis Promoventis ad Ordines Sacros ſine Titulo, & ipſius Promoti.
Cap. 10. De Temporibus Ordinationum, & de Interſtitiis ſervandis in receptione Ordinum.
Cap. 11. De Obligationibus Clericorum.

QUÆSTIO IX.

De Sacramento Matrimonii.

Cap. 1. Quid Sponſalia? Et quæ ad eorum valorem requirantur?
Cap. 2. Per quæ verba, & ſigna contrahantur ſponſalia? Et qualiter obligentur, qui pro aliis ſponſalia promittunt?
Cap. 3. De obligatione ex ſponſalibus proveniente.
Cap. 4. De iis, qui poſſint ſponſalia contrahere.
Cap. 5. An in celebratione ſponſalium pœna aliqua apponi poſſit pro firmiori eorum obligatione?
Cap. 6. An aliqua ſecuritas apponi poſſit in firmitatem ſponſalium? Et an apponi poſſint aliquæ Pactiones circa habitationis locum?
Cap. 7. Quem valorem habeant ſponſalia conditionata, & qualem obligationem inducant?
Cap. 8. De Arrhis, quæ apponuntur in Contractu Sponſalium.
Cap. 9. De Sponſalitia Largitate.

QUÆSTIO X.

De Diſſolutione Sponſalium.

Cap. 1. Quomodo diſſolvantur ſponſalia per Ingreſſum in Religionem?
Cap. 2. Quomodo diſſolvantur ſponſalia per ſuſceptionem Ordinis Sacri, aut per votum ſimplex Caſtitatis, Ordinis Sacri, vel Religionis poſt Sponſalia factum?
Cap. 3. Quomodo diſſolvantur prima ſponſalia ſecundis?
Cap. 4. Quomodo dirimantur ſponſalia per Matrimonium ſubſequens, aut impedimentum ſuperveniens?
Cap. 5. Quomodo diſſolvantur Sponſalia per lapſum Termini præfixi? aut per diſceſſum longinquum Sponſi?
Cap. 6. Quomodo diſſolvantur Sponſalia ob Fornicationem?
Cap. 7. Quomodo diſſolvantur Sponſalia per mutationem notabilem ſive Corporis, ſive Animi, aut Fortunarum?
Cap. 8. Quomodo Sponſalia diſſolvi poſſint per mutuum conſenſum, aut per dolum, vel metum?
Cap. 9. Reſolvuntur aliqua quæſita ad Diſſolutionem Sponſalium ſpectantia.

QUÆSTIO XI.

De Eſſentia, & Natura Matrimonii.

Cap. 1. Quid ſit Matrimonium? Quotuplex? Et quomodo obliget?
Cap. 2. Quandonam Matrimonium inſtitutum fuerit? Et quænam Matrimonia ſint Sacramentum?
Cap. 3. De Materia, Forma, & Miniſtro hujus Sacramenti.
Cap. 4. Quinam Conſenſus ad Matrimonium requiratur?
Cap. 5. De Matrimonio per Procuratorem contracto.
Cap. 6. De Fine, ob quem Matrimonium contrahi debet. Et de Matrimonio ſub conditione contracto.
Cap. 7. De Matrimonio cum metu celebrato.
Cap. 8. De Matrimonio Clandeſtino.
Cap. 9. De Denunciationibus Matrimonio præmittendis.
Cap. 10. De Præſentia Parochi requiſita ad Matrimonium.
Cap. 11. De Teſtibus requiſitis ad Matrimonium.
Cap. 12. De Pœnis Matrimonii clandeſtinè contracti.

QUÆSTIO XII.

De Proprietatibus Matrimonii, & iis quæ ad uſum illius ſpectant.

Cap. 1. De Unitate Matrimonii.
Cap. 2. De Indiſſolubilitate Matrimonii, & ejus Conſummatione.
Cap. 3. An Matrimonium diſſolvi poſſit ex Diſpenſatione Pontificis?
Cap. 4. An Matrimonium diſſolvi poſſit Ordine Sacro, aut Profeſſione ſolemni Religioſa?
Cap. 5. Quodnam tempus conceditur Conjugibus, ut poſſint deliberare de Religionis ingreſſu?
Cap. 6. De gignendis filiis, & Concupiſcentia ſedanda.
Cap. 7. De Poteſtate petendi debitum, & obligatione reddendi illud.
Cap. 8. Uſus Matrimonii quomodo immunis à culpa?
Cap. 9. An licita ſint Conjugibus Oſcula, Amplexus, & Tactus?

QUÆSTIO XIII.

De aliis Circumſtantiis, & Obligationibus Matrimonii.

Cap. 1. De Loco.
Cap. 2. De Tempore.
Cap. 3. De Cognatione Spirituali.
Cap. 4. De Affinitate.
Cap. 5. De Voto Caſtitatis,
Cap. 6. De Votis ſuſcipiendi Sacros Ordines, ingrediendi Religionem, & non contrahendi Matrimonium.
Cap. 7. De Certitudine, Opinione, & dubio Nullitatis Matrimonii.
Cap. 8. Quænam Probationes requirantur ad judicandum de Nullitate Matrimonii?
Cap. 9. De Obligationibus Conjugum ad mutuam habitationem, Subminiſtrationem alimentorum, & Correctionem.

QUÆSTIO XIV.

De Divortio, & Revaliditate Matrimonii.

Cap. 1. An Adulterium ſit cauſa ſufficiens Divortii?
Cap. 2. An habeatur Obligatio faciendi Divortium?
Cap. 3. An conjux innocens poſſit Divortium facere propria authoritate, an verò requiratur judicis ſententia?
Cap. 4. In quibus Caſibus fieri nequeat Divortium ob Adulterium?
Cap. 5. Quomodo procedere debeat conjux innocens, qui Divortium judicialiter tentare intendit?
Cap. 6. Quonam pacto conjux innocens ſe gerere poſſit facto jam Divortio ſive authoritate propria, ſive per judicis Sententiam?
Cap. 7. De aliis Cauſis ultra Adulterium, ob quas Divortium fieri poſſit.
Cap. 8. Quem conjugem ſequantur filii Divortio facto? & an dos reſtituenda Uxori?
Cap. 9. De Divortio inter conjuges ob Votum Caſtitatis, Religionis ingreſſum, aut Suſceptionem Ordinis Sacri.
Cap. 10. Quomodo revalidandum Matrimonium invalidum?

QUÆSTIO XV.

De Impedimentis Matrimonii, & eorum Diſpenſatione.

Cap. 1. Quotuplex ſit Impedimentum Matrimonii? & à qua Poteſtate ſtatui poſſit?
Cap. 2. De Impedimentis impedientibus tantum.
Cap. 3. De Impedimentis Dirimentibus; & primò de Errore.
Cap. 4. De Impedimento Conditionis Servilis.
Cap. 5. De Impedimento Voti.
Cap. 6. De Impedimento Cognationis Naturalis, ſeu Conſanguinitatis.
Cap. 7. De Impedimento Cognationis Spiritualis.
Cap. 8. De Impedimento Cognationis Legalis.
Cap. 9. De Impedimento Criminis.
Cap. 10. De Impedimento Cultus Diſparis.
Cap. 11. De Impedimento Vis.
Cap. 12. De Impedimento Ordinis.
Cap. 13. De Impedimento Ligaminis.
Cap. 14. De Impedimento Publicæ honeſtatis.
Cap. 15. De Impedimento Ætatis requiſitæ.
Cap. 16. De Impedimento Affinitatis.
Cap. 17. De Impedimento Impotentiæ.
Cap. 18. De Impedimentis Clandeſtinitatis, & Raptus Mulieris.
Cap. 19. De Diſpenſationibus Impedimentorum Dirimentium.

INDEX QUARTÆ PARTIS.

QUÆSTIO I.

De Primo Præcepto Ecclesiæ, Jejunio, & Abstinentia à carnibus.

Cap. 1. UNde dictum Jejunium? Quotuplex sit? Et quodnam Ecclesiasticum?
Cap. 2. De Abstinentia à carnibus, & aliis quibusdam cibis tempore Jejunii.
Cap. 3. De Unica Refectione.
Cap. 4. De Hora sumendi Refectionem in Jejunio? Et quomodo aperienda in confessione peccata contra Jejunium?
Cap. 5. Quomodo jejunandum? Quo Jure, & sub qua obligatione?
Cap. 6. Quinam jejunare teneantur; & quinam deobligentur; & ob quas Causas?

QUÆSTIO II.

De Secundo Præcepto Ecclesiæ, Auditione Sacri.

Cap. 1. Quam obligationem habeant Fideles audiendi Sacrum diebus Festis.
Cap. 2. De Causis excusantibus à Præcepto audiendi Sacrum.

QUÆSTIO III.

De Tertio Præcepto Ecclesiæ, Confessione annua.

Cap. Unic. De obligatione Confessionis faciendæ saltem semel in anno.

QUÆSTIO IV.

De Quarto Præcepto Ecclesiæ, Communione in Paschate.

Cap. Unic. De obligatione sumendi Eucharistiam in Paschate.

QUÆSTIO V.

De Quinto Præcepto Ecclesiæ, Decimis.

Cap. 1. Quid sit Decima? Quotuplex? Et quo jure solvenda?
Cap. 2. Quinam teneantur ad Decimas Personales solvendas? Et quibus?
Cap. 3. Quinam teneantur ad Decimas Prædiales, & Mixtas? Ex quibus rebus solvi debent? Quo loco, & tempore? Et quibus?
Cap. 4. Quibus Personis Ecclesiasticis debeantur Decimæ Jure Communi? Et si Personæ Laicæ possint Decimas possidere, & præscribere?
Cap. 5. Quomodo tolli possit obligatio solvendi Decimas?
Cap. 6. Causa Decimarum coram quo Judice agitanda? Et quænam Pœnæ sint latæ contra non solventes, impedientes, aut usurpantes Decimas?
Cap. 7. De Primitiis, & Oblationibus?

QUÆSTIO VI.

De Censuris in Communi.

Cap. 1. Quid Censura? Et quotuplex sit?
Cap. 2. An sit in Ecclesia Potestas ferendi Censuras? Et quibus competat?
Cap. 3. Quænam Conditiones necessariò requirantur ad ferendam Censuram? Et quinam Ritus servandus sit in ea ferenda?
Cap. 4. Quænam Causa requiratur ad ferendam Censuram?
Cap. 5. Contra quos Censura ferri possit?
Cap. 6. An Censura incurri possit ob culpam alterius & an idem possit plures incurrere Censuras? Et an in Censuris latis contra Facientes comprehendantur Mandantes, & Consulentes?
Cap. 7. De Fine, & effectibus Censuræ? Et an hi effectus suspendi possint?
Cap. 8. De Causis excusantibus ab incurrendo Censuram, & ejus effectus.
Cap. 9. De Absolutione à Censuris.

QUÆSTIO VII.

De Excommunicatione.

Cap. 1. Quid sit Excommunicatio, & quotuplex?
Cap. 2. Quis Excommunicare possit? Et quis Excommunicari? Et ob quam causam? Et quomodo ferenda excommunicatio?
Cap. 3. Quonam Jure privetur Excommunicatus Communione Fidelium? Et quinam sit excommunicatus vitandus, & qui toleratus?
Cap. 4. De effectibus excommunicationis majoris. Et primò de Privatione Communium Ecclesiæ Suffragiorum.
Cap. 5. De secundo effectu excommunicationis, nempe privatione passiva Sacramentorum.
Cap. 6. De tertio effectu excommunicationis, privatione scilicet activa Sacramentorum, & Sacrificii Missæ.
Cap. 7. De quarto effectu excommnnicationis, nempe privatione Divinarum Rerum, & Ecclesiastica sepultura.
Cap. 8. De quinto effectu excommunicationis, privatione videlicet Beneficii Ecclesiastici, ejusque fructuum, & proventuum.
Cap. 9. De sexto effectu excommunicationis, privatione scilicet jurisdictionis Ecclesiasticæ.
Cap. 10. De septimo effectu excommunicationis, privatione communicationis Fori.
Cap. 11. De octavo effectu excommunicationis, annullatione cujusvis rescripti, & privatione obligationis civilis, & contractus.
Cap. 12. De nono effectu excommunicationis, privatione communicationis politicæ, & civilis.
Cap. 13. In quibus casibus licita sit communicatio cum excommunicato vitando?
Cap. 14. De effectibus remotis excommunicationis.
Cap. 15. De excommunicatione minori.

QUÆSTIO VIII.

De Excommunicationibus in Particulari.

Cap. 1. De Excommunicationibus in Bulla Cœnæ Domini contentis.
Cap. 2. De Excommunicatione Summo Pontifici reservata in Decreto Juris ob violentam manuum injectionem in Clericos, vel Monachos.
Cap. 3. De Excommunicationibus Pontifici reservatis in quinque Libris Decretalium.
Cap. 4. De Excommunicationibus Pontifici reservatis in sexto Libro Decretalium.
Cap. 5. De Excommunicationibus Pontifici reservatis in Libris Clementinarum.
Cap. 6. De Excommunicationibus Pontifici reservatis in Libris extravagantium.
Cap. 7. De Excommunicationibus Pontifici reservatis extra Corpus Juris.
Cap. 8. De Excommunicationibus in Corpore Juris latis non Reservatis.
Cap. 9. De Excommunicationibus extra Corpus Juris latis non Reservatis.

QUÆSTIO IX.

De Suspensione.

Cap. 1. Quid sit suspensio? Quotuplex? Et quomodo differat à reliquis Censuris, & Pœnis.
Cap. 2. Quinam suspensionem ferre possint? Et qui suspendi possint?
Cap. 3. Ob quam causam ferri possit suspensio? Et qua Forma ferenda sit?
Cap. 4. De Effectibus Suspensionis.
Cap. 5. Quodnam peccatum committat violans suspensionem? Et quas pœnas incurrat?
Cap. 6. Quomodo suspendi possit sententia suspensionis per appellationem?
Cap. 7. Quomodo suspensio jam incursa suspendi possit præter appellationem? Et de ejus absolutione, & dispensatione.
Cap. 8. De suspensionibus in particulari, sive in Corpore Juris latis; sive extra illud ob pravam ordinis susceptionem.
Cap. 9. De suspensionibus ipso Jure latis ob pravum usum suscepti ordinis.
Cap. 10. De suspensionibus ipso Jure latis contra Clericos violantes obligationes sibi impositas.
Cap. 11. De suspensionibus latis contra Episcopos, & Capitula.
Cap. 12. De suspensionibus latis contra Religiosos.
Cap. 13. De Depositione, & Degradatione.

QUÆSTIO X.

De Interdicto.

Cap. 1. Quid sit interdictum? Et quotuplex?
Cap. 2. Quæ loca comprehendat interdictum locale. Et quas personas interdictum personale?
Cap. 3. De causis interdicti.
Cap. 4. De effectibus interdicti. Et primò de privatione activa, & passiva Sacramentorum.

INDEX

Cap. 5. De ſecundo effectu interdicti, privatione Divinorum Officiorum.
Cap. 6. De tertio effectu interdicti, privatione Eccleſiaſticæ ſepulturæ.
Cap. 7. De quarto effectu interdicti, excluſione ab ingreſſu Eccleſiæ.
Cap. 8. De aliis effectibus interdicti; deque ejus violatione; & de pœnis ob ejus violationem.
Cap. 9. De relaxatione, & abſolutione interdicti, & qualiter ceſſet.
Cap. 10. De caſibus, pro quibus interdictum ipſo jure latum eſt.
Cap. 11. De Ceſſatione à Divinis.

QUÆSTIO XI.

De Irregularitate.

Cap 1. De Irregularitatis nomine, natura, & diviſione.
Cap 2. De cauſa efficiente, materiali, & formali irregularitatis.
Cap. 3. De iis, quæ requiruntur ad irregularitatem incurrendam.
Cap. 4. Quid agendum in dubiis irregularitatis?
Cap. 5. De effectibus irregularitatis?
Cap. 6. De relaxatione, & diſpenſatione irregularitatis.
Cap. 7. De irregularitatibus ex defectu. Et primò de Bigamia.
Cap. 8. De irregularitate proveniente ob defectum Animæ.
Cap. 9. De irregularitate ob defectum natalium.
Cap. 10. De irregularitate ob defectum ætatis, & libertatis.
Cap. 11. De irregularitate ex defectu corporis.
Cap. 12. De irregularitate ex defectu lenitatis.
Cap. 13. De irregularitate in bello juſto, & injuſto.
Cap. 14. De irregularitatibus ex delicto, vel quaſi delicto provenientibus. Et primò de ea, quæ provenit ex homicidio, vel mutilatione, injuſtis, & voluntariis.
Cap. 15. De irregularitate ex homicidio, vel mutilatione caſuali.
Cap. 16. Quomodo immunis eſſe poſſit ab irregularitate, qui alium occidit in defenſionem ſui, ſuorum bonorum, vel proximi?
Cap. 17. De irregularitate ob exercitium Chirurgiæ, vel Medicinæ.
Cap. 18. De irregularitate ex crimine Hæreſis, ac de Neophytis.
Cap. 19. De irregularitate proveniente ex infamia, & ex publica pœnitentia.
Cap. 20. De irregularitate ob iterationem Baptiſmi.
Cap. 21. De irregularitate ob illicitam ordinum ſuſceptionem.
Cap. 22. De irregularitate ob exercitium ordinum, quos quis non habet.
Cap. 23. De irregularitate ob exercitium ordinum tempore Cenſuræ.

QUÆSTIO XII.

De Suffragiis, Indulgentiis, & Jubilæis.

Cap. 1. De Suffragiis.
Cap. 2. De Indulgentiis, & Theſauro Eccleſiæ.
Cap. 3. Quotuplex ſit Indulgentia?
Cap. 4. Quinam poſſint concedere Indulgentias?
Cap. 5. De forma ſervanda in conceſſione Indulgentiæ? Quomodo interpretari debeat? Et quænam cauſa requiratur ad conceſſionem illius?
Cap. 6. De conditionibus requiſitis ad lucrandum indulgentiam.
Cap. 7. Quomodo indulgentia applicari poſſit Animabus Purgatorii?
Cap. 8. Quando Indulgentia ceſſet?
Cap. 9. De Jubileis.

QUÆSTIO XIII.

De Bulla Cruciatæ.

Cap. 1. De Bulla vivorum, quid ea ſit? Et quas conditiones requirat in ſuſcipientibus illam?
Cap. 2. Qui Bullam concedere poſſint? Quibus locis conceſſa ſit? Et quibus perſonis.
Cap. 3. De tempore, quo Bulla durat.
Cap. 4. De Privilegiis in Bulla contentis. Et primò de indulgentiis.
Cap. 5. De Privilegiis Bullæ tempore interdicti.
Cap. 6. De Privilegiis Bullæ circa Abſolutionem à Reſervatis, Cenſuris, & Pœnis.
Cap. 7. De Privilegiis Bullæ pro commutatione votorum.
Cap. 8. De privilegio Bullæ circa cibos vetitos.
Cap. 9. De Bulla Lacticiniorum.
Cap. 10. De Bulla Compoſitionis.
Cap. 11. De Bulla Defunctorum.
Cap. 12. De Facultatibus conceſſis Commiſſario Cruciatæ.

QUÆSTIO XIV.

De Beneficiis Eccleſiaſticis.

Cap. 1. Quid ſit beneficium Eccleſiaſticum? Et Quotuplex.
Cap. 2. De conditionibus, & qualitatibus beneficiorum regularium, & ſæcularium.
Cap. 3. De qualitatibus beneficii duplicis, & ſimplicis.
Cap. 4. De qualitatibus beneficii perpetui manualis.
Cap. 5. De qualitatibus Cappellaniarum.
Cap. 6. De Præſtimoniis, Hoſpitalibus, Vicariis, Commendis, & qualitatibus eorum.
Cap. 7. De Coadjutoriis, & qualitatibus earum.
Cap. 8. De Penſione, & ejus qualitatibus.
Cap. 9. Quibus modis acquiri poſſint beneficia?
Cap. 10. Quid, & quotuplex ſit Jus Patronatus; & quibus modis acquiratur?
Cap. 11. Reſolvuntur nonnullæ difficultates ad Jus Patronatus ſpectantes.
Cap. 12. De electione, & ejus confirmatione, ac poſtulatione.
Cap. 13. De collatione beneficiorum, & eorum collatore. Et primò de Pontifice, & ejus reſervatione.
Cap. 14. De poteſtate Legatorum in beneficiis conferendis.
Cap. 15. De poteſtate ordinarii Collatoris in beneficiis conferendis.
Cap. 16. Quomodo competat collatio beneficiorum Capitulo Sede Vacante, & Vicario Generali Epiſcopi?
Cap. 17. Qualiter beneficium acquiratur acceptatione, & poſſeſſione juridica? Et quomodo acquiri poſſit devolutione, & provideri?
Cap. 18. De forma, & conditionibus ſervandis in proviſione beneficiorum.
Cap. 19. Examen per concurſum in quibus beneficiis faciendum? Et quomodo facto examine electio, collatio, aut inſtitutio Parochialis facienda?
Cap. 20. Quo tempore beneficia provideri valeant?
Cap. 21. De qualitatibus, & conditionibus requiſitis in conferendis beneficiis ex parte ſuſcipientium illa?
Cap. 22. De oneribus, & utilitatibus beneficiariorum; & præcipuè de obligatione expendendi fructus è beneficiis exceptos in pios uſus.
Cap. 23. De onere beneficiariorum ad reſidendum, & ſuſcipiendum ordines ratione beneficii.
Cap. 24. De vacatione beneficiorum per obitum, & reſignationem.
Cap. 25. De vacatione beneficiorum cauſa permutationis.
Cap. 26. De Vacatione beneficii per aſſecutionem alterius incompatibilis.
Cap. 27. De vacatione beneficiorum per promotionem ad Epiſcopatum, Abbatiam, aut Prælaturam Collegiatæ. Et de vacatione ob matrimonium contractum, vel ingreſſum Religionis.
Cap. 28. De vacatione beneficiorum ex diſpoſitione juris, aut ex Sententia Judicis.
Cap. 29. De erectione, mutatione, & ſuppreſſione beneficiorum.
Cap. 30. De diſmembratione, & diviſione beneficiorum.
Cap. 31. De Unione Beneficiorum.

QUÆSTIO XV.

De Bonis Eccleſiæ non alienandis.

Cap. 1. Quid veniat nomine alienationis? Et quænam Bona Eccleſiaſtica prohibeantur alienari?
Cap. 2. Quo jure prohibita ſit alienatio bonorum Eccleſiaſticorum? Sub quibus pœnis? Et quibus perſonis facta?
Cap. 3. De cauſis, ob quas alienatio bonorum Eccleſiaſticorum validè, & licitè fieri poſſit.
Cap. 4. De Solemnitatibus requiſitis ad validitatem contractus alienationis bonorum Eccleſiaſticorum.

PARS

PARS TERTIA
UNIVERSI JURIS
THEOLOGICO-MORALIS.

CHRISTUS SANCTIFICANS.

CONtinet Pars ista omnia ea, quæ ad Confectionem, Administrationem, & Receptionem Sacramentorum à Christo Domino Institutorum spectant; ideò Christus Sanctificans nuncupatur: ex Sacramentis quidem nostram Sanctificationem agnoscimus. Ut autem distinctiùs in eis explicandis procedamus, priùs de Sacramentis in Genere, postea de ipsis in Particulari pertractandum erit. Expedit verò præmittere, quid veniat in tota hac nostra Materia Nomine Sacramenti. Nomen autem Sacramentum à Sacro Ethymologiam habet, variis tamen modis accipi solet non solùm à profanis, verùm etiam ab Ecclesiasticis Scriptoribus. Nam 1. *antiquitus accipiebatur ad significandam pecuniam in loco sacro depositam à litigantibus penes Pontificem, ut testatur Varro* lib. 4. de Lingua latina. 2. *accipitur pro Juramento ipso, aut pro ipsa re Juramento firmata; quæ acceptio frequens est penes Juris Canonici, & Civilis Peritos: ut patet* ex Cap. Si Juramenta 22. quæst. 4. & ex Leg. Sacramenta Puberum. Cod. Si adverſ. Vendit. 3. *sumitur ad significandum secretum, ut constat ex illo Tobiæ* 12. Sacramentum Regis abscondere bonum est. 4. *ad significandum Mysterium, nam quod penes Ecclesiasticos scriptores Latinos Sacramentum dicitur, penes Ecclesiasticos scriptores Græcos Mysterium nuncupatur, ut clarè constat* ex Sapient. 2. Nescierunt Sacramentum Dei. *Pauli* ad Ephes. 1. Ut notum faceret Sacramentum voluntatis suæ, & 1. ad Timoth. 3. Magnum est Pietatis Sacramentum. 5. *denique accipitur pro re sacra, occultum quid Divinum, & supernaturale significante, à Christo Domino instituta ad gratiam conferendam: ut habet Bellarminus* lib. 1. de Sacramentis cap. 2. *Navarrus* in Summa cap. 22. numer. 1. *& alii Doctores passim. Et de Sacramento in hac ultima acceptione explicato nobis sermo est.*

QUÆSTIO PRIMA.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

ANtequam quæ propria ſunt uniuſcujuſque Sacramenti in Particulari explicemus, opus eſt, ut quæ communia ſunt omnibus Sacramentis, priùs tradamus; adeoque Quæſtionem præmittimus de Sacramentis in Genere, acturi poſtea per ſubſequentes quæſtiones de ipſis in Particulari.

CAPUT PRIMUM.

Quid ſit Sacramentum? Quotuplex ſit? Quomodo neceſſarium? Et qualiter differat Sacramentum novæ Legis ab antiquis?

1 *Proponitur communior Definitio Sacramenti in Genere.*
2 *Explicatur Definitio propoſita.*
3 *Excluduntur aliqua à ratione Sacramenti.*
4 *Sacramenta novæ Legis ſeptem ſunt, nec plura, nec pauciora.*
5 *Aſſignatur congruentia, ut potiùs ſeptem inſtituta fuerint, non verò plura, aut pauciora.*
6 *Ille ordo Sacramentorum inter ſe admittitur, qui approbatur à Tridentino.*
7 *Explicatur quomodo Sacramenta genericè accepta neceſſaria ſint ad ſalutem.*
8 *Sacramenta novæ Legis diſcriminantur à Sacramentis Veteris Legis.*
9 *Aſſignatur diſcrimen.*
10 *An Circumciſio diſtinguatur à Sacramentis novæ Legis?*
11 *An Martyrium differat à Sacramentis?*

1 SACRAMENTUM Genericè acceptum variè à Doctoribus definitur: ſed quia alienum puto à noſtro Inſtituto, tam varias definitiones recenſere; ideo communiorem propono: Eſt Signum Sacrum ſenſibile ex ſtabili Inſtitutione Chriſti Domini ordinatum ad noſtram juſtificationem non ſolùm ſignificandam, ſed cauſandam. Sic communiter Doctores ex Magiſtro Sentent. *in* 4. *diſt.* 1. & ex D. Thoma 3. *par. quæſt.* 60. *art.* 2. quamvis magna lis ſit inter Scholaſticos. Optima reputatur hæc definitio, cum contineat omnes Leges bonæ definitionis, & omnia ad eſſentiam Sacramenti requiſita aſſignat.

2 Nam ad eſſentiam Sacramenti requiritur, quòd ſit ſignum, & non quodcumque ſed ſacrum, tum ex parte ſui, tum ex parte rei ſignificatæ, ſcilicet gratiæ formaliter juſtificantis, & ſanctificantis homines. Debet quoque eſſe ſenſibile, aliàs non eſſet bene accommodatum hominibus, ſi ſenſibus percipi non poſſet; quamvis ſignificet inviſibilem gratiam, & noſtram juſtificationem. Inſuper debet eſſe permanens ex ſtabili Inſtitutione Chriſti Domini, cum Sacramentum ex natura ſua habeat infallibiliter cauſare gratiam, quam ſignificat, niſi ex parte ſuſcipientis ponatur impedimentum, & obex; & conveniens erat, quòd medium aſſumptum ad Deum colendum, & Dei Populum ſanctificandum permanenter, & ſtabiliter ſignificaret, & cauſaret veram ſanctitatem ex opere operato, hoc eſt, uſu ſuo, & ſua applicatione, ac per propriam efficaciam; & non ex opere operantis, ſeu per diſpoſitionem, & actum miniſtrantis Sacramentum, aut illud recipientis; quamvis in adultis requirantur ad effectum Sacramenti, non ut cauſa, ſed ut conditio ſine qua non, ut habent communiter Doctores.

3 Ex dictis ſit 1. non fuiſſe verè Sacramenta verba illa Chriſti Domini, quibus Magdalenæ dixit: *remittuntur tibi peccata tua*; nec illa, quibus Apoſtolis dixit: *Accipite Spiritum Sanctum*; nec linguas ignitas die Pentecoſtes apparentes in Cœnaculo ſuper capita Diſcipulorum: ratio eſt, quia licèt fuerint ſigna ſenſibilia inſenſibilis gratiæ, quam ſignificabant; non erant tamen ſigna ſtabilia, firma & permanentia, ut requiritur ad rationem veri Sacramenti: ut docent Suarez 3. *par. quæſt.* 60. *diſp.* 1. *ſect.* 3. *concl.* 3. Layman *lib.* 5. *tract.* 1. *cap.* 2. *in fin.* & Coninch *quæſt.* 60. *art.* 4. *dub.* 1. *n.* 21.

Fit 2. Sacramentalia non eſſe propriè Sacramenta: ratio eſt, quia non habent conferre gratiam ex ſuo uſu, per ſe, ac per propriam efficaciam ex opere operato: ut rectè adnotant Suarez 3. *par. diſp.* 15. *ſect.* 2. & Coninch *diſp.* 60. *art.* 2. *num.* 20.

Fit 3. Sacrificium formaliter acceptum non eſſe Sacramentum: ratio eſt, quia immediatè, & per ſe non fuit inſtitutum ad ſanctificandum ſacrificantem, aut Populum; ſed ad colendum Deum, & in atteſtationem ejus ſupremæ excellentiæ, ac Domini. Quamvis Sacrificium novæ Legis materialiter ſumptum ſit Sacramentum; importat ſiquidem hoſtiam immediatè, & per ſe ſignificantem, & cauſantem veram Sanctitatem, & gratiam. Sic Layman *lib.* 5. *tract.* 1. *cap.* 2. Coninch *l. c. n.* 22. Suarez, Filliuccius, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Sacram. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *pun.* 1. *n.* 4.

Sacramenta novæ Legis ſeptem eſſe, nec plura, nec 4
pauciora, fide ſanctum eſt, ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ.* 7. *can.* 1. & ex aliis Conciliis Conſtantienſi, & Florentino: ea namque ſunt Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema unctio, Ordo, & Matrimonium; de quibus mentio fit in variis Scripturæ locis: nam Baptiſmus innuitur *Joann.* 3. Confirmatio *Actuum* 8. *&* 19. Euchariſtia *Matth.* 26. Pœnitentia *Joann.* 20. Extrema unctio *Jacob.* 5. Ordo *Matth.* 26. Matrimonium *Paul. ad Epheſ.* 5.

Congruentia autem, cur potiùs ſeptem inſtituta 5
fuerint Sacramenta, non verò plura, nec pauciora; deſumpta eſt ex analogia quadam ad vitam corporalem, quamvis alii alias aſſignent: nam ſicuti homo in Vita corporali ſeptem modis perficitur tum quoad ſe, tum quoad Communitatem; ita etiam integrè perficitur ſeptem Sactamentis in vita ſpirituali tum quoad ſe, tum quoad Communitatem. Homo namque in vita corporali 1. generatur, & in ſpirituali regeneratur per Baptiſmum. 2. creſcit, & roboratur in vita corporali, & in vita ſpirituali jam accepta per Baptiſmum, creſcit, & roboratur per Confirmationem. 3. nutritur in vita corporali, & in ſpirituali nutritur per Euchariſtiam, & robur accipit contra inſidias inimici. 4. in vita corporali, quia deficere poteſt à ſalute; indiget remediis reſtituentibus illam, & in vita ſpirituali per Pœnitentiam datur ei remedium ad vitam revocandam obtenta peccatorum remiſſione. 5. in vita corporali armari debet ad prælium, ſi opus fuerit, contra inſultus inimicorum ob ſui defenſionem, & in ſpirituali armatur per Extremam unctionem contra luctam ſpecialem, & nequitias Dæmonum in mortis articulo bellantium; inſuper in remedium infirmitatum ex peccatis præteritis relictarum. Hi quinque modi, & hæc quinque Sacramenta enumerata perficiunt hominem tum in vita corporali, tum in ſpirituali quoad ſuam privatam utilitatem, & perfectionem. Quæ remanent duo perficiunt illum quoad alios, Communitatem ſcilicet, & Populum Chriſtianum. Nam homo 6. in vita corporali licitè intendere debet propagationi ſpeciei, & in vita ſpirituali per Matrimonium licitè incumbit ad multiplicandum Populum Chriſtianum per honeſtum, & rationi conſentaneum Matrimonii uſum. 7. denique in vita corporali conſtitui debet in ſtatu honorifico ad inſerviendum Reipublicæ, & ad alios gubernandos; & in Spirituali per Ordinem conſtituitur in Dignitate Miniſtri, & diſpenſatoris Sacramentorum Populo Chriſtiano, illumque dirigendum in vita ſpirituali. Vide Magiſtrum Sentent. *in* 4. *diſt.* 2. & D. Thomam 3. *par. quæſt.* 65. *art.* 1.

Series, ac ordo Sacramentorum inter ſe communi- 6
ter

ter admittitur à Doctoribus ille, quem Tridentinum approbavit *sess. 7. can.* 1. ex Div. Thoma *loc. cit. art.* 2. adeoque Baptismus primum locum tenere debet, non dignitatis quidem, qui debetur Eucharistiæ ipsum Christum continenti, qui omnis Sanctitatis fons est, & Auctor; sed quia vitæ spiritualis fundamentum est, & janua omnium Sacramentorum, quæ sine ipso invalidè suscipiuntur. 2. locum obtinet Confirmatio, qua roboramur recenter nati, ne deficiamus. 3. Eucharistia, qua tamquam speciali cibo nutrimur in vita spirituali. 4. Pœnitentia, qua restituitur vita spiritualis roborata, & nutrita, si fortè per grave peccatum deperdita fuerit. 5. Extrema Unctio mundans reliquias peccatorum, & armans nos in ultimo conflictu contra nequitias Dæmonum. 6. Ordo, quo accipitur potestas regendi multitudinem, & publicos actus exercendi. 7. denique locum habet Matrimonium, utpotè minùs perfectum, quia minùs participat de vita spirituali, ad quam Sacramenta ordinantur: ut habet D. Thomas *l. c.* respicit namque multiplicationem, & propagationem populi Christiani.

7 Sacramenta genericè accepta, quamvis necessaria sint ad salutem necessitate medii, & Præcepti ex suppositione Institutionis; non sunt tamen necessaria absolutè, & ex natura sua. Ut clariùs innotescat hæc doctrina: Præmittendum est 1. dupliciter aliquod posse dici necessarium ad salutem, absolutè scilicet, & ex natura sua, quando videlicet eo prætermisso neque per absolutam Dei Potentiam salus æterna obtineri potest; & ex Suppositione, videlicet supposita Institutione Christi necessaria sunt Sacramenta ad salutem æternam obtinendam. Præmittendum 2. necessarium ex suppositione aliud esse necessitate medii, quo prætermisso etiam per oblivionem, & ignorantiam inculpabilem ex Lege Dei ordinaria obtineri nequit salus æterna; aliud necessitate Præcepti, quod habita opportunitate necessario fieri debeat ad salutem æternam obtinendam, quamvis si omittatur ex impotentia, oblivione, aut ignorantia inculpabili, salus æterna obtineri possit.

Ex præmissis clarè apparet 1. Sacramenta genericè accepta non esse necessaria ad salutem absolutè, & ex natura sua; itaut Deus per suam Omnipotentiam non potuerit gratiam, & gloriam hominibus communicare illis non institutis: ratio est, quia Divina Virtus, & Potentia cum sit infinita, & illimitata, non ita alligata fuit Sacramentis, quæ liberè assumpsit ad nostram justificationem, & salutem; ut non potuerit liberè uti aliis mediis, quibus homines justificare, & salvare posset, etiam supposito statu naturæ lapsę. Sic Divus Thomas 3. *par. quæst.* 61. Bellarminus *libr.* 1. *de Sacramentis*, *capit.* 22. Valentia *tom.* 4. *disputat.* 3. *quæst.* 2. *punct.* 1. Sayrus *de Sacramen. lib.* 3. *capit.* 4. *quæst.* 1. & alii:

Clarè apparet 2. Sacramenta genericè accepta ex suppositione Institutionis Divinæ necessaria fuisse necessitate Præcepti in statu naturæ, & Veteris Legis, præsertim Sacramentum institutum in remedium peccati Originalis: quia conveniens erat, quod signum sive determinatum, sive liberè ex arbitrio cujusque assumptum in protestationem fidei Christi venturi, quo à peccato Originali mundarentur; præcepto firmarètur quoad exequendum illud: ut docent Bellarminus *lib.* 1. *de Sacramen. capit.* 21. Suarez *de Sacram. disput.* 4. *sect.* 2. Coninch *de Sacramen. quæst.* 61. *artic.* 3. cum Divo Thoma *ibidem*. Quamvis nullum Sacramentum fuerit in Lege Naturæ, & Veteri necessarium necessitate medii: quia nullum Sacramentum fuit, quod vi sua, & sua efficacia & peccata delebat, & gratiam conferebat.

Clarè apparet 3. Sacramenta à Christo Domino instituta tali Institutione suppositâ, necessaria esse in Lege Gratiæ tum necessitate medii; tum à fortiori necessitate Præcepti ad salutem; quamvis non omnia, & singula, sed indefinitè accepta; est dogma Fidei, ut constat ex Tridentino *sess.* 7. *can.* 4. Quænam verò ex illis sint necessaria necessitate medii, & quęnam necessitate Præcepti; & an omnia necessaria sint ad salutem singulis hominibus, suo loco dicetur, cum de Sacramentis in Particulari sermo erit.

8 Sacramenta novæ Legis supra recensita, à Christo Domino instituta discriminantur à Sacramentis Veteris Legis. Antequam tamen discrimen assignetur, oportet expendere hæc vetera Sacramenta; quapropter

Sciendum 1. triplicem Statum considerari posse ante Legem Gratiæ, & Evangelicam. 1. fuit status Innocentiæ, in quo creatus fuit Adam cum Justitia Originali. 2. Status Naturæ, eo quia in eo viguit Lex Naturalis impressa in hominum mentibus, & perduravit usque ad Legem Scriptam, acceptam à Moyse in Sinai. 3. Status Legis scriptæ, & duravit à promulgatione facta à Moyse usque ad promulgationem Legis Evangelicæ.

Sciendum 2. in statu Innocentiæ nulla extitisse Sacramenta, eo quia assignari nequit, quænam fuerint; imò supervacanea fuissent: nam quod præstitissent Sacramenta, sufficienter præstabat Originalis Justitia. Quapropter si homo in statu innocentiæ justitiaque originali permansisset, in qua creatus fuit Adam, Sacramenta nec congrua, nec necessaria fuissent: nam non fuissent necessaria in remedium peccati, quia jam homo fuisset in gratia per originalem Justitiam; nec fuissent necessaria ad majorem perfectionem acquirendam; quia homo sufficienter fuisset instructus in via supernaturalium per Justitiam Originalem, per Dona supernaturalia, per scientiam infusam, & per potentias inferiores rectè subordinatas Superioribus; ergo in tali statu nec congrua, nec necessaria fuissent. Sic Divus Thomas 3. *par. quæst.* 61. *artic.* 2. Suarez *ibidem disput.* 3. *sect.* 3. *versic.* 2. Coninch, & Nugnez *ibidem*, Sayrus *de Sacr. lib.* 3. *cap.* 2. *art.* 2. & Angles *quæst.* 2. *art.* 2. *concl.* 1. cum aliis.

Nec dicas: in statu Innocentiæ fuisse Matrimonium, quod dicitur ab Apostolo ad *Ephes.* 5. *Sacramentum*. Contra enim est, quia nec tunc Matrimonium erat Signum rei Sacræ, nec gratiam conferebat; sed datum fuit in Officium naturæ, ac propagationem speciei humanæ. Et quamvis dicatur ab Apostolo Sacramentum, non tamen dicitur, quia fuit revera tale; sed quia erat Mysterium Incarnationis Verbi: sicuti etiam à Divo Augustino lignum Vitæ dictum fuit Sacramentum ob Mysterium, quod continebat. Vide Suarez, Henriquez, Rebellum, Sanchez, & alios relatos à Bonacina *de Matrim. quæst.* 2. *punct.* 2.

Sciendum 3. in statu Naturæ, & in statu Legis scriptæ fuisse Sacramenta. Alter dicebatur Remedium Parvulorum, Alterum Circumcisio, utrumque ut homo justificaretur ab Originali. An autem præter hęc alia Sacramenta fuerint, controversa res est penes Doctores. His præmissis

9 Assignatur discrimen inter Sacramenta novæ Legis, & Sacramenta veteris Legis: nam licèt univocè inter se conveniant, & omnia sint propriè Sacramenta, cum omnia sint signa, & cæremoniæ sensibiles ex Divina Institutione significantes, in quo consistit ratio univoca Sacramenti, & esse propriè Sacramentum; nihilominus Sacramenta veteris Legis solùm significabant gratiam sanctificantem per Passionem Christi dandam; non eam causabant, causabant tamen gratiam Legalem. Secus verò Sacramenta novæ Legis ex Divina Institutione non solùm habent significare gratiam sanctificantem, sed eam causare ex opere operato, sua videlicet applicatione, & per suam efficaciam, quod nullatenus competit Sacramentis veteris Legis, ut definivit Concilium Florentinum *in Decreto Eugenii post sess. ultim.* §. 5. & Tridentinum *sess.* 7. *can.* 8. Hoc igitur est primum, & maximum discrimen inter Sacramenta novæ Legis, & Veteris: reliqua discrimina videri possunt penes Suarez *disput.* 6. *sect.* 2. Valentiam *tom.* 4. *disput.* 3. *quæst.* 6. *punct.* 1. & alios.

10 De sola Circumcisione dubium insurgere potest, an sic distinguatur à Sacramentis novæ Legis: & ratio dubitandi est, quia remittebat peccatum Originale ex Divina Institutione, quod fieri nequit sine gratiæ sanctificantis infusione: sic colligitur *ex Capit. Ex quo instituta, de Consecr. dist.* 4. Quapropter aliqui Doctores cum Henriquez, Nugnez, Victoria, Anglez, & aliis, quos refert Bonacina *de Sacramen. disputat.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 3. §. *unic. numer.* 5. quorum sententiam non reputat improbabilem; docuerunt, Circumcisionem contulisse gratiam ex opere operato. Verùm communior Sententia cum Divo Thoma 3. *par. quæst.* 62. *artic.* 5. *in corp. ad* 3. Soto, Vasquez, Bellarmino, Layman, & Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacramen. disputat. unic. punct.* 1. *numer.* 6. *in fine*; docet nullum ex Sacramentis an-

tique Legis gratiam contuliſſe ex opere operato, uſu ſuo, & per ſuam efficaciam; adeoque Circumciſionem hoc non præſtitiſſe ex Divina Inſtitutione: ratio eſt, quia aliàs Circumciſio non differret ſubſtantialiter à Sacramento Baptiſmi, quod eſſet contra D. Paulum extollentem Baptiſmum, illumque præferentem Circumciſioni, ut conſtat ex *Cap. 2. ad Coloſſen.* inſuper ſemper appellat Circumciſionem inane, infirmumque elementum, uti dixerat de aliis Cæremoniis Legalibus; & *ad Galatas 4. & 6.* inquit: *Neque Circumciſio aliquid valet, neque præputium; ſed nova creatura*: ſed maximè valeret æquè ac Baptiſmus, ſi ex Divina promiſſione, ac inſtitutione gratiam juſtificantem conferret vi ſuâ, ac per ſuam efficaciam ex opere operato; nec rectè appellaretur à D. Paulo *vacuum*, *inane*, *& infirmum elementum*; ergo nequit Circumciſio gratiam cauſare ex opere operato. Adde; quòd ſi Baptiſmus non differret ſubſtantialiter à Circumciſione, ſed ſolùm quoad magis, & minus, & quoad diverſas Cæremonias, ac ritus; ſequeretur maximum abſurdum damnatum à Tridentino *ſeſſ. 7. can.* 2. quòd ſcilicet Sacramenta novæ Legis differrent à Sacramentis antiquæ Legis, eo quia eſſent aliæ Cæremoniæ, & alii ritus externi; ergo ex mente Concilii aliud diſcrimen ſubſtantiale aſſignandum eſt, quod eſſe nequit, niſi quia Sacramenta novæ Legis vi ſuâ, & ex ſua efficacia, & ex opere operato cauſant gratiam ſanctificantem ex Divina promiſſione, quod nulli ex Sacramentis veteris Legis conceſſum fuit; etiam Circumciſioni. Remanet igitur, quod Circumciſio non vi ſua gratiam cauſare poterat, ſed ſolùm ex fide Chriſti venturi, quam Parentes circumciſi, vel Miniſter circumcidens profitebatur illo exteriori ſigno Circumciſionis, & ſic remittebatur Originale, & gratia juſtificans infundebatur, quod explicare voluit *Cap. Ex quo inſtituta citatum.*

11 Quæres hìc: an Martyrium differat à Sacramentis? Reſp. affirmativè: quia licèt Martyrium gratiam conferat ex opere operato, ut communis Doctorum ſententia docet, nihilominus ei nullatenus competere poteſt ratio Sacramenti genericè accepti. Et ratio eſt, quia non eſt ſpecialiter à Deo inſtitutum ad gratiam ſanctificantem ſignificandam, quæ quidem inſtitutio de eſſentia eſt Sacramenti, ut ſuperiùs ſtatutum fuit. Plura qui deſiderat, conſulat Scholaſticos.

CAPUT II.

De Materia, & Forma Sacramentorum in Genere.

1 *Dupliciter accipi poteſt Sacramentum ad inſtar Compoſiti phyſici, & ad inſtar Compoſiti Artificialis?*
2 *Omnia Sacramenta novæ Legis conſtare debent ex rebus tamquam materia, & ex verbis tamquam forma.*
3 *Non ſolùm Materia Sacramentorum eſt determinata, ſed etiam Forma.*
4 *Quænam Mutatio, & Variatio Materiæ ab ea, quæ inſtituta fuit à Chriſto Domino; reddat Sacramentum irritum, & nullum?*
5 *An Eccleſia mutare poſſit Materiam Sacramentorum?*
6 *Quod dictum eſt de Materia à Chriſto Domino inſtituta, pariter intelligendum erit de Forma ab eodem deſignata.*
7 *Quot modis variari poterunt verba, & Formæ Sacramentorum?*
8 *Si aliquod addatur verbis Formæ, quod non deſtruat ſignificationem illius; validum erit Sacramentum.*
9 *Si aliquid detrahatur è verbis Formæ, quod non imminuat ſubſtantialiter ſignificationem formæ; validum erit Sacramentum.*
10 *Corruptio verborum Formæ non indicat Mutationem ſubſtantialem, ſed accidentalem.*
11 *Tranſpoſitio verborum retenta ſignificatione veræ Formæ eſt mutatio accidentalis.*
12 *Interruptio verborum, & interpolatio temporis, ſi brevis ſit, non invalidat Sacramentum.*
13 *Quænam Mutatio, & Variatio Formæ ſit peccaminoſa? & quale peccatum?*
14 *An in Sacramentis conficiendis poſſit quis loco verborum uti ſignis, nutibus, aut Scriptura?*
15 *An privatus error adminiſtrantis Sacramentum ſive in Forma, ſive in Materia ejuſdem, de quo tamen non conſtet in adminiſtratione; invalidet Sacramentum?*
16 *An ſit grave peccatum conficere Sacramentum ſub Forma, vel materia dubia?*
17 *An Materia, & Forma ſint partes intrinſecæ Sacramenti? Et quam conjunctionem habeant inter ſe?*
18 *An eadem Materia, & eadem Forma ſufficiens ſit ubique in ſingulis Sacramentis? Et an tota Forma ab eodem Miniſtro proferri debeat?*

AD meliorem intelligentiam dicendorum præmittendum eſt: dupliciter accipi poſſe Sacramentum. Et 1. ad inſtar compoſiti phyſici, in quo res ſenſibilis, & actio ſe habeant ut Materia; verba verò, aut aliud, quod loco verborum ponitur, ſe habeant ut Forma: ſic in Baptiſmo e. g. aqua, & actio illa abluendi ſunt materia, cum hoc, quòd aqua ſit materia remota, & actio abluendi materia proxima; verba verò Miniſtri: Ego te baptizo &c. ſint Forma. Sic etiam in Confirmatione Chriſma eſt materia remota, actio ungendi in fronte materia proxima; verba Miniſtri: Signo te ſigno Crucis &c. ſunt Forma; & ſic de reliquis. 2. accipi poteſt Sacramentum ad inſtar compoſiti artificialis, in quo ambæ partes phiſicæ, materia ſcilicet, & forma phyſica ſe habent, ut materia; talis verò diſpoſitio illarum partium ad aliquid conſtituendum dicitur forma artificialis. e. g. in navi, quæ eſt compoſitum artificiale: materia namque, & forma lignorum navim conſtituentium ſunt materia navis; diſpoſitio tamen illa lignorum ad reddendum inſtrumentum aptum ad navigandum dicitur forma artificialis. Sic in Sacramentis res, & verba, quæ conſtituunt veluti compoſitum phyſicum Sacramentorum; ſe habent ut materia; ſignificatio verò eorum à Chriſto Domino ſummo Opifice inſtituta ad gratiam ſanctificantem ſignificandam, & conferendam ſe habet ut forma artificialis. Agimus hìc de materia, & forma Sacramenti in prima acceptione, & prout eſt veluti compoſitum phyſicum integrans materiale Sacramenti. Pro quo advertendum eſt, illam partem in hoc compoſito phyſico Sacramenti dici materiam, cujus proprium eſt eſſe aliquid imperfectum, ac indeterminatum; illam verò formam, cujus proprium eſt perficere, & determinare Materiam: ut adnotant Bellarminus *lib.* 10. *de Sacramen. cap.* 18. & Reginaldus *lib.* 26. *num.* 12. 1

Verùm omnia Sacramenta novæ Legis conſtare ex ſua materia, & forma, hoc eſt rebus tamquam materia, & verbis tamquam forma, declaratum fuit in Concilio Florentino *in decreto Unionis*, ubi dicitur *Sacramenta novæ Legis tribus perfici, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & Perſona Miniſtri cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia*: quorum aliqud ſi deſit non perficitur Sacramentum. Sic Doctores communiter duce D. Thoma *3. par. quæſt. 61. art.* 4. Quænam verò res, & quænam verba perficiant Sacramenta, commodiùs aſſignabuntur ſingulis Sacramentis, cum de illis pertractabimus; ſicuti etiam ibi explicabimus quænam ſit materia proxima, & quænam remota cujuſque Sacramenti. 2

Non ſolùm materia Sacramentorum eſt determinata, verùm etiam & forma: quapropter ea tantùm materia, & illa tantùm forma aptari poſſunt ad conficiendum Sacramentum, quæ pro ſingulis Sacramentis à Chriſto Domino aſſumptæ, & inſtitutæ fuere: & ratio eſt, quia cum Sacramentum totam ſuam vim habeat à Chriſto Domino inſtituente, ideo tale eſſe debet per ſuam materiam, & formam, quale ab ipſo inſtitutum fuit; adeoque Materiam, aut formam ab ipſo inſtitutam mutare pro ſingulis Sacramentis; erit nullum Sacramentum reddere. Sic Divus Thomas *3. par. quæſt.* 50. *art.* 7. Bellarminus *de Sacram. lib.* 1. *cap.* 21. & Suarez *tom.* 4. *de Sacram. diſp.* 2. *ſect.* 3. 3

Sed quæres 1. quænam Mutatio, & Variatio Materiæ ab ea, quæ à Chriſto inſtituta fuit; reddat Sacramentum irritum, & nullum? Reſp. illam, quæ reddit ſubſtantialiter diverſam ſecundum communem uſum, & hominum æſtimationem ab ea, quam Chriſtus 4

ſtus inſtituit; non verò illam mutationem, quæ reddit tantum accidentaliter diverſam ab inſtituta à Chriſto. Quapropter ſciendum; Chriſtum Dominum, quando in inſtitutione Sacramentorum determinavit materiam cujuslibet Sacramenti (idem dicendum de forma) non determinaſſe eam in individuo, ut per ſe evidens eſt, alioquin non poſſet Miniſter Baptiſmi hanc, vel illam aquam naturalem accipere ad baptizandum; nec Sacerdos hanc vel illam hoſtiam adhibere ad Euchariſtiam, & ſic de reliquis; ſed tantùm determinaſſe in ſpecie, non phyſica quidem, ſed morali; hoc eſt, cum quibuſdam accidentibus, quibus ſecundum communem uſum, & hominum æſtimationem poſſet ſignificare cum ſua forma gratiam per illud Sacramentum conferendam: ſic in Baptiſmo determinavit aquam naturalem cum illis accidentibus, quibus inſervire poſſet ad abluendum ſecundum communem uſum, & æſtimationem: quapropter aqua glaciata, quia non eſt apta ad abluendum ſecundum communem uſum; ideo non poteſt eſſe materia Baptiſmi, & qui illa uteretur ad baptizandum ſubſtantialiter mutaret materiam, non phyſicè, quia aqua glaciata eſt ſub eadem ſpecie phyſica aquæ naturalis, ac eſt aqua fluxibilis, & accidentaliter phyſicè differt ab illa; ſed tantùm moraliter, ac in ſpecie morali, eo quia non eſt aqua naturalis apta ad abluendum ſecundum communem uſum, & æſtimationem, & prout determinata fuit, & inſtituta à Chriſto in Sacramento Baptiſmi. Non tamen eſſet ſubſtantialis mutatio materiæ Baptiſmi, ſi aqua naturalis eſſet calida, vel frigida; turbida, vel clara; fluvialis; aut maritima; ſed tantùm accidentalis, adeoque non reddens irritum, aut nullum Baptiſmum: eo quia tales mutationes accidentales phyſicæ non diſtrahunt rationem aquæ naturalis aſſumptæ à Chriſto, nec à ſua naturalitate, nec à ſua aptitudine ad abluendum ſecundum communem uſum, & æſtimationem hominum. Sic etiam in Euchariſtia panis triticeus coctus azymus ſit, vel fermentatus; calidus, vel frigidus, non mutat ſubſtantialiter ſecundum communem uſum materiam inſtitutam à Chriſto; mutaret tamen ſubſtantialiter, & redderet Sacramentum nullum, ſi eſſet crudus, quamvis panis coctus, & crudus ſint ſub eadem ſpecie phyſica; nam coctus aptus eſt ſecundum communem uſum ad nutritionem, quam ſignificare debet in Euchariſtia, non verò crudus. Vide D. Thomam *3. par. quæſt. 60. art. 5.*

5 Quæres 2. an Eccleſia mutare poſſit materiam Sacramentorum? Reſp. negative: quia cum Eccleſia non ſit ſupra ſuum Caput Chriſtum, inde eſt quòd mutare, & variare nequeat materiam ab ipſo aſſignatam Sacramentis. Sic communis ſententia Doctorum cum Suarez, Vaſquez, Valentia, Reginaldo, & aliis penes Bonacinam *de Sacram. diſput. 1. quæſt. 2. punct. 1. num. 11.*

Neque dicas, Eccleſiam mutaſſe materiam Sacramenti Matrimonii: nam ante Tridentinum, & in iis locis, ubi non eſt acceptatum; erat validum Matrimonium celebratum ſine Parocho, & duobus teſtibus; quod modo ſine illis, ubi Tridentinum viget, eſt invalidum; ergo ſignum eſt, mutaſſe materiam Matrimonii. Contra enim eſt, quia Eccleſia per Tridentinum non mutavit materiam à Chriſto aſſumptam pro Matrimonio. Nam cum Chriſtus elevaverit contractum Civilem Matrimonialem ad rationem Sacramenti, nec Eccleſia aliquid ſubſtituat loco Contractus Civilis Matrimonialis; ideo non mutavit materiam à Chriſto aſſumptam pro Sacramento Matrimonii. Cum ergo Contractus Civilis ſit ſub poteſtate Eccleſiæ, ad ipſam ſpectat declarare, quinam contractus ſit Civilis: & aptus ad Matrimonium contrahendum: & licèt antea permiſerit, ut aptum ad Matrimonium contractum illum ſine Parocho, & Teſtibus celebratum, nunc ſine Parocho, & Teſtibus, ubi Tridentinum eſt acceptatum, vult eſſe irritum, & nullum; adeoque ineptum ad Matrimonium contrahendum; ergo non habetur mutatio materiæ aſſumptæ à Chriſto. Vide Henriquez *capit. 8. numer. 10.* Nugnes *3. par. quæſt. 60. art. 5.* & alios.

6 Ut dictum eſt de materia Sacramentorum, pariter diſcurrendum eſt de forma illorum: nam ſicuti ex inſtitutione Chriſti neceſſariò ad validitatem Sacramenti adhibenda erit materia illa, quam ipſe determinavit; ita adhibenda erit neceſſariò forma, quam ipſe quoque determinavit. Et ſicuti ſubſtantialis mutatio materiæ reddit Sacramentum nullum, non verò mutatio accidentalis; ita ſubſtantialis; ſeu formalis mutatio formæ reddit illud nullum, non vero accidentalis, ſeu materialis mutatio. Sic Doctores communiter.

Regula autem dignoſcendi quando mutatio in forma eſt ſubſtantialis, ſeu formalis, & quando eſt accidentalis, ſeu materialis; hæc paſſim aſſignatur. Si verba prolata pro forma habent diverſum ſenſum, ac ſignificationem ab illis à Chriſto inſtitutis; mutatio erit ſubſtantialis, cum ſignificatio ſit veluti anima Sacramenti, adeoque mutata ſignificatione Sacramentum deficit. Si verò retinent eumdem ſenſum, & ſignificationem; mutatio erit merè accidentalis, & materialis; adeoque permanente ſignificatione Sacramentum validum erit. Hinc ſequitur, quòd ſi verba, quibus Eccleſia utitur in confectione Sacramentorum, mutentur in aliud idioma Græcum, vel Italum, aut aliud vulgare, dummodo retineant eamdem ſignificationem cum illis Eccleſiæ; validum erit Sacramentum. Sicuti etiam validum erit, ſi in eodem idiomate latino unum verbum, quo Eccleſia utitur, mutetur in aliud ſynonimum, ut abluo, pro baptizo. Sic Bellarminus *libr. 1. de Sacram. cap. 21.* Suarez *de Sacram. diſp. 2. ſect. 4.* Vaſquez *quæſt. 60. diſp. 79. cap. 7. num. 105.* Henriquez *cap. 8. num. 9.* Reginaldus *lib. 26. num. 20.* & alii.

Quæres 1. quot modis variari poſſint verba, ſeu formæ Sacramentorum? Reſp. variari poſſe multipliciter. 7
Et 1. additione verborum, ut in Sacramento Baptiſmi ſi dicatur: Ego te baptizo in nomine Patris, qui te creavit; & Filii, qui te redemit &c. In Sacramento Confirmationis ſi dicatur: Signo te ſigno Crucis, in qua paſſus eſt Redemptor, & cofirmo te &c. 2. variari poteſt detractione verborum: ut te baptizo, relicto ly ego. 3. corruptione verborum, ut ſi loco Patris, dicatur Patrias; vel loco Corpus, dicatur Corpum. 4. tranſpoſitione, ut Meum eſt hoc Corpus. 5. utendo verbis Synonimis, ut abluo, pro baptizo; Genitoris, pro Patris. 6. verbis æquivocis: ut eſt, pro comedit; eſt pro exiſtit. 7. interpolatione verborum, quando videlicet inter unum, & aliud verbum intercedit ſpatium aliquod temporis, aut alia verba impertinentia miſceantur: ut ſi quis dum profert verba illa, ego te baptizo, loquatur dein cum aliis, & poſtea ſubjungat, in nomine Patris, & Filii &c. In quibus variationibus illud diligenter advertendum: an ſubſtantialiter mutetur ſignificatio juxta ſuperiùs dicta, quia ſic ſubſtantialiter mutaretur forma, & Sacramentum nullum eſſet. Secus verò ſi accidentaliter tantùm, & materialiter mutaretur ſignificatio.

Hinc fit 1. ſi quid additur verbis formæ, quod non 8
deſtruat ſignificationem illius; validum eſſe Sacramentum: ut ſi quis dicat: Ego te baptizo in nomine Patris, qui te creavit; Filii, qui te redemit &c. quia additio non deſtrueret ſignificationem formæ. Secus verò dicendum, ſi Baptiſmus conferretur hoc modo Ariano: Ego te baptizo in nomine Patris Dei, Filii creaturæ &c. quia additum hoc deſtrueret ſignificationem Filii à ſuo vero ſenſu in Divinis. Dubium tamen eſſe poteſt, ſi quis baptizaret ſub hac forma: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Intemeratæ Virginis Mariæ; an eſſet ſubſtantialem mutationem committere. Pro quo attendendum erit ad mentem Baptizantis: nam ſi ultima verba proferret ad inſtar unius ſimplicis Orationis cum primis, ita ut æquè baptizet in nomine Perſonarum SS. Trinitatis, ac in nomine Beatiſs. Virginis Mariæ; ſubſtantialem committeret mutationem, ac legitimum ſenſum formæ falſum redderet, & Sacramentum irritaret. Secus verò dicendum, ſi ultima verba non efficerent integram orationem cum primis, ſed adderentur cum alia intentione, invocandi videlicet interceſſionem, & Patrocinium Beatiſs. Virginis erga ſe, & puerum illum; mutatio tantùm erit accidentalis, nec Sacramentum irritans: quia jam priùs ſupponitur forma neceſſaria ad baptiſmum prolata, nec verba ſequentia deſtruunt ejus ſignificationem. Idem dicendum de conſecrante hoſtiam his verbis: hoc eſt corpus meum ſpirituale, vel quod de Cœlo ſumptum eſt: nam ſi intelligeret, corpus Chriſti eſſe ſpiritum, vel non de Beatæ Virginis ſanguine efformatum fuiſſe, ſed de cœleſti materia; mutatio erit ſubſtantialis falſificans verba formæ, & Sacramentum irritans. Si verò intelligeret per ly ſpirituale miraculosè efformatum fuiſſe, ac beatum eſſe; aut quod cœli opificis

auxilio formatum fuerit in utero Virginis, non verò de materia cœlesti; mutatio accidentalis erit, nec destruens significationem verborum Formæ. Quapropter in his, & similibus verbis æquivocis superadditis verbis Formæ in Sacramentis attendenda erit intentio conficientis Sacramentum, in quo nam sensu ea acceperit: nam si acceperit in sensu diverso à significatione verborum formæ mutatio substantialis erit, & Sacramentum nullum. Si verò acceperit in sensu importato à verbis formæ, nec intentionem habeat inducendi novum ritum contra Ecclesiam Christi; Mutatio erit accidentalis, nec invalidans Sacramentum. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 60. art. 8.* Suarez *de Sacram. disp. 2. sect. 5.* Vasquez. *disp. 129. cap. 7. num. 107.* Coninch *quæst. 60. art. 8. dub. 1. numer. 30.* Sylvester *verb. Baptismus numer. 5.* Layman *libr. 5. Summ. tract. 1. concl. 3.*

9 Fit 2. non immutare substantialiter verba formæ in Sacramentis, qui detrahit particulam aliquam, cum qua omissione remanet significatio: sic qui in forma Baptismi omittit particulam, Ego; aut in confectione Eucharistiæ particulam, enim, validè conficit Sacramentum: quia sine prædictis particulis stat significatio verborum illorum. Sic Suarez *disp. 2. sect. 4. regul. 5.* Sotus *distin. 11. quæst. 1. art. 8.* Henriquez *lib. 8. cap. 16. n. 4.* & Valentia *tom. 4. disp. 5. quæst. 1. pun. 2.*

10 Fit 3. Corruptionem verborum formæ, ut si quis dicat in forma Baptismi: ego te baptizo in nomine Patrias, & Filiis &c. non indicare mutationem substantialem, sed tantùm accidentalem, dummodo administrans Sacramentum intendat veram formam pronunciare. Idem dicendum si consecrans hostiam dicat: hoc est corpum meus, aut similes corruptiones, & depravationes verborum, sive fiant ex lingua balbutiente, sive ex lapsu ipsius: ratio est, quia ex una parte Minister intentionem habet proferendi verba formæ; & ex alia parte verba illa sic corruptè prolata determinantur à circumstantiis, in quibus proferuntur ad veram significationem formæ; ergo mutatio erit tantùm accidentalis non irritans Sacramentum; non verò substantialis illud invalidans. Sic definitum fuit à Zacharia Pontifice *in Cap. Retulerunt, de Consecr. dist. 4.* Sic etiam D. Thomas *3. par. quæst. 60. art. 7. ad 3.* Sylvester *verb. Baptismus 5.* Angelus *eod. verb. 2. num. 15.* Coninch *quæst. 90. art. 8. dub. 1. numer. 78.* & Layman *lib. 5. tract. 1. cap. 4. num. 4.* cum aliis relatis à Castropalo *disp. unic. de Sacr. pun. 3. num. 4.*

11 Fit 4. Transpositionem verborum retenta significatione veræ formæ esse tantùm mutationem accidentalem, nec invalidare Sacramentum: ut si in consecratione hostiæ dicatur: Meum est Corpus hoc; & in Confirmatione: Signo te Crucis signo, & salutis Chrismate te confirmo &c. ratio est, quia cum tali transpositione stat vera significatio verborum Formæ: sic Graffius, & Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. disput. 1. quæst. 2. punct. 1. numer. 22.*

12 Fit 5. Interruptionem verborum, ac interpolationem temporis, si brevis sit, & ex aliqua necessitate, ac juxta communem sensum non interrumpat compositionem unius orationis, ac integri sensus illius; non invalidare Sacramentum: ut accideret, si Minister dum baptizat, dicat: Ego te baptizo, & sternutet, vel dicat Clerico assistenti, verte folium, aut aqua ista est nimis calida; dein proferat reliqua verba: in nomine Patris, & Filii &c. ratio est, quia interruptio, & temporis interpositio ita brevis, & exigua non videtur interrumpere adeo substantialiter verba, ac illa ita evertere, & disrumpere, ut non continuent moraliter integram orationem, & sensum illius, ad quam ordinantur. Secus verò dicendum, si interpolatio temporis non esset exigua, aut ita verbum ipsum dimidiaretur, ut non subsisteret ejus significatio: e. g. *Ego te bap*, & interjectis aliquibus verbis, dicat, *tizo*; tunc enim ex communi sensu, nec subsisteret significatio verborum, nec ad unam orationem continuandam, & integrandam ordinaretur; adeoque invalidum esset Sacramentum. Sic Valentia, Sayrus, Naldus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num. 23.* Qui seriò admonent: curandum diligenter esse, ut verba formæ successivè, & absque interrupione clarè, & distinctè proferantur; & quòd forma conjungatur cum materia, quantum fieri potest; ut reddatur securiór validitas Sacramenti, quæ tanti momenti est.

13 Quæres 2. quænum mutatio, & variatio formæ sit peccaminosa; & quale peccatum? Resp. mutationem illam, quæ Sacramentum invalidat; grave esse peccatum, nec ob ullam causam admittendam esse: ratio est, quia fit injuria Sacramento, dum invaliditati, & nullitati exponitur contra institutionem Christi Domini, si ex advertentia fiat, & deliberatione. Sic communis Sententia DD. teste Coninch *qu. 60. art. 8. dub. 2.* Si verò mutatio non impediat validitatem Sacramenti, & fiat ex necessitate aliqua; non erit grave peccatum; secus tamen dicendum, si secluſa necessitate fieret, regulariter esset grave peccatum nisi illa mutatio in communi hominum æstimatione esset levissima: ratio est, quia fieret contra Præceptum Ecclesiæ fundatum in institutione Christi, adeoque graviter obligans in re tam seria, quanta est confectio Sacramentorum. Vult enim Ecclesia in confectione, & administratione Sacramentorum, ut servetur modus ab ipsa præscriptus juxta Christi Domini institutionem, qui firmus sit, & uniformis penes fideles, quibus non relinquitur facultas utendi eo pro suo arbitratu. Sic Castropalaus *de Sacram. disp. unic. punct. 3. num. 11.* referens Coninch, & Bonacinam.

14 Quæres 3. an in Sacramentis conficiendis loco verborum possit quis uti signis, nutibus, aut scriptura? Insuper an possit conficere verba aliqua privatim, & suo arbitrio, quibus intendat significare id, quod verba formæ significant? Resp. negativè: eo quia in Sacramentis conficiendis ea forma adhibenda erit, quam Christus Dominus instituit; sed Matrimonio excepto non instituit nutus, aut scripturam; ergo verbis utendum erit, non nutibus, aut scriptura. Dixi Matrimonio excepto, quia institutum fuit per ea, quæ requiruntur ad contractum humanum; in humano autem contractu sufficit, quòd contrahentium consensus explicetur per nutus, aut scripturam, nec sunt necessaria verba. Nec potest quis suo arbitratu conficere verba significantia ex sua privata institutione sensum formæ institutæ à Christo: cum debeant esse verba humana publica, & stabilia, ac ad communem usum, & æstimationem recepta; sunt etenim Sacramenta signa publica, & in bonum commune instituta, adeoque in illis conficiendis verba publica adhiberi debent, non verò significantia ex privata institutione. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 60. art. 7. ad 3.* Bellarminus *de Sacram. lib. 1. cap. 21.* Suarez, Henriquez, Sotus, Coninch, & alii multi penes Bonacinam *de Sacram. disp. 1. quæst. 2. pun. 1. num. 26. & 27.*

15 Quæres 1. an privatus error administrantis Sacramentum sive in forma, sive in materia ejusdem, de quo tamen non constat in administratione; impediat Sacramenti validitatem? Sit exemplum hæreticus Arianus habens internum errorem, quòd sola Persona Patris in Divinis sit Deus; Personæ verò Filii, & Spiritus Sancti creaturæ; conferat Baptismum cum solita forma, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; ac habeat simul cum suo errore intentionem faciendi id, quod facit Ecclesia, & Christus instituit: an inquam talis error internus hujus Ministri, non expressus exteriùs in ipsa administratione, impediat validitatem Sacramenti? Resp. negativè: ratio est, quia semel ac habet intentionem administrandi, sicuti Ecclesia facit, & Christus instituit; cessat à suo influxu error privatus, cum intentio illa universalis administrandi Sacramentum, ut Christus instituit, infringat, & removeat privatum illum errorem, est enim absoluta, & efficax causa Sacramenti, quod non administrat hæreticus secundum suum errorem, sed secundum Christi institutionem. Favet Tridentinum definiens *session. 7. canon. 4.* esse anathemate feriendum, qui diceret: Non esse verum Baptismum ab Hæreticis collatum, in nomine Patris &c. cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia. Sic Suarez *disput. 1. sect. 5.* Coninch *quæst. 65. art. 8. dubit. 1. numer. 61.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 1. capit. 4. numer. 5.* & Castropalaus *de Sacramen. disp. unic. pun. 3. num. 8.*

Dixi, dummodo non constet de tali errore in administratione Sacramenti: nam si de illo constaret, inspiciendum esset, si substantialiter significationem formæ mutaret:

taret : ut esset, si Arianus diceret : ego te baptizo in nomine Patris Dei, & Filii creaturæ; in tali siquidem casu verum sensum Formæ substantialiter mutaret, ac Sacramentum invalidum redderet. Sicuti etiam si constaret, habere hæreticum in administratione Sacramenti expressam voluntatem non aliter administrandi Sacramentum, nisi secundum suum errorem conceptum in mente, in quo casu deficeret Intentio requisita ad Sacramenti administrationem, faciendi scilicet, quod Christus instituit : quia expressa illa voluntas hæretici virtualiter excluderet legitimam intentionem conformandi se intentioni Christi, adeoque subsistere nequibit Sacramentum. Secus verò dicendum, si privatus error, etiamsi expresse constaret in administratione Sacramenti; accidentaliter tantùm mutaret significationem Formæ, Sacramentum namque validum esset : ut si baptizans omitteret particulam, ego, in Forma Baptismi, credens ex suo privato errore esse de essentia Sacramenti; aut Sacerdos celebrans omitteret particulam, enim, in consecratione hostiæ; aut in consecratione calicis, Mysterium fidei, quas pariter putat, esse de essentia; validè Sacramentum conficeret : ratio est, quia æstimare necessaria aliqua verba, quæ revera non sunt necessaria ad Sacramentum; & vice versa non æstimare necessaria, quæ revera necessaria sunt, dummodo proferantur, & habeatur intentio faciendi, quod facit Ecclesia; non immutat significationem verborum : cum hic error privatus sit valde extrinsecus significationi eorum; adeoque baptizans cum errore privato, quòd verba illa in forma Baptismi, In nomine Patris, & Filii &c. non sint de essentia, æquè ac illa, ego te baptizo; validè Sacramentum conficit, dummodo habeat intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, & Christus instituit. Sic Suarez, Valentia, Coninch, Sayrus, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Sacram. disput.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 1. *à num.* 28. & Castropalaus *de Sacram. disp. unic. punct.* 3. *à num.* 6.

Advertendum hìc : quòd conficiens Sacramentum cum privato errore, quòd aliqua verba sint de essentia, cum revera non sint; vel è contra, quòd non sint de essentia, cum revera sint; si habeat expressam voluntatem non aliter conficiendi Sacramentum, nisi secundum illam suam opinionem, quæ est erronea; non conficit validè Sacramentum; ut supra diximus de hæretico : & ratio est, quia licèt adsit debita materia, & debita forma, cum mutationes illæ sint accidentales; adest tamen mutatio substantialis ex parte intentionis, cum non intendat facere, quod Christus instituit, & Ecclesia facit, & hoc est de essentia Sacramenti. Sic Sotus, Suarez, Henriquez, Reginaldus, Coninch, Nugnus, Covarruvias, & Paludanus relati à Bonacina *l. c. num.* 31. & Castropalao *l. c. num.* 9.

16 Quæres 5. an sit grave peccatum Sacramentum conficere sub forma, vel Materia dubia? Resp. affirmativè, si id fiat absque urgenti necessitate : ratio est, quia sic exponeretur Sacramentum periculo invaliditatis, cum possit revera illa forma, aut illa materia dubia non esse sufficiens ad Sacramentum : exponere autem Sacramentum periculo invaliditatis absque ulla necessitate urgente grave peccatum est, non secus ac illud scienter invalidum conficere. Extenditur hæc doctrina ad formam, & materiam probabilem, aut etiam probabiliorem in concursu formæ, vel Materiæ tutioris : nam in Sacramentis conficiendis, ut definivit Innocentius XI. *in Propositione prima à se damnata*, sequi debemus tutiorem Sententiam, & Opinionem.

Hin colligitur 1. graviter peccare utentem in Baptismo aqua rosacea, jusculo, lixivio, si absque necessitate id efficiat : & ratio est, quia sunt materia dubia, & valde controversa inter Doctores; sicuti etiam graviter peccat, si utatur pro forma verbis istis : ego te paptizo in nomine Christi, aut in nomine Genitoris, & Geniti, relictis illis verbis, Patris, & Filii; eo quia sunt forma dubia, & controversa. Dixi superiùs, absque necessitate, eo quia urgente necessitate consulendi saluti æternæ proximi, qui periclitatur; poterit absque peccato adhiberi materia dubia, vel forma dubia, & controversa : ut si puer recenter natus in Sylva esset in articulo Mortis, & casu nulla aqua naturalis haberetur, sed solùm illa, de qua dubitatur à Doctoribus; poterit, & debebit adhiberi, ut consulatur saluti æternæ proximi eo meliori modo, quo possit : cum nulla in hoc irrogetur injuria Sacramento. Sicuti etiam si casu valde difficili nullus alius reperiretur, qui aliam formam baptizandi sciret, nisi hanc; ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & procedentis ab utroque, ut rectè adnotat Nugnus *quæst.* 66. *art.* 8. & alii cum illo.

Colligitur 2. potiùs adhibendam esse materiam dubiam, quam formam dubiam in necessitate : ratio est, quia faciliùs accidere potest, deficere materiam certam, quàm formam, excepto rarissimo casu superiùs allato. An autem metus gravis sit sufficiens motivum adhibendi formam dubiam absque peccato, præsertim si sub conditione adhibeatur, & dummodo non incutiatur in contemptum Sacramentorum, & Ecclesiæ? Sustinent quod sic Henriquez, Coninch, & alii Doctores, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 33.

Colligitur 3. iterum administrandum esse Sacramentum sub conditione, quando prudenter dubitatur de ejus validitate, vel quia in forma notabilis defectus adnotatus fuerit; vel quia dubia est, quia habentur Opiniones probabiles utrinque; aut quia materia dubia fuerit : ratio est, quia habetur justa causa, & rationabile motivum, ut denuo administretur sub conditione. Secus tamen esset, si iteratio fieret absque justa causa, & rationabili, ac prudenti dubio; sed ex levi scrupulo : fieret siquidem irrisio Sacramento, quod ex se grave peccatum censendum erit : ut statutum est *in Concil. Carthagin. can.* 6. *& in Catechismo Romano de Baptismo*, & docent Div. Thomas 3. *par. quæst.* 66. *art.* 9. *ad* 4. Suarez *disp.* 31. *sect.* 6. Coninch *quæst.* 66. *num.* 91. Valentia *tom.* 4. *disput.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 4.

Quæres 6. an materia, & forma sint partes intrinsecæ Sacramenti, & ei essentiales; & quam conjunctionem habere debeant inter se? 17
Resp. quamvis materia, & forma, seu res, & verba non sint de essentia Sacramenti in genere, prout complectitur Sacramenta veteris, & novæ Legis, ut patet in Circumcisione, in qua actio tantùm dabatur sine verbis. Nihilominus si sola complectitur Sacramenta novæ Legis, tam materia, quàm forma, quæ in Sacramentis istis habentur per res, & verba, Matrimonio excepto, in quo forma explicari solet per consensum signo externo expressum, etiam sine verbis; sunt partes intrinsecæ essentialiter requisitæ ad Sacramenta, quæ licèt non sint composita naturalia, sunt tamen artificialia : ratio potissima est, quia si composita physica dicunt tamquam partes intrinsecas, & essentiales materiam, & formam; etiam Sacramenta, quæ sunt composita quædam licet artificialia, debent importare illas, ut partes intrinsecas, ac essentiales : maximè quia ex rebus, & verbis, seu ex materia, & forma resultat significatio practica Sacramentorum, quæ est velut anima ipsorum, ut patet ex inductione; quid enim in Baptismo sola absolutio significaret? nisi simul adderentur verba, & sic de cæteris Sacramentis.

Simultas verò, & Conjunctio inter se materiæ, & formę, seu rerum, & verborum in Sacramentis non debet esse physica, ut est in compositis physicis permanentibus; sed sufficit moralis, & successiva, ut evenit in aliquibus Sacramentis Pœnitentia, quæ administratur per modum Judicii, & Matrimonio per modum contractus. Sic D. Thomas *par.* 3. *quæst.* 60. *artic.* 6. *ad* 2. Suarez *disp.* 2. *sect.* 3. Toletus *lib.* 2. *cap.* 19. *nu.* 20. Coninch *quæst.* 60. *art.* 6. *numer.* 39. & 4. Sayrus *libr.* 1. *capit.* 4. *art.* 7. qui rectè advertunt, disjunctionem, quæ intercedit inter res, & verba, sufficientem ad validitatem Sacramenti dignoscendam esse à viris prudentibus, cum non eadem possit esse in omnibus Sacramentis : nam quæ conceditur in Pœnitentia, & Matrimonio, minimè concedi potest in Baptismo, Confirmatione, Extrema Unctione, & Ordine : cum parva mora, & disjunctio inter res, & verba possit Sacramenta hæc invalidare; requiritur enim, ut verba actionem illam exprimant, & simul sint : nam si Minister priùs lavat, & ungit; & postea dicit, ego te baptizo &c. aut signo te signo crucis; verba actionem illam, ac rem non exprimunt.

Quæres 7. an eadem materia, & eadem forma sufficiens sit ubique in singulis Sacramentis ad validitatem illorum? Et an tota forma ab eodem Ministro proferri debeat? Resp. affirmativè pro utraque parte quæsiti. Et quidem quòd eadem materia, eademque forma valeat 18

leat ubique, & in quacumque Regione pro singulis Sacramentis, clarè constat ex eo, quòd baptismus e. g. ritu latino celebratus valeat in Græcia, & è contra baptismus ritu græco celebratus valeat in Ecclesia Latina? & ratio ulterior est, quia quando Græcus in Ecclesia Græca adhibet materiam, & formam juxta Ritum Latinorum; & è contra Latinus in Ecclesia Latina adhibet materiam, & formam juxta Ritum Græcorum; evenit tantùm mutatio accidentalis, quæ stat cum validitate Sacramenti, eamdemque significationem continet. Sic Suarez, Reginaldus, Vivaldus, Filliuccius relati à Bonacina *de Sacram. disput.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 3. *num.* 1.

Quòd verò forma tota proferenda sit ab eodem Ministro ad validitatem Sacramenti, patet ex eo, quia secus forma non retineret suam significationem substantialem, & falsò proferretur à Ministro: sit exemplum in baptizando puerum, dicat unus Minister, ego te baptizo, dicat alter, In nomine Patris, & Filii &c. neuter istorum daret suam significationem substantialem formæ: non primus, quia qui baptizat tantum, & non in nomine Patris, & Filii, non revera baptizat Sacramentaliter, quod intendit facere, adeoque falsum diceret. Non secundus Minister, quia dicere in Nomine Patris, & Filii &c. non est baptizare in nomine Patris, & Filii &c. adeoque substantialiter formam mutaret in sua significatione, & falsum diceret; ergo neuter baptizaret, imò uterque falsum diceret, & substantialiter mutaret formam; sicuti eam mutat, qui solus baptizat, & solùm dicit, ego te baptizo, relictis in nomine Patris, & Filii &c. Sic communiter Doctores.

Excipi solùm potest Sacramentum Extremæ Unctionis, quod cum importet varias unctiones in variis partibus corporis successivè faciendas per distinctas formulas partiales; poterit simul administrari à diversis Ministris, vel etiam successivè; itaut unusquisque integrè proferat suam formam partialem secundum partem corporis, quam ungit: & ratio talis exceptionis esse potest, quia Sacramentum istud confertur per modum Orationis, & Deprecationis; & Oratio fieri potest à multis vel simul, vel successivè, ac ab ipsis perfici, & continuari: ut bene docent Henriquez *libr.* 1. *capit.* 9. *num.* 9. Anglez *quæst.* 3. *art. ult. concl.* 2. Filliuccius *tract.* 1. *capit.* 4. *quæst.* 8. & Bonacina *de Sacram. disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 4.

CAPUT III.

De Causa efficiente Sacramentorum.

1 *Causa Principalis auctoritativè Sacramentorum est solus Deus.*
2 *Causa Sacramentorum per potestatem excellentiæ est Christus Dominus.*
3 *Causa Ministerialis, & Instrumentalis Sacramentorum est legitimus Minister.*
4 *Quinam constituti sint Ministri Sacramentorum novæ Legis?*
5 *An de potentia extraordinaria, & absoluta Dei possint Angeli, vel Beati, aut Dæmones esse Ministri Sacramentorum?*

1 TRIPLICEM Causam Sacramentorum distinguere possumus. 1. Principalem auctoritativè. 2. per potestatem Excellentiæ. 3. Ministerialem Principalis auctoritativè illa dicitur, quæ independenter ab omni alio potest instituere signa, illaque elevare supra suam naturam ad gratiam conferendam, aut illam significandam. Quapropter causa Principalis auctoritativè Sacramentorum erit solus Deus, Principalis Auctor, & Institutor Sacramentorum omnium, nec ulli creaturæ competere potest: cum nulla creatura possit principaliter, & independenter ab alio gratiam efficienter producere, quam si confert, non habet ex propria virtute, sed ex concessione, & Institutione Dei. Sic Div. Thomas 3. *par. quæst.* 64. *artic.* 2. & alii passim.

Neque dicas: Abraham in Lege naturæ, Moysen in Lege scripta, & Christum Dominum in Lege gratiæ Sacramenta manifestasse juxta illud Div. Pauli *ad Hebr.* 1. *Multifariam multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis novissimè diebus istis locutus est nobis in Filio*. Nam nec Abraham, nec Moyses fuere Sacramentorum Institutores in Lege veteri, sed tantùm ea à Deo jam instituta promulgarunt. Et Christus Dominus, qua homo est, Sacramentorum novæ Legis promulgator fuit, & Institutor. non quidem Primarius Institutor, & Author, quia non ex propria virtute, sed ex accepta à Patre, & à se ipso qua Deus est, Sacramenta instituit per Excellentiam. Sic Div. Thomas *l. c. art.* 1. Suarez *disp.* 12. *sect.* 1. *concl.* 2. Coninch *quæst.* 64. *art.* 2. *dubit.* 1. Layman *lib.* 5. *tract.* 1. *capit.* 5. *quæst.* 1. & Castropalaus *de Sacram. disp. unic. punct.* 4. *num.* 1.

2. Causa Sacramentorum per Potestatem Excellentiæ est Christus, qua homo est: quia licèt ut talis per dependentiam, quam habet à Deo, non fuerit Principalis Author, & Primarius Institutor Sacramentorum novæ Legis; fuit tamen revera, & propriè illorum Institutor ex potestate excellentiæ à Deo accepta: nam ob excellentiam unionis hypostaticæ suæ Naturæ humanæ ad Verbum data fuit ei potestas, qua homo est, instituendi signa aliqua sensibilia, quibus gratia communicaretur, ac significaretur juxta illud *Matth.* 28. *Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in Terra*. Et sicuti potuit peccata delere, & gratiam conferre absque Sacramentis, ut fecit Magdalenæ; ita potuit & Sacramenta instituere per talem potestatem Excellentiæ, quæ peccata remitterent, & gratiam conferrent, & defacto instituit in Lege Gratiæ. Quapropter maximè differt ab Abrahamo in Lege Naturæ, & Moyse in Lege scripta: quia hi fuere promulgatores tantùm Sacramentorum Veteris Legis, Christus tamen Dominus, & Promulgator, & Institutor per Potestatem excellentiæ. Sic Div. Thomas 3. *par. quæst.* 64. *art.* 2. quem sequuntur Suarez, Bellarminus, Vasquez, Valentia, Sayrus, Coninch, & alii penes Bonacinam *de Sacr. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 1. *num.* 4.

Hinc infertur 1. per hanc Potestatem excellentiæ omnia Sacramenta novæ Legis instituta fuisse à Christo Domino, ut definitum fuit sub anathematis pœna à Tridentino *sess.* 7. *can.* 1. Et quamvis de extrema unctione non expresè constet ex Scripturis, quando nam hoc Sacramentum instituerit; nihilominus ex Traditione Ecclesiæ, & ex definitione citata Tridentini pro certo tenendum est, fuisse à Christo institutum, ut cætera Sacramenta, antequam ad Cœlum migrasset, uti conveniens erat ad perfectam suæ Ecclesiæ Institutionem, & solùm Apostolis commisisse eorum prædicationem, & dispensationem. Vide Div. Thomam 3. *par. quæst.* 65. *artic.* 4. Suarez *disput.* 11. *sess.* 1. Vasquez *disput.* 135. *capit.* 1. & Bellarminum *libr.* 1. *capit.* 24.

Infertur 2. hanc potestatem Excellentiæ nulli alteri præter Christum communicatam fuisse à Deo, nec ipsum Christum illa communicasse Apostolis, vel Ecclesiæ: ut satis apertè constat ex Tridentino citato, & docent Div. Thomas, Div. Bonaventura, Ricardus, Henriquez, Coninch, & Sayrus relati à Bonacina *de Sacram. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 1. *num.* 6. Controversia tamen est inter Doctores: an eam potestatem Excellentiæ, quam Christus habuit ut homo, potuerit communicare puræ creaturæ, quamvis defacto constet non communicasse. In qua dirimenda breviter respondeo, potuisse quidem communicare, sed non eo perfecto modo, quo in ipso Christo reperiebatur, ac fuit ipsi communicata: ratio est, quia Christo communicata fuit tamquam ex debito, ob excellentiam scilicet suæ Personæ, & ob ejus opera meritoria de condigno; cum autem nulla pura creatura habeat talem excellentiam, & opera meritoria de condigno pro alieno peccato, ideo nulli puræ creaturæ communicari poterit Potestas Excellentiæ eo perfecto modo, quo in Christo reperitur. Sic Coninch *quæst.* 64. *art.* 4. *dub.* 2. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 1. *capit.* 5. *quæst.* 2. & Castropalaus *de Sacram. disp. unic. punct.* 4. *num.* 3.

3. Causa Sacramentorum dicitur Ministerialis, & Instrumentalis, & sunt omnes Ministri legitimè constituti ad Sacramenta conficienda in nomine, ac Virtute Christi, sunt enim veluti instrumenta ad gratiam conferendam, ut constat ex illo Apostoli 1. *ad Corinth.* 4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & Dispensatores Mysteriorum Dei*; & ex 2. *ad eosdem* 3. *Qui idoneos nos fecit Ministros novi Testamenti*. Sic communiter Doctores cum Divo Thoma 3. *par. quæst.* 64. *artic.* 1. Et quamvis ex Scripturis appareat, solum Deum esse causam gratiæ, & justificare posse, ut habetur ex D. Pauli *ad Roman.* 8. *Deus, qui*

qui justificat. Hæc tamen intelligenda erunt de Causa Principali auctoritativè gratiæ, non verò de causa minùs Principali, Instrumentali, & Ministeriali ejusdem gratiæ, ut patet ex Textibus præcitatis Divi Pauli *ad Corinthios*.

4 Quæres 1. quinam constituti sint Ministri Sacramentorum novæ Legis? Resp. de potentia ordinaria Dei solos homines viatores constitutos fuisse Ministros: ratio est, quia cum Sacramenta instituta, & concessa fuerint hominibus in subsidium peregrinationis hujus mortalis vitæ, conveniens erat, ut solos homines viatores, & in hac vita degentes constitueret illorum Ministros: ut adnotat D. Thomas *3. par. quæst. 64. art. 7.* quem sequuntur cæteri Doctores. Et sicuti Deus factus est homo, ut hominem salvaret; ita expediens fuit, ut unus homo Sacramenta administraret alteri homini. Vide Sayrum *lib. 2. de Sacram. cap. 3. quæst. unic. nu. 2.* Quisnam autem ex hominibus Viatoribus constitutus sit Minister unjuscujusque Sacramenti, dicemus cum de Sacramentis in Particulari.

5 Quæres 2. an de potentia extraordinaria, & absoluta Dei possint Angeli, vel Beati, aut Dœmones esse Ministri Sacramentorum? Resp. tam Angelos, quàm Beatos posse esse Sacramentorum Ministros ex facultate illis specialiter, & extraordinariè collata à Deo: ratio est, quia si potestatem hanc ex Lege Ordinaria concessit hominibus Viatoribus, non est major ratio, cur ex Lege extraordinaria non possit illam concedere Sanctis Angelis, ac Beatis: maximè quia Divina Virtus non est restringenda sine rationabili motivo: & sicuti potest Deus absque Sacramentis effectus Sacramentorum causare; cur non poterit per Angelos, & Beatos id præstare? Adeoque Sacramenta administrata ab Angelis per corpus assumptum; aut per Beatos fuisse vera Sacramenta docent Divus Thomas *l. c. art. 7. in corp.* Vasquez, Henriquez, Coninch, Nugnus, Suarez, & Sayrus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. disp. 1. quæst. 3. punct. 1. numer. 11.* De Dœmonibus tamen dicendum, numquam Deum communicaturum illis talem potestatem conferendi vera Sacramenta, cum intenti sint ad perniciem, non verò ad salutem æternam hominum, ad quam Sacramenta ordinantur; adeoque si constaret, Sacramentum aliquod à Dœmone ministratum fuisse; ut invalidum, & fictum reputandum erit, ac merè factum ad illudendum. Sic Divus Thomas, Suarez, Coninch, Sayrus, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacram. disput. Unic. punct. 5. num. 1.* Vide Bellarminum de hac re pertractantem *lib. 1. cap. 24.*

CAPUT IV.

De Requisitis in Ministro Sacramentorum.

1 *Requiritur legitima Intentio Ministri; & explicatur quænam sit?*
2 *An sufficiat mera Intentio faciendi actiones illas externas Sacramentorum?*
3 *An requiratur Intentio conferendi effectum Sacramenti ad validitatem illius?*
4 *An conficiens Sacramentum cum intentione faciendi id, quod facit Ecclesia, non verò ex Intentione Ecclesiæ Romanæ, quam non putat veram Ecclesiam; validè conficiat Sacramentum?*
5 *Quænam sit Intentio Actualis?*
6 *Quænam Virtualis?*
7 *Quænam denique Habitualis, & Interpretativa?*
8 *Intentio tam Actualis, quàm Virtualis potest esse Absoluta, & Conditionata.*
9 *Probitas in Ministro requiritur: non est tamen necessaria ad validitatem Sacramenti.*
10 *Quamvis necessaria sit ad eorum licitam administrationem.*
11 *An Sacerdos, vel Diaconus Sacram Eucharistiam Ministrans fidelibus communicaturis graviter peccet, si in gravi peccato eam Ministret.*
12 *An Minister conficiens Sacramentalia sine gratia; sicuti Subdiaconus legens Epistolam, vel Diaconus Evangelium sinè eadem gratia; graviter peccent?*
13 *Fides requiritur etiam in Ministro non ad validitatem Sacramenti; sed ad ejus licitum usum.*

REQUISITA, de quibus hìc nobis sermo est; 1
non sunt Potestas, sine qua Minister nil agere potest, & si ageret, invalidè ageret; neque Jurisdictio necessaria in aliquibus Sacramentis, ut suo loco dicemus; sed Intentio legitima, Probitas conscientiæ, & Fides, de quibus singillatim pertractabimus.

Intentio igitur legitima Ministri, seu actus ille liber voluntatis in finem faciendi actiones illas Ministeriales, prout ordinatas ad Sacramentum; aut faciendi illas prout facit Ecclesia, & Christus Dominus instituit; est necessariò requisita ad validitatem Sacramenti, itaut ipsa deficiente nullum sit Sacramentum. Est de fide, prout constat ex Definitione Tridentini *sess. 7. can. 11.* & ex aliis Conciliis statuentibus, Sacramenta tribus perfici, Materia, Forma, & Intentione Ministri: & ratio est, tum quia actio, qua Sacramentum conficitur, debet esse humana, ac humano modo exercita, & talis esse nequit sine intentione; tum etiam quia si non haberetur intentio in Ministro determinans actiones Ministeriales à se exercitas ad esse Sacramentale; remanerent prædictæ actiones in statu indifferentiæ, cum possent ad alios fines adhiberi; ergo ut adhibeantur à Ministro in finem Sacramenti, de necesse requiritur in ipso talis Intentio. Sic Divus Thomas *3. par. quæst. 64. art. 10.* Suarez *disput. 13. sess. 2.* Bellarminus *lib. 1. de Sacram. capit. 27.* Vasquez *3. par. tom. 2. disput. 146. numer. 5.* & Toletus *lib. 2. cap. 16. num. 5.* cum aliis communiter.

Petes 1. an sufficiat mera Intentio faciendi illas ac- 2
tiones externas Sacramentorum, proferendi scilicet verba, lavandi, ungendi &c. Resp. non sufficere: & ratio est, quia hæc mera intentio ex se esset indifferens ad esse Sacramenti, vel ad aliud; ergo nisi ordinetur, & determinetur ad esse Sacramenti, illud non conficiet; ergo requiritur ulterior intentio faciendi actiones illas externas Sacramentorum, ac illas ordinare ad esse Sacramenti: nam posset quis habere intentionem faciendi omnes actiones illas externas Baptismi e. g. & illas ordinare ad ludum. Sic Sayrus *libr. 2. de Sacram. capit. 4. quæst. 1. artic. 2.* Bonacina *de Sacram. disp. 1. quæst. 3. punct. 3. numer. 6.* & alii contra Sylvestrum.

Petes 2. an intentio conferendi effectum Sacramen- 3
ti necessariò requiratur ad ejus validitatem? Resp. negativè: quia jam virtualiter comprehenditur, & implicitè continetur in intentione illa ordinandi actiones Ministeriales ad esse Sacramenti, & faciendi quod facit Ecclesia; & consequenter ad effectum Sacramenti, qui nisi habeatur obex in suscipiente; infallibiliter consequitur ad Sacramentum. Quapropter intentio illa expressa conferendi effectum Sacramenti non requiritur necessariò ad Sacramentum; imò etiamsi Minister nolit effectum, & gratiam Sacramenti conferre, dummodo habeat intentionem conferendi Sacramentum, ut esset, si quis baptizans vellet Sacramentum Baptismi conferre, licèt nollet effectum, seu gratiam conferre; utique validum esset Sacramentum Baptismi, & si in suscipiente non habetur obex, gratia consequitur ad illud. Sic Divus Thomas *3. par. quæst. 64. artic. 4.* Suarez, Sayrus, Sotus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. disput. 1. quæst. 3. punct. 3. numer. 7.*

Petes 3. an conficiens Sacramentum cum intentio- 4
ne faciendi, quod facit Ecclesia, non verò faciendi, quod facit Ecclesia Romana, quam ex suo errore putat, non esse veram Ecclesiam; valide conficiat Sacramentum? Resp. affirmativè: ratio est, quia licèt erret per suum privatum actum circa veram Ecclesiam, non tamen errat per intentionem illam generalem faciendi, quod facit Ecclesia vera, quæ quidem intentio generalis corrigit privatum illum errorem. E contra tamen si intenderet facere, quod Luterani, aut Calvinistæ faciunt, non verò quod facit Romana Ecclesia, quamvis crederet Romanam Ecclesiam esse veram, & Luteranam, ac Calvinisticam falsam; non validè conficeret Sacramentum ex defectu intentionis sufficientis, faciendi scilicet, quod facit Ecclesia vera, & maximè quia credit, veram Ecclesiam esse Romanam, quam excludit. Sic Bellarminus *libr. 1. de Sacram. capit. 27.* Suarez *disput. 13. sess. 2.* Sayrus *lib. 2. capit. 4. quæst. 2. propos. 3.* Reginaldus *lib. 26. num. 40.* Filliuccius *tract. 1. capit. 5. quæst. 3. numer. 73.* & alii.

Quia

5 Quia tamen Intentio in Miniſtro multipliciter haberi poteſt, actualiter ſcilicet, virtualiter, & habitualiter; ideo inquiritur hìc : quænam ex ipſis ſufficiens ſit ad validitatem Sacramenti, ac neceſſaria? Et quidem Actualem Intentionem, quam habet Miniſter, quando dum conficit Sacramentum, intendit actu, & vult illud conficere; ſufficientem eſſe ad Sacramenti validitatem; extra controverſiam eſt, cum ſit maxima, & præcipua inter intentiones, & ſi hæc non ſufficit, nulla ſufficiens erit, Sic Doctores communiter. Solùm ergo controverſia eſt, ſi ſit adeo neceſſaria, ut ſine ipſa Sacramentum validum haberi nequeat. Reſponſio communis eſt, non eſſe ita neceſſariam : nam ſine ipſa, & cum intentione virtuali, ut videbimus, haberi poteſt Sacramentum : ratio eſt, quia ſi Chriſtus Dominus natura ſua benigniſſimus, & ſciens infirmitates humanas expoſtulaſſet in adminiſtratione Sacramentorum maximam, & præcipuam inter intentiones, ut eſt Actualis in Miniſtris; obligaſſet illos ad aliquod moraliter impoſſibile, quod non eſt præſumendum de ejus Benignitate, impoſſibile ſiquidem eſt moraliter, Miniſtrum ſemper actualiter intendere, ac attendere, nec proprium eſt volubilitatis humanæ mentis. Sic Div. Thomas *3. par. quæſt. 64. art. 9.* quem ſequuntur Suarez, Bellarminus, Toletus, Sotus, Valentia, Henriquez, Coninch, Sayrus, relati à Bonacina *de Sacramen. diſput. 1. quæſt. 3. punct. 2. §. 3. numer.* 11. & à Caſtropalao *de Sacram. diſp. unic. punct. 5. num. 3.*

6 Virtualis intentio illa dicitur, quando actualis intentio, quæ præceſſit; perſeverat in aliquo opere inchoato, & ad Sacramenti adminiſtrationem ordinato, & durat in eo, nec ſit interrupta per intentionem oppoſitam, aut per alia extranea opera à Sacramentis, quæ longam temporis moram interponunt. Exemplo res complanatur : Sacerdos volens Sacrum facere, & cum hac voluntate è domo egreditur, pergit ad Eccleſiam, præparat neceſſaria ad Sacrum, Veſtimentis Sacris ſe induit, accedit ad altare, ac tandem conſecrat ſine nova intentione ab illa, quam domi habuit; dicitur habere intentionem virtualem : quia intentio illa actualis, quam Domi habuit; perſeverare dicitur in actionibus recenſitis, & ordinatis ad Sacrum faciendum, Secus tamen dicendum eſſet, ſi Sacerdos voluntatem illam faciendi Sacrum, quam domi habuit; retractaret, aut ad aliena opera, & negotia ſe divertéret, quæ nec procedunt, nec connexionem habent cum voluntate illa faciendi Sacrum; tunc enim talis intentio, nec actualis, nec virtualis erit : non actualis, quia jam revocata, aut interrupta eſt, non virtualis, quia non perſeverat in operibus illis diſparatis.

Jam verò Virtualem intentionem ſufficere ad Sacramenti validitatem, conſtat ex communi Opinione Doctorum, & ex frequenti hominum uſu : nam ea intentio ſufficit ad Sacramenta conficienda, quæ requiritur ad operandum humano modo, aliàs daretur aditus infinitis ſcrupulis circa Sacramentorum validitatem; ſed intentio virtualis ſufficit ad operandum humano modo, ut conſtat ex communi ſenſu; ergo ſufficit ad Sacramenta conficienda. Sic Doctores omnes ſupracitati.

7 Habitualis denique intentio, & interpretativa illa dicitur, quando quis operatur ex habitu abſque eo quòd præceſſerit Intentio actualis, vel ſi præceſſerit, non perſeverat in aliqua actione externa ordinata ad finem Sacramenti, cum ſit moraliter interrupta, etiamſi revocata non fuerit. Et hæc ſolet dici interpretativa, eo quia interpretantur homines per hoc, quòd præceſſerit, ſed revocata non fuerit; ac ſi actualiter adeſſet.

Verùm intentionem habitualem, quæcumque ſit, & prout diſtinguitur ab Actuali, & Virtuali, inſufficientem eſſe ad validitatem Sacramenti; colligitur ex eo, quia intentio requiſita ad Sacramentum debet eſſe ea, quæ eſt cauſa Sacramenti, ſed intentio habitualis non cauſat Sacramentum, nam ex intentione præterita interrupta, aut in habitu permanente neque Sacramentum, neque actio aliqua cum Sacramenti adminiſtratione connexa procedere poteſt; ergo inſufficiens erit ad Sacramentum conficiendum : maximè quia evenire poteſt, quòd Miniſter habens intentionem habitualem actu ſit deſtitutus rationis uſu; ut ſi Sacerdos dormiens proferret verba conſecrationis ſuper hoſtiam ex habitu; eſto præceſſerit intentio illam conſecrandi. Sic ex communi ſententia Suarez *diſput. 13. ſeſſ. 3. concl. 1. & 2.* Coninch *quæſt. 64. artic. 8. dubit. 7. numer. 73.* Layman *lib. 5. tract. 1. de Sacram. capit. 5.* & alii quamplurimi apud Bonacinam *de Sacram. diſput. 1. quæſt. 3. punct. 2. §. 3. num. 11.* & Caſtropalaum *de Sacram. diſp. unic. punct. 5. num. 5.*

Adnotandum hìc 1. non ſolùm requiri in Miniſtro Sacramenta conficiente intentionem, verùm etiam Attentionem : differunt ſiquidem inter ſe intentio, & attentio; nam intentio eſt actus voluntatis tendentis in finem; Attentio verò eſt actus intellectus conſiderantis ea, quæ facit : quapropter utraque requiritur in homine, ad hoc ut humano modo operetur, & maximè ſi operari debeat in Sacramentis conficiendis : ſiquidem homo per intentionem determinat ſe ad aliquod operandum, & per attentionem conſiderat ea, quæ operatur. Et ſicuti dictum eſt de intentione ſufficere actualem, vel virtualem, non verò habitualem, aut interpretativam; ita etiam dicendum erit de attentione, quæ eodem modo dividitur, non ſufficere ad Sacramenta habitualem, vel interpretativam; ſed omnino requiri vel actualem, vel virtualem. Vide Bonacinam *de Sacram. diſp. 1. quæſt. 3. pun. 5. num. 12.*

Adnotandum 2. Intentionem requiri ad omnia verba ad eſſentiam Sacramenti ſpectantia : nam ſi aliquis Miniſter incipiat verba formæ abſque debita intentione, & dein dum reliqua profert, intentionem eliciat; non validè conficit, ſi omnia ſunt de eſſentia : ſic Miniſter baptizans ſi dum dicit : Ego te baptizo, intentionem non habeat, quam elicit dum dicit, In nomine Patris &c. non validè baptizat : ratio eſt, quia ſicuti omiſſio illorum verborum ad eſſentiam Sacramenti requiſitorum, illud invalidum efficeret; ita prolatio illorum abſque debita intentione, cum idem ſit illa verba proferre ſine intentione, ac illa prorſus omittere. Quamvis non eodem modo diſcurrendum ſit de verbis illis, quę non ſunt de eſſentia : ut ſi quis baptizans dum dicit : ego, non habeat intentionem, quam elicit, dum proſequitur, & baptizo in nomine Patris &c. nam etiam ſine, ego, valida eſſet forma baptiſmatis, ut ſuppono ex dictis. Sic Sayrus *lib. 2. cap. 4. quæſt. 5.* Bonacina *l. c. num. 14.* & alii paſſim.

Adnotandum 3. Intentionem in Miniſtro faciendi, quod facit Eccleſia, aut quod Chriſtus inſtituit, non debere eſſe ita claram, & diſtinctam, ut non ſufficiat confuſa, & in genere, quæ tamen actualis ſit, vel virtualis; ad eum modum quo volens Horas Canonicas recitare breviarium accipit more ſolito, ac Divinas Laudes incipit abſque alio intentionis actu expreſſo, ac explicito; ſed actu quodam generico, & confuſo laudandi Deum. Sic Henriquez *lib. 1. capit. 10. num. 2.* Sotus *in 4. diſt. 5. quæſt. 5. art. 8.* Navarrus *in Sum. capit. 25. num. 91.* & Valentia *tom. 4. diſput. 3. quæſt. 5. punct. 3.*

8 Utraque Intentio tam Actualis, quàm Virtualis conficiendi Sacramentum poteſt eſſe abſoluta, independens ſcilicet à quacumque conditione; & conditionata, quę ſcilicet dependeat ab aliqua conditione, ſive de præſenti, ut ego te baptizo, ſi maſculus es; vel de præterito, ut ego te baptizo, ſi non fuiſti baptizatus; vel de futuro, ut ego te baptizo ſi fias Clericus. Jam verò intentionem conficiendi Sacramentum debere eſſe abſolutam, quando apponitur materia, & forma Sacramenti, clarè conſtat ex eo, quia non eſt in poteſtate Miniſtri earum ſignificationem ſuſpendere, cum habeant ſignificare ex Inſtitutione Chriſti; non verò ex intentione Miniſtri; non poterit igitur Miniſter ſignificationem gratiæ Sacramento adnexam ſuſpendere ad conditionem futuram.

Hinc infertur 1. Sacramenta adminiſtrata ſub conditione de futuro, excepto Matrimonio ob ſpecialem rationem humani contractus; invalida eſſe : ratio eſt, quia non ſunt valida ſtatim ac eſt materia, & forma, cum tunc deficiat intentio Miniſtri alligata tempori conditionis adimplendæ : nec erunt valida poſtea accedente conditione, quia tunc deficit materia ſimul cum forma; ergo Sacramenta ſub conditione confecta de futuro, excepto Matrimonio, invalida erunt. Sic Henriquez plures referens *lib. 1. capit. 10. num. 7.* Suarez *diſp. 13. ſeſſ. 3. concl. 3.* Reginaldus *lib. 36. num. 29.* Coninch *quæſt. 64. art. 8. dub. 2. concl. 2.* Layman *libr. 5. tract. 2. de Sacram. cap. 5. concl. 4.* Bonacina *de Sacram. diſp. 1. quæſt. 3. punct. 2. §. 3. nu. 19.* & Caſtropalaus *de Sacram. diſp. unic. punct. 5. num. 6.*

Infertur 2. valida eſſe Sacramenta Miniſtrata ſub conditione de præſenti, vel de præterito, dummodo ita

res

res se habeat, ac ab ipsa conditione exprimitur : eo quia per tales conditiones non suspenditur significatio Sacramenti, & aliunde habetur materia, & forma cum intentione Ministri ; adeoque nec valor, nec effectus Sacramenti suspensus remanebit : maximè quia conditio apposita de præsenti, vel de præterito, si vera est, eodem modo se habet, ac si nulla conditio apposita fuisset. Sic Suarez *disp.* 13. *sess.* 3. *concl.* 3. Coninch *l. c.* Layman *l. c.* Castropalaus *l. c. num.* 7. & Bonacina *l. c. num.* 18.

Infertur 3. licèt valida sint Sacramenta sub conditione de præsenti, & de præterito administrata, si conditio vera sit ; nihilominus graviter peccare Ministrum, si absque rationabili, & urgenti causa eam apponat : eo quia exponit Sacramentum periculo irritationis, si fortè conditio non adsit : cum enim alliget suam intentionem necessariò requisitam ad Sacramentum conditioni illi, quæ fortassè non sit; ideo Sacramentum maximum habebit periculum irritationis. Non nego tamen, quòd habita justa, & rationabili causa ministrari possit Sacramentum sub conditione de præterito, vel de præsenti : ut si quis prudenter dubitaret, an puerum revera baptizaverit, vel pœnitentem absolverit, possit baptizare sub conditione de præterito, vel de præsenti, si non fuisti, vel si non es baptizatus, ego te baptizo &c. vel si non fuisti, vel non es absolutus, ego te absolvo &c. Semper tamen grave peccatum erit apponere conditionem de futuro, excepto matrimonio, quia evidens est, sic exponi Sacramentum Irritationi, ut superiùs probavi. Sic Suarez, Henriquez, Reginaldus, Naldus, Sà, Nugnus, Coninch, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Sacram. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. §. 3. *num.* 20. & Castropalaus *de Sacram. disp. unic. punct.* 5. *num.* 7.

9 Probitas Ministri, quæ etiam requiritur ad Sacramentorum administrationem ; non est tamen necessaria ad illorum validitatem, & effectum : ratio est, quia Christus Dominus Sacramentorum novæ Legis Institutor, & Auctor noluit eorum efficaciam, & valorem pendere à probitate Ministri : tum quia peccatum non aufert à Ministro potestatem sibi collatam, supponimus enim potestatem in Ministro; tum etiam quia sic suscipiens ritè dispositus privaretur Sacramento, & effectu illius ob culpam Ministri, quod dicendum non est. Sic Div. Thomas 3. *par. quæst.* 64. *art.* 5. Vasquez *ibidem*; Suarez *disp.* 13. *sess.* 4. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 28. Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 26. & alii innumeri tum penes Sayrum *libr.* 2. *capit.* 6. *art.* 2. *quæst. unic.* tum penes alios.

10 Quamvis non sit necessaria Probitas Ministri, seu quòd sit in gratia, ad validitatem Sacramentorum ; est tamen necessaria ad illorum licitum usum, ac administrationem, præcipuè si Minister ex susceptione alicujus Sacramenti ad Munus Sacramenta administrandi deputatus, ac consecratus existat; specialem siquidem habebit obligationem sancta sanctè tractandi : ratio autem est, quia Minister cum stet loco Christi, ac ejus meritorum dispensator sit ; magnam illi committet irreverentiam, si dum tantum munus exercet, non solùm ei non sit gratus, sed per peccatum ejus hostis, & inimicus, & diaboli mancipium. Quapropter Ministris Sacramentum dicitur *illud Genes.* 19. *Sancti eritis, quoniam ego Sanctus sum*. Si ergo Christum repræsentant, ejus Sanctitati conformes esse debent. Sic constat *ex Cap. Omnia* 1. *quæst.* 1. ubi D. Augustinus ait : *Omnia Sacramenta cum obsint indignè Ministrantibus, prosunt tamen per eos dignè Sumentibus*. Sic Div. Thomas 3. *par. quæst.* 64 *art.* 4. *&* 6. quem sequuntur Cajetanus, Suarez, Coninch, Nugnus, Henriquez, Valentia, Navarrus, Sayrus, Reginaldus, & quamplures alii apud Bonacinam *de Sacram. disput.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. §. 1. *num.* 2.

Hinc fit : Ministrum Sacramenti specialiter deputatum, ac consecratum ad Sacramenta Ministranda, si probitate careat, & conscientiam gravis peccati habeat ; teneri sub gravi culpa ad constituendum se in gratia, antequam Sacramenta Ministret eliciendo contritionis actum, si copiam Confessarii non habeat; & hanc etiam obligationem habebit, etiamsi advertat, se esse attritum : ratio est, quia obligatur ad assumenda media, quibus in gratia constituatur, ad hoc ut sine irreverentia dignitatem Sacramentorum tractare possit. Nisi fortè ob temporis angustias non possit contritionem excitare, ac ritè disponi, ut par est, & Sacramentum necessariò ministrari debeat, ut esset Sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ ministrare jam jam morituro, & moraliter non potuerit priùs se ponere in statu gratiæ ob repentinam illam Sacramenti administrationem, ac urgentem proximi necessitatem, nam sic cessaret ratio irreverentiæ in Sacramento. Sic Vasquez 3. *par. disp.* 136. *cap* 1. Coninch *quæst.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *num.* 22. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 8. & Castropalaus *de Sacram. disp. unic. punct.* 5. *num.* 9.

Quæres 1. an Sacerdos, vel Diaconus distribuens 11
Eucharistiam fidelibus communicaturis graviter peccet, si eam distribuat sine probitate, ac in peccato? Resp. quamvis Vasquez, Henriquez, Martinus de Ledesma, Nugnus, & alii relati à Sayro *lib.* 7. *de Sacram. cap.* 7. *quæst.* 1. *art.* 5. quibus favet Card. Delugo *disput.* 8. *num.* 155. docuerint, non peccare graviter, quia non est confectio Sacramenti talis administratio, sed potiùs distributio, ac proinde non erit gravis irreverentia facta Sacramento, cum nil aliud importet, nisi contactum quemdam Sacramenti; & sicuti si quis in peccato tetigisset Christum in terris viventem, non peccasset; ita etiam nec peccat, si in peccato illum tangat in Sacramento Eucharistiæ. Nihilominus opposita sententia docens graviter peccare est communior, & probabilior : ratio est, quia licèt distributio Eucharistiæ non sit confectio Sacramenti, est tamen actio quædam religiosissima proximè ordinata ad gratiam in recipiente, quem cum Christo unit, ac ei merita Christi communicat; insuper fit nomine Christi; ergo non erit levis culpa absque probitate conscientiæ talem actionem exercere, maximè si fiat à Sacerdote, vel Diacono ad hoc munus specialiter deputatis. Nec favet paritas deducta à tangente Christum in terris viventem, quia contactus ille non ordinabatur ad Sacramentum, nec ad gratiam, nec ad communicanda merita Christi, ut ordinatur contactus Ministri Eucharistiam distribuentis ; adeoque jure requiritur major conscientiæ puritas in hoc, quàm in illo contactu. Sic Sylvester, Sotus, Suarez, Valentia, Sayrus, Coninch, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacram. disp. unic. punct.* 5. *num.* 12.

Adnotandum hìc 1. cum Bonacina *de Sacram. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 2. §. 1. *nu.* 15. ex Coninch, & aliis ; toties peccare Ministrum in peccato Eucharistiam distribuentem, quoties sacras hostias distinctis personis distribuit : ex pluralitate namque personarum resultat pluralitas peccatorum, non verò ex pluralitate hostiarum, si plures hostiæ eidem personæ darentur : ratio est, quia ex pluribus personis resultant plures actiones terminatæ, & completæ in distributione facta, cum una actio non ordinetur ad aliam, etiam si successivè fiant; secus verò in largitione plurium hostiarum eidem personæ unica habetur actio completa, cum sit una communio, adeoque unum peccatum. Verùm suam probabilitatem habet sententia docens, unam distributionem continuatam unum peccatum esse, cum sit moraliter una actio. Sic Tanner, Henriquez, & Filliuccius.

Adnotandum 2. non eodem modo discurrendum esse de Distributione Eucharistiæ, ac de translatione, ejusdem ex uno loco ad alium : nam cum hæc actio nec ordinata sit proximè ad gratiam, nec sit communicatio meritorum Christi ; ideo si fiat à Ministro sine probitate conscientiæ, non reputatur tanta irreverentia, ut ad grave peccatum pertingere possit. Sic Suarez *disp.* 72. *sess.* 4. Vasquez *disp.* 136. *num.* 39. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 7. *quæst.* 1. *art.* 5. *num.* 8. Coninch *quæst.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *num.* 39. Bonacina *l. c. nu.* 3. & Castropalaus *l. c. num.* 12. *in fine*.

Quæres 2. an Minister conficiens Sacramentalia sine 12
gratia, & probitate vitæ mortaliter peccet? Et an etiam peccet, qui in peccato gravi exercet functiones Ordinum, ut Lector legendo lectionem, Subdiaconus Epistolam, & Diaconus Evangelium? Resp. ad utrumque negativè : ratio est, quia neque confectio Sacramentalium, neque exercitium illarum functionum Ordinum sunt actiones proximè tendentes in sanctificationem animarum ex opere operato, ut sunt actiones conficiendi Sacramenta, quæ sanctitatem conferunt, ac merita Christi dispensant ; ergo non erit gravis irreverentia attingens ad peccatum mortale illas actiones efficere sine gratia, & probitate conscientiæ. Sic Sotus *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. *art.* 4. Suar. *disp.* 16. *sess.* 3. Valentia *tom.* 4. *disp.*

4. *disp. 3. quæst. 5. punct. 3.* Vasquez *3. par. disp. 136. capit. 3. numer. 56.* Coninch *quæst. 64. art. 7. dubit. 1. num. 39.* & Castropalaus alios referens *de Sacr. disput. unic. punct. 6. num. 2.*

Hinc colligitur 1. Episcopum in statu peccati mortalis conferentem primam Tonsuram, benedicentem Oleum, Ecclesias, Altaria, Chrisma, Sacras vestes, Vasa sacra, nuptias, consecrantem Virgines, benedicentem populum etiam cum Venerabili Sacramento, concionantem ad ipsum populum; non peccare graviter: ratio est, quia hæ actiones non reputantur materia gravis, cum nec Sacramenta sint, nec ipsis adnexa est gratia sanctificans ex opere operato. Sic Suarez, Valentia, Vasquez, Sotus, Coninch, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacram. loc. cit. numer. 4.*

Colligitur 2. Parochum assistentem nuptiis in peccato gravi, aut Sponsos benedicentem; insuper Sacerdotem benedicentem aquam, & Clericos minores exercentes Munia suorum Ordinum; sicuti etiam Diaconum, & Subdiaconum exercentes Munia suorum Ordinum majorum non peccare graviter, etiam si illa exerceant in peccato gravi: ratio est eadem, ac superiùs dicta; cum non sint actiones ordinatæ ad Sacramenta immediatè, nec ipsis adnexa est gratia sanctificans. Sic Sotus, Suarez, Vasquez, Coninch, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. disp. 1. quæst. 3. punct. 2. §. 1, num. 9. & 10.*

Colligitur 3. contra Sylvestrum, Angelum, & alios antiquiores, non peccare graviter Clericum tangentem vasa sacra, sacras vestes, corporalia, & similia in statu peccati mortalis, cum neque materia ista gravis sit, nec gravem irrogare videtur irreverentiam rebus Sacris: ut docent Sayrus, Sotus, Suarez, Valentia, & alii communiter penes Bonacinam *l. c. num. 6.*

13 Fides, quæ etiam requiritur in Ministro Sacramentorum ultra intentionem, & Probitatem Vitę; quamvis non sit necessaria ad validitatem Sacramenti, eo quia si ea deficiat in Ministro, & habeatur materia, & forma, & intentio faciendi quod facit Ecclesia; Sacramentum validum erit, cum non operetur Minister propria virtute, sed Christi Domini, & de facto validè administrare potest sine charitate, & probitate vitæ, ut ostensum fuit, sic etiam validè administrare poterit sine fide. Nihilominus necessaria erit ad licitè administranda Sacramenta; eo quia quamvis Christus non alligaverit validitatem, & efficaciam Sacramentorum novæ Legis Fidei, & Probitati Ministri, ut probatum est; voluit tamen, ut sancta sanctè tractarentur; cum ergo Sacramentorum confectio, & administratio sit actio religiosissima, magna irreverentia, ac injuria Sacramentis irrogaretur, ea exercere in statu peccati mortalis, ut esset, si fide careret Minister; nam impossibile est placere Deo sine fide. Sic D. Thom. Sotus, Angles, Vasquez, Filliuccius, & alii multi relati à Sayro *lib. 2. capit. 5. art. 2.* Adnotandum hìc: Ministrum non habentem fidem, de quo locuti sumus; debere esse baptizatum: cum nullus infidelis nondum baptizatus possit reliqua Sacramenta ministrare nec licitè, nec validè excepto Baptismo.

CAPUT V.

De effectibus Sacramentorum, & Charactere.

1 *Primarius effectus Sacramentorum novæ Legis est conferre gratiam justificantem habitualem, Reliqui effectus, qui enumerantur, sunt Secundarii.*
2 *Omnia Sacramenta novæ Legis conferunt gratiam ex opere operato.*
3 *Non omnia tamen habent conferre primam gratiam.*
4 *An requiratur aliqua dispositio in recipiente Sacramenta, ut primam gratiam accipiat?*
5 *An gratia, quæ confertur à Sacramentis; sit ejusdem speciei? Et quænam sit gratia Sacramentalis?*
6 *Quomodo Sacramenta producant gratiam?*
7 *Quando Sacramenta conferunt gratiam?*
8 *An potiùs Sacramentum conferat gratiam pro eo instanti, pro quo perficitur Forma; an verò pro eo instanti, pro quo perficitur materia?*
9 *Character quid sit?*
10 *In quonam consistat?*
11 *Distinguitur à gratia, & cæteris qualitatibus supernaturalibus, ac intrinsecè inhæret animæ.*
12 *An reducatur ad speciem qualitatis ornantis animam, an verò perficientis?*
13 *Fide sanctum est, aliqua Sacramenta, Characterem imprimere, Baptismum scilicet, Confirmationem, & Ordinem.*
14 *Præter dicta Sacramenta nullum aliud novæ, vel veteris Legis illum impressit.*
15 *An Character semel impressus deperdi queat?*
16 *An mortuus redivivus possit facultates exercere per Characterem habitas?*
17 *An Characteres Baptismi, Confirmationis, & Ordinis specie differant inter se?*
18 *An habeant connexionem aliquam inter se?*

PRIMARIUS Sacramentorum novæ Legis effectus est, gratiam justificantem conferre habitualem, quæ consistit in qualitate quadam supernaturali formaliter hominem justificante. Nam Christus Dominus omnia Sacramenta novæ Legis ad hunc finem instituit sanctificandi homines, ut definitum fuit à Tridentino *sess. 7. can. 8.* Reliqui effectus Sacramentorum dicuntur secundarii: sic sunt reliquæ Virtutes, & dona supernaturalia infusa tam Theologalia, quam Moralia, fides, spes, charitas, pœnitentia, justitia, temperantia &c. ipsam gratiam habitualem consequentia, & concomitantia, ut colligitur ex Tridentino *sess. 6. capit. 7.* Sic etiam est Character impressus ab illis Sacramentis, quæ hunc effectum præstare solent. Ac denique Gratia quædam Sacramentalis, quam unumquodque Sacramentum conferre solet ad finem peculiarem, & proprium consequendum, propter quem institutum fuit; sive de cætero realiter distinguatur ab ipsa gratia justificante, sive non. Sic Divus Thomas *3. par. quæst. 62. artic. 2.* Suarez *disput. 7. sess. 3.* & alii. 1

Jam verò Sacramenta novæ Legis, quantum est ex se, omnia conferre gratiam ex opere operato, hoc est ex sua efficacia, & virtute, non propter solum meritum, ac dispositionem recipientis, quod esset conferre gratiam ex opere operantis; est adeo certum, ut contrarium dicere sit hæreticum, ut definitum fuit à Tridentino *sess. 7. can. 8. & 9.* Plura Scripturæ loca hoc comprobantia de singulis Sacramentis; sicuti etiam plura Patrum Testimonia, ac Conciliorum Definitiones videri possunt penes Sayrum *lib. 5. de Sacram. cap. 1. art. 3.* Valentiam *tom. 4. disput. 3. quæst. 3. punct. 1.* & Bonacinam *de Sacram. disput. 1. quæst. 4. punct. 1. numer. 2.* Dictum est 1, quantum est ex se conferre gratiam sanctificantem, nam aliquando impediuntur à collatione gratiæ ob obicem, qui reperitur in suscipiente, qui si non adesset, ac suscipiens esset ritè dispositus gratiam conferrent ex sua vi, & efficacia. Dictum est 2. Sacramenta novæ Legis gratiam conferre ex opere operato: nam Sacramenta veteris Legis, etiam circumcisio ipsa non habebant causare gratiam ex sua vi, & efficacia, ut superiùs notatum fuit, sed tantùm significabant gratiam per Christum conferendam. 2

Non omnia tamen Sacramenta novæ Legis habent conferre primam gratiam, scilicet illam, quæ non supponit aliam gratiam in recipiente Sacramentum; ut evenit in collatione Baptismi, in qua non necessario supponitur baptizatus aliam gratiam antecedenter habere; aut in Sacramento Pœnitentiæ post peccatum lethale nondum deletum; gratia namque, quæ tunc confertur, non supponit aliam ante se. Quapropter aliqua ex ipsis Sacramentis novæ Legis per se, & primariò instituta fuere à Christo Domino ad remittenda peccata, adeoque ad primam gratiam conferendam recipienti, cum non possit peccatum remitti sine gratiæ infusione; sic sunt Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, primum enim institutum fuit ad peccatum originale delendum; secundum verò ad delendum peccatum actuale lethale post Baptismum commissum, quę quidem peccata deleri nequeunt, nisi per infusionem primæ gratiæ, quæ scilicet non supponat aliam ante se. Ideo Sacramenta mortuorum dici consueverunt, quia communicata mortuis per peccatum, illos ad vitam excitant per gratiæ justificantis infusionem. Reliqua verò Sacramenta non per se, & primario instituta fuere ad peccata delenda, & primam gratiam conferendam; sed ad augendam illam, quam in recipiente supponunt; adeoque Sacramenta vivorum dicta fuere, cum requirant ex se, ut recipientes illa vitam habeant 3

habeant ſpiritualem ; ad quam magis fovendam inſtituta , ac ordinata fuere ab illorum Auctore Chriſto Domino .

Non nego tamen, quod aliquando hæc Sacramenta vivorum poſſint peccata mortalia remittere, & primam gratiam conferre, non ponentibus obicem ſuſcipientibus : ut eſſet, ſi quis invincibiliter putaret, ſe eſſe in gratia, cum revera non eſſet , & Sacramentum Euchariſtiæ, aut extremæ unctionis reciperet bona fide, ac diſpoſitus ad gratiam recipiendam; tunc probabiliter remiſſionem peccatorum, ac primam gratiam acciperet : ratio eſt, quia licet ſacramenta vivorum non ſint primario inſtituta ad remiſſionem peccatorum, & conferendam primam gratiam; nihilominus ex ſua ſecundaria Inſtitutione poterunt id præſtare. Sicuti Sacramenta Mortuorum, quamvis ex primaria Inſtitutione ordinentur ad remiſſionem peccatorum, & primam gratiam conferendam ; nihilominus ex ſecundaria ſua inſtitutione poſſunt conferre ſecundam gratiam, ac eam, quam reperiunt in ſuſcipiente augere, ut patet in recipiente Sacramentum Pœnitentiæ cum ſolis venialibus, aut contritione præmiſſa . Maximè quia omnia ſacramenta ex ſua Inſtitutione ſignificant, gratiam illamque cauſare poſſunt non poſito obice : & prima gratia non differt eſſentialiter à ſecunda , ita ut major virtus requiratur ad illam cauſandam. Sic Divus Thomas *3. par. quæſt. 99. art. 8. ad 3.* Suarez *diſp. 7. ſect. 2.* Coninch *quæſt. 62. art. 1. dub. 2.* Reginaldus *lib. 26. num. 46.* Bonacina *de Sacram. diſp. 1. quæſt. 4. pun. 2. num. 2.* & Caſtropalaus *de Sacram. diſp. unic, pun. 7. num. 3.*

4 Quæres 1. an aliqua diſpoſitio requiratur in adulto ſuſcipiente Sacramenta , ut primam gratiam recipiat ? Reſp. affirmative : ratio eſt , quia Sacramenta rite diſpoſitis ſuum effectum primarium conferre ſolent; & ſi diſpoſitio requiritur ad ſecundam gratiam, ut videbimus, à fortiori requiri debet ad primam. Conſiſtit autem hæc diſpoſitio ex parte intellectus in fide, qua recipitur, cum ſine illa impoſſibile ſit placere Deo; & ex parte voluntatis in attritione, qua odio habeatur peccatum; quamvis non ſit neceſſaria contritio, ſecus eſſet in gratia, qui Sacramentum reciperet, contritio namque habet conferre gratiam. Sic Sotus *ſect. 9. de ſacram. in genere*, Suarez *diſp. 7. ſect. 4.* Coninch. *quæſt. 62. art. 1. dub. 2.* & Bonacina *de Sacram. diſp. 1. quæſt. 4. pun. 2. num. 4.*

5 Quæres 2. an gratia, quæ confertur à Sacramentis ſit ejuſdem ſpeciei ? Et quænam ſit gratia Sacramentalis ? Reſp. omnia Sacramenta conferre gratiam ejuſdem ſpeciei : ratio eſt, tum quia gratia habitualis ſuſcepta per unum ſacramentum intenditur per aliam ſuſceptam ab alio Sacramento, ac unam intenſionem qualitatis efficiunt, quod non poſſet effici per qualitates ſpecie differentes inter ſe; tum etiam quia nullum habetur poſitivum fundamentum probandi hanc diverſitatem ſpecificam, & eſſentialem, etiam inter gratiam habitualem, & Sacramentalem, cum juſtus Sacramenta recipiens magis augeatur in gratia. Sic Divus Thomas *3. par. quæſt. 62. art. 2.* Suarez *de Sacram. diſp. 7. ſect. 3.* Valentia *tom. 4. diſp. 3. quæſt. 3. pun. 1.* & Reginaldus *lib. 26. num. 47.*

Non nego tamen, quod licet gratiæ Sacramentales non differant ab habituali juſtificante, & inter ſe eſſentialiter & ſpecifice; differunt tamen accidentaliter pro diverſitate auxiliorum gratiam habitualem concomitantium, à Deo conceſſorum ſpeciali virtute Sacramenti ad obtinendum finem ſpecialem Sacramenti illius. Sic Baptiſmus, qui eſt initium vitæ Chriſtianæ, janua reliquorum Sacramentorum , & ad puritatem animæ inſtitutus ; confert auxilium ſpeciale ad ſervanda mandata omnia, cætera Sacramenta digne recipienda, & ad puritatem animi, ut Chriſtianum decet, conſervandam.

Confirmatio inſtituta ad roborandum in fide, & gratia per Baptiſmum ſuſcepta confert auxilium ad firmiter, & conſtanter profitendam fidem, & gratiam conſervandam. Pœnitentia dat auxilium ad perfectius deteſtanda peccata, & dolendum de ipſis, ac ſatisfaciendum integre pro peccatis commiſſis. Euchariſtia dat auxilium ad ſuperandas tentationes, eaſque præcavendas, & ad exercendos virtutis actus in gratiarum actionem . Extrema unctio dat auxilium ad fugandas dœmonum inſidias, illaſque ſuperandas tempore mortis imminentis. Ordo dat auxilium ad recte obeunda ſacra munia in ipſo impoſita. Matrimonium denique fert auxilium ad mutuum amorem fovendum, conjugalem fidem ſervandam, & onera matrimonii ſublevanda . Sic habetur ex Div. Thoma *3. par. quæſt. 82. art. 2.* Suarez *de Sacram. diſp. 7. ſect. 3. concl. 2.* Sayro *lib. 5. de Sacram. cap. 6. quæſt. unic. art. 3.* Coninch *quæſt. 62. art. 2.* & aliis.

Quæres 3. quomodo Sacramenta producant gratiam? 6
Reſp. præmittendo prius dupliciter cauſam producere poſſe ſuum effectum . 1. phyſice quando revera per influxum phyſicum, & realem producit illum, ita ut effectus ex vi actionis illius depedentis à cauſa accipiat eſſe. 2. moraliter ſi non influat ſua entitate in effectum, ſed ex vi Divinæ promiſſionis ad exiſtentiam cauſæ ponitur effectus. His præmiſſis, certum eſt, Sacramenta eſſe cauſam moralem gratiæ : nam Deus principalis cauſa phyſica, & auctor gratiæ ad poſitionem Sacramentorum merita Chriſti repræſentantium gratiam producit in ſuſcipiente. ſi non ponatur obex , ergo ſunt cauſa moralis inſtrumentalis gratiæ, & communiter in hoc conveniunt Doctores. Diſcrepant tantum inter ſe : an non ſolum Sacramenta ſint cauſa moralis inſtrumentalis gratiæ , verum etiam cauſa phyſica inſtrumentalis illius ita ut per ſuam entitatem elevatam per potentiam obedientialem phyſice influant, & immediate revera producant gratiam. Denegant Vaſquez, Coninch, Becanus, & alii plures cum ipſis, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Sacram. diſp. unic. punct. 8. num. 5.* Affirmant Bellarminus, Suarez, Henriquez, Nugnus, Filliuccius, & alii multi cum ipſis, quos refert & ſequitur Bonacina *de Sacram. diſp. 1. quæſt. 4. pun. 6. num. 3.* Hæc ſecunda ſententia videtur mihi probabilior, tum quia magis digne ſentit de excellentia, & cauſalitate Sacramentorum : remedium namque adeo excellens, & ſalubre, ut Divinus è Cœlis Medicus deſcenderit ad illud inſtituendum in ſalutem animarum ; excellentiori modo applicari debebat; ſed excellentior eſt cauſalitas phyſica præ morali tantum ; ergo Sacramenta non ſolum per cauſalitatem moralem, verum etiam phyſicam gratiam producere debent. Tum etiam quia hic modus cauſandi non importat ex ſe implicantiam, & maxime conformis eſt ſcripturis, & Sanctis Patribus ac Conciliis; ergo defacto conceſſum fuiſſe Sacramentis dicendum eſt. Sed hæc in re ſpeculativa attigiſſe ſit ſatis.

Quæres 4. quando Sacramenta conferant gratiam ? 7
Reſp. illam conferre pro eo inſtanti, pro quo perfecta ſunt, ac in eſſe completo Sacramenti : pro eo igitur inſtanti , pro quo Materia , & Forma ad Sacramentum requiſitæ habent perfectam ſignificationem ; producitur gratia, & ſimul cum gratia alii effectus : ratio eſt , quia cum Sacramenta ſint ſigna practica , tunc practice cauſare debent gratiam , quando practice illam ſignificant ; ſed practice eam ſignificant pro eo inſtanti pro quo ſunt perfecte completa; ergo tunc cauſant gratiam. Quapropter tunc Sacramentum Baptiſmi gratiam producit, quando ablutio, & verba Formæ perfectum ſenſum ſignificationis faciunt; ideoque ſi dum verba profert baptizans non abluit, aut ſi dum abluit non profert verba ; nondum habetur Baptiſmus , quia nondum habetur perfecta ſignificatio. Idem dicendum de reliquis Sacramentis conſiſtentibus in uſu, ad differentiam Euchariſtiæ , quæ cum ſit Sacramentum permanens, tunc producit gratiam, quando ſuſcipitur ; eſto antea ſit Sacramentum perfectum in ſuo eſſe . Sic Suarez *diſputat. 8. ſection. 2.* Henriquez *libr. 1. capit. 19. numer. 1.* Coninch *quæſt. 62. art. 1. dub. 4. num. 62.* Bonacina *diſp. 1. qu. 4. pun. 7. à n. 1.* & Caſtropalaus *de Sacram. diſp. unic. punct. 8. num. 1.*

Quæres 5. an potius conferat gratiam Sacramen- 8
tum pro eo inſtanti , pro quo perficitur forma ; an vero pro eo inſtanti , pro quo perficitur Materia ? Reſp. Sacramentum gratiam conferre pro eo inſtanti , pro quo ultimo completum eſt , ſive de reliquo compleatur in ultimo inſtanti poſitionis formæ , ſive poſitionis materiæ : quapropter ſi miniſter ſive abluens in baptiſmo , ſive ungens in Confirmatione , & extrema unctione prius perficiat formam , & poſtea perficiat poſitionem materiæ ; gratia conferetur in eo ultimo inſtanti , in quo poſita eſt ultima pars materiæ : eo quia tunc accipit perfectam ſignificationem , & eſt in ſuo eſſe com-

completo ſacramentum. Secus vero ſi prius perficiat materiam, poſtea formam; gratia conferetur in eo ultimo inſtanti, in quo perficitur Forma, cum tunc accipiat ſuam perfectam ſignificationem ſacramentum. Si tamen ſimul erunt materia, & forma, quod quantum fieri poteſt ſervan dum erit; in ultimo inſtanti utriuſque conferetur gratia. Regulariter nihilominus perfici ſolet ſacramentum in ultimo inſtanti prolationis formæ, cum forma ſit illa, quæ determinat ſignificationem materiæ, non vero vice verſa. Sic Suarez, Bonac. Henriquez *loc. cit.* Adnotandum hìc: quod licet effectus ſacramenti magis tribuatur Formæ, quam Materiæ, eo quia forma determinat ſignificationem, quæ eſt veluti anima ſacramenti; nihilominus ſemper dicitur produci à toto ſacramento jam perfecto, quod importat materiam, & formam; ſive de cætero ſimúl, ſive ſucceſſive in ſacramento adhibeantur.

9 Character qui eſt effectus ſecundarius nonnullorum ſacramentorum, ſuam ethymologiam trahit à verbo græco, quod latine notam, ſeu ſignum importat, quo res obſignata ab aliis contradiſtingui ſolet, ut fit in pecoribus, quæ per ſignum candenti ferro impreſſum diſtinguantur ab aliis. Definiri ſolet à Doctoribus: ſignum ſpirituale ſupernaturale animis impreſſum, quo conſignantur, & deputantur ad Divinum Cultum, & quodammodo cum Chriſto uniuntur. Quapropter per Baptiſmum anima conſignatur, & deputatur inter Chriſti ſervos ac domeſticos Dei; per Confirmationem inter milites ad tuendam; & confirmandam Chriſti fidem; per Ordinem inter dìſpenſatores Myſteriorum Dei.

10 Conſiſtit Character in qualitate quadam ſpirituali divinitus animæ infuſa, qua redditur homo aptus ad ſacramenta ſuſcipienda, vel miniſtranda; inſuper ornatur per Characterem, ac recte diſponitur ad fines ſuperius dictos. Nam per Characterem acceptum in baptiſmo diſponitur homo ad cætera ſacramenta ſuſcipienda, cum invalide conferantur non habenti baptiſmum. Per Characterem confirmationis diſponitur confirmatus ad aptius recipienda reliqua ſacramenta, eaque miniſtranda, ac ad eliciendos actus fidei. Denique per characterem ordinis diſponitur ordinatus ad exercenda munia propria cujuſque ordinis, & ad diſpenſanda myſteria Dei: ut notat Divus Thomas *3. par. quæſt. 63. art. 6.* & Bellarminus *lib. 2. de Sacram. cap. 19.*

11 Hæc qualitas ſpiritualis characteris licet diſtinguatur à gratia habituali, & reliquis qualitatibus ſupernaturalibus; intrinſecè tamen inhæret animæ, adeo ut anima ſit ſubjectum illius: quapropter recte Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. can. 9.* docet: Characterem imprimi in anima. Et quamvis controverſia ſit inter Doctores, an immediate imprimatur in ipſa ſubſtantia animæ, an vero in ipſius intellectu, aut voluntate: nam Divus Thomas, Cajetanus, Valentia, & alii apud Sayrum *lib. 4. de Sacram. cap. 8. quæſt. 1. art. 2.* docuerunt, immediate recipi in intellectu. Scotus vero *in 4. diſt. 6. quæſt. 1.* cum aliis putarunt, immediate recipi in voluntate. Nihilominus probabilius exiſtimo immediate recipi, ac imprimi in ipſa ſubſtantia animæ, cum Concilia tam Florentinum *in Decreto de Armenis*, quam Tridentinum *loc. cit.* abſolute dicant, imprimi in anima, quod melius ſalvatur per ipſam ſubſtantiam animæ, quam per potentias illius. Sic Suarez, Vaſquez, Bellarminus, Coninch, Filliuc. & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Sacram. diſp. 1. quæſt. 5. pun. 2. num. 2.*

12 Cæterum an hæc qualitas Characteris reducatur ad ſpeciem qualitatis afficientis, ac ornantis habitualiter, & perficientis ipſam ſubſtantiam animæ in ordine ad ſe, ut Divus Bonaventura, Scotus, Suarez, & alii voluerunt. An potius ad ſpeciem qualitatis perficientis potentiam operativam, qua videlicet homo reddatur aptus ad præſtanda opera Divini Cultus, ut docuerunt Divus Thomas, Cajetanus, Sotus, Nugnus, Henriquez, & alii; quæſtio eſt potius ſpeculativa, quamvis putem utrumque munus qualitatis præſtare; perficit ſiquidem, & ornat ipſam ſubſtantiam animæ, ac illam aptam reddit ad opera divini Cultus, ut recte obſervat Caſtropalaus *de Sacram. diſp. unic. punct. 11. num. 2.*

13 Fide ſanctum eſt, characterem imprimi ab aliquibus ſacramentis, ut clare conſtat *ex 2. ad Corinth. 1. Unxit nos, & ſignavit. & ex 1. ad Epheſ. 4. In quo ſignati eſtis*: nam per *Unctionem* gratia ſignificatur, per *Signum* Character, ut communiter explicant Patres, & Doctores. Vide Divum Thomam *3. par. qu. 63. art. 1.* & Suarez *de Sacram. diſp. 11. ſect. 1.* Fide quoque ſanctum eſt, tria ſacramenta Baptiſmum ſcilicet, Confirmationem, & Ordinem Characterem imprimere in anima, patet ex Florentino, & Tridenrino citatis, & ita ſemper ſenſit Sancta Mater Eccleſia teſte Suarez.

Præter tria dicta ſacramenta nullum aliud novæ Le- 14
gis, aut veteris imprimere Characterem, aut impreſſiſſe, clare conſtat ex Tridentino illa tria enumerante non alia; nec effectus adeo excellens, & ſingularis tribuendus eſt ſacramentis abſque ſufficienti ratione, & authoritate; & defacto tribuitur illis ſacramentis, de quibus mentionem facit Sancta Mater Eccleſia, & arduum eſſet aliis ſacramentis illum tribuere. Maxime quia illa tria tantum ſacramenta iterari nequeunt, & ſuſcipientes illa deſignantur in aliquod ulterius Officium Divini Cultus, quod non evenit in aliis ſacramentis; ergo nulla cauſa habetur concedendi Characterem aliis Sacramentis, Vide Divum Thomam *3. par. quæſtion. 63. art. 6.* quem fere ſequuntur omnes Doctores.

Petes 1. an deperdi poſſit character ſemel ſuſceptus? 15
Reſp. negative, ſemper enim perdurat, ac remanet, etiam ſi peccatum graviſſimum committatur, aut degradetur, vel moriatur ſuſcipiens: ratio eſt, quia ſacramenta imprimentia characterem ſemel ac valide ſuſcepta fuere, ob nullum peccatum commiſſum reiterari poſſunt; ergo ſignum evidens eſt, non deperdi Characteres, ob quos reiterari nequeunt. Nec Character contrarium habet, à quo corrumpi, & deperdi poſſit; adeoq; ſemel impreſſus in ſubſtantia animæ cum immortalitate illius perdurat in æternum: patet ex Florentino *in Inſtructione ad Armenos*. Hinc fit 1. mortuum revocatum ad vitam, ſi antea baptizatus fuerat, confirmatus, vel ordinatus; non iterum baptizandum, confirmandum, vel ordinandum eſſe, cum perſeverent priores Characteres. Fit 2. juxta probabiliorem ſententiam non ſolum in Beatis perſeverare characteres ad eorum ornatum, & accidentalem gloriam, & honorem; verum etiam in damnatis ad eorum pœnam, & ignominiam. Sic D. Thomas, D. Bonaventura, Vaſquez, Suarez, Coninch, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Sacram. diſp. unic. pun. 11. num. 5.*

Petes 2. an mortuus revocatus ad vitam poſſit uti 16
facultatibus per characteres habitis? Reſp. quamvis poſt tranſitum ex hac vita ad aliam non remaneat poteſtas ſacramenta miniſtrandi, aut ſuſcipiendi, cum ſacramenta ob ſolos viatores inſtituta fuerint, quapropter ſoli viatores ea ſuſcipere, ac miniſtrare poſſint; nihilominus ſemel ac à mortuis ad vitam revocantur, gaudere debent eiſdem facultatibus, quibus antea gaudebant, dum viverent, maxime quia perſeverant iidem characteres, cum reditu ergo ad vitam eædem facultates redire debent. Sic Suarez, Vaſquez, Coninch, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *loc. cit. num. 6.*

Petes 3. an characteres Baptiſmi, confirmationis, & 17
Ordinis differant inter ſe? Reſp. ſpecie differre inter ſe: ratio eſt, quia ſunt potentiæ, ſeu habitus ordinati ad actus notabiliter differentes inter ſe, & ad fines longe diverſos, ut conſtat ex dictis; ergo evidens eſt ſpecie, ac notabiliter differre inter ſe, cum non poſſit aliunde colligi diverſitas ſpecifica. Secus tamen dicendum de characteribus ſingulorum ordinum, cum omnes ordinentur ad eumdem finem, ac ad unum completum characterem ſacerdotii, adeoque nequibunt ſpecie differre; ſic paſſim Doctores.

Petes 4. an characteres habeant connexionem ali- 18
quam inter ſe? Reſp. quamvis neceſſaria ſit connexio inter characteres confirmationis, & Ordinis cum charactere Baptiſmi; ita ut nequeant haberi characteres confirmationis, & Ordinis ſine charactere Baptiſmi, ut conſtat *ex cap. Veniens, de Preſbytero non baptizato*; nihilominus character Ordinis non dicit hanc neceſſariam connexionem cum charactere confirmationis: ratio eſt, quia Ordo collatus non Confirmato habet ſuam validitatem, ergo character, quem imprimit in anima, non ſupponit characterem confirmationis, nec cum illo connectitur. Inſuper characteres ordinum non dicunt hanc neceſſariam connexionem inter ſe, cum ordines collati per ſaltum ſuam habeant validitatem, ut conſtat *ex c. unic. de Cleric. per*

ſal-

saltum promot. Quamvis Character Episcopalis semper necessariò connecti debeat cum Charactere sacerdotali, sive sit ab illo distinctus, sive sit extensio, & perfectio ejusdem juxta varias sententias. Cæterum qui per saltum promoti fuere non iterum ordinandi erunt in ordinibus susceptis; sed sat erit post cognitionem erroris ordines prætermissos recipere, ut suo loco dicemus.

CAPUT VI.

De Subjecto Sacramentorum, & de requisitis in ipso.

1 *Solus homo viator est subjectum capax sacramentorum.*
2 *Non tamen singuli homines capaces sunt Omnium Sacramentorum.*
3 *Ad hoc ut homo viator capax sit Sacramentorum, requiritur si sit adultus, ut debitam habeat intentionem suscipiendi illa.*
4 *Invalide Sacramenta suscipit recipiens illa omnino invitus, ac animo reluctante.*
5 *Qualis esse debeat Intentio Sacramenta suscipiendi in Adulto?*
6 *Non solum sufficit Actualis Intentio, aut virtualis; sed etiam habitualis non retractata.*
7 *Excepto Sacramento Pœnitentiæ non requiritur necesse ad valide suscipienda Sacramenta, ut præcedat voluntas expressa recipiendi illa; sed sufficit, si præcesserit virtualis, aut habitualis Intentio.*
8 *Ad licitam tamen Sacramentorum susceptionem requiruntur aliæ dispositiones ex parte suscipientis, itaut si sit Adultus, ita disponere se debeat, ut capax sit primarii effectus Sacramenti recepti.*
9 *Quomodo se disponere debeat Adultus gravatus peccato mortali, cujus conscius sit, antequam Sacramenta recipiat?*
10 *Quomodo se disponere debeat Adultus gravatus peccato mortali, cujus conscius non sit, ut Sacramenta recipiat cum effectu?*
11 *Quomodo se disponere debeat Adultus gravatus peccato Originali?*
12 *Quid dicendum de Adulto cum gratia ad Sacramentum accedente, requiritur ne in illo dispositio aliqua?*
13 *An Sacramenta cum fictione recepta recedente fictione operentur suos effectus in suscipiente illa?*
14 *An recedente fictione possit major gratia recipi ob majorem dispositionem?*
15 *Quænam dispositio adhibenda sit ad fictionem removendam?*
16 *An Sacramenta ministrari queant indigne petenti?*
17 *An liceat Sacramenta recipere ab indigno ministro?*

1 SOLUS homo viator, hoc est, in hac vita degens est subjectum capax sacramentorum: eo quia cum sacramenta instituta fuerint à Christo in salutem hominum, & in remedium peccatorum ipsorum; inde est, quod solus homo viator sit subjectum capax Sacramentorum. Sic Divus Thomas 3. *part. quæst.* 64. *art.* 10. quem omnes sequuntur. Quapropter nec Beati in Patria, nec damnati in inferno capaces sunt sacramentorum, cum nec Beati recipere possint à Sacramentis gratiæ augmentum, nec Damnati remedium suis peccatis: Idem dicendum potiori jure de Angelis, ac Dœmonibus: quia Angeli in statu Beatitudinis, in quo reperiuntur, gratiæ augmentum habere nequeunt, & Dœmones in statu damnationis remedium suis peccatis habere non possunt: maxime quia Angeli, & Dœmones, cum sint puri spiritus; incapaces sunt signorum materialium, & sensibilium, qualia sunt sacramenta in hac serie instituta. Quidquid sit de Potentia Dei absoluta, & pro alia rerum serie. Sic Suarez *de Sacram. disputat.* 14. *sect.* 1. Henriquez *lib.* 1. *de Sacram. capit.* 21. *numer.* 2. Reginaldus *libr.* 26. *numer.* 50. & alii.

2 Quamvis solus homo viator sit subjectum capax sacramentorum, non tamen singuli homines capaces sunt omnium sacramentorum; eo quia pueri non habentes usum rationis, & perpetuo amentes incapaces sunt sacramenti Pœnitentiæ; Fœminæ incapaces sunt Ordinis; homines sanitate gaudentes sunt incapaces extremæ unctionis; & non habentes usum rationis, ac perpetuo impotentes incapaces sunt sacramenti Matrimonii ut melius suo loco dicetur. Vide Suarez, & Henriquez *locis citatis*.

3 Ad hoc ut homo viator sit subjectum capax sacramentorum, requiritur, si adultus sit, ut debitam habeat intentionem suscipiendi illa: nam de pueris ante usum rationis alia militat ratio, ut videbimus cum de sacramentis in particulari: ubi statuemus, ob defectum intentionis, quam pueri elicere nequeunt; solum incapaces esse sacramentorum Pœnitentiæ, extremæ unctionis, & Matrimonii; non vero reliquorum sacramentorum: nam Pœnitentia supponit pro materia remota peccata actualia commissa, & extrema unctio reliquias peccatorum, seu venialia, quæ in infantibus ante usum rationis supponi non possunt; Matrimonium vero liberum contrahentium consensum, quo infantes carent. Quod autem in Adultis requiratur debita Intentio, & voluntas Sacramenta suscipiendi, ad hoc ut valide illa recipiant, probatur ex eo quia sic rationabiliter, & prudenter colligitur ex Divina Institutione in Adultis, ut ex communi doctorum sensu constat; inconveniens siquidem fuisset, quod Christus Dominus pretium suæ Redemptionis, & thesaurum gratiarum communicare vellet nullam habentibus voluntatem ea suscipiendi, cum talem voluntatem habere possint: maxime quia nullam habere voluntatem, & non intendere, ac consentire cum possit; censetur virtualis contradictio; nec par est, homines adultos invitos sacramentis imbui, & si requiritur ad sacramentorum validitatem intentio ministri ea conficientis, requiri etiam debet in suscipiente Adulto, ac usum voluntatis habente intentio sacramenta recipiendi. Sic constat *ex Cap. Majores §. Item quæritur. de Baptis.* & ex Div. Augustino relato *in cap. Pro Parvulis. de Consecr. dist.* 4. Sic etiam Divus Thomas 3. *par. quæst.* 68. *art.* 7. quem sequuntur omnes fere Doctores teste Suarez *de Sacram. disp.* 14. *sect.* 2.

4 Hinc colligitur: invalide sacramenta suscipi à recipiente illa omnino invito, ac animo reluctante. Non sic autem si esset mixte involuntarius, sive per metum gravem, sive levem; cum non esset absolute involuntarius, & absque intentione recipiendi illa: ut docent Suarez *de Sacram. disputat.* 14. *sect.* 2. Coninch *quastion.* 64. *art.* 8. *dubitat.* 5. *numer.* 99. Reginaldus *lib.* 26. *numer.* 50. & alii. Invalide etiam recipi Eucharistiam à sumente illam eo animo, ut famem expellat; aut si nesciat, hostiam, quam recipit, consecratam esse. Invalide insuper recipi sacramenta ab eo, qui animum habuit non recipiendi ulla sacramenta, aut in amentiam incidit, in qua illa suscipit. Secus dicendum, si antea talem animum retractaverit. Sic Doctores citati.

5 Qualis autem debeat esse Intentio sacramenta suscipiendi in Adultis, colligi recte poterit *ex cap. Majores de Baptis. & ex Concil. Carthaginen.* 3. *cap.* 34. nempe quod sit simpliciter libera, & immunis à coactione absoluta: eo quia debet esse humana, & rationabilis, adeoque excludens absolutam coactionem. Et esto metus gravis voluntarium minuat, non tamen voluntarium absolute tollit; adeoque sacramentum ex gravi metu receptum, non invalide recipitur: ut ex communi sententia docent Suarez, & Coninch *locis superius citatis*.

6 Non requiritur tamen, quod hæc libera Intentio sacramenta suscipiendi in Adultis sit Actualis vel virtualis; sed etiam sufficiens est habitualis, illa videlicet, quæ aliquando extitit, nec unquam retractata fuerit, & habitualiter perseverare censetur. Sic constat *ex Concil. Arausican. I. cap.* 11. *& ex Carthag. citato*: ratio est, quia ex benignissima Institutione Christi sacramentorum in utilitatem suscipientium, censendum est qualibet Intentione suscipiendi illa contentum fuisse, esto requisierit in ministris illa conficientibus voluntatem, & Intentionem saltem virtualem. Sic Suarez, Valentia, Coninch, Layman, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrament. disputat. unic. punct.* 14. *numer.* 6.

7 Qui addunt, non necesse requiri ad validitatem suscipiendi sacramenta, excepto Pœnitentiæ sacramento præcedere voluntatem expressam recipiendi illa; sat enim est, si præcesserit virtualis, vel Interpretativa Intentio, & voluntas, qualis esset illa assumendi remedia necessaria ad salutem animæ, & servandi omnia præcepta Ecclesiæ. Quapropter existenti in articulo mortis, si catholice vixerit, concedi debent sacramenta Eucharistiæ, & extremæ unctionis: quia per Baptismum susceptum, & per vitam

catholicè ductam, censetur velle sibi applicari omnia remedia à Christo instituta, & quibus indiget. Sic etiam elicienti actum Contritionis, vel Attritionis de peccatis ministrari poterunt sacramenta, dum est in articulo mortis, quorum sumptio in tali articulo præcipitur: quia in illis actibus virtualiter continetur propositum servandi Divina Mandata, & censetur implicite sacramenta postulasse. Merito ab hac doctrina excipitur sacramentum Pœnitentiæ, pro quo requiritur voluntas, & Intentio expressa suscipiendi illud, quæ si non præcessit; invalide ministrabitur: ratio specialis est, quia materia illius sunt actus ipsius suscipientis. Vide Castropalaum *loc. cit. num.* 7.

8 Quamvis nulla alia dispositio requiratur ex parte suscipientis; nihilominus requiruntur aliæ dispositiones ad licitam sacramentorum susceptionem in ipso suscipiente. Quapropter ut adultus licite suscipiat sacramenta, requiritur, ut ita se disponat, ut saltem capax sit primarii effectus sacramentorum, qualis est gratia: ratio est, quia sancta sancte tractanda sunt à suscipiente, cum magis ipsis adhæreat suscipiens, quam Minister; nec minister ministrans indigne, ac in peccato sacramenta inanem reddit illorum efficaciam, ac significationem; sicuti suscipiens illa indigne, & in peccato, cum reddat, quantum est ex se non recipiendo gratiam, quam significant, sacramenta inania, inutilia, & inefficacia. Sic Suarez *de Sacram. disp.* 17. *sect.* 2. *concl.* 2. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 10. Reginaldus *lib.* 16. *num.* 61. Filliuccius *tract.* 1. *cap.* 8. *quæst.* 6. *num.* 148. & alii.

9 Hinc fit 1. si adultus peccato mortali actuali gravatus existat, cujus conscius sit, antequam sacramenta recipiat per se instituta in remedium peccati, ut sunt Baptismus, & Pœnitentia; tenetur actum Attritionis elicere: ratio est, quia cum hæc sacramenta per se instituta sint ad remittenda peccata, ideo non debent supponere illa jam remissa; ergo sufficiens erit ad illa recipienda disponere se per Attritionem, cum sic conformet se Institutioni Christi: nam si de necesse requireretur Contritio, supponerentur jam remissa peccata; aliunde Attritio cum his sacramentis sufficiens est ad remissionem peccatorum, licet ex se sola id præstare non possit; ergo Attritio erit sufficiens dispositio ad hæc sacramenta recipienda, Si vero Sacramenta recipere debeat per se instituta ad augmentum gratiæ, ut sunt reliqua sacramenta præter Baptismum, & Pœnitentiam; tenetur actum Contritionis elicere; quin imò si Eucharistiam recipere debeat, tenetur Confessionem præmittere juxta Tridentinum *sess.* 13. *cap.* 7. ut suo loco dicemus: ratio est, quia hæc sacramenta instituta fuere ad augendam gratiam; ergo ea suscipiens debet esse in gratia; ergo per Contritionem, vel Confessionem debet se disponere ad illa, semel ac conscius est peccati lethalis. Sic Divus Thomas *in* 4. *dist.* 6. *quæstion.* 1. *art.* 3. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 5. Suarez *de Sacram. disp.* 7. *sect.* 4. Vasquez 3. *par. disp.* 158. *cap.* 2. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 1. *cap.* 6. *num.* 3. & Coninch *qu.* 62. *art.* 1. *dub.* 2. *num.* 31. cum aliis.

Si quis tamen accederet ad hæc sacramenta putans se contritum, quamvis attritus tantum sit; probabilius reciperet ex vi sacramenti gratiam, & remissionem peccatorum; ratio est, tum quia accedit dispositus cum pœnitentia peccati commissi, quam putat absque culpa contritionem licet revera Attritio sit; tum etiam quia non ponit obicem gratiæ; ergo supponendum est de Divina Bonitate sacramenta instituente, hanc virtutem illis contulisse remittendi peccata, & conferendi gratiam vere pœnitentibus, ac putantibus se ad sacramenta suscipienda rite dispositos. Sic ex satis communi sententia Navarrus, Suarez, Henriquez, Coninch, Layman, Bonacina, & Castropalaus eos referens *de Sacram. disputat. unic. punct.* 13. *numero* 6.

10 Fit 2. si adultus peccato mortali gravatus existat, cujus tamen conscius non sit; ad hoc ut gratiam sanctificantem, & sacramentalem recipiat vi sacramenti, necessario habere debet Attritionem, vel Contritionem: ratio est, quia non remittitur peccatum sine pœnitentia, & retractatione illius, ut constat ex illis verbis: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis*; & ex Trident. *sess.* 6. *cap.* 6. ergo necessaria erit in Adultis gravatis peccato mortali Attritio, vel Contritio ad gratiam justificantem recipiendam, & peccatorum remissionem. Est communis sententia teste Suarez *de Sacram. disputat.* 7. *sect.* 4. *concl.* 3.

11 Fit 3. si adultus peccato solum originali gravatus sit, non requiritur, ut effectum Baptismi recipiat, quod Attritionem, vel Contritionem habeat: ratio est, quia hi actus Pœnitentiæ respiciunt peccata propria voluntate commissa: cum ergo originale non sit physice propria voluntate commissum, ideo non requiritur ad ejus deletionem attritio, aut contritio. Requiritur tamen, ut habeat actus Fidei, & spei, aut Charitatis; ratio est, quia ex Apostolo *ad Hebr.* 11. *sine fide impossibile est placere Deo; credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*; ergo credere debet Adultus accedens ad Deum per Baptismum, quod Deus sit, & quod Remunerator sit; ergo ultra fidem debet habere spem remunerationis, Congruum siquidem est, quod Deus non admittat adultum in suam amicitiam post Adæ lapsum, nisi eam expetat, ac in ea perseverare velit. Sic Coninch *quæst.* 63. *art.* 1. *dub.* 2. *concl.* 2. *numer.* 27. Layman *lib.* 5. *tract.* 1. *cap.* 6. *num.* 5. & Castropalaus *de Sacram. disp. unic. pun.* 13. *num.* 4.

12 Fit 4. si adultus absque ullo peccato mortali, sed cum gratia ad sacramenta accedat, nullam aliam dispositionem habere debet, ut primarium sacramenti effectum recipiat, præter supradictam intentionem recipiendi sacramentum: ratio est, quia sic est rite dispositus ad sacramentum recipiendum, ac ejus primarium effectum, non enim ponit obicem. Sic Suarez ex communi sententia *de. Sacr. disp.* 7. *sect.* 4. *concl.* 4. Excipitur sacramentum Pœnitentiæ, quod etiam à Justis suscipi nequit absque attritione, vel contritione; eo quia sunt pars illius. Dixi, ad primarium effectum sacramenti recipiendum, nam ad secundarium effectum recipiendum requiritur de necesse, ne in susceptione sacramenti aliquod peccatum veniale committatur: quia si cum aliqua complacentia, peccati venialis commissi, aut irreverenter sacramentum suscipitur; impeditur tum venialis illius remissio, tum specialis favor à Deo concedendus, qui forte concederetur, si cum debita reverentia, & immunis ab omni macula susceptor accederet. Sic Bonacina *de Sacram. disp.* 1. *quæst.* 6. *pun.* 2. *à num.* 10. & Castropalaus *de Sacram. disp. unic. pun.* 13. *num.* 2.

13 Quæres 1. an sacramenta cum fictione recepta recedente fictione suos operentur effectus in suscipiente, ac si debite suscepta fuissent? Resp. duplicem fictionem in susceptione sacramenti contingere posse; unam, quæ reddat sacramentum nullum, & irritum, ut esset, si defectus se teneret ex parte materiæ, vel formæ, aut Intentionis, quæ necessario requiruntur ad sacramenti valorem; alteram, quæ solum impediat sacramenti effectum, ut si positis materia, & forma, ac debita Intentione deficiat in suscipiente necessaria dispositio ad effectum habendum; sic eveniret, si quis in statu peccati mortalis reciperet absque contritione, vel attritione sacramentum Baptismi, Ordinis, Confirmationis, Eucharistiæ &c. reciperet quidem sacramentum, sed non effectum illius. His positis

Qui sacramentum accipit cum fictione impediente valorem sacramenti, nullatenus poterit ejus effectum consequi recedente fictione: ut si adultus baptizatus est absque debita intentione baptismum recipiendi, non ideo posita nova intentione recipit gratiam, quam per baptismum nullum non obtinuit. Sic etiam qui Ordines suscepit absque intentione illos suscipiendi, non ideo accedente nova intentione suscipiendi illos gratiam recipit, quam per illos suscepisset: ratio est clara ex terminis, quia est expectare effectum sacramenti à sacramento nullo; nullum enim sacramentum nullum effectum causare potest. Quod si aliquando sacramentum Matrimonii dicatur revalidari, hoc non erit accipiendum, ut verba sonant, quasi validum evadat id, quod nullum fuit, aperte enim id repugnat; sed quia loco matrimonii invalidi ponatur validum per novam materiam, formam, & Intentionem. Sic Suarez *de Sacr. disp.* 28. *sect.* 4. Coninch *quæst.* 62. *art.* 1. *dub.* 5. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 1. *cap.* 7. *num.* 4. & alii communiter.

Qui sacramentum recipit cum fictione impediente effectum sacramenti, recedente fictione consequitur sacramenti effectū; ut si quis inculpabiliter sine contritione, aut attri-

attritione Sacramentum; Chrismatis e. g. reciperet, dum est gravatus culpa lethali, posita postea attritione vel contritione Sacramenti effectum rescipit: ratio est, quia cum effectus Sacramentorum valde necessarii sint nominibus, supponendum est de Divina Bonitate ea instituente, sic instituisse ut suos effectus communicarent nominibus, quandocumque se disposuerint ad illos recipiendos. Confirmatur, quia Baptismus ex Div. Augustino *libr. de Sacram. Baptismi*, quem sequuntur Divus Thomas *3. par. quæst. 61. art. 1.* Cajetanus *in Opusc. tom. 1. tract. 5. quæst. 5.* Sotus *in 4. dist. 6. quæst. 1. art. 8.* & alii Doctores, recedente fictione suum producit effectum; ergo idem sentiendum de reliquis Sacramentis, cum non possit major ratio assignari. Et quamvis major ratio esse possit pro Sacramentis Imprimentibus characterem, ac irreiterabilibus; nihilominus Divina Bonitas æquè militat in omnibus Sacramentis.

Adnotandum hìc: quod hæc doctrina valet, quando suscipiens non commiserit novum peccatum mortale post Sacramentum receptum, aut in ipsa susceptione Sacramenti; quia tunc non sufficit attritionem habere de his peccatis, ut Sacramenti fructum percipiat; sed requiritur Contritio, vel Attritio cum Sacramento Pœnitentiæ, ut per se patet, sunt etenim nova peccata post Sacramenti receptionem, vel illam concomitantia, quæ sine attritione, vel contritione cum Pœnitentiæ Sacramento deleri non possunt. Sic Suarez, Henriquez, Coninch, Nugnus, & Vasquez relati à Bonacina *de Sacram. disp. 1. quæst. 6. pun. 3. num. 3.*

Unica supereſt difficultas in causando gratiam recedente fictione, nam tunc Sacramentum non existit, nec causari potest. fictione existente, ut per se patet. Ad quam respondetur, quod licet tunc non existat Sacramentum in re, & physicè; existit tamen moraliter, & in Divina acceptatione, adeoque cum primò ponitur dispositio requisita ad fictionem removendam; tunc moraliter operatur effectum suum Sacramentum. Nec obstat, quod Sacramenta physicè causent gratiam; quia tunc physicè causant, quando physicè existunt; si vero moraliter existunt, moraliter illam causabunt. Et sufficit, ut gratia dicatur effectus Sacramenti, quod ab illo dependeat, etiam si cum illo simul non existat. Sic Suarez, Henriquez, Valentia quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit.*

14 Quæres 2. an recedente fictione possit majorem gratiam quis accipere ex majori dispositione quam habet præ ea, quam non habuit, quando cum fictione Sacramentum recepit? Resp. affirmative: nam & recipere debet gratiam Sacramento respondentem, alias non produceret effectum suum fictione recedente; & recipere debet gratiam respondentem majori dispositioni, per quam fictionem removet, quæ dispositio utpote conjuncta Sacramento non debet esse deterioris conditionis præ aliis. Nec sequitur ex hoc, quod esset melior conditio recipientis Sacramentum cum fictione præ eo, qui Sacramentum rite suscipit. Quia per accidens hoc evenit, imò semper melior est conditio recipientis Sacramenta sine fictione, cum statim gratiam recipiat, qua melius disponitur ad operandum, & ad novam gratiam, ac majorem per Sacramentum recipiendam. Vide Nugnum *quæst. 62. art. 1. difficul. 6. ad 5. argumentum.*

15 Quæres 3. quæ nam dispositio adhibenda sit ad removendam fictionem, ut sic Sacramenti fructus recipiatur à suscipiente? Resp. si fictio posita est in Sacramento cum culpa gravi ipsius Suscipientis, ut si agnoscens se gravi culpa maculatum, accedit nihilominus ad Sacramentum absque pœnitentia culpæ illius; aut si ante susceptionem culpam non habuerit, sed illam graviter committit, dum actu Sacramentum suscipit; ad recipiendum fructum talis Sacramenti necessaria est Contritio, vel Attritio cum Pœnitentia: sic enim tolli potest talis fictio, & sic disponitur suscipiens ad Sacramenti effectum recipiendum: ratio est, quia sunt peccata post Sacramentum commissa, ergo nequeunt ab illo remitti, cum non extendatur ejus virtus ad peccata futura, sed præterita, ergo per Contritionem, aut Attritione cum Sacramento Pœnitentiæ remitti possunt. Si vero posita fuerit fictio absque gravi culpa suscipientis, ut si ob invincibilem ignorantiam, quam habebat, peccati mortalis commissi ad Sacramentum accessit; tunc si post receptionem Sacramenti novum peccatum mortale non commisit; sufficiens dispositio erit ad Sacramenti effectum Attritio sola: ratio est, quia Attritio cum Sacramento virtutem habet remittendi peccata ante Sacramentum commissa remoto obice; sed obex jam removetur per Attritionem, ergo sic sufficienter disponitur ad fructum Sacramenti recipiendum. Si tamen post Sacramentum cum fictione receptum absque gravi culpa novum peccatum mortale commiserit recipiens, tunc non sufficit ad dispositionem, & ad fictionem tollendam sola Attritio, sed necessaria erit Contritio, vel Attritio cum Pœnitentiæ Sacramento: quia est peccatum subsequens ad Sacramentum, & cum non extendat se ejus virtus deletiva ad peccata futura, ideo deleri, & removeri debet à Contritione, vel Attritione cum Pœnitentiæ Sacramento. Sic Divus Thomas, Suarez, Coninch, & Bonacina relati à Castropalao eos sequente *de Sacram. disp. unic. punct. 10. numer. 4.*

Quæres 4. an Sacramenta ministrari possint carenti 16
debita dispositione recipiendi eorum fructus, adeoque indigne petenti? Resp. per se loquendo Sacramenta non esse ministranda non habentibus debitam dispositionem ad illorum fructus recipiendos: eo quia cum hæc dispensatio fiat nomine Christi, iis tantum fieri debet, qui Christo placent, & illi injuriam non irrogant: debet enim minister esse fidelis dispensator mysteriorum Dei juxta obligationem sui Officii: quæ enim fidelis dispensatio haberetur, si Sacramentum daretur indignis, ac non debite dispositis? Hinc est, quod ut minister fideliter dispenset juxta munus suum, & non cooperetur irreverentiæ sacramenti; debet ipsi probabiliter constare recta suscipientis dispositio saltem negative, hoc est saltem, non constare debet de oppositio. Quomodo autem constare debeat, ex singulis Sacramentis deducendum erit. Et quidem quoad Sacramentum Pœnitentiæ sufficienter constare potest ministro ex ipsis actibus pœnitentis. Quoad Confirmationem, Eucharistiam, & extremam unctionem probabile motivum erit supponendi rectam dispositionem in petentibus ea, eo quod catholice vivant, & ea sibi petant administrari. Reliqua tamen sacramenta in Adultis, Ordinis Sacri, & Matrimonii quia plures secum afferunt obligationes; ideo non erunt administranda, nisi petentes ea sufficientia testimonia præbeant suæ rectæ dispositionis. Quapropter nullus adultus Baptismum obtinere potest, nisi suæ fidei, ac dispositionis sufficientem probationem dederit. Sic etiam nullus Ordines recipit, ac Matrimonium contrahit, nisi prius aptitudinem, & carentiam impedimentorum ad hæc sacramenta recipienda demonstret.

Non nego tamen: quod per accidens ministratio sacramenti fieri possit indigne petenti, ac indisposito. Quapropter sciendum: qui indigne petit, posse esse vel publicum, vel occultum peccatorem. Publicus peccator ille dicitur, qui talis est, vel per propriam confessionem in judicio, vel per depositionem testium in judicio, vel per sententiam à Judice latam. Potest insuper esse talis extra judicium notorietate facti, ut si peccatum coram multis commisit, ita ut nulla tergiversatione celari possit. Vel si fama hujus peccati commissi innotuerit ex sufficientibus motivis, & indiciis majori parti oppidi, vel parochiæ, in qua degit. Occultus vero peccator ille dicitur, qui non est publicus. Insuper peccator sive publicus, sive occultus poterit petere sacramenta, vel publice, vel occulte; Hisposítis

Peccatori publico indigne petenti, ac indisposito deneganda erunt sacramenta non solum publice, verum etiam occulte: ratio est, quia ministris sacramentorum grave onus impositum est, similes peccatores repellendi à sacramentis, ut habet communis praxis Ecclesiæ, & publicitas illa facit, quod tam publice, quam occulte repellendi sint. Peccatori tamen occulto occulte deneganda erunt sacramenta, secus tamen dicendum, si publice petat, & publice se demonstraverit probum; tunc enim deneganda non erunt: ratio est, quia Christus Dominus proditori discipulo, cujus indignitatem occultam optime noverat; non denegavit Sacram Eucharistiam, nam probabat se dignum in conspectu cæterorum Apostolorum adstantium; ergo idem dicendum erit de reliquis ministris vices Christi gerentibus; alias magna perturbatio sequeretur, ac magnum onus imponeretur ministris; si probare cogerentur occultam indignitatem accedentium ad sacramenta. Sic Divus Thomas *3. par. quæst. 80. art. 6.* quem sequuntur Navar.

rus, Henriquez, Suarez, Valentia, Coninch apud Castropalaum *de Sacram. quæst. unic. pun.* 14. *n.* 3. Sanchez, Reginaldus, Nugnus, Sylvester, Armilla, Sotus, Rodriquez, Angles, & alii apud Bonacinam *de Sacram. disp.* 1. *quæst.* 6. *pun.* 4. *n.* 4.

Neque dicas: etiam occultè indigno non licere ministrari, quamvis publicè dignum se probet: quia esset cooperari ejus Sacrilegio, quod est intrinsecè malum, & non permittendum. Contra enim est, quia non esset cooperari ejus sacrilegio, sed tantùm permittere ob finem illum non infamandi suscipientem: solùm ergo Minister cooperatur ex justa causa susceptioni Sacramenti, quæ ex se bona est, esto ex malitia ipsius sacrilega reddatur, adeoque ejus malitiæ imputandum erit peccatum, non verò Ministro Sacramentum Ministranti ex causa justa, ac rationabili motivo: Sic Doctores citati. Unum hic adnoto: si peccator cognitus fuerit talis non ex alia Scientia, sed ex habita in confessione; nullatenus expelli poterit à Ministro à receptione Sacramentorum: cum non possit uti scientia habita in confessione, ne reddatur odiosa, & homines retrahantur ab illa. Vide Henriquez *lib.* 1. *cap.* 30. *numer.* 5. & alios.

17 Quæres 5. an liceat Sacramenta recipere, aut ea petere ab indigno Ministro, & in peccato gravi administraturo? Resp. per se loquendo illicitum esse administrationem sacramenti petere ab eo, quem scis illicitè administraturum: sic enim esset cooperari ejus illicitæ administrationi, ac eam velle, quod est intrinsecè malum. Quapropter extra necessitatem gravem, aut rationabilem utilitatem tuam, vel alterius proximi non poteris Sacramenta petere ab eo Ministro, quem scis in gravi peccato administraturum, etiamsi Parochus sit, & teneatur ex Officio ad ea ministranda, & etiamsi paratus fuerit ad ministrandum ind gnè: ratio est, quia tum ex reverentia debita Sacramentis, ne malè tractentur, tum ex Charitate tenemur impedire, si commodè possimus, ruinam spiritualem, & peccatum proximi. Secus tamen dicendum gravi urgente necessitate, & utilitate tua, aut proximi, licitum erit administrationem Sacramentorum ab indigno Ministro petere, sive ad id teneatur ex Officio, sive non; aut paratus sit ad id faciendum, aut non: ratio est, quia petens utitur jure suo, & aliunde administrationem rei sacræ, ac licitæ petit, quam sanctè, & licitè Minister administrare posset, si vellet: quòd si sanctè non administret, ejus malitiæ imputandum erit, non verò petitioni factæ. Ex alia parte habèt petens justam causam permittendi hoc peccatum in Ministro, quamvis illud non intendat; ergo poterit licitè petere. Sicuti urgente justa causa licitum est petere mutuum ab usurario, qui nisi sub usuris id concessurus non sit; & juramentum à pejeraturo, vel per falsos Deos juraturo, cum malitiæ ipsorum tribuendum sit peccatum, non verò meæ justæ petitioni, quæ ex necessitate fit. Sic D. Thomas 3. *par. quæst.* 64. *art.* 6. *ad* 2. Suarez, Coninch, Ledesma, Nugnus, Henriquez, Reginaldus, Sayrus, Valentia, Toletus, Sanchez, & alii apud Bonacinam *de Sacram. disput.* 1. *quæst.* 6. *pun.* 5. *n.* 1.

Adnotandum hìc 1. sufficiens motivum esse petendi Sacramenta ab indigno Ministro, etiamsi non sit proprius Parochus, aut non sit paratus ad Ministrandum; necessitas adimplendi præceptum illorum Sacramentorum; aut si utile sit petenti non differre ad longum tempus usum illorum: ratio est, quia reputatur justa causa tum petendi, tum permittendi peccatum illud in Ministro. Sic Bonacina *l. c. n.* 4. ex Vasquez, & aliis.

Adnotandum 2. si non sit difficile petenti alium Ministrum reperire, qui dignè Ministrare possit; teneri ex Charitate abstinere ab eo, qui vel ex Officio tenetur, aut paratus sit ad ministrandum, licèt in peccato: ratio est, quia Charitas urget ad vitandam ruinam proximi, ejusque peccatum impediendum, cum commodè fieri possit. Sic Navarrus *in Summ. cap.* 14. *num.* 28. Sotus 6. *de Just. quæst.* 1. *art.* 5. Sayrus *lib.* 2. *de Sacram. cap.* 8. *quæst.* 1. *art.* 3. & Filliuccius *tract.* 1. *cap.* 8. *quæst.* 6.

Adnotandum 3. non teneri petentem Sacramenta inquirere, an Minister sit probè administraturus, an verò in peccato: cum temere judicare non debeat de proximo; adeoque nisi rationabile Motivum habeat, & moraliter ipsi constet indignè Ministraturum; semper supponere debeat, dignè Ministrare. Imò si viderim Ministrum peccasse, dummodo non sit concubinarius, vel alio statu vitioso immersus, & postea se exponere ad Sacramenta Ministranda; possum bene supponere, se priùs contrivisse, ut probè Ministraret. Vide Bonacinam *de Sacram. disput.* 1. *quæst.* 6. *pun.* 5. *n.* 6.

CAPUT VII.

De Ritibus, & Cæremoniis servandis in administratione Sacramentorum, & de Sacramentalibus.

1 *Ritus servandi in Sacramentorum administratione alii sunt ex Institutione Christi, alii Ecclesiæ. Et ex ipsis alii sunt Essentiales, alii Accidentales.*
2 *Ex Accidentalibus alii sunt Communes toti Ecclesiæ, alii particulares alicujus Ecclesiæ.*
3 *Nec licitè, nec validè administrari potest Sacramentum sine Ritu Essentiali.*
4 *Validè, sed illicitè administratur Sacramentum sine Ritu accidentali.*
5 *Definiuntur Sacramentalia, & explicatur eorum Definitio.*
6 *Ad Sacramentalia reducuntur multæ aliæ Cæremoniæ Sacræ, quæ enumerantur.*
7 *Sacramentalia habent virtutem remittendi peccata venialia. Et quomodo illa remittant.*
8 *Operantur quoque per modum impetrationis quædam beneficia temporalia.*
9 *Ut fructus Sacramentalium habeatur, requiritur, ut revera sint talia.*
10 *Qui Sacramentalibus falsam materiam supponit scienter, graviter peccat.*

SACRAMENTA in sui administratione suos Ritus habent tum ex Institutione Christi, tum ex Institutione Ecclesiæ. Verùm ex his Ritibus aliqui sunt essentiales, qui videlicet sunt de essentia Sacramenti, & sine quibus Sacramentum consistere nequit: sic sunt Materia, Forma, & debita Intentio, sine positione quarum Sacramentum haberi non potest: & hi Ritus sunt de necessitate Sacramenti, & à Christo Domino instituti. Aliqui verò sunt Accidentales, qui non spectant ad Sacramenti Essentiam sed ad ejus ornatum, decorem, ac usum convenientem; & sunt ab Ecclesia instituti, quamvis non fuerint instituti à Christo Domino, & solent appellari Cæremoniæ. 1

Jam verò ex Ritibus Accidentalibus, & Cæremoniis alii sunt communes toti Ecclesiæ, alii verò particulares aliquarum Diœcesum. Nullus tamen Episcoporum mutare potest Ritus Accidentales, ac communes toti Ecclesiæ; sed solus Summus Pontifex pro varietate temporum, ac ex rationabilibus causis: eo quia eorum observatio ex Institutione Ecclesiæ habetur, adeoque ab ejus tantùm capite immutari poterunt, non verò à membris inferioribus. Quamvis privatos Ritus, ac peculiares in sua Diœcesi, non approbatos à Pontifice immutare poterunt in suis Synodis Episcopi urgente rationabili causa. Ritus verò essentiales nullus Episcoporum, nec ipse Summus Pontifex etiam in Concilio Generali immutare poterit: cum non relicta fuerit à Christo suæ Ecclesiæ talis facultas immutandi, ut omnes Doctores fatentur. 2

Hinc fit 1. nec licitè, nec validè administrari posse Sacramenta sine Ritu essentiali; & graviter peccare eum, qui sic administrat: ratio est, quia gravem irrogat injuriam Sacramento, dum illud frustrationi exponit ex defectu Ritus Essentialis. Est communis. 3

Fit 2. validè, sed illicitè administrari Sacramenta non servato Ritu Accidentali, ac Cæremoniis ab Ecclesia præscriptis in Sacramentorum administratione: ratio est, quia licet servetur validitas Sacramentorum per solam positionem materiæ, Formæ, & debitæ intentionis; nihilominus minimè licet Ministro non conformare se Ritui, ac Cæremoniis ab Ecclesia præscriptis in sacramentorum administratione: maximè quia constat eorum observationem præceptam esse ab Ecclesia, ut bene colligitur ex usu, consuetudine, Decretis Conciliorum, ac Doctorum 4

Autho-

Authoritate. Audiatur præ cæteris Tridentinum *sess. 7. can.* 13. definiens anathema esse dicentem: *Receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus in Solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos aut contemni, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse.* Quapropter grave peccatum erit Ritus Accidentales, ac præscriptas Ecclesiæ Cæremonias in Sacramentorum administratione transgredi: maximè si in contemptum, & animo introducendi novum Ritum id fiat. Sic Suarez *de Sacram. disp. 6. sect.* 2. Valentia *tom.* 4. *disp. 3. quæst.* 1. *pun.* 4. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 4. Reginaldus *lib.* 26. *num.* 59. & Castropalaus *de Sacram. disp. unic. pun.* 16. *num.* 5. Ex levitate tamen Materiæ poterit esse peccatum veniale. Standum tamen erit judicio Viri prudentis, quænam Materia in hoc sit gravis, aut levis, ut adnotat Bonacina *de Sacram. disput.* 1. *quæst. ult. pun. unic. n.* 4.

5 Sacramentalia sunt res quædam Sacræ, seu actiones Sacræ, & actus externi Religionis ad Deum colendum ordinati, & ad obtinendam remissionem peccatorum venialium. Sex communiter enumerantur, ac continentur versiculo illo.

Orans, Tinctus, Edens, Confessus, Dans, Benedicens.

Explicantur singula verba. *Orans* significat Orationem Dominicam, aut Orationem factam in Ecclesia consecrata, aut factam cum tunsione pectoris. *Tinctus* significat Aquam benedictam. *Edens* Esum Eulogiarum importat, qui olim erat in usu. *Confessus* importat confessionem, quæ publicè fit ante Missam, vel quamlibet aliam confessionem generalem. *Dans* significat eleemosynam, vel alia Misericordiæ opera sive Spiritualia, sive Corporalia. *Benedicens* denique importat benedictionem ab Episcopo, vel Abbate consecrato factam. Vide Suarez *de Sacram. disp.* 12. *sect.* 2. Paludanum *in* 4. *dist.* 16. *quæst.* 1. *art.* 2. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 8. & Valentiam *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 4. *pun.* 1.

6 Ad hæc etiam reduci possunt multæ aliæ Cæremoniæ Sacræ, ac res Sacræ, ut Unctio Regum, benedictiones, & Consecrationes variarum rerum, & Personarum, Ecclesiæ, Calicis, Sacrarum Vestium &c. Prima Tonsura, Exorcismi, Insufflationes; & quædam res Sacræ, ut Cerei, Agni, Signum Crucis, & similia, quæ in Ecclesia ab Apostolis relictæ fuere, vel de novo institutæ. Nam ut observat Suarez *l. c. num.* 14. numerus sacramentalium ab Ecclesia augeri potest, cum ei non interdicta fuerit talis potestas, quamvis sacramentorum numerum augere non possit.

7 Sacramentalia habere virtutem remittendi peccata venialia, clarè constat ex Traditione Ecclesiæ, & communi usu apud omnes fideles recepto: ut docent Suarez, Valentia, Nugnus, Filliuccius, & alii penes Bonacinam *de Sacram. pœnit. disp.* 5. *quæst.* 6. *sect.* 2. *pun.* 2. *n.* 3. Solùm controversia est, quomodo illa remittant: & certum quidem est non remittere ea vi sua, & per se, ac ex opere operato, cum nullum fundamentum habeatur tribuendi hanc virtutem sacramentalibus conferendi ex se gratiam, & remittendi peccata, aliàs essent sacramenta, non sacramentalia; nec peccatum etiam veniale remitti in hac vita potest sine infusione gratiæ. Remanet ergo dicendum duobus modis venialia remitti posse à sacramentalibus 1. ex promissione, & institutione Christi, ut constat de Oratione Dominica: Dimitte nobis debita nostra, & de Operibus Misericordiæ *Luc.* 11. *Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis*. 2. ex Oratione Ecclesiæ instituentis, & consecrantis sacramentalia, ut vim habeant impetrandi Divinum auxilium, & excitandi in nobis motus ad tales actus, per quos venialia deleantur. Quòd si non semper hoc auxilium impetrent, provenit potiùs ab indispositione ipsius suscipientis, qui non vult cooperari, & uti auxiliis prædictis; quàm ab ipsis sacramentalibus. Infertur igitur ex dictis: sacramentalia non ex opere operato, sed ex opere operantis remittere venialia, quatenus excitant ad actum Contritionis, vel Amoris, per quos immediatè venialia remittantur, & mediatè per ipsa sacramentalia. Sic Paludanus D. Bonaventura, Suarez, Vasquez, Coninch, Reginaldus, Zerola, Pesantius, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. pœnit. disp.* 5. *quæst.* 6. *sectione* 2. *pun.* 2. *num.* 4. contra Sotum, Valentiam, Henriquez & Canum docentes, id facere ex opere operato.

8 Operantur quoque sacramentalia per modum Impetrationis beneficia quædam Temporalia, ut sanitatem corporis, frugum abundantiam, fugant quoque Dæmones, & Tempestates, ac sterilitates ratione precum Ecclesiæ, cum quibus connectuntur.

9 Ut fructus sacramentalium percipiantur, de necesse requiritur, quòd revera habeatur sacramentale, non quòd tale putetur, cum non sit: quapropter credens quis se aspergere aqua benedicta, quę revera talis non est; non ideo obtinet remissionem venialium: ut docet Sotus *dist.* 15. *quæst.* 2. *art.* 3.

10 Qui sacramentalibus falsam materiam supponunt, & ineptam; graviter peccant contra reverentiam ipsis debitam: ut si quis pro aqua naturali benedicenda urinam apponeret scienter. Citra tamen contemptum si aliqua mutatio fieret à præscripto Ecclesiæ Accidentalis, & parvi momenti; non ideo gravem culpam induceret in conficiendis sacramentalibus.

QUÆSTIO II.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

POST tractationem de Sacramentis in Genere ordo doctrinæ exposcit, ut de illis in particulari tractetur. Quia tamen Baptismus, utpote fons Vitæ Spiritualis, & Janua cæterorum Sacramentorum principem locum obtinet; ideo ab illo initium facimus.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Baptismus, & Quotuplex?

1 *Quid Nominis Baptismus?*
2 *Affertur ejus Definitio.*
3 *Abluens corpus exteriùs sub præscripta forma cum intentione repræsentandi quod facit Ecclesia, sed non cum intentione regenerandi spiritualiter; non baptizat.*
4 *Differt à reliquis Sacramentis, cum quibus convenit in ratione Sacramenti.*
5 *Baptismus quamvis unus unitate specifica, multiplex est multiplicitate numerica.*
6 *Divisio Baptismi in Baptismum Fluminis, Flaminis, & Sanguinis non est divisio Baptismi, qua Sacramentum est, sed potiùs ablutionis, & Baptismi, ut sic.*

BAPTISMUS suam ethymologiam habet à verbo græco, quod latinè reditum idem sonat, ac immersionem, aut intinctionem: quapropter cum sacramentum illud per quod ab Originali sorde mundamur, ac in Dei Domesticos, ac filios adscribimur, fiat per immersionem, aut intinctionem aquę; ideo à sanctis Patribus, Doctoribus, ac Ecclesia universa Baptismus appellari consuevit. Habet etiam & alia nomina ob alios effectus, quos causare solet; ideoque à Patribus Gregorio Nazianzeno, Chrysostomo, Basilio, Tertulliano, Cyrillo, Clemente Alexandrino, Ambrosio, & aliis, qui videri possunt penes D. Thomam 3. *par. quæst.* 62. *art.* 1. *ad* 1. Bellarminum *lib.* 3. *de Sacram. cap.* 1. & Suarez *de Sacr. quæst.* 66. *art.* 1. *in* 1

Com-

Comment. dictus fuit Baptiſmus ſacramentum Regenerationis, quia per illum denuo naſcimur, ac regeneramur; Sacramentum Fidei, cum in illo fiat prima ac ſolemnis Fidei profeſſio; Sacramentum doni, ſeu Gratiæ, quia prima Gratia liberaliſſimè infunditur abſque ullo merito cum integra peccatorum remiſſione tam quoad culpam, quàm quoad pœnam. Sacramentum Unctionis, Illuminationis, Indumenti, & Sigilli: quia per Baptiſmum ungimur Gratia ſancti Spiritus, ac Regni, & ſacerdotii Chriſti participes efficimur; illuminamur in cognitionem Dei per fidem acceptam; induimur per gratiam ablata nuditate per peccatum contracta; & ſignamur in oves Chriſti per ſigillum Characteris. Dictus quoque fuit Baptiſmus ſacramentum Circumciſionis, quia eſt ſpiritualis Circumciſio loco antiquæ Circumciſionis corporalis ſubſtituta. Denique Crux, & ſepultura, quia per baptiſmum vetus homo moritur, & ſepelitur, ac novus induitur, qui ſecundùm Deum creatus eſt.

2 Definitur Baptiſmus cum Magiſtro ſententiarum *in 4. diſt. 3.* quem cæteri Doctores ſequuntur: Eſt ablutio corporis exterior facta ſub præſcripta forma verborum. Quæ quidem definitio, ut recta ſit, intelligi debet facta cum legitima intentione: nam ſi ipſa deficeret; & haberetur ablutio corporis exterior facta ſub præſcripta forma verborum; non haberetur ſacramentum baptiſmi, ut certum eſt. Quapropter meritò addunt alii Doctores cum D. Thoma, Navarra, Henriquez, Bellarmino, Reginaldo, Coninch relatis à Bonacina *de Sacram. Baptiſ. diſp. 2. quaſt. 2. pun. 1. num. 1.* Eſt ablutio corporis exterior ſub præſcripta forma verborum à Chriſto inſtituta ad Regenerationem ſpiritualem. Requiritur ergo ad baptiſmum, quòd ablutio corporis exterior fiat ſub præſcripta forma verborum cum intentione regenerandi ſpiritualiter, ut Chriſtus inſtituit.

3 Hinc fit: quòd abluens corpus exteriùs cum intentione repræſentandi, quod facit Eccleſia Catholica, ſed non cum intentione regenerandi ſpiritualiter; non baptizaret. Baptizaret tamen etiam ſi ludens, & repræſentans Eccleſiæ baptiſmum ablueret exteriùs corpus ſub præſcripta forma, & intentionem, ac animum regenerandi haberet: ut D. Athanaſio accidiſſe refertur *in Cap. Spiritus Sanctus 1. quaſt. 1.* & teſtantur Rufinus *lib. 1. hiſtor. cap. 14.* & Sozomen *lib. 7. cap. 16.* nam Athanaſius & ſi ludens, ac repræſentans quod Eccleſia faciebat in Baptiſmo, pluribus non baptizatis baptiſmum impertiit: eo quia debitam intentionem habebat, ac verum animum faciendi quod faciebat Eccleſia: adeoque verum, ac validum ipſis contulit baptiſmum.

4 Differt ſacramentum Baptiſmi à reliquis ſacramentis, cum quibus convenit in ratione ſacramenti, tum quia diverſam habet materiam, & formam; tum quia diverſam habet ſignificationem: nam materia baptiſmi eſt aqua naturalis, non utcumque, ſed corpus exteriùs lavans, & abluens; forma verò verba à Chriſto Domino aſſumpta, quæ ſimul cum ablutione aquæ, & intentione Miniſtri regenerandi Baptizatum integrant ſignificationem ſacramenti, ſpiritualem videlicet regenerationem, ſeu conſecutionem primæ vitæ ſpiritualis: quapropter Catechiſmus Romanus *2. par. cap. 2.* meritò dixit: Baptiſmum eſſe ſacramentum Regenerationis per aquam in verbo Vitæ.

5 Baptiſmus, qui ſacramentum eſt; quamvis propriè loquendo, & ſtrictè unus ſit unitate ſpecifica, cum ex fide conſtet ex D. Paulo *ad Epheſ. 4.* quòd ſit, *Unus Deus, Una Fides, Unum Baptiſma*; & ex Tridentino definiente, Septem eſſe Eccleſiæ ſacramenta, quapropter ſi plura darentur Baptiſmata ſpecie diverſa inter ſe, non tantùm eſſent ſeptem, ſed plura. Nihilominus huic unitati ſpecificæ Baptiſmi nec obeſt multiplicitas numerica, ad multiplicationem videlicet ſubjectorum Baptiſmum recipientium, cum ſingulis ipſorum unicus ſit, nec multiplicari poſſit, ut definitum fuit *in Concil. Carthag. 1. can. 1.* & in Trident. *ſeſſ. 7. can. 9. & 11.* Neque inſuper obeſt diverſitas miniſtrandi illum aliquando aſperſione, ut in Eccleſia Latina; aliquando immerſione, ut fit in Eccleſia Græca: nam hæ differentiæ abluendi corpus accidentales tantùm ſunt, & ambæ habent eamdem perfectam ſignificationem, & eumdem effectum cauſare.

6 Solùm obſtare poſſet illa paſſim dicta diviſio Baptiſmi in Baptiſmum *Fluminis*, ſeu aquæ, *Flaminis*, ſeu perfecti doloris de peccatis ob Dei amorem; *& Sanguinis*, ſeu Martyrii. Verùm non obſtat, quia non eſt diviſio Baptiſmi, quà ſacramentum eſt, ſed potiùs metaphorica, & analoga quædam diviſio ablutionis, & Baptiſmi, ut ſic; cum certum ſit, ſolum Baptiſmum fluminis, ſeu aquæ eſſe verum ſacramentum, & proprium; non verò Baptiſmum flaminis, aut ſanguinis, quamvis ſacramenti vices gerere poſſint, & defectum veri Baptiſmi ſupplere. Nam impeditus ſuſcipere Baptiſmum, ſi votum, & deſiderium illius habeat in Contritione, & dilectione Dei ſuper omnia incluſum; utique effectum proprium ſacramenti Baptiſmi recipiet, nempe gratiam juſtificantem; & remiſſionem peccatorum non ſolum actualium, ſed etiam Originalis. Et multò magis hunc eumdem effectum obtinebit, ſi ante ſuſceptionem Baptiſmi in re trahatur ad Martyrium, in quo vitam pro Chriſto ponat juxta illud Chriſti Domini: *Joan. 15. Majorem hac dilectionem nemo habet, quàm ut animam ſuam ponat pro amicis ſuis.* Clarè igitur conſtat, Baptiſmum tum flaminis, tum ſanguinis dici talem, non quia revera ſacramentum ſit, cum non ſit ſignum ſenſibile à Chriſto inſtitutum ad conferendam gratiam, & remiſſionem peccatorum; ſed quia vices ſacramenti Baptiſmi ſupplet, adeoque ambo Baptiſmata nuncupata. Sic D. Chryſoſtomus, Hieronymus, & Auguſtinus apud Bellarminum *lib. 1. de Baptiſmo contr. 2.* Nos agemus hic de Baptiſmo Fluminis, & Aquæ, qui verò ſacramentum eſt; & nonnulla delibabimus de Baptiſmo ſanguinis, & Martyrio, acturi de Baptiſmo Flaminis cum de ſacramento Pœnitentiæ.

CAPUT II.

De Inſtitutione ſacramenti Baptiſmi, de ejus Neceſſitate, & quomodo differat à Baptiſmo Joannis.

1 *De fide eſt, Inſtitutum fuiſſe Baptiſmum à Chriſto Domino.*
2 *Inſtitutus verò fuit, cum Chriſtus in Jordane à Baptiſta baptizari voluit.*
3 *Neceſſarius eſt ad ſalutem neceſſitate medii, ſi non in re, ſaltem in Voto.*
4 *Baptiſmus non eodem modo neceſſarius Parvulis, ac Adultis.*
5 *Præceptum Naturale, & Divinum ſuſcipiendi Baptiſmum diverſimodè afficit Adultos, ac Parvulos.*
6 *Quando incipiat obligatio ſuſcipiendi Baptiſmum?*
7 *Quodnam remedium adhiberi debebat poſt Chriſti mortem, & ante Evangelii promulgationem loco Baptiſmi ab ignorantibus Legem Baptiſmi?*
8 *Quid dicendum de ignorantibus invincibiliter Baptiſmum, & Legem Chriſti?*
9 *Quando obliget Præceptum Miniſtrandi Baptiſmum Parvulis? Et quando obliget Adultos ad illum ſuſcipiendum?*
10 *An juſtificati in Utero Matris ex ſpeciali privilegio teneantur ad Baptiſmum?*
11 *An Eccleſia ferre poſſit Præceptum ſuſcipiendi Baptiſmum, & determinare tempus?*
12 *Aſſignatur ex multiplici capite diſcrimen inter Baptiſmum Chriſti, & Joannis.*

CERTUM ex Fide eſt, ſacramentum Baptiſmi à Chriſto fuiſſe inſtitutum, ut de cæteris ſacramentis ſanctum habemus ex eadem fide. Controverſia ergo reducitur ad tempus, quo à Chriſto inſtitutum fuerit hoc ſacramentum: & quamvis graves Doctores, & Patres non deſint, qui putarint, Baptiſmum inſtitutum fuiſſe poſt Reſurrectionem, quando dixit Chriſtus Apoſtolis: *Matth. 28. euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti:* ſic Tertullianus, Rupertus, Chryſoſtomus, Theophilactus, & Leo I. *in epiſt. 4. Decretal.* relati à Caſtropalao *de Baptiſmo diſp. unic. pun. 2. n. 1.* Nihilominus Chriſtum ante ſuam mortem Baptiſmum inſtituiſſe, clarè apparet ex eo, quod ejus Diſcipuli baptizabant, ut expreſsè habetur *Joan. 4.* ſed non alio baptiſmo niſi eo à Chriſto inſtituto, cum & ipſe Chriſtus, ac ejus Diſcipuli baptizaverint in Spiritu ſancto, ut Baptiſta præcurſor teſtatur, quando dixit, ſe baptizare in aqua, Chriſtum baptizaturum in 1

ſpiritu ſancto, ut habetur *Joan.* 1. *&* *Matth.* 3. qui quidem baptiſmus in Spiritu Sancto inflammante per gratiam animam, & à rubigine peccatorum purgante, eſt Baptiſmus, qui nunc habetur in Eccleſia Dei; ergo Baptiſmus inſtitutus fuit ante ſuam mortem à Chriſto. Quod magis confirmatur : quia ante mortem inſtituit Euchariſtiam, ac Ordinem, quæ Sacramenta Apoſtolis miniſtravit; ergo ſupponi debet tamquam certum, priùs Apoſtolos baptiſmum recepiſſe, cum ſit initium reliquorum Sacramentorum.

2 Dicendum igitur : Baptiſmum inſtitutum fuiſſe à Chriſto eo tempore, quo à Baptiſta Præcurſore baptizatus fuit in Jordane : tunc enim demonſtrata fuit materia, nempe aqua; & forma, invocatio ſcilicet Sanctiſſimæ Trinitatis : cum Perſona Patris indicata fuerit per vocem illam, qua ipſe dixit : *Hic eſt Filius meus dilectus*; Perſona Filii manifeſtata fuerit per eadem verba; & Perſona Spiritus Sancti per ſpeciem columbæ; per Cœlorum aperitionem, ac ipſius columbæ deſcenſum demonſtratus fuit Baptiſmi effectus. Quapropter jure merito Patres dicunt : Chriſtum ſuo baptiſmo aquas Jordanis ſanctificaſſe, & conſecraſſe, & in ipſo reliquas omnes. Sic Sancti Patres Ambroſius, Auguſtinus, Hieronymus, Nazianzenus, Damaſcenus, & alii apud Suarez *de Sacram. diſp.* 19. *ſect.* 2. & ſic communiter Scholaſtici cum D. Thoma, Suarez, Vaſquez, Valentia, Cajetano, Soto, Reginaldo, Nugno, Coninch, Filliuccio, & aliis penes Bonacinam *de Baptiſ. diſp.* 2. *quaſt.* 2. *pun.* 1. *nu.* 3. Non nego tamen, poſſe optimè dici, quòd Chriſtus poſt Reſurrectionem ſuam per illa verba, quibus Apoſtolis dixit : *euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; ipſis mandaverit publicationem, & prædicationem hujus ſacramenti ab ipſo ante ſuam mortem inſtituti, cum baptizatus in Jordane fuit.

3 Neceſſarius eſt baptiſmus ad ſalutem æternam neceſſitate medii, ſi non in re, quando non datur facultas ſuſcipiendi illum, ſaltem in voto : eo quia ſine illo vel in re, vel in voto ſalus æterna obtineri nequit; ideoque neceſſarius erit neceſſitate medii: antecedens conſtat ex illis verbis Chriſti Domini *Joan.* 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poterit introire in Regnum Dei*. Sic Concilia, Patres, & Doctores unanimiter, ut videri poſſunt apud Bellarminum *tom.* 3. *lib. de Baptiſ. cap.* 5. & Suarez *tom.* 3. *diſp.* 27. A fortiori igitur neceſſarius erit Baptiſmus neceſſitate Præcepti, cum omne neceſſarium neceſſitate medii ſit pariter neceſſarium neceſſitate Præcepti, licèt non valeat viceverſa : nam omnibus præceptum eſt tum Jure naturali, tum Divino poſitivo ponere media neceſſaria ad ſalutem æternam conſequendam, ut omnes Doctores fatentur.

4 Duo hic adnotanda 1. ſacramentum Baptiſmi non eſſe eodem modo neceſſarium Parvulis, ac Adultis : nam Parvulis, & uſu rationis carentibus extra Martyrium eſt neceſſarium in re, ut poſſint ſalutem æternam conſequi : ratio eſt, quia carentes uſu rationis non poſſunt illos actus exercere, quibus Baptiſmi effectus in voto recipere poſſint; ergo pro ipſis eſt neceſſarium medium à Chriſto inſtitutum, nempe Baptiſmus in re, cum aliunde niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non poteſt introire in Regnum Dei. *Joan.* 3. eſt aſſertio catholica, ut conſtat ex Innocentio I. Concil. Carthagin. V. Innocentio III. & Tridentino relatis à Bellarmino *lib.* 1. *de Bapt. cap.* 4. & Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 1. *&* 2. ubi varios refert Patres, & præcipuè Auguſtinum *lib.* 3. *de Anima cap.* 9. ſic dicentem : *Noli credere, noli dicere, infantes antequam baptizentur morte præventos pervenire poſſe ad originalium indulgentiam peccatorum, ſi vis eſſe catholicus*. In Martyrio tamen etiamſi parvuli ſint, & uſu rationis carentes ob ſpecialem excellentiam, & privilegium ipſi conceſſum, & remiſſionem originalis, & vitam æternam conſequi poſſunt ſine baptiſmo in re : cum decens ſit, quòd qui in odium Chriſti occiſus ſit; à Chriſto non ſeparetur, dicente ipſo Chriſto *Marc.* 8. *Qui perdiderit animam ſuam propter me ſalvam faciet eam*. Adultis verò, & rationis uſum habentibus non eſt neceſſarius neceſſitate medii in re, ſi non detur facultas ſuſcipiendi illum; ſed ſat eſt illum ſuſcipere in voto per Contritionem, ſeu Dilectionem Dei ſuper omnia : ut definit Tridentinum *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. ubi ait : quòd Juſtificatio impii poſt Evangelium promulgatum ſine lavacro regenerationis, aut ejus Voto fieri non poteſt; ergo ſi non detur facultas lavacri regenerationis, ſufficit ad juſtificationem impii poſt Evangelium promulgatum illius lavacri Votum. Sic omnes Doctores.

2. Quod adnotari debet eſt, quod Præceptum Naturale, & Divinum ſuſcipiendi Baptiſmum diverſimodè afficiat Adultos, ac Parvulos. Cum enim Parvuli, & rationis uſu carentes incapaces ſint præcepti, inde eſt, quòd præceptum illos non afficiat, ſed eorum Parentes, vel Tutores, aut Eccleſiæ Paſtores. Afficit verò Adultos, & rationis uſum habentes, ac illos per ſe adſtringit, utpote capaces præcepti illius, ad ſuſceptionem Baptiſmi. 5

Sed petes 1. Quando incœpit obligatio ſuſcipiendi baptiſmum? Reſp. incœpiſſe poſt ſufficientem Evangelii Promulgationem, & Prædicationem, ut clarè conſtat ex Trident. *cit.* quod ait poſt Evangelium promulgatum; & ratio ipſa demonſtrat, cum non poſſit Lex aliqua prudenter obligare, niſi poſt ſufficientem promulgationem, qua poſſint homines venire in cognitionem illius; ut docent D. Thomas 3. *par. quaſt.* 66. *art.* 2. *num.* 8. Suarez *tom.* 3. *diſp.* 27. *ſect.* 4. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 2. Vaſquez 3. *part. diſp.* 149. *cap.* 3. Coninch *quaſt.* 68. *art.* 2. *dub.* 2. & Bonacina *de Bapt. diſp.* 2. *quaſt.* 2. *pun.* 2. *n.* 12. 6

Hinc infertur, poſt Chriſti mortem, quando vetus lex ceſſavit, & nova Lex gratiæ incœpit; eos, quibus baptiſmus promulgatus fuerat, etiamſi non omnibus promulgatum fuiſſet evangelium; obligatos fuiſſe ad baptiſmum ſuſcipiendum : ratio eſt, quia nova Lex obligare cœpit poſt Chriſti mortem; ergo ſi iſtis ſufficienter promulgata erat, eſto non omnibus promulgata fuiſſet, illos obligabat : ſicuti Lex Principis promulgata in Urbe ſtatim ibi commorantes obligat, eſto non fuerit univerſaliter promulgata in Regno. Generaliter verò omnes obligavit poſt univerſalem evangelii prædicationem, & promulgationem factam univerſo Mundo, quæ quidem ſufficienter facta fuit in Die Pentecoſtes, quando Apoſtoli poſt receptum Spiritum Sanctum variis linguis variis concurrentibus Nationibus evangelium promulgarunt, & ſpecialiter Baptiſmum illis *verbis Actu.* 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum*. Sic Bellarminus *de Baptiſ. cap.* 5. Coninch, Scotus, Pitigianus, Filliuccius, & alii penes Bonacinam *l. c. num.* 13. Dixi ſufficientem Promulgationem, quia Promulgatio abſoluta, & completa evangelii fuit anno quadrageſimo poſt Chriſti mortem, & poſt excidium Jeruſalem, quo tempore Apoſtoli ex hac vita abierant, & jam in omnem terram exierat ſonus illorum.

Petes 2. quodnam remedium adhiberi debebat loco baptiſmi poſt Chriſti mortem, & ante Evangelii promulgationem ignorantibus legem baptiſmi? Reſp. debuiſſe adhiberi Circumciſionem vel remedium Legis naturę : ratio eſt, quia non poterat aliud remedium aptari : non baptiſmus quia ignorabatur ab ipſis, adeoque non ſufficienter promulgatus; non aliud præter Circumciſionem aut remedium legis naturę quia aſſignari nequit; aliunde non debebant homines tunc carere remedio ſalutis; ergo tenebantur ad Circumciſionem, ſeu remedium naturę, cujus præceptum adhuc vigebat, quia non abrogatum per ſufficientem promulgationem Legis Gratię. Sicuti ante Chriſti mortem, etiam poſt inſtitutum baptiſmum tenebantur Hebręi ad obſervantiam Circumciſionis, ac Legis Veteris, quia jam abrogata non erat. Et quamvis Chriſtus Dominus ante ſuam mortem dixerit : Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei. Hoc tamen dixit ad ingerendam obligationem baptiſmi poſt ejus ſufficientem promulgationem, non verò antea : cum etiam dixerat ante ſuam mortem, & ante ultimam Cœnam : *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*; & tamen pro eo tempore non poterat eſſe obligatio ſumendi Euchariſtiam, quę nondum inſtituta fuerat, ſed poſt ejus ſufficientem promulgationem. 7

Neque dicas: Lex vetus in Chriſti morte ceſſavit, ergo & Circumciſio; quomodo ergo poſt Chriſti mortem aptari poterat neſcientibus promulgationem Baptiſmi? Reſp. Legem veterem ceſſaſſe poſt Chriſti mortem ſcientibus, & non ignorantibus novam legem, non verò ceſſaſſe ignorantibus illam cum ipſis ſufficien-

ter

ter promulgata non eſſet: quapropter Lex vetus adhuc obligabat eos, qui poſt Chriſti mortem novam evangelii legem neſciebant. Sic D. Thomas 3. *part. quæſt.* 66. *art.* 2. *ad* 3. Medina 1. 2. *quæſt.* 103. *art.* 3. & Henriquez *cap.* 2. *num.* 6.

8 Petes 3. quid dicendum de invincibiliter ignorantibus Baptiſmum, & Chriſti legem, ut ſunt incolentes partes remotiſſimas Orbis, ubi lux evangelii nondum illuxit; an ſalvari poſſint ſine baptiſmo? Reſp. quamvis aliqui Doctores putent damnandos fore, eo quia poſita generali, & ſolemni promulgatione evangelii per univerſum Orbem facta ab Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus, nullum aliud ſupereſſe videtur remedium pro Originali extra Baptiſmum vel in re, aut in voto ſuſceptum. Nihilominus non deſunt alii Doctores ſequentes D. Thomam 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 5. *qui putant*, ſalvari poſſe, ſi Legem naturæ ſervaverint: eo quia cenſendum eſt de Divina Miſericordia, ac Pietate, quòd datura ſit ſpeciale lumen, & auxilium ſervantibus naturæ Legem in ignoratia invincibili Legis Gratiæ, quo valeant ſe ad Deum convertere & tunc per actum Charitatis haberetur Baptiſmus in voto. Quæ quidem ſententia utpote pia, & bene ſentiens de Divina Miſericordia mihi multùm arridet; & defacto ſic accidiſſe teſtantur hiſtoriæ fide dignæ.

9 Petes 4. quando obliget præceptum miniſtrandi baptiſmum Parvulis, & quando obliget Adultos ad illum ſuſcipiendum? Reſp. in periculo mortis obligari ſub gravi culpa Parentes, vel Tutores ad ſtatim curandum, ut Miniſtretur baptiſmus Parvulis, ne carentes Baptiſmo in perpetuum à Regno Cœlorum excludantur. Extra tamen periculum mortis etiam obligari ſub gravi culpa ex præcepto Eccleſiæ non ſcripto ſed ex conſuetudine introducto, ne diu protrahatur Baptiſmus Parvulis, cum alienum ſit à Pietate, e Charitate Parentum erga filios, vel Tutorum erga pupillos permittere, ut ſint Mancipia diaboli, cum poſſint eſſe membra Chriſti, & Eccleſiæ, ac hæredes Regni cœleſtis. Imò Eccleſiæ Paſtores ex officio tenentur hanc incuriam, & negligentiam Parentum, & Tutorum corrigere, cum primùm conſcii ſint, aliter & ipſi peccabunt in re tam gravi contra obligationem proprii Officii: ut docent quamplures cum Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1.

Qualis autem diuturna dilatio Baptiſmi ſufficiens ſit ad gravem culpam contrahendam dignoſcenda erit judicio viri prudentis attentis circumſtantiis Perſonarum pro apparatu ad ſolemnitatem baptiſmi, ac periculo vitæ infantis baptizandi. Quapropter differre baptiſmum ad tres, vel quinque dies non erit gravis culpa ſecluſo periculo: ultra menſem abſque gravi cauſa eſt periculoſa dilatio, & ſcandaloſa, cum ſit contra communem praxim, ac conſuetudinem, & ſolùm permitti poſſet Viris Principibus ad Majorem Baptiſmi ſolemnitatem, adhibita ſemper majori diligentia, ne periclitetur puer; ultra verò duos menſes numquam permittendum. Sic Suar. Henriq. Coninch, Layman & alii apud ipſos, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. pun.* 8. *n.* 4. Verùm in hoc ſtandum magis erit præſcriptis, ac Statutis Diœceſis.

Advertendum hic: non licere extra periculum mortis miniſtrare baptiſmum abſq; ſolemnitate domi, & poſtea deferre puerum ad Eccleſiam pro ſuſcipiendis Baptiſmi Cæremoniis, eſſet enim contra Præceptum Eccleſiæ, ut conſtat *ex Clement. unic. de Baptiſ.* ideoque abſtinere debent ab hoc Parentes, & Tutores, eſſet enim manifeſtus abuſus contra Statutum Eccleſiæ. Sic Sà, Armilla, Bonac. Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *l. c.*

Præceptum ſuſcipiendi Baptiſmum obligat adultos ritè in fide inſtructos cum primum commodè poſſint, vel ſaltem ut non multo tempore differant: ratio eſt, quia graviter obſtat fini baptiſmi, ac ſe exponit periculo damnationis æternæ, & privationi effectuum maximorum ex ipſo provenientium, qui ſine rationabili cauſa, baptiſmum protrahit ad longum tempus; ergo tenetur quàm primùm commode poteſt illum ſuſcipere, aut ſaltem ad longum tempus non differre, urget enim præceptum naturale, & Divinum curandi ſuam ſalutem æternam. Sic Clemens Romanus, Baſil. Nazianz. Chryſoſt. Niceta apud Vaſquez *diſp.* 149. *cap.* 4. Sic etiam Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 2. *cap.* 6. *quæſt.* 4. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 4. Regin. *lib.* 27. *cap.* 56. Coninch *quæſt.* 68. *art.* 3. *dub. unic. concl.* 1. *n.* 37. Quidquid ſit de antiquiori uſu Eccleſiæ, & de Textu *in Cap. Duo tempora de Conſecr. diſt.* 4. conſuetudine quidem abrogati fuere juſtis ex cauſis, ut rectè notat Vaſquez *diſp.* 150. *cap.* 3.

Quænam autem ſint ſufficientes cauſæ ad differendum baptiſmum abſque gravi culpa Adultorum arbitrio prudentis, & docti Viri committendæ erunt, ſuppoſita ſemper ſufficienti inſtructione in rebus fidei, cum non poſſit in hoc certa Regula tradi, ut ex Vaſquez, Coninch, & aliis docet Caſtrop. *de Baptiſ. diſp. unic. pun.* 8. *n.* 6. Tenentur quoque Catechumeni ſub mortali habita opportunitate Baptiſmum recipere, etiamſi per actum Contritionis in gratia reperiantur: eo quia non ſolùm eſt neceſſarius baptiſmus neceſſitate medii in voto, ſed etiam in re, ſi opportunitas detur; ergo habita opportunitate tenebuntur ſub gravi Catechumeni ad illum ſuſcipiendum. Adde quod non ſuſcipientes habita opportunitate graviter peccant; ergo amittunt gratiam per Contritionem acquiſitam; ergo adſtringuntur ad baptiſmum, ne in æternum pereant, & non poſſint novum cnntritionis actum elicere. Sic Coninch Nugnus, Regin. Henriquez, Valentia, & alii quos refert, & ſequitur Bonac. *de Bapt. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 2. *n.* 7.

10 Petes 5. an Juſtificati in utero Matris ex ſpeciali Privilegio obligentur ad baptiſmum ſuſcipiendum? Reſp. affirmativè; ratio eſt, quia præceptum ſuſcipiendi baptiſmum poſt evangelium promulgatum urget omnes, ut ſic fiant capaces cæterorum Sacramentorum, quorum janua eſt Baptiſmus; & ſignentur Charactere, ut diſtinguantur ab infidelibus, eſto non obligaverit ante promulgationem Evangelii. Quia tamen Beatiſſima Virgo, & Sancti Apoſtoli ante promulgationem Evangelii jam baptiſmum ſuſceperant; inde eſt, quòd poſt promulgationem immunes fuere à tali obligatione, cui ſatisfecerant; & ne iterum baptiſmum ſuſciperent. Sic Scotus *diſt.* 4. *quæſt.* 6. Sylveſter *verb. Baptiſ.* 4. *n.* 1. Henriq. *lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 5. & alii apud Bonac. *l. c. n.* 9.

11 Petes 6. an Eccleſia poſſit imponere obligationem ſuſcipiendi baptiſmum, & in hoc determinare tempus? Reſp. negativè: cum Eccleſia juriſdictionem non habeat in non baptizatos, ut patet ex D. Paulo 1. *ad Corinth.* 5. Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt judicare, & ex Definitione Tridentini *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. Eccleſia in neminem judicium exercet, qui non priùs in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus. Optimè autem declarare poteſt Eccleſia obligationem jure Divino impoſitam ſuſcipiendi Baptiſmum, & in quibus circumſtantiis obliget Præceptum Divinum de Baptiſmo ſuſcipiendo: eo quia per ſimilem declarationem non dicitur exercere juriſdictionem in non baptizatos contra doctrinam D. Pauli, & Tridentini; ſed ſolùm dicitur clavem ſcientiæ exercere ſibi à Chriſto conceſſam in aperiendis dubiis, ac rebus difficilibus declarandis. Sic Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 150. *cap.* 2. Coninch *quæſt.* 68. *art.* 3. *dub. unic. n.* 41. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 2. *cap.* 6. *quæſt.* 4.

12 Remanet aſſignandum diſcrimen inter Baptiſmum à Chriſto inſtitutum; & Baptiſmum Joannis; & ex multiplici capite colligi poteſt: 1. ex Inſtitutione, cum Baptiſmus Joannis non fuerit inſtitutus in Sacramentum, ſeu ſignum ſtabile ad ſanctificationem hominum; ſed in figuram, & diſpoſitionem Baptiſmi Chriſti, quo jam inſtituto, ac promulgato ceſſavit. 2. ex Forma, quia Baptiſmus Joannis non conferebatur per invocationem Perſonarum Sanctiſſimæ Trinitatis. 3. ex inſufficientia ad ſalutem, quia baptizati à Joanne indiguere ad ſalutem æternam baptiſmo Chriſti ſi poſt evangelium ſufficienter promulgatum ſuperfuerint. 4. ex effectibus, nam baptiſmus Joannis non conferebat gratiam ex opere operato, nec Characterem imprimebat, ut baptiſmus Chriſti. 5. ex neceſſitate, quia baptiſmus Chriſti neceſſarius eſt ad ſalutem neceſſitate Medii, & Præcepti; baptiſmus verò Joannis non fuit neceſſarius neceſſitate medii, & fortaſſe nec neceſſitate Præcepti. 6. ex Miniſtro, quia nolter baptiſmus à quolibet Miniſtro exerceri poteſt; baptiſmus verò Joannis à ſolo Joanne. Vide Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 3.

CA-

CAPUT III.

De Materia Baptismi.

1 *Materia Baptismi alia Proxima, alia Remota. Remota est Aqua Naturalis, quæ debet esse consecrata ut licita sit, extra casum necessitatis.*
2 *Graviter peccat, licèt validè ministret, qui extra casum necessitatis utitur aqua non consecrata.*
3 *Graviter peccat, & invalidè ministrat, qui utitur in baptismo aqua non naturali.*
4 *Validè Ministrat Baptismum, qui utitur aqua naturali calida, aut tincta colore.*
5 *An licitè ministrari possit Baptismus in casu extremæ necessitatis cum aqua, de qua dubitatur an sit naturalis?*
6 *Materia Proxima est ablutio facta cum aqua naturali.*
7 *Debet ablutio esse successiva, & per contactum successivum ad corpus baptizati.*
8 *Quænam quantitas aquæ requiratur ad baptizandum?*
9 *Quænam pars corporis abluenda erit per sufficientem aquam?*
10 *Quid de ablutione facta in solis capillis?*
11 *Non est repetendus Baptismus collatus puero, qui caput tantùm extulit ex utero Matris.*
12 *Si totus puer in utero Matris sit, & baptismus ei confertur; invalidè confertur.*
13 *Contactus successivus aquæ abluentis successivè puerum debet esse immediatus.*
14 *Ablutio necessaria ad Baptismum potest esse per immersionem, aut effusionem.*
15 *Præceptum trinæ Mersionis jam abolitum est, & sufficit unica Mersio.*
16 *Si quis tamen trina Mersione uti vellet, deberet formam protrahere usque ad ultimam.*
17 *Quænam Mersio sufficiens sit ad Baptismum?*

1 MATERIA Sacramenti Baptismi alia est Remota, alia Proxima: & de utraque hic pertractandum. Materia ergo Remota licita est aqua naturalis consecrata, qua semper utendum, extra casum necessitatis. Remota valida est sola aqua naturalis, & elementaris, quæ secundum moralem hominum æstimationem usualis reputatur, & apta ad abluendum qualis est aqua fluminis, putei, paludis, pluviæ, maris; insuper aquæ resolutæ ex nive, glacie, grandine, omnes enim istæ aquæ elementares sunt, naturales, & usuales ad abluendum. Quòd autem aqua elementaris naturalis apta ad abluendum sit materia Remota Sacramenti Baptismi constat ex definitione Concilii Lateranensis relati *in Cap. Firmiter de Summa Trinit.* & Florentini *in Decreto* Eugenii IV. *de Armenis*, ac tandem Trident. *sess. 7. can. 2.* & nimis clarè constat ex illis verbis *Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto:* sic omnes Doctores Catholici. Cur autem potiùs aqua assumpta fuerit à Christo in materiam Remotam hujus Sacramenti, non verò res alia; optimè deduci potest ex eo, quia aqua plus cæteris rebus aptitudinem habet ad significandam ablutionem animæ à sordibus peccati, quem effectum præstat baptismus. Additur etiam congruentia; quia est materia pervia undequaque, ac nimis facilis ejus usus, ut Catechismus S. Pii V. adnotavit. Vide Bellarm. *lib. 1. de Baptis. cap. 4. & lib. 2. cap. 1. versic. de Materia.*

2 Ex dictis colligitur 1. graviter peccare Ministrum, licèt validè ministret, qui secluſa justa necessitate utitur aqua non consecrata, quando uti potest aqua Sacrorum fontium ab Ecclesia præscripta: & ratio est, quia tenemur servare consuetudinem, & præceptum Ecclesiæ, quando commodè, & citra periculum moriendi puerum sine baptismo id possumus: ut constat *ex Clement. unic. de Baptis.* & conveniens est uti materia licita, & valida simul in tali casu, non verò materia valida tantùm. Sic Regin. *lib. 27. num. 13.* Coninch *quæst. 66. art. 4. n. 22.* Henriq. *lib. 2. cap. 6.* Bonac. *de Baptis. disp. 2. quæst. 2. pun. 3. n. 8.* & Castrop. *de Baptis. disp. unic. pun. 3. n. 5.*

3 Colligitur 3. graviter etiam peccare Ministrum, ac invalidè ministrare, qui utitur in baptismo alia materia præter aquam elementarem, naturalem, & aptam ad abluendum: ut si uteretur cervisia, lacte, lacrymis, saliva, sputo, urina, aqua ex rosis, floribus, aut herbis expressa, aut aqua ex vite profluente. Idem dicendum si uteretur nive, glacie, aut grandine, non jam resolutis, vel aqua quamvis naturali, sed ita alterata, & admixta alteri corpori, vel liquori, ut ampliùs naturalis, & apta ad abluendum non censeretur, ut esset lutum, brodium, vinum lymphatum, vel lixivium bene decoctum: ratio est, quia uti debet materia apta ad Sacramentum Baptismi, cum igitur istæ materiæ ineptæ vel saltem dubiæ sint ad illud, cum nec aquæ naturales sint, nec idoneæ ad abluendum; ideo graviter peccat illis utendo, & invalidè ministrat. Sic D. Thom. *3. par. quæst. 66. art. 4.* Suar. Vasquez, Coninch, Laym. penes Castrop. *de Baptis. disp. unic. pun. 3. n. 2.* Sotus, Sylv. D. Antonin. Tab. Armilla, Ang. Rodriq. Regin. & alii penes Bonac. *de Baptis. disp. 2. quæst. 2. pun. 3. n. 2.*

Colligitur 3. valide baptizare Ministrum, qui utitur 4
aqua naturali, calida sit, vel frigida, aut tincta colore aliquo, vel si ex sale, sulphure, aut cinere diluat, dummodo apta sit ad abluendum. Idem à fortiori dicendum si ex nive, glacie, aut grandine defluxerit: ratio est, quia omnes sunt aquæ naturales, etsi accidentaliter inter se differentes, ac omnes aptæ ad abluendum. Sic D. Thomas, Sotus, Regin. Possevinus, Coninch, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *l. c. n. 4.* Extenduntetiam hanc doctrinam ad aquam naturalem arte segregatam à vino, aut alio liquore, cum quo permixta fuerat. Et quamvis fortasse daretur specifica aliqua differentia inter aquas naturales, quam aliqui admittunt; nihilominus non obstaret validitati Sacramenti Baptismi, sicuti non obstat validitati Sacramenti Eucharistiæ, si frumenta aliqua specie differant, dummodo ex illis conficeretur panis usualis triticeus; aut si dentur aliqua vina specie inter se differentia, dummodo omnia essent ex vite, & usualia. Sic Tolet. *lib. 2. cap. 18. n. 4.* Nugnus *3. par. quæst. 66. art. 4. versic. Circa primum* Graff. *3. par. lib. 1. cap. 3. n. 16.* & alii.

Sed dubitabis hic: an licitè administrari possit sacra- 5
mentum Baptismi in materia, de qua dubium est, an sit aqua naturalis, urgente extrema necessitate? Resp. certum esse, extra casum necessitatis non licere, sicuti non licet extra prædictum casum uti aqua naturali fœda, turbida, ac alterata, esset enim sic exponere Sacramentum periculo nullitatis, & irritationis, aut saltem maximæ irreverentiæ. Nihilominus extrema necessitate urgente, licitum erit ea uti deficiente aqua naturali, & materia certa: ratio est, quia extrema necessitas honestat, ac licitum reddit usum materiæ dubiæ, cum melius sit respectu salutis æternæ baptizandi uti materia dubia, quàm nulla. Quapropter cum aliqualem probabilitatem habeant, quòd sint aqua elementaris Decoctum, Lixivium, tenue jusculum, aqua rosacea, vel ex aliis floribus, aut herbis expressa, aqua ex vite profluens; ideo licitum erit in extrema necessitate his uti: dummodo si supervivat puer, aut adultus rebaptizandus sit sub conditione cum materia certa, & consueta. Sic Sotus, Coninch, Regin. Nugnus, & Possevinus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Baptis. disp. 2. quæst. 2. pun. 3. n. 9. & 10.*

Materia Proxima Baptismi est ablutio facta per aquam 6
naturalem: nam materia proxima Sacramenti Baptismi illa est, quæ per Formam talis Sacramenti determinatur; sed per Formam, ego te baptizo &c. determinatur ablutio, seu usus aquæ, non aqua tantùm secundum se, baptizare enim est abluere, seu lavare, ut clarè constat *ex illo Matth. ultim. Baptizantes eos*, hoc est lavantes, in nomine Patris &c. & ex D. Paulo *ad Ephes. 5. mundans eum lavacro aquæ in verbo vitæ*; ergo materia Proxima Baptismi erit ablutio per aquam naturalem facta. Sic passim Doctores.

Ablutio autem facta per aquam naturalem, ad hoc ut 7
sit materia proxima, & immediata Baptismi; debet esse successiva, hoc est, fieri debet per contactum successivum ad corpus baptizati; adeoque non sufficit quilibet contactus aquæ cum corpore baptizati, sed successivus, ac talis, per quem dici possit homo ablutus; sicuti nequit dici vas ablutum per hoc, quod contingat aquam præcisè, sed per hoc quod illam successivè contingat, sic enim habetur ablutio in communi Doctorum æstimatione, sive aqua sit eadem, sive diversa. Sic Suar. *tom. 3. disp. 20. sect. 2.* Coninch *quæst. 66. art. 4. dub. 1. n. 25.* Regin. *lib. 27. n. 14.* & Nugnus *quæst. 66. art. 4.* qui advertit, ad ablutionem in Baptismo requisitam non esse necessariam mundationem à sordibus corporis, cum Sacramentum Baptismi auferre debeat sordes animæ.

Quæ-

8 Quænam autem quantitas aquæ requiratur ad baptizandum, non una eſt Doctorum mens; quamvis certiſſimum ſit penes omnes, ſufficere eam quantitatem, qua quis ablutus dici poſſit. Et quia plures Doctores putant, per minimam guttam aquæ motu ſucceſſivo contingentem corpus ſufficienter ſalvari ablutionem; ideo docent, ſufficientem eſſe ad baptizandum. Nihilominus probabilior, & communior ſententia docet, unam, duas, vel tres guttas aquæ non eſſe ſufficientes ad baptiſmum, cum ſit periculum ſiſtendi, & non profluendi per corpus: nam per talem contactum potiùs dicitur homo aſperſus, quàm ablutus, quod neceſſariò requiritur ad validitatem hujus Sacramenti. Sic Valent. Vivaldus, Poſſevinus, & alii relati à Bonac. *de Baptiſ. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 3. n. 19.* Tolet. Laym. Coninch, & alii relati à Caſtrop. *de Baptiſ. diſp. unic. pun. 4. n. 5. in fine.*

9 Quænam verò corporis pars abluenda erit per ſufficientem aquam, communiter reputatur debere eſſe caput, vel alia pars principalis hominis, ut ſunt pectus, ſcapulæ, brachium. Secus tamen dicendum, ſi pars minùs principalis abluatur, ut ſunt manus, pes, vel digitus: ratio eſt, quia per ablutionem partis principalis ſufficienter dicitur homo ablutus; non verò per lotionem partis minùs principalis juxta communem loquendi modum. Licèt in periculo mortis miniſtrandus ſit baptiſmus puero è Matris utero egredienti in manu, pede, vel digito: cum probabile ſit, in ea corporis parte miniſtratum ſuam validitatem habere, imò in qualibet alia parte; quamvis tranſacta neceſſitate ſub conditione repetendus ſit. Sic D. Thom. *in 4. diſt. 6. quæſt. 1. art. 1.* Angelus, Armilla, S. Antonin. Sotus, Tabien. Sylv. Tolet. Rodriq. Victoria, Graffius, Nugnus, Coninch, Valentia relati à Bonac. *de Baptiſ. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 3. n. 24.* contra Vaſquez, & Henriq. putantes, validum eſſe in quacumque parte corporis fiat ablutio, cum omnes ſint animatæ anima rationali.

10 Sed dubitatur de ablutione facta in capillis, itaut ſolos capillos attingat; an inquam ſufficiens ſit ad Sacramentum baptiſmi? Et quamvis communis ſententia neget teſte Bonac. *l. c. n. 22.* cum ex tali lotione capillorum non poſſit re vera dici lotus homo, capilli namque nec partes hominis revera ſunt, nec anima rationali informati, ſed potiùs excrementa. Nihilominus ſatis probabile eſt, capillos homini adhærentes, illumque ornantes partes illius eſſe, ac anima rationali informari, adeoque ablutionem in illis factam ſufficientem eſſe ad baptiſmum. Sic ſuſtinent Sotus, Tolet. Vaſquez, Henriq. Coninch, Valent. Graffius, Poſſevinus apud citatum Bonac. Sic etiam Caſtrop. *de Baptiſ. diſp. unic. pun. 4. n. 7.* & Card. Delug. *in Reſp. moral. lib. 1. dub. 1.* Extenditur hæc doctrina ad puerum recenter natum, & pellicula ſecundina involutum: cum enim pellis iſta corpori adhæreat, ac veluti innata ſit, ideo pars hominis reputatur, adeoque per ablutionem in ea factam cenſetur ablutus homo, & baptiſmus validè miniſtratus. Sic ex Vaſq. Coninch, & Laym. docet Caſtrop. *l. c.* quamvis rectè moneat, hæc tantùm in periculo mortis fieri poſſe, quo ceſſante omninò ſub conditione repetendus erit; extra verò periculum illud nullo modo hoc licitum eſſe, cum ſemper aptanda ſit materia certa.

11 Non erit tamen repetendus Baptiſmus collatus puero, qui caput tantùm extulit ex utero Matris, quando poſtea totus egreſſus eſt ex utero: ratio eſt, quia abluto per legitimam ablutionem, & formam capite, quod eſt membrum princeps hominis; ſufficienter dicitur ablutus homo: cum etiam extra caſum neceſſitatis caput tantùm abluatur juxta communem uſum Eccleſiæ; ergo non eſt cur repeti debeat. Sic D. Thom. Sotus, Vaſquez, Coninch, & alii, quos refert, & ſequitur Bonac. *de Baptiſ. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 3. n. 23.*

12 Dixi, ſi caput extulit ex utero Matris, nam ſi totus puer eſſet in utero Matris, nullatenus validus eſſet baptiſmus, etiamſi obſtetrix manum aqua plenam intromittat, ac caput pueri intùs abluat cum legitima forma: ratio eſt, quia non poteſt renaſci per baptiſmum qui nondum natus eſt ex utero Matris, & inter materna viſcera extat; oportet ſiquidem priùs naſci, qui renaſcitur; ſi ergo niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto no poterit introire in Regnum Dei; dicendum eſt, baptiſmum in utero Matris collatum non eſſe validum. Eſt communior ſententia Doctorum, & ſic deciſum fuiſſe à Doctis Viris in caſu, qui acciderat; teſtatur Mendo *in ſua Epitome in Appendice Caſuum valde notabilium de Baptiſ. n. 2.* quamvis non defuerint Doctores, qui docuerint, puerum in utero Matris exiſtentem baptizandum fore eo modo, quo poſſit; quæ ſententia Pietatem potiùs præſefert, quàm ſufficientes rationes.

13 Hìc diligenter adnotandum: ad validitatem baptiſmi requiri, quòd aqua immediatè tangat contactu ſucceſſivo corpus baptizati, non enim ſufficiens eſt, quòd tangat mediatè: quapropter ſi aqua tantùm contingat veſtes, pileum, aut puer incluſus in utre, aut corio immergatur in puteum, itaut aqua immediatè non penetret, & tangat carnes; non habebitur baptiſmus validus, cum revera non poſſit dici ablutus homo quamvis dicantur abluta veſtimenta illa. Sic Sylv. *verb. Baptiſ. 4. n. 2.* Sotus, Suar. Valent. Regin. Henriq. & alii penes Bonac. *de Baptiſ. quæſt. 2. pun. 3. n. 21.*

14 Ablutio neceſſaria ad validitatem Baptiſmi fieri poteſt per immerſiorem corporis in aquam, aut per effuſionem, ſeu aſperſionem aquę in corpus; cum utroque modo facta verum Sacramentum conſtituat, & denominat hominem ablutum. Ut autem licitè efficiatur à Miniſtro, qui tenetur ex Officio baptiſmum miniſtrare; ſervanda erunt ſub gravi, quę præſcribuntur à Synodo Diœceſana, cum teneatur conformare ſe ritibus ſuę Eccleſiæ decernentis immerſionem, vel aſperſionem. Quamvis venialiter tantùm peccare putent, qui contra conſuetudinem immerſionis utatur effuſione aquæ: cum ſit levis mutatio Ritus, nec difformis ab uſu Eccleſię Romanę, maximè ſi baptizandi ſint adulti. Sic Sot. Barthol. ab Ang. & Valent. quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Baptiſ. diſp. unic. pun. 4. n. 2.*

15 Prœceptum trinę Merſionis, quod in uſu erat initiis naſcentis Eccleſię vel ad ſignificandam triduanam ſepulturam Chriſti, aut Myſterium Sanctiſſimę Trinitatis non ſolùm verbis, ſed factis; vel tandem ad evitandum errorem Eunomitarum, & ſimilium hæreticorum putantium, unicam tantùm merſionem fieri debere in baptiſmo invocato nomine Chriſti, non verò Sanctiſſimę Trinitatis; jam abolitum eſt, ut conſtat ex communi praxi pluribus in locis ſervata, quę tantùm unica merſione baptiſmum conficit, & approbat Greg. Papa relatus *in Cap. de trina, de Conſecr. diſt. 4.* & Concilium Toletanum IV. *cap. 5.* & ſic poſſe licitè fieri, docent Coninch *quæſt. 66. art. 8.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 2. cap. 3. quæſt. 3.* & Caſtropalaus *de Baptiſm. diſp. unic. pun. 4. n. 2.*

16 Sed ſi quis intentionem haberet cõficiendi ſacramentum ſub trina merſione, deberet utique formam protrahere uſque dum ad complendam trinam merſionem perveniret: nam licet per formam prolatam in prima merſione haberetur ſufficiens materia, & forma ad ſacramentum Baptiſmi, quia tamen deficit intentio miniſtri alligata uſque ad trinam merſionem; ideo niſi compleatur trina merſio non habebitur ſacramentum baptiſmi in ſuo eſſe conſtitutum, cum non minus eſſentialiter requiratur ad illud materia, & Forma, quam intentio miniſtri. Peccaret tamen graviter ſacerdos, qui ſimilem intentionem expreſſam haberet, & formam adequate proferret in prima merſione. Secus verò dicendum, ſi vellet trina merſione uti, ſed non ita alligaret intentionem ſuam ad trinam merſionem, ut nollet ſacramentum conficere niſi completa trina Merſione; tunc prolata forma in prima merſione habebitur Sacramentum in ſuo eſſe conſtitutum, cum materiam, Formam, & intentionem requiſitam haberet. Sic Bonac. *de Baptiſ. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 3. nu. 31.* & Caſtropalaus *de Baptiſ. diſp. unic. pun. 4. n. 3.*

17 Inquiri hic ſolet: quęnam merſio ſufficiens ſit ad baptiſmum? nam ſi puer in ea ſuffocaretur, ut eveniret, ſi in flumen, aut puteum projiceretur à Miniſtro proferente formam, quamvis inde vivus non extraheretur; an inquam talis merſio ſufficeret ad validitatem Baptiſmi? Reſpondent negativè Scotus, Sylv. Tabiena, Armilla, Tolet. Sotus, & alii penes Caſtrop. *l. c. num. 9.* eo quia merſio tali modo facta non eſſet vera ablutio, de cujus ratione eſt, ut immerſus in aquam ex ipſa extrahatur. Sic enim ſignificaret Chriſti mortem, & ejus ſepulturam; non verò ejus novam vitam ac reſurrectionem, cum utraque ſignificatio debeat convenire baptiſmo. Dein immerſio ſic facta dicenda erit potiùs occiſio, quàm vivificatio; cum mori potiùs faciat, quàm renaſci, ergo inſufficiens materia erit ad Sacramentum Baptiſmi. Nihilominus affirmativè

tivè probabilius reſpondendum eſt, cum ſufficiat talis merſio ad validitatem Baptiſmi: ratio eſt, quia ad ablutionem gratis requiritur emerſio; poterit enim quis lavari, & mundari à ſordibus corporis, abſque eo quod vivus emergat, ut ſæpe accidit natantibus; ergo nec emerſio requiritur ad ablutionem, nec ſuffocatio in aquis illam impedit; ergo neque impediet Baptiſmum, ſi forma, & legitima intentio habeantur. Confirmatur: ſi caſu Miniſter mergendo puerum in aquam, ex qua intentionem habet vivum extrahendi; interim puer moriatur, & ſuffocetur: nemo ex Doctoribus adverſæ ſententiæ negabit, eam merſionem eſſe veram lotionem, ac materiam ſufficientem ad Baptiſmum; ſed intentio illa educendi puerum non immutat merſionem, cum eadem ſit in utroque caſu; ergo ſi ſufficiens materia eſt in uno, ſufficiens pariter erit in alio. Sic Suarez, Valentia, Reginaldus, Ledeſma, Vaſquez, Filliuccius, Coninch, Nugnus, Panormitanus, & alii, quos referunt, & ſequuntur Bonac. *de Bapt. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 3. nu. 27.* & Caſtrop. *de Bapt. diſp. unic. punct. 4 num. 10.*

Rationes pro oppoſita ſententia adductæ non evincunt intentum: nam negatur, quòd de conceptu ablutionis ſit immerſio cum emerſione, ſatis enim ſalvatur ablutio per immerſionem tantùm, & contactum ſucceſſivum aquæ cum partibus corporis abſque emerſione, eſto communiter immerſioni conjungatur emerſio. Ad ſignificationem dico, ſufficienter ſalvari per ſolam immerſionem, cum ſic ſignificetur Chriſti mors, ejuſque Reſurrectio: eo quia per ſolam immerſionem baptizans veterem hominem ſepelit, & novum induit; moritur peccato, & vivit Chriſto. Quamvis non deſint, qui dicant, non eſſe de eſſentia Baptiſmi repræſentare Chriſti Reſurrectionem, ſed ejus Sepulturam, juxta illud Div. Pauli *ad Roman. 6. Conſepulti enim ſumus cum Chriſto per baptiſmum*. Nec immerſio facta abſque emerſione, ſed cum ſuffocatione pueri non poterit dici vivificatio: quia licèt non ſit talis reſpectu corporis, & vitæ temporalis; talis tamen eſt per gratiam, & Charitatem reſpectu animæ, & vitæ ſpiritualis, baptiſmus ſiquidem per ſe ordinatur ad vivificandam animam, non corpus.

Dictum eſt, talem Baptiſmum eſſe validum juxta probabiliorem ſententiam; conveniunt tamen Doctores utriuſque Sententiæ, eſſe omnino illicitum, & homicidium committi à Miniſtro projiciente puerum moribundum in puteum, etiam ſi ſtatim moriturus ſit, nec alia via ſuperſit miniſtrandi illi baptiſmum: ratio eſt, quia non ſunt facienda mala, ut inde bona eveniant: malum ſiquidem eſt tali modo immergere puerum in puteum, ut baptizetur, cum ea immerſio per ſe, & directè tendat in occaſionem pueri, non verò per accidens, eſto ſimul tendat in abluendum, & baptizandum puerum; impræſcindibilis namque eſt talis baptiſmus pueri ab ejus occiſione, uti præſcindi poteſt mors pueri jacentis in via ab eo, qui imminentem ſibi mortem fugiens, pedibus equi jacentem puerum occidit: cum per accidens ſit, puerum ibi reperire, ac illum occidere. Sic Suarez *diſp. 20. ſeſſ. 3.* Vaſquez *diſp. 148. capit. 3. in fine*, Layman *lib. 5. Summ. tract. 2. cap. 3. quæſt. 4.* Coninch *quæſt. 66. art. 7. dub. 1. nu. 75.* qui infert, eſſe pariter illicitum matrem prægnantem jam jam morituram ſecare ob miniſtrandum puero baptiſmum, cum nemini ob tale bonum ſeques licitum ſit occidere. Hinc tamen non infertur, non poſſe miniſtrari baptiſmum puero proximè morituro, eò quòd timeatur ex collatione baptiſmi accelerandam fore illi mortem. Nam caſus reputatur difficilis, cum poſſit miniſtrari in parva, ſed ſufficienti ad ablutionem quantitate aquæ tepefactæ: quòd ſi ex illo levi nocumento mors inde ſequatur, per accidens erit, nec prævalere debebit timor ille æternę ſalutis infantis. Sic Vaſquez, Coninch, Layman, & alii plures, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. punct. 4. num. 14.*

CAPUT IV.

De Forma Baptiſmi.

1 *Aſſignatur Forma Baptiſmi, qua Eccleſia Latina utitur.*
2 *Quinque neceſſariò exprimenda ſunt per Formam Baptiſmi. Et 1. Perſona baptizantis.*
3 *An ſit grave peccatum omittere in Eccleſia Latina pronomen Ego?*
4 *An Perſona baptizans ſatis exprimatur per has formulas: Baptizet te Deus, vel Chriſtus; aut baptizeris à Deo, vel Chriſto in nomine Patris &c.*
5 *Exprimi etiam debet per formam eſſentialiter Perſona baptizanda.*
6 *Exprimi quoque debet per formam actio abluendi proveniens à legitimo Miniſtro cum legitima intentione faciendi baptiſmum.*
7 *Exprimi pariter debet eſſentialiter per Formam Unitas Divinæ Eſſentiæ, & Naturæ.*
8 *Exprimi deniq; debent eſſentialiter tres Divinæ Perſonæ.*
9 *An expreſſio Unitatis Divinæ Eſſentiæ, & Trinitatis Perſonarum ita explicitè fieri debeat, ut ſi fiat implicitè; nullus ſit Baptiſmus collatus?*
10 *An Baptiſmus collatus per verba æquipollenter exprimentia Perſonas Sanctiſſimæ Trinitatis ſit validus?*
11 *Quænam mutatio verborum Formæ in adminiſtratione Baptiſmi reddat illum invalidum?*
12 *An Baptiſmus collatus ſub aliquibus Formis, quæ recenſentur; ſit validus?*
13 *Multæ Formæ reputantur validæ penes Doctores; licèt aliquam mutationem habeant ab aſſumpta à Criſto Domino.*
14 *Quamvis validè adminiſtretur Sacramentum ſub aliquibus formis enumeratis, graviter tamen peccat eis utens; & recedens à præſcripta ab Eccleſia.*

CONVENIUNT Doctores formam, qua Eccleſia Latina utitur, eſſe illam: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; ſic clarè conſtat ex illo *Matth. 28. Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; ex Alexandro III. *in Cap. 1. de Bapt.*; ex Concilio Florentino *in Inſtructione ad Armenos*; & ex Tridentino *ſeſſ. 7. can. 4.* & ſic eſt praxis Communis Eccleſiæ Latinæ, & ſic docent Doctores omnes. Nec ſubſtantialiter differt ab illa, qua Eccleſia Græca utitur: Baptizetur ſervus Chriſti in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum ambæ exprimant ea, quæ neceſſariò exprimenda ſunt per Formam Baptiſmi. 1

Quinque autem neceſſariò exprimenda, ac ſignificanda ſunt per Formam Baptiſmi. 1. Perſona baptizantis, & quamvis non neceſſe ſit exprimi formaliter, & explicitè; nihilominus ſaltem virtualiter, & implicitè neceſſe eſt exprimi, ut exprimitur ab Eccleſia Græca: nam in illis verbis, baptizetur ſervus Chriſti, implicitè continetur perſona baptizans; idem enim ſonant, ac baptizetur à me Servus Chriſti. Sicuti etiam implicitè continet Perſonam baptizantem verbum illud, baptizo, cum æquivaleat ac, ego te baptizo. Nec neceſſe requiritur, ut directè exprimatur Perſona baptizans; ſed ſufficit, ut indirectè, & in obliquo exprimatur, ut à Græcis exprimitur. Sic Suarez, Coninch, Nugnus, Reginaldus, Rodriquez, Valentia, Sylveſter, Victoria, & alii relati à Bonacina *de Bapt. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 4. nu. 3.* 2

Dubitabis hìc 1. an ſit grave peccatum omittere in Eccleſia Latina pronomen, ego, quod in Forma præſcribitur? Reſp. ſi citra contemptum id fiat, non videri niſi venialem culpam: cum ejus omiſſio non ſit ſubſtantialis, & aliunde implicitè continetur in verbo baptizo: quamvis numquam omitti debeat, ſic præſcribente ex pervetuſta conſuetudine Latina Eccleſia. Idem dicendum de omiſſione particulæ, Amen, in fine Formæ, ſine qua perfectam ſuam ſignificationem habet forma. Sic ex Soto, Vaſquez, & Coninch docet Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. punct. 5. num. 2.* 3

Dubitabis 2. an perſona baptizans ſatis exprimatur per has formas: Baptizet te Deus, vel Chriſtus; aut Baptizeris à Deo, vel Chriſto in nomine Patris &c. Reſp. probabilius eſſe, ſufficienter exprimi, ac validum eſſe Baptiſmum ſic collatum: ratio eſt quia forma prolata ſimul cum actione baptizandi ſatis determinat, ac exprimit, Deum, vel Chriſtum baptizare per ablutionem à ſe exercitam tam quam Dei, vel Chriſti Miniſtro; ergo ſufficienter exprimit Perſonam baptizantis; ſicuti Miniſter Principis diſtribuens eleemoſynam nomine Principis dicens: hanc eleemoſynam vobis dat meus Princeps, ſatis exprimit, ac ſignificat non ſolum donationem, quam Princeps facit; verùm etiam ſuam miniſterialem cooperationem ad illam tradendam. Sic Sotus *in 4. diſt. 3. quæſt. unic. art. 5.* Suarez *diſp. 21. ſeſſ. 2. concl. 2.* Henriquez *lib. 2. capit. 8. num. 3.* Coninch *quæſt. 66. art. 6. dubit. unic. nu. 38.* Layman *lib. 5. Sum. tract. 2. cap. 3.* & Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. punct. 5. num. 4.* Nec obſtant, quæ in contrarium affert Vaſquez *diſp. 142. cap. 2. nu. 19.* quòd videlicet ſolùm per illam formam exprima- 4

tur Deus, vel Chriſtus baptizans, non verò Miniſter. Nam etiam exprimitur Miniſter baptizans, cum forma illa, Baptizeris à Deo in nomine Patris &c. hunc ſenſum reddat: Abluaris à Deo tamquam à Cauſa Principali, & à me tamquam ejus Miniſtro. In quo ſenſu non deprecativè, ſed imperativè profertur forma Baptiſmi, non quia Miniſter imperium exerceat in Deum, ſed quia utitur abſolutè poteſtate ipſi conceſſa à Deo, quam dirigit ad ablutionem, & effectum per illam ſignificandum. Nec ineptè dicitur, Deum baptizare in nomine Patris, & Filii &c, ſi baptizet medio ſuo Miniſtro, cui contulit poteſtatem hoc faciendi.

5 2. Exprimi eſſentialiter debet per formam Baptiſmi Perſona baptizanda: quapropter ſi nullo modo exprimatur neque generaliter, neque ſpecialiter; baptiſmus invalidus erit; ratio eſt, quia ex illa expreſſione perſonæ, baptizandæ conſtat, Miniſtrum baptizare, & abluere alium à ſe diſtinctum, non verò ſe ipſum, cum nemo poſſit ſe ipſum baptizare. Ideo qui baptizans dicit; ego baptizo in nomine Patris &c. invalidè baptizat, quia nullatenus exprimit, quem baptizat; ſecus verò ſi dicat, ego te baptizo, hunc, iſtum baptizo, Cajum, aut Servum Chriſti baptizo; quia ſpeciatim, aut generatim baptizandum exprimit. Sic *ex Cap. 1. de Baptiſ.* & ex Concilio Florentino docent Suarez *diſp. 21. ſeſſ. 2, concl. 3.* Vaſquez *diſput. 152, cap. 3.* Toletus *lib. 2. cap. 19. num. 5.* Bellarminus *lib. 2. de Bapt. cap. 3.* Henriquez *lib. 2. cap. 8. nu. 4.* Layman *lib. 5, tract. 2. capit. 4, num. 2.*

6 3. Exprimi etiam eſſentialiter debet per ipſam formam baptiſmi actio abluendi proveniens à Miniſtro cum legitima intentione faciendi Baptiſmum: ratio eſt, quia cum ſit Baptiſmus Sacramentum conſiſtens in uſu, ideo exprimi debet actio, qua conficitur, & ad quem finem dirigitur. Nam ſi baptizans exprimeret, ſe puerum lavare potiùs ad illum refrigerandum, quàm ſacramentaliter baptizandum; Sacramentum Baptiſmi non conficeret; ergo requiritur ulterior expreſſio, quòd lavet puerum ad Sacramentum conficiendum, quæ quidem expreſſio intentionis lavandi ſacramentaliter ſatis habetur per hoc, quod lavet in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Sic colligunt ex Concilio Florentino, *& ex Cap. 1, de Baptiſ.* Vaſquez, Coninch, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Baptiſ, diſp. unic. punct. 5. num. 8.* & Bonacina *de Bapt. diſp. 2. quæſt. 2, punct. 4. num. 4.* alios referens, & adnotat, idem exprimere baptizo, ac abluo, lavo, mergo.

7 4. Exprimi quoque eſſentialiter debet per formam Baptiſmi Unitas Divinæ Eſſentiæ, ac Naturæ: eo quia ſic colligitur ex Inſtitutione Chriſti, cui ſtandum: & conveniens erat, ut primò ingredientibus Eccleſiam Dei per Baptiſmi januam præcipuum, ac maximum noſtræ Fidei Myſterium exprimeretur, Unitas ſcilicet Eſſentiæ, & Naturæ Divinæ, ac Perſonarum Trinitas. Sufficienter autem exprimitur Unitas Divinæ Naturæ per illud, in Nomine, quod in forma apponitur: ut docent D. Ambroſius *lib. 1, de Spiritu Sancto*, Theodoretus, & alii Patres; quapropter ſi quis baptizans diceret, ego te baptizo in Nominibus Patris, & Filii, & Spiritus Sancti invalidè baptizaret, cum non exprimeret Unitatem Divinæ Eſſentiæ neceſſariò exprimendam.

8 5. Denique exprimi debent eſſentialiter Tres Divinæ Perſonæ per formam Baptiſmi, ut etiam conſtat ex eadem Chriſti inſtitutione, ſe explicantis nimis apertè illis verbis, Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; ergo non minùs requirit ad Baptiſmum expreſſionem Unitatis Divinæ Naturæ, verùm etiam nominatam expreſſionem Divinarum Perſonarum; ut Myſterium ineffabile Unitatis Divinæ Naturæ, & Trinitatis Divinarum Perſonarum exprimeretur primò ingredientibus Eccleſiam Dei per baptiſmum. Nec Baptiſmus alio modo collatus ſine tali expreſſione validus eſſe poterit, ut colligitur *ex Can. 49. Apoſtolorum; & ex Cap. Si revera, Cap. Multi ſunt; & Capit. In Synodo, de Conſecr. diſt. 4.* Vide Suarez *diſp. 21, ſeſſ. 2.* & Vaſquez *diſp. 143, cap. 3.*

9 Dubitabis 1, an expreſſio Unitatis Divinæ Eſſentiæ, & Perſonarum Sanctiſſimæ Trinitatis ita explicitè fieri debeat in forma Baptiſmi; ut invalidus ſit Baptiſmus, ſi implicitè tantùm fiat: ut eſſet, ſi baptizans diceret, ego te baptizo in nomine Dei, vel in nomine Trium Perſonarum, aut in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, aut in nomine Jeſu Chriſti? Reſp. quamvis plures Patres, & graves Doctores putarint, Baptiſmum collatum in nomine Dei, vel Jeſu Chriſti, aut in nomine Trinitatis validum eſſe; ut ſunt D. Bernardus *Epiſt. 340*, Beda *in Cap. 10. Actor.* Magiſter *in 4. diſt. 3.* Hugo de S. Victore *lib. 2. de Sacram. punct. 6. cap. 2.* Adrianus *de Baptiſ. quæſt. 2.* Cajetanus *2, 2. quæſt. 66. art. 5.* Nihilominus verior, & communior ſententia eſt, invalidum eſſe, ac ſemper fuiſſe baptiſmum collatum abſque expreſſione explicita Unitatis, & Trinitatis Divinæ: ratio eſt, quia ſi non eſſet neceſſaria ad validitatem Baptiſmi expreſſio explicita Unitatis Divinæ Eſſentiæ, & Trinitatis Divinarum Perſonarum, ad quid Chriſtus Dominus inſtruens Apoſtolos, & præcipiens illis prædicationem in Univerſum Orbem dixit *Matth. 28. Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; ergo ſignum evidens eſt, expreſſionem explicitam Unitatis Divinæ Naturæ, & Trinitatis Divinarum Perſonarum neceſſariò requiri ad validitatem Baptiſmi. Quapropter ſi implicitè tantùm, & confusè exprimatur Trinitas Perſonarum in forma baptiſmi, ſubſtantialiter mutata erit forma ab illa inſtituta à Chriſto, quæ explicitè, ac expreſsè eas nominat. Sic conſtat *ex Capit, Si revera; ex Capit. In Synodo; & aliis de Conſecr. diſt. 4.* Sic etiam docent quamplures Patres, quos referunt Bellarminus *de Bapt. cap. 3.* Suarez *diſp. 21. ſeſſ. 3.* & Vaſquez *diſp. 143. cap. 2. & 3.* Sic etiam ultra allatos Theologos Henriquez, Victoria, Valentia, Coninch, Nugnus, Sayrus, Reginaldus, Toletus, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Bapt. diſp. 2. quæſt. 2, punct. 4. num. 7.*

Neque dicas 1. Apoſtolos in nomine Jeſu Chriſti baptizaſſe, ut apertè conſtat ex pluribus locis Actuum Apoſtolorum. Reſp. enim, quamvis plures Doctores apud Vaſquez *diſp. 143. cap. 1, nu. 3*, dixerint, in primordiis naſcentis Eccleſiæ ex diſpenſatione baptiſmum collatum fuiſſe in nomine Chriſti Jeſu in commendationē ipſius. Nihilominus quia materia, & forma Sacramentorum debent eſſe ſtabiles, & firmæ, nec variationem ſuſcipere poſſunt, etiam ex Diſpenſatione Eccleſiæ; dicendum eſt, nec Apoſtolos, nec alios unquam baptizaſſe in ſolo nomine Jeſu Chriſti. Et quod dicitur in illis locis Actuum Apoſtolorum eſt, baptiſmum collatum fuiſſe in merito, in fide, & in virtute Chriſti; adeoque ponebant in forma Jeſum Chriſtum abſque excluſione Patris, & Spiritus Sancti, dicentes: ego te baptizo in nomine Patris, & Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti. Confirmatur ex Div. Paulo 1. *ad Corinth. 12.* ubi ait: *In uno Spiritu omnes baptizati ſumus*; ex quo non rectè infertur, omnes baptizatos eſſe in nomine ſolius Spiritus Sancti, cum excluſione invocationis Patris, & Filii. Ponebatur ergo illis temporibus in forma baptiſmi loco Filii, nomen Jeſu Chriſti, ut amabilius redderetur penes Judæos, quibus inviſum erat. Sic D. Baſilius, Hilarius, & alii Patres apud Bellarminum *de bapt, cap. 3.* Suarez *diſp. 21, ſeſſ 3.* Vaſquez *diſp. 143. cap. 2. & 3.* Henriquez, Coninch, Angles, Filliuccius, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de baptiſ. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 4. num. 8.* & Caſtrop. *de bapt. diſp. unic. punct. 6. num. 11.*

Dices 2. Nicolaus I. ut refertur *in Cap. A quodam Judæo, de Conſecr. diſt. 4.* ad Caſum propoſitum de baptizatis à quodam Judæo, an iterum baptizandi eſſent; reſpondit, non rebaptizandos eſſe, ſi in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, vel tantùm in nomine Jeſu Chriſti, ſicut in Actis Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt; ergo conſtat ex declaratione Pontificis, baptiſmum ſic collatum eſſe validum. Reſp. quamvis varii varias aptent huic Capiti declarationes; nihilominus dicendum eſt cum Suar. Henriq. Vivaldo, quos ſequuntur Bonac. & Caſtrop. *loc. cit.* Pontificem ſolum definire, baptiſmum collatum à Judæo non eſſe repetendum, de quo tantùm interrogabatur. Cæterùm non decidit, ſub qua forma conferendus eſſet ſub explicita, an implicita expreſſione Trinitatis, & in nomine Chriſti tantùm, abſque eo quod addatur Filii, ut eſſet; ego te baptizo in nomine Patris, & Chriſti ejus Filii, & Spiritus Sancti, remittendo ſe quoad hoc ad definitiones factas à ſuis Prædeceſſoribus Pelagio, & Zaccharia relatis *in Cap. Si revera; Cap. Multi ſunt, & Cap. In Synodo, de Conſ. diſt. 4.*

Dices 3. Baptiſmus collatus in nomine Dei, aut Sanctiſſimæ Trinitatis non habet diverſam ſignificationem à baptiſmo collato in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; ergo expreſſa ſignificatio Perſonarum non eſt de eſſentia illius. Reſp. quamvis non habeant diverſam ſignificationem, imò prorſus eamdem; nihilominus in hoc

ſacra-

sacramento baptismi non solum attendendum erit ad significationem verborum, verum etiam ad modum exprimendi illam, esto non ita sit in reliquis sacramentis: ratio desumitur tum ex Authoritate Ecclesiæ sic stricte accipientis etiam quoad modum verba illa Christi Domini, *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, tum etiam ex professione Fidei clare, & explicite facienda in baptismo, & primo ingressu in Ecclesiam.

10 Dubitabis 2. an baptismus collatus per verba æquipollenter exprimentia personas sanctissimæ Trinitatis, ut esset: ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & spirati, vel procedentis ab utroque: sit validus? Resp. Cajetanum, Victoriam, Ledesmam apud Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. putasse, validum esse: eo quia nec mutationem substantialem involvunt, nec habent diversam significationem explicitam à Patre, & Filio, & spiritu sancto in divinis. Verum communior, & tutior sententia sustinet, invalidum esse hunc baptismum, nec unquam in praxi deducendam hanc formam; ratio est, quia talibus vocibus, etiam synonimis non æque explicite significantur personæ sanctissimæ Trinitatis, ac per illas Patris, & Filii, & spiritus sancti, utpote magis usitatas, ac communes, & directe, & formaliter significantes personas Divinas; & aliunde Christus præcepit sub illis vocibus omnibus notis Baptismum conferri, non vero vocibus tantum notis doctis, & sapientibus, nec formaliter Personas Trinitatis significantibus, sed potius eorum Notiones, & origines; ergo Baptismus in nomine Genitoris, Geniti, & spirati collatus invalidus erit. Sic D. Thomas 3. *par. quæst.* 66. *art.* 5. quem sequuntur fere omnes expositores, ut testatur Suarez *disp.* 21. *sect.* 4. Henriquez, Toletus, Vasquez, Coninch, Angles, Possevinus, Sayrus, Nugnus, & alii penes Bonac. *de Bapt. disp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 4. *n.* 12. Sic etiam Scotus, Sotus, & alii penes Rodriquez *in Summ. c.* 25. *de Bapt. n.* 1. Nec valet dicere, quod non habeatur mutatio substantialis, & quod servetur etiam eadem significatio. Quia ut superius diximus etiam modus explicitus est de essentia in Forma Baptismi; & cum non æque explicite ac perfecta convenientia eamdem significationem habeant Genitor, Genitus, & spiratus; ac Pater, Filius, & spiritus sanctus in Divinis; ideo primæ voces excluduntur à validitate Baptismi. Ad minus, ut recte advertunt Suarez, Vasquez, & Bonacina citati, baptismus erit dubius sic collatus, & omnino sub conditione repetendus.

11 Dubitabis 3. quæ nam mutatio verborum Formæ in administratione Baptismi reddat illum invalidum? Resp. eam invalidare Baptismum, quæ substantialiter variat sensum importatum à verbis formæ assumptæ à Christo juxta superius dicta de sacramentis in Genere; & præcipue si per talem mutationem non satis exprimatur unitas Divinæ Naturæ, & Trinitas Personarum Divinarum, quæ quidem expressio essentialis est ad Baptismi valorem, ut communiter fatentur Doctores.

Hinc fit 1. invalidum esse Baptismum collatum per hanc Formam; ego te baptizo in nomine Dei unius, & Trini: cum non satis distincte exprimatur unitas Divinæ Naturæ, & Trinitas Personarum. Fit 2. invalidum pariter esse baptismum sic administratum: ego te baptizo cum Patre, & Filio, & Spiritu Sancto: quia licet exprimatur Trinitas Personarum, non tamen exprimitur unitas divinæ Naturæ, quæ etiam essentialiter exprimenda est. Fit 3. invalidum esse Baptismum cum hac Forma: ego te baptizo in nomine Patris majoris, Filii minoris, & Spiritus Sancti: quia non exprimit Trinitatem, uti est; indicat enim inæqualitatem in Divinis Personis, quæ non habetur; adeoque mutatio substantialis intervenit. Fit 4. invalidum esse Baptismum collatum in nomine sanctæ Crucis, aut Beatissimæ Virginis, vel aliorum sanctorum: quia habetur substantialis mutatio cum verbis Formæ à Christo assumptæ. Quod si prolata integre Forma adderet Minister, Beatissimam Virginem, Sanctam Crucem, aut alios Sanctos, non intendendo tamen conferre Baptismum in nomine, hoc est, virtute ipsorum, nam sic invalidus esset; sed per intercessionem eorum; validus esset, ut habetur *in c. si non sanctificatur, de Consecr. dist.* 4. & docent Suarez, Sotus, Vasquez, Henriquez, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Bapt. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 19.

12 Controvertitur hic: an Baptismus collatus sub his Formis sit validus. Et 1. ego te baptizo in virtute, Majestate, Potentia, vel authoritate Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; cum videantur voces synonimæ æque ac, ego te baptizo, abluo, lavo, mergo, aspergo. 2. ego te baptizo in nomine patris, & in nomine Filii, & in nomine spiritus sancti; cum illa repetitio nominis multiplicare videatur Divinam Naturam. 3. ego te baptizo in nomine spiritus sancti, & Filii, & patris: cum videatur per talem mutationem, spiritum sanctum esse principium patris, & Filii, quod est falsissimum, & substantialem mutationem importat.

Resp. ad 1. satis incertam esse penes doctores validitatem hujus Formæ; & ratio est, quia non eodem modo explicant unitatem Divinæ essentiæ illæ voces, Majestas, potentia, aut Authoritas; sicuti explicat illa vox Nomen, adeoque incerta remanet validitas baptismi; nam latius patet vox nomen, significat enim virtutem, & invocationem, cum idem sit dicere in nomine patris, ac in virtute, & invocatione patris; non sic tamen voces illæ virtus, Majestas &c. Sic Henriquez, Coninch, Toletus, & alii penes Bonac. *de Bapt. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 5. Sic etiam Castrop. *de Bapt. disp. unic. pun.* 5. *num.* 17. Hinc colligitur, non esse certum penes Doctores, voces illas Nomen, virtus, Majestas, Potentia, Authoritas esse eodem modo synonimas ac sunt voces baptizo, abluo, lavo, mergo, aspergo.

Resp. ad 2. graves Doctores censere, baptismum collatum sub hac Forma validum esse; quamvis contrarium sustineat Bonacina alios referens *loc. cit.* & ratio est, quia illa repetitio nominis ad prolationem singularum Personarum non debet potius denotare multiplicitatem, quam unitatem, & identitatem Divinæ Naturæ cum personis: nam repetitio Dei ad prolationem singularum personarum non multiplicaret Naturam, & Deitatem; sed potius ejus unitatem, ac identitatem cum illis demonstraret: ut si quis diceret, ego te baptizo in nomine Dei patris, & Dei Filii, & Dei spiritus sancti: ergo etiam repetitio Nominis in singulis personis: maxime quia idem Bonacina *loc. cit. num.* 15. docet cum aliis ab eo relatis; validum esse baptismum sub hac forma collatum, ego te baptizo in nomine patris, ego te baptizo in nomine Filii, ego te baptizo in nomine spiritus sancti, modo verba proferantur cum morali continuatione: ecce tibi repetitionem nominis ad singulas personas. Sic sentiunt Suarez *disp.* 21. *sect.* 3. Coninch *qu.* 66. *art.* 6. *dub. unic. concl.* 5. *num.* 58. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 2. *cap.* 4. *num.* 5. *quæst.* 3. & Castropalaus *de Bapt. disp. unic. pun.* 5. *num.* 17.

Resp. ad 3. formam illam mihi dubiam esse, adeoque valde incerta est validitas baptismi cum illa collati: quamvis Bonacina *loc. cit.* referens Toletum, & Bartholomæum ab Angelo reputet validam, quia tantum accidentalis mutatio haberetur. Verum fundamentum dubitandi de validitate est solidum, quia mutatio esset substantialis: significaretur enim spiritus sanctus, qualis non est, scilicet principium patris, & filii, quod non est dicendum de spiritu sancto. Sic Layman *loc. cit. num.* 6. & Castropalaus *loc. cit. in fine*.

13 Multæ tamen sunt Formæ, quæ penes omnes validæ reputantur ad baptismi administrationem, etiam si aliquam habeant mutationem accidentalem ab illa assumpta à Christo, sive per defectum, ut esset: Baptizo te in nomine patris &c. relicta particula, ego; vel transpositionem verborum, dummodo non varietur sensus, ut esset: In nomine patris, & filii, & spiritus sancti ego te baptizo; vel per excessum addendo aliquid, quod non destruat significationem, ut esset: ego te baptizo in nomine patris omnipotentis, & filii unigeniti, & spiritus sancti paracliti. In hac tamen re semper attendendum erit, ne mutatio ulla substantialis intercedat, quæ componi nequit cum valore sacramenti, uti componitur mutatio accidentalis juxta Regulas traditas de sacramentis in Genere.

14 Adnotandum hic: quæ agitata sunt hucusque de forma respicere tantum validitatem sacramenti, non vero licitum usum: cum certum sit penes Doctores grave peccatum esse uti alio modo verbis formæ à consueto, & præscripto ab Ecclesia, maxime si inde suboriatur dubietas de validitate sacramenti; nam in re tam gravi discedere ab usu, & ritu ab Ecclesia præscripto gravis culpa erit, ut docent Suarez, Reginaldus, Toletus, Coninch, Valentia, Nugnus penes Bonac. *de Bapt. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 4. *numer.* 10. Quamvis absque peccato administrari possit lingua vulgari imò consultius est, ut ita administretur ab iis, qui bene non callent linguam latinam, dummodo eadem verba vulgariter adhibeantur, quæ latine exprimuntur. Quod licet non

permittatur in cæteris Sacramentis, in hoc tamen permittitur: quia ſæpe ſæpiùs ob neceſſitatem à fœminis, rudibus, & Viris indoctis adminiſtrari debet. Sic Sotus, Victoria, Bonacina, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. pun.* 5. *nu.* 18.

CAPUT V.

De Miniſtro Baptiſmi.

1 *Miniſter baptiſmi tempore urgentis neceſſitatis eſt omnis homo rationis compos, qui ſciat verba proferre, & materiam cum debita intentione applicare.*
2 *Miniſter verò baptiſmi ſolemnis, & ex Officio eſt Sacerdos habens juriſdictionem ordinariam, vel delegatam.*
3 *Soli Prælati habentes juriſdictionem habent poteſtatem ſolemniter baptizandi; Parochi eam habent ex approbatione Juris; Reliqui Sacerdotes, & delegatione Prælati, aut Parochi.*
4 *Clerici, etiam ſi Diaconi ſint; non poſſunt ex Officio baptiſmum ſolemnem Miniſtrare.*
5 *Grave peccatum eſt extra neceſſitatem baptiſmum Miniſtrare ſine ſolemnitatibus.*
6 *Eſt etiam grave peccatum extra neceſſitatem baptiſmum domi miniſtrare.*
7 *An in baptiſmo privato urgente neceſſitate ſervandus ſit aliquis ordo inter Miniſtros?*
8 *An ſi præſente Diacono Clericus Minor, vel laicus baptizet; graviter peccet?*
9 *An idem poſſit baptizare ſe ipſum?*
10 *An idem poſſit plures baptizare unica aſperſione?*
11 *An plures poſſint validè unum baptizare?*
12 *An conferens baptiſmum alicui, quem putabat maſculum, cum eſſet revera fœmina; validè baptizaverit?*

1 MINISTER baptiſmi tempore neceſſitatis eſt omnis homo rationis compos, qui poſſit, & ſciat verba formæ proferre, ac materiam applicare: eſt fide definitum ab Eugenio IV. *in Concilio Florentino poſt ultimam Seſſionem* illis verbis: In cauſa neceſſitatis non ſolùm Sacerdos, vel Diaconus, ſed etiam laicus vel Mulier; imò etiam Paganus, & Hæreticus baptizare poteſt, dummodo formam ſervet Eccleſiæ, & facere intendat id, quod facit Eccleſia. Idem habetur *in Cap. Firmiter, de Summ. Trinit. Cap. In neceſſitate, & ſequentibus de Conſecr. diſt.* 4. Sic etiam D. Thom. 3. *par. qu.* 67. *art.* 3. Bellarminus *de Baptiſ. capit.* 7. & omnes Theologi: ratio eſt, quia cum ſit Sacramentum valde neceſſarium ad ſalutem, congruum fuit, ut ſicuti Chriſtus Dominus illud inſtituit in materia ſatis obvia, & in forma facilè ab omnibus perceptibili, ut de facili confici poſſet; ita etiam & facultatem illud adminiſtrandi omnibus hominibus rationis uſum habentibus contulerit: & ſic uſus, & conſuetudo Eccleſiæ declarat.

Hinc fit 1. obſtetrices neceſſitate urgente baptizare poſſe: quapropter antequam exponantur ad ſuum Officium obeundum, inſtrui rite debent ad formam lingua vulgari pronunciandam, & materiam aptandam, ne in tanto negotio periclitetur ſalus æterna pueri. Et graviter peccant, ſi ſe publicè exponant ad tale Officium abſque eo, quòd ritè apprehenderit baptiſmum in neceſſitate miniſtrare, cum gravem ad id obligationem habeant. Sic Sà, Toletus, Suarez, Navarrus, Reginaldus, & alii penes Bonac. *de Bapt. diſp.* 2. *qu.*2. *p.* 5. *n.*5.

Fit 2. poſſe validè Paganum, vel Hæreticum baptizare cum debita intentione faciendi, quod facit Eccleſia, & Chriſtus inſtituit. Nec obſtat Textus *in Cap. Quos à Paganis, de Conſecr. diſt.* 4. ubi Gregorius II. decidit; rebaptizandos eſſe baptizatos à Paganis. Nam loquitur de baptizatis à Paganis non ritu Eccleſiaſtico, ſed pagano abſque invocatione, & Nomine Sanctiſſimæ Trinitatis; ut clarè conſtat ex eo, quod ſubjunxit, nempe rebaptizandos eſſe in Nomine Trinitatis; ergo antea ſic baptizati non fuerant; ut rectè advertit Vaſquez *diſp.* 147. *capit.* 1. *&* 2. Adnotandum tamen, peccare adultum recipientem baptiſmum à Pagano extra caſum neceſſitatis, tum propter periculum non recipiendi revera Sacramentum Baptiſmi ob defectum legitimæ intentionis in pagano; tum propter ſcandalum, quod ſuboriri poſſet. Sic Suarez, Henriquez, Reginaldus, Coninch, Toletus, Rodriquez, & Bellarminus, quos refert, & ſequitur Bonacina *l. c. num.* 6.

2 Miniſter baptiſmi ſolemnis, & ex Officio eſt Sacerdos habens juriſdictionem vel immediatè à Chriſto, vel mediis Paſtoribus Eccleſiæ: ratio eſt, quia cum baptizatus medio baptiſmo fiat membrum Chriſti, & adſcribatur in Congregationem Eccleſiæ, ac particeps fiat omnium Sacramentorum; ideo niſi talem poteſtatem habuerit à Chriſto, ſive immediatè, ut Summus Pontifex, penes quem eſt poteſtas viſibilem Eccleſiam gubernandi, ac admittendi in eam, quos judicaverit, ſive mediatè, ut ſunt Prælati Pontifice inferiores, Epiſcopi ſcilicet, vel Abbates, quaſi Epiſcopalem juriſdictionem habentes, quibus ſuarum Diœceſum regimen competit, & per conſequens admiſſio in Communitatem Diœceſis illius; non poterit ſolemnem baptiſmum miniſtrare, ac in Dei Eccleſiam admittere.

Hinc fit, quòd ſoli Prælati habentes juriſdictionem, & 3
poteſtatem regendi Communitatem habeant poteſtatem ſolemniter baptizandi. Et quamvis Parochi ex officio, & jure ordinario, ſemel ac approbati ſint, baptizare poſſint, itaut tali facultate ab Epiſcopis abſque cauſa privari nequeant; habent tamen illam ex approbatione juris. Reliqui verò Sacerdotes eam poteſtatem habent ex delegatione, & commiſſione Prælati, aut Parochi. Nec obſtat dicere, quòd quilibet Sacerdos in ordinatione inſtitutus ſit Miniſter conficiendi Corpus Chriſti, ergo etiam conficiendi corpus Chriſti myſticum per adminiſtrationem baptiſmi: Nam ut licitè hoc efficiat, debet pariter habere juriſdictionem, ac regimen Eccleſiæ, aliàs injuriam faceret Eccleſiæ, ſi non habens juriſdictionem in illius membrum aptaret. Adeoque graviter peccant Sacerdotes non habentes juriſdictionem, ſi abſque commiſſione Prælati, & Parochi ſolemniter baptizent: ſicuti etiam graviter peccant Parochi, ſi non reſidentes, & alienos à ſua Parochia; & Epiſcopi ſi non reſidentes, & alienos à ſua Diœceſi baptizent: cum aggregent baptizatum in Eccleſiam, in qua non habent juriſdictionem. Sic colligitur *ex Cap. Interdicimus* 16. *qu.* 1. & docent Sà, Suarez, Reginaldus, Armilla, Sylveſter, Valentia, Henriquez, & alii penes Bonac. *de Bapt. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *num.* 10.

Clerici, etiamſi Diaconi ſint, non poſſunt ex Officio 4
baptiſmum miniſtrare, ut definitum fuit in Conc. Floren. ab Eugenio IV. quamvis Diaconis committi poſſit facultas miniſtrandi ſolemniter baptiſmum ab Epiſcopis, vel Parochis; quod nullatenus concedi poteſt Clericis inferioribus, niſi ex diſpenſatione Summi Pontificis, ut fatentur Doctores omnes teſte Suarez *diſp.* 31. *ſeſſ.* 4. Nam Diaconi, ut habetur ex Pontificali Romano, oportet, ut miniſtrent ad Altare, baptizent, & prædicent, ergo ſignum eſt, illis tribui hanc facultatem baptizandi, non privatim quod etiam competit laicis, & Clericis minoribus; ergo ſolemniter, dependenter tamen à commiſſione, & delegatione Epiſcopi, & Parochi. Verùm noſtris hiſce temporibus ob affluentiam Sacerdotum non ſtat in uſu. Non nego tamen, quòd ad concedendam hanc facultatem Diaconis requiritur major cauſa, quàm ut concedatur ſimplici Sacerdoti non habenti juriſdictionem. Sic Cajetanus, Coninch, Suarez, Vaſquez, Layman, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. pun.* 9. *num.* 4.

Ex dictis colligitur 1. grave peccatum eſſe miniſtrare 5
baptiſmum extra mortis periculum abſque Solemnitatibus ab Eccleſia præſcriptis, ſive Miniſter Sacerdos ſit, ſive Diaconus; & à fortiori ſi ſit Clericus inferior, aut laicus: conſtat *ex Clement. unic. de Bapt.* in qua id ſtrictè præcipitur. Sic Vaſquez *diſp.* 147. *cap.* 5. *num.* 30. Coninch *qu.* 67. *art.* 5. *nu.* 3. & Layman *lib.* 5. *Sum. tract.* 2. *cap.* 7. *quæſt.* 1. *concl.* 2.

Colligitur 2. grave etiam peccatum eſſe miniſtrare ba- 6
ptiſmum Domi extra mortis periculum, ſive Miniſter Sacerdos ſit, ſive alius: ratio eſt, quia accedere, ad Eccleſiam eſt ſolemnitas à Ritu Eccleſiaſtico præſcripta. Quamvis in hoc diſpenſari poſſit, cæteris tamen ſervatis cum filiis, & Nepotibus Regis, & Principis, ut expreſsè habetur *in Clem. cit.* & docent Sà *verb. Bapt. nu.* 13. Coninch *l. c.* & Caſtrop. *de Bapt. diſp. unic. pun.* 9. *nu.* 7.

Quæres 1. an in baptiſmo privato ob urgentem neceſſitatem ſervandus ſit aliquis ordo inter Miniſtros in eo adminiſtrando? Reſp. hunc ordinem ſervandum eſſe, ut præſente fideli non baptizet infidelis; & præſente viro non baptizet mulier; ſicuti præſente Clerico non baptizet laicus; & præſente Diacono non baptizet Clericus; nec præſente Sacerdote baptizare poteſt Diaconus, etiamſi Sacerdos urbanitatis cauſa locum cedat; nec præſente Prælato, aut proprio Parocho baptizare poteſt Sacerdos; niſi tamen urgens neceſſitas aliud exigat, aut propter ignorantiam miniſtrandi Baptiſmum ordo invertendus ſit, ut meliùs proſpiciatur ſaluti æternæ baptizandi. Inverſio namque hujus ordinis

dinis non est grave peccatum, excepto tamen casu, quòd Sacerdos præsens sit, tunc enim graviter peccat non Sacerdos ministrando baptismum præsente Sacerdote, & non renuente; nam si renueret, teneretur utique subvenire indigenti baptismo, ne ejus salus æterna periclitaretur: ratio est, quia Sacerdos habet ex Officio baptizare, ergo qui ipso præsente baptizat, usurpat in re gravi alienum officium, & facit irreverentiam Sacramento. Imò Sacerdos qui tempore necessitatis potest, & non vult infantem baptizare, graviter peccat contra officium suum, & contra obligationem subveniendi indigenti in extrema necessitate illa. Sic Suarez, Vasquez, Layman, Coninch, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Baptis. disput. unic. punct. 9. num.* 10.

8 Dubitabis: an idem dicendum, si præsente Diacono baptizet Clericus inferior, aut laicus, cum Diaconus videatur Minister specialiter deputatus ad baptizandum deficiente Sacerdote? Resp. Suarez *disput. 31. sess. 4.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 2. capit. 7. quæst. 1.* putare, non esse grave peccatum inferiores Diacono privatim baptizare præsente ipso, ut grave peccatum est præsente Sacerdote non Sacerdotem ministrare baptismum: ratio est, quia Diaconus non est deputatus ex Officio ad hoc Ministerium, ut Sacerdos; quamvis ipsi committatur jure extraordinario, & ex facultate Sacerdotis. Oppositam tamen sententiam sustinent Coninch *qu. 67. art. 5. dub. 2. concl. 3.* & Castropalaus *de Baptis. disp. unic. punct. 9. numer. 13.* moventur, quia Diaconus jure Divino est Minister consecratus baptismi, non ordinarius quidem, sed extraordinarius; ergo Sacerdote deficiente ad ipsum spectat Jure Divino baptizare, adeoque ipso non renuente usurpat in re gravi ejus officium, si ipso præsente quis inferior baptizet. Verùm quamvis utraque sententia suam habeat probabilitatem, non puto recedendum à prima: eo quia cum potestas in Diacono sit extraordinaria, & commissa, & non eadem quæ in Sacerdote; ideo non tanta fit injuria Diacono, quanta fit Sacerdoti. Et præscindendo à Sacerdote reliqui omnes inferiores non peccabunt graviter administrando baptismum privatum in necessitate non servando ordinem superiùs dictum, cum omnis homo, si baptizandus in necessitate existat, constitutus sit Minister necessarius baptismi, & æqua potestas tradita est omnibus à Christo; adeoque minùs dignus in simili casu est æqualis digniori: ad summum igitur culpa levis committitur, ut docent Suarez, Coninch, Laymam Bonacina, & Sà penes Castropalaum *l. c. num.* 11.

9 Quæres 2. an idem possit baptizare seipsum? Resp. negativè: quia substantialiter sensus Formæ mutaretur, cum aliud sit baptizare alium, ac baptizare me: maximè quia cum non possit idem generare seipsum naturaliter, nec poterit seipsum spiritualiter regenerare; & Christus instruens Apostolos dixit: Docete omnes gentes baptizantes eos &c. non verò dixit baptizantes vos. Quamvis possint se ad invicem baptizare duo, quia si hoc fieri potest successivè, non est major ratio, cur non possit fieri simul: ut docent Henriquez *lib. 1. cap. 26. num. 7.* & Bonacina *de Baptis. disput. 2. quæst. 2. punct. 4. num.* 20.

10 Quæres 3. an idem possit validè baptizare plures unica aspersione? Resp. affirmativè, dummodo abluantur, & prolata forma plures comprehendente, ut esset, ego vos baptizo in nomine Patris &c. ratio est, quia licèt forma videatur una physicè, moraliter tamen multiplex est, sicuti multiplex est ablutio ad multiplicationem subjectorum; quapropter in tali casu non unum, sed multiplex Sacramentum conficiet. Sic Coninch *quæst. 67. art. 6. dubit. 2. concl. 3.* Vasquez *disp.* 148. *cap. 7. num.* 51. Bonacina *l. c. num.* 21. & 22. & Castropalaus *de Bapt. disp. unic. punct. 9. num.* 15. qui admonet extra casum necessitatis grave peccatum esse plures baptizare unica aspersione, cum sit discedere à ritu Ecclesiæ communiter servato in administratione baptismi: & huic sententiæ ego adhæreo, quamvis non desint Doctores cum Soto, Reginaldo, & aliis, qui putent, esse solùm veniale peccatum.

11 Quæres 4. an plures possint validè eumdem baptizare? Resp. si unus abluat, & alter formam proferat, ut esset si mutus lavaret, & alter truncis manibus formam proferret; non esset validus baptismus: ratio est, quia mutaretur substantialiter sensus formæ; falsum namque esset, quod proferens formam lavaret, & baptizaret. Insuper Christus istituens hoc Sacramentum voluit, ut idem Minister, qui formam profert; abluat: ut constat ex illis verbis, Baptizantes eos; & ex usu, ac consuetudine inveterata Ecclesiæ. Sic cum D. Thoma *3. par. quæst. 67. artic. 6.* docent Theologi omnes. Hinc etiam deducitur, invalidum esse baptismum, si forma ab uno Ministro incœpta ab altero perficiatur. Si verò duo, vel plures ita se habeant ad baptizandum eumdem, ut unus absolutè, & independenter ab alio baptizet aptando materiam, & formam cum debita intentione pro eodem tempore; validè baptizant, cum ponant omnia necessariò requisita ad validitatem baptismi, & se habeant, ut duæ causæ totales concurrentes ad eumdem effectum: ad eum modum quo in Missa Ordinandorum plures Sacerdotes simul proferentes formam eamdem hostiam consecrant. Secus tamen dicendum, si intentionem habeant inter se baptizandi unus dependenter ab alio, itaut unus nollet conficere Sacramentum sine alio: cum apertè talis confectio Sacramenti repugnaret Institutioni Christi volentis, ut ablutio, & prolatio formæ unius Ministri sufficiens sit ad Sacramentum baptismi independenter à concursu alterius Ministri. Adde, quòd falsificaretur forma; nam vel singuli dicunt, ego te baptizo &c. & falsa est, quia nemo ex illis baptizat sine alio; vel dicunt, Nos te baptizamus &c. & falsa pariter est, quia resolvitur in illam; ego te baptizo, & ille te baptizat, quod non verificatur, cum neuter absolutè baptizet. Infertur ergo, invalidum esset baptismum hoc modo collatum, & graviter peccare sic baptizantes; sicuti etiam graviter peccant baptizantes unus independenter ab alio; quia licèt validè baptizarent, illicitè tamen se gererent contra Ecclesiæ Ritum, ac Consuetudinem. Sic Div. Thomas *3. par. quæst. 66. art. 5. ad* 4. Bellarminus *de Bapt. cap. 3.* Sotus *dist. 1. quæst. 5. art.* 8. Toletus *lib. 2. cap.* 20. *num.* 10. Coninch, Vasquez, Reginaldus, & alii penes Bonacinam *de Bapt. disput. 2. quæst. 2. punct. 4. num.* 25.

Neque dicas: plures Sacerdotes consecrantes cum Episcopo eamdem hostiam non peccare, ergo etiam plures concurrentes ad eumdem baptismum, si simul concurrant, & pro eodem tempore, quamvis unus independenter ab alio. Nam ideo permittitur ab Ecclesia, ut plures concurrant in consecratione ejusdem hostiæ in Missa Ordinandorum; eo quia cum hoc Sacramentum institutum sit ad instar Convivii, ad quod plures concurrere solent; ideo plures Sacerdotes in tali casu licitè consecrare poterunt; quod non militat pro Baptismo, & reliquis Sacramentis. Vide D. Thomam *quæst. 67. art. 6.* Vasquez *disp.* 148. & Suarez *disp. 23. sess. 3.*

Adnotandum hìc: quòd duo, vel plures unus independenter ab alio concurrentes ad eumdem baptizandum, si quis ex ipsis prior formam absolverit; hic solummodo baptizat, non verò reliqui. Idem dicendum de pluribus Sacerdotibus in Ordinatione eamdem hostiam consecrantibus: ratio est, quia supposita materia, & prolata forma nil deest ad perfectionem Sacramenti; ergo habita ablutione, qui prior formam absolverit; baptizat. Et supposita hostia consecranda, qui prior formam absolverit, consecrat; reliqui nec iterum baptizare, nec consecrare dicuntur, cum non proferant totam formam super baptizatum, & hostiam consecratam; sed inchoatam perficiunt. Vide Bonacinam *de Bapt. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. num.* 25.

Quæres 5. an Minister conferens baptismum alicui, quem putabat masculum, cum esset fœmina; validè baptizaverit? Resp. affirmativè modo non habeat intentionem non baptizandi, si fœmina est: ratio deducitur ex eo, quia licèt speculativè erret, practicè tamen non errat, cum dirigat suas actiones Ministeriales ad personam præsentem, quæcumque sit: sicuti Sacerdos absolvens cum dirigat actionem suam ad pœnitentem sibi præsentem, quicumque sit, validè absolvit, etiam si quem putabat Masculum, esset revera fœmina. Idem dicendum, si putans baptizare filium Caji, reperiret postea filium Titii; aut si baptizans hermaphroditum pro fœmina, postea prævaluerit sexus virilis; tunc enim reiterandus non erit baptismus, sed sufficit nomen fœmineum in virile commutare. Sic Sotus, Sayrus, Vivaldus, & alii passim, quos refert, & sequitur Bonacina *de Bapt. disp. 2. quæst. 2. pun. 4. à num.* 26. 12

CAPUT VI.

De Subjecto Baptiſmi, ejuſque Diſpoſitionibus.

1 *Quilibet homo vivus ab Adamo deſcendens, & extra uterum Matris exiſtens, ſaltem ſecundum aliquam ſui partem; eſt ſubjectum capax baptiſmi.*
2 *An Mater gravida morti proxima ſecanda ſit, ut conſulatur per baptiſmum animæ infantis?*
3 *Non expectandus eſt uſus rationis ad collationem baptiſmi.*
4 *An baptizari poſſint monſtra trahentia originem ab hominibus?*
5 *An baptiſmus miniſtrari poſſit filiis infidelium invitis parentibus?*
6 *An ſit obligatio baptizandi filios infidelium invitis parentibus, quando id licitè fieri poteſt?*
7 *Diſpoſitio requiſita in adultis baptiſmum recipientibus triplex eſt.*
8 *Prima ut voluntatem, & intentionem habeant ſuſcipiendi baptiſmum.*
9 *Secunda ut fidem ſupernaturalem habeat.*
10 *Tertia ut contritionem, vel ſaltem attritionem habeat de peccatis commiſſis.*

1 QUILIBET homo vivus ab Adamo deſcendens, ac extra uterum Matris exiſtens, ſaltem ſecundum aliquam ſui partem; eſt ſubjectum capax baptiſmi ſi antea baptizatus non fuerit: ratio eſt, quia Chriſtus Dominus abſque exceptione aliqua dixit: *Docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* ergo quilibet homo vivus ab Adamo deſcendens, qui antea baptizatus non fuit; eſt ſubjectum capax baptiſmi. Sic Doctores omnes cum Bellarmino *lib. de Baptiſ. cap.* 8. Suarez *diſp.* 25. *ſect.* 1. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 4. *quæſt.* 3. *punct.* 8. & alii paſſim.

Dixi 1. homo vivus, quia mortuus, vel intra uterum Matris, vel extra non eſt capax baptiſmi, cum baptiſmus, & reliqua Sacramenta pro hominibus viatoribus, & in hac vita degentibus inſtituta ſint. In dubio tamen an infans, vel alter vivus ſit; baptizari poterit ſub conditione, cum nulla irrogetur injuria Sacramento, & aliunde conſulitur ſaluti æternæ baptizandi, ſi fortaſſe vivus ſit. Si autem moriatur ante prolationem formæ adæquatæ, etiamſi ſit in ultimo inſtanti; non eſt baptizatus: quia quando forma adæquatè completur, non eſt homo vivus, ſed fuit: ut rectè obſervat Bonacina *de Baptiſ. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 6. *num.* 7.

Dixi 2. ab Adamo deſcendens, quia homines non deſcendentes ab Adamo naturali via non ſunt ſubjectum capax baptiſmi, ut eſſet, ſi Deus per miraculum aliquos homines crearet; quia ſicuti iſti non ſubjacent culpæ originali per Adam contractæ, ita nec baptiſmi remedio indigent ad delendam culpam originalem inſtituto.

Dixi 3. extra uterum matris exiſtens, ſaltem ſecundum aliquam ſui partem: quia incluſus in utero Matris, cum adhuc natus non ſit; baptizari non poterit, nam non poteſt per baptiſmum renaſci, qui nondum corporaliter natus eſt, cum ablui non poſſit: ſic colligitur *ex Cap. Qui in Maternis, de Conſecr. diſt.* 4. & docet Div. Thomas 3. *par. quæſt.* 68. *art.* 11. quem ferè omnes ſequuntur.

Neque dicas: ſic Deum non providiſſe ſaluti æternæ hominum pro quolibet ſtatu, cum nullum remedium ſic eſſet pro parvulis in utero Matris exiſtentibus. Contra enim eſt, quia Deus providit pro quolibet ſtatu hominum, non verò pro quolibet accidente, & circumſtantia ſtatus; aliàs Deus debuiſſet providere pro incidentibus in perpetuam amentiam poſt peccatum grave commiſſum. Adeſſet quoque remedium Martyrii, ſi enſe perfoderetur puer à Tyranno in utero Matris, & ubi non lavat aqua, diluit ſanguis.

2 Inquires hìc an ſecanda ſit Mater gravida morti proxima, ut conſulatur per baptiſmum ſaluti æternæ infantis? Reſp. ſi Mater aliunde non mereatur mortem; quamdiu vivit, ſecanda non erit, ut infans extrahatur, & baptizetur: cum non ſint facienda mala, ut ſequantur bona, etiamſi certum ſit, Matrem morituram in partu. Poſt ejus mortem tamen, ſi probabiliter reputetur, vivere puerum; ſecanda erit, ut ſaluti æternæ pueri conſulatur. Quòd ſi aliunde Mater mortem mereatur, & ex dilatione ſupplicii poſt partum timeatur, prolem in utero morituram; & aliæ juſtæ cauſæ concurrant accelerandi mortem ante partum ſecundum Leges, & bonum commune; tunc vivens ſecari poterit, ut extrahatur infans, & baptizetur; cum nulla ipſi irrogetur injuria, & aliunde publica authoritate occiditur, non verò privata, & infans innocens ſummo fruitur beneficio. Verùm niſi aliæ cauſæ majoris momenti adſint, ſemper expectandus eſt partus mulieris, ut poſtea ſupplicium executioni mandetur, etiam intuitu pueri, qui majus periculum ſubit ob occiſionem Matris, quando in utero exiſtit, quàm ſi protrahatur ſupplicium poſt partum *juxta Leg. Pragnantes, ff. de Pœnis*. Vide Covarruviam 4. *Variar. cap.* 4. & Caſtropalaum *de Bapt. diſput. unic. punct.* 6. *num.* 2.

Ex dictis ſtatutum remanet, quemlibet hominem ex 3
utero Matris quocumque modo prodeuntem capacem illicò reddi baptiſmi, nec expectandum eſſe rationis uſum: ratio eſt, quia verba Chriſti: Docete omnes gentes, baptizantes eos &c. neminem excludunt, ſive infantes ſint, ſive adulti; ſive mares, ſive fœminæ; ſive rationis compotes ſint, ſive rationis uſum non habeant, ut infantes, & perpetuò amentes: eſt enim omnibus neceſſarius baptiſmus juxta illud Chriſti Domini *Joann.* 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non poterit introire in Regnum Dei*. Sic definitum fuit à Triden. *ſeſſ.* 7. *can.* 13.

Neque obſtat: quòd Chriſtus præcipiens Apoſtolis miniſtrationem baptiſmi præceperit docere baptizando; ſed ſoli habentes uſum rationis capaces ſunt inſtitutionis, & doctrinæ; ergo habentes tantùm uſum rationis capaces ſunt baptiſmi. Contra enim eſt, quia licèt præceperit Chriſtus inſtitutionem baptizandorum; eam tamen præcepit pro illis, qui capaces forent, non verò pro infantibus, & perpetuò amentibus. Siquidem pro eo tempore cum omnes fuiſſent vel gentiles, vel Judæi; ideo oportebat ante baptiſmi adminiſtrationem docere omnes gentes, illiſque Evangelium prædicare, ut inſtructis, ac baptizatis Parentibus baptizarentur poſtea eorum filii abſque difficultate. Vide Bellarminum *lib. de Baptiſ. cap.* 8. Suarez *diſp.* 25. *ſeſſ.* 1. Vaſquez *diſp.* 154. & alios.

Sed quid dicendum de Monſtris trahentibus originem 4
ab hominibus: an inquam baptizari debeant? Reſp. ſi certò conſtet, moſtrum illud informatum eſſe anima rationali; abſolutè baptizandum eſſe, ut eſſet, ſi certò conſtaret, natum eſſe ex hominibus mare, & fœmina, quamvis corpus monſtruoſum ſit. Imò ſi conſtet, duplicem habere animam rationalem, ut ſi eſſent duo corpora conjuncta, vel duo capita in eodem corpore; duplex baptiſmus miniſtrandus erit in ſingulis capitibus; aut ſi periculum eſſet in mora, unico actu miniſtrandi erunt baptiſmi ſub illa forma, ego vos baptizo &c. dummodo utrumque caput aſpergatur. Si verò non certò conſtet, duas habere animas rationales, ſed dubitatur ob membra, ſi ſatis indicent duplicem animam rationalem, ut eſſent duo pectora ſub eodem capite; tunc abſolutè conferendus erit baptiſmus in ea parte, quæ perfectior apparet; & ſub conditione in alia parte dubia: ut docent Toletus *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 6. Sylveſter *verb. Baptiſ.* 3. *quæſt.* 10. Reginaldus *lib.* 27. *num.* 65. Sotus *in* 4. *diſt.* 3. & Graffius 2. *par. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 95. Quòd ſi monſtrum ortum ſit ex muliere, & bruto, capax non erit baptiſmi, utpote non deſcendens ab Adamo per virilem virtutem; & ſicuti non contraheret peccatum originale, ſic nec baptiſmo indigeret. Si tamen dubitaretur, an monſtrum ortum eſſet ex homine, & bellua; an ex homine & muliere, & poſt adhibitam diligentiam diſcerni non poſſet, an homo potiùs, quàm bellua foret; tunc non abſolutè, ſed ſub conditione miniſtrandus ei erit baptiſmus, cum nulla irrogaretur irreverentia Baptiſmo, ſuppoſita probabilitate capacitatis ſubjecti, quamvis extet etiam probabilitas in contrarium. Sic ex Navarro, Filliuccio, & aliis docet Bonacina *de Baptiſ. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 6. *num.* 5.

Quæres hìc 1. an miniſtrandus ſit baptiſmus filiis in- 5
fidelium invitis parentibus? Reſp. certum eſſe, quòd baptiſmus miniſtratus filiis infidelium ante rationis uſum, etiam cum injuria ipſorum parentum validus ſit, & firmus: ratio eſt, quia ad baptiſmi validitatem in parvulis præter materiam, formam, & debitam Miniſtri intentionem nil aliud requiritur, cum loco propriæ voluntatis ſuccedat voluntas Chriſti, & Eccleſiæ; nec requiritur voluntas parentum, aliàs rebaptizandi eſſent pueri ipſa deficiente, quod eſt contra conſuetu-

dinem

dinem Ecclesię; & sicuti per solam voluntatem Adami potuerunt parvuli peccato originali infici absque propria voluntate, vel parentum; ita possunt ab ipso mundari per baptismum ob solam voluntatem Christi Domini, sic instituentis baptismum: ut ex D. Augustino, D. Thoma, & aliis Patribus docent Suarez *disp.* 25. *sect.* 1. Vasquez *disp.* 155. *capit.* 6. Coninch *quæst* 66. *art.* 10. *dub. unic. num.* 65. & alii passim penes Bonacinam *loc. cit. num.* 11.

Adnotandum tamen, quòd adveniente rationis usu possint, imò debent separari pueri sic baptizati sine consensu suorum parentum infidelium à consortio ipsorum ob prudens periculum perversionis, quod regulariter adesse solet: cum Ecclesia per baptismum susceptum jus habeat in illos, & verè sint ejus membra, eique subdantur: quapropter ad ipsam spectat pueros illos à perversione defendere per segregationem à Parentibus: ut clarè constat ex Concil. Toletano IV. *Can.* 55. *&* 58.

Dubium igitur in eo situm est: an licitum sit, & absque peccato ministrari sic possit baptismus filiis infidelium renuentibus eorum parentibus? Pro qua re certum est, quòd si filii infidelium usum rationis habeant, & petant, ac velint baptismum; possit, imo debeat ipsis ministrari, etiam Parentibus invitis: ratio est, quia in eis, quæ spectant ad æternam salutem animarum; sunt sui juris, nec à parentibus dependent: maximè quia omnes capaces rationis tenentur obedire Divino Præcepto suscipiendi baptismum, utpotè medium necessarium ad æternam salutem; nec in iis, quæ sibi, & Deo contraria sunt; tenentur obedire Parentibus. Sic D. Thomas 3. *par. quæst.* 68. *art.* 15. Suarez *disp.* 25. *sect.* 3. Sà *verb. Baptismus numer.* 11. Vasquez *disp.* 155. *cap.* 1. & alii communiter. Si verò dubitatur: an usum rationis habeant; differendus erit baptismus usque dum dubium cesset, nisi periculum mortis urgeat: ut ex Vasquez, & Coninch docet Castropalaus *de Bapt. disp. unic. pun.* 6. *num.* 6. quia sic & vitatur injuria parentum, & periculum retrocedendi à fide non satis voluntariè suscepta. Quamvis Bonacina *de Bapt. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. *num.* 12. ex Sà, Vasquez, & Sanchez putet, si compleverint septennium, præsumendum esse in dubio habere usum rationis, & esse in possessione libertatem filiorum; si verò septennium non compleverint, præsumendum esse, non habere rationis usum, & esse in possessione jus Parentum præbendi suum consensum.

Quòd si filii infidelium nec usum rationis habeant; nec baptismum petant; non poterunt licitè baptizari renuentibus parentibus infidelibus, si tamen parentes numquam baptizati fuerint; etiam si baptismus conferatur authoritate publica alicujus Principis, vel Magistratus; & à fortiori si conferatur authoritate privata: ratio est, quia non possunt subtrahi à potestate parentum, ut baptizentur: cum fiat illis injuria, jus enim habent à natura Parentes alendi, nutriendi, & regendi filios, dum propria voluntate carent; nec faciendum est malum injuriæ, ut inde eveniat bonum baptismi. Aliunde jam baptizati ante usum rationis relinqui nequeunt in potestate parentum ob periculum perversionis, nec in Christiana Religione educari poterunt; adeoque cederet baptismus in injuriam Christianæ Religionis, & Sacramenti; ergo illicitum erit filios infidelium numquam baptizatorum baptizare invitis Parentibus. Sic communis sententia cum Div. Thoma 2. 2. *quæst.* 10. *art.* 12. Suarez *disp.* 25. *sect.* 3. *concl.* 1. Vasquez *disp.* 155. *cap.* 2. *à num.* 10. Coninch *quæst.* 68. *art.* 10. *dub.* 1. *concl.* 2. *numer.* 69. Layman *lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 6. *quæst.* 1. *concl.* 2. & alii contra Sotum, & Gabrielem.

Neque dicas: non irrogari Parentibus injuriam, quia & ipsi tenentur offerre filios suos ad baptismum, ut consulant eorum saluti æternæ. Contra enim est, quia & ipsi Parentes infideles obligationem habent offerendi se ad baptismum; & tamen cogi non possunt absque injuria; ergo etiam si obligationem habeant offerendi filios suos ad baptismum, non ideo cogi poterunt absque injuria. Peccabunt ergo parentes contra Religionem, & contra Pietatem filiis debitam non consentiendo baptismo filiorum, sed hujus peccati solum Deum habent vindicem, nec ulla publica, aut privata authoritas poterit absque injuria illos adstringere. Extenditur ergo hæc doctrina ad filios Judæorum, ac aliorum infidelium, qui non sunt servi, sed tributarii Principum, aut Reipublicæ: eo quia hæc subjectio civilis non aufert ab ipsis jus in filios, sicuti non aufert jus, & dominium cæterarum rerum, quæ absque injuria ab ipsis subtrahi nequeunt. Sic Suarez, Victoria, Reginaldus, Coninch, Toletus, Henriquez, Vasquez, & alii penes Bonacinam *de Bapt. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. *num.* 12.

A doctrina huc usque tradita excipiuntur 1. filii Parentum infidelium, qui baptizati aliquando à fide postea recesserunt, ut sunt Hæretici, Apostatæ, & similes; nam filii istorum baptizari poterunt invitis ipsis parentibus: ratio est, quia per baptismum aliquando susceptum subduntur Ecclesiæ, & sicuti potest Ecclesia eos compellere censuris, & aliis pœnis corporalibus ad servandam fidem; ita poterit ab ejs filios segregare, ac baptismo consecrare absque ulla injuria. Sic D. Thomas 3. *par. quæst.* 68. *art.* 10. quem sequuntur Cajetanus; Henriquez, Suarez, Reginaldus, Vasquez, Sotus, Valentia, & alii penes Bonacinam *l. c.* & sic decisum fuit in Concilio Toletano IV. *Cap.* 56. relato *in Cap. Judæis dist.* 45.

Excipiuntur 2. filii Parentum infidelium, sive non baptizatorum, sive aliquando baptizatorum, qui in extrema necessitate, & in periculo mortis constituti sunt; tunc enim invitis Parentibus batizandi erunt: ratio est, tum quia prævalet eorum salus æterna, & parentes erunt irrationabiliter inviti, tum etiam quia nullum morale periculum perversionis timetur. Sic Sotus *in* 4. *dist.* 5. *quæst. unic. art.* 7. Suarez *disp.* 25. *sect.* 3. Henriquez *de Bapt. cap.* 21. *numer.* 2. Vasquez *disp.* 155. *cap.* 3. *num.* 22. Valentia *disp.* 4. *quæst.* 3. *pun.* 3. *versic.* 3. & alii. Extendit hanc doctrinam Layman *lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 6. *vers.* 5. ad perpetuò amentes, qui etiam invitis parentibus baptizari poterunt ob eorum extremam necessitatem, aliàs salutis remedio essent omnes destituti. Cavendum tamen, ne vis inferatur parentibus infidelibus in baptizandis eorum filiis, maximè si authoritate privata id fieret, cum in hoc solum Deum vindicem habere possint, ut superiùs notavi.

Excipiuntur 3. filii infidelium segregati à Parentibus, si nulla spes fulgeat redeundi ad illos: cum in tali casu nec injuria irrogetur Parentibus, quia nequeunt jus, quod habent exercere in filios; nec periculum habeatur perversionis. Imò nec consulendi sunt Parentes, etiamsi id fieri posset; quia in tali casu non est necessarius eorum consensus: ut sustinent Suarez, Coninch, Vasquez, Azor. & Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bapt. disp. unic. pun.* 6. *nu.* 17.

Excipiuntur 4. filii servorum, qui ex consensu Dominorum baptizari poterunt invitis parentibus: cum possint Domini filios horum servorum ab illis segregare, ac vendere; & sicuti jus habent in parentes, sic etiam in filios, adeoque nulla illis irrogatur injuria, sicuti irrogatur infidelibus tributariis, & Vassallis, in quos Principes, & Respublicæ non habent simile jus. Servi autem illi dicuntur, & sunt, qui pretio comparati fuere, aut jure belli justi servi fiunt, ut Turcæ, Saraceni, & similes. Sic Suarez *disp.* 25. *sect.* 4. *concl.* 2. Coninch *quæst.* 68. *art.* 10. *dub. unic. numer.* 86. Vasquez *disp.* 155. *cap.* 4. & Bonacina *de Bapt. disput.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. *num.* 12.

Excipiuntur 5. filii orti ex aliquo parente Christiano, sive Pater sit, sive Mater, esto dum baptizandi sint filii, parentes infideles sint, & inviti; aut pater Christianus velit, & Mater Turca nolit; vel vice versa Mater Christiani velit, & Pater Turca nolit. Denique si ambo sint Turcæ, & infideles, nec unquam baptizati; sed pater consentiat ad baptismum infantis, & Mater renuat; vel consentiat Mater, & renuat Pater: ratio est, quia in nutriendis, & alendis filiis, ac in necessariis ad salutem animarum illorum æquale jus habent; ergo consentiente uno, & reclamante altero baptizari poterunt, maximè quia baptismus cedit in favorem Religionis, & salutem pueri.

Advertendum tamen, ne consensum præbeant ad bapismum pueri ob salutem corporalem infantis, vel ut liberetur à vexatione dęmonis; sed requiritur ulterius; ut consensum præbeant ad baptismum pueri ob mundandum illum à peccato originali, & ob effectus spirituales baptismi recipiendos; aliàs haberetur periculum perversionis, quod omnino præcavendum est, & prævidendum in similibus casibus; & segregandus infans à consortio parentis dissentientis, ne perversio sequatur; & ad

hanc

hanc ſegregationem obligari poterit : ut colligitur ex Concilio Toletano IV. *cap.* 62. relato *in Cap. Judæi,* 28. *quæſt.* 2. *& ex Cap. Litteris. de Converſ. Infidel.* & docent Paludanus, Azor. Suarez, Vaſquez, Coninch, Sà, Layman, & Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. pun.* 6. *num.* 11.

6 Quæres 2. an ſit obligatio baptizandi filios infidelium invitis parentibus, quando id licite fieri poteſt. Reſp. quamvis ex Charitate teneamur conſulere ſaluti æternæ proximi, ſi id commodè poſſimus; nihilominus non adeſt adeò ſtricta obligatio hoc exercendi, ut peccatum ſit non efficere : aliàs peccarent catholici quoties remitterent non baptizatos filios infidelium ſuis parentibus; & per conſequens non haberent jus infideles redimendi filios ſuos captivos, quod non eſt dicendum; aliàs & ipſi ſævirent in nos Chriſtianos, & majora mala inde ſequerentur; ut rectè ſuſtinent Suarez *diſp.* 25. *ſect.* 6. Henriquez *lib.* 2, *cap.* 25. *num.* 1. Coninch *quæſt.* 68. *art.* 10. *dub. unic. num.* 88. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 2, *cap.* 6. *quæſt.* 5. *concl.* 2. *num.* 10. Bonacina *de Bapt. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 6. *num.* 14. & Caſtropalaus *l. c. num.* 20.

7 Diſpoſitio requiſita in ſuſcipiente baptiſmum, ſi adultus ſit, nam in parvulis nulla ex parte ipſorum diſpoſitio prærequiritur, ſupplente Chriſto, & Eccleſia voluntatem, & intentionem illorum; ut docet Div. Thomas *3. par. quæſt.* 68. *art.* 12. Idem dicendum de perpetuo amentibus à nativitate; triplex communiter enumeratur, ut validè, & licitè baptiſmum ſuſcipiat. 1. ut intentionem habeat ſuſcipiendi baptiſmum. 2. Fidem unius Dei, & Trini. 3. contritionem, ſeu Attritionem de peccatis commiſſis.

8 Requiritur ergo 1. in adultis baptizandis voluntas, ſeu intentio ſuſcipiendi baptiſmum : ratio eſt, quia cum baptizandus varias in ſe ſuſcipere debeat obligationes, conveniertia, & æquitas expoſcit, ut qui uſum rationis habet, voluntarie conſentiat, & intendat ſuſcipere baptiſmum illas inducentem. Nec expediens eſt, quòd Chriſtus involuntarios habeat milites, ac renuentes obſtringat. Sufficit autem, ſi hæc intentio ſit actualis, vel Virtualis, aut ſaltem habitualis, hoc eſt, quod fuerit, & non ſit retractata, licèt non perſeveret in aliquo effectu : ut conſtat ex conſuetudine, Eccleſiæ declarata ab Innocentio III. *in Cap. Majores, de Baptiſ.* & quamvis habitualis non ſit ſufficiens ad conficiendum baptiſmum; ſufficiens tamen eſt ad illum recipiendum, cum minor voluntas requiratur ad ſuſceptionem baptiſmi, quàm ad illius confectionem; ut docent Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 1. Coninch *quæſt.* 64. *art.* 8. *dub.* 5. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 2. *cap.* 6. *quæſt.* 2, *concl.* 1. Bonacina *de Bapt. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 6. *numer.* 17. & Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. pun.* 7. *num.* 2.

Hinc fit 1. validum eſſe baptiſmum miniſtratum dormienti, ebrio, aut amenti; ſi ante ſomnum, ebrietatem, vel amentiam eum petierint, & habuerint intentionem ſuſcipiendi illum, nec eam retractaverint : ratio eſt, quia jam ſunt habitualiter diſpoſiti, & licèt ebrius, aut amens reſiſtant, dum baptizantur; non ideò reſiſtentia illa opponitur cum intentione antea elicita, nec illam retractat, cum non ſit actus humanus, ſed tantùm hominis : ut rectè advertit Bonacina citatus *num.* 19. referens Henriquez, Graſſium, Angles, & alios.

Fit 2. validum eſſe baptiſmum miniſtratum alicui cum vi, & metu cadente in conſtantem virum, dummodo veram intentionem habeat ſuſcipiendi illum : ut eſſet ſervus, qui vi & metu ſui domini baptiſmum recipiret, cum vera tamen intentione ſuſcipiendi illum : nam ſi nullam intentionem haberet nec actualem, nec virtualem, aut habitualem; baptiſmus non erit validè miniſtratus : ratio autem eſt, quia vis, & metus etiam cadens in conſtantem virum non tollit intentionem, & voluntarium ſimpliciter; adeòque habetur voluntas libera neceſſariò requiſita ad baptiſmi ſuſceptionem ſive actualiter, ſive virtualiter, aut habitualiter : & quamvis per vim, & metum ſit aliquantulum diminuta libertas; non ideò non habetur voluntarium ſufficiens ad libertatem rationalem, & ad validam Sacramenti baptiſmi ſuſceptionem : ut deciſum fuit ab Innocentio III. *in Cap. Majores, de Baptiſ.* Sic Suarez, Henriquez, Layman, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Baptiſ. diſp. unic. punct.* 7. *numer.* 2.

Adnotandum tamen hìc cum eodem Caſtropalao, & aliis, extra caſum neceſſitatis numquam eſſe licitum miniſtrare baptiſmum dormienti, ebrio, amenti, aut per vim coacto : ratio eſt, ne irrogetur injuria aliqua Sacramento; & ut plenior habeatur libertas, quæ in prædictis ſolet eſſe imperfecta, & diminuta. Imò in amentibus, ſi ſpes ſit redeundi ad lucida intervalla; expectandum erit : ſi verò nulla ſpes fulgeat, baptizandus erit, cum hoc Sacramentum ſit maximæ neceſſitatis; & ad ſalutem æternam medium valde congruum. Quod ſi dubitetur, an amens ante amentiam baptiſmum petierit; poterit ſub conditione miniſtrari, dummodo tamen non conſtet, incidiſſe in amentiam in ſtatu peccati mortalis, aliàs miniſtraretur indigno; & cum obice. Vide Bonacinam *de Bapt. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 6. *num.* 21. referentem Sotum, Henriquez, Nugnum, Victoriam, Gabrielem, & alios.

Requiritur 2. in adultis ad licitè recipiendum bap- 9
tiſmum, & cum fructu Fides ſupernaturalis, ut conſtat ex illo *Marc.* 11. *Qui crediderit, & Baptizatus fuerit ſalvus erit*; & Philippus antequam baptizaret Eunuchum Reginæ Candacis, ut habetur *Actuum* 8. petiit ab eodem, ſi crederet ex toto corde : & ratio ulterior eſt, quia ſine Fide impoſſibile eſt placere Deo, ac remiſſionem obtinere peccatorum : & hoc innuere volebat Chriſtus, quando dixit *Matth.* 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* priùs enim in fide inſtruendæ erant gentes, & poſtea baptizandæ. Fides autem ſupernaturalis eſt Virtus quædam ſupernaturalis infuſa, qua Myſteriis revelatis aſſentimur : ut autem adulti eam conſequantur, debent credere per actum ſupernaturalem, Deum eſſe Unum, & Trinum, ac Remuneratorem operum; ut Div. Paulus *ad Hebræos* 11. ait : *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & inquirentibus ſe Remunerator ſit.* Credere inſuper debet in Jeſum Chriſtum, cum hæc ſit vita æterna, & cognoſcere Deum Patrem, & Jeſum Chriſtum Miſſum. Imò ſi tempus permiſerit, docendi erunt adulti, ac inſtruendi in Præceptis Decalogi, & Eccleſiæ, ut ſciant, quam obſervantiam ſibi inducant per baptiſmum, & allegare non poſſint ignorantiam illorum; ſicuti etiam explicandæ eis erunt ſummatim Incarnatio, & Paſſio Chriſti, & ejus futurus adventus in Judicio univerſali, & ſimilia ad Legem Chriſti ſpectantia; adeout putet Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 3. *num.* 24. grave peccatum eſſe abſque mortis periculo adultum baptizare ſine notitia Myſteriorum noſtræ Fidei, Unitatis ſcilicet Dei, & Trinitatis Perſonarum, Incarnationis, & Paſſionis Chriſti Jeſu, & ſaltem in genere Mandatorum Dei, & Eccleſiæ. Debet quoque credere adultus in Virtutem Baptiſmi, ut ejus effectus ſic ſperare poſſit, & ſe rite diſponere ad illos recipiendos. Quòd ſi aliquis adultus ad baptiſmum accederet non habens fidem ſupernaturalem infuſam, quamvis revera baptiſmum reciperet, & characterem; non ideo tamen fidem, & gratiam reciperet : ſic eſſet, qui ab hæretico inſtructus cum intentione recipiendi, quod Chriſtus inſtituit, quidquid illud ſit, & ad baptiſmum accederet; validè quidem baptizaretur, ſed ſine gratia, & fide infuſa. Et quidem quòd validè baptizaretur, patet ex eo, quia habentur omnia requiſita eſſentialiter ad baptiſmum Materia, Forma, & intentio Miniſtri, ac intentio ſuſcipiendi baptiſmum, nec uſus Eccleſiæ ſolet iſtos rebaptizare. Quòd non reciperet gratiam, conſtat ex eo, quia non habet fidem, & ſine fide impoſſibile eſt Deo placere. Quòd denique non recipiat fidem infuſam, patet, quia non eſt diſpoſitus ad illam recipiendam, ut habet Div. Thomas *3. part. quæſt.* 68. *art.* 8. quem ſequuntur Coninch *quæſt.* 68. *art.* 8. Angles *quæſt.* 2. *art.* 6. *concl. unic.* Sotus *in* 4. *diſt.* 5. *art.* 8. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 1. Valentia *diſp.* 4. *quæſt.* 3. *pun.* 3. Reginaldus *lib.* 27. *num.* 63.

Requiritur 3. in adultis ad baptiſmum licitè ſuſci- 10
piendum Contritio, vel ſaltem Attritio de peccatis commiſſis : ratio eſt, quia peccata actualia in adultis remitti nequeunt abſque virtute Pœnitentiæ juxta illud *Act.* 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum*; ergo neceſſaria eſt vel Contritio, vel Attritio : & ſic definitum fuit in Concil. Carthagin. *cap.* 85. & Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 6. & docent Div. Thomas *3. par. quæſt.* 86. *art.* 4. Suarez *diſp.* 28. *ſeſſ.* 2. Vaſquez *3. par. diſp.* 168. *cap.* 4. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 4.

disp. 4. quæst. 3. punct. 3. Toletus *lib. 2. capit. 21. numer. 5.* & alii. Non requiritur tamen confessio Sacramentalis, cum baptismus sit janua cæterorum Sacramentorum. Nec de necesse requiritur contritio, cum sufficiens sit attritio in baptismo, cum batismus per se ordinatus sit, & institutus ad peccata delenda. Quòd si adultus baptizandus cum solo originali reperiatur absque ullo peccato mortali, quod est rarum; tunc nec contritione, nec attritione indigebit, quia hæc detestatio supponit peccata propria voluntate commissa; sed tunc sat erit propositum servandi Legem Dei, & obediendi ejus Mandatis cum voluntate suscipiendi baptismum: ut docent Suarez *disp.* 28. *sect.* 1. Henriquez *lib. 2. cap.* 24. *num.* 3. Bonacina *de Bapt. disp. 2. quæst. 2. pun. 6. n.* 27. & Castropal. *de Bapt. disp. unic. pun. 7. n.* 4.

Tria hìc admonenda sunt: 1. non sufficere attritionem naturalem, sed requiri supernaturalem procedentem ex auxilio supernaturali propter metum gehennæ, aut turpitudinem peccati, ut colligitur ex Tridentino *sect.* 14. *cap.* 4. ubi statuit, Attritionem esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsum, quod planè non competit attritioni naturali, ut bene docent Magister *in* 4. *dist.* 4. Suarez *disp.* 28. *sect.* 2. Henriquez *lib. 2. cap. 26. num. 3.* Valentia, Medina, Filliuccius & alii penes Bonacinam *l. c. num.* 26. 2. non imponendam esse aliquam satisfactionem Adultis baptizatis: eo quia non solùm culpa, verùm etiam pœna peccatis debita remittitur per baptismum: ut docent D. Thomas *in Addition. quæst. 2. art.* 4. Coninch, Nugnus, Suarez, Valentia, & alii apud eumdem Bonacinam *l. c. num.* 28. 3. quòd Adultus recipiens baptismum sine Attritione, quamvis validè recipiat baptismum, & characterem, non tamen recipit gratiam, & remissionem pœnæ: cum Attritio sit dispositio ad gratiam, & remissionem pœnæ, ut superiùs diximus de suscipiente Baptismum sine fide. Non sic tamen dicendum de recipiente Baptismum sine ulla intentione recipiendi illum; invalidè siquidem illum reciperet, cum intentio suscipientis requiratur per omnes Doctores ad validitatem Baptismi.

CAPUT VII.

De Effectibus Baptismi.

1 *Effectus præcipui Baptismi tres enumerantur.*
2 *Quòd Baptismus conferat gratiam habitualem cum reliquis virtutibus comitantibus illam suscipienti eum absque obice; est propositio de fide.*
3 *Est etiam de fide, quòd remittat totam pœnam æternam, & temporalem debitam peccatis.*
4 *Non remittit tamen pœnalitates ex peccato originali provenientes.*
5 *Est denique de fide, quòd Baptismus legitimè ministratus imprimat Characterem.*
6 *Confert etiam aliquos effectus secundarios ex promissione Divina.*
7 *An Baptismus liberet suscipientem à servitute corporis.*

1 PRÆCIPUI effectus baptismi tres enumerantur à Doctoribus. 1. est infundere gratiam habitualem deletivam tum peccati originalis, tum etiam actualis, si commissum fuerit ante baptismum. 2. remittere totam pœnam debitam pro peccato, non solùm æternam, verùm etiam temporalem. 3. imprimere indelebiliter characterem, per quem redditur baptizatus incapax iterum suscipiendi baptismum. Et de singulis his effectibus nonnulla attingenda erunt.

2 Quòd autem baptismus conferat suscipientibus illum absque obice gratiam habitualem cum reliquis virtutibus comitantibus illam deletivam peccati originalis, & actualium ante baptismum commissorum, si fortè existant; est Propositio fide sancta tum in Concilio Florentino *in Decreto Eugenii IV.* tum in Tridentino *sess. 5. Decreto de Peccato Originali*. Et quamvis in antiquioribus temporibus hoc revocatum fuerit in controversiam, quia nondum hæc veritas declarata, nostris tamen hisce temporibus hæreticum est de hoc controvertere. Et quidem quòd per baptismum absque obice susceptum infundantur Fides, Spes, & Charitas definitum est in Tridentino *sess. 6. cap. 6. de Justificatione* his verbis: In ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur; Fidem, Spem, & Charitatem. Quòd verò gratia per baptismum infusa remittat reatum peccati originalis, & cujuslibet actualis, si fortè existat; pariter definitum est in eodem Tridentino *sess. 5. can. 5.* his verbis: Si quis per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit, non tolli totum id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, anathema sit. In renatis enim nihil odit Deus, quia nihil est damnationis iis, qui verè consepulti sunt cum Christo per Baptisma in mortem. Ex quibus verbis clarè apparet, non solùm remitti per baptismum originale peccatum, sed etiam actuale, mortale, & veniale; aliàs si non remitterentur venialia, non essent baptizati, ut loquitur idem Concilium, Innocentes, Immaculati, Puri, Innoxii, & Deo dilecti, hæredes Dei, & cohæredes Christi; itaut retardari non possent ab ingressu Cœli, si illico morerentur. Gratia autem, quæ confertur in Baptismo pueris, æqualis est in omnibus ipsis: eo quia nequit diversitas haberi neque ex parte Sacramenti, neque ex parte puerorum suscipientium. In adultis verò inæqualis est pro inæqualitate accedentium ad baptismum suscipiendum, cum largior gratia conferatur habenti majorem, dispositionem, minor vero habenti minorem: ut habet communis Sententia.

3 Remittit Baptismus ultra infusionem gratiæ totam pœnam debitam peccatis, non solùm æternam, sed etiam temporalem: est etiam Propositio de fide, ut apertè colligitur ex Concilio Florent. *Decreto de Armenis*: ubi statuitur, non injungendam esse satisfactionem baptizatis pro peccatis præteritis ante baptismum commissis; ergo evidens est, omnem pœnam remitti per ipsum: apertiùs constat ex Tridentino *sess. 5. can. 5. de Peccat. Origin.* ubi habetur: Quòd baptizati sint hæredes Dei, & cohæredes Christi, itaut nihil prorsus eos ab ingressu Cœli remoretur; ergo nulla remanet solvenda pœna, quæ non fuerit per Baptismum remissa, aliàs remorarentur ab ingressu Cœli. Et idem Tridentinum *sess. 6. cap.* 14. agens de lapsis post baptismum, & eorum reparatione docet ex Sacris Litteris, imponendam satisfactionem non pro pœna æterna, sed temporali, quæ ut Sacræ Litteræ docent, non tota semper, ut in baptismo fit, dimittitur illis; ergo est fide sanctum, totam remitti in Baptismo, & æternam, & temporalem. Hinc fit, quòd baptizatus sine obice, etiam si adultus sit, & etiam si innumera priùs commiserit peccata actualia, si statim moreretur, statim Cœlum ingredi deberet. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 69. art.* 7. quem Theologi sequuntur.

4 Advertendum hìc: non etiam remitti per baptismum pœnalitates, ex peccato originali consequentes, quæ sunt defectus quidam post Adæ peccatum ab hominibus contracti: sic sunt concupiscentia, seu fomes, & rebellio carnis contra spiritum, infirmitates, & Mors. Hæc enim manent in baptizatis hanc vitam degentibus, ut experientia docet; & ipsa Tridentina Synodus fatetur: ratio est, quia nec peccata sunt, nec pœnæ propriæ peccatorum; nec nocere possunt, nisi consentientibus; imò viriliter per Jesu Christi gratiam certantibus sunt ad præmium, & coronam. Adde, quòd etiam in statu puræ naturæ fuissent hæ pœnalitates, adeoque propria pœna peccati esse non poterunt, nec peccatum. Quod si Apostolus concupiscentiam peccatum appellat aliquando, hoc intelligit, non quia verè, & propriè peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat, ut habet Tridentinum *sess. 5. Decreto de Peccat. Origin. can.* 5.

5 Imprimit denique Baptismus Characterem, ob quem redditur incapax baptizatus iterum suscipiendi baptismum; adeoque baptismus irreiterabilis est, etiamsi ab infideli collatus fuerit, dummodo legitimè ministraverit; & etiam si suscipiens cum obice peccati receperit: nam licèt impediat infusionem gratiæ, non impedit tamen impressionem characteris, qui non habet contrarium. Sic constat ex Florentino *in Instructione ad Armenos*, & ex Tridentino *sess. 7. can. 9.* ac ex Symbolo Niceno, *Unum Baptisma in remissionem peccatorum*: ratio autem est, quia sicuti nemo potest bis nasci, ita nec poterit bis per baptismum renasci. Quòd si habitus fuit obex in susceptione baptismi, tunc renascitur baptizatus, cum primò tollitur obex, & gratia advenit juxta superiùs explicata.

6 Petes 1. an præter hos tres effectus alios conferat baptismus? Resp. conferre aliquos effectus secundarios, ut sunt ablatio irregularitatis ex delicto, & aliquando sani-

ſanitas corporis, ut accidit Conſtantino mundato à lepra, & ſimiles. Verùm hi effectus non ſunt adnexi baptiſmo ex Divina Inſtitutione, & promiſſione; ſed ex Divina Liberalitate, quæ concedit ob ſuos fines has miraculoſas Sanitates; vel ex Ordinatione Eccleſiæ auferentis irregularitatem ex delicto, ſeu potiùs declarantis, delicta ante baptiſmum commiſſa non inducere irregularitatem, quia non fuere à Subditis Eccleſiæ.

7 Petes 2. an Baptiſmus liberet à ſervitute corporis, Reſp. negativè; remanet ſiquidem baptizatus in ea conditione corporali, in qua reperitur, nec amittit conditionem ſervilem, ſi in ea baptizatus eſt: ratio eſt, quia nullum jus habetur, ſtatuens hominem per baptiſmum libertatem corporis acquirere. Nec ſufficiens ratio eſt ad hanc libertatem comprobandam, quòd liber remaneat à ſervitute dœmonis; non enim connexionem habent ad invicem, imò magis expedit aliquando, ut baptizatus ſervet ſe in libertate acquiſita à ſervitute dæmonis, ut ſit ſervus corpore. Quòd ſi alicubi receptum ſit ex conſuetudine, ut ſervi per baptiſmum liberi fiant corpore; ſervandum erit, utpote privilegium cedens in favorem Fidei: ſic rectè docet Bonacina *de Bapt. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 7. numer. 17.*

CAPUT VIII.

An Baptiſmus aliquando repetendus? & de Cæremoniis in Baptiſmo Solemni ſervatis.

1 *Reiterari poteſt Baptiſmus ſub conditione, quando extat prudens dubium, an rite collatus ſit.*
2 *Dubium prudens Baptiſmi poteſt eſſe Juris, vel Facti.*
3 *In prudenti dubio ſive negativo, ſive poſitivo; ſive Juris, ſive Facti ſub conditione repetendus erit Baptiſmus.*
4 *Quomodo dignoſcendum, quòd dubium ortum ſit prudens, & rationabile?*
5 *Baptiſmus Domi collatus ex neceſſitate non erit repetendus, ſi poſt diligens examen Parochi compertum ſit fuiſſe ritè collatum.*
6 *Nec repetendus erit pueris natis à parentibus chriſtianis, & inter chriſtianos per plures annos educatis.*
7 *An pueri expoſiti iterum baptizandi ſint?*
8 *An ſit obligatio procurandi repetitionem baptiſmi, quoties rationabiliter dubitatur de ejus valore?*
9 *Quomodo facienda repetitio baptiſmi?*
10 *Cæremoniæ in ſolemni collatione baptiſmi ſervandæ partim antecedunt, partim ſubſequuntur.*
11 *An abſque peccato omitti poſſint hæ Sacræ Cæremoniæ, ſi puer validè Domi baptizatus fuerit? Et an reiterandæ, ſi Baptiſmus Solemnis invalidè miniſtratus fuerit?*

1 QUAMVIS baptiſmus unus ſit reſpectu ejuſdem ſubjecti, itaut nec reiterari, aut multiplicari poſſit in eodem ſubjecto juxta ſuperiùs dicta; nihilominus huic Unitati, & irreiterabilitati baptiſmi non obſtat repetitio ejuſdem ſub conditione, quando extat prudens dubium, an validè collatus fuerit: ut habetur *in Cap. Solemnitates 1. diſt. 1. de Conſecr.* talis ſiquidem trepidatio non facit iterationem, quoniam non monſtratur, eſſe iteratum quod neſcitur factum. Et clariùs hoc idem reperitur *in Cap. Veniens, de Presbyt. non baptiz.* illis verbis; Non intelligitur eſſe iteratum, quod ambigitur eſſe factum. Non ſufficit tamen ad baptiſmum ſub conditione iterandum quodcumque dubium, ut ſi eſſet leve, vel levis ſcrupulus; ſic enim illicitè repeteretur, etiam ſub conditione, cum potiùs eſſet quædam Sacramenti irriſio, & gravis irreverentia, quàm major ſecuritas validitatis illius. Dubium ergo reddens licitam baptiſmi repetitionem debet eſſe prudens, & rationabile, ideſt ex juſta, ac rationabili cauſa ortum, & rationi conveniens, ac dignum Viro prudente; ut habent Suarez *diſp. 22. ſect. 2.* Vaſquez *diſp. 146. cap. 4. num. 20.* Coninch *quæſt. 66. art. 9. dub. 1. numer. 91.* Valentia *tom. 4. diſp. 4. quæſt. 1. pun. 4.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 2. cap. 5. numer. 3.* Bonacina *de Sacram. in gener. diſp. 1. quæſt. 2. pun. 1. numer. 36.* & Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. pun. 13. numer. 3.*

Jam verò Dubium prudens baptiſmi duplex eſſe poteſt, Juris videlicet, & Facti. Tunc contingit dubium Juris, quando conſtat baptiſmum fuiſſe collatum, dubitatur tamen de Forma, aut materia, vel parte, in qua facta ſit ablutio, an ſint ſufficientes ad validitatem baptiſmi, cum controverſia habeatur inter Doctores. Dubium verò Facti tunc habetur, cum dubitatur, an baptiſmus collatus fuerit; ſive dubium ſit negativum, quia non habentur rationes pro collatione baptiſmi, neque pro non collatione, ſed omnino ignoratur, an collatus fuerit; ſive dubium ſit poſitivum, quia habentur rationes probabiles pro utraque parte. 2

In utroque prudenti dubio negativo, & poſitivo, ſive Juris, ſive Facti ſub conditione repetendus erit baptiſmus; ratio eſt, quia ſic exigit indigentia proximi in re maximè neceſſaria, ut conſulatur ejus ſaluti æternæ; aliunde juxta, ac rationabili cauſa exiſtente per repetitionem non læditur reverentia Sacramento debita; ergo in prudenti dubio ſive Juris ſive Facti repetendus erit ſub conditione baptiſmus. Et ſic ſtatuitur in Concilio Carthag. V. *cap. 6. & in Cap. Quibus, de Baptiſ.* Et quamvis loquantur de dubio Facti, ob paritatem rationis utrobique militantis rectè extenditur etiam ad dubium Juris. Sic Div. Thomas *3. par. quæſt. 66. art. 9. ad 4.* quem ſequuntur Suarez, Vaſquez, Coninch, Valentia, Nugnus, Sà, relati à Bonacina *de Sacram. in gen. diſp. 1. quæſt. 2. pun. 1. num. 36.* & à Caſtropalao *de Bapt. diſp. unic. pun. 13. nu. 4.* 3

Sed quomodo dignoſcendum, dubium ortum eſſe prudens, & rationabile; ad hoc ut reddat licitam baptiſmi repetitionem? Reſp. in dubio Juris hanc tradi regulam: ſi opinio negans validitatem baptiſmi collati in tali parte corporis humani, aut cum tali materia, vel forma probabilis ſit ratione intrinſeca, vel authoritate Doctorum; tunc ſtante tali probabilitate prudenter repetitur baptiſmus ad periculum ſalutis æternæ proximi tollendum. Si verò opinio denegans non habeat probabilitatem, ut ſi doceret, baptiſmum in aqua marina, vel in aqua calida non eſſe validum; tunc illicitè repeteretur baptiſmus, quia abſque prudenti dubio, & rationabili cauſa repetitio fieret. In dubio verò Facti, an videlicet baptiſmus collatus fuerit, non poteſt certa regula taxari; ſed judicio prudentum virorum ſtandum erit, qui expendentes circumſtantias, & conjecturas judicare poterunt de collatione, vel non collatione Baptiſmi. 4

Certum tamen eſt, non eſſe repetendum baptiſmum pueris domi baptizatis ſive à Parentibus, ſive ab obſtetricibus, aut aliis rudibus perſonis; ſi tamen poſt diligens examen factum à Parocho juxta Decretum Catechiſmi Romani 2. *par. cap. 2. §. 45.* repertum ſit, validè fuiſſe collatum; ſed tantùm ſupplendæ erunt in Eccleſia Solemnitates, & reliquæ Cæremoniæ: ut docent Suarez *diſp. 31. ſect. 6.* Sotus *in 4. diſt. 3. quæſt. unic. art. 9.* Reginaldus *lib. 26. nu. 54.* Coninch *quæſt. 66. art. 9. dub. unic. num. 94.* & alii. Secus verò dicendum, ſi repertum fuerit, non fuiſſe validè collatum; aut ſi petitionibus à Parocho factis non firmiter, & bene reſpondeant, ſed hæſitanter; tunc omnino repetendus erit baptiſmus. Sicuti etiam repetendus erit, ſi conſtet, obſtetrices eſſe magas, ſagas, veneficas, maleficas: quia tunc prudenter præſumitur de earum mala miniſtratione; & ſemper in dubiis judicandum eſt in favorem parvuli, ne verò baptiſmo careat, & periclitetur ejus ſalus æterna. Sic Layman *lib. 5. Summ. tract. 2. cap. 5. in fine*, Coninch *l. c.* & Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. pun. 13. num. 7.* 5

Certum inſuper eſt, non eſſe repetendum baptiſmum pueris natis à parentibus Chriſtianis, & inter Chriſtianos educatis per plures annos; quia ſemper prudenter præſumitur baptizatos fuiſſe, niſi poſitivè conſtet, & graviſſimæ habeantur conjecturæ, & indicia, non fuiſſe baptizatum, ut definitum fuit ab Innocentio III. *in Cap. Veniens, de Presbyt. non baptiz.* & ſuſtinent Navarrus *cap. 27. n. 246.* Suarez *diſp. 31. ſect. 6.* Reginaldus *lib. 23. nu. 12.* Valentia *tom. 4. diſp. 4. quæſt. 1. pun. 4.* Coninch *l. c.* Caſtropalaus *l. c.* & Bonacina *de Sacram. in gen. diſp. 1. quæſt. 2. pun. 1. numer. 38.* Si tamen pueri nati ſint inter infideles, & ab infidelibus arrepti, ibique nutriti; & dubium inſurgit, an ante baptiſmum, vel poſt arrepti fuerint, ſi poſitivè non conſtet, baptizatos fuiſſe, præſumi rationabiliter debet, non fuiſſe Baptizatos, adeoque ſub conditione iterandus baptiſmus. Sic deciſum

sum fuit à Gregorio III, ut refertur *in Cap. Parvulos, de Consecr. dist. 4.* & in Concilio Cartag. V. *cap. 6.* ut docent Suarez, Vasquez, Coninch, Layman, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bapt. disp. unic. pun. 13. num. 8.* qui advertit, unicum testem omni exceptione majorem sufficientem esse ad moralem certitudinem baptismi collati: quapropter si talis testetur, baptismum collatum fuisse, & ejus testimonium contrariis indiciis, & conjecturis infirmari non possit; non poterit baptismus reperi, etiam sub conditione, quia moralem certitudinem fundat de eo collato, Sic etiam sentit Bonacina *de Sacram. in gen. disp. 1. quæst. 2. pun. 1. num. 40.* referens Suarez, Coninch, Toletum, Graffium, & alios.

7 Controversia major est de pueris expositis, an iterum baptizandi sint? Pro qua dirimenda, certum est, si inter Catholicos, & fideles reperiantur cum testimonio baptismi in aliqua schedula expresso, etiam si non fuerit subscripta ab aliquo; non esse repetendum baptismum sub conditione: ratio est, quia schedula illa inter Catholicos fundat moralem certitudinem baptismi collati, cum non sit præsumendum inter fideles velle innocentes illos Sacramento baptismi privare per falsum testimonium. Secus tamen dicendum, si essent expositi inter infideles, vel rationabile motivum haberetur censendi, fuisse à paganis, vel hæreticis expositos; cum de ipsis rationabiliter præsumi possit, non baptizasse ritu catholico, adeoque sub conditione repetendus baptismus. Quòd si expositi absque ullo testimonio reperiantur sive inter fideles, sive infideles; baptizandi sub conditione erunt; eo quia prudenter præsumuntur non baptizati, Sic Sotus *in 4. quæst. 3. dist. unic. art. 9.* Vasquez *disp. 146. cap. 4, nu. 26.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 2. cap. 5.* Bonac. *de Sacram. in gen. disp. 1. quæst. 2. pun. 1. num. 40.* & Castropalaus *de Bapt. disp. unic. pun. 13. numer. 6.*

8 Petes: an sit obligatio procurandi repetitionem baptismi, quoties prudenter, & rationabiliter dubitatur de ejus validitate? Resp. affirmativè: quapropter Parentes prudenter dubitantes de baptismo suorum filiorum, sicuti Tutores de Baptismo pupillorum; insuper Parochi, & Ministri dubitantes probabiliter de materia, & forma, quibus baptismum contulerunt; tenentur procurare baptismi repetitionem. Tenentur quoque ad eamdem procurandam adulti de suo baptismo prudenter, & probabiliter dubitantes: nec Parochi, aut alii, ad quos spectat; denegare possunt repetitionem baptismi cognita probabilitate, & rationabilitate dubii: ratio est, quia urget præceptum Charitatis succurrendi proximo, vel sibi in gravissima necessitate constituto, præcipuè quando commodè fieri potest, & absque injuria Sacramenti, cum nulla irrogari possit, supposita justa causa, & probabilitate dubii. Sic Castropalaus alios referens *loc. cit. num. 10.*

9 Adnoto hìc, in repetitione baptismi, quando facienda est, quamvis præscribatur *in Cap. de quibus 2. de Bapt.* sub hac conditione repetendum esse: Si baptizatus es, non te baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris &c. nihilominus non peccat Minister, si relicta prima parte tantùm dicat: *Si non es baptizatus, ego te baptizo &c.* eo quia per hæc tantùm verba satis declarat, nolle eum baptizare, si baptizatus existat. Addunt alii Doctores cum Abbate, Suarez, Coninch, Vasquez, & Layman penes eumdem Castropalaum *l. c. num. 12.* si baptismus secretò repetendus sit, mente concipiendam esse talem conditionem, quamvis magis expediat verbis proferre: cum semper quantum fieri possit, vitandum sit scandalum in repetitione conditionata baptismi. Imò si justa occasio repetendi sit privata, & secreta, non verò publica; repetendus erit in Ecclesia foribus clausis, solùm præsentibus patrino, & parentibus, vel tutoribus, quibus aperienda erit causa, cur repetatur; & tunc conditio apponenda erit expresse. Sic Laymam *lib. 5. Summ. tract. 2. cap. 5. in fine* referens Zambranum, & Chapeavillam.

10 Cæremoniæ, & Ritus in solemni baptismo plures sunt, partim illum antecedentes, partim comitantes, & partim subsequentes. Antiquitùs in Ecclesia longè plures erant, quarum aliquæ nunc non observantur; quæ tamen observandæ sunt, satis accuratè præscribuntur à Rituali Romano de administratione baptismi. Et conveniens ad ornatum, & splendorem talis Sacramenti hos ritus, & cæremonias præscribere plures, quàm in aliis Sacramentis administrandis, tum quia janua est cæterorum, tum quia speciales operatur effectus, qui per Ritus illos significari debent; tum quia utpote constans ex vulgari, & pervia materia, ne esset rudioribus contemptui; conveniens fuit his cæremoniis exornari. Vide D. Thomam hos ritus explicantem *3. par. quæst. 71. art. 2. & 3.* Bellarminum *lib. de Bapt. cap. 24. & 25.* & alios Doctores passim.

Sed petes: an absque peccato omitti possint hæ cæ- 11
remoniæ, si puer validè Domi baptizatus fuerit? Resp. absque gravi peccato non posse omitti, adeoque obligantur sub gravi parentes, vel tutores, aut si adultus sit, ipse baptizatus ad cæremonias, & ritus adhibendos: ratio est, quia licèt hi ritus sint accidentales, nec de essentia baptismi; nihilominus eo quia præcipiuntur ab Ecclesia, & eo quia valde conferunt ad dissolvendas dœmonis insidias, ejusque tentationes superandas, & ad magis conservandam fidem, & gratiam acceptam; ideo grave peccatum erit illas omittere, excepta aliqua cæremonia ob parvitatem materiæ. Sic Richardus *in 4. dist. 6. art. 6. quæst. 1.* Victoria *de Bapt. n. 38.* Sà *verb. bapt. num. 5.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 2. cap. 8. nu. 10.* Bonacina *de bapt. disp. 2. quæst. 2. pun. 7 n. 18.* & Castropalaus *de bapt. disp. unic. pun. 12. num. 21.* Hinc infertur: baptizatum domi validè urgente necessitate deferendum postea esse ad Ecclesiam, ut suppleantur à Parocho solemnitates, & cæremoniæ requisitæ à Rituali Romano; ut completè perficiatur Sacramentum non solùm quoad substantialia, verùm etiam quoad accidentalia: ut constat ex Tridentino *sess. 7.* & ex praxi Ecclesiæ, ac docent D. Thomas *quæst. 66. art. 3.* Suarez, Sà, Victoria, & Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. n. 21.* Refert tamen Layman *l. c.* omitti has cæremonias in Germania cum Adultis ad fidem catholicam conversis, qui olim ab hæreticis validè baptizati fuere, ne detur ansa hæreticis judicandi, Ecclesiam Romanam ut minùs validum reputare eorum baptismum.

Sed quid dicendùm: si baptismus solemnis invalidè ministratus fuerit, repetendæ ne erunt cæremoniæ ad ministrationem baptismi? Resp. quamvis Henriquez *lib. 3. cap. 2. de Confirmat. numer. 1.* Suarez *disp. 31. sect. 6.* Coninch *quæst. 66. art. 9. dub. 1. num. 99.* & Bonacina *de bapt. disp. 2. quæst. 2. pun. 7. num. 22.* satis probabiliter putent, non iterandas esse cæremonias, sed sufficere, si iterentur substantialia Sacramentum constituentia; tum quia non sunt necessariæ, ut patet in baptismo ob necessitatem ministrato; tum quia benedictiones nuptiales iterari non solent, si factæ fuerint in Matrimonio invalido, quando validatur; tum denique quia *in Cap. 1. de Sacram. non iterand.* habetur: In Sacramentis imprimentibus characterem non esse iterationem faciendam, sed cautè supplendum defectum. Nihilominus magis probabile puto cum Soto, Paludano apud Henriquez *lib. 2. cap. 15. n. 4.* D. Antonino, Bartholomæo ab Angelo, Reginaldo, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bapt. disp. unic. pun. 12. num. 24.* repetendas esse: ratio est, quia hi ritus, & cæremoniæ præscripti sunt ab Ecclesia, & imperati ad solemnitatem Baptismi, qui extra casum necessitatis sic semper administrandus est, spectant enim ad ejus cultum, & ornatum; ergo si semel repetitur baptismus, utpote nullus in substantia, repetenda erunt accidentia, seu cæremoniæ illum comitantes, & ornantes. Confirmatur: cæremoniæ antecedentes nullæ fuere supposita invaliditate baptismi; ergo adveniente baptismo valido repetendæ erunt, ne detur baptismus sine solemnitatibus, quæ commodè adhiberi possunt. Nec illæ possunt facere moraliter unum cum baptismo sequenti, cum potiùs præcedere debeat principale, & consequi accessorium, seu cæremoniæ, quàm vice versa. Non nego tamen, quòd in hoc servandæ sint consuetudines Ecclesiarum, & ne scandalum sequatur. Rationes in contrarium adductæ non obstant: quia licèt cæremoniæ non sint necessariæ ad validitatem baptismi, sunt tamen necessariæ ad ejus cultum, & ornatum, adeoque non sunt accessoria utcumque, aliàs nec adhiberi deberent in baptismo valido domi collato, cessante postea periculo. Secus dicendum de benedictionibus nuptialibus, quæ non sunt institutæ ad ornandum Matrimonium, dum contrahitur, imò supponunt illud jam contractum. Textus allatus *de Sacram. non iterand.* loquitur de non facienda iteratione eorum, quæ ritè facta sunt; non verò eorum quæ ritè facta non fuere: sed supposita invali-

validitate Sacramenti non ritè factæ fuere cæremoniæ, utpote accessorium non supponens suum principale; ergo ad iterationem principalis & ipsæ iterari debent.

CAPUT IX.

De Patrinis in Baptismo requisitis.

1 *Ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine in baptismo solemni requiritur Patrinus, qui Puerum è Sacro fonte levet.*
2 *Habetur obligatio sub gravi adhibendi Patrinum in Baptismo solemni.*
3 *Patrinus obligatus est sub gravi docere puerum in fide, & doctrina Christiana.*
4 *Quænam requirantur, ut quis validè Patrinus esse possit?*
5 *Excluduntur variæ Personæ à munere Patrini.*
6 *An deficiente catholico adhiberi possit hæreticus ad munus Patrini?*
7 *An possit esse Catholicus Patrinus in baptismo ritu hæretico ministrato?*
8 *An Patrinus debeat esse unus, an verò possint esse plures?*

1 EX antiquissima Ecclesiæ consuetudine statutum est, in baptismo solemni, præter Ministrum baptizantem adhibendam esse aliam Personam, quæ infantem è sacro fonte levet, & in sui curam suscipiat: ut constat ex D. Dionysio *cap. 2. de Ecclesiast. Hierar.* Dicitur autem Patrinus, quia est veluti pater spiritualis: cum ejus officium sit instruere baptizatum in rebus Fidei, & Doctrina Christiana. Dicitur quoque Compater, quia simul cum baptizante est pater spiritualis pueri baptizati, illumque in fide generat: ut habet Hyginus Papa relatus *in Cap. In Catechismo, de Consecr. dist.* 4. Aliis etiam nominibus appellari consuevit Patrinus, à Sanctis Patribus, & Doctoribus: nam Div. Dionysius appellavit Fidejussorem, Tertul. Sponsorem; quia levando puerum è Sacro fonte pro illo fidejubet, & spondet D. August. Fidei Doctorem, & susceptorem; quia baptizatum suscipit erudiendum, & docendum in Fide, D. Thomas denique cum Scholasticis nominat Pædagogum, quia puerum docere, & instruere debet in rebus Fidei, ejusque vestigia in rectam viam dirigere.

2 Hinc fit 1. adesse obligationem sub gravi adhibendi Patrinum in baptismo solemni: ratio est, quia ut ait D. Thomas 3. *par. quæst. 67. art. 7.* sicuti infans recenter natus indiget nutrice, & pedagogo; sic etiam indiget spiritualiter natus, qui vices nutricis, & pædagogi suppleat in iis, quæ ad fidem, & christianam doctrinam spectant, & cum non possit solus Minister specialiter hoc munus obire; ideo de necesse alius designandus est, qui hanc obligationem specialiter in se suscipiat: quapropter Sancti Patres variis illis nominibus hanc obligationem exprimentibus Patrinum appellarunt. Hæc autem obligatio, ut habeatur Patrinus in baptismo solemni, qui puerum è sacro fonte levet; præcipuè urget Parochos, & Ministros baptismi, ut constat ex Tridentino *sess. 24. cap. 2. de Reform. Matrim.* qui nequeunt ad baptismum procedere, nisi diligenter inquirant, quinam sit patrinus à parentibus, aut tutoribus designatus.

3 Fit 2. Patrinum obligatum esse sub gravi culpa docere baptizatum in fide, & doctrina christiana: cum enim puerum è sacro fonte levat, hanc obligationem contrahit, & hoc onus sibi imponit, cui non satisfaciens graviter peccat, cum sit in materia gravi: ut constat *ex Cap. Vos autem omnia, de Consecr. dist.* 4. & ex Leone III. *in Concilio Moguntiaco cap.* 47. ubi dicitur: Præcipimus, ut unusquisque compater, vel proximi spirituales filios suos catholicos instruant; & docent Doctores cum D. Thoma *3. par. quæst. 67. art.* 8. Ab hac tamen obligatione gravi passim excusantur in Regionibus fidelium Patrini, cum prudenter præsumant sufficienter instruendos fore à Parentibus, Tutoribus, aut Parochis, vel Magistris. Quod minimè præsumendum esset in Regionibus infidelium; aut si Parentes infideles, aut hæresis labe infecti essent: ut docent D. Thomas, Coninch, Nugnus, Graffius, Suarez, Reginaldus, Henriquez, Sà, & alii penes Bonac. *de Bapt. disp. 2. qu. 2. pun. 5. n.* 18. & Castropal. *de Bapt. disp. unic. pun.* 11. §. 1. *n.* 2.

4 Ut quis validè Patrinus sit, sive aliunde vir, sive fœmina existat; debet 1. esse baptizatus; nam si baptizatus non sit, aptus minimè esse poterit ad instruendum in fide, quam ipse non habet: ut optimè statuitur in Concilio Moguntiensi *cap.* 47. prout refertur, *In Cap. In Baptismate, de Consecr. dist.* 4. 2. debet habere usum rationis, & esse sui compos: ratio est, quia secus non poterit spondere, & fidejubere pro baptizato; nec agnoscet munus, quod suscipit, nec obligationem, quam sibi imponit, & multò minus illi satisfacere. Sic habetur in Concilio Parisiensi I. *lib.* 1. *cap.* 54. his verbis: Hujsmodi Patrinos debere, & vim tanti Sacramenti, & quid pro aliis spoponderint intelligere. 3. debet esse designatus à Parentibus baptizandi, vel Tutoribus; quòd si isti non designaverint, designari debet à Parocho, ne Baptismus absque solemnitate Patrini ab Ecclesia requisita ministretur. Non nego tamen, quòd si aliquis nec designatus à Parentibus, nec Tutorribus, nec à Parocho sive ex ignorantia, sive ex malitia puerum è Sacro fonte suscipiat cum intentione exercendi munus Patrini; sit validè Patrinus. 4. debet esse Patrinus in Baptismo solemni, non verò in privato, nec in puris cæremoniis; quando ab Ecclesia supplentur; & debet per se, aut per procuratorem tangere, tenere, aut de manu baptizantis puerum è Sacro fonte suscipere. 5. debet suscipere formaliter, non materialiter tantùm puerum, hoc est, cum animo, & ea intentione, ut munus Susceptoris, & Patrini ab Ecclesia præscriptum exerceat, non verò ob alium finem sustinendi tantùm puerum, ne humi cadat. Sic ex Sanchez, & Pontio docet Castropalaus *de Bapt. disp. unic. pun.* 11. §. 2. *num.* 4.

Adnotandum hìc: non esse præscriptam ætatem ad munus Patrini obeundum, cum nullibi reperiatur; si ergo supradicta requisita habeat, poterit quis validè munus Patrini obire: ut docent Navarrus *lib.* 4. *Consil. consil.* 3. Henriquez *in Summ. lib.* 12. *cap.* 11. *n.* 2. Sanchez *lib.* 7. *de Matr. disp.* 61. *n.* 3. Pontius *lib.* 7. *de Matr. cap.* 37. *n.* 5. & Layman *lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 9. *n.* 2. Nec ab hoc munere Susceptoris excludi debet fœmina, & quamvis indecens sit, fœminam è Sacro fonte adultum virum suscipere; nihilominus de hoc non habetur specialis prohibitio: ut constat *ex Cap. Vos ante, & Cap. Non plures, de Consecr. dist.* 4. & docent Pontius *l. c. num.* 3. & Castropalaus *de Bapt. loc. cit. num.* 3. referens Suarez.

5 Excluduntur tamen 1. à munere Susceptoris, & Patrini Monachi, quibus districtè prohibetur hoc munus exercere *in cap. Non licet, & cap. Monachi, de consecr. dist.* 4. sub quo nomine Monachi an veniant cæteri Regulares, controvertitur inter Doctores. Conveniunt tamen, quòd si Monachus, vel alius Religiosus sive ex ignorantia, sive ex malitia hoc munus Susceptoris validè exerceat, & sit verus Patrinus; quia in citatis Capitibus non irritatur factum; ut docent Sanchez alios referens *lib.* 7. *de Matr. disp.* 60. *num.* 21. Rebellus, Reginaldus Possevinus, Barbosa, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Matrim. quæst. 3. punct.* 5. §. 2. *num.* 23. & Castropalaus *de Bapt. disput. unic. punct.* 11. §. 1. *numer.* 5. excluduntur 2 Parentes respectu suorum filiorum, ne cognationem spiritualem contrahant. 3. excluduntur Pœnitentes publici, & infames moribus, ut habetur ex Concilio Parisiensi I. *lib.* 1. *cap.* 54. Si tamen tale munus exercuerint, validè sunt Patrini; quia licèt prohibeatur, non irritatur tamen factum: ut ex Barbosa, & Layman docet Castropalaus *loc. cit. num.* 6. Excluduntur 4. Apostatæ, & hæretici: eo quia Ecclesia non potest cum securitate illis fidere instructionem baptizati, utpotè à vera fide aberrantibus: ut docent Suarez *quæst.* 67. *art.* 7. *in comment.* Coninch *quæst.* 67. *art.* 7. Barbosa *de potest. Episc.* 2. *par. allegat.* 30. *numer.* 35. & alii. Quamvis si designentur ad puerum suscipiendum è sacro fonte, & de facto illum suscipiant; sint validè Patrini: ut ex communi sententia tradit Sanchez *lib.* 7. *Matrim. disput.* 60. *numer.* 2. Reginaldus *lib.* 31. *numer.* 157. Bonacina *de Matrim. quæst. 3. punct.* 5. §. 2. *numer.* 22. & Castropalaus *de Bapt. disp. unic. punct.* 11. §. 1. *num.* 7.

6 Petes: an deficiente Catholico possit adhiberi hæreticus ad munus Patrini exercendum in baptismo solemni? Resp. per se loquendo non posse licitè adhiberi hæreticum: quia potiùs expediret, baptismum solemnem conferre absque Patrino, quàm illum adhibere, sed hæreticum: nam dum Ecclesia Patrinum requirit, aptum, & idoneum requirit, non verò ineptum. Non improbo tamen praxim in Germania, quam refert Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 2. *capit.* 9. *quæst.* 3. quòd Ministri Catholici permittant in Baptismo

ptiſmò Patrinum hæreticum à Parentibus hæreticis deſignatum, qui filium ritu Catholico baptizandum offerunt: dummodo Parentes, & Patrinum moneant de puero inſtruendo in Catholica fide, & in baptiſmo ſuſcepto ſecundum obligationem, quam contrahunt: ratio permiſſionis eſſe poteſt timor probabilis, nec ob excluſionem Patrini puerum deferant baptizandum ritu hæretico, vel ne grave damnum ſubeant Parentes pueri. Sic ex Navarro, & Azorio docet Caſtrop. *l. c. n. 9.*

7 Petes inſuper: an poſſit Catholicus eſſe Patrinus in baptiſmo ritu hæretico miniſtrando? Reſp. per ſe loquendo non poſſe licitè: ratio eſt, quia & aſſentiri videretur miniſterio illi hæreticali, & fidem præſtaret inſtruendi puerum juxta intentionem miniſtri hæretici, quæ nequeunt eſſe licita: ut docent Navarrus *lib. 2. Concil. conſil. 1. n. 67.* Azor. *1. par. lib. 8. cap. 11. quæſt. 9.* & alii. Poſſet tamen aliquando, licitum eſſe in Germania, ſi ob excluſionem talis muneris grave damnum Catholico immineret, vel ejus familiæ, cum proteſtatione tamen facienda non approbandi ritum illum hæreticalem, nec ſpondendi inſtructionem juxta illum, ſed juxta morem Eccleſiæ Romanæ: quia ſic non cooperaretur miniſtrationi hæreticali, ſed illam tantùm permitteret ſtante gravi nocumento, quod probabiliter timeret & ſic impediret, ne hæreticus admitteretur Patrinus. Sic Layman *lib. 5. Summ. tract. 2. cap. 9. queſt. 2. n. 6.* & Caſtropalaus *de Baptiſ. diſp. unic. pun. 11. §. 1. n. 10.*

8 Supereſt hic inquirendum: an unicus tantùm Patrinus debeat eſſe in Baptiſmo, an verò plures? Quamvis antiquitùs in Eccleſia ſtatutum fuerit, unum tantùm debere eſſe ſuſceptorem, & Patrinum in baptiſmo: ut clarè patet *ex Cap. In Catechiſmo, & Cap. Non plures de Conſecr. diſt. 4.* & ex Concilio Metenſi *can. 3.* Nihilominus plures poſtea admiſſi fuere, ut colligitur *ex Cap. Quamvis de Cognat. Spirit. in 6.* Jure tamen novo Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 2. de Reform. matrim.* ſtatutum fuit juxta jus antiquum, unum debere eſſe Patrinum, ſive Vir, ſive Fœmina fuerit; & ad ſummum duos admittendos, qui puerum è ſacro fonte ſuſcipiant, Virum, & Fœminam. Et diſtrictè præcipit Parocho ſub pœna infligenda ab Ordinario, ne adminiſtrandum baptiſmum accedat, niſi priùs diligenter ſciſcitetur ab iis, ad quos ſpectat Patrinorum deſignatio, quem elegerint. Quòd ſi alii ultra deſignatos tetigerint baptizatum, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahunt. Hæc habentur ex Tridentino *l. c.*

Hinc infertur 1. graviter peccare Parentes, aut eos, ad quos deſignatio ſpectat; ſi plures Viros, aut plures fœminas deſignaverint in Patrinos; ſicuti etiam graviter peccabunt Parochi, ſi plures illos Patrinos admiſerint: ratio eſt, quia Tridentinum renovat hanc antiquam prohibitionem graviori præcepto, & ſub pœnis; adeoque in re gravi offenderetur Concilium, eſto antiquitùs ſolam culpam venialem incurrerint contravenientes. Sic Coninch, Barboſa, Pontius, & alii quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Bapt. diſp. unic. pun. 11. §. 2. n. 1.* Quamvis ſolam culpam venialem agnoſcant Sanchez, & Ludovicus Lopez ab eodem Caſtropalao relati.

Infertur 2. nec Epiſcopum, nec Parochum poſſe in hoc diſpenſare abſque gravi culpa: & ſi aliquando Epiſcopus in Lege Conciliari, & Pontificia diſpenſare poſſit; & urgentiſſima tamen cauſa id præſtare poterit, quæ numquam aſſignabilis eſt in caſu noſtro, cum potiùs expediat ſemper, Patrinum eſſe unum, quàm plures: ut docent Sanch *lib. 7. de matr. diſp. 57. n. 7.* Rebellus *de oblig. Juſt. 2. par. in append. ad lib. 4. n. 89.* Barboſa cum aliis *2. part. de poteſt. epiſc. allegat. 30. n. 41.* & Caſtropalaus *l. c. n. 2.*

Infertur 3. non poſſe Parochum validè mutare Patrinum ritè deſignatum à Parentibus: eo quia Tridentinum parentibus dat deſignationem patrini, non autem parocho, adeoque violaret Jus parentum: quamvis in defectu parentum, aut Tutorum poſſit Parochus deſignare. Vide Dianam de hac re pertractantem *part. 6. tract. 7. Reſol. 50.*

Plura, quæ ad patrinos ſpectant ratione Cognationis ſpiritualis; tradentur in Sacramento Matrimonii, cum de Impedimentis matrimonium dirimentibus.

CAPUT X.

De Baptiſmo Sanguinis, ſeu Martyrio.

1 *Cur martyrium dicatur Baptiſmus Sanguinis? Et quid ſit?*
2 *An dicendus ſit martyr, qui occiditur ob aliquod bonum opus factum?*
3 *Ad quem actum Virtutis ſpectet martyrium?*
4 *Habet ex ſpeciali Privilegio Dei vim juſtificandi parvulos à peccato Originali.*
5 *Quo tempore Martyrium parvulos juſtificare poſſit?*
6 *Non ſolùm Parvulos, ſed etiam Adultos juſtificare poteſt à culpa Originali, & à peccatis actualibus conferendo gratiam.*
7 *Ut Adultus martyrii effectum conſequatur, requiritur ut voluntatem habeat martyrium ſuſcipiendi?*
8 *Requiritur inſuper, ut ſi baptizatus non ſit; baptizetur, ſi commodè poſſit.*
9 *An ſi per oblivionem non eliciat actum Attritionis peccati commiſſi Martyr, conſequatur effectum Martyrii?*
10 *Requiritur quoque, ut habeat motivum honeſtum, & ſupernaturale.*
11 *Requiritur denique, ut Tyrannus paſſiones, & cruciatus martyrii infligat in odium Chriſti, aut contemptum Religionis, Fidei, aut veræ Virtutis.*
12 *Quoſnam effectus martyrium præſtet?*
13 *An gratiam conferat ex opere operato?*
14 *An habeatur Præceptum ſubeundi martyrium.*
15 *An irritantes Tyrannos, aut Barbaros ad martyrium inferendum, quod patienter pro Chriſto ſuſcipiunt; illicitè operentur, & peccent?*

MARTYRIUM dici ſolet Baptiſmus Sanguinis, quia tam in Parvulis, quàm in Adultis baptiſmi vices gerit per remiſſionem peccatorum. Dicitur autem martyrium à voce græca, à qua ſuam originem ducit, & idem latinè ſonat, ac Teſtimonium, ſicuti martyr idem ſonat, ac Teſtis, in quantum martyr per martyrium teſtatur Veritatem Chriſtianæ Religionis, ac Fidei juxta illud Chriſti Domini *Matth. 6. Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in Cœlis eſt.* 1

Definiri ſolet martyrium ſic acceptum: Paſſio, ſeu lethalis cruciatus pro Chriſti Fide ſuſceptus, aut pro vera Virtute. Quapropter ad martyrium requiritur 1. ut cruciatus, ſeu vulnus à martyre ſuſceptum ex ſe ſit ſufficiens ad inferendam mortem, eſto per miraculum non inferat: quòd ſi ex ſe non ſit ſufficiens ad mortem inferendam, non conſtituet verum martyrem. Requiritur 2. ut ſuſcipiatur pro Chriſti Fide, aut vera Virtute: eo quia motivum martyrii debet eſſe honeſtum, & ſupernaturale, eſt enim martyrium actus Virtutis, quo acceptatur paſſio illa, & cruciatus pro Chriſto ſive explicitè, ſive implicitè: & ſic non eſt dicendus martyr, qui paſſiones, & cruciatus acceptaret propter ambitionem, vel ad demonſtrandam naturalem animi fortitudinem; cum motivum vel non ſit honeſtum, vel non ſit ſupernaturale: non enim acceptatur pro Chriſti Fide, vel vera Virtute. Sic D. Thomas *2. 2. quæſt. 124. art. 5.* Suarez *diſp. 29. tom. 3. ſect. 1. & 2.* Henriquez *libr. 1. capit. 37. numer. 2.* Leſſius *libr. 3. capit. 1. dub. 3.* & alii.

Petes 1 an qui occiditur propter bonum opus jam 2
factum, dicendus ſit martyr? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia mortem ſuſtinet ob veram Virtutem, ad quam opus patratum ſpectat; & ſupponimus non retractatum animum, quod tale opus exercuerit; imò paratum illum habeat potiùs ad mortem obeundam, quàm opus à ſe exercitum in Virtutis obſequium retractare, aut improbare: ut de præcurſore Baptiſta ſtatuit Eccleſia, occiſo in Teſtimonium veræ Virtutis ob reprehenſionem Herodi factam de adulterio. Sic Bonacina *de Bapt. diſp. 2. quæſt. 1. pun. 1. num. 2.*

8 Petes 2. ad quem actum Virtutis spectet martyrium? Resp. ex se esse actum Fortitudinis, & patientiæ, à quibus elicitur; quamvis imperetur ab aliis Virtutibus, ob quarum conservationem passiones, & cruciatus sustinentur, & acceptantur. Imperari igitur poterit à Religione, à Fide, à Veracitate, in quarum observantiam martyrium sustinetur: & præcipuè imperari poterit à charitate, cum sit magna dilectio Dei, & proximi propter Deum juxta illud: Majorem charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vide D. Thom. 2. 2. *quæst.* 124. *art.* 2. *ad* 3. Lessium *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 3. & Henriquez *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 1.

Adnoto hic; martyrium non esse sacramentum, eo quia non habet specialiter gratiam sanctificantem significare ex Institutione Divina: non enim est signum à Deo assumptum ad illam significandam, esto illa conferat etiam ex opere operato, ut communior sententia docet & alibi notatum fuit, & nos infra dicemus; nec est actio quædam sacra ad Dei Cultum ordinata, sed potiùs quatenus à Tyranno provenit impia, & sacrilega.

4 Jam verò martyrium habet vim justificandi parvulos à peccato originali: quapropter parvuli in odium Christi, Religionis, Fidei, & veræ Virtutis occisi martyres sunt, & justi; ratio colligitur ex eo, quia Ecclesia Innocentes ab impio Herode interfectos non solùm martyres, verum etiam justos nominat, ac veneratur, utpote in odium Christi occisos; ergo martyrium habet justificare, & charos Deo reddere parvulos. Habet autem hanc vim justificandi martyrium ex speciali privilegio Dei, quòd tanto operi debetur ob ejus singularem præstantiam, ut constat ex illo *Marci* 8. *Qui autem perdidit animam suam propter me, & evangelium; salvam faciet eam*: Inde est, quòd non solùm justificentur parvuli à peccato Originali per martyrium extra uterum matris acceptum; verum etiam intra uterum, cum possint in utero vitam pro Christo perdere; in quo martyrium excedit Baptismum ipsum fluminis: quia puer in utero existens nequit aqua lavari, quamvis proprio sanguine lavari possit. Sic Suar. *disp.* 29. *sect.* 1. *concl.* 2. Vasq. *disp.* 153. *cap.* 7. Henriq. *lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 7. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 22. *n.* 7. Coninch *quæstion.* 66. *artul.* 12. *dub.* 1. *num.* 123.

Neque dicas: Infantes ab Herode occisos martyres fuisse, ac justificatos, quia circumcisi erant. Contra enim est, quia nullam probabilitatem habet, omnes fuisse circumcisos, imò multi ante octavum diem à Nativitate occisi fuere, quo tempore nondum circumcisi erant. Nec objicias Tridentinum definiens *sess.* 6. *cap.* 4. non posse fieri translationem à peccato ad gratiam sine lavacro regenerationis sive in re, sive in voto; cum ergo parvuli baptismi votum habere non possint, ideo non possunt justificari per martyrium. Contra enim est: quia licèt ordinaria via, & communi nequeat haberi justificatio sine lavacro sive in re sive in voto; via tamen extraordinaria, ac per speciale privilegium martyrii haberi poterit.

5 Sed difficultas est, quo tempore possit martyrium justificare parvulos, quod etiam extendi potest ad adultos: & ratio difficultatis in eo sita est, quia martyrium, ut justificet, debet esse in suo esse constitutum, sed non est constitutum, nisi mors succedat, morte tamen succedente nec parvulus, nec adultus, cum sint extra viam capaces sunt justificationis; ergo non videtur posse justificare parvulos, aut adultos. Verùm communior sententia docet, martyrium præstare suum effectum, non quando mors actu sequitur, sed sufficit, quòd sit futura, itaut naturaliter evitari non possit; postquam enim martyr lethalem passionem, aut lethale vulnus accepit ex quibus naturaliter mors consequi debeat; reputatur mortuus in causa, & martyrii palmam adeptum esse. Sic Suar. *disp.* 29. *sect.* 3. Henriq. *lib.* 2. *cap.* 39. *n.* 2. Vega in Tridentinum *lib.* 6. Lessius *lib.* 3. *cap.* 1. *dub.* 5. *n.* 59. Bonacina *de Bapt. disp.* 2. *quæst.* 1. *pun.* 3. *n.* 1.

Neque dicas: martyrium præstare effectum suum in instanti mortis, ut Cajet. docet 2. 2. *quæst.* 125. *art.* 4. *ad* 4. Contra enim est, quia ultimum instans vitæ, cum sit extrinsecum juxta communem probabilioremque Philosophorum sententiam, in eo enim dicitur, homo non est, quamvis immediatè fuerit; ideo non poterit martyrium tunc effectum suum præstare, aliàs homo gratiam martyrii acquireret, quando non est.

Nec dicas iterum: ultra vulnus lethale ex se naturaliter illativum mortis requiri etiam amissionem libertatis, & sensuum, ita ut extra miraculum ea habere non possit; aliàs martyr si longo tempore ante mortem vulnus illud acciperet, posset interim peccare secundum naturalem cursum, & absque speciali gratia, quod esset absonum, & inconveniens martyri: sic videntur docere Coninch *quæst.* 66. *art.* 12. *dub.* 13. & Castrop. *de Bapt. disp. unic. pun.* 14. *n.* 3. *in fin.* Contra enim est: quia gratis requiritur ad rationem martyrii consummati amissio libertatis, & sensuum; aliàs qui vulnera reciperet ex se naturaliter illativa mortis, & per miraculum non amitteret sensus, & libertatem; non esset verè martyr: aut teneretur Deus confirmare illum in gratia, quòd licèt piè credi possit de Divina Bonitate, non tamen infallibiliter constat per revelationem, quid in tali casu facturus esset Deus, ad cujus Providentiam hæc reservantur. Vide Bonacinam *l. c. n.* 3.

Non solùm habet martyrium justificare parvulos à 6
culpa originali, verùm etiam adultos, nondum baptizatos à culpa originali, & à peccatis actualibus, conferendo scilicet gratiam cum remissione omnis culpæ, & pœnæ: ratio est, quia Patres ex speciali Privilegio concedunt martyrio vices baptismi; ergo si baptismus justificat adultos à culpa originali, & à peccatis actualibus remittendo per infusionem gratiæ omnem culpam & pœnam, id etiam concedendum erit martyrio. Sic Clemens Pontifex. Cypr. August. Ambr. & alii Sancti Patres apud Suarez *disp.* 29. *sect.* 2. *concl.* 1. & 2.

Ut autem Adultus martyrii effectum consequatur, 7
requiritur 1. ut voluntatem habeat martyrium suscipiendi, saltem habitualem: eo quia si talis voluntas non haberetur, non esset opus liberum, & dignum præmio; & sicuti sine voluntate suscipiendi Baptismum non habetur effectus baptismi, sic sine voluntate suscipiendi martyrium non obtinetur martyrii effectus. Et quamvis in parvulis usu rationis carentibus non requiratur libera martyrii acceptatio, sed sufficit acceptatio Ecclesiæ nomine ipsorum; juremerito tamen requiritur in habentibus usum rationis, ut opus liberum, & laude dignum, & præmio exerceant. Sic passim Doctores cum D. Thoma 2. 2. *quæst.* 124. *art.* 1.

Dices: si christianus justus dum dormit, occidatur à Barbaris in odium christianæ Religionis, & Veræ Virtutis; erit martyr, & nullam habet, dum dormit, intentionem, & voluntatem acceptandi martyrium; ergo non requiritur. Resp. negando antecedens, si antequam dormierit, nullam habuit intentionem martyrium acceptandi, aut nil de eo cogitaverit. Secus verò dicendum, si martyrium prævidit, ac de eo cogitaverit, & in illud consenserit, & in hac intentione habitualiter perseverat per hoc, quod illam non retractaverit; erit verus martyr sive in somno, sive in vigilia occidatur, sive etiam in amentia; ut dicitur de amente, qui ante amentiam baptismum petiit, ac illum in amentia recepit. Sic Suarez *disp.* 29. *sect.* 2. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 2. Sotus *dist.* 5. *art.* 4. *concl.* 3.

2. Requiritur ad martyrium; ut Adultus si nondum 8
baptizatus sit, si commodè possit; ut baptizetur ante martyrium; ratio est, quia ut sit dispositus ad martyrium, debet Divina adimplere Mandata; sed urget Divinum Mandatum, dum commodè potest, suscipiendi baptismum; ergo gaviter peccat baptismum omittendo ante martyrium, etiamsi ipsi constet, gratiam contritione obtinuisse. Sic Coninch *quæst.* 66. *art.* 12. *dub.* 2. *n.* 127. & Castropalaus *de Bapt. disp. unic. pun.* 14. *§.* 2. *n.* 8. Si verò Adultus baptizatus sit, sed cum conscientia peccati mortalis; tenetur, si copiam confessarii habet, & tempus permittit, Sacramentum Pœnitentiæ recipere, ut satisfaciat Divino Præcepto de confessione facienda in extremo vitæ periculo; aliàs indispositus, & cum peccato gravi ad martyrium accedet; sic iidem Doctores. Si verò non sit opportunitas confitendi, aut adultus baptizatus non sit, quamvis obliget Vasquez *disp.* 153. *cap.* 3. cum aliis ad actum Contritionis eliciendum, aut Dilectionis Dei super omnia, & quidem sub gravi culpa, ut in periculo mortis securiori modo consulat suæ æternæ saluti. Nihilominus sufficere Attritionem supernaturalem, ac voluntatem mortis subeundæ pro Christo, docet communior sententia: ratio est, quia per Attritionem supernaturalem, ac voluntatem mortis subeundæ pro Christo revocatur affectio ad creaturas, & peccandi voluntas retractatur; aliunde sancti Patres concedunt martyrio vim remittendi peccata, & gratiam conferendi, ut Baptismo; ergo si Baptismus

attritis

attritis solet tales effectus conferre, etiam & Martyrium. Sic Suar. Bellarm. Lessius, Coninch, Henriq. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de Baptis. disp. unic. pun.* 14. §. 2. *n.* 10. colligunt hanc doctrinam ex D. Thoma *in* 4. *dist.* 4. *art.* 3. *quæst.* 4. Hinc fit: non requiri ad Martyrium, ut martyr sit in gratia, aliàs ad ipsum requireretur contritio, aut dilectio Dei super omnia. Neque obstat illud D. Pauli 1. *ad Colossen.* 13. *Si tradidero corpus meum, itaut ardeam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Nam licèt non habeatur Charitas antecedens ipsum Martyrium, ac illud imperans; habetur tamen charitas consequens illud, seu gratia habitualis, quæ per Martyrium infunditur, quam si non consequeretur Martyr, utique nihil prodesset Martyrium. Vide Suar. *disp.* 24. *sect.* 3. *concl.* 2.

9 Sed petes: an si per oblivionem, & inadvertentiam peccati commissi non eliciat actum attritionis supernaturalis, quamvis voluntatem habeat suscipiendi Martyrium; ipsius effectum consequatur? Resp. quamvis ad obtinendam gratiam pro peccato commisso requiratur per se dolor formalis pœnitentiæ, & quidem expressus, quem non habet in casu adjecto accedens ad martyrium cum peccato mortali, cujus oblivionem habet, sine contritione, vel saltem attritione de illo; Et quamvis tutius sit in ipso martyrio habere actum formalem Pœnitentiæ; nihilominus non videtur improbabile sufficere per accidens in martyrio dolorem virtualem contentum in ipsa voluntate suscipiendi martyrium, ac offerendi propriam vitam pro Christo ad obtinendum ejus effectum: ratio est, quia ipsa voluntas suscipiendi martyrium, ac offerendi propriam vitam pro Christo continet detestationem peccatorum, & dilectionem Dei; volenti siquidem pro Christo mori si peccata occurrerent, utique detestaretur illa; & si alia præter Deum occurrerent, relictis illis Deum amore prosequeretur; ergo voluntas illa suscipiendi martyrium, & moriendi pro Christo erit saltem Virtualis Attritio, & virtualis dolor de peccatis commissis. Confirmatur, quamvis extra Sacramentum ad deletionem peccatorum requiratur per se dolor formalis; tamen si quis cum oblivione peccati à se commissi actum dilectionis Dei super omnia eliceret, per accidens cum dolore virtuali contento in illo actu dilectionis remissionem peccati commissi obtineret; ita etiam quamvis per se in martyrio requiratur dolor formalis peccati commissi, sed obliti; per accidens tamen sufficiens erit ad peccati deletionem dolor virtualis contentus in voluntate suscipiendi martyrium, & vitam fundendi pro Christo. Sic D. Thomas *quæst.* 69. *art.* 10. Sotus *dist.* 6. *sect.* 1. *art.* 7. Suarez *disp.* 29. *sect.* 3. *concl.* 3. Bellarminus *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 9. *ad* 1. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 1.

Neque dicas: Attritionem virtualem peccati commissi, sed obliti non esse sufficientem ad consequendum Baptismi effectum; ergo neque Martyrii. Nam consequentia non tenet, quia Baptismus non est opus à Charitate imperatum, uti martyrium; nec opus adeo insigne; adeoque mirum non est, si virtualis dolor, & minor attritio sufficiens sit ad Martyrium, quamvis non sufficiat ad Bapismum.

10 3. Requiritur ad martyrium, ut suscipiens illud motivum habeat honestum, & supernaturale, ut supra diximus: sic esset passiones, & cruciatus pati in defensionem, & conservationem Fidei, & Christianæ Religionis, charitatis, castitatis, & omnis alterius veræ Virtutis: quia sic propter Christum martyrium subiretur, & profunderetur vita: ratio est, quia propter Christum pati dicitur, qui in defensionem, & conservationem eorum patitur, quæ in Christi gloriam, & honorem cedunt, est enim Author totius veræ Virtutis, & Honestatis. Nec requiritur in patiente explicitus finis patiendi propter Christum; sed sat est, quod finis operis sit Christus; secus Innocentes martyres propter Christum interfecti, quia non habebant hunc finem explicitum patiendi propter Christum; non fuissent revera martyres: sufficit ergo, quòd mortem passi sint, illis à Tyranno inflictam in odium Christi. Sic D. Thom. 2. 2. *quæst.* 124. *art.* 5. Suar. 3. *par. tom.* 3. *disp.* 29. *sect.* 1. Henriq. *lib.* 2. *cap.* 37. *n.* 2. Lessius *lib.* 3. *cap.* 1. *dub.* 3. & Castrop. *de Bapt. disp. unic. pun.* 14. §. 2. *n.* 3.

Dices: si schismaticus, & Hæreticus mortem subirent in defensionem alicujus articuli veræ Fidei, illam subirent in defensionem veræ Virtutis; & tamen non essent martyres; ergo non sufficit hoc. Resp. non sufficere in casu posito mortem oppetere in defensionem veræ Virtutis: quia in schismatico, & hæretico supponitur voluntaria permanentia, & hæresis in suis falsis dogmatibus, esto articulum illum veræ Fidei credant; & consequenter non haberent veram fidem, quam nisi quisque integram inviolatamque servaverit, absque dubio in æternum peribit: ut testatur D. Athanasius, & sine qua impossibile est placere Deo. Nec conveniens est, ut Christus in triumphantem Ecclesiam ut Martyres admittat, qui voluntariè in militanti Ecclesia permanent extra illam. Sic Henriq. Coninch, Lessius, & alii relati à Bonac. *de Bapt. disp.* 2. *quæst.* 1. *pun.* 1. *n.* 12.

4. Denique requiritur ad martyrium, ut Tyrannus 11
passiones, & cruciatus martyri infligat in odium Christi, aut contemptum christianæ Religionis, Fidei, aut veræ Virtutis: nam si ob alios fines illos infligeret, ut ad punienda delicta, ad diripienda bona temporalia, & similia, etiamsi passiones, & cruciatus patiens acceptaret patienter, & libenter propter Christum, eosque ad illum referret; non esset martyr, nec talis dicendus: ratio est, quia secus latrones, & alii damnati ad suplicia propter sua delicta, & patienter, ac propter Christum illa susciperent; aut milites justè in bello defendentes bona sua temporalia ab incursionibus Turcarum ob amorem Christi, martyres forent, & dicendi essent, quod nemo concesserit.

Neque obstat: bonum latronem cum Christo mortem subeuntem, quia patienter illam oppetiit ob Christi amorem; martyrem esse, ac talem ab Ecclesia venerari, quamvis in contemptum Christi non fuerit occisus. Nam mors in Christi contemptum ipsi accelerata fuit à Judæis: intendebant enim per hoc ipsum, quòd latrones cum eo crucifigerent; ignominiam Christo facere, adeoque in Christi contemptum occisus, & ipse ob Christi amorem illam suscepit patienter, quod non fecit alter latro. Sic ex D. Thom. sustinent Henriq. *lib.* 2. *cap.* 27. *n.* 4. Coninch *quæst.* 66. *art.* 2. *dub.* 2. *n.* 13. & Bonacina *de Bapt. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 1. *n.* 13.

Quæres 1. quonam effectus præstet martyrium? Resp. 12
ultra infusionem gratiæ, & remissionem omnis culpæ, & pœnæ, modò aliquod peccatum actuale non committatur in ipsa susceptione martyrii, de quibus hucusq; diximus; præstat etiam alium effectum secundarium, & accidentalem, nempe laureolam consistentem in quibusdam insignibus martyrem decorantibus, & præcipuè partes, in quibus pallus est; & etiam in quodam gaudio accidentali, quo martyr fruitur: ut habet D. Thomas 3. *par. quæst.* 90. *art.* 4. Sotus *dist.* 49. *quæst.* 5. *art.* 2. & Henriquez *lib.* 2. *cap.* 36. *n.* 3.

Quæres 2. an martyrium conferat gratiam ex opere 13
operato? Resp. affirmativè: nam eam confert ultra meritum, & dispositionem suscipientis illud: ut enim ex dictis patet, parvuli absque prævia dispositione per martyrium peccati originalis remissionem obtinent, & gratiæ infusionem; adulti verò, si conscii sint peccati lethalis per attritionem supernaturalem cum martyrio conjunctam; remissionem illius obtinent, quam non obtinerent extra martyrium per eamdem attritionem; ergo constat, martyrium conferre gratiam ex opere operato, & ultra meritum, & dispositionem suscipientis. Sic D. Thom. 3. *par. quæst.* 68. *art.* 8. *ad* 2. Bellarm. *de Bapt. cap.* 6. Suar. *tom.* 3. *disp.* 29. *sect.* 2. Valent. *tom.* 3. *disp.* 8. *quæst.* 2. *pun.* 2. Coninch *quæst.* 66. *art.* 12. *n.* 124. & Lessius *lib.* 3. *cap.* 1. *dubit.* 5.

Adnotandum tamen hic: quòd licèt martyrium conferat gratiam ex opere operato, uti eam conferunt sacramenta; nihilominus sacramenta eam conferunt ex vi sua, suppositâ Institutione Divina; martyrium verò non ex vi sua, sed ex speciali privilegio, seu ex promissione facta à Christo illis verbis *Matth.* 10. *Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam.* Quapropter licèt concellerim sacramentis causare physicè gratiam instrumentaliter, non tamen hoc concederem martyrio, sed tantùm moraliter, quatenus Deus attenta promissione facta ad positionem martyrii gratiam confert. Sic Doctores citati, & alii passim, ut videre est penes Bonacinam *de Bapt. disp.* 2. *quæst.* 1. *pun.* 2. *n.* 5.

Sed petes: an similis promissio facta fuerit martyrio etiam ante Christi adventum? Resp. nimis probabile esse, hanc promissionem, & Privilegium etiam ante Christi adventum fuisse factum martyrio à Deo: ratio est, quia cum martyrium sit eximius Virtutis actus tum ante, tum post Christi adventum; ideo ei tum ante, tum post Christi adventum collatum fuit tale Privilegium. Et de facto de

Sanctis Machabæis, qui ante Chriſti adventum fuere, dicit Nazianz. *tract.* 22. In Chriſti Fide conſecutos eſſe juſtitiam, & effectos eſſe nive candidiores. Sic etiam Tertull. & alii, quos refert, & ſequitur Henriq. *lib.* 2. *cap.* 36. *n.* 1. quamvis ante Chriſti adventum non poterant Cœlos introire: quia Chriſti Paſſione, & Morte januæ Cœli reſeratæ fuere, quæ antea occluſæ fuerant.

14 Quæres 3. an habeatur Præceptum ſubeundi Martyrium? Reſp. urgente gravi cauſa, & neceſſitate, in qua opus eſſet Martyrio, vel ad tuendam Fidem, & Religionem Catholicam, aut in defenſionem veræ Virtutis exponendam eſſe noſtram vitam, ut bonum Fidei, & Religionis chriſtianæ conſervetur. Sed quia rarò urget talis neceſſitas, ideo regulariter non urget Præceptum Martyrii; ſed ſufficit, ut unuſquiſque animum paratum habeat, ac promptum pati mortem, ſi neceſſitas, & occaſio urgeant, licèt non ſit obligatio inquirendi illas: ut rectè notat D. Thomas *in* 4. *diſt.* 49.

Quæres 4. an irritantes Tyrannos, vel Barbaros ad 15
inferendum martyrium, quod patienter pro Chriſto ſuſcipiant; illicitè operentur, & peccent? Reſp. ſuppoſita juſta cauſa, & neceſſitate, quæ vim habeant præcepti, aut ſaltem conſilii; non eſſe illicitum Tyrannos irritare ad martyrium inferendum. Secus verò dicendum, ſi temerè, & abſque juſta cauſa hoc fiet; illicitum namque, & graviter peccaminoſum erit: eſſet ſiquidem tentatio Dei, quæ ex ſuo genere grave peccatum eſt. Sic D. Thom. 2. 2. *quaſt.* 122. *art.* 1. *ad* 3. Navar. *in Summ. cap.* 11. *n.* 40. Sanc. *in Decal. lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 15. Henriq. *lib.* 2. *cap.* 39. *n.* 4. referens Nazian. & alios.

QUÆSTIO III.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

ORDINEM Sacramentorum ſervantes poſt Baptiſmum de Confirmatione nobis pertractandum eſt; ideo quæ ad Confirmationem ſpectant, in hac Quæſtione abſolvenda erunt.

CAPUT PRIMUM.

Quid ſit Confirmatio? Quando inſtituta? Et quomodo neceſſaria?

1 *Explicatur quid Nominis Confirmationis, & quid rei.*
2 *De fide eſt Confirmationem inſtitutam fuiſſe à Chriſto. Ejus materia, & Forma aſſignatæ fuere ab eodem in ultima Cœna, licèt poſt Reſurrectionem perfecta fuerit Inſtitutio.*
3 *An Apoſtoli poſt Pentecoſten in collatione hujus Sacramenti baptizatis uſi fuerint impoſitione Manuum, an Unctione Chriſmatis?*
4 *Confirmatio non eſt neceſſaria neceſſitate medii.*
5 *Non habetur per ſe Præceptum obligans ad Confirmationem ſuſcipiendam.*
6 *Poterit tamen per accidens graviter obligari baptizatus ad illam ſuſcipiendam.*

1 CONFIRMATIO dicta eſt à confirmando, baptizatos ſiquidem magis confirmat in fide jam ſuſcepta per baptiſmum. Eſt enim unum ex ſeptem Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutis; quapropter anathemate damnat Tridentinum *ſeſſ.* 7. *can.* 1. aſſerentes, Confirmationem otioſam eſſe Cæremoniam, & non potiùs verum, & proprium Sacramentum. Definiri ſolet Sacramentum confirmationis ſic: Eſt unctio Chriſmatis in fronte baptizati Viatoris ab Epiſcopo facta ſub præſcripta Forma verborum ad gratiæ augmentum, & robur fidei accipiendum. Eſt bona definitio, cum per eam ſingula explicentur, quæ ad Confirmationem ſpectant: nam per illa verba, Unctio Chriſmatis, ſignificatur materia proxima, & remota Confirmationis. Per verba, in fronte baptizati Viatoris, ſignificatur ſubjectum confirmationis, debet enim eſſe homo baptizatus, & Viator, hoc eſt, adhuc vivens in hac mortali vita. Per verba, ab Epiſcopo facta, de notatur miniſter Sacramenti confirmationis. Per verba, ſub præſcripta verborum forma, denotatur Forma, quæ ab Epiſcopo profertur, dum confirmat. Per verba denique, ad gratiæ augmentum, & robur fidei accipiendum, innuitur & finis confirmationis, & innuuntur effectus, quos præſtare ſolet. Vide Henriq. *lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 4. & Bonacinam *de Confirm. quaſt. unic. pun.* 1. *n.* 1.

2 Sacramentum confirmationis à Chriſto Domino inſtitutum fuiſſe, certum eſt ex fide: cum nemo alius poſſit ſigna cauſativa gratiæ inſtituere, niſi qui habet poteſtatem gratiam conferendi: & conſtat ex Tridentino generaliter definiente *ſeſſ.* 7. *can.* 1. Omnia Sacramenta à Chriſto Domino inſtituta fuiſſe. Sed quo tempore inſtitutum fuerit, incertum eſt; quamvis certiſſimum ſit, antequam Chriſtus ad Cœlos aſcenderet, reliquiſſe inſtitutum hoc Sacramentum; ut plenè, & perfectè fundatam relinqueret Eccleſiam ſuam, cum ſit unum ex præcipuis Eccleſiæ fundamentis Sacramentum confirmationis; adeoque conveniens erat, ut antequam ad Patrem aſcenderet, perfectè relinqueret illud inſtitutum. Et quamvis hoc Sacramentum adumbraverit, dum parvulis manus imponebat, ut habetur *Matth.* 19. nihilominus illud tunc non inſtituit; cum nec illius materiam, nec Formam tunc deſignaverit; tum quia parvuli illi nondum baptizati erant: imponebat ergo manus, ut illos benediceret, & curaret: ut habent Suarez *diſp.* 32. *ſect.* 2. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 1. & alii.

Probabilior ergo ſententia docet: Chriſtum in ultima Cœna deſignaſſe, ac declaraſſe Sanctis Apoſtolis materiam remotam hujus Sacramenti, & chriſma conſecraſſe, illoſque docuiſſe formam, & modum illud adminiſtrandi: ut ex Traditione Eccleſiæ, ac à Fabiano Pontifice *epiſt.* 2. *cap.* 1. habetur; ideoque in Eccleſia Dei ad Chriſti exemplum in die Cœnæ Domini chriſma conſecratur. Quia tamen nondum Apoſtoli conſtituti erant Sacerdotes, & epiſcopi cum plena poteſtate hoc Sacramentum conferendi; ideo completa, & perfecta Inſtitutio ſacramenti confirmationis tunc habita eſt, quando Chriſtus poſt Reſurrectionem ſuam hanc poteſtatem contulit Apoſtolis illis verbis: *Sicut miſit me vivens Pater, & ego mitto vos. Joann.* 20. Quamvis uſus hujus Sacramenti incœperit poſt Aſcenſionem Domini ad Cœlos: eo quia cum conferatur per communicationem ſpiritus ſancti, conveniens erat, quòd non conferretur ante glorificationem Chriſti per aſcenſionem ad cœlos: nam *Joan.* 7. habetur: Nondum erat ſpiritus ſanctus datus, quia Jeſus nondum erat glorificatus. Sic Suarez *diſp.* 32. *ſect.* 2. Bellarminus *de Confir. cap.* 8. Reginaldus *lib.* 28. *n.* 4. Coninch *quæſt.* 72. *art.* 1. *concl.* 2. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 3. *cap.* 1. Bonacina *de Confirm. diſp.* 3. *quæſt. unic. pun.* 1. *n.* 3. & 4. & Caſtropalaus *de Confirm. diſp. unic. pun.* 1. *num.* 3. & 4.

An autem Apoſtoli poſt acceptam plenitudinem ſpi- 3
ritus ſancti in Die Pentecoſtes non ſigno ſacramentali, cum linguę illę ignitę non fuerint ſacramentum, ſed ſigna quędam extraordinaria, & miraculoſa, cum aliis ſpiritum ſanctum communicabant per impoſitionem manuum, quos antea baptizaverant; uſi ſint impoſitione tantùm manuum, an etiam Unctione chriſmatis; non clarè apparet: nam ex Sacris Litteris *Actuum* 8. habetur, quòd Petrus, & Joannes venientes Samariam, quę jam receperat verbum Dei; oraverunt pro ſamaritanis, ut acciperent ſpiritum Sanctum, nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantùm erant in nomine Domini Jeſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant ſpiritum ſanctum: ex quo non ſatis conſtat, Apoſtolos uſos fuiſſe & ſigno impoſitionis manuum ad confirmandos baptizatos, & Unctione chriſmatis. Nihilominus verius apparet, Apoſtolos utroque ſigno impoſitionis ſcilicet manuum, & unctionis chriſmatis uſos fuiſſe; aliàs Sacramentum illud

illud fuisset diversum à Sacramento, quo nunc in Confirmatione utitur Ecclesia Dei, quod non est dicendum. Et quamvis Sacra Scriptura non meminerit unctionis per Chrisma factæ, non ideo infertur, unctionem non interveniſſe: nam quæ à nobis Unctio dicitur, antiquitùs appellabatur impositio Manus: ut docent Suarez *disp. 33. sect. 4.* & Bellarminus *lib. de Confir. cap. 8. prop. 4.* Non nego tamen, aliquando usos fuisse Apostolos sola manuum impositione ad communicandum Spiritum Sanctum baptizatis, sed extra Sacramentum Confirmationis. Vide Castrop. *de Confir. disp. unic. pun. 4.*

4 Sacramentum Confirmationis quòd non sit necessarium baptizatis necessitate medii, clarè constat ex eo, quòd infantes baptizati, & nondum confirmati ex hac vita decedentes salutem consequantur æternam: nec necessitas medii in hoc Sacramento colligi potest ex verbis Christi, aut ex alia ratione. Controversia ergo est, an sit necessarium necessitate præcepti, itaut obligentur baptizati ex vi præcepti ad Confirmationem suscipiendam. Et quamvis circa hoc punctum variæ circumferantur sententiæ: Aliqui enim Doctores putant, adesse Præceptum Divinum de Confirmatione suscipienda. Aliqui limitant hoc Præceptum Divinum ad casum publicè confitendi fidem coram Tyranno ob speciale periculum, quod tunc haberetur, nisi adesset speciale adjumentum Confirmationis. Alii asserunt, non esse Præceptum Divinum, sed Ecclesiasticum ad casum suscipiendi Ordines: eo quia Tridentinum *sess. 23. cap. 4. de Reform.* statuit: ut tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint.

5 Nihilominus communior sententia docet, nullum adesse Præceptum Divinum, nec Ecclesiasticum obligans per se ad Confirmationem: ratio est, quia ex nullo capite colligi potest tale præceptum, quodcumque sit; aliunde præcepta, & obligationes non sunt imponenda sine fundamento, & gravi ratione. Sic sustinent D. Thomas *quæst. 72. art. 8. ad 4. & in 4. dist. 7. quæst. 1. art. 1. quæstiun. 2.* Nugnus, Tolet. Valentia; Suar. Vivaldus, Regin. Angles, Victor. Ledesma, Sayr. Navarrus, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Confirm. disp. 3. quæst. unic. pun. 2. n. 2.* Sic etiam Abbas, Covarruvias, Henriq. Layman, quos refert & sequitur Castropalaus *de Confirm. disp. unic. pun. 8. n. 5.*

Neque dicas 1. teneri baptizatos ex Jure Divino, ut sint perfecti Christiani; sed tales non essent sine Confirmatione; ergo ex Jure Divino obligantur ad Confirmationem. Sed contra est, quia licèt baptizati teneantur quoad perfectionem simpliciter, & quoad substantiam, quæ habetur per baptismum; non tenentur tamen quoad perfectionem ex abundantia spiritus, & plenitudine gratiæ, quæ habetur per Confirmationem; sed potiùs tenetur baptizatus, ut justus Christianus sit, & fidem, ac gratiam in baptismo susceptam conservet.

Dices 2. ex Institutione ipsa hujus Sacramenti constat obligatio illud suscipiendi, est enim necessarium ad fidem, & gratiam in baptismo susceptam conservandam. Sed contra est, quia aliis mediis possunt baptizati fidem, ac gratiam in baptismo susceptam conservare, nempe oratione, patientia, ac aliarum virtutum continuo exercitio, frequentatione insuper Eucharistiæ: ergo non est necessaria ad hoc Confirmatio.

Dices 3. Episcopus notabiliter negligens Confirmationis administrationem graviter peccat; ergo graviter peccabit negligens notabiliter suscipere Confirmationem; ergo adest præceptum illam recipiendi. Sed contra est, quia licèt peccet Episcopus negligens administrationem Confirmationis, cum faciat contra propriam obligationem, & officium administrandi Sacramenta; non ideo tamen peccabit baptizatus Confirmationem non suscipiens, cum non faciat contra propriam obligationem, eam siquidem non habet. Sic Suar. Sà, Angelus Henriq. Vivaldus, & Regin. penes Bonac. *de Confirm. disp. 3. quæst. unic. pun. 2. n. 2. in fin.*

6 Adnotandum tamen: quod quamvis per se non habeatur Præceptum obligans ad Confirmationem suscipiendam; poterit tamen per accidens obligari baptizatus ad illam suscipiendam, itaut graviter peccet, si omittat. Et 1. obligari potest ratione scandali, ut si grave scandalum inter proximos oriretur ex omissione Confirmationis, maximè si de omittente illam aliqualis suspicio haberetur de fide, censeretur siquidem illam contemnere, ac parùm curare, si absque justa, & rationabili causa omitteret. Sic Suar. *disp. 38. sect. 1.* Coninch *quæst. 72. art. 8. dub. unic. concl. 2.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 3. cap. 5. quæst. 4. 2.* graviter peccare potest Confirmationem omittens ex contemptu; eo quia reputet quid puerile, aut non dignum sua persona, adeoque parvi faciendum. Quamvis non graviter peccet; sed venialiter qui omittit non ex contemptu, sed ex quodam animi torpore, ac negligentia, cum facilem occasionem haberet Confirmationem suscipiendi. Sic ex Suarez, & Coninch docet Castrop. *de Confirm. disp. unic. pun. 8. n. 6. 3.* ratione conscientiæ graviter peccare potest Confirmationem omittens, quia valde timet, ne in tormentis periculum subeat amittendi fidem, vel Charitatem sine Confirmatione: cum urgeat obligatio gravis vitandi talia pericula. Sic Doctores citati. 4. denique saltem venialiter peccabit omittens Confirmationem suscepturus primam Tonsuram, aut alios Ordines ob Decretum Tridentini id statuentis *sess. 23. cap. 4.* Et quamvis Navarrus, Suar. Coninch, Regin. & Layman relati à Castrop. *l. c.* putent, Tridentinum non præcipere, sed tantùm admonere; nihilominus probabilius est præcipere, quamvis non sub gravi, ex recepta consuetudine: ut ex Layman advertit idem Castrop. *l. c.* Extendit etiam hanc doctrinam Navarrus *in Summ. cap. 22. n. 9.* ad Episcopum ordinantem nondum confirmatum; & Reginaldus *lib. 28. cap. 2.* ad Episcopum, qui nondum confirmatus ordinat, in utroque enim casu venialiter peccabit.

CAPUT II.

De Materia, & Forma Confirmationis.

1 *Materia Remota Sacramenti Confirmationis est Chrisma constans ex oleo olivarum, & balsamo admixto ab Episcopo benedicto.*
2 *Debet oleum esse confectum ex olivis, non verò ex aliis rebus.*
3 *Balsamum admixtum oleo ex quocumque loco proveniat, sufficiens erit.*
4 *Tam oleum, quàm balsamum admixtum debet esse benedictum ab Episcopo consecrato, non verò à simplici Sacerdote, aut ab Episcopo electo.*
5 *Licèt sit necessarium ex præcepto quòd Chrisma benedictum sit eo anno, si licitè Episcopus eo uti velit; non est tamen necessarium necessitate Sacramenti.*
6 *Quamvis Jure Divino Chrisma consecrandum sit ab Episcopo per invocationem Divini Spiritus; nihilominus Cæremoniæ adhibendæ sunt ex præscripto Ecclesiæ.*
7 *Materia proxima est unctio in fronte ab Episcopo facta per modum crucis.*
8 *Quænam quantitas Sacri Chrismatis requiratur ad unctionem faciendam? Et quanam quantitas balsami immiscenda erit oleo?*
9 *Assignatur Forma essentialiter requisita ad Sacramentum Confirmationis.*

EX definitione Concilii Tridentini *sess. 7. can. 2.* uti antea definitum fuerat in Concilio Florentino *in Decr. Fidei* clarè constat, materiam remotam Sacramenti Confirmationis esse Chrisma constans ex oleo olivarum, & balsamo admixto, quod benedici debet ab Episcopo. Sic communiter Doctores longo ordine relati à Bonac. *de Confirm. disp. 3. quæst. unic pun. 3. num. 1.* Quapropter ad essentiam Confirmationis non sufficit solum balsamum, ut docuere nonnulli cum Cano; nec solum oleum, ut dixere Cajet. Sot. Navarrus, Valentia, Sà, Barb. apud Castrop. *de Confirm. disp. unic. pun. 2. n. 2.* sed de necessitate Sacramenti requiri mixtionem utriusque, olei scilicet, & balsami: ratio est, quia Florentinum citatum sub Eugenio IV. sic statuit: Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ per Episcopum benedicto; ergo non minus ad essentiam Sacramenti confirmationis spectare videtur oleum, quàm balsamum. Sic Suar. *disp. 33. sect. 1. concl. 1.* Coninch *quæst. 72. art. 8. dub. 1. concl. 1.* Laym. *lib. 5. Summ. tract. 3. cap. 2. dub. 1.* Bonac. multos referens *de Confir. disp. 3. quæst. unic. pun. 3. n. 1. & 2.* Castrop. *de Confirm. disp. unic. pun. 2. num. 3.* & Recentiores passim. 1

Dices: Balsamum est tantùm necessarium in Confirmatione necessitate præcepti, non verò necessitate Sacramenti; sicuti aqua mixta vino est necessaria necessitate præcepti in Eucharistia non verò Sacramenti, cum sine ipsa quamvis illicitè haberi pos-

ri possit sacramentum. Antecedens probatur, quia eodem modo Florentinum loquitur de balsamo mixto oleo in Confirmatione, ac de aqua mixta vino in eucharistia? Resp. negando antecedens, & ejus probationem: eo quia non eodem modo se habent aqua mixta vino in eucharistia, ac balsamum mixtum oleo in Confirmatione, cum non loquatur eodem modo de ipsis Florentinum: nam de Confirmatione loquens ait: Cujus materia est Chrisma confectum ex oleo, & balsamo: quid enim clarius in assignanda materia Confirmationis? loquens vero de eucharistia non dixit: vinum mixtum aqua esse materiam; sed vinum esse materiam, cui aqua misceri debet. Vide Castropalaum *loc. cit.*

2 Adnotandum hìc oleum ad materiam Confirmationis requisitum debere esse confectum ex olivis, nam si ex aliis arboribus, ut ex nucibus, amigdalis, vel ex piscibus grandioribus extrahatur; inepta materia erit ad Confirmationem. Sic Divus Thomas *quæst.* 72. *art.* 2. *ad* 3. quem communiter sequuntur cæteri Theologi. Balsamum vero non debet esse syriacum, sed sufficit Indicum, vel cujuscumque alterius loci, dummodo balsamum sit. Et quamvis Paulus III. & Pius IV. concessere Indis privilegium utendi suo balsamo in Confirmatione; hoc fuit ad tollendam omnem dubietatem ibi ortam: ut recte adnotarunt Suarez *disput.* 33. *sect.* 1. & Coninch *qu.* 72. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 41.

3 Colligitur ergo ex dictis materiam remotam Sacramenti Confirmationis esse oleum olivarum cum balsamo admixto cujuscumque loci; sic enim comprobatur ex usu, & consuetudine Ecclesiæ habita ex Apostolis, ut testatur Fabianus Pontifex *epistola* 2. *ad episcopos Orientales*: nec constat sacramentum istud aliquando fuisse ministratum in Ecclesia Dei in puro oleo sine mixtione balsami. Adde, quod sub nomine Chrismatis hoc semper acceptum fuit in Ecclesia Dei, nempe oleum mixtum cum balsamo ab Episcopo benedictum ut nimis clare colligitur ex Div. Dionysio *cap.* 4. *de Eccles. hist. Hierarch. par.* 2. ex Div. Cipriano *serm. de unction. Chrismat.* ex D. Fabiano Pontif. *epist.* 2. *ad Episcop. Orient.* Innocentio III. *cap. unic. de Sacra unctione*, & ex Div. Thoma *quæst.* 72. *art.* 2. & 4. *contra gentes cap.* 60. Et si aliquando oleum benedictum dictum fuerit Chrisma, hoc non probat, non fuisse cum eo admixtum balsamum; sed quia potior, & præcipua pars erat oleum, ideo Chrisma dictum fuit oleum benedictum.

4 Eodem modo necessaria est ad materiam remotam Sacramenti Confirmationis benedictio olei, & balsami admixti facta ab Episcopo consecrato: quapropter si à simplici sacerdote, vel ab episcopo electo, sed nondum consecrato benedicatur; non erit apta materia ad Sacramentum Confirmationis. Sic Divus Thomas *quæst.* 72. *art.* 4. quem fere omnes Doctores sequuntur, teste Suarez *disp.* 33. *sect.* 2. & colligunt ex Concil. Roman. sub Sylvestro *c.* 3. Toletano I. *c.* 20. Carthagin. II. *c.* 3. & Carthagin. III. *c.* 36. ac ex Florentino *in Decret. Fidei sub Eugenio IV.* ratio est, quia benedictio episcopalis est ex Institutione Christi, ut colligitur *ex epist.* 2. Fabiani Pontificis *ad episcop. orient.* docuit siquidem Christus Apostolos quomodo conficiendum Chrisma; & hunc modum semper tenuit, ac tenet Mater Ecclesia, quæ usque adhuc numquam permisit simplici sacerdoti Chrismatis benedictionem, esto aliquando commiserit ejus administrationem. Quapropter inferunt communiter Doctores, non posse Pontificem demandare simplici sacerdoti benedictionem Chrismatis, quamvis possit illi committere ejus administrationem.

5 Adnotandum hìc: quod licet sit necessarium ex præcepto, Chrisma debere esse consecratum, ac benedictum eo anno in die Cœnæ Domini, ut constat *ex cap. si quis de Consecr. dist.* 4. adeoque graviter peccat episcopus utens in Confirmatione Chrismate veteri, & alterius anni; nihilominus hoc non est necessarium necessitate sacramenti, cum sacramentum valide conficiat: eo quia Florentinum citatum quamvis requirat de essentia materiæ benedictionem episcopi, eam tamen non requirit ex illo, vel altero anno; cum circumstantia temporis non sit aliquod substantiale, sed quid accidentale, & extrinsecum: ut bene docent Suarez, Coninch, Barbosa, Angelus, Divus Antoninus, Paludanus, Sà, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Confirm. disp.* 3. *quæst. unic. punct.* 3. *n.* 3. & Castrop. *de Confirm. disp. unic. pun.* 2. *n.* 10.

Adnotandum insuper: quamvis Jure Divino Chrisma consecrandum, & benedicendum sit ab episcopo per invocationem Divini spiritus, nihilominus ritus, & cæremoniæ in tali consecratione adhibendæ non designatæ fuere Jure Divino, sed remissa fuit earum designatio Ecclesiæ: quapropter grave peccatum erit discedere in benedictione Chrismatis à ritu ab Ecclesia nunc designato. Quamvis quælibet benedictio Episcopi facta per invocationem spiritus sancti sufficiens sit ad validitatem Chrismatis. Sic Suarez, Coninch, Layman, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num.* 9. 6

Materia proxima Sacramenti Confirmationis est unctio in fronte per modum Crucis facta manu episcopi. Quapropter requiritur 1. ut habeatur unctio: cum enim sacramentum hoc consistat in usu, ideo pro materia proxima requirit aliquam actionem circa materiam remotam; & alia actio præter unctionem assignari nequit: maxime quia cum hoc sacramentum passim appelletur à Patribus, & Conciliis Chrisma, quod unctionem significat; ideo pro materia proxima unctionem requirit. Requiritur 2. ut unctio fiat per modum crucis, aliàs non verificaretur Forma, quam episcopus profert dicens: *Signo te signo crucis*. Nec hoc ipsum mysterio caret, cum confirmati hoc sacramento uniantur Cruci Christi, eaque muniantur ad illam publice confitendum: nec sufficit si signet cruce, & postea ungat; sed ipsa unctione debet Crucem formare, ut ex consuetudine Ecclesiæ satis constat, & ex Concilio Florentino, *ac ex cap. Presbiteris. de Consecr. dist.* 4. *& ex cap. Numquid. de Consecr. dist.* 5. ut expresse docet Divus Thomas *quæst.* 72. *art.* 4. *ad* 3. & alii communiter. Requiritur 3. ut fiat unctio in fronte confirmandi, non vero in alia corporis parte: sic colligitur *ex cap. unic. de Sacr. Unction.* & ex Concilio Florentino citato; ideoque appellatum fuit hoc sacramentum à Patribus Signaculum in fronte: ratio autem cur requiratur, unctionem fieri in fronte de necesse, ut de necesse fieri debet ad modum crucis, est, quia sine rubore, & verecundia Christi Nomen, & Crucem, quæ secundum Apostolum Judæis scandalum, Gentibus stultitia erat; publice confiterentur Confirmati, nam specialiter ad hunc finem confert istud sacramentum gratiam ipsis. Sic Divus Thomas *quæst.* 72. *art.* 9. Bellarminus *lib. de Confirmat. cap.* 8. *propos.* 4. Suarez *disp.* 33. *sect.* 3. Coninch *quæst.* 72. *art.* 3. *dub.* 1. *concl.* 5. *num.* 53. Reginaldus *lib.* 27. *num.* 9. Henriquez *cap.* 5. *num.* 4. Bonacina alios referens *de Confir. quæst. unic. punct.* 3. *num.* 5. & Castropalaus *de Confir. disp. unic. punct.* 3. *num.* 3. Requiritur 4. ut immediate fiat unctio ab episcopo pollice dexteræ manus non vero penicillo, aut alio instrumento: ut cautum habetur in Pontificali Romano, cui standum. Quamvis ex præcepto Ecclesiæ sit, fieri pollice dexteræ manus, non autem ex Institutione Christi, & ex necessitate sacramenti, cum ex sola necessitate sacramenti sit, fieri unctionem per manum immediatam episcopi, sive ex reliquo fiat pollice dexteræ manus, sive alio digito: nam per impositionem manus, ut ex primordiis Ecclesiæ, & ex Apostolorum usu constat, semper hoc sacramentum ministratum fuit. Sic Suarez, Coninch, Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*.

Petes hìc quæ nam quantitas sacri Chrismatis requiratur ad unctionem faciendam; sicuti quæ nam quantitas balsami immiscenda erit oleo? Resp. eam quantitatem requiri ad unctionem Confirmationis, quæ sufficiens sit ad signandam frontem confirmandi in signum Crucis, quodlibet enim sensibile signum Crucis sufficiens est, dummodo sit chrismate delibutum; sicuti quælibet sensibilis ablutio sufficiens est ad sacramentum baptismi. Eam vero quantitatem balsami immiscendam esse oleo, quæ sufficiens sit ad transfundendas suas qualitates, & præcipue odorem: esto in singulis partibus olei non reperiatur formaliter aliqua pars balsami, sufficit enim reperiri virtualiter & in suis qualitatibus, bene tamen permiscendum erit balsamum cum oleo. Sic ex Coninch docet Bonacina *de Confirm. punct.* 3. *n.* 6. 8

Forma ad sacramentum confirmationis requisita hæc est: signo te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis in nomine Patris, & Filii, & spiritus sancti, amen. Et quamvis controvertatur, an omnia verba sint de essentia, & necessitate sacramenti, excepta particula, amen; nihilominus sustinendum est, omnia esse es- 9

sentia-

sentialia sacramento Confirmationis : & ratio est, quia Concilium Florentinum *in Decreto Fidei* districte examinans, ac exacte formam sacramenti hujus illa verba statuit; credidit ergo concilium, omnia esse essentialia. Est igitur 1. de essentia expressio sanctissimæ Trinitatis, ut in baptismo; tum quia confirmatio est veluti complementum baptismi; tum quia confirmatus cum robore spiritus sancti interius accepti promptus debet esse ad fidem propugnandam; & præcipuum nostræ Fidei Mysterium est sanctissima Trinitas, quod exprimi necesse est : ut habet Divus Thomas *3. par. quæst. 72. art.* 4. Suarez, Coninch, Sà, Reginaldus, Henriquez, & alii penes Bonacinam *loc. cit. num.* 7. 2. est de essentia expressio signi crucis : cum enim confirmati robur etiam accipiant ad Crucem Domini confitendam, ejusque passionem, ac mortem; ideo essentialiter exprimi debet hoc signum : nec sufficienter exprimitur per verbum, signo, cum indifferens sit ex se ad significandum signum crucis, vel aliud signum. Nec signum crucis exprimeret, si quis diceret, confirmo te signo crucis, & chrismate salutis : nam exprimi debet consignatio signi crucis, quæ non exprimitur per verbum, confirmo, cum confirmare non sit consignare, ut recte observat Suarez *disp. 33. sect.* 5. Coninch *quæst. 72. art.* 4. *num.* 67. & Castropalaus *de Confirm. disp. unic. punct.* 5. *num.* 4. 3. est de essentia expressio unctionis chrismatis, quæ est materia proxima hujus sacramenti, quæ non satis explicatur per verbum, confirmo, nisi addatur, chrismate salutis; est enim ex se indifferens ad significandam confirmationem per unctionem, vel per aliud : & quamvis in baptismo sufficienter explicetur per verbum, baptizo, ablutio facta per aquam, quia hoc determinate significat etiam extra baptismum; non sic vero verbum, confirmo, quod extra confirmationis sacramentum est indifferens ad aliam confirmationem significandam, non factam per Chrisma. Sic Divus Thomas, Suarez, Coninch, & Castropalaus *loc. cit.* qui adnotant, fieri substantialem mutationem in verbis Formæ, si quis loco verbi, confirmo, diceret, signo, vel ungo : cum per hæc verba non exprimatur robur, quod accipit confirmatus ad fidem publice confitendam, ac propugnandam, hic enim est pręcipuus hujus sacramenti effectus.

Dices 1. non satis colligitur supradicta forma ex scripturis, sicuti colligitur Forma baptismi ? Resp. negando antecedens : cum satis colligatur ex Div. Paulo 2. *ad Corinth.* 1. *Qui confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus, & qui signavit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris*. Ex quibus verbis aperte colligitur assignata forma pro confirmatione. Sic Theodoretus, Anselmus, Lyranus, & Ambrosius relati à Castrop. *de Confirm. disp. unic. pun.* 5. *n.* 6.

Dices 2. ex libro, qui inscribitur, Ordo Romanus, in officio sabbati sancti; hæc forma colligitur : confirmo te in nomine patris; &c. ergo hæc tantum verba sunt essentialia, non vero reliqua ? Resp. si revera sic habet citatus liber, non expressit totam formam, sed tantum eam innuit verbis concisis, solum declarantibus confirmationem, non vero formam illius. Antiquitus enim, ut habet Innocentius I. *epist. ad decentium*, §. 3. verebantur patres manifestare infidelibus nostræ fidei mysteria, ne contemnerentur ab ipsis; & ideo non satis expressere confirmationis Formam. Vide Castropalaum *loc. cit.*

Adnotandum hìc : quod si verba hujus formæ substantialiter mutentur quoad sensum; invalide ministratur hoc sacramentum, ut dictum est de forma in sacramentis in genere. An autem substantialiter mutetur per hoc, quod deprecativo modo proferatur, ut esset : signet te Deus signo crucis, & confirmet te Chrismate salutis in nomine patris &c. vel signa eum Domine signo crucis, & confirma eum chrismate salutis &c. dubia res est, & non tuta : cùm non significaret effectum sacramenti hujus operatum à ministro. Sin autem minister hanc formam proferret non deprecativo modo, sed imperativo, utens absoluta potestate à Deo habita, quam dirigit ad confirmationem, & ejus effectum significandum, ut diximus de baptismo *cap.* 4. *num.* 4. per illa verba *Baptizet te Deus* &c. tunc probabilius est exprimi actionem illam, ut provenientem à ministro nomine Dei operante; & hunc sensum reddere, signet te Deus, & confirmet, ut causa principalis per me ministrum suum, & causam instrumentalem. Vide ibi dicta.

CAPUT III.

De Ministro, & Subjecto Confirmationis.

1 *Fide sanctum est, Ordinarium Ministrum Confirmationis esse solum episcopum Consecratum.*
2 *An quicumque Episcopus Consecratus valide ministrare possit hoc Sacramentum?*
3 *Solus Pontifex constituere potest ex delegatione simplicem sacerdotem ministrum extraordinarium sacramenti confirmationis.*
4 *Graviter tamen peccat, si absque gravi, & urgente necessitate hoc faciat.*
5 *Pontifex electus, & nondum consecratus potest hanc facultatem delegare.*
6 *Non potest tamen hanc facultatem aliis à Sacerdotibus delegare.*
7 *Minister hujus Sacramenti, quicumque sit, ut licite administret; debet esse in gratia.*
8 *Non potest confirmare, nisi suos subditos Diœcesanos.*
9 *In aliena Diœcesi confirmare nequit sine facultate ordinarii loci.*
10 *Debet uti Chrismate eo anno confecto, nec potest sine necessitate uti veteri.*
11 *Debet Cæremonias servare ab Ecclesia præscriptas in administranda Confirmatione.*
12 *Ut jejunus sit, dum confirmat; est consilium, non præceptum.*
13 *Subjectum Confirmationis sunt omnes homines jam baptizati, sive pueri sint, sive adulti.*
14 *Consultius est non ministrare Confirmationem pueris, nisi ad septennium pervenerint; quamvis non amplius differenda sine causa.*
15 *Præveniri potest septennium ob justas causas, quæ enumerantur.*
16 *Amentes confirmari possunt, si nulla sit spes recuperandi usum rationis; dummodo non constet, esse in peccato mortali.*
17 *Qui sunt in periculo proximo mortis constituti confirmari possunt, si pueri sint, sive adulti.*
18 *Recensentur dispositiones, quæ requiruntur in suscipiente Sacramentum Confirmationis, si adultus sit.*

ORDINARIUM ministrum sacramenti confirmationis esse solum Episcopum consecratum, fide sanctum est in Tridentino *sess. 7. Can. 3. de Confirmatione*, quod prius statutum fuerat pluribus Decretis *dist. 5. de Consecr.* Quapropter hæreticum erit dicere, potestatem confirmandi communem esse tum episcopis, tum simplicibus sacerdotibus : ratio autem, cur potestas ordinaria confirmandi penes solos episcopos consecratos resideat; est, quia ut constat *ex Actib. Apostol.* 8. & 19. soli Apostoli confirmabant baptizatos; sed soli episcopi sunt simpliciter Apostolorum successores; ergo soli episcopi sunt ordinarii ministri sacramenti confirmationis. Arguitur igitur ex usu, & traditione ab Ecclesia declarata, hanc fuisse institutionem factam à Christo Domino. Varias congruentias afferunt ad hoc corroborandum Divus Thomas *quæst* 72. *art.* 11. Suarez *disp. 36. sect.* 1. & alii Doctores. 1

Quicumque episcopus consecratus, etiamsi excommunicatus sit, hæreticus, depositus, aut degradatus, si sacramentum confirmationis ministret; valide illud ministrat, sed illicite : ratio est, quia cum hæc potestas fundetur in charactere ordinis, qui non amittitur per excommunicationem, hæresim, depositionem, aut degradationem; ideo valida est administratio hujus sacramenti, quamvis illicita. Sic Suarez, Sà, Reginaldus, Coninch, Nugnus, Henriquez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de confirm. quæst. unic. punct.* 2. *numer.* 6. Barbosa *de Potest. episc. alleg.* 3. *numer.* 2. & Castropalaus *de Confirm. disp. unic. pun.* 9. *num.* 2. 2

Quamvis Ordinarius minister Confirmationis sit solus episcopus consecratus, ut dictum est; poterit tamen solus Pontifex constituere ex delegatione simplicem sacerdotem extraordinarium ministrum hujus sacramenti : & id factum fuisse à Gregorio Pontifice refertur *in cap. Pervenit, dist.* 95. Concilium quoque Florentinum *in Decreto Eugenii IV.* ait : Legitur tamen, aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem 3

ex

ex rationabili & urgente admodum causa simplicem sacerdotem chrismate per episcopum confecto hoc administrasse confirmationis sacramentum. Colligi etiam potest ex Tridentino citato, dum enim fide sancit: solum episcopum esse ordinarium ministrum confirmationis, supponere videtur, posse dari extraordinarium, ac delegatum ministrum à pontifice ex speciali commissione designandum. Nec est incongruum, quod Christus licet instituerit absolute, & simpliciter cum potestate ordinaria solos episcopos hujus sacramenti ministros; instituerit tamen, non absolute, & simpliciter, & cum potestate ordinaria, sed extraordinaria, & à pontifice delegata simplices sacerdotes. Sic Divus Thomas, Bellarminus, Coninch, Nugnus, Henriquez, Reginaldus, Covarruvias, Ledesma, Navarrus, Graffius, Angles, Victoria, Vasquez, Toletus, Suarez, & Valentia penes Bonacinam eos referentem *de Confirm. disp. 3. quæst. unic. pun. 2. num. 3.*

Nec obstat dicere; quod simplex sacerdos non possit ex commissione summi pontificis chrisma benedicere, & consecrare; ergo neque sacramentum confirmationis ministrare, quod est majus. Non obstat inquam, quia in rebus pendentibus à libera institutione alterius non valet paritas; alias dici posset, quod sicuti simplex sacerdos potest auctoritative, ac ex potestate ordinaria corpus christi conficere; poterit etiam eadem potestate ordinare, consecrare chrisma, quæ sunt minora. Disparitas ergo sit, quia constat prohibitio facta simplici sacerdoti divina auctoritate consecrandi chrisma, ut patet ex Concilio Toletano VIII. *cap.* 7. his verbis: Divina Auctoritate prohibitum esse sacerdotibus consecrare chrisma. Non constat autem prohibitio facta non administrandi extraordinarie hoc sacramentum per delegationem pontificiam; imò Canones, Concilia, & doctores superius allati testantur oppositum.

4 Adnotandum hìc 1. graviter peccare pontificem, si absque gravi causa, & urgente necessitate hanc potestatem committat simplici sacerdoti, ut patet ex verbis Florentini citati. Nihilominus valida erit concessio facta, & confirmatio administrata per simplicem sacerdotem delegatum: ratio est, quia pontifex hanc facultatem concedens non dispensat in lege Christi; sed utitur potestate à Christo habita, & Florentinum tantum loquitur de concessione licita, ac prudenti; non vero valida. Sic Suarez *disp. 36. sect.* 2. Henriquez *lib. 3. tract. 3. cap. 6. assert.* 2. & Castropalaus *de Confirm. disp. unic. punct. 9. num.* 5.

5 Adnotandum 2. pontificem electum, sed nondum ordinatum posse hanc facultatem impertire simplici sacerdoti: eo quia non est actus ordinis sed Jurisdictionis; & jurisdictionem habet etiamsi ordinatus non sit: & licet ipse confirmare non possit, quia est actus Ordinis; poterit tamen potestatem tribuere, quia est actus jurisdictionis: ut dicitur de parocho non sacerdote delegante alteri sacerdoti jurisdictionem absolvendi à peccatis, quamvis ipse absolvere nequeat. Sic Doctores superiùs citati.

6 Adnotandum 3. non posse pontificem hanc facultatem delegare aliis sacerdote inferioribus, & multò minus laicis. Nec ullatenus hanc facultatem delegandi competere posse episcopis, cum solis summis pontificibus reservetur. Sic omnes doctores colligunt ex pervetusto usu, & consuetudine Ecclesiæ; numquam enim legimus, pontificem aliis à sacerdotibus hanc extraordinariam facultatem delegasse, aut episcopos eam simplici sacerdoti commisisse. Vide Bellarminum *de Confirm. cap.* 12.

7 Minister confirmationis sive ordinarius, sive extraordinarius sit, ut licite hoc ministerium adimpleat; plures conditiones habere debet, suppositâ semper actuali, vel virtuali intentione conficiendi hoc sacramentum. Et 1. est ut sit in gratia, graviter enim peccat minister ex officio deputatus ad sacramenta ministranda si non sit in gratia, cum sancta sancte tractanda sint ex dictis de sacramentis in genere cum de Ministro.

8 2. Ut non confirmet nisi suos subditos Diœcesanos: ratio est, quia ut licite ministretur sacramentum requiritur jurisdictio in suscipientem illud, quam non habet ministrans sacramentum non subdito; pascere enim, & recognoscere alienas oves non datur cuicumque. Sic docent Suarez *disp.* 38. *sect.* 2. Sylvester *verb. Confirmatio, num.* 5. Bonacina *de Confirm. quæst. unic. de Cofirm. punct.* 2. *num.* 10. & Castropalaus *de Confirm. disp. unic. punct.* 9. *num.* 7. Non nego tamen, usu receptum esse, ut episcopi confirmationem ministrantes in propria Diœcesi non inquirant, an confluentes sint propriæ, vel alterius Diœcesis, uti cum magna diligentia fit in ministrandis Ordinibus sed indiscriminatim omnes accedentes confirmant. Moventur forsitan ex præsumpta licentia aliorum pastorum nolentium, suas oves in opportunitate habita privari confirmatione, maxime quia nulla utilitas emergit episcopis confirmantibus, imò incommodum aliquod in se suscipiunt. Sic Henriquez, Sà, Layman, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit.* Quamvis existimem, non posse licite eos confirmare, si constet episcopo, id futurum minime ratum, ac gratum aliis episcopis, esset enim falcem immittere in alienam messem, ut bene habet Bonacina *loc. cit.*

9 3. Ut confirmet in propria Diœcesi, nam si in aliena absque facultate prælati illius nec proprios subditos confirmare poterit sine gravi culpa, & suspensione à pontificalibus exercendis. Sic colligunt ex Tridentino *sess. 6. cap.* 5. *de Reform.* Sà *verb. Confirmatio, num.* 3. Henriquez *lib. 3. cap. 6.* Barbosa 2. *par. de Potest. episc. alleg.* 30. *num.* 15. & alii plures penes Bonacinam *de Confirm. disp. unic. punct.* 2. *num.* 11.

10 4. Ut utatur in confirmando chrismate eo anno confecto, non vero veteri absque urgente necessitate; secus illicite ministrabit, & cum gravi peccato: ut constat ex Fabiano Pontifice *ex cap. si quis de alio de Consecr. dist.* 4. *& ex c. Quoniam de sent. excomm. in* 6. Sic Suarez *disp.* 38. *sect.* 2. & alii.

11 5. Denique, ut observet Cæremonias ab Ecclesia præscriptas in Confirmatione administranda, & præcipue ne ad longum tempus administrationem hujus sacramenti in Diœcesi omittat, graviter enim sic peccare posset, si saltem per alium episcopum non curet ministrari, gregem enim suum magna utilitate spirituali, ac non levi remedio ad conservandam Fidem, & Charitatem privaret: ut docent Suarez *loc. cit.* Toletus *lib.* 5. *cap.* 4. Barbosa *loc. cit. num.* 9. Layman *lib.* 5. *Summ. tract. 3. cap.* 6. & alii. Imò addit Barbosa teneri ad conferendum se saltem ad loca præcipua suæ Diœcesis, ubi multi confluere possint; nec sufficit in sola Cathedrali Confirmationem administrare.

12 Adnotandum tamen: quod licet *ex cap. ut jejuni, & cap. ut episcopi, de Consecr. dist.* 5. cautum sit, ut minister confirmans jejunus sit; hoc tamen non est præceptum, sed consilium. Quapropter non peccant episcopi confirmantes non jejuni, maxime quia difficile esset, adeo laboriosum opus ob multitudinem confluentium à jejuno arripi; ideoque usu receptum est post prandium confirmare: ut ex Suarez, Coninch, & Layman tradunt Castropalaus *de Confirm. disp. unic. punct. 9. num.* 11. & Bonacina alios referens, *de Confirm. disp. unic. punct.* 2. *num.* 13.

13 Subjectum confirmationis, seu qui possint confirmationem recipere sunt omnes homines jam baptizati, sive pueri, sive adulti sint, omnes siquidem capaces sunt effectus hujus sacramenti confirmationis, ut constat ex usu, & consuetudine Ecclesiæ post baptismum omnibus cujuscumq; conditionis hoc sacramentum administrantis: colligitur ex illo *Actuum*, 2. *Replevit totam Domum, & ex cap. Omnes*, 1. *de Consecr. dist.* 5. ubi Urbanus papa ait: omnes fideles per manus impositionem episcoporum spiritum sanctum post baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur. Sic Divus Thomas 3. *par. quæst.* 72. *art.* 8. quem sequuntur Suarez, Nugnus, Sylvester, Reginaldus, Valentia, Navarrus, Sotus, & alii penes Bonacinam *de Confirm. disp.* 3. *quæst. unic punct.* 4. *num.* 4.

14 Quamvis infantibus baptizatis ministrari possit Confirmatio ut patet ex dictis, & ex antiquiori usu Ecclesiæ; nihilominus consultius est nostris hisce temporibus non ministrari ipsis, nisi ad septennium pervenerint, quamvis non amplius differenda sit: ratio est, ut decentius suscipiatur, & majori cum fructu, ac sine reiterationis periculo ob defectum reminiscentiæ. Et licet in non habentibus propriam voluntatem non requiratur propria voluntas ad hoc sacramentum suscipiendum, ut non requiritur in Baptismo, cum sufficiat ipsis voluntas Christi, & Ecclesiæ; nihilominus ob rationes allatas congruentius erit usum rationis expectare. Sic usus Ecclesiæ ex Pio V. *in Catechismo Romano* 2. *par. cap.* 3. *num.* 14. & sic docent Sylvester, Palu-

Paludanus, Sotus, Suarez, Coninch, Layman, Bonac. Barbosa, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de Confirm. disp. unic. punct. 7. num. 4.*

15 Adnotandum tamen, quod præveniri possit usus rationis in confirmatione suscipienda ante septennium licite, & absque peccato. 1. si timeatur, confirmationem esse longo tempore differendam post usum rationis ob prælati absentiam, aut ob aliud probabile impedimentum dans rationabilem causam præveniendi. Sic Suarez *disp. 35. sect. 2.* Coninch *quæst. 72. art. 8. num. 8.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 3. c. 5. qu. 1.* 2. si periculum sit, ne infans moriatur absque confirmatione, ut si esset debilis salutis, & prudenter timeatur, non posse ad usum rationis pervenire; in quo casu melius erit confirmationem suscipere absque rationis usu, quam ea perpetuo privari. Sic Doctores citati. 3. si ob singularem affectum, ac benevolentiam episcopi erga personam dignam vellet ejus puerum confirmare ante rationis usum; esset utique motivum sufficiens ad id præstandum licite, secluso scandalo: nam consuetudo illa expectandi septennium, & rationis usum non videtur cum eo rigore introducta, ut gravis culpa sit prævenire. Sic Suarez *loc. cit.* & Castropalaus *de Confirm. disp. unic. punct. 7. num. 5.*

16 Amentes etiam confirmari possunt, si nulla spes sit recuperandi rationis usum, ac futuros perpetuò amentes, dummodo non constet esse in peccato mortali: ratio est, quia sunt capaces recipiendi augmentum gratiæ, nec adest motivum privandi eos tanto fructu hujus sacramenti: nam licet numquam habuerint voluntatem recipiendi hoc sacramentum, quia tamen non constat esse in peccato, & quia positive numquam respuerunt confirmationem; sufficit pro illis voluntas Christi, & Ecclesiæ, ut sufficit in baptismo. Quod si aliquando usum rationis habuerunt, sufficit interpretativa voluntas suscipiendi sacramenta, ut supponitur in omnibus christianis, dum non constet de oppositio. Sic Divus Thomas *3. par. quæst. 72. art. 8. ad 2.* Suarez *disp. 35. sect. 2.* S. Antoninus *2. par. tit. 14. cap. 14. §. 5.* Henriquez *cap. 5. num. 3.* Coninch *quæst. 72. art. 8. num. 83.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 3. cap. 5. quæst. 2.* Barbosa *2. par. de Potest. Episc. alleg. 30. num. 21.* Castropalaus *de Confirm. disp. unic. punct. 7. num. 8.* & Bonacina *de Confirm. quæst. unic. punct. 4. num. 6.* Si tamen effulgeat spes recuperandi usum rationis, expectandum erit, donec advenerit, ut decentius suscipiatur, ac cum majori fructu, ut dictum est de parvulis, & recte advertit Castropalaus *l. c. n. 7.*

17 Qui sunt in periculo proximo moriendi, ac in extremo vitæ constituti; etiam confirmari possunt, sive sint pueri, sive adulti: ratio est, quia sunt capaces recipiendi augmentum gratiæ, quod per hoc sacramentum confertur. Et quamvis præliaturi, ac protestaturi non sint fidem in tali discrimine vitæ constituti; nihilominus per accidens hoc est, sicuti per accidens est, quod carentes usu rationis, ut pueri, & perpetuo amentes fidem profiteri, ac contestari nequeant coram Tyranno. Nec Melchiades Papa relatus *in c. 2. & c. Spiritus sanctus, de Consecr. dist. 5.* contrarium docet, solum enim dicit: victuris necessaria esse confirmationis auxilia; non negat tamen, non esse convenientia moriturus: Difficultas tamen in eo sita est, quod episcopi aliis occupationibus impediti nequeunt ad omnes moribundos non confirmatos se transferre. Sic Divus Thomas *3. par. qu. 73. art. 8. num. 83.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 3. cap. 5. quæst. 3.* & Castropalaus *de Confirm. quæst. unic. punct. 7. num. 10.*

18 Dispositiones autem requisitæ in suscipiente hoc sacramentum sunt sequentes. 1. ut si adultus sit, & rationis compos intentionem habeat illud recipiendi: sufficit vero non solum formalis, & virtualis, verum etiam habitualis, & interpretativa intentio. 2. ut fidem habeat: nam ut diximus de sacramentis in genere ad recipienda cum fructu sacramenta requiritur fides, sine qua impossibile est placere Deo. 3. ut sit in gratia, vel putet, se esse in gratia: nam sacramentum istud non est ex se institutum ad conferendam primam gratiam, imò illam supponit: quapropter habens conscientiam peccati mortalis tenetur prius confiteri antequam ad confirmationem accedat, vel saltem actum contritionis elicere. Sic Divus Thomas *3. par. quæst. 72. art. 7. ad 3.* Angelus *verb. Confirmatio, n. 4.* Sylvester *eod. verb. num. 4.* & Vivaldus *de Confirm. cap. 5. num. 12.*

CAPUT IV.

De Effectibus Confirmationis, & de Cæremoniis in ea Ministranda.

1 Primarius effectus Confirmationis est augere gratiam per baptismum receptam.
2 Confert quoque confirmatio pro opportunitate specialia auxilia ad gratiam in baptismo receptam conservandam, & fidem sine timore profitendam.
3 Imprimit denique Characterem supponentem impressum characterem baptismi.
4 Ad confirmationem ministrandam requiritur patrinus, prout requiritur in baptismo.
5 Non requiritur jejunium nec ex parte confirmantis, nec ex parte confirmati, cum sit ex consilio injunctum. Et quolibet die ministrari poterit confirmatio.
6 Quamvis conveniens sit, in Ecclesia ministrari confirmationem; poterit tamen cum legitima causa extra illam ministrari.
7 Episcopus confirmans debet esse ornatus sacris vestibus, stola videlicet, pluviali, mitra, & baculo pastorali. Infligit leviter alapam quam omittere non est grave peccatum.

EFFECTUS primarius, & præcipuus hujus sacra- 1
menti est augere gratiam per baptismum receptam: quapropter à sanctis patribus appellari consuevit confirmatio perfectio baptismi, cujus gratiam & perficit & intendit. Hinc apparet, cur hoc sacramentum requirat ex se ut suscipiens illud sit in gratia; augere namque debet, & roborare vitam spiritualem: & sicuti in naturalibus nequit vita augeri, & roborari, nisi habeatur, sic etiam in spiritualibus. Quapropter confirmandus conscius peccati mortalis, ut diximus, tenetur vel Confessionem Sacramentalem præmittere, vel saltem actum contritionis elicere. Non obligatur tamen ad Confessionem Sacramentalem præmittendam ex præcepto: cum ex nullo capite nec divino, nec humano colligi queat talis obligatio; sed sat est, si se conterat: quamvis salubre, & congruum consilium sit illam præmittere ut patet *in cap. ut jejuni, de Consecr. dist. 5.* ubi non præcipitur, sed consulitur confessionem præmittere: ut habet D. Thomas *3. par. quæst. 72. art. 7.* Quod si confirmandus actum contritionis eliciat, qui revera sit Attritionis, quamvis bona fide putet esse contritionis, recipiet gratiam juxta probabilem sententiam in scholis receptam, quod sacramenta vivorum aliquando primam gratiam conferant non ponentibus obicem.

2. Effectus confirmationis est conferre pro opportu- 2
nitate specialia auxilia ad conservandam gratiam in baptismo receptam, ac constanter, & absque timore, & verecundia profitendam fidem, cum opus fuerit. Advertendum tamen, non semper hæc auxilia efficaciter concedi ex vi sacramenti, ita ut omnis, & quilibet confirmatus non possit aliquando gratiam, aut fidem in baptismo receptam amittere cum non constet, hæc auxilia ita efficaciter promisisse Deum omni tempore, ac occasione ex vi sacramenti hujus; sed illa conferre, prout ordinatum fuerit ab ejus divina bonitate: ut adnotat Castropalaus *de Confirm. disput. unic. punct. 4. num. 2.*

3. Denique confirmationis effectus est, characterem 3
imprimere, supponentem jam impressum baptismi characterem. Consistit autem character hic, ut dictum est de sacramentis in genere, in qualitate quadam supernaturali, & spirituali intrinsecè inhærente animæ, ac indelebili; quapropter hoc sacramentum redditur irreiterabile. Est enim veluti signum quoddam, quo confirmatus insignitur in Christi militem ad ejus fidem tuendam, ac profitendam: ut communiter habent Doctores.

Adnotandum hic: quod licet Divus Augustinus *lib. 3. de Baptis. cap. 86. dixerit*: Manus impositio non sicut baptismus repeti non potest. Ubi per manus impositionem videtur intelligere confirmationem. Nihilominus revera intelligit manus impositionem à confirmatione distinctam: nam ut explicant Suarez *disp. 34. sect. 1.* Coninch *quæst. 72. art. 5.* & Castropalaus *de confir. disp. unic. punct. 4. num. 4.* multiplex datur manus impositio, confirmatoria scilicet, quæ adhibetur in sacramento confirmationis; Ordinatoria in Sacramento Ordinis; & hæ manus impositiones irreiterabiles sunt. Et ipse Divus

vus Auguſtinus de confirmatione expreſsè ait *lib. 2. contra Epiſtolam Petiliani cap.* 104. confirmationem, ſicuti & baptiſmum repeti non poſſe. Aliæ vero manus impoſitiones extra ſacramenta confirmationis, & ordinis reiterabiles ſunt: ſic impoſitio manus ad ægrotos curandos juxta illud: ſuper egros manus imponent, & bene habebunt; impoſitio manus deprecativa, ut fuit illa facta ſuper Saulum & Barnabam *Act. 13. diſcedentes in opus, ad quod aſſumpti erant*; quæ nec confirmatoria, nec Ordinatoria fuit, cum eſſent jam Paulus, & Barnabas confirmati, & ordinati; impoſitio denique manus ad reconciliandos hæreticos pœnitentes, cujus meminerunt *cap. Pœnitentes. & c. Quadrageſimæ, diſt.* 50. reiterabiles erant, quia nec Characterem imprimebant, nec erant ſacramentum.

4 Cæremoniæ, & Ritus ſacri circa adminiſtrandam confirmationem plures enumerantur, quorum aliqui ipſam præcedunt, aliqui comitantur, & aliqui ſubſequuntur: quos omnes tenetur epiſcopus ſancte obſervare, prout in ſua Eccleſia præſcriptum fuerit. Requiritur ergo 1. patrinus, qui confirmandum teneat, ut requiritur in baptiſmo, ut baptizatum è ſacro fonte ſuſcipiat; nam ſicuti in fide genitus per baptiſmum indiget Pædagogo, ut inſtruatur, & dirigatur; ſic etiam novus miles in confirmatione indiget duce, & militiæ magiſtro, ut inſtruatur ad bonam militiam militandam: ſic conſtat *ex c. ſi quis filia ſtrum, & c. de his*, 30. *qu.* 1. Aſſerunt tamen Henriquez *lib. 3. cap. 3, num.* 4. Layman *lib. 5. Summ. tract. 3. cap* 7. Bonacina *de conf. quæſt. unic. punct.* 4. *num.* 11. & Caſtropalaus *de conf. diſp. unic. punct.* 10. *num.* 2. non ita ſtricte teneri patrinum ad inſtruendum confirmatum, ut tenetur ad inſtruendum baptizatum: eo quia firmitas in fide, & conſervatio gratiæ ſuſceptæ in baptiſmo non tam pendet à monitis inſtructoris, quam ex ipſo ſacramento, & ejus auxiliis. Secus vero in baptizatis notitia fidei maxime pendet à patrino inſtruente. Non poteſt autem abſque neceſſitate idem eſſe patrinus Baptiſmi, & confirmationis: *ut ex cap. in Catechiſmo de Conſecr, diſt.* 4. colligunt Henriquez, Barboſa, Layman, & Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *loc. cit.* urgente tamen neceſſitate poterit; ſicuti etiam in eadem neceſſitate poterit frater fratrem tenere; ut habet Sà *verb. confirmatio, num* 14. & 16. Nec poterit patrinus eſſe religioſus, graviter enim peccaret *ex cap. Placuit, 6. quæſt. 1. cap. Non licet, c. Monachi, de conſecr. diſt.* 4. quamvis ſi confirmandus religioſus ſit, poterit alter religioſus eſſe patrinus, ut docet Barboſa 2. *par. de Poteſt. epiſc. alleg.* 30. *num.* 13. unus debet eſſe patrinus confirmationis *ex cap. ultim. de cognat. ſpiritus in* 6. nec extenſio ad unum, & unam factam à Tridentino pro baptiſmo locum habet in confirmatione cum de ea concilium non meminerit: ſic Rebellus, Barboſa, Bonacina quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *loc. cit.* Denique patrinus confirmationis, ut ſit revera talis debet eſſe confirmatus: ſic conſtat *ex cap. Baptiſmate, de conſecr. diſt.* 4. ubi ab officio patrini confirmationis æquè excluditur infidelis, ac non confirmatus; quapropter ſi infidelis ut teſtantur omnes doctores, excluditur non ſolum quoad uſum licitum, ſed etiam validum; pariter excludi debet non confirmatus: unde nec cognationem ſpiritualem contrahit, ut ſuo loco videbimus cum de impedimentis Matrimonii. Sic Gloſſa *in cap. baptiſmate, cit.* Henriquez, Toletus, Sanchez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de confirm. dip. unic. punct.* 10 *num.* 2.

2. Requirebatur antiquitus jejunium tum ex parte miniſtri confirmantis, tum ex parte confirmandi, ut conſtat *ex cap. ut jejuni, & ex cap. ut epiſcopi, de conſecr. diſt.* 5. verum quia conſilium, non præceptum erat; ideo conſuetudine abrogatum. Sicuti eadem conſuetudine abrogatum eſt tempus adminiſtrandi antiquitus confirmationem in vigiliis reſurrectionis, & pentecoſtes, ut habetur in primis decretis *de conſecr. diſt.* 5. Hunc enim indiſcriminatim quolibet anni tempore, ſive feſto, ſive feriali, ſive matutino, ſive veſpertino adminiſtrari conſuevit, ut quotidiana praxis demonſtrat, & docet Barboſa 2. *part. de Poteſt. Epiſc. alleg.* 30. *numer.* 13. 5

3. Requiritur locus, qui juxta opinionem Nugni *qu.* 72. *art.* 2. *verſic. ſecundus ritus*, & aliorum doctorum debet eſſe Eccleſia; ita ut graviter peccet epiſcopus confirmans extra Eccleſiam; ſicuti graviter peccat baptizans ſolemniter extra Eccleſiam, cum ſit contra uſum, & conſuetudinem Eccleſiæ in re gravi. Verum licet ſervanda ſit hæc Eccleſiæ conſuetudo quantum fieri poteſt; nihilominus juſta interveniente cauſa non peccabit epiſcopus confirmans extra Eccleſiam, ſed in loco decenti, ut eſſet Oratorium privatum; non enim cenſendum eſt, quod hæc conſuetudo confirmandi in Eccleſia ita graviter adſtringat epiſcopos, ut juſta interveniente cauſa nequeant alibi confirmare. Sic Suarez *diſp. 37. ſect.* 2. *n.* 2. Henriquez *lib. 3. c. 6. §. 7. in fin.* Sà *verb. confirmatio, num.* 2. Barboſa *loc. cit.* Bonacina *de confirm. quæſt. unic. punct.* 2. *num.* 14. & Caſtropalaus *de confirm. diſp. unic. punct.* 10. *num.* 6. Admonent tamen, non poſſe hoc ſacramentum miniſtrari ſolemniter, publice, ac januis apertis tempore Interdicti, & in loco interdicto *ex cap. Quoniam, de ſent. excomm. in* 6. 6

4. Requiruntur in epiſcopo confirmante ſacræ veſtes quibus pontificaliter ornari debet ut debita decentia, & ornatu hoc ſacramentum miniſtret; quæ ſecundum Barboſam *loc. cit. num.* 11. ex ſacra cong. cardinalium debent eſſe pluviale, mitra, ſtola, & baculum paſtorale. Infligit leviter alapam confirmato in ſignum, quod paratus eſſe debeat ad patiendum injurias pro fide Chriſti; & etiam in memoriam ſacramenti ſuſcepti, ne audeat iterum ad illud accedere, cum ſit irreiterabile. Hanc autem cæremoniam omittere non erit grave peccatum, cum excuſet parvitas materiæ ſecluſo ſemper ſcandalo. Sic Suarez *diſp. 37. ſect.* 2. *n.* 8. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 5. *qu.* 3. *punct.* 3. Sà *verb. confirmatio, num.* 10. Barboſa 2. *par. de Poteſt. Epiſc. alleg.* 30. *num.* 27. Bonacina *de confirm. qu. unic. punct.* 4. *num.* 9. & Caſtropalaus *de confirm. quæſt. unic. punct.* 10. *num.* 9. Aliæ cæremoniæ ſervandæ erunt juxta praxim, & Conſuetudinem Eccleſiarum. 7

QUÆSTIO IV.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

VENERABILE hoc, & Auguſtiſſimum Sacramentum, utpote realiter continens Chriſtum dominum, omnis ſanctitatis fontem; ſpeciali indiget tractatione. Verùm quia idem Euchariſtiæ Sacramentum eſt etiam ſacrificium; ideo prius de eo pertractabimus quatenus ſacramentum eſt; poſtea quatenus ſacrificium.

CAPUT PRIMUM.

Quid ſit Sacramentum Euchariſtiæ? Quando inſtitutum? Et quomodo ſaluti neceſſarium?

1 *Explicatur quid nominis importet Euchariſtia.*
2 *Definitur & explicatur definitio.*
3 *Ad eſſentialem conſtitutionem ſacramenti hujus non ſolum ſpectant Corpus, & Sanguis Chriſti; verum etiam ſpecies conſecratæ panis, & vini.*
4 *An Euchariſtia importet principaliter; & in recto corpus, & ſanguinem Chriſti; an vero ſpecies conſecratas panis, & vini?*
5 *An Euchariſtia conſiſtat in ſpeciebus panis, & vini continentibus corpus, & ſanguinem Chriſti; an etiam in conſecratione, & ſumptione ſpecierum?*
6 *De fide eſt, Euchariſtiam inſtitutam fuiſſe à Chriſto domino, quamvis controvertatur de tempore.*

7 Eu-

7 Eucharistia non est necessaria necessitate medii in re, vel in voto, nec Adultis, nec parvulis.
8 Est necessaria necessitate præcepti Adultis baptizatis.

1 NOMEN Eucharistia, quod græcum est, latine interpretatur bona gratia; tum quia fontem omnium gratiarum christum continet, ac præcæteris sacramentis longe copiosiorem gratiam confert; tum etiam quia est pignus vitæ æternæ, ad quam consequendam specialiter adjuvat; & ab Apostolo *ad Romanos 6.* vita æterna, gratia Dei appellata fuit. Appellari etiam solet hoc sacramentum aliis nominibus, nempe viaticum, quia præparat hominibus viam gloriæ. Synaxis, seu Communio, quia per hoc sacramentum efficiuntur christifideles unum corpus inter se cum suo Capite Christo, ut habet Divus Damascenus *lib. 4. de Fide Orthodoxa, cap. 14.* sacrificium & gratiarum actio; eo quia per ipsum recolitur memoria sacrificii cruenti à Christo Domino in ara crucis oblati, ac recognoscitur Deus, illique summus honor, & gratiarum actiones rependuntur pro beneficiis acceptis, & impetratione aliorum: quapropter juremerito proprissimum eucharistiæ nomen est Gratiarum Actio. Insignitur etiam aliis nominibus à sanctis patribus, quorum syllabum longo ordine refert satis erudite Theophilus Raynaudus *in suo tomo de Eucharistia*: & conveniens erat, ut in tanti sacramenti laudes, & præconia patres erumperent; est enim dignitas, & excellentia illius non solum in se, sed etiam respectu cæterorum sacramentorum major omni laude, nec unquam sufficienter laudari potest: quapropter dictum ob excellentiam sanctissimum sacramentum, venerabile, & Augustissimum.

2 Sacramentum Eucharistiæ, quod esse vere, & proprie sacramentum novæ legis, ac unum ex septem à Christo Domino institutis, sanctum est in variis Conciliis, & præcipue in Florentino, & Tridentino, quæ videri possunt apud Bellarminum *lib 4. de Eucharistia, cap. 6.* sic definiri solet: est sacramentum corporis, & sanguinis christi sub speciebus panis, & vini ad spiritualem animarum refectionem divinitus institutum. Sic communiter scholastici, qui eam ut optimam approbant: nam per ly sacramentum convenit eucharistia cum cæteris sacramentis, per reliqua verba discriminatur ab ipsis, nec christum continentibus nec consistentibus in speciebus panis, & vini, significantibus spiritualem animarum refectionem.

3 Ex dictis clare infertur: ad intrinsecam, & essentialem constitutionem sacramenti hujus non solum spectare corpus christi ejusque sanguinem; verum etiam species consecratas panis, & vini; adeoq; corpus, & sanguinem christi absque speciebus consecratis non esse totum sacramentum, ut docuere nonnulli; nec solas species consecratas absque corpore, & sanguine christi esse totum sacramentum, ut alii voluere: ratio est, quia species panis, & vini quatenus in se continent corpus & sanguinem christi; & corpus, & sanguis christi quatenus continentur sub speciebus panis, & vini, sunt signum sensibile significans spiritualem refectionem animæ, & constituunt sacramentum per adorationem latriæ colendum, ut definit Tridentinum *sess. 13. cap. 5.* ergo non minus spectabunt ad essentiam sacramenti hujus corpus, & sanguis christi; quam species consecratæ panis, & vini. Nec enim corpus christi, & ejus sanguis sine speciebus panis, & vini sunt signum sensibile, quod requiritur ad essentiam sacramenti; nec species consecratæ sine corpore & sanguine christi adorari possunt per latriam, aut spiritualiter reficere animam; ergo satis clare constat, ad essentiam sacramenti eucharistiæ, quæ est spiritualis cibus, & potus animæ juxta illud *Joan. 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.* Non solum requiri corpus, & sanguinem christi essentialiter sub speciebus panis, & vini contenta: verum etiam species panis, & vini illa continentes. Sic D. Thomas 3. *par. qu. 73. art. 1.* Suarez *disp. 42. sect. 3.* Coninch *qu. 73. art. 1. dub. unic. n. 20.* Vasquez *disp. 167. c. 3. & 5.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 4. cap. 1. concl. 2.* Bonacina *de euchar. punct. 1. num. 4.* & Castropalaus *de euchar. punct. 7. num. 2.*

4 Petes 1. an sacramentum eucharistiæ dicat principaliter, & in recto corpus, & sanguinem Christi; an vero species panis, & vini? Resp. quamvis doctores in decisione hujus controversiæ discrepent inter se; nihilominus in hac re, quæ puram speculationem sapit, sat est dicere, utrumque essentialiter importari ab hoc sacramento; itaut nec corpus, & sanguis christi sint sacramentum sine speciebus panis, & vini; nec species panis, & vini sint sacramentum sine corpore, & sanguine christi domini. Sic Bonacina *loc. cit.* referens Bellarminum, Suarez, Reginaldum, Nugnum & alios.

5 Petes 2. an sacramentum eucharistiæ consistat in speciebus panis, & vini continentibus corpus, & sanguinem christi domini; an etiam in consecratione, & sumptione earumdem specierum? Resp. consistere in speciebus continentibus corpus, & sanguinem christi, non vero in consecratione, seu verbis prolatis ad consecrandum, quæ licet sacramentum conficiant, non sunt tamen sacramentum. Sicuti nec sacramentum est sumptio specierum consecratarum, licet sit applicatio sacramenti rite suscipienti illud: ratio est, quia sacramentum eucharistiæ est perseverans, ac permanens transactis verbis consecrationis; ergo nequit consecratio esse pars intrinseca, & essentialis illius, alias eucharistia transacta consecratione esset sacramentum intrinsecè mutilum, quod non est dicendum: est enim consecratio essentialiter requisita ad confectionem eucharistiæ, sed ut forma extrinseca, & causa efficiens illius. Nec sacramentum esse potest sumptio specierum consecratarum, cum ante sumptionem integrum, & perfectum perseveret eucharistiæ sacramentum, colendum adoratione latriæ, ut immemorabilis consuetudo ecclesiæ tum Orientalis, tum Occidentalis demonstrat; ergo ante sumptionem illam integrum, & perfectissimum sacramentum est, licet per sumptionem applicetur suscipienti. Sic Valentia, Coninch, Bellarminus, Henriquez, Cajetanus, Vasquez, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de eucharistia quæst. 1. punct. 1. n. 6.* & Castrop. *de Euchar. disp. unic. punct. 2. num. 5.*

Neque obstat concilium florentinum statuens, sacramenta tribus perfici; rebus, ut materia; verbis, ut forma; & intentione ministri. Non obstat, quia licet perficiatur sacramentum eucharistiæ substantia panis, & vini conversa in corpus, & sanguinem christi remanentibus accidentibus panis, & vini; & verbis consecrationis, ac intentione ministri; nihilominus non intrinsece componitur ex ipsis; sed ex speciebus pani, & vini continentibus corpus, & sanguinem christi: nam dum asservatur in pyxide sacra eucharistia, habetur verum, & integrum sacramentum colendum adoratione Latriæ, ut Tridentinum definit *sess. 13. Can. 4. & 6.* & tamen nec habentur substantia panis, & vini, nec intentio ministri, quæ jam transierunt; ergo aperte constat, quod intrinsece non componatur ex his, licet quando perficitur, essentialiter requirantur. Vide citatos Doctores.

Nec insuper obstat: non posse assignari in sacramento eucharistiæ sic constituto tria illa, quæ communiter distinguuntur à doctoribus cum Magistro *in 4. dist. 8.* & Innocentio *in cap. cum Marthæ, de celebr. Missar.* nempe res tantum, sacramentum tantum, & Res, & sacramentum simul. Non obstat, inquam, quia de facili distinguuntur, & assignantur: nam habetur Res tantum, Gratia videlicet sanctificans, quæ licet per sacramentum significetur, non tamen ipsa significat. Habetur sacramentum tantum, species videlicet consecratæ, quæ licet ex se non habeant significare corpus, & sanguinem christi, prout tamen conjunctæ cum consecratione, & prout habitudinem, & ordinem dicunt ad verba consecrationis, significant corpus, & sanguinem christi ibi adesse. Habetur denique Res, & sacramentum simul, corpus videlicet, & sanguis christi sub speciebus panis, & vini, à quibus significantur; & significant spiritualem animæ nutritionem. Vide Castropalaum *de Eucharist. disp. unic. pun. 2. num. 4.*

6 Eucharistiæ sacramentum institutum fuisse à Christo in ultima cœna, de fide constat tum ex sacris evangelistis, tum ex Tridentino *sess. 13. c. 2.* ubi referuntur fines christi in hoc sacramento instituendo. Sed quo die celebrata fuerit hæc ultima cœna, in qua venerabile hoc sacramentum institutum fuit; controvertitur inter doctores. Relictis tamen aliorum placitis dicendum est, institutum fuisse in vespere decimæquartæ lunæ, & principio decimæquintæ: ratio est, quia institutio sacramenti hujus fuit primo die Azimorum, quando agnum paschalem juxta legis præscriptum christus cum suis apostolis comedit, ut constat ex illo *Matth. 26. Primo die Azymorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: ubi vis paremus tibi comedere Pascha?* Et

ex

ex illo *Marc.* 14. *Primo Azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei discipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi, ut manduces Pascha? Et Luc.* 12. *venit autem dies Azymorum, in quo necesse erat occidi Pascha.* Sed primus dies Azymorum incipiebat à vespere decimæquartæ lunæ, ut habetur *Exodi* 12. ubi præcipitur esus agni paschalis: *Reservabitis eum usque ad quartam decimam diem mensis hujus, immolabitque eum universa multitudo filiorum Israel ad vesperam*; Ergo institutum fuit Sacramentum Eucharistiæ in vespere decimæ quartæ lunæ incipiente decima quinta. Sic Suarez *disp.* 41. *sect.* 1. Vasquez *disp.* 172. & Coninch *qu.* 74. *art.* 4. *dub.* 1.

Adnotandum hìc: diversimode enumerasse Judæos dies communes, ac dies festivos: nam communes enumerabant à solis ortu ad occasum; festivos vero à vespera diei antecedentis ad vesperam subsequentis juxta illud *Levitici* 23. *A vespera usque ad vesperam celebrabitis sabbatha vestra.* Si igitur instituit Christus Sacramentum Eucharistiæ in ea cœna, in qua juxta ritum Judæorum Pascha celebrabatur; clare constat, celebrasse in vespera decimæ quartæ lunæ, in qua solemnitas Paschalis, & dies Azymorum incipiebat, & eo tempore instituisse Sacramentum Eucharistiæ.

Nec obstat *D. Joan.* 13. ubi ait: instituisse *ante diem festum Paschæ.* Locutus siquidem fuit juxta diem communem Judæorum, qui numerabatur ab ortu solis ad occasum; non vero juxta diem festivum incipientem à vespera ad vesperam. Sic etiam quando *capit.* 19. *dixit*: Christum passum esse in Parasceve Paschæ, ex quo arguitur, institutionem non fuisse factam in vespere Paschæ, sed in vespere Parasceve; non intellexisse aliud nomine Parasceve, nisi diem illum, qui sabbathum præcedebat, & in quo parabantur cibi propter sabbathum: de reliquo ipse dies Parasceve erat Pascha, quia erat unus ex diebus Azymorum, qui Pascha dicebantur; & erat etiam Parasceve Paschæ, quia præparatio ad diem Sabbathi, qui etiam Pascha dicebatur. Vide expositores. Instituit ergo Christus dominus hoc divinissimum sacramentum facta prius lotione pedum, & perfecta cœna legali, ac præsente Juda cum reliquis Apostolis in vespera decimæ quartæ lunæ, incipiente decima quinta. Sic D. Thomas, Euthymius, Lyranus, Bernardus, Damascenus, & alii penes Suarez *tom.* 3. *in* 3. *par. qu.* 73. *disp.* 41. *sect.* 2.

Eucharistiam necessariam esse ad salutem vel in re, vel
7 in voto necessitate medii tum parvulis tum adultis, docuere Henriquez, Nugnez, Pitigianus, Cajetanus, & Dominicus Soto peres Castropalaum *de Euch. disp. unic. pun.* 3. *n.* 2. Et quamvis parvuli votum habere nequeant formale, & explicitum; habent tamen virtuale, & implicitum in baptismo suscepto: verum communior sententia asserit, Eucharistiam nec parvulis, nec adultis necessariam esse necessitate medii in re, vel in voto ad salutem. Et quidem de parvulis sic probatur, quod non sit necessaria in re, quia Tridentinum definit *sess.* 21. *can.* 1. anathema esse: *Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiæ Communionem.* Quod autem nec in voto ipsis sit necessaria probatur: quia cum careant usu rationis, nequeunt habere votum formale, & explicitum; nec est assignabile virtuale, & implicitum, quod habere possint, cum Baptismus non sit votum Eucharistiæ, & gratis dicitur, si hoc asseratur; ergo Eucharistia non est necessaria necessitate medii nec in re, nec in voto parvulis, cum possint æternam consequi salutem sine ea in re, vel in voto. De Adultis vero sic probatur: si adultus post baptismum conservet gratiam in baptismo susceptam, poterit vitam consequi æternam absque susceptione Eucharistiæ, ut patet in adulto moriente post baptismum immediate; ergo Eucharistia non est necessaria necessitate medii in re adultis. Quod autem nec necessaria sit in voto, probatur ex eo, quia votum subrogatur loco rei; ergo si res non est necessaria necessitate medii, nec votum ejus sic erit necessarium: maxime quia nec res, nec votum Eucharistiæ est medium necessarium ad obtinendam gratiam, vel perseverandum in illa; nam ad obtinendam gratiam pro peccatis ante baptismum est sufficiens solus baptismus; pro peccatis vero post baptismum sufficit Pœnitentia. Quod neque sit medium necessarium Eucharistia in re, vel in voto ad perseverandum in gratia, probatur ex eo, quia si quis baptismum rite recipiat, vel Sacramentum Pœnitentiæ, & statim incidat in perpetuam amentiam, vel moriatur; salutem consequetur æternam, utpote moriens cum gratia finali; & tamen nec eucharistiam in re suscipit, nec ejus votum emittit; ergo recte concluditur, eucharistiam nec in re, nec in voto necessariam esse adultis, & parvulis necessitate medii ad salutem. Sic D. Thomas 3. *par. qu* 73. *art.* 3. Suarez *disp.* 40. Reginaldus *lib.* 29. *n.* 8. Valentia *tom.* 4. *disp.* 6. *qu.* 1. *pun.* 5. Vasquez *disp.* 169. *c.* 3. Coninch *qu.* 73. *art.* 3. *dub. unic. concl.* 1. Bonac. *de Euch. qu.* 1. *pun.* 3. *n.* 1. & Castrop. *de Euch. disp. unic. pun.* 3. *num.* 3.

Neque dicas 1. Eucharistiam ita esse necessariam, ut est necessarius Baptismus, & Pœnitentia; ergo si hæc sacramenta sunt necessaria necessitate medii, etiam & illud: probatur antecedens, quia Christus eadem generalitate, qua dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poterit introire in Regnum Cœlorum. Nisi pœnitentiam habueritis omnes similiter, peribitis*; dixit: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Contra enim est, quia necessitas Sacramentorum non colligitur tantum ex generalitate modi loquendi, sed principaliter ex Institutione illorum: cum igitur Christus non instituerit Eucharistiam ad primam gratiam per se causandam, sed potius illam supponat; ideo ex sua institutione non est necessaria necessitate medii. Secus verò est de Baptismo, & Pœnitentia ex se institutis ad primam gratiam causandam, adeoque necessarii necessitate medii. Quando ergo Christus dixit: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c.* locutus est non de participatione reali Corporis, & Sanguinis sui; sed de mystica per fidem, & charitatem fidelium inter se, & cum Ecclesia, ac suo Capite Christo. Audi Divum Augustinum *tract.* 26. *in Joann.* sic explicantem: *Hunc cibum, & potum, societatem vult intelligi Corporis, & membrorum, quod est Ecclesia.* Et postea addit inferiùs: *Hoc est ergo manducare illam escam, & illum bibere potum, in Christo manere, & illum manentem in se habere.*

Dices 2. ex Tridentino *sess.* 13. *cap.* 2. Eucharistia est cibus, quo spiritualiter nutrimur, & alimur; sed cibus est necessarius simpliciter ad vitam conservandam; ergo & Eucharistia erit necessaria simpliciter ad vitam spiritualem conservandam. Insuper est antidotum præservans à mortalibus, & liberans à culpis quotidianis venialibus. Denique adeo necessaria est Eucharistia, ut aliqui sancti Patres asseruerint, sine ejus participatione non posse consequi vitam æternam, & immortalitatem: quapropter legitur, aliquos patres antiquitus sacram Eucharistiam dedisse infantibus? Resp. Lene Tridentinum dicere Eucharistiam esse cibum, quo spiritualiter nutrimur; Antidotum, quo præservamur à mortalibus, & liberamur à culpis, quotidianis; sed ex hoc non probatur quod sit medium simpliciter necessarium ad hos effectus habendos, cum possint alia via haberi, licet hæc sit præstantissima; per jejunium siquidem, Orationem eleemosynam, ac aliarum virtutum exercitium haberi possunt. Et hinc patet disparitas cum cibis corporalibus, qui simpliciter necessarii sunt ad vitam corporalem, non sic verò cibus hìc spiritualis ad vitam spiritualem. Quando Sancti Patres dixerunt, participationem Eucharistiæ esse necessariam ad salutem æternam, & immortalitatem consequendam; locuti sunt in sensu mystico, de quo supra, per Fidem, & charitatem, ac unionem fidelium inter se, & cum Ecclesia, & suo Capite Christo, ut interpretatur Divus Augustinus *ibi allatus.* Et si mos erat illis temporibus Eucharistiam impertire infantibus ob probabilem causam tunc sic faciendi, ut habet Tridentinum *sess.* 13. *cap.* 4. hoc non probat necessitatem medii, sed puram congruentiam illorum temporum: ut ex Henriquez, Coninch, & aliis observat Bonac. *de Euchar. quæst.* 1. *punct.* 3. *num.* 2.

Quamvis Eucharistia non sit necessaria necessitate me- 8
dii, est tamen necessaria necessitate Præcepti adultis baptizatis, non vero parvulis. Et quidem quod sit necessaria ex Præcepto Divino probatur ex eo, quia verba illa Christi *Joan.* 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c. & Luc.* 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Aliquam necessitatem innuunt sumendi Eucharistiam, sed non necessitatem medii, ut probatum est hucusque, ergo necessitatem Præcepti. Sic D. Thomas communiter receptus 3. *part. qu.* 80. *art.* 11. Sotus, Bellarminus, Valentia, Suarez, Navarrus, Henriquez, Vasquez, Victoria, quos refert Bonacina *de Euch. quæst.* 1. *punct.*

1. *pun. 3. num. 3.* Contra Bonaventuram; Alensem, Gabrielem, Sylvestrum, Ferrariensem relatos à Castropal. *de Euch. disp. unic. pun. 14. nu. 1.* putantes ex solo præcepto Ecclesiastico, non verò divino haberi obligationem sumendi Eucharistiam. Nec, ex hoc sequitur haberi obligationem sumendi Eucharistiam sub utraque specie panis, & vini. Nam accipienda sunt verba illa disjunctivè, non verò copulativè, hoc est nisi manducaveritis meam carnem, vel biberitis meum Sanguinem; non habebitis vitam in vobis. Legatur Bellarminus *lib. 4. de Euch. cap.* 25. Suarez *tom. 3. in 3. par. disp. 71. sect. 2.* Quapropter unius speciei participatio præcipitur adultis, ut necessaria ad vitam, esto per Sacerdotes participatio fieri debeat sub utraque specie, quando consecrant in commemorationem Dominicæ Passionis, quod fieri non debet per non consecrantes, nisi ex Ecclesiæ privilegio. Vide Castropalaum *loc. cit. num. 3.* Quòd etiam sit necessaria omnibus Christi fidelibus utriusque sexus postquam ad annos discretionis pervenerint ex Præcepto Ecclesiastico, clarè constat *ex Cap. Omnis utriusque sexus. de Pœnit. & Remiss.* & ex Trident. *sess. 13. can. 9.* Quando autem hæc præcepta Divinum, & Ecclesiasticum obligent Christi fideles adultos, & baptizatos ad Eucharistiam sumendam, videbimus cum de obligatione sumendi Eucharistiam.

Solùm petes hìc: an Præceptum divinum sumendi Eucharistiam obliget adultos utriusque sexus, etiam non baptizatos, & infideles? Resp. quamvis Suarez, Vasquez, Reginaldus, Coninch penes Bonacinam *de Euchar. quæst. 1. pun. 3. num. 4.* putarint, etiam infideles obligare, eo quia potestas Christi in ferendis Legibus est universalis, & tam fideles, quàm infideles complectitur; non sic potestas Ecclesiæ, quæ ad solos fideles extenditur. Nihilominus probabilius est, defacto non obligasse Christum infideles ad Eucharistiam sumendam, quamvis potuerit illos obligare: quapropter infideles sine baptismo morientes solius omissionis baptismi rei sunt, non verò omissionis Eucharistiæ: ratio est, quia excepto baptismo reliqua Sacramenta pro solis fidelibus, ac baptizatis à Christo instituta fuere; ergo si infideles incapaces sunt Eucharistiam Sacramentaliter sumendi, nequibunt adstringi præcepto divino ad illam suscipiendam. Et sicuti præceptum Divinum Confessionis Sacramentalis non obligat nisi solos fideles, & baptizatos. Sic Præceptum divinum sumendi Sacramentaliter Eucharistiam. Sic Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 3. concl. 1.* Pitigianus *dist. 9. quæst. 3. art. 8.* Sanchez *in Opere Moral. lib. 1. cap. 12. num. 15.* Nugnus *quæst. 10. art. 11. diffic. 2. concl. 5.* Bonacina *de Euchar. quæst. 1. pun. 3. num. 4. in fin.* & Castropalaus *de Euchar. disp. unic. pun. 14. num. 11.*

CAPUT II.

De Unitate, & Multiplicitate Sacramenti Eucharistiæ.

1 *Eucharistia formaliter, & specie infima est unum Sacramentum.*
2 *Materialiter tamen, & physicè loquendo dici potest multiplex ob pluralitatem, & diversitatem specierum inter se.*
3 *An plures hostiæ consecratæ, vel plures species vini consecratæ in diversis calicibus sint unum numero Sacramentum, an plura?*
4 *Recipiens plures hostias, aut grandiorem aliis non ideo recipit majorem gratiam ex opere operato, & ex vi Sacramenti.*
5 *An ex vi Sacramenti, & ex opere operato plus gratiæ recipiat communicans sub utraque specie præ communicante sub una tantùm?*

1 SACRAMENTUM Eucharistiæ, quod est omnium perfectissimum, & Sanctissimum, ac aliis dignius: nam si anathemate damnandi sunt, qui dicunt: Sacramenta inter se paria esse, ut nulla ratione aliud sit alio dignius ex Trident. *sess. 7. can. 3.* quis dubitabit, hanc dignitatem, & excellentiam supra cætera Sacramenta competere Eucharistiæ, realiter continenti Christum Dominum omnis Sanctitatis, & gratiæ fontem, ac Authorem, quem non continent reliqua Sacramenta. Hoc inquam tam grande, & eximium Sacramentum sub speciebus panis, & vini continentibus Corpus, & Sanguinem Christi: unum est integrum, & perfectum Sacramentum formaliter & specie infima; non verò plura: ratio est, quia unitas formalis Sacramenti, & specifica desumitur ex unitate signi, & rei significatæ; sed signum perfectè, & completè significans unam refectionem spiritualem sunt non solùm species panis continentes Corpus Christi; sed etiam species vini continentes ejus Sanguinem, refectio namque ex speciebus panis, & vini constituitur; ergo si signum perfectè, & completè significans unam refectionem spiritualem est unum, & refectio spiritualis est una; unum formaliter, & specie infima erit Sacramentum in tali signo constitutum. Quapropter species panis continentes Corpus Christi non erunt Sacramentum adæquatè, & perfectè distinctum à Sacramento specierum vini continentium Sanguinem, aliàs Sacramenta essent octo contra Tridentinum definiens *sess. 7. can. 1.* Sacramenta novæ Legis nec esse plura, nec pauciora quàm septem. Confirmatur, quia ut perfectiùs, ac expressius recolatur per hoc Sacramentum memoria Passionis Domini, necessariò consecrandæ erunt species panis, & vini; ergo quælibet ex his speciebus ut pars concurrere debet ad talem Sacrosanctam memoriam recolendam. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 73. art. 2.* Coninch *quæst. 73. art. 2.* Suarez *disp. 39. sect. 3.* Vasquez *disp. 168. cap. 1.* Sotus *in 4. dist. 8. quæst. 1. art. 3.* Toletus *lib. 2. cap. 25. num. 1.* Bellarminus *de Euch. lib. 4. cap. 22.* & Bonacina alios referens *de Euch. quæst. 1. pun. 4. num. 2.*

Advertendum tamen hìc: quòd licèt Eucharistia sit 2
unum Sacramentum formaliter, & in specie infima; materialiter tamen, & physicè loquendo potest dici multiplex ob pluralitatem, & diversitatem specierum inter se differentium: & in hoc sensu Sacramentum corporis sub speciebus panis, & Sacramentum Sanguinis sub speciebus vini dicuntur plura Sacramenta, quo loquendi modo utitur Ecclesia pluribus in locis: *Quem plura, & sancta refecerunt Sacramenta: Purificent nos, quæsumus Domine, Sacramenta, quæ sumpsimus &c.* Insuper *in Cap. Sacramenta Altaris. dist. 1. de Consecr. & Cap. In Sacramentis. dist. 2.* Sæpe enim parti physicæ, & materiali alicujus totius tribuitur denominatio totius, ut advertit Suarez *disp. 1. de Euchar. sect. 1.* præcipuè si separatim consideretur. Et ideo suscipiens Sacramentum sub una tantùm specie panis, verè, & propriè Sacramentum suscipit completum quoad rem contentam, scilicet Christum, & quoad rem significatam, scilicet gratiam; quamvis incompletum in ratione signi: cum non significet completè gratiam per modum convivii, & refectionis Spiritualis, quam significationem habet ex Institutione Christi. Vide D. Thomam *l. c.* & alios scholasticos.

Controversia tamen non levis est: an plures hostiæ 3
consecratæ, vel plures species vini in pluribus calicibus consecratæ sint unum numero Sacramentum, an verò plura? Hæc controversia exagitari potest considerando species illas inter se divisas præscindendo à sumptione, vel sumptionem includendo. Si in se considerentur præscindendo à sumptione, & consumptione ipsarum, erunt plura Sacramenta numero, & individualiter inter se distincta physicè: sic sacerdos plures hostias consecrans in sacra pyxide, vel plures sacerdotes plures hostias consecrantes plura Sacramenta numero inter se distincta conficiunt: ratio est, quia quælibet ex illis speciebus consecratis sive panis, sive vini, ut sejuncta ab aliis est integrum, & perfectum Sacramentum adoratione latriæ colendum, ac significans spiritualem refectionem, & causans gratiam, nec in hoc dependet ab aliis speciebus consecratis, habet enim ex se independenter ab aliis; Ergo est Sacramentum distinctum ab aliis, non specie, ergo solo numero. Si verò considerentur ut sumptæ per unicam sumptionem ab eodem, erunt unum Sacramentum numero, non physicè, sed moraliter loquendo: ratio est, quia omnes ordinantur ad idem convivium spirituale, & eamdem spiritualem refectionem; & idem convivium potest constare ex una, vel pluribus escis; ex una, vel pluribus potionibus. Sic Suarez *tom. 3. disput. 39. section. 4. in fin.* referens Sotum, & Ledesmam. Sic Vasquez *tom. 3. disput. 168.* Reginaldus *libro 29. numer. 6.* & Bonacina *de Eucharist. quæst. 1. punct. 4. numer. 3.* Et quamvis dissentire videatur Castropalaus *de Euchar. disp. unic. pun. 2. num. 10.*

asserens, revera ab eodem sumente plures hostias consecratas sumi, & consumi plura numero sacramenta; loquitur tamen physicè, non verò moraliter; nam illa plura sacramenta physicè numero distincta ad instar unius sumpta unicam efficiunt sumptionem moralem, & unum morale sacramentum. Sicuti si sacra Pyxis referta pluribus hostiis consecratis adoranda proponeretur, ad instar unius moralis adoraretur, quamvis si dividerentur hostiæ illæ consecratæ in diversis altaribus, adoraretur ut distincta sacramenta. Et plures hostiæ consecratæ sumptæ ab eodem sacerdote, si ab aliis distinctis personis sumptæ fuissent; plura sacramenta numero distincta constituerent; quamvis ab eodem sumptæ unum numero sacramentum moraliter sumptum constituant. Et idem Castropal. fatetur, per sumptionem plurium hostiarum sacratarum non recepturum sacerdotem plures gratias, quas recepissent distinctæ personæ, si eas sacratas hostias sumpsissent.

Dices: Cum Sacrificium sit unum numero, unicum erit Sacramentum, quando in eodem Sacrificio plures species distinctæ panis, & vini consecrantur, quamvis essent plura Sacramenta, si à diversis Sacerdotibus consecrarentur. Resp. quamvis unum sit Sacrificium, quia una est oblatio, & una res oblata, scilicet Christus; non inde tamen rectè infertur, unum esse Sacramentum numerò, si plures hostiæ consecrentur numerò distinctæ continentes Christum: cum enim sint plura signa practica numerò inter se distincta, significantia gratiam, & refectionem spiritualem; inde est, quòd plura debent esse Sacramenta numero inter se distincta. Nec unitas Sacrificii desumitur ab eodem capite, ex quo desumitur unitas Sacramenti, ut videtur supponere objectio.

Instabis: unus est numero Christus, ergo unum erit numero Sacramentum. Resp. consequentiam non tenere: quia non solus Christus est Sacramentum, sed etiam species panis, & vini, quæ sunt numero distinctæ, & consequenter numero distincta Sacramenta, quamvis unus sit Christus sub illis speciebus sacris contentus. Vide Suarez *l.c. tom.3. disp.39. sect.4.*

4 Ex dictis colligitur: recipientem plures hostias, aut grandiorem præ aliis non ideo recipere majorem gratiam ex opere operato, & ex vi Sacramenti; nam communicatio gratiæ pendet in Sacramento Eucharistiæ à sumptione, quæ cum sit unica, unicam communicabit gratiam, & æqualiter ex parte Sacramenti in suscipientibus non ponentibus obicem. Quamvis si suscipiens magis se disponat ad effectum Sacramenti recipiendum, abundantiorem gratiam recipiet ex opere operantis: & sic evenire potest casus, ut recipiens minorem hostiam consecratam, quia magis se disponit præ recipiente majorem, aut plures hostias; majorem gratiam recipiat præ illo. Si verò sumptio Eucharistiæ fiat per plures refectiones distinctas, & per plura convivia separata, quamvis eodem die, ut evenit Sacerdotibus ter celebrantibus in die Nativitatis Domini; aut suscipienti eodem die communionem, & postea Sacrum Viaticum in periculo mortis; utique fructus distinctos hujus Sacramenti recipiet suscipiens respondentes distinctæ sumptioni; quia non per modum unius sumptionis recipit, sed plurium. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 79. art. 7. ad 3.* quem sequuntur Suarez, Coninch, Vivaldus, Henriquez, Reginal. relati à Bonacina *de Euch. quæst. 1. pun. 4. num. 4.*

5 Petes hic: an communicans sub utraque specie plus gratiæ recipiat ex vi Sacramenti, & ex opere operato præ communicante sub una tantùm specie? Resp. Quamvis probabiliter Nugnus, & alii cum quibus inclinare videtur Bonac. *l.c. n.* 5. asserant, Sacerdotem sacrificantem, ac sub utraque specie communicantem plus gratiæ recipere: quia perfectiori modo significatur refectio spiritualis sub utraque specie, quàm sub una tantùm. Nihilominus communior sententia est, æquè recipere gratiam ex vi Sacramenti laicum sub una tantùm specie communicantem præ Sacerdote communicante sub utraque: ratio est, quia æquè perfectè, & integrè continetur Christus sub una specie, ac sub utraque; & ratione rei contentæ æquè perfectè sacramentum est sub una specie, ac sub quavis ejus particula; quàm sub utraque specie, licèt perfectiori modo significetur refectio sub utraque specie, quàm sub una tantùm; ergo æquè recipiunt gratiam ex vi sacramenti, qui communicat sub una tantùm specie, ac qui communicat sub utraque. Confirmatur paritate baptismi, in quo æqualem gratiam recipit, qui una tantùm ablutione baptizatur, quàm qui trina; licèt trina ablutio magis clarè, & expressè significet ablutionem animæ. Sic Bellarm. *lib. 4. de Euch. cap. 23.* Suarez *disp.63. sect.6.* Henriq. *lib.8. cap.8. n.2.* Reginal. *lib.29. n.7.* Coninch *qu.79. art.1. dub.2. n.34.* & Angles *quæst. 2. art.2.*

CAPUT III.

De Materia Remota sacramenti Eucharistiæ.

1 *Materia remota Corporis Christi est panis triticeus.*
2 *Falsum est, panem cujuscumq; speciei sit, dummodo aptus sit ad vescendum; esse materiam remotam Eucharistiæ, debet enim esse triticeus, vel ejusdem speciei cum tritico.*
3 *Amylon in farinam redactum, ex qua panis conficiatur; est materia dubia.*
4 *Quænam requirantur, ut panis triticeus dicatur usualis, & aptus ad consecrationem?*
5 *Quid dicendum: si in compactione panis immisceatur aquæ naturali parum aquæ rosaceæ, mellis, vel lactis; vel farinæ immisceatur parum farinæ aliorum leguminum.*
6 *Sacerdos consecrans panem usualem jam corruptum invalidè consecrat.*
7 *Panis triticeus usualis debet esse coctus per assationem, non verò per elixationem.*
8 *An panis triticeus debeat esse azymus, an vero fermentatus?*
9 *Sacerdotes Latini sub gravi culpa tenentur in suis Ecclesiis consecrare in azymo; sicuti Græci in suis tenentur in fermentato.*
10 *Sacerdos Latinus transiens per Ecclesiam Græcam, aut Græcus per Latinam possunt se accommodare Legibus Ecclesiæ illius.*
11 *Materia Remota Sanguinis Christi est vinum de vite.*
12 *Succus expressus ex pomis, malogranatis, & similibus, sicera, cervisia, succus agrestæ, acetum, aqua profluens ex vite recisa non sunt Materia consecrationis Sanguinis.*
13 *Uvæ sive recentes, sive passæ non sunt materia apta; secus verò succus ex eis expressus, quamvis indecens sit, sic fæculentum consecrare.*
14 *Quid dicendum de vino congelato?*
15 *Mustum coctum, & recoctum, & aqua ardens è vino extracta non sunt materia apta. Dubitatur de Lora, seu vino confecto ex uvis, & aqua.*
16 *Vinum de vite, qualecunque sit, etiam ex pluribus vinis mixtum; est materia apta.*

UT distinctiùs procedamus in hac re, agendum priùs erit de materia remota Corporis Christi, dein Sanguinis, nam materia proxima Corporis sunt accidentia panis, & Sanguinis accidentia Vini. Sacramentum siquidem Eucharistiæ habet ut reliqua Sacramenta, suam materiam proximam, & Remotam, licèt ordine inverso ab aliis Sacramentis. cum in Eucharistia materia remota sit transiens, proxima verò permanens; in aliis verò Sacramentis remota est permanens, proxima verò, seu usus materiæ remotæ transiens, ut bene patet consideranti. Materia igitur remota Sacramenti Corporis Christi est panis triticeus: sic fide sanctum est in Conciliis Florentino *Decreto Fidei post ult. sess.* Lateranensi *Cap. Firmiter, de summ. Trinit.* & Trident. *sess. 13.* ratio est: quia hanc materiam assumpsit Christus in institutione hujus venerabilis Sacramenti ut constat ex illis verbis *Matth. 26. Cœnantibus autem eis accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditq; Discipulis suis, & ait: accipite, & comedite: hoc est corpus meum*, sic etiam constat ex verbis *Marci 14. Et manducantibus illis, accepit Jesus panem, & benedicens fregit, & dedit eis, & ait: Sumite, hoc est corpus meum.* Quæ quidem verba conjuncta perpetuæ Ecclesiæ traditioni, ac praxi indubitatam reddunt propositionem asserentem materiam remotam Corporis Christi in Sacramento Eucharistiæ esse panem, & quidem triticeum, tum quia eo usus fuit Christus, tum quia solus triticeus est simpliciter, & absolutè panis usualis ordinatus ad refectionem corporis, cum cæteri panes non sint absolutè tales, sed cum addito; nec usualiter ordinati ad refectionem, sed extraordinariè. Sic communiter DD. penes Henriq. *lib. 4. cap. 9. n.1.* & Valent. *tom.4. disp.6. qu. 2. pun.1.* & sic statutum habetur à Concilio Florentino *in Decreto cit.* 1

Hinc clarè deducitur: falsum esse, consecrari posse in Eucharistia quemcumque panem, cujuscumque speciei sit, dummodo aptus sit ad vescendum, ut docuere nonnulli; nam debet confici ex tritico, vel ex eis, quæ specie non differunt à tritico, ut definitum est à Florentino. Nec sufficit dicere, quòd sit aptus ad vescendum, sed ulterius requiritur, quòd sit usualis, ut est triticeus. Quapropter jure merito à 2

mate-

materia apta ad consecrationem Corporis rejiciuntur panes confecti ex avena, oryza, millio, amigdalis, fabis, pisis, castaneis, lolio, farre, hordeo, vel ex aliis leguminibus, aut arborum fructibus : eo quia ex communi sensu, usu, & opinione censentur specie differre à pane usuali, & triticeo. Secus verò dicendum de panibus confectis ex Rovellis, aut frumento trimestri, & aliis similibus frumentis sub specie tritici contentis, sive aliquantulùm nobilioribus, sive ignobilioribus : eo quia revera triticum sunt, & sub specie tritici contenta, & ex iis panis usualis conficitur. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 74. art. 3.* Card. Delugo *disp. 4. sect. 1.* Henriquez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. disp. 4. qu. 2. pun. 1. n. 2.* Layman *lib. 5. tract. 4. cap. 9.* & Caltropal. *de Euch. disp. unic. pun. 4. nu. 2.*

3 Petes hìc 1. an amylon si in farinam reducatur, & ex eo conficiatur panis ; sit materia apta ad consecrationem Corporis Christi ? Resp. quamvis aliqui cum Bonacina *l. c. num. 7.* putarint, quòd si amylon in farinam reducatur, ex qua conficiatur panis coctus igne ; sit sufficiens ad materiam consecrationis, utpote non multum differens à tritico, à quo originem ducit. Nihilominus probabilior sententia docet, esse saltem materiam dubiam : & ratio est, quia licèt extrahatur à tritico per aquam madefacto, madefactio tamen illa non leviter immutat substantiam tritici, ac in alteram substantiam convertit longè distantem à pane usuali. Sic Vasquez *disp. 170. cap. 4. n. 23.* Coninch afferens D. Thomam *qu. 73. art. 3.* Layman *lib. 5. summ. tract. 4. cap. 2. n. 8.* & Castropal. *de Euch. disp. unic. pun. 4. n. 2. in fine.*

4 Petes 2. quænam requirantur, ut panis triticeus dicatur usualis ; & aptus ad materiam consecrationis ? Resp. requiri 1. ut sic confectus ex aqua naturali, quapropter si oleo, melle, lacte, aqua rosacea, vel similibus aquis artificialibus compactus sit ; inepta materia erit ad consecrationem : cum non sit panis usualis assumptus à Christo, nec talis reputatus secundum communem æstimationem, sed panis dulciarius, vel placenta. Sic D. Thomas, Coninch, Vasquez, Layman, & Bonac. quos refert, & sequitur Castropal. *l. c. n. 3.* Panis verò subactus ex aqua marina, quamvis reprobetur à Fagundez ; nihilominus approbatur à Diana *par. 9. tract. 9. resol. 58.* eo quia aqua naturalis est, ut constat ex materia baptismi. Verùm attendendum est, ne nimia salsedo reddat illum ineptum ad comestionem, quia sic usualis non esset, quod maximè requiritur ad materiam consecrationis. Panis tamen confectus ex butyro, saccharo, ovis, & similibus est omnino ineptus : cum nec panis usualis sit, nec ex aqua naturali compactus, sed panis dulciarius, & placentæ ad fovendam gulam inventę, non ad vires reficiendas, ut habet communis sententia.

5 Solùm hìc dubitatur : an si immixtio facta aquæ rosaceæ, mellis, lactis, butyri, & similium cum aqua naturali non sit in magna quantitate ; sicuti si farinæ triticeæ immisceatur alia pauca farina leguminum, fructuum, hordei, & similium ; aut immisceatur parum cinnibaris, uti fit ad hostias rubras conficiendas ad litteras sigillandas ; an inquam talis immixtio reddat massam illam ex tritico, & ex aqua naturali compactam ineptam ad consecrationis materiam ? Resp. certum esse, quòd si materia immixta, quæcumque sit ex allatis, cum farina triticea, & aqua naturali, superet ipsam farinam triticeam, & naturalem aquam ; in eo casu mixtum ex illis resultans sit prorsus ineptum ad consecrationem : non enim esset panis usualis, nec ad nutritionem usuali via faciendam ordinatus. Quaprpter Sacerdos consecrans invalidè consecraret, ut docent omnes Doctores : eo quia materia extranea, & inepta longè superat nativam, & aptam ad consecrationem. Si verò materia immixta modica sit, valida erit consecratio, sed illicita, itaut grave peccatum sit in tali materia advertenter proferre consecrationis formam : eo quia licèt sit panis usualis attenta ejus majore quantitate, nihilominus non præfert puritatem debitam huic Sacramento, ac ejus institutioni. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 74. art. 3.* Toletus *lib. 2. cap. 25. n. 1.* Sylvester *verb. Eucharistia 1. num. 3.* Vasquez *disp. 170. cap. 4. n. 36.* Coninch *quæst. 74. art. 3. n. 46.* & Layman *lib. 5. Summ. tract. 4. cap. 2.*

6 Advertendum hìc : quòd Sacerdos consecrans panem usualem, jam substantialiter corruptum ; invalidè consecrat : cum non sit ampliùs materia apta, licèt fuerit. Si verò non sit substantialiter corrupta, sed incipiat corrumpi ; licèt validè consecret, illicitè tamen, & graviter peccat, si advertenter operetur ob rationem superiùs allatam puritatis debitæ huic Sacramento. Sic Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 4. num. 3.* referens D. Thomam, Henriquez, & Bonacinam.

7 Requiritur 2. ad hoc, ut panis triticeus sit usualis, quòd sit coctus per modum assationis, vel in furno, aut ferro calido, vel cinere : cùm non sufficiat quæcumque alia coctio per modum elixationis, ut esset pasta elixa in aqua calida, lagana, & similes pultes ; & à fortiori si massa pastæ compactæ ex farina triticea, & aqua naturali esset cruda : nam non haberent veram rationem panis triticei usualis, nec communi nomine panis nuncupantur, adeoque erunt materia inepta ad consecrationem, cum ex Divina Institutione solus panis triticeus assumptus fuerit. Et quamvis pasta cocta, & cruda ; ac assata, & elixa non differant inter se specie physica, ut sustinent nonnulli ; non ideo tamen non differunt specie morali, quæ sufficit ad hoc, ut non dicantur panis usualis, quæ ratio nimis attenditur in validitate Sacramentorum, utpote innixa Divinæ Institutioni. Sic Henriquez, Sotus, Coninch, Toletus, Cajetanus, Vivaldus, & Filliuccius relati à Bonacina *de Euch. quæst. 2. pun. 1. num. 5.*

8 Petes : an panis triticeus debeat esse aymus, an fermentatus, ad hoc ut sit materia apta Consecrationis ? Resp. utrumque esse materiam aptam ad consecrationem, cum uterque sit panis usualis, & talis propriè dictus : ut expresè definitum fuit à Concilio Florent. *in Decreto de Armenis §. 3.* nec fermentum est talis naturæ, ut pastam substantialiter corrumpat, eamque faciat notabiliter differre ab azyma ; adeoque consecratio facta à Sacerdote tum in azymo, tum in fermentato valida erit extra controversiam, ut habent communiter Doctores ; quamvis ex Div. Thoma congruentior, ac convenientior sit panis azymus præ fermentato, ut habet *3. par. quæst. 74. art. 4. 1.* quia meliori modo significat puritatem Corporis Christi absque viri opera concepti. 2. quia denotat puritatem, quæ requiritur in suscipiente Corpus Christi. 3. quia ex probabiliori, & ferè certa sententia Christus in azymis consecravit : nam post Cœnam legalem, & comestionem agni paschalis hoc Divinissimum Sacramentum instituit, quo tempore prohibitus erat usus panis fermentati.

9 Quamvis tam in azymo, quàm in fermentato validè consecretur, ex præcepto tamen Ecclesiæ sub gravi culpa, tenentur Sacerdotes Latini in suis Ecclesiis Latinis consecrare in azymo ; sicuti Sacerdotes Græci in suis Ecclesiis Græcis tenentur in fermentato consecrare : ut clarè apparet ex Concilio Florentino *citato* ; unusquisque ergo Sacerdos conficere debet Corpus Christi juxta suæ Ecclesiæ, sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem, & ritum : ut bene adnotavit D. Thomas *3. par. quæst. 74. art. 4.* quem sequuntur reliqui Doctores. & adeo stricta est hæc obligatio ut minimè licitum sit contra hoc præceptum facere, etiam si urgeat necessitas dandi Sacrum Viaticum, vel audiendi Missam die festivo confluentibus innumeris personis : & ratio est, quia tam præceptum sumendi Viaticum in articulo mortis, quàm audiendi Sacrum die festivo non obligant, nisi quando Eucharistia, & Sacrificium confici potest servatis legibus, & ritu ab Ecclesia præscripto ad tantum Sacramentum conficiendum : & de facto urgentibus necessitatibus supradictis sine Sacris vestibus, aut calice, vel facto jam jejunio naturali, aut in una tantùm specie minimè licitum est consecrare : quia communis utilitas horum rituum servandorum ob præceptum Ecclesiæ prævalet bono particulari ; ergo etiam in prædictis necessitatibus ob paritatem rationis minimè licitum erit consecrare in fermentato. Sic Sotus *in 4. dist. 9. art. 4.* Suarez *disp. 76. sect. 1. dub. 2.* Henriquez *lib. 8. cap. 11. num. 7.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 4. cap. 2.* Bonac. *de Euch. quæst. 2. pun. 1. n. 11.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 4. num. 5.*

10 An autem Sacerdos Latinus transiens per Ecclesiam Græcam, aut Sacerdos Græcus per Latinam possit accommodare se Legibus Ecclesiæ illius, per quam transit ; & consequenter Latinus in Ecclesia Græca conficere in fermentato, & Græcus in Latina consecrare in azymo ; controvertitur inter Doctores. Nihilominus quamvis uterque Sacerdos possit ritus suæ propriæ Ecclesiæ servare in Ecclesia, per quam transit ; poterit etiam relicto proprio ritu se accommodare ritui Ecclesiæ illius : ratio est, quia quilibet potest accommodare se legitimis consuetudinibus loci, & Ecclesiæ illius, per quam transit, ut *in tractatu de Legib.* docent communiter Doctores ;

res; ergo Sacerdos Latinus poterit Ecclesiæ Græcæ se accommodare, & Græcus Latinæ. Sic Henriq. Coninh, Sanchez, Nugnus, Suarez, quos refert, & sequitur Bonac. *de Euch. qu.* 2. *pun.* 1. *n.* 10. & Castropal. *de Euch. disp. unic. pun.* 4. *num* 4. *in fin.* qui addit hoc consultius fieri.

Limitant Suarez *disp.* 44. *sect.* 3. & Filliuccius *tract.* 4. *cap.* 3. *quæst.* 8. *num.* 83. dummodo Ecclesia illa, per quam transit, Græca e. g. non sit in loco diœcesis Latinæ, illique subjecta, tunc enim non liceret sacerdoti Latino per illam transeunti consecrare in fermentato: eo quia non est Ecclesia propria Græcorum, quamvis talis dicatur; sed potiùs Latinorum, quam. vis privilegium habeant Græci celebrandi in ea ritu Græco. Quam quidem sententiam uti probabilem agnoscit Bonacina *l. c.* quamvis probabilitatem etiam non deneget sententiæ oppositæ non admittenti talem limitationem, nisi expresse constet de voluntate Pontificis Ecclesiam illam concedentis in solum usum Græcorum.

Ex præcepto pariter Ecclesiæ Latinæ panis azymus consecrandus debet esse figuræ orbicularis integræ. Ecclesia verò Græca utitur fermentato figuræ quadratæ pro Sacerdote Sacrificante, pro fidelibus communicantibus figuræ triangularis. An verò liceat in Ecclesia Latina uti hostia minori ad sacrificandum ob defectum majoris hostiæ, putant satis probabile quòd sic, remoto scandalo, & maximè si privatim celebretur, imò etiam publice, & urgente causa satisfaciendi præcepto audiendi Sacrum, admonitis priùs astantibus de defectu hostiæ majoris ad scandalum tollendum Marchantius, Diana, Tamburinus, Aversa, quos refert, & sequitur Busembaum *de Euch. lib. 6. tract. 3. dub. 3. nu.* 5.

11 Materia Remota Sacramenti Sanguinis Christi est vinum de vite, sicuti materia proxima sunt ejusdem Vini accidentia: ut fide sanctum est in Conciliis Lateranensi, Florentino, & Tridentino; ac colligitur *ex Matth.* 26. *Marci* 14. *& Lucæ* 22. ubi vinum in calice contentum exprimit Christus Dominus sub nomine generationis, & geniminis vitis: ratio autem cur vinum de vite assumpserit Christus in materiam remotam sui Sanguinis est, quia cum instituerit Eucharistiam ad significandam spiritualem fidelium refectionem, quæ non solùm dicit panem usualem, sed etiam vinum usuale; & vinum de vite est usuale, & ordinarium in refectionibus; ideo vinum de vite assumpsit, non verò aliud. Sic passim Doctores cum D. Thoma 3. *par. quæst.* 74. *art.* 5. qui videri possunt penes Suarez *disp.* 43. *sect.* 1. Valentiam *tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 2. *pun.* 1. & alios.

12 Hinc deducitur 1. non esse materiam aptam ad validè consecrandum liquorem, ac succum expressum ex pomis, moris, melogranatis, & similibus; nec siceram, aut cervisiam: quia non sunt vinum de vite, ideoque non absolutè vinum dici possunt. Idem dicendum de agresta, seu succo ex uvis immaturis expresso: quia licèt sit ex vite, non est tamen vinum, sed est in via ad vinum; sicuti massa cruda panis non est panis absolutè, sed in via ad panem. Aqua pariter proluens ex vite recisa non est materia apta ad consecrationem: quia licèt sit ex vite, nullo modo est vinum, nec fructus vitis, sed humor ipsius. Acetum denique non est materia apta ad consecrationem, cum sit vinum substantialiter corruptum, & in aliam substantiam conversum; ut est panis triticeus mucidus, qui cum sit substantialiter corruptus, non potest esse materia apta Consecrationis. Quamvis vinum incipiens acescere possit esse materia apta; dummodo constet, magis accedere ad vinum, quàm ad acetum. Extra tamen necessitatem uti vino acescente, grave peccatum erit ob periculum consecrandi in materia indebita: ut docent Vivaldus, Victoria, Coninch, Vasquez, Bonacina, Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 4. *num.* 9.

13 Deducitur 2. nec esse materiam aptam ad consecrationem Sanguinis uvas sive recentes, sive passas: ratio est, quia succus in eis contentus nondum expressus est, ac redditus aptus ad potandum, sed potiùs comedi consuevit; & materia assumpta à Christo ob Sanguinis sui consecrationem potabilis esse debet, ut patet ex illis verbis; *Bibite ex hoc omnes; & ex Cap. Didicimus. dist.* 2. Additur, quòd vinum in uvis contentum nec demonstrabile est per pronomen, *hic*, in forma Consecrationis adhibitum; nec est tota uva, sed pars uvæ; nec denique ei immisceri potest aqua juxta Ecclesiæ præceptum. Sic D. Thomas 3. *par. quæst.* 74. *art.* 5. Vasquez, Suarez, Coninch, Layman, & Bonacina relati à Castropalao *l. c. num.* 7. Secus verò dicendum de musto, seu succo expresso ex uvis maturis sive recentibus, sive passis; est enim materia valida ad consecrationem Sanguinis, cum sit absolutè vinum de vite. Quamvis indecens sit illud sic fæculentum consecrare; & graviter peccat Sacerdos eo utens in Sacrificio absque urgenti causa, & necessitate. Sic *ex Cap. Cum omne. de Consecr. dist.* 2. docent D. Thomas 3. *par. quæst.* 74. *art.* 5. quem sequuntur Coninch, Henriquez, Nugnus, Vasquez, Valentia, Suarez, Reginaldus, & alii; quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst.* 2. *pun.* 2. *num.* 3.

Dubitatur de vino vitis congelato, an sit materia 14
apta ad consecrationem: & ratio dubitandi est, non quia non sit vinum, sed quia potabile non est; nam aqua congelata ex communi sententia non est materia apta ad Sacramentum Baptismi, quamvis aqua naturalis sit: quapropter Ledesma, Armilla, Alanus, Angles & alii penes Bonacinam *l. c. num.* 10. & penes Castropalaum *l. c. num.* 8. dixerunt, vinum congelatum esse materiam ineptam consecrationis. Nihilominus probabilior est sententia opposita stans pro validitate Consecrationis, quamvis grave peccatum sit vinum congelatum consecrare, cum priusquam consecretur, dissolvendum sit, & diligenter attendendum, ne congelatio vini substantiam corruperit, quod potest aliquando evenire, quamvis non ferè semper: ratio autem probans validitatem consecrationis est, quia vinum congelatum est verè vinum de vite, ut supponimus, & ex se, ac secundum suam naturam potabile, esto per accidens potari nequeat, & defacto si liquefiat, potari potest; ergo non est ratio, cur à materia Consecrationis Sanguinis excludi debeat: maximè quia si post consecrationem vinum congeletur in Calice, adhuc remanent species vini, & Sanguis Christi sub illis, & S. Pius V. in Rubrica statuit, debere liquefieri igne, & assumi; ergo per congelationem non evadit materia inepta ad Consecrationem. Sic Sylvester, Sotus, Suarez, Coninch, Layman, Sà, Vivaldus, Angelus, Reginaldus, Filliuccius, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Euch. quæst.* 2. *pun.* 2. *num.* 10. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 4. *num.* 8. Ad paritatem ductam de aqua congelata pro materia baptismi facilè respondetur: quia congelatio impedit in aqua ablutionem, quæ est de essentia baptismi; in vino tamen non impedit, quin sit absolutè tale, & ex se aptum ad bibendum, quamvis per accidens bibi nequeat. Nec Eucharistiæ Sacramentum consistit in usu, sed in te permanente, quæ bibi possit; sicuti si panis triticeus esset adeo coctus, & durus, ut comedi non posset, nisi molleseeret; non ideo ejus consecratio valida non esset, quamvis actu comedi nequiret.

Deducitur 3. mustum coctum, & recoctum, sicuti 15
etiam aquam ardentem è substantia vini per ignem subjectum extractam: non esse materiam aptam ad consecrationem Sanguinis: ratio est quia in aliam substantiam à vino immutata sunt, ac vini speciem amisere; nec rationem vini naturalis, sed potiùs artificialis haberent. Sic D. Thomas 3. *par. quæst.* 47. *art.* 5. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 12. *num.* 1. Vasquez 3. *par. disp.* 175. *cap.* 2. *num.* 13. Sotus *in* 4. *dist.* 9. *qu.* 1. *ar.* 5. & alii Idem dicendum de Lora, seu vino confecto ex uvis, & aqua inter se mixtis: cum enim ex majori parte aquæ constet, ideo est materia inepta ad consecrationem. Secus verò dicendum, si in parva quantitate mixtio aquæ fieret; sicuti si vino naturali alii liquores, vel aromata in parva quantitate miscerentur, itaut vinum naturam suam retineret; erit valida consecratio, sed illicita, & cum gravi culpa: ut sustinent Suarez, Vasquez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 4. *num.* 10.

Notandum hìc: vinum de vite, qualecumque sit, si- 16
ve album sive rubrum, aut nigrum; sive simplicia, sive mixta inter se; esse materiam aptam & licitam ad Sanguinis Consecrationem, etiamsi differant inter se quoad accidentia, & qualitates, imò quoad substantiam: ratio est, quia omnia sunt de vite, & usualia; ac simpliciter vina dicuntur; ut patet ex paritate tritici requisiti ad materiam Corporis Christi, & balsami requisiti ad materiam Confirmationis, Sic D. Thomas 3. *par. quæst.* 77. *art.* 8. quem sequuntur Sotus, Sylvester, Coninch, Valentia, Suarez, Reginaldus, Toletus relati à Bonacina *de Euch. quæst.* 2. *pun.* 2. *num.* 2.

CA-

CAPUT IV.

De Necessitate miscendi aquam cum vino, & consecrandi sub utraque specie.

1 *Necessitas alia est Sacramenti, alia Præcepti sive Divini, sive Ecclesiastici.*
2 *Necessitas miscendi aquam cum vino ante Consecrationem non est Sacramenti.*
3 *Est necessitas Præcepti Ecclesiastici tantùm.*
4 *Assignantur congruentiæ miscendi aquam cum vino.*
5 *Graviter peccat Sacerdos scienter omittens miscere aquam cum vino.*
6 *Aqua tantùm naturalis miscenda erit, non verò alia.*
7 *In modica quantitate miscenda erit.*
8 *Mixtio aquæ cum vino facienda est in Sacrificio, & ab ipso sacrificante in Missis privatis.*
9 *An aqua immediatè convertatur in Sanguinem Christi?*
10 *An aqua, quæ ante consecrationem non erat conversa in vinum, si in illud convertatur post formam; transeat in Sanguinem Christi?*
11 *Necessitas consecrandi sub utraque specie non est Sacramenti.*
12 *Est tantùm Præcepti Divini.*
13 *An hoc Præceptum sit negativum, vel positivum.*
14 *An possit sub una tantùm specie consecrari ad communicandum morti proximum?*
15 *An Summus Pontifex dispensare possit ex rationabili causa, ut in una tantùm specie Consecratio fiat.*

1 NECESSITAS alia dicitur Sacramenti, quando videlicet aliquod ita necessarium est, ut si omittatur, non validè conficitur Sacramentum, & est nullum. Alia verò dicitur Præcepti, quando aliquod præcipitur in confectione Sacramenti, quo omisso validè conficitur Sacramentum, sed illicitè. Potest autem Præceptum esse Divinum, vel Ecclesiasticum.

2 Jam verò aquam miscendam esse vino ante consecrationem sanguinis non ex necessitate Sacramenti, constat ex Concilio Florentino *in Litteris Unionis*, ubi clarè statuit: Materiam Venerabilis Sacramenti Eucharistiæ esse panem triticeum, & vinum de vite, absq; eo quòd dixerit, esse vinum mixtum aqua; prout dixit, materiam Sacramenti Confirmationis esse oleum mixtum balsamo; ergo evidens est, materiam Sanguinis Christi esse vinum de vite, non verò aquam ei admixtam. Adeoque Sacerdos consecrans vinum sine aqua admixta validè consecrat, & Sacramentum efficit, quamvis illicitè operetur. Nec Christus indicans materiam hujus Sacramenti indicavit aquam, sed vinum: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis*; ergo solum vinum de vite est de necessitate Sacramenti hujus, non verò aqua. Sic Doctores communiter, Bellarminus, Suarez, Vasquez, Toletus, Coninch, Graffius, Reginaldus, Azor. Valentia, Victoria, Angles, & alii apud Bonacinam *de Euchar. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 1.

Neque dicas: Christum consecrasse vinum mixtum cum aqua, ergo mixtio aquæ est de necessitate Sacramenti. Contra enim est, quia non omnia ea, quæ servavit Christus in consecratione; sunt de necessitate Sacramenti; sed tantùm ea, quæ ad veritatem formæ necessaria sunt, & ab ipso instituente præscripta fuere ad confectionem Sacramentorum: ut habet D. Thomas 3. *par. quæst.* 74. *art.* 7. aliàs solus panis azymus consecrari posset, non verò fermentatus, quia azymum adhibuit in consecratione sui Corporis; vel solum vinum album, non verò nigrum; aut solum nigrum, non verò album esset materia consecrationis Sanguinis; si albo usus fuerit in calice, non verò nigro, aut vice versa: cum æquè verificetur forma Corporis per panem triticeum azymum, ac fermentatum; & forma Sanguinis per vinum album, aut nigrum.

3 Necessitas ergo admiscendi aquam cum vino ante sanguinis consecrationem est ex præcepto. Sed quæstio est inter Doctores, an sit ex Præcepto Divino, an verò Ecclesiastico? Nam putarunt nonnulli cum Castro *hæres.* 7. *verb. Eucharistia*, Valentia *disp.* 6. *quæst.* 2. *pun.* 1. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 12. *numer.* 4. & aliis: hanc necessitatem esse ex præcepto Divino, afferunt ad hanc sententiam comprobandam Div. Cyprianum *epist.* 63. & Concilia Carthaginense III. *can.* 24. & Africanum *can.* 4. asserentia: In Sacramentis Corporis, & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quàm ipse Dominus tradidit; & hoc est panis, & vinum aqua mixtum. Idem docere videtur Concilium Aurelianense IV. *cap.* 4. illis verbis: Sacrilegium judicamus aliud offerri, quàm in Mandatis Sacratissimis Salvator instituit; ergo si ex eodem Concilio aqua vino miscenda est, ex mandatis Salvatoris id acceptum est. Sed probabilius est, mixtionem aquæ faciendam cum vino esse tantùm ex præcepto Ecclesiastico, ut clarè constat ex Florent. *in Decreto de Armenis* §. 3. & ex Tridentino *sess.* 22. *cap.* 7. illis verbis: *Monet Sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent*: ex quibus verbis apertè colligitur, mixtionem faciendam esse ex Præcepto Ecclesiæ. Et quamvis potuisset Ecclesia præcipere illud idem, quod Christus præcepit; nihilominus incongruè fieret, declarare talem obligationem ex præcepto Ecclesiæ, si originem traheret à præcepto Divino, nulla facta mentione de illo. Sic Magister *in* 4. *dist.* 11. *cap.* 7. Sotus *disp.* 9. *quæst.* 1. *art.* 6. Suarez *disp.* 45. *sect.* 2. Vasquez *disp.* 177. *cap.* 2. Coninch *quæst.* 74. *art.* 7. *numer.* 135. Bonacina *de Eucharist. quæst.* 2. *punct.* 4. *numer.* 1. & Castropalaus *de Eucharist. disp. unic. punct.* 5. *numer.* 4. Ad dicta Conciliorum, & Patrum respondetur: tantùm asserere, in Sacrificio nihil aliud esse offerendum præter id, quod tradidit Christus, panem scilicet, & vinum aqua mixtum, adeoque alium liquorem præter aquam naturalem misceri non posse, cum vinum aqua mixtum obtulerit, non cum alio liquore; non verò colligi ex verbis Conciliorum; tradidisse Christum præceptum de miscenda aqua. Et si Div. Cyprianus expressè nominat præceptum hoc Dominicum, & Dominicam traditionem, loquitur in eo sensu, in quantum Ecclesia ob factum Christi Domini, ac ejus imitationem præceptum hoc tradiderit.

Congruentiæ autem miscendi aquam cum vino mul- 4
tæ sunt. 1. eo quia sic fecit Christus consecrans vinum aqua delibutum. 2. quia cum hoc Sacramentum institutum fuerit ad modum refectionis, cibi videlicet, ac potus; vinum autem in potum adhibitum præcipuè à personis rectè morigeratis solet aqua misceri; ideo permiscenda est aqua. 3. ad significandam aquam, quæ cum sanguine mixta fluxit è latere Christi in cruce pendentis. 4. ad significandam unionem universi populi fidelis cum suo capite Christo; nam aqua populum significat, ut habetur *ex Apocalyp.* 17. *Aquæ multæ populi multi*. Sic colligunt ex D. Thoma 3. *par. quæst.* 74. *art.* 6. Suarez *disp.* 41. *sect.* 2. *concl.* 2. Bellarminus *lib.* 4. *de Euch. cap.* 10. & alii.

Ex dictis colligitur 1. graviter obligare hoc præce- 5
ptum Ecclesiasticum admiscendi aquam cum vino: quapropter Sacerdos scienter omittens mixtionem istam graviter peccat, & si ex aperta malitia id faciat, privari debet Officio, & beneficio, ac ipso facto suspenditur à sacrificando, donec legitimam pœnitentiæ satisfactionem dederit. Sic constat *ex Cap. Litteras de celebr. Miss.* & *ex Cap. Cum omne crimen, de consecr. dist.* 2. & docent Azor. 1. *par. lib.* 10. *cap.* 29. *q.* 2. Vivaldus *de Euch. cap.* 3. *n.* 9. & Bonac. *de Euch. qu.* 2. *pun.* 4. *n.* 2.

Colligitur 2. aquam naturalem tantùm miscendam es- 6
se, non verò aquam artificialem, vel alium liquorem, etiam si in parva quantitate sit id, quod miscetur: quapropter graviter peccat Sacerdos immiscens parum aquæ rosaceæ, vel quid simile, esto valida sit consecratio: & ratio est, quia faceret contra præceptum Ecclesiæ graviter præcipientis immixtionem aquæ naturalis; cùm ea tantùm, non verò alia usus fuerit Christus, & per aquam naturalem meliùs significatur illa, quæ fluxit à latere Christi, cum etiam naturalis fuerit, ac in ejus significationem admixtio aquæ fiat cum vino. Sic Coninch, Vivaldus, & Bonacina *l. c.*

Colligitur 3. aquam naturalem miscendam esse in 7
modica quantitate præ vino, nam si vinum æquaret, esset materia indebita. Et quamvis Concilium Taburiense Provinciale *can.* 19. permiserit, aquam non debere excedere tertiam Vini partem; nihilominus consuetudo, & praxis Ecclesiæ Romanæ, quæ servanda est; adhæret determinationi Concilii Florentini *in Decreto fidei* §. 3. statuentis: miscendum esse paululum aquæ, & aquam modicissimam: & quamvis sufficiat quælibet gutta aquę sensibilis ad servandam significationem; nihilominus non nimis scrupulosè agendum, si plures fluant, dum-

dummodo non excedant octavam partem vini, ut advertunt communiter Doctores.

8 Colligitur 4. mixtionem aquæ cum vino faciendam eſſe in Sacrificio, ac ab ipſo Sacrificante, non verò ab alio; quamvis in Solemnioribus Miſſis ex ejus licentia fiat à Diacono, & Subdiacono. Quapropter graviter peccaret Sacrificans, ſi offerret vinum mixtum aqua extra Sacrificium, cum mixtio hæc ſit Sacra Cæremonia ſpectans ad Sacrificium, ut habent D. Thomas *3. par. quæſt. 74. art. 8. ad 3.* Coninch *quæſt. 74. art. 8. num. 141.* Vaſquez *diſp. 187. cap. 2. num. 18.* & alii. Quo tempore tamen Sacrificii facienda ſit, obſervanda erit cujuslibet Eccleſiæ praxis, & conſuetudo, quamvis ab omnibus facienda ſit ante oblationem Calicis, alias graviter peccabit Sacerdos, ſi poſt illam faceret. Quod ſi ex oblivione omiſerit mixtionem aquæ, & facta oblatione ante Conſecrationem Calicis adverteret; debet de neceſſe mixtionem facere, quia adhuc urget præceptum Eccleſiaſticum miſcendi aquam. Secus dicendum, ſi adverteret poſt Calicis conſecrationem: cum præceptum tantùm ſit de miſcenda aqua cum vino, non verò cum Sanguine Chriſti, cui nihil extraneum eſt miſcendum. Sic Suarez *diſp. 45. ſect. 3.* Coninch *quæſt. 74. art. 8. num. 142.* Bonacina *de Euch. qu. 2. pun. 4. num. 6.* & Caſtropalaus *de Euch. pun. 5. num. 7.*

9 Difficultas potiſſima in hac re eſt: an aqua quæ admiſceri debet vino; immediatè convertatur in Sanguinem Chriſti, ſi nondum converſa fuerit in vinum? Nam certum eſt, quòd ſi tempore Conſecrationis Calicis converſa, ac immutata ſit in vinum; convertatur in Chriſti Sanguinem, nec de hoc dubium ullum eſt penes Doctores. Cardinales Alanus, Baronius, & Toletus cum Janſenio, Scortia, Peſantio, Coninch, Layman penes Caſtropalaum *de Euch. diſp. unic. pun. 5. nu. 9.* & Cardinalis delugo *de Sacram. diſp. 4. ſect. 3.* cum aliis docuerunt, aquam nondum converſam in vinum tempore conſecrationis Calicis immediatè in Sanguinem Chriſti converti æquè ac vinum: moventur 1. quia graviſſimi Patres affirmant, aquam vino mixtam offerri, benedici, & conſecrari; ergo non requiritur, converti priùs in vinum; aliàs ſi hoc requireretur, potiùs deberet dici, quod offerretur, benediceretur, & conſecraretur vinum, quàm aqua. 2. quia nec Sancti Patres, nec Innocentius III. *in Cap. Cum Marthæ, de Celebr. Miſſ.* dixerunt, aquam priùs in vinum convertendam, ut ſic in Sanguinem Chriſti converti poſſit; ſed abſolutè dixerunt, aquam ſimul cum vino converti in Sanguinem Chriſti, quod de converſione propria, & immediata intelligendum eſt. 3. quia aquam in Calice appoſitam à Chriſto, verosimilius eſt, tempore Conſecrationis non fuiſſe in vinum converſam, cum ſtatim ad mixtionem ſecuta ſit conſecratio; Ergo ſi requireretur converſio priùs in vinum, remanſiſſet non converſa in Sanguinem; & ſic ad quid appoſita fuit, & ad quid Eccleſia tradit præceptum de ea apponenda. 4. quia verba Conſecrationis Sanguinis de toto illo potu in calice contento verificantur, & habent illum ſignificare; ergo totum potum immediatè convertunt in Chriſti Sanguinem. 5. quia poſt Conſecrationem totus calix proponitur adorandus, quod fieri nequiret, ſi aqua non converſa in vinum non immediatè converteretur in Sanguinem, cum aquæ competere nequeat adoratio latriæ. Imò Sacerdos, ſi hoc eveniret in prima Miſſa Natalis Domini, non poſſet accedere ad ſecundam, utpote non jejunus. 6. denique, quia nullum ex hac ſententia ſequitur abſurdum.

Non nego relatam ſententiam ſuam habere probabilitatem tum intrinſecam tum extrinſecam; nihilominus ſententia communior eſt, aquam debere priùs converti in vinum, ut poſſit poſtea converti in Sanguinem: quòd ſi tempore conſecrationis non reperitur converſa, remanet aqua. Sic D. Thomas *3. par. quæſt. 74. art. 8.* Scotus *in 4. diſt. 7.* Suarez, Vaſquez, Azor. Nugnus, Pitigianus, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Euch. quæſt. 2. pun. 4. num. 7.* Sic etiam Alexander Alenſis, D. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Gabriel, Maior, Viguerius, & Henriquez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Euch. diſp. unic. pun. 5. num. 10.* moventur quia Gloſſa in *Cap. Cum Marthæ. de Celebr. Miſſ.* ait: non tranſeunt duo in Sanguinem, ſed vinum, quod aquam ſibi incorporavit; Ergo ſi aqua non converſa in vinum immediatè converteretur in Sanguinem, duo tranſirent in Sanguinem, aqua ſcilicet, & vinum. Idem corroboratur ex Concilio Florentino *decret. de Armenis*, Tridentino *Seſſ. 22. cap. 1. & ex Cap. Firmiter de Summ. Trinit.* ubi expreſſè habetur: Materiam remotam Sanguinis eſſe vinum de vite; ſed ſi aqua immediatè converteretur in Sanguinem, non eſſet ſolum vinum de vite, ſed etiam aqua; Ergo duplicem haberet materiam remotam, quod non eſt dicendum, alias ſine aqua non eſſet valida conſecratio Sanguinis. Demum ad quid apponitur modiciſſima aqua? niſi ut faciliùs tranſeat in vinum, ac cum illo incorporetur, & evadat materia apta Sanguinis, ac demonſtrabilis per particulam, *hic*, in forma conſecrationis calicis adhibitam. Hæc eſt communior, & probabilior Sententia. Ad rationes in oppoſitum allatas reſpondetur. Ad 1. offerri, benedici, & conſecrari aquam in vinum converſam, quæ ut talis paſſim ſupponitur: quòd ſi per accidens non convertatur in vinum, in ſe non conſecratur, quamvis dicatur talis per conſecrationem Vini. Ad 2. ideo nec Sancti Patres, nec Innocentius III. expreſſè dixerunt, aquam priùs convertendam in vinum, ut poſſet converti in Chriſti Sanguinem; ſed abſolutè dixerunt, aquam ſimul cum vino converti in Sanguinem; quia ſupponebant, per mixtionem illam tranſmutari aquam in vinum, & per hoc tacitè innuebant, quòd ſi in vinum non tranſmutaretur, neque in Sanguinem Chriſti converteretur. Ad 3. magis veriſimile eſt, aquam appoſitam in Calice à Chriſto, utpote modiciſſimam, converſam fuiſſe in vinum ante Conſecrationem; & propter hunc eumdem finem impoſuit Eccleſia præceptum de aqua modiciſſima apponenda. Ad 4. ſignificant quidem verba Conſecrationis totum potum illum in Calice contentum, quia ſupponunt aquam jam in vinum converſam, nec in ſubſtantia aquæ perſeverantem, eſto præter intentionem Eccleſiæ, & per accidens aliquando converſa non ſit. Ad 5. meritò totum contentum in Calice proponi adorandum; quia ſupponitur aqua converſa in vinum ante conſecrationem, & per conſequens in Chriſti Sanguinem; & ſi per accidens non converſa ſit, non proponitur adoranda. Nec Sacerdos abſtinere debet à ſecunda Miſſa in die Nativitatis Domini, quia probabilem habet opinionem converſionis aquæ in vinum, & per conſequens quòd ſit jejunus. Ad 6. jam aſſignata fuere abſurda, quæ ſequerentur ex contraria ſententia, quòd ſcilicet duplex eſſet materia remota ſanguinis, ſubſtantia videlicet vini, & ſubſtantia aquæ; ac duplex eſſet materia proxima, accidentia ſcilicet vini, & accidentia aquæ; inſuper quòd duo tranſirent in Sanguinem Chriſti.

Petes hìc: an aqua, quæ ante conſecrationem non erat in vinum converſa, ſi in illud convertatur inchoata jam forma conſecrationis, vel illa prolata; tranſeat in ſanguinem? Reſp. negativè: quia non ſufficit converti in vinum utcumque, ut tranſeat in Chriſti Sanguinem; ſed ulteriùs requiritur, quòd ſit converſa, quando incipitur forma: ratio eſt, quia debet demonſtrari, ut materia apta, per particulam, *hic*; ſed quando prolata fuit particula, *hic*, nondum erat aqua materia apta, quia non jam converſa in vinum; Ergo inchoata forma, vel illa jam prolata etiam ſi tranſeat aqua in vinum; non ideo convertitur in Chriſti Sanguinem, ſed remanet in ſua ſubſtantia: maximè quia converſio in ſanguinem Chriſti fieri debet per verba Conſecrationis, quæ jam tranſierunt. Et ſicuti panis triticeus, & vinum de vite, quæ extra controverſiam ſunt materia apta conſecrationis, niſi ſint præſentia ad prolationem formæ, imò ad ejus inchoationem, etiamſi immediatè poſt prolationem primæ particulæ apponerentur; nequeunt converti in Corpus, & Sanguinem Chriſti, quia non demonſtrabilia per particulam *hoc*, vel *hic*; ſic etiam dicendum de aqua nondum converſa in vinum ad prolationem particulæ *hic*, per quam demonſtrari nequit. Verum in hac Materia ſpeculativa potiùs, quam morali hæc libasse ſit ſatis. 10 11

Neceſſitas conſecrandi ſub utraque ſpecie non eſt de neceſſitate ſacramenti, itaut ſacerdos ſi in una tantùm ſpecie conſecret, non validè conſecret, & defacto conſecrata jam hoſtia, & nondum conſecrato Calice proponitur fidelibus adſtantibus adoranda hoſtia; non ergo erit de neceſſitate Sacramenti ſub utraque ſpecie conſecrare: maximè quia unaquæque forma ſuam habet ſignificationem, & efficaciam independenter ab alia; quapropter valida erit conſecratio Calicis, ſine conſecratione

tione hostiæ, aut ante consecrationem hostiæ facta, licèt graviter peccaminosa; sicuti graviter peccaminosa erit, quamvis valida consecratio hostiæ sine consecratione Calicis. Sic Div. Thomas *3. par. quæst. 78. art. 6.* Suarez *disput. 43. sess. 2.* Coninch *quæst. 78. artic. 6.* Azor. *1. part. lib. 10. cap. 19. quæst. 5.* Reginaldus *lib. 29. num. 12.* Henriquez *lib. 8. cap. 13.* & alii.

12 Ex necessitate ergo præcepti consecrandum erit sub utraque specie panis, & vini: nam ut habetur *ex Cap. Comperimus, de Consecr. dist. 2* grave peccatum Sacrilegii committitur à Sacerdote consecrante sub una tantùm specie; ergo signum evidens est, violari grave præceptum in re tam Sacra: ut adnotant Reginaldus, Suarez, Navarrus, & alii relati à Bonacina *de Euch. quæst. 2. punct. 3. num. 4.* Verùm controvertitur: an præceptum istud consecrandi sub utraque Specie sit Divinum, an verò Ecclesiasticum? Navarrus *in Summ. capit. 25. num. 91.* Tabiena *verb. Eucharistia 1. num. 2.* & alii apud Suarez *disp. 43. sess. 3.* putant, esse Ecclesiasticum. Sed probabilius est, esse Divinum, ut docuerunt Paludanus *dist. 9. quæst. 1. art. 1.* Cajetanus *quæst. 80. art. 12.* Sotus *dist. 9. quæst. 1. artic. 1.* Suarez *disp. 43. sess. 3.* Nugnus *quæst. 74. art. 1. concl. 2.* Reginaldus *lib. 29. num. 13.* & Filliuccius *tract. 4. cap. 3. num. 64.* ratio est, quia præceptum Divinum est, ut simul cum consecratione fiat Sacrificium, ut constat ex illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*; sed non fit perfecta, & integra commemoratio Sacrificii, & Mortis Christi Domini absque consecratione utriusque Speciei, non enim repræsentaretur per solam Consecrationem Corporis effusio Sanguinis Christi ab ipso corpore separati; ergo ex præcepto Divino ad integram, & perfectam commemorationem suæ mortis requiritur consecratio sub utraque Specie. Imò tenebitur etiam Sacerdos sacrificans ad communicandum sub utraque specie ad Sacrificii integritatem, & perfectam repræsentationem Sacrificii cruenti Christi Domini, cum non minùs perficiatur Sacrificium consecratione, oblatione, sed etiam consumptione. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 82. art. 8.* Tabiena, Summa Corona, Azor. Sylvester, Angelus, Victoria apud Bonacinam *de Euch. quæst. 2. punct. 3. num. 6.*

13 Petes 1. an præceptum hoc consecrandi sub utraque specie sit negativum, & obligans semper, & ad semper; an verò affirmativum? Resp. esse affirmativum, cum in aliquibus casibus cessare possit talis obligatio, ut patet, si Sacerdos post consecrationem hostiæ advertat, vinum esse veneno infectum, aut esse acetum, vel non esse revera in Calice; nec aliud sit vinum, quod subministrari possit. Vel si Sacerdos consecrata hostia sciat pati imminens periculum vitæ, si prosequatur Calicis consecrationem; tunc consumpta statim hostia ad præcavendum se ab illo periculo poterit illico aufugere, cum non obliget præceptum istud cum tanto detrimento, & periculo vitæ; adeoque erit tantùm affirmativum. Sic Suarez *disput. 43. sess. 4.* Reginaldus *lib. 29. num. 14.* Henriquez *lib. 8. cap. 13.*

14 Petes 2. an possit sub una tantùm specie consecrari ad communicandum morti proximum; vel si Sacerdos metu mortis cogatur ad id efficiendum? Resp. negativè: nam intendere directè, & per se facere Sacrificium imperfectum est intrinsecè malum, & est formaliter peccare contra Divinum Præceptum, ergo cohonestari nequit per casus adductos. Aliud enim est in casibus superiùs allatis relinquere Sacrificium cum animo perficiendi illud bona fide inchoatum, quamvis ex motivis supervenientibus, & ex rationabilibus causis non perficiatur. Aliud est inchoare Sacrificium cum animo non perficiendi illud: hoc secundum est intrinsecè malum, nec ullo modo licitum, utpote formaliter intendens imperfectionem Sacrificii; primum verò est aliquando licitum, quia non intenditur imperfectio Sacrificii, utpote bona fide incœpti, & cum animo prosequendi; sed permittitur præcepti omissio ob rationabiles causas: ut rectè docent Suarez *disput. 43. sess. 4. concl. 1.* Reginaldus *lib. 29. num. 15.* Angles *de Euch. quæst. 1. art. 4. difficul. 2.* Vivaldus *de Euch. cap. 7. num. 24.* & Bonacina *de Euch. quæst. 2. punct. 3. num. 10.*

15 Petes 3. an Summus Pontifex dispensare possit ex rationabili causa, ut in una tantùm specie consecratio fiat? Resp. Adrianum, Gabrielem, Tabienam, Vvillelmum, Alanum, Henriquez, Sanchez, & alios relatos à Castropalao *de Sacrif. Miss. disp. unic. pun. 2. nu. 5.* putasse, ex rationabili causa posse Pontificem dispensare, etiam si sit Juris Divini consecrare sub utraque specie; cum etiam sint Juris Divini Votum, Juramentum, Matrimonium ratum, & Residentia Episcoporum, & Parochorum, & tamen in his dispensare solet Pontifex ex rationabili causa: maximè quia Tridentinum *sess. 21. cap. 2.* fatetur, in Ecclesia residere potestatem statuendi, & variandi ea quæ spectant ad Sacramenta, salva illorum substantia, prout suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire judicaverit. Insuper Sacrificantem communicare sub utraque specie, æquè est præceptum Divinum, ac consecrare sub utraque specie; & tamen dispensat Ecclesia in Sacerdotibus de novo consecratis, qui simul cum Episcopo ordinante consecrant; quamvis de consecratis à se sub una tantùm specie communicent; ergo à pari dispensare poterit quoad consecrandum sub utraque specie. Sed longè majorem probabilitatem habet sententia opposita denegans hanc facultatem Pontifici, quam uti communiorem amplector, eam siquidem docent Suarez *disp. 43. sess 4. concl. 3.* Vasquez *disp. 223. cap. 3. num. 20.* Coninch *quæst. 83. art. 1. dub. 5. num. 102.* Sotus *dist. 9. art. 1. ad 3.* Sylvester *verb Euchar. 5. num. 3.* Nugnus *3. par. quæst. 74. art. 1. concl. 3.* Pitigianus *dist. 11. quæst. 6. art. 3.* Bonac. *de Euch. quæst. 2. punct. 3. numer. 13.* & Castropalaus *de Sacrif. Miss. disp. unic. punct. 2. num. 9.* ratio est, quia consecratio sub utraque specie pertinet ad substantiam Sacrificii, sine quo hoc Sacramentum confici nequit, adeoque spectat ad substantiam Sacramenti. Et si posset Pontifex dispensare, ut sub una tantùm specie panis consecraretur; posset etiam dispensare, ut sub specie tantum vini consecraretur, quod Authores adversæ Sententiæ non concessere.

Ad rationes in contrarium respondetur: dispensare Pontificem in Voto, Juramento, Matrimonio rato, & Residentia Parochorum remittendo obligationem nomine Dei, quod non est dispensare in Jure Divino, sed potiùs uti facultate à Christo suæ Ecclesiæ relictę in bonum fidelium: nec est Juris Divini, quòd non dissolvatur Votum, Juramentum, Matrimonium ratum justa interveniente causa; imò ex Jure Divino habetur hęc potestas in Ecclesia Dei, ut ostendunt Doctores in Tractatibus de Voto, Juramento, Matrimonio &c. Secus verò obligatio consecrandi sub utraque specie est ex jure Divino, in quo dispensare nequit Pontifex: maximè quia consecrare sic spectat ad substantiam Sacramenti, nec Christus reliquit facultatem variandi, & immutandi ea, quæ ad substantiam Sacramentorum spectant, & eorum integritatem. Quòd si Sacerdotes de novo consecrati non communicent sub utraque specie, mirum esse non debet: quia præceptum Divinum de communicado sub utraque specie à sacerdote consecrante afficit consecrantem principaliter, qui est Episcopus ordinans; non verò accessoriè consecrantes, ut sunt Sacerdotes de novo ordinati, ad quos non spectat perficere Sacrificium.

CAPUT V.

De Conditionibus ad Materiæ Consecrationem requisitis.

1 *Ad validam Consecrationem materiæ requiritur intentio actualis, vel virtualis Ministri consecrantis, quæ quidem debet esse definita.*

2 *Invalidè consecrat, qui determinationem in Dei voluntatem, vel alterius hominis refundit.*

3 *Invalidè etiam consecrat, qui ex viginti hostiis ante se positis intentionem habet consecrandi sex non designando illas.*

4 *Non censendæ sunt consecratæ hostiæ appositæ in corporali, quas nescit Sacerdos consecrans. Nec guttæ vini in parte exteriore Calicis.*

5 *Quid dicendum de Sacerdote consecrante solitam hostiam, quam putat unam de more, & est revera duplex?*

6 *Ad validam consecrationem requiritur, ut materia sit moraliter præsens, & sensibiliter.*

7 *Ea quantitas requiritur ad consecrationem materiæ, quæ percipi potest ab humano sensu.*

8 *Quælibet magna quantitas validè consecrari potest, dummodo sit moraliter præsens, & ejus partes unum continuum efficiant.*

9 Quæ-

9 *Quænam proximitas materiæ requiritur ad validam consecrationem illius?*
10 *Non sufficit, quòd sit præsens mentaliter Sacerdoti, sed debet esse realiter præsens actu.*
11 *Sacerdos si simul cum materia præsenti intendat consecrare absentem; invalida erit ejus consecratio respectu absentis.*
12 *Consecratio hostiæ, pyxidis, aut calicis post parietem existentis invalida est. Idem dicendum, si existant in Tabernaculo clauso, vel post terga Sacerdotis.*
13 *Non requiritur ad validam consecrationem, quòd materia videatur à Sacerdote, aut quòd tangatur manibus, vel quòd feriatur sono verborum.*
14 *Quænam requirantur ad licitam Consecrationem Materiæ?*
15 *Quid faciendum occurrente dubio prudenti, & rationabili de validitate Consecrationis Materiæ?*

1 AD validam materiæ consecrationem plura requiruntur. Et 1. quod Minister consecrans habeat intentionem actualem, vel saltem virtualem consecrandi juxta superiùs dicta de Sacramentis in genere. 2. quòd hæc intentio sit definita, & determinata circa materiam consecrandam; itaut per pronomen, *hic*, vel *hoc*, designari possit secundum determinationem in mente Sacerdotis consecrantis conceptam: & ratio est, quia consecratio operatur juxta intentionem Ministri; ergo si Minister non habet intentionem determinatam, effectum determinatum causare non poterit: maximè quia actiones sunt circa singularia; ergo debent esse certa, & determinata, aliàs singularia non erunt. Insuper intentio cum sit actus voluntatis, dicit præviam cognitionem, ne feratur in incognitum; & cognitio esse non potest sine aliqua determinatione: quapropter si quis Sacerdos intenderet hostias consecrare, & non has hostias, quas habet præsentes; non validè consecraret; sicuti Minister intendens baptizare hominem, & non hunc, quem lavat; non validè baptizaret: quia ejus intentio ferretur in subjectum incognitum, & non determinatam materiam. Sic Suarez *disp.43. sect.6.* Sylvester *verb. Euch.2. quæst. 6.* Coninch *3. par. quæst. 74. art. 1. dub. 3. num. 32.* Henriquez *lib. 8 cap. 14. numer. 5.* Toletus *lib. 2. cap. 25. num. 6.* & Vasquez *3. par. disp. 71. cap. 1. num. 6.*

2 Hinc fit 1. invalidè consecrare eum, qui hanc determinationem in voluntatem Dei, aut alterius hominis refundit: ut si ex viginti hostiis, quas ante se habet; intendat consecrare decem, quas Deus designaverit, aut Petrus: & ratio est, quia vel designatio Dei, aut Petri subsequitur ad consecrationem hostiarum; & tunc Sacramentum penderet ab eventu futuro, à designatione scilicet Dei, vel Petri post consecrationem, quod non potest dici, cum effectus Sacramenti pendere non possit à futuro. Si antecedit Consecrationem, vel designatio Dei, vel Petri innotescit Sacerdoti consecranti, vel non; si innotescit, & Sacerdos se accommodat ad illam, non potiùs erit designatio Dei, vel Petri, quàm ipsius Sacerdotis consecrantis, qui facit designationem illam propriam, & suam; si non se accommodat ad illam, aut illam ignorat; non habet intentionem consecrandi juxta designationem Dei, vel Petri, cum non possit distinguere inter illas hostias, quænam fuerint designatæ, & quæ non; adeoque distinguere nequibit materiam consecratam à non consecrata. Sic Vasquez *3. par. disp. 171. cap. 1. num. 6.* Suarez *disp. 43. sect. 6.* Bonacina *de Euch. quæst. 2. punct. 5. num. 9. & 10.* Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 6. nu. 1.* Idem dicendum, si ex eadem hostia illam tantùm partem quis intendat consecrare, quam Deus, vel Petrus designaverit; cum eædem militent rationes.

3 Fit 2. invalidam pariter esse consecrationem, si quis haberet intentionem consecrandi ex viginti hostiis ante se appositis sex tantùm, non designando illas; sicuti si ex hostia, quam habet præ manibus; tertiam partem consecrare vellet, non verò reliquas duas, non designando partem illam: ratio est, quia cum intentio consecrandi non feratur in totam materiam præsentem, sed in partem illius, aliunde distingui nequit, in quamnam partem feratur intentio; ideo nulla pars consecrata remanet, cum non potiùs hæc, quàm alia consecrata censenda sit. Secus verò dicendum, si designatio partis facta sit, etiam in eadem hostia; consecrata validè remanebit, quamvis illicitè: eo quia licèt conjuncta sit cum aliis partibus non consecratis, non inde sequitur, consecratam non esse; cum revera in se determinata sit, & materia apta ad consecrationem: ad eum modum, quo vinum in calice consecratum, cui adjungitur, ac miscetur non consecratum; non ideo consecrationem suam amittit, quia discerni, & distingui nequit à non consecrato. Sic Sylvester, Angles, Suarez, Reginaldus, Coninch, Henriquez, Nugnus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. 2. punct. 5. num. 4. & 5.*

Fit 3. non esse consecratas eas hostias, quas quis apponit in Corporali inscio Sacerdote sacrificante: quia cum eas ignoret, nullam supponitur habere intentionem de illis consecrandis, cum voluntas ferri nequeat in incognitum. Sicuti nec consecratæ erunt guttæ vini in parte exteriori Calicis existentes: quia non supponitur Sacerdos habere intentionem consecrandi illas, cum semper præsumendum sit de intentione Sacerdotis, ferri in eam partem materiæ, quam debitè consecrare potest, non verò indebitè, nisi positivè constet. Si tamen hostiæ deferrentur ad altare conscio ipso Sacerdote, quas apponeret super Corporale, & in ara sacrificii; etiam si tempore consecrationis obliviscatur illarum, erunt consecratæ: quia ex voluntate illa remanet virtualiter intentio eas consecrandi. Secus tamen dicendum, si non fuerint appositæ super Corporale, & in ara sacrificii, sed extra; tunc si tempore consecrationis obliviscereturillarum; non remanerent consecratæ: quia non est præsumendum de Sacerdote, voluisse eas indebitè, & illicitè consecrare. Sicuti inconsecratæ remanebunt guttæ vini in parte interiori calicis existentes, quæ longè distant à reliquo vino, nec levi calicis motione cæteris admisceri possunt: ratio est, quia præsumitur Sacerdos illud vinum consecrare velle, quod per modum unius continui est in calice. Quapropter sanum consilium erit, in præparatione Calicis eas guttas abstergere. Sic Coninch *quæst. 74. art. 2. dub. 3.* Suarez *disp. 43. sect. 6. in fine*, Layman *lib. 5. Summ. tract. 4. capit. 2.* Reginaldus *lib. 29. capit. 2.* & Castropalaus *de Euch. disput. unic. punct. 6. num. 3. & 4.* 4

Sed quid dicendum: quando Sacerdos intentionem habet consecrandi solitam hostiam, quæ in Missa deferri solet, putans unam, cum revera duæ conjunctæ sint; an inquam ambæ remaneant consecratæ, an tantùm una, quam ante oculos habet? Resp. quamvis aliqui dixerint, illam ante oculos propositam remanere consecratam, non verò alteram, cujus nec meminit consecrans, nec ejus intentio in eam ferri potuit, utpote incognitam. Nihilominus utramque esse consecratam, & ut talem sumendam esse à Sacerdote, statuit Missale Romanum *in suis Rubricis*, & sic est praxis, & consuetudo Ecclesiæ: nam præsumitur Sacerdos habere eam intentionem, quam communiter Sacerdotes habent, & interdit Ecclesia, consecrandi scilicet eam materiam præsentem, quam habent præ manibus: nec error speculativus, & privatus alicujus obstare potest debitæ intentioni, quæ communiter habetur consecrandi totam materiam præsentem. Sic Sotus. Navarrus, Rodriquez, Angles, Sylvester, Suarez, & Henriquez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Euch. quæst. 2. punct. 5. num. 3.* & Castropalaus *de Euch. disput. unic. punct. 6. num. 2.* Adnotandum tamen, quod si sacerdos advertat ante consecrationem, etiam oblatione facta, duplicem esse hostiam consecrandam; debet unam seponere, ut vel ab alio sacerdote consecretur, velut panis benedictus post missam sumatur. Advertendum quoque, quod si facta oblatione paulò post deferrentur parvæ hostiæ pro fidelibus communicandis, si jam non sit incœpta præfatio; poterunt licitè consecrari suppleta mentaliter oblatione. Sic ex Gavanto, Possevino, Aversa, docent Diana *par. 2. tract. 14. Resol. 71.* & Tamburinus *de Sacrif. Miss. lib. 2. cap. 5.* 5

Requiritur 3. ad validam materiæ consecrationem, ut sit moraliter præsens, & sensibiliter, adeout secundum communem æstimationem censeatur designari; & demonstrari per particulam, *hoc*, vel *hic*, quod evenire non posset, nisi materia sensu percipi posset: & ratio est, tum quia verba formæ cum sint demonstrativa, verificari non possent de re absenti, aut præsenti, quæ sensu percipi non posset, & demonstrari; tum etiam quia sic ex Christi institutione extat perpetua, & continuata Ecclesiæ praxis, numquam benedicentis, aut consecrantis res absentes, aut sensu imperceptibiles. Sic Suarez *disp. 45. sect. 5.* Sotus *in 4. dist. 9. quæst. 1. art. 2.* 6

art. 2. Vasquez 3. *par. disp.* 171. *cap.* 4. Valentia *tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 2. *punct.* 3. Coninch *quæst.* 74. *art.* 2. *dub.* 2. *num.* 22. & alii passim.

7 Hinc fit 1. eam quantitatem materiæ requiri ad consecrationem, quæ percipi potest ab humano sensu, & ab homine demonstrari per pronomina illa, *hoc*, & *hic*, in formis Consecrationis adhibita: nam Sacramenta, quæ sunt signa gratiæ Sanctificantis; hominibus debent esse talia, non verò Angelis, aut Deo; adeoque si ita minima sit materia, ut sacerdoti consecranti non sit demonstrabilis, nec ab homine nisi per miraculum perceptibilis; inepta erit ad consecrationem: quia non humano, & connaturali modo perceptibilis, nec demonstrabilis per pronomen, *hoc*. Sic communiter Doctores cum D. Thoma 3. *par. quæst.* 73. *art.* 1. Vasquez *disp.* 171. *capit* 2. Coninch *quæst.* 74. *art.* 2. *dub.* 2. Valentia *tom.* 4. *disp.* 6, *quæst.* 2. *punct.* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 9. *quæst. unic. artic.* 2. Quamvis Bonacina *de Euch. quæst.* 2. *punct.* 5. *num.* 1. referens Suarez putet probabile, consecrari posse eam parvam quantitatem, quæ licèt naturaliter sit imperceptibilis visu, per miraculum tamen videri posset.

8 Fit 2. quamlibet magnam quantitatem posse validè consecrari, si est moraliter præsens, & si partes continuationem habeant inter se, & unum continuum efficiant: ratio est, quia invaliditas nequit desumi ex parte materiæ, quæ supponitur apta ad consecrationem, & jam moraliter præsens; nec ex parte formæ, cum possit verificari de tota illa materia, super quam profertur; nec ex parte Ministri, quia habet sufficientem intentionem consecrandi; ergo ex nullo capite colligi potest invaliditas. Nec obstat, quòd partes sint remotæ inter se, & à consecrante; quia per continuationem inter se unum efficiunt moraliter præsens, & demonstrabile per pronomen, *hoc*, esto si discontinuarentur, non essent demonstrabiles. Nec insuper obstat, quòd non omnes partes percipi possint sensu; nam etiam de parva quantitate materiæ verificatur, quòd secundum exteriorem superficiem videatur, & sentiatur; quia tamen ejus partes inter se unitæ, vel continuæ unum efficiunt, ideo sufficienter de ipsis verificatur, quòd visa exteriori superficie, totæ videantur, & sentiantur, ac demonstrari possint per pronomen, *hoc*. Quamvis verificari nequiret, si longè distarent inter se, & à sacrificante per discontinuationem; nec enim unum efficerent, nec censerentur moraliter præsentes, nec de ipsis demonstratio fieri posset per pronomen, *hoc*. Sic Coninch *quæst.* 74. *artic.* 2. *dubit.* 2. *num.* 20. & Castrop. *de Euch. disp. unic. pun.* 6. *nu.* 6.

9 Petes hìc: quænam proximitas materiæ necessariò requiritur ad validam illius consecrationem? Resp. eam requiri, quæ sufficiens sit; ad hoc ut possit demonstrari per pronomen, *hic*, vel, *hoc*; aliàs non verificarentur de ea verba formæ. Verùm hoc ipsum ulteriùs explicandum est, quænam scilicet materię præsentia requiratur, ut demonstrari possit per pronomina illa. Sed in hoc certa Regula assignari nequit, cum judicio prudentum virorum determinanda sit, & meritò: nam cum præsentia ista debeat esse moralis, à judicio, & æstimatione prudentum virorum pendere debet. Quapropter si materia ad triginta passus à consecrante distaret, non validè consecrari docent Pitigianus, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst.* 2. *punct.* 6. *num.* 10. Imò neque ad viginti passus, quia videtur difficile, quòd materia sic distans designari possit per pronomen *hoc*, cum potiùs designari deberet per particulam, illud, ut bene adnotant supracitati Doctores.

10 Hinc deducitur 1. non sufficere ad validam consecrationem, quòd materia sit præsens in mente Sacerdotis consecrantis; sed ulterius requiri, quòd sit præsens realiter, & actu: adeoque Sacerdos habens intentionem consecrandi pyxidem, quam præparatam in sacristia reliquit, & quam in mente præsentem habet; non validè illam consecrat, quia non est præsens realiter, & actu; nec designabilis, & demonstrabilis per pronomen, *hoc*. Sicuti in Sacramento Pœnitentiæ ad validam absolutionem impertiendam non sufficit, habere præsentem pœnitentem in mente, sed requiritur, ut actu, & realiter sit præsens.

11 Deducitur 2. si Sacerdos simul cum materia præsenti absentem consecrare intendat, invalidam esse consecrationem respectu absentis, cum non afficiatur per verba formæ, quæ non nisi de præsenti materia verificari possunt, ac illam demonstrant, per pronomen, *hoc*: quidquid in contrarium dixerit Nugnus.

12 Deducitur 3. invalidam esse consecrationem hostiæ, pyxidis, aut calicis post parietem existentis, aut clausi in Tabernaculo, vel à tergo Consecrantis positi: eo quia sic materia non esset moraliter præsens, quod requiritur de necessitate Sacramenti, & humano modo reputatur absens, nec demonstrabilis per pronomen, *hoc*. Secus tamen dicendum, si pyxis esset clausa ante Sacerdotem, vel calix coopertus, aut si hostiæ laterent sub aliis in cumulo contentis: eo quia reputantur sic moraliter præsentes, adeoque earum consecratio valida erit. Dubium tamen est, si hostiæ essent sub corporali, vel mappa, aut in Missali inclusæ. Et quamvis Bonacina *de Euch. quæst.* 2. *punct.* 6. *nu.* 4. referens Suarez, Reginaldum, Rodriquez, Henriquez, & Coninch putet, validam esse talem consecrationem, utpote de materia præsenti, & demonstrabili per pronomen, *hoc*. Nihilominus de latentibus sub mappa, & inclusis in Missali durum mihi videtur, quòd sint moraliter præsentes Sacerdoti consecranti, & demonstrabiles per pronomen, *hoc*. Et extra controversiam est, graviter peccare Sacerdotem illas consecrantem, & relinquere motivum prudens de dubietate consecrationis.

13 Adnotandum tamen 1. ad validitatem consecrationis non requiri, quòd materia videatur, aliàs sacerdos cæcus, vel consecrans in tenebris non validè consecraret; nec quòd tangatur manibus, aliàs Sacerdos attractus manibus, & impotens ad tangendum non validè consecraret; nec denique requiritur, quòd materia consecranda feriatur sono verborum formæ, ut est praxis nonnullorum admoventium os ad hostiam, & calicem, ut possint halitum inspirare in panem, & vinum, quod non est approbandum: & ratio est, quia ad validam consecrationem sufficit, quod materia sit præsens moraliter, & sensibiliter sive in se, sive in alio, seu in suo toto, seu in continente illam; nec redditur actu præsens; & sensibilis per hoc, quòd actu videatur, tangatur, aut feriatur sono verborum. Sic passim Doctores.

14 Adnotandum 2. hæc, quæ dicta sunt; procedere de valida consecratione: nam si de licita loqui velimus, omnino servanda erunt ea, quæ usus, & consuetudo Ecclesiæ præscribit, præsertim in Missali Romano. Quapropter ad licitam consecrationem requiritur 1. ut quantitas materiæ consecrandæ non sit major ea, quæ consumi possit tempore opportuno; ne sit postea periculum, ut sacræ species computrescant. 2. ne consecretur materia extra Corporale, & aram Sacrificii posita. 3. ut vas, in quo hostiæ consecrandæ appositæ sunt, vel vinum, tempore Consecrationis discoperiatur, &c.

15 Adnotandum 3. si dubium occurrat de validitate Consecrationis, quod quidem debet esse prudens, & rationabile; an scilicet materia fuerit sufficienter præsens: tunc si nulla alia sit materia pro sacrificio perficiendo; debet illam eamdem materiam sub conditione consecrare, ne sacrificium imperfectum relinquatur. Si verò sit alia materia ab ea, quæ sacrificio inservit, ut esset pyxis pro Communione fidelium; tunc ab alio sacerdote sacrificante sub conditione consecranda erit, vel altero die ab ipsomet sacerdote in sacrificio consecrari poterit sub conditione, si alius sacerdos eodem mane non sit facturus sacrum. Si tamen dubietas oriatur ex incapacitate materiæ, quia panis reputatur corruptus, vel vinum acetum; tunc si ea materia pro sacrificio parata erat, debet statim ac cognoscit errorem, certam materiam pro sacrificio consecrare, & cum ea materiam dubiam assumere. Quòd si pro communione fidelium parata erat, ipse, vel alius sacerdos assumere poterit simul cum materia certa sacrificii, quod peragit. Sic Castropalaus *de Euchar. disput. unic. punct.* 6. *num.* 8.

CAPUT VI.

De Forma Sacramenti Eucharistiæ.

1 *Assignatur Forma Consecrationis Corporis: Hoc est enim Corpus meum.*

2 *Omnia prædicta verba sunt de necessitate Sacramenti præter particulam, enim, quamvis scienter eam omittens Sacerdos graviter peccet.*

3 *Ver-*

3 *Verba Canonis incipiendo ab illis, Qui pridie &c. non sunt de necessitate Sacramenti, sed de necessitate Præcepti Ecclesiastici.*

4 *Variare, diminuere, addere, vel transponere verba prædicta Formæ, etiamsi sensum retineant, ac perfectam significationem; grave peccatum erit, quamvis valida sit Consecratio. Secus si eam non retineant.*

5 *Assignatur Forma Consecrationis Sanguinis, & quænam verba illius sint de necessitate Sacramenti, & quænam de necessitate Præcepti.*

6 *Si Sacerdos casu moriatur prolatis illis verbis: Hic est enim calix Sanguinis mei; adorandus saltem sub conditione erit calix.*

7 *An Sacerdos consecrans Calicem debeat habere intentionem consecrandi omnibus verbis; an tantùm illis, quæ sunt de essentia.*

8 *De Variatione, diminutione, additione, & transpositione verborum hujus Formæ eodem modo dicendum, ac dictum fuit de verbis Consecrationis Corporis.*

9 *Verba consecrationis tum Corporis, tum Sanguinis proferenda sunt à Sacerdote sacrificante in Persona Christi.*

10 *Non solùm proferri debent recitativè, & historicè, sed etiam formaliter, significativè, & operativè.*

11 *Quid designent, & pro quo supponant pronomina illa,* hoc *&* hic, *adhibita in Formis Consecrationis Corporis, & Sanguinis Christi?*

1 DUPLICI partiali materiæ Eucharistiæ duplex correspondet partialis Forma, una quæ sit Sacramenti Corporis, alia Sacramenti Sanguinis. Forma igitur Sacramenti Corporis hæc statuitur: *Hoc est enim Corpus meum*; nam & ea usus est Christus in consecratione panis, & per eam transubstantiatur panis in Corpus Christi, ac illud perfectè significat præsens sub speciebus panis. Sic ex Concilio Florentino *in instructione ad Armenos* docent D. Thomas *3. par. quæst. 78. artic. 2.* Suarez *disp. 58. sess. 1.* Bellarminus *lib. 4. de Euchar. cap. 12.* Henriquez *cap. 16. nu. 4.* & omnes Doctores.

2 Omnia verba præter particulam, enim, sunt de necessitate Sacramenti, ac de ejus essentia: quapropter si aliquod ex ipsis omitteretur, invalida esset consecratio; non sic verò si omitteretur particula, enim, quę non est instituta ad significandam præsentiam Corporis Christi sub speciebus panis; sed ab Ecclesia apposita ad conjungendum sermonem, adeoque non necessaria necessitate Sacramenti. Quamvis omittens illam ex industria, & per consequens ex virtuali contemptu graviter peccet; venialiter tamen si ex negligentia, & incuria: ut docent Suarez *disput. 59. sess. 1.* Henriquez *cap. 16. num. 4.* Coninch *quæst. 78. art. 2. dub. 2. num. 57.* Bonacina *de Euch. quæst. 3. punct. 1. num. 10.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. punct. 7. num. 1.*

3 Hinc deducitur: verba Canonis incipiendo ab illis, *Qui pridie quàm pateretur &c.* non esse de necessitate Sacramenti, itaut sine illis invalida esset Consecratio: maximè quia Canon non semper fuit idem in Ecclesia Dei quoad omnia, nec à Christo assumptus in formam Sacramenti, uti assumpta fuere verba illa, *Hoc est Corpus meum*. Quamvis verba prædicta Canonis necessaria sint necessitate Præcepti; spectant siquidem ad solemnem ritum ab Ecclesia præscriptum in confectione tanti Sacramenti, ut patet ex usu, & consuetudine ipsius Ecclesiæ, quæ tales ritus solemnes sub præcepto statuere solet: ut docent Suarez, Reginaldus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euchar. quæst. 3. punct. 1. num. 5.*

4 Licèt variare, diminuere, addere, vel transponere verba assignata in Forma Sacramenti Corporis grave peccatum sit, regulariter loquendo, etiam si sensum, ac perfectam eorum significationem non impediant. Nihilominus retento sensu, & significatione verborum valida erit Consecratio: quapropter si quis diceret: hic cibus, vel hæc res, aut contentum sub his speciebus est corpus meum; validè consecraret: sic etiam si diceret, hoc est caro mea, vel corpus meum, quod de Virgine sumpsi; aut istud est meum corpus: & ratio est, quia cum talibus mutationibus, & variationibus accidentalibus remanet idem sensus substantialis, ac perfecta significatio; sicuti remanet, si error sit grammaticalis, ut si quis diceret: hic est Corpus meum, pro hoc; vel hoc est corpum meus; cum error contra præcepta grammaticæ non mutet substantialiter sensum, & significationem: ut docent Suarez, Henriquez, Coninch, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Euch. quæst. 3. punct. 1. num. 7.* Secus verò dicendum, si varietur sensus, ac significatio substantialis verborum; invalida tunc esset consecratio: ut si quis diceret, hic est Corpus meum accipiendo hic adverbialiter; nam si acciperet tamquam pronomen, valida esset consecratio, ut diximus, licèt consecrans erraret grammaticaliter, non verò substantialiter; vel si diceret: hoc sit corpus meum, hoc fiat corpus meum, consecro, conficio corpus meum; nam hæ formæ non in facto esse significant præsentiam Christi, sed in fieri. Denique substantialiter mutatur sensus verborum, si quis dicat: hoc est corpus Christi, vel Caro Christi; quia non in persona Christi, illumque repræsentans consecrat, sed potiùs historicè refert, quod non est secundum Christi institutionem; aut si dicat, ecce Corpus meum, vel accipite, & comedite corpus meum, omissa particula, est; cum sic substantialiter varietur sensus formæ prolatæ à Christo: ut docent Henriquez *cap. 16. numer. 2.* Coninch *quæst. 78. art. 3. num. 39.* Suarez *disp. 59. sess. 2.* Bonacina *de Euch. quæst. 3. punct. 1. nu. 11.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. punct. 7. num. 2.*

5 Forma Sacramenti Sanguinis sunt illa verba: *Hic est enim calix Sanguinis mei novi, & æterni Testamenti, Mysterium Fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*. Verùm non levis controversia est, an omnia sint de essentia Sacramenti? Omnia spectare ad essentiam Sacramenti docet D. Thomas *3. par. quæst. 78. art. 3.* D. Antoninus *3. par. titul. 13. cap. 5. §. 4.* Sylvester *verb. Euchar. 1. quæst. 6.* Petrus Soto *lect. 2. de Euch.* Toletus *libr. 2. cap. 15. nu. 1.* & alii. Nihilominus communior Sententia sustinet, illa tantùm verba: *Hic est calix Sanguinis mei*, esse de essentia Sacramenti, reliqua verò de necessitate præcepti, graviter siquidem peccaret ea omittens contra Præceptum, & Ritum Ecclesiæ in re gravi: ratio autem cur illa tantùm sint de essentia, est, quia per illa sufficienter significatur præsentia Sanguinis Christi sub speciebus vini; reliqua verò potiùs explicant Sanguinis effectum, quàm ejus præsentiam operentur. Confirmatur à pari: si enim pro Sacramento Corporis sunt tantùm de essentia, & necessitate illius verba illa, *Hoc est corpus meum*; ita etiam pro Sacramento Sanguinis erunt tantùm de essentia, & necessitate illius verba illa, *Hic est calix Sanguinis mei*: maximè quia in aliquibus Ecclesiis aliqua ex illis verbis omittuntur, ut constat ex variis Liturgiis, & Sanctis Patribus: & durum est dicere, quòd non consecrent Sacerdotes illarum Ecclesiarum, præcipuè tota Ecclesia Græca, quæ viros doctrina, & sanctitate insignes habuit. Sic Magister *in 3. dist. 8.* Angles, Victoria, Suarez, Vivaldus, Durandus, Bonaventura, Biel, Henriquez, Coninch, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Euch. quæst. 3. punct. 2. num. 1.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. punct. 7. num. 3.*

6 Hinc infertur: quòd si Sacerdos casu moriatur prolatis verbis illis, *Hic est calix Sanguinis mei*; calix adorandus erit saltem sub conditione, etiam ab adversæ Sententiæ fautoribus; cum valdè probabile sit, adesse Christi Sanguinem sub speciebus illis, & exponerent se periculo gravis irreverentię contra Sacramentum Eucharistiæ: ut docet Bonacina *l. c. num. 4.*

7 Petes: an Sacerdos consecrans calicem debeat habere intentionem consecrandi omnibus verbis, an tantùm illis, quæ sunt de essentia? Resp. debere se in hoc remittere intentioni Christi, & Ecclesiæ, ac proferre omnia verba clarè, & distinctè, ut nihil desit ad validitatem, & integritatem Sacramenti; sic enim omnes tollerentur scrupuli: ut docent Nugnus, Victoria, Valentia, Reginaldus, Sotus, & alii penes Bonacinam *l. c. num. 3.*

8 Circa variationem verborum hujus Formæ eodem prorsus modo discurrendum est, ac dictum fuit de variatione verborum Formæ Corporis: quapropter si substantialis sit variatio, ut esset, si quis diceret: Ecce Sanguis meus; ecce Sanguis Christi; vel ille est Sanguis meus; aut hic est Sanguis Christi, hic sit, convertatur, fiat Sanguis Christi; invalida erit consecratio: nam sensus verborum Formæ substantialiter variaretur, nec eamdem retineret significationem, secundùm quam verba assumpta fuere à Christo Domino. Secus verò dicendum, si accidentaliter tantùm varia-

variaretur sensus, ut esset, si quis diceret: *Hic est Sanguis meus*; vel hic calix est novum Testamentum in meo Sanguine: aut hic potus, hic calix, hæc res contenta sub his speciebus est Sanguis meus; vel hic Sanguis meus infiniti valoris, & similes: retineretur namque idem sensus, ac eadem substantialis verborum significatio; quamvis absque gravi culpa non recedendum sit à Forma consueta, ut superiùs innuimus de Forma Sacramenti Corporis, & Doctores passim testantur.

9 Advertendum hìc 1. verba tam Consecrationis Corporis, quàm Sanguinis proferenda esse à Sacerdote sacrificante in Persona Christi: & ratio est, quia secus non verificarentur; falsum siquidem esset, si Sacrificans non ageret Personam Christi, & in Persona Christi illa non proferret; quòd illud esset corpus suum, cum non esset Corpus Sacerdotis sacrificantis; ergo clarè constat, proferri debere in Persona Christi, ut verificata remaneant. Sic Div. Thomas *3. par. quæst.* 78. *art.* 5. Coninch *ibidem art.* 3. *in fin.* Henriquez *lib.* 8. *cap.* 18. & alii passim. Et magis apertè constat ex Concil. Florentino *in Instructione ad Armenos*.

10 Advertendum 2. non solùm proferri debere recitativè, & historicè verba consecrationis, hoc est, referendo illa, uti à Christo prolata fuere, & indicando factum illius; verùm etiam formaliter, assertivè, significativè, & operativè, hoc est, assentiendo, & volendo proferre illa, prout in se significant, asserunt, & operantur, ac sint prolata essent à Christo: ratio autem, cur recitativè, & historicè proferri debeant, est; quia Sacerdos, ut patet ex verbis Canonis, narrat, & recitat ea, quæ Christus fecit, & dixit; ergo recitativè, & historicè proferre debet. Quòd verò non tantùm historicè, verùm etiam formaliter, & assertivè ea proferre debeat; patet ex eo, quia verba illa significant, & operantur Corpus Christi, & ejus Sanguinem sub illis speciebus; ergo formaliter, assertivè, significativè, & operativè proferri debent: maximè quia forma in Sacramentis formaliter significando adhiberi debet, efficit enim, quod significat; & significat, quod efficit. Sic D. Thomas *3. par. quæst.* 78. *art.* 5. Coninch *ibid. art.* 3. *num.* 21. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 16. Bellarminus *lib.* 4. *cap.* 14. Suarez *disp.* 78. *sess.* 4. & alii passim.

11 Dubitari hìc solet: quid designent, aut pro quo supponant pronomina illa, *hoc*, & *hic*, in Formis consecrationis Eucharistiæ adhibita: nam nequeunt designare substantiam panis, vel vini, cum non sint Corpus, & Sanguis Christi, licèt ex illis conficiantur. Nec designare possunt accidentia panis, & vini; cum neque ipsa sint Corpus, & Sanguis Christi, nec dum proferuntur pronomina illa, adest Corpus, vel Sanguis Christi, sub accidentibus. Denique non possunt designare ipsum Corpus, vel Sanguinem Christi: eo quia nondum existunt sub accidentibus, dum proferuntur pronomina illa, sed in ultimo instanti prolationis totius Formæ: insuper Propositio esset identica, scilicet Corpus Christi est Corpus Christi; & Sanguis Christi est Sanguis Christi. Communior Doctorum responsio est cum D. Thoma 3. *par. quæst.* 78. *art.* 5. quem sequuntur Capreolus, Cajetanus, Sotus, Durandus, Victoria, Coninch, Suarez, Henriquez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst.* 3. *punct.* 4. *num.* 1. quòd pronomina illa, dum proferuntur, non supponant, nec designent determinate, & in particulari nec substantiam panis, & vini, nec eorum accidentia, nec Corpus, & Sanguinem Christi; sed confusè, & in communi contentum sub illis speciebus; adveniente tamen prædicato tollitur indifferentia, & indeterminatio, & significatur, ac demonstratur contentum sub illis speciebus. Quapropter sensus est: hoc, quod continetur sub his speciebus panis, est Corpus meum; hic, qui continetur sub his speciebus vini, est Sanguis meus. Hinc inferunt præcitati Doctores, pronomina illa, *hoc*, & *hic*, directè, & primariò designare, & supponere contentum sub speciebus panis, & vini; secundariò, & indirectè accidentia panis, & vini, quæ sensibus subjiciuntur, non pro eo signo, & tempore, pro quo proferuntur; sed quatenus determinationem accipiunt à prædicato completa Forma verborum. Vide Henriquez *lib.* 8. *capit.* 19. *nu.* 1. & Bonacinam *l. c. in fine*.

CAPUT VII.

Quomodo Christus Dominus constituatur, & sit præsens in Sacramento Eucharistiæ.

1 *De Fide est, quòd prolatis Formis Consecrationis Corporis, & Sanguinis Domini pereant substantiæ panis, & vini; & solùm remaneant eorum accidentia.*
2 *Quamvis integer Christus quoad suam substantiam ponatur per verba Consecrationis sub speciebus panis, & vini; attamen ex vi verborum in Consecratione Corporis primariò ponitur Corpus sub speciebus panis; sicuti in Consecratione Sanguinis primariò ponitur Sanguis sub speciebus vini.*
3 *Quid intelligatur nomine Corporis?*
4 *Modus, quo Christus constituitur sub speciebus panis, & vini est ad instar substantiæ spiritualis.*
5 *Christus Dominus est in Eucharistia, ut existit in Cœlis.*
6 *Annectitur Christus cum speciebus panis, & vini facta prolatione verborum Consecrationis à legitimo Ministro ob promissionem à se factam.*
7 *Manet Christus sub speciebus etiam divisis, & sub quavis earum minima parte, donec corrumpantur.*
8 *Non desinit esse Christus sub speciebus vini, si hæ immisceantur cum aliis speciebus vini non consecratis.*
9 *Quid dicendum, si species consecratæ vini immisceantur in pauca quantitate cum aliis speciebus vini generosi non consecratis in magna quantitate?*
10 *Quid dicendum, si gutta vini non consecrati, aut alterius liquoris convertibilis in vinum caderet super species consecratas vini.*
11 *Quid dicendum de speciebus consecratis sive panis, sive vini per vomitum rejectis?*
12 *Propter annexionem Christi cum speciebus multa, quæ spectant ad species quoad motum, & locum, competunt etiam Christo.*
13 *Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie adorandum est interiùs, & exteriùs adoratione Latriæ.*

PROLATA forma verborum, quæ necessaria sunt ad consecrationem Corporis, & Sanguinis Christi; perire substantiam panis, & vini, ac remanere eorum accidentia, sub quibus constituitur Corpus, & Sanguis Christi; est fide sanctum in variis Conciliis, præsertim in Tridentino *sess.* 13. *capit.* 1. *can.* 1. Quapropter actio, qua hæc omnia fiunt; appellari consuevit Transubstantiatio à pluribus Conciliis, & Sanctis Patribus, in quantum per eam fit conversio totius substantiæ panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Christi sub eodem termino, hoc est, sub iisdem accidentibus panis, & vini. Tanta enim est, & tam grandis vis, & efficacia, quam habent ex Divina promissione verba Consecrationis; ut statim ac proferuntur, destruant sub illis accidentibus substantiam panis, & vini; & totus Christus verus Deus, & homo integer quoad suam substantiam sub eisdem accidentibus constituitur, ac existit. Nec opus est, ut denuo producatur, aut reproducatur sub illo termino, seu accidentibus; sed satis est, si uniatur cum illis. Nec Christus dici debet subjectum illorum accidentium, itaut illi inhæreant; sed sufficit, quòd illa conservet altiori, & sublimiori modo præ subjecto inhæsionis. Vide Suarez *disp.* 61. *per totam*, Vasquez *disp.* 181. Coninch *quæst.* 75. *art.* 4. & alios. 1

Quamvis totus Christus perfectus, & integer quoad suam substantiam ponatur per verba Consecrationis sub qualibet specie tam panis, quàm vini, ut constat ex Conciliis Constantiensi *sess.* 13. Florentino *in Instructione ad Armenos*, & Tridentino *sess.* 13. *cap.* 3. Nihilominus ex vi significationis verborum, seu ex vi illius, quod verba primario significant; ponitur, & constituitur per verba consecrationis Corporis sub speciebus panis Corpus Christi; per verba Consecrationis Sanguinis sub speciebus vini Sanguis Christi: & ratio est, quia illud ponitur ex vi verborum sub speciebus, quod verba primariò significant; ergo si verba Consecrationis Corporis primariò significant corpus, & verba Consecrationis Sanguinis primariò significant Sanguinem, ex vi illorum primariò ponitur sub speciebus panis Corpus Christi, sub speciebus vini Sanguis Christi. Quia tamen Corpori sub speciebus panis uniuntur Sanguis, Anima, & Divinitas Christi, ideo semel ac constituitur 2

sub

sub speciebus panis Corpus Christi; constituuntur simul per concomitantiam, & unionem realem, quam cum illo habent Sanguis, Anima, Divinitas, ac totus Christus. Idem evenit de Sanguine sub speciebus vini, quo semel constituto sub illis, constituuntur pariter Corpus, Anima, Divinitas Christi per concomitantiam, & unionem realem, quam cum illo habent, & per consequens totus Christus. Sic Tridentinum citatum.

3 Petes hìc: quid intelligatur nomine Corporis? Resp. non intelligi solam materiam primam nudam, ac viduatam suis accidentibus; sed intelligi Corpus Organicum, constans scilicet suis partibus heterogeneis, carne videlicet, ossibus, nervis, brachiis, pedibus &c. prout communiter Corpus dici solet, præscindendo ab eo, quod vivum sit, vel mortuum. Quapropter si quis Apostolorum in triduo mortis Christi consecrasset; veniſſet utique ex vi verborum Corpus Christi mortuum. Sic Doctores communiter teste Henriquez *lib. 8. capit. 27. num. 1.* Defacto tamen ex vi verborum Consecrationis Corporis venit Corpus Christi vivum, ac sua anima informatum cum sanguine, humoribus, & reliquis partibus non solùm constituentibus substantiam, verùm etiam illam integrantibus, ac ornantibus, ut sunt capilli, ungues, & similia; nam hæc spectant ad complementum, & integritatem Corporis humani: ut docet D. Thomas 3. *par. quæst. 76. art. 1. ad 3.*

4 Modus autem, quo Christus constituitur, & existit sub speciebus panis, & vini; est planè admirabilis, per modum scilicet substantiæ spiritualis, & ut est anima rationalis in corpore; totus videlicet in toto, & totus in qualibet parte totius, & habet totam suam substantiam, quantitatem, & membra unum extra aliud, uti in Cœlis existit ad dexteram Dei Patris; quamvis in Eucharistia non existat quantitativè, cum extensione scilicet quoad locum, uti existit in Cœlis. Hinc fit, quòd ad divisionem hostiæ ipse minimè dividatur; nec magis accipiat, qui majorem partem hostiæ accipit præ eo, qui minorem partem suscipit: ut definitum fuit à Florentino *in Instructione ad Armenos*, & à Tridentino *sess. 13. cap. 3. can. 3.* Sic D. Thomas 3. *par. quæst. 67. art. 4.* Henriquez *lib. 8. cap. 25. num. 2.* Valentia *disp. 6. quæst. 4. punct. 1.* Toletus *lib. 2. capit. 27. numer. 4.* Vasquez *disp. 94. cap. 2.*

5 Adnotandum hìc: etiam Christum Dominum esse in Eucharistia, ut existit in Cœlis, ornatus videlicet omni illa scientia, gratia, ac cæteris donis, quæ decent ejus Majestatem, ac statum glorioſum: valde namque congruum est, ut ea omnia ipsum comitentur. Quamvis valde dubium sit, ac incertum: an operationes potentiarum materialium exteriorum exerceat, Visus videlicet, Auditus &c. & ratio dubitandi est, quia similes operationes ex natura rei requirunt potentiam extensam quoad locum; cum igitur talem extensionem quantitativam quoad locum non habeat Christus in Eucharistia, ideo tales operationes exercere non valet. Nihilominus valde consonum pietati est, credere quòd operationes Visus, & Auditus exerceat ex sua Divina virtute: sic enim adorantes se videret, eorumque preces audiret; quod magis reverentiam, ac amorem foveret erga tantum Dominum Majestatis. Sic non minùs piè, quàm doctè asserit Castropalaus *de Euchar. disp. unic. pun. 8. num. 1.*

6 Christus propter promissionem à se factam ad prolationem verborum Consecrationis à legitimo Ministro annectitur cum speciebus panis, & vini. Hinc fit 1. quòd incipiat esse sub speciebus in eo instanti, quo significatio verborum completur, quando scilicet jam significant, ibi esse corpus, vel sanguinem Christi; & tamdiu annectitur, & conservatur sub illis speciebus; quamdiu conservaretur substantia panis, vel vini, si sub illis esset: eo quia ex institutione ipsius Christi, ipsemet in hoc Sacramento succedit in locum substantiæ panis, vel vini; adeoque tamdiu sub illis conservari debebit, quamdiu conservaretur substantia panis, vel vini, cujus vices subit. Sic D. Thomas 3. *par. qu. 80. art. 3.* Henriquez, Suarez, Sotus, Coninch, Nugnus, Reginaldus, Valentia, Toletus, penes Bonacinam *de Euch. quæst. 4. pun. 6. §. 3. num. 1. & 2.*

7 Fit 2. manere Christum sub speciebus etiam divisis, & sub quavis earum minima parte, donec corrumpantur, & tanta fiat mutatio, ut substantia panis, & vini corumperetur, si adesset. Quapropter si vermes generentur sub specibus panis; aut si species vini in acetum verterentur, aut permiscerentur cum alio liquore, & humore, itaut ex tali mixtione destrueretur substantia vini, si adesset; desineret Christus esse sub illis speciebus. Secus tamen si fiat aliqua alteratio, vel mutatio purè accidentalis; ut si species ex frigidis evaderent calidæ; aut ex siccis humidæ; perseveraret sub illis speciebus Christus; sicuti perseveraret substantia panis, si haberetur. Idem dicendum de mutationibus, seu apparitionibus per miraculum factis: ut si caro in hostia, vel sanguis in calice appareret; aut figura pueri, vel Crucifixi; tunc enim si mutatio illa non omnibus appareret, sed soli Sacerdoti celebranti, vel aliquibus devotis Personis; credendum est, species sacramentales adhuc perseverare, & consequenter Christum sub illis; & mutationem tantùm esse circa potentiam visivam; adeoque Sacerdos celebrans sumere debebit species illas. Si verò mutatio illa omnibus appareret, ac omnes judicarent species sacramentales perseveranter mutatas, & non ad breve tempus; tunc credendum est, ita revera esse, ac Christum sub illis non existere: & in loco Sacro reponenda erit figura illa ad fidelium devotionem, ac miraculi recordationem; quæ quidem adoranda erit adoratione Latriæ non in se & propter se, sed propter Christum, quem repræsentat, quamvis non contineat; uti adoratur Crux, in qua Christus pependit. Vide D. Thomam 3. *par. quæst. 76. art. 8.* Suarez *disp. 56. sect. 4.* Henriquez *lib. 9. cap. 38.* Victoriam *de Euch. num. 71.*

Fit 3. quamvis desinat esse Christus sub speciebus vini, quando nova substantia generatur, ut dictum est; non desinit tamen esse, si species consecratæ vini misceantur cum aliis speciebus ejusdem vini non consecrati: ut eveniret, si gutta specierum consecratarum vini caderet in vas repletum eodem vino non consecrato. Quapropter docent Coninch, Nugnus, Suarez, Baronius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. 4. pun. 6. §. 3. num. 8. in fine*, vinum illud conservandum esse pro sacrificiis & ad pios usus ob reverentiam debitam Sacramento; quæ quidem sententia maximè mihi arridet. Licèt Henriquez, Sotus, Sà, Vivaldus, & alii ab eodem Bonacina relati putent, bibi posse à Laicis; cum censeatur illa gutta amissa, nec facilè discernibilis quænam sit: sicuti pretiosus tapes non ideo comburendus, vel in sacros usus desigandus, quia super ipsum ceciderit parva pars hostiæ consecratæ, quæ reperiri nequit in eodem tapete. 8

Dubitatur tamen: si species consecratæ vini in parva quantitate alterius speciei: ut si vinum album non adeo generoſum misceretur cum nigro generoſiſſimo; an inquam sub primis illis speciebus remaneret Christus? quia vinum nigrum generoſum videtur in se convertere illud album non generoſum, aut saltem transire in tertiam quamdam substantiam diversam. Resp. quamvis doctissimi viri probabilem putent sententiam asserentem, vinum album specie differre à nigro, & generoſum à non generoſo; ut docent Sotus, Ledesma, & alii apud Henriquez *lib. 8. cap. 28. numer. 3.* Nihilominus suam etiam probabilitatem habet sententia docens, non differre specie; ideo tutius erit censere, remanere Christum sub illis speciebus, & eodem modo se habere, ac si gutta consecrata vini immisceretur cum magna quantitate vini non consecrati ejusdem speciei, ut supra dictum est. 9

Dubitatur insuper: an si gutta vini non consecrati caderet in calicem, ubi habentur magnæ species consecratæ vini; aut si gutta alterius liquoris facilè convertibilis in vinum caderet super species consecratas vini; remanerent consecratæ? Resp. negativè: remanerent si quidem consecratæ priores species, non verò adjunctæ: cum forma consecrationis, quæ jam transiit, super primas species prolata fuerit, non verò supra adjunctas, ut docet communis sententia. Nec sanguis Christi diceretur misceri cum vino, aut cum illa gutta alterius liquoris: eo quia cum non sit Christus sub speciebus consecratis modo quantitativo quoad extensionem localem, & admixtionem unius cum alio, requiritur talis extensio quantitativa localis, extrema siquidem unius conjungi debent cum extremis alterius; ideo verè, & propriè nequit dici mixtus sanguis Christi cum vino, aut cum alio liquore. Sic Div. Thomas 3. *par. quæst. 80. art. 8. ad 2.* Sotus; Ledesma, & alii apud Henriquez *in Comment. litera L.* 10

Dubitatur denique: an species consecratæ sivè panis, 11

nis, ſive vini per vomitum rejectæ cenſendæ ſint, quòd ſub illis ſit Chriſtus, adeoque adorandæ, & cum magna reverentia tractandæ? Reſp. ſi tales ſint, ut prudenter reputetur, ſub illis poſſe exiſtere ſubſtantiam panis, & vini, ſi conſecratæ non fuiſſent; cenſendum eſt ſub illis adeſſe Chriſtum, adeoque adorandas, & reverenter tractandas eſſe, maximè quia non ſtatim ac in os recipiuntur, ac in ſtomachum tranſmittuntur; reputandus eſt recedere Chriſtus, ut nonnulli per errorem dixerunt: & ratio eſt, quia non ita ſtatim recederet, ac corrumperetur; ſi adeſſet panis, aut vini ſubſtantia. Quapropter meritò *in Cap. Si quis per ebrietatem, de Conſecr. diſt.* 2. ſtatuitur: ut ſi quis per ebrietatem retinere nequeat Sacramentum, ſed integras ſpecies rejiciat; ſpecies conſerventur tamquam continentes Corpus Chriſti. Si verò appareat prudenter, ſpecies illas jam corruptas eſſe; itaut ſi conſecratæ non fuiſſent, non poſſet ſub illis adeſſe ſubſtantia panis, vel vini; cenſendum eſt, non adeſſe Chriſtum, nullamque reverentiam adhibendam eſſe illis. Sic Cardinalis Delugo *de Euch. diſp.* 12. *ſeſſ.* 3. *num.* 53.

12 Fit 4. per annexionem Chriſti cum ſpeciebus Euchariſticis ea prædicata competere Chriſto, ac verificari de eo, quæ concernunt, ac ſpectant ad motum ſpecierum, & earum exiſtentiam in loco: quapropter ſi ſpecies moventur ſurſum, deorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum; dicitur pariter moveri Chriſtus: eo quia cum contineatur ſub illis, & omne contentum moveatur ad motum continentis; inde eſt, quòd motis ſpeciebus ad eorum motum moveatur; ſicuti ad motum vaſis continentis aquam, dicitur moveri aqua in eo contenta. Sic etiam dicitur Chriſtus eſſe in Sacrario, deferri ad infirmum, elevari, porrigi, ſumi ore, trajici in ſtomachum; quia idem dicitur de ſpeciebus continentibus illum. Sic Div. Thomas 3. *par. quæſt.* 76. *art.* 6. quem ſequuntur Coninch, Nugnus, Valentia, Bellarminus, Suarez, Angles, Victoria, & Vaſquez relati à Bonacina *de Euch. quæſt.* 3. *punct.* 5. *num.* 7. Dicitur etiam verè, & propriè manducari Corpus Chriſti, ac bibi ejus ſanguis; quia revera manducantur, & bibuntur ſpecies, ſub quibus continentur: ut docent Coninch, Nugnus, Henriquez, & alii ab eodem Bonacina relati *l. c. num.* 9.

Non competunt tamen Chriſti Corpori, vel ejus Sanguini ea prædicata, quæ ſunt propria, & abſoluta ſpecierum: ſic ſi ſpecies ſunt albæ, rotundæ, calidæ, molles, firigidæ, liquidæ; non ideo idem dici poterit de Corpore, & Sanguine Chriſti: & ratio eſt, quia talia prædicata ſupponunt pro quantitate panis, vel vini relicta; non verò pro contento ſub ſpeciebus; ergo de illa prædicari poterunt, non verò de Corpore, & Sanguine Chriſti: ſic quantitas panis dicitur alba, rotunda &c. non verò Corpus Chriſti; & quantitas Vini erit liquida, frigida &c. non verò Sanguis Chriſti. Sic Henriquez *lib.* 8. *cap.* 20. *num.* 5. & Bonacina *l. c. nu.* 8. Advertendum igitur in locutionibus de hoc Auguſtiſſimo Sacramento, ne aliquid inordinatè proferatur; adeoque cautè loquendum: nam non omnia, quæ verificantur de ſubſtantia panis, & vini; verificari pariter poterunt de Corpore, & Sanguine Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini: & diſparitas eſt, quia Chriſtus non eſt ſub ſpeciebus illis per extenſionem quantitativam localem, ut eſt ſubſtantia panis, & vini. Quapropter non rectè, verè, & propriè dici poteſt de Corpore, & Sanguine Chriſti, quòd tangatur, frangatur, dividatur, videatur; niſi per denominationem extrinſecam deſumptam ex ſpeciebus, quæ revera tanguntur, franguntur, dividuntur, videntur: nam ut dixi ad has paſſiones verificandas de Chriſto ſub ſpeciebus illis requireretur localis extenſio. Sic D. Thomas 3. *par. quæſt.* 77. *art.* 7. Suarez *diſp.* 47. *ſeſſ.* 4. Bellarminus *lib.* 3. *de Euch. cap.* 52. & 53. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 20. *n.* 5. Bonac. *de Euch. qu.* 3. *p.* 5. *n.* 9. referens Victoriam, Coninch, & alios.

13 Qualiter autem adorandum ſit hoc Sacramentum ſub utraque ſpecie, ſatis definitum fuit à Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 5. *can.* 6. quòd videlicet interiùs, & exteriùs adorari debeat adoratione Latriæ, continet ſiquidem eumdem Chriſtum cum eadem excellentia, ac dignitate, qua in Cœlis exiſtit ad dexteram Patris. Quæ quidem Adoratio abſoluta eſſe debet, & abſque ulla conditione mente concepta; niſi habeatur probabilis, ac prudens ratio dubitandi, ſine qua conditionem adhibere, adoro ſcilicet Sacramentum hoc adoratione Latriæ, ſi facta ſit Conſecratio; licèt non ſit grave peccatum, imò nec veniale, ſi bona fide fiat, ut docet Caſtropalaus *de Euch. diſp. unic. punct.* 8. *num.* 5. nihilominus abſque probabili ratione dubitandi nec conveniens eſt, neque decens illam adhibere, cum ſacramenti devotio eam non exigat, & daretur locus ſcrupulis, ac non bene ſentiendi de Miniſtris. Et quamvis aliquando poſſit revera contingere, invalidam fuiſſe Conſecrationem; quia tamen id rarum eſt, ideo non debet impedire communem adorandi modum fidelium: ut habet Suarez *diſp.* 65. *ſeſſ.* 2. Imò ſi bona fide procedatur, ac ex bona intentione; actus ille adorationis, quamvis verſetur circa objectum ex ſe non dignum tali adoratione, quia tamen ex Regulis Prudentiæ judicatur vero cultu dignum; poterit eſſe actus religionis: prudenter enim adoras, ſi prudenter judicas adeſſe Sacramentum in eo, quod tibi proponitur adorandum.

Hinc fit 1. graviſſimum peccatum committi à ſacerdote ſacrificante, qui ſimulans conſecrationem revera non conſecrat: exponit namque adorandam materiam nulla adoratione dignam. Fit 2. quoties ſacrificas, vel communicas, vel Miſſam audis, aut alio modo præſentem habes Euchariſtiam, vel quia defertur ad infirmos, vel quia elevatur à Sacerdote; debes illam adorare adoratione latriæ: ut habetur *in Capit. Sanè de Celebr. Miſſar.* quamvis tamen ſecluſo ſcandalo, & contemptu formali non ſit grave peccatum illam adorationem omittere, cum reputetur materia levis: ut docent Suarez *diſp.* 65. *ſeſſ.* 1. & Caſtropalaus *l. c. num.* 7. Fit 3. Sacrilegium committi ab irreverenter tractantibus hoc Diviniſſimum Sacramentum: irreverenter autem tractare dicuntur, qui in confectione tanti ſacramenti utuntur veſtibus ſordidis, & immundis, ac corporalibus, & vaſis minimè decentibus; qui non ea diligentia, quæ convenit, Euchariſtiam cuſtodiunt, ſinentes ad corruptionem uſque perduci, vel eam hæreticorum inſultibus expoſitam relinquunt, cum poſſint præcavere: ſic deducitur *ex Cap. Sanè de Celebr. Miſſ.* Quapropter ad ejus reverentiam, & cultum expedit, ut aſſervetur in ſacrario clavi obſerato; ut non deferatur publicè ad infirmos abſque luminibus, ad quod gravi obligatione adſtringuntur Parochi *ex præcitato Capit. Sanè*; ut diu noctuque lumen ardeat ante Euchariſtiæ ſacrarium juxta laudabilem conſuetudinem receptam; quod quidem licèt jure ſcripto non conſtet, præceptum eſſe, conſuetudo tamen legitimè introducta ejus vices ſubit, adeoque ſanctè obſervanda juxta Navar. *de Hor. Can. c.* 18. *n.* 67. & Sà *verb. Euch. n.* 34.

CAPUT VIII.

De Effectibus Euchariſtiæ.

1 *Euchariſtia Sacramentaliter, & ſpiritualiter ſumpta abſque obice peccati cauſat augmentum gratiæ in ſuſcipientibus illam.*
2 *An Euchariſtia poſſit cauſare primam gratiam per accidens?*
3 *Euchariſtia præſervat à mortalibus ſuſcipientes illam.*
4 *Liberat à venialibus, illaque remittit; ſi non adſit illorum complacentia, nec committantur in ipſa ſuſceptione Sacramenti.*
5 *Unit ſpiritualiter cum Chriſto, & cum fidelibus.*
6 *Ultra effectus animæ cauſat nonnullos effectus corpori ſuſcipientis.*
7 *Quando nam Euchariſtia producit ſuos effectus animæ ſuſcipientis illam?*
8 *Ita Sacramentum Euchariſtiæ producit gratiam per manducationem primæ partis ſpecierum, ut hæc dicat aliquem ordinem, & reſpectum ad alias.*
9 *Non recipit effectum hujus Sacramenti, qui ſpecies Sacramentales in ore conſumit non trajiciendo eas ad ſtomachum.*
10 *Sumens plures hoſtias ſucceſſivè non recipit novum effectum, ſi eum recepit in manducatione primæ hoſtiæ, etiamſi adaugeat diſpoſitionem.*
11 *Non confertur major gratia ex opere operato habenti in ſtomacho ſpecies Sacramentales, etiam ſi tunc majorem diſpoſitionem adaugeat.*
12 *An ſi communicans ſit indiſpoſitus in prima manducatione, ſi diſponatur in ſecunda ſucceſſivè facta; recipiat effectum?*
13 *An effectus gratiæ non communicatus ab Euchariſtia ob indiſpoſitionem ſuſcipientis communicetur ablata indiſpoſitione?*

1 EUCHARISTIA sumi potest materialiter tantùm, ut si eam infidelis non baptizatus sumeret; aut spiritualiter tantùm, ut si quis vir probus eam sumere cuperet, ac affectu cum Christo uniretur, quamvis realiter Eucharistiam non acciperet; vel sacramentaliter tantùm, sumpto scilicet Sacramento, sed non ejus effectu, ut quando peccator in peccatis eam sumeret. Tandem accipi potest sacramentaliter, & spiritualiter simul absque obice peccati; & tunc causat primarium, & præcipuum suum effectum in suscipientibus illam, qui est augumentum gratiæ: nam Eucharistia cum sit sacramentum vivorum, supponit ex primaria sua institutione primam gratiam in suscipiente illam; fuit enim instituta per modum cibi, & potus juxta illud *Joann. 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus:* quaproper supponere debet vitam, quam adaugeat; sicuti cibus, & potus vitam supponunt, quam augent; adeoque primarius effectus Eucharistiæ erit conferre augumentum gratiæ homini in gratia existenti. Sic *ex Cap. Firmiter de Summ. Trinit. ex Cap. Cum Marthæ de celebr. Missar.* ex definitione Concilii Florentini *in Decreto Eugenii IV.* & Tridentini *sess. 13. cap. 2.* docent Doctores omnes cum D. Thoma *3. par. quæst. 79. art. 1.* Suarez *disput. 63. sect. 1.* & cum aliis.

2 An autem possit Eucharistia causare primam gratiam per accidens, & ex sua secundaria institutione; diximus cum communiori sententia quòd sic in Quæstione de sacramentis in genere, cùm de effectibus sacramentorum: nam cibus iste, ac potus quamvis ex primaria institutione habeant nutrire spiritualiter, ex secundaria tamen institutione possunt etiam vivificare ad differentiam ciborum materialium. Vide ibi dicta, ne actum agamus.

3 Secundus effectus Eucharistiæ est præservare à mortalibus, ut colligitur ex Tridentino *sess. 13. cap. 2.* confert enim robur mediis auxiliis à Deo concessis ob debitam sacramenti hujus susceptionem ad tentationes, ac dœmonum insidias superandas per exercitium virtutum, ad quas excitamur, & movemur: ut patet ex illis verbis *Joann. 6. Hic est panis de Cœlo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur*; & ex illis aliis: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem; non habebitis vitam in vobis.*

4 Tertius effectus est liberare à venialibus, illaque remittere; si non adsit complacentia illorum, aut non committantur in ipsa sacramenti susceptione: nam complacentia impedit spiritualem dulcedinem, quæ ex hoc sacramento percipitur; & si actu peccata venialia committuntur, dum Eucharistia suscipitur, clarè constat, impossibile esse, tunc remitti. Modus autem, quo Eucharistia venialia remittit; est non solùm excitando actus Charitatis, vel detestationis, quibus mediis venialia delentur; verùm etiam immediatè, & per se, & ex opere operato: ratio est, quia à Tridentino citato agnoscitur hic effectus ut proprius Eucharistiæ; ergo illum producit ex vi sua, & ex opere operato, sic enim sacramenta proprios effectus causant. Nec facit in contrarium, quòd peccata remitti nequeant absque ipsorum detestatione saltem virtuali. Habetur siquidem talis detestatio virtualis: eo enim ipso quòd quis ritè suscipere vult hoc sacramentum, vult etiam Charitatem augere, ac intimiùs conjungi Deo, quæ quidem voluntas est virtualis peccatorum detestatio; & licèt ex se sola minimè sufficiens sit ad venialium remissionem, at cum hoc sacramento conjuncta sufficiens erit. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 79. art. 4.* Nugnus *ibidem concl. 1.* Coninch *quæst. 79. art. 5.* Bonacina alios referens *de Euch. quæst. 4 pun. 1. num. 5. & 6.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 9. num. 2.*

5 Quartus effectus est unio spiritualis cum Christo, & cum fidelibus juxta illud *Joannis 6. In me manet, & ego in eo*; & constat ex Divi Pauli testimonio *1. Corinth. 10. Quoniam unus panis, unum Corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus.* Consistit autem hæc unio spiritualis non solùm in augmento gratiæ habitualis, præservatione à mortalibus, & remissione venialium, quæ ex vi sua confert Eucharistia ritè suscipientibus illam; verùm etiam in vinculo quodam Charitatis, ac mutuæ benevolentiæ, quibus Christus prosequitur hominem de suo corpore participantem, sustentatum, & alitum; & homo prosequitur ipsum Deum, reliquosque fideles de eodem Christi corpore participantes. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 79. art. 1.* Suarèz *disp. 64. sect. 3.* Toletus *lib. 2. cap. 29. num. 4.* & alii.

6 Hi sunt effectus, quos Eucharistia animæ, & voluntati suscipientis causat: & quamvis nullum alium effectum corpori in hac vita causare doceant Turrecremata, Sotus, & alii; eo quia non ad corpus nutriendum, sed animam instituta fuerit. Nihilominus Div. Chrisostomus *homil. 3. super 2. ad Chorinth.* docet: Corpus nostrum per Eucharistiam reddi quodammodo sanctificatum, & sacratum; sicuti sanctificantur, & sacrantur lintea, & vasa ex contactu Corporis, & sanguinis Christi. Moderatur insuper Eucharistia in corpore suscipientis ardorem concupiscentiæ, & fomitem peccati per applicationem suæ Divinæ virtutis excitando in phantasia imaginationes ad bonum, & avertendo cogitationes à malo: Sic D. Thomas *3. par. quæst. 79. art. 6. ad 3.* Suarez *disp. 64. sect. 1. concl. 2.* Coninch *quæst. 79. art. 8. dub. unic. numer. 62.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. punct. 9. numer. 8.* Reddit quoque Eucharistia corpus suscipientis unitum cum Christo non per unionem physicam, & realem; sed per unionem moralem, & mysticam, consistentem in quodam speciali affectu, quo Christus communicantem prosequitur, & ipse communicans Christum: nam Christus suo corpore pascit, & sanguine potat communicantem. Sic D. Chrysostomus *homil. 46. in Joann.* Denique Eucharistia est etiam causa resurrectionis, & gloriæ corporis, quam Beati habebunt post diem Judicii Universalis juxta promissionem factam à Christo *Joann. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die.* Nam ritè communicantibus, ac in gratia decedentibus ex hac vita concedetur resurrectio, ac vita æterna non solùm ob habitualem gratiam, cum qua decesserunt, verùm etiam ob Eucharistiam dignè susceptam. Vide Suarez *disp. 64. sect. 2.* & Coninch *quæst. 79. art. 8. dub. unic.*

7 Quando verò Eucharistia suos producat effectus animæ suscipientis illam, controvertitur inter Doctores: eo quia manducatio fieri potest successivè per partem post partem, imò discontinuatè accipiendo plures hostias unam post aliam. Verùm in hac re dicendum est, causare suum effectum Eucharistiam per primam sui manducationem, quando videlicet aliqua pars specierum ex ore primò trajicitur ad stomachum: & ratio est, quia manducatio in hoc consistit, in trajectione videlicet cibi ex ore ad stomachum; sic enim applicatur Eucharistia suscipientibus illam; ergo si per primam illam trajectionem partis specierum ad stomachum habetur manducatio, & applicatio Eucharistiæ rite suscipienti illam; tunc suos effectus animæ producet, nam manducanti gratia promissa fuit à Christo *Joann. 6. Qui manducat me vivet propter me*; si ergo tunc verificatur manducasse, verificatur pariter recepisse gratiam. Sic Suarez *tom. 3. disp. 63. sect. 4.* Sotus *dist. 12. quæst. 2. art. 1.* Henriquez *de Euch. cap. 43.* Valentia *tom. 4. disp. 6. quæst. 7. pun. 1.* Coninch *quæst. 79. art. 1. dist. 2. numer. 23.* Bonacina *de Euchar. quæst. 4. pun. 2. num. 1.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 9. num. 6.*

8 Adnotandum tamen: ita Sacramentum Eucharistiæ producere gratiam per manducationem primæ partis specierum in stomachum trajectæ, in qua totus Christus continetur, & quæ practicè significat refectionem spiritualem animæ; ac reliquæ partes majores successivè sumptæ: ut aliquem ordinem, & respectum istæ partes servent inter se, sumi namque debent per modum unius refectionis, & convivii, ac unum Sacramenti individuum constituere, quod non solùm integratur ex parte jam in stomachum trajecta, verùm etiam ex trajiciendis. Et quamvis totus effectus productus sit à prima parte deglutita; reliquæ verò partes successivè sumptæ dicuntur etiam illum effectum causare, quatenus moraliter constituunt unum convivium, & unam refectionem cum parte illa primò deglutita.

9 Ex dictis colligitur 1. non recipere effectum hujus Sacramenti eum, qui species sacramentales in ore consumit non trajiciendo eas ad stomachum: & ratio est, quia iste talis non dicitur manducare Christum, adeoque non erit ipsi applicata Eucharistia, quæ nonnisi per manducationem applicatur suscipienti illam, & causa non applicata nequibit suum effectum

ctum producere : nam Christus ait , *qui manducat me, vivet propter me.*

10 Colligitur 2. sumentem plures hostias successivè, si effectum habuit in manducatione primæ hostiæ , per manducationem reliquarum non recipere novum effectum, etiam si dispositionem augeat : ratio est, quia secunda manducatio hostiæ non distinguitur à prima moraliter ; ergo nequibit habere distinctum effectum, etiam si augeatur dispositio; aliàs expediret plures hostias successivè sumere , easque non statim sed apposita mora deglutire, ut magis augeatur dispositio , & crescat Eucharistiæ effectus , quod non est juxta Ecclesiæ morem . Sic Vasquez *qu. 79. art. 2. disp. 203. cap. 2. à n. 20.* Castropal. *de Euch. disp. unic. pun. 9. §. 1. num. 8.* Quamvis oppositam sententiam probabiliter doceant Coninch, Suarez , & Bonac. relati à Castropalao *loc. cit. num. 7.*

11 Colligitur 3. non conferri majorem gratiam ex opere operato habenti in stomacho species Sacramentales, si dum in ipso perseverant, dispositionem adaugeat : ratio est , quia manducanti confertur gratia ex opere operato; sed dum in stomacho est Sacramentum , non habetur manducatio , quæ tantùm habetur dum ex ore ad stomachum trajiciuntur species ; ergo non confertur tunc gratia ex opere operato , aliàs expediret , grandiori hostia communicare, ut dum perseverant species in stomacho, adaugeatur ad gratiam dispositio ; & sic non solùm ex opere operantis , sed etiam ex opere operato major percipiatur effectus : & cæteris paribus expediret potiùs grandiorem hostiam recipere , quàm minorem. Sic Suarez *tom. 3. disp. 63. sect. 7.* Bonacina *de Euch. quæst. 4. pun. 2. numer. 4.* & Castropal. *loc. cit. num. 10.*

12 Quæres hìc 1. an si communicans sit indispositus in prima manducatione hostiæ, adeoque effectum non habuerit per illam , si disponatur in secunda manducatione successivè facta; effectum recipere possit? Resp. quanvis Henriquez, Bonacina, & alii putarint , non consecuturum effectum in secunda manducatione , quia totus effectus produci debet per primam manducationem; ergo si in prima manducatione erat indispositus , nequibit in secunda Sacramenti effectum recipere. Nihilominus probabilior sententia docet : quòd ablata indispositione per secundam manducationem producitur effectus, qui productus non fuit per primam : & ratio est , quia per secundam manducationem recipitur verum sacramentum , cui productio gratiæ promissa est, si non habeatur obex; ergo si in secunda manducatione jam ablatus est obex , & posita est requisita dispositio ; non est , cur effectum suum producere non debeat. Ideo enim secunda manducatio non producit effectum, si positus est per primam , non quia non habeat ex se efficaciam producendi illum; sed quia invenit jam productum per primam , cum qua facit unum moraliter; ergo si per primam non fuit productus ob subjecti indispositionem, ablata indispositione subjecti illum producet ex sua efficacia . Sic Cajetanus, Coninch , Suarez, Nugnus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 9. §. 1. num. 6.*

13 Quæres 2. an effectus gratiæ, qui communicatus non fuit ab Eucharistia ob subjecti indispositionem ; ablata indispositione communicetur ? Resp. negativam sententiam docere Suarez , Henriquez , Coninch, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Sacram. in gen. disp. 1. quæst. 6. pun. 3. n. 3. in fin.* & Castropalaus *de Sacram. in gen. disp. unic. pun. 9. nu. 6.* ratio est , quia nullum habetur fundamentum dicendi, quòd consumptis jam speciebus sacramentalibus gratia communicari possit, maximè quia hoc sacramentum iterari possit , & fructus amissus per indignam sumptionem restaurari possit per alias dignas sumptiones ; & D. Paulus ait, 1. *ad Corinth.* 11. indignè manducantem judicium sibi manducare ; adeoque indignè communicantem non posse ablata indignitate recuperare effectum , quem accepisset , si dignè communicasset ; aliàs sequeretur , quòd Sacerdos indignè celebrans per cursum suæ vitæ , posset in fine ejusdem pœnitentia ductus consequi omnem illam gratiam, quam consecutus fuisset , si dignè per illud tempus communicasset ; quod non est de facili concedendum . Quamvis nonnulli Doctores concedant , quòd nondum consumptis speciebus, possit id effici, cum revera adsit Sacramentum. Imò alii Doctores indiscriminatim concedunt omnibus sacramentis virtutem causandi suum effectum recedente fictione , ut nos innuimus *cum de Sacramen. in gen. quæst. 1. cap. 6. numer. 13.*

CAPUT IX.

De suscipiente Eucharistiam, & de dispositionibus in eo requisitis.

1 *Omnes homines justi baptizati sacramentaliter , & spiritualiter simul Eucharistiam sumere possunt:*
2 *An licitè Eucharistia concedi possit infantibus , & perpetuò amentibus.*
3 *An licitè concedi possit semifatuis , & non habentibus plenum rationis usum?*
4 *An licitè concedi possit amentibus , qui aliquando habuerunt rationis usum?*
5 *An licitè concedi possit Mutis , & surdis à nativitate?*
6 *An licitè concedi possit energumenis , & obsessis à Dæmone.*
7 *Quomodo concedenda Eucharistia pueris usum rationis habentibus?*
8 *Dispositiones requisitæ ad Eucharistiam aliæ se tenent ex parte animæ, aliæ ex parte corporis . Et prima ex parte animæ est , ut suscipiens non habeat conscientiam peccati mortalis .*
9 *Quænam certitudo requiratur , quòd suscipiens non habeat conscientiam peccati mortalis?*
10 *Non requiritur ad dignam hujus Sacramenti susceptionem carentia peccati venialis actualis .*
11 *Actualis Devotio, & Fervor non requiruntur necessario ad suscipiendum primarium effectum Eucharistiæ ; quamvis requiratur , ut uberiùs suscipiatur .*
12 *Ex parte corporis requiritur carentia cibi , & potus à media nocte in suscipiente .*
13 *Quomodo Pollutio , actus conjugalis , vel quodlibet peccatum carnale ritè confessum impedire , & retardare possit suscipientem ab Eucharistia.*
14 *Sumens Eucharistiam debet esse jejunus non solùm Ecclesiasticè , sed etiam naturaliter à media nocte .*
15 *Ita debet esse jejunus naturaliter à media nocte , ut excludat etiam minimam cibi, & potus sumptionem.*
16 *An id , quod vitaliter assumitur per modum cibi, & potus ; debeat esse verus cibus, & potus , ut naturale jejunium frangat?*
17 *Ad comestionem frangentem jejunium naturale non requiritur , quòd res vitaliter assumpta sit nutritiva .*
18 *Quæ rationem veri cibi , & potus habent , si sumantur non per modum cibi, & potus, sed præter intentionem , & ad modum salivæ ; non frangunt jejunium.*
19 *Trajicere in stomachum salivam, sanguinem ex gingiva fluentem, vel capite ; respirare parum terræ, pulveris , aut culicem sic deglutire ; non frangit jejunium .*
20 *Deglutire reliquias ciborum hærentes dentibus non frangit jejunium ; quamvis sanum consilium sit eas expuere, si commodè possit .*
21 *Jejuninm naturale non violat , ex justa causa apponere ori aromata , vel tabacci folia , aut masticæ, etiam si dentibus terantur ; dummodo non deglutiantur .*
22 *Deglutire aliquid sacchari rosacei , glycirrizæ, vel similis ante mediam noctem in ore detentum ob faucium raucedinem violat jeunium .*
23 *Jejunium hoc naturale servandum à communicantibus post mediam noctem debet esse pro eo die, pro quo communio fit .*
24 *Non habetur præceptum non sumendi cibum statim post communionem , quamvis decens sit ab eo abstinere , dum species Sacramentales sunt in stomacho .*
25 *An Licitum sit in aliquibus Casibus ad Eucharistiam accedere non jejunus ? Et primò in articulo mortis .*
26 *Secundò si ita exposcat reverentia debita tanto Sacramento in aliquo periculo.*
27 *Tertiò si ita exposcat perfectio , & integritas Sacrificii,*

crificii, pro qua explanantur aliqui Casus in particulari.

1 EUCHARISTIAM suscipere possunt Sacramentaliter, & Spiritualiter, simul omnes homines justi baptizati, quicunque sint: nam carentes baptismo non possunt illam sacramentaliter sumere, cum non detur aditus ad alia Sacramenta absque baptismo: quapropter nec infidelis, nec catechumenus Sacramentaliter Eucharistiam accipere possunt, esto possint spiritualiter tantùm illam accipere, si videlicet ante baptismum reipsa susceptum grati Deo sint per Contritionem, & votum habeant suscepto baptismo suscipiendi Eucharistiam: ut docet Castropalaus *disp. unic. de Euch. pun.* 10. *num.* 3. Quòd autem omnes homines justi baptizati quicunque sint infantes, aut perpetuò amentes capaces sint recipiendi proprium effectum Sacramenti Eucharistiæ, gratiæ scilicet augmentum, si illis Eucharistia concedatur; patet ex eo quia jam habent gratiam habitualem, quæ sola requiritur in suscipiente, ad hoc ut Eucharistia præstet suum primarium effectum. Et defacto fuit antiquitùs in Ecclesia Dei consuetudo concedendi Eucharistiam parvulis teste Tridentino *sess.* 21. *cap.* 4. nec illis tunc concessa fuisset, nisi profuisset: esto abrogata meritò fuerit talis consuetudo ministrandi Eucharistiam parvulis, quod idem est de perpetuò amentibus, ante usum rationis ob majorem reverentiam tanto Sacramento debitam. Sic Suarez *disp.* 62. *sect.* 4. Vasquez *disp.* 212. *cap.* 2. Coninch *quæst.* 80. *art.* 9. *num.* 77. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 5. *quæst.* 1. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 10. *num.* 5.

2 An verò nunc licitè concedi possit Eucharistia saltem in mortis articulo infantibus ante usum rationis, & perpetuò amentibus? non caret controversia: quia non videtur congruum, eos perpetuò privari effectu Sacramenti, cujus capaces sunt. Nihilominus sustinendum prorsus est, prudenter excludi à participatione hujus Sacramenti ab Ecclesia: eo quia ex una parte non est illis necessarium ad salutem, nec in tali statu amittere possunt gratiam jam adeptam per lavacrum baptismi; ex alia parte frequenter, imò semper adest irreverentiæ periculum; ergo meritò, ac prudenter excluduntur à Communione, etiam in articulo mortis infantes ante usum rationis, & perpetuò amentes. Sic D. Thomas 3. *par. quæst.* 89. *art.* 9. Coninch *quæst.* 89. *art.* 9. *num.* 72. Suarez *disp.* 62. *sect.* 4. *in fin.* Vasquez *disp.* 212. *in fine.* Henriquez, *lib.* 8. *cap.* 42. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 4. *quæst.* 1. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 10. *num.* 6.

3 Petes 1. an licitè ministrari possit Eucharistia semifatuis, ac non habentibus plenum rationis usum? Resp. si post diligens examen reperitur, quòd distinguere valeant inter cibum Eucharisticum & cibos profanos, ac illum expostulent ut sibi necessarium, & possint reverenter tractare; non deneganda erit eis Eucharistia saltem in Paschate, & in articulo mortis: quia sic supponitur, eos habere libertatem sufficientem ad peccandum, adeoque adstringi præcepto sumendi Eucharistiam tum in Paschate, tum in articulo mortis. Quamvis extra hæc tempora ipsis concedenda non sit ob reverentiam tanto Sacramento debitam. Si verò facto examine minimè discernere possint inter cibum Eurharisticum, & profanum; omnino deneganda erit, eo quia inter perpetuò amentes connumerandi erunt. Sic Henriquez *lib.* 8. *cap.* 42. *num.* 3. Possevinus *de Commun. cap.* 8. *num.* 32. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 4. *quæst.* 3. Bonacina alios referens *de Euch. quæst.* 6. *pun.* 1. *num.* 7. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 10. *num.* 8.

4 Petes 2. an amentibus, qui aliquando usum rationis habuerunt; administrari debeat Eucharistia in articulo mortis? Resp. quamvis extra mortis periculum nequeat ipsis Eucharistia ministrari, eo quia extra necessitatem extremam concedi non debet non disponentibus se cum actuali devotione ad illam suscipiendam, ut consuetudo Ecclesiæ testatur ad tollendum periculum irreverentiæ; nihilominus in periculo mortis debet illis concedi, si non constet cum peccato mortali in amentiam incidisse, & quòd non adsit probabile periculum irreverentiæ porrecta priùs hostia non consecrata, ut experimentum fiat de consecrata; insuper quòd nulla sit spes recuperandi ante mortem usum rationis: nam si moralis spes affulgeret, expectandus esset usus rationis. Cur autem administrari debeat, ratio est, quia potest his amentibus Eucharistia esse necessaria ad salutem, si videlicet mortali peccato gravati inciderint in amentiam attriti; & quilibet fidelis, qui piè vixit ac rationis usum habuit, censendus est, velle sibi applicari media necessaria, & maximè utilia ad salutem suam; quæ quidem rationes cum non valeant pro infantibus ante usum rationis, ac perpetuo amentibus; ideo istis denegari debet Eucharistia etiam in articulo mortis, non verò illis. Sic constat ex Concilio Carthag. IV. relato *in Cap. Jis qui infirmitate.* 26. *quæst.* 6. ex Concilio Arausic. *Cap. Qui recedunt.* 26. *quæst.* 6. ex Concilio Toletano II. *can.* 11. & sic docent Vasquez, Henriquez, Coninch, Suarez, & Layman relati à Castropalao *de Euch. disp. unic. pun.* 10. *num.* 7.

Petes 3. an Mutis, & Surdis à nativitate Ministrari debeat Eucharistia? Resp. si constet per signa, & nutus eos habere competentem discretionem cibi Eucharistici à profano, & agnoscere esse in remedium salutis æternæ, adeoque illum optare; ipsis concedenda erit Eucharistia in articulo mortis, & in Paschate, utpote necessaria ad gratiam augendam, & ad præservandum à mortalibus; cum aliunde sufficientem libertatem videantur habere. Imò si perfectam notitiam habeant, uti multi ex ipsis habere videntur; poterit etiam in aliis solemnitatibus concedi: eo quia non videntur privandi tanto Sacramento, & actualem devotionem habere possunt. Sic Layman referens Abbatem *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 4. *quæst.* 4. & Castropalaus *l. c. num.* 9. Quamvis si mutus, & surdus sit simul cœcus, omnino privandus sit, quia non poterit ullatenus discernere inter cibum Eucharisticum, & profanum; nec ejus dignitatem, & excellentiam agnoscere. Sic Castropalaus citatus innixus authoritati Sanchez *lib.* 1. *de Matrim. disp.* 8. *num.* 12. & Guttierrez *de Matrim. cap.* 8. *num.* 5. qui licèt doceant, posse mutum, & surdum Matrimonium contrahere, quia sufficientem libertatem ad contrahendum habere possit; denegant tamen posse illud contrahere, si simul cæcus sit, quia omnimoda libertate ad contrahendum carere videtur. 5

Petes 4. an Ministrari possit Eucharistia energumenis, & obsessis à Dœmone? Resp. si ipsis non impediatur usus rationis, nec probabilis sit timor irreverentiæ; administranda erit Eucharistia non solùm in mortis articulo, verum etiam in Paschate, imò aliis temporibus: cum nulla in hoc habeatur prohibitio juris, & aliunde videntur infligere ope, & auxilio tanti Sacramenti, ut liberentur, vel ut saltem Dœmon retineatur in vexando, & energumenus patienter, ac cum fructu vexationem sustineat. Si verò usu rationis priventur; tractandi erunt eodem modo, quo diximus de amentibus. Sic Concilium Elibertinum *Can.* 37. Arausicanum I. *Can.* 14. D. Thomas *quæst.* 80. *art.* 9. Cassianus *Collat.* 7. *cap.* 30. Thiræus *de Dæmonib.* 2. *par. cap.* 28. Sotus *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 1. Suarez *disp.* 69. *sect.* 2. Bonacina *de Euch. quæst.* 6. *pun.* 1. *num.* 6. & Castropalaus *de Euchar. disp. unic. pun.* 10. *num.* 10. 6

Petes tandem: quomodo concedenda Eucharistia pueris rationis usum habentibus? Resp. quamvis pueri usum rationis habentes, & qui reputantur apti ad Sacramentum Pœnitentiæ, reputentur pariter apti ad Sacramentum Eucharistiæ recipiendum, cum non minor usus rationis requiratur ad Sacramentum Pœnitentiæ pro dignitate suscipiendum, quàm ad Sacramentum Eucharistiæ. Quapropter putarunt Doctores aliqui, sub obligatione ministrandam esse Eucharistiam pueris in mortis articulo constitutis; quamvis Navarrus *in Man. cap.* 1. *num.* 57. putarit, etiam ministrandam extra Mortis articulum, sed ex consilio. Nihilominus regulariter loquendo nemo puerorum obligatur sive præcepto Ecclesiastico, sive divino ante decimum annum: quia non supponitur ante tale tempus habere sufficientem discretionem ad Eucharistiam dignè sumendam, & cum fructu, ac reverentia, esto ante decimum annum aliqui pueri sint ingenii perspicacioris, & accurate instructi, qui sufficienti discretione polleant. Sic Suarez *disp.* 70. *sect.* 1. Sà *verb. Eucharistia num.* 12. Vasquez *disp.* 214. *cap.* 4. *à num.* 46. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 4. *quæst.* 2. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 10. *num.* 10. *in fine.* Hinc fit, excusari à gravi culpa eorum Parentes, & Parochos si ex consuetudine ante decimum annum non soleant ipsis Eucharistiam ministrare. Imò Navarrus *in Man. cap.* 21. *numer.* 17. & Corduba *in Summ.* 7

Casu

Casu 60. docuerunt, non esse ministrandam pueris masculis ante decimum quartum annum, & fœminis ante duodecimum. Verum hoc intelligendum erit de frequenti communione : nam in simili ætate non expedit, frequentiorem communionem illis dare præter menstruam, ut recte, & accuratè observat Castrop. *loc. cit.*

8 Dispositiones requisitæ ad Eucharistiam cum fructu suscipiendam aliæ se tenent ex parte animæ, aliæ ex parte corporis. Quæ se tenent ex parte animæ sunt, ut suscipiens non habeat conscientiam peccati mortalis, debet enim, antequàm accedat ad Eucharistiam, saltem negative se reputare justum, & Deo gratum. Quapropter graviter peccat, non solum qui accedit ad Eucharistiam cum peccato gravi commisso, cujus meminit; verum etiam qui cum affectu ad graviter peccandum accedit : uterque enim cum conscientia peccati gravis accedit ad tantum sacramentum, quod ex fide accepimus, institutum fuisse ad nutriendam, ac roborandam animæ vitam, quam supponit per se, & adauget. Ideoque suscipiens Eucharistiam antequam suscipiat probare se debet, an digne suscipiat; ne judicium sibi manducet, & bibat juxta Divum Paulum 1. *ad Corinth.* & Tridentinum *sess. 13. cap. 3. can.* 11.

9 Quæ nam autem certitudo requiratur in suscipiente, quod non accedat ad Eucharistiam cum conscientia peccati mortalis; docent communiter Doctores, requiri moralem, quod scilicet post diligens examen conscientiæ non occurrat memoriæ peccatum grave non confessum; tunc enim securus accedere poterit, cum non supponendum sit, majorem certitudinem requirere bonitatem Christi Domini, & actiones humanæ factæ cum morali certitudine reputantur prudentes, & à temeritate immunes. Sic Coninch *quæst.* 80. *art.* 8. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 11. *num:* 2.

10 Non requiritur tamen ad dignam hujus sacramenti susceptionem carentia peccati venialis actualis, quod scilicet committatur in ipsa sumptione sacramenti, ut docuit Marsilius *in* 4. *quæst.* 6. *art.* 4. nam non impedit præcipuum Eucharistiæ effectum, augmentum scilicet gratiæ, esto impediat alios effectus, nempè remissionem ipsius venialis actu commissi; devotionem & fervorem Charitatis; specialem suavitatem, & dulcedinem in communicando; plura gratiæ auxilia ad præcavenda peccata, Et multò magis non requiritur carentia peccati venialis habitualis, dummodo non habeatur complacentia de illo : nam ipsa communio, quæ est virtualis quædam detestatio juxta superiùs dicta, remittit ex opere operato venialia habitualia. Sic Divus Thomas, Sotus, Victoria, Suarez, Vasquez, & Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. punct.* 11. *num.* 3.

11 Secunda dispositio ex parte animæ necessariò requisita juxta plures, & graves Doctores in susceptione Eucharistiæ est actualis devotio, & fervor : nam qui actuali devotione, & fervore caret; nequit fructum, ac primarium effectum Eucharistiæ recipere, si ad illam accedat : sic enim exposcit dignitas, & excellentia tanti sacramenti. Verum communior sententia docet : hanc dispositionem non esse necessariò requisitam ad fructum, & primarium effectum Eucharistiæ percipiendum, cum sine hac dispositione percipi possit : & ratio est, quia non potest colligi hæc necessitas ex aliquo capite; maxime quia Tridentinum *sess.* 13. *cap.* 7. exactè enumerans dispositiones ad hoc sacramentum cum fructu recipiendum non meminit hujus actualis devotionis, & fervoris; ergo signum evidens est, non requiri necessario, si enim necessariò requireretur, non omisisset enumerare. Et antiquitus Eucharistia concedebatur pueris ante usum rationis, sicuti modo conceditur amentibus, qui usum rationis aliquando habuerunt, in quibus nulla devotio actualis, & fervor reperitur. Non nego, requiri hanc dispositionem devotionis, & fervoris; ut uberiùs, & fructuosius sacramentum recipiatur; sicuti etiam requiritur carentia peccati venialis habitualis, & actualis; sed solum dictum est, non requiri ut dispositionem necessariam, ad hoc ut Eucharistia suum effectum primarium ex opere operato causet. Sic expressè Divus Thomas 3. *par. quæst.* 79. *art.* 8. Coninch *ibidem dub.* 1. *num.* 4. Vasquez *disp.* 206. *cap.* 2. Suarez *disp.* 63. *sect.* 3. *concl.* 2. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 1. & Castrop. *de Euch. disp. unic. punct.* 11. *num.* 8.

12 Dispositiones, quæ se tenent ex parte corporis in suscipiente Eucharistiam præter carentiam cibi, & potus à media nocte per jejunium naturale nullæ aliæ requiruntur ex jure. Quapropter nulla corporis immunditia ex se impedit sacræ Eucharistiæ susceptionem; parum enim facit ad bonitatem, vel malitiam moralem; maxime quia spiritualis, ac cœlestis cibus solam animæ puritatem requirit. Non nego tamen, quod si immunditia illa corporalis sit in libertate suscipientis, ut tolli possit; tollenda sit ob reverentiam debitam mundissimo christi corpori. Secus verò si non sit in libertate ipsius, ut sæpe accidit leprosis, mulieribus menstruatis, & morbo gallico infectis, quibus non erit deneganda sacra communio, si dispositiones animæ habeant, ut ex consuetudine Ecclesiæ patet.

Controversia tamen est : quomodo pollutio, actus con- 13
jugalis, vel quodlibet peccatum carnale, etiam si ritè confessum sit, impedire possit Eucharistiæ susceptionem, saltem ad aliquod tempus. Pro quare distinctius decidenda

Dico 1. si pollutio absque culpa contingat ex abundantia seminis, vel ex alia naturali causa, non ideo impedit communionem eodem die faciendam, maxime si non relinquat aliquem affectum, aut carnis commotionem, vel animi perturbationem : & ratio est, quia ubi nulla culpa est, ibi non debet esse pœna dilationis hujus sacramenti, & prudenter præsumi potest, pridie excitatam fuisse à dœmone contra voluntatem patientis, ut sic eum averteret à sacra communione. Si tamen commotionem aliquam, vel affectum, aut perturbationem reliquerit, consultius erit communionem ad sequentem diem differre, nisi aliqua specialis occasio communicandi urgeat, vel constet ope dœmonis causatam fuisse pollutionem. Nam accedere ad communionem non adhibita priùs diligentia ad sedandam commotionem illam carnis, & tentationem; est veniale peccatum tum ob irreverentiam erga purissimum christi corpus, tum ob impedimenta, quæ opponuntur secundariis effectibus Eucharistiæ. Sic D. Thomas 3. *par. qu.* 80. *art.* 7. Suarez *disp.* 68. *sect.* 2. Coninch *quæst.* 80. *art.* 7. *num.* 82. Henriquez *lib* 8. *cap:* 51. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. punct.* 13. *num.* 2. *in fine*.

Si vero pollutio sit cum culpa gravi, & plene voluntaria, quod etiam dicendum est de quolibet peccato carnali sive fornicationis, sive alterius speciei, quamvis obtenta eorum remissione per sacramentum pœnitentiæ non impediant Eucharistiæ susceptionem, uti non impediunt alia peccata gravia rite confessa; nihilominus consultius erit, communionem ad aliquem diem differre tum ob majorem humilitatem, tum ut ferventius, & devotius suscipiens accedat, nisi justa occasio urgeat non differendi communionem, ut esset dies Jubilei, festum magnæ solemnitatis, & devotionis; aut quia non posset commode differri communio ad alium diem.

An autem absque dilatione accedere ad Eucharistiam sine justa causa sit saltem veniale peccatum? Respondent affirmative Suarez, Valentia, Reginaldus, Rodriquez, Angelus, Graffius, Ledesma, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst.* 6. *punct.* 2. *num.* 4. *in fine*; tum ob indecentiam, & irreverentiam, ut pollutus accedat ad convivium corporis christi, omnis sanctitatis & puritatis authoris; tum quia similia peccata abstrahunt mentem à divinis, & non sinunt Eucharistiam sumere ea devotione, & fervore, quibus sumenda est. Negativam tamen sententiam sustinent Azor. Lazarius, Paludanus, Sylvester, Coninch, Navarrus, Chamerota, & alii apud eumdem Bonac. *l. c.* Eo quia nullus adest textus in jure repellens à sacra communione post peccatum carnale ritè confessum; nec peccata carnis magis opponuntur sumptioni Eucharistiæ præ reliquis peccatis lethalibus; ergo si post hæc ritè confessa non erit veniale accedere ad Eucharistiam, neque erit veniale post illa. Utraque sententia non caret sua probabilitate, quamvis sine urgente necessitate semper consultius sit ad unum saltem diem communionem differre: nihilominus si jam pravus affectus, animiq; vagatio post confessionem peccatorum illorum sedata fuerint per adhibitam diligentiam, non video cur accedens ad Eucharistiam sine dilatione debeat venialiter peccare, cum nec fructum primarium impediat, nec secundarios, adeoque nullam irreverentiam committat.

Dico 2. Conjuges, si copulam conjugalem habuerint ob voluptatem potius, quam ob finem sedandi tentationem, ac procreandi filios; debent ex consilio communionem in alterum diem differre, nisi specialis causa communicandi habeatur: nam licet grave peccatum non sit, sed veniale, adeoq; communionem non impediens; ex de-

centia tamen, & honestate debent eo die à Communione abstinere: cum potiùs debeant cordis compunctioni, & Charitatis fervori incumbere quàm carnis voluptatibus. Si tamen ob legitimos fines conjugalem copulam habuerint, & moderatè se gesserint; poterunt absque dilatione ad Communionem accedere, nisi pravus affectus, & animi vagatio insurgant quæ deligenter potiùs sedanda erunt, ne secundarii effectus Eucharistiæ impediantur. Advertunt tamen Doctores: ne Conjuges nocte præcedente communionem debiti petitionem exerceant, cum potiùs ab illa abstinere debeant in reverentiam Eucharistiæ, & ne occasio vagationis animi habeatur, & pravi affectus suscitentur. Quamvis à redditione debiti, si serio fiat petitio, non debeant abstinere, ne peccent contra Justitiam, & rixas excitent Sic D. Thomas Vasquez, Suarez, Sanchez, Coninch, & Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 13. *num.* 4.

14 Unica igitur dispositio ex parte corporis requisita ex Jure, & ex consuetudine Ecclesiæ ad suscipiendam Eucharistiam est carentia cibi, & potus; ita ut sumens illam jejunus sit non solùm per jejunium Ecclesiasticum, verùm etiam naturale à media nocte, ut constat ex variis Conciliis, *& ex Cap. Liquido, de Consecr. dist.* 2. ac ex usu Ecclesiæ ab Apostolis recepto, & continuato. Et quamvis Christus Apostolos non jejunos communicaverit, post esum scilicet agni paschalis; nihilominus Apostoli in reverentiam tanti Sacramenti præceperunt ut à jejunis sumeretur ante omnem cibum, & potum temporalem; ut sic agnoscerent fideles præferendum esse rebus temporalibus; ut testantur D. Epiphanius *lib. 3. contra hæreses. cap. ult.* D. Augustinus *Epist. 118. cap. 9* & D. Isidorus *lib. de Divin. Offic. cap.* 18. Quapropter jure abolitus fuit mos aliquarum Ecclesiarum communicandi in feria V. Cœnæ Domini post cibum, & potum ad exemplum Christi Domini ut constat ex Concil. Carthag. III. *Can.* 29. & Bracharensi II *can.* 10.

15 Suscipiens ergo Eucharistiam debet esset jejunus ex obligatione à media nocte, non solùm jejunio Ecclesiastico, hoc est per unicam tantum comestionem in die; verùm etiam jejunio naturali, quod excludit quamlibet etiam minimam cibi, & potus sumptionem: nam naturale jejunium violatur per minimam quantitatem cibi, & potus, æquè ac violaretur per magnam, ac aperte colligitur *ex Cap. ex parte, de Celebr. Miss.* Nec admittit parvitatem materiæ, sive ad nutriendum, sive ad medendum assumatur: nam semel ac assumitur vitali modo ob quemcumque finem, jam violatum remanet naturale jejunium: ut docet D. Thomas 3. *par. quæst.* 80. *art.* 8. quem sequuntur Suarez *disp.* 68. *sect.* 4. Vasquez *disp.* 211. *cap.* 3. *num.* 28. Coninch *quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 46.

16 Solùm controvertitur inter Doctores: an id, quod vitaliter assumitur per modum cibi, & potus; debeat esse verus cibus, & potus, ut naturale jejunium frangat; & ratio controvertendi est, quia id, quod nec revera cibus, & potus est; non est aptum ad nutriendum, nec nutritioni vere videtur, adeoque non violare jejunium naturale. Quapropter requiri veram rationem cibi, & potus, ac hoc ut sumptum per modum cibi, & potus naturale jejunium frangat, docuerunt Ledesma, Joannes de la Crux, Joannes Sanctius, & alii penes Castropalaum *de Euch. disp. unic. pun.* 13. *num.* 7. sed opposita sententia mihi probabilior, & verior est, quæ asserit, jejunium naturale frangi per trajectionem vitaliter factam, ac per modum cibi, & potus ex ore ad stomachum, sive res trajecta veram rationem cibi, & potus habeat, & nutritiva sit, sive non: & ratio est, quia finis præcepti Ecclesiastici de communicando per jejunium naturale in eo versatur, ut fideles agnoscant, cuilibet rei creatæ, & temporali hunc cælestem cibum anteponendum esse; itaut ejus comestio sit prima; sed per comestionem rei etiam non nutritivæ, & non habentis veram rationem cibi, & potus nequit salvari finis præcepti Ecclesiastici, cum comestio Eucharistiæ postponeretur comestioni rei creatæ, & temporalis, nec salvaretur, quòd comestio Eucharistiæ esset prima comestio; ergo per comestionem vitaliter factam rei non nutritivæ frangitur naturale jejunium. Sic Henriquez, Reginaldus, Naldus, Nugnus, Bonacina, & Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit.*

17 Hinc infertur: ad comestionem non requiri, ut res nutritiva sit; sed sufficere, si per actionem vitalem aliquid ore accipiatur ab extrinseco, & vitaliter transmittatur ad stomachum, sive de reliquo res trajecta nutriat, sive; non hoc est sive in stomacho alteretur, & in substantiam aliti convertatur, sive non. Quapropter comedens cartham, ceram, cretam, ungues abrosos, vitrum, osticuladura fructuum, lapillos, capillos, fila sive ex serico, sive ex lino, sive ex lana, plumbum, aurum, argentum, & similia ab extrinseco accepta, ac vitali actione, ex ore in stomachum trajicendo per modum cibi, & potus; non poterit ad Eucharistiam accedere, utpote non jejunus naturaliter. Secus tamen dicendum, si res ex natura sua non nutritiva, nec alterabilis in stomacho, ac convertibilis in substantiam aliti casu traijciatur in stomachum, non verò per modum cibi, & potus, sed præter intentionem sumentis; nec jejunium naturale franget, nec comestionem constituet, nec à Communione repellet: ut si quis casu nummum, quem in ore habet, vel cartham, aut similem materiam non convertibilem in substantiam aliti traijciat in stomachum præter intentionem non comedendo. Sic Suarez, Tabiena, Henriquez, Azor, Reginaldus, Coninch, Nugnus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. 6. punct.* 2. *num.* 10.

18 Extenditur etiam hæc doctrina ad res, quæ rationem veri cibi, & potus habent; si tamen non per modum veri cibi, & potus sumantur, sed per modum salivæ: ut si quis abluendo os parum aquæ, aut vini salivæ immixtum deglutiat præter intentionem; aut jusculum, vel cibos conditos degustando parum liquoris præter intentionem cum saliva deglutiat: quia re vera non comedit cibum, & potum, sed potiùs salivam transmittit ad stomachum, cui per accidens, ac præter intentionem admiscetur parum cibi, & potus. Si tamen ex proposito hoc faceret sumens, jejunium naturale frangeret, & à communione abstinere deberet. Sic Vasquez, Suarez, Coninch, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disput. unic. pun.* 13. *num.* 8. contra Tabienam asserentem, non frangi jejunium, si ex proposito fiat, dummodo in parva quantitate sumantur.

19 Nec jejunium naturale franget, aut à Communione repellet, salivam, sanguinem ex gingiva, vel ex capite in os defluentem in stomachum trajicere; aut per respirationem inadvertenter parum terræ, vel pulveris, aut culicem, vel gutram pluviæ in stomachum transmittere: eo quia vel non sumuntur ab extrinseco, vel si ab extrinseco sumantur, non tamen per modum cibi, & potus. Sic Bonacina alios referens *de Euch. quæst. 6. punct.* 2. *num.* 6. Castropalaus aliis relatis *de Euch. disput. unic. punct.* 13. *num.* 8. Fagundez 3. *Præc. Eccles. cap.* 5. & Delugo *de Euch. disp.* 15. *sect.* 1. *nu.* 23.

20 De reliquiis ciborum inter dentes hærentibus, quamvis tutius sit illas expuere, si commodè possint, putant enim aliqui Doctores, quòd si ex industria deglutiantur, jejunium naturale frangant. Nihilominus Suarez *disp.* 68. *sect.* 4. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 49. Coninch *quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 47. Castropalaus *l. c.* & Diana alios referens *tract.* 4. *de Sacram. Resol.* 37. putant, non solùm si casu, verùm etiam si ex industria in stomachum trajiciantur non frangere jejunium naturale, cum illarum sumptio moraliter spectet ad cænam præcedentem.

21 Non est violare jejunium naturale, si ob justam causam apponantur ori aromata, vel folia tabacci, aut mastricæ, etiamsi dentibus terantur, & phlegmata ex stomacho revocentur, dummodo tamen nil ipsorum in stomachum trajiciatur: & ratio est, quia non sumuntur per modum cibi, & potus, si ex ore non transmittantur ad stomachum. Sic Coninch *quæst.* 80. *art.* 8. *nu.* 48. Bonacina *de Euch. quæst.* 6. *pun.* 2. *num.* 9. Præpositus *in* 3. *par. quæst.* 80. *art.* 8. *dub.* 1. *num.* 39. Card. Delugo *lib.* 1. *Resp. Moral. dub.* 9. Idem dicendum de pulvere tabacci per nares attracto, vel in fumo; quamvis indecens sit ante communionem fumum tabacci attrahere ob fœtorem, quem relinquit in ore, ut rectè observat Escobar.

22 Violant tamen naturale jejunium, & à communicando abstinere debent, qui transacta jam media nocte aliquid deglutiunt saccharo rosaceo, aut liquoris glycirrizæ, vel alterius rei vespere acceptæ ob faucium raucedinem, etiamsi per mixtionem cum saliva in stomachum transmittant; nam videntur vitali modo trajicere in stomachum, ac per modum cibi, & potus ut rectè

etè docent Suarez, Coninch, & Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. 6. pun. 2. num. 7.* Nisi tamen moraliter certi sint, se nil trajecisse post elapsam mediam noctem; sic enim accedere possent ad Eucharistiam, ut docent iidem Doctores. In dubio autem an post elapsam mediam noctem aliquid deglutitum fuerit, probabilius est, prævalere præceptum, quàm libertatem volentis suscipere Eucharistiam, ut docuere Sanchez, Fagundez, & alii; quamvis Layman, & Diana putarint, prævalere libertatem suscipientis.

23 Jejunium naturale servandum ab accedentibus ad Eucharistiam debet esse pro eo die, pro quo communicaturi sunt; adeoque jejuni naturaliter esse debent à media nocte diei illius, quo Communionem sumunt. Hinc fit in nocte præcedente Nativitatem Domini esse revera jejunum, qui ante elapsam mediam noctem cœnavit, & post illam elapsam accessit ad sacrificandum. Nec necessario requiritur, ut cibus ante Eucharistiam sumptus sit digestus in stomacho, aut quòd post cœnam communicaturus dormierit: nullo enim jure hoc cavetur, & semper verificatur, sive cibum digesserit, aut dormierit, sive non; quòd sit naturaliter jejunus. Sic Div. Thomas *3. par. quæst. 70. art. 8. ad 5.* Navarrus *in Man. cap. 21. num. 53.* Henriquez *lib. 8. cap. 49.* Suarez *disp. 68. sect. 4.* Vasquez *disp. 211. cap. 3. nu. 33.* Rodriquez *cap. 249. de Miss. num. 11.* Bonacina *de Euch. quæst. 6. pun. 2. num. 11.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 13. num. 9.*

24 Nec extat præceptum non sumendi cibum statim post sumptam Eucharistiam, nam ante communionem servandum est jejunium, non verò post ipsam. Congruum tamen est, & maximè decens, ut cibus non sumatur, nisi post species Sacramentales in stomacho consumptas ob reverentiam tanto Sacramento debitam, nec cibi profani cum sacro misceantur, & ut meliùs eo tempore devotioni, & gratiarum actioni vacetur. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 80. art. 8.* Suarez, Coninch, Nugnus, Reginaldus, Sotus, Henriquez, Azor & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num. 25.* Tempus autem requisitum ad consumptionem specierum Sacramentalium in stomacho, quamvis non idem esse possit pro omnibus, sed juxta validitatem, aut debilitatem stomachi; nihilominus ex judicio Medicorum à se consultorum docet Card. Delugo *disp. 12. de Euch. sect. 3. num. 54.* sufficere pro communicante laico modo dimidium quadrantis, pro Sacerdote verò sacrificante integrum quadrantem: pro quo tempore congruum est non expuere, maximè si sputum è pectore proveniat. Quòd si necessitas urgeat, in linteo, vel loco segregato à conculcatione pedum expuendum erit, ut debita reverentia huic Sacramento servetur; ut advertit Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 13. num. 10.*

25 An autem licitum sit ad Eucharistiam accedere absque naturali jejunio in aliquibus casibus? Affirmativa est communis Doctorum responsio. Et primus Casus est de constituto in periculo Mortis, sive illud sit ex morbo, sive ex vulnere, veneno, aut ex sententia Judicis, si non poterit Eucharistiam commodè sumere jejunus, poterit illam sumere per modum Viatici non jejunus: ratio est, quia si hoc privilegium *ex Cap. Liq. Cap. Sacramenta, de Consecr. dist. 2,* conceditur infirmis indigentibus Eucharistiæ juvamine, non est cur etiam extendi non debeat ad constitutos in simili articulo, & periculo sive naturaliter, sive violenter, sive ex Judicis sententia, cum etiam tanto juvamine indigeant; si aliunde necessitas urgeat sumendi Eucharistiam facto naturali jejunio. Maximè quia præceptum divinum sumendi Eucharistiam, quod satis probabile est urgere in omni periculo, & articulo mortis; prævalere debet præcepto Ecclesiastico non sumendi Eucharistiam facto naturali jejunio, pietas enim Ecclesiæ non præsumitur velle tanto bono privare suos fideles in simili necessitate constitutos. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 80. art. 8.* quem sequuntur reliqui Doctores relati à Bonacina *de Euch. quæst. 7. pun. 2. num. 21. & 22* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 13. num. 11.* Hinc Infertur, non teneri infirmum cum gravi incommodo differre sumptionem Medicinæ, vel alimenti necessarii, ut jejunus communicet. Nec teneri noctu advocare Eucharistiam, vel ante solis ortum, ut sic possit eam sumere jejunus: non enim obligat hoc præceptum Ecclesiæ cum tanto incommodo, nec id videtur exposcere Sacramenti reverentia, nec praxis ipsa comprobat. Sic Suarez, *disp. 68. sect. 5.* Coninch *quæst. 80. art. 8. num. 51.* Toletus *lib. 2. cap. 28. num. 6.* Filliuccius *tract. 4. cap. 8. quæst. 11. num. 138.* Bonacina *l. c. num. 22. in fine*, & Castropalaus, *l. c. num. 11. in medio.*

Controverti hic solet: an infirmus, qui in periculo mortis communicavit non jejunus; possit eodem periculo durante denuo, vel pluries communicare non jejunus? Nam quòd possit transacto illo periculo, in quo communicavit & novum periculum accessit, insuper quòd possit denuò, & pluries in eodem periculo communicare jejunus; non controvertitur inter Doctores, cùm non sint in tali casu privandi infirmi tanto juvamine Eucharistiæ, nec ullus Textus afferri potest in contrarium. Solùm ergo controvertitur in eodem periculo, in quo jam communicavit non jejunus. Negant Medin. Vasq. & alii asserentes, solùm permitti infirmis, ut si non possint jejuni, communicent non jejuni, ne sine Sacramento decedant ex hac vita; sed jam per unicam sumptionem verificatur, quòd non decedunt sine Sacramento; ergo non poterunt ampliùs in eadem infirmitate communicare non jejuni. Verùm benignior sententia docet, posse sæpiùs in eadem infirmitate communicare non jejunus, dummodo non possint jejuni: ratio est, quia Concilium Constantiense, & alii Textus Juris concessere in periculo mortis constitutis, ut possint non jejuni Eucharistiam sumere, si eam sumere nequeant jejuni, sine limitatione ad unam, vel plures vices; ergo ubi non limitant Concilia, & Textus Juris, nec Doctores limitare debent; cum potiùs benignitas Ecclesiæ favere debeat tam salutari medicamine constitutis in gravi, & extrema necessitate. Sic Sylvester, Tabiena, Armilla, Fumus, Henriquez, Suarez, Coninch, Layman, Bonacina, Fagundez, quos refert Castropalaus *de Euch disp. unic. pun. 13. n. 13.* Advertunt tamen Suarez, Coninch, Henriquez, Graffis, Possevinus relati à Bonacina *de Euch. quæst. 6. pun. 2. num. 23. in fine*. non esse hoc quotidie concedendum infirmis, sed post sex, vel septem dies propter reverentiam Eucharistiæ debitam. Quamvis Layman *lib. 5. Summ. tract. 4. cap. 6. num. 20.* putet post duos dies, & Castropalaus *l. c. num. 14.* putet quotidie ex vi rationis adductæ, quòd scilicet Jura non limitent; si ergo non limitant non minùs post sex dies, quàm post unum, communicare poterunt infirmi non jejuni, qui aliàs jejuni communicare nequeunt. Verùm in hoc standum erit consuetudini locorum, & statutis Synodorum, quamvis in Domibus Regularium facilius conniveri possit. Vide Cardin. Delugo *de Euch. disp. 15. sect. 3.*

An possit Sacerdos non jejunus, si hostiæ consecratæ non habeantur ad infirmum communicandum; sacrificare, ut possit infirmum postea communicare? Responsio nostra est negativa; ratio est, quia sicuti non licet sacerdoti in fermentato consecrare, aut extra sacrificium, vel sine sacris vestibus ad infirmum communicandum; ita etiam nec licitum ei erit facto jam jejunio naturali sacrificare ad succurrendum privatæ necessitati infirmi, cum prævaleat ritus communis Ecclesiæ in sacrificando, qui Sanctè servari debet: maximè quia praxis, & consuetudo Ecclesiæ stat in contrarium, & nimis larga, ac laxa licentia esset, & aliena à consuetudine Ecclesiæ sacrificare post cibum, & potum ob ministrandam infirmo Eucharistiam. Sic Navarrus, Suarez, Henriquez, Coninch, Vasquez, Layman, Toletus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 13. num. 16.* solùm concedunt Layman *lib. 5. Summ. tract. 4. cap. 6. n. 20.* Castropalaus *l. c. num. 15.* Card. Delugo *de Euch disp. 15. sect. 4.* & alii, posse sacerdotem non jejunum celebrare ad dandum sibi viaticum in periculo mortis sive naturalis, sive violentæ, si aliunde viaticum habere non possit: & ratio est, quia non est majoris momenti celebrare sumpto cibo, quàm communicare; ergo si illi permittitur communicare in tali periculo post cibum, pariter permitti poterit posse celebrare.

Secundus casus, in quo licet communicare facto jejunio naturali; est, si ita exposcat reverentia debita tanto Sacramento; ut si esset prudens, & probabile periculum, quod Eucharistia incidere deberet in manus infidelium, aut aliorum, qui malè eam tractaturi essent; aut ab igne consumenda, vel animalibus; nec alius haberetur modus eam decenter asservandi; tunc poterit Sacerdos non jejunus, vel etiam laicus illam sumere; ac propriis manibus tangere: nam vergere 26

non

non potest hoc in irreverentiam Sacramenti, cum fiat in reverentiam illius ne malè tractetur. Sic Suarez, Henriquez, Reginaldus, Rodriquez, Azor. Coninch, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. 6. pun. 2. num. 18.*

27 Tertius Casus est, si ita expoſcat perfectio ſacrificii, nam ad illud perficiendum poterit Sacerdos non jejunus communicare: quod quidem multipliciter evenire poterit. Et 1, ſi ad ſumptionem ſpecierum vini advertat, ſe infudiſſe aquam in calicem per errorem, quam quidem ſi ſumpſerit ore non erit expuenda, ne periculum ſit ejiciendi ſimul fragmenta hoſtiæ conſecratæ; & ſtatim tenetur infundere novum vinum, illudque conſecrare, & offerre, etiam ſine conſecratione novæ hoſtiæ, ac ſumere facto jejunio. Vide Suarez, *diſp. 68. ſect. 5.* Card. Delugo *de Euch. diſp. 15. ſect. 4.*

2. Si facta jam conſecratione advertat, ſe non eſſe jejunium, etiam ſi conſecratio ſolius hoſtiæ facta ſit; tenetur enim ſacrificium proſequi, illudque perficere: cum magis obliget præceptum perficiendi Sacrificium inchoatum, quàm accipiendi Eucharistiam jejunus. Sic Azor. Henriquez, Reginaldus, Rodriquez, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Euch. quæſt. 6. pun. 2. numer. 19.* Imò poterit etiam ſacrificium proſequi, ſi ante conſecrationem advertat, ſe non eſſe jejunum; ſi abſque ſcandalo, ac nota non poſſet deſiſtere, ut eſſet, ſi ſolemne ſacrum celebraretur; vel ſi Parochus, aut alius Sacerdos populo celebrans, & manifeſtata cauſa populus non acquieſcat, imò aliquid mali ſuſpicaretur; poterit tunc proſequi, quia præcepta Eccleſiæ non obligant cum tanto diſpendio. Secus verò dicendum, ſi privatim celebret, & abſque ſcandalo deſiſtere poſſit à ſacrificio; tenebitur ad deſiſtendum: ut docent communiter Doctores cum D. Thoma *3. par. quæſt. 80. art. 6.* teſte Caſtropalao *de Euch. diſp. unic. punct. 13. numer. 22.*

3. Si facta jam conſecratione ſacerdos vel ſenſibus deſtituatur, vel è vivis decedat; poterit imò debet alius ſacerdos non jejunus, ſi jejunus non habeatur, ſacrificium proſequi, illudque perficere; magis enim urget præceptum perficiendi ſacrificium jam inchoatum, quàm præceptum communicandi jejunè: ut docent Navarrus *in Man. cap. 26. numer. 86.* Vaſquez *diſp. 211. cap. 5. num. 57.* Suarez *diſp. 68. ſect. 5.* Coninch *quæſt. 80. art. 8.* Fagundez *de Euch. lib. 3. cap. 5. in fine*, & Bonacina *de Euch. diſp. 4. quæſt. 6. pun. 2. nu. 20.* Adnotandum tamen hìc ex eodem Bonac. referente Tabienam, Armillam, Henriquez, & alios: quòd ſi Sacerdos moriatur, vel ſenſibus deſtituatur ante peractam conſecrationem, vel poſt conſumptionem ambarum ſpecierum; nil ſupplendum erit ab alio Sacerdote, cum jam Sacrificium vel non ſit inchoatum, vel jam perfectum eſt quoad ſubſtantialia. Secus dicendum, ſi communio unius tantùm ſpeciei facta fuerit, non verò alterius; tunc ſupplendum erit, ut Sacrificium ſit integrum. Quod etiam extenditur ad Epiſcopum pontificaliter celebrantem, in cujus defectum ſubrogandus erit ſimplex Sacerdos, ſi copia alterius Epiſcopi non habeatur; qui quidem Sacerdos ea tantùm peraget, quæ ad perfectionem ſacrificii requiruntur, relictis functionibus Pontificalibus, quæ non ſpectant ad ſacrificii ſubſtantiam; ſic enim expoſcere videtur integritas ſacrificii.

4. Si pars hoſtiæ poſt ſumptam ablutionem palato hæreat, vel calici, nec de facili dimoveri poſſit; tunc decentius erit, novam, & novam ablutionem addere, pro ut opus fuerit, quàm digito eam attrahere, ut Miſſale permittit: & ratio eſt, quia talis ſumpio moraliter cenſetur completio ejuſdem Sacrificii, ac reputatur unica actio, quam Sacerdos inchoavit, dum jejunus eſſet; adeoque violatio jejunii non reputatur præceliſſe moraliter communionem. Sic Sylveſter *verb. Euchariſtia 3. num. 8.* Navarrus *in Man. cap. 29. num. 89.* Angelus *verb. Miſſ. 1. num. 47.* Sà *verb. Miſſ. num. 36.* Reginaldus, Henriquez, Coninch, & alii apud Bonacinam *de Euchar. quæſt. 6. pun. 2. num. 12.*

5 Si ſumpta jam ablutione reperiantur reliquiæ, etiam grandiores in patena, vel corporali ex hoſtiis in illo Sacrificio conſecratis; poterit tunc ſacerdos eas ſtatim ſumere, ſpectant enim ad conſumptionem ſacrificii illius, & reputantur ad illud pertinere. Secus verò dicendum, ſi eſſent reliquiæ alterius ſacrificii: quapropter reliquiæ ciborii minimè accipi poſſunt poſt ſumptam ablutionem ad illud purificandum, non enim ſpectant ad illud Sacrificium: ut ex communi ſententia docet Card. Delugo *de Euch. diſp. 15. ſect. 4.* quidquid in contrarium dixerint alii. Extenditur etiam ſumptio reliquiarum ejuſdem ſacrificii uſque dum Sacerdos ab altari non receſſerit: quapropter Sacerdos, qui peracto ſacrificio ſe diu detinuerit in communicando populo; poterit tamdem ſacra vaſa purificare, ac reliquias ſumere: quia ad ſuum ſacrificium ſpectant; & dum ab altari non receſſerit, cenſetur idem ſacrificium continuare, quod jejunus incœpit: ſunt enim una actio moralis, & unum Convivium. Si verò particulæ ab alio ſacerdote conſecratæ fuerint, cum non ſpectent ad illud ſacrificium; decenter aſſervari debent, ut à Sacerdote jejuno ſacrificante ſumantur, non verò à laico; cum non expediat, laicum aſſumere has reliquias, nam ejus actio finitur per ſolam communionem. Sic Henriquez, Suarez, Poſſevinus, Reginaldus, Coninch, Nugnus, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Euch. quaſt. 6. pun. 2. n. 14. & 15.* Adnotat hìc Cardin. Delugo *de Euch. diſp. 14. ſect. 4. num. 82.* quòd ſi Sacerdos dum in ſacriſtia ſacris veſtibus ſe ſpoliat, ſi adhuc illas non depoſuerit, advertat, fragmentum aliquod eſſe in patena; poterit illud aſſumere: non enim eſt nova communio, ſed complementum præcedentis.

CAPUT X.

Quænam obligatio habeatur præmittendi Confeſſionem Sacramentalem Communioni?

1 *Habens conſcientiam peccati mortalis, etiam ſi contritum ſe putet; habita copia Confeſſarii neceſſariò præmittere debet communioni confeſſionem ſacramentalem.*

2 *An teneatur confeſſionem præmittere, qui dubius eſt, an mortale commiſerit, aut an ritè illud confeſſus fuerit?*

3 *An hoc præceptum præmittendi confeſſionem ſacramentalem communioni ſit Eccleſiaſticum, an Divinum?*

4 *Quomodo ſe gerere debeat Sacerdos celebraturus ob urgentem neceſſitatem, qui mortalia reſervata habet, & non reſervata, & copia Confeſſarii non habet facultatem reſervatorum?*

5 *Quomodo ſe gerere debeat, qui invincibiliter aliquod mortale in confeſſione omiſit; ſi ante communionem recordetur illius?*

6 *Quando nam liceat communicare non præmiſſa confeſſione Sacramentali?*

7 *An ſufficiat neceſſitas celebrandi ex officio, ut populus Miſſam audiat?*

8 *Timor prudens, & probabilis alicujus ſcandali propriè accepti, infamiæ, vel alterius damni ſibi eventuri, vel aliis; excuſat ab hoc præcepto.*

9 *Reverentia debita Sacrificio excuſat Sacerdotem jam celebrantem ab hoc præcepto.*

10 *Laicus aſſiſtens ad menſam Communionis, ſi recordetur alicujus mortalis in confeſſione obliti; non tenetur è Sacra Menſa recedere?*

11 *Præceptum latum à Tridentino Sacerdoti Sacrificanti ex neceſſitate, non præmiſſa confeſſione Sacramentali obligat ſtrictè quàm primùm ad confitendum.*

12 *Quando nam dicatur non haberi copiam Confeſſarii?*

13 *Quando nam confeſſarius præſens reputetur tamquam abſens?*

CONSTAT ex D. Paulo 1. *ad Corinth.* 11. accedentem ad Euchariſtiam debere priùs ſe probare, ſi conſcientiam habeat peccati gravis; ait enim Apoſtolus: *probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, &c.* quapropter jure merito ſtatuit Tridentinum *ſeſſ. 13. cap. 7. can. 11.* habentem conſcientiam peccati mortalis, etiam ſi ſe contritum exiſtimet, habita copia Confeſſarii neceſſariò debere præmittere confeſſionem ſacramentalem; ſic enim fit probatio, quam Apoſtolus præcipit. Et ſufficere ſolam contritionem præmiſſam communioni, habita copia confeſſarii, eſt valde temerarium dicere: & ipſo facto excommunicat Concilium eos, qui hoc prædicaverint, docuerint, aut publicè defenderint. 1

Dubitatur hìc 1. an qui dubius eſt, ſi mortale commiſerit, aut ſi illud ritè confeſſus fuerit, teneatur 2

ante

ante sumptionem Eucharistiæ Sacramentalem confessionem præmittere ? Resp. si in tali dubio magis inclinet in eam partem, quod mortale commiserit, aut quòd illud ritè confessus non fuerit; teneri ad Sacramentalem confessionem præmittendam ante Eucharistiam accipiendam, etiamsi formidinem, & suspicionem habeat in oppositum; & ratio est, quia peccata mortalia dubia sunt materia necessaria confessionis, solùm enim excipit Tridentinum ab obligatione confessionis venialia; ergo si peccata mortalia dubia sunt materia necessaria confessionis, cadunt sub præcepto illa Sacramentaliter confitendi ante Communionem; sic enim dubius de illis dicitur habere conscientiam peccati mortalis. Sic Sà, Salas, Suarez, Sotus, Sayrus, Azor. Valentia, Sanchez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. 6. pun.* 1. *num.* 11. Si verò magis inclinet in eam partem, quòd mortale non commiserit, aut quòd illud rite confessus fuerit, non teneri ad Sacramentalem confessionem præmittendam ante communionem, sed posse dubium illud practicè deponere, cum non dicatur revera habere conscientiam peccati mortalis. Sic Henriquez, Reginaldus, Sylvester, Suarez, Tabiena, Paludanus apud Bonacinam *l. c. num.* 12. Quamvis ipse Bonacina, Navarrus, Sanchez, & alii putent, in æquali dubio haberi obligationem præmittendi confessionem Sacramentalem Communioni; quam quidem sententiam probabilem reputo, & maximè revocandam in praxim, si Eucharistia sumatur in articulo mortis, in quo omni meliori modo consulendum est saluti æternæ, ne periculum damnationis immineat. Quòd si dubius non esset, ut quæstio proposita est, sed probabiliter opinans, & æquè probabilis utraque pars ipsi videretur; vel probabilior ei appareret una pars, & altera tantùm probabilis; tunc licitum esset sic opinanti sequi opinionem, quam maluerit, etiam probabilem relicta probabiliori: ut ex communi Doctorum docet ipsemet Bonacina *l. c.* referens Suarez, Henriquez, Sanchez, Filliuccium, & alios.

3 Dubitatur 2. an hoc præceptum præmittendi confessionem Sacramentalem Communioni sit Ecclesiasticum, an Divinum? Resp. quamvis Medina *Cod. de Confessione tract. 2. quæst.* 13. Cajetanus *quæst.* 80. *art.* 4. Armilla *verb. Communio num.* 1. Palacios *in* 4. *dist. 9. quæst.* 20. *ad* 1. & Navarrus *in Summ. cap.* 20. *num.* 49. docuerint, esse purum præceptum Ecclesiasticum, nam D. Paulus tantùm declaravit, sumentem Eucharistiam debere se priùs probare; an autem deberet se priùs probare per confessionem Sacramentalem, an verò per Contritionem, non declaravit; sed id Ecclesia per inveteratam consuetudinem probandi per confessionem Sacramentalem exposuit; ergo est præceptum ab Ecclesia habitum. Verùm communior sententia docet, esse præceptum à Christo Domino statutum, & à D. Paulo promulgatum juxta illud 1. *ad Corinth.* 11. *Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis.* Et dein sequitur: *probet autem se ipsum homo &c.* quam quidem probationem faciendam esse per confessionem Sacramentalem ab ipso Domino acceperat, & ideo Corinthios reprehendit, eo quod ipsam non præmittebant, nec reprehendere potuisset, si latum præceptum de Confessione Sacramentali præmittenda non fuisset; ergo saltem probabiliter constat, tale præceptum statutum fuisse à Christo Domino, & à D. Paulo promulgatum, ac ab inveterata Ecclesiæ consuetudine ritè acceptum; adeoque corruit ratio fundamentalis adversariorum. Sic Sotus, Valentia, Covarruvias, Corduba, Suarez, Henriquez, Vasquez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 12. *num.* 3. Sic etiam Coninch, Nugnus, Reginaldus, Azor. & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. 6. pun.* 1. *num.* 35.

4 Petes 1. an Sacerdos celebraturus Missam ob urgentem necessitatem, si reservata simul, & non reservata peccata mortalia habeat; teneatur non reservatorum confessionem præmittere, etiamsi confessarius, cujus tantùm copiam habet, à reservatis facultatem absolvendi non habeat; ut sic adimpleat præceptum de confessione præmittenda ante Communionem? Resp. affirmativè: & ratio est, quia potest non reservata subjicere confessioni, & ab illis directè absolvi, & indirectè à reservatis; ergo tenetur ex vi præcepti divini ad hoc faciendum ante Communionem: supponimus enim in hoc Sacerdote propositum comparendi coram Superiore legitimo, ut directè absolvatur à reservatis; adeoque nulla habetur justa causa eximendi illum à non præmittendo confessionem ante communionem. Sic Sotus *quæst.* 17. *dist.* 5. *art.* 5. Suarez *disp.* 63. *sect.* 4. *cas.* 4. Sà *verb. Eucharistia, num.* 13. Reginaldus *lib.* 29. *num.* 103. Coninch *quæst.* 80. *art.* 4. *dub.* 2. *num.* 20. & Bonacina *de Euch. quæst.* 6. *pun.* 1. *num.* 31. Secus verò dicendum, si cum reservatis mortalibus haberet peccata venialia tantùm; tunc enim non urgeret præceptum præmittendi confessionem, cum non adsit obligatio subjiciendi venialia confessioni per se loquendo. Quamvis aliquando obligari posset ad illam præmittendam: ut si communicaturus ex necessitate putet, tantùm se attritionem habere, non verò contritionem; tenebitur enim tunc, venialia confessioni supponere, ut sic indirectè remissionem mortalium reservatorum obtineat, & fiat capax effectus Sacramenti cum animo aperiendi superiori legitimo peccata illa reservata. Sic Suarez, Coninch, Nugnus, Reginaldus relati à Bonacina *l. c. in fine.*

Petes 2. an qui invincibiliter omittit in confessione facta aliquod peccatum mortale, teneatur, si recordetur ante communionem, confessionem sacramentalem præmittere de illo, ut satisfaciat huic præcepto? Resp. aliquos putasse, non teneri ad præmittendam confessionem de illo: eo quia jam per absolutionem Sacramentalem indirectè absolutus fuit; ergo jam satisfactum præcepto de præmittenda sacramentali confessione. Verùm Suarez *disp.* 66. *sect.* 4. Henriquez, *lib.* 8. *cap.* 46. *num.* 3. Coninch *quæst.* 80. *art.* 4. *dub.* 2. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 12. *num.* 4. oppositam sententiam sustinent, quam sequi debemus: & ratio est, quia peccatum illud non est confessioni suppositum, ad quod supponendum præceptum obligat; probatio namque peccati illius obliti debet esse per confessionem, cum Concilium Tridentinum non quamcumque probationem peccati mortalis, quo conscientia gravatur, sufficientem existimet ante Communionem, sed per confessionem habita copia Confessarii. 5

Quando nam liceat communicare non præmissa Sacramentali confessione, satis apertè innuit Tridentinum *sess.* 13. *cap.* 7. quando videlicet necessitas sacrificandi, vel communicandi urgeat, & non adsit copia confessarii: utraque tamen conditio concurrere debet, ut ab hujus præcepti executione communicaturus excusetur, ut rectè adnotat idem Tridentinum: debet verò in tali casu actum contritionis elicere, ne indignè tantum Sacramentum recipiat: ut docent communiter Doctores cum Suarez *disp.* 66. *sect.* 5. 6

Sed inquires 1. quænam debeat esse necessitas sacrificandi, vel communicandi? Resp. non debere esse quamcumque, ut esset celebritas festi, vel magna devotio communicandi die illo; sed debere esse gravem, & urgentem, ac secundum Doctorum virorum æstimationem. Quapropter sufficiens est 1. ad excusandum ab hoc præcepto præmittendi confessionem deficiente confessario necessitas suscipiendi viaticum in articulo mortis, ut si Diaconus deferret viaticum morituro, vel Sacerdos moriturus non habens alium, qui sacrum viaticum ministraret; accederet ad Sacrarium, & se ipsum communicaret; aut si deficeret hostia ad communicandum moriturum, cogeretur sacrificare Sacerdos sine copia confessarii ad præbendum illi viaticum. Reputantur enim hæ necessitates sufficientes ad excusandum à prævia confessione ante Communionem deficiente Confessario, ne in adeo gravi periculo mortis constituti proximi priventur tanto Sacramento. Sic Suarez, Valentia, Coninch, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Euch. quæst* 6. *pun.* 1. *num.* 21. & Castropalaus *de Eucharist. disput. unic. pun* 12. *numer.* 7.

Sufficiens est 2. necessitas celebrandi ex Officio, ut si Parochus Sacrum facturus sit populo, ut satisfaciat præcepto audiendi Missam; non enim privandi sunt Parochiani jure sibi quæsito audiendi Sacrum ob culpam ipsius Parochi: quapropter non habita copia Confessarii poterit Parochus se conterere, ut sacrificet, & populo satisfaciat. Sic Nugnus *quæst.* 80. *art.* 8. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 46. Suarez *disp.* 66. *sect.* 4. Bonacina *loc. citat. numer.* 23. & Castropalaus *loc. citat. numer.* 7. Secus verò dicendum de necessitate celebrandi ex onere Cappellaniæ, & necessitate communicandi in Paschate: non enim sufficiunt ad excusandum à præcepto præmittendi confessionem Sacramentalem. Idem dicendum de Sacerdote, qui die festo non potest Missam audire, & satisfacere præcepto Ecclesiastico audiendi Missam, nisi celebret: & ratio est, quia onera 7

Cap-

Cappellaniæ exerceri debent salva semper decentia, & honestate celebrandi, prout ab Ecclesia præscribitur: nec præcepta audiendi sacrum, & communicandi in Paschate prævalent præcepto divino præmittendi confessionem sacramentalem Communioni. Sic rectius Suarez *disp. 66. sect. 4.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 4. cap. 6. num. 6.* Rodriquez *cap. 65. num. 1.* Filliuccius *tract. 4. cap. 8. quæst. 4. num. 217.* Nugnus, Angles, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *quæst. 6. de Euch. pun. 1 num. 25.* Non nego tamen, quòd si scandalum, vel infamia sequeretur; posset tunc contritus ob defectum Confessarii Missam celebrare, vel communicare in Paschate, ut citati Doctores advertunt.

8 3 Sufficiens necessitas erit excusandi à præcepto præmittendi confessionem sacramentalem Communioni timor prudens, & probabilis alicujus scandali propriè accepti, notæ, vel infamiæ, aut alterius gravis damni sibi, vel aliis eventuri. Sic Suarez *disp. 66. sect. 4.* Vasquez *disp. 108. cap. 2. num. 7.* Coninch *quæst. 80. art. 4. dub. 2. num. 15.* Bonacina *l. c. num. 24.* & Castropalaus *l. c. num. 7.*

9 4 Necessitas sufficiens erit reverentia debita sacrificio: ut si sacerdos inchoata jam Missa recordaretur peccati mortalis commissi; tunc enim non tenetur Missam relinquere, ut Confessarium adeat. Nec tenetur Confessarium ad se accersere, ut confiteatur in altari, si ex hoc infamiæ nota sequatur, ut communiter evenire posset. Quamvis si id commodè posset, & absque ullo prudenti timore infamiæ; teneretur ad faciendum ex probabiliori sententia: ut esset in Missa solemni, in qua facilis datur aditus confitendi uni ex Ministris. Sic Navarrus *in Summ. cap. 21. num. 49.* D. Bonaventura, Sotus, Victoria, quos refert, & sequitur Suarez *disp. 66. sect. 4.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 12. num. 7. versic. Tertia sumitur.*

10 Hinc infertur; laicum assistentem ad scamnum Communionis, si antea confessus postea recordetur alicujus peccati mortalis commissi, sed obliti; non teneri è scamno illo recedere, ut confessarium adeat, si aliquod scandalum, vel nota infamiæ ipsi sequeretur. Nec decet, nec expedit sacerdoti communicanti confiteri: cum possit evenire casus aliquando, à quo confessarius non posset se expedire, nisi cum magna difficultate, & astantium admiratione. Secus verò dicendum, si sine nota infamiæ removere se posset, ut confessarium adiret; deberet utique id efficere ad satisfaciendum præcepto de præmittenda sacramentali confessione ante Communionem. Sic rectiùs docent Suarez, Coninch, Angles, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 12. num. 7.* quidquid in contrarium dixerint aliqui Doctores.

11 Notandum hìc: latum fuisse præceptum à Tridentino *sess. 13. cap. 7. in fine* sacerdoti sacrificanti ex necessitate non præmissa sacramentali confessione peccati mortalis, cujus est conscius; ut quamprimum confiteatur, ne sacerdotes facilem sibi fingerent necessitatem celebrandi non præmissa confessione. Quod quidem præceptum cum rigorosum sit, & obligans quàm primùm ad confitendum; strictè interpretandum erit ad solos sacerdotes, & quidem sacrificantes in necessitate cum conscientia peccati mortalis; non verò ad laicos, aut ad sacerdotes laico modo communicantes, vel invincibiliter ignorantes peccatum mortale, cujus postea meminerunt; aut celebrantes extra necessitatem cum peccato mortali ex sua malitia: ratio est, quia Tridentinum præceptum ferens tantùm meminit sacerdotis celebrantis in necessitate absque præmissa confessione; non verò sacerdotis celebrantis ex malitia non præmissa confessione, aut laico modo communicantis &c. Sic Suarez, Vasquez, Reginaldus. Coninch, Possevinus, Filliuccius, Naldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. 6. pun. 1. num. 7. in fine.*

12 Inquires 2. quando nam dicitur non haberi copia confessarii? Resp. quando non est præsens sacerdos habens approbationem, & jurisdictionem, cum utraque requiratur ad sacramentum Pœnitentiæ. Hæc autem præsentia non excludit quamcumque absentiam Confessarii: nam si facilè adiri potest; & sine gravi incommodo; dicitur Confessarius moraliter præsens. Quænam verò absentia, & distantia confessarii à pœnitente reddat illum moraliter absentem; itaut dici possit, non haberi tunc copiam confessarii, judicandum erit arbitrio viri prudentis, qui spectatis circumstantiis loci, & temporis, & personæ ferre poterit judicium de absentia, vel præsentia confessarii: nam respectu personæ imbecillis, & ætatis provectæ quingenti passus reddunt confessorem absentem, quamvis respectu alterius personæ robustæ valetudinis tria millia passuum non constituerent confessarium absentem: ut rectè notavit Vasquez *disp. 207. cap. 2. num. 9.* Quapropter distantia ista confessarii attendenda erit ex difficultate itineris, ex qualitate personæ, ex urgentia negotiorum, ex brevitate temporis, ex timore scandali, & infamiæ, ex magno incommodo, quod hìc, & nunc adire confessarium afferret. Sic Coninch, Nugnus, Reginaldus, Suarez, Rodriquez, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. 6. pun. 1. num. 30.*

13 Dicitur etiam absens confessarius si sit præsens, sed ignarus tui idiomatis, vel sit excommunicatus, vel carens jurisdictione circa ea peccata, quæ confiteri debes; quamvis si jurisdictionem ex privilegio concedere possis, tenearis concedere, & confiteri; aut si alia peccata habeas, circa quæ jurisdictionem habet; teneris confiteri illa, & efficere confessionem formaliter, non materialiter integram cum proposito accedendi ad habentem jurisdictionem. Denique dicitur absens confessarius, si quamvis sit præsens, periculum prudens, & rationabile habeas violationis sigilli, vel provocationis ad malum, aut alterius gravis incommodi inde secuturi: cùm jugum Domini, quod quidem suave est, non supponatur imponi cum tanto incommodo, & onere, Quamvis si in tali casu alia peccata mortalia habeas, ex quibus tale prudens periculum non timeatur; tenearis illa confiteri, ut supradictum est, & efficere confessionem formaliter, non materialiter integram. Sic Suarez, Coninch, Sà, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 12. num. 6.* Adnotandum hìc: quod in his, & similibus casibus semper necessaria sit contritio, & propositum confitendi. Insuper quòd non possit revera dici, abesse confessarium; si habeatur aliquis, cui legitime confiteri possis; quamvis non sit tuus ordinarius confessarius, cui frequentiùs, & devotiùs, ac etiam utiliùs confiteri soleas. Nec respectu Religiosi constituit absentiam confessarii hoc, quod est peccata gravia confessario sæculari confiteri debere, ex quo sequatur aliqua infamia Religioni: ut rectè docet Diana *par. 9. tractat. 3. resolut. 13.*

CAPUT XI.

De Ministro Eucharistiæ.

1 *Minister Eucharistiæ alius est Consecrationis, alius Administrationis, & dispensationis. Primus est solus Sacerdos.*

2 *Sacerdos excommunicatus, depositus, degradatus, Hæreticus, aut Schismaticus, si debitam habeat intentionem; validè consecrat, sed illicitè.*

3 *Quando plures Sacerdotes sunt Ministri consecrationis ejusdem hostiæ, si simul incipiant, & finiant; omnes consecrant. Et quid dicendum de Episcopo consecrante, & consecrato; ac de Episcopo, & Sacerdotibus consecratis?*

4 *Minister dispensationis Eucharistiæ ex Officio est solus Sacerdos habens jurisdictionem ordinariam, vel delegatam, aut saltem præsumptam, vel ex Privilegio.*

5 *Peccat Sacerdos Eucharistiam administrans sine ulla ex prædictis jurisdictionibus.*

6 *Diaconus urgente necessitate potest esse Minister extraordinarius Eucharistiæ ex delegatione Pontificis, Episcopi, aut Presbyteri.*

7 *Nec Clericis Diacono Minoribus, nec laicis facta est hæc facultas administrandi Eucharistiam; quamvis Pontifex possit ex rationabili causa eam illis concedere.*

8 *Licèt in articulo Mortis, & extrema necessitate non prohibeatur Clericis Diacono Minoribus, & Laicis Eucharistiam ministrare; consuetudo tamen prohibet.*

9 *Quænam pœna apposita sit Ministrantibus Eucharistiam sine ulla jurisdictione?*

10 *Quid possint Religiosi circa Eucharistiæ administrationem?*

11 Qui-

11 *Quinam obligentur ad Eucharistiam Ministrandam?*
12 *An Sacerdos extra Sacrificium Missę possit se ipsum ex devotione communicare?*
13 *An possit Sacerdos Sacrificans, si alia hostia desit; dare alteri communicaturo partem hostię à se consecratę.*
14 *Minister, ut licitè Eucharistiam ministret; debet habere aliquas dispositiones, quę recensentur.*
15 *Debet insuper servare sub gravi Ritum ab Ecclesia prescriptum in ea ministranda.*

1 MINISTER Eucharistiæ alius est Consecrationis, alius administrationis, & dispensationis. Minister Consecrationis est solus sacerdos, cum nullus alius à sacerdote hanc potestatem acceperit à Christo conficiendi ejus Corpus, & Sanguinem: cum Christus Dominus solis habentibus ordinem sacerdotalem dixerit: *Hoc facite in meam Commemorationem.* Sic de fide constat ex Concilio Nicæno I. *Can.* 14. Lateranensi sub Innocentio III. *Cap.* 1. Florentino *Decret. de Armenis § Tertium est*, & Tridentino *Sess.* 22. *Cap.* 1. Vide Suarez 1. *disp.* 61. *sect.* 3. & Bellarminum *lib.* 4. *de Euch. cap.* 16.

2 Hinc infertur: sacerdotes excommunicatos, Depositos, Degradatos, Hæreticos, & Shismaticos, si debitam habeant intentionem consecrandi; validè consecrare, quamvis illicitè: eo quia per excommunicationem, depositionem, degradationem, hæresim, & schismæ non amittunt potestatem consecrandi, quæ in charactere sacerdotali indelebili fundatur: ut tradit D. Thomas 3. *par. quæst.* 82. *art.* 7. & 8. quem reliqui Doctores sequuntur.

3 Quando plures sacerdotes sunt Ministri Consecrationis ejusdem hostiæ, ut evenit in Consecratione Episcopi, in qua Episcopus consecrans, & consecratus eamdem hostiam consecrant; & in consecratione sacerdotum, in qua Episcopus consecrans, & sacerdotes consecrati eamdem hostiam consecrant; si simul formam cum debita intentione pronuntient, omnes simul consecrant. Si verò non simul proferant, & finiant Consecrationis formam, quia tamen habent intentionem consecrandi simul cum Episcopo consecrante, ut priùs admonentur de proferendis verbis simul cum Episcopo consecrante; ideo ex vi talis intentionis non consecrant, nisi simul cum ipso verba proferant. Et si plures ex ipsis irritè formam proferant, hoc tamen cohonestatur in Eucharistia, quæcum ad instar Convivii instituta fuerit, & ad convivium plures concurrant; ideo meritò ab Ecclesia permissum fuit, ut in consecratione Episcopi, & sacerdotum plures concurrerent ad eamdem hostiam consecrandam; quamvis non omnes consecrarent, si simul verba non proferrent cum Episcopo consecrante. Sic Suarez *disp.* 61, *sect.* 4. Coninch *quæst.* 82. *art.* 2. *num.* 13. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 17. *num.* 2.

4 Minister Administrationis, seu dispensationis Eucharistiæ ex Officio est solus sacerdos habens ordinariam, vel delegatam jurisdictionem, aut saltem rationabiliter præsumptam; vel privilegium Eucharistiam administrandi: nam solis sacerdotibus dictum fuit à Christo: *Hoc facite in meam commemorationem*, hoc est, consecrare, sumere, & aliis distribuere; & ipsi soli Christum repræsentant: quapropter D. Paulus 1. *ad Corinth.* 4. dixit: *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei.*

5 Peccat tamen graviter sacerdos Eucharistiam administrans sine ulla ex prædictis Jurisdictionibus, saltem ex rationabiliter præsumpta: cum sibi usurpet alienam jurisdictionem, & injuriam faciat Parocho, & Episcopo: nam proprium est Pastorum, seu Parochorum, & Episcoporum gregem suum pascere, præcipuè per Sacramenta. Sic Suarez, Sà, Reginaldus, Coninch, Rodriquez, Nugnus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. disp.* 4. *quæst.* 5. *pun.* 1. *num.* 6. *in fine.*

6 Minister extraordinarius Eucharistiæ potest esse Diaconus urgente necessitate ex delegatione sive Pontificis, sive Episcopi, sive Præsbyteri, ut constat ex Concilio Nicæno I. *Can.* 14. Carthaginensi IV. *Can.* 38. & ex Clemente Romano *lib.* 8. *Constit. Apostolic. cap.* 28. Sufficit autem ad hanc delegationem committendam necessitas gravis, si videlicet nullus alius habeatur sacerdos, qui commodè Eucharistiam ministrare possit. Sic Suarez *disp.* 72. *sect.* 2. *concl.* 3. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 54. *num.* 2. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 2. & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 17. *num.* 6. Quamvis hisce temporibus ob sacerdotum copiam rarò occurrat hæc necessitas, nisi extrema in periculo mortis, quæ est sufficientissima.

7 De Clericis Diacono inferioribus, & Laicis extra periculum mortis, & necessitatem extremam, constat, nullam eis factam esse facultatem Ministrandi Eucharistiam: sic habetur *in Cap. Pervenit. de Consecrat. dist.* 2. & in Concilio Carthagin. IV. *Can.* 38. & ex praxi, ac consuetudine inveterata Ecclesiæ. Poterit tamen solus Pontifex illis hanc facultatem concedere administrandi sibi, vel aliis Eucharistiam; eo quia Jure Divino non prohibetur talis concessio, maximè quia hæc Ministratio non spectat ad substantiam Sacramenti, sed ad illius dispensationem; & quæ spectant ad dispensationem Sacramentorum, reliquit Christus dispositioni Ecclesiæ suæ, ut expressè habet Tridentinum, *Sess.* 21. *cap.* 1. & sic sustinent Suarez, Vasquez, Layman, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. pun.* 17. *num.* 5.

8 In articulo tamen Mortis, & extrema necessitate licitum erit Clericis Diacono inferioribus, & Laicis Eucharistiam sibi, vel aliis Ministrare deficiente sacerdote, & Diacono, ac secluso scandalo: ratio est, quia nec Jus Divinum, nec Ecclesiasticum prohibet ipsis talem administrationem in necessitate extrema: & de facto in Textibus, qui citantur, excipitur Casus necessitatis. Sic Valentia, Suarez, Coninch, Layman, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 17. *num.* 8. Quamvis oppositum doceant Henriquez, Vasquez, Sà, Victoria, Possevinus, Vivaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst.* 5. *pun.* 1. *num.* 6. *in fine.* Adverto tamen *cum Card. Delugo de Euch. disp.* 18. *sect.* 2. quòd licèt sententia affirmativa maximam habeat probabilitatem, nihilominus non erit ad praxim deducenda ob contrariam consuetudinem, & usum Ecclesiæ.

9 Dubitabis 1. quænam pœna imposita sit contra administrantes Eucharistiam sine aliqua jurisdictione? Resp. in Jure nullam pœnam impositam esse, sed tantum peccare mortaliter, ut supra innui. Quamvis si administrans Religiosus sit non habens speciale privilegium incurrat excommunicationem ipso facto Pontifici reservatam, ut cautum *est in Clement. Religiosi, de Privilegiis.* Advertendum tamen, quòd ut Religiosi hanc pœnam in scurrant, debent præsumere Eucharistiam ministrare Clericis, aut laicis Parochorum subditis, ut habetur *in Clement. cit.* quapropter si non præsumant, vel quia bona fide procedunt ex ignorantia talis excommunicationis; vel quia probabiliter putant Parochos ratam habere administrationem; tunc non incurrent censuram latam: eo quia sic non præsumunt. Ita docent Suarez, Nugnus, Henriquez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst.* 5. *pun.* 1. *num.* 9. Advertendum insuper, quod si Clericus, vel laicus subditus Parochi facultatem habeat à Parocho recipiendi à quocunque Eucharistiam; tunc Religiosus administrans illi Eucharistiam non incurret excommunicationem, quia revera ex licentia expressa Parochi administrat, non sibi immediatè concessa, sed suscipienti. Sic Vasquez *disp.* 219. *circa finem*, & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun.* 18. *num.* 5.

10 Dubitabis 2 quid possint Religiosi circa Eucharistiæ administrationem? Resp. plura extare Privilegia à Summis Pontificibus Religiosis concessa, ut omnibus Christi fidelibus possint Sacram. Eucharistiam Ministrare præterquam in articulo mortis, nisi necessitas urgeret, & in Festo Paschatis. Sic Nicolaus V. Sixtus IV. & Leo X. Mendicantibus hanc facultatem concessere, quæ etiam extenditur ad non Mendicantes habentes Privilegium communicandi; ut testatur Azor 1. *par. lib.* 7. *cap.* 41. *quæst.* 7. & Paulus III. *in Bulla*, quæ incipit; *Cum inter cunctas. ann.* 1541. concedit hoc Privilegium omnibus Religiosis nostræ Societatis; & idipsum confirmat per aliam Bullam ann. 1549. extendens facultatem communicandi omnes Christi fideles quocunque anni tempore, excepto Festo Paschatis, & mortis articulo, nisi necessitas urgeret. Quapropter duo hìc adnotanda sunt, quòd prohibetur 1. Communio in die Paschatis, si tamen per ipsam satisfaciendum sit præcepto: nam si satisfactum sit antea præcepto, vel postea satisfacindum erit; non prohibe-

hibetur admtnistratio Eucharistiæ in die Paschatis, cum iste sit sensus formalis exceptionis à Legislatore intentus, per tempus scilicet, & actum, quo præcepto satisfiat, nam dies Paschatis accipiendus erit formaliter, non materialiter. Sic Suarez, Coninch, Miranda, Vasquez, Layman, Fagundez, Bonacina, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 19. num. 3.* 2. adnotari debet, quòd urgente necessitate possint in mortis articulo ministrare Eucharistiam, etiam si inviti sint Parochi: hoc tamen intelligitur privatim, non verò deferendo publicè Eucharistiam per plateas, cum hoc spectet ad solos Parochos. Adnotandum denique: non posse Religiosos Eucharistiam ministrare habentibus prohibitionem à suis Prælatis, ne communicent: quæ quidem prohibitio cum supponatur lata à Prælato ex rationabili causa, inde est, quòd administratio Eucharistiæ fieret cum manifesto præjudicio Prælati; adeoque in concessione generali Privilegii non poterat hoc Pontifex intendere, ut rectè habet Suarez *tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. num. 4.*

11 Dubitabis 3. quinam obligentur ad ministrandam Eucharistiam? Resp. quemlibet Sacerdotem sive sæcularem, sive Regularem teneri ex Charitate deficiente Parocho Eucharistiam ministrare in articulo mortis constituto: ratio est, quia lex Charitatis dictat, ut quilibet suo proximo extremè indigenti subveniat eo modo, quo potest; sed quilibet Sacerdos potest hoc salutari remedio, & maximè opportuno suo proximo extremè indigenti subvenire; ergo tenetur ex lege Charitatis: Sic docent communiter Doctores. Parochum verò non solùm teneri ex Charitate, sed etiam ex Justitia Eucharistiam ministrare in articulo mortis constitutis, verùm etiam in Paschate, & quoties à suis subditis rationabiliter petitur Eucharistia, videlicet si non nimis frequenter petant, sed ut requirit eorum conditio, & status: nam ipsis impositum est onus pascendi oves suas verbo Dei, & Sacramentis, non solùm quando necessariò petunt, verùm etiam ad utilitatem: & maximum inconveniens esset, quòd parvuli peterent panem, & non esset, qui frangeret eis. Vide Suarez *disp. 72. sect. 3.* Navarrum *Cap. Placuit de Pœnit. dis. 6. num. 152.* Reginaldus *lib. 29. nu. 96.* Sotum *dist. 1. quæst. 5. art. 9.* Angelum *verb. confessio 3. num. 34.* & Castropalaum *de Euch. disp. unic. punct. 20. num. 3.* Possunt tamen Parochi huic obligationi satisfacere, si per alios administrent, sive sint Coadjuctores, sive alii Sacerdotes legitimam habentes facultatem, aut Regulares, ad quos oves suas remittere possunt; dummodo fiat sine dispendio ipsorum subditorum, qui in hoc consentire videantur. Tempore verò pestis, aut alterius communis infirmitatis, in qua periculum mortis immineat ex administratione Eucharistiæ; si alii Sacerdotes sint, qui administrent ex Charitate, poterunt per illos Parochi suæ obligationi satisfacere; secus verò si nullus esset Sacerdos, qui administrare Eucharistiam vellet; tenerentur Parochi ex obligatione Justitiæ ministrare: hoc enim exposcit munus, ad quod se obligarunt, ut communiter docent Doctores.

12 Dubitabis 4. an Sacerdos extra sacrificium Missæ possit seipsum ex devotione communicare; Resp. affirmativè secluso scandalo, & absente alio Sacerdote, qui eum communicare possit: ratio est, tum quia Sacerdos est ordinarius Minister hujus Sacramenti, nec illud sibi administrans jurisdictionem aliquam exercet in alium; tum quia hoc nullo jure prohibetur; ergo poterit id licitè efficere. Sic Suarez *disp. 72. sect. 3.* Sà *verb. Eucharistia numer. 35.* Rodriquez *in Summ. cap. 67. concl. 2. numer. 2.* Coninch *quæst. 82. art. 3. num. 25.* & Bonacina alios referens *quæst. 5. de Euch. pun. 1. num. 13.* Extendit hanc doctrinam Coninch ad Diaconum in mortis articulo constitutum, nec sit Sacerdos, qui possit illi Viaticum ministrare: nam jure antiquo hoc permissum erat Diacono, ut constat ex Concilio Nicæno *cap. 14.* nec jure novo hoc prohibetur Diacono saltem in articulo mortis, & deficiente Sacerdote.

Dubitabis 5. an Sacerdos sacrificans possit partem 13
hostiæ à se pro sacrificio consecratæ alteri distribuere sive infirmo, sive sano ex suppositione quod alia hostia desit? Resp. affirmativè: nam nec diminuit perfectionem sacrificii, cum æquè perfectum sit sine particula illa; nec aliquo Jure id vetitum est: maximè quia Christus ex eodem pane, & calice à se consecratis Apostolos communicavit. Sic Henriquez *lib. 8. cap. 46. num. 2. in Comment.* Sà *verb. Euch. num. 15.* Angelus *verb. Missa n. 27.* Bonacina *de Euch. quæst. 5. pun. 1. n. 14.* & Castropalaus *de Euch. disp. unic. pun. 17. nu. 11.*

Minister Eucharistiæ ad hoc ut illam licitè admini- 14
stret præter gratiam, quæ est primaria dispositio ad illam administrandam, & de qua satis egimus in Quæst. de sacramentis in genere *cap. 4. n. 11.* ubi multa diximus, quæ ad hoc Sacramentum spectant; debet etiam observare reverentiam erga Augustissimum hoc Sacramentum, itaut juxta rectam rationem, & Sacros Canones præstet potiùs hoc Sacramentum omittere, quàm positivam illi irreverentiam commitere, est enim Sacramentum maximæ dignitatis. Hinc fit 1. non esse licitum Ministro vestibus induto, & Sacramentum deferenti per vicos currere, etiam si periculum adsit, quòd moriturus incommunicatus decedat è vita, quamvis ipsi licitum sit competenter properare gradum. Permittitur aamen hoc in Sacramentis Baptismi, & Pœnitentiæ, maximè si moriturus sit in peccato mortali, ut succurratur proximo in extrema necessitate spirituali constituto. Sic Bonacina *de Euch. quæst. 5. punct. 2. num. 9.* referens D. Thomam, Possevinum, & alios. Fit 2. non esse licitum Ministro deferre Eucharistiam ægroto nisi cum stola, & superpelliceo, ac præcedente lumine: ut constat *ex Cap. Sanè de Celebr. Miss.* & docent Sylvester *verb. Sacramentum num. 3.* & Possevinus *cap. 5. num. 39.* Quamvis hoc permittatur in deferrendo oleo ad Extremam unctionem, quia est materia Sacramenti, non Sacramentum: sic Possevinus citatus, & alli cum ipso. Fit 3. non esse licitum Ministro defatigato ob longum iter ad infirmum distantem tradere laico portandam sacram pyxidem; sed potiùs illam in bursa è collo pendentem reponat. An autem licitum sit Ministro oblongitudinem itineris uti equo mansueto, itaut non sit periculum lapsus; attendenda in hoc erit consuetudo loci: ut communiter habent Doctores. Fit 4. Ministrum chiragra laborantem, itaut immobiles habeat indicem, & pollicem; non posse aliis digitis Eucharistiam ministrare: nam licèt tota manus consecrata sit, & per consequens omnes digiti; nihilominus usu receptum est ministrare Eucharistiam pollice, & indice. Sic Possevinus *cap. 5. num. 50.* & Bonacina *de Euch. quæst. 5. pun. 2. numer. 10.* contra Toletum *lib. 5. cap. 58. numer. 2.* Sententiam tamen Toleti non reputo improbabilem in casu administrandi Viaticum morituro, maximè si Minister duobus indicibus particulam tradere possit. Tempore verò pestis quamvis Bonacina citatus doceat, porrigendam esse digitis Eucharistiam, non tamen instrumento aliquo; nec deponendam esse in corporali, ut postea ore sumatur ab ipso infirmo. Nihilominus Possevinus *cap. 8. num. 35.* putat, id licitum esse, dummodo abfit scandalum, & periculum lapsus in terram, quam sententiam non improbat ipse Bonacina. Poterit Minister podagra laborans deferri ad altare, ut ibi Sacram Eucharistiam ministret, nisi aliunde habeatur prohibitio, cum in hoc nulla habeatur irreverentia Sacramento; ut docent Possevinus, & Bonacina *locis citatis*.

Requiritur tandem in Ministro, ut licitè Eucharistiam ministret; quòd servet Ritum consuetum ab Ecclesia præscriptum: nam legitimus Ordo ab Ecclesia statutus in administranda Eucharistia obligat sub gravi, ut docent communiter Doctores, nisi res aliqua omitteretur in rebus præscriptis, quæ esset parvi momenti.

QUÆSTIO

QUÆSTIO V.

DE EUCHARISTIA,

ut Sacrificium est.

EGIMUS de Eucharistia, ut est Sacramentum; remanet modo de eadem agendum; ut est Sacrificium: quapropter tota hæc Quæstio erit de Sacrificio Missæ.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Missa? an importet veram rationem sacrificii? Et in quonam hæc consistat?

1 *Quid sit missa propriè dicta?*
2 *Missa importat veram rationem Sacrificii.*
3 *Inferuntur aliqua ex dictis.*
4 *Quomodo habeatur vera ratio Sacrificii in Eucharistia.*
5 *Explicatur quomodo contineat omnia ad veram rationem Sacrificii requisita.*
6 *In qua nam parte Missæ essentialiter consistat vera ratio Sacrificii.*
7 *Statuitur consistere in sola Consecratione seu confectione Eucharistiæ.*
8 *In Consecratione tamen utriusque speciei, non vero unius.*
9 *Inferuntur nonnulla ex dictis.*

1 MISSA propriè, & rigorosè, accepta est actio illa sacra, qua Eucharistia conficitur, seu panis, & vinum consecrantur. Esto secundum nominis significationem importet, ac significet tum dimissionem Catechumenorum, quæ per Diaconum, aut Sacerdotem fiebat expletis Orationibus, & sacra lectione ante oblationem; tum dimissionem Christianorum expleto jam sacrificio: ut notat Bellarminus *lib. 1. de Missa, c. 1.* Quamvis frequenti significatione, ac communi usu accipiatur missa pro toto sacro, seu pro omnibus cæremoniis sacris tum antecedentibus ipsam confectionem Eucharistiæ, seu consecrationem panis, & vini; tum subsequentibus illam. Sic Divus Ambrosius *lib. 3. Epist. 33.* & Divus Augustinus *serm. 92. de Tempore*, ac Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 1. in principio.*

2 Missam importare veram rationem sacrificii, satis aperte constat ex Tridentino citato; tum quia si sacrificium proprie acceptum significat oblationem, qua non solum exterius, sed etiam interius recognoscitur Deus, ut supremus omnium Dominus, & vitæ, ac Mortis Arbiter, quis non videt nobilissimam oblationem, quæ Deo Patri offertur in Missa, scilicet Christum Dominum in talem recognitionem; tum quia si jus naturæ dictat, dandum esse aliquod sacrificium in Christianis ad Deum colendum, illumque recognoscendum ut supremum omnium Dominum &c. quis negare poterit illud fieri in missa, in qua repræsentatur Sacrificium illud cruentum quo Christus in ara Crucis se ipsum obtulit Patri. Vide Suarez *disp. 72. sect. 2.* & Reginaldum *lib. 29. num. 145.*

3 Hinc infertur 1. missam esse actum latriæ, fit enim in recognitionem supremi Dominii Dei, & in signum nostræ servitutis. Et quamvis secundario fiat etiam ad alium finem partialem, ut ad gratias agendas pro beneficiis acceptis; vel ad impetrationem beneficiorum, quæ speramus; aut ad expiationem peccatorum vel ad sanctos honorandos; non ideo tamen amittit rationem latriæ, cum semper habeatur finis primarius recognitionis supremi Dominii Dei.

Infertur 2. ad rationem sacrificii requiri, ut recognoscatur supremum Dominium Dei non solum exterius, verum etiam interius: quapropter si oblatio fieret cum exteriori recognitione, non verò interiori sive explicita, sive implicita; non haberetur verum sacrificium, sed fictum.

Infertur 3. non omnem oblationem esse sacrificium, quamvis omne sacrificium importet oblationem: nam oblatio fieri potest, & non superiori; secus vero sacrificio; insuper in oblatione extra sacrificium non requiritur mutatio rei oblatæ, ut patet in oblationibus vasorum, & vestium, quæ Deo offerebantur; secus vero in oblationibus sacrificii. Et si in oblatione thuris, quæ Deo fit, habetur recognitio supremi Dominii Dei, sicuti etiam habetur mutatio ipsius rei oblatæ; quia tamen non per se, sed per accidens hoc habet; inde est, quod non habeat veram rationem sacrificii: sacrificium namque per se exposcit & recognitionem supremi Dominii Dei, & mutationem rei oblatæ; & soli Deo offerri potest; oblatio tamen thuris etiam fieri potest ut actio civilis hominibus. Vide Castropalaum *de Sacrif. miss. pun. 1. num. 1. & 2.*

Infertur 4. ex communi Doctorum, nullius rei oblationem habere posse ex se rationem sacrificii, nisi à suprema potestate fuerit ad hoc instituta, & assumpta: eo quia nulla res habet ex se significationem hanc, nec habere potest pro cujusque arbitrio: quapropter à supremo principe, ac Capite Reipublicæ eam habere debebit. Sicuti supremus Princeps non omnibus indiscriminatim concedit facultatem hanc sacrificandi; sed illis, quos in particulari assumpserit ad tale ministerium: ut clate habet Divus Paulus *ad Hebræos 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus &c. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron.* Nec sacrificium alteri à Deo offerri potest, cum non sit alius à vero Deo, qui sit, & recognosci possit, ut supremus omnium Dominus, ac author omnium, ut testantur Divus Augustinus *lib. 10. de Civit. Dei, cap. 4. & lib. 8. cap. 27.* Divus Thomas 2. 2. *quæst. 93. art. 3.* & Tridentinum *sess. 22. cap. 3.* Quapropter immolationes, & sacrificia facta à Gentibus suis Diis, & Dæmonibus sacrilegia erant.

Quomodo autem vera ratio sacrificii in confectione Eucharistiæ habeatur, difficultate non caret: nam cum res oblata sit Christus Dominus; ut omnes Catholici fatemur, qui non mutatur, sed immutatus in se persistat; ideo ejus oblatio veram rationem sacrificii habere nequit, verum hæc difficultas facile diluitur: licet enim res oblata sit Christus, non offertur tamen æterno Patri prout est in se, sub qua ratione mutari nequit, sed pro ut est constitutus ex vi Consecrationis sub speciebus panis, & vini; sub qua ratione est substantialiter mutatus: eo quia substantia panis, & vini convertitur in ipsum, quæ quidem mutatio sufficiens est ad constituendam veram rationem sacrificii: ut cum communiori sententia docent Suarez *disp. 75. sect. 1.* Coninch *quæst. 83. art. 1. dub. 4.* & Castropalaus *de Sacrif. miss. pun. 1. n. 7.* Quidquid in contrarium docuerit Vasquez *disp. 220. cap. 3. num. 26.* Putans, ad rationem sacrificii absoluti requiri mutationem rei oblatæ, non vero ad rationem sacrificii commemorativi, seu repræsentantis absolutum, prout est sacrificium incruentum missæ repræsentans sacrificium cruentum, & absolutum Christi Domini in ara Crocis. 4

Colligitur ergo ex dictis: veram rationem sacrificii contineri in confectione Eucharistiæ, cum habeat omnia, quæ ad veram rationem sacrificii requiruntur: habetur siquidem Christus, qui est principalis offerens, & ejus legitimus minister, qui est sacerdos sacrificans, & offerens, assumptus ab habente potestatem; habetur res oblata sensibilis, nempe Christus constitutus ex vi consecrationis sub speciebus panis & vini cum sufficienti mutatione ad sacrificium: nam esto in se non mutetur, mutatur tamen Christus quatenus est sub speciebus illis, & misticam mactationem accipit, sub qua 5

æterno Patri offertur in recognitionem ejus supremæ potestatis, & supremi Dominii; quamvis panis, & vinum non intrinsece pertineant ad rem oblatam hujus sacrificii, alias non esset saltem ex parte sacrificium summæ, & infinitę dignitatis; nec esset idem cum sacrificio oblato à Christo in ara Crucis, ubi panis, & vinum non fuere, nec aliquid loco ipsorum.

6 Sed remanet modo inquirendum, in qua nam parte missæ consistat essentialiter vera ratio sacrificii: cum enim Missa plures partes dicat, actiones scilicet antecedentes Consecrationem, ipsam Consecrationem, & actiones subsequentes consecrationem; ideo merito inquiritur: an in omnibus his essentialiter consistat vera ratio sacrificii, an vero in aliqua ex his. Et omissis involucris restringitur controversia ad tres illas partes Missę, Consecrationem scilicet, Oblationem, & Consumptionem, vel simul sumptas, vel aliquam ex illis. Notandum tamen nomine Oblationis non intelligi hic primam illam oblationem panis & vini, quę fit ante Consecrationem sed secundam, quę fit post Consecrationem, & ad quam ordinatur prima, cum qua efficit unum. Quapropter particulę inservientes Communioni laicorum ad altare deferendę erunt ante primam oblationem, quę ordinatur ad secundam, ut patet ex Rubrica Clementis VIII, *de defectibus celebrationi occurrentibus, cap. 3. num.* 4. His declaratis

7 Dico 1. vera ratio sacrificii, & ejus essentia consistit in sola Consecratione, seu confectione Eucharistię, non vero in Oblatione, aut Consumptione, vel aliis partibus: movcor quia per solam Consecrationem satis repręsentatur Christi mors, & ejus oblatio ęterno patri fit per ipsum actum Consecrationis ex intentione ministri; ergo quidquid aliud requiritur gratis requiritur ad veram rationem, & essentiam sacrificii. Confirmatur percurrendo reliquas partes: nam oblatio sive antecedens, sive subsequens. Consecrationem non est de essentia Sacrificii; siquidem Christus in nocte Cœnę verum sacrificium fecit; & his oblationibus non usus fuit; nec per has oblationes res oblata mutatur, quod requiritur ad rationem sacrificii. Consumptio nec est de essentia sacrificii: nam de fide est, Chistum inultima Cœna sacrificasse, ut constat ex Tridentino *sess.* 22. *cap.* 1. & tamen non est de fide se communicasse, sed sub opinione; quamvis de fide sit, communicasse Apostolos; ergo communio, seu consumptio sacrificii non est de essentia sacrificii. Insuper sacerdos sacrificans, & consecrans Personam Christi gerit, cum Christus in omni sacrificio sit principalis offerens; sed quatenus se communicat, non gerit Personam Christi, alias Laici communicantes vices Christi gererent; ergo consumptio non spectat ad essentiam sacrificii Eucharistici. Nec communicare se, aut alios est sacrificare, sed potius sacrificatum dispensare. Quamvis tamen oblatio & consumptio non sint partes essentiales sacrificii, spectant nihilominus ad ejus integritatem; sicuti reliquæ Cæremoniæ, & actiones sacræ spectant ad ornatum sacrificii; sic sunt oblatio verbalis antecedens Consecrationem fractio hostiæ, & commixtio partis illius cum sanguine, cum sine his sacrificium perfectum esse possit. Sic Suarez *de Sacrif. miss. disp.* 75. *sect.* 5. *concl.* 1. Azor. *lib.* 10. *cap.* 19. *quæst.* 2. Coninch *quæst.* 83. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 84. Lessius *lib.* 2. *cap.* 38. *dubit.* 2. *num.* 16. Vasquez *disp.* 222. Castropalaus *de Sacrif. miss. pun.* 2. *num.* 2. ex Patribus Divus Irenæus *lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 7. Divus Ciprianus *Sermon. de Cœn. Domini*; Divus Chrysostomus *homil. de Prodit. Judæ*; & Divus Gregorius Nissænus *lib.* 4. *Dialog. cap.* 18.

8 Dico 2. essentiam sacrificii Eucharistici sitam esse in Consecratione utriusque speciei, non vero unius tantum: ratio est quia per consecrationem utriusq; speciei recolitur memoria Mortis Christi non vero unius tantum; ergo in consecratione utriusque speciei sita est essentia sacrificii Eucharistici: probatur antecedens, nam corpus exangue, seu separatio corporis à sanguine, quæ habita fuit in morte Christi; repræsentatur per consecrationem corporis separatim factam à Consecratione sanguinis: sicuti separatio sanguinis à corpore repræsentatur per consecrationem sanguinis separatim factam à Consecratione Corporis; ergo per consecrationem utriusque speciei repræsentatur mors Christi, ut defacto fuit. Confirmatur: si adæquate repræsentaretur mors Christi per consecrationem unius tantum speciei: sequeretur, quod per consecrationes ambarum specierum duplex haberetur sacrificium, unumquodque quorum adæquatè repræsentaret Christi mortem, & passionem quod est contra unitatem integram, & perfectam sacrificii, quam Trident. agnoscit *sess.* 22. *cap.* 1. *de sacrif. miss.* Sic Suarez *disp.* 75. *sect.* 6. Vasquez *disp.* 223. *cap.* 3. Coninch *quæst.* 83. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 102. & Castrop. *de Sacrif. miss. pun.* 2. *num.* 6.

Ex dictis infertur 1. jure Divino faciendam esse Consecrationem utriusque speciei, ut diximus *de Euchar. st. c.* 4. *n.* 13. Infertur 2. non posse Pontificem dispensare, ut in una tantum specie Consecratio fiat: ut etiam diximus *l. c. n.* 16. Infertur 3. Sacrificium Missæ convenire cum sacrificio, quod in ultima Cœna, & in ara Crucis obtulit Christus Dominus quoad rem oblatam: nam in omnibus his sacrificiis unica, & eadem hostia est scilicet Christus. Quamvis quoad modum discrepent inter se hæc sacrificia, cum in Cruce Sacrificium fuerit cruentum, in Cœna vero ultima, ac in missa sit incruentum. Insuper discrepant quoad offerentem, cum in ultima Cœna, & in Cruce immediatus offerens fuerit Christus; in missa vero secundum probabilem sententiam sit mediatus, quamvis Principalis offerens, cum in missa ministerio sacerdotis se æternetno Patri offerat. Denique tam in sacrificio ultimæ Cœnæ, quam Crucis meruit nobis remissionem peccatorum; in missa tamen quod in vita meruit Christus, nobis applicatur, cum non sit amplius in statu merendi. 9

CAPUT II.

Qui nam sint offerentes in Sacrificio Missæ? Et pro quibus offerri possit, & debeat Missa?

1 *Sacerdotes habent potestatem Sacrificium offerendi.*
2 *Christus est præcipuus, & principalis offerens in sacrificio Missæ.*
3 *An Christus immediate, & per se sit principalis offerens; an vero medio sacerdote?*
4 *Sacrificium missæ offerri potest à persona privata, seu nomine proprio; & à persona publica, seu nomine Christi aut Ecclesiæ.*
5 *Pro infidelibus etiam catechumenis non habetur obligatio offerendi sacrificium missæ.*
6 *An possit sacrificium missæ directe offerri pro conversione infidelium, & paganorum, aut catechumenorum?*
7 *An sacerdos sacrificans possit aliquem excludere à communi oblatione sacrificii missæ?*
8 *Quomodo offerri possit pro defunctis? Nequit tamen offerri pro Beatis.*
9 *Pro animabus in Purgatorio existentibus offerri potest.*
10 *Pro Damnatis in inferno nullatenus offerri potest.*
11 *Nec pro decedentibus è vita cum sola culpa Originali.*

EXTRA controversiam est, sacerdotes habere potestatem hoc sacrificium offerendi, & vere, & proprie offerre: ratio est, quia per ordinationem sacram ad hoc ministerium deputantur: & quia Ordo acceptus, ex quo hæc potestas nascitur indelebilis est; ideo neque per excommunicationem, aut degradationem talem facultatem deperdere possunt, ut recte docent Suarez *disp.* 77. *sect.* 2. Vasquez *disp.* 226. *cap.* 1. & alii. Cæteri, qui Sacerdotes non sunt, improprie, & denominative tantum dicuntur offerre quia per sacerdotem vices Dei gerentem munera sibi data offerunt, stipem tribuunt, preces fundunt, ac sacrificio assistunt. 1

Extra pariter controversiam est: Christum, qui sacerdos in ęternum constitutus est; esse pręcipuum, ac principalem offerentem in Sacrificio missæ: ut clare constat ex Concilio Florentino *in Decreto Eugenii IV.* & ex Tridentino *sess.* 22. *c.* 2. ratio est, quia Sacrificium missæ ab ipso institutum fuit, & virtutem, ac efficaciam illi concessit suis meritis. Insuper sacerdotes ab ipso instituti fuere, qui nomine ipsius, ipsumq; repræsentantes sacrificium missæ offerrent, in qua volútate semper perseverat Christus Dominus. 2

Controversia igitur est: an Christus immediate, & per se sit præcipuus, ac principalis offerens; quamvis ministerio sacerdotis utatur; an vero mediate, quod scilicet offerat medio sacerdote. Probabilior, & verior sententia est, immediate, Christum hanc efficere oblationem, quamvis simul cum sacerdote, ac ejus ministerio: ratio est, quia dignitas sacrificii missę per hunc concursũ immediatum Christi honoratior evaderet; sicuti honor alteri exhibitus non solum medio Legato Principis, verum etiam immediate per ipsum Principem magis commendat dignitatem honorati; 3

rati; aliunde per hunc concursum immediatum Christi rectius salvatur, quomodo Sacrificium missæ sit ejusdem valoris, ac Dignitatis cum Sacrificio in ultima Cœna, & in ara Crucis oblato; & quomodo Christus in perpetuum offerat, quoties Sacrificium offertur; ergo dicendum est immediate, & per se offerre speciali actu, & affectu, simul tamen cum sacerdote. Sic Suarez *disp. 77. sect* 1. Coninch *qu. 83. art. 1. dub. 6. n.* 108. & Castrop. *de Sacrif. miss. pun.* 4. *n.* 4. contra Vasquez sustinentem oppositam sententiam *disp.* 225. *à c.* 2.

4 Sacrificium Missæ offerri potest à persona privata, seu nomine proprio, & à persona publica, seu nomine Christi, & Ecclesiæ. Si Sacrificium offeratur à persona privata, seu nomine proprio, offerri quidem poterit pro omnibus fidelibus, tam justis, quam peccatoribus, & infidelibus, ac excommunicatis vivis: ratio est, quia omnes hi capaces quidem sunt alicujus doni spiritualis, vel Temporalis, in consecutionem cujus Sacrificium offerri potest; & aliunde talis oblatio non invenitur prohibita, ut testatur communis Doctorum Sententia. Si vero à persona publica offeratur, quamvis offerri possit pro fidelibus tam justis, quam peccatoribus, imò debeat, eo quia capaces sunt obtinendi aliquod bonum, etsi injusti sint obtinendi conversionem, nec aliunde à Jure excluduntur, imò Trident. *sess.* 22. *cap.* 2. eos includit in oblatione missæ; offerri tamen non poterit pro excommunicatis: & ratio est, quia *in cap. A nobis, cap. sacris, de Sent. excomm.* hi præcisi sunt à participatione bonorum operum Ecclesiæ; ergo quomodo nomine Ecclesiæ Sacrificium pro illis offerri poterit? Quamvis non desint Authores, qui doceant, quod si applicatio, & oblatio fiat nomine Christi; non vero Ecclesiæ; habitura sit effectum suum pro capacitate excommunicatorum: eo quia talis applicatio provenit à potestate Ordinis, quæ à Christo accipitur; adeoque non impedibilis ab Ecclesia; quæ tantum ejus usum impedire potest. Sic Coninch *qu.* 83. *art.* 1. *dub.* 9. *concl.* 2. & Castrop. *de Sacr. miss. pun.* 5. *num.* 2.

5 Pro infidelibus vero, seu non baptizatis etiam si catechumeni sint, nulla habetur obligatio Sacrificium missæ offerendi; cum non comprehendantur in oblatione ab Ecclesia instituta. Et quamvis in oblatione Calicis habeantur illa verba, *pro totius mundi salute*, quæ conversionem infidelium exposcere videntur, ac pro ea oblationem fieri. Nihilominus directe per illa verba intenditur bonum Fidei, & ejus augmentum, esto indirecte intendatur eorum conversio: nam nequit haberi bonum Fidei, & ejus augmentum, nisi per infidelium conversionem.

6 Et quamvis non desint doctores, qui doceant, posse directe Sacrificium Missæ offerri pro Conversione infidelium, & paganorum, & multo magis pro catechumenis, ut probabiliter sustinent Bellarminus, Henriquez, Suarez, Sà, Coninch, Filliuc. Layman, Bonac. relati à Castrop. *de Sacrif. miss. pun.* 5. *n.* 3. Nihilominus probabilius est, non esse licitum pro illis directe Sacrificium missæ offerre intendendo directe eorum conversionem, si oblatio fiat à Persona publica, seu nomine Christi, & Ecclesiæ: ratio deducitur, ex D. Augustino *lib.* 1. *de Anima, & ejus Origine, cap.* 9. *ante medium tom.* 7. Ubi adversus Vincentium Pelagianum sic probat, non posse Sacrificium Missæ offerri pro parvulis decedentibus ante baptismum: quia Sacrificium offerri non potest nisi pro eis, qui sunt membra Christi; & nemo fit membrum Christi, nisi per baptismum, aut ejus votum; Ergo ex Div. Augustino nequit pro non baptizatis offerri directe Sacrificium à Persona publica. Idem docent Concilium Bracharense I. *Can.* 35. Divus Chrysostomus *hom.* 69. *ad Populum Antiochenum*, Divus Thomas *quæst.* 79. *art.* 7. *ad* 2. Gabriel, Dominicus Sotus, Vasquez, Azor. Bartholomæus ab Angelo, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num.* 3. Ratio autem potissima est, quia credendum est, quod sicuti Christus non instituit Eucharistiam, prout Sacramentum est pro non baptizatis; ita neque prout Sacrificium est, illam instituit pro non baptizatis: eodem enim modo, ac pro iisdem illam instituit in ratione Sacramenti ac Sacrificii. Et defacto antiqua praxis Ecclesiæ erat ante oblationem excludere à Sacrificio catechumenos, ne oblationi, & consumptioni interessent, quod signum erat, missæ Sacrificium non posse effectum habere ex opere operato in non baptizatos.

Neque dicas 1. Sacrificium cruentum Crucis pro omnibus oblatum fuit; ergo etiam Sacrificium incruentum Missæ pro omnibus offerri poterit. Contra enim est, quia Sacrificium Crucis oblatum fuit per modum meriti adeoque pro omnibus offerri debebat; Sacrificium vero Missæ non offertur per modum meriti; sed meritum in cruce operatum instar Sacramenti applicatur: cum igitur Sacramentum continens meritum crucis applicari non possit, nisi membris Christi per regenerationem, ita & Sacrificium missæ.

Dices 2. Conversio infidelium grata est Deo; ergo licitum erit eam procurare per Sacrificium Missæ. Sed contra est, licet gratissima sit Deo infidelium conversio, ea tamen procuranda erit mediis à Christo institutis: quia vero Sacrificium Missæ non directe institutum fuit à Christo ad procurandam conversionem infidelium, sed tantum pro suis membris; ideo non est licitum eam procurare per Sacrificium missæ; alias licitum esset admittere infideles ad participationem Eucharistiæ.

Dices 3. Sacrificia veteris Legis offerebantur pro Gentibus; ergo etiam Sacrificium novæ Legis. Sed contra est: offerebantur quidem directe Sacrificia veteris Legis pro Gentibus, ut pro Dario, Heliodoro, & aliis; sed non ut haberent effectum ex opere operato, sed ex opere operantis: in quo sensu etiam applicari poterit directe Sacrificium missæ pro infidelibus, ut ex merito, & intercessione operantis moveatur Benignitas Divina ad eos convertendos; secus vero applicari directe non poterit ex opere operato, & instar Sacramenti, cum non sint infideles membra Christi.

Dices tandem: olim in Ecclesia Dei, ut testantur sancti Patres, orationes, & collectæ fiebant, ac oblationes pro Ethnicis, & Regibus infidelibus, & Catechumenis; ergo nec excludi debent à Sacrificio missæ. Sed contra est: quia nec Catechumeni, nec infideles incapaces sunt Orationum, & aliarum oblationum quibus Ecclesia utitur, cum sint capaces earum fructibus. Solum igitur incapces sunt fructu Sacrificii ex opere operato. Quod autem die Sacro Parasceves fiant speciales Orationes pro infidelibus, & catechumenis, conveniens est, ut declaretur, neminem reperiri excluſum à Passione Domini. Sed specialiter advertendum, quod eo die non consueverit Ecclesia Sacrificium offerre, quando pro Catechumenis, & infidelibus orat.

7 Petes: an Sacerdos sacrificans possit fidelem aliquem excludere à communi oblatione Sacrificii missæ? Resp. negative: graviter enim peccaret sic efficiendo: ratio est, quia esset indicium gravis odii à communibus orationibus, & oblationibus ac bonis spiritualibus illum excludere. Sic docent Divus Thomas 2. 2. *quæst.* 25. *art.* 8. Navarrus *de Oratione cap.* 19. *num.* 120. Suarez *disp.* 68. *sect.* 2. & Castropalaus referens Bonacinam *de Sacrif. miss. pun.* 5. *num.* 2.

8 Statuto pro quibus viventibus offerri possit missæ Sacrificium, remanet statuendum pro quibus Defunctis offerri valeat. Sed quia Defuncti vel Beati sunt, vel existentes in Purgatorio, aut damnati ad inferni pœnas, vel denique in Limbo cum sola originali culpa; ideo ut distinctius procedamus

Dico 1. pro Beatis non potest Sacrificium missæ directe offerri: ratio est, quia nequit ipsis prodesse, neque ut propitiatorium est, cum enim in gratia sint, non habet in illis locum propitiatio; neque ut satisfactorium est, non enim pœnam habent quæ deleri queat; neque ut impetratorium, quia cum summo fruantur bono, in quo est omne bonum, non est, quod illis impetrare possit. Quapropter *in cap. cum Marthæ de Celebr. miss.* Recte dicitur injuriam facere Martyri, qui orat pro Martyre. Et quamvis Missæ de Sanctis, & Beatis dici consueverunt, ac in illorum memoriam & venerationem offerantur Deo; hoc tamen fit in eorum gaudium accidentale, & ut specialiter honorentur, & invocentur, ac Deo gratias rependant pro beneficiis nobis ab ipso collatis, & alia bona impetrent: ut habet Tridentinum *sess.* 22. *cap.* 3. & docent Henriquez *lib.* 9. *cap.* 14. *n.* 2. Suarez *disp.* 7. *sect.* 3. Bellarminus *lib.* 2. *de miss. cap.* 8. & alii communiter.

9 Dico 2. Pro defunctis in Purgatorio existentibus offerri potest Sacrificium missæ: ratio est, quia ipsis maxime prodest tam ut satisfactorium est, quam ut impetratorium; & praxis, & usus pius Ecclesiæ comprobat, offerri sacrosanctum missæ Sacrificium tam pro vivis quam pro defunctis. Sic constat ex Trident. *sess.* 22. *c.* 2. & ex Ordinatione Sacerdotum, quibus potestas traditur Sacrificium offerendi pro vivis, ac defunctis: & sic passim Doctores.

Dico 3. Pro Damnatis in inferno existentibus non potest sacrificium missæ offerri : ratio est, quia sunt extra statum salutis, & pœnam patiuntur, quæ remissionem habere non potest, in inferno siquidem nulla est Redemptio. Sic constat ex Concilio Bracharensi I. *cap.* 3. *& ex cap. Obeuntibus*, 13. *qu.* 2. Nec obstat, quod D. Augustinus dixerit *in Enchirid. c.* 109. posse Sacrificium missæ offerri pro valde bonis, hoc est Beatis; pro non valde malis hoc est in Purgatorio Existentibus; & pro valde malis, hoc est damnatis, ut interpretatur Glossa *in cap. Tempus*, 13. *quæst.* 2. Nam ut ibi habetur, solum potest offerri Sacrificium pro iis, qui in vita meruerunt, posse sibi Sacrificium prodesse, sed morientes in mortali non meruerunt in vita hoc sibi; ergo pro iis offerri nequit Sacrificium missæ. Rectius ergo Divus Thomas *in* 4. *dist.* 45. *quæst.* 2. *quæstiunc.* 1. *ad* 2. Div. Augustinum explicat, qui pro non valde malis, & pro valde malis intellexit existentes in Purgatorio. Aut si revera intellexit, pro ut dixit Glossa; dicendum est, Sanctum Doctorem locutum fuisse, dummodo non constaret, revera damnatos esse, sed dubia esset eorum salus. Hinc fit, Sacrificium missæ non posse offerri pro eo, de quo constat, mortuum esse in notorio peccato mortali: ut recte adnotat Bonacina *de Euch. disp.* 4. *quæst. ult. pun.* 5. *num.* 10.

11 Dico 4. Pro decedentibus cum sola culpa Originali, ac in Limbo existentibus non posse sacrificium missæ offerri : ratio est, quia sunt extra statum salutis, nec capaces sunt fructuum sacrificii hujus, ut docet Bellarminus *lib.* 2. *de Miss. c.* 6. Pro Parvulis vero post Baptismum decedentibus, & ante usum rationis nec Sacrificium missæ offerri potest, cum numerentur inter Beatos, ut habent communiter Doctores.

CAPUT III.

De Effectibus Sacrificii Missæ, & de ejus valore.

1 *Sacrificium missæ causat meritum gratiæ, & gloriæ; satisfactionem pro culpis commissis; & impetrationem aliquorum beneficiorum.*
2 *Effectus emanantes ab oblatione sacerdotis, quatenus repræsentat Personam Christi, & Ecclesiæ; non minuuntur ob indignitatem Sacerdotis.*
3 *An Sacrificium missæ habeat vim remittendi peccata mortalia saltem attritis?*
4 *An saltem immediate remittere possit venialia?*
5 *An sacrificium Missæ ex vi sua, & ex opere operato conferat immediate justis augmentum gratiæ sanctificantis?*
6 *An immediate remittat pœnas pro peccatis debitas?*
7 *An impetret dona tam Spiritualia quam temporalia?*
8 *An sacrificium missæ sit valoris infiniti?*
9 *Non est valoris infiniti ratione personæ offerentis.*
10 *Est valoris infiniti ratione rei oblatæ.*
11 *Quamvis ratione rei oblatæ sit infiniti valoris, actu tamen non habet infinitatem intensive quoad suos effectus.*
12 *Habet tamen actu infinitum valorem extensive.*
13 *An valor sacrificii missæ sit ex opere operato, an ex opere operantis?*
14 *Quibus communicatur Sacrificii fructus ex opere operato, & quam dispositionem habere debent, ut illum participent.*
15 *Quænam intentio requiratur in Sacerdote offerente, ut Sacrificium missæ prosit ex opere operato iis, pro quibus offertur?*
16 *An valide, & licite applicari possit fructus sacrificii Missæ sub conditione aliqua contingenter futura.*
17 *An approbanda consuetudo nonnullorum, qui dum viverent, exequias pro defunctis fieri solitas, sibi viventibus facere curarunt?*

1 TRES effectus causare potest Sacrificium missæ, quos & causare potest omne aliud opus bonum : 1. Meritum gratiæ & gloriæ. 2. Satisfactionem pro culpis commissis. 3. Impetrationem aliquorum beneficiorum, quæ Deus conferre potest; qui quidem effectus declarantur à Tridentino *sess.* 22. *cap.* 2. Et oriuntur ab ipsa oblatione sacerdotis, qui Christi Personam induit in sacrificio, ac nomine Christi Sacrificium illud offert æterno Patri : induit etiam Personam Ecclesiæ, & nomine illius pariter Sacrificium offert; sicuti qua Persona singularis nomine proprio illud offerre potest. Et secundum has omnes considerationes oblatio Sacrificii habet rationem meritorii, Satisfactorii, & Impetratorii. Et quamvis Christus nunc mereri, satisfacere, & etiam juxta multos Doctores impetrare non possit, cum sit extra statum denuo merendi, satisfaciendi, & impetrandi; nihilominus Sacerdos, ut Personam Christi gerit ac applicat illius meritum, satisfactionem, & impetrationem, quæ in ea oblatione ex Divina Institutione continentur; dicitur mereri, satisfacere, & impetrare : cum hoc tamen quod mereri sibi tantum possit; satisfacere vero, & impetrare sibi, & aliis. Ecclesia tamen, quatenus medio Sacerdote sacrificium offert pro suis fidelibus; satisfacere quidem, & impetrare pro illis potest, non vero mereri : cum nulli alii à Christo datum sit mereri alterius peccati remissionem, aut gratiæ augmentum. Denique Sacerdos nomine proprio Sacrificium offerens, quamvis pro se, & pro aliis satisfacere, & impetrare possit; mereri tamen sibi tantum poterit, non vero aliis : ut docent Corduba *lib.* 1. *quæst.* 1. Suarez *disp.* 79. *sect.* 1. Navarra *lib.* 2. *de Rest. cap.* 2. *difficul.* 6. *n.* 248. Vasquez *disp.* 229. *cap.* 2. & Castropalaus *de Sacrif. miss. punct.* 6. *num.* 1.

Advertendum tamen quod effectus emanantes ab ob- 2
latione Sacerdotis, quatenus repræsentat Personam Christi, & Ecclesiæ; non deperduntur, nec minuuntur ob indignitatem sacerdotis offerentis, sicuti non minuitur nec deperditur meritum eleemosynæ in Principe, qui facit eam dispertire pauperibus per famulum indignum, & vitiosum : cum malitia famuli non inficiat, nec vitiet rectam Principis voluntatem in eleemosyna elargienda. Minuuntur tamen, imò absolute deperduntur hi effectus oblationis Sacerdotis, si quatenus Persona privata est, offerat. Et minus dignus sit, aut absolute indignus. Insuper advertendum, hos effectus, quatenus proveniunt à Persona Ecclesiæ, & sacerdotis offerentis nomine proprio; limitatos esse, quia fundantur in limitata Sanctitate Ecclesiæ, & Sacerdotis, quæ quidem limitata est; & potius dicuntur effectus ex opere operantis, quam ex opere operato, seu ex institutione, & promissione divina. Quatenus tamen proveniunt à Persona Christi, posse esse infinitos, & illimitatos, utpote fundatos in infinitis, & illimitatis meritis Christi, quæ ex opere operato ex Christi Institutione, & promissione applicantur, ut suo loco dicemus.

Statutis ergo effectibus his, quos communes habet 3
Sacrificium missæ cum aliis operibus bonis; remanent inquirendi proprii effectus hujus Sacrificii; quos videlicet habet vi sua, & ex Divina Institutione, & passim dicuntur ex opere operato, qui quidem nec minui, nec deperdi possint ex indignitate Sacerdotis offerentis.

Et 1. Inquiritur : an habeat vim remittendi peccata mortalia hominibus saltem attritis ut habent Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ? Resp. negative: ratio est, tum quia nullibi constat, hanc institutionem, & efficaciam habuisse à Christo; tum etiam quia non esset simpliciter necessaria ad delendum peccatum mortale post Baptismum commissum Pœnitentia; ergo non habet Sacrificium Missæ ex se delere mortalia. Sic communis Sententia cum Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 79. *sect.* 3. Vasquez *disp.* 228. *cap.* 2. Henriquez *lib.* 9. *c.* 14. *num.* 3. Azor. 1. *par. lib.* 10. *cap.* 20. *qu.* 3. Coninch *quæst.* 83. *art.* 1. Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 3. *num.* 3. & Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct.* 6. *num.* 3.

Neque dicas 1. hoc Sacrificium ex Trident. *sess.* 22. *c.* 2. esse propitiatorium, ac ingentia peccata, & crimina dimittere; ut etiam Sancti Patres testantur; sed tale non esset, nisi peccata deleret; ergo habet delere peccata ex vi sua, ac Christi institutione. Nam contra est, dicitur siquidem propitiatorium, quatenus per ipsum placatur Deus, ne vindictam de peccatis sumat, & donum pœnitentiæ concedat; non quia immediate, & per se peccata illa deleat; ut clare colligitur ex Trid. *cit.* quod explicat modum, quo Deus remittit peccata accedentibus ad hoc Sacrific. si scilicet vero corde, & recta fide, cum metu, & reverentia contriti ac pœnitentes accedãt;

mise-

misericordiam consequentur, & gratiam invenient in auxilio opportuno: quapropter clare apparet, hoc sacrificium non immediate remittere peccata, & ingentia crimina, sed media gratia, & dono pœnitentiæ, quo peccata deleantur. Confert ergo gratiam & remittit peccata non immediate, sed mediate; in quo sensu locuti sunt patres, qui adducuntur.

Neque dicas 2. Ergo sic est pure impetratorium, non propitiatorium, ut loquitur Tridentinum. Contra est: nam propitiatorium simul est, & impetratorium, quatenus Deum placat, ne vindictam sumat de peccatis, sed donum pœnitentiæ concedat; impetratorium, quatenus alia dona impetrat: nec est inconveniens, quod prout impetrat donum pœnitentiæ, & ne ulciscatur Deus, simul sit Propitiatorium, & Impetratorium.

4 Inquiritur 2. an saltem hoc sacrificium immediate peccata venialia remittere possit? Resp. negative: & ratio est, quia peccatum veniale utpote propria voluntate commissum remitti nequit in hac vita sine propriæ voluntatis retractatione, & gratiæ habitualis infusione; sed sacrificium nec immediate causat retractationem, nec gratiæ habitualis infusionem, ut supra diximus, cum ei non fuerit collata hæc virtus à Christo; ergo nequit peccata venialia immediate remittere. Solum ergo remittere poterit mediate, quatenus conferre poterit Deus per sacrificium speciale auxilium ad eliciendum perfectum actum amoris, vel doloris, quo venialia remittantur. Sic Suarez *disp. 79. sect. 5.* Vasquez *disp. 228. c. 3.* Coninch *qu. 83. art. 1. dub. 8. n. 136. concl. 2.* Bonac. *de Sacrif. miss. pun. 3. n. 5.* & Castrop. *de Sacrif. miss. punct. 6. num. 6.*

5 Inquiritur 3. an sacrificium missæ ex vi sua, & efficacia ac ex opere operato conferat justis immediate augmentum gratiæ? Resp. negative: ratio est, quia non constat, hanc efficaciam habuisse à Christo; & aliunde sequeretur, quod nullum opus bonum in hac vita exercentes, quamvis non peccarint lethaliter; possent superare in gratia, & gloria eos, qui multa opera bona in vita fecissent; si pro ipsis plurima offerrentur sacrificia. Imò licitum esset pro parvulis baptizatis sacrificia offerre, ut augmentum gratiæ reciperent, quod nemo concessit. Sic sustinent Doctores omnes, qui docent sacrificium non habere vim immediate remittendi peccata.

6 Inquiritur 4. an immediate remittat pœnas propeccatis debitas? Resp. affirmative: ratio est, quia Concilium Tridentinum sic definit *sess. 25. c. 1.* nempe suffragiis fidelium, maxime sacrificiis missæ animas fidelium in purgatorio existentes juvari. Insuper virtus Passionis Christi tam vivis, quam defunctis immediate applicatur per hoc sacrificium, quapropter dicitur satisfactorium; imò hunc effectum putant esse primarium hujus sacrificii, & quem infallibiliter confert, cum cæteri effectus pendeant à placito Divinæ Providentiæ, prout ei visum fuerit melius expedire, Divus Thomas, Henriquez, Nugnus, Suarez, Reginaldus, Valentia, Azor. Vasquez, Coninch, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Sacrif. miss. pun. 3. n. 8.* & Castrop. *de Sacrif. miss. pun. 6. num. 7. & 9.*

7 Inquiritur 5. an impetret dona tam spiritualia, quam Temporalia? Resp. affirmative: ratio est, quia usus, & consuetudo Ecclesiæ est, non solum pro necessitatibus spiritualibus, verum etiam pro temporalibus hoc sacrificium offerre; ergo vim habet impetrandi, quod quidem aperte innuitur à Tridentino *sess. 22. c. 2.* quapropter hoc Sacrificium Impetratorium dicitur; & communis fidelium existimatio censet, magnam vim orationem habere, si conjuncta sit cum hoc sacrificio missæ, quamvis temporalia bona non semper concedantur à Deo virtute hujus sacrificii, & nisi saluti animæ ordinentur: nam Christus Passionis suæ merita non obtulit ob consecutionem bonorum temporalium tantum, absque respectu, & ordine ad bona spiritualia. Sic Suarez, Azor. Reginaldus, Henriquez, Valentia, Coninch, quos referunt, & sequuntur Bonacina *loc. cit. num. 6.* & Castropalaus *loc. cit. num. 8.*

8 Remanet hìc inquirendum: an valor sacrificii Missæ sit infinitus, seu an sacrificium missæ habeat infinitam virtutem pro concedendis effectibus superius dictis? Pro clariori tamen intelligentia dicendorum præmittenda sunt nonnulla. Et 1. valorem sacrificii posse esse infinitum extensive, & intensive: dicitur extensive infinitus, si ad infinitas personas, pro quibus applicetur, extendi possit: dicitur intensive infinitus, si effectum infinite extensum pariat. 2. Valorem sacrificii, seu fructum alium esse Generalem, alium specialem, alium specialissimum. Generalis dicitur, qui ab Ecclesia applicatur non solum pro omnibus omnino fidelibus tam vivis, quam defunctis, verum etiam pro pontifice, Episcopo, Imperatore, Rege, & aliis personis, quarum sacerdos in sacrificio meminit, sive præsentibus, sive absentibus; quibus quanta portio contingere debeat, Dei est scire: quamvis certum sit, quo plures titulos habeant, majorem portionem recipere debere; & quo magis cooperantur ad sacrificium, majorem fructum recipere juxta Christi determinationem, & Ecclesiæ intentionem: ut recte docent Valentia *tom. 3. disp. 6. quæst. 11. pun. 1. §. 25.* Azor. *1. par. lib. 10. cap. 20. quæst. 9.* & Vasquez *3. par. disp. 231. c. 7. n. 50.* Specialis dicitur, qui specialiter à sacerdote sacrificante applicatur juxta praxim Ecclesiæ pro aliqua determinata persona, vel pro aliquibus determinatis. Specialissimus denique est proprius ipsius sacerdotis sacrificantis, qui non potest alteri à sacerdote applicari, nec debet sacerdos illum applicare. 3. præmittendum est, valorem posse esse infinitum vel ratione rei oblatæ, vel ratione Personæ offerentis. Et quamvis dicatur infinitus ratione rei oblatæ, nempe Christi, cujus valor est infinitus; controvertitur tamen, an possit dici infinitus ratione personæ offerentis, etiam si personam Christi induat sacerdos; & Christus non solum mediate, verum etiam immediate sacrificium offerat. His præmissis

9 Dicendum 1. Valorem sacrificii missæ non esse infinitum ratione personæ offerentis: ratio est, quia vel persona offerens est sacerdos, qui nomine proprio sacrificium offert, & cum non sit persona infinite grata Deo; ideo non potest habere infinitam virtutem ad merendum, satisfaciendum, & impetrandum, ut omnes fatentur; vel est sacerdos, ut personam Christi induens; & neque est infinite Deo gratus, alias ejus oblatio ex opere operantis esset infiniti valoris, quod nemo concedere potest; vel est Christus, qui immediate per se, & immediate per sacerdotem sacrificium offert, & neque oblatio prout ab ipso proveniens potest esse infiniti valoris, cum non sit denuo meritoria, satisfactoria, & dubium sit an sit impetratoria; quamvis per eam oblationem applicet meritum, satisfactionem, & impetrationem suæ sanctissimæ vitæ, & passionis. Sic Nugnus, Coninch, Azor. Henriquez, Bellarminus, Suarez, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. quæst. ult. punct. 4. num. 4.*

10 Dicendum 2. Valorem sacrificii missæ esse infiniti valoris ratione rei oblatæ, quæ cum sit Christus habens infinitum valorem; ideo sacrificium missæ ob hunc respectum est infiniti valoris. Sic Doctores supracitati, & omnes alii fateri debent.

11 Dicendum 3. Quamvis valor sacrificii Missæ ex se ratione rei oblatæ infinitus sit, actu tamen non habet infinitatem intensive quoad suos effectus: ratio est, quia si praxis, & pia consuetudo Ecclesiæ est, plura offerre sacra pro eadem re obtinenda; signum est à Christo constitutos fuisse terminos valori sacrificii quoad certum, & finitum effectum, alias inutiliter sacrificia pro eadem re repeterentur, maxime quia ad Ecclesiam à Spiritu sancto edoctam spectat interpretari voluntatem Christi quoad Institutionem sacrificii hujus. Sic Suarez, Bellarminus, Coninch, Reginaldus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euch. qu. ult. pun. 4. num. 6.*

12 Dicendum 4. Sacrificium missæ habere infinitum valorem actu extensive, ita ut pro pluribus etiam in infinitum applicari possit: ratio est, quia praxis, & pia consuetudo Ecclesiæ est pro pluribus absque determinatione numeri sacrificium missæ applicare, saltem quoad fructum generalem, imò vellet omnes fideles astantes sacrificio missæ, ergo signum est, esse infiniti valoris quoad extensionem, & ita prodesse uni, ac pluribus etiam infinitis: Sic Corduba, Nugnus, Navarra, Valentia, Aragonius, Vasquez, Filliuccius, Scortia, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 4. num. 5.*

Neque dicas 1. quod si valor sacrificii missæ esset infinitus extensive, sequeretur quod inutiliter quis procuraret applicari sibi missam specialiter tradita eleemosyna: cum non plus mereatur præ illo, pro quo offert sacerdos, etiam si eleemosynam non dederit, nec procurarit applicari sibi missam. Contra enim est: nam tradens eleemosynam, & procurans applicari sibi specialiter missam, non solum participat de fructu generali sicuti

ſicuti & cæteri, quorum mentio ſit; verum etiam ſpeciali, quem ſolus ille percipit, qui eleemoſynam tradidit; & curavit ſibi ſpecialiter applicari fructum miſſæ. Sic Reginaldus, Henriquez, Nugnus, Rodriquez, & Filliuccius apud Bonacinam *loc. cit.*

Neque dicas 2. Sacerdotem inique, ac contra charitatem debitam agere, ſi ſacrificium miſſæ pro uno tantum applicet, cum poſſit pro pluribus imò pro infinitis applicare abſque ſingulorum diminutione. Contra enim eſt: nam licet inique agat, ac contra charitatem ſacerdos, qui poteſt pluribus applicare fructum generalem ſacrificii miſſæ, & illos poſitive excludit; non tamen inique agit, nec contra charitatem operatur, ſi pro uno tantum applicet fructum ſpecialem, & non pro aliis: imò tenetur ex juſtitia ad hoc faciendum, ſi eleemoſynam accepit: quia defraudat tradentem eleemoſynam à fructu ſpeciali ſacrificii miſſæ, qui non æque prodeſt uni, ac omnibus, ut diximus de fructu generali. Quapropter jure meritò damnata fuit ſententia aſſerens, pro eodem ſacro plura integra ſtipendia accipi poſſe, cum injuſta ſit acceptio, & contra voluntatem tradentium eleemoſynam, qui nolunt unico ſacrificio ſatisfieri pluribus integris ſtipendiis acceptis. Vide Bonac. *de Sacrif. miſ. punct. 4. num. 6. verſic. hinc colligi poteſt*; & Caſtrop. *do Sacrif. miſſ. punct. 6. num. 14.*

13 Inquires 1. an valor ſacrificii miſſæ ſit ex opere operato an vero ex opere operantis? Reſp. eſſe ex opere operato quatenus provenit à Sacrificio, ut ſacrificium eſt: eo quia ſi Euchariſtia, qua Sacramentum eſt novæ legis habet effectum ex opere operato: etiam qua ſacrificium eſt novæ legis debet habere effectum ex opere operato, alias non differret à ſacrificiis veteris legis, quorum effectus habebantur ex opere operantis. Inſuper valor Sacrificii confertur ultra meritum, ac diſpoſitionem ſuſcipientis, quod aperte indicat, eſſe ex opere operato. Quatenus tamen includit ſacrificium miſſæ preces, & orationes; ejus valor reſpondens his partibus erit ex opere operantis; confertur ſiquidem juxta diſpoſitionem, & meritum ſuſcipientis. Sic Toletus *lib. 2. cap. 8.* Suarez *diſp. 79. ſect. 1.* Vaſquez *3. par. diſp. 229. cap. 2. num. 7.* Aragonius *quæſt. 85. art. 3.* Valentia *tom. 4. diſp. 6. quæſt. 11. punct. 1.*

Neque dicas: fructum Sacrificii miſſæ creſcere ex bonitate offerentis & ex bonitate illorum, pro quibus offertur; ergo dependet à diſpoſitione illorum; ergo erit ex opere operantis. Contra enim eſt; quamvis in actu ſecundo fructus ſacrificii creſcat ex majori, & meliori bonitate & diſpoſitione recipientis, ſicuti etiam creſcit fructus ſacramentorum; non ideo tamen non erit ex opere operato, alias nec ex opere operato erit fructus Sacramentorum, cum utrobique ſit par ratio.

14 Inquires 2. Quibus communicetur ſacrificii fructus ex opere operato; & quam diſpoſitionem habere debent, ut illum participent? Reſp. offerentibus, qua offerentes ſunt; non communicari ex opere operato ſacrificium miſſæ: nam vel offerens eſt ſacerdos ſacrificans, qui proprie dicitur offerens; vel ſunt fideles miniſtrantes, & adſtantes ſacrificio miſſæ, qui denominative, & extrinſecè dicuntur offerentes; ſed nemo illorum ex chriſti Inſtitutione percipit ex opere operato fructum ſacrificii miſſæ; ergo offerentes non participant ex opere operato fructum ſacrificii miſſæ. Probatur minor, quia Chriſtus quatenus obtulit ſe ipſum in ara crucis æterno Patri; non ſuſcepit in ſe fructum ſacrificii illius cruenti, cum non pro ſe, ſed pro aliis obtulerit; ergo offerentes, quicumque ſint, qua offerentes ſunt; non ſuſcipiunt in ſe fructum ſacrificii ex opere operato, ſed ſuſcipiunt illi, pro quibus offertur; ita ut ſi offeratur pro offerentibus etiam offerentes ſuſcipiunt, ſed non qua offerentes ſunt: ſive de reliquo ſermo ſit de fructu generali, ſive ſpeciali, ſive ſpecialiſſimo. Sic Vaſquez *diſp. 231. c. 3. n. 12.* quem ſequitur Caſtrop. *de Sacrif. Miſſ. pun. 6. n. 14. in fine.* Diſpoſitio autem, quæ requiritur, ut participetur fructus Sacrificii Miſſæ ex opere operato ab illis, pro quibus offertur; ſi ſermo ſit de remiſſione pœnæ, eſt quod ſint de neceſſe in gratia; nam ut docet D. Thom. *qu. 79. art. 7. ad 2.* non remittitur pœna debita peccatis, quin culpa mortalis prius remiſſa fuerit. Si vero ſermo ſit de Impetratione beneficiorum, non requiritur, quod ſint in gratia, cum etiam pro peccatoribus offerri poſſit ut Deus concedat illis pœnitentiæ donum juxta ea, quæ habet Tridentinum *ſeſſ. 22. c. 2.* Adnotandum tamen; abundantius, & ſpecialius conferri fructus ſacrificii miſſæ iis, qui ſpecialiter concurrunt ad illud vel adminiſtratione, vel precibus, aut eleemoſyna, & melius ſe diſponunt ad fructus illos recipiendos.

Inquires 3. quæ nam intentio requiritur in ſacerdote 15
offerente, ut ſacrificium miſſæ proſit ex opere operato iis, pro quibus offertur? Reſp. certum eſſe, ut ſacrificium miſſæ conferat fructum ſuum ex opere operato; requiri de neceſſe propriam applicationem ſacerdotis ſacrificantis, nam medio ſacerdote conceditur effectus ſacrificii ex opere operato, cum ipſe conſtitutus ſit diſpenſator myſteriorum Dei, & acceperit poteſtatem in ordinatione offerendi ſacrificium, & per conſequens ejus fructum applicandi tam pro vivis, quam pro defunctis; adeoq; non habita applicatione ſacerdotis nemini conceditur ſacrificii fructus. Hanc autem intentionem, & applicationem habere poteſt ſacerdos ſacrificans generaliter, & in confuſo, ut ſi fructum ſacrificii applicaret pro omnibus ſuis concivibus, vel pro omnibus ſuis conſanguineis, aut pro omnibus fidelibus tum viventibus, tum defunctis; & poteſt habere ſpecialiter, applicando ſcilicet pro perſonis ſignatis, & determinatis. Si generaliter, & in confuſo applicet pluribus, tunc minus prodeſt ſingulis, quam ſi pro illis ſpecialiter, & determinate applicaſſet: ratio eſt, quia cum ſacrificii effectus ſuſcipiatur media applicatione ſacerdotis offerentis, ideo ſi applicatio fuerit perfectior, illi correſpondere debeat abundantior effectus: ut bene docent Vaſquez *diſp. 231. cap. 6. num. 38.* & Caſtrop. *de Sacrif. miſſ. pun. 6. num. 16.*

Advertendum tamen 1. ſacerdotem debere applicationem facere, ſive in confuſo ſit, ſive ſpecialis, vel ante conſecrationem, vel ſaltem in ipſa conſecratione, cum eo tempore perſonam Chriſti induat; tranſacta tamen conſecratione non poſſe amplius ſacrificium applicare cum non ſit amplius ſacrificium, adeoque non ſit in ejus poteſtate fructum illius alteri applicare; ut docet Coninch *qu. 83. art. 1. dub. 9. concl. 9.* Quapropter ſi forte accidat, unum ſacerdotem conſecrare hoſtiam, alterum vero calicem; applicatio hujus ſecundi ſacerdotis, qui ſacrificium perficit, habebit effectum: quamvis non ex obligatione, ſed ex convenientia teneatur ſe conformare intentioni primi ſacerdotis: ut notat Vaſquez *diſp. 231. cap. 6. in fine.*

Advertendum 2. ut fructuosè applicetur fructus ſacrificii miſſæ, quando ſpecialiter applicari debet; quod non fiat pro uno tantum, ſed pro pluribus: nam ſi fortaſſe ille incapax ſit fructus, cui applicatus fuerit; percipiant alii, & ſic non remanebit inapplicatus fructus ſacrificii: ut monet Caſtrop. *de ſacrif. miſſ. punct. 6. num. 16.*

Advertendum denique: non eſſe neceſſariam applicationem explicitam, & formalem, cum ſufficiens ſit virtualis, & implicita: ut ſi intentionem habuerit ſacerdos ante ſacrificium applicandi fructum illius ei, cui vel ex juſtitia tenetur vel ex obedientia, aut promiſſione, & poſtea tempore ſacrificii obliviſcatur; ſufficiens erit talis applicatio ad fructum percipiendum. Sic Caſtrop. *l. c.*

Inquires 4. an valide, & licite applicari poſſit fructus 16
ſacrificii miſſæ ſub conditione aliqua contingenter futura: ut pro primo, qui in hebdomada, vel ſequenti die morietur; vel pro primo, qui eleemoſynam dabit, vel ſacrificium expoſcet? Reſp. negative: ratio eſt, quia ſacerdos tunc valide, & licite applicat, quando ſacrificat, & nomine Chriſti applicat, cujus perſonam induit; ſed dum applicat ſub conditione futura, non applicat, dum perſonam Chriſti induit, nec ejus nomine, ſed potius reſervat applicandum fructum adveniente conditione, qua purificata caret poteſtate applicandi; ergo nec valide, nec licite applicat ſub conditione contingenter futura. Adde, quod ſic applicari poſſet fructus ſacrificii Miſſæ pro peccatore ingravi peccato exiſtente ſub ea conditione, quando à peccato ſurrexerit, quod non de facili conceditur. Ita verius, & probabilius ſuſtinent Suarez *diſp. 79. ſect. 9.* Vaſquez *diſp. 231. c. 7.* Coninch *qu. 83. art. 1. dub. 9. concl. 10.* Barboſa *2. par. de Poteſt. epiſc. alleg. 24. à n. 12.* & Caſtrop. *de ſacrif. miſſ. pun. 6. num. 18.* Quamvis oppoſitum ſentiant Navarra, Aragonius, Conradus, & Corduba.

Et quamvis ſacerdos poſſet tollere contingentiam conditionis, applicando ſcilicet miſſæ ſacrificium pro eo, quem Deus ſcit moriturum in hebdomada, aut ſequenti die; aut pro eo, qui primus daturus eſt eleemoſynam, cum penes Deum non dentur hæc futura contingentia, ſed omnia præſentia ſint. Nihilominus Clemens VIII. *ex Decreto Sacræ Congregationis ann. 1605.* damnavit ut periculoſam, & fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam conſuetudinem illorum, qui

Miſſas

Missas anticipatâ intentione celebrant pro iis, qui postmodum eleemosynam elargituri erant; omnibusque Episcopis, ac Prælatis Regularium mandavit, ut exterminaretur: & ratio esse potest, quia vel tunc temporis dans stipendium non erat dispositus ad fructum Sacrificii recipiendum, vel erat incapax. Sic Barbosa *de potest. Episc. 2. par. alleg. 24. n. 12.*

17 Inquires tandem: an approbari debeat consuetudo aliquorum piorum virorum, qui dum viverent, exequias, & alias Sacras Cæremonias, quæ defunctis fieri solent; sibi facere curarunt? Resp. si eo animo faciant, ut ad ipsos dirigantur exequiæ illæ, & Sacræ Cæremoniæ, ita ut fructus illarum reservetur à Deo usque ad tempus egressionis animæ è corpore; nec licitas esse, nec approbandas, imò nec permittendas: ratio est, quia opponitur usui, & consuetudini Ecclesiæ, quæ similes cæremonias non pro vivis, sed pro defunctis instituit; & daretur fidelibus occasio suspicandi; quòd vellent sic facientes invertere usum ab Ecclesia approbatum; & quod pro defunctis institutum fuit, referatur ad viventes, quod sanè superstitiosum esset, & à veritate alienum; nec ullam specialem utilitatem afferrent illæ cæremoniæ, quam afferre non possent alia officia, & pia opera quoad satisfactionem, & impetrationem: maximè quia fructus illarum utpote reservatus quoad applicationem in acceptatione Divina usque ad egressum animæ è corpore; inutilis esset, ac infructuosus. Si verò eo animo faciant, ut non ad ipsos dirigantur exequiæ, & Sacræ Cæremoniæ, sed ad vita functos, ut impetrent illis bonam mortem à Deo, & satisfactionis fructum sibi tunc applicent; non de facili damnari posset, & reprobari talis pius usus; eo namque usi sunt Viri docti, & pii, ut referunt historiæ. Nihilominus illum non consulerem, utpote alienum à ritu Ecclesiæ, ut defacto non consulunt Layman *lib. 5. Summ. tract. 5. cap. 5. n. 15.* & Castropalaus, qui eruditè de hoc pertractat *disp. unic. de Sacrifi. miss. pun. 6. n. 19.*

CAPUT IV.

De Ministro Sacrificii Missæ, & de ejus obligatione ad faciendum illud.

1 *Solus Sacerdos est Minister Sacrificii Missæ.*
2 *Ut validè celebret, debet habere requisitam intentionem; & ut licitè celebret, debet habere vitæ probitatem.*
3 *An Sacrificium Missæ à Sacerdote excommunicato, hæretico, vel schysmatico celebratum prodesse possit aliis fidelibus?*
4 *An Sacrificium à Sacerdote in peccato gravi existente factum prosit quoad suos effectus fidelibus illis, pro quibus applicatur?*
5 *An Sacerdos, qui stipendio accepto celebrat in peccato gravi; satisfaciat pro celebratione Missæ?*
6 *Obligatio Sacerdotis ad faciendum Sacrum oriri potest ratione Ordinis, Beneficii, stipendii accepti, aut promissionis factæ. Et ad quid teneatur ratione Ordinis?*
7 *Ad quid teneatur ratione Beneficii Curati, Simplicis, aut Cappellaniæ?*
8 *Tenentur Parochi, & alii Sacerdotes curam animarum habentes celebrare vel per se, vel per alios illis diebus, quibus Parochiani tenentur Missam audire.*
9 *Quid dicendum de aliis diebus profestis?*
10 *An quando Parochus tenetur celebrare, tenetur pariter fructum Sacrificii pro suis Parochianis applicare?*
11 *Potest Parochus stipendium accipere pro illis Sacrificiis, quæ non tenetur specialiter applicare pro suis Parochianis.*
12 *Beneficiarii Simplices, & Cappellani tenentur Missas celebrare, easque applicare juxta Institutionem suorum Beneficiorum, & Cappellaniarum.*
13 *Quænam sint justæ causæ, ob quas Sacerdos quotidie obligatus celebrare, aliquando possit à celebratione desistere?*
14 *An quotidie omittens celebrare ob justas causas teneatur per alium supplere defectum?*
15 *An Cappellanus, qui per se ipsum celebrare tenetur; possit per alium celebrare?*
16 *An habens Cappellaniam cum onere celebrandi quotidie in Ecclesia, & altari designato, de quo constat, quamvis non constet ex vi fundationis de applicatione missarum; possit pro aliis missas applicare, non verò pro fundatore?*
17 *An Sacerdos gravatus onere quotidie celebrandi possit aliquoties in anno quater, aut sex fructum Sacrificii sibi applicare?*
18 *Tenetur Sacerdos stipendio accepto ad sacrificandum & applicandum Sacrificii fructum juxta intentionem tradentis stipendium.*
19 *An possit Sacerdos sine labe Simoniæ stipendium accipere pro celebratione Missarum, & se obligare ex justitia ad celebrandum?*
20 *Quod nam censetur justum stipendium pro celebratione unius Missæ?*
21 *An accipiens ab eodem, vel à pluribus tenuem eleemosynam, & minorem taxata à Lege teneatur integrum Sacrificium illi, vel illius applicare?*
22 *An accepto stipendio pro uno Sacro sit grave peccatum illud omittere?*
23 *Quænam Leges observandæ sint in acceptione stipendiorum pro Missis celebrandis juxta recentes Constitutiones Summorum Pontificum?*
24 *An Sacerdos obligatus ex conventione, vel titulo Beneficii, aut Cappellaniæ celebrare in determinata Ecclesia, & altari possit alibi absque peccato celebrare?*
25 *An Sacerdos obligatus ter, aut quater in hebdomada celebrare, si impeditus omittat; possit differre compensationem in tempus subsequens?*
26 *An Sacerdos obligatus ter, aut quater in hebdomada celebrare teneatur ad celebrandum diebus festis, an possit in ferialibus celebrare?*
27 *An peccet mortaliter Sacerdos diu differens Sacrificia, ad quæ tenetur?*
28 *An Sacerdos obligatus ex stipendio, vel promissione legere Missam Votivam de Beata Virgine, aliis Sanctis, vel Defunctis; possit eam legere de Sancto eo die currente?*
29 *Tenetur Sacerdos ad Missam celebrandam ex simplici promissione acceptata. Et inquiritur: an talis obligatio sit sub gravi, an verò sub levi?*

MINISTER Sacrificii Missæ est solus Sacerdos, cum ille idem sit Minister Sacrificii Missæ, qui est Consecrationis Eucharistiæ; si ergo solus Sacerdos est Minister Consecrationis Eucharistiæ, ut superiùs statutum fuit; solus pariter Sacerdos erit Minister Sacrificii Missæ: ut habetur *in cap. Firmiter. de Summ. Trinit. & Doctores omnes fatentur.* 1

Ut validè sacrificet debet habere intentionem celebrandi juxta ea, quæ diximus de Sacramentis in genere. Requiritur quoque, ut licitè sacrificet, quòd habeat probitatem; ut etiam ibi diximus, & in Quæstione de Eucharistia. 2

Sed dubitabis 1. an Sacrificium Missæ celebratum à Sacerdote excommunicato hæretico, aut schismatico prodesse possit aliis fidelibus? Resp. vel est excommunicatus vitandus; & tunc licèt prosit aliis fidelibus quoad valorem, quem Sacrificium habet ex virtute Christi, qui non impeditur per indignitatem ministri, cum non proveniat ab ipso, sed à Christo: ut docent Sotus, Avila, & Azor. cum aliis, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 6. num. 7.* Non prodest tamen quoad valorem, quem habet ex parte Ecclesiæ: cum Ecclesia non solùm vitet talem Sacerdotem, sed etiam ipsi prohibeat orare suo scilicet Ecclesiæ nomine. Sic D. Thomas *quæst. 82. art. 2. ad 3.* Sotus *dist. 13. quæst. 1. art. 7.* Henriquez *cap. 18. n. 6.* & alii apud Suarez *tom. 5. de Cens. disp. 11. sect. 2. num. 11.* Si verò toleratus sit, & non vitandus; tunc non solùm prodesse poterit aliis fidelibus Sacrificium à se factum, quatenus fit nomine, & virtute Christi, ut dictum est de vitando; verùm etiam quatenus fit in persona, & ex parte Ecclesiæ: ratio est, quia Ecclesia illum tolerat, nec ejus acta irritat. Quamvis graviter peccet sponte ingerendo se Divinis, cum faciat contra Censuram in re gravi. Sic Bonacina *l. c.* 3

Dubitabis 2. an Sacrificium factum à Sacerdote in peccato gravi existente prosit quoad suos effectus fidelibus, pro quibus applicatur? Resp. prodesse quoad eos effectus, qui sunt ex opere operato, tam ex parte Chri- 4

Christi, quàm Ecclesiæ : ratio est, quia sunt effectus provenientes ex Institutione Christi, & ejus meritis, ac ex meritis Ecclesiæ; nec pendent à probitate, vel improbitate ministri; cum eos inquinare non possit indignitas, & malitia offerentis; est enim Sacrificium munda Oblatio; ut loquitur Tridentinum *sess. 22. cap. 2.* Quoad effectus verò ex opere operantis, & ut Missa consideratur secundum merita Sacerdotis, ut persona particularis est, & includit ea, quæ Sacrificium non sunt, sed illud ornant, minùs prodesse: cum Deus magis exaudiat justos, quàm improbos: ut rectè habet D. Thomas *3. par. quæst. 82. art. 6.* Sotus *in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 6.* Navarrus *in Summ. cap. 25. n. 79.* Toletus *lib. 2. cap. 8.* Victoria *de Euchar. n. 91.* & alii. Adverto tamen hic: non posse prodesse sibi, si pro se applicet: & ratio est, quia ponit obicem ad suscipiendum Sacrificii fructum. Sic Toletus *l. c. n. 2.* Coninch *quæst. 83. art. 1. dub. 8. n. 144.* & Suarez *3. par. disp. 86. sect. 1.*

5 Dubitabis *3.* an Sacerdos, qui accepto stipendio missam celebrat in peccato mortali; satisfaciat pro celebratione Missæ? Resp. affirmativè: ratio est, quia indignitas illius non impedit valorem missæ ex opere operato; nec valorem, quem preces habent in missa, quatenus nomine Ecclesiæ, & ut persona publica est, illas fundit; & in hoc conveniunt missa probi Sacerdotis, cum missa improbi. Solùm enim discrepant secundum preces à Sacerdote dictas, ut persona particularis est, cum Deus magis exaudiat probos Sacerdotes, quàm improbos. Sic D. Thomas *3. par. quæstion. 82. art. 6.* Suarez *disp. 86. sect. 1.* Henriquez *lib. 9. cap. 21. n. 4.* Coninch *quæst. 82. art. 6,* & Bonacina cum aliis *de Sacrifi. miss. pun. 6. n. 5.*

6 Obligatio Sacerdotis ad Sacrum faciendum ex multiplici capite oriri potest, nempe ratione Ordinis accepti, vel Beneficii sive Curati, sive simplicis, sive Cappellaniæ, vel ratione stipendii accepti, aut simplicis promissionis; de quibus singillatim pertractandum erit.

Ratione Ordinis accepti tenetur Sacerdos aliquoties celebrare in anno, itaut si non fuerit legitimè impeditus, graviter peccet omittendo celebrationem per totum annum; ratio est, quia Christus non solùm Apostolis, verùm etiam ipsorum successoribus dixit *Luc. 22.* Hoc facite in meam commemorationem; ergo & Apostolos, & eorum Successores obligavit saltem aliquoties celebrare in anno. Aliàs potestas accepta à Sacerdotibus in ordinatione sacrificandi, & offerendi dona, & Sacrificia pro peccatis juxta illud D. Pauli *ad Hebræos 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis*; in vanum ab ipsis acciperetur, si non haberent obligationem hoc munus exercendi in re tam gravi, saltem aliquoties in anno; ergo habent obligationem aliquoties in anno celebrandi, itaut si non fuerint legitimè impediti, graviter peccent, si per totum annum non celebrent: maximè quia scandalum darent, & occasionem suspicandi de eorum prava conscientia. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 82. art. 10.* Navarrus, Suarez, Vasquez, Valentia, Henriquez, Azor, Coninch, Layman, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Sacrifi. miss. pun. 12. n. 1.* & Bonacina *de Sacrifi. miss. punct. 7. numer. 1.*

Et quamvis non desint Doctores cum D. Bonaventura, Victoria, Cajetano, Nugno, Diana, Delugo, quos refert, & sequitur Tamburinus *lib. 1. expedit. Commun. cap. 6.* qui excusent à mortali simplicem Sacerdotem non celebrantem per annum, dummodo sine contemptu, & scandalo id faciat, & communicaverit in Paschate. Nihilominus verior, & probabilior sententia, ac communior sustinet, etiam simplicem Sacerdotem absque legitimo impedimento sic facientem graviter peccare, cum teneatur ob Ordinem acceptum aliquoties in anno, saltem ter, aut quater celebrare diebus præcipuis, & solemnioribus. Sic Doctores superiùs citati pro affirmativa sententia, Quamvis fateantur, simplicem Sacerdotem non teneri singulis omnino diebus festis præcipuis celebrare, & multo minùs singulis diebus profestis; licèt id maximè deceret ob propriam utilitatem spiritualem, Dei cultum, & honorem, ac Ecclesiæ fructum, & ædificationem. Quapropter jure Tridentinum præcipit episcopis, ut curent, quod ii, qui ad Præsbyteratus Ordinem assumuntur, saltem diebus Dominicis, & Festis solemnioribus Missas celebrent: quod quidem Decretum, ut pote ad Episcopos directum, non obligat Sacerdotes, nisi posito præcepto Episcoporum in suis Diœcesibus, uti positum esse in Provincia Mediolanensi, testatur Bonacina *de Sacrifi. miss. quæst. ult. pun. 7. n. 3.*

Ratione Beneficii sive Curati, sive simplicis, sive 7
Cappellaniæ tenentur 1. Prælati, & Rectores Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum, & Conventualium, ubi competens Sacerdotum numerus existit; ut in prædictis Ecclesiis saltem una Missa singulis diebus celebretur: ut colligitur *ex Cap. Creatura de Celebr. miss.* Quamvis non conveniant Doctores inter se, an sit grave peccatum, si absque legitima causa semel, aut bis omittatur; quod quidem dijudicandum erit ex consuetudine firmata Ecclesiæ illius: nam si consuetudo vigeat quotidiani Sacrificii, graviter peccabunt Rectores, & Prælati illarum Ecclesiarum, si semel, aut bis Sacrum omittatur absque causa publica, & communi; tum quia consuetudo vim legis habet; tum quia *caput præcit. Creatura* præceptum imponit de quotidiano Sacrificio, à quo eximi non poterunt Rectores, & Prælati absque causa publica, & communi; tum denique quia injuria fit fidelibus, qui videntur jus habere requirendi Sacrum illud quotidianum, & non leviter offenduntur, dum sine publica causa omittitur; ut rectè notat Castropalaus *de Sacrif. miss. pun. 12. n. 5.* Non agnoscit tamen idem doctus Auctor cum Coninch, & Layman, quos refert, obligationem faciendi duo Sacra in prædictis Ecclesiis quotidie, unum de tempore, alterum pro defunctis, ut sentiunt Abbas, Glossa *in cap. Creatura cit. & alii Canonistæ*: cum nullum sufficiens fundamentum adduci possit neque *ex cap. præcit.*, neque ex aliis Capitibus ad firmandam talem obligationem: maximè quia sequeretur, quòd quotidie dicenda esset missa pro Defunctis, etiam diebus Festis solemnioribus, quod est contra ritum Ecclesiæ. Id, quod dicitur *in prædicto Cap. creatura*, est, non esse omittendum Sacrum de Festo, vel de Feria ob Anniversarium Defunctorum, quando contingit fieri, cum compenetrari non debeant. Ex dictis colligendum est, obligationem prælatorum, & Rectorum Ecclesiarum supradictarum esse sub gravi, ut celebrentur Sacra secundum consuetudinem illarum Ecclesiarum, ac juxta fundationes à fidelibus constitutas.

Tenentur 2. parochi, & Sacerdotes curam animarum habentes celebrare, vel per se, vel per alios saltem illis diebus, quibus tenentur parochiani Missam audire: ratio colligitur ex Tridentino *sess. 23. cap. 13.* ubi ait: Sacerdotes curam animarum habentes teneri tam frequenter celebrare, ut satisfaciant muneri suo; sed non videntur muneri suo satisfacere, nisi per se, vel per alios celebrent, saltem quando parochiani tenentur missam audire; ergo tenentur saltem his diebus celebrare, vel per se, vel per alios, cum videantur etiam ad hunc finem conducti, ut possint parochiani Missam audire; ideo enim ipsi solvuntur Decimæ, & aliæ obligationes à parochianis. Sic communiter Doctores, qui addunt, quòd si parochia numerosa sit, curare debet parochus, ut alia addantur Sacra his diebus dato justo stipendio celebrantibus, quorum numerus taxari debet ab Ordinariis juxta quantitatem reddituum parochiæ, ne graventur parochi. Sic Castropalaus *de Sacrifi. miss. pun. 13. n. 4.* 8

In aliis diebus profestis non potest adeo certè colligi obligatio celebrandi; quamvis non desint Authores cum Soto *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 2.* qui putent, teneri parochum aliquoties in hebdomada celebrare: nam sicuti ex Tridentino *sess. 23. cap. 14.* tenetur parochus ministrare Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ parochianis, non solùm quando tenentur accipere, verùm etiam quando pro augmento devotionis exposcunt; ita etiam tenetur celebrare, non solùm quando tenentur Parochiani audire Sacrum ex præcepto, verùm etiam quando pro augmento devotionis expo scunt. Hanc tamen obligationem probabilem reputo; celebrandi scilicet bis, aut ter in hebdomada diebus profestis, si populus numerosus sit, & beneficii fructus non pauci; nec aliæ Ecclesiæ sint, ad quas populus pro Sacris confluere possit; tunc enim & tenebitur Parochus, sive per se, sive per alios bis, aut ter in hebdomada celebrare; & episcopus juxta curam illi demandatam à Tridentino poterit Parochum adstringere 9

ad illas

ad illas celebrandas: ut docent Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 5. *cap.* 3. *n.* 2. Bonacina *de Sacrifi. miſſ. pun.* 7. *n.* 4. & Caſtropalaus *de Sacrifi. miſ. pun.* 13. *n.* 5.

10 Sed hìc non levis inſurgit controverſia: an quando Parochus tenetur celebrare juxta ſuperiùs dicta, teneatur etiam fructum Sacrificii pro ſuis Parochianis applicare? Ad quam dirimendam noto 1. diverſam eſſe obligationem celebrandi ab obligatione applicandi fructum ſacrificii, nec ex una obligatione fieri debet extenſio ad aliam. Noto 2. aliam eſſe obligationem applicandi generaliter fructum ſacrificii Miſſæ, aliam obligationem ſpecialiter applicandi illum: nam Sacerdos celebrans obligatur generaliter applicare fructum Miſſæ pro Perſonis in ritu Miſſæ præſcriptis, quamvis non habeat obligationem pro illis ſpecialiter applicandi. His notatis puto, nullam habere ſpecialem obligationem Parochum ex vi beneficii Curati applicandi ſpecialiter pro ſuis parochianis fructum Sacrificii miſſæ, niſi aliunde teneatur vel ex conſuetudine Eccleſiæ parochialis, aut ex conventione; ſed ſufficere, ut muneri ſuo ſatisfaciat, ſi pro illis fructum Sacrificii miſſæ generaliter applicet: ratio eſt, quia ex nullo capite colligi poteſt hæc ſtricta obligatio ex juſtitia applicandi ſpecialiter pro illis fructum Sacrificii Miſſæ; nam ut muneri ſuo ſatisfaciat, ſat eſt, ſi verbo, & exemplo, Sacramentorum adminiſtratione, & celebratione Sacrificii oves ſibi commiſſas paſcat, pro quibus licèt non ſpecialiter, ſed generaliter fructum Sacrificii applicet; ergo ex vi beneficii Curati non habet talem ſtrictam obligationem ſpecialiter applicandi. Non nego tamen, teneri ex Charitate, & ex æquitate quadam aliquando pro illis ſpecialiter offerre Sacrificium: maximè ſi gravis aliqua, & communis neceſſitas in Parochia urgeat, quæ & ſpeciale remedium expoſcat, & ſpeciales orationes. Sic Navarrus, Suarez, Vaſquez, Naldus, Poſſevinus, Coninch, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de ſacrifi. miſ. pun.* 13. *n.* 7.

Neque opponas illud D. Pauli *ad Hebræos* 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis.* Et Tridentinum *ſeſſ.* 23. *capit.* 1. *de Reform.* ubi Parochum ex Jure Divino obligat ad offerendum aliquando pro ſuis ovibus Sacrificium Miſſæ. Nam rectè explicantur de obligatione generaliter applicandi pro ſuis ovibus Sacrificium Miſſæ, non verò de obligatione ſpecialiter applicandi pro illis. Sic ex Suarez explicat Caſtropalaus *l. c.*

11 Hinc ſequitur: poſſe parochum ſtipendium accipere pro ſacrificiis illis, quæ non tenetur ſpecialiter applicare pro ſuis parochianis; cum extra controverſiam ſit, non poſſe ſtipendium accipere pro illis Sacris, quæ vel ex conſuetudine, vel ex conventione, aut fundatione parochiæ, vel ex Lege, & præcepto Ordinarii tenetur pro ſuis parochianis ſpecialiter applicare: ut habet communis ſententia.

12 Tenentur 3. Beneficiarii ſimplices, & Cappellani juxta inſtitutionem ſuorum beneficiorum, & Cappellaniarum Miſſas celebrare, illaſque applicare ſecundum intentionem fundatorum; adeo ut prohibitum ſit ipſis nova ſtipendia pro illis Miſſis accipere; & graviter peccant, ſi contra inſtitutionem beneficii, & Cappellaniæ in materia gravi agant, ac fundatoris mentem violent. Eſt certa ſententia apud omnes Doctores, ut teſtatur Caſtropalaus *de ſacrifi. miſſ. pun.* 13. *num.* 1. Quapropter tenentur Beneficiarii Simplices, & Cappellani Miſſas celebrare quot, & quales, ac in eo loco, & tempore fundatores præſcripſerunt, niſi ex juſta cauſa omittant, aut ex interpretativa voluntate Fundatorum colligant.

13 Petes 1. quænam ſint juſtæ cauſæ, ob quas Sacerdos obligatus quotidie celebrare poſſit aliquando omittere? Reſp. eſſe infirmitatem, honeſtatem, & reverentiam debitam Sacrificio, ac gravia negotia, & non levis momenti: & ratio eſt, quia onus celebrandi quotidie ſubintelligi ſemper debet ex interpretativa voluntate ſuperioris cum his conditionibus alioqui rationabilibus, nempe ſi morbus non impediat; ſi aliud non ſuadeat honeſtas, & reverentia debita Sacrificio; ſi gravia negotia non occurrant: cum difficile ſit maximè Sacerdoti ſæculari, quotidie Sacrificium offerre cum debita honeſtate, & reverentia, & abſque eo quod graves occupationes occurrant; ideoque præſumendum erit, nolle fundatorem cum tanto rigore eum obligare ad quotidie celebrandum, quin aliqua vacatio ei in hebdomada concedatur: quare uſus invaluit ratione honeſtatis, & reverentiæ poſſe ſemel in hebdomada vacare. Sic Henriquez *cap.* 24. *n.* 4. Sotus *lib.* 3. *n.* 1. Navarrus *in Summ. cap.* 25. *n.* 35. Panormitanus *in cap. Significaſti de præbend.* Bonacina *de Sacrifi. miſ. pun.* 7. *num.* 6. & Caſtropalaus *de Sacrifi. miſ. pun.* 13. *num.* 1.

Petes 2. an omittens quotidie celebrare ob juſtas 14
cauſas ſuperiùs dictas teneatur ſupplere per alium? Reſp. 1. omittentem celebrationem quotidianam, ad quam obligatur ex beneficio, vel Cappellania ob morbum, vel pravam valetudinem, qua gravatur; teneri quidem ſupplere per alium, ſi aperte, & explicitè in ipſa fundatione habetur, quòd incidens in morbum Sacerdos electus teneatur per alium ſupplere, ut patet ex conventione, & pacto, quæ adimplenda ſunt. Inſuper teneri ſupplere per alium, ſi ex mente fundatoris conſtet, obligationem quotidianam dirigi ratione loci, altaris ſcilicet, vel Eccleſiæ, aut commoditatis fidelium, ut poſſint quotidie Miſſam audire: cum ſtrictè ſervanda ſit intentio fundatoris volentis abſque intermiſſione Miſſam illam quotidianam: ut ex Navarra, Azor. Naldo, Riccio, & aliis docet Bonacina *de Sacrifi. miſ. pun.* 8. *num.* 17. Si verò mens fundatoris non conſtet, & obligatio ſolùm dirigatur ad ipſum Sacerdotem; non tenebitur ad ſupplendum defectum per alios, ſi morbo impediatur per quindecim dies, aut per unum, & alium menſem, ut probabiliter extendit Cardin. Delugo *diſp.* 81. *ſect.* 1. *num.* 49. innixus paritati parochorum, quibus conceditur per duos menſes abeſſe ex legitima cauſa à ſua Parochia: ratio eſt, quia vix ſupponi debet, fundatores voluiſſe tam ſtrictè obligare Sacerdotes ob infirmitatem paucorum dierum, cum neque tam ſtrictè agant Domini honeſti cum ſuis famulis. Si verò morbus diuturnus ſit, ac longior prædicto tempore, tenebitur per alium ſupplere; ſicuti tenebitur etiam, ſi ob brevem morbum diutiùs abſtinuit à Miſſæ celebratione: quia nequit prudenter fic ſupponi interpretativa voluntas fundatoris, qui privari non debet ſuis ſuffragiis: ut ex Navarra, Naldo, Rodriquez, & Riccio docet Bonacina *l. c.*

Reſp. 2. omittentem quotidianam celebrationem ob honeſtatem, & reverentiam debitam ſacrificio, ut poſſe ſemel in qualibet hebdomada ex conſuetudine introducta, ſuperiùs diximus; teneri ad ſupplendum per alium, ſi in fundatione hoc expreſſum fuerit, vel ſi habitus fuit reſpectus in Miſſa quotidiana fundanda ad locum, & fidelium commoditatem, non verò ad perſonam electam: ratio eſt, quia mens fundatoris non eſt defraudanda, ut clarè conſtat *ex leg. non aliter ff. de legat.* ergo ſi ejus intentio fuit de Miſſa quotidiana abſolutè, quotidie celebrari debet à Cappellano, ſive per ſe, ſive per alium. Et quamvis non poſſit ſemper obligare illum ad celebrandum per ſe, poterit illum obligare ad celebrandum per alium. Secus verò dicendum ſi in fundatione habitus ſit reſpectus ad perſonam electam: ut ſi fundator dixerit, eligatur Sacerdos, qui quotidiè celebret; vel volo, Sacerdotem electum quotidie celebrare; tunc enim non tenebitur alium ſubſtituere ſemel in hebdomada, cum obligatio Miſſæ quotidianæ non poſſit imponi Sacerdoti, niſi ſalva decentia, & honeſtate, aliàs obligaretur ad aliquod illicitum. Sic Sylveſter, Tabiena, Armilla, Sotus, Corduba Henriquez, Azor. Sà, Ugolinus, Suarez, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Sacrifi. miſ. pun.* 7. §. 2. *n.* 17. Adnotandum tamen hìc: non poſſe hunc Sacerdotem cui liberum eſt ſemel in hebdomada Miſſam intermittere: alibi celebrare, aut pro alio à Fundatore: ratio eſt, quia honeſtas, & decentia debita Sacramento reddit tantùm licitam celebrationis omiſſionem; non verò reddit licitam celebrationem pro eo die alibi, aut applicationem ſacrificii pro alio; aliàs duplicatum ſtipendium acciperet pro eadem Miſſa, unum à Fundatore, aliud à perſona, pro qua celebrat, quod ſanè prohibitum eſt. Sic Sylveſter *verb. miſ.* 1. *quæſt.* 7. Riccius *in praxi Deciſ.* 303. & Bonacina *l. c. n.* 16.

Reſp. 3. omittentem quotidianam celebrationem ob gravia negotia, & alias urgentes cauſas etiam juſtas teneri ſupplere per alium: ratio eſt, quia hæc non debent obeſſe Fundatori contra ejus valuntatem, maximè quia in commodum ipſius celebrantis vergere ſolent; adeoque non debet reportare incommodum, ac privationem ſuffragii Fundator: ut ex ſe patet, & docet Bonac. *de Sacrifi. miſſ. pun.* 8. *n.* 17.

Petes

15 Petes 3 an Cappellanus, qui per se ipsum celebrare tenetur; possit per alium celebrare? Resp. si expressè constet de voluntate Fundatoris volentis, ut Cappellanus per se ipsum celebret; non posse per alium satisfacere, nisi sit legitimè impeditus, cum semper intelligatur hæc imbibita conditio; aliàs censeretur fundator imprudenter operari, si vellet obligatum Cappellanum ad celebrandum etiam infirmum. Si verò non constet de hac intentione fundatoris, posse per alium sacerdotem satisfacere: eo quia qui per alium facit, per se ipsum facere censetur, nec aliunde Fundatoris voluntas defraudata remanet. Sic Sà *verb. Beneficium. num.* 28. Riccius *in Praxi decis.* 399. Barbosa *in Remiss. ad Concil. Trid. sess.* 24. *cap.* 12. *num.* 84. Garzia *de Benefic. par.* 7. *cap.* 1. *num.* 87. & Bonacina *de Sacr. Miss. pun.* 7. §. 1. *num.* 1.

16 Petes 4. an habens Cappellaniam cum onere quotidie celebrandi in Ecclesia, & altari designato, de quo constat, quamvis non costet ex vi fundationis de applicatione Missarum; possit Missas applicare pro aliis, & non pro ipso fundatore Cappellaniæ. Resp. negativè, tenetur siquidem pro Fundatore, & non pro aliis Missas applicare: ratio est, quia non est præsumendum de Fundatoris voluntate, nisi expressè constet, voluisse non sibi, sed aliis fructum sacrificii Missæ; ergo illi non aliis applicare debet; maximè quia ex consuetis, & communiter accidentibus valida habetur præsumptio, quòd Fundatores Cappellaniarum sibi velint applicata sacra, & sic regulariter institui solent. Ita Sanchez *in Summ. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 13. Menochius *de Præsumpt. lib.* 1. *quæst.* 18. *num.* 1. referens Soncinum, & Parisium; sic etiam Possevinus *cap.* 2. *num.* 25. *quæst.* 1. Sylvester *verb. Missa* 1. *num.* 7. Naldus *verb. Missa. numer.* 13. & Bonacina *de Sacrific. Miss. pun.* 7. §. 2. *num.* 13.

17 Petes 1. An Sacerdos gravatus onere quotidie celebrandi possit aliquoties in anno quater, aut sex sacrificii fructum sibi applicare? Resp. benignam sententiam, quam docet Diana *par.* 6. *tract.* 6. *resol.* 3. id concedere: cum videatur secundum æquitatem posse sibi sacerdotem fructum sacrificii Missæ sibi applicare aliquoties in anno. Et quamvis id non possit efficere pro aliis, maximè stipendio accepto; non ideo tamen pro se efficere non poterit. Nihilominus ut melius consulerem, semper pro Fundatore applicare juxta illius mentem, quam strictè servare debet: cum numquam sacerdos in sacrificiis privetur fructu specialissimo Sacrificiorum, nisi obstet ejus culpa: favet mihi *Decretum Sacr. Congr. Concilii die* 18 *Septemb.* 1683.

18 Tenentur 4. sacerdotes ex stipendio accepto ad sacrificandum, & applicandum fructum sacrificii juxta intentionem illius, qui stipendium tradidit sive pro se, sive pro suis, vel defunctis, aut ob aliam necessitatem. Et quidem tenentur ad integrum fructum sacrificii applicandum: nam petens simpliciter Missam petit omne id, quod juxta communem modum petentium Missam venit: communiter autem petitur integer fructus Missæ, nec præsumitur velle juri suo cedere, nisi aliter exprimat. Sic Sylvester *verb. Missa.* 1. *num.* 7. Naldus *eod. verb. num.* 13. S. Antoninus 1. *part. tit.* 10. *cap.* 2. *num.* 4. Bonacina *de Sacr. Miss. punt.* 7. §. 2. *num.* 15. & alii communiter.

19 Quæres 1. An possit sacerdos stipendium accipere absque ulla labe simoniæ pro celebratione Missarum, & se obligare ex justitia ad celebrationem illarum? Resp. affirmativè sive aliunde sacerdos pauper sit, sive dives: ratio est, quia stipendium non recipit tamquam pretium rei spiritualis, ac fructus, & valoris sacrificii applicandi; sed in propriam sustentationem, & pro labore extrinseco, ac pro incommodo celebrandi tali loco, & tempore, quæ quidem pretio æstimabilia sunt; ut latiùs diximus in Quæstione de Simonia, & docent passim Doctores cum D. Thoma 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 5. Vide Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 14.

20 Quæres 2. quodnam censeatur justum stipendium pro celebratione unius sacri? Resp. in varias abiisse sententias Doctores: alii enim recurrunt ad id, quod requiritur pro integra sustentatione unius diei, alii ad quantitatem laboris impensi in favorem illius, qui stipendium tradidit. Cæterùm puto, justum stipendium esse, quod per Legem Pontificiam, aut Episcopalem taxatum est, aut per legitimam consuetudinem introductum, sive habitus sit respectus ad sustentationem unius diei, sive ad laborem insumptum in commodum dantis stipendium: ratio est? quia sicuti penes Principes sæculares est taxare pretia rerum venalium; quæ quidem justa æstimantur ab omnibus; ita taxare stipendium pro Missis celebrandis in sustentationem celebrantium penes Pontificem, & Episcopos erit, aut deficiente eorum taxa penes legitimam consuetudinem. Sic Suarez, Vasquez, Layman, Navarrus, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 14. *num.* 4. *in fin.* Sic etiam Nugnus, Aragonius, Coninch, Reginaldus, Zerola, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 8. *num.* 8.

Adnotandum tamen hìc, quòd licèt Pontifex, aut Episcopi taxare possint justum stipendium pro celebratione Missarum ad vitanda scandala, & contentiones in re adeo sacra, itaut tali taxa posita non debeant Laici minus tradere, nec sacerdotes majus exigere, cum nequeat afferri ratio, cur non possint hanc taxam statuere, ut rectè docent Corduba *lib.* 1. *quæst.* 4. *dub.* 4. Suarez *disp.* 86. *sect.* 2. *concl.* 1. & Reginaldus *lib.* 23. *num.* 241. Nihilominus minimè prohibere possunt, quin abundantiùs, si velint, possint tradere petentes sacrificium; & minus, si velint, admittere possint sacerdotes celebraturi: ratio est, quia non possunt occludere viam liberalitati tam dantium stipendium, & eleemosynam, quàm illam recipientium: cum liberum sit cuique ex propriis dare, aut remittere ex sibi debitis secundum suum placitum. Lex ergo, sive consuetudo taxans justum stipendium solùm prohibet: ne Laici velint minori stipendio sacrum exigere; & ne sacerdotes velint majus stipendium taxato exigere pro sacro faciendo; non verò prohibet id, quod liberaliter datur aut remittitur. Sic Navarrus *in Manual. cap.* 27. *num.* 106. Suarez *disp.* 86. *sect.* 2. *concl.* 1. Vasquez *disp.* 234. *cap.* 1. *num.* 6. Barbosa 2. *par. de Potest. Episc. allegat.* 24. *num.* 8. Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 14. *num.* 4.

21 Quæres 3. an accipiens ab eodem, vel à pluribus tenuem eleemosynam, & minorem taxata à Lege, cum promissione celebrandi pro illo, vel pro illis sacrificium; teneatur integrum sacrificium unicuique applicare, an verò possit parvas eleemosynas illas ad justam taxam redigere, & sic pauciora sacrificia celebrare? Respond. teneri ad integrum sacrificium applicandum juxta numerum illarum tenuium eleemosynarum, non verò juxta redactionem ad stipendium taxatum à Lege: ratio est quia offerens sacerdoti stipendium inferius taxa, intendit velle sibi applicatum integrum fructum sacrificii, & simul remissam partem illam stipendii, quæ requiritur ad æquandum justum stipendium; ergo si sacerdos illud acceptat, cum hoc onere acceptare videtur, accedere juri suo quoad reliquam partem stipendii. Adde quod non est in potestate sacerdotis reducere ad minorem numerum Missas celebrandas ob tenuitatem stipendii, cum reservatum sit Pontifici, Episcopis in Synodo Diœcesana, & Generalibus Religionum in Capitulis generalibus, ut constat ex Tridentino *Sess.* 25. *cap.* 4. *de Reform.* Imò redactio Missarum ad pauciorem numerum ex fundatione Beneficii, & Cappellaniæ reservatur privativè S. Sedi ex Declaratione sacræ Congregationis Concilii Tridentini, nisi aliud cautum fuerit in eorum fundationibus. Sic Coninch *quæst.* 83. *articul.* 1. *dub.* 9. *numer.* 193. Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 7. §. 2. *numer.* 8. referens Henriquez, Naldum, Vasquez, Suarez; sic etiam Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 14. *numer.* 6. qui addit, sacerdotem liberaliter acceptantem tenue illud stipendium, teneri ex Justitia ad integrum sacrificium applicandum: nam ex stipendio licèt inæquali, sed liberaliter acceptato oritur obligatio illa, non verò ex mera fidelitate, ut putarunt alii Doctores.

22 Quæres 4. an accepto stipendio pro uno sacro sit grave peccatum illud omittere? Resp. quamvis ex stipendio accepto oriatur obligatio faciendi sacrum, ut certum est penes omnes: nihilominus controvertitur, an obligatio ista sit sub levi, an sub gravi, quando stipendium datum non attingit materiam gravem furti; nam si attingit, indubitatum est penes omnes. Navarra *lib.* 2. *de Restit. cap.* 2. *numer.* 329. putat, obligationem esse sub gravi: quia fraudatur tradens stipendium in re gravi, nempe in sacro, quod est æstimabilius omnibus rebus temporalibus pretiosioribus: insuper qui tenetur ex voto, juramento, aut

præ-

præcepto Superioris facere sacrum, & omittit, graviter peccat extra controversiam; ergo graviter etiam peccabit, qui tenetur ex stipendio. Nihilominus puto probabilius, obligationem non esse sub gravi attenta levitate materiæ stipendii, quamvis nimis dedeceat Gradum Sacerdotalem, cui maxima adhibetur fides ab omnibus: ratio est, quia gravitas materiæ in hoc non est desumenda ex gravitate dignitatis sacrificii, quod pretiosius est, & æstimabilius præ omnibus rebus temporalibus pretiosissimis; aliàs ad condignum stipendium pro illo celebrando neque sufficere possent omnia temporalia pretiosissima; attenditur ergo ad damnum, quod patitur ille, qui stipendium tradidit, ut ei sacrificium applicaretur: & si loquimur de damno temporali, leve est, ut supponimus, cum stipendium sit in materia levi; si vero loquimur de damno spirituali, etiam leve est, quia levi stipendio redimi potest. Nec paritates deductæ ex Juramento, Voto, & præcepto Superioris urgent, cum ibi attendenda sit gravitas materiæ ex cultu, & honore qui Deo exhibentur per sacrificium; cum igitur cultus, & honor Deo exhibiti per sacrificium sint gravissimi, & supremi; ideo illos omittere erit gravis culpa. Sic Sanchez *libr.* 1. *de matrimon. disputat.* 5. *numer.* 25. Fagundez *de* 1. *Eccles. præcep. libr.* 3. *capit.* 8. *numer.* 11. & Castropalaus *de sacrifi. mis. punct.* 14. *num.* 2.

23 Quæres 5. Quænam leges observandæ sint in acceptione stipendiorum pro missis celebrandis ex recentibus Constitutionibus Summorum Pontificum? Resp. 1. observandum esse, ne duplicatum stipendium pro eadem Missa recipiatur. Sic ex Decreto Urbani VIII. etiamsi pro uno stipendio fructum specialem applicet Sacerdos, pro altero fructum specialissimum correspondentem ipsimet Sacerdoti celebranti. Sic ex Decreto Alexandri VII. 2. esse contra Justitiam, adeoque inducere obligationem restituendi accipere stipendium pro pluribus sacrificiis celebrandis, & postea unum tantùm sacrificium offerre. Esse etiam contra fidelitatem, si promissum fuerit danti stipendium, maximè si promissio juramento firmata sit, quòd pro nullo alio sacrificium illud offeretur. Sic idem Alexander VII. 3. ne possit Sacerdos, cui missæ celebrandæ traduntur; per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi reservata: sic idem Alexander VII. *in suo Decreto expedito die* 24. *Septemb.* 1665. *post Decretum Urbani VIII.* quod in suo robore confirmat. Hic tamen adnotandum est, debere intelligi hanc ultimam prohibitionem, quando stipendium majus confertur solo titulo Missæ celebrandæ: si verò conferatur, non solùm ut Missa celebretur, verùm etiam ut beneficetur Persona, cui pingue stipendium traditum fuit, ut evenit in beneficiis, & Cappellaniis pinguium reddituum; poterit Beneficiarius, vel Cappellanus tradito communi stipendio alteri Sacerdoti suas vices subeunti reliquum stipendii sibi retinere: ut si Beneficium esset trecentorum aureorum in singulis annis cum onere celebrandi centum Missas; non ideo Beneficiarius teneretur Sacerdoti pro se celebranti tres aureos reddere pro singulis Missis. Idem dicendum, si quis largum stipendium det Sacerdoti pro Sacro faciendo, v. g. nummum aureum duplum attendens ad Personam Sacerdotis, quia consanguinea est, vel amica, aut quia pauper; idem quoque dicendum, si det Monasterio ob justos respectus; non ideo tenebitur Sacerdos, aut Monasterium, si non possit per se, aut per suos Religiosos celebrare; dare alteri celebranti nummum illum: sed sat est, si det commune stipendium, retenta sibi reliqua parte nummi aurei: quia tradens pinguem illam eleemosynam non attendit solùm ad Missæ celebrationem, sed etiam ad personam Sacerdotis, vel Monasterii. Sic ex Philiarco, Possevino, Machado, & Diana docet Mendo *in sua Epitom. verb. mis. num.* 10. Adnotandum quoque: colligentem stipendia, & eleemosynas pro missis celebrandis, sive Sacerdos, sive laicus sit, non posse sibi retinere partem largioris stipendii, tradita Sacerdoti celebranti communi eleemosyna: cum sit purus dispensator, & Curator missarum celebrandarum, adeoque juxta mentem tradentium eleemosynam curare debet, ut Missæ celebrentur; nec sit Dominus pecuniæ sibi commissæ, ut negotiationem exerceat cum illa. Quamvis pro suo labore dignus sit ea mercede, quam vel Lex, vel consuetudo taxavit pro suo munere exercendo, sive ex eleemosynis ipsis percipiatur, sive aliunde. Sic Navarrus, Sotus, Rodriquez, Reginaldus, Suarez, & alii relati à Bonacina *de Sacrificio missæ punct.* 8. *num.* 18.

Quæres 6. an sacerdos obligatus ex conventione, 24
vel titulo beneficii, aut Cappellaniæ celebrare in determinata Ecclesia, & altari; possit alibi celebrare absque peccato? Resp. si ex rationabili causa, & legitimè impeditus id efficiat; non peccabit: ut si Ecclesia vel altare restauranda forent; vel si Episcopus ex justa causa, jusserit, in alia Ecclesia, vel alio altari celebrari Missas illas; aut sacerdos ex sua infirmitate convalescens, licèt celebrare possit, non tamen in Ecclesia illa distante: ratio est, quia ex interpretativa voluntate Fundatoris, & tradentis eleemosynam censetur hic & nunc melius ipsi expedire, quòd missa pro ipso alicubi celebretur, quàm nullibi; & aliunde rationabilia motiva habentur, sic interpretandi mentem illius: ut docent Azor. 1. *par. lib.* 10. *cap.* 14. *quæst.* 8. Sà *verb. mis. n.* 47. Naldus *verb. m.s. n.* 3. & Bonacina *de Sacrifi. mis. pun.* 7. §. 4. *n.* 3. si verò sine justa, & rationabili causa missam alibi celebret, quamvis graviter peccet, si id sæpius efficiat: quia facit contra suam obligationem in re gravi, nec voluntatem fundatoris adimplet: ut docent Henriquez, Possevinus, Graffius, Ugolinus, Azor. Sylvester, Navarrus, & Riccius relati à Bonacina *l. c. n.* 2. Non tenetur tamen ad aliquam restitutionem, aut compensationem faciendam pro sacrificiis alibi celebratis; nisi aliquod detrimentum passus sit fundator pro non celebratione in loco à se designato, ut si esset altare privilegiatum cum liberatione animæ è Purgatorio; non sic verò altare, ubi celebratæ fuerint Missæ: ratio est, quia sicuti debitor non solvens pecuniam suo creditori in loco designato, sed alibi, non tenetur ad restitutionem, nisi in detrimento, quod patitur creditor, eò quòd in loco debito ipsi satisfactum non fuerit; & sicuti Cappellanus ex Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 29. *num.* 11. qui quolibet anno tenetur ad certas missas, quas omittit, licèt compenset in anno sequenti non tenetur ad restitutionem, quamvis graviter peccaverit in delatione; ita neque tenebitur, ad restitutionem, aut missas denuò celebrandas pro sacrificiis alibi celebratis à loco designato. Sic probabiliter ex Possevino, Fraxinello, & aliis docet Bonacina *l. c. n.* 5. Quamvis oppositum sentiant penes eumdem Azor. Graffius, Riccius, & alii. Unum hìc adnotandum ex Genuensi, Fraxinello, & Bonacina *l. c. num.* 3. non posse sacerdotem mutare Ecclesiam, aut altare ab illis constitutis à Fundatore cum facultate hæredis consentientis: eo quia hæres non habet potestatem derogandi voluntati Fundatoris sic statuentis.

Quæres 7. an sacerdos obligatus ter, aut quater in 25
hebdomada celebrare, si impeditus omittat; possit differre in aliud tempus subsequens compensationem sacrificiorum omissorum? Resp. hoc colligendum esse ex mente fundatoris: nam si respixit tantùm ad missas, & ad Pietatem, ac diligentiam personæ celebrantis; poterit hoc efficere, quia non facit contra rationabilem voluntatem Fundatoris, cui ad æqualitatem satisfacit per numerum missarum subsequentium. Si verò Fundator respexit ad missas citò celebrandas, & ad commoditatem fidelium, ac Ecclesiæ illius; non poterit differre celebrationem, sed tenebitur per alium supplere in eadem hebdomada: quia sic adimpletur Fundatoris voluntas, quæ ut Lex habenda erit. Ita Azor. 1. *part. libr.* 10. *capit.* 24. *quæstion.* 7. & Bonacina *de sacrificio missæ punct.* 7. §. 1. *num.* 3.

Sed dubitabis: an sacerdos obligatus ter, aut qua- 26
ter in hebdomada celebrare, teneatur ad missas celebrandas diebus Dominicis, & Festis; an verò possit fierialibus tantùm celebrare? Resp. nisi aliud colligatur ex circumstantiis, & ex mente fundatoris; non teneri ad illas celebrandas diebus Dominicis, & Festis; sed poterit diebus ferialibus illas celebrare: ratio est, quia si onus celebrandi est ter, aut quater in hebdomada celebrare, uti defacto celebrat, licèt non diebus Dominicis, & Festis; jam satisfacit muneri suo, ac suæ obligationi, nec erit celebrans ad novum onus adstringendus. Si verò ex circumstantiis colligeretur, mentem fundatoris fuisse, non solùm sibi consulere, verùm etiam commoditati fidelium, ut si in illa Ecclesia nulla alia celebraretur Missa, nec esset constituta

tuta in loco, ubi aliæ Ecclesiæ haberentur, & commoditas celebrandi; præsumendum erit, voluntatem Fundatoris fuisse, consulere commoditati fidelium, ut præcepto satisfacerent; adeoque tenebitur ad Missas celebrandas Dominicis, & Festis diebus in hebdomada occurrentibus. Sic Bonacina *de Sacrif. Miss. punct. 7. §. 5. num. 5.* citans Congregationem Pœnitentiariæ Mediolanensis ipso præsente.

27 Quæres 8. an peccet mortaliter Sacerdos diu differens Sacrificia, ad quæ tenetur? Resp. certissimum esse penes omnes Doctores, Sacerdotem diu, ac notabiliter differentem celebrationem Missarum, ad quas tenetur; graviter peccare: ratio est, tum quia si diuturna, & notabilis solutio in debitis temporalibus gravem culpam inducit; potiori jure illam inducere debebit in solvendis debitis spiritualibus, quæ nobiliora sunt, adeoque majorem inducentia obligationem; tum quia non leve damnum inducitur ob diuturnam, & notabilem dilationem celebrationis: nam evenire potest, quòd sit elapsum tempus impetrationis beneficiorum, sive ad salutem animæ, sive corporis spectantium, vel ad pacem inter discordes, aut alium felicem exitum, quorum impetratio desiderabatur per Sacrificia à tradentibus stipendium: maximè si Sacrificia exposcantur in satisfactionem pro animabus Purgatorii, ob dilationem notabilem quorum satis apertè constat, quàm grave damnum ipsis inferatur in acerbissimis pœnis, quas sustinent. Sic Sylvester *verb. Miss. 1. quæst. 10.* Rodriquez *cap. 132. concl. 2.* Henriquez *lib. 7. cap. 22. num. 8.* Reginaldus *lib. 23. num. 236.* & Navarra *lib. 2. de Restit. capit. 2. num. 250.* Adnoto hìc ex Navarra *loc. cit.* Rodriquez *capit. 257. num. 7.* & Bonacina *de Sacrif. Miss. punct. 7. §. 5. num. 2.* obligari aliquando Sacerdotem ad restitutionem stipendii accepti: ut si stipendium accepisset pro Missis celebrandis ob liberationem infirmi à gravi morbo, & ipse differret celebrationem mortuo jam infirmo; obligabitur ad restitutionem stipendiorum; cum tradens stipendia defraudetur in sua intentione. Et quamvis postea Missæ prodesse possint defuncto quoad satisfactionem, nequeunt tamen prodesse illi quoad impetrationem intentam, ut apertè constat.

Difficultas tamen est in quæsito proposito: quænam mora, & dilatio in Sacrificiis celebrandis reputanda sit diuturna, & notabilis, ac gravem inducens culpam. Verùm ut sustinent Navarra *lib. 2. de Rest. cap. 2. nu. 250.* & Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct. 14. numer. 11.* non poterit in hoc certa Regula tradi, sed arbitrio prudentis viri relinquitur dignoscenda: maximè quia fines, ob quos Sacrificia exposcuntur; non omnes patiuntur eamdem moram, ut patet; si Sacrificia exposcantur pro certo tempore impetrationi apto, & differantur ad aliud tempus ineptum; ut si exposcerentur pro impetratione liberationis ab aliqua gravi molestia urgente, aut infirmitate, vel labore. Si verò exposcerentur in satisfactionem pro animabus Purgatorii; ad unum mensem differre esset notabilis, & diuturna dilatio.

28 Quæres 9. an Sacerdos obligatus ex stipendio, aut promissione legere Missam Votivam de B. Virgine, aut aliis Sanctis, vel Missam pro Defunctis; possit illam legere de Sancto eo die occurrente? Resp. posse, conformare se ritui ab Ecclesia præscripto: quapropter obligatus dicere Missam Votivam poterit eam legere de eo Sancto, qui in die occurrit, etiam si sit simplex; dummodo non sit Missa Votiva ob publicam necessitatem juxta Rubricas. In Missis verò pro Defunctis etiam se conformare debet Rubricis Ecclesiæ, quidquid aliud exposcant Laici ob suas peculiares devotiones, quibus non standum; cum Missa congruere debeat cum Officio, quod eo die recitatur; & reprehensibiles sunt Sacerdotes, ut rectè ait Panormitanus *in Capit. Quidam laicorum, de Celebr. Miss.* qui ad instantiam Laicorum non se conformant universali præscripto Ecclesiæ in Celebratione Missarum. Nec obstat, sic non exequi voluntatem tradentis eleemosynam, cum semper supponenda sit voluntati Ecclesiæ præscribentis ritum in Celebratione Missarum. Quando verò juxta ritum Ecclesiæ fieri poterit, exequenda erit voluntas tradentis eleemosynam; quamvis non graviter, imò nec leviter peccabit secluso scandalo Sacerdos, si pro Missa Votiva, etiam ferialem Missam eo die currentem legat, ut se conformet Officio diei: sic docent Suarez *disp. 83. sect. 3.* & Castrop. *de Sacrif. Miss. p. 14. n. 10. in fin.*

Tenetur denique Sacerdos ad Missam celebrandam ex simplici promissione acceptata: ut si alicui Missam gratis petenti illam promiserit, & hic acceptaverit. Controvertitur tamen, an talis obligatio sit sub gravi, an sub levi, etiamsi plura Sacrificia promiserit. Verùm resolutio controversiæ hujus pendet ab illa: an ex simplici promissione acceptata, posita gravitate materiæ, oriatur gravis obligatio: & quamvis non desint Doctores, qui affirment, quorum Sententia probabilis est. Nihilominus sua probabilitate non caret sententia denegans, etiam expressè in casu adjecto: ratio est, quia qui se obligant ex simplici promissione communiter, & regulariter loquendo intendunt se obligare ex urbanitate, & honestate quadam; non verò ex justitia, & rigorosa fidelitate; quapropter promissionem non adimplentes non peccant graviter: cum non sit supponendum, velle hoc grave onus sibi gratis imponere: ut bene notavit Suarez *disp. 86. in* proœmio, Sanchez *de Matrim. lib. 5. disput. 5.* Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct. 14. num. 1.* & Diana *par. 5. tract. 14. resol. 81.* citans Cajetanum, & Vasquez. Adnotandum tamen, quod si promittens in Sacrificiis promissis agnoscit, adesse obligationem Justitiæ, ad quam tenetur promissarius; debet illum certiorem facere, ut suæ obligationi satisfaciat, ne insurgat damnum tertio; aliàs ipse promittens transfert in se obligationem illam. 29

CAPUT V.

Quibus Diebus, quotuplex in die, & qua hora celebrari potest Sacrificium Missæ?

1 *Per se loquendo singulis diebus licitum est Sacerdoti celebrare, excepto Sacro die Parasceves.*
2 *Pluries in eodem die celebrare regulariter non licet, exceptis aliquibus Casibus.*
3 *Hora celebrandi non est taxata à Jure, sed inveterata à Consuetudine, videlicet ab Aurora usque ad meridiem.*
4 *Ante Auroram, & post meridiem ordinariè loquendo nequit Missa celebrari.*
5 *Quando nam incipiat Aurora?*
6 *An licitum sit, Missam ita incipere ante Auroram, ut terminetur initio Auroræ?*
7 *Quantum temporis spatium à meridie requiritur, ut Sacerdos mortaliter peccet celebrando post meridiem.*
8 *Quænam sint causæ excusantes à peccato, si ante Auroram Missa celebretur?*
9 *Quænam causæ excusent à peccato, si post meridiem Missa celebretur?*

PER se loquendo singulis diebus licitum est Sacerdoti celebrare, cum non solùm vergat in ejus privatam utilitatem quotidie celebrare, sed etiam in publicam universæ Ecclesiæ, ac in solamen animarum in Purgatorio existentium. Imò advertit Vasquez *disput. 233. capit. 1. in fine*: quamvis non sit de facili consulendum Sacerdotibus, qui laicali modo quotidie communicare velint attenta eorum dispositione, ut quotidie communicent: consulendum tamen erit, ut quotidie celebrent. Excipitur tamen Dies Parasceves, in qua sub mortali præcipitur non celebrare nec publicè, nec privatim *ex Capit. Sabbato, de Consecr. dist. 3.* cum non liceat, mysticam, & incruentam mortem Christi Domini eo die celebrare, quando ab universa Ecclesia realis Christi mors, & Passio recolitur. Excipiuntur quoque dies Feriæ V. in Cœna Domini, & Sabbati Sancti, in quibus solùm Sacrificia publica permittuntur, & quidem singula in singulis Ecclesiis Sacramentalibus, non verò privata. Quamvis in die Cœnæ Domini nulla extet prohibitio privatim celebrandi, usus tamen invaluit, ut uno Sacerdote celebrante cæteri Sacerdotes tantùm communicent laicali modo. Non nego tamen pios, & doctos Viros ex rationabili causa privatim celebrare ante Missam solemnem, & ante depositionem Sacramenti in Sepulchro, cum tunc incipiat Dies Parasceves. Pro die tamen Sabbati Sancti extat novissima prohibitio pro Missis privatis non celebrandis. 1

Sæpiùs

2 Sæpiùs in eodem die celebrare ordinariè, & regulariter loquendo non licet, cum semel tantùm possit sacerdos eodem die celebrare, quia semel tantùm Christus mortuus est; ut constat ex communi Ecclesiæ consuetudine deducta *ex Cap. sufficit de Consecr. dist.* 1. *ex Cap. Consuluisti de Celebr. Miss.* & *ex Cap. Te referente eod. tit.* Excipiuntur tamen aliqui casus, in quibus licitum est bis aut ter celebrare. Et 1. in die Nativitatis Domini poterit ex concessione facta omnibus sacerdotibus quilibet sacerdos ter celebrare ad trinam Verbi Divini Nativitatem significandam, primam ab æternò à Patre, secundam in tempore à Beata Virgine, tertiam quotidiè in cordibus nostris: ut docuit D. Thomas 3. *par. quæst.* 83. *art.* 2. *ad* 2. Quamvis, ut notat Navarrus *in Summ. cap.* 21. *num.* 2. hoc sit Privilegium concessum, non præceptum injunctum; quapropter poterit sacerdos unam tantùm celebrare relictis aliis, imo nullam; sed unicam tantùm audire. 2. Quando sacerdos præficitur duabus Ecclesiis parochialibus dissitis, nec sit alius sacerdos, qui possit, aut velit ob paupertatem illarum in una celebrare; tunc poterit sacerdos Parochianus in utraque celebrare, non sumpta ablutione in prima Missa, ut semper suppono; cum Parochiani habeant jus audiendi Missam in propria Parochia, adeoque necessitas celebrandi urget Parochum; & in hoc casu verificatur necessitas, quæ suadeat: ut requiritur ab Innocentio III. *in Cap. Consuluisti de Celebr. Miss.* & communiter admittunt Doctores. Alii casus enumerantur à Doctoribus in quibus verificari etiam videtur necessitas requisita ab eodem Innocentio: ut sunt necessitas communicandi infirmum; repentinus adventus Episcopi, vel Magni Principis; multitudo Peregrinorum superveniens; multitudo populi ad Festum concurrens, cujus non sit capax Ecclesia. Verùm licèt isti casus antiquiori tempore aliqualem induxerint necessitatem bis celebrandi, forsitan ob raritatem sacerdotum; nostris tamen hisce temporibus, in quibus viget strictior consuetudo semel celebrandi in die; nullam inducunt necessitatem bis celebrandi, sed omnino standum legitimæ consuetudini. Quapropter injuncta est pœna Sacerdoti bis, aut ter in die celebranti extra casus à jure præscriptos, licèt sit arbitraria Judici pro qualitate facti, & scandali inde secuti: ut docent Genuensis, Menochius, Diaz, Vasquez, & Possevinus relati à Bonacina eos sequente *de sacrif. miss. punct.* 7. §. 5. *num.* 10. *in fine*.

3 Hora, qua Missa celebrari potest; licèt non sit designata Jure communi scripto, cum nullibi extet; designata tamen est Jure communi per legitimam, & inveteratam consuetudinem introducto. Hæc enim incipit ab Aurora usque ad Meridiem, ut præscribunt Rubricæ Missalis, & Doctores omnes fatentur, cum non expediat tempore nocturno missas celebrare; tum quia reverentia debita sacrificio, & concursus populi eo tempore haberi non potest; tum quia candor lucis æternæ, qui Christus est; omnes mundi tenebras sua claritate dissipare debet; excepta tamen nocte Nativitatis Domini, in qua ipse Candor æternus nobis effulsit. In hac igitur nocte ex concessione Telesphori Pontificis post mediam noctem Missæ celebrari poterunt: quamvis controvertatur penes Doctores, an omnes tres Missæ ante auroram celebrari possint, cum non desint, qui dicant, primam tantùm Missam posse celebrai, reliquas verò duas post auroram, ut præscribunt Rubricæ Missalis. Sic Nugnus, Sylvester, Navarrus, Angelus, Miranda, quos refert, & sequitur Bonacina *de sacrif. miss. punct.* 9. *num.* 4. Verùm probabilius est, posse omnes tres celebrari ante Auroram, cum privilegium à Telesphoro concessum, & relatatum *in Cap. Nocte Sancta de Consecr. dist.* 1, absolutè loquatur, & absque ulla restrictione ad primam Missam; & sic firmavit consuetudo timoratorum Virorum, & Sapientum, qui absque ulla restrictione, & scrupulo à media nocte Nativitatis Domini etiam ante Auroram tres Missas celebrant. Nec Rubricæ Missalis præscribunt oppositum pro Missis privatis, sed tantùm pro solemnibus, ac Conventualibus. Sic Suarez, Coninch, Layman, Vasquez, Sà, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrificio missæ punct.* 7. *num.* 13. Sic etiam Rodriquez *cap.* 249. *num.* 5. & Reginaldus *lib.* 29. *num.* 174.

4 Ex dictis remanet statutum; non posse Missas ordinariè loquendo celebrari ante Auroram, & post meridiem: cum hæ sint horæ debitæ, ac assignatæ celebrationi Missarum, itaut antecedere, aut postponere notabiliter grave sit peccatum, si absque privilegio fiat, aut legitima causa. Quapropter Concilium Tridentinum *sess.* 22. *cap. Quanta de Sacrif. Miss.* injungit Episcopis, ut Edicto, & pœnis propositis caveant: ne Sacerdotes aliis, quàm debitis horis celebrent; & S. Pius V. *in sua Bulla*, quæ incipit: *Sanctissimus in Christo Pater*, sub pœna suspensionis ferendæ statuit: nemini licitum esse, Missam inchoare post meridiem.

Sed quæres 1. quando nam incipit Aurora? Resp. in- 5
cipere ante solis ortum per horam cum dimidia; tunc enim plùs minùsve incipit prima irradiatio solis, & aer illucescit; nec in hoc procedendum est mathematicè, sed moraliter. Sic D. Thomas 3. *par. quæst.* 83. *art.* 2. quem sequuntur Henriquez, Suarez, Reginaldus, Coninch, Sotus, Sylvester, Rodriquez, Navarrus, Vasquez, & alii, quos longo ordine refert Bonacina *de Sacrif. Miss. punct.* 9. *num.* 2.

Quæres 2. an licitum sit Missam incipere ante Auro- 6
ram itaut terminetur initio Auroræ? Resp. aliquos Doctores in hoc requirere legitimam causam, ut esset communicare infirmum, iter suscipere, Medicinam sumere &c. Verùm Paludanus, Victoria relati à Rodriquez *cap.* 250. Vasquez, Sotus, Bartholomeus ab Angelo relati à Bonacina *l. c. num.* 4. quorum sententiam probabilem reputat, generaliter loquentes sustinent, id licitum esse; cum non sit ita exactè expectandum tempus auroræ; nam in moralibus parum pro nihilo reputatur, consequenter in horum Doctorum sententia licitum erit, Missam incipere duabus circiter horis ante Diem.

Quæres 3. quantum temporis spatium requiritur à 7
Meridie, ut sacerdos mortaliter peccet celebrando post illum? Resp. requiri saltem spatium trium quadrantum, vel horæ: sic enim reputatur nimia dilatio in celebrando post meridiem, aliàs nimis durum esset præscribere brevius tempus, cum nec in ipsis operibus servilibus in die festo tempus brevius hora inducat culpam gravem. Quapropter sacerdos non finiens Sacrum per horam post elapsum meridiem graviter peccabit, si id sine justa, & legitima causa efficiat, Secus dicendum, si intra illud spatium Missam perficiat, aut justa causa interceserit. Sic Bonacina *de Sacrif. Miss. quæst. ult. punct.* 9. *num.* 7. & Castropalaus *de Sacrif. Miss. disput. unic. punct.* 7. *num.* 14.

Quæres 4. quænam sunt casæ excusantes à peccato, 8
si ante Auroram missæ celebrentur? Resp. varias afferri causas, quarum 1. est Privilegium, si quis illud haberet: ut habent Regulares celebrandi una hora ante auroram, & alia post meridiem, teste Rodriquez *tom.* 1. *Quæst. Regul. quæst.* 43. *art.* 1. ex quo inferunt idem Rodriquez, Suarez, Filliuccius, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castrop. *loc. cit. n.* 13. *versic. Quinta sumitur*: posse Regulares ex licentia sui superioris missam inchoare tribus fere horis ante solis ortum: cum privilegium extendi debeat ad illud tempus, in quo sine privilegio minime celebrari posset, alias nil concederet; si ergo sine privilegio duabus fere horis ante solis ortum celebrari potest, cum privilegio celebrari poterit tribus fere horis à Regularibus. 2. causa est dispensatio Episcopi: Episcopus namque sicuti facultatem habet sibi dispensandi ob rationabile motivum, commoditatem videlicet itineris, aut aliud simile; sic etiam attento rationabili motivo poterit & aliis Sacerdotibus hanc dispensationem concedere celebrandi ante auroram: ratio est, quia cum tali limitatione prohibitio facta non celebrandi ante auroram videtur recepta. Sic Gloss. *in c. ult. de Privileg. in* 6. Navarrus *cap.* 25. *n.* 85. Coninch *quæst.* 83. *art.* 2. Vasquez *disput.* 232. *cap.* 3. *num.* 28. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. 3. causa est necessitas communicandi infirmum: non enim præsumendum est ex benigna Juris interpretatione, velle Pontificem hanc legem sic strictè observatam cum gravi detrimento proximi: ut docent Vasquez, Victoria, Layman, quos refert, & sequitur Castrop. *de Sacrif. miss. punct.* 7. *n.* 14. *versic. Secundo excipitur*, & adnotant, non requiri ad hoc facultatem Episcopi. 4. denique causa est consuetudo legitimè introducta, ubi viget, ut asserunt eam vigere in Superiori Germania, Belgio, & Gallia; in quibus Regionibus extat laudabilis consuetudo audiendi sacrum, antequam Operarii, & famuli laborare incipiant: adeoque in eorum commodum hyeme tribus, vel quatuor horis ante solis ortum missæ celebrantur. Sic asserit idem Castrop. *l. c. vers. Tertio sumitur* referens Navarrum, Coninch, Laymam, & Vasquez.

Quæres 5. quænam causæ excusent à peccato, si post meridiem missæ celebrentur? Resp. 1. esse Privilegium, ut superiùs innui de celebratione ante auroram pro Regularibus, qui & pariter privilegium habent celebrandi una hora post meridiem; quod quidem Privilegium, ut ipsis faveat, extendi debet ad illud tempus, in quo Missam celebrare non possent, aliàs nil concederet: consequenter ad ibi dicta poterunt Regulares Missam terminare duabus circiter horis non completis post meridiem. 2. causa est Dispensatio Episcopi ex rationabili motivo sibi, & aliis: ut ex Suarez, Reginaldo, Filliuccio, & aliis docet Bonacina *de Sacrif. Miss. punct. 9. num. 7. versic. Ego tamen*. 3. causa: si Sacerdos die festo vel ratione itineris, vel alia ex causa celebrare non potuit ante meridiem; posse una hora post meridiem Missam inchoare ex recepta consuetudine affirmant Henriquez, Suarez, Rodriquez, Miranda, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct. 7. num. 14. in fin.* 4. causa est Missa solemnis, Concio ad populum, supplicatio, Funus Principis, Commoditas populi, vel peregrinorum accedentium; in quibus casibus licet protrahere missas duabus, vel tribus horis post meridiem. Quamvis Bonacina *l. c. pun. 9. num. 7. in fine*, & Castropalaus *l. c. num. 14. in fin.* aliis relatis requirant Dispensationem Episcopi, si ibi adsit.

CAPUT VI.

De Loco, Altari, & ejus ornatu, Vasis, & Sacris Vestibus ad celebrandum requisitis.

1 *Locus celebrandi Missam Jure ordinario est Ecclesia consecrata, aut saltem benedicta, nec violata, nec exsecrata, nec interdicta.*
2 *Ad quem spectat Consecratio Ecclesiæ, aut ejus benedictio?*
3 *Assignantur causæ excusantes à gravi peccato Sacerdotem celebrantem extra locum ab Episcopo designatum. Et 1. est Necessitas.*
4 *Secunda est Dispensatio Episcopi.*
5 *Tertia est Privilegium à Sancta Sede concessum.*
6 *Requiritur in Ecclesia Consecrata, aut benedicta, ut licitè in ea celebrari possit Sacrificium Missæ; quòd non sit interdicta, polluta, aut violata.*
7 *Quid faciendum, quando violatio Ecclesiæ fit incæpto Canone.*
8 *Quomodo reconcilianda Ecclesia jam polluta; & à quo?*
9 *Quando nam Ecclesia censetur polluta, aut violata?*
10 *Quando nam Ecclesia consecrata, aut benedicta censenda est exsecrata?*
11 *In Ecclesia sive consecrata, sive benedicta requiritur Altare, ut Sacrificium celebrari possit, sine quo gravissimum peccatum est celebrare.*
12 *Tam altare fixum, quam portatile ex parte Superiori, qua Corpus, & Sanguinem Christi continet debet esse lapideum.*
13 *An reliquiæ Sanctorum de necesse includi debeant in altari saltem fixo?*
14 *Quomodo altare, seu Ara Sacrificii amittat suam Consecrationem?*
15 *Prohibitum est Presbytero eodem die celebrare in altari, quo Episcopus missam cantavit.*
16 *Quanam requirantur ad ornatum altaris?*
17 *Requiritur parva palla, & Purificatorium; & quomodo esse debeant?*
18 *Requiritur calix cum patena; & quomodo esse debeant?*
19 *An Pyxis, in qua servatur Eucharistia; debeat esse consecrata?*
20 *Crux requiritur ad Ornatum ipsius altaris.*
21 *Requiruntur Sacræ Vestes; & quanam hæ sint?*
22 *Requiritur lumen; & quale esse debeat?*
23 *Requiritur Liber Missarum; & quomodo?*
24 *Requiritur Minister; & qualis esse debeat?*

LOCUS celebrationi Missarum designatus jure ordinario est Ecclesia consecrata, sive saltem benedicta, & non violata, nec exsecrata, aut interdicta: ut constat *ex Cap. 1. Cap. Nullus, Cap. Sicut de Consecr. dist. 1.* & ex Tridentino *sect. 22. Capit. de observandis in Celebr. Miss.* Quapropter si absque necessitate, dispensatione, aut privilegio extra Ecclesias consecratas, vel benedictas Sacerdos celebraverit, grave peccatum committet: ut tradunt communiter Doctores cum Suarez, Henriquez, Reginaldo, Vasquez, Rodriquez, Sylvestro, Navarro, Coninch, relatis à Bonacina eos sequente *de Sacrif. miss. punct. 9. num. 10.* & ratio est, quia violaret Sacerdos iste præceptum Ecclesiæ in re gravi, & sub pœna amissionis status, licèt non sub censura, ut patet *ex Cap. Nullus cit.* Et quamvis ex Jure antiquo in solis Ecclesiis ab Episcopo consecratis celebrari poterat; ex consuetudine tamen sufficienter firmata nostris hisce temporibus, etiam in Ecclesiis benedictis tantùm celebrari poterit; imò in quocumque loco publico honesto authoritate Episcopi erecto, & deputato ad hunc finem celebrandi: ut docent Sanchez, Suarez, Vasquez, Coninch, Layman relati à Castropalao eos sequente *de Sacrif. miss. pun. 8. num. 1.*

Sed inquires hìc: cujus sit consecrare Ecclesias, vel illas benedicere? Resp. consecrationem Ecclesiæ spectare ad Episcopum, itaut simplici Sacerdoti nequaquam committi possit, nisi à Pontifice tantùm: ut habetur *in Cap. Nemo, de Consecr. dist. 1. Cap. Tua Fraternitas; Cap. Aqua; de Consecr. Eccles.* & tradit Barbosa 2. *par. de Potest. Episc. alleg. 27. num. 1.* subjungens, fieri posse tam festivo, quàm feriali die; ad quam requiritur dos à Patrono assignata, aliàs ad eam teneretur ex propriis ipse Episcopus consecrans: ut patet *ex Cap. Cum sicut, de Consecr. Eccles.* Benedictionem verò posse fieri tum ab ipso Episcopo, tum à simplici Sacerdote, si eam Episcopus ipsi commiserit; vel si Pontifex privilegium ipsi concesserit, ut habent Fratres Minores à Leone X. concessum pro Ecclesiis, Oratoriis, & Cæmeteriis ad suum tantùm usum inservientibus, non pro exteris. Et hoc privilegio uti possent Superiores Societatis Jesu, quo casu Episcopi abessent, vel benedictionem difficulter concedere vellent, ut patet ex Compendio Privileg. Societ. *verb. Benedicere, §. 1.* 2

Causæ excusantes à gravi peccato Sacerdotem celebrantem extra locum ab Episcopo designatum tres passim enumerantur Necessitas, Dispensatio, vel Privilegium; nam sine illis grave peccatum erit celebrare, etiam secluso scandalo, quidquid in contrarium dixerint Sotus *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 3.* Sà *verb. miss. n. 20.* Ludovicus Lopez *tom. 2. cap. 79.* esset enim, ut diximus, violare legem in re gravi, tot Decretis firmatam, ac consuetudine approbatam, & graves statuentem pœnas. Quapropter has causas licet explicare. 1. igitur causa est necessitas celebrandi, sed non quæcumque levis sufficiens est ad licitè celebrandum extra locum Sacrum, ac etiam sub dio, juxta permissionem factam *in Capit. Sicut, de Consecr. dist. 1.* sed nec requiritur summa; sed qualis reputatur sufficiens à doctis, & prudentibus Viris. Quapropter 1. reputatur necessitas sufficiens ad celebrandum extra locum sacrum, & sub dio, quamvis semper in loco decenti, & altari portatili; quod quidem injunctum est sub gravi peccato; si Ecclesiæ dirutæ sunt, ut accidit tempore Terremotus, vel devastationis Turcarum, ne populus careat commoditate audiendi Sacrum; & ne privetur consolatione spirituali in suis angustiis. Sic *ex Capit. Concedimus, de Consecr. dist. 1.* tradunt Suarez *disputat. 81. sect. 3.* Vasquez *disput. 233. capit. 1. numer. 7.* Coninch. *quæst. 83. artic. 3. dubit. 1. num. 224.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 5. capit. 5. numer. 3.* & Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. 8. nu. 4.* 2. si longa peregrinatio arripiatur per loca infidelium, ubi nullæ sint Ecclesiæ; ne Sacerdos, & alii secum proventur ad longum tempus tanto sacrificio; poterit quolibet honesto loco in altari portatili celebrare. Sic Suarez *disp. 81. sect. 3.* referens Paludanum, Sylvestrum, & Sotum. Sic etiam Henriquez *libr. 9. capit. 27.* Sà *verb. Missa, num. 20.* Coninch *quæst. 83. artic. 1. dub. 1. num. 224.* & Layman *lib. 5. Summ. tract. 5. capit. 5. num. 3.* Et quamvis hoc videatur Privilegium ad solos Episcopos iter agentes restrictum, ut constat *ex Cap. ult. de Privileg. in 6.* Nihilominus Sacerdos simplex non ex Privilegio id faceret, sed ex necessitate, qua cessante non posset id efficere; secus verò Episcopi non solùm ex necessitate, verùm etiam ex pura commoditate possent id efficere: ut rectè admonent Suarez, Coninch, & Layman *locis citatis*. 3. si Ecclesia exigua sit, nec possit populum ad solemne Festum concurrentem capere; ne sacrificio careat, & obligationi audiendi Sacrum non satisfaciat; poterit extra 3

illam

illam Sacrificium celebrari. Sic Navarrus *in Sum. cap.* 25. *num.* 82. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 27. Vasquez *disput.* 233. *cap.* 1. *num.* 7. Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct.* 8. *num.* 4. Suarez, Caninch, & Layman *loc. cit.* 4. in Castris pro exercitu, ne milites diebus festis sacrificio careant, ac suæ obligationi correspondere nequeant. idem dicendum pro appulsu magnarum navium, ac triremium in portu, vel in littore maris; ubi tamen navigantes navim deserere non valeant: quapropter ut diebus festis obligationi audiendi sacrum satisfaciant, poterit in ipso littore sacrum celebrari. 5. quamvis non possit in ipso mari, vel flumine celebrari ob periculum effusionis sanguinis superveniente tempestate; licèt ex Privilegio possit, quando morale periculum effusionis sanguinis non extat, ut docent Suarez, Navarrus, Reginaldus, Coninch, Vasquez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 9. *num.* 12. Nihilominus secluso Privilegio propria authoritate ob occurentem necessitatem celebrari posse in loco honesto navis æquè ac in terris stante tranquillitate maris, & secluso morali periculo effusionis sanguinis, ix navigantes diu careant sacrificio, ut evenit in navigationibus Indicis; tamquam licitum docent Durandus, Scortia, Sà, Henriquez, Angles, Graffiis, Layman, & Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct.* 8. *numer.* 10. & Fagundez testatur id permissum à Clemente VIII. & Paulo V.

4 2 Causa est Dispensatio Episcopi: posse siquidem Episcopum dispensare in hac Lege colligunt Doctores *ex Cap. Miss. de Consecr. dist.* 1. ubi dicitur: Missarum solemnia non nisi in locis ab Episcopo consecratis celebrari poterunt; vel ubi ipse permiserit. Quamvis ut talis Dispensatio valida sit, requirat legitimam causam, ut ipsimet Doctores fatentur. Nec adempta videtur jure novo à Tridentino *sess.* 22. *Decreto de observand. & vitand. in Celebr. Miss.* ubi tantùm adimitur facultas jure antiquo concessa Episcopis permittendi liberam potestatem ex rationabili causa in privatis Domibus, & in Oratoriis non usitatis, ac in aliis locis etiam ad profanos usus destinatis: ut docent Tuscus *tom* 4. *litter. A. concl.* 31. Guttierez *lib.* 1. *Can. Quæst. cap.* 30. *nu.* 25. & Barbosa 2. *par. de Potest. Epis. alleg.* 23. *num.* 6. Non verò adimitur facultas dispensandi in casu aliquo particulari justa concurrente causa una, aut altera vice celebrandi sacrificium extra Ecclesiam in privata Domo, vel in alio honesto loco ab ipsis approbato; de prima enim potestate loquitur Concilium, non verò de secunda per modum dispensationis: ut docent Suarez, Coninch, Barbosa, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 8. *nu.* 5. *in fine.*

Hinc colliges 1. non esse per Tridentinum ablatam Episcopis facultatem designandi Oratoria privata, in quibus Sacrificium peragi possit: cum ab ipsis Oratoria designanda, & visitanda sint. Quod ergo per Tridentinum adimitur Episcopis est facultas concedendi aliis liberam facultatem ad instar privilegii in Domibus privatorum celebrandi Missas: quod etiam confirmavit Paulus V. *per suum Breve expeditum ann.* 1617. prohibens Prælatis, ne facultatem concedere possint celebrandi Missas in Domibus Privatorum, etiam si Nobilissimi sint.

Colliges 2. Nec per Tridentinum ablatam esse Episcopis liberam potestatem celebrandi vel celebrare faciendi extra Ecclesiam, & sub dio, quam habent *ex Cap. ult. de Privil. in* 6. cum solùm præcipiat ipsis Tridentinum, ne permittant aliis Sæcularibus hanc facultatem; non verò ut ipsi ea uti non possit celebrando, vel celebrare faciendo coram se, & sui gratia. Sic docent Azor. Vega, Barbosa, & Vasquez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct.* 8. *num.* 7. Verùm hac de re novissimè extat *Decretum Clementis XI. die* 15. *Decem. ann.* 1703. prohibens Episcopis, & majoribus Prælatis, etiam Cardinalibus extra Domum propriæ habitationis in domibus laicis, etiam in propria Diœcesi, & fortiùs in aliena, etiam cum consensu Diœcesani erigere altare, ibique celebrare, aut celebrare facere.

6 3. Causa est Privilegium à S. Sede Apostolica concessum, si quis illud haberet. Controvertitur tamen: an Privilegium concessum in Jure *in Cap. In his, de Privileg.* Regularibus Prædicatoribus, & Minoribus, ac per alios Pontifices extensum ad alios Regulares ablatum sit per Tridentinum *sess.* 22. *Decret. de observand. & vitand. in Celebr. Miss.* Negant Rodriquez, Salas, Diana, quos refert Busembaum *de Celebr. Miss. lib.* 6. *tract.* 3. *cap.* 3. *dub.* 4. Affirmant Navarrus, Henriquez, Suarez, Vega, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct.* 8. *num.* 8. Et jam declaratum est à Clemente XI. *in Decreto superiùs citato*: Quòd licentiæ Altaris portatilis concessæ Regularibus *in Cap. In his, de Privileg.* & per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus communicatæ, celebrandi in Altari portatili absque licentia Ordinarii loci; sunt revocatæ per Concilium Tridentinum; & Regulares sunt prohibendi ab Episcopis tamquam Delegatis Apostolicis sub pœnis Concilii.

Post Tridentini tamen revocationem concessere nostræ Societati Jesu Paulus III. *in Bulla*, quæ incipit, *Licèt debitum*, *ann.* 1549. & Gregorius XIII. *in Bulla*, quæ incipit, *Decet Romanum Pontificem*, *ann.* 1575. & *Bulla*, quæ incipit, *Usum altaris*, *ann.* 1579. ut Superiores in Domibus Professis, & Collegiis Societatis Jesu designare possint Oratoria; in aliis verò locis extra Collegia, ubi aliqui è Societate resederint, Provinciales designare possint, nulla alia Episcoporum designatione requisita; in quibus Oratoriis designatis tam Nostri, quàm Sacerdotes exteri celebrare possint; quia ut rectè adnotat Castropalaus *l. c. num.* 9. *in fin.* privilegium, ac concessio ista non respicit personas, sed locum. Secus tamen dicendum de Privilegio altaris Viatici concesso à Gregorio XIII. Missionariis Societatis, quod respicit Personas tantùm, non locum; adeoque ad exteros, & etiam ad Nostros non designatos à Provinciali ut Missionarios minimè extendi poterit: nam facultas hæc celebrandi in altari viatico extra Ecclesiam, & extra Oratoria designata reservatur Provinciali, quam concedere nequit, nisi occasione Missionum: ut ex Layman advertit idem Castropalaus *l. c.* & apertè constat ex Bulla præcitata Gregorii XIII.

Requiritur insuper, ut licitè Sacrificium fieri possit 6
in Ecclesia consecrata, aut benedicta, quòd non sit Interdicta; nisi speciale Privilegium habeatur celebrandi tempore Interdicti, aut aliæ justæ causæ concurrant juxta ea, quæ dici solent cum de Interdicto. Requiritur quoque, quòd non sit polluta, & violata, nisi priùs reconcilietur. Denique ne sit exsecrata: grave siquidem peccatum esset in Ecclesiis interdictis, pollutis, & exsecratis scienter celebrare absque facultate, aut alia legitima causa cohonestante, ut communiter fatentur Doctores.

Sed petes hìc 1. quid faciendum, quando violatio 7
Ecclesiæ fit incœpto Sacrificio? Resp. si violatio accidat ante inchoatum Canonem, debet Sacerdos celebrans vel Missam omittere, vel expectare reconciliationem. Si tamen inchoato Canone, etiam non facta consecratione contingat violari Ecclesiam; poterit Sacerdos absque peccato Sacrificium complere in illa: & ratio est, quia jam moraliter Sacrificium reputatur inœptum, adeoque complendum. Sic Suarez *disp.* 81. *sect.* 4. *in fine*, Coninch *quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. *nu.* 236. Layman *lib.* 5. *Sum. tract.* 5. *c.* 5. & Castrop. *de Sacrif. Miss. p.* 8. *n.* 11.

Petes 2. quomodo reconcilianda Ecclesia jam pollu- 8
ta? Et à quonam reconcilianda? Resp. si consecrata sit, reconciliandam esse vel ab ipso Episcopo Diœcesano, vel ab alio Episcopo cum licentia Diœcesani aqua benedicta ab Episcopo, admixta cum vino, & cinere. Nec potestatem istam potest committere Episcopus simplici Sacerdoti: cum solus Summus Pontifex hanc facultatem habeat, ut constat *ex Cap. Proposuisti, & Cap. Aqua benedicta, de Consecr. Eccles.* & ratio est, quia Episcopus ea demandare potest Clericis inferioribus se, quæ sunt jurisdictionis; non verò quæ sunt Ordinis Episcopalis: cum ergo consecrare Ecclesias, illasque reconciliare sit Ordinis Episcopalis; ideò non poterit simplici Sacerdoti id committere, ac delegare. Et sic sustinent Azor. Zenedo, Miranda, Layman, Barbosa, quos refert, & sequitur Castrop. *de Sacrif. Miss. pun.* 8. *nu.* 13. Prælati etiam Regulares ex Privilegio Minoribus concesso à Leone X. possunt Ecclesias suas violatas quacumque ex causa reconciliare aqua per Episcopum benedicta: ut inter Privilegia mendicantium refertur *verb. Benedicere*, §. 14. Possunt quoque Episcopi dispensare, ut ante reconciliationem in ipsa celebretur, ut constat *ex Capit. Aqua, præcit.* & docent Sayrus, Possevinus, Azor. Suarez, & Avila, quos refert, & sequitur Bonacina *quæst.* 4. *de Matr. pun. ult. num.* 27. & ratio est, quia ex Jurisdictione, qua gaudent Episcopi; possunt in

Legibus Ecclesiasticis dispensare urgente legitima causa.

Controversia tamen non levis momenti est inter Doctores; an Ecclesia polluta remaneat reconciliata per sacrificium in ea celebratum, sive bona, sive mala fide? Affirmant Henriquez *lib. 9. cap. 7. n. 6.* Sà *verb. Eccles. nu. 19.* Castro *libr. 2. de Leg. Pœnal. num. 9.* Tamburinus *de Expedit. Celebr. lib. 1. capit. 3. §. 4.* referens Dianam: quia nulla major reconciliatio haberi potest, quàm per præsentiam Sacratiss. Corporis Christi. Negant tamen, & verius Navarrus, Azor. Layman, quos refert, & sequitur Castrop. *de Sacrif. Miss. punct. 8. nu. 14.* & Card. Delugo *de Euch. disp. 20. sect. 2.* ratio est, quia cum reconciliatio jure positivo statuta sit, & nullibi statuatur, haberi reconciliationem per sacrificium in ea peractum; signum est, non sufficere: maximè quia sic Episcopi possent de facili reconciliationem Ecclesiarum consecratarum simplici sacerdoti committere: cum facultatem habeant dispensandi, ut diximus, quòd celebretur in Ecclesia polluta, & violata. Nec ratio adversariorum urget: quia nimis probat; probat siquidem, Ecclesiam consecrari posse per sacrificium in ea peractum, cum non possit haberi major Consecratio, quam per præsentiam Sanctissimi Corporis, & Sanguinis Christi.

Si tamen Ecclesia sit tantùm benedicta, poterit à simplici Sacerdote reconciliari per aspersionem aquæ benedictæ, additis Orationibus ab Ecclesia institutis ad hunc finem. Sic Azor. Sayrus, Henriquez, Suarez, Reginaldus, Coninch, Pollevinus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 4. pun. ult. nu. 27.* Nec requiritur, quòd aqua sit benedicta ab Episcopo; sed sat est, si fuerit ab ipsomet Sacerdote benedicta: ut docent Henriquez, Layman, Miranda, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct. 8. num. 14.* & colligunt ex ipso *Cap. ult. de Cons. Eccles.* An tamen petenda sit licentia ab Episcopo, aut ejus Vicario Generali, standum usui, & consuetudini Diœcesum.

9 Petes 3. quando nam Ecclesia censetur polluta, & violata? Resp. censeri pollutam, & violatam 1. per injuriosam sanguinis humani effusionem in ea; aut quando in ea datur causa naturalis effusionis sanguinis, aut mortis per injuriam alteri existenti in Ecclesia, esto effusio sanguinis, aut mors sequatur extra illam: ut constat *ex Cap. Unic. de Cons. Eccles. in 6.* Nec requiritur semper effusio sanguinis: nam si quis per injuriam alterum suffocaret in Ecclesia, itaut vel statim moreretur in Ecclesia, vel paulò post extra illam; esset violata Ecclesia absque sanguinis effusione: ut docent Gambarupta, Graffius, Suarez, Coninch, Finellius, & Navarrus, quos refert, & sequitur Bonac. *de Matr. quæst. 4. pun. ult. num. 20.* Non polluitur tamen, si quis vulneretur extra Ecclesiam, quamvis receptus in Ecclesia ibi sanguinem effundat, vel moriatur. Aut si quis existens in Ecclesia alium vulneret extra Ecclesiam existentem, etiamsi hic postea in Ecclesiam se recipiat: ut rectè advertit idem Bonac. *l. c.* ex Suarez, & allis. Requiritur tamen ad Ecclesiæ pollutionem, ut effusio sanguinis, vel homicidium sit injuriosum, ac mortaliter peccaminosum: nam si fieret ab amente, vel furioso, aut à puero non attingente usum rationis, vel casu, ut si vas, lignum, aut tegula caderet, & quis vulneraretur, aut occideretur, vel fieret ad justam sui defensionem; Ecclesia non remaneret polluta: quia effusio sanguinis, vel mors non sequitur per injuriam. Violaretur tamen, si Martyr in ea occideretur: quia licet passio Martyris sit grata Deo, actio tamen Tyranni esset iniqua, & injuriosa Martyri: ut docent Suarez *3. par. de Euch. disp. 81. sect. 4.* Graffius *lib. 2. cap. 48. num. 24.* Reginaldus *lib. 29. num. 180.* & alii. Sicuti etiam violaretur per homicidium justum, & per sententiam Judicis secutum, ut si quis per Carnificem suspenderetur in Ecclesia; quia fieret injuria ejus immunitati, ut habetur *ex Cap. Proposuisti, de Consecrat. Eccles. & Cap. Ecclesiis de Consecr. dist. 1.* Nisi tamen reus esset Reipublicæ perturbator, & aliter capi non posset, nisi occisus in Ecclesia; cujus Immunitati nulla fieret injuria, utpote exemptus ab illa. Requiritur insuper, ad hoc ut sanguis polluat Ecclesiam, quòd fiat per effusionem; nempe quod aliqua sanguinis copia emanet; nam si parvulæ guttæ profluant, non erit polluta Ecclesia. Nec polluta erit, si contusio carnis, aut ossium habeatur absque sanguinis effusione, & absque morte. Imò nec polluitur ex sectione venæ in magna copia; aut ex levi percussione, & rixa puerorum inter se nares infringentium absque peccato, licet magna copia Sanguinis effluat. Vide Bonac. alios referentem *de Matr. quæst. 4. punct. ult. num. 20.* & Card. Delugo *de Euch. disp. 20. sect. 2. num. 54.*

2. Censetur polluta per voluntariam seminis humani effusionem; sive ab homine tantùm, sive à fœmina, sive ab utroque proveniat, etiamsi pagani sint, vel infideles, & etiamsi fiat per actum conjugalem, sive per alium actum peccaminosum; sic constat *ex Cap. Ecclesiis, de Consecrat. dist. 1. & Capit. Si Ecclesia, de Consecr. Eccles. in 6.* Quapropter ad violationem Ecclesiæ per seminis effusionem requiritur 1. ut semen effusum sit humanum; ideo non polluitur per semen brutorum. Requiritur 2. ut habeatur effusio: nam non est sufficiens ad violationem modica humectatio, aut pauca distillatio; cum effusio aliquam copiam significet: ut docent Suarez, Graffius, Nugnus, Coninch apud Bonacinam eos referentem *de matr. quæst. 4. punct. ult. num. 19.* Requiritur 3. quod humani seminis effusio sit voluntaria: nam si accidat in somnis, vel etiam in vigilia, sed absque culpa; Ecclesiam non polluit, cum non sit voluntaria. Polluit tamen si sit voluntaria, nec in Ecclesiæ solum decidat; cum sic violetur sanctitas Ecclesiæ, quamvis non remaneat materialiter pollutum solum. Et è contra pollutio Ecclesiæ non habetur per effusionem seminis factam ab amente, etiamsi materialiter remaneat pollutum solum; quia non est effusio seminis humani voluntaria. Vide Cardin. Delugo *de Euchar. disputat. 20. sect. 2. numer. 55.* Imò Henriquez *lib. 9. cap. 27. num. 5.* Sayrus *libr. 5. capit. 16. numer. 21.* referens Sylvestrum, Navarrum, Tabienam, & alios putant, non remanere pollutam Ecclesiam per pollutionem in somnis contingentem, etiam si fuerit voluntaria in causa: quia unà semel quòd non est actu libera in somnis, non habet annexam irreverentiam contra locum Sacrum.

Dubitatur tamen: si per actum conjugalem inter Maritum, & Uxorem polluatur Ecclesia. Sed distinguendum: si absque necessitate fiat, polluitur Ecclesia, quia fit specialis injuria loco Sacro, & sacrilegium committitur. Sic Sylvester, Toletus, Azor. Sanchez, Navarrus, Rebellus, Lessius, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 4. pun. ult. numer. 6.* Si verò cum necessitate fiat, ac occultè ob periculum incontinentiæ alterius Conjugis, nec alius locus opportunus habeatur; non erit polluta Ecclesia: quia nec sacrilegium committitur, nec irreverentia aliqua contra locum sacrum. Sic Azor. Filliuccius, Lessius, Coninch, Suarez, Reginaldus, Henriquez, quos *l. c.* refert, & sequitur Bonacina.

3 Censetur polluta Ecclesia per sepulturam in ea excommunicati non tolerati, aut infidelis, etiam infantis *ex Cap. Ecclesiam, de Consecr. dist. 1.* Non comprehendi tamen sub nomine infidelis hæreticum docet Cardin. Delugo *de Euchar. disp. 20. sect. 2. numer. 47.* Nec Catechumenum; quia præsumitur, mortuum esse cum baptismo flaminis, ut docet Sayrus *libr. 5. capit. 16. num. 24.* Comprehendi verò filium Parentum fidelium ante baptismum mortuum; quia est saltem infidelis negativè, nam fidem non habet; docent Suarez, & Coninch, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 4. punct. ult. numer. 23.* contra ipsum Sayrum. Qui addunt, non posse filium Matris fidelis sepeliri cum ipsa mortua in partu, si jam editus sit in lucem, nec baptizatus; secus verò si extra uterum extractus non fuerit, quia censetur pars matris.

Adnotandum hìc 1. polluta Ecclesia pollui etiam Cæmeterium illi contiguum, cum principale trahat ad se accessorium; non tamen vice versa polluto Cæmeterio pollui Ecclesiam, cum pars ignobilior non trahat ad se nobiliorem: sic apertè statuitur *in Cap. unic. de Consecr. Eccles. in 6.* ubi pariter dicitur, polluto uno Cæmeterio non pollui aliud illi contiguum, sed medio pariete ab eo separatum; quamvis aditus pateat ex uno ad aliud per portam intermediam. Sic Sayrus *lib. 5. cap. 16. num. 18.* & alii passim.

Adnotandum 2. ad pollutionem Ecclesiæ, & cujusvis alterius loci sacri, ubi habetur altare constitutum, & deputatum ad facienda Divina; requiri, ut in parte interiori committatur crimen polluens Ecclesiam; videlicet in spatio illo, quod spectat ad interius Corpus Ecclesiæ à tecto interiori usque ad pavimentum.

Qua-

Quapropter si crimen committatur supra tectum, vel fornicem ipsius Ecclesiæ, in Sacristia, vel turri campanaria, aut crypta sub pavimento, modò non inserviat sepulturæ fidelium, aut sit singulariter benedicta; idem dicendum de cubiculis annexis Ecclesiæ; non remanebit polluta Ecclesia: ratio est, quia non spectant ad interius corpus Ecclesiæ. Spectant tamen ad illud Cappellæ, etiamsi aliqua sit de novo addita; sicuti pariter ad illud spectat Chorus, aut alia pars de novo addita Ecclesiæ, ut magis extendatur; ideoque his pollutis polluitur Ecclesia, ut docent Navarrus *in Man. cap. 16. num. 251.* Graffius *lib. 2. cap. 48.* Sanchez *lib. 9. de Matrim. disp. 15.* Suarez *tom. 1. de Relig. libr. 3. cap. 9. num. 7.* Reginaldus *lib. 29. cap. 182.* Coninch *3. par. quæst. 83. art. 3. dub. 1. num. 227.* & Bonac. alios referens *quæst. 4. de Matr. pun. ult. num. 11.*

Adnotandum *3.* ad hoc ut Ecclesia censenda sit polluta, requiri, ut crimen, ob quod polluitur; sit publicum, nam si occultum esset, non pollueretur, nec reconciliatione indigeret, ut comprobat praxis, & usus: ratio autem est, quia sicuti ob occulta crimina non solet imponi publica pœnitentia, ne delinquens infametur; ita ne Ecclesia diffametur ob occulta crimina in ea perpetrata, non censenda erit polluta, nec reconciliatione indigens; nisi publicè constet de delicto, sive per evidentiam facti, sive per confessionem delinquentis, aut alia via delictum in ea commissum pluribus innotuit. Sic Suarez, Nugnus, Navarrus, Coninch, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num. 25.*

10 Petes *4.* quando nam Ecclesia Consecrata, aut benedicta censenda erit Exsecrata, ita ut veterem Consecrationem, aut benedictionem amittat, & nova indigeat? Resp. notando priùs; aliam esse Pollutionem Ecclesiæ, aliam Exsecrationem: cum Exsecratio habeatur per destructionem Ecclesiæ sive ex toto, sive secundum partem, ut dicemus; Pollutio verò non supponit talem destructionem, imò Integra perseverare potest Ecclesia cum Pollutione ob delicta superiùs recensita, in ea commissa: & defacto polluta Ecclesia polluuntur altaria in ea fixa; & tamen exsecrata Ecclesia non exec rantur altaria, nec vice versa exsecratis altaribus exsecratur Ecclesia. Notandum insuper: Consecrationem Ecclesiæ potiùs inhærere parietibus, quàm solo: parietes siquidem sacro liniuntur oleo, & ibi Cruces affiguntur, ut constat ex Ritu à Romana Ecclesia præscripto. Benedictionem verò potiùs inhærere solo, quàm Parietibus, solum siquidem aqua lustrali aspergitur. His notatis

Dico 1. Ecclesiam suam amittere Consecrationem, si ejus parietes corruant vel ex toto, vel ex majori parte; aut si crusta parietum ex toto, vel ex majori parte simul decidat; non verò si pars decidat una post aliam, & successivè reparetur, etiamsi cursu temporis omnis materia Ecclesiæ nova sit: sic *ex Textu in Cap. de Fabrica de Consecr. dist. 1.* docet Sylvester *verb. Consecratio 1. quæst. 3.* Navarrus *in Man. cap. 27. nu. 258.* Suarez *disp. 81. sect. 4. casu 6.* Sà *verb. Eccles. num. 18.* Layman *lib. 5. Sum. tract. 5. cap. 5. nu. 16.* & Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. 8. num. 15.* ratio est, quia moraliter sic censetur eadem, & per accessum partis minoris ad majorem jam consecratam, consecrata etiam censetur minor. Suam tamen consecrationem non amittit, si tectum, & ligna corruant, vel comburantur perdurantibus parietibus: quia cum Consecratio inhæreat parietibus, qui perseverant; & ipsa perseverare censetur: sic *ex Capit. Ligneis, de Consecrat. Eccles.* docent Glossa *ibi*, Azor. *1. par. libr. 10. capit. 26. quæst. 13.* Barbosa *de Potest. Episc. alleg. 27. num. 17.* & Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct. 8. num. 15.* Nec suam Consecrationem amittit per exercitium hæreticum ibi factum, aut per spurcitias hominum, & animalium ibi receptorum; quamvis decens sit, & praxis habet, ut per Episcopum, aut alium Sacerdotem Ecclesia abluatur, & aliquibus cæremoniis reconcilietur: ut docet Layman *lib. 5. Sum. tract. 5. cap. 5. num. 16.*

Dico 2. Ecclesiam non amittere suam Benedictionem destructis parietibus, aut combustis: & ratio est, quia cum benedictio inhæreat solo, quod perseverat, & ipsa perseverare censetur; dummodo tamen non sit destructa auctoritate Superioris. Sic *ex Leg. Æde Sacra 83. ff. de contrah. empt.* ubi dicitur: *Æde Sacra terræmotu diruta locus ædificii non est profanus*; colligunt Suarez, & Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.*

Præter Ecclesiam sive Consecratam, sive benedictam 11
requiritur ad Sacrificium celebrandum Altare, sine quo gravissimum peccatum esset celebrare, ut ex communi sententia contra hæreticos probat Bellarminus *tom. 2. lib. 1. de Miss. capit. 16.* nam si Sacrificia veteris Legis, imò idololatrica Sacrificia Gentium sine altari non fiebant; quanto magis hoc admirabile & Divinum Sacrificium illud exposcere videtur. Duplex tamen Altare esse potest fixum unum, de quo fit mentio *in Cap. 1. de Consecr. Eccles.* & dicitur tale, quia fixum est in Ecclesia, & consecratur, ut sic perseveret. Aliud Portatile, seu Viaticum, eo quia consecratur, ut ex uno loco ad alium portari possit. In unoquoque ipsorum Sacrificium licitè celebrari potest, cum utrumque sit sufficiens ad Missæ celebrationem. Neque dicas: esse privilegium tantùm Episcopis concessum, ut patet *ex Cap. ult. de Privileg. in 6.* posse celebrare in altari viatico, & portatili. Nam de Jure communi concessum est omnibus; solùm ergo conceditur *in Cap. cit.* Episcopis, ut possint in ipso celebrare extra Ecclesiam in loco decenti, quod non conceditur aliis: ut rectè admonet Vasquez *disp. 233. cap. 2. num. 10.*

Tàm altare fixum, quàm portatile ex parte Superio- 12
ri, qua Corpus, & Sanguinem Domini continet, debet esse lapideum, ut à tempore D. Sylvestri statutum est, & constat ex Canonibus à Gratiano relatis *de Consecr. dist. 1.* itaut in altaribus ligneis non ampliùs licitum sit Missam celebrare, ut antiquis temporibus fiebat; quamvis Summo Pontifici concedatur sacrificare in eo altari ligneo, in quo D. Petrus sacrificavit. Debet insuper esse consecratum ab Episcopo, ut constat *ex Cap. Altaria, de Consecr. dist. 1.* nec poterit simplex Sacerdos illud consecrare, ut habetur *in Cap. Nullus Presbyter, de Consecr dist. 1.* Verùm ex facultate Pontificia poterit simplex Sacerdos illud consecrare, ut à Paulo III. Religiosis Societatis Jesu in remotissimis Regionibus commorantibus, ubi non habentur Episcopi Catholici, concessum fuit anno 1549. & ab Honorio III. Fratribus Minoribus, ac à Gregorio XIV. omnibus Abbatibus Ordinis Cistercienfis facta est hæc facultas Aras, & Calices consecrandi: ut refert Rodriquez *tom. 1. Quæst. Regul. quæst. 28. art. 2.* Advertendum tamen, ne altare sive fixum, sive portatile ex duobus lapidibus colligatis fiat; debet namque ex uno integro lapide fieri, ut meliùs significetur unitas Personæ Christi, quam habet repræsentare: ut docent Vasquez *disp. 233. cap. 2. nu. 16.* Sylvester *verb. Altare, quæst. 3.* Bonac. *de Sacrif. Miss. punct. 9. numer. 13.* & Castropalaus *de Sacr. miss. punct. 9. num. 2.*

Controverti hìc solet: an reliquiæ Sanctorum de ne- 13
cesse includi debeant in altari saltem fixo, itaut earum inclusio sit de præcepto. Affirmativam partem sustinent Durandus, Sylvester, Azor. Scortia penes Castropalaum *l. c. num. 4.* moventur *ex Cap. Placuit, de Consecr. dist. 1.* ubi præcipitur, evertenda esse altaria per Episcopos locorum, in quibus nullum corpus, aut Reliquiæ Martyrum probantur. Insuper *ex Can. 7. Septimæ Synodi Generalis*, ubi precipitur: ne Templum sine Sacris Reliquiis consecretur; sed Templum non in parietibus, sed in altari Reliquias continet; ergo præcipitur, ne altaria sine Reliquiis consecrentur. Denique ex Introitu Missæ, in quo Ecclesia orat per merita Sanctorum, cuorum Reliquiæ in altari continentur. Sed negativam partem, quam puto probabiliorem, defendunt Panormitanus, Suarez, Coninch, Vasquez, Layman, quos *loc. cit. numer. 5.* refert, & sequitur idem Castropalaus, qui licèt consulant, ut decentissimum, maximè in altaribus fixis includere probatas Sanctorum Reliquias, ut indicat ipsa Oratio Ecclesiæ in Introitu Missæ; nihilominus earum inclusio non est necessaria necessitate præcepti, quod non probatur à Fautoribus adversæ Sententiæ per textus allatos. Nam *Caput Placuit*, etiam si præceptum statueret, cum fuerit Concilii Provincialis non poterit universam Ecclesiam adstringere. Adde, quod Concilium illud solùm prohibuit, ne altaria consecrarentur in memoriam Martyrum absque eorum reliquiis: quia superstitiosum esset altaria invisere, ut continentia reliquias Martyrum, quas revera non continent; non verò prohibuit consecrare altaria pro sacrificio celebrando absque reliquiis sanctorum. Canon verò septimæ synodi Generalis præcipit, non posse Templum consecrari absque Reliquiis sanctorum; ad quod servandum sufficit, quod in uno altari habeantur Reli-

quiæ, non verò in omnibus altaribus illius Ecclesiæ: maximè quia ad multiplicationem altarium, quæ nunc in Orbe Christiano reperiuntur; difficile esset includere tot reliquias approbatas Sanctorum. Ad Orationem in Introitu Missæ respondetur, intelligendam esse conditionaliter, si ibi sint, & ad eam verificandam sufficit, si in altari communiter sumpto habeantur reliquiæ, ut habentur Imagines, absque eo quod inclusæ sint in ara Sacrificii. Infertur ergo ex dictis, vel nullum fuisse latum præceptum apponendi Reliquias in omnibus altaribus Sacrificii, & quidem inclusas; vel si latum fuit, consuetudine abrogatum fuisse.

14 Quomodo autem Altare, seu Ara Sacrificii amittat suam Consecrationem? Communis responsio tum Canonistarum *in Cap. 1. & Cap. Ligneis, de Consecr. Altar.* tum Sylvestri, Sà, Angeli, Layman, Barbosæ, Bonacinæ apud Castrop. *de Sacrif. Miss. pun. 9. nu. 6.* Et Altare fixum suam amittere Consecrationem, si spolietur sepulchrum, & sigillum frangatur, aut moveatur. Verùm Card. Delugo *disput. 20. de Euch. sess. 2.* cum aliis Recentioribus, quibus favere videntur Coninch *quæst. 83. art. 3. dub. 2. nu. 240.* & Layman *lib. 5. Sum. tract. 5. cap. 6. nu. 9.* putant, non exsecrari altare fixum fractione, & motione sigilli reliquias obsignantis; sed solùm fractione, aut motione lapidis superpositi sigillo, ut clarè deducunt ex verbis ipsis *Capit. 1. de Cons. Eccles.* ubi dicitur: si altare motum fuerit, aut lapis ille solummodo superpositus, qui sigillum continens, confractus, aut etiam diminutus; debet iterum consecrari. Nihilominus non recedendum à Communi Sententia asserente, exsecrari altare fixum fractione, & motione sigilli reliquias continentis; tum quia sic usu, & consuetudine receptum; tum quia sic jus positivum explicat Communis Sententia, quæ majorem vim habet.

Exsecratur quoque altare fixum per motionem: nam si lapis superpositus structuræ moveatur, & ab illa separetur; amittit Consecrationem suam: sic statuitur *in Cap. Ad hæc, Cap. Quod in dubiis, & Cap. Ligneis, de Consecr. Eccles. vel altar.* & ratio videtur esse, quia si consecratur ut fixum immobile perseverare debet. Non exsecratur tamen, nec censetur moveri, si permanente immobili altari consecrato, seu tabula lapidea dimoveantur lapides structuræ sustinentes illam, ut melius reficiantur, vel ob aliam rationabilem causam mutentur: ratio est, quia absolutè retinet eamdem formam, & situm, sub quibus consecratum fuit, ut docent Vasquez, Suarez, & Layman cum Castrop. eos referente *de Sacrif. Miss. pun. 9. nu. 9.* Advertendum hic: exsecrato altari fixo per fractionem, aut motionem, non ideo exsecrari Ecclesiam consecratam; & viceversa exsecrata Ecclesia per combustionem parietum, vel demolitionem non exsecrari altare, si integrum perseveret; quia distincta consecratione consecrata fuere. Secus dicendum de Pollutione, polluta siquidem Ecclesia polluuntur altaria; & polluto altari polluitur Ecclesia. Sic Sylvester, Miranda, Suarez, Barbosa, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.*

Exsecratur denique altare fixum, & Viaticum, si frangatur, itaut pars remanens calicem & patenam capere non possit: & in hoc conveniunt Doctores. Solùm inter ipsos dissensio est: an si frangantur, vel diminuantur cornua altaris consecrati, quamvis pars remanens capere possit calicem, & patenam; remaneat tunc exsecratum altare? Sylvester *verb. Altare, quæst. 8.* Armilla *eod. verb. num. 10.* Henriquez *lib. 9. cap. 28. num. 1.* Barbosa *de Potest. Episc. 2. par. alleg. 27. num. 26.* & Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 9. num. 19.* docent, remanere exsecratum: moventur, quia in cornibus illis fit consecratio, & sacra Unctio; ergo illis pereuntibus consecratio amittitur. Non denego suam probabilitatem huic sententiæ ob tantorum Virorum auctoritatem; nihilominus probabilius reputo, non amittere sic suam consecrationem: eo quia quamvis consecratio fiat etiam in illis partibus, attamen tota ara est consecrata, & consequenter pars, quæ remanet, dummodo non sit inepta ad munus suum capiendi calicem, & patenam cum hostia: sic docent Layman *lib. 5. Sum. tract. 5. cap. 6. nu. 6.* Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. 9. n. 8.* & alii.

Non exsecratur tamen altare Viaticum, & portatile, si à capsula lignea, in qua erat inclusum; removeatur: ratio præcipua est, quia capsula illa lignea, non est pro forma requisita ad consecrationem, sed potiùs ad conservationem altaris consecrati. Sic rectiùs, & veriùs docent Abbas, Sylvester, Suarez, Vasquez, Coninch, Sà, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. 9. nu. 10.* Quidquid in contrarium dixerint Paludanus, Angles, & alii antiquiores.

Adnotandum hìc: fieri prohibitionem Presbytero *in Cap. final, de Consecr. dist. 2.* ne celebret eodem die in altari, in quo Episcopus Missam cantavit ob reverentiam ipsi debitam. Nihilominus ex licentia ipsius Episcopi, aut si necessitas aliqua superveniat; poterit Presbyter Missam celebrare absque scrupulo, ut notat Glossa *ibidem*, & docet Henriquez *lib. 9. cap. 28. num. 1.* Imò Scortia *lib. 2. de Sacrif. cap. 14. nu. 6.* & Layman *lib. 5. Summ. tract. 5. cap. 6. nu. 10.* & Castrop. *de Sacrif. Miss. punct. 9. num. 11.* putant, præceptum istud consuetudine abrogatum fuisse: standum tamen in hoc praxi Diœcesum. 15

Ad ornatum verò Altaris, in quo Missa celebranda est, requiritur 1. triplex mappa linea munda, una quarum saltem cooperiat totam Mensam Altaris; quamvis in necessitate sufficiat cooperire eam partem Altaris, quæ ara vocatur, per unam mappam duplicatam, supra quam extendendum erit Corporale benedictum, ita ut cum illo triplicem mappam constituant: non enim requiritur ad Missam celebrandam triplex mappa distincta à corporali; sed sat est, si cum illo triplex mappa habeatur, ut consuetudine firmatum est. Nec est omnino necessarium, ut mappæ à corporali distinctæ sint benedictæ, sed possunt esse in necessitate mappæ usuales, & ad profanos usus destinatæ, dummodo mundæ sint, quamvis postea reddantur Dominis suis: ut docent Sà *verb. Missa, num. 7.* Azor. 1. *par. lib. 10. capit. 28. quæst. 8.* Layman *tract. 5. capit. 6. nu. 11.* Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. 10. num. 1.* & Bonac. *de Sacrif. Miss. pun. 9. num. 25.* 16

Requiritur 2. parva palla, quæ calicem cooperire debeat, & quidem linea ex integro, vel saltem ex ea parte, qua calicem cooperit; itaut secundum eam partem non possit esse serica, neque auro contexta: debet pariter esse benedicta, ut magna palla, seu corporale. Grave peccatum esset ex præscripto Ecclesiæ, Missam celebrare sine hac parva palla; sicuti grave esset sine Corporale, nisi tamen adeo oblongum esset, ut vices parvæ pallæ subire posset cooperiendo calicem: ut habet Suarez *disp. 81. sess. 6. §. 2.* Requiritur pariter purificatorium, seu linteolus ille, quo calix post ultimam lotionem calicis purificandus est: debet Purificatorium esse benedictum, quamvis si non sit benedictum aptari poterit in necessitate; quia immediatè non tangit species Sacramentales: & ut notat Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct. 10. num. 2.* non invenitur alicubi de Purificatorii benedictione præceptum. 17

Requiritur 3. Calix cum patena, quæ quidem consecrari debent ab Episcopo, vel ab aliis simili potestate gaudentibus: ut *in Cap. unic. de Sacr. Unct. & aliis de Consecr. dist. 1.* statutum est. 18

Sed petes 1. quænam debeat esse materia Calicis, & patenæ? Resp. debere esse aurum, aut argentum, vel stannum: ut habetur decisum *in Capit. Ut Calix, de Consecr. dist. 1. & Cap. ult. de Celebr. Miss.* Quapropter nequit esse ferrum, æs, aurichalcum, lignum, vitrum, aut lapis. Controvertitur tamen de plumbo, quod assimilari videtur stanno; ideoque Hostiensis, & Sà relati à Castropalao *de Sacrif. Miss. pun. 10. num. 6.* putarunt, posse calicem confici ex plumbo. Verùm Sylvester, Paludanus, Vasquez, Suarez, Layman apud eumdem Castropalaum eos sequentem *l. c.* putant rectiùs, non posse confici: cum sit materia diversa à stanno, & facilè sordescere potest, & ad stomachum provocare. Adnotandum tamen, cuppam calicis debere esse ex materia superiùs statuta, cum pes illius possit esse ex ære, ferro, aut alia solida materia. Sic Vasquez, Coninch, Henriquez, Layman, quos refert, & sequitur citatus Castropalaus.

Petes 2. quando amittunt suam consecrationem calix, & patena? Resp. eam amittere, si notabiliter infringatur; & usui, ad quem destinata fuere; inepta reddantur. Sic si calix sit integer, & cuppa calicis unita cum cuppa pedis, si per fractionem separentur; amittitur consecratio, adeout cum per artificem junguntur, denuo calix consecrandus erit. Secus verò si cuppa tornatilis sit, & jungitur structura sua cum pede aliàs separato, itaut ad libitum jungi, & separari possit; tunc si separetur, non amittit consecrationem: quia calix sub hac conditione ab initio consecratus fuit. Sic Henriquez *libr. 9. capit. 28. num. 2.*

numer. 2. Suarez *disputat.* 81. *sect.* 7. Coninch *quæst.* 83. *artic.* 3. *dubit.* 3. *numer.* 248. Barbosa *de Potest. Episcop.* 2. *par. allegat.* 27. *numer.* 40. Azor. Sylvester, Reginaldus, Vasquez, Nugnus, Rodriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. punct.* 9. *num.* 20.

Amittunt quoque suam consecrationem Calix, & patena, si denuo deaurentur ex ea parte, qua species sacramentales contingere solent: ratio est, quia per novam deaurationem nulla pars consecrata contingere potest immediatè species sacramentales cum consecratio ad hunc finem fieri soleat, ob immediatum videlicet contactum specierum sacramentalium. Nec obstat dicere, quòd calix, & patena, si deaurationem amittant, qua consecrata fuere; non ideo requirunt novam consecrationem, sed sine illa licet cum ipsis celebrare; ergo nec consecrationem amittent accedente nova deauratione. Nam cum calix, & patena ex toto consecrentur, non ideo deperditione auri suam amittunt consecrationem, & impotentia redduntur ad continendum Sanguinem, & Corpus Christi Domini: cum semper pars consecrata immediatè contingat species sacramentales. Secus verò per novam deaurationem superadditam fit, ut pars consecrata non possit immediatè tangere species sacramentales, quas potiùs immediatè tangeret pars non consecrata. Nec insuper obstat, quod calix, & patena denuo deaurata retineant eamdem figuram; & apta sunt ad eumdem usum, ac antea: & moraliter censeantur eadem. Sed contra licèt eadem reputentur quoad materialem, & politicum usum; non tamen eadem reputantur quoad usum sacrificandi; aliàs calix non consecratus, qui idem reputatur, quoad materialem, & politicum usum cum consecrato; non indigeret consecratione. Sic rectius, & probabilius docent Azor. Suarez, Vasquez, Ugolinus, Barbosa, Layman, quos refert; & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct.* 10. *numer.* 12. Sic etiam Reginaldus, Sylvester, Angelus, Armilla, Tabiena, Bartholomæus ab Angelo, Rodriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 9. *numer.* 19. Non nego, contrariam sententiam probabiliter docere Durandum, Coninch, Sà, Salas, apud Castropalaum *loc. cit.*

19 Petes 3. an Pyxis in qua servari debet Eucharistia, consecrari debeat? Respondeo negativè, quia nullo Jure constat, requiri consecrationem illius; sicuti nec ex Jure constat, requiri benedictionem ex necessitate; quamvis decens sit, ut pyxis, & luna, seu spherula hierothecæ, imò quodcumque aliud vas, quod continere debet, ac immediatè Eucharistiam; benedicatur: maximè quia in Rituali apponitur specialis benedictio pyxidis; quod quidem non probat necessitatem benedictionis, sed potiùs convenientiam, & decentiam illius: cum etiam multæ aliæ benedictiones ibi apponantur pro campanis, pro Vasis reliquiarum, & similibus, quæ non probant necessitatem, sed convenientiam. Sic Azor. Coninch, Vasquez, Layman, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 10. *num.* 7. Materia tamen hujus pyxidis non designatur in Jure: quapropter Castropalaus *loc. cit.* ex Vasquez, & Coninch, quos refert, putat debere esse auream, aut argenteam, vel stanneam, ut dictum fuit de calice, & patena. An autem de necessitate requiratur, ut Pyxis, Calix, & Patena sint deaurata, saltem ex ea parte, qua tangunt species sacramentales; ut præscribit Rubrica? Dicendum, non requiri de necesse, quamvis convenientissimum sit, esse deaurata, maximè ubi commodè fieri potest: nam Rubrica Missalis non præscribit sub mortali hanc deaurationem, imò nec sub veniali; ut docet Tamburinus *de exped. Sacrif. Miss. lib.* 1. *cap.* 1. *§.* 1. *num.* 3. *in fin.* referens Granadum *tract.* 24. *de Euch. disp.* 14. *num.* 3.

20 Requiritur 4. ad ornatum ipsius altaris Crux: nam licèt in Jure non præcipiatur, ex ritu tamen, & Cæremoniis ipsius Missæ, ac ex Regulis Missalis prærequiritur; quamvis ex levitate materiæ ejus omissio non esset culpa gravis: ut docent Suarez *disp.* 81. *sect.* 6. §. 5. Reginal. *lib.* 29. *n.* 197. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 5. *cap.* 6. *n.* 12. Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 9. *num.* 30. & Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 10. *num.* 5.

21 Requiruntur 5. Sacræ Vestes, Amictus scilicet, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, & Casula, & quidem benedicta: omissio verò ex advertentia alicujus ex ipsis grave peccatum esset; violaret siquidem in re gravi usum, ac consuetudinem universalis Ecclesiæ has Vestes præscribentis in sacrificando ob honorem tanto sacramento debitum: ut docent passim Doctores cum Graffio, Navarro, D. Antonino, Tabiena, Angelo, Soto, Suarez, Vasquez, Coninch, Nugno apud Bonacinam *loc. cit. num.* 28. & Castropalaum *loc. cit. num.* 7. Grave quoque peccatum esset celebrare cum his non benedictis advertenter, ut docent citati Authores. Et quamvis Scotus, & Richardus relati à Navarro *in Man. cap.* 25. *nu.* 84. quibus favere videtur Sylvester *verb. Miss.* 1. *num.* 2. putarint, non esse necessariò benedicendum cingulum; nihilominus præscripta consuetudo ex Pontificali Romano, & *ex Cap. Vestimenta de Consecr. dist.* 1. oppositum docet, ut rectè advertit Castropalaus *l. c.* quamvis omissio hujus benedictionis, videatur materia levis. Quid autem mysticè repræsentent hæc vestimenta sacra, colligitur ex Orationibus ab Ecclesia institutis, & recitandis à Sacerdote, dum illis se induit. Et quamvis Sacerdos non peccet graviter eas non recitando, ut voluere Navarrus, Azor. & alii apud Castropalaum *l. c.* cum non sit Cæremonia cum tanto rigore accepta; nihilominus cavere debet, ne omittat; quia saltem venialiter peccabit, ut rectiùs docent Henriquez, Layman, apud eumdem Castropalaum.

Petes 1. Quisnam debeat sacras vestes benedicere, sicuti etiam Corporalia, Pallas, Purificatoria, imò & Pyxidem? Resp. debere quidem benedici ab Episcopo, sed ex ejus commissione poterit hæc facultas simplici Sacerdoti demandari; & defacto ex facultate Pontificia ferè omnes superiores Regulares facultatem habent benedicendi illa, quamvis limitata sit ad usus propriarum Ecclesiarum, non verò externarum: ratio est, quia hæ benedictiones non indigent sacra unctione Chrismatis, sacrantur siquidem aspersione aquæ benedictæ; secus verò dicendum si sacrari deberent per unctionem prædictam, tunc enim non posset Episcopus eam demandare simplici Sacerdoti: ut rectè notat Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 10. *num.* 2.

Petes 2. quandonam sacræ Vestes suam benedictionem amittant? Resp. quando ita franguntur, vel ita immutantur per additionem, vel diminutionem, ut formam priorem, sub qua benedictæ fuere, & ad sacrum usum designatæ, jam amittant: quapropter si manica abscindatur ab alba, quamvis eidem postea assuatur; tunc alba benedictionem amittit: quia jam sine manica reddita est inepta ad munus sacrum designatum. Sic etiam si cingulum ita disrumpatur, ut nulla pars remanens possit Sacerdotem cingere, etiam si partes connectantur; indiget nova benedictione. Sic denique stola, si ita disrupta sit, ut non possit humeros Sacerdotis operire; vel Manipulus brachium; denuo benedicenda erunt, si assuantur. Idem dicendum de Corporali, si ita disruptum sit, ut non possit capere patenam, & Calicem. Non amittunt tamen suam benedictionem, si ad eas reficiendas aliqua addantur, etiam non benedicta, additione quorum remanet prior figura; cum accessorium sequatur principale. Sic Navarrus *in Man. cap.* 25. 84. Suarez *disp.* 82. *sect.* 2. Coninch *quæst.* 83. *art.* 3. *numer.* 250. Barbosa *de Potest. Episc.* 2. *par. alleg.* 27. *num.* 45. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 6. Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 9. *num.* 27. & Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 10. *num.* 12.

Petes 3. Quis possit sacras Vestes, & præcipuè Corporalia, Calicem aut Patenam tangere? Resp. certum esse, si Calix, Patena, & Corporalia immediatè contineant species Sacramentales, idem dicendum de Palla, si actu cooperiat Calicem cum sanguine Christi Domini; nemini præter Sacerdotem, vel Diaconum licitum esse absque gravi peccato ea contingere: sic *ex Cap. Non oportet* 1. *dist.* 23. & *ex Cap. Sacratas ead. dist.* colligunt Doctores cum Suarez *disp.* 81. *sect.* 8. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 18. & Castropalao *l. c. num.* 13. Verùm si actu non contineant species Sacramentales ab omnibus sacratis hominibus tangi poterunt, ut dicitur *in Cap. Sacratas cit.* Controvertitur tamen, quinam sint isti sacrati homines: nam Suarez *disp.* 81. *sect.* 8. putat esse, homines omnes aliquo ordine initiatos, imò etiam prima Tonsura in probabili sententia, cum jam à Laicis distinguantur, ac in sacram hæreditatem adscripti sint. Nihilominus communior sententia cum Azorio, Henriquez, Coninch, Layman, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus

palaus *l. c.* docet, venire solos homines sacris ordinibus, non verò minoribus initiatos; hi enim revera dicuntur homines sacrati: patet quia si Jure communi nomine sacratorum hominum venirent Clerici minores, frustra à S. Sede concederentur Privilegia Clericis minoribus vasa sacra tangendi; ergo evidens est non venire. Imò *in Cap. Nemo de Consecr. dist.* 1. Diacono tantùm permittitur Corporalium prima lotio, cujus aqua immittenda est in piscinam; quamvis aliæ lotiones permitti possint laicis, etiam mulieribus, Idem dicendum de Purificatoriis, ut docent Cajetanus, Suarez, Coninch, Reginaldus, Henriquez, Graffius, Sà relati à Bonac. *de Sacrif. Miss. pun. 9. num.* 22. Si tamen Clerici minores, & Laici absque necessitate sacra Vasa tangant; quæ immediatè contingere solent species sacramentales, si absque contemptu, & scandalo id efficiant; non peccabunt graviter, sed venialiter tantùm ob levitatem materiæ; si verò ex justa causa tangant, neque venialiter: ut docent Suarez *disp.* 81. *sect.* 8. Coninch *quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 3. *num.* 249. Sanchez *lib.* 2. *Summ. cap.* 43. *num.* 27. Vasquez *disp.* 233. *cap.* 4. Bonacina *l. c. num.* 21. & Layman *lib.* 5. *Summ. trat.* 5. *cap.* 6. *num.* 19. Alia verò Vasa, sacræ Vestes, & ornamenta altaris ex recepta praxi à quolibet etiam Laico contingi poterunt absque ullo peccato, secluso semper contemptu: ut ex Suarez, Coninch, & Layman docet Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 10. *num.* 13. *in fine.*

22 Requiritur 6. lumen, quod quidem ex consuetudine conficiendum est ex cera, quamvis ex necessitate possit esse ex materia sebacea, vel ex oleo: ut docent Vasquez, Azor. Toletus, Reginaldus, Suarez, Nugnus, Graffius, Layman relati à Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 9. num.* 31. & à Castropalao *l. c. num.* 4. eos sequentibus. Grave tamen peccatum esset absque lumine sacrificium peragere, ut apertè colligitur *ex Cap. ult. de Celebr. Miss.* & quamvis ex consuetudine duæ candelæ requirantur; una tantùm in necessitate sufficiens erit: ut docent supracitati Doctores, qui asserunt, convenientissimum esse plures adhibere.

23 Requiritur 7. liber Missarum, sine quo grave peccatum esset celebrare, saltem si non contineret Canonem scriptum: & quamvis nullo Jure hoc præscribatur, nihilominus recepta consuetudo, & inveterata praxis à Rubricis Missæ ordinata sic comprobat, & Doctores communiter asserunt penes Bonacinam *de Sacrif. Miss. pun. 9. num.* 30. eos referentem, Henriquez, Coninch, Suarez, Pitiganum, Graffium, Bartholomæum ab Angelo, Navarrum, D. Antoninum, Sylvestrum, Tabienam, & Vasquez; & ratio est, quia Sacerdos sacrificans sine libro Missarum exponeret se gravi periculo errandi. Nec juvat, esse moraliter securum de sua memoria; quia sufficit, hoc periculum errandi communiter adesse sine libro, cui se exponeret. Quamvis Suarez, Layman, Vasquez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. 9. num.* 4. non putent improbabile, posse Sacerdotem sine libro Missarum sacrificare, si de facili haberi nequeat urgente justa causa, dummodo expertus sit, memoriter omnia recitasse pluries absque ullo errore, quia tunc abesset morale periculum errandi.

24 Requiritur denique Minister, qui sacrificio inserviat; & hic debet esse vir, excluſa prorsus fœmina; imò curandum est, ne fœminę ad altare accedere præsumant, ut colligitur *ex Cap. Proposuit de Filiis Presbyt.* Hæc autem obligatio sacrificandi cum Ministro est sub gravi; sicuti sub gravi est prohibitio, ne fœminæ ministrent sacro: & si urgeret gravis necessitas celebrandi, qualis tamen non esset per me necessitas communicandi infirmum, aut satisfaciendi præcepto audiendi Sacrum; potiùs celebrandum esset sine Ministro, quàm fœminam adhibere: cum specialiter prohibeatur *in Cap. Inhibendum de Cohabit. Cleric. & Mulier.* ut docent Coninch, Vasquez, Suarez, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sactif. Miss. pun.* 10. *num.* 11. Advertunt tamen, quòd Moniales respondentes è Choro Sacerdoti sacrificanti, non dicuntur proximè inservire sacrificio, sed remotè.

Petes hìc: an Minister inserviens sacro graviter peccet, si deficiat in iis, quæ requiruntur ad bene inserviendum sacro? Resp. Ministrum inservientem sacro absque solemnitate, nam de Ministris inservientibus sacro solemni alia est consideratio; rarò graviter peccare, si deficiat in munere, ad quod adhibetur, etiam si cum conscientia peccati gravis inserviat: ratio est, quia non est Minister deputatus ex Officio. Gravitèr tamen peccabit, imò sacrilegè, si scienter materiam ineptam Sacerdoti ministraret, ut hostiam ordeaceam pro triticea, aut acetum pro vino: quia propria culpa deficeret in necessariis ad sacrificium. Sic Suarez; Reginaldus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 9. num.* 26.

CAPUT VII.

De iis, quæ Sacerdos observare debet in celebratione Missæ.

1 *Debet sub gravi observare, ut Corporalia sint munda: nam si immunda essent, & in ipsis celebraret; peccaret graviter.*
2 *Capite denudato celebrare debet, præcipuè tempore Consecrationis.*
3 *Ex honestate, & consuetudine non debet celebrare sine calceis.*
4 *Debet Sacerdos ea observare in celebratione, quæ in Missali Romano ex præcepto præscribuntur secundum gravitatem, aut levitatem rei præceptæ.*
5 *Nil addendum, aut omittendum in celebratione ex præscriptis à Missali Romano.*
6 *An aliquando liceat Sacrificium imperfectum facere, aut illud interrumpere?*
7 *Quomodo supplendi defectus in Missa contingentes.*
8 *Quid faciendum, quando hostia disparet, aut sanguis funditur?*
9 *Quid si Sacerdos nequeat sacrificium perficere, cum jam incœptum sit?*

1 OBSERVANDUM, ut Corporalia sint munda, nam si notabiliter immunda essent; graviter peccaret Sacerdos consecrans in illis, horrorem siquidem, & scandalum generarent contra reverentiam tanto sacramento debitam in re immediatè attingente illud. De aliis verò sacris vestibus attendenda pariter erit mundities, & ut sint bene compositæ, ne scandalum adstantibus inducant: quia saltem in his committeretur peccatum veniale contra statutum Ecclesiæ *in Cap. Vestimenta de Consecr. dist.* 1. Sic Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 9. num.* 28. & 29. referens Cajetanum, Filliuccium, & Suarez. Sic etiam Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 10. *num.* 2. referens Sà. 1

2 Observandum: ut capite denudato celebret, præcipuè tempore consecrationis: sic habetur *in Cap. Nullus Episcopus de Consecr. dist.* 1. quamvis ex necessitate sive infirmitatis, sive calvitiei cum licentia sive Episcopi, ut voluere aliqui Doctores, sive solius Pontificis, cujus est dispensare in Jure communi, ut rectiùs docuere alii Doctores; possit capite velato usque ad consecrationem celebrare. Quidquid sit de Regno Poloniæ, ubi omnes Sacerdotes tam sæculares, quàm Regulares hyemali tempore capite cooperto ad consecrationem usque celebrant absque ulla speciali facultate Episcopi, vel Pontificis: ut refert Vasquez *disp.* 233. *cap.* 4. 2

3. Observandum ex honestate tamen, cum nullibi extet de hac re præceptum; ut non celebret sine calceis: sic enim requirere videtur decentia sacrificii, & consuetudo introducta. Quamvis citra contemptum, ac secluso scandalo non sit gravis culpa sine calceis celebrare; imò absque ulla prorsus culpa, si ex necessitate sic celebraretur: ut docent Coninch, Henriquez, Vasquez, Suarez, Sà, Layman relati à Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 9. num.* 29. & à Castropalao *de Sacrif. Miss. pun.* 10. *num.* 9. 3

4. Observanda sunt ea, quæ in Missali Romano reformato præscribuntur, ut satis apertè constat ex præcepto S. Pii V. & ex Tridentino *sess.* 22. *Decret. de observ. in Celebr. Miss.* cum hoc tamen, quod si materia gravis sit, sub gravi observanda erit; si verò levis, sub levi. Gravitas tamen, & levitas materiæ desumenda erit ab eo, quomodo ad sacrificium spectent, nam si res præscripta spectet ad essentiam, & ad integritatem substantialem sacrificii; vel ad magnam integritatem accidentalem ab Ecclesia institutam, aut ad significationem; materia gravis erit. Si verò spectet tantùm ad ornatum, & decentiam ipsius sacrificii; erit levis: non enim omne, quod præscribitur in sacrificio peragendo sub gravi præcipitur, aliàs omissio alicujus cæremoniæ, & ritus grave peccatum 4

erit

erit; adeoque ferè omnis sacerdos celebrans graviter peccaret, quia ferè nullus immunis est in celebrando, qui aliquam cæremoniam non omittat ex tot à Rubricis præscriptis.

Hinc inferes: gravem materiam esse non observare, quòd consecrata hostia consecretur calix; aut quod consecratis ambabus speciebus, ambæ sumantur: & ratio est, quia spectant ad essentiam, & integritatem substantialem sacrificii. Gravem pariter materiam esse, non observare in Missa dicenda, quæ spectant ad integritatem magnam accidentalem sacrificii ab Ecclesia institutam pro qualibet Missa: sic omittere integram confessionem, vel integrum Introitum, aut Epistolam, vel Evangelium, & à fortiori integram orationem ex illis, quæ in sacro Canone apponuntur; grave peccatum erit: quia spectant ad integritatem accidentalem sacrificii ab Ecclesia institutam pro omni, & qualibet Missa. Secus verò si omittatur Gloria, Credo, aut aliqua Oratio, quæ non recitatur in omnibus Missis; aut si relinquantur ea, quæ solent addi aliquibus Festis ex solemnioribus inter Communicantes, aut infra Actionem: quia licèt spectent ad integritatem accidentalem sacrificii diei illius, non tamen spectant ad integritatem sacrificii absolutè sumpti, cum non sint communia omnibus sacrificiis. Denique gravem materiam esse, non observare aliquod in sacrificio, quod habeat specialem significationem, etiam si minimum sit: sic omittere mixtionem parvæ aquæ cum vino consecrando grave peccatum erit ob specialem significationem, ad quam dirigitur. Sic Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *num.* 1. & communiter Doctores.

5 5. Observandum: ne aliquid addatur in sacrificio peragendo, quod à Rubricis Missalis non præscribitur: sicuti enim observandum est, ne aliquid omittatur ex præscriptis, ita neque aliquid addendum erit, quod non præscribitur, ut constat ex præcitata Bulla S. Pii V. & ex Tridentino citato. Quod si materia de novo addita notabilis sit, & publicè recitetur nomine Ecclesiæ; grave peccatum erit. Si verò levis, & in sacrificio dicatur tamquam à persona privata; leve peccatum erit, dummodo non habeat animum sacerdos introducendi novum ritum. Sic Sylvester *verb. Missa. 1. quæst.* 5. Suarez *disp. 83. sect.* 3. Coninch *quæst. 83. art. 4. à num.* 266. Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *num.* 11. & Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *numer.* 1. *in fine*.

6 Quæres 1. an aliquando liceat sacrificium imperfectum facere, aut interrumpere? Resp. numquam licitum esse directè intendere facere sacrificium imperfectum; ut esset velle consecrare panem non consecrato vino; aut consecratis jam speciebus nolle eas sumere, etiam si vitæ periculum immineat, aut gravissimum malum impendeat sacerdoti sacrificanti: ratio est, quia integritas sacrificii directè, & formaliter præferenda est vitæ, & cuicumque alteri bono temporali. Quamvis licitum esse possit permittere, ut sacrificium relinquatur imperfectum ob urgentissimas causas: quia tunc non directè, & formaliter intenderetur imperfectio sacrificii, ut infra dicemus. Sacrificium igitur semel inchoatum absque rationabili, & urgenti causa nequit interrumpi: quia si non extat præceptum Divinum, saltem habetur Ecclesiasticum latum à S. Pio V. prosequendi Missam jam incœptam usque ad finem. Sic constat *ex Cap. Illud. Cap. Nihil. 7. quæst.* 1. & graviter peccat sacerdos celebrans, si absque justa causa interrumpat: & ratio est, quia cum Missa sit una, debet ita successivè celebrari, & absque interruptione, ut unitatem habeat. Sic Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *num.* 3. & Bonacina *de Sacrific. Miss. pun.* 10. *num.* 25. referens D. Thomam, Henriquez, Possevinum, Sylvestrum, Sotum, Navarrum, & alios.

Variæ sunt causæ legitimæ, ob quas sacrificium inchoatum interrumpi possit; cum hoc tamen, quòd minores requirantur ad illud interrumpendum ante Consecrationem, majores verò Consecratione facta. Quapropter ante Consecrationem legitima causa erit interrumpendi sacrificium ex recepto usu, ac consuetudine concio habenda inter Missarum Solemnia, Collatio sacrorum Ordinum, Adventus Episcopi, Magni Ducis, vel turbæ peregrinorum, aut populi advenientium in processione, imò in hoc casu adventus Episcopi, Magni Ducis, aut numerosæ processionis, si Missam die festo non audierint; nec sit alius sacerdos, qui eam celebrare possit; poterit Missa inchoata relinqui, si nondum facta fuerit oblatio, & de novo inchoari, ut integram Missam audiant, & præcepto satisfaciant. Sic docuere Navarrus, Henriquez, Sà, Scortia, Azor. & Layman apud Castropalaum *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *num.* 4. & apud Bonacinam *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *§.* 5. *num.* 10. Addit tamen & rectè Bonacina, nostris hisce temporibus, in quibus magna sacerdotum copia habetur, standum consuetudini locorum, cum non de facili permittatur hæc iterata inchoatio.

Poterit etiam Missa interrumpi ante Canonem incœptum, quamvis oblatione facta, si sacerdos sacrificans recordetur impedimenti alicujus, non esse jejunum v. g. esse irregularem, excommunicatum: imò Coninch *quæst. 83. art. 4. à num.* 266. secluso scandalo, & gravi nota obligat sacrificantem ad desistendum à sacrificio: quia præceptum non desistendi à sacrificio jam incœpto est minoris considerationis præ negativo præcepto non celebrandi non jejunum, aut cum excommunicatione, aut irregularitate. Quamvis sacerdos, qui recordatur alicujus peccati lethalis non confessi; non teneatur desistere ab incœpta Missa, etiam si sine nota posset; licèt teneatur conterere se, & quàm primùm confiteri: cum non urgeat præceptum præmittendi confessionem celebrationi, quando abest copia Confessarii. Sic ex D. Thoma colligit Sotus *in 4. dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 6. *ad* 2. & consentire videntur Coninch *quæst.* 83 *art.* 6. *num.* 272. & Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *num.* 4

Denique poterit Missa inchoata interrumpi ante incœptum Canonem, si excommunicatus non toleratus præsumat ingredi Ecclesiam, ubi celebratur, nec expelli possit; vel si Interdictum speciale, aut Cessatio à Divinis superveniat; aut Interdictum Generale, nec permissum sit claudere januas, ac interdictos expellere: & ratio est, quia præceptum ab Ecclesia latum de continuando sacrificio incœpto intelligi debet, dummodo continuatio non obstet aliis præceptis ab eadem Ecclesia latis, & quæ contemni videantur per continuationem. Sic Henriquez *lib. 9. cap. 30. num.* 5. & Castropalaus *l. c.*

Incœpto jam Canone, ac veluti substantialiter inchoato sacrificio graviores requiruntur causæ ad desistendum ab illo, quamvis paulisper interrumpere licitum sit sacrificanti, ut propriæ necessitati subveniat, vel alienæ: ut si morbus superveniat, aut necessitas ventris, quam sustinere non possit; poterit tunc sacerdos sacrificium interrumpere, ut morbo, vel necessitati satisfaciat, & dein continuare. Quòd si morbus superveniens talis sit, ut nequeat à sacerdote sacrificante continuari sacrificium; debet per alium sacerdotem perfici, incipiendo ab ea parte, in qua interruptum fuit, ut meliùs infra explicabimus. Poterit quoque sacrificium interrumpti, ut alienæ necessitati saltem spirituali succurrere possit sacerdos sacrificans, etiam facta Consecratione, & postea illud perficere. Necessitas autem proximi reddens licitam interruptionem prædictam, talis esse debet, ut non patiatur moram, ad hoc ut proximus recipiat Sacramentum aliquod moraliter necessarium ad salutem: ut si puer non baptizatus statim esset moriturus, nec alius esset, qui eum baptizare posset, vel infirmus ita morti proximus, cui impertienda esset absolutio, ut non posset expectare finem Missæ; tunc sacerdos etiam sacris vestibus ornatus poterit ab altari discedere, ac è templo exire, ut proximo sic indigenti succurrat. Idem dicendum, si non posset Sacramentum Pœnitentiæ suscipere, posset tamen Eucharistiam, vel Extremam Unctionem recipere; quia in tali casu essent moraliter necessaria ad salutem. Secus verò dicendum, si paulò ante Sacramentum Pœnitentiæ receperit infirmus; tunc nec Viaticum, nec Extrema Unctio conferentur moraliter necessaria ad salutem illius; itaut sint sufficiens causa ad interrumpendum sacrificium consecratione peracta, nisi infirmus esset in eodem Templo, ubi sacrificatur: quia tunc posset sacrificans illi impertire absolutionem, Viaticum, & extremam Unctionem, cum brevis illa interruptio ob subveniendum proximo in loco adeo vicino non faciat moralem discessum ab altari in eadem Ecclesia existente. Sic ex Zambrano, & Layman docet Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *nu.* 5. *in fine*. cui consentire videtur Bonacina *de Sac. Mis. pun.* 10. *nu.* 25. referens Henriq. D. Thom. Possevin. Sylvestr. Sotum, Navarrum, Tabien. & alios.

Quæres 2. quomodo supplendi defectus in Missa con- 7
tingentes? Resp. defectus in Missa alios esse posse substan-

stantiales, accidentales alios; insuper posse accidere defectus in Missa ante Consecrationem, vel post ipsam; ideoque si substantiales sint defectus in Missa contingentes, qui majori diligentia supplendi erunt præ accidentalibus, ut ex se patet; ubi primò advertuntur à sacerdote sacrificante sive ante, sive post Consecrationem supplendi diligenter erunt ab illo: & ratio est, quia omissis necessariis, ac substantialibus sacrificii remanet imperfectum; sed ex Divino præcepto nequit sacrificium imperfectum relinqui; ergo supplendi omnino erunt. Sic D. Thomas *quæst. 83. art. 6.* Suarez *disp. 85. sect. 2.* Toletus *lib. 2. cap. 9.* Sylvester *verb. Eucharistia 2. num. 14.* Henriquez *lib. 9. cap. 36.* Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 10. num. 2.* & Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. 11. num. 7.*

Hinc fit 1. Sacerdotem proferentem formam consecrationis absque legitima intentione, aut illam legitimè proferentem, sed super materiam non debitam, ut si super hostiam non triticeam protulisset; aut super aquam, acetum, aut alium liquorem in calice contentum loco vini de vite; vel denique super materiam dubiam, & de qua controvertitur inter Doctores; debere ut primùm advertit errorem, ac defectum, supplere illum, iterum proferendo formam consecrationis cum legitima intentione, & ponendo materiam aptam, ac certam ad sacrificium requisitam; ne sacrificium imperfectum efficiatur, ac populo adorandum exhibeatur, quod nulla adoratione dignum est: sic Doctores superiùs citati.

Fit 2. Si sacerdos sumpta hostia consecrata advertat, non appositum fuisse vinum in calice, vel loco vini appositam fuisse aquam, vel acetum, aut alium liquorem; tunc cum dexteritate accedens ad cornu altaris, quasi purificationem accepturus, & immisso vino in calice vacuo cum pauca aqua, iterum accedat ad medium altaris, ibique consecret incipiendo ab illis verbis: *Simili modo postquam cœnatum est*, usque ad illa: *Hæc quotiescunque feceritis in mei memoriam facietis*, absque elevatione; & sic sumat species vini: nec requiritur nova oblatio, cum in ipsa consecratione contineatur, quæ fit per ordinem ad Deum: ut docent Suarez *disp. 83. sect. 1.* Coninch *quæst. 83. artic. 6. numer. 277.* Filliuccius *tract. 5. cap. 5. num. 161.* Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. 11. num. 7.* & alii. Quòd si advertat ante sumptionem calicis appositam fuisse aquam, vel acetum, cum quibus admixta fuerit particula hostiæ consecratæ; tunc alium calicem requirere debet, ut apposito vino cum aqua legitimè consecret, & sumat; & postea sumet alium calicem cum aqua, aut aceto: & particula hostiæ consecratæ. Si verò in ipsa sumptione advertat loco vini appositam aquam, vel acetum; tunc integrè deglutire debet materiam illam, nec expedit eam evomere in calice, cum indecens valde sit, & scandalum afferat adstantibus; & postea apposito vino in calice cum aqua consecrare, ut superiùs dixi, ac non jejunus species illas sumere: cum præceptum de celebrando cum jejunio naturali non obliget cum tanta indecentia, & scandalo. Idem dicendum, si defectus advertatur ante sumptionem, sed nequit haberi alius calix, in quo commodè consecretur: tunc sacerdos sumpta aqua, vel aceto cum particula hostiæ, poterit apposito vino, & aqua consecrare, & sumere non jejunus: cum Divinum præceptum de perfectione sacrificii prevaleat præcepto Ecclesiastico de communicando cum jejunio naturali. Quòd si denique commodè non possit haberi vinum, aut nisi cum magno scandalo; tunc sacerdos sacrificium perficiet in una tantùm specie: cum Divinum Præceptum de perfectione sacrificii sub utraque specie non possit obligare in tali casu. Sic Azor. Henriquez, Tabiena, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. punct. 10. num. 3.*

An autem quoties ob supplendos prædictos defectus consecrandum est vinum; debeat denuo consecrari alia hostia, ut fert sententia probabilis D. Thomæ, & asserunt Rubricæ Missalis? Respon. non esse necessariam hanc novam consecrationem hostiæ, imò ipsæ Rubricæ Missalis adnotant, posse relinqui: ratio est, quia hostia jam consecrata, licèt consumpta censetur moraliter præsens, ac facere unum cum sacrificio incœpto, quod perficitur: imò in prima institutione sacrificii hujus sic factum fuit à Christo Domino, qui panem jam consecratum priùs Apostolis distribuit manducandum, & postea accepto calice illum consecravit, ac pariter bibendum dedit eisdem: insuper *in Cap. Pastoralis, de Sacram. non iterand.* sancitur: minimè repetenda esse, in Sacramentorum confectione, quæ legitimè facta sunt; quod æquè statutum intelligitur pro sacrificio Missæ: quapropter consecranda non erit nova hostia. Sic Suarez, Coninch, Reginaldus, Henriquez, Rodriquez, Sotus, Azor. Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. punct. 10. num. 5.* Sic etiam Navarrus, Vasquez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. 11. num. 7.* Advertendum tamen: quòd qui velit sententiam oppositam sequi, quæ suam etiam probabilitatem habet, maximè quia directione Rubricarum roboratur, antequam novam hostiam consecret; intentionem habere debet perficiendi novo illo sacrificio sacrificium jam inchoatum, ne mutilum remaneat, & imperfectum.

Fit 3. Si sacerdos advertat consecratione peracta cecidisse in calicem ceram, arenam, Muscam, araneam, vel aliud parvum animal venenosum, quod aut vomitum incutiat, aut horrorem ad deglutiendum; tunc si sacerdos non poterit absque suo incommodo utrumque sumere, debet ceram, arenam, aut Muscam extrahere, & postea sacratas species sumere: cera verò, arena, musca, aut quid simile reponenda erunt in loco decenti, donec exsiccentur, & comburantur, ac cineres in sacram piscinam mittantur. Quòd si animal venenosum sit, ut esset scorpio, aranea, & prudenter timeretur infecisse suo veneno sacratas species; tunc sacerdos non debet species illas sumere, ne sit sui homicida, sed adhibito alio calice debet denuo consecrare vinum ad perfectionem sacrificii, & postea species venenatas stupa, aut panno lineo abstergere, ac in decenti loco reponere donec exsiccentur, & comburantur, ac cineres in sacram piscinam mittantur. Idem dicendum de celebrante, qui post sumptionem sanguinis admonitus fuerit de veneno, quo species illæ infectæ erant; poterit eas evomere in vas mundum etiam arte aliqua, cum non obligetur ad illas in stomacho retinendas cum tanto suo periculo; materia verò illa in vase contenta exsiccanda erit, & postea comburenda, ut cineres immitti possint in piscinam sacram. Quod etiam faciendum erit, cum sacra Eucharistia evomitur, aut ab animali comeditur; extrahenda siquidem erit è visceribus animalis per dissectionem, si possit, & in utroque casu decenter servanda donec corrumpatur, & post corruptionem comburenda, uti comburendum erit ipsum animal, & cineres de more immittendi in sacram piscinam. Sic Tabiena *verb. Miss. num. 32.* Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 10. numer. 11.* & Castropalaus *de Sacr. Miss. pun. 11. num. 7.* Si verò sacerdos celebrans advertat ante consecrationem, aliquid cecidisse in calicem; aliud vinum apponere debet relicto priori, illudque saltem mentaliter offerre: ut omnes Doctores fatentur.

Defectus tamen in Missa contingentes, qui non spectant ad substantiam sacrificii, nec ad ejus integritatem essentialem, sed tantùm accidentalem; supplendi quidem erunt, si ante consecrationem advertantur; secus verò si post consecrationem: ratio est, quia non possunt hi defectus suppleri post consecrationem, nisi cum graviori incommodo, & indecentia; & ipsa integritas sacrificii non postulat, ut sic suppleantur. Ita D. Thomas *quæst 83. art. 6.* Nugnus, Coninch, Suarez, Toletus, Henriquez, Tabiena, S. Antonimus, Angelus, Graffius, Sylvester, relati à Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. 10. numer. 2. in fine.*

Hinc deducitur 1. quod si celebrans ante consecrationem advertat, esse fermentatam, non verò azymam hostiam, aut notabiliter fractam, vel vinum esse aliquantulum acidum, aut non immixtam fuisse aquam; debet hostiam azymam adhibere relicta fermentata, sicuti etiam integram relicta notabiliter fracta; debet pariter vinum aliquantulum acidum relinquere adhibito non acido, ac aquam immiscere secundum præceptum Ecclesiasticum: sic Doctores superiùs citati. Quamvis Suarez *disp. 85. sect. 2.* & Castropalaus *de Sacrific. Miss. pun. 11. num. 6.* doceant, tolerari posse defectum hostiæ non satis integræ, & vini aliquantulum acidi, si advertantur à sacerdote oblatione jam facta, secus verò ante illam. Si verò advertat celebrans hos defectus consecratione peracta, non tenetur supplere illos: quapropter cum hostia fermentata conficiet sacrificium, vel cum ea notabiliter fracta, aut cum vino aliquantulùm acido, nec aquam immiscere debet: cum non spectent ad essentialia sacrificii. Sic Doctores citati.

Dedu-

Deducitur 2. ad accidentales etiam defectus sacrificii spectare, si post longum tempus à consecratione advertat Sacerdos, se non elevasse hostiam, aut calicem, vel non fregisse particulam hostiæ, ac eam in calicem immisisse, aut hostiam cecidisse in calicem, à qua extrahi nequeat jam humefacta; quapropter supplendi non erunt, nec nova hostia consecranda, sed simul cum sanguine celebrans eam sumere debet. Idem dicendum si sanguis congeletur; non enim ob hoc consecrandum erit aliud vinum; sed admotis calici pannis calidis curandum est, ut resolvatur, & fiat sumptio. Sic Suar. Henriq. Bonac. alios referens, quos citat, & sequitur Castrop. *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *n.* 6.

Deducitur 3. celebrantem omittentem in Missa Gloria in excelsis, aut aliquam Orationem, vel Epistolam, aut Evangelium, vel Credo, aut aliquam Orationem Canonis, si statim advertat, & sine gravi nota id efficere possit; teneri ad supplendum defectum. Si verò non statim, sed postquam ulteriùs progressus sit, advertat, nec sine ordinis perturbatione præscripti ab Ecclesia repetere possit partem omissam; non tenetur ad illam supplendam: ratio est, quia hæc non sunt de substantia sacrificii, nec regulariter fieri possunt sine incommodo, & perturbatione ordinis præscripti ab Ecclesia in sacrificando propter connexionem harum partium inter se, cum minimè cohæreant, si à propriis locis abstrahantur; adeoque regulariter non erunt supplendi defectus isti. Sic D. Thom. *qu.* 83. *art.* 6. Coninch *qu.* 83. *art.* 6. *n.* 281. Suar. *disp.* 85. *sect.* 2. Sylvest. *verb. Missa* 1. *quæst.* 5. Reginal. *lib.* 29. *n.* 208. & alii.

8 Quæres 3. quid faciendum, quando hostia disparet vel miraculosè, vel ob ventum validum; aut quando sanguis effunditur? Si per miraculum hostia, vel sanguis disparerent, aut in aliam verterentur formam, probabile est, non consecrandam esse aliam hostiam, aliud vinum: ratio est, quia censetur Deus per illud miraculum acceptare sacrificium dimidiatum. Sic putant Suarez, Azor. Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *num.* 7. Si verò ventus validus hostiam consecratam aliò asportaret, ut minimè inveniri posset, nec ulla ejus pars remaneret in altari; aut si ita sanguis effundatur è calice, ut nil illius remaneat, tunc consecranda erit alia hostia, & aliud vinum, ne sacrificium imperfectum remaneat. Secus verò si aliqua pars hostiæ remaneret, aut aliqua pars sanguinis in calice; tunc non opus esset nova consecratione, cum perfectè sacrificium fieri posset illis partibus: sic Doctores citati.

Adnotandum hìc: si hostia consecrata cadat super terram, aut super tapetem, vel linteum, aut super vestes, sive benedictas, sive non; tunc si super terram, aut lignum ceciderit; aliquantulum abradi debent, ac lavari, & pulvis, ac lotio in sacram piscinam immitti debent; si super tapetem, linteum, aut vestes, lavari debent, & lotio immittenda in piscinam. Si verò sanguis decidat, absorberi debet, quantum potest; & postea abradendus est locus, ubi ceciderit, & lavari, ut superiùs dictum est de hostia: Vestes tamen, super quas ceciderit, si scindi possunt, comburantur secundum illas partes, & pulvis immittatur in piscinam. Si tamen ob pretiositatem scindi non expedit, diligenter laventur per trinam lotionem suppositio calice, & lotio immittatur in piscinam. Idem dicendum, si ceciderit super barbam celebrantis, quæ abradenda non erit, & comburenda, ut voluere nonnulli; sed potiùs per repetitas lotiones purganda, ut dictum est de vestibus. Sic *ex Cap. Si per negligentiam de consecr. dist.* 2. & *ex Rubricis Missalis* docent Henriquez *cap.* 37. *num.* 4. Graffius *lib.* 2. *cap.* 46. *num.* 4. Rodriquez *cap.* 251. *num.* 3. Bonacina *de Sacrif. Miss. punct.* 10. *num.* 9. & 10. & Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun.* 11. *num.* 7. Pœnæ tamen impositæ *in Cap. cit.* contra negligentes non sunt jure latæ, sed potiùs ferendæ; & consuetudo obtinuit, ut reserventur Ordinario, qui cognita qualitate culpæ; & negligentiæ eas infert: ut docent Navarrus *in Summ. cap.* 25. *n.* 89. & Suar. *disp.* 85. *sect.* 1. quos sequitur Castrop.

Quæres 4. quid faciendum, si sacerdos nequeat sa- 9
crificium perficere, cum jam incœptum sit? Resp. si celebrans ante consecrationem vel moritur, aut gravi morbo corripitur, vel alio accidente impediatur, ne sacrificium perficere possit; non erit perficiendum ab alio sacerdote, etiam jejuno: ratio est, quia non est incœpta substantia sacrificii, adeoque nulla urget necessitas eam perficiendi. Secus verò post consecrationem, tunc perficiendum erit ab alio sacerdote jejuno, si adsit; quòd si non adsit, etiam à sacerdote non jejuno. Et si sacerdos, qui adsit, sit in peccato mortali, nec copiam Confessarii habeat; tenetur se conterere, & sic sacrificium perficere: cum semper prævaleat præceptum Divinum de perficiendo sacrificio. Sic Henriq. Azor. Rodriq. Angelus, Armilla, Tabiena, & alii communiter, ut habet Bonac. eos referens *de Sacrif. Miss. pun.* 10. *num.* 20. & 21. Si tamen Sacerdos aut decedat è vita, aut gravi morbo corripiatur post sumptionem hostiæ, ita ut nequeat sanguinem sumere; probabile est, non teneri alium sacerdotem perficere sacrificium illud cum sola sumptione sanguinis: ratio est, quia jam substantia sacrificii videtur perfecta per sumptionem hostiæ, nec juxta probabilem sententiam major gratia confertur per sumptionem utriusque speciei: adeoque in hac sententia servandus erit sanguis, ut simul sumatur in alio sacrificio à Sacerdote celebrante; sicuti sumi possunt simul duæ hostiæ consecratæ. Sic Bonac. *l. c. n.* 22. quamvis Henriq. *c.* 41. putet probabile, quòd si sacerdos velit sacrificium illud perficere, possit solum sanguinem sumere non consecrata nova hostia.

Sed petes ubi nam incipiendum, quando sacrificium perficiendum est ab alio sacerdote post consecrationem? Resp. excepta forma consecrationis, quæ si fuerit incepta à primo sacerdote, & nondum perfecta, integra proferenda erit à secundo sacerdote; cæterùm in reliquis incipiendum erit ab eo loco, in quo primus desiit. Quòd si dubitetur: an primus sacerdos hostiam consecraverit, aut calicem; tunc supplendus defectus consecrando aliam hostiam, aut alium calicem, & post sumptionem utriusque speciei ante purificationem sumere poterit hostiam, aut calicem, de quo dubitatur. Poterit etiam simul cum nova hostia, aut novo calice consecrare sub conditione hostiam, vel calicem, de quibus dubitatur; sed primus modus videtur mihi expeditior. Sic Divus Thomas *in* 4. *Senten. dist.* 8. *quæst.* 2. *art.* 4. Sotus *dist.* 8. *quæst.* 2. Henriquez *cap.* 40. *n.* 4. Tablena *verb. Missa num.* 30. Sylvester *verb. Eucharistia* 2. *nu.* 12. Filliuccius *tract.* 5. *cap.* 5. *quæst.* 11. *nu.* 165. & Bonacina *de Sacrif. miss. pun.* 10. *n.* 23. & 24.

QUÆSTIO

QUÆSTIO VI.

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

POENITENTIA considerari potest quatenus Virtus est, & quatenus Sacramentum à Christo institutum; quapropter ad ejus perfectam notitiam habendam expedit, ut priùs agatur de ea, quatenus Virtus est; postea quatenus Sacramentum.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Virtus Pœnitentiæ?

1 *Pœnitentia à quo nomen trahit?*
2 *Dolor de peccatis commissis necessariò oriri debet ex amore alicujus boni, quod cum multiplex sit; multiplex quoque erit Pœnitentia.*
3 *Pœnitentia, de qua hic sermo est, distinguitur à reliquis Virtutibus; & definitur quid sit?*
4 *Quisnam est modus, & quibus actibus peccator regulariter disponitur ad Pœnitentiam?*
5 *An omnes prædicti actus sint honesti, & decentes?*
6 *An omnes prædicti actus enumerati à Tridentino necessarii sint ad justificationem peccatoris?*
7 *An actus Pœnitentiæ specialis sit sufficiens ex se solo ad justificandum peccatorem extra Sacramentum Pœnitentiæ sine actu formali Charitatis.*
8 *Quomodo sit necessuria Virtus Pœnitentiæ omnibus Adultis?*
9 *Quænam peccata remittere possit virtus Pœnitentiæ.*
10 *Quomodo per Pœnitentiam remittuntur peccata?*
11 *Quomodo remissa culpa per Pœnitentiam remittatur & pœna?*
12 *Quomodo per Pœnitentiam remittantur venialia extra Sacramentum?*
13 *An requiratur ad delenda peccata mortalia vel venialia extra Sacramentum propositum formale, vel virtuale illa numquam committendi?*

1 POENITENTIA à tenendo pœnam nomen accepit, cum idem sonet, ac pœnæ tenentia: pœnam siquidem, seu dolorem tenet Virtus ista de bonis omissis, aut de malis commissis, ut habetur *in Cap. Pœnitentia 2. de Pœnit. dist. 3.* & docent Divus Ilidorus *lib. 6. Etymol. cap. ult.* Divus Gregorius *homil. 24. in Evangel.* Divus Ambrosius apud Magistrum *in 4. dist. 14.* & alii apud Suarez *de Pœniten. disp. 1. sect. 1.* & apud Bellarminum *lib. 1. de Pœnitent. cap. 7.* Hinc colligunt Doctores communiter, pœnitentiam agere, idem esse, ac pœnam, & dolorem habere de peccatis commissis sive ob bona omissa, sive ob mala commissa,

2 Verùm quia pœna, & dolor de peccatis commissis necessariò oriri debet ex amore alicujus boni, oritur namque à potentia appetitiva voluntatis, quæ primò, & per se bonum appetit, & secundariò odit malum, illudque detestatur; ideo quia multiplex esse potest bonum amatum, cui contrarium est peccatum, quod detestamur, & de quo dolemus; multiplex quoque erit Pœnitentia de peccato dolens, ac pœnam sumens. Siquidem bonum amatum, cui peccatum opponitur; est multiplex ex parte Dei, & etiam ex parte nostra. Ex parte Dei potest esse ejus Divina Voluntas Sanctissima, cui maximè peccatum contradicit, ac maximè displicet. Potest esse ejus Divinus Amor, quo homines diligit, & huic amori opponitur peccatum. Potest insuper esse Honor, & Reverentia Deo debita, vel quia est supremus Dominus, & Legislator; vel quia est Author naturæ rationalis, ac totius Boni, quem quidem honorem, ac reverentiam summè offendit peccatum. Ex parte nostra potest esse Regula rationis, cuicumque enim creaturæ rationali à Deo insita est talis Regula, cui contradicit peccatum, & cui repugnat. Potest esse Honestas Virtutis, quam peccatum à nobis repellit. Potest quoque esse Amicitia Divina, & Jus ad gloriam, quæ per peccatum tolluntur, & loco ipsorum inimicitia Dei, ac æterna damnatio subrogantur. Potest denique esse honor humanus, vel fama, quæ sæpe destrui solent per peccatum commissum. Quolibet ex his modis enumeratis de peccatis commissis dolor, & pœna habeatur, tunc pœnitentia agitur, sive ea sit virtus naturalis, sive supernaturalis; sive ejus actus conducant ad vitam æternam, sive non; sive denique sit Virtus specialis, sive cum reliquis virtutibus confundatur.

Cæterùm Pœnitentia, de qua hìc agimus; est distincta à reliquis virtutibus, adeoque virtus specialis, supernaturalis inclinans ad satisfaciendum Deo pro injuriis factis ejus Divinæ Authoritati, & Honori, ac ad conservandam illæsam ejus Divinam Authoritatem, & Honorem. Quapropter Pœnitentia in hac acceptione est dolor de peccatis quatenus ejus Divinam Authoritatem, & Honorem lædunt. Sic Divus Thomas *3. par. quæst. 85. art. 2. & 3.* Suarez *de Pœniten. disp. 2. sect. 3.* Valentia *tom. 4. disput. 7. quæst. 2. pun. 1.* Henriq *lib. 4. summ. cap. 19. n. 3.* Coninch *de Pœnit. dub. 4. n. 23.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 1. numer. 2.* Bonacina *de Pœnitn. quæst. 1. punct. 1. nu. 1.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 1. num. 4.* 3

Quòd autem Pœnitentia sic explicata sit Virtus, patet ex eo, quia nomine Virtutis secundum Philosophos, ac Theologos intelligitur habitus ille, qui ad actus honestos inclinat; sed actus honestissimi sunt satisfacere Deo pro injuriis illatis ejus Divino Honori, ac Divinæ Auctoritati, & servare illæsum ipsum Divinum Honorem, & Auctoritatem; ergo si ad hos actus Pœnitentia inclinat, erit Virtus. Sic Doctores omnes teste Nugno *3. par. quæst. 83. art. 2.*

Quòd verò sit Virtus specialis contradistincta à reliquis virtutibus, probatur ex eo, quia detestari, & dolere de peccatis, quatenus injuriam inferunt Divinæ authoritati, & honori; est actus Virtutis Pœnitentiæ, qui sub tali motivo non respicitur ab aliis Virtutibus; ergo erit actus Virtutis specialis Pœnitentiæ, adeoque Virtus Pœnitentiæ inclinans ad illos erit Virtus specialis: antecedens probatur, quia non potest assignari Virtus ad quam reducatur Pœnitentia sub motivo explicato, non enim reduci potest ad Charitatem, cum hæc detestetur peccata, quatenus sunt contra Deum summè amabilem, ac ejus Sanctissimæ voluntati, Bonitati, & Amori repugnant; nec Pœnitentia est Virtus Theologica, ut est Charitas. Non ad Spem, quia etiam hæc est Virtus Theologica, & peccata detestatur, quatenus opponuntur Divinæ promissioni. Non ad Fidem, quæ pariter Theologica est, non verò Pœnitentia, & peccata detestatur ut opposita Divinæ authoritati in loquendo. Non ad Religionem, quæ peccata detestatur, ut opposita cultui Dei, qui ob suam Divinam excellentiam summè colendus est. Non ad Justitiam rigorosam, quæ detestatur peccata, quatenus opponuntur æqualitati ab ipsa præscriptæ. Non ad Temperantiam, aut cæteras virtutes, quæ suum Motivum formale habent in detestandis peccatis contradistinctum à motivo formali Pœnitentiæ, quæ peccata detestatur, quatenus sunt injuria Dei, & ejus honorem, & authoritatem lædunt. Deus siquidem ob suum Divinum honorem, & supremam authoritatem jus habet supra omnes creaturas, & maximè rationales, adeoque ratione hujus juris,

&

& supremæ authoritatis homo obligatur ad standum Divinæ Voluntati, ejusque Honorem servandum illæsum, ac integrum. Quapropter proprium erit Virtutis Pœnitentiæ resarcire violationem hujus Juris Divini ob peccata commissa; & sic Virtus Pœnitentiæ habet pro objecto formali honestatem detestationis injuriæ Deo illatæ, & satisfactionis pro ipsa injuria, ac offensa Divina; pro objecto verò materiali peccata, quæ detestatur, & pro quibus satisfacit. Vide Coninch *de Pœnit. disp.* 1. *dub.* 3. *in fine.*

Quòd denique sit Virtus Supernaturalis, patet ex eo, quia ejus actus disponunt ad gratiam, adeoque supernaturales erunt: cum non possit virtus naturalis ad actus supernaturales concurrere, eosque elicere; ut ex Tridentino *Sess.* 6. *cap.* 6. *can.* 3. docet Suarez *de Pœnit. disp.* 3. *sect.* 6. & alii communiter.

4 Petes 1. quisnam sit modus, & quibus actibus peccator regulariter disponatur ad Pœnitentiam? *Resp.* varios actus enumerari à Triden. *l. c.* quibus peccator regulariter ad veram Pœnitentiam disponitur: nam requiritur 1. gratia præveniens, qua repræsentatur peccatori status ejus pessimæ vitæ, ac ex benignitate Dei excitatur ad illum deserendum & detestandum. 2. quòd credat per actum fidei, parata esse propter peccata punienda in inferno æterna supplicia. 3. quòd excitetur in illo timor æternorum suppliciorum, & voluntas vitandi illa: cum non suppetat alia via vitandi æterna supplicia, nisi detestari peccata. 4. quòd Divinam considerans Misericordiam speret veniam, & remissionem peccatorum impetret ab illa. 5. quòd ex consideratione Divinæ Bonitatis, & Misericordiæ, qua Deus peccatores ad se conversos benignè excipit, & quòd eos peccantes sustinuerit; insuper ex consideratione Divinæ Dignitatis sic indebitè offensæ per peccata commissa moveatur ad detestanda peccata, quæ tantam Majestatem, ac Dignitatem offenderint; & hæc detestatio Contritio vocari solet, procedit namque ex amore Divinæ Bonitatis. 6. quòd hanc detestationem sequatur voluntas sumendi pœnam, ac vindictam de peccatis commissis, ut satisfiat Deo offenso, qui tantæ Dignitatis est. 7. quòd firmiter proponat non offendere illum imposterum, quantùm ejus gratia adjuvante fieri possit. Sic communiter colligunt Doctores ex Tridentino *Sess.* 6. *cap.* 6. & ex D. Thoma 3. *par. qu.* 85. *art.* 3.

Petes 2. an omnes prædicti actus sint honesti, &
5 decentes? Respond. affirmativè: & quamvis detestatio peccati ob timorem æternorum suppliciorum videri possit actus minùs honestus, ac decens præ reliquis, eo quia videtur tacitè includere voluntatem non detestandi peccata, si æterna supplicia non forent, nec infernus adesset, nihilominus clarè colligitur, ex Concilio Tridentino *Sess.* 14. *cap.* 4. *de Contritione*, esse actum honestum, ac decentem, imò sufficientem ad hoc ut peccata remittantur, si simul cum Sacramento conjunctus fuerit. Nam non supponitur in peccatore detestante peccata ob timorem æternorum suppliciorum affectus, & inclinatio ad peccata, itaut, si supplicia æterna non essent; non detestaretur illa: sed absolutè detestatur, licet motus ob supplicia æterna. Qui quidem actus honestus est, ac decens: ut apparet, & definit Tridentinum cit. ad eum modum, quo decens, & honestus erat actus ille Prophetæ Davidis, qui inclinabat cor suum ad servanda Divina Mandata propter retributionem: Si ergo peccator ita peccatum detestaretur, ut affectum haberet ad illud; ita ut si pœnæ æternæ non essent, peccatum committeret; actum pravum haberet Charitati oppositum. Secus verò si detestaretur propter pœnas æternas cum præcisione; actum honestum eliceret bonum, & utilem: cum bonum honestum, & utile sit fugere peccatum, illudque detestari, quocunque titulo fugiatur, ac detestetur; & è converso malum sit, & inhonestum amare peccatum, quocumque titulo ametur.

Hinc rectè inferunt Doctores cum D. Thoma 3. *par. quæst.* 85. *art.* 5. Multiplicem posse esse timorem, ob quem peccata fugiantur. 1. ac nobilior dicitur Filialis, eo quia ex amore Dei benignissimi Parentis oritur, & proprium filiorum sit non solùm velle bonum Patris, verùm etiam timere quidquid Patri displicet, ac ejus voluntati adversatur. 2. timor dicitur servilis, & oritur à pœna, quam timet, adeoque proprius Servorum, qui quidem timor bonus esse poterit, ac malus. Bonus, & utilis ad salutem, si emanet à Virtute supernaturali Spei, ac ad absolutam peccatorum detestationem excitet, quamvis ob supplicia æterna infligenda à Deo. Malus, si illi conjungatur affectus ad peccatum, & inclinatio ad illud; itaut si supplicia æterna non essent infligenda à Deo, peccatum committeretur; adeoque malus esset talis timor non in se, sed ob pravum affectum ad peccatum sibi per accidens conjunctum. 3. denique timor dicitur Mundanus, qui ob pœnas ab hominibus infligendas habetur: & quamvis bonus esse possit timor peccatorum ob tales pœnas ab hominibus infligendas, si sejunctus sit ab affectu ad peccata; nihilominus non est utilis ad salutem æternam, cum procedat tantùm à naturali amore, quem quisque habet ad se ipsum, non verò à supernaturali virtute, ut rectè adnotavit Suarez, *de Fide, Spe, & Charitate tra.* 2. *n. sp.* 1. *sect.* 4.

Petes 3. an omnes prædicti actus enumerati à Tridenti- 6
no *l. c.* necessarii sint ad peccatoris justificationem. Resp. extra controversiam esse, quòd necessaria sit gratia præveniens, cum nil cogitare valeamus à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra est à Deo. Insuper necessarius est actus fidei, quo credat peccator, vera esse, quæ à Deo revelata, ac promissa sunt; & præcipuè quòd justificetur peccator per gratiam Dei, & per Redemptionem factam à Christo Jesu: an autem hi actus Theologici requirantur formaliter an virtualiter lis est inter Doctores. Legatur La Croix *lib.* 2. *à num.* 11. Necessarius pariter erit actus Spei, quo remissionem peccatorum speret à Deo impetrandam. Ex actibus fidei, & Spei progreditur peccator fretus Divina gratia ad actum Charitatis, & Dei Amorem considerans Majestatem Dei offensam, ejusque Bonitatem, quæ digna est honorari, ac amari super omnia, quamvis non moveatur ex timore suppliciorum æternorum; ac peccata detestatur, quæ tantam offensam inferunt. Voluntas tamen sumendi integram vindictam de peccatis commissis, ut sic Deo satisfaciat; communiter conjuncta reperitur cum ipsa detestatione peccatorum; aliàs remissa, & suspecta esset detestatio habita, nisi cum tali voluntate conjuncta esset. Nihilominus in rigore absque tali voluntate haberi potest detestatio remissiva peccati, si paratus sit peccator, satisfactionem Deo debitam pro peccatis sustinere in hac vita, vel in purgatorio, prout Deus voluerit; cum non teneatur ex vi Pœnitentiæ, secluso semper præcepto Confessoris, vel Superioris, satisfactionem pro peccatis exhibere. Sic Sotus, Vega, Henriq. Suar. Coninch, quos refert, & sequitur Castrop. *de Pœnit. pun.* 1. *num.* 8. Nec oportet in Pœnitentia facere actum distinctum à detestatione, & dolore peccatorum, quo firmiter proponat, ac absolutè nunquam peccare, cum virtualiter hic actus contineatur in illo: nam qui seriò, ac perfectè dolet de peccatis commissis, illaque detestatur; censetur saltem virtualiter habere firmam voluntatem nunquam ampliùs peccandi: quapropter Pœnitentia dicta fuit à D. Augustino *lib.* 5. *Homiliar. hom.* 5. *in fine* à D. Gregorio *homil.* 34. *in Evang.* & à D. Ambrosio relato *in Cap.* 1. *de Pœnit. dist.* 3. *Mutatio status*, quia e statu peccati ad statum gratiæ pœnitentem transfert.

Petes 4. an actus Pœnitentiæ Specialis à nobis su- 7
pra explicatus sit sufficiens ex se solo ad justificandum peccatorem extra Sacramentum Pœnitentiæ; an etiam requiratur necessariò, ut præcedat actus Charitatis formalis? Ratio petendi est, quia inter actus à Tridentino enumeratos ad justificationem impii vix reperitur aliquis, qui sit proprius Virtutis Specialis Pœnitentiæ; aliunde si necessariò requireretur actus Charitatis formalis, qui præcederet actum Virtutis Specialis Pœnitentiæ; detestatio, & dolor de peccatis ad Charitatem spectaret, non ad Pœnitentiam Specialem, adeoque hæc non esset ultima dispositio ad gratiam, & ad justificationem impii extra Sacramentum. Respond. extra Sacramentum, & Martyrium, ut actus Pœnitentiæ Specialis remittat peccata, ac justificet peccatorem; requiri de necesse, ut præcedat actus formalis Charitatis; adeoque dolor, & detestatio peccatorum ob injuriam Deo illatam, & voluntas satisfaciendi illi debent procedere ex dilectione Dei super omnia: ratio est, quia illa Pœnitentia extra Sacramentum convertit peccatorem ad Deum, ac illum cum eo reconciliat, & constituit ejus amicum; quæ ex amore Dei super omnia procedit: nam ut habetur *Joan.* 1. *c.* 3. *Qui non diligit, manet in morte*, & D. Paul. *ad Galat.* 5. ait *In Christo Jesu neque Circumcisio aliquid valet neque præputium; sed Fides, quæ per dilectionem operatur,*

& Tridentinum *Sess. 14. cap. 4.* distinguens Contritionem ab Attritione statuit, Contritionem Charitate formatam extra Sacramentum justificare, non verò Attritionem; denique D. Thomas *3. par. quæst. 85. art. 6.* ait: In justificatione impii simul est motus liberi arbitrii in Deum, qui est actus fidei per Charitatem formatus; & motus liberi arbitrii in peccatum, qui est actus Pœnitentiæ. Hinc infertur, quòd in justificatione impii extra Sacramentum actus Virtutis Pœnitentiæ debet esse detestatio peccati ex amore Dei proveniens; adeoque actus amoris debet esse ratio, & causa præcedens ipsam detestationem, & actum Pœnitentiæ. Sic Canus *relect. de Pœnit. part. 3.* Sotus *lection. 4. & 5. de Pœnit.* Coninch *de Pœnit. disp. 2. dub. 2. num. 47.* Henriquez *lib. 4. cap. 19. num. 7.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 1. nu. 4.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 1. pun. 2. num. 3.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 1. num. 12.*

Nec dicas 1. actum Virtutis Pœnitentiæ specialis Theologicæ sic non esse per se dispositionem necessariam ad remittenda peccata, cum peccatorem inveniret dispositum per actum Charitatis perfectæ: nam remissio peccati debetur ei, qui Deum ex toto corde diligit juxta illud *Proverb. 8 ego diligentes me diligo. &* 1. *Joann. 4. Qui diligit ex Deo natus est.* Contra enim est: licèt non sit dispositio proxima, & ultima ad gratiam, & ad remissionem peccatorum, uti fatendum est ex Tridentino, quod ad justificationem impii extra Sacramentum requirit Contritionem Charitate perfectam, ut peccata remittat; & denegat hanc efficaciam Contritioni imperfectæ, quæ ex turpitudine peccati oritur, & passim dicitur Attritio. Est tamen dispositio, quamvis non ultima ad remittenda peccata extra Sacramentum, & quidem necessario requisita: nam de necesse requiritur ad justificationem impii, quòd peccata detestetur ex motivo Charitatis perfectæ, sed sic detestari peccata est actus perfectissimæ pœnitentiæ, licèt non sit purus actus Pœnitentiæ specialis; ergo de necesse requiritur actus Pœnitentiæ, quamvis debeat esse conjunctus cum actu Charitatis perfectæ. Nec mirum, quòd actus solus Pœnitentiæ specialis non possit esse ultima dispositio ad gratiam sine actu Charitatis perfectæ; cum neque actibus Fidei, Spei, & Religionis concedatur, quæ sunt Virtutes nobiliores Pœnitentia. Vide Bonacinam *l. c.* referentem D. Thomam, Coninch, & Henriquez.

Nec dicas 2. si peccator immemor sit peccati à se commissi, poterit ad justificationem disponi per solum actum Charitatis Dei super omnia; ergo non requiritur necessario actus Pœnitentiæ. Contra est: quia licèt actus iste non contineat formaliter & explicitè pœnitentiam, continet tamen virtualiter, & implicitè: siquidem detestationem peccati inferret, si memoriæ occurreret peccatum; adeoque semper requiritur ad justificationem impii actus Pœnitentiæ sive formaliter, & explicitus, si memor sit peccator peccatorum à se commissorum; sive virtualiter, & implicitus, si immemor sit illorum. Quapropter rectè colligitur, ad justificationem peccatoris extra Sacramentum non sufficere solum actum dilectionis Dei super omnia, sed ulteriùs requiri actum Pœnitentiæ sive explicitè, & formaliter; sive implicitè, & virtualiter. Sic Coninch *disp. 2. de Pœnit. dub. 2. à n. 50.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 2. nu. 3.* & Castrop. *de Pœnit. pun. 1. num. 12. in fine.*

8 Petes 3. quomodo sit necessaria Virtus Pœnitentiæ omnibus Adultis Resp. omnibus adultis peccatum mortale committentibus necessariam esse pœnitentiam ad salutem, est fide sanctum à Tridentino *Sess. 14. Cap. 4.* nam *Luc. 13. dicitur. Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis:* cum enim per peccatum adultus avertatur à Deo, ejus amicitiam deperdat, Dei Honorem, & Authoritatem contemnat, ac sibi grave malum irroget; ideo tenetur, quantum in se est, procurare, ut se convertat ad Deum, tum ex motivo Charitatis, ut Divinam amicitiam deperditam acquirat; tum ex motivo Pœnitentiæ specialis ut satisfaciat Divinæ Authoritati, & Honori offensis; tum ex motivo propriæ Charitatis, ut tam grave damnum, quod sibi intulit per peccatum, resarciat: quæ quidem omnia per Pœnitentiam præstantur, sive formalem, & explicitam, si adultus memor sit peccati commissi, sive virtualem, & implicitam in actu dilectionis Dei super omnia, si immemor sit peccati commissi, ut superiùs diximus. Quapropter Pœnitentia ex vulgato axiomate dicta est secunda post naufragium tabula: in quantum post naufragium primi Parentis ob peccatum originale à toto genere humano contractum prima tabula est baptismus; post naufragium verò peccatorum post baptismum commissorum secunda tabula est Pœnitentia. Sic Magister *in 4. dist. 14.* Adnotat tamen D. Thom. *3. par. quæst. 64. ar. 6.* hoc axioma intelligendum esse non solùm de Pœnitentia, ut Sacramentum est; verùm etiam ut Virtus est secundum superiùs dicta.

Quæ verò Pœnitentia necessaria sit adultis post peccatum mortale commissum, jam diximus extra Sacramentum requiri Contritionem Charitate formatam. Si tamen occasio habeatur recipiendi Baptismum, vel Pœnitentiam, aut Martyrium, requiri saltem Attritionem: cum Attritio sufficiens dispositio sit ad gratiam obtinendam, & Divinam Amicitiam recuperandam per Baptismum, Pœnitentiam, vel Martyrium, ut docent Suar. *de Pœnit. dis. 15. sect. 4. n. 13.* Henriq. *lib. 4. de Sacram. cap. 6. n. 5.* Coninch *disp. 13. de Pœnit. dub. 1. num. 4.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 3. num. 1.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 3. num. 2.*

Nam est satis certum, quo tempore per se loquendo obliget necessitas Pœnitentiæ adultos memores peccatorum commissorum ad pœnitendum de illis extra Sacramentum Pœnitentiæ, de qua obligatione alibi erit sermo; ac extra periculum mortis, in quo graviter peccant adulti conscii peccati mortalis, si non conterantur, si absit copia Confessarii; vel atterantur, si Sacramentum Pœnitentiæ recipere debeant, cum teneantur providere sua æternæ saluti in tali articulo constituti. Et quamvis D. Antoninus, Parisiensis, Argentina, & Sylvester relati à Castropalao *de Pœnit. pun. 3. num. 8.* asserant, obligatos esse adultos ad pœnitendum de peccatis commissis extra Sacramentum Pœnitentiæ, & extra Mortis periculum cum primum commodè possint, ne censeantur velle, & amare injuriam Deo factam, & ne periculum incurrant æternæ damnationis, & ne occasionem Deo porrigant, ut eos deserat ac permittat in alia peccata prolabi ut habet D. Gregorius: Peccatum, quod Per Pœnitentiam non deletur; suo pondere ad aliud trahit. Communior tamen Sententia, quam docent Vasquez, Coninch, Suarez, Valentia, Layman, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* putat non adesse talem obligationem confugiendi ad Pœnitentiam statim post peccatum commissum, quamvis optimum sit id facere, ac convenientissimum, nam juxta *Ecclesiast. 5. Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subitò enim veniet ira Dei:* ratio autem est, quia aliàs novum peccatum esset non satisfacere tali obligationi statim post commissum peccatum; adeoque in confessione aperiendum, quod est contra communem usum, ac praxim Ecclesiæ, non obligantis fideles ad confitendum tempus hujus Pœnitentiæ dilatæ post commissum peccatum, maximè, quia ob solam dilationem Pœnitentiæ non censetur quis formaliter velle, & amare peccatum habituale; sed solùm, velle non removere illud, quæ sunt longè diversa. Nec censetur incurrere periculum æternæ damnationis, cum non sit in periculo mortis; nec denique ipsi constat, deserendum esse à Deo, aut permittendum, ut in nova peccata dilabatur: cum Deus sua patientia velit peccatores ad pœnitentiam adducere, quamvis occasionem det, ut deseratur à Deo, & permittatur lapsus in ulteriora peccata.

Ex dictis colligitur: non esse determinatum tempus, quo adultus post commissum peccatum mortale obligetur ad pœnitendum extra Sacramentum, & periculum mortis. Nihilominus, quamvis non sit determinatum in individuo, constat tamen in genere, non dici à peccato commisso protrahendam esse Pœnitentiam; censetur siquidem peccator sic notabiliter differendo Pœnitentiam contemnere Deum offensum, ac parvi pendere ejus Divinam Amicitiam; quapropter D. Paulus *ad Roman. 2.* ait: *An divitias Bonitatis ejus, & Longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam Benignitas Dei ad Pœnitentiam te adducit? Secundum duritiam tuam, & impœnitens cor tuum thesaurizas tibi iram.* Censeretur quoque propriam salutem parvipendere, faciens jacturam notabilem bonorum spiritualium, & incurrens manifestum periculum perpetrandi nova peccata: nam ut D. Gregorius *ait Homil. 11. in Ezechielem: Peccatorem diu expectat Deus, ut redeat; non redemti, atque contemnenti ponit offendiculum, ubi gravius impingat.* Quapropter communior, & probabilior sententia sustinet, adesse obligationem, ne differatur Pœnitentia ad tres, ad summum ad quatuor annos: cum satis constet, & omnibus notum

sit,

sit, non esse Pœnitentiam longò tempore differendam, & maximè ad extremum vitæ, in quo potiùs peccata deserunt peccatorem, quàm peccator illa deserat: ut expressè habetur *in Cap. Si quis positus. Cap. Qui egeret. de Pœnit. dist. 7.* Sic Henriquez *lib. 4. de Sacram. cap. 6.* Suarez *disp. 15 sect. 6.* Coninch *disp. 3. de Pœnit. dub. 3. num. 32.* Castropalaus *de Pœnit. pun. 3. à num. 9.* & Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap 2. num. 6.* qui rectè admonet, huic obligationi satisfieri per confessionem annuam juxta Præceptum Ecclesiæ: eo quia licèt in Sacramento Pœnitentiæ quis possit esse attritus, non verò contritus; nihilominus quia attritio simul cum Sacramento peccata delent, ac Dei amicitiam renovant; inde est, quod satisfit obligationi pœnitendi.

Dictum est hucusque de obligatione Pœnitentiæ per se loquendo, quo tempore urgeat: nam per accidens triplici tempore urgere potest 1. si Sacramentum suscipere debeat peccator, aut illud ministrare: cum obligetur ad dignè, & sanctè suscipiendum, vel ministrandum Sacramentum, ideo de necesse obligatur ad pœnitentiam habendam de suis peccatis. 2. si variis tentationibus, ac gravibus molestetur, quas superare nequeat sine dolore, & pœnitentia peccatorum commissorum, ac illorum remissione. 3. si certò credat peccator, ob suum peccatum Communitatem puniendam fore à Deo; ut evenit Israelitis ob peccatum David; tunc obligabitur ad pœnitentiam habendam de suis peccatis, quamvis hæc certitudo rarò evenire possit. In his casibus habetur obligatio per accidens ad Pœnitentiam, in quantum non oritur obligatio ex Virtute Pœnitentiæ, sed potiùs ex aliis Virtutibus, nempe ex Religione, ex Charitate erga se ipsum, vel alios: nec pœnitentiam omittere est peccatum distinctum à peccato indignè tractandi Sacramenta, succumbendi tentationibus, & contemnendi bonum Commune juxta Regulas Charitatis: sic docent Suarez *de Pœnit. disp. 15. sect. 6.* Coninch *disp. 3. de Pœnit. dub. 3. à num. 18.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 2. num. 4.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 1. pun. 2. num. 5.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 3. num. 5.*

9 Petes 6. quæ peccata remittere possit Virtus Pœnitentiæ? Resp. omnia peccata remitti posse per Pœnitentiam, etiam si gravissima fuerint, & enormia: cum nullum dari nequeat peccatum in hac vita, quod per Pœnitentiam remitti nequeat: sic fide sanctum est *in Cap. Firmiter. de Summ. Trinit.* Vide Bellarminum *lib. 2. de Grat. & liber. arbitr. cap. 5.*

Neque dicas 1. Blasphemiam in Spiritum Sanctum, seu peccatum illud, quo quis illuminatus mente in agnitionem veritatis, ac ejus manifestationem illam denegat, ut erant Judæi, qui illuminati mente à Spiritu Sancto, cui specialiter tribuitur hic effectus; agnoscebant veritatem miraculorum à Christo patratorum; & tamen illa tribuebant Principi Dæmoniorum: hanc inquam blasphemiam, & peccatum neque in hoc sæculo, neque in futuro remittendum fore, ut habetur *Luc. 12.* Contra enim est: dicitur siquidem non remitti, non quia ex intrinsecis suis irremissibile sit; sed quia ex malitia committentis illud meretur à Deo deseri, & perseverare in illo; adeoque regulariter, & ordinariò non remittitur. Sic etiam explicatur illud D. Pauli *ad Hæbræos. 6. Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cæleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi, & prolapsi sunt; rursus renovari ad pœnitentiam.* Illud enim *impossibile*, ut habent Patres, & Interpretes, non absolutam impotentiam denotat, sed difficultatem gravem, ac moralem impotentiam ob pravam voluntatem ipsius peccantis.

Neque dicas 2. ex D. Paulo *ad Hebræos 10. voluntariè enim peccantibus post acceptam notitiam veritatis jam non relinquitur pro peccatis hostia:* quapropter desperata videtur eorum salus æterna, ac eorum peccatum impotens deleri per Pœnitentiam. Sed contra est, quia si hostia hic accipitur pro Pœnitentia juxta illud *Psalm. 50. Sacrificium Deo Spiritus contribulatus*; significare vult Apostolus, quòd voluntariè peccantibus post acceptam veritatis notitiam non relinquatur Pœnitentia, nisi difficillimè. Coninch tamen *de Pœnit. disp. 2. dub. 1.* intelligit hæc verba de Judæis, qui post acceptam veritatis notitiam novæ Legis, volebant hanc cum Lege Moysi conjungere, & sic voluntariè peccabant: quapropter pro talibus peccatis non relinquebatur hostia, quam Christus obtulit; nec hostia, quæ secundum veterem Legem offerebatur, cum jam abolita fuisset.

Nec dicas 3. quòd *Joann. 1. cap. 5.* asseritur: non esse orandum pro peccato ad mortem, quasi desperata sit ejus salus. Verùm D. Joannes nil aliud explicare voluit, quàm quòd qui peccat eo animo, ut usque ad mortem perseverare velit in peccato; est nimis indispositus ad impetrandam veniam precibus, ac orationibus piorum virorum, quarum effectus impeditur ab indispositione illius, pro quo orationes fiunt: nec absolutè Apostolus vetuit orare pro peccato ad mortem: ut rectè explicat Cajetanus *in Joannem.*

Petes 7. quomodo per Pœnitentiam remittantur peccata? Resp. secundum Legem ordinariam Dei remisso uno mortali remitti & reliqua omnia mortalia: cum enim remittatur peccatum per gratiam, & Charitatem, & gratia æquè incompossibilis sit cum uno peccato mortali, ac cum reliquis; ideo remisso uno mortali remittuntur, & reliqua mortalia. Secus verò dicendum de peccatis venialibus, quæ cum non opponantur cum gratia, & Charitate simplici; ideo poterunt remissis mortalibus non remitti venialia, imò remisso uno veniali poterit non remitti aliud. Advertit tamen Suar. *dis. 11. de Pœn. sect. 2. nu. 20.* ex Lege Dei ordinaria nunquam in hac vita remitti peccatum veniale, nisi per infusionem gratiæ, ut macula, & deformitas peccati pulchritudine gratiæ deleatur, quamvis hæc non sit incompossibilis ex se cum peccato veniali, & defacto peccatoribus, & inimicis Dei non remittuntur venialia, nisi priùs se disposuerint ad gratiam, & Charitatem recipiendam. 10

Petes 8. quomodo remissa culpa per Pœnitentiam remittatur & pœna? Resp. remissa culpa mortali, & pœnam æternam pariter remitti: ratio est, quia impossibile est, eumdem esse filium Dei, ac Regni cœlestis hæredem, & simul addictum esse æternis cruciatibus, ac puniendum fore in æternum: ut constat ex Tridentino *Sess. 6. cap. 7. & 14.* Quamvis aliquam pœnam temporalem juste ab amico exigere possit Deus ob peccata remissa, ut innuit Tridentinum citatum: quapropter consulunt SS. Patres post acceptam justitiam pœnitentiæ opera exercere. Non nego tamen, quòd aliquando Contritio, & dolor de peccatis commissis ita fervens, & intensus, ac Charitate formatus esse possit, ut non solùm æternam pœnam, verùm etiam temporalem deleat. Remissa verò culpa peccati venialis regulariter loquendo & omnis pœna ipsi debita remittitur; pœna namque veniali debita temporalis est, non æterna: potest tamen Deus ob dolorem tepidum, & remissum venialium eorum culpam delere per gratiam, & pœnam aliquam subeundam relinquere. 11

Petes 9. quomodo per Pœnitentiam remittantur venialia extra Sacramentum? Respond. extra Sacramentum requiri semper ad remissionem venialium pœnitentiam vel formalem, vel virtualem: cum enim per veniale peccatum voluntas peccantis aliquo modo avertatur à Dei voluntate; ideo opus est, ut nova subjectione, ad Divinam voluntatem aversionem illam deleat. Debet autem hæc Pœnitentia esse supernaturalis, scilicet ex motivo supernaturali, causat siquidem remissionem venialis, quæ supernaturalis est, ac congruens fini supernaturali nostræ salutis; & media ad finem suum proportionari debent. Sic Coninch *de Pœnit. disp. 2. dub. 14. concl. 3.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 2. num. 5.* 12

Indubitatum est, remitti posse veniale extra Sacramentum per absolutam, & perfectam contritionem detestantem peccatum veniale, ut pote displicens Deo, ac ejus Amicitiam, & Honorem aliquo modo offendens: Contritio namque absoluta, & perfecta, omnium peccatorum mortalium est deletiva; multò magis venialium. Controversia ergo tantùm reducitur ad Attritionem ex turpitudine peccati, vel ex metu inferni, & Purgatorii conceptam, an inquam, vim habeat in homine justo, remittendi peccata venialia extra Sacramentum. Denegant hanc virtutem Attritioni Vasquez *tom. 4. de Pœnit. quæst. 87. art. 1. dub. 2. num. 6.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 4. num. 14.* & alii. Concedunt tamen Suarez *de Pœnit disp. 11. sect. 3. asser. 3.* Coninch *de Pœnit. disp. 2. dub. 14. n. 124. concl. 5.* & Castrop. *de Pœn. pun. 2. nu. 9.* Sequor hanc secundam sententiam concedentem Attritioni in homine justo de peccatis venialibus, quòd mereatur gratiæ augmentum, ac cum illo augmento gratiæ deleat venialia extra Sacramentum: moveor, quia si in homine justo tota vis merendi esset à Charitate imperante actum pœnitentiæ Attritionis, ut sic

meritorius sit augmenti gratiæ, & venialia deleat; sequeretur, quòd supervacaneum esset, actum virtutis pœnitentiæ exercere, imò & reliquarum Virtutum Moralium, ac Theologicarum à Charitate distinctarum: quod est evidens absurdum. Probatur sequela: quia difficile est, ut homo justus adeo coniunctus, ac intimus sit Deo, ut opera Virtutum, quæ exerceat, ex imperio Charitatis præstet; ergo omnia illa opera, nisi essent à Charitate imperata, & ob Motivum Charitatis; supervacanea essent, ac nullius meriti. Adde, quòd si merces accipienda esset ob ea tantùm opera, quæ ob Dei Gloriam, ejusque amorem patrata sunt; gratis promisisset Christus Dominus in die Judicii mercedem Beatitudinis pascentibus esurientem, absque eo quòd in eo cognoverint Christum, sed ob meram Misericordiam ipsius patientis esuriem juxta illud: *Quando te vidimus esurientem, & pavimus?* Gratis quoque promisisset mercedem, quamvis diversam recipientium Prophetam in nomine Prophetæ; & minimum Christi servum justum in nomine justi, ergo & opera Virtutum à Charitate distinctarum suum meritum habebunt, quamvis non æquale. Non nego tamen, quòd ut Attritio mereatur augmentum gratiæ, & remissionem venialium in homine justo requiratur Charitas animæ inhærens, ac in illa perseverans: quod etiam requiritur, ad hoc ut actus cæterarum virtutum meritorii sint augmenti gratiæ, & æternæ retributionis: cum omnia opera virtutum in homine absque gratia habituali inutilia sint, ac æs sonans, & cimbalum tinniens, ut Apostolus expressit. Nec insuper nego, requiri in Attritione, & aliis operibus Virtutum, ut meritoria sint augmenti gratiæ, ac æternæ mercedis; virtualem relationem ad Deum, ad quam sufficit, esse opera amici Dei, & de objecto grato Deo. Solùm dixi, non requiri hanc formalem relationem ad Deum, ut scilicet imperentur à Charitate, & ex solo Dei amore procedant; quod si fieret, opus perfectissimum fieret: sed rarò inveniuntur hi perfectissimi Viri, etiam inter Religiosos.

Ex dictis hucusque infertur: non solùm obtineri ab homine justo remissionem venialium per Attritionem, verùm etiam per Orationem Dominicam, ac per alias preces veniam expostulantes: ut expressè habet D. Augustinus *in Enchirid. cap. 71. & lib. 50. Homil. homil. ult. cap. 3.* Imò per bona opera cæterarum Virtutum, per eleemosynas, jejunia, humiliationes, si eo animo fiant, ut remissionem venialium impetrent; & ratio est, quia dirigere bona opera Virtutum ad hunc finem est virtualiter detestari peccata, cum non possit quis desiderare, & velle liberari à peccatis, nisi ea detestetur, ac ipsi displiceant; adeoque per virtualem Pœnitentiam delentur venialia, ad quorum remissionem semper requiritur virtualis, vel formalis Pœnitentia, ut superiùs notavi. Sic Coninch *disp. 2. de Pœnit. dub. 4. concl. 6. num. 129.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 2. num. 10.* Panis verò benedictus, Aqua benedicta, & cætera Sacramentalia, si dicuntur venialia remittere in homine justo; hoc intelligendum erit non per se, & directè, sed quatenus ex Orationibus Ecclesiæ accipiunt vim impetrandi à Deo pium voluntatis motum, qui sufficiens sit ad venialia delenda; sicuti propter easdem Orationes Ecclesiæ habent vim repellendi tempestates ac noxia quæcunque; & coercendi potestatem Dæmonum; ut docent D. Thomas. *3. par. quæst. 82. art. 3.* Suarez *de Pœnit. disp. 11. sect. 2.* Coninch *quæst. 71. ar. 3. dub. unic. concl. 2.* Layman *lib. 1. Summ. tract. 6. cap. 4. num. 16.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 2. num. 14.*

13 Petes 10, an etiam requiratur ad delenda peccata mortalia, vel venialia extra Sacramentum propositum formale, vel virtuale nunquam illa committendi? Resp. affirmativè: ratio est, quia ad remissionem peccati, quodcunque sit, requiritur seria detestatio illius, itaut excludatur omnis voluntas, & affectus ad illud, quod idem est, ac propositum non peccandi de cætero, aliàs haberetur voluntas, & affectus ad peccatum. Et quamvis sic proponens probabilem habeat timorem incidendi in peccatum, si occasio habeatur peccandi attenta fragilitate humanæ conditionis, nihilominus talis timor, ac judicium peccandi stat cum voluntate efficaci actuali fugiendi peccata pro viribus suis; ut docent Coninch *disp. 2. de Pœnit. dub. 14. concl. 1.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 4. assert 8.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 2. num. 15.*

Adnotandum tamen 1. tripliciter differre propositum vitandi mortalia à proposito vitandi venialia: nam ad propositum vitandi mortalia requiritur 1. ut non solùm opponatur peccato, quod expressè detestatur, verùm etiam cuicunque alteri: gratia siquidem, qua mediante remittitur unum mortale, oppositionem habet cum reliquis mortalibus; secus verò propositum ad remissionem venialium requisitum, non opus est, ut opponatur cum omnibus venialibus, sed sat est, si opponatur cum eo, quod expressè detestatur; cum gratia, qua remittitur unum veniale; stare possit cum aliis. 2. requiritur ad propositum vitandi mortalia, ut sit absolutum, nempe vitandi mortalia tam singillatim, quàm collectivè accepta: quia omnia cum Divina gratia vitari possunt; secus verò propositum vitandi venialia, quamvis debeat esse absolutum circa singula; non potest tamen esse absolutum circa omnia collectivè accepta, sed quantùm conditio humanæ fragilitatis permiserit: quia sine gratia speciali impossibile est vitare omnia venialia collectivè accepta. 3. denique ad propositum vitandi mortalia requiritur major firmitas, & efficacia ad vitandas occasiones, quæ ad mortalia inducunt, quæ quidem firmitas, & efficacia non adeo requiritur ob frequentiores occasiones peccandi venialiter in proposito vitandi venialia: quapropter faciliùs absolvuntur relabentes in venialia, quàm in mortalia, cum relapsus in venialia non indicet defectum doloris, sed potiùs frequentes occasiones, quæ se præsentant peccandi venialiter; indicat tamen defectum doloris relapsus in mortalia, quia non sunt adeo frequentes occasiones ad peccandum mortaliter: adde, quòd cùm peccatum mortale sit malum gravius præ veniali, ideo cautiùs caveri debet. Vide Castropalaum *de Pœnit. pun. 2. num. 16.*

Adnotandum 2. peccata sive mortalia, sive venialia per pœnitentiam remissa ità deleri, ut penitùs extinguantur, nec reviviscere possunt, etiam si pœnitens à Justitia recepta decidat: cum absolute per Pœnitentiam dicatur peccatum deletum, non delendum, & peccator jam reconciliatus Deo, non verò reconciliandus. Secus verò opera bona ab homine justo facta non penitus extinguuntur per peccatum commissum, sed suspenduntur, & impediuntur à retributione, ut sublato peccato reviviscere, & redire possint: ex quo clarè apparet, Deum esse magis pronum ad præmia, quàm ad pœnas juxta illud: *Et misericordiæ ejus super omnia opera ejus.*

CAPUT II.

De Sacramento Pœnitentiæ, ejus existentia, Definitione, Institutione, & Necessitate.

1 *De Fide est, dari in Ecclesia Dei Sacramentum Pœnitentiæ à reliquis distinctum.*
2 *Non fuit hoc Sacramentum in Lege Naturæ, aut Veteri scripta.*
3 *Absolutio à Censuris per se sumpta non est Sacramentum Pœnitentiæ.*
4 *Assignatur Definitio Sacramenti Pœnitentiæ.*
5 *Sacramentum hoc institutum fuisse à Christo Domino, est fide sanctum. Tempus Institutionis inchoativè fuit in ultima Cœna, completè post Resurrectionem.*
6 *Potestas remittendi peccata primariò dirigitur ad remittendam culpam, secundariò ad remittendam pœnam peccato debitam.*
7 *Gravatis peccato mortali post baptismum Sacramentum Pœnitentiæ est necessarium necessitate medii in re vel in Voto.*

FIDE Sanctum est dari in Ecclesia Dei Sacramentum Pœnitentiæ distinctum à reliquis Sacramentis, ut constat ex Florentino *in Decreto Eugenii IV. de Unione, & ex Tridentino Sess. 14. can. 1. & 2.* nam à Christo data fuit potestas Apostolis, & eorum successoribus in ordine sacerdotali, ut ipsius nomine peccata remitterent, vel retinerent, prout causa jam cognita postulaverit; ergo requiruntur ad hanc causam dignoscendam actus pœnitentis, & sacerdotis, ut sic fiat manifesta ipsis remissio, vel retentio; sed hic modus sensibilis remittendi peccata, & reconciliandi homines cum Deo est longè diversus à reliquis Sacramentis; ergo in Ecclesia Dei datur Sacramentum Pœnitentiæ distinctum à reliquis Sacramentis. Sic Vasquez, Suarez, Reginaldus, Coninch, Sayrus, & alii passim, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 2. pun. 1. num. 1.* 1

Sacramentum Pœnitentiæ non fuit in Lege Naturæ, ac in Lege veteri scripta; eo quia sancitur à Tridentino *Sess. 14. cap. 3.* Ante adventum Christi Domini non fuisse Sacramentum Pœnitentiæ, nec post adven- 2

tum

tum illius esse cuiquam ante susceptum Baptismum. Extitit nihilominus Virtus Pœnitentiæ, seu Contritio interna, & dolor de peccatis commissis, cui Deus promisit remissionem peccatorum: *sic Joelis* 2. dicitur: *Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra. Psalm.* 33. *Juxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde; & Psal.* 50. *Cor contritum, & humiliatum Deus non despicies.* Sic Suarez *tom.* 4. *disp.* 1. *sect.* 2. *in fine.*

3 Advertendum hic cum Medina *quæst.* 1. *de Confess.* & cum aliis communiter, quòd absolutio à Censuris per se sumpta, ac considerata non sit propriè Sacramentum Pœnitentiæ: ratio evidens est, quòd hujuscemodi absolutio non remittit peccata, sed tantùm relaxat pœnam, & vinculum ab Ecclesia positum: maximè quia talis absolutio fieri possit extra Sacramentum.

4 Definiri solet Sacramentum Pœnitentiæ: Cæremonia sacra in modum judicii divinitùs instituta ex actibus pœnitentis ut materia; & absolutione sacerdotis ut forma in reconciliationem ejus, qui post baptismum lapsus est. Optima est definitio tradita, quamvis ab aliis diversimodè tradatur: cum per illa verba, Cæremonia sacra divinitùs instituta conveniat cum reliquis Sacramentis, per cætera verba discriminetur ab illis. Ex tradita definitione colligunt 1. Doctores: quòd hujusmodi Sacramentum cum exerceatur per modum Judicii, debet de necesse importare accusationem Rei, & Judicis absolutionem. Rei accusatio non solùm dicit humilem confessionem peccati commissi, verùm etiam dolorem peccati confessi; & tunc sequitur absolutio Judicis aliqua satisfactione imposita. Colligunt 2. ex Tridentino *Sess.* 14. *cap.* 3. & sequentibus: Sacramentum Pœnitentiæ ex parte pœnitentis triplicem actum importare, Contritionem scilicet, Confessionem, & satisfactionem tanquam materiam; & ex parte sacerdotis judicantis Absolutionem tanquam Formam. Nec patticula, tanquam, qua utitur Tridentinum; importat, quòd actus enumerati sint impropriè Materia, & Forma, cum sint propriissimè tales respectu Sacramenti Pœnitentiæ; sed ad magis exprimendam veritatem, ut D. Joannes. 1. dixit de Verbo æterno: *Vidimus Gloriam ejus, Gloriam quasi Unigeniti à Patre.* Colligunt 3. ex parte materiæ non eodem modo importari omnes tres illos actus pœnitentis: nam Contritio, & Confessio essentialiter requiruntur ad Sacramenti Pœnitentiæ constitutionem, & ad remissionem peccatorum; satisfactio verò ad integritatem, & perfectionem ipsius Sacramenti; & ad integram, & perfectam remissionem peccatorum: cum aliquoties detur Absolutio absque satisfactione imposita, ut patet in infirmo ratione destituto, qui verè recipit Sacramentum Pœnitentiæ.

5 Sacramentum Pœnitentiæ institutum fuisse à Christo Domino, est dogma Fidei traditum à Tridentino *Sess.* 7. *can.* 1. *&* *Sess.* 14. *cap.* 5. Tempus verò Institutionis ipsius, quamvis inchoativè fuerit in ultima Cœna, quando Christus Apostolos consecravit sacerdotes, eisque per Characterem impressum potestatem contulit conficiendi Corpus Christi, qui quidem character fundamentum est potestatis absolvendi à peccatis. Hæc tamen potestas absolvendi, quæ distincta est à potestate conficiendi Corpus Christi, quamvis in eodem charactere fundata; non tunc collata fuit à Christo, quando in ultima Cœna Apostolos consecravit Sacerdotes; sed præcipuè, & completè eis collata fuit, quando post Resurrectionem suam absente Thoma cæteris Apostolis apparuit, quibus dixit, ut habetur Joann. 20. Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. Sic apertè definit Tridentinum *Sess.* 14. *cap.* 1. illis verbis: *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè instituit, cum à Mortuis excitatus insufflavit in discipulos suos dicens: Accipite Spiritum Sanctum &c.* quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis potestatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit.

Objicies 1. Sacerdotibus recipientibus ordinem Sacerdotalem simul confertur potestas conficiendi Corpus Christi, & potestas remittendi peccata, ut patet ex praxi, & ritu Ecclesiæ; ergo signum evidens est, etiam utramque potestatem collatam fuisse Apostolis in ultima Cœna, quando consecrati fuere sacerdotes; adeoque tunc institutum fuisse Sacramentum Pœnitentiæ. Confirmatur: ante sumptionem Eucharistiæ ex Jure Divino præmittenda est confessio mortalium ab habente conscientiam illorum; ergo ante Institutionem Eucharistiæ in ultima Cœna institutum esse debebat Sacramentum Pœnitentiæ, ne quis Apostolorum habens conscientiam peccati, ut fuit Judas, ad Eucharistiam accederet sine prævia confessione. Resp. quamvis simul conferatur sacerdotibus tempore Ordinationis potestas conficiendi Corpus Christi, & potestas remittendi peccata; non ideo rectè infertur, eodem tempore has potestates collatas fuisse Apostolis à Christo, & simul institutas fuisse hæc Sacramenta nocte Cœnæ. Adde, quòd in eadem Ordinatione sacerdotali non per eumdem actum recipitur potestas consecrandi, ac potestas remittendi peccata, quamvis per extensionem ejusdem characteris: priùs enim Episcopus consecrans dat cum charactere potestatem conficiendi Corpus Christi, & pro tunc sacerdos non habet potestatem remittendi peccata; dein per illa verba, Accipite Spiritum Sanctum &c. extendit eumdem characterem ad potestatem remittendi peccata, quam confert. Ad Confirmationem dico: post institutum Sacramentum Pœnitentiæ latum fuisse de Jure Divino præceptum præmittendi illud habenti conscientiam peccati mortalis, non verò ante illius Institutionem. Quapropter si quis Apostolorum, ut fuit Judas, conscius erat peccati mortalis; poterat absque confessione ad Eucharistiam se disponere, præmisso actu Contritionis, & Virtutis Pœnitentiæ.

Objicies 2. Christus ante Resurrectionem suam dixit Petro: *Tibi dabo claves Regni Cœlorum. & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis*: ut habetur *Matth.* 16. eamdem quoque facultatem alligandi, & solvendi dedit Discipulis suis ante Resurrectionem: *ut dicitur Matth.* 18. Insuper ante resurrectionem suam dimisit peccata Magdalenæ, ut constat *ex Luc.* 7. ergo ante Resurrectionem institutum fuerat hoc Sacramentum. Resp. neque Petro, neque Discipulis penes loca citata D. Matthæi factam fuisse facultatem à Christo absolvendi à peccatis; sed tantùm promissam: quamvis ex ea promissione designaverit Formam, & Materiam Sacramenti Pœnitentiæ, quod postea instituturus erat. Ad summum concedi potest cum Medina, & Suarez relatis à Bonacina *qu.* 2. *de Pœnit. pun.* 4. *nu.* 3. collatam fuisse facultatem ferendi Censuras, & absolvendi ab illis; non verò à peccatis. Magdalenæ verò remisit quidem peccata sua virtute, quam habebat, remittendi illa; non tamen per Sacramentum Pœnitentiæ, quod nondum instituerat. Sic Nugnus *qu.* 84. *art.* 3. *dub.* 2. *ad* 1. & alii Doctores passim.

Objicies 3. Christi morte expiravit Lex vetus, & nova Lex ante mortem ipsius Christi instituta fuerat; ergo pariter ante Christi mortem institutum fuerat Pœnitentiæ Sacramentum, quod est ex potissimis rebus novæ Legis. Resp. quamvis Lex vetus expiraverit, & extincta fuerit ipsa morte Christi; in qua cessarunt Legales Cæremoniæ, sacrificia, & Sacramenta illius, nihilominus ad instituendam, & perficiendam Ecclesiam Christi, & Legem Evangelicam opus fuit non solùm tempore Passionis ante ejus mortem, verùm etiam tempore Resurrectionis post ejus mortem: adeoque hæc duo tempora pro uno eodemque tempore, ac termino moraliter accipi debent quoad Ecclesiam Christi, & novam Legem perfectè constituendam, ac veterem Legem universam, & Synagogam penitus, ac perfectè abolendam. Debebat siquidem nova Lex sufficienter promulgari, ut accidit in die Pentecostes, cum per Adventum Spiritus Sancti plenitudo gratiæ diffusa est juxta illud *Actuum* 1. *Cœpit Jesus facere & docere usque in diem, qua præcipiens Apostolis per Spiritum Sanctum, quos elegit, assumptus est; quibus & præbuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de Regno Dei.* Hinc deducitur: non in ipso instanti mortis Christi Domini Legem Evangelicam, & Sacramenta novæ Legis consummata fuisse, sed progressu temporis post suam Resurrectionem: ut rectè habet Sotus *in* 4. *dist.* 3. *qu. unic. art.* 2. *ad* 6. Adverto tamen ex D. Thom. Vasq. Soto, & aliis penes Castrop. *de Pœn. pu.* 4. *nu.* 5. quòd quamvis Legales Cæremoniæ, sacrificia, & Sacramenta veteris Legis cessaverint quoad utilitatem, & obligationem in Judeis illa exercendi; non tamen peccabant, qui illa exercebant ante promulgationem Legis Evangelicæ: nam non statim ac mortua fuit, mortifera evasit, ut ex ver. D. Augustin. colligit D. Thom. E contra tamen Suar. *to. de Leg. lib.* 9. *c.* 12. & alii cum ipso docent ante sufficientem promulgationem novæ Legis,

sive in die Pentecostes; sive alio tempore, præcedente, nec mortuam fuisse, nec mortiferam veterem Legem, adeoque non extinctam fuisse in morte Christi, sed quoad utilitatem, & obligationem perseverasse usque ad promulgationem novæ Legis Evangelicæ.

Objcies 4. quando Christus dixit Apostolis. *Accipite Spiritum Sanctum &c.* Thomas non erat cum eis, ut *Joann.* 20. habetur; ergo non accepit eamdem potestatem remittendi peccata, quam Apostoli acceperunt; sed Thomas eamdem potestatem accepit; ergo non fuit tunc tradita, sed potiùs confirmata ea, quam antea Apostoli acceperant. Resp. tunc etiam traditam fuisse potestatem remittendi peccata D. Thomæ absenti, ut tradita fuit reliquis Apostolis præsentibus, sed per Spiritum Sanctum. Sic docet D. Cyrillus *ex illo numer.* 11. ubi Eldad, & Meldad ex septuaginta senioribus dicuntur repleti eodem spiritu, ac alii, quamvis in Castris remansissent, nec cum aliis essent.

6 Potestas remittendi peccata primariò, propriè, ac per se dirigitur ad remittendam culpam, cum peccatum propriè, ac rigorosè culpas denotet; secundario tamen dirigitur ad remittendam pœnam peccato debitam: quapropter juremerito Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 1. & 4. ut effectum primarium Sacramenti enumerat reconciliationem peccatoris cum Deo. Quòd si aliquando hoc Sacramentum inveniat peccata jam remissa per actum Contritionis, & Dilectionis Dei super omnia; eo pacto tamen invenit remissa, ex voto scilicet, & desiderio recipiendi hoc Sacramentum, & cum obligatione suscipiendi illud, si detur commoditas.

Advertendum hìc 1. potestatem concessam Apostolis à Christo remittendi peccata per illa verba: *Accipite Spiritum Sanctum &c.* ut dicitur *Joann.* 20. fuisse potestatem Ordinis, & simul potestatem Jurisdictionis. Quapropter in ultima Cœna, quando consecrati fuere Sacerdotes, potestatem tantùm accepere conficiendi corpus Christi, non verò remittendi peccata, quæ postea illis collata fuit cum designatione ampla subditorum, nempe omnium fidelium, Pastores namque totius Ecclesiæ constituti fuere. Secus verò simplices sacerdotes dum consecrantur, licèt accipiant potestatem conficiendi Corpus Christi, & simul potestatem Ordinis, scilicet quod possint remittere peccata, si designentur subditi, quibus illa remittere possint; non tamen accipiunt potestatem Jurisdictionis consistentem in relatione superioris ad subditos, cum nulli subditi ei assignentur ab Episcopo consecrante. Hinc fit simplicem sacerdotem habere tantùm potestatem Ordinis, eo quia potest remittere peccata, si ei subditi designentur: Parochum verò nondum sacerdotem habere potestatem tantùm Jurisdictionis, quia subditos habet sibi designatos, licèt non possit eorum peccata remittere: cum verò sacerdos sit utraque potestate pollet.

Advertendum 2. Potestatem Ordinis esse Divinam, & supernaturalem, consistit siquidem in deputatione sacerdotis, ut nomine Christi, & vices ejus gerens conficiat Divinissimum Eucharistiæ sacramentum; & si subditos habuerit, possit eorum peccata remittere, quod planè Divinum est, & supernaturale. Quamvis hæc potestas Ordinis sine potestate Jurisdictionis actualis, & determinatæ in subditos designatos non sit sufficiens ad ministrandum Pœnitentiæ Sacramentum, cum sine hac potestate neque oves habeantur, neque subditi: ut statuit Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 7. Potestas autem remittendi peccata completa per potestatem Ordinis, & Jurisdictionis est ministerialis, in quantum Sacerdos illa utens vices alterius gerit, nempe Dei, & Christi, cujus nomine, & Auctoritate ad remissionem peccatorum cooperatur: ut habetur *in cap. Aliud. de Consec. dist.* 4. quapropter eadem sententia, quæ fertur à sacerdote in terris, fertur à Christo in Cœlis; & est effectus duarum Causarum simul, & indivisim, ac per modum unius concurrentium.

Advertendum 3. quamvis Potestas Clavium Regni cœlestis sit sola suprema Potestas data à Christo Petro, ac suis Successoribus; nihilominus intelligi etiam potest pro potestate ligandi, & solvendi Sacerdotibus tradita: nam apta similitudine potestas Clavium dici potest, eo quia regnum Cœlorum per absolutionem peccatoribus impertitam aperitur, & per eam denegatam clausum retinetur: ut ex Traditione Ecclesiæ, & communi usu Theologorum à Concilio Tridentino approbato *sess.* 14. *can.* 15. dici consuevit. Hæc autem potestas Clavium secundum communem sententiam duplicem potestatem involvit, unam scientiæ, qua sacerdos cognoscit, & examinat causas, & peccata fidelium, ut judicium ferat; alteram, qua cognita causa, & prœmisso examine ferat sententiam absolutionis, vel retentionis.

Necessarium est Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel 7
in voto necessitate medii gravatis peccato mortali post Baptismum commisso; eo quia non potest alio medio justificari peccator à peccato gravi commisso post susceptum Baptismum, nisi per Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto susceptum, non enim assignabile est aliud medium; ergo est necessarium in re, vel in voto pro peccato post baptismum commisso. Sic D. Thomas *in Addition. ad 3. par. quæst. 6. art.* 1. Suarez *de pœnit. disp.* 17. *sect.* 2. *num.* 3. Coninch *de pœnit. quæst.* 84. *art.* 5. *dub. unic. num.* 44. Bellarminus *de pœnit. cap.* 5. & alii.

Hinc fit: salvari non posse, qui mortale commisit post Baptismum, nisi ipsum Sacramentum Pœnitentiæ revera accipiat, vel ejus Votum habeat, quod consistit in dilectione Dei super omnia, vel in actu Contritionis Charitate formatæ, in quibus imbibitur, & continetur propositum recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ. Et quamvis ante Institutionem hujus Sacramenti Contritio Charitate perfecta non continebat votum hoc; illud tamen continet post Institutionem: eo quia Contritio non continet votum servandi hoc præceptum tantùm determinatum, vel illud; sed continet votum servandi quodcumque præceptum latum; ergo post institutum Sacramentum Pœnitentiæ, & præceptum latum de illo; continere debet votum Pœnitentiæ. Hinc colligitur, necessitatem Sacramenti Pœnitentiæ non esse ex natura rei, sed ex præcepto Divino. Colligitur quoque, Sacramentum Pœnitentiæ necessarium esse necessitate Præcepti Divini, ut constat ex Tridentino *sess.* 14. *can.* 6. quod enim necessarium est necessitate medii, est pariter necessarium necessitate Præcepti, quando medium est in nostra potestate. Sic ex Vasquez, & aliis docet Bonacina *de pœnit. quæst.* 2. *pun.* 3. *n.* 2.

Sed ut clariùs explicemus, quomodo peccata dicantur remitti per Sacramentum Pœnitentiæ in Voto; sciendum est: Contritionem Charitate perfectam, quamvis habeat ex se vim remittendi peccata, ea tamen remittere per ordinem ad confessionem, loquendo de peccatis post Baptismum commissis, scilicet cum proposito, & desiderio suscipiendi Pœnitentiæ Sacramentum, & obligatione confitendi, & subjiciendi clavibus suo tempore illa eadem peccata, quorum remissionem obtinuit contritus per Contritionem prædictam. Nam Contritio non ita justificat peccatorem extra Sacramentum Pœnitentiæ, ut immunem illum reddat ab onere confitendi peccata, & subjiciendi ea clavibus, etiam si deleta fuerint per ipsam: & statutum est in Concilio Constant. *sess.* 8. & Tridentino *sess.* 14. *cap.* 2. Propositum autem suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, & confitendi peccata sufficit ad votum explicatum, etiam si fuerit implicitum, non enim necessarium est, esse explicitum: eo quia nullum extat præceptum faciendi hoc propositum explicitè: & Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 4. dicit, Remissionem peccati non esse attribuendam Contritioni sine voto Sacramenti, quod in illa includitur; ergo si votum, quod includitur in Contritione est implicitum; propositum suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ in voto inclusum debet esse implicitum. Nam votum explicitum est extrinsecum Contritioni, potest enim quis dolere de peccatis, ut offensa sunt Dei summè dilecti, etiamsi non habeat explicitum propositum confitendi peccata. Sic D. Thomas, Navarrus, Valentia, Suarez, Reginaldus, D. Bonaventura, Sotus, quos refert, & sequitur Bonacina *de pœnit. quæstion.* 2. *pun.* 3. *num.* 8.

CAPUT III.

De Materia Sacramenti Pœnitentiæ.

1 *Explicantur nonnulla spectantia ad materiam Proximam, & Remotam.*
2 *Materia Remota Sacramenti Pœnitentiæ sunt peccata actualia post Baptismum commissa.*
3 *Peccatum, quod committitur indebitè suscipiendo Baptismum, est materia remota Sacramenti pœnitentiæ.*

4 Non

4 *Non solùm peccata mortalia post Baptismum commissa sunt materia Remota Sacramenti Pœnitentiæ, sed etiam Venialia : quamvis mortalia sint materia necessaria, Venialia materia sufficiens.*
5 *Adnotantur nonnulla circa Venialia.*
6 *An Confessio peccatorum Venialium præcipi possit ab Ecclesia?*
7 *Materia Proxima Sacramenti Pœnitentiæ sunt tres actus pœnitentis, Contritio, Confessio, & Satisfactio.*

1 MATERIA cujuscumque Sacramenti alia est Remota, alia Proxima; ideo priùs assignanda erit materia Remota hujus Sacramenti, dein Proxima. Advertendum tamen, illam materiam Sacramenti dici remotam, circa quam versatur materia proxima ipsius Sacramenti : sic materia remota sacramenti extremæ Unctionis est Oleum benedictum, quia circa ipsum versatur Unctio, quæ est materia proxima ipsius. Advertendum insuper, materiam aliam esse, ex qua fit aliquid, ut lignum est materia statuæ, quia ex ligno fit statua; aliam esse, circa quam aliquid versatur, sive ut objectum amplectendum, ut est cibus, circa quem versatur fames, ut amplectendum; sive ut objectum destruendum, & abolendum; sic misericordia versatur circa indigentiam pauperum, ut illam elemosynis destruat; sic etiam Pœnitentia versatur circa peccata, ut illa per suos actus aboleat, & destruat.

2 Materia igitur remota sacramenti pœnitentiæ sunt peccata actualia post Baptismum commissa : ut definitum fuit à Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 2. *can.* 1. ratio est, quia circa peccata actualia post baptismum commissa, ut delenda, & detestanda versatur materia proxima sacramenti pœnitentiæ, quæ sunt actus pœnitentis infra explicandi; ergo ipsa erunt materia remota hujus sacramenti : quod cum exerceatur per modum Judicii, conveniens fuit, ut haberet pro materia remota crimina delinquentis. Sic D. Thomas *3. part. quæst.* 84. *art.* 2. & alii communiter. Hinc fit: neque peccatum originale esse materiam remotam sacramenti hujus; neque peccatum actuale ante baptismum commissum : ratio est, quia neutrum ipsorum subjicitur Judicio, ac Jurisdictioni Ecclesiæ, utpote commissa ab homine nondum Ecclesiæ subdito, & Ecclesia non judicat de non sibi subditis juxta illud D. Pauli *ad Corint. 1. cap.* 5. *Quid mihi de iis, qui foris sunt?*

3 Erit tamen materia remota sacramenti pœnitentiæ peccatum, quod committitur indebitè suscipiendo Baptismum : ratio est, quia licèt sit simul tempore cum Baptismo, est tamen posteriùs natura, impedit siquidem effectum primarium conferendum à Baptismo, nempe gratiam; & semper verum est dicere, commissum fuisse à fideli, & baptizato, Nec potest assignari aliud sacramentum à pœnitentia, quod possit illud delere. Sic D. Thomas *3. par. quæst.* 69. *art.* 10. Henriquez *de Baptis. cap.* 27. *num.* 2. Suarez *disp.* 28. *sect.* 4. *concl.* 4. Vasquez *3. par. tom.* 2. *disp.* 159. *cap.* 3. *num.* 22. & Castropalaus *de pœnit. pun.* 6. *n.* 2.

Adnotandum hìc : posse aliquando sacramentum pœnitentiæ remittere per accidens peccata ante baptismum : ut si quis habens originale, & actuale peccatum accederet ad sacramentum baptismi indispositus ad recipiendam gratiam; accederet postea dispositus ad sacramentum pœnitentiæ, & gratiam reciperet; utique per receptionem gratiæ medio sacramento pœnitentiæ remitterentur omnia peccata, etiam ante baptismum; sed per accidens : nam ablato obice remittuntur re vera à Baptismo suscepto peccata illa, non verò à pœnitentia.

4 Non solùm peccata mortalia post baptismum commissa sunt materia remota sacramenti pœnitentiæ, verùm etiam peccata Venialia post eumdem baptismum commissa : cum circa venialia versari quoque possit materia proxima hujus sacramenti, nempe actus pœnitentis; quamvis aliquod intercedat discrimen. Nam peccata mortalia aliàs non ritè confessa sunt materia Necessaria sacramenti pœnitentiæ, itaut necessariò subjici debeant huic sacramento vel in re, vel in Voto, ut remittantur, sicut definit Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 5. *can.* 7. cum non alia suppetat via remittendi illa. Venialia verò sunt tantùm materia sufficiens, quia licèt circa illa versari possit sacramentum pœnitentiæ, non tamen ex necessitate subjicienda sunt huic sacramento : cum omitti possint in confessione absque peccato, & alia suppetat via remittendi illa, ut Tridentinum docet. Sunt quoque materia sufficiens hujus Sacramenti peccata mortalia alias rite confessa, quamvis non sint materia necessaria; secus tenerentur fideles ad bis rite confitendum idem peccatum : quod autem sint materia sufficiens, patet ex eo, quia de peccatis rite confessis haberi potest novus dolor, & accusatio; ergo possunt esse materia absolutionis : maxime quia licet absoluta fuerint, nihilominus, ut innuunt Doctores, non ita remittitur peccatum, quin amplius remitti possit, prout est impedimentum abundantioris gratiæ. Sic declaravit Benedictus XI. *in Extrav.* 1. *de Privileg.* & sic docent Divus Thomas *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 3. *art.* 3. *quæstiun.* 5. *ad* 4. Suarez *disp.* 18. *sect.* 1. *numer.* 7. Vasquez *3. par. quæst.* 91. *art.* 3. *dub.* 7. Navarrus *in Summ. cap.* 21. *numero* 42. Cajetanus *verb. Absolutio*, *c.* 2. & alii apud Reginaldum *libr.* 6. *n.* 94.

Adnotandum 1. circa venialia : quod si pœnitens dubitet, ea esse mortalia; tenetur subjicere Sacramento Pœnitentiæ, ut materiam necessariam. 2. non teneri pœnitentem manifestare in confessione omnia venialia, poterit namque aliqua confiteri, & aliqua reticere. Quod etiam dicitur de mortalibus rite confessis : eo quia sunt materia sufficiens sed non necessaria. Et hoc intelligendum est, sive pœnitens habeat sola venialia, vel sola mortalia rite confessa; sive cum ipsis habeat mortalia nondum confessa. Sic Navarrus, Coninch, Valentia, Henriquez, Reginaldus, Suarez, Nugnus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst.* 3. *pun.* 1. *num.* 6. & 7. Adde, quod Pœnitens confitens sola venialia debet esse certus, non vero dubius, quod sint venialia, & quod absolute sint peccata; sicuti debet esse certus, quod ea commiserit, non vero dubius si ea commiserit : ratio est, quia se exponeret periculo irritandi sacramentum, si forte nec venialia essent, aut commissa non fuissent : cum materia hujus sacramenti, sicut & cæterorum debeat esse certa. Quapropter curare debet diligens & prudens Confessarius, ut detur à pœnitente materia certa absolutionis, ne Sacramentum irritetur. Extenditur hæc doctrina ad peccata mortalia dubia, si commissa fuerint, nec ne; de quibus licet sit obligatio ea confitendi juxta doctissimos Authores; nihilominus si absolutio pro ipsis impertiatur, conjungi debent cum alia materia certa, alias conditionate tantùm impertienda erit ut recte admonent Suar. *disp.* 18. *sect.* 1. *num.* 12. Sanchez *in Summ. lib.* 1. *capit.* 10. *num.* 70. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 3. *n.* 5. Bonac. *de Pœnit qu.* 3. *pun.* 1, *n.* 9. & Castrop. *de Pœnit. pun.* 6. *n.* 6. Non requiritur tamen alia materia certa, si certum sit, peccatum fuisse commissum, & solum dubitatur, an sit mortale, an vero veniale : quia supposita commissione peccati semper habetur materia certa, sive veniale sit, sive mortale.

5

6 Quæres hìc an confessio peccatorum venialium præcipi possit ab Ecclesia? Resp. quamvis Sotus *in* 4. *dist.* 8. *quæst.* 1. *art.* 3. & alii eum sequentes putarint, non posse præcipi ab Ecclesia, nam materia præcepti debet esse res gravis; cum ergo venialia sint levia, ideo non potest esse materia Præcepti Ecclesiastici. Nihilominus communior sententia docet oppositum cum D. Thoma *in* 4. *dist.* 5. *art.* 2. *qu.* 5. quem sequuntur Nugnus, Sylvester, Navarrus, Azor. Henriquez, Filliuccius, Vasquez, Reginaldus relati à Bonacina *de Pœnit. qu.* 3. *pun.* 1. *num.* 8. cum Div. Bonaventura *in* 4. *dist.* 17. *art.* 4. *quæst.* 1. ratio est, quia confessio venialium ex una parte potest esse valde utilis, & conveniens ad bonum aliquem finem, ad acquirendam videlicet majorem gratiam, ad observantiam disciplinæ religiosæ, ad placandam iram divinam in aliqua publica necessitate; ex alia parte gratis asseritur, quod sit extra materiam Præcepti, maxime quia potest quis se adstringere voto ad confessionem nonnullorum venialium; ergo poterit adstringi à Præcepto Ecclesiæ.

Nec obstat dicere : quod sic Ecclesia posset præcipere confessionem omnium venialium : si enim posset præcipere confessionem aliquorum, cur non omnium? Non inquam obstat quia habetur dispar ratio, nam impossibile est revocare in memoriam venialia omnia, ac ea per confessionem aperire; adeoque præceptum versaretur circa rem impossibilem. Secus vero si versaretur circa nonnulla venialia, quorum memoriam habere non est impossibile; sicuti votum confitendi omnia venialia est de re impossibili, non vero confitendi aliqua.

Assi-

Assignata materia Remota Sacramenti Pœnitentiæ remanet assignanda proxima, quæ per Concilium Florentinum *in Decr. de unione*, & Tridentinum *sess. 14. cap. 3.* consistit in tribus actibus pœnitentis, Contritione scilicet, Confessione, & satisfactione : nam cum hoc Sacramentum institutum sit ad instar Judicii reconciliativi, & ad reconciliandum reum in Judicio requiratur accusatio, & manifestatio sui delicti; insuper quod accuset, & manifestet cum dolore, alias esset simplex narratio delictorum, vel gloriatio de delictis; denique quod paratus sit pœnam suscipere de delictis commissis, ideo Confessio, Contritio seu dolor, & satisfactio sunt materia Sacramenti Pœnitentiæ., S. Pius V. *in Catechismo* aliam assignat congruentiam : quia sicuti per peccata Deum offendimus corde, ore, & opere; sic par fuit, ut ita institueretur Pœnitentiæ Sacramentum, quo Deo reconciliamur, ut possemus ipsi satisfacere corde per Contritionem, & dolorem; ore per Confessionem; & opere per satisfactionem.

Advertendum tamen 1. quod licet dolor in Sacramento Pœnitentiæ non sit in se sensibilis; cum sit spiritualis; fit tamen sensibilis per ordinem, quem dicit ad Confessionem, & ad signa externa, per quę sensibilis evadit. Advertendum 2. non eodem modo esse partes Sacramenti Pœnitentiæ, Contritionem & Confessionem ac satisfactionem injunctam à Confessario : nam Contritio, & Confessio sunt partes essentiales hujus Sacramenti, & sine quibus consistere nequit ejus essentia; satisfactio vero à Confessario injuncta est tantum pars integralis, cum sine ea consistere possit essentia Sacramenti Pœnitentiæ, ut patet in eo qui obtenta per absolutionem gratia, ac remissione peccatorum statim moritur ante adimpletam satisfactionem injuctam à Confessario; quamvis in casu adjecto non esset integrum & perfectum Sacramentum sine satisfactione adimpleta. Sic Divus Thomas *3. par. quæst. 90. art. 2. & 3.* Suarez, Sotus, Coninch, Capreolus, Canus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. qu. 3. pun. 2. num. 14.* Non nego tamen, probabilem esse sententiam Henriquez *lib. 4. cap. 10. num. 1.* & aliorum putantium satisfactionem esse partem essentialem Sacramenti Pœnitentiæ: loquuntur enim de satisfactione contenta in actu Doloris, & Accusationis quæ sunt partes essentiales; non vero de satisfactione à Confessario injuncta.

Ad meliorem tamen notitiam eorum, quæ spectant ad Contritionem, confessionem & satisfactionem componentes materiam proximam Sacramenti Pęnitentiæ; expedit, ut de illis singillatim agamus ordine suo.

CAPUT IV.

De Contritione requisita ad Sacramentum Pęnitentię.

1 *Tripliciter accipi potest Contritio.*
2 *Aliquis dolor essentialiter requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ.*
3 *Dolor requisitus ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ debet esse formalis.*
4 *Non requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ dolor perfectus, & Charitate formatus.*
5 *Qualis debeat esse Attritio sufficiens ad constituendum Sacramentum Pœnitentiæ?*
6 *Excluduntur aliqui Dolores, qui non sufficiunt ad constituendum hoc Sacramentum.*
7 *Non requiritur ad Attritionem, ut sit Contritio putata.*
8 *An sufficiat Attritio particularis alicujus peccati mortalis non vero omnium?*
9 *Nequit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, sed informe.*
10 *An dolor necessario requisitus debeat præcedere confessionem?*
11 *An etiam ad remissionem venialium requiratur Attritio supernaturalis?*
12 *Quod nam sit Objectum materiale, & Formale Contritionis, & Attritionis?*
13 *An unico actu Contritionis deleri possint omnia peccata?*
14 *An consideratio peccatorum, eorumque recogitatio necessaria sit ad Contritionem, & Justificationem?*
15 *Quanta debeat esse Contritio ad justificationem requisita quo ad entitatem, & durationem temporis?*
16 *An requiratur ad Contritionem Propositum non peccandi in futurum?*
17 *An ad Contritionem requiratur, ut qui se conterit; credat, non amplius esse peccaturum?*
18 *An extet præceptum obligans ad contritionem habendam de peccatis commissis.*

CONTRITIO accipi potest tripliciter. 1. pro quocumque dolore de peccatis commissis. 2. pro dolore perfecto de peccatis, & Charitate formato, itaut cum illo sine Sacramento Pœnitentiæ, quamvis cum ejus voto justificari possit peccator, & gratiam accipere. 3. pro dolore imperfecto de peccatis, quatenus est dispositio ad recipiendam gratiam, & ad justificationem impii simul cum Sacramento Pœnitentiæ. 1

Jam vero aliquem dolorem requiri essentialiter ad Sacramentum Pœnitentiæ clare colligunt Doctores ex D. Thoma *3. par. quæst. 84. art. 1. ad 1.* Suarez *disp. 20. sect. 3. num. 8.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. pun. 2.* Henriquez *lib. 4. cap. 10. num. 2.* Coninch *de Pœnit. disp. 4. dub. 4. num. 34.* & ex Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 2. & 5.* eo quia ad rationem confessionis sacramentalis requiritur, ut sit accusatio sui ipsius; sed non potest esse accusatio sui ipsius sine aliquo dolore, alias esset historica narratio, non manifestatio sui peccati, ut deleatur, & absolvatur: ergo aliquis dolor essentialiter requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ: maxime quia peccator se accusans in Sacramentali confessione intendit se liberare à criminibus commissis; ergo illa detestatur, & odio habet, qui actus ad dolorem spectant. 2

Dolor autem requisitus ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ debet esse formalis : ratio est, quia Concilium Tridentinum, sicuti etiam Florentinum, dum assignant pro materia Sacramenti Pœnitentiæ assumpta à Christo actus pœnitentis, mentionem faciunt doloris formalis; ergo dolor formalis essentialiter requiritur ad valorem hujus Sacramenti. Confirmatur : in reliquis Sacramentis materia debet esse formaliter talis, non verò virtualiter : quapropter consecratio Eucharistiæ in tritico, & uva non est valida; quamvis triticum sit panis virtualis, & uva vinum virtuale; ergo etiam in Sacramento Pœnitentiæ dolor, qui est materia ipsius; debet esse formalis, adeoque non sufficere virtualem. Sic Suar. *disp. 20. sect. 4.* Coninch *disp. 4. dub. 5. num. 39.* Filliuccius *tract. 7. c. 6. qu. 2.* & Bonac. *de Pœnit. qu. 3. pun. 2. num. 6.* Hinc sequitur, quod qui accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ cum actu dilectionis Dei, non recipit Sacramentum Pęnitentiæ; cum non ponat dolorem, qui est ejus materia. Nec recipit absolutionem venialium in confessione, qui nullum dolorem habet de illis formalem, sed tantum ponit actum dilectionis Dei. 3

Non requiritur tamen ad valorem Sacramenti Pęnitentiæ dolor perfectus, & Charitate formatus, Contritio videlicet perfecta, consistens in dolore de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero, eo quia peccatum est malum, & offensa Dei, qui est dignus amari super omnia: nam Contritio perfecta justificat hominem, illumque reconciliat Deo, antequam actu suscipiatur Sacramentum Pęnitentiæ : ut habet Trident. *sess. 14. c. 4.* Sufficit ergo ad Sacramentum Pęnitentiæ constituendum Contritio imperfecta, & dolor imperfectus, qui Attritio appellari solet: est enim dolor de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero ortus ex turpitudinis peccati consideratione vel ex gehennæ, & pęnarum metu, aut amissionis Gloriæ. Dicitur autem imperfectus dolor Attritionis, quia respicit motivum inferius respectu doloris Contritionis Charitate formatæ. Et quamvis Attritio explicata non sit sufficiens per se inducere ad justificationem peccatoris sine Sacramento Pęnitentiæ actu suscepto; nam extra Sacramentum remotè tantum disponit ad gratiam, & justificationem; simul tamen cum Sacramento est ultima, & proxima dispositio ad gratiam, & justificationem : ut expressè constat ex Tridentino citato. 4

Sed non leviter controvertitur inter Doctores, qualis esse debeat Attritio, quæ sufficiens sit ad constituendum Sacramentum Pęnitentiæ, & ad ejus effectum habendum. Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 3. art. 3.* Navarrus *in Summ. cap. 1. num. 18.* & Bonacina *de Pœnit. quæst. 3. pun. 2. num. 9. & 12.* cum aliis docent, non requiri Attritionem supernaturalem ad valorem Sacramenti Pęnitentiæ, sed sufficere naturalem, quæ videlicet respiciat motivum naturale, quia peccatum e. g. est con- 5

tra

tra rationem, vel contra Deum, ut est finis naturalis, vel quia affert præcisè infamiam, damna, aut alias pœnas temporales. Quamvis ad valorem sacramenti Pœnitentiæ simul cum ejus fructu percipiendo requiratur per supradictos Doctores Attritio, & dolor supernaturalis. Canus, Aureolus, Paludanus, & alii penes Henriquez *lib.* 4. *cap.* 21. *num.* 7. docuere, sufficere dolorem inefficacem, velleitatem scilicet non peccandi de cætero. Certa denique, & vera sententia docet cum Suarez *disp.* 20. *sect.* 6. *num.* 6. Vasquez *quæst.* 92. *art.* 2. *dub. unic. num.* 13. Coninch *disp.* 4. *de Pœnit. dub.* 5. *num.* 40. & Castropalao *de Pœnit. pun.* 7. *num.* 3. ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ requiri illam eamdem Attritionem, quæ necessaria est ad ejus effectum; adeoque non sufficere naturalem attritionem nec ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ, nec ad ejus valorem, sed omnino requiri supernaturalem, quæ scilicet sit donum Dei, supernaturale & impulsus spiritus sancti; & concipiatur ex turpitudine peccati, vel ex metu gehennæ, ac pœnarum; & quæ excludat voluntatem peccandi in futurum, & peccatorem ultimo disponat ad gratiam, & justificationem.

Sequor hanc ultimam sententiam valde consonam principiis à Tridentino statutis *sess.* 14. *cap.* 3. *&* 4. nam illa Attritio necessaria est ad valorem Sacramenti pœnitentiæ, & est ejus pars; quæ est dolor, & detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero, quamvis sit dolor imperfectus, nec Charitate formatus, qui tamen dolor sit donum Dei, supernaturale & impulsus Spiritus sancti; & sit ultima dispositio ad gratiam, & justificationem impetrandam simul cum Sacramento; sed hæc omnia non possunt competere, nisi Attritioni Supernaturali; ergo Attritio supernaturalis, non vero naturalis potest esse pars Sacramenti Pœnitentiæ, & æquè requiritur ad ejus fructum. Confirmatur: quia Tridentinum agens de Sacramento Pœnitentiæ, ac de partibus constituentibus ipsum, & requisitis ad ejus fructum præter Contritionem Charitate formatam solum agnovit Attritionem, quæ sit donum Dei supernaturale, & impulsus Spiritus sancti, & præter hanc Attritionem nullam aliam agnovit; ergo signum evidens est, Attritionem tantum supernaturalem posse constituere Sacramentum Pœnitentiæ, & requiri ad ejus fructum; & nullatenus naturalem, de qua nullam mentionem fecit.

6 Ex dictis colligitur 1. non posse subsistere sententiam eorum, qui docent, sufficere ad constituendum Pœnitentiæ Sacramentum, quamvis sine effectu Attritionem, & dolorem naturalem: eo quia talis dolor nec est donum Dei supernaturale, nec Spiritus sancti impulsus; nec ea Contritio perfecta, aut Attritio, quam requirit tamquam partem hujus Sacramenti Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 3. *&* 4. Sic Suarez, Vasquez, Coninch, & Castropalaus *locis supracitatis*.

Colligitur 2. à fortiori non posse subsistere sententiam eorum, qui putant, sufficere ad constituendum hoc Sacramentum Attritionem, ac dolorem existimatum, & præsumptum: eo quia si vera Attritio naturalis cognita non est donum Dei, supernaturale & impulsus Spiritus sancti, adeoque non poterit sacramentum Pœnitentiæ constituere; multo minus poterit illud constituere æstimatio doloris, & præsumptio illius, cum revera non sit, sed tantum ejus error. Adde, quod error posset Sacramentum Pœnitentiæ constituere, quo nil absurdius. Vide Suarez *disp.* 20. *sect.* 4. *à num.* 5.

Colligitur 3. non posse subsistere sententiam eorum, qui affirmant, sufficere dolorem inefficacem, ac meram velleitatem non peccandi de cætero: eo quia talis dolor componi potest cum voluntate peccandi de cætero; & dolor requisitus à Trident. ut pars sacramenti hujus excludere debet voluntatem peccandi de cætero. Sic Suar. Henriq. Vasq. Bonac. & Coninch, quos refert, & sequitur Castrop. *de Pœn. pun.* 7. *n.* 4. *in fine*.

Colligitur 4. non posse subsistere sententiam eorum, qui asserunt cum Tamburino *lib.* 1. *expedit. Confess. c.* 3. probabile esse, in confessione venialium sufficere tantum dolorem virtualem, consistentem in desiderio recipiendi absolutionem, & fructum Sacramenti Pœnitentiæ, sine complacentia tamen actuali peccatorum venialium. Nam dolor, & Attritio requisita à Tridentino ad Sacramentum Pœnitentiæ debet esse formalis, sive venialia tantum exhibeantur, sive etiam mortalia, ut fert communis sententia. Quapropter juremerito Suarez *de Pœnit. disp.* 20. *sect.* 1. appellat post Tridentinum hanc sententiam non requirentem in Confessione formalem dolorem Temerariam, Vasquez *de Pœnit. qu.* 92. *art.* 1. *dub.* 1. erroneam. Hinc infert Cardin. Delugo *de Pœnit. disp.* 14. *sect.* 8. graviter peccare eum, qui vel sola venialia, vel sola mortalia alias rite confessa sine dolore confitetur: quia se exponit periculo frustrandi Sacramentum non ponendo materiam requisitam ad illud.

Colligitur denique: nec subsistere sententiam eorum, qui docuerunt, ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficere dolorem, quo quis dolet, se non habere dolorem peccatorum commissorum: eo quia talis dolor non est Attritio requisita à Trident. ad Sacramentum Pœnitentiæ; sed potius dolor de carentia Attritionis, non vero peccatorum commissorum: cum aliud sit habere dolorem peccatorum, aliud habere dolorem de carentia doloris peccatorum. Non nego tamen, quod regulariter loquendo cum tali dolore de carentia doloris peccatorum conjungatur dolor directus de peccatis commissis, quamvis pœnitens illum non dignoscat. Sic Henriq. *lib.* 4. *c.* 26. *n.* 5. Vasquez *de Pœnit. qu.* 92. *art.* 1. *dub* 3. *n.* 6. Bonac. *de Pœnit. qu.* 5. *sect.* 1. *pun.* 3. *n.* 7.

Non requiritur tamen ad Attritionem, quæ sit sufficiens ad Sacramentum Pœnitentiæ, & ad ejus effectum; 7
ut sit Contritio putata; ita ut si cognoscatur Attritio, ut talis, quæ revera est; non sit sufficiens ad hoc Sacramentum, & ad ejus effectum, uti docere videntur Vega, Ledesma, Victoria, Sotus, Corduba, Navarrus relati à Castrop. *de Pœnit. pun.* 7. *n.* 7. Communior namque, & verior sententia asserit, sufficere veram Attritionem cognitam, ut talem: ita D. Thom. cujus loca erudite citat la Croix *lib.* 6. *par.* 2. *à n.* 849. Suar. *disp.* 20. *sect.* 1. *n.* 20. alios referens Bonac. *l. c.* referens Nugnum, Paludanum, Vasquez, & Castrop. *l. c. n.* 8. ratio autem est, quia si revera Attritio non esset ex se sufficiens ad Sacramentum Pœnitentiæ, & ad ejus effectum, neque hoc habere posset per errorem illum, quo putaretur Contritio; adeoque numquam Attritio disponere posset ad gratiam recipiendam in Sacramento Pœnitentiæ quod est aperte contra Tridentinum: error siquidem intellectus pœnitentis non potest præstare Attritioni id, quod revera non habet; ergo si ex Trident. Attritio præstat hoc in Sacramento, id etiam præstat absque ullo errore, & ut talis cognita, qualis revera est. Adde, nullum extare præceptum nec Divinum, nec humanum de Contritione perfecta habenda in Sacramento Pœnitentiæ, imò opponeretur ejus institutioni, quæ est conferre primam gratiam, & peccata remittere; quæ jam præstita essent à Contritione perfecta.

Neque dicas in Lege Naturæ fuisse necessariam ad remissionem peccati contritionem perfectam, & hæc necessitas non est ablata per legem gratiæ; insuper ex lege naturali sancta sanctè tractari debent; ergo si quis accederet ad Sacramentum Pœnitentiæ cum Attritione, accederet cum peccato mortali, nec sanctè illud tractaret. Denique accusans se penes sacerdotem, qui vices Dei gerit; debet se accusare exterius, quatenus peccata sunt offensa Dei; ergo dolet ex motivo Contritionis perfectæ. Nam contra est, licet lex Gratiæ non abstulerit Contritionem requisitam ad justificandum extra sacramentum, eam tamen abstulit, prout requiritur ad sacramentum Legis Gratiæ, pro quo sufficit Attritio. Nec qui accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ cum Attritione indignè, & non sanctè illud tractat: accedit siquidem dispositus ea dispositione, qua simul cum Sacramento, & sanctitatem acquirat, & remissionem peccatorum, pro ut est fide sanctum ab eodem Trident. Denique gratis assumitur, accusationem peccatorum non posse fieri sacerdoti vices Dei gerenti, nisi ut sunt offensa Dei: potest siquidem fieri ob turpitudinem peccati, ob metum gehennæ, & pœnarum ipsius.

Quæres 1. an sufficiat ad Sacramentum Pœnitentiæ 8
Attritio particularis, qua quis doleat de aliquo peccato mortali, non vero de reliquis, quæ habeat: ut si quis doleat de peccatis furti ob inhonestatem, & turpitudinem ipsorum; non vero de peccatis homicidii, quæ patravit? Resp. negativè: quia dolor requisitus à Trident. ad Sacramentum pœnitentiæ necessario debet excludere omnem voluntatem peccandi, & omnem affectum ad peccatum; consistit siquidem in absoluta, & efficaci voluntate reconciliandi se cum Deo, & non peccandi de cætero; sed nequit haberi talis voluntas absoluta, & efficax, nisi sit detestatio omnium peccatorum, & dolor universalis de omnibus peccatis, alias aliqua peccata detestaretur, & aliqua amaret, ut esset

in

in casu adjecto; ergo non sufficit ad Sacramentum Pœnitentiæ Attritio particularis de aliquibus peccatis, non vero de cæteris commissis: cum motivum Attritionis requisitæ à Tridentino ad Sacramentum Pœnitentiæ debeat esse universale cæteris peccatis, non vero speciale illius peccati, quod detestatur. Quapropter dolens, & detestans peccata furti ob turpitudinem moveri debet, quæ reperitur in ipsis peccatis furti, & in peccatis homicidii, ac in reliquis peccatis; non vero ob specialem turpitudinem peccatorum furti. Non tamen necesse est, hanc attritionem singillatim habere de omnibus peccatis; sed sat est de omnibus dolere sub aliqua ratione generali comprehensis; vel ob turpitudinem, quam habent omnia peccata; aut quia privant æterna gloria; vel quia sunt offensa Dei. Sic Vasquez, Navarrus, Henriquez, Suarez, Layman, quos refert, & sequitur Castrop. *de Pœnit. pun. 7. num. 2.*

9 Hinc infero: non posse dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe; hoc est, quod sit in sua essentia constitutum, sed non causet gratiam, & remissionem peccatorum, quę sunt effectus, & fructus hujus Sacramenti. Patet illatio ex ipsomet casu, communiter proposito ab Authoribus sententiæ affirmativæ: ut si quis habens peccatum furti, cujus recordetur; & peccatum homicidii, cujus omnino invincibiliter immemor sit doleat de peccato furti in confessione ob specialem turpitudinem peccati hujus, omnino oblitus peccati homicidii; in tali casu habebitur per hos Authores Sacramentum Pœnitentię validum, quia ponit dolorem de peccato ob turpitudinem requisitam à Trident. & aliunde reliquę partes hoc Sacramentum constituentes habentur; & tamen non habetur effectus Sacramenti, cum nec gratiam pœnitens iste recipiat, nec remissionem peccatorum, quę à peccato homicidii impediuntur non detestato, nec formaliter, nec virtualiter, adeoque non remisso; ergo dari poterit Sacramentum Pœnitentię validum, & informe, ut isti Doctores asserunt. Patet inquam nostra illatio ex ipso casu ab eis proposito: nam supponit casus, attritionem positam à confitente peccatum furti cujus memoriam habet, quamvis immemor sit peccati homicidii; sufficientem esse ad constituendum Sacramentum Pœnitentię, quamvis per accidens impediatur quoad effectum prętandum à peccato homicidii oblito. Sed negatur suppositum: nam Attritio prędicta non est ex se sufficiens ad causandum effectum, quia non est ex se sufficiens ad constituendum Sacramentum Pœnitentię: eo quia non est Attritio, quę requiritur à Trident. ad constituendum Sacramentum Pœnitentię: nam Attritio à Concilio requisita debet esse ex turpitudine, quę excludat omnem voluntatem peccandi, non vero aliquam; ergo debet esse ex turpitudine universali omnium peccatorum, non vero ex speciali turpitudine furti: quapropter eadem Attritio riquiritur ad constituendum Sacramentum pœnitentię, quę requiritur ad ejus fructum habendum; & è converso. Nec peccator obligari poterit ad aliam dispositionem habendam pro gratia, & remissione peccatorum obtinenda in hoc sacramento, quam eam à Christo requisitam pro obtinenda valida absolutione. Sic Vasquez plures referens *qu. 92. art. 2. dub. unic. n. 13.* Coninch *disp. 4. dub. 5. n. 40.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 7. num. 5. & 6.*

10 Quæres 2. an dolor necessarius ad valorem, & effectum Sacramenti Pœnitentiæ debeat præcedere confessionem? Resp. non requiri de necesse, ut præcedat tempore ipsam confessionem, cum possit simul cum confessione fieri dolor: dummodo semper antecedat absolutionem, adeo ut elicitus sit ante inchoatam absolutionem, ut recte advertit Bonac. *qu. 3. de Pœnit. pun. 2. n. 19.* alias absolutio non caderet supra confessionem dolorosam: ratio autem cur dolor fieri possit cum confessione, & concomitanter cum illa, est, quia jam haberetur accusatio dolorosa, & non ad modum simplicis narrationis: adde, quod sic usu receptum est etiam à viris timoratis. Sic Suar. *disp. 20. sect. 4. n. 31.* Filliuc. *tract. 7. c. 6. qu. 9. n. 158.* Bonac. *l. c. n. 18.* & alii. Sufficiens pariter erit dolor antecedens tempore ipsam confessionem, dummodo formaliter, aut virtualiter ordinetur ad confessionem: ut si quis vespere recogitans peccata sua dum conscientiam examinat, dolet de peccatis commissis, quæ proponit confiteri mane; accedit postea mane ad confessarium, cum quo peccata confitetur, nec dolorem renovat distractus; in tali casu virtute illius prędecedentis doloris non retractati, Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu recipiet: cum confessio informetur illo dolore præcedente virtualiter perseverante. Sic Suar. *l. c. n. 29.* Sotus *in 4. dist. 17. qu. 2. art. 3.* Coninch *de Pœnit. disp. 4. dub. 6.* Regin. *lib. 5. n. 54.* Bonac. *l. c. n. 17.* & Castrop. *de Pœnit. pun. 7. n. 12.*

Controversia solum reducitur ad dolorem subsequentem confessionem, quamvis antecedat absolutionem: an inquam iste dolor antecedens absolutionem, & subsequens confessionem sufficiens sit ad Sacramentum Pœnitentiæ, & ad ejus fructum? Putant, non sufficere Coninch *de Pœnit. disp. 4. dub. 6. n. 44.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. c. 4. assert. 5.* Castrop. *de Pœnit. pun. 7. n. 11.* & alii: eo quia confessio non esset dolorosa, adeoque non esset legitima accusatio sui ad reconciliationem, & absolutionem obtinendam in judicio; sed esset historica quædam narratio. Quapropter inferunt, totam illam confessionem denuo subjiciendam esse clavibus, ut aptam materiam porrigat absolutioni: quod quidem prętari facile poterit, si pœnitens dicat, se accusare de omnibus peccatis confessis, quorum absolutionem petit. Quæ quidem sententia mihi maxime probabilis est, ac in praxim deducenda, tum ob majorem securitatem, tum quia facilis est executionis. Nihilominus sufficere putant Suar. *disp. 20. sect. 4. n. 31.* Filliuc. *tract. 7. c. 6. qu. 9. n. 158.* & Bonac. *de Pœnit. qu. 3. pun. 2. n. 18.* ratio est, quia usu receptum est, pœnitentem excitari ad eliciendum actum doloris, & detestationis peccatorum peracta confessione priusquam Sacramentalem absolutionem recipiat; ergo sufficit, vel quod præcedat confessionem, & non sit retractatus; vel quod comitetur; aut denique quod illam immediate sequatur maxime quia confessio jam facta, per actum doloris subsequentem, cum quo subordinatur absolutioni recipiendæ; revera est accusatio dolorosa; ergo est materia apta ad sacramentalem absolutionem obtinendam; sicuti in Judicio forensi reconciliativo si quis prius sua facinora manifestaret, dein signa doloris exhiberet detestantia illa; accusatio dolorosa in Judicio reputanda foret. Hęc etiam sententia sua probabilitate non caret, cum tales habeat Patronos.

Quæres 3. an etiam ad remissionem venialium in Sacramento Pœnitentiæ requiratur dolor, & Attritio supernaturalis? Resp. affirmative: nam licet non sit obligatio confitendi venialia, semel ac tamen vis confiteri venialia, teneris dolorem illorum habere, ne materiam ineptam subjicias absolutioni: eo quia Trident. ad valorem, & effectum Sacramenti requirit cum dolorem, & attritionem, quæ sit Donum Dei, & impulsus Spiritus sancti; adeoq; dolorem, & attritionem supernaturalem: quamvis hic dolor non se extendere debeat ad omnia venialia, ut in dolore mortalium requiritur. Nec obstat, quod superius dictum fuerit cum Suar. *disp. 11. sect. 3. n. 11.* extra Sacramentum Pœnitentiæ posse attritionem remittere in homine justo peccata venialia, adeoque non Sacramentum Pœnitentiæ, sed potius attritio, quando in confessione remittuntur venialia, illa remitteret. Nam licet in homine justo remittantur venialia per attritionem; non ideo Sacramentum Pœnitentiæ non dicitur per se institutum etiam ad remittenda venialia: nam si cum mortalibus conjungantur; non possunt remitti per se nisi à Sacramento Pœnitentiæ, esto si separentur ab illis, ut evenit in homine justo, remittantur per Attritionem. 11

Quæres 4. quod nam sit objectum materiale, & formale Contritionis, & Attritionis? Resp. actum Contritionis, qui est actus Charitatis, quo quis detestatur, ac displicet de omnibus suis peccatis super omnia detestabilibus, quia sunt malum Dei summe amabilis, & ejus offensa, ac contra ejus amicitiam, & voluntatem cum proposito non peccandi de cætero; respicere pro objecto materiali peccatum commissum, quia peccatum remissum, si consideretur ut remissum; non poterit esse objectum materiale, circa quod versetur contritio: eo quia secundum hanc rationem non facit hominem inimicum Deo; secus vero si consideretur peccatum, ut commissum ab homine, quem reddidit Deo inimicum; poterit esse objectum Contritionis, secundum quam consiserationem viri justi frequenter eliciunt actum Contritionis de peccatis commissis, & jam dimissis ut rectè observat Bonac. *de Pœnit. qu. 5. sect. 1. pun. 4. n. 3.* Poterunt quoque esse objectum materiale Contritionis habitus mali, & occasiones inducentes ad peccatum; sicuti peccata actualia, non solum mortalia, verum etiam venialia, de quibus nescitur, an dimissa sint. Originale 12

vero

vero peccatum, quamvis si consideretur, ut remissum à baptismo; nequeat esse objectum Contritionis: poterit tamen circa illud versari Contritio, prout præscindit à remissione per baptismum, & quatenus fecit hominem Deo inimicum. Sic ex Pitigiano, & Zerola docet Bonac. *l. c. n.* 2. Non poterunt tamen esse objectum materiale Contritionis peccatum futurum, & peccatum alienum: ratio est, quia peccatum futurum non est commissum; & alienum non est commissum ab eliciente actum Contritionis; adeoq; neutrumex ipsis reddidit elicientem inimicum Deo. Quamvis possit quis Contritionem habere de peccato alieno, prout est proprium in causa, quia videlicet fuerit causa peccati alieni. Sic D. Thom. *in Addit. ad 3, par. qu. 2. art.* 5. Suar. *de Pœnit. disp. 2 sect.* 1. *n.* 1. Nugnus *in 3. part. qu. 2. art.* 5. Graf. *lib.* 1. *Decis. c.* 4. *n.* 8. & alii.

Formale vero objectum Contritionis est ratio illa in peccato, quatenus est offensa Dei summe amabilis, ac malum ipsius, & contra ejus Divinam Amicitiam, & voluntatem: ratio est, quia per hoc objectum actus Contritionis distinguitur ab actibus cæterarum virtutum; ergo ipsum erit formale objectum Contritionis: cæteræ namque virtutes & si peccata detestentur, non detestantur tamen illa, quia Offensa Dei sunt.

Ex dictis colligitur: Contritionem convenire cum Attritione quoad objectum materiale: nam omnia ea, quæ superius enumeravimus, ut objecta materialia contritionis; possunt esse objecta materialia Attritionis. Solum igitur discrepant inter se quoad objectum formale: nam Attritio dolet de peccatis, & illa detestatur ob turpitudinem ipsorum, vel ob metum gehennæ, aut omissionis Gloriæ & gratiæ; Contritio vero quatenus peccata sunt Offensa & malum Dei summè amabilis; vel contra ejus voluntatem & amicitiam. Contritio siquidem est actus Charitatis, Attritio vero actus Virtutis Pœnitentiæ.

13 Quæres 5. an unico Contritionis actu deleri possint omnia peccata, an vero pro singulis peccatis requirantur singuli actus Contritionis? Resp. sufficere unicum actum Contritionis respicientem omnia peccata, ut illa delere valeat: ratio est, quia sic Contritio deberet coalescere ex multis actibus adeoque non omnes essent actus Contritionis justificantis hominem: nam habens quatuor peccata ex. gr. quibus correspondere debent quatuor actus Contritionis; non justificabitur, nisi posito quarto actu Contritionis, cum primi tres non possunt justificare; quod non est dicendum: *Ezechielis* namque 18. habetur *cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est & fecerit judicium, & justitiam: ipse animam suam vivificabit*; Ergo homo justificabitur, statim ac elicit Contritionis actum. Insuper sequeretur, quod si moreretur post elicitum primum Contritionis actum, nondum elicito secundo, & tertio, & quarto, non deberet salvari, quod est absurdum, ergo per unicum actum Contritionis, respicientem omnia peccata à se commissa, poterit quis justificari; sicuti absolvi potest per unicam absolutionem in Sacramento Pœnitentiæ ab omnibus peccatis. Sic D. Thomas 3. *par. in Addit. qu.* 2. *art.* 6. Suar. *de Pœnit. disp.* 4. *sect.* 6. *n.* 3. Valent. *tom.* 4. *disp.* 7. *qu.* 8. *pun.* 6. Reg. *lib.* 5. *n.* 51. Victor. *de Sacram. n.* 116. Navarrus *in Summ. c.* 1. *num.* 25. Sotus *in* 4. *dist.* 17. *qu.* 2. *art.* 3. Henriq. *lib.* 4. *c.* 7. *n.* 2. & alii contra Sylvestrum, Angelum, Paludanum, & alios.

Neque dicas: in confessione requiri confessionem singulorum peccatorum. ergo etiam requiri singulorum peccatorum Contritionem. Contra enim est, quia larga habetur disparitas: cum enim fiat confessio per modum Judicii, inde est, quod singula crimina manifestari debeant in Judicio, ut reus absolvi possit, & juxta illa puniri, imò ut videbimus integritas confessionis est de Jure Divino. Secus vero nullum jus extat, ad hoc ut habeatur Contritio de singulis peccatis; sed sat est, si per unicum Contritionis actum de illis omnibus doleat.

Adnotandum hic 1. quod quis se præparans ad confessionem, si ante examen, vel inter examinandum conscientiam suam, vel facto jam examine unico actu detestetur, ac doleat de omnibus peccatis à se commissis; satisfacit ad dolorem requisitum, & ad contritionem, sive in se, sive ad Sacramentalem confessionem ordinatam: ut docent Cajetanus 3. *part. quæst.* 87. *art.* 1. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 28. Navarrus *in Summ. c.* 1. *num.* 25. Suarez *disp.* 4. *sect.* 6. *assert.* 2. & Reginaldus *lib.* 5. *num.* 54.

Adnotandum 2. quamvis eodem actu possimus detestari mortalia, & venialia simul, ac illorum remissionem obtinere; nihilominus non tenemur ad hoc; cum possimus mortalia tantum detestari eorumque remissionem obtinere; non vero venialia.

Adnotandum 3. per eum actum Contritionis, quo quis peccata detestatur ut sunt gravis offensa Dei; non obtineri remissionem venialium, nec sufficere ad delenda illa: ratio est, quia talis actus non habet oppositionem cum peccatis venialibus, adeoque illa expellere, & delere non poterit, expulsio namque per oppositionem fit. Quapropter ille actus Contritionis sufficiens est ad simul expellenda mortalia, & venialia, illaque delenda, qui detestatur peccata, ut sunt gravis, & ut sunt levis offensa Dei. Sic Divus Thomas *de Pœnit. quæst.* 86. *art.* 3. Coninch *de Pœnit. disput.* 1. *dub.* 5. *n.* 32. & Bonacina *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 1. *punct.* 5. *num.* 3. *&* 4.

Queres 6. an consideratio peccatorum, eorumque re- 14
cogitatio necessaria sit ad Contritionem, & justificationem? Resp. ad justificationem per Contritionem requiri saltem confusam peccatorum cognitionem, ac recogitationem: nam sine ulla cognitione, & recogitatione non poterit haberi actus Contritionis, ejusque justificatio: ratio est, quia contritio est actus voluntatis, & voluntas non fertur in incognitum; insuper non potest quis dolere de offensis alteri factis, & pro illis satisfactionem exhibere, nisi recognoscat offensas; ergo saltem confusa cognitio, & recogitatio peccatorum requiritur ad hoc ut quis contritionem eliciat. Sic Suar. *disp.* 4. *sect.* 6. *num.* 9. Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *qu.* 8. *pun.* 6. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 9. Reginaldus *lib.* 5. *num.* 52. & alii passim.

Hinc infertur, per se loquendo non requiri ad contritionem, & justificationem distinctam singulorum peccatorum recogitationem; sed sufficere confusam: cum nullum jus naturale, aut positivum extet obligans ad illam; & patet exemplo Magdalenæ, quæ statim justificata fuit, quamvis innumeris obstricta peccatis, quorum recogitationem tam brevi temporis spatio minime habere poterat. Nisi tamen Contritio ordinaretur ad Confessionem Sacramentalem faciendam, ob quam necessarium est conscientiæ examen prout postulat ratio loci, temporis, & personæ. Vel nisi extet obligatio restituendi vel ex damno injuste illato, vel ex contractu; tunc enim dignoscenda erunt diligenter singula peccata, ut integra restitutio fieri possit. Aut denique si auferenda sit proxima occasio nonnullorum peccatorum, aut illis remedium præstandum in futurum. Ut docent Suarez *disp.* 4. *sect.* 6. *asser.* 2. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 28. *num.* 3. Major *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 3. Victoria *in Sum. cap.* 4. *num.* 116. & Bonacina *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 1. *pun.* 6. *num.* 3.

Quæres 7. quanta debeat esse Contritio ad justificatio- 15
nem requisita quoad entitatem, & quoad durationem temporis? Resp. ad Contritionem non requiri intensionem graduum, sed sufficere quemlibet gradum in quo entitas Contritionis haberi possit: ratio est, quia essentia Contritionis sive perfectæ, sive imperfectę scilicet Attritionis non desumitur ex intensione graduum, sed ex ipsa natura qualitatis, quę etiam in quolibet gradu consistere poterit: ut docent Suarez *disp.* 4. *sect.* 4. *n.* 9. Navarrus *in Sum. c.* 1. *n.* 9. Sotus *in* 4. *dist.* 17. *qu.* 2. *art.* 4. Bellarm. *de Pœnit. lib.* 2. *cap.* 11. *propos.* 3. Coninch *disp.* 2. *dub.* 3. *num.* 70. Reginaldus *lib.* 5. *num.* 30. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 6. & alii. Nec requiritur ad Contritionem, & dolorem longa temporis mora, cum concipi possit unico, ac exiguo temporis momento ut constat *ex cap. Mensuram, de Penit. dist.* 1. juxta illud *Ezechielis* 18. *Cum averterit se impius ab impietate sua &c. ipse animam suam vivificabit.* Sic Suarez *tom.* 4. *disp.* 4. *sect.* 5. Henriq. *lib.* 4. *c.* 27. *n.* 4. & Doctores supracitati.

Adnotandum hic 1. non requiri ut pœnitens dum actum doloris, & contritionis elicit detestetur peccata explicite, & singillatim comparando illa cum aliis malis, ita ut illa detestetur supra amissionem vitæ, honoris, bonorum temporalium, & similium malorum; sed sat est, si peccata detestetur super omnia detestabilia in communi, cum proposito vitandi peccata de cætero, quæ sunt mala detestabilia super omnia alia mala: sufficit quoque si potius velit, malum quodlibet subiisse, quam offendisse Deum amabilem super omnia bona, cum proposito subeundi imposterum quodlibet malum potiùs, quam Deum offendere. Sic Valent. Graffius, Navarrus, Henriq. Reg. Coninch, cum aliis, quos refert, & sequitur

quitur Bonac. *de Pœnit. qu. 5. sect. 1. pun. 7. n. 4.* qui recte advertit, non expedire, ut pœnitens descendat ad detestationem peccatorum per particularem comparationem cum cæteris malis, ne magis illa æstimet, quam peccatum.

Adnotandum 2. non requiri, ut pœnitens dum actum doloris, & detestationis elicit; comparationem faciat inter unum, & aliud peccatum, ut magis detestetur gravius præ minus gravi: nam actus ille, quo quis detestatur omnia peccata, ut sunt Offensa Dei; est major appretiative de majori peccato, quam de minori. Quod si comparationem faciat inter majus, & minus peccatum; tenebitur ad magis detestandum majus præ minori: quia ubi est major malitia, & major offensa Dei; major debet esse detestatio. Imò si quis explicitè magis detestaretur peccatum minus, quam majus, ita ut paratus esset potius committere majus, quam minus, si per impossibile alterutrum esset eligendum; peccaret lethaliter: ratio est, quia videtur paratus ad potius eligendum majus malum, quam minus; cum natura ipsa dictare videatur, ex duobus malis minus esse eligendum. Sic Coninch *de Pœnit. disp. 2. dub. 9. concl. 1. n. 82.* Nugnus *in Addit. ad 3. part. qu. 3. art. 3. concl. 5.* Bonac. *l. c. n. 6.* & Delugo *de Pœnit. disp. 5. num. 41.*

16 Quæres 8. an requiratur ad Contritionem Propositum non peccandi in futurum? Resp. nimis aperte colligi ex Tridentino *sess. 6. cap. 6.* requiri tale propositum. Solum controvertitur, & valide inter Doctores: an debeat esse explicitum, an vero sufficiat implicitum, & virtuale. Valentia, Bellarminus, Sotus, Henriquez, Suarez, Reginaldus, Nugnus, Toletus relati à Bonac. *de Pœnit. quæst. 5. sect. 5. pun. 8. num. 2.* asserunt, debere esse explicitum: moventur ex Tridentino citato requirente ad justificationem hominis propositum non peccandi de cætero; sed propositum, ut verba sonant, est explicitum, quia implicitum non est proprie tale; ergo requiritur propositum explicitum. Medina vero, Coninch, Pesantius, Navarrus, Filliuccius, Major apud eumdem Bonacinam *loc. cit.* docent, sufficere virtuale, & implicitum, contentum in ipso Contritionis actu: nam qui dolet, offendisse Deum super omnia, diligit Deum super omnia, & vult illi placere in omnibus. Nec Tridentinum exigit propositum explicitum, cum eodem modo exigat propositum non peccandi de cætero, ac exigit propositum confitendi; ergo si sufficit propositum confitendi implicitum, & virtuale, etiam sufficiet propositum non peccandi de cætero implicitum, & virtuale, cum sit verum propositum, licet implicitum: esto tutius, & securius sit explicitum & actuale, ac usu magis receptum. Quapropter utraque Opinio suam probabilitatem habet: maxime quia Authores primæ Sententiæ non negant, validum esse Sacramentum Pœnitentiæ, si quis accedat ad illud bona fide, ac
17 peccata detestetur absque formali proposito non peccandi de cætero, sed cum virtuali tantum.

17 Quæres 9. an ad Contritionem requiratur, ut qui se conterit, credat, non amplius esse peccaturum? Resp. negativè; sed sat est si propositum habeat non peccandi in futurum: ratio est, quia sic nimis alte sentiret de se, ac superbiam saperet: nec Contritio oppositionem habet cum timore peccandi in futurum, & offendendi Deum: imò adjuvat ad præcautionem. Sic Suar. *disp. 4. sect. 3. num. 5.* Rodriquez *cap. 48. num. 8.* Navarrus *in Summ. cap. 1. num. 13.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 8. pun. 6.* & Reginaldus *lib. 5. num. 34.*

18 Quæres 10. an extet præceptum obligans ad Contritionem habendam de peccatis commissis? Resp. affirmative: quod quidem præceptum naturale est, & Divinum: naturale, eo quia supposita offensa jus naturæ dictat, resarciendam esse, ac præstandam satisfactionem pro ipsa. Divinum, quia Deus non vult remittere peccatum in hac serie, nisi per dolorem perfectum Contritionis, aut per Attritionem simul cum Sacramento Pœnitentiæ. Obligat autem hoc præceptum per se, & vi propria in periculo mortis vero, vel putato; & in periculo amentiæ, quando non adest copia confessarii, cui fieri possit confessio peccatorum simul cum attritione: ratio est, quia in talibus periculis maxima habetur necessitas, ut homo consulat suæ saluti æternæ, & convertat se ad Deum, alias expositus remaneret damnationi æternæ. Sic Val. *tom. 4. disp. 7. qu. 8. pun. 4.* Suar. *disp. 15. sect. 4. n. 19.* Med. *tract. 1. qu. 6.* Sot. *dist. 17. qu. 2. art. 7.* Henriq. *lib. 4. c. 6. n. 5.* Reg. *lib. 5. n. 55.* Bonac. alios referens *de Pœnit. qu. 5. sect. 1. pun. 2. n. 5.* Non nego aliquos Doctores cum Nugno, Coninch, Valentia, Filliuccio, & aliis penes Bonac. *l. c.* putare, in talibus periculis teneri pœnitentem ad eliciendum Contritionis actum, etiamsi adsit copia Confessarii, ut suæ æternæ saluti diligentius consulat. Verum non adesse talem obligationem, si Sacramentum Pœnitentiæ suscipiat cum attritione, docent communiter alii Doctores: eo quia in Sacramento Pœnitentiæ ex attrito fit contritus; nec se exponit periculo æternæ damnationis, quia Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione susceptum justificat.

Quamvis Præceptum obligans ad Contritionem per se urgeat in casibus superius dictis; per accidens tamen obligare poterit in aliis Casibus. Et 1. quando suscipiendum, vel administrandum est aliquod Sacramentum ab habente Conscientiam peccati mortalis nec habetur copia Confessarii; tunc tenebitur se conterere, ut digne Sacramenta tractet, cum non sufficiat se atterere: attritio siquidem sufficit ad sola Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, quæ causant primam gratiam, & sunt Sacramenta mortuorum; non vero ad reliqua Sacramenta: ut docent Suarez *de Pœnit. disp. 15. sect. 6. num. 5.* Vasquez *quæst. 86. art. 2. dub. 9. numer. 7.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæstion. 8. punct. 4. assert. 5.* Filliuccius *tract. 6. cap. 8. quæstion. 9. num. 213.* & alii. 2. quando quis versatur in probabili periculo committendi peccatum mortale obsistentem validam tentationem; si de peccatis præteritis contritionem non habeat: cum ex Div. Gregorio, *Peccatum, quod per Pœnitentiam non deletur, suo pondere trahit ad aliud.* Sic Valentia *l. c.* Reg. *lib. 5. n. 20.* Medina *tract. 1. qu. 6. ad 1.* Coninch *disp. 3. dub. 1. num. 6.* & alii.

Non obligat tamen hoc præceptum Contritionis de peccatis commissis, quando facienda est publica Oratio, ut docuerunt Navarrus, Valentia, Zerola, & alii: ratio est, quia ex nullo capite colligi potest talis obligatio in circumstantia publicæ Orationis, maxime quia Deus exaudire potest peccatores cum fide petentes: ut docent Vasquez, Suar. Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de Pœnit. qu. 5. sect. 1. pun. 2. n. 6.* Nec insuper urget tale præceptum occurrente die festo, ut voluit Scotus: nam colligi nequit talis obligatio die festo, ut colligitur obligatio audiendi Sacrum & abstinendi à servilibus. Sic Reg. Vasquez, Valentia, Angles, Suarez, Pitigianus, quos *l. c. n. 7.* refert, & sequitur Bonacina. Nec pariter urget, statim ac peccatum mortale commissum fuit, ut dixit Paludanus: eo quia non solent fideles se agnoscere reos novæ culpæ, ac se accusare in confessione, quia non statim ac lethaliter peccarunt; actum Contritionis non elicuere: nec aliunde colligi nequit tale præceptum statim se conterendi post peccatum lethale; ergo non urget talis obligatio. Sic Vasquez, Coninch, Medina, Suarez, Reginaldus, Valentia relati à Bonacina *loc. cit. num. 8.* Nec denique urget tale Præceptum Contritionis, quoties recurrunt memoriæ peccata commissa, ut putarunt Div. Bonaventura, Zerola cum aliis: nam ex nullo capite colligi potest talis obligatio; & aliunde nimis dura esset: ut docuerunt Divus Thomas *3. part. qu. 84. art. 8.* Navarrus, Valentia, Suarez, Sayrus, Reginaldus, Vasquez, Angles, Filliuccius, relati à Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 1. pun. 2. num. 9.*

CAPUT V.

De Confessione requisita ad Sacramentum Pœnitentiæ.

1 *Quid sit Confessio? Et quas Conditiones requirat?*
2 *An ad Confessionem faciendam prærequiratur Conscientiæ examen?*
3 *Qualis esse debeat præmeditatio, & inquisitio peccatorum?*
4 *Qui Confessionem fecit non præmisso examine, etiam si hanc negligentiam Confessario aperiat; tenetur nihilominus supplere defectum.*
5 *An qui tenuis memoriæ est, teneatur statim confiteri, aut peccata scribere?*
6 *An de necesse debeat esse Secreta, & auricularis?*
7 *An Confessio facienda sit voce humana?*
8 *An Confessio ita debeat esse vera, ut si veritas desit, nulla sit,*

CONFESSIO, quæ est una ex partibus requisitis ad materiam Proximam Sacramenti Pœnitentiæ, est Legitima, & Sacramentalis accusatio de propriis peccatis 1

catis coram Sacerdote facta ad obtinendam remissionem illorum per absolutionem. Sic communiter definitur cum D. Thoma *in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 2. & 4. quæstiunc. 4.* Ad confessionem igitur, ut sit pars sacramenti Pœnitentiæ, requiritur ut sit accusatio legitima: non enim sufficit quæcumque accusatio, sed ea, quæ habet nonnullas conditiones illam legitimam reddentes. Sexdecim autem conditiones requiruntur à Doctoribus ad legitimam confessionem habendam comprehensæ in illis versiculis, ut videre est penes D. Antoninum *in 3. par. tit. 14. cap. 19. §. 3.*

Sit Simplex, Humilis Confessio, Pura, Fidelis, a
Atq. Frequens, Nuda, Discreta, Libens, Verecund
Integra, Secreta, Lacrymabilis, Accelerata,
Fortis, & Accusans, quæ sit parere parata.

Confessio, ut sit simplex, ex recta, & debita intentione provenire debet. Ut sit Humilis, ex recognitione propriæ vilitatis emanet. Ut sit Pura, non erit immiscenda cum rerum inutilium narratione. Ut sit Fidelis, vera dicere debet. Ut sit frequens, sæpius fieri debet. Ut sit Nuda, absque palliatione, & excusationibus facienda erit. Ut sit discreta, propria peccata cum prudentia referre debet, non aliena, quæ quantum fieri potest occultanda erunt. Ut sit Libens, voluntariè, & non coactè fiat. Ut sit Verecunda, exteriùs monstrare debet interiorem confusionem de peccatis conceptam. Ut sit Integra, nil omittere debet ex necessariò dicendis. Ut sit Secreta, cavendum ne publicè fiat. Ut sit Lacrymabilis, ex dolore, & interna compunctione proveniat. Ut sit Accelerata, facienda erit non post multum tempus à commisso peccato. Ut sit Fortis, difficultates occurrentes, ac impedimenta superare, & vincere debet. Ut sit Accusans, ex animo accusandi fieri debet. Ut sit parere parata, propositum suscipiendi satisfactionem, ac præstandi emendationem habere debet. Hæ sunt sexdecim conditiones utiles, ac congruentes ad recipiendum Sacramentalis Confessionis fructum; non tamen omnes sunt necessariæ, ut habet D. Thomas *l.c.* sed tres tantùm, ad quas reducuntur cæteræ conditiones, nempe ut sit Integra, ut sit Dolens, ut sit Vera, seu Pura.

Requiritur insuper ad Confessionem, ut sit Sacramentalis accusatio: nam accusatio facta propriorum peccatorum Sacerdoti, & non ob finem recipiendi remissionem, & absolutionem illorum, non est Accusatio Sacramentalis. Requiritur quoque, ut sit accusatio de propriis peccatis, non vero alienis. Requiritur denique, ut fiat Sacerdoti ad obtinendam remissionem, & absolutionem illorum: cum non possit cuicumque fieri confessio peccatorum, sed Ministro legitimo, qui possit absolutionem impertire: adeoque confessio facta laico, vel Clerico non Sacerdoti non erit Sacramentalis, ut rectè statuit Tridentinum *Sess. 14. cap. 6.*

2 Antequam ad nonnullas difficultates explicandas spectantes ad confessionem accedamus, inquirendum priùs erit: an ad Confessionem prærequiratur examen Conscientiæ, & quale? Quòd ad confessionem faciendam prærequiratur examen consistens in diligenti inquisitione peccatorum nimis clare apparet ex illis verbis Tridentini *Sess. 14 cap. 5.* Oportere à pœnitentibus, omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent; in confessione recenseri. Quòd autem prærequiratur tale examen Jure Divino, clarè etiam deducitur ex ipso Tridentino *Sess. 14. Can. 7.* nam si Jure Divino præcipitur, confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur: etiam ex Jure Divino præcipitur diligens præmeditatio, seu examen conscientiæ, ut peccatorum debita memoria habeatur. Consequentia tenet, quia eodem Jure, quo quis adstringitur ad aliquod opus ponendum: adstringitur ad ponenda media necessaria ad opus illud. Sic Sotus *in 4. dist. 18. qu. 2. art. 4.* Navarrus *in Summ. cap. 9. nu. 13.* Henriq. *lib. 5. cap. 5.* Suar. *de Pœn. disp. 23. sect. 10.* & alii.

3 Hæc autem præmeditatio, & inquisitio peccatorum mortalium, ut sufficiens sit ad illa omnia revocanda in memoriam; talis esse debet, qualis per viros prudentes adhiberetur ad negotium arduum, & magni momenti. Cum confessio peccatorum mortalium negotium sit magni momenti ad æternam salutem: ut recta ratio dictat, & docent Navarrus *in sum. cap. 9. n. 10.* Valent. *tom. 4. disp. 7. qu. 11. pun. 1.* Vasquez *qu. 91. art. 1. dub. 6.* Suar. *de Pœn. disp. 23. sect. 10. n. 3.* Henriq. *lib. 5. cap. 5.* Coninch *disp. 7. dub. 9. n. 71.* cum aliis. Non tamen adhibenda erit maxima diligentia in inquirendis propriis peccatis, sed sat erit mediocrem adhibere, etiam si probabiliter putet, quòd facta maxima diligentia aliqua peccata memoriæ occurrerent ejusdem rationis cum aliis, quæ jam in mentem venerunt: ratio est, quia debet esse diligentia humana, & moralis, ac qualis adhiberi solet à viris doctis, & timoratis; sed etiam per hos sufficit ad negotia ardua mediocris diligentia; ergo sufficiens pariter erit ad discussionem peccatorum: maximè quia si haberetur obligatio adhibendi majorem, & majorem diligentiam; conscientia pœnitentis semper angeretur, ac variis vexaretur scrupulis, an sufficientem diligentiam adhibuerit; ergo pœnitens suæ obligationi satisfaciet examinandi conscientiam, si pro sua capacitate, mora temporis, qualitate rerum, & aliarum circumstantiarum mediocrem adhibuerit diligentiam: cum conditio Legis Christi jugum suave sit, & onus leve. Sic Navarrus, Reginal. & alii DD. supra cit. quos refert, & sequitur Bonac. *de Pœn. qu. 5. sect. 2. pun. 2. §. 1. n. 3.* Hinc infertur; post adhibitam mediocrem diligentiam non teneri amplius pœnitentem ad peccata ante actæ vitæ recogitanda ulterius; imò si quid occurat de quo dubitet non fuisse in confessione dictum; suadere sibi poterit, cum aliis occurrisse memoriæ, ac clavibus subjectum fuisse: ut habet Diana *par. 3. tract. 4. resol. 107.*

Qui verò confessionem suorum peccatorum mortalium 4
fecit confessario non præmisso examine, etiam si hanc negligentiam suam aperuerit in confessione, & absolutionem obtinuerit; tenebitur nihilominus postea examen facere de suis peccatis, & si quæ tunc ipsi in mentem venerint, quæ nondum confessus erat, ea per novam confessionem debet aperire confessario: ratio est, quia mortaliter peccavit non præmittendo examen, ergo tenetur huic obligationi satisfacere, & eam exequi; nec per confessionem suæ negligentiæ supplet defectum examinis omissi, nec obligationem injunctam exequitur: ut rectè observant Navarrus *in Summ. cap. 9. n. 6.* & Bonac. *de Pœn. qu. 5. sect. 2. pun. 2. §. 1. n. 5.* nisi tamen defectus iste examinis suppletus fuerit per diligentem Confessarii interrogationem, quæ examini æquivalet: ut evenit personis rudibus, ac rusticis, quæ nec conscientiam examinare, nec peccata inquirere sciunt. Hinc fit: non reputandos esse indignè accedere ad confessionem eos, qui tenui adhibita diligentia veniunt ad confessarium eo animo, ut ad quæsita, & interrogationes ipsius respondeant, eique hunc animum aperiant: ut docent Suarez, Navarrus, Reginal. & Filliuc. relati à Bonac. *l. c. n. 6.* Et quamvis confessarius non teneatur ad examinandum pœnitentem, qui examen non præmisit, sed possit illum dimittere, ut se debitè præparet; nihilominus si velit illi absolutionem impertire, debet defectum examinis supplere per prudentes interrogationes habito respectu ad qualitatem personæ, & ejus statum. Sicuti si advertit aliquod peccatum relinquere per inadvertentiam, vel per oblivionem inculpabilem; debet illum interrogare, ac ejus defectum supplere: cum ad officium confessarii spectet, antequam reum absolvat; ejus causam diligenter inquirere, & rectè cognoscere. Sic docent cum Magistro *in 4. distin. 17. & 19.* Suarez *de Pœnit. disp. 23. sect. 10.* Vasquez *quæst. 93. art. 3. dub. 7.* Coninch *de Pœnit. disp. 18. dub. 17. num. 130.* Henriquez *lib. 5. cap. 3. numer. 10.* Reginaldus *lib. 2. numer. 14.* Sayrus *de Pœnit. cap. 15. num. 7.* & alii.

Petes hìc: an qui tenuis memoriæ est, obligetur 5
ad hanc diligentiam adhibendam, quòd statim confiteatur, vel peccata sua transcribat, ne memoria excidant? Resp. negativè: ratio est, quia nullum extat præceptum retinendi memoria peccata commissa, vel præveniendi tempus confessionis, aut peccata transcribendi; sed solùm Jure Divino obligantur fideles, ut adveniente tempore confessionis, aut cum voluntatem habent confitendi peccata sua; moralem adhibeant diligentiam, ut peccata commissa in memoriam revocent; ac præmisso tali examine ea integrè confiteantur, quorum memoriam habent: maximè quia sic peccata transcribere magnum affert incommodum portandi semper instrumenta scribendi, & subjaceret periculo deperdendi scripturam, ac propalandi peccata. Non nego tamen, laudabilem esse diligentiam nonnullorum, qui antequam confiteantur, peccata adnotant; ne ob tenuitatem memoriæ è mente fugiant, dum confitentur, salvo semper periculo non

propalandi ea; imò aliquoties tenentur ad hanc diligentiam adhibendam. Sic Henriquez, Coninch, Reginaldus, Vasquez, Tabiena, Valentia, Suarez, Nugnus, quos refert, & sequitur Bonac. *de Pœnit. qu. 5. sect. 2. pun. 2. §. 1. num. 4. & pun. 5. in fine.*

6 1 Difficultas circa confessionem est: an de necesse debeat esse Secreta? Pro qua re sciendum est 1. Confessionem secretam, & auricularem licitam esse, & honestam: ut statutum, ac definitum fuit à Trident. *sess. 14. c. 5. & in c. Omnis utriusq; sexus. de Pœn. & Remiss.* Sciendum 2. confessionem per se loquendo faciendam esse secreto, & auriculariter: ratio est, quia videtur consentaneum rationi, ac Juri Naturali, & Divino, ut loquitur citatum Trident. confiteri secreto, & non publicare sine justa causa peccata sua, cum hoc adversetur ipsi naturæ. Sciendum 3. defacto nullum extare præceptum de confessione facienda secreto, & auriculariter; ita ut sit de essentia ipsius, & de necesse fieri debeat secreto, & coram solo sacerdote: ratio est quia licet Trident. dixerit, Confessionem Sacramentalem secretam non esse alienam à Præcepto Divino, non ideo tamen intulit, Divino Præcepto mandatam fuisse. Quapropter si quis in suorum scelerum vindictam, & sui humiliationem, ac aliorum exemplum, & Ecclesiæ offensæ ædificationem sua delicta publicè confiteretur proprio sacerdoti; non ideo faceret contra essentiam hujus Sacramenti; imò expresè habet Tridentinum *sess. 14. cap. 5.* hoc non vetitum fuisse à Christo Domino, quamvis pariter dicat, nec fuisse Divino Præcepto mandatum. Imò nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præsertim secreta publica confessione aperienda essent. Sic idem Trident. *loc. cit.*

Hinc infertur 1. validam esse confessionem factam per interpretem coram Sacerdote præsente ipso pœnitente, & confirmante nutibus quantum per interpretem exprimitur. Et quamvis *in cap. cit.* Omnis utriusque sexus. præcipiatur cujuscumque fideli, cum ad annos discretionis pervenerit; ut omnia sua peccata solus confiteatur proprio Sacerdoti, lys solus, facit hunc sensum, ut saltem solus, si non coram aliis confiteatur, & additur in levamen ipsius confitentis peccata sua. Non nego tamen, per se loquendo neminem teneri ad confitendum peccata sua per interpretem, & coram alio, vel aliis: cum præceptum confessionis faciendæ obliget ad illam secreto faciendam, & non coram alio, vel aliis; grave enim onus esset obligare cum tanto incommodo. Nihilominus pœnitens in articulo mortis constitutus habens peccata, quorum absolutionem nec directè, nec indirectè obtinuit, nec potest actum Contritionis elicere, aut de illo probabiliter timeat; tenebitur ad confitendum coram alio, vel aliis saltem ea peccata, quæ cum minori infamia possit explicare: ratio est, quia magis tenetur consulere bono salutis æternæ, quam bonę famæ, aut rerum temporalium: periculum siquidem animæ præponderat jacturæ famæ, aut cæterorum bonorum, maxime quia justam causam habet prodigendi famam suam. Sic Suarez *disp. 36. sect. 6. n. 5.* Sylvest. *verb. Confessio. 1. n. 15.* Vasq. *qu. 91. art. 3. dub. 3.* Valentia *disp. 7. qu. 11. pun. 1.* & Bonac. *de Pœnit. qu. 5. sect. 2. pun. ult. n. 5.* referens Sayrum, Henriquez, Reginaldum, & Coninch, & Nugnum.

Infertur 2. absque justa causa sua peccata confiteri audiente alio à Sacerdote illicitum esse, saltem sub culpa veniali: ratio est, quia propriam famam prodigere sine justa causa est saltem peccatum veniale, ut docent passim doctores de detractione, & notat Bonac. *de Pœn. qu. 5. sect. 2. pun. 2. §. 2 n. 23.* Hanc justam causam communiter habent, qui in periculo naufragii existentes sua peccata alta voce confitentur Sacerdoti, quamvis ab aliis adstantibus audiantur. Confessio namq; istorum valida est, quia cum dolore peccata sua manifestant, & cum proposito emendationis, ac animo suscipiendi absolutionem à Sacerdote: ut communiter concedunt DD. teste Bonac. cit.

7 2. Difficultas: an confessio voce humana facienda sit? Quamvis non desint Doctores asserentes cum Paludano *in 4. dist. 17. quæst. 2. n. 7.* & Medina *Cod. de Confessione quæst. de modo secretò confitendi*: Sacramentalem confessionem voce humana, ac propriis verbis faciendam esse; tum quia ex Concilio Florentino, & Tridentino oris confessio est materia hujus Sacramenti; ergo si diversimodè fiat non erit materia; tum quia *ex Cap. Quem pœnitet de Pœnit. dist. 1.* habetur: non esse faciendam confessionem per scripturam, ergo sola voce humana fieri debet: maximè quia absolutio non aliter ac humana voce impertienda erit à Sacerdote; ergo confessio non aliter ac humana voce à pœnitente facienda erit.

Nihilominus communior sententia cum D. Thoma *in 4. dist. 17. qu. 3. art. 4. quæstiun. 3. ad 2. & Quodlibet 1. art. 10.* quem sequuntur Suarez *disp. 21. sect. 3. num. 2.* Vasquez *quæst. 91. art. 3. dub. 4.* Coninch *disp. 6. dub. 1. num. 1.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 7. nu. 3.* Reginaldus *lib. 6. n. 82.* Bonacina *de Pœn. qu. 5. sect. 2. pun. 2. §. 2. num. 25.* & Castropal. *de Pœnit. pun. 8. n. 6.* asserit: non esse de necessitate Sacramenti, quòd Sacramentalis confessio fiat voce humana, & adhibitis propriis verbis: ratio est, quia Tridentinum *sess. 14. cap. 3. & 5.* declarat, quòd confessio, quæ est pars Sacramenti Pœnitentiæ; consistit in humili sui accusatione, qua pœnitens omnia sua peccata, quæ memoriæ occurrunt, Sacerdoti explicat, ac manifestat; sed talis humilis sui accusatio, ac manifestatio omnium peccatorum æquè bene fieri potest nutibus, ac scriptura; ergo non requiritur de necesse, quòd fiat voce humana, & propriis verbis: aliàs damnanda esset praxis, & consuetudo Ecclesiæ absolventis mutos, qui sufficienter se per nutus, & signa, aut per scripturam explicant; sicuti etiam infirmos graviter laborantes, qui nequeunt aliter peccata sua manifestare, nisi nutibus, & signis.

Ad rationes in contrarium adductas respondetur: dum à Concilio Florentino assignatur pro materia Confessio oris, conformavit se communi modo loquendi, & cum eo, quod frequentiùs evenit, nempe quòd confessio fiat ore: cæterùm noluit exprimere, quòd de necessitate Sacramenti fieri debeat ore. *Cap. Quem pœnitet*, solùm probat, confessionem non faciendam esse per Scripturam, si ore fieri possit: & hoc non ex necessitate Sacramenti; sed ex præcepto Ecclesiæ, ut ita dicam. Paritas deducta ex absolutione non est ad rem: quia statutum est à Tridentino *sess. 14. cap. 3.* non solùm verba esse de essentia absolutionis, verum etiam quæ verba esse debeant: cum tamen nec statuerit, verba esse de essentia confessionis, nec quæ verba esse debeant; sufficit ergo humilis accusatio, qua pœnitens omnia sua peccata manifestet, sive verbis, sive scriptura, sive nutibus.

Adnotandum tamen, quod licet non sit de essentia Sacramenti peccata manifestare propriis verbis, & ore; est tamen de necessitate Præcepti Ecclesiastici obligantis sub gravi peccato fideles ad manifestanda sacerdoti propria peccata ore, & verbis, si facilè possint, non vero scriptura, & nutibus. Colligitur Præceptum hoc Ecclesiasticum *ex cap. citat. Quem pœnitet*; & ex praxi, & consuetudine Ecclesiæ; quam violare absque gravi necessitate, grave peccatum esset: ut expresè habet Divus Thomas *Quodlib. 1. art. 10.* quem sequuntur Canus, Navarrus, Vasquez, Suarez, Coninch, Layman, & Bonacina penes Castropalaum *de Pœnit. pun. 8. num. 8.* Quamvis rectè advertant præcitati Doctores cum eodem Castropalao, non esse nimis rigidè in hoc procedendum: quapropter si mediocris habetur difficultas ad faciendam confessionem ore, & verbis, vel ob nimium pudorem, vel ob difficultatem loquelæ, & angorem gutturis; poterit pœnitens offerre legenda se præsente sacerdoti peccata scripta, signis manifestando suam cordis contritionem, ac absolutionem exposcendo. Nec requiritur, quod ad singula peccata à sacerdote lecta annuat pœnitens, se illa perpetrasse, ac de illis dolere; sed sat est, si lectione terminata annuat pœnitens, de illis omnibus accusare, & dolere, ac absolutionem petere. Sic Coninch *disputat. 6. dub. 1. num. 2.*

Adnotandum insuper: necessariam esse præsentiam pœnitentis coram Sacerdote in confessione Sacramentali: cum nequeat absolutio dirigi ad absentem; nec confessio fieri potest per litteras, seu internuncium confessario absenti. Damnata siquidem fuit à Clemente VIII. die 20. Julii 1602. Propositio asserens: *Licere per litteras, seu per internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere.*

8 3. Difficultas: an Confessio ita debeat esse vera, hoc est sine fallacia, & deceptione; ut si veritas desit, non sit validum Sacramentum? Resp. adeo necessariam esse veritatem in confessione Sacramentali, ut si mendacium habeatur in materia necessaria; nullum, ac irritum sit Sacramentum, & pœnitens gravissimè peccet: ratio est, tum quia non est integra

Con-

Confessio, cum illeatur peccatum mendacii, quod in ipsa confessione committitur, decipitur enim in re gravi Confessarius; tum quia non habetur dolor requisitus ad confessionem: nequit siquidem dolor haberi de peccatis, dum actualiter peccatur, consistit namque dolor in detestatione peccatorum, & in proposito fugiendi ab illis imposterum. Sic Suarez *tom.* 4. *disp.* 22. *sect.* 10. Sylvester *verb. Confessio* 1. *quæst.* 8. Coninch *disp.* 6. *de Pœnit. dub.* 2. Navarrus *in Manual. cap.* 21. *numer.* 37. Vasquez *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 7. *nu.* 12. & alii passim.

Validum tamen erit Sacramentum, si veritas in confessione desit circa materiam sufficientem, cira scilicet venialia, aut mortalia aliàs ritè confessa; nec pœnitens graviter peccabit: ratio est, quia circa materiam sufficientem mentiri, nec infert gravem injuriam confessario, cum eum decipiat in materia levi; nec gravem injuriam facit Sacramento, cùm non exponat illud periculo frustrationis. Sic Doctores superiùs citati, & alii penes Bonacinam *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 2. *punct.* 2. §. 2. *numer.* 12. Adnotandum tamen: ne unicum tantùm peccatum veniale quis confiteatur; vel unicum tantùm mortale aliàs ritè confessum, circa quod mentiatur; tunc enim ex suppositione evaderet materia necessaria confessionis; adeoque mentiri in tali materia grave esset peccatum, ut superiùs innuimus; & docent Navarrus, Angelus, Sylvester, Suarez, Sayrus, Reginaldus, Sotus, Coninch, Vasquez apud eumdem Bonacinam *loc. cit.*

Ex dictis colligitur 1. graviter peccare pœnitentem, non solùm si mentiatur circa peccatum mortale numquam confessum; verùm etiam circa confessum, sed non ritè: cum utrumque sit materia necessaria, & mentiri in utroque reddat Sacramentum invalidum: ut docent Navarrus *in Man. cap.* 21. *num.* 57. Reginaldus *lib.* 6. *num.* 68. & alii.

Colligitur 2. graviter peccare pœnitentem, qui peccata mortalia certa aperit in confessione ut dubia; & è contra dubia ut certa; tenetur siquidem ea aperire Confessario, prout sunt in conscientia, nempe certa pro certis, dubia pro dubiis, aliàs mentiretur in re gravi, & Sacramentum exponeret periculo frustrationis: ut rectè habent Henriquez *lib.* 2. *cap.* 4. *nu.* 5. Suarez *tom.* 4. *disp.* 22. *sect.* 9. Coninch *disp.* 7. *dub.* 8. *concl.* 4. & Nugnus *in Addition. quæst.* 6. *art.* 4. *dub.* 1.

Colligitur 3. pœnitentem, qui aperit sua peccata in confessione per majorem numerum peccatorum, quem revera non commisit; graviter peccare, ac invalidè confiteri: ratio est, quia mentiretur in materia gravi, de qua judicium formare debet Confessarius, ut sententiam proferat: nisi tamen bona fide id efficeret pœnitens. Quapropter communiter excusandi sunt rustici, ac simplices putantes, se potiùs mereri, ac tutiorem viam seligere, si majorem numerum peccatorum exprimant præ eo, quem probabiliter commiserunt. Peccabit insuper pœnitens graviter, & invalidè confitebitur, si per minorem numerum culpabiliter peccata sua gravia explicet in confessione, cum revera majorem commiserit. Sic Navarrus *in Man. cap.* 21. *n.* 27. Sylvester *verb. Mendacium nu.* 3. Sanchez *in Summ. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 68. Suarez *l. c. n.* 11. Rodriq. *in Summ. tom.* 1. *cap.* 52. *n.* 5. & Reginaldus *lib.* 6. *num.* 63.

Adnotandum hìc: non mentiri pœnitentem, qui absolutè confitetur peccatum alquod, quod certò scit, se commisisse; sed dubitat, an confessus fuerit: ratio est, quia absolutè confitendo non mentitur circa materiam, quam re vera commisit; nec aliunde negat, se illud confessum fuisse: sicuti non mentitur ille, qui denuo fatetur peccatum suum, quamvis aliàs ritè confessum; asserit enim cum novo dolore, se commisisse illud, quod verum est; nec aliunde negat, se fassum fuisse, licèt positivè non explicet. Sic ex Coninch, & Sanch. docet Bonac. *de Pœnit. q.* 5. *sect.* 2. *pun.* 2. §. 2. *n.* 13.

CAPUT VI.

De Integritate requisita ad Confessionem Sacramentalem.

1 *Illa Confessio dicitur Integra quæ omnia peccata mortalia commissa, & nondum confessa aperit Sacerdoti approbato.*
2 *Non solùm omnia peccata aperire debet, sed etiam eorum species, & numerum.*
3 *Obligatio confitendi peccata quoad speciem, est de specie morali, non physica.*
4 *Ex hac obligatione sequitur alia confitendi circumstantias peccatorum mutantes speciem.*
5 *Nulla habetur obligatio aperiendi circumstantias impertinentes ad confessionem.*
6 *An adsit obligatio confitendi circumstantias notabiliter aggravantes?*
7 *Explicantur Circumstantiæ regulariter comitantes actiones humanas, ut faciliùs innotescat, quando mutant, aut aggravant speciem. Et* 1. *explicatur circumstantia Quis.*
8 *Explicatur Circumstantia Quid.*
9 *Explicatur Circumstantia Ubi.*
10 *Explicatur Circumstantia Quibus auxiliis.*
11 *Explicatur Circumstantia Cur.*
12 *Explicatur Circumstantia Quomodo.*
13 *Explicatur Circumstantia Quando.*
14 *An peccata dubia aperienda sint in confessione, ut ejus integritati satisfiat?*

ILLA Confessio dicenda erit integra ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 5. quæ omnia peccata mortalia commissa, & nondum Clavibus Ecclesiæ suppositа, aperit Sacerdoti approbato. Tenentur namque fideles ex vi præcepti Divini, ac ex ipsa institutione hujus Sacramenti universa peccata mortalia commissa, tam interiora, & cogitatione patrata; quàm exteriora, ac in actum externum prodeuntia in confessione sacramentali aperire explicando eorum species, ac numerum: ratio est illa, quæ ab eodem Trident. *l. c.* adducitur, quia si pœnitens in genere dumtaxat, & non in specie, ac singillatim, & secundum numerum sua peccata in confessione aperiret; Sacerdos non posset judicium, ut par est, exercere, neque æquitatem servare in pœnis injungendis, causa siquidem pœnitentis incognita remaneret; ergo ad confessionem sacramentalem non solùm requiritur, quòd omnia peccata mortalia explicentur, maximè quia unum mortale remitti nequit sine alio; verùm etiam requiritur, quòd explicentur eorum species, & numerus. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 17. *qu.* 3. *art.* 4. Alensis 4. *par. qu.* 77. *membr.* 5. *art.* 2. Adrianus *in* 4. *de Confess. qu.* 4. §. *Quoad peccata.* 1

Ex dictis colligitur: triplicem resultare obligationem in pœnitente circa confessionem peccatorum, ut integram eam faciat. 1. est, ut omnia peccata gravia, quæ post diligentem discussionem in memoriam venerint, nec aliàs ritè confessa; in confessione Sacramentali Sacerdoti declaret. 2. ut species ipsorum peccatorum aperiat, & per consequens circumstantias mutantes speciem. 3. denique, ut numerum peccatorum explicet. 2

Quamvis habeat pœnitens obligationem explicandi species peccatorum, ut definitum fuit à Tridentino *sess.* 14. *can.* 7. & circumstantias species mutantes; hæc tamen obligatio non est quoad speciem physicam, sed tantùm moralem. Quapropter sciendum est: non omnia, quæ sunt in diversa specie physica; esse in diversa specie morali: sic fur nocturno tempore furaturus e. g. vestit se, è domo egreditur, scalam affert, applicat fenestræ, ascendit, lignum fenestræ aperit, ingreditur per illam, ac furatur: omnes istæ actiones, quamvis diversæ inter se in specie physica; unam tantùm constituunt speciem moralem, hoc est, in genere moris, ac in specie furti; & hanc tantùm aperire debet pœnitens. E contra verò una actio in specie physica plures habere poterit species morales inter se diversas: sic percussio Episcopi, quamvis sit una actio physica; continet tamen in genere moris plures species; 1. quia est contra Justitiam. 2. quia est contra reverentiam debitam statui Clericali. 3. quia est contra honorem Superiori debitum. Quòd autem obligatio aperiendi species peccatorum in confessione Sacramentali sit tantùm de speciebus moralibus, non verò physicis; patet ex eo quia cum versemur in genere moris, ea tantùm consideranda erunt, quæ fundant diversam malitiam, utpote diversæ virtuti oppositam: cum ergo plures actus physici, quamvis specie differentes inter se, unam tantùm malitiam contineant, uni virtuti oppositam; ideo non erunt explicandi quoad species physicas, sed tantùm quoad speciem moralem, cum species physicæ impertinenter se habeant quoad judicium formandum à Sacerdote in confessione. E contra tamen si unus actus physicus plures contineat species morales, omnes aperiendæ 3

erunt in confessione : cum conferant ad dignoscendam causam pœnitentis, & ad hoc ut Sacerdos judicium formet, ac æquitatem servet in inferendis pœnis. Sic Sotus, Valentia, Azor. Suarez, Coninch, Henriquez, Vasquez, penes Bonacinam *de Peccat. disp. 5. quæst. 5. sect. 2. pun. 2. diffic. 1. num. 2. in fin.*

4 Ex obligatione confitendi species morales peccatorum sequitur obligatio confitendi circumstantias peccatorum, quæ speciem mutant : ut constat ex Tridentino *cit. sess. 14. can. 7.* Ut autem clarior innotescat hæc doctrina ; sciendum est : Circumstantiam peccati nihil aliud esse, nisi conditionem aliquam non spectantem ad substantiam ipsius actus peccaminosi, sed quodammodo attingentem illam ; ideoque circumstantia dicta est, quia circum stat actum, & est extra ejus substantiam, adeoque accidit actui illi humano. Jam verò istæ circumstantiæ, & conditiones, quæ accidunt actibus humanis, & peccaminosis, de quibus agimus, aliquando ita illis accidunt, ut actus illos constituant in alia specie, quam ex se habent : & hæ circumstantiæ dicuntur mutantes speciem, sive quia ex peccato mortali efficiunt veniale, ut si quis ex inadvertentia, & indeliberatione alapam impingat, aut rem notabilem furto surripiat, cùm inadvertentia, & indeliberatio à mortali excusent ; & è contra, si ex veniali efficiant mortale, ut est Religiosum mentiri, etiam in re levi cum gravi scandalo adstantium ; sive quia novam speciem addant actui peccaminoso supra illam, quam ex se habet, sic furari rem alienam est peccatum injustitiæ, si verò eadem res furto ablata sit sacra, erit pariter peccatum Sacrilegii ; sic etiam copula habita cum Muliere soluta erit peccatum simplicis fornicationis contra castitatem, si verò eadem Mulier erit conjugata, præter speciem simplicis fornicationis habebitur species adulterii contra Justitiam. Aliquando verò circumstantiæ additæ actibus peccaminosis non extrahunt illos à specie morali, in qua sunt ; sed vel illos notabiliter aggravant intra eamdem speciem, ut esset occidere inimicum odio intensissimo, aut pluribus vulneribus, quod non extrahit à specie homicidii, vel furari non decem aureos, sed viginti, quod licèt aggravet in specie furti, non tamen extrahit à tali specie : & hæ circumstantiæ dicuntur notabiliter aggravantes. Vel è contra actus humanos notabiliter minuunt intra eamdem speciem : ut si quis propter metum alicujus mali sibi imminentis furtum committeret, aut in calore rixæ aliquem feriret ; utique tales circumstantiæ essent notabiliter minuentes actum peccaminosum intra eamdem speciem. Denique aliquæ circumstantiæ dicuntur impertinentes ad actus peccaminosos, quia nec illos augent, nec minuunt : sic esset, furtum commissum fuisse dextera, vel sinistra manu ; nocturno, vel diurno tempore ; manè, vel vespere.

5 Quòd autem nulla sit obligatio confitendi circumstantias impertinentes ad actus peccaminosos, claret ex se : quia si nec minuunt, nec augent actum peccaminosum, impertinenter se habent ad Judicium à Sacerdote formandum. Nulla insuper est obligatio confitendi circumstantias notabiliter minuentes intra eamdem speciem, nisi tamen illam mutarent : probatur ex eo, quia obligatio inducta à Tridentino aperiendi circumstantias est, quando mutant speciem ; ergo si ita minuunt hæ circumstantiæ, ut non extrahant actum ab eadem specie ; minimè aperiendæ erunt : quòd si ita diminuerent, ut è specie peccati mortalis ad veniale reducerent ; aperiendæ forent. Confirmatur : quia pœnitens non aperiendo circumstantias notabiliter minuentes nullum incommodum affert Sacramento, sed potiùs sibi, quod tamen voluntariè subit cedens juri suo. Sic Navarrus *in Man. cap. 6. n. 6.* Henriquez *lib. 5. cap. 7. numer. 3.* Suarez *disp. 22. sect. 3. numer. 16.* Victoria *de Sacramen. numer. 175.* Reginaldus *lib. 6. numer. 130.* Coninch *disp. 63. dub. 2. concl. 2. num. 16.* & Bonacina alios referens *de Pœnit. disp. 5. quæst. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffic. 3. num. 4.*

6 Controversia major est inter Doctores : an sit obligatio confitendi circumstantias notabiliter aggravantes intra eamdem speciem. Affirmativam sententiam sustinent Cajetanus, Dominicus Soto, Suarez, Salas, Sanchez, Coninch, Henriquez, Victoria, Nugnus, Pitigianus, Filliuccius relati tum à Bonacina *l. c. num. 5.* tum à Castropalao *de Pœnit. disp. unic. pun. 9. num. 3.* Negativam tamen sententiam docent D. Thomas *in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 1.* Vasquez, Reginaldus, Valentia, Medina, Zerola, Pesantius, Sayrus, Adrianus, Richardus, Paludanus, Navarrus, quos referunt, & sequuntur Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*. Sequor hanc negativam sententiam, uti probabiliorem, quamvis non denegem oppositæ sententiæ suam probabilitatem : ratio est, quia Tridentinum *sess. 14. cap. 5. can. 7.* explicans obligationem confitendi peccata ex institutione facta à Christo, solùm exactè exprimit, aperienda esse peccata Sacerdoti quoad speciem, & quoad numerum, adeoque quoad circumstantias tantùm mutantes speciem ; ergo implicitè indicat, non adesse obligationem ex institutione Christi aperiendi alias circumstantias non mutantes speciem ; ergo hæc obligatio absque fundamento imponitur fidelibus. Adde, quòd esset inurere notam Concilio tam Sacrosancto, ac solerti, quòd diminutè locutum sit in obligatione tanti momenti.

Dices 1. ideo Tridentinum asserit, circumstantias mutantes speciem necessariò aperiendas esse in confessione ; ut confessarius causam ritè cognoscat, ac secundum qualitatem criminum pœnas injungat ; sed etiam hæc ratio valet in circumstantiis aggravantibus ; ergo pari necessitate aperiendæ erunt in confessione. Sed contra est : quia hæc ratio etiam valeret pro circumstantiis notabiliter minuentibus intra eamdem speciem, & tamen plurimi Fautores adversæ sententiæ id non concedunt. Directè ad argumentum neganda est minor ; satis enim per Tridentinum ritè exercetur judicium in confessione, & æquitas in pœnis injungendis, si peccata declarentur quoad speciem, & quoad numerum ; adeoque aliam obligationem imponere, quam Tridentinum non imposuit ; est superfluum, & onerosum.

Dices 2. *ex Cap. Consideret de Pœnit. dist. 5.* patet, quòd plures ibi circumstantiæ connumerentur in confessione aperiendæ, quæ tantùm sunt aggravantes, sic duratio actus, intensio ejusdem, occasio peccati. Insuper *in Cap. Si quis Sacerdos ; Cap. Non debet, & aliis 30. qu. 1.* nec non in aliis capitibus juris Canonici majores injunguntur pœnitentiæ ratione circumstantiarum aggravantium ; ergo æquitas Judicii exposcit in Sacramento Pœnitentiæ, ut congrua, & debita pœna juxta Canones injungatur, quòd explicentur circumstantiæ aggravantes. Sed contra est : quia *ex Cap. Consideret*, nil aliud deducitur, nisi quòd pœnitens considerare debeat qualitatem sui criminis quoad circumstantias aliquo modo aggravantes, ut majorem confusionem habeat : ad hanc tamen considerationem non tenetur ex præcepto, sed ex consilio. Sicut ad majorem confusionem conducit pœnitentem, si consideret se peccasse die festo, & solemni ; aut die jejunii, & magnæ devotionis ; & tamen nemo induxit obligationem explicandi necessario has circumstantias. Ad id, quod additur de pœnitentiis adjunctis pro circumstantiis aggravantibus ; dicendum est : non inde rectè inferri obligationem eas necessariò aperiendi in confessione, cum etiam in jure Canonico multæ impositæ fuerint pœnitentiæ pro aliis circumstantiis, quæ extra controversiam, ac ex omnium consensu non sunt explicandæ in confessione : sic diversa pœna injungitur perjurio commisso ab homine libero, quàm à servo ; & pœna injungitur viro accedenti ad suam uxorem post conceptionem, aut die dominico, & similibus.

Dices 3. Confessarius ritè interrogare potest pœnitentem de aliquibus circumstantiis aggravantibus, nempè si sæpiùs inciderit in peccatum illud, si longo tempore perduraverit in eo peccato, quam quantitatem per furtum surripuerit : ad ipsum namque spectat examinare statum, & dispositionem pœnitentis : quapropter tenebitur illi respondere ; ergo ante interrogationem habebat pœnitens obligationem illas circumstantias manifestandi ; cum enim Judicium hoc sit voluntarium, & non coactum, quidquid interrogatus cælare non potest ; etiam absque interrogatione aperire debet. Sed contra est : quia licèt Confessarius examinare, & inquirere debeat de his omnibus circumstantiis, quando ipsi non constat de statu, & dispositione pœnitentis, ac de proposito vitandi peccata in futurum ; & teneatur pœnitens respondere, ac aperire circumstantias illas, imò ante interrogationem tenetur hoc facere, si prævideat, circumstantias illas esse necessarias ad rectè explicandas species, ac numerum suorum peccatorum. Nihilominus si absque talibus interrogationibus de circumstantiis aggravantibus perfectè constet

Con-

Confessario status, & conditio pœnitentis, ac ejus propositum non peccandi de cætero, & solùm interrogationes faciat, quia existimet, circumstantias aggravantes necessariò aperiendas esse in confessione; non tenebitur ad has interrogationes faciendas, nec poterit pœnitentem adstringere ad illas, maximè si sit vir doctus, & sit in sententia denegante talem obligationem.

7 Ad pleniorem notitiam Circumstantiarum, quæ regulariter actiones humanas comitari solent; operæ pretium erit, eas singillatim percurrere, ut facilius innotescat, quando nam speciem mutent, aut eam aggravent, vel minuant. Quæ quidem circumstantiæ ad septem reducuntur à Doctoribus illo vulgato versiculo comprehensas.

Quis, Quid, Ubi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando.

Circumstantia, *Quis*, spectat ad qualitatem, & conditionem personæ committentis peccatum, quæ quidem qualitas potest actui novam speciem addere; & tunc de necesse aperienda erit in confessione. Quapropter habens copulam cum muliere, si sit adstrictus voto castitatis; debet hanc qualitatem declarare; sicuti etiam aperire debet, si sit conjugatus, vel si sit affinis ipsi mulieri: nam qualitates istæ novam speciem addunt actui fornicario. Debet insuper Persona publica, quæ ratione sui officii tenetur ad aliquod faciendum, quod omittit; vel ad aliquod omittendum, quod facit; explicare qualitatem suam in confessione, cum non contra Misericordiam tantùm, sed etiam contra Justitiam peccet. Secus verò aperienda non erit conditio proprii status, si tantùm aggravet intra eamdem speciem: quapropter si quis contra votum castitatis peccet, non debet explicare, se obstrictum esse ex Religione, vel Ordine sacro; aut ex voto simplici, vel solemni.

8 Circumstantia, *Quid*, respicit materiam peccati quoad ejus conditiones, quantitatem scilicet in materia furti, aut damni illati, si fuerit parva, an magna; qualitatem ipsius materiæ, ut si res furto ablata fuerit sacra, an non; & qualitatem denique personæ, cum qua peccatum commissum est, ut si fuerit conjugata, aut voto castitatis adstricta, vel affinis. Ad hanc etiam circumstantiam reducitur illa, quæ à Theologis dicitur circa quid, ut si aliquem quis percusserit; explicare tenetur, an fuerit ejus Pater, vel Mater, aut Clericus. Et hæ circumstantiæ utpotè mutantes speciem necessariò aperiendæ erunt in confessione.

Dubitatur hìc: an quantitas furti, & damni illati, si notabilis sit; adhuc explicanda erit in confessione, quænam fuerit hæc notabilis quantitas? Insuper an explicanda sit in confessione non solùm varietas incestuum, an cum Consanguinea, vel Affine, aut alia Cognatione spirituali, vel legali; verùm etiam varietas Graduum, an in primo, vel secundo gradu, aut alio; Varietas quoque lineæ in consanguinitate, si in recta, aut transversa linea. Denique dubitatur, an consentiente puella virgine ad sui defloration em, adhuc explicanda sit in confessione circumstantia virginitatis, & stupri? Ratio dubitandi, an circumstantiæ propositæ aperiendæ sint in confessione, est, quia videntur esse circumstantiæ notabiliter aggravantes, & faciunt tantùm differre secundum magis, & minùs intra eamdem speciem; & superiùs diximus ex Tridentino non haberi obligationem explicandi in confessione circumstantias notabiliter aggravantes, & quæ non abstrahunt ab eadem specie morali. Et quamvis non desint Doctores putantes, has circumstautias non esse aggravantes, sed mutantes speciem, quia sunt circumstantiæ actus, cujus substantiam mutant in individuo; nihilominus etiam doctissimi Authores sustinent, non mutare speciem actus, sed illam notabiliter aggravare. Sic major, vel minor quantitas notabilis furti, aut damni illati proximo, non extrahit furtum, aut damnum à specie injustitiæ: sic etiam incestus cum consanguinea, vel affine in primo, secundo, vel alio gradu, in linea recta, vel transversali commissus non abstrahit incestum à pietate, & honore debito cognationi: sic denique ratio virginitatis consentiente virgine non abstrahit illam à simplici fornicatione, sed notabiliter aggravat intra eamdem speciem.

His non obstantibus consultiùs puto: enumeratas circumstantias aperiendas esse in confessione, non solùm si habeant sibi annexam censuram, vel reservationem; sed etiam si illas non habeant: moveor quia licèt stando rationibus, ex suppositione quod sint circumstantiæ notabiliter aggravantes, aperiri non debeant in confessione, ut supra statuimus; nihilominus de his enumeratis circumstantiis loquendo praxis, & consuetudo timoratorum, & sapientum virorum est in contrarium, & durum esset ab ea recedere: forsitan quia licèt non mutent substantiam actus, nihilominus illum notabiliter modificant, & præbent maximum fundamentum Confessario ad rectè judicandum de his actibus, & ad pœnas injungendas secundum æquitatem. Sic de majori, vel minori quantitate notabili furti, & damni illati aperienda in confessione docuere Nugnus, Valentia, Henriquez, Sanchez, Suarez, Sayrus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœniten. quæst. 5. sect. 2. pun. 2. diffic. 3. num.* 17. Sic etiam de varietate incestuum, eorum gradibus, & linea directa, vel transversa consanguinitatis dixere Suarez, Valentia, Coninch, Nugnus, Rodriquez, Filliuccius, Bonacina, Fagundez, & Sayrus, quos citatos retuli *in sexto Decalogi Præcepto cap.* 7. *num.* 7. Sic denique de circumstantia virginitatis explicanda in confessione, etiamsi puella invita non fuerit; putarunt D. Thomas, Cajetanus, Azor. Henriquez, Filliuccius, Toletus, Rodriquez, Guttierrez relati à Fagundez *in 6. Decal. Præcept. lib. 6. cap.* 4. *numer.* 7. quibus adde Bonacinam alios referentem *de Matr. quæst.* 4. *punct.* 17. *num.* 2.

Circumstantia, *Ubi*, pertinet ad locum, in quo 9
peccatum commissum fuit: quapropter si sacerdos absque legitima causa in loco profano celebravit, hanc circumstantiam loci aperire debet. Sicuti circumstantiam loci Sacri, & Ecclesiæ aperire debet ille, qui pollutionem, aut copulam habuit in ea; vel sanguinem effudit occidendo, mutilando, aut graviter vulnerando, vel denique injustam extractionem fecerit alicujus, qui recursum habuit ad Ecclesiam, & locum sacrum: sunt etenim circumstantiæ addentes novam malitiam actui contra reverentiam Ecclesiis, ac Locis Sacris debitam. Denique circumstantiam loci publici explicare debet ille, qui in publico loco peccat, & coram aliis, quibus præbet occasionem ruinæ spiritualis: habet enim hic actus peccaminosus sibi annexam malitiam scandali dati contra Charitatem proximi: ut rectè adnotarunt Sanchez *lib. 1. Decalog. cap. 6.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 9. num.* 12.

Circumstantia, *Quibus auxiliis*, respicit Personas, 10
quarum opera, & consortio quis utitur ad suum peccatum committendum: ut si juvenis concupiscens puellam utatur variis personis ad illam sollicitandam ad peccandum; vel si quis volens aliquem occidere plures adhibeat secum ad homicidium illud patrandum; debet hanc circumstantiam in confessione aperire: ratio est, quia ultra peccatum à se commissum inducit alios ad committendum peccatum à suo diversum, & consequenter est causa ruinæ spiritualis proximi: ut habent Navarrus *in Manual. cap. 16. numer.* 13. Vasquez *de Pœniten. quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 4. & Castropalaus *loc. cit.* Quam tamen circumstantiam aperire non debet, si eos non induxit, sed sponte sua fecere: sicuti si induxit ad peccatum commune sibi, & personæ inductæ, ut juvenis ex se solo induxerit puellam ad secum peccandum: quia actus subsecutus est ejusdem speciei cum actione inductiva ad ipsum actum, ad quem referebatur: ut ex Vasquez, & Sanchez docet citatus Castropalaus.

Circumstantia, *Cur*, respicit finem, quem habet o- 11
perans in peccando: quapropter si finis intentus est diversus à mediis, quæ eliguntur ad peccandum, & quæ habent diversam specie malitiam ab ipso fine; explicari debet talis circumstantia in confessione. Sic qui gladium furatur ad occidendum inimicum, manifestare debet in confessione, & furtum gladii, & intentionem occidendi inimicum; sic etiam qui pecuniam furatur ad fornicandum, non solùm manifestare debet in confessione furtum pecuniæ, verùm etiam intentionem fornicandi: & ratio est, quia sunt peccata diversa diversam habentia malitiam; nec ex manifestatione unius manifestatur aliud. Secus verò, dicendum, si media adhibita ad finem peccaminosum sint ejusdem speciei cum illo, & ordinentur ad illum, itaut explicato actu principali, seu fine, satis explicentur actus minus principales, & or-

& ordinati ad illum. Quapropter si quis explicet in confessione copulam habitam cum fœmina, sufficienter explicat tactus, oscula, amplexus, ac inductionem ad peccatum, quæ antecedunt, vel comitantur regulariter ipsam copulam, ad quam ordinantur. Sic Vasquez *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 4. *nu.* 9. Suarez *de Pœnit. disp.* 22. *sect.* 4. *nu.* 8. Navarrus *in Man. cap.* 6. *n.* 6. & Castropalaus *de Pœnit. pun.* 9. *num.* 10.

12 Circumstantia *Quomodo*, spectat ad modum, quo peccatum commissum sit: nam aliquando modus addit novam malitiam actui specie differentem. Sic auferens rem alienam sciente, & renuente Domino, debet hunc modum aperire in confessione: quia rapinam commisit specie differentem à simplici furto. Sic etiam qui inimicum occidit, & ejus corpus in frusta dividit; tenetur hunc modum in confessione aperire, qui sœvitiam, & feritatem redolet, ac novam injuriam occiso infert: ut habent D. Thomas 2. 2. *quæst.* 159. *art.* 2. Suarez *de Pœnit. disp.* 22. *sect.* 4. *num.* 13. Vasquez *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 2. *n.* 32. & Castropal. *de Pœnit. pun.* 9. *num.* 11. Spectat etiam ad modum consuetudo peccandi: verùm Doctores cum Cano, Suarez, Vasquez, Sà, relatis à Castropalao *loc. cit.* & à Bonacina *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 2. *§.* 3. *diffic.* 3. *numer.* 22. qui etiam refert Reginaldum, & Sotum contra Sylvestrum, & Henriquez docent, non necessariò explicandam esse in confessione consuetudinem peccandi: ratio est, quia sic teneretur quis ad bis confitendum peccata sua, quæ obligatio ex nullo capite colligi potest. Quamvis teneatur eam consuetudinem manifestare, si prudens Confessarius justa de causa illum interrogaverit ad dignoscendam ejus dispositionem, & statum, ut remedia apta exhibeat juxta ea, quæ communiter Doctores fatentur.

13 Circumstantia, *Quando*, refertur ad tempus, quo peccatum commissum fuit; quæ quidem circumstantia mutat speciem secundùm aliquos, ut si die festo patratum fuerit. Verùm communis sententia sustinet oppositum: & ratio est, quia furtum, vel adulterium die festo commissum non opponitur cum die festo, in quo solùm præcipitur auditio Sacri, & abstinentia ab operibus servilibus: cæteræ verò actiones peccaminosæ, vel omissiones non prohibentur, vel præcipiuntur specialiter ob diem festum.

14 Quæri hìc solet: an peccata dubia aperiri debeant in confessione, ut integritati ejusdem satisfiat? Pro qua re sciendum est 1. dubium de peccato tripliciter evenire posse, 1. si dubitetur, an sit mortale, an verò veniale? 2. an commissum fuerit, an verò non? 3. an confessum fuerit, an non? Scien lum 2. dubium de peccato posse esse negativum, quod dicitur revera, & propriè dubium, quando scilicet pro neutra parte habentur rationes probabiles; adeoque suspenditur assensus, & animus hæret anceps circa partes illas. Et posse esse positivum, quando pro utraque parte habentur rationes probabiles; & præbetur assensus uni parti, quamvis cum formidine alterius partis. His notatis Resp. si quis positivè dubitet de peccatis, an sint mortalia, an commissa, an denique confessa, & stante judicio probabili, quamvis cum formidine de opposito, quòd mortalia non sint; quòd non fuerint commissa, vel quòd ritè confessa fuerint; satisfacit integritati confessionis, si ea confessario non aperiat: ratio est, quia stante eo judicio probabili liber est pœnitens ab onere aperiendi illa, cum præceptum aperiendi peccata in confessione sit de mortalibus commissis, & non confessis; si ergo probabiliter, & prudenter putat, non esse mortalia, non commissa, aut esse confessa; non adstringitur à præcepto. Sic docent Henriquez, Suarez, Sanchez, Bonacina, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. pun.* 9. *num.* 15.

Si tamen negativè dubitet, ac per dubium propriè dictum, itaut post diligentiam adhibitam in examine adhuc pœnitens dubitet: an peccatum commissum sit mortale, an non, aut an illud commiserit? vel si illud commiserit, an confessus fuerit? tenetur illud aperire in confessione, itaut integritati confessionis non satisfaciat, si illud non aperiat. Et quidem quoad hoc ultimum, quòd scilicet pœnitens, qui certò scit, peccatum mortale commisisse, dubitat tamen negativè, si illud confessum fuerit; teneatur revelare in confessione, docent omnes ferè Doctores Reginaldus, Henriquez, Valentia, Sà, Nugnus, Coninch, Navarrus, Azor. Sanchez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœniten. disput.* 5. *quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 2. *§.* 3. *diff.* 4. *numer.* 1. & ratio est, quia possidet confessionis præceptum; certum namque est delictum, & per consequens certa obligatio confitendi illud, à qua certitudine obligationis nequit eximi pœnitens per satisfactionem dubiam.

Controversia ergo reducitur ad dubium negativum, an peccatum commissum sit mortale, an non; aut si commissum fuerit, vel non? Et quamvis Coninch *disp.* 7. *de Pœn. dub.* 8. *concl.* 2. cum aliis Recentioribus *in Man. scriptis* putent, non adesse talem obligationem subjiciendi clavibus peccata sic dubia. Nihilominus verior, & communior sententia docet, adesse talem obligationem: ratio est, quia peccata dubia sunt in conscientia; ergo manifestari debent in confessione ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 5. *can.* 7. Præcipit enim Sacrosanctum Concilium, omnia peccata, quæ sunt in conscientia, manifestanda esse in confessione, à qua obligatione solùm excipit venialia; ergo mortalia dubia non excipiuntur à Tridentino, adeoque confitenda, ut dubia sunt in conscientia. Maximè quia in negotio æternæ salutis potiùs valere debet axioma illud: *In dubio tutior pars est eligenda*; quàm axioma alterum: *In dubio melior est conditio possidentis*. Sic Doctores superiùs citati, quibus adde Card. Delugo *disp.* 16. *de Pœnit. num.* 63.

Adnotandum tamen: excipiendos esse ab hac doctrina scrupulosos, & eos, quibus suboritur dubium post longum tempus à peccato patrato, cum aliàs soliti sint confessionem facere diligenter; tunc enim dubium ortum erit imprudens, adeoque rejiciendum. Adnotandum insuper: quòd si fassus fuerit peccatum, ut dubium, & postea compererit, esse certum; tunc rursus illud fateri tenebitur, ut certum. Sic Sanchez *tom.* 1. *Oper. Moral. cap.* 10. *num.* 69. quamvis Card. Delugo dubitet de hac obligatione *disp.* 16. *de Pœnit. sect.* 2. *num.* 79. & solùm id suadeat, ut securius. E contra tamen nulla habetur obligatio iterum fatentdi peccatum, ut dubium; si aliàs confessum fuerit, ut certum. Adnotandum denique: si quis sola peccata dubia confiteretur; addere debere aliquod certum veniale, aut mortale ex aliis ritè confessis. Sic Suarez *in* 3. *par. tom.* 4. *disp.* 2. *sect.* 9. *num.* 7.

Rationes, quibus nituntur adversæ sententiæ Fautores; solvuntur. Nam dicunt 1. peccata, quæ ignorantur esse commissa, aut esse mortalia; non sunt in conscientia, ergo si Tridentinum obligat confiteri peccata, quæ sunt in conscientia; non obligat, aperire in confessione hæc peccata. Sed respondetur: satis demonstratum esse, peccata dubia esse in conscientia eo tamen modo, quo sunt; adeoque prout sunt, aperienda erunt in confessione. 2. si Tridentinum obligare voluisset ad peccata dubia confitenda; debuisset id explicare, aliàs diminutè declarasset materiam necessariam in confessione aperiendam, & sic fieri posset interpretatio contra Tridentinum *ex Regul. Contra eum de Regul. Jur. in* 6. insuper *ex Leg. Quidquid adstringendi ff. de Verbor. obligat.* ubi dicitur: Aliquid ad imponendam obligationem nisi palam exprimatur, omissum censendum erit. Sed respondetur, nimis clarè locutum esse Tridentinum, dum dixit: omnia peccata ex obligatione aperienda esse in confessione, à qua obligatione tantùm eximit venialia; ergo cætera omnia includit. Nec Textus adducti sunt contra Legem, nec de Lege loquuntur: nam etiam si in Legibus sit aliquid ambiguum, interpretatio tamen erit penes Legislatorem, ad quem habendus recursus: loquuntur ergo de Judiciis, & contractibus, in quibus interpretatio fieri solet adversus contrahentem, qui mentem suam clariùs non declaravit. 3. in dubio delictum non est præsumendum, & possessio stat pro innocentia; adeoque nisi delictum rei sit aliqualiter probatum, non poterit reus subjici Judicio. Sed respondetur: quamvis verum sit, in dubiis non præsumendum esse delictum, nec ob id adstringi posse in judicio ad pœnam subeundam; sed quando hæc ordinantur tantùm ad puniendum; secus verò si ordinentur ad salutarem medicinam animæ; & ad negotium æternitatis, quod est tanti momenti, ac diligenter tractandum. 4. qui dubitat de Voto emisso aut damno illato non tenetur ad exequendum votum, aut damnum resarciendum; ergo neque tenebitur ad confitendum, qui dubitat de peccato, an sit mortale,

& an

& an commissum sit. Sed respondetur: ideo qui dubitat de voto emisso, aut damno illato, non tenetur votum exequi, aut damnum resarcire; quia cum possideat ejus libertas in tali dubio, ideo adstringi non poterit. Secus verò in peccatis dubiis possessio non stat pro libertate, sed pro præcepto, quod extenditur per Tridentinum ad omnia peccata, exceptis venialibus: nec ratio convincens affertur deturbans præceptum à possessione, ut confiteantur peccata dubia, ut patet ex communi Doctorum Sententia, ac ex praxi Ecclesiæ declarandi in confessione peccata dubia. Remanet igitur statutum: non confitentem peccata dubia in confessione Sacramentali non satisfacere ejus Integritati.

CAPUT VII.

De Integritate Confessionis quoad numerum peccatorum.

1 *Explicanda sunt peccata in confessione quoad numerum.*
2 *Quomodo cognosci possit numerus peccatorum in confessione exprimendus?*
3 *In eodem actu duplex peccatum contineri potest aperiendum in confessione.*
4 *Colliguntur nonnulla, circa obligationem confitendi mortalia quoad numerum.*
5 *Quonam pacto se gerere debet, qui habet consuetudinem peccandi, nec certum, & determinatum numerum suorum peccatorum dignoscere potest?*
6 *An in confessione Sacramentali sufficiat explicare numerum actuum principalium; an etiam explicandi erunt actus minùs Principales?*
7 *An necessariò in Confessione aperiendus sit numerus actuum externorum?*
8 *An faciens generalem confessionem suorum peccatorum teneatur explicare numerum peccatorum mortalium ritè confessorum?*
9 *An qui sola Venialia confitetur, cum mortalia non habeat; sufficienter se explicet dicens: peccavi venialiter non exprimendo numerum, & speciem?*
10 *An necessariò exprimenda sint quoad numerum, & speciem ea mortalia, quæ aliunde extra confessionem innotuere Confessario?*

1 CONSTAT, ut diximus, non solùm ex Concilio Florentino *in Decreto Eugenii IV.* verùm etiam ex Tridentino *sect. 24. cap. 5. can. 7.* ad integritatem confessionis Sacramentalis requiri, ut aperiantur omnia peccata tum in specie, quod hucusque explicavimus; tum etiam singillatim, & quoad numerum, quantum moraliter, & humano modo fieri potest; quod remanet hìc explicandum. Ut autem singillatim peccata in confessione aperiantur, non est necesse, singula successivè recensere; sed sat erit, numerum peccatorum ad eamdem speciem spectantium collectivè explicare: ut sexies fregi jejunium, quinquies non audivi Sacrum, ter concupivi fœminam solutam, & sic de cæteris: ratio est, quia hoc modo sufficienter explicat pœnitens statum suum Confessario, uti usu in Ecclesia receptum est; & aliunde nimis onerosa foret confessio, si singula peccata successivè enumeranda essent: ut habet communis Sententia Doctorum.

2 Difficultas tamen in eo sita est: quomodo cognosci possit numerus peccatorum in confessione exprimendus, quantum moraliter fieri potest. Et quamvis Communis Regula tradat, cognosci debere ex actibus voluntatis moraliter interruptis, ex numero quorum resultat numerus peccatorum; nihilominus hæc eadem moralis interruptio explicanda est. Pro qua sciendum: tunc interrumpi actum voluntatis, quoties nec formaliter, nec virtualiter persistitur in eadem voluntate priori. Persistere autem formaliter in eadem voluntate est, actu perseverare actum illum, quo voluntas aliquid intendit, & vult facere. Persistere verò virtualiter est, aliquid operari virtute illius actus, & intentionis habitæ, quamvis actu formaliter non sit, sed transierit. Sic intendens, & volens furari, & surripere aliquid è domo alteriùs, dum actu habet talem intentionem, & voluntatem; dicitur formaliter persistere in intentione furandi. Quòd si dum media procurat ad finem suum pravum exequendum, & iter arripit ad ea accipienda, ut fores infringat, & alias operationes efficiat ad suum intentum necessarias; ille actus prior, & intentio furandi nondum persistit formaliter; dicitur tamen virtualiter persistere in istis operationibus inchoatis virtute ipsius, quapropter cum ipso unum tantùm numero peccatum efficient, etiamsi in continuatione istarum operationum sepius renovet voluntatem furandi rem illam: eo quia cum prior voluntas non fuerit retractata, & perseveret in virtute; ideo actus renovati in continuatione virtutis unum efficiunt cum actu priori. Secus verò dicendum: si dum sequentes actus eliciuntur, prior nec formaliter, nec virtualiter perseverat; erunt numero distincti ab illo: quapropter si quis odio habet inimicum suum, à quo cessat per moram interpositam; dein novum actum odii elicit circa illum; erunt duo actus odii exprimendi in confessione. Sic Suarez *disp. 22. de Pœnit. sect. 5. numer. 17.* Coninch *disp. 7. de Pœnit. dub. 7. num. 51.* Henriquez *lib. 5. cap. 5. num. 5.* Vasquez *de Pœnit. quæst. 91. art. 1. dub. 5. num. 12.* & alii.

3 Advertendum tamen hìc: posse in eodem actu duplex peccatum contineri aperiendum in confessione: eo quia actus ille, quamvis unus, poterit in se duplici Virtuti opponi, & consequenter duplicem contrahere malitiam specie differentem: sic qui jejunium omisit eo die, quo tenebatur jejunare ex Voto, & ex præcepto Ecclesiæ; duplex peccatum committit per omissionem illam, unum contra Religionem Voti, alterum contra Temperantiam ab Ecclesia præceptam. Sic etiam qui Missam non audit eo die, quo tenetur illam audire ex Voto, & ex præcepto Ecclesiæ; debet utrumque peccatum aperire in illa omissione contentum. Secus verò si jejunium eodem die servandum sit ex Vigilia, Quatuor temporibus, & Quadragesima; sicuti etiam si Missa eodem die audienda sit ex Dominica, & ex die Festo incidente in Dominicam; tunc enim unum numero peccatum continebitur in omissione illa: quia licèt duplex habeatur præceptum jejunandi in Vigilia, & Quatuor Temporibus, vel Quadragesima; sicuti duplex habetur præceptum audiendi Sacrum die Dominico, & die Festo, quia tamen respiciunt eamdem virtutem; ideo reputantur unum, & idem præceptum, & unicam tantùm obligationem inducunt. Quapropter non semper desumitur diversitas peccatorum ex diversitate Præceptorum; nisi tamen fuerint præcepta respicientia diversam Virtutem, aut unum ex ipsis affirmativum, aliud negativum. Sic qui die jejunii comedit carnes, non bene explicat peccatum suum dicendo, fregi jejunium tantùm aut tantùm comedi carnes die vetito; sed utrumque explicare debet: & carnes comedisse, & jejunium violasse: nam violatio jejunii est contra Præceptum affirmativum de unica comestione habenda die jejunii; comestio verò carnium est contra Præceptum negativum de non comedendis carnibus die jejunii. Sic Navarrus, Henriquez, Valentia, & alii; quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffic. 3. num. 5. in fine.*

4 Ex dictis hucusque de obligatione confitendi peccata mortalia quoad numerum colligitur 1. furantem quindecim aureos per quindecim vices teneri ad explicandas vices in confessione; nec sat est dicere, furatus sum quindecim aureos, sed debet ulteriùs addere, per quindecim vices furripui quindecim aureos, singulum scilicet aureum pro singula vice: ratio est, quia sunt quindecim peccata lethalia furti inter se distincta, & respicientia materiam gravem; adeoque singillatim in confessione aperienda. Sic Henriquez *lib. 5. cap. 5. nu. 8.* Coninch *disp. 7. dubit. 7. num. 61.* Suarez *disput. 22. sect. 5. in fine*, Bonacina *l. c. diffic. 2. numer. 4.* & alii passim. Secus dicendum si per quatuordecim vices furripuisset materiam levem, quæ tamen gravis evaderet decima quinta vice; tunc licèt teneretur, materiam gravem aperire, non teneretur tamen quindecim vices explicare: quia in decima quinta vice haberetur peccatum mortale, si tunc primùm ad gravitatem materiæ advertisset, nec in prioribus quoque furtis intentionem habuisset summam gravem furandi successivè.

Colligitur 2. qui sepiùs detraxit, vel odio habuit, aut fornicatus est, vel in alia peccata lapsus fuerit; non rectè aperit peccata sua in confessione Sacramentali, si dicat, sæpius detraxi, aut odio habui, vel fornicatus sum; sed debet diligens examen præmittere ad dignoscendum numerum actuum repetitorum, & moraliter interruptorum; ut possit certum numerum reperire. Quòd si diligenti examine præmisso non poterit certi numeri meminisse, sed alicujus incerti plùs minusve

nusve; sufficienter se explicabit, si dicat: toties detraxi, aut odio habui plùs minùsve; sic enim aperit statum suæ conscientiæ sufficienter Confessario, ut inde judicium formet. Advertendum tamen hìc: quòd quamvis non teneatur, qui hoc modo sua peccata confessus est, si confessione peracta recordetur postea, se aut bis, vel ter supra numerum dictum plùs minùsve peccasse; iterum illa duo, vel tria peccata confiteri, quia sufficienter includit in illo numero plùs minusve: ut si dixisset, duodecies inimicum odio habui plùs minusve, & revera comperit quindecies odisse; cum illa tria peccata odii inclusa intelligantur in numero duodenario plùs minusve. Nihilominus si notabiliter excederent, subjicienda essent clavibus: ut si dixisset decies inimicum odi plùs minusve, & postea reperiet, se vigesies odisse; tenetur in prima confessione aperire peccata illa supra numerum omissa in confessione antecedenti: ratio est, quia cum notabiliter excedant supra numerum in confessione explicatum: non includuntur intra terminos illius, & aliunde notabiliter mutarent judicium Confessarii, si adderentur; ideoque ex obligatione subjicienda erunt clavibus. Sic Suarez *disput.* 22. *de Pœnit. sect.* 5. *in fine*, Vasquez *de Pœnit. quæst.* 91. *art.* 1. *dubit.* 6. Nugnus *in Addit. quæst.* 9. *artic.* 2. *dub.* 1. *diffic. unic.* Coninch *disp.* 7. *dub.* 1. *concl.* 1. *nu.* 61. Reginaldus *lib.* 6. *num.* 126. & alii passim.

Colligitur 3. qui in confessione peccatorum numerum certum, & determinatum Confessario aperuit, absque eo quòd dixerit plùs minusvè, si postea repererit vel unicum peccatum supra numerum certum à se explicatum; tenebitur subjicere clavibus in prima confessione: ratio est, quia nullo modo explicatum fuit in prima confessione; ergo de necesse explicandum erit in secunda, cum sit aliunde materia necessaria confessionis. Sic Suarez, Coninch, & alii *locis citatis*. Quamvis viceversa non teneatur, si numerum minorem repererit præ majori explicato; illum aperire in nova confessione, ut superiùs diximus: cum numerus minor jam ritè subjectus sit clavibus, & major numerus non importet peccata, sed potiùs errorem in peccatis, supponimus autem procedere errorem bona fide; nam si mala fide processisset, repetenda esset confessio. Sic Bonacina *de Pœnit. disp.* 5. *quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 3. *num.* 7.

Colligitur 4. Confessarium administrantem Sacramentum Pœnitentiæ pluribus, cum sit in statu peccati mortalis; debere explicare numerum Pœnitentium, quos absolvit. Sicuti etiam debet explicare numerum personarum, quæ ad Communionem accesserunt; Sacerdos Eucharistiam illis administrans in statu peccati lethalis: eo quia cum sint actus versantes circa terminum definitum, & in eo compleantur; ideo tot erunt peccata numero distincta in casibus adjectis, quot erunt personæ, quæ absolutæ fuerunt; vel Communionem recepere. Sic Sylvester, Suarez, Azor. & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 2. §. 3. *diffic.* 2. *num.* 7. contra Rodriquez, Possevinum, & alios putantes, unum tantùm peccatum committi, cum reputetur una actio moralis. Sed ut verum fatear; licèt probabile reputem, unum tantùm peccatum committi à Sacerdote Eucharistiam distribuente pluribus per actionem continuatam in peccato mortali: cum reputetur moraliter una actio, quæ non conficit Sacramentum, sed purè administrat: ut notavi *in Quæstione de Sacram. in Gen. cap.* 4. *num.* 11. Nihilominus probabile mihi non videtur, unum peccatum committi à Sacerdote absolvente plures successivè, dum est in statu peccati mortalis: disparitatem colligo ex eo, quia hic revera conficit Sacramentum, & confectio unius Sacramenti independens est ab alio, nec unionem moralem habent inter se sacramenta illa; non sic verò in distributione Eucharistiæ, ubi distributio continuata reputatur passim una actio, & plures communiones successivæ unam distributionem constituant, nec per distributionem sacramentum conficitur.

5 Petes 1. quonam pacto se gerere debeat, qui habet consuetudinem peccandi, nec certum, & determinatum numerum suorum peccatorum dignoscere potest, ut eum in confessione sacramentali explicet: ita esset Meretrix diu exposita ad Meretricandum, vel blasphemus, aut perjurus, qui frequenter per longum tempus peccarunt? Resp. se sufficienter explicare, si aperiant tempus consuetudinis peccandi, & tot peccata, plùs minusve in die, vel hebdomada, aut mense commisisse: ratio est, quia hoc modo quantùm moraliter fieri potest, aperiunt statum suum, ac peccata exprimunt distinctè; adeo ut Confessarius possit ferre judicium prudens de statu, & peccatis horum pœnitentium. Sic Cajetanus *tom.* 1. *Opuscul. tract.* 5. *quæst.* 3. Sotus *dist.* 18. *quæst.* 2. *artic.* 4. Coninch *disput.* 3. *dubit.* 2. *numer.* 52. Reginaldus *lib.* 6. *num.* 121. & Henriquez *lib.* 5. *capit.* 5. *num.* 9.

Advertendum hìc 1. Meretricem non solùm debere explicare, quantùm moraliter potest, numerum suorum peccatorum; verùm etiam species ipsorum, quantùm moraliter recordari potest: ut toties admisi plùs minùsve Viros conjugatos, toties habentes votum Castitatis, toties consanguineos &c. peccata siquidem non solùm quantùm moraliter fieri potest explicanda erunt quoad numerum; sed etiam quoad speciem juxta superiùs dicta.

Advertendum 2. in his, & similibus casibus non procedendum esse nimis scrupulosè cogendo pœnitentes ad numerum certum explicandum: evenire siquidem potest, ut potiùs error committatur in exprimendo numerum certum, quàm in manifestando tantùm consuetudinem peccandi: & ratio ulterior esse potest, quia præceptum explicandi numerum certum, & determinatum non potest obligare ad impossibile, ideoque si pœnitens facit, quantum potest, & quantum fert ejus conscientia, sufficienter explicat statum suum. Hinc fit, sufficienter concubinarium explicare sua peccata, si recordari non possit numeri certi ipsorum si dicat: se tanto tempore perdurasse in concubinatu, ac usum fuisse concubina loco Uxoris. Idem dicendum de Meretrice, si difficile ipsi evadat recordari determinati numeri suorum peccatorum, ac aliarum circumstantiarum mutantium speciem; sufficienter enim se aperiet in confessione, si dicat tempus, quo omnibus exposita fuerit. Pariter discurrendum de retinente injustè rem alienam, & quam restituere poterat, dicendo: pro tanto tempore rem alienam retinui, quam Domino restituere poteram. Sic recte Navarrus *in Man. capit.* 6. *dub.* 14. Reginaldus *lib.* 6. *num.* 122. Victoria *de Sacr. num.* 178. & Doctores superiùs citati.

Petes 2. an in confessione sacramentali sufficiat ex- 6
plicare numerum actuum principalium, an requiratur etiam explicare numerum actuum minùs principalium tam antecedentium, quàm concomitantium, & consequentium? Resp. certum esse, explicandum fore numerum actuum minùs principalium, si ex se connexionem non habent cum actu principali, sed tantùm eam connexionem habent ex prava intentione operantis: ut si quis ad obtinendam copulam cum muliere utatur opera trium personarum ad eam inducendam ad peccatum; utique non explicaret peccatum suum, si diceret semel peccavi cum muliere soluta; debet enim ulteriùs addere: & usus sum opera trium personarum ad hanc copulam extorquendam: ratio est, quia cum hæ actiones non connectantur ex se cum actu principali, sed tantùm ex intentione operantis; ideo manifestata copula non manifestantur in ipsa tales actiones peccaminosæ. Si verò actus minùs principales ex se connexionem habeant cum actu principali, ad quem ordinantur; non explicandus erit in confessione eorum numerus, sed sat erit explicare numerum actuum principalium jam secutorum, quos ipsi antecedunt, vel concomitantur; ratio est, quia licèt isti actus minùs principales, ut essent oscula, & tactus antecedentia, vel concomitantia copulam, sint ex se actus peccaminosi; nihilominus quia conjungi solent cum actu principali, ad quem ordinantur, ideo unum peccatum cum ipso constituunt: adeoque explicato numero actuum principalium sufficienter in tali numero remanent explicati actus minùs principales antecedentes, ac concomitantes principalem. Si tamen actus principalis, ad quem ordinantur; secutus non fuerit; tunc & ipsi actus minùs principales explicandi erunt in confessione: ratio est, quia ex se sunt peccaminosi, adeoque in confessione singillatim aperiendi; sed aperiri singillatim nequeunt in actu principali, qui non est habitus; ergo aperiendi erunt in se ipsis. Sic Vasquez *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 33. Navarrus *in Cap. Consideret. de Pœnit. dist.* 5. *num.* 48. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *artic.* 4. Suarez *de Pœnit. disp.* 22. *sect.* 5. Coninch *de Pœnit. disp.* 7. *dub.* 7. *nu.* 56. Reginaldus *lib.* 6. *nu.* 119. Azor. 1. *par. lib.* 4. *cap.* 4. *in fine*, & alii.

Major Controversia est de actibus minùs principalibus subsequentibus principalem, ut essent tactus, & oscula

cula post copulam; an inquam explicandi sint quoad eorum numerum? Resp. affirmativè: moveor quia non spectant ad actum principalem præteritum, qui jam consummatus est; ergo tendunt ad novum actum principalem, cujus sunt principia; & cum hic actus non consummetur, ideo explicari debebunt in confessione, ut sunt in seipsis. Sic Vasquez, Coninch, Suarez, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffic. 2. nu. 13.* Non nego tamen, suam probabilitatem habere sententiam negativam, quam sustinent Navarrus, Henriquez, Filliuccius, Azor. & alii apud eumdem Bonacinam *l. c.* docentes, non solùm actus minus principales antecedentes, & concomitantes principalem non esse aperiendos in confessione, verùm etiam subsequentes; dummodo tamen non ordinentur ad novum actum principalem, ut ad iterandam fornicationem; sed sint veluti actus accessorii ad principalem consummatum, in quo explicantur, & moraliter continentur. Sed sententia nostra affirmativa probabilior.

7 Petes 3. an necessariò in confessione aperiendus sit numerus actuum externorum, nec sufficiat explicare tantùm actus internos? Resp. affirmativè: ratio est, quia etiam actus externi imperati ab internis sunt peccata singillatim aperienda in confessione; sed non aperiuntur per actus internos, qui stare possunt sine externis; ergo necessario aperiendus erit numerus actuum externorum. E contra tamen explicatis actibus externis minimè explicandi erunt interni, peccatum siquidem exterius consistere nequit sine interiori; ergo explicato exteriori remanet explicatum interius. Dummodo tamen actus interni non fuerint multiplicati, & interrupti moraliter circa eumdem actum externum: ut si quis habens pravum animum furandi quantitatem notabilem resipiscat postea, & retractet talem animum; dein sic faciat secundò, & tertio; quarta tandem vice furetur quantitatem illam; utique non integrè explicabit peccatum suum furti dicendo, semel furatus sum quantitatem gravem; sed debet ulteriùs explicare tres actus illos internos pravos circa furtum illud externum: eo quia sunt peccata distincta ab actuali furto, nec satis explicantur per illud. Sic Henriquez *lib. 5. cap. 5. nu. 7.* Coninch *disp. 7. de Pœnit. dub. 1. num. 7.* Navarrus *in Cap. Consideret. de Pœnit. dist. 5. num. 43.* Reginaldus *lib. 6. num. 118.*

8 Petes 4. an faciens generalem confessionem suorum peccatorum debeat explicare numerum mortalium ritè confessorum? Resp. negativè: eo quia non sunt materia necessariò aperienda in confessione, adeoque sicuti potest omnia omittere, ita aliqua ex ipsis; & sicuti qui solùm peccata venialia confitetur; non tenetur omnia explicare, sed poterit aliqua omittere, cum non sint materia necessaria; sic etiam qui generaliter confitetur de mortalibus aliunde ritè confessis, poterit aliqua ex ipsis reticere. Sic Angelus *verb. Confessio 1.* Henriquez *de Pœnit. cap. 12. num. 2.* Filliuccius *tract. 7. cap. 4. num. 98.* Tabiena *verb. Confessio.*

9 Petes 5. an qui sola venialia confitetur, quia mortalia non commisit; sufficienter se explicet in Sacramentali confessione, si dicat: peccavi venialiter non explicando numerum, vel speciem ipsorum? Resp. quamvis non sit obligatio confitendi peccata venialia, ex suppositione tamen quòd quis ea velit subjicere clavibus; tenetur si non quoad numerum, saltem quoad speciem ea exprimere, ut exhibeat materiam omnino certam, sic enim esse debet materia cujuscumque Sacramenti, quando fieri potest; ergo si poterit species venialium exprimere, debebit id efficere. Quapropter qui sola venialia commisit, & vult absolutionem recipere, sufficit explicare, se verba otiosa dixisse, cum sic materiam determinatam exhibeat explicando speciem certam peccati venialis. Ita Suarez *disput. 23. de Pœnit. sect. 1. num. 10.* Coninch *disp. 7. de Pœnit. dub. 1. num. 6.* & Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffic. 2. num. 15. & 17.* Hinc fit, posse absolvi illum, qui peccatum commisit, de quo dubitat, an sit mortale, vel veniale: quia determinatam, & certam materiam dat quoad Sacramentum, licèt non sit certa quoad gravitatem, vel levitatem, ut docet Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 10. num. 70.*

10 Petes 6. an necessariò exprimenda sint à pœnitente in confessione quoad numerum, vel speciem ea peccata, quæ aliunde extra confessionem nota fuere Confessario? Resp. affirmativè: & ratio est, quia hoc Sacramentum institutum fuit à Christo per modum Judicii, & in Judicio non absolvitur reus, nisi à delictis illis, quæ in Judicium deducta fuere; ita etiam & in Sacramento Pœnitentiæ: maximè quia non potest Confessarius nisi ex confessione cognoscere, quòd pœnitens habeat propositum emendationis? ut rectè docent Sylvester *verb. Confessio 2. quæst. 3.* Henriquez *lib. 5. cap. 4. num. 4.* Reginaldus *lib. 6. numer. 100.* & alii passim. Quamvis sufficienter pœnitens explicet Confessario illa peccata, si dicat, me accuso de illis peccatis, quæ scis me commisisse: sic enim Confessarius agnoscit in Confessione Sacramentali statum pœnitentis, ut illi possit congruam satisfactionem imponere. Sic Reginaldus *lib. 6. numer. 102.* Medina *quæst. 8. Cod. de Confess.* & Bonacina *l. c. num. 10.*

Neque obstat contra nostram sententiam, quòd Sacerdos Confessario notus, qui peccavit luxuriosè; non tenetur aperire circumstantiam sui Voti, ut docent communiter doctissimi Viri: quia satis nota est Confessario circumstantia Voti Castitatis; ergo nec pœnitens tenebitur aperire in confessione ea peccata, quæ satis nota sunt Confessario extra confessionem. Non inquam, obstat quia larga habetur disparitas: nam Sacerdos explicat actum principalem Confessario, in quo virtualiter, & implicitè explicat etiam speciem attenta notitia, quam habet de pœnitente Confessarius, qui bene advertit, peccatum illud habere malitiam contra Castitatem, & contra Religionem. Secùs verò pœnitens à nobis consideratus nullo modo explicat nec actum principalem, nec circumstantias mutantes speciem, esto Confessarius ea peccata scierit extra confessionem.

CAPUT VIII.

De Causis excusantibus ab Integritate confessionis omnium Mortalium.

1 *Integritas Confessionis omnium mortalium est de Jure Divino, & Ecclesiastico.*
2 *Duplex datur Integritas Confessionis. Materialis una, & Formalis alia.*
3 *Ab integritate Materiali Confessionis excusat physica impotentia, quæ per casus explicatur.*
4 *Excusat quoque impotentia Moralis; & etiam per Casus explicatur.*
5 *An Mulier probabiliter timens ex manifestatione sui peccati sollicitandam fore in confessione à Confessario, possit illud reticere?*
6 *An reticendum sit peccatum à pœnitente in confessione, quod manifestari nequit sine complicis manifestatione, cui sequitur gravis infamia?*
7 *An habens unum mortale, quod ex justa causa reticere potest; teneatur ante Communionem manifestare venialia, quæ habet, tacito mortali?*
8 *An haberi possit Confessio formaliter integra absque eo, quòd ullum peccatum in particulari explicetur? Et præcipuè quid faciendum sit cum constitutis in articulo mortis?*

QUAMVIS clarè constet ex dictis hucusque, integrè aperienda esse omnia mortalia tum quoad speciem, tum quoad numerum in eadem confessione Sacramentali eidem Confessario; nihilominus Integritas hæc Confessionis licèt sit ex Præcepto Divino, ac Ecclesiastico *in Cap. Omnis utriusque sexus, de Pœnit. & Remiss.* non est tamen de substantia Sacramenti Pœnitentiæ; cum Præceptum Divinum, & Humanum cessare aliquando possint à sui obligatione. Recta siquidem Institutio Sacramenti hujus à Sapientissimo Institutore facta exposcebat, ut aliquando valida esset Sacramenti hujus susceptio absque omnium peccatorum declaratione: impossibilis enim aliquando evadit integritas, & declaratio omnium peccatorum, sive ob impotentiam physicam, sive moralem pœnitentis. Quapropter Tridentinum *sess. 14. cap. 5.* prævidens plura peccata posse oblivisci fideles in confessione, & non ex malitia; ideo dixit, solùm manifestanda esse Confessario ea peccata, quæ post diligentem inquisitionem memoriæ occurrerint. 1

Placuit ergo Doctoribus, ut distinctiùs procederent in hac re, duplicem admittere in Confessione Sacramentali Integritatem; Materialem unam, Formalem aliam. Materialis illa intelligitur, qua omnia peccata 2

Con-

Confessario aperiuntur, quæ sunt materia necessaria confessionis. Formalis verò illa dicitur, qua quantùm moraliter fieri potest, & absque gravi incommodo manifestantur ea peccata, quæ manifestari possunt hìc, & nunc ex obligatione Divini præcepti, non verò ea, quæ ex justa causa reticeri possunt, & si postea hæc aperienda sint in alia confessione, si possit ea fieri. Hæc formalis Integritas adeo necessaria est Sacramento Pœnitentiæ, ut absque ipsa nec valor, nec effectus hujus Sacramenti Pœnitentiæ, consistere possint, imò illam omittens sacrilegè peccat. Materialis verò Integritas non adeo necessaria est, cum sine ipsa & valor, & effectus Sacramenti Pœnitentiæ haberi possint, imò illam omittens multoties sanctè, & rectè operatur. Nec in hoc controversia ulla est inter Doctores, ut advertunt Suarez *disp. 2. in principio*, Vasquez *de Pœniten. quast. 91. art. 2. dub. 2.* & alii communiter: solùm ergo lis est penes ipsos, ad quosnam casus extendatur hæc Integritas Formalis tantùm Confessionis Sacramentalis, in qua effectus Sacramenti recipitur absque integritate materiali confessionis omnium peccatorum.

3 Primus igitur Casus, seu justa causa omittendi in confessione Integritatem Materialem, & sufficit tantùm formalis; est physica impotentia. Quapropter excusatur 1. ab integritate materiali confessionis, qui post diligentem excussionem suæ conscientiæ, & inquisitionem suorum peccatorum obliviscitur nonnullorum, ac tantùm ea confitetur, quæ recurrunt memoriæ juxta Tridentinum: quamvis adveniente post confessionem memoria oblitorum habeatur obligatio ea aperiendi in prima confessione. Et licèt aliquando oblivio peccatorum sit venialiter culpabilis; non ideo lædit integritatem formalem Confessionis: ut docent Coninch *disp. 7. de Pœnit. dubit. 9. num. 76.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 8. num. 5.* Bonacina *de Pœnit. quast. 5. sect. 2. pun. 2. §. 4. nu. 3.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 11. num. 2.*

2 Excusantur rudis, & puer, qui aliqua peccata à se commissa inculpabiliter putabant, non aperienda esse in confessione, & defacto reticebant in confessionibus, in quibus integritas tantùm formalis habebatur, non verò materialis: nam sicuti in aliis præceptis ignorantia inculpabilis excusat; sic etiam in præcepto aperiendi omnia ea peccata, quæ sunt materia necessaria confessionis: quamvis detecto errore teneantur subjicere clavibus peccata illa in prima confessione. Sic Navarrus *in Man. cap. 9. num. 12.* Henriquez *lib. 2. cap. 12.* & Bonacina *l. c. num. 2.*

3 Excusatur in periculo mortis constitutus, qui si velit omnia peccata Confessario aperire, probabilè periculum adest decedendi è vita sine absolutione: tunc enim sat erit, si aliquod, vel aliqua peccata manifestet cum animo manifestandi reliqua, si supervixerit; & sic absolutionem recipiat. Ita Suarez *de Pœnit. disp. 23. sect. 1. num. 2.* Sà *verb. Absolutio, numer. 9.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 8. num. 9.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 11. num. 2.*

4 Excusantur, qui in communi periculo reperiuntur tempestatis e. g. vel alterius mali ingruentis; nec potest Sacerdos, qui reperitur, omnium integras materialiter confessiones audire: tunc audito uno, vel altero uniuscujusque peccato cum animo manifestandi cætera, si è periculo evadent; poterit unicuique absolutionem impertire. Sic Toletus *lib. 3. cap. 20. num. 5.* Coninch *disp. 7. de Pœnit. dub. 9. num. 74.* Henriquez *lib. 5. cap. 12.* Layman *l. c. num. 10.* & Castropalaus *l. c.* Poterunt etiam in hoc casu omnes simul manifestato uno, vel altero peccato minùs infamante absolvi ab uno Sacerdote dicente: *Ego vos absolvo &c.*

5 Excusantur ab integritate materiali confessionis mutus, qui scribere nesciat, & tantùm unum, vel alterum peccatum confessario aperire potest per nutus, & signa. Surdus, qui nesciat omnia explicare, nec audit interrogationes confessarii. Ignarus idiomatis confessarii, cum quo confiteri nequit, nisi per signa quædam, ac nutus: & quamvis habeatur interpres; nihilominus non tenetur ad illum, nisi in articulo mortis: ratio est, quia hi omnes laborant impotentia explicandi peccata sua, & moraliter faciunt, quantum possunt; ideoque aliqua peccata percipiuntur à Confessario, aliqua verò non. Sic Sà, Lodovicus Lopez, Navarrus, Henriquez, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *quast. 5. de Pœnit. sect. 2. punct. 2. § 4. numer. 6.* contra Medinam *lib. 2. cap. 7.* asserentem, hos in articulo mortis tantùm esse absolvendos, non verò in alio casu.

4 Secundus Casus, seu secunda causa justè omittendi integritatem materialem Confessionis est impotentia Moralis, quando videlicet absque gravi incommodo vitæ, honoris, & fortunarum vel pœnitentis, vel Sacerdotis, aut alterius nequit integra peccatorum confessio fieri: ratio est, quia integritas materialis in confessione cum sit à Jure positivo, non censetur obligare cum gravi detrimento, & incommodo sive pœnitentis, sive Sacerdotis, aut alterius proximi: Jugum siquidem Legis Christi, ac onus per eam impositum suavitatem non minùs, quàm levitatem redolent. Sic Sylvester *verb. Confessio 1. quæst. 18.* Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 2. artic. 5.* Suarez *de Pœnit. disput. 23. sect 2.* Coninch *de Pœnit. disput. 7. dubit. 9. numer. 75.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 8. num. 11.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 11. num. 3.*

Hinc fit 1. posse confessarium audientem confessionem infirmi morbo contagioso laborantis, auditis aliquibus peccatis ei statim absolutionem impertire, ne diù immorans in peccatis audiendis eodem morbo inficiatur: ut docent Vasquez *quæst. 91. art. 2. dub. 2. num. 2.* Coninch *de Pœnit. disp. 7. dubit. 9. num. 75.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. pun. 2. §. 4. num. 13.* & alii.

Fit 2. Confessarium, qui non possit peccatum aliquod in confessione commissum sine fractione sigilli confiteri, & sine manifestatione pœnitentis, ut si Simoniacum invalidè absolvisset; posse in confessione reticere tale peccatum, si necessitatem confitendi peccata sua habeat, nec alius reperiatur Confessarius, cui ignotus sit Simoniacus ille: nam strictiùs obligat præceptum sigilli confessionis, quàm præceptum confessionis materialiter integræ: quapropter censendus erit moraliter impotens ad aperiendum peccatum suum. Sic Vasquez *quæst. 93. art. 4. dub. 4.* Sylvester *verb. Confessio 1. num. 13.* Cajetanus *eod. verb. condit. 10.* Reginaldus *lib. 6. num. 162.* Henriquez *lib. 5. cap. 12. nu. 7.* Coninch *disp. 7. de Pœnit. dubit. 9. num. 98.*

Fit 3. Sacerdotem deferentem Sacrum Viaticum infirmo, qui confiteri vult, & defacto confitetur, quamvis ex confessione agnoscat Sacerdos, multas feciisse confessiones invalidas; posse tunc aliqua peccata audire, & dein absolutionem impertire ea obligatione, ut si tempus erit eas confessiones repetat, ac integrè peccata sua manifestet. Sic Diana alios referens *part. 5. tract. 6. Resol. 75.*

Fit 4. Pœnitentem, qui probabiliter timeat, non verò tantummodo dubitet, aut leviter suspicetur, ex manifestatione alicujus peccati in confessione secuturum extra confessionem grave periculum vitæ, vel honoris, aut alteriùs boni temporalis notabilis sibi, aut Confessario, vel alteri proximo; posse peccatum illud in confessione reticere, & facere confessionem formaliter integram, non verò materialiter: ratio est, quia habetur moralis impotentia, cum qua non obligat attento gravi incommodo præceptum positivum Integritatis materialis confessionis. Dummodo tamen non habeat pœnitens aliunde obligationem revelandi, ut rectè advertit Cardin. Delugo *de Pœnit. disp. 16. numer. 527.* & alii cum ipso. Sic docent Navarrus, Sotus, Suarez, Henriquez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. punct. 2. §. 4. num. 11.*

Advertendum tamen 1. in his, & similibus casibus quando reticenda sunt peccata; damna, & pericula non facilè fingenda esse, nec temere supponendam: debent namque probabiliter, & prudenter timeri. 2. damna, quæ sequi possent; debere esse gravia, & notabilia, non verò levia, & parvæ considerationis. 3. requiri necessitatem confitendi, vel ob præceptum urgens, aut ob communionem annuam faciendam, vel ne longo tempore differenda sit confessio. 4. ne alia haberi possit circumstantia temporis, loci, aut confessarii, in qua posset fieri confessio absque tali timore. 5. non posse plura peccata reticeri, quàm exposcat justa causa, & periculum prudens, quod immineat: quapropter si habetur justa causa tacendi circumstantiam peccati, non verò peccatum; explicandum erit peccatum relicta circumstantia; aut si timor habeatur ex manifestatione actus externi, non verò interni; explicandus erit actus internus relicto externo: & ratio est, quia cum urgeat præceptum integritatis materialis confessionis; ideo servari debet, quantùm moraliter

raliter fieri potest: ut bene advertit Coninch *disp. 3. de Pœnit. dub. 9. num. 95.*

5 Petes 1. an mulier, quæ probabiliter timet ex manifestatione alicujus sui peccati sollicitandam fore à Confessario; teneatur illud reticere, si alium confessarium non habeat, cui confiteri possit. Idem petendum de quolibet alio pœnitente, qui probabiliter timet ex confessione sui peccati porrigendam fore confessario occasionem ruinæ spiritualis? Resp. Quamvis Suarez *disp. 23. de Pœnit. sect. 2. à num. 2.* Coninch *disp. 7. de Pœnit. dub. 9. num. 75.* Henriquez *lib. 5. cap. 12. num. 6.* & Bonacina *l. c. num. 11.* putent, teneri peccatum illud reticere: quia si ob vitandum damnum corporale id licitum est, multò magis licitum erit ob vitandum damnum spirituale: licèt advertant, & quidem rectè, hoc non esse facilè præsumendum de confessario. Nihilominus probabilius puto cum Castropalao *de Pœnit. pun. 11. num. 4.* non haberi justam causam ad reticendum peccatum illud, adeoque urgere præceptum integritatis confessionis: ratio est, quia non sunt ommittenda præcepta ob vitandum scandalum alterius, ut habent passim Doctores *in Tractatu de Charitate*. Ad rationem adductam respondetur, quòd intercedit lata disparitas inter damnum temporale, & Spirituale: nam damnum temporale accidit sine voluntate patientis illud, adeoque non imputabile ad culpam; secus verò damnum spirituale nunquam accidit sine voluntate damnificati, peccatum enim nunquam contingit sine voluntate.

6 Petes 2. an reticendum sit peccatum in confessione, quod manifestari nequit sine complicis manifestatione, cui gravis infamia sequitur penes confessarium? Resp. supponendo 1. non posse adiri alium confessarium, cui complex ignotus sit; nec posse confessionem ad aliud tempus opportunum protrahi, in quo confessio fieri possit sine complicis diffamatione: nam lex Charitatis præcipit, hæc omnia servanda esse, si servari possint. Supponendo 2. nullum aliud timeri damnum ex manifestatione peccati illius in confessione præter pravum complicis conceptum penes confessarium; nam si prudenter, ac rationabiliter timeretur, usurum confessarium notitia in confessione habita complicis ad malè tractandum illum, aut infamandum, vel aliud grave damnum inferendum, quæ non ita facilè præsumi debent de confessario; tunc certum est ex superiùs statutis, posse pœnitentem peccatum illud reticere. His suppositis

Innocentius, Hostiensis, Viguerius, Navarrus, Armilla relati à Castropalao *de Pœnit. pun. 11. num. 6.* putarunt, posse pœnitentem peccatum reticere, ne fama complicis graviter lædatur penes confessarium: eo quia amissio bonæ famæ, & æstimationis penes confessarium est grave damnum complici; sed ex superiùs statutis potest peccatum reticeri ob grave damnum bonorum temporalium proximi; ergo multò magis famæ, quæ est in ordine superiori ad divitias. Nihilominus oppositam sententiam veriorem puto docentem: non posse in confessione reticeri, sed urgere præceptum integritatis confessionis: ratio est, quia hæc amissio bonæ famę, & opinionis est confessioni intrinseca, & necessariò oritur ex illa; sed damnum intrinsecum ortum ex ipsa confessione non excusat pœnitentem à manifestatione sui delicti propter se ipsum; Ergo multò minùs excusabit propter complicem: maximè quia strictiùs obligatur pœnitens ad tuendam famam propriam, quàm alteriùs; & tamen ad tuendam propriam reticere non potest, neque igitur reticere poterit ad tuendam famam complicis. Adde quòd complex dum se dedit socium criminis, se subjecit huic damno. Confirmatur: quia manifestare peccatum alterius ut docet D. Thomas 2. 2. *quæst. 75. art. 2.* & colligitur *ex Cap. Hoc videtur 2. quæst. 5.* non est ex suis intrinsecis malum, sed tantùm quando id fit sine rationabili, & justa causa; sed adest justa causa, qualis est integritas confessionis, quæ est majoris momenti præ tuenda fama alterius; ergo poterit licitè manifestari peccatum complicis à pœnitente in confessione. Et si licitum est extra confessionem manifestare alterius crimen, ut patet in reo & testibus legitimè à Judice interrogatis ad manifestandum delictum suum, ex quo sequitur manifestatio complicis; insuper ad vitandum damnum proprium. vel alienum, aut ob accipiendum consilium & auxilium licitum est alicui manifestare alterius crimen, ne consilio, & auxilio sibi necessario privetur, & ut avertat damnum sibi vel alteri impendens, ut habent probati Doctores; ergo licitum à fortiori erit id aperire in confessione ob satisfaciendum præcepto integritatis confessionis, & ob multa, & varia bona, quæ veniunt pœnitenti ob manifestationem sui delicti in Sacramentali confessione. Sic D. Thomas *in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæstiunc. 5.* quem sequuntur Paludanus, Cajetanus, Vasquez, Suarez, Coninch, Layman, Navarra, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. pun. 11. num. 7.* Sic etiam Reginaldus, Filliuccius, Nugnus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Restit. disp. 2. quæst. 2. pun. 4. num. 2. & de Pœnit. disp. 5. quæst. 5. sect. 2. pun. 2. §. 4. num. 5. in fin.*

7 Petes 3. an pœnitens tantummodo habens unum solum peccatum mortale, de quo justam causam habet reticendi illud in confessione; possit tantùm in genere illud manifestare confessario: vel si habeat simul cum illo mortali venialia, teneatur ante Communionem manifestare venialia tacito mortali? Resp. si præscindamus à periculo mortis, & ejus articulo, licitum non erit tale peccatum in genere manifestare confessario: ratio est, quia non potest afferre sufficientem causam ipsi confessario, cur tale peccatum mortale sic genericè explicet, cum obligetur ex Tridentino ad explicandum peccatum non solùm numericè, verùm etiam specificè; & una semel quòd peccatum proponitur in confessione, debet confessarius interrogare de ejus specie, aut saltem scire causam, cur speciem non explicet: ut accidit ei, qui certò scit, se peccasse mortaliter, sed omnino oblitus est speciei; & sic sufficienter aperit peccatum suum confessario dicendo, se certò scire mortaliter peccasse, sed prorsus nescire speciem peccati illius: affert enim causam, cur genericè confiteatur peccatum suum, quod tamen salvari nequit in casu adjecto. Sic Suarez, Vasquez, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num. 15.* sic etiam alii penes Henriquez *lib. 5. cap. 12. num. 5.* Si tamen venialia habeat simul cum mortali illo, quod potest probabiliter reticere; non ideo per se loquendo obligari poterit ad confessionem illorum: ratio est, quia præceptum obligans ad confitenda peccata per se, non afficit venialia, sed mortalia aliàs non ritè confessa. Sic Suarez, Reginaldus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num. 16.*

8 Petes tandem: an dari queat confessio formaliter integra absque eo, quod ullum peccatum in particulari explicetur: cum sæpe sæpius contingat, aliquem in mortis articulo constitutum petere Sacramentum Pœnitentiæ, & velle confessarium, sed adveniente confessario ita sensibus destitutum reperiri, ut nullum peccatum exprimere possit, & signa tantùm doloris dat, aut dedit peccatorum in genere, & in communi. Quæritur ergo: an hæc significatio doloris prudenter reputari possit legitima confessio, & sufficiens materia, ad hoc ut possit impertiri absolutio Sacramentalis? Resp. affirmativè: ratio est, quia ex una parte habetur impotentia ad explicanda peccata singillatim, & secundum speciem, ut suppono; ex alia parte explicat se pœnitens eo meliori modo, quo potest in talibus circumstantiis constitutus, dando videlicet signa contritionis, petendo confessionem, pectus tundendo, si poterit, quæ sunt indicia ad demonstrandum animum paratum ad integram confessionem faciendam, si per circumstantias liceret; ergo impertienda erit Sacramentalis absolutio, cum habeatur vera accusatio, & vera materia ad Sacramentum Pœnitentiæ requisita. Sic expressè decisum fuit in Concil. Carthagin. III. *can. 34.* & Carthag. IV. *can. 76.* in Arausic. I. *cap. 12.* & à Leone I. ut refertur *in Cap. Is, qui pœnitentiam 26. quæst. 6.* Sic etiam Henriquez, Suarez, Vasquez, Valentia, Toletus, Coninch, & Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnitent. pun. 11. num. 10.* Medina, Sylvester Bellarminus, Sà, Pitigianus, Corduba, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnitent. quæst. 5. sect. 2. pun. 2. §. 4. num. 7.*

Non nego oppositam sententiam defendi à Cano, Soto, Navarro, Lopez, & aliis penes Castropalaum, & Bonacinam *locis citatis*, putant siquidem, signa hæc contritionis, & doloris non esse sufficientem materiam, ad hoc ut impendi possit absolutio: quia ad absolutionem impertiendam requiritur cognitio causæ, nemo enim sententiam proferre potest incognita causa; sed per signa illa doloris, & per manifestationem peccatorum in genere nulla datur notitia, sed tantùm pœnitens

tens se declarat peccatorem, quod commune est omnibus hominibus, & ante confessionem notum erat Sacerdoti; ergo non expresso peccato in particulari impendi non poterit absolutio. Verùm hæc ratio non est sufficiens ad probandam eorum sententiam: nam per signa illa doloris ordinati ad confessionem, & per tacitam, ac virtualem petitionem absolutionis præbetur sacerdoti specialis notitia, quantùm moraliter in talibus circumstantiis præberi potest; ergo non impenditur absolutio incognita causa. Insuper per signa illa non cognoscitur pœnitens peccator, ut extra confessionem cognoscebatur à sacerdote; sed cognoscitur speciali modo peccator, accusans videlicet se in confessione, ad quam ordinat signa illa, & explicans se quantùm moraliter se explicare potest per circumstantias, in quibus reperitur: sicuti diximus, se explicare quantùm potest, qui habens certam notitiam, se semel peccasse moraliter, quamvis scire nequeat, in qua nam materia: nec huic deneganda erit absolutio, ergo neque deneganda erit in casu à nobis appositò: maximè quia sic melius consulitur necessitati, & saluti animarum, nec fit irreverentia Sacramento.

Ex dictis infertur 1. posse absolvi eum, qui signa doloris, & contritionis dedit ordinata ad confessionem, quam exposcebat; quamvis adveniente sacerdote incidat in amentiam, phrænesim, aut vetternum. Sic ex Sà, & Vasquez docet Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. pun. 2. §. 4. num. 8.* & satis comprobant rationes à nobis allatæ.

Infertur 2. Signa doloris, & contritionis exhibita à pœnitente, qui nequit peccata sua explicare; debere ordinari ad confessionem, & absolutionem Sacramentalem recipiendam; nam si ad alium finem exhibita fuissent, non forent sufficiens materia ad absolutionem: ut est certum penes omnes Doctores.

Infertur 3. non solùm posse confessarium absolvere pœnitentem illum, qui nullo peccato expresso præ gravitate morbi solùm ipsi dat signa contritionis stringendo manum, vel tundendo pectus, aut oculos in cœlum elevando, vel exhibendo aliud simile signum ordinatum ad absolutionem habendam; verùm etiam teneri saltem ex Lege Charitatis ad illum absolvendum, agitur enim de maximo negotio æternæ salutis, nec irreverentia ulla Sacramento committitur: ut cum Suarez *disp. 23. de Pœnit sect. 1. num. 5.* Henriquez *lib. 5. de Pœnit. cap. 9.* docent communiter Doctores.

Infertur 4. observandum esse in praxi, quòd si periculum adsit, ne pœnitens impotens omnia peccata aperire in sua confessione, moriatur ea jam inchoata; tunc prudens confessarius curare debebit, quantùm fieri potest, ut sibi detur materia certa, unum peccatum mortale certum e. g. vel si mortalia non habeat, unum peccatum veniale certum, & reliqua in genere: ut quantum fieri possit, forma certa cadat supra certam materiam, & sic Confessarius absolutionem impertiat. Si tamen data absolutione non moriatur, & potens sit ad prosequendam confessionem integrè; debebit omnia peccata Confessario aperire, novum actum saltem attritionis eliciendo antequam aliam absolutionem recipiat, forma siquidem iterari nequit super eadem materia proxima; & sic integritati Confessionis satisfaciet, si fieri possit. Ita Suatez *disp. 23. de Pœni. sect. 1.* Reginaldus *lib. 8. num. 29.* & alii.

Controversia major est in hac eadem re: an si signa contritionis, & petitio absolutionis facta fuerint absente sacerdote, quo adveniente moribundus sensibus destituitur, ut nec ullum peccatum in particulari, nec in genere exprimere possit, nec signum aliquod sacerdoti præbere, quamvis testes habeantur, qui certiorem faciant sacerdotem de signis à Pœnitente adhibitis, & ordinatis ad absolutionem sacramentalem; an inquam possit illum absolvere? & ratio dubitandi est, quia sic confessio fieret sacerdoti absenti, quod prohibitum fuit à Clemente VIII. per motum proprium editum anno 1602. Respond. posse imò teneri ex Charitate sacerdotem absolvere moribundum illum, si certior factus sit de signis datis ob absolutionem recipiendam sive ab uno, sive à pluribus testibus, sive immediatis, sive mediatis; ratio est, quia ea præsens testificatio facta æquivalet confessioni, ac si fieret per interpretem; ergo nec confessio fit sacerdoti absenti, nec sacerdos impertit absolutionem pœnitenti absenti. Sic Vasquez, Suarez, Layman, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnitent. pun. 11. num. 10. in fin.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. pun. 2. §. 4. num. 10. in fine.* Card. Delugo *de Pœnit. disp. 17. sect. 3. §. 4. num. 90.* Quæ quidem Sententia non modo non opponitur Decreto Clementis VIII. imò ex declaratione ejusdem Pontificis Vivæ Vocis oraculo constat, non opponi ejus menti. Sic testatur Coninch *disp. 7 de Pœnit. dub. 10. num. 105.* respondisse prædictum Pontificem Card. Bellarmino hac de re ipsum interroganti.

Hinc infert Castropalaus *l. c. num. 11.* ex Suarez, Vasquez, Coninch iniquè, & contra Charitatem agere eum sacerdotem, qui non impendit in tali casu absolutionem pœnitenti moribundo attenta valida probabilitate hujus sententiæ, maximè quia accidere potest, ut pœnitens ob denegatam absolutionem damnetur, quod non evenisset, si absolutionem non denegasset. Et quamvis nonnulli Doctores cum Suarez *disp. 23. de Pœnit. sect. 1. num. 12.* putent, absolutionem illam impertiendam esse à sacerdote sub conditione mente concepta, si materia est sufficiens, ut vitetur omnis irreverentia, quæ posset in Sacramento evenire. Nihilominus probabilius puto cum Vasquez *quæst. 91. art. 2. dub. 1. num. 39.* Castropalao *l. c. num. 13.* Præposito *in 3. par. de qualit. Confes. dub. 3. num. 78.* & Card. Delugo *de Pœnit. disp. 17. sect. 5. §. 4.* posse absolutè impertiri absque ulla conditione: ratio est, quia debitus usus Sacramenti hujus exposcit, ut absolutè ministretur nulla apposita conditione, quoties prudens dubium de ejus valore non habetur; sed in casu adjecto non potest prudens, & rationabile dubium haberi de validitate Sacramenti attentis Decretis superiùs allatis Concilii Carthaginensis, Arausicani, Leonis I. Ritualis Romani Authoritate Pauli V. approbati post Clementem VIII. & Declarationis Sacræ Cong. Cardinalium relatæ à Bonacina *de Pœnit. l. c. num. 10. versic. Idem censuit*; ubi dicitur: posse pœnitentem absolvi, qui confessionis indicia dedit coram eo, qui accurrit ad vocandum Confessarium, sed pœnitens ita sensibus destitutus est confessario adveniente, ut nullum doloris, aut contritionis signum exhibere possit: adde his omnibus communem sententiam Doctorum; ergo stante tali probabilitate indebitè ministraretur absolutio sub conditione concepta.

Quòd si pœnitens in articulo Mortis constitutus adveniente Confessario nullum signum det doloris, aut petendi confessionem; vel si dederit ante adventum confessarii, nemo sit testis, qui possit illum certiorem facere de signis datis, & confessione petita; communior sententia docet: non posse Confessarium illi impendere absolutionem: ratio est, quia nulla habetur materia proxima, scilicet exterior confessio pœnitentis, ac sensibilis, nec confusè nec specialiter, adeout innotescat aliquo modo sive immediatè, sive mediatè confessario; ergo nullatenus impertienda erit absolutio, ne irritum evadat Sacramentum. Sic communior Theologorum sensus, qui videri potest penes Coninch *disp. 5. de Pœnit. num. 28.* & Card. Delugo *de Pœnit. disp. 17. sect. 5.*

Nec si citentur in contrarium aliqui Canones statuentes, posse moribundum absolvi, quamvis nullum dederit signum; intelligendi erunt de casu à nobis adjecto; sed de eo casu, quo nullum dederit signum sacerdoti præsenti, quamvis dederit adstantibus, qui id testari poterint. Et licet Recentiores quidam cum Homobono, Molfesio, Lotterio, Deliteratis, quos sequitur Tamburinus *lib. 2. Exped. Confes. cap. 10. § 1. num. 11.* & quos non improbat Diana alios referens *par. 4. tract. 4. resol. 92.* putent, absolvi posse saltem sub conditione: eo quia sufficienter per mores Christianos tota sua vita sensibiliter peractos, maximè quia urget instantis mortis necessitas, & per conditionem appositam satis consulitur irreverentiæ Sacramenti. Nihilominus hæc sententia meritò rejicitur à communiori sensu Doctorum cum Suarez, Vasquez, Coninch, & aliis, quos refert, & sequitur Delugo *disp. 17. de Pœnit. sect. 3.* & cum eo Diana *l. c.* Aversa, *quæst. 10. sect. 18.* ratio est, quia deficit omnis externa confessio, quæ est pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ; nam ex nullo signo rationabiliter præsumi potest. Nec signa adducta probant confessionem externam, cum actus Christianæ vitæ ante actæ non ordinentur ad confessionem; nec necessitas, & periculum mortis imminentis probat dari posse absolutionem sine materia proxima, nec denique absolutio data sub conditione absque materia proxima consulit irreverentiæ Sacramenti; ideoque nullatenus in tali casu impertiri poterit absolutio, nec conditionata,

nec

nec absoluta. Solùm ergo probant argumenta hæc, quod debeat omnem modum tentare Confessarius, ut signum aliquod habeat ad impertiendam absolutionem prudenter, & probabiliter in casu tanti momenti, in quo charitas salutis æternæ proximi relucere debeat, sed conjuncta cum reverentia debita Sacramento.

CAPUT IX.

Quando Confessio invalida est, & reiterari debet?

1 *Semper urget obligatio reiterandi confessionem, sive invalida sit ex parte pœnitentis, sive Confessarii; quando invaliditas constat pœnitenti.*
2 *Confessio reiterari debet, si debita peccatorum discussio non fuerit præmissa.*
3 *Si pœnitens non fuerit attritus reiterari debet.*
4 *Si non habuit animum pœnitens deserendi statum pessimum, & proximam occasionem peccandi.*
5 *Si pœnitens sit excommunicatus, & antequam ab ea absolvatur, scienter absolutus fuerit à peccatis;*
6 *An pœnitens reiterare debeat confessionem turpium cum sacerdote complici factam?*
7 *Quid dicendum de eo, qui à pueritia peccatum aliquod grave commisit, sed putavit non esse mortale?*
8 *Reiteranda erit confessio, si confessarius non habeat jurisdictionem: aut si eam habet est impedita per censuram.*
9 *Si Confessarius non fuerit baptizatus, aut non sit sacerdos; debet reiterari confessio cum eo facta.*
10 *Si Confessarius non habuit legitimam intentionem absolvendi reiteranda erit confessio.*
14 11 *Reiterari debet, si confessarius nullum peccatum pœnitentis intellexit, etiam absque culpa pœnitentis.*
12 *An confessio reiterari debeat, si bona fide facta sit Sacerdoti minùs idoneo, quando post confessionem advertit pœnitens ejus insufficientiam.*
13 *An repetenda sit confessio bona fide facta sacerdoti, si de aliquibus peccatis jurisdictionem habebat, de aliquibus vero non?*
14 *Quomodo repetenda erit confessio invalida, sive à pœnitente, sive à sacerdote defectus invaliditatis proveniat?*

1 OBLIGATIO confessionem reiterandi ob ejus invaliditatem oriri potest vel ex parte ipsius pœnitentis, vel ex parte Confessarii: ex quolibet tamen ipsorum oriatur, semper urget obligatio repetendi confessionem factam, utpote invalidam, quando id, in quo invalida est, constat pœnitenti. Sic Doctores omnes fatentur. Oritur autem prædicta obligatio ex parte pœnitentis, 1. si ex malitia, aut ignorantia crassa mortale aliquod in confessione tacuit; vel si integrè non confitetur cum culpa gravi. 2. si sine dolore requisito ad substantiam Sacramenti peccata sua confiteatur, vel si culpabiliter confiteatur sine dolore requisito ad fructum Sacramenti hujus. 3. si mortaliter peccet pœnitens in ipsa actuali susceptione Sacramenti. In his enim casibus non esset vera, & valida confessio, sive ex defectu partis essentialis, sive integritatis formalis; adeoque de necesse reiteranda erit, & sacrilegium committit pœnitens. Sic Vasquez *quæst. 92. art. 3. dub. 1. num. 4.* Medina *quæst. de Confes. iteran.* Sayrus *de Pœnit. c. 14. num. 1.* Bonacina cum aliis *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. pun. 3. num. 1.*

Neque dicas: cætera Sacramenta validè susci pi, etiam si cum peccato gravi suscipiantur, quod impediat receptionem fructus illorum; adeoque valida dici solent in tali casu, sed informia; ergo idem dici poterit de Sacramento Pœnitentiæ, poterit enim valide suscipi, absque eo quod culpabiliter suscipiatur ejus effectus. Contra enim est, quia habetur quoad hoc lata disparitas inter Sacramentum Pœnitentiæ, & reliqua sacramenta, quæ non requirunt ut partem sui constitutivam dolorem de peccatis, qui propositum non peccandi de cætero includat, ut requirit Sacramentum pœnitentiæ: quapropter mirum non est, si cum gravi peccato cognito impediente fructum sacramenti validè susci pi possint reliqua Sacramenta, quamvis illicitè; non vero Sacramentum Pœnitentiæ, quod ad sui validitatem requirit dolorem de peccatis cum proposito non peccandi de cætero, quo deficiente nulla est confessio. Sic Navarrus, Suar. Vasq. Coninch, Layman, Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de Pœnit. pun. 12. n. 1.*

4. Tenetur pœnitens ad confessionem repetendam, 2
quando non præmisit debitam conscientiæ discussionem, & inquisitionem suorum peccatorum, ita ut in ea peragenda negligenter peccaverit graviter: ratio est, quia facit contra præceptum de præmittendo confessioni examine illo; adeoque non integritas, quæ sequitur, originem habet à culpa gravi, qua pœnitens vult absolutionem obtinere non præmisso examine juxta præceptum. Sic Valent. *tom. 4. qu. 11. pun. 3.* Navarrus *in Man. c. 9. n. 12.* Regin. *lib. 6. n. 147.* Bonac. *de Pœnit. qu. 5. pun. 3. sect. 2. num. 2.*

5. Si Pœnitens non sit saltem attritus, ex defectu e- 3
nim Attritionis invalida est confessio, & consequenter reiteranda; ut evenit, si sponte quæsierit confessarium solitum dormire in confessionibus, vel surdum aut indoctum: signum namque evidens est, non rectè dispositum esse pœnitentem in attritione, & dolore requisito; ideoq; esset confessio illa, ac si facta non fuisset. Sic Sanchez *tom. 1. oper. mor. c. 10. n. 69.* Sylv. *verb. Confessio. 1. n. 6.* Reg. *lib. 6. n. 149.* Henriq. *lib. 2. de Pœnit. c. 14.* Vasq. *qu. 92. art. 2. dub. 2. in fine*, & alii.

6. Si in confessione facta animum habuit pœnitens non 4
detestandi statum pessimum, & occasionem proximam peccandi: ratio est, quia censetur non habuisse dolorem de peccatis commissis, ac propositum illi conjunctum non peccandi de cætero: quapropter nulla erit confessio, adeoque repetenda. Sic Bonacina *de Pœnit. qu. 5. sect. 2. pun. 3. num. 4.*

7. Si pœnitens sit excommunicatus, & antequam ab 5
excommunicatione absolvatur, scienter priùs absolutus fuerit à peccatis; tenebitur ad confessionem repetendam, utpote invalidam cum enim faciat contra prohibitionem Censuræ in re gravi, excommunicatus siquidem privatur susceptione sacramentorum; ideo in actuali receptione absolutionis peccatorum graviter peccat, & confessionem nullam reddit, & irritam. Secus verò dicendum, si absque culpa sua gravi priùs absolvatur à peccatis dein ab excommunicatione, quam vel ignorabat, vel nesciebat priùs recipiendam esse absolutionem à Censuris, dein à peccatis; tunc enim non tenebitur confessionem factam iterare: eo quia excommunicatus, quamvis prohibeatur à receptione sacramentorum, non tamen incapax est illorum. Sic ex Valentia, & aliis quampluribus docet Bonacina *loc. cit. de Pœnit. num 5.*

8. Teneri pœnitentem, regulariter loquendo, ad ite- 6
randas confessiones turpium cum sacerdote complici factas: ratio est, quia ferè semper fuere invalidæ, & sacrilegæ ex defectu doloris, ac propositi cessante erubescentia in similibus casibus; ergo necessariò repetendæ. Vide Tamburinum *in Oper. Posthum. de Quinque Præceptis Ecclesiæ, ubi per extensum in 2. Parergo ad 2. Ecclesiæ Præceptum* ex variis Doctoribus, & rationibus, non minùs solidè, quàm eleganter expressis corroborat sententiam istam. Dixi regulariter loquendo, ut non improbarem communem sententiam D. Thomæ, Syvestri, Angeli, Soti, Vivaldi, & aliorum; quos refert, & sequitur Diana *par. 5. tract. 14. resol. 110.* docentium fore validam confessionem complici factam, si non habeatur novum periculum alliciendi ad peccatum, si adsit vera cordis contritio, ac firmum propositum non peccandi de cætero: sed hoc opus, hic labor. Dixi insuper, de confessionibus turpium, quia confessiones aliorum peccatorum cum sacerdote complici, ut essent furta, perjuria, & similia; non sunt causa ut plurimùm, nec occasio proxima iterum relabendi in eadem peccata, aut perfistendi in illis; vel non eliciendi actum debitũ doloris. Cęterùm si eadem inconvenientia occurrerent, similiter discurrendum esset de ipsis, ac de turpibus.

Adnotandum hìc: pœnitentem, qui vel à pueritia ip- 7
sa peccatum aliquod grave commisit, sed putavit, non esse mortale, aut nullum; aut si fortè per ignorantiam vincibilem non fuerit excusatus à mortali in eo committendo, per ignorantiam tamen invincibilem omisit in confessione, quia putavit, non esse aperiendum in ea; non teneri postea repetere omnes confessiones antea factas, quando doctior factus agnoscit errorem commissum; sed sufficiens erit aperire tantùm peccatum illud omissum in confessionibus anteactis: ratio est, quia licèt respectu actus peccaminosi fuerit ignorantia vincibilis, respectu tamen omissionis aperiendi illud in confessione fuit invincibilis; adeoq; bona fide omissum, & sine culpa. Hinc deobligantur pueri, & puellæ, ac rustici, & simplices personę, quę bona fide omiserunt in suis confessionibus

aliquod peccatum mortale, vel numerum non explicarunt, aut circumstantias mutantes speciem non manifestarunt; à repetendis confessionibus factis bona fide: sufficit namque cognita obligatione sua, fateri tantùm peccatum illud, vel numerum, aut circumstantias omissas in prædictis confessionibus. Sic Navarrus *in Man. cap.* 12. Sylvester *verb. Confessio.* 1. *quæst.* 3. Reginaldus *lib.* 6. *num.* 153. Bonacina *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 3. *num.* 6. & alii apud Vasquez *quæst.* 92. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 7. qui rectè advertit *num.* 9. non semper teneri pœnitentem ad reiterandas omnes, & singulas confessiones: cum non teneatur eas repetere, quas bona fide fecit, ac præmisso debito examine, cum in his non commiserit culpam.

8 Ex parte Confessarii oritur obligatio reiterandi confessionem, 1. si ipse non habeat jurisdictionem; vel si habet est impedita per censuram aliquam: ratio est, quia sine jurisdictione sententia absolutionis valide proferri nequit, esset enim Judicium illud usurpatum, & non subsistens. Nisi fortè sacerdos non habens jurisdictionem, vel illam habens impeditam per censuram ex errore communi, & titulo colorato putetur habere; tunc enim validè absolveret, adeoque non haberetur in pœnitente obligatio repetendi confessionem cum illo factam: ratio est, quia Ecclesia supplet jurisdictionem in talibus circumstantiis; quapropter validè absolvit cum jurisdictione habita ab Ecclesia, supponimus enim, nullum adesse impedimentum Juris Divini, & Naturalis: sic *ex Leg. Barbarius ff. de Offic. Prætor.* colligunt communiter Doctores cum Lessio *lib.* 2. *cap.* 29. *dubit.* 8. Henriquez *lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 14. Sanchez *in Summ. lib.* 1. *cap.* 9. *nu.* 35. Suarez 3. *par. tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 6. Bonacina alios referente *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 3. *num.* 11.

9 2. Si Confessarius nondum sit baptizatus, vel non sit sacerdos; sine enim baptismo, & sacerdotio potestas absolvendi haberi nequit, utpote fundata in charactere sacerdotali, qui supponit characterem baptismalem: quapropter invalida erit confessio ipsi facta, & necessariò reiteranda. Nec potest in hoc casu supplere jurisdictionem ecclesia, etiam per errorem communem, & titulum coloratum, cum habeatur impedimentum Juris Divini, defectus scilicet baptismi, & sacerdotii.

10 3. Si confessarius non habuit legitimam intentionem absolvendi, vel formam absolutionis substantialiter vitiavit; aut accidente aliquo præventus formam adæquatè non protulit, vel eam ex toto omisit; in his siquidem casibus, cum nulla sit absolutio; repetenda omnino confessio erit, ut per se patet.

11 4. Si Confessarius nullum peccatum pœnitentis intellexit, etiam sine culpa ipsius pœnitentis; tenebitur pœnitens, si certior factus sit de hoc; confessionem repetere: quia invalidè absolutus fuit absque materia proxima Confessario nota. Quòd si Confessarius vel ob surditatem, aut somnolentiam, vel distractionem absque culpa pœnitentis aliqua peccata intellexerit, aliqua verò minimè, etiam si mortalia fuerint; probabilior sententia docet, absolutionem receptam fuisse validam; nec obligari pœnitentem cognito defectu ad integram confessionem repetendam, sed sufficiens erit subjicere clavibus ea peccata, quæ à Confessario intellecta non fuere. Sic Henriq. *lib.* 5. *Summ. cap.* 14. *num.* 5. Layman *lib.* 5. *Summ. tr.* 6. *c.* 8. *nu.* 5. & Castrop. *de Pœn. pun.* 12. *nu.* 3.

12 Dubitabis hìc 1. an repetenda sit confessio bona fide facta sacerdoti minùs idoneo, ac minùs sufficienti ad confessiones audiendas, quoties advertit pœnitens post confessionem hanc confessarii insufficientiam: nescit enim bene distinguere inter mortalia, & venialia; inter reservata, & non reservata; ac inter circumstantias mutantes speciem, vel non? Resp. negative: ratio est, quia si revera confessarius iste habet facultatem absolvendi à peccatis, quæ ipsi aperiuntur: supponimus enim, non aperiri peccata, quæ sint extra ejus jurisdictionem; non est, cur confessio ista valida non sit, ac legitima absolutio data, maximè accedente bona fide pœnitentis: nam minor ista sufficientia ad bene distinguendum non facit, quin confessio valida sit: cum enim hæc minor sufficientia, ac ignorantia sæpe contingant, non supponendum est ex benignitate Christi Instituentis obstare validitati Sacramenti, aliàs confessiones factæ in parvis Oppidis, & Villulis ut plurimùm essent invalidæ ob talem defectum in Confessariis, quod non facile concedi debet. Et quamvis Christus præceperit hanc sufficientiam in Confessariis, quantùm fieri potest, ut rectè judicium forment, ac bene pœnitentes instruant; non tamen apposuit ut conditionem essentialiter requisitam ad valorem Sacramenti. Supponimus tamen hìc; Confessarium non esse adeo rudem, ac indoctum, ut nullam omnino sufficientiam habeat ad dignoscendam gravitatem peccati; difficile enim esset, hunc exponi à Prælatis ad confessiones audiendas; sed quod aliqualiter dignoscat, esto nesciat discernere in particulari gravitatem omnium peccatorum, & distinguere omnes species ipsorum. Sic Adrianus *quæst.* 4. *de Confess. in fin.* Petrus Soto *lect.* 6. *de Confess.* Henriq. *lib.* 2. *de Pœn. cap.* 14. *nu.* 5. Sanchez *in Summ. lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 69. Suarez *disp.* 22. *sect.* 6. *num.* 4 Coninch *disp.* 6. *dub.* 5. *nu.* 18. Bonac. *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 3. *num.* 14. & Castrop. *de Pœn. pun.* 12. *num.* 3. *in fin.* contra Victoriam, Vasquez, Toletum, & alios.

13 Dubitabis 2. an repetenda sit confessio facta bona fide sacerdoti, in qua de aliquibus peccatis jurisdictionem habebat, de aliquibus verò non; quando pœnitens fit certior de hoc defectu post confessionem? Resp. quamvis pœnitens absolutionem à peccatis receperit, quia validum fuit Sacramentum; nihilominus licèt non teneatur repetere ea confessario habenti jurisdictionem absolvendi illa, quæ fuere intra jurisdictionem; tenetur tamen repetere ea, quæ fuere extra jurisdictionem prioris confessarii, & sunt intra jurisdictionem posterioris confessarii: ratio est quia licèt pœnitens susceperit absolutionem de peccatis, directam tamen suscepit de peccatis intra jurisdictionem, adeoque absque obligatione eam iterum subjiciendi clavibus; indirectam verò de reliquis extra jurisdictionem, adeoque cum obligatione ea subjiciendi clavibus cognito defectu. Sic Coninch *l. c. num.* 17. & Castropalaus *l. c.*

14 Remanet nunc inquirendum; quomodo repetenda sit confessio invalida, sive defectus à pœnitente proveniat, sive à Confessario? Pro qua re adnotandum est 1. rarò obesse defectum à Confessario provenientem, si eum pœnitens inculpabiliter ignoret: quia in confessione sequenti absolvetur ab iis, à quibus bona fide se absolutum putabat. Cognito tamen defectu ea peccata subjicere debet clavibus, quæ non fuere directè absoluta juxta superiùs dicta, si aliqua sint ex istis. Adnotandum 2. si confessio irrita repetenda sit apud Confessarium diversum ab illo, cui facta sit confessio prior irrita; repeti debebit secundum omnia peccata, numerum, ac species ipsorum: ratio est, quia prior confessio cum omnino ignota sit huic Confessario; non poterit ullatenus illi deservire ad absolutionem proferendam: nam sic sententiam proferret causa incognita: ergo eodem modo repetenda erit, ac si numquam facta fuisset. Si verò iteranda sit apud eumdem confessarium, qui priorem confessionem audierat; si hic memor sit confessionis illius saltem in genere, ac in confuso recordetur status pœnitentis, vel pœnitentiæ traditæ, sat erit, si pœnitens dicat breviter ipsi, accuso me de omnibus illis peccatis, quæ tibi in priori confessione aperui; & dein subjungat peccata omissa, vel non directè absoluta; & ea, quæ post confessionem illam fecit, si quæ sunt: ratio est, quia confessarius per has notitias sufficienter agnoscit causam pœnitentis, adeoque de illa sententiam proferre potest. Sic Suarez *disp.* 22. *de pœnit. sect.* 6. *nu.* 5. Coninch *disp.* 7. *de Pœnit. dub.* 11. *num.* 108. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 6. Bonacina alios referens *de Pœnit. pun.* 12. *num.* 4. Quod si Confessarius immemor sit etiam in genere confessionis factæ, & status pœnitentis in confuso, vel pœnitentiæ injunctæ; debet pœnitens eidem Confessario aperire singillatim, & quoad speciem omnia peccata prioris confessionis ipsi factæ: ratio est, quia prior confessio ita se habet, ac si ipsi nullatenus facta fuisset: cum de peccatis illis judicium formare nequeat, & sententiam proferre ex cognitione causæ. Sic rectiùs Navarrus, Valentia, Sylvester, Vasquez, Coninch, Reginaldus, Suarez, Henriques, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *l. c.* contra Medinam, & alios Recentiores putantes sufficere, quòd Confessarius recordetur tantùm, pœnitentem sibi confessum esse, etiamsi cæterorum omnino oblitus sit, & quòd pœnitens in genere se accuset de peccatis illis ipsi confessis: quod mihi sanè prorsus est improbabile. Et quamvis non requiram, ut sacerdos tempore absolutionis impertiendæ recordetur omnium peccatorum in particulari ipsius pœnitentis, quod planè est moraliter impossibile in confessionibus præsertim generalibus, & iteratis vicibus factis; nihilominus cognoscit in confuso statum ipsius pœnitentis, quando ultimò impertit absolutionem omnium peccatorum diversis vicibus confessorum; de quibus omnibus pœnitens in ultima confessione se generaliter accusat, & reddit illas confessiones moraliter unam Sacramentaliter. In casu tamen superiùs posito nullam supponimus habere cognitionem de peccatis pœniten-

ten-

tentis, ac de ejus statu; sed tantum cognitionem quod confessus fuerit, quæ quidem cognitio nimis longe distat à cognitione peccatorum, ac status pœnitentis ob judicium formandum,

CAPUT X.

De Satisfactione.

1 *Satisfactio, quæ propriè in actionibus consistit; integrat Sacramentum Pœnitentiæ.*
2 *Quamvis pro peccatis mortalibus solus Christus satisfacere potuerit de condigno; de congruo tamen pro mortalibus, & venialibus satisfacere potest homo.*
3 *Licèt in remissione peccati mortalis remissa culpa remittatur pœna æterna plerumque tamen remanet luenda aliqua pœna temporalis.*
4 *Potest pro hac pœna temporali homo condignè satisfacere.*
5 *Ut autem condignè satisfiat pro hac pœna temporali, requiruntur nonnullæ conditiones tum ex parte operis, tum satisfacientis, tum Dei.*
6 *Quid sit satisfactio Sacramentalis?*
7 *An satisfactio à confessario imposita remittat omnem pœnam temporalem peccatis debitam?*
8 *Quamvis satisfactio integret Sacramentum Pœnitentiæ, nihilominus sub gravi obligatur Confessarius ad eam imponendam, nisi justa causa omittendi adsit.*
9 *Assignantur justæ causæ omittendi impositionem satisfactionis.*
10 *Quænam debeant esse opera injungenda in satisfactionem à Confessario?*
11 *An opus injungendum in satisfactionem debeat esse externum?*
12 *An necessariò debeat esse opus supererogationis, & non possit esse aliàs præceptum?*
13 *An satisfactio necessariò præstanda sit ab ipso pœnitente?*
14 *An opus impositum in satisfactionem debeat esse secretum, non verò publicum?*
15 *An frequentia Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ imponi possint in Satisfactionem?*
16 *An possint imponi in satisfactionem aliqua suffragia, & orationes pro animabus Purgatorii.*
17 *An possit Confessarius satisfactionem sub disjunctione imponere hanc, vel illam?*
18 *An teneatur Confessarius pœnitentiam imponere per modum præcepti, an sufficiat illam imponere per modum Consilii?*
19 *Quamvis relinquatur arbitrio Confessarii pœnitentia injungenda, non relinquitur tamen ut gravem pro levibus, & levem pro gravibus imponat.*
20 *Peccat Confessarius, si pro gravibus peccatis parvam pœnitentiam imponat, nisi ex justa causa judicaverit eam mitigare.*
21 *Quamvis rectus Judicii ordo exposcat, ut satisfactio ante absolutionem imponatur, attamen si immediatè post absolutionem imponatur, licitè fiet.*
22 *Tenetur pœnitens rationabilem pœnitentiam acceptare, & acceptatam adimplere.*
23 *Excusatur à tali obligatione acceptandi pœnitens si nolit absolutionem.*
24 *Licèt peccet graviter pœnitens non acceptando pœnitentiam sive gravem, sive levem; non tamen peccat graviter, si pœnitentiam levem acceptatam non exequatur.*
25 *Quomodo dignoscenda sit levitas pœnitentiæ?*
26 *An mortaliter peccet pœnitens, si omittat gravem pœnitentiam à confessario impositam sub levi obligatione?*
27 *Quo tempore adimplenda est pœnitentia?*
28 *An satisfieri possit pœnitentiæ impositæ per susceptionem Indulgentiæ Plenariæ?*
29 *An Confessarius adstringere possit pœnitentem ad satisfactionem adimplendam ante traditam absolutionem?*
30 *An pœnitentia adimplenda sit in statu gratiæ?*
31 *An possit pœnitentia commutari. Et à quo? Et quonam modo?*
32 *An possit commutari pœnitentia injuncta pro peccatis reservatis à confessario nō habente facultatē reservatorū?*
33 *An commutatio de necesse fieri debeat in confessione, ita ut non possit fieri extra illam?*
34 *Ad commutationem Pœnitentiæ an necessariò requiratur, ut pœnitens confiteatur ea peccata, ob quæ imposita fuit?*
35 *Ad quid tenetur pœnitens, si obliviscatur pœnitentiæ impositæ?*
36 *An pœnitens authoritate propria possit sibi commutare pœnitentiam impositam in opus æquale, vel melius?*

EXPLICATIS duobus actibus pœnitentis, Contritione scilicet, & Confessione, materiam proximam Sacramenti Pœnitentiæ constituentibus; remanet explicandus tertius actus, nempe satisfactio, quæ tantum integrat materiam proximam prædictam, cum sine satisfactione haberi possit Sacramentum Pœnitentiæ in sua essentia constitutum. 1

Jam verò satisfactio, (quæ propriè in actionibus consistit ad differentiam Restitutionis, quæ consistit in rebus; quapropter Redditio rei sublatæ domino, vel ejus æquivalentis, Restitutio dici solet: quamvis actio illa, qua restituens facit quantum debet, satisfactio appellari consuevit;) dupliciter accipi potest, 1. absolutè absq; ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ. 2. cum respectu ad illud & satisfactio Sacramentalis passim nominatur. Satisfactio absolutè dicta nihil aliud est, nisi reparatio honoris, & Authoritatis læsæ; ideoque per actiones illas, quibus veniam à Deo petimus peccatorum & ipsi nos ipsos submittimus, & humiliamur; satisfactionem Deo præbemus, ac ejus honorem, & Authoritatem peccatis læsam, & contemptam reparamus, ut docent Bellarm. *lib. 4. de Pœnit. c. 1.* Suar. *de Pœnit. disp. 37. in principio*, Coninch *disp. 19. de Pœnit. dub. 1.* & alii. Sic etiam inter homines, quando unus honorem, & authoritatem alterius hominis læsit; per actiones illas, quibus veniam petit, ac submissionem exhibet; dicitur satisfactionem præbere, ac læsum honorem reparare.

Et quamvis pro peccatis mortalibus solus Christus Dominus satisfacere possit ad æqualitatem, & de condigno, ita ut nemo hominum possit id præstare; nihilominus pro peccatis venialibus homo in gratia existens ex Dei Benignitate, & Christi meritis ad æqualitatem satisfacere poterit, ac de condigno. Secus vero si in peccato mortali reperiatur: cum nullius peccati venialis remissio concedatur homini Dei inimico, & peccatori: ut habet D. Thom. *3. par. qu. 87. art. 4.* esto tamen de condigno homo peccator nec pro mortalibus, nec pro venialibus satisfactionem Deo exhibere possit; attamen de congruo pro omnibus peccatis satisfacere poterit. Conveniens siquidem fuit, ac decens Divinam Bonitatem, ut non relinqueret absq; remedio homines natura sua labiles, ac ad peccatum proclives, adeo ut posita perfecta satisfactione à Christo data pro peccatoribus contentus esset ipse Deus ea satisfactione, quam peccator divina gratia fretus exhibere posset; in qua quidem decentia situm agnoscitur meritum de congruo. 2

Et licet in remissione peccati mortalis remissa culpa remittatur pariter pœna æterna culpæ debita, ut definitum fuit à Trident. *sess. 5. c. 14.* plerumque tamen pœna aliqua temporalis luenda remanet in hac vita, mensura cujus soli Deo cognita est, quam designat juxta qualitatem delicti. Non enim conveniens erat, ut sicuti in Baptismo & Martyrio tota pœna remittitur; ita tota remitteretur post Baptismum lapsis: ut rectè declarat Tridentinum *sess. 14. c. 8.* & Divus Chrysostomus *homil. de Pœnit. & Confes.* Non nego tamen ob intensissimam contritionem, & ferventissimum charitatis actum peccatoribus sua peccata detestantibus posse omnem pœnam remitti; ut evenit Magdalenæ, & aliis peccatoribus: sicut advertit Coninch *disp. 2. de Pœnit. dub. 12. num. 116. concl. 4.* 3

Pode tamen pro hac pœna temporali homines de condigno satisfacere, oratione videlicet, jejunio, eleemosynis, ac aliis piis operibus per Christi merita, nec non aliis pœnis, sive à Deo inflictis, & patienter toleratis; sive à Confessario injunctis, sive sponte susceptis; est dogma fidei à Tridentino statutum *Sess. 14. can. 13.* ac additis Scripturæ Sacræ locis, & Patrum testimoniis satis comprobant contra recentiores Hæreticos Bellarminus *lib. 4. de Pœnit. cap. 3.* Suarez *de Pœnit. disp. 37. sect. 1.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 14. par. 2.* Coninch *disp. 10. dub. 3.* & alii. Quamvis Deus pœnas aliquas aliquando statuat pro peccatis commissis, quibus in hac vita eadem peccata punire velit; ut pro talibus pœnis nullam aliam satisfactionem acceptare velit: sicuti accidit David ob adulterium commissum, & ostentationem in populi enumeratione: ut rectè observarunt Medina *de Pœnit. tract. 2. quæst. 46.* Suarez *de Pœnit. disp. 37. sect. 9.* & Coninch *disp. 10. dub. 3.* 4

4 Requiruntur autem nonnullæ conditiones tam ex parte operis, quod in satisfactionem exhibetur & ex parte satisfacientis; quam ex parte Dei, cui satisfactio exhibetur, ut pro prædicta pœna temporali fiat condigna satisfactio. Conditiones requisitæ ex parte operis satisfactorii sunt, ut sit voluntarium, & liberum, vel per modum actus eliciti susceptum, ita sunt orationes, jejunia, eleemosynæ, ac actus cæterarum virtutum sive interiores, sive exteriores: sic etiam sunt flagella, labores, infirmitates à Deo immissæ, ac à nobis voluntarie acceptata, & patienter tolerata pro peccatis commissis. Ut sit opus bonum, cum enim tendat ad reconciliationem cum Deo, & ad illis satisfaciendum pro peccatis; non poterit absque bonitate morali hoc præstare. Denique ut sit opus pœnale, & afflictivum: ut satis colligitur ex sacra scriptura, quæ quoties peccatores invitat ad pœnitentiam, & peccatorum redemptionem; eos ad jejunium, fletum, planctum, orationes, eleemosynas, ac alia virtutum exercitia invitat, & merito: quia cum talia opera, utpote pœnalia, & afflictiva naturæ humanæ valde gravia sunt, & molesta; ideoque magis apta ad satisfaciendum. Nec requiritur ut recte notat Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 9. quod sint opera supererogationis, cum possint etiam esse opera alias debita.

Ex parte satisfacientis requiritur necessario, quod sit in gratia: satisfactio siquidem cum tendat in perfectam reconciliationem cum Deo; nequit ab ejus inimico fieri, cui non est concedendus favor satisfactionis. Requiritur insuper, quod sit viator: nam satisfactio conjungi debet cum merito, quod cessat finita vita; adeoque requirit satisfacientem viatorem: alias animæ in Purgatorio existentes satisfacere possent. Non requiritur tamen, ut satisfactio proveniat ab eodem debitore; cum possit unus pro alio satisfacere ut tamquam certum asserunt Bellarminus *lib.* 2. *de Indulg. cap.* 2. Suarez *disp.* 48. *sect.* 2. *num.* 4. Henriquez *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 5. & declaravit Catechismus S. Pii V. *de Sacr. Pœn. nu.* 81.

Ex parte denique Dei requiritur promissio acceptandi satisfactionem à nobis exhibitam pro pœna temporali peccatis debita: cum enim remissa culpa peccati, & pœna æterna ipsi culpæ debita, ut diximus, remaneat nihilominus pœna temporalis à Deo designata cuilibet peccato luenda in Purgatorio, ut satisfiat pro tali pœna in hac vita cum pœnis vitæ hujus, quę sunt valde leves, & longe diversæ à qualibet minima pœna Purgatorii; requiritur Divini promissio acceptans talem compensationem in satisfactionem: ut clarè colligitur ex Tridentino *sessione* 14. *capite* 8. dicente: Omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre. Vide Medinam *tract. de Pœnit. qu.* 3. & Coninch *disp.* 10. *dubi* 4. *concl.* 3. *num.* 32.

6 Præter satisfactionem absolute dictam absque ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ, de qua hucusque nonnulla diximus; datur satisfactio sacramentalis, per ordinem scilicet ad sacramentum Pœnitentiæ, de qua propriè agimus. Definitur autem satisfactio hæc sacramentalis: executio operis pœnalis injuncta à Confessario in compensationem pœnæ temporalis debitæ pro peccato confesso. Non indiget ulteriori explicatione, quia ex superius dictis satis aperte claret quoad omnia.

Adnotandum tamen hic; quod satisfactio Sacramentalis licet præscindendo à Sacramento habeat ex se virtutem remittendi pœnas temporales peccatis debitas, utpote opus virtutis ab homine cum gratia effectum; nihilominus à Confessario imposita, uti pars integrans Sacramentum Pœnitentiæ, illudque complens; efficaciorem vim habet ex Christi Institutione ad remittendas pœnas prædictas: non enim ex opere operantis, sed ex opere operato conferret remissionem illam: ut docent Suarez, Vivaldus, Henriquez, Coninch, & Fagundez, quos refert, & sequitur Castrop. *de Pœnit. pun.* 21. §. 2. *n.* 14. Dummodo tamen satisfaciens non ponat obicem, hoc est, dum pœnitentiam à confessario injunctam exequitur, non sit in statu peccati mortalis: qui enim in peccato est, non vivit in Christo, adeoq; non poterit in illo satisfacere, ut habet Trident. citatum. Quod si cum veniali culpa reperiatur, non ideo impeditur satisfactionis effectus: nam si venialis culpa non impedit effectum gratiæ, nec impediet effectum satisfactionis ut docent Coninch *disp.* 10. *dub.* 10. *n.* 88. Henriq. *lib.* 5. *c.* 20. *n.* 7. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *c.* 15. *qu.* 3. *concl.* 3. Bonac. *de Pœnit. qu.* 5. *sect.* 3. *pun.* 4. *n.* 16. & Castrop. *l. c. n.* 3. contra Vasquez docentem oppositum. An autem recedente mortali obtineat effectum suum satisfactio, non est ita firmum, & certum penes Doctores. Nihilominus puto satis probabilem piam sententiam asserentem obtinere illum: nam si recedente fictione confertur gratia, poterit etiam eadem cedente conferri effectus satisfactionis. Sic Henriquez, Vivaldus, Coninch, Suarez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num.* 3.

Quæri hìc solet: an satisfactio à Confessario imposi- 7
ta; si jam peracta sit; remittat omnem pœnam temporalem peccatis debitam, adeo ut nil remaneat in Purgatorio satisfaciendum? Resp. non semper remittere omnem pœnam: ratio est, quia ut remittat illam, debet imponi ad æqualitatem cum illa; sed nequit Confessarius, etiam prudentissimus scire, quanta satisfactio sit revera æqualis pœnæ temporali debitæ peccatis, maxime quia talis designatio pœnæ à Deo factæ non est nobis nota quoad quantitatem; ergo non semper remittit omnem pœnam: & regulariter loquendo, semper aliqua luenda remanet in Purgatorio. Adde, quod tollere omnem culpam, & omnem prorsus pœnam proprium est Sacramenti Baptismi, non vero Pœnitentię; & per favorem specialem extenditur à Doctoribus ad Martyrium posse omnem pœnam remittere, utpote Baptismum sanguinis. Sic Bellarminus *de Pœnit. lib.* 4. *cap.* 2. Vasquez *de Pœnit. quastion.* 94. *art.* 2. *dub.* 6. *num.* 3. Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *qu.* 14. *pun.* 4. Reginaldus *lib.* 7. *num.* 47.

Quamvis dictum sit in principio Sacramentum Pœ- 8
tentiæ esse validum, ac in sua essentia constitutum absque satisfactione, quæ solum habet integrare, & perficere illud; nihilominus obligatur sacerdos sub gravi culpa ad satisfactionem, seu Pœnitentiam injungendam pœnitenti, nisi justa causa urgeat non injungendi illam: ratio est, quia tenetur sacerdos sub gravi curare, ne Sacramentum Pœnitentiæ absque justa causa mutilum, ac imperfectum fiat; quod planè accideret, si omitteretur satisfactio. Exposcit insuper obligatio in Judice, ut æquitatem servet Judicii inter læsum, & lædentem, quod planè fit per impositionem satisfactionis. Sic colligitur *ex c. Omnis utriusq; sexus, de Pœnit. & Remiss.* & ex Trident. *sess.* 14. *c.* 3 *&* 8. ubi dicitur: sacerdotes domini debere, quantùm spiritus, & prudentia suggesserit pro qualitate criminum, & pœnitentum facultate, salutares satisfactiones injungere. Sic communis sententia cum Suarez *disp.* 38. *de Pœnit. sect.* 3. *n.* 1. Henriq. *lib.* 5. *Sum. c.* 20. *n.* 6. Coninch *disp.* 10. *de Pœnit. dub.* 8. *concl.* 1. *n.* 62. Fag. *lib.* 9. *de Pœnit. c.* 3. *n.* 8. Layman *lib.* 5. *Sum. tract.* 6. *c.* 15. *qu.* 1. Bonac. plures referente *de Pœnit. qu.* 5. *sect.* 3. *pun.* 2. *n.* 1. & Castrop. *de Pœnit. punct.* 21 §. 2. *num.* 6.

Et quamvis Card. Delugo *de Pœnit. disp.* 15. *sect.* 4. *n.* 47. quem sequuntur nonnulli Recentiores, doceat: non esse grave peccatum omittere sacerdotem impositionem levis pœnitentiæ, nam ex parvitate materiæ, tantum veniale censendum esset; nihilominus puto non recedendum à communiori sententia asserente, semper grave peccatum esse omittere sacerdotem voluntarie, scienter, ac deliberatè absque justa causa integritatem, ac perfectionem sacramenti: esto id, per quod integretur, & perficiatur, materia levis sit: nec erit levis injuria, quæ irrogatur Sacramento dum mutilum, & imperfectum relinquitur; imò per hoc ipsum, quod integrari poterat, & perfici per aliquod leve, & non tantæ difficultatis; damnanda erit voluntaria omissio satisfactionis. Vide Joannem Sancium *disp.* 15. *Select. num.* 14. *&* 17.

Causæ autem justæ omittendi impositionem satisfa- 9
ctionis variæ enumerantur, quarum 1. est, quando pœnitens ita proximus morti est, ut vel minimam satisfactionem exequi non possit, cum sit sensibus destitutus. Impotentia tamen hæc rarò contingit in non destitutis sensibus; adeoque tenebitur tunc sacerdos imponere aliquam etiam leviſſimam, ut invocare Nomen Jesu, si non ore, corde; ut offerat in satisfactionem Deo infirmitatem, & dolorem, quem patitur; vel alium pium motum. Sic Castropalaus *de Pœnit. pun.* 21. §. 2. *num.* 7. referens Cajetanum, Navarrum, Suarez, Coninch, & Fagundez. Poterit etiam, si speretur victurus infirmus, & ejus peccata majorem requirant satisfactionem; alia amplior imponi

sub

sub conditione, si convaluerit: ut ex Fagund. & Layman tradit Castrop. *de Pœnit. pun.* 21. §. 2. *n.* 6.

2. Causa; si Confessarius advertat, contritionem pœnitentis esse intensissimam, aut aliam gravem pœnam volunrarie assumpsisse, adeout putet, plenè pro pœnis peccato debitis satisfeciisse: eo quia si integrè satisfecit, non videtur obligandus ad aliam satisfactionem præstandam. Nihilominus sanum consilium erit, aliquam semper imponere pœnitentiam in casibus prædictis: eo quia difficile poterit constare Confessario, plenè satisfactum esse pro peccatis, adeoque se exponet periculo relinquendi imperfectum Sacramentum illud. Poterit quoque pœnitens aliquando indigere satisfactione, si non pro pœnis temporalibus, saltem in remedium, & medicinam præservativam à peccatis. Sic rectius Coninch *disp.* 10. *de Pœnit. dub.* 8. *num.* 63. Castropalaus *de Pœnit. pun.* 21. §. 2. *n.* 8. Bonacina *de Pœnit. qu.* 5. *sect.* 3. *pun.* 2. *num.* 4. referens Henriquez, Navarrum, Cajetanum, & Reginaldum.

3. Causa: si confessio fiat tempore Jubilæi, vel Indulgentiæ Plenariæ, cum enim tunc concedatur plena peccatorum remissio; superflua videtur omnis alia satisfactio injuncta. Sed quia accidere potest, quod confessione peracta vel impediatur pœnitens à consequendo Jubilæum, vel nolit illud consequi; ideo semper imponenda erit aliqua satisfactio, quamvis minor licite dari possit ob respectum Jubilæi, & Indulgentiæ Plenariæ. Dari insuper poterit prædicta satisfactio in medicamen infirmitatis, & in præcautionem novæ vitæ: ut docent Suarez *disp.* 38. *de Pœnit. sect.* 10. *num.* 10. Castrop. *loc cit. num.* 9. & alii, Quamvis sufficientem satisfactionem reputent Sà *verb. Satisfactio. num.* 2. Toletus *lib.* 6. *c.* 23. *n.* 10. Suarez *l. c.* Vasquez *qu.* 94. *art.* 2. *dub.* 3. si imponatur à Confessario pœnitenti obligatio aptandi diligentiam, ut Jubilæum lucretur.

4. Causa est, quando scrupulosus sæpius redit intra horam ad Confessarium aliquid novi semper confitens: tunc enim poterit novam satisfactionem omittere, & injungere jam impositam, vel etiam hanc relinquere. Sic Fagundez *de* 2. *Eccl. Præcept. lib.* 9. *cap.* 3. *nu.* 9. Tamburinus *in exped. Confess. lib.* 4. *cap.* 1. §. 1. *n.* 5. & Bonacina *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3. *pun.* 2. *num.* 3. quamvis hic addat, injungendam semper esse primam pœnitentiam, & satisfactionem jam impositam. Nihilominus hæc sententia displicet Castropalao *de Pœnit. pun.* 21. §. 2. *num.* 10. sicuti & mihi displicet, nisi tamen intra eamdem horam ea prorsus peccata repeteret, quæ in prima confessione dixit, nil novi addendo; tunc enim recte supponi posset imposita prima satisfactio pro omnibus repetitionibus factis cum novo dolore. Si vero nova peccata adderet, nova imponenda foret satisfactio: quia cum prima imposita fuerit absque notitia horum peccatorum de novo additorum; non supponitur ad æqualitatem posita etiam pro novis additis; adeoq; nova satisfactio imponenda erit. Nec juvat injungere jam impositam: quia licet opus alias debitum injungi possit in satisfactionem, ut docet ipse Bonacina citatus; attamen imponi non poterit sub eodem titulo, pro quo est debitum; sed pro alio.

5. Causa omittendi satisfactionem in Sacramento Pœnitentiæ est, quando prævidet Confessarius, pœnitentem eam non esse acceptaturum. Sed hæc causa est omnino insufficiens, & injusta: si enim Confessarius agnoscit, pœnitentem habere animum paratum ad nullam pœnitentiam acceptandam; debet sine dubio denegare illi absolutionem, utpote indisposito ad eam recipiendam: ut docet Bonacina *loc. cit. num.* 5. referens Nugnum, & Reginaldum.

10 Opera, quæ in satisfactionem injungi solent à Confessario; debent esse opera bona moraliter, & ex se Deo grata; insuper debent esse opera pœnalia, & afflictiva naturæ humanæ: eo quia cum satisfactio exhibenda sit pro pœnis peccato debitis; ideo debet esse pœnalis, & afflictiva; pœna siquidem cum pœna compensari videtur. Sic Divus Thomas *in Addition. ad* 3. *par. quæst.* 15. *art.* 3. quem communiter sequuntur alii Doctores.

Post Naturæ lapsum fere omnia opera bona censentur pœnalia, & afflictiva, ut late probat Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *qu.* 14. *pun.* 3. quapropter quælibet satisfactio imposita ex bonis operibus censenda erit pœnalis, & afflictiva. Hæc autem bona opera ad tria capita reducuntur à Trident. *sess.* 14. *can.* 13. ad Orationem scilicet, jejunium, & eleemosynam: quamvis nomine Orationis intelligantur etiam comprehensa opera bona interna; Contritio videlicet Gratiarum, Actio, Meditatio &c. nomine vero Jejunii comprehendantnr flagella, verbera, cilicia, & quælibet alia carnis maceratio; denique nomine eleemosynæ pariter intelligantur cætera Misericordiæ opera erga proximum. Conveniens siquidem est, ut possit homo per quodcumque ex istis operibus satisfacere: quia sunt opera pœnalia correspondentia peccatis, ut recte adnotarunt D. Thom. *l. c.* Bellarm. *de Pœnit. lib.* 4. *c.* 6. & Sayrus *de Pœnit. c.* 36. *n.* 5. nam omne peccatum, vel est contra Deum, & huic correspondet Oratio; vel contra ipsum peccatorem, & correspondet jejunium; vel denique contra proximum, & correspondet eleemosyna. Adnotandum tamen quod si imponatur satisfactio ut medicina præservans imposterum, per opera proportionata peccatis imponenda erit: sic pro peccatis omissionis contra Laudem Deo debitam imponenda erit Oratio, seu quod ad orationem reducitur; pro peccatis ex avaritia, & concupiscentia divitiarum eleemosyna, & pro peccatis ex concupiscentia carnis jejunium, vel quælibet alia carnis maceratio sic enim opportunum remedium dabitur peccatis istis: ut docent communiter Doctores cum Div. Thoma, Nugno, Valentia, Henriq. Reg. Soto, Suarez, & victoria relatis à Bonacina *de Pœnit. qu.* 5. *sect.* 3. *pun.* 2. *num.* 9.

Sed dubitabis 1. an opus injungendum in satisfactionem debeat esse extremum, ita ut non possit esse mere internum? Resp. non defuisse Authores, quos refert, & sequitur Joannes Sanctius *in Select. disp.* 16. *num.* 1. putantes, debere esse externum eo quia cum satisfactio sit pars Sacramenti debet esse sensibile ipsum Sacramentum: insuper cum imponatur per modum præcepti humani, opus externum respicere debet, præcepta siquidem humana supra actum mere internum cadere nequeunt. Sed communis sententia tenetur, eam comprobante Ecclesiæ praxi, posse actus internos in satisfactionem pro peccatis injungi: sic essent piæ Meditationes de fœditate peccatorum, morte imminente, Judicio futuro, Dei Præsentia, & similibus; aliqua proposita toties facienda de peccatis vitandis; tot contritionis actus in dies repetere &c. ratio est, tum quia sunt opera bona, & pœnalia, fiunt etenim cum corporis defatigatione propter attentionem; tum quia licet per se sensibilia non sint, talia tamen evadunt per accidens, per impositionem scilicet Confessarii, & per acceptationem pœnitentis; tum denique quia cum imponantur ex acceptatione pœnitentis, & ejus consensu etiamsi interna sint evadunt materia præcepti, ut docuerunt Suar. *disp.* 38. *sect.* 6. *num.* 2. Reginaldus *lib.* 7. *n.* 22. Ponce *lib.* 1. *de matr. cap.* 7. *num.* 4. Coninch *disp.* 10. *dub.* 8. *num.* 67. *concl.* 4. Filliuccius *tract.* 8. *cap.* 1. *quæst.* 7. *num.* 45. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 15. *quæst.* 2. Fagundez *de* 2. *Eccl. Præc. lib.* 9. *c.* 5. *n.* 5. Bonac. *l. c. num.* 10. & Castropalaus *l. c.* §. 3. *num.* 2. 11

Dubitabis 2. an opus injungendum in satisfactionem debeat esse necessariò supererogationis; an verò possit esse opus aliàs præceptum? Resp. quamvis regulariter opera non præcepta, ac supererogationis imponenda sint in satisfactionem pro peccatis: eo quia vix gravaretur pœnitens ex operibus aliàs debitis, adeoque diminuta esset punitio, & satisfactio. Nihilominus non requiritur necessariò, quòd sit opus supererogationis: ratio est, quia ex eo capite, quòd opera sint aliàs debita, ac præcepta; non sequitur, quin possint esse pars Sacramenti, & per novum titulum assumi nequeant in satisfactionem pro peccatis. Et aliquando sanum consilium est id facere, saltem ex parte: sic omittenti Sacrum facilè diebus festis adjungi poterit in pœnitentiam audire illud diebus festis; sic etiam facilè omittendi jejunia diebus statutis adjungi poterit in pœnitentiam jejunare diebus prædictis: ut sic assuescant observationi Præceptorum Ecclesiæ. Ita Suar. Coninch, Navarrus, Vasquez, Valentia, Vivaldus, Sanch. Sylvester, Sayrus, Victoria, Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Pœnit. pun.* 21. §. 3. *n.* 1. & Bonacina *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3. *pun.* 2. *n.* 11. 12

Nec dicas: non posse unica solutione satisfieri pluribus creditoribus, quibus singillatim debetur; ergo neque per idem opus satisfieri poterit pluribus præceptis, quibus singillatim debetur. Contra enim est: quia ideo per unicam solutionem decem aureorum non potest satisfieri duobus creditoribus, quibus singilatim debentur decem aurei; quia debitum est reale ex Justitia commutativa, quæ cum respiciat æqualitatem

rei ad rem ; ideo unica ſolutione non poteſt illi ſatisfieri. Reliqua vero debita ſunt legalia, & in ipſis attenditur voluntas Legislatoris, qui contentus eſt opere ex titulo à ſe præſcripto, eſto aliis exhibeatur ob alium titulum : ſic audiens miſſam die dominico ſatisfacere quidem poterit Præcepto Eccleſiæ, Pœnitentiæ injunctæ, & Voto. Vide Sanchez *in Sum. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 5. Medinam *de Satisfactione qu.* 4. & alios.

Advertendum tamen hìc 1. quod Confeſſarius ſatisfactionem injungens in confeſſione, ſi nil aliud exprimat; cenſendus erit imponere opus non debitum, & ſupererogationis ; niſi ex communi conſuetudine contrarium ſit receptum. Quapropter ſi imponat jejunium, vel auditionem ſacri, abſque eo quod aliud explicet; non poterit huic obligationi ſatisfieri per jejunium, vel auditionem ſacri ab Eccleſia præcepta. Sic Navarrus *c.* 1. *de Pœnit. diſt.* 6. *num.* 44. Azor. 1. *par. lib.* 11. *cap.* 14. *qu.* 1. Victoria *de Satisfact. num.* 205. Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 6. *num.* 4. & Henriquez *lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 5.

Advertendum 2. circa dubia orta ex impoſitione Pœnitentiæ hanc generalem Regulam aſſignari ad reſolvenda illa : ſi adiri poterit Confeſſarius, adeundus erit : cum ad ipſum ſpectet primariò, mentem ſuam declarare. Quod ſi adiri nequibit, nec ex circumſtantiis colligi poterit ejus mens; non poterit ſatisfactio adimpleri ex operibus alias debitis, & præceptis: quia non habetur motivum probabile interpretandi ſic ejus mentem, quæ dummodo non conſtat, ſemper ſupponenda eſt de opere non debito : ut bene adnotat Sanchez *in Summ. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 6.

Advertendum 3. Prudentis viri arbitrium eſſe ſufficientem Regulam ad dignoſcendum, quid faciendum ſit in ſatisfactionis executione juxta mentem Confeſſarii : præſumitur enim Confeſſarius, velle prudenter, & ex æquitate operari. Quapropter ſi imponat pœnitenti auditionem duplicis miſſæ in die feſto, prudenter judicabitur unam tantum ſupererogationis imponere velle cum altera ex præcepto : ſicuti ſi imponat auditionem miſſæ per menſem integrum; cenſendus erit, non velle aliam ſupererogationis imponere pro diebus feſtis in menſe illo occurrentibus ; ſic enim prudenter videtur accipienda mens confeſſarii, dum non conſtat de oppoſito, ne nimium pœnitentem gravaret. Idem dicendum, ſi eleemoſynam injungeret; ſatisfaceret utique pœnitens tali obligationi etiam per eleemoſynam datam pauperi extremè indigenti, aut ex titulo Charitatis datam. Secus vero ſi injuncta fuerit auditio ſacri ſingulis hebdomadis, aut menſibus; non poterit huic obligationi ſatisfieri per auditionem ſacri die feſto; non enim prudenter interpretaretur mens confeſſarii, ſic enim nihil gravaretur pœnitens : ſicuti non poterit ſatisfieri eleemoſynæ injunctæ in pœnitentiam per eam, quæ traditur ex voto, ex juſtitia aut reſtitutione bonorum incertorum : quia potius eſſet debitum reddere, quam eleemoſynam injunctam facere, & nil gravaretur pœnitens. Sic docent communiter Doctores, Suarez, Henriquez, Coninch, Layman, Sanchez, Navarrus, Sà, Azor. Soto, Vivaldus, Fagundez, quos referunt, & ſequuntur Bonac. *de Pœnit. qu.* 5. *ſect.* 3. *pun.* 2. *n.* 12 & Caſtrop. *de Pœnit. pun.* 21. *§.* 3. *num.* 1.

13 Dubitabis 3. an ſatisfactio neceſſario præſtanda ſit ab ipſo pœnitente, ita ut per alium præſtari non poſſit ? Reſp. ſi Confeſſarius nil aliud expreſſerit, ab ipſomet pœnitente adimplenda erit, non vero ab alio: ratio eſt, quia licet in aliis ſatisfactionibus non ſacramentalibus poſſit unus pro alio ſatisfacere; in Sacramentali tamen ſatisfactione obligatio eſt perſonalis, & debet eſſe actus pœnitentis, non vero alterius, ut eſt de dolore, & confeſſione : quapropter ſatisfactio exhibita ab altero à pœnitente, non poterit eſſe pars Sacramenti, nec effectum habere ex opere operato. Sic D. Thom. *in Addit. ad* 3. *par. qu.* 13. *art.* 2. Vaſquez *de Pœnit. qu.* 94. *art.* 2. *dub.* 1. *n.* 11. Henriq. *lib.* 5. *c.* 23. *n.* 7. Coninch *de Pœnit. diſp.* 10. *dub.* 8. *num.* 66. Bonacina *de Pœnit. quaſt.* 5. *ſect.* 3. *pun.* 4. *n.* 11. & Caſtrop. *de Pœnit. pun.* 21. *§.* 3. *num.* 4.

Hinc fit 1. pœnitentem, qui per ſe adimplere nequit pœnitentiam injunctam; non teneri ad exequendam illam per alium : ratio eſt, quia cum obligatio iſta perſonalis ſit, adveniente impotentia in perſonam deobligatur ab executione, donec potens evadat, ſi id evenire poſſit, cum ſatisfactio per alium non proſit quoad hoc. Loquimur tamen de executione pœnitentiæ, quæ fieri debeat per actus perſonales pœnitentis: ut eſſet Oratio, jejunium, maceratio carnis per verbera, & flagella. Secus vero dicendum de illis operibus, quæ non requirunt actiones perſonales pœnitentis quoad eorum executionem, ut bonitatem transferant in pœnitentem : ut eſſet eleemoſyna injuncta in ſatisfactionem, quæ per alium tamquam per purum inſtrumentum elargiri poterit, & ſic obligationi injunctæ ſatisfacere. Sic Coninch *diſp.* 10. *dub.* 9. *n.* 82. Nugnus *quaſt.* 20. *de Satisfact. diffic.* 1. *verſic. Pro majori*, Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 9. *num.* 4. & Bonacina *loc. cit. num.* 12.

Fit 2. Confeſſarium præcipientem pœnitenti in ſatisfactionem, ut pauperes adhibeat in peregrinationem aliquam ſuſcipiendam, ut pro eo communiones faciant; orationes aliquas fundant, ac preces; jejunent, ſe flagellent; non præcipere ipſi in ſatisfactionem opera illa, quæ revera præſtantur ab aliis; ſed difficilem procurationem talium operum quæ ſine labore, incommodo, & diſpendio ipſius pœnitentis procurari nequibunt. Quapropter difficilis illa, ac incommoda procuratio erit vera ſatisfactio ſacramentalis ipſius pœnitentis, & pars Sacramenti cauſans remiſſionem pœnæ ex opere operato; non vero opera præſtita à pauperibus illis, quæ neceſſunt pars ſacramenti, nec remiſſionem pœnæ cauſant ex opere operato, ſed tantum ex opere operantis. Sic Layman, Vaſquez, Coninch, quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus *de Pœnit. pun.* 21. *§.* 3. *num.* 4. & Bonacina alios addens *de Pœnit. quaſt.* 5. *ſect.* 3. *pun.* 4. *num.* 14.

Dubitabis 4. an opus injunctum in ſatisfactionem de- 14
beat eſſe ſecretum, an vero poſſit eſſe publicum ? Reſp. pro peccatis occultis nullatenus injungi poſſe pœnitentiam publicam : nam licet acceptaretur talis publica pœnitentia à pœnitente, & cum conſenſu ejus fieret, adeoq; non violaretur ſigillum : nihilominus ſine juſta cauſa cogeretur pœnitens ad ſua delicta manifeſtanda, quod licite fieri nequit à Confeſſario, qui quantum poteſt, & equitas permittit, conſulere debet famæ pœnitentis. Pro publicis vero, & ſcandaloſis, quamvis negent publicam pœnitentiam imponi poſſe Navarrus, Reginaldus, Sà, Vega relati à Caſtropalao *loc. cit. num.* 5. eo quia violaretur ſigillum ; nihilominus communior ſententia affirmat : ſæpe enim expedit, ac neceſſarium eſt ita fieri ad publicam ſatisfactionem Eccleſiæ, & fidelium ædificationem : qui namque ſe præbuit incitamentum ad pravos mores, ſe pariter præbeat exemplar bonorum operum teſtimonio ſuæ rectæ vitæ. Sic colligitur *ex cap.* 1. *de Pœnit. & Remiſſ.* & ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. *de Reform.* ubi non ſolum loquitur de foro Judiciali, verum etiam Sacramentali; ut teſtatur Vaſquez *quæſt.* 94. *art.* 2. *dub.* 2. & ratio ulterior eſt, quia ea poteſtas puniendi peccata competit Confeſſario, quæ neceſſaria eſt ad ſatisfaciendum, & medendum; ergo ſi aliquando neceſſarium eſt ob motiva ſuperius dicta per publicam ſatisfactionem punire, & mederi; hanc poteſtatem habebit confeſſarius. Et quidem ſine fractione ſigilli, imponitur enim cum conſenſu, & acceptatione pœnitentis, qui ſecus non abſolveretur à Confeſſario, ad eum modum quo non violat ſigillum impoſitio reſtitutionis famæ, aut poſtulatio veniæ ab offenſo à Confeſſario præcepta. Sic Suarez *diſp.* 38. *de Pœnit. ſect.* 6. *num.* 3. Sotus *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 5. Henriquez *lib.* 5. *c.* 21. *num.* 6. Vaſquez *loc. cit.* Coninch *diſp.* 10. *dub.* 8. *n.* 74. *concl.* 6. Filliuccius *tract.* 8. *cap.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 45. Bonacina *de Pœnit. quæſt.* 5. *ſect.* 3. *pun.* 2. *num.* 14. & Caſtropalaus *de Pœnit. pun.* 21. *§.* 3. *num.* 5. Advertunt tamen Coninch, & Caſtropalaus *loc. cit.* ſi non ſit neceſſaria pœnitentia publica ad tollendum ſcandalum; non expedire, cogere pœnitentem ad illam acceptandam; & ſi noluerit, relinquere ſine abſolutione.

Dubitabis 5. an frequentia Sacramentorum Pœni- 15
tentiæ, & Euchariſtiæ poſſit imponi in ſatisfactionem? Et ratio dubitandi eſt pro Sacramento Pœnitentiæ : nam vel obligat ſatisfactio impoſita ad confitendum peccata jam confeſſa, & ſic videtur durum, obligare pœnitentem ad confitendum iterum peccata confeſſa; vel ad peccata committenda, quæ potius pœnitens vitare debet, quam adſtringere ſe ad confitendum illa : quapropter Navarrus *in Summ. cap.* 9. *num.* 1. putavit, hanc pœnitentiam imponi non poſſe. Verum contra-

traria sententia sustinenda est cum Vasquez, Joanne Sancio, Layman. Toleto, Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 6.* & comprobatur à praxi Ecclesiæ, quæ assuetos ad peccandum invitat ad frequentes confessiones ob pravos habitus removendos. Nec sequitur ullum inconveniens ex tali satisfactione imposita, cum non obligetur pœnitens ad confitendum talia, vel talia peccata, sive commissa, sive committenda, sive confessa, sive non confessa; sed ea, quæ expedientia judicaverit ad suam salutem æternam, ut Christianum decet. Idem dicendum de Sacramento Eucharistiæ, imò si quis non fuerit confirmatus, vel nolit in mortis articulo extremam Unctionem accipere; poterit in satisfactionem obligari à Confessario ad hæc Sacramenta. Secus tamen dicendum de Sacramentis Ordinis, & Matrimonii, quæ summam libertatem requirunt in suscipiente illa: quæ doctrina etiam extenditur ad Statum religiosum, qui dari nequit in pœnitentiam Sacramentalem. Videatur Fagundez *lib. 9. de pœnit. cap. 5. n. 5.*

16 Dubitabis 6. an possint imponi in satisfactionem pœnitenti aliquæ Orationes, vel suffragia facienda pro animabus Purgatorii? Resp. negativam sententiam sustinere Joannem Sancium *in Selectis disp. 16. n. 1.* movetur quia Sacramentum Pœnitentiæ institutum est ad delendam culpam, & pœnam proprii peccati, non verò alieni. Verùm meritò displicet hæc sententia Castropalao *de Pœnit. 21. §. 3. n. 3.* qui asserit posse imponi in satisfactionem Sacramentalem suffragia illa: ratio est, quia duplicem præstarent effectum, quorum unus separari potest ab alio: nam habent effectum ex opere operato ut injuncta à Confessario, & ut sunt pars Sacramenti; qui quidem effectus communicatur pœnitenti, & est incommunicabilis animabus Purgatorii; ut bene probat ratio adversæ sententiæ: habent quoque effectum ex opere operantis, prout scilicet fiunt à pœnitente, & hic communicabilis est illis.

17 Dubitabis 7. an possit Confessarius pœnitentiam sub disjunctione imponere hanc scilicet, vel illam? Resp. posse: moveor, quia per utramque sub disjunctione positam satisfieri potest Deo, ergo salvatur finis, ob quem satisfactio imponi solet. Adde, quòd si hoc fieri potest in aliis Judiciis; non est, cur fieri nequeat in Judicio Sacramentali: imò aliquando congruum est ita efficere ob imbecillitatem pœnitentium: ut vel jejuna, vel tot flagra efficies; da tantam eleemosynam, vel recita toties Coronam B. Virginis. Sic D. Thomas, Suares, Paludanus, Henriquez, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 3. pun. 2. n. 7.*

18 Dubitabis tandem: an teneatur Confessarius pœnitentiam imponere per modum præcepti; an sufficiat illam injungere per modum consilii? Resp. regulariter loquendo teneri imponere per modum Præcepti: quia per modum consilii imposita non est satisfactio Sacramentalis: ut ex Coninch, & aliis Doctoribus tradit Bonacina *l. c. n. 6.* & ex Vasquez docet Castropalaus *l. c. n. 13.* Hoc tamen adverterem: quòd si aliquando occurrat Confessario imponere satisfactionem aliquam per modum consilii ad spiritualem directionem ipsius pœnitentis; priùs imponere debet satisfactionem aliquam per modum præcepti, dein addat illam per modum Consilii: ut sic melius consulatur & integritati Sacramenti, & directioni spirituali pœnitentis absque scrupulo.

19 Quamvis in Jure non sit taxata quantitas pœnitentiæ injungenda à Confessario pœnitenti, sed relinquatur ejus prudenti arbitrio, ut considerata gravitate peccatorum, & dispositione pœnitentis eam imponat; non relinquitur tamen ejus libito, ut gravem pro levibus culpis, & levem pro gravibus imponat. Debet siquidem habere præ oculis prudens Confessarius duplicem finem, nempe præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem; ac novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, ad quos fines satisfactio, & pœnitentia ordinatur. Quapropter pœnitentiam injungens Confessarius, qua moraliter delicta præterita vindicentur, ac futura præcaveantur; rectissimè procedit, & cum æquitate debita Judicio Sacramentali; nec particeps fit peccatorum alienorum, præbendo occasionem relabendi faciliùs. Colligitur tota hæc Doctrina ex Tridentino *Sess. 14. cap. 8.* quam sequuntur passim Doctores.

20 Et si Confessarius graviter peccet si pro gravibus peccatis parvam satisfactionem imponat, ut patet ex Tridentino citato, & ex communi Doctorum; nihilominus justa causa interveniente poterit eam mitigare, ac minorem justo licitè imponere: nam nulla tunc fit injuria Sacramento, & ejus integritati, cum jam habeatur satisfactio; nec rectæ administrationi illius; quia imponitur secundum prudens arbitrium Confessarii, ut dicitur *in Cap. Deus qui de Pœnit. & Remis.* nec Deo, qui non amittit Jus puniendi peccata, prout convenit; aliunde mitigatio cedit in utilitatem pœnitentis; ergo justa causa interveniente mitigari poterit satisfactio. Justæ autem causæ mitigandi pœnitentiam sunt magna Contritio; Tempus Jubilæi, & Indulgentiæ Plenariæ, ut superiùs diximus; fragilitas animi, vel corporis, ob quam prudenter timet Confessarius, pœnitentem non expleturum illam, vel imposterum relicturum confessiones ob terrorem pœnæ injunctæ: Expedit enim in tali casu benignitate uti Christi, cujus copiosa Redemptio, & remittere puniendum potiùs in Purgatorio, quàm in Infernum detrudere ob omissam pœnitentiam, ut ait Joannes Gerson. Debet tamen Confessarius certiorem facere pœnitentem de levitate satisfactionis, & valde modica respectu suorum peccatorum; ut illa cognita sponte alias satisfactiones addat, & alliciatur ad Sacramentum Pœnitentiæ; & ne reputet ex levitate Pœnitentiæ levia sua delicta. Sic Navarrus *in Summ. cap. 26. n. 20.* Suarez *de pœnit. disp. 38. sect. 4. n. 4.* Coninch *de pœnit. disp. 10. dub. 8. n. 73.* Vivaldus *de Satisf. num. 10.* Reginaldus *lib. 7. num. 38.* Layman *lib. 5. Sum. tract. 6. cap. 15. quæst. 2. concl. 2.* Bonacina *de pœnit. quæst. 5. sect. 3. pun. 2. n. 17.* & Castropalaus *de pœnit. pun. 21. §. 3. num. 11.*

21 Quamvis rectus Judicii ordo exposcat, ac comprobet Ecclesiæ laudabilis usus, & praxis; ut satisfactio injungatur ante datam absolutionem, non enim in Judicio forensi reus absolvitur, nisi satisfactionem promittat; & ex acceptatione Pœnitentiæ, vel non, clarè dignoscitur pœnitentis dispositio ad absolutionem recipiendam. Nihilominus si statim post absolutionem injungatur, licitè fieri poterit, habent enim moralem connexionem cum reliquis partibus Sacramenti pœnitentiæ: curandum siquidem diligenter est, ut Confessio dolorosa, absolutio, ac pœnitentiæ impositio moralem habeant conjunctionem; ut integritatem ad Judicium Sacramentale requisitam forment. Sic Navarrus *in Summ. cap. 26. n. 10.* Suarez *de pœnit. disp. 38. sect. 3. n. 6.* Coninch *de pœnit. disp. 10. dub. 8. n. 76.* Bonacina alios referens *l. c. n. 19.* & Castropalaus *l. c. n. 16.*

22 Pœnitens tenetur rationabilem pœnitentiam acceptare, & acceptatam adimplere, quidquid in contrarium dixerint aliqui Doctores putantes, non obligari pœnitentem acceptare pœnitentiam injunctam, sed posse remittere luendam in Purgatorio pœnam peccatis debitam; imò alii Doctores cum majori laxitate addiderunt, non teneri pœnitentem acceptare pœnitentiam, nec acceptatam sub gravi culpa adimplere. Adeo siquidem certa est nostra sententia, agnoscens hanc obligationem in pœnitente acceptandi rationabilem pœnitentiam, ac acceptatam adimplendi; ut nostris hisce temporibus eam denegare, sine nota temeritatis fieri nequeat: ratio potissima eam comprobans colligitur ex Tridentino *sess. 14. cap. 8.* ubi agens de satisfactionis necessitate ait: Claves Sacerdotibus non ad solvendum dumtaxat; sed ad ligandum concessas; ergo ex Tridentino facultas ligandi in Sacerdotibus per impositionem satisfactionis est à potestate clavium; sed hæc potestas ligandi nulla esset in Sacerdotibus, si pœnitentes non tenerentur ad acceptationem ligaminum, ac executionem illorum; ergo satis clarè colligitur ex Tridentino haberi in pœnitentibus obligationem acceptandi ligamina injuncta à Sacerdotibus, illaque exequendi; sunt siquidem correlativæ hæ obligationes in Sacerdotibus imponendi satisfactionem, & in pœnitentibus illam acceptandi, ac adimplendi, & quidem ex Institutione hujus Sacramenti, aliàs Sacerdotes quomodo possent punire, & mederi juxta suam obligationem Judicis, ac medici. Adde, quòd obligatio integrandi Sacramentum istud non solùm est in Confessario, sed etiam in pœnitente; ergo non minùs urgebit Confessarium ad satisfactionem injungendam, ne Sacramentum mutilum, ac imperfectum evadat; quàm ipsum pœnitentem ad illam acceptandam, ac

adimplendam. Sic Victoria, Petrus Soto, Suarez, Valentia, Vasquez, Coninch, Bonacina, Layman, Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de pœnit. pun.* 21. §. 4. *n.* 3.

23 Excusatur tamen pœnitens à prædicta obligatione acceptandi, & exequendi pœnitentiam injunctam, si nolit absolutionem; ideo enim potest ei imponere satisfactionem Sacerdos, eo quia Judicio, ac sententiæ sacerdotis se subdere vult; si ergo Judicium, & sententiam refugit, subjacere non poterit obligationi satisfactionem acceptandi, eamque exequendi. Verùm hoc ipsum in controversia est: an videlicet inchoato Judicio possit pœnitens sententiam declinare, ac obligationem satisfactionis à se excutere adeundo alium Sacerdotem, quem mitiorem reputat in pœnitentiis imponendis? Resp. ante prolatam absolutionem posse pœnitentem, cui nimis ardua videtur pœnitentia injuncta; rogare Sacerdotem, ut quantum fas est, mitiget: si enim hoc permittitur reo in foro externo, cur denegari poterit in foro Sacramentali? Quòd si Sacerdos persistat in ea jam imposita, nec minuere velit, quamvis imprudenter, & irrationabiliter; poterit pœnitens etiam inchoato Judicio illum Sacerdotem relinquere, & alium adire absque peccato mortali: ratio est, quia habet justam causam, & rationabile motivum recedendi ab illo Sacerdote, cui nec injuriam gravem irrogat, nec Sacramento, nec affectum demonstrat perseverandi in peccatis; vult enim alteri confiteri, eique sua peccata declarare: maximè quia ex pietate, & Misericordia Christi præsumitur, nolle pœnitentem gravatum; ut suavius reddatur hoc Sacramentum, & faciliùs ad illud pœnitentes accedant, ac etiam facilius injunctas pœnitentias exequantur. Secus verò dicendum, si pœnitens pro suo libito, & absque rationabili causa vellet mitigatam pœnitentiam, quam aliunde congruam, ac opportunam reputaret suis peccatis, ac minorem justo; & Sacerdos prudenter, & rationabiliter nollet eam mitigare; non posset ab inchoato Judicio absque culpa saltem veniali recedere, tum ob injuriam aliquam, quam irrogaret Sacerdoti, & Sacramento; tum quia non esset rectè dispositus ad acceptandum id, quod scit conferre ad suam vitam rectè agendam. Sic Suarez *de pœnit. disp.* 38. *sect.* 7. *num.* 4. Coninch *disp.* 10. *de pœnit. dub.* 9. *num.* 80 Bonacina *de pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3. *pun.* 4. *num.* 3. & Castropalaus *de pœnit. pun.* 21. §. 4. *n.* 7.

24 Licèt colligatur ex dictis teneri pœnitentem acceptare pœnitentiam, eamque exequi, si velit absolvi; nihilominus controvertitur à Doctoribus: an teneatur sub gravi, an verò sub levi ad illam acceptandam ac acceptatam adimplendam? Nonnullorum tamen sententia est, non eodem modo discurrendum esse de Acceptatione, ac de Executione satisfactionis: peccat siquidem graviter pœnitens non acceptando pœnitentiam sive gravem, sive levem; sive pro peccatis mortalibus non confessis, sive aliàs confessis; sive tandem pro venialibus: eo quia acceptatio pœnitentiæ, etiam si levis fuerit, spectat ad integritatem formalem Sacramenti; ergo talem integritatem omittere absque justa causa, non levis, sed gravis injuria Sacramento irrogata censenda erit. Admittitur ab ipsis paritas Sacerdotis absolventis sive venialia tantùm, sive mortalia confessa, sive aliàs confessa absque impositione satisfactionis, quæcumque sit: peccat siquidem graviter ob gravem injuriam, quam sacramento irrogat reddendo illud imperfectum, & non integrum absque justa causa; quapropter graviter obligatur ad illam imponendam; quæcumque sit; ergo eodem prorsus modo discurrendum putant de pœnitente, ac de ejus obligatione ad illam acceptandam. Non tamen eodem modo dicendum censent de executione satisfactionis injunctæ: nam licèt graviter peccet pœnitens non exequendo satisfactionem injunctam, si gravis sit, ac ob gravem causam imposita, quia violat obligationem suam in materia gravi; non tamen mortaliter peccabit, sed leviter, si materia levis sit, & ob levem causam imposita; vel si omittat levem partem pœnitentiæ gravis: eo quia parvitas materiæ, si conceditur in Voto, Juramento, & aliis Divinis mandatis; non est major ratio, cur deneganda sit in executione Pœnitentiæ, maximè quia executio non spectat ad integritatem formalem sacramenti pœnitentię, sed materialem; ut docet communior sententia cum Paludano, Soto, Navarro, Suarez, Coninch, Layman, Henriquez, Bonacina, Fagundez, relatis à Castropalao *de pœnit. pun.* 21. §. 4. *num.* 9. Nihilominus dicendum puto; eodem modo discurrendum esse de Acceptatione Pœnitentiæ, ac de ejus executione, & impletione; sicuti etiam de ejus impositione: adeo ut si levis materia sit, levem inducat obligationem, si verò gravis gravem: & ratio est, quia non minùs spectat ad integritatem sacramenti Pœnitentiæ acceptare pœnitentiam injunctam, quam eam exequi, & adimplere, imò potiori jure; ergo si datur levitas materiæ in adimpletione, cur deneganda erit in Acceptatione? & rationes adductæ pro levitate adimpletionis militant pro levitate Acceptationis; imò etiam pro ipsa impositione pœnitentiæ, ut patet. Videatur Card. Delugo *de pœnit. disp.* 25. *sect.* 4. & 5.

Sed petes 1. quomodo dignoscenda sit levitas Pœ- 25
nitentiæ? Resp. quamvis aliqui Doctores dixerint, dignoscendam esse à peccatis, pro quibus imponitur: nam si pro venialibus tantùm, vel pro moralibus aliàs confessis imponatur; censenda erit materia levis, etiamsi in se gravis fuerit: ratio ipsorum est, quia cum materia, ob quam imponitur, levis sit, levis pœnitentia censenda erit; si verò pro mortali non confesso imponatur, etiamsi in se levis sit, gravis materia censenda erit ob gravitatem causæ, pro qua imponitur. Nihilominus nostra sententia est, dignoscendam esse gravitatem, vel levitatem pœnitentiæ ex materia in se, quæcumque fuerit causa: quapropter graviter peccat pœnitens omittens ad impletionem pœnitentiæ in se gravis, etiam si pro venialibus tantum, aut pro mortalibus aliàs ritè confessis injuncta fuerit; & è contra leviter peccat, si levem pœnitentiam, etiam pro mortalibus non confessis impositam non adimpleat: ratio est, quia gravitas, vel levitas accipienda est, non ex causa motiva; sed ex ipsa materia præcepta, & ad quam urget obligatio: ut patet ex reliquis præceptis, & obligationibus admittentibus parvitatem materiæ. Sic una, vel altera vice omittere psalmum Miserere, vel alium psalmum, aut hymnum in pœnitentiam injunctum; vel recitare quinquies Orationem Dominicam, & Angelicam salutationem; non erit grave peccatum: quia levis in se materia reputatur, etiamsi pro gravi causa imposita fuerint; secus verò omittere auditionem Missæ, Jejunium, Rosarii recitationem, etiamsi pro levi causa imposita fuerint; grave peccatum erit, quia gravis materia in se sunt. Sic Henriquez *lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 3. Coninch *disp.* 10. *dub.* 9. *num.* 81. Bonacina *de Pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3. *punct.* 4. *num.* 4. referens Sayrum, & Valentiam, Fagundez *de* 2. *Eccles. Præcep. lib.* 9. *cap.* 3. *numer.* 14. & Castropalaus *de Pœnit. punct.* 21. §. 4. *num.* 11.

Petes 2. an peccet mortaliter pœnitens, si gravem 26
pœnitentiam omittat, quam ei imposuit Confessarius sub levi obligatione? Resp. affirmativè: quia Confessarius non habet hanc facultatem imponendi obligationem pœnitentiæ pro suo arbitratu, modò sub onere gravi, modò sub levi: non enim nomine proprio agit, sed Dei; adeoque juxta Institutionem, & Naturam Sacramenti conformare se debet. Cum autem Natura Sacramenti hujus exposcat, ut præcipiatur pœnitenti satisfactio; ideo præceptum datum sequi debet Naturam cæterorum præceptorum, quę si respiciunt materiam gravem, graviter obligabunt; si levem, leviter. Solùm excusari posset pœnitens à peccato gravi in hoc casu ex conscientia erronea inculpabili. Sic ex Coninch, & Nugno sustinet Bonacina *loc. cit.* contra Medinam.

Petes 3. quo tempore adimplenda sit Pœnitentia? 27
Resp. si tempus præfixum fuerit à Confessario, certum est, adimplendam esse juxta tempus illud præfixum: ut si dixerit, Jejuna primo die Lunæ pro animabus in Purgatorio detentis; vel sextis feriis hujus Mensis in memoriam Dominicæ Passionis; aut recita Rosarium B. Virginis die Sabbathi proximè adventis. Quòd si ex oblivione, impotentia, vel malitia eo tempore à Confessario præfixo satisfactionem non adimpleverit; non ideo cessat obligatio adimplendi, quamvis cessare videatur materia præcepti Pœnitentiæ. Nam licèt cesset finis medius, & relatus ad ultimatum satisfaciendi eo die in memoriam Passionis Christi Domini, vel B. Virginis, aut Animarum Purgatorii; non ideo tamen cessat finis ultimatus, & principaliter intentus à Confessario, ut satisfactio adhibea-

hibeatur pro pœnis peccato debitis : proximus siquidem terminus non ad finiendam obligationem, sed ad illam sollicitandam ob devotionem ; adeoque præceptum directè fertur in substantiam operis, & indirectè in circumstantiam accidentalem diei præfixi. Non nego tamen, aliquando prudenter colligi ex circumstantiis: Confessarium præfixisse terminum ad finiendam obligationem transacto die : ut si pœnitentiæ injunctæ essent per longum tempus, & certis diebus statutis; sic essent jejunare diebus Veneris, aut Sabbathi per integrum annum ; vel jejunare in omnibus pervigiliis B. Virginis, aut Sacram Communionem recipere in dictis Festis; confiteri singulis Dominicis anni, & similes Pœnitentiæ. Sic Navarrus, Reginaldus, Cajetanus, Coninch, Sanchez, Filliuccius, Sà, Suarez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 3. punct. 4. num. 5.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 21. §. 4. num. 13. & 14.* Addunt tamen Coninch *disp. 10. de Pœnit. dub. 9. num. 85.* & Castropalaus *l. c.* differre ad diem sequentem pœnitentiam injunctam termino præfixo, etiamsi sine causa fiat; non esse materiam gravem violationis præcepti à Confessario impositi, sed levem, adeoque non excedere culpam venialem. Si verò Confessarius nullum tempus præfixerit pro pœnitentia injuncta; tunc quàm primum commodè poterit eam adimplere tenebitur pœnitens : quia hæc videtur prudens, & rationabilis mens Confessarii : ut scilicet quàm primùm possit, Deo satisfaciat, seque illi reconciliet, ac à peccatis imposterum præcaveat. Ideoque si diuturna fuerit dilatio pœnitentiæ, & materia gravis sit; graviter peccabit pœnitens : si verò brevis, nec materia pœnitentiæ gravis sit ; leviter peccabit, quod quidem judicio prudentis Confessarii dignoscendum erit. Sic Suarez *de Pœnit. disp. 38. sect. 6. num. 6.* Coninch *disp. 10. de Pœnit. dub. 9. num. 84.* Sayrus *de Pœnit. cap. 26. num. 8.* Reginaldus *lib. 7. num. 79.* Bonacina *l. c. num. 6.* & Castropalaus *l. c. num. 12.*

28 Petes 4. an possit satisfieri pœnitentiæ impositæ per susceptionem Indulgentiæ Plenariæ? Resp. quamvis certum sit per susceptionem Indulgentiæ Plenariæ remitti omnem pœnam peccatis debitam, itaut si statim moreretur eam suscipiens ; ad cœlum avolaret : quapropter si certus moraliter sit pœnitens, se Indulgentiam Plenariam lucratum fuisse ; non tenebitur ad satisfaciendum pro pœnis peccatis jam confessis debitis : cum nemo teneatur solvere Creditori debitum jam condonatum. Nihilominus quia non semper moraliter constat, pœnas peccatis debitas fuisse remissas; & satisfactiones Sacramentales imponuntur ut plurimum etiam in remedium præservativum ; juvant insuper ad majus meritum acquirendum; ideo sanum consilium erit, ut satisfactiones à Confessario impositæ adimpleantur, etiam tempore Jubilæi, & Indulgentiæ Plenariæ, præcipuè si fuerint in remedium, ut est extra controversiam. Sic Nugnus, Henriquez, Suarez, Reginaldus, Navarrus, Coninch, Toletus apud Bonacinam *de Pœn. quæst. 5. sect. 3. punct. 4. num. 10.*

29 Petes 5. an Confessarius adstringere possit pœnitentem ad satisfactionem adimplendam ante traditam absolutionem? Resp. licèt possit adstringere ad aliquod opus efficiendum ante absolutionem, quod tamen non præcipiat per modum pœnitentiæ, & satisfactionis ; sed quia ex alio capite tenetur pœnitens ad illud exequendum : ut esset restituere malè ablata, dimittere occasionem proximam peccandi; vel exercere priùs aliqua opera pœnalia in testimonium contritionis peccatorum, ac firmi propositi ampliùs non peccandi, de quibus satis non constat Confessario : cum hæc non præcipiantur in pœnitentiam, sed ut dispositiones ad ritè suscipiendam absolutionem. Nihilominus si ea opera imponere velit in pœnitentiam, & ex potestate, quam habet Sacerdos imponendi illam ; non potest adstringere pœnitentem, nec obligare : ratio est, quia sic non posset esse satisfactio pars integralis Sacramenti, non enim adveniret illi in sua essentia constituto, sed antequam constitueretur : cum priùs constitui debeat in suo esse Sacramentum, & postea advenire satisfactio, ut illud integret, & perficiat. Nec Sacerdos, ut Judex est, vindicare poterit delictum ante prolatam Sententiam, ut patet in aliis Judiciis. Sic Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Bonacina, Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. punct. 21. §. 4. num. 15.* Quòd si pœnitentia adimpleretur ante prolatam Sententiam, non haberet effectum suum ex opere operato, nisi in eo instanti ultimo, in quo Sacramentum jam constitutum esset in sua essentia, ut constat ex dictis de Sacramentis in Genere : nam si non obtinetur, antequam Sacramentum in sua essentia constituatur, remissio culpæ, & pœnæ æternæ, cum sit principalis effectus; obtineri non poterit remissio pœnæ temporalis per satisfactionem, cum sit effectus secundarius. Sic Suarez *de Pœnit. disputat. 38. sect. 2. numer. 5.* & Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 3. punct. 2. num. 21.*

Petes tandem : an Pœnitentia adimplenda sit in statu gratiæ, ut satisfiat præcepto Confessarii illam imponentis? Resp. quamvis pœnitens peccet adimplendo pœnitentiam injunctam in statu peccati mortalis, quia ponit obicem ad habendum effectum ex opere operato remissionis pœnæ per satisfactionem, indebitè quoque partem integrantem Sacramentum ponit, licèt non graviter peccet, sed leviter : quia nec gravis culpa reputatur talem effectum impedire, nec gravis injuria Sacramenti, sic ponere partem integrantem : cum non sint solliciti Confessarii de interrogandis pœnitentibus, an pœnitentiam adimpleverint in statu gratiæ : ut docent Suarez *de Pœnit. disp. 38. sect. 8. numer. 7.* Henriquez *lib. 5. cap. 18. num. 3.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 3. punct. 4. numer. 15. in fine* referens Nugnum, Reginaldum, Vivaldum, & Filliuccium, Castropalaus *de Pœnit. punct. 21. §. 4. num. 17.* referens Layman, & Fagundez. Nihilominus satisfacit obligationi impositæ à Confessario : ratio est, quia ad exequendum præceptum à Confessario impositum, sat est, si ponatur res præcepta, etiamsi finis non obtineatur, ob quem satisfactio imponitur, ut patet in reliquis præceptis ; ergo satisfacit pœnitens præcepto Confessarii exequendo pœnitentiam in statu peccati mortalis, licèt non satisfaciat pro pœnis peccato debitis. Adde, quòd licèt non habeatur hic finis, habetur tamen alius etiam intentus à Confessario in impositione pœnitentiæ : ut scilicet punita remaneant præterita delicta, & remedium præservativum detur. Sic communis Sententia cum Div. Thoma *in 4. dist. 16.* quem sequuntur Navarrus, Valentia, Vasquez, Sayrus, Suarez, Henriquez, Toletus, Layman, Coninch, Fagundez apud Castropalaum *l. c. num. 16.* & apud Bonacinam *de Pœnit. l. c.* alios addentem, Sylvestrum scilicet, Sà, Sotum, Nugnum, Reginaldum, & Filliuccium. 30

Remanet hic inquirendum : si possit Pœnitentia, & satisfactio commutari? & à quonam? & quomodo? sciendum tamen, aliam esse Commutationem Pœnitentiæ, aliam Cessationem. Commutatio est subrogatio unius Pœnitentiæ loco alterius. Cessatio verò est, quando cessat prorsus obligatio exequendi illam. Jam verò non posse pœnitentiam commutari, si justa, & rationabilis sit, neque ab eodem Confessario, neque ab ejus Superiore, docuere nonnulli. Sed communis Doctorum Sententia, ac praxis, & usus Ecclesiæ stat in oppositum; asserit siquidem, posse Confessarium ex justa, & rationabili causa illam commutare, sive injuncta à se fuerit, sive ab alio Confessario inferiori, aut æquali, vel superiori : ratio est, quia sic ex benignitate Christi instituentis hoc Sacramentum censetur, ut possit iterum judicari, & absolvi de peccatis, de quibus judicatus, & absolutus fuit: posito autem secundo Judicio, huic stare poterit relicto primo; ergo omissa priori satisfactione poterit secundam exequi, cum non teneatur ad duplicem satisfactionem pro eisdem peccatis. Expedit siquidem ad bonum animarum, ut eadem peccata possint iterum subjici clavibus, ac esse materia novæ confessionis, non per modum appellationis factæ, sed per modum novi Judicii, & relinquere liberam pœnitenti electionem satisfactionis, ut exequatur ex injunctis quam voluerit, cum Commutatio sit in favorem ipsius. Nec sequitur, quod confessarius pœnitentiam commutans in foro interno revocet sententiam latam ab inferiore, æquali, vel Superiore ; adeoque auctoritatem, & jurisdictionem circa illos exerceat. Nam nec revocat sententiam latam sed eamdem causam iterum judicat; & poterit de facto stare pœnitens uni, vel alteri Judicio quoad satisfactionem ; nec exercet auctoritatem, & jurisdictionem in illos Confessarios, sed in pœnitentem sibi subditum, & non habentem peccata extra suam Jurisdictionem, & auctoritatem. Sic Suarez *de Pœnit. disput. 38. sect. 10. num. 5.* Vasquez *quæst. 94. art. 2. dub. 3.* Navarrus *in Man. cap. 26. num. 22.* Coninch *de Pœnit. disput. 10. dub. 12.* 31

dub. 12. numer. 99. Reginaldus *libr. 7. numer. 88.* Henriquez *lib. 5. cap. 22. n. 1.* Valentia *disputat. 7. quæst. 14. pun. 4.* Bonacina alios referens *de pœnit. quæst. 5. sect. 3. pun. 3. num. 1.* & Castropalaus cum aliis *de pœnit. pun. 21. §. ult. n. 3.*

Advertendum tamen hic cum Bonacina *l. c. num. 5.* quòd licèt in pœnitentiis præservativis, & salutaribus possit habere locum commutatio, quamvis à Magnis Doctoribus denegetur; nihilominus cum multoties expediat illas commutare ex rationabili motivo, & causâ, & in ædificationem animæ; commutandæ tamen erunt in alias præservativas, & salutares, ut servetur rectus ordo medendi.

Advertendum insuper ex Doctoribus superiùs citatis, non posse commutationem fieri absque justa causa: ratio est, quia si justa causa requiritur ad commutationem Legum Humanarum; à fortiori requiri videtur ad Commutationem satisfactionis, quæ est pars Sacramenti instituti à Christo Domino. Causæ autem justæ ad commutandam illam reputantur à Doctoribus Necessitas, aut Notabilis Utilitas, vel magna difficultas pœnitentis, vel Oblivio Pœnitentiæ injunctæ à priori Confessario.

32 Quæres 1. an commutari possit Pœnitentia injuncta pro peccatis reservatis à Confessario non habente facultatem reservatorum? Resp. quamvis Doctoris magni nominis sustineant negativam sententiam, quæ suam habet probabilitatem, eam siquidem defendunt Navarrus, Coninch, Suarez, Valentia, Reginaldus, Vega, Rodriquez penes Bonacinam *de pœnit. quæst. 5. sect. 3. pun. 3. n. 6.* & penes Castropalaum *de pœnit. pun. 21. §. ult. n. 6.* moventur, quia eorum peccatorum pœnitentiam commutare potest Confessarius, quorum Judicium ferre potest, ac si numquam confessa fuissent; sed si hæc peccata reservata numquam confessa fuissent, non posset de illis ferre judicium; ergo neque commutare pœnitentiam pro ipsis injunctam. Insuper licèt peccata post absolutionem Superioris reservatione careant, & possint Judicio cujuslibet alterius Sacerdotis subjici; nihilominus jure reservationis ita adjudicata, & addicta censentur Superiori reservanti quoad pœnam, & satisfactionem injunctam; ut nullus Sacerdos inferior eam pœnam, & vindictam impositam commutare valeat. Affirmativa tamen sententia, quam sequor, nec minorem habet probabilitatem, nec destituta est suis Doctoribus; eam siquidem docent Ledesma, & Glossa relati à Suarez *disp. 38. de pœnit. sect. 10. n. 13.* Vasquez *de pœnit. quæst. 94. art. 2. dub. 3. n. 9.* Bonacina alios referens *de pœnit. l. c.* & Castropalaus alios referens *l. c. num. 7.* ratio est, quia ablata reservatione per absolutionem Superioris, sicuti potest Confessarius pœnitentiam non reservatorum commutare, ita etiam & reservatorum; sunt etenim tunc materia suæ jurisdictionis, ut fatentur ipsi adversarii quoad absolutionem impertiendam; ergo etiam quoad pœnitentiam commutandam: tenet consequentia, quia poterit hoc secundum judicium sequi pœnitens relicto primo, ne teneatur ad duplicem satisfactionem pro eisdem peccatis subeundam. Nec ex hoc sequitur, quòd eludatur finis reservationis: non enim reservantur peccata, ut pœnitens necessariò sequatur judicium reservantis quoad satisfactionem injunctam, quæ ita adjudicetur ipsi, ut non possit alium adire, cum gratis hoc asseratur; sed ut pœnitens adeat reservantem pro absolutione obtinenda, ac eo monita salutis accipiat. Nec Confessarius inferior abrogat pœnitentiam injunctam à Superiore, aut jurisdictionem exercet in illum; sed tantùm ponit conditionem aliquam, qua mediante cessare possit præceptum illius: nam præceptum illud Superioris de pœnitentia adimplenda semper intelligendum est cum hac conditione, nisi peccata hæc sint alteri Judicio exposita; in quo semper pœnitentia talis injungenda est, ac si numquam confessa fuissent. Nec exercet Jurisdictionem in Superiorem, sed in subditum sibi expositum, non habentem ampliùs reservationem. Concluditur ergo posse Confessarium ablata reservatione commutare pœnitentiam pro reservatis, justa semper intervenientecausa, ac pia utilitate pœnitentis; sine quibus prudens, ac timoratus Confessarius non poterit se proclivem demonstrare ad commutationes, ne detur ansa non adimplendi pœnitentias, ac faciliùs peccandi.

33 Quæres 2. an Commutatio necessariò fieri debeat in confessione, ut non possit extra illam fieri? Resp. non posse fieri, nisi in confessione, quidquid in contrarium dixerint Navarrus, Valentia, Sà, Rodriquez, & alii penes Bonacinam *de pœnit. quæst. 5. sect. 3. pun. 3. n. 7.* ratio est, quia si extra confessionem fieret, pœnitentia subrogata non esset Sacramentalis, & remissiva pœnæ ex opere operato: est enim actus ille commutationis spectans ad jurisdictionem clavium, adeoque in foro Sacramentali exercendus. Sic Suarez *de pœnit. disp. 38. sect. 10. n. 4.* Vasquez *de pœnit. quæst. 94. art. 2. dub. 3. num. 7.* Sylvester *verb. Confessio, quæst. 27.* Coninch *de pœnit. disp. 10. dub. 10. à nu. 150.* Reginaldus *lib. 7. n. 42.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 15. quæst. 4.* Bonacina *l. c.* & Castropalaus *de pœnit. pun. 21. §. ult. num. 9.* Adverto tamen, posse commutationem fieri ante, & post absolutionem, ut dictum fuit de pœnitentia injungenda; dummodo semper reputetur moraliter idem judicium: quamvis semper magis expediat, fieri ante datam absolutionem, ne detur occasio recusandi pœnitentiam accepta absolutione.

Quæres 3. an necessariò requiratur ad Commutatio- 34
nem pœnitentiæ, ut confiteatur pœnitens eadem peccata, ob quæ imposita fuit? Resp. semper requiri ad commutationem pœnitentiæ, ut habeatur nova Sacramenti administratio, si ab alio Confessario fiat: ratio patet ex dictis, quia cum debeat fieri in confessione, non verò extra illam; ideo nova Sacramenti pœnitentiæ administratio requiritur. Solùm controversia est, si repetenda sint omnia peccata, ob quæ imposita fuit pœnitentia; an verò sufficit exprimere præcipua; an denique sat est explicare tantùm pœnitentiam impositam? Mea sententia est, exprimenda esse omnia mortalia, si illorum recordetur pœnitens, saltem præcipua: ratio est, quia ideo potest Confessarius pœnitentiam commutare ab alio injunctam; quia potest eamdem causam judicare, ob quam imposita fuit, ac secundum qualitatem criminum aliam pœnitentiam injungere: sed non repetitis eisdem peccatis nec judicatur eadem causa, nec juxta qualitatem criminum pœnitentia imponeretur; ergo non repetitis eisdem peccatis nequit prudenter, & validè commutari pœnitentia, cum ferret judicium incognita causa. Nec sufficit, pœnitentiam tantùm manifestare: nam licèt ex illa cognosceretur obligatio pœnitentis; attamen non cognosceretur causa illius obligationis, quæ judicanda Sacramentaliter esset, ut alia Sacramentalis pœnitentia injungeretur. Si tamen commutatio fieret ab eodem Sacerdote, etiam requiritur nova Sacramenti administratio, si finita, ac absoluta jam fuerit prior administratio: ratio est, quia commutatio semper facienda est sacramentaliter. Quòd si Confessarius memoria retineret peccata, non repetenda forent; sed sufficeret, quòd pœnitens dicat: iterum doleo, ac accuso me de peccatis in confessione præcedenti tibi manifestatis. Si verò nullatenus memoria retineret, etiam præcipua repetenda forent, ac si alteri confessario confessio fieret; ut causam cognoscat, & eam judicet. Sic Suarez *de pœnit. disp. 38. sect. 10. num. 4.* Coninch *disp. 10. de pœnit. dub. 12. num. 102.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 15. quæst. 4.* Castropalaus *de pœnit. pun. 21. §. ult. n. 13.* Reginaldus *lib. 7. n. 42.* Filliuccius *tract. 8. cap. 2. n. 50.* & alii.

Quæres 4. ad quid tenetur pœnitens, si obliviscitur 35
pœnitentiæ impositæ? Resp. si credat, Confessarium recordari illius; teneri adire illum, ut mentem ejus sciscitetur: ratio est, quia tenetur removere impedimentum executionis præcepti à Confessario impositi, cum facile possit; & quando constat de lege data, urget obligatio inquirendi illam. Si tamen Confessarius inveniri nequit, aut non recordetur pœnitentiæ impositæ; licèt Bonacina *de pœnit. quæst. 5. sect. 3. pun. 3. n. 9.* referens D. Antoninum, Sylvestrum, & alios putet, pœnitentem teneri ad eadem peccata iterum explicanda in confessione, ut consulat integritati Sacramenti adimplendo pœnitentiam. Nihilominus Vasquez, Suarez, Coninch, Layman, Joannes Sancius, quos refert, & sequitur Castropalaus *de pœnit. punct. 21. §. ult. num. 19.* Beja, Navarrus, Paludanus, Sotus, Nugnus, & Cajetanus penes Bonacinam *l. c.* negant in pœnitente hanc obligationem iterum confitendi peccata: ratio est, quia hæc repetita confessio non esset necessaria ad remissionem culpæ, & pœnæ æternæ, quas supponimus remissas in prima confessione; non ad integritatem materialem prioris Sacramenti,

cum

cum non possit esse pars illius, sed alterius pœna de novo imposita; non denique ad remittendam pœnam temporalem, quæ aliis viis suppleri posset; ergo ex nullo capite consurgere potest in pœnitente obligatio iterum confitendi, esto esset sanum consilium id ex electione efficere. Nec obligatur pœnitens etiam ex consilio Confessarii ea opera subrogare, quæ ut plurimum similibus peccatis imponi consueverunt: nam si opera illa sunt diversa ab injunctis, revera pœnitentia Sacramentalis esse non poterunt. Vide Conninch *disp.* 10. *de pœnit. dub.* 12. *in fine*.

36 Quæres tandem: an pœnitens propria auctoritate commutare sibi possit satisfactionem impositam in opus æquale, vel melius? Resp. non posse: ratio est, quia commutatio est actus jurisdictionis Sacramentalis oriens ex potestate clavium; sed nemo exercere potest jurisdictionem Sacramentalem in seipsum, ac se obligare ad satisfactionem in vindictam peccatorum commissorum; ergo nemo auctoritate propria potest impositam sibi pœnitentiam commutare, etiam in melius: esto id permittatur in Voto, in quo cum ipse vovens sit Legislator, poterit in melius votum commutare, ac exercere in se hanc jurisdictionem, quæ utpote respiciens majus bonum in Dei Honorem, poterit in melius mutari. Non sic tamen in Sacramento Pœnitentiæ, quod respicit judicium, ac sententiam à Judice latam, non verò ab alio. Sic Henriquez *lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 5. Coninch *de pœnit. disp.* 10. *dub.* 12. *num.* 103. Reginaldus *lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 85. Sanchez *lib.* 4. *Summ. cap.* 11. *num.* 36. *in fine* Bonacina *de pœnit. quæst.* 5. *sect.* 3. *pun.* 3. *n.* 12. & Castropalaus *de pœnit. pun.* 21. §. *ult. n.* 10.

CAPUT XI.

De Forma Sacramenti Pœnitentiæ.

1 *Statuitur Forma Absolutionis, pro qua non sufficiunt nutus, aut signa, vel Scriptura exprimentia absolutionem.*
2 *Licèt sola illa verba, absolvo te, sint de essentia formæ; nihilominus grave peccatum erit, omittere reliqua, à peccatis tuis.*
3 *Preces Ecclesiæ, quæ solent addi Formæ absolutionis; non sunt de essentia illius, quamvis non omittendæ, nisi justa causa adsit.*
4 *An in Forma absolutionis apponenda sit particula illa, ab omnibus peccatis?*
5 *An per illa verba, absolvo te, possit validè Sacerdos tum à Censuris, tum à peccatis absolvere?*
6 *Quacumque mutatio substantialis fiat in verbis formæ, invalidat Sacramentum hoc.*
7 *Secus verò dicendum, si mutatio fuerit accidentalis?*
8 *Non solùm graviter peccat Sacerdos, si adhibeat Formam dubiam in administratione Sacramenti hujus; sed etiam si adhibeat certam, sed mutatam à Forma præscripta.*
9 *Verba Formæ absolutè proferenda sunt, non verò conditionatè.*
10 *An Absolutio reiterari possit validè, & licitè super eisdem peccatis rite confessis, & absolutis?*
11 *An extet obligatio iterum confitendi peccata semel absoluta?*
12 *Quomodo semper verificentur verba Formæ Absolutionis, & quem sensum faciant?*

1 EXPLICATIS iis, quæ ad materiam Remotam, & Proximam Sacramenti Pœnitentiæ spectant; remanet pertractandum de Forma. Consistit autem Forma ista in illis verbis à Sacerdote prolatis: *Ego te absolvo à peccatis tuis*. Quapropter ad Formam Sacramenti hujus habendam non sufficit adhibere nutus, aut signa exprimentia absolutionem; vel Scripturam, in qua contineatur absolutio; sed necessariò requiritur prolatio illorum verborum directa ad pœnitentem præsentem, ac se accusantem: cum non possit absolutio impertiri pœnitenti absenti ex Definitione Clementis VIII. die 22. Julii 1602. sub pœna excommunicationis. Et quamvis in foro externo humano requiri non solent essentialiter verba ad prolationem sententiæ, sed sufficit eam in scriptis tradere, ac absente reo; non ita tamen in Judicio Sacramentali, ubi essentialiter requiritur prolatio sententiæ, & præsentia rei coram Judice, sic instituente Christo Domino, ut praxis, & usus Ecclesiæ declaravit. Hinc fit, invalidam esse absolutionem nutu, signo, vel Scriptura traditam; aut si pœnitens absens sit.

2 Licèt sola illa verba, *Absolvo te*, sint de Essentia Formæ, quibus absolutè prolatis habetur perfecta Significatio Sacramenti hujus, nempe absolutio peccatorum, ut ex Concilio Florentino *in Litteris Unionis*, & ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 3. colligitur, & docuerunt D. Thomas 3. *part. quæst.* 84. *art.* 3. Sylvester, Navarrus, Suarez, Valentia, Henriquez, Coninch, Petrus Ledesma, Reginaldus, Nugnus, Vasquez, Sayrus, Pitigianus, Filliuccius relati à Bonacina *de pœnit. quæst.* 4. *pun.* 1. *n.* 1. Nihilominus grave peccatum esset omittere expressionem peccatorum, nempe illa verba, *à peccatis tuis*: ratio est, quia non caret probabilitate sententia asserens, expressionem istam esse de essentia Formæ; ergo illam omittere esset exponere Sacramentum periculo frustrationis cum damno pœnitentis, ut bene docuit Castropalaus *de pœn. pun.* 5. *n.* 3. Non nego tamen, *in sua Epitome verb. Absolutio n.* 9. putare, non excedere culpam venialem. Omittere verò *ly ego*, vel invocationem S. Trinitatis erit culpa venialis, si scienter, & absque causa fiat: quia est contra universalem Ritum, & Consuetudinem Ecclesiæ, ut docent Bonac. *l. c. n.* 2. & Castrop. *l. c. n.* 3. *in fin.*

3 Prædictæ formæ addi solent ex laudabili Consuetudine Ecclesiæ Preces quædam, quæ tamen nec sunt de essentia illius, nec necessariæ ad Sacramenti Pœnitentiæ administrationem; sive præcedant Formam, ut sunt preces illæ, *Misereatur tui &c.* & *Dominus noster Jesus Christus &c.* sive subsequantur illam, *ut passio Domini nostri &c.* quamvis pium sit illis uti juxta Ritum Ecclesiæ, nisi multitudo confitentium haberetur, & longum esset illas unicuique recitare. Elevatio manus, & formatio crucis super pœnitentes, ac preces aperto capite recitare, nec sunt actiones necessariæ ad Sacramenti hujus administrationem; quamvis etiam in his servanda consuetudo Ecclesiæ, quando commodè fieri possunt, ut admonent Doctores.

4 Petes 1. an in forma Absolutionis apponenda sit particula illa, *ab omnibus* peccatis tuis? Resp. licèt Gabriel *in* 4. *dist.* 14. *quæst.* 2. putaverit, apponendam necessariò esse particulam illam, *ab omnibus*; nihilominus communis sententia oppositum docet, & Manuale Romanum consentit: ratio est, quia propositio indefinita æquivalet Universali, maximè quia unum peccatum mortale absolvi nequit absque alio, vel aliis; & ipsa confessio peccatorum facta, ac subjecta clavibus determinat, absolutionem cadere supra omnia peccata confessa: ut rectè observat Castrop. *de pœnit. pun.* 5. *n.* 3.

5 Petes 2. an per illa verba, *absolvo te*, possit validè Sacerdos tum à Censuris, tum à peccatis absolvere? Resp. si Sacerdos revera intentionem habeat absolvendi per illa verba à Censuris, & à peccatis; validè absolvet tum à Censuris, tum à peccatis; quamvis semper priùs intendere debeat absolvere à Censuris, & postea à peccatis: ratio est, quia per illa verba significari potest tum relaxatio à Censuris, tum absolutio à peccatis; ergo utrumque effectum validè præstare poterit: ut docent Sotus *dist.* 14. *quæst.* 1. *art.* 3. Navarrus *de pœnit. dist.* 6. *cap.* 1. Henriq. *lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 3. Covarr. Avila, quos refert, & sequitur Bonac. *de pœn. quæst.* 4. *pun.* 1. *n.* 10.

Dices: eadem absolutio non potest esse Sacramentalis, & non Sacramentalis; ergo eadem forma aptari nequit ad absolvendum à Censuris, quæ absolutio Sacramentalis non est; & à peccatis, quæ est Sacramentalis. Sed contra. licèt eadem forma absolutionis formaliter accepta nequeat esse sacramentalis, & non sacramentalis, itaut si formaliter inserviat absolutioni sacramentali peccatorum, non possit formaliter inservire absolutioni non sacramentali Censurarum; nihilominus si materialiter accipiatur, & ex intentione sacerdotis accommodetur ad varios effectus, ac fines, absolvendi scilicet à Censuris, & à peccatis; utique & sacramentalis esse poterit, & non talis. Insurges: sacrilegium est uti forma sacramentali ad alium finem. Sed contra: licèt sit sacrilegium uti illa ad finem profanum, non tamen ad absolvendum à Censuris; quæ quidem absolutio sacra est, & ad bonum animæ, & Dei honorem spectans. Replicabis: absolutio à Censuris præcedere debet absolutionem à peccatis, qui enim excommunicationis censura irretitur, repellitur à susceptione sacramentorum; ergo nequibit utraque absolutio sub eis-

dem

dem verbis impertiri. Sed contra, quia potest præcedere absolutio à censuris absolutionem à peccatis, licèt utraque sub eisdem verbis impertiatur: nam ut superiùs diximus, sufficit præcedentia naturæ, per hoc, quòd sacerdos priùs intendat absolvere à Censuris, postea à peccatis, nec requiritur præcedentia temporis.

6 Quæcumque Mutatio substantialis accidat in verbis Formæ Sacramenti hujus, invalidat illud: nam per talem mutationem non subsistit sensus, nec significatio Formæ à Christo præscriptæ, adeoque non censenda erit Forma præscripta à Christo, & per consequens invalidum Sacramentum, ut dictum fuit, cum de Sacramentis in genere.

Hinc fit 1. invalidum esse hoc Sacramentum administratum per formam illam: Absolvat te Deus, vel absolvat te Christus; contingit siquidem in his verbis substantialis mutatio: cum non imperativo modo, ac judiciali proferantur, sed deprecativo; qui non est proprius Judicantis: Judex siquidem proferendo sententiam in Judicio non deprecatur, sed imperat. Insuper non ostenditur expressio actionis Ministri, scilicet id, quod fit ab ipso; sed potiùs exprimitur desiderium illius, quod desiderat fieri à Deo. Et quamvis non denegem, potuisse sacramentum hoc institui à Christo per formam deprecativam; defacto tamen non constat, ita institutum fuisse, uti institutum fuit sacramentum Extremæ Unctionis; imò oppositum constat, cum defacto institutum fuerit per modum Judicii, in quo Judex per modum indicativum, vel imperativum sententiam profert, non verò per optativum, & deprecativum. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 84. art. 3.* quem sequuntur Vasquez, Suarez, Cajetanus, Pesantius, Valentia, Henriquez, Filliuccius, relati à Bonacina *de pœnit. quæst. 4. pun. 2. n. 8.*

Fit 2. nec validam esse absolutionem hoc modo prolatam: jubeo, te esse absolutum; vel gaudeo, te amplius non ligari peccatis: ratio est, quia substantialis adest mutatio, non enim significatur actualis absolutio à peccatis, & liberatio ab illis; sed potiùs ostenditur actus circa absolutionem faciendam, vel factam, qui modus non est usitatus in proferenda sententia in aliis Judiciis externis. Sic ex D. Thoma, Soto, & aliis docet Bonacina *l. c. n. 9.*

Fit 3. substantialiter etiam mutari formam à Christo statutam, si tantùm dicatur, absolvo, relicta particula, te, aut à peccatis tuis, quidquid in contrarium dixerint Viri docti: ratio est, quia non demonstratur, ad quem dirigatur, præsentem scilicet, an absentem. Sic idem Bonacina cum aliis passim *l. c. n. 10.*

7 Secus verò dicendum, si mutatio in verbis formæ sit accidentalis; tunc validum erit sacramentum, remanet siquidem idem sensus, & eadem significatio formæ præscriptæ à Christo, adeoque censenda erit illa à Christo præscripta.

Hin fit 1. validam esse absolutionem, si dicatur: remitto tibi peccata tua, aut condono tibi peccata tua, vel sacramentum absolutionis tibi impendo: quia mutatio tantum accidentalis habetur, salva substantia. Sic Cajetanus *3. par. qu. 85. art. 3.* Navarrus *in Man. c. 26. num. 11.* Suarez *de Pœn. disp. 19. sect. 1. num. 24.* Valentia *tom. 4. disp. 7. qu. 1. pun. 3.* Henriquez *lib. 4. cap. 11. n. 3.* & alii. Idem dicendum, si invertantur verba ex significatione activa in passivam: ut tu absolveris à me, remittuntur tibi à me peccata tua: ut adnotat Henriquez *l. c. n. 4.* & alii passim.

Fit 2. validam pariter esse absolutionem, si dicatur: Nos absolvimus te à peccatis tuis; vel si plures fuerint absolvendi, absolvo vos à peccatis vestris; vel ego peccator, aut indignus Sacerdos absolvo te auctoritate habita à Christo Domino; vel absolvo Majestatem vestram vel Dominationem tuam à peccatis tuis: ratio est, quia istæ mutationes, & additiones nil substantiale detrahunt formæ præscriptæ à Christo, ac salvam retinent ejus significationem. Sic Sotus *dist. 18. quæst. 2. art. 5.* Henriq. *lib. 4. cap. 11. n. 4.* Vasquez *qu. 84. art. 3. dub. 4. n. 9.* Navarrus *in man. cap. 8. n. 13.* & Bonacina *de pœnit. qu. 4. pun. 2. n. 4. & 6.*

Fit 3. imperativo modo prolatam absolutionem validam esse: ut si sacerdos pœnitenti diceret: absolvaris à me; vel absolvatur à me Dominatio tua, vel Majestas tua: ratio est, quia hoc modo prolata absolutio & servat significationem formæ Christi, nec disconvenit à modo procedendi in Judicio; ergo tantùm accidentaliter mutatur. Sic Vasquez, Petrus Ledesma, Filliuccius, Suarez, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. numer. 7.*

Advertendum hic: non solùm graviter peccare Sacer- 8
dotem, si in administratione sacramenti hujus adhibeat formam dubiam, scilicet de validitate cujus dubitatur inter Doctores; verùm etiam si formam certam, sed mutatam à forma præscripta, ac usitata; tenetur siquidem conformare se communi praxi Ecclesiæ. Sic Suarez *de pœnit. disp. 19. sect. 1. num. 24.* Coninch *de pœnit. disput. 4. dub. 2.* & Bonacina *l. c. n. 11.*

Verba formæ, seu Absolutionis proferenda sunt absolutè, non verò conditionatè: ratio est, quia sic præscribit usus, & praxis universalis Ecclesiæ, à qua sine urgenti, & rationabili motivo minimè discedendum est, ne effectus sacramenti suspensus remaneat. Quapropter invalidum erit hoc sacramentum, si formæ addatur conditio aliqua de futuro, ut si sacerdos diceret: ego te absolvo, si parti satisfeceris, quod debes; aut si non habeat potestatem absolvendi à reservatis; dicat: ego te absolvo, si Episcopus suum præbebit assensum; aut si Episcopus ratam habebit hanc absolutionem à reservatis: ratio est, quia sacramentum sic administratum non est validum de præsenti, cum desit intentio Ministri alligata conditioni futuræ; nec est validum de futuro, quia quando purificatur conditio, non adest forma, sine qua consistere nequit sacramentum. Secus verò dicendum, si conditio, quæ apponitur formæ sit de præsenti, vel de præterito, ut si diceret: si non es absolutus, ego te absolvo; vel si es capax, ego te absolvo: ratio autem cur conditio de præsenti, vel de præterito non invalidet sacramentum; est, quia non suspendit actum, cum sacerdos re vera habeat intentionem nunc absolvendi, si res ita sit, ut conditio exprimit. Requiritur autem ad has conditiones apponendas urgens motivum rationabile, sivè exteriùs proferatur conditio, sive interiùs concipiatur, cum non sit recedendum à communi usu Ecclesiæ proferendi verba formæ absolutæ absque prudenti, & urgenti motivo. Hinc inferunt Doctores, Confessarium dubitantem, an formam absolutionis pœnitenti impertierit, an non; posse licitè formam reiterare sub conditione, si non es absolutus. Sic Suarez, Vasq. Graffius, Pesantius, Regin. Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de pœnit. qu. 4. punct. 3. n. 1. & 2.* Quamvis ego putarem, potiùs disponendum esse pœnitentem ad novum actum doloris de peccatis confessis, de quibus se generaliter accusat, & sic illum absque conditione absolvere.

Sed dubitabis hìc: an absolutio reiterari possit validè, 10
& licitè supereisdem peccatis ritè confessis, ac jam absolutis? Resp. certum esse, sine gravi peccato sacrilegii iterari non posse absolutionem in eadem confessione, hoc est super eamdem materiam proximam, cum frustra repeteretur forma; sicuti frustra repetitur forma Consecrationis super materiam consecratam, & forma Baptismi super baptizatum. Cæterùm si in distinctis confessionibus id fiat, hoc est super eadem peccata ritè confessa, & absoluta, sed in nova confessione proposita sive singillatim, sive generaliter cum novo actu doloris, iterari poterit, & validè, & licitè: ratio est, quia non caderet iterata absolutio super eamdem materiam proximam, adeoque non frustraretur. Comprobat hoc pia Ecclesiæ consuetudo, & praxis fidelium circa usum confessionum generalium, quibus peccata jam ritè confessa iterum clavibus subjiciuntur ad meliorem conscientiæ securitatem, ad majorem gratiam acquirendam nova sacramenti susceptione, & ad peccata facilius imposterum præcavenda. Ideo *in Extrav. Comm. Inter cunctas*, ut salubres commendantur tales confessiones, & sic docent Rodriq. Sotus, Vasquez, Suarez, Regin. Henriq. Victor. Cajet. & alii penes Bonacinam *de pœnit. quæst. 4. pun. 4. n. 1.*

Dubitabis insuper: an extet obligatio confitendi ite- 11
rum peccata semel absoluta? Resp. si directè absoluta fuere, non haberi obligationem iterum ea subjiciendi clavibus: ratio est, quia non est assignabile præceptum adstringens fideles ad iterum confitenda peccata, de quibus directè absoluti fuere; sicuti assignatur præceptum illos adstringens ad annuam confessionem cum proprio sacerdote. Non loquor hìc de obligationibus particularibus nonnullorum Religiosorum, qui vel ex præcepto Regulæ, vel ex Observantia suarum Constitutionum iterum tenentur peccata confessa confiteri sive superiori, sive alteri ab ipso designato. Si tamen indirectè absoluta fuere, vel quia ob oblivionem inculpabilem relicta fuere in confessione, sed postea in mentem venerunt; vel quia peccata reservata erant, & simul cum non reservatis confessa sacerdoti inferiori,

ri, seu non habenti facultatem absolvendi à reservatis, à quo indirectè absoluta fuere cum onere ea explicandi habenti facultatem à reservatis; aperienda erunt in confessione, ut directè subjiciantur clavibus, etiamsi indirectè absoluta fuerint: ratio est, quia peccata post Baptismum commissa ex obligatione directè subjicienda sunt clavibus explicando ea in confessione Sacerdoti, qui legitimè de illis judicare possit. Sic D. Thomas *in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 3.* Vasquez *3. par. quæst. 93. art. 1. dub. 16.* Suarez *de pœnit. disp. 22. sect. 6. num. 2.* Navarrus *cap. placuit. de pœnit. dist. 6. num. 107.* & Reginaldus *lib. 6. n. 108.*

12 Difficultas, quæ remanet enodanda in Forma Absolutionis, & quæ validè exagitatur penes Doctores, est: quomodo semper verificentur verba ipsius formæ absolutionis, & quem sensum faciant. Et ratio controvertendi est, quia Forma Sacramentalis semper retinere debet eamdem significationem, nec eam variare potest; adeoque verba illa, absolvo te à peccatis eamdem significationem habere debent, ac eumdem sensum; sed non possunt semper significare remissionem peccatorum quoad culpam, cum sæpe culpa peccatorum ablata, & remissa sit per actum Contritionis Charitate formatum, vel per aliud Sacramentum pœnitentiæ antecedenter susceptum. Nec possunt significare remissionem pœnæ æternæ, quia hæc simul cum culpa remissa est. Non remissionem pœnæ temporalis quia Sacramentum Pœnitentiæ non fuit per se, & primariò institutum ad hunc effectum præstandum. Non remissionem pravæ inclinationis, ac reliquiarum peccati; quia hæc propriè peccata non sunt. Non denique ipsam gratiam deletivam peccati, aut ipsum Sacramentum absolutionis; quia significare gratiam competit reliquis Sacramentis, nec gratia significatur tantùm à Forma, sed à Forma simul cum materia: significare verò Sacramentum absolutionis est significare se ipsam.

Nihilominus tamquam certissimum statuendum est; verba illa, absolvo te à peccatis, significare veram absolutionem à peccatis, & hunc sensum formalem reddere: ego ut causa minùs principalis, & ut minister Dei, qui est causa Principalis, solvo te ab illis vinculis, quibus per peccata ligaris; seu impendo tibi ex vi Sacramenti, & quantum in me est, absolutionem Sacramentalem, quæ sufficiens est ad solvendum te à vinculis peccatorum. Cum ergo peccata sint quædam vincula, quæ peccantem ligent vinculis culpæ, pœnæ æternæ, temporalis, reliquiarum peccati, pravæ inclinationis, obligationis subjiciendi in confessione peccata, indignitatis ad plura, & abundantiora beneficia Divina; ideo si pœnitens absolvitur vel ab omnibus, vel ab aliquo ex prædictis vinculis, dicitur absolvi à peccatis, à quibus vincula oriuntur: cum igitur absolvens non determinet vinculum, nam ad omnia se extendit; ideò dicitur semper absolvere à peccatis. Quòd autem semper remaneat in peccatore, etiam justificato aliquod, à quo absolvi possit; patet, quia semper remanet ratione culpæ commissæ improportio, & indignitas ad abundantiora dona, & ulteriora beneficia Divina; quæ quidem per gratiam Sacramentalem minui, ac tolli potest; tolli autem integrè numquam poterit, quia numquam fieri potest, peccatum non esse patratum. Sic Coninch *de pœn. disp. 4. dub. 8.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 3. asser. 5. num. 8.* Castropalaus *de pœn. pun. 5. num. 6.*

CAPUT XII.

De effectibus Sacramenti Pœnitentiæ.

1 *Habet Sacramentum Pœnitentiæ conferre primam gratiam, & remittere omnia peccata mortalia.*
2 *Remitti possunt toties quoties homo peccaverit, & ritè accesserit ad Confessionem.*
3 *Homo semper potest à peccatis resurgere, & ad Deum se convertere, etiamsi sæpissimè peccaverit.*
4 *Remisso uno peccato mortali in eodem homine remittuntur & reliqua.*
5 *Remissa culpa peccati mortalis necessariò remittitur pœna æterna.*
6 *Remissa culpa, & pœna æterna non semper remittitur pœna Temporalis.*
7 *Remittit etiam Sacramentum Pœnitentiæ peccata Venialia.*
8 *Sic remittuntur peccata sive mortalia, sive Venialia per Sacramentum Pœnitentiæ, ut redire nequeant per alia peccata de novo commissa.*
9 *An saltem æquivalenter redire possint per peccata subsequentia?*
10 *An redire possint per peccata subsequentia quoad reatum pœnæ?*
11 *An in Inferno peccatum mortale remissum peccatori, qui aliud mortale commisit, ob quod damnatus fuit; puniri debeat pœna æterna ob pœnam temporalem illi debitam, & non satisfactam in Vita?*
12 *Facit etiam Sacramentum Pœnitentiæ recuperare bona opera Gratiæ, & Virtutis; & quomodo?*

EXPLICATIS jam partibus constituentibus essentiam Sacramenti Pœnitentiæ, vel eam integrantibus; remanent explicandi effectus provenientes ab hoc Sacramento ritè susceptо. Varii autem enumerantur effectus ab hoc Sacramento emanantes, de quibus ordine suo pertractabimus, attingendo, quæ ad ipsos spectant. 1

Primus igitur effectus est conferre gratiam habitualem, qui quidem effectus communis est omnibus Sacramentis; & remittere omnia peccata mortalia: patet *ex Matth. 18. Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta in cœlis*, & *ex Joann. 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, ac denique ex Tridentino *sess. 14. cap. 3.* ubi dicitur: effectum hujus Sacramenti esse reconciliationem cum Deo; quæ quidem reconciliatio fieri nequit, quamdiu homo persistit in statu peccati mortalis; ergo fieri debet per absolutionem à peccatis, à quibus revera absolvit Sacerdos, & non purè declarat, ac ostendit pœnitentem divinitùs absolutum, ut voluit Magister *in 4. dist. 18.* Insuper una cum culpa peccatorum remittitur ab hoc Sacramento vel ejus Voto pœna æterna ipsis debita, uti ostendit idem Tridentinum. Effectus igitur isti, gratia scilicet habitualis, & remissio peccatorum tum quoad culpam, tum quoad pœnam æternam licèt principaliter sint à Deo, instrumentaliter, minùs principaliter, ac Ministerialiter possunt esse à Sacerdote: adeoque revera dicitur, quòd per eamdem actionem absolvendi, & Deus absolvat, & homo; sed Deus principaliter, homo Ministerialiter. Quapropter Sacerdos non declarat purè divinitùs absolutum pœnitentem, sed revera etiam ipse absolvit, quamvis Ministerialiter. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 84. art. 3. ad 5.* Vasquez *ibidem dub. 2. num. 12.* Coninch *disp. 4. de pœnit. dub. 2. num. 17.* Valentia *tom. 4. disputat. 7. quæstion. 1. punct. 3.* Suarez *de pœnitent. disputat. 8. sect. 1.* & alii communiter.

Neque dicas: Lazarum, qui fuit typus peccatoris pœnitentis; priùs fuisse à Christo vivificatum, dein traditum Apostolis solvendum manibus, & pedibus institis; ergo peccator priùs vivificari debet spiritualiter à Christo, dein declarari debet absolutus à Sacerdote. Contra enim est, quia duplex vita spiritualis consideranda est, una veluti fundamentalis consistens in gratia præveniente, & excitante, quæ per internas inspirationes, & illustrationes excitat, & movet hominem ad vitam spiritualem formalem; & hæc fundamentalis à solo Deo est. Alia est vita formalis perfecta consistens in gratia habituali sanctificante, & justificante hominem, quæ simul est à Deo, & ab homine per Sacramentum. Hoc posito: vivificatio Lazari facta à Christo denotat vitam spiritualem fundamentalem peccatoris, quæ non potest esse, nisi à solo Deo. Quòd deinde traditus sit solvendus Apostolis jam vivificatus fundamentaliter, denotat vitam spiritualem perfectam per Sacramentum Pœnitentiæ conferendam ab ipsis Apostolis, seu sacerdotibus eorum successoribus Personam Christi repræsentantibus, qui verè, & realiter ut Ministri Christi vincula Lazari disruperunt, & non purè declararunt absolutum à Christo. Adeoque typus allatus favet nostræ sententiæ, eamque ad vivum explicat. Vide Coninch *l. c. n. 24.* qui affert D. Augustinum *tract. 22. & 49. in Joannem.*

2 Ex dictis colligitur 1. per ſacramentum pœnitentiæ remitti poſſe omnia peccata, quamvis gravia, & multa, toties, quoties homo peccaverit, & ad hoc Sacramentum legitimè acceſſerit: conſtat ex illo *Joan.* 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, & *ex Matth.* 18. *Non dico tibi ſepties, ſed uſque ſeptuagies ſepties*. Quæ verba cum generaliter prolata fuerint, generaliter de omnibus peccatis accipienda erunt, & generaliter pro quacumque differentia temporis ritè applicari poterit hoc Sacramentum fidelibus peccantibus. Hanc propoſitionem de fide oſtendunt D. Thom. 3. *par. quæſt.* 86. *art.* 1. Suarez *de pœnit. diſp.* 8. *ſect.* 1. Valentia *tom.* 4. *diſputat.* 7. *quæſtion.* 3. *punct.* 1. Coninch *de pœnit. diſp.* 3. *dub.* 1. *num.* 7. & Bellarminus *de pœn. cap.* 15.

3 Colligitur 2. Hominem ſemper poſſe à peccatis reſurgere, & ſe ad Deum convertere, etiamſi ſæpiſſimè peccaverit: ratio eſt, quia Deus quantum eſt ex ſe, numquam denegat auxilia ſufficientia cuilibet peccatori, ut ſi velit, reſurgere poſſit: nam per Ezechielem 18. dicit: Nolo mortem peccatoris; ſed ut convertatur, & vivat: vult enim omnes homines ſalvos fieri. Hinc infertur; non dari certum cumulum peccatorum quo completo non poſſit homo à peccatis reſurgere, & ſe ad Deum convertere: ſi enim voluerit, poterit ſemper à peccatis reſurgere; eſto defacto multi non reſurgant, & poſt certa peccata commiſſa graviſſimè puniantur, quod quidem non probat omnibus aſſignari certum, ac determinatum numerum peccatorum, quo completo ampliùs reſurgere nequeant. Sic D. Thom. Suares, Henriquez, Bellarminus, D. Cyprianus, D. Cyrillus apud ipſos, quos refert, & ſequitur Bonacina *de pœn. quæſt.* 4. *ſect.* 1. *pun.* 2. *n.* 3.

4 Colligitur 3. remiſſo uno peccato mortali remitti reliqua, quæ in eodem homine reperiuntur; nequit enim remitti unum peccatum mortale, & non remitti alia in eodem homine: ratio eſt, quia homo peccator non juſtificatur ſine receptione gratiæ habitualis, quæ ita incompoſſibilis eſt cum uno peccato mortali, ac cum omnibus; aliàs idem homo poſſet eſſe amicus Dei, & inimicus. Hæc propoſitio prout reſpicit potentiam ordinariam Dei, & hanc inſtitutionis ſeriem, eſt de Fide, ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. Quidquid de Potentia extraordinaria Dei, ac abſoluta in contrarium dixerint Scholaſtici, quorum aliqui putarunt, poſſe in illa ſerie unum peccatum mortale ſine alio remitti.

5 Colligitur 4. remiſſa culpa peccati mortalis neceſſariò remitti debere reatum pœnæ æternæ: peccator ſiquidem per peccatum mortale dignus eſt pœna æterna, quapropter ſi ei remittitur culpa peccati mortalis neceſſariò remitti debet reatus ad pœnam æternam: ratio eſt, quia per remiſſionem culpæ fit dignus hæreditatis vitæ æternæ; ſed implicat, aliquem eſſe dignum vita æterna, & ſimul dignum æterna pœna, ac morte; ergo neceſſariò remiſſa culpa peccati mortalis remittenda eſt pœna æterna, & reatus ad illam. Hæc propoſitio ſaltem prout reſpicit potentiam Dei ordinariam eſt de fide, ut claret ex Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 14. An autem de Potentia extraordinaria, ac abſoluta Dei poſſit remitti culpa non remiſſo reatu pœnæ æternæ controverſum eſt penes Scholaſticos, penes quos videri poteſt.

6 Colligitur 5. remiſſa culpa, & reatu pœnæ æternæ non ſemper in Sacramento Pœnitentiæ remitti totum reatum pœnæ temporalis: præter enim reatum pœnæ æternæ fit dignus peccator pœna temporali, ſeu ad tempus addicta; quæ reatus pœnæ temporalis dici conſuevit. Et hic quidem reatus non totus remittitur per Sacramentum Pœnitentiæ, aut ejus votum, quamvis totus remittatur reatus pœnæ æternæ. Sic de fide ſanctum eſt à Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 14. ubi habetur: ſatisfactionem per jejunia, eleemoſynas, Orationes, & alia pia ſpiritualis vitæ exercitia; non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto unà cum culpa remittitur; ſed pro pœna temporali, quæ ut Sacræ litteræ docent, non tota ſemper, ut in Baptiſmo fit, dimittitur.

Nec dicas: durum videri, quòd Sacramentum Pœnitentiæ tollat omnem reatum pœnæ æternæ, qui eſt major; & non tollat totum reatum pœnæ temporalis, qui eſt minor? Sed pro intelligentia hujus, ſciendum eſt: Deum ſtatuiſſe diverſas pœnas peccatoribus pro diverſitate Statuum, in quibus reperiri poſſunt: nam peccatoribus in ſtatu peccati mortalis perdurantibus pro peccato pœnam æternam ſtatuit; itaut ſi impœnitentes, ac in peccato mortali decedant à vita, pœna æterna puniantur. Si verò non remaneant in ſtatu peccati mortalis, ſed ad ſacramentum Pœnitentiæ, vel ejus Votum accedant, ac remiſſionem illius obtineant; pro peccato mortali commiſſo, ſed deleto pœnam temporalem præfixit, niſi pro ea plenè ſatisfecerint: quapropter mirum eſſe non debet, ſi per ſacramentum Pœnitentiæ tollatur reatus pœnæ æternæ, non tamen totus reatus pœnæ temporalis, niſi plenè ſatisfecerit pro ipſo. Et hinc eſt, paſſim Scholaſticis Doctoribus dici, per ſacramentum Pœnitentiæ reatum pœnæ æternæ commutari in reatum pœnæ temporalis. Vide Suarez *diſp.* 10. *de pœnit. ſect.* 3. *n.* 1.

Adnotandum tamen ex D. Thoma 3. *par. quæſt.* 86. *art.* 4. *ad* 3. dimiſſa culpa peccati mortalis, ac reatu pœnæ æternæ, reatum pœnæ temporalis, qui remanet, non ſemper eſſe æqualem, ſed majorem, vel minorem, ſecundum majorem, vel minorem pœnitentis contritionem: par enim eſt, ut magis contritus majorem pœnæ temporalis remiſſionem obtineat, ſicuti magis diſpoſitus majorem gratiam; imò tanta poteſt eſſe contritio, ut totum hunc reatum exhauriat. Adnotandum inſuper ex eodem S. Doctore diſcrimen inter ſacramentum Baptiſmi, & Pœnitentiæ: nam Baptiſmus non ſolùm reatum pœnæ æternæ remittit, verùm etiam totum reatum pœnæ temporalis; ſecus verò Pœnitentia, ut dictum eſt: ratio autem diſparitatis eſſe poteſt, quia homo utpote regeneratus per Baptiſmum ad novam vitam totus debet eſſe novus, & immunis ab omni pœna: non regeneratur verò per pœnitentiam, quamvis à peccatis commiſſis ſanetur; adeoque non omnis pœna illi remittenda.

7 Secundus effectus Sacramenti Pœnitentiæ eſt remiſſio venialium, poſſunt ſiquidem Venialia eſſe materia ſufficiens ſacramenti hujus, ut patet ex ſupradictis; ergo poterunt remitti per Sacramentalem abſolutionem: maximè quia venialia remitti poſſunt per cætera Sacramenta, adeoque multò magis remitti poterunt per Sacramentum pœnitentiæ, quod per ſe inſtitutum fuit ad remiſſionem peccatorum. Et quidem ſi pœnitens accedet ad illud cum debita diſpoſitione, & dolore venialium omnium; remiſſionem omnium illorum obtinebit: ſin verò aliquorum, de illis tantum remiſſionem habebit, ut communiter tradunt Doctores.

Hinc fit: poſſe unum veniale remitti non remiſſo alio, non enim oppoſitionem habent cum gratia, itaut remiſſo uno veniali aut per augmentum, vel infuſionem illius, uti in hoc rerum ordine remitti ſolet; de neceſſe remitti debent cætera venialia, ut evenit in mortalibus. Remitti tamen non poſſunt in hoc eodem rerum ordine, ac de potentia ordinaria Dei venialia non remiſſis mortalibus: ratio eſt clara, quia ſi remittuntur venialia, ut diximus, per infuſionem, aut augmentum gratiæ, quamdiù homo eſt in hac vita, & gratia incompoſſibilis eſt cum mortalibus; evidenter patet, non poſſe in hac rerum ſerie venialia remitti non remiſſis mortalibus. Quamvis vice verſa remitti poſſunt mortalia, non remiſſis venialibus: eo quia ex una parte venialia ſtare poſſunt cum gratia habituali, per quam mortalia remittuntur; ex alia parte non omnis diſpoſitio, qua mortalia remittuntur; diſponit ad remiſſionem venialium, ut patet in deteſtante peccata, quia ſunt gravis offenſa Dei; quæ quidem deteſtatio non afficit venialia, quæ ſunt levis offenſa Dei, adeoque non diſponens ad eorum remiſſionem. Sic D. Thomas *in* 3. *par. quæſt.* 87. *art.* 4. Vaſquez *ibid. dub.* 3. *num.* 16. Suarez *diſp.* 11. *de pœnit. ſect.* 3. Coninch *de pœnit. diſp.* 2. *dub.* 15. *n.* 132. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 5. *pun.* 3.

Dices: ſi venialia de potentia ordinaria Dei non remitterentur non remiſſis mortalibus; ſequeretur, quòd ſi moreretur quis cum venialibus ſimul, & mortalibus; venialia punienda forent pœna æterna, ſicuti punienda forent mortalia, quod eſt abſurdum, cum venialia non ſint digna pœna æterna. Reſp. punienda quidem eſſe in tali caſu venialia pœna æterna, non quia digna ſint pœna æterna, ſed per accidens: quia dum non ſunt remiſſa, merentur pœnam, & quia per conjunctionem cum mortalibus remitti nequeunt; ideo pœna æterna puniri debent ob conjunctionem cum ipſis mortalibus per accidens, quæ in æternum duratura ſunt. Sic Valentia,

tia, Henriquez, Coninch, Nugnus, Vasquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de pœnit. quæst. 6. sect. 2. pun. 4. num. 6.*

Sed quid dicendum: si quis decederet è vita cum solis venialibus, ut si vir justus habens sola venialia morte repentina correptus è vivis decederet, quod evenire posse, Doctores communiter asserunt contra Nonnullos? Resp. cum D. Thoma *quæst. 7. de malo art. 11.* Suarez *de pœnit. disp. 11. sect. 4. n. 13.* Vasquez *3. par. quæst. 87. art. 1. dub. 2. n. 11.* Coninch *disp. 2. de pœn. dub. 17. nu. 137.* Henriquez *lib. 4. cap. 15. n. 9.* & aliis, spectare in tali casu ad Providentiam, & Benignitatem Dei, ne justus ob sola venialia torqueatur pœnis æternis; ut anima illius in primo instanti separationis à corpore eliciat actum Contritionis, & dilectionis Dei, per quem venialia illa deleantur, utpote incompossibilem cum illis: anima siquidem in eo instanti cum bene agnoscat statum, in quo reperitur, adjuta auxilio efficaci ad hunc actum eliciendum; illum elicit; & venialium remissionem obtinet. Scio, alios Doctores alias aptare responsiones; sed hæc probabilior, & magis conformis ad Benignitatem Dei, & ad remedium justi: quamvis tamen per talem actum non tollatur pœna venialibus debita, cum non sit ampliùs locus satisfactionibus, sed satispassionibus; non enim est amplius tempus merendi, sed satispatiendi: tollitur autem pœna illa per satispassiones, & per suffragia fidelium viventium.

8 Tertius effectus Sacramenti Pœnitentiæ est irrevocabilitas peccatorum, jam dimissorum per Sacramentum istud, sive de cæterò peccata mortalia sint, sive venialia: sic enim remittuntur, ut nec redeant, nec redire possint, quamvis nova, & nova peccata multiplicentur. Et quidem quòd nec redeant, nec redire possint formaliter eadem, patet non solùm *ex Cap. final. de pœn. dist. 4.* ubi asseritur: Divinam Clementiam non pati, peccata semel dimissa iterum redire; verùm etiam ex ratione ipsa, quia si possent semel dimissa reproduci, ac reviviscere; deberet hoc evenire per miraculum, cum naturaliter non detur reproductio, & reviviscentia; ergo soli Deo tribuenda esset hæc peccatorum reviviscentia; sed nequit Deo tribui, aliàs esset causa peccati, cum illud produceret, & non ad exigentiam causæ secundæ; ergo peccata semel dimissa reviviscere nequeunt. Sic D. Thomas *3. par. quæst. 88. art. 1.* Sotus *dist. 16. quæst. 1. art. 1.* Vasquez *de pœnit. 3. par. disp. 88. art. 1. dub. unic. num. 5.* Suarez *disp. 13. de pœn. sect. 1.* Valentia *disp. 7. quæst. 5. pun. 1.*

9 Controversia tamen esse posset: an saltem æquivalenter redire possint per subsequentia peccata; seu an peccata commissa post obtentam aliorum remissionem graviora evadant ob majorem deformitatem, quam habent ratione ingratitudinis contra beneficium remissionis acceptum: sic enim licèt peccata remissa non redirent formaliter, & in se; redirent tamen æquivalenter, & in aliis. Pro qua controversia dirimenda sciendum est: ingratitudinem aliam esse Materialem, Formalem aliam. Materialis est illa, quæ generaliter consequitur ad omnia peccata, quæ committuntur post remissionem aliorum; est circumstantia quædam aggravans. Formalis verò est specialis quædam ingratitudo, qua peccator peccat post remissionem habitam aliorum eo animo, ut parvipendat beneficium remissionis acceptum: & hæc ingratitudo specialis specialem habet malitiam, & majorem ingratitudine materiali, necessariò aperiendam in confessione. His positis

Dicendum 1. peccata commissa post obtentam aliorum remissionem graviora Evadere ob deformitatem ingratitudinis materialis; sed non inducere obligationem aperiendi hanc circumstantiam in confessione. Et quidem quòd graviora evadant ob deformitatem illam non quia formaliter redeant peccata commissa, sed virtualiter, & æquivalenter; probatur ex eo, quia eo gravior est offensa cæteris paribus, quo majora fuerint dona, & beneficia à Deo accepta; ergo gravius erit peccare post acceptum beneficium remissionis, quàm ante illud: cum Deus videatur aliquo modo contemni. Sic D. Thom. *3. par. quæst. 88. art. 2.* quem sequuntur Suar. Vasq. Henriq. Nugnus, Coninch relati à Bonac. *de pœnit. quæst. 6. sect. 3. pun. 2. n. 1.* Quòd verò non inducant obligationem aperiendi circumstantiam ingratitudinis materialis, seu dicendi in confessione, peccata hæc commissa fuisse post obtentam aliorum remissionem; probatur ex eo, quia est circumstantia aggravans, & non mutans speciem, ac percurrens per omnia peccata commissa post accepta beneficia Divina: ergo non adest obligatio eam aperiendi in confessione. Sic Sotus, Valentia, Coninch, & alii, quos idem Bonacina refert, & sequitur *l. c. n. 3.*

Dicendum 2. peccata commissa post obtentam aliorum remissionem cum deformitate ingratitudinis Formalis esse graviora præ commissis cum ingratitudine materiali, & inducere obligationem aperiendi illam in confessione: ratio est, quia formalis ingratitudo est contemptus formalis Divinorum beneficiorum, adeoque major præ virtuali, qui continetur in ingratitudine materiali; aliunde fundat specialem malitiam contra beneficia Divina, ac supra malitiam materialem ingratitudinis, ergo & est gravior, & inducit obligationem, ut explicetur in confessione. Sic Doctores citati.

Controverti insuper solet; an peccata remissa redire 10
possint post peccata subsequentia quoad reatum pœnæ? Et quidem certum est, non posse redire formaliter de potentia ordinaria Dei; cujus ratio insinuatur à Scholasticis. Quòd autem aliquo modo virtualiter, & æquivalenter ratione ingratitudinis dicantur redire peccata commissa, & jam absoluta quoad reatum pœnæ supra peccata subsequentia; probatur ex eo, quia ratione ingratitudinis peccata sequentia habent majorem malitiam; ergo majori pœna punienda erunt. Quapropter in inferno idem peccatum graviùs puniendum erit post obtentam remissionem aliorum, quàm puniendum foret præcisa circumstantia remissionis aliorum, & ingratitudinis ad tale beneficium. Sic D. Thom. *3. par. quæst. 88. art. 3. & 4.* Suarez *de pœnit. disp. 13. sect. 2.* Henriquez *lib. 4. cap. 22. n. 8.* Vasquez *de pœnit. disp. 88. dub. unic. art. 1. n. 52 & 75.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 5. punct. 3.* Filliuccius *tract. 6. capit. 6. quæstion. 10. num. 161.*

Petes hìc: an in inferno peccatum mortale, quod 11
remissum fuit peccatori, qui post obtentam absolutionem aliud mortale commisit, ob quod damnatus fuit, puniri debeat pœna æterna ob pœnam temporalem illi debitam? Resp. affirmativè: ratio est, quia licèt debeatur pœna tantùm temporalis, non verò æterna peccato mortali jam remisso; nihilominus per accidens fit æterna: nam in inferno nulla est redemptio, & satisfactio, adeoque pœna illa per accidens in æternum duratura est, dum non tollitur per satisfactionem. Sicuti diximus de pœna temporali debita venialibus, quæ simul cum mortalibus reperiuntur in damnato, pœna namque illa correspondens venialibus per accidens fit æterna: ut docent D. Thomas *1. 2. quæst. 87. art. 5. ad 3.* Henriquez, Suarez, & alii.

Quartus effectus Sacramenti Pœnitentiæ est Recuperatio bonorum operum, Gratiæ, & Virtutum. Sed ut clariùs in hoc quarto effectu explicando procedamus: sciendum est 1 per peccatum lethale commissum à baptizato deperdi omnia bona opera antecedenter facta, gratiam habitualem, & virtutes omnes infusas, cum ipsa gratia habituali connexas, secus verò si connexæ non sint cum ipsa. Sciendum 2. bona opera dupliciter deperdi posse, primò si à peccatore fiant dum est in statu peccati mortalis: opera namque ista mortua sunt, cum proveniant ab eo, qui Divina gratia caret, quæ est vita animæ: sic sunt jejunia, eleemosynæ, ac cætera pia opera à peccatore facta, dum mortuus est per peccatum. Secundò deperdi posse, si ante peccatum facta fuerint opera bona, & dum erat homo in statu gratiæ; quæ per subsequens peccatum mortificantur, nec prosunt ad vitam æternam, nisi obtineatur remissio peccati illius: qua propter ista opera dici consueverunt non mortua, sed mortificata. His declaratis

Dicendum 1. per Sacramentum Pœnitentiæ non reviviscere opera bona mortua, nec evadere meritoria vitæ æternæ, adeoque non recuperari: ratio est, quia opera illa bona reviviscere possunt, quæ remoto impedimento peccati reperiuntur cum ea vita, quam habebant, quando facta fuere; & cum eo merito, quod tunc habebant ad vitam æternam; sed opera mortua numquam vitam habuere, utpote à mortuo provenientia; nec meritum ad vitam æternam, quia non fuere ab homine existente in gratia,

ut requirit Tridentinum *sess. 6. cap.* 16. ergo revivi-scere, & recuperari nequeunt per Sacramentum Pœnitentiæ. Sic Div. Thomas 3. *par. quæst. 89. art. 6.* Vasquez, Nugnus, Suarez, Henriquez, Coninch, Valentia relati à Bonacina *de pœnit. quæst. 6. sect. 4. pun. 1. num. 2.*

Adnotandum tamen: quòd licèt prædicta opera mortua nihil prosint ad promerendam vitam æternam; prodesse tamen poterunt ad obtinenda bona temporalia, ad humiliationem, & ne majora tormenta habeantur in inferno: cum adimpleantur per illa opera aliqua Divina Mandata, ex transgressione quorum major pœna sustinenda foret. Præterea si illa opera elicita fuerint ex gratia præveniente, per illa homo peccator disponitur ad acceptandas gratias ampliores, quibus ad pœnitentiam, & ad justificationem adducatur. Sic Gloss. *in Cap. Quod quidam de Pœniten. & Remission.* Sotus *distin. 19. quæst. 1. art. 5.* Henriquez *lib. 4. cap. 23. num. 2.* Coninch *disp. 2. de Pœn. dub. 20. num. 178:*

Dicendum 2. revivi-scere, & recuperari per Sacramentum pœnitentiæ omnia bona opera antecedenter facta in gratia, & per subsequens peccatum mortale mortificata: ratio est, quia ablato impedimento, propter quod bona opera retardabantur à suo effectu; non est cur illum causare non possint? nec peccata sunt tantæ efficaciæ respectu meritorum præcedentium, ac bonorum operum, ut possint illam totaliter abolere: hæc siquidem efficacia soli gratiæ conceditur, quæ ita delet peccata lethalia antecedentia, ut non possint formaliter, & in se revivi-scere: maximè quia ad Divinam Misericordiam spectat, ut dum peccatorem in gratiam admittit, ad priora merita restituat. Sic constat ex Ezechielis 33. ubi dicitur: *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Sic etiam D. Ambrosius *lib. 2. in Lucam*, qui ita ait: *Vide quàm bonus Deus, & facilis indulgere peccatis; non solùm ab ata restituit, verum etiam insperata concedit*, Div. Thomas *in 3. par. qu. 89. art. 5.* Henriquez *lib. 4. cap. 33. num. 1.* Suarez *in Opusc. de reviviscent. merit. disp. 1. sect. 1.* Vasquez *3. par. quæst. 8. art. 5. dub. 1.* & alii.

Dicendum 3. per Sacramentum Pœnitentiæ restitui, ac revivi-scere totam gratiam antecedentem, quæ per peccatum subsequens mortificata fuerat; seu recuperari gratiam præcedentibus meritis, ac bonis operibus correspondentem ultra eam, quæ de novo producitur: ratio est, quia si bona opera revivi-scunt, revivi-scere pariter debent merita illis correspondentia, & gratia correspondens meritis: opera siquidem mortificata per peccatum, ablato illo per pœnitentiam valere incipiunt ad vitam æternam, sed non possunt valere nisi per gratiam; ergo ipsis restituitur gratia. Sic Coninch, Vasquez, Pesantius, Scotus, Durandus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœniten. quæst. 6. sect. 4. pun. 2. num. 4.*

Dicendum 4. per Sacramentum Pœnitentiæ recuperari omnes virtutes infusas, connexas cum gratia, quæ per subsequens peccatum deperditæ fuere: diximus enim per peccatum lethale deperdi omnes virtutes infusas, quæ connexionem habent cum gratia; nam virtutes morales, & acquisitæ cum non habeant connexionem cum gratia, non deperduntur per peccatum; nec pariter deperduntur illæ virtutes infusæ, & supernaturales, quæ connexionem non habent cum gratia; sic per peccatum mortale non deperditur virtus infusa, & supernaturalis Fidei, nec virtus infusa Spei, nisi peccatum fuerit Infidelitatis, aut Desperationis. Recuperantur insuper, & revivi-scunt Virtus infusa Charitatis, Virtus infusa Pœnitentiæ, & omnes illæ, quæ cum gratia connectuntur: ratio est, quia concessa gratia concedi pariter debent omnes virtutes illam comitantes juxta gradum correspondentem ipsi gratiæ: par enim est, ut accessorium sequatur principale; & si peccatum mortificat virtutes infusas gratiam comitantes, ex infinita Dei Misericordia censendum est, gratiam illas vivificare, ne sit minoris efficaciæ præ peccato. Sic Div. Thomas *3. par. quæst. 89. art. 1.* quem sequuntur Suarez, Henriquez, Valentia, Coninch, Filliuccius relati à Bonacina *de pœnit. quæst. 6. sect. 4. pun. 2. num. 6.*

CAPUT XIII.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

1 *Minister Sacramenti Pœnitentiæ debet esse distinctus à suscipiente.*
2 *Debet esse Sacerdos, nec ex dispensatione Ecclesiæ potest esse alter à Sacerdote.*
3 *Non omnis tamen Sacerdos est Minister hujus Sacramenti.*
4 *Debet enim habere potestatem Ordinis, & potestatem Jurisdictionis.*
5 *Pro tribus casibus accipit Sacerdos in Ordinatione cum potestate Ordinis potestatem Jurisdictionis.*
6 *A quo nam sit hæc Jurisdictio in Sacerdotibus pro tribus casibus prædictis?*
7 *An periculum Mortis distinguatur ab Articulo Mortis?*
8 *An possit in articulo Mortis absolvere simplex Sacerdos præsente proprio Sacerdote?*
9 *An facultas ista absolvendi in tribus casibus prædictis facta ab Ecclesia omnibus Sacerdotibus sit absoluta, & directa?*

SICUTI ad administrationem cæterorum Sacramentorum necessariò requiritur Minister, ita etiam ad administrationem hujus: qui quidem Minister distinctus esse debet ab ipso suscipiente hoc Sacramentum, ut patet ex ipsa natura Judicii, in quo administrando idem non potest esse simul reus, & Judex. Colligitur nimis clarè doctrina ista ex verbis illis Christi Domini *Joann. 20. Quorum remiseritis peccata*; ex quibus apertè constat, distingui debere remittentem peccata ab eo, cui peccatorum remissio fit. Est satis communis sententia. 1

Minister autem Sacramenti hujus non potest esse, nisi solus Sacerdos; adeo ut neque ex dispensatione Ecclesiæ fieri possit alteri à Sacerdote, sive Diaconus fuerit, sive Subdiaconus, aut Clericus minor, vel Laicus: ratio est, quia ex Christi institutione soli Sacerdotes assumpti fuere in Ministros Sacramenti hujus; nam ad ipsos tantùm directa fuere illa verba *Joann. 20. Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c.* ut definitum apparet à Conciliis Constantiensi, Florent. & demum Trident. *sess. 14. cap. 6. can. 10.* ac semper fuit totius Ecclesiæ sensus; ergo soli Sacerdotes, & non alii ab ipsis poterunt esse Ministri hujus Sacramenti. Nec obstat, quòd *D. Jacobus 5.* dixerit: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Nam vel loquitur *D. Jacobus* de confessione non Sacramentali, sed facta humilitatis gratia, ut voluere Coninch, Sotus, Reginaldus, Medina, Sylvester penes Bonacinam *de Pœnit. quæst. 7. pun. 1. num. 2.* vel si de Sacramentali loquitur, refertur ly *alterutrum* ad personas approbatas, ut docuere Vasquez, Suarez, & alii penes eumdem Bonacinam. 2

Quamvis solus Sacerdos sit minister Sacramenti Pœnitentiæ, itaut alius ab ipso esse non possit, ut dictum est; non ideo tamen omnis, & quilibet Sacerdos est legitimus Minister illius per solum Sacerdotium acceptum. Nam sola potestas ordinis, quæ in Sacerdotio confertur per illa verba: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* non est plena, & perfecta potestas absolvendi, & ligandi, quamvis æqualis sit in omnibus Sacerdotibus; consistit siquidem in charactere, quem omnes indelebiliter recipiunt in ordimtione Sacerdotali. Requiritur enim ulteriùs ad perfectionem, & complementum illius potestas jurisdictionis, quòd videlicet assignentur subditi, in quos judicium exerceri possit: ad eum modum quo Legisperitus, licèt dum insignitur laurea Doctoratus accipiat potestatem causas judicandi; nihilominus nisi ipsi committantur causæ à Republica, vel Principe; eas minimè judicare poterit. Sic Navarrus *Cap. Placuit de Pœn. n. 19.* Suar. *de Pœn. disp. 26. sect. 3.* Vasq. *qu. 93 art. 1. dub. 2. n. 25.* Coninch *disp. 8. de Pœn. dub. 1. & 2.* Bonac. alios referens *de Pœn. qu. 7. pun. 1. n. 7. & 8.* Castrop. *de Pœn. pun. 13. n. 4.* 3

Ex dictis colligitur; potestatem Clavium, per quam Sacerdos constituitur Minister Sacramenti Pœnitentiæ, & tollit impedimentum intrandi in Regnum cœlorum, ac januam illius aperit, ex quo potestas clavium dicta est; importare debere duas Potestates, & Claves; clavem scilicet, seu potestatem ordinis consistentem in charactere Sacerdotali; & clavem jurisdictionis, seu potestatem 4

testatem illam, quam exercere possit in subditos sibi designatos, sine qua minimè judicare potest.

5 Advertendum tamen, omnem, & quemlibet sacerdotem in Ordinatione accipere simul cum potestate Ordinis potestatem Jurisdictionis erga fideles omnes in tribus Casibus, quorum 1. est pro Venialibus tantùm. 2. pro venialibus, & mortalibus, si hæc aliàs fuerint ritè confessa, & absoluta; ratio autem colligitur *ex cap. omnis, utriusque Sexus. de pœnit. & Remiss.* ubi obligatur pœnitens confessionem facere proprio sacerdoti, vel alteri de ejus licentia: ex quo inferunt Doctores, si ergo confessio Venialium, & mortalium aliàs ritè absolutorum non fit ex obligatione, sed ex devotione, poterit utique sacerdoti fieri, cum omnes sacerdotes pro talibus confessionibus Judices designati fuerint. Assertio hæc est communis etiam post *Decretum Innocentii XI. de Communione quotidiana*, prohibentis tantum non esse licitum uti hac jurisdictione sine approbatione Ordinarii. 3. Denique casus est, si fidelis in periculo mortis sit constitutus; decuit siquidem ob maximam necessitatem sacramenti hujus, & ne Ecclesia sineret, aliquem ex suis perire; ut omnes sacerdotes in tali casu, sive excommunicati sint, sive hæretici, vel degradati pro omnibus, & quibuscumque peccatis, ac Censuris absolvere possint fidelem illum. Vide Tridentinum *sess. 14. cap. 7. in fine.*

6 Sed petes 1. à quonam sit hæc Jurisdictio in sacerdotibus erga quoscumque fideles in casibus allatis? Resp. quamvis Vasquez *de pœnit. quæst. 93. dub. 6. num.* 5. cum aliis putet, esse à Jure Divino; probabilius tamen puto esse à Jure Ecclesiastico, & ex Benignitate Ecclesiæ: ut docent Suarez, Valentia, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de pœn. pun. 13. num. 6.* ratio est, quia colligi nequit ex aliquo Textu Scripturæ Sacræ, hanc Jurisdictionem sacerdotibus traditam fuisse à Christo; ergo ex sola Benignitate Ecclesiæ emanare videtur. Maximè quia si esset à Christo Domino, eam non posset impedire Ecclesia; & defacto impedit sacerdotibus excommunicatis non toleratis, & degradatis absolutionem à venialibus, & à mortalibus aliàs ritè confessis; quamvis non impediat in articulo mortis, cum possit tunc omnis, & quilibet sacerdos absolvere fidelem ab omnibus, & quibuscumque peccatis, & Censuris: ut constat *ex Cap. Ea noscitur de Sent. Excomm.* & ex Trident. *cit.*

7 Petes 2. an Periculum mortis distinguatur ab Articulo mortis? Resp. quamvis aliqui doctores nimis strictè locuti sint quoad articulum mortis, putantes significare tantùm illud tempus periculi mortis jam instantis; ut adeo certa sit, ut moraliter evitari nequeat, à quacumque causa proveniat sive naturali, sive violenta. Sic Canus, Sotus, Covarruvias, Valentia penes Castropalaum *de pœnit. pun. 13. num. 7.* Nihilominus verior, & communior sententia docet, articulum mortis non distingui à probabili, licet non certo periculo illius; adeoque habentem prædictam Jurisdictionem in articulo mortis eam pariter habere in probabili periculo illius: ratio est, quia finis intentus ab Ecclesia in concedenda facultate ista est, ne fidelis remedio salutis æternæ destituatur; sed si expectandus esset articulus mortis sic strictè explicatus, multi fideles destituerentur hoc remedio salutis æternæ; ergo ex Benignitate piæ Matris Ecclesiæ in subjecta materia articulus mortis idem erit ac periculum probabile illius. Et licèt aliqui Canones mentionem non fecerint periculi mortis, sed articuli mortis; attamen *Cap. Eos, qui de Sentent. Excommun. in 6.* mentionem fecit. Sic Sylvester *verb. Confessio 1. quæstion. 6. numer. 7.* Navarrus *in manual. capit. 26. numer. 31.* Suarez *de pœnitent. disputat. 26. section. 4. numer. 3.* Sanchez *in Summ. libr. 2. capit. 13. numer. 1.* Coninch *disputat. 8. de pœnitent. dub. 2. numer. 16.* Bonacina *de pœnitent. quæstion. 7. punct. 2. numer. 10.* & Castropalaus *de pœnitent. punct. 13. numer. 7.*

8 Petes 3. an possit simplex sacerdos in articulo mortis absolvere præsente proprio sacerdote, vel habente delegatam facultatem? Sicuti an possit sacerdos excommunicatus, vel ab officio suspensus præsente sacerdote nec excommunicato, nec ab officio suspenso? Resp. probabilius esse, quòd non possit simplex sacerdos moribundum absolvere præsente proprio sacerdote, vel habente legitimam facultatem: ratio est, quia Tridentinum *sess. 14. cap. 7.* non intendit, novam facultatem in tali casu sacerdotibus tribuere; sed declarare id, quod in Ecclesia Dei custoditum semper fuit; sed in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut absolutio impertiretur à simplici sacerdote in extrema necessitate absente proprio sacerdote, & non aliter: probatur minor *ex cap. presbyter ultim. quæst. 6.* ubi dicitur: Presbyter inconsulto Episcopo non reconciliet pœnitentes, nisi absente Episcopo extrema necessitas cogat; ergo consuetudo Ecclesiæ fuit, absolutionem impertiri non posse à simplici sacerdote præsente proprio sacerdote, aut alio facultatem habente. Insuper talis facultas conceditur simplici sacerdoti ab Ecclesia, ne moribundus sine remedio recedat, sed præsente proprio sacerdote non decederet sine remedio; ergo ipso præsente cessat facultas in simplici sacerdote. Sic Sotus, Sylvester, Covarruvias, Simancas, Sanchez, Suarez, Molina, Vasquez, & alii apud Mendo *de Bull. Cruc. disp. 22. cap. 1.* Sic Bonacina *de pœnit. quæst. 7. pun. 2. num. 10. in fin.* referens Reginaldum, & Coninch. Sic Castropalaus *de pœnit. pun. 13. num. 8.* referens Zambranam, & Layman. Non nego suam probabilitatem sententiæ affirmativæ, quam nec denegat ipse Mendo *in sua Epitom. verb. Confessio num. 12.* referens pro ea validos Patronos Navarrum, Petrum Ledesma, Rodriquez, Vega, Sà, Henriquez, Barbosa, Villalobos, & alios.

Idem dicendum de Sacerdote excommunicato, vel ab officio suspenso præsente sacerdote etiam simplici, sed nec excommunicato, nec suspenso; non poterit enim tunc moribundum absolvere: eædem siquidem rationes, quæ de simplici sacerdote militant præsente proprio, ac legitimo sacerdote, militant in hoc casu: maximè quia arcet Ecclesia sacerdotes excommunicatos vitandos, ac suspensos ab hoc ministerio, nisi fidelis sit in articulo extremæ necessitatis; sed in casu à nobis posito non esset in articulo extremæ necessitatis; ergo arcendus erit, ut in Ecclesia Dei custoditum fuit. Sic Bonacina *l. c. num. 11.* referens Sanchez, & Suarez. Sic etiam Castropalaus *loc. cit.* cum aliis. Quamvis probabilè putet Mendo *in Epitom. verb. Confessio num. 18.* cum Card. Delugo, & Leandro à Sanctissimo Sacramento, quos refert; in absentia proprii sacerdotis, ac legitimi, si sint præsentes moribundo simplex Sacerdos, vel excommunicatus, aut suspensus, vel similis; posse quemlibet illorum indiscriminatim absolvere absque præcedentia: tum quia ne dum scrupulosè indagetur, quisnam præferendus sit, periclitetur interim æterna salus moribundi; tum quia re vera omnes carent jurisdictione, & Tridentinum illis indifferenter eam concedit, quæ quidem sententia mihi non displicet.

9 Petes 4. an ista facultas absolvendi in articulo mortis facta ab Ecclesia cuilibet sacerdoti sit absoluta, & directa? Resp. affirmativè, adeout pœnitens in tali articulo absolutus, etiam à peccatis reservatis non habeat dein, si convaluerit, obligationem sistendi se coram superiore reservante: ratio est, quia absque limitatione conceditur ab Ecclesia, ut videre est penes Tridentinum; ergo absoluta, & directa est facultas data. Dummodo tamen peccata reservata non habeant sibi adnexam censuram, à qua absolvi directè non poterit pœnitens, nisi cum onere sistendi se coram legitimo Superiore. De qua obligatione admonere debet pœnitentem Confessarius, ne si convaluerit eam negligat; tunc enim reincidet in eamdem Censuram, à qua indirectè absolutus fuit *ex Cap. Eos, qui de Sent. Excomm.* Et quidem hæc obligatio sistendi coram Superiore non est, ut notat Bonacina *de pœnit. quæst. 7. pun. 1. num. 13.* ut iterum absolvatur, cum jam absolutus fuerit; sed ut demonstret se absolutum, ac obedientem, & paratum ad majorem pœnitentiam suscipiendam, & monita salutis recipienda. Liberabitur tamen ab hac obligatione, si fortè absolutus fuerit pœnitens in tali articulo à Confessario approbato virtute Bullæ Cruciatæ: ut docet Mendo *in Epitom. verb. Confessio num. 17. in fin.*

CAPUT XIV.

Quam Jurisdictionem habere debeat Minister.

1 *Quid sit Jurisdictio, sine qua invalida est Absolutio?*
2 *Jurisdictio alia Ordinaria, delegata alia: & utraque explicatur.*
3 *Ordinaria Jurisdictio amittitur privatione Dignitatis, & Officii, cui annexa erat. Delegata verò amittitur transacto tempore concessionis, aut per revocationem à Concedente.*
4 *Usus Jurisdictionis tam Ordinariæ, quam Delegatæ impeditur per supervenientem Censuram; dummodo Censuratus non sit toleratus.*
5 *Quinam sit proprius Sacerdos habentium Domicilium fixum?*
6 *Quinam sit proprius Sacerdos respectu Vagorum, & aliorum successivè commorantium in aliis locis; & non habentium Domicilium fixum?*
7 *Sacerdotes generaliter approbati pro aliqua diœcesi ad audiendas Confessiones Diœcesanorum poterunt eorum confessiones excipere, etiamsi accesserint ex animo vitandi proprium Parochum. Non verò si ex aliena Diœcesi accesserint animo vitandi suum Parochum.*
8 *Jurisdictio multipliciter delegari potest, & primò Jure Communi.*
9 2. *Delagari potest per Consuetudinem legitimè præscriptam.*
10 3. *Delegari potest ab Ordinario, & ab eo, qui facultatem habet delegandi ex expresso, vel tacito consensu illius.*
11 4. *Delegari potest indirectè per facultatem, quam habet pœnitens.*
12 5. *Delegari potest per Privilegium Bullæ Cruciatæ.*
13 6. *Delegari potest per Privilegium à summo Pontifice concessum.*
14 *An Regularis, qui invitis, aut insciis suis Superioribus se præsentavit Ordinario Loci, & ab eo approbationem obtinuit; possit validè, & licite confessiones audire?*
15 *An cum Juridictione delegata dubia ministrari possit Sacramentum Pœnitentiæ?*

1 JURISDICTIO, quæ est Auctoritas aliqua in alium ut subditum, in quem accipit pro foro interno potestatem distinctam à potestate Ordinis per externam Ecclesiæ concessionem; adeo necessaria est ad Sacramenti Pœnitentiæ administrationem, ut sine ipsa invalida sit Absolutio: sic apertè constat ex Tridentino *Sess.* 14. *cap.* 7. non minùs ac si deesset potestas Ordinis, ut superiùs statutum fuit. Differt autem Potestas Ordinis à Potestate Jurisdictionis maximè in eo, quòd detur per Sacramentum Ordinis omni, & cuilibet Sacerdoti, nec ab ejs tolli possit; utpote fundata in Charactere indelebiliter impresso. Secus verò Potestas jurisdictionis nec datur omnibus Sacerdotibus, & ab ejs tolli potest, utpote fundata in externa concessione Ecclesiæ, quæ revocari poterit ab ipsa Ecclesia concedente; non verò Jurisdictio concessa à Christo.

2 Jam verò Jurisdictio hæc dividitur in Ordinariam, & Delegatam. Ordinaria est illa, quæ competit Personæ ex vi proprii Officii circa curam animarum, cui quidem Officio annexa est à Jure talis Potestas, & Jurisdictio. Hanc Jurisdictionem habet Pontifex respectu omnium fidelium, quam quidem semel ac est legitimè electus accipit à Christo Domino: quapropter ejus Jurisdictio ab Ecclesia nec limitari, nec restringi poterit. Habent etiam potestatem Ordinariam Episcopi, & Parochi, ratione enim Episcopatus, & beneficii Parochialis, quibus à Jure annexa est Jurisdictio; possunt omnibus in sua Diœcesi, vel Parochia commorantibus Sacramenta ministrare: nam per designationem in Episcopum, vel Parochum illius Diœcesis, vel Parochiæ jurisdictionem ordinariam acquirunt respectu illorum. Hæc tamen Ordinaria Jurisdictio est à Pontifice, à quo pendet; si enim esset à Christo, non posset Pontifex, ut assolet, ab eorum Jurisdictione Casus aliquos excludere, & sibi reservare; diminueret siquidem, ac restringeret potestatem habitam à Christo. Hanc etiam Jurisdictionem ordinariam habent Archiepiscopi respectu subditorum suorum Episcoporum, dum tamen sunt in Visitatione illorum, Archipresbyteri, Archidiaconi, Prælati Religionum, Vicarii perpetui Episcoporum, & Vicarii perpetui Parochorum cum eadem deperidentia à Pontifice.

Delegata Jurisdictio illa est, quæ legitimè datur ab habente Ordinariam Jurisdictionem, sive detur tacitè, sivæ expresè. Hanc delegatam Jurisdictionem dare potest Pontifex pro tota Ecclesia, Episcopus pro sua Diœcesi, & Parochus pro sua Parochia, cum hoc tamen discrimine, quòd Pontifex eam concedere possit invitis Episcopis, & Parochis, non verò eam concedere possunt Episcopi, & Parochi invito Pontifice. Differt Jurisdictio ordinaria à delegata, quia habens ordinariam Jurisdictionem illam delegare potest, ac suas vices alteri committere: cum sic exposcat rectus proprii Officii usus; ut habetur *in Cap. Inter cætera; & Cap. Omnis utriusque Sexus. de Pœnit. & Remiss.* Secus verò habens delegatam eam subdelegare non poterit: eo quia in usum eam accipit, non verò ut aliis committere possit: sic *ex Cap. Cum causam. de Appellat. & ex Leg. ultim. ff. de Officio ejus, cui mandata est Judicio*, & docent passim Doctores. Et quamvis delegata Jurisdictio exterior expiret morte delegantis, delegata tamen Jurisdictio interior, qualis est ista Ministri Sacramenti Pœnitentiæ, non expirat Morte delegantis, nisi à Successore revocetur: ut sustinent Sanchez, Suarez, Navarrus, Coninch, quos refert Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 10. *num.* 22. contra Sylvestrum, Vasquez, & alios.

3 Amittitur Ordinaria Jurisdictio privatione dignitatis, & Officii, cui annexa erat: par enim est, ut corruente principali pariter corruat Accessorium: sic Episcopus, vel Parochus resignans Episcopatum, aut Parochiale beneficium amittit Jurisdictionem Episcopatui, vel Parochiali beneficio annexam. Delegata verò Jurisdictio amittitur transacto eo tempore, ad quod concessa fuerat: cum facultas ultra voluntatem concedentis non possit se extendere. Amittitur insuper, si à Concedente revocetur: nam si persistebat per concessionem Delegantis, ita corruere debet per revocationem concessionis factæ à Delegante juxta illud: *Res, per quas causas nascitur; per easdem dissolvitur*. Sic Suarez *de Pœnit. disp.* 28. *sect.* 3. Filliuccius *tract.* 7. *cap.* 8. *quæst.* 7. Bonacina alios referens *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 4. §. 1. *num.* 7.

4 Impeditur usus Jurisdictionis tam Ordinariæ, quam delegatæ per supervenientem excommunicationem, Suspensionem, aut Interdictum ab Officio, vel Jurisdictione; dummodo tamen irretitus aliqua ex istis censuris vitandus sit: nam si toleretur, non habet impeditum usum suæ Jurisdictionis. Quamobrem Sacerdos semel ac incurrit Censuram aliquam excommunicationis, Suspensionis, vel Interdicti ab Officio, aut Jurisdictione, & aliunde sit vitandus; non potest exercere actus Jurisdictionis sive Ordinariæ, sive delegatæ: ratio est, quia ut traditur de Censuris, acta ab excommunicato, Suspenso, aut Interdicto vitando sunt invalida, & nullius roboris; adeoque nullius roboris erit Absolutio per ipsos tradita, extra tamen periculum Mortis; & nisi adsit error communis, & titulus coloratus, per quem conferri solet Jurisdictio ab Ecclesia ad vitanda majora incommoda. Sic Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 4. §. 1. *num.* 8. & alii communiter.

5 Difficultas in hac materia est in assignando proprio sacerdote habente Jurisdictionem Ordinariam respectu vagorum, & aliorum successivè commorantium in diversis locis: nam de illis, qui habent domicilium fixum in aliqua diœcesi, & Parochia, certum est quòd verè dicantur Parochiani; adeoque habet jurisdictionem ordinariam in illos Parochus Parochiæ illius, in qua fixum est domicilium: ut statuitur *in cap. ultim. de Parochiis*. Quòd si contingat, aliquem duplex habere Domicilium, in uno quoque diversimodè habitet pro varietate temporum; poterit quemlibet ex illis parochis, ubi Domicilia in eorum parochiis fuerit, agnoscere ut proprium sacerdotem, ac ab illo Sacramenta accipere, etiam si tunc fortè non inhabitaverint in parochia illa, cujus parochum eligit in proprium sacerdotem: ratio est, quia est verus parochus illius ob domicilium, & dicitur ratione domiciliorum

dupli-

duplicem habere parochiam : ut habetur *in cap.* 2. *de Sepult. in* 6. *& in Leg. Assumptio.* §. *ult. ff. ad municipalem* ; & docent Navarrus *Cap. Placuit*, *num.* 78. *de Pœnit.* Henriquez *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 2. Suar. *de Pœnit. disp.* 25. *sect.* 2. *num.* 5. Sanchez *de Matr. lib.* 3. *disp.* 24. *num.* 5. Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 2. *num.* 2. & Castropalaus *de Pœnit. punct.* 13. *num.* 10.

Extenditur hæc eadem doctrina ad habentes domicilium fixum in una Civitate, quamvis pro majori anni parte alibi resideant, ubi habent veluti domicilium: ut regulariter contingit scholaribus in universitate commorantibus, militibus in suis præsidiis, mercatoribus, ac litigantibus extra proprium domicilium in aliis civitatibus diu commorantibus ad negotia peragenda, & lites : omnes enim isti ultra proprium sacerdotem domicilii fixi agnoscere possunt ut proprium sacerdotem loci illius, ubi diu commorantur, ac ab illo sacramenta recipere, excepto tamen Sacramento Ordinis: ratio desumitur ex eo, quia ex diuturna habitatione, ubi domus, vel Officina conducitur ; contrahitur quasi domicilium, ita ut conveniri possit, qui sic inhabitaverit, ut constat *ex Leg. hæres absens.* §. *Proinde*, *ff. de Judiciis*, *& ex Leg. Quisquis*, *Cod. si certum petatur*, *& ex aliis Legibus* ; Ergo si contrahitur domicilium in rebus Civilibus, pariter contrahitur in rebus spiritualibus ; adeoque ratione domicilii sacerdos ille Jurisdictionem habebit in diu commorantem. Insuper *in cap. final. de Parochiis*, qui ob bellum ad alienam Parochiam confugerunt ; Parochiani dicuntur. Sic Suarez *loc. cit. num.* 6. Sanchez *lib.* 3. *Summ. cap.* 37. *num.* 14. Coninch *disp.* 8. *de Pœnit. dub.* 3. *concl.* 4. *num.* 21. Vasquez *quæst.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 4. Navarrus *loc. cit. num.* 85. Reginaldus *lib.* 1. *num.* 74. Bonacina *loc. cit* & Castropalaus *loc. cit. num.* 11.

6 Proprium sacerdotem vagorum, ac nullum habentium domicilium fixum, quamvis doceant Suar. Sylvester, Sotus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. qu.* 7. *pun.* 2. *num.* 4. esse parochum illius loci, in quo vagantur : cum illa habitatio actualis succedat loco domicilii, & aliunde isti tales nullum haberent proprium sacerdotem, qui teneretur illis sacramenta ministrare, ac cui deberent rationem reddere sacramentorum perceptorum. Nihilominus maximam habet probabilitatem opposita sententia, quam sustinent Navarrus, Sanchez, Layman, Vasquez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. punct.* 13. *n.* 13. posse videlicet vagos quemlibet Parochum sibi eligere quem maluerint, illiq; confiteri, ac ab eo communionem accipere, nec obligari ad adeundam matricem Ecclesiam : ratio est, quia non potest assignari motivum, cur potiùs hunc parochum teneantur adire, non verò alium, cum nullum ibi habeant domicilium, & nullibi censeantur habitare, ut statuitur *in Leg.* 1. §. *hæc autem verba. ff. de ius*, *quæ dejecerunt*. Insuper si vagi ubicumque sortiuntur forum externum, ita ut puniri possint pro delictis alibi commissis ; ergo ubicumque sortiri debent forum internum. Et quamvis nullus parochus in particulari teneatur ministrare sacramenta vago ; si tamen alicui facta sit petitio à vago, tenetur ille, cui facta est petitio, cum ratione petitionis illi subjiciatur, & fit parochus illius, cui rationem reddere debet sacramentorum ; perceptorum.

Idem dicendum de Advenis, peregrinis, & iter agentibus, possunt siquidem isti sacramenta recipere, ac ut proprium sacerdotem agnoscere quemlibet parochum illius loci, in quo transeunter commorantur, absque obligatione adeundi Matricem Ecclesiam : ratio est ; quia præsumitur tacitus consensus, & licentia suorum parochorum : una semel enim quod ad ipsos accedere non possint, videntur concedere eis facultatem accedendi ad quemcumque alium parochum ; dummodo tamen hoc bona fide fieret, nam si eo animo iter arriperetur, ut evitent proprium parochum, non poterunt hoc privilegio uti, cum iter arripiatur in fraudem legis ; & deficeret consensus proprii parochi, ac Jurisdictio concessa à pontifice absolvendi iter agentes, ut consuetudine firmata est, sed cum bona fide, & sine fraude vitandi proprium parochum. Sic Coninch, Vasquez, Suarez, Reg. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Pœnit. qu.* 7. *pun.* 2. *n.* 6. & Castrop. *de Pœnit. pun.* 13. *num.* 12.

Adnotandum hìc 1. sacerdotes, qui generaliter, & 7
absq; limitatione approbati fuere pro aliqua Diœcesi ad confessiones fidelium excipiendas, posse confessiones Diœcesanorum audire, etiamsi accesserint cum animo vitandi proprium parochum : ratio est, quia absolutam Jurisdictionem accepere pro omnibus illis Diœcesanis, ut supponimus. Ad differentiam eorum, qui ex aliena Diœcesi recurrunt animo vitandi parochum ; pro quibus debent accipere Jurisdictionem ab Ecclesia, quæ, ut diximus, non concedit eam in fraudem vitandi proprium parochum.

Adnotandum 2. Religiosos approbatos ab ordinario loci, in quo confessiones excipiunt ; posse omnes Diœcesanos extraneos audire, si ad ipsos accesserint confessionis causa ex concessione Sixti IV. quamvis non possint Religiosi ad alias Diœceses transire ad audiendas illorum Diœcesanorum Confessiones, nisi cum approbatione ordinarii loci illius, vel nisi habeant speciale privilegium quoad hoc. Sic Suarez, Zerola, Reginaldus, Rodriquez, Miranda, Beja, Filliuccius penes Bonacinam *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 2. *num.* 7.

Jurisdictio delegata multipliciter delegari potest ad 8
fidelium confessiones excipiendas. Et 1. delegari potest Jure communi : sic diximus superiùs, delegari omnibus sacerdotibus jurisdictionem respectu omnium fidelium pro audiendis confessionibus peccatorum venialium, aut mortalium aliàs ritè absolutorum, & in articulo mortis pro absolvendis quibuscumque peccatis, ac censuris, si legitimus Sacerdos absit.

2. Delegari potest per Consuetudinem legimè præscri- 9
ptam, etiam si eam ignorent, qui Jurisdictionem concedere possint ad confessiones audiendas : ratio est ; quia consuetudo legitimè præscripta legem facit, ac privilegium, & Jurisdictionem concedere potest : ut habetur *ex c. final. de consuet. & ex c. cum contingat. de for. compet.* ergo supposita legitima consuetudine audiendi confessiones delegatur Jurisdictio. Nec obstat *c.* 2. *de Pœnit. in* 6. ubi habetur. Nulla posse consuetudine introduci, quod aliquis præter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit absolvere, vel ligare. Nam si revera consuetudo præscripta est legitimè, non poterit esse præter superioris licentiam : cum non possit esse ligitimè præscripta, nisi habeat superioris licentiam contentam *in c. final. de consuetud.* Sic Navarrus *in c. Placuit. de Pœnit. dist.* 6. *n.* 36. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 2. *ad* 2. & Castropalaus *de Pœnit. pun.* 14. *num.* 2.

3. Delegari potest directè ab ordinario, & ab eo, qui 10
facultatem habet delegandi, sive expresso, sive tacito consensu illius ; expressum siquidem, & tacitum sunt ejusdem Juris : ratio autem cur requiratur consensus delegantis est, quia cum sit veluti quædam donatio jurisdictionis, & potestatis ; & donatio facta inter homines requirat voluntatem donantis aliquo signo expressam, ut valida sit, aliàs donatarius eam acceptare non posset, ac illa uti, ut cum Suar. Sanchez, Coninch, Laym. & aliis docet Castrop. *de Pœnit. pun.* 14. *n.* 3. ideo ad delegationem Jurisdictionis requiritur consensus delegantis signo aliquo expressus. Quapropter consensus tacitus rarò poterit esse sufficiens ad delegandam Jurisdictionem in audiendis confessionibus, nisi fortè habeat has conditiones quod scilicet habens facultatem delegandi sciat, sacerdotem ex nullo alio capite habere concessam Jurisdictionem ; & nihilominus videns illum dispositum ad confessiones audiendas non impedit, cum facilè impedire possit, imò gratum se ostendit pro opere assumpto. Sic Coninch *disp.* 8. *de Pœnit. dub.* 5. *num.* 35. & Castropalaus *loc. cit.*

Hinc fit 1. non per hoc quod delegans videat sacerdotem aliquem audire confessiones suorum subditorum, præsumendus erit, conferre illi tacite Jurisdictionem ; nisi aliunde sciat, nullam illi concessam fuisse jurisdictionem : & ratio est, quia potest putare, aliunde concessam fuisse facultatem, vel confitentes habere privilegium eligendi sibi confessarium, vel confiteri tantum venialia, vel mortalia alias ritè absoluta : imò si sciret, non habere jurisdictionem eam non concederet.

Fit 2. non posse validè Sacramentum Pœnitentiæ administrari per ratihabitionem jurisdictionis de futuro : ratio est, quia Jurisdictio est necessaria, dum actu administratur Sacramentum, ita ut sine illa invalidum sit ; sed Jurisdictio non habetur sine consensu delegantis, qui non habetur, dum actu Sacramentum ministratur ; ergo dum actu Sacramentum ministratur deficit Jurisdictio,

& con-

& consequenter deficit Sacramentum. Sic Sylv. *verb. confessor.* 1. *qu.* 6. *n.* 8. Navarrus *c. Placuit. n.* 103. *de Pœnit. dist.* 6. Sanchez *lib* 3. *de Matr. disp.* 35. *n.* 24. Suar. *disp.* 26. *de Pœnit. sect.* 1. *n.* 18. Tolet. *lib.* 3. *Sum. c.* 10. Vasq. *de Pœnit. qu.* 93. *art.* 2. *dub.* 2. *n.* 3. Coninch *disp.* 8. *de Pœnit. dub.* 5. *n.* 34. Laym. *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *c.* 10. *n.* 16. & Castropalaus *de Pœnit. pun.* 14. *num.* 4.

Dices 1. *ex Regula* 10. *Juris in* 6. habetur *Ratihabitionem retrotrahi & mandato, non est dubium, comparari.* Sed contra est, quia Regula illa tantùm loquitur de contractibus, non verò de Sacramentis illis, quibus necessaria est ad eorum valorem Jurisdictio. Contractus igitur absque solemnitate aliqua celebrati, appositapostea solemnitate, consistere poterunt, ac si initio apposita fuisset. Non verò Sacramenta, quæ si ab initio invalida fuere; nulla alia potentia subsequenti consistere poterunt. Cum igitur impertiatur absolutio nomine Christi, nullus postea hominum eam ratam habere poterit, cum non sit facta nomine hominum juxta Regulam 9. Juris: *Ratum habere quis non potest, quod ipsius nomine non est gestum.*

Dices 2. Sacramenta Baptismi, Confirmationis, extremæ Unctionis, Ordinis, & Eucharistiæ ministrari valide poterunt ex futura ratihabitione, seu ex rationabili præsumptione futuri consensus; ergo etiam & Sacramentum Pœnitentiæ. Sed contra est, quia licèt Sacramenta prædicta non solùm validè, imò etiam licitè administrari poterunt ex rationabili præsumptione futuri consensus: quia in dictis Sacramentis Jurisdictio non est necessaria ad valorem illorum, sed tantùm ad licitum usum; quapropter non est necesse præcedere Jurisdictionem, sed sufficit, quòd subsequatur; imò qui prudenter, & moraliter securus est futuri consensus, excusatur à malitia, quæ usui intervenire posset, ac licitè operatur. Secus tamen in Sacramentis Pœnitentiæ, & Matrimonii Jurisdictio debet esse actu, cum requiratur ad validitatem illorum, & non merè ad licitum usum: nec Jurisdictio conceditur præsumptione, sed consensu. Sic Doctores superiùs citati.

11 4. Delegari potest Jurisdictio indirectè per facultatem scilicet, quam pœnitens habet eligendi sibi Confessarium; qua quidem facultate gaudet 1. ut par est, Summus Pontifex. 2. ex Consuetudine Cardinales, qui etiam Domesticis suis de Confessario providere possunt ut cum Cajetano *in Summ. verb. Absolutio à peccatis.* 2. docent Multi. 3. ex Jure omnes Episcopi, etiam si tantùm Titulares sint; dummodo electi, & confirmati sint; etiamsi suspensi sint, vel depositi verbaliter: quia non eo ipso privantur omnibus Privilegiis, nisi fortè id expressum fuerit. Non sic tamen si fuerint realiter degradati: quia tunc amittunt Privilegia omnia ratione dignitatis concessa: ut docent Suarez *de Pœnit. disp.* 26. *sect.* 2. *num.* 5. Filliuccius *tract.* 7. *cap.* 9. *num.* 231. & Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 3. *num.* 2. Quod dictum est de Episcopis intelligitur de Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & aliis Prælatis Superioribus Episcopis: ut constat *ex Cap. ult. de Pœnit. & Remiss.* 4. Prælati inferiores Episcopis, qui Summum Pontificem, ut immediatum Superiorem agnoscunt, illique subjiciuntur: ut sunt Abbates exempti, non tamen Abbatissa, Generalis, Provincialis, & similes, salvis tamen Privilegiis Ordinum, eorumque consuetudinibus. 5. Reges, & Principes Magni, quorum tamen Privilegium non extenditur ad eorum familias; sicuti extenditur ad familiares Pontificis, ut docent aliqui Doctores, in quo tamen attendenda erit legitima consuetudo: ut rectè adnotat Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 3. *num.* 1. 6. denique habentes à Pontifice, vel ab Episcopo, aut Parocho facultatem eligendi sibi Confessarium, quę quidem facultas est ab homine, ut patet. Sed petes hic 1. an habentes facultatem eligendi sibi Confessarium possint quemcunque sacerdotem eligere; an verò ex approbatis ab Ordinario? Resp. posse tantùm eligere ex approbatis ab Ordinario; ratio est, quia in concessione generali non possunt comprehendi ea, quæ si superior concedens specialiter rogaretur, non concederet. Cum igitur Summus Pontifex, Episcopus, aut Parochus etiam rogati, non concederent specialiter hanc facultatem respective ad suos sacerdotes ob periculum, ne eligatur sacerdos indoctus, rudis, ac insufficiens; ideo concessio facta intelligitur de approbatis. Sic Sacra Congregatio Cardinalium *ad Sess.* 23. *cap.* 15. *Tridentini*; sic etiam Vasquez *de Pœnit. quæst.* 93. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 3. Reginaldus *lib.* 1. *num.* 178. Suarez *de Pœnit. disp.* 26. *sect.* 4. *num.* 9. Vivaldus *in Cap. de Confessionibus. num.* 26. Filliuccius *tract.* 7. *cap.* 8. *quæst.* 7. *num.* 256. Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 3. *num.* 5.

Petes 2. an facta prima electione Confessarii ab habente facultatem illum sibi eligendi finiatur facultas habita? Resp. non finiri, nisi aliunde constet ex mente Concedentis: ratio est, quia licèt in odiosis, & onerosis ita strictè accipiendus sit sermo, ut terminetur ad primum actum. Non verò sic in favorabilibus, & parum odiosis, nisi, ut dicebam, constaret ex mente concedentis. Sic colligitur *ex Argum. Leg. Placet. ff. de Liber. & Posthum.* ac docent Reginaldus *lib.* 1. *num.* 96. referens Navarrum, & Sylvestrum. Sayrus *de Pœnit. cap.* 22. *num.* 1. Bonacina *l. c.* referens Azorium, Salas, & Nugnum, addentem, etiam eum, qui facultatem habuit eligendi sibi Confessarium pro una vice; posse ad illum accedere, si aliqua peccata oblitus fuerit, cum non finiatur facultas, nisi actus sit completus.

Petes 3. an expiret facultas eligendi sibi Confessarium mortuo Pontifice, vel Episcopo concedente? Respondeo non expirare, etiam pro absolutione peccatorum ipsi Pontifici, vel Episcopo reservatorum: ratio est, quia est gratia facta, quæ non expirat morte concedentis, ut communiter traditur in Tractatu de privilegiis. Et sicuti sacerdos absque restrictione temporis approbatus ad confessiones fidelium excipiendas potest illas excipere mortuo Approbante, & facultatem Concedente, ut docent Suarez, Vasquez, Sà, Coninch, Sotus, Sanchez, Henriquez, Reginaldus, Filliuccius penes Bonacinam *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 3. *num.* 2. sic etiam habens absque restrictione facultatem eligendi sibi Confessarium, poterit illum eligere, etiamsi mortuus fuerit Concedens.

12 5. Delegatur etiam indirectè Jurisdictio per privilegium Bullæ Cruciatæ: concedit siquidem pontifex, ut accipientes Bullam Cruciatæ possint sibi eligere quemlibet sacerdotem ex approbatis ab Ordinario loci illius, ubi confessio fit; itaut designatio facienda spectet ad sumentem Bullam, quamvis non tribuat Jurisdictionem; eam tamen tribuit Summus pontifex ad absolvendum à peccatis, & à Censuris in foro conscientiæ juxta præscripta in eadem Bulla, facta jam designatione Confessarii ab habente Bullam. Multa hìc exagitanda forent; sed spectant ad specialem Quæstionem de Bulla Cruciatæ.

13 6. Denique delegatur directe Jurisdictio per privilegium à Summo pontifice concessum, ut concessum est religiosis, præsertim Mendicantibus, & cum ipsis participantibus; qui tamen ab Ordinario loci, ubi confessiones excipiunt; approbati fuerint juxta Tridentinum *Sess.* 23. *cap.* 15. *de Reform.* Possunt siquidem Religiosi ex privilegio pontificio audire confessiones quorumcunque fidelium ad ipsos accedentium, non expectata suorum parochorum licentia, eosque absolvere ab omnibus peccatis, & Censuris exceptis excipiendis, nisi pro his speciale habeant privilegium.

Adnotandum tamen 1. privilegium istud concessum Religiosis non communicari illis, nisi dependenter à suis prælatis: ratio est, quia primariò, & per se communicatur Religioni, dein Religiosis in particulari; aliàs quilibet sacerdos religiosus absque facultate sui prælati, imò contra voluntatem illius posset confessiones fidelium excipere, illisque absolutionem impertire cum magna Ordinis Religiosi perturbatione, quod non est supponendum de mente pontificis. In societate Jesu est doctrina indubitata, eamque multis probat Suarez. *tom.* 4. *de Religion. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *à num.* 3. De aliis verò Sacris Religionibus testantur Rodriquez *tom.* 1. *Quæst. Regul. quæst.* 60. *art.* 3. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 6. *in Comment.* Miranda *tom.* 1. *Manual. Prælat. quæst.* 45. *art.* 12. Layman *libr.* 5. *Summ. tract.* 6. *capit.* 10. *numer.* 19. & alii.

Adnotandum 2. hanc Jurisdictionem communicari à Religione Superioribus, Generali scilicet, provincialibus, ac superioribus localibus per potestatem ordinariam respectu suorum subditorum, quam delegare possunt; per potestatem verò delegatam respectu non subditorum, ac externorum. Aliis tamen Religiosis subditis communicat Religio potestatem delegatam mediis Superioribus, qui possunt eam limitare ad confessiones tan-

tantum virorum non verò mulierum : est siquidem divisibilis talis Jurisdictio, adeoque nil obstare potest, quin eam limitare possint, imò totaliter denegare, cum sit ipsis subordinata concessio : sic probabilius Suarez *l. c. n. 7.* & Castrop. *de Pœnit. pun. 14. num. 8.*

Adnotandum 3. si superior prohibuerit usum talis Jurisdictionis Religioso habenti facultatem illius; attendenda erit intentio superioris prohibentis : nam si prohibuerit ob inscitiam ipsius, vel pravam administrationem talis Sacramenti, aut in pœnam commissi criminis; præsumendum erit ablatum privilegium, ac revocatam Jurisdictionem. Prohibitio tamen ut suum sortiatur effectum quoad revocationem, debet esse publica, & notoria; aliàs si fuerit semel legitimè expositus, & error populi concurrentis cum titulo illo colorato accesserit; Jurisdictionem à Jure acquiret *ex Leg. Barbarius. ff. de Offic. Prætor.* & docent Coninch *disp. 8. de Pœnit. dub. 5. concl. 6.* Miranda *tom. 1. manual. Prælat. qu. 45. art. 13.* Layman *lib. 5. Sum. tract. 6. c. 10. n. 19.* & alii. Si tamen prohibitio facta fuerit, vel ob pravam valetudinem Religiosi, aut ut sedulo incumbat aliis muneribus; tunc præsumendum erit, non velle revocare jurisdictionem, aut privilegium auferre; quamvis inobedientiam Religiosus committat, Sic Suarez *loc. cit.* Miranda *loc. cit.* Rodriquez *qu. 60. art. 2.* Henriquez *lib. 6. cap. 6.*

Adnotandum 4. Religiosos semel ac suis superioribus designati fuerint ad confessiones audiendas, & ab episcopo loci approbati; posse omnes Christi fideles ad ipsos accedentes absolvere, exceptis tamen Regularibus aliorum ordinum, nimis à suis superioribus facultatem habuerint confitendi extra suum Ordinem. Extant enim variæ prohibitiones, ne Religiosi confiteantur aliis à suo ordine, nisi tamen itinerantes fuerint, cum enim tunc in propria Religione confiteri non possint consuetudo ipsa observat, aliis Regularibus, vel etiam Clericis sæcularibus confiteri posse, & absolvi à reservatis cum obligatione tamen quoad hæc sistendi se postea coram legitimo superiore; in his tamen semper attendenda erit praxis, & Consuetudo Religionis : ut docent Suarez *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 17.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 14. num. 11. & 12.*

Adnotandum 5. Religiosos audire posse ex prædicto privilegio confessiones fidelium non solùm in Ecclesiis, & domibus sui ordinis, verùm etiam extra: ratio est, quia nulla habetur in privilegio limitatio quo ad locum. A quibus verò peccatis, & Censuris, sententiis, & pœnis pro peccatis incursis absolvere possint Religiosi à suis Prælatis integrè deputati ad confessiones audiendas; constare debet ex eorum privilegiis, ac facultatibus habitis à Sancta Sede, cum non possit una, & eadem Regula assignari pro omnibus.

14 Controverti hìc solet : an Regularis, qui absque sui Prælati facultate, imò eo invito se præsentaverit ordinario loci, & ab eo approbationem, ac licentiam confessiones suorum subditorum audiendi obtinuerit, possit illas validè, & licitè excipere; aut eligi ab habentibus Privilegium Bullæ Cruciatæ? Ratio autem controvertendi est, quia facultates habitæ à Pontificibus, & ab Episcopis, aut simili dignitate fulgentibus nequeunt à Prælatis Regularibus restringi, aut limitari. Quapropter dicendum est, licèt validæ sint cofessiones exceptæ, & absolutiones impertitæ, utpote provenientes ab habente potestatem ordinis, & jurisdictionis acceptæ à Pontifice, vel episcopo; erunt tamen illicitæ prædicto Regulari : ratio est, quia licèt non possit ejus Prælatus minuere, aut restringere jurisdictionem habitam à Pontifice, vel Episcopo; potest tamen ejus usum moderari, ac impedire ob rectam Religionis gubernationem; & ratione voti Obedientiæ subditur in his suo prælato, ut ex recepta consuetudine in omnibus Religionibus constat, adeoque sub gravi culpa censetur impeditus ab excipiendis istis confessionibus, dum à proprio Prælato Religionis approbatus, ac designatus non fuerit. Imò in sacro prædicatorum ordine ex Breve Julii III. relato à Rodriquez *tom. 1. Regul. Quæst. quæst. 60. art. 1. & 3.* & à Miranda *in Manual. Prælat. tom. 1. quæst. 45. art. 12.* annullantur omnes concessiones jurisdictionum ad audiendas confessiones, quæ sine licentia prælatorum Ordinis ab Episcopo, vel ab aliis Ordinariis obtentæ fuerint. Quamvis de hoc Breve non constet pro aliis Religionibus, adeoque validæ erunt, licèt illicitæ, ut dictum est. Sic Rodriquez, & Miranda *locis citatis*. Layman *lib. 5. Sum. tract. 6. cap. 10. qu. 3. num. 19.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 14. num. 23. & 24.*

Controverti denique solet : an cum jurisdictione de- 15
legata dubia ministrari possit Sacramentum Pœnitentiæ? Resp. si ex probabili ratione dubium ortum resolvatur, etiam si cum formidine de opposito; poterit sacerdos absolutè, & directè Sacramentum Pœnitentiæ ministrare : quia tunc practicè, & moraliter est certus, se jurisdictionem habere : nam Pontifex in eo casu dat facultatem : ut docent Suarez, Præpositus, & alii, quos refert, & sequitur Card. Delugo *de Pœnit. disp. 19. sect. 2. num. 49.* & Castropalaus *de Consecr. disp. 2. pun. 5.* Si vero non valeat probabile judicium habere de jurisdictione, de qua dubitat; non poterit hoc Sacramentum ministrare absque gravi culpa : ratio est, quia fortè ab illis peccatis indirectè absolvit; quod quantum potest, vitare debet ob reverentiam, & integritatem sacramento debitam. Quapropter extra casum gravis necessitatis urgentis, ut esset, non posse communionem differre absque gravi nota; vel obligationis præcepti annuæ confessionis; illicitè ministraretur Sacramentum hoc absque morali certitudine jurisdictionis, cum exponeretur periculo frustrationis. Et in his casibus addenda forent peccata venialia, vel mortalia alias rite confessa, de quibus sacerdotes omnes certam habent jurisdictionem; insuper monendus erit pœnitens de obligatione confitendi ea peccata sacerdoti habenti jurisdictionem certam : quilibet enim ex fidelibus tenetur absolutionem directam à peccatis obtinere, ut diligentiùs consulat suæ saluti æternæ. Sic Suarez *de pœnit. disp. 26. sect. 6.* Coninch *disp. 8. dub. 6.* & Castropalaus *de pœnit. pun. 14. num. 15.*

CAPUT XV.

De Reservatione Casuum.

1 *Quid sit Reservatio Casuum?*
2 *Superiores legitimi, ad quos Casuum Reservatio spectat; sunt illi, qui Confessarios approbare, ac illis jurisdictionem concedere possunt.*
3 *An Reservatio à legitimo superiore facta absque gravi causa valida sit?*
4 *An Superiores Regulares possint excommunicationem adnectere alicui peccato diverso ab assignatis à Clemente VIII. & absolutionem ab illa reservare?*
5 *Peccata venialia, & mortalia interna, quamvis reservari possint à Pontifice; consuetudine tamen firmatum est, ea non reservari.*
6 *De facto peccata illa, quæ soli Pontifici reservantur, annexam habent excommunicationem ipsi Pontifici reservatam.*
7 *In Jure nulla peccata reservantur Episcopis, quapropter standum erit Consuetudinibus cujusque Diœcesis.*
8 *Pro Regularibus reservari possunt suis Superioribus juxta Constitutionem Clementis VIII. undecim Casus, qui enumerantur.*
9 *In Societate Jesu ultra prædictos alii decem Casus reservantur.*
10 *Facultas directa & ordinaria absolvendi à Reservatis est penes Superiorem Reservantem, & penes superiorem illius.*
11 *An Archiepiscopus facultatem ordinariam habeat absolvendi à Reservatis subditos Suffraganeorum?*
12 *An Episcopus absolvi possit ab Archiepiscopo à Casu occulto Pontifici reservato?*
13 *An etiam absolvi possit ab eodem casu à Confessario, quem sibi elegerit?*
14 *Facultas indirecta, & delegata absolvendi à reservatis est tantum penes illos, qui eam obtinuerunt à superiore habente facultatem ordinariam.*
15 *Episcopi habent à Jure servatis aliquibus conditionibus posse absolvere pro foro interno, & externo à Reservatis Pontifici pueros, mulieres, senes, valetudinarios, & similes, quibus impeditur accessus ad Pontificem.*
16 *Parochi Jure ordinario non habent posse absolvere à Casibus Episcopo reservatis, & à fortiori non posse absolvere à Reservatis Pontifici.*
17 *Prælati Regulares Generalis, Provincialis, & Superior localis facultatem habent absolvendi suos subditos*

ditos à Casibus in Religione reservatis, quam delegare possunt.

18 *Aliis Religiosis à Prælatis non datur hæc facultas, nisi eis delegetur.*

19 *An Superior reservans auditis tantum reservatis possit Sacramentaliter absolvere pœnitentem, & pro non reservatis remittere ad inferiorem?*

20 *An Confessarius non habens facultatem absolvendi à reservatis possit sacramentaliter absolvere à non reservatis, & pro reservatis remittere ad superiorem?*

21 *An pœnitens in necessitate constitutus celebrandi, aut communicandi, si habeat reservata, & non reservata; teneatur Confessario inferiori non solùm non reservata, sed etiam reservata manifestare?*

22 *An possit auferri una Reservatio manente alia?*

23 *Quid faciendum in dubiis de Jurisdictione circa reservata, & an peccata revera reservata sint?*

24 *Quomodo cessare potest reservatio peccatorum in pœnitente?*

25 *Quomodo se gerere debeat Superior, quando subditus vel per se, vel per alium petit facultatem, ut alteri confiteri possit reservata?*

26 *Quomodo se gerere debeat Confessarius cum pœnitente, quem scit, habere peccatum reservatum, quod reticet in confessione etiam interrogatus?*

27 *An Episcopus, vel Superior regularis concedens alicui subdito facultatem eligendi sibi confessarium censeatur pariter concedere facultatem absolvendi à reservatis?*

28 *An Peregrini, & iter agentes absolvi possint à reservatis in sua Diœcesi à Confessario loci, per quem transeunt; etiam si facultatem à reservatis non habeat.*

29 *An absolutus à reservatis tempore Jubilei, quod lucratus est; possit iterum absolvi à reservatis durante Jubileo?*

30 *An Superior possit inferiori Confessario concedere facultatem absolvendi à reservatis sub onere, quod pœnitens se præsentet Superiori, aut quod faciat pœnitentiam à se taxatam?*

31 *An Superior localis possit in Religione Confessarium sibi eligere, qui eum absolvat à Reservatis à quibus Superior absolvere potest?*

32 *Quid facere debeat Confessarius, qui malè absolvit pœnitentem à Reservatis?*

1 RESERVATIO Casuum, de qua in præsenti agimus; est denegatio Jurisdictionis circa peccata aliqua: peccata siquidem à cadendo dicuntur Casus, & quia aliquorum peccatorum absolutio est superiori reservata cum denegatione aliis Confessariis inferioris jurisdictionis in illa; ideo talia peccata Casus Reservati appellari consueverunt. Quòd autem legitimus superior habeat facultatem istam reservandi sibi absolutionem aliquorum peccatorum, quam ad salutem animarum sibi commissarum expedire judicaverit; colligitur ex eo, quia in Ecclesia Dei est; & semper fuit potestas servandi ea, quæ magis ad animarum salutem expedire judicaverit; sed superiores legitimos reservare sibi facultatem absolvendi nonnulla peccata atrociora suorum subditorum magis expedit ad salutem animarum; ut scilicet exactiùs judicentur, meliùs corrigantur, efficacius remedium ipsis applicetur; & ut fideles diligentius se contineant ab illis patrandis, quo viderint difficilius obtineri posse illorum absolutionem juxta ea, quæ aptè ad hanc rem notavit Tridentinum *Sess. 14. cap. 7.* ergo datur facultas reservandi Casus. Non nego tamen, reservationem, seu reservandi facultatem traditam fuisse superioribus in ædificationem, non verò in destructionem; ac in utilitatem, non verò in perniciem fidelium subditorum: quapropter sine urgenti causa non poterit Legitimus Superior Casus sibi reservare; tum quia irrationabiliter subditos gravaret, illosque in desperationem induceret æternæ salutis, reddendo difficilem Sacramenti hujus usum; tum quia potestas hæc primariò tradita est in bonum, & utilitatem ipsorum subditorum, non verò ut fideles gravarentur: quapropter non expedit multos Casus reservare non solùm respectu sæcularium personarum, verùm etiam Regularium, ne nimis onerosa Confessio evaderet, ac difficilis animarum salus, & Sacramenti pœnitentiæ usus. Et quidem pro Regularibus certos Casus præscripsit Clemens VIII. de quibus videri potest Suar. *disp. 29. de Pœn. sect. 3. num.* 12. & nos infra addemus.

2 Superiores verò legitimi, ad quos Casuum Reservatio spectat; regulariter sunt illi, qui confessarios approbare, ac illis jurisdictionem concedere possunt: nam ad eos superiores spectare videtur, facultatem absolvendi auferre, aut limitare, adquos attinet facultatem absolvendi concedere. Sic Summo pontifici hæc facultas competit pro toto Terrarum orbe; Episcopis pro suis Diœcesibus; Consuetudo tamen abrogavit à parochis hanc facultatem pro suis parochiis, quamvis jurisdictionem Ordinariam haberent. In Religionibus ex motu proprio Clementis VIII. ædito ann. 1593. prælati Regulares, si velint, undecim tantùm Casus reservare possunt, vel aliquos ex illis, eosque expressè enumerat; ac præcipit ne alii à designatis reserventur sine consensu Capituli Generalis pro tota Religione, vel Capituli provincialis pro provincia. Permittit tamen, ut illi undecim Casus à se enumerati, vel aliqui ex illis reservari possint à Generali pro toto Ordine; à Provinciali pro tota provincia, à Superiore Conventuali pro suo Conventu, si aliunde reservandi potestate polleant. Nam in nostra societate Jesu sola Congregatio Generalis hac facultate pollet: ut statutum fuit in Congr. Gen. V. *Can.* 15. & adnotat Suarez *tom. 4. de Religion. tractat.* 10. *lib.* 8. *capit.* 5. *num.* 4.

3 Sed petes 1. an reservatio à legitimo superiore facta absque gravi causa, adeoque illicitè; valida sit? Resp. affirmativè: licèt enim superior graviter peccet sic reservando; reservatio tamen valida est: eo quia licèt aliqui docuerint, jurisdictionem non solùm pontificis, verùm etiam Episcoporum, & parochorum immediatè provenire à jure Divino, quamvis pontifici subordinatam, adeoque invalidam esse reservationem irrationabilem à Pontifice factam respectu Episcoporum, & istorum respectu Parochorum. Nihilominus quia verior sententia docet, ut statuimus, solùm immediatè promanare à Christo Jurisdictionem Pontificis, statim ac est legitimè electus, erga fideles omnes; Jurisdictionem verò Episcoporum immediatè emanare à Jurisdictione Pontificis juxta ejus voluntatem; & parochorum juxta voluntatem Episcoporum, & Pontificis; inde est, quod etiam si irrationabiliter Pontifex reservet; & per consequens restringat potestatem Episcoporum; restricta, & limitata remanebit potestas, & jurisdictio; adeoque sortietur effectum suum reservatio facta, & valida erit, quamvis illicita: nec valida censeri poterit absolutio inferioris post reservationem illicitè factam à superiore, cum jam ablata sit absolvendi facultas. Sic Suarez *disp. 29. de pœnit. sect. 4.* Coninch *disp. 8. de pœnit. dub. 11. num.* 78. Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap.* 12. *num.* 5. *quæst. 3.* Fagundez *de 3. Eccles. præcept. lib. 8. cap. 1. num.* 25. Filliuccius *tract. 7. cap. 10. quæst. 3. num.* 280. Bonacina *de pœnit. quæst. 7. pun. 5. §. 1. num.* 2. & Castropalaus *de pœnit. pun. 15. §. 1. num.* 2.

4 Petes 2. an Superiores Regulares possint excommunicationem adnectere alicui peccato diverso ab assignatis à Clemente VIII. ac absolutionem ab illa sibi reservare? Resp. affirmativè: ratio est, quia prohibitio facta à Pontifice citato Prælatis Regularibus est, ne possint absolutionem aliorum peccatorum ab assignatis à se sibi reservare; sed in isto casu sibi reservaret absolutionem à Censura, quæ est quid diversum à peccatis; ergo poterunt eam adnectere, & sibi reservare: aliàs sequeretur, nequire Prælatos Regulares aliquid præcipere suis subditis ex motivo rationabili sub pœna excommunicationis specialiter latæ contra communem usum, ac Consuetudinem omnium Ordinum Religiosorum. Sic Suarez, Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. punct. 15. §. 1. num. 6.*

Dices: ergo ex reservatione Censuræ reservaretur peccatum, quod est contra mentem Pontificis? Resp. reservari quidem per accidens, non verò per se: hoc secundum vetuit Pontifex, non primum: primariò reservat Prælatus Censuram, esto quod nemo absolutus esse possit à peccato, nisi priùs à Censura absolvatur ipsi peccato adnexa. Est enim magnum discrimen inter peccata directè reservata, & peccata reservata indirectè. Peccata siquidem indirectè reservata, & per accidens occasione scilicet censuræ, si bona fide exponantur à pœnitente Confessario habenti jurisdictionem,

rema-

remanent absoluta directè, quamvis non remaneat absoluta Censura. Non sic verò peccata directè, & per se reservata, etiam si bona fide exponantur Confessario, non remanent absoluta ab illo : ut docuerunt Sanchez, Suarez, Coninch, Layman, Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num.* 7.

5 Quamvis aliqua peccata venialia, & peccata mortalia interna reservari possint saltem à Pontifice vel etiam Episcopis & ab eis, qui facultate reservandi gaudent; nihilominus longa consuetudine firmatum est, ea non reservari : ratio est, quia inutlis foret venialium reservatio saltem à Pontifice, à quo cæteræ Jurisdictiones emanant in Prælatos inferiores, tum ob facilem lapsum in illa, tum quia alia via à Sacramento remissio illorum obtineri potest; & etiam sacramentalis absolutio absque illorum manifestatione obtineri poterit. Reservatio vero peccatorum mortalium merè internorum, cum non respiciat externam Ecclesiæ gubernationem; ideo ex consuetudine non posita fuit in usu : respicit siquidem recta Ecclesiæ gubernatio exteriora peccata, & ex his atrociora, & graviora : cum etiam non expediat, omnia, & quæcumque mortalia reservare : sic rectè docent Suarez *disp. 29. de Pœnit. sect. 3. num.* 3. Henriquez *lib. 6. cap.* 14. §. 5. Sanchez *lib. 2. Summ. cap.* 8. *num.* 4. Coninch *disp.* 8. *de Pœnit. dub.* 11. *nu.* 79. Vasquez *de Pœnit. qu.* 91. *art.* 3. *dub.* 3. *num.* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *sect.* 2. *art.* 5. Bonacina cum aliis *de pœnit. quæst.* 7. *pun.* 5. §. 1. *num.* 3.

Advertit idem Bonacina *loc. cit. num.* 4. quod ad hoc ut peccatum externum sit reservatum, opus externum, quod respicit, debet esse sufficiens ad peccatum mortale : nam si non sufficit ad illud, sed ad veniale tantum; reservatum esse non poterit, etiam si animus operantis interior fuerit mortaliter peccaminosus. Insuper debet esse completum in ea specie, de qua loquitur Reservatio : ut si reservetur sodomia debet esse completa in sua specie : ratio est, tum quia materia est odiosa, adeoque restringenda; tum quia verba accipi debent cum effectu *ex Leg.* 1. §. *hac verba*, *ff. Quidquid Juris*. Sic Suarez, Navarrus, Graffius, Henriquez, Miranda ab eodem Bonacina citato relati.

6 Defacto peccata illa, quæ soli Pontifici reservantur, adnexam pariter habent excommunicationem ipsi Pontifici Reservatam; cum non aliter ea sibi reservare soleat, nisi cum Censura sibi reservata : ut ostendit Suarez *disputat.* 29. *de Pœnitent. sectione.* 2. Quapropter durante excommunicatione, non solùm immediatè, & per se, ac directè reservatur Censura excommunicationis, verùm etiam ipsa peccata; adeout ab alio præter Pontificem, cui censura est reservata, absolvi non possint. Secus vero sublata excommunicatione, aut illa per ignorantiam non incursa; peccata illa, etiam si enormissima, ac atrocia, & gravissima fuerint; reservata amplius non erunt : ratio est, quia simul cum Censura reservantur : cessante ergo censura cessat Reservatio. Sic Henriquez *lib. 6. cap.* 14. *num.* 1. Coninch *disputat.* 8. *de Pœnit. dub.* 11. *numer.* 82. Vasquez *de Pœnit. quæst.* 91. *art.* 4. *dub.* 1. Sanchez *lib. 2. Summ. c.* 8. *num.* 5. Layman *lib.* 5. *Summ. tract. 6. cap.* 12. *numer.* 2. & Castropalaus *de Pœnit. punct.* 15. §. 2. *numer.* 1.

Neque dicas cum Coninch *loc. citat.* Sixtum V. *in sua Constit. ann.* 1589. sibi reservasse tum peccatum promoventis, tum peccatum simoniacè promoti ad ordines, quamvis nullam conjunxerit Censuram sibi reservatam. Contra enim est; ideo non conjunxit, quia bene sciebat doctus Pontifex, adnexam esse à Jure excommunicationem, ut patet *ex extravag.* 2. *de Simon.* adeoque superfluum putavit illam addere.

7 In Jure nulla peccata reservantur Episcopis; saltem non constat, defacto reservata esse, ut docent Sylvester, Navarrus, Rodriquez, Fagundez, Suarez, & Toletus relati à Castropalao *loc. cit. num.* 2. Quapropter circa Casuum Reservationem standum erit statutis, ac Consuetudinibus cujuscumque diœcesis, ut notat Cajetanus *verb. Casuum Reservatio*. Regulariter tamen hi Casus reservari solent, ut testatur Barbosa 2. *part. de Potest. episcop. allegat.* 50. Et 1. Homicidium voluntarium, quamvis occultum. 2. Falsum testimonium in Judicio; sive in favorem, sive in damnum alterius. 3. Adulteratio stateræ, mensuræ, vel monetæ. 4. Violatio Immunitatis Ecclesiasticæ. 5. Incendium domorum, vel segetum; incisio vitium, aut aliarum arborum alienarum damnificandi causa 6. Blasphemia publica, & notoria. 7. Percussio Parentum. 8. Abusus Eucharistiæ, & aliarum rerum sacrarum ad superstitiones, & veneficia. 9. Procuratio Abortus. 10. Expositio infantium piis locis, si expositores habeant unde eos alere, vel non resarcierint damnum. 11. Contractio Matrimonii in gradibus prohibitis. Non nego, variationem aliquam haberi in Diœcesibus circa Reservationem horum, vel similium Casuum : semper tamen standum erit statutis cujuscumque Diœcesis, ut dixi.

8 Pro Regularibus reservari possunt Prælatis Regularibus juxta Constitutionem Clementis VIII. Hi undecim Casus. 1. Apostasia à Religione, etiam retento habitu. 2. Nocturna, & furtiva egressio è Monasterio. 3. Veneficia, Incantationes, & Sortilegia. 4. Proprietas contra votum Paupertatis, quæ sit peccatum mortale. 5. Furtum mortale de rebus Monasterii. 6. Lapsus carnis voluntarius opere consummatus. 7. Juramentum falsum in Judicio legitimo. 8. Procuratio, auxilium, vel consilium ad abortum fœtus animati, etiam effectu non secuto. 9. Occisio, vel vulneratio, aut gravis percussio cujuscumque Personæ. 10. Falsificatio manus, vel sigilli Officialium Monasterii. 11. Malitiosum impedimentum, retardatio, aut apertio litterarum à superioribus ad inferiores, vel inferiorum ad Superiores. Hi omnes Casus in Societate Jesu reservati sunt.

9 Ultra prædictos Casus in eadem Societate Jesu auctoritate Congregationis Generalis V. *Decret.* 40. & 46. alii decem Casus reservati fuere. Et 1. Perjurium, & falsum testimonium in Judicio, vel extra, 2. Furtum, & usurpatio rei alicujus contra votum Paupertatis in ea quantitate, quæ sufficit ad peccatum mortale, sive sit è bonis Collegii, vel domus; sive alterius Personæ; sive ex bonis propriis absque facultate superioris, esset enim usurpatio proprietaria quo ad usum juxta quartum Casum Clementis VIII. 3. Lapsus carnis voluntarius, & quidquid est contra votum Castitatis, quod in actum externum prodeat. Quapropter quilibet actus externus per se Castitati graviter oppositus, non verò per accidens, & ex mera intentione graviter mala operantis; reservatus erit, etiamsi in specie luxuriæ consummatus non fuerit. 4. Inobedientia expressa, qua quis asserit, se nolle parere. Quapropter omnis inobedientia formalis, & expressa adversus obedientiæ votum, ac in superioris contemptum, etiam si res præcepta levem materiam importet; erit Casus reservatus. Et Congregatio Generalis VII. *decr.* 40. statuit : Quod si quis Fratrum Ministro aliquid jubenti, licèt non sub præcepto diceret : *nolo facere*, in Casum reservatnm incidit: quia est Personæ ministri absolutus contemptus, prout priùs declaraverat Pater Claudius Aquaviva Generalis. 5. Seditio in superiorem, & divisio à Capite in grave nocumentum Societatis. 6. Detractio famæ, bonæ que existimationis aliorum, & discordiarum seminatio inter fratres. 7. Impedimentum excludens è societate reticuisse in examine, vel in eo mentitum esse; unde grave incommodum oriri possit. 8. Acceptio, seu missio litterarum absque licentia superioris, quæ scilicet acceptio, vel missio contineat rationem peccati mortalis, hoc est, quæ acceptio, vel missio mortaliter peccaminosa sit talis naturæ, & malitiæ, ut etiam accedente licentia superioris excusari non possit à peccato : sic esset, si quis ex facultate superioris mitteret, aut acciperet litteras incitantes ad peccatum; tunc & mittens, vel accipiens, ac superior dans facultatem scienter peccarent mortaliter : cum non excuset licentia data à peccato. Secus verò si acceptio, vel missio litterarum esset tantum peccaminosa ex præcepto superioris ob graves causas prohibentis, ne subditi scribant; si quis ex subditis scriberet cum facultate superioris, non incurreret reservationem; quia licèt scribere stante præcepto esset grave peccatum, accedente tamen licentia superioris excusari potest à sua malitia; ideo non incurrit reservationem. 9. Transgressio votorum simplicium, quæ professi emittunt post professionem. 10. Censuræ Societatis Jesu, seu peccata, quæ in Constitutionibus ejusdem, Bullis, vel Decretis adnexam habent excommunicationem : cum non solùm reservensur

tur Censuræ peccatis adnexæ, verum etiam & ipsa peccata reserventur cum Censuris. Qui plura alia de hac re desiderat, videat Castropalaum *de Pœnitent. punct. 15. §. 3.*

10 Facultas directa, & ordinaria absolvendi à peccatis reservatis est tantum penes superiorem, qui reservavit; & penes superiorem ipsius superioris reservantis, si illum habeat: sic peccata reservata Episcopis in suis Diœcesibus non solum per potestatem ordinariam absolvi possunt ab ipsis, verum etiam à Pontifice, cui subduntur Episcopi. Sic etiam Generalis facultatem habet absolvendi in Religione à peccatis reservatis à Provinciali, qui Generali subditur: sic Doctores passim.

11 Petes hìc 1. an Archiepiscopus habeat facultatem ordinariam absolvendi à reservatis subditos suorum suffraganeorum? Resp. negativè: ratio est, quia Archiepiscopus non est superior Episcoporum suffraganeorum in hoc foro, adeoque absolvere non poterit à Casibus ab Episcopis suffraganeis reservatis. Nisi tamen causa Appellationis ad ipsum vel visitationis Provinciæ id efficiat; habet enim tunc potestatem ordinariam, quam etiam delegare potest: ut patet *ex capite ultimo de Censib. in 6.* & docent Henriquez *lib. 6. capite 7. numer. 5.* Suarez *de Pœnitent. disputat. 25. section. 1. numer. 14.* Graffius *libr. 4. Decision. capite 9. numer. 19.* Coninch *disputat. 8. dubitat. 3. numer. 21.* Reginaldus *libr. 1. numer. 33.* Filliuccius *tractat. 7. capite 7. quæstion. 9. numer. 196.* & Bonacina *de Pœnit. quæstion. 7. punct. 5. §. 2. num. 5.*

12 Petes 2. an Episcopus absolvi possit à casu occulto Pontifici reservato ab Archiepiscopo? Resp. si casus sit talis, ut ad illum se extendat authoritas, & potestas Archiepiscopi; poterit Episcopum suffraganeum absolvere: ratio est, quia licèt non sit immediatus superior subditorum episcopi suffraganei, nisi in casibus superiùs dictis; est tamen immediatus superior ipsius episcopi suffraganei, qui aliunde se subjicit ei; adeoque ab illo absolvi poterit: quamvis absolvi non possint Episcopi non suffraganei. Sic Henriquez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num. 6.*

13 Petes 3. an etiam absolvi possit Episcopus à casu occulto Pontifici reservato à Confessario, quem sibi elegerit? Resp. si casus talis sit, ut episcopus absolvere possit ab illo subditos ad se recurrentes; poterit etiam hanc facultatem demandare Confessario quem sibi elegerit; secus verò dicendum, si neque ipse suos subditos absolvere possit à tali casu: ratio est, quia non debet esse deterioris conditionis præ suis subditis; ergo si isti absolvi poterunt ab ipso, vel ab alio, quem ipse designaverit; cur ipse absolvi non poterit à Confessario à se designato? Sic decisum fuisse, ac declaratum in favorem episcoporum à Sacra Congregatione Cardinalium testatur Bonacina *de Pœnitent. quæstion. 7. punct. 5. §. 2. numer. 7.* referens Sanchez, Henriquez, Nugnum, Filliuccium, & alios.

14 Facultas indirecta, aè delegata absolvendi à Reservatis est tantum penes illos, qui eam obtinuerunt à superiore habente facultatem ordinariam: potest siquidem habens ordinariam facultatem eam alteri committere, ac delegare juxta suam voluntatem, si hic habeat requisita ad illam: ut omnes Doctores fatentur.

15 Episcopi habent à Jure, ut patet *ex capit. Mulieres, capit. Noscitur, capit. Quamvis de Sentent. excomm.* servatis tamen aliquibus conditionibus, ibi præscriptis; posse absolvere tam in foro interno quam externo à Reservatis Pontifici pueros, mulieres, senes, valetudinarios, ac similes personas, quibus impeditur accèssus ad Pontificem. Et quamvis prædicti Textus loqui videantur de Clerici percussione; nihilominus à Doctoribus extenduntur ad quoscumque Casus Pontifici reservatos, cum eadem militet ratio pro omnibus, ne scilicet periculum sit animæ ob differendam diù absolutionem attenta difficultate adeundi Pontificem. Sic Suarez *disputat. 30. de Pœnitent. section. 3.* Coninch *disputat. 8. de Pœnitent. dubitat. 13. numer. 88.* & Castropalaus *de Pœnitent. punct. 15. §. 4. numer. 2.* Possunt insuper in foro tantum conscientiæ absolvere suos subditos toties quoties à quibuscumque peccatis occultis Pontifici reservatis ut constat ex Trident. *sessione 24. capite 6. de Reform.* Exceptis tamen Casibus in Bulla Cœnæ contentis, pro quibus fit expressa derogatio facultatis prædictæ à Trident. concessæ. Ac etiam excepta hæresi externa occulta; ab ea namque non licere absolvere per cujusvis Concilii Decreta declararunt plures Pontifices S. Pius V. Gregorius XIII. Clemens VIII. & Innocentius X. Nec etiam vigore Privilegii Bullæ Cruciatæ. Vide Mendo *in sua epitom. verb. Episcopus, num. 9. & 10.*

16 Parochi Jure Ordinario non habent facultatem absolvendi à Casibus Episcopo reservatis, & à fortiori absolvere nequibunt à Casibus Pontifici reservatis. In casu tamen, quo pœnitens his casibus obstrictus sit, & necessitetur ad Communionem percipiendam, vel ob præceptum Paschale, quod urgeat; vel ob aliam Communionem, quam sine nota omittere non possit, nec Reservantes adiri poterunt; tunc Parochus absolvere, poterit ab illis, etiam si adnexam habeant excommunicationem, quamvis obligatus remaneat pœnitens sistendi se ante Reservantem: ratio est, quia reservatio facta est in bonum animarum; si ergo in aliquo casu cederet in detrimentum illarum; præsumendum est à Pontifice hanc facultatem concedi proprio sacerdoti pœnitentis pro Casibus reservatis, cum onere tamen pœnitenti se præsentandi coram Reservante. Sic Canus, Sotus, Ledesma, & ex parte Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnitent. punct. 15. §. 4. numer. 3.* In articulo tamen mortis, cum tunc cesset omnis reservatio à peccatis; poterit absolutè, & directè absolvere ab illis; imò in ejus absentia quilibet alius sacerdos simplex, etiam censura Ecclesiastica irretitus, vel irregularitate. Quod si peccata illa adnexam habuerint Censuram reservatam, in tali articulo absolvet quidem indirectè ab illa, sed cum onere sistendi se coram legitimo superiore reservante, si convaluerit; de qua obligatione monitum facere debet pœnitentem, ne reincidat in eamdem censuram; nisi fortè pœnitens habeat Privilegium Bullæ Cruciatæ, quod privilegium supponere debet in confessario approbationem, ut supra notavimus in fine Capitis 13.

17 Prælati Regulares, Generalis scilicet, Provincialis, ac superior localis facultatem habent absolvendi subditos suos à Casibus in Religione reservatis, eamque facultatem aliis delegare poterunt; ratione enim muneris, quod exercent, hæc potestas ipsis competere debet; cum hoc tamen quod superior localis non possit directè absolvere à reservatis Provinciali, aut Generali; nec Provincialis à reservatis Generali. Expedit tamen, ut Casus, qui Provinciali, vel Generali reservantur; delegentur superiori locali ob rectam Religionis gubernationem, ne cogatur subditus diu stare sine directa absolutione peccati reservati; cum non sit partibus præcipuè remotis facilis accessus ad Provincialem, vel Generalem: ut rectè adnotavit Suarez *tom. 4. de Religione, tractatu 8. libro 2. capite 19. numero 16.*

18 Aliis Religiosis à Prælatis non fit hæc potestas absolvendi à reservatis, nisi eam delegatam habuerint ab ipsis: sic est inviolata consuetudo in societate Jesu, & idem suppono de cæteris sacris ordinibus. Nec favere potest Religiosis Privilegium Bullæ Cruciatæ, si eam habuerint; extat siquidem Bulla Urbani VIII. die 19. Junii 1630. quæ clarè, & manifestè declarat, non posse virtute Bullæ Cruciatæ Regulares absolvi à peccatis in sua Religione reservatis; quæ quidem Constitutio non revocatur per subsequentes Bullas Cruciatæ. Sic mendo innumeros referens Authores *in sua epitome verb. Reservati Casus, numero 39.* De Privilegiis concessis à Sixto IV. Minoribus, ut possint semel in vita, & semel in morte absolvi ab omnibus reservatis excessibus, criminibus, & censuris ab alio, quàm à suis Prælatis; videndus est Rodriquez *tom. 1. Quæstion. Regular. quæstion. 62. articul. 6.* Nihilominus ut minores hoc Privilegio frui possint, debent has servare conditiones: ut Religiosum ex suo ordine eligant, eumque à suis Prælatis designatum ad confessiones audiendas, ut colligitur ex illis verbis Privilegii: ut eligere possint Confessorem ex suo ordine; non enim dixit quemlibet sacerdotem ex suo ordine, ut

rectè

rectè notat Suarez *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 19. numer. 7.* Adnotandum denique hìc : Novitios religiosos posse absolvi à reservatis, ac si essent sæculares, nam in favorabilibus tantùm comprehenduntur nomine Religiosorùm, non verò in odiosis; sicuti gaudere poterunt Privilegiis Bullæ Cruciatæ. Sic Mendo *loco citato*, alios referens. Omnes tandem Religiosi virtute Jubilæi duplicis hebdomadæ absolvi poterunt per quemvis Confessarium à se electum à reservatis in sua Religione, ac Pontifici, exceptis iis, quæ Pontifex excipit.

19 Quæres 1. an Superior reservans possit auditis tantùm peccatis reservatis sacramentaliter absolvere pœnitentem, & pro reliquis non reservatis remittere ad inferiorem? Resp. negativè, nisi urgentissima causa, & gravissimum negotium inducat Superiorem ad hoc faciendum : ratio est, quia integritas confessionis cum sit de Jure Divino, urgentissima causa prævalere debet, ut ea omittatur. Et si in Romana Ecclesia est consuetudo absolvendi à Casibus Papæ reservatis habentibus annexam excommunicationem, & postea remittuntur pœnitentes ad inferiores Confessarios; id revera non fit Sacramentaliter, sed auditis peccatis reservatis absolvuntur à Censura annexa, salutari pœnitentia adjuncta, ut ablata censura possint sacramentaliter absolvi à quolibet ordinario confessore. Quamvis Superior sola reservata audiens, nec ab illis Sacramentaliter absolvens teneatur ad sigillum, ac si Sacramentalem absolutionem dedisset. Sic Vasquez *de Pœn. quæst. 91. artic. 3. dubit. 10. num. 6.* Suarez *de Pœnit. disput. 31. sect. 1. à num. 7.* Sylvester *verb. Confessio 1. quæst. 9.* Rodriquez *cap. 55. num. 13. concl. 12.* Coninch *disp. 7. de Pœnit. dub. 9. à num. 80.* Castropalaus *de Pœnit. punct. 15. §. 5. num. 3.* & Bonacina plurimos Doctores referens *de Pœnit. quæst. 7. punct. 5. §. 3. num. 1.* contra Navarrum, Cajetanum, Sotum, Graffium, Paludanum, Richardum.

20 Quæres 2. an confessarius non habens facultatem absolvendi à Reservatis possit sacramentaliter absolvere à peccatis non reservatis, & pro reservatis mittere pœnitentem ad superiorem? Resp. negativè; nisi gravissima causa urgeat : ratio est, quia nequit unum peccatum mortale remitti sine alio; ergo non poterit absolvere à non reservatis non absolutis reservatis, ad quæ jurisdictionem non habet ex Tridentino. Aliàs sequeretur, quòd simplex Sacerdos audire posset confessiones fidelium absolvendo illos à venialibus, & remittendo ad Confessarios approbatos pro mortalibus, quo nil absurdius. Sic Henriquez, Suarez, Coninch, Nugnus, Vasquez, Filliuccius, Canus, Ledesma, & alii apud ipsos, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 7. punct. 5. §. 3. numer. 5.* contra Navarrum, Cajetanum, Sà, Valentiam, Sayrum. Vrgente tamen rationabili causa, ac necessitate poterit id efficere : ut si adesset Sacerdos ex necessitate celebraturus, nec alius adesset confessarius, cui confiteri posset sua reservata, adesset tamen confessarius habens facultatem, sed non pro reservatis; posset illum audire, ac directè absolvere à non reservatis, & indirectè à reservatis; cum obligatione quàm primùm sistendi se coram superiore, ut directam absolutionem reservatorum accipiat. Idem evenire posset laico communicaturo ex necessitate : cum præceptum Divinum præmittendi Confessionem sacramentalem ante sumptionem Eucharistiæ non magis urgeat Sacerdotem celebraturum, quàm laicum communicaturum, cum hoc tamen discrimine, quòd præceptum à Tridentino latum quàm primùm accedendi ad legitimum Confessarium urgeat sacerdotem sacrificantem ex necessitate, non verò laicum communicantem ex necessitate, aut sacerdotem more laicali communicantem ex necessitate : strictè siquidem accipiendum est præceptum pro Sacerdote Sacrificante.

Dices 1. pœnitens, qui habet venialia, & mortalia non reservata, etiam necessitate obstrictus, si absit confessarius; non poterit simplici sacerdoti confiteri peccata sua cum obligatione sistendi se pro mortalibus Confessario; ergo neque urgente necessitate poterit non reservata, & reservata confiteri simplici Confessario cum obligatione sistendi se pro reservatis superiori. Resp. negando consequentiam cum Doctoribus superiùs citatis : disparitas est, quia præter articulum mortis non habetur consuetudo, quòd simplex sacerdos absolvere possit etiam à venialibus habentem simul peccata mortalia, quamvis non reservata, cum saltem jurisdictionem habere debeat circa aliqua mortalia; & simplex sacerdos nullam habet jurisdictionem circa mortalia non reservata. Non nego aliquos Doctores negare antecedens ob paritatem rationis : displicet tamen mihi talis concessio facta simplici sacerdoti, etiam in casu urgentissimæ necessitatis præter mortis articulum ob disparitatem assignatam.

Dices 2. ex Tridentino habetur, extra mortis articulum nil posse sacerdotem inferiorem circa peccata reservata; ergo neque cum obligatione in pœnitente sistendi se coram superiore poterit illum absolvere in casu necessitatis prædictæ. Resp. nil posse directè, non verò indirectè, & cum obligatione explicata : patet in eo, qui confitetur peccata non reservata oblitus reservatorum, à quibus extra controversiam indirectè absolvitur; ergo aliquid potest indirectè; & defacto accedente memoria peccatorum reservatorum oblitorum tenetur ad superiorem accedere, ut directam absolutionem ab illis accipiat; quamvis non teneatur reliqua peccata directè absoluta illi manifestare. Sic Medina, Suarez, Henriquez, Armilla, & alli cum ipsis, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 7. punct. 5. §. 3. num. 7.*

Quæres 3. an pœnitens in necessitate constitutus celebrandi, aut communicandi si habeat reservata, & non reservata; possit Confessario inferiori non reservata tantùm manifestare, an etiam teneatur reservata illi aperire? Resp. affirmativè : cum confessio integrè facienda sit ex jure Divino, & etiam ex jure Ecclesiastico : dicitur enim *in Capit. Omnis utriusque sexus, de pœn. & Remiss.* Omnia sua peccata solus proprio sacerdoti confiteatur, & *in Capit. Consideret. de pœnit. dist. 5. §. Cautus*, habetur : Cautus sit pœnitens, ne verecundia ductus dividat apud se confessionem, & diversa velit diversis sacerdotibus manifestare. Et quamvis confessarius iste non sit legitimus Judex peccatorum reservatorum, nihilominus realiter absolvit ab illis; adeoque pœnitens verè debet esse dispositus ad talem absolutionem, nec Confessarius prædictam dispositionem agnoscere poterit, nisi omnia sua peccata manifestet pœnitens. Sic Suarez *de Pœnit. disp. 31. sect. 3. num. 8.* Henriquez *lib. 6. capit. 15. num. 5.* Navarrus *in Cap. Consideret. cit.* Angelus *verb. Confessio 1. num. 29.* Reginaldus *lib. 6. num. 150.* & Bonacina alios referens *de pœnit. quæst. 7. punct. 5. §. 3. num. 9.* 21

Dices : ergo etiam absolutus à Superiore sacramentaliter à reservatis, & ob urgentissimam causam missus ad inferiorem confessarium pro non reservatis; tenebitur non solùm non reservata confiteri, verùm etiam reservata, ad hoc ut omnia confiteatur, & confessio fiat integrè? Resp. quamvis Cajetanus, Henriquez, Sà relati à Castropalao *de pœnit. punct. 15. §. 7. numer. 1.* concedant consequentiam ob paritatem rationis. Nihilominus neganda erit : ratio est, quia si semel peccata legitimè subjecta fuerint clavibus, & absolutio illorum accepta fuerit; nulla superesse potest obligatio nec ex Jure Divino, nec Ecclesiastico ea iterum subjiciendi clavibus; ergo si ritè confessa fuerint peccata reservata Superiori, & ab eo sacramentaliter absoluta; nulla remanet obligatio ea iterum subjiciendi clavibus. Secus vero in casu superiùs adjecto, cum non fuerint peccata subjecta clavibus, nec absoluta; ideo omnia subjici debent tum non reservata, tum reservata, esto remaneat obligatio in pœnitente directè subjiciendi superiori peccata reservata. Sic Navarrus, Valentia, Suarez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato*, sic etiam Coninch, Nugnus, Vasquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœniten. quæstion. 7. punct. 5. §. 3. numer. 4.*

Quæres 4. an possit auferri una Reservatio remanente alia? Resp. affirmativè, extra tamen confessionem sacramentalem : ratio est, quia sicuti una Censura auferri potest sine alia; ita etiam una reservatio absque alia; & multo magis si peccatum reservatum adnexam sibi habeat Censuram. In confessione tamen Sacramentali nequibit absolvi pœnitens ab uno peccato reservato, quin etiam absolvatur ab alio reservato : non potest enim unum mortale remitti sine alio. 22

Et ſicuti integra debet eſſe confeſſio peccatorum, ita integra debebit eſſe abſolutio illorum. Sic Suarez *de Pœnit. diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 25. Navarrus *in Man. cap.* 22. *num.* 261. Filliuccius *tract* 7. *cap.* 10. *num.* 314. & alii cum Bonacina *l. c. num.* 10.

23 Quæres 5. quid faciendum in dubiis de juriſdictione circa reſervata; ac in dubiis ſi peccata revera reſervata ſint? Reſp. 1. ſi Sacerdos ſit propriè dubius de ſua juriſdictione circa peccata reſervata, non poterit ab illis abſolvere: ratio eſt, quia exponeret ſe periculo impendendi invalidam abſolutionem, quod abſque gravi peccato fieri nequit, cum poſſeſſio ſtet pro reſervatione, loquimur hìc extra caſum neceſſitatis. Si verò non ſit propriè dubius, ſed impropriè, quatenus habet rationes probabiles de juriſdictione, eſto habeat etiam probabiles rationes in contrarium; tunc poterit à reſervatis abſolvere: eo quia ſtante probabili opinione juriſdictio ſuppletur ab Eccleſia; ut evenit, cum quis ex titulo colorato, & errore communi habetur ut legitimus Judex, vel Parochus. Sic ex *Leg. Barbarius, ff. de Offic. Prat.* docent Leſſius, Suarez, Reginaldus, San hez, Henriquez, Coninch, Filliuccius, & alii penes Bonacinam eos ſequentem *de Pœnit. quæſt.* 7. *punct.* 5. §. 4. *num.* 4.

Reſp. 2. ſi Sacerdos dubitet de reſervatione dubio juris, an videlicet habeatur lex Superioris reſervans tale peccatum; poſt adhibitam ſufficientem diligentiam de reſervatione, qua facta adhuc perſeveret dubium, quod practicè deponat; poterit pœnitentem abſolvere à peccato illo: ratio eſt quia tunc poſſeſſio ſtat pro Sacerdote dubitante, & ad legem reſervationis ſpectat illum deturbare à ſua poſſeſſione, à qua dum poſt diligentiam adhibitam non deturbatur, ſtat pro illo facultas abſolvendi. Sic Bonacina *loc. cit.* & communiter Doctores.

Reſp. 3. ſi Sacerdos dubitet de reſervatione dubio facti, an ſcilicet peccatum pœnitentis comprehendatur ſub reſervatione, quæ certa eſt; vel quia dubitatur an commiſerit pœnitens peccatum illud, vel non; vel quia dubitatur, an completum ſufficienter fuerit per actum externum, vel non; aut quia dubitatur, an attigerit materiam gravem, an non; tunc niſi expreſsè in ipſo jure ſtatuatur, etiam dubium reſervari, aut niſi habeatur præſumptio in contrarium reſervationis facti; poterit Sacerdos abſolvere, etiam ſi facultatem reſervatorum non habeat: ratio eſt, quia ex una parte non deturbatur à ſua poſſeſſione abſolvendi Confeſſarius, cum ſit in dubiis melior conditio poſſidentis; ex alia parte cum reſervatio ſit odioſa, potiùs reſtringenda erit, quàm amplianda: maximè ſi non habeatur præſumptio in contrarium, ut eſſet, ſi quis proferens externam hæreſim dubitaret poſtea, an illam ex animo protulerit: ah verò non; utique incurreret Caſum Pontifici reſervatum cum annexa excommunicatione: eo quia poſita prolatione hæreſis externæ ſemper præſumitur ex animo conſentiente prolatam fuiſſe; nemo enim præſumitur dicere, niſi id, quod in corde habet. Sic Suarez *de Cenſ. tom.* 5. *diſput.* 40. *ſect.* 6. *numer.* 5. Sanchez *in Summ. lib.* 1. *capit.* 10. *numer.* 23. Henriquez *lib.* 6. *capit.* 26. *num.* 7. & Bonacina *de Pœnit. quæſtion.* 7. *punct.* 5. §. 4. *numer.* 1.

Adnotandum hìc: quæ dicta ſunt hucuſque de dubio propriè dicto, ſeu de dubio negativo, potiori jure extendenda eſſe ad dubium impropriè dictum, ſeu poſitivum: cum enim hoc dubium conjungatur cum opinione probabili, ideo poteſt Sacerdos relicta opinione contraria circa abſolutionem à reſervatis ſequi opinionem ſuam probabilem de abſolutione impertienda.

24 Quæres 6. quomodo ceſſare poteſt reſervatio peccatorum in pœnitente, itaut evadant poſtea peccata illa non reſervata? Reſp. multipliciter ceſſare poſſe in pœnitente reſervationem ſuorum peccatorum, itaut poſſit poſtea ea confiteri Sacerdoti habenti tantùm juriſdictionem in non reſervata. Et 1. ſi pœnitens accedat ad Superiorem, qui auditis ejus peccatis reſervatis remittit ad inferiorem Confeſſarium; tunc ablata erit reſervatio, etiam ſi ſacramentaliter non abſolverit: ratio eſt, tum quia pœnitens ſatisfecit obligationi ſuæ ſiſtendo ſe coram illo, ut pœnitentiam acciperet, tum quia remiſſio illa Superioris ad inferiorem Confeſſarium eſt tacita delegatio juriſdictionis. Si verò Sacerdoti delegato confiteatur pœnitens peccata reſervata, ipſe tamen illis auditis ſacramentaliter non abſolvat; non erit ablata reſervatio: ratio eſt, quia delegatus cum non poſſit delegare, ideo non poteſt reſervationem tollere niſi per abſolutionem Sacramentalem, qua non habita reſervata remanent, ut erant. Sic Suarez *de Pœnit. diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 2. Caſtrop. *de Pœnit. punct.* 15. §. 5. *numer.* 1. & alii.

2. Ceſſat reſervatio peccatorum per abſolutionem de illis datam à Superiore, vel Delegato, etiamſi abſolutio invalida fuerit, vel ex defectu integritatis, vel doloris, aut ex alia malitia pœnitentis; dummodo omnia reſervata manifeſtet pœnitens, & Confeſſarius habens facultatem in reſervata velit ab illis abſolvere: ratio eſt, quia licèt pœnitens non ſatisfecerit fini Sacramenti, ſatisfecit tamen fini reſervationis; & Confeſſarius ſatisfecit muneri ſuo imponendo ſatisfactionem pro reſervatis, & intendendo abſolvere quantum poterat; ergo ſi poterat abſolvere à reſervatione, jam ab illa abſolvit. Inſuper poterat pœnitens ſaltem à Superiore petere extra Sacramentum Pœnitentiæ liberationem à reſervatis, & ſuperior poterat illam concedere; ergo multò magis in ipſa confeſſione, eſto invalida fuerit. Et quamvis delegatus non poſſit per ſe hoc facere extra confeſſionem; poterit tamen in confeſſione, eſto invalida ſit ob malitiam pœnitentis: quia ex communi Doctorum ſententia reſervatio tunc non tollitur per ſe à delegato, ſed ab ipſo Superiore, ſemel ac peccatum à ſuo Delegato, quantum eſt ex parte ſua, abſolutum fuerit. Sic Sylveſter *verb. Confeſſio* 1. *quæſt.* 19. *in fin.* Cajetanus *verb. Caſus reſervatus*, Suarez *de Pœnit. diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 9. Rodriquez *in Sum. cap.* 188. *num.* 13. Henriquez *lib.* 6. *capit.* 16. *num.* 5. Coninch *de Pœnit. diſp.* 8. *dub.* 12. *concl.* 3. *numer.* 91. Reginaldus *lib.* 8. *num.* 62. Bonacina *de Pœnit. quæſt.* 7. *punct.* 5. §. 5. *num.* 9. & Caſtropalaus *de Pœnit. pun.* 15. §. 6. *num.* 2.

Adnotandum, quòd hæc doctrina extendi non poſſit ad Confeſſarium abſolventem virtute Jubilæi: ratio eſt; quia per Jubilæum non fit facultas abſolvendi à reſervatis quoslibet pœnitentes, ſed verè pœnitentes; cum ergo illi, qui ex defectu integritatis confeſſionis, vel doloris cum malitia efficiunt confeſſionem invalidam; non ſunt verè pœnitentes, ideo nequeunt per confeſſionem illam à reſervatione liberari. Sic Suarez *de Pœnit. diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 22. Reginaldus *lib.* 8. *num.* 63. Rodriquez *tom.* 1. *Quæſt. Regul. quæſt.* 21. *art.* 4. & Bonacina *loc. cit.*

3. Ceſſat Reſervatio per oblivionem invincibilem peccatorum reſervatorum, ſi confeſſio bona fide facta fuerit cum habente facultatem ſive Ordinariam, ſive Delegatam, ſive ex Privilegio, aut Jubilæo abſolvendi à reſervatis: ratio eſt, tum quia pœnitens ſatisfecit quantum eſt in ſe muneri ſuo, præſentat namque ſe Sacerdoti habenti facultatem, ut abſolutionem à peccatis, & reſervatione accipiat, ac injuſtam ſatisfactionem acceptet; tum quia Confeſſarius cenſetur habere voluntatem liberandi pœnitentem diſpoſitum quantum poteſt à peccatis; ſed poteſt liberare pœnitentem à peccatis oblitis quoad reſervationem, eſto non poſſit illum liberare ab obligatione directè confitendi, ſi in memoriam venerint; ergo defacto liberat ab illis quoad reſervationem, remanente tamen obligatione ea directè ſubjiciendi clavibus apud quemcumque Confeſſarium. Confirmatur: ſi peccatum reſervatum oblitum habeat annexam Cenſuram, tollitur Cenſura per abſolutionem generalem præcedentem abſolutionem peccatorum; nam Confeſſarius ſemper intendit, ſi licitè poteſt, priùs abſolvere à Cenſuris, & poſtea à peccatis; ergo etiam in aliis peccatis reſervatis ſine cenſura, ſed oblitis ſemper intendit abſolvere quantum poteſt à reſervatis, & tollere reſervationem per ſuam abſolutionem peccatorum. Sic Sà *verb. Confeſſio num.* 5. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 5. Navarrus *in Man. cap.* 26. *numer.* 13. Angelus *verb. Confeſſio* 1. *numer.* 22. Sylveſter *eod. verb.* 1. *quæſt.* 4. Sanchez *in Summ. lib.* 2. *capit.* 125. *numer.* 9. Coninch *diſputat.* 8. *dubit.* 12. *numer.* 93. Bonacina alios referens *de Pœnit. quæſt.* 7. *punct.* 5. §. 5. *num.* 2. & Caſtropalaus *de Pœn. punct.* 16. §. 6. *num.* 3.

4. Ceſſat Reſervatio à Cenſuris, & peccatis, ſi quis ea confiteatur Confeſſori approbato tempore Jubilæi cum animo lucrandi Jubilæum, eſto poſtea illud non lucretur: ratio eſt, quia abſolutio ex una parte data fuit abſolutè, & non ſub conditione conſecutionis Jubilæi, aliàs Sacramentalis abſolutio penderet à conditione futura; ex alia parte fuit in pœnitente

tente bona fides, & intentio præstandi cætera ad consecutionem Jubilæi requisita, quamvis postea intentionem mutaverit; ergo absolutè, & directè ablata fuit reservatio absque ulla alia obligatione in pœnitente sistendi se coram Superiore. Secus verò dicendum, si intentionem non habuerit, ac animum lucrandi Jubilæum, tunc enim non remanebit absolutus à reservatis: ratio est, quia facultas absolvendi ab illis conceditur à Pontifice in ordine ad lucrandum Jubilæum; ergo deficiente hac intentione non est conveniens, ut pœnitens fruatur privilegio, & facultate, ut à reservatione liberetur. Sic Sanchez *lib.* 8. *de Matr. disp.* 55. *nu.* 25. Suarez *de Pœnit. disp.* 35. *sect.* 4. *num.* 24 Vasquez *de Pœnit. quæst.* 91. *art.* 7. *dub.* 6. *num.* 5. Reginaldus *lib.* 8. *numer.* 59. Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *punct.* 5. §. 5. *numer.* 16. & Castropalaus *de Pœnit. punct.* 15. §. 6. *num.* 6.

Adnotandum tamen cum Bonacina *l. c. num.* 18. qui refert Henriquez, & Sanchez: non graviter peccare, qui tempore Jubilæi absolutus fuit à reservatis cum animo lucrandi Jubilæum; sed postea mutata voluntate illud non lucratur: ratio est, quia nullam injuriam gravem facit alteri, sed tantùm nocet sibi.

25 Quæres 7. Quomodo se gerere debeat Superior quando subditus vel per se, vel per confessarium petit facultatem, ut alteri confiteri possit reservata? Resp. quamvis regulariter teneatur ex lege Charitatis eam facultatem concedere, ne fortè si adstringeretur ad confessionem faciendam cum ipso Superiore, posset aliqua peccata reticere: maximè si facultas per Confessarium expetatur à Superiore, qui sic judicet expedire in bonum pœnitentis. Nihilominus poterit aliquando justis de causis facultatem hanc denegare, & cogere subditum, ut ad se accedat: ratio est, quia secus inutilis esset, & supervacanea casuum reservatio. Justa autem causa ad hoc efficiendum erit, si timeat Superior ne ex concessa facultate sumpturus sit subditus ansam perdurandi in peccato, & faciliùs relabendi, & similis ansa præbeatur aliis: quapropter eam retardare poterit, donec certior fiat de bona dispositione pœnitentis ad peccatum illud vitandum, secus non esset dispositus ad absolutionem obtinendam. Insuper posset denegare, si grave damnum, & scandalum ex illo casu timeretur Communitati, vel alteri personæ; nec aliud haberetur remedium ad illud reparandum, nisi negando facultatem, & adstringendo subditum, ut ad Superiorem accedat; requiritur tamen, ut hæc obligatio sit certa in pœnitente reparandi damnum, nec possit alia via reparari, ut rectè adnotavit Suarez *tom.* 4. *de Relig. lib.* 8. *cap.* 15 *num.* 10. Non est obligatus tamen Superior ad concedendam facultatem absolvendi à reservatis videlicet Confessario à pœnitente sibi electo; sed poterit unum, vel plures ipse designare, qui huic muneri satisfacere possint; imò in Religionibus ex Decreto Clementis VIII. committenda erit à Superiore reservatorum absolutio, non permanenter quidem, & habitualiter, sed pro occasione nata Confessariis pro Domibus Religiosis designatis. Peccant tamen graviter superiores, si sine justa causa hanc facultatem denegent, aut difficiles se præbeant ad illam concedendam; imò si ex denegatione timeant probabile damnum subditi, peccant non solùm contra charitatem, verùm etiam contra justitiam: ut ex Delugo docet Diana *par.* 6. *tract.* 6. *resol.* 56.

Petes hìc: an si Superior injustè deneget Confessario facultatem absolvendi à Reservatis, possit illum absolvere? Resp. quamvis Rodriquez 1. *par. capit.* 55. *numer.* 11. Henriquez *lib.* 6. *capit.* 15. *numer.* 6. Diana *par.* 3. *tract.* 4. *resol.* 29. putent esse probabile, quòd possit illum directè absolvere. Nihilominus hanc sententiam improbabilem reputant Layman *lib.* 3. *tract.* 6. *capit.* 13. Bonacina *de pœnit. quæst.* 7. *punct.* 5. §. 2. *numer.* 20. Card. Delugo *disput.* 20. *num.* 188. & alii, quos sequor: ratio est, quia sicuti injusta reservatio peccati alicujus non facit, quin sit valida; nec poterunt Confessarii inferiores ab illa absolvere: sic injusta denegatio facultatis non facit, quin sit valida; nec poterit Confessarius inferior stante illa absolvere; maximè quia patet aditus ad Superiorem, ad quem recurrere potest. Si autem justæ causæ urgeant ad absolvendum juxta superiùs dicta, semper remanebit obligatio in pœnitente directè subjiciendi clavibus coram Superiore peccata reservata, à quibus indirectè absolutus fuit.

Quæres 8. Quomodo se gerere debeat confessarius 26
cum pœnitente, quem scit, peccatum reservatum habere, quod tamen reticet in confessione, etiam interrogatus? Resp. si certus sit, pœnitentem mentiri in peccato reservato, aut etiam in alia re gravi; non poterit ullatenus illum absolvere: ratio est, tum quia indignè petit, ac cum sacrilegio, cui cooperari nequit Confessarius; tum quia graviter peccaret ipse confessarius administrando sacramentum ponenti obicem. Si tamen certus non sit, pœnitentem mentiri; aut si etiam viderit illum peccantem, sed credat, alteri confessum fuisse peccatum illud; non poterit absolutionem denegare, sed debebit illam impendere: ratio est, quia in foro isto credendum est pœnitenti tum pro se, tum contra se, nisi aliud evidenter constet, aut indubitanter sciatur: ut docent communiter Doctores cum D. Thoma, Suarez *disp.* 52. *sect.* 3. *num.* 9. Reginaldus *lib.* 8. *nu.* 20. Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 5. §. 2. *nu.* 21.

Quæres 9. an Episcopus, vel Superior Regularis con- 27
cedens alicui sibi subdito facultatem eligendi sibi confessarium, censeatur pariter concedere facultatem absolvendi à sibi reservatis? Resp. negativè: ratio est, quia in generali concessione non veniunt ea, quæ verosimiliter in specie non esset concessurus Superior: ut dicitur *in Cap.* 2. *de Pœnit. in* 6. & docet Navarrus *in Man. cap.* 27. *numer.* 261. Hinc infertur, habentem Privilegium à Sancta Sede absolvendi ab omnibus censuris, & casibus reservatis, ut defacto habent Religiosi mendicantes, & omnes alii Religiosi cum ipsis participantes; non posse absolvere nec validè, nec licitè à Casibus in Bulla Cœnæ reservatis; & ab illis sex, quæ intra Italiam extra urbem reservavit Clemens VIII. sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & aliis gravissimis pœnis contra absolventes extra mortis articulum prætextu cujuscumque privilegii; & ab illis, quos sibi reservant Ordinarii locorum: ratio est eadem, quæ supra, quia in generali concessione non possunt venire ea, quæ vero similiter non esset in specie concessurus Superior. Sic Bonac. *de Pœnit. quæst.* 7. *punct.* 5. §. 2. *num.* 14.

Quæres 10. an peregrini, & iter agentes absolvi pos- 28
sint à reservatis in sua Diœcesi à Confessario loci, per quem transeunt; etiam si facultatem à Reservatis non habeat? Resp. à jure, & consuetudine concessum esse peregrinis, ac iter agentibus, ut absolvi possint à quocumque Confessario approbato, etiamsi reservata habeant; nisi tamen reservata, quæ habent, fuerint pariter reservatæ in ea Diœcesi, & loco, ubi confitentur: ratio est, quia confessarius non tenetur scire casus aliis ordinariis reservatos; & reus semper judicandus erit secundum Leges, & Jurisdictionem loci, ubi reperitur. Hinc fit, quòd si peccata, quæ confitentur, non sint reservata in Diœcesi Peregrinorum, quamvis reservata sint in eo loco, ubi confitentur; non poterit Confessarius non habens facultatem à reservatis ab illis absolvere, cum judicandi sint juxta Leges loci. Sic Suarez *de Pœnit. disput* 30. *sect.* 1. *numer.* 4. Vasquez *quæst.* 93. *artic.* 1. *dubit.* 4. *in fine*, Coninch *disput.* 8. *de Pœnit. dubit.* 12. *numer.* 86. Henriquez *lib.* 6. *capit.* 14. *num.* 9. Bonacina alios referens *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 5. §. 2. *num.* 9. & Castrop. *de Pœn. punct.* 15. §. 5. *num.* 10.

Adnotandum hìc: quòd habens peccata reservata in una Diœcesi data opera non possit ad aliam Diœcesim accedere, in qua reservata non sunt; ut ab illis absolvatur: ratio est, quia non bona fide accederet, ut absolveretur; sicuti accedunt itinerantes, & peregrini ob alios fines, sed mala fide, & in fraudem Legis de reservatione. Sic declaravit Sacra Cong. Cardinalium, quam citat Mendo in sua *Epitome verb. Reservati casus, num.* 5.

Quæres 11. an absolutus à reservatis tempore Jubi- 29
læi, quæm lucratus est; possit iterum absolvi ab aliis reservatis, in quæ incidit durante adhuc tempore Jubilæi? Resp. quamvis Castropalaus *de Jubilæo punct.* 12. §. 3. *num.* 6. Henriquez, Reginaldus, Navarrus, Graffius, Rodriquez, Angelus, Rosella relati à Bonacina *de Pœnit. quæstion.* 7. *punct.* 5. §. 2. *numer.* 17. Probabiliter doceant, posse pœnitentem absolvi tempore Jubilæi ad plures vices, etiam postquam Jubilæum lucratus sit. Probabilior tamen videtur sententia oppositá: ratio est, quia facultas absolvendi à reservatis datur à Pontifice ad Jubilæum consequendum; ergo si jam pœnitens Jubilæum consecutus est, non poterit ampliùs à reservatis absolvi.

Sic Suarez *tom. 2. de Relig. libr. 6. de Voto capit. 16. num. 17.* Sanchez *lib. 4. de Voto, cap. 54. num. 30.* Filliuccius *tract. 8. cap. 10. num. 278.* & Bonacina *l. c.*

30 Quæres 12. an Superior possit inferiori confessario facultatem concedere absolvendi pœnitentem à reservatis sub onere, quòd pœnitens se præsentet ipsi Superiori; aut sub onere imponendi pœnitentiam à se taxatam, si auditis peccatis, ac attenta dispositione pœnitentis eam judicaverit legitimam? Resp. 1. posse Superiorem concedere facultatem sub onere, quòd pœnitens se præsentet ipsi Superiori, sive immediatè concedatur hæc facultas pœnitenti, sive per confessarium; ratio est, quia non tenetur Superior ad concedendam facultatem istam; ergo si concedit sub hoc onere, & pœnitens sub eodem onere facultatem, ut absolvi possit, acceptavit, tenebitur sub mortali ad onus acceptatum exequendum, adeoque ad se præsentandum coram Superiore. Sic Navarrus, Henriquez, Suarez, Coninch, & Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. punct. 15. §. 5. num. 15.* contra Vasquez.

Resp. 2. posse Superiorem concedere facultatem absolvendi à reservatis sub onere imponendi pœnitentiam à se taxatam: ratio est eadem, quæ supra, quia cum sit liberum Superiori facultatem hanc concedere, vel non; poterit sub tali onere concedere, non verò aliter. Sic Suarez, Coninch, Villalobos, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 13. in fine*. Et quamvis loquantur sub termino conditionis, non verò oneris; nihilominus confundunt, & bene terminos illos: esto in rigore conditio diversa sit ab onere, & sub tali conditione rigorosè accepta nequeat facultas dari à Superiore, aliàs confessarius inferior confessionem exciperet invalidè ante purificatam conditionem pœnitentiæ impositæ juxta taxam Superioris. Vide Castropalaum *l. c. num. 14.*

31 Quæres 13. an Superior localis in Religione possit confessarium sibi eligere, qui absolvat à reservatis, à quibus ipse Superior absolvere potest? Resp. affirmativè, dummodo tamen eligat ex confessariis à Religione approbatis: ratio est, quia non debet esse deterioris conditionis præ suis subditis; ergo si subditos absolvere potest à Casibus reservatis, & pari privilegio ipse gaudere debet. Favet paritas deducta ex Episcopis, qui ex Declaratione Sacræ Congregationis absolvi possunt à confessario ab illis casibus, à quibus juxta Tridentinum *sess. 24. cap. 6.* absolvere possunt suos subditos. Sic Sanchez, Suarez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. punct. 15. §. 4. numer. 21.* Non nego tamen, quòd hæc facultas restringi posset à Provinciali Superioribus localibus, & à Generali Provincialibus; aliàs non possent sibi casus reservare Prælati Superiores respectu Prælatorum inferiorum; si tamen in contrarium nil cautum sit, poterunt privilegio illo gaudere; cum hoc tamen, quòd si eligant sibi confessarium ex designatis pro domo religiosa non subeant onus sistendi se coram Prælato Superiore; si verò alium elegerint non deputatum à Religione, sistere se debeant coram Superiore majori. Sic cautum est in nostra Societate Jesu à Congregatione Generali XII. *Actione* 40. De cæteris Sacris Religionibus videnda, & observanda erunt eorum statuta.

32 Quæres tandem: quid facere debeat confessarius, qui male absolvit pœnitentem à reservatis? Resp. sive ex malitia, sive ex ignorantia, sive ex inadvertentia malè absolverit pœnitentem à reservatis confessarius; tenetur, si pœnitens adhuc sibi præsens est, nec à suo conspectu discesserit, eum admonere de invaliditate absolutionis, & ut accedat ad legitimum superiorem habentem facultatem absolvendi à reservatis; vel si commode poterit sine suo gravi detrimento, aut scandalo, præbere se promptum ad obtinendam facultatem à superiore, ut ea obtenta validè possit pœnitentem absolvere à reservatis: ratio est, quia confessarius consulere debet saluti æternæ pœnitentis; & sicuti Judex malè judicans tenetur sententiam revocare, ac facere ne reus injustè damnum patiatur, ita etiam & Confessarius. Si verò pœnitens discesserit è conspectu confessarii, tenebitur, accepta priùs ab eo facultate loquendi de respectante ad confessionem, admonere ut supra pœnitentem. Quod si absque gravi offensione, vel scandalo, aut gravi detrimento id præstare nequibit; non tenebitur admonere, vel ad se illum revocare: ratio est, quia sicuti causæ prædictæ sunt sufficiens motivum ad excusandum pœnitentem ab integritate confessionis, ut superiùs innuimus; ita etiam sufficiens causa erunt ad excusandum confessarium à tali obligatione; maximè quia alia via suppetet pœnitenti ad obtinendam remissionem peccatorum illorum per confessiones subsequentes. Quod dictum est de mala absolutione data pro peccatis reservatis extendi etiam poterit ad malam absolutionem datam pro mortalibus non reservatis. Sic Angelus, Navarrus, Coninch, Henriquez, Reginaldus, Suarez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 6. punct. 7. num. 4.*

Adnotandum hìc: quòd quamvis ignorans reservationem nequeat ab alio absolvi, nisi à Superiore reservante, quacumque ratione reservatio imposita fuerit: eo quia reservatio non est strictè pœna, sed tantùm limitatio jurisdictionis. Nihilominus si pœnitens reservationem ignorans bona fide accederet ad confessarium, quem putaret facultatem habere ad ipsum absolvendum, & de facto fuerit absolutus; remanebit revera absolutus: censetur siquidem tunc conferre jurisdictionem Ecclesia. Sic ex Coninch, & aliis docet Mendo *in sua Epitom. verb. Reservati casus, num. 5.*

CAPUT XVI.

De Approbatione requisita in Ministro Pœnitentiæ.

1 *Quid sit Approbatio, & quomodo distinguatur à jurisdictione?*
2 *Est adeo necessaria Approbatio, ut sine illa invalidè excipiatur Confessio.*
3 *Duplici modo conferri potest Sacerdoti Approbatio ad Confessiones.*
4 *An Approbatio tradi debeat in scriptis?*
5 *An si Approbatio non detur gratis, sed simoniacè, & cum pretio; sit invalida?*
6 *An Approbatio per probabilem ratihabitionem valida sit.*
7 *An Approbatio generaliter facta ad ministranda Sacramenta comprehendat Ministrationem Pœnitentiæ.*
8 *Quinam approbare possint ad Confessiones audiendas?*
9 *Nequeunt Parochi approbare ad audiendas Confessiones suorum Parochianorum.*
10 *Nec Prælati Regulares approbare possunt suos subditos ad audiendas confessiones sæcularium.*
11 *An Episcopus approbans aliquem exteriùs, quamvis interiùs illum inhabilem judicet; valida sit approbatio?*
12 *A quonam Episcopo habenda sit approbatio ad confessiones audiendas?*
13 *An possit Episcopus denegare examen, & approbationem Sacerdoti sæculari, aut Religioso exposito à suis Superioribus?*
14 *An injustè denegata ab Episcopo approbatione possit Sacerdos sæcularis, vel Regularis confessiones validè excipere?*
15 *An omnes Sacerdotes, ut confessiones sæcularium validè excipiant; debeant habere approbationem?*
16 *An etiam requiratur approbatio ad confessiones Episcoporum excipiendas?*
17 *Quanam approbatio requiratur, ut possit Sacerdos eligi in confessarium virtute Jubilæi aut Bullæ Cruciatæ.*
18 *An etiam Religiosi, ut fruantur facultate Jubilæi eligendi sibi confessarium; debeant eum eligere ex approbatis ab Episcopo?*
19 *Quanto tempore approbatio duret; & an revocari possit.*

APPROBATIO, quæ præter potestatem Ordinis, & Jurisdictionis requiritur ad validam Sacramenti Pœnitentiæ administrationem; nihil aliud est, nisi Testimonium Authenticum, quo declaratur Sacerdos idoneus ad confessiones excipiendas: sic communiter Doctores cum Vasquez, Suarez, Layman, Coninch apud Castrop. *de Pœnit. pun. 17. §. 1. n. 1.* & apertè colligitur ex Triden. *sess. 23. cap. 15.* Et quamvis requiratur approbatio ad validum usum jurisdictionis, nihilominus à jurisdictione distinguitur, nam concedi potest approbatio sine jurisdictione, ut si Episcopus Subdiaconum, vel Diaconum examinans declararet authenticè idoneum ad confessiones excipiendas; & è contra haberi potest jurisdictio sine approbatione, ut habent Religiosi, qui nondum ab Episcopo approbati fuere. Approbatio namque respicit idoneitatem personæ approbatę, jurisdictio verò 1

verò respicit superioritatem personæ in subditos. Nec ex natura sua concessio Testimonii authentici de idoneitate ad confessiones est concessio superioritatis in subditos, esto regulariter conjungi soleant : dum enim episcopus approbat ad confessiones excipiendas simul jurisdictionem, seu superioritatem in subditos designatos transfert. Sic Suarez *disp.* 28. *de Pœnit. sect.* 4. *n.* 22. Vasquez *de Pœnit. qu.* 93. *art.* 3. *dub.* 4. *n.* 4. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 11. *n.* 7. Sanchez *lib.* 3. *de Matr. disp.* 35. *num.* 7. & alii.

2 Est adeo necessaria Approbatio, seu Testimonium Idoneitatis ad audiendas confessiones, ut sine tali approbatione non solùm licitè, sed etiam validè excipi nequeant confessiones sæcularium, etiam & sacerdotum, ut expressè habet Tridentinum citatum. Quapropter sacerdotes sæculares, & regulares sine tali approbatione, quæ gratis concedenda erit ; confessiones illorum excipere non poterunt, non obstantibus quibuscumque Privilegiis, & consuetudine etiam immemorabili. Sic Trident. *sess.* 23. *c.* 15. *de Reform.*

3 Modus tamen, quo sacerdoti concedi potest Approbatio ad confessiones audiendas, duplex est. Primus, si ipsi conferatur Beneficium Parochiale, per hoc enim quod collatum sibi habeat parochiale beneficium approbationem recipit ad confessiones audiendas. Non sufficit tamen electio, vel præsentatio ad benficium, cum per illas non dicatur sacerdos beneficium parochiale habere, ut requirit Tridentinum ; sed quod habiturus sit : nam electus, & præsentatus ad beneficium non habet revera beneficium. Secundus modus, si præmisso examine, aut alia via episcopus cognoscat idoneitatem sacerdotis, & authenticè illum declaret idoneum, cum jurisdictione ad confessiones excipiendas. Quod si per actum facti episcopus designet Sacerdotem aliquem sibi subditum ad confessiones excipiendas, per hoc ipsum intelligitur illum authenticè declarare idoneum, & sufficientem ad munus audiendi confessiones sustinendum ; nam aliter iniqua foret, & invalida talis designatio, quod non est præsumendum de episcopo designante. Sic Episcopi designare solent absque prævio examine personas insignes Theologiæ professione, vel laurea, de quarum doctrina, & sufficientia notoriè constat. Ita Suarez *disp.* 28. *de Pœnit. sect.* 4. *num.* 10. Corduba *in Summ quæst.* 10. Coninch *disp.* 8. *de Pœnit. dub.* 7. *num.* 19. Reginaldus *lib.* 1. *num.* 197. Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 4. §. 1. *num.* 10. & Castropalaus *de Pœnit. pun.* 17. §. 1. *num.* 4.

4 Petes 1. an Approbatio, & Testimonium idoneitatis tradi debeat in scriptis ? Resp. non requiri necessariò ad validitatem approbationis, ut in scriptis tradatur ; sed sufficere authenticam declarationem Approbantis ore tantum prolatam : ratio est, tum quia nec à Concilio requiritur scriptura, neque ex alio capite colligi potest, tum etiam quia non est de necessitate gratiæ, & privilegii ; quod scriptura firmetur, ut est communis doctorum sententia in Tractatu de Legibus. Eodem modo dicendum erit de approbatione pro reservatis, sufficit enim oretenus habitam fuisse à Reservante. Sic Suarez *disp.* 28. *de Pœnit. sect.* 5. *num.* 9. Bonacina *l. c. n.* 32. Fagundez *de* 2. *Præcep. Eccles. lib.* 7. *cap.* 2. *numer.* 6. & Castropalaus *loc. citat. num.* 1.

5 Petes 2. an si Approbatio gratis non detur, sed simoniacè, & cum pretio ; invalida sit ? Resp. illicitam esse, non verò invalidam : ratio est, quia Trident. præcipiens, approbationem concedendam esse gratis ; non irritavit tamen illam, si secus concederetur : cum igitur non extendendæ sint pœnę ultra Casus à Jure expressos ; ideo si Trident. non irritavit approbationem simoniacè obtentam, dicendum est, esse validam. Sic Suarez *tom.* 4. *disp.* 28. *de Pœnit. sect.* 5. *n.* 19. Reginaldus *lib.* 1. *num.* 189. *dub.* 3. Bonacina *l. c. n.* 33. & Castropalaus *l. c. n.* 6.

6 Petes 3. an approbatio, per probabilem ratihabitionem Approbantis valida sit ? ut si quis non approbatus confessionem audiat, & absolvat pœnitentem probabiliter putans, Pontificem, vel episcopum habiturum ratam talem absolutionem ? Resp. si putet, approbantem ratihabiturum absolutionem datam de futuro, nec licitè, nec validè posse eam impertire : ratio est, quia absolutio cum non sit valida pro eo tempore, pro quo impertitur, cum sacerdos tunc careat jurisdictione, ideo nec valida esse poterit per ratihabitionem sequentem, cum adveniente ratihabitione non sit ampliùs absolutio : neque habetur ullum sufficiens motivum dicendi, ratihabitionem retrotrahi ad absolutionem datam. Si tamen probabiliter putet, Approbantem ratam habere de præsenti absolutionem illam, quam dat ; adhuc ulterius inquirendum erit, si illam ratam habeat signo aliquo externo de præsenti : ut si videns, & sciens annuat, vel illum non impediat, nec retrahat ab audiendo confessionem, cum facilè possit ; valida erit, & cum jurisdictione collata : nam scientia illa, & patientia in tolerando inducit consensum approbantis, maximè in iis, quæ non sunt tanti præjudicii. Si vero nullo signo externo de præsenti illam ratam habeat, ut si sciret, & taceret ; sed tamen esset absens, aut non videret sacerdotem sic audientem confessionem, & absolventem ; nullo modo esset valida absolutio, utpote collata à non habente jurisdictionem. Jurisdictio siquidem concedi debet humano modo, dirigendo videlicet illam ad alium, ut ab eo acceptetur : dirigi tamen nequit, nec acceptari, nisi exteriùs exprimatur per signum aliquod, ut patet in promissione, & donatione. Sic Suarez *disp.* 26. *de Pœnit. sect.* 1. *num.* 16. Vasquez *quæst.* 93. *art.* 2. *dub.* 2. Navarrus *in Man. cap.* 9. *num.* 5. Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 35. *num.* 20. Reginaldus *lib.* 1. *num.* 90. Coninch *de Pœnit. disp.* 8. *dub.* 5. *concl.* 2. & Bonacina *de Pœnit. quæstion.* 7. *punct.* 4. §. 1. *num.* 13.

Hinc colligitur : quod si Episcopus, vel alius, qui approbare possit, videat sacerdotem sibi familiarem coram se confessiones audientem, & non prohibet, cum facilè prohibere possit ; censeatur illum approbare non simpliciter, sed pro eo tractu temporis, quo sacerdos ibi assisteret ; non verò ampliùs : ratio est, quia illud silentium in talibus circumstantiis habetur pro expresso consensu, adeoque habetur tacita approbatio, & ratihabitio de præsenti, quamvis limitata ad illum tractum temporis, cum non habeatur sufficiens fundamentum extendendi ulteriùs approbationem illam. Et quamvis peccaverit in principio immiscendo se actui, quem exercere non poterat absque approbatione ; postea tamen suppositâ scientia, & tolerantia Episcopi validè, & licitè operatur. Sic Henriq. *lib.* 6. *c.* 13. *n.* 13. Reg. *lib.* 5. *n.* 173. Sanchez *lib.* 3. *de Matr. disp.* 35. *num.* 20. Salas *de Legibus disp.* 20. *sect.* 9. *n.* 86. Bonac. *de Pœnit. qu.* 7. *pun.* 4. §. 1. *n.* 14. Mendo *de Bulla Cruciatæ disp.* 22. *n.* 185. referens Sotum, Sylvestrum, Dianam, Granadum, & alios.

7 Petes 4. an approbatio facta generaliter ad administranda Sacramenta intelligatur etiam pro Sacramento Pœnitentiæ ? Resp. affirmativè, tum quia pœnitentia sacramentum est, & dum non excipitur, comprehenditur etiam in generali approbatione pro sacramentis ministrandis ; tum etiam quia si habuit quis generalem approbationem ad ministranda Sacramenta, potiori jure intelligi debet habuisse approbationem pro ministrando Pœnitentiæ Sacramento cum ex communi suasione approbatio ad Sacramentum Pœnitentiæ ministrandum principaliter intelligatur necessaria. Sic Mendo *l. c. in & epitome verb Approbatio. num.* 4.

8 Approbare pro confessionibus audiendis possunt Pontifex pro toto Orbe Terrarum, Episcopus subditos habens, nec merè Titularis pro sua Diœcesi, etiam si nondum sit consecratus, quamvis electus, & confirmatus : eo quia approbatio est actus jurisdictionis non vero ordinis ; Vicarius Gen. Episcopi, nisi Episcopus id ei limitaverit, efficit siquidem unum Tribunal cum episcopo ; Capitulum sede vacante, cum succedit episcopo in munere, & jurisdictione *ex c. cum olim. de Major. & obed.* Prælati exempti, ac Abbates jurisdictione quasi Episcopali gaudentes, cum in iis, quę ad jurisdictionem pertinent, nomine episcopi comprehendantur. Sic Suar. *disp.* 28. *d. Pœnit. sect.* 1. Henriq. *lib.* 6. *c.* 6. Sanc. *lib.* 3. *de Matr. disp.* 29. *n.* 14. Barb. *de Potest. episc. alleg.* 25. *n.* 3. & Castrop. *de Pœnit. pun.* 17. §. 3. *num.* 1.

9 Nequeunt tamen approbare Parochi quoad suos parochianos, & si ordinariam potestatem habeant quoad forum Pœnitentiæ : ratio est, quia Tridentinum *sess.* 23. *c.* 15. *de Reform.* ait : Nullum sacerdotem, etiam Regularem posse confessiones sæcularium audire, nisi aut Parochialem, aut ab episcopis per examen, aut aliàs approbationem obtineat ; ergo approbatio ad confessiones audiendas ab episcopis obtinenda erit, non verò à parochis pro sua parochia ; nisi fortè designatus à parocho pro suis subditis sit

Parochus alterius Parochiæ, vel aliàs approbatus ab Episcopo. Insuper Parochi quamvis habeant potestatem Ordinariam quoad forum internum, nihilominus carent jurisdictione externa, ac contentiosa; adeoque approbare, & reprobare nequibunt: imò si aliquem sibi coadjutorem in munere eligere velint, necessariò approbatum ab Episcopo eligere debebunt. Sic ex Nugno, & Vasquez tradit Bonacina *de Pœnit. quæst. 7. punct. 4. §. 1. num. 12.* Barbosa *de Potest. Episc. alleg. 25. num. 13.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 17. §. 3. num. 2.*

10 Nec Prælati Regulares approbare poterunt ad audiendas sæcularium confessiones, etiam si in suos subditos habeant Jurisdictionem quasi Episcopalem: in hoc enim non comprehenduntur nomine Episcopi, ut declaravit S. Pius V. *in sua Bulla, Romani Pontificis, ann. 1571.* ut videre est penes Barbosam *de Potest. Episc. alleg. 25. nu. 24. & 25.* & docent Suarez *disp. 28. de Pœnit. sect. 5. num. 4.* Henriquez *de Pœnit. lib. 6. cap. 6. num. 4.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 17. §. 3. num. 2.* Poterunt tamen Prælati Regulares dare facultatem Sacerdotibus sive regularibus, sive sæcularibus ab Episcopo non approbatis audiendi confessiones suorum subditorum regularium, & illorum sæcularium, qui verè sunt de familia suorum monasteriorum, vel collegiorum, & continui commensales; non autem illorum, qui ipsi tantùm deserviunt. Sic Clemens X. *in sua Bulla, Supernæ ann. 1670.* & sic consuetudo religiosorum omnium, cum Tridentinum nihil innovaverit quoad hoc. Sic etiam Vasquez, Suarez, Coninch, Reginaldus, Navarrus, quos refert, & sequitur Bonac. *de Pœnit. quæst. 7. pun. 4. §. 1. nu. 10. & 25.* Quapropter regularis, qui facultatem obtinuit à suo Prælato eligendi sibi Confessarium; poterit eum sibi eligere ex sua religione, ex alia etiam religione, vel Sacerdotem sæcularem ab Episcopo non approbatum: omnes enim hi in tali casu acciperent jurisdictionem extraordinariam ab illa facultate, quam religiosus obtinuit à suo superiore eligendi sibi confessarium sacerdotem, quem voluerit: cum non sit necessaria ad confessiones regularium audiendas approbatio Episcopi, saltem extra Jubilæum, cum de Jubilæo specialis habeatur controversia.

11 Quæres 1. an Episcopus approbans aliquem exteriùs ad confessionem, si interiùs tamen illum inhabilem judicet; sit invalida approbatio? Resp. quamvis Bonacina *de Pœnit. quæst. 7. pun. 4. §. 1. nu. 29.* referens Suarez, & Reginaldum putet, non esse validam: quia ad validitatem illius requiritur judicium Episcopi, quod deficeret in hoc casu: Tridentinum namque vult, ut idoneus judicetur, & ut approbationem obtineat; cum igitur in hoc casu obtineatur approbatio, & non habeatur judicium Episcopi, valida esse non poterit. Nihilominus validam esse puto: ratio est, quia jam haberetur judicium, & approbatio à Tridentino requisita, scilicet exteriùs, & visibiliter habita, quidquid sit de judicio interno, de quo Ecclesia non judicat, sed tantùm de eo, quod prodit in actum externum, quod in nostro casu obtineret Sacerdos, cum non distinguatur ab illa declaratione authentica idoneitatis. Esto peccaret Episcopus in tali casu sic declarans; sicuti peccaret, si intrinsecùs reputaret aliquèm idoneum ad confessiones audiendas, quamvis extrinsecùs illum reprobaret, & ineptum declararet; non ideo tamen iste talis approbationem à Tridentino requisitam obtineret. Imò ipse Bonacina *l. c. nu. 30.* ex Suarez, & Reginaldo docet, validam esse approbationem Episcopi judicantis aliquem idoneum per errorem, cum revera non sit; ne aperiatur via innumeris scrupulis circa administrationem Sacramenti hujus, cum sæpe in approbatione deceptiones habeantur; ergo idem dicendum erit in casu superiùs appositò, nec investiganda erit mens Episcopi; sed sufficiens approbatio erit, quæ exteriùs appareret, ut humano modo agatur, & res non sit subjecta innumeris scrupulis. Sic Castrop. *de Pœnit. pun. 17. §. 1. num. 2.* Mendo *de Bull. Cruc. disp. 22. num. 112.* allegans Sanchez, Basilium Legionensem, & alios.

12 Quæres 3. à quo nam Episcopo habenda est approbatio ad audiendas confessiones; ab Episcopo pœnitentis, aut Confessarii, vel ab Episcopo loci, ubi excipitur confessio? Resp. varia olim fuisse Doctorum placita circa hoc punctum; sed nunc temporis statutum est, attentis Constitutionibus Urbani VIII. *ann. 1628.* & Clementis X. *ann. 1670.* approbationem habendam esse ab ordinario loci illius, ubi confessio excipitur. Quapropter etiamsi Sacerdos approbationem habeat à suo Episcopo, & etiamsi approbationem habeat ab Episcopo pœnitentis, quia tamen approbationem non habet ab Episcopo loci illius, ubi ambo reperiuntur; non poterit ibi confessionem audire absque approbatione ordinarii loci, ubi reperiuntur: ratio est, quia attentis Constitutionibus citatis non sufficit, aliquem approbatum esse ad confessiones audiendas ab uno ordinario, ut illas in quacumque Diœcesi excipiat; sed requiritur, ut à singulis Episcopis approbationem petat, dum Diœceses mutat; cum ad singulos ordinarios locorum spectet scire, quinam Sacerdotes idonei sint ad confessiones audiendas in suis Diœcesibus, etiamsi Sacerdos, & pœnitens sint alienarum Diœcesum: subduntur siquidem ratione loci, & transeuntis habitationis ordinariis locorum; & delinquentes ratione delicti subduntur Judici Territorii, & secundum forum Territorii judicandum erit de delicto. Vide Card. Delugo *de Pœnit. disp. 21. sess. 2. num. 29.* Aversam *quæst. 16. sect. 8.* & Mendo *in sua Epitom. verb. Confessio, nu. 26.* Et secundum hanc doctrinam intelligendum erit Privilegium habentis Bullam Cruciatæ eligendi sibi Confessarium approbatum ab ordinario, videlicet ab ordinario loci, ubi confitetur.

Quæres 3. an possit denegare Episcopus examen, & approbationem Sacerdoti sæculari, vel regulari exposito à suis Superioribus petenti illa? Resp. extra controversiam esse, non posse Episcopum illa denegare, si ex odio, aut alio iniquo fine moveretur ad illa deneganda: ratio est, quia moveretur ex pravo fine contra Charitatem, & contra æquitatem propriam Episcopalis muneris, adeoque graviter peccaret. Est insuper extra controversiam, non posse sine gravi peccato approbationem denegare, si postquam ad examen admiserit, idoneum repererit: ratio est, quia tenetur Episcopus juxta merita expositi ad examen judicare; maximè quia per denegationem approbationis eum ineptum declararet contra meritum ipsius expositi, & contra propriam conscientiam. Est denique extra controversiam ex rationabili, & justa causa posse Episcopum non admittere ad examen, aut approbationem denegare, imò datam suspendere non solùm Sacerdoti sæculari, verùm etiam regulari: cum ad Episcopos spectet recta administratio Sacramenti hujus in suis Diœcesibus quoad animas sibi commissas: ut expresè inuit *in sua Constitutione, Supernæ*, Clemens X. 13

Controversia ergo reducitur ad illud: an videlicet Episcopus possit denegare admissionem ad examen Sacerdoti sæculari, vel regulari legitimè exposito à suis superioribus, ob motivum quia non indigeat confessariis in sua Diœcesi, cum plures habeat, & doctiores? Et licèt affirmativam partem sustineant nonnulli cum Fagundez *de 2. Eccles. Præcept.* moti ex eo, quia nequit assignari ratio, cur Episcopus obligetur ad admissionem ad examen, *cum Clement. Dudum. de Sepult.* concedat Episcopis, posse eos tantùm approbare, qui sibi videantur sufficere ad confessiones audiendas suorum subditorum, & alios rejicere. Nihilominus negativam sententiam veriorem putat communis Doctorum: ratio est, quia tam Sacerdos sæcularis jus habet ad suam idoneitatem demonstrandam, ac aptitudinem ad excipiendas confessiones, quàm Sacerdos Regularis, maximè quia hic etiam privaretur privilegiis à Pontifice concessis Religiosis legitimè expositis à suis Superioribus, & habentibus ordinarii approbationem; & jus habet, ne injustè impediatur ab usu talium Privilegiorum; ergo Episcopus non poterit sine injustitia denegare admissionem ad examen, adeoque obligabitur ad illam. Nec favet *Clement. Dudum. cit.* quia loquitur de concessione approbationis simul cum jurisdictione; & ad hanc secundam non tenentur Episcopi, cum sit gratia, & gratia pendet ab arbitrio, & voluntate concedentis; non sic verò Approbatio, quæ est actus Justitiæ, & pendet ab intellectu necessariò operante, cum non possit intellectus Episcopi non reputare idoneum, quem scienter, & evidenter expertus est, esse idoneum. Sic Suarez *disp. 28. de Pœnit. sect. 5. nu. 15.* Vasquez *quæst. 93. artic. 3. dub. 5. num. 5.* Coninch *disp. 8. de Pœnit. dub. 7. num. 50.* Layman *lib. 5. Sum. tract. 6. cap. 11. num. 3.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 17. §. 3. num. 7.*

Sed petes: an injustè negata ab Episcopo Approbatione, quæ petitur; possint tum Sacerdos sæcularis, quam regularis censeri approbati? Resp. negativè, quidquid in contrarium dixerint aliqui saltem de sacerdote regulari: 14

ratio

ratio est, quia tam sæcularis, quàm Regularis reputandi sunt idonei ad confessiones excipiendas per approbationem obtentam ab Episcopo; ergo si re vera eam non obtinuerunt, sive justè, sive injustè; non erunt legitimè approbati, deficiente siquidem conditione à Tridentino toties citato requisita, deficit pariter dispositum sub eadem conditione. Nec in foro externo Judex judicare poterit, nisi approbatus fuerit ad tale munus à Principe, vel Magistratu, esto ipsi injustè denegata fuerit talis approbatio; & repulsus immeritò ad concurrentiam pro tali munere exercendo. Sic rectè Suarez *de Pœnit. disp.* 28. *sect.* 5. *nu.* 6. & 15. Vasquez *quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 3. Coninch *disp.* 8. *de Pœnit. dub.* 7. *num.* 58.

15 Quæres 4. an omnes Sacerdotes, ut confessiones sæcularium excipiant, debeant habere approbationem prædictam? Resp. affirmativè etiam si sint gradu Magistri in aliqua Religione insigniti; aut gradu Doctoris, vel Licentiati in Sacra Theologia, aut jure Canonico in aliqua Academia cum publico Testimonio: ratio est, quia Tridentinum neminem ab ordinarii approbatione excipit, sine qua validè confessiones audiri nequeunt: maximè quia Testimonia Academiarum sunt de scientia tantùm, approbatio verò Episcopi & scientiam, & morum probitatem respicit. Sic S. Pius V. *in sua Constitutione*, *Romani Pontificis*, *anno* 1571. ubi expressè ait: Regulares, & Magistros, & Doctores in Theologia examini, & approbationi Ordinariorum esse subjiciendos. Vide Suarez *disp.* 28. *de Pœnit. sect.* 4. *numer.* 3. Barbosam 2. *par. de Potest. Episcop. alleg.* 25. *numer.* 6. & alios. Quamvis conveniens sit, ne tales Homines, ac Sapientes Viri, qui ex communi omnium existimatione magnæ Scientiæ habentur, subjiciantur examini, ut passim nimis prudenter efficiunt Ordinarii.

16 Quæres 5. an etiam requiratur approbatio ad excipiendas confessiones Episcoporum, aut aliorum jurisdictione episcopali gaudentium? Resp. si Sacerdos, qui eligitur ad confessionem Episcopi, vel alterius simili dignitate fulgentis; non sit aliquo modo subditus illius; debebit esse approbatus à suo ordinario, ut confessionem Episcopi validè excipiat: ratio est, quia licèt Episcopi, & similes Prælati habeant à jure facultatem eligendi sibi confessarios; nihilominus debent eligere ex approbatis à suis Ordinariis, & quoad hoc comprehensos esse Episcopos in Decreto Tridentini statuentis, non posse sine approbatione Episcopi audiri confessiones Sæcularium, etiam Sacerdotum, quacumque dignitate fulgentium. Sic declaravit Sacra Cardinalium Congregatio *ad sess.* 23. *Tridentini cap.* 15. quam referunt, & sequuntur Suarez *tom.* 4. *de Pœnit. disp.* 28. *sect.* 4. *num.* 7. Vasquez *quæst.* 93. *art.* 1. *dub.* 5. *numer.* 3. Toletus *lib.* 3. *summ. cap.* 13. *numer.* 5. Barbosa 2. *par. de Potest. Episcop. alleg.* 25. *numer.* 3. Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *punct.* 3. *num.* 5. & Castropalaus *de Pœnit. pun.* 17. §. 2. *numer.* 3. Si verò Sacerdos electus ad audiendam confessionem Episcopi sit aliqua ratione ejus subditus, vel transeuntis inhabitationis, aut alicujus obsequii Ecclesiastici, vel alterius muneris, & officii; tunc electio erit manifesta approbatio, adeoque re vera eligitur Sacerdos approbatus ab ordinario. Sic Suarez, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 4. §. 1. *n.* 16. Fagundez *de* 2. *Eccles. Præcep. lib.* 7. *c.* 2. *n.* 80. & Castropalaus *de Pœnit. pun.* 17. §. 2. *n.* 4.

17 Quæres 6. quænam approbatio requiratur, ut possit Sacerdos eligi in confessarium virtute Jubilæi, aut Bullæ Cruciatæ? Resp. 1. non sufficere approbationem alterius Ordinarii, si Confessarius electus non habeat etiam approbationem illius Ordinarii loci, in quo eligitur, & confessio fit: ratio est, quia habentes facultatem eligendi sibi Confessarium, illum eligere debent ex approbatis ab Ordinario loci, in quo eligitur, & confessio fit. Sic ex Reginaldo, Suarez, Coninch, Vasquez docet Bonacina eos referens *l. c. nu.* 21. *in fine*, allegat etiam Declarationem Cardinalium, & Constitutionem S. Pii V. Romani Pontificis, *ann.* 1571.

Resp. 2. approbationem per Beneficium Parochiale sufficientem esse, ad hoc ut eligi possit Parochus ubique Terrarum in Confessarium virtute Jubilæi, aut Bullæ Cruciatæ: ratio est, quia dum habet Beneficium Parochiale, cui annexa est specialis approbatio, censetur approbatus pro omni Ecclesia. Secus verò dicendum, si actu Parochus non habeat beneficium parochiale, vel quia illo privatus fuerit, vel quia à se illud abdicaverit; cessat enim tunc approbatio, quæ erat beneficio annexa; sicuti cessat approbatio facta ab Ordinario per authenticum testimonium, quando diœcesis mutatur. Sic Suarez *disp.* 28. *de Pœnit. sect.* 4. *num.* 18. Henriquez *lib.* 6. *de Pœnit. cap.* 6. *nu.* 8. Vasquez *quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 4. *num.* 3. Fagundez *de* 2. *Precept. Eccles. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 36. Barbosa *de Potest. Episcop.* 2. *par alleg.* 25. *num.* 18. Reginaldus *lib.* 1. *num.* 190. Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 4. §. 1. *numer.* 14. & Castropalaus *de Pœnit. punct.* 17. §. 2. *num.* 8.

Resp. 3. approbationem per authenticum Testimonium Episcopi sufficientem esse, ad hoc ut Sacerdos sive Sæcularis, sive Regularis sit, possit eligi in Confessarium virtute Jubilæi, & Bullæ Cruciatæ, secundum tamen ampliationem, vel restrictionem factam ab Ordinario loci approbante: ratio est, quia nec Jubilæum, nec Bulla Cruciatæ aliquid concedunt Confessario circa approbationem, sed eam supponunt juxta ampliationem, vel limitationem factam ab Ordinariis locorum. Hinc infertur: approbatum pro una Diœcesi non posse eligi in alia; approbatum pro uno loco non posse eligi in alio; approbatum pro Sæcularibus non posse eligi pro Monialibus; approbatum pro Viris non posse eligi pro Fœminis; approbatum pro una familia non posse eligi pro alia; approbatum pro uno Monasterio non posse eligi pro alio. Sic statutum fuit dirimendo controversias omnes, & declarando Concilium Tridentinum à Clemente X. *in sua Bulla*, *Superna*, expedita 2. Augusti 1670. nec aliter sentiendum erit.

Dubitabis hìc: an etiam Religiosi, ut fruantur facultate à Jubilæo concessa eligendi sibi Confessarium; debeant eligere ex approbatis ab Ordinario loci; an sufficit, approbatum esse à suis Superioribus? Resp. quamvis Suarez, Reginaldus, Zerola, Fagundez penes Castropalaum *de Pœnit. pun.* 17. §. 2. *n.* 11. quibus etiam favet Constitutio quædam Clementis VIII. 3. Nov. 1590. relata à Quaranta *verb. Confessor.* putent de necesse requiri, ut Confessarius virtute Jubilæi electus à Religiosis sit ex approbatis ab Ordinario loci, cum Jubilæum id expressè postulet, ut videlicet sit approbatus ab Ordinario; nec velit aliis Confessariis Pontifex jurisditionem tradere: quæ quidem sententia magnam habet probabilitatem, & in praxi hæc semper consulenda Religiosis. Nihilominus non caret etiam sua probabilitate sententia docens, sufficere, quòd Confessarius facultatem habeat à Superioribus Religiosis pro suis subditis, etiam si approbationem non habeant ab Ordinario; ut possit eligi virtute Jubilæi à Religiosis: ratio est, quia videtur conformius juri Religiosorum, & rectæ observantiæ ipsorum confiteri Sacerdotibus à suis Superioribus approbatis: nec præsumendum est Pontificem per Jubilæum velle derogare juri Religiosorum, maximè quia multæ Domus Religiosæ non habent Confessarios ab Ordinariis approbatos, sed à suis Superioribus. Subjungit tamen Pontifex ampliando facultatem, quòd si velint Religiosi, possint etiam eligere ex approbatis ab Ordinario, etiamsi à suis Prælatis approbati non fuerint; quapropter ampliativè accipiendum erit illud, ab Ordinario approbatum, non verò privativè. Adde quòd approbatus à Prælatis Religiosorum pro suis subditis rectè dici poterit approbatus ab Ordinario pro ipsis: cum Ordinarius respectu confessionum Religiosorum non sit Ordinarius loci, sed Prælatus Regularis. Sic Bonacina *de Pœniten. quæst.* 7. *pun.* 4. §. 1. *num.* 25. & Castropalaus *de Pœnit. pun.* 17. §. 2. *num.* 11. 18

Quæres 7. quanto tempore Approbatio duret; & an revocari possit? Resp. approbationem, quæ habetur per Parochiale beneficium, cui annectitur; durare, dum beneficium retinetur: quamvis ex justa causa suspendi possit ab Ordinario usus approbationis, ac Jurisdictio: ut docent Suarez *disput.* 28. *de Pœniten. sect.* 2. *numer.* 8. Reginaldus *lib.* 1. *numer.* 201. Barbosa *de Potest. Episcop.* 2. *par. alleg.* 25. *nu.* 23. & Castropalaus *de Pœniten. pun.* 17. §. 4. *nu.* 1. Approbationem verò per examen, & authenticum Testimonium, si pro tempore limitato concessa fuerit; durare pro eo tempore tantùm, pro quo conceditur, quo finito cessat, cum non possit ulteriùs extendi ultra voluntatem concedentis: quod quidem 19

fieri

fieri posse à Prælatis cum tali limitatione docent Suarez, Guttierrez, Rodriquez, Miranda, Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. n.* 2. Si verò absolutè concessa fuerit absque limitatione temporis, durat usque dum revocetur ab ipso Episcopo approbante, vel ejus successore; & dummodo non fuerit revocata sive generaliter, sive particulariter, durat, etiam si approbatus diu absit ab illa Diœcesi, & iterum post longum tempus redeat: dum tamen, ut dicebam, post ejus discessum non fuerint approbationè revocatæ, sive ab ipso Episcopo concedente, sive ab ejus successoribus. Sic Nugnus, Suarez, Zerola, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de pœnit. quæst. 7. pun. 4. §. 1. n. 16.* Mendo *in sua Epit. verb. Approbatio num. 4.* Quòd autem revocari possit Approbatio absolutè data, & simpliciter non solùm à successoribus episcopi approbantis, verùm etiam ab ipso approbante justa intercedente causa, certum est penes Doctores: ratio est, quia ad Ordinarios spectat agnoscere, an rectè administretur sacramentum hoc; ergo habita justa causa, & sufficienti motivo malæ administrationis poterit Ordinarius, vel ejus successor approbationem absolute datam revocare. Quæ doctrina non solùm procedit de Confessariis sæcularibus, verùm etiam Regularibus: cum etiam Regulares Confessarios possint Ordinarii locorum, imò ipse Ordinarius, qui approbavit, suspendere, ac repellere à Confessionibus audiendis ex justa causa, & rationabili motivo; ut clarè constat ex Constitutione, *Superna*, Clementis X. & ex Trident. *sess. 5. cap. 2.*

Si autem Episcopus approbans absolutè, & simpliciter sive sacerdotem sæcularem, sive Regularem revocet approbationem datam absque justa causa, quod præsumendum non erit de Episcopis; graviter peccaret inferendo gravem injuriam approbatis; nihilominus valida erit revocatio, quamvis illicita, maximè si approbatio facta fuerit ad beneplacitum approbantis: ratio est, quia dum non constat legitimè de injustitia causæ, quæ quidem per sanctam sedem declaranda erit valida censenda erit revocatio approbationis, & standum pro Episcopo: adeoque Confessarii absque approbatione confessiones audirent; sicuti dum legitimè non constat de injustitia illatæ excommunicationis, valida censenda erit excommunicatio, & excommunicatus tenetur se gerere ut talem. Sic Filliuccius *tract. 7. cap. 9. quæst. 12.* & Cardin. Delugo *disp. 21. sect. 3. num. 67.* Et advertendum, quòd de nova causa superveniente, ob quam approbationem revocant Episcopi à Regularibus; non tenentur eam significare ipsis Regularibus, aut in Actis declarare, sed tantùm sedi Apostolicæ, quando hæc expostulaverit. Sic Clemens X. *in Constit. Superna cit.*

Adnotanda tamen sunt sequentia pro Approbationibus Regularium. 1. nullatenus posse confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessoribus adimi ab Episcopo inconsulta sede Apostolica: 2. Regulares ad confessiones audiendas prævio examine simpliciter, & absque ulla temporis præfinitione ab ipsomet Episcopo approbatos; non posse ab eodem iterum examinari, aut ab eisdem confessionibus audiendis suspendi, seu licentias ipsis concessas revocari, nisi nova superveniente causa, quæ ipsas confessiones concernat. 3. Regulares simpliciter approbatos posse in Diœcesi Episcopi approbantis, quovis anni tempore etiam Paschali, & quorumcumque etiam infirmorum confessiones audire absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia, dummodo certiorem faciant Parochum illico de confessione infirmi audita saltem per scripturam. Satisfit etiam per pœnitentes dictis Religiosis confitentes Constitutioni, quæ incipit, *omnis utriusque Sexus*, quoad confessionem dumtaxat. Sic Clemens X. *in sua Constitutione Superna. 4.* non posse Capitulum sede Vacante ad examen vocare Regulares, eorumque Approbationes revocare, ex vi tamen Privilegiorum Regularibus concessorum: sic constat ex Privilegiis Dominicanis, & Franciscanis concessis, & aliis cum ipsis participantibus: quamvis de Jure posset illos ad examen vocare. Sic Fagundez *de 2. Eccl præcep. lib. 7. cap. 2. num. 28.* Sylvester *verb. Confessor. 2. quæst. 3.* Rodriquez *tom. 1. quæst. 59. art. 6.* & Castropalaus *de pœnitent. punct. 17. §. 4. num. 10.* Secus tamen dicendum de Episcopi successoribus, possunt namque approbationes habitas à Prædecessoribus revocare ipsis Regularibus eosque ad examen vocare: ut constat ex motu proprio S. Pii V. incipiente, *Romani Pontificis ann. 1571.* Sic Suarez, Fagundez, Coninch, & Miranda, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. n. 9.*

CAPUT XVII.

De Bonitate, Scientia, & Obligationibus Ministri Sacramenti Pœnitentiæ.

1 *Minister Sacramenti Pœnitentiæ, ut licitè illud ministret; debet habere probitatem vitæ.*
2 *Debet habere scientiam de peccatis communiter occurrentibus, quænam sint mortalia, & quænam venialia; species necessariò aperiendas in confessione, Casus Reservatos, Censuras saltem communiores, & Irregularitates.*
3 *Non est necessarium, ut omnia supradicta distinctè sciat; sed sat est, quòd sciat ea, quæ frequenter occurrunt, & de aliis sciat dubitare.*
4 *Non eadem scientia requiritur pro omnibus Confessariis: cum major, vel minor requiratur pro diversitate locorum, & Personarum.*
5 *An possit Confessarius pœnitentem absolvere, qui difficilem casum habet indigentem studio; sed paratus sit ad exequendum id, quod resolutum fuerit.*
6 *An Sacerdos dubius de sua necessaria scientia poterit se exponere ad confessiones audiendas, si ad id inducatur à Superiore, aut à Viro docto?*
7 *An possit aliquando exponi ad confessiones audiendas præsertim in parvis Oppidis Sacerdos, qui alioqui ut indoctus repulsus fuerit?*
8 *An teneatur Confessarius non solùm attendere ad peccata pœnitentis, verùm etiam de quolibet peccato in singulari judicium ferre, si sit mortale, an veniale.*
9 *An teneatur pœnitens, si doctus sit, Confessarium instruere, ubi apertè cognoscit, eum non agnoscere ob insciitiam peccati gravitatem?*
10 *Requiritur etiam in Ministro Pœnitentiæ Prudentia conjuncta cum sollicitudine, & diligentia in aptandis remediis juxta indigentiam pœnitentis.*
11 *Obligatio ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ adstringit solos Parochos ex Officio, reliquos verò Sacerdotes ex Charitate extra periculum mortis.*
12 *An semper teneatur Parochus hoc Sacramentum ministrare suo subdito, quoties petierit?*
13 *Quomodo teneatur Parochus audire confessiones pestè infectorum?*
14 *An obligetur minister Sacramenti pœnitentiæ examinare, ac interrogare pœnitentem?*
15 *Quænam observanda, ut interrogationes prudenter fiant in confessione?*
16 *Quid facere debeat Confessarius, qui certò scit, peccatum aliquod commissum fuisse à pœnitente, qui interrogatus denegat?*
17 *An obligetur Confessarius ad monendum pœnitentem de suo Statu malo, in quo perseverat ob ignorantiam?*
18 *An Confessarius absolvere possit pœnitentem, qui habet obligationem restituendi, aut faciendi quid simile, antequam restituat, aut faciat?*
19 *Quam obligationem habet pœnitens ob malam administrationem Sacramenti pœnitentiæ ex defectu suo, vel pœnitentis?*
20 *Quam obligationem habet Minister quoad absolutionem impertiendam, aut eam denegandam?*

ABSOLUTIS iis, quæ ad validam Sacramenti Pœnitentiæ administrationem requiruntur; absolvenda remanent ea, quæ ad licitam ejus administrationem spectant. Et 1. requiritur in Ministro Sacramenti hujus, ut licitè illud administret; Bonitas, seu Probitas vitæ: ratio est, quia Minister consecratus ad Sacramentum aliquod ministrandum debet esse in gratia, ac nulla censura impeditus, cum sancta sanctè tractanda sint; si ergo minister Sacramenti Pœnitentiæ consecratur ad illud ministrandum, si conscius sit peccati mortalis, aut aliqua censuræ se irretiri; graviter peccabit administrando, administratet siquidem sine probitate, & bonitate requisita, nisi fortè ob subitam necessitatem excusetur; nec detur tempus disponendi se ad gratiam per confessionem, aut contritionem juxta ea, quæ dicta sunt *de Sacramentis in Genere quæst. 1. cap. 4. n. 10. in fine.* 1

An

An verò mortaliter peccet Sacerdos, qui conscius peccati mortalis confessionem audit, quamvis eo animo, ut se conterat, antequam absolutionem impendat Pœnitenti; controvertitur apud Doctores. Nam Henriquez *lib. 6. cap. 18. in Comm. liter. V.* putat, non peccare mortaliter, dum à principio in mortali confessionem audit; sufficit enim ad excusandum eum à peccato propositum se conterendi ante absolutionem impertiendam, & quod interim se disponat ad contritionem priusquam absolvat. Nihilominus dicendum est cum Suarez *de Pœnit. disp. 28. sect. 1. num. 3.* Possevino *cap. 5. num. 41.* & Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffic. 2. numer. 8.* peccare mortaliter: eo quia tota illa actio à principio est ministerialis, & opus spectans ad hoc Sacramentum, quapropter si illam actionem indignè tractet minister, ad quam est specialiter deputatus, & consecratus; graviter peccabit, nisi aliunde haberetur materiæ parvitas.

2 Requiritur 2. Scientia, ut possit ferre judicium prudens in hoc foro: quapropter ut Minister Sacramenti hujus licitè illud administret ut Judex, scire debet, quænam peccata ex iis, quæ communiter occurrunt, & subjiciuntur confessionibus, sint mortalia, & quænam venialia saltem ex genere suo; species, & circumstantias necessariò in confessione aperiendas; casus reservatos; Censuras saltem communiores; & irregularitates communiores pro Clericis, & similia, maximè spectantia ad restitutionem bonorum, & famæ. Et quia non solùm Judex est, verùm etiam Medicus, ideo scire debet ea, quæ requiruntur ad bonam dispositionem in pœnitente; & ad danda remedia opportuna peccatis: ratio desumitur ex eo quia sicuti Judex, & Medicus in temporalibus ad hoc ut ritè obeant munus suum debent ea scire, quæ ad illud spectant; sic etiam Sacerdos, qui vices Christi subit veri Judicis, & Medici debet ea scire in spiritualibus, quæ ad tantum munus pertinent. Quapropter Sacerdos extra necessitatem exercens munus confessarii absque sufficienti scientia ob periculum non rectè administrandi hoc Sacramentum, cui se exponit; graviter peccabit. Quamvis si dubitans, se esse minus idoneum; nihilominus hoc munus exerceat, fidem dans, & obediens Superiori reputanti illum idoneum; non peccet: eo quia sufficienter deponit conscientiam suam. Peccaret tamen Superior, si absque rationabili motivo illum idoneum declararet, ac ad confessiones audiendas exponeret; aut scienter toleraret, & permitteret minùs idoneum confessiones audire. Sic Suarez *tom. 4. de Pœnit. disp. 28. sect. 2. dub. 7.* Henriquez *lib. 6. cap. 26.* Rodriquez *capit. 61.* Navarrus *in Man. cap. 4. num. 9.* Reginaldus *lib. 1. num. 139.* Vasquez *quæst. 93. artic. 3. dub. 1.* & Bonacina *de Pœnit. quæst. 7. punct. 4. §. 2. num. 6.*

3 Adnotandum tamen: non esse necessarium, ut Sacerdos omnia supradicta exactè, & distinctè sciat, sic enim vix reperietur aptus ad confessiones audiendas; sed sat est, quod sciat ea, quæ frequentiùs occurrunt; de aliis verò minùs obviis saltem dubitare sciat, ut vel proprio studio, aut doctorum Virorum consilio dubium occurrens resolvere prudenter possit, ac vincere. Advertere tamen debet Confessarius, ne absolutionem impendat pœnitenti stante rationabili dubio alicujus excommunicationis antequam certior fiat, vel resolvendo Doctores de illa pertractantes, vel consilium petendo à doctis Viris, ne se exponat periculo absolvendi absque jurisdictione; aliàs graviter peccaret sic imprudenter se exponendo tali periculo: ut docent Suarez *disp. 28. de Pœnit. sect. 2.* Vesquez *de Pœnit. quæst. 93. art. 3. dub. 1.* Coninch *disp. 8. de Pœnit. dubit. 15. num. 125.* Navarrus *in Man. capit. 8. numer. 8.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. capit. 13. quæst. 1.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 7. punct. 4. §. 2. num. 8.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 16. num. 3.*

4 Adnotandum insuper: non eamdem scientiam requiri in omnibus confessariis, sed majorem, vel minorem pro diversitate locorum, & Personarum: aliquæ siquidem Civitates præ aliis difficiliores casus habent spectantes ad contractus v. g. aut ad aliam materiam; sicuti aliquæ Personæ difficiliores casus præ aliis, ut Clerici circa irregularitatem, Mercatores circa usuras &c. Quapropter confessarius expositus pro quocumque genere Personarum in magnis Civitatibus majori scientia abundare debet præ exposito in parvis Oppidis, qui paucorum rusticorum confessiones audire debet. Sic præcitati Doctores.

Petes 1. an possit Confessarius pœnitentem absolvere; qui difficilem casum habet, nec potest tunc temporis solutio haberi, vel quia indiget studio, aut consultatione Virorum Doctorum; sed præbet se paratum ad exequendum id, quod facta diligentia statutum fuerit; an inquam talem pœnitentem nondum resoluto casu absolvere poterit? Resp. affirmativè: ratio est, quia sufficienter est dispositus ad absolutionem recipiendam pœnitens per promptitudinem illam ad exequendum, quod statutum fuerit, adeoque non privandus absolutione. Sic Navarrus *in Summ. cap. 26. num. 9.* Sylvester *verb. Confessio 3. num. 12.* Angles *eod. verb. 4. nu. 4.* Suarez *disp. 28. de Pœnit. dub. 16. num. 126.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 7. punct. 4. §. 2. num. 10.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 16. num. 7.* 5

Petes 2. an Sacerdos dubius de sua scientia necessaria possit se exponere ad audiendas confessiones, si inducatur ad tale munus obeundum à Superiore, vel à Viro docto, qui eum securum reddat de sufficientia? Resp. debere acquiescere dictis Superioris, vel docti Viri; nam sic sufficienter dubium suum deponit, & operatur ex motivo prudenti, & probabili, quod sufficiens est ad humanas actiones regulandas. Sic colligitur *ex Cap. Quid culpatur 23. quæst. 1.* & docent Navarrus *in Man. cap. 4. num. 9.* Suarez *disp. 28. de Pœn. sess. 2. dub. 7.* Vasquez *quæst. 93. art. 3. dubit. 1.* Layman *lib. 4. Summ. tract. 6. cap. 13. quæst. 1.* 6

Petes 3. an possit aliquando exponi ad confessiones audiendas præsertim in parvis Oppidis Sacerdos, qui alioqui ut indoctus, & ineptus ad illas repelleretur? Resp. si alius Sacerdos doctus, & idoneus haberi non posset; exponi debere: eo quia magis expedit illum præficere, quàm Oppidum illud diu carere Confessario, & Pastore, concurrentibus namque similibus circumstantiis haberetur ut doctus, & idoneus. Monendus tamen erit, ut pro capacitate det operam studio, ac doctorum Virorum consilia per litteras exposcat, & quantum fieri potest muneri suo se idoneum reddat. Sic Coninch *disp. 8. dubit. 16. numer. 127.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 16. num. 9.* 7

Petes 4. an teneatur Confessarius non solùm attendere ad peccata pœnitentis; verùm etiam de quolibet individuo, & singulari peccato judicium ferre, an sit mortale, vel veniale? Resp. non teneri hoc explicitè efficere de singulis peccatis, cum planè difficillimum sit, & ferè impossibile: quapropter sufficiet, si peccati genus agnoverit, aut speciem, & quomodo patratum fuerit, intelligat, quamvis non possit determinatum judicium ferre: maximè si pœnitens dubitet, si consenserit, aut habuerit sufficientem deliberationem; tunc enim difficile erit confessario firmiter judicare. Judicium ergo feret eo modo, quo peccata cognoverit juxta allegata ab ipso pœnitente; quia prudenter feret, & medicinam aptare poterit, prout judicabit expedire. Sic Sylvester *verb. Confessor 3. nu. 12.* Navarrus *in Man. cap. 4. nu. 9.* Vasquez *quæst. 93. art. 3. dub. 1. num. 1.* Reginaldus *lib. 1. num. 147.* Suarez *disp. 8. de Pœnit. sect. 2. nu. 2.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 7. punct. 4. §. 2. num. 12.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 16. num. 6.* 8

Petes 5. an pœnitens teneatur Confessarium instruere, si doctus sit, & apertè cognoscit in confessione, eum non agnoscere peccati gravitatem ob insciitiam? Resp. quamvis pœnitens bona fide confitens Sacerdoti ignoranti, qui erret aut in imponenda salutari pœnitentia, aut in peccatis discernendis; validè absolutionem recipiat: ut docuerunt Vasquez, Sotus, Medina, Coninch, Suarez, Reginaldus, & alii relati à Bonacina *l. c. num. 14.* & nos supra innuimus. Nihilominus in casu adjecto tenetur instruere Confessarium: ratio est, quia pœnitens tenetur ex parte sua facere quantum potest, ut judicium in re tam gravi, & ad suam æternam salutem spectante justè feratur. Quamvis præter casum adductum non teneatur gravitatem peccati sui in actu signato exprimere, cum sufficiat eam tantùm in actu exercito Confessario aperire declarando factum, & circumstantias illius. Sic Suarez *disp. 28. de Pœnit. sect. 2. numer. 18.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 17. numer. 8.* 9

Requiritur 3. in Ministro Sacramenti Pœnitentiæ, ut rectè illud administret prudentia conjuncta cum sollicitudine, ac diligentia in aptandis remediis opportunis juxta indigentiam pœnitentis; ut sic exequatur ea, quæ ad proprium Officium spectant: cum ipsum naturæ lumen demonstret, quòd sicuti ad mu- 10

ad munus Judicis, & Medici attinet; ea rectè aptare, quæ ad causas temporales judicandas requiruntur, vel ad morbos curandos in corpore infirmo; sic etiam ad Judicem, Medicumque in rebus spiritualibus potiori jure hæc spectant. Quæ verò Prudentia, Sollicitudo, & Diligentia requirantur in rectè administrando Sacramento Pœnitentiæ clariùs innotescent in explicandis obligationibus Ministri Sacramenti hujus.

11 Obligationes, quæ adstringunt Ministrum hujus Sacramenti; in triplici differentia temporis considerari possunt, scilicet antecedenter ad ipsum Sacramentum, concomitanter cum illo, & subsequenter ad illud. Et de omnibus distinctè pertractandum.

Obligatio igitur adstringens Ministrum antecedenter ad ipsum Sacramentum consistit in eo, quòd illud administret petenti. Verùm obligatio ista non adstringit extra periculum mortis, ac necessitatem extremam nisi solos Parochos ex officio, reliquos verò Sacerdotes non habentes curam animarum non adstringit, quamvis Charitas id suadeat. Nihilominus semel ac petitioni factè consenserint; tenentur rectè confessionem administrare, prout expoſcunt merita causæ, & hoc Sacramentum requirit: ut docent Sotus in 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 5. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 13. *num.* 2. *concl.* 2. & Castropalaus *de Pœnit. pun.* 19. §. 1. *num.* 1.

12 Sed petes 1. an semper teneatur Parochus, vel alius curam animarum habens ministrare Sacramentum hoc subdito, quoties petierit? Resp. quamvis Fumus, Sylvester, Medina, & Reginaldus relati à Bonacina *de Pœnit. quæst.* 7. *pun.* 4. §. 2. *num.* 23. docuerint, non teneri, nisi quando subditus obligatur sub mortali confiteri, quod evenit urgente præcepto, aut periculo mortis, vel quando necessaria est confessio ad aliquod mortale præcavendum. Nihilominus communior, ac vera sententia est, regulariter teneri Parochum, quoties subditus rationabiliter petit administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, quia ejus saluti expedit illam administrare: ratio est, quia subditus habet jus petendi, & Parochus tenetur ex officio tanto bono subditi consulere; ergo quoties expedit saluti pœnitentis, tenebitur Parochus illum audire. Rationabiliter autem censetur subditus petere, ac ejus saluti expedire; quando petit, ut satisfaciat præcepto Divino in articulo mortis, vel Ecclesiastico per annuam confessionem; aut ad vincendam gravem aliquam tentationem; aut ad singularem aliquem profectum in via virtutis; vel quia gravatus est culpa lethali; aut quia lucrari debet Jubilæum, vel plenariam indulgentiam; aut tandem quia longo tempore caruit hoc Sacramento. Sic Suarez *disp.* 32. *de Pœnit. sect.* 1. *num.* 4. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 27. Vasquez *quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 6. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *dub.* 17. *quæst.* 1. Bonacina alios referens *l. c.*

Adnotandum hìc 1. quòd si Parochus tunc temporis aliis detineatur seriis negotiis ad animarum curam spectantibus, nec periculum sit in pœnitente; non peccabit, si differat ad aliud tempus auditionem confessionis. Adnotandum 2. satisfacere Parochum suæ obligationi etiam in casibus supra enarratis, si per alios Ministros idoneos hoc Sacramentum ministrare faciat, qui aliàs parati sint ad hoc sanctum munus obeundum: ratio est, quia cum sit æqualis virtutis hoc Sacramentum, à quocumque Sacerdote ministretur; ideo rarò obligari poterit Parochus ad illud per se ministrandum, nisi specialis urgeat ratio. Quapropter nostris hisce temporibus, & ubi copia Regularium Confessariorum habetur, præter articulum mortis vix Parochus peccare poterit, si subditos hisce Confessariis remittat, nisi sint parva oppida, & ibi penuria Confessariorum. Sic ex Suarez, Vasquez, & Layman docet Castropalaus *de Pœnit. pun.* 19. §. 1. *num.* 4.

13 Petes 2. quomodo teneatur Parochus audire confessiones peste infectorum? Resp. teneri etiam cum periculo vitæ audire confessiones illorum, si alii non sint, qui huic pio muneri satisfaciant; tenetur siquidem ex officio ad id præstandum, sicuti etiam ad ministrandum Eucharistiæ Sacramentum. Quamvis aptare possit omnem diligentiam, ut periculum contagionis evitet, rogando infirmos, si ambulare possint, ut in loco apto se collocent, ubi confessio absque periculo fieri possit; vel si è lectulo ubi decumbunt, surgere nequeant; ut elatiori voce confiteantur, ne Parochus propè accedat: tenentur siquidem infirmi huic rationabili Parochi petitioni acquiescere, quantum possunt, ne illum periculo vitæ exponant. Quòd si dum alta voce confitentur, adsit periculum, ut alii peccata audire possint; monere debebit infirmos, ut ea peccata confiteantur, quæ infamiam irrogare non possint, tacitis aliis, quæ irrogare possent: ratio est, quia sicuti non tenetur pœnitens, integram materialiter confessionem facere ob periculum probabile suæ vitæ; ita nec tenebitur confessarius illam integrè accipere ob periculum probabile suæ vitæ. Sic Major, Chapeavilla, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. pun.* 19. §. 1. *num.* 5. & 6.

Obligationes Ministri concomitantes Sacramentum 14
Pœnitentiæ possunt esse variæ, & eas per subsequentia quæsita enodabimus.

Quæres 1. an obligetur Confessarius pœnitentem examinare, ac interrogare? Resp. si moraliter certus sit, pœnitentem juxta sui captum examen præmisisse, ac omnia peccata debitè aperire; non poterit ullatenus Confessarius eum interrogare: esset enim vana, & otiosa interrogatio illa, & pœnitenti onerosa. Secus verò si moraliter certus sit, examen juxta suam possibilitatem non præmisisse; tenebitur tunc pœnitentem suis interrogationibus adjuvare; aliàs infideliter Sacramentum istud ministraret, & absolutionem impertiret indispositò: sic docent Coninch *disp.* 8. *de Pœnit. dub.* 17. *num.* 130. *concl.* 2. Suarez *disp.* 32. *de Pœnit. sect.* 3. *num.* 3. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 13. *quæst.* 5. *concl.* 1. Castropalaus *de Pœniten. punct.* 19. §. 2. *numer.* 1.

Controverti tamen hìc solet: an etiam si Confessarius probabiliter judicet, pœnitentem debitum examen præmisisse juxta suam capacitatem; teneatur nihilominus eum interrogare de peccatis, & circumstantiis, quæ probabiliter putat commisisse, licèt ea non explicet per inadvertentiam inculpabilem, vel per ignorantiam? Et quamvis Medina, cui videntur favere Vasquez, & Dominicus Soto; putet, nullam adesse obligationem in Confessario examinandi pœnitentem, quem scit ritè dispositum, aliàs onus importabile imponeretur Confessariis: Nihilominus communis sententia docet, obligari confessarium interrogare pœnitentem, maximè si putet, eum deficere in circumstantiis mutantibus speciem, & numero peccatorum: ratio est, quia spectat ad officium Confessarii diligenter, & rectè antequam reum absolvat, ejus causam inquirere, ac examinare: & sicuti spectat ad Judicem, ad hoc ut rectè munus suum obeat; procurare, ut innotescat omnis causa in suo foro judicanda, ne aliquam injudicatam relinquat; & ad Medicum, ut omnia vulnera pateant, etiamsi aliqua ob ignorantiam vulnerati non manifestentur, ne aliquod vulnus immedicatum remaneat; sic etiam ad munus confessarii spectabit, omnia peccata perquirere, de quibus prudenter dubitat, commissa fuisse à pœnitente ea non manifestante ob ignorantiam, vel inculpabilem inadvertentiam. Sic Navarrus *in Manual. cap.* 5. *num.* 2. Suarez *disp.* 32. *de Pœnit. sect.* 3. *num.* 7. Coninch *disput.* 8. *de Pœnit. dub.* 7. *num.* 131. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 27. Toletus *lib.* 3. *cap.* 19. Graffis *lib.* 1. *cap.* 25. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 13. *quæst.* 1. & Castropal. *de Pœnit. pun.* 19. §. 2. *num.* 3.

Quæres 2. quænam observanda, ut interrogationes 15
prudenter fiant in Confessione? Resp. observandum 1. ne interrogatio fiat intempestivè, antequam se explicet pœnitens: priùs enim permitti debet ipsi, ut se explicet, quantum potest pro sua capacitate; ne ob importunitatem illam Confessarii terreatur, & obmutescat. 2. Ne indiscreta sit, videlicet de rebus illis, quæ moraliter constat, non solere committi à tali pœnitente; vel ex quibus potiùs apprehendat pœnitens ea committere, quàm vitare. 3. Ne sit de rebus inutilibus, & curiosis; ne videatur potiùs Confessarius curiosus investigator, quàm necessarius inquisitor, maximè in rebus inverecundis, & ne minuatur profectus pœnitentis, & Confessarii existimatio, ac dignitas Sacramenti. Quapropter interrogationes in materia castitatis non debent inverecundè fieri; sed debent esse cautæ, & paucæ; nec circa numerum, si ex dictis probabiliter conjici potest, procedendum est nimis anxiè. Solùm igitur interrogationes in tali materia fieri debent, prout sunt necessariæ ad ea, quæ pœnitens dicit: circa alia, quæ non dicit, præstat potiùs ea omittere; nisi rudiores sint, qui fatentur

verba,

verba, & opera inhonesta, non verò inhonestas cogitationes. Attendere igitur debet cautus, & prudens Confessarius in hac materia lubrica, ne sibi sit causa tentationis, & consensus, aut pœnitenti. 4. Observandum, ut interrogatio fiat spectata semper qualitate pœnitentis, & habitò respectu ad ejus officia, negotia, & tempus confessionis; permittendo priùs ut ipse dicat, & juxta ejus dicta interrogationes fiant. 5. Denique observandum, ne ante finitam confessionem correctio fiat, aut objurgatio pœnitenti cum ponderatione peccatorum; ne deterritus alia atrociora crimina fileat, quamvis interrogationes fieri possint benignè inter confitendum, ne memoria excidant, si longa fuerit confessio. Sic Navarrus, Henriquez, Suarez, Vasquez, Layman, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 2. numer. 4.*

16 Quæres 3. quid facere debeat Confessarius evidenter sciens, peccatum aliquod commissum fuisse à pœnitente, quod tamen ipse interrogatus negat? Resp. si sciat ex aliorum relationibus, standum potiùs erit dicto ipsius pœnitentis, qui in tali foro & est reus, & testis; adeoque sententia ferenda erit juxta ejus probationem, & allegationem: quapropter absolutionem ipsi denegare non poterit. Si verò evidenter constet ipsimet Confessario, & aliunde ipsi etiam evidenter constet, non fuisse confessum, nam si prudens dubium habeatur, fuisse alteri confessum, non sumus in casu; poterit notitiam illam, quam habet, adhibere, ut illum convincat, dummodo tamen notitia non habita fuerit in confessione, & si in negatione persistat, denegare illi absolutionem, cum sit indispositus ad Illam recipiendam: casus tamen est de rarò contingentibus. Quòd si notitia habita fuerit in confessione, tantùm in genere, & quasi à longe interrogare poterit, si aliud occurrat, quod ejus conscientiam gravet; si autem neget, ne habeatur sigilli violatio, non erit deneganda absolutio. Sic Suarez, *disp. 32. de Pœniten. sect. 3. numer. 9.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 14.* Henriquez *lib. 6. cap. 20. num. 6.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 2. numer. 5.*

17 Quæres 4. an obligetur Confessarius ad pœnitentem monendum de suo statu malo, in quo perseverat per ignorantiam? Resp. si laborat ignorantia crassa, & vincibili; obligari Confessarium ad monendum illum, ut desistat à statu illo, ac doleat de ante actis cum proposito firmo non amplius perseverandi in illo. Quòd si hoc facere noluerit dimittendus erit, uti indispositus absque absolutione: ut habent passim Doctores.

Controversia tamen est: quando ignorantia est invincibilis, & inculpabilis moraliter: in quo casu placet mihi sententia Doctorum illorum, qui dicunt: considerandum diligenter esse à Confessario, si monitio facienda pœnitenti profutura sit, & si non sequatur grave incommodum, vel scandalum, & tunc tenetur Confessarius pœnitentem monere ex justitia, si curam habet animarum; ex charitate, si curam animarum non habeat: ratio est, quia occasio illa committendi plura peccata quamvis materialia removenda est, cum sit error ille quoddam malum, & sæpe plura affert incommoda. Sic Suarez *disp. 32. de Pœnit. sect. 4. num. 3.* Vasquez *quæst. 93. art. 3. dub. 6.* Covarruvias 2. *par. cap. 6. §. 10. numer. 15.* Layman *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. quæst. 4. concl. 3.* Coninch *disp. 8. de Pœnit. dub. 17. n. 138.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 19. §. 2. num. 8.* Si verò monitio facienda non reputetur probabiliter profutura, sed potiùs timeatur, pœnitentem perseveraturum esse in eòdem statu, etiam facta monitione; aut si probabiliter reputetur, bene accepturum esse monitionem, sed multas querimonias, ac lites, nec non gravia inconvenientia, & scandala postea oritura esse; nullatenus tenebitur Confessarius ad monitionem illam faciendam, sed meritò dissimulare debebit, ac impertire absolutionem pœnitenti, utpote rectè dispositio: ratio est, quia cum dirigatur monitio illa in bonum pœnitentis, si cessat bonum illud, cessare pariter debebit monitio, quæ potiùs esset causa peccandi, quàm medium ad tollendum peccatum. Sic Suarez *l. c. numer. 4.* Vasquez *l. c. dub. 9.* Coninh *l. c. num. 137.* Layman *l. c. num. 5.* & Castropalaus *l. c. num. 7.* Hanc doctrinam confirmant ex D. Augustino relato *in Cap. Si quis autem de Pœnit. dist. 7.* ubi ait: *Si scirem non tibi prodesse, non te admonerem, non te terrerem,* & ex Innocentio III. *in Cap. Qui circa de Consang. & Affin.* ubi præcipit, dissimulandum esse cum quibusdam ob vitandum scandalum, qui bona fide se matrimonium contraxisse putabant, cum tamen occultum impedimentum haberent.

Hac occasione advertendum 1. in materia Matrimonii, quòd si agatur de Matrimonio contrahendo, & pœnitens ad Confessarium accedat cum ignorantia invincibili impedimenti dirimentis, quod habet; tenebitur semper Confessarius illum admonere ob reverentiam Sacramento Matrimonii debitam, & ob alia inconvenientia; quæ sequi possent, & solent sequi: ut rectè notat Sanchez *lib. 2. de Matr. disp. 38. num. 6.* Si verò Matrimonium jam contractum sit, quamvis invalidè; aut agatur de privatione debiti petendi, licèt pœnitens laboret ignorantia invincibili; tunc Confessarius considerare debebit, si facilè obtineri possit dispensatio; quæ si obtineri possit sine magna difficultate, admonere debebit pœnitentem de suo statu: eo quia non præsumendum est, pœnitentem velle perseverare in eo errore, ac occasione peccatorum materialium, cum facilè liberari possit: ut docet Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. cap. 13. quæst. 4. num. 6.* Si autem obtineri non possit dispensatio, & monitio tantùm inserviet ad ponendum pœnitentem in mala fide; recurrit doctrina superius tradita.

Advertendum 2. teneri confessarium admonere pœnitentem, si dubius sit, aut incipiat dubitare vel de valore sui Matrimonii, aut de facultate petendi debitum, aut obligatione restituendi rem: aperire siquidem debebit veritatem ipsi, stante dubietate illa: ratio est, quia non habetur ignorantia invincibilis, sed vincibilis posito dubio; & sicuti tenetur pœnitens dubium illud vincere; sic tenebitur Confessarius veritatem aperire circa dubium ortum tum ex Charitate, tum ex Justitia: nec dissimulare, ut ultra potest, aliàs error ipsi tribuetur; ut habet communis sententia cum Sanchez *lib. 2. de Matr. disp. 38. num. 8.* Coninch *disp. 8. de Pœnit. dub. 17. concl. 8.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 6. capit. 13. quæst. 4. num. 7.* & Castropalaus *de Pœn. pun. 19. §. 2. num. 10.*

Advertendum 3. non posse Confessarium consulere pœnitenti statum illum, quem dissimulare potest ob ignorantiam invincibilem ipsius pœnitentis: ratio est, quia licèt ignorantia illa invincibilis pœnitentis reddat ejus actiones materialiter peccaminosas tantùm, non vero formaliter; nihilominus ex se malæ sunt, & liberè fiunt ab ipso; adeoque Confessarius illas consulere nequibit: maximè quia ignorantia invincibilis licèt sit motivum sufficiens, ut possint permitti in pœnitente actiones illæ; non est tamen motivum sufficiens in Confessario, ut possit illas positivè consulere. Sic Coninch *disp. 8. de Pœnit. dub. 17. concl. 8.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 2. n. 11.*

Quæres 5. an Confessarius absolvere possit pœnitentem, qui habet obligationem restituendi, vel aliud faciendi, antequam actu restituat, vel efficiat id, quod facere debet? Resp. si revera pœnitens est dispositus, ac firmum propositum habet restituendi, quod quidem innotescat Confessario ex probabilibus conjecturis; poterit pœnitentem absolvere: ratio est, tum quia est dispositus, tum quia restitutio, aut similis obligatio non adstringit mathematicè, sed moraliter. Si verò prudenter judicet Confessarius ex circumstantiis, pœnitentem non satisfacturum quàm primùm suæ obligationi; vel quia in simili obligatione non satisfecit; vel quia nimis tardus fuit ad restituendum, & satisfaciendum; tunc poterit absolutionem denegare, nisi priùs restituat, aut satisfaciat: ratio est, quia non est dispositus, nec firmum propositum habet vitandi peccata in futurum, & maximè juvat pœnitentem ipsum dilatio absolutionis, ne negligens sit in suis obligationibus. Sic Cajetanus *verb. Restitutio cap. 6.* Suarez *de Pœnit. disp. 3. sect. 2. num. 3.* Reginaldus *lib. 8. num. 16.* Navarrus *in Man. cap. 26. num. 5.* & Bonac. *de Pœn. quæst. 7. pun. 4. §. 2. nu. 19.* 18

Obligationes Ministri Sacramenti Pœnitentiæ subsequentes ad ipsum Sacramentum oriri tantùm solent ex mala Sacramenti hujus administratione. Mala autem administratio haberi potest vel ex defectu ipsius Ministri, vel ex defectu Pœnitentis. Si ex defectu Pœnitentis habita est, quia indispositus accessit ad Sacramentum, & nihilominus Confessarius absolutionem impertiit sciens, & agnoscens nullitatem illam; si pœnitens advertat ad nullitatem factam, & sciat obligationem 19

nem ſuam iterum ſubjiciendi clavibus peccata illa, ac nullitatem factam Sacramenti; non habet aliam obligationem Confeſſarius, niſi confitendi peccatum ſuum, ac malam illam adminiſtrationem factam. Si verò pœnitens ignarus ſit, tenebitur Confeſſarius ſive ex juſtitia, ſi Parochus ſit; ſive ex Charitate pœnitentem admonere, ut ritè confiteatur peccata illa ob abſolutionem indebitè datam; tum quia Confeſſarius complex fuit violationis Sacramenti; tum ob damnum, quod patitur pœnitens ob peccata illa non remiſſa.

Si tamen defectus commiſſus ex Confeſſario proveniat, vel quia non habuit intentionem abſolvendi; vel quia abſolutionem ob oblivionem non impertiit; vel quia abſque juriſdictione peccata reſervata abſolvit, tunc ſi pœnitens è conſpectu Confeſſarii non diſceſſerit, tenebitur eum abſolvere cum debita intentione, vel abſolutionem non datam impertire, aut eum admonere, ut ad legitimum ſuperiorem accedat pro abſolutione reſervatorum juxta ea, quæ diximus *cap. 15. de Reſervatione numer. 32.* Si verò ab ejus conſpectu diſceſſerit, tenebitur accepta priùs ab ipſo pœnitente facultate loquendi de re ſpectante ad confeſſionem, illum monere de defectu commiſſo in confeſſione, & diſponere ad ritè ſuſcipiendam abſolutionem, vel ad ſatisfaciendum obligationi ſuæ circa reſervata aperienda legitimo ſuperiori; niſi ipſe Confeſſarius velit facultatem illam à legitimo ſuperiore expoſtulare. Vide quæ *l. c.* diximus, & Caſtropalaum *de Pœn. pun. 18. §. 3. num. 3. & 4.*

Quod ſi defectus commiſſus à Confeſſario ſit, quia erravit docendo pœnitentem, ut ſi dixerit, Matrimonium eſſe validum, cum invalidum ſit; vel contractum non eſſe Uſurarium, cum ſit; aut non obligari pœnitentem ad reſtitutionem, cum revera obligatus ſit &c. tenebitur, ſi malitiosè proceſſit, errorem purgare, quia fuit cauſa malitioſa erroris illius, quæ quidem obligatio eſt ex juſtitia, utpote proveniens à cauſa conſulente damnum alterius. Si tamen ex ignorantia invincibili docuit errorem illum, tenebitur ex Charitate ad eum purgandum, ſi Confeſſarius Parochus non ſit; ex juſtitia ſi ſit Parochus, cum ex officio illi incumbat ſuos Parochianos ab erroribus liberare, eoſque ſanam doctrinam docere; quamvis ex hac obligatione Juſtitiæ non teneatur Parochus ſatisfacere creditori pœnitentis ob errorem commiſſum circa ſatisfactionem: nam obligatio iſta juſtitiæ non eſt in Parocho reſpectu creditoris pœnitentis, ſed reſpectu ipſius pœnitentis, quia eſt ejus ſubditus. Si denique Confeſſarius errorem non docuit, nec conſuluit ex malitia, aut ignorantia invincibili; ſed tantùm culpabiliter omiſit admonere pœnitentem de obligatione reſtituendi, ob quam omiſſionem pœnitens non reſtituit, & ejus creditor paſſus eſt damnum illud; tunc ſi Confeſſarius non ſit Parochus, tenebitur ex charitate admonendum pœnitentem de ſua obligatione; ex juſtitia tamen ſi ſit Parochus, quia ſemper tenetur ex vi officii ſui; quamvis ut dixi, non teneatur ad reſtitutionem faciendam creditori, cum quo non habet obligationem, ſed cum pœnitente ſuo ſubdito. Sic Suarez *diſp. 32. de pœnit. ſect. 6. numer. 9.* Vaſquez *de pœnit. quæſt. 93. art. 3. dub. 8.* Coninch *diſp. 8. dub. 17. concl. 9.* & Caſtropalaus *de pœnit. pun. 18. §. 3. num. 5. & 6.*

20 Remanet hic pertractandum de obligatione Miniſtri quoad abſolutionem, quando videlicet eam teneatur impendere pœnitenti, vel illum inabſolutum dimittere; ne ſit injurius pœnitenti, aut Sacramento. Tenetur igitur 1. Miniſter pœnitentem abſolvere, quando ei moraliter conſtat, ritè confeſſum eſſe ſua peccata, ac rectè diſpoſitum eſſe; itaut graviter peccet, ſi deneget, acquiſivit ſiquidem jus pœnitens ob confeſſionem factam ad beneficium abſolutionis habendum. Sicuti graviter peccaret abſolutionem impertiendo, ſi ei non conſtaret moraliter de rectitudine confeſſionis, ac de bona diſpoſitione pœnitentis. Quòd ſi aliquando differenda ſit abſolutio ob utilitatem ejus, cui licitè conferri poteſt; nonniſi de ejus licentia fieri debet, & raro ob grave periculum, & damnum, quod ſequi poteſt: ut bene monet Diana *part. 1. tract. 4. Reſol. 35.* 2. Abſolvere debet pœnitentem, qui innititur ſententiæ probabili, eſt enim ſic rectè diſpoſitus: quapropter ſi ipſi abſolutio denegaretur, injuria fieret utpote rectè diſpoſito, etiam ſi Confeſſarius opinionem contrariam ſequeretur. Debet tamen Confeſſarius agnoſcere ut probabilem ſententiam pœnitentis, eſto illam non ſequatur; ut abſolvat rectè diſpoſitum, & rectè operetur ipſemet Confeſſarius. Sic Suarez, Sayrus, Nugnus, Henriquez, Coninch, Sanchez, Azor. Vaſquez, quos refert, & ſequitur Bonacina *de pœnit. quæſt. 7. pun. 4. §. 2. num. 26.*

E contra tamen tenetur 1. dimittere pœnitentem inabſolutum, ſi neſciat Myſteria Fidei, & ea, quæ omnes ſcire tenentur ad fructuoſam confeſſionem, & quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem æternam. Damnavit ſiquidem Innocentius XI. Propoſitionem aſſerentem: *Quòd abſolutionis eſt capax homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiam ſi per negligentiam culpabilem neſciat Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Noſtri Jeſu Chriſti.* Quaproper priùs inſtruendus erit talis pœnitens, & ordinariè juvandus, maximè ſi rudis ſit, & villicus; niſi ob pœnitentium multitudinem, vel ob incapacitatem ipſius longum tempus requiratur; & magis expediat, ut ad alios mittatur ob inſtructionem. 2. Tenetur inabſolutum dimittere pœnitentem, qui cum poſſit, nolit tamen obligationi reſtituendi ſatisfacere, & proximas occaſiones peccandi auferre. 3. Tenetur abſolutionem denegare pœnitenti nullam præbenti materiam, nec neceſſariam, nec ſufficientem.

CAPUT XVIII.

De Sigillo Confeſſionis.

1 *Quid ſit Sigillum Confeſſionis; & quam obligationem inducat?*
2 *Tenetur Confeſſarius ad Sigillum ex Jure Naturæ, Divino, & Eccleſiaſtico.*
3 *Graviter peccat Confeſſarius non ſolùm manifeſtans peccatum mortale, ſed etiam veniale.*
4 *Audita in Confeſſione ſolùm manifeſtari poſſunt ex facultate ipſius pœnitentis.*
5 *Quonam pacto Confeſſarius accuſatus de violatione Sigilli defendere ſe debeat penes Prælatum?*
6 *Ex quanam Confeſſione oriatur obligatio Sigilli?*
7 *Ad quæ ſe extendat Sigillum Confeſſionis?*
8 *Quomodo ſervandum ſit Confeſſionis Sigillum, ne violetur?*
9 *An Confeſſarius loquens de auditis in Confeſſione ſemper dicatur violare Sigillum?*
10 *An teneatur Confeſſarius dare Studioſis, vel aliis confeſſionis auditæ ſchedulam, quando eis denegata fuerit abſolutio?*
11 *An Confeſſarius poſſit uti notitia habita in confeſſione ad regulandas actiones exteriores?*
12 *An Confeſſarius loquens extra confeſſionem cum ipſa pœnitente de peccatis, vel aliis circumſtantiis ex notitia confeſſionis habitis, Sigillum violet?*
13 *An Confeſſarius uti poſſit notitia habita in confeſſione ad corrigendum complicem pœnitentis?*
14 *An licitum ſit uti notitia in confeſſione habita de proditione Civitatis, aut morte intentata innocenti ad monendum Gubernatorem, aut innocentem, ut invigilent?*
15 *Quid facere debeat Confeſſarius interrogatus à Judice de auditis in confeſſione?*
16 *Quinam teneantur ad ſervandum confeſſionis Sigillum?*

OBLIGATIO illa ſtrictiſſima reticendi ea quæ in 1
Confeſſione per ordinem ad Abſolutionem Sacramentalem manifeſtata fuere; dici conſuevit Sigillum ob ſimilitudinem ductam è ſigillo litterarum: ſicuti enim litteræ ſigillo munitæ nec aperiri poſſunt, nec legi, aut manifeſtari ea, quæ in ipſis continentur; ſic etiam nec directè, nec indirectè verbis, ſignis, aut factis manifeſtari poſſunt ea; quorum notitia habita eſt in confeſſione, & ad ipſam aliquo modo ſpectant. Obligatio autem iſta, ſeu ſigillum eſt effectus emanans ab ipſa confeſſione, ac ita ſtrictiſſimè ligans, ut in nullo caſu etiam graviſſimæ neceſſitatis ſive boni conſequendi, ſive mali evitandi, etiam ſi ſalus integri Regni periclitaretur, abſque facultate ipſius pœnitentis relaxari poſſit. Sic enim conſtat ex perpetuo uſu, ac Traditione Eccleſiæ docentis: præcepiſſe Chriſtum Dominum hoc Sacramentum inſtituentem,

entem, ne ob ullam causam revelarentur ea, quæ per confessionem cognita fuere: hoc enim pacto sacramentum nec odiosum, nec onerosum redditur. Constat insuper *ex c. sacerdos de Pœnit. dist. 6. & ex cap. omnis utriusque sexus de Pœnit. & Remiss.* & sic Doctores passim.

2 Jura autem obligantia ad sigillum istud ex vi confessionis sunt tria. 1. est Jus Naturæ: nam si tenetur quis jure naturæ ad servandum aliquod secretum, quod extra confessionem accepit, ita ut ex violatione secreti illius contra fidem datam teneatur ex Justitia resarcire omnia damna inde sequentia; potiori ratione tenebitur jure Naturæ ad servandum secretum in iis, quæ in confessione audita fuere; posset enim ex illorum revelatione sequi infamia pœnitenti. Sic Navarrus *in c. sacerdos, de Pœnit. dist. 6. n. 33.* Vasq. *de Pœnit. qu. 93. art. 4. dub. 1. n. 9.* Reg. *lib. 3. n. 3.* Sayr. *de Pœnit. c. 26. n. 11.* & Bonac. alios referens *de Pœnit. qu. 6. sect. 5. pun. 1. n. 1. 2.* est Jus Divinum, cum constet ex Traditione, & ex Praxi Ecclesiæ, sic Christum præcepisse instituendo hoc sacramentum, ut ab hominibus facilè usurpari possit: maximè quia sacerdos vices Dei gerit in tali ministerio, & decet vicarium Christi, ac Dei ea præstare, quæ Deus præstat in remittendis peccatis; sicuti ergo Deus peccata tegit, eorumque obliviscitur juxta *Psalm. 31. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & tecta sunt peccata*; *Et Ezechielis 18. Omnium iniquitatum ejus quas, operatus est, non recordabor*; sic etiam sacerdos ejus vices gerens tegere, ac obliviscì debet. Ita D. Thom. *in Addit. qu. 11. art. 1.* Sotus *in 4. dist. 18. qu. 4. art. 5.* Vasq. Suar. Navarrus, & alii penes Bonac. *l. c. n. 2. 3.* est Jus Ecclesiasticum, strictissimè siquidem præcipitur *in c. omnis utriusque sexus de Pœnit. & Remiss.* Sigillum istud sub pœna comminatoria confessario depositionis, & perpetuæ pœnitentiæ in arcto monasterio faciendæ. Afficit hæc pœna ferenda, cum in ipso Jure lata aliter non sit, confessarium tantum; alii verò à confessario, qui tenentur ad sigillum; puniendi erunt arbitrio Judicis: ut docent Menochius, Graffius, Maschardus, Coninch, Henriq. & alii relati à Bonac. *l. c. n. 3.* Adnotandum tamen hic quod Judex in recognoscendis causis ad sigillum spectantibus sit Prælatus, non vero Tribunal Sanctiss. Inquisitionis, nisi delictum habeat admixtam hæresim: ratio est, quia sacerdos accusatus extra delictum hæresis suo Prælato Ecclesiastico subjicitur, non verò Inquisitoribus. Sic ex Molfesio, & Bonac. docet Castrop. *de Pœn. pun. 19. §. 1. n. 14.*

3 Ex dictis colligitur: fragentem sigillum graviter peccare non solum si deliberatè manifestet peccatum grave, verum etiam si manifestet peccatum leve, & etiam si non innotescat audientibus, manifestationem illam procedere ex vi notitiæ habitæ in confessione: ratio est, quia semper irrogatur gravis injuria huic sacramento, & fit contra propriam obligationem, ac præceptum impositum in re gravi. Nec datur in hac obligatione levitas materiæ, cum illam non admittat sigillum. Nec juvat quod res revelata aliquando non noceat pœnitenti, offendit siquidem gravissimè ipsum sacramentum, ob reverentiam cujus impositum est sigillum sub præcepto, quod frangitur manifestatione cujuscumque peccati in confessione auditi. Sic Suarez *disp. 33. de Pœn. sect. 1. num. 12.* Vasquez *de Pœnit. quæst. 93. art. 4. dub. 1. n. 14.* Navarrus *in cap. sacerdos, num. 39.* Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 1.* Henriquez *lib. 6. cap. 19. num. 3.* Coninch *disp. 9. de Pœn. dub. 1. num. 24.* Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 1. num. 12.* & Bonacina *de Pœnit. qu. 6. sect. 1. pun. 1. n. 5.* Continet autem peccatum violationis sigilli saltem duplicem malitiam, sacrilegii videlicet contra Religionem, ob gravem injuriam, quam sacramento irrogat; & Injustitiæ ex pacto virtuali inter pœnitentem, & confessarium de secreto servando in omni casu; & ex quo oritur obligatio resarciendi omnia damna, quæ ex violatione sigilli sequuntur. Est etiam hoc peccatum contra Fidelitatem ob tacitam promissionem confessarii non revelandi ea, quæ sub conditione confessionis dicta, & accepta fuere: ut docent Suarez, Coninch, Fagundez, Bonacina quos refert, & sequitur Castrop. *de Pœnit. pun. 19. §. 1. num. 2.*

4 Solum igitur manifestari potest, quod auditum est in confessione ex facultate habita ab ipso pœnitente: cum enim in favorem ipsius impositum sit sigillum sub præcepto; inde est, quod accedente ejus voluntate cessare videatur hoc præceptum, nulla siquidem injuria pœnitenti irrogatur cum potius sic cedat in ejus commodum. Nec cedit, in irreverentiam sacramenti, quando notum est audientibus, confessarium manifestare illud, quod in confessione audivit, ex facultate pœnitentis, ut docet Divus Thomas *in 4. dist. 21. qu. 3. art. 3.* quem sequuntur Navarrus, Vasquez, Suarez, Sanchez, Fagundez, Layman, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 1. num. 6.* contra Scotum, Durandum, Majorem, Alensem, putantes, non sufficere facultatem ipsius pœnitentis, ut dispensetur in hoc præcepto; sicuti non sufficit licentia ipsius Clerici, ut possit trahi ad forum, & judicium sæculare. Sed paritas non est ad rem, quia privilegium clericorum non est in gratiam particularium, sed status, & ordinis ecclesiastici; Præceptum vero sigilli est in gratiam privatorum, & particularium. Sic Coninch *disp. 9. de Pœnit. dub. 1. num. 22.*

Notandum tamen 1. quod non sufficit licentia tacita, & præsumpta, posset enim sic reddi odiosa confessio, quando videlicet putaret confessarius, manifestationem futuram esse gratam pœnitenti, & illam concessurum esse; cum revera nec grata foret, nec illam concederet. Debet igitur esse expressa, & formalis, verbis scilicet, aut factis illam exprimentibus. Non requiritur tamen, ut in scriptis habeatur, quamvis in aliquo casu gravi expediret, sed ut plurimum non est necessarium; sufficit namque quod verbis, vel factis illam det; nec requiritur, ut pœnitens dicat: do tibi facultatem loquendi de re illa audita in mea confessione; sat enim est, quod det facultatem verbis, vel signis æquivalentibus. Sic expiesse Bonacina alios referens *de Pœnit. quæst. 6. sect. 5. pun. 4. à num. 10.* & Castropalaus pluribus relatis *de Pœnit. pun. 19. §. 1. à num. 7.*

Notandum 2. hanc facultatem debere esse spontaneam, & liberam; non verò vi, metu, aut dolo extortam; aliàs nulla censenda foret tum ob reverentiam sacramento debitam, tum ob securitatem, quam habere debet pœnitens, ne ab illo extorqueatur hæc facultas. Sic Navarrus *in Summ. cap. 8. num. 15.* Suarez *de Pœnit. disp. 33. sect. 5. num. 14.* Fag. *de 2. Præcept. Eccles. lib. 6. cap. 1. n. 10.* Graffis *lib. 1. decis. cap. 23. n. 15.* Castropalaus *loc. cit. num. 8.* Hinc fit: semel datam revocari posse ad libitum ipsius pœnitentis, cum ejus usus ab illius voluntate pendere debeat.

Notandum denique: ne confessarius excedat in facultate habita, advertere namque debet diligenter in modo concessionis circa personas, tempus, locum ac alias circumstantias; ne prætergrediatur limites concessionis à pœnitente præscriptos in re tanti momenti: tantum enim se extendere debet confessarius, quantum concedit pœnitens, à cujus voluntate pendet. Sic Navarrus *in c. sacerdos, n. 127.* Suar. *de Pœnit. disp. 33. sect. 5. n. 7.* Henriq. *lib. 6. de Pœnit. c. 23. nu. 2.* Laym. *lib. 5. Summ. tract. 6. c. 14. n. 15.* Fag. *de 2. Præcep. Eccles. lib. 6. c. 1. n. 18.*

Petes hìc quonam pacto sacerdos accusatus de violatione sigilli defendere se debeat penes Prælatum? Resp. non requiri ad ejus defensionem, ut afferat in scriptis facultatem habitam à pœnitente loquendi de re illa in confessione habita; sed sat est, quod sacerdos testetur, habuisse hanc facultatem, cui credendum est; & ad pœnitentem spectat probare oppositum: ut docent Decius, Lapus, Capua, Henriquez, Suarez, Fagundez relati à Castropalao *de Pœnit. pun. 19. §. 1. num. 10.* Si vero non ex facultate habita à pœnitente locutus sit, sed quia aliunde à confessione notitiam habuit de re illa, de qua accusatur sacerdos, ut violator sigilli; debet tunc exceptionem, quam affert probare, ejusq; probationi standum erit, etiam si pœnitens accusans contrarium probaret: cum non sit præsumendum delictum in Judice, & irreverentia facta sacramento ob violationem sigilli. Sic Suarez *de Pœnit. disp. 33. sect. 8. num. ultim.* Maschardus *de Probat. concl. 1286.* Aldrete *lib. 2. de Relig. disciplin. §. 1. num. 7.* & Castropalaus *loc. cit. num. 11.* Quando autem sacerdoti accusato duplex datur via se defendendi vel ob facultatem habitam à pœnitente, vel ob notitiam aliunde habitam extra confessionem; tutior via erit, se defendere per facultatem habitam à pœnitente, cum in illum transfundat onus probandi oppositum. In nullo tamen casu debet desistere sacerdos ad probandam innocentiam suam, quam revera habet; ob bonum nomen ministerii hujus; & ne de facili putent fideles violari hoc sacrosanctum sigillum.

5

Quæres 1. ex qua num confessione oriatur obligatio sigilli? Resp. oriri ex confessione facta sacerdoti saltem existimato per ordinem ad sacramentalem absolutionem

6

recipiendam : ratio est, quia confessio facta homini quatenus Judex est, & absolvere, aut ligare poterit in hoc foro sacramentali ; inducit hanc obligationem : sed non potest esse Judex in hoc foro, nisi sacerdos; ergo confessio facta sacerdoti saltem tali existimato, ut judicet in hoc foro, inducere potest obligationem sigilli. Sic D. Thom. *in 4. dist. 21, qu. 1.* quem sequuntur omnes Doctores.

Hinc fit 1. confessionem factam laico, aut Clerico non sacerdoti, cognito ut tali à pœnitente, qui nihilominus per errorem putet, oriri obligationem sigilli ex tali confessione ; non inducere revera obligationem sigilli : ratio est, quia non manifestavit sua peccata Judici à Christo designato per ordinem ad sacramentalem absolutionem. Sic Suarez *disp. 33, de Pœnit. sect. 2. n. 2.* Vasq. *quæst. 93. art. 4, dub. 2. num. 6.* Graffius 1. *part. lib. 1. cap. 23. num. 45.* Coninch *disp. 9. de Pœn. dub. 1. n. 4.* Bonacina *de Pœn. quæst. 6. sect. 5. pun. 2. n. 2.* & Castrop. *de Pœn. pun. 19. §. 2. num. 1.* Secus vero dicendum, si confessio facta fuerit alicui existimato sacerdoti, quamvis revera non sit; tunc enim tenebitur ad sigillum servandum : eo quia ex intentione pœnitentis ordinata fuit illa manifestatio peccatorum ad confessionem sacramentalem, quod sufficiens est ad inducendam obligationem sigilli : ut rectè docuerunt Scotus *in 4. dist. 17. qu. 1.* Suar. *l. c. n. 5,* Vasq. *l. c. n. 4.* Coninch *l. c. n. 5.* Bonac, *l. c,* & Castrop. *l. c.* Et à fortiori per hos. & omnes doctores communiter debebit inducere obligationem sigilli confessio facta sacerdoti carenti Jurisdictione.

Fit 2, non inducere obligationem sigilli confessionem factam confessario cum animo non recipiendi absolutionem sacramentalem ; nam si fiat cum eo animo, & intentione, esto confessarius vel ob indispositionem pœnitentis, vel ob alium finem eam deneget, vel differat; inducit obligationem sigilli, ut indubitatum est penes doctores teste Suar. *disp. 33. de Pœnit. sect. 2. n. 8.* ratio autem est, cur non inducat talem obligationem, si fiat animo non recipiendi sacramentalem absolutionem : quia quod de jure non subsistit, nullum præstare potest effectum ; si ergo intuitu sacramentalis confessionis, hęc obligatio inducta est, si pœnitens non habet animum sacramentaliter confitendi ; non poterit habere obligationem sigilli. Sic Navarrus *in Summ. cap. 18. num. 53.* Suarez *disp. 33. de Pœnit. sect. 2. num. 7.* Henriquez *lib. 6. cap. 21. num. 3.* Vasquez *qu. 93. art. 4. dub. 2.* Valentia *disp. 7. quæst. 13. pun. 3.* & Sanchez *lib. 3. de Matr. disp. 13. n. 6.* Qui addunt extendi etiam hanc doctrinam ad casum, quo quis aliquid sacerdoti manifestet vel ad petendum consilium, aut ob alium finem dicens, se sub sigillo manifestare ; quia tamen ad confessionem sacramentalem non direxit, nec animum habebat dirigendi, etiam si præmiserit verba illa, *Confiteor Deo, & tibi* ; Ideo nulla obligatio ex vi sigilli oriri poterit ; licèt oriatur obligatio ex vi secreti naturalis, ut ex se constat. Et multò minùs hanc obligationem inducet confessio simulata ad malum finem, ad furandum videlicet, aut decipiendum sacerdotem, vel ad illum inducendum ad malum finem : cum non sit sacramentalis confessio, sed simulatio sacrilega : ut docent Suar, Vasq. Henriq. Coninch, & Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de Pœnit. pun. 19. §. 2. n. 2.* Quamvis etiam in simili casu prudenter tacendum sit, licet non ex obligatione ; ut bene advertit Dian. *par. 5. tra. 11, dist. 26.*

Adnotandum tamen hic, quod si dubitet confessarius, an sibi revelatum à pœnitente ordinatum fuerit ad sacramentalem absolutionem, vel non ; teneturad sigillum confessionis : ratio est, quia rationabiliter præsumi debet ordinatum fuisse ; adeoq; in favorem confessionis, & pœnitentis judicandum erit, ne sic reddatur onerosa confessio. Ita Suar. Graffius, Reg. & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Pœnit. qu. 6, sect. 5. pun. 2. n. 4.*

7 Quæres 2. ad quæ se extendat sigillum confessionis? Resp. se extendere ad ea omnia peccata pœnitentis in confessione manifestata per ordinem ad sacramentalem absolutionem, quatenus ibi manifestata fuere. Quapropter si extra confessionem habita est notitia eorum, quę in confessione manifestantur poterit ea uti confessarius absque fractione sigilli : quamvis cavere debeat, ne propter notitiam in confessione habitam aliquid aliud addat ex vi illius : ut si certo affirmet, id quod extra confessionem dubiè acceperat : esset enim sic violare sigillum, ac uti notitia in confessione habita ; præscindere ergo debebit confessarius à notitia illa, ac si eam numquam habuisset. Expediret tamen, quod si confessarius uti deberet notitia extra confessionem, & pœnitens accederet ad illum, remitteret ad alium confessarium ; ne possit contra confessarium reclamare de fractione sigilli : sed hoc fieri potest, quando notitia habetur ante confessionem, non verò post confessionem factam. Sic Navarrus, Coninch, Nugnus, Suar. Filliuc, quos refert, & sequitur Bonac. *de Pœnit. qu. 6. sect. 5. pun. 2. n. 9.* & Castrop, alios referens *de Pœnit. pun. 19. §. 2. n. 3.*

Ex dictis colligitur 1. cadere sub confessionis sigillum omnia peccata pœnitentis mortalia, etiam in genere, ita ut non sit licitum confessario, posse manifestare in genere, pœnitentem peccatum mortale commisisse. Et non solum peccata mortalia occulta, verum etiam publica pœnitentis ; ita ut de peccato publico pœnitentis loqui non possit, si aliunde confessario erat ignotum : quod si aliunde notum fuerat, poterit de eo tantum loqui extra confessionem, pro ut ipsi innotescebat, non verò aliter. Peccata etiam futura cadunt sub sigillum, quæ videlicet pœnitens patrare volebat ; sicuti etiam peccata absque dolore confessa, sed cum animo disponendi se ad absolutionem per exhortationes confessarii. Denique omnia peccata venialia in specie cadunt sub sigillum : ita ut confessarius manifestare nequeat pœnitentem leviter mentitum fuisse, aut verba otiosa protulisse, Sigillata siquidem remanet notitia horum omnium peccatorum ex vi sacramentalis confessionis ; & confessarius violator, & fractor sigilli esset, si aliquod ex enumeratis manifestaret : ut docent communiter Doctores penes Bonac. *de Pœnit. qu. 6, sect. 5. pun. 2. n. 7. & 9.* & Castrop. *de Pœnit. pun. 19. §. 2. num. 3.*

Colligitur 2. non solum peccata pœnitentis, quæ ab ipso ad confessionem sacramentalem directa fuere, cadere sub sigillum : verùm etiam circumstantias omnes, etiam non peccaminosas, sed à pœnitente in confessione dictas ad explicandum peccatum suum, sive spectent ad ipsum pœnitentem, sive ad alium : ut si pœnitens se accusaret, promotum esse ad sacros ordines, cum illegitimus esset ; aut jactasse nobilitatem sui generis, cum revera natus esset ex infima plebe : ecce tibi circumstantias spectantes ad ipsum pœnitentem. Aut si pœnitens se accusaret, consuluisse Petro illegitimo, ut absq; dispensatione ad sacros ordines promoveretur ; aut consuluisse ipsi, ut se jactaret de nobilitate generis ; cum revera esset ignobilis : ecce circumstantias spectantes ad alium. Quod dictum est de circumstantiis spectantibus ad alium, pariter dicitur de peccatis spectantibus ad alium ; sed ea in confessione explicat pœnitens ad manifestanda peccata sua, quamvis necessarium non fuisset, ea manifestare : ut si confiteretur pœnitens, se adjutum fuisse à Petro ad occidendum inimicum, ad furandum &c. Omnia igitur ista, quæ ad peccati manifestationem in confessione dicta fuere à pœnitente, esto non sint materia confessionis, sed ex ejus opinione conducunt ad explicationem sui peccati, & infamant, ac dehonestant personas ; cadere sub sigillum : ratio est, quia licèt non sint materia confessionis conducunt tamen ad illam ex opinione pœnitentis ; & redderetur odiosa confessio, si aliqua ex prædictis manifestarentur. Sic docent Navarrus *in c. Sacerdos, de Pœnit. dist. 6. n. 51.* Suar. *de Pœnit. disp. 33. sect. 3. n. 5.* Coninch *disp. 9. de Pœnit. dub. 1. n. 13.* Reg. *lib. 3. c. 5. n. 38.* Valent. *tom. 4. disp. 1. qu. 13. pun. 3.* Laym. *lib. 5. Summ. tract. 6. c. 14. n. 4.* Bonac. *de Pœnit. qu. 6. sect. 5. pun. 2. n. 10.* & Castrop. *de Pœnit. pun. 19. §. 2. n. 6.* Quidquid in contrarium dixerint Ledesma, & Vasquez, quamvis concedant sub secreto naturali strictiùs obligante præ notitia habita extra confessionem servanda esse ; imò addunt, si levis suspicio haberetur in audientibus, etiam sub rigoroso sigillo servanda esse. Non cadunt tamen sub sigillum, ea, quæ incidenter dicta fuere in confessione, nec ad confessionem ullatenus attinent, ut omnes Doctores fatentur.

Quæres 3. quomodo servandum sit confessionis sigillum ? Resp. ita servandum esse, ut nec directè, nec indirectè verbis, factis, aut alio modo manifestentur ea, quæ sigillo munita fuere in confessione : aperte constat *ex c. omnis utriusque sexus de Pœnit. & Remis.* Quapropter magna cautela confessarius procedere debet circa servandum sigillum, quia in multis violare illud potest. 8

Et 1. sigillum violat sacerdos, si excipiens plurium confessiones unum pœnitentem nimium laudet cęteros vero minimè : quia suspicionem dat de reliquis pœnitentibus sibi consuetis confiteri. Sicuti etiam sigillum violaret, si de aliquibus ex sibi confessis inter multos diceret, peccata tantum venialia confessos fuisse : sic enim suspicionę fundaret

in audientibus, reliquos confessos fuisse mortalia. Nisi tamen specialis aliqua ratio interloquendum haberetur id dicendi sine offensione cæterorum pœnitentium, & absque periculo malæ suspicionis ipsorum in audientibus. Sic Navar. *in Sum. cap.* 8. *n.* 3. Suar. *de Pœn. disp.* 33. *sect.* 3. *n.* 9. Vasq. *qu.* 93. *art.* 4. *dub.* 3. *n.* 1. Coninch *de Pœn. disp.* 9. *dub.* 1. *n.* 13. & Castrop. *de Pœnit. pun.* 19. §. 3. *n.* 2.

2. Sigillum violat, si asserat, aliquem sibi confessum fuisse tali occasione, aut in confessionibus excipiendis talia peccata audivisse; quoties periculum imminet, quòd auditores malè suspicentur de aliquo: Sic Coninch, Navarrus, Reginaldus, & Suarez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœn. quæst.* 6. *sect.* 5. *punct.* 4. *num.* 2. *in fin.* Idem dicendum, si è contra asserat, pœnitentem non confessum esse peccatum, quod fecit; sic enim manifestaret defectum integritatis à pœnitente commissum in confessione. Ita Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 14. *nun.* 6. & Castropalaus *l. c. in fin.*

3. Sigillum violat, si confessarius dicat: publicum aliquem latronem, Usurarium, aut Concubinarium sibi confessum esse sua furta, usuras, fornicationes, etiamsi addat magna animi contritione, ac lacrymis: ratio est, quia esto publica sint, & cæteris nota scelera illa; nihilominus confessarius ea confirmat ex notitia habita in confessione, quod est sigillum violare: aliàs si daretur facultas similia manifestandi uti certa, & publica; etiam occulta, & dubia manifestari possent ob inadvertentiam, & ignorantiam, quod est maximum absurdum. Sic Cajetanus *verb. Confessio, condit.* 3. Navarrus *in Cap. Sacerdos, num.* 62. *&* 66. Suarez *disp.* 33. *de Pœnit. sect.* 3. *num.* 8. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 20. *nu.* 4. Coninch *disp.* 9. *de Pœnit. dub.* 1. *num.* 17. Vasquez *quæst.* 93. *art.* 4. *dub.* 6. Quamvis si Confessarius in genere assereret eo animo, ut bonam famam publici latronis, Usurarii, aut Concubinarii vulgaret, sibi fuisse confessum cum magno animi dolore, nil affirmando in particulari; sigillum non violaret: ut ex Joanne Medina, & Coninch docet Castropalaus *de Pœnit. pun.* 19. §. 3. *num.* 6. ratio est, quia sic nec declararet, illos peccata mortalia commisisse; nec aliquid manifestaret, ex quo illis infamia sequeretur.

4. Violatur sigillum: si dicat Confessarius, se non absolvisse talem pœnitentem: ratio est, quia licèt ex variis capitibus dari non possit absolutio absque injuria pœnitentis, imò aliquando cum laude, ut si neque materiam sufficientem certam habuisset; vel quia impedimentum supervenit, ob quod perfici non potuerit confessio. Nihilominus si expressè non manifestaretur similis causa non datæ absolutionis, ob quam omnis mala suspicio de pœnitente removeatur; regulariter suspicatur, denegatam fuisse ob indispositionem, & pravum statum pœnitentis, adeoque grave damnum ipsi resultaret. Sic Suarez *disp.* 33. *de Pœnit. sect.* 3. *nu.* 7. Vasquez *quæst.* 93. *art.* 4. *dub.* 10. *num.* 9. Coninch *disp.* 5. *de Pœnit. dub.* 1. *nu.* 14. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 14. *num.* 8. Bonac. *de Pœn. quæst.* 6. *sect.* 5. *pun.* 4. *num.* 6. & Castropalaus *de Pœn. pun.* 19. §. 3. *nu.* 3.

5. Violat sigillum Confessarius, si dicat, aliquem sibi confessum fuisse in talibus circumstantiis, ut auditores suspicari possint, pœnitentem illum confessum fuisse aliquod grave crimen, vel aliquem casum reservatum: esset enim directè sigillum violare, ac occasione confessionis malam suspicionem fundare cum detrimento famæ illius: ut docent Suarez *de Pœnit. disp.* 33. *sect.* 3. *num.* 9. & Castropalaus *de Pœn. pun.* 19. §. 3. *num.* 8.

6. Sigillum violat Confessarius, si loquatur cum aliis, qui bene sciunt peccata illa, quæ in confessione excepit; si aliunde ipsi non erant nota: ratio est, quia locutio illa confessarii quamvis cum aliis non ignaris procedit ex vi confessionis, adeoque cum violatione sigilli. Imò si coram pœnitente alii loquerentur de peccatis illius præsente confessario; debet confessarius obmutescere, & sermonem prudenter ad alia divertere, etiamsi aliunde, quàm à confessione notitiam illorum peccatorum habuisset: ne occasionem præbeat pœnitenti suspicandi, quòd loquatur ex notitia in confessione habita. Sic Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *capit.* 14. *num.* 9. & Castropalaus *de Pœnit. punct.* 19. §. 3. *num.* 7.

6 Quæres 4. an Confessarius loquens de auditis in confessione semper dicatur violare sigillum, & illud frangere? Resp. si de illis loquatur absque manifestatione personæ, & absque ullo prorsus periculo, ut audientes deveniant in cognitionem, aut suspicionem pœnitentis; non violare sigillum, ac illud frangere: ratio est, quia nulli facit injuriam, non pœnitenti, quia supponimus, in ejus cognitionem deveniri non posse; non Sacramento, quia sic non redditur onerosa, & odiosa confessio; ergo sigillum non violat. Advertendum tamen, ne sint proclives Confessarii ad loquendum, etiam sub istis cautionibus de acceptis in confessione, ne assuescant ex permissis ad non permissa: quapropter aliquam requirerem necessitatem, ut possint de permissis loqui, ne rudes præsumant violationem sigilli, & ne perspicaciores curiosi sint in indagandis pœnitentibus. Sic Navar. *in Cap. Sacerdos, de Pœn. dist.* 6. *n.* 47. *&* 81. Sylvester *verb. Confessor.* 3. *quæst.* 5. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 6. Coninch *disp.* 9. *dub.* 1. *nu.* 16. Bonac. *de Pœn. quæst.* 6. *sect.* 5. *pun.* 4. *nn.* 1. & Castrop. *de Pœnit. punct.* 19. §. 3. *num.* 10.

Hinc colligitur 1. non violari sigillum, si Confessarius dicat: in tali Civitate reperi multos scelestos; vel etiam talia in specie peccata committi, latrocinia videlicet, fornicationes &c. nulla tamen nominata persona per signa individuantia, etiam difficillima scitu: nam si quis confessarius diceret, plures fornicationes audivi in confessione ab adolescentulo quodam, cujus primò confessionem excepi; sigillum violaret: quia potuit aliquando aliud agens nominare illum, cujus primò confessionem excepit; & forte reperiri poterit nunc præsens, qui nomen adolescentis illius audierit. Sic ex Medina; & Layman docet Castrop. *l. c.* Advertendum tamen quod manifestationes in genere peccatorum, nulla nominata Persona, licèt fieri possint de amplis Civitatibus, ac Populationibus; nequeunt tamen fieri absque violatione sigilli de parvo oppido, aut parva communitate, vel Domo Religiosa: nam ultra infamiam, quæ sequeretur ex tali manifestatione communitati parvæ, sequeretur etiam & ipsis pœnitentibus, quæ sunt membra illius: imò non levis suspicio de aliquo pœnitente in particulari insurgere posset, & sic confessionem onerosam reddere: ita Coninch, Vasquez, Henriquez, Navarrus, Suarez, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst.* 6. *sect.* 5. *punct.* 4. *num.* 3.

Colligitur 2. non violari sigillum, si Confessarius dicat, absolvi Titium, aut confessus est mihi Titius sua peccata; vel etiamsi dicat, sua peccata venialia; aut gravi morbo correptus dedit mihi materiam absolutionis, dummodo non dicat materiam necessariam: ratio est, quia nil manifestat, nec revelat aliquod, quod onerosam, aut injuriosam reddat pœnitenti confessionem. Sic Vasq. *quæst.* 93. *art.* 4. *dub.* 3. *num.* 1. Coninch *disp.* 9. *dub.* 1. *num.* 10. Suarez *disp.* 33. *de Pœn. sect.* 2. *n.* 9. Reginaldus *lib.* 3. *n.* 43. Sayrus *de Pœn. cap.* 30. *n.* 5. & Bonacina *l. c. num.* 4.

Quæres 5. an teneatur Confessarius ob reverentiam sigillo debitam dare Studiosis, Aulicis, aut aliis pœnitentibus, si schedulam, vel attestationem confessionis factę expostulaverint; quando ob indispositionem, vel alia ex causa non data ipsis fuerit absolutio? Resp. quamvis Medina, Henriq. Fagun. Coninch, Layman, quos refert, & sequitur Castrop. *de Pœn. p.* 19. §. 3. *n.* 4. & Diana *par.* 3. *tract.* 11. *resol.* 22. putent, teneri confessarium ad illam dandam: eo quia schedulam negando tacitè manifestat indispositionem, ac impœnitentiam, aut saltem dat suspicionem de pœnitente, quæ sunt contra sigillum à Confessario servandum; aliunde si schedulam det, non mentitur, cum testetur, esse confessum tantùm, licèt præscindat ab absolutione. Nihilominus probabilis est sententia docens, non teneri Confessarium ad illam dandam, nec mihi displicet, esto prior sententia sit communior: moveor, quia confessarius denegans nil dicit, aut facit, ex quo directè, aut indirectè cognosci possint delicta pœnitentis, quamvis testimonio positivo non approbet ejus confessionem; ergo nec suspicionem pœnitentis dat, nec ejus indispositionem detegit. Adde, quòd sic aperiri posset aditus ad varias fraudes: nam publici peccatores, ac Meretrices hac via possent Parochos in Paschate decipere. Sic Bonacina *de Pœnit. quæst.* 6. *sect.* 5. *punct.* 4. *num.* 7. *in fin.* Cardin. Delugo *disput.* 23. *de Pœnit. sect.* 3. & Aversa *quæst.* 18. *sect.* 2. qui limitat, & bene, dummodo non constet penes alios, pœnitentem accessisse ad hunc Confessarium denegantem. 10

Quæres 6. an Confessarius uti possit notitia, & scientia habita in confessione ad regulandas actiones exteriores? Resp. non posse uti, si periculum sit revelationis directè, vel indirectè alicujus peccati in confessione auditi: sic enim violaretur sigillum, ut per se patet, & Doctores conveniunt in hoc. Controversia tamen est, an liceat uti tali notitia ad gubernationem externam aliorum, quando nec periculum sit, quòd innotescat pœnitens, aut usus notitiæ illius per confessionem habitæ. Et 11

quamvis doctissimi viri relati à Sanchez *lib. 3. de Matr. disp. 16. n. 2.* & à Castrop. *Pœnit. pun. 19. §. 3. n. 19.* docuerint, uti posse confessarium tali notitia ad removendum subditum de officio, aut aliquo loco; ad denegandum alicui suffragium secretum, ad impediendum matrimonium, aut collationem ordinis sacri; & similium. Nihilominus vera sententia est hodie recepta in scholis, nequaquam posse confessarium tali notitia uti ad externam gubernationem illorum, etiam in bonum ipsorum, & etiamsi nec ipse pœnitens suspicari posset id fieri ex notitia habita in confessione: ratio est, tum quia factis revelarentur peccata in confessione excepta; tum quia si daretur hæc facultas confessariis, nimis odiosa redderetur confessio, & fideles ab ea averterentur; ergo signum evidens est, nullatenus licere confessariis uti notitia habita ad externam gubernationem aliorum. Et quidem pro Regularibus extat Motus proprius Clementis VIII. *ann.* 1594. quo prohibet sub præcepto: ne regulares superiores pro tempore existentes, aut confessarii, qui postea ad superioris gradum promoti fuerint, ea notitia utantur ad exteriorem gubernationem, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt. Et pro Societate Jesu extat prohibitio P. Generalis Claudii Aquaviva: ut nemo ex nostris hanc doctrinam publicè, aut privatim doceat, nec ea ullo modo utantur nisi fortè de pœnitentis licentia: & ut longissimè distat humanarum rerum regimen ab hoc sacramento, ita nullatenus ab eo pendere debet. Sic Sanchez, Coninch, Martinus, Delrio, Bonacina, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. punct. 19. §. 3. num. 20.*

A fortiori valere debet doctrina tradita à nobis, si usus notitiæ in confessione habitæ inserviret ad externum gubernationem ipsius pœnitentis cum damno saltem temporali illius ad privandum scilicet illum officio, ad removendum à loco, ad negandum illi suffragium secretum, ad prohibendum illi frequentem è domo egressum, ad impediendum matrimonium illius, vel promotionem ad sacros ordines: & similia: evidens namque esset in tali casu fractio sigilli, ac onerosa redditio hujus sacramenti ob damnum, quod pœnitenti sequereretur: quapropter in his, & similibus debet se gerere confessarius, ac si nihil ex auditis in confessione sciviſſet: ut rectè advertunt cit. Doctores.

Denique non poterit confessarius ex notitia habita in confessione facere, aut omittere aliquid ex iis, quæ priùs non faciebat, aut omittebat, quod pudorem, ruborem, aut molestiam pœnitenti ingerat, quamvis ipsi soli innotescat, id fieri ex notitia habita in confessione: sic non poterit ei vultum austeriorem demonstrare, quem antea non demonstrabat; aut declinare illum à comitatu, si antea non declinabat, & similia; & ratio est, quia sic redderetur molesta, & odiosa confessio pœnitenti ob incommoda illa, quæ patitur. Sic Bonacina *de Pœnit. quæst. 6. sect. 5. punct. 4. n. 26.* Diana *part. 3. tract. 4. resolut. 46.* referens Sylvestrum, Valentiam, & Coninch.

Major controversia est: an uti liceat confessario notitia in confessione habita ad externam directionem sui ipsius præsertim in actionibus, quæ pro libito ipsius confessarii exerceri possint? Resp. si talis notitiæ usus nullatenus cedat in damnum pœnitentis, vel peccati confessi suspicionem; poterit notitia uti ad gubernationem suarum actionum absque ulla violatione sigilli: ut docet expresse Sanchez *lib. 3. de Matrim. disp. 16. à num. 4.* & alii passim.

Hinc fit 1. posse confessarium consulere virum doctum in casu dubio, si nullum periculum habeatur cognitionis pœnitentis. Posse etiam res proprias diligentiùs custodire, si ex confessione cognovit, parari sibi insidias ad eas auferendas: ratio est, quia inde non sequitur pudor, nec damnum aliquod pœnitenti; aliunde confessarius utitur jure suo ad actiones illas à suo libito pendentes. Sic Guttierrez, Medina, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 6. sect. 5. punct. 4. num. 30.*

Fit 2. posse Parochum ex auditis in confessione fieri vigilantiorem, & attentiorem in custodiendo grege suo juxta obligationem, ac modum à diligentioribus Parochis usitatum, dummodo diligentiæ non sint extraordinariæ, & inusitatæ. Sicuti Superior ex auditis in confessione poterit per se, vel per alium januas Monasterii visitare, si sciat subditum noctu egredi; aut locum alium frequenter invisere, si sciat subditum assuetum ibi peccare; quæsito colore aliquo prætextu aliud agendi, & observandi, ablata semper suspicione delinquentis; & ne diligentiæ fiant modo inusitato, & extraordinario ad tendendas potius insidias delinquenti, quàm ad rectè obeundum munus suum, ac impedienda peccata, & promovendum bonum subditorum: ratio est, quia ex una parte non sequitur pudor, aut damnum pœnitenti, esto ipse præsumat, hæc fieri ob notitiam in confessione habitam sui criminis; ex alia parte tenetur ad has diligentias superior ex munere suo ordinario, & nulli facit injuriam eas exercendo: est enim debita custodia, & in commodum, ac spirituale subditorum utilitatem versans; non enim ex peccatis subditorum evadere debet superior negligentior; tandem istæ diligentiæ non sunt insidiæ; ergo licitè, & sine violatione sigilli fieri poterunt, nec per hoc sacramentum redditur odiosum. Sic Suarez *disp. 33. de Pœnit. sect. 7. num. 9.* Coninch *disp. 9. dub. 4. num. 68.* Bonacina referens Reginaldum; & Sotum *de Pœnit. qu. 6. sect. 5. pun. 4. num. 30.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 3. num. 18. in fin.*

Fit 3. posse confessarium domi continere se; si ex notitia in confessione habita sciat, parari sibi insidias in exitu, quamvis aliunde egressurus. Posse etiam recedere ab eo loco, in quo cognovit ex confessione, mortem sibi machinari, quæsito alio prætextu. Posse insuper à Missa celebranda desistere, si noverit ex confessione, vinum ad sacrum præparatum veneno infectum esse, occasione aliqua quæsita non celebrandi ob alium finem. Posse denique confessarium abstinere à confitendo ei sacerdoti quem in confessione cognovit, non esse sacerdotem, quamvis aliunde ei solitus fuerit cofiteri: ratio est, quia in his omnibus confessarius utitur jure suo, & aliunde nullum damnum, nec ullus pudor sequitur pœnitenti: nam si damnum sequeretur, certum mihi est non posse fieri, ne reddatur odiosa confessio; ergo licitè in his casibus poterit uti confessarius notitia in confessione habita ad sui directionem absque sigilli sacramentalis violatione. Sic Henriquez *lib. 6. c. 24. num. 5.* Sylvester *verb. confessio. 3. quæst. 19.* Coninch *disp. 9. dub. 4. num. 54.* Suarez *disp. 33. de Pœnit. sect. 7. num. 9.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 6. sect. 5. punct. 4. à n. 27.* & Castrop. *de Pœnit. pun. 19. §. 3. n. 18.*

Quæres 7. an sacerdos loquens extra confessionem cum ipso pœnitente de peccatis, vel aliis circumstantiis ex notitia confessionis habitis sigillum violet? Resp. si ex licentia expressè obtenta ab ipso pœnitente id efficiat, certum est; non frangere sigillum, & posse licitè id efficere; imò si pœnitens prior loquatur cum confessario de rebus ad suam confessionem spectantibus, censetur per hoc ipsum expressam licentiam confessario tribuere loquendi de illis, nec tenetur in hoc casu aliam facultatem petere. Sic Suarez, Layman, Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *loc. cit. num. 14.* Si vero absque pœnitentis licentia, vel si ea petita fuerit, sed à pœnitente denegata, cum pœnitente loquatur de exceptis in confessione, sigillum franget; utitur siquidem notitia habita in confessione extra confessionem absque facultate pœnitentis. Quamvis in confessione possit uti confessarius scientia, & notitia habita in alia confessione ejusdem pœnitentis ad illum bene dirigendum; alias inutile esset habere stabilem confessarium, si hic uti non posset notitia habita in aliis confessionibus ejusdem pœnitentis ad illum bene adjuvandum in confessione. Sic Sanchez, Navarrus, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœn. quæst. 6. sect. 5. pun. 4. num. 8.* 12

Controversia major est: an si confessarius deprehenderit errorem aliquem à se commissum in confessione, de quo pœnitentem vult admonere à quo facultatem petit, sed ipse denegat; an inquam poterit admonere ipso negante? Resp. non posse admonere: ratio est, quia ex una parte esset exprobratio pœnitentis extra confessionem, quamvis ad confessionem pertinens contra voluntatem ipsius; ex alia parte, ut docent Divus Thomas *in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1.* Sylvester *verb. confessio. 3. quæst. 14.* & alii, non adstringitur confessarius ad aliquid faciendum, aut omittendum, vel aliud remedium dandum ex auditis in confessione, nisi in ipsa confessione: ad solum enim pœnitentiæ forum spectant similes notitiæ, non vero extra ipsum; ergo non poterit admonere confessarius absque violatione sigilli. Sic Victoria, Rodriquez, Sotus, Sanchez, Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 3. num. 15.*

Quæres 8. an Confessarius uti possit notitia habita in confessione ad corrigendum complicem pœnitentis? Resp. non posse absque violatione sigilli sine facultate expressa ipsius pœnitentis, ut clarè constat ex superius statutis, 13

& est

& est communissima sententia. Dubium tamen est, an possit etiam cum licentia obtenta in confessione, vel extra illam à pœnitente? Paludanus *in 4. dist. 21. qu. 3. art. 2. concl. 2.* Sotus *dist. 18. qu. 2. art. 6. ad 4.* Angelus *verb. Confessio. 1. §. 3.* Rosella *eod. verb. §. 6.* Bannez *2. 2. quæst. 33. in fin.* putarunt, non posse fieri absque violatione sigilli, cum sit absurdum uti notitia confessionis ad actiones externas à Sacramento distinctas. Nihilominus si urgens necessitas habeatur ad proximum corrigendum in bonum tantùm spirituale illius, & ad paternam correctionem, non verò ad judicialem ejus denunciationem; poterit confessarius uti facultate à pœnitente habita, in qua tantum procedendum est in bonum complicis, ne reddatur odiosa confessio; & quando nulla alia via suppetit ad bonum spirituale habendum ipsius complicis: ratio est, quia cum fiat ex facultate pœnitentis, & aliunde usus notitiæ est in bonum spirituale alterius; ideo nec sigillum violatur, nec ulla irrogatur Sacramento irreverentia. Sic Suar. *disp. 33. de Pœn. sect. 4. à n. 4.* Henriq. *lib. 6. c. 10. n. 1.* Sylv. *verb. Confessor. 3. qu. 6.* Reg. *lib. 3. c. 6. n. 73.* Bonac. *de Pœnit. qu. 6. sect. 5. p. 4. n. 25.* & Castrop. *de Pœnit. p. 19. §. 3. n. 16.*

14 Quæres 9. an licitum sit uti notitia in confessione habita de proditione Civitatis futura, aut morte, quæ innocenti intentatur; ad admonendum Gubernatorem Civitatis, ut bene invigilet in custodia; & innocentem, ut rectè custodiat vitam suam? Resp. teneri priùs Confessarium ad admonendum pœnitentem de sua obligatione penes Gubernatorem ob bonum publicum, aut ad deterrendum illum, ut desistat ab intentata morte innocentis. Quod si nolit efficere per se, saltem det facultatem ipsi confessario, ut admoneat Gubernatorem de speciali vigilantia; & si hoc ipsum deneget, non poterit Gubernatorem, aut Innocentem admonere, ut invigilent, & caveant; si periculum habeatur ex tali monitione inquirendi conspirantes, illosque comprehendendi, esset enim violare sigillum. Si tamen nullum periculum habeatur investigandi conspirantes, aut intentantem mortem innocenti; poterit in genere tantum admonere eum, cui periculum imminet, Gubernatori scilicet, aut Innocenti, ut invigilet, & se custodiat, quamvis summa circumspectione, & prudentia in hoc opus sit. Sic Lazarius, Reg. Graffius, Navarrus, Sayrus, Delrius, Suarez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Pœn. qu. 6. sect. 5. pun. 4. n. 19.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 3. num. 12.*

15 Quæres 10. Quid facere debeat Confessarius interrogatus à Judice de peccatis in confessione exceptis? Resp. debere reprehendere interrogantem, ac simul ei demonstrare, quàm graviter peccet faciendo has interrogationes, si alia via non suppetat liberandi se ab istis interrogationibus inutilibus. Nam etiam si Judex iniquè extorqueret à Confessario manifestationem criminis alicujus in confessione excepti, aut iniquè confessarius illud manifestaret; nullam fidem facerent, ac nullius considerationis essent talia dicta, utpote habita contra Juris Ordinem. Sic Covar. *3. par. Decr. c. 8. n. 9.* Fag. *lib. 6. de 2. Eccl. præcep. c. 1. n. 8.* Quapropter cavere debet confessarius interrogatus à Judice, aut à privata persona, ne respondeat ad rem sive affirmando, sive negando, aut asserendo, se aliquem absolvisse, quem revera non absolvit. Sed his, & similibus interrogationibus inutilibus, & impertinentibus respondendum erit, functus sum officio meo, ac sermonem ad alias res divertere.

16 Quæres tandem: quinam teneantur ad servandum Confessionis Sigillum à Resp. teneri omnes eos, qui quo modocumque sive justè, sive injustè peccata agnoverunt per ordinem ad Sacramentalem confessionem: ratio est, quia secus non satis provisum fuisset pœnitentibus, si talis obligatio non extenderetur ad omnes, qui quomodocumque notitiam de peccatis habuerunt per ordinem ad sacramentalem confessionem, & possent omnes ab illa deterreri, utpote odiosa; adeoque rectè Christus Dominus extendit sigillum ad omnes istos: ut docent D. Thom. *in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1. quæstiun. 3.* Scotus *dist. 17. quæst. 1.* quos sequuntur Adrianus, Medin. Navarrus, Suarez, Vasquez, Coninch, Layman, Bonacina relati à Castropalao *de Pœnit. pun. 19. §. 4. n. 1.*

Hinc fit: teneri 1. ad sigillum servandum confessarios, ut jam superiùs explicatum fuit, quod verum est non solùm de confessariis legitimis, verùm etiam de illegitimis, qui tamen ut confessarii reputati fuere à pœnitentibus. Pœnitens verò non tenetur ad servandum sigillum de instructionibus, pœnitentiis, aut similibus acceptis à confessario: quia per manifestationem ab ipso factam, non redditur onerosa confessio. Quamvis si confessarius exegerit ab eo secretum, teneatur ad illud servandum; sicuti tenetur etiam præcavere, ne ex revelatis à se aliqua infamia, aut aliud damnum confessario sequatur. Sic Suarez *disp. 33. de Pœnit. sect. 4.* Henriquez *lib. 6. cap. 20. num. 1.* Vasquez *quæst. 93. art. 4. dub. 7. num. 13.* Coninch *disput. 9. dub. 3. num. 37.* & Reginaldus *lib. 3. num. 35.*

2. Tenentur ad sigillum superiores, quibus se sistunt pœnitentes absoluti à reservatis, vel petentes facultatem, ut possint à reservatis absolvi; aut si confessarius ipse aliquid ipsis aperiat, ut facultatem absolvendi obtineat; ratio est, tum quia vices Confessarii gerunt, tum etiam quia notitia, quæ ad ipsos pervenit, ordinata est ad sacramentalem confessionem. Sic Suarez *de Pœnit. disp. 33. sect. 4. num.* 2. Delugo *de Pœnit. disp. 13. sect. 2. num. 4.* Navarrus, Lazarius, Coninch, Reginaldus, quos refert; & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 6. sect. 5. pun. 3. num. 3.* Quamvis Henriquez, & Vasquez quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœnit. punct. 19. §. 4. num. 10.* & inclinat Coninch, doceant, teneri tantum ad secretum naturale; sed magis mihi arridet prima sententia.

3. Tenetur ad sigillum Interpres, qui necessarius fuit ad confessionem, quamvis teneatur minus principaliter; aut qui confessionem pœnitentis rudis scripsit, ut eam confessario præsentaret: ratio est, quia concurrit ad confessionem, & notitiam peccatorum habet per ordinem ad illam. Sic Suarez *de Pœnit. disp. 33. sect. 4. n. 4.* Vasquez *quæst. 93. art. 4. dub. 2. num. 2.* Coninch *disp. 9. de Sigillo dub. 3. num. 35.* Bonacina alios referens *de Pœnit. qu. 6. sect. 5. pun. 3. num. 5.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 4. num. 2.*

4. Tenentur ad sigillum omnes adstantes, quibus præsentibus ex necessitate facta fuit sacerdoti confessio, ut in periculo naufragii, vel grassante peste: cum enim omnes notitiam acceperint per ordinem ad sacramentalem confessionem, ideo omnes sigillo adstringuntur. Idem dicendum de iis, qui vel ex malitia, aut casu peccata pœnitentis in confessione audiere, dum adstarent prope confessionale; habent siquidem notitiam per ordinem ad Sacramentalem confessionem. Sic Adrianus, Vasquez, Coninch, Layman, Suarez, Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de Pœnit. pun. 19. §. 4. n. 4. & 5.*

5. Tenetur ad sigillum non solùm ille, qui à confessario consilii gratia consultus fuit, quamvis per imprudentiam illi manifestaverit pœnitentem, verùm etiam si manifestaverit ex facultate habita ab ipso pœnitente. Insuper omnes illi, quibus sacrilegè confessarius crimina pœnitentis manifestavit: quapropter Judex, aut Princeps, quibus talis notitia ex vi confessionis data fuit; nequibunt illa uti absque fractione sacramentalis sigilli, adeoque non poterunt ad sententiam procedere. Sic Graffius, Navarrus, Suarez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. quæst. 6. sect. 5. pun. 3. num. 4.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 4. num. 6.* referens Coninch & Layman.

6. Licèt communior sententia deobliget à sigillo sacramentali invenientem cartham in qua scripta erant peccata pœnitentis ob juvamen memoriæ in confessione sacramentali: eo quia est notitia non proveniens ex confessione, sed occasione confessionis, ut videre est penes Bonac. *l. c. n. 7.* Castrop. *l. c. n. 11.* & Card. Delugo *de Pœnit. disp. 23. n. 47.* Nihilominus non desunt graves Doctores penes Dianam *par. 3. tract. 4. resol. 112.* qui doceant; teneri ex vi sigilli Sacramentalis, cum semper sit notitia habita per ordinem ad confessionem. Fatentur tamen omnes, teneri strictissimè saltem ad secretum naturale, & graviter peccare, si postquam advertit peccata gravia contineri, eam legat; quamvis si levia contineantur, non damnant sub gravi lecturam. Vide Castrop. *l. c.* ratio est, quia gravem infert injuriam pœnitenti, ejus secreta cordis gravia agnoscendo contra ejus voluntatem; secus vero si levia essent secreta illa, non gravem, sed levem tantum injuriam inferret. Expedit tamen semper obtinere à legendis similibus carthis, semel ac innotescit, ordinatas esse ad confessionem. Nec magistratus, aut Judex punire, comprehendere, aut convincere poterit reum per denuntiationem factam ex vi talis carthæ: cum crimina ibi contenta secreta sint, ac illorum manifestatio inducat gravem injuriam reverentiæ debitæ tanto Sacramento, ordinata siquidem erat ad illud suscipiendum. Sic Bonac. *de Pœnit. quæst. 6. sect. 5. pun. 3. num. 8.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 19. §. 4. num. 11.*

QUÆSTIO VII.

DE SACRAMENTO Extremæ Unctionis.

CUM Sacramentum Extremæ unctionis sit consummativum Sacramenti Pœnitentiæ, ut loquitur Tridentinum *Sess.* 14. *cap.* 1. consummat siquidem, ac perficit Pœnitentiam delens reliquias peccatorum, & dans finem Christianæ Vitæ, quæ continuata Pœnitentia esse debet; ideo post Sacramenti Pœnitentiæ tractationem de Sacramento Extremæ Unctionis pertractandum est.

CAPUT PRIMUM.

De Nomine, Institutione, & essentia extremæ Unctionis.

1 *Cur dicatur extrema Unctio? Et quando conferenda homini baptizato?*
2 *De Fide est dari hoc Sacramentum à Christo Domino institutum.*
3 *Valde probabile est, hoc Sacramentum inchoative institutum fuisse à Christo in ultima Cœna, perfectivè tamen post Resurrectionem.*
4 *Non fuit institutum, quando Christus misit Apostolos in prædicationem Evangelii, dans illis virtutem curandi infirmos; quamvis tunc insinuatum fuerit.*
5 *Definitur Sacramentum extremæ unctionis.*

I DICITUR, & rectè, Sacramentum istud extrema unctio, quia inter sacras unctiones, quas homo viator recipere potest, ultima est: conferri siquidem debet homini in extremo vitæ periculo constituto: nam prima unctio confertur in Baptismo secunda in Confirmatione, tertia in Sacramento ordinis, quarta denique in hoc Sacramento, quod etiam ultimum Sacramentum esse solet, utpote conferendum homini animam agenti. Sic Magister *in* 4. *Sent. dist.* 23.

2 Dari hoc Sacrmentum à Christo institutum, ut & cætera Sacramenta, est dogma Fidei statutum tum in Concilio Florentino *in decreto Eugenii*, tum in Trident. *sess.* 14. *can.* 1. & clarè constat *ex verbis Div. Jacobi cap.* 5. *infirmatur quis ex vobis, inducat Presbyteros, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei.* Ex quibus verbis nimis apertè colligitur contra hæreticos hoc Sacramentum denegantes, quod si extrema unctio peccata remittit ut habet D. Jacobus, verè, & propriè Sacramentum sit; remissio siquidem peccatorum propria est Sacramenti. Adde, quod extrema unctio habet ea omnia, quæ ad rationem Sacramenti requiruntur, ut claret ex ipsis verbis D. Jacobi, & adnotavit Concilium Trident. *sess.* 14. *c.* 1. nam per sacram unctionem olei, & Orationem Presbyteri exprimitur signum practicum gratiæ sanctificantis, quod est de essentia Sacramenti. Et quia propria authoritate nequibat D. Jacobus promittere remissionem peccatorum, & gratiæ infusionem, quæ non nisi à Christo Domino gratiarum fonte provenire possunt; ideo subjunxit; ungentes eum oleo in nomine Domini; quasi innueret fidelibus hac Sacra Cæremonia utentibus, & hoc Sacramentum à Christo institutum fuisse, & remissionem peccatorum, ac gratiæ infusionem per sacram illam unctionem ab eodem Christo omnis sanctitatis fonte provenire. Sic D. Thom. 3. *par. qu.* 29. *art.* 1. Suar. *tom.* 4. *disp.* 39. Valent. *disp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 7. Bellarm. *lib.* 1. *cap.* 3. & alii passim.

3 Licèt hoc Sacramentum à Christo institutum fuerit, sicuti & reliqua Sacramenta, ut definit Trident. *sess.* 7. *can.* 1. & habent omnes Doctores contra Magistrum *in* 4 *dist* 23. & alios docentes ab Apostolis institutum fuisse? Nihilominus non clarè constat, quando institutum fuerit: nam Sancti Evangelistæ intenti potiùs ad ea quæ ad æternæ salutis necessitatem spectabant, & ad Ecclesiæ dispositionem; de hoc sacramento utpote non necessario ad salutem non fuere solliciti meminisse distinctè. Cæterùm quòd fuerit à Christo institutum, & perpetua Ecclesiæ Traditio, & perpetuus, & inveteratus usus tum penes Græcos, tum penes Latinos nimis apertè comprobant: ut ait Bellarm. *tom.* 3. *lib. unic. de hoc Sacram. c.* 2. Valde tamen probabile mihi est institutum fuisse à Christo post suam resurrectionem, ut docent Suar. *disp.* 39. *sect.* 2. *n.* 5. Laym. *lib.* 5. *Sum. tract.* 8. *c.* 1. *n.* 2. & Castrop. *de extr. unct. pun.* 1. *n.* 5. illo eodem tempore, quo Sacramentum Pœnitentiæ perfectè instituit, ut habetur *Joann.* 20. Congruentia siquidem hujus rei est, quia cum hoc Sacramentum sit consummativum Sacramenti Pœnitentiæ, ut habet Trident. *sess.* 14. *c.* 1. expediens fuit, ut non præcederet Pœnitentiam, sed potiùs ipsam jam perfectè constitutam subsequeretur. Benignissimus siquidem Redemptor noster ante suum regressum ad Cœlum consulens suis servis de remediis salutaribus, sicuti pro quovis tempore, ac pro toto vitæ cursu Sacramenta paravit; sic etiam pro fine vitæ tamquam firmissimum præsidium, quo fideles muniti in spem Divinæ Misericordiæ erigerentur, ac tela nequissimi hostis acriùs tunc pugnantis infringerent; hoc Sacramentum instituit.

4 Non fuisse tamen institutum, quando Christus Apostolos misit in prædicationem Evangelii, quibus & virtutem curandi infirmos, illosque sanandi per unctionem dedit, ut habetur *Marc.* 6. quamvis ibi insinuatum fuerit, ac adumbratum, manifestè colligitur ex Trident. *sess.* 14. *c.* 1. quod asserit *esse verè & propriè Sacramentum novi Testamenti à Christo Domino institutum, apud Marcum quidem insinuatum, per Jacobum autem Apostolum, ac fratrem Domini fidelibus commendatum, ac promulgatum.* Quapropter non fuisse tunc institutum, clarè convincitur ex Trident. quod non dixisset *insinuatum*, si tunc institutum fuisset; restat ergo, fuisse tunc quadam similitudine, ac figura adumbratum, & insinuatum: ut rectè docent Valent. Suar. Coninch, Laym. Bonac. Sayr. quos refert, & sequitur Castrop. *de extr. unct. pun.* 1. *n.* 4.

5 Definiri solet Sacramentum istud: Signum rei Sacræ ordinatum ad conferendam salutem animæ, vel etiam corporis ægroto de vita periclitanti per unctionem olei benedicti, & orationem sacerdotis sub præscripta forma verborum. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 23. *qu.* 1. *art.* 1. quem communiter sequuntur reliqui Doctores. Illa verba, signum rei Sacræ faciunt convenire extremam unctionem cum reliquis Sacramentis, sunt etenim omnia Sacramenta signum rei Sacræ, ut diximus loco suo, cum de illis in genere. Reliqua verba, faciunt eam differre à reliquis Sacramentis, ut ex infra dicendis clariùs constabit.

CAPUT II.

De Materia Sacramenti Extremæ unctionis.

1 *Materia remota hujus Sacramenti est oleum ex olivis expressum.*
2 *Assignatur congruentia cur Christus oleum olivarum assumpserit in materiam remotam.*
3 *Requiritur de necessitate Sacramenti, quòd oleum sit benedictum ab Episcopo.*
4 *Non sufficit, quod sit benedictum à Simplici Sacerdote ex facultate Pontificis.*

5 An

5 *An benedictio præscripta ab Ecclesia Episcopo ad oleum benedicendum sit etiam de necessitate Sacramenti?*
6 *An extrema Unctio per errorem collata cum Sacro Chrismate invalida sit?*
7 *An si oleo olivarum immisceatur balsamum, aut alius liquor; evadat materia invalida?*
8 *An illicitum sit adhibere ad extremam Unctionem oleum benedictum anno elapso?*
9 *Materia proxima hujus Sacramenti est unctio facta à Presbytero per oleum ab Episcopo benedictum.*
10 *Debet unctio fieri per modum Crucis, non est tamen de necessitate Sacramenti.*
11 *An sit grave peccatum formationem Crucis omittere in Unctione infirmi?*

1 HOC Sacramentum ad instar reliquorum suam habet materiam Remotam, & Proximam; adeoque priùs assignabimus Remotam, dein Proximam. Materia Remota hujus Sacramenti est oleum ex olivis expressum: ratio est, quia ut patet *ex D. Jacobi* 5. oleum olivarum assumpsit Christus in materiam Sacramenti hujus, non verò aliud; ergo oleum olivarum non aliud debet esse materia remota; antecedens probatur ex illis verbis, *ungentes oleo*, per oleum namque simpliciter dictum, oleum olivarum intelligitur, non aliud; cum cætera olea ex aliis rebus expressa impropriè dicantur olea, & cum addito. Sic communiter Doctores teste Bonacina *de extr. Unct. quæst. unic. pun.* 2. *n.* 2.

2 Congruentia autem, ob quam Christus oleum olivarum assumpsit in materiam Sacramenti Extremæ Unctionis, esse potuit; quia magnam aptitudinem habet ad significandos eos effectus, quos Sacramentum Extremæ Unctionis causare solet: sicuti enim oleum habet consolidare membra, quapropter in usu erat luctantibus; infirmis restituere aliquando sanitatem corporis, ac spem excitare; sic Sacramentum Extremæ Unctionis infirmos roborat, ac sublevat ad superandas Dæmonum insidias, ad patienter infirmitatem sustinendam, ad excitandam Divinæ Misericordiæ spem, & aliquando ad dandam sanitatem corporis. Additur alia congruentia, quòd scilicet sit materia usualis, facilis, ac præ manibus; ut ejus usus non redderetur difficilis in Sacramento fidelibus necessario in fine vitæ.

3 Ad materiam tamen remotam hujus Sacramenti non sufficit quodcumque oleum olivarum, sed ulteriùs requiritur, quòd sit ab Episcopo benedictum, & quidem de necessitate Sacramenti, non verò ex præcepto tantùm, ut voluere nonnulli: ratio est, quia licèt D. Jacobus talis benedictionis mentionem non fecerit, nihilominus constat ex Traditione Ecclesiæ facta ab Apostolis, ex Concilio Florentino *in Decreto Eugenii*, & ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 1. quòd materia Sacramenti hujus sit oleum ab Episcopo benedictum, adeoque eodem modo requiritur ad necessitatem hujus Sacramenti oleum olivarum, ac benedictio Episcopi. Sic D. Thomas *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 2. *quæst.* 3. D. Bonaventura, Paludanus, Valentia, Suarez, Coninch, Layman, & Bonacina relati à Castropalao *de Extr. Unct. pun.* 2. *n.* 2.

4 Et quamvis Cajetanus, Victoria, Henriquez, Zambrana apud Castropalaum *l. c. n.* 3. putarint, sufficere oleum benedictum à simplici Sacerdote ex commissione tamen Pontificis. Nihilominus verius puto, non sufficere, ac omnino benedicendum esse ab Episcopo: ratio est, quia Traditio Ecclesiæ, ac Concilia Florentinum, & Tridentinum eodem modo loquuntur de oleo, ac de benedictione Episcopi; ergo ut neque ex consensu Pontificis oleum olivarum mutari potest in aliud, sic nec benedictio Episcopi mutari poterit in benedictionem simplicis Sacerdotis. Ita Suarez *disp.* 40. *sect.* 1. *num.* 8. Bellarminus *de Extr. Unct. cap.* 7. Valentia *disp.* 8. *quæst.* 1. *pun.* 2. Coninch *disputat.* 19. *dub.* 2. *concl.* 2. Layman *lib.* 4. *Summ. tract.* 8. *cap.* 2. *n.* 1. Barbosa *de potest. Episc. par.* 2. *alleg.* 31. *num.* 14. Bonacina *de Extr. Unct. quæst. unic. pun.* 2. *num.* 3. & Castropalaus *l. c. num.* 3. qui advertit, extra controversiam esse, quòd oleum benedictum à Simplici Sacerdote absque facultate Pontificis sit insufficiens materia Remota.

Sed insurgit hìc dubium: an benedictio præscripta ab Ecclesia Episcopo ad oleum benedicendum sit etiam de necessitate Sacramenti, itaut si Episcopus alia benedictione utatur à consueta ad illud benedicendum; sit materia insufficiens? Resp. quamvis illicitè hoc faceret Episcopus, & graviter peccaret contra præceptum Ecclesiæ præscribentis benedictionem faciendam; nihilominus materia illa valida esset, esset enim oleum olivarum ab Episcopo benedictum, ut requirunt Concilia citata, esto non sit benedictum ea benedictione, quam sub præcepto Ecclesia præscribit Episcopis; ergo infirmus tali oleo unctus revera unctus esset oleo ab Episcopo benedicto. Nec Christus Dominus præscripsit formam benedictionis, juxta quam facienda esset, sed reliquit præscribendam Ecclesiæ. Sic Suarez *disp.* 40. *sect.* 1. *n.* 1. Bonacina *l. c. n.* 4. & Castropalaus *de Extr. unct. pun.* 2. *n.* 4.

Petes 1. an Extrema Unctio per errorem collata 6
cum sacro Chrismate, non verò cum oleo Olivarum propria benedictione ab Episcopo ad hunc finem benedicto; valida sit? Resp. quamvis Sacrum Chrisma sit revera oleum ab Episcopo benedictum; nihilominus non est materia valida ad Sacramentum Extremæ Unctionis; sicuti non est quodcumque aliud oleum etiam ab Episcopo benedictum, & non ad finem ungendi infirmos: ratio est, quia materia valida Sacramenti hujus est oleum olivarum ab Episcopo benedictum ad hunc finem, & cum hac intentione ungendi infirmos; sed benedictio Sacri Chrismatis licèt sit ab Episcopo, & sit vera benedictio olei; non ordinatur tamen, nec designatur in materiam, quæ unctioni infirmorum deservire debeat; ergo deficit in Sacro Chrismate benedictio Episcopi requisita ad unctionem infirmorum: & ut diximus non minùs est pars essentialis materiæ Remotæ Unctionis extremæ oleum olivarum, ac benedictio Episcopi, quæ sit ad hunc finem ordinata. Sic Bellarminus *de Extr. unct. cap.* 7. Valentia *tom.* 4. *disp.* 8. *pun.* 2. Naldus *num.* 4. Nugnus 3. *par. quæst.* 29. *art.* 6. Reginaldus *lib.* 28. *cap.* 9. *num.* 50. Barbosa *de potest. Episc.* 2. *par. alleg.* 31. *n.* 16. Bonacina *de Extr. unct. quæst. unic. pun.* 2. *n.* 5. & Castropalaus *de Extr. unct. pun.* 2. *n.* 5.

Petes 2. an si oleo olivarum admisceatur balsamum, 7
aut alius liquor; tunc evadet materia invalida ad Sacramentum Extremæ Unctionis? Resp. quamvis materia Sacramenti hujus debeat esse oleum olivarum simplex, nihilominus si in parva quantitate misceatur balsamum aut similis liquor, itaut in mixtione illa longè superent portiones olei portionem balsami, aut alterius liquoris; erit utique materia valida ad Sacramentum hoc ministrandum: ratio est, quia sicuti in aqua naturali, pane triticeo, & vino ex vite propter levem, & parvam mixtionem alterius materiæ servatur validitas ad Sacramentum Baptismi, & Eucharistiæ in Sacrificio Missæ; sic in oleo olivarum propter parvam admixtionem balsami, aut alterius liquoris servabitur validitas Sacramenti Extremæ Unctionis, cum per parvam illam admixtionem retineant materiæ supradictæ propriam naturam. Secus tamen dicendum, si materiæ illæ admixtæ sint in quantitate tali, quæ superent rationem propriam aquæ, panis, vini, aut olei. Sic D. Thomas *in* 4. *Sent. dist.* 23. *quæstion.* 1. *art.* 3. Sotus *ibidem*, Navarrus *in Summ. cap.* 22. *num.* 13. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 2. Bonacina *de Extr. unction. quæst. unic. punct.* 2. *num.* 7. & Castropalaus *de Extr. unct. pun.* 2. *n.* 6.

Hinc colligitur: posse Parochum oleo benedicto ab Episcopo, si prudens timor sit, ne deficiat, nec aliud benedictum haberi possit; addere oleum non benedictum, sed in parva quantitate respectu benedicti tunc existentis; sic enim permiscentur partes illæ inter se, & efficiunt unum morale benedictum. Sic Bonacina *l. c. n.* 8. Possevinus *cap.* 9. *n.* 2. & alii.

Adnotandum hìc: quamvis nonnulli Doctores dixerint, olim pro materia Sacramenti istius fuisse in usu oleum olivarum cum balsami admixtione, æquè ac Ecclesia utitur pro Confirmatione: Nihilominus verius puto, quod asserunt Sotus, Valentia, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Extr. unct. pun.* 2. *num.* 8. nempe oleum infirmorum in Ecclesia Dei fuisse simplex, ac distinctum à Chrismate: ut colligi potest *ex Cap. Unic. de Sacra Unctione*, & ex Conciliis Florentino, & Tridentino diversam Materiam assignantibus Extremæ Unctioni, ac Confirmationi.

Petes 3. an illicitum sit adhibere ad Extremam Unctionem oleum benedictum anno elapso? Resp. quamvis non sit contra validitatem Sacramenti adhibere 8
oleum

oleum anno præterito benedictum ad ungendum infirmum ; nihilominus graviter peccat Sacerdos , si absque gravi necessitate id efficiat , ut si oleum eo anno benedictum non haberet : nam ex consuetudine , & præcepto Ecclesiæ , ut patet *ex Cap. Litteris de Consecr. dist. 3.* combusto veteri oleo , novo utendum erit : quapropter diligentiores sint Parochi ad comparandum pro sua Ecclesia oleum eo anno benedictum . Sic Possevinus *de effic. Curati cap. 9. num. 2.* Bonacina *de Extr. unct. quæst. unic. pun. 2. num. 6.* Zambrana *de Extr. unct. cap. 5. dub. 4. n. 5.* & Castropalaus *de extr. unct. pun. 2. num. 2.* Quamvis hi Doctores non explicitè dicant , graviter peccare Parochum ungentem infirmum oleo benedicto veteri ; nihilominus , ut insinuat Castropalaus , colligitur ex gravitate materiæ , grave enim mihi videtur , quòd Parochus habens recens oleum velit adhibere vetus sciens , & volens ; nam si id efficeret necessitate coactus , quia non haberet recens oleum ; nullatenus peccaret , nisi in causa , quia negligens fuerit ad illud comparandum . Non nego , Henriquez *lib. 3. cap. 8. num. 2.* & Sà *verb. extr. unct. n. 6.* putasse , præceptum latum esse de comburendo solo Chrismate , non verò de Sacris Oleis infirmorum , & catechumenorum , ut constat ex *Cap. Si quis de alio de Consecr. dist. 4.* nihilominus praxis Ecclesiæ stat in oppositum.

9 Materia Proxima hujus Sacramenti est Unctio , quæ à Presbytero fit per oleum ab Episcopo benedictum : cum enim Sacramentum istud non consistat in re aliqua permanente , sed in usu illius ; inde est , quòd materia proxima illius erit unctio à Presbytero adhibita juxta *D. Jacobum 5.* Ungentes oleo . Et assignat rationem Tridentinum *sess. 14. cap. 1.* cur sacra illa Unctio ex oleo sit materia Sacramenti Extremæ Unctionis , quia aptissimè Spiritus Sancti gratiam , qua invisibiliter anima inungitur , repræsentat : quapropter Unctio illa ex oleo benedicto erit Signum practicum gratiæ Sanctificantis ; itaut Unctio det materiam proximam , oleum verò benedictum remotam . Sic Doctores passim .

10 Debet tamen Unctio fieri per modum Crucis , ut Colligitur *ex cap. numquid de Consecr. dist. 5.* an verò sic inungere infirmos per modum Crucis sit de necessitate Sacramenti controversia non caret . Dicendum nihilominus non esse de necessitate Sacramenti , tum quia nec ex Scriptura , nec ex Traditione Ecclesiæ , nec ex Conciliis id colligi possit ; tum quia Concilia Florentinum , & Tridentinum declarantia exactè Materias , & Formas Sacramentorum non expressere formam Crucis in hoc Sacramento , uti expressere in Confirmatione ; ergo signum evidens est , non esse de necessitate Sacramenti . Nec D. Jacobus mentionem fecit formationis crucis in unctione , esto consuetudine , & piissimo Ecclesiæ ritu sic ungere infirmos , statutum sit , & sic sanctè servandum : ut Doctores testantur .

11 An autem formationem Crucis omittere in Sacra Unctione infirmi grave peccatum sit ? Resp. si contemptus absit , non esse gravem culpam : ratio est , tum quia non constat , adesse præceptum graviter obligans ad hoc efficiendum ; tum quia non videtur materia gravis , esto convenientissimum sit id servare . Sic Suarez , Filliuccius , Zambrana , Coninch , Layman , quos referunt , & sequuntur Castropalaus *de Extr. unct. pun. 3. n. 2.* & Bonacina *de Extr. unct. quæst. unic. pun. 2. n. 9. in fine.* Imò urgente necessitate administrandi hoc Sacramentum celeriter , nullum peccatum erit crucem omittere , sed tantùm inungere ; docuere Suarez , Coninch , Layman relati ab eodem Castropalao .

CAPUT III.

De Forma Sacramenti Extremæ Unctionis.

1 *Assignatur Forma Sacramenti hujus .*
2 *Debet Forma ista aptari deprecativo modo .*
3 *An si modo deprecativo addatur Indicativus , sufficiens sit talis forma ad valorem Sacramenti hujus ?*
4 *Assignatur congruentia , cur forma instituta sit deprecativo modo .*
5 *An sint de Essentia Sacramenti verba illa formæ : Sanctam , & piissimam ?*
6 *An sint de essentia verba illa : Per suam piissimam Misericordiam ?*
7 *Est omnino de essentia hujus Sacramenti expressio Unctionis , & Remissionis peccatorum deprecativo modo .*
8 *An essentialiter cuilibet Unctioni aptanda sit propria Forma ?*
9 *An invocatio Sanctissimæ Trinitatis sit de essentia Formæ hujus Sacramenti ?*

FORMAM legitimam Sacramenti hujus esse illa verba : *Per istam Sanctam Unctionem , & suam piissimam Misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti , amen .* Eamdem formam repetendo ad unctiones cæterarum partium , quæ inungi debent expressis earum nominibus ; ut si aures inungendæ sint , dicatur : per auditum deliquisti ; si vero nares , dicatur per odoratum deliquisti , & sic de reliquis ; constat ex continuata Ecclesiæ Traditione , & ex Concilio Florentino *in Decreto Eugenii* , ac ex Tridentino *sess. 14. cap. 1.* 1

Hinc colligitur : Formam Sacramenti hujus deprecativo modo aptandam esse , ut constat ex perpetuo usu Romanæ Ecclesiæ à Conciliis approbato . Quapropter omnis alia forma indicativo modo aptata insufficiens erit ad hoc Sacramentum , Et quamvis D. Bonaventura *in 4. dist. 23. art. 1. quæst. 4.* Richardus *ibidem ad 2.* & alii dixerint , D. Ambrosium olim in sua Ecclesia mediolanensi usum fuisse forma illa : *Ungo te oleo sanctificato in nomine Patris , & Filii , & Spiritus Sancti : ut more militis uncti præparatus ad certamen aereas possis superare potestates .* Nihilominus censendum erit , formam illam non aptatam fuisse à tanto Doctore , ut substantialem Sacramenti , sed ut præparatoriam ad substantialem : forma siquidem indicativo modo prolata est omnino distincta à forma deprecativo modo adhibita , & diversam , ac distinctam inter se habent significationem ; adeoque nequibunt uni , & eidem Sacramento aptari . Sic habent D. Thomas *in 4. dist. 28. quæst. 1. art. 4. quæstiun. 2. ad 3.* Durandus , Valentia , Suarez , Coninch , Sà , quos refert , & sequitur Castropalaus *de Extr. unct. pun. 4. num. 1.* 2

An autem si modo indicativo addatur simul in eadem forma deprecativus , ut esset : Ungo te , ut Dominus tibi remittat , quidquid per visum deliquisti ; sit forma sufficiens ad valorem Sacramenti hujus : controvertitur inter Doctores . Suarez *tom. 4. disp. 40. sect. 3. num. 10.* Sotus *in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 4.* Filliuccius *tract. 3. cap. 4. quæst. 10. num. 81.* Layman *lib. 5. tract. 8. cap. 3.* & Castropalaus *l. c. num. 3.* putant , validam esse , sed omnino illicitam : graviter siquidem peccaret Presbyter ea utens , tum quia recederet à ritu ab Ecclesia Romana præscripto , tum etiam quia exponeret Sacramentum periculo frustrationis ob dubietatem valoris formæ illius . Quòd autem valida esset , probatur ex eo , quia in actu exercito adjungitur modo indicativo sufficiens deprecatio ad impetrandam per unctionem remissionem peccatorum ; ergo sufficienter fit deprecativo modo . Oppositam sententiam sustinet Bonacina *de Extr. unct. quæst. unic. pun. 3. n. 3. in fine* , qui asserit esse communem ; nihilominus prima sententia maximam habet probabilitatem , quia revera sufficientem adhibet deprecationem , quæ gratis denegatur à Bonacina : quamvis in praxi ab illa abstinendum ob rationes superiùs adductas , ut advertunt Fautores illius admittentes in ea validum tantùm , non verò licitum . 3

Cur tamen Forma Sacramenti Extremæ Unctionis instituta fuerit deprecativo modo , cum Ecclesia utatur in reliquis Sacramentis indicativo modo juxta institutionem ipsiusmet Christi ; ratio principalis est ipsa Voluntas Christi instituentis sic Extremam Unctionem , non verò reliqua Sacramenta : deducitur autem hæc Christi voluntas ex verbis D. Jacobi 5. qui primus publicavit Sacramentum istud : *Infirmatur quis ex vobis ? inducat presbyteros , & orent super eum , ungentes eum oleo in nomine Domini , & oratio fidei salvabit infirmum &c.* Oratio autem nonnisi deprecationem sonat. Cæterùm non carent congruentiæ , ob quas deprecativo modo instituta sit : 1. est , quia hoc Sacramentum ordinatum fuit ad infirmos , qui cum viribus destituti sint , & veluti impotentes ex se satisfacere , indigent deprecatione aliorum penes Divinam 4

Mise-

Misericordiam. 2. Quia cum infirmus ex foro Ecclesiæ præsentare se debeat foro Divinæ Justitiæ, ideo maxima indiget commendatione, & precibus penes Divinum illud Tribunal. Sic Div. Thomas *in* 4. *distin.* 23. *quæst.* 1. *art.* 4. *quæstiun.* 2. D. Bonavent. Henriquez, Suarez, Bellarminus, Layman, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropa. *de Extr. Unct. pun.* 4, *n.* 2.

5 Quamvis certum, & indubitatum sit penes Doctores, formam Sacramenti hujus proferendam esse, prout jacet in Rituali Romano, cum nemini concedatur propria auctoritate illam invertere; imò præceptum, ac obligatio urget servandi illam; nihilominus controvertitur inter Doctores, an omnia verba illius sint de essentia Sacramenti. Et quidem non esse de essentia verbum illud, *Sanctam*, clarè constat ex eo, quia sine illo haberetur perfecta significatio formæ deprecativæ; ut patet, si quis diceret, per istam unctionem &c. Idem dicendum de verbo illo, *piissimam*, cum æquè sine illo retineretur à forma sua significatio, ut patet, si quis diceret, per istam unctionem, & suam Misericordiam idulgeat &c. Sic ex Coninch, & Reginaldo tradit Bonacina *de Extr. Unct. quæst. unic. pun.* 3. *n.* 4.

6 Major tamen controversia est: an sint de essentia omnia verba illa, *Per suam piissimam Misericordiam*, ita ut illis omissis staret significatio formæ: ut si quis diceret, Per istam Sanctam Unctionem indulgeat tibi Dominus &c. Et licèt non desint, qui putent, non esse de essentia Sacramenti nominationem expressam Divinæ Misericordiæ, cum satis contineatur in verbo, indulgeat, Deus enim indulgere solet per suam piissimam Misericordiam, Nihilominus incerta res est, adeoque essentialem puto expressam nominationem Divinæ Misericordiæ; sicuti in Baptismo de necessitate Sacramenti requiritur nominatio expressa Divinarum Personarum, nec sufficit dicere: Baptizo te in nomine Sanctissimæ Trinitatis.

7 Illud hic diligenter adnotandum: esse omnino de essentia Sacramenti hujus exprimere unctionem, & remissionem peccatorum deprecativo modo; quapropter si verba exprimentia illas omitterentur, nullatenus subsistere posset significatio Formæ, quæ tota ordinatur ad illas; nec salvari posset, quomodo hoc Sacramentum esset unctio, ac consummativum Sacramenti Pœnitentiæ. Id tamen revocatur in dubium: an de eadem necessitate Sacramenti exprimendi sint sensus, & organa, quæ inunguntur, & sunt origo, & radix peccatorum illorum? Denegat Bonacina ex Reginaldo, & Coninch *de Extr. unct. qu. unic. pun.* 3. *num.* 4. quia non potest colligi ex aliquo jure, quòd verba exprimentia sensum inunctum sint de substantia formæ, maximè quia per alia verba satis indicatur remitti peccata trahentia originem ab aliquo sensu. Sed rectiùs affirmat Castropalaus *de Extr. unct. pun.* 4. *num.* 4. *prope medium*, ubi asserit, non solùm exprimi debere remissionem peccatorum utcumque, sed organa sensuum, quæ sunt radix, & origo illorum: sic enim perfectiùs significatur, hominem sanari in suis partibus, quæ fuerunt radix talium malorum: quæ quidem sententia maximè mihi arridet, & facit, formam perfectiùs significare remissionem peccatorum.

8 Controvertitur denique: an cuilibet unctioni essentialiter aptanda sit propria forma; an verò possit omnibus unctionibus sensuum cum celeritate factis unica tantùm aptari forma omnes illas continens? ut si inuncto uno oculo, una aure, una nasiala, ore, & una manu, dicat interim Minister, *Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam Misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum deliquisti.* Pro qua controversia dirimenda licèt probabilis sit mens Doctorum illorum, qui sustinent, posse Ministrum urgente gravissima necessitate, in qua periculum sit in Mora; sic Sacramentum istud ministrare sub conditione tamen: eo quia nulla irrogatur injuria Sacramento, & aliunde consulitur æternæ saluti ægroti eo modo, quo potest. Sic enim docent Suarez *tom.* 4. *disp.* 40. *sect.* 3. *num.* 16. Castrop. *de Extr. unct. pun.* 4. *n.* 4. *in fin.* & Bonac. *de Extr. unct. qu. unic. pun.* 3. *n.* 5. referens Victorellum, Possevin. & Filliuc. Nihilominus advertunt citati DD. non ita de facili deveniendum esse ad hanc praxim, nec recedendum à communi sententia, & ritu Ecclesiæ, quę unicuique unctioni suam aptat distinctam formam repetendam pro unaquaque parte inungenda, & sic exactè observandum in administratione hujus Sacramenti.

Quæri hìc solet; an Invocatio SS. Trinitatis sit de 9
essentia Formæ hujus Sacramenti? Verùm non video, unde ortum habuit hæc quæstio: cum nec Concilia, nec Rituale Romanum, nec consuetudo ipsa præscribat hanc invocationem; imò nec specialis ratio eam suadeat; cum nulla habeatur necessitas talis invocationis, nec videtur expediens, & accommodata deprecationi: ut rectè habet Castropalaus *l. c. nu.* 5, referens Suarez, Coninch, Layman, Bonacinam, & Sà.

CAPUT IV.

De effectibus Sacramenti Extremæ Unctionis; & an reiterari possit.

1 *Præcipuus effectus hujus Sacramenti est gratia habitualis infallibiliter trahens auxilia, quibus ægroti anima indiget.*
2 *Primarius effectus non est gratia habitualis quatenus remissiva peccatorum venialium ex Divina institutione.*
3 *Non caret hoc Sacramentum suo primario effectu per hoc, quòd infirmus phræneticus sit, aut sensibus destitutus.*
4 *Primus effectus ex secundariis est abstergere reliquias peccatorum.*
5 *Secundus effectus est alleviare infirmum in sua ægritudine; & si expedierit ejus saluti æternæ, conferre sanitatem.*
6 *Tertius effectus est remissio tum mortalium, tum venialium, si fortè infirmus illis gravatus sit, nec obicem ponat ad illorum remissionem.*
7 *Operatur hoc Sacramentum effectus istos in eo instanti, in quo perficitur; & perficitur in ultima unctione completa virtute cæterarum.*
8 *Auxilia, quæ secum trahit gratia habitualis hujus Sacramenti, non conceduntur à Deo, nisi pro eo tempore, pro quo infirmus illis magis egèt.*
9 *An si infirmus recipiat cum obice Sacramentum istud, eo postea remoto recipiat fructus Sacramenti.*
10 *Sacramentum hoc reiterari potest, cum non imprimat Characterem; nequit tamen reiterari durante eodem periculo morbi.*

1 LICET Sacramentum Extremæ Unctionis varios habeat præstare effectus, quos recenset Trident. *sess.* 14. *in proœmio hujus Sacramenti, & cap.* 2. nihilominus præcipuus ejus effectus est gratia habitualis sanctificans, quę secum trahit alia specialia auxilia alios effectus secundarios præstantia, si illis ægrotus indigeat, & illorum capax sit. Quapropter effectus primarius hujus Sacramenti non erit quæcumque gratia habitualis, sed illa, quæ infallibiliter trahat auxilia, quibus ægroti anima, allevietur, roboretur, & confirmetur ad concipiendam de Divina Misericordia fiduciam, & ad sustinendos patienter labores, & incommoda morbi; ad resistendum insuper tentationibus dœmonis calcaneo insidiantis; ad remittendas reliquias peccatorum, habitudines scilicet, & proclivitates ad malum; imò peccata ipsa tum mortalia, tum venialia, si fortè illis gravatus sit, nec ponat obicem eorum remissioni; denique ad sublevandum infirmum à corporali ægritudine, & sanitatem conferendam, si fortè expedierit saluti animę. Sic Doctores communiter ex Trid. *cit.*

Ex dictis patet: primarium effectum Sacramenti hujus non esse gratiam habitualem quatenus remissivam peccatorum venialium ex Divina Institutione, ut voluere D. Bonavent. Richard. Durandus, Altisiodorensis, Abulensis, & Navarrus relati à Castropalao *de extr. unct. pun.* 5. *num.* 2. eo quia præcipuus, & primarius effectus Sacramenti debet esse absolutus, non verò sub conditione; debet namque esse infallibilis, & certus suscipientibus illum sine obice; sed remissio peccatorum venialium competit huic sacramento per accidens, & conditionatè, ut apertè demonstrant verba D. Jacobi: *Et si in peccatis sit, remittuntur ei*; ergo gratia habitualis prout remissiva peccatorum venialium non potest esse effectus primarius sacramenti hujus. Adde, quòd non est major ratio, cur gratia remissiva peccatorum venialium debeat esse primarius effectus sacramenti hujus, non verò remissiva mortalium: cum D. Jacobus, & Concilia Florentinum, & Tridentinum non restrinxerint

effe-

effectum hujus sacramenti ad venialia potiùs, quàm ad mortalia, sed indiscriminatim ad peccata. Demum non posset hoc sacramentum ministrari ei, qui nullum veniale commisit. Sic rectiùs D. Thomas *in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 2. quæstiun. 1.* quem sequuntur Paludanus, Sotus, Bellarm. Sà, Valent. Suar. Laym. Coninch, quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n. 2.*

3 Adnotandum hìc: non privari hoc Sacramentum suo primario effectu, si aliquando ob incapacitatem subjecti, ut si infirmus inungendus esset phræneticus, vel sensibus destitutus; aut immediatè post unctionem moriatur; non trahat actu auxilia prædicta: sufficit namque ad rationem hujus primarii effectus, quòd illa traheret, si subjectum esset capax, aut illis indigeret. Nec requiritur, quod prædicta auxilia semper sint efficacia, & infallibiliter trahant suos effectus, sed prout Divinæ Bonitati placuerit, quamvis semper ea concedat largiora, & abundantiora in hoc Sacramento.

4 Effectus Secundarii Sacramenti Extremæ Unctionis tres enumerantur, quorum primus est, abstergere reliquias peccatorum. Cum enim ob Originale peccatum remaneat in anima inclinatio quædam, & facilitas ad malum, & è contra difficultas ad bonum, in quibus consistit fomes peccati. Insuper ex actualibus peccatis consurgit habitus reddens difficilem virtutem, & facile vitium. Denique ex peccatis remissis quoad culpam, & pœnam æternam remanet pœna temporalis remittenda; ideo Sacramentum istud abstergit has peccatorum reliquias, non tollendo quidem fomitem peccati, aut pravum habitum; sed concedendo robur mediis auxiliis excitantibus, quibus vincatur difficultas ad bonum, & facilitas ad malum adeo ut reddatur facilis virtus, & difficile vitium. Minuit quoque pœnas temporales peccatis debitas secundum eam mensuram, quam Divina Bonitas taxabit, non enim habet remittere omnes; aliàs omnes fideles ritè suscipientes Sacramentum istud ad Paradisum volarent absque Purgatorio: ut ex Coninch, & Layman advertit Castrop. *de extr. unct. pun. 5. n. 9.*

5 Secundus effectus est alleviare infirmum in sua corporali ægritudine, illique sanitatem conferre, si ita saluti animæ expedierit: ut notat Tridentinum *sess. 14. cap. 2. in fine*, & docent Theologi omnes, licet Sotus *in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 2.* dixerit, hoc Sacramentum numquam producere effectum prout expedit vel non expedit saluti animæ, sed prout morbi vis eum admittit: cujus tamen sententia improbatur à communi Theologorum, opponitur siquidem Concilliis Florentino, & Tridentino statuentibus, interdum hoc Sacramentum conferre sanitatem corporis, si scilicet id saluti animæ expediens fuerit, cum sic præsumendum sit de Divina Bonitate, quæ integram homini Societatem concedit, cum salus corporis non adversatur saluti animæ.

6 Tertius effectus est remissio tum mortalium, tum venialium peccatorum, si forte infirmus illis gravatus sit, nec obicem ponat ad illorum remissionem: constat siquidem ex verbis *D. Jacobi 5. Et si in peccatis sit, dimittentur ei*; ex Tridentini citati verbis: Si quæ sunt expianda; & denique ex verbis Formæ: *Indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti*, quæ quidem verba cum non distinguant inter mortalia, & Venialia, pro utrisque accipienda erunt. Et confirmari potest ex Tridentino *in proœmio hujus Sacramenti*, ubi asserit, *esse consummativum Pœnitentiæ, & totius Vitæ Christianæ*; quod jure dici non posset, nisi peccata sive mortalia, sive venialia, quæ per Pœnitentiam deleta non fuere; abstergeret. Nisi tamen ponatur obex à suscipiente ob indispositionem, quam habet peccati mortalis, cujus est conscius, quod per Sacramentum Pœnitentiæ remitti debet. Sacramentum siquidem Extremæ Unctionis non est per se institutum in remissionem peccatorum, uti Sacramentum Pœnitentiæ, sed secundariò, & per accidens, quando alia via remitti nequeunt. Sic ex communi sententia docent Suarez *disp. 41. sect. 1. num. 14.* Valentia *disput. 8. quæst. 1. pun. 3.* Coninch *disp. 19. dub. 5. concl. 2.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 8. cap. 5. num. 2.* & Castropalaus *de Extr. Unct. pun. 5. n. 7.* Imo addunt Paludanus, Suarez, Layman, & Coninch relati à Castropalao *l. c.* si infirmus hoc Sacramentum recipiens putet, se esse contritum, cum revera attritus sit, recipere absque dubio suorum peccatorum remissionem: ratio est, quia si probabile est, ac multi tenent ex benigna Dei Misericordia si conceditur aliis Sacramentis vivorum collatio gratiæ recipientibus illa cum attritione; potiori jure, & majori cum certitudine concedendum erit huic Sacramento, quod si non per se, saltem secundariò est institutum ad peccatorum remissionem.

Operatur Sacramentum istud suos effectus in eo in- 7
stanti, quo perfectum est; perficitur autem in ultima unctione completa virtute cæterarum præcedentium: ratio est, quia Sacramenta consistentia in usu tunc suum effectum præstant, quando perficiuntur; cum causa imperfecta, nec adhuc completa, nequeat suum effectum præstare. Sic Suarez, Layman, Coninch, Valentia, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Extr. unct. pun. 5. n. 13.* Sic etiam Sà, Azor. Filliuccius, Pitigianus, Sotus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Extr. unct. quæst. unic. pun. 6. n. 2.* Quapropter subsistere nequit sententia Adriani, Medinæ, & aliorum apud citatos Authores putantium producere partialem effectum pro singulis unctionibus, adeoque effectum gratiæ produci finita qualibet unctione. Sic enim peccata unius sensus remitterentur absque remissione peccatorum alterius sensus nondum inuncti quod non est dicendum: maximè quia omnes unctiones ordimntur ad eumdem effectum completum, & ad unam integram totius hominis unctionem.

Adnotandum tamen, quod licèt Sacramentum Ex- 8
tremæ Unctionis impendat suum effectum gratiæ habitualis, remissionis peccatorum tum quoad culpam, tum quoad pœnam temporalem juxta superiùs dicta in eo instanti, in quo completur ultima unctio, quia tunc habetur perfecta significatio formæ. Nihilominus auxilia, quæ secum trahit hæc gratia habitualis, non necessariò concedi debent à Deo pro eodem instanti, sed eo tempore, quo magis infirmus illis eget ad excitandam spem Divinæ Misericordiæ; ad labores, & incommoda infirmitatis sustinenda patienter; & ad repellendas diaboli astutias. Idem dicendum de sanitate corporis, quando expedierit, quamvis interdum incipiat statim apparere post ultimam unctionem, & paulatim, ac insensibiliter crescere ad perfectam salutem prout Deus disposuerit.

Adnotandum insuper: finita infirmitate non concedi amplius hæc auxilia, cum ordinentur tantùm ex sua institutione ad solum mortis periculum, in quo specialis necessitas urget; non verò ad reliquum vitæ tempus, pro quo aliorum Sacramentorum effectus à provida Charitate Christi instituta fuere: ut habet Tridentinum *sess. 14.* in proœmio Extremę Unctionis, & advertit Suarez *disp. 41. sect. 1. n. 24.*

Petes: an si infirmus cum obice recipiat Sacramen- 9
tum istud, remoto postea obice recipiat ejus fructus? Resp. si obex removeatur tempore infirmitatis, reputatur probabilissima sententia, quòd ejus effectus consequatur: ratio est, quia cum nequeat Sacramentum hoc pro illo tempore reiterari, supponendum est ex Divina Bonitate, quòd nolit privare infirmum jam dispositum illis effectibus. Si verò removeatur infirmitate finita, probabilius mihi est, non consequi infirmum effectus illos: moveor, quia hæc remedia pro solo periculo mortis instituta fuere, ergo illo transacto alia remedia comparanda erunt ex Divina Bonitate, quæ summa sapientia ea instituit. Non nego, aliter piè sensisse Suarez *disp. 41. sect. 23.*

Sacramentum Extremæ unctionis interari posse, cum 10
non imprimat Characterem, docent omnes Doctores, & praxis, ac consuetudo Ecclesiæ. Quamvis durante eodem morbi periculo, seu eodem statu infirmitatis nullatenus iterari possit, ut constat tum ex praxi Ecclesię, tum ex ipsa ratione: quia jam aptata est Medicina sufficiens ad conferendos effectus illos, quibus ægrotus indiget; ergo superfluum erit illam iterare, Transacto tamen periculo illo, & novo adveniente, quod dignoscendum erit judicio Peritorum, etiamsi non longum tempus præcesserit; reiterari poterit, ut constat etiam ex ipsa praxi Ecclesiæ, & ex ratione: quia cum hoc Sacramentum institutum fuerit ut præsidium pro infirmis periclitantibus in vita, & possit idem pluries periclitari in vita ob infirmitatem; ideo poterit ei pluries ministrari præsidium istud, maximè quia non est irreiterabile ex sua Institutione. Sic D. Thom. *in 4. dist. 23. quæst. 2. art. 4.* Palud. Sylv. Sà, Henriq. Suar. Coninch, Laym. Valent. quos refert, & sequi-

sequitur Cestrop. *de extr. unct. pun. 6. n. 17.* & Bonac. *de extr. unct. quæst. unic. pun. 6. n. 4.* referens Tabienam, Armillam, Nugnum, Sotum, & Possevinum.

CAPUT V.

De Subjecto hujus Sacramenti, & de Partibus ungendis.

1 *Subjectum capax hujus Sacramenti est homo Viator.*
2 *Debet esse baptizatus.*
3 *Debet esse adultus, quòd videlicet habeat usum rationis, aut illum habuerit.*
4 *Amentibus, qui aliquando habuere usum rationis, quamvis actu non habeant; administrandum est hoc Sacramentum, etiamsi reluctent.*
5 *Debet esse recipiens hoc Sacramentum in periculo mortis constitutus ob infirmitatem.*
6 *Non est ministrandum Sacramentum istud existentibus in periculo mortis ob tempestatem, belligerantibus sanis, parientibus, & damnatis ad mortem.*
7 *Sufficit ad ministrandum hoc Sacramentum, quod prudenter judicetur infirmus laborare periculo mortis.*
8 *Pueris habentibus usum rationis, si in periculo mortis fuerint; ministrandum erit hoc Sacramentum.*
9 *An ad ministrandum Sacramentum istud requiratur, ut infirmus quicumque sit, saltem peccatum veniale commiserit.*
10 *Requiritur ad hujus Sacramenti administrationem, quòd infirmus illud exposcerit, sive actualiter, sive virtualiter, sive interpretativè.*
11 *An possit Sacramentum istud ministrari infirmo, antequam Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ susceperit?*
12 *Partes, quæ ungi debent, sunt septem; videlicet Oculi, Aures, Nares, os, manus, Pedes, & Renes.*
13 *Probabilius est, unctiones quinque sensuum corporis esse de necessitate Sacramenti?*
14 *Si probabiliter timeatur, infirmum è vita dicessurum ante completam omnium sensuum unctionem; non erit incipienda ministratio.*
15 *Quid faciendum, si infirmus careat oculis, aut auribus, vel naribus, aut manibus?*
16 *An requiratur de necessitate Sacramenti unctio utriusque oculi, utriusque auris, utriusque naris, vel manus?*
17 *An sit contra validitatem Sacramenti invertere ordinem ab Ecclesia præscriptum in ungendis partibus infirmi?*
18 *Cur potiùs ungendæ sint partes supradictæ, non verò aliæ, aut totum corpus?*

1 COMMUNISSIMA Sententia, quam omnes ferè Doctores sustinent, est, subjectum capax hujus Sacramenti Extremæ Unctionis esse hominem Viatorem, baptizatum, adultum, qui usum rationis habeat, vel saltem habuerit, constitutum in periculo mortis ob infirmitatem, & hoc Sacramentum exposcerit. Explicantur singula clariùs.

Et 1. quòd debeat esse homo Viator, nam si certò constat, mortuum esse, non erit illi ministrandum hoc Sacramentum, Sacramenta siquidem pro solis Viatoribus instituta fuere. Quòd si dubium insurgat, ut sæpius evenire solet, an mortuus sit, an verò vivus, nec detur locus ad veritatem indagandam sine periculo omittendi unctionem; tunc administranda erit Sacra Unctio sub conditione mente concepta: cum sic & consulatur spirituali Utilitati infirmi, nec ulla irrogetur Sacramento irreverentia: nec Sacerdos sic conditionatè administrat absque urgente necessitate, quæ illum immunem reddat à peccato. Advertendum tamen, quòd aliqua habeatur ratio præsumendi, quòd vivat, apparens ipsi ministro, vel adstantibus; ne conferatur incapaci cognito ut tali. Sic Navarrus *in Suum. cap. 22. num. 13.* Suarez *disp. 42. sect. 1. num. 1.* Sà *verb. extrema unct. num. 15.* Layman *libr. 5. Summ. tract. 8. capit. 8. numer. 2.* Bonac. *de extr. unct. quæst. unic. pun. 5. n. 9.* & Castrop. *de extr. unct. pun. 6. n. 1.*

2. Quòd debeat esse baptizatus, qui enim baptizatus non est, nec capax est Extremæ Unctionis, nec alterius Sacramenti à Baptismo: ut constat ex Concilio Florentino *in Decreto Eugenii*: maximè quia per Tridentinum *sess. 14. cap. 3.* Extrema Unctio est Sacramentum perficiens, ac consummans totam vitam Christianam, quæ extra controversiam à Baptismo initium sumit. Hinc claret, omnes Baptismo carentes, etiam Cathecumenos hoc Sacramento privandos esse. Sic Doctores passim. 2

3. Quòd sit adultus, videlicet quòd habeat usum rationis, vel saltem illum habuerit: illi siquidem, qui nec habent, nec unquam habuerunt rationis usum, quales sunt infantes, & perpetuò amentes; non sunt capaces recipiendi Sacramentum istud: ratio est, quia redderetur falsa forma, quæ Sacræ Unctioni aptatur, in qua dicitur: quidquid deliquisti, quæ quidem verba saltem supponere debent si non peccatum, saltem potentiam peccandi: cum igitur nec in infantibus, nec in perpetuò amentibus detur actuale peccatum, aut actualis potentia peccandi; ideo omnino incapaces sunt Sacramenti hujus, sicuti incapaces etiam sunt Sacramenti Pœnitentiæ, quod quidem consummari, ac perfici debet ab hoc Sacramento, adeoque istud supponere debet illud: & si datur incapacitas ad Sacramentum Pœnitentiæ, datur pariter incapacitas ad Sacramentum extremæ Unctionis. Sic Suarez *disp. 42. sect. 1. n. 3.* Valentia *disp. 8. quæst. 2. pun. ult.* Coninch *disp. 19. dub. 7. concl. 1.* Possevinus *cap. 9. n. 4.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 8. cap. 4. num. 2.* Bonacina *de extr. unct. punct. 5. n. 1. in fin.* Castropalaus *de extr. unct. pun. 6. n. 3.* 3

Secus verò dicendum de amentibus illis, qui aliquando usum rationis habuerunt, quamvis actu non habeant; administrandum namque illis erit hoc Sacramentum, etiamsi in amentia, vel phræneſi existentes contradicere, ac reluctare videantur: dummodo revera sint in periculo mortis ob infirmitatem nec ante amentiam, vel phrænesim fuerint in peccato notorio, sic enim essent indispositi ad hoc Sacramentum recipiendum; & dummodo non sit probabile periculum irreverentiæ Sacramento: ratio est, quia cum hoc Sacramentum ordinatum sit ad infirmos, & similes infirmi incapaces sint recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ; congruum videtur, ut ipsis non denegetur Sacramentum Extremæ Unctionis, & virtute hujus Sacramenti obtineant id, quod per Pœnitentiam, & Eucharistiam obtinere non potuerunt ob actualem defectum usus rationis, quo aliquando usi fuere: maximè quia non eadem dispositio requiritur in carente usu rationis, ac in habentem illum. Consultissimum tamen, & laude dignum erit, imò quantùm fieri potest, hic faciendum, ut Extrema unctio ministretur infirmis usum rationis habentibus, ut sic devotiùs recipiant, & ad ejus effectus speciales majori cum dispositione se præparent; sed hoc non est de necessitate Sacramenti, nec grave peccatum si infirmis carentibus usu rationis ministretur: ut constat ex praxi Ecclesiæ, & docent Navarrus *in Summ. cap. 22. n. 13.* Suarez *disput. 42. sect. 1. n. 6.* Coninch *disp. 19. dub. 7. concl. 2.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 8. cap. 3. num. 3.* Bonacina *de extr. unct. pun. 5. n. 2.* & Castropalaus *de Extr. unct. pun. 6. n. 3.* 4

4. Quòd sit in periculo mortis ob infirmitatem constitutus. quapropter ad hoc Sacramentum ministrandum requiritur infirmitas, sive hæc proveniat ab humorum inordinatione; sive ex naturali debilitate, ut contingit in senibus; sive ex vulnere, aut veneno accepto; & ulteriùs requiritur periculum mortis, non enim quæcumque infirmitas sufficiens est ad hujus Sacramenti ministrationem; sed illa, quæ constituit in periculo mortis, quod quidem dignoscendum erit judicio Peritorum. Sic clarè colligitur ex praxi Ecclesiæ, & ex Florentino, quod ait: *Hoc Sacramentum dari non debet nisi infirmo, de cujus morte timetur.* Quapropter si hoc Sacramentum administraretur non infirmis, etiamsi essent in periculo mortis; vel infirmis nondum in periculo mortis existentibus; grave peccatum esset, imò irritum evaderet Sacramentum: ut probabilior sententia sustinet cum Coninch *disp. 19. dub. 7. num. 25.* Bonacina *de extr. unct. pun. 5. n. 5.* & Castrop. *de extr. unct. pun. 6. n. 10. & 11.* referente Suarez, Valentiam, & Layman. 5

Hinc

6 Hinc infertur : non administrandum esse hoc Sacramentum existentibus in tempestate cum periculo mortis; nec bellum gerentibus cum discrimine vitæ; nec mulieribus parientibus etiam cum periculo vitæ; nec denique damnatis ad mortem : ratio est, quia licèt sint in maximo discrimine vitæ, nihilominus non laborant infirmitate, quę necessariò requiritur ad ministrandum Sacramentum istud, ut patet ex D. Jacobo : *Infirmatur quis ex vobis? inducat Presbyteros*. Sic Henriquez, Suarez, Bellarminus, quos refert, & sequitur Bonacina *de extr. unct. pun.* 5. *n.* 4. Adnotandum tamen ex præcitatis Doctoribus, quòd si morbus ipsis superveniat afferens periculum mortis; possit illis ministrari sicuti & cæteris infirmis, cum non debeant hoc Sacramento privari.

7 Advertendum 1. ad periculum mortis requisitum in ministratione Sacramenti hujus non opus esse, ut salus omnino desperata sit viribus naturæ, aut ut infirmus careat sensu; sed sufficere, quòd prudenter judicetur, infirmum laborare periculo vitæ : semel enim ac habetur hoc prudens judicium, poterit extrema unctio ministrari infirmo; quamvis sine tali judicio probabili minimè ministranda erit, ut diximus. Judicium vero Peritorum Virorum ad ministrandum Sacrum Viaticum, sufficiens pariter erit ad Extremam unctionem ministrandam, cum jam censeatur adesse grave periculum vitæ, ut docet Castropalaus *de extr. unct. pun.* 6. *n.* 12.

8 Advertendum 2. posse imò debere ministrari pueris infirmis cum periculo vitæ hoc Sacramentum, qui jam rationis usum habent : nec probanda est sententia eorum, qui asserunt, non ministrandum esse nisi puberibus, qui decimum quartum annum attigere, & quibus non denegatur Eucharistia. Nam si pueri post septennium, quando usum rationis habent, capaces sunt Sacramenti Pœnitentiæ; capaces pariter erunt Sacramenti extremæ unctionis consummativi illius : maximè quia indigent ut cæteri fideles effectibus hujus Sacramenti, esto non sint capaces Eucharistiæ, ad cujus sumptionem requiritur major discretio. Sic Navarrus, Sà, Graffius, Zambrana, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de extrem. unction. pun.* 6. *num.* 6.

9 Petes : an ad hoc Sacramentum ministrandum necessario requiratur, ut infirmus quicumque sit, saltem peccatum veniale actuale commiserit? Resp. negativè : ratio est, quia hoc Sacramentum non fuit institutum à Christo per se, & directè ad remittenda peccata, ut institutum fuit Pœnitentiæ Sacramentum; sed tantùm ad remittenda illa, si fortè infirmus inungendus illis gravatus fuerit, ut clarè patet ex verbis D. Jacobi; ergo non requiritur, quod infirmus actuale peccatum commiserit : præcipui igitur effectus Sacramenti hujus sunt roborare infirmum ad labores infirmitatis patienter sustinendos, & Dœmonis tentationes faciliùs superandas per auxilia gratiæ prævenientis; quorum effectum particeps est infirmus, etiamsi actuale peccatum non commiserit. Sic rectiùs contra Nugnum docent Navarrus *in Summ. cap.* 22. *num.* 13. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 4. Suarez *disp.* 42. *sect.* 2. *n.* 8. Coninch *disp.* 19. *dub.* 7. *n.* 23. Bonacina *de extr. unct. pun.* 5. *num.* 13. & Castropalaus *de extr. unct. pun.* 6. *n.* 7. Hinc inferunt citati Doctores, administrandam esse Extremam Unctionem adulto, qui immediatè post Baptismum in lethalem morbum incidit, etiamsi nullum peccatum post baptismum commiserit; ut particeps fiat gratiæ Sacramentalis, & cæterorum effectuum Sacramenti hujus; quamvis nullum sit peccatum, quod remaneat abstergendum.

10 5. Requiritur ad hujus sacramenti administrationem, quòd infirmus illud expoposcerit sive actualiter, sive virtualiter, sive interpretativè; aliqua enim intentio requiritur ad sacramentum istud recipiendum, maximè quia ex D. Jacobo habemus : *Infirmatur quis ex vobis? inducat presbyteros*; inducere siquidem Presbyteros ad se inungendum aliquam intentionem appellat recipiendi hoc sacramentum, quamvis non semper requiratur actu exposcere, quod aliquando fieri nequit; sed sat est, quòd signa contritionis dederit, vel quod aliquando illud petierit, nec hanc voluntatem retractaverit; vel quod Christianè vixerit, nec constet, indispositum esse ad hoc sacramentum recipiendum : cum de quolibet supponendum sit, nisi certò constet oppositum, velle suæ saluti æternæ comparare opportuna remedia. Sic Navarrus *in Summ. cap.* 22. *n.* 13. Suarez *disp.* 42. *sect.* 2. *num.* 6. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 1. Bellarminus *de extr. unct. cap.* 9. *in fine* Coninch *disp.* 9. *dub.* 2. *concl.* 3. *num.* 24. Bonacina *de extr. unct. pun.* 5. *n.* 3. & Castropalaus *de extr. unct. pun.* 6. *n.* 4. Idcirco si in duello, vel aliquo conflictu cum inimico quis lethaliter vulneratus fuerit; poterit illi administrari extrema unctio, præmissa priùs absolutione ab excommunicatione si opus fuerit, & à peccatis : quòd si dubium aliquod exoriatur, saltem sub conditione ministrandum erit hoc Sacramentum; ut rectè adnotat Sà *verb. extrem. unct. num.* 1.

11 Petes : an hoc sacramentum ministrari possit infirmo antequam sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ susceperit? Resp. licèt per se loquendo Sacramentum extremæ unctionis ministrari soleat infirmo post recepta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta; nihilominus si infirmus non possit Pœnitentiam, vel Eucharistiam recipere, aut quia repentè prævenitur morbo, absque eo quòd signa doloris dederit, aut vomitum patitur; poterit extremam unctionem recipere. Hic tamen ordo servandus in ministrando infirmis hæc tria Sacramenta, ut priùs ministretur sacramentum Pœnitentiæ, dein Eucharistia, de quibus sumendis extat præceptum in articulo mortis, ultimo loco ministranda erit Extrema unctio, de qua non extat speciale præceptum, ut de primis duobus. Sic Suar. Bellarminus, Possevinus, Sà, Henriquez, D. Antoninus relati à Bonacina eos sequente *de extr. unct. pun.* 5. *num.* 15.

12 Partes subjecti hujus Sacramenti, quæ inungi debent; ex Concilio Florentino sunt septem, nempe Oculi, Aures, Nares, Os, manus, Pedes, & Renes. Sed difficultate non caret, an unctiones omnium prædictarum partium sint necessariæ necessitate sacramenti. Certum tamen est, non esse talem unctionem renum, cum defacto ob honestatem in fœminis omitti debeat; nec ita strictè exigatur in Viris. Certum pariter est, non esse talem unctionem pedum, quæ licèt communiter adhibeatur; nihilominus ea omissa validè ministrari hoc sacramentum, indubitatum est penes Doctores : quamvis in hac unctione facienda, vel non servanda sit praxis uniuscujusque Ecclesiæ : ut advertunt Suarez *disp.* 40. *sect.* 2. *n.* 6. Sà *verb. extr. unct. n.* 12. Coninch. *disp.* 9. *dub.* 3. *num.* 8. Castropalaus *de extr. unct. pun.* 3. *num.* 3. & Bonacina *de extr. unct. pun.* 5. *n.* 18. referens Possevinum, Valentiam, & Sotum. Et quamvis Florentinum statuat, præter quinque sensus ungendos esse pedes, ac renes; hoc tamen non decrevit tamquam necessarium necessitate sacramenti, sed ut potiùs probaret eas jam usitatas in aliquibus Ecclesiis juxta suam consuetudinem : ut advertunt Sotus, Naldus, Henriquez, Suarez, & Filliuccius relati à Bonac. *l. c.*

13 Difficultas ergo tota reducitur ad unctiones quinque sensuum, an inquam sint de necessitate sacramenti, itaut si una ex ipsis omittatur, invalidum, ac nullum sit hoc sacramentum. Et quamvis non defuerint Doctores suppresso nomine relati à Suar. *disp.* 40. *sect.* 2. *n.* 8. & à Bellarm. *de extr. unct. cap.* 10. asserentes, non esse de necessitate sacramenti quinque sensus inungere, cum possit fieri unctio in qualibet corporis parte : nam ex D. Jacobo solùm constat infirmum inungendum esse absque determinatione partium. Alii verò Doctores Scotus scilicet, Adrian. Med. & alii relati à Castrop. *de extr. unct. pun.* 3. *n.* 4. putarunt, non esse de necessitate sacramenti omnes unctiones quinque sensuum, quamvis necessaria sit unctio alicujus sensus. Nihilominus verior, & communior sententia est, esse de essentia, & necessitate Sacramenti hujus unctiones quinque sensuum corporis, repetita pro quolibet sensu inungendo sua forma; adeout si aliquis ex quinque sensibus sine unctione remaneat, invalidum, ac nullum hoc sacramentum erit, nec suos conferet effectus : ratio est, quia sic institutum fuit à Christo Domino Sacramentum extremæ unctionis; & quòd sic institutum fuerit declarant Doctores ferè omnes, & consensus Ecclesiæ : in iis enim, quæ ad institutionem Sacramentorum spectant, semper attenditur ad consensum Ecclesiæ, & Doctorum. Accedit, quòd numquam Ecclesia unicam tantùm unctionem permittat, etiamsi infirmus peste correptus sit, aut alio periculosissimo morbo; ergo signum est, omnes unctiones sensuum

necessaria esse necessitate sacramenti. Maximè quia Christus dum viveret in terris nunquam dimidiatam sanitatem concessit, ergo neque hoc sacramentum instituens voluit, ut dimidiatam infirmo salutem animę conferret, sed integram per unctionem omnium sensuum, qui sunt organa peccatorum, cum nil devenire possit ad intellectum, & voluntatem nisi per sensus; nec quod graviter deliquit infirmus per unum sensum, remitti potest, nisi simul remittantur, quæ graviter per alios sensus deliquit. Sic Sot. Henriq. Suar. Bellarm. Valent. Coninch, Laym. quos refert, & sequitur Castrop. *de extr. unct. pun. 3. n. 6.* Sic etiam Nug. Victorellus, Possev. Bartholom. ab Angelo, & Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de extr. unct. pun. 5. n. 16.*

14 Hinc fit: si prudenter timeatur, infirmum è vita decessurum, antequam omnium sensuum unctiones perficiantur; non esse incipiendam administrationem sacramenti hujus, ne sacramentum exponatur periculo frustrationis, & nullitatis. Non enim hoc sacramentum est veluti sacramentum Eucharistiæ, vel Ordinis; quæ constantur veluti ex partialibus sacramentis ordinatis ad unum sacramentum completum perficiendum, ut patet in sacramento Corporis, & sacramento Sanguinis Christi ordinatis ad unum sacramentum Eucharisticum; & etiam in Ordinibus, qui licèt multi, & inter se distincti diriguntur tamen ad unum sacramentum Ordinis perficiendum, & complendum, Secus verò sacramentum extremę unctionis licèt importet quinque unctiones sensuum, suas habentes distinctas formas; nihilominus non sunt quinque partialia sacramenta ordinata ad perficiendum unum sacramentum: quia licèt habeant suam formam distinctam cum diversa significatione physica, non tamen habent diversam significationem sacramentalem; quæ consistit in significatione perfectæ, & integræ sanitatis hominis, in qua consistit essentia sacramenti hujus: nulla enim ex singulis formis habet significare hanc perfectam hominis sanitatem.

15 Petes 1. quid faciendum, si infirmus careat oculis, auribus, naribus, aut manibus? Resp. tunc ungendas esse partes proximiores illis, sic enim moraliter reputatur unctus in ea parte, in qua sensus vigere solet. Et quamvis infirmus non peccaverit in ea parte, qua inungitur, imò aliquando nec peccare potuerit, ut patet in oculis cæci nati, & in auribus surdi à nativitate; nihilominus non erit omittenda unctio: quia peccare potuerit per potentias internas illis sensibus respondentes. Nec requiritur, quòd infirmus per illum sensum, in quo ungitur, peccaverit; sed sufficit quòd aliquo sensu peccare potuerit. Sic Suar. *disp.* 42. *sect. 3. n. 5.* Sà *verb. extr. unct. n.* 13. Layman *lib.* 5. *Sum. tract.* 8. *cap.* 2. Bonac. *de extr. unct. pun.* 5, *n.* 16, & Castropalaus *de extr. unct. pun. 3. n.* 10.

16 Petes 2. an de necessitate sacramenti requiratur unctio utriusque organi sensus illius, qui ungendus est, uterque oculus, utraque auris, utraque manus &c. Resp. quamvis grave peccatum sit absque urgente necessitate unctionem alterius partis ejusdem sensus sine unctione relinquere, cum consuetudo ungendi utramque illam partem ejusdem sensus graviter obliget ad instar præcepti. Nihilominus non est de necessitate sacramenti, itaut si non uncta relinquatur alia pars, sacramentum istud nullum evadat: ratio est, quia revera dici debet unctus sensus ille, etiamsi in una tantùm ejus parte unctio adhibeatur. Quapropter gravi urgente necessitate absque peccato unctio fieri poterit in una tantùm parte ejusdem sensus. Sic Suar. *disp.* 40. *sect.* 2. *n.* 5. Henriq. *lib. 3. cap.* 12. *n.* 1. Sà *verb. extr. unct. n.* 13. Bonac. *de extr. unct. punct.* 5. *n.* 21. & Castr. *de extr unct. pun. 3. n.* 9.

17 Petes 3. an invertere ordinem ab Ecclesia præscriptum in partibus designatis ungendis sit contra validitatem sacramenti hujus? Resp. quamvis grave peccatum committeret presbyter non servando ordinem juxta consuetudinem Ecclesiæ; nihilominus integra, & perfecta haberetur essentia hujus sacramenti, nec inversio illa obstaret ejus validitati: ratio est, quia cum tali inversione haberetur integra, & perfecta significatio; ergo integra, & perfecta consisteret essentia sacramenti. Sic Suar. *disp.* 40. *sect.* 2. *n.* 9. Possev. *n.* 14. Sà *l. c. n.* 12. Bonac. *l. c. n.* 20. & Castropalaus *l. c. n.* 11.

18 Petes tandem: cur partes superiùs designatæ debeant ungi, non verò aliæ, aut totum corpus? Resp. veram rationem petendam esse ab Institutione Christi Domini circa quinque sensus, circa verò renes, & pedes ex consuetudine Ecclesiæ ita præscribentis: Congruentia autem cur potiùs hæ partes, non aliæ designatæ fuerint; esse potest, quia ex his partibus morbus spiritualis originem trahit; & sicuti in infirmitate corporali medicina aptari non assolet toti corpori, sed iis tantùm partibus, à quibus morbus corporalis originem trahit; ideo in infirmitatibus spiritualibus similiter prudentissimè factum fuit. Sic D. Thom. *3. par. quæst. 32. art.* 5. Catechismus S. pii V. *de sacram. extr. unct.* & Doctores passim.

CAPUT VI.

De Ministro Sacramenti hujus, & de Ritibus servandis in ejus administratione.

1 *Solus Sacerdos non verò alius ab illo est legitimus Minister hujus sacramenti.*
2 *Invalidum est hoc sacramentum à Diacono, vel Subdiacono ministratum, etiam ex potestate episcopi, vel Pontificis.*
3 *Quilibet Sacerdos simplex, etiam excommunicatus, aut degradatus poterit validè hoc sacramentum ministrare, non verò licitè, nisi qualitates requisitas habeat.*
4 *Religiosi exempti, si hoc sacramentum ministrare præsumpserint absque Parochi facultate; incidunt in excommunicationem Pontifici reservatam, in quam non incidunt alii Clerici sæculares.*
5 *Si Parochus non possit hoc Sacramentum ministrare, aut nolit, nec velit alteri facultatem tribuere; tunc quilibet sacerdos nec excommunicatus, nec suspensus poterit illud ministrare.*
6 *An possit hoc sacramentum à pluribus sacerdotibus ministrari?*
7 *Debet minister cum superpelliceo, & stola illud ministrare; itaut graviter peccet, si sic non ministret.*
8 *Debet habere Clericum, qui inserviat, si commodè haberi possit.*
9 *Ad ingressum cubiculi infirmi servare debet, quæ à Rituali præscribuntur.*
10 *Ab adstantibus recitari debent Psalmi Pœnitentiales; sed non erit peccatum eos omittere etiam sine necessitate.*
11 *Partes infirmi ungendæ sunt ordine assignato in tingendo pollicem in oleo. Tempore infectionis poterit id virgula argentea fieri.*

1 SOLUS sacerdos, non verò alius à sacerdote, est legitimus minister sacramenti extremæ unctionis: sic clarè constat *ex D. Jacobo, inducat presbyteros*; & in novo Testamento presbyteri sunt soli sacerdotes, ut ostendunt D. Cyril. *lib. 2. in Levitic.* & D. Chrysost. *lib. 3. de sacerdotio cap. 6.* Sic etiam statutum fuit à Florent. *in Decret. de Armenis*, & in Trident. *sess. 14. cap. 3. & can.* 4. Cur autem Christus Dominus solos sacerdotes instituerit ministros hujus sacramenti, ratio congruentiæ esse potest: quia cum institutum sit ad fidelium sanctificationem, conveniens fuit, ut per Ministros consecratos exerceretur; nec ea præcisa necessitas urgeat in hoc Sacramento, quæ urget in Baptismo. Sic Bellarm. Suar. Valent. Sylvest. Ang. Tab. & alii penes Bonac. *de extr. unct. pun. 4. n. 1.*

2 Hinc fit: invalidum esse hoc sacramentum ministratum à Diacono, vel Subdiacono, etiam ex facultate Episcopi, vel pontificis: ratio est, quia in eis, quæ sunt Juris Divini, ut est Institutio facta à Christo Domino solius sacerdotis pro ministro hujus sacramenti; non habet locum dispensatio à pontifice facta, & multò minùs ab Episcopo, ut docet D. Thom. *3. par. quæst. 31. art.* 2. & alii passim. Et quamvis aliquæ Unctiones factæ fuerint à non sacerdotibus; non erant tamen unctiones sacramentales, sed piæ, ac devotæ ad aliquos effectus obtinendos, teste Valent. *tom. 4. disp. 82. quæst. 2. pun. 1.*

3 Quamvis quilibet sacerdos simplex, etiamsi excommunicatus sit, aut degradatus; possit hoc sacramentum validè administrare, cum habeat qualitatem ad illud requisitam nempe sacerdotium, quod sufficit ad hoc sacramentum validè conficiendum, ut patet *ex D. Jacobo* absolutè, & absque ulla distinctione, ac exceptione loquente, *Inducat presbyteros*, & docent Suar. *tom. 4. in 3. par. disp. 43. sect. 1. n. 4.* Bonac. alios referens *de extr. unct. pun. 4. n. 3.* & Castropalaus *de extr. unct. pun. 7. num. 2.* Nihilominus non quilibet simplex Sacerdos poterit illud licitè ministrare, nisi jurisdictionem habeat in infirmum ab Ecclesia non impeditam. Ideoque Sacerdos excommu-

nicatus, aut degradatus administrans hoc Sacramentum graviter peccabit; quia illicitè administrat, impeditur siquidem ab Ecclesia ministrare. Sic etiam qui parochus non est, nec facultatem habet à parocho ministrandi, & administrat; graviter peccat: quia alienam jurisdictionem sibi usurpat, pascere namque fideles cibo spirituali Sacramentorum non ad quemlibet spectat, sed ad proprium pastorem: ut docent Sylv. Armilla, Tab. Sotus, Valent. Coninch, Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de extr. unct. pun. 4. n. 5.* & Castrop. *de extr. unct. pun. 7. n. 3.* Colligitur hæc doctrina *ex Clemen. 1. de privileg.*

4 Adnotandum 1. *in Clement. cit.* haberi: quòd si Religiosi exempti absque parochi facultate administrare præsumpserint, incurrunt excommunicationem pontifici reservatam, quam quidem non incurrunt alii Clerici sæculares. Excusabuntur tamen Religiosi ab hac excommunicatione incurrenda, sicuti etiam & Clerici sæculares ab illicita administratione hujus Sacramenti; si administrent illud cum probabiliter præsumpta ratihabitione parochi, aut quando infirmus est in articulo mortis: quia tunc præsumitur jam adesse consensus parochi, imò Episcopi; & pontificis; cum nemo istorum credendus sit velle privare infirmum tanto Sacramento: & actiones, quæ ut licitè fiant, requirunt alterius consensum, quando hic probabiliter præsumitur, jam licitæ redduntur ex Juris dispositione. Sic Valent. Regin. Suar. Navar. Sot. Henriq. quos refert, & sequitur Bonac. *de extr. unct. pun. 4. n. 6.*

5 Adnotandum 2. quod si parochus non possit administrare hoc sacramentum, aut nolit, nec alteri velit facultatem tribuere; tunc quilibet sacerdos nec excommunicatus, nec suspensus poterit illud ministrare, & supplere defectum parochi: ratio est, quia rationabiliter præsumitur, tunc Episcopum, vel Pontificem concedere facultatem, cum præsumendum non sit, velle Ecclesiam ob pravam intentionem parochi privare fidelem in tanto periculo constitutum adeo salutari præsidio, ac munimine. Sic Valent. Coninch, Laym. Suar. Henriq. Bonac. quos refert, & sequitur Castropalaus *de extr. unct. pun. 7. n. 5.*

6 Dubitabis hic: an possit hoc sacramentum à pluribus presbyteris ministrari? & ratio dubitandi traditur à D. Jacobo dicente; *Inducat presbyteros*, ex quo patet, plures presbyteros induci debere. Nihilominus sufficere unum est indubitata sententia, quæ comprobatur tum à praxi Ecclesiæ, tum à Conciliis Florent. & Trident. dicentibus: ministrum hujus sacramenti esse sacerdotem. Nec obstat D. Jacobus, qui numero plurali usus fuit pro singulari: cum hic modus loquendi usitatus sit in Scripturis, *Matthæi siquidem 27. habetur: & latrones improperabant ei*, cum constet ex aliis Sacris Evangelistis, unum tantùm latronem improperasse Christo è Cruce pendenti. Imò extra casum urgentissimæ necessitatis si plures presbyteri inducerentur ad ungendum infirmum, quamvis validum foret sacramentum; illicitum tamen esset, & graviter peccarent: adeo viget praxis, & consuetudo Ecclesiæ præscribentis, ut quantum fieri possit, omnes unctiones ab eodem ministro efficiantur. Non nego tamen urgente necessitate ex parte infirmi posse plures induci sacerdotes ad illum ungendum, quorum singuli singulas efficiant unctiones, aptando formas præscriptas, etiamsi pro eodem tempore fiant: cum hoc tamen quod ille idem sacerdos, qui ungit, formam proferat, non verò alter ab illo; debet enim ille idem minister, qui ungit, orare, seu proferre formam sacramenti hujus. Sicuti etiam urgente necessitate ex parte ministri, ut si parochus dum ungit, in deliquium cadat, aut moriatur; poterit alius minister subrogari, qui ungat alias partes non unctas à primo: nec repetendæ sunt unctiones à primo factæ, sed prosequi debet reliquas non factas: ratio est, quia licèt quælibet unctio cum sua forma prolata non constituat sacramentum extremæ unctionis essentialiter, sicuti constituit consecratio panis Eucharistiam non consecrato Vino; nihilominus habet suam significationem independenter ab alia, licèt omnes ordinentur ad unum idemque sacramentum perfectè constituendum. Sic Suar. *disp. 43. sect. 2. à n. 4.* Coninch *disp. 19. dub. 9. in fine* Layman *lib. 5. Summ. tract. 8. cap. 5. à n. 3.* Bonacina *de extr. unct. punct. 4. à n. 8.* & Castropalaus *de extr. unct. pun. 7. à n. 7.*

7 Ritus servandi in administratione hujus Sacramenti præscribuntur à Rituali Romano, cui standum, sicuti etiam propriis consuetudinibus Diœcesum. Debet igitur 1. minister induere se superpelliceo, & stola; adeo ut sine his sacris vestibus grave peccatum sit hoc Sacramentum ministrare, etiamsi infirmus absque hoc sacramento moriturus sit: ratio est, quia reverentia, quæ debetur huic sacramento; præferenda erit utilitati proximi, maximè quia non est necessarium necessitate medii ad æternam salutem. Sic Suar. Nald. & Bonac. quos refert, & sequitur Castr. *de extr. unct. pun. 4. n. 11.*

8 2. Debet adhibere Clericum, vel alium, qui ei inserviat; si id tamen commodè fieri possit: nam urgente necessitate infirmi, si nullus alius reperiatur, qui respondeat ministro; poterit solus absque peccato extremam unctionem ministrare. Sic Tolet. *de extr. unct. cap. 2.* Sà *verb. extr. unct. n. 9.* Laym. *lib. 5. Summ. tract. 8. cap. 8. n. 2.* Bonac. *de extr. unct. pun. 6. n. 6.* & Castropalaus *de extr. unct. pun. 8. n. 12.*

9 3. Dum cubiculum infirmi ingreditur, servet ea, quæ à Rituali præscribuntur, specialiter audiendo confessionem infirmi, si confiteri velit, eumque adhortando ad patienter infirmitatis molestias sustinendas; ac in virtute, & efficacia sacramenti istius maximè confidere, & in spem vitæ æternæ animum ejus sublevare. Statim recitet Orationes prævias ad sacramenti administrationem, quas omittere absque urgente necessitate grave peccatum erit: ratio est, quia Orationes illæ sunt necessariæ ex præcepto Ecclesiæ, maximè quia Sacramentum istud cum deprecationibus exercetur. Urgente tamen necessitate non erit peccatum eas omittere, imò hoc præscribitur in ipso Rituali, sive necessitas urgeat ex parte infirmi, quia præcipitat ad mortem; sive ex parte ministri, quia morbus pestilens est, nec patitur longam moram absque infectione: ut ex communi sententia docent Suar. *disputat. 44. sect. 2.* Zambr. *de extr. unct. n. 10.* Laym. *lib. 5. tract. 8. cap. 8. n. 1.* Bonacina *de extr. unct. pun. 6. n. 7.* & Castropalaus *de extr. unct. pun. 8. n. 13.*

10 4. Recitari debent ab adstantibus septem Psalmi pœnitentiales, dum minister infirmum ungit: verum illos omittere, etiam absque necessitate, peccatum non erit: tum quia non semper habentur, qui eos recitare valeant; tum quia ut plurimum à Viris probis omittuntur. Nec imponenda est obligatio recitandi illos ministro antequam ministret, quia secus gravaretur in suo munere, esto in aliquibus Ecclesiis id præscribatur. Illud tamen monerem, quòd si minister ob instantem articulum mortis reliquerit Orationes prævias ad Sacras unctiones, & postea adhuc superstes sit infirmus; debeat orationes omissas recitare, cum aliunde præcipiantur ab Ecclesia. Sic ex Suar. Henriq. & Naldo docet Bonacina *de extr. unct. pun. 6. n. 8.*

11 5. Denique minister ungere debet infirmi partes superiùs dictas, & cum ordine assignato, intingendo pollicem in oleo Sacro, & partem ungendo in signum Crucis sub Forma præscripta. Quòd si ob tactum periculum foret infectionis, ut esset tempore pestis; poterit virgula argentea uti, aut consimili: ut ex Suar. Laym. & Chapeavilla docet Castrop. *de extr. unct. pun. 8. n. 15.* Sacerdotibus ungendæ erunt manus exteriùs, non verò interiùs, ubi jam sacram habuere unctionem in Ordine Sacerdotali, ut habet Rituale Romanum reformatum. Qualibet unctione peracta vel ipse minister, aut alius Clericus in Sacris abstergat gossypio partem inunctam, & secum deferat gossypium illud, ut eo combusto cineres immittantur in piscinam sacram, quod cautum est in ipso Rituali, & docent passim Doctores cum Sà *verb. extr. unct. n. 14.* & Laym. *lib. 5. Summ. tract. 8. cap. 8. n. 3.*

CAPUT VII.

De Obligatione recipiendi hoc Sacramentum respectu infirmi, & illud ministrandi respectu parochi.

1 *Non extat per se Præceptum, & stricta obligatio recipiendi hoc Sacramentum.*

2 *Peccat tamen venialiter infirmus, si sine justa causa illud suscipere omittat.*

3 *Per accidens adstringi poterit fidelis sub gravi ad illud suscipiendum.*

4 *Graviter peccat infirmus, si omittat suscipere illud ex contemptu.*

5 *Infirmus irretitus censura aliqua absolvendus erit à censura, antequam ministretur illi hoc Sacramentum.*

6 Paro-

6 *Parochus sub gravi obligatur ad ministrandum hoc sacramentum infirmis.*

7 *An etiam teneatur tempore pestis ministrare suis subditis cum periculo infectionis?*

8 *Cæteri sacerdotes, qui Parochi non sunt, non tenentur tempore pestis illud ministrare: quamvis teneantur sub gravi, si absit Parochus, & infirmus alia sacramenta non susceperit, aut suscipere non potuit.*

9 *Parochus, aut alius sacerdos ex facultate illius administrans hoc sacramentum debet esse in gratia, & immunis à Censura.*

1 COMMUNIS sententia docet, per se loquendo non obligari sub gravi infirmum fidelem ad hoc sacramentum recipiendum, cum nullum extet præceptum obligans sive Divinum, sive Ecclesiasticum; non enim est medium necessarium ad peccatorum remissionem, neque ad superandas Dœmonis tentationes, & insidias, cum aliis mediis oratione scilicet, & Sacrificio id obtineri possit. Et quamvis ex verbis D. Jacobi videatur adesse divinum Præceptum, nihilominus congruenter de consilio talia verba intelligi possunt, & rectè quidem cum in illis non contineatur verbum aliquod obligationem inducens. Nec aliunde præceptum colligi potest ex Conciliis, & Pontificibus, cum assignari non possit: nec consuetudo recipiendi illud, quæ passim extat penes fideles; probat hanc strictam obligationem sub gravi; eo quia recipiunt illud, non ut necessarium, sed quia maximam confert spiritualem utilitatem. Sic D. Thom. *in 4. dist. 13. art. 1. quæst. 3.* Palud. Sotus, Navar. Covar. Suar. Coninch, Laym. Sà, penes Castrop. *de extr. unct. pun. 8. num. 1.* & Bonac. *de extr. unct. pun. 5. n. 10.*

2 Peccat tamen venialiter infirmus, si sacramentum istud suscipere omittat absque justa causa, aut negligens sit in eo suscipiendo: ratio est, quia negligere in ita urgenti periculo remedium adeo animæ salubre est contra rationem, adeoque aliquale peccatum; non tamen grave, quia aliis mediis simile remedium comparari potest, licèt non æquè bene. Sic Suar. *disp. 48. sect. 1. n. 4.* Coninch *disp. 19. dub. 10. n. 30.* Laym. *lib. 5. Sum. tract. 8. cap. 7.* Bonac. *de extr. unct. pun. 5. n. 11.* & Castrop. *de extr. unct. pun. 8. n. 2.*

3 Quamvis igitur per se loquendo non urgeat fidelem obligatio Sacramentum istud suscipiendi; attamen per accidens adstringere poterit ad illud recipiendum, ut si grave scandalum oriretur ex illius omissione, e. g. si rogatus an velit extremam unctionem recipere? absolutè respondeat quòd non, nulla adhibita causa suæ nolitionis: censetur siquidem scandalum istud datum, ex quo oritur in aliis occasio parvipendendi sacramenta, & remedia ad æternam salutem ordinata. Secus verò dicendum, si respondeat, se pro modo non esse paratum, adeoque commodiori tempore differendam; tunc non ingeret scandalum attingens mortale, cum aliunde declaret voluntatem recipiendi illud tempore commodiori. Sic Sà, Suar. Coninch, Laym. & Bonac: quos refert, & sequitur Castrop. *de extr. unct. pun. 8. n. 3.* Potest insuper per accidens urgere hæc obligatio, si infirmus conscius peccati mortalis aliud Sacramentum sive Pœnitentiæ, sive Eucharistiæ recipere non poterit, nec alium actum elicere nisi Attritionis, quem bona fide Contritionis putat; qui quidem casus vix contingere potest, cum ille idem minister, qui extremam unctionem administrare debet; poterit, & debebit Sacramentum Pœnitentiæ ministrare. Verùm quidquid sit de possibilitate casus, communis sententia docet, teste Castrop. *cit.* teneri infirmum in tali casu sub gravi ad hoc Sacramentum recipiendum, cum obligetur ex Lege Charitatis ad ponenda ea media in mortis articulo, quæ securiorem reddant suam æternam salutem, quæ tanti momenti est.

4 Adnotandum hic 1. graviter peccare infirmum, si omittat hoc Sacramentum recipere ex contemptu, quasi parvipendat illud; quod quidem sine hæresi contingere nequit, & absque errore in fide. Quamvis non graviter peccet, qui illud omittit non ex contemptu, sed vel ex acedia, & negligentia quadam, vel quia non reputat illud sibi necessarium: ut docent Suar. *disp. 44. sect. 1. n. 6.* Sà *verb. extr. unct. n. 5.* & Castrop. *de extr. unct. pun. 8. n. 3.*

5 Adnotandum 2. si infirmus creditur censura aliqua irretitus excommunicationis, vel Interdicti, priusquam illi ministretur extrema unctio, absolvendus erit à censura illa: ratio est, quia aliàs esset incapax Sacramenti hujus; debet enim immunis esse à censura, ut ritè illud suscipiat: ut bene advertunt Sà *verb. extr. unct. n. 1.* & Castropalaus *de extr. unct. pun. 8. n. 10.*

Parochus obligatur sub gravi ad Sacramentum hoc ministrandum infirmis; sic enim adstringitur à munere suo; adeout si ejus incuria exponatur infirmus periculo decedendi è vita absque extrema unctione, adscribitur illi ad grave peccatum: ratio est; quia licèt hoc Sacramentum non sit necessarium ad salutem, nihilominus est magnæ utilitati infirmis; adeoque illos privare remediis adeo utilibus à Christo Domino institutis, & ab Ecclesia usitatis grave peccatum erit, maximè si ab ipsis rogatus fuerit. 6

Sed dubitabis: an tempore pestis teneatur etiam hoc Sacramentum suis subditis ministrare cum periculo contrahendi contagium? Resp. si adsit modus vitandi periculum contagii, exponendo e. g. infirmum in loco puro, ac patenti; ungendo illum virgula oblonga, & in partibus tantum essentialibus ad hoc Sacramentum; accipiendo insuper antidota præservativa, teneri eodem modo Parochum ad Sacramentum hoc ministrandum tempore pestis, ac superius diximus de infirmis non contagiosis, mihi dubium non est, cum utrobique militent eædem rationes: sic enim adstringitur à munere suo, & sub ea conditione à suis subditis præstatur ei reverentia, ac congrua sustentatio ut adnotat Castrop. *de extr. unct. pun. 3. n. 5.* Quod si adhibitis his diligentiis adhuc probabile, & morale periculum habetur contrahendi contagium; non teneri sub gravi Parochum ad ministrandum hoc Sacramentum, nimis probabile mihi est, maximè si contagio laborantes Sacramentum Pœnitentiæ receperint: ratio est, quia hoc Sacramentum non est absolutè necessarium ad salutem; & aliunde habendus est respectus, quantùm fieri potest ad Parochi salutem, ne postea priventur alii administratione Sacramenti Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ, cum non de facili reperiri possint tali tempore, qui ejus vices supplere velint. Sic Castropalaus *l. c.* Suarez *disp. 44. sect. 3. n. 20.* & alii relati à Diana *par. 8. tract. 5. resol. 21.* 7

Cæteri Sacerdotes, qui Parochi non sunt, quamvis non teneantur tempore pestis hoc Sacramentum ministrare, extra tamentale tempus, si absit Parochus, vel injustè nolit ministrare; tenentur sub gravi ad illud ministrandum, si infirmus aliud sacramentum non suscepit, aut suscipere non possit: ratio est, quia ex lege Charitatis tenentur subvenire proximo graviter indigenti, maximè cum id fieri possit sine gravi eorum incommodo; potest enim accidere, quòd salus æterna infirmi ab illa administratione pendeat. Secus tamen dicendum, si infirmus alia Sacramenta susceperit; tunc enim obligari nequirent sub gravi culpa, cum non supponatur infirmus extrema unctione graviter indigere, quamvis obligentur sub veniali culpa; privant siquidem illum adeo salubri remedio ac utili sine rationabili causa: ut bene docuerunt Palud. *in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 2. concl. 2.* Coninch *disp. 19. dub. 10. concl. 3.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 8. cap. 7. n. 3.* & Castropalaus *de extr. unct. pun. 8. n. 6.* 8

Parochus, vel quicumque alius Sacerdos, qui ex Parochi facultate administrat Sacramentum Extremæ Unctionis debet esse in gratia, ut suppono ex dictis de sacramentis in Genere; debet insuper esse immunis à censura Excommunicationis, aut suspensionis, nam privant sacramentorum administratione. Quòd si excommunicatio denuntiata non sit, tunc poterit Parochus, si rogatus fuerit, Extremam Unctionem administrare; & infirmus poterit licitè illum rogare, ut administret: sic docent communiter Doctores. Si verò denuntiatus fuerit, etiamsi nullus alius Sacerdos sit, qui administrare possit, adeoque infirmus sine extrema unctione moriturus esset; puto probabilius cum Suarez *disput. 44. sect. 2. num. 5.* non posse administrare; ratio est, quia hoc sacramentum cum non sit præcisæ necessitatis, sed utilitatis; ideo omittendus non erit rigor Ecclesiæ cum Excommunicatis denuntiatis, & publicis Clericorum percussoribus. Sicuti eadem Ecclesia ob servandum populi interdictum non permittit tunc dare, vel suscipere Sacramentum istud, quamvis eadem Ecclesia pia, & benigna mater sit; in cujus benignitate fundatur Castropalaus *de extrem. unct. punct. 8. num. 8.* docens contrariam sententiam. Quamvis concedat cum eodem Suarez *numer. 9.* præsente Parocho excommunicato denuntiato debere simplicem Sacerdotem aliàs non impeditum unctionem Sacram. ministrare; tunc enim præsumitur illi facultatem concedere non Parochum Excommunicatum, sed vel Episcopum, aut Pontificem, ne infirmus sine Sacra unctione moriatur: 9

QUÆSTIO VIII.

DE SACRAMENTO Ordinis.

UT seriem à Doctoribus servatam in Quæstionibus Sacramentorum prosequamur, post Sacramentum Extremæ Unctionis, quæ ad Sacramentum Ordinis spectant dilucidanda erunt.

CAPUT PRIMUM.

De Nomine, Natura, & Institutione Sacramenti Ordinis.

1 *Quid veniat nomine Ordinis?*
2 *Definitur Sacramentum Ordinis.*
3 *De Fide est Sacramentum Ordinis fuisse à Christo Domino institutum in ultima Cœna pridie quàm pateretur.*

1 QUAMVIS nomen Ordo varias habeat significationes, & sumi possit pro dispositione rerum suis locis collocatarum: quapropter D. Augustinus *lib. 9. de Civit. Dei cap.* 13. Ordinem definivit: est parium, dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio. Accipi insuper possit pro qualitate, & Statu hominum, ideoque Romæ tres habebantur hominum Ordines, Senatorius videlicet, Equestris, & Plebejus; ac in Christiana Republica duo habentur hominum Ordines, Clericalis scilicet, & Sæcularis, ut patet *ex cap. duo sunt.* 12. *quæst.* 1. Hinc fit, quòd Ordo hìc accipiatur ad significandum per Antonomasiam Statum Clericorum, superantem alios Status ob suam excellentiam: Clerici namque deputantur, ac consecrantur ex Divina Dispositione in Dei cultum, obsequium, ac honorem: ut habet Bellarm. *lib. 1. de Cleric. cap.* 1.

2 Essentia Sacramenti Ordinis consistit in actione illa, qua ab habente facultatem deputantur, & consecrantur homines ad munus, & Officium in Dei cultum, & obsequium; quæ quidem actio Ordinatio dici consuevit. Et definiri solet Cæremonia Sacra, qua Ordinato conceditur facultas sive immediata conficiendi Corpus Christi, & Sanguinem; sive mediata, per quam exerceri possit aliquod ministerium ad Eucharistiam ordinatum, & quidem firmiter, ac stabiliter, itaut numquam deleri possit, aut revocari, licèt exercitium suspendi possit. Sic Doctores cum Magistro *in 4. dist.* 24. Hinc patet, omnes Ordines dirigi ad Eucharistiam conficiendam.

3 Quòd autem Ordo, sive Ordinatio Sacramentum sit à Christo Domino institutum, est fide sanctum tum in Concil. Florent. *in Decr. Fidei §. Sextum Sacramentum* tum in Trid. *sess. 7. can. 1. & sess. 23. cap. 3. & can. 3.* ac multis rationibus probatur tum à Bellarm. *lib. de Sacram. ordin. à cap.* 2. tum à Vasq. *tom. 3. in 3. par. disp.* 235. contra Hæreticos. Tempus verò, quo Sacramentum istud institutum fuit à Christo; fuit pridie quàm pateretur in ultima Cœna: tunc enim & facultatem concessit suis Apostolis consecrandi suum Corpus, & Sanguinem; & præceptum ipsis imposuit id efficiendi: ut constat *ex Lucæ* 22. *Hoc facite in meam commemorationem*: quæ quidem verba bene ponderans Trident. *sess.* 22. *cap.* 1. ait: *Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem rerum symbolis Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit: & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem; uti semper Catholica Ecclesia intellexit, & docuit.* Ex quibus verbis Tridentini clarè colligitur, tunc Apostolos fuisse ordinatos Sacerdotes, & impositum fuisse præceptum ipsis, & eorum successoribus in Sacerdotio consecrandi Corpus & Sanguinem Domini. Et licèt tantummodo appareat tunc institutus Ordo sacerdotalis, non verò alii Ordines; nihilominus cum Ordo sacerdotalis eminenter contineat reliquos, qui illi inserviunt, ac subordinantur; ideo tunc etiam & Ordines sacerdotio inferiores instituti fuere, licèt expressè tantùm ponatur Sacerdotium. Sic Valent. *disp. 9. quæst. 1. pun. 4.* Henriq. *lib. 10. cap. 3. n. 6.* Reginald. *lib. 30. n. 6.* Filliuccius *tract. 9. cap. 1. quæst. 3.* & Bonacina *de Sacr. ordin. pun. 1. n. 7.*

CAPUT II.

Quotuplex sit Ordo? Et an omnes sint Sacramenta?

1 *Septem sunt Ordines in Ecclesia Dei: & reliqui à Sacerdotio verè sunt Ordines.*
2 *Omnes Ordines Sacerdotio inferiores diriguntur ad illud; & Sacerdotium cum inferioribus dirigitur ad Eucharistiam, & ministerium Altaris.*
3 *Quamvis omnes Septem Ordines sint verè Ordines; non tamen omnes sunt Ordines Majores, & Sacri; sed tantùm Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus.*
4 *Prima Tonsura non est Ordo strictè acceptus; & multò minùs Psalmistatus, seu Cantoria.*
5 *Erit tamen Ordo largè acceptus, prout ponit in Statu Clericali distincto à laico.*
6 *Episcopatus est Ordo, non est tamen à Sacerdotio distinctus, quamvis magis perficiat illud.*
7 *De fide est, Sacram Ord nationem esse Sacramentum à Christo Domino institutum, quod saltem verificari debet de Ordine sacerdotali.*
8 *Ordo Episcopalis non solùm est Ordo, sed etiam sacramentum incompletè distinctum à Sacerdotio, quod perficit, & complet.*
9 *Ordines Diaconatus, & Subdiaconatus sunt etiam Sacramenta.*
10 *Quatuor Minores Ordines sunt pariter Sacramenta, & gratiam conferunt.*

SEPTEM tantùm esse Ordines in Ecclesia Dei, vi- 1
delicet Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolytorum, Subdiaconorum, Diaconorum, & Sacerdotum communis Theologorum sententia docet cum D. Thom. *3. par. quæst. 37. art.* 2. Albert. Mag *in 4. dist. 24. art. 1.* D. Bonavent. *in 4 dist. 24. art. 2. quæst. 2.* & aliis, quos longo ordine refert Bonac. *de sacr. ordin. pun. 1. nu.* 2. Definitus fuit hic numerus Ordinum à Trident. *sess. 23. cap.* 2. ubi eos enumerat; & *Can.* 2. anathemate ferit eos, qui dixerint: *Præter Sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios Ordines; & Majores, & Minores, per quos veluti per Gradus quosdam in Sacerdotium tendatur.* Ex quibus Tridentini verbis clarè colligitur, & reliquos Ordines à Sacerdotio ab ipso Concilio enumeratos *cap.* 2. verè esse Ordines, utpote constituentes in aliquo Gradu, & Statu Ecclesiasticæ Hyerarchiæ, cum potestate inserviendi officio, & Ministerio Eucharistiæ, & omnes tendere ad sacerdotium, utpote ad Ordinem omnium perfectissimum.

Ut autem clariùs innotescat, omnes Ordines sacer- 2
dotio interiores ordinari, ac tendere ad illud; insuper quòd omnes Ordines simul cum sacerdotio ordinentur ad Eucharistiam, & ministerium Altaris; explicanda erunt singula Officia cujuslibet Ordinis, ut utrumque pateat ex illis. Ordo igitur Sacerdotalis, qui est omnium præstantissimus, ac in gradu eminentiori inter Altaris Ministros, & Eucharistiæ; habet ex Officio sacrificium Deo offerre, ac Deo reconciliare homines. Diaconi

Officium

Officium est Sacerdoti Ministrare in Sacrificio, sacrata populo dispensare, baptizare, & prædicare ex ipsius Sacerdotis commissione. Subdiaconi verò Officium est Ministrare Diacono ea, quæ necessaria sunt ad Sacrificium peragendum; porrigit siquidem calicem, & patenam, præparat aquam ad Altaris Ministerium, abluit corporalia, & pallas. Acolythi munus est inservire Diacono, & Subdiacono, vinum, & aquam ad Eucharistiam ministrat, fert Ceroferaria, & lumina Ecclesiæ accendit. Exorcistæ Officium est abigere Dæmones ab obsessis, ut devotè & dignè Sacrificio assistant, præparat aquam in ministerium baptismi, ac sternit locum communicaturis. Lectoris Officium est legere, & canere quæ à Prophetis dicta fuere, & annuntiare populis, quæ ipsi à Sacerdote imponuntur, ut sic adstantes ad reverentiam Sacrificii excitentur. Ostiarii denique munus est aperire, & claudere Templum Dei, tempore sacrificii pulsare cymbalum in illius honorem, & populum convocare ad Sacrificium; omnia, quæ sunt intus, & extra Templum custodire; fideles recipere in Templo, & excommunicatos, ac infideles repellere. Ex dictis igitur huc usque constat, & omnes Ordines Sacerdotio inferiores subordinari, ac tendere ad illud; & omnes simul cum Sacerdotio ordinari ad Eucharistiam, & Altaris ministerium.

3 Quamvis omnes septem enumerati Ordines sint verè Ordines, non tamen omnes sunt Ordines Majores, & Sacri; sed tantùm tres, Sacerdotium videlicet, Diaconatus, & Subdiaconatus; reliqui verò quatuor dicuntur Ordines Minores, & non Sacri. Cur autem tres primi dicantur Majores, & Sacri, non verò reliqui, ratio esse potest; quia licèt omnes Ordines dirigantur ad Ministerium Altaris, & Eucharistiæ; nihilominus tres primi proximè, & immediatè concurrunt, reliqui verò remotè. Insuper tres primi habent sibi annexum Castitatis Votum, non verò cæteri quatuor: & quia per Votum Castitatis homo sacratur in Dei Cultum, & honorem; ideo tres primi Ordines Sacri dici debent, & Majores. Sic Castropalaus *de Sacram. ordin. pun. 2. n. 3.*

4 Ultra septem assignatos Ordines contendunt Canonistæ, ut videre est penes Covarruviam *in cap. nos. de Testam. n.* 4. alios duos dari, nempe Primam Tonsuram, & Episcopatum. Verùm Primam Tonsuram, non esse Ordinem, & multò minùs Psalmistatum, seu Cantoriam à Psalmis, & cæteris laudibus in Dei Ecclesia canendis sic dictam, quod quidem Officium canendi psalmos nec perpetuum erat, sed ad arbitrium Episcopi, vel Presbyteri; nec segregatis à statu laicali dari consueverat; docent ferè omnes Theologi cùm D. Thoma 3. *par. quæst.* 40. *art.* 2. Bellarmino *lib.* 1. *de Cleric. cap.* 11. Vasquez *disp.* 236. *cap.* 1. *n.* 9. & aliis penes Garziam *de Benef. 7. par. cap.* 1. *num.* 2. ratio est, quia ex una parte prima Tonsura non confert Gradum, & potestatem aliquam ad munus, & Officium Altaris, sed solùm disponit Tonsuratum ad Ordines, & ut possit in Officium Altaris consecrari; ex alia parte Concilium Tridentinum variis in locis distinguit Tonsuram ab Ordinibus; ergo clarè constat juxta mentem Tridentini, Tonsuram non esse Ordinem. Quod autem Tridentinum distinguat inter Tonsuram, & Ordines patet *sess.* 23. *cap.* 2. ubi ait: *Diversi essent ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deservirent ita distributi, ut qui jam Clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent*; ergo ex Tridentino Tonsura distinguitur à minoribus, & Majoribus Ordinibus. *Eadem sess. cap.* 6. dicit: *Nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus.* Ecce quomodo Tridentinum distinguit Tonsuram à Minoribus Ordinibus. *Eadem denique sess. cap.* 10. *inquit: Tonsuram, vel minores ordines conferre*: patet igitur ex Tridentino, Tonsuram distingui ab Ordinibus.

5 Ut tamen beniignam interpretationem demus sententiæ tot præstantissimorum Canonistarum ponentium primam Tonsuram inter minores Ordines; dicendum est, eos non locutos fuisse de Ordine strictè accepto, prout importat munus spectans ad Eucharistiam, ac Altaris sacrificium, ut loquuntur Theologi; sed tantùm de Ordine largè accepto, prout ponit in Statu Clericali, & à laicali separato, per quem homo fit capax Jurisdictionis Ecclesiasticæ, & Beneficiorum, ad instar Novitiatus in Regularibus, qui quidem Status licèt non constituat Religiosum; nihilominus à Sæcularibus segregat, & ad religiosum Statum disponit, ac capaces reddit Novitios nonnullorum Privilegiorum. Vide Barbosam *lib.* 1. *Juris Eccles. cap.* 38. *n.* 47.

Episcopatum esse Ordinem, constat ex Trid. *sess.* 23. 6 *cap.* 4. ubi ait; *Ad Ecclesiasticam Hyerarchiam, & ordinem Episcopos specialiter pertinere, esseque Sacerdotibus Superiores*; attamen non erit Ordo distinctus ab ipso Sacerdotio, cum nil habeant Episcopi supra sacerdotes circa conficiendum Corpus, & Sanguinem Christi, in quo vera ratio Ordinis consistit. Nihilominus per Episcopatum magis perficitur Ordo sacerdotii, ac completur; extenditur siquidem per ipsum Characterem Episcopalem Character Sacerdotalis, & specialis facultas conceditur ad sacerdotes consecrandos; ex quo sequi non debet, quòd sint duo Ordines distincti. Ad eum modum quo in Ordinatione Sacerdotis potestas, quæ ipsi confertur conficiendi Corpus Christi, & sanguinem; & potestas absolvendi à peccatis per illa verba, Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata &c. non constituunt duos Ordines distinctos, sed unum integrum, & perfectum Ordinem; cum prior potestas extendatur, & perficiatur per posteriorem; sic etiam in Episcopatu potestas concessa Episcopo per suam Consecrationem instituendi Sacerdotes, & Character specialis, quem habet, non constituunt Ordinem diversum à sacerdotali, sed illum complent, & perficiunt magis extendendo. Sic D. Thom. *in 3. par. quæst.* 40. *art.* 5. Nugnus, Regin. Filliucc. Bellarm. Vasq. Coninch, Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Sacr. ord. pun. 1. n. 3. in fine*, & Castrop. *de Sacr. ord. pun. 2. n. 6.* Hinc fit Episcopatum non posse validè conferri non habenti Ordinem sacerdotalem, essentialiter enim supponit sacerdotalem potestatem in subjecto, quam perficit, & complet, & extendit: ut bene notat Bonac. *l. c. n.* 4. referens Sylv. Vasq. Henriq. & alios.

An autem omnes enumerati Ordines tum Majores, tum 7 Minores sint Sacramenta, quæstio valida est inter Doctores. Certum tamen est, & fide sanctum, Ordinem, seu sacram Ordinationem esse verum sacramentum à Christo Domino institutum, ut habetur ex Trident. *sess.* 23. *can.* 3. quod saltem verificari debet de Ordine Sacerdotali inter reliquos præcipuè ob munus excellentissimum ad quod refertur, Et quamvis sacerdotium duplicem importet potestatem unam conficiendi Eucharistiam, alteram absolvendi à peccatis, & ambæ sacramentum sint, non sunt tamen duo Sacramenta, sed unum tantùm; cum utrumque signum, & utraque collatio potestatis spectet ad complendum unum Sacerdotii Ordinem: nec duplex imprimitur Character sed ille idem impressus in collatione potestatis conficiendi Eucharistiam extenditur ex Dei Ordinatione per collationem secundæ potestatis ad absolvendum à peccatis.

De Ordine Episcopali, quamvis plures Doctores de- 8 negent cum Richar. D. Bonav. Scoto, Turrecremata relatis à Castrop. *de Sacr. ord. pun. 3. n.* 2. esse sacramentum. Nihilominus sustinendum est, non solùm esse Ordinem, sed etiam sacramentum, quamvis incompletè distinctum à Sacerdotio, quod perficit, & complet: ratio est, quia Tridentinum probans, sacram Ordinationem esse sacramentum, id deducit, quia confertur Spiritus Sanctus per illa verba, Accipite Spiritum Sanctum, &c. quæ etiam in consecratione Episcopi proferuntur; ergo Episcopatus sacramentum erit, maximè quia in Consecratione accipit Episcopus potestatem confirmandi, ac ordinandi sacerdotes, quæ quidem potestates supernaturales sunt, & quas in statu gratiæ exercere debet; ergo ut illas dignè administret, indiget gratia; adeoque in earum collatione gratia conferri debet à Christo, quod signum est Episcopatum esse Sacramentum. Confirmatur. D. Paulus *scribens ad Timotheum* jam à se Episcopum consecratum *epist. 2. cap.* 1. *ait: Admonco te ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum*: quibus verbis utitur Trident. *sess.* 23. *cap.* 3. ad probandum, Sacram Ordinationem esse unum ex septem Sacramentis Ecclesiæ. Sic pluribus relatis docent Petrus Soto, Michael Medina, Bellarminus, Valentia, Coninch, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacr. ordin. pun. 3. num.* 3.

Ordines tum Diaconatus, tum Subdiaconatus sunt 9 etiam Sacramenta, quidquid in contrarium dixerint Durandus, & Cajet. putantes, solum sacerdotii Ordinem esse Sacramentum: ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess.* 23. *can.* 6. definit, Ecclesiasti-

cam Hyerarchiam divina Institutione ordinatam constare ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris; ergo si Ordo Episcopalis, & Ordo Sacerdotalis Sacramenta sunt, pariter Sacramenta erunt Ordo Diaconatus, & Ordo Subdiaconatus, cum omnes spectent ex Divina Institutione ad Hyerarchiam Ecclesiasticam. Favet Praxis, & Consuetudo Ecclesiæ præscribentis Statum gratiæ in suscipientibus hos Ordines, ne obicem ponant gratiæ conferendæ, quod maximum indicium est, Sacramenta esse ob gratiam, quam conferunt. Sic communis sententia cum D. Thoma *3. par. quæst. 22. art. 2.* D. Bonaventura *in 4. dist. 24. art. 2.* Bellarmino *tom. 3. lib. de Sacram. ordin. cap. 6.* Navarro, Soto, Victoria, Vasquez, Coninch, Valentia, Sà, Nugno relatis à Bonacina *de Sacr. ord. punct. 2. num. 2.* & à Castropalao *de Sacram. ordin. punct. 3. num. 6.*

10 De quatuor minoribus Ordinibus majus dubium est an Sacramenta sint? Magister siquidem, Durandus, Navarrus, Sotus, Medina, & alii, quos refert, & sequitur Vasquez *disp. 237. cap. 2.* denegant Sacramenta esse. Nihilominus & de his inferioribus Ordinibus dicendum est, Sacramenta esse, & gratiam conferre: sic communior sententia, quam sustinent D. Thomas, Bellarminus, Coninch, Valentia, D. Bonaventura, Victoria, Nugnus, Sà, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c.* & Castropalaus *l. c. n. 9.* ratio est, quia etiam hi Ordines spectant ad Hyerarchiam Ecclesiasticam Divina Ordinatione institutam, sicuti & cæteri superiùs enumerati; ergo omnes Sacramenta erunt, & gratiam conferent. Confirmatur tum ex Concilio Florentino *in Decret. Eugenii §. Sextum Sacramentum*, ubi statuit, Ordinem Sacramentum esse; & materiam, ac Formam assignat non solùm tribus Ordinibus Majoribus, verùm etiam quatuor Minoribus; ergo ex mente Concilii colligitur, Omnes Sacramenta esse; tum ex Tridentino *sess. 23. cap. 3.* ubi recenset nomina Singulorum Ordinum; ac tandem statuit, Ordinem Sacramentum esse: & quamvis loquatur in singulari, adeoque de uno tantùm verificari possit; nihilominus cum definitio sit absoluta, ad omnes Ordines verè tales extendi debet, illosque complecti, maximè quia omnes initerabiles sint.

Dices 1. Omnes Ordines numerantur ab Ecclesia ut unum Sacramentum; ergo Unus Ordo tantùm erit Sacramentum, nempe Sacerdotium, non verò reliqui Ordines. Resp. dici unum Sacramentum non unitate specifica, & atoma; sed generica: specie siquidem differunt inter se Ordines, & diversam habent tum materiam, tum Formam: quia tamen omnes ordinantur ad eumdem finem principalem, nempe ad Sacerdotium, cujus est conficere Eucharistiam, eamque offerre, & Ministrare; inde est, quòd unum tantùm Sacramentum censeantur completum: ut ex Valentia, Henriquez, & aliis tradit Bonacina *de Sacram. ordin. pun. 2. n. 2.*

Dices 2. actus aliorum Ordinum præter Sacerdotium æquè præstari possunt à non Ordinatis; ergo non sunt Sacramenta, alias à non Ordinatis præstari non possent. Resp. quamvis præstari possint à non Ordinatis, non tamen æquè, cum ab Ordinatis actus illi præstentur solemniter, & ex Officio; secus verò à non Ordinatis. Nec authentica potestas, quam habent à Dei authoritate, & Ecclesiæ Ordinati ad talia munia præstanda; habetur in non Ordinatis.

Dices 3. Ordo institutus fuit ad Eucharistiam conficiendam, & reconciliandos homines cum Deo, quod soli Sacerdotio competit; ergo solum sacerdotium erit Sacramentum, & ad summum reliqui duo majores Ordines, qui sacri appellari consueverunt. Resp. Ordinem præcipuum institutum fuisse ad Eucharistiam conficiendam, & reconciliandos Deo homines; adeoque solum sacerdotium immediatè præstare tam sublime munus; reliquos verò Ordines institutos fuisse in obsequium, & ministrationem sacerdotis; adeoque remotè institutos fuisse ob Eucharistiam. Quòd autem soli tres Majores Ordines dicantur Sacri, non verò reliqui Minores; hoc non probat, Minores non esse Sacramenta; sed non reddere Personas Sacras, uti reddunt Majores, qui ut superiùs diximus, Sacras reddunt ob annexum Castitatis Votum, quo homines Deo sacrantur, insuper quia magis accedunt ad Eucharistiam.

CAPUT III.

De Materia, & Forma Sacramenti Ordinis.

1 *Materia Remota Sacramenti Ordinis est res, quæ traditur suscipienti Ordines ab Ordinante; Proxima verò est ipsa Traditio.*

2 *Forma sunt verba illa, quæ Ordinans profert imperativo modo tradendo rem.*

3 *Ordo Episcopatus habet pro materia Remota manus trium Episcoporum, vel saltem unius; pro Proxima ipsam impositionem manuum, pro Forma verba, quæ proferunt tres Episcopi manus imponentes, vel saltem unus.*

4 *Non sunt Materia Sacramenti hujus Cæremoniæ Unctionis capitis, & manuum ex vero balsamo; nec traditio cirothecarum, & Sandaliorum.*

5 *Ordo Sacerdotalis habet pro Materia Remota calicem cum vino, & patenam cum hostia; pro Proxima traditionem illorum; pro Forma verò verba, quæ Episcopus profert ea tradendo.*

6 *Ordo Diaconatus habet pro Materia Remota librum Evangeliorum; pro proxima traditionem ipsius libri; pro Forma verba Episcopi tradentis.*

7 *Ordo Subdiaconatus habet pro Materia Remota Calicem, & patenam vacua; pro Proxima traditionem ipsorum; & pro Forma verba prolata ab Episcopo tradente.*

8 *An sit valida Ordinatio Subdiaconi, & Presbyteri, si Calix, & patena, quæ traduntur in utraque Ordinatione non fuerint consecrata?*

9 *Materia Remota Ordinum Minorum est res illa, quæ traditur ab Episcopo, & unicuique assignatur; Proxima est traditio; Forma verò verba prolata ab Ordinante dum tradit.*

10 *An sit de essentia Sacramenti Ordinis tangere Materiam Remotam illam?*

11 *An Materia tangenda ab Ordinandis exhiberi debeat ab Ordinante, an verò ab aliis non proferentibus verba?*

12 *An si Episcopus prolata semel Forma in plurali numero, postea successivè præbeat materiam tangendam pluribus absque repetitione Formæ; valida sit Ordinatio?*

SICUTI cætera Sacramenta materiam Remotam habent, & Proximam; sic & Sacramentum Ordinis: quapropter materia Remota erit res illa, quę suscipienti Ordines traditur; Proxima verò erit traditio ipsa materiæ Remotæ, cum Sacramentum istud conficiatur non solùm re, verùm etiam traditione rei: ut docent Bellarminus *tom. 3. lib. de ordin. cap. 9.* Vasquez *disp. 239. cap. 3.* Henriquez *lib. 10. cap. 8. n. 2.* Reginaldus *lib. 30. n. 7.* Coninch *disp. 28. dub. 7. concl. 3.* & alii. 1

Forma verò Sacramenti hujus erunt verba, quæ ab Episcopo ordinante proferuntur, & quidem imperativo modo, ac exprimendo potestatem illam, quam suscipienti Ordinem confert. Cum enim omnia Sacramenta, ut dictum fuit de sacramentis in genere, constare debeant ex sua Materia, & Forma, rebus scilicet, & verbis; inde est, quòd etiam hoc Sacramentum constare debebit ex rebus tamquam Materia, & ex verbis tamquam Forma. Quam quidem propositionem utpote in variis Conciliis statutam, ut de fide sustinendam nemo ambigit. In assignanda tamen Materia, & Forma singulis Ordinibus claritatis gratia distinctè de unoquoque agemus. 2

Ordo Episcopatus, qui etiam Sacramentum est, ut diximus, ac characterem imprimit, non constituens tamen Ordinem diversum à Sacerdotio, sed illum perficiens, & dilatans; respicit pro materia Remota manus trium Episcoporum, vel saltem unius; pro proxima tamen ipsam manuum impositionem trium Episcoporum vel saltem unius; pro Forma denique verba illa, quæ tres Episcopi manus imponentes proferunt vel saltem unus: *Accipe Spiritum Sanctum &c.* ratio est, quia ex una parte plures Episcopi concurrere debent ad Episcopi consecrationem, ut constat ex D. Paulo 1. *ad Timoth. 4.* ergo omnes simul actionem aliquam præstare debent, per quam consecrent; 3

sed

sed hęc alia esse nequit, nisi manuum impositio, cum nullam aliam actionem præstent præter hanc, ergo hæc tantùm erit materia sacramenti hujus, & ordinis; ex alia parte per hanc impositionem manuum, & per verba, quæ ab Episcopis manus imponentibus proferuntur; confertur potestas Episcopalis, ergo sacramentum Ordinis Episcopalis constat ex impositione manuum Episcoporum tamquam ex materia; & ex verbis ab ipsis prolatis tamquam ex Forma. Sic Vasquez *disp.* 240. *cap.* 5. *num.* 58. Henriquez *lib.* 10. *de ordine cap.* 7. *num.* 3. Coninch *disp.* 20. *dub.* 7. *concl.* 1. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 9. *cap.* 5. Bonacina *de Sacram. ordin. pun.* 3. *num.* 10. Filliuccius *tract.* 9. *c.* 2. *qu.* 5. & Castrop. *de Sacram. ordin. pun.* 4. *n.* 1.

4 Hinc infertur à supra citatis Doctoribus contra nonnullos alios, non esse materiam sacramenti hujus, sed cæremonias unctionem capitis, & manuum ex vero balsamo, & non adulterino, ac eo anno consecrato, ita ut grave peccatum sit alio uti; traditionem libri Evangeliorum, impositionem mitræ in capite, baculi in manu, & annuli in digito; quæ ab Episcopo consecrante fiunt, ita ut cujuslibet prædictorum omissio sit grave peccatum. Inter cæremonias etiam connumerandæ erunt traditiones Chirothecarum, & sandaliorum; quamvis eas omittere ob levitatem materiæ leve peccatum sit: ut docet Mendo *in sua epitome verb. Episcopus, num.* 50.

5 Ordo Sacerdotalis habet pro materia Remota patenam cum hostia, & calicem cum vino; pro proxima vero traditionem illorum; pro Forma habet verba, quæ Episcopus consecrans profert, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium &c.* sic constat ex definitione Eugenii IV. *in Concilio Florent. post ultimam sessionem §. Sextum Sacramentum,* ubi dicitur Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem. Subjungit postea idem Concilium. Forma sacerdotis talis est, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium &c.* Et ratio est, quia per talem materiam, & Formam sufficienter significatur effectus hujus sacramenti, nempe potestas conficiendi corpus, & Sanguinem Domini.

Adnotandum 1. ultra prædictam materiam, & Formam in ordinatione sacerdotis, per quas solum confertur potestas conficiendi Corpus, & sanguinem Domini; assignandam esse aliam materiam, & Formam, per quas confertur potestas absolvendi à peccatis, utraque enim potestas ordinem sacerdotii complet, & perficit; adeo ut si tantum in sacerdote haberetur potestas conficiendi Eucharistiam, non verò absolvendi à peccatis; imperfecta esset sacerdotalis Potestas. Et quamvis secunda potestas necessariò supponere debeat primam, adeo ut sine illa invalida sit, & nulla; nihilominus est distincta ab illa, & separabilis; & defacto in ordinatione prius traditur potestas conficiendi Eucharistiam, & post aliquem temporis tractum in eadem ordinatione traditur potestas absolvendi; imò Apostolis in ultima Cœna tradita fuit potestas conficiendi Eucharistiam à Christo, post Resurrectionem vero tradita fuit potestas absolvendi. Conferturautem hæc potestas absolvendi, quæ etiam sacramentum est, per impositionem manus Episcopi consecrantis super sacerdotem proferendo verba illa: *Accipe Spiritum Sanctum &c.* ita ut manus Episcopi sit materia remota, impositio ejusdem proxima, verba verò prolata sint Forma: ambo enim ista habent significare effectum sacramenti hujus, nempe absolvere à peccatis. Sic Suar. *tom.* 5. *disp.* 42. *sect.* 4. *num.* 13. Bellarminus *de ordin. cap.* 9. Henriquez *lib.* 10. *c.* 7. Valentia *tom.* 4. *disp.* 9. *quæst.* 1. *pun.* 5. Bonacina *de Sacr. ordin. pun.* 3. *num.* 2. & Castropalaus *de Sacram. ordin. pun.* 4. *num.* 7.

Adnotandum 2. ex Bonacina *loc. cit. num.* 3. Henriquez, & aliis, posse probabiliter sustineri, quod si traderetur per errorem calix sine vino, & patena cum pane; valida foret ordinatio sacerdotis, nec reiteranda: ratio est, quia licèt deficiat vinum, quod est materia remota Consecrationis sanguinis; habetur tamen materia remota consecrationis corporis, quod sufficit ad habendam utramque potestatem consecrandi corpus, & consecrandi sanguinem: cum utraque potestas conjunctim, non vero divisim tradatur, adeoque qui potest unam, poterit & aliam consecrare; Corpus siquidem Christi conjunctum est cum sanguine, & sanguis cum Corpore.

Diaconatus Ordo respicit tamquam Materiam Librum Evangeliorum: constat, apertè hoc ex definitione Eugenii IV. superiùs citati in Concilio Florentino post ultimam sessionem, ubi dicitur: Diaconatus per libri Evangeliorum dationem confertur. Respicit insuper tamquam Formam verba, quæ tunc ab Episcopo ordinante proferuntur. Sic Vasquez *disp.* 238. *cap.* 4. *à num.* 36. Valentia *disp.* 9. *quæst.* 3. *pun.* 5. Castropalaus *de Sacram. ordin. pun.* 4. *num.* 10. & Bonacina *de Sacram. Ordin. pun.* 3. *num.* 4. referens Coninch, Filliuccium, Henriquez, & alios. Non nego, aliquos Doctores contendere ultra libri Evangeliorum traditionem esse simul materiam impositionem manus Episcopi proferentis verba illa, Accipe Spiritum sanctum &c. verum cum nulla mentio fiat in Concilio Florentino de hac manus impositione, clarè deducitur, non esse materiam sacramenti hujus *& ex c. Presbyter. de Sacramentis non reiterandis*, habetur: manus impositionem, quæ in Præsbytero, & Diacono fit, esse ritum ab Apostolis introductum, adeoque non à Christo introductum, ut bene observat Castropalaus *l. c.* Loquitur autem Textus de manus impositione, quę fit in sacerdotio ante traditionem Calicis cum vino, & patenæ cum pane; non verò de ea, quæ fit post Consecrationem, & Communionem sub illis verbis, *Accipe Spiritum Sanctum &c.* quando confertur potestas absolvendi, quæ à Christo instituta fuit: ut patet ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. *&* 5. 6

Subdiaconatus ordo habet pro Materia traditionem calicis vacui cum patena vacua: sic enim constat ex Concilio Florent. *in Decreto Eugenii IV.* ubi dicitur subdiaconus verò per calicis vacui cum patena vacua superpositа traditionem. Pro Forma respicit verba Episcopi ordinantis tunc prolata: sic enim significatur præcipuum ministerium ordinis istius, quod est inservire sacerdoti sacrificanti medio Diacono porrigendo calicem, & patenam. Et quamvis subdiaconus legere, aut canere possit Epistolas, non ideo tamen ejus præcipuum munus est hoc: nec liber Epistolarum erit materia hujus ordinis, cum traditio illius fiat ab Archidiacono, non verò ab Episcopo; & traditio materiæ Ordinis necessariò fieri debet ab Episcopo ordinante. Sic Divus Thomas *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *art.* 1. *ad* 2. Richardus, Paludanus, Sotus, Major, cum aliis, quos refert, & sequitur Vasquez *disp.* 238. *c.* 5. *num.* 49. Valentia, Coninch, Layman, Bonacina, quo refert, & sequitur Castropalaus *de Sacr. Ordin. pun.* 4. *num.* 13. 7

Dubitabis hic: An calix, & patena, quæ traduntur in ordinatione subdiaconi, & Presbyteri, si per errorem non fuerint consecrata, valida sit ordinatio? Nam extra controversiam est, illicitam, & graviter peccaminosam esse ordinationem illam, si scienter loco calicis, & patenæ consecratæ apponerentur calix, & patena non consecrata, tum quia est contra praxim Ecclesiæ, tum quia exponeretur ordinatio periculo nullitatis. Verum talem ordinationem invalidam esse defendunt Sylvester *verb. ordinatio. num.* 2. §. 4. Fornarius *cap.* 4. *in fine* alios referens & Castropalaus *de Sacr. ordin. pun.* 4. *num.* 16. quibus adhæreo: ratio est, quia calix, & patena non consecrata non sunt vasa ad sacrificium deputata; ergo nec eorum traditio, & contactus ad sacrificium referri potest; nec significatur, quod tangens illa deputetur in ministerium sacrificii. Confirmatur per illa verba Episcopi: videte cujus ministerium vobis traditur; satis exprimitur, ea, quę traduntur debere esse apta ad tantum ministerium, ergo debere esse consecrata; aliàs tradi posset aliud quodcumque vas ineptum ad ministerium, esto in illo illicitè, sed valide consecrare posset Sacerdos. Non nego tamen suam probabilitatem speculativam adversæ sententiæ, quam sustinent Sotus, Ledesma, Sà, Henriquez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacr. ordin. pun.* 3. *num.* 5. Sed mihi probabilior, & verior est prima sententia: nam rationes ipsorum non me movent; esto enim possit validè consecrari in patena, & calice non conferatis, licèt illicitè; non inde tamen sequitur esse materiam aptam ordinationi Presbyteri, & subdiaconi; aliàs quia sacerdos licèt illicitè posset consecrare panem super lapidem vel lignum aut consecrare vinum in calice vitreo; sequeretur, quod ab Episcopo tradi posset in ordinatione lapis, vel lignum cum vase vitreo. Validitas siquidem Eucharistiæ non pendet ab eo, ubi consecratur; sed à sua materia, & 8

For-

Forma aptis; ita etiam validitas ordinationis pendebit à sua materia, & Forma aptis. Nec juvat dicere, quod nullo jure constet, debere esse consecrata; constat siquidem ex ipsa natura rei, quod materia debeat habere in sacramento significationem, ut sit apta ad illud, quam significationem non habent in casu nostro ad sacrificium calix, & patena non consecrata.

9 Materia ordinum Minorum erit illa per cujus traditionem designatur munus ab episcopo spectans ad ordinem illum; Forma vero erunt verba illa, per quæ tradit, & designat. Sic in ordine Acolythi materia erit ceroferarium cum candela extincta, & urceolus aquæ, & vini vacuus; verba tamen illa, Accipite ceroferarium cum cereo &c. & Accipite urceolum &c. erunt Forma. Et quamvis nonnulli Doctores putent, in sola traditione ceroferarii haberi materiam hujus ordinis; alii vero in sola traditione urceoli, per quam materiam nobilius significatur Acolythi ministerium ordinatum ad sacrificium. Nihilominus verius est in utraque traditione consistere, ac per utramque formam perfici hunc ordinem, per illam namque utramq; traditionem Significatur utrumque munus Acolythi: ut docent Vasquez aliis relatis *disp.* 237. *c.* 3. *num.* 36. & Castropalaus *de Sacram. Ordin. pun.* 4. *num.* 19. In ordine exorcistæ materia erit traditio libri exorcismorum; verba illa: Accipite, & commendate memoriæ, erunt Forma. Sic in ordine Lectoris traditio libri lectionum erit materia: illa verba ab ordinario prolata: accipite, & estote verbi Dei relatores &c. erunt Forma. Denique in ordine ostiariatus traditio clavium erit materia; & verba illa: sic agite, quasi reddituri Deo rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur; erunt forma; Traditio cimbali, ut ordinatus convocet populum ad sacrificandum; erit cæremonia, non verò materia propriè spectans ad hunc ordinem: ut colligitur ex Concilio Carthag. IV. &notat Castrop *l. c.* Et quamvis de his materiis, & formis nulla habeatur expressa mentio in scripturis; sufficit nihilominus ad eam firmiter stabiliendam Traditio Apostolorum, quæ ex perpetua consuetudine, & usu Ecclesię constat, ut habet Valentia *tom.* 4. *disp.* 9. *qu.* 5. *pun.* 4.

10 Exagitari hic solet: an sit de essentia sacramenti, ordinandum tangere materiam ordinis suscipiendi, ita ut si illam non tangat, invalida sit ordinatio? communis Doctorum sententia docet, ita esse de necessitate sacramenti, ut deficiente contactu illo, nullus sit ordo: ratio est, quia poterat Christus sic instituere sacramentum ordinis, ut necessariò ordinandus tangeret materiam ab ordinante traditam; adeo ut deficiente contactu illo nulla foret ordinatio; sed quod ita instituerit docent Doctores, & praxis ipsa, ac usus Ecclesiæ, & diligentia episcoporum, ut habeatur contactus, id suadent; ergo erit de necessitate sacramenti. Sic Divus Thomas 3. *part. qu.* 38. *art.* 5. Valentia, Sylvester, Coninch, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Sacram. ordin. pun.* 3. *num.* 2. & Castrop. *de Sacram. Ordin. pun.* 4. *num.* 22.

Advertendum tamen. 1. grave peccatum esse talem contactum omittere; tum quia esset contra usum, & praxim Ecclesiæ illam præcipientis; tum quia exponeretur ordinatio periculo frustrationis. Sic docent Coninch *disp.* 20. *dub.* 7. *concl.* 6. & Castrop. *de Sacram. ordin. pun.* 4. *num.* 20.

Advertendum 2. non requiri, ut fiat mathematicè contactus istei, dum verba profert ordinans; sed sufficere, si fiat simul moraliter; ita ut servetur conjunctio moralis; idest sine mora interposita. Sic Valentia, Sà, Nugnus, Reginaldus, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. Ordin. pun.* 3. *num.* 12.

Advertendum 3. non ita scrupulosè agendum in hoc contactu materiæ, ita ut necessariò requiratur immediatè tangere materiam ipsam; sed sufficit aliquando mediatè tangere: ut si sacerdos ordinandus tangeret calicem, & patenam, non verò hostiam; quia tangens immediate patenam censetur moraliter tangere hostiam patenæ superimpositam; sicuti tangens calicem moraliter dicitur tangere vinum in eo contentum, quamvis quantum fieri potest simul cum calice, & patena tangenda sit hostia, ut ritus, & praxis Ecclesiæ servetur. Idem dicendum, si materia tradita tangatur ab ordinando interposito panno aliquo, ut si manus casu involvatur in tela superpellicei; tunc enim moraliter secundum æstimationem hominum censetur tangi materia illa. Sic ex Vasquez, Coninch, & Bonacina docet Castrop. *de Sacram. Ordin. pun.* 4. *num.* 20.

Petes 1. an materia tangenda ab ordinandis exhiberi debeat ab ipso episcopo ordinante, an verò ab aliis non proferentibus formam? Resp. necessariò exhibendam esse ab ipso ordinante, & proferente formam: ratio est, quia exhibens formam debet pariter exhibere materiam in confectione Sacramenti, ut patet ex dictis de sacramentis in genere, & docent communiter Doctores cum Suarez *tom.* 5. *disp.* 42. *sect.* 3. *num.* 12. 11

Petes 2. an si episcopus prolata semel forma in plurali numero, & postea successivè præbeat materiam tangendam pluribus absque repetitione ejusdem formæ; valida sit ordinatio illa? Resp. quamvis Bonac. *de Sacram. Ordin. pun.* 3. *num.* 17. citans Fornarium testantem, ita definitum fuisse Romæ in quadam Congregatione putet, validam esse: eo quia censentur simul moraliter materia, & forma. Nihilominus mihi videtur verius, invalidam esse: ratio est, quia forma dirigitur ad tangentes materiam, sed qui successivè tangunt prolata jam semel forma, non habent formam ad se directam, nec unitatem moralem cum illa habere possunt; alias sufficeret semel tantum in plurali proferre formam, & postea successivè accedere ordinandos, etiam si eorum accessus duret ad mediam horam, quod est contra praxim, & consuetudinem Ecclesiæ pluries repetentis eamdem formam pro pluralitate accedentium; ergo accessus ille successivus ad tangendam materiam absque repetitione formæ invalidus erit, nec unitatem moralem tribuet. Solum igitur permitti poterit, quod si duo, vel tres Ordinandi, aut quatuor simul tangant eamdem materiam, & ordinans formam proferat in plurali, tunc valida sit ordinatio. Non verò si successivè tangant, non repetita successivè forma; quia nullatenus haberetur unitas moralis inter materiam, & formam, quæ maximè necessaria est ad sacramentum. 12

CAPUT IV.

De Effectibus Sacramenti Ordinis, & de Connexione Ordinum inter se.

1 Sacramentum ordinis habet principaliter causare gratiam habitualem habentem annexa ea auxilia necessaria ad exercitium Ordinis suscepti.
2 Causat etiam Characterem, per quem ordinatus à non ordinato distinguitur.
3 An Episcopatus imprimat Characterem distinctum à Sacerdotali?
4 Quoties Character ordinis essentialiter alium supponit, nec sine illo consistere potest? tunc non constituit ordinem diversum ab illo, sed illum magis dilatat, & perficit.
5 Sacramentum ordinis essentialiter supponit Sacramentum Baptismi.
6 Non verò Sacramentum ordinis essentialiter supponit Sacramentum Confirmationis.
7 An sit culpa gravis transgredi præceptum à Tridentino latum, quod præmittendum sit Sacramentum confirmationis Sacramento ordinis?
8 Explicatur Connexio, & dependentia Ordinum inter se.

SACRAMENTUM Ordinis habet principaliter causare gratiam habitualem, sicuti & reliqua sacramenta ritè suscipientibus illud; quæ quidem gratia habitualis habet sibi annexa ea auxilia, quæ necessaria sunt ad rectè exercendum munus proprium ordinis suscepti, ut innuit Tridentinum *sess.* 23. *c.* 3. afferens illud Divi Pauli: *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te*, Quapropter Doctores admittentes communiorem sententiam, quòd non solùm Majores, verùm etiam Minores ordines sacramenta sint; pariter admittere debent, omnes causare gratiam ritè suscipientibus illos. 1

Causat etiam Sacramentum Ordinis alium effectum proprium, nempe Characterem consistentem in qualitate quadam supernaturali animæ inhærente indelebiliter, per quam ordinatus contradistinguitur à non ordinatis veluti signo quodam, ac designatur ad officia 2

cia exercenda ſuſcepti ordinis. Quapropter ordines irreiterabiles erunt, cum enim omnes ſuum Characterem imprimant, ac ad diverſa munia deſignent, & deſtinent; & Sacramenta Characterem imprimentia reiterari nonpoſſint, ideo ordines ſive majores, ſive minores irreiterabiles erunt. Confertur autem hic effectus ſecundarius eodem tempore, quo gratiam habitualis, & primarius effectus confertur. Sic Divus Thomas, Sotus, Valentia, Reginaldus, Vaſquez, Coninch, Sayrus quos refert, & ſequitur Bonacina *de Sacram. Ordin. punct. 6. num. 3.*

3 Controverti ſolet de ordine epiſcopatus, an Characterem imprimat diſtinctum à Charactere ſacerdotali? Denegat Vaſquez cum aliis *diſp. 239. cap. 6. nu. 54.* putans, nec phyſicè augeri Characterem ſacerdotalem, ſed tantum deſtinari ad novum officium per Divinam deſignationem. Nihilominus dicendum eſt cum Bellarmino *lib. de ordine, c. 5.* Coninch *diſp. 20. dub. 8. num. 74.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 9. cap. 4.* & Caſtropalao *de Sacram. Ordin. pun. 5. num. 8.* Characterem imprimi in ordinatione Epiſcopali, & quidem diſtinctum à Charactere ſacerdotali, ac diverſum, licèt eſſentialiter ſupponat illum, ſine quo imprimi nequaquam poteſt. Sicuti diſtinctu, & diverſus Character ſacerdoti imprimitur per poteſtatem ei collatam conficiendi Euchariſtiam ab eo; qui imprimitur per poteſtatem abſolvendi à peccatis; quamvis character impreſſus per poteſtatem abſolvendi à peccatis eſſentialiter ſupponat characterem impreſſum per poteſtatem conficiendi Eucharſtiam, ſine quo conſiſtere nequit: ratio eſt, quia diverſam poteſtatẽ accipit Epiſcopus in ſua ordinatione à poteſtate, quam accipit ſimplex ſacerdos; ſicuti diverſam poteſtatem accipit ipſe ſacerdos in ſua ordinatione, quando ei confertur poteſtas abſolvendi à poteſtate, quam accipit coficiendi Euchariſtiam; ergo novo charactere, & quidem diſtincto conſignari debent tales poteſtates acceptæ: nam in ſingulis ordinationibus ideo diverſus Character imprimitur, quia diverſę poteſtates ſignificari debent, quæ ordinando communicantur.

4 Unum hic adnote: quod quoties unus Character eſſentialiter alium ſupponit, nec ſine illo conſiſtere poteſt; tunc non conſtituit ordinem diverſum ab illo, ſed illum magis perficit, ac dilatat; ſecus verò ſi illum eſſentialiter non ſupponat, ita ut ſine illo conſiſtere poſſit; tunc ordinem ab illo diſtinctum conſtituit. Sic Character Epiſcopalis quia eſſentialiter ſupponit Characterem ſacerdotalem, & Character abſolvendi à peccatis Characterem conficiendi Euchariſtiam; ideo non conſtituunt Ordinem diverſum, ſed eumdem perficiunt, & dilatant. Secus verò quia ſacerdotium non ſupponit eſſentialiter Diaconatum, nec Diaconatus ſubdiaconatum, idem dicendum de ſubdiaconatu reſpectu Acolythi, & Acolythi, reſpectu Exorciſtæ, & ſic de reliquis; ideo Characteres per ipſos impreſſi diverſos conſtituunt ordines.

5 Sacramentum ordinis eſſentialiter ſupponit ſacramentum Baptiſmi, ita ut ſine illo nullatenus conſiſtere poſſit etiam ſi per ignorantiam, & inculpabiliter omiſſum fuerit: conſtat nimis clarè *ex c. ſi quis Præſbyter. & cap. veniens de Cleric. non bapt.* Baptiſmum reipſa ſuſceptum eſſe januam cæterorum Sacramentorum. Sic Doctores omnes.

6 Non eodem tamen modo diſcurrendum eſt de ſacramento ordinis reſpectu ſacramenti Confirmationis: quia licèt Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. c. 4.* Præceptum dederit: quod prima Tonſura non initientur, qui ſacramentum confirmationis non ſuſceperint; hoc tamen non probat, eſſe de neceſſitate Sacramenti Ordinis Confirmationem recepiſſe; ſed tantum eſſe de neceſſitate Præcepti, cui etiam ſi controveniatur, adhuc valida eſt ſuſceptio Tonſuræ, aut alterius ordinis, ut patet in omnibus iis, quæ ſunt tantum de neceſſitate Præcepti non verò Sacramenti.

7 Quæſtio tamen inter Doctores eſt: an Tranſgreſſio hujus præcepti à Tridentino lati ſit culpa gravis, an levis? Sotus, Navarrus, Vivaldus, Victoria, Suarez, Coninch, Vill lobos, Reginaldus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de ſacr. ordin. pun. 5. num. 6.* putant eſſe tantum venialem culpam: eo quia videtur latum in re levi, nec verba Tridentini demonſtrant obligationem ſub gravi, nec hæc ſacramenta connexionem habent. Nihilominus quamvis non denegem ſuam probabilitatem huic ſententiæ ob tantorum Doctorum authoritatem, probabilius tamen reputo, mortalem eſſe culpam: ratio eſt, quia ſi revera præceptum eſt illud Tridentini, ut fatentur adverſæ ſententiæ Fautores; materia non eſt levis, nec levem inducit obligationem, agitur enim de præmittendo ſacramento Confirmationis ante ſuſceptionem Tonſuræ, quæ materia levis non eſt. Quod ſi verba Tridentini præceptiva non ſunt, ſed merè directiva; nulla committetur culpa nec venialis, nec mortalis. Ita ſentiunt, & rectè Caſtropalaus *de ſacram. ordin. pun. 5. nu. 7.* & Bonacina *de ſacram. ordin. pun. 5. num. 10.*

8 Connexio, & dependentia, quam inter ſe ordines habent, hæc eſt: ut ordinibus initiandus priùs recipiat Tonſuram, quæ licèt ordo non ſit, eſt tamen ex præſcripto Eccleſiæ neceſſaria diſpoſitio ad illos recipiendos; dein ex minoribus ordinibus, oſtiariatu videlicet, Lectoratu, exorciſtatu, & Acolytatu gradum faciat ad Majores ordines, ſubdiaconatum ſcilicet, Diaconatum, & ſacerdotium. Sic præcepit Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 2.* per hæc verba, *Qui jam prima Tonſura initiati eſſent, per minores ad majores aſcenderent.* Quod ſi invertatur diſpoſitio prædicta in ſuſcipiendis ordinibus ita ut ſine Tonſura ſuſcipiantur minores ordines, aut ſine minoribus majores; valida foret ordinatio, ſed illicita, quamvis non reiterandus ordo per ſaltum ſuſceptus, ſed ſupplendus defectus ordinis omiſſi: ut conſtat ex variis Capitibus *Tituli de Clerico per ſaltum promoto*. Sic autem ordinatus per ſaltum remanet ſuſpenſus ab ordinis ſuſcepti exercitio, donec epiſcopus diſpenſet tum ad recipiendum ordinem omiſſum, tum ad exercitium ordinis ſuſcepti, tum ad progrediendum ad alios ordines: ut conſtat *ex cap. ſollicitudo, de cleric. per ſalt. promot.* Advertendum tamen, quod ut epiſcopus diſpenſare poſſit, requiritur, ne promotus miniſtraverit ex malitia in ordine per ſaltum ſuſcepto, quia tunc evaderet Irregularis, & in Irregularitate publica Epiſcopus diſpenſare nequit: quapropter jure merito Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 14. de Reform.* dixit: *Cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtraverint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.*

CAPUT V.

De Miniſtro requiſito ad Sacramentum ordinis.

1 *Ordinarius Miniſter hujus ſacramenti eſt epiſcopus proprius conſecratus.*
2 *Extraordinarius miniſter Primæ Tonſuræ, & quatuor minorum ordinum ex facultate Summi Pontificis poteſt eſſe ſimplex ſacerdos.*
3 *Quamvis Abbates habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſint à Jure conferre Primam Tonſuram, & quatuor minores ordines; nihilominus debent habere qualitates aliquas, quæ enumerantur.*
4 *An collatio Tonſuræ, & minorum ordinum facta ab Abbate Regulari ſive ſæcularibus, ſive Regularibus illicita ſit, & invalida?*
5 *An prædicti Abbates conferre poſſint Tonſuram, & minores Ordines ſuis Novitiis monachis?*
6 *An poſſit Pontifex concedere facultatem non ſacerdoti conferendi Tonſuram, & minores Ordines?*
7 *An poſſit Pontifex dare facultatem ſimplici ſacerdoti, aut alteri non epiſcopo conferendi ordines ſacros?*
8 *An ad Conſecrationem epiſcopi ita neceſſarii ſint tres Epiſcopi, ut nec ex diſpenſatione Pontificis ſufficiat unus, aut duo?*
9 *Ad licitam adminiſtrationem ſacramenti ordinis requiritur ex parte ordinantis, ut non ſit irretitus cenſura, nec gravatus culpa gravi.*
10 *Ex parte ordinandi requiritur, ut ſit ſubditus Epiſcopi ordinantis*
11 *Per ſe quis dicitur ſubditus Epiſcopi alicujus ratione Originis, Domicilii, aut Beneficii.*
12 *Quiſam ſit Epiſcopus Originis?*
13 *Quiſnam ſit Epiſcopus Domicilii?*
14 *Quiſnam ſit Epiſcopus Beneficii?*
15 *An Epiſcopus poſſit aliquem ſuum familiarem ordinare abſque ulla ex tribus prædictis ſubjectionibus?*
16 *A quo nam concedi poſſunt litteræ dimiſſoriæ, ſeu Reverendæ?*
17 *Quæ nam noviſſimè obſervanda ſunt circa ordinationes alienorum ſubditorum?*
18 *Requiritur ad licitam, & legitimam ordinationem,*

ut

ut Episcopus ordinans habeat jurisdictionem sive ex se, sive ex delegatione in eo loco, ubi Ordinatio fit.

19 *An in loco exempto à Jurisdictione Episcopi, ut Ordinatio fiat, non solùm requiritur expressa licentia ordinarii loci illius, sed etiam Episcopi, in cujus Diœcesi est locus exemptus?*

1 ORDINARIUS minister hujus sacramenti est episcopus proprius consecratus: sic definitum fuit in Concilio Florentino per decretum Eugenii IV. & in Tridentino *sess. 23. cap. 4. & can. 7.* Quam quidem potestatem accipit episcopus in sua Consecratione, & ordinatione, etiam si per saltum promotus fuerit ad sacerdotium, & episcopatum; nec eam amittit per Censuras, aut degradationem, vel depositionem ab episcopatu: fundatur etenim in Charactere episcopali indelebiliter impresso; quamvis graviter peccaret, si censuratus, degradatus, aut depositus ab episcopatu sacramentum ordinis administraret, illicitè siquidem operaretur, quamvis validè: ut habent communiter Doctores.

2 Extraordinarius autem Minister Primæ Tonsuræ, & quatuor minorum ordinum ex commissione, & facultate Summi Pontificis esse potest simplex sacerdos: non enim habetur ratio in contrarium cur hoc non possit committi à Pontifice simplici sacerdoti: ut docent Henriquez, Victoria, Reginaldus, Cajetanus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. ord. pun. 4. num. 3.* Cardinales sacerdotes ex recepta consuetudine conferre possunt Primam Tonsuram, & quatuor minores ordines in suis Titulis; non quibuscumque tamen Personis, sed suis familiaribus: ut notant Joan. Andreas *in cap. 1. de supplen. neglig. Prælat. num. 14.* Major *de Irregul. cap. 8.* Bonacina *loc. cit.* & Barbosa *alleg. 3. num. 15.*

3 Quamvis Abbatibus, aliisque habentibus jurisdictionem quasi episcopalem facta sit à Jure prædicta facultas conferendi Primam Tonsuram, & quatuor minores ordines: ut constat *ex cap. 1. & 2. dist. 21. c. Quoniam, dist. 69. cap. cum contingat, de ætat. & qualit. & cap. Abbates, de Privileg. in 6.* Nihilominus non quicumque Abbates spectato Jure Communi gaudent hac facultate; sed Abbates sæculares, qui nullius Diœcesis sint; adeoque in suo Territorio cum ordinarii sint, possunt quoad ordines minores conferendos ea omnia, quæ possunt episcopi in suis Diœcesibus: supponimus tamen sacerdotes esse, & habere insignia Episcopalia, nempe usum mitræ, Baculi, & annuli. Si vero Regulares sint, & habeant Privilegium deferendi prædicta insignia; etiamsi sacerdotes sint, & ab Episcopo benedicti, vel Privilegium habeant ordinandi non accepta benedictione; non poterunt Tonsuram, & Minores ordines conferre aliis sive sæcularibus, sive Regularibus suæ Jurisdictioni non subjectis, etiam si habeantur litteræ dimissoriæ specialiter directæ ad ipsos Abbates sive ab Episcopis, sive à Prælatis Regularibus, & etiamsi habeatur consensus Episcopi Diœcesis. Poterunt tamen prædictos ordines conferre suis Monachis subditis; constat hæc restrictio, & limitatio ex Tridentino *sess. 23. cap. 10. de Reform.* & habetur Declaratio facta à Sacra Congregatione Tridentini relata à Pignatello *tom. 1. Consult. 366.* approbata ab Urbano VIII. 17. Januarii 1642.

4 Petes 1. an collatio Tonsuræ, & ordinum minorum ab Abbate Regulari, sacerdote, & solemniter benedicto facta sive sæcularibus, sive Regularibus non suis subditis non solum illicita sit, sed etiam invalida? Resp. illicitam esse, non verò invalidam: ratio est, quia Tridentinum adimit tantum Jurisdictionem respectu aliorum, qui non subduntur ipsi; non verò potestatem conferendi ordines, quam habet Abbas ex vi suæ benedictionis per impositionem manuum episcopi; ergo illicitè tantum ministrabit ordines, non verò invalidè. Colligitur *ex cap. Abbas, de Privileg. in 6.* ubi dicitur: *Nec eis licitum sit.* Accedit, quod sic ordinati habent impressum Characterem, cum non iterum ordinandi sint, sed tantum rehabilitandi à Sanctissimo, ut habet sacra Congregatio Concilii die 26. Junii 1655. relata à Pignatello *tom. 1. Consult. 336. n. 5.*

5 Petes 2. an prædicti Abbates conferre possint Tonsuram, & quatuor minores ordines Monachis Novitiis sibi subditis? Resp. non posse licitè, quamvis valida sit ordinatio: ratio est, quia Novitius non est pleno Jure Abbati subditus, sed tantum in iis, quæ ad probationem Religionis spectant: cum igitur ordinatio non spectet ad probationem Religionis: inde est, Novitios quo ad illam non esse subditos Abbati, adeoque Abbas non poterit illos ordinare; cum facultas ordinandi sit tantum quo ad Regulares sibi subditos ex Tridentino. Sic communior sententia, quam docent Navarrus, Rodriquez, Miranda, Henriquez, Ancharanus, Francus, Barbosa, & Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacram. ordin. punct. 14. num. 6.* Quamvis mihi improbabilis non videtur sententia affirmativa, quam sustinent Layman *lib. 5. Summ. tract. 9. cap. 9. num. 2.* ratio est, quia *in c. Abbates, de Privileg. in 6.* habetur: *Nec eis licitum sit aliis, quam monasteriorum suorum Conversis, & qui ad illa convolaverint*, scilicet ut convertantur, & fiant Monachi, ut habet Glossa; sed Novitii convolarunt ad monasteria, ut converterentur; ergo illos licitè ordinare poterit Abbas. Nec Tridentinum citatum aliquid ademit circa suos Monachos, sed circa exteros, & non sibi subditos. Subditi autem voluntariè fiunt Novitii suo Abbati, eique se subdere possunt quo ad ordines, nisi specialis habeatur prohibitio.

6 An autem possit Pontifex facultatem concedere conferendi Tonsuram, & minores ordines non sacerdoti? Communis responsio est negativa: ratio est, quia potestas conferendi ordines supponere debet potestatem supra Corpus Christi verum, non vero mysticum: ut patet *ex cap. ex litteris, de excessib. Prælat.* sed solus sacerdos talem potestatem habet; ergo solus sacerdos habet potestatem conferendi ordines. Sic Div. Thomas *3. part. quæst. 38. art. 1.* Nugnus, Victoria, Sylvester, Henriquez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. ordin. pun. 4. n. 4.* Hinc fit episcopum non sacerdotem non posse valide ordines conferre.

7 Major controversia est: an possit Pontifex dare facultatem simplici sacerdoti, aut alteri non episcopo conferendi ordines sacros? Et quamvis nonnulli putarint, posse id à Pontifice fieri quo ad omnes sacros ordines: sic Abbas *in cap. Quanto, de consuet. num. 9.* Glossa *in cap. manus, de consecr. dist. 5.* & Angelus *verb. ordo, 2. num. 2.* Alii verò quo ad Diaconatum, & subdiaconatum tantum, non tamen Præsbyteratum. Sic Major, Victoria, Vivaldus, Vasquez, cum quibus inclinat Castropalaus *eos referens de Sacram. ordin. pun. 14. num. 10.* Nihilominus communis sententia est, non posse Pontificem alteri ab episcopo facultatem concedere ministrandi ordines sacros; ratio est, quia episcopus Jure Divino videtur determinatus Minister ordinum Sacrorum; ergo nequibit Pontifex alteri ab episcopo hanc facultatem demandare, cum non possit in Jure Divino dispensare. Sic docent Divus Thomas *in 4. dist. 25. qu. 1. art. 1.* Bellarminus *de ordin. c. 7. in fine.* Henriquez *lib. 10. cap. 23.* Suarez *tom. 1. disp. 11. sect. 1. num. 6.* Covarruvias *1. variar. cap. 10. num. 10.* Paludanus *in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 2.* Layman *tract. 9. cap. 9. num. 2.* Barbosa *de Potest. episcop. allegat. 3. num. 4.* & Bonacina *de Sacram. ordin. pun. 4. num. 3.*

Neque dicas: a Concilio Antiocheno *can. 10.* factam fuisse Coepiscopis facultatem ordinandi subdiaconos, & tamen Coepiscopi simplices erant sacerdotes. Insuper Abbatibus Cisterciensibus olim facta fuit potestas Diaconatum, & subdiaconatum conferendi, ut testantur graves Doctores. Denique Concilium Florentinum dixit: ministrum ordinarium sacramenti ordinis esse Episcopum, ergo simplex sacerdos poterit esse minister extraordinarius illius ex facultate Pontificis. Contra enim est: nam Coepiscopi, de quibus loquitur Concilium Antiochenum erant veri Episcopi, sed suffraganei, ut constat ex 4. Epistola Damasi, adeoque non simplices Sacerdotes. Vide Bellarminum *loc. cit.* De Facultate concessa Abbatibus Cistercientibus dubitant alii graves Doctores, cum de ea in abrogatione nullam mentionem fecerit Concilium Tridentinum, cujus meminisse oportebat. Vide Navarrum *lib. 3. Consil. 14. de Regularibus.* Quod additur de Ministro extraordinario sacramenti ordinis, intelligendum erit de Minoribus ordinibus, qui etiam Sacramenta sunt, quorum potestas demandari poterit sacerdoti non episcopo; non verò de sacris ordinibus, qui ex Divina Institutione respiciunt ut unicum ministrum Episcopum.

De

8 De Consecratione Episcopi controvertitur : an ita necessarii sint ad ejus consecrationem tres episcopi, ut nec ex dispensatione Pontificis saltem ex legitima, & justa causa demandari possit duobus, vel uni Episcopo ? In qua controversia certum est 1. Consecrationem Episcopi non posse alteri demandari, nisi Episcopo : ratio est, quia cum Consecratio hæc perficere, & complere debeat ordinem sacerdotalem ; illumque constituere in supremo Gradu ; ideo nequit ab alio concedi, qui non fuerit in eo gradu constitutus: nemo namque dare potest id, quod in se nec formaliter nec virtualiter continet. Sic Vasquez *disp.* 243. *cap.* 4. *num.* 42. & alii passim. Certum est. 2. Ministrum ordinarium hujus ordinationis esse tres episcopos ad minus: ita colligitur ex Div. Paulo 1. *ad Timoth.* 4. Per impositionem manuum præsbyteris ; & ita docent Bellarminus *de Notis Ecclesiæ cap.* 8. Vasquez *de ordin. disp.* 243. *cap.* 6. *num.* 63. quapropter grave peccatum esset, sine legitima causa hanc consecrationem fieri ab uno episcopo, etiam cum dispensatione Pontificis. Ab ipso siquidem Ecclesiæ Exordio sic factum fuisse in consecratione Divi Jacobi, quando in Jerosolymitanum antistitem assumptus fuit à Petro, Jacobo, & Joanne Apostolis illum consecrantibus; testatur Anacletus Pontifex *Epist.* 2. *Decretal. cap.* 2.

Quod controvertitur igitur est : an saltem duo, vel unus episcopus ex delegatione, & absoluta comissione Pontificis possint esse extraordinarius Minister consecrationis hujus ? Negativam sequitur Castrop. *de Sacram. ordin. pun.* 14. *num.* 3. ratio ejus est quia ex superiùs dictis materia Consecrationis episcopi est impositio manuum trium episcoporum, & forma sunt verba ab ipsis prolata in impositione manuum ; sed Pontifex dispensare nequit in materia, & forma Sacramentorum ; ergo necessarius minister, & quidem necessitate sacramenti erunt tres episcopi, ita ut uno deficiente invalida sit Consecratio. Ex Divina siquidem Institutione assumpta fuit pro materia impositio manuum trium Episcoporum, & pro forma verba ab ipsis prolata ut testatur Anacletus Pontifex *in Epistola Decretali superiùs citata* ubi tradens modum, quo episcopus consecrandus sit; dicit *Se id tradere pro ut Dominus tribuit, & ut à Petro instructus fuit*; ut videlicet non minùs quàm à tribus episcopis, reliquisq; omnibus assensum præbentibus, ullatenus episcopus ordinetur. Idem asserit Anicetus Pontifex *Epistola unica ad Galliæ Episcopos cap.* 1. *in princip* citans Anacleti Testimonium : si autem non minùs quàm à tribus Apostolis tantus vir fuit ordinatus Episcopus (loquitur de ordinatione Divi Jacobi in episcopum Jerosolymitanum) patet profecto, eos formam statuente Domino tradidisse, non minùs quàm à tribus Episcopis Episcopum ordinari debere. Hoc ipsum testantur Damasus *Epist.* 4. *cap.* 8. probans, non fuisse veros Episcopos Coepiscopos illos, qui ab uno tantùm episcopo consecrati fuere. Et Joannes III. *in Epistola ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ, quæ reperitur in* 2. *tom. Conciliorum:* omnia quoque maxima Concilia affirmant, cum non esse Episcopum, qui minùs quàm à tribus Episcopis aurhoritate etiam Metropolitani fuerit factus. Nihilominus affirmativam sententiam sequor, quam sustinent Cardinal Bellarminus *lib.* 4. *de Not. Eccles. cap.* 8. *ante medium* ; & Gabriel Vasquez *de ordin. disp.* 243. *cap.* 6. *num.* 63. putantes, quamvis ordinarius Minister consecrationis Episcopi sint ad minùs tres Episcopi; attamen extraordinarium Ministrum ex delegatione Pontificis, ac ejus absoluta commissione, stante legitima causa, posse esse duos, vel etiam unum : moventur *ex Canon.* 1. *Apostol. ex Clemente Roman. lib.* 8. *constit. cap.* 27. ubi ait : *Quod si necessitas coegerit ab uno ordinari* (scilicet in episcopum) *quòd propter persecutionem, vel aliam causam plures adesse non possunt, asferatur Decretum plurium episcoporum*; Ex Concil. Arausic. *Can.* 1. præcipuè tamen ex facto Divi Gregorii Magni, qui prout refertur *in Respons. ad Augustinum Angliæ Episcopum cap.* 8. & habetur 2. *tom. Concil.* concessit ei, ut ipse solus Episcopos consecraret : cum verò plures essent episcopi, tres adhiberet juxta Canones receptos. Nec audendum est dicere, magnum hunc Pontificem Ecclesiæ Doctorem, ac in rebus Ecclesiæ, & suorum Prædecessorum maximè versatum errasse in re tam magni momenti. Nec Cardinal. Bellarminus, & Gabriel Vasquez sua laude defraudandi sunt in perscrutandis iis, ad quæ se extendit Potestas Ecclesiæ, & Pontificis. Nec denique ratio deducta ex materia, & forma consecrationis episcopi evincit, quod sit impositio manuum trium episcoporum, materia, & verba ab ipsis tribus prolata sint forma ; sed quod impositio manuum sive à tribus episcopis, sive à duobus, vel uno sit materia; & verba à tribus, vel duobus, aut uno episcopo prolata sint forma. *Vide Illsung. tract.* 6. *disp.* 8. *num.* 27.

Quamvis constet ex dictis hucusque, ordinarium mi- 9
nistrum sacramenti ordinis esse episcopum ; nihilominus variæ conditiones requiruntur, ut ejus administratio licita, & legitima sit. Et quidem ad licitam, & legitimam administrationem hujus sacramenti aliqua requiruntur ex parte episcopi ordinantis, aliqua ex parte ordinandi, aliqua demum ex parte loci, ubi ordinatio fit. Ex parte episcopi ordinantis requiritur, ut non sit censura aliqua irretitus, nec gravatus peccato gravi.

Ex parte ordinandi requiritur, ut sit subditus Epis- 10
copi, à quo ordines recipere debet : proprius siquidem episcopus, non verò quicumque alius est ordinarius minister sacramenti ordinis ; quapropter subditus debet esse illi sive per se, sive per accidens, seu per litteras dimissorias à legitimo superiore concessas. Nullus enim episcopus poterit non subdito licitè, ac legitimè ordines ministrare, sine sui superioris facultate, ut constat *ex cap. eos, qui de Tempor. ordin. in.* 6. & ex Tridentino *sess.* 23. *cap.* 8. *de Reform.*

Per se autem, quis dicitur subditus episcopi alicujus 11
ratione originis, vel domicilii, aut Beneficii, unaquæque enim ex his tribus subjectionibus sufficiens est ad legitimam ordinationem, & ad hoc ut episcopus ille dicatur proprius : *ut ex cap. nullus, de Tempor. ordin. in* 6. docent Doctores cum Lessio, Fornario, Sayro, Quaranta, Riccio, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. ordin. pun.* 4. *num.* 8.

Sed petes 1. Quis nam sit episcopus originis ? Resp. 12
illum esse, in cujus Diœcesi per se natus est is, qui ordinari debet, & in qua parentes ejus domicilium habent. Sic constat *ex leg. qui ex vico, ff. ad municipal. & ex leg.* 4. *cod. de Incolis, lib.* 10. Hinc infertur, quod si quis non per se, sed fortuito, & transeunter natus sit in aliqua diœcesi, ut si parentes ejus itineris causa, vel ex aliquo negotio absque animo figendi ibi domicilium commorati fuerint ; non possit dici subditus illius episcopi ratione originis, cum per transeuntem illam subjectionem jus ad ordines non acquisierit. Sic Navarrus, Henriquez, Barbosa, Vasquez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Sacram. ord. punct.* 4. *num.* 13. & Castropalaus *de Sacram. ordin. punct.* 15. *num.* 2.

Etiam ex origine patris poterit filius subjectionem necessariam ad ordines suscipiendos acquirere : quapropter ab episcopo loci, ubi pater natus est, ordinari poterit filius, aut ab eo litteras dimissorias obtinere ; ut docent Navarrus, Riccius, Guttierrez, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacr. ord. pun.* 15. *num.* 2. quibus favet *Lex. Assumptio, §.* 1. *ff. ad municip. & lex si ut proponis, cod. de Incolis, lib.* 10. Non idem tamen dicendum de origine Matris, quæ in Jure non spectatur ; ut constat *ex leg.* 3. *cod. de Municipal. & originar. lib.* 10. & tradit Castropalaus *loc. cit. ex Richardo de Nobilit. communic. num.* 9. Nisi tamen pater fuerit naturalis, tunc enim spectanda erit origo Matris, non verò Patris minùs cogniti : deficiente siquidem paterna origine, materna inspicienda erit *ex leg. ejus, qui ff. ad munic.* & docent Barbosa *de Potest. episc. alleg.* 4. *num.* 15. Gonzalez *ad Regul. cancell. glos.* 9. *§.* 1. *num.* 14. Praxis nova episcop. *cap.* 1. *n.* 16. & Castropalaus *loc. cit.* Deficiente tandem paterna, & Materna origine, ut contingit in expositis, locus expositionis succedit ad probandam necessariam subjectionem, ut ex Stephano Gratiano docet citatus Castrop. Origo autem probari solet ex libro Baptismi, ut adnotant Rebuffus, & Gonzalez relati ab eodem Castropalao.

Petes 2. Quis nam sit Episcopus domicilii ? Resp. 13
esse episcopum loci illius, in quo quis habitat, vel incipit habitare cum animo ibi semper manendi. Domicilium siquidem est locus ille electus ad habitationem perpetuam, dum alia commodior non se offerat : sic constat *ex Textu in Leg. Cives Cod. de Incolis lib.* 10. Quapropter animus manendi in aliquo loco per aliquod tempus non est sufficiens ad subjectionem domicilii consti-

ſtituendam : ut patet in ſcholaribus non contrahentibus domicilium ob ſtudiorum cauſam. Nec ſufficit ad domicilium contrahendum ſolus animus perpetuò inhabitandi in illo loco, ſed ulterius requiritur ipſa actualis inhabitatio : non enim contrahitur per ſolam intentionem, ſed per actualem habitationem cum animo expreſſo habitandi perpetuò ibi : ſicuti non deperditur domicilium per meram intentionem diſcedendi ab eo loco, niſi actu diſceſſerit : ut habent communiter doctores in Tractatu de legibus. Vide Bonac. *de ſacram. ordin. pun.* 4. *num.* 11.

Quomodo autem innoteſcere debeat hic animus perpetuò commorandi in loco illo, non levis eſt difficultas : nam in foro externo rarò præſumitur, niſi quis per decem annos ibi permanſerit *ex Leg.* 2. *Cod. de Incolis*, *lib.* 2. Verùm innoteſcere poterit animus iſte verbis, aut factis, ſi quis declaret interrogatus per verba expreſſa, ſe velle ibi perpetuò manere; cum in iis quæ pendent ab animo alicujus ; ejus ſimplici dicto ſtandum erit. Ut comprobat Menochius pluribus relatis *de Arbitr. caſu* 86. *num.* 6. expreſſa ſiquidem animi declaratio tollit omnem ſuſpicionem recedendi. Factis, ſi quis cum habitatione majorem partem ſuorum bonorum transferat in eum locum, vel domum ibi emat; per iſta ſiquidem facta ſufficienter declarat animum ſuum perpetuò ibi manendi. Sic conſtat *ex Leg. Cives*, *Cod. de Incolis*, *lib.* 10. & docent Menochius, Maſcardus, Quaranta, Riccius, Coninch, Reginaldus, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Sacram. ordin. pun* 4. *num.* 12. hæc tamen valere debebunt, niſi alia Juris præſumptione infirma reddantur : ut ſi in eum locum quis ſe contulerit ſtudiorum cauſa, vel alterius officii non perpetui, aut negotiorum, etiam ſi longum tempus ob hęc ibi inſumpſerit; non cenſendus erit, velle ibi domicilium firmare, ſed ſemper præſumendus erit, habere animum diſcedendi illis finitis. Sic Alciatus *Reſpon.* 55. *n.* 9. varias afferens leges & Caſtrop. *de Sacram. ordin. pun.* 15. *num.* 4.

14 Petes 3. Quis nam ſit epiſcopus Beneficii ? Reſp. eſſe epiſcopum loci illius, in quo beneficium quis habet : nec obſtat ad fundandam ſubjectionem pro ordinibus requiſitam, quod beneficium ſit tenue, aut quod non exigat reſidentiam ; cum enim talis reſtrictio in Jure non reperiatur, ideo facultas fundandi ſubjectionem ad quodcumque beneficium extendi debet. Sic *ex c. cum nullus*, *de Tempor. ordinat. in* 6. docent Garzia *de Benef.* 2. *par. cap.* 4. *num.* 8. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. Barboſa *de Poteſt. epiſc. alleg.* 4. *n.* 44. & Caſtropalaus *de Sacram. ordin. pun.* 15. *num.* 5. Advertunt tamen Barboſa *loc. cit. num.* 55. & Garzia *loc. cit. n.* 16. quod requiritur actualis poſſeſſio beneficii illius, ut talem ſubjectionem fundet, alias inſufficiens erit.

15 Petes 4. an epiſcopus poſſit aliquem ſuum familiarem ordinare abſque ulla ex prædictis ſubjectionibus originis, vel Domicilii, aut Beneficii ? Reſp. affirmative dummodo epiſcopus ſit ordinarius, non verò Titularis : ratio enim eſt, quia cum Titularis non habeat Diœceſim, ideo familiares ejus ei inſerviendo non poſſunt Domicilium acquirere. Debet autem familiaris ei per triennium inſervire, & quidem cum eo commorari, ut ejus mores ſatis perſpecti ſint epiſcopo. Tenetur inſuper epiſcopus familiari ſic ordinato providere de beneficio, quod primum vacaverit intra menſem, ne mendicare cogatur. Non poterit tamen Epiſcopus familiarem ſuum abſentem ordinare, etiam ſi ſumptibus ipſius epiſcopi alatur : nam non poterit habere perſpectos mores ſui familiaris abſentis, quod valde requiritur ad eum ordinandum. Sic ex Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *de Reform.* docent Avila, Henriquez, Rodriquez, Suarez, Sayrus, Riccius, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Sacram. ordin. pun.* 4. *num.* 15.

Adnotandum tamen 1. hoc triennium debere eſſe continuum, non verò interruptum, ut habet Riccius *in Praxi Fori Eccleſiaſt. Deciſ.* 308. Adnotandum 2. poſſe triennium computari non à die qua epiſcopus creatus fuerit; ſed ante, ſi ejus ſervituti mancipatus fuerit. Tridentinum ſiquidem *loc. cit.* abſolutè loquitur, ſi videlicet per triennium familiaris cum epiſcopo commoratus fuerit. Sic Gamma, Riccius, Garzia, Avila, Henriquez, Barboſa, quos refert, & ſequitur Bonacina *de ſacram. ordin. punct.* 4. *num.* 16. Adnotandum 3. quæ dicta ſunt de familiari ordinando ab Epiſcopo non ſolum extendi ad primam Tonſuram, & minores ordines, verùm etiam ad Majores, ut ex Deciſ. Rotæ teſtatur Quaranta *verb. ordo*, *pag.* 375.

Petes 5. à quo nam concedi poſſint litteræ Dimiſ- 16
ſoriæ, ſeu Reverendæ ? Reſp. ab illo Prælato concedi poſſe, qui poterit ordines conferre : ſic habetur *in c.* 1. *diſt.* 62. *& ex Regulis Juris in* 6. conſtat, quod poteſt quis per alium facere, quod per ſe ipſum præſtare poteſt; debent autem hæ litteræ dimiſſoriæ eſſe patentes, ut ex Felino, & Rebuffo docet Caſtropalaus *de ſacram. ordin. pun.* 15. *num.* 7. Ab illis verò Prælatis, qui ordines conferre non poſſunt; concedi poterunt Dimiſſoriæ, ſi Diœceſim habeant, in qua Juriſdictionem exerceant privativè cum poteſtate congregandi ſynodum, & viſitandi : nam tales Prælati non comprehenduntur in reſtrictione facta quo ad dimiſſorias à Tridentino *ſeſſ.* 23. *capit.* 10. *de Reform.* ut docet Barboſa aliis relatis *de Poteſt. epiſc. alleg.* 7. *num.* 8. 2. concedi poterunt à Vicario Generali epiſcopi abſente epiſcopo, non verò ipſo præſente in Diœceſi : ex vi enim vicariatus, quamvis unum Tribunal cum epiſcopo efficiat; non poteſt Dimiſſorias concedere, cum ſolùm concedat ex vi abſentiæ epiſcopi à Diœceſi. Sic conſtat *ex cap. cum nullus*, *de Tempor. ordinat. in* 6. & docent Guttierrez, Petrus Gregor. Azor. Barboſa, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Sacram. ordin. pun.* 15. *num.* 8. 3. Dimiſſorias concedere poterit capitulum ſede vacante, elapſo jam anno ab obitu epiſcopi; ſecus verò intra dictum annum, niſi fortè quis arctatus eſſet ratione beneficii accepti, vel recipiendi. Quod ſi capitulum intra dictum annum non coarctatis ratione beneficii dimiſſorias conceſſerit, ſubjacet interdicto, & ordinati, ſi in minoribus fuerint, nullo Privilegio Clericali gaudeant, præſertim in Criminalibus. Si verò in majoribus ordinibus, ab executione ordinum ſuſceptorum ad beneplacitum futuri Prælati ſint ipſo jure ſuſpenſi: ſic nimis clarè Tridentinum *ſeſſ.* 7. *cap.* 10. *de Reform.* Non prohibetur tamen capitulo concedere poſſe litteras teſtimoniales intra tale tempus, cum prædictæ litteræ non ſint Dimiſſoriæ; & has, non illas Tridentinum prohibet : ut rectè obſervat Navarrus *conſil.* 27. *de Tempor. ordin.* ſunt etenim tales litteræ purum teſtimonium de vita, & moribus ordinandorum. 4. litteras Dimiſſorias concedere poterunt Prælati Regulares ſuis ſubditis Regularibus, non verò aliis non ſibi ſubditis. Et quamvis Barboſa *de Poteſt. epiſc. alleg.* 7. *num.* 18. limitat hanc facultatem Prælatorum Regularium, ne ad alium epiſcopum Dimiſſorias dirigant; niſi ad eum in cujus Diœceſi eſt monaſterium ordinandi, niſi fortè epiſcopus abſens ſit, ſub pœna privationis officii, & Dignitatis, & vocis activæ, & paſſivæ; ut comprobat ex Conſtitutione Clementis VIII. Nihilominus Decretum iſtud non eſt uſu receptum, cum omnes ferè Prælati Regulares ad quemcumque epiſcopum ordinationem celebrantem ſuas dimiſſorias dirigant. Vide Caſtropalaum *de Sacram. ordin. pun.* 15. *num.* 8.

Circa ordinationes alienorum ſubditorum hæc no- 17
viſſimè obſervanda ſunt ex Conſtitutione Innocentii XII. quæ incipit *Speculatores Domus Iſrael*, *die* 4. *Nov. ann.* 1694. in qua plura declarantur, & præſcribuntur circa ordinationes alienorum ſubditorum, quæ ad decem puncta principalia reducuntur.

1. Eſt ut pro accipienda Prima Tonſura non fiat aliquis hic ſubditus per hoc, quod ſtatim poſt illam acceptam ſit ſuſcepturus beneficium, ad quod jam præſentatus eſt, licet contineat fundatio conditionem illam, ut præſentari poſſit.

2. Ut initiatus à ſuo epiſcopo prima Tonſura, aut minoribus ordinibus non poſſit ab alieno epiſcopo ulterius ordinari titulo cujuſcumque beneficii in hujus Diœceſi obtenti; niſi priùs à proprio Epiſcopo tam originis, quam Domicilii obtinuerit Teſtimoniales litteras in actis hujus Curiæ conſervandas ſuper ſuis natalibus, ætate, moribus, & vita.

3. Quamvis aliquis fiat ſubditus alieno Epiſcopo per hoc, quod in hujus Diœceſi acquirat beneficium; non poteſt tamen ab hoc Epiſcopo ad Sacrum Ordinem promoveri, niſi hoc beneficium de ſe, & abſque ulla per patrimonium ſuppletione ſufficiens ſit ad congruam ſuſtentationem, & actu pacificè poſſideatur.

4. Quod ille ſolus cenſeatur ſubditus ratione originis,

ginis, qui naturaliter, & non ex accidenti aliquo natus sit in ea Diœcesi, in qua petit ordinari; unde si ita ex accidenti sit alibi natus, debeat censeri ejus origo naturalis origo Patris.

5. Qui in illo loco, in quo ex accidenti natus est, tamdiù est moratus, ut impedimentum aliquod contrahere potuerint; indiget testimonialibus episcopi hujus loci, ut possit à proprio episcopo ordinari.

6. Si pater in loco ubi filius ex accidenti natus est; contraxerit Domicilium: origo filii non erit, ubi est Origo Patris; sed ubi pater Domicilium illud contraxit.

7. Ille tantùm debet censeri fieri hic subditus ratione Domicilii acquisiti, qui huc venit cum animo perpetuo hic permanendi, & hunc animum probavit, vel per decennium hic habitando, vel huc ad instructas ædes deferendo majorem partem rerum suarum, ac insuper per aliquod considerabile tempus hic commorando; debetque jurare, se hunc animum nunc habere.

8. Qui discessit à loco propriæ originis in ea ætate, in qua potuit incurrere impedimentum; indiget testimonialibus ordinarii suæ originis.

9. Episcopus titulo familiaritatis ne quidem prima tonsura initiare potest, vel ordinare subditum alienæ Diœcesis; nisi sic ordinandus afferat testimoniales proprii episcopi originis, seu Domicilii, & eum suis sumptibus per triennium aluerit secum in suo actuali servitio; eidemque intra mensem conferat beneficium ad congruam sustentationem sufficiens.

10. Episcopus originis, sive Domicilii potest à suis per alienum episcopum, etiam cum commendatione sua Ordinatis petere testimoniales ordinum susceptorum, ac recognoscere, an observata sit forma, & dispositio constitutionis hujus: quod si ordinatus non præstet intra tempus præscriptum, potest eum omnino suspendere ab exercitio suscepti ordinis.

18 Tertia Conditio requisita ad licitam & legitimam ordinationem se tenet ex parte loci, in quo ordinatio fit: debet siquidem episcopus ordinans jurisdictionem habere in eum locum, sive ex se, sive ex delegatione Prælati loci illius. Quamobrem si ordinans episcopus in aliena Diœcesi absque facultate ordinarii illius, sit titularis, & ordinet in loco exempto suspenditur ipso jure per annum ab exercitio Pontificalium, ut patet ex Tridentino *sess. 14. cap. 2. de Reform.* Si verò sit episcopus ordinarius, ac Diœcesim habens, suspenditur ipso Jure ab exercitio Pontificalium, si ordines conferat, & alia Pontificalia exerceat in aliena Diœcesi absque facultate episcopi loci illius, quod etiam extenditur ad episcopos Titulares. Tridentinum siquidem *sess. 6. c. 5. de Reform.* omnes episcopos comprehendit, dum ait: *Nulli episcopo liceat cujusvis Privilegii prætextu Pontificalia exercere in alterius Diœcesi, nisi de ordinarii loci expressa licentia.*

19 Sed dubium insurgit hic: an in loco exempto à Jurisdictione episcopi requiratur non solùm expressa licentia ordinarii loci illius; verum etiam episcopi, in cujus Diœcesi existit locus ille exemptus? Et rationem dubitandi porrigit Tridentinum, quod solùm requirit expressam licentiam ordinarii loci non distinguens inter ordinarium loci illius, & episcopum, seu ordinarium Diœcesis, in qua locus exemptus existit. Quapropter Vasq. *disp. 243. c. 5. n. 53.* docuit, sufficere tantum expressam licentiam ordinarii loci illius exempti, motus ea ratione, quod Tridentinum statuerit, requiri expressam licentiam ordinarii loci, non tamen dixit episcopi. Nihilominus decisum jam est, quod si locus exemptus, in quo ordinatio fit, spectat ad aliquam Diœcesim; non solùm requiratur expressa licentia ordinarii loci, verùm etiam episcopi Diœcesis, in qua locus est. Secus verò si locus exemptus ad nullam Diœcesim spectaret, tunc sufficeret expressa licentia ordinarii loci illius. Sic Riccius *in Prax. For. Eccles. post resol. 495.* Barbosa *de potest. episc. alleg. 6. n. 12.* & Castrop. *de sacr. ordin. pun. 15. n. 10.*

CAPUT VI.

De Subjecto Sacramenti Ordinis.

1 *Vir baptizatus, non verò fœmina est subjectum capax sacramenti ordinis.*
2 *An saltem fœminæ conferri possit sola prima tonsura?*
3 *Quid dicendum de hermaphroditis?*
4 *Pueri ante usum rationis capaces sunt validè suscipiendi ordines.*
5 *Puer ordinatus in sacris ante usum rationis non tenetur ad Castitatem annexam sacris Ordinibus, nisi eam ratam habuerit post adeptum rationis usum.*
6 *An validè conferri possit episcopatus puero, antequam ad usum rationis pervenerit?*
7 *Quæ dicta sunt de pueris, nequeunt extendi ad amentes, qui aliquando habuerunt rationis usum; secus verò si numquam habuere.*
8 *Ad licitam ordinationem requiritur certa, & statuta ætas; quæ pro singulis ordinibus assignatur.*
9 *Initiati sacris ordinibus ante legitimam ætatem mala fide incurrunt suspensionem ab exercitio sacrorum ordinum susceptorum. Si bona fide susceperint, nequeunt sine peccato eos exercere, si scierint.*
10 *An dies bissextilis computandus sit intra legitimam ætatem?*

SOLUM virum baptizatum, non verò fœminam esse subjectum capax sacramenti ordinis, ut de fide certum, docent Divus Thomas *in 4. dist. 25. qu. 2. art. 1, quæstiun. 1.* Div. Bonaventura *quæst. 1, art. 2.* Scotus *quæst. 2. §.* Sic breviter & alii passim: ratio deducitur ex perpetua traditione Ecclesiæ, quæ nec Beatissimæ Virgini tot tantisque dotibus insignitę, nec Divæ Mariæ Magdalenæ, aut sanctis mulieribus ordinem aliquem traditum fuisse, testatur: ordo siquidem cum constituere debeat ordinatum in gradu superiori, & eminente inter cæteros fideles cum potestate eos docendi, & sacramenta ministrandi, qua superioritate carere debent mulieres ex Jure Divino, ut apertè habet Divus Paulus 1. *ad Corinth. 14. mulieres in Ecclesiis taceant*, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut Lex dicit *Genesis, 3. Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui*. Siquid autem volunt discere, domi viros suos interrogent: turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia. Ideo de Jure Divino est, mulieres in capaces esse sacramenti ordinis. 1

An autem fœminis conferri saltem possit prima tonsura, quæ ex communi Theologorum sententia non est ordo; controverti minimè debet: ratio est, quia eamdem incapacitatem habet mulier ad Primam Tonsuram, quam habet ad ordines: nam cum prima Tonsura, licèt non sit ordo, sit tamen deputatio Ecclesiastica, & veluti dispositio ad ordines suscipiendos; ideo si incapax est ad ordines suscipiendos incapax pariter erit mulier ad habendam hanc deputationem, & dispositionem, quæ ut per se patet frustranea esset, & otiosa: ut docent Vasquez *disp. 245. cap. 2. num. 12.* Coninch *disp. 20. dub. 10. numero 95.* Layman *libr. 5. Summ. tractat. 9. capite 6. numero 2.* 2

De hermaphroditis potior est quæstio, an scilicet capaces sint ordinum? Pro qua dirimenda supponendum 1. hermaphroditum esse illum hominem, qui participat de utroque sexu, virili scilicet, & fœmineo. Supponendum 2. non solum in hominibus, verum etiam in cæteris animalibus dari posse hermaphroditum: sed ut Aristoteles ait *lib. 4. de Generat. Animal. capite 3. circa finem*, nullum ex his monstris habere utrumque sexum perfectum: & quamvis ita exteriùs appareat, nihilominus unum ex ipsis necessariò prævalere debere, & alterum evadere inanem. Quapropter attendendum erit, quis prævaleat: nam si fœmineus sexus prævalet, extra controversiam est, hermaphroditum incapacem esse ordinis, cum militent omnes illæ rationes, quæ pro fœminis militant. Si verò sexus virilis prævaleat, capax erit ordinis, quia ut vir reputandus erit. Si denique neuter alteri prævaleat, incapax erit ordinis: cum non sit major ratio, cur potius mas reputandus sit, non verò fœmina. Sic Valentia, Suar. Henriq. Ugolinus, Sanchez, Avila, Mol. Sayr. quos refert, & sequitur Bonac. *de sacr. pun. 5. n. 6. & de censuris disp. 7. qu. 2. pun. 2. n. 13.* Advertendum tamen ex Suar. *tom. 5. disp. 51. sect. 2.* Bonac. *l. c.* & Castrop. *de sacr. ord. pun. 6. num. 3.* Hermaphroditum, etiam si sexus virilis prævaleat; non posse licitè ordinari, quia ex communi sententia est irregularis. Quamvis Toletus, & Fornarius reputent, non esse irregularem; si res notoria non sit, sed occulta, nec scandalum pariens. 3

Pueri ante usum rationis capaces sunt validè recipiendi ordines, etiam si infantes sint: ratio colligitur *ex cap. unic. de Cler. per salt. promot.* ubi statuitur: ordinatum minoribus ordinibus ante rationis usum, & postea omisso Diaconatu factum jam Presbyterum non debere iterum illos ordines suscipere, sed solum Diaconatum omissum; ergo signum evidens est, validam fuisse ordinationem, adeoque pueros ante usum rationis capaces esse validè recipiendi ordines; & ratio ulterior est, quia una semel puer non resistit ordinationi, capax efficitur recipiendi potestatem illam, quæ per ordinem ipsi communicatur. nec sacramentum istud, sicuti etiam Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, & extrema unctio dependent ab actibus suscipientium, uti dependent Pœnitentia, & Matrimonium. Sic Divus Thomas *in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 1. quæstiun. 2.* Divus Bonaventura, Scotus, Richardus, Vasquez, Valentia, Coninch, Layman, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacr. ordin. pun. 7. num. 2.* Quidquid in contrarium dixerint Durandus, & Paludanus apud eumdem Castropalaum requirentes consensum Parentum, vel eorum, qui curam ordinandi gerunt. Gratis enim requirunt, cum sufficiat consensus Ecclesiæ, vel Christi Domini ita instituentis sacramentum istud, ut applicari possit non repugnanti, illique effectum conferre.

5 Advertendum tamen hìc: puerum validè ordinatum sacris ordinibus ante rationis usum non teneri ad votum Castitatis; nisi tamen illud ratum habuerit postquam ad rationis usum pervenerit. Cum enim votum sit deliberata promissio, & carens usu rationis deliberatè promittere nequeat; ideo non obligatur ad Castitatis Votum. Sic Toletus, Henriquez, Azor. & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de sacram. ordin. pun. 5. num. 2.*

6 Major tamen difficultas est; an possit valide pueris conferri episcopatus antequam ad usum rationis pervenerint? Denegant communiter Doctores cum Div. Thoma, & Div. Bonaventura: eo quia Jurisdictio, & potestas circa Corpus Mysticum Christi communicari nequit nisi consentienti positivè; adeoque requiritur actus suscipientis talem potestatem, quo carent pueri ante rationis usum. Verum non caret sua probabilitate sententia affirmans, cum non habeatur specialis ratio, quæ militet pro episcopatu, non verò pro cæteris ordinibus; adeoque si validè conferri possunt pueris reliqui ordines ante usum rationis, etiam & episcopatus; & sicuti ipsis conferri potest facultas absolvendi à peccatis, & consecrandi eucharistiam; ita etiam & facultas ordinandi, confirmandi &c. Nec requiritur ad validam episcopatus collationem, quod actu habeat Jurisdictionem, aut quod actu sit desponsatus alicui Ecclesiæ: nam episcopi Titulares non habent animarum curam, nec alicujus Ecclesiæ administrationem; & sunt veri episcopi, Insuper Episcopi electi, & nondum consecrati habent revera Jurisdictionem; & tamen non sunt desponsati Ecclesiæ, cum desponsatio plerumque Consecrationi annectatur, Sic Sotus, Filliuccius, Vasquez, Bonac, quos refert, & sequitur Castrop. *de sacram. ordin. pun. 7. n. 5.*

7 Quod dictum est de Pueris ante rationis usum, nequit extendi ad Amentes, si aliquando usum rationis habuerint; secus verò si numquam hauerint, quia tunc cum pueris connumerandi erunt: ratio est, quia censendi sunt habitualiter, nolle ordines suscipere, si priùs eos non petierint: nam repelli censentur ea, quæ poterant liberè expeti tempore suo, & non expetita fuere. Sic Vasquez *disp. 246. cap. 1. num. 8.* Coninch *disp. 20. dub. 10. num. 100.* Bonac, *de sacram. ordin. pun. 5. n. 3,* & Castrop. *de sacram. ordin. pun. 7. num. 4.*

8 Quæ dicta hucusque sunt procedunt de valida ordinatione tantum, non verò de licita: quapropter ad licitam ordinationem requiritur certa, & statuta ætas supponens in omnibus ordinationibus, ut ordinandus plenam annorum discretionem attigerit, quamvis non eamdem in omnibus: cum debeant ministri Ecclesiæ scire munus suum, & potestatem sibi traditam. Ideoque latum fuit præceptum *in cap. Nullus de Tempor. Ordinat. in 6.* Ne ullus episcopus infanti (hoc est minori septennio, ut inquit Glossa) Clericalem Tonsuram, & quatuor minores ordines conferre præsumat. Et quamvis Tridentinum nil statuerit circa ætatem requisitam ad Primam Tonsuram, & Quatuor minores ordines; nihilominus cum requirat scientiam nonnullorum ibi præscriptorum, rectè deducitur, quod necessaria sit ætas, novem, vel decem annorum, ut promoveri quis possit ad Primam Tonsuram, & à fortiori ad quatuor minores ordines, ut ex Coninch, & Vasquez, docet Castropalaus *loc. cit. n. 6.* Quamvis Bonac. *loc. cit. num. 12.* putet, sufficere septennium jam completum, quod mihi probatur quo ad Primam Tonsuram, non verò quo ad quatuor minores ordines. Quoad sacros ordines statuit Tridentinum *sess. 23. cap. 12. de Reform.* requiri ad subdiaconatum annum vigesimum secundum jam incœptum, ad Diaconatum vigesimum tertium pariter incœptum, ad Præsbyteratum vigesimum quintum incœptum; & denique ad episcopatum trigesimum annum completum *ex cap. cum in cunctis, de elect.*

9 Advertendum hìc: quod initiati sacris ordinibus ante legitimam ætatem mala fide, & ex malitia incurrunt suspensionem ab exercitio sacrorum ordinum, quos suscepere. Sic ex Bulla Pii II. quæ incipit, *cum ex sacrorum*, docent Navarrus eam referens *in summ. cap. 27. num. 155.* Quaranta *in summ. Bullar. verb. ordo, in princip.* Si verò bona fide processerint, eam non incurrunt: requirit siquidem citatus Pontifex ad suspensionem incurrendam dolum: ut rectè advertunt Navarrus, Covarruvias, Toletus, Quaranta, Bonacina, Villalobos, & Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de sacram. ord. pun. 7. num. 7.* Non poterunt tamen ordinati in sacris ante legitimam ætatem, etiam si bona fide id fecerint, & excusati sint à suspensione; ordines susceptos exercere absque gravi peccato, si sciant, se non habere legitimam ætatem: ratio est, quia tum Pius II. tum Tridentinum quando prohibent ordinationem ante legitimam ætatem, prohibent pariter ordinis suscepti exercitium; adeoque erit contra prohibitionem factam ordinem susceptum exercère, quæ quidem materia gravis est. Sic Nugnus, Rodriquez Suarez, Toletus, Quaranta, Avila, Villalobos, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de sacram. ordin. pun. 5. num. 13,* & Castropalaus *de sacram. ordin. pun. 7. num. 7.* An autem incurrant etiam Irregularitatem exercendo susceptum ordinem bona fide? Dicendum quod non; quia nec violant Censuram quam non incurrerent; nec ullibi talis irregularitas est expressa. Sic Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*, referentes Navarrum, Covarruviam, Toletum, Quarantam, Barbosam, Suarez, & Villalobos.

10 Dubtari hìc solet: an dies bissextilis computandus sit intra legitimam ætatem ad ordines requisitam; an verò superfluere possit? Resp. quamvis Sayrus, Ugolinus, Sylvester, Henriquez, Fornarius, quibus favet Suarez, ut videre est penes Bonacinam *de sacr. ordin. pun. 5. n. 14. & 15.* doceant, posse superfluere in odiosis, ut esset in casu nostro, in anno Novitiatus, & in anno suspensionis, cum quis per annum suspenderetur; quia revera annus ille esset integer, cum constaret ex 365. diebus, esto deficeret dies bissextilis. Et quamvis hanc sententiam non improbabilem reputem, nihilominus longè probabiliorem reputo oppositam docentem, etiam diem bissextilem computandum esse ad legitimam ætatem pro sacris ordinibus statutam: ratio est, quia illi duo dies esto physicè distincti sint, moraliter tamen unus reputantur; imò bissextilis complet physicè defectum diei Quadriennii antecedentis, unusquisque etenim annus quadriennii non est physicè completus, cum deficiant circiter sex horæ, quæ postea complentur in Quadriennio per diem bissextilem; adeoque revera dies bissextilis spectat ad Quadriennium, Et ita statutum videtur *in cap. Quod sicut, de verb. signif. & in leg. Cum bissextus ff. de verbor signif.* Adde, quod sequeretur absurdum, posset enim quis admitti ad sacerdotium deficientibus sex diebus pro ætate à Tridentino requisita; eo quia pro tali ætate habenda semper ut plurimùm præcedere solent sex anni bissextiles; adeoque sex dies adimi possent cum non sit major ratio pro uno bissextili, quam pro alio, quod tamen concedi nequit. Sic Molina, Sanchez, Moneta, quos refert, & sequitur Bonacina *de sacram. ordin. pun. 5. num. 15.*

CA-

CAPUT VII.

De Moribus, intentione, & Scientia requisitis in Ordinandis.

1 *Ad legitimam ordinationem requiritur Testimonium de Probitate morum ordinandi, quod secum afferre debet. Et à quo fieri debeat.*
2 *Episcopus ante ordinationem tempore congruo ascitis aliquibus viris Prudentibus debet investigare ea, quæ Tridentinum statuit circa ordinandos.*
3 *Licèt hæc investigatio fieri possit ab episcopo de omnibus ordinandis, pro Regularibus tamen sufficit Testimonium à suis superioribus formatum.*
4 *Quid dicendum de Interrogatione facta ab episcopo ante Ordinationem, & Responsione Archidiaconi?*
5 *Finis, & Intentio Ordinandorum in suscipiendis ordinibus debet esse præcipuè, ut fidelem Deo Cultum præstent in eo vitæ genere, quod assumunt.*
6 *Intentio suscipiendi Tonsuram, aut minores ordines ob exemptionem à Laicali Judicio, aut sine animo ascendendi ad sacros; non ideo est peccaminosa.*
7 *Intentio suscipiendi prædictos Ordines ad aliquod tempus, ut ordinatus fruatur Privilegiis, & postea retrocedat ab illis; non est graviter peccaminosa, sed venialiter tantum, nisi adsit justa causa.*
8 *Scientia requisita in ordinandis non debet esse eadem pro singulis ordinibus, & assignatur unicuique sua.*
9 *An Regulares subjaceant examini episcopi pro dignoscenda sufficientia scientiæ eorum?*
10 *An in examine Regularium major scientia requiratur præ sæcularibus ordinandis?*

1 AD legitimam ordinationem requiruntur etiam Probitas morum, Intentio, & sufficiens scientia ordinandi; quamobrem statuit Tridentinum *sess. 23. c. 5. de Reform.* ut nemo promoveatur ad ordines, nisi testimonia secum afferat de Probitate morum. Et quidem pro Tonsura, & minoribus ordinibus sufficit bonum Testimonium Parochi, & Magistri scholæ, in qua educatus sit. Pro majoribus tamen ordinibus statuit *eadem sess. cap. 7.* ut per mensem ante ordinationem faciendam adeat episcopum ordinandus, ad hoc ut Parocho aut alteri committat, ut publicè nomen, ac desiderium ordinandi in Ecclesia exponat, & de ipsius natalibus, ætate, moribus, & vita à fide dignis perquirat diligenter, & litteras Testimoniales de inquisitione jam facta ad ipsum episcopum transmittat. Hæc autem sunt in usu ante subdiaconatum, nam pro Diaconatu, & Presbyteratu sufficit habere bonum testimonium, in ministeriis, ante actis piè, ac fideliter se gessisse, & castis moribus esse conspicuum, & decet ministrum Ecclesiæ, à quo præclarum exemplar bonorum operum, & monita salutis, ac rectam sacramentorum administrationem fideles expectare possint, ut colligitur ex Trident. *sess. 23. cap. 13. & 14. de Reform.*

2 Episcopus igitur feria 4. ante ordinationem habendam, vel quando ipsi videbitur; sacerdotibus, & aliis viris prudentibus ascitis investigare, & examinare debet, ut statuit Tridentinum *eadem sess. c. 7.* primò natalitia ordinandorum, an scilicet legitimi sint, cum illegitimi sint Irregulares; an à Judæis originem trahant, vel hæreticis sic damnatis & impœnitentibus, nam si resipuerint, ac Ecclesiæ unitati restituti fuerint, & salutarem pœnitentiam receperint, *ex c. statutum, de hæretic. in 6.* ab ordinatione excludi non debent eorum descendentes. 2. An Ordinandus sit vitiatus corpore, ob vitium enim corporis ab ordinibus removeri debet, cum inducat Irregularitatem *ex cap. 1. & 2.* de Corpore vitiatis. 3. an ejus ætas legitima sit. 4. an sit sufficiens Titulus, quo promovendus sit ad ordines; & an habeat ea, quæ ad vitæ sustentationem necessaria sint. 5. an mores juxta communem opinionem, & famam probentur: sufficit tamen ad hanc communem famam probandam Testimonium Parochi, ut docet Barbosa 2. *par. de Potest. episc. alleg.* 10. *num.* 15. & Castropalaus *de sacram. ord. pun.* 8. *num.* 3. 6. an sufficientem doctrinam habeat, & quam fidem.

Adnotandum hìc: quod licèt prælicta informatio, & inquisitio ex Trident. *sess. 23. cap. 5. de Refor.* de omnibus ordinandis sæcularibus regulariter fieri debeat, nam pro Religiosis sufficit testimonium à suis superioribus formatum, ut declaravit Congregatio Concilii Tridentini; nihilominus poterit episcopus ordinandum promovere tali informatione omissa; si aliunde de morum integritate, & probitate vitæ ordinadi conscius sit: ut ex Congregatione Concilii Trident. docet Barbosa *in Remission. ad prædictum c. 5. citatum.* 3

Sed quid dicendum de Interrogatione episcopi ante ordinationem, & responsione Archidiaconi de dignitate, & aptitudine ordinandorum, & quod nullo impedimento afficiantur? Pro quo sciendum est, *in cap. Nostrum, de offic. Archid.* præscribi, ut in die ordinationis Archidiaconus assistens episcopo interrogare debeat adstantes ordinationi alta voce, num sciant, aliquem ordinandum affici impedimento, quo minus dignus reddatur ad ordinem suscipiendum, ac præcipit, ut illud declarent, & manifestent. Quo facto interrogat episcopus ipsum Archidiaconum: num sciat, omnes ordinandos esse dignos, qui statim respondet: & scire, & testificari, omnes dignos esse, quantum humana fragilitas nosse sinit, *ex cap. unic. de scrutin. in ordin. faciend.* Hoc supposito, quæritur, quanam cum veritate hoc asserere, & attestari possit Archidiaconus? Resp. dum noverit omnes ordinandos ab examinatoribus fuisse approbatos, nec alicujus impedimentum scierit, nam si sciret, deberet illud manifestare secreto episcopo, ut juxta impedimenti manifestati qualitatem decernat; cum veritate posse responsionem illam tradere: ratio est, quia dum aliquis non probatur indignus, semper dignus censendus erit: ut bene notant Barbosa *de Potest. episc. 2. par. alleg.* 10. *num.* 21. & Castropalaus *de sacram. ordin. punct.* 8. *num.* 5. 4

Finis & Intentio ordinandorum in suscipiendis ordinibus debet esse præcipuè, ut fidelem Deo cultum præstent in hoc vitæ genere: quapropter Trident. *sess. 23. cap. 4. de Refor.* prohibet: ne prima Tonsura initientur ii, de quibus probabilis conjectura est, sæcularis Judicii fugiendi fraude id efficere. Ideo inquiri solet hic: an peccent mortaliter, qui prima tonsura, & minoribus ordinibus initiantur, eo tantum fine inducti, ut Privilegiis Clericorum fruantur, ac à Judicio sæculari eximantur? Resp. quamvis Bannez, Aragonius, Ledesma, Rodriquez, Barbosa penes Castropalaum *de sacram. ordin. punct.* 8. *num.* 6. docuerint, graviter peccare tum episcopum ordinantem, cui constet de tali intentione ordinandi, tum ipsum ordimandum. Nihilominus mihi arridet sententia opposita denegans peccare: ratio est, quia ordines suscipere sub ea intentione, ut ordinandus assequatur, quæ ordini annexa sunt; non est malum, imò rationi consentaneum; sed frui Privilegiis Clericorum, & eximi à laicali Potestate annectuntur ipsi ordini; ergo ordines suscipere hac intentione non erit malum, nec peccaminosum. Nec Concilium Tridentinum opponitur huic sententiæ, dum prohibet, initiari prima Tonsura eos, de quibus probabilis conjectura est, ordinari fugiendi fraude Judicium sæculare. Nam si fraus intercederet, sine dubio contra gravem Tridentini prohibitionem fieret: Sic Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 31. à num.* 16. Coninch *de sacram. disp. 20. dub. 10. num.* 104. Layman *lib. 5. summ. tract. 9. cap. 7. in fin.* Castropalaus *de sacr. ord. pun. 8. num. 7.* & Bonac. referens Valentiam, & alios *de sacram. ordin. pun. ult. num.* 10. 5

Quod dictum est de intentione suscipiendi tonsuram, & minores ordines ob exemptionem à laicali Judicio, extenditur etiam ad intentionem suscipiendi prædictos ordines absque animo ascendendi ad sacros ordines; nullum enim peccatum sic committeretur: ratio est, quia nec ex se requiritur talis intentio, ut patet in illegitimo dispensato ab episcopo quo ad minores ordines *juxta cap. 1. de Filiis Presbyt. in 6.* qui nequit intentionem habere ascendendi ad sacros ordines; nec aliquo Jure cavetur talis intentio, cum Tridentinum tantum exposcat in ordinando intentionem præstandi Deo fidelem Cultum. Sic Doctores superiùs citati, imò testatur Castropalaus *loc. cit.* convenire in hanc sententiam Ledesmam, Aragonium, & Rodriquez. 6

7 Major difficultas est in ordinando, qui intentionem habet suscipiendi tonsuram, & minores ordines ad aliquod tempus, ut privilegiis clericorum fruatur, & postea retrocedendi à susceptis ordinibus: an inquam talis intentio sit graviter peccaminosa? Verùm nec hanc intentionem esse graviter peccaminosam mihi nimis arridet: ratio est, quia ordinatus jam istis ordinibus retrocedere potest ab illis susceptis absque gravi culpa, imò se incapacem reddere ad eorum ministeria imposterum, ut si viduam duceret, sicuti bene docent penes Castropalaum *de Sacram. ordin. pun.* 8. *n.* 9. Valentia, Bannez, Sanchez, Toletus, Azor. Ergo etiam absq; gravi culpa poterit illos ordines suscipere cum tali intentione retrocedendi: nam si factum est sine gravi culpa, sine gravi culpa erit intentio versans, circa illud, maximè quia nec votum emittitur, nec promissio fit perseverandi in illo, nec specialis habetur prohibitio Ecclesiæ talis intentionis, cum non sit ipsi graviter damnosa; ut esset in Novitio Religionem assumente cum animo non perseverandi in ea, sed retrocedendi; graviter siquidem peccaret, quia in re gravi Religionem fraudaret alimenta suscipiens, ejus institutum, ac secreta agnoscens, quæ nonnisi habenti intentionem perseverandi in Religione permitterentur. Sic Navarrus *in summ. c.* 25. *n.* 108. Coninch *de sacram. disp.* 20. *dub.* 10. *n.* 104. Sanchez *lib.* 7. *de Matr. disp.* 31. *n.* 16. Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 9. *c.* 7. Castrop. *de sacram. ordin. pun.* 8. *n.* 9. Non nego tamen, culpam venialem reperiri in intentione prædicta, si absque legitima causa habeatur: nam justa causa intercedente nulla culpa erit, quia cohonestabitur venialis illa intentio recedendi à statu ecclesiastico, qui assumitur, ut esset in Rectore universitatis alicujus, qui ut jurisdictionem habeat tonsura initiari debet, quamvis finito officio in matrimonium copulari debeat. Sic Toletus, Azor. Sanchez, Layman, quos *loc. cit.* refert, & sequitur Castropalaus.

8 Scientia requisita ad legitimam ordinationem non eadem est pro singulis ordinibus: quapropter juxta Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 4. *de Reform.* initiandus Prima Tonsura Fidei rudimenta scire debet; & legere, ac scribere lingua vernacula: ut advotant Azor. 2. *par. lib.* 6. *c.* 6. *qu.* 2. Barbosa *de Pot. episc. par.* 2. *alleg.* 11. *n.* 5. & Castrop. *de sacram. ordin. pun.* 8. *n.* 10. Pro minoribus ordinibus requirit idem Concilium *sess.* 23. *c.* 11. ut saltem linguam latinam intelligant ordinandi. Pro subdiaconatu, & diaconatu requirit idem Concilium *c.* 13. ut ultra linguam latinam sciant ea, quæ ad officia sua peragenda necessaria sunt. Reputandi tamen erunt sufficienter scire, si capaces sint, & voluntatem habeant perlegendi breviarii, ac missalis Rubricas, ex quibus facilè ediscere possint & modum recitandi divinum officium, & munus ordinis suscepti ritè peragendi, etiam si antea nescierint. Sic docet praxis communiter recepta, ut testantur Vasquez *disp.* 246. *c.* 6. *n.* 13. & Coninch *de sacram. disp.* 20. *dub.* 10. *n.* 103. Pro Presbyteratu deniq; præscribit Trident. *sess.* 23. *c.* 14. ut ultra superius dicta ordinandi eam scientiam habere debeant, qua possint populum docere necessaria ad salutem, riteque administrandi sacramenta; verum hæc scientia non debet esse talis, quæ requiritur ad bene concionandum, aut ad administrandum Pœnitentiæ sacramentum; cum pro his speciale institutum sit examen, nec cuicumque simplici sacerdoti concionari permittitur, aut confessiones excipere: sufficit ergo, quod pueros, & rusticos docere possit rudimenta fidei; ac sciat ministrare sacramentum Baptismi in necessitate, & eucharistiæ: ut ex Vasquez, Coninch, Layman docet Castrop. *loc. cit. num.* 13.

9 Petes 1. an subjaceant Regulares examini episcopi pro dignoscenda eorum sufficientia scientiæ? Resp. affirmativè: nam Trident. *sess.* 23. *c.* 12. *de Reform.* ablatis omnibus privilegiis, statuit, neminem etiam Regularem posse ordinari sine diligenti episcopi examine; quapropter omnia privilegia antecedentia abolita fuere: & sic docent Vasquez, Villalobos, Rodriquez, quos refert, & sequitur Castrop. *de saram. ordin. pun.* 8. *num.* 15. Quamvis si prælati fidunt in illis examinandis approbationi sæcularium, par est ut possint fidere approbationi factæ à suis Prælatis regularibus. Post Tridentinum Religiosis Societatis Jesu factum fuit privilegium à Gregorio XIII. *die* 22. *sept.* 1582. incommunicabile aliis Religiosis: ut approbati à Præposito Generali vel Provincialibus ejus delegatis non subjaceant prædicto examini: quamvis Nostri non recusent subire examen Doctrinæ.

Petes 2. an in examine Regularium major scientia, & doctrina requiratur præ sæcularibus ordinandis? 10 Resp. quamvis Tridentinum æquè præ omnibus indiscriminatim requirat idem diligens examen; nihilominus minorem scientiam linguę latinæ requiri puto in Regularibus, quam in sæcularibus ordinandis: moveor quia defectus si qui sunt, in Regularibus talis scientiæ faciliùs corrigi, & emendari possunt cum profectu scientiæ, tum cura, & diligentia Prælatorum, qui monita; & correctiones adhibere solent; tum aliorum doctrina, ac exemplis, hoc enim est beneficium vitæ communis. Quæ omnia locum haberi nequeunt in sæculari Clerico: ut bene docent inter Canonistas Abbas, Innocentius, & Geminianus, inter Theologos Divus Thomas, Sotus, Rodriquez, Miranda, Henriquez, & Villalobos, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacram. ord. pun.* 8. *num.* 17. Quænam autem esse debeat hæc minor scientia, prudentis viri erit judicare, quamquam linguam latinam intelligere debeant supra mediocritatem.

CAPUT VIII.

De Titulo sufficienti ad Sacros Ordines suscipiendos.

1 *Adeo necessarius est Titulus in Ordinandis, ut Ordinatus in sacris sine Titulo suspendatur ab executione Ordinis suscepti.*

2 *Requiritur tamen Titulus tantum pro sacris ordinibus, non verò pro minoribus,*

3 *Titulus requisitus ad sacros ordines triplex est, Beneficium Ecclesiasticum, Patrimonium, & Professio Religiosa, aut Vota Simplicia Societatis Jesu.*

4 *Beneficium ut sit titulus sufficiens; debet esse tale, ut ad Clericum honestè sustentandum censeatur sufficiens.*

5 *Quænam verò quantitas redditum beneficii sufficiens sit ad congruam Clerici sustentationem, arbitrio ordinarii loci dijudicanda erit.*

6 *Beneficium dans titulum ordinationi debet esse perpetuum.*

7 *Debet insuper actu possideri, & pacificè.*

8 *Poterit aliquis rectè ordinari ad Titulum beneficii, etiam si fructus illius percipere nequeat, nisi Presbyter factus.*

9 *Ut fructus beneficii sufficientem titulum fundent debent esse certi, & independentes à proprio labore, & industria.*

10 *Quodnam Patrimonium sit sufficiens ad constituendum Titulum?*

11 *An si alicui assignentur certa bona frugifera ad titulum suæ sustentationis, vel pensio, aut stipendium ad modum census supra rem immobilem frugiferam ad vitam ordinandi; haberetur sufficiens Titulus?*

12 *An si census annuus supra rem immobilem frugiferam assignatus, sit redimibilis; adhuc constituat Titulum sufficientem?*

13 *Non potest Episcopus quemlibet ad suum placitum ordinare titulo Patrimonii legitimi, nisi ulterius habeatnr utilitas, & necessitas Ecclesiæ.*

14 *An sit Titulus sufficiens Ordinationis, quod aliquis sit filius Parentum prædivitum satis amplam, & abundantem expectans legitimam?*

15 *Quomodo bona in Patrimonium assignata sint alienabilia?*

16 *An requiratur facultas Episcopi ad Patrimonium alienandum obtento jam beneficio, vel acquisito aliunde ex quo Ordinatus vivere possit?*

17 *An donans Patrimonium Clerico possit licitè apponere conditionem, quòd si beneficium acquirat, aut aliud unde vivere possit; teneatur restituere?*

18 *Quid dicendum, si Patrimonium donatum fuerit cum pacto, ut donanti retrodonetur; tenetur ne pactum adimplere?*

19 *An bona in Patrimonium assignata, si non sufficiant, suppleri possint per beneficium Ecclesiasticum; & è contra.*

20 *An bona in Patrimonium assignata evadant Ecclesiastica?*

21 Pro-

21 *Professio Religiosa, & vota simplicia biennii societatis Jesu sunt Titulus sufficiens ad ordines sacros recipiendos.*

22 *An possit episcopus dispensare in defectu Tituli?*

1 TITULUS ad sacros ordines suscipiendos adeo necessarius visus fuit antiquis temporibus, *ut in c. Neminem, dist.* 70. *& c. sanctorum ead. dist.* statutum fuerit, irritam esse ordinationem sine titulo : dedecet siquidem divino ministerio adscriptos mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere ut rectè habetur *in c. Diacon, dist.* 93. Benignius tamen actum est subsequentibus temporibus, in quibus prædicta pœna nullitatis sublata fuit, & addita alia : ut videlicet si quem episcopus ordinaret sine certo titulo pro vitæ necessariis, tamdiù ei necessaria ministraret, donec in aliqua Ecclesia ei convenientia stipendia militiæ clericalis assignaret, nisi talis ordinatus de sua, vel paterna hæreditate subsidium vitæ habere possit. Sic *in c. episcopus, de Præbend. & in c. cum secundum Apostolum, eod. tit.* Ordinatus verò sacris ordinibus sine titulo suspenditur ab executione ordinum suscep torum, ut ex Concilio Trident. *sess.* 21. *c.* 2. & ex Bulla S. Pii V. 75. *edita* 12. *Novemb.* 1568. quæ incipit, *Romanus Pontifex Sanctorum*, ac ex Bulla Sixti V. *contra Clericos malè promotos*, quam secundum hanc partem non abrogavit Clemens VIII. comprobat Bonac. *de sacram. ordin. pun.* 5. *à num.* 18.

2 Adnotandum tamen hunc titulum requiri tantum pro sacris ordinibus, non verò pro minoribus: *ut ex c. tuis c. episcopus, & c. cum secundum, de Præbend.* constat apertè : & ratio esse videtur, quia à minoribus ordinibus datur retrocedere, secus à sacris ordinibus, ut patet *ex cap.* 1. *de cleric. conjug.* & docent Navarrus, Garzia, Davila, Riccius, & Barbosa relati à Castrop. *de sacr. ordin. pun.* 9. *num.* 2.

3 Titulus, ob quem initiari aliquis poterit sacris ordinibus; triplex est : 1. Beneficium Ecclesiasticum. 2. Patrimonium, seu Pensio. 3. Professio Religiosa, aut vota simplicia Societatis Jesu, quæ post biennium novitiatus emittere solent scholastici ejusdem societatis ut constat ex Bulla Gregorii XIII. quę incipit, *Ascendente Domino ann.* 1584. & ex Bulla Gregorii XIV. quæ incipit, *Ecclesiæ Catholicæ, ann.* 1591. Et de his omnibus titulis singillatim agemus enodando difficultates, quæ ad ipsos spectant.

4 Beneficium ad hoc ut sit sufficiens titulus ad promotionem Clerici ad Sacros ordines, debet esse non quodcumque, sed tale, ut ad clericum honestè sustentandum sufficere censeatur, ne postea cum dedecore status clericalis mendicare cogatur. Quapropter juremerito Sacra Cardinalium Congreg. teste Garzia *de Benefic.* 2. *par. c.* 5. *num.* 121. decrevit : Non posse, nec teneri ad sacros ordines promoveri eum, qui habet beneficium etiam curatum, non sufficiens ad honestam sustentationem.

5 Quænam autem quantitas reddituum beneficii requiratur ad congruam, & honestam clerici sustentationem arbitrio ordinarii loci dijudicandum erit, cum non possit regula universalis tradi pro omnibus locis : sic colligitur *ex Argum. legis, 1. ff. de Jure deliberan. & ex c. de causis, de offic. deleg.* Quamvis non attendendus sit, ut aliqui docuere, in hac quantitate assignanda Gradus, ac status, aut Nobilitas ordinandi ; sed simpliciter ipse status clericalis, qua videlicet clericus, quicumque sit, honestè sustentari possit, si velit. Sic Ledesma, Garzia, Parisius, quos refert, & sequitur Bonac. *de sacram. ordin. pun.* 5. *n.* 38.

6 Beneficium dans titulum ordinationis debet esse perpetuum respectu ipsius clerici: quapropter resignari validè non poterit, nisi constet, resignantem habere aliunde, unde sustentetur : sic constat ex Tridentino *sess.* 21. *c.* 2. Hinc optimè deducitur, Beneficia manualia, ac Cappellanias ad nutum amovibilia, vicariam quoque Temporalem non esse titulum sufficientem ordinationis, quia perpetuitatem non habent. Sic Henriquez, Barbosa, Salzedo, Flam. Gonzalez, quos refert, & sequitur Castrop. *de sacr. ordin. pun.* 10. *n.* 4. Secus tamen dicendum de vicaria perpetua, ob suam enim perpetuitatem legitimum fundat titulum ordinationis *ut ex c. constitutus, c. Michael, de filiis Presbit.* docent Diaz, Garzia, Alterius, Parisius, Gonzalez, quos refert, & sequitur Bonacina *de sacram. ordin. pun.* 5. *num.* 42.

Debet insuper actu possideri, & quidem pacificè absque lite, ut sancit Trident. *sess.* 21. *c.* 2. quapropter spes etiam certa illud possidendi non sufficit ad fundandum titulum. Sic Coadjutor beneficii cum futura successione ordinari non poterit præcisè ob hunc titulum; quia beneficium non habet, sed spem illius, & quidem incertam, cum possit proprietarius supervivere illi. Quamvis possit licite ordinari, si simul cum futura successione congruens portio ad sustentationem illi assignetur: eo quia in tali casu non ad titulum beneficii, sed pensionis ordinaretur. Ut docent Navarrus, Salzedo, Moneta, Acosta, Gonzalez, Garzia, & Barbosa, quos refert, & sequitur Castrop. *de sacram. ordin. pun.* 10. *n.* 5. Nec sufficit esse nominatum præsentatum, aut postulatum, vel electum; sed præterea, requiritur actualis possessio ipsius beneficii : ut bene advertunt Salzedo *c.* 18. *n.* 6. Garzia *c.* 5. *n.* 130. & Barbosa *de potest. episc.* 2. *par. alleg.* 19. *n.* 28. Nec deniq; sufficit actualis possessio, si sub lite sit sive juris, sive facti super Beneficium, aut omnes ejus fructus : quia non haberetur pacifica possessio à Tridentino requisita : ut pluribus relatis docuit Barbosa *l. c. n.* 15. Secus verò si lis sit supra aliquam partem fructuum, quamvis pacificè possideatur reliquum sufficiens ad congruam sustentationem; tunc enim sufficientem titulum præstabit ad sacros ordines : ut ex Glossa, & Rebuffo docet idem Barbosa *loc. cit. num.* 21. 7

Adnotandum hic 1. posse aliquem rectè ordinari ad titulum Beneficii, etiam si fructus illius percipere nequeat, nisi presbyter factus : & ratio est, quia conditio taliter apposita nec titulum beneficii impedit, nec ejus perpetuitatem; adeoque verificatur, & actu possidere beneficium pacificè, & cum perpetuitate. Sic decisum fuisse à sacra corg. testantur Garzia *de Benef.* 2. *par. c.* 5. *n.* 110. & Barbosa *de Potest. episc.* 2. *par. alleg.* 19. *n.* 29. 8

Adnotandum 2. fructus beneficii seu ejus redditus debere esse certos, ac independentes à proprio labore, & industria, ut titulum sufficientem fundent; ne detur occasio dein mendicandi : ut bene habet Marc. Anton. Genuensis *in sua Prax. Neapol. c.* 81. *n.* 2. Quapropter emolumenta provenientia ex pitantiis, exercitio ordinum, ex industria artis musicæ; vel docendi grammaticam non fundant sufficientem titulum ordinationis : eo quia non solent connumerari inter redditus certos, etiam si episcopus se obligaverit ad supplendum defectum. Sic Garzia 2. *par. de Benef. c.* 5. *n.* 125. & Castrop. *de sacram. ordin. pun.* 10. *n.* 3. 9

2. Titulus est patrimonium, seu pensio ut patet ex Trident. *sess.* 21. *c.* 2. Nomine autem patrimonii veniunt ea bona, quæ vel hæreditate, aut donatione, vel propria arte acquisita fuere; dummodo immoblia sint, & frugifera. Patrimonium siquidem non nisi in bonis immobilibus constituendum erit : & ratio est, quia in re mobili constitutum facilè extingui potest, ac redigi ad mendicitatem ordinatus : ut igitur tale periculum caveatur in re immobili, perpetua, ac frugifera constituendum erit. Sic Doctores communiter cum Navarro, Ugolino, Riccio, Azor. Barbosa, quos refert, & sequitur Castrop. *de sacram. ordin. pun.* 11. *n.* 8. 10

Hinc fit, quod si alicui certa bona frugifera, si assignentur in titulum suæ sustentationis; vel pensio, aut stipendium annuum ad modum census super rem immobilem frugiferam duraturum ad vitam ordinandi, vel donec beneficium aliquod ecclesiasticum obtinuerit, aut alia sufficientia bona acquisierit; poterit licitè ordinari : quia sufficientem titulum haberet. Hæc omnia siquidem nomine patrimonii veniunt, ac fundant jus reale proprium illius, cui assignatio fit. Sic *ex clemen. exivi. §. tumque annui redditus, de verb. signif.* Adnotandum tamen ex declaratione Sacræ Cong. relatæ à Garzia *de Benef.* 2. *par. c.* 5. *n.* 96. quod annui redditus assignari debeant supra bona frugifera, ac certis finibus definita. 11

Sed dubium insurgit hìc : an si census iste annuus supra rem immobilem frugiferam, ac certis finibus statutam redimibilis sit, possit sufficientem titulum ordinationis fundare? Et ratio dubitandi est, quia redimi potest, ac cessare, donec occasio se præbeat summam illam capitalem iterum applicandi. Quapropter negativam sententiam sustinuit Ugolinus *de offic. episc. c.* 26. *§.* 10. *n.* 2. quem sequitur Bonacina *de sacram. ordin. pun.* 5. *n.* 32. Verum affirmativam sententiam probabiliorem puto, dummodo redemptione facta deponi debeat summa illa capitalis ex decreto judicis apud personas aptas, ut iterum applicetur, ac census reviviscat; & cum hoc 12

onere fundari debeat titulus ex censu redimibili: ratio est, quia adhibita tali cautione removetur periculum extinguendi censum, & si pro aliquo tempore non se præbeat occasio summam illam applicandi; adeoque alimenta cessent; nihilominus moraliter loquendo cum breve esse soleat tale temporis spatium; ideo pro nihilo reputatur, nec talis naturæ, ut perpetuitatem census auferre censeatur. Et si tale periculum in hispaniis non aufert perpetuitatem Constitutionis vinculi, & Majoratus perpetui: ut docet Molina Jurista *de Primogen. lib. 2. cap. 10. num. 6.* cur auferre debebit sufficientiam ad fundandum titulum perpetuum patrimonii ordinandi? Sic Garzia 2. *par. de Benef. c. 5. n. 95.* Flaminius Parisien. *lib. 2. de Resignat. qu. 6. n. 15.* & Castrop. *de sacram. ordin. pun. 11. n. 9.*

13 Adnotandum hic diligenter: non posse episcopum quemlibet ad suum beneplacitum ordinare titulo patrimonii, & pensionis, etiam si patrimonium, & pensio omnes conditiones superiùs requisitas haberent ad perpetuitatem stabiliendam, & quòd actu pacificè possiderentur; sed ulteriùs requiritur necessitas, & utilitas Ecclesiæ dijudicanda ab ipsomet episcopo: ut ex Trident. *sess. 21. c. 2. in fin.* clarissimè constat. Quamvis hæc Necessitas, & utilitas Ecclesiæ non adeo rigorosè accipienda sit: ut rectè advertunt Flamin. Paris. *de Resign. lib. 2. qu. 6. n. 8.* Garzia 2. *par. de benef. c. 5. n. 75.* & Bonac. *de Sacram. ordin. pun. 5. n. 31.* præsertim si promovendus sit vir probatæ vitæ, & doctrinæ; imò advertunt promotum cum vero patrimonio, aut pensione absque tamen necessitate, vel utilitate Ecclesiæ nullam incurrere censuram, quia nullibi in jure talis censura expressa reperitur.

14 Quæres 1. an sit titulus sufficiens patrimonii, & ad hoc ut promoveri possit ad sacros ordines esse filium parentum prædivitum, qui satis abundantem legitimam expectat? Resp. affirmativam sententiam sustinere Surdum *de Aliment. titul. 7. qu. 31. n. 2.* eo quia jus habet certum percipiendi ex bonis paternis congruam sustentationem; ergo satis provisum est congruæ sustentationi, & periculo mendicandi. Verùm negativa sententia sustinenda est, eo quia licèt Concilium Trident. requirat congruam sustentationem, quam re vera habere videtur hic filius; nihilominus eam ulteriùs requirit ex bonis propriis, quod vivente patre verificari nequit, cum ex bonis alienis tunc competat filio sustentatio: non enim propriè, & revera sed tantum ex fictione juris bona patris dicuntur esse filii vivente ipso patre. Sic Flam. Ugolinus, Garzia, Barbosa, quos refert, & sequitur Castrop. *de sacram. ord. pun. 11. n. 2.* Quamvis possit filius adstringere patrem ad designandum patrimonium: nam si potest filius hoc efficere in matrimonio carnali ob dotis receptæ compensationem, ut constat *ex Leg. final. ff. de dotis Promiss.* cur effici non poterit in sacris ordinibus, ac in matrimonio spirituali ineundo, ut docent Sanchez, Marc. Antonius Genuensis, Barbosa, Guttierrez & Avendano relati à Castrop. *l. c. n. 3.* Nec poterit pater portionem illam assignatam, vel donatam ampliùs revocare; cederet siquidem talis revocatio in damnum status clericalis, & episcopi ordinantis. Imò si intuitu sacrorum ordinum filium melioraret assignando, vel donando pinguiorem portionem; non poterit ob eamdem rationem melioramentum factum revocare: ut rectè docent penes eumdem Castrop. *l. c. n. 4.* Matienzo, Azevedo, Cifuentes, Avendano, Covar. Barbosa, Gut. & Garzia.

15 Quæres 2. quando bona in patrimonium assignata sint inalienabilia? Resp. Tridentinum *sess. 21. cap. 2. in fin.* sanctè decernere: ne bona, in cujus Titulum quis ad sacros ordines promotus sit; alienentur absque licentia episcopi, donec beneficium Ecclesiasticum obtineat, vel aliunde habeat; unde vivere possit. Quapropter si quis post subsecutam ordinationem antequam beneficium obtineat, vel aliunde habeat, unde vivere possit; patrimonium venderet, permutaret, hypothecaret, aut alio modo alienaret absque facultate episcopi; nulla, & irrita foret alienatio facta, ut ex verbis citati Tridentini expressè constat, prohibentis alienationem sub particula, *nullatenus*, quæ excludit omnem modum alienandi. Cum igitur venditio sit alienatio per omnes Doctores; Permutatio est etiam alienatio, ut probant Tiraquellus, Pereira, Garzia, Barbosa, Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de sacr. ordin. pun. 11. num. 10.* denique hypotheca est alienatio, ut constat *ex leg. ult. cod. de reb. alien. vel non alienand.* & docent Rebellus 2. *par. lib. 6. qu. 3. num. 15.* Riccius *in decis. Curiæ Neapol. decis. 212. par. 2.* Barbosa *de potest. episc. par. 2. alleg. 19. num. 85.* ideo patrimonium ante obtentum beneficium, vel aliud, unde Clericus vivere possit, non potest absque licentia episcopi vendi, permutari, hypothecari, aut alio modo alienari, ita ut alienatio quocumque modo facta irrita, ac nulla sit: & sic docent Sanchez, Navarrus, Flaminius, Barbosa, Avila, Garzia, Molina, quos *l. c. n. 11.* refert, & sequitur Castrop. Quamvis oppositum docuerint Suarez, & Ledesma, ab eodem Castrop. relati putantes; alienationem jam factam validam esse, licèt illicitam: quia concilium eam jam factam non irritavit, ut irritavit alienationem beneficii absque licentia episcopi factam. Sed apertè constat, irritasse ex vi illorum verborum, nullatenus possit, quæ & omnem potentiam alienandi auferunt, & actus sine potentia consistere nequeunt, ut ex multis legibus comprobant Doctores.

Sed dubium insurgit: an etiam requiratur facultas Epi- 16
scopi ad patrimonium alienandum obtento jam beneficio, vel acquisito eo, ex quo aliunde ordinatus vivere possit? Et ratio dubitandi est; quia facultas episcopi non gratis apposita fuit à Concilio, sed gratis apposita fuisset, si non requireretur, dum beneficium obtinetur, aut acquiritur aliunde victus: nam his non habitis concedi nequit facultas ab episcopo; ergo beneficio obtento, aut acquisito aliunde victu requiritur facultas Episcopi. Et sic docent Quintanaduenas, Cenedo, Ugolinus, Campanile, Barbosa penes Castrop. *de sacram. ordin. pun. 11. n. 13.* Verùm communior sententia docet, non requiri: ratio est, quia prohibitio facta fuit à Concilio, donec beneficium obtineretur, aut aliud, unde vivere posset; ergo his acquisitis prohibitio cessat; id enim denotare videtur particula, donec, quæ cum limitativa sit temporis, inde est, quòd ulteriùs procedere nequeat. Nec solùm prohibitio includitur sub tali limitatione temporis; sed etiam ipsa facultas episcopi, adeoq; cessante prohibitione, cessat & facultas episcopi. Nec ratio in contrarium adducta aliquid evincit, expedit enim aliquando patrimonium alienare etiam non obtento beneficio, vel alio acquisito, unde vivere possit: ut si conjuncti in primo gradu cum clerico in sacris puniendi essent, vel à servitute Turcarum liberandi, quod aliunde fieri non posset, nisi per alienationem patrimonii; tunc enim ut valida sit alienatio requiritur facultas episcopi, ut causam rectè agnoscat, & ut liberetur à subministrandis alimentis ipsi Clerico stante legitima causa; adeoque non gratis apposita fuissent verba illa à Concilio, sed cum necessitate. Sic expressè Garzia 2. *par. de Benef. c. 5. n. 186. & 188.* Parisius, Zevallos, Stephanus Gratianus, Azor. quos refert, & sequitur Castrop. *de sacram. ordin. pun. 11. n. 13.* Advertunt tamen Garzia *l. c. n. 190.* & Antonius Gomez *lib. 2. variar. c. 14. n. 17.* tradere hanc facultatem alienandi spectare ad ordinarium loci, ubi patrimonium situm est; vel ad ordinarium originis juxta ea, quæ superiùs dicta fuere.

Quæres 3. an donans patrimonium clerico, ut ad sa- 17
cros ordines promoveri possit; licitè apponere queat conditionem, ut si beneficium acquirat, aut aliud, unde honestè vivere possit, teneatur illud sibi restituere? Resp. affirmativè, sed cum limitatione, si videlicet adsit consensus episcopi: requiritur enim talis consensus episcopi ad licitam appositionem hujus pacti; esto sine illo valida foret pacti appositio, & teneret, cum nulli dispositioni Tridentini contraria esse videatur. Sic Bonac. *de sacram. ordin. pun. 5. nu. 33.*

Sed quid dicendum de eo, cui patrimonium dona- 18
tum fuit cum pacto, ut donanti redderet, an inquam teneatur pactum adimplere, etiamsi nec beneficium acquisierit, nec aliud unde viveret? Resp. si vera fuit donatio, & absoluta, ac pactum urgere debebat post susceptionem sacrorum ordinum, & transiit patrimonium in potestatem donatarii; non teneri Clericum donatarium ad illud restituendum, sed posse sibi retinere: quamvis graviter peccaverit tum acceptando patrimoniũ a Trident. reprobatum, tum suscipiendos sacros ordines absq; titulo legitimo: ratio est, quia pactum, & conditio apposita est turpis, & contra legem, ac in præjudicium alterius attentata; ergo nulliter, & invalidè apposita & à donatione excludenda, ac si numquam apposita fuisset. Antecedens probatur: est enim contra prohibitionem Trident. prohibet siquidem alienationem patrimonii donec beneficium acquiratur, aut unde vivere possit; & illa redditio,

seu

seu retrodonatio esset perfecta alienatio. Est etiam in præjudicium Episcopi Ordinantis, qui teneretur alimenta subrogare; *& ex cap. M. Ferrariensis de Constit.* revocatur in irritum, quidquid in præjudicium alterius est attentatum. Sic Garzias 2. *par. de Benef. cap.* 5. *n.* 152. & Castropalaus *de Sacram. ordin. pun.* 11. *à n.* 14. referens Navarrum, Henriquez, Rodriquez, & Toletum. Si verò donatio facta fuerit sine intentione donandi, sed verbaliter tantùm, & cum pacto ne petatur donatum; aut si facta fuerit cum intentione donandi, non tamen absolutè, sed pro aliquo tempore limitato, quod potiùs commodatum dicendum foret, quàm donatum; tunc teneri in conscientia Clericum donatarium retrodonare, nec posse sibi patrimonium sic donatum retinere: ratio est, quia vel nulla fuit donatio, aut non absoluta, sed pro aliquo tempore, quo transacto res donata devolvitur ad donantem, ac ad illum clamat tamquam ad suum dominum. Sic Suarez *tom.* 5. *de Censur. disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 37. Avila 3. *par. de Censur. disp.* 5. *dub.* 5. *concl.* 3. Sanchez *lib.* 6. *de matrim. disp.* 32. *num.* 8. & Castropalaus *l. c.*

19 Quæres 4. an bona in Titulum patrimonii assignata, si non sint sufficientia ad sacros Ordines, suppleri possint per beneficium Ecclesiasticum; & è converso si non sufficeret beneficium Ecclesiasticum, suppleri possit per bona patrimonialia? Resp. affirmativè: eo quia uterque Titulus licèt seorsim consideratus non sit sufficiens ad honestam Clerici sustentationem, simul tamen acceptus illam tribuit; aliunde ambo sunt tituli ad sacros Ordines; ergo ex illis consurgere poterit titulus sufficiens ad sacros Ordines. Et sic decisum fuisse à Sacra Congreg. testantur Quaranta *in Summ. Bullar. verb. ordo versic.* 2. & Garzia *de Benef.* 2. *par. cap.* 5. *nu.* 111. Sic etiam Ugolinus, Barbosa, Zerola, Genuensis, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castrop. *de Sacram. ordin. pun.* 10. *n.* 2.

20 Quæres 5. an bona in patrimonium assignata evadant Ecclesiastica? Resp. quamvis gaudeant privilegio fori bonorum Ecclesiasticorum, revera tamen non sunt bona Ecclesiastica in se, sed spectant ad personam Ecclesiasticam; aliàs alienari non possent ex sola facultate Episcopi, ut Tridentinum permittit; sed ulteriùs requireretur solemnitas Juris juxta *cap. nulli de reb. Eccles. non alienand.* Sic Menochius, Gratianus, Cenedus, Zevallos, Graffis, Alterius, quos refert, & sequitur Bonac. *de Sacr. ordin. pun.* 5. *n.* 42.

21 Tertius Titulus est professio Religiosa, aut Vota biennii scholasticorum societatis Jesu ex privilegio Gregorii XIII. ut supra innuimus. Loco enim Beneficii, & patrimonii succedit in Religiosis professis voluntaria paupertas, quæ omnes mundanas delicias superat; dant enim ipsis congruam sustentationem eleemosynæ fidelium, prout Statui Religioso conveniunt. Quapropter non professi, aut Novitii, qui nondum sua Vota emiserunt; nequibunt ad sacros Ordines ascendere sine Titulo patrimonii, aut Beneficii, cujuscumque Ordinis, & Religionis sint. Ita apertè declaravit S. Pius V. *in sua Constitutione*, quæ incipit, *Romanus Pontifex ann.* 1568. extenditur hæc Constitutio ad nulliter professos, qui videlicet professionem suam validè non emiserunt ex Declaratione Sacræ Cong. relata à Garzia 2. *par. cap.* 5. *à n.* 11.

22 Remanet hic inquirendum: an possit Episcopus dispensare in defectu Tituli: ut si quis magnæ litteraturæ Vir, magnus Doctor, aut Baccalaureus, cui moraliter deficere non posset præbenda, aut beneficium Ecclesiasticum; vellet ad sacros Ordines ascendere actu non habens beneficium, patrimonium, aut præbendam? Et quamvis Corduba, Henriquez, Vega, Gonzalez, Avila relati à Castropalao *de sacram. ord. pun. 9. n.* 5. docuerint, posse in hoc casu Episcopum dispensare. Nihilominus negativam sententiam veram puto: ratio est, quia clarè constat ex Tridentino *sess.* 21. *cap.* 2. factam esse prohibitionem, ne quis Clericus sæcularis, quamvis aliàs sit idoneus moribus scientia, & ætate sacris initietur absque beneficio, vel patrimonio: & ratio ulterior est, quia Tituli Doctoris, Baccalaurei, vel alterius Gradus litterarii non sunt Tituli Beneficii, patrimonii, aut professionis Religiosæ, qui tantùm assumpti fuere à Tridentino, & sic declaravit sacra Congregatio relata à Garzia 2. *par. de Benef. cap.* 5. *n.* 129. Nec poterit idem Episcopus dispensare, ut Clericus ordinetur in Sacris ad Titulum alieni Beneficii, aut stipendii ab ipso Episcopo assignandi ex fructibus suæ mensæ, ob eamdem rationem, quia non haberet aliquem ex tribus Titulis à Tridentino requisitis. Et sic etiam declaratum fuisse à Sacra Congregatione testatur idem Garzia *l. c. numer.* 93.

CAPUT IX.

De pœnis promoventis ad Ordines Sacros sine Titulo, ac ipsius promoti.

1 *Enumerantur pœnæ impositæ Episcopo Ordinanti sine Titulo.*
2 *An si Ordinatus ab Episcopo sine Titulo sit filius Patris prædivitis habeat actionem petendi necessaria alimenta ab Ordinante cum culpa?*
3 *An Episcopus Ordinans aliquem, cui beneficium contulit, & ob evictionem, aut alio modo deperdidit; teneatur illum alere, donec provideat?*
4 *Quisnam Episcopus teneatur alere Ordinatum sine Titulo, si unus ordinavit, alter verò litteras Dimissorias dedit?*
5 *Quisnam teneatur ad alimenta Ordinati sine Titulo mortuo jam Episcopo Ordinante.*
6 *Quas pœnas incurrat promotus ad Sacros Ordines sine Titulo?*
7 *Quas pœnas incurrat promotus ad Sacros Ordines dolosè cum ficto, falso, aut fiduciario Patrimonio?*
8 *Dolus in Patrimonio multipliciter contingere potest.*
9 *Incurrit etiam Promotus ad Sacros Ordines sine Titulo Irregularitatem, si antequam absolvatur à suspensione; exerceat functionem aliquam Ordinis suscepti.*
10 *An promotus ad subdiaconatum absque Titulo, vel si Titulum habuit, illum amisit; suspensionem incurrat, si ad alios sacros Ordines ascendat sine Titulo?*
11 *An qui Titulo ficto obtinuit litteras Dimissorias à proprio Episcopo, si sacros Ordines suscipiat ab alieno Episcopo; incurrat suspensionem?*
12 *An suspensionem incurrat, qui revera habet Patrimonium sibi assignatum, si antequam ascendat ad Diaconatum, vel sacerdotium, illud renunciet assignanti?*
13 *An qui promotus ad sacros Ordines ob Patrimonium sibi assignatum cum pacto, & juramento illud restituendi post Ordinationem, incurrat suspensionem?*

EPISCOPUS ordinans Religiosum absque Titulo professionis, & Voti Paupertatis incurrit suspensionem per annum à collatione Ordinum, quos ipsi contulit. Sic ex Bulla S. Pii V. quam refert Navarrus *in summ. cap.* 22. *n.* 158. supponi tamen debet culpa in ipso Episcopo Ordinante, ut hanc pœnam incurrat. Ordinans verò Clericum Sæcularem absque titulo patrimonii, aut beneficii cum prævia conventione, ne Ordinatus postea petat ab ipso Episcopo alimenta, aut beneficium; incurrit suspensionem per triennium à Collatione Ordinum. Præsentans verò cum tali pacto inito cum præsentato suspenditur per triennium ab executione Ordinum. Sic apertè statutum est *in cap. si quis ordinaverit de simon.* Tenetur insuper Ordinans aliquem sine Titulo, si in culpa sit, subministrare necessaria alimenta Ordinato, donec in aliqua Ecclesia competentia stipendia acquirat sive per Episcopum, sive per alium, etiamsi nullum pactum Ordinans inierit cum Ordinato; nisi tamen Ordinatus de sua, vel paterna hæreditate subsidium vitæ habere possit. Sic statutum est *in cap. Episcopus & cap. Cum secundum Apostolum de præbend.* 1

Sed dubitabis 1. an si Ordinatus ab Episcopo sine Titulo sit Filius Patris prædivitis; habeat actionem petendi alimenta necessaria ab Episcopo Ordinante cum culpa. Resp. Innocentium, Flaminium, & alios putasse habere revera actionem ad petendum alimenta ab Ordinante. Sed rectiùs dicendum est, nullam in tali casu habere actionem ad alimenta petenda: ratio est, tum quia apertè loquitur *cap. Episcopus cit.* alimenta non esse subministranda, si ordinatus de sua, vel paterna hæreditate subsidium vitæ habere possit; 2

tum

tum quia prædicta pœna appoſita fuit Ordinanti, ne Ordinatus egens cogatur mendicare cum dedecore Status Clericalis; ſed filius Patris prædivitis abſolutè non egeret, cum jure naturali teneatur Pater eum alere *ex leg. cum oportet §. cum autem cod. de bonis, quæ liberis*. Nec bona Eccleſiæ ſubminiſtranda ſunt, niſi in ſubſidium pauperum, & egenorum *ex cap. Clericos* 1. *quæſt.* 2. ergo filius iſte non haberet actionem ad alimenta petenda. Sic Hoſtienſis *cap. Poſtulaſti de Reſcript.* & alii, quos refert Gloſſa *cap. ſi Epiſcopus verſic. Titulum de præbend. lib.* 6. Sic etiam Barboſa *par.* 2. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 20. *n.* 4. Bonacina *de Sacram. ord. pun.* 5. *n.* 44. & Caſtrop. *de ſacram. ord. pun.* 12. *n.* 1.

3 Dubitabis 2. an Epiſcopus ordinans aliquem, cui beneficium contulit, quod evictione, aut alio modo amiſſum fuit; teneatur illum alere, donec provideat? Reſp. ſi Epiſcopus conſcius erat evictionis, & periculi amiſſionis beneficii, tenetur ad alendum, & providendum: ratio eſt, quia mala fide contulit, ac cum culpa ordinavit ſine ſufficienti titulo, adeoque hanc pœnam incurrere debet. Secus verò dicendum ſi bona fide contulit beneficium, & ordinavit; cum enim nullam culpam commiſerit, nullam pœnam luere debet: ut conſtat *ex leg. Ad res donatas ff. de Ædil. edict.* Sic Navarrus, Alterius, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Sacram. ordin. pun.* 5. *n.* 45.

4 Dubitabis 3. Quiſnam Epiſcopus teneatur alere Ordinatum ſine Titulo, ſi unus ordinavit, alter vero Litteras Dimiſſorias dedit? Reſp. teneri ad alimenta epiſcopum, qui litteras Dimiſſorias dedit: ratio eſt, quia ad ipſum ſpectabat diligenter inquirere de ſufficientia Tituli, adeoque ad ipſum tranſit onus alendi. Secus verò dicendum eſſet, ſi litteras Dimiſſorias non dediſſet in particulari, ſed tantùm generalem facultatem ordinandi in ſua Diœceſi, non explicatis Perſonis; tunc enim teneretur ad alimenta Epiſcopus Ordinans quia ad ipſum incumbebat inquirere de ſufficientia Tituli. Sic deciſum eſt *in cap. Epiſcopus de prabend. in* 6.

5 Dubitabis 4. quiſnam teneatur ad alimenta Ordinati ſine Titulo mortuo Epiſcopo Ordinante? Reſp. quamvis Abbas *in cap. Cum ſecundum Apoſtolum cit. n.* 11. ſequens Hoſtienſem putet, teneri ad alimenta miniſtranda hæredes Epiſcopi defuncti, qui ordinavit. Nihilominus vera ſententia eſt, teneri ad ea ſubminiſtranda ſucceſſorem in Dignitate Epiſcopali. Sic enim nimis clarè definitum fuit *in cit. cap. Cum ſecundum Apoſtolum* ubi dicitur: Tamdiu per Ordinatores, vel ſucceſſores eorum provideri volumus Ordinatis; donec per eos Eccleſiaſtica beneficia conſequantur; ſed Succeſſores, qui providere poſſunt de Beneficiis non ſunt Succeſſores in hæreditate, ſed ſucceſſores in dignitate; ergo ad Epiſcopos ſucceſſores in Dignitate ſpectat providere. Sic Bonacina *de Sacram. ord. pun.* 5. *n.* 47.

6 Promotus ad Sacros Ordines abſque ſufficienti Titulo incurrit ſuſpenſionem ab Exercitio, & executione Ordinum: ut ex Tridentino *ſeſs.* 21. *cap.* 2. *de Reform.* antiquorum Canonum pœnas innovante, ac ex Bulla S. Pii V. & Bulla Sixti V. ſuperiùs diximus *cap.* 8. *in princip.* & videri poſſunt Bonacina *de Sacram. ord. pun.* 5. *à n.* 18. & Caſtropalaus *de Sacram. ordin. pun.* 12. *n.* 3. Hæc autem ſuſpenſio, ut rectè advertit Bonacina *l. c. n.* 18. abſolvi poterit ab Epiſcopo: ratio eſt, quia ex Jure communi non eſt reſervata. Si verò Promotus ad ſacros abque Titulo pactum inierit cum Ordinante, vel Præſentante de non petenda congrua ſuſtentatione ſibi debita; incurrit perpetuam ſuſpenſionem ab Ordine ſic ſuſcepto ſanctæ Sedi reſervatam: ut patet ex verbis *in cap. Si quis ordinaverit de Simon.* ubi dicitur: *Donec diſpenſationem ſuper hoc per Sedem Apoſtolicam obtinere meruerit*. Quamvis Ordinans, vel præſentans, qui incurrunt ſuſpenſionem per triennium Primus à collatione Ordinum, ſecundus ab exercitio Ordinum elapſo Triennio ſtatim remaneant abſoluti, ut docet idem Bonacina citatus.

7 Promotus denique ad ſacros Ordines dolosè, hoc eſt cum ficto, falſo, ſeu fiduciario Patrimonio [dicitur autem patrimonium Fiduciarium, quando quis illud aſſignat Clerico extorta promiſſione reſtituendi illud poſt Ordinationem] incurrit Suſpenſionem perpetuam abſque ſpe Diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinenda, etiamſi nullum pactum antecedenter inierit cum Ordinante. Sic expreſsè Urbanus VIII. *in ſua Conſtitut.* quæ incipit *Secretis æternæ providentiæ* 11. *Decemb.* 1624. Et quamvis in prædicta Conſtitutione afficere tantùm videatur ſuſpenſione Ultramontanos; nihilominus afficit etiam Citramontanos, dum contra dolosè promotos innovat eas pœnas, quas Ultramontanis impoſuerat; ergo ſi iſtis impoſuerat perpetuam ſuſpenſionem abſque ſpe diſpenſationis à ſede Apoſtolica obtinendæ; hanc eamdem illis innovat. Sic Navarrus, Diaz, Suarez, Majolus, Graffius, Alterius, Sanchez, Rodriquez, Comitolus, Zerola, quos refert, & ſequitur Bonacina *de ſacram. ordin. pun.* 5. *n.* 21. contra Gonzalez, Guttierrez, Henriquez, Sà, Avilam, Toletum ab ipſo Bonacina relatos, quos ſequitur Caſtropalaus *de ſacram. ordin. pun.* 10. *n.* 6. licet *num.* 11. ſe remittat noſtræ ſententiæ. Addunt hanc tamen limitationem, ſi videlicet dolus in promotione non conſtiterit Ordinanti, nam ſi ipſi conſtiterit, ultrò concedunt incurrere promotum ſuſpenſionem. Sed non placet limitatio, quæ licèt faveat epiſcopo ordinanti, ne pœnas incurrat contra ipſum latas, eo quia inſcius eſſet doli commiſſi ab ordinato; non favet tamen ipſi Ordinato, ſi ſcienter dolosè ſe geſſerit in ſufficientia patrimonii. Sic colligitur ex cit. Conſtitutione Urbani VIII. ubi perpetuæ ſuſpenſionis pœna abſque ſpe diſpenſationis à Sancta Sede obtinendæ imponitur eis, qui cum falſis, vel fictis, aut Fiduciariis patrimonii Titulis ſcienter ſe ad Ordines hujuſmodi promoveri fecerint: ubi *ly ſcienter*, ad promotos, non verò ad Ordinantem refertur. In eo tamen caſu admittenda eſſet horum Doctorum ſententia, quando ſcilicet inſcio ipſo promoto patrimonium cum dolo factum fuerit ab ejus Parentibus, aut ab alio; ſive de reliquo conſcius fuerit Ordinans, qui tunc ipſe tantùm pœnas incurreret, ſive non; & tunc neuter incurreret pœnas.

Advertendum hic: dolum in patrimonio multipli- 8
citer contingere poſſe: ſi videlicet confingatur mentiendo, aut falsò probando haberi ea bona, quæ revera non habentur; vel haberi pluſquam revera habeatur; ſi tamen id, quod revera habetur, non ſufficiens ſit ad congruam, & honeſtam ſuſtentationem; aut denique ſi per fictam donationem patrimonium efficiatur: per omnes ſiquidem hos modos dolosè ſcienter adhibitos à promoto incurritur ſuſpenſionis pœna ab Urbano VIII. inflicta.

Incurrit etiam promotus ad Sacros Ordines ſine Ti- 9
tulo ſufficienti pœnam Irregularitatis; ſi antequam à ſuſpenſione abſolvatur, exerceat functionem aliquam ſuſcepti Ordinis: violans namque ſuſpenſionem contractam in ſuſceptione Sacri Ordinis per exercitium ipſius Ordinis ſuſcepti incurrit in Irregularitatem: ut habent omnes Doctores. Vide Bonacinam *de ſacram. ord. pun.* 5. *n.* 24.

Petes 1. an promotus ad Subdiaconatum abſque ſuf- 10
ficienti titulo, vel ſi titulum habuerit patrimonii, Beneficii, vel Profeſſionis Religioſæ, illum tamen amiſit, vel deperdendo patrimonium, aut Beneficium, vel profeſſionem annullando; an inquam ſuſpenſionem incurrat, ſi ad alios Sacros Ordines aſcendat abſque titulo, itaut neceſſariò illum habere teneatur? Reſp. ſi jam abſolutus fuit à ſuſpenſione contracta, novam incurrit ſuſpenſionem: ratio eſt, quia prohibitio facta non aſcendendi ad ſacros Ordines abſque ſufficienti titulo eſt abſoluta, ac indefinita; adeoque non minùs incurritur ſuſpenſio ob promotionem ad Diaconatum, & Sacerdotium ſine vero titulo, quàm ad ſubdiaconatum, imò potiori jure, quia magis dedecet mendicare Diaconum, aut Sacerdotem ob defectum congruæ ſuſtentationis, quàm ſubdiaconum. Sic Suarez *tom.* 5. *de Cenſ. diſp.* 31. *ſect.* 1. *nu.* 39. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 37. *n.* 2. Avila 3. *par. de Cenſ. diſp.* 5. *dub.* 3. Barboſa *de poteſt. Epiſc.* 2. *par. alleg.* 20. *num.* 22. Garzia 2. *par. de Benef. cap.* 5. *n.* 124. Bonacina *de ſacram. ordin. pun.* 5. *nu.* 22. & ita deciſum fuiſſe à Sacra Cong. teſtatur Fornarius *de ord. cap.* 8.

Petes 2. an qui ficto Titulo obtinuit litteras dimiſ- 11
ſorias ab epiſcopo, ſi ſacros Ordines recipiat ab alieno epiſcopo; incurrat ſuſpenſionem prædictam? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia eadem urget prohibitio, ac eadem Juris Diſpoſitio non recipiendi Sacros Ordines ſine Titulo; ſive à proprio, ſive ab alieno epiſcopo

copo recipiantur etiam cum litteris Dimissoriis. Imò addo in tali casu duplicem incurrere Ordinatum suspensionem, unam, quia Sacros Ordines sine Titulo suscepit; alteram, quia revera ab alieno Episcopo ordinatus fuit sine litteris Dimissoriis: nam litteræ illæ nullæ sunt, ac irritæ, utpotè per dolum obtentæ, qui si cognitus fuisset, litteræ dimissoriæ datæ non fuissent. Nec assignari potest major ratio, cur per dolosum Patrimonium incurratur Suspensio, non verò per dolosas litteras Dimissorias. Sic Suarez *tom. 5. de Cens. disp. 31. sect. 1. num. 36.* Alterius *tom. 2. disp. cap. 3. col. 12. dub. 7.* & Bonacina *de Sacram. Ordin. punct. 5. num. 23.*

12 Petes 3. an qui habet Patrimonium sibi revera assignatum, aut donatum ab aliquo, ratione cujus ad Sacrum Subdiaconatum promovetur; si postea jam promotus illud renunciet assignanti, aut donanti; & ad Diaconatum, ac Sacerdotium ascendat; incurrat Suspensionem? Resp. negativè: ratio est, quia revera promotus est ad Sacros illos Ordines cum vero Patrimonio, habet siquidem, & retinet jus Patrimonii illius. Nec obstat retrodonatio facta, quia cum irrita sit, & invalida ex Trident. *Sess. 21. cap. 2.* prohibente Titulum Ordinationis alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus posse sine licentia Episcopi; ideò verum Patrimonium non extinguit. Sic Navarrus, Henriquez, Avila, Quaranta, Garzia, Molina, Gratianus, Sayrus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacram. Ordin. punct. 5. num. 25.*

13 Petes 4. an qui promotus est ad Sacros Ordines ob Patrimonium sibi assignatum cum pacto, & juramento restituendi illud post Ordinationem assignanti, aut non fruendi illis bonis, vel non petendi illa; incurrat Suspensionem? Resp. certum esse absque controversia, si pactum, aut juramentum factum fuerit cum Episcopo Ordinante, aut cum Præsentante; contrahi suspensionem, ut superiùs statutum fuit. Controversia ergo reducitur ad pactum, & juramentum factum cum altero assignante diverso ab Episcopo, aut Præsentante. Et quamvis non defuerint Doctores cum Toleto, Avila, Garzia, quos refert Bonacina *de Sacram. Ordin. punct. 5. num. 26.* probabilem reputans eorum sententiam, asserentem non incurrere Suspensionem. Nihilominus attenta Constitutione Urbani VIII. superiùs citata omnino dicendum est cum Suarez *disp. 31. sect. 1. num. 37.* Sanchez *de Matrim. lib. 6. disp. 32. numer. 8.* eam incurrere; ratio est, quia est Titulus fiduciarius, factus scilicet cum extorta promissione restituendi Patrimonium post Ordinationem; & qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis Patrimonii Titulis scienter se ad Ordines promoveri fecerint, incurrunt Suspensionis pœnam absque spe obtinendæ dispensationis à Sancta Sede. Vide Bonacinam *l. c.* huic sententiæ adhærentem, postquam talis Constitutio promulgata fuit.

CAPUT X.

De temporibus Ordinationum, & de Interstitiis servandis in receptione Ordinum.

1 *Prima Tonsura conferri potest quolibet die ad placitum Episcopi.*
2 *Minores Ordines ex Pontificali Romano conferri possunt quolibet die Dominico, & Festivo, dummodo Ordinandi non sint multi.*
3 *In Generali Ordinatione conferri possunt Minores Ordines Sabbato Quatuor Temporum, vel Sabbato ante Dominicam Passionis, & Paschatis tempore Missæ. Quamvis ex consuetudine conferantur Vespere feriæ 6. aut feriæ 4. Quatuor Temporum.*
4 *Sacri Ordines conferri debent tempore Missæ Sabbato Quatuor Temporum, vel Sabbato ante Dominicam Passionis, vel Paschatis; nisi aliud Privilegium habeatur à Sancta Sede. Differri poterit Ordinatio ad Dominicam ex justa causa, & servatis aliquibus.*
5 *Consecratio Episcopi die Dominico fieri debet, nisi speciale Privilegium habeatur à Sancta Sede. Controvertitur tamen, an eadem die recipi possit Sacerdotium, & Episcopatus.*
6 *Temporum Interstitia non solùm servanda erunt in Majoribus, sed etiam in Minoribus Ordinibus suscipiendis, quamvis in his non ex necessitate.*
7 *An possit Episcopus simul cum Minoribus Ordinibus Subdiaconatum conferre?*
8 *Quando censeatur haberi necessitas, & Utilitas Ecclesiæ in conferendo Minores Ordines, & Subdiaconatum?*
9 *Inter Subdiaconatum, & Diaconatum saltem annus intercedere debet, nisi aliud visum fuerit Episcopo. Inter diaconatum verò, & Presbyteratum etiam debet intercedere annus, nisi aliud visum fuerit Episcopo ob utilitatem, & necessitatem Ecclesiæ.*
10 *Quomodo computandus annus Interstitiorum?*
11 *Non possunt eodem die alicui conferri duo Sacri Ordines, etiamsi Regularis sit.*
12 *Accedens ad Sacros Ordines non servatis Interstitiis quamvis graviter peccet; non incurrit tamen censuram, aut Irregularitatem. Si tamen extra tempora accederet, incurreret Irregularitatem.*
13 *Spectat ad Pontificem tantùm dispensare, ut Ordinatio fiat extra tempora. Quamvis dispensare in Interstitiis spectet etiam ad Episcopos.*
14 *Non solum Episcopi dispensare possunt in Interstitiis ex justa causa cum Clericis sæcularibus, sed etiam cum Regularibus.*
15 *Pro Religiosis Societatis Jesu extat Speciale Privilegium Sanctæ Sedis imparticipabile aliis tum circa Interstitia, tum circa extra Tempora, & novissimè confirmatum ab Innocentio XII.*
16 *Locus Ordinationis est Cathedralis præsentibus Canonicis, in diœcesi verò est Ecclesia præsente Clero; quamvis possit etiam fieri in privatis Cappellis.*

CUM non quolibet die, & ad placitum Episcopi Ordinantis conferri possint Ordines, ideò de singulis inquirimus, quonam tempore conferri possint. Et quidem de Prima Tonsura non agitatur controversia, consuetudine siquidem firmatum est, quovis anni tempore, qualibet die, hora, & loco conferri posse: ut docent Henriquez *lib. 10. cap. 12. nu. 1.* Vasquez *disp. 246. cap. 5.* Layman *tract. 9. de Ordin. cap. 8. n. 1.* Barbosa *de Potest. Episc. par. 2. alleg. 11. nu. 19.* Bonacina *de Sacram. Ordin. pun. 6. nu. 1.* & Castropalaus *de Sacr. Ord. pun. 13. nu. 1.* 1

Minores Ordines *ex Pontificali Romano* conferri possunt quovis die Dominico, & Festivo, sed cum limitatione: ne scilicet Ordinandi sint multi, sed pauci; aliàs Generalis esset Ordinatio, ut cavetur *in Cap. de eo de Tempor. Ordin.* & sic etiam docent supracitati Doctores. Dies autem Festivus hic accipiendus erit non pro quolibet die, quo Officium recitatur à Choro, & à Clero sub ritu duplici, vel semiduplici, ut acceptus fuit ab aliquibus; sed pro eo die Festivo, qui ut talis celebratur à Clero, & Populo cum obligatione audiendi Sacrum. Hic enim in communi acceptione venit nomine diei festivi, esto non sit universalis, sed vel Diœcesanus, vel proprius alicujus Civitatis, ubi Ordinatio fit. Sic rectiùs Vivaldus *in Candel. aur. 1. par. Titul. de Sacram. nu. 31. vers. Tertia Conclusio*; Azor. 2. *par. lib. 1. cap. 27. quæst. 19.* Barbosa *de Potest. Episc. 2. par. alleg. 11. nu. 18.* Castropalaus *de Sacr. Ordin. punct. 13. num. 2.* 2

In Generali verò Ordinatione conferri possunt minores Ordines Sabbato Quatuor Temporum, & Sabbato ante Dominicam Passionis, & Paschatis tempore Missæ: ut statuitur *in Cap. 3. de Temporib. Ordinat.* Ex recepta tamen consuetudine extra Missam conferri poterunt Vespere feriæ 6. ante Sabbatum: eo quia censetur Generalis Ordinationis principium, quæ mane perficienda commodius erit in conferendis Sacris Ordinibus majori cum dispositione, & solemnitate: ut docent Henriquez, Layman, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacram. Ordin. pun. 13. nu. 2.* qui addit ex citatis Doctoribus, & ex Sà *verb. Ordo, nu. 13.* ac ex communi consuetudine, & praxi, posse Episcopum etiam Minores Ordines conferre feria quarta Quatuor Temporum. 3

De Ordinibus Sacris, ac Majoribus statutum est *in Cap. fin. dist. 75. & in Cap. De eo, de Temporib. Ordinat.* ac in Tridentino *Sess. 23. cap. 8.* conferri debere, & quidem Tempore Missæ, ut ex praxi, & communi consuetudine constat, *ac ex Cap. Quod sicut de Elect.* in Sabbato Quatuor Temporum, vel Sabbato ante Dominicam Passionis, aut Resurrectionis, nisi aliud Privilegium ad hoc specialiter concessum à Sancta Sede habeatur. Adnotandum tamen hic, permitti Episcopo ex rationabili, ac urgenti causa, ut esset infirmitas, vel nimia Ordinandorum copia, Ordinationem differre ad Dominicam Sabbato immediatè succedentem, dummodo tam ipse, quàm Ordinandi jejunium Sabbati continuent: sic enim retrotraheretur, ac reputaretur Ordinatio facta in Dominica, ac si in Sab- 4

bato

bato fieret : ut notant Glossa *in Cap. Quod à Patribus dist.* 75, Suarez *tom.* 5. *de Cens. disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 41 Henriquez *lib.* 10. *cap.* 12. *n.* 2. Villalobos *diff.* 13. *n.* 2. Layman *tract.* 9. *de Ordin. pun.* 13. *n.* 3. Adnotandum insuper in tali casu, si Sabbato contulit Ordinem Sacrum alicui, non posse die Dominico subsequenti alium Ordinem Sacrum eidem conferre : cum vetitum sit eodem die duos Sacros Ordines eidem conferre, quod planè eveniret in casu adjecto : Sabbatum namque : & subsequens Dominica unum diem moralem efficerent.

5 Consecratio Episcopi die Dominico fieri debet, ut colligitur *ex Cap. Quod die dist.* 25. & firmant Doctores ex praxi, ac continuata Ecclesiæ consuetudine. Controversia tamen insurgit : an si quis die Dominico vel ex privilegio, aut ex casu supra adjecto consecratus fuit in Sacerdotem possit eodem die consecrari in Episcopum? Suarez *tom.* 5. *de Cens. disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 4. Barbosa *de Potest. Episc* 2. *par. alleg.* 1. *in fine* ; putarunt, non posse ; moventur, quia alias quis eodem die reciperet duplicem sacrum ordinem, quod vetitum est *in Cap. Litteras* ; & *Cap. Dilectus de Temp. ordin.* Sed contrariam sententiam sustinet communior pars Doctorum cum Abbate *in Cap. Litteras*, & Glossa *in Cap. Quod à Patribus dist.* 75. *verb. Sabbato*, ut testatur Castropal. *de Sacr. Ord. pun.* 13. *nu.* 4. & ratio est, quia consecratio Episcopi, ut supra statuimus, non est ordo distinctus à Sacerdotio, sed perfectio, ac complementum illius ; adeoque non erit duos sacros ordines eodem die recipere contra prohibitionem factam ; sed ordinem receptum complere, ac perficere.

6 Temporum interstitia, seu intervalla inter ordines suscipiendos servanda erunt non solùm in majoribus, verùm etiam minoribus ordinibus ; quamvis in minoribus ordinibus non ea necessitate servanda sint, ut in majoribus : remittit siquidem Trident. *sess.* 23. *cap.* 11. hanc observantiam ad arbitrium Episcopi. Inde fit, quòd ex rationabili causa poterit eodem die Tonsuram, & quatuor minores ordines eidem conferre : ut docent Henriq. Barbosa, Vasquez, Villalobos, Layman, quos refert, & sequitur Castrop. *de Sacr. Ordin. pun.* 13. *n.* 5.

7 Major difficultas est : an possit Episcopus simul cum minoribus ordinibus Subdiaconatum eidem conferre : nam è minoribus ordinibus non datur promotio ad majores, nisi post annum, ut habet Trident. *sect.* 23. *cap.* 11. *de. Refor.* & communiter docent Doctores cum Navarro, Reginal. Majolo, Menochio, Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de Sacr. Ord. pun.* 5. *n.* 10. Verùm stante necessitate, aut utilitate Ecclesiæ poterit Episcopus intra annum dispensare, ut docuere præcitati Doctores, & expressè habet Tridentinum citatum. Imò Vasquez, Henriquez, Sà, Layman, Villalobos, quos refert. & sequitur Castrop. *de Sacr. Ord. pun.* 13. *nu.* 5. sustinent : non solùm posse id fieri, si minores ordines eidem conferantur vespere feriæ 6. & Sabbato Subdiaconatus ; verùm etiam si in eodem Sabbato minores simul cum Subdiaconatu conferantur : ratio est, quia nullus Textus habetur in contrarium ; & prohibitio facta à Trident. *sess.* 23. *cap.* 13. *de Reform.* non recipiendi eodem die plures ordines est de Sacris ordinibus, non verò de minoribus cum majore : & sic pluries factum fuisse ab Episcopis attenta necessitate, vel utilitate Ecclesiæ testatur citatus Castropalaus.

8 Sed dubium insurgit de necessitate, & utilitate Ecclesiæ, quando scilicet censenda sit haberi? Resp. satis haberi necessitatem, si ordinandus beneficium habeat, vel aliquam Cappellaniam, cui inservire debeat : cum non teneatur id efficere per aliam personam suppositam, cum possit per se ipsum. Utilitatem verò haberi, si per ordinandum speretur majus, & aptius obsequium sive in choro, sive in aliis Ecclesiæ Ministeriis : quæ omnia prudentis Episcopi arbitrio dijudicanda erunt, ac ipsi remittuntur. Sic Sorbus *in additione ad Compen. verb. Ordines Sacr. versic. Et quia* ; Villalobos *tract.* 11. *de Ord. diffic.* 12. *n.* 3. Rodriq. *tom.* 3. *Quæst. Regul. qu.* 24. *art.* 7.

9 Pro Sacris Ordinibus hæc interstitia servanda erunt, ut videlicet inter susceptum Subdiaconatum, & suscipiendum Diaconatum saltem detur annus, per quem in Subdiaconatu promovendus versatus sit, nisi aliud Episcopo visum fuerit : ut habet Trident. *sess.* 23. *cap.* 13. Hinc inferunt Villalobos *l. c.* & Rodriq. non requiri ad hanc dispensationem interstitiorum necessitatem, aut utilitatem Ecclesiæ ; sufficit, unumque quælibet rationabilis causa, judicio Episcopi comprobanda. Inter Diaconatum vero, & Presbyteratum dari debet etiam annus, quo promovendus in Diaconatu versatus sit, nisi aliud visum fuerit Episcopo ob Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem, ut idem Trident. habet *l. c. cap.* 14. Quapropter ad hanc dispensationem non sufficit necessitas tantùm, sed ulteriùs requiritur Ecclesiæ utilitas ; ut notant Villalobos, Rodriquez, & Bonacina cum aliis inferius citandis *num.* 13.

Adnotandum hìc : annum interstitiorum connumerandum esse non mathematicè, sed ecclesiasticè, & juxta ritum ab ipsa Ecclesia servatum, videlicet ab una Quadragesima ad aliam, ab uno Adventu ad alium, & sic de reliquis, etiam si perfectè elapsi non fuerint duodecim menses, dummodo similis sit ordinario tempore statuto in uno, ac in alio anno. Sic Fornarius *cap.* 3. *n.* 4. testans, ita declaratum fuisse à Sixto V. Barbosa *in Concil. Trident. sess.* 23. *cap.* 13. *de Reform. ex declaratione Sacræ Congr.* Quaranta *verb. Ordo in fin.* Bonacina *de Sacram. Ordin. pun.* 5. *num.* 51. 10

Adnotandum 2. non posse eodem die duos sacros ordines eidem impertiri, etiamsi regularis sit, non obstantibus quibuscumque privilegiis, & indultis. Sic expressè prohibitum est *in Cap. Litteras*, *Cap. Dilectus de tempor. ordin.* & in Trident. *sess.* 23. *cap.* 13. *in fine* ; & omnes Doctores fatentur, nisi ad hoc specialis, & individua facultas habeatur à S. Sede. 11

Adnotandum 3. quòd si aliquis ad suscipiendos Sacros Ordines accesserit non servatis interstitiis, nullam incurret censuram, aut irregularitatem : eo quia non est in jure expressa : ut docent Suarez, Zerola, Riccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de sacram. Ord. pun.* 5. *n.* 53. Graviter tamen peccabit, si absque dispensatione accedet contra prohibitionem Ecclesiæ ; incurreret verò suspensionem à Pio II. latam, si extra tempora accederet. 12

Dispensatio, ut ordinatio fiat extra tempora à jure staruta ; spectat ad Pontificem. Dispensare tamen in interstitiis spectat etiam ad Episcopos, qui non poterunt ex quavis causa hanc dispensationem concedere : & ratio est, quia ex communi Doctorum sententia ad dispensandum in legibus justa causa requiritur, quapropter ea deficiente peccaminosa erit dispensatio. Non nego tamen minorem causam requiri in dispensatione interstitiorum pro minoribus ordinibus inter se, pro qua sufficit Episcopi arbitrium ; quàm pro minoribus cum subdiaconatu : requiritur namque in hac dispensatione vel necessitas, vel utilitas Ecclesiæ, adeoq; major causa requiritur. Non eadem requiritur pro subdiaconatu ad diaconatum, sed minor : cum sufficiat prudens Episcopi arbitrium absque necessitate, aut utilitate. Major tandem causa præ omnibus requiritur ad dispensandum in interstitiis Diaconatus ad Sacerdotium ; pro qua & necessitas, & utilitas Ecclesiæ requiritur, itaut una ex ipsis deficiente non habeatur adæquata causa dispensandi : loquitur enim Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 14. *de Refor.* per particulam copulativam, *ac*, non verò per disjunctivam, *vel*, ut locutum fuit in dispensatione minorum ordinum ad Subdiaconatum *sess.* 24. *cap.* 11. *in fine* : ut ex Sorbo, & Rodriq. rectè notavit Bonac. *de sacram. Ord. pun.* 6. *n.* 2. & Castropal. *de sacr. Ordin. pun.* 13. *num.* 7. quidquid in contrarium dixerint nonnulli recentiores. Hæc autem necessitas, & utilitas Ecclesiæ non debet esse extraordinaria, & publica, ad hoc ut det sufficientem causam dispensandi, cum ipsum Concilium sapienter remittat cognitionem hujus causæ arbitrio, & prudentiæ Episcopi, qui attentis circumstantiis loci, temporis, personæ poterit sufficientem dijudicare, aut non. Sic Sorbus, Menochius, Rodriquez, Sanchez, Salas, Suarez, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c.* 13

Episcopi non solùm dispensare poterunt in interstitiis justa interveniente causa, ac secundum ea, quæ dicta sunt, cum Clericis sæcularibus sibi subjectis ; verùm etiam cum Regularibus, qui ab ipsis ordinari exposcunt ; ita ut dispensatio sit ab Episcopis, non verò à Prælatis Regularibus. Causa tamen dispensationis exponi debet Episcopis cum attestatione Prælatorum Regularium, quibus Religiosi ordinandi subduntur : ut decisum est à Sacra Congregatione Concilii apud Riccium, Barbosam, & Quarantam, quibus adhæret Bonacina eos referens *de sacram. Ordin. punct.* 5. *num.* 52. Et quamvis ante Tridentinum plures Sacræ Religiones Privilegia habebant dispensandi in interstitiis, ac extra tempora ; nihilominus ab ipso Tridentino derogata fuisse, docent gravissimi Doctores Prosper Augustinus, Riccius, Barbosa, Molfesius, Bonacina, Miranda, & Farinacius relati à Castropalao *de sacram. Ordin. pun.* 13. *num.* 14

num. 10. Et quidem dispensationem interstitiorum pro regularibus spectare ad Episcopum ordinantem declaravit Sacra Congregatio Concilii Tridentini per hæc verba, quæ habentur apud Farinacium *tom.* 4. *Decis. decis.* 184. Sacra Cardinalium Congregatio censuit, in ordinatione regularium dispensationem super interstitiis pertinere ad Episcopum ordinantem: debet tamen fieri mentio in litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab Episcopo, ut super illis dispensare dignetur attenta necessitate, vel utilitate Ecclesiæ, seu Religionis. Qua declaratione adempta fuit Prælatis Regularibus post Tridentinum facultas dispensandi in interstitiis. Quòd etiam adempta fuerit facultas dispensandi extra tempora colligitur ex ipso Tridentino *sess.* 25. *cap.* 22. *de Regular.* ubi præcipit: *Hæc omnia, & singula in superioribus Decretis contenta observari, non obstantibus eorum omnium, & singulorum privilegiis, sub quibuscumque verborum Formulis conceptis &c. & sess.* 23. *cap.* 8. *de Reform.* statuerat: *Ordinationes statutis à jure temporibus celebrari;* itaut neque Episcopis permittit extra tempora ordinationes facere.

15 Pro nostris Religiosis Societatis Jesu extat post Tridentinum speciale privilegium à Gregorio XIII. concessum *in sua Constitutione*, quæ incipit, *Pium, & Utile*: quo præcipit omnibus Episcopis, & aliis Antistitibus præsentibus, & futuris in perpetuum; ne ob Tridentini Decreta, aliave requisita in aliis ad ordines suscipiendos, sive ratione interstitiorum, sive ob extra tempora à Jure statuta; imò tribus Dominicis, vel aliis Festis diebus, etiam continuis, ad Sacros etiam Præsbyteratus ordines promovere desistant, ac si Religiosi prædicti omnibus requisitis præditi essent; si licentiam à Præposito Generali dictæ Societatis pro tempore existente, vel ab eo delegatis habuerint. Prædictum tamen privilegium est imparticipabile ab aliis Religiosis, etiam si facultatem communicandi habeant: ut cautum est in fine prædictæ Constitutionis, quæ videri potest penes Castropalaum *de sacram. Ord. pun.* 13. *num.* 11. Nec obstat huic privilegio declaratio superiùs citata Sacræ Congregationis, quæ præcessit dictam constitutionem ad novem annos: ut testatur Paracelsus *Compend. Privileg. Mendican. fol.* 225. Nec motus proprius Sixti V. qui incipit, *Sanctum, & Salubre*; revocatus siquidem fuit, & redactus ad terminos juris communis à successoribus Gregorio XIV. & Clemente VIII. teste Zerola, Suarez, Davila, Toleto relatis à Castropalao *l. c. num.* 12. Adde, quòd etiam si revocatus non fuisset, & per dictum motum proprium abrogatum fuisset Privilegium hoc Societati Jesu concessum à Gregorio XIII. adhuc revivisceret per confirmationem factam à Paulo V. *die* 4. *Septemb. ann.* 1606. qui omnia privilegia, & gratias à suis Prædecessoribus Societati Jesu concessas, specialiter à Gregorio XIII. motu proprio, & ex certa scientia confirmat, ac approbat: ut videre est apud citatum Castropalaum, qui rectè infert, graviter peccare Episcopos repellentes nostros Religiosos ab ordinationibus prætextu non servatorum interstitiorum, aut ob extra tempora attentis verbis præceptivis Gregorii XIII. *In perpetuum præcipimus, ac interdicimus*. Denique cum orta esset dubitatio ob decretum Innocentii XII. *die* 14. *Decembris* 1693. moderantis indulta recipiendi Sacros ordines extra tempora: ne videlicet concedantur pro Festis diebus continuis, sed cum interpolatione arbitrio Episcopi definienda; an inquam ob prædictum decretum derogatum fuisset Constitutioni Gregorii XIII. qui hanc facultatem Clericis nostræ Societatis Jesu concessit? Respondit idem Pontifex Innocentius XII. *die* 17. *August.* 1695. & mandavit, fieri decretum tenoris sequentis: *Facto verbo Sanctissimo Domino Nostro sanctitas sua, prævia declaratione, quòd in Decreto de sacris ordinibus edito die* 14. *Decembris* 1693. *non comprehenduntur Clerici societatis Jesu; specialiter, & expressè mandavit in eis ad ordines promovendis servari Constitutionem Gregorii XIII. quæ incipit, Pium, & Utile, datam* 22. *Septemb.* 1582. Hæc Innocentius XII. confirmans Constitutionem Gregorii XIII. in ordinandis Clericis Societatis Jesu.

16 Locus pro ordinatione facienda designatus à Trident. *sess.* 23. *cap.* 8. est Cathedralis Ecclesia, & publicè quidem præsentibus Canonicis; in Diœcesi verò semper fieri debet in Ecclesia præsente Clero. Quia tamen verba hæc Tridentini minimè præceptiva sunt, ideo usus invaluit, ut Episcopus non solùm in Ecclesia, verùm etiam in privatis cappellis ordinationes facere soleant: & sic docent *ex Cap. Quando distin.* 75. & ex Glossa *Cap. fial. eod. dist.* Henriquez *lib.* 10. *cap.* 11. §. 8. Barbosa *de potest. Episc. par.* 2. *alleg.* 11. *num.* 20. Villalobos *diffic.* 13. *n.* 7. & Castrop. *de Sacr. Ord. pun.* 13. *n.* 9.

CAPUT XI.

De Obligationibus Clericorum.

1 *Variæ sunt obligationes Clericorum, aliæ communes omnibus, aliæ Particulares aliquibus.*
2 *Omnes Clerici tenentur habitum Clericalem, & Tonsuram deferre.*
3 *An Clerici non deferentes habitum proprium Clericorum, & Tonsuram graviter peccent?*
4 *Quid dicendum de Clericis deferentibus arma?*
5 *Clerici nequeunt usum suæ ordinationis exercere, nisi priùs constet, eos esse idoneos ad illos.*
6 *Sacerdotes à propria Diœcesi peregrinantes nequeunt in aliena Diœcesi celebrare, nisi commendatitias Litteras proprii ordinarii habeant.*
7 *Clerici beneficium habentes, aut Sacris initiati tenentur ad Horas canonicas.*
8 *Clerici in sacris constituti tenentur castitatem servare.*
9 *Castitas annexa est sacris ordinibus non jure Divino, sed Ecclesiastico.*
10 *Quando nam annexa fuit Castitas sacris ordinibus?*
11 *An observantia castitatis in Clericis in sacris proveniat immediatè à voto castitatis sacris ordinibus annexo, an verò à præcepto Legis Ecclesiasticæ?*
12 *Nec Clericus sæcularis sacris initiatus peccando contra castitatem duplex peccatum committit; nec Regularis, si fuerit in Sacris, & contra eam peccet.*
13 *Quid dicendum de suscipiente sacros ordines cum ignorantia invincibili voti castitatis, & Legis Ecclesiasticæ obligantis ad castitatem?*
14 *An si ad sacros ordines promoveretur infans, teneretur ad Castitatem?*
15 *An si promoveretur impubes, habens tamen usum rationis, obligaretur ad castitatem?*
16 *An si Ordinatus in sacris per metum gravem cadentem in constantem virum teneatur ad castitatem servandam?*

CLERICI varias habent obligationes, quarum aliquæ communes sunt omnibus Clericis, aliquæ verò afficiunt tantùm Clericos in sacris. Dicuntur autem Clerici, eo quia sunt specialiter de sorte, & hæreditate Domini: per Tonsuram siquidem capillorum factam ab ordinante, dum profert verba illa: Dominus pars hæreditatis meæ; è statu Laicali transeunt peculiariter ad sortem, partem, & hæreditatem Dei, ac à potestate Laicali eximuntur, ut certum est penes omnes. 1

Prima igitur obligatio communis omnibus Clericis est, ut Habitum Clericalem, & Tonsuram deferant. Et quamvis non peculiariter designentur vestes Habitum Clericalem facientes à Trident. *sess.* 14. *cap.* 6. *de Reform.* debent tamen esse tales juxta communem Regionis usum, ut congruentes sint decentiæ, & honestati ordinis Clericalis, ac à laicalibus contradistinguantur; quas semper Clerici deferre debent, ut habet Tridentinum citatum per illa verba: *Oportet, Clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre; ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant.* Quapropter jure merito prohibentur Clericis vestes minùs decentes, ac sæcularem pompam sapientes; ut vix tamquam Clerici agnosci possint, sed cum sæcularibus confundantur. Sic *in Cap. penult. de vit. & honest. Clericor. & in Clement.* 2. *eod. tit.* Tenentur siquidem eas honestas vestes deferre, per quas à sæcularibus contradistingui possint: ut habet Glossa *in Cap. Si quis Virorum dist.* 30. *verb. Veste*, & docent Sanchez *lib.* 1. *de Matr. disp.* 46. *n.* 6. Covarru. Farinac. quos refert, & sequitur Castropal. *de Sacr. Ord. pun.* 18. *num.* 1. 2

Obligatio deferendi Tonsuram expressè habetur *in cap. Prohibitæ dist.* 23. *& cap. Clericus* 5. *de vit. & honest. Clericor.* quanam verò ex causa præscripserit Ecclesia Tonsuram Clericis non una est Doctorum mens: aliqui enim voluerunt ad significandam spineam coronam Christi Domini, cujus Clerici meminisse debent; alii in signum vitæ puræ, ac patentis, quam Clerici vivere debent; alii ad resecandas superfluas cogitationes; alii in signum regalis dignitatis, qua Sacerdotes insigniun-

insigniuntur; demum nonnulli dixerunt in honorem D. Petri, cui in illusionem capilli abrasi fuere.

3 Controverti hìc solet : an Clerici non deferentes habitum proprium Clericorum, & Tonsuram mortaliter peccent. Et quamvis Panormitanus *in Cap. Si quis de vit. & honest. Cleric.* dixerit, omnes Clericos tam in majoribus, quam in minoribus ordinibus constitutos graviter peccare, si habitum Clericalem, & Tonsuram non deferant. Nihilominus benigniùs procedit communior sententia docens : Clericos in majoribus constitutos, vel etiam in minoribus, si beneficium habeant; graviter peccare, si ad longum tempus absque rationabili causa habitum Clericalem, & Tonsuram non deferrent : tum quia violarent legem in materia gravi ab Ecclesia latam, ut patet *ex Cap. Si quis cit.* tum etiam quia darent causam suspensionis, quam contra ipsos ferre posset Episcopus, ut habetur in Trident. *sess.* 14. *cap.* 6. *de Refor.* Secus verò dicendum de minoribus Clericis beneficio, aut pensione carentibus : cum enim de facili possint è statu Clericali resilire, & ad laicalem accedere; inde est, quòd faciliùs excusentur à peccato, si habitum Clericalem, & Tonsuram non deferant. Sic Sylvester, Angelus, Armilla, Sotus, Navarrus, Nugnus, Reginal. Henriq. Vasq. Riccius, quos referunt & sequuntur Castropal. *de Sacr. Ordin. pun.* 18. *nu.* 3. & Bonacina *de Sacr. Ord. pun. ult. n.* 3. Imò addit Riccius *decis.* 368. non posse cogi ad habitum, & Tonsuram ferendam ex jure communi, quod à fortiori militat pro Clericis conjugatis *ex Cap. Joannes de Cleric. conjug.* Si velint tamen privilegiis Clericalibus uti; poterunt cogi ad habitum, & Tonsuram *ex Cap. final. de Cleric. conjug.* Ad habitum tamen decentem, & honestum cogi poterunt, unà semel quòd habitum Clericalem ferre velint, ut constat *ex Cap. Nullus* 21. *quæst.* 2. Si tamen Clerici bigami sint, non solùm habitum, & Tonsuram deferre non debent; verùm etiam cogi possunt ad non ferendum, ut habetur *in Cap. Alterationis, de Bigam. in* 6. carent siquidem omni privilegio Clericali.

4 Quid dicendum de Clericis arma ferentibus? cum prohibitus sit ipsis usus armorum *in Cap. Clerici de vit. & honest. Cleric. & in Clement.* 1. *eod. tit.* Imò Felinus, & alii, quos sequitur Riccius *in sua Praxi tom.* 3. *decis.* 371. docent, excommunicari posse. Nihilominus excusari poterunt Clerici à peccato, si arma deferant ex justa, & rationabili causa, ut esset ad defensionem propriæ vitæ, aut bonorum suorum; si alia via non supeteret ea commodè defendendi. Insuper si legitima consuetudo habeatur ea deferendi honestæ recreationis causa, ad venandum scilicet absque strepitu clamoroso. Secus verò dicendum, si absque justa causa, aut legitima consuetudine ea deferrent; graviter siquidem peccarent, tum ob indecentiam, ac scandalum; tum etiam quia darent sufficiens motivum, ut excommunicari possent. Sic ex Riccio, & Felino docet Bonacina *de Sacr. Ord. pun. ult. nu.* 5. Dispensare autem in hoc spectat ad Sanctam Sedem, quia prohibitio facta Clericis non deferendi arma est ex jure communi, ut patet *ex Cap. Clerici*; *& ex Clement. cit.* Quapropter nequeunt Episcopi in hoc dispensare per se : cum ipsis non datum sit per se dispensare in jure communi, quamvis declarare possint per sua statuta, & edicta, aut etiam per facultatem specialem alicujus Clerici, competere Clerico, ac habere justam causam deferendi arma: ut bene ex Riccio, & aliis adnotat Bonacina *l. c. n.* 7.

5 Secunda obligatio Clericorum est : ne usum suæ ordinationis exerceant, nisi priùs constiterit eos idoneos esse ad ordinem susceptum exercendum. Verùm quia usus ordinum Presbyteratu inferiorum facilis est, & pervius; ideo consuetudine firmatum est; ut promoti ad similes ordines communiter idonei reputentur, nec speciali examine, aut approbatione indigeant. Non sic verò de usu Presbyteratus, qui regulariter non permittitur, nisi priùs approbatus fuerit de idoneitate Sacerdos : nec approbatio ad Missas celebrandas sufficit ad alia Sacramenta ministranda, præcipuè Sacramentum Pœnitentiæ; pro quibus speciale examen instituitur, ac specialis approbatio requiritur juxta Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 15. *de Reform.*

6 Tertia obligatio pro Sacerdotibus à propria Diœcesi peregrinantibus, qui nequeunt in aliena Diœcesi Missas celebrare, nisi secum afferant commendatitias Litteras proprii ordinarii, quibus testetur, peregrinantem esse Sacerdotem, ac nullo impedimento irretitum, ob quod Sacerdotium exercere non possit : ut cautum est *in Cap. Extraneo dist.* 71. *& Cap. Tuæ Fraternitatis, de Cleric. Peregrin.* denique in Trident. *sess.* 23. *cap.* 16. *de Refor.* Tenentur quoque ordinarii locorum has commendatitias litteras exigere à Sacerdotibus Peregrinis, nec eis de facili sine illis usum sacerdotii permittere. Imò cogere poterunt Prælatos exemptos sub excommunicationis pœna, ne admittant tales Sacerdotes Peregrinos ad celebrandum in suis domibus exemptis sine litteris commendatitiis priùs ab ipso Episcopo recognitis; ageret enim in tali casu ut Delegatus Sedis Apostolicæ, ac in defensionem suæ jurisdictionis, adeoque superioritatem habens in hoc supra loca exempta. Sic docent Riccius *in Praxi decis.* 750. Barbosa *de Potest. Episc.* 2. *par.* alios referens *alleg.* 21. *num.* 8. & Castrop. *de Sacram. Ord. pun.* 16. *nu.* 2. Quamvis si Sacerdos peregrinus litteras commendatitias à proprio Prælato non habens probationem fide dignam afferat de suo Sacerdotio, ac de carentia impedimenti; poterit Episcopus loci illum admittere ad sacrum faciendum, licèt non teneatur, si nolit illum admittere. Sic ex Navarro, & Riccio docet Barbosa *l. c. n.* 2. Quòd si Sacerdos peregrinus nec litteras commendatitias habeat, nec probationem efficere valeat, & revera Sacerdos sit, ac nullo impedimento irretitus; poterit Missas celebrare absque peccato, si nullum sequatur scandalum : eo quia non habetur jus aliquod interdicens celebrationem, ut testantur, & docent Navarrus *in Summ. cap.* 27. *num.* 153. Henriq. *lib.* 10. *cap.* 34. *n.* 6. Sayrus *de Celebrat. Missar.* Barbosa *l. c. num.* 3. & Castropalaus *l. c.* Episcopus verò Sacerdotis volentis peregrinari ob justam causam, nec habentis obligationem residentiæ tenetur illi concedere litteras commendatitias; si petierit : nam si ex Tridentino *l. c.* obligatur Sacerdos volens peregrinari, has litteras secum deferre; obligabitur pariter Episcopus ad illas concedendas justa interveniente causa, aliàs esset in potestate Episcopi, ac pro suo arbitrio quemlibet Sacerdotem sibi subditum in sua Diœcesi detinere. Et sic decisum fuisse à Sacra Congregat. testantur Riccius *in Praxi decis.* 598. & Barbosa *de potest. Episc. par.* 2. *alleg.* 21. *n.* 6. Imò advertit idem Barbosa *l. c. num.* 3. non posse Ordinarium loci repellere à sua Diœcesi Sacerdotem peregrinantem sine litteris commendatitiis sui Prælati, si ibi celebrare nolit, nisi alia adsit justa causa.

7 Quarta obligatio est pro Clericis beneficium habentibus, ac pro Clericis Sacris initiatis ordinibus, ut Horas Canonicas quotidie recitent juxta ea quæ diximus in primo Decalogi Præcepto cum de Horis Canonicis, quæ hìc repetere supervacaneum esset.

8 Quinta denique obligatio pro Clericis in Sacris constitutis est Castitatis observantia; cum indubitatum sit apud Catholicos, Castitatis votum annexum esse Sacris ordinibus Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, quidquid in contrarium deblaterent Hæretici, hujus Virtutis Puritatis hostes infensissimi. Et ideo ut alibi notavimus, isti Ordines Sacri dicuntur, quia per Castitatis votum sibi annexum Ordinatos Deo sacrant, ac dicant. Quod quidem Votum utpote per præceptum Ecclesiæ Sacris annexum Ordinibus, si non explicitè, tacitè tamen supponitur emitti per susceptionem ipsam sacrorum ordinum : nam qui vult antecedens, censetur velle consequens ipsi annexum; & qui vult statum aliquem, pariter censetur velle onera ipsi annexa : ut bene adnotarunt Navarrus *in Summ. cap.* 12. *numer.* 32. Sà *verb. Ordo numer.* 28. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 11. Toletus *lib.* 4. *capit.* 18. Bellarminus *tom.* 5. *lib.* 1. *cap.* 18. & Bonacina *de Sacram. Ordin. punct. ult. numer.* 8.

9 Non defuere Doctores asserentes, Castitatem annecti Sacris Ordinibus jure Divino; Sed communior sententia docet, ipsis annecti jure Ecclesiastico : ut colligitur ex Tridentino *sess.* 14. *can.* 9. ubi definit : Inhabilitatem ad Matrimonium Clericorum in Sacris constitutorum, & Regularium Castitatem solemniter profitentium ex Lege Ecclesiastica, vel voto provenire, nullam mentionem faciens juris Divini. Et ratio ulterior est, quia si esset ex jure Divino, nec Orientalibus Sacris initiatis permitti posset Matrimonii usus, uti permissus est *in Cap. Quæsitum* 7. *de Pœnit. & Remission.*

10 Quando verò annexa fuerit ab Ecclesia Castitas Sacris Ordinibus; non certo constat de omnibus : nam Diaconatui, & Presbyteratui annexam fuisse à tempore

pore Apostolorum colliguht Doctores *ex Canonibus Apostolorum, & ex Conciliis Ancyrano, & Neocæsariensi* Bellarminus *lib. 1. de Cleric. capit. 19.* Vasquez *disp. 248.* & Valentia *disp. 9. quæst. 5. punct. 5. §. 2.* De Subdiaconatu tamen incerta res est, quo tempore annexa fuerit ipsi castitas: antiquitus siquidem inter sacros ordines non connumerabatur, ut patet *in Cap. A multis, de ætat. & qualit. Ordin.* quamvis postea inter sacros ordines annumeratus sit, adeoque illi annexa castitas, ut constat *ex cap. Nullum, cap. Præterea, cap. Quando, dist. 28. & cap. Cum olim, de cleric. conjug. & cap. unic. de Vot. & Voti Redempt. in 6.* Et licèt antiquis temporibus expressè promittebatur castitas à suscipientibus sacros ordines, ut *ex citat. capitib.* colligitur; postea verò implicitè per ipsam susceptionem Sacrorum Ordinum Castitatis Votum intelligitur emissum, ut superiùs diximus.

11 Controverti tamen solet inter Doctores: an obligatio servandi castitatem à promotis in sacris proveniat immediatè à Castitatis Voto Ordinibus Sacris annexo, an verò à lege Ecclesiastica id præcipiente? Et quamvis nonnulli putarunt, immediatè tantùm provenire à Voto Castitatis, mediatè verò à præcepto Ecclesiastico obligante ad illud emittendum: eo quia omnia jura, quæ afferri solent, solius Voti mentionem faciunt, non verò Legis, & præcepti Ecclesiastici. Nihilominus dicendum puto, non solùm obligationem istam servandi Castitatem immediatè provenire à voto, sed etiam à lege Ecclesiastica: & ratio est, quia si immediatè tantum proveniret à Voto, sequeretur, quòd quis in Sacris constitutus non emittens Votum istud, sive ex invincibili ignorantia, sive ex malitia non teneretur ad illud; ergo si omnes tenentur, dicendum est immediatè etiam obligari à Lege Ecclesiastica prohibente Clericis in Sacris incontinentiam, ac matrimonii contractionem. Nec dici potest, tunc obligari à Lege Ecclesiastica; quia afferri nequit Lex Ecclesiastica adstringens ad observandam Castitatem in eo casu, quo in Sacris promotus sive ex ignorantia invincibili, sive ex malitia Castitatis Votum non emitteret; ergo dicendum est, obligari directè, & immediatè omnes in Sacris Constitutos ad continentiam servandam, & ad non contrahendum matrimonium à Lege Ecclesiastica simul, & à Voto, quando emissum fuerit. Nec insuper obstat ratio adversariorum: quia multa afferri possunt jura, quæ ultra Votum obligant Clericos in Sacris ad continentiam: ut videre est *in cap. Presbyteris; & cap. Diaconis, dist. 27. capit. Proposuisti, & sequentibus dist. 82. capit. 1. & per totum 15. quæst. 8. capit. A multis, de ætat. & qual. Ordinan. cap. Ut clericorum, de Vit. & honest. clericor.* Sic Coninch *de Ordin. disputat. 10. dubitat. 13. num.* 130. & Castropalaus *de Sacram. Ordin. punct. 17. num. 5.*

12 Hinc tamen non infertur, ut rectè contra Coninch advertit Castropalaus *l. c. num. 6.* quòd Religiosus adstrictus voto castitatis, ac sacris ordinibus initiatus, si contra castitatem peccet, duplex peccatum committat, unum contra votum emissum, aliud contra Præceptum, & Legem Ecclesiasticam ipsi latam in sacris ordinibus. Quod pariter dicendum est de Clerico in sacris, si contra castitatem peccet; non enim duplex committit peccatum unum contra votum, aliud contra Legem Ecclesiasticam: & ratio est, quia cum eumdem finem respiciant tam votum, quàm lex Ecclesiastica, ideo eorum transgressio non duplex, sed unum reputatur peccatum, ut accdit in omittente sacrum die festivo incidente in Dominica, aut jejunium in Vigilia incidente in Quatuor Temporibus: quapropter non habetur obligatio has circumstantias aperiendi in confessione.

13 Petes 1. quid dicendum de suscipiente sacros ordines cum ignorantia invincibili voti castitatis, & Legis Ecclesiasticæ obligantis constitutos in sacris ad castitatem? Resp. hunc casum non habere locum attenta praxi Ecclesiæ, quæ antequam Clericos in Sacris promoveat, eos diligenter advertit de hac obligatione; adeoque si ex malitia, vel ignorantia votum Castitatis non emittant; obligabuntur à Lege Ecclesiastica ratione status assumpti voluntariè, quamvis non obligarentur ratione voti. Sed permisso casu cum distinctione respondendum est: si ordinatus culpabiliter se gessit non investigando obligationes addictas sacris ordinibus, eas quidem subit non ratione Voti, quia obligare nequit non emittentem illud; sed ratione legis Ecclesiasticæ, respectu cujus non dicitur invitus; quia omisit culpabiliter illam investigare, cum potuisset; adeoque tacitè illi consentire videtur, ac onera subire statui assumpto annexa. Si verò omninò inculpabiliter se gessit, imò cum probabilibus rationibus, quòd nulla castitatis obligatio annexa sit sacris ordinibus; tunc non tenebitur ad illam servandam in conscientia, & coram Deo, nisi ignorantia illa sublata in iisdem ordinibus ministraret: & ratio est, quia non teneretur ratione voti, quod non emisit; nec ratione Legis Ecclesiasticæ, quæ obligare nequit invitum: ut constat ex D. Gregorio *lib. 1. Epist. 42. circa medium.* Sic Coninch *disp. 20. dubit. 14. diffic. 3. numer.* 145. & Castropalaus *de Sacram. Ordin. punct. 17. num. 12.* Verùm ego adderem, ut revera posset dici invitum, ac deobligari à Lege Ecclesiastica; quòd eum animum habuerit sic suscipiendo sacros Ordines, ut si scivisset talem legem Ecclesiasticam, Sacros Ordines non suscepisset: nam si eum animum habuisset, ut si scivisset illam, adhuc eam amplexus esset; non posset dici invitus, sed tantùm ignarus illius.

Petes 2. an si ad Sacros Ordines promoveretur infans, uti validè promoveri posse superiùs diximus, quamvis illicitè; teneretur ad castitatem servandam? Resp. negativè, nam non teneretur ex Voto, quod obligare nequit non habentem usum rationis, ac liberum consensum ad vovendum; nec ex Lege Ecclesiastica, quæ numquam adstringit carentes usu rationis, nec illis onus imponit. Sic communis sententia cum Sanchez, Vasquez, Barbosa, Guttierrez, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Sacram. Ordin. pun. 17. nu. 8.* quidquid in contrarium senserint olim Paludanus, D. Antoninus, & Richardus ab eodem relati. 14

Petes 3. an etiam impubes ad sacros promotus ordines deobligetur à castitate servanda, licèt usum rationis habeat? Resp. quamvis Sanchez *lib. 7. de Matr. disp. 30. n. 8.* Filliuccius *tract. 10. par. 2. cap. 4. qu. 3. num.* 128. Barbosa *de Potest. Episc. par. 2. alleg. 15. num. 4.* & alii docuerint, non teneri ad illam servandam, ducti paritate Voti professionis Religiosæ, quod ante pubertatem emissum irritatur, nec ullam inducit obligationem: ut patet *ex Cap. Ad nostram, de Regularib.* Imò Tridentinum novo jure nullam declarat professionem Religiosam ante decimum sextum annum completum factam, ut videre est *sess. 25. capit. 15. de Regular.* sic etiam dicendum putat de obligatione servandi castitatem pro sacris ordinibus ante pubertatem. Nihilominus veriorem puto sententiam obligantem ad castitatem servandam eodem modo, ac si in pubertate sacri ordines suscepti fuissent voluntariè; ac cum rationis usu; ratio est, quia si ante pubertatem habetur sufficiens discretio ad obligandum impuberem ad aliud votum à se emissum, cur non habebitur in hoc Voto castitatis? maximè quia Jure naturæ non irritatur hoc Votum, adeoque durat ejus obligatio; nec irritatur jure positivo: Jus siquidem positivum solùm irritat professionem Religiosam, & ejus solemnitatem votorum ante tempus à se statutum votum, non verò alia Vota. Nec valet paritas è professione Religiosa ad hoc Votum, utpote disparata inter se: quia finis irritandi illam est longè diversus ob difficiliorem statum, qui in Religione assumitur; & talis non est status ordinis sacri, ex se minùs difficilis, & rarò, imò numquam ante pubertatem assumptibilis. Sic Cajetanus 2. 2. *quæst. 88. artic. 9.* Sotus *de Just. libr. 7. quæst. 2. art. 5.* Sayrus *lib. 6. cap. 5. nu. 9.* Coninch *disp. 20. dub. 14. num. 136.* Bonacina *de Sacram. Matr. quæst. 3. pun. 9. num. 16.* & Castropalaus *de Sacr. Ordin. pun. 17. nu. 10.* Concedit tamen ultro Sanchez cum aliis communiter, quòd si ordinatus ante pubertatem, postquam illam attigerit, susceptum ordinem exercuerit, aut alio modo approbaverit; teneatur ad castitatem servandam ordini suscepto annexam, à qua resilire non poterit. 15

Petes 4. an Ordinatus in Sacris per metum gravem cadentem in constantem virum teneatur ad castitatem servandam? Resp. supponendo priùs sacros ordines ob gravem metum susceptos, etiam cadentem in constantem Virum, non esse invalidos: quia metus non tollit voluntarium, & cum involuntario mixto stat sufficiens intentio ad Sacros Ordines suscipiendos, sicuti stat ad servandum præcepta Ecclesiæ. Secus verò esset, si per vim absolutam traheretur quis ad Sacros Ordines reluctans, ac nolens; tunc enim deficeret intentio ad susceptionem Ordinum requisita, adeoque nulla foret Ordinatio: ut rectè adnotat ex Henriquez Bonacina *de* 16

Sacram. Ordin. pun. 5. num. 58. Supponendum insuper, nullum Votum metu factum jure naturæ irritari, & jure positivo irritari tantùm ea Vota metu facta, quæ spectant ad statum religiosum: ut notat Castropalaus *de Sacram. Ordin. pun. 17. num. 13.* His suppositis

Dicendum est: si suscipiens Sacros Ordines cum tali metu non expressè contradixerit ad obligandum se castitati; tenebitur eam servare tum ex voto, tum ex Præcepto Ecclesiastico: quia non tollitur voluntarium sufficiens ad obligandum, & censetur se obligare semel ac expressè non contradixerit. Secus verò dicendum, si expressè contradixerit, non tenebitur ad illam servandam; quia censendus erit involuntariè suscipere; & nec votum, nec Præceptum Ecclesiæ obligare poterunt ad continentiam invitum: nam tunc obligant, cum voluntariè Sacri Ordines suscipiuntur. Sic Castropalaus *de Sacram. Ordin. punct. 17. num. 13.* qui pro hac sententia citat Legem Regiam *36. tit. 6. par. 1.* Sic etiam Sanchez, Azor. Filliuccius, Coninch, quos refert, & sequitur Bonac. *de Matr. qu. 3. pun. 9. n. 12.*

Advertendum tamen 1. cum Castropalao: ad hoc ut coactio deobliget à continentia, probari debere, cum non liberum sit cuilibet, eam coactionem asserere, nisi probet; & ideo requiritur expressa, ac explicita contradictio. Advertendum 2. ex Bonacina; quòd si coactè ordinatus ordinationem ratificaverit sponte verbis, aut factis; vel semel, aut pluries liberè exercuerit usum suscepti ordinis, tenebitur ad continentiam servandam: quia voluntariè censetur jam se obligare. Advertendum denique: invalidè promotum ad Sacros Ordines, vel quia prorsus intentionem non habuit illos recipiendi, nec Ordinationi consentit; vel quia ordinans non erat Episcopus, sed fictè talis; aut ob alium defectum partis essentialis; non teneri ad castitatem servandam: ratio est, quia castitas, quæ promittitur in susceptione Sacrorum Ordinum non per se promittitur, sed ratione ordinum, quibus est accessoria; ergo si Sacri Ordines non subsistunt, nec subsistere poterit castitas ipsis annexa: nec in tali casu sufficeret ratificatio, aut spontaneus usus ordinum susceptorum; quia si invalida fuit ordinatio à principio, validari nequit per subsequentem consensum, aut usum; sed nova requiritur ordinatio. Et si in coactè ordinatis diximus, per subsequentem ratificationem, aut usum liberum susceptorum ordinum induci obligationem ad castitatem; supposuimus validam ordinationem, quamvis ob metum gravem factam, non tollentem tamen absolutè voluntarium; secus enim esset, si absolutè voluntarium abstulisset, & reluctanter ad Sacros Ordines suscipiendos tractus fuisset, ut patet ex suppositionibus præmissis.

Nec obstat paritas deducta *ex Cap. Quidam, & ex Cap. Placet, de Convers. Conjugat.* ubi statuitur: Conjugatos invalidè professionem emittentes teneri ad castitatem servandam, quatenus cum statu conjugii compati potest; ergo etiam tenebuntur ad eam servandam invalidè promoti ad Sacros Ordines. Non tenet, inquam, consequentia, tum quia in rebus positivis non valet paritas ex una ad aliam, cum sic expressè statuatur in conjugatis invalidè profitentibus, non verò in invalidè promotis ad Sacros Ordines; tum etiam quia invalidè profitens principaliter intendit vovere, non verò accessoriè, adeoque obligatur à jure ad continentiam servandam eo modo, quo poterit; vovens verò in Sacris Ordinibus non principaliter vovet, sed accessoriè, adeoque corruente principali corruit accessorium. Sic Glossa *in Cap. unic. de Vot. in 6. verb. Approbatis*, Joan Andreas, Archidiaconus, Dominicus, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 7. de Matr. disp. 27. n. 14.* Guttierrez *de Matr. quæst. 94. nu. 13.* Coninch *disp. 20. dub. 14. num. 133.* Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 9. nu. 9.* & Castropalaus *de Sacram. Ordin. pun. 17. num. 7.*

QUÆSTIO IX.

DE SACRAMENTO Matrimonii.

LATISSIMA ex se est hujus Sacramenti Tractatio ob multas, quas complectitur difficultates; nihilominus consulendum quantùm materia permittit brevitati, absque eo quòd, quæ scitu sunt digna, & quæ frequenter in matrimoniis accidere possunt, omittantur. Ut autem distinctiùs procedamus juxta Doctorum Virorum methodum, qui de hac materia pertractarunt; in plures dividemus Quæstiones, in quarum prima de sponsalibus matrimonium præcedentibus agemus: cum enim sponsalia viam sternant ad futurum matrimonium, ac sint media ad illud; ideo jure meritò antequam cetera ipsius matrimonii explicemus; ea, quę ad sponsalia spectant, explicare debemus.

CAPUT PRIMUM.

Quid Sponsalia; & quæ ad eorum valorem requirantur?

1 *Quid nominis sponsalia importent?*
2 *Propriissimè sponsi dicuntur, qui matrimonium spoponderunt, quamvis illud de præsenti non contraxerint.*
3 *Sponsalia, de quibus agimus, definiuntur: mutua promissio futuri matrimonii.*
4 *Ut promissio hæc valida sit, requiritur, ut sit verè talis stipulata, non verò propositum.*
5 *Debet esse libera, & ex animo deliberato, ac sufficienti ad inducendam culpam gravem.*
6 *Debet esse mutua, & utrinque acceptata.*
7 *An si promissio facta sit simpliciter, & gratuitò ad contrahendum cum aliqua puella independenter ab ejus repromissione; si eam puella acceptet, quamvis non vicissim se obliget; teneatur promittens stare promissis.*
8 *An promissio gratuita, & absoluta, ac independenter à repromissione alterius, si acceptata fuerit; sub gravi obliget?*
9 *An ex eo præcisè, quòd puella acceptet promissionem gratuitam sibi factam de matrimonio contrahendo; censeatur repromittere, & sponsalia celebrare?*
10 *An Promissio gratuita, & liberalis de Matrimonio contrahendo cum puella absente acceptari possit ejus nomine à non habente speciale mandatum?*
11 *An promissio non adhuc acceptata valida sit ante acceptationem, eo quia juramento firmata fuerit?*
12 *An ut valida sit promissio, requiratur, quòd acceptatio promissarii nota sit promittenti?*
13 *Promissio sponsalium, ut sit valida; debet esse sufficienter expressa signo aliquo externo indicante consensum internum.*
14 *Debet quoque fieri promissio circa determinatam personam.*
15 *An ad validitatem promissionis requiratur, ne clandestinè efficiatur?*

SPONSALIA si nominis ethymologia spectetur à spondendo originem ducunt juxta pervetustum morem, quo viri futuras uxores sibi spondebant, ut Ulpianus habet *Leg. sponsio, ff. de verbor. signific.* Accipiuntur nihilominus Sponsalia 1. ad significanda munera, quæ ad invicem sponsi sibi tradere solent, ut patet *ex Leg. 1. Cod. Si Nuptiæ*; quamvis hæc significatio minus usitata sit. Frequentius tamen 2. signi- 1

ſignificant matrimonium de præſenti, ſed nondum conſummatum, ut conſtat *ex capit. 2. & capit. final. de Sponſa duorum*, & in hoc ſenſu Beatiſſima Virgo dicebatur ſponſa Divi Joſeph juxta illud *Matth. 1. Cum eſſet deſponſata Mater Jeſu Maria Joſeph*, 3. denique frequentiſſimè accipi ſolent ſponſalia ad ſignificandam mutuam promiſſionem futuri matrimonii à viro, & muliere factam, ut clarè apparet *ex cap. Noſtrates, 30. quæſt. 1. & ex Leg. 1. ff. de Sponſalibus*.

2 Hinc fit propriiſſimè eos ſponſos vocari, qui Matrimonium ſpoponderunt, quamvis illud de præſenti non contraxerint; ſicuti nomina Conjugis, Uxoris, & Mariti propriiſſimè aptantur iis, qui matrimonium de præſenti contraxerunt, illudque conſummarunt: eſto regulariter, & paſſim aptentur etiam, & bene, illis, qui de præſenti illud contraxerunt, quamvis non conſummaverint: eo quia conſenſus facit Nuptias, non verò concubitus, quem matrimonio copulati ſpondere cenſentur. Sic Corduba 1. *part. de Sponſalib. cap. 1. num. 3.* Sotus *in 4. diſt. 27. queſt. 2. art. 1. ex Leg. Nuptias, ff. de Regul. Juris, & ex cap. Coniuges, de Sponſalib.* & expreſsè ex illo *Matth. 1. Jacob autem genuit Joſeph Virum Mariæ*. Et quamvis nomina Conjugis, Uxoris, & Mariti extendi etiam poſſe in favorabilibus ad ſponſos de futuro docuerit Sanchez *lib. 1. de Sponſal, diſp. 1. num. 7.* Coninch *diſp. 21. dub. 1.* Guttierrez *lib. 3. de Matrim. cap. 1. annot. 5.* & aliis *ex Leg. Non ſine Cod. de Bonis, quæ liberis*. Nihilominus hoc dicendum erit, quando probabiliter colligi poteſt ex ipſis ſtatutis, legibus, & diſpoſitionibus: nam ut bene notat Covarruvias *de Matr. 1. part. cap. 1. numer. 4.* in dubiis, qualiter nomina Sponſi, Viri, Mariti, Uxoris, ac Coniugis ſumenda ſint, niſi contrarium colligatur, ſemper ſumenda erunt propriè, & ſecundum communem, & frequentiorem uſum, cum verba legis, ſtatuti, & diſpoſitionis propriè intelligenda ſint *ex Leg. 3. §. hæc verba, ff. de Negotiis geſtis, & ex Cap. Inter noſtra, de Injuriis*. Nec favet *Lex non ſine ſupracit.* quæ non loquitur de ſponſa futuri Conjugii, ſed præſentis, ut rectè obſervari poteſt.

3 Sponſalia igitur in tertia ſignificatione accepta, de quibus hic nobis ſermo eſt; definiri communiter ſolent à Doctoribus: Mutua Promiſſio futuri matrimonii, *ut ex Cap. Noſtrates 30. quæſt. 5.* colligitur, quamvis deficiat verbum, mutua, quod omnino addendum eſt, aliàs ſufficeret promiſſio unius ſponſi ſine repromiſſione alterius: quapropter *in Cap. Præterea, Cap.* de illis; *Cap. ſponſam, de ſponſalib.* ſatis exprimitur hæc mutua promiſſio; & ſatis etiam inſinuatur per nomen ſponſalia plurali numero expreſſum, ut non unam promiſſionem, ſed duplicem ſignificet.

4 Ad hoc ut promiſſio futuri matrimonii, ad illud ſiquidem dirigi debet, non ad aliud; ſufficiens ſit ad validitatem ſponſalium varias conditiones in ſe continere debet, ut habent communiter Doctores, quos longo ordine congerit Bonacina *de matrim. quæſt. 1. punct. 1. numer. 2.* ut ſit vera, & libera; ut ſit mutua, & utrinque acceptata; ut ſit ſigno aliquo ſufficienter expreſſa; denique ut ſit directa ad aliquam determinatam perſonam; de quibus ſingillatim eſt pertractandum.

Requiritur ergo 1. ad promiſſionem conſtituentem validitatem ſponſalium, quòd ſit verà promiſſio: nam non ſufficit propoſitum, quod nullam ex ſe intulit obligationem, erga alterum ut ſatis diximus alibi. Debet inſuper eſſe non ſimulata, ut ſi quis promitteret cum animo non imponendi ſibi per promiſſionem obligationem aliquam; vel ſi promittere nolit, ſed promiſſionem ſimulat. In quibus tamen ſimulatis promiſſionibus, ſi revera habetur animus promittendi, & ſe obligandi, eſto cum culpa gravi non habeatur animus exequendi promiſſum matrimonium; habetur obligatio ſtandi promiſſis: ratio eſt, quia obligatio conſurgit & natura ipſius promiſſionis, quam revera adeſſe ſupponimus, non verò ex voluntate exequendi promiſſum. Secus verò eſſet ſi nullus haberetur animus promittendi, & ſe obligandi; tunc nulla conſurgere poſſet obligatio ſtandi promiſsis: quia nulla haberetur natura promiſſionis, quæ neceſſario importare debet animum ſe obligandi, quo deficiente deficit ipſa promiſſio; eſto ex alio capite oriri poſſet obligatio aliqua: ſed de his redibit ſermo infra.

5 Requiritur 2. ad promiſſionem, quòd ſit libera, ac eo animo deliberato facta, qui ſufficiens ſit ad inducendam culpam gravem: cum enim ſit actus humanus humanam inducens obligationem, ideo promiſſio ſponſalium & libera, & animo deliberato debet eſſe facta: maximè quia omnis vis obligandi ex voluntate naſcitur. Quapropter ſi in ſomno, furore, amentia, iracundia, ebrietate promiſſio fieret, nullam induceret obligationem; ſi talia eſſent, ut perfectam libertatem, ac plenum rationis uſum adimerent. Sic conſtat *ex Cap. Neque furioſus, 32. quæſt. 7. Cap. dilectus, de ſponſalib.* & docent communiter Doctores. Imò addunt, quòd etiamſi aliquis ante amentiam, ebrietatem, furorem, promiſerit contractum ſponſalium celebrare, quem poſtea in amentia, ebrietate, furore plenum rationis uſum adimentibus celebrat; adhuc nullus erit contractus: eo quia in ſe non eſt liberè celebratus, & obligatio ex contractu liberè celebrato oritur, non verò ex antecedente voluntate illum celebrandi: ut ex Coninch, & aliis adnotat Caſtropalaus *de matrim. diſp. 1. punct. 2. num. 1.* Si verò furor, ebrietas, iracundia non adimant plenam libertatem, ac rationis uſum; promiſſio in eis facta obligationem inducit, nec illam impedit: ratio eſt, quia cum ſufficienti libertate, ac deliberatione fit, adeoque obligationem ſecum trahit. Sic Navarrus *in Summ. cap. 18. num. 7.* Sanchez *lib. 1. de matr. diſp. 8.* Vaſquez *diſp. 5. cap. 1.* Coninch *diſp. 21. dub. 2. num. 18. concl. 6.* Molina *de Juſt. diſp. 262.* Guttierrez *de matrim. cap. 7. annot. 5.* & Caſtropalaus *de matrim. diſp. 1. punct. 2. num. 4.*

Requiritur 3. ad promiſſionem ſponſalium, quòd ſit 6
mutua, & utrinque acceptata. Et quidem quod debeat eſſe mutua, clarè patet ex ipſa natura ſponſalium, quæ ſicuti conſtat ex utriuſque ſponſi obligatione, ſic & utriuſque ſponſi promiſſionem includere debet, ut ſanctum eſt *in Leg. 1. ff. de ſponſalib.* & communiter Doctores fatentur. Quapropter ſi unus tantum promittat, alter verò ex ipſis tantum acceptet his, aut ſimilibus verbis: accepto promiſſionem factam, aut mihi placet promiſſio iſta, vel gratias ago pro hac promiſſione, & beneficio facto; neuter ipſorum ſponſorum obligationem contrahet, nec valida ſponſalia erunt; uterque namque promittere debet, ut valida ſint: & ratio ulterior eſt, quia non contrahit obligationem purè acceptans, quia non ſe obligat, acceptare ſiquidem obligationem alterius, non eſt ſe obligare ipſi, cum actus operari nequeat ultra intentionem agentis. Nec contrahit obligationem promittens, qui obligatione ſponſalitia ſe adſtrinxit, non verò alia; & obligatio ſponſalitia mutua ac reciproca eſſe debet; quæ ſi talis non ſit ceſſabit omnis obligatio ex vi ſponſalium. Sic Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp. 5.* Navarrus *in Summ. cap. 22. numer. 25.* Molina *tom. 2. diſp. 263. verſic. 4.* Henriquez *lib. 11. cap. 23. numer. 2.* Vaſquez *de matrim. diſp. 4. cap. 3.* Caſtropalaus *de matrim. diſp. 1. punct. 2. num. 9.* & Bonacina *de matr. quæſt. 1. punct. 1. num. 3.*

Quod verò debeat eſſe utrinque acceptata, probatur ex eo, quia promiſſio ſponſalitia non habet vim obligandi, niſi promiſſarius illam acceptet: eſt enim contractus, ex quo ut obligatio ultro, citroque oriatur; requiritur mutuus duorum conſenſus, adeoque mutua acceptatio: ut conſtat *ex Leg. 1. ff. de Pactis, & ex Leg. 2. ff. de Action. & Obligat. ac ex Leg. Contractus, Cod. de Fide Inſtrumen.* Quidquid ſit de promiſſione facta infanti, quæ revocari nequit *ex Leg. Jubemus, Cod. de emancip. liberor.* cum aliam materiam à matrimonio reſpiciant, adeoque potuit jus ſupplere acceptationem infantis abſque ejus conſenſu in favorem ipſius; non ita tamen in materia matrimonii, quæ in promiſsione requirit ipſius promiſſarii acceptationem, ut valida conſiſtat promiſſio: ſic bene advertunt Coninch *diſp. 22. dub. 6. numer. 36.* & Caſtropalaus *de matrim. diſp. 1. punct. 3. numer. 2. & 3.* Quamvis Sanchez, & Guttierrez, apud eumdem Caſtropalaum etiam ad materiam Matrimonii extendant in favorem infantis, licèt lex loquatur de emancipatione. Ut autem clariùs appareat, quod ex promiſſione non acceptata nulla ſequatur obligatio in ſponſalibus; ſic procedit argumentum: non poteſt ſequi obligatio fidelitatis, aut Juſtitiæ; alia obligatio aſsignari nequit; ergò nulla ſequitur obligatio. Quòd autem non ſequatur obligatio Fidelitatis, patet ex eo, quia hæc obligatio adſtringit ad exequendum promiſſum, quando promiſſarius vult; ſi ergo promiſsionem non acceptat, voluntatem non habet, ut ſibi promiſſum concedatur; cenſetur enim promiſ-

ſionem remittere, dum illam non acceptat. Quòd neque obligatio Juſtitiæ ſequatur, conſtat ex eo, quia hæc oritur ex jure in promiſſarium translato; ſed nequit promiſſarius acquirere jus ignorans, & fortè reſpuens illud; ergo ſi non acceptat, non ſequitur obligatio juſtitiæ. Alia obligatio oriri nequit præter has, ergo nulla ſequitur obligatio in ſponſalibus ſecluſa acceptatione promiſſionis; imò promiſſio non acceptata ad libitum promittentis revocari poterit.

7 Sed ſolvendæ remanent nonnullæ difficultates, quæ inſurgere poſſunt; ideo Quæres 1. an ſi promiſſio facta ſit ſimpliciter, & gratuitò ad contrahendum cum aliqua puella independenter ab ejus repromiſſione; quæ quidem promiſſionem factam acceptat, ſed non viciſſim ſe obligat; an inquam promittens obligetur ſtare promiſſis, quin puella obligata remaneat? Reſp. obligari promittentem, quamvis puella deobligata remaneat: ratio eſt, quia poſita ſimplici, & gratuita promiſſione ducendi in matrimonium puellam independenter ab ejus repromiſſione conſurgit obligatio in promittente ſtandi promiſſis, ſuppoſita puellæ acceptatione; animum ſiquidem habuit ſic ſe obligandi promittens per aliam promiſſionem non ſponſalitiam, quæ mutua debet eſſe, & utrinque acceptata; ſed ſimplicem, & gratuitam; in qua quidem obligatione nulla implicantia apparet, cum non ſit obligatio conſurgens ex ſponſalibus, ſed ex promiſſione ſimplici, & gratuita. Ad eum modum quo quis obligare ſe poterit ad vendendum equum Cajo, ſi ipſe voluerit; in quo caſu tenebitur vendere Cajo, licèt in Cajo nulla conſurgat obligatio emendi illum. Quæ quidem obligatio non conſurgit in ſe obligante ad vendendum equum Cajo ex vi contractus venditionis, & emptionis; ſed ex vi promiſſionis factæ cum animo ſe obligandi ad vendendum illum Cajo: ſic etiam in caſu appoſito obligatio ducendi in matrimonium puellam illam, quin ipſa obligata remaneat; non conſurgit ex vi ſponſalium, ſed ex vi ſimplicis, & gratuitæ promiſſionis factæ cum animo ſe obligandi, ſi puella voluerit, quam promiſſionem acceptat. Sic Sanchez *lib. 1. de Matr. diſp. 5. num. 12.* Guttierrez *de Matr. capit. 5. annot. 1.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 10. 1. par. cap. 1. num. 2.* Filliuccius *tract. 10. cap. 7. quæſt. 3. num. 235.* Bonacina *de Matr. quæſt. 1. punct. 1. num. 7. & 8.* Caſtropalaus *de Matr. diſp. 1. punct. 2. nu. 11.* contra Vaſquez, & Baſilium Ponce.

Adnotandum tamen hìc ex Bonacina *l. c.* quod quando quis dubitat, an animo abſoluto ſe obligaverit, & independenter à repromiſſione alterius, an verò non? dijudicandum erit, promiſiſſe dependenter à repromiſſione alterius, & juxta naturam ſponſalium; eo quia cenſetur habere eam voluntatem promittendi, quam regulariter habere ſolent, qui in ſponſalibus ſimiles promiſſiones efficiunt; cum igitur regulariter promittant ſponſi dependenter à promiſſione alterius, ideo ſic judicandum erit in dubio nato.

8 Quæres 2. an promiſſio gratuita, & abſoluta, ac independens à repromiſſione alterius, ſi acceptata fuerit; obliget ſub gravi ad ducendam puellam in matrimonium, ſi ipſa voluerit? Reſp. quamvis Cajetanus, Armilla, Sotus, Henriquez, & alii penes Caſtropalaum *de Matr. diſp. 1. pun. 2. nu. 14.* docuerint, non teneri ſub gravi, ſed ſub veniali tantum: eo quia ex ſimplici promiſſione acceptata, quæcumque ſit, nulla alia inter homines obligatio oriri poteſt, niſi fidelitatis, & veracitatis, quamquam inter homines, & Deum oriatur obligatio religionis, ut patet in votis; ſed fidelitas, & veracitas nonniſi venialiter obligant, ut facta promiſſis, & dictis conformentur; ergo non ſub gravi, ſed veniali tantùm obligabitur ad puellam ducendam. Nihilominus communior ſententia docet, obligari ſub gravi, ſi promittens juxta naturam promiſſionis promiſerit; nec illam reſtrinxerit ad ſe obligandum ex fidelitate, & honeſtate tantum: ratio eſt, quia in materia gravi, qualis eſt iſta matrimonii, ex ſimplici promiſſione acceptata gravis obligatio inſurgit, & non ex fidelitate quidem, & veracitate; ſed ex juſtitia: cum ex vi talis promiſſionis conſurgat in promiſſario jus exigendi promiſſum; ut conſtat *ex Cap. 1. & Cap. Qualiter, de Pactis*, quod quidem jus non tribuitur à fidelitate promiſſario, licèt urgeat promittentem ob honeſtatem ad conformandum facta dictis. Sic Navarrus *in Summ. cap. 18. nu. 6.* Covarruvias *de Pactis 2. par. §. 4. n. 13.* Navarra *lib. 2. de Reſt. cap. 2. nu. 7.* Sanchez alios referens *lib. 1. de Matr. diſp. 5. nu. 20.* Guttierrez *de Matr. cap. 5. n. 9.* Vaſquez *diſp. 5. nu. 13.* Ponce *lib. 12. cap. 4.* & Caſtrop. *de Matr. diſp. 1. pun. 2. num. 14.* qui addit, in dubio an promiſſionem factam reſtrinxerit promittens ad obligationem fidelitatis tantùm; ſtandum eſſe in foro conſcientiæ ejus declarationi; ſi autem nullam reſtrictionem fecerit, cenſendus eſt promiſiſſe juxta naturam promiſſionis. In foro tamen externo, ſi non exprimatur cauſa promiſſionis gratuitæ, præſumitur ex errore proceſſiſſe, dum contrarium probari nequeat; nec datur promiſſario jus exigendi promiſſum, eſto promiſſio in ſe ſubſiſtat: ſic ſtatutum eſt *in Leg. 2. §. circa, ff. de Doli mali, & metu exception.* Videatur Sanchez *lib. 1. de Matr. diſp. 5. num. 22.*

Quæres 3. an ex eo præcisè quod puella acceptet promiſſionem gratuitam ipſi factam de matrimonio contrahendo, cenſeatur revera repromittere, & ſic ſponſalia celebrare? Reſp. negativè: & ratio eſt, quia puella acceptans promiſſionem ſibi factam non acceptat matrimonium abſolutè contrahendum, ſed fidem datam de matrimonio contrahendo, ſi ipſi placuerit; ergo non cenſetur per hoc repromittere, quia ad repromiſſionem requiritur, quòd abſolutè acceptet matrimonium, non verò quòd abſolutè acceptet fidem de matrimonio ſub conditione futuro, ſi ipſi placuerit. Sic rectius Navarrus *in Summ. cap. 22. num. 28.* Sanchez *lib. 1. de Matr. diſp. 1. num. 12.* Layman *lib. 5. tract. 10. cap. 1. numer. 2.* Guttierrez *de Matr. cap. 5. annot. 1.* Caſtropalaus *de Matr. diſput. 1. punct. 3. num. 8.* Quamquam oppoſitam ſententiam ſuſtineant Paludanus, Vaſquez, Baſilius Ponce, & alii apud citatum Caſtropalaum putantes, per acceptationem abſolutam repromittere matrimonium. Sed ut vidimus, abſoluta acceptatio eſt de fide data; conditionata verò de matrimonio futuro, ſi ſcilicet placuerit. 9

Quæres 4. an promiſſio gratuita, & liberalis de contrahendo matrimonio cum puella abſente acceptari poſſit ejus nomine ab aliquo non habente ſpeciale mandatum? Reſp. extra controverſiam eſſe, ſi promiſſio fiat non animo gratuito, & liberali; ſed animo contrahendi ſponſalia dependenter à repromiſſione; acceptari non poſſe à non habente ſpeciale mandatum; adeoque ante acceptationem ipſius puellæ reſilire poſſe promittentem à promiſſione facta: ut *ex Leg. Julianus 14. §. ſi quis à colludente, ff. de Act. & Emp.* conſtat: eſt etenim contractus oneroſus, qui nequit eſſe firmus ex una parte, non verò ex alia. Idem tamen dicendum, ſi promiſſio facta fuerit animo liberali, ac liberalem promiſſionem conſtituendi; niſi enim acceptata fuerit ab ipſa puella, vel ab habente ſpeciale mandatum ab ipſa; poterit ab ea reſilire promittens: eo quia per acceptationem puellæ, ad quam dirigitur promiſſio; aut alterius habentis ſpeciale mandatum ab ipſa; validatur promiſſio, ac acquiritur jus ad exigendum promiſſum à promittente. Quòd ſi promiſſio liberalis directa fuerit non ad ipſam, ſed ad parentem, Curatorem, aut Tutorem puellæ, qui ſoli ſtipulari poſſunt pro puella abſente: ut ſi quis Parenti puellæ diceret: Promitto tibi matrimonium contrahere cum Berta filia tua; aut promitto, matrimonium contrahere cum Berta tua filia, & parens ſtipuletur pro ipſa; tunc putat Sanchez *lib. 1. de Matr. diſput. 7. numer. 36.* non poſſe reſilire promittentem à promiſſione facta reſpectu Bertæ ante acceptationem ipſius: nam licèt promiſſio, ac obligatio directa fuerit ad ejus parentem; quia tamen facta in favorem filiæ, quæſitum jam eſt jus filiæ, quæ ſola poterit obligationem remittere. Nihilominus licèt venerer tanti Doctoris ſententiam, magis tamen placet, quod aſſerit Caſtropalaus *de Matr. diſput. 1. pun. 3. num. 6. in fine*, non teneri promittentem in tali caſu neque ex fidelitate, neque ex juſtitia reſpectu Bertæ ad contrahendum matrimonium cum illa ante ejus acceptationem: eo quia quamvis parens ſtipulari poſſit pro filiis; quando tamen factum, quod ſtipulatur, perſonæ filii cohærere debet, nec intereſt patri ſtipulatio; tunc quoad ſolum filium valere debet, non verò quoad patrem: eſt enim factum perſonale reſpiciens perſonam filii, non verò reale; ut tradit Bartolus *ex Leg. Quod dicitur, ff. de verbor. obligat.* quapropter in caſu adjecto niſi Berta acceptaverit liberalem promiſſionem ſibi factam de matrimonio, non obligabitur promittens neque ex fidelitate, neque ex juſtitia ad ſtandum promiſſioni; pendet enim à voluntate Bertæ declarare, promiſſionem ſibi factam, & à parte acceptatam eſſe ſibi utilem, vel non. 10

Quæ-

11 Quæres 5. an promissio non adhuc acceptata valida sit ante acceptationem, eo quia juramento firmata fuerit? Resp. negativè: & ratio est, quia juramentum cum accessorium sit respectu promissionis; ideo sequi debet naturam sui principalis, cui adhærere debet, secum enim afferre debet imbibitam conditionem illam validandi promissionem, quando fuerit à promissario acceptata: ut docent Sanchez *lib.* 1. *de Matr. disp.* 7. *num.* 24. Guttierrez *de Matr. cap.* 6. *nu.* 16. & Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *punct.* 3. *num.* 2.

12 Quæres 6. an promissio ut firmitatem habeat, requiritur, quòd acceptatio promissarii innotescat promittenti? Resp. quamvis Guttierrez *de Matr. cap.* 6. *num.* 14. docuerit, non esse necessarium, quòd acceptatio promissarii innotescat promittenti. Nihilominus vera sententia est, quòd necessariò innotescere debeat ad validandam promissionem factam; si eo animo facta fuerit, ut promissarius repromittat, ut communiter evenit in sponsalibus: & ratio est, quia si non innotesceret promittenti acceptatio promissarii, quomodo ejus repromissionem acceptare posset? adeoque evidenter constat, mutuam acceptationem debere utrique sponso innotescere: ut bene docent Sanchez *lib.* 1. *de Matr. disp.* 7. *n.* 35. & Castrop. *de Matr. disp.* 1. *pun.* 3. *n.* 5. Si verò promissio facta fuerit liberaliter, & independenter ab alterius repromissione, puto probabilius, non requiri necessariò, ut acceptatio jam facta ipsi promittenti innotescat: nam ideo in primo casu requiritur, ut innotescat acceptatio, quia innotescere debet repromissio; sed in secundo casu non requiritur repromissio; ergo non debet innotescere acceptatio, sed sufficit, quòd habeatur; ipsa enim obligat in casu adjecto, non vero ejus cognitio. Sic Castropalaus *loc. cit.*

13 Requiritur 4. ad validitatem promissionis sponsalium, ut sit sufficienter expressa signo aliquo externo, sive verbis, sive scriptura, sive aliis signis exteriùs indicantibus consensum internum: ratio est, quia cum promissio hæc fiat alteri homini, ad hoc ut eam acceptet, ac repromittat; debet ipsi innotescere: sed non potest innotescere nisi per signum externum; ergo necessariò requiritur, ut sit exteriùs per signum aliquod sufficienter manifestata. Ad differentiam promissionis factæ per votum, ad quam sufficit, si interna sit, & non exteriùs manifestata: cum Deus intueatur cor, non verò homo. Quapropter promissio inter homines ut obligatoria sit, debet esse nota promissario, aliàs nec jure naturæ, nec jure positivo obligationem inducet fidelitatis in promittente; non enim esset locutio, ex qua fidelitatis obligatio oritur: ut docent Sanchez *lib.* 1. *de Matr. disp.* 3. Vasquez *disp.* 4. *nu.* 34. Coninch *disp.* 21. *dub.* 2. *conc.* 17. Reginaldus *lib.* 3. *nu.* 3. Guttierrez *de Matr. cap.* 4. *nu.* 5. & Castrop. *de Matr. disp.* 1. *pun.* 2. *nu.* 8. Quænam verò signa sufficiant ad sponsalia, infra dicemus.

14 Requiritur 5. ad validitatem promissionis sponsalium, ut promissio fiat circa determinatam personam: cum enim matrimonium contrahendum sit cum una tantùm determinata persona, ideo non poterit promittens se obligare per promissionem sponsalitiam nisi uni determinatæ personæ. Hinc fit: quòd si Titius promittat ad ducendum in uxorem unam ex multis filiabus Caji, quæ omnes ipsi repromittant; non ideo tamen ex tali promissione, & repromissionibus sponsalia consurgunt, antequam seligat Titius, quam maluerit: eo quia ante electionem non tenetur potiùs unam ducere, quàm aliam. Sic Sanchez *lib.* 1. *Matr. disp.* 26. *num.* 2. Coninch *disp.* 21. *dub.* 2. *concl.* 4. Ponce *lib.* 12. *cap.* 5. *nu.* 5. & Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *pun.* 2. *num.* 7.

15 Superest hic discutiendum: an ad validitatem promissionis sponsalium requiratur, ne clandestinè efficiatur? Et rationem dubitandi dat Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 1. *de Reform. Matr.* ubi prohibet matrimonium clandestinè fieri, adeoque videtur & sponsalia clandestina prohibere: prohibito siquidem fine, & media conducentia ad illius consecutionem prohiberi videntur: adde, quòd eadem incommoda, ob quæ à Concilio damnatum fuit matrimonium clandestinum; sequerentur ex sponsalibus clandestinis; ergo & hæc damnare censetur. Quapropter aliqui Doctores cum Joanne de Segura, Albornoz, & Matienzo apud Castropalaum *l. c. nu.* 15. docuere, invalida omnino esse sponsalia clandestinè facta post Tridentinum. Alii verò cum Sylvestro, Armilla, & Cajetano apud eumdem Castrop. dixere valida quidem esse, sed illicita. Nihilominus dicendum est, etiam post Tridentinum valida, & licita esse pro foro interno, quidquid sit pro foro externo, ubi probatio fieri debet per testes, aut per schedulam utrinque subscriptam; nec ullam requirere publicitatem: ratio est, quia nec ex jure naturali, nec ex positivo constare potest, invalida, ac illicita esse sponsalia clandestina. Nam jus positivum prohibens nuptias clandestinas loquitur de nuptiis præsentibus, non verò de promissione clandestina nuptiarum futurarum non clandestinarum. Nec ex irritatione nuptiarum clandestinarum rectè infertur irritatio sponsalium clandestinorum de nuptiis non clandestinis; sed recta illatio est, irritatio sponsalium tam clandestinorum, quàm non clandestinorum de nuptiis clandestinis: ea igitur media prohibentur, quæ conferunt ad consecutionem finis prohibiti, non verò non prohibiti, & mens Concilii fuit prohibere nuptias clandestinas ob maxima inconvenientia, quæ ex illis sequebantur, viri siquidem relicta propria uxore cum alia in adulterio vivebant; quæ quidem incommoda non sequuntur ex sponsalibus clandestinis de matrimonio non clandestino: esto aliquando etiam aliquod sequatur inconveniens ex sponsalibus clandestinis, quod ad summum probat dissuadenda esse, non verò quòd sint ex se irrita, & illicita. Sic Sanchez plures referens *libr.* 1. *de Matr. disp.* 13. Coninch *disput.* 21, *dubit.* 2. *concl.* 6. Guttierrez *de Matr. cap.* 4. *annot.* 1. Ponce *lib.* 12. *cap.* 5. *num.* 6. Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *pun.* 2. *nu.* 15. Farinacius, & Barbosa *in Trident. sess.* 24. *capit.* 5. *de reform. Matr.* qui testantur, sic declaratum fuisse à Sacra Congregatione Concilii Tridentini.

CAPUT II.

Per quæ verba, & signa contrahantur Sponsalia? Et qualiter obligentur, qui pro aliis Sponsalia promittunt?

1 *Quamvis nulla verba determinata sint pro celebratione sponsalium, in foro tamen exteriori uti debent illis, quibus promissio, & consensus exprimitur.*
2 *Quomodo accipienda sint verba dubia, nec constat de intentione proferentium illa?*
3 *An quando verba significant consensum de futuro, sed Sponsi adhibent illa ad significandum de præsenti, vel viceversa, celebretur per illa matrimonium, an sponsalia?*
4 *An verba illa Viri facta puellæ: promitto tibi, me non ducturum aliam in uxorem præter te, aut nisi te, vel aliam à te; significent consensum ad sponsalia necessariò requisitum?*
5 *Quomodo accipienda sint, & quem sensum faciant verba illa Viri facta mulieri: habebo te in uxorem?*
6 *An Taciturnitas sit signum sufficiens ad exprimendum internum consensum, & promissionem?*
7 *Excipitur Taciturnitas filiorum sive puberum, sive impuberum, quando eorum parentes pro ipsis præsentibus sponsalia contrahunt.*
8 *An saltem habeat vim sponsalium contractus matrimonii initus inter impuberes, vel inter impuberem, & puberem?*
9 *An Matrimonium inter puberes clandestinè contractum habeat saltem sponsalium vim?*
10 *Quam obligationem subeunt, qui pro aliis Sponsalia promittunt?*
11 *An pater promittens alicui consensum unius ex suis filiabus sub pœna centum aureorum teneatur ad illam, si ex parte sua diligentiam aptaverit, quamvis sine effectu?*

QUAMVIS nulla verba determinata fuerint pro celebratione sponsalium, sed solùm ea sufficiunt, quæ consensum internum inter sponsos sufficienter exprimunt, etiamsi non exprimant aliis ab ipsis sponsis, cum ipsi sponsi contrahere debeant, ac celebrare sponsalia, non verò alii ab ipsis; adeoque sufficit, ut inter ipsos signa exprimantur, non verò inter alios: ut rectè notant Coninch *disp.* 21. *dub.* 3. *nu.* 23. & Castrop. *de Matr. disp.* 1. *p.* 4. *n.* 1. Nihilominus in foro exteriori standum erit, non ipsi intentioni contrahentium, sed communi intelligentiæ verborum, quibus promissio, & consensus exprimitur: ut statuitur *in Cap. ex litteris* 1. *de sponsalib.* & omnes Doctores fatentur. Quapropter in foro externo non sufficit, quòd quovis modo manifestetur promissio, & consensus inter Sponsos, sed per verba, aut signum aliud externum ipsi æquivalens secundum communem intelligentiam, & acceptionem. Hinc fit: quod tunc factum aliquod æquivalens verbis, ut esset 1

set immissio annuli in digitum, aut torquis ad collum, aut porrectio manus; sufficienter exprimat promissionem sponsalitiam, si acceptetur sponte à Sponsa; quando sic viget consuetudo in Regione acceptata. Secus enim esset, si talis consuetudo non vigeret: eo quia cum non sint ex se signa significantia sponsalia, aut matrimonium; sed potiùs indifferentia ad honestum, vel turpem amorem significandum, ideo ex circumstantia communis acceptionis determinari debent ad consensum sponsalitium exprimendum potiùs, quàm aliud. Determinari etiam poterunt signa aliqua ad significandum sponsalitium consensum ex præcedente tractatu sponsalium inter virum, & mulierem, ac inter ipsorum amicos: non enim necesse est, ut omnibus innotescant signa illa, sed sat est, si innotescant aliquibus: quapropter si præcedente tractatu mittat vir ad mulierem tractatus consciam vestes aliquas, aut jocalia, quæ ipsa accepter; tunc censetur sponsalia promittere, ac eo animo acceptare dona missa. Imò si nec vir, nec mulier tractatui præsentes fuerint, sed conscii illius; & dona supradicta immittant, quæ sponte acceptent; animo promittendi sponsalia censentur acceptare. Quod etiam extenditur, si pater sponsi prædicta dona mittat sponsæ ex consensu tamen filii; nam absque tali consensu nequeunt promissionem filii significare. Sic Covarruvias *de Sponsalib. 3. par. cap. 4.* Menochius *de Præsumpt. lib. 3. præsump. 2. annot. 1.* Mascardus *de Probat. concl. 1024.* Sanchez *lib. 1. de Matr. disp. 22.* Guttierrez *de Matr. capit. 12.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 4. num. 10.*

2 Nonnullæ tamen insurgere solent dubietates in hac materia, quæ dissolvendæ erunt. 1. igitur dubium est: quomodo accipienda sint verba dubia, nec constat de intentione proferentium illa? Resp. accipienda esse secundum eum sensum, quem ex illis rectè intelligentes communiter percipere solent; adeoque si judicent rectè perpendentes ea, significare consensum; compellendi erunt contrahentes ad sponsalia, ac ad servanda verba in eo sensu. Secus verò si judicent, non significare consensum. Sic docent *ex Cap. Litteris 1. de Sponsal.* Sanchez *lib. 1. Matr. disp. 18. num. 4.* Guttierrez *de Matr. cap. 3. num. 14.* Chamerota *de Matr. cap. 2. dub. 5.* & Bonacina *de Matr. quæst. 1. punct. 1. num. 17.* qui etiam addit ex Paludano, Sanchez, Reginaldo, Filliuccio, & aliis, stari posse Judicio fori externi, dummodo falsæ præsumptioni non innitatur.

Advertendum tamen cum Coninch *disp. 21. dub. 3. nu. 26.* & Castropalao *de Matr. disp. 1. pun. 4. num. 1.* Quòd licèt in dubiis de intentione, & consensu requisitis ad sponsalia, & matrimonium semper dijudicandum sit in favorem ipsorum; nihilominus si non solùm de intentione, & consensu; verùm etiam de verbis, & signis dubium oriatur, nec ex circumstantiis aperte colligi potest, verba, & signa illa indicare consensum in sponsalia; tunc judicandum, non adesse sponsalia: quia non adest exterius signum sufficienter exprimens internum consensum, cum æquè necessarius sit ad obligationem contractus sponsalium consensus internus, ac signum externum sufficienter exprimens illum.

3 Dubium 2. an quando verba significant consensum de futuro, sed sponsi adhibent illa ad significandum de præsenti; vel viceversa significant de præsenti, sed adhibent illa ad significandum de futuro; an inquam per ipsa celebretur matrimonium, vel sponsalia? Resp. in tali casu valere verba ad significandum id, quod ex consensu ipsorum contrahentium significare intenditur, etiamsi aliud communiter significent: quapropter si prolata fuerint ad significandum consensum de præsenti, etiamsi communiter significent consensum de futuro; valebunt ad matrimonium contrahendum: ratio est, quia ut diximus, cum non habeantur determinata verba ad sponsalia contrahenda, sed tantùm ea signa sufficiunt, quibus interior consensus exteriùs exprimatur; ideo etiamsi aliud ex se significent, ex consensu tamen contrahentium significare exteriùs poterunt id, quod ipsi maluerint. Sic *ex Leg. sufficit, ff. de Sponsalib.* colligunt Sanchez *lib. 1. de Matr. disput. 18. num. 2.* Vasquez *disp. 3. capit. 2. numer. 19.* Guttierrez *cap. 3. num. 18.* & Bonacina *de Matr. disp. 1. punct. 1. num. 16.* qui addit ex Rebello, Navarro, Percz, Sanchez, & aliis, hoc intelligendum esse, quando verba, aut signa externa sic accipiuntur ex communi consensu utriusque: nam si alter ea acciperet juxta communem significationem, quam ex se important; alter verò non; tunc consensus non erit sufficienter manifestatus exteriùs adeoque sponsalia, vel matrimonium corruunt ac invalida sunt.

Dubium 3. an verba illa viri facta puellæ: promitto tibi, me non aliam ducturum in matrimonium præter te, aut nisi te, vel aliam à te; an inquam sufficienter exprimant consensum ad sponsalia requisitum? Resp. quamvis aliqui Doctores cum Sylvestro *verb. Sponsalia*, Card. Tusco *tom. 5. concl. 122. num. 20.* & aliis dixerint, contrahi sponsalia, si puella similibus verbis repromittat: eo quia communiter facere solent sensum exceptivum, non verò conditionatum, adeoque exceptio ab illa negatione est affirmatio; & idem est dicere, nullam aliam ducam præter te, ac te ducam, & nullam aliam præter te; sicuti illud Christi Domini *Luc. 11. Signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ Prophetæ*; sensum affirmativum facit absolutum, non conditionatum: hoc est, signum Jonæ Prophetæ dabitur ei, & nullum aliud. Nihilominus communior sententia sustinet per hæc, & similia verba non sufficienter exprimi consensum ad sponsalia requisitum: & ratio est, quia hæc verba secundum communem acceptionem faciunt potiùs ex se sensum conditionatum, quam absolutum affirmativum, nisi contrarium constet ex circumstantiis, & conjecturis, ut fuit in casu allato Christi Domini; adeoque idem erit dicere, nullam aliam ducam præter te; ac si aliquam ducturus sum, te ducam, non verò aliam à te. Ex qua promissione non resultat obligatio absoluta ducendi illam, sed ex suppositione quod matrimonium contrahere velim, illam non aliam ducere debeo. Sic in Voto hoc modo facto: non ero Religiosus, nisi talis Religionis; non obligor ex vi hujus voti ad ingrediendum talem Religionem absolutè, sed conditionatè, si aliquam ingredi debeo, talem ingrediar. Sic etiam in Contractibus, qui promittit, non venditurum suam Domum, nisi Cajo; aut non alienaturum fundum extra familiam; non obligatur absolutè ad vendendam suam Domum; aut ad fundum alienandum; sed si vendere velit, Cajo debet vendere, sicuti si fundum alienare velit, intra familiam debet alienare. Sic constat *ex Leg. Si sterilis, §. si tibi, ff. de Actionib. Empt.* Sic etiam Navarrus *in Summ. capit. 22. num. 25.* Henriquez *lib. 11. cap. 12. num. 7.* Guttierrez *de Matr. cap. 3. annot. 13.* Coninch *disp. 21. dub. 3. nu. 29.* Sanchez *lib. 1. de Matr. disp. 19. num. 5.* Rebellus *lib. 4. quæst. 3. nu. 7.* Reginaldus *lib. 31. n. 51.* Sà *verb. Sponsalia, nu. 7.* Bonacina *de Matr. quæst. 1. pun. 1. n. 13.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. pun. 2. num. 13.* 4

Dubium 4. Verba illa, habebo te in uxorem, quem sensum faciunt, & quomodo accipienda sunt? Resp. quamvis pro foro interno eum sensum facere debeant, quem intentio contrahentium illis dederit, ita ut si per illa de præsenti matrimonium contrahere intendebant, illud revera contraxere supposítis cæteris requisitis; si verò de futuro, sponsalia tantùm contraxere. Nihilominus in foro externo pro sponsalibus tantùm accipienda erunt, & nullatenus pro Matrimonio: ratio est, quia pro foro externo explicanda sunt secundum communem acceptionem, & prout ipsa sonant: cum enim Matrimonium de futuro sonent, non verò de præsenti præscindendo ab intentione contrahentium; inde est, quòd in foro externo pro sponsalibus accipi debeant, & nullatenus pro matrimonio. Sic Paludanus *in 4. dist. 27. quæst. 2. artic. 4.* Sanchez *libr. 1. Matr. disput. 18. numer. 18.* Rebellus *lib. de sponsalib. quæst. 3. numer. 5.* & Bonacina *de Matr. quæst. 1. pun. 1. num. 18.* Quamvis si addantur istæ, vel similes particulæ, scilicet semper, aut omnibus diebus vitæ meæ, vel ex hoc tempore, aut deinceps habebo te in uxorem; explicari rectè poterunt pro matrimonio de præsenti, cum illud sufficienter explicent: ut idem Bonacina docet *loc. cit. ex speculo*, Sanchez, & Guttierrez. 5

Dubium 5. an Taciturnitas sit signum sufficiens ad exprimendum internum consensum, ac promissionem? Resp. Taciturnitatem ex se sola non esse signum sufficiens ad exprimendum internum consensum exteriùs, etiam si habeatur in Tacente. Sic Titius promittens Bertæ eam ducere in uxorem, quæ quidem tacet, sed interiùs consentit; non per hoc dicitur, sponsalia cum Berta contrahere: eo quia non sufficienter exteriùs per taciturnitatem illam exprimitur internus consensus. Et quamvis *ex Regul. Jur. in 6. Qui tacet, consentire videtur*; nihilominus hoc 6

intel-

intelligendum erit in iis, quæ favorem, & utilitatem illi afferre possunt, non verò præjudicium: cum autem consentire in traditionem sui corporis non sit in sui favorem, sed alterius, imò in præjudicium sui; inde est, quòd *ex alia Regula Jur. in 6. Qui tacet, neque consentire, neque dissentire videtur*. Dummodo tamen sive ex Lege, sive ex consuetudine in Regione aliqua Taciturnitas non accipiatur pro expressione consensus. Sic rectè docent Sanchez *lib. 1. Matr. disp. 23. num. 14.* Guttierrez *cap. 13. num. 10.* Bonacina *de Matr. quæst. 1. punct. 1. numer. 11.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 4. num. 11.* referens Glossam, Dinum, Baldum, Pacianum, Covarruviam, & Menochium.

7 Excipitur tamen Taciturnitas filiorum sive puberum, sive impuberum *in Cap. unic. §. final. de Despon. Impub. in 6.* quando eorum Parentes, sive Pater sit, sive Mater, loquitur enim Textus numero plurali de Parentibus; pro ipsis præsentibus Sponsalia contrahunt: si enim non contradixerint, sed tacitè consenserint; tunc taciturnitas est sufficiens signum exprimendi exteriùs consensum internum. Fundatur siquidem Jus in hac dispositione non ob patriam potestatem, quam habent Parentes in filios; sed potiùs ob amorem à natura inditum Parentibus erga filios; & ob reverentiam, & honorem debitum à filiis Parentibus: ut notat Sanchez *lib. 1. Matr. disp. 23. numer. 9.* Et quamvis laudatus Sanchez *l. c. numer. 17.* referens alios plures, cum quibus etiam sentit Guttierrez *cap. 13. de Matr. num. 11.* non extendant hanc doctrinam, & Juris decisionem, si Parentes pro filiis absentibus, & ignorantibus sponsalia contrahant, qui postea certiores facti non contradicant, sed tacitè consentiant tractatui à Parentibus facto: eo quia diversimodè loquitur Textus de filiis præsentibus, ac de absentibus, & ignorantibus, etiam si certiores facti interiùs consentiant. Nihilominus communior sententia cum D. Thoma *in 4. dist. 27. quæst. 2. art. 2. ad 1.* quem sequuntur Paludanus, Sotus, Henriquez, relati à Castropalao eos sequente *de Matrim. disp. 1. pun. 4. num. 14.* Coninch, Card. Tuscus, Ledesma, Navarrus, Perez, relati à Bonacina eos sequente *de Matr. quæst. 1. punct. 1. num. 11.* docet, æquè extendi ad filios præsentes, ac absentes, & ignorantes; dummodo certiores facti non contradixerint, sed tacitè consenserint: ratio est, quia eodem modo Textus loquitur de Taciturnitate præsentibus filiis, ac ipsis absentibus, & ignorantibus, quando postea certiores facti non contradicunt, sed tacitè tantùm interiùs consentiunt. Debent tamen Parentes certiores facere filios absentes, & ignorantes, vel per se, aut per Epistolam, vel nuncium ad id specialiter destinatum; ut taciturnitas sufficiat ad exprimendum consensum: nam si fortuito, aut ab alio non specialiter destinato scirent, & tacerent, nec reclamarent; non valeret Taciturnitas ad Sponsalia: quia ob reverentiam, quam debent filii Parentibus, rectè arguitur, quòd si moniti non respondeant, nec reclament, consentire ipsis videantur, non verò aliis, quibus nec talem reverentiam, nec responsum præstare tenentur: ut bene adnotant Coninch, *disp. 1. de Matr. dub. 3. num. 39.* & Castropalaus *l. c. num. 15.* Qui etiam addunt, debere notificationem fieri à Parentibus filiis coram parte: nam si pars non est conscia acceptationis filii, non poterit mutuo acceptare, & repromittere, adeoque Sponsalia non erunt; cum inter ipsos Sponsalia celebrari debebunt, non verò inter Parentes. Quod dictum est de Parentibus extendunt Victoria, Henriquez, Sotus, Lopez, Ledesma, & alii relati à Sanchez *disp. 23. quæst. 2. num. 6.* ad alios saltem curam habentes de filiis, ut essent Tutores, aut Curatores contrahentes pro Pupillis, aut Minoribus; vel fratres pro Sororibus sponsalia contrahentes. Verùm hanc extensionem impugnant Covarruvias, Gregorius Lopez, Matienzo, Sanchez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 1. pun. 4. num. 17.* asserentes, hoc esse speciale Jus Parentibus concessum cum exclusione cæterorum: ratio est, quia contractus Sponsalium, & Matrimonii jure naturæ personalis est; adeòque si in hoc aliquid disponit Jus positivum, strictissimè accipiendum erit absque ulla extensione; si ergo de nulla alia Persona, sed de Parentibus tantùm disponit Jus, quòd Taciturnitas filiorum, seu non contradictio sit signum consensus; ad nullam aliam Personam à Parentibus distinctam validè extendi poterit: maximè quia dispositum in uno non censeri debet dispositum in alio; & rationes ita disponendi, quæ militant pro Parentibus, non militant pro aliis.

Dubium 6. an saltem vim Sponsalium habeat Con- 8
tractus Matrimonii initus inter impuberes; vel inter puberem, & impuberem? Resp. cum communi, & vera sententia affirmativè: ratio est, quia sic expressè statuitur *in cap. final. de Despon. Impub. & cap. Unic. §. idem quoque eod. tit. in 6.* & merito Ecclesia præsumit, contrahentes sic Matrimonium contrahere velle Sponsalia, semel ac Matrimonium contrahere non possint: eo quia tradere suum corpus ad usum Matrimonii virtualiter continet, quòd si ex aliquo capite ea traditio effectum non habeat; tradatur saltem jus ad ipsam traditionem utpote inclusum, & imbibitum in ipso contractu Matrimonii; nisi expressè declaretur ab ipsis contrahentibus, velle se tantùm Matrimonium contrahere, non verò Sponsalia. Sic Sanchez *lib. 1. disp. 21. num. 2.* Coninch *disp. 21. dub. 4. numer. 46.* Ponce *lib. 12. cap. 5. num. 4.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 4. numer. 3.* Et quamvis Petrus de Ledesma, & alii antiquiores relati à Covarruvia *4. Decret. 1. par. cap. 3. num. 3.* putarint oppositum ex doctrina Bartoli *in Leg. 1. §. si quis ita num. 5. ff. de Verbor. Signif.* ubi asserit, in contrahendis obligationibus quando actus non valet eo modo, quo fit; nullatenus valet eo modo, quo fieri potest; actus siquidem agentium non operatur ultra eorum intentionem *ex Leg. Non omnis, ff. Si certum petatur*. Nihilominus non obstat hæc doctrina communi Sententiæ, ut latè probat citatus Covarruvias: nam intelligenda est de ea obligatione, quæ contrahi poterat, sed nullo modo clauditur in obligatione contracta; secus verò si claudatur in illa, & virtualiter in ea contineatur, etiam si contracta nulla sit; quæ tamen contrahi poterat, valida remanet, nisi aliud expressè declaretur. Cum ergo obligatio Matrimonii virtualiter contineat obligationem Sponsalium, & qui intendit Matrimonium contrahere, à fortiori Sponsalia contrahere intendit; ideò si nullum est Matrimonium inter impuberes contractum, valida tamen possunt esse Sponsalia in ipso contenta, & imbibita.

Dubium 7. an etiam Matrimonium inter puberes 9
clandestinè tamen contractum habeat Sponsalium vim? Resp. quamvis aliqui Doctores dixerint, probabile esse spectato Juris rigore habere vim Sponsalium: eo quia consentiens in Matrimonium præsens eo ipso consentire videtur in Matrimonium futurum; adeoque si præsens contrahi non possit, saltem contrahatur futurum: & sic putant Vera Crux, Henriquez, Corduba, Barth. Ledesma, Ortiz, Vega, Coninch, & Layman relati à Castropalao *de Matr. disp. 1. punct. 4. num. 8.* quibus favere videtur, licèt in fine se remittat. Nihilominus communior, & vera sententia est, non habere vim Sponsalium: tota ratio desumitur ex Tridentino *sess. 24. cap. 1. de Reform. Matr.* ubi clandestinum Matrimonium enixè prohibens omnino inhabiles reddit sic contrahentes: si autem contractus Matrimonii clandestini valeret pro Sponsalibus, jam aliquo modo essent habiles ad contrahendum; ergo ne defraudetur mens Tridentini omnino inhabilitantis sic contrahentes, dicendum est, Matrimonium istud clandestinè contractum inter puberes nec vim Matrimonii habere, nec Sponsalium. Maximè quia ad hoc ut contractus, qui est invalidus eo modo, quo fit; sit validus eo modo, quo fieri potest; non debet habere defectum in forma: cum ergo contractus Matrimonii clandestini deficiat in forma, in solemnitate scilicet requisita; inde est, quòd nec valeat, ut fit; nec valere possit, ut fieri potest. Nec Ecclesia cogit sic contrahentes ad contrahendum denuo, ut cogere solet impuberes contrahentes non clandestinè. Sic ex praxi, & consuetudine recepta docent Sanchez *lib. 1. Sponsal. disp. 20. num. 3. & 4.* Zevallos *quæst. 604. numer. 79.* Guttierrez *de Juram. Confirm. cap. 11. annot. 28. & de Matrim. cap. 11.* & alii passim, qui extendunt hanc doctrinam ad Matrimonium clandestinum juramento confirmatum, cum non possit juramentum confirmare contractum ex jure nullum.

Remanet inquirendum: quam nam obligationem sub- 10
eant, qui pro aliis Sponsalia promittunt? Pendet autem hæc quæstio ab illa: an scilicet oriri possit obligatio aliqua ex promissione facti alieni? Pro qua advertendum est, promissionem propriam, ac rigorosè

talem

talem facti alieni nullam eſſe: & ratio eſt, quia cum ſit promiſſio rei, quæ non eſt ſub poteſtate, & dominio promittentis; ideò nec promiſſio eſt, nec ullam inducit obligationem: ſic ſtatutum eſt *in Leg. ſtipulatio. §. Iſta habere & §. Si quis promittit. ff. de Verbor. Obligat.* & tradunt communiter Doctores. Si verò promiſſio facti alieni non rigoroſè accipiatur, & pro ut verba ſonant; ſed quatenus eſt promiſſio facti proprii reſpiciens tamen alienum factum; valida erit, & firma, ac obligationem inducens, quatenus promiſſio eſt facti proprii. Et quamvis verborum ſonus indicare videatur promiſſionem alieni facti, revera tamen eſt promiſſio facti proprii, hoc eſt, ex parte ſua curam, & diligentiam adhibere circa factum alienum, Sic Cajus promittens in uxorem unam ex ſuis filiabus Titio, quam promiſſionem Titius acceptet; revera non promittit conſenſum, & Sponſalia unius ex ſuis filiabus, quod eſſet factum alienum, & quod verba ſonare videntur; ſed ſerio promittit, & ſerio obligatur ad adhibendam ex parte ſua omnem diligentiam, & curam, ut habeat hunc conſenſum ab una ex ſuis filiabus, quod eſt factum proprium, quod promittit Titio, & quod exequi debet revera, & non fictè, aut ſimulatè. Quæ quidem ſententia vera eſt, non ſolùm ſpectato Jure Communi, verùm etiam Canonico, & Regio noviſſimo Caſtellæ, ut aſſerunt Covarruvias, Guttierrez, Molina, Sanchez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *punct.* 5. *num.* 2. *& 3.*

31 Sed petes: an ſi promiſſioni factæ à Cajo circa Sponſalitium conſenſum unius ex ſuis Filiabus adjuncta fuerit pœna ſolvendi e. g. centum aureos Titio effectu non ſecuto; an inquam, ſi omnem diligentiam apraverit ex parte ſua, teneatur effectu non ſecuto prædictam pœnam ſolvere? Reſp. quamvis aliqui Doctores penes Sanchez *lib.* 1. *de ſponſal. diſp.* 25. *nu.* 1. docuerint, teneri ad ſolvendam pœnam appoſitam. Nihilominùs dicendum eſt cum communiori ſententia, non teneri; ratio eſt, quia non poteſt affici pœna, qui nullius culpæ reus exiſtit; nec per ipſum ſtat, quominus Sponſalia efficiantur cum una ex ſuis filiabus: ut colligitur *ex argum. Leg. final. §. idem Juriſ. ff. ad Leg. Rhodiam de Jactur.* maximè quia ſemper imbibitur hæc conditio in pœna appoſita, ſi non ſequatur effectus ex mea culpa, & negligentia; ac per me ſtet, quòd non ſequatur; non verò quòd non ſequatur propter alium. Sic Sanchez *l. c. num.* 5. Guttierrez *de Matr. cap.* 14. *numer.* 6. Molina *tract.* 2. *de Juſt. diſp.* 268. Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *punct.* 5. *numer.* 4. & alii ab ipſis relati.

CAPUT III.

De Obligatione ex Sponſalibus proveniente.

1 *Ex Sponſalibus veris celebratis oritur obligatio ſub gravi culpa ad Matrimonium contrahendum, & promiſſionem adimplendam.*

2 *Sponſi fornicantes non ſolùm peccant peccato intemperantiæ, ſed etiam infidelitatis, & injuſtitiæ: & hanc circumſtantiam neceſſario aperire debent in confeſſione.*

3 *Tempus exequendi ſponſalia, ſi fuerit præfixum; urget adveniente termino præfixo; ſi non fuerit præfixum, non obligat ſtatim, ſed quando pars urget.*

4 *Quomodo cogendi ſponſi renuentes adimplere obligationem ex ſponſalibus contractam tum in foro interno, tum externo?*

5 *An ſponſus nobilis, & dives ſciens, & volens contrahens cum ſponſa ignobili, & paupere contrahat obligationem ſtandi ſponſalibus?*

6 *An oriatur obligatio aliqua ex ſponſalibus fictis?*

7 *An ſi Promiſſio ficta juramento firmata fuerit, inducat obligationem ſtandi promiſſis?*

8 *An vir deflorans Virginem ſub ſpe fictæ promiſſionis Matrimonii, aut ficti juramenti teneatur eam in uxorem ducere.*

9 *Ad quid obligatur Virginem deflorans, ſi ipſe velit eam ducere, nolint tamen Parentes, vel recuſet ipſa defloràta.*

10 *An ſi vir ficta promiſſione Matrimonii habeat copulam cum fœmina malæ famæ, teneatur ad eam ducendam in uxorem?*

11 *An Vir decipiens ficta promiſſione fœminam, cum qua copulam habet; quæ tamen ſimulabat ſe Virginem, & divitem, cum non eſſet; teneatur illam ducere in uxorem?*

12 *An oriatur obligatio aliqua ex ſponſalibus incertis?*

13 *An ſi promittens alicui, ſe ducturum unam ex ſuis filiabus; ſi carnaliter cognoverit unam ex illis, teneatur Pater ad illam concedendam?*

14 *An ſi ante Patris electionem moriantur reliquæ filiæ, una tantùm ſuperſtite, teneatur Pater ſuperſtitem concedere promittenti?*

15 *Quomodo ſponſalia incerta, & in determinata reddi valeant certa, & determinata?*

ORitur Obligatio ex Sponſalibus veris, ac celebratis ad ipſa adimplenda, & conſequenter ad Matrimonium contrahendum juxta promiſſionem factam: quæ quidem obligatio cum ſit in Materia gravi, ſub gravi peccato adſtringit; reſultat enim obligatio prædicta ex contractu inito, à quo ſi reſilire vellet unus ex ſponſis, grave præjudicium alteri afferret contra jus acquiſitum; adeoque graviter peccaret contra Juſtitiam: *ut ex cap. ex litteris; & cap. Requiſivit de ſponſal.* docent Reginaldus, Coninch, Riccius. Vaſquez, Rodriquez, Henriquez, Sanchez, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Matr. quæſt.* 1. *punct.* 2. *nu.* 1. Quamvis hæc doctrina intelligi debeat de ſponſalibus Puberum; cum Sponſalia impuberum, cum non ſint firmiter valida; diſſolvi poterunt adveniente pubertate, niſi copula carnalis habita ſit: ut patet *ex cap. A nobis, de Deſponſat. Impuber.* 1

Hinc ſit: Sponſos cum aliis fornicantes, non ſolùm peccare peccato intemperantiæ, verùm etiam infidelitatis, & injuſtitiæ; quam quidem circumſtantiam neceſſario aperire debent in confeſſione; ratio eſt, quia unuſquiſque ex ſponſis acquirit jus per Sponſalia facta, ut ſibi non alteri tradatur corpus alterius ſponſi, quamvis de facto non ſit traditio; ergo per fornicationem violatur tale jus, adeoque committitur injuſtitia gravis, & infidelitas contra promiſſionem factam; quæ quidem aperienda eſt in confeſſione, non quia ſpeciem adulterii conſtituat, cum non habeatur alieni tori violatio, nec ſit acceſſus ad nuptam; ſed quia ſit circumſtantia mutans ſpeciem. Non nego, Covarruviam, Vivaldum, Ponce, Henriquez, apud Caſtropalaum *de Matr. diſp.* 1. *punct.* 7. *numer.* 4. oppoſitam ſententiam docuiſſe, nec in fornicatione Sponſorum aliam malitiam agnoſcere, niſi ſolius intemperantiæ: quapropter deobligant ab aperienda circumſtantia ſponſi, vel ſponſæ. Non nego inſuper, Sanchez *lib.* 1. *de ſponſal. diſp.* 2. *num.* 6. benigniùs procedere cum ſponſo, quàm cum ſponſa: cum injuria facta à ſponſa per ſe gravior ſit ob periculum prolis concipiendæ, & infamiæ reſultantis ſponſo; quàm injuria facta à ſponſo: adeoque deobligat ſponſum, non verò ſponſam ab hac circumſtantia aperienda. Nihilominus licèt non denegem ſuam probabilitatem ſententiæ Sanchez, probabiliorem tamen reputo ſententiam docentem, ex parte utriuſque ſponſi fornicantis haberi talem obligationem, cum uterque fornicando grave peccatum infidelitatis, & injuſtitiæ committat; & præbeat ſufficientem occaſionem parti innocenti diſſolvendi ſponſalia, ac repudiandi delinquentem: ut conſtat *ex cap. Quemadmodum de Jurejuran.* quæ quidem occaſio, ut per ſe patet, gravis Materia eſt, & ex gravi radice pullulans. Sic Sarmiento, Ludovicus Lopez, Petrus Ledeſma, Coninch, Layman, Molina, Guttierrez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 7. *num.* 5. 2

Tempus verò exequendi ſponſalia facta, ſi terminum habeat præfixum; urget adveniente termino ſtatuto, cum ſervari debeat ſecundum promiſſionem factam, ut per ſe conſtat. Si tamen nullus terminus ſtatutus, ac præfixus fuerit; non obligat ſtatim data opportunitate, ſed quando pars contrahens id requirit, ut docuere Sanchez *lib.* 1. *de ſponſal. diſp.* 28. *num.* 2. Guttierrez *de Matr. cap.* 15. *num.* 5. & alii innixi *argum. Leg. debitores præſentes Cod. de Pignorib.* ubi Gloſſa ait: debitorem non eſſe obligatum ſolvere debitum, niſi requiſitus fuerit, quando terminus præfixus non eſt: nam creditor non exigens debitum, cum commodè poſſit, videtur tacitè dilationi conſentire. Nihilominus probabilius puto, obligationem adimplendi ſponſalia urgere ab eo die, quo fuere contracta, quando nullus terminus ſtatutus eſt, ſervatis tamen iis, quæ à Jure præ- 3

ſcri-

ſcribuntur: ſic enim ſtatuitur *in Leg. in omnibus obligationibus, ff. de Regul. Jur.* ubi dicitur: In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præſenti die debetur, *Et in Leg. eum qui, §. Quoties, ff. de Verbor. Obligat.* dicitur: quod ſine termino præfixo debetur, ſtatim debetur: & ratio ulterior eſſe poteſt, eo quia nequit aſſignari motivum, cur potiùs urgere debeat poſt hebdomadam, aut poſt menſem; non verò ſtatim, ſemel ac obligatio contracta eſt, & nullus terminus ſtatutus. Nec obſtat *Lex Debitores præſentes cit.* cum non tam loquatur de ſolutione debiti, quàm de diſtractione pignoris, quod vetat diſtrahendum auctoritate propria. Concedo tamen, regulariter excuſare non per ſe, ſed per accidens ab executione obligationis ſponſalium, & à ſolutione alterius debiti; ſi Creditor non exigat, cum commodè poſſit, quia tacitè cenſetur dilationi conſentire: quamvis non cenſendus ſit tacitè conſentire, ſi ob gravem verecundiam, ob metum reverentialem, ob ignorantiam debiti, aut quid ſimile non exigeret. Sic Bartholomæus de Ledeſma *de Matr. dub.* 13. Coninch *diſp.* 22. *de Matr. dub.* 1. *concl.* 2. Ponce *lib.* 12. *cap.* 6. *numer.* 1. & Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *punct.* 7. *num.* 2.

4 Sponſi renuentes injuſtè adimplere obligationem contractam ex vi Sponſalium compellendi ſunt, ac cogendi ad illam adimplendam, tum in foro conſcientiæ denegando illis Sacramenta, ſi in prava illa voluntate perſiſtere velint: eo quia à peccato mortali deſiſtere nolunt; tum in foro externo per carcerem, excommunicationem, aut alias cenſuras. Et quamvis aliqui Doctores dixerint, non eſſe cogendum reſilientem prædictis pœnis, ſed tantùm monendum, ut Sponſalia exequatur: & ſic colligunt *ex cap. Requiſivit, de Sponſal.* Nihilominus communis ſententia docet, cogendum eſſe, ſi Monitis parere noluerit; quod quidem per Judicem faciendum erit, qui præmittere debet Monitiones, ut promiſſa exequatur; ſin minùs, ad prædictas pœnas deveniet. Nec obſtat, quòd ſponſalia aliquando non fuerint jurata; nam ſive jurata ſint, ſive non, ſemel ac vera Sponſalia ſunt, compelli poterit reſiliens per Judicem; ne ſine cauſa gravem irroget injuriam parti, cum qua contraxit: ex Officio namque Judici incumbit providere, ne ſubditi injuriam patiantur. Sic *ex cap. ex litteris 2. de ſponſal.* docent Covarruvias, Henriquez, Coninch, Layman, Ponce, Sanchez, Guttierrez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *punct.* 8. *numer.* 2.

Monendum tamen 1. Judicem procedere debere in hoc cum moderatione potiùs, quàm cum vehementi compulſione; adeòque benignas præmittere debet Monitiones, & poſtea ad coactiones devenire, ſed ſemper cum moderatione, coactiones ſiquidem non adeò felicem exitum ſortiuntur, maximè in cauſa Matrimonii; Matrimonium namque ob perpetuitatem Status à coactione, quantùm fieri poteſt, debet eſſe alienum. Quinimò ſi parum prævideat Judex profuturam excommunicationem, ab illa abſtinere debet: & ſi ea impoſita pertinacem videat reſilientem; abſolvere debet; ne coactus ſimulet conſenſum, & poſtea ſponſa deflorata remaneat. Sic *ex argum. cap. Requiſivit, de Sponſal.* colligunt Doctores ſuperiùs citati.

Monendum 2. nullatenus procedendum eſſe ad coactionem, ſi rationabilis cauſa reſiliendi habeatur; ſed erit judicialiter priùs dignoſcenda, qua cognita procedere poſtea debebit. Sic *ex cap. ex Litteris, de ſponſal.* tradunt Petrus Ledeſma, Guttierrez, Ponce, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *punct.* 8. *num.* 5.

Monendum 3. quamvis Judex compulſionis poſſit eſſe tam Eccleſiaſticus, quàm ſæcularis, cum uterque habeat poteſtatem coercendi reſilientem, ut ſtet contractui, qui juramento firmatus ſit; nihilominus ſi lis orta ſit de valore Sponſalium, aut de cauſa diſſolvendi illa, privativè ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum, cujus eſt dignoſcere de Jure Spirituali ſponſalium. Sic Abbas, Roſella, Brunellus, Sanchez, Ponce, Guttierrez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 8. *num.* 6.

5 Remanent ſolvendæ nonnullę difficultates, quæ inſurgere poſſunt circa obligationem Sponſalium; quas per ſequentia Quæſita diſſolvemus. Sit igitur Quæſitum 1. an Sponſus nobilis, ac dives, qui ſciens, & volens ſponſalia contraxit cum Sponſa ignobili, & paupere; ſubeat obligationem iſtam ſtandi Sponſalibus contractis? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia per hoc quòd Sponſus ſciat ignobilitatem, & paupertatem ſponſæ, cum qua nihilominus voluntariè Sponſalia contrahit; fit, quòd nulla illi irrogetur injuria juxta vulgatum axioma, Volenti, & Conſentienti nulla fit injuria; adeoque tenebitur ſub gravi ſtare promiſſis, eamque ſibi in uxorem ducere. Sic Molina *tom.* 2. *de Juſt. diſp.* 271. Sanchez *lib.* 1. *de ſponſalib. diſp.* 14. *num.* 2. Vaſquez *diſp.* 6. Rebellus *lib.* 4. *quæſt.* 1. Azor 3. *par. lib.* 5. *cap.* 5. *quæſt.* 3. *diffic.* 2. Guttierrez *cap.* 4. *de Matr. num.* 3. Poterit tamen per accidens non conſurgere in caſu adjecto obligatio ſtandi promiſſioni factæ; ſi videlicet grave malum, grande ſcandalum, aut rixæ non ordinariæ ſequerentur inter Parentes, contrahentium ex adimpletione promiſſionis; tunc enim non poterit conſurgere obligatio ex juſtitia, cum hæc virtus non obliget ad faciendum malum, & malum eſſet ſic contrahere Matrimonium: ut docent Sanchez, Sà, Vaſquez, Reginaldus, Coninch, Leſſius, Azor. & Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Matr. quæſt.* 1. *pun.* 2. *num.* 2.

Quæres 2. an oriatur aliqua obligatio ex Sponſali- 6
bus fictis? Reſp. Sponſalia poſſe eſſe ficta, ut ſuperiùs notavimus: 1. ſi fiant cum animo ſe obligandi, ſed non exequendi promiſſionem factam, ac obligationem ſibi impoſitam, 2. ſi fiant abſque animo promittendi, & ſe obligandi, 3. ſi exteriùs ſimulet promiſſionem, & animum ſe obligandi, interiùs tamen tali animo careat, imò animum habeat non imponendi ſibi ullam obligationem. Si ſponſalia fuerint ficta primo modo, ex illis reſultat obligatio exequendi promiſſionem factam: ratio eſt, quia habetur vera promiſſio, & conſequenter verus animus ſe obligandi, eſto animum habeat non exequendi promiſſum: ſed obligatio non reſultat ex animo exequendi promiſſum, ſed ex ipſa promiſſione, quæ jam habet: vide quæ ſupra diximus de hac re *cap.* 1. *numer.* 4. Si verò Sponſalia fuerint ficta ſecundo, & tertio modo, qui in idem incidunt; nulla conſurgere poteſt obligatio ex vi ipſorum ad ſtandum promiſſis, neque ex Fidelitate, neque ex Juſtitia: cum neutra ex his virtutibus obligare poſſit ad ſervandum id, quod non fuit revera promiſſum; ſi ergo promittens non habuit animum promittendi, & ſe obligandi, nulla fuit promiſſio facta, & conſequenter ex vi illius nulla oriri poteſt obligatio. Eſto graviter peccet ſic promittens decipiendo alterum, qui deceptionem agnoſcere non potuit; non ideò tamen tenetur ſtare promiſſioni factæ. Quamvis ratione damni illati, ſi aliquod illatum eſt; aut ratione ſcandali vitandi, ſi aliter vitari non poſſit; obligetur ſic fictè promittens ad habendam veram promiſſionem, & ad validandam, quam fictè fecerat. Sic Speculum, Henriquez, Sanchez, Vaſquez, Sayrus, Leſſius, Coninch, & Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Matr. quæſt.* 1. *punct.* 2. *num.* 2. *in fine.*

Quæres 3. an ſi promiſſio ficta juramento firmata 7
fuerit, inducat obligationem ſtandi promiſſis? Reſp. ſi juramentum factum fuerit cum animo jurandi, & ſe obligandi, quamvis promiſſio ficta fuerit; inducit nihilominus obligationem ſervandi eam: ex juramento namque cum animo jurandi, & ſe obligandi facto vera conſurgit obligatio. Secus verò dicendum, ſi factum fuerit abſque tali animo; tunc enim neque ex vi promiſſionis, neque ex vi juramenti obligatio aliqua conſurgere poterit: obligatio ſiquidem juramenti oriri nequibit, niſi ex vero juramento, cum Deus juramentum acceptet ſecundum intentionem jurantis: ut conſtat *ex cap. Humanæ aures*, 22. *quæſt.* 5. Quidquid ſit an ex alio capite oriri poſſit obligatio ſervandi promiſſionem fictè factam, & juramento ficto firmatam; ratione videlicet damni illati, aut ſcandali vitandi, quod alia via vitari nequeat: ut docent Petrus de Ledeſma, Rebellus, Leſſius, Vaſquez, Guttierrez, Reginaldus, Filliuccius, Sanchez, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Matr. quæſt.* 1. *pun.* 2. *num.* 4.

Quæres 4. an vir deflorans Virginem ſub ſpe fictæ 8
promiſſionis Matrimonii, aut ficti juramenti teneatur illam ducere in Uxorem? Reſp. ſi virgo deflorata nullam habuit occaſionem cognoſcendi fictionem illam; tenebitur deflorans ad ſtandum promiſſioni factæ, eamque ſibi ducere in Uxorem; aut ſaltem reparare damnum illatum aſſignando dotem talem, qua æquè nubere poſſet, ac ſi deflorata non fuiſſet, conſentiente

ſentiente tamen ipſa. Quod ſi ipſa non conſenſerit ad aſſignationem dotis auctæ, ſed omnino voluerit deflorantem in ſponſum; tenebitur deflorans ad eam ducendam, quidquid in contrarium dixerit Bartholomæus Ledeſma *dub.* 19. putans, teneri tantum ad dotem, & ad compenſationem damni illati; non verò ad matrimonium: ratio autem cur teneatur ad matrimonium eſt, etiam ſi damnum alia via compenſari poſſet; quia acceptata fuit copula à deflorante ſub conditione matrimonii, deflorata ſiquidem non aliter in copulam conſenſiſſet; ergo ratione copulæ acceptatæ urgetur deflorans ex obligatione juſtitiæ ad matrimonium contrahendum, ad quod habet jus acquiſitum deflorata, eſto ſi velit, poſſit cedere tali juri per acceptationem dotis: ſicuti tenetur quis tradere equum emptori, ſemel ac ejus pretium acceptavit, & conſumpſit. Sic communiter Doctores cum Sylveſtro, Armilla, Rodriquez, Mollina, Leſſio, Sanchez, Vaſquez, Ponce, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de matr. diſp.* 1. *punct.* 2. *num.* 3. Neque regulariter juvat ad percipiendam deceptionem nobilitatis, aut divitiarum exceſſus: quia non eſt novum, tales viros cum puellis inæqualis conditionis matrimonio jungi; ut bene notat Ponce *lib.* 12. *de ſponſalib. cap.* 2. *numer.* 15. Neque inſuper juvat proteſtatio facta penes alios, inſcia tamen ipſa puella, promiſſionem fide fieri ad decipiendam puellam, non verò ad matrimonium cum illa contrahendum: eo quia acceptatio copulæ hanc proteſtationem deflorantis infringit, adeoque acceptata copula nequibit ab obligatione matrimonium contrahendi reſilire. Et in foro externo compellitur deflorans, etiam tali proteſtatione præmiſſa, ad matrimonium contrahendum; ergo etiam in foro interno, quod ſequitur externum, quoties in falſa præſumptione non nititur: ut notat Caſtropalus *loc. cit.*

Advertendum tamen: quod ſi exceſſus nobilitatis, & divitiarum ſit valde notabilis in deflorante ſub hac ficta promiſſione reſpectu deflloratæ pauperis, & infimæ notæ: ut eſſet vir ſummæ nobilitatis, ac divitiarum reſpectu filiæ pauperis agricolæ; tunc probabiliter deobligant à contrahendo matrimonium cum ipſa, licèt obligent ad compenſandum damnum illatum cum dote ſufficiente ad æquè nubendum, ac ſi deflorata non fuiſſet Sanchez, Chamerota, Sà, Guttierrez, Reginaldus, Salon, Rodriquez, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de matrim. quæſt.* 1. *punct.* 2. *numer.* 9. quamvis oppoſitum ſuſtineant Leſſius, Vaſquez, Molina, Navarra, Azor. & alii apud eumdem Bonacinam. Ratio eſt, quia obligatio, quæ conſurgit ex juſtitia; non adſtringit, niſi ad æqualitatem, cum igitur damnum illatum puellæ per defloracionem ſatis ultra æqualitatem compenſetur in caſu adjecto valde notabilis exceſſus per matrimonium; ideo non debebit deflorans adſtringi ad illud, ſed ſat eſt ſi alia via compenſet per dotem; ut dictum eſt. Secus verò dicendum: ſi virgo deflorata deceptionem cognovit, aut ſi probabiliter præſumi poteſt deceptionem percepiſſe, aut cognoviſſe; tunc nulla obligatio urgebit, nec fidelitatis, quia promiſſio vera non fuit; nec Juſtitiæ, quia nulla injuria ipſi illata, ſi deceptionem percepit, & acquievit, volenti ſiquidem, & conſentienti nulla irrogatur injuria, & ſibi imputet, cognita deceptione acquieviſſe: Sic Sanchez *lib.* 1. *de ſponſalib. diſp.* 10. *numer.* 5. Vaſquez, *diſp.* 6. Ponce *lib.* 2. *de ſponſalib. cap.* 2. *numer.* 16. & Caſtropalaus *de matr. diſp.* 1. *pun.* 2. *num.* 3.

9 Quæres 5. ad quid obligetur deflorans Virginem per fictam matrimonii promiſſionem, ſi ipſe velit eam ducere, Parentes tamen, vel ipſa deflorata recuſet? Reſp. ſi revera per ipſum non ſtet, quin promiſſio matrimonii adimpleatur, cum paratus ſit ad illam ſibi conjungendam in matrimonium; ad nihil teneri: eo quia ſatis exhibet id, quod exhibere poteſt, ſemel ac habeat animum ſic paratum. Parentes tamen ſi recuſent, non recuſante ipſa deflorata; tenebuntur ad compenſandam animi promptitudinem deflorantis aſſignando dotem. Quòd ſi ipſa deflorata recuſet, ſibi imputet, ſi nil reportet. Sic Sanchez, Leſſius, Guttierrez, Molina, quos refert, & ſequitur Bonacina *de matrim. quæſt.* 1. *punct.* 2. *numer.* 10.

10 Quæres 6. an habens copulam cum fœmina malæ famæ ſub ficta promiſſione matrimonii teneatur illam ducere in uxorem? Reſp. negativè: ratio eſt, quia non tenetur illam ducere ex vi promiſſionis, quam fictam ſupponimus, adeoque non inducentem obligationem; neque ex vi damni, cum enim malæ famæ ſit, nullum patitur damnum. Tenebitur tamen ad pretium copulæ habitæ juxta id, quo ſolebat corpus ſuum locare: ut habent Molina *tom.* 4. *diſp.* 106. *numer.* 11. *concl.* 8. & Bonacina *loc. cit. nu.* 5. Hinc infertur, probabile nimis eſſe, non teneri virum ad ducendam Virginem, aut Viduam bonæ famæ, ſi copulam habuerit ſub ficta promiſſione matrimonii, quæ quidem copula adeo occulta ſit, ut nullum habeatur infamiæ periculum; quamvis teneatur ad compenſationem injuria factæ taxandam arbitrio prudentis viri. Sic citatus Bonacina referens pro hac ſententia ſpeculum, Sanchez, Reginaldum, Molinam, Leſſium, Filliuccium, & alios,

Quæres 7. an ſi vir decipiat ficta promiſſione fœmi- 11
nam, cum qua copulam habet, ducendi illam in uxorem; quæ tamen ſimulabat ſe Virginem, & divitem, cum revera non eſſet; an inquam teneatur ducere illam? Reſp. negativè: eo quia fictio illa à viro facta compenſatur cum fictione fœminæ: imò ſi ſponſalia facta fuiſſent per veram promiſſionem, haberetur caput ſufficiens diſſolvendi illa; quod multò magis affici poterit, dum per fictam promiſſionem habita ſint. Solùm igitur tenebitur ad pretium copulæ, & damni illati, ſi quod illatum fuit. Sic Speculum, Vaſquez, Guttierrez, Reginaldus, Petrus Ledeſma, Sanchez, Molina, Leſſius, Rebellus, quos refert, & ſequitur Bonacina *de matrim. quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 6. Qui addit ex Sanchez, & Guttierrez, nec teneri ad ullam damni reparationem, ſemel ac corrupta reperta ſit, quia vir nullum damnum cenſetur intuliſſe.

Remanet hic inquirendum: an aliqua obligatio oria- 12
tur ex ſponſalibus incertis? Sponſalia incerta ea dicuntur; quæ contrahuntur cum perſona incerta, & indeterminata, ſeu quæ fiunt cum pluribus disjunctivè: ut ſi quis promittat Cajo, ſe ducturum unam ex ſuis oribus filiabus, & Cajus pater repromittat. Quòd autem ſponſalia incerta non ſint verè, & propriè ſponſalia, clarè conſtat, tum ex eo, quia ex ipſis non tritur impedimentum Publicæ Honeſtatis, ut ſtatutum eſt *in cap. unic. de Sponſalib. in* 6. tum etiam quia ſicut Matrimonium contrahendum eſt cum certa, & determinata perſona, ſic etiam ſponſalia, quæ ſunt via ad matrimonium. Et ita docent Joan. Andreas Cardinalis, Coninch, Guttierrez, Chamerota, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de matrim. quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 2. quidquid in contrarium dixerint Sylveſter, & Covarruvias. Conſurgit tamen ex ipſis obligatio ſtandi promiſſioni factæ: nam ex promiſſione vera conſurgit obligatio exequendi promiſſum, ſemel ac acceptata eſt; adeoque compelli poterit promittens ad promiſſionem ſervandam, & ad ducendam in uxorem unam ex illis, quibus ſub disjunctione promiſit. Si tamen una ex illis, quibus ſub disjunctione promiſſio facta eſt, renuat matrimonium inire cum promittente parato ad illam ducendam; non tenebitur ad alias ſub disjunctione: ratio eſt, quia cum electio in promiſſione alternativa ſpectet ad promittentem *ex Regul. In alternativis, de Regul. Jur. in* 6. nec per ipſum ſtat, quin unam illarum inducat; ſed per illam, quæ renuit; ideò non poterit ad alias ſub disjunctione compelli. Sic Sanchez *lib.* 1. *de ſponſal. diſp.* 26. *num.* 2. Coninch *diſp.* 22. *dub.* 8. *num.* 56. Guttierrez *de matr. cap.* 16. *num.* 2. & aliis apud citatum Sanchez. Excipitur tamen, niſi promittens ſe obligaverit hoc pacto, ducendi ſcilicet aliam, una recuſante; aut ſi electionem reliquerit in poteſtate illarum.

Petes 1. an ſi promittens carnaliter cognoverit unam 13
ex illis filiabus, teneatur pater ad illam concedendam in matrimonium, aut aliam ex filiabus? Reſp. ſi noluerit, non teneri, nec poſſe compelli ad illam concedendam, aut aliam ex ſuis filiis: ratio eſt, quia non tenetur ad illam carnaliter cognitam à promittente: nam copula habita non poteſt privare patrem ſuo jure, & libertate, aliàs culpa delinquentis eſſet proficua ipſi, & nociva patri. Nec tenetur ad aliam concedendam, quia ſubortum eſt impedimentum affinitatis: imò ſi pater unam elegerit præſcindendo ab omni copula, & promittens eam reſpuat; non tenebitur pater ad aliam concedendam: nam electio pertinet ad patrem, qui repromiſit, nec per eum ſtat, quin unam ex promiſſis tradat, ſed per promittentem reſpuentem illam. Sic Bonacina *de Matr. qu.* 1. *pun.* 3. *num.* 6.

Petes 2. an ſi ante patris electionem moriantur reli- 14
quæ filiæ, una tantum ſuperſtite, teneatur pater ſuperſtitem

ſtitem tradere in Matrimonium promittenti? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia poteſt adhuc promiſſionem factam adimplere, ad quam ſe obligavit. Sic Sanchez, Guttierrez, Coninch, Rebellus penes Bonacinam *l. c.*

Petes 3. quomodo ſponſalia certa, & indeterminata reddi poſſint certa, & determinata? Reſp. reddi poſſe 1. certa, & determinata per electionem promittentis; ſtatim enim ac promiſſor eligit, intelliguntur ſufficienter determinari per electionem factam ab ipſo; itaut reſultet impedimentum Publicæ honeſtatis per Concilium Tridentinum. 2. reddi poſſe certa, & determinata per copulam, quam habet promiſſor cum una ex illis, quibus disjunctivè promiſit: nam rectè præſumitur camaliter cognoviſſe illam cum animo eligendi, fit enim affinis reliquis Sororibus per copulam habitam, adeoque hanc eligere cenſetur excluſis aliis. Sic Rebellus 2. *par. lib.* 4. *de ſponſal. numer.* 2. *&* 6. Sylveſter *verb. Matrimonium*, 2. *num.* 11. Coninch *diſp.* 21. *dub.* 2. *numer.* 16. & Bonacina *de Matr, quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 3.

CAPUT IV.

De iis, qui poſſint Sponſalia contrahere.

1 *Excluduntur à ſponſalibus contrahendis, qui perpetuo impediti ſunt ad contrahendum matrimonium.*
2 *Excluduntur etiam, qui perfectum rationis uſum non habent.*
3 *Septennium ſtatutum eſt Jure Canonico ad validè ſponſalia contrahenda.*
4 *An ſi conſtet ante ſeptennium adeſſe ſufficientem rationis uſum, & jam ſponſalia contracta fuere, validè conſiſtant?*
5 *An ſeptennium à Jure requiſitum, quando certo non conſtat adveniſſe rationis uſum, accipiendum ſit mathematicè, an verò moraliter?*
6 *Quomodo ratificari poſſint ſponſalia ante ſeptennium contracta, ſi invalida fuere?*
7 *Quodnam peccatum ſit contrahere ſponſalia ante ſeptennium, vel alio modo invalida?*
8 *An impuberes Matrimonium contrahentes de præſenti ante pubertatem, malitia non ſupplente ætatem; mortaliter peccent?*
9 *An ſi poſt ſeptennium completum uterque ſponſus; vel unus ex ipſis nondum habeat rationis uſum. quando ſponſalia fiunt; invalida ſint?*
10 *Excluduntur à ſponſalibus contrahendis Furioſi, & perpetuo amentes. Et quid dicendum de Ebriis tempore ebrietatis; ſurdis, aut Mutis; vel ſimul ſurdis, & Mutis?*
11 *Poſſint ex Jure ſponſalia contrahere pro infantibus ante completum ſeptennium ex gravi tamen neceſſitate non ſolùm Parentes, ſed etiam Tutores, curatores, & Conſanguinei curam infantium habentes.*

1 NON omnes poſſunt Sponſalia contrahere: nam 1. excluduntur à Sponſalibus contrahendis, qui perpetuo impediti ſunt ad Matrimonium contrahendum: & ratio eſt, quia promiſſio eſſet rei iniquæ, iniquum enim eſſet promittere, quod numquam adimpleri poteſt ſine peccato. Quòd ſi impedimentum contrahendi Matrimonium ſit pro aliquo tempore, ut evenit in impuberibus; non excluduntur à ſponſalibus contrahendis: eo quia mutuo ſe obligant ad illud celebrandum tempore habili, & tranſacto impedimento temporali Matrimonii: quapropter uterque jus acquirit ad Matrimonium, pubertate tamen adveniente celebrandum. Non ſic tamen evenit in Conſanguineis, Affinibus, aut alio impedimento Matrimonium dirimente irretitis, qui mutuo ſibi promittunt Matrimonium, accedente tamen Diſpenſatione, quæ quidem promiſſio ante Diſpenſationem non conſtituit vera ſponſalia: ratio eſt, quia ante Diſpenſationem obtentam nemo ex ſic contrahentibus obtinet jus in alterum ad Matrimonium celebrandum, adeoque vera Sponſalia reſultare nequibunt; ut rectè adnotat Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 1.

2 2. Excluduntur à contrahendis Sponſalibus, qui perfectum rationis uſum non habent: & ratio eſt, quia obligatio iſta, cum ex ſe graviſſima ſit, importat enim perpetuitatem ſtatus Matrimonialis; ideò voluntariè, liberè, ac cum perfecto rationis uſu ſubeunda erit. Ille verò perfectus rationis uſus requiritur ad Sponſalia celebranda, qui ſufficiens eſt ad meritum, aut demeritum Vitæ æternæ juxta communem Regulam à Doctoribus traditam: ut habet Sanchez *lib.* 1. *de ſponſal. diſp.* 16. *num.* 9. *&* 15. Superfluum tamen eſt requirere ultra perfectum rationis uſum, etiam diſcretionem, qua de rebus futuris providere poſſit, ut docet Guttierrez *de Matr. cap.* 2. *num.* 12. referens D. Thomam, Petrum Ledeſma, Henriquez, & Ludovicum Lopez: & ratio eſt, quia abſque prorſus fundamento requiritur, cum ſolum ſeptennium ſufficiens ſit ad Sponſalia validè contrahenda, abſque eo quòd ulla mentio fiat talis diſcretionis, & providentiæ futurorum; aliàs numquam ea ætate validè Sponſalia contraherentur, cum vix de præſentibus provideant, multo minùs de futuris: ut bene notat Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 2.

3 Septennium igitur ſtatutum eſt à Jure Canonico ad validè contrahenda Sponſalia, tam in Maſculo, quàm in fœmina: ut expreſsè habetur *in cap. Litteras, cap. Acceſſit, & cap. Ad diſſolvendum. De Deſponſ. Impuber.* eo quia fere ſemper in ſeptennio tam in Viris, quàm in Mulieribus adeſſe ſolet rationis uſus. Et quamvis aliquando prævenire contingat, aliquando ſubſequi; nihilominus Jus reſpicit ad id, quod ut plurimum accidit; non verò ad id, quod raro contingit; Lex ſiquidem non reſpicit ad ea, quæ raro contingunt: ut dicitur *in Leg. Jura. ff. de Legib.* Nonnullæ tamen inſurgere poſſunt dubietates in hac re, quæ diſſolvendæ ſunt.

4 Dubitabis 1. an ſi ante Septennium completum conſtet, adeſſe ſufficientem rationis uſum, & Sponſalia contrahantur; valida ſint? Reſp. quamvis Abbas, Soncinas, Roſella, Angelus, Motius, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 6. *nu.* 8. putarint, eſſe invalida: eo quia Jus requirit Septennium completum ad validitatem illorum; ergo ante illud, etiam ſi perfectus rationis uſus habeatur, non poterunt eſſe valida Sponſalia; aliàs fruſtra requiſitum fuiſſet Septennium pro Sponſalibus, ſed tantùm expectandus eſſet rationis uſus. Nihilominus dicendum puto, valida eſſe Sponſalia, ſi conſtet, cum perfecto rationis uſu celebrata fuiſſe ante Septennium; itaut contrahentes illa intelligant, quid faciant. Moveor 1. quia Septennium ideò ſtatutum eſt, quia regulariter tunc habetur rationis uſus, ergo id, quod primo intentum fuit à Jure, eſt uſus rationis; ergo ſi conſtat, illum adeſſe, celebrantur Sponſalia ſecundum finem Juris, & conſequenter validè. Et de facto ipſi adverſarii non denegant, quòd ſi Septennium completum habeatur, & conſtet, non adeſſe uſum rationis; non eſſe valida Sponſalia etiam poſt Septennium; ergo finis primarius à Lege intentus fuit uſus rationis. 2. moveor, quia Jus Canonicum licèt ſtatuat pro Viris ad Matrimonium validè contrahendum decimum quartum annum completum, & pro fœminis duodecimum completum; nihilominus ſi potentia generandi, & diſcretio advenerint ante illam ſtatutam ætatem; validum erit Matrimonium ante illam ætatem contractum, eò quòd malitia ætatem ſuppleat, ut ſtatutum eſt *in cap. Juvenis, de ſponſal. & cap. unic. de Deſponſ. Impuber. in 6.* ergo multo magis valida erunt Sponſalia ante Septennium contracta, ſi malitia ætatem ſuppleverit; cum ſit ſtrictius vinculum, & majora ferens onera Matrimonium præ Sponſalibus. Sic D. Thomas 3. *par. quæſt.* 42. *art.* 2. Sotus; Sanchez, Coninch, Reginaldus, Naldus, Camerota, Card. Tuſcus, Sà, Filliuccius, Molfeſius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Matr. quæſt.* 1. *punct.* 4. *num.* 2. Sic etiam Covarruvias, Gregorius Lopez, Guttierrez, Ponce, Rebellus penes Caſtropalaum *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 7.

Ad rationes in contrarium dico: Jus bene requirere Septennium completum, quia tunc regulariter habetur perfectus rationis uſus; non tamen invalidat Sponſalia antecedenter facta, ſi habitus ſit perfectus rationis uſus; ſicuti per Septennium completum à ſe ſtatutum non intendit validare Sponſalia facta, ſi non habitus ſit rationis uſus. Quòd autem ſtatuerit Septennium completum pro Regula, non verò quando habetur rationis uſus, fuit, ut daret Regulam magis fixam, & notam ad lites dirimendas: maximè quia ut diximus, regulariter uſus rationis habetur in Septennio.

Neque dicas: in foro externo Sponſalia facta ante Septennium judicantur invalida; ergo etiam in foro interno, quod ſequi debet externum? Contra enim eſt: tunc forum

inter-

internum ſequi debet externum, quando non nititur in falſa præſumptione: cum ergo in caſu adjecto conſtet, ante Septennium haberi uſum rationis; forum externum nititur in falſa præſumptione, adeoque internum non debet ſequi illud; ut advertit Bonacina *l. c. nu: 3.* In dubiis tamen, non verò quando certò conſtat, ſtandum eſt determinationi Juris: ſic ſi dubitatur, an ante Septennium habeatur uſus rationis, ſtandum erit pro jure requirente Septennium completum; adeoque præſumendum erit, non adeſſe ante Septennium completum rationis uſum. Et viceverſa ſi dubitetur, an poſt Septennium habeatur; præſumendum erit haberi: ut ex Sanchez in ſimili docet citatus Bonacina:

5 Dubitabis 2. an Septennium à jure requiſitum, quando non certò conſtat, rationis uſum ante illud advenisſe; accipiendum ſit mathematicè, & phyſicè completum; an verò moraliter, hoc eſt paulò antè? Reſp. non defuiſſe Doctores, qui docuerint, accipiendum eſſe moraliter; quamvis non conveniant inter ſe: aliqui enim cum Joan: Andrea, Henriquez, Vega, penes Caſtropalaum *de Matr. diſp. 1. punct. 6. num. 4.* putant anticipari poſſe Septennium per duos, aut tres dies. Alii cum Rodriquez extendunt ad hebdomadam. Alii cum Soto, & Vivaldo ad octo, aut decem dies. Alii denique cum Guttierrez *de Matrim. cap. 2. nu. 8.* extendunt ad dimidium anni: moventur, eo quia ſemper dicitur moraliter completum, nam per tales defectus parum diſtare videtur à complemento; & quod parum diſtat, nihil diſtare videtur, ut habetur *ex Leg. penult. ff. de Milit. Teſtam.* Sed vera ſententia eſt, Septennium debere eſſe phyſicè completum, & mathematicè, nec alia computatione numerandum eſſe quàm phyſica: ratio eſt, quia ſic connumerari ſolet tempus à jure ſtatutum, niſi aliud præſcripſerit, ita ut neque unus dies deficere poſſit: ſic accipitur bimeſtre conceſſum conjugatis ad deliberandum de Religionis ingreſſu *in cap. ex publico converſ. conjug.* Sic decimus ſextus annus à Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 15. de Regul.* requiſitus ad Profeſſionem Religioſam validè emittendam. Sic vigeſimus quartus annus pro Presbyteratu, & trigeſimus pro Epiſcopatu. Similiter Teſtamentum factum à viro, quod ad ſui validitatem requirit decimum quartum annum, ſicuti in fœminis duodecimum ex diſpenſatione Legis. *Qua ætate, ff. Qui teſtamenta facere poſſint*; ſi factum ſit inchoato jam ultimo die decimi quarti anni in maribus, & duodecimi in fœminis, validum eſt; ergo clarè appareret, tempus à lege præfixum connumerandum eſſe phyſicè, & mathematicè, non verò moraliter, imò debere currere de momento in momentum, niſi aliter expreſsè diſpenſet ipſa lex, ut diſpenſavit in Teſtamentis citatis. Sic Sanchez *lib. 1. de matr. diſp. 16. num. 4.* Ponce *lib. 12. cap. 5. num. 3.* Coninch *diſp. 21. dub. 5. numer. 51.* & Caſtropalaus *de matrim. diſp. 1. punct. 6. numer. 5.*

6 Dubitabis 3. quomodo ratificari poſſint ſponſalia ante Septennium contracta, ſi invalida fuere. Reſp. ratificari poſſe 1. per mutuam habitationem, adveniente jam Septennio, ut habetur *in cap. unic. de deſponſ. impub. in 6.* Ratificari 2. poſſe, ſi deſit mutua habitatio, verbis, aut factis, quibus ſe tamquam ſponſos gerant. Advertunt tamen Sanchez *l. c. num. 8.* Guttierrez *de matr. cap. 2. num. 13.* Ponce *l. c.* & Caſtropalaus *l. c. num. 10.* ad hoc ut ratificatio ſit talis, debent ſponſi ſcire, invalida fuiſſe ſponſalia prius habita; aliàs cum tali ignorantia ratificatio eſſe non poſſet *ex Leg. Si per errorem, ff. de juriſdict. omn. judic.*

7 Dubitabis 4. quod nam peccatum ſit contrahere ſponſalia ante Septennium, vel alio modo invalida? Reſp. ſi ſponſalia invalidè contracta fuerint ob defectum Septennii, aut ob defectum uſus rationis, vel leve peccatum erit, vel nullum: ratio eſt, quia vel elucet uſus rationis, vel non: ſi elucet, & conſtat haberi, jam ſuperius diximus, etiam ante Septennium ſponſalia valida eſſe; adeoque nullum committitur peccatum ob eorum contractionem. Si non elucet uſus rationis, per hoc ipſum non habetur caput gravitatis peccati: maximè quia ſponſalia non ſunt Sacramentum, cui irrogetur injuria, ſed via ad illud. Neque irrogatur grave damnum tertio, cum jam invalida ſint, & neuter ex ſponſis obligatus remaneat; ad ſummum ergo erit quidam actus otioſus, & inutilis, & conſequenter leve peccatum, ſi aliquo modo illuxerit uſus rationis. Sic Sanchez *lib. 1. de Sponſal. diſp. 17. num. 4.* Ponce *lib. 12. cap. 5. num. 4.* Guttierrez *de Matr. cap. 2. numer. 14.* Coninch *diſp. 21. dub. 5. in fin.* & Caſtropalaus *de matrim. diſp. 1. punct. 6. numer. 11.* contra Navarrum, Sylveſtrum, Henriquez, & alios, quos refert, & ſequitur Bonacina ei innixos fundamento, quia faciunt contra Legem in re gravi, ut habetur *in cap. 2. de deſponſat. impub.* niſi tamen excuſet urgentiſſima neceſſitas. Verùm ut ajunt ſupracitati Doctores, Textus loquitur de matrimonio, ut clarè conſtat ex verbo conjungere, quod propriè ad matrimonium ſpectat, non ad ſponſalia; ſponſi ſiquidem non conjunguntur, ſed promittunt conjungi. Si verò ſponſalia invalidè contracta ſint poſt Septennium, & poſt perfectum rationis uſum ob impedimentum non ignoratum invalidans matrimonium, extra controverſiam grave peccatum erit: habetur ſiquidem voluntas contrahendi matrimonium invalidum, adeoque gravem injuriam irrogandi Sacramento, ut fatentur communiter Doctores.

Dubitabis 5. an impuberes contrahentes matrimonium 8
de præſenti ante pubertatem, malitia non ſupplente ætatem, mortaliter peccent? Reſp. affirmativè, quamvis negativam ſententiam docuerint Sanchez *lib. 1. ſponſal. diſp. 17. num. 6.* Ponce *lib. 12. de ſponſal. cap. 5. numer. 4.* & alii: ratio eſt, quia attentant facere Sacramentum nullum, & conſequenter gravem illi irrogant injuriam, contra prohibitionem in re gravi latam ab Eccleſia *in cap. Ubi non eſt, de deſponſ. impub.* & multò magis ſi copulam tentent. Et quamvis hoc modo ſola ſponſalia contrahant; nihilominus quantum eſt ex parte ſua matrimonium contrahere intendunt, cum ſint impediti ad contrahendum. Sic Caſtropalaus *de matrim. diſp. 1. punct. 6. numer. 13.* Bonacina *de matr. quæſt. 1. punct. 4. numer. 7.* referens Rebellum, Coninch, Filliuccium, & Henriquez.

Dubitabis 6. an ſi poſt Septennium completum uter- 9
que ſponſus, vel unus ex ipſis nondum habeat rationis uſum, quando ſponſalia fiunt; invalida ſint? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia contractus ſponſalium eſt actus humanus importans promiſſionem de re gravi, adeoque ut validus ſit, neceſſariò ſupponere debet rationis uſum, quo deficiente dum celebratur contractus, ſive in utroque contrahente, ſive in uno, deficit validitas in contractu. Quamvis accedente rationis uſu revalidari poſſint ſponſalia, ſive tacitè, ſive expreſsè juxta ſuperius dicta. Sic D. Thomas, D. Antoninus, Sanchez, Ferdinandus Perez, Guttierrez, Reginaldus, Naldus, Camerota, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de matrim. quæſt. 1. punct. 4. numer. 5.*

Excluduntur à jure, ac inhabiles redduntur ad ſpon- 10
ſalia contrahenda furioſi, & perpetuo amentes, ut habetur *in cap. dilectus, de ſponſal. & matrim.* Niſi tamen habeant lucida intervalla, in quibus ſi ſponſalia contrahant; valida erunt. Idem dicendum de ebriis, tempore ebrietatis ſponſalia contrahentibus: cum enim habeant rationis uſum impeditum, neceſſariò requiſitum ad validè contrahendum; inde eſt, quòd ſponſalia eo tempore contracta invalida ſint. De Surdis tamen, aut Mutis; vel ſimul Surdis, & Mutis non habetur in jure excluſio à ſponſalibus contrahendis; imò *in cap. cum apud, de ſponſal. & matrim.* valida declarantur eorum ſponſalia: eo quia aliquo ſigno externo bene declarare poſſunt conſenſum ſuum. Difficultas tamen eſt, ſi quis ſimul ſit ſurdus, & mutus, ac cæcus à nativitate, cum non appareat modus, quo conſenſum ſuum exteriùs exprimere valeat; ideo reputarem probabilius cum Sanchez *lib. 1. de ſponſal. diſp. 8. num. 13.* hunc eſſe inhabilem ad ſponſalia contrahenda validè, quamvis oppoſitum ſentiant apud eumdem Sanchez Hoſtienſis, Joan: Andreas, Cardinalis, Panormitanus, Alexander de Nevo.

Poſſunt ex jure ſponſalia contrahere pro infantibus 11
ante Septennium completum, ex gravi tamen neceſſitate, non ſolùm parentes eorum, verùm etiam Tutores, Curatores, & Conſanguinei curam infantum habentes. Sic ſtatutum eſt *in cap. Infantes, de deſponſ. Impub. in 6.* Quamvis ut prædicta ſponſalia valida ſint completo Septennio, & accedente rationis uſu; ratificari debeant per conſenſum ſive expreſſum, ſive tacitum ipſorum filiorum, hoc eſt, acceptando munera ad hunc finem miſſa, aut per mutuos amplexus &c. Pura tamen taciturnitas, quando audiunt filii Sponſalia à ſupradictis facta; ſolùm eſt ſignum conſenſus, & ratificationis in ſponſalibus à Parentibus celebratis; non verò ab aliis extra Parentes, ut diximus *cap. 2. num. 7.* & docet Bonacina *de matrim. quæſt. 1. punct. 4.*

punct. 4. numer. 8. referens Sanchez, Guttierrez, Coninch, & alios.

CAPUT V.

An in celebratione Sponſalium pœna aliqua apponi poſſit pro firmiori eorum celebratione?

1 *Prohibita eſt conventio pœnalis in Sponſalibus contrahendis.*
2 *Si autem fuerit facta inter Parentes, Propinquos, aut Amicos Sponſorum, ut curent, quantum eſt ex parte ſua, Sponſalia celebrari; eximitur à prohibitione.*
3 *An prædicta prohibitio extendatur ad eam pœnam conventionalem, quæ tantùm appoſita eſt contra injuſtè, & perfidè reſilientem à Sponſalibus?*
4 *An ſi prædicta pœna fuerit juramento firmata, obliget ex vi juramenti?*
5 *An ſit grave peccatum has pœnas conventionales apponere in Sponſalibus?*
6 *An teneatur ante Judicis ſententiam reſtituere pœnam conventionalem, qui ſolutam accepit à reſiliente à Sponſalibus?*
7 *An ſi quis promitteret, ſe ſoluturum pœnam aliquam, ſi Matrimonium contrahat cum tali determinata perſona; validè conſiſteret promiſſio facta?*
8 *An ſaltem in contrahendis Sponſalibus fieri poſſit tranſactio, ut injuſtè reſiliens ab iliis reſarciat damnum, quod alter innocens patitur?*
9 *An promiſſio lucri acquirendi, ſi Sponſalia contrahantur; rejiciatur à Sponſalibus ut invalida?*
10 *Promiſſio lucri acquirendi, ſi fiat ipſis contrahentibus ab alia perſona; valida eſt?*
11 *An legatum relictum puellis maritandis poſſit ipſis concedi, ſi voluerint Religionem ingredi?*
12 *An promiſſio lucri acquirendi, ſi Sponſalia non contrahantur; validè apponi poſſit in donatione, vel Legato?*
13 *Rejicienda eſt conditio à Teſtatore appoſita in legato, in quo majorem quantitatem legat fœminæ non nubenti, minorem verò nubenti.*
14 *Rejicienda etiam eſt conditio, qua Teſtator legat Virgini tantam ſummam, ſi non nupſerit; & ſi nupſerit, eam reſtituere teneatur tali perſonæ.*
15 *Rejicitur denique conditio in legato appoſito nubendi ex conſenſu alterius; itaut ſi aliter fiat, legatum conſequi non valeat.*
16 *Adnotantur duo in hac materia.*
17 *An legatum in ultima voluntate, vel in contractu inter vivos cum conditione, ne Clericus, vel Religioſus fiat, ſed nubat; invalidetur per talem conditionem?*
18 *An rejicienda ſit conditio illa appoſita in hæreditate, vel legato; ut non poſſit adoleſcens, vel puella ea conſequi; ſi nubat extra familiam, vel extra Civitatem; aut ſi nubat ignobili, vel infecto ſanguine Hæbraico, aut Saracenico?*

1 PROHIBITA eſt conventio pœnalis in Sponſalibus contrahendis, ut majori cum libertate Matrimonia fiant, & non coactè timore pœnæ appoſitæ: ſic ſtatuitur *in Cap. Gemma de Sponſalib. & in Leg. final. Cod. de Sponſalib.* quæ quidem prohibitio non ſolum afficit ipſos Sponſos, verùm etiam ipſorum cognatos, propinquos, ſtrictos amicos, Tutores, Curatores, & Dominos; adeo ut quæcumque pœna gravis, vel levis inter ipſos appoſita, niſi Matrimonium contrahatur; ipſo jure irrita, & invalida ſit, nec inducat obligationem eam ſolvendi nec pro foro externo, nec interno. Non afficit tamen prædicta prohibitio extraneos, aut non propinquos, nec amicos ſponſorum, ſi pœnam iſtam inter ſe appoſuerint: cum conventiones extraneorum, quia ad Sponſos non ſpectant; non poſſunt illos compellere ad Matrimonium: nec jura de ipſis loquuntur, niſi tamen ex mandato ipſorum ſponſorum, vel eorum parentum id fecerint, quia tunc pœna appoſita haberet vim compulſivam. Sic Sanchez, & Guttierrez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp. 1. pun. 9. num. 1.*

2 Quòd ſi conventio pœnalis facta fuerit inter Parentes, aut Propinquos, vel Amicos Sponſorum, ut curent, quantum eſt ex parte ſua Matrimonium celebrari, non comprehenditur in prohibitione citata facta à jure: ratio eſt, quia per hanc conventionem pœnalem inter ſupradictos habitam non inducitur neceſſitas ad Matrimonium contrahendum, ſed ad ponendam diligentiam ex parte ſua, ut Matrimonium contrahatur; nec poſita diligentia, & non ſecuto Matrimonio aliquid ſolvere tenentur; quamvis teneantur pœnam ſtatutam ſolvere, ſi ex parte ſua diligentiam non adhibuerint. Sic Covarruvias *2. par. cap. 3. §. 2. num. 5.* Rebellus *lib. 4. de Sponſal. quæſt. 7. num. 1.* Sanchez plures referens *lib. 1. de Sponſal. diſp. 30. num. 3.* Guttierrez *de Matr. cap. 17. num. 9.* & Bonacina *de Matr. quæſt. 1. pun. ult. num. 1.*

3 Controverſia nihilominus magna eſt inter Doctores: an prædicta prohibitio non apponendi pœnam conventionalem in Sponſalibus, quæ afficit Sponſos, & eorum Parentes, Conſanguineos, Propinquos, & ſtrictos Amicos; habeat etiam locum, ſi pœna appoſita tantùm fuerit contra injuſtè, & perfidè à Sponſalibus reſilientem? Communis ſententia eſt affirmativa, eam ſuſtinent Cardin. Tuſcus, Chamerota, Naldus, Gomez, Filliuccius, Molfeſius, quos refert, & ſequitur Bonacina *l. c.* & alii plurimi penes Sanchez *lib. 1. Sponſal. diſp. 30.* & aqud Guttierrez *de Matr. cap. 17. num. 2.* eo quia *in Cap. Gemma; & in Leg. final. citatis*, indiſcriminatim, & indiſtinctè prohibetur ſupradictis Perſonis appoſitio pœnæ conventionalis, ut illæſa remaneat, nec ullo modo minuatur Matrimonii libertas adeo commendata: & ubi jura abſolutè, & abſque diſtinctione loquuntur, non datur Doctoribus poſſe diſtinguere. Non nego, quod contrarium ſuſtinent magni nominis Doctores Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 2. de Juram. cap. 23. num. 5.* Vaſquez *opuſc. de Teſtam. cap. 3. dub. 2. num. 28.* Molina *de Juſt. diſp. 151.* Coninch *diſp. 22. dub. 5. concl. 2. num. 29.* Ponce *lib. 12. de Sponſal. cap. 19. num. 8.* Layman *lib. 5. tract. 10. cap. 1. num. 8.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 1. pun. 9. num. 3.* moventur quia nec ex jure naturali, nec ex poſitivo colligi poteſt prohibitio pœnæ conventionalis appoſitæ contra injuſtè, & perfidè reſilientem à Sponſalibus: non à jure naturali, quia hæc pœna cum ex libero contrahentium conſenſu pendeat, cui ſe liberè, & voluntariè ſubjecere; libertatem Matrimonii dirimere nequibit, non enim eſt ab alio, ſed à ſe ipſis. Neque à jure poſitivo, quod ſolum prohibet apponi non poſſe juſtè reſilienti: ut rectè expendit Caſtropalaus citatus comprobans, tum jus poſitivum Cæſareum, tum Canonicum loqui de pœnis appoſitis contra eos, qui juſtè, & licitè reſilire poterant à Sponſalibus contractis. Quapropter ex nullo jure colligi poteſt, prohiberi etiam impoſitionem pœnæ contra injuſtè reſilientem, ſed tantùm prohiberi pœnas impoſitas contrà juſtè reſilientem. Quod confirmatur magis ex ratione, quæ affertur *in Cap. Gemma de Sponſal.* ad prohibendam pœnam conventionalem: ne ſcilicet libertas in Matrimonio contrahendo adimatur, vel aliqualiter minuatur; ſed hæc libertas non datur injuſtè, & perfidè reſilientibus à Sponſalibus, qui meritò excommunicationis cenſura, carceris recluſione, exactione mulctæ pecuniariæ compelli ſolent ad non reſiliendum injuſtè à promiſſione; ergo multò magis non debet dari hæc libertas per impoſitionem pœnæ conventionalis, quæ ex eorum contrahentium arbitrio impoſita fuit, & magis voluntaria ipſis fuit præ ſupradictis pœnis. Adde, quòd non datur libertas licita, & honeſta ad reſiliendum injuſtè, & perfidè à Sponſalibus: adſtringuntur ſiquidem Sponſi ex jure Naturali, Divino, & Humano ad non reſiliendum injuſtè, & perfidè à Sponſalibus; ergo non adimitur, nec minuitur libertas per ſolutionem pœnæ conventionalis impoſitæ contra unum ex Sponſis injuſtè reſilientem: quia non eſſet libertas illa licita, & honeſta, de qua citatus Textus loquitur. Demum ex aliquibus Doctoribus adverſæ ſententiæ licita eſt pœna conventionalis in Sponſalibus adjecta: ne conjux concubinam habeat, ne injuſtè divortium faciat &c. quia cenſetur favorabilis Matrimonio; ergo etiam licita erit pœna conventionalis, ne injuſtè, & perfidè recedat à Sponſalibus, quia favorabilis eſt Matrimonio promiſſo.

4 Quid dicendum: ſi pœna conventionalis contra juſtè reſilientem appoſita fuerit, & cum juramento firma-

firmata ; aut etiam ex ſententia probabili contra injuſtè reſiſtentem ; an inquam obliget ex vi juramenti ? Quamvis nonnulli docuerint cum Coninch *diſp.* 22. *de Matr. dub.* 5. *numer.* 25. non ſolùm haberi obligationem ſolvendi pœnam conventionalem ex vi Juramenti, ſed etiam ex vi promiſſionis, quæ juramento firmetur. Alii verò cum Molina *tom.* 2. *de Juſtit. tract.* 2. *diſp.* 151. & Leſſio *de Juſt. lib.* 2. *cap.* 17. *dub.* 7. *num.* 56. putarunt, obligare quidem juramentum ad ſolutionem pœnæ, non verò confirmare promiſſionem factam. Vera tamen ſententia mihi eſt, non ſolùm prædictum juramentum non eſſe obligatorium, ſed nec firmare promiſſionem ex ſe invalidam, & prohibitam de non apponendis pœnis in Sponſalibus : & ratio eſt, quòd non ſit obligatorium; quia eſt de re illicita, & prohibita ratione ſui, ut adimente libertatem Matrimonii; ergo juramentum, cum non ſit vinculum iniquitatis ; non poterit ad illam obligare, ut obligat ad ſolutionem uſurarum, & pecuniæ per metum extortæ, quæ quidem promiſſiones firmari poſſunt à juramento, quia aliunde licitæ eſſe poſſunt ad redimendam vexationem. Quòd autem firmare non poſſit promiſſionem pœnæ conventionalis ; probatur ex eo, quia ad firmandum contractum ex ſe nullum, & prohibitum à jure, requiritur, quòd ipſum jus ſic diſponat ; ſed nullibi reperitur, quòd ſtante juramento nullitas, & prohibitio pœnæ conventionalis in Sponſalibus ſuum effectum non habeat ; ergo juramentum firmare non poterit promiſſionem pœnæ conventionalis in ſponſalibus appoſitæ ex ſe nullam. Sic Covarruvias plures referens *Rub. de Teſtam.* 2. *par. numer.* 17. Antonius Gomez 2. *Variar. cap.* 14. *numer.* 24. Sanchez *lib.* 1. *de Sponſal. diſp.* 32. *num.* 21. Guttierrez *de Matrim. cap.* 17. *num.* 21. Ponce *lib.* 12. *cap.* 19. *num.* 7. Bonacina *de Matr. quæſt.* 1. *pun. ult. num.* 2. & Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 9. *num.* 6.

5 An autem ſit grave peccatum has pœnas conventionales in Sponſalibus apponere ? non una eſt Doctorum mens. Bonacina *l. c. num.* 3. putat, grave eſſe peccatum : eo quia violat legem prohibentem in re gravi, ut videtur eſſe iſta ſpectans ad libertatem Matimonii, niſi tamen ignorantia, & inadvertentia excuſet. Coninch, & Leſſius ab eodem Bonacina relati docent, nullum eſſe peccatum. Sed mihi probablior videtur ſententia Cajetani, Sanchez, Guttierrez, Covarruvias, & aliorum apud ipſum Bonacinam, quòd ſcilicet ſit veniale peccatum : & ratio eſt, quia aliqua violatio legis habetur; ſed cum ſit de re, quæ ſubſiſtere nequit, eſt enim nulla, & irrita pœnæ conventionalis appoſitio, ideo non poteſt ad Matrimonium compellere, adeoque materia gravis non erit, ſed tantùm levis.

6 Inquirendum remanet : an teneatur ante Judicis ſententiam reſtituere pœnam conventionalem ſibi ſolutam, qui illam recepit à reſiliente à ſponſalibus ? Denegant hanc obligationem reſtituendi prædictam pœnam ante Judicis ſententiam Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 31. *nu.* 2. Leſſius *lib.* 2. *de Juſt. cap.* 17. *dub.* 7. *num.* 56. Coninch *diſp.* 22. *dub.* 5. *numer.* 26. & Bonacina alios referens *de Matr. quæſt.* 1. *pun. ult. num.* 4. eo quia Leges irritantes pœnas conventionales in ſponſalibus non irritant earum ſolutionem, nec incapacem reddunt recipientem dominii à ſolvente translati. Affirmant è contra, haberi obligationem iſtam ante Judicis ſententiam reſtituendi in recipiente Sotus *libr.* 4. *de juſtit. quæſt.* 5. *art.* 2. Med. *lib.* 1. *ſumm. cap.* 14. §. 29. Ludov. Lopez *lib.* 2. *de Contr. cap.* 22. *fol.* 387. & alii : eo quia ſolutio facta promiſſionis illius virtute nulla eſt, ſicuti nulla, & irrita eſt promiſſio per Leges ; & ſolutio nulla nequit transferre dominium in recipientem, ut probat Molina *tom.* 2. *de juſt. tract.* 2. *diſp.* 267. Ut verum fatear in hac oppoſitione ſententiarum mihi ſemper placuit diſtinctio, qua utuntur Joannes Guttierrez *cap.* 17. *de Matr. à n.* 15. & Caſtrop. *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 9. *n.* 9. Si videlicet pœna ſoluta ſit à reſiliente à Sponſalibus, ut ſtet promiſſioni factæ, quam ſcit, nullam eſſe, adeoque indebitam eſſe ſolutionem ; poterit illam recipiens ſibi retinere, quouſque compellatur ad eam reſtituendam : ratio eſt, quia in hoc caſu reſiliens ſolvendo potiùs donat pœnam promiſſam, quàm eam ſolvat, uti debitam virtute promiſſionis nullius, & irritæ. Si tamen pœna ſoluta ſit à reſiliente, quia putabat ſe obligatum inſcius nullitatis promiſſionis, cum revera obligatus non eſſet ; tenetur omnino recipiens ad eam reſtituendam, antequam per judicis ſententiam compellatur : ratio eſt, quia nullum habet titulum ſufficientem eam ſibi retinendi : titulus namque debiti, quo ſoluta fuit ; nullus eſt, & inſufficiens, nec alius ſufficiens aſſignari poteſt : maximè quia jura irritant promiſſionem factam potiùs ob ſolutionem, quàm propter ſe ; ergo ſi nulla eſt promiſſio, nulla debebit eſſe ſolutio.

Dubitabis 1. an ſi quis promitteret, ſe ſoluturum 7
pœnam aliquam, ſi Matrimonium contrahat cum tali determinata perſona, Berta e. g. valida ſit promiſſio iſta ? Reſp. invalidam eſſe : ratio eſt, quia adimit libertatem in Matrimonio contrahendo, & omnis promiſſio auferens libertatem Matrimonii invalida eſt. Sicuti è contra invalida reputatur promiſſio adjecti pœna de non diſſolvendo Matrimonio ob ingreſſum in Religionem, vel ob aliam ſimilem juſtam cauſam, quia eſt contra libertatem in rebus majoris perfectionis. Sic Alciatus, Sanchez, Guttierrez, & alii apud ipſos, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Matr. quæſt.* 1. *pun. ult. num.* 5.

Dubitabis 2. an ſaltem in ſponſalibus, ſi non poſſit 8
apponi pœna conventionalis inter contrahentes ; fieri poſſit tranſactio, ut injuſtè reſiliens ab illis reſarciat damnum, quod alter innocens patitur ob receſſum à ſponſalibus ? Reſp. tranſactionem iſtam dupliciter fieri poſſe, vel de damno, quod infert injuſtè reſiliens alteri innocenti ratione damni emergentis, hoc eſt ratione expenſarum in ſponſalibus factarum ; vel ratione lucri ceſſantis, hoc eſt, lucri, quod percepiſſet alter innocens, ſi Matrimonium contractum fuiſſet, ſcilicet magnas divitias, bona fortunæ, magnam, & lucroſam præpotentiam. Jam verò poſſe ſe mutuò obligare contrahentes ſponſalia, ac tranſactionem facere, & in pactum deducere, quòd injuſtè reſiliens à ſponſalibus teneatur reſarcire damnum, quod alter patitur ob injuſtum receſſum damni emergentis ; mihi vera ſententia eſt : eo quia talis reſarcitio, & compenſatio debita eſt ex Juſtitia ; reſiliens ſiquidem injuſtè à ſponſalibus injuſtitiam committit contra innocentem tum in expenſis factis, tum in aliis commodis, quibus ſe privavit ob ſponſalia facta, poterat enim alia magis utilia contrahere, quæ omiſit, ergo poterit damnum iſtud deduci in pactum, maximè quia præſcindendo ab omni pacto debetur ex jure naturali : nec jus poſitivum irritare intendit eas pactiones, quæ ex jure naturali, & ex juſtitia debentur in ſponſalibus, ſed tantùm eas, quæ ex vi promiſſionis, & conventionis pœnalis debentur. Sic Sanchez *lib.* 1. *de Sponſal. diſp.* 30. *num.* 15. Rebellus *libr.* 4. *quæſt.* 7. *numer.* 5. Guttierrez *de Matr. cap.* 17. *numer.* 14. Bonacina *de Matr. quæſt.* 1. *pun. ult. num.* 6. & Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 9. *num.* 10. Secus verò dicendum de damno, quod innocenti provenit ob receſſum à ſponſalibus ratione lucri ceſſantis, ut ſi recedens locuples fuiſſet, & divitiis abundans, nec innocens ſimilem illi invenire poſſet : hoc quidem damnum non poteſt in pactum deduci, nec de eo tranſactionem facere poſſunt contrahentes ſponſalia, ac mutuo ſe obligare ad ejus reſarcitionem; ratio eſt, quia non debetur ex Juſtitia, nec jus habent ad illud, niſi poſt contractum Matrimonium ; ergo ſe obligarent tantùm ratione promiſſionis, conventionis, & pacti, quæ omnia irrita, & nulla reddit *Lex finalis Cod. de Sponſalib.* utpote minuentia libertatem Matrimonii. Sic Doctores ſupracitati.

Dubitabis 3. an promiſſio lucri acquirendi, ſi in 9
ſponſalia contrahantur, rejiciatur à Sponſalibus, ut invalida ? Reſp. ſi promiſſio iſta facta ſit à contrahentibus, ut ſi vir certam ſummam fœminæ promittat, ſi cum ipſo ſponſalia contrahat ; vel vice verſa ſi fœmina prædictam ſummam viro promittat, ſi cum ipſo ſponſalia contrahat, non verò cum aliis ; nullam, & irritam eſſe, communis ſententia docet, niſi tamen ex rationabili cauſa fieret : ratio eſt, quia præſumitur facta ex affectu libidinis, quapropter talis promiſſio reprobatur *à Leg. Si ita ſtipulatus fuero §. ſi tibi nupſero, ff. de verbor. obligat.* & docent Covarruvias 4. *Decretal.* 2. *par. cap.* 3. §. 3. *numer.* 1. Sanchez *lib.* 1. *de Sponſal. diſp.* 33. *num.* 3. Guttierrez *de Matr. cap.* 20. *num.* 2. & Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *punct.* 10. *nm.* 1. Si autem prædicta promiſſio ex rationabili cauſa facta ſit, ut ſi fieret à fœmina viro in dotem ; aut ſi fieret à viro ignobiliori, ac ſene puellæ nobiliori in

ri in compensationem ejus juventutis, & nobilitatis, validam esse, docent præcitati Doctores, & expressè habetur *in Cap. de illis, de Condit. apposit.* Extra controversiam tamen est, promissionem factam à viro uxori propter nuptias causa donationis, validam esse, ac confirmari secutis nuptiis: cum potiùs sit remuneratoria donatio dotis receptæ, quàm gratuita, & merè liberalis. Sic statuitur *in Leg. Si constante, Cod. de donation. ante nupt.* & docent Doctores cit.

10 Si verò promissio lucri acquirendi ob contradictionem sponsalium fieret ipsis contrahentibus ab alia persona; valida erit: eo quia non est in pœnam prohibitam in sponsalibus, sed in præmium propositum contrahentibus matrimonium: ut bene advertunt Molina Jurista, Mantica, Covarruvias, Sanchez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *punct.* 10. *num.* 4. Hinc fit, quòd si quis donet, aut leget hæreditatem aliquam Bertæ eo tamen pacto, ut cum Titio matrimonium ineat, non verò cum alio, secus hæreditatem amittet, valida sit dispositio facta: ratio est, quia in casu adjecto non privatur Berta hæreditate acquisita absolutè, sed acquirenda sub conditione apposita: ut docent aliis relatis Sanchez *lib.* 1. *de sponsalib. disp.* 33. *num.* 7. & Guttierrez *de Matrim. cap.* 20. *numer.* 5. Non nego tamen, invalidam esse prædictam conditionem, si apponatur hæreditati aliàs debita, aut legitimæ: eo quia non potest justè gravari, quod liberè debetur. Sic advertunt, & optimè Covarruvias, Mantica, Molina Jurista, Sanchez, Guttierrez, apud Castropalaum *loc. cit. num.* 6. *ex Leg. Quoniam in prioribus, Cod. de Inofficios. Testam.* Invalida pariter erit conditio, si in ea adimplenda gravem difficultatem passurus sit hæres, aut legatarius ob indignitatem Nuptiarum: nam *Lex Cum ita legatur, ff. de condit. & demonstrat.* eam conditionem, ut impossibilem respuit. Vide Sanchez *loc. cit. numer.* 11. & Guttierrez *loc. cit. num.* 9.

11 Controverti hìc solet: an Legatum puellis maritandis relictum possit ipsis concedi volentibus ingredi Religionem? Et quamvis videatur, quòd possit: eo quia Religio est spirituale matrimonium cum Christo Domino, ac sub matrimonii nomine continetur, ut habetur *in Cap. ex publico, de convers. conjug.* Nihilominus rectius mihi videtur distinctione uti, qua utuntur probati Doctores Covarruvias, Mantica, Menochius, Guttierrez, Sanchez, & Molina Jurista, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim disp.* 1. *punct.* 10. *numer.* 18. Si scilicet Legatum relinquatur determinatæ personæ, Bertæ e. g. poterit ipsi concedi volenti Religionem ingredi: ratio est, quia sic expressè deciditur *in Authent. Nisi rogati, Cod. Ad Senat. Consult. Trebell.* præsumit siquidem jus, voluntatem Testatoris fuisse in legato relicto determinatæ personæ in Matrimonium collocandæ, ut consuleret, quod ipsi utile esset, eamque in decenti statu reponeret, cum igitur decentem statum assumat Berta, sibique nimis utilem eligendo statum religiosum; ideo legatum relictum consequi potest ex licita juris præsumptione. Non poterit tamen Berta legatum prædictum consequi per ingressum in Religionem, si à testante determinata fuerit persona, cum qua Berta contrahere debeat, cum Titio e. g. quia illud additum satis explicat voluntatem testantis volentis non spirituale, sed carnale matrimonium Bertæ; adeoque præsumptio juris locum non habet, ut advertunt citati Doctores.

Si verò legatum relictum fuerit indeterminatis puellis maritandis, non poterit ipsis concedi, si religionem ingredi velint: ratio est, quia dispositio juris cum tantùm id permittat certis, & determinatis personis; non poterit ad indeterminatas, & incertas personas extendi; esset enim extensio exhorbitans à jure communi, quod vult conditiones appositas adimpletas in forma specifica, & propria; non verò ficta, & impropria: ut statuitur *in Leg. Qui hæredi, ff. de Condit. & demonstr.* Cum igitur adimpleri possit legatum in sua specifica, & propria forma, quando relinquitur incertis personis, quia si hæc, vel illa puella religionem ingreditur; poterit aliis non ingredientibus concedi, & consequenter in sua specifica forma servari legatum. Non sic tamen esset, si certæ personæ relictum fuisset; quia non servaretur in sua specifica forma, si alteri traderetur: esto hæc nubere velit, illa religionem igredi: sic Doctores superius citati. Excipiunt ab hac doctrina Sanchez, Guttierrez, & Mantica, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num.* 19. legatum relictum à Testatore puellis consanguineis maritandis, pro quibus extat specialis ratio latè interpretandi legatum, & concedendi extensionem, ac si certæ personæ relictum fuisset: eo quia affectio, quæ supponitur in Testatore erga consanguineos præbet rationabile fundamentum efficiendi extensionem.

Dubitabis 4. an promissio lucri acquirendi, si spon- 12
salia non contrahantur, validè apponi possit in donatione, vel legato? Resp. hanc promissionem factam in ultimis voluntatibus illi, qui numquam matrimonium contraxit, & consummavit; ex Jure nullam esse, & irritam: quapropter poterit hæreditatem, donationem, aut legatum consequi, si sponsalia efficiat, & matrimonium contrahat, ac si conditio illa numquam apposita fuisset, rejicitur enim ut impossibilis, & libertati contraria; nisi fortè in favorem libertatis apposita fuerit. Sic expressè statuitur *in Leg. Quoties* 22. *Leg. Cum tale sit, §. Mœviæ; & Leg. Titia, si non nupserit, ff. de Condit. & demonstr.* ut videre est penes Sanchez *lib.* 1. *de spons. disp.* 34. *à num.* 2. Quod si prædicta promissio facta fuerit illi, qui numquam matrimonium contraxit, & consummavit, in contractu irrevocabili inter vivos; vitiat omnino contractum, & non solùm excluditur ab illo: reprobatur siquidem à Jure, ut bono Reipublicæ contraria, & augmento ipsius per legitimam filiorum procreationem: ut habetur *in Leg.* 2. *Cod. de indict. Viduit. tollen.* & conditiones à Jure reprobatæ habentur ut impossibiles *ex Leg. Conditiones, quæ contra bonos mores, ff. de Condition. Institut.*

Hinc infertur 1. rejiciendam esse conditionem il- 13
lam à testatore appositam in Legato, quo majorem quantitatem legat fœminæ non nubenti, minorem verò nubenti: eo quia talis conditio retrahit à nuptiis celebrandis, allicitur enim ab excessu illo proposito ad non nubendum contra libertatem, & bonum Reipublicæ: ut constat *ex Leg. Titia, si non nupserit, ff. de Condit. & demonstr.* & docent Covarruvias *lib.* 1. *Var. cap.* 19. *à numer.* 9. & Sanchez *lib.* 1. *de sponsal. disp.* 34. *num.* 6.

Infertur 2. rejiciendam pariter esse conditionem 14
sic à Testatore in Legato appositam: Lego Virgini tantam summam, si non nupserit; si verò nupserit, eam restituere debet Titio: prædicta siquidem conditio, utpote à nuptiis retrahens, ac contraria libertati rejicienda erit, ac si non adjecta fuisset; adeoque poterit Virgo si nupserit; eam summam sibi retinere, nec obligabitur ad eam restituendam Titio. Sic constat *ex Leg. Quoties, ff. de Condit. & demonstr.* & docent Sanchez *de sponsal. lib.* 1. *disp.* 34. *num.* 9. & Guttierrez *de Matrim. cap.* 21. *num.* 11.

Infertur 3. conditionem in legato appositam nuben- 15
di ex consensu alterius, ita ut si nubat & non ex consensu illius, quem Testator designaverit, legatum consequi non possit; rejiciendam pariter esse: eo quia minuit libertatem matrimonii, & cogitur legatarius, vel legataria sequi arbitrium alterius in re tanti momenti, quæ summam libertatem requirit. Sic statuitur *in Leg. Cum tale, §. Rescriptum, ff. de Condit. & demonstr.* & docent Sanchez *l. c. disp.* 34. *nu.* 19. & 20. Molina Jurista *cap.* 13. *numer.* 35. & alii: Quapropter poterit legatum consequi, si nupserit, non habito consensu alterius. Secus tamen esset, si imponeretur à Testante obligatio petendi consilium in sponsalibus contrahendis à persona ab ipso designata: quia hæc conditio non minuit libertatem, non enim adstringeretur legatarius ad sequendum consilium datum, sed ad audiendum illud, & postea legatarius decernet, quid sibi faciendum sit. Quòd si consiliarius absens sit, aut nequeat commodè ejus consilium exposci, aut periculum sit in mora contrahendi sponsalia; poterit irrequisito consilio sponsalia, & matrimonium contrahere, ac legatum consequi: eo quia per ipsum non stat, quin petatur consilium, & adimpleatur conditio à Testante appositа. Idem dicendum, si consiliarius mortuus sit vivente adhuc testante. Sic Mantica, Sanchez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalus *de Matrim. disp.* 1. *punct.* 11. *numer.* 6.

Doctrina tradita non rectè limitatur ab aliquibus Doctoribus, quos sequitur Guttierrez *de Matr. cap.* 21. *annot.* 18. quòd scilicet conditio adjecta à Testante in legato requirente consensum alterius in sponsalibus contrahentis; tunc rejicienda sit, quando legans non expressè voluntatem suam declaravit per verba

negativa privantia legato, aut hæreditate; & quando alter, cujus consensus exposcendus sit; non sit Pater, Mater, Tutor, aut similis: non enim rejici poterit, si hæc habeantur. Sed oppositum sentiunt, & bene Acosta, uterque Molina, Henriquez, Sanchez, quos refert; & sequitur Castropalaus *de matr. l. c. nu.* 8. eo quia prædicta conditio cum ex se sit restrictiva libertatis in Matrimonio contrahendo; ideo rejicienda erit, etiamsi verbis negantibus hæreditatem exprimatur; & etiam si alter, cujus consensus requiritur, sit Pater, Mater, Tutor, aut similis persona. Jus siquidem non vult hanc facultatem tradere testanti respectu libertatis Matrimonii, quamvis se explicet verbis negativis, & quamvis honestissimum sit, ac convenientissimum requirere consensum parentum in matrimonio contrahendo.

16 Notanda remanent duo in doctrina hucusque tradita. 1. est, quòd licèt rejiciatur ut invalida conditio apposita hæreditati, vel legato in ultimis voluntatibus, aut in contractibus irrevocabilibus inter vivos, si non nupserit, in favorem illorum, qui numquam matrimonium contraxere, & consummarunt; non tamen ut talis rejicienda erit, si apposita fuerit pro Viduis, sed executioni mandanda, ut habetur *ex jure novo Authenticarum corrigente antiquum digestorum, Authen. de Nuptiis §. quæ verò collat. 4. & ex Authen. Cui relictum Cod. de indict. Viduit. tollend.* ratio esse potest, tum ob honestatem à secundis Nuptiis abstinendi, ut habetur *Cap. final. 30. quæst. 1.* tum ne videantur nimis voluptati carnis esse dediti; tum denique ne prioris conjugii æstimationem minùs facere censeantur. Sic tradunt Sanchez *lib. 1. de Sponsal. disp. 34. num. 29.* Molina Theologus *tract. 2. disp. 207.* Guttierrez *de de matr. cap. 21. nu. 32.* Castropalaus *de matr. disp. 1. pun. 11. n. 10.* referens Antonium Gomez, & Matienzum.

2. Est, quòd prædicta conditio valida etiam erit, nec rejicienda abiis, qui numquam matrimonium contraxere, & consummarunt; si in favorem libertatis apposita fuerit, ut superiùs innui: nam si Testator dixerit, Lego tantam summam Titio, aut Bertæ numquam nuptis, si non nupserint; quòd si nupserint, applicetur legatum pro libertate alicujus, qui in servitute reper tur; tunc Titius, aut Berta, si nupserint; legatum consequi nequibunt, sed applicandum erit in favorem libertatis servi: ut constat *ex Leg. Titio §. Servi usus fructus, ff. de Condit. & Demonstrat.* Ex hoc textu in favorem libertatis extendi poterit validitas conditionis appositæ, si non nupserit, in favorem piorum locorum, aut alterius piæ causæ: ut si Testator dixerit, si nupserit, applicetur legatum pauperibus, Ecclesiæ, Hospitali, aut alteri pio loco: cum potissima, ac valida ratio sit arguere à libertate ad piam causam. Et sic sustinent Tiraquellus plures referens, Mantica, Gratianus, Sanchez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de matr. disp. 1. pun. 11. num. 10.*

17 Dubitabis 5. an legatum in ultima voluntate, vel in contractu inter vivos cum conditione, ne Clericus, vel Religiosus fiat, sed nubat; invalidetur per appositionem talis conditionis avertentis à statu Clericali, & Religioso? Resp. quamvis certum sit, & indubitatum, esse invalidam, illicitam, & peccaminosam talem conditionem, si eo animo apponeretur ob aversionem, quam Testator habet statui Clericali, & Religioso. Nihilominus si hoc fine pravo careret, sed alium haberet, ut videlicet conservetur familia, ac perduret in Republica per procreationem filiorum; non reputo conditionem invalidam, & illicitam: ratio est, tum quia à jure non reprobatur; tum quia conditio ista licita, & honesta est, cum respiciat licitum, & honestum finem, ut est familiæ conservatio cum bono Reipublicæ; & aliunde conditiones licitæ, & honestæ apponi possunt in ultimis voluntatibus, & contractibus inter vivos, ac executioni mandari debent, semel ac à Jure non reprobantur. Accedit recepta praxis primogeniorum, & meliorationum, quæ ea conditione institui solent, ne succedat Clericus, vel Religiosus; non in aversionem Clericatus, & Religionis, sed in conservationem familiæ: & retractio à statu Clericali, & Religioso non sequitur directè, & per se, sed indirectè, & per accidens. Sic Covarruvias, Mantica, Menochius, Molina Theologus, Sanchez, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de matr. disp. 11. num. 12.* Qui addunt, validam esse dispositionem patris, si leget Filiæ majorem summam, si nubat; minorem, si religionem ingrediatur, non eo animo, ut filiam à Religione avertat; sed quia ad onera Matrimonii, & familiam alendam plus requiratur.

Dubitabis denique: an rejicienda sit conditio appo- 18
sita à Testante in hæreditate, aut legato; ut non possit illud consequi puella, aut adolescens, si nubat extra familiam, vel si nubat ignobili, vel infecto sanguine Judaico, aut Saracenico, vel si nubat extra proprium oppidum? Resp. rejiciendam non esse, ac validè subsistere: ut expressè habetur *in Leg. Cum ita, & sequentibus ff. de Condit. & Demonstr.* ratio est illa eadem, quæ in præcitata Lege affertur, quia licet restringatur facultas contrahendi matrimonium ad quasdam personas, non tamen restringitur quoad reliquas, cum quibus liberè contrahere potest legataria, vel legatarius absque gravi difficultate: nam si gravis difficultas haberetur in contrahendo cum aliis non exclusis, esset conditio rejicienda, utpote prohibitio plena, & integra matrimonii, & absolutè libertatem restringens: ut docent Acosta *in Leg. cit.* Molina Theologus *tract. 2. disp. 207. prope finem*, Sanchez *lib. 1. de Sponsal. disp. 34. n. 42.* Guttierrez *de matr. cap. 21. n. 40.* & Castropalaus *de matr. disp. 1. pun. 11. num. 17.* Quæ quidem conditio non solùm valet pro primis, verùm etiam pro secundis, & reliquis nuptiis, cum pro omnibus militet eadem ratio, ne videlicet bona Testantis deveniant ad extraneos, vel ignobiles, aut sanguine infectos: ut advertunt Sanchez, Guttierrez, & Castropalaus *locis cit.*

Ex hac doctrina deducunt Acosta, Mantica, Henriquez, Sanchez, Guttierrez relati à Castropalao eos sequente *l. c. n.* 18. conditionem apponi posse in sponsalibus, ne matrimonium celebretur ante tempus aliquod determinatum, modò tamen non sit adeo longum, ut post ipsum nequeat contrahens aliud Matrimonium commodè inire: sic enim evaderet perpetua matrimonii prohibitio, ut ex se patet, & sic habetur *in Leg. Sed si hoc §. fin. de Condit. & Demonstrat.* & ratio est, quia licèt permittatur à jure aliquod tempus, ut nuptiæ cum matura consideratione celebrentur, & fiant, sicut expedit; nihilominus debet esse moderatum, ne perpetua matrimonii prohibitio evadat. Spectat autem ad Judicem limites moderati temporis præscribere, ac approbare; non poterit tamen reprobare conditionem appositam de non celebrando matrimonium ante ætatem viginti annorum: cum talis dilatio justa sit, & à jure ipso approbata, ut docent relati Authores.

CAPUT VI.

An aliqua securitas apponi possit in firmitatem Sponsalium? Et an apponi possint aliquæ pactiones circa locum habitationis?

1 *Quomodo apponi possit Securitas fidejussorum in Sponsalibus?*
2 *Quomodo apponi possit Securitas per pignora in Sponsalibus?*
3 *Pactio, qua obligatur Vir in Sponsalibus ad habitandum in aliquo loco determinato videtur opponi obligationi naturali, quam habet uxor sequendi virum.*
4 *Sed quid dicendum: si vir pro solo libito absque speciali causa velit Domicilium mutare?*
5 *An obligatio in Uxore sequendi Maritum suum adhuc urgeat illam, si Maritus in pœnam patrati criminis cogatur exulare?*
6 *An obligatio ista Uxorem adstringat, si Maritus per varia loca vagetur, nec velit alicubi Domicilium figere?*
7 *Quando nam obligetur maritus ad sequendam uxorem.*
8 *Quamvis pactio in Sponsalibus, ut vir in aliquo determinato loco inhabitet, videatur esse contra obligationem naturalem; attamen licitè apponi potest pro aliquo tempore determinato.*
9 *Imò & pro tempore perpetuo, si justa interveniat causa, & vir liberè acceptet.*
10 *Si vir sub aliqua pœna se obligavit uxori ad habitandum in determinato loco, hac pactione non servata, tenetur pœnam solvere uxori post sententiam à Judice latam.*
11 *Non tenetur Uxor sequi Virum injustè discedentem ab habitatione per pactum statuta; imò poterit eum compellere per Judicem ad servandum pactum.*

12 Ad-

12 *Adveniente justa causa poterit vir domicilium per pactum statutum mutare.*

13 *An pactio, ne vir Civitatem aliquam ingrediatur; validè, & licitè apponi possit in contractu Sponsalium.*

1 SEcuritas matrimonii contrahendi per appositionem fidejussorum in sponsalibus, qui tantùm se obligent ad solutionem damni, & interesse, quod pars innocens pati potest ob injustum recessum, ac violationem sponsalium; valida, & licita est: eo quia si valida, & licita est in aliis contractibus, cur non in contractu sponsalium? maximè quia nullibi à jure reprobatur. Secus tamen esset, si fidejussores ad aliquam pœnam solvendam se obligarent, quam contrahentes inter se imposuerunt: eo quia si contrahentes nequeunt se obligare ad illam, neque & fidejussores, qui non possunt obligationem suam extendere ultra obligationem ipsorum contrahentium juxta *Instit. de Fidejussorib. §.* 1. & sic docent Sanchez *lib.* 1. *de Matrim. disp.* 38. *numer.* 1. Guttierrez *de Matrim. cap.* 22. & alii passim.

2 Major controversia est inter Doctores de securitate apposita in sponsalibus per pignora; an, inquam, valida sit, & licita? Verùm eodem modo discurrendum puto, quidquid alii senserint: si enim pignora exhibeantur in sponsalibus in securitatem pœnæ à contrahentibus appositæ contra resilientem; invalida, & illicita erunt: eo quia dantur in securitatem rei invalidæ, & illicitæ; adeoque & ipsa talia erunt. Secus verò si exhibeantur in sponsalibus in securitatem damni, & interesse, quod ex injusto recessu à sponsalibus, ac eorum violatione patitur pars innocens, aut in securitatem Arrharum, valida quidem, & licita erunt: ratio est, quia si possunt validè, & licitè se obligare ad hoc contrahentes; validè, & licitè poterunt pariter præstare in contractu sponsalium fidejussores ad hunc finem. Sic Castropalaus *de Matrim. disp.* 1. *punct.* 14. *num.* 3.

3 Circa Pactiones, quæ possent in sponsalibus apponi; solùm consideranda venit pactio permanendi in aliquo loco determinato; nam aliæ Pactiones pœnales exclusæ sunt à Jure Canonico *in cap. Gemma, de Sponsalib. & à Jure Cæsareo in Leg. final. Cod. de Sponsalib.* ut toties dictum est. Jam verò Pactio ista, qua obligatur vir in sponsalibus ad habitandum in aliquo determinato loco; videtur opponi obligationi naturali, quam habet uxor sequendi virum quocumque ierit: nam ut docuit S. Doctor Augustinus relatus *in cap. Unaquæque* 13. *quæst.* 2. tenetur sub mortali culpa uxor maritum sequi aliò domicilium transferentem: & ratio est, quia cum teneantur conjuges ex contractu matrimoniali ad mutuum obsequium sibi præstandum, nec id præstare possunt, nisi simul cohabitent; ideo obligantur ad cohabitandum; sed recta ratio dictat, ut potiùs vir, qui caput est uxoris, & ad quem spectat domestica gubernatio; quam uxor debeat habitationem eligere; inde fit, teneri uxorem sequi maritum quocumque ierit.

4 Hinc inferunt Glossa *cap.* 1. *de Conjug. Leprof. verb. sequatur*, Hostiensis, Ancharranus, *ibid. num.* 6. Abbas *in cap. de illis, de sponsal. numer.* 4. Sanchez *lib.* 1. *de spons. disp.* 41. *numer.* 5. & Guttierrez *de Matrim. cap.* 23. *num.* 5. teneri uxorem sequi virum volentem pro solo libito absque speciali causa mutare domicilium: eo quia liber est in hac mutatione vir, & illi subditur uxor. Non nego tamen optimè Sanchez *loc. cit. à nu.* 3. & Guttierrez *loc. cit. à num.* 4. aliis relatis ab hac obligatione insequendi virum eximere uxorem, si probabili ratione ducta timeat grave damnum sibi imminere in ea mutatione facienda, vel ad peccatum provocandam fore, vel ibi malè tractandam: ratio est, quia uxor priùs consulere debet suis juribus, illaque sibi integra, ac indemnia servare; & postea consulere juribus mariti.

5 Dubitatur tamen: an obligatio in uxore sequendi maritum adhuc urgeat illam, si maritus in pœnam patrati criminis exulare debeat? Et quamvis aliquibus visum fuerit non obligari, ne culpa viri nocentis refundatur in incommodum, & pœnam innocentis uxoris. Nihilominus vera, & communis sententia est, obligari ad sequendum illum in exilio, adeoque sequi infortunium viri: ut statuitur *in Leg. Si cum dotem, §. sin autem, ff. Solut. Matr.* Nec per hoc punitur uxor ob delictum viri, sed obligatio uxoris ratione obsequii, & subjectionis debitæ adstringit illam ad insequendum virum punitum, & per accidens fieri participem pœnæ, ac incommodi ejus. Ex qua etiam obligatione resultat, teneri uxorem ad alendum virum exulem, aut bannitum inopem, si ipsa bona dotalia, aut paraphernalia habeat: eo quia hæc bona conferuntur ad sustinenda matrimonii onera; nec exilium, aut bannum sufficiens ratio est ad tollendam obligationem istam: ut docent Sanchez *lib.* 1. *de sponsalib. disp.* 41. *numer.* 13. & Guttierrez *cap.* 23. *num.* 12.

6 Dubitatur quoque: an prædicta obligatio in uxore sequendi maritum illam adstringat, si maritus vagetur per varia loca, nec alicubi habitationem diuturnam figat? Pro qua dubitatione decidenda distinctione utor: Si maritus absque honesta causa, sed temere vagatur; deobligatur uxor ab insequendo illum, ut per se constat. Si verò ex rationabili causa, & justo motivo vagetur; major difficultas habetur: nihilominus subdistinguendum erit, si in contractione matrimonii conscia erat uxor hujus consuetudinis mariti ita vagantis ob justam causam; nec cum posset excipere vagationem sibi notam, excepit; tenebitur comitari illum: ratio est, quia tacitè subjecit se huic oneri, & cum posset excipere non excepit; adeoque oneri consentire præsumitur. Si verò tempore contracti matrimonii vir non erat solitus vagari; aut si solitus erat vagari, inscia erat uxor talis consuetudinis illius; non obligabitur uxor ad insequendum illum: ratio est, quia onus valde durum fœminis imponeretur, & valde dissonum earum conditioni: ut rectè docent Covarruvias, Sanchez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de matrim. disp.* 1. *punct.* 15. *§.* 1. *numer.* 5. Inferunt etiam ex hac doctrina, non teneri uxorem ad comitandum virum, si longam peregrinationem arripere velit ultra biennium, secus verò citra biennium.

7 Adstringitur quoque maritus obligatione sequendi, & comitandi uxorem; si ipsa compellatur alibi habitare, sive necessitate Legis, aut salutis acquirendæ; aut cujusvis alterius gravis causæ: par enim est, ac lumini naturæ consentaneum, ut sibi invicem conjuges obsequantur, & adjuvent; & cum non possit Uxor recedere à viro, tenetur vir in locum uxoris accedere, ubi ipsa necessitatur commorari: ut docent Glos. *in cap.* 1. *de Conjug. leprof. verb. sequitur*, Innocentius, Hostiensis, Sanchez, Guttierrez relati à Castropalao *loc. cit. numer.* 7.

8 His suppositis obligationibus in uxore, videtur Pactio apposita in sponsalibus, ut vir in aliquo determinato loco inhabitet; esse contra obligationem naturalem, quam habet uxor sequendi virum; adeoque invalidè apponi in sponsalibus. Nihilominus non desunt doctores oppositum sentientes: & quidem posse validè, & licitè apponi conditionem istam in sponsalibus, & matrimonio, quòd scilicet teneatur vir non in perpetuum, sed pro aliquo determinato tempore ad permanendum in aliquo determinato loco; ferè unanimis est Doctorum consensus, maximè si justa, & honesta causa concurrat, ut testatur Castropalaus *de Matrim. disp.* 1. *punct.* 15. *§.* 2. *num.* 1. & per consequens teneri virum sub gravi ad pactionem istam appositam ritè observandam. Maximè quia obligare se ob honestam causam ad permanendum in aliquo determinato loco pro tempore determinato ex propria voluntate non est contra libertatem naturalem: ut patet in eo, qui se in obsidem tradit; & in debitore obligante se Creditori ad manendum in aliquo loco, à quo sine ejus licentia recedere nequeat: & sic colligunt *ex Argum. cap. ex Rescripto, de Jurejur.* Baldus *num.* 1. Innocentius, & Hostiensis *num.* 2.

9 Difficultas igitur potissima reduci videtur in hac controversia ad conditionem, qua vir obligetur in sponsalibus, & matrimonio ad perpetuò commorandum in aliquo loco determinato; sic enim videtur apponi juri naturali. Quapropter Dinus, Bartolus, Baldus, Albericus, Covarruvias, Salzedo, Bernardus Diaz, Azebedo, Ludovicus Lopez, & alii apud Castropalaum *l. c. nu.* 2. docuerunt, esse invalidam, & si apposita fuerit pœna contra non servantem illam, non teneri ad solvendum. Nihilominus probabiliorem puto sententiam oppositum sustinentem, quòd conditio apposita in contractu sponsalium, & matrimonii justa concurrente causa, & liberè acceptata à viro, ut videlicet inhabitet in aliquo determinato loco; valida, & licita sit: ratio est, quia talis pactio mulieris cum viro neque est contraria juri naturali, neque à jure positivo est reprobata, ergo vali-

validè, & licitè apponi poterit tam in Contractu ſponſalium, & Matrimonii, quàm in quolibet alio contractu, & conſequenter ritè ſervanda erit juxta *Leg. 1. ff. de Pactis*. Et quidem quòd non ſit contraria juri naturali, probatur ex eo, quòd non adimit libertatem, eſto illam aliqualiter reſtringat, ſed ex libera acceptatione ipſius viri, qui ex honeſta cauſa, & ob bonum, quod ipſi, & familiæ provenire poteſt; voluntariè libertatem illam ſibi minuit, ac uxori ſe obligat ad perpetuò commorandum in determinato domicilio, eſto debeat uxor ſubjecta eſſe viro; ſicuti moniales validè, & honeſtè ſe obligant ad habitandum in certo, & determinato Monaſterio ex propria voluntate. Nec prædicta conditio eſt contraria Matrimonio, imò favorabilis, cum conferat ad inſeparabilem, & individuam conjugii vitam, & impediat incommoda, quæ regularitr oriri ſolent ex domicilii mutatione; uxor quoque gratior, & promptior evadit in ſui viri obſequium. Quòd verò prædicta conditio non reprobetur à jure poſitivo, probatur ex eo, quia non poteſt aſſignari jus reprobans illam; & ſi aliqua afferuntur jura ab adveſæ ſententiæ fautoribus, non loquuntur de conditionibus utiliter appoſitis ob honeſtam cauſam, ſed de vanè, ac inutiliter appoſitis: ut bene obſervat Caſtropalaus pluribus relatis *de Matr. diſp. 1. pun. 15. §. 2. num. 10.* qui omnia prædicta jura expendit. Aliunde afferuntur à nobis jura approbantia ſimiles conditiones in aliis contractibus: ſic *in Leg. Cum ſcimus Cod. de Agricol. & Cenſit.* ſtatuitur: poſſe quemvis ſe efficere colonum aſcriptitium, obligatum fundi culturæ perpetuò inſiſtere, neque inde abſque licentia domini recedere juxta *Leg. Originarios*, *Leg. Servos*, *Cod. de Agricol. & Cenſit.* Inſuper *ex Leg. Cum Decurionatus Cod. de Decurionib. lib. 10. ſtatuitur*, quòd quis ſponte ſe curialem conſtituere poteſt, cum tamen ſic conſtitutus recedere à curia non poſſit juxta *Leg. Si quis Decurio*, *Leg. Curialis*, *Leg. Quidam*, *Cod. de Decurionibus*. Ex quibus etiam rectè deducitur juſta, & honeſta cauſa concurrente, poſſe etiam virum in contractu ſponſalium,, & matrimonii ſimilem conditionem, & pactionem ſponte admittere, ac teneri ad eam ſervandam: cum unuſquiſque teneatur pactiones, & conditiones ſervare, quæ juri naturali non opponuntur, & non reprobantur à poſitivo. Sic docent Additionator ad Bartolum, Hoſtienſis, Joan: Andreas, Præpoſitus, Ancharranus, Butrius, Zabarella, Sylveſter, Gregorius Lopez, Rebuffus, Navarrus, Sanchez plures alios referens, Ponce, Guttierrez, quos refert, & ſequitur Caſtropal. *de Matr. diſp. 1. pun. 15. §. 2. n. 3.*

10 Ex dictis infertur 1. teneri virum ſolvere pœnam uxori, ſi ſub aliqua pœna ſe obligavit ad commorandum in determinato domicilio, poſt ſententiam tamen à Judice latam, caſu quo pactionem initam non ſervaret. Nam pœna appoſita in ſponſalibus, quæ reprobatur à jure *in Cap. Gemma de Sponſalib.* eſt pœna appoſita in ſecuritatem Matrimonii, non verò quæ apponitur ob mutuam cohabitationem in loco determinato ex juſta, & honeſta cauſa. Sic ſentiunt Abbas, Alexander de Nevo, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 1. diſp. 40. n. 5.* Ponce *cap. 20. num. 8.* & Caſtropal. *l. c. n. 4.*

11 Infertur 2. non teneri uxorem ſequi virum injuſtè diſcedentem ab habitatione per pactum ſtatuta, imò poſſe per Judicem illum adſtringere ad ſervandum pactum: eo quia injuſtè diſcedens vir ab illo loco injuriam infert uxori; adeoque judex poterit illum cogere ne obligetur uxor à ſuis ſeparari, & patriam relinquere contra pactionem factam, eſſet enim ipſi valde durum, ut conſtat *ex Leg. Liberorum ff. de verbor. ſignific.* & pluribus relatis docent Sanchez *l. c. n. 6.* & Guttierrez *l. c. n. 18.* Nec poterit vir hanc ſuam obligationem ex vi pacti initi cum uxore compenſare ſolvendo illi intereſſe, quod patitur ob violatam promiſſionem, & pactionem: ut docuerunt Covarruvias, Lopez, Gomez, Azebedo; & Guttierrez apud Caſtropalaum *de Matr. diſp. 1. pun. 15. §. 2. n. 7.* ſed tenebitur ad ipſum factum exequendum, habitando videlicet in loco promiſſo uxori: & ratio eſt, quia hoc factum pacto ſtatutum cohabitandi ſcilicet conjuges in domicilio determinato, multa affert incommoda, ſi violetur, quæ non ſunt pecunia compenſabilia, uxor enim præferre poteſt omnibus divitiis præſentiam ſui viri in eo loco; ſæpè namque, ut ait Baldus *in Leg. Cum precibus Cod. de rerum permut. n. 1.* paciſcenti intereſt factum, quapropter ſatisfieri non poterit ſolutione pecuniæ; & ſic eſſet in caſu noſtro. uxori paciſcenti cum viro cohabitationem in loco determinato intereſt factum, ſcilicet præſentia ſui viri ibi, non verò ejus ſolutio pecuniæ. Sic expreſsè Ponce *lib. 12. de Sponſalib. cap. 20. num. 7.* & Caſtropalaus *l. c. num. 8.*

Adnotandum tamen, doctrinam traditam ſuam vim habere, ſi non adveniat viro juſta, & rationabilis cauſa mutandi domicilium per pactum ſtatutum; ea ſiquidem adveniente poterit recedere à promiſſis, etiam ſi juramento firmata fuerint; nec ullam ſubit obligationem ſolvendi pœnam, ſi aliqua adjecta fuerit; aut intereſſe, ſi aliquod emergat. Juſta autem, & rationabilis cauſa erit mutandi domicilium ſtatutum, ſi aer ille eſſet viri ſaluti nimis contrarius; aut ſi eo in loco graves inimicitias contraxerit, ob quas ejus vita periclitetur; aut ſimilis alia gravis cauſa. Et tunc tenebitur uxor maritum ſequi juxta eas obligationes, quas ſuperiùs diximus: ratio eſt, quia ceſſat pactum appoſitum in contractu Sponſalium, & Matrimonii; adeoque reviviſcunt omnes obligationes uxoris ſequendi maritum. Sic Sanchez multos referens *lib. 1. de Sponſal. diſp. 40. num. 6. in fine*, Guttierrez *de matr. cap. 23. n. 19.* & Caſtropalaus *de matr. diſp. 1. pun. 15. §. 2. num. 9.*

Quæri etiam ſolet hìc: an pactio, ne vir Civitatem aliquam ingrediatur validè, & licitè apponi poſſit in contractu ſponſalium? Et quamvis pactio iſta videatur ſapere pœnam, ad quam nemo obligari poteſt, niſi poſt ſententiam à Judice latam; opponitur inſuper bono Reipublicæ, cui expedit abundare liberis hominibus; ideoque Ancharranus *conſil. 75. numer. 3.* Alciatus *lib. 5. conſil. 34. num. 3.* & alii dixerunt, nec validè, nec licitè apponi poſſe. Nihilominus ſi ex juſta, & rationabili cauſa apponeretur, ut eſſet, ſi ex tali ingreſſu magnæ diſcordiæ excitarentur, & pax Civitatis turbaretur, aut alia ſimilis gravis cauſa haberetur; poterit & validè, & licitè apponi: ratio eſt, quia honeſtum, ac conveniens eſt evitare gravia incommoda, quæ oriri poſſunt in Republica; ergo quis poterit validè, & licitè ſe obligare ad hoc faciendum, maximè quia ſponte acceptatur ab obligante ſe ob honeſta Motiva. Sic Gama *deciſ. 63.* Ponce *lib. 12. de Matrim. cap. 20. num. 9.* & Caſtropalaus *de Matrim. diſp. 1. pun. 15. §. 2. num. 12.*

CAPUT VII.

Quem valorem habeant Sponſalia conditionata, & qualem obligationem inducant?

1 *Multiplices ſunt conditiones, quæ apponi poſſunt in Sponſalibus.*
2 *Conditio neceſsaria in ſponſalibus appoſita non invalidat illa.*
3 *Conditio impoſſibilis, aut turpis non ſolùm excluditur à contractu Matrimonii, ſed etiam ſponſalium.*
4 *Conditio contingens poſſibilis, & honeſta nec excluditur à ſponſalibus, nec illa invalidat.*
5 *An conditio illa appoſita in ſponſalibus, ſi Pontifex diſpenſaverit, annumeranda ſit inter impoſſibiles, & turpes; an inter poſſibiles, & honeſtas?*
6 *An ſtante tali conditione obligentur contrahentes ad non reſiliendum nec ante, nec poſt diſpenſationem?*
7 *An adveniente diſpenſatione Pontificis requiratur novus contrahentium conſenſus pro validitate Sponſalium?*
8 *An qui Matrimonium ſub prædicta conditione promiſit, teneatur illam procurare etiam propris ſumptibus?*

CONDITIONES, quæ in contractu Sponſalium, & Matrimonii apponi poſſunt, multiplices ſunt; adeoque de ipſis ſingillatim peragendum, ut clariùs innoteſcat, quem valorem habeant, & quam obligationem inducant. 1

Si apponatur in ſponſalibus conditio neceſſaria, ut ſi cras ſol oriatur, Luna peragat curſum ſuum, Stellæ ſint in Firmamento, ſunt enim conditiones neceſſariò futuræ; tunc Sponſalia ſub ſimili conditione neceſſaria celebrata valida erunt, ac ſi nulla conditio adjecta fuiſſet: ratio eſt, quia ſervata natura rerum adeo certa eſt, & neceſſariò futura, ut reputetur jam verificata: ſic ſtatuitur *§. Conditiones Inſtit. de verb. obligat.* & conditio, quæ ſic certa eſt, non moratur obligationem. 2

Quam-

Quamvis apponens conditionem talem non teneatur sponsalia exequi, nisi adveniente conditione; quæ licèt non habeat vim suspendendi obligationem in contractu sponsalium contentam; habet tamen vim suspendendi eorum executionem usque ad sui adventum. Sic expresse Castropalaus *de Matr. disp. 1. pun. 16. num. 2.*

3 Si verò apponantur in sponsalibus conditiones Impossibiles, aut turpes, putant Rebellus, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num. 4.* quod licèt conditiones impossibiles vitient contractum, & turpes suspendant ejus obligationem; non tamen excluduntur à sponsalibus, nec habentur pro non adjectis: eo quia jus naturæ tantum habet conditiones impossibiles ut vitiantes contractum; & turpes, ut suspendentes ejus obligationem; nec hoc jus fuit correctum in sponsalibus, ut correctum fuit in Matrimonio. Nihilominus probabilius puto, quod docet Sanchez, ex innumeris Doctoribus quos refert *lib. 5. de Matr. disp. 17. num. 2.* quod scilicet conditiones impossibiles, & turpes non solùm excludantur, & habeantur pro non adjectis à contractu Matrimonii, ut habetur *in c. fin. de Condit. appos.* verum etiam à contractu sponsalium: ratio est quia dispositum in Matrimonio, etiam in sponsalibus debet censeri dispositum, ut statuitur *in Leg. oratio, ff. de sponsal.* Ergo si in matrimonio disponitur, quod conditiones impossibiles, & turpes excludi debent, ac haberi pro non adjectis; idem censendum erit dispositum in sponsalibus, quæ sunt via ad Matrimonium. Non nego, imò ingenuè fateor, quæ diximus de sponsalibus cladenstinis *c. 1. n. 15.* retorqueri posse contra rationem à nobis traditam, ut facit Castropalaus citatus; ibi enim statuimus non obstante dispositione Tridentini de nullitate Matrimonii clandestini, adhuc tamen sponsalia clandestina, valida, & licita esse. Nihilominus disparitas esse potest, tum quia sponsalia clandestina à nobis admissa non ordinantur ad Matrimonium clandestinum, aliàs pariter nulla essent, & invalida; sed ad matrimonium non clandestinum: tum quia communis sententia Doctorum admittit sponsalia clandestina, denegat verò has conditiones impossibiles, & turpes in sponsalibus; fortasse quia turpitudo, quæ reperitur in illis conditionibus non reperiturin sponsalibus clandestinis ordinatis ad matrimonium non clandestinum.

4 Si denique conditiones appositæ in contractu Sponsalium fuerint contingentes, possibiles, ac honestæ, validæ, & licitæ erunt; nec ullatenus excluduntur à tali contractu, ut indubitatum est penes Doctores. Advertendum tamen, quod contractus cum his conditionibus celebratus ante purificationem conditionis nec sponsalia constituit, nec inducit obligationem contrahendi matrimonium; quamvis inducat absolutam obligationem expectandi purificationem conditionis; ita ut etiam si alia sponsalia absoluta celebrentur cum diversa persona; nulla erunt utpote infirmata ab obligatione prioris contractus, quæ infringi non potest: ut docent Sanchez *lib. 5. de Matr. disp. 8.* Coninch *disp. 29. dub. 1. n. 21.* Ponce *lib. 3. cap. 13.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 16. num. 5.*

5 Controverti hìc solet: an conditio illa apposita in Sponsalibus, si Pontifex dispensaverit, annumeranda sit inter conditiones impossibiles, & turpes; an verò inter contingentes, & honestas? Non desunt pro utraque sententia Doctores, qui videri possunt penes Sanchez *lib. 5. de Matr. disp. 5.* Verùm in hac controversia distinguendum puto: si conditio apposita sit de dispensationibus illis, quas posita legitima causa solitus sit concedere Pontifex, quamvis cum difficultate, numeranda erit inter contingentes possibiles, & honestas: ratio est, quia id, quod fieri solet à concedente honestè, & licitè stante legitima causa, etiam si cum difficultate fiat; honestè, & licitè apponi poterit à contrahentibus in conditionem, ut patet *ex leg. quidam relegatus, ff. de rebus dub.* ubi deciditur, valere legatum Testatoris sub ea conditione, si aliquis ex suis hæredibus, vel amicis ei impetraverit restitutionem; *ex Leg. Gallus, §. institutus, ff. de liber. & posthum.* ubi statuitur, validam esse institutionem filii spurii sub ea conditione, si Princeps legitimaverit. Ex communi sententia in Tractatu de voto validum est votum episcopi ingrediendi Religionem sub ea conditione emissum, si Pontifex dispensaverit. Denique litigantes de Beneficio licitè pacisci poterunt de concedenda pensione sub ea conditione, si Pontifex annuerit; Ergo etiam id fieri poterit in casu nostro. Si verò conditio sit de dispensatione, quam Pontifex non solet concedere; aut si nulla habeatur legitima causa dispensationem concedendi; tunc meritò reputari debebit impossibilis, vel turpis: quod enim concedi non solet, ut impossibile reputatur; sicuti quod concedi solet cum legitima causa, ipsa deficiente turpiter petitur. Sic docent ex communiori sententia Sanchez *lib. 5. de Matr. disp. 5. à num. 12.* Rebellus *lib. 2. de Matr. qu. 10. sect. 6.* Coninch *disp. 29. dub. 1. concl. 5. num. 18.* Castrop. *de Matr. disp. 1. pun. 16. num. 7.* & Ponce *lib. 3. de Matr. cap. 15. num. 2.*

6 Petes 1. an stante tali conditione, si Pontifex dispensaverit, juxta ea, quæ supradiximus; obligentur contrahentes ad non resiliendum à contractu, ante, & post dispensationem; an verò unus poterit resilire altero invito? Resp. ambos obligari ad rem promissam sub illa conditione, adeoque non posse unum resilire altero invito, nisi ex mutuo consensu à prædicta obligatione se liberaverint: ratio est, quia ad invicem se obligarunt dependenter ab illa conditione; ergo non erit liberum unicuique ipsorum pro libito resilire, aliàs non essent mutuò obligati. Nec juvat dicere cum Guttierrez *de Matr. cap. 78. n. 1.* & Rodriquez *tom. 1. Summ. cap. 244. num. 9.* quod consensus impuberum sponsalia contrahentium revocari potest accedente pubertate; ergo etiam consensus contrahentium sub prædicta conditione revocari poterit, qui est debilior. Contra enim est, quia impuberibus non jure naturæ, sed jure positivo conceditur resilire posse à sponsalibus adveniente pubertate: quod Privilegium à Jure concessum impuberibus nequit extendi ad puberes contrahentes sub prædicta conditione. Sic docent Rota *in variis Decisionibus* apud Seraphinum *Decis. 724. num. 17.* & aliis *Decis.* Sanchez *lib. 5. de Matr. disp. 5. num. 13.* Ponce *lib. 3. de Matr. cap. 13. num. 21.* & Castrop. *de Matr. disp. 1. pun. 16. num. 10.*

7 Petes 2. an adveniente Dispensatione Pontificis requiratur novus contrahentium consensus ita ut sine illo non sint vera sponsalia? Resp. quamvis certum sit, ante adventum Dispensationis non esse vera sponsalia, nec ex illis oriri impedimentum Publicæ honestatis; eo quia ad vera sponsalia, & ad illorum valorem requiritur absoluta obligatio, non verò conditionata, ut statuitur *in cap. 1. de sponsal. in 6.* Nihilominus non requiritur ad eorum valorem novus consensus accedente dispensatione, & conditione purificata, ut docuere nonnulli cum Henriquez *lib. 12. de Matr. c. 13. in fine*: ratio est, quia purificata conditione obligatio conditionalis evadit absoluta: & licèt contraxerint, & se obligaverint, quando inhabiles, & impediti erant; nihilominus non pro eo tempore contrahebant, sed pro tempore, quo habiles erunt, & non impediti; quod jam advenit adveniente Dispensatione; ergo jam evadit absoluta obligatio, & tempore habili, & impedito censetur facta. Sic Sanchez *lib. 5. de Matr. disp. 5. num. 24.* Ponce *lib. 3. de Matr. cap. 14. num. 7.* Coninch *disp. 29. dub. 1. num. 21.* & Castrop. *de Matrim. disp. 1. pun. 16. num. 11.*

8 Petes 3. an qui Matrimonium sub prædicta conditione promisit, teneatur illam procurare, etiam propriis sumptibus? Resp. Sanchez *lib. 5. de Matr. disp. 5. qu. 6. num. 36.* referentem Tabienam, Armillam, & Petrum de Ledesma docere quod teneatur, eo quia qui matrimonium promittit, tacitè etiam censetur promittere ea, quæ ad ipsum perficiendum necessaria sunt; cum igitur perfici nequeat absque dispensatione, ideo eam procurare tenetur etiam suis sumptibus. Verùm distinguendum puto, si promittens intentionē habuit non solū promittendi matrimonium dependenter à Dispensatione, verùm etiam procurandi illam propriis sumptibus; extra controversiam est, teneri ad illam procurandam suis sumptibus: eo quia sic ex sua intentione se obligavit, ut patet. Si verò intentionem tantùm habuit promittendi matrimonium supposita dispensatione, non ideo tenetur ad procurandam illam: quia non absolutè matrimonium promisit, sed conditionatè habita dispensatione, quam nec promisit, nec ad illam se obligavit: ad eum modum quo quis promittens matrimonium puellæ sub ea conditione, si ejus pater consenserit; non tenetur consensum patris requirere, illumque procurare, cum non se obligaverit ad hoc faciendum. Et multò minùs obligatur ad Dispensationem obtinendam propriis sumptibus, quia cum negotium commune sit, & communes

debent

debent eſſe expenſæ : & ratio ultima eſt, quia obligatio non poteſt extendi ultra intentionem ſe obligantis. Sic Navarrus *lib. 4. Conſil. titul. De Sponſalib. conſil.* 25. Coninch *diſp. 29. dub. 2. n. 35.* & Caſtrop. *de Matrim. diſp. 1. pun. 16. n. 12.* Extendunt hanc doctrinam Coninch. & Caſtropalaus cum dicta diſtinctione ad deflorantem Virginem cum promiſſione matrimonii ſub conditione Diſpenſationis. Quamvis ſi deflorans, ut Virginis conſenſum faciliùs haberet, illi dixerit : facilitèr ſe poſſe obtinere Diſpenſationem, & paucis expenſis; illum obligent, & ad diſpenſationem procurandam, & ad ſumptus faciendos ; eo quia cenſetur tacita, vel potiùs expreſſa obligatio & ad diſpenſationem obtinendam, & ad ſumptus faciendos ; nam ſub ea ſpe defloration̄i conſenſum præbuit Virgo.

CAPUT VIII.

De Arrhis quæ apponuntur in contractu Sponſalium.

1 *Quid ſint Arrhæ?*
2 *Arrhæ ſunt talis naturæ, ut ſi quis ex Sponſis fidem violaverit; eas amittit.*
3 *An neceſſariò à Sponſis tradi debeant Arrhæ in ſignum Matrimonii contrahendi?*
4 *Cur à Jure permittatur amiſſio Arrharum, non verò ſolutio pœnarum Conventionalium?*
5 *An Arrhæ in ſignum pignoris concedi poſſint in qualibet quantitate, an verò exigua?*
6 *An poſſint Arrhæ in ſignum pignoris conſtitui ex utraque parte ſponſorum?*
7 *Cui reddendæ ſint Arrhæ traditæ in ſignum pignoris contracto jam matrimonio?*
8 *An paciſci poſſit à contrahentibus in ſponſalibus, quod reſtitutio Arrharum fieri ſolita ab injuſtè reſiliente ; fiat non ſolùm per tantundem, ſed per triplum, aut quadruplum?*
9 *An pœna reddendi tantundem, qua afficitur à Lege recipiens Arrhas, & injuſtè reſiliens à ſponſalibus ; debeatur ante ſententiam Judicis?*
10 *An Arrhæ, quæ in remunerationem pudicitiæ, nobilitatis, & dotis traditæ à ſponſa ſolent concedi à ſponſo; poſſint etiam ab eo concedi ſponſæ non Virgini, ſed viduæ?*
11 *An poſſit ſponſa tuta conſcientia arrhas ſibi retinere à ſponſo traditas, quia putabat eam Virginem, cum revera non ſit?*
12 *An præfixa ſit quantitas in his arrhis concedendis? Et ex quibus bonis fieri debeant?*
13 *An conceſſio arrharum ultra decimam partem valida ſit, præcipuè ſi fuerit juramento firmata.*
14 *Qui nam ſint, qui arrhas promittere poſſint?*
15 *An minor, & Filius familias arrhas promittere poſſint?*
16 *An promittens arrhas excuſari poſſit à ſolvendo, ſi ipſi dos promiſſa non fuerit culpabiliter ſoluta?*
17 *Quomodo ſponſæ arrhas à ſponſis conceſſas acquirant?*
18 *An ſi ſponſa deoſculata fuerit à ſponſo ante conſummationem matrimonii diſſolutis ſponſalibus, aut Matrimonio acquirat ſibi medietatem arrharum non interveniente ſponſalitia largitate.*
19 *Quomodo uxor diſponere poſſit de arrhis, aut ſponſalitia largitate ſibi acquiſitis?*
20 *An Arrhæ dentur titulo lucrativo, an oneroſo?*

1 QUAMVIS ſponſalia ipſa aliquando à Juris peritis Arrhæ dicta fuerint, nihilominus hìc Arrhæ accipiuntur pro eo, quod ſponſus dat ſponſæ, vel ſponſa ſponſo in ſignum, ac pignus matrimonii promiſſi contrahendi : ut habetur *in leg. fin. cod. de ſponſal.* Accipi etiam ſolent pro ea donatione, quam ſponſus efficit ſponſæ in remunerationem pudicitiæ, nobilitatis, vel dotis ipſius, & quam lucratur ſoluto jam Matrimonio. Et de utriſque Arrhis hìc nobis pertractandum ordine ſuo.

2 Arrhæ, quæ dantur à ſponſis in ſignum, & pignus matrimonii contrahendi, ſunt talis naturæ, ut ſi quis ex ſponſis fidem violaverit, eas amittat. Sic ſtatuitur *in Leg. Arrhas, & leg. final. cod. de ſponſalib.* & videre eſt penes Covarruviam *de ſponſalib. 2. par. cap. 7. num. 6.* Sed variæ inſurgunt in hac re dubitationes, quas per ſequentia Quæſita diſſolvemus.

3 Quæres 1. an Arrhæ, quæ à ſponſis conceduntur in ſignum Matrimonii contrahendi, debeant neceſſariò tradi ? Reſp. affirmativè, quia ſic expreſsè ſtatuitur *in Leg. Mulier. Leg. Arrhas, & Leg. final. Cod. De Sponſal.* ratio eſt, quia ſecus non diſtingueren̄tur à pura pœna, quæ rejicitur à Sponſalibus. Sic Covarruvias *loc. cit. cap. 7. num. 7.* Antonius Gomez *Leg. 50. Tauri*, Sanchez *lib. 1. de Matr. diſp. 35. n. 3.* Coninch *diſp. 22. dub. 3. num. 13.* & Guttierrez *de Matr. cap. 18. num. 3.* Docent tamen Sanchez, & Coninch, poſſe promitti arrhas, & loco illarum æquivalens pignus tradere : eo quia per traditionem pignoris æquivalentis cenſentur & ipſæ arrhæ traditæ.

4 Quæres 2. cur permittantur arrhæ amittendæ à Jure in ſponſalibus, non verò juxta communem ſententiam pœnæ conventionales; cum arrharum amiſſio videatur pœna ? Reſp. majorem congruentiam in Arrhis, quam in pœnis eſſe : eo quia arrhæ, utpote de neceſſe ſtatim tradendæ in exigua quantitate tradi ſolent, & cum majore deliberatione conceduntur; adeoque non impediunt libertatem in Matrimoniis requiſitam : quod enim liberè, ac cum gaudio traditum eſt faciliùs, ac ſuaviùs amittitur. Secus verò dicendum de pœna, quæ cum non ſtatim tradatur, ſed tradenda promittitur; inde eſt, quod incautè, & in magna quantitate, ac ſine debita maturitate promitti poſſit : & quod in pœnam ſolvi debet, difficiliùs, & duriùs ſolvitur; adeoque meritò pœna conventionalis reputatur obnoxia libertati Matrimonii.

5 Quæres 3. an arrhæ in ſignum pignoris concedi poſſint à ſponſis in qualibet quantitate; an verò neceſſariò debeant eſſe in quantitate exigua ? Reſp. quamvis multi Doctores cum Joan. Andrea, Abbate, Henrico, Alexandro de Nevo, Cyno, Roſella, Angelo, Sylveſtro, & Brunello penes Caſtropalaum *de Matrim. diſp. 1. pun. 12. §. 1. num. 4.* docuerint, debere neceſſariò arrhas tradi à ſponſis in exigua quantitate, ne minuant Matrimonii libertatem ; alias non differrent à pœnis conventionalibus, quæ à Jure reprobantur, ut lædentes libertatem Matrimonii. Nihilominus magnam habet probabilitatem ſententia apoſita docens, in qualibet quantitate concedi poſſe : ratio eſt, quia ex una parte leges promittentes Arrhas abſque limitatione loquuntur, nec debent limitare Doctores, ubi non limitat, nec reſtringit lex; ex alia parte finis cohoneſtans Arrhas non eſt earum exiguitas, ſed quia faciliùs, & ſuaviùs amittuntur ea, quæ cum gaudio tradita fuere ; pœnæ verò ſemper reluctante natura, & difficiliùs ſolvuntur, etiam ſi in exigua quantitate impoſitæ fuerint. Adde, quod argumentum adverſariorum, ſi vim haberet, probaret quòd pœnæ in exigua quantitate impoſitæ nec libertatem matrimonii minuerent, nec à Jure reprobari deberent. Sic Caſtropalaus *loc. citat. numero 6.*

6 Quæres 4. an poſſint Arrhæ in ſignum pignoris conſtitui ex utraque parte ſponſorum ? Reſp. affirmativè licèt negativam ſententiam ſuſtineant nonnulli Doctores putantes ſuperfluam mutuam Arrharum traditionem : moveor, quia non reprobatur à Legibus; & aliunde ſuam utilitatem habet, ſiquidem violans fidem perdit Arrhas, eſto per accidens alias recuperet, ſi alter etiam fidem violet. Sic Covarruvias *de Sponſal. 2. par. cap. 3. §. 2. num. 7.* Gregorius Lopez *in Leg. Tauri*, 84. Sanchez *lib. 1. de Sponſal. diſp. 35. num. 14.* Guttierrez *de Matr. cap. 18. n. 8.* Coninch *diſp. 22. dub. 13. n. 15.* Ponce *lib. 12. de ſponſ. cap. 19.*

7 Quæres 5. cui reddendæ ſunt Arrhæ traditæ in pignus matrimonii contrahendi contracto jam matrimonio ? Reſp. reddendas eſſe ei, qui eas conceſſit : eo quia ceſſat ratio, ob quam conceſſæ fuere, nempe in pignus Matrimonii contrahendi, eo igitur contracto non habet amplius rationem pignoris, adeoque tradenti reddendæ erunt : ut ſtatutum eſt *in Leg. final. Cod. De Sponſal.* Adnotandum tamen ex eadem Lege, quod ſi matrimonium promiſſum non contrahatur culpa recipientis Arrhas, non verò culpa illas tradentis ; tenetur recipiens ad arrhas reſtituendas, & inſuper ad ſolvendum tantundem ex proprio ſecundum valorem Arrharum : eo quia expoſcit Juſtitia, ut æquale periculum ſubeat, qui recipit arrhas, & injuſtè reſilit à Matrimonio promiſſo, & ne lucrum reportet ex injuſtitia ſua. Quamvis ab hac lege excipiantur minores viginti quinque annis, qui ex benignitate Legis, cum veniam ætatis non habeant; obligan-

ligantur tantum ad arrhas reddendas, non verò tantumdem. Quod etiam extenditur ad eorum Parentes, & Curatores; si tamen eorum nomine arrhas reciperent, & matrimonium promitterent; non verò si nomine proprio id efficerent, & per ipsos stet, quod injustè resiliatur à Matrimonio promisso. Sic docent Sanchez aliis relatis *de Matr. lib. 1, disp. 36. in fin.* Coninch *disp. 22. dub. 3. numero 17.* Ponce *lib. 12. capite 19. numero 4.* & Castropalaus *de Matrim. disputat. 1. punct. 12. §. 2. numero 1.*

8 Quæres 6. an pacisci possit inter contrahentes sponsalia, quod restitutio arrharum, quæ fieri debet ab injustè resiliente; non solùm fiat per tantundem, verùm etiam per duplum, triplum, aut quadruplum? Resp. Jus Civile *in Leg. final. cit. Cod. De Sponsalib.* hoc permittere contrahentibus, nisi tamen minores fuerint: sed dubitatur, an Lex ista correcta fuerit à Jure Canonico *in Cap. Gemma, De Sponsal.* & ratio dubitandi est, quia videtur pura pœna conventionalis sponsalibus adjecta, quæ reprobatur à Jure Canonico. Nihilominus Sanchez, Guttierrez, Duaren, Coninch, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num. 2.* sustinent, non esse correctam à Jure Canonico, adeoque validè apponi posse: ratio est, quia pœna reprobata à Jure Canonico in sponsalibus est pœna per se sumpta, & propria sponsalium, quæ etiam à Jure Civili reprobatur; non verò pœna arrharum, & ad ipsas spectans, quæ à Jure Civili approbatur expressè, nec expressè reprobatur à Canonico; maximè quia correctio Legum quantum fieri potest, vitari debet, ut Jura Juribus conformia fiant.

9 Quæres tandem: an pœna reddendi tantumdem, qua afficitur à Lege recipiens arrhas, & injustè resiliens à sponsalibus; debeatur ante Judicis sententiam, sicuti etiam pœna adjuncta dupli, tripli, aut quadrupli? Resp. pœnam restituendi tantumdem ob arrhas receptas ex communi sententia non deberi ante Judicis sententiam, ut testatur Sanchez *lib. 1. de Matrimon. disputat. 37. numero 1.* tum quia legalis est, seu à lege imposita; & pœnæ Legales obligant post Judicis sententiam, tum quia si non est purè Legalis, ut voluere aliqui; sed etiam Conventionalis: nihilominus cum debeatur ob violatam fidem, sententiam Judicis exposcere debet. Pœnam verò restituendi duplum, triplum &c. etiam si conventionalis sit; non deberi tamen ante Judicis sententiam; eo quia probabilior sententia docet, teste Castropalao *de Legib. disputat. 2. punct. 3.* pœnam conventionalem non deberi in foro conscientiæ ante Judicis sententiam, nisi diversimodè expressis verbis inter se contrahentes convenerint.

10 Remanet tunc pertractandum de Arrhis, non quæ in pignus, & signum matrimonii promissi contrahendi traduntur à sponsis, de quibus Jus commune loquitur, & nos usque adhuc locuti sumus, sed de Arrhis, quæ in remunerationem pudicitiæ, nobilitatis, & dotis traditæ fuere à sponso sponsæ, de quibus loquitur Jus hispanicum, & quæ antiquæ donationi propter nuptias succedere, quamvis differant ab illa, ut habetur *in Leg. 1. tit. 11. part. 4.* Quæ quidem arrharum concessio fieri potest à viro uxori ante Matrimonium, & post illud, ut *ex Leg. 86. tit. 18. part. 4. & ex aliis Legibus* constat; ac docent aliis relatis Antonius Gomez, Covarruvias, Matienzo, Guttierrez, & Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrimon. punct. 12. §. 3. numero 3.* quamvis oppositum sentiant apud eumdem Castropalaum Gregorius Lopez, & Molina Theologus. Poterunt etiam arrhæ concedi à sponso sponsæ non Virgini, sed viduæ, cum non requiratur necessariò ut dentur in præmium pudicitiæ virginalis; sed sat est quod dentur in præmium pudicitiæ vidualis, ac in remunerationem nobilitatis, & dotis receptæ: ut docent Gregorius Lopez, Antonius Gomez, Guttierrez, relati ab eodem Castropalao *loc. cit. numero 1.* & probant *ex Leg. 1. titul. 2. libr. 3. fori.*

11 Quia tamen variæ difficultates insurgunt in hac materia, ideo per sequentes dubitationes eas dissolvemus. Dubitabis igitur 1. an possit sponsa tuta conscientia sibi arrhas retinere à sponso traditas, quia Virginem putabat, cum revera talis non sit? Resp. negativam sententiam defendere Cordubam *in Summ. quæstion. 135.* Vegam *libr. 1. Summ. casu, 387.* Rodriquez 1. *tom. Summ. cap. 208. num. 12.* & alios, ea ratione motos, quia arrhæ in præmium virginitatis concessæ fuere; cum igitur cesset hæc causa finalis, cessare pariter videtur concessio. Affirmativam tamen sententiam sustitet communior sententia Doctorum, quam sequuntur Sanchez *lib. 6. de matrim. disput. 27. à numer. 4.* Guttierrez *de matrim. cap. 19. numer. 8.* & Castropalaus *de matrim. disput. 1. punct. 12. §. 3. numer. 2.* cum quibus sentio: ratio est, quia non minus arrhæ conceduntur in præmium nobilitatis, & & dotis, quàm virginitatis; ergo licet cesset causa finalis ex parte, non tamen cessat ex toto; & ea non cessante ex toto, dispositio tenet, ut docent communiter Doctores *in Tractatu de Legibus.* Imò si in publico instrumento donationis arrharum sola causa Virginitatis, exprimeretur ad illas concedendas; deberet reputari error imperiti Notarii, non verò expressa voluntas contrahentium: ut docent Gregorius Lopez, Valascus, Antonius Gomez, Guttierrez, & Covarruvias relati à Castropalao *loc. cit.* utrumque est probabile.

12 Dubitabis 2. an præfixa sit quantitas in his arrhis concedendis; & ex quibus bonis fieri debeat? Resp. taxatam fuisse à Jure Regio, ut patet *ex Leg. 1. tit. 2. lib. 3. fori* ubi statuitur, arrhas non posse excedere decimam partem bonorum concedentis illas: nam secus Conjuges se mutuò spoliarent: *& Leg. 2. tit. 2. libr. 1. Compilat.* cautum est expessè, ne huic Legi renunciari possit. Quod jure optimo factum esse, comprobant Doctores. Adnotandum tamen, hanc arrharum limitationem afficere tantùm Sponsum contrahentem sponsalia, vel Matrimonium, ut patet ex verbis *Legis 2. cit.* non verò alios arrhas concedentes nomine proprio, & ex bonis propriis; non tamen nomine Sponsi, & ex bonis illius. Jus siquidem Regium restrinxit Jus commune in arrhis quoad Sponsos contrahentes, & bona illorum; reliquit tamen illud intactum quoad alios, & bona ipsorum, qui in qualibet quantitate arrhas concedere possunt, ut rectè observant Sanchez *lib. 6. de Matrimon. disputat. 29. numero 18.* & Guttierrez *de Matrim. capite 19. numero 25.*

Bona autem, ex quibus sponsus arrhas concedere potest secundum decimam partem; ea intelliguntur quæ actu habet tempore concessionis; non verò ea, quæ acquirere potest: nam quæ actu possidemus bona nostra dicuntur, non verò ea, quæ in futurum acquirere possumus, maximè si super ipsa inducenda sit obligatio, ut clarè statuitur *in Leg. Si stipulatio, 76. §. 1. ff. de Verbor. Obligat.* Hinc fit, si tempore promissionis arrharum sponsus nulla bona habebat, quæ tamen postea acquisivit; non posse obligari ad restitutionem arrharum, nisi expressè adjectum fuerit, etiam de bonis acquirendis: eo quia promissio regulatur ex bonis de præsenti, non verò ex illis, quæ à futuro eventu pendent: ut ex Sanchez, & Guttierrez docet Castropalaus *de Matrimon. disputat. 1. punct. 12. §. 4. numero 2.* Advertunt tamen hi Doctores inter bona sponsi, ex quibus decima arrharum concedi potest; connumeranda esse officia lucrosa, quæ habet, & omnia alia vendibilia; insuper omnia alia bona, quæ ipsi debentur, & ad quæ recuperanda actionem habet: cum spectent ad ipsum, & moraliter sua sint, ut habetur *in Leg. Bonorum, ff. de Verbor. signif.* quamvis ex his omnibus debeat deduci id, in quo gravantur ære alieno, ac aliis debetur; ea siquidem, quæ aliis debentur, nostra censeri non debent *ex Leg. Subsignatum, ff. de Verbor. Significat.*

13 Dubitabis 3. an concessio arrharum ultra decimam partem valida sit, maximè si juramento firmata fuerit? Resp. invalidam esse quo ad excessum decimæ partis, non verò quo ad decimam partem, ut deducitur *ex Leg. 1. tit. 2. libr. 3. fori*, ubi habetur, quod si donans prædictam quantitatem excesserit, ejus consanguinei excessum repetere possint. Ex quo deducitur, concessionem fuisse vitiosam, & invalidam quo ad excessum, non verò quo ad reliquas partes, aliàs consanguinei totum repetere possent: ut adnotant Gomez, Matienzo, Glossa, Molina Theologus, Sanchez & Guttierrez relati à Castropalao *disputat. 1. de Matrimon. punct. 12. §. 5. numero 1.* Hinc fit, in utroque foro invalidum esse prædictum excessum, qui non solùm prohibetur à

citatis

citatis Legibus, ſed factum in contrarium annullant, & irritant ob gravia incommoda, quæ ſequuntur: ut docent Sanchez *lib. 6. de Matrimon. diſputat. 33. à numero 1.* & Guttierrez *de Matrimon. capite 19. numero 34.*

Quid ſi additum fuerit Juramentum in confirmationem exceſſus decimæ partis? Quamvis graviſſimi Doctores penes Sanchez *libr. 6. de Matrimon. diſputat. 34. numero 1.* doceant, validum eſſe exceſſum; nihilominus verius puto, etiam addito juramento invalidum eſſe: ratio eſt, quia cum juramentum confirmatorium contractus ſit juramentum de perſeverando in contractu, nec de contraveniendo illi; ſi ergo contractus nullus, & irritus eſt ex jure; non poterit juramentum illum confirmare, aliàs quod malum à Jure reputatur, confirmaret: nec cavetur in ipſo Jure, quod adveniente juramento purgetur vitium Contractus. Sic Sanchez *loc. cit. numero 2.* plures referens, ſic etiam Covarruvias, Gaſpar Baeza, Matienzo, Guttierrez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matrimon. diſp. 1. punct. 12. §. 5. num. 6. & 8.*

14 Dubitabis 4. Qui nam ſint, qui arrhas promittere poſſint? Reſp. propriè promiſſionem arrharum, de quibus loquimur, ſpectare ad ſponſum; vel ad ejus Parentes, & Conſanguineos, qui nomine ipſius illas promittant, ut colligitur *ex citatis Legibus*. Non nego tamen, quod aliquando illas concedere poſſit ſponſa ſponſo, vel ejus Parentes, & Conſanguinei in remunerationem exceſſus nobilitatis, & divitiarum ſponſi: ut docent Azebedo, Sanchez, & Guttierrez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *loc. cit. §. 7. numero 1.* Poterit inſuper quilibet alius extraneus nomine ipſorum, & ex bonis ad ipſos ſpectantibus arrhas promittere; ſicuti etiam nomine proprio, & ex bonis propriis cum hoc tamen diſcrimine, quod non poſſint excedere taxam à Lege præſcriptam, ſi nomine ſponſorum, & ex bonis illorum promittant; excedere tamen poterunt, ſi nomine proprio, & ex bonis propriis id efficiant; ut ſupra innuimus.

15 Controvertitur tamen: an Minor, & Filius familias arrhas promittere poſſint? Et quidem de Minoribus Curatore carentibus, ſi arrhas concedant de bonis immobilibus, vel mobilibus, quæ ſervando ſervari poſſunt; invalida erit eorum conceſſio, niſi Judicis Decreto firmetur: eſt enim ipſis interdicta à Lege horum bonorum alienatio abſque Judicis facultate, ut ſancitur *in Leg. Non ſolum, Leg. Prædia, Cod. de Prædiis minor.* Si verò arrhas concedant de bonis mobilibus, & quæ ſervando ſervari non poſſunt juxta quantitatem à Lege taxatam; valida erit conceſſio: quià fecerunt illud, quod Majores, & Prudentes feciſſent: ut ſuſtinet Sanchez aliis relatis *lib. 6. de Matrimon. diſputat. 38. numero 41. ex Argum. Leg. Non videtur, Cod. De in integr. reſtitution. & ex Leg. 1. Cod. ſi adverſus donat.* Nec requiritur facultas Judicis, quamvis ſi minor Curatorem habeat, requiratur Curatoris authoritas; ſecus conceſſio facta nulla eſſet & *ex Leg. Si Curatorem, Cod. De in integr. reſtitut.* Si tamen fuerit juramento firmata, valida erit, ac ſi à Majore facta fuiſſet: cum ex Diſpoſitione Juris *in Authen. Sacramenta Puberum, Cod. Si adverſ. venditor. vitium nullitatis purgetur*, ac minor efficitur major: vide Sanchez *loc. cit. num. 43.*

De Filiis Familias, ſi puberes ſint, dicendum eſt, poſſe inconſulto patre arrhas promittere, de bonis tamen, quorum dominium, & adminiſtrationem habent: ut ſtatuitur *in Leg. Filius familias, 38. ff. de Action. & Obligat.* De illis verò bonis, quorum adminiſtrationem habet pater, ac uſum fructum; non poterunt inconſulto patre, & abſque ejus facultate arrhas promittere: ut expreſsè habetur *in Leg. final. §. filiis autem, Cod. de Bonis, quæ Liber.* Si tamen filii familias impuberes ſint, neque cum licentia patris poterunt arrhas promittere, aut alium contractum celebrare, ut clarè ſtatuitur *in §. Pupillus, Inſtit. de Innutil Stipulat.* Vide Molinam *tom. 2. de Juſt. diſputat. 261. §. Filius familias.*

16 Dubitabis 5. an promittens arrhas excuſari poſſit ab obligatione ſolvendi illas; ſi ipſi dos promiſſa non fuerit culpabiliter ſoluta? Reſp. affirmativè, quicumque ſit promittens ſivè minor, ſive Major, etiam ſi promiſſio juramento firmata fuerit: ratio eſt, quia ſemper arrhæ cenſentur promitti in dotis remunerationem; ergo ſi non ſervatur fides, & quidem culpabiliter in ſolutione dotis, nec ſervari debet in ſolutione arrharum: violanti ſiquidem fidem fides ſervanda non erit *ex Regulâ Fruſtra, 75. De Regul. Juris in 6.* maximè quia in tali caſu retineri poſſent arrhæ in pignus dotis non ſolutæ integrè, ſi ex integro non fuerit ſoluta dos; ſecundum partem, ſi ex parte dos ſoluta fuerit. Sic Molina *tom. 2. tractat. 2. de juſtit. diſputat. 431. §. dubium*; Sanchez *lib. 6. de Matrimon. diſputat. 37. numero 2.* Guttierrez *de Matrimon. capite 19. numero 41.* & Caſtropalaus *de Matrimon. diſputat. 1. punct. 12. §. 7. numero 5.*

Dubitabis 6. quomodo ſponſæ arrhas à ſponſis conceſſas acquirant? Reſp. ante conſummatum Matrimonium, vel ob mortem ſponſi, vel ob ejus ingreſſum in Religionem, aut ob aliam juſtam causam, non verò per injuſtam, ac cum culpa ipſius concedentis; non acquiri arrhas irrevocabiliter à Sponſa, ſed reddendas eſſe, cum plerumque dentur in remunerationem pudicitiæ: ut habetur *in Leg. 5. tit. 2. lib. 3. fori*, & docent Covarruvias *4. Decretal. 2. par. capite 3. §. 7. numero 12.* & Sanchez *lib. 6. de Matrimon. diſputat. 12. numero 18.* Secus verò ſi cauſa non conſummandi Matrimonium fuerit injuſta, & cum culpa ipſius ſponſi; tunc illas lucrabitur, ac ſi conſummatum fuiſſet. 17

Controverti hìc ſolet: an ſi ſponſa oſculata fuerit à ſponſo ante conſummationem Matrimonii, diſſolutis ſponſalibus, aut Matrimonio acquirat ſibi medietatem arrharum non intervenente ſponſalitia Largitate? Inſuper, ſi intervenerit ſponſalitia Largitas ſimul cum Arrhis lucretur per oſculum medietatem utriuſque, an potiùs unam medietatem ſive Arrharum, ſive ſponſalitiæ Largitatis, quam elegerit? Variæ habentur Doctorum ſententiæ in hac controverſia, qui diverſimodè interpretantur *Leg. 4. tit. 2. lib. 7. Compil.* hanc materiam ſtatuentem. Nam Sanchez, & Guttierrez, penes Caſtropalaum *de Matrimon. diſputat. 1. punct. 12. §. 8.* docent, ſponſam ſolùm lucrari per oſculum medietatem ſponſalitiæ Largitatis, ſive de reliquo intervenerint Arrhæ, ſive non. Gomez, Arias apud eumdem Caſtropalaum putant, lucrari per oſculum medietatem Arrharum non interveniente ſponſalitia largitate; quod ſi intervenerit, pro libito eligere poterit vel medietatem arrharum, vel medietatem ſponſalitiæ Largitatis. Caſtropalaus denique *loc. cit. numero 5.* cenſet, ſponſam per oſculum lucrari ſibi ante conſummatum Matrimonium medietatem omnium, quæ illi à ſponſo tradita fuere; ſive fuerint Arrhæ tantùm, ſive Arrhæ cum ſponſalitia Largitate. Conſummato vero matrimonio lucrari ſibi vel integras arrhas; vel integram ſponſalitiam Largitatem pro ſuo libito, & electione. Ut verum fatear, in hac varietate ſententiarum magis mihi arridet ſententia Caſtropalai, licèt non denegem ſuam probabilitatem ſententiæ Sanchez: ratio eſt, quia Lex citata loquitur abſque ulla reſtrictione, & diſtinctione: ait enim, ſponſam per oſculum lucrari medietatem omnium, quæ à ſponſo illi data fuere ante conſummationem Matrimonii; ex quibus verbis clarè deducitur, quod ante conſummationem Matrimonii ſi arrhæ, & ſponſalitia largitas datæ fuere, medietatem ipſarum per oſculum lucretur: dictio ſiquidem illa, omnium, nihil excludit à datis à ſponſo. Cum reſtrictione tamen, & diſtinctione loquitur poſt conſummationem Matrimonii, in quo caſu ait lex, ſponſam lucrari totum, quod ſponſus dederit, dummodo arrhæ in dicto matrimonio non fuerint; quapropter interveniemibus arrhis conceditur ſponſæ, vel ejus hæredibus intra viginti dies poſtquam requiſiti fuerint, ut eligant vel integras arrhas, vel integram ſponſalitiam largitatem, itaut electis arrhis reddatur ſponſalitia largitas, vel viceverſa. Nec electione facta eam variare licet *ex Argum. Leg. Servi electione, ff. de Legatis*, niſi tamen ob aliquam cauſam electio privetur effectu: cum tunc cenſenda eſſet, ac ſi facta non fuiſſet *ex Leg. Si aut nullam, Cod. de legitim. hæredib.* Videatur Caſtrop. dignè de ha re pertractantem *l. ſuprac. à n. 5.* 18

Dubi-

19 Dubitabis tandem : quomodo uxor disponere possit de Arrhis, aut sponsalitia largitate sibi acquisitis ? Resp. si non transit ad secundas nuptias æquè disponere posse de Arrhis, & sponsalitia largitate, ac de propriis bonis, quæ habet ; cum nulla Lex approbata caveat contrarium, quidquid sit de non approbatis. Si verò ad secundas nuptias transierit, & filios prioris mariti habuerit, conveniunt Doctores circa sponsalitiam largitatem, quòd non possit de ea disponere, ac de reliquis suis bonis ; sed necessariò eam uxor reservare debet dictis filiis, solo usufructu sibi retento : ut statuitur *in Leg. 26. tit. 13. part. 5.* ratio est, quia non titulo oneroso, sed lucrativo datur, non enim in remunerationem alicujus obligationis conceditur sponsalitia largitas ; sed in significationem amoris ; & de bonis à marito datis sive donatione inter vivos, sive in testamento nequit uxor transiens ad secundas nuptias liberè disponere, si filios habeat prioris mariti ; sed necessariò reservare debet prædictis filiis, retento sibi usufructu *ex Leg. Fœminæ, 3. Cod. de Secundis Nuptiis, & Leg. supracitata.*

20 Controversia tamen est de arrhis : an in prædicto casu possit uxor disponere liberè de illis, ac de propriis bonis. Verùm controversia tota reducitur ad illud punctum : an arrhæ dentur titulo lucrativo, an verò oneroso ; nam si dantur titulo lucrativo eodem modo se habent, ac sponsalitia largitas ; secus verò si titulo oneroso. Communior sententia cum Molina Jurista *lib. 2. de Primogen. cap. 10. numer. 62.* Guttierrez *de Matrim. cap. 19. numer. 44.* Sanchez *lib. 6. de Matrim. disp. 41. numer. 3.* & aliis plurimis ab eis relatis, docet, arrhas non concedi titulo oneroso, sed lucrativo : quia ut plurimum conceduntur in remunerationem pudicitiæ, ad quam amittendam aliàs obligatur uxor ex matrimonio contracto, quapropter non poterit de illis liberè disponere. Hæc communior sententia magnam penes me habet probabilitatem, & ita sustineo : non possum tamen non reputare satis probabilem oppositam sententiam, quamvis minùs communem ; & defacto ut talem reputat Laudatus Sanchez *loc. cit. numer. 2.* quæ docet dari arrhas titulo oneroso, adeoque de illis posse disponere uxorem liberè, ac de propriis bonis ; eo quia dantur non solùm in remunerationem pudicitiæ, verùm etiam dotis receptæ, & nobilitatis ; adeoque donatio arrharum erit quædam remuneratoria donatio, non purè gratuita, & liberalis, & veluti reducitur ad permutationem. Sic docent Alvarus, Valascus *consil. 16. num. 16.* Molina Theologus *tract. 2. de Just. disp. 431. §. Contrarium*, & alii ab ipsis relati.

CAPUT IX.

De Sponsalitia Largitate.

1 *Quid sit sponsalitia largitas?*
2 *Quænam dona sive à sponsis, sive ab aliis ipsis facta censeantur sponsalitia largitas?*
3 *Doctrina tradita procedit ex Jure Communi.*
4 *Dona, quæ socer mittit Nurui ; regulanda sunt ex Jure Communi quoad sponsalitiam largitatem cum donis sponsi.*
5 *Dona Consanguineorum, & Amicorum, si expressè concessa fuerint uni determinato ex sponsis ; illi tantum acquiruntur ; si verò expressè utrique, uterque acquiret.*
6 *An prædicta dona tradita sponsæ à consanguineis, & amicis sponsi sint sponsalitia Largitas, & ut talis acquirantur à sponsa?*
7 *In quanam quantitate concedi possit sponsalitia largitas?*
8 *An valida sit sponsalitia largitas concessa à sponso sponsæ nullam dotem afferenti?*
9 *Ex quibus bonis concedi possit sponsalitia largitas?*
10 *Quando concedi debeat sponsalitia largitas?*
11 *An vestes, aliave ornamenta pretiosa data à sponso sponsæ ipso nuptiarum die, vel alio proximo ante consummationem matrimonii sint sponsalitia largitas?*
12 *Quomodo acquiratur sponsalitia largitas? Et quando amittatur?*
13 *An sicuti acquirit sponsa per osculum sponsi medietatem jocalium, sic etiam illam acquirat per amplexus, aut tactus impudicos, vel copulam illicitam?*
14 *An sponsa lucretur per osculum medietatem Jocalium, & per copulam reputatam conjugalem ex integro Jocalia ; si ob impedimentum nulla fuerint sponsalia?*
15 *An si sponsalia vera dissolvantur, possint retineri à sponsis donata inter se?*
16 *An ut lucrentur sponsus, & sponsa sponsalitiam largitatem ; requiratur insinuatio, si sponsalitia largitas excedat valorem quingentorum solidorum?*

EA dona, quæ sponsus sponsæ, vel sponsa sponso 1
mittit ante nuptias in signum amoris, & futuri Matrimonii ; dicuntur à Doctoribus sponsalitia largitas : quapropter definiri solet sponsalitia largitas, donatio ante nuptias, de qua Jus Civile pertractat *in ff. & Cod. de Donation. ante nuptias*. Non solùm autem sponsus, & sponsa ad invicem ante nuptias dona mittere solent, verùm etiam eorum Consanguinei, Affines, & Amici.

Controversia igitur insurgit : quænam dona sive à 2
sponsis, sive ab aliis ipsis facta censeantur sponsalitia largitas. Et quidem si constet de animo donantis, ipsi standum erit, nec ulla controversia locum habere potest, imò omnis præsumptio in contrarium excludenda erit : ut docet Bartolus *Leg. penult. §. Servis Uxoris, numer. 3. ff. Solut. Matrim.* cum aliis, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 6. Matrim. disp. 25. nu. 2.* Reducitur ergo controversia ad casum, in quo non constet de animo donantis, sed arguendus erit ex conjecturis. Quapropter dona, quæ sponsus mittit sponsæ ante consummatum matrimonium ; tunc censentur sponsalitiam largitatem constituere, quando ita exigua sunt, & ordinaria, ac quotidiana inservientia Uxori secundum suam qualitatem ; ut etiam si darentur constante matrimonio, censerentur donata, & non commodata : ratio est, quia ex una parte tenetur vir alere uxorem, ac illi consulere de rebus ordinariis quotidianis juxta suam conditionem, & hæc donari solent, non commodari *ex Argum. Leg. Ex annuo, 16. ff. de Donat. inter Vir. & Uxor.* ex alia parte mittuntur in signum amoris, & testimonium bonæ tractationis constante matrimonio ; ergo rectè arguitur, velle ea sponsum dare per translationem dominii in Uxorem, ac sponsalitiam largitatem facere. Secus verò dicendum, si pretiosa fuerint, & extraordinaria, nec quotidiana, itaut si darentur etiam constante matrimonio, non censerentur donata ; tunc non constituent sponsalitiam largitatem, sed reputanda erunt commodata, & tantùm ad majorem ornatum concessa cum solo usu absque dominio ; ut colligitur *ex Leg. Hoc legatum, ff. de Legat. & ex Leg. Mortis suæ, ff. de Donat.* & sic ex Jure communi docent Gregorius Lopez, Villalobos, Gama, Julius Clarus, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disp. 1. punct. 13. §. 1. numer. 3.* Excipiunt tamen eas Regiones, in quibus consuetudo viget, ut sponsus non repetat ea, quæ sponsæ mittit ; quia tunc censetur donare, nisi aliud expressè manifestet, etiamsi pretiosa fuerint.

Doctrina tradita procedit ex Jure Communi, ut 3
dixi, Jure tamen novo Castellæ *Leg. 4. tit. 2. lib. 1. Recopil. quæ est Lex 52. Tauri*, quælibet dona sive exigua, & ordinaria ; sive pretiosa, & extraordinaria à sponso concessa sponsæ ; vel à sponsa sponso ; constituunt sponsalitiam largitatem, ac donata censentur. Quidquid sit, an hæc Lex correxerit Jus Commune, ut aliqui Doctores putant ; an verò non, ut alii censent. Sic *ex præcitata Lege* docent Castillo, Antonius Gomez, Arias, Matienzo, Glosa, Azebedo, Barbosa, & Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrimonio, disput. 1. punct. 13. §. 5. numer. 6.*

Dona verò, quæ socer mittit nurui ; regulanda 4
erunt quoad sponsalitiam largitatem constituendam cum donis sponsi secundum Jus Commune ; nam Jus novum Castellæ non loquitur de his donis à Socero missis. Quapropter si similia dona à sponso missa fuissent, & donata censerentur ; etiam donata censenda erunt missa à Socero. Si verò censerentur donata

ad

ad uſum, & acquiſita à ſponſo; ſic etiam cenſeri debent donata à ſocero, quod videlicet Nurus habeat eorum uſum, dominium tamen ſit penes ſponſum, cui acquiruntur, quamvis in legitimam computanda ſint: ratio eſt, quia Socer ea dona concedit Nurui incuitu Sponſi ſui filii; adeoque reputanda erunt, ac ſi ſponſus ipſe tradidiſſet. Sic docent aliis relatis Sanchez *libr. 6. Matrimon. diſputat.* 25. *numero* 33. Guttierrez *lib.* 2. *Pract. Quaſt. quaſt.* 10. *n.* 1, & Caſtrop. *loc. cit. num.* 7.

5 Dona denique Conſanguineorum, & Amicorum, qui eamdem præſumptionem fundant *ex Leg. Sed ſi plures, §. in arrogat. ff. de Vulgar.* ſi expreſsè conceſſa fuerint uni determinato ex ſponſis; illi tantum acquiruntur, non verò alteri: quod ſi expreſsè utrique ſponſo conceſſa fuerint, uterque acquirit ea, ac inter utrumque dividenda erunt, cum ſatis donans ſuam voluntatem exprimat: ut rectè docent Guttierrez *libr.* 2. *Pract. Quæſtion. quæſtion.* 120. *numero* 9. Molina Theologus *tractat.* 2. *diſputat.* 430. *concl.* 1. Sanchez *lib.* 6. *Matrimon. diſputat.* 26. *num.* 3. difficultas tamen eſt, quando non habetur expreſſa, & determinata voluntas donantis; & uni ex ſponſis tradantur dona, ut aſſolet ſponſæ, an in tali caſu præſumantur donata ſponſæ, ac illi acquiſita? Pro qua difficultate reſolvenda dico: quod ſi donans ſit conſanguineus ſponſæ, vel ejus ſpecialis Amicus, aut alia obligatione illi adſtrictus; præſumi debet, velle tantum ea dona ſponſæ concedere, adeoque ſponſa ea ſibi acquirit: ratio eſt, quia ſpeciales cauſæ prædictæ rationabilem fundant præſumptionem tradi determinatè ſponſæ, vel ob conſanguinitatem, vel ob amicitiam, vel ob remunerationem obligationis. Sic *ex Leg. Socium, qui in eo, §. final. ff. Pro Socio* docent Sanchez plures referens *libr. 6. Matrimon. diſputat.* 26. *numero* 6. & Caſtropalaus *de Matrimon. diſputat.* 1. *punct.* 13. §. 1. *numero* 8. Nec obſtat, quod etiam donans ſit Conſanguineus ſponſi: ſat enim eſt, quòd ſit conſanguineus ſponſæ, cui munera conceduntur. Si verò donans ſit Conſanguineus ſponſi, vel ejus Amicus, aut alia obligatione vinctus, etiamſi dona tradantur ſponſæ; acquiruntur ſponſo, & ſolus uſus ſponſæ conceditur, dum aliter non conſtat de mente Donantis: ratio eſt, quia acqiſita contemplatione alicujus dicuntur acquiſita ex re illius, ac proinde ipſi cedere: ut colligunt *ex Leg. Additio, ff. De acquirend. hæredit.* Navarrus, Antonius, Gomez, Julius Clarus, Maſcardus Guttierrez, Molina Theologus, & Sanchez, quos, refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matrimon. diſputat.* 1. *punct.* 13. § 1. *numero* 8. *in fin.* Si ergo dona tradita fuere ſponſæ in contemplationem ſponſi, ſponſo acquiruntur, licèt ſponſa habeat eorum uſum.

6 Sed petes 1. an prædicta dona tradita ab amicis, & Conſanguineis ſponſi ſponſæ ſint ſponſalitia largitas, & ut talis acquirantur à ſponſa? Reſp. negative: ratio eſt, quia ſponſalitia largitas eſt donatio unius ſponſi alteri facta, cum igitur iſta dona non ſint à ſponſis; eſto intuitu ipſorum fiant, & cauſa matrimonii contrahendi, & ab illo pendeant; ideo ſponſalitia largitas cenſeri non poſſunt, ſed diſſoluto Matrimonio erunt ſponſo reſtituenda. Sic Guttierrez *lib.* 2. *Pract. Qu. qu.* 120. *num.* 10. Molina Theologus *tract.* 2. *de Juſt. diſp.* 430. *concl.* 3. Sanchez *lib.* 6. *Matr. diſp.* 26. *num.* 22 & Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 13. §. 1. *n.* 10. Quamvis contrarium ſentiant Joan: Lupus, Caſtillo, Azebedo, Garzias apud Caſtrop. *l. c.* eo quia ſponſus per hoc quod approbet donationem illam ſua contemplatione factam ſponſæ; cenſetur in illam transferre dominium, quod ſibi competebat. Sed diſplicet hæc ratio, cui innituntur: nam aliud eſt approbare donationem factam eo modo, quo facta fuit, ſcilicet retinendo ſibi dominium, & concedendo ſponſæ uſum donorum, quia ſic approbando conſulit rebus ſuis; aliud verò eſt approbare, quod ſibi conceſſum eſt, cenſeatur abſolutè conceſſum ſponſæ; & ad minus dubia res eſt, an hoc ſecundo modo approbet: & in dubiis nemo præſumendus eſt donare *ex Leg. Cum in debito, ff. De Probat.*

7 Petes 2. in qua nam quantitate concedi poſſit ſponſalitia Largitas? Reſp. ſecundum Jus Commune nullam impoſitam eſſe taxam in concedenda ſponſalitia Largitate, ſed ad libitum fieri poſſe; ut obſervari poteſt *in ff. & Cod. Titul. De Donat. ante Nupt.* Jure tamen Regio Caſtellæ octavam partem dotis uxoris non poteſt excedere: ut ſtatuitur *in Leg.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. *novæ Collect.* Debet tamen dos recepta jam eſſe à ſponſo, non vero promiſſa tantum: & ſecundum dotem jam receptam regulari debet hæc octava pars, ut ſit valida ſponſalitia Largitas quando jam advenit dies ſolutionis dotium. Sic Matienzo, Avendanus, Sanchez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 1. *pun.* 13. §. 2. *n.* 3. Præcedit autem hęc Lex pro ſponſalitia Largitate facta à ſponſo ſponſæ; non verò pro facta à ſponſa ſponſo; vel pro facta à Conſanguineis, & Amicis ſponſi ſponſæ: ut advertit Matienzo *Leg.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. *Recopil. gloſſ.* 6. *num.* 2.

Petes 3. an valida ſit ſponſalitia largitas conceſſa à ſponſo ſponſæ nullam dotem afferenti? Reſp. quamvis Sanchez *lib.* 6. *Matr. diſp.* 24. *num.* 6. ſatis probabiliter docet, validam eſſe, eo quia Lex Caſtellæ intendit tantum ponere modum ſponſalitiæ Largitati, non verò intendit præcipere neceſſitatem dotis. Nihilominus probabilior mihi videtur ſententia aſſerens, eſſe invalidam: ratio eſt, quia taxa præſcripta à Lege regulanda eſt neceſſariò ex fine legis ipſius ſecundum octavam partem dotis receptæ; ergo deficiente Regula, à qua menſurari debet ſponſalitia Largitas, ne Legem excedat; nequibit haberi Sponſalitia Largitas ſecundum Legem, adeoque invalida erit: maximè quia Lex non reliquit hoc faciendum prudentum arbitrio, ſed ipſamet Regulam tradidit. Sic ex Matienzo docet Caſtrop. *diſp.* 1. *de Matr. pun.* 13. §. 2. *num.* 5. 8

Petes 4. ex quibus bonis ſponſalitia Largitas concedi poſſit? Reſp. ex illis eiſdem, de quibus Arrhæ concedi poſſunt, ut diximus *cap.* 8. *num.* 12. Quomodo autem filius familias, & Minor Sponſalitiam Largitatem concedere poſſint? pari modo dicendum eſt, ac de Arrhis diximus *eodem cap. num.* 15. eadem enim ratio militat in conceſſione Arrharum, ac Sponſalitiæ Largitatis. 9

Petes 5. quando concedi debeat Sponſalitia Largitas? Reſp. neceſſariò concedi debere contractis ſponſalibus; ita ut ſi ante celebrationem illorum fiat, etiam ſi animo celebrandi illa concedatur ſponſalitia Largitas; nequaquam talis erit, ſed pura donatio non habens terminum reſtrictum ad octavam partem dotis: ratio eſt, quia illa ſolùm donatio debet dici ſponſalitia Largitas, quæ ſit conceſſio inter ſponſos ſpe contrahendi Matrimonium, & ob ejus cauſam. Sic docent Antonius Gomez *Leg.* 52. *Tauri, numero* 6. Matienzo *Leg.* 4. *tit.* 2. *lib.* 5. *Collect. gloſſ.* 3. Sanchez *lib.* 6. *Matrimon. diſputat.* 24. *numero* 2. & alii. Debet inſuper neceſſariò ex Jure Communi, & antiquiori Caſtellæ præcedere non ſolùm conſummationem Matrimonii, ſed etiam ejus contractum: quia per talia Jura prohibebatur omnis donatio inter Conjuges contracto jam matrimonio: ut patet *ex Leg. inter eos, ff. de Donation. inter Vir & Uxor. & ex Leg.* 3. *tit.* 11. *part.* 4. Sed Jure novo Caſtellę non ſolùm concedi poteſt poſt celebrata ſponſalia ante contractum Matrimonium; verum etiam poſt illud, dummodo non fuerit conſummatum ut videre eſt *in Leg.* 4. *tit.* 2. *lib.* 5. *novæ Collect.* Et quamvis nonnulli Doctores putent, poſſe concedi ſponſalitiam Largitatem poſt conſummatum matrimonium ante tamen Eccleſiæ velationes, ſeu benedictiones, quos refert Caſtropalaus *de Matrimon. diſputat.* 1. *punct.* 13. §. 3. *numero* 3. Probabilius tamen cenſeo non poſſe concedi ut Sponſalitiam Largitatem, ſed ut Donationem factam inter Conjuges, & ſic reputari debere. Ita citat. Caſtropalaus *num.* 4. referens Gregorium Lopez, Joan: Lupum, Caſtillo, Gomez Arias, Matienzo, & Sanchez *libr.* 6. *matrimon. diſp.* 23. *num.* 4. 10

Petes 6. an veſtes, & alia ornamenta pretioſa data à ſponſo ſponſæ ipſo nuptiarum die vel alio die proximo ante tamen conſummationem Matrimonii; ſint ſponſalitia Largitas? Reſp. affirmative: ratio eſt, quia ea dona tali tempore facta, dum matrimonium conſummatum non eſt, ſunt revera dona inter ſponſos, etiam ſi die nuptiarum conceſſa ſint, ut expreſsè ſtatuitur *in Leg. Inter eos, ff. de Donat. inter Vir. & Uxor.* & etiam *Lex Tauri* 52. expreſsè habet: lucrari ſponſam quidquid ipſi à ſponſo ante conſummatum matrimonium datum fuerit, ergo erit ſponſalitia Largitas, & ſecundum ejus naturam regulari debebit. Sic Sanchez *libr.* 6. *de Matrimon. diſputat.* 28. *numero* 9. & 10. qui ſolum excipit ab hac doctrina annulum Sponſæ datum in Eccleſia tempore benedictionum, 11

qui

qui conferri solet non ex voluntate dantis, sed ad servandum præscriptum Ecclesiæ, Antonius Gomez, Avendano, Matienzo, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de matrim. disput. 1. punct. 13. §. 3. numer. 9.*

12 Petes 7. quomodo acquiratur Sponsalitia Largitas; & quando amittatur? Resp. Jure antiquo acquirebatur irrevocabiliter statim à donatario; nisi expresè apposita fuisset conditio, quòd ad Matrimonium contrahendum fieret, & ob ejus causam: ut habetur *Leg. 1. versic. Igitur. 5. ff. de Donation.* Post Constantinum vero Imperatorem non requiritur expressio hujus conditionis, sed ex ipsa dispositione Legis, & ex præsumpta conrahentium voluntate subintelligitur, si scilicet Matrimonium sequatur, & consummetur: ut patet *ex Leg. cum Veterum, Cod. de Donation. ante Nupt. & ex Leg. Regia 3. Tit. 11. part. 4.* Non quod jus acquiratur à Donatario tunc temporis, quando Matrimonium est initum, & consummatum; aliàs esset donatio inter Conjuges reprobata *à Leg. Quod Sponsæ 2. Cod. de Donation. ante Nupt.* Sed quòd statim ac facta sit, acquiritur Donatario, cum onere tamen contrahendi Matrimonium, & consummandi; itaut ad donatarium pleno jure spectet contracto jam Matrimonio, & consummato. Si verò Matrimonium non contrahatur culpa, & facto ipsius, donatum restituere debet donanti; secus verò si culpa, & facto donantis non contraheretur. Sic statuitur *in Leg. cum veterum, Cod. de Donat. ante Nupt.*

Adnotandum tamen hic: quòd si sponsa ante consummationem Matrimonii à Sponso osculata fuerit; acquirit per tale osculum medietatem Jocalium à sponso conceptorum: ut habetur *in Leg. si à sponso, Cod. de Donat. ante Nupt. & in Leg. Regia 3. tit. 11. part. 4.* Hoc tamen non valet viceversa, si scilicet à sponsa osculatus fuerit sponsus, ut in prædictis Legibus cavetur. Osculum autem, ob quod sponsa acquirit medietatem Jocalium; debet esse post Sponsalia inita, nec sat est, quòd antecesserit: ratio est, quia debet esse osculum Sponsi, ut nimis clarè constat *ex Leg. cit. si à sponso, & ex Leg. Tauri 52.* Sicuti copula, ob quam Sponsi acquirunt integra Jocalia, debet esse post contractum Matrimonium, ut illud perficiat, & consummet, ac efficiat unam carnem; nec sat est, quòd Matrimonium præcesserit, quia copula ante Matrimonium non potest ullatenus perficere illud: *ut ex Leg. 52. Tauri* docent communiter Doctores teste Sanchez *libr. 6. Matr. disput. 19. à numer. 1.*

13 Petes 8. an sicuti acquirit Sponsa per osculum Sponsi medietatem Jocalium, ita etiam per amplexum, aut tactus impudicos, vel copulam illicitam? Resp. quamvis nonnulli Doctores putarint per amplexum, æque ac per osculum sponsam lucrari medietatem prædictam; eo quia amplexus æquiparatur osculo ex Doctrina Div. Thomæ 2. 2. *quæst. 154. art. 4.* & ex doctrina Bartoli *in Leg. 2. de Adulter.* qui eamdem præsumptionem fundat de adulterio ex amplexu alienæ Uxoris, ac ex ejus osculo. Nihilominus Sanchez *lib. 6. Matrim. disput. 1. punct. 13. §. 4. numer. 8.* referens Joan. Lupum, Castillum, & Azebedum docet, & rectè, non posse Sponsam idem acquirere per amplexum, ac illi à Legibus conceditur per osculum: tum quia extensio non fit à Legibus, ut facilè fieri poterat: tum etiam quia non eumdem ruborem inducit amplexus, ac osculum; cum osculum immediatè carnes tangat, amplexus verò vestes. Adde, quòd Leges solius osculi mentionem fecere, & soli osculo lucrum concessere; ergo videntur amplexum excludere, & à fortiori tactus impudicos, & copulam illicitam; ne ob actus illicitos, & pœna dignos Sponsa præmium assequatur, ac veluti facilitetur ad illos. Quamvis Castropalaus *loc. cit. numer. 9.* conetur suo ingenio probare, quòd per tactus impudicos, & copulam illicitam lucretur Sponsa id, quod lucratur per osculum.

14 Petes 9. an Sponsa lucretur per osculum medietatem Jocalium, & per copulam reputatam conjugalem ex integro Jocalia; si ob impedimentum Consanguinitatis, aut Affinitatis, vel aliud Sponsalia nulla fuerint? Resp. Doctores convenire in hoc, quod si Sponsus scierit impedimentum, & Sponsa ignorabat; poterit tunc Sponsa retinere medietatem per osculum, & integrè per copulam jocalia à Sponso concessa; non ex vi Sponsalitiæ Largitatis, quia non habentur Sponsalia; sed ob Sponsi deceptionem, & injuriam sibi illatam. Sicuti è contra, si Sponsus ignarus fuerit impedimenti, & sponsa conscia; tunc nil retinere poterit Sponsa, sed omnino reddere acceptum: eo quia Sponsum decipit, & est in culpa, ut Sponsalia nulla sint. Vide Sanchez *lib. 6. de matr. disput. 20. num. 10.* Antonium Gomez *Leg. 52. Tauri num. 7.* & alios.

Difficultas reducitur ad eos casus, quando vel uterque ignarus est impedimenti; vel uterque conscius. Quando uterque Sponsus ignarus est impedimenti ignorantia probabili, & invincibili, non verò vincibili; licèt doctissimi Viri cum Sanchez *libr. 6. de matrim. disput. 20. numer. 3.* probabiliter sustineant, lucrari tunc Sponsam: eo quia non stat per ipsam, nec sua culpa Matrimonium non sequitur. Nihilominus probabilius censeo cum Saliceto, Fulgoso, Antonio Gomez, Zifuentes, quos refert, & sequitur Castropalaus *de matr. disp. 1. pun. 13. §. 4. n. 10.* tunc non lucrari sponsam: moveor quia datum ob causam nullum est, si causa non subsistat, & reddendum est donanti *ex leg. ea, quæ, Cod. de Donat. ob caus.* sed Sponsi dant Sponsalitiam Largitatem ob spem veri Matrimonii, non verò ficti, & ob ejus causam, hoc enim præsumendum de voluntate ipsorum, & sic de facto præsumit Lex; ergo cum stante impedimento non subsistat Matrimonium, nec subsistere possit; ideo quod donatum fuit ob ejus causam non potest subsistere, sed reddendum erit donanti. Et licèt non stet per Sponsam, nec ejus culpa Matrimonium non sequatur; non ideo tamen verificatur conditio *leg. Cum Veterum Cod. de Donat. ante Nupt.* quæ requirit ad lucrum Sponsæ, ut Matrimonium sequatur in proprio sensu, hoc est Matrimonium verum, non putatum: cum verba maximè in contractibus accipienda sint in proprio sensu *ex leg. Si uno ff. locati.*

Quando verò uterque Sponsus conscius est impedimenti, tunc probabilius est, relictis aliorum Doctorum Placitis, quod docent Sanchez *lib. 6. de matr. disp. 20. n. 7.* & Castropalaus *de matr. l. c. n. 15.* Sponsam ad instar Sponsalitiæ Largitatis per osculum lucrari medietatem, per copulam integra Jocalia à Sponso data: nam non est vera sponsalitia Largitas, quæ inter veros sponsos tantùm haberi potest, sed erit ad instar illus: ratio est, quia censeri debet liberalis, & gratuita donatio ad instar sponsalitiæ Largitatis facta; sponsus siquidem sciens Matrimonium esse impossibile, si donat; non censeri debet donare ex ejus causa; ergo donat merè liberaliter, & gratuito adinstar Sponsalitiæ Largitatis; nec repetere poterit *ex Leg. 1. ff. de Condict. indebit. & ex Leg. Regia 3. tit. 14. partit. 5.*

Petes 10. an si sponsalia vera dissolvantur absque culpa utriusque Sponsi, donata à Sponsis inter se retineri possint? Resp. si dissolvantur absque culpa utriusque Sponsi, vel ob ingressum in Religionem, vel ob emissum Castitatis Votum; tunc Sponsus nil acquirit ex donatis à Sponsa; sive osculum dederit Sponsæ, sive non, sed integrè ea restituere debet, cum concedantur ob spem perficiendi Matrimonium, & ob ejus causam, qua cessante cessat concessio. Quod etiam dicendum est de Sponsa, si osculum non dederit sponso, cum militet par ratio, & statuitur *in Leg. cum veterum, Cod. de Donat. ante Nupt.* Si verò osculum dederit Sponso, sive ipsa, sive Sponsus ingrediatur Religionem; medietatem Jocalium acquirit, ac si morte sponsalia dissoluta essent: ratio est, quia videntur habere locum *Lex si à sponso, Cod. de Donat. ante Nupt. & Lex Regia 3. tit. 11. par. 4.* quæ Leges licèt loquantur de dissolutione sponsalium per Mortem, utpote frequentiorem; non ideò extendi non poterunt ad alias dissolutiones absque culpa factas: ut docent Molina *tract. 2. disp. 290. §. habent verò*, Sanchez *lib. 6. matrim. disp. 21. numer. 3.* Castropalaus *de matrim. disp. 1. punct. 13. §. 4. numer. 16.* referens Zifuentes, Castillo, Joan: Lupum, Antonium Gomez, Covarruviam, Matienzo, Azebedo, & alios. Limitant tamen Sanchez *loc. cit. num. 6.* & alii ab eo relati, ne dissolvantur sponsalia ex mutuo consensu; tunc enim censentur inire pactum, ut unusquisque accepta restituat; quæ quidem doctrina mihi arridet, licèt non arrideat Castropalao *loc. cit. numer. 17.* Si verò sponsalia dissolvantur ob culpam unius sponsi, vel ob ejus fornicationem, aut indebitam absentiam, vel ob matrimonii repulsam; tunc innocens lucratur sibi accepta, & à se donata recuperare debet: sic docent Sanchez *libr. 6. Matrimon. disputat. 21. numer. 8.* Castillo

15 Leg. 5.

Leg. 5. Tauri. numer. 5. & ſic conſtat *ex Leg. cum Veterum, Cod. de Donat. ante Nupt. & ex Leg. Regia 3. tit. 11. part. 4.*

16 Petes tandem; an ut Sponſus, & Sponſa Sponſalitiam Largitatem lucrentur, requiratur Inſinuatio; ſi Sponſalitia Largitas excedat valorem quingentorum Solidorum juxta ſtatutum *Leg. Sancimus, Cod. de Donat.* Reſp. negativè: ratio eſt, quia *ex Leg. Tauri.* 52. nihil aliud neceſſario requiritur ad Sponſalitiam Largitatem lucrandam, niſi quòd oſculum poſt Sponſalia, vel copula poſt Matrimonium initum habeatur; & ne Sponſalitia Largitas octavam partem dotis excedat; quibus ſervatis, & quocumque alio reficiente jam Sponſalitia Largitas acquiritur: ut bene docet Molina Theologus *tract. 2. de Juſt. diſput. 290. §. quintum eſt*, & Caſtropalaus *de Matrim. diſput. 1. punct. 13. §. 4. numer. 6.* teſtatur in hoc convenire Doctores.

QUÆSTIO X.

DE DISSOLUTIONE Sponſalium.

SPonſalia cum non ſint Sacramentum Matrimonii, ſed tantùm ad illud conducant; ideò diſſolvi poteſt eorum obligatio, ſicuti evenit in aliis contractibus, ſive id proveniat à ſupervenientibus impedimentis, ſive ab aliis juſtis cauſis. Quia tamen eorum diſſolutio variis modis contingere poteſt, ideò hos modos ſingillatim conſiderare debemus per diſtincta Capita majoris claritatis gratia. Sit igitur

CAPUT PRIMUM.

Quomodo diſſolvantur Sponſalia per ingreſſum in Religionem?

1 *An per ſolum ingreſſum in Religionem diſſolvantur ſponſalia; an etiam requiratur emiſſio profeſſionis?*
2 *Per ſolum ingreſſum in Religionem abſque profeſſione diſſolvuntur ſponſalia ex parte utriuſque ſponſi.*
3 *Non tenetur ſponſus bona fide Religionem ingrediens, ſi poſtea egrediatur, ad Matrimonium contrahendum cum ſponſa relicta.*
4 *An qui ſponſalia juramento firmavit, poſſit Religionem ingredi ante Matrimonium?*
5 *Reſpondetur rationi in contrarium adductæ.*
6 *An mortaliter peccet, qui habens Votum ſimplex Religionis vult matrimonium contrahere eo animo, ut ante conſummationem ingrediatur Religionem?*
7 *An etiam peccet mortaliter, qui nullo voto adſtrictus contrahit hoc animo?*
8 *An contrahens ſponſalia, quæ juramento firmat, ſi poſtea votum ſimplex Religionis emittat; poſſit matrimonium contrahere animo ingrediendi Religionem ante conſummationem.*
9 *An contrahens ſponſalia cum fœmina, ex vi quorum copulam extorſit ab illa, ſi poſt copulam votum Religionis emittat, teneatur ad illud relicta Sponſa?*
10 *An ſi quis poſt votum emiſſum Religionis, aut Caſtitatis puellam violaverit ſub ſpe, & promiſſione Matrimonii; teneatur potiùs ad matrimonium, quàm ad votum?*

1 UT certa à controverſiis ſegregemus, ſciendum eſt, per ingreſſum in Religionem, ac ibi profeſſionem factam dirimi, & diſſolvi non ſolùm ſponſalia, verùm etiam matrimonium ratum, non verò conſummatum, ut expreſsè ſtatuitur *in cap. 2. de Converſ. Conjugat.* Solum ergo agitatur inter Doctores: an per ſolum ingreſſum in Religionem diſſolvantur ſponſalia, an etiam requiratur Profeſſio. 1. Sententia, quam ſuſtinet Sylveſter *verb. ſponſalia, quæſt. 10. caſ. 2.* Sotus *in 4. diſt. 27. quæſt. 2. art. 5.* Toletus *lib. 7. cap. 21.* Sanchez plures referens *lib. 1. Matr. diſp. 42. nu. 2.* Gutierrez *cap. 25. num. 1.* & Bonacina *de matrim. quæſt. 1. punct. 5. numer. 2.* docet, diſſolvi Sponſalia per ingreſſum in Religionem abſque profeſſione tam ex parte ingredientis Religionem, quàm ex parte remanentis in ſæculo. 2. Sententia, quam defendunt Covarruvias, Antonius Cucus, Motius, Durandus, Paludanus, Cajetanus, & Petrus de Ledeſma penes Caſtropalaum *de matr. diſp. 1. pun. 18. nu. 2.* oppoſitum ſuſtinet, quòd videlicet nec dirimantur ex parte ingredientis Religionem, nec ex parte remanentis in ſæculo. 3. Sententia, quam docent Gabriel, Henriquez, Rodriquez, Rebellus, Ponce, Layman, & Coninch, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *l. c. num. 3.* aſſerit, diſſolvi ex parte remanentis in ſæculo; firma verò, & ſtabilia remanere ex parte ingredientis Religionem.

Primam Sententiam ſequor, quam probabiliorem, 2
& veriorem puto. Et quidem quod diſſolvantur Sponſalia ex parte ingredientis Religionem probatur: quia ut bene arguit Sanchez *l. c.* ſic ſe habent Novitiatus, & Profeſſio, ſicut Sponſalia, & Matrimonium; illa enim eſt diſpoſitio, & via ad profeſſionem; hæc autem ad Matrimonium: ergo ſicuti Profeſſio dirimit Matrimonium ratum, ita Novitiatus Sponſalia: & ſi in matrimonio rato datur bimeſtre ad deliberandum de Religione cum hac obligatione, quod ſi ad Sæculum redierit, proſequi debeat in matrimonio inito; volans ad Religionem cum ſolis Sponſalibus non debet adſtringi pari obligatione, itaut ſi ad ſæculum redierit, matrimonium promiſſum exequi debeat, aliàs æqualis obligationis eſſent Sponſalia, & matrimonium ratum. Quòd autem diſſolvantur ex parte remanentis in ſæculo, ſic probatur: qui promittit aliquod, non cenſetur ſe obligare ad illud adveniente aliqua notabili mutatione, maximè ſi grave incommodum ſibi ſequatur, ut eſſet in caſu noſtro expectare tempus Novitiatus, & conjungi in matrimonium cum viro, cui inuri poteſt nota levitatis, & inconſtantiæ, ac derelictæ Religionis; adeoque notabiliter deteriorato ab eo, qui priùs erat; ergo remanens in ſæculo liber extat ab obligatione contracta ex vi ſponſalium. Sic Doctores ſuperiùs citati pro prima Sententia.

Hinc fit, non teneri Sponſum bona fide Religionem 3
ingredientem, ſi poſtea egrediatur non emiſſa profeſſione, ad contrahendum matrimonium cum ſponſa relicta: ratio eſt, quia jam extincta fuit obligatio ſponſalium per ingreſſum bona fide factum in Religionem, & obligatio ſemel extincta reviviſcere nequit. Secus verò dicendum, ſi mala fide ingreſſus fuerit Religionem, & ut ſponſam deciperet; tunc enim egrediens ante emiſſam profeſſionem tenebitur promiſſionem factam ſponſæ adimplere: cum fraus, & propria culpa non debeat in patrocinium ejus cedere, & in damnum innocentis, ut habetur *in cap. Ex tenore, de Reſcript.* Nec revera per talem ingreſſum eligitur melior ſtatus, ſed ſimulatur eligi. Quamvis ex parte ſponſæ deceptæ diſſolvatur obligatio ob renunciationem à Sponſo factam ſponſalibus per ingreſſum in Religionem, quantum eſt ex parte ipſius ſponſi. Sic Reginaldus *lib. 3. n. 258.* Sanchez *lib. 1. matr. diſp. 42. n. 3. & 5.* Bonacina *de matr. quæſt. 1. pun. 5. n. 3.* & alii.

Diſ-

4 Difficultas major est: an qui Sponsalia juramento firmavit, possit Religionem ingredi ante contractum Matrimonium; & sponsam relinquere? Negant Molina *tom.* 1. *de Just. disp.* 149. Rebellus *lib.* 4. *de matrim. quæst.* 8. *sect.* 6. *concl.* 2. & alii relati à Sanchez *lib.* 1. *matr.* 43. *num.* 3. eo quia sic videtur statutum *in cap. Commissum* 16. *de sponsal.* Sequor nihilominus affirmativam Sententiam, adeòque posse sponsum sponsalibus initis, ac juramento firmatis relicta sponsa Religionem ingredi: ratio est, quia accessorium sequitur naturam, & conditionem principalis *ex cap. Quemadmodum, de Jurejur. & ex Leg. final. Cod. de non numer. pecun.* ergo si promissio Matrimonii est principale, & secum habet imbibitam conditionem illam, nisi melior status eligatur; Juramentum, quod est accessorium hanc eamdem conditionem imbibitam habere debet. Adde, quòd sicuti non potest excludi à Matrimonio rato jurato transitus ad Religionem ob perfectionem, quam habet status Religiosus supra statum conjugalem; ita nec excludi poterit transitus ad eamdem à Sponsalibus juratis. Sic Sanchez *lib.* 1. *de matr. disp.* 43. *num.* 3. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 13. *num.* 3. Rodriquez 1. *par. summ. cap.* 244. *nu.* 5. Guttierrez *de matr. cap.* 25. *nu.* 2. Coninch *disp.* 23. *dub.* 2. Ponce *lib.* 12. *cap.* 10. *num.* 9. Bonacina *de matr. quæst.* 1. *pun.* 5. *nu.* 4. & Castropalaus *de matr. disp.* 1. *pun.* 18. *num.* 5.

5 Ad rationem in contrarium adductam respondent præcitati Doctores: Sponsum *in cap. Commissum*: nondum firmiter deliberasse de Religionis ingressu, ac instasse tempus exequendi juramentum. Alii verò Doctores putant, in prædicto casu Alexandro III. proposito fortasse aliquam causam extitisse, ob quam tutius erat Matrimonium contrahere. Quapropter adnotandum hic est: doctrinam traditam limitari à Doctoribus supracitatis, ne intelligatur de Sponsalibus
2 juramento firmatis, quando ex vi justitiæ teneretur Sponsus Religionem non ingredi ob grave damnum, quod ejus culpa sequeretur Sponsæ; teneretur enim tunc priùs Matrimonium contrahere ad resarciendum damnum sponsæ illatum, ut si virtute Sponsalium copulam habuisset cum illa, & gravem infamiam pateretur, si non contraheretur Matrimonium. Idem etiam esset, si magnam familiaritatem, ac consuetudinem habuisset cum Sponsa, ut vergeret in ejus infamiam, si sponsus ea relicta Religionem ingrederetur. Necessitas insuper legitimandi prolem ex sponsa natam adstringit ad Matrimonium contrahendum. Verùm hæc etiam adstringunt in Sponsalibus non juratis, æquè ac juratis; adeoque obligatio contrahendi Matrimonium non ex vi juramenti oritur, sed ex Justitia, quæ adstringit ad damnum reparandum.

6 Quæres 1. an mortaliter peccet, qui habens Votum simplex Religionis vult matrimonium contrahere eo tamen animo, ut ante ejus consummationem ingrediatur Religionem? Resp. affirmativè: ratio est, quia gravem irrogat injuriam Sponsæ non explicando illi statum suum antequam Matrimonium contrahat; teneretur siquidem expectare ejus professionem ad aliud
7 Matrimonium contrahendum, vel cohabitare cum desertore Religionis. Insuper se exponeret habens votum ad non adimplendum illud ob grave periculum consummandi Matrimonium urgente obligatione voti. Sic Sylvester *verb. Matrimonium* 7. *quæst.* 5. Navarrus *in summ. cap.* 16. *num.* 30. Sanchez *lib.* 1. *matr. disp.* 43. *num.* 12. Guttierrez *cap.* 25. *num.* 5. Rodriquez 1. *part. cap.* 344. *numer.* 5. & Bonacina alios referens *de matr. quæst.* 1. *punct.* 5. *num.* 11.

7 Hanc eamdem doctrinam extendunt Sanchez, Rodriquez, Guttierrez, & Reginaldus penes Bonacinam eos sequentem *l. c. num.* 12. ad eum, qui nullo voto adstrictus vult Matrimonium contrahere, ut postea ante consummationem Religionem ingrediatur; decipit enim in re gravi Uxorem, si ante non aperiat illi animum suum. Nec valet dicere: Ecclesiam concedere illi bimestre ad deliberandum ante Matrimonii consummationem de ingrediendo Religionem, adeoque non irrogare injuriam Sponsæ cum utatur jure ab Ecclesia concesso: Contra enim est: quia concedit Ecclesia bimestre ad deliberandum sine deceptione alterius, & bona fide; non verò cum præjudicio alterius, & deceptione. Nec peccat habens talem animum, quia præcise illum habet; sed quia non manifestat cum præjudicio, & deceptione alterius.

Quæres 2. an contrahens Sponsalia, quæ juramentò 8 firmat, si postea Votum simplex Religionis emittat; possit matrimonium contrahere eo animo, ut ante ejus consummationem ingrediatur Religionem? Resp. negativè: ratio est, quia se exponeret gravi periculo non exequendi votum; exponere verò se adeo gravi periculo & illicitum, & peccaminosum est, nisi aliqua urgentissima causa excusaret, vel consulendi honori Sponsæ, vel bono prolis. Sic Sanchez alios referens *lib.* 1. *de matr. disp.* 43. *num.* 7. Guttierrez *cap.* 25. *num.* 4. & Castropalaus *de matr. disp.* 1. *pun.* 18. *num.* 8.

Quæres 3. an contrahens Sponsalia cum fœmina ex 9 vi quorum copulam extorsit ab illa, si post copulam emittat Religionis Votum; teneatur Religionem ingredi relicta Sponsa? Resp. non posse Religionem ingredi, sed teneri ad matrimonium contrahendum, illudque consummandum, ac permanendum cum Uxore: ratio est, quia nec Votum, nec Juramentum sunt Vincula iniquitatis; talia autem essent, si obligarent in casu posito ad ingrediendum Religionem cum injuria, & damno alterius: quapropter injustus, & illicitus esset ingressus. Tenetur siquidem Sponsus ob copulam extortam ad impediendam infamiam Sponsæ ante votum, nec accedente Voto à tali obligatione eximi potest: quam quidem infamiam impedire nequit, nisi contrahendo Matrimonium; nec hoc tantùm sufficit, si non consummet, adeoque consummare tenetur, ac cum illa convivere; cum non detur alius modus resarciendi injuriam illi illatam. Sic Sanchez *libr.* 1. *matrim. disput.* 44. *numer.* 3. Lessius *libr.* 2. *cap.* 10. *dub.* 4. Petrus Ledesma *quæst.* 43. *art.* 3. *diff.* 2. & Bonacina *de matrim. quæst.* 1. *pun.* 5. *numer.* 5.

Major tamen est controversia, si quis post emissum 10 Votum Religionis, aut Castitatis puellam defloraverit sub spe, ac promissione matrimonii; teneatur potiùs ad matrimonium contrahendum, quàm ad Votum servandum? Navarrus *lib.* 4. *consil. consil.* 21. Rodriquez *in summ.* 1. *tom. cap.* 108. *num.* 11. & alii putant, teneri ad votum: eo quia est prior promissio, & jus Deo quæsitum fuit: quapropter posterior promissio matrimonii iniquè facta priorem promissionem infirmare nequit; nec jus Deo acquisitum. Nihilominus si puella defloratæ nesciebat ejus votum, tenetur defloratus potiùs ad matrimonium contrahendum cum illa, quàm ad Votum servandum: ratio est, quia obligatur puellæ ex vinculo Justitiæ ad matrimonium contrahendum, quod quidem fortius est vinculo Charitatis; ergo si vinculum Charitatis suspendere potest Votum Religionis, ut patet in eo, qui illud emisit; & tamen propter indigentiam Genitorum, in quam inciderunt post tale votum; suspendere illud poterit, ut communis sententia docet; à fortiori debebit illud suspendere vinculum justitiæ, quo puellæ adstrictus est, sub ea enim conditione, & spe corpus suum tradidit. Nec multum urget ratio adversariorum, eo quia liberalis promissio facta Deo per Votum non extinguitur per executionem Matrimonii promissi, sed suspenditur; nec liberalis promissio facta Deo urget cum damno tertii, adeoque non est supra promissionem oneros am factam puellæ. Quòd si puella conscia erit Voti emissi à defloratore; tunc defloratus tenetur potiùs ad ingrediendum Religionem, quàm ad Matrimonium contrahendum cum illa: quia ob malam fidem nullum acquirere potuit jus ad promissionem iniquam sibi factam. Sic Sanchez *lib.* 1. *matr. disp.* 45. *numer.* 3. Azor 3. *par. cap.* 5. *difficult.* Lessius *lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 4. Vasquez *de Rest. cap.* 3. *in fin.* Reginaldus *lib.* 31. *num.* 158. *in fin.* Coninch. *disp.* 23. *dub.* 3. *numer.* 24. Bonacina *de matr. quæst.* 5. *punct.* 1. *num.* 7. & Castropalaus *de matr. disp.* 1. *pun.* 18. *num.* 9.

CAPUT II.

Quomodo dissolvantur Sponsalia per susceptionem Ordinis Sacri, aut per Votum simplex Castitatis, Ordinis Sacri, Religionis post Sponsalia factum?

1 *Susceptio Ordinis Sacri dirimit sponsalia, sed graviter peccat sponsus suscipiens illum.*

2 *Votum simplex Castitatis ante sponsalia emissum dirimit illa, si contrahantur; post sponsalia emissum probabilius est non dirimere illa.*

3 *An qui se adstrinxit Castitatis voto ante Sponsalia, vel post illa, aut post matrimonium ratum; teneatur Religionem ingredi, aut Sacrum Ordinem recipere.*

4 *An qui Votum Castitatis emisit post sponsalia, si dispensationem à Pontifice obtinuerit; teneatur ad Matrimonium contrahendum.*

5 *An sponsa habeat sufficiens fundamentum resiliendi à sponsalibus per hoc, quòd sponsus emiserit Votum Castitatis, aut Ordinis Sacri, vel Religionis.*

6 *Votum simplex Ordinis Sacri ante sponsalia emissum dirimit illa; post sponsalia tamen emissum non dirimit juxta probabiliorem sententiam.*

7 *Votum simplex Religionis ante, vel post sponsalia emissum dirimit illa.*

1 DIRIMI Sponsalia per susceptionem Ordinis Sacri, nec controvertitur penes Doctores, nec controverti potest; quia est assumptio status perfectioris incompatibilis cum statu Matrimonii, adeoque inhabilitans ad contrahendum illud, Solùm igitur controvertitur; an licitè, & absque peccato suscipi possit post sponsalia, sicuti status Religiosus assumi potest. Posse id licitè, & absque peccato fieri docuerunt Navarrus, Sotus, Henriquez, Guttierrez, & Ponce penes Castropalaum *de matr. disp. 1. pun. 19. numer. 1.* eo quia est conditio imbibita in Sponsalibus, nisi statum perfectiorem elegero; & extra controversiam est, statum sacerdotalem perfectiorem esse statu conjugali. Nihilominus arridet mihi sententia docens, illicitè, ac cum gravi peccato accedere ad Sacros Ordines, qui ligatur vinculo Sponsalium; ratio est, quia nec Jure naturali, nec jure positivo constat, datum esse Ordini Sacro posse licitè dirimere Sponsalia, sicuti datum est statui Religioso; adeoque non rectè ex statu Religioso id extenditur ad statum Ordinis Sacri: & de facto status Religiosus dirimit Matrimonium ratum, quod non dirimit Ordo Sacer, ut constat *ex Extravag. Antiquæ, de Vot.* Accedit recepta consuetudo, & continuata praxis inquirendi ante susceptionem Sacri Ordinis, si suscepturus Sponsalia cum aliqua contraxerit, quod non inquiritur in emittenda professione Religiosa, aut in assumptione status Religiosi. Sic rectiùs, & probabiliùs docent Sanchez plures referens *lib. 1. disp. 47.* Coninch *disp. 23. dub. 3. num. 25.* Rebellus *lib. 4. Matr. quæst. 8. sect. 5.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. pun. 19. num. 2.* qui bene respondet rationi Navarri.

2 Vota simplicia Castitatis, Ordinis Sacri, & status Religiosi si emittantur ante Sponsalia contracta, certum est. Sponsalia dirimere, si contrahantur: ut statutum est *in cap. Veniens. Qui Cleric. vel Voven.* In dubium ergo revocatur. si post Sponsalia emissa fuerint. Votum simplex Castitatis post Sponsalia emissum dirimere illa, docuerunt Sotus *in 4. dist. 27. quæst. 2. art. 5.* Angelus *verb. sponsalia num. 5.* Henriquez *lib. 11. cap. 14. num. 4.* Rodriquez *cap. 245. num. 2.* Guttierrez *de matr. cap. 26. num. 1.* Suarez *lib. 2. de Vot. cap. 4. numer. 13.* Vasquez *Opusc. de Rest. cap. 3. §. 3. dub. 6. num. 17.* & alii, quos sequitur Bonacina *de matr. quæst. 1. pun. 5. num. 13.* ratio est, tum quia in Sponsalium contractu semper subintelligitur illa conditio, nisi perfectiorem statum elegero; tum quia quando concurrunt duo valida vincula inter se incompatibilia, fortius prævalere debet *ex cap. si inter. De sponsal.* sed vinculum voti est fortius præ vinculo Sponsalium, cum primum sit Religionis, secundum fidelitatis, ergo primum prævalere debet.

Et quamvis non denegem suam probabilitatem huic sententiæ, probabiliorem tamen reputo Sententiam asserentem non dirimere Sponsalia; ratio est, quia *in cap. Veniens, qui cleric. vel Voven.* præcipit Pontifex Alexander III. pœnitentiam injungi fœminæ ob violationem Voti, & ob violationem Sponsalium; ergo Pontifex putavit ex vi voti illius non dirimi Sponsalia, aliàs non fuissent violata. Neque opponas, putasse etiam validum Votum, quod ultrò concedo quoad petitionem debiti; non poterat enim fœmina illà contracto jam Matrimonio debitum petere, sed tantùm reddere, in quo Pontifex dispensavit. Non putavit tamen validum Votum quoad obligationem non contrahendi Matrimonium cum eo, cui se obligaverat per Sponsalia inita; sunt etenim obligationes distinctæ, ac validitates diversæ, ut habetur *in cap. Placet, de convers. conjug.* & una subsistere potest extincta alia. Confirmatur: Judex compellere potest Sponsum nolentem implere Sponsalia jam contracta, etiam si affirmet, se ligatum esse Castitatis voto; nisi Religionem ingrediatur, vel Ordines Sacros suscipiat juxta sententias Doctorum; ergo motivum validum est, quòd Votum Castitatis Sponsalia absolutè non dirimat. Quapropter Castitatis Voto adstrictus post Sponsalia contracta tenebitur adimplere illa, & Matrimonium contrahere, nisi Sponsa obligationem remittat; quamvis Matrimonio contracto non poterit debitum petere, sed reddere; nisi accedat dispensatio, quæ facilè concedenda erit ab habente facultatem ob periculum incontinentiæ: Sponsa verò demortua non poterit ad alias nuptias transire. Sic Sanchez *lib. 1. matrim. disp. 46. numer. 9.* Navarrus *in summ. cap. 22. numer. 27.* Coninch *de matrim. disp. 23. dub. 3. concl. 7.* Reginaldus *lib. 31. num. 259.* Laymann *lib. 5. summ. tract. 10. 1. part. cap. 2. numer. 6.* Rebellus *de sponsal. quæst. 8. sect. 2. numer. 47.* Filliuccius *tract. 10. cap. 8. quæst. 6. num. 268.* Molfesius *tract. 4. cap. 5. nu. 52.* & Castropalaus *de matr. disp. 1. pun. 20. num. 6.*

Ad primam rationem in contrarium respondetur; solùm intelligi conditionem illam, nisi perfectiorem statum Religionis assumpsero, non verò aliam: quia hæc Jure positivo probatur ob singularem perfectionem status Religiosi, non verò alterius status; nec exceptio ista extendenda erit ad alios casus, cum sit in præjudicium juris à tertio acquisiti. Ad secundam rationem respondetur; veram esse doctrinam, quando utrumque vinculum validum est; sed jam diximus, Votum continentiæ invalidum esse quoad obligationem non contrahendi Matrimonium, & quatenus præjudicat juri acquisito ab altero per Sponsalia; validum tamen quoad obligationem non petendi debitum, & non transeundi ad alias naptias, quæ validitas cum Matrimonio compati potest.

3 Petes hìc 1, an qui se obstrinxit Castitatis Voto ante Sponsalia, vel post illa, aut post Matrimonium ratum; teneatur Religionem ingredi, aut Sacrum Ordinem accipere? Resp. negativè, quamvis affirmativam Sententiam docuerint antiquiores Theologi Paludanus, Sylvester, Navarrus, Corduba, Ludovicus Lopez, & Vega penes Castropalaum *de Matrim. disp. 1. pun. 20. num. 8.* eo quia non suppetit alia via perficiendi votum emissum. Sed ratio nostra est, quia licèt teneatur ad Votum Castitatis, non tenetur tamen illud observare mediis adeò arduis, ac difficillibus; & ita colligitur *ex Extravag. Antiquæ, de Vot.* ubi qui Matrimonio jam contracto Sacrum Ordinem suscepit, cogitur consummare, nisi Religionem ingredi vellet. Sic rectiùs docent Sanchez *lib. 1. matr. disp. 46. num. 13.* Lessius *lib. 2. cap. 41. num. 52.* Guttierrez *de matrim. cap. 26. numer. 1.* Coninch *disp. 23. dub. 3. num. 27.* Layman *lib. 5. summ. tract. 10. 1. par. cap. 2. num. 9.* & Castropalaus *de matr. disp. 1. punct. 20. numer. 9.* 3

Petes 2. an qui votum Castitatis emisit post Sponsalia, si dispensationem Voti à Pontifice obtineat; teneatur ad Matrimonium contrahendum? Resp. affirmativè juxta nostra principia asserentia, votum Castitatis post Sponsalia emissum non dirimere illa: quapropter habita dispensatione Voti faciliùs obligatur ad Sponsalia adimplenda. Secus discurrunt Doctores putantes dirimere illa juxta ea, quæ supra diximus *nu. 2.* 4

Petes 3. an Sponsa habeat sufficiens fundamentum resiliendi à Sponsalibus, ob Votum Castitatis, aut Ordinis Sacri, vel Religionis à Sponso emissum? Resp. affirmativè: ratio est, quia Sponsus per Votum tacitè renuntiat juri sibi quæsito; tum etiam quia supervenit notabilis mutatio, ob quam Matrimonium redditur valde onerosum sponsæ in petendo semper debitum. Sic Sanchez *lib. 1. matr. disp. 46. num. 5.* Bonacina alios referens *de matr. quæst. 5. punct. 5. num. 19.* & Castropalaus *de matr. disp. 1. punct. 20. num. 1.* 5

Votum simplex Ordinis Sacri post Sponsalia emissum non dirimit Sponsalia; adeoque invalidè, & illicitè illud emittitur post sponsalia inita juxta ea, quæ supra diximus *num. 1.* Quamvis in sententia probabili adversariorum putantium dirimere Sponsalia validè, & licitè emitti possit. Vide quæ diximus *l. c.* 6

Votum denique simplex Religionis post Sponsalia factum illa dirimit, adeòque licitum erit post Sponsalia contracta Religionem vovere; cum enim permittatur à Jure ingressus in Religionem non solùm sponsalibus initis, 7

tis; verùm etiam contracto Matrimonio, & non consummato intra bimestre deliberationis; ideo vovere talem statum Sponsalibus initis licitum erit, ac permissum à Jure. Sunt etenim specialia privilegia statui Religioso concessa ob suam perfectionem. Sic ex communi Sententia docent Sanchez *lib.* 1. *Matr. disp.* 46. *num.* 2. Henriquez *lib.* 11. *de Matr. cap.* 14. *numer.* 4. Guttierrez *de Matr. cap.* 26. *numer.* 3. Ponce *lib.* 12. *cap.* 12. *nu.* 2. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. 1. *par. cap.* 2. *nu.* 4. & Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *pun.* 20. *nu.* 4.

CAPUT III.

Quomodo dissolvantur prima Sponsalia secundis?

1 *Secunda sponsalia non habent vim dirimendi prima, si absque juramento, & copula facta sint post prima. Sed quid dicendum, si tantùm jurata fuerint?*
2 *Tenent secunda sponsalia sive jurata, sive non jurata, si fiant eo tempore, quo prima extincta fuerint.*
3 *Probabilius est secunda sponsalia dirimere prima, si copula intercesserit in secundis; dummodo non sit conscia sponsa primorum sponsalium.*

1 QUAMVIS certum sit, secunda Sponsalia non habere vim dirimendi prima, si absque juramento, & sine copula facta sint post prima: eo quia invalida sunt, & continent promissionem rei illicitæ, ac alteri debitæ. Nihilominus controvertitur, si secunda sponsalia juramento firmata fuerint, vel copula intercesserit. Quapropter aliqui antiquiores Canonistæ cum Innocentio, Imola, & aliis à Butrio relatis *in cap. sicut. De sponsal. in fin.* docuerunt, ob religionem juramenti secunda sponsalia jurata dirimere prima non jurata. Verùm communis, ac certa sententia docet, etiamsi jurata fuerint, non dirimere prima: cum juramentum non sit vinculum iniquitatis, essent enim secunda Sponsalia de re iniqua, ac injusta, & in præjudicium tertii; adeòque nullius valoris: *ut ex cap. Cum contingat, de Jurejur. & ex cap. Quamvis pactum. De Pactis in 6.* docent Covarruvias 4. *Decretal.* 1. *par. cap.* 4. *num.* 3. Sanchez *lib.* 1. *Matr. disp.* 50. *num.* 4. & Guttierrez *de Matr. cap.* 28. *num.* 1.

2 Dummodo tamen dum contrahuntur secunda Sponsalia jurata, prima non fuerint extincta, sive ob mortem Sponsæ, aut per ejus remissionem obligationis, vel ob ingressum in Religionem &c. tunc enim secunda valida erunt, etiamsi juramento non fuerint firmata: cum tunc sint promissio rei licitæ, & honestæ, ut advertunt Doctores supracitati, & alii. Secus tamen esset, si secunda Sponsalia fierent tempore, quo prima valida sint; tunc dissolutis primis nullam obligationem inducere possunt secunda Sponsalia etiam jurata: ratio est, quia stantibus primis Sponsalibus in suo valore, & firmitate secunda Sponsalia utpote nulla, & irrita nullam obligationem inducere possunt, nec absolutam, ut per se patet; nec conditionatam, si videlicet deficiat prima obligatio: nam contrahens absolutè intendit se obligare, non verò sub illa conditione, quam non expressit; ergo si absoluta obligatio est impossibilis ex secundis Sponsalibus, nulla alia obligatio habebitur. Patet hæc doctrina ex eo, quod statuitur *in cap. Placuit, & cap. Quidam, de Convers. Conjugat.* ubi habetur: quòd si quis contracto Matrimonio, illoque consummato profiteretur statum Religiosum; quia non censetur Religioni obstrictus pro eo tempore, pro quo Religionem professus est; nec censebitur Religioni obstrictus pro tempore, quo Matrimonium fuerit dissolutum. Idem dicendum de sponsalibus secundis respectu primorum. Sic Sanchez *lib.* 1. *Matr. disp.* 50. *num.* 6. Coninch *disp.* 23. *dub.* 4. *numer.* 29. Guttierrez *de Matr. cap.* 28. *in fin.* Ponce *lib.* 12. *cap.* 14. *numer.* 2. & Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *pun.* 22. *num.* 4. Quidquid in contrarium dixerint Covarruvias, Rebellus, & alii.

3 Si verò secunda Sponsalia facta sint intercedente copula, non verò prima; nec posterior Sponsa, cum qua copula habita est, sit conscia primorum Sponsalium, aliàs si esset conscia, esset particeps delicti, & iniquæ promissionis sibi nulliter factæ; tunc probabilius puto, dirimere Sponsalia prima: ratio est, quia secunda Sponsalia in hoc casu constituunt contractum onerosum recepto pretio ob usum corporis Sponsæ sub ea conditione tradito; prima verò Sponsalia contractum gratuitum, & lucrativum; sed fortior est obligatio consurgens ex contractu oneroso, quàm gratuito: cum prior versetur circa damnum vitandum, posterior circa lucrum concedendum; ergo secunda Sponsalia in hoc casu diriment prima. Paritas, quæ communiter adducitur ad hoc corroborandum nimis expressiva videtur: si enim quis per liberalem promissionem equum suum obligaret Cajo acceptanti promissionem; dein illum venderet Titio recepto pretio, illoque consummato; utique teneretur equum tradere Titio, ut colligitur *ex argum. Legis, Quoties, 15. Cod. de rei vendicat.* ergo etiam in casu nostro tenebitur Sponsus ad secunda Sponsalia, in quibus se quasi vendidit recepto pretio; non verò ad prima, in quibus se tantùm obligavit per promissionem. Et quamvis non negem, primam Sponsam pati damnum, dum privatur jure sibi quæsito; at longe gravius pateretur secunda, si jure sibi quæsito privaretur. Et de facto multi Doctores nobis contrarii mitigant suam sententiam, si videlicet damnum notabile sequeretur secundæ Sponsæ, tunc enim prima deberet cedere; sed ita fere semper contingit interveniente copula, ex quâ magna incommoda sequuntur; ergo videntur sentire nobiscum. Sic Major *in 4. dist. 27. quæst.* 1. Rebellus *lib.* 4. *quæst.* 8. *sect.* 8. *nu.* 56. Coninch. *disp.* 23. *dub.* 4. *concl.* 4. *num.* 34. Ponce *lib.* 12. *de Sponsal. cap.* 14. *num.* 4. & Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *pun.* 22. *numer.* 6. Suam tamen probabilitatem non denego sententiæ oppositæ, quam sustinent doctissimi viri apud Castropalaum *l. c. num.* 5. Sotus scilicet, Henriquez, Rodriquez, Sanchez, & Guttierrez.

CAPUT IV.

Quomodo dirimantur Sponsalia per Matrimonium subsequens, aut Impedimentum superveniens?

1 *Matrimonium subsequens contractum cum alia persona ab illa, cum qua sponsalia contracta fuere; dirimit sponsalia ex parte non contrahentis Matrimonium, sive valide, sive invalide contrahatur.*
2 *An etiam dirimat ex parte contrahentis, si Matrimonium validè contractum fuerit.*
3 *Impedimenta impedientia, quæ superveniunt sponsalibus contractis; non dirimunt illa, excepto voto simplici Religionis.*
4 *Impedimenta dirimentia, si supervenerint sponsalibus; dirimunt illa absolute ex parte innocentis; ex parte verò nocentis suspendunt obligationem pro eo tempore, quo impedimentum durat.*
5 *An teneatur pars nocens, quæ impedimentum dirimens apposuit; dispensationem procurare, si eam requisierit pars innocens?*

1 PER subsequens Matrimonium contractum cum alia persona, diversa ab illa, cum qua priùs contracta fuere Sponsalia; dirimi Sponsalia ex parte non contrahentis Matrimonium, indubitatum est penes Doctores: quia jam contrahens renunciavit Sponsalibus, & justam causam præbuit non contrahenti Matrimonium resiliendi à Sponsalibus. Quod non solùm verificari debet; si Matrimonium validè contractum fuerit, verùm etiam si invalidè fuerit initum: par enim militat ratio in utroque casu in favorem non contrahentis Matrimonium: ut bene advertunt Sanchez *lib.* 1. *de sponsal. disp.* 48. *num.* 1. Guttierrez *cap.* 21. *num.* 2. Coninch *disp.* 23. *dub.* 4. *concl.* 1. *nu.* 28.

2 Controversia ergo reducitur ad contrahentem Matrimonium validum: an etiam ex parte illius dirimantur Sponsalia absolute an verò remaneant tantùm suspensa durante Matrimonio, quo dissoluto teneatur contrahens ad Sponsalia priùs facta, si Sponsa velit. Nam extra controversiam est, teneri ad illa, si Matrimonium invalidè contractum fuerit: eo quia id, quod non sortitur effectum, non præstat impedimentum *ex Regul. Non præstat, De Regul. Jur. in 6.* Tres circumferuntur sententiæ in hac controversia: 1. docet, dirimere absolutè Sponsalia antecedentia ex parte contrahentis, itaut dissoluto Matrimonio contracto nulla habeatur obligatio servandi Sponsalia cum priori sponsa facta, si ipsa velit: sic Paludanus, Azebedo, Rodriquez, Henriquez, Sanchez, Guttierrez, & Layman apud Castropalaum *de Matr. disp.* 1. *punct.* 21. *num.* 3. 2. sententia sustinet, non dissolvi priora Sponsalia, sed

suspendi; adeòque dissoluto Matrimonio teneri contrahentem illud ad priora Sponsalia, si Sponsa velit. Sic Adrianus *in 4. quæst. 2. de Matr. ad 2.* Petrus Ledesma *quæst. 43. art. 6. dub. 2. ad 2.* Coninch *disp. 23. dub. 4. concl. 3. num. 32.* Vega *lib. 6. summ. casu 135.* Ponce *lib. 12. cap. 13. num. 4.* & Castropalaus *loc. cit. numer. 4.* 3. Sententia distinguit: si Sponsalia fuere jurata, non dirimuntur per subsequens Matrimonium, sed suspenduntur, adeoque soluto Matrimonio tenetur contrahens ad illa, si Sponsa velit. Si tamen jurata non fuere, absolutè dirimuntur, itaut reviviscere nequeant, Sic Bonacina *de Matr. quæst. 1. pun. 7. num. 2. & 3.*

Sequor secundam Sententiam, quæ mihi videtur probabilior: puto siquidem verius per subsequens Matrimonium non dirimi absolutè Sponsalia ex parte contrahentis illud, sive jurata fuerint, sive non; sed eo dissoluto teneri ad Sponsalia, quæ tantùm suspenduntur: ratio est, quia extinctio Sponsalium antecedentium per subsequens Matrimonium non potest probari ex aliquo capite, non ex Jure naturali, quia stat cum Jure naturæ, quòd obligatio Sponsalium, licèt suspendatur tempore Matrimonii, urgeat tamen eo dissoluto; nec ex Jure positivo, quia *Textus ex cap. sicut, cap. Inter virum; cap. Adolescens de sponsalib. & cap. 1. de spons. duor.* solùm statuunt, contrahentem Matrimonium cum aliqua post Sponsalia facta cum alia debere manere cum ea, cum qua Matrimonium contraxit; & prorsus præscindunt ab extinctione, vel non Sponsalium antecedentium; aliàs si hoc statuissent, vana, ac futilis esset præsens quæstio penes Viros doctos; aliud caput non est assignabile; ergo ex nullo capite argui potest extinctio absoluta Sponsalium antecedentium per subsequens Matrimonium. Alliunde æquitas, & convenienția exposcit, ne malitiosè contrahens Matrimonium relictis sponsalibus celebratis reportet commodum ex sua injustitia, & iniquitate, per hoc quòd liber remaneat à priori obligatione; ergo nimis congruenter deducitur adstringi hac obligatione, quæ licèt suspendatur tempore Matrimonii contracti, urget tamen eo dissoluto adinstar voventis Religionem, & post votum Matrimonium contrahentis, quo dissoluto ad Religionem tenetur suspensa non extincta obligatione. Id, quod addit 3. Sententia de Juramento, parum refert; quia obligatio principalis habetur ex vi Sponsalium, non ex vi Juramenti, quæ accessoria est.

Dices cum adversariis; obligatio fortior superveniens prorsus extinguit priorem obligationem minùs fortem ejusdem rationis, ut patet in eo, qui vovit Religionem strictiorem, & postea profitetur solemniter in Religione laxiori; & tamen professio, quæ est obligatio fortior, extinguit votum simplex Religionis strictioris, quia est obligatio ejusdem rationis, sed minùs fortis; sic etiam in casu de Matrimonio cum Sponsalibus. Sed contra est 1. quia non semper est verum id, quod assumitur, nam Matrimonium subsequens consummatum non extinguit Matrimonium antecedens ratum, & tamen sunt ejusdem rationis, & unum fortius alio. 2. quia id factum est ex dispositione Juris positivi *in cap. Qui post. 5. de Regular. in 6.* ne pax Monasteriorum, ac professentium turbaretur; quæ dispositio non habetur in casu nostro. 3. quia in casu de Voto Religionis idem est creditor videlicet Deus, cui præstantiùs satisfit per professionem solemnem, quàm per Votum simplex; in casu tamen Matrimonii, & Sponsalium diversi sunt creditores; nec æquitas exposcit, ut uni satisfiat extincto prorsus alterius credito. 4. denique, quia Professio religiosa est vinculum perpetuum, quod solùm morte profitentis extingui potest; non sic verò Matrimonium, quod morte, vel professione religiosa alterius conjugis dissolvi potest.

3 Impedimenta, quæ Sponsalibus supervenire possunt; alia sunt Impedientia, alia Dirimentia: & de utrisque inquirendum, quomodo Sponsalia dissolvere possint. Impedimenta igitur Impedientia, si Sponsalibus jam contractis supervenerint; illa non dissolvunt, excepto Voto Simplici Religionis, ut dictum est *cap. 2. num. 7.* ratio est, quia non habetur sufficiens ratio, cur Sponsalia dissolvere debeant: maximè quia gravissimi Doctores putant, nec esse in usu, nec dispensatione indigere. Sic Sanchez *lib. 1. disp. 56. numer. 3.* Reginaldus *lib. 31. num. 263.* Coninch *disp. 23. dub. 5. numer. 36.* Bonacina *de Matr. quæst. 1. pun. 7. numer. 8.* & Castropalaus *de Matrim. disput. 1. punct. 26. numer. 8.*

Impedimenta verò Dirimentia, si supervenerint Sponsalibus, nam si antecedunt, indubitatum est dirimere illa absolutè; dissolvunt illa absolutè ex parte innocentis: ratio est, quia sufficiens causa data est à parte nocente per appositionem impedimenti Dirimentis, ut pars innocens resiliat à Sponsalibus, reddidit siquidem Matrimonium impossibile per impedimentum appositum; ergo absolutè ex parte innocentis extincta est obligatio, adeout si liberaliter à parte nocente afferatur dispensatio, non teneatur illam acceptare ob jus sibi quæsitum absolutè resiliendi à Sponsalibus: ut adnotant Coninch *disp. 23. dub. 5. concl. 2. num. 37.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 1. punct. 26. num. 2.* Ex parte verò nocentis, & apponentis impedimentum dirimens contractis Sponsalibus, communior sententia docet, suspendi obligationem Sponsalium pro eo tempore, quo impedimentum durat; sed remoto impedimento per dispensationem, teneri ad promissionem Sponsalitiam factam, si pars innocens voluerit; quapropter ex parte ipsius non erit absolutè extincta obligatio Sponsalium. 4

Cardo tamen difficultatis inter Doctores communioris Sententiæ, quos referam, in hoc vertitur: an teneatur pars nocens, & quæ impedimentum dirimens apposuit; dispensationem procurare sic requirente parte innocente? Absque ulla limitatione, & indistinctè obligat 1. Sententia partem nocentem ad procurandam dispensationem; eam docent Petrus de Ledesma *de Matr. quæst. 43. art. 4. causa 3.* Ochagavia *quæst. 23.* Castropalaus *de Matrim. disp. 1. punct. 26. num. 4.* 2. Sententia limitat, & distinguit, quando grave damnum sequeretur parti innocenti, ut si defiorata fuisset sub spe Matrimonii, & gravem inde pateretur infamiam, tunc pars nocens obligatur; deobligatur verò, si non possit dispensationem obtinere, nisi magnis expensis, & cum gravi difficultate, ac suo incommodo: eam sustinent Sanchez *lib. 1. disp 16. num. 4.* Coninch *disp. 23. dub. 5. num. 37.* Guttierrez *cap. 32. numer. 2.* Filliuccius *de Matrim. quæst. 1. punct. 7. nume. 9.* Sequor primam sententiam, quam probabiliorem reputo, obligantem absque ulla limitatione partem nocentem ad procurandam dispensationem, sic exigente parte innocente; ratio est, quia pars nocens liberè, & voluntariè læsit jus alteri comparti innocenti acquisitum; ergo tenetur ex justitia illud resarcire auferendo impedimentum injustè appositum, & procurando dispensationem; cum non detur alia via resarciendi illud. Nec ei suffragantur magna incommoda, graves difficultates, ac magnæ expensæ pro dispensatione obtinenda: ea namque omnia subire debet ob suum delictum, & injustam impedimenti appositionem; cum communiter erogari soleant ab aliis simili impedimento laborantibus, & sint solitæ fieri pro dispensatione talis impedimenti; nec æquum est, ut quis immunitatem à fide præstita ex delicto acquirat, ut habetur *in cap. 2. de Transl. Prælat.* 5

CAPUT V.

Quomodo dissolvantur Sponsalia ob lapsum Termini præfixi, aut per discessum longinquum Sponsi?

1 *Dupliciter præfigi potest Terminus sponsalibus. 1. ad finiendam obligationem eo transacto. 2. ad sollicitandam obligationem.*

2 *Si primo modo præfixus fuerit, dissolvuntur sponsalia lapsu termini ex parte illius, qui jam paratus erat; non verò ex parte alterius non parati.*

3 *Debet tamen esse in culpa ille, qui non erat paratus, ut sponsalia dissolvantur.*

4 *Si uterque sponsus paratus non erat die præfixo, non dissolvuntur sponsalia lapsu Termini.*

5 *Dissolvuntur tamen, si uterque erat in Mora culpabili.*

6 *Si Terminus præfixus fuerit ad sollicitandam obligationem, non dissolvuntur sponsalia lapsu illius.*

7 *An mora, & dilatio exequendi Matrimonium à die præfixo sollicitante obligationem sit caput sufficiens dissolvendi sponsalia?*

8 *Quando Terminus præfixus censeatur impositus ad finiendam obligationem, & quando ad illam sollicitandam?*

9 *Discessus sponsi è propria ad Terram longinquam inscia sponsa, nec consentiente est caput sufficiens*

ad

ad dissolvenda sponsalia, etiam jurata ex parte Sponsæ.

10 *An etiam talis discessus sponsæ sit caput sufficiens respectu sponsi?*

11 *An si sponsus discedat insciâ sponsâ, vel non consentiente in locum propinquum, sive ex necessitate, sive pro libito, cum animo redeundi intra breve tempus; sit caput sufficiens sponsæ dissolvendi sponsalia?*

1 TERMINUS dupliciter præfigi potest sponsalibus per designationem certi diei; 1. ad limitandam, & finiendam obligationem; itaut transacto termino diei assignatæ, transeat, & cesset obligatio: non enim fuit obligatio absoluta, sed termino annexa, ac ab illo dependens, ut habet *Lex Fidejussor. §. final. ff. Mandati*, & sic regulariter evenit in Votis, & Præceptis; quorum obligatio cessat transacto termino. 2. designari potest terminus sponsalibus ad differendam usque illum obligationem, dein ad sollicitandam prædictam obligationem: ut evenit in obligationibus debitorum respectu Creditorum; itaut si solutio debiti non fiat die, & termino præfixo, non ideo extinguitur, sed imposterum sollicitanda erit: ut habet *Lex Continuus, §. Secundo, ff. De Verbor. Obligat.* Nam prædicta obligatio duo continet, unum solvendi absolutè, alterum solvendi die præfixo: quapropter si omittatur fieri secundum, non ideo cessat primum, quod absolutum est, ac independens à secundo: ut constat *ex Leg. Celsus, §. 1. ff. De recept. arbitr.*

2 Jam verò si terminus fuerit præfixus sponsalibus primo modo, ad finiendam scilicet obligationem; dissolvuntur sponsalia lapsu termini ex parte illius, per quem non stetit, quominùs celebraretur matrimonium die statuto, ac præfixo; non verò ex parte alterius, per
3 quem stetit, ne matrimonium celebraretur, volente alio stare sponsalibus: non enim æquitati consonum est, ut injustus dilator commodum reportet ex sua injusta dilatione. Sic decisum est *in Cap. A nobis, de Despons. Impub. & in cap. sicut, de sponsal.* & sic docent Sanchez, Reginaldus, Coninch, Guttierrez, Rebellus, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Matr. quæst. 1. punct. 6. num. 6.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 24. num. 5.*

3 Ut autem dilator dicatur injustus, & quòd per ipsum stet, quod matrimonium non exequatur; debet esse in culpa: nam si vacaret culpa in non adimplendis sponsalibus tempore præfixo, ut ob ægritudinem, vel si alia de causa justè detentus fuerit; tunc ex vi lapsus termini præfixi non dissolverentur sponsalia ex parte illius, qui paratus erat ea exequi: nam *ex Leg. 1. ff. De annali exceptione*, legitimè impedito non currit tempus; & est expressa decisio, *Textus in capit. sicut. De sponsal.* & tradunt Doctores omnes teste Castropalao *loc. cit. num. 6.* etiam si sponsalia jurata fuerint.

4 Hinc infertur 1. quòd si uterque sponsus legitimè impeditus fuerit à contrahendo matrimonium die præfixo; non dissolvuntur lapsu termini sponsalia: ratio est, quia neuter est in culpa, & de neutro verificatur, quòd per ipsum stet, quin matrimonium exequatur die statuto: ut ex Coninch, Sanchez, & Filliuccio tradit Bonacina *loc. cit.*

5 Infertur 2. viceversa, quòd si uterque est in mora culpabili, & per utrumque stet, quin matrimonium exequatur die condicto; dissolvuntur sponsalia lapsu termini: eo quia uterque est in culpa, & de utroque verificatur, quòd per ipsum non exequatur matrimonium; adeoque ex parte utriusque rescissa sponsalia erunt; uterque namque cedere videtur juri acquisito per sponsalia, & velle finire obligationem per lapsum termini. Sic ex Sanchez, Ponce, Guttierrez, & Filliuccio docent Bonacina *de Matr. quæst. 1. pun. 6. nu. 6.* & Castropalaus *de Matr. disput. 1. punct. 24. num. 6. in fine.*

6 Quòd si terminus præfixus fuerit sponsalibus secundo modo, ad sollicitandam videlicet obligationem; non cessabit obligatio sponsalium per hoc, quòd alter omiserit matrimonium exequi die condicto, & præfixo: ratio est, quia sunt duæ obligationes, ut superiùs diximus, una scilicet absolutè contrahendi matrimonium; altera contrahendi illud die præfixo, & una independens ab alia, quapropter cessante obligatione contrahendi die statuto, non ideo cessat prima obligatio absolutè contrahendi illud. Sic Doctores superiùs citati *nu. 2.* pro primo modo præfigendi terminum sponsalibus colligunt *ex Leg. celsus, §. 1. ff. de recept. arbitr.*

7 Sed petes 1. an mora, & dilatio exequendi matrimonium die præfixo sollicitante obligationem sit caput sufficiens dissolvendi sponsalia? Resp. si brevis sit, & paratus aliunde sponsus obligationem suam exequi brevi tempore, etiamsi culpa sua adimpleta non fuerit promissio die statuto; non dat sufficiens motivum dissolvendi: eo quia prudenter censetur parvi momenti. Secus verò si tanta fuerit, ut per eam censeatur dilator gravis culpæ reus, ac fidem notabiliter violasse; sufficiens dat motivum dissolvendi sponsalia: frangenti siquidem fidem fides servanda non erit. Sic Coninch *disp. 23. dub. 6. n. 45.* Bonacina alios referens *de Matr. quæst. 1. pun. 6. nu. 6.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 24. num. 4.* Qui extendunt hanc doctrinam ad moram, & dilationem, quando nullus terminus præfixus fuerit sponsalibus: quamvis rectè advertant, in hoc cautè procedendum, ac non propria authoritate, sed judicis definiendum esse, quæ, & qualis mora det prudens motivum dissolvendi sponsalia, ac fundet legitimam præsumptionem, quod sponsus renunciaverit sponsalibus, ac fidem datam violaverit.

8 Petes 2. quando nam terminus præfixus censendus sit appositus ad finiendam obligationem, quando verò ad illam sollicitandam? Resp. hoc præcipuè constare debere ex ipsa contrahentium intentione, qua terminum præfigunt sponsalibus; & ex verbis ipsis, quibus præfigitur. Quòd si non constet de intentione, & verba, quibus declaratur, dubia sint; tunc optima regula dignoscendi illam erit recurrere ad motiva, & causas, ob quas terminus appositus fuit; nam si adjicitur ab una parte, vel etiam ab utraque ob magnum incommodum, quod sibi provenit, si ultra designatum tempus protrahatur matrimonium; amitteret siquidem dignitatem, vel officium magnæ æstimationis, & lucri; aut aliud matrimonium sibi commodum, quod postea non inveniret; tunc clarè constat, adjici ad finiendam obligationem. Si verò adjicitur terminus, ut facilius expediatur matrimonium, quod maximè desideratur ab utraque parte; tunc adjectus erit ad sollicitandam obligationem, non verò ad illam finiendam. Sic Coninch *disp. 23. dub. 6. num. 42.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 24. nu. 3.* alias regulas assignant alii Doctores, præcipuè Sanchez *lib. 1. Matr. disp. 53. num. 3.*

9 Discessus sponsi è propria terra in longinquam, & remotam terram insciâ sponsâ, vel ea non consentiente est motivum sufficiens ad dissolvenda sponsalia, etiam si jurata fuerint, ex parte sponsæ. Sic constat ex *cap. de illis, de sponsal.* & docent tamquam certum Sanchez, Guttierrez, Ponce, Coninch, Layman, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 23. num. 1.* & Bonacina *de Matr. quæst. 1. pun. 6. num. 8.* ratio est, quia sic discedens præsumitur renunciare sponsalibus, nec tenetur sponsa subire ipsa insciâ, & non consentiente adeo grave onus, vel mutandi domicilium, vel expectandi ad longum tempus sponsum.

10 Sed dubitabis 1. an quæ dicta sunt de sponso pari ratione intelligenda sint de sponsa? Et ratio dubitandi est, quia nec jus Civile, nec Canonicum mentionem facit absentiæ sponsæ. Resp. affirmativè: ratio est, quia sponsus, & sponsa sunt correlativa; & in correlativis, quando eadem militat ratio, dispositum in uno censeri etiam debet dispositum in alio, ut docet, & probat Everardus *Loco à Correlativo, num. 8.* Maximè quia absentia sponsæ majorem fundat siniştram suspicionem, & fortius dat motivum sponso ad dissolvenda sponsalia, ut bene asserunt Alexander de Nevo *capit. de illis, de sponsal. num. 16.* Sanchez *lib. 1. disput. 54. num. 1.* Guttierrez *cap. 30. nu. 1.* Ad rationem dubitandi respondetur, non fuisse factam mentionem sponsæ ab utroque jure, quia vel numquam, vel nimis rarò absentia sponsæ accidit: & Leges respiciunt ea, quæ frequentiùs accidere solent.

11 Dubitabis 2. an si sponsus discedat insciâ sponsâ, aut ea non consentiente, & se transferat in locum propinquum, vel ex causa necessaria, vel voluntaria cum animo redeundi intra breve tempus; an inquam sponsa sufficiens motivum habeat dissolvendi sponsalia? Resp. si conventum fuerit inter sponsos de tempore, quo

expe-

expectandus sit sponsus, extra controversiam est, non posse sponsam resilire, sed debere pro tempore statuto expectare. Si verò nulla conventio temporis facta sit, sed sponsa inscia, aut non consentiente se transtulit sponsus in locum propinquum; tunc secundum jus civile si causa discessus fuerit necessaria, ut esset parentum ægritudo, aut mors, vel simile aliud negotium grave; expectandus erit finis negotii: sic statuitur *in Leg. Sæpe, ff. de sponsal.* si tamen causa fuerit voluntaria, sed honesta; tunc si discessus erit intra Provinciam; expectare debet sponsa per biennium *ex Leg.* 2. *Cod. de sponsal.* si extra Provinciam per triennium *ex Leg.* 2. *Cod. de Repudiis*: Verùm Leges istæ Civiles, vel correctæ fuere à Jure Canonico, ut tradit Sanchez plures referens *lib.* 1. *disp.* 54. *num.* 6. vel si non sint correctæ, obligant tantùm pro foro externo, ut docet Bonacina *de Matr. quæst.* 1. *punct.* 6. *num.* 8. *in fin.* Quapropter ut prudenter in hoc negotio procedatur, & non temerè ob discessum sponsi dissolvantur sponsalia; si sponsa sit certa, brevi tempore rediturum sponsum, debebit omnino expectare; si verò certa sit, non rediturum de proximo; debet eum requirere per litteras, ut intra determinatum tempus veniat ad matrimonium celebrandum. Quòd si adhuc eo tempore transacto sit in mora ob justum impedimentum, debet ad Judicem Ecclesiasticum deferri causa, qui considerata qualitate sponsæ, periculo incontinentiæ, ac aliis circumstantiis judicare debebit de sufficientia motivi ad dissolvenda sponsalia, cum non datum sit cuicumque judicare de propria causa. Sic Covarruvias 4. *Decretal.* 1. *par. cap.* 5. *num.* 7. Sanchez *lib.* 1. *disput.* 54. *num.* 11. Guttierrez *cap.* 30. *num.* 2. & 6. & Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *punct.* 23. *num.* 3. Advertendum tamen ex Sanchez *l. c. num.* 6. Guttierrez *l. c. num.* 4. & Castropalao *l. c. num.* 1. non esse necessariam hanc Judicis Authoritatem ad sponsalia dissolvenda ob discessum sponsi in regionem longinquam *juxta cap. de illis, de sponsal.* nam eo ipso quòd sponsæ innotescit, ac constat, sponsum in terram longinquam se transferre, ac domicilium mutare; poterit sponsa liberè ad alia vota transire: quapropter si liberè transire potest, excludit omnem alium consensum, & authoritatem,

CAPUT VI.

Quomodo dissolvantur sponsalia ob Fornicationem?

1 *Fornicatio sponsi ante sponsalia, etiamsi post illa innotescat ei; non dirimit sponsalia. Secus verò fornicatio sponsæ eodem modo eveniens.*
2 *Fornicatio subsequens sponsalia dirimit illa, sive sponsus fornicatus fuerit, sive sponsa, & etiam si sponsalia jurata fuerint.*
3 *An si fornicatio sponsæ fuerit per vim, & ea reluctante; dissolvat sponsalia?*
4 *An fornicatio subsequens unius sponsi dirimat sponsalia ex parte utriusque?*
5 *An fornicante utroque sponso licitum sit utrique resilire à sponsalibus?*
6 *An tactus impudici, oscula, & amplexus sive sponsæ, sive sponsi cum aliis præbeant parti innocenti sufficientem causam resiliendi à sponsalibus?*
7 *An etiam per spiritualem fornicationem hæresis, aut Apostasiæ unius sponsi dissolvi possint sponsalia?*

1 FORNICATIO si commissa fuerit à sponso ante sponsalia inita, etiamsi innotescat post illa; non ideo sponsalia dirimit: ratio est, quia nec est contra fidem in desponsatione datam, nec grave dedecus infert sponsæ. Difficultas tamen est, si commissa fuerit à sponsa ante sponsalia, & innotescat tantùm sponso post illa, non verò ante sponsalium celebrationem, quia tunc volens, & sciens nullam injuriam pateretur; an inquam det motivum sufficiens sponso dirimendi sponsalia facta. Nostra sententia est affirmativa: ratio est, quia cederet in gravem injuriam, & dedecus sponsi, adderet enim notabilem mutationem, quam si sponsus prævidisset, non promisisset: tum quia vilior, & contemptibilior facta est; tum quia imponeret grave onus sponsa, qui bigamus evaderet, nec dissoluto matrimonio posset ad Sacros Ordines ascendere absque dispensatione. Sic ex communi sententia docent Sanchez *lib.* 1. *disp.* 64. *num.* 3. Coninch *disput.* 23. *dub.* 7. *concl.* 3. *numer.* 57. Molina *tract.* 2. *disput.* 272. *versic. Deinde si Mulier.* Guttierrez *cap.* 34. *num.* 3. Ponce *lib.* 12. *cap.* 18. *num.* 2. & Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *punct.* 29. *num.* 4. Dat tamen fornicatio præcedens sponsi motivum sufficiens sponsæ ignoranti resiliendi à sponsalibus, si ex ea prolem habuerit, etiam si legitimata fuerit: eo quia redderetur matrimonium gravius sponsæ tum ob obligationem dandi alimenta, tum ob frequentem discordiarum occasionem, ut ex Coninch docet Castropalaus *l. c. nu.* 9. Insuper si sponsus cum pluribus fornicatus fuerit, quod ignotum erat sponsæ, itaut suspicionem fundet, esse huic vitio deditum, & jure merito timere possit similia imposterum patraturum post matrimonium celebratum; tunc enim sponsa sufficiens motivum habebit resiliendi à sponsalibus: ut docent Sanchez *lib.* 1. *disp.* 63. *num.* 9. & 10. Guttierrez *cap.* 34. *num.* 7. Coninch *disp.* 23. *dub.* 7. *nu.* 62. Ponce *lib.* 12. *cap.* 18. *num.* 2. & Castropalaus *l. c. num.* 8.

2 Per fornicationem verò subsequentem sponsalia dissolvuntur, etiam si jurata fuerint: nam si fornicatio subsequens matrimonium est caput sufficiens dissolvendi illud quoad torum, seu mutuam conjugum habitationem; à fortiori fornicatio subsequens sponsalia debebit dissolvere illa, cum importent obligationem remotam quoad torum, & cohabitationem. Sic constat *ex cap. Quemadmodum, de Jurejur.* Et quamvis citatus Textus loqui videatur de sponsa fornicante; nihilominus extenditur etiam ad sponsum fornicantem; cum in utroque sit par obligatio nemini tradendi corpus suum, nisi alteri comparti in usum matrimonii, contra quam obligationem facit sive sponsa, sive sponsus, si fornicetur. Sic Menochius, Covarruvias, Henriquez, Sanchez, Guttierrez, Layman, Ponce, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *punct.* 25. *num.* 2. & alii penes Bonacinam *de Matr. quæst.* 1. *punct.* 8. *num.* 1.

3 Sed petes 1. an etiam dissolvantur sponsalia, si fornicatio sponsæ fuerit per vim, & ipsa reluctante? Resp. cum communiori sententia affirmativè, quidquid in contrarium dixerint Tabiena, Armilla, & alii pauci: ratio est, quia licèt sponsa sic patiens copulam fidem non violaverit, nec suspecta reddatur de fide violanda imposterum; nihilominus facta est notabiliter mutata, & reddita absque sua culpa vilior: & oneriosum esset sponso eam ducere, tum ne fiat bigamus, tum ne se exponat periculo alendi alienam prolem. Sic Henriquez *lib.* 11. *cap.* 14. *num.* 6. Sylvester *verb. sponsalia, num.* 10. *casu* 7. Navarrus *in sum. cap.* 22. *num.* 27. Sanchez *lib.* 1. *disput.* 55. *num.* 7. Reginaldus *lib.* 31. *num.* 262. Coninch *disput.* 23. *dubit.* 7. *concl.* 2. Guttierrez *capit.* 31. *numer.* 2. & Bonacina *de Matr. quæst.* 1. *punct.* 8. *num.* 3. Non idem dicendum est de sponso, si patiatur vim in fornicatione habenda, & quam defacto habet; tunc enim non habet sponsa sufficiens motivum ad dissolvenda sponsalia: ratio est, quia ex communi virorum prudentum æstimatione nec redditur sponsus notabiliter mutatus, nec factus vilior, ex quo ignominia resultet sponsæ, si tamen casus possibilis sit, ut rectè asserit Toletus *lib.* 5. *summ. cap.* 10. *versic. Alter casus.* Sic docet communior sententia cum Sanchez *lib.* 1. *disput.* 55. *numer.* 8. Ponce *lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 3. Reginaldo *lib.* 31. *num.* 262. Castropalao *de Matr. disp.* 1. *punct.* 25. *num.* 6. & Bonacina *de Matr. quæst.* 1. *pum.* 8. *nu.* 3. contra Glossam, Guttierrez, & Navarrum. Id mihi tamen nimis probabile est ex Castropalao *l. c.* habere sponsam sufficiens motivum resiliendi à sponsalibus, si sponsus per vim, ac ipso reluctante passus fuerit ab alio copulam sodomiticam: eo quia per tale stuprum vilior factus esset, & oneriosum redderetur sponsæ conjungi in matrimonium sic stuprato.

4 Petes 2. an fornicatio subsequens unius sponsi dirimat sponsalia ex parte utriusque? Resp. negativè, sed tantùm ex parte innocentis, in favorem cujus loquitur Textus citatus. Quapropter fornicans obstrictus remanet priori obligatione sponsalium, adeout si pars innocens velit, possit illum adstringere ad obligationem adimplendam; non enim æquitati consentaneum est, ut reportet commodum ex sua iniquitate, ac privet partem innocentem jure sibi quæsito: nec retorqueri debet in damnum innocentis, quod ejus favore introductum est: ut habet *Lex, Quod favore, Cod. de Legib.* sic Covarruvias, Sanchez, Guttierrez, Ponce, Coninch, Lyman penes Castropalaum *de Matr. disput.* 1. *punct.* 25. *num.* 3. sic etiam Navarrus, Henriquez,

riquez, Rebellus, Rodriquez, & Reginaldus penes Bonacinam *de Matr. quæst. 1. punct. 8 num. 5.*

5 Petes 3. an utroque sponso fornicante licitum sit utrique resilire à sponsalibus? Resp. triplicem in hoc haberi sententiam. 1. & est communior docet, solum sponsum resilire posse, non verò sponsam; eo quia nota infamiæ non est æqualis in utroque, fœdior siquidem, vilior, ac detestabilior est fornicatio sponsæ, quàm sponsi; adeoque solus sponsus resilire poterit, non verò sponsa. Eam docet Henriquez, Sanchez, Guttierrez, Coninch, Layman, Ponce relati à Castropalao *de Matr. disp. 1. punct. 25. num. 9.* 2. Sententia putat, neutrum resilire posse: eo quia delictum unius compensatur cum delicto alterius sponsi, & in causa matrimonii, & sponsalium uterque sponsus æqualis est. Sic Paludanus *in 4. dist. 27. quæst. 7. artic. 3. num. 12. versic. Quarto in compensando*, & Bonacina *de Matr. quæst. 1. punct. 8. numer. 6.* 3. denique sententia, quam sequor, sustinet, utrumque sponsum licitè resilire posse à sponsalibus; sic expresse Castropalaus *de Matrim. disp. 1. punct. 25. num. 10.* moveor ad sequendam hanc sententiam, uti probabiliorem aliis, quia uterque sponsus si separatim consideretur ob fornicationem alterius sponsi licitè resilire potest à sponsalibus, ut supra ex communi sententia statutum fuit, ergo cur non conjunctim? Accedit, quòd ex communi sententia, quam tamquam certam tradit Sanchez *lib. 1. disp. 53. num. 6.* quando uterque sponsus est in culpa quoad sponsalium executionem, licitum erit utrique resilire, cum culpa unius non compensetur culpa alterius, ergo idem dicendum in fornicatione. Denique ponamus sponsam fornicatam priùs fuisse, & ob talem causam sponsum dissolvisse sponsalia, quam solutionem sponsa acceptavit. Dein fornicetur sponsus, quæ fornicatio sponsæ relictæ innotescat; quæro, poterit ne delicta compensare, & sponsum adstringere ad matrimonium contrahendum solutis jam per primam fornicationem sponsalibus? certum quòd non, quia jam soluta fuere sponsalia; sed non fuere soluta ob meram acceptationem sponsæ, sed quia justum motivum dedit sponso ob violatam fidem per fornicationem resiliendi ab illis; ergo perseverante eodem motivo, & causa, etiamsi non acceptetur, habetur sufficiens motivum in utroque sponso licitè resiliendi à sponsalibus.

Ad argumentum primæ sententiæ respondetur: quòd licèt infamia non sit æqualis in utroque sponso, sed extra controversiam fœdior, ac detestabilior sit fornicatio sponsæ, quàm sponsi; nihilominus non facit, quin sponsus ob suam fornicationem, & violatam fidem non dederit sponsæ motivum sufficiens dissolvendi sponsalia: cum fornicatio sponsæ non tollat, nec tollere possit à sponso fornicationem, & violatam fidem. Ad argumentum secundæ sententiæ deductum *ex Cap. Intelleximus, de Adulter.* respondetur: paria delicta tolli mutua compensatione in matrimonio, & quoad cohabitationem tantùm hanc remissionem à jure inductam fuisse: cum enim matrimonii vinculum insolubile ex se sit, aliunde separatio tori magnum incommodum affert conjugibus; inde est, quòd jus Canonicum permiserit in pari delicto adulterii mutuam compensationem. Nec habet locum in sponsalibus, ad quæ immeritò extenditur. Sic ex Sanchez, Henriquez, Guttierrez, Layman, & aliis docet citatus Castropalaus.

6 Petes 4. an tactus impudici, oscula, & amplexus sive sponsæ, sive sponsi cum aliis præbeant sufficiens motivum parti innocenti justè resiliendi à sponsalibus? Resp. si ex parte sponsæ hæc admissa fuerint, communis sententia docet, dari sponso justam causam resiliendi à sponsalibus: ratio est, quia habetur notabilis mutatio, reddunt siquidem sponsam impudicam, ac vilem; itaut probrosum sit sponso, eam sibi in matrimonium copulare. Sic Sanchez *lib. 1. disp. 55. num. 5.* Guttierrez *cap. 31. num. 2.* Reginaldus *lib. 31. num. 262.* Coninch *disp. 23. dub. 7. num. 56.* Ponce *lib. 12. cap. 17. num. 3.* Bonacina *de Matr. disput. 1. punct. 8. num. 2.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 25. nu. 7.* Difficultas tamen est ex parte sponsi admissa, si det sponsæ sufficiens motivum resiliendi. Et quamvis aliqui Doctores cum Castropalao *l. c. nu. 8.* asserant, dare sufficiens motivum sponsæ; nihilominus probabilius videtur oppositum: quia ex communi æstimatione non redditur per hæc sponsus vilior, aut censetur notabiliter mutatus. Sic Sanchez, Ponce, Coninch, Bonacina, & Reginaldus *loc. cit.* Layman *libr. 5. Summ. tract. 10. 1. par. capit. 2. num. 10.* Limitant tamen, & rectè Coninch, & Layman, nisi sponsus hæc frequenter admiserit, quia fundat præsumptionem, quòd nec sponsam amaturus sit, nec ei conjugalem fidem servaturus.

Petes denique: an non solùm per carnalem fornica- 7
tionem, verùm etiam spiritualem, si videlicet in hæresim incidat, vel Apostasiam unus ex sponsis; dissolvi possint sponsalia? Resp. affirmativè, si periculosa sit alteri sponso cohabitatio cum Hæretico, vel Apostata; maximè si fiat in regionibus illis, ubi Hæreticus, vel Apostata censetur infamis: ratio est, quia censetur notabilis mutatio dans sufficiens motivum resiliendi à sponsalibus parti innocenti. Sic Sanchez, Guttierrez, Ponce, Reginaldus, Rebellus, Coninch, & Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 25. num. 11.* & Bonacina *de Matr. quæst. 1. punct. 8. num. 7.*

CAPUT VII.

Quomodo dissolvantur Sponsalia per mutationem notabilem sive corporis, sive Animi, aut Fortunarum?

1 *Si notabilis mutatio adveniens talis esset, ut si cognita fuisset à contrahente, non habuisset voluntatem implicitam saltem se obligandi; ex parte hujus dat caput sufficiens resiliendi à sponsalibus.*
2 *Notabilis mutatio corporis in uno ex sponsis per paralysim, lepram, morbum gallicum, vel alium similem; dat alteri sponso motivum resiliendi.*
3 *Quid dicendum de amissione unius oculi, aut unius auris?*
4 *Quid de vehementi suspicione morbi gallici?*
5 *Quid de epilepsia, vel alia infirmitate, aut graveolentia oris?*
6 *Quid de notabili deformitate adveniente sponsæ?*
7 *Notabilis mutatio ex deformitate animi, ut si aliquis ex sponsis evaderet infamatus alicujus gravis delicti; dans sufficiens motivum resiliendi parti innocenti.*
8 *Si sponsus post sponsalia evaderet ebrietatibus, ac scortationibus deditus, daret sufficiens motivum sponsæ resiliendi à sponsalibus.*
9 *Asperitas morum, & sævitia, ac intractabilitas de novo cognita post sponsalia dant sufficiens motivum alteri sponso resiliendi.*
10 *Graves, & capitales inimicitiæ inter sponsos ortæ post sponsalia; aut inter parentes, & consanguineos sponsorum dant caput sufficiens resiliendi.*
11 *Notabilis mutatio in bonis Fortunarum, ut si sponsa in talem pauperiem deveniret, ut promissam dotem solvere nequiret; dat sponso motivum resiliendi.*
12 *Quid dicendum si dos non fuerit promissa?*
13 *Idem dicendum de notabili pauperie superveniente sponso respectu sponsæ.*
14 *An si notabilis mutatio fuerit in melius, det motivum resiliendi?*
15 *An mutationes notabiles supradictæ eodem modo dissolvant sponsalia si subsequantur, ac si præcesserint, sed fuerint ignoratæ?*
16 *Non tenetur sponsus ad sponsalia etiam jurata, si sponsa, quam putabat Virginem, sit ab alio defiorata. Nec si putabat Virginem, eam invenit Viduam.*
17 *Quid dicendum si contrahens sponsalia ita animo affectus esset, ut si mutationem notabilem cognovisset, quam post sponsalia cognovit, adhuc illa contraxisset; an ea cognita habeat motivum sufficiens resiliendi?*
18 *An habens defectum occultum, qui si cognosceretur ab alio contrahente, hic sponsalia non contraheret; possit illum reticere, & contrahere?*

PRIUS statuendum est in genere, quod si sponsa- 1
libus etiam juratis superveniat notabilis mutatio, seu causa aliqua, ob quam judicio prudentum censeretur, quòd si cognita fuisset à contrahente, non habuisset voluntatem saltem implicitam se obligandi; habeatur ex parte illius sufficiens motivum resiliendi à sponsalibus: ratio est, tum quia promissio obligare nequit ultra intentionem promittentis; & promittens non præ-

præſumitur habuiſſe intentionem promittendi adveniente hac notabili mutatione ; tum quia promiſſio intelligitur facta rebus in eodem ſtatu permanentibus ; ergo illis notabiliter mutatis evaneſcit : Sic communiter Theologi, & juriſperiti, ut teſtatur Petrus Ledeſma *quæſt. 43. art. 3. cauſa 12.* Sanchez *lib. 1. diſput. 62. num. 2.* Guttierrez *cap. 33. num. 8.* Bonacina *de Matr. quæſt. 1. punct. 8. num. 8.* & alii.

2 Nunc deſcendendum eſt ad aliquas notabiles mutationes in particulari : prima quarum eſt mutatio notabilis corporis in aliquo ex ſponſis, ut ſi poſt ſponſalia incideret in paralyſim, lepram, vel ſimilem morbum contagioſum, ut eſſet morbus gallicus, aut alia gravis infirmitas, ob quam oculos, aures, vel nares amitteret ; an inquam ob talem mutationem notabilem detur alteri ſponſo illæſo ſufficiens motivum reſiliendi à ſponſalibus, quamvis juratis. Communis ſententia eſt affirmativa : eo quia promiſſio ſubintelligitur rebus in eodem ſtatu permanentibus ; nec præſumi poteſt illæſus voluiſſe obligare ſe ad matrimonium ſuperveniente prædicto morbo : eſſet enim obligatio valde difficilis, nec poteſt intelligi ſub priori intentione contenta : ſic deciditur *in Cap. Quemadmodum, de Jurejur.* & ſic communiter tradunt Doctores.

3 Dubitatur tamen 1. an amiſſio unius oculi ſit caput ſufficiens alteri ſponſo reſiliendi? Et ratio dubitandi eſt, quia Textus allegatus loquitur in plurali, adeoque exigere videtur utriuſque oculi amiſſionem. Sed eſto ſic videatur loqui Textus ; nihilominus ſufficere amiſſionem unius oculi ad licitam reſilientiam à ſponſalibus ob gravem deformitatem, & notabilem mutationem, quam ſecum affert ; rectiùs, & probabiliùs docuerunt contra Paludanum Sanchez *libr. 1. diſput. 57. num. 3.* Coninch *diſp. 23. dub. 8. num. 66.* Guttierrez *cap. 32. nu. 3.* Ponce *lib. 12. capit. 17. numer. 4.* & Caſtropalaus *de Matrim. diſput. 1. punct. 27. num. 1. favet Lex Regia 8. tit. 1. par. 4.*

4 Dubitatur 2. de vehementi ſuſpicione morbi gallici, & ſi non plenè probetur ; an det ſufficiens motivum reſiliendi à ſponſalibus ? Reſp. affirmativè cum Seraphino *Deciſ. 1113. num. 8. & 9.* Riccio *Deciſ. 238. num. 4. in fin.* & Baſilio Ponce *libr. 12. de ſponſal. cap. 17. nu. 4.* eo quia nimis oneroſum eſſet ex parte ſponſi illæſi matrimonium contrahere cum tali ſuſpicione.

5 Dubitatur 3. de epilepſia, & qualibet alia infirmitate incurabili, ad quam etiam reducunt graveolentiam oris valde notabilem, quæ arte medica curari non poſſit. Et de his omnibus aſſero cum Sanchez *lib. 1. diſp. 57. num. 2.* Guttierrez *cap. 32. numer. 3.* Coninch *diſp. 23. dub. 8. num. 67.* Ponce *lib. 12. capit. 17. num. 4.* & Caſtropalao *de Matr. diſp. 1. punct. 27. numer. 3.* dare ſufficiens motivum reſiliendi à ſponſalibus parti illæſæ : ratio eſt, quia reddunt matrimonium longè difficilius, ac mutuam cohabitationem nimis oneroſam : ut conſtat ex *Leg. Qui clarum, §. final. ff. de edilit. edict.*

6 Dubitatur denique de notabili deformitate ſuperveniente ſponſæ poſt ſponſalia, eum tempore contractionis illorum pulcherima extiterit ; an inquam notabilis deformitas ſuperveniens det caput ſufficiens ſponſo diſſolvendi ſponſalia jam contracta? Reſp. affirmativè contra Covarruviam, Matienzo, Ludovicum Lopez, & Guttierrez relatos à Caſtropalao *de Matr. diſp. 1. pun. 27. num. 4.* putantes, hanc deformitatem non eſſe tanti momenti, ut det ſufficiens motivum : ratio noſtra eſt, quia eſt notabilis mutatio facta in ſponſa, quæ dat rationabile, ac juſtum fundamentum cenſendi, priorem intentionem non ſe extendiſſe ad hunc difficilem caſum, ergo ſponſus per priorem illam intentionem non ſe obligavit ad hoc ; ergo juſtè, & licitè reſilire poterit. Nec dicas, ſæpiùs accidere, quòd vir relicta pulcherima conjuge accedat ad deformem fœminam. Hoc enim per accidens eſt, ac in viris perditis ; qui regulam non faciunt : per ſe tamen fœditas, & deformitas avertunt ab amore, pulchritudo verò illum conciliat. Sic Sanchez *lib. 1. diſp. 57. num. 4.* Sà *verb. ſponſalia, num. 7.* Reginaldus *lib. 31. num. 263.* Coninch *diſp. 23. dub. 8. num. 66.* Ponce *lib. 12. cap. 17. num. 5.* Bonacina *de Matr. quaſt. 1. punct. 8. num. 10.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 1. punct. 27. num. 5.* Quod dictum eſt de ſponſa extendunt ad notabilem deformitatem ſponſi ſupervenientem ſponſalibus Coninch, Bonacina, & Caſtropalaus *num. 6. loc. cit.* dummodo tamen ſit notabilior præ ea, quæ requiritur in ſponſa : nam in viris non ita attenditur ratio pulchritudinis, ut in fœminis, Quæ verò deformitas notabilis ſit reſpectu ſponſæ, vel ſponſi, arbitrio judicis decidendum erit, ne detur partibus occaſio errandi.

Secunda mutatio notabilis accidere poteſt poſt ſponſalia circa deformitatem animi, ut ſi aliquis ex ſponſis alicujus gravis delicti infamaretur, ex quo penes gentes infamis haberetur, ut ſi furti, vel rapinæ reus inventus eſſet, & ut talis declaratus ; tunc enim poſſet pars innocens à ſponſalibus reſilire : gravis namque mutatio eſſet, ac notabilis, quæ ſi præſtat rationabile motivum reſiliendi à ſponſalibus etiam juratis ob deformitatem corporis ; à fortiori præſtabit ob deformitatem animi, qui nobilior, & præſtantior corpore eſt. Sic Sanchez *lib. 1. diſp. 57. num. 2.* & Guttierrez *de Matr. cap. 32. num. 3.* & ferè omnes Doctores teſte Caſtropalao *de Matr. diſp. 1. pun. 27. num. 7.* 7

Hinc fit 1. Sponſum ebrietatibus, & ſcortationibus deditum dare ſufficiens motivum ſponſæ reſiliendi à ſponſalibus ; tum quia probroſum eſſet ſic malè morigeratum ducere ; tum quia daret fundatam præſumptionem infelicis eventus matrimonii. Sic Coninch *diſp. 23. dub. 8. numer. 67.* Sanchez *lib. 1. diſput. 63. in fin.* Ponce *lib. 12. cap. 17. num. 6.* & Caſtropalaus *l. c.* 8

Fit 2. aſperitatem morum, ac ſævitiem, & intractabilitatem de novo cognitam poſt ſponſalia dare ſufficiens motivum reſiliendi à ſponſalibus alteri ſponſo innocenti : ratio eſt, quia ſi ſufficit ad divortium faciendum inter conjugatos, ut ſtatuitur *in Cap. Ad litteras, de Reſtit. Spoliat.* multò magis ſufficiens erit ad diſſolutionem ſponſalium. Nec obſtat ſtatutum *in Cap. Veniens, Qui Cleric. vel Vovent.* ubi Mulier recedens à ſponſalibus ob ſponſi ſeveritatem cenſetur, fidem violaſſe. Nam fuit vana in credenda tali ſeveritate, nec ſufficienti notitia mota : ut adnotant Gloſſ. *ibi, verb. Severitate* ; Abbas *ibi, numer. 2.* Alexander de Nevo, *ibi, nu. 2.* Sanchez plures referens *lib. 1. diſp. 58. nu. 2.* Guttierrez *cap. 33. num. 1.* Coninch *diſput. 23. dubit. 8. num. 67.* & alii. 9

Fit 3. non ſolùm graves, & capitales inimicitias inter ſponſos poſt ſponſalia ortas dare ſufficiens motivum utrique ſponſo licitè reſiliendi à ſponſalibus ob executionem ſponſalium notabiliter redditam difficilem, & ob infelicem matrimonii exitum, qui prudenter timetur, ut habet *Cap. Requiſivit, de ſponſal.* verùm etiam ob graves inimicitias, ac capitales inter parentes, conſanguineos, & affines ſponſorum ; vel utrique contradicentes matrimonio, vel ex una parte tantùm : haberetur ſiquidem notabilis mutatio ſuperveniens, & dura evaderet executio contractus, ac infelicior matrimonii exitus ; itaut docti viri Felinus, & Abbas, ut refert Bonacina *de Matr. quæſt. 1. punct. 8. numer. 15.* putarint, poſſe Pontificem ob talia motiva diſpenſare in matrimonio rato, & nondum conſummato. Verùm in hac re cautè procedendum, quia continuata experientia conſtat, poſt primos impetus, ac diſſidiorum furores conciliari animos, ac tempeſtate ſedata in ſtrictum amicitiæ vinculum converti. Sic rectè Sanchez *lib. 1. diſp. 14. num. 3.* Navarrus *in Sum. cap. 16. num. 18.* Coninch *diſp. 23. dub. 8. numer. 68.* Bonacina alios referens *l. c.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 1. pun. 27. num. 7.* 10

Tertia mutatio notabilis accidere poteſt poſt celebrata ſponſalia circa bona fortunarum, ut ſi ſponſa in talem pauperiem deveniret poſt ſponſalia, ut promiſſam dotem ſolvere nequiret ſponſo ; tunc enim ſponſus juſtum motivum haberet reſiliendi à ſponſalibus : ratio eſt, quia ſuperveniret notabilis mutatio ; & ſponſalia ſub hac conditione celebrari ſoleant, maximè neceſſaria ad onera matrimonii ſublevanda, & qua deficiente etiam ſine culpa ſponſæ deficit modus alendi familiam. Sic Covarruvias, Menochius, Sanchez, Guttierrez, Layman, Coninch, Sotus, Reginaldus, Riccius, Petrus Ledeſma, Rodriquez, & Rebellus, quos referunt ; & ſequuntur Caſtropalaus *de Matr. diſp. 1. pun. 28. numer. 1.* & Bonacina *de matr. quaſt. 1. punct. 8. num. 11.* 11

Controvertitur tamen ſi dos promiſſa non fuerit : nam Covarruvias, Maſcardus, Barboſa, Rodriquez, & alii putant, tunc ſponſum non habere motivum ſufficiens reſiliendi, cum id ſponſa non expreſſerit. Sed verius eſt, etiam tunc habere motivum ſufficiens reſiliendi à ſponſalibus juratis : ratio eſt, tum quia eſt conditio imbibita, quæ ſubintelligitur, etiamſi non exprimatur ; tum quia eſſet notabilis mutatio retrahens à contrahen- 12

trahendo matrimonium quemlibet rectè considerantem onera illius, quæ si ab initio innotuisset sponso, nec promisisset, nec sponsalia juramento firmasset: maximè quia juramentum sortitur conditionem actus illius, super quem cadit. Sic Sylvester, Navarrus, Henriquez, Sanchez, Guttierrez, Layman, Coninch, & Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. nu. 3.* & Bonacina *l. c. num. 11. in fin.*

13 Quod dictum est de sponso ob supervenientem paupertatem sponsæ, intelligi etiam debet de sponsa ob supervenientem paupertatem sponso, quia militant eædem rationes; ut ex Coninch, Menochio, Covarruvia docet citatus Bonacina. Et à fortiori si uterque sponsus in paupertatem deveniret, tunc uterque haberet justum motivum resiliendi, tum ob notabilem mutationem utrinque supervenientem, tum quia evaderent minùs apti ad onera matrimonii sublevanda: nec daretur locus compensationi, quia nullus haberetur modus compensandi. Sic contra Bonacinam *loc. cit. num. 14.* docent Rebellus *lib. 4. de obligat. Just. quæst. 8. sess. 8. num. 70.* Ponce *lib. 12. cap. 17. num. 8.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 28. num. 4.*

14 Sed quid dicendum: si notabilis mutatio post sponsalia eveniret in melius, ut si unus ex sponsis ingenti divitiarum copia redundaret ex inopinato adveniente, altero permanente in statu eodem; an inquam detur locus justè resiliendi à sponsalibus factis? Nostra responsio est negativa regulariter loquendo cum communi ferè Doctorum, ut videre est penes Sanchez *lib. 1. disp. 59. num. 6.* Gutierrez *cap. 33. num. 4.* Coninch *disput. 23. dub. 8. num. 69.* tum quia nulla mutatio deterior facta est ex parte alterius sponsi, tum quia si deceptus est sponsus dives, ac illi redditur durior sponsalium executio: id non provenit ex alio sponso dante causam, sed ob propriam sui conditionem, in quam consensus non fertur; aliàs habitis sponsalibus ditioribus daretur larga facultas resiliendi à minùs divitibus jam celebratis, quod esset absurdum.

15 Quæres 1. an mutationes notabiles prædictæ, & causæ dissolvendi sponsalia eodem modo dissolvant illa si subsequantur, ac si præcesserint, sed ignoratæ fuerint? Resp. indubitatum esse penes Doctores, quòd si prædictæ causæ, & mutationes, quæ subsequentes ad sponsalia dant motivum sufficiens resiliendi ab illis, sponsalia præcesserint, nec ignoratæ probabiliter, & invincibiliter à contrahente fuerint, imò cognitæ; non dent justum, & sufficiens motivum resiliendi à sponsalibus: ratio est, quia non censeretur ut adveniens de novo notabilis illa mutatio, semel ac cognita fuit; nec scienti, & consentienti fit injuria. Quæsitum ergo procedit, quando causa, & notabilis mutatio præcessit sponsalia, sed fuit probabiliter ignorata, advertitur tamen contractis jam sponsalibus. Et tunc communis sententia contra Paludanum docet, dare æquè sufficiens motivum dissolvendi illa, ac si supervenisset contractis jam sponsalibus: ratio est, quia respectu sponsi ignorantis causam res ita notabiliter mutatur, ac si de novo advenisset; cum paria sint in jure aliquid supervenire, ac de novo innotescere: sicuti viceversa paria sunt in jure non esse, & non apparere: ut constat *ex Capit. Pastoralis, de except. & ex Leg. In Leg. ff. de contrahen. empt.* & docent Lessius *lib. 2. cap. 47. dubit. 7. num. 34.* Henriquez *lib. 11. cap. 14. num. 6.* Sanchez *lib. 1. disp. 63. nu. 2.* Reginaldus *lib. 31. num. 265.* Guttierrez *cap. 34. num. 2.* Coninch *disp. 23. dub. 9. num. 71.* Ponce *lib. 12. cap. 18. à num. 1.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. pun. 29. num. 1.*

16 Hinc fit: non teneri sponsum post sponsalia etiam jurata ad ducendam in matrimonium sponsam, quam putabat Virginem, & cognoscit ab alio defloratam fuisse ante sponsalia; aut putabat divitem, & invenit paupertate laborantem: ut expressè habet Bonacina *de Matr. quæst 1. punct. 8. num. 18.* Fit etiam non teneri ad sponsalia jurata, si putabat sponsam Virginem, & invenit Viduam: nam Vidua est inferioris conditionis respectu Virginis, & alia onera affert Viro reddendo illum bigamum; ergo notabilis mutatio advenit respectu sponsi, maximè si ex conjecturis nullam suspicionem dabat Viduitatis. Sic probabiliùs docent Sanchez, Guttierrez, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 1. pun. 29. num. 6.* contra Coninch *disp. 27. dub. 7. num. 7.*

17 Quæres 2. an si tempore sponsalium fuisset sponsus, vel sponsa, ita affectus animo, ut si tunc cognovisset causam, aut mutationem notabilem, quas post sponsalia cognovit, adhuc illa contraxisset; an inquam postea cognita causa, & mutatione notabili habeat sufficiens motivum resiliendi? Resp. negativè: ratio est, quia in tali casu nulla censetur haberi causa, & notabilis mutatio: non enim censetur aliquid esse contra voluntatem promittentis, si eo cognito adhuc promisisset, nec potest dici absolutè ignoratum. Sic Sanchez *lib. 1. disp. 65. num. 2.* Molina *disput. 272. num. 5.* Coninch *disp. 23. dub. 7. num. 60.* Guttierrez *cap. 33. nu. 9.* Reginaldus *lib. 31. num. 262.* Ponce *lib. 12. cap. 18. num. 4.* Bonacina *de Matr. quæst. 1. punct. 8. num. 19.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 29. num. 2.* Advertunt tamen prædicti Doctores, id non de facili præsumendum esse, nisi expresserit animum suum sic affectum: nam posita sufficienti causa dissolvendi sponsalia, standum erit assertioni se obligantis, cum de ejus voluntate non possit aliter constare, quàm ejus testimonio. Vide Sanchez *lib. 1. disp. 62. num. 6.*

Quæres tandem: an habens defectum occultum, seu 18
causam, & impedimentum aliquod, quod si cognosceretur ab alia comparte, sponsalia non contraheret; possit illud reticere, & sponsalia contrahere, & compellere compartem ad matrimonium? Resp. hunc defectum antecedentem sponsalia, qui occultus est; duplicis generis esse posse: alius qui positivè reddat nuptias incommodas, & damnosas alteri comparti, sic esset paralysis, lepra, morbus gallicus, & quilibet alius contagiosus, mores perditi absque spe corrigibilitatis, infamia vel ex genere proveniens, vel ex delicto, quæ honestatem familiæ dedeceret: hi siquidem defectus vel nocent generationi, vel honestæ æducationi filiorum, aut socialem vitam evertunt. Alius defectus est, qui non reddit nuptias positivè incommodas, & damnosas, sed tantùm minùs commodas, ut si mulier corrupta fuerit sive sponte, sive ex vi; aut sit notabiliter deformis, vel pauper, & ignobilis, cum dives, & nobilis reputaretur; aut si sit feroci ingenio, improbis moribus, & non tantæ bonæ famæ, quos tamen defectus alteri parti occultos emendare possit. Non enim per hos defectus impeditur vita socialis, honesta filiorum educatio, & generatio, cum detur locus resipiscentiæ, adeoque matrimonio contrahendo non nocent. His præmissis

Dicendum 1. si defectus occultus sit primi generis, reddens scilicet positivè nuptias incommodas, & damnosas; tenetur pars, quæ eo laborat, vel desistere à sponsalibus contrahendis, vel illum manifestare alteri comparti innocenti, nisi tamen eodem vitio laboraret: ratio est, quia stante tali defectu redditur pars vitiata inepta ad matrimonii usum, ob quem expetitur; ergo contra justitiam peccat vendendo corpus suum, ut aptum ad talia munia, cum revera non sit; ergo tenetur vel abstinere à sponsalibus, vel vitium, & defectum manifestare; sicuti vendens ligna putrida, & incommoda ad finem, ob quem emuntur, ei, qui sana, & commoda credit; tenetur abstinere à venditione, vel vitium lignorum manifestare emptori. Sic *ex Leg. Julianus 13. ff. de action. empt.* docent Ponce *lib. 12. cap. 18. num. 6.* Coninch *disp. 23. dub. 12. concl. 2.* Turrianus 2. 2. *disput. 78. dubit. 2.* & Castropalaus *de Matr. disp. 1. punct. 30. num. 5.* contra Gasparem Hurtado *disp. 2. de Matr. diffic. 17. nu. 62.* cui favet Sanchez *lib. 1. disp. 68. num. 7.*

Dicendum 2. si defectus sit secundi generis reddens tantùm nuptias minùs commodas, non tenetur per se sponsus, qui eo laborat, manifestare alteri: ratio est, quia sic usus, & inveterata consuetudo comprobat, cum teneatur compars ad inquirendum de tali defectu; aliunde non reddit nuptias positivè incommodas, & damnosas; & manifestatio cederet in detrimentum manifestantis; ergo per se non obligatur habens talem defectum ad abstinendum à sponsalibus, nec ad illum manifestandum alteri comparti. Per accidens tamen obligari poterit, si magnum timeretur damnum compartis. Sic Coninch, Turrianus, & Ponce *loc. cit.* & Castropalaus *loc. cit. num. 2.*

Dicendum 3. tunc poterit altera pars compelli ad Matrimonium contrahendum à parte habente defectum occultum, quando est secundi generis, cum quo scilicet & sponsalia contrahere potest, & jam contracta perficere: ratio est, quia talis defectus non impedit valorem sponsalium; ergo jus habet sponsus defectuosus compellendi aliam compartem ad standum promis-

sis, &

sis; & hæc tenetur obedire, dum suam obligationem elidere non potest. Secus verò dicendum, si defectus fuerit primi generis, cum quo nec sponsalia contrahi possunt, nec contracta perfici; tunc enim compelli non poterit absque injustitia, ut per se constat. Sic Sanchez *lib.* 1. *de Spons. disp.* 68. *nu.* 8. Guttierrez *cap.* 34. *nu.* 10. Coninch *disp.* 23. *dub.* 12. *concl.* 4. *&* 5. Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *punct.* 30. *num.* 8.

CAPUT VIII.

Quomodo Sponsalia dissolvi possint per mutuum consensum, aut per dolum, & metum?

1 *Sponsalia etiam juramento firmata dissolvi possunt ex mutuo consensu sponsorum, nisi tamen sponsi impuberes fuerint.*
2 *Assignatur ratio, cur dissolvi possint, etiamsi juramento firmata sint.*
3 *Assignatur dispositio juris pro impuberibus.*
4 *Si impubes cum pubere contraxit, non poterit resilire per mutuum consensum, nisi impubes pubertatem attigerit.*
5 *Dolus in contractu sponsalium potest dare causam contractui, & potest incidere in contractum.*
6 *Si dolus det causam contractui, & provenit ab uno ex contrahentibus conscio, & participe doli; non solùm dissolvi poterunt sponsalia, sed sunt ipso jure nulla. Secus si incidat tantùm in contractum.*
7 *Si dolus dans causam contractui non proveniat ab uno ex contrahentibus; sed à tertia persona, absque eo quòd contrahens sit conscius illius; non erunt sponsalia ipso jure irrita, sed sponsus deceptus habet jus dissolvendi.*
8 *Si dolus dans causam contractui à nullo proveniat, sed à falsa æstimatione sponsi decepti; valida consistent sponsalia.*
9 *Metus occurrens in sponsalibus, si gravis fuerit, dissolvit illa, etiam jurata. Si verò levis, etiam injustè incussus non dat actionem dissolvendi ea pro foro externo, sed tantùm pro interno.*

1 SPONSALIA, etiamsi juramento firmata fuerint; dissolvi poterunt per mutuum sponsorum consensum, ac per mutuam remissionem: nisi tamen sponsi impuberes sint, de quibus alia habetur juris dispositio: ratio est, quia sponsalia ex se non sunt contractus indissolubilis: quapropter ex voluntate contrahentium dissolvi poterunt, obligationes siquidem, quæ consensu contrahuntur; contraria voluntate dissolvi poterunt, cum res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvi poterit. Sic decisum est *in Cap.* 2. *de Sponsal.* debet tamen remissio fieri utrinque inter sponsos, & ab utroque cognosci, ac acceptari liberè, & spontè; secus nulla erit ex omnium Doctorum sententia.

2 Dixi 1. si juramento firmata fuerint, eo quia mutuus consensus, & mutua remissio obligationis dissolvere potest obligationem ex vi juramenti inductam facti in favorem alterius; affert enim secum hanc conditionem imbibitam, nisi alius remiserit, ac suo juri cesserit. Verificatur etiam hoc si juramentum factum fuerit principaliter in sponsalibus per modum Voti, & Pietatis intuitu, ac honoris Dei: ut si quis Nobilis promiserit pauperi Virgini in Dei honorem illam in matrimonium ducere addito juramento; quę si his sponsalibus juratis renunciaverit, liber remanebit Vir Nobilis ab obligatione sponsalium juratorum: potest siquidem Virgo illa cedere juri suo, & dissolvere obligationem in sui favorem factam. Sic Lessius *libr.* 2. *cap.* 42. *dub.* 12. *num.* 57. Sà *verb. Sponsalia, numer.* 1. Sanchez *lib.* 1. *disp.* 52. *num.* 8. Coninch *disp.* 23. *dub.* 1. *num.* 2. Guttierrez *capit.* 24. *num.* 1. Hentiquez *lib.* 11. *cap.* 14. Ponce *lib.* 12. *cap.* 9. *num.* 2. Bonacina *de Matr. quæst.* 1. *punct.* 10. *numer.* 1. & Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *punct.* 17. *num.* 4.

3 Dixi 2. nisi tamen sponsi impuberes sint: nam pro Impuberibus habetur alia dispositio Juris Canonici *in Cap. de illis*, 1. *& Cap. A nobis, de Desponsat. Impub.* ubi statuitur: Impuberes sponsalia contrahentes resilire non posse quoadusque ad pubertatem pervenerint, ne passim contrahant sponsalia, & passim ab illis resiliant cum instabilitate. Quando verò pubertas advenerit, qui priùs illam attigerit, non expectata pubertate alterius resilire poterit: quòd si statim non resilierit, aut saltem reclamaverit explicando se exteriùs intra triduum ab attacta pubertate; sponsalia firmare censetur ex parte sua eodem modo, ac si illa post pubertatem celebrasset, Sic *ex Cap. De illis cit.* colligunt Sanchez, Guttierrez, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *punct.* 17. *num.* 5.

4 Si verò impubes cum pubere sponsalia contraxerit, non poterit ullatenus resilire pubes etiam per mutuum consensum; nisi priùs expectaverit, impuberem attigisse pubertatem: quòd si tunc factus pubes non reclamaverit; firma erunt sponsalia; secus verò si reclamaverit, jam dissoluta erunt. Sic expressè habetur *in Cap. De illis, cit.* & sic Doctores penes Sanchez *lib.* 1. *disp.* 51. *num.* 10. & penes alios. Si tamen pro filiis impuberibus eorum Parentes Sponsalia contraxerint, filiis non conceditur resilire ab illis, quousque puberes evadant; nisi sponsalia invalida fuerint: sic Joan: Andreas, Ancharranus, quos sequitur Sanchez *lib.* 1. *disput.* 51. *num.* 12. Guttierrez *cap.* 29. *numer.* 10. & Castropalaus *de Matr. disp.* 1. *punct.* 17. *num.* 7. Limitant hanc doctrinam Covarruvias *de Pactis* 3. *par.* §. 1. *numer.* 3. Sanchez *l. c. num.* 23. & Guttierrez *l. c. num.* 12. nisi fuerint sponsalia juramento firmata. Verùm displicet limitatio; quia juramentum sequitur naturam actus, cui adhæret, nisi dispositio juris contrarium explicet; sed nulla dispositio juris afferri potest, quòd juramentum firmet sponsalia impuberum; ergo eodem modo se habebunt, ac si non fuissent jurata. Sic Cardinalis, Henriquez, Paludanus, Ponce, quos refert, & sequitur Castrop. *de Matr. l. c. nu.* 9. & ipse Sanchez *l. c. nu.* 21. probabilem reputat sententiam istam.

5 Dolus in contractu sponsalium dupliciter se habere potest 1. si det causam ipsi contractui: dicitur autem tunc dare causam contractui, quando si cognitus fuisset tempore, quo celebrantur sponsalia; non fuissent celebrata. 2. si incidat in contractum sponsalium: & tunc dicitur incidere, quando si cognitus fuisset tempore celebrationis illorum, adhuc celebrata fuissent, sed non fortasse cum eadem facilitate. Insuper dolus in eodem contractu sponsalium provenire potest ab uno ex contrahentibus, aliquando à tertia persona ab ipsis contrahentibus distincta. His declaratis

6 Dicendum 1. si dolus det causam contractui sponsalium, & proveniat ab uno contrahentium conscio, & participe ipsius doli; tunc sponsalia non solùm dissolvi poterunt, sed sunt ipso jure irrita, & nulla: ratio est, quia cum contractus sponsalium sit bonæ fidei, *& ex Leg. Et eleganter, ff. De dolo, & ex Leg. Reg.* 17. *tit.* 5. *par.* 5. contractus bonæ fidei irritantur per dolum dantem causam contractui, si adhibitus sit ab altero contrahente: ideo irrita, & nulla sunt sponsalia sic celebrata. Ita Sanchez *lib.* 1. *disp.* 64. *à num.* 2. Reginaldus *lib.* 31. *nu.* 266. Guttierrez *cap.* 34. *nu.* 8. Molina *de Contract. disp.* 312. *conc.* 1. *nu.* 7. & Bonac. *de Matr. quæst.* 1. *quæst.* 9. *nu.* 1. Secus tamen dicendum: si incidat in contractum sponsalium; tunc enim sicuti validi sunt alii contractus cum hoc dolo incidente, sic etiam validus erit contractus sponsalium: maximè quia adest sufficiens consensus, ut bene observat Bonacina *loc. cit.*

7 Dicendum 2. si dolus dans causam contractui non provenit ab uno ex contrahentibus, sed à tertia persona, absque eo quòd contrahens conscius sit, & particeps hujus doli; tunc sponsalia non erunt ipso facto irrita, quamvis sponsus deceptus jus habeat dissolvendi illa, adeoque erunt irritanda: ratio est, quia sicuti alii contractus sic celebrati non sunt ipso facto irriti, sed irritandi; ita contractus sponsalium. Quòd autem sponsus habeat jus ad dissolvenda sponsalia; colligitur ex eo, quòd habeatur in ejus favorem prudens, ac fundata præsumptio, quòd si talem causam ex dolo alterius provenientem prævidisset; non utique ad sponsalia se obligasset. Sic Sylvester, Molina, Sanchez, Guttierrez, & Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 1. *punct.* 9. *numer.* 1. *circa finem.*

8 Dicendum 3. si deceptio dans causam contractui sponsalium à nullo alio proveniat, nec ab altero sponso, nec ab alia tertia persona; sed à falsa æstimatione ipsius sponsi decepti; tunc valida erunt sponsalia, nec habetur motivum sufficiens dissolvendi illa: ratio est; tum quia habetur sufficiens consensus ad sponsalia requisitus; tum quia non irrogatur ab alio injuria ipsi decepto; tum denique quia nullum habetur jus irritans

tans talem contractum ; ergo illi ſtandum erit , maximè quia error non verſatur circa ſubſtantialia , ut ſuppono, ſed circa accidentalia. Sic Covarruvias Sanchez , Sylveſter , Molina , Rebellus, Leſſius, Reginaldus Filliuccius, Azor. quos refert, & ſequitur Bonacina *de Contr. diſp. 3. quæſt. 1. pun. 2. §. 2. num. 3. & de matrim. quæſt. 1. pun. 9. num. 1.*

9 Metus qui occurrere poteſt in celebratione ſponſalium; alius eſt gravis alius levis. Si gravis ſit, & ex vi illius ſponſalia celebrata fuere ſeu potiùs extorta; ipſo facto ea diſſolvit, ac dirimit , etiam ſi à patiente metum gravem juramento confirmata fuerint : ut clariùs conſtabit ex infra dicendis de Matrimonio; dummodo tamen metus gravis fuerit injuſtè incuſſus. Si verò levis ſit, quamvis injuſtè incuſſus , non dat pro foro externo actionem patienti illum diſſolvendi ſponſalia , ut dat metus gravis injuſtè incuſſus : eo quia non reſpicitur à jure, ut res tanti momenti; adeoque ne detur occaſio litibus, ac multiplicationi illarum, non habetur per illum actio diſſolvendi contractus, quicumque ſint : ſic *ex Leg. Nec timorem, ff. de eo quod metus cauſa*, habet Sanchez *lib. 4. Matrimon. diſptat. 9. numero* 4. Secus verò dicendum pro foro conſcientiæ & interno, habet actionem diſſolvendi ſponſalia, qui metum levem paſſus eſt injuſtè : ratio eſt, quia æquitas expoſcit, ut patiens injuriam reſtituatur in priori ſtatu, & ex arbitrio ſuo promittat, vel non; aliàs injuſtè incutiens metum reportaret commodum ex ſuo delicto, & injuria alteri parti illata : ut rectè habent Sanchez *loc. cit.* Navarrus *in Summ. capite* 22. *numero* 51. Sylveſter *verb. Metus, quæſtion.* 6. Leſſius *lib. 2. capite* 18. *dubitat.* 6. *numero* 41. Reginaldus *libr.* 25. *numero* 31. Bonacina alios referens *de Contr. diſputat. 3. quæſtion. 1. pun. 2. §. 3. num.* 4.

CAPUT IX.

Reſolvuntur aliqua Quæſita ad diſſolutionem ſponſalium ſpectantia.

1 *An ad diſſolutionem ſponſalium neceſſaria ſit Authoritas judicis ?*
2 *Quid faciendum, quando cauſa diſſolutionis eſt occulta, & ſecreta ſponſalium publica ?*
3 *Quæ nam probationes neceſſariæ ſint pro diſſolutione ſponſalium ?*
4 *Quando uterque contrahens teſtatur, adeſſe cauſam diſſolvendi ſponſalia, ſive ſit impeditiva matrimonii, ſive non ; poterit judex ea diſſolvere.*
5 *Si cauſa ſit impeditiva matrimonii, ſufficit ad ejus probationem unus teſtis juratus, ſi ſponſalia jurata non fuerint,*
6 *Si tamen ſponſalia jurata fuerint, ſufficit ad probationem cauſæ impeditivæ unus teſtis juratus integer, & honeſtæ famæ deponens ex certa ſcientia.*
7 *Fama de impedimento Matrimonii, ſi à fide dignis orta habet, & fuerit approbata, & allegata ; eſt ſufficiens probatio ad ſponſalia diſſolvenda.*
8 *In cauſa non impeditiva matrimonii non ſufficit ad ejus probationem unus teſtis, aut fama ; ſed neceſſario ad minùs requiruntur duo teſtes.*
9 *An pars juſtè reſiliens à ſponſalibus ob impedimentum inculpabile teneatur reſarcire alteri parti expenſas in parandis nuptiis factas ?*
10 *Quid agendum cum puella quæ exigitur ab uno contendente, vel duobus ſimul contendentibus de fide ſibi data in matrimonium.*
11 *Quid agendum : cum mater, ſi ſit legitima tutrix, vel alius ſit Tutor, promittit alicui in Matrimonium filiam impuberem ?*

1 QUÆRES 1. an ad diſſolutionem ſponſalium neceſſaria ſit Authoritas Judicis ? Reſp. per ſe, & attenta natura rei non eſſe neceſſariam ad ſponſalium diſſolutionem Judicis Authoritatem , ſtante certa cauſa juris, vel facti diſſolvendi illa : cum nullo Jure id caveatur , & aliunde diſſolvens utitur jure ſuo, ut habent communiter Doctores penes Bonacinam eos referentem *de Matrimon. quæſtion. 1. punct. 10. numero* 5. Et ratio eſt, quia ſi ſponſalia celebrata fuere ſub conditione expreſſa, vel tacita cauſæ illius; deficiente tali conditione diſſolvi poterunt propria authoritate, & ex natura rei, non requiſita ad id authoritate Judicis ; Quod etiam verum eſt, ſi juramento firmata fuerint, nec opus eſt ejus relaxatione, ut expreſsè habent Guttierrez *de Matr. cap. 31. n. 1.* & Bonacina *loc. cit. num. 6.* Dixi : ſtante certa cauſa juris, vel facti ; nam ſi dubia cauſa ſit , nec moraliter certa ; extra controverſiam eſt neceſſariò requiri judicis Authoritatem, ut cauſæ ſufficientiam examinet : cum nemo propria authoritate ob cauſam dubiam alium privare poſſit jure ſibi quæſito : ut rectè habent Sanchez *lib. 1. diſp. 69. num.* 8. & Guttierrez *cap. 31. num. 7.* Dixi inſuper , per ſe , & attenta natura rei : quia per accidens ad vitandum ſcandalum, ſi quid oriri poſſit, neceſſariò requirenda erit judicis authoritas : cum unuſquiſque ex Lege Charitatis teneatur ad ſcandalum vitandum , maximè ſi ſponſalia publica fuerint, & cauſa diſſolvendi illa ſit occulta , & ſecreta. Secus verò ſi cauſa publica foret ex facto, & cauſa diſſolutionis jure certa ; tunc enim rationabiliter nullum ſcandalum timeri poſſet : ut habent Navarrus *in Summ. cap.* 22. *num.* 28. Sanchez *lib. 1. diſp. 69. num.* 4. Guttierrez *cap.* 35. *num.* 5. Ponce *lib. 12. cap.* 18. *num.* 8. & Caſtropalaus *de Matrimon. diſputat. 1. punct. 31. numero* 2. Laudo tamen, ac approbo, quod prudenter ſtatuitur in aliquibus Diœceſibus per Conſtitutiones Synodales : ne publica ſponſalia propria authoritate diſſolvantur abſque judicis authoritate, qui cauſam diſſolutionis rectè, & accuratè examinet, ut omnis mali ſuſpicio tollatur : ut etiam eam laudant, & approbant Divus Thomas, Richardus, Paludanus, & Divus Antoninus relati à Layman *capite 2. de Sponſalib. in fine*. Judex autem, cujus authoritas interpellanda eſt pro diſſolutione ſponſalium ; eſt judex eccleſiaſticus ordinarius , vel Delegatus; epiſcopus videlicet, vel quem epiſcopus delegaverit : cum enim materia ſit ſpiritualis validitas ſponſalium, ideo ad judicem eccleſiaſticum ſpectare debebit, & nullo modo ad ſæcularem; neque ad parochum, qui non habet juriſdictionem in foro externo. Sic Sanchez *libr. 1. diſputat. 69. numero* 10. Guttierrez *de Matrimon. capite 35. numero* 8. Reginaldus *libr. 31. numero* 268. Riccius *Deciſ.* 245. Bonacina *de Matrimon. quæſt. 1. punct. 10. numero* 8. & Caſtrop. *de Matr. loc. cit. num. 4. in fine*.

2 Quæres 2. quid faciendum quando cauſa diſſolutionis eſt occulta, & ſecreta; ſponſalia verò ſunt publica : maximè ſi compellatur habens juſtam cauſam reſiliendi ſtare promiſſis ? Reſp. priùs debere admonere partem compellentem de juſta cauſa reſiliendi , ac comminari illi publicationem defectus dantis cauſam. Si tamen pars aquieſcere nolit , poterit ad judicem deferre occultam cauſam abſque ſcrupulo notæ , & infamiæ , quæ alteri parti ſequeretur : nam delatio illa penes judicem eſt juſta defenſio, & pars infamata ſibi imputet infamiam , ſi priùs monita acquieſcere noluit. Teſtes quoque tenentur revelare , ſi ſciant crimen commiſſum, ut qui habet jus juſtè reſiliendi non patiatur injuriam. Sic ex Sanchez , & Coninch docet Caſtropalaus *loc. cit.* Quod ſi cauſa ita occulta ſit , ut in judicio probari nequeat , vel quia nemini nota fuerit ; vel ſi fuerit nota, nolint illam teſtari, tunc propria authoritate reſilire poterit , non interpellata judicis Authoritate : ratio eſt , quia nemo tenetur ad eam interpellationem , quæ ſibi pernicioſa eſt : poteſt ſiquidem ob probationis defectum cogi à judice ad ſponſalia , ad quæ non tenetur : ut advertunt Sanchez *libr. 1. diſputat. 69. numero* 7. Layman *libr. 5. tractat. 10. 1. par. capite 2. numero* 12. & Caſtropalaus *de Matrim. diſputat. 1. punct. 31. num. 4.* Et ſi tandem urgente parte à judice compelleretur ad matrimonium , habeat juſtam cauſam reſiliendi ; tunc in foro conſcientiæ non erit obligatus obedire , cum compulſio injuſta eſſet, ac falſæ præſumptioni innixa ; adeoque ſubterfugere poterit mandatum judicis.

3 Quæres 3. quæ nam probationes neceſſariæ ſint pro Diſſolutione ſponſalium ? Reſp. notando priùs : Cauſam diſſolvendi ſponſalia duplicis generis eſſe poſſe : unam , Impeditivam Matrimonii , ut eſſet Conſanguinitas , Affinitas , Cognatio ſpiritualis , vel Legalis &c. nam cum ipſa matrimonium non ſtaret. Alteram non impeditivam matrimonii , nam cum ipſa ſtaret , ſed ex ſe dat ſufficiens motivum ad diſſolvenda ſponſalia : ſic ſunt contagioſa infirmitas, paupertas ſuperveniens ſponſalibus, fornicatio, &

ſimiles, de quibus ſupra diximus. Notando poſteriùs: probationem requiſitam ad diſſolutionem ſponſalium deſumi poſſe tripliciter. 1. à Teſtimonio ipſorum contrahentium. 2. à Teſtimonio, aut dicto aliorum. 3. à Fama. His notatis

4 Dicendum 1. quando uterque contrahens teſtatur, adeſſe cauſam diſſolvendi ſponſalia, ſive hæc impeditiva ſit Matrimonii, ſive non; poterit Judex abſque hæſitatione ſententiam proferre de diſſolutione ſponſalium: ratio eſt, quia uterque obligationem ſibi remittit, ac mutuo conſenſu diſſolvit, ſive de cætero cauſa allegata vera ſit, ſive ficta. Sic Menochius *lib. 2. de Arbitr. caſu 103. num. 2.* Maſcardus *de Probat. concl. 1035. num. 17.* Sanchez *lib. 1. diſp. 72. num. 2.* Coninch *diſp. 23. dub. 11. numer. 17.* Guttierrez *de Matr. c. 36. num. 18.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 1. pun. 32. num. 2.* Qui extendunt hanc eamdem ad teſtimonium unius ſponſi, qui tamen matrimonium celebrare exoptat: nam poſita ejus atteſtatione matrimonio renunciatur, aliunde alia pars matrimonio diſſentit; ergo utraque pars diſſentire videtur & conſequenter ſponſalia diſſolverentur ex mutuo conſenſu. Secus verò dicendum, ſi teſtimonium eſſet illius tantum ſponſi, qui matrimonium celebrare reſpuit, non eſſet enim credendus, utpote ſuſpectus atteſtationis in ſui favorem, & in præjudicium alterius. Sic colliguntur *ex cap. Atteſtationes, De Deſponſat. Impub.*

5 Dicendum 2. ſi cauſa Impeditiva ſit matrimonii, ſufficit ad probationem unus teſtis juratus, qui teſtetur, ſe certò ſcire impedimentum, etiam ſi teſtis criminoſus ſit, aut ſuam turpitudinem fateatur, nec citatus fuerit, ſed vel à parte productus, vel à generali mandato Parochi coactus ad impedimentum revelandum, & etiam ſi non ferat teſtimonium publicè, & citata parte, ſed clam, & abſque ſui nominis propalatione. Quamvis ſi ſponſalia jurata fuerint ob firmiorem obligationem, quam induxunt, magis exactè ejus teſtimonium accipiendum erit: quapropter nomen teſtis manifeſtandum erit partibus, aliàs non dabit ſufficiens motivum ad diſſolvenda ſponſalia. Colliguntur hæc omnia à Doctoribus ſupra citatis *ex cap. ſuper eo, 2. de Teſtib. ex cap. Præterea, 2. de ſponſal. & ex leg. Regia, 18. tit. 19. part. 4.* Ratio autem cur ſufficiat unus teſtis in cauſa impeditiva matrimonii ad ſponſalia diſſolvenda eſt, quia agitur de impediendo peccato contra prohibitionem Eccleſiæ; & aliunde ſponſalia non ſunt ſtrictioris vinculi, ut eſt Matrimonium; adeoque jus requirit minorem probationem. In matrimonio verò diſſolvendo, cum ſit ſtrictioris vinculi; meritò requirit duos teſtes omni exceptione majores *ex cap. licet, de Teſtib. & ex cap. 1. De Conſanguin. & affin.* nam licèt etiam agatur de impediendo peccato, agitur quoque de ſtrictiori vinculo diſſolvendo, ac de tollendo jure acquiſito, & poſſeſſo. Ratio verò cur debeat eſſe juratus, & de certa ſcientia, non verò ex auditu; eſt, quia licèt agatur de peccato vitando, agitur pariter de præjudicio tertii, in quo nemini credendum erit *ex cap. tua, de cohabit. Cleric.* niſi dictum ſuum juramento firmaverit. Excipitur tamen de certa ſcientia, & ſufficit de auditu, ſi agatur de impedimento conſanguinitatis, vel Affinitatis; ſat enim eſt, eum cum juramento deponere, ſe audiviſſe à duobus ſuis Majoribus tale impedimentum, ac ſciat gradus inter utramque partem apertè diſtinguere, ea enim aperta graduum computatio æquivalet teſtimonio certo de impedimento. Debet tamen teſtis eſſe perſona honeſta, non vilis, cum hæc neque ad denunciandum admittatur. Sic Covarruvias Guttierrez, Sanchez, Maſcardus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp. 1. pun. 31. num. 3.*

6 Dicendum 3. etiam ſi ſponſalia jurata fuerint, ſufficiens probatio erit ad ea diſſolvenda ob cauſam impeditivam matrimonii unicus teſtis juratus, integer, ac honeſtæ famæ deponens ex certa ſcientia; ratio eſt, tum quia *in cap. ſuper eo, De Teſtib.* expreſsè dicitur, teſtimonium unius ſufficere ad ſponſalia diſſolvenda, non reſtringendo ad non jurata; tum quia ſi probatio famæ de cauſa impeditiva ſufficiens eſt ad diſſolutionem ſponſalium, ut ſtatuitur *in cap. ſuper eo, De Conſang. & Affin.* multò magis ſufficiens erit teſtimonium unius, cujus integritas, & honeſtas conſtet, cum efficacius probet præ ipſa fama. Sic Covarruvias 4. *Decret. 2. par. cap. 7. §. 10. numer.* 22. Maſcardus *de Probat. concl. 1035. num. 10.* Sanchez *lib. 1. diſp. 71. num. 8.* Guttierrez *de Matr. cap. 36. num. 7.* & Caſtropalaus *de Matr. diſput. 1. pun. 32. num. 6.*

7 Dicendum 4. Fama de impedimento matrimonii, ſi à fide dignis ortum habet; ſufficiens probatio eſt ad ſponſalia diſſolvenda, etiam ſi jurata fuerint: ſic ſtatuitur *in cap. ſuper eo, De Conſang. & Affin.* & tradit communis ſententia, ut videre eſt penes Sanchez *de Matrimon. libr. 1. diſputat. 71. numer. 14.* contra Paludanum. Debet autem Fama, ad hoc ut vim habeat diſſolvendi; eſſe approbata, & allegata; cum non aliter judex ſententiam diſſolutionis proferre poſſit, nam ex privata Famæ notitia non poterit juridicè ſententiam proferre: ut adnotat Guttierrez *de Matrimon. capite 36, numero 14.* qui addit, ſi in hoc opus fuerit teſtibus, debere eſſe juratos, cum ſint in præjudicium tertii. Non ſufficit tamen Rumor, qui eſt opinio minoris partis viciniæ ad differentiam Famæ, quæ eſt opinio majoris partis viciniæ, in qua ad minus habitare debent decem; cum poteſtas, quæ conceditur à Jure majori parti viciniæ, non concedatur minori, Sic ex Gloſſ. Cardinali, Alexandro de Nevo docent Sanchez *lib. 1. diſp. 71. num. 18.* Guttierrez *cap. 36. num. 16.* & Caſtrop. *de Matr. diſp. 1. pun. 32. num. 7.*

8 Dicendum tandem: in cauſa non impeditiva matrimonii, ſed tantum dante jus ad reſiliendum à ſponſalibus non ſufficere unicum teſtem aut famam juxta ſuperiùs dicta de cauſa impeditiva, ſed neceſſariò requiri ad minus duos teſtes, ut Judex ſententiam proferat de diſſolutione ſponſalium, ſicut requiruntur in cæteris cauſis *ex Leg. ut Jus jurandi, Cod. de Teſtib.* ratio eſt, quia non agitur de peccato vitando ob quod minor probatio requiritur, ſed de ſolo præjudicio tertii. Sic contra Paludanum docent Sanchez *lib. 1. diſp. 71. num. 7.* Guttierrez *cap. 36. num. 17.* Coninch *diſp. 23. dub. 11. concl. 4. num. 81.* Layman *lib. 5. tract. 10. 1. part. cap. 2. n. 12.* & Caſtropalaus *de matr. diſp. 1. punct. 32. num. 8.* Pro foro tamen conſcientiæ ad diſſolvenda ſponſalia ſufficere unicum teſtem fide dignum, quamvis non juratum, docuerunt Sanchez *lib. 1. diſp. 73. num. 2.* Guttierrez *cap. 36. num. 17* & Caſtrop. *loc. cit.* eo quia teſtimonium illius dat prudens fundamentum exiſtentiæ impedimenti.

9 Quæres 4, an pars juſtè reſiliens à ſponſalibus ob impedimentum inculpabile teneatur reſarcire alteri parti expenſas in parandis nuptiis factas? Reſp, quamvis probabiliter obligent Guttierrez, Henriquez, & Layman penes Caſtropalaum *de Matr. diſp. 1. pun. 33. num. 1, moti ex argum. Leg. ſi pecuniam 5. ff. De condit. cauſa data.* Nihilominus probabilius puto, deobligari cum Petro Ledeſma *de Matr. quæſt. 47. art. 5, dub. 2.* Sanchez *lib. 5. de matr, diſp. 5. n. 33.* & Caſtrop. *loc. cit, num. 2.* ratio eſt, quia ex nullo Jure colligi poteſt talis obligatio non ex Jure naturæ, nam celebrari poterit talis contractus abſque eo, quod unus alteri obligetur ad prædictas expenſas, imò non intelligitur ex ipſo contractu ſponſalium niſi expreſsè ponatur talis obligatio. Neque ex jure poſitivo, quod nequit afferri; ſiquidem Lex citata ab adverſariis non eſt ad rem: cum dans pecuniam profecturo Capuam, ideo obligatur ſervare indemnem illum profecturum, ſi ante profectionem pœniteat; quia dans pœnitere poteſt, non verò profecturus; adeoque inæqualis eſt conditio horum contrahentium, & meritò per legem; qui pœnitere non poteſt, debet ſervari indemnis. In ſponſalibus verò æqualis eſt utriuſque ſponſi conditio, & uterque juſtè pœnitere poteſt, ac reſilire à ſponſalibus ob impedimentum inculpabile, ut ſupponimus; eſto unus pœniteat, & juſtè reſiliat, alter verò non.

10 Quæres 5, quid agendum cum puella, quæ exigitur ab uno contendente, vel à duobus ſimul contendentibus de fide ſibi data in matrimonium? Reſp. ſi in utroque caſu probabilis, ac prudens timor habeatur, ne puellæ etiam in domo parentum vel conſanguineorum commoranti violentia aliqua inferatur; tunc Judex Eccleſiaſticus poterit imò debebit eam in loco tuto reponere, ut in Monaſterio, vel alia domo honeſta immuni à violentia contendentium. Spectat ſiquidem ad Judicem eccleſiaſticum, ne matrimonia vi, & coactè celebrentur, & ne in ipſis celebrandis ulla injuria inferatur innocenti: ut habetur *in Capite Cum locum, 14. De Sponſalib.* Dein examinanda erit per

Judi-

Judicem de fide data, cui nam ex contendentibus dederit, & facta ab ea declaratione cum juramento non statim tradenda erit illi, in cujus favorem declaravit; sed audiendus priùs alter contendens, si fidem sibi datam probare possit, & juxta probationes allatas decidenda erit à Judice causa, retenta interim in loco tuto puella: ut constat *ex cap. Cum locum cit.* Si verò unus fuerit contendens, & puella declaret in favorem illius suum liberum consensum; tunc sumpta summaria informatione de carentia impedimenti inter ipsos Judex Ecclesiasticus conjungat, vel conjungere faciat in matrimonium. Quòd si fidem à contendente assertam puella denegaverit; remanere debebit in eodem loco, donec probationes contendentis examinentur, & prolata fuerit sententia. Sic colligitur *ex eodem Cap. Cum locum cit.*

Hinc deducitur eodem modo faciendum, cum Mater, si legitima Tutrix sit, vel alius sit Tutor, promittit alicui in matrimonium filiam impuberem; tunc insurgente controversia removenda erit filia à consortio Matris, vel Tutoris, ac constituenda in loco tuto, donec attingat pubertatem, ac suum liberum consensum de matrimonio contrahendo declaret: nam si sub materna potestate existeret, vel Tutoris; præsumi posset, cogendam esse ad matrimonium contrahendum cum eo, cui promissa fuit. Sic docent Covarruvias, Paulus de Castro, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de matr. disp. 1. punct. 34. num. 4.* 11

QUÆSTIO XI.

DE NATURA, ET ESSENTIA Matrimonii.

EXPLICATIS Sponsalibus explicare nunc debemus Naturam, & Essentiam ipsius Matrimonii ad quod Sponsalia viam parant. Sit igitur

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Matrimonium, Quotuplex, & quomodo obliget?

1 *Quid nominis importet matrimonium?*
2 *Matrimonium accipi potest, ut purus contractus; & potest accipi, ut contractus elevatus ad rationem Sacramenti.*
3 *Quomodo salvandum matrimonium B. Virginis cum D. Joseph, quod de fide est, fuisse verum matrimonium?*
4 *Matrimonium triplex est legitimum, ratum, & consummatum.*
5 *Triplex significatio matrimonio competit?*
6 *An homines obligentur ex præcepto ad matrimonium contrahendum?*
7 *An saltem nunc temporis in casu urgentissimæ necessitatis extet talis obligatio?*
8 *Etiam extra casum conservandi speciem humanam adesse potest talis obligatio.*

1 MAtrimonium sic dictum fuit à Matre potiùs, quàm à Patre; nubit siquidem fœmina, ut Mater efficiatur: & quia certa parens est prolis, quæ certitudo sæpe non habetur de patre, & quia gravius onus sustinet præ patre quoad prolem, tum gerendo illam in utero, tum alendo illam ex sua substantia & in utero, & extra illum donec convalescat; ideo à Matre potiùs, quàm à Patre matrimonium denominationem accepit, ac tale dictum, quasi Matris munium. Dici etiam consuevit Connubium, ac Nuptiæ: eo quia uxor in benedictionibus velo quodam, quasi nube obtegitur in signum erubescentiæ, ac subjectionis Viro. Denique nominatur sæpius conjugium, eo quia Vir, & fœmina per matrimonium quasi strictissimo vinculo conjunguntur, ita ut duo fiant, & evadant una Caro. Sic Doctores passim.

2 Jam verò matrimonium accipi potest, ut purus contractus est matrimonialis; & potest accipi, ut contractus elevatus ad rationem Sacramenti. Ut purus contractus est, definiri solet: conjunctio maritalis viri, & Fœminæ inter legitimas personas individuam vitæ consuetudinem continens. Conjunctio maritalis, explicat mutuam traditionem potestatis in corpora, ex qua manent Conjuges ita uniti, & ligati, ut evadant una Caro. Viri, & Fœminæ inter legitimas personas, explicant hæc verba personas conjungendas, quæ legitimæ esse debent, hoc est nullo impedimento irretitæ. Individuam vitæ consuetudinem retinens, explicant indissolubilitatem matrimonii, semel ac acceptata fuerit mutua traditio corporum, per quod multùm discrepat à reliquis contractibus, qui possunt ex mutuo ipsorum contrahentium consensu dissolvi; non sic vero Matrimonium ex Divina Institutione indissolubile, ut perfectius significaret conjunctionem inter Christum, & Ecclesiam ejus sponsam, & ut proles meliùs educaretur. Ut autem matrimonium est contractus elevatus à Christo Domino ad rationem Sacramenti, & est collativus gratiæ sanctificantis; definiri solet: Contractus Viri, & fœminæ legitimus, & indissolubilis, quo mutua corporum potestas traditur, & acceptatur collativus gratiæ sanctificantis: quæ definitio non indiget ulteriori explicatione, cum pateat ex supradictis. Sic Toletus *lib. 7. Summ. cap. 5.* Valentia *tom. 4. disp. 10. quæst. 1. punct. 1.* Sanchez *lib. 2. de Matr. disp. 10.* & alii.

Sed non levis hìc insurgit difficultas ob matrimonium B. Virginis cum D. Joseph, quod de fide est, fuisse verum matrimonium ratum, quamvis non consummatum, cum purissima semper remanserit Virgo. Et de facto D. Joseph dicitur in Sacris litteris Vir desponsatus B. Virgini, & ipsa dicitur Uxor, & Conjux D. Joseph, ut constat ex illis verbis *Matth. 1. Joseph autem vir ejus*; & infra, *Joseph fili David noli timere accipere Mariam Conjugem tuam, & Luc. 1. Missus est Angelus Gabriel ad Virginem desponsatam Viro, cui nomen erat Joseph. Luc. 2. Ascendit autem Joseph in Bethleem, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi Uxore.* In quo quidem matrimonio vero D. Joseph cum B. Virgine non facta fuit potestas ab eadem Virgine D. Joseph in suum corpus ad copulam, obstricta siquidem erat Voto Castitatis, ut testatur D. Augustinus *lib. de Virginit. cap. 4.* ideoque non videtur esse de essentia matrimonii hæc mutua traditio potestatis corporum ad usum matrimonii. 3

Pro solutione hujus difficultatis sciendum est, B. Virginem matrimonium contraxisse cum D. Joseph ex Divino Mandato, secus non potuisset illud contrahere attento castitatis voto, quod emiserat; fuisse pariter securam ex Divino Spiritu non amissuram suam Virginitatem, nec D. Joseph usurum ea potestate, quam illi tradebat per matrimonium. Quapropter his positis poterat B. Virgo cum Voto Castitatis verum matrimonium contrahere cum D. Joseph tradendo illi suum corpus cum potestate ad generandum, quamvis secura esset, quòd non haberetur actualis generatio: nam essentia matrimonii non consistit in actuali generatione, neque in consensu ad illam; sed in potestate ad generandum, & in consensu ad illam. Et de facto si duo Conjuges post matrimonium confirmatum emitterent ex mutuo consensu Votum Castitatis; nec mutuo petere, nec mutuo reddere possent debitum, & tamen matrimonium verè consisteret, quia verè haberent mutuam potestatem ad generandum, quamvis extrinsecè impeditam à Castitatis voto; ergo essentia matrimonii non consistit in usu, & in actuali generatione, sed in potestate ad generandum. Sic cum Gratiano *in Cap. Beata 27. quæstion. 2.* docent Divus Thomas *3. part. quæstion. 29. articul. 2.* Suarez,

Sanchez, Rebellus, Henriquez, Petrus Ledesma, Guttierrez, Becanus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 2. punct. 1. num. 10. in fin.* & Castropalaus *de Matr. quæst. 2. punct. 1. num. 3.*

4 Matrimonium triplex est Legitimum, Ratum, & Consummatum. Legitimum dicitur, quod contrahitur cum legitimo consensu, & fit secundum statuta Legum; omni siquidem matrimonio sive in Lege Naturæ celebrato, sive in Lege Gratiæ competere debent prædictæ conditiones, cum hoc tamen quòd tale matrimonium inter infideles contractum dissolvi possit favore fidei, si scilicet unus ex ipsis ad fidem convertatur renuente altero illi sine injuria Creatoris cohabitare. Ratum illud nuncupatur; quod Sacramento fidei, ac Baptismi signatur juxta definitionem Innocentii III. *in Cap. Quanto, de Divort.* Quapropter inter infideles verum, & legitimum matrimonium haberi potest, sed non Ratum. Inter fideles verò & Legitimum, & Ratum haberi potest beneficio fidei, & Sacramenti Baptismatis, quod semel receptum numquam amittitur. Quamvis hoc matrimonium beneficio Professionis Religiosæ dissolvi possit ob speciale Privilegium Satui Religioso ratione suæ perfectionis concessum. Consummatum denique illud erit, quod perficitur, ac consummatur per subsequentem copulam, ad eum modum quo contractus venditionis perfici, ac consummari solet per ipsam traditionem rei venditæ. Quod quidem matrimonium numquam dissolvi potest, quapropter etiamsi ex mutuo consensu Conjuges post matrimonium consummatum in Religione approbata solemnem professionem emitterent, non ideo dissolveretur matrimonium, sed in sua essentia perseveraret, quamvis impeditum in usu debiti; ita ut si vir ad uxorem accederet, peccaret extra controversiam gravissimo peccato Sacrilegii contra votum emissum, sed non contra Justitiam, quia suam, non alienam agnosceret.

5 Ex dictis colligitur cum Innocentio III. *in Cap. debitum, de Bigam.* & ex Eugenio IV. *in Decret. ultim. Concilii Florentini*, triplicem significationem matrimonio competere. 1. est, quòd significet conjunctionem Dei cum anima fideli per gratiam, quatenus contractus legitimus est, ac legitimè celebratus. 2. quòd significet conjunctionem Christi cum tota Ecclesia, quatenus est contractus ad rationem Sacramenti assumptus à Christo domino juxta illud D. Pauli *ad Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & Ecclesia.* 3. quòd significet, quatenus Sacramentum consummatum est, unionem hypostaticam Verbi Divini cum natura humana, quæ est ex omni parte indissolubilis, ut est ipsum matrimonium consummatum.

6 Quæri hìc solet: an homines obligentur ex præcepto ad matrimonium contrahendum? Resp. quamvis in Mundi exordio naturale præceptum extiterit matrimonium contrahendi ob propagandam generationem humanam, quæ tunc temporis dilatatione indigebat, ut rectè observant Sanchez *lib. 2. Matr. disp. 3.* Rebellus *lib. 2. quæst. 2. num. 3.* referens D. Bonaventuram, & alios. Nunc verò quia satis ultra humana generatio propagata est, non tenentur singuli homines ad contrahendum illud, ut fide sanctum est in Concil. Trident. *sess. 14. cap. 9. & 10.* Quamvis qui non capiunt verbum istud castrandi se propter Regnum Cœlorum, bene faciunt jungendo se in matrimonium; licèt meliùs faciant, qui non conjungunt se in matrimonium juxta illud D. Pauli 1. 1. *ad Corinth. 7. De Virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do;* & infra: *Qui matrimonio jungit Virginem suam, bene facit; qui autem non jungit, melius facit.*

7 Sed dubitabis: an saltem nostris hisce temporibus in casu gravissimæ necessitatis; ut si in aliquo Regno essent omnes homines peste, vel bello extincti, nec haberetur facilis accessus advocandi homines ex alia Regione; & solùm superstites sint viri habentes conjuges steriles, aut Religiosi, vel alii viri habentes Castitatis votum: an inquam possent attenta tali necessitate matrimonium cum aliis contrahere? Resp. Henriquez *lib. 11. cap. 1.* Rebellum *lib. 2. quæst. 2. num. 6.* & alios putasse, Religiosos non posse tunc matrimonium contrahere, etiam si totus Mundus in extinctionem iturus esset: eo quia supponere deberent jam completum numerum electorum. Verior tamen, & communior sententia est contra ipsos gratis hoc asserentes: ratio est, quia præceptum naturale conservandi proprium individuum facit, ut quis non possit vovere abstinentiam à cibo, & potu continuam ad quatuor, vel quinque dies; ergo præceptum naturale conservandi propriam speciem in casu urgentissimæ necessitatis facit, ut quis non possit vovere abstinentiam à matrimonio in casu prædicto; cum non minùs urgeat in prædictis necessitatibus præceptum naturale conservandi individuum, quam conservandi speciem. Nec votum emissum, quod vim habet à propria voluntate; præjudicare potest præcepto naturali in casu urgentissimæ necessitatis: maximè quia tunc constare nequit, nisi tantum ex divina revelatione completum esse numerum electorum. Sic Sotus *in 4. dist. 26. quæst. 1.* Sanchez *lib. 2. Matr. disp. 3. numer. 4.* Molina *de Just. disp. 22.* Reginaldus *lib. 31. num. 8.* Filliuccius *tract. 10. cap. 1. quæst. 5.* & Bonacina *de Matrim. quæst. 2. punct. 3. num. 3.*

8 Hinc rectè infertur cum Sanchez, Rebello, Reginaldo, & Bonacina *locis citat.* etiam extra casum conservandi speciem humanam obligatum esse aliquem ad matrimonium contrahendum ob sedanda bella, tumultus, ac seditiones insurgentia in Republica exposcente hæredem, vel expulsionem incommodorum ingruentium. Hæc autem obligatio, ut patet, non oriretur ex præcepto Matrimonium contrahendi; sed potiùs ex ea ratione, qua quisque tenetur impedire damna vergentia contra Rempublicam, & commune bonum.

CAPUT II.

Quando nam Matrimonium institutum fuerit? Et quænam Matrimonia sint Sacramentum.

1 *Institutio matrimonii, quatenus contractus est; videtur probabilius fuisse, cum Adam, & Eva à Deo creati fuere.*
2 *Quatenus hic contractus assumptus fuit in Sacramentum à Christo Domino, probabilius est, ejus institutionem fuisse, cum Pharisæi tentantes Christum petierunt: si liceat homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa.*
3 *Contractui matrimoniali in Sacramentum elevato ea virtus competit conferendi gratiam sanctificantem ex opere operato, quæ competit aliis Sacramentis.*
4 *An matrimonium fidelium non solùm cum primò celebratur, sed etiam post celebrationem, & in facto esse sit verum Sacramentum.*
5 *An in matrimonio fidelium ratio contractus separari possit à ratione Sacramenti?*
6 *An matrimonium fidelium per Procuratorem celebratum sit verum Sacramentum?*
7 *An matrimonium contractum à fideli cum infideli, aut cathecumena ex dispensatione Pontificis habeat veram rationem Sacramenti saltem ex parte fidelis?*
8 *An infideles matrimonio conjuncti inter se, si ad fidem transeant, & baptizentur, evadat eorum matrimonium verum Sacramentum?*

INstitutio Matrimonii, quatenus contractus est, quamvis non clarè constet, quando nam facta fuerit; probabilius tamen videtur, factam fuisse in officium naturæ, quando à Deo Adam, & Eva creati fuere: tunc enim satis congruum apparet, datam fuisse eis potestatem matrimonium contrahendi, ac ad invicem concedendi facultatem in usum corporis. Eam tamen potestatem ab ipsa natura acceptam executioni mandarunt post impositum eis præceptum à Deo de propaganda generatione humana, quando dixit *Genes. 1. Crescite, & multiplicamini.* Et Adam dixit Evæ *Gen. 2. Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea;* respondente Eva similibus verbis, ut credibile apparet, & sic mutuum consensum declararunt. Hæc ante peccatum; post peccatum verò illud idem matrimonium, quod fuit in officium naturæ ad generationem humanam multiplicandam, transiit etiam in remedium concupiscentiæ. Sic satis probabiliter Adrianus, Petrus Ledesma, Vasquez, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disp. 2. punct. 1. num. 5.* & colligitur *ex Cap. Jus naturale, dist. 1.* licèt alii Doctores alias ingeniosas afferant sententias. 1

Institutio verò matrimonii, quatenus contractus est in Sacra- 2

Sacramentum assumptus in Lege Gratiæ, & Novi Testamenti; de fide est, quod facta fuerit à Christo Domino sacramentorum omnium novæ Legis Authore, ac Institutore: ut definitum fuit à Concilio Florent. *in Decreto Fidei post ultimam sessionem*, & à Trident. *sess.* 24. *c. ult.* Controversia solùm est in eo, quando nam Christus Dominus hoc Sacramentum instituerit: & licèt non desint, qui dicant: institutum fuisse in Nuptiis Canæ Galileę; aut ut placet aliis, quando resurgens à mortuis loquebatur magnalia de Regno Dei. Nihilominus probabilius videtur communiori sententiæ, institutum tunc fuisse, quando *Matth.* 19. accesserunt ad eum Pharisęi tentantes eum: si licet homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa; quibus post multa dixit ad Matrimonium spectantia: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Sic Sanchez *lib.* 2. *Matr. disp.* 4. Henriq. *lib.* 11. *c.* 2. Rebellus *lib.* 2. *qu.* 3. *n.* 10. Reg. *lib.* 31. *n.* 10. Laym, *lib.* 5. *Sum. tract.* 10. 2. *par. c.* 2. *n.* 1. Ponce *l.* 1. *c.* 6. & Castrop. *de Matr. disp.* 2. *p.* 1. *n.* 6. qui advertunt Christum non instituisse in Nuptiis Canæ Galileæ matrimonium, ut habetur Joan. 2. sed tantùm approbasse, ut instituendum.

3 Posita Institutione Christi assumentis contractum matrimonialem in Sacramentum, ea virtus huic sacramento competere debet in conferendo gratiam sanctificantem ex opere operato ritè suscipientibus illud, quæ reperitur in cęteris Sacramentis novę Legis, ut definitur in Trident. *sess.* 7. *can.* 6. & 7. & *in sess.* 24. *in principio*. Hinc fit illud matrimonium verè, & propriè esse Sacramentum, quod à fidelibus contrahitur, ac suscipitur, sine enim baptismo & Divina Institutione non patet aditus ad reliqua Sacramenta suscipienda, & eorum gratiam sanctificantem: nam qui baptizati non sunt, licèt in matrimonium populentur; sacramentum tamen Matrimonii non suscipiunt. Quapropter Matrimonia Legis Naturæ, & scriptæ non fuere verè, & propriè sacramenta, quia non habebant virtutem conferendi gratiam, ac sanctificandi conjuges: solùm ergo dicebantur sacramenta largè, & minùs propriè, eo quia erant signa conjunctionis Dei cum homine per gratiam; ut colligitur *ex cap. Gaudemus, De Divort. & cap. Debitum, De Bigam.* & docent Div. Leo *epist.* 92. *ad Rusticum*, & Divus Augustinus *lib.* 2. *de Nupt. cap.* 21.

4 Verùm quia nonnullæ Difficultates insurgunt hac in materia, ideo per subsequentia quæsita eas resolvemus. Quæres igitur 1. an matrimonium fidelium non solùm in suo primo fieri, seu quando primò celebratur, verùm etiam in facto esse, seu post celebrationem sit verum sacramentum? Resp. esse verum sacramentum in primo fieri, ac in facto esse docuerunt Bellarm. *lib.* 1. *de Matr.* 6. Sanchez *lib.* 2. *Matr. disp.* 5. *n.* 7. Rebel. *lib.* 2. *de Matr. quæst.* 4. & alii; eo quia matrimonium in facto esse significat unionem Christi cum Ecclesia, aut verbi Divini cum Natura humana; ergo in facto esse est sacramentum verum. E contra tamen Coninch *disp.* 24. *de Matr. dub.* 2. *num.* 11. Castropalaus *de Matr. disp.* 2. *punct.* 2. *num.* 3. & alii dixerunt: in primo sui fieri esse verum sacramentum, non verò in facto esse: ratio est, quia verum, & proprium sacramentum à Christo Domino institutum est signum practicum collativum gratiæ sanctificantis, ita ut suo usu ex opere operato sanctificet suscipientem, sed conjuges ex usu matrimonii non sanctificantur, ut absque controversia ab omnibus ferè Doctoribus conceditur; ergo in facto esse non est propriè, & rigorosè sacramentum; sed sacramentum dicitur ex denominatione de præterito, vel quia significat uniones Christi cum Ecclesia, aut Verbi Divini cum Natura humana; quamvis hęc practica significatio absque practica significatione gratię non constituat verum sacramentum, & propriè tale sed latè. Adde, quod idem dici posset de Sacramento Ordinis, & sic essent sacramenta permanentia, quod non conceditur, nisi soli Eucharistię. Ut verum fatear licèt venerer primam sententiam, hęc secunda tamen magis mihi arridet.

5 Quęres 2. an in Matrimonio fidelium possit ratio contractus à ratione sacramenti separari? Resp. negativè: quia nullum est matrimonium fidelium, quod sacramentum non sit, adeoque non potest matrimonium contrahi, quin sacramentum suscipiatur: ratio est, quia Concilia Florentinum, & Tridentinum definientia, matrimonia fidelium sacramentum esse, loquuntur universaliter, & indefinitè; ergo nullum potest dari matrimonium fidelium, quod simul sacramentum non sit: maximè quia tota essentia sacramenti matrimonii sita est in legitimo contractu fidelium, quem Christus elevavit in sacramentum; ergo si fideles intendunt verum contractum matrimonialem inire; necessariò intendere debent matrimonium qua sacramentum celebrare. Adde quod si revera separabiles essent in matrimonio fidelium ratio contractus, & ratio sacramenti; possent licitè fideles matrimonia celebrare in ratione contractus; non verò sacramenti, cum nulla Lex sive Divina sive humana afferri possit obligans fideles ad has rationes conjungendas in Matrimonio. Sic Petrus Ledesma *de Matrimon. quæstion.* 42. *art.* 1. *dubitat.* 7. Sanchez *lib.* 2. *de Matrimon. disputat* 10. *numero* 6. Coninch *disputat.* 24. *dubitat.* 6. *concl.* 4. & Castropalaus *de Matrimon. disputat.* 2. *punct.* 2. *numero* 5. contra Rebellum, Vasquez, Ponce, & Gasparem Hurtadum oppositum sentientes penes eumdem Castropalaum *loc. cit. num.* 4.

Quæres 3. an Matrimonium fidelium per Procura- 6
torem celebratum sit verum sacramentum? Resp. supponendo pro modo matrimonium sic celebratum esse validum, ut infra ostendemus: hoc supposito, dico, veram rationem sacramenti haberi in matrimonio per Procuratorem celebrato: ratio est, tum quia habetur verus, & legitimus contractus inter absentes per Procuratorem celebratus, hoc enim importat natura contractus; sed Tridentinum declaravit *session.* 24. *capite* 1. quodlibet matrimonium fidelium absque ulla exceptione sacramentum esse; ergo matrimonium per Procuratorem celebratum inter absentes erit verum sacramentum: hoc enim speciale est in sacramento Matrimonii ob naturam contractus, quam dicit, præ aliis sacramentis, ut possit inter absentes celebrari, quod fieri nequit in aliis Sacramentis. Sic Innocentius *in capite Juvenis, De Sponsal. num* 5. Covarruvias 2. *de Matr. cap.* 1. §. *unic. numer.* 5. Navarrus *in cap. Fratres, de Penit. dist.* 5. *num.* 45. Valentia *tom.* 4. *disp.* 10. *quæst.* 1. *pun.* 6. Sanchez *lib.* 2. *de Matr. disp.* 11. *num.* 27. Bellarminus *lib.* 1. *de Matr. cap.* 5. *ad* 1. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 2. *num.* 2. Coninch *disp.* 24. *dub.* 2. *concl.* 5. *n.* 23. Ponce *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 3. Guttierrez *de Matrim. cap.* 47. *num.* 8. Bonacina *de Matr. quæst.* 2. *pun.* 5. *num.* 3. & Castrop. *loc. cit. num.* 8. contra Canum, Bassolis, Cajetanum, Victoriam, Viguerium, Martinum Ledesma & alios penes Castropalaum *loc. cit. cum.* 7.

Dices: verba sunt necessaria in Matrimonio, & inter absentes verba haberi nequeunt; insuper alia sacramenta celebrari non possunt per Procuratorem, ergo neque sacramentum Matrimonii, denique ministratio sacramenti, ac susceptio illius debet esse ab homine libero, & in statu gratię existenti, sed quando celebratur matrimonium per procuratorem potest absens esse ebrius, amens, dormiens, aut in statu peccati; ergo in matrimonio sic celebrato nequit haberi vera ratio sacramenti. Sed contra est: nam ad 1. respondetur, esto regulariter per verba exprimi debeat mutuus consensus ad Matrimonium requisitus, sed non requiruntur semper verba formalia, sed equivalentia, ut patet in matrimonio mutorum. Ad 2. dicitur, quod celebrandum est quodlibet sacramentum juxta naturam ipsius, cum igitur natura sacramenti Matrimonii importet rationem contractus, qui inter absentes validè celebrari potest; inde est, quod hoc sacramentum inter absentes per procuratorem celebrari possit. Ad 3. negatur requiri semper actualem libertatem in suscipiente sacramentum, nam defacto qui amens est, aut dormiens baptizari poterit, si antea Sacramentum Baptismi petierit, & quamvis in administratione requiratur actualis libertas, si per propriam personam ministretur; ea tamen non requiritur, si per alienam personam ministrari possit, ut conceditur in sacramento Matrimonii; sed sat est, si præcesserit. Non nego tamen, quod ad hoc ut absens gratiam sacramentalem Matrimonii recipiat; debeat esse in statu gratiæ, dum matrimonium contrahit adeoque debeat talem statum procurare, quando probabiliter putat, matrimonium celebrandum fore; si secus tamen reperiretur, efficeret sacramentum validum, sed informe ex parte sua. Non requiritur tamen status gratię in Procuratore, qui neque Minister est, neque susceptor Sacramenti.

7 Quæres 4. an Matrimonium contractum à fideli cum infideli, aut catechumena ex dispensatione Pontificis, habeat veram rationem Sacramenti, saltem ex parte fidelis. Resp. negativè: ratio est, quia unicum, & divisibile est Sacramentum matrimonii; sicuti est unicus, & indivisibilis contractus, qui virum simul, & fœminam afficit; sed non afficit infidelem, ergo neque fidelem; maximè quia Christus elevavit ad rationem Sacramenti contractum illum, qui absolutè dici possit contractus fidelis; ergo cum talis contractus non sit absolutè fidelis, cum sit etiam contractus infidelis; inde est quòd non fuerit assumptus ad veram rationem Sacramenti, Sic Henriquez *lib.* 11. *cap.* 1. Sanchez *lib.* 2. *disp.* 8. *num.* 1. Vasquez *de Matr. disp.* 2. *cap.* 4. *num.* 10. Guttierrez *de Matr. cap.* 42. *num.* 4. Coninch *disp.* 24. *dub.* 2. *concl.* 6. *numer.* 24. Reginaldus *lib.* 31. *num.* 2. Ponce *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 7. & Castropalaus *de Matrim. disp.* 2. *punct.* 2. *num.* 11. contra Sotum *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 2. *art.* 3. Bonacinam *de Matr. quæst.* 2. *punct.* 2. *num.* 3. & alios.

Neque dicas; fidelem verè contrahere, ergo ex parte fidelis contrahentis verum Sacramentum erit: nec sine causa D. Paulus 1. *ad Corinth.* 7. dixit: *virum infidelem sanctificatum esse per mulierem fidelem*. Contra enim est, quia licèt fidelis verè contrahat, non contrahit tamen per contractum absolutè, & simpliciter fidelem, quem solum elevavit Christus ad rationem Sacramenti. Nec D. Paulus dixit: *Virum infidelem sanctificari per mulierem fidelem*, quia matrimonium mulieris fidelis sit Sacramentum; sed quia sancta conversatio mulieris fidelis dat fundamentum sperandi, quòd vir infidelis fidelis evadat, & sanctificetur.

8 Quæres 5. an infideles matrimonio conjuncti inter se, si ad veram fidem convertantur, & baptizentur; transeat eorum matrimonium in verum Sacramentum? Resp. cum communiori sententia affirmativè: ratio est, quia nequit afferri sufficiens motivum, cur transire non possit in verum Sacramentum; & cur privandi sint infideles facti fideles gratia hac Sacramentali Matrimonii ad reprimendam concupiscentiam, & ad onera matrimonii sanctè obeunda; ergo dicendum est, transire posse. Sic Sanchez pluribus relatis *lib.* 2. *disp.* 9. *num.* 5. Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 51. *in fin.* Rebellus *lib.* 2. *de Matrim. quæst.* 6. *concl.* 1. Guttierrez *de Matr. cap.* 42. *num.* 5. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 10. 2. *par. cap.* 3. *num.* 6. & Bonacina *de Matr. quæst.* 2. *punct.* 3. *num.* 4. contra Vasquez, Coninch, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalus *de Matr. disp.* 2. *punct.* 2. *nu.* 14.

Neque dicas; infideles ad fidem conversos perseverare in eodem vinculo matrimonii, sive denuo consentiant, sive non: num nec consensus auget vinculum, nec dissensus minuit. Insuper non habetur mutua corporum traditio post Baptismum, cum antea jam tradita fuerint; ergo non habetur novus contractus, sed idem perseverat; adeoque sicuti antea Sacramentum non erat, sic neque postea. Nam contra est: quia per novum consensum post Baptismum, vel approbationem antiqui per signa, nutus, aut maritalem copulam contractus infidelis evadit fidelis, adeoque assumibilis in Sacramentum; ergo non perseverant in eodem contractu. Nec ad rationem Sacramenti requiritur, quòd mutua traditio corporum actu fiat, dum Sacramentum conficitur; sed sat est si præcesserit, dummodo tamen dum actu Sacramentum fit, contractus renovetur à fidelibus, qui fidelis evadit, & assumibilis in Sacramentum. Et quamvis Sanchez, Guttierrez, & alii non requirant alium novum consensum in conjugibus infidelibus, quando fideles evadunt, ut eorum matrimonium transeat in Sacramentum, cum sufficiat per ipsos susceptio Baptismi. Nihilominus rectiùs requirunt novum consensum, vel ratificationem antiqui per signa, nutus, aut copulam maritalem Rebellus, Henriquez, Petrus Ledesma, Bellarminus, & Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num.* 5. eo quia sic habetur materia, & forma apta ad hoc Sacramentum, quod est distinctum à Baptismo. Nec requiritur quòd novus consensus, vel ratificatio antiqui fiat coram Parocho, & Testibus, ut matrimonium transeat in Sacramentum: nam Concilium Tridentinum non requirit illos, nisi ad validitatem contractus; ergo supposita validitate contractus infidelium superfluit eorum præsentia, & sufficit tantum expressio novi consensus, aut ratificatio antiqui ab ipsis jam fidelibus, ut Sacramentum fiat, & gratiam sanctificantem infundat. Sic ex Rebello, Sanchez, Rodriquez, & Guttierrez docet Bonacina *loc. cit. num.* 6.

CAPUT III.

De Materia, Forma, & Ministro hujus Sacramenti.

1 *Mutuus consensus fidelium extrinsecus expressus dat rationem Materiæ, & Formæ in matrimonio, & prout est contractus, & prout est Sacramentum.*

2 *Materia proxima hujus Sacramenti est traditio, & acceptatio corporum. Remota ipsa corpora contrahentium. Forma verò mutuus consensus exterius expressus juxta mentem Castropalai.*

3 *Minister necessarius hujus Sacramenti non est Sacerdos Matrimonio assistens, sed ipsi contrahentes.*

4 *Hinc sequitur, quòd nec Sacerdos assistens Matrimonio cum peccato lethali graviter peccat; nec Procurator nomine alterius contrahens, si sit in gravi peccato.*

QUamvis Doctores in varias abierint sententias pro 1
assignanda materia, & forma Sacramenti matrimonii, quas longum esset hic recensere; nihilominus communiter conveniunt in mutuo consensu fidelium contrahentium, qui extrinsecus expressus sit sive verbis, sive signis, aut nutibus. Verùm quomodo hic mutuus consensus fidelium extrinsecus expressus det rationem materiæ, & formæ in matrimonio, & prout est Contractus, & prout est Sacramentum, cum eædem esse debeant in utroque: nam Christus Sacramentum matrimonii instituens non mutavit contractum matrimonialem, sed ipsi immutato rationem Sacramenti adjunxit; non est res levis explicatu. Communior sententia, & plausibilior, quam defendunt Sotus *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 2. *art.* 1. Suarez *tom.* 2. *de Sacram. disp.* 2. *sect.* 1. Bellarminus *lib.* 1. *de Matrim. cap.* 6. Sanchez D. Thomam referens, & alios *lib.* 2. *disp.* 5. *num.* 6. Coninch *disp.* 24. *dub.* 3. *concl.* 1. *num.* 33. Guttierrez *de matrim. cap.* 41. *num.* 1. *circa finem*, & Bonacina plures alios referens *de matr. quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 4. docet: in ipso mutuo consensu expresso fidelium cum contineatur traditio, seu potestas in corpora, & acceptatio; & traditio ex se inefficax, incompleta, & indeterminata sit; perficitur tamen, completur, & determinatur per acceptationem, ideo mutuus consensus expressus fidelium prout continet traditionem, seu potestatem in corpora est materia, prout importat acceptationem est Forma.

Communem hanc sententiam alio modo servatis sub- 2
stantialibus explicat Castropal. *de Matr. disp.* 2. *punct.* 3. *num.* 2. qui refert pro se Paludanum, Covarruviam, Vasquez, Ponce, Comitolum, Gasparem Hurtadum, & Guttierrez. Si enim matrimonium prout est contractus, & Sacramentum simul, debet importare mutuum consensum fidelium contrahentium exterius expressum, traditionem, seu potestatem in corpora, nec non acceptationem ex parte utriusque; non erit abs re dicere, quòd materia proxima sit traditio & acceptatio; remota ipsa corpora contrahentium; forma verò mutuus consensus fidelium contrahentium exterius expressus verbis, vel aliis signis. Sic enim facilius explicantur, quæ explicari debent de matrimonio, prout est Contractus, ac prout est Sacramentum; nam omnis Contractus respicit velut formam, & animam totius consensum contrahentium; ita ut formaliter consistat in ipso consensu exteriùs expresso contrahentium, sine quo nec traditio, nec acceptatio subsistere potest; imò totâ validitas traditionis, & acceptationis à consensu contrahentium originem trahit; adeoque rectè appellari debet forma, & anima contractus matrimonialis; ipsa verò traditio, & acceptatio materia proxima, quia immediatè perficitur, completur, & determinatur ab ipso consensu, corpora verò ipsorum contrahentium erunt materia remota, circa quam versatur proxima, seu traditio, & acceptatio, ut evenit in reliquis contractibus, in quibus materia remota sunt res, circa quas versantur. Ut verò Sacramentum est Matrimonium, jam de eo verificatur, quod Concilium Florentinum statuit de omnibus Sacramentis; quòd scilicet perfici debeant ex rebus, tamquam ex materia, & ex verbis tamquam forma: nam Sacramentum matrimonii perficitur traditione, & acceptatione, tamquam materia proxima; corporibus contrahentium

tam-

tamquam materia remota, & ex his omnibus tamquam rebus, mutuo consensu exterius expresso verbis, vel signis tamquam forma; optima explicatio; sed non recedendum à communi sententia. Adnotandum tamen: Florentinum nimis accuratè loquutum fuisse, quando dixit; Sacramenta omnia perfici ex rebus tamquam materia, & ex verbis tamquam forma; non enim dixit constare, quod significat intrinsecam constitutionem; sed perfici: nec dixit absolutè, quod res sint materia, & verba forma; sed tamquam materia, & forma. Contractus siquidem matrimonii elevatus à Christo Domino in Sacramentum perficitur ex mutua traditione, & acceptatione corporum; & ex mutuo consensu contrahentium exteriùs verbis, vel signis expresso.

3 Ministrum essentialem Sacramenti Matrimonii esse Sacerdotem ipsi matrimonio assistentem, prout est Sacramentum, non verò prout est Contractus; docuere nonnulli cum Cano *lib. 8. de Locis, cap. 5.* Sed communis, & recepta sententia docet, non esse Sacerdotem matrimonio assistentem, sed ipsosmet contrahentes, qui sunt ministri essentiales matrimonii, non solùm ut contractus est, sed etiam ut est Sacramentum; eo quia ante Tridentinum matrimonium clandestinum absque Sacerdote erat verus Contractus, & verum Sacramentum; ergo Minister matrimonii non est Sacerdos. Insuper ex Concilio Florentino *in Instructione Armenorum* habetur; causam efficientem matrimonii regulariter esse mutuum consensum per verba de præsenti expressum: sed mutuus consensus non procedit à Sacerdote, sed ab ipsis contrahentibus; ergo contrahentes erunt Ministri necessarii Sacramenti matrimonii: maximè quia ille est Minister necessarius Sacramenti, qui materiam, & formam apponit in Sacramento; si ergo eas apponunt contrahentes, ipsi erunt Minister necessarius, non verò Sacerdos. Denique si concedant Adversarii, contrahentes esse Ministrum Matrimonii, prout est contractus civilis; pariter concedere debent; esse etiam Ministrum ejusdem, prout est Sacramentum: quia Christus contractum civilem fidelium elevavit in Sacramentum. Sic Suarez *tom. 1. de Sacramentis disp. 16. sect. 1.* Sanchez *lib. 2. disp. 6. numer. 2.* Petrus Ledesma *de Matr. quæst. 42. art. 1. diffic. 4.* Guttierrez *cap. 41. num. 2.* Ponce *lib. 1. cap. 8. num. 3.* Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 4. num. 2.* & Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 4. num. 5.* refereus Rodriquez, Reginaldum, Coninch, Rebellum, Henriquez, & Filliuccium.

Neque dicas: actionem Sacramentalem Sacram esse, adeoque Ministrum sacratum requirere; insuper contrahentes non peccare dupliciter, si matrimonium in peccato efficiant, unum ministrando, alterum recipiendo Sacramentum; sed unum tantùm peccatum committere recipiendo Sacramentum; ergo non sunt Minister Sacramenti. Contra enim est, quia actio Sacramentalis dicitur sacra, non quia à Ministro sacrato procedit, aliàs Baptismus à Laico collatus non esset actio Sacramentalis, quia non procederet à Ministro sacrato; sed quia est causa Sacramenti, & gratiæ sanctificantis, quæ sunt res sacræ. Nec duplex peccatum committunt contrahentes matrimonium in peccato, ut Ministri sunt, & ut susceptores illius: quia licèt sint Ministri Sacramenti hujus, non sunt tamen sacrati ad hunc finem ab ecclesia. Sic Suarez *tom. 1. de Sacram. disp. 16. sect. 4.* Sotus *in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 6.* Sanchez *lib. 2. disp. 6. num. 4.* Coninch *disp. 24. dub. 3. num. 24.* Guttierrez *cap. 41. nu. 3.* Filliuccius *tract. 10. cap. 1. quæst. 9. num. 21.* & Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 4. num. 6.* contra Navarrum, Petrum Ledesma, Vasquez, & Ponce, quos refert; & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 4. num. 3.*

4 Ex dictis sequitur 1. Sacerdotem assistentem matrimonio non peccare graviter, si fuerit in statu peccati mortalis: ratio est, quia non est Minister Sacramenti illius, nec susceptor. Sic Sanchez, Coninch, Henriquez, Suarez, Guttierrez, & Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit.* Sequitur 2. nec Procuratorem nomine alterius contrahentem matrimonium graviter peccare, si illud cum conscientia peccati gravis contrahat procuratorio nomine: ratio est, quia non est Minister Sacramenti illius, sed instrumentum Ministri, nec Sacramentum suscipit. Sic Vasquez, Ponce, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num. 4.*

CAPUT IV.

Quisnam Consensus ad Matrimonium requiratur?

1 *Consensus contrahentium adeo liber esse debet, ut ejus libertas sufficiens sit ad graviter peccandum.*
2 *An Consensus necessariò requisitus ad Matrimonium? ut validè, & licitè fiat; ferri debet in ea omnia, quæ secum afferre debet matrimonium?*
3 *An Consensus contrahentis, qui falsò putabat, adesse impedimentum dirimens matrimonium, cum revera non esset; sit sufficiens ad validitatem matrimonii?*
4 *An Consensus utriusque contrahentis debeat simul existere?*
5 *Quomodo Consensus utriusque contrahentis exprimendus sit?*
6 *Quibus verbis exprimendus sit Consensus?*
7 *Quibus signis explicari debeat consensus de præsenti?*

REquiri necessario consensum utiusque contrahentis ad matrimonium, regulariter expressum per verba de præsenti; definitum est in Concilio Florentino *in Decreto Fidei §. Septimum*, ubi appellatur causa efficiens matrimonii: colligitur quoque ex Tridentino *sess. 24. cap. 1. de Reform. Matrim.* nec in hoc est controversia inter Doctores; qui etiam conveniunt in eo, quòd consensus adeo liber esse debeat, ut libertas illa sit sufficiens ad graviter peccandum: nam res magni momenti est, agitur enim de transferendo dominio proprii corporis, & de subeundis magnis oneribus, & obligationibus. Et quamvis aliqui Doctores sustinuerint, de Potentia absoluta Dei posse matrimonium haberi absque libero contrahentium consensu; de Potentia tamen ordinaria non ita est: imò de facto Deum in conjunctione nostrorum primorum Parentum requisivisse eorum liberum consensum, rectiùs, & congruentius docent Sanchez *lib. 2. disp. 26. num. 4.* Guttierrez *de Matrim. cap. 46. num. 2.* Coninch *disp. 24. dub. 5. num. 49.* & alii. Ex quo infertur: nulli potestati humanæ, sive ecclesiasticæ, sive sæculari datum esse, conjungere in matrimonium absque libero contrahentium consensu, cum non habeat potestatem in nostra corpora, maximè ad usum matrimonii. Sed quia variæ insurgunt dubitationes circa consensum matrimonii, ideò expedit eas resolvere. 1

Dubitatio 1. an consensus necessariò requisitus ad matrimonium ut validè, & licitè fiat; ferri debeat in ea omnia, quæ secum affert matrimonium? Resp. præmittendo priùs ea, quæ matrimonium secum affert ad tria reduci posse. Primum ad mutuam corporum traditionem ad usum conjugalem. Secundum ad carnalem conjunctionem, mutuam habitationem, prolis generationem, & educationem. Tertium ad abstinendum ab alio concubitu. His præmissis: Consensus ad matrimonium requisitus necessariò ferri debet ex obligatione Justitiæ si non expressè, saltem virtualiter in mutuam corporum traditionem ad conjugalem copulam, & in abstinentiam à qualibet alia copula, & concubitu, tum ut matrimonium validè, tum ut licitè contrahatur: ratio est, quia essentia matrimonii in hac traditione mutua, ac mutua obligatione abstinendi à qualibet alia copula consistit; ergo si consensus contrahentium necessariò fertur in matrimonium, necessariò ferri debet in hæc, saltem virtualiter, & implicitè. Non sic tamen ferri debet in carnalem conjunctionem, mutuam habitationem, & prolis generationem, & fidelitatem servandam: cum enim non sint de essentia matrimonii, nec illud necessariò sequuntur, potest namque consistere essentia matrimonii, absque eo quòd velint conjuges sibi invicem reddere debitum, vel mutuo cohabitare, aut fidelitatem servare; ideo non necessariò ferri debet consensus in illa. 2

Dices: Matrimonium haberi potest in sua essentia constitutum absque obligatione justitiæ ad copulam, ut patet, si conjuges mutuò sibi promittant non reddere debitum, aut mutuò voveant castitatem; ergo consensus non necessariò ferri debet in obligationem maritalis copulæ. Resp. negando antecedens, ad cujus probationem dico: in utroque casu apposito conjuges habere obligationem Justitiæ ad copulam maritalem, sed impeditam vel à mutua ipsorum promissione, vel à mutuo consensu Voti Castitatis. Nec obligatio Justitiæ ad copulam maritalem petitam orta ex contractu matrimo-

trimonii est pro omni tempore, ac occasione; sed quando Conjuges non fuerint legitimè impediti. Cum igitur in casibus adjectis conjuges se legitimè impedierint ex mutuo consensu; ideo non possunt copulam petere, quia non est debita attento impedimento ab ipsismet legitimè appositо, quo se privarunt jure libero petendi. Matrimonium ergo, & consensus essentialis ad ipsum non exigunt obligationem actualiter reddendi debitum injustè petitum, sed quando justè petitur, & in hoc consistit essentia Matrimonii, quæ salvatur in utroque casu supra appositо. Sic expressè Coninch *disp. 24. dub. 4. n. 43.* Rebellus *2. par. lib. 2. qu. 10. n. 19.* Guttierrez *cap. 36. n. 6.* Ponce *lib. 1. cap. 20. à n. 4.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 5. num. 5. & 6.*

3 Dubitatio 2. an consensus contrahentis, qui falsò putabat, adesse impedimentum dirimens Matrimonium, cum revera non esset; sic consensus sufficiens ad validitatem Matrimonii? Resp. negativè, si certò, & absque formidine putet, adesse impedimentum illud, quod revera non est; & tamen Matrimonium contrahit: moveor ad hoc dicendum, quia implicat, quòd contrahens credat ex falsa apprehensione, quòd Matrimonium sibi impossibile sit, & tamen illud seriò velit, ac consentiat vel absolutè, aut conditionatè in illud; ergo putans adesse impedimentum dirimens, quod revera non habetur; non habet sufficientem consensum ad Matrimonium. Et quidem quòd non habeat consensum absolutum, ultrò concedunt fautores adversæ sententiæ: quòd autem non habeat conditionatum; sic probatur: ad consensum conditionatum Matrimonii, si scilicet possibile sit, requiritur, quòd voluntas contrahentis credat possibile in aliquo casu Matrimonium; sed qui certò, & absque formidine credit, adesse impedimentum, non potest simul credere possibile in aliquo casu Matrimonium; ergo nec absolutè, nec conditionatè consentit in illud. Secus verò dicendum, si absque certitudine, sed cum formidine de impedimento contrahens Matrimonium celebret; tunc habebitur sufficiens consensus ad Matrimonium, semel ac impedimentum, de quo formidabat, revera non habetur: quia jam habetur consensus conditionatus. Sic Navarrus *in Summ. cap. 22. n. 56.* Coninch *disp. 24. dub. 6.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 5. n. 8.* contra Covarru. Sanchez, & Guttierrez relatos à Castropal. *n. 7.*

Dices: *in cap. unic. de Sponsal. in 6.* Consanguinei, qui ex errore Sponsalia contraxerunt, incurrunt impedimentum publicæ honestatis; ergo eorum consensus fuit validus, aliàs non incurrissent. Insuper *ex Clemen. unic. de Consang.* excommunicantur illi, qui cum consanguineis scienter contrahunt; ergo verum consensum præsumuntur habere. His adde: hæreticum firmiter credentem, Baptismum non esse Sacramentum, si tamen baptizet, validè baptizare: quia habet conditionem illam, si fortè Sacramentum sit; ergo à pari firmiter putans, adesse impedimentum dirimens, quod revera non est; si contrahat, validè contrahit: quia habet eam conditionem, si fortè Matrimonium possibile sit, & ego sim habilis ad contrahendum. Sed contra est: Consanguinei contrahentes Sponsalia *in Cap. unic. de Sponsal. in 6.* ideo pariter contraxere impedimentum publicæ honestatis, quia eorum consensus fuit cum dubio de impedimento, nec firmiter credebant, non adesse impedimentum. Consanguinei verò *in Clement. unic.* ideo excommunicantur, non quia validè contraxere, sed quia attentarunt exteriùs contrahere ob indulgendum voluptati. Denique hæreticus firmiter credens, Baptismum non esse Sacramentum, validè baptizat non quia baptizat sub conditione, si fortè Sacramentum sit, quæ est impossibilis, si firmiter credat, non esse Sacramentum; sed quia intendit facere, quod Christus fecit; in qua intentione continetur voluntas conferendi verum Baptismum, & stare simul potest cum credulitate, & errore, quòd non sit Sacramentum: ut communiter habent Doctores *cum de Sacramento Baptismi.*

4 Dubitatio 3. an consensus utriusque contrahentis debeat simul existere? Resp. non requiri ad validitatem Matimonii, ut consensus utriusque contrahentis physicus, & actualis simul sit pro eodem tempore, ut patet in contrahentibus illum per Procuratorem: nam tunc physicus, & actualis consensus unius non coexistit cum actuali, & physico consensu alterius: maximè quia hæc physica coexistentia consensuum actualium contrahentium, nec requiritur qua Matrimonium Sacramentum est, nam in Sacramento sufficit moralis conjunctio partium, absque eo quòd requiratur physica; & multò minùs requiritur, quà contractus est, qui faciliùs admittit moralem conjunctionem partium. Requiritur ergo moralis conjunctio, & simultas, quòd scilicet consensus physicus actualis, quamvis præteritus sit, habitualiter tamen perseveret, non in aliquo effectu, ac virtute, cum nil physicum causare debeat; sed per hoc quòd de facto nec expressè, nec tacitè revocatus sit, quapropter reputatur moraliter existens. Sic Major *in 4. dist. 27. quæst. 1.* Navarrus *in Summ. cap. 22. numer. 8.* Sotus *in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 3.* Covarruvias *4. Decretal. 2. par. cap. 4. num. 7.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. nu. 6.* Sanchez *lib. 2. disp. 32. quæst. 2. num. 7.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 6. numer. 1.* referens Ledesmam, Coninch, & Ponce.

Hinc fit 1. consensum non intelligi revocatum, etiam si longum temporis intercesserit inter unum, & alium consensum; nisi fuerit expressè, vel tacitè revocatus. Quæ quidem longiturnitas temporis non mensuranda erit ad annum, ut voluit Petrus Ledesma; nec ad biennium, ut Henriquez; nec ad septennium, ut Sotus; sed arbitrio virorum prudentum relinquenda erit: ut docent Sanchez, Ponce, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. nu. 1.* & 2. Tacitè autem censetur revocatus consensus per alium consensum cum altera persona; insuper si pro determinato tempore factus fuerit, quo elapso censendus erit revocatus: quia nemo præsumendus velle illum extendere ultra terminum præfixum.

Fit 2. si quis fictè consenserit in Matrimonium, quando alter legitimum consensum præbuit; non poterit consentire de novo si alter de novo non consenserit; ratio est, quia consensus præstitus ab altero legitimè consentiente post contractum factum nec formaliter, nec habitualiter perseverat; ergo requiritur novus consensus illius: nam fuit consensus contrahendi pro tali tempore determinato, non verò pro alio, de quo non putat debere denuo consentire; ergo nec formaliter, nec habitualiter perseverat. Adde, quòd per fictum consensum unius nullus redditur consensus alterius: cum nemo censendus sit consentire in traditionem sui corporis, nisi alter pariter consenserit in traditionem sui; adeoque necessariò renovandus erit consensus ex parte utriusque. Sic probabilius Castropal. *de Matr. disp. 2. pun. 6. num. 3.* contra Sanchez, Coninch, & Guttierrez.

Dubitatio 4. quomodo consensus utriusque contra- 5
hentis exprimendus sit? Resp. de necesse contrahentes exprimere debere consensum suum verbis, vel signis; ut validitas Matrimonii consistat tum in ratione contractus, tum in ratione Sacramenti. Et quidem in ratione contractus, cum humanus sit, politicus, ac respectivus; manifestari exteriùs necessariò debet, ut ultro, citroque obligatio habeatur; adeoque per consensum purè internum minimè celebrari poterit cum validitate: ut constat *ex Leg. Traditionibus Cod. De Pactis.* Ut verò Sacramentum est, cum sit signum sensibile gratiæ sanctificantis, necessariò debet esse extrinsecè expressum, ut signum sensibile sit: ut colligitur ex Concilio Florentino *in Decreto Eugenii IV.* & ex Tridentino *sess. 24. cap. 1. de Refor. Matr.*

Major difficultas in eo sita est: an in contrahentibus, qui loqui possint; necessariò exprimendus sit consensus per verba necessitate Sacramenti, an saltem necessitate Præcepti? Verùm non solum in contrahentibus, qui loqui non possint, necessaria non sunt verba necessitate Sacramenti, aut præcepti; sed neque necessaria sunt in eis, qui loqui possunt. Et quidem pro non valentibus loqui expressè decisum est *in Cap. Cum apud & Cap. Tuæ, De Sponsal.* Pro eis verò qui loqui possunt, sic probatur: si verba essent necessaria necessitate Sacramenti ad consensum internum exprimendum, de illis mentionem feciſſent Concilia, præcipuè Florentinum, quod exactissimè declaravit Materias, & Formas Sacramentorum; & Tridentinum quod plura habuit de Matrimonio; sed nullum ex his declaravit necessitatem verborum; ergo verba non sunt necessaria necessitate Sacramenti in Matrimonio. Quòd autem nec necessaria sint necessitate præcepti, sic probatur: quia non constat, ubi nam latum sit præceptum istud, & ex quo capite innotescat. Non nego tamen, quòd maximè decens sit, ut verbis exprimatur consensus con-

contrahentium, ut habetur *in Leg. Regias tit. 2. par. 4.* imò aliquando ratione ſcandali, & ne dubius reddatur contractus, adſtringi poterunt contrahentes ſub peccato mortali ad illum verbis explicandum, cum loqui poſſint. Sic Sanchez *lib. 2. Matr. diſp. 31. num. 10.* Coninch *diſp. 24. dub. 8. concl. 4.* Guttierrez *cap. 46. num. 11.* Ponce *lib. 2. cap. 7. num. 14.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 2. pun. 7. num. 3. & 5.*

6 Dubitatio 5. quibus verbis exprimendus ſit conceſſus? Reſp. illis verbis exprimi debere, quibus conſenſus de preſenti ſignificetur; quapropter hęc, & ſimilia verba, habeo te in uxorem, duco te in uxorem, accipio te in meam; aut volo te in uxorem, volo te tractare ut uxorem, do tibi fidem ut uxori; vel ex nunc habebo te in uxorem, providebo tibi ut uxori; reputabo te ut meam; abſque ulla controverſia ſatis explicant conſenſum de præſenti: ut colligitur *ex cap. ex parte, & cap. penult. de ſponſal.* Solùm controverſia eſt an ſi prædictis verbis de futuro non addatur particula illa *ex nunc*, potiùs matrimonium conſtituant, quam ſponſalia? Et licèt Innocentius, Cardinalis, Abbas, & alii quos ſequitur Ponce *lib. 2. cap. 9. num. 3.* putent, Matrimonium conſtituere. Vera tamen ſententia docet, non Matrimonium, ſed ſponſalia conſtituere: ratio eſt clara, nam conſenſum de futuro præſtant, non verò de præſenti; reddunt etenim hunc ſenſum, habebo te, aut ducam te in uxorem, quando tibi placuerit: quapropter non erit conſenſus abſolutus de præſenti, ſed de futuro quando ſcilicet fœminæ placuerit. Sic Covarruvias 4. *Decret. 2. part. cap. 4. §. 1. num. 3.* Sanchez pluribus relatis *lib. 1. diſp. 18. num. 18.* & Caſtropalaus *de Matrim. diſp. 2. punct. 8. num. 2.*

7 Dubitatio 6. quibus ſignis explicari debeat conſenſus de præſenti? Reſp. in hoc ſpectandum eſſe potiùs uſum communem, & juridicum, quam aliud. Illud tamen certum eſt: quod ſi fœmina interrogetur, an velit tecum contrahere? Et ipſa non loquatur, ſed capite annuat; ſatis apertè ſuum conſenſum explicet per illud ſignum.

Sed dubitatur 1. de copula inter Sponſos habita, an ſit ſignum conſenſus de præſenti, ubi Tridentinum non eſt receptum? Reſp. affirmativè, quia benignitas Eccleſiæ præſumit potiùs, velle ſe conjungere ex affectu conjugali, quam fornicario: ſic habetur *in Cap. Veniens, Cap. Siquidem, Cap. final. De Sponſalib.* Secus verò ſi habita fuerit inter eos, qui Sponſalia nondum contraxerunt; non enim haberet locum benigna præſumptio Eccleſiæ. Ubi Tridentinum receptum eſt, non poteſt iſta copula inter Sponſos habita eſſe ſignum validi conſenſus, cum ad ejus validitatem neceſſariò requiratur preſentia Parochi, & Teſtium: quòd ſi antè Parochum, & Teſtes commiſſa fuerit; tunc valida erit ad conſenſum de præſenti ſignificandum, quia ut ſupra diximus, copula inter Sponſos habita ex benignitate Eccleſiæ ſufficiens ſignum eſt conjugalis conſenſus; aliunde habetur, quod neceſſariò requirit Tridentinum, præſentia ſcilicet Parochi, & Teſtium; ergo ſufficiens erit ad validitatem Matrimonii. Sic rectiùs Sanchez *lib. 3. diſp. 40. n. 7.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. n. 7.* Guttierrez *cap. 41. n. 13.* contra Coninch, quem refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp. 2. pun. 8. num. 6.*

Dubitatur 2. de copula tentata, an ſit ſignum ſufficiens ad manifeſtandum conſenſum de præſenti; ſicuti etiam dubitatur de oſculis, amplexibus, & tactibus impudicis; necnon de Traductione puellæ in domum Sponſi. Verùm probabilior ſententia eſt, non eſſe ſigna ſufficientia ad manifeſtandum de præſenti conſenſum conjugalem; poſſunt namque ſtare cum conſenſu fornicario etiam inter Sponſos. Nec præſæmptio de conſenſu conjugali, quæ datur à benignitate Eccleſiæ ob copulam, datur etiam ob hæc alia motiva, cum de his nullam mentionem fecerit Jus Canonicum, ſicuti de copula habita inter ſponſos: quidquid dicant Jura Civilia circa fundandam præſumptionem iſtam. Sic Covarruvias, Menochius, Guttierrez, Ponce, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp. 2. pun. 8. num. 7. 8. & 9.* Plura ſpectantia ad conſenſum diximus *quæſt. 9. cap. 2.*

CAPUT V.

De Matrimonio per Procuratorem contracto.

1 *Matrimonium inter abſentes, contractum per Procuratorem validum eſt tum in ratione Contractus, tum ſacramenti.*
2 *Quæ nam requirantur ex parte procuratoris ut legitimè aſſiſtat matrimonio contrahendo?*
3 *Quæ nam requirantur ex parte conſtituentis Procuratorem ob matrimonium?*
4 *Quæ dicta ſunt de Matrimonio per Procuratorem intelligi poſſunt de Matrimonio per epiſtolam.*
5 *An ad conſtituendum Procuratorem ob matrimonium requiratur præſentia Parochi, & Teſtium?*
6 *An mandatum, quo Procurator conſtituitur; debeat neceſſariò confici ſcriptura?*
7 *Per quæ nam verba Procurator matrimonium contrahere debeat nomine alterius?*
8 *An Procurator, qui mandatum habuit à Conſtituente, ut Matrimonium contraheret juxta formam Tridentini, ſed illud contraheret non præmiſſis Denunciationibus; validè contraheret?*

MATRIMONIUM per Procuratorem celebratum inter abſentes validum eſſe tum in ratione Contractus, tum in ratione ſacramenti, hodie certa ſententia eſt, non ſolùm ſi celebretur in Locis, ubi Tridentinum receptum non eſt, ut clarè definitum fuit *in cap. final. de Procurat. in 6. & cap. honorantur, 32. quæſt. 2.* verùm etiam in Locis ubi Tridentinum viget: dummodo contrahatur coram Parocho, & Teſtibus, quod ſolùm addidit ipſum Tridentinum ſupra matrimonia clandeſtina, quæ deteſtatur. Et ratio eſt, quia Chriſtus Dominus ea matrimonia elevavit in ſacramentum, quæ ſervant veram naturam contractus juxta Regiones: cum igitur ſit verus contractus matrimonii celebratus inter abſentes per Procuratorem ſine Parocho, & Teſtibus, ubi Tridentinum non viget; & coram Parocho, & Teſtibus, ubi viget; inde eſt, quod ſit validum matrimonium ſic contractum tum in ratione Contractus, tum in ratione ſacramenti. Sic Henriquez *lib. 11. capite 2. numer. 2.* Sanchez *lib. 2. diſp. 11. num. 20.* Molina *de Contract. diſput. 51. & 254.* Coninch *diſp. 24. dub. 9. num. 67.* Guttierrez *cap. 43. num. 10.* Reginaldus *lib. 31. num. 2.* Bonacina *de Matr. quæſt. 2. pun. 5. num. 1. & 2.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 2. pun. 9. num. 8. & 9.* 1

Plura requiruntur ex parte Procuratoris, ut legitimè aſſiſtat matrimonio contrahendo. 1. ut habeat ſpeciale mandatum ad id: in cauſa enim graviſſima, ut eſt matrimonium, ſpecialis commiſſio requiritur. 2. ut Mandatum ſit circa determinatam perſonam, nam ſi non determinaretur perſona per mandatum, non eſſet ſignum amoris mutui. 3. ut procurator mandatum per ſe ipſum exequatur, non verò per alium; non enim ſubſtituere poteſt, niſi ſpecialiter exprimatur in ipſo mandato, eligitur ſiquidem induſtria perſonæ: colliguntur hæc omnia *ex cap. final. de Procur. in 6.* & tradunt Doctores omnes, teſte Sanchez, *lib. 2. diſp. 11. à numer. 1.* Requiritur inſuper, quod non excedat limites mandati: nam ea, quæ Procurator, & Mandatarius agit ultra Mandati limites; non agit ut Procurator, & Mandatarius, ſed ut privata perſona eſt, adeoque deficit conſenſus contrahentis in illis, ac invalidè agit, & ſine poteſtate: ut conſtat *ex Leg. Diligenter; ff. Mandati,* & docent Sanchez *lib. 2. diſp. 11. num. 17.* Guttierrez *cap. 43. num. 19.* Coninch *diſp. 24. dub. 9. num. 62.* Bonacina *de Matr. quæſt. 2. pun. 5. num. 8.* & Caſtropalaus *de Matrim. diſp. 2. pun. 9. num. 3.* Adnotandum tamen, quod ut exceſſus procuratoris circa limites mandati invalidet actum, debet eſſe circa formam ſubſtantialem actus, non verò circa formam accidentalem illius, ſic Guttierrez, Sanchez, & Caſtrop. *loc. cit.* 2

Ex parte Conſtituentis procuratorem neceſſariò requiritur, ut non fictè procuratorem conſtituat ad matrimonium contrahendum ſuo nomine, hoc eſt ſine animo contrahendi, & ſine conſenſu ad Matrimonium: nam ſi tempore, quo matrimonium contraheretur à procuratore, conſtituens in eo animo, ac intentione perſeveraret; matrimonium nullum foret ex defectu conſenſus, ut per ſe patet. Idem etiam eveniret, ſi re- 3

vera

vera Procuratorem constitueret, & cum vero animo contrahendi, & consentiendi; sed animum, & consensum revocaret adeo ut tempore contractionis absque consensu Constituentis Procurator matrimonium contraheret nomine illius; matrimonium nullum foret, quamvis revocatio nota non sit procuratori, & quamvis Constituens juraſſet non revocare, sed defacto revocasset, etiam interiùs; cum non requiratur expressa revocatio, sed sufficiat tacita, aut alia via facta: ratio est, quia necessariò requiritur in contractu matrimonii consensus contrahentium, & in hoc differt à cæteris contractibus politicis, & humanis in quibus Ecclesia, vel Respublica validitatem confert, & defectum supplet, quando revocatio nec parti, nec procuratori nota est: ut colligitur *ex cap. ex parte, De Rescript. & clement. unic. De Renunciat. & ex leg. si mandasſem. 15. ff. Mandati.* Si tamen post fictionem, ac revocatum consensum iterum Constituens in Matrimonium consentiat, ita ut tempore, quo Procurator contrahit nomine illius habeatur consensus; validum erit matrimonium: quia jam firmatur mandatum, & habetur consensus necessario, & essentialiter requisitus ad Matrimonii validitatem. Sic Sanchez *lib. 2. disp. 11. num. 11.* Guttierrez *cap. 43. num. 15.* Henriquez *libr. 11. de Matr. cap. 2. n. 2.* Bonac. *de Matr. qu. 2. pun. 5. num. 6. & 7.* Castrop. *de matr. disp. 2. pun. 9. num. 2.*

4 Quæ dicta sunt de Matrimonio per Procuratorem, intelligi etiam possunt de Matrimonio per epistolam: cum quoque per epistolam explicari possit consensus contrahentis, ac fieri mutuam corporum traditionem, & acceptationem, ut antiquitus erat in usu *ex Leg. Mulierem, ff. De Ritu Nuptiar.* nec per Tridentinum hoc abolitum est, quamvis requirat fieri debere coram Parocho, & Testibus. Quapropter si Titius epistolam mittat Bertæ, qua exprimat, se in maritum ei tradere, & ex tunc eam sibi accipere in uxorem: quam Epistolam Berta legat coram Parocho, & Testibus agnoscentibus Titii caracteres; & pariter ipsa coram illis tradat se in uxorem Titio, quem ex tunc sibi accipit in maritum; matrimonium validum erit, ac juxta Tridentinum contractum. Sic Navarrus *lib. 4. Consil. consil. 2.* Sanchez *lib. 2. disp. 12. num. 3.* Molina *de Just. tom. 3. disp. 254.* Henriquez *lib. 11. cap. 2. num. 6.* Coninch *disp. 24. dub. 9. num. 80.* Guttierrez *cap. 45. num. 4.* Bonacina *de matr. quæst. 2. pun. 5. n. 1.* & Castrop. *de Matr. disp. 2. pun. 9. num. 11.*

Neque dicas: matrimonium non posse contrahi per Procuratorem, vel per epistolam saltem licitè, quia non constat alteri contrahenti, an alius sit rectè dispositus ad sacramentum, & ad gratiam: & sacramenta ministrari nequeunt, nisi constet, Recipientem esse ritè dispositum. Contra enim est, quia semel ac non certò constat, nec positivè probari possit, esse indispositum ad sacramentum recipiendum, debet morali certitudine supponi esse dispositum: cum nemo præsumendus sit malus, nisi certò probetur.

5 Petes 1. an ad constituendum Procuratorem, qui nomine alterius matrimonium contrahere debeat; requiritur præsentia Parochi, & Testium? Resp. quamvis aliqui Doctores putarint, id necessarium esse post Tridentinum eo quia Párochus, & Testes deponere debent de consensu contrahentis per Procuratorem, sed deponere nequeunt, nisi assistant mandato, ergo necessariò requiritur eorum præsentia. Nihilominus certa, & indubitata sententia est, non requiri: ratio est, quia ex Tridentino requisita fuit præsentia Parochi, & Testium ad contrahendum Matrimonium, non verò ad constituendum procuratorem; quæ si necessaria fuisset, utique Concilium eam expressisset. Nec Parochus, & Testes debent testari de consensu contrahentium, quem in se habent, cum sit illis ignotus; sed de consensu, qui per procuratorem innotescit, ut evenit in matrimonio contracto per interpretem, de quo testantur per illum consensum, qui ab interprete exprimitur. Sic Sanchez *lib. 2. disp. 11. numer. 23.* Guttierrez *cap. 41. numer. 13.* Coninch *disput. 24. dub. 9. numer. 78.* & Castropalaus *de Matrim. disput. 2. punct. 9. num. 5.*

6 Petes 2. an mandatum, quo Procurator constituitur ad contrahendum; confici necessariò debeat scriptura? Resp. negativè, cum possit etiam verbis constitui, sicut quilibet alius Procurator constitui potest; dummodo tamen constet: prædictum mandatum latum fuisse. Sic *ex Leg. Maritus verb. Præscripserit, Cod. de Procurator. & ex Leg. Regia 13. tit. 5. part. 2.* docent Glossa, Sanchez *lib. 2. disp. 11. num. 14.* Guttierrez *cap. 43. num. 16.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 9. nu. 7.* Qui etiam addunt, hoc munus Procuratoris demandari posse tum Viro, tum Fœminæ; nec si contrahatur ab ambabus partibus per Procuratorem, requiritur sexuum diversitas; possunt enim ambo Procuratores contrahentes nomine illorum coram Parocho, & Testibus esse mares, vel fœminæ: ratio est, quia non nomine proprio, sed alieno contrahunt.

Petes 3. per quænam verba Procurator contrahere 7
debeat Matrimonium nomine alterius? Resp. per ea verba, quæ sufficienter explicent consensum illius de præsenti, cujus mandatum habet, mediante se: quapropter hæc, aut similia verba regulariter adhiberi solent: Titius accipit te in Uxorem mediante me; aut accipio te in Uxorem nomine Titii. Et Fœmina pariter respondere debet: & ego accipio in Maritum Titium mediante te: sic enim ritè, & sufficienter explicaretur de præsenti mutuus consensus amborum: ut docent Sanchez *lib. 2. disp. 11. n. 16.* Henriquez *lib. 11. cap. 2.* Covarruv. 4. *Decret. 2. par. cap. 4. n. 8.* Rebellus *lib. 2. qu. 5. n. 16.* & Bonac. *de Matr. qu. 2. pun. 5. n. 11.*

Petes 4. an Matrimonium contractum per Procura- 8
torem sine præmissis denuntiationibus, qui tamen mandatum habuit contrahendi illud juxta formam Tridentini, aut expressè cum denunciationibus; sit validum? Resp. licèt illicitum sit, si absque facultate Episcopi, aut ex alia justa causa omissæ fuerint Denunciationes; validum tamen erit: ratio est, quia constituens, quando præcipit Procuratori in Matrimonio contrahendo juxta formam Tridentini, aut expressè præcipit denunciationes; illas præcipit juxta Tridentinum, quod non ita illas præcipit, ut invalidum sit Matrimonium, sed illicitum; ergo validum erit, sed illicitum. Et quamvis limites mandati excedat, illos tamen non excedit quoad substantiam, & validitatem; sed quoad accidentalia, & ratione liciti. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 33. n. 3.* Guttierrez *cap. 43. n. 20.* Ponce *lib. 2. cap. 15. num. 6.* Bonacina *de Matr. qu. 2. pun. 5. num. 9.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 9. num. 7.*

CAPUT VI.

De Fine ob quem Matrimonium contrahi debet; Et de Matrimonio sub conditione contracto.

1 *Finis contrahendi Matrimonium alius Essentialis, alius Accidentalis, Extraneus alius.*
2 *Finis essentialis ita necessarius est contrahentibus, ut sine illo nec licitè, nec validè Matrimonium contrahere valeant. Non sic verò Accidentalis, & Extraneus, quamvis liciti sint.*
3 *An qui habito saltem virtualiter fine essentiali primario, & per se Matrimonium contraheret ob finem extraneum; mortaliter peccaret?*
4 *Explicantur varii modi, quibus Matrimonium contrahi potest; & præcipuè cum conditione.*
5 *Explicantur variæ species conditionum.*
6 *An Matrimonium contractum sub conditione honesta præsenti, vel præterita sit validum?*
7 *An sit validum Matrimonium sub conditione futura honesta contractum?*
8 *An in Matrimonio contrahendo expectanda sit ad ejus validitatem purificatio conditionis impertinentis appositæ?*
9 *An Matrimonium sub conditione impossibili contractum validum sit?*
10 *An Matrimonium sub conditione turpi contractum validum sit?*

FINIS, ob quem Matrimonium contrahi potest: alius est essentialis, accidentalis alius, alius extraneus. Essentialis consistit in mutua traditione corporum, & obligatione radicali ad reddendum debitum. Accidentalis, qui tamen propriè spectet ad Matrimonium; est generatio prolis, juxta illud *Genes. 5. Crescite, & multiplicamini*; ac in remedium concupiscentiæ, ut ait D. Paulus 1. *ad Corinth. 7. Propter fornicationem unusquisq; uxorem suam habeat, & unaquaq; suum Virum.* Extraneus denique consistit in voluptate, divitiis, honore, pace in Republica, vel consanguineis, & similibus. 1

Jam verò finis essentialis in matrimonio contrahendo ita 2
haberi debet à contrahentibus illud, ut sine ipso nec licitè,

nec

nec validè contrahi possit. Finis verò accidentalis contrahendi Matrimonium ob prolis generationem expresse, quamvis virtualiter saltem etiam habeatur finis essentialis; licitus pariter erit absque dubio, nam Author ipse Naturæ ad hunc finem Matrimonium ordinavit. Licitus pariter erit alter finis Accidentalis Matrimonium contrahendi ad sedandam carnis concupiscentiam, & fornicationem vitandam, si adsit periculum illius, retento saltem virtualiter fine essentiali: nam si consilium est Div. Pauli, nullatenus talis finis illicitus esse poterit. Quòd si periculum fornicationis absit, & potentia ad generandum ob ætatem provectam cessaverit, & solum retento fine essentiali virtualiter, contrahatur Matrimonium expresse ob mutuam obsequiorum inter Conjuges communicationem; etiam finis honestus, & licitus habebitur: eo quia ad hunc quoque finem Matrimonium institutum fuit, ut habent passim Doctores.

3 Controversia ergo reducitur ad finem Extraneum: an retento virtualiter fine essentiali, sine quo Matrimonium consistere nequit; peccet, qui primario, & per se ob finem extraneum, ob voluptatem videlicet, divitias, honores, paces in Republica, aut inter Consanguineos &c. Matrimonium contrahit? Verùm in hac controversia dirimenda priùs distinguendum erit inter fines extraneos, quorum aliqui habent per se honestatem moralem, sic sunt pax in Republica, & Consanguineis, quæ procedit ex amore, & Charitate erga Cives, & Consanguineos; Conservatio illustris familiæ, & similes. Aliqui verò nullam habent Moralem honestatem, sic sunt Voluptas, Divitiæ, Honores &c. Si ergo Matrimonium contrahatur ob finem extraneum moraliter honestum, nullum committitur peccatum, imò actus moralis Virtutis exercetur: ratio est, quia cum finis illius actionis sit moraliter honestus, & medium ad illud obtinendum sit pariter honestum; ex nullo capite actus contrahendi remanet vitiatus; ergo erit honestus, & licitus. Et quamvis haberi possit alius finis magis proprius, & præcipuus; non habetur tamen obligatio illum expresse intendendi, sed sat est, si non excludatur. Sic Coninch *disp.* 25. *dub.* 2. *concl.* 4. *num.* 18. Ponce *lib.* 1. *de Matr. cap.* 21. *num.* 13. & Castropalaus *de matr. disp.* 2. *pun.* 10. *nu.* 3. Si tamen Matrimonium contrahatur ob finem extraneum Morali honestate carentem; communis sententia docet, esse peccatum veniale contra Angelum, & Covarruviam putantes esse mortale: ratio est, quia alienum est à natura rationali operari absque fine Virtutis; ergo si non mortale committitur, quòd nimis durum est, veniale committi debet: ut docent D. Antoninus, Paludanus, Sylvester, Navarrus, Layman, Sanchez penes Castropalaum *de matr. disp.* 2. *pun.* 10. *num.* 2. Nihilominus regulariter loquendo etiam dici potest, nec veniale peccatum committi: nam si positivè non excludantur alii fines honesti, qui in Matrimonio reperiuntur, etiam si contrahatur matrimonium expresse ob Uxoris dotem, pulchritudinem, honores, quos secum affert; non dicitur contrahi absque fine Virtutis, cum in ipso opere intrinsecè imbibatur, dum positivè non excluditur. Sic rectè Cajetanus, Navarrus, Covarruvias, Sanchez, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 3.

4 Matrimonium multipliciter contrahi potest, 1. cum demonstratione, quando scilicet demonstratur aliqua qualitas personæ illius, cum qua contrahitur; ut si contrahens dicat, Duco te in Uxorem, quæ Virgo es, aut Nobilis, vel Dives; demonstrat siquidem qualitatem personæ, cum qua contrahit. 2. cum Causa, quando videlicet contrahens explicat causam, & motivum, ob quod cum illa persona contrahat: ut si diceret, Duco te in Uxorem, quia Virgo es, quia Nobilis es, quia Dives es. 3. cum modo, quando scilicet explicatur onus à contrahente, quod imponere intendit alteri personæ: ut si diceret, Duco te in Uxorem, ut mihi servias, ut mecum cohabites. 4. denique cum Conditione, quando scilicet apponitur conditio aliqua ad suspendendum consensum: ut si diceret, Duco te in Uxorem, si cras sol orietur; si ad perpetuam Castitatem te obligaveris &c. Et quamvis hi modi contrahendi confundantur cum Conditione, revera tamen maximè ab illa discrepant: nam sola Conditio per se suspendit consensum, non verò Demonstratio, Causa, & modus; quæ non per se, sed per accidens tantùm suspendere possunt consensum: quando videlicet intervenit impedimentum dirimens, ut accidit, si quis putans contrahere cum libera, & contrahit cum serva; & dicat, Duco te in uxorem, quæ es libera, vel quia es libera; aut si onus apponat repugnans substantiæ Matrimonii, & dicat, Duco te in uxorem, ut tui copiam facias aliis pro meo arbitratu; ut sumas medicamentum sterilitatis, ne filios gignas. Sic Sanchez *lib.* 5. *disp.* 9. Valentia *tom.* 4. *disp.* 10. *quæst.* 3. *pun.* 3. Coninch *disp.* 29. *dub.* 4. Rebellus *lib.* 2. *quæst.* 12. & alii.

Conditio igitur, qua Matrimonium contrahi potest; 5
multiplex est, alia præsens, præterita alia, futura, necessaria, contingens, impertinens, possibilis, impossibilis, honesta, turpis, contra substantiam Matrimonii, absoluta, vel pendens à propria voluntate. Et de his omnibus inquirere debemus: an Matrimonium celebratum cum tali conditione sit validum?

Inquires 1. an matrimonium contractum sub condi- 6
tione honesta præsenti, vel præterita sit validum? ut si quis dicat: duco te in uxorem, si nobilis sis, si dives sis, si tuus Genitor tale Officium consecutus sit, si Tui præclara gesta fecerint &c. Resp. affirmativè, si res ita se habeant: nam non est contractus conditionalis, qui consensum suspendit, sed absolutus: cum conditio præsens, vel præterita cum non sit suspensiva consensus; conditio esse nequit, quæ ex essentia sua est suspensiva actus: ut habetur §. *sub conditione Instit. de Verbor. obligat.*

Quod in hoc controvertitur, est: an requiratur ad valorem istius matrimonii, quòd conditio sit nota utrique contrahenti: nam si ignoratur, an de facto existat, vel extiterit conditio illa, pariter ignoratur consensus illius, qui sub conditione illa consentit. Nihilominus dicendum est contra Coninch *disp.* 29. *dub.* 1. *n.* 6. validum esse etiam cum tali ignorantia: ratio est, quia est notus utrique contrahenti consensus, sub existentia conditionis, aut præteritione, esto non sit nota existentia ipsa, aut præteritio; ergo consensus utrique contrahenti notus est, licèt non habeatur notitia existentiæ, aut præteritionis conditionis: non enim consensus fertur in nobilitatem notam, sed existentem. Confirmatur *ex* §. *Conditiones 6. de verb. obligat. & ex Leg.* 37. *ff. de reb. credit.* ubi statuitur: ex stipulatione sub conditione rei præteritæ nasci obligationem, tametsi contrahentes ignorent, appositam esse conditionem. Sic Sanchez *lib.* 5. *disput.* 7. Gaspar Hurtado *disp.* 7. *diffic.* 2. & Castropalaus *de matr. disp.* 2. *pun.* 11. §. 1. *num.* 3.

Inquires 2. an sit validum matrimonium sub conditio- 7
ne futura honesta contractum? Resp. conditionem honestam futuram posse esse necessariam, ut si contrahens dicat, duco te in uxorem, si cras sol orietur, vel si erunt in cœlo stellæ: sunt etenim conditiones necessariò futuræ. Posse insuper esse conditionem futuram contingentem, sed infallibiliter eventuram: ut si contrahens diceret, duco te in uxorem, si Antichristus nascetur; infallibiliter enim nascetur Antichristus in Mundo. Jam verò Matrimonium sub hac utraque conditione celebratum, dummodo innotescat contrahentibus necessitas conditionis, aut infallibilitas ejusdem, & dummodo non habeant animum suspendendi consensum usque ad adventum conditionis sive necessariæ, sive infallibilier futuræ; erit de præsenti validum ante adventum conditionis: ratio est, quia similes conditiones tam pro foro interno, quàm externo censentur potiùs appositæ ad certitudinem consensus demonstrandam, quàm ad illum suspendendum; aliundè habentur alia omnia, quæ sunt ad validitatem contractus necessaria; ergo validum erit matrimonium sic contractum. Nec quando quis dicit: accipio te in conjugem, si Antichristus nascetur; apponit conditionem illam, quam agnoscit infallibiliter eventuram, in vim conditionis, sed in vim demonstrationis, & Causalitatis: ac si diceret, sic certum est, me ducere te in uxorem, uti certum, & infallibile est, Antichristum esse venturum. Sic Sanchez *lib.* 2. *disp.* 2. *n.* 6. Rebellus 2. *par. lib.* 2. *quæst.* 10. *n.* 13. Coninch *disp.* 29. *dub.* 1. *n.* 8. Bonacina *de matr. quæst.* 2. *pun.* 10. *n.* 7. & Castropalaus *de matr. disp.* 2. *pun.* 11. §. 2. *n.* 1. & 2.

Si tamen Matrimonium contrahatur sub conditione honesta de futuro contingente: ut, si diceret, duco te in uxorem, si cras consenserit tuus Pater; vel si cras mei Consanguinei consenserint; clarè apparet, non esse validum; cum suspendatur consensus, & animus tradendi corpus usque ad purificationem, & adventum conditionis appositæ. Sic apertè statuitur *in cap. de illis*; *cap. super eo*, & *cap. final. de condit. appos.* Solùm controverti

troverti solet ? an adveniente conditione requiratur novus consensus ad matrimonium, an subsistat per illum eumdem consensum non retractatum, & virtualiter perseverantem ? Probabilior tamen sententia est, non requiri novum consensum, adveniente conditione : ratio est, quia contrahens verum consensum habet de præsenti ex tunc in Matrimonium sub conditione futura ; ergo si moraliter perseverat idem adveniente conditione, jam præsens moraliter est, perfectus, ac absolutus. Confirmatur *ex Leg. Potior 11. ff. Qui potior in pignor, & ex Leg. Nec venditio 7. ff. de contrah. empt.* ubi statuitur : Contractum initum sub conditione, ea adveniente firmum, & stabilem reddi absque ulla additione. Cum autem in Matrimonio nil speciale statutum fuerit, ideo sequitur naturam aliorum contractuum. Sic Innocentius, Abbas, Navarrus, Paludanus, quos refert, & sequitur Castrop. *de Matr. disp. 2. pun. 11. §. 2. n. 5.* Sanchez alios referens *lib. 5. disp. 8. n. 5.* Coninch *disp. 29. dub. 1. concl. 3. & 5.* Filliuccius *tract. 10. cap. 4. qu. 13. n. 145.* & Bonac. *de Matr. qu. 2. pun. 10. n. 20. in fin.* contra D. Bonavent. Sotum., Durandum, Petrum de Ledesma, Valentiam, Henriquez, Rebellum, Ponce, & Guttierrez ab ipsis relatos.

Petes 1. quando nam intelligitur adimpleta conditio illa, duco te in uxorem, si patri placuerit ? Resp. si pater rogatus de suo placito, ita constanter dissentiat, ac deneget, ut prudenter reputetur non consensurus imposterum ; tunc conditio deficit absolutè. Si verò spes sit intra breve tempus obtinendi ejus consensum, quamvis in principio se duriorem exhibeat ; tunc conditio non deficit, & expectanda erit ut adimpleatur : Sicuti dicitur de conditione illa, si Pontifex dispensaverit, si spes sit obtinendi illam etiam post primam, & secundam denegationem : Sic Navarrus *in Summ. c. 22. n. 61.* Petrus de Ledesma *qu. 47. art. 5. dub. 7.* Coninch *disp. 29. dub. 2. n. 28.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 11. §. 2. n. 7.* Quòd si pater, antequam explicaret placitum suum, obierit ; tunc censenda erit adimpleta conditio, quæ apponi censetur ne matrimonium contra Patris voluntatem iniatur ; respectus autem hic cessat eo demortuo. Sic Sanchez, Coninch, Henriquez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. qu. 2. pun. 10. n. 20.* Nemini autem ex contrahentibus per se incumbit procurare purificationem conditionis, consensum Patris e. g. aut dispensationem Pontificis, nisi ad id se specialiter obligaverit : & si expensæ in ea procuranda necessariæ fuerint, communes esse debent, cum commune sit negotium.

Petes 2. an juxta Tridentinum non solùm Parochus, & Testes assistere debeant Matrimonio conditionato, verùm etiam quando transit in absolutum purificata jam conditione ? Resp. affirmativè : ratio est, quia tunc consensus Matrimonium constituit, non verò antea ; sed Parochus, & Testes assistere debent Matrimonio, ut de ejus validitate testentur ; ergo tunc assistere magis debent, ut constet illis de adimpletione conditionis, & quòd revera ex utraque parte contrahentium habeatur mutuus consensus absolutus. Sic Coninch *disp. 29. n. 15.* Guttierrez *de Matr. cap. 81. n. 7.* Petrus Ledesma *qu. 47. art. 5. dub. 7. concl. 3.* Bonac. *de Matr. qu. 2. pun. 10. n. 22.* Gaspar Hurtadus *de Matr. disp. 7. diffic. 7. n. 24.* & Castrop. *de Matr. disp. 2. pun. 11. §. 2. n. 11.* contra Sanchez *lib. 5. disp. 8. n. 24.* putantem, Parochum, & Testes debere testari de mutuo consensu præsenti, non verò de adimpletione conditionis. Quod quidem valet in conditionibus de præsenti, aut de præterito jam existentibus, ut superiùs diximus, non verò de futuris contingentibus.

Inquires 3. an etiam in Matrimonio expectanda erit ad ejus validitatem purificatio conditionis impertinentis appositæ : ut si quis dicat, duco te in Uxorem, si cras non pluet ; si cognovero te bene morigeratam intra tale tempus &c. Resp. quamvis hæ conditiones impertinenter se habeant ad Matrimonium ; nihilominus quia turpes non sunt, nec à jure rejectæ ; ideo ante earum purificationem Matrimonium validè consistere nequit : maximè quia contrahentes dependenter ab eventu conditionis illius contrahere intendunt. Sic Sanchez, Guttierrez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonac. *de Matr. disp. 2. pun. 10. n. 24.* contra Sotum, & alios.

9 Inquires 4. an Matrimonium sub conditione impossibili celebratum validum sit ? Resp. quamvis in cæteris contractibus appositio conditionis impossibilis reddat illos nullos, ac irritos, ut patet *ex instit. §. Si impossibilis, de inutilib. stipulat. & ex Leg. Non solum 31. ff. de actionib. & obligat.* In Matrimonio tamen, ac in dispositione ultimæ voluntatis, non ita res se habet : cum rejicienda sit in illis conditio impossibilis apposita, & habenda pro non adjecta, & contractus remanet purus, ac si conditio adjecta non fuisset. Sic expressè decidit in favorem Matrimonii *in Cap. final. de Condit. apposit.* Dummodo tamen contrahens, qui apponit conditionem impossibilem ; cognoscat eam ut impossibilem, ac à Lege rejectam in contractu conjugali, & non habeat animum inhærendi conditioni illi impossibili, aliàs non joco adjecta præsumenda erit, sed seriò ; & consequenter Matrimonium validè consistere nequibit ex defectu consensus. Sic colligunt *ex Cap. final. cit.* Covarruvias 4. *Decret. 2. part. cap. 3. §. 2.* Sanchez *lib. 5. disp. 3. n. 11.* Coninch *disp. 2. n. 24.* Ponce *lib. 3. cap. 3. n. 3.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 11. §. 3. n. 1.*

Adnotandum hic ; sententiam, & decisionem juris citati procedere in conditionibus impossibilibus ex sua natura, ut essent istę conditiones, duco te in Uxorem, si cras Sol non orietur ; si Luna è Cœlo decidet ; si manu Cęlum tetigeris ; si montem magnum ex uno loco in alium transferas, & similes. Non verò in conditionibus impossibilibus per accidens, quæ revera impossibiles non sunt ; sed spectata conditione humana possibiles quidem sunt, sed difficiles de facto : ut si quis dicat Virgini pauperi, duco te in uxorem ; si mihi dederis centum mille aureos ; aut si facias me Proregem Siciliæ ; vel unum ex primatibus Regni : & ratio est, quia ea, quæ ex accidenti impossibilia sunt, non dicenda erunt simpliciter impossibilia, & ex natura sua. Jus verò Pontificium corrigens jus commune non extendendum erit, sed limitandum : maximè quia jus civile à dispositione ultimæ voluntatis eas conditiones impossibiles rejicit, quæ sunt tales ex natura sua ; non verò quæ sunt tales per accidens, & de facto : ut habetur *§. Si impossibilis. Instit. de inutilib. stipulat.* & docet Molina Jurista *lib. 2. de Primogen. cap. 12. n. 37.* alios referens ; ut ergo jura juribus conformia sint, dicendum erit : conditionem ex natura sua impossibilem haberi pro non adjectam in contractu conjugali ; non verò conditionem impossibilem per accidens. Sic Sanchez *lib. 5. disp. 4. n. 16.* Ponce *lib. 3. de matr. cap. 3. nu. 18.* Covarruvias 4. *Decret. 2. par. cap. 3 §. 2.* & Castropalaus *de matr. disp. 2. pun. 11. §. 3. n. 2. & 4.*

Inquires 5. an Matrimonium sub conditione turpi contractum validum sit ? Resp. adnotando priùs, conditiones turpes alias opponi substantiæ Matrimonii, & bonis illius ; alias verò non opponi substantiæ, & bonis Matrimonii. Quapropter conditiones in Matrimonio positæ, quæ opponuntur perpetuæ, ac mutuæ traditioni corporum ad conjugalem copulam ; & mutuæ obligationi servandi sibi fidem, & reddendi debitum, quoties legitimè fuerit petitum ; obligationi insuper non impediendi prolem, illamque Christianè educandi ; dicuntur, & sunt conditiones turpes contra substantiam Matrimonii, ejusque bona. Illæ verò conditiones turpes in Matrimonio positæ, quæ non opponuntur bonis recensitis Matrimonii ; dicuntur conditiones turpes, sed non contra substantiam, & bona Matrimonii. Sic sunt conditiones istæ : duco te in Uxorem, si mecum fueris ; si tuum Genitorem occideris, & similes : his notatis 10

Si Matrimonio apponatur conditio aliqua turpis contra substantiam, & bona Matrimonii ; illicò irritum, & nullum erit : destruit siquidem substantiam, & naturam ipsius contractus Matrimonii. Sic expressè definitum est *in Cap. final. de Condit. appos.* & docent communiter Doctores : dummodo tamen conditiones istæ appositæ fuerint in ipso contractu Matrimonii, non verò post illum initum, quia jam supponerent validè celebratum ; & dummodo sint de futuro, nam si de præsenti, vel de præterito essent ; non invalidarent illum, si re vera sint, vel extiterint. Sic qui diceret ; duco te in Uxorem, si adulterium commisisti, si prolem fornicariam habes in utero &c. ratio est, tum quia conditiones de præsenti, & de præterito, ut diximus, non suspendunt actum ; tum quia cum supponantur præcedere ipsum Matrimonium, ideo nec substantiæ, nec bonis illius apponuntur. Sic ex Covarruvia, Sanchez, Guttierrez, & aliis docet Bonacina *de Matrimon. quæst. 2. punct. 10. num. 9.* Si verò apponatur conditio turpis in Matrimonio, quæ non sit contra substantiam, nec contra bona illius ; rejicitur conditio, & Matrimonium est vali-

validum ; sic qui dicit Bertæ, Duco te in uxorem, ut mecum fureris ; matrimonium validè contrahit cum illa, sed rejicitur conditio apposita : sic statuitur *in Cap. final. de Condit. appos.* & ratio est, quia supposito consensu contrahentium, qui semper supponendus est, sicuti esset validum matrimonium, si conditio non apponeretur ; ita validum est, si apponitur, nam non invalidat contractum, aliunde rejicitur à Jure Pontificio, & habetur pro non adjecta ; ergo validum remanet matrimonium. Sic Sanchez *lib.* 5. *disp.* 15. *num.* 5. Lessius *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 122. & alii communiter teste Molina *tract.* 2. *disp.* 208.

Sed petes 1. an si conditio turpis contra substantiam, & bona matrimonii apposita fuerit ab uno contrahente, sed ab alio non acceptata, imò rejecta ; validum sit matrimonium ? Resp. negativè, quidquid in contrarium dixerit Covarruvias : ratio est, quia habetur defectus consensus in contrahente apponente illam : denotat namque nolle aliter consentire, & dominium sui corporis transferre, nisi sub conditione illa, adeoque deficit consensus ex parte unius contrahentis, & mutuus non erit. Sic rectiùs censeo cum Sanchez *lib.* 5. *disp.* 13. *nu.* 5. & Castropalaus *de matr. disp.* 2. *pun.* 11. §. 4. *num.* 9.

Petes 2. an conditiones illæ, si mihi placueris in concubitu, si invenero te Virginem, rejiciendæ sunt, ut turpes à contractu matrimonii ? Resp. affirmativè : rario est, quia numquam intelligi poterunt de concubitu licito ; ergo de illicito : nam concubitus supponitur ante plenum, & perfectum consensum, in quo consistit matrimonium pendens à conditione concubitus ; ergo si matrimonium antecedit, semper illicitus erit, & turpis. Sic rectiùs Ponce *lib.* 3. *cap.* 8. *à nu.* 3. & Castrop. *de matr. disp.* 2. *pun.* 11. §. 4. *num.* 2.

Petes 3. an conditiones illæ, Duco te in uxorem, si numquam tibi debitum reddam ; si perpetuam castitatem servaveris ; si in Religione professionem emiseris ; opponantur substantiæ, & validitati matrimonii ? Resp. quamvis Sanchez, Sotus, Covarruvias, Henriquez, Layman penes Castropalaum *de matr. disp.* 2. *punct.* 11. §. 4. *num.* 5. putarint, opponi substantiæ, & bonis matrimonii, cum videantur virtualiter includere obligationem vitandi prolem, quæ sine copula haberi nequit. Nihilominus probabilior mihi videtur sententia opposita : & ratio est, quia substantia, & essentia matrimonii non consistit in usu matrimonii, sed in mutua traditione, & dominio corporum per ordinem ad usum, qui distinguitur ab ipso dominio. Et esto usus nequeat componi cum prædictis conditionibus, optimè tamen componi poterunt cum dominio ; & defacto quis dicitur dominus rei suæ, quamvis illa uti nolit. Ad rationem Adversariorum respondetur : obligationem non reddendi debitum, vitandi prolem, numquam se copulandi esse contra substantiam, & essentiam matrimonii ; si injustè, & iniquè apponatur, non verò si legitimè, ac ex justis causis apposita fuerit per media licita. Quapropter matrimonium includit ex sua essentia obligationem justitiæ ad reddendum debitum, sed quoties legitimè petitum fuerit : sed quia contrahentes juri petendi cedere possunt, sive ob mutuum consensum, sive ex voto, sive ex simplici promissione ; inde est, quòd obligatio non reddendi debitum non obstet essentiæ matrimonii : & si possunt cedere huic Juri contrahentes post initum matrimonium, cur non à principio ? Sic Rebellus *lib.* 2. *quæst.* 10. *sect.* 3. Coninch *disp.* 24. *dubit.* 4. Gaspar Hurtadus *disput.* 7. *de matr. diffic.* 9. *num.* 33. Petrus Ledesma *quæst.* 47. *art.* 5. Bonacina *de Matr. quæst.* 2. *punct.* 10. *nu.* 13. & Castropalaus *l. c. num.* 6.

CAPUT VII.

De Matrimonio cum Metu celebrato.

1 *Matrimonium cum metu levi celebratum validum est, cum metu tamen gravi injustè incusso ipso jure est irritum.*

2 *Cogens ad matrimonium contrahendum graviter peccat : Non tenetur tamen consentire ex vi contractus, si postea fœmina coacta consenserit.*

3 *Coactus ex metu gravi ad matrimonium contrahendum, qui exterius verba profert exprimentia consensum, qui interius mente concipitur, quantum est ex parte sua ; nec mentitur, nec injuria irrogat Sacramento.*

4 *Princeps Ecclesiasticus, vel Sæcularis nequit injustè cogere minis, vel terroribus ad matrimonium celebrandum.*

5 *Parentes non possunt filios suos cogere ad matrimonium, si velint statum Religionis, aut Cœlibatus eligere ; nec filii tenentur ipsis obedire.*

6 *Quando nam parentes possint filias exhæredare, aut saltem illis dotem denegare, si contra suam voluntatem matrimonium contraxerint.*

7 *Quid dicendum : si filia absque consensu patris, & promissione dotis digno nubat ?*

8 *Si Filia major viginti quinque annis indigno nubat absque consensu patris, tenebitur pater ad eam dotandam.*

9 *An Leges tractantes de pœnis appositis adversus eos, qui contra rationabilem parentum voluntatem matrimonium contraxerint ; sint à Jure Canonico abrogatæ.*

10 *An causæ illæ quæ sunt sufficientes, & justæ ad filias exhæredandas ; sint pariter sufficientes ad neganda illis alimenta.*

MATRIMONIUM, si ex metu levi celebretur, validum erit : nam metus levis nec matrimonium, nec alios contractus rescindit, aliàs maxima sequerentur absurda in contrahendo, & omnia incerta essent, cum rarò contractus à metu levi immunes sint, ut expressè habetur *in Cap. Cum dilectus, de his, quæ vi, metusve caus. & in Leg. Nec timorem, ff. de eo, quod metus caus.* Si verò ex metu gravi injustè incusso celebretur, ipso jure nullum erit : & quamvis cæteri contractus cum metu gravi injustè incusso celebrati non sint ipso jure irriti, & nulli ; non sic tamen matrimonium. Et disparitas esse potest, quia cæteri contractus quamvis validi rescindi tamen poterunt authoritate Judicis ; matrimonium verò semel validum, & consummatum nulla humana authoritate rescindi valet. Sic constat *ex Capit. Cum locum, Capit. Veniens, de Sponsal. & ex Cap. 2. de eo, qui duxit Consang. Uxor.* Debet tamen metus gravis esse injustè incussus, ut matrimonium irritet : nam si justè, & licitè incussus fuerit, illud non irritat : & ratio est, quia tunc metus potiùs provenit à patiente illum, cum det causam ad eum incutiendum ; quàm ab extrinseco, à quo infertur. Nec metus incutitur ad extorquendum contractum, sed potiùs contractus proponitur ut medium ad repellendum metum à dante causam ipsi metui. Sic Doctores passim. 1

Cogens injustè ad matrimonium contrahendum graviter peccat : eo quia facit injuriam alteri in re gravi, & difficili, ut est matrimonium : Sed difficultas est, an teneatur in matrimonium consentire, si postea fœmina coacta, liberè consenserit ? Verùm non teneri ratione contractus initi ad consentiendum, nimis clarè constat : eo quia contractus etiam in foro exteriori nullus fuit ; ergo non inducit obligationem ad consentiendum. Tenebitur itaque ad solùm reparandam injuriam coactæ illatam, quam si alia via reparare non poterit, nisi per matrimonium ; tenebitur ad illud ritè celebrandum cum coacta jam liberè consentiente. Sic Sanchez *lib.* 4. *disput.* 15. *num.* 15. Ochagavia *de matr. tract.* 3. *quæst.* 30. Gaspar Hurtado *disp.* 6. *diffic.* 4. Castropalaus *de matr. disp.* 2. *punct.* 12. *num.* 2. contra Navarrum, Henriquez, Coninch, & Ponce contrariam sententiam sustinentes penes Castropalaum *l. c.* 2

Non eodem modo dicendum de coacto : nam qui cogitur ad matrimonium contrahendum, etiam si cognoscat, non esse obligatum ad consentiendum ob nullitatem matrimonii, & tamen verba profert, quæ exterius consensum exprimant, qui interiùs mente concipitur, quantum est ex parte sua ; non peccat, quia nec mentitur, nec irrogat injuriam Sacramento : cum jam contractus irritus sit, semel ac metu injusto extorquetur ; adeoque materia, & forma Sacramenti esse non poterit. Secus esset, si proferretur vera forma supra materiam indebitam ; tunc enim irrogaretur injuria Sacramento ratione formæ veræ : ut docent Navarrus *in Summ. capit.* 28. Sotus *in* 4. *dist.* 29. *quæst.* 1. *artic.* 3. Coninch *disput.* 28. *dub.* 3. Sanchez alios referens *lib.* 4. *disp.* 16. *num.* 6. & Castropalaus *de Matr. disp.* 2. *pun.* 12. *nu.* 3. Si tamen urgente metu gravi fictè verba proferret ad simulandum matrimonii Sacramentum, quod revera non intendit ; gravissimè peccaret : cum urgens metus gravis non sit justa causa simulandi administrationem Sacramentorum : ut definitum fuit ab Innoc. XI. damnante Propositionem 29. ex damnatis à se, quę oppositum 3

asserebat. An autem dari possit casus, in quo urgente metu mortis possit quis simulare consensum in contractu matrimonii attendens tantùm ad rationem Contractus, non verò Sacramenti, utendo tamen verbis æquivocis, non verò restrictione mentali pura; videndus est Cardenas explicans propositiones ab hoc Pontifice damnatas *Dissert.* 10. *cap.* 7. *à num.* 79. *Propos.* 29. ubi proponit hypothesim, ac non minùs eruditè, quàm firmissimis rationibus probat possibilitatem casus, in quo non incurritur damnatio.

4 Princeps Ecclesiasticus, vel sæcularis nequit cogere injustè minis, vel terroribus ad matrimonium celebrandum: cum matrimonium metu injusto contractum non solùm illicitum sit, sed etiam nullum. Quapropter Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 9. *de Refor. Matr.* pœna excommunicationis ipso facto incurrenda punit Dominos Temporales injustè cogentes ad matrimonium: ut rectè docent Suarez *de Cens. disp.* 1. *sect.* 2. Sanchez *lib.* 4. *disp.* 22. *numer.* 8. Guttierrez *cap.* 29. *num.* 10. Coninch *disput.* 28. *dub.* 5. *numer.* 48. & Castropalaus *de matr. disp.* 2. *punct.* 12. *num.* 5. Advertendum tamen, solùm Dominos temporales habentes jurisdictionem in foro sæculari hac excommunicatione puniri, cum de illis loquatur Tridentinum; nec pœnæ, & odia dilatanda erunt, sed restringenda.

Hinc fit 1. eosdem Dominos temporales non incurrere prædictam excommunicationem, si injustè impediant matrimonium: nam lata est contra eos injustè cogentes, non verò injustè impedientes; adeoque graviter peccabunt, si injustè impedient matrimonium, non verò ipso facto incurrent excommunicationem. Sic Henriquez *lib.* 11. *cap.* 6. Gasper Hurtado *disp.* 6. *diffic.* 7. *nu.* 26. & Castrop. *de Matr. disp.* 2. *pun.* 12. *num.* 5.

Fit 2. neque Episcopos, si Domini temporales non sint, neque parochos, neque parentes injustè cogentes ad matrimonium incurrere prædictam excommunicationem licèt graviter peccent: non enim sunt Domini temporales; ut docent Sanchez, Coninch, Henriquez, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castrop. *l. c.*

Fit denique: neque Imperatores, neque Reges injustè cogentes ad matrimonium incurrere talem excommunicationem, licèt graviter peccent: nam quamvis sint Domini temporales, quia tamen de illis non fit specialis mentio *in Capit. cit. Tridentini*; eam non incurrent. Cum ad illam incurrendam necesse sit, ut de illis fiat mentio, & expressio propter eorum dignitatem juxta idem Tridentinum *sess.* 22. *capit.* 11. *de Reform. & in Bulla Cœnæ Domini*: ut docent Henriquez, Sanchez, & Guttierrez, quos refert, & sequitur citatus Castropalaus. Dictum est hucusque de coactione injusta, nam si justa foret, cum nulla injustitia haberetur, nec peccatum committeretur, nec contraheretur excommunicatio.

5 Parentes non possunt filios suos cogere ad matrimonium, si ipsi velint statum Religionis assumere, aut cœlibatus; nec filii tenentur ipsis obedire: ratio est, quia injustè agerent, etiamsi leviter illos obligarent ad matrimonium, quòd in tali casu esset impeditivum melioris electionis. Sic Sanchez *lib.* 4. *disp.* 23. *numer.* 4. Guttierrez *de matr. capit.* 79. *num.* 17. & Castropalaus *disp.* 2. *punct.* 12. *nu.* 6. Quòd si parentibus necessarium foret, ut filii matrimonium contrahant vel ob subveniendum ipsis parentibus in necessitatibus, vel ob alios fines honestos; poterunt quidem moderata coactione uti: eo quia potestatem habent in filios obligandi eos ad ea, quæ jure naturæ facere debent: ut bene adnotant Coninch *de matr. disp.* 28. *dubit.* 5. *numer.* 50. Guttierrez aliis relatis *de matr. cap.* 79. *num.* 16. & Castropalaus *l. c.* Si verò filii nolint statum Religionis, aut Cœlibatus eligere; nec obligationem habeant contrahendi cum aliqua determinata persona, quamvis Sotus, Navarrus, Rodriquez. Ludovicus Lopez, Capua, Rebellus, & Bellarminus penes Castropalaum *de Matr. disp.* 2. *punct.* 10. *nu.* 7. docuerint, teneri filios prædictos sub culpa gravi ad obediendum parentibus, ut matrimonium illud celebrent, quod vel ipsi parentes promiserunt, vel magis expedire judicaverint. Nihilominus vera, & probabilior sententia est, non teneri obedire: eo quia cum matrimonium sit res magni momenti, ac perpetua servitus gravissima secum afferens onera; ideo à propria voluntate, non verò aliena pendere debent per se; esto per accidens teneantur filii ex suppositione, quòd velint matrimonium inire ex lege charitatis, & sub gravi culpa, si tamen commodè fieri possit; illud matrimonium inire, quod parentes designaverint; si videlicet ex spreta eorum voluntate probabiliter putent, odia, rixas, aliave graviora incommoda inde secutura esse. Sic Adrianus, Abulensis, Sanchez plures referens, Guttierrez, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 8. Nec obstat *Textus in Cap.* 1. *de Despons. Impub.* ubi Pontifex ait: Postquam filius pervenerit ad perfectam ætatem omnino debet hoc adimplere. Nam Glossa, Hostiensis, Joan: Andreas, Sanchez, Guttierrez, & Castropalaus explicant verbum illud *debet*, non de debito Præcepti, sed de debito Honestatis, quia summam libertatem exposcit matrimonium. Non nego tamen id, quod communiter Doctores docent, & mihi certissimum est; teneri filios sub culpa gravi, quando indifferentes sunt ad hoc, vel illud matrimonium; consilium à parentibus, vel ab aliis eorum locum tenentibus requirere, quamvis non teneantur ad illud sequendum: eo quia gravis contemptus foret in re gravi non requirere consilium ab eis, quibus à natura datum est prospicere bono filiorum; & à quibus præcipuè speratur sanum, & conveniens consilium. Vide Sanchez *lib.* 4. *disp.* 23. *in fine*, Guttierrez *de Matr. cap.* 79. *num.* 20. & Coninch *disp.* 28. *dub.* 5. *concl.* 3.

Sed petes hìc: quando nam parentes possint filias 6
exhæredare, si contra suam voluntatem matrimonium celebrent; aut saltem illis dotem denegare? Resp. quamvis aliquæ Leges Regiæ videantur asserere, posse parentes filiam exhæredare nubentem indigno ipsis invitis; maximè si decens, & conveniens matrimonium ab ipsis propositum fuerit, sed à filia recusatum; quod etiam aliqui Doctores comprobare intendunt ex Jure Communi. Nihilominus probabilior, & vera sententia est, non posse eam exhæredare, nisi sit minor viginti quinque annis, ac vitam luxuriosam degat, relicto matrimonio à parentibus proposito. Sic expressè statuitur *Authen. Ut cum, de Appellat. cognoscen. §. Aliud quoque in fine, & Leg. Regia* 5. *tit.* 7. *par.* 6. & si aliquæ Leges Regiæ antiquiores id asserebant, jam correctæ fuere per novam *Legem.* 8. *tit.* 7. *part.* 6. ut docent Sanchez *lib.* 4. *disp.* 24. Molina Theologus *tract.* 2. *de Just. disp.* 176. & Castropalaus *de Matr. disp.* 2. *punct.* 12. *num.* 12.

Si verò digno nubat absque consensu Patris, & abs- 7
que promissione dotis; non tenebitur Pater ad dotem ei constituendam, si tamen habeat bona; unde sustentari possit: ratio est, quia non servavit reverentiam Patri debitam in nubendo. Et *sic ex Leg. Regia* 8. *tit.* 1. *par.* 4. ut probabilius colligunt Covarruvias 2. *par. Decret. cap.* 3. *§.* 8. *numer.* 8. Sanchez *lib.* 4. *disput.* 26. *numer.* 17. Quamvis sua probabilitate non careat sententia opposita docens, teneri Patrem ad dotem dandam, etiamsi eam non promiserit; & aliunde alimenta habeat: eo quia nubens digno optimè gessit negotium Patris; ergo non debet privationem dotis subire. Et in hanc sententiam videtur inclinare Castropalaus *de Matr. disput.* 2. *punct.* 12. *num.* 17. allegans Glossam, & Legem Regiam 8. *tit.* 11. *par.* 4.

Si tamen Filia fuit major viginti quinque annis, et- 8
iamsi indigno nubat, & absque Patris consensu; tenebitur Pater ad eam dotandam: ratio est, quia culpa nubendi indigno refundenda erit patri, qui ad tam longum tempus filiæ matrimonium distulit: ut ex *Leg. Regia* 5. *tit.* 7. *par.* 6. docet Sanchez alios referens *lib.* 4. *disput.* 26. *numer.* 11. Quamvis ex Sanchez, Covarruvia, Guttierrez, & Molina doceat Castropalaus *disp.* 2. *de Matr. punct.* 12. *num.* 18. posse patrem restringere dotem ad pura alimenta necessaria ad sustentationem vitæ ipsius, & mariti ob culpam saltem civilem, & politicam in nubendo indigno contra voluntatem patris, & familiæ decorem.

Dubitabis 1. an Leges allegatæ, & aliæ similes tra- 9
ctantes de pœnis appositis adversus eos, qui contra rationabilem parentum voluntatem matrimonium contraxerint; sint Jure Canonico abrogatæ? Et ratio dubitandi est, quia Jus Canonicum summam vult libertatem in matrimonio contrahendo, quam pœnæ adimunt. Insuper ad potestatem Ecclesiasticam attinet, has Leges matrimonium, & ejus observantiam respicientes condere, non verò ad potestatem sæcularem. Quapropter Panormitanus, Covarruvias, Azor. Sanchez, Gaspar Hurtadus, Vasquez, quos refert, sed non sequitur Castrop. *de Matr. disp.* 2. *pun.* 12. *nu.* 13. docuerunt, abrogatas fuisse à Jure Canonico. Nihilominus puto, non fuisse abrogatas:

ratio

ratio est, quia leges allatæ non dijudicant de causis matrimonialibus, neque matrimonium impedire volunt; sed potiùs abusus in eo occurrentes, & mala omnia, ac inconvenientia evitare, quæ regulariter oriuntur ex matrimoniis à filiis contractis contra rationabilem parentum voluntatem: cum ferè semper inimicitiæ, odia, contentiones, lites, ac dissensiones inter strictos consanguinitatis vinculo inde nascantur; quibus leges consulere volunt, ac prospicere bono filiorum, & Reipublicæ. Nec exhæredatio rigorosè est pœna, sed negatio præmii, quod non debetur Jure Naturæ: sola namque alimenta debentur à Genitoribus filiis juræ naturæ, non verò hereditas, aut aliquid aliud supra alimenta. Sic Julius Clarus *Pract. qu.* 82. *nu.* 12. Sotus *in* 4. *dist.* 29. *quæst.* 1. *art.* 4. *ad* 4. Antonius Gomez *ad Leg.* 49. *Tauri, nu.* 2. Molina Theologus *tract.* 2. *de Just. disp.* 176. *num.* 24. Rebellus *de Matr. quæst.* 14. *sect.* 3. Petrus Gregor. *lib.* 1. *Sintag. cap.* 3. *n.* 21. Ponce *de matr. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 29. & Castrop. *l. c. num.* 14.

10 Dubitabis 2. an illæ causæ, quæ reputantur justæ, ad hoc ut parentes possint filias exhæredare; sint pariter sufficientes ad neganda illis alimenta? Resp. negativè: quia alimenta, & ea, quæ ad vitæ sustentationem sunt necessaria, debita sunt jure naturæ, adeoque denegari non possunt: maximè si non habeant aliunde, ex quo honestè, & licitè vivant. Exhæredatio tamen importat aliquid ailud supra denegationem alimentorum; adeoque non omnis causa justa, quæ sufficit ad exhæredandum, sufficiet ad neganda alimenta pura. Sic rectiùs docent Covarruvias 4. *Decr.* 2. *par. cap.* 8. §. 6. *num.* 17. Sanchez *lib.* 4. *disp.* 26. *num.* 1. Molina Theologus *disp.* 176. *num.* 10. Guttierrez *de matr. capit.* 79. *num.* 4. & Castropalaus *de matr. disputat.* 2. *punct.* 12. *num.* 16.

CAPUT VIII.

De Matrimonio Clandestino.

1 *Matrimonium Clandestinum dicitur, quod celebratur sine præsentia Parochi, & Testium; aut celebratur non præmissis denunciationibus cum culpa.*

2 *Matrimonium Clandestinè celebratum absque præsentia Parochi, & Testium invalidum, & illicitum est post Tridentinum, ubi est acceptatum, quod inhabilitat fideles ad sic contrahendum.*

3 *Utraque hac facultate pollet Ecclesia Dei, irritandi scilicet matrimonia sic clandestinè celebrata, & inhabilitandi fideles ad illa.*

4 *Solvitur prima difficultas in contrarium allata.*

5 *Solvitur Secunda.*

6 *Graviter peccant contrahentes matrimonium absque præsentia Parochi, & Testium.*

7 *Graviter peccat Parochus non adnotans in libro nomina contrahentium, & Testium.*

8 *An Matrimonium Domi celebratum cum præsentia Parochi, & Testium sit Clandestinum?*

9 *Matrimonium Clandestinum secundo modo, hoc est cum præsentia Parochi, & Testium, sed omissis Denunciationibus culpabiliter; est validum, sed illicitum.*

1 MAtrimonium quamvis publicè celebratum, si fiat tamen sine præsentia Parochi, & Testium; aut si fiat coram his, sed non fuere præmissæ denunciationes culpabiliter, quæ ad ipsum præmitti debent; dicitur clandestinum: eo quia reputatur veluti clam factum, semel ac efficitur omissis iis, quæ à jure requiruntur. Et licèt Canonistæ plures enumerent species matrimonii clandestini; verior tamen, & communior sententia docet, has tantùm duas species matrimonii clandestini dari, quarum prima est, si celebretur sine præsentia parochi, & testium: cum ad solemne matrimonium, ac in facie Ecclesiæ, hoc est, coram aliqua multitudine fidelium celebratum necessariò requiratur præsentia parochi, & duorum, vel trium Testium. Secunda est, si antequam celebretur, non præmissæ fuerint denunciationes cum culpa. Sic Sotus *in* 4. *distin.* 28. *quæst.* 1. *art.* 1. Sanchez *lib.* 3. *matr. disp.* 1. *nu.* 3. Guttierrez *de matr. cap.* 55. *num.* 1. Coninch *disp.* 27. *in princip.* Salzedo *in Pract. Criminal. capit.* 73. *in principio*, Castropalaus *de matr. disp.* 2. *punct.* 13. *num.* 1. & Bonacina *de matr. quæst.* 2. *punct.* 6. *num.* 1.

2 Jam verò Matrimonium Clandestinum primo modo, sine scilicet præsentia parochi, & testium celebratum, quamvis ante Concilium Tridentinum, ac nunc ubi prædictum concilium non est promulgatum; validum fuerit, ut apertè constat *ex Capit.* 2. *De Clandest. Desponsat.* & ex ipso Tridentino *sess.* 24. *cap.* 1. *de Reform.* Nihilominus illicitum erat, nec culpa gravi carebat sic clandestinè contrahere ex præcepto Ecclesiæ, ut colligitur ex ipso Tridentino *l. c.* ubi dicit: *Ecclesia semper hæc matrimonia detestata est*, non verò ex jure naturæ, cum Matrimonium Clandestinum jure naturæ non sit prohibitum, ut indicat D. Thomas *in* 4. *dist.* 28. *art.* 2. *ad* 3. Sotus *ibi*, *quæst.* 1. *art.* 2. *concl.* 1. Cajetanus *tom.* 1. *Opusc. tract.* 12. *de matr. quæst.* 2. Coninch *disp.* 27. *dub.* 1. *nu.* 4. *concl.* 1. & alii. Et quamvis ex matrimonio calndestino multa orirentur incommoda, non tamen oriebantur ratione illius, ut adnotant præcitati Doctores; sed ex pravo usu, & affectione malitiosa homnium: ut evenit in ludo, & gestatione armorum nocturno tempore, quæ secluså lege prohibente non essent jure naturæ prohibita. Post Concilium tamen Tridentinum, ubi promulgatum est, matrimonia Clandestina non solùm illicita sunt, ut semper fuere, verùm etiam irrita, ac nulla: ut statuitur ab eodem Tridentino *l. c.* ubi non solùm directè matrimonia clandestina irrita facit, annullando videlicet ipsum contractum; sed etiam indirectè inhabilitando personas ad sic contrahendum.

Nec revocari potest in dubium, quòd Ecclesia polleat 3
utraque hac potestate irritandi scilicet matrimonia sine parocho, & testibus celebrata, & inhabilitandi personas ad sic contrahendum. Nam si Respublica, & potestas civilis sæcularis extra controversiam habet facultatem ob jurisdictionem, quam in suos cives exercet, annullandi nonnullos contractus contra commune bonum, & politicam gubernationem, ut sunt, si habentes majoratum illum alienarent; si minores absque tutorum authoritate suorum bonorum dominium in allos transferrent, & similes; cur non Ecclesia ob potestatem, quam habet supra fideles sibi subjectos, communi eorum bono prospiciens non poterit contractus, qui aliàs fuere validi, irritos, ac illegitimos reddere, uti de facto reddidit commutationem simoniacam beneficiorum *in Cap. Olim. & Cap. Quæsitum, de Rer. Perm.* Et Religiosam professionem ante Novitiatum expletum, & decimum sextum annum completum in Trident. *sess.* 25. *De Regul. cap.* 16. Insuper si eadem potestas civilis, & sæcularis facultatem habet ob commune bonum suorum civium inhabilitandi aliquas personas ad contrahendum; uti de facto inhabilitat mulieres sub potestate viri constitutas ad contrahendum absque licentia illius; & minores, ac prodigos ad contrahendum absque licentia Tutoris, & Curatoris, cur non Ecclesia simili potestate gaudebit ob bonum fidelium sibi subditorum; ergo Ecclesia utraque hac facultate gaudet; & sicuti inhabiles reddidit consanguineos ad contrahendum inter se absque Pontificis dispensatione, ut patet *ex toto Titulo de Consang. & Affinit. ac De Cognat. Spirit.* sic potuit inhabiles reddere ad contrahendum eos, qui sine parocho, & testibus matrimonium contrahere velint.

Dices 1. Matrimonium fidelium non solùm est Contra- 4
ctus Civilis, sed etiam Sacramentum; ergo cum Ecclesia ex definitione Tridentini *sess.* 21. *capit.* 2. non habeat facultatem immutandi substantialia Sacramenti, ut sunt materia, & forma; nec pariter habere potest facultatem addendi aliqua de necessitate ipsius Sacramenti, itaut sine ipsis consistere nequeat, ut sunt præsentia parochi, & testium; & habilitas contrahentium. Resp. negando Ecclesiam sic immutare substantialia Sacramenti Matrimonii, aut aliquid addere de necessitate essentiæ ipsius Sacramenti, quod non potest Ecclesia, ut rectè ait Tridentinum. Cum igitur Christus Dominus elevaverit in Sacramento Matrimonii ad rationem Sacramenti contractum legitimum fidelium, & ab habilibus personis celebratum; declarat Ecclesia per Tridentinum, ubi viget, quisnam sit hic fidelium contractus legitimus, videlicet ille, qui coram parocho, & testibus celebratur; ac pariter declarat habilitatem personarum, quæ scilicet sic coram parocho, & testibus contraxerint. Quod passim patet in Contractibus Civilibus, ubi pro diversitate Regionum diversæ habentur Leges pro ratione legitimi, & pro habilitate contrahentium; & superiùs probavimus, has ambas facultates haberi in Ecclesia. Sic Vasquez *disp.* 3. *cap.* 5. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 4. *n.* 6. *concl.* 3. Coninch *disp.* 27. *dub.* 1. *n.* 8. Valen. *tom.* 4. *disp.* 10. *qu.* 5. *pun.* 1. Bonac. *de Matr.*

de matr. quæst. 2. pun. 1. nu. 2. versic. Respondeo, cum Vasq., & Castrop. *de matr. disp. 2. pun. 13. §. 2. n. 4.*

5 Dices 2. præsentia Parochi, & Testium potiùs requiritur ad solemnitatem matrimonii, quàm ad illius essentiam, uti plures conditiones requiruntur ad Contractum Testamenti, & ad Contractum alienationis bonorum Ecclesiasticorum; ergo revera non sunt de essentia illius. Resp. requiri quidem ad solemnitatem illius, non merè extrinsecam, sed intrinsecam, & essentialem; & non solùm pro foro externo, sed etiam interno; itaut talibus solemnitatibus deficientibus in matrimonio absolutè nullum sit & in ratione Contractus, & in ratione Sacramenti; & in foro externo, & interno. Secus verò evenit in solemnitatibus aliorum Contractuum, quæ potiùs requiruntur pro foro externo, quàm interno: & defacto licèt validi sint pro foro interno, in externo tamen ob defectum solemnitatum legalium solvi possunt. Matrimonium verò non sic, nam eo ipso quòd validum est pro foro interno, nullatenus potest pro foro externo dissolvi.

6 Hinc fit 1. graviter peccare contrahentes matrimonium absque præsentia Parochi, & Testium: ratio est, tum quia faciunt contra prohibitionem Ecclesiæ in re tam gravi, ac expressissimè damnata itamquam causa multorum malorum; tum quia gravem injuriam irrogant Sacramento Matrimonii reddendo illud nullum, irritum, & invalidum. Sic communiter Doctores cum Sanchez, Guttierrez, Coninch, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 6. num. 3.*

7 Fit 2. graviter peccare Parochum, si negligat in librum referre, ac diligenter notare juxta præscriptum Tridentini nomina Contrahentium, & Testium; insuper locum, & tempus matrimonii celebrati: ratio est, quia est præceptum in re gravi, & à qua pendent præcautiones litium, dissensionum, & aliorum incommodorum, quæ oriri possunt in Matrimoniis: maximè quia Matrimonium sic innotescit in futurum Ecclesiæ. Sic sustinent & meritò Henriquez, Reginaldus, Coninch, Rodriquez, Sanchez, Guttierrez, & Barbosa, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 6. num. 5.*

8 Petes tamen: an Matrimonium Domi celebratum coram Parocho, & Testibus, non verò in Ecclesia; sit clandestinum? Resp. negativè: eo quia semel ac habentur Parochus, & Testes, non dicitur contrahentes clandestinè contrahere, etiam si Domi contrahant. Et dicitur revera Matrimonium illud solemniter in facie Ecclesiæ celebratum: nam Ecclesia, non accipitur pro materialitate Templi, sed pro illa multitudine fidelium, Parochi, Testium, & aliorum, qui fortè interveniunt ad celebrationem illam. Sic declaravit Sacra Congregatio Cardinalium teste Rebello 2. *par. lib. 2. quæst. 7. num. 11.* & sic etiam comprobat praxis fidelium præcipuè Principum, aliorumve Dominorum.

9 Matrimonium verò Clandestinum secundo modo, hoc est cum præsentia Parochi, & Testium celebratum, sed omissis culpabiliter denunciationibus à jure requisitis; quamvis validum sit, ut erat ante Tridentinum, eo quia nil statuitur contra ejus validitatem, ut docent Navarrus, Rodriquez, Henriquez, Guttierrez, Riccius, Reginaldus, & alii relati à Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 6. num. 6.* Nihilominus illicitum erit cum gravi peccato: eo quia sic contrahendo violaretur præceptum Ecclesiæ in re tam gravi, qualis est omissio denunciationum, ex qua gravissima incommoda oriri possunt; adeoque non solùm ipsi contrahentes mortaliter peccant, verùm etiam Parochus assistens. Sic Doctores superius citi penes eumdem Bonac. *l. c. num. 6. & 7.* Quòd si inculpabiliter occurrente scilicet urgente necessitate, & justa causa, vel ex dispensatione Episcopi omissæ fuerint denunciationes; tunc nec peccatum ullum aderit, nec matrimonium dici poterit clandestinum; adeoque non obnoxium pœnis, quas Jura Civilia, & Ecclesiastica contra matrimonium clandestinum statuunt, & de quibus suo loco agemus. Sic docent Sanchez *lib. 3. disp. 1. num. 5.* Guttierrez *de matr. cap. 55. num. 4.* & Castrop. *disp. 2. punct. 13. num. 3.*

CAPUT IX.

De Denunciationibus Matrimonio præmittendis.

1 *An ad Matrimonium in facie Ecclesiæ contrahendum præcedere debeant ejus Denunciationes?*

2 *Omittere denunciationes grave peccatum est. Sed quid dicendum, si una tantùm omittatur?*

3 *An si cum facultate, aut ex legitima causa denunciationes faciendæ sint post matrimonium contractum, grave peccatum sit illud consummare non expletis denunciationibus?*

4 *An si denunciationes ita publicentur, ut inter unum diem festum, & alium intercedat dies festus sine publicatione; sit grave peccatum?*

5 *An denunciationes fieri possint tribus diebus feriatis concurrente magno populo?*

6 *Si Contrahentes plures habeant Domos in diversis Parochiis, in quanam Parochia publicandæ erunt Denunciationes?*

7 *Denuntiationes aliquando ob justam, & legitimam causam omitti possunt in celebratione matrimonii, etiam sine facultate illius, qui dispensare potest.*

8 *Stante legitima causa quis dispensare possit in denunciationibus?*

9 *An possit dispensare Vicarius Episcopi?*

10 *An possit Parochus?*

11 *Facultas dispensandi in denunciationibus delegari potest.*

12 *Nequit ordinarius dispensare in denunciationibus, nisi habeat justæ causæ cognitionem.*

13 *Assignantur justæ causæ ad dispensandum in denunciationibus.*

14 *Non semper tenetur ordinarius justa occurrente causa dispensare in denunciationibus.*

15 *An semper justæ causæ dispensandi in denunciationibus graviter conferant ad bonum commune, vel particulare subditorum?*

16 *Quem modum servare debet ordinarius in concedenda hac dispensatione?*

17 *Ad quem ordinarium spectat dispensare in denunciationibus, quando contrahentes sunt diversa Diœcesis?*

18 *An ex denunciationibus publicatis oriatur obligatio denunciandi impedimenta, eaque revelandi?*

19 *Quid facere debeat Parochus, & Ordinarius, quando apponitur impedimentum matrimonio denuntiato?*

ANTEQUAM Matrimonium in facie Ecclesiæ contrahatur, præcedere debent denunciationes, seu publicationes ipsius matrimonii contrahendi, ut statuit Concilium Tridentinum *sess. 24. capit. 1. De Reform. matr.* inhærens vestigiis Sacri Concilii Lateranensis: ut si fortè aliquod impedimentum dirimens, vel impediens habeatur; denuncietur à quocumque sciatur. Debent autem hæ denunciationes fieri juxta idem Tridentinum ter à proprio contrahentium Parocho in Ecclesia inter Missarum Solemnia tribus continuis diebus festivis, ut major sit populi concursus, ad cujus notitiam matrimonium contrahendum pervenire possit. Inde fit, quòd si contrahentes diversas habeant Parochias, in utraque Parochia denunciationes fieri debeant; tum ut contrahens in propria Parochia denunciatus sit; tum ne publicetur tantùm, ubi ignotus est contra finem à Tridentino intentum. Sic Segura 2. *par. Direct. Judic. capit. 16. numer. 19.* Henriquez *lib. 11. de Matr. cap. 7. num. 2.* Sanchez *lib. 3. disput. 6. numer. 4.* Castropalaus *de Matr. disput. 2. punct. 13. §. 3. num. 2.* referens Zerolam, Petrum Ledesma, Rebellum, Reginaldum, Coninch, & Guttierrez. Advertit tamen idem Castropalaus *loc. cit. numer. 3.* ex Coninch, Zenedo, Sanchez, Guttierrez, & aliis, tres dies festivos non debere esse ita continuos; ut sibi succedant immediatè, itaut inter unum, & alium diem festivum non possint intercedere duo, aut tres alii dies: nam illud temporis intervallum magis expedit, ut ad omnium notitiam pervenire possit, & sic commodiùs explorari, ac denunciari impedimenta possint, si quæ habeantur. Denique denunciationes debent fieri in Ecclesia inter missarum solemnia, quia regulariter tunc habetur major Parochianorum concursus; & Parochus ipse, vel alter ex ejus facultate illas efficere debet in majorem reverentiam Sacramenti hujus. 1

Omittere omnes denunciationes grave esse peccatum, superiùs diximus, nam sic clandestinè contrahere absque facultate, & legitima causa gravis est materia contra prohibitionem factam ab Ecclesia. Sed nunc dubium 1. insurgit: an omittere unam tantùm denunciationem absque legitima causa sit grave peccatum? Gravissimi Doctores docent, tunc non esse grave peccatum, quando moraliter certus est Parochus, non adesse impedimentum: reputaretur siquidem 2

dem tunc levitas materiæ, quamvis admonendus foret Parochus sic efficiens contra statuta Tridentini, Si tamen hanc moralem certitudinem non haberet, graviter peccaret omittendo unam tantùm denunciationem, ob periculum impedimenti, cui se exponit, Sic Sylvester *verb. Matrimonium 6. quæst. 7.* Petrus Ledesma, *quæst. 45. art. 5.* Sanchez *lib. 3. disp. 1. nu. 7.* Rebellus *lib. 2. quæst. 7. nu. 10.* Filliuccius *tract. 10. cap. 5. quæst. 5. num. 173.* Bonacina *de Matr. quæst. 2. pun. 6. num. 7.* Guttierrez *de Matr. cap. 57. num. 1.* & Gaspar Hurtadus *disp. 1. diffic. 18. num. 59.*

3 Dubium 2. an si cum facultate, aut ex legitima causa denunciationes faciendæ sint post contractum matrimonium; grave peccatum sit illud consummare non adhuc expletis denunciationibus? Resp. graviter peccare non solùm prima vice, verùm etiam toties quoties copulam habent: ratio est, quia se exponunt gravi periculo fornicationis toties quoties se copulant: cum non præmissa sit debita, & sufficiens diligentia, quam Ecclesia statuit in indagandis matrimonii impedimentis. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 11. num. 4.* Coninch *disput. 27. num. 58.* Filliuccius *tract. 10. cap. 5. quæst. 9. num. 183.* & Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 6. num. 9.*

4 Dubium 3. an si denunciationes ita publicentur, ut inter unum diem festum, & alium publicationis intercedat unus, vel alter dies absque publicatione; sit grave peccatum? Et vice versa si ita publicentur per tres dies festos continuos, & successivos, ut nullus alius dies intercedat; sit grave peccatum? Resp. negativè: & quidem denunciationes facere per tres dies continuos, videtur esse juxta mentem Tridentini; omittere verò unum, aut alterum diem festum sine continuatione publicationis, videtur parvitas materiæ, quæ non facilè inducat oblivionem cæterarum publicationum factarum. Secus verò esset, si plures dies festi intercederent sine publicatione. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 6. num. 8.* Guttierrez *cap. 56. num. 4.* Coninch *disp. 27. dub. 5. num. 47.* Reginaldus *lib. 31. num. 226.* Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 6. num. 15.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. 3. num. 4.*

5 Dubium 4. an absque peccato fieri possint denunciationes tribus diebus non festivis, sed feriatis concurrente tamen magno populo ad audiendum insignem Concionatorem, e. g. Resp. affirmativè, etiamsi concio haberetur extra Ecclesiam in loco profano, & extra missarum solemnia: ratio est, quia jam salvatur finis à Tridentino intentus, ut videlicet matrimonium contrahendum perveniat ad notitiam multorum; & parum refert, quod publicationes fiant extra Ecclesiam, & extra missarum solemnia: nam si matrimonium celebrari potest extra Ecclesiam, & extra missarum solemnia; cur non poterunt denunciationes fieri conveniente tamen multitudine fidelium devotionis causa, ut esset ad audiendam concionem. Secus esset, si convenirent ad alium finem, cum aliqua reverentia debeatur publicationi matrimonii. Sic Sanchez *lib. 3. matr. disp. 6. num. 9.* Guttierrez *de matr. cap. 56. numer. 8.* Reginaldus *lib. 31. num. 227.* Gasper Hurtadus *disp. 5. difficul. 18. num. 59.* Bonacina *loc. cit. num. 17. & 18.* Castropalaus *l. c. in fine.*

6 Dubium 5. si contrahentes matrimonium plures habeant Domos in diversis Parochiis, in quanam Parochia publicandæ erunt denunciationes? Resp. faciendas esse in ea Parochia, in qua diutiùs commorantur, & principaliorem habent habitationem; cum hoc tamen quòd semper habeatur respectus ad Parochiam illam, ubi diutiùs commorati sunt: adeoque si aliquis de novo haberet principaliorem Domum in una Parochia, relicta Domo minùs principali in alia Parochia, in qua diu inhabitavit, in hac faciendæ erunt denunciationes, in qua faciliùs impedimenta innotescere possunt, cum non teneatur aliunde multiplicare denunciationes. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 6. à nu. 4.* Rodriquez, Petrus Ledesma, Guttierrez, Coninch, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonac. *de matr. quæst. 2. pun. 6. num. 11.*

7 Denunciationes aliquando ob justam causam, & legitimam omitti possunt in celebratione matrimonii, etiam sine facultate illius, qui dispensare potest: sic evenit, quando periculum est in mora, & matrimonium statim contrahi debet ob bonum aliquod commune, vel etiam speciale ipsorum contrahentium, nec aliunde de facili adiri possit ille, qui dispensare poterit, & alioqui teneretur dispensare, si adiretur: ut si quis teneretur ad matrimonium celebrandum cum aliqua, quod diu distulit; & in morbum gravem incidit cum periculo vitæ, quo tempore absolvi petit à suis peccatis, & prudens, ac doctus confessarius nolit illum absolvere, nisi priùs matrimonium celebret cum ea, cum qua obligationem habet, sive ob tollendum scandalum, sive ne convalescens de facili intentionem mutet. Poterit tunc Parochus, & Testes quoque ritè assistere huic matrimonio, de quo non habent probabile motivum impedimenti, omissis denunciationibus ritè solvendis ante copulam post contractum matrimonium: ratio est, quia licet Leges Ecclesiasticæ requirant denunciationes ante matrimonium, vel legitimam dispensationem in illis; nihilominus ob benignitatem ipsius Ecclesiæ non censentur in casu adjecto, & similibus cum tanto rigore obligare. Sic Sotus, Sylvester, Sanchez, Henriquez, Guttierrez, Coninch, Reginaldus, & Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de matr. quæst. 2. punct. 6. num. 7. in fin.* Sic etiam Ludovicus Lopez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de matr. disp. 2. punct. 13. §. 3. num. 5.*

8 Quis autem possit in his denunciationibus dispensare stante legitima causa, non una est Doctorum mens. conveniunt tamen ferè omnes Doctores, posse ordinarium loci id efficere: sic enim clarè constat ex ipso Tridentino *sess. 24. cap. 1. De Reform. matr.* ubi ait: *Nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut denunciationes omittantur.* Non solùm autem Episcopi veniunt nomine Ordinarii, verum etiam omnes illi, qui jurisdictione quasi Episcopali gaudent: ut docuere Navarrus *Tit. de Sponsal. consil. 5.* Henriquez *lib. 11. cap. 5. num. 5.* Rodriquez 1. *tom. Summ. capit. 217. numer. 4.* Sanchez *lib. 3. disp. 7. num. 4.* & Castropalaus *de matr. disp. 2. punct. 13. §. 4. num. 1.*

9 Major difficultas est de Vicario Episcopi: an inquam ex vi Vicariatus, secluso speciali delegatione, hac facultate dispensandi gaudeat? Negativam sententiam sustinent Henriquez, Ponce, Antonius Gomez, Menochius, Cephalus, Pazin, Spino relati à Castrop. *de matr. disp. 2. pun. 13. §. 4. n. 2.* Nihilominus probabiliorem reputo sententiam affirmativam; ratio est, quia etiam Vicarius Episcopi dici potest Ordinarius, efficit siquidem cum Episcopo unum Tribunal. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 7. nu. 10.* Coninch *disp. 27. dub. 6. num. 15.* Riccius *in Praxi Decis. 259.* Guttierrez *cap. 56. nu. 11.* Zeballos *in suis Practic. Quæst. quæst. 604. nu. 92.* Gaspar Hurtado *disp. 1. diffic. 19. num. 63.* & Castropalaus *de matr. disp. 2. punct. 13. §. 4. num. 2.*

10 De Parocho tandem quamvis nonnulli antiquiores, & pauci dixerint, posse in denunciationibus dispensare, si habeatur suspicio malitiosi impedimenti. Nihilominus vera sententia est, non posse ullatenus Parochum id efficere: ratio est, quia ante Tridentinum non gaudebat hac facultate, ut patet ex Concilio Lateranensi, & Doctores concedunt; Tridentinum verò non solùm non immutavit Decreta Lateranensis, verùm etiam ejus vestigiis inhæsit; ergo clarè constat, Parochum non gaudere hac facultate. Sic ex declaratione Cardinalium docuere Henriquez *lib. 11. cap. 5. n. 5.* Sanchez *lib. 3. disp. 7. n. 17.* Menochius *Volum. Cons. consil. 6. n. 6.* Guttier. *de matr. cap. 56. n. 12.* Coninch *disp. 27. dub. 5.* Layman *tract. 10. de matr. 2. par. cap. 4. nu. 10.* Castrop. *de matr. disp. 2. pun. 13. §. 4. nu. 3.*

11 Facultas prædicta dispensandi in denunciationibus delegari potest ab habentibus illam, quidquid in contrarium probare conetur Menochius *de Arbitr. lib. 1. quæst. 54. num. 11.* qui putat, electam esse industriam personæ, cujus judicio, ac prudentiæ remittit Concilium dispensationem in causa tam ardua, qualis est matrimonialis; ergo alteri delegari, & committi non poterit. Sed ratio nostra est, quia conceditur hæc facultas à Tridentino Ordinariis, quatenus habent jurisdictionem ordinariam, non quatenus personæ singulares sunt; adeoque non eligitur industria personæ, nec committitur ejus prudentiæ negotium arduum, si potestas fertur in personam incognitam, ac indeterminatam, ut sunt omnes Ordinarii præsentes, ac futuri: conceditur ergo ipsis, quia facultatem ordinariam habent. Sic Sanchez *libr. 3. disputat. 7. num. 20.* Spino *de Testam. gloss. 15. numer. 29.* Guttierrez *de Matrim. capit. 56. numer. 13.* Zeballos *in suis Quæst. Pactric. quæst. 604. num. 93.* Coninch *disp. 27. num. 55. concl. 3.* Reginaldus *lib. 3. numer. 235.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. 4. num. 4.* qui addit ex Sanchez, Guttierrez, & Coninch, posse Vicarium Gene-

neralem Episcopi etiam delegare hanc facultatem dispensandi : eo quia licèt non possit alium Vicarium constituere, ut patet *ex Cap. Clericos, de Offic. Vicarii*; attamen unam, vel alteram causam delegare, non esset alterum Vicarium constituere : ut rectè habet Glossa *Cap. 1. de Offic. Vicarii in 6. verb. Ipsius*, & Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 6. num. 7.*

12 Nequit tamen Ordinarius dispensare in denunciationibus, nisi habeat justæ causæ cognitionem : ratio est, quia ejus prudentiæ, & judicio remittit Concilium negotium adeo arduum; quapropter ut arbitrium prudentiale, ac regulatum sumat, debet ex cognitione causæ moveri; adeoque si absque causæ cognitione præciperet omittendas denunciationes omnes, potestate sibi concessa abuteretur, nec posset à gravi peccato excusari : ut habent expressè Sanchez *lib. 3. disp. 8. num. 2.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 13. §. 4. nu. 5.* Non requiritur tamen, ut judicialiter causam istam agnoscat, ut docuere aliqui Doctores; sed sufficit si eam extrajudicialiter agnoscat : & ratio est, quia Concilium remittit hanc dispensationem prudentiæ, ac conscientiæ Episcopi, qui satis prudenter regulatur, si non ex Testibus juratis, sed ex aliis fide dignis moveatur extra judicium. Sic Zeballos *in Quæst. Pract. quæst. 604. nu. 104.* Sanchez *lib. 3. disp. 8. num. 4.* Guttierrez *de Matr. cap. 57. num. 2.* Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 6. num. 7.* & Castropalaus *l. c. num. 6.*

13 Justæ autem causæ, quibus moveri potest ordinarius ad dispensandum in denunciationibus; plures enumerantur à Doctoribus, quamvis Tridentinum unius tantùm mentionem fecerit, videlicet si habeatur timor malitiosi impedimenti; itaut iniquè, ac injustè timeatur impediri contra rationem, sive à parentibus, sive ab aliorum fraudibus, ob quam causam postponi poterunt denunciationes matrimonio. Quia tamen remissa fuit hæc dispensandi facultas arbitrio prudentis Episcopi; ideo Doctores ad alias justas, & legitimas extenderunt causas. Advertunt tamen, non semper adesse justam causam omittendi omnino denunciationes, sed tantùm postponendi eas matrimonio ante consummationem illius. 2 causa à Doctoribus assignata ad postponendas denunciationes matrimonio jam contracto est legitimatio prolis in articulo mortis, & ut major securitas habeatur decedendi in bono statu. Sic Covarruvias 4. *Decret. 2. par. de Sponsal. capit. 6. num. 11.* Sarmiento *lib. 1. Select. cap. 6. num. 7.* Henriquez *lib. 11. capit. 5. §. 5.* Sanchez *lib. 3. disp. 9. num. 19.* Gratianus *cap. 83. num. 16.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. 4. num. 8.*

Causæ verò justæ ad dispensandum omnino in denunciationibus sequentes enumerantur. 1. Est infamia, quæ sequeretur contrahentibus ex publicatione matrimonii : ut si aliqui diu reputati fuissent conjuges, quales tamen non fuere; dein resipiscere volunt è pravo statu, & matrimonium contrahere in facie Ecclesiæ; poterit tunc ordinarius dispensare in omissione denunciationum, adhibita priùs cum dexteritate diligentia, quòd nullum interveniat impedimentum, quod semper intelligitur in cæteris causis justis. Sic Guttierrez *de Juram. Confirm. cap. 15. num. 12.* Gratianus *in Discept. Forens. cap. 83. num. 27.* Coninch *disp. 27. dub. 6. nu. 56.* Reginaldus *lib. 31. cap. 235.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. 4. num. 8.* Extenditur quoque hæc doctrina tam à Castropalao *l. c. in fin.* quàm à Bonacina *de Matr. quæst. 2. pun. 6. num. 7. versic. Secunda est*, ad quodlibet aliud notabile incommodum, ac detrimentum contrahentium in bonis corporis, & fortunæ, & multò magis in bonis animæ. 2. causa est disparitas conditionis, ætatis, divitiarum, & qualitatis; ut si ex denunciationibus matrimonii daretur materia in circulis sermocinandi de contrahentium facto, quod illis cederet in pudorem, & ruborem. Sic Navar. *in Sum. cap. 22. num. 70.* Salzedo *Pract. cap. 73. in fin.* Spino *de Testam. gloss. 15. num. 18.* Sanchez *lib. 3. disp. 9. nu. 3.* Gratianus *in Discept. Forens. cap. 83. nu. 25.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. 4. num. 8. 3.* causa est periculum animæ sive proprium, sive alienum : ut si timor gravis scandali haberetur, & vitari posset per matrimonium statim initum; vel si Meretrix exposita virum haberet, qui eam ducere vellet, & sic à pravo statu desisterent; & timor haberetur, ne ipsa, vel vir voluntatem mutarent; vel si vir, & mulier pravo amore se prosecuti fuerint, & nisi statim matrimonium ineant, perseveraturi in peccato reputentur. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 9. num. 17.* Bonacina, & Castropalaus *locis citis*. 4. causa est favor cedens in bonum Ecclesiæ, ut evenit in matrimonio magnatum, quibus honor conceditur exemptionis à denunciationibus, cum sufficiens publicatio habeatur ex ipso matrimonio, & si impedimentum extaret, facilè detegeretur : ut docent Navarrus *in Summ. cap. 16. num. 36.* Sotus *in 4. dist. 28. quæst. 1. art. 2.* Coninch *disp. 6. nu. 56.* Bonacina, & Castropalaus *loc. cit.* 5. causa est periculum consummandi matrimonium ante benedictiones nuptiales : ut si denunciationes præmitti nequeant, & propè sit tempus claudendi nuptias, ac periculum sit, ne copulentur ante benedictiones nuptiales. Sic Zerola, Reginaldus, Sanchez, Coninch, quos refert, & sequitur Castrop. *de Matr. disp. 2. pun. 13. §. 4. num. 8.*

Non semper tenetur ordinarius aliqua ex prædictis 14
causis occurrente dispensare in denunciationibus; itaut ipsa denegata possint contrahentes matrimonium inire sine denunciationibus. Solùm igitur habet obligationem dispensandi, quando maximè expedit bono communi, vel particulari contrahentium : Ordinarius siquidem ex Officio, quod exercet, tenetur non solùm bono communi, sed etiam particulari suorum subditorum consulere; adeoque graviter delinquit contra Officium sibi commissum, si dispensationem deneget his bonis maximè convenientem : ut docent Sanchez *lib. 3. disp. 10. nu. 6.* Guttierrez *de Matr. cap. 52. num. 4.* Coninch *disp. 27. dub. 6. num. 57.* Ponce *lib. 5. cap. 31.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. 5. num. 1.* Quapropter si justa causa habeatur dispensandi in denunciationibus graviter conferens ad bonum commune, vel particulare subditorum; & nihilominus nolit Ordinarius dispensare, poterunt contrahentes omissis denunciationibus matrimonium celebrare : eo quia Leges Ecclesiasticæ regulariter non obligant cum tanto dispendio : ut docuere Navarrus *in Sum. cap. 22. nu. 20.* Sotus *in 4. dist. 28. quæst. 1. art. 2. concl. 3.* Henriquez *lib. 11. cap. 5. num. 5.* Sanchez *lib. 3. disp. 10. num. 27.* Guttierrez *de Matr. cap. 57. num. 6.* Coninch *disp. 27. dub. 6. num. 59.* & Castropalaus *de matr. disp. 2. punct. 13. §. 5. nu 4.* Quòd si non graviter, sed leviter tantùm conduceret dispensatio ad bonum commune, vel particulare subditorum, quamvis non teneatur ordinarius ad concedendam dispensationem, nec possent sine illa contrahentes matrimonium licitè contrahere, etiam si justa causa adesset; nihilominus si ordinarius dispensaret, censenda foret gratiosa dispensatio, nec esset contra Canones : ut rectè expendit Castrop. *l. c. numer. 1.* afferens varios Textus, & Doctores.

Petes 1. an justæ causæ dispensandi in denunciationi- 15
bus à nobis supra enumeratæ graviter conferant ad bonum commune, vel particulare subditorum? Resp. excepta causa disparitatis conditionis, ætatis, nobilitatis, divitiarum; ex qua solùm verecundia, & pudor resultat in contrahentibus; ac excepta causa favoris Ecclesiæ pro matrimoniis magnatum, quæ leviter tantùm conferunt ad bonum commune, & particulare subditorum, quamvis justæ sint, non enim ita graves censentur, ut non sit convenientius Ecclesiasticam Legem de denunciationibus præmittendis observare. Reliquas verò justas causas censendas esse graviter conferre ad bonum commune, & particulare subditorum : ut ex Sanchez, Coninch, Guttierrez, Ponce, & aliis tradit Castrop. *de matr. disput. 2. punct. 13. §. 5. nu. 3.*

Petes 2. quem modum servare debet ordinarius in 16
concedenda dispensatione? Resp. liberaliter eam concedere debere, & absque ulla impositione mulctæ pecuniariæ : ut generaliter statutum fuit à Tridentino *sess. 25. cap. 18. De Reform.* adeout nec titulo eleemosynæ alicui pio operi elargiendæ imponi possit : nam licèt dispensans nihil recipiat, onus tamen imponit ob suam actionem petenti dispensationem : nec gratis dicitur concedi id, quod onus importat. Non nego tamen, quòd si dispensatio fiat ob causam aliquam provenientem ex culpa petentis dispensationem; possit tunc imponi onus elargiendi eleemosynam, quod non imponitur ob dispensationem, sed ob commissam culpam, & in pœnitentiam illius. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 10. num. 10.* & Castropalaus *de matr. disp. 2. pun. 13. §. 5. numer. 5.*

Petes 3. ad quem ordinarium spectet dispensare in 17
denunciationibus, quando contrahentes matrimonium sunt diversæ Diœcesis? Resp. quamvis uterque ordinarius dispensare possit, eo quia uterque conjungere possit

in Ma-

in Matrimonium. Nihilominus hoc ita intelligendum erit, ut ille Ordinarius ex duobus dispenset, in cujus Diœcesi matrimonium celebratur: & ratio est, quia alter Ordinarius, in cujus Diœcesi matrimonium non celebratur; nullam habet jurisdictionem neque directam, neque indirectam erga alterum contrahentem sibi non subditum; ergo non poterit saltem cum illo dispensare. Secus verò Ordinarius ille, in cujus Diœcesi matrimonium contrahitur; habet cum utroque contrahente jurisdictionem cum uno directam, cum altero indirectam. Sic Bonacina *de matrim. quæst.* 2. *pur.* 6. *num.* 7. *versic. Sed modo dubium*, referens Sanchez, Guttierrez, Reginaldum, & Coninch.

18 Petes 4. an ex denunciationibus oriatur obligatio denunciandi impedimenta, eaque revelandi? Resp. quando impedimentum publicum est, teneri omnes, etiam Parochum ipsum, si illud scierint, revelare, ac denunciare: ratio est, quia denunciatione illa impeditur, ne Conjuges aliàs impediti matrimonium nulliter contrahant. Si verò occultum sit, nec probari possit, ac unus tantùm imdimentum noverit, quamvis aliqui Doctores putent, non teneri ad impedimentum illud denunciandum, quia nemo tenetur id denunciare, quod minimè probare potest, ne incurrat notam impostoris, & calumniatoris. Nihilominus vera sententia docet, teneri revelare præmissa priùs correctione fraterna, si tamen ex ea speretur emendatio; dummodo tamen denunciationem facere possit absque suo gravi detrimento, & incommodo: ratio est, quia cum non agatur de pœna infligenda alteri, sed de vitanda irreverentia Sacramenti, & damno spirituali ipsorum contrahentium, ac filiorum, qui illegitimi essent; inde est, quòd impedimentum etiamsi occultum sit, & etiamsi ab uno tantùm noscatur, qui illud probare non possit; revelari, ac denunciari debeat ab ipso. Sic Navarrus, Sanchez, Covarruvias, Henriquez, Guttierrez, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de matr. disp.* 2. *pun.* 13. §. 6. *numer.* 5. & Bonacina *de matrim. quæst.* 2. *punct.* 6. *numer.* 20.

Advertendum tamen 1. quòd si quis impedimentum noverit ex dicto alterius, & per consequens ex auditu, nec recordari possit, à quo nam audierit; non tenetur ad denunciandum illud: ratio est, quia denunciatio illa ad nihil inservire posset, ut bene observant Sanchez *lib.* 3. *disp.* 12. *numer.* 7. Farinacius *de Testibus* 2. *par. quæst.* 69. *numer.* 75. & Guttierrez *cap.* 19. *num.* 12. Si verò recordetur personæ, quæ impedimentum dixerit, & sit fide digna; denunciare tenebitur; eo quia dictum personæ fide dignæ fidem facit, & Ordinarius poterit illam citare, ac ejus testimonium recipere. Secus verò si persona suspecta sit, nec fide digna; non urgebit talis obligatio, quia nullum est testimonium ejus *ex Argum. cap. Licèt ex quadam. De Testib.* & sic docent Farinacius, Navarrus, Sanchez, Guttierrez, Ponce, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 3. & Bonacina *l. c.*

Advertendum 2. non solùm teneri contrahentem, qui impedimento obstrictus est, ad desistendum à Matrimonio, ut per se patet; verùm etiam alterum contrahentem, qui impedimentum non habet, sed conscius est impedimenti alterius contrahentis: eo quia non solum injustè, verùm etiam iniquè cooperaretur contractui, quem jure celebrare non potest; & irreverentiæ, ac nullitati, quæ irrogaret Sacramento. Tenetur etiam ad denunciandum impedimentum illud, si urgeatur ad Matrimonium; vel ad manifestandum Judici legitimè interroganti; aut ad desistendum à matrimonio, si alia præstare nolit. Sic Henriquez *lib.* 10. *de sacr. Ordin. cap.* 18. *num.* 2. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 14. Coninch *disp.* 27. *dub.* 7. *concl.* 2. *num.* 63.

19 Petes denique: quid facere debeat Parochus, & Ordinarius, quando apponitur impedimentum Matrimonio denunciato? Resp. certum esse, si factis Denunciationibus nullum appositum fuerit impedimentum, procedendum esse ad matrimonium celebrandum in facie Ecclesiæ: cum teneatur ex vi proprii Officii Parochus tunc contrahentes in matrimonium jungere: ut habet Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 1. *de Reform. Matrim.* Si verò denunciatione facta impedimentum apponatur coram Parocho, sive ab uno ex contrahentibus, sive ab alio tertio; tunc interdicere debebit Parochus Contrahentibus, ne matrimonium celebrent; ac causam deferre Ordinario, ut illam cognoscat: cum non spectet ad Parochum judicialiter investigare de matrimoniis, quæ judiciale requirunt examen juxta *Cap. final. de Clandest. Desponsat. & cap.* 1. *de consang.* Nec Parochus matrimonium interdicens contrahentibus judicialiter agit, sed tantùm extrajudicialiter: ut habent Hostiensis, Gregor. Lopez, Segura, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 3. *disp.* 15. *numer.* 3. & Guttierrez *cap.* 60. *num.* 2.

Post causam impedimenti ad Ordinarium delatam debet Parochus inquirere rei veritatem, & an impedimentum sublatum fuerit per dispensationem, sive pro solo foro conscientiæ, sive etiam pro foro externo. Nam si sublatum fuerit pro foro conscientiæ tantùm, semel ac impedimentum delatum est ad forum externum, nullius effectus erit dispensatio lata: eo quia dispensatio non operatur ultra intentionem concedentis illam *juxta Leg. Non omnis, ff. si certum petatur.* Imò etiamsi impedimentum dirimens denuncietur post contractum jam matrimonium, dispensatio cujus habita fuerit pro solo foro conscientiæ; tenebitur Ordinarius ad separandos conjuges, ut vitam cœlibem degant, donec dispensatio habita fuerit pro foro externo: ut docent Sanchez *libr.* 3. *disp.* 15. *num.* 15. Guttierrez *cap.* 60. *num.* 6. Coninch *disp.* 27. *dub.* 7. *numer.* 64. & Castropalaus *de matr. disp.* 2. *pun.* 13. §. 7. *numer.* 6.

Si tamen Ordinarius ipse impedimentum sciat, sed non ex alterius delatione, etiamsi dispensationem obtentam nesciat; tenebitur contrahentes in Matrimonium conjungere: eo quia propria notitia, & scientia inefficax est ad Matrimonium impediendum: non enim simul esse potest Judex, & Testis: ut docent Sanchez, Guttierrez, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 7. & colligunt à simili *ex cap. Ex tenore. De Tempor. Ordin.* ubi Episcopus non potest ab Ordinatione repellere ob irregularitatem sibi tantùm notam. Imò si impedimentum sibi notum contrahentes purgaverint per falsos Testes asserentes, nullum esse impedimentum appositum; tenebitur Ordinarius non obstante propria scientia contrahentes conjungere: eo quia jam sublata est publicitas fori externi per testes illos, quamvis ex propria scientia constet Ordinario, esse falsos: ut advertunt Ponce *lib.* 5. *de matr. cap.* 36. *num.* 7. & Castropalaus *de matr. disp.* 2. *pun.* 13. §. 7. *numer.* 7. Hinc fit: etiam Parochum scientem impedimentum ex propria notitia, quod jam delatum ad Ordinarium purgatum est per falsos testes; obligatum esse Matrimonio assistere, sic præcipiente Ordinario: eo quia scientia Parochi jam nullius est efficaciæ sublata publicitate, adeoque caret jure repellendi; ut ex Sanchez, Guttierrez, & Coninch docet Castropalaus *l. c.*

Si Parochus tantùm impedimentum sciat: tunc si sciat in confessione, tenebitur in eadem contrahentem admonere, ut à Matrimonio desistat juxta communes Regulas: quòd si post confessionem adhuc accedant contrahentes ad publicè contrahendum, nequibit eos repellere, cum non possit ullatenus uti ad exteriores actus notitia in confessione habita, & ita se gerere debeat ac si notitia illa numquam ad eum perveniset, ne Confessio odiosa reddatur: ut rectè advertit Guttierrez *de matrim. cap.* 60. *in fine.* Si verò extra confessionem sciat, tenebitur ad illud denunciandum Ordinario juxta obligationem, quam cæteri habent, & quæ magis præ aliis ipsum urget, præmissa tamen priùs secreta monitione de impedimento ipsis Contrahentibus, ut desistant à matrimonio, sic enim exigit lex fraternæ Charitatis: quòd si desistere nolint, deferat ad Ordinarium secundum suam obligationem. Imò si publicè accederent ad matrimonium contrahendum, publicè repellere poterit, etiamsi impedimentum sibi notum occultum sit; dummodo impedimentum non solum reddat susceptionem Sacramenti matrimonii indignam, sed etiam invalidam: nam si indignam tantùm redderet, non verò invalidam; non posset repellere, cum impedimentum occultum sit, occulto siquidem peccatori indignè petenti Sacramentum publicè, non deneganda est ejus administratio; eo quia cedit tantùm in damnum, & perniciem ipsius suscipientis. Secus verò quando matrimonium est invalidum, non solum cedit in damnum ipsorum contrahentium, sed etiam filiorum, & est origo multorum malorum inde sequentium. Sic Sanchez *lib.* 3. *disp.* 15. *à nu.* 15. Coninch *de matr. disp.* 27. *dub.* 7. *nu.* 67. Guttierrez *de matr. cap.* 60. *nu.* 5. & Castropalaus *de matr. disp.* 2. *pun.* 13. §. 7. *nu.* 4.

CA-

CAPUT X.

De Præsentia Parochi requisita ad Matrimonium,

1 *Ad validè contrahendum Matrimonium requiritur Præsentia proprii Parochi, vel alterius Sacerdotis habentis licentiam à Parocho, vel Ordinario, ubi Tridentinum receptum est.*

2 *An Incolæ alicujus loci, ubi Tridentinum est receptum; si divertant animo contrahendi Matrimonium ad eum locum, ubi Tridentinum non est receptum, si sine Parocho, & Testibus contrahant; validum sit eorum matrimonium?*

3 *Quid dicendum de Incolis loci illius, ubi Tridentinum non est acceptatum; si diverterent ad eum locum, ubi est acceptatum?*

4 *Infideles non obligantur ad has leges Tridentini servandas in suis matrimoniis.*

5 *Lex ista à Tridentino lata contrahendi Matrimonium coram Parocho, & Testibus ita afficit fideles in eis locis, ubi recepta est, ut non patiatur exceptionem ullam.*

6 *Quis nam Parochus assistere debeat, quando contrahentes sunt diversæ Parochiæ?*

7 *An si Parochus assistat matrimonio sui Parochiani extra suam Parochiam validè assistat.*

8 *Probabilius est licitè assistere non posse, quamvis validè assistat.*

9 *Quam habitationem habere debent contrahentes in Parochia, ut possit eorum Matrimonio assistere Parochus?*

10 *Quis nam Parochus assistere debeat matrimonio illorum, qui vagi sunt?*

11 *An Parochus alicujus Oppidi, vel Ruris possit validè assistere Matrimonio Sponsorum, qui aliquoties in anno illuc divertunt recreationis causa?*

12 *An possit Parochus alteri communicare facultatem assistendi Matrimonio?*

13 *An alius à Parocho possit hanc facultatem committere Sacerdoti?*

14 *An possit Vicarius Generalis Episcopi, aut Capituli Sede Vacante?*

15 *An Parochus matrimonio assistens debeat esse Sacerdos?*

16 *An si Parochus assistens Matrimonio esset nominatim Excommunicatus, aut suspensus, vel Interdictus, aut Irregularis; validè assisteret?*

17 *An talis Parochus possit hanc facultatem concedere alteri Sacerdoti simili censura, aut irregularitate irretito?*

18 *An Parochus, qui non sit revera talis, sed merè putativus; possit validè matrimonio assistere?*

19 *Quænam requirantur ad validam concessionem hujus facultatis? Et an Sacerdos eam obtinens metu, vel dolo validè assistat Matrimonio?*

20 *An facultas semel data assistendi Matrimonio revocari possit à concedente?*

21 *An Parochus sanæ mentis, qui adstat Matrimonio, sed affectat non percipere ea, quæ aguntur; validè assistat? Et quænam ejus præsentia requiratur?*

1 COncilium Tridentinum *sess. 24. cap. 1. De Reform. Matrim.* statuit, ad validè contrahendum Matrimonium requiri præsentiam Parochi, vel alterius Sacerdotis habentis licentiam à Parocho, vel Ordinario; & duorum, aut trium Testium: adeout invalidum reddat contractum, & inhabiles reddat contrahentes ad contrahendum sine præsentia proprii Parochi, etiam si Matrimonium coram omni populo contraheretur, ut superiùs diximus *cap. 8. à numer.* 2. Quamvis validum sit Matrimonium sine præsentia Parochi, & Testium celebratum, ubi Tridentinum receptum non est.

2 Sed dubium insurgit: an Incolæ alicujus loci, ubi Tridentinum acceptum est, si divertant ad eum locum, ac Parochiam, ubi Tridentinum non est acceptatum, animo contrahendi Matrimonium absque Parochi, & Testium præsentia; validum sit Matrimonium ita contractum? Resp. negativè, qui quid in contrarium graves Doctores dixerint: extat enim Decretum hac de re editum ab Urbano VIII. die 14. Augusti 1627. quod refertur à la Croix *lib. 6. part. 3. num.* 712.

3 Incolæ loci illius, ubi Tridentinum non est acceptatum, si diverterent ad locum, ubi Tridentinum acceptatum est, ac promulgatum eo animo, ut Matrimonium contrahant; tenebuntur ad illud contrahendum coram Parocho, & Testibus, aliàs inhabiles erunt ad contrahendum, ac invalidè contrahent: ratio est, tum quia in Materia Contractuum quilibet tenetur contrahere juxta solemnitates in eo loco receptas, ubi contrahit, ut contractus vim suam, ac valorem habeat. ratione siquidem contractus sortitur forum, ut habetur *in cap. ult. de For. compet. & in Leg. si Fundus, ff. de eviction.* Tum quia esto Peregrini non teneantur Legibus locorum, per quæ transeunt; sed hoc valet in Legibus respicientibus bonum particulare subditorum tantùm, non verò bonum Commune, ut est Lex ista à Tridentino lata, quæ non solùm personas, sed etiam eorum actiones afficit. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 18. numer. 26.* Coninch *disp. 27. dub. 1. in fin.* Ponce *lib. 5. cap. 7. §. 1. num. 6.* Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. 8. num. 5.* & Bonacina *de Matr. quæst. 2. pun. 7. num. 5.* referens Reginaldum, & Petrum de Ledesma.

4 Infertur ex dictis: Infideles non teneri ad has Leges observandas in suis Matrimoniis contrahendis, etiam si fuerint in illis locis, ubi promulgatum, & acceptatum est Tridentinum, & etiamsi sint subjecti in Temporalibus Ecclesiæ: eo quia Leges Ecclesiasticæ non afficiunt eos, qui extra Ecclesiam sunt ob baptismi defectum. Sic Doctores passim.

5 Lex ista à Tridentino lata de contrahendo Matrimonio coram Parocho, & Testibus ita adstringit fideles in eis locis, ubi promulgatum, & acceptatum est; ut non patiatur exceptionem ullam: quapropter nequeunt 1. excipi ab hac Lege illi, qui ignorantes invincibiliter illam Matrimonium absque Parocho, & Testibus contraxere: nec valet dicere, quòd si excusantur à culpa, pariter excusari videntur à pœna irritationis Matrimonii. Contra enim est, quia licèt excusentur à culpa, nequeunt tamen excusari ab irritatione actus contrahendi, quæ quidem irritatio non est in pœnam contrahentium, sed potiùs ipsius Contractus; ut sic vitari possint mala ex ipso provenientia; ideòque sive scienter, sive ignoranter fiat, semper invalidè fit. Sic Sanchez *lib. 3. disput. 17. numer. 10.* Coninch *disp. 27. dub. 1. num. 11.* Guttierrez *cap. 61. à num. 10.* & alii passim.

Nequeunt 2. excipi, qui in casu urgentissimæ necessitatis, in articulo mortis e. g. contrahunt sine Parocho, & Testibus: ratio est, quia ea, quæ sunt ut forma apposita contractui, servari debent strictè, ut valor contractus consistat, ut patet *ex cap. Cum dilecti. De Rescript.* Nec Epikeja in casu adjecto locum habet, magis enim refert præcludi viam Clandestinis Matrimoniis, quàm aliquod damnum proveniens aliquibus particularibus personis ob Matrimonium non contractum ex defectu Parochi, & Testium. Nec datur locus Episcopis dispensandi in hoc, quando Pontifex consuli nequit ob Dispensationem: sic Navarrus *in Summ. cap. 22. num. 70.* Sanchez *libr. 3. disp. 17. numer. 6.* Zevallos *in Pract. Quæst. quæst. 604. numer. 100.* Guttierrez *cap. 61. numer. 7. in fin.* Ponce *lib. 5. cap. 6. num. 16.* Castropalaus *de matr. disp. 2. pun. 13. §. 8. num. 9.*

Nequeunt 3. excipi, qui contrahunt in locis, ubi nequit haberi Parochus, aut ejus vices gerens, nec loca proxima adiri queant, pro quo citatur quædam Declaratio Clementis VIII. Sed immerito, cum non constet authenticè de illa: maximè quia restringit Legem universalem Tridentini in re tanti momenti, adeoque satis ultra authentice promulgari debebat. Vide Castropalaum *loc. cit. numer. 8.* An autem sit exceptio ab hac Lege, quando sine Parocho, & Testibus ratificatur Matrimonium initum in facie Ecclesiæ coram Parocho, & Testibus, quod per occultum impedimentum nullum erat; videbimus infra.

6 Occurrunt hic multa dubia circa Parochum, qui assistere debet Matrimonio, & circa Ordinarium, qui possit alteri Sacerdoti committere facultatem assistendi Matrimonio, quam etiam Parochus concedere potest, & circa ipsum Sacerdotem assistentem Matrimonio; quæ per sequentia Quæsita dissolvere debemus.

Quæres igitur 1. quisnam Parochus assistere debeat Matrimonio, quando contrahentes sunt diversæ Parochiæ? Resp. validè assistere posse quemlibet ex prædictis

ctis Parochis: nam si quilibet ex illis facultatem habet conjungendi in matrimonium suum parochianum contrahentem, pariter habebit facultatem conjungendi extraneum à sua Parochia, qui cum suo Parochiano contrahit, matrimonium siquidem vinculum individuum est conjungens extrema; adeoque ex hoc quòd sit Parochus unius, est etiam Parochus utriusque: ut ex Declaratione Cardinalium testatur Navarrus *in Sum. cap.* 25. *in fine*: & ratio est, quia si alicui conceditur Jurisdictio aliqua, pariter conceduntur ei illa, sine quibus jurisdictio consistere nequit: ut constat *ex Cap. Præterea, de Offic. Deleg. & ex Leg.* 2. *ff. de Jurisd. omn. Judic.* & docent Henriquez, Salzedo, Spino, Zerola, Sanchez, Zevallos, Guttierrez, Coninch, & Ponce relati à Castropalao *de Matr. disput.* 2. *punct.* 13. *§.* 9. *numer.* 1.

7 Difficultas tamen in eo sita est: an si assistat Matrimonio sui Parochiani contrahentis cum non parochiano extra suam Parochiam, vel etiam si ambo Parochiani sint, sed eos conjungit extra suam Parochiam; an inquam validè, & licitè assistere possit? Resp. quamvis Navarrus, Ludovicus Lopez, Henriquez, Rodriquez, Zevallos, & Ponce penes Castropalaum *loc. cit. num.* 2. dixerint: nec licitè, nec validè assistere posse. Nihilominus vera sententia est, validè posse assistere: ratio est, quia Tridentinum solùm requirit proprii Parochi assistentiam, non verò eam requirit in propria Parochia, quam nec expressit, nec curavit exprimere, utpote non necessariam ad finem ab eodem Concilio intentum, vitandi scilicet matrimonia clandestina: ubicumque ergo matrimonium celebretur, dummodo sit coram proprio Parocho & Testibus; non clandestinè celebratur, adeoque validè. Sic ex communi sententia testantur Sanchez *lib.* 3. *disp.* 19. *num.* 8. Spino *de Test. gloss.* 15. *num.* 42. Coninch *disp.* 27. *num.* 12. Guttierrez *de Matr. cap.* 62. *num.* 5. & Castropalaus *de Matr. disp.* 2. *punct.* 13. *§.* 9. *num.* 3.

8 Probabilius tamen, & verius existimo licitè assistere non posse extra suam Parochiam; quidquid in contrarium dixerint Spino, Segura, Sanchez, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 5. ratio est, quia si nequit extra propriam Parochiam licitè sponsos benedicere ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. *de Reform. Matr.* nequibit licitè assistere eis contrahentibus. Quapropter jure merito Sacra Cardinalium Congregatio declaravit, eum Parochum debere matrimonio assistere, in cujus Parochia matrimonium contrahitur, & hoc ad tollendas lites inter Jurisdictiones Parochorum, & scandala inde emanantia. Sic Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 2. Coninch *disp.* 27. *dub.* 2. *numer.* 19. Rodriquez 1. *tom. Summ. cap.* 219. *num.* 7. Salzedo *Pract. cap.* 73. *§.* 11. Bonacina referens Navarrum, Filliuccium, & alios *de Matr. quæst.* 2. *punct.* 8. *num.* 5. Hinc infertur, quòd si contrahentes duo habeant Domicilia in duabus Parochiis, in quibus habitent pro diversis temporibus, itaut utraque sit Parochia habitationis juxta *Cap.* 2. *De Sepult. in* 6. poterit quidem validè uterque Parochus eos conjungere; licitè tamen ille tantùm Parochus conjunget, in cujus Parochia Matrimonium celebratur. Sic Bonacina citatus alios referens.

9 Quæres 2. Contrahentes quam habitationem habere debent in Parochia, ut possit Parochus eorum matrimoniis assistere? Resp. quamvis in hoc varia sint Doctorum placita alia strictiora, alia laxiora; probabilior tamen videtur sententia asserens, non solùm habitationem, quæ eligitur animo commorandi ibi perpetuò; dare facultatem Parocho illius habitationis ad validè, & licitè assistendum matrimonio; verùm etiam habitationem illam, quæ eligitur ad ibi commorandum pro majori parte anni, etiamsi animus habeatur redeundi postea ad proprium domicilium: ratio est, quia per illum animum habitandi in ea Parochia pro majori anni parte licet non acquiratur proprium domicilium, acquiritur tamen quasi domicilium, quod sufficit ad constituendum Parochianum illius Parochiæ: ut colligitur *ex Argum. Cap. final. De Paroch & ex Cap. In nostra, De Sepult.* Et sic praxis, & consuetudo demonstrat in scholaribus, Mercatoribus, & Mercenariis longo tempore habitantibus in aliqua Parochia, quibus à Parocho illius Sacramenta administrantur. Ita Sanchez *lib.* 3. *disp.* 23. *num.* 12. Guttierrez *capit.* 63. *num.* 13. Castropalaus *de Matr. disp.* 2. *punct.* 13. *§.* 9. *num.* 9. & Bonacina *de Matr. quæst.* 2. *punct.* 8. *num.* 2. Qui adnotant, non requiri, ut actu inhabitaverint majori parte anni; sed sat est, quòd incipiant habitare cum tali animo. Quòd si talem animum non haberent, sed data opera ut evitent proprios, ac sine eorum facultate contrahant, incipiant in alia Parochia habitare cum animo ibi non commorandi pro majori parte quaanni; tunc non acquirent Domicilium proprium, nec si proprium; adeoque nec validè, nec licitè conjungentur in matrimonium ab illo Parocho: sic probabiliùs Rebellus *lib.* 2. *quæst.* 8. *num.* 6. Rodriquez *cap.* 219. *num.* 2. & alii, quos refert Guttierrez *de Matr. cap.* 63. *num.* 33.

Quæres 3. quisnam Parochus assistere debeat matri- 10
monio illorum, qui nec Domicilium habent, nec quasi Domicilium; sed vagi modò hìc, modò illic inhabitant? Resp. quemlibet Parochum ex illis, ubi transeunter inhabitant, in sua Parochia posse illos in matrimonium conjungere, servatis diligenter iis, quæ specialiter præscribuntur pro matrimonio vagorum, tum in indagandis impedimentis, tum in obtinenda priùs facultate ab ordinario: ratio est, quia sicuti potest illis alia sacramenta ministrare, sic etiam & matrimonium; aliunde assignari nequit alter parochus, cui subjiciantur. Sic Sanchez *lib.* 3. *disp.* 25. *numer.* 13. Guttierrez *cap.* 65. *num.* 2. Castropalaus *de matr. disp.* 2. *punct.* 13. *§.* 9. *num.* 11. & Bonacina *de matr. quæst.* 2. *punct.* 8. *num.* 6. referens Ledesmam, Henriquez, Coninch, & Filliuccium.

Quæres 4. an Parochus alicujus Oppidi, vel Ruris, 11
possit validè assistere matrimonio sponsorum, qui aliquoties in anno illuc divertunt recreationis causa, vel ob alium finem? Resp. negativè: & ratio est, quia nec ibi dicuntur propriè, & revera commorari, ac inhabitare; nec dicuntur per consequens ibi habere Domicilium, vel quasi Domicilium, cum alibi habeant principale domicilium; nec denique vagi possunt dici, cum aliunde habeant proprium domicilium. Sic divertentes igitur ad Oppidum, aut Rus recreationis causa, vel ob collectionem fructuum, messem, vindemiam, aut ad alia ruralia exercenda, vel causa belli, pestis, aut alterius infirmitatis illic se recipiunt, quàm primùm reversuri ad proprium, & principale domicilium in sua Civitate; nequeunt dici Parochiani Oppidi, vel Ruris illius, adeoque nequibit Parochus ille assistere validè eorum matrimoniis. Sic declaratum fuisse à Rota Romana testatur Riccius *Decis.* 244. Menochius *lib.* 4. *Consil. consil.* 394. *num.* 53. & Bonacina *de matr. quæst.* 2. *pun.* 8. *num.* 2. *in fine*, referens Navarrum, Sanchez, & Guttierrez.

Quæres 5. an Parochus possit alteri communicare 12
facultatem assistendi matrimonio? Resp. affirmativè, dummodo alter, cui hanc facultatem communicat, sit Sacerdos, non enim potest eam communicare non Sacerdoti: ratio deducitur ex Tridentino *sess.* 24. *cap.* 1. *de Reform. Matr.* ubi disjunctivè loquitur de parocho, vel alio Sacerdote: quæ quidem verba in proprio sensu juxta communem usum accipi debent: ut constat *ex Cap. Ex litteris de Sponsal.* adeoque non poterit Parochus alteri à Sacerdote hanc facultatem committere. Non requiritur tamen, quòd Sacerdos, cui committitur facultas, sit approbatus ab ordinario ad Sacramenta ministranda: cum Concilium talem approbationem non requisierit: maximè quia revera Sacramentum non administrat, sed præsens est ejus administrationi. Sic Sanchez alios referens *lib.* 3. *disput.* 20. *numer.* 10. Zevallos *in Quæst. Practic. quæst.* 604. *num.* 58. Guttierrez *cap.* 62. *num.* 22. & alii. Quòd si Sacerdos iste matrimonio assistat extra parochiam committentis facultatem, quamvis aliqui Doctores dixerint, invalidum fore matrimonium ob defectum Jurisdictionis in delegato; nihilominus probabilior, & verior sententia docet, esse validum, quamvis juxta mea principia illicitum: ratio est, quia si valide potest assistere extra propriam parochiam parochus delegans matrimonio suorum parochianorum, ut supra diximus *numer.* 7. eodem modo poterit validè assistere Sacerdos delegatus, etiam per jurisdictionem voluntariam: cum nullus habeatur Textus, aut ratio comprobans restrictionem hujus delegationis. Sic Sanchez *libr.* 3. *de Matr. disp.* 34. *à num.* 2. Guttierrez *de Matr. capit.* 62. *num.* 10. Castropalaus *de matr. disp.* 2. *punct.* 13. *§.* 9. *num.* 6. & Bonacina plures referens *de matr. quæst.* 2. *punct.* 8. *num.* 13. & 14.

Quæres 6. an alius à Parocho possit hanc facultatem 13
assistendi matrimonio committere Sacerdoti? Resp.

posse

posse Ordinarium loci. Quinam verò veniat hic nomine Ordinarii loci, non levis est difficultas. Certum tamen est, & extra controversiam venire 1. Episcopos pro suis Diœcesibus. Difficultas tamen est pro Archiepiscopis, & Metropolitanis respectu subditorum suorum suffraganeorum. Sed dicendum, non posse pro his facultatem istam concedere, eo quia respectu eorum non sunt Ordinarii juxta sensum Tridentini, nisi in casibus quibusdam specialibus, ut statuitur *in cap. Pastoralis. De Offic. Ordin.* tales sunt, si actu suffraganeos visitent, pro quo tempore Ordinarii censentur, ut docent Suarez *tom. 4. in 3. par. disp. 25. sect. 1. num.* 14. Sanchez *lib. 3. disp. 28. num. 3.* Henriquez *lib. 19. cap. 13. num. 3.* Coninch *disp. 27. num. 17.* & Castropalaus *de matr. disp. 2. pun. 13. §. 11. num. 1.* Insuper si denegata fuerit facultas ab Episcopo suffraganeo, & causa ad Metropolitanum devoluta fuerit per appellationem; tunc cognita causa, & prolata sententia, cui non fuerit locus alteri appellationi; poterit facultatem concedere: ut docent Sanchez *l. c. numer.* 4. Guttierrez *cap. 66. num. 3.* Spino *de Testam.* & Segura *in suo Direct. Judic. Eccl.* quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* 2. veniunt hic nomine Ordinarii Cardinales respectu subditorum Ecclesiæ Tituli, quem habent: nam in ea Ecclesia Tituli Jurisdictionem habent quasi Episcopalem *ex Cap. bis, quæ, De Major. & Obed.* & docent Navarrus *libr. 4. consil. Tit. De sponsal. consil.* 47. Sanchez *l. c. numer. 8.* Guttierrez *l. c. num. 9.* & Castropalaus *l. c. 3.* veniunt omnes Legati Pontificii in ea Provincia, quæ suæ Legationi commissa est: nam in ea possunt, quidquid Episcopus potest in sua Diœcesi: ut docent Sanchez *l. c. num. 8.* Guttierrez *l. c. numer.* 10. Coninch *disp. 27. dub. 2. nu. 16.* 4. venit Capitulum Sede Vacante, seu Vicarius illius ex prædictis Doctoribus. 5. venit Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subjectæ; & Omnes illi, qui quasi Jurisdictione Episcopali gaudent respectu suorum subditorum, Sic Sanchez, Guttierrez, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 13. §. 11. num.* 11. & Bonacina *de Matr. quæst. 2. pun. 8. num.* 10. referens Reginaldum, Henriquez, & Filliuccium.

14 Specialis difficultas est de Vicario Generali Episcopi, nam omnino excluditur Vicarius foraneus, qui nec assistere potest Matrimonio, nec alteri Sacerdoti eam facultatem committere, nisi specialem habeat licentiam à suo Ordinario, vel Parocho; an secluso speciali facultate Ordinarii possit Matrimonio assistere, vel alteri Sacerdoti eam committere? Et licèt non desint aliqui Doctores, qui talem facultatem denegent Vicario Generali Episcopi, ac Capituli Sede Vacante; communior tamen sententia docet, eam habere: eo quia Vicarius Generalis Episcopi, aut Capituli sede Vacante unum Tribunal, ac unam jurisdictionem constituit cum Episcopo, aut Capitulo Sede Vacante: quapropter ex ipso ad Episcopum, vel Capitulum non datur appellatio, nisi in causis, in quibus ex speciali commissione est Delegatus, ut constat *Cap. Romana. De Appellat. in 6. & ex cap. 2. de Consuet. in 6.* Nec Vicarius Generalis habet tantùm jurisdictionem in causis Civilibus, sed etiam in Spiritualibus, & Matrimonialibus ex vi Vicariatus, excluduntur verò Criminales, quas agnoscere nequit *ex cap. 2. de Offic. Vicar.* Nec Tridentinum quando dixit, cognitionem causarum Matrimonialium spectare ad solos Episcopos, Vicarium Excluśit, quem si excludere voluisset, oportebat ejus expressam mentionem facere, uti alibi fecit. Et etiamsi non posset tales causas agnoscere, non inde sequitur, non posse Matrimonio assistere, aut alteri Sacerdoti facultatem dare: nam Parochus causas Matrimoniales non agnoscit, & tamen Matrimoniis assistit, & facultatem dat alteri Sacerdoti assistendi. Sic ex communi sententia docent Henriquez *lib. 11. cap. 3. numer.* 4. Petrus de Ledesma *in sum. 1. par. de matr. cap. 4. concl. 4. dub.* 17. Sanchez *lib. 3. disp. 29. numer.* 18. Guttierrez *Can. Quæst. lib. 1. cap. 19. num. 13.* Coninch *disp. 27. dub. 2. numer.* 17. Layman *lib. 5. summ. tract. 10. 2. par. cap. 4. nu. 5.* Ponce *lib. 5. cap. 11. nu. 1.* Gaspar Hurtadus *disp. 5. de matr. diffic. 9. num. 32.*

15 Quæres 7. an Parochus assistens Matrimonio debeat esse Sacerdos? rationem dubitandi dat Tridentinum *sess. 24. cap. 1. de Reform. Matr.* ubi dicit: præsente Parocho, vel alio Sacerdote: nam si alius debet esse Sacerdos, etiam & Parochus, cum dictio *aliud* repetat similia *ex Leg. Quidam relegatus, ff. De reb. dubiis.* Resp. probabilius esse, quòd non debeat esse Sacerdos, sed sat est, quod sit Parochus: ratio est, quia Concilium tantùm requirit præsentiam Parochi, nec se declarat, quòd velit Sacerdotium in Parocho, uti se declarat in alio, qui ex facultate Parochi assistit Matrimonio; & verba Decreti hujus correctivi Juris Communis amplianda non sunt, sed restringenda. Si ergo Parochus assistit Matrimonio, etiamsi Sacerdos non sit; rectè salvatur, quod à Tridentino statutum fuit. Nec dictio *aliud* semper repetit similia, aliquando etenim dissimilia repetit, Sic Navarrus *libr. 4. Consil. Tit. de sponsal, consil.* 30. Henriquez *lib. 11. cap. 3. nu. 5.* Zevallos *Quæst. Pract. quæst. 604. num. 56.* Sanchez *libr. 3. disp. 20. num. 3.* Guttierrez *de matr. cap. 62. nu. 16.* Petrus Ledesma *quæst. 45. art. 5.* Reginaldus *libr. 31. num. 177.* Bonacina *de Matr. quæst. 2. pun. 8. num. 16.* & Castropalaus *de matr. disp. 2. pun. 13. §. 10. nu. 2.* qui addit ex Sanchez, & Guttierrez non solum validè, sed etiam licitè id efficere posse: nam esto non possit efficere benedictiones illas, quæ inter Missarum Solemnia effici solent Conjugatis; poterit tamen extra Missarum solemnia, & privatim illas efficere dicendo: *ego conjungo vos in Matrimonium in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Quæres 8. an si Matrimonio assisteret Parochus, qui 16
sit nominatim excommunicatus, aut Suspensus, vel Interdictus à suo Prælato assistendi Matrimonio, aut denique irregularis; validum sit Matrimonium? Resp. affirmativè: ratio est, quia censuræ istæ, & pœnæ non privant Parochum suo beneficio; ergo si verè Parochus est, validè assistit Matrimonio. Et quamvis excommunicatus maximè vitandus non possit exercere actus Jurisdictionis; assistentia tamen ista Parochi à Tridentino requisita non esset actus Jurisdictionis, sed mera præsentia authoritativa, qua legitimum redderet contractum, & de facto invitus assistens validè assistit, & jurisdictio voluntariè exercenda est. Nec facit in oppositum, quòd Testis non possit esse excommunicatus nominatus *ex Cap. Veniens, de Testib. & Attestat.* nam si in favorem Matrimonii etiam infames admittuntur in Testes, cur non poterit admitti Parochus etiam nominatim excommunicatus, vel Suspensus, aut Interdictus, vel Irregularis; dummodo suo beneficio privatus non fuerit, & sit verè Parochus. Illicitè tamen id efficiet, & cum gravi peccato; sed non ideò Matrimonium invalidum erit. Sic Petrus Ledesma *quæst. 45. art. 5. pun. 3. dub. 3.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 4.* Coninch *disp. 27. dub. 2. num. 24.* Reginaldus *lib. 31. num. 177.* Sanchez *lib. 3. disp. 21. num. 4.* Zevallos *Quæst. Pract. quæst. 604. num. 6.* Guttierrez *cap. 62. nu. 23.* Riccius *decis. 243.* Rebellus *lib. 2. quæst. 9. art. 9.* Bonacina *de Matrim. quæst. 2. pun. 8. num. 21.* & Castropalaus *de matr. disp. 2. pun. 13. §. 50. num. 6.*

Ob eamdem rationem inferunt Navarrus, Sanchez, 17
Zevallos, Guttierrez, Henriquez, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *l. c. num. 8.* & Bonacina *l. c. numer. 22.* posse Parochum Excommunicatum, Suspensum, aut Interdictum, vel Irregularem validè concedere alteri Sacerdoti etiam eisdem Censuris irretito facultatem assistendi Matrimonio; tum quia Concilium Tridentinum aliud non requisivit in Sacerdote, cui delegatur talis facultas, nisi Sacerdotium; tum quia non est actus Jurisdictionis concessio talis facultatis à Parocho nominatim excommunicato, cum nec sententiam ferat, nec jurisdictionem communicet; sed tantum actus Dominii, & Potestatis, quam in alium transfert. Et quamvis excommunicatus nominatim, & non toleratus privetur usu Jurisdictionis; non tamen privatur usu Dominii, & Potestatis, quod quidem dominium validè transferre potest in alium, ut patet, si bona sua alteri donaret. Quidquid in contrarium senserint Coninch, & Avila penes Bonacinam. *l. c.*

Quæres 9. an Parochus, qui non sit verè talis, sed 18
merè putativus, ac existimatus; possit validè matrimonio assistere? Resp. validè assistere, si concurrant hæ tres conditiones, 1. quarum est Titulus coloratus, ut si quis beneficium Parochiale accepisset à legitimo superiore, sed invalidè ob aliquod impedimentum occultum, quo laborabat, vel quia excommunicatus erat, aut ob aliquod aliud invalidans collationem; vel si validè accepit à Superiore legitimo, nihilominus delictum commisit, ob quod ipso jure à beneficio privatur; sed

non

nondum in judicio legitimè beneficio privatus est; vel denique si à Superiore occultè beneficio privatus fuit, ac illo titulo spoliatus, sed non per judicialem sententiam, & publicam. In his enim casibus habet locum Titulus coloratus. 2. conditio est error communis, non enim sufficit Titulus coloratus, nisi simul habeatur error communis, quo communiter reputetur verus Parochus: ad hoc autem, ut communis sit, non sufficit, quòd sit paucorum, sed plurium; insuper debet esse probabilis, non verò supinus, & crassus: error siquidem probabilis, ac cum fundamento æquiparatur Scientiæ *ex Cap. 2. de Constit. in 6.* 3. denique conditio, ut non habeatur impedimentum juris naturalis, vel Divini; cum Ecclesia, vel Prælatus non possit tales defectus supplere. Positis his tribus conditionibus in Parocho putativo, & existimato, gesta per ipsum valida erunt *ex Leg. Barbarius, ff. de Offic. Prætor. & ex Cap. Infamis, 3. quæst. 7.* Jus siquidem Ecclesiasticum, & Civile ob vitanda scandala, & gravia incommoda, perplexitates insuper, dubia, & scrupulos, quæ ex nullitate talium gestorum, & actuum provenire possent, potestatem tribuit, & defectus supplet, etiam si contrahentes inhabilitatem agnoscant: eo quia eorum singularis scientia non impedit errorem communem, & per consequens non impedit concessionem jurisdictionis *ex Argum. Leg. Nam ad ea, ff. de Legib.* Sic Sanchez *lib. 3. disp. 22. num. 13. & 42.* Guttierrez *cap. 62. numer. 26.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 4.* Rodriquez *1. tom. Summ. cap. 219. num. 8.* Bonacina alios referens *de Matr. quæst. 2. punct. 8. num. 24. & 25.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. 10. num. 10.*

Hinc fit 1. invalidum esse matrimonium coram Parocho celebratum, qui absque legitima authoritate intrusus sit in Parochiam: ut si aliquis simplex Sacerdos constitutus fuisset Parochus à sæculari potestate, ac laicali: ratio est, quia non haberetur titulus coloratus à legitimo Superiore collatus, vel saltem ab eo Superiore collatus, qui & ipse coloratum titulum haberet. Sic Sylvester, Navarrus, Guttierrez, Reginaldus, Salas, Tabiena, Cajetanus, Medina, Sanchez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. qu. 2. pun. 8. nu. 25.*

Fit 2. invalidum etiam esse matrimonium ante eum Parochum celebratum, qui est insanæ mentis, quamvis ex errore communi sanæ mentis reputetur: ratio est, quia haberetur impedimentum naturale, & hunc defectum naturalem Ecclesia non potest supplere; & de facto gesta per Judicem insanum invalida sunt, etiam si error communis eum reputet sanæ mentis. Sic Reginaldus, Sanchez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 8. num. 37.*

E contra validum esse matrimonium, cui assistit Sacerdos ex facultate Parochi concedentis illam exteriùs, sed cum fictione absque scilicet intentione, & animo concedendi illam: ratio est, quia habetur error communis, & titulus præsumptus ob facultatem exteriùs datam à legitimo Superiore; & aliunde nullitas tituli occulta est, adeoque Ecclesia supplet talem defectum, & confert ipsa veram facultatem, quam conferre utique potest. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 22. nu. 62.* Guttierrez *cap. 62. num. 28.* Bonacina *de Matr. loc. cit. numer. 34.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 2. punct. 13. §. 10. num. 11.* contra Petrum Ledesma.

Validum pariter esse matrimonium, cui ex facultate Parochi non Sacerdos assistit, qui tamen ex communi errore Sacerdos reputatur: nam licèt Parochus nequeat hanc facultatem concedere non Sacerdoti, nihilominus attento errore communi, & titulo illo colorato supplet Ecclesia defectum, qui cum non sit juris naturalis, vel Divini, sed tantum juris positivi Ecclesiastici; suppleri potest ab illa. Sicuti enim statuit Ecclesia, Matrimonium celebrari debere coram Parocho, vel alio Sacerdote ex facultate ipsius? ita statuere poterat, ut celebraretur coram Laico ex facultate Parochi. Sic Sanchez *loc. cit. num. 27.* Guttierrez *loc. cit. num. 26.* Bonacina *loc. cit. num. 30.* & Castropalaus *loc. cit.*

19 Quæres 10. quænam requirantur ad validam concessionem hujus facultatis? Et an Sacerdos obtinens metu, vel dolo facultatem assistendi matrimonio; validè assistat? Resp. præmittendo priùs ea, quæ ad facultatem istam obtinendam spectant. Et 1. non est necessarium, ut facultas hæc, & licentia concedatur à Parocho, vel ordinario in scriptis, aut in particulari; sed sat est, si concedatur oretenus, & in generali: & ratio est, quia Concilium Tridentinum quamvis requisierit licentiam istam in Sacerdote, non tamen eam requisivit in scriptis, aut in particulari; & sic decisum fuisse à Sacra Congregatione Cardinalium testatur Farinacius *volum. 4. pag. 67.* & docent Henriquez, Sanchez, Zenedo, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disp. 2. punct. 13. §. 12. num. 1.* 2. si Sacerdoti committatur generaliter facultas administrandi omnia officia Parochi, absque controversia est, pariter ipsi committi facultatem assistendi matrimoniis. Controvertitur tamen: an concessa generali facultate Sacerdoti administrandi omnia Sacramenta etiam concedatur facultas assistendi matrimoniis? Et quamvis denegent Coninch, Henriquez, & Gaspar Hurtadus: eo quia Sacramentum matrimonii non administratur revera à Parocho, vel Sacerdote, sed ab ipsis contrahentibus. Affirmant nihilominus, & rectius Ponce *lib. 5. cap. 29.* Castropalaus *loc. cit.* & Farinacius *loc. cit. pag. 275.* & ratio est, quia licèt revera non administretur, impropriè tamen dicitur administrari à Parocho, vel Sacerdote, adeoque comprehenditur hæc facultas in generali illa administrationis concessione Sacramentorum. 3. licentia tacita, & præsumpta subsequens matrimonium, quæ dici solet ratihabitio de futuro; non est sufficiens ad validitatem matrimonii: & ratio est, quia celebraretur coram Sacerdote non habente revera facultatem, sed quam habiturus est; & Concilium vult, ut celebretur coram alio Sacerdote habente, non habituro facultatem à Parocho, vel Ordinario: & sic decisum fuisse à Sacra Congregat. testatur Gonzalez *ad Regul. 8. Cancellar. gloss. 47. num. 52.* & passim docent Doctores. Licentia verò tacita de præsenti antecedens matrimonium, ut esset, si Parochus videret Sacerdotem se præparantem ad assistendum matrimonio, & nihilominus cum posset illum impedire, non impediret; sufficiens erit ad validitatem matrimonii: nam tacitus ille consensus expressus signo illo externo non impediendi, cum facile impedire posset; reputatur vera licentia: ut ex communi sententia habent Sanchez, Coninch, Hurtadus, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. 12. num. 4.* 4. denique ad validitatem licentiæ requiritur, ut innotescat ipsi Sacerdoti sive per Nuntium, sive per Epistolam: & ratio est, quia privilegium, & donatio facultatis non valet, nisi acceptetur; sed acceptari nequit, quod non innotescit: ergo ad validitatem hujus facultatis necessario requiritur, ut ipsi Sacerdoti innotescat. Sic constat *ex Cap. Si tibi absenti, de Præbend. in 6. & ex Cap. 1. versic. ex parte, de Conces. Præbend. in 6.* Hinc fit regulariter loquendo, non debere Sacerdotem præstare fidem asserentibus, se habere facultatem à Parocho, vel ab Ordinario celebrandi matrimonium coram ipso, maximè si sine denuntiationibus: cum res sit magni momenti, & vergere possit in præjudicium alterius. Nisi tamen id asserentes essent Personæ valde dignæ, ac magnæ Authoritatis, itaut oriri nequeat suspicio fraudis. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 37. num. 2.* Coninch *disp. 27. dub. 3.* Reginaldus *lib. 31. numer. 181.* Ponce *lib. 5. cap. 29. num. 8.* Bonacina *de Matr. quæst. 2. punct. 8. num. 38.* & Castropalaus *loc. cit. num. 7.* His præmissis

Directè respondeo: valere licentiam metu levi, vel gravi extortam, & sufficientem esse ad validitatem matrimonii: ratio est, tum quia facultas metu extorta validè confertur, nisi aliundè irritetur à Jure; cum igitur à Jure non irritetur in casu nostro, dicendum est, validè collatam esse: tum quia licentia per metum extorta non est actus Jurisdictionis, seu actus formalis Parochi, quatenus habet jurisdictionem; sed actus materialis Parochi, quatenus est Testis principalis à Tridentino requisitus cum facultate delegandi Sacerdotem; adeoque irritari non poterit per metum gravem, aut levem. Sic Sanchez *lib. 3. disp. 39. num. 13.* Guttierrez *de Matr. cap. 69. num. 14.* Reginaldus *lib. 31. num. 182.* Coninch *disp. 27. num. 37.* Bonacina *de Matrim. quæst. 2. punct. 8. numer. 17.* Gaspar Hurtadus *de Matrim. disp. 5. diffic. 11.* Castropalaus *de Matrim. disp. 2. punct. 13. §. 12. num. 2.*

Si verò extorta fuerit licentia per dolum, & mendacia, cum distinctione respondendum erit: si dolus, & Mendacia versentur circa causam finalem concessionis; ita ut concedens ita sit affectus, ut si nosset, causam illam non subsistere; eam non concederet, e. g. narravit Sacerdos petens facultatem à Parocho assistendi Matrimonio, sponsos jam denuntiatos in tali suburbio

bio Parocho ſubordinato, ita eſſe graviter infirmos, ut periculum ſit in mora, niſi ſtatim conjungantur; & niſi ipſe citò currat ad aſſiſtendum tali Matrimonio; decederent è vita cum infamia, & periculo æternæ ſalutis: bonus Parochus motus à ſubdola, & mendaci narratione facultatem dat aſſiſtendi; in tali caſu dolus, & Mendacia verſarentur circa cauſam finalem conceſſionis, movetur ſiquidem ad eam concedendam ex infirmitate, & periculo doloſè, & mendaciter enarratis; quam cauſam ſi ſciret non adeſſe; non concederet facultatem. Quapropter conceſſio invalida erit; & inſufficiens ad Matrimonium: ratio eſt, quia diſpoſitio facta per dolum verſantem circa cauſam finalem eſt invalida *ex Leg. Si per errorem, ff. de Juriſdict. omn. Judic.* & docet Communis ſententia *in materia de Contractibus*.

Si tamen dolus, & mendacia verſentur circa cauſam Impulſivam conceſſionis, quando videlicet non movetur concedens principaliter ex cauſa illa mendaciter, & doloſè narrata, licèt aliquo modo impellatur ad eam concedendam, e. g. narrat Sacerdos petens facultatem à Parocho aſſiſtendi tali Matrimonio, quòd ita expoſcat Vir magni nominis, cum revera ita non ſit; & Parochus facultatem concederet impulſus petitione nomine magni Viri facta; in tali caſu licentia extorta per dolum, & mendacia verſantia circa cauſam impulſivam valida erit: eo quia non præſumitur moveri principaliter à petitione facta nomine Principis, & Magni Viri ad facultatem concedendam, cum impertinenter ſe habeat circa conceſſionem illam Princeps, & petitio ejus nomine facta. Quod quidem verum eſt, etiam ſi Parochus ſit ita affectus, ut ſi fictionem, & dolum cognoviſſet, licentiam non conceſſiſſet: nam ferè ſemper aliquid latet diſponentem, quod ſi cognoviſſet, non diſpoſuiſſet; & tamen non ideo infirmantur, & invalidantur omnes diſpoſitiones, & magna confuſio haberetur in contrahendo, ut dictum eſt in materia de Contractibus: ſufficit ergo ad validitatem diſpoſitionis, quòd dolus, & Mendacia, ac errores non ſint circa cauſam finalem. Sic Sanchez, Coninch, Reginaldus, Filliuccius, & Guttierrez, quos refert, & ſequitur Bonacina *de matr. diſp. 2. pun. 8. nu. 17. in fine*.

20 Quæres 11. an facultas ſemel data aſſiſtendi Matrimonio revocari poſſit à concedente? Reſp. affirmativè: cum pendeat à voluntate concedentis; ut tamen revocata cenſeatur, debet revocatio innoteſcere ei, cui conceſſa licentia fuit; ſive revocatio fiat per Epiſtolam, ſive per nuntium, aliàs non cenſenda erit revocata: ut docent Sanchez *lib. 3. diſp. 36. num. 9.* Coninch *diſp. 27. dub. 3. nu. 32.* Gaſpar Hurtadus *diſp. 5. diff. 13. nu. 45.* & alii. Unum tamen adnotandum ex Maſcardo *de Probat. concl. 982.* quòd ad hoc ut opponatur Sacerdoti, contracto jam Matrimonio, caruiſſe facultate aſſiſtendi illi, vel licentiam datam revocatam fuiſſe; debere conſtare ex probationibus ſufficientibus, aliàs nullatenus credendus erit, tum in bonum Matrimonii, tum Sacerdotis.

21 Quæres tandem: an Parochus ſanæ mentis, qui adſtat Matrimonio, ſed affectat non percipere ea, quæ aguntur; validè aſſiſtat Matrimonio? Et quænam ejus præſentia requiratur, ut validum ſit Matrimonium? Reſp. ſi revera percipit ea, quæ affectat non percipere; validum erit Matrimonium coram eo contractum: ratio eſt, quia non requiritur, ut voluntariè percipiat ea, quæ aguntur à contrahentibus; ſed tantum requiritur, ut verè percipiat ea, quæ aguntur à contrahentibus, ac atteſtari poſſit Eccleſiæ: & ſic deciſum fuiſſe à Sacra Cardinalium Congregatione teſtatur Rebellus eam citans; Riccius, Guttierrez, Sanchez, quos refert, & ſequitur Bonacina *de matr. quæſt. 2. pun. 8. num. 20.* Præſentia autem Parochi aſſiſtentis Matrimonio debet eſſe humana, & Moralis; quantum ſufficit, ut teſtimonium reddat Eccleſiæ de Matrimonio contracto. Quapropter non requiritur, ut vocatus, rogatus, aut voluntariè aſſiſtat; non enim id expoſcitur à Tridentino; imò etiamſi vi, dolo, & fraude cogatur aſſiſtere; valet ejus præſentia: nam injuria, quæ fit Parocho non impedit valorem Sacramenti. Sic Salzedo, Petrus de Ledeſma, Zevallos, Guttierrez, Sanchez, Rebellus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de matr. diſp. 2. pun. 13. §. 8. n. 11.* Non nego peccare mortaliter contrahentes, qui vi, & dolo inducunt Parochum ad ſic aſſiſtendum Matrimonio tum ob injuriam, quæ fit Eccleſiæ, cujus vices Parochus gerit; tum ob magna inconvenientia, quæ ſequuntur, niſi fortè gravis urgeat neceſſitas, & cauſa ſic contrahendi. Adnotandum tamen: Parochum ita debere Matrimonio intereſſe, ut appareat, ipſum ob hanc cauſam adhibitum eſſe ſeriò, non verò per jocum, eſto adhibitus ſit per vim, & dolum: quapropter etiamſi dum tranſit per viam attendatur à contrahentibus cum animo ſeriò contrahendi Matrimonium coram illo, & Teſtibus; & percipit ea, quæ aguntur; valida erit ejus præſentia, nec erit materialiter tantùm præſens, ſed formaliter: ut ſuſtinent Sanchez, Reginaldus, Filliuccius, Guttierrez, penes Bonacinam *de matr. quæſt. 2. pun. 8. numer. 20.* quamvis ipſe oppoſitum ſentiat.

CAPUT XI.

De Teſtibus requiſitis ad Matrimonium.

1. *Præſentia duorum, vel trium Teſtium neceſſariò requiritur ad validitatem Matrimonii.*
2. *Non requiritur; ut ſint rogati, vocati, aut voluntariè aſſiſtentes; nam & ſi dolo, ac vi, aut repugnantes aſſiſterent; dummodo percipiant quæ fiunt; validè aſſiſtunt.*
3. *An ſit grave peccatum dolo, aut vi inducere Teſtes ad aſſiſtendum Matrimonio?*
4. *Quales debeant eſſe Teſtes, qui Matrimonio aſſiſtere poſſint?*
5. *Excluduntur Amentes, Furioſi, Ebrii, aut Dormientes.*
6. *An qui invalidè contraxerunt ſine Parocho, & Teſtibus; aut illicitè ſine præmiſſis denuntiationibus; ſubjaceant aliquibus Pœnis?*

DIXIMUS ſuperiùs requiri à Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 1. de Reform. Matr.* ad validitatem Matrimonii præſentiam Parochi, vel alterius Sacerdotis ex licentia ipſius Parochi, aut Ordinarii, & ſimul præſentiam duorum, vel trium Teſtium; ut poſſit Eccleſiæ conſtare Matrimonium in facie ejus contractum; quæ quidem præſentia Teſtium adeo neceſſaria eſt, ut ſine ipſa non minùs, ac ſine præſentia Parochi nullus, & irritus foret contractus Matrimonialis, ut indubitatum eſt penes Doctores. Præſentia autem horum Teſtium debet eſſe moralis, & Humana; ut dictum eſt de præſentia Parochi; itaut percipiant, & intelligant ea, quæ aguntur à Contrahentibus, & teſtimonium facere poſſint Eccleſiæ de contractu inito juxta ea, quæ ſtatuuntur *in Leg. coram Titio, ff. de Verbor. & Rer. ſignific.* Inſuper præſentia Teſtium debet eſſe ſimul non ſolùm inter ſe, verùm etiam cum præſentia Parochi; adeoque non ſufficit ſucceſſiva præſentia Teſtium inter ſe, & Parochi; copulativè ſiquidem loquitur Concilium, cujus verba ſunt hæc: Aliter quàm præſente Parocho, & duobus, vel tribus Teſtibus. Quapropter quando ſimul præſentes ſunt Parochus, & duo, vel tres Teſtes; tunc validè, & licitè Matrimonium contrahentes celebrant ſuppoſitis aliis requiſitis: & ratio ulterior eſt, quia debent eſſe Teſtes ad probationem matrimonii coram ſe contracti, non verò Matrimonii aliunde contracti. 1

Non tamen neceſſarium eſt, ut ſint rogati, vocati, aut quòd voluntariè aſſiſtant: nam & ſi dolo, & vi, ac repugnantes aſſiſtant, dummodo percipiant, ac intelligant ea, quæ à contrahentibus fiunt; validè coram ipſis Matrimonium celebratur: eo quia vis ipſis illata non facit, quin de Matrimonio contracto coram ipſis teſtimonium reddere poſſint. Sic declaratum fuiſſe à Sacra Congregatione Cardinalium teſtatur Petrus Ledeſma, quem ſimul cum Henriquez, Sanchez, Coninch, Guttierrez, Filliuccio refert, & ſequitur Bonacina *de matr. quæſt. 2 pun. 8. n. 44. & 45.* & Caſtropalaus *de matr. diſp. 2. pun. 13. §. 13. nu. 1.* referens inſuper Gregorium Lopez, Caldas, Zevallos, & Zenedum. 2

Dubitabis 1. an ſit grave peccatum vi, & dolo inducere Teſtes ad aſſiſtendum Matrimonio? Reſp. quamvis ſecluſa injuria putent, non eſſe grave peccatum Sanchez *lib. 3. diſp. 39. nu. 12.* & Guttierrez *de matr. cap. 69. nu. 13.* eo quia non principaliter ſe gerunt ad aſſiſtendum Matrimonio, uti ſe gerit Parochus. Nihilominus probabilius videtur eſſe grave peccatum ſic decipere, & vi adſtringere ad aſſiſtendum, niſi juſta cauſa adſit, & urgens neceſſitas excuſet: ratio eſt, quia licèt principaliori modo aſſiſtat Parochus, & minùs principali Teſtes; attamen inconvenientia, quæ ſequuntur ex 3

vi,

vi, ac deceptione in Parocho; sequuntur etiam in Testibus; adeoque si grave peccatum erit, si contra Parochum committantur; grave etiam peccatum erit si contra Testes committerentur. Sic Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 13. §. 8. num. 11. in fine.*

4 Dubitabis 2. quales debeant esse Testes, qui matrimonio assistere possint? Resp. aliquos Doctores putare, debere esse omni exceptione majores, ac quales ex Jure antiquo requirebantur ad matrimonium probandum *ex Cap. Super eo 2. de Testib.* nam causa matrimonialis cum sit ardua, & gravis, necessariò debet admittere Testes omni exceptione majores, ne ut minùs idonei non plenè probent, & ne eorum fides ob aliquam rationem infirmari possit. Verùm communis sententia docet ex lege naturali, quascumque personas doli capaces, ac usum rationis habentes, cujuscumque ætatis, ac conditionis sint, & status, posse esse Testes matrimonii. Quapropter impuberes habentes usum rationis, fœmiæ, infideles, familiares, consanguinei, Pater, Mater, erunt idonei Testes, & sufficientes ad matrimonium; quamvis istæ personæ excludantur in aliis causis ad testandum, non verò in causa matrimonii: & ratio est, tum quia Tridentinum per hoc decretum corrigit Jus commune, & nullos Testes excipit ex habentibus usum rationis, qui moraliter possint esse præsentes, ac percipere ea, quæ à contrahentibus fiunt; tum quia si aliquis defectus habetur in Testibus ex jure communi suppletur per præsentiam Parochi, qui principalior est inter Testes. Sic Farinacius, Sanchez, Guttierrez, Petrus Ledesma, Riccius, Reginal. Coninch, & Filluccius, quos referunt; & sequuntur Bonacina *de Matr. qu. 2. pun. 8. n. 43.* & Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 13. §. 13. n. 3.*

5 Ex dictis colligitur, excludendos esse, ut possint esse testes in matrimonio, amentes, furiosos, ebrios, dormientes; eo quia nec humano modo possunt esse præsentes matrimonio, nec percipere ea, quæ à contrahentibus fiunt. Quòd si amentes, & furiosi lucida habeant intervalla in sua infirmitate, & matrimonio tunc temporis assistant ut testes, utique matrimonio humano modo assisterent, ac cum sufficientia ad testandum de illo. Sic Sanchez, Guttierrez, Coninch, & alii communiter, quos refert, & sequitur Bonac. *de Matr. qu. 2. pun. 8. n. 42.*

6 Dubitabis 3. an qui invalidè contraxerunt sine Parocho, & Testibus; aut illicitè sine denunciationibus subjaceant aliquibus pœnis. Ut pleniùs satisfiat huic dubitationi de pœnis, quibus subjacent clandestinè contrahentes; sit

CAPUT XII.

De Pœnis Matrimonii clandestinè contracti.

1 *Statuitur, Matrimonium contractum cum Parocho, & Testibus, sed sine Denunciationibus præviis, dicendum esse verè, & propriè clandestinum.*

2 1. *Pœna est: quòd si quis clandestina conjugia inire præsumpserit in gradu prohibito, etiam ignoranter; soboles ex ipsis habita prorsus illegitima censeatur.*

3 2. *Pœna est ex Jure antiquo, ut Conjux spoliata Viro non restituatur ei ante omnia. 3. est, ut Matrimonium publicum præferendum sit clandestino, nisi hoc efficaciter probetur.*

4 4. *Pœna est lata à Tridentino adversus contrahentes clandestinè sine denuntiationibus, quamvis cum Parocho, & Testibus; ut si in gradibus prohibitis contraxerint, etiam ignoranter spe dispensationis careant.*

5 *Pœna verò ab eodem Tridentino statuta adversus contrahentes clandestinè sine Parocho, & Testibus est nullitas Matrimonii, & inhabilitas ad contrahendum sic. Subjacent quoque alteri gravi pœnæ arbitrio Ordinarii imponendæ.*

6 *Extendit Tridentinum hanc arbitrariam pœnam Ordinarii ad Parochum, vel alium Sacerdotem delegatum si sine duobus, vel tribus Testibus Matrimonio assistant; & ad Testes, si sine Parocho, vel alio Sacerdote delegato assistant.*

7 *Parochus, vel alius Sacerdos delegatus, si Matrimonio assistat, cui culpabiliter non fuere præmissæ denunciationes; suspendi debet per triennium ab officio.*

8 *Parochus, aut Sacerdos sive Sæcularis, sive Regularis assistens Matrimonio non sibi subditorum; aut eis benedicere ausus fuerit absque facultate proprii Parochi, aut Ordinarii; ipso jure incurrit suspensionem, donec ab Ordinario Parochi, qui assistere debebat, absolvatur.*

9 *Nulla pœna incurritur, si ante benedictiones nuptiales in Templo conjuges cohabitent, aut matrimonium consumment. Imò secluso scandalo nullum peccatum erit præmittere consummationem matrimonii benedictionibus.*

1 VARIÆ sunt pœnæ impositæ Matrimonio clandestino; antequam tamen illas declaremus, statuendum est; an Matrimonium coram Parocho, & Testibus contractum sine denunciationibus revera dicendum sit clandestinum; nam de contracto sine Parocho, & Testibus extra controversiam est, clandestinum esse. Et quamvis non desint Doctores cum Palacio, Petro Ledesma, Molina, Gaspare Hurtado, & Candelabro aureo penes Castropal. *de Matr. disp. 2. pun. 13. §. ult. n. 1.* qui probabiliter asserant, non dicendum esse verè, & propriè clandestinum Matrimonium contractum coram Parocho, & Testibus, omissis tamen denunciationibus: tum quia validum est, quamvis illicitum; tum quia revera dici nequit clandestinum, si publicitatem habet assistentiæ Parochi, & Testium. Ex quo inferunt, non debere affici pœnis jure antiquo impositis Matrimonio clandestino. Nihilominus probabilior, & communior sententia sustinet, esse verè, & propriè clandestinum; nam & si publicè contrahatur, quia tamen contrahitur absque solemnitate à jure requisita præmittendi denunciationes, clandestinum conjugium appellari debet, & est. Sic apertè colligitur *ex Cap. final. §. Si quis verò, de cland. despon.* ubi expressè clandestina conjugia dicuntur, quæ quamvis publicè fiant, fiunt tamen prætermissis denunciationibus. Et parum refert, quòd Tridentinum non irritaverit Matrimonium istud clandestinum sine denunciationibus: nam non irritavit omne conjugium clandestinum, sed illud, quod sine Parocho, & Testibus fit; non verò aliud clandestinum sine denunciationibus: & cum non correxerit antiquum jus; inde est, quòd clandestinum dici debeat, ac subjaceat pœnis à jure antiquo latis. Sic Sanchez alios referens *lib. 3. disp. 1. num. 7.* Henriquez *lib. 11. c. 6. n. 2.* Guttierrez *c. 75.* Coninch *disp. 27. dub. 9. in fin.* Ponce *libr. 5. cap. 37. numer. 6.* & Castropalaus *l. c.*

2 Pœnæ autem latæ contra Matrimonium clandestinum ob omissas denunciationes sequentes enumerantur. 1. est, quæ expressè habetur *in Cap. Final. de Clandest. Despos.* ubi dicitur: Quòd si quis hujusmodi clandestina, vel interdicta conjugia inire præsumpserint in gradu prohibito, etiam ignoranter, soboles de tali conjunctione concepta prorsus illegitima censetur. Et à fortiori proles illegitima censeri debet, si ambo Parentes impedimentum legitimum in gradu prohibito scientes, clandestinum conjugium inire præsumpserint.

Adnotandum tamen circa hanc pœnam illegitimitatis filiorum, Matrimonium contractum debere esse invalidum, ut pœna ista incurratur, & non ex quacumque invaliditate; sed ex proveniente à gradibus prohibitis: ut expressè Textus ait, si quis clandestina conjugia in gradu prohibito inire præsumpserit; & Leges pœnales potiùs sunt restringendæ, quàm extendendæ: ut rectè advertunt Ponce *lib. 5. de Matr. cap. 37. numer. 7.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 2. punct. 13. §. ultim. numer. 3.* Nam si Matrimonium clandestinum fuerit validum, non ideo illegitimatur proles. Nec illegitimatur ex vi hujus Textus, si fuerit invalidum ob aliud impedimentum distinctum à gradibus prohibitis: cum supracitatus Textus solùm illegitimet filios, qui habiti sunt ex Matrimonio clandestino in gradibus prohibitis. Adnotandum insuper: requiri ad prædictam pœnam incurrendam, quòd filii suscepti sint ex tali conjugio invalido, durante invaliditate, & clandestinitate; nam si ab Ecclesia ablata fuerit invaliditas, & clandestinitas tempore conceptionis, vel nativitatis filiorum; non ideo filii illegitimi censendi erunt; sed tamquam nati ex Matrimonio ab Ecclesia comprobato. Sic clarè habetur *in Cap. Quod nobis. Qui filii sint legit. & in Cap. 2. de Clandest. Desponsat.*

3 2. Pœna est, quæ imponitur ex jure antiquo contrahentibus clandestinè, ut Conjux spoliata Viro, non restituatur ei ante omnia. Sic *in Cap. Ex transmissa De Rest. Spoliat.* 3. Pœna est, ut Matrimonium publicum præferendum sit clandestino, nisi istud efficaciter probetur. Verùm istæ duæ pœnæ non habent ampliùs locum attento jure novo Tridentini: & ratio est, quia vel Matrimonium clandestinum est validum, ut si coram Parocho, & Testibus contractum, omissis tamen denunciationibus; & tunc conjux ante omnia restituitur;

nec adversus istud Matrimonium aliud subsequens vim habere potest, supposita ejus validitate. Vel est invalidum, quia sine Parocho, & Testibus contractum; & tunc cum nullum sit, nec conjux restituenda spoliato, nec fieri poterit prælatio alterius Matrimonii respectu hujus, quod nullum est.

4 Pœna imposita est à Trident. *sess.24. c.5. de Refor. Matr.* contrahentibus clandestinè absque denunciationibus, quamvis coram Parocho, & Testibus; ut si fortè in gradibus prohibitis contraxerint, etiam ignoranter, spe dispensationis careant: cum non sit dignus sic contrahens, ut facilem experiatur benignitatem Ecclesiæ, cujus præcepta salubria sic contempsit. Adnotandum tamen non derogari per hoc à concilio potestati Pontificis quoad dispensandum; sed ut difficilem se præbeat ad dispensationem, ut bono regimini Ecclesiæ consulat, cui convenit talis difficultas; & non nisi ex urgenti, & gravi causa dispenset, si dispensare judicaverit. Quapropter ad validitatem hujus dispensationis requiritur, ut Orator mentionem faciat talis delicti, aliàs dispensatio invalida erit: ut docent Sanchez, Coninch, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 2. punct. 13. §. ult. num. 8.*

5 Pœna, quæ statuitur à Trident. *Sess. 24. c. 1. de Ref. Matr.* contrahentibus clandestinè absque Parocho, & Testibus; consistit in nullitate matrimonii, & in inhabilitate ad sic contrahendum. Quòd si iidem contrahentes velint non clandestinè, sed publicè contrahere imposterum coram Parocho, & Testibus, ac præmissis denunciationibus, est extra controversiam, quòd habiles existant, & possint id validè, & licitè efficere: ut satis comprobant Sanchez *lib. 3. disp. 46. n. 2.* Guttierrez *c. 75. n. 4.* Ponce *lib. 5. c. 37. n. 13.* Coninch *disp. 27. dub. 9. n. 80.* & alii passim. Addit quoque concilium, subjacere debere alteri gravi pœnæ arbitrio ordinarii imponendæ: & verba quibus id ordinario imponit concilium; videntur præceptum denotare; adeoque non erit in ordinarii arbitrio eam relinquere: ut bene notarunt Sanchez, Guttierrez, & Coninch *locis citatis*. Imò non est improbabile, quod docet Sanchez aliis relatis *lib. 3. disp. 54. n. 4.* posse etiam Judicem sæcularem punire clandestinè contrahentes, semel ac constet eos sic contraxisse: & ratio est, quia licèt Judex sæcularis non agnoscat causas matrimoniales de jure, & spectantes ad ejus validitatem; agnoscere tamen potest de facto, & de modo contrahendi contra statuta Ecclesiæ: maximè quia Judex sæcularis habet jurisdictionem in personam rei, de cujus delicto constat.

6 Extendit idem Trident. *l. c.* eamdem gravem pœnam arbitrio ordinarii infligendam Parocho, aut alteri Sacerdoti ex ejus licentia, qui cum minore numero Testium ab ipso concilio statuto assistit matrimonio; & Testibus, si sine Parocho, aut alio Sacerdote ab ipso delegato assistant matrimonio: & ratio est, quia si præstant authoritatem per grave peccatum actui ab Ecclesia vetito, gravi pœna peccato condigna puniri debent juxta mandatum Concilii.

7 Si Parochus, aut alius Sacerdos ex Parochi facultate assistat matrimonio, cui culpabiliter non sunt præmissæ denuntiationes; suspendi debet per triennium ab officio, ut statuitur *in Cap. final. de Cland. Desponſ.* Quæ quidem pœna non est latæ, sed ferendæ sententiæ, ut colligitur ex verbo *Suspendatur*, & docent Sanchez *lib. 3. disp. 48. n. 2.* Guttierrez *c. 75. n. 13.* Ponce *lib. 5. c. 37. n. 11.* & alii. Adnotandum hìc, quòd ab hac triennali suspensione nequeat absolvere ordinarius, utpote à Concilio Generali lata, & sub præfixione temporis: nequit enim inferior relaxare legem à Superiore latam cum temporis præfixione; quamvis possit Episcopus Concilio Generali inferior dispensare in censuris ab ipso Concilio latis absque præfixo tempore. Sic rectè docent Sanchez *lib. 3. disp. 52. n. 2.* Guttierrez *c. 72. n. 22.* Ponce *lib. 5. c. 37. n. 11.* Castropalaus *de Matr. disp. 2. pun. 13. §. ult. n. 14.*

8 Sacerdos sive Secularis, sive Regularis, aut Parochus quicumque assistens matrimonio non sibi subditorum; aut eis benedicere ausus fuerit absque facultate proprii Parochi, vel Ordinarii, etiam si id efficiat prætextu privilegiorum, aut immemorabilis consuetudinis; ipso jure incurrit suspensionem tamdiu, quandiu ab ordinario ejus Parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. Sic expressè Trident. *sess. 24. c. 1. de Refor. Matr.* A qua suspensione tamen excusat ignorantia invincibilis, & inculpabilis: ut ex Sanchez, Guttierrez, & Coninch docet Castropal. *l. c. n. 15.* Jure antiquo *ex Clement. 1. in fin. de Privileg.* incurrebatur excommunicatio, quam quidem ablatam esse Jure novo Tridentini docent Rebellus *ex Declaratione Sacræ Congregationis*, & alii plures, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. qu. 2. pun. 8. n. 12.*

9 Illud hic addendum: nullam incurri pœnam, si ante benedictiones nuptiales in templo suscipiendas cohabitent conjuges, ac matrimonium consumment: cum nulla pœna à Tridentino statuta sit, quamvis hortetur conjuges ad sic faciendum, ut priùs in Templo à Parocho, vel ab alio Sacerdote ex ejus licentia, aut Ordinarii benedictionem nuptialem suscipiant, & postea in eadem domo habitent. Quapropter inferunt Doctores, secluso scandalo non esse grave peccatum, imò nec veniale præmittere consummationem matrimonii benedictionibus; cum verba Tridentini puram hortationem, & consilium denotent, & consilium omittere non est ex se peccatum; & sic videtur decisum fuisse *in Cap. Nostrates 30. qu. 5.* ubi Pontifex enumerans ea, quæ concurrere debent ad nuptias, inter quæ solemnes benedictiones; ait; Hæc omnia non servare non est peccatum. Sic Navarrus, Covarru. Sotus, Petrus Ledesma, Sanch. Coninch, Guttier, & Laym, quos refert, & sequitur Castropal. *de matr. disp. 2. pun. 13. §. 5. n. 8.* Qui advertit, primas nuptias ex antiqua consuetudine Ecclesiæ solitas esse benedici, non verò secundas: ut constat *ex Cap. Vir 3. de secund. nupt.* Si tamen viduus cum non vidua, aut viceversa conjungatur, benedici solent nuptiæ ratione illius, qui benedictus non fuit. Imò si ambo vidui sint, & non benedicti in primis nuptiis, poterunt in secundis nuptiis benedici *ex Const. Joan. XXII.* ut probant Henriq. Covarru. Navarrus, Sanch, Sà, Laym, & Guttier. penes Castropal. *l. c. n. 9.*

QUÆSTIO XII.

DE PROPRIETATIBUS MATRIMONII.

Et iis, quæ ad usum illius spectant.

EXPLICATA Essentia Matrimonii, explanandæ sunt Proprietates, ac Bona, quæ secum affert Matrimonium: multa siquidem Bona comitantur: ac subsequuntur illud; itaut D. Augustinus integrum Librum inscripserit de Bono Conjugii; has igitur Proprietates, & Bona per sequentia Capita declarabimus.

CAPUT PRIMUM.

De Unitate Matrimonii.

1 *Matrimonium ita debet esse unum, ut nequeant simul eidem Viro concedi plures Uxores, aut eidem Uxori plures Viri.*

2 *Polygamia prohibita est Jure Divino.*

3 *Potest in ea dispensare Deus, & de facto dispensavit cum Populo Israelitico.*

4 *An etiam Polygamia prohibita sit Jure Naturæ?*

5 *Diluitur difficultas, quomodo Deus dispensavit cum Israelitis, si Polygamia est prohibita jure Naturæ?*

6 *Non adversatur unitati Matrimonii pluralitas Uxorum successivè.*

Ma-

1 MATRIMONIUM ita debere esse unum, ut non possit concedi eidem viro plures habere uxores; aut eidem uxori plures habere viros; est dogma fide sanctum in Trident. *sess.* 24. *can.* 2. Adveniente siquidem Lege Evangelica cessavit concessio multiplicitatis uxorum, ut patet *ex c.* 5. *& 19. Matth.* ubi Christus Dominus asserit: adulterum esse eum, qui dimissa uxore aliam duxerit, voluit namque Matrimonium reducere ad suam primævam Institutionem, ita ut sit contractus unius cum una juxta illud *Genes.* 2. *erunt duo in carne una*, quod idem repetit *Matth.* 19. *Qui fecit hominem ab initio, masculum, & fœminam fecit eos*, & dixit: *propter hoc relinquet homo patrem & Matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una; itaque non sunt duo, sed una caro.* Sic etiam statuitur *in c. Gaudemus, De Divort.* & in Trident. cit. quod anathemate ferit hæreticos asserentes, licitam esse Polygamiam plurium uxorum simul. Vide Bellarminum *lib.* 1. *de Matr. cap.* 10.

2 Statuit quoq; idem Trident. *l. c.* Polygamiam, seu pluralitatem plurium uxorum simul prohibitam esse jure Divino; in ipso siquidem mundi exordio, ut illicitum Lex divina vetuit, plures habere uxores; sic constat ex illis verbis *Genes.* 2. *Erunt duo in carne una.* Quapropter nequit Pontifex in hac pluralitate uxorum simul dispensare: & ratio est, quia ea, quæ Legis Divinæ sunt, non subsunt Dispensationi Pontificiæ; nec Pontifex Dominus est corporum suorum subditorum, nec ulla apparet congruentia habendi hanc potestatem, ut omnes Doctores docent.

3 Posse autem in Polygamia dispensare Deum, dubium non est, imò defacto dispensasse cum Populo Israelitico, habendi simul plures uxores, ut multiplicaretur in ea parvitate numeri, in qua reperiebatur; colligitur *ex c. Gaudemus, de Divort. & ex cap. Objiciuntur, 32. qu.* 4. & asserunt Divus Hieronymus *in epist. ad Oceanum*, & Divus Augustinus *lib. 3. de Doctrin. Christ. c.* 12. Nec præsumendum est, quod sanctissimi Patriarchæ, quales fuere Abraham, Isaac, Jacob, David, & alii, qui plures habuere uxores, id fecerint absque divina Dispensatione, non enim adversus Legem Divinam operati essent. Non tamen dispensatum fuit cum Gentilibus, qui inducti exemplo populi Israelitici plures etiam sibi accipiebant uxores: putabant forsitan, licitum sibi esse, quod licitum erat Israelitis, ut notat Divus Augustinus *lib. 16. de Civit. Dei, c. 38. & lib. 22. contra Faustum, c.* 47. Posse insuper Deum dispensare in Polygamia plurium virorum cum una uxore, quamvis in hoc numquam dispensatum fuerit; ob supremum Dominium, quod habet in corpora omnium nostrum, multis rationibus comprobant Sanchez Coninch, Ponce, Gaspar Hurtadus, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 3. pun.* 1. *num.* 4. *in fine.*

4 An etiam Polygamia prohibita sit Jure Naturæ controversa res est. Abulensis siquidem 1. *Reg. c.* 8. *qu.* 25. Durandus *in* 4. *dist. 33. qu.* 1. Palacios *in* 4. *dist. 33. disp.* 1. Cajetanus *c.* 16. *in Genes.* Vemerus 2. *part. spec. art.* 5. & alii docent, jure tantum Divino, non verò Naturali prohibitam esse: his videtur favere D. August. *lib. 16. de Civit. Dei, c. 38.* Attamen communior sententia, & magis recepta docet non solum Jure Divino, sed etiam naturali prohibitam esse Polygamiam, & pluralitatem uxorem simul: ut colligitur *ex c. Gaudemus De Divort.* ubi dicitur: Nemini unquam licuit plures habere uxores, nisi cui fuit ex Divina Revelatione concessum. Pluralitas siquidem uxorem plura secum affert inconvenientia, & præcipuè quia tollit æqualitatem contractus: cum uxor integrè se tradat viro, vir autem non integrè se tradit uxori per Polygamiam, sed partialiter; nec satis consulitur concupiscentiæ uxoris, cum vir in plures uxores distractus minùs possit uxori reddere debitum; excitat quoque rixas, & discordias inter uxores tum ob zelotypiam, tum ob prætensam Domus gubernationem; provocat libidinem, prolis generationem sæpè minuit, ut patet in Salomone; socialem cohabitationem disrumpit, & alia similia incommoda secum affert pluralitas uxorum; adeoq; Juri Naturę adversari videtur. Sic Bellarm. *lib.* 1. *matr. c.* 11. Cov. 2. *par. c.* 7. *§.* 3. Henriq. *lib.* 12. *c.* 6. Sanchez *lib. 7. disp.* 80. *n.* 12. Gut. *de matr. c.* 106. *n.* 3. Coninch *disp.* 26. *dub.* 2. *n.* 13. Ponce *lib.* 2. *c.* 46. *n.* 2. Laym. *lib.* 5. *tract.* 10. 3. *par. c.* 6. *qu.* 2. Gaspar Hurtadus *disp.* 9. *diffic.* 1. *n.* 3. Castrop. *de Matr. disp.* 3. *pun.* 1. *num.* 4.

Sed insurgit hic difficultas: si jure naturæ prohibita est Polygamia, quomodo Deus dispensavit cum populo Israelitico? Resp. non adversari juri naturæ, quòd Deus ob honestos fines permittat pericula aliquorum damnorum, quæ sequi possent, quamvis ea damna non intendat. Et si concedit occisionem innocentis, acceptionem bonorum alienorum ob fines honestos, quia Dominus est vitæ nostræ, & nostrorum bonorum; cur non concedere poterit, cum etiam sit Dominus corporum, usum ipsorum corporum integrè, vel partialiter absque injuria juris naturæ? Adeoque ipse Deus, qui plenum habet dominium nostrorum corporum, quamvis usum generationis non aliter concesserit, nisi per Matrimonium unius cum una ob inconvenientia, quæ supra recensita fuere; nihilominus ob fines honestos, quos habuit, multiplicandi in sua parvitate Israeliticum populum, ex quo nasciturus erat; permisit, ut vir dimidiatè, & partialiter cuilibet Uxori se traderet, quamvis uxor integrè se traderet viro; quod quidem absque ulla inordinatione naturæ fieri potuit a Deo, attento ejus supremo dominio in nostra corpora; imò ut supra notavi, poterat vice versa efficere, ut plures viri integrè se traderent uni uxori, & hæc partialiter se traderet illis. Sic Sanch. Coninch, Ponce, Gaspar Hurtadus, Layman, & Castropal. *locis citatis.* 5

Adnotandum remanet: non adversari unitati Matrimonii pluralitatem uxorum successivam respectu ejusdem viri superstitis: mortua siquidem una uxore, ac vinculo Matrimonii dissoluto transire potest ad secundas nuptias, & similiter ad alias. Idem dicendum de pluralitate successiva virorum respectu ejusdem uxoris superstitis; poterit siquidem mortuo primo Marito cum alio contrahere, & sic de reliquis: nam semper verificatur, quòd sit contractus unius cum una, & quòd sint duo in carne una: ut adversus hæreticos comprobant Bellarminus *lib.* 1. *de Matr. cap.* 9. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 81. Coninch *disp.* 26. *dub.* 1. *numer.* 2. & alii. Et quamvis in Concilio Laodiceno *can.* 1. imposita fuerit pœnitentia transeuntibus ad secundas Nuptias; hæc tamen ut video, non est in usu; & forsitan imposita fuit ob præsumptam incontinentiam. Irregularitas, qua afficiuntur viri transeuntes ad secundas Nuptias; non facit, quòd secundæ nuptiæ illicitæ sint; sed solùm quòd non habeant perfectam significationem conjunctionis Christi cum sua Sponsa Ecclesia. Neç etiam probat, illicitas esse secundas Nuptias, quia ipsis denegatur benedictio: denegatur siquidem, ne pluries repetita vilescat. 6

CAPUT II.

De Indissolubilitate Matrimonii, & ejus Consummatione.

1 *Indissolubilitas competit cuicumque Matrimonio Legitimo, Rato, aut Consummato.*
2 *Competit hæc indissolubilitas cuicumque Matrimonio Jure Divino, ac Naturali.*
3 *Solvuntur objecta in contrarium.*
4 *Per quid Matrimonium fidelium desinit esse Ratum, & fit Consummatum?*
5 *An ad Matrimonium consummatum requiratur etiam, quòd fœmina seminaverit?*
6 *An copula antecedenter habita ad Matrimonium reddat postea illud jam consummatum?*
7 *An copula per vim, & metum extorta ab altero conjuge Matrimonium consummet?*
8 *An possit Uxor, à qua vir copulam extorsit per vim, & metum; intra bimestre Religionem ingredi?*
9 *An si Uxor traducta fuerit in domum Viri, censendum sit in foro externo, Matrimonium consummatum fuisse?*

1 MATRIMONIUM quodcumque sit, sive legitimum, quod videlicet legitimo consensu, & secundum statuta legum celebratum sit, ut est Matrimonium ab infidelibus contractum; sive Ratum, quod scilicet à fidelibus initum sit legitimè, nondum secuta copula; sive denique consummatum, quod copula carnali perfectum sit; est ex natura sua indissolubile, ita ut libero ipsorum contrahentium consensu dissolvi nequeat. Nisi enim ex se vinculum perpetuum esset, non posset salvari malitia fornicationis, cum quilibet accedens ad non suam posset ut talem pro eo tantùm

tempore accipere. Nec bene provisum esset institutioni prolis, si ex se Matrimonium non diceret perpetuitatem vinculi, ac ejus indissolubilitatem, ut ferè omnes Doctores testantur.

2 Quòd autem hæc perpetuitas competat cuicumque Matrimonio sive legitimo, sive rato, sive consummato; sive Fidelium, sive Infidelium ex jure Divino; satis clarè constat ex illo *Genes. 2. Propter hanc relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhærebit Uxori suæ, & erunt duo in carne una*; & ex illo *Matth. 19. Quos Deus conjunxit homo non separet*, An etiam jure naturali perpetuitas competat cuicumque Matrimonio controversa res est. Sed dicendum: etiam jure naturali competere illi; eo quia lumen ipsum naturæ demonstrat, ordinari conjugium ad mutuum amorem fovendum; ad liberos procreandos, eosque rectè instituendos; ad vitanda adulteria, & fornicationes; ad consulendum de familia, ac rebus domesticis; quæ omnia perpetuitatem, ac indissolubilitatem exigunt. Quapropter Deus ut supremus omnium Dominus dum à principio concessit facultatem tradendi corpora ad conjugalem usum, voluit esse perpetuam traditionem factam ad obtinendos fines ex conjugio intentos. Sic Covarruvias, Viguerius, Corduba, Petrus Ledesma, Azor. Salas, Vasquez, Ponce, Bellarminus, Rebellus, Gaspar Hurtadus, Layman, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matr, disp. 3. pun. 2. §. 1. num. 6.* & Bonacina *de Matr. quæst. 2. pun. 11. num. 2.*

3 Nec obstat 1. permisisse Deum in Lege scripta libellum repudii Judæis; & in Lege Evangelica dissolutionem Matrimonii infidelium in favorem fidei; & Matrimonii Rati fidelium in favorem status Religiosi, Non obstat, inquam, quia sunt solubilitates extrinsecæ, ex justis causis permissæ, nec immutantes intrinsecè naturam Matrimonii exigentis perpetuitatem: ad eum modum quo licèt aliquando solvatur aliquis justis de causis à statu Religioso, non inde immutatur natura status Religiosi perpetuitatem exigentis; sic etiam in Matrimonio perpetuitas cujus solùm retinetur in Matrimoniis consummatis fidelium; in Ratis verò ipsorum fidelium, & in legitimis Infidelium aut suspenditur, aut dissolvitur in favorem status Religiosi, vel Fidei.

Nec obstat 2. cæteros contractus dissolvi posse per mutuum consensum contrahentium, per quem nascuntur: nam est regula juris, contractus dissolvi posse per eas causas, per quas nascuntur, ac celebrantur; ergo si Matrimonium est verus contractus, disolvi poterit per mutuum consensum contrahentium, per quem natum est. Sed contra est: quia excipiendum est ab hac regula Matrimonium, Insolubilitas cujus cedit in bonum commune: maximè quia Regula Juris Humani nequit esse contra insolubilitatem Matrimonii, quæ est ex Jure Divino, & naturali, ut diximus.

Nec obstat 3. illud Christi Domini *Matth. 19. Qui uxorem suam dimiserit, nisi ob fornicationem*; ergo ob fornicationem, seu adulterium videtur solvi posse Matrimonium. Sed contra: Christus Dominus in loco citato non docet dimitti posse Uxorem ob fornicationem, aut adulterium; sed loquens cum Pharisæis, penes quos licita erant tunc repudia in Lege scripta permisa, quæ nondum cessaverat, cum adhuc promulgata non esset Lex nova Evangelii; eos redarguit ad hominem non esse licitum dimittere uxores suas quacumque ex causa, sed ex causa fornicationis, quam ob duritiam cordis ipsorum permisit ipsis Moyses. Vide Sanchez *lib. 10. de Matr. disp. 2. num. 3.* & Bonacinam *de Matr. quæst. 3. pun. 11, num. 3.*

4 Petes 1. per quid Matrimonium fidelium desinat esse ratum, & fit consummatum? Resp. desinere esse ratum, & esse consummatum per copulam perfectam, per quam scilicet vir intra vas fœmineum seminaverit; nam si illud tantùm penetraverit absque seminis effusione, non desinit esse ratum: ratio est, quia per effusionem seminis viri intra vas fœminum generationi aptum fiunt una caro: Matrimonium siquidem cum generationi ordinetur, debet per copulam consummari, quæ generationi apta sit; ergo per seminis effusionem, sine qua non poterit copula esse apta generationi, & unam carnem efficere. Sic colligitur *ex Cap. Lex 27. quæst. 2.* & docent Sanchez *lib. 2. disp. 21. num. 5.* Guttierrez *de Matrim. cap. 54. numer. 24.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct. 2. §. 1. num. 1.* Quòd si vir absque vasis fœminei penetratione intra illud seminaverit; consummatum dici debet: ratio est, tum quia perfecta copula sic habetur ad generationem apta; tum quia per eam verè efficiuntur una caro: ut cum communi sententia docent Sanchez *l. c. n. 2.* Guttierrez *l. c. n. 21.* Sylvester *verb. Matrimonium qu. 15. dicto 2.* Castropalaus *l. c.* referens Dominicum Sotum, & Lopez.

Petes 2. an ad Matrimonium consummatum requiratur etiam quod fœmina seminaverit? Resp. negativè, quamvis enim nonnulli Doctores sustinuerint, necessarium esse ad prolis generationem semen Matris, adeoque necessarium pariter esse ad Matrimonii consummationem semen illius. Nihilominus vera, & probabilior sententia docet, ac communis inter Doctores, generationem prolis efformari ex semine viri, & ex sanguine, non verò ex semine à Matre ministrato. Sic Suarez *tom. 2. in 3. part. quæst. 32. art. 1. disp. 10. sect. 1.* Sanchez *lib. 2. disp. 21. num. 12.* Guttierrez *cap. 54. nu. 21.* & Castropalaus *de Matr, disp. 3. pun. 2. §. 1. num. 1.* 5

Petes 3. an copula antecedenter habita ad Matrimonium reddat illud postea contractum jam consummatum? Resp. negativè: necessariò enim subsequi debet ad Matrimonium contractum, nec sufficit præcessisse: ratio est, quia copula illa cum Matrimonialis non sit, sed merè fornicaria; ideo Matrimonium perficere, ac consummare nequibit: quod enim perficit, subsequi debet ad id, quod perficiendum est. Et quamvis filii ex fornicaria copula habiti legitimentur per subsequens Matrimonium, ut habetur *in Cap. Tanta Qui filii sint legit.* id tamen à Jure Canonico non est factum in gratiam Parentum delinquentium; sed in favorem prolis innocentis, Sic Covarruvias, Menochius, Navarrus, Sanchez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disp. 3. pun. 2. §. 1. num. 1.* 6

Petes 4. an copula per vim, & metum extorta ab altero conjuge Matrimonium consummet? Resp. extra controversiam esse illud consummare, si vi, & metu extorta fuerit extra bimestre à Matrimonio contracto; quapropter neuter ex ipsis conjugibus transire poterit ad Religionem: ratio est, quia ex nullo capite impediri potest consummatio transacto bimestre, maximè si non habeatur justa causa denegandi debitum petitum. Sic ferè omnes Doctores. Controversia igitur reducitur ad copulam vi, & metu extortam intra bimestre concessum ad deliberandum de Religionis ingressu; an inquam Matrimonium consummet? Et affirmativè respondeo cum communi sententia: ratio est, tum quia est accessus ad propriam, non verò ad alienam; tum quia jam efficiuntur una caro per veram copulam Matrimonialem, ut habetur *in Cap. Debitum de Bigam.* denique quia si ex parte conjugis vi, & metu extorquentis copulam Matrimonium consummat, ut patet; consummabit etiam ex parte alterius conjugis, cum sit vinculum correlativum respiciens duo extrema. 7

Major verò controversia est supposita vera consummatione Matrimonii, ut communis sententia fert, an possit Uxor, à qua vir vi, & metu copulam extorsit intra bimestre Religionem ingredi, ut poterat, si Matrimonium consummatum non fuisset? Et quamvis Doctissimi Viri cum Joann. Andrea, Cardinali, Præposito, Sylvestro, Armilla, Gregorio Lopez, & Guttierrez penes Castropalaum *de Matr. disp. 3. pun. 2. §. 1. numer. 3.* probabiliter sustineant, non posse Uxorem tunc Religionem ingredi, quia talis ingressus ei permissus erat ante Matrimonii consummationem, non verò post ipsam. Nihilominus opposita sententia docens, posse ingredi, mihi probabilior, & rectior videtur: ratio est, quia non est consentaneum æquitati, imò est contra omnem æquitatem, ut quis privetur jure sibi concesso ingrediendi Religionem per id, quod vi, & metu patitur absque sua culpa, ut colligitur *ex Cap. Discretionem, de eo, qui cognovit Consang.* Non nego tamen, quòd per accidens impediri possit ab ingressu, ut si dubitaretur concepisse, & damnum sequeretur proli. Sic Sanchez plures referens *lib. 2. disp. 22. num. 6. & 13.* Coninch *disp. 26. dub. 4. n. 53.* & Castropal. *l. c.* Advertunt tamen, non posse virum, qui sic copulam extorsit ab uxore Religionem ingredi sponsa renuente: quia cum ex parte sua liberè Matrimonium consummaverit, liberè cessit huic juri, 8

Petes

9 Petes denique ? an si uxor traducta fuerit in Domum Viri, tunc censendum sit in foro externo consummatum fuisse matrimonium ? Resp. si traducta non erat Virgo, præsumendum est, matrimonium consummasse cum Viro, semel ac in ejus Domum asportata fuerit ; valdum siquidem fundamentum præbent ad hoc præsumendum ; imò neque illis credendum, si contrarium dicant, ac juramento firment : sic colligitur *ex Argum. Cap. Super eo. De eo, qui cognovit Consanguineam Uxoris*, & docent Baldus, Hostiensis, Ancharranus, quos sequuntur Sanchez *lib.* 2. *disp.* 23. *num.* 1. Guttierrez *cap.* 24. *in fine* & Castropalaus *loc. cit. numer.* 4. Secus verò dicendum, si Virgo erat, quæ quamvis in Domum Viri traducta, & postmodum aspecta à perita fœmina, appareat non consummasse ; sic credendum erit in foro externo : & quia quælibet præsumptio cessat, semel ac contrarium comprobat visus ; ut bene ajunt citati Doctores.

CAPUT III.

An Matrimonium dissolvi possit ex dispensatione Pontificis.

1 *Matrimonium Fidelium consummatum nequit dissolvi ex dispensatione Pontificis.*
2 *Idem dicendum non est de matrimonio Rato Fidelium.*
3 *Matrimonium Infidelium, etiamsi consummatum non fuerit, dummodo legitimum sit ; nequit dissolvi permanente in infidelitate utroque conjuge.*
4 *Probabilius est, nec dissolvi posse, si uterque conjux ad Fidem venerit.*
5 *Quando unus ex Conjugibus infidelibus venerit ad Fidem altero renuente, in triplici casu matrimonium dissolvi poterit ex Jure Canonico.*
6 *Si conjux infidelis discedere nolit à Conjuge ad fidem converso, sed in pace cum illo cohabitare ; non poterit ullatenus matrimonium dissolvi.*
7 *Solvitur objectio quædam.*
8 *An conjux infidelis ad Fidem conversus statim sit liber à conjugio cum infideli renuente converti ?*
9 *An debeat constare conjugi converso ad Fidem, quòd conjux infidelis converti nolit ; ut possit secundum matrimonium inire ?*

1 MATRIMONIUM fidelium jam consummatum non potest ullatenus ex dispensatione Pontificia dissolvi, adeo indissolubili vinculo stringitur : maximè quia nullum vestigium habetur hujus facultatis in Pontifice, per quam possit talia matrimonia fidelium dissolvere, imò nec conveniens est eam habere : eo quia per matrimonium consummatum fidelium significari debet unio Christi Domini cum Ecclesia per carnem assumptam, quæ quidem unio cum inseparabilis sit à Christo & Ecclesia, ita etiam & matrimonium consummatum fidelium, ut perfectè eam significaret ; deberet esse inseparabile, & insolubile. Et quamvis Christus Dominus separari possit ab hoc, vel illo fideli amittente habitum Charitatis per peccatum ; non tamen separatur, nec separari potest ab Ecclesia, quæ non constat ex hoc, vel illo fideli tantum, sed ex casu universali fidelium. Sic communiter Doctores Catholici, & Petrus Ledesma *quæst.* 67. *art.* 2. testatur, esse de fide.

2 An verò Pontifex dispensare possit in matrimonio Rato fidelium ex justa, & urgentissima causa controvertitur hinc inde inter Doctores, magni enim nominis Doctores stant pro utraque parte ; affirmativam siquidem sententiam sequuntur Navarrus, Sanchez, Rebellus, Perez, Tuscus, Guttierrez, Coninch, Reginaldus, Henriquez, Bellarminus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 2. *punct.* 11. *num.* 4. Moventur 1. quia satis congruum est, Christum Dominum hanc facultatem reliquisse suæ Ecclesiæ, ut pote necessariam bono regimini illius ad scandala tollenda, ad graves discordias, & rixas expellendas, ad vitandum perversionis periculum. 2. quia aliqui Summi Pontifices & Antiqui, & Moderniores re mature considerata de facto dispensarunt. Sic enim ex Gaspare Hurtado refert Tamburinus *lib.* 8. *de Matr. tract.* 5. *cap.* 6. *§.* 1. *num.* 2. de Pontificibus Martino V. Eugenio IV. Pio III. & S. Pio V. & ex Suarez, & Henriquez idem refert de Gregorio XIII. & in re tam gravi dicere : Hos, & alios Pontifices subsequentes errasse ; temerarium esset : 3. quia matrimonium fidelium ratum non significat unionem Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, sed per gratiam, quæ aliquando dissolvi potest à fideli. 4. denique quia de matrimonio consummato dixit Christus Dominus, quod Deus conjunxit, homo non separet, non verò de matrimonio rato. Negativam sententiam sustinent Scotus, D. Bonaventura, Victoria, Dominicus Soto, Valentia, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disp.* 3. *punct.* 2. *§.* 2. *num.* 3. Sed nostris hisce temporibus adeo firma, & inconcussa est sententia affirmativa tot rationibus suffulta, ut nequeat amplius in controversiam revocari : maximè quia Authoritate maxima tot Summorum Pontificum roboratur, qui has dispensationes concessere, ac concedunt.

3 Infidelium matrimonium, etiam si consummatum non fuerit, semel ac est legitimum ; nullatenus dissolvi poterit, dum uterque conjux in sua infidelitate perstiterit. Nam solvi nequit Authoritate Pontificis, cujus Potestas non extenditur ad eos, qui extra Ecclesiam sunt, ut patet. Nec authoritate Principis Sæcularis, cui subduntur Conjuges infideles : eo quia nulla potestas facta est à Deo Principibus circa dissolutionem matrimonii.

4 An verò dissolvi possit matrimonium infidelium authoritate Pontificis, quando uterque conjux infidelis ad fidem convertitur ; difficultate non caret. Nam docti Viri cum Navarro *lib.* 3. *Consil. de Convers. infidel. consil.* 1. & Sanchez *lib.* 2. *disp.* 17. *num.* 2. putarunt, dissolvi posse ex justa causa per dispensationem Pontificis ; eo quia matrimonium infidelium, etiamsi consummatum fuerit, cum non habeat rationem Sacramenti ; habere nequit eam firmitatem, quam habet matrimonium Ratum fidelium ; si ergo juxta probabilem eorum sententiam nunc certam potest Pontifex dispensare in matrimonio Rato fidelium ; poterit pariter dispensare in matrimonio consummato infidelium ad fidem conversorum : nam *ex Cap. Quanto, de Divort.* matrimonium fidelium insolubile est, quia est Sacramentum. Opposita tamen sententia denegans hanc facultatem Pontifici mihi probabilior est : moveor, quia matrimonium consummatum fidelium ex omnium sententia dissolvi non potest Authoritate Pontificis, sed istud matrimonium infidelium per conversionem ad fidem jam evadit matrimonium fidelium, licèt in infidelitate contractum fuerit : ergo dissolvi nequit, si consummatum fuerit. Adde, quòd matrimonium infidelium ad fidem conversorum transit in Sacramentum, si ratificent antiquum consensum per signa juxta ea, quæ diximus *quæst.* 2. *cap.* 2. *numer.* 8. Hanc negativam sententiam defendunt Azor. 2. *part. lib.* 5. *cap.* 2. Coninch *disp.* 26. *dub.* 5. *num.* 66. Ponce *lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 15. & Castropalaus *de Matr. disp.* 3. *punct.* 2. *§.* 3. *num.* 2. *in fine.*

5 Quando verò unus tantum ex conjugibus infidelibus convertitur ad fidem, altero renuente converti ; tunc dissolvi poterit matrimonium in triplici casu secundum Statuta Juris Canonici. Quorum 1. est, si conjux nolens converti discedat à conjuge fideli, & cum illo habitare nolit non ob aliud legitimum motivum, nisi quia ad fidem conversus sit. Sic deciditur *in Cap. Simili modo, cap. si Uxor* 28. *quæst.* 1. *& cap. Quanto, cap. Gaudemus, de Divort.* 2. casus est : si cohabitare velit cum conjuge fideli, sed contumeliam irrogat Creatori, e. g. blasphemando Sanctissimum Christi nomen, illudque despiciendo ; aut prohibendo laudem illius, vel conversionem domesticorum. Sic statuitur *in cap. Simili modo, cap. Quanto, & cap. Gaudemus, cit. & in cap. Infidelis* 28. *qu.* 2. 3. denique Casus est, si infidelis cohabitans cum conjuge fideli illum incitet ad peccatum aliquod committendum : eo quia indirectè per peccatum illud etiam injuria irrogatur Creatori : ut colligitur *ex cap. Idololatria, cap. Non solum, cap. Si Uxor* 28. *quæst.* 1. & etiam *ex cap. Quanto, & cap. Gaudemus, De Divort.* In his tantum casibus dissolvi poterit matrimonium istud, ut apertè colligitur *ex* 1. *Divi Pauli ad Corinth.* 7. promulgantis Christi dispensationem : non enim dispensatio ista est ab Ecclesia, quæ explicat dispensationem Christi per Apostolum Paulum promulgatam in suis sanctionibus : ait enim Apostolus : *Quòd si infidelis discedit, discedat : non enim servituti subjectus est frater, aut Soror in hujusmodi ; in pace autem vocavit nos Deus.* Ex quibus verbis Apostoli mota Ecclesia statuit,

statuit, non solùm per discessionem physicam infidelis nolentis cohabitare cum altero conjuge, quia ad fidem conversus est; sed etiam per discessionem moralem, quia non vult cohabitare cum illo in pace irrogans contumeliam creatori sive directam, sive indirectam, ut diximus. Et quia Ecclesia non habet facultatem coercendi conjugem infidelem ab injuriis, quas irrogat; ideo jure optimo per dispensationem Christi conjugem fidelem liberat à servitute illa, itaut possit ad alia vota transire.

6 Quòd si conjux infidelis discedere nolit à conjuge ad fidem converso, sed in pace cum illo cohabitare, hoc est sine contumelia Creatoris, & incitamento ad peccandum; non poterit ullatenus Matrimonium illud dissolvi; itaut sit liberum conjugi fideli aliud Matrimonium inire, quidquid in contrarium dixerint Henriquez, Rebellus, Sanchez, & Coninch relati à Castropalao *de Matr. disp. 3. pun. 2. §. 3. num.* 8. ratio est nimis clara deducta ex verbis D. Pauli consulentis, ne fidelis infidelem dimittat, si velit infidelis pacificè cum eo habitare, sanctificatus enim est per fidelem. Nam per ipsum Apostolum tunc datur facultas dissolvendi conjugium illud, quando infidelis discedit sive physicè, sive moraliter, ut dictum est; ergo si nec physicè, nec moraliter discedit, ut supponimus; ex quonam capite colligitur facultas transeundi ad alia vota, hoc est ad aliud Matrimonium? Quamvis tamen non possit fidelis in hoc casu transire ad aliud Matrimonium, non tenebitur tamen cohabitare cum conjuge infideli. Ut docent Sylvester, Navarrus, Valentia, Toletus relati à Castropalao *l. c. num.* 9.

7 Neque dicas: quòd esto primis Ecclesiæ temporibus permissum fuerit Viro fideli cum Conjuge infideli habitare, & vice versa; non sic tamen nostris hisce temporibus, in quibus infidelium animi obstinati sunt, nec spes habetur conversionis, sed timor perversionis, & incitamenti ad peccatum. Quapropter Concilium Toletanum IV. *can.* 62. prohibet, ne Uxor Judæa ad fidem conversa cum Viro Judæo habitet in sua infidelitate permanente; quod decretum de omnibus infidelibus conversis intelligi etiam debet. Contra enim est; quia etiam nostris hisce temporibus in India, & Ethiopia fideles cum conjugibus infidelibus habitant absque morali periculo perversionis, sed cum spe conversionis, ut testantur moderniores Historiæ. Concilium Toletanum, quod affertur, fuit tantùm Provinciale, non verò universale, adeoque Provinciam obligans. Nec loquitur de quibuscumque conversis, sed de Uxoribus à Judaismo conversis, ut eas eximerent à subjectione Virorum Judæorum ob speciale periculum ipsorum maximè obstinatorum. Et esto extendi posset ad omnes conversos ut discedant ob infidelitatem Conjugum non conversorum; non inde tamen sequitur discedere infidelem, ob quod dissolvi possit Matrimonium; sed discedere fidelem ob singulare præceptum impositum, quod non arguit dissolutionem Matrimonii, sed cohabitationis.

8 Queres 1. an infidelis conjux ad fidem conversus statim sit liber à conjugio cum infideli renuente converti? Resp. quamvis Glossa *in Cap. Quanto, de Divort.* Panormitanus *ibi. num.* 6. Richardus *in* 4. *dist.* 39. *art.* 3. *quæst.* 2. Angelus *verb. Matrimonium* 3. *nu.* 3. & Rodriquez 1. *tom. Summ. cap.* 250. sustineant, à puncto discessionis infidelis fidelem solutum esse vinculo conjugii, & valide posse novum Matrimonium contrahere, Nihilominus communis, & vera sententia docet, nisi fidelis secundum Matrimonium contrahat; primum cum infideli non remanere dissolutum; ab eo siquidem puncto, quo secundum Matrimonium contrahitur, non verò antea dissolvitur primum Matrimonium: & ratio est, quia *in Cap. Gaudemus, de Divort.* ait Pontifex: Quòd si conversum ad fidem, & illa conversa sequatur, antequam per causas prædictas legitimam ille ducat Uxorem; eam recipere compellatur; ergo si conversus ad fidem, qui nondum contraxit secundum Matrimonium; tenetur, & compellitur recipere primam Uxorem de novo conversam, non dissolutum fuit Matrimonium cum illa à puncto discessionis; aliàs soluto Matrimonio non posset compelli, nec teneretur eam recipere: nec novus requiritur consensus, qui non stat cum compulsione. Dicendum igitur, dissolvi à primo puncto legitimæ contractionis Matrimonii cum secunda Uxore. Sic D. Thomas *in* 4. *dist.* 39. *quæst.* 2. *art.* 5. Paludanus, Major, Sotus, Sylvester, Armilla, Valentia, Coninch, Sanchez, Rebellus, Ponce, Gaspar Hurtadus, quos omnes refert, & sequitur Castropalaus *de Matrimon. disputat.* 3. *punct.* 2. §. 3. *numer.* 5.

9 Quæres 2. an fidelis conjux conversus ad fidem, ut possit licitè secundum Matrimonium inire; debeat illi constare, infidelem conjugem nolle converti, itaut si non constet, non possit illud inire? Resp. affirmativè: ratio est, quia hoc privilegium conceditur infideli converso ad fidem, quatenus alter conjux infidelis ab eo discedit, ergo discessus constare debet, ni enim constaret, eo privilegio uti non posset. Adeoque priùs monendus erit conjux infidelis, si commodè id fieri possit; imò consilium sanum esset id facere authoritate Judicis, & coram Testibus, ut etiam in foro exteriori constet de prava obstinatione illius, quamvis hoc necessarium non sit. Sic colligitur ex Litteris S. Pii V. quas refert Sanchez *lib.* 7. *disp.* 74. *à numer.* 11. & Gregorii XIII. quas refert Ponce *lib.* 9. *cap.* 4. *numer.* 22. sic etiam Coninch *disp.* 26. *dub.* 5. *num.* 62. & Castropalaus *de Matrim. disp.* 3. *pun.* 2. §. 3. *num.* 7.

CAPUT IV.

An Matrimonium dissolvi possit Ordine Sacro, aut Professione solemni Religiosa?

1 *Per Ordinem Sacrum non solvitur Matrimonium consummatum fidelium, imò nec Ratum. Nec Matrimonium infidelis conversi ad fidem renuente altero converti.*

2 *Per Professionem solemnem Religiosam, quamvis non dirimatur Matrimonium consummatum fidelium; dirimitur tamen Ratum. Debet tamen Professio esse solemnis, & quæ constituat verum Religiosum.*

3 *An vota emissa in sua professione ab Equitibus Ordinis S. Joannis Baptistæ Hierosolymitani dirimant Matrimonium Ratum?*

4 *An Professio Religiosa emissa à conjuge infideli converso ad fidem, renuente converti altero conjuge, dirimat Matrimonium consummatum?*

5 *Quonam jure solemnis Professio Religiosa dirimat matrimonium Ratum fidelium?*

1 NON solum Matrimonium consummatum fidelium non solvitur per Ordinem Sacrum assumptum; sed etiam nec Matrimonium Ratum: ut apertè decisum fuit *in Extravagant. Antiquæ Joannis XXII. De voto*, & docet concors Doctorum sententia. Controversia ergo esse potest de Matrimonio infidelis conversi ad fidem renuente altero converti, de quo constet; an inquam per assumptionem Ordinis Sacri à fideli converso dissolvatur Matrimonium cum infideli renuente converti; itaut si postea convertatur, non sit compellendus conversus, qui Ordinem Sacrum suscepit ad Matrimonium cum altero jam converso? Et quamvis aliqui Doctores censeant, dissolvi ob statum incompatibilem cum Matrimonio, quem assumit; itaut non sit restituendus alteri conjugi infideli jam converso, nec compellendus, Nihilominus communis, & vera sententia sustinet oppositum, non enim per assumptionem Ordinis Sacri dissolvi potest vinculum Matrimonii in infidelitate contractum: ratio est, quia nullibi constat de hoc Privilegio statui Clericali concesso: maximè quia, ut diximus, nec ipsum vinculum Matrimonii Rati fidelium dissolvatur. Videatur Sanchez *lib.* 7. *disp.* 76. *circa finem*.

2 Quamvis per Professionem solemnem Religiosam non dirimatur Matrimonium consummatum fidelium; dirimitur tamen Matrimonium Ratum ipsorum, ut fide sanctum est in Tridentino *sess.* 24. *can.* 6. per illa verba: *Si quis dixerit, Matrimonium Ratum, non consummatum per solemnem Professionem alterius conjugis non dirimi; anathema sit*; & prius decisum erat in variis capitibus Juris Canonici, ut videre est penes Doctores. Advertendum tamen: non dirimi Matrimonium Ratum fidelium per emissionem eorum votorum, quæ nec solemnem Professionem constituunt, nec verum Religiosum: ut decisum est *in Extrav. Antiquæ Joannis XXII. De Voto*. Et quamvis pro tribus votis non solemnibus, quæ biennio Novitiatus peracto emittunt Novitii Societatis Jesu; extent

ſpeciales Conſtitutiones Gregorii XIII. una quæ incipit : *Quanto fructuoſius*, & alia, quæ incipit : *Aſcendente Domino*, in quibus Pontifex declarat : eos, qui biennio novitiatus peracto tria vota, tametſi ſimplicia emiſerunt ; eſſe verè, & propriè Religioſos cum præcepto, ne quis in dubium hæc revocare audeat. Nihilominus quia non ſunt ſolemnis Profeſſio, matrimonium ratum non dirimunt, ſicuti illud non dirimunt vota Coadjutorum Formatorum. Vota, quæ emittunt Religioſi ordinum Militarium ſancti Jacobi ; Alcantaræ, & Calatravæ extra controverſiam eſt non dirimere Matrimonium ratum : nam nec in communi vivunt nec eorum Profeſſio incompoſſibilis eſt cum matrimonio. Idem dicendum de votis emiſſis à quibuſdam tertii ordinis Divi Dominici, & Divi Franciſci, quæ nec ſolemnia ſunt, nec verum Religioſum conſtituunt, nec in communi vivunt ea emittentes. Secus tamen dicendum de illis, qui veram profeſſionem emittunt, & in communi vivunt, & ſunt verè Religioſi : ut rectè adnotant Sanchez *libr. 2. diſp. 18. num. 4.* Guttierrez *cap. 54 num. 2.* Ponce *lib. 9. cap. 8.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 3. pun. 2. §. 4. num. 1.*

3 Controverſia ſpecialis agitatur de votis emiſſis in ſua profeſſione ab equitibus ordinis S. Joannis Baptiſtæ hieroſolymitani, an inquam Matrimonium Ratum diſſolvant ? Et quamvis aliqui Doctores cum Dominico Soto *lib. 7. de Juſt. qu. 5. art. 3. ad 3.* & Sarmiento *lib. 6. de Redditib. eccleſiaſt. 4. par. cap. 1. n. 13.* docuerint, non conſtituere verum, & proprium ſtatum Religioſum, adeoque Matrimonium ratum non diſſolvere. Vera tamen, & communis ſententia docet, verè Religioſos conſtituere, & eorum emiſſionem Matrimonium ratum diſſolvere ; ratio eſt, quia votum Caſtitatis, quod ſolemniter emittunt, nequit ullatenus ſubſiſtere cum Matrimonii uſu, adeoque eorum Profeſſio illud diſſolvere debet. Sic Navarrus *lib. 3. Conſil. tit. de Converſ. Conjugat. conſil. 1.* Azor. *1. par. lib. 13. cap. 6. qu. 4.* Corduba *in ſumm. qu. 178.* Henriquez *lib. 11. de Matr. cap. 8. num. 6.* Barboſa *Rubr. ff. ſolut. Matr. 2. par. num. 82.* Sanchez *lib. 2. diſp. 18. num. 8.* Guttierrez *cap. 54. numer. 7.* Ponce *libr. 9. capite 7. num. 3.* & Caſtropalaus *loco ſupra citato*.

4 An autem per Profeſſionem Religioſam diſſolvatur Matrimonium conſummatum Infidelium, quando unus ex ipſis ad fidem convertitur, & in Religione profitetur renuente alio converti de quo conſtet, controvertitur inter Doctores. Sanchez ſiquidem plures referens *lib. 7. diſp. 76. n. 9.* diſſolvi reputat ; nam ſi profeſſio Religioſa diſſolvit matrimonium ratum fidelium, quod eſt ex ſe vinculum fortius, cum non ſolùm ſit contractus legitimus, ſed etiam ſacramentum potiori jure diſſolvere debebit matrimonium conſummatum Infidelium, quod ſolum habet rationem contractus legitimi. Verum oppoſitam ſententiam ſequor, quæ non ſolum probabilior mihi videtur, ſed vera : ratio eſt, quia ex nullo capite colligi poteſt, profeſſionem Religioſam habere vim dirimendi Matrimonium conſummatum Infidelium : non enim colligitur ex eo, quod dirimitur per aliud Matrimonium ſubſequens, ſi conjux infidelis converti renuat ; id enim fit, ne conjux converſus cogatur, vel cœlibem vitam ducere, vel habitare cum infideli conjuge obſtinato, & non ſine periculo perverſionis, adeoque ei redderetur onerosa converſio. Quod non evenit, dum Religionem liberè aſſumit, in qua ſponte cœlibem vitam eligit. Nec colligitur ex Matrimonio Rato fidelium, quod diſſolvitur per profeſſionem Religioſam : nam non militat eadem ratio, ſequeretur enim, quod poſſet etiam infidelis conjux ad fidem converſus tranſire ad ſtatum Religioſum poſt Matrimonium conſummatum, etiam ſi alter conjux ad fidem convertererur, quod non concedunt Adverſarii ; aliud caput non eſt aſſignabile, ex quo colligatur diſſolutio matrimonii conſummati Infidelium per Profeſſionem Religioſam ; ergo ex nullo capite conſtat, diſſolvi per Profeſſionem Religioſam. Sic Abulenſis 1. *Reg. cap. 8. quæſt. 68.* Coninch *diſp. 26. dub. 5. num. 65.* Ponce *lib. 9. cap. 4. num. 19.* Gaſpar Hurtadus *diſp. 8. de Matr. diffic. 14. n. 52.* & Caſtropalaus *de Matrimon. diſputat. 3. punct. 2. §. 3. num. 12.*

5 Quo nam verò Jure Profeſſio Religioſa dirimat matrimonium ratum fidelium ; lis magna eſt inter Doctores, qui in tres abiere ſententias. 1. namque ſuſtinet, Profeſſionem Religioſam habere hanc vim ex ſe ; tum quia eſt ſtatus perfectior, ac cum Matrimonio incompatibilis, tum quia eſt Mors ſpiritualis ex Div. Paulo *ad Coloſſenſes 3.* eam docent Divus Thomas *in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 2. quæſtiun. 2. num. 9.* Bellarminus *lib. 2. de Monach. cap. 38.* Covarruvias 4. *Decret. 2. par. cap. 2. §. 4. num. 7.* & alii. Sed hæc ſententia ſuas patitur difficultates, tum quia ſi haberet vim ex natura ſua Profeſſio Religioſa dirimendi matrimonium ratum ob prædictas rationes, poſſet etiam & conſummatum dirimere, quod ab ejus tautoribus non conceditur ; tum quia ſi ob perfectionem ſtatus ipſi concederetur hæc facultas, potiori jure concedi deberet ſtatui epiſcopali, qui eſt perfectior ſtatu Religioſo, cum hic tendat ad perfectionem, ille verò jam perfectus ſit, quod etiam denegatur ab Adverſariis ; ergo non habet ex natura ſua matrimonium dirimere ; maximè quia ſicuti profeſſio Religioſa conſiſtere poteſt cum Matrimonio conſummato, ita etiam cum Matrimonio rato. 2. ſententia putat, Profeſſionem Religioſam matrimonium ratum dirimere ex Jure Divino ; Chriſtus ſiquidem Dominus hanc facultatem conceſſit ſtatui Religioſo ob ſuam perfectionem, ut poſſit Matrimonium ratum dirimere, & hoc ex Traditione acceptum ; cum omnia Jura eccleſiaſtica de hac materia loquentia ſupponant aliunde conceſſam hanc facultatem, videlicet, à Chriſto Domino. Sic Sanchez *lib. 2. diſp. 19. num. 3.* Guttierrez *de Matr. cap. 54. num. 8.* Ponce *lib. 9. cap. 5.* & alii. 3. denique ſententia docet, ſola Authoritate Pontificis à Chriſto Domino accepta Profeſſionem Religioſam diſſolvere Matrimonium ratum. Chriſtus namque hanc facultatem communicavit ſuo vicario in Terris, ut ex Traditione Eccleſiæ ab ipſo Apoſtolorum tempore colligitur. Sic Hoſtienſis, Joan. Andreas, Ancharranus, Felinus, Gandavo, Medina, Leſſius, Coninch, Gaſpar Hurtadus, Suarez, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr, diſp. 3. pun. 2. §. 4. num. 5.* Et quamvis hæ duæ ultimæ ſententiæ videantur inter ſe opponi, nihilominus conciliari poſſunt, ſi dicamus, hanc facultatem dirimendi Matrimonium ratum conceſſam eſſe immediatè à Chriſto Domino ſtatui Religioſo, ita ut ſtatus Religioſus immediatè agnoſcat à Chriſto facultatem iſtam ; quamvis idem Chriſtus reliquerit ſuo vicario in terris facultatem declarandi, quiſnam dicatur ſtatus Religioſus, qui conſtituat profitentem eum verum Religioſum. Sic enim dicendo meliùs ſalvatur ea, quæ *in cap. ex parte, De Converſ. Conjugat.* ſtatuuntur, quod videlicet matrimonium in nullo caſu diſſolvi poſſit, niſi ex revelatione Divina ; & hanc poteſtatem ſoli Deo competere.

CAPUT V.

Quod nam tempus conceditur Conjugibus, ut poſſint deliberare de Religionis Ingreſſu.

1 *Conceditur bimeſtre à die Matrimonii initi, nec dum conſummati.*
2 *An hoc bimeſtre concedatur omnibus Conjugibus, etiam ſi propoſitum non habeant ingrediendi Religionem ?*
3 *An bimeſtre conceſſum ſit ad emittendam Profeſſionem Religioſam, an verò ad ingrediendum Novitiatum, & habitum Religioſum aſſumendum ?*
4 *Quid, ſi poſt ingreſſum in Novitiatum profiteri nolit Religionem illam, ſed aliam ?*
5 *An poſſit bimeſtre Authoritate Judicis reſtringi, aut dilatari ?*

POST contractum Matrimonium, & ante illud conſummatum liberum, ac licitum eſt Conjugibus ad Religionem tranſire, intra tamen ſtatutum tempus, quo elapſo nec conſummatio denegari poterit ; nec datur liber tranſitus ad Religionem altero conjuge renuente. Hoc autem tempus extenditur ad bimeſtre à die matrimonii initi ut deciditur ab Alexandro III. *in cap. ex publico, de Converſ. Conjug.* quamvis in prædicto Capite bimeſtre non computatum fuerit à die celebrati Matrimonii ob nullitatem, quam prætendebat mulier, ſed ejus validitate declarata bimeſtre computatum fuit à die Declarationis. Quod ſi tranſacto bimeſtri 1

mestri velit unus ex Conjugibus nondum consummato matrimonio ad Religionem transire; non coarctandus erit ad reddendum debitum; quia adhuc ipsi conceditur electio status Religiosi; nec bimestre sic strictè, & mathematicè accipiendum erit, Ut ex Innocentio, Cardinali, Hostiensi, Butrio docent Sanchez *lib. 2. disp. 24. n. 27.* Coninch *disp. 26. dub. 4. n. 49.* Guttierrez *cap. 54. n. 19.* Gaspar Hurtadus *disp. 8. dif. 8. n. 30.* & colligitur *ex Cap. Ex publico, de Convers. Conjug.*

2 Petes 1. an hoc bimestre concedatur omnibus Conjugatis, etiamsi propositum non habeant ingrediendi Religionem? Communior responsio Doctorum est affirmativa: eo quia licèt non omnes Conjuges habeant propositum de Religione assumenda, illud tamen habere possunt; ne ergo priventur hoc bono, omnibus conjugibus indiscriminatim conceditur bimestre de deliberando circa Religionis ingressum, Sic Glossa *in Cap. Conjuges 27, qu. 2. verb. Primum*, Sylvester *verb. Debitum qu. 1. causa 4.* Rosella *ibidem n. 2.* Armilla *n. 5.* Sanchez plures referens *lib. 2. disp. 24. n. 25.* Ponce *lib. 9. c. 9. n. 7.* & alii. Nihilominus mihi probabilior est sententia asserens, bimestre solùm concedi illis conjugatis, qui propositum habent ingrediendi Religionem: ratio est, quia obligatio reddendi debitum ad invicem urget conjugatos à puncto Matrimonii contracti; jure tamen Pontificio suspenditur ad aliquod tempus ob bonum status Religiosi; sed illis tantùm conjugibus jure Pontificio suspenditur ad bimestre, qui cogitant de Religionis ingressu, non verò aliis; ut videre est *in Cap. ex publico cit.* ubi conceditur hoc bimestre; ergo dicendum est tantùm concedi conjugibus hunc animum habentibus, non verò aliis, Sic Angelus *verb. Debitum n. 14.* Coninch *disp. 26. dub. 4. n. 46.* Gaspar Hurtadus *disp. 8. dif. 8.* & Castropal. *de Matr. disp. 3. pun. 2. §. 5. n. 7.*

3 Petes 2. an bimestre concessum fuerit ad emittendam Professionem, an verò ad ingrediendum Novitiatum, & habitum religiosum assumendum? Resp. quamvis Abbas *in dict. Cap. Ex publico n. 11.* Præpositus *in Cap. fin. dist. 55.* Navarrus *in Summ. c. 16. n. 27.* & alii docuerint, concedi ad ingressum Religionis cum effectu, hoc est cum emissione Professionis. Nihilominus vera sententia est, concedi ad ingrediendum Novitiatum; ratio est, quia conceditur juxta Sanctiones Canonicas, quæ requirunt Novitiatus annum, maximè post Tridentinum requirens integrum Novitiatus annum *sess. 25. cap. 15. de Regul.* Adeoque conceditur bimestre ad Novitiatum ingrediendum, in quo consuetis probationibus factis ad Religiosam Professionem admittitur. Sic Henriq. plures referens *lib. 12. c. 5. n. 8.* Sanchez *lib. 2. disp. 24. n. 4.* Guttierrez *c. 54. n. 11.* Ponce *lib. 9. c. 9. n. 2.* Coninch *disp. 26. dub. 4. n. 41.* Gaspar Hurtadus *de matr. disp. 8. dif. 8.* & Castrop. *de matr. disp. 3. pun. 2. §. 5. n. 2.*

4 Petes 3. quid faciendum, si post ingressum in Novitiatum profiteri nolit Religionem illam, sed aliam amplecti? Resp. ne hoc negotium in longum abeat, & ne præjudicium alteri conjugi in sæculo manenti inferatur; poterit Judex, ad quem spectat causa Matrimonii designare terminum aliquem peremptorium, ut intra illum in aliqua Religione profiteatur, secus ad conjugem relictum redire debebit: sic enim exposcere videtur æquitas, ne injuria statui Religioso, aut Matrimoniali inferatur. Et sic docent Henriquez *lib. 12. c. 5. n. 8.* Sanchez *lib. 2. disp. 24. n. 9.* Guttierrez *cap. 54. n. 13.* Coninch *disp. 26. dub. 4. n. 45.* Ponce *lib. 9. cap. 9. n. 10.* & Castrop. *de Matr. disp. 3. pun. 2. §. 5. n. 3.*

5 Petes 4. an possit bimestre authoritate Judicis restringi, aut dilatari? Resp. quamvis non possit Judex pro suo libito bimestre istud restringere, aut dilatare; attamen ex urgente, & justa causa illud restringere, aut prorogare poterit juxta ea, quæ dici solent, quando tempus à Lege præscriptum est: ut colligitur *ex Leg. 2. Qui pro Tribunali ff. de senten. & re judic.* nam congruum valde est, ut ex justis, & urgentibus causis Judex facultatem habeat restringendi, vel dilatandi tempus à Lege taxatum. Sic Sanchez *lib. 2. disp. 24. n. 12.* Guttierrez *cap. 24. n. 16.* Ponce *lib. 9. cap. 9. n. 8.* & Castropalaus *de Matr. disp. 3. pun. 2. §. 1. n. 5.*

CAPUT VI.

De gignendis filiis, & concupiscentia sedanda.

1 Inter fines, ob quos Matrimonium institutum fuit, numerantur generatio filiorum, & concupiscentiam sedare.
2 Uterque finis licitus, & honestus est Conjugibus.
3 Opus conjugii exercere ob solam carnis voluptatem non caret culpa. Et quid dicendum, si exerceatur in remedium salutis?

1 INTER cæteros fines ob quos Matrimonium institutum fuit, numerantur generatio filiorum ad humanam speciem conservandam, & multiplicandam; ac Concupiscentiam sedare. Congruum siquidem fuit non solùm consulere humani generis conservationi, verùm etiam post Adæ peccatum ne Caro adversus spiritum concupisceret alliciendo voluntatem ad inhonestos concubitus; opportunum instituere remedium ad tales inhonestos carnis motus sedandos: ut sapienter ait Div. Paulus 1. *ad Corinth. 7. Propter fornicationem*, scilicet vitandam, *unusquisque suam uxorem habeat.*

2 Uterque finis honestus est, & licitus Conjugibus: quapropter si copulentur Conjuges ob aliquem ex prædictis finibus, nullum peccatum committent: & ratio est, quia operari ob finem à Deo præordinatum non potest esse illicitum, & inhonestum. Et quamvis ad concupiscentiam sedandam uti possent Conjuges Orationibus, jejuniis, macerationibus, & aliis opportunis remediis; non tamen adstringuntur ad utendum illis: quia consilium est illis uti, & non omnes capiunt verbum istud; adeoque Conjuges ob hos fines copulari, non erit à rectitudine, & honestate discedere: cum sit medium à Deo institutum, & ab Apostolo Paulo satis commendatum. Imò non erit sanum consilium suadere Conjugibus abstinere à copula, nisi fuerint probatæ virtutis, & sanctitatis.

3 Ob alios fines extrinsecos opus conjugii exercere, & præcipuè ob solam voluptatem carnis, non caret culpa: adeoque Innocentius XI. damnavit Propositionem illam. 9. asserentem: *Opus Conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.* Nam communis semper sententia fuit, saltem peccatum veniale committi cum alienum à natura rationali sit, velle consequi bonum delectabile modo non habente per se honestatem aliquam: ut habent Divus Thomas *in 4. dist. 31. quæst. 2. art. 3.* Div. Bonaventura *ibidem, art. 3. quæst. 3.* Sanchez alios referens *lib. 4. disp. 11. n. 4.* Opus tamen conjugii exercere ob sanitatem corporis, ut si conjux reputaret remedium suæ salutis copula conjugali uti; videtur probabile quod licitum sit: eo quia sic rectæ rationi consonum est copula conjugali uti ad conservandam humanam speciem, etiam & rectæ rationi consonum erit illa uti ad conservandum proprium individum, esto primariò non referatur ad conservationem individui, sed secundariò. Sic Major *in 4. dist. 31. quæst. unic. concl. 3.* Henriquez *libr. 11. cap. 15. num. 5.* Coninch *disp. 34. dub. 1. concl. 2. num. 10.* Ponce *lib. 10. cap. 8. num. 9.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 10. par. 3. cap. 4. num. 3.* & Castropalaus *de Matr. disp. 3. pun. 3. num. 3.*

CAPUT VII.

De Potestate petendi Debitum, & obligatione reddendi illud.

1 Ex mutua corporum traditione in Matrimonio resultat in utroque Conjuge potestas utendi corpore alterius ad conjugalem copulam; & obligatio reddendi Debitum, si petatur.
2 Hæc obligatio reddendi Debitum tunc adstringit sub gravi, cum petitur seriò, & ut debitum est, & rationabiliter petitur sine immoderatione.
3 Quando denegatio debiti est grave peccatum.
4 An conjux prævidens periculum incontinentiæ in altero conjuge nisi debitum ab eo petat; teneatur petere?
5 Ex obligatione, quam mutuo habent Conjuges reddendi debitum; oritur in ipsis obligatio conservandi sibi vires necessarias ad debitum reddendum.
6 Oritur insuper obligatio simul cohabitandi, ut reddere possint petenti.
7 An semper teneatur conjux debitum reddere alteri petenti?
8 Si conjux petens infectus sit morbo gallico, peste, lepra, aut simili contagio; non tenetur alter conjux reddere,
9 Quid dicendum de conjuge laborante febri, dolore capitis, dentis molaris, aut extractione sanguinis è vena?

10 *An periculum infectionis prolis naſcituræ, aut quod defectuoſa naſcatur; ſit ſufficiens motivum denegandi debitum?*
11 *An gravis difficultas in alendis filiis, ſi multiplicentur; ſit ſufficiens motivum denegandi debitum conjugi petenti?*
12 *An uxor, quæ ſobolem lactat; denegare poſſit debitum viro petenti?*
13 *An uxor experta, ſe non poſſe filios vivos in lucem edere; denegare poſſit debitum?*
14 *An uxor denegare poſſit debitum conjugi petenti tempore furoris, & ebrietatis?*
15 *An conjux non excommunicatus denegare poſſit debitum Conjugi excommunicato?*
16 *An concurrente periculo incontinentiæ in conjuge petente, & periculo damni notabilis corporalis in alio; teneatur hic reddere debitum?*
17 *An conjux denegare poſſit debitum alteri conjugi illicitè petenti?*
18 *Quid dicendum, ſi non ſolùm illicitè, ſed etiam injuſtè peteret?*

1 EX mutua corporum traditione, quæ in matrimonio fit à Conjugibus ob poteſtatem à Deo acceptam; reſultat in unoquoque illorum poteſtas utendi corpore alterius ad conjugalem copulam, & obligatio reddendi hoc debitum, ſi petatur. Eſt ſana Doctrina inter Catholicos Doctores, & conſtat ex Div. Paulo 1. *ad Corinth. 7. uxori vir debitum reddat, ſimiliter & uxor viro.* Advertendum tamen hìc: præceptum latum conjugibus ſub mortali tantum eſſe de reddendo debitum ex ſuppoſitione, quod ab altero conjuge legitimè petatur; non verò præceptum latum eſſe de petendo debitum: & ratio eſt, quia petitio debiti libera eſt petenti, nec illum obligat ad petendum etiam ſi vehemens urgeat tentatio; cum poſſit tentationi, ac periculo incontinentiæ aliis viis reſiſtere, oratione ſcilicet, jejunio, & aliis corporis afflictationibus, ac macerationibus. Igitur ſola redditio debiti ex ſuppoſitione petitionis cadit ſub præcepto graviter obligante, non verò petitio debiti: ut rectè docent Divus Thomas *in 4. diſt. 32. qu. unic. art. 2. quæſtiun. 1.* Durandus, Navarrus, Layman, Coninch, Gaſpar Hurtadus, Ponce, quos refert Caſtrop. *de Matrim. diſp. 3. pun. 4. §. 1. num. 1.*

2 Obligatio autem reddendi debitum ſub gravi per ſupradictos Authores tunc adſtringit, quando debitum petitur ut debitum; ſive de reliquo petatur expreſsè per verba, ſive tacitè per ſigna id indicantia: ut ſæpè accidit in fœminis, quę ob naturalem pudorem, non audent id expreſsè petere ſed tantum ſignis quæ ex communi ſententia ſufficiunt ad obligandum virum, ut debitum uxori reddat. Debet inſuper petitio debiti fieri ſeriò, & conſtanter, quod ſcilicet petatur tamquam debitum; ita ut denegatio illius evadat moleſta, & exaſperans petenti, ſic enim eſſet injurioſa, & contra jus illius. Si enim petitio fieret non ex animo inducendi obligationem reddendi illud, ſed tantum ex gratia, & benevolentia; tunc denegatio non eſſet injurioſa, non enim injurioſum eſſe poteſt denegare id, quod non petitur ex juſtitia: ut rectè adnotant Rebellus *de Matr. lib. 2. qu. 16. ſect. 1.* Gaſpar Hurtadus *diſp. 10. de Matrim. diffic. 11. num. 11.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 3. punct. 4. §. 1. numer. 2.* Debet denique petitio fieri rationabiliter, ut ſcilicet immoderata non ſit attenta natura, & conditione Conjugum: quod enim denegatur irrationabiliter petenti, etiam ſi jus habeat, non fit illi injuria: eo quia per denegationem illam rationabilem eſſet irrationabiliter invitus. Verùm in hoc cautè procedendum, ac directione prudentis viri, ne periculum ſit incontinentiæ in Conjuge petente, & ſe det voluntariis pollutionibus, & alienæ copulæ, ut advertit Caſtrop. *loc. cit.*

3 Denegatio debiti facta Conjugi petenti illud rationabiliter, ac ſeriò, quamvis ſi nulla ſubſit legitima cauſa denegandi; communiter grave peccatum ſit, etiam ſi pro una vice tantum denegetur, quidquid in contrarium dixerit unus, vel alter Doctor; cum unica negatio, ſi ſeriò, & rationabiliter facta ſit petitio, videatur materia gravis, ac ſufficiens ad excitandas diſcordias inter conjuges. Nihilominus ſi non abſolutè denegetur, ſed aliquantulum differatur; vel ſi aliqua tergiverſatione diſtrahatur conjux à petitione facta; non erit grave peccatum, ſed veniale, ſecluſo ſemper periculo incontinentiæ in altero conjuge: ratio eſt, quia cenſetur eſſe materia levis, & levem inferens injuriam: Sic Sà *verb. Debitum, n. 18.* Sanchez *lib. 9. diſp. 2. n. 10.* Ponce *lib. 10. c. 2. n. 5.* Coninch *diſp. 34. dub. 2. concl. 2. n. 14.* & Caſtrop. *de matr. diſp. 3. pun. 4. §. 1. n. 5.*

4 Exagitari hìc ſolet: an conjux prævidens periculum incontinentiæ in altero conjuge, niſi debitum ab eo petat; teneatur petere? Reſp. affirmativè Ponce *lib. 10. c. 2. n. 2.* putat enim, præciſionem illam in altero conjuge incontinentiæ eſſe tacitam petitionem debiti; adeoq; conjugem prævidentem periculum illud teneri ad exigendum debitum, quę quidem exactio erit revera redditio debiti tacitè: & ex neceſſitate petiti, maximè quia etiam ad hunc finem vitandi talia pericula matrimonium inſtitutum fuit. Nihilominus licèt non denegem obligationem ex Charitate inter conjuges removendi ad invicem periculum incontinentiæ, ſicuti & quodlibet aliud peccandi periculum, hoc enim mutuus amor, & ſubordinatio conjugum expoſcere videtur, ut conſulant ad invicem ſaluti æternæ. Attamen ex obligatione juſtitiæ, & ex vi contractus Matrimonialis non agnoſco obligationem iſtam petendi debitum ſub gravi in conjuge prævidente in alio periculum incontinentiæ; ratio eſt; quia ex vi contractus Matrimonialis ſolùm obligatur conjux ad tradendum ſuum corpus alteri conjugi, cum ipſi placuerit uti rationabiliter, non verò ad exigendum debitum, ut vitet in alio conjuge periculum præviſum incontinentiæ, cum non detur obligatio ad exigendum debitum, ut ſupra diximus. Et quamvis Matrimonium inſtitutum fuerit in remedium concupiſcentiæ; hoc tamen non probat obligationem petendi debitum, ſed facultatem petendi illud, ſi velit concupiſcentiam ſedare in ſe; & obligationem in alio conjuge reddendi debitum ſi petatur ad vitandam incontinentiam, & concupiſcentiam ſedandam. Sic Coninch *diſp. 34. de Matr. dub. 2. concl. 2. n. 14.* Gaſpar Hurtadus *de Matr. diſp. 10. diffic. 11. num. 49.* & Caſtrop. *de Matr. diſp. 3. pun. 4. §. 1. num. 4.*

5 Ex obligatione, quam habent conjuges ad invicem reddendi debitum, duæ aliæ ſuboriuntur obligationes in eiſdem conjugibus. 1. quarum eſt conſervare ſibi vires neceſſarias ad debitum reddendum, quando petitio facta fuerit legitimè; nam conſervare vires eſt medium neceſſarium ad ſatisfaciendum huic obligationi. Hinc fit, teneri conjuges ad abſtinendum ab extraordinariis jejuniis, & pœnitentiis, ſi per ipſa in uſu conjugali reddendo impotentes fiant. Dixi ab extraordinariis, nam jejunia, & macerationes ab Eccleſia impoſita rarò impediunt ab hac ſatisfactione, quia benignè, & cum diſcretione impoſita ſunt: ut bene docent Navarrus *in Summ. cap. 21. num. 16.* Sanchez *lib. 9. diſp. 3. num. 10.* Coninch *diſp. 34. dub. 2. num. 18.* Gaſpar Hurtadus *diſp. 10. de Matr. diffic. 11. num. 50.* & alii. Fit etiam peccare contra jus Matrimonio debitum conjugem illum, qui ex copula cum alienis, vel ex voluntariis pollutionibus ſe poſtea impotentem reddat ad debitum petitum: ut adnotant Sanchez *lib. 9. diſp. 3. num. 3.* Ponce *lib. 10. cap. 2. num. 6.* Layman *lib. 5. tract. 10. 3. par. cap. 1. num. 2.* & Caſtrop. *de Matr. diſp. 3. pun. 4. §. 1. num. 7.*

6 2. Obligatio eſt, ut ſimul cohabitent conjuges ad ſatisfaciendum obligationi debiti, quando petitur: quapropter non poterit vir renuente uxore longam peregrinationem arripere, niſi fortè neceſſaria fuerit ad augendam rem domeſticam, aut eam conſervandam in ſuſtentationem familiæ, in quo ſemper habendus reſpectus ad moderationem, ut uſus, & conſuetudo permittit ob has neceſſitates in viris; in fœminis verò nullatenus permittendæ non conſentiente viro, ut etiam conſuetudo, & praxis ipſa demonſtrat, ac docent Sanchez *lib. 9. diſp. 4.* & Coninch *diſp. 34. dub. 2. in fine.*

7 Superſunt nonnullæ difficultates ſolvendę circa redditionem debiti, quas per ſubſequentia quæſita enodabimus. Quæres igitur 1. an ſemper teneatur conjux debitum reddere alteri petenti? Reſp, quamvis obligatio reddendi debitum conjugi petenti urgeat ſub gravi & hucuſque dictum eſt, nihilominus ſi juſta cauſa habeatur denegandi illud, non urget: & ratio eſt, quia non eſt tanta hæc obligatio debiti reddendi, ut non poſſit ex juſta & legitima cauſa excuſari, in quo ferè omnes Doctores conveniunt. Lis tamen inter ipſos eſt, quæ nam ſint iſtæ legitimæ, & juſtæ cauſæ excuſantes à redditione debiti, ſi petatur. In primis juſtam, & legitimam cauſam excuſantem à debiti redditione eſſe, ſi conjux redditurus prudenter, & probabi-

babiliter sibi timeat periculum vitæ, aut notabilis infirmitatis, vel simile grave damnum suæ saluti corporali: & ratio est, tum quia nemo præsumitur tradere corpus suum ad conjugalem copulam, nisi salva ejus incolumitate; tum etiam quia nemo tenetur incumbere generationi filiorum, & propagationi speciei cum detrimento proprio: ut docet D. Thomas *in 4. dist. 32. quæst. unic. art.* 1. quem communis sententia sequitur cum Durando, Gabriele, Sanchez, Azorio, Layman, Ponce, Coninch, Gaspare Hurtado, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct. 4. §. 10. numer. 4.* Secus verò dicendum, si periculum non sit prudens, & rationabile; aut periculum sit levis damni, & infirmitatis; tunc enim non erit causa sufficiens ad deobligandum à redditione debiti: eo quia leve incommodum debitoris non est caput sufficiens ad deobligandum à restitutione, & redditione facienda creditori, maximè si conjux cui denegatur debitum; pateretur periculum incontinentiæ. Sic rectè advertit Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 1. numer. 3. in fine*.

8 Hinc deducitur 1. si conjux petens infectus sit morbo gallico, peste, lepra, aut simili contagio; nequaquam teneri alterum conjugem ad reddendum debitum, si ex consultatione Peritorum adsit infectionis periculum; nam ut dictum est, potiùs consulendum proprio individuo, quàm propagationi speciei. Sic expressè habent præcitati Doctores, & sic deciditur *in Cap. 1. de Conjug. Leprof.*

9 Deducitur 2. laborantem febri non teneri ad reddendum debitum conjugi petenti: sufficiens siquidem, & legitima causa reputatur ad excusandum à debito petito. Non sic tamen purus dolor capitis absque febri, aut dolor dentis molaris: eo quia licèt aliquod incommodum afferant, leve nihilominus reputatur: & debitor ex justitia ex levi incommodo, quod patitur; non excusatur à redditione debiti. Sufficiens verò causa erit ad debitum denegandum extractio sanguinis è vena; vel si petatur dum conjux redditurus statim exierit à balneo, vel statim post prandium: ratio est, quia tunc temporis reddere solet esse causa gravis damni saluti; & obligatio ad reddendum debitum semper intelligitur salva incolumitate personæ. Sic ex Sà, Valentia, Henriquez, Sanchez, qui testatur, esse sententiam Medicorum, expressè docet Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 1. numer. 4. & 6.*

10 Quæres 2. an periculum infectionis prolis nascituræ, quòd leprosa evadat, aut alio modo defectuosa; sit sufficiens causa ad denegandum debitum? Resp. negativè Bonacina *loc. cit.* referens Sanchez, Rebellum, & Filliuccium: movetur, quia melius est prolem nasci cum tali infectione, ac defectu; quàm nullo modo nasci; ergo non videtur sufficiens causa ad denegandum debitum. Nihilominus quamvis non denegem suam probabilitatem huic sententiæ, probabilior mihi videtur sententia affirmativa Castropalai *de Matr. disp. 3. punct. 4. §. 10. numer. 5.* asserentis, ob tale periculum probabile sufficienter excusari à redditione debiti: ratio est, quia principium, in quo fundantur adversæ sententiæ fautores, nimis probat, & obligationem tolleret in Parentibus ad præcavenda mala corporis, quæ filiis obvenire possent.

11 Quæres 3. an sit sufficiens motivum ad denegandum debitum conjugi petenti gravis difficultas in alendis filiis, si multiplicentur? Resp. si ex communi consensu id conjuges faciant, ut scilicet abstinere velint à copula ob gravem difficultatem in alenda pluralitate filiorum; mihi dubium non est, posse in hoc convenire licitè, secluso semper incontinentiæ periculo: ratio est, quia jam voluntariè cedunt juri suo, adeoque nulla fit injuria. Secus verò dicendum hoc communi consensu non supposito, tunc enim denegatio debiti esset injuriosa, & minimè cohonestari posset ex motivo difficultatis in alenda multiplicitate filiorum, quæ nascitur ex ipsa solutione debiti ex Justitia: ratio est, quia generatio filiorum est unus ex præcipuis finibus matrimonii, ac primaria obligatio in conjugibus; ergo præferri debet obligationi alendi illos: nam si non poterunt ex propriis bonis, ex aliorum eleemosynis illos sustentare poterunt; aliàs in pauperibus conjugatis non daretur hæc obligatio sub gravi reddendi debitum, quod esset maximum absurdum; sic expressè Rebellus *lib. 2. qu. 16. sect. 1.* Coninch *disp. 34. dub. 3. in fine*, Layman *lib. 5. Summ. tract. 10. 3. part. cap. 1. numer. 16.* Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct. 4. §. 10. num. 9.* qui refert Angelum, Sylvestrum, Navarrum, Ludovicum Lopez, & Graffis. Suam tamen probabilitatem non denego sententiæ benignæ conjugi pauperi, non verò facultates habenti, si debitum deneget; ne ultra modum procreentur filii, secluso semper incontinentiæ periculo: eam siquidem docent Sanchez, Petrus Ledesma, Rodriquez, Sà, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 1. numer. 13.*

Quæres 4. an uxor, quæ sobolem lactat; habeat sufficiens motivum denegandi debitum Viro petenti illud? Resp. si uxor pauper sit, nec possit alteri fœminæ tradere sobolem lactandam; ac prævideat ex usu conjugii exsiccari sibi ubera, aut lac futurum nocivum proli; habebit sufficiens motivum ad debitum denegandum: ratio est, quia sicuti potest denegare licitè ex motivo proprii damni, sic etiam ex motivo damni proli imminentis. Secus verò dicendum, si eam non alat, nec lactet. Sic Petrus Ledesma *quæst. 64. art. 1. dub. 4.* Sanchez *lib. 9. disp. 22. numer. 15.* & Bonacrina *de Matrim. quæst. 4. punct. 1. numer. 11.* 12

Quæres 5. an uxor, quæ experta sit, se non posse filios vivos in lucem edere; habeat sufficiens motivum denegandi debitum Viro petenti? Resp. affirmativè: eo quia magnum vitæ periculum subiret, si fœtus in ventre moreretur absque eo, quòd posset illum foris emittere; adeoque non tenetur ad debitum reddendum cum hoc probabili periculo vitæ. Non nego tamen, quòd si grave periculum incontinentiæ haberet, ad vitandum illud posset à viro debitum petere, etiam cum tali periculo vitæ: nam eligeret in tali casu minus malum ad vitandum majus: ut docent Sanchez *lib. 7. disp. 102. numer. 9.* Reginaldus *lib. 31. numer. 287.* Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 1. numer. 14.* Rodriquez *cap. 235. numer. 6.* referens Victoriam, & Petrum de Ledesma. 13

Quæres 6. an conjux denegare possit debitum alteri conjugi petenti tempore furoris, & ebrietatis? Resp. per se non teneri ad reddendum illud: ratio est, quia furiosus, & ebrius non petunt humano modo, ergo nulla fit injuria illis, si debitum petitum denegetur: sicuti furioso, & ebrio nulla fit injuria, si non reddantur arma, quæ penes alium deposuerat. Dixi per se, quia per accidens obligari poterit conjux ad reddendum, ut si prævideat furiosum, vel ebrium conjugem expleturum suam libidinem voluntaria pollutione, aut alio modo illicito. Sic Petrus Ledesma *quæst. 58. art. 3.* Sanchez *lib. 9. disp. 23.* Henriquez *lib. 11. cap. 15. num. 10.* Coninch *disp. 34. dub. 9. num. 70.* Reginaldus *lib. 31. numer. 347.* Sà *verb. Debitum Conjugale, numer. 16.* & Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 1. numer. 10.* Advertunt tamen, graviter peccare Virum sanæ mentis debitum reddendo uxori amenti petenti illud: eo quia adest periculum, si concipiat, faciendi abortum. Non sic verò, si uxor fuerit sanæ mentis, & Maritus insanæ; tunc enim reddere poterit, quia abest tale periculum in prole. 14

Quæres 7. an conjux non excommunicatus possit denegare debitum alteri conjugi excommunicato petenti? Resp. negativè: licèt enim excommunicatio privet communicatione fidelium; nihilominus ob vitanda pericula animarum permittitur hæc communicatio conjugibus aliàs excommunicatis: ut habetur *in Cap. Quoniam multos, 11. quæst. 3.* & quamvis ibi sermo sit de uxore, nihilominus extenditur etiam ob eamdem rationem à Doctoribus ad Virum. Vide Castropalaum *de Matrim. disp. 3. punct. 4. §. 10. num. 9.* 15

Quæres 8. an concurrente periculo incontinentiæ in uno conjuge petente, & periculo damni notabilis corporalis in alio conjuge reddituro teneatur hic postponere damnum suum corporale damno spirituali sui Conjugis? Resp. affirmativè Gabriel, Petrus Ledesma & Rodriquez penes Castropalaum *loc. cit. numer. 4. in fine*: eo quia damnum spirituale unius Conjugis semper præferendum est damno corporali alterius. Sed opposita sententia mihi rectior videtur: eo quia tunc cum proprio damno salutis corporalis subveniendum est necessitati salutis spiritualis alterius, maximè conjugis, quando necessitas spiritualis extrema est, nec alia habetur via succurrendi illi, & patiens periculum spirituale non possit sibi alia aptare remedia; cum ergo plura habeantur remedia, quibus Divina gratia adjutus possit conjux habens periculum incontinentiæ illud superare, & vincere; ideo non obligatur alter ad illi reddendum debitum cum gravi periculo suæ salutis corporalis. Sic Sanchez 16

lib. 9.

lib. 9. disp. 24. num. 12. Coninch *disp. 34. dub. 3. numer. 21.* Ponce *lib. 10. cap. 14. num. 3.* Layman *lib. 5. tract. 10. 3. par. cap. 1. num. 5.* & Castrop. *loc. cit.*

17 Quæres 9. an conjux possit debitum reddere alteri conjugi illicitè petenti? Resp. cum distinctione, si petitio illicita sit ob aliquam circumstantiam, quæ se teneat ex parte actus externi, quem vitiat; non poterit ullatenus debitum reddere, aliàs cooperaretur rei illicitæ, peteret siquidem in tali casu conjux aliquod illicitum, & obligatio reddendi debitum in conjugibus non est ad aliquod illicitum. Sic si conjux peteret debitum in loco sacro absque ulla necessitate peccaret alter conjux reddendo: quia cooperaretur actui illicito ob circumstantiam loci sacri inficientem, & vitiantem ipsum actum externum. Sic etiam esset, si peteret cum periculo abortus, vel gravis damni prolis, aut notabilis nocumenti ipsius petentis, vel reddituri. Advertunt tamen Doctores, quod si ex negatione debiti majora timeri possent damna, quam ex concessione ipsius; tunc petitio, quamvis illicita foret ex parte petentis, non erit tamen illicita copula ex parte reddentis, qui majora damna vitare cupit. Si verò illicita sit petitio ob aliquam circumstantiam se tenentem ex parte personæ petentis; tunc poterit debitum reddere: eo quia conceditur id, quod ex se licitum est, esto malitia petentis inficiat, & vitiet illud: ut si conjux petat debitum animo fornicario, aut ex alio pravo fine; tunc conjux petitus reddere poterit præmissa correctione fraterna secundum legem Charitatis, ne abutatur re aliàs licita: sicuti communiter Doctores docent in materia restitutionis, teneri ex justitia depositarium reddere pecuniam deponenti, quamvis prævideat abusurum ea ad luxuriam, præmissa priùs correctione fraterna, si speretur profutura: & ratio ulterior est, quia nec conjux petens ob pravum illum finem amittit jus ad petendum, nec deponens ob animum luxuriosè prodigendi depositum amittit jus ad illud; adeoque si alter non reddit, facit contra jus petentis. Sic Petrus Soto *sect. 16. de Matr. in fine*, Henriq. *lib. 11. c. 15. n. 8.* Coninch *disp. 34. dub. 4. n. 25.* Cov. *3. par. epitom. c. 3. §. 1. n. 6.* Sanchez *lib. 9. matr. disp. 6. num. 7.* Rodriquez *cap. 90.* Rebellus *2. par. lib. 3. quæst. 17. art. 3. n. 10.* & Castropalaus *disp. 3. pun. 4. §. 11. num. 1.*

18 Si tamen conjux non solum illicitè, verùm etiam injustè debitum petat, poterit ipsi denegari ab altero Conjuge. Pro quare adnotandum: quod non semper id, quod petitur illicitè, petitur injustè; sic conjux voto Castitatis obstrictus, si debitum peteret illicitè quidem peteret, sed non injustè cum jus non amiserit ob castitatis votum ad petendum illud. Secus verò si injustè petitur, etiam illicitè petitur: sic conjux agnoscens carnaliter consanguineam suę conjugis in primo, vel secundo gradu, si debitum petat, non solùm injustè, sed etiam illicitè petet: eo quia amisit jus ad petendum debitum; sic etiam si adulterium commisit, vel cognationem spiritualem contraxit cum conjuge, eo quia extra casum necessitatis filium communem solemniter in sacro fonte suscepit, aut in Confirmatione. In quibus casibus, eo quia jus petendi amisit, poterit conjux petitus debitum denegare, cum non faciat illi injuriam ob amissionem Juris petendi; quamvis poterit reddere, si voluerit, petenti: eo quia licet petens sit privatus Jure, ac possessione petendi; alter tamen conjux cum non commiserit delictum, ob quod privatus sit jure petendi, & reddendi, ideo poterit petere, & reddere, si voluerit. Sic *ex argum. c. Transmissæ; & c. Tuę, De eo, qui cognovit consang.* docent Sanchez *lib. 9. disp. 6. num. 12.* & Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 1. num. 3.*

CAPUT VIII.

Usus Matrimonii quomodo immunis à culpa?

1 *Ut usus Matrimonii immunis sit à culpa requiritur honestus finis, procreatio videlicet filiorum, & fuga ab incontinentia.*

2 *Debet servari modus naturalis, & debito modo factus. Et quid dicendum, si indebito modo fiat servato vase naturali, & absque periculo effusionis seminis extra vas?*

3 *Abuti uxore sive per sodomiam, sive per pollutionem est grave peccatum. Et an contineat specialem malitiam in confessione aperiendam?*

4 *An in usu licito Matrimonii requiratur, ut uterque conjux simul seminet?*

5 *An licitum sit uxori nondum seminanti provocare se tactibus postquam vir se retraxit?*

6 *An Conjuges teneantur copulam perficere, si eam incœperint?*

7 *An licitus sit usus Matrimonii viro seni, aut juveni, qui post matimonium ex infirmitate seminare nequit; vel fœminæ nimis arctæ?*

8 *An obligetur uxor ad retinendum semen acceptum à viro?*

9 *An possit fœmina procurare abortum fœtus nondum animati, vel animati ad conservandam propriam vitam, famam, aut honorem?*

10 *An licitè procurari possit expulsio fœtus inanimati directè ad vitandum periculum mortis, quod matri imminet, nisi expellatur?*

11 *An saltem licitum sit matri ad consulendum suæ saluti medicamina sumere, ex quibus indirectè expulsio fœtus inanimati, vel animati sequatur?*

1 IN usu matrimonii possunt conjuges peccare in multis, adeoque ut licitus, & meritorius sit, ut Christianos conjuges decet, aperienda sunt, quæ sequuntur. In primis ergo requiritur honestus finis in Matrimonii usu, videlicet procreatio filiorum ad humanam speciem conservandam, & fuga ab incontinentia. Quapropter matrimonio uti ob solam voluptatem non caret saltem culpa veniali, & oppositum dicere damnatum fuit ab *Innocentio XI. propos. 9.* Non peccat conjux reddendo debitum alteri conjugi petenti ob voluptatem; nam reddit id, quod licitè reddere potest, & ratio illiciti non se tenet ex parte actus, sed ex parte personæ petentis. Peccat quoque conjux graviter, si utendo propria uxore revolvat mente alienam; & quidem pro qualitate personæ illius, quam mente cogitat, quæ si uxor sit alterius adulterium erit mentale, & affectivum exprimendum in confessione; sicuti si voto adstricta mentale sacrilegium, pariter in confessione aperiendum. Eodem modo si utens propria uxore eo animo uteretur, ut si etiam sua non esset, sed aliena ipsa uteretur; grave peccatum adulterii mentalis committeret ob pravam illam intentionem, ac deliberatum affectum de re mortaliter mala. Sic valentia, Sanchez, Reginaldus, & alii passim, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 4. pun. 6. num. 7.*

2 Modus tenendus in Matrimonii usu à conjugibus debet esse naturalis, & debito modo factus in vase naturali, & ad generationem destinato absque periculo effundendi semel extra prædictum vas, in quo conveniunt Doctores omnes. Solum controversia agitatur inter ipsos: an secluso periculo effundendi semen extra vas, & impediendi generationem sit grave peccatum matrimonio uti modo indebito, ac ordine inverso, ut si vir succubus esset, fœmina verò incuba; vel si belluarum more in vase tamen naturali se conjungerent; vel stando, sedendo, aut cubando à latere. Affirmativam sententiam, nec improbabiliter sustinent aliqui Doctores relati à Sanchez *lib. 9. disp. 16. n. 2.* putant enim graviter peccare conjuges sic coeuntes modo indebito, & præcipuè ordine inverso: moventur, quia prædicti modi coeundi adversantur naturæ, & non solum indicant inordinatum affectum ad voluptatem, verum etiam depravatum animum in usu Matrimonii. Nihilominus probabilior mihi videtur sententia asserens, esse veniale peccatum: ratio est, quia non esset gravis deordinatio his modis matrimonio uti, si fini matrimonii ipsius quoad sobolem generandam non obstant: non enim impediunt receptionem seminis in utero matris ob virtutem attractivam, quam matrix habet, ut testatur Aristotiles *lib. 2. de Gener. c. 4.* Quod si constaret ob humiditatem, aut laxitatem fœminæ, vel ob aliam infirmitatem non posse semen retinere, nisi servato naturali, ac debito modo in coeundo; grave peccatum esset aliis modis uti, eo quia idem esset, ac semen extra vas effundere, quod ex se grave peccatum est. Sic Cajet. *2. 2. qu. 154. art. 1. ad 4.* Henriq. *lib. 11. c. 16. n. 6.* Navarrus *in sum. c. 16. n. 42.* Toletus *lib. 7. c. 20.* Sanchez plures referens *l. c. n. 3.* Sà *verb. debitum Conjug. vers. Nullus modus*, Coninch *disp. 34. dub. 9. in fine*, Castrop. *disp. 3. pun. 4. §. 3. num. 1.*

3 Abuti uxore contra naturam sive per sodomiam, sive per pollutionem tantum grave esse peccatum, confirmant, & testantur Doctores omnes. Solùm lis est:

an

an contineat specialem malitiam in confessione aperiendam ? Et quidem non videtur continere. 1. quia si specialem malitiam contineret, deberet esse injustitiæ contra alium conjugem; sed hic consentire videtur, ac cooperari pravo illi actui; ergo non fit illi injuria. 2. quia deberet esse adulterium, sed non est, cum non sit alieni thori violatio, neque injustitia. 3. quia non est contra fidem in Matrimonio datam, quæ tantum obligat, ne commisceantur cum aliis, & ne debitum petitum denegetur; ut habet D. Thom. *in 4. dist. 31. qu. 1. art. 2. in corp.* His non obstantibus dicendum est, specialem malitiam continere, eamque aperiendam esse in confessione: ratio est, quia per dictum abusum contra fidem in Matrimonio datam operantur, in matrimonio siquidem traduntur corpora ad conjugalem usum ob generationem, non verò ad alium ob explendam libidinem, qui jure optimo adulterium appellari poterit, adulterium namque non solum consistit in alieni thori violatione; sed etiam in proprii thori coniugalis violatione, ut expresse habet D. Ambrosius relatus *in c. Nematibi, 32. qu. 4.* Adulterium non est solum cum aliena peccare conjuge, sed omne, quod non habet potestatem conjugii. Idem habet D. August. *in c. Adulterii, 32. qu. 7.* Et parum refert ad vitandam injuriam, quod conjuges consentiant; est etenim nullus talis consensus, utpote procedens à non habente potestatem; sicuti consensus Clerici in sui percussionem non aufert injuriam, quæ statui Clericali fit, cum non habeat hanc potestatem: potestas igitur conjugum est ad commiscendum se debito modo, non verò indebito, nec ad commiscendum alteri. Sic Petrus Ledesma *de Matr. qu. 49. art. 6. dub. 2.* Sotus *in 4. dist. 31. qu. unic. art. 4. in fine* Salas *1. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 16.* Sanchez *lib. 9. disp. 18. n. 3.* Ponce *lib. 10. c. 11. n. 7.* & Castrop. *disp. 3. pun. 4. §. 3. n. 16.* Adnotant tamen Sanchez, Ponce, & Castropalaus non explicare peccatum suum virum sic uxore sua abutentem, si dicat: abusus sum conjugata, vel abusus sum soluta; cum neuter dicendi modus explicet peccatum illud: primus siquidem magis aggravat, quia aliena apprehendi potest, secundus minuit: dicere ergo debebit, abusus sum uxore mea.

4 Petes 1. an requiratur in usu licito Matrimonii, ut conjuges simul seminent? Resp. negativè sed unus conjux alterum prævenire poterit, quamvis magis expediret ad prolis formationem, ut simul seminarent; sed non est de necesse. Debet tamen fœmina priùs seminans expectare seminationem viri, tum ne effundatur extra vas, tum ne semen à fœmina emissum frustraneum sit ad generationem. E contra tamen si priùs vir seminaverit, non tenetur ad expectandam seminationem uxoris, sed poterit retrahere se: ratio est, quia assistentia viri semel ac semen emisit, non est necessaria ad generationem nec semen uxoris recipi debet in viro. Poterit tamen absque peccato vir coitum continuare, ut uxor, quæ nondum seminavit, semen emittere possit; pertinet enim hoc ad completam copulam uxoris, maximè quia semen mulieris, saltem est necessarium ad efficiendum fœtum formosiorem. Sic ex Cajetano & aliis apud Henriq. docet Bonac. *de Matr. qu. 4. pun. 6. n. 14.*

5 Petes 2. an liceat uxori, quæ nondum semen emisit, se provocare tactibus ad illud, quando vir post suam seminationem se retraxit? Resp. Castrop. *disp. 3. de Matr. pun. 4. §. 3. num. 6.* putasse, non esse licitum uxori se his tactibus provocare, si se continere possit: eo quia tunc copula licita est conjugibus, quando fiunt una caro; sed absente viro non fierent una caro; ergo illicita erit. Quæ quidem sententia mihi maximè arrideret; si posset uxor recepto virili semine, & excitata jam ad libidinem se continere; sed hoc opus, hic labor; esset enim regulariter exponere uxores periculo peccandi, si obligationem se continendi haberent in casu ad ecto. Quapropter sequor sententiam asserentem, non peccare, si se tactibus uxor provocet ad seminandum: ratio est, tum quia grave onus imponeretur uxoribus, & gravem sentire debent afflictionem in se continendis; tum quia actus illi ordinarentur ad complendum actum conjugalem, qui ex semine utriusque constat; & licèt semen mulieris non sit necessarium ad prolis formationem, est tamen valde utile ad illam. Hoc tamen minimè permitti debet viro recedente uxore, cum evidens sit prodigere semen à natura institutum ad generationem. Sic Sanchez *lib. 9. disp. 17. numer. 12.* Lessius *lib. 4. dub. 7. num. 11. & dubit. 14. num. 94.* Bonacina *de Matrimon. quæstion. 4. punct. 6. numer. 15.*

Petes 3. an conjuges teneantur copulam perficere, 6
si eam incœperint? Resp. ante seminationem utriusque conjugis, & si absit periculum effundendi semen extra vas naturale; licitum esse conjugibus ex mutuo tamen consensu ab incœpta copula desistere: ratio est, quia licèt conjuges teneantur non impedire per appositionem contrarii generationem, non tenentur tamen eam procurare; ergo desistere poterunt ab incœpta copula, quæ tantum esset tactus partium verendarum, secluso pollutionis periculo extra vas, præcipuè si rectus habeatur finis inter conjuges sedandi tantum concupiscentiam, ac consulendi valetudini, vel abstinendi à generatione filiorum ob egestatem. Sic Paludanus, Cajetanus, Vemerus, Sà, Sanchez, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disp. 3. pun. 4. §. 3. num. 3.* Si verò fœmina jam seminaverit, non poterit vir ab incœpta copula desistere absque gravi peccato: ratio est, quia consummata copula ex parte uxoris; consummari etiam debet ex parte viri, ne finis generationis frustretur; & semen fœminæ prodigeretur, nisi semen viri concurreret ad inchoatam generationem: & conjugibus mandatur, sicuti etiam & non conjugibus ne semen frustra effundant, si id impedire absque gravi incommodo possint. Sic Sanchez alios referens *lib. 9. disp. 19. num. 5.* Castropalaus *loc. cit.* & Bonac. *de Matr. qu. 4. pun. 6. num. 16.* E contra tamen si vir jam seminaverit, & se retrahit ex consensu uxoris; non peccat uxor si desistat à seminando, secluso semper periculo incontinentiæ: ratio est, quia non frustraretur finis generationis, cum ex communiori sententia, ac magis recepta semen virile non defraudatur à suo effectu absque concursu seminis fœminei. Sic ex Aristotile *lib. 1. de Gener. Animal. cap. 2.* Galeno *lib. 1. de sanit. tuenda, cap. 11.* Avicenna *lib. 9. de Animal. cap. 1.* Alberto Magno *lib. 5. de Animal. c. ult.* & docent Sanchez *lib. 9. Matr. disp. 19. num. 5.* Bonac. & Castrop. *loc. cit.*

Petes 4. an licitus sit Matrimonii usus viro seni, 7
aut etiam juveni, qui post contractum matrimonium, vel quia naturæ imbecillis, aut aliquo morbo gravatus nequit intra vas seminare? Sicuti etiam & uxori an licitus sit matrimonii usus, quando nimis arcta sit, & semen recipere non valeat? Resp. ad primum: si senex, vel juvenis supradicti probabilem habeant spem seminandi intra vas, quia dubia est eorum impotentia; poterunt copulæ vacare, conando intra vas debitum semen emittere, esto per accidens, ac præter intentionem semen extra vas effundatur; nam utuntur jure suo: quapropter dubiis de impotentia coeundi conceditur triennium ad experiendum, utrum potentes sint, ut constat *ex cap. Laudabilem, De Frigid. & Malefic.* Si verò ipsis moraliter constet, ac continuata experientia comprobet, nullam adesse spem intra vas debitum seminandi; tenentur sub gravi à copula abstinere ab eo tempore, quo ipsis constat, spem esse amissam: ratio est, quia sola copula conjugalis, ac ad generationem apta ipsis conceditur non verò voluntariè, ac scienter, & certò semen extra vas prodigere; sciunt enim, effundendum esse absque effectu.

Resp. ad secundum eodem modo: nam si uxor post contractum matrimonium ita evadat arcta ob supervenientem infirmitatem, ut nullatenus semen recipere possit, nec ulla sit spes recipiendi, cum ablata sit dubietas, & certò constet, non posse recipere; non poterit ullatenus copulæ vacare, esset enim semen viri prodigere contra finem generationis, militant siquidem rationes superiùs dictæ pro viro. Sic Henriq. Ludovicus Lopez, Sanchez, & Ponce, quos refert, & sequitur Castrop. *de Matr. disp. 3. pun. 4. §. 3. nu. 7.* Non nego tamen concedi à Doctoribus prædictis conjugibus amplexus, tactus, & oscula, secluso semper pollutionis periculo extra vas: cum enim impotentia ista advenerit contracto jam matrimonio inde est, quod jus tribuat ad illa facienda. Unum adnoto: quod impotentia in fœmina retinendi semen jam susceptum à viro non sit caput sufficiens, ad hoc ut conjuges abstineant à copula conjugali; eo quia jam consummata est copula, semel ac semen recipitur, esto per accidens retineri nequeat ab uxore: maximè quia præsumi debet, si semen recipit, quod recipiat, quantum requiritur ad generationem: ut habent Sanchez *libr. 9. disputat. 17.*

num.

numer. 24. Rebellus, Henriquez, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 4. *punct.* 6. *num.* 18.

8 Petes 5. an obligetur uxor ad retinendum semen acceptum à viro? Resp. extra controversiam esse, obligari sub mortali ad non procurandam expulsionem seminis recepti; quæ quidem obligatio est communis cæteris fœminis rem habentibus cum viro extra matrimonium: quapropter nequibunt statim post copulam se erigere, aut urinam emittere ad expellendum semen, vel potiones sumere ad hunc finem: ratio est, quia sicuti prohibetur voluntaria pollutio, ne semen defraudetur à fine generationis, ob quem institutum fuit; ita etiam prohibetur voluntaria expulsio seminis recepti, quæ similis est pollutioni, & à fortiori nequibit semen receptum expelli, si incœpta sit formatio fœtus. Sic ex communi sententia docet Navarrus *in Summ. cap.* 16. *num.* 33. Sanchez *lib.* 9. *disp.* 10. *num.* 2. Sylvester *verb. Debitum*, *num.* 7. Ponce *lib.* 10. *cap.* 13. *num.* 1. Bonacina *de Matr. quæst.* 4. *punct.* 6. *num.* 18. *in fine*, referens Rebellum, Henriquez, & Reginaldum. Adnotandum tamen: non ob hoc teneri fœminam ad jacendum diu resupinam, & persistendum immotam: esset enim grave onus imponere; sed sat est, si expulsionem seminis non procuret: maximè quia periti viri docent, os matricis claudi recepto jam semine. Sic ex Henriquez, Sanchez, Ponce, Layman prudenter docet Castrop. *de Matr. disp.* 3. *punct.* 4. §. 3. *num.* 8.

9 Nonnullæ tamen insurgunt difficultates in hac materia. 1. quarum est: an possit fœmina procurare expulsionem, & abortum fœtus nondum animati, vel jam animati ad conservandam propriam vitam, vel famam, aut honorem? Resp. supponendo tamquam indubitatum, & extra omnem litem, non posse ob ullum finem directè procurari expulsionem fœtus animati, vel qui probabiliter animatus creditur: est enim ex suis intrinsecis mala occisio innocentis, vel illum tali periculo exponere. Hinc fit, non posse ullatenus fœminam sumere potiones aliquas sive venenatas, sive alio modo medicatas ad directè expellendum fœtum, qui jam animatus est; vel probabiliter talis creditur: sicuti etiam non poterit ullatenus se percutere, dilacerare, pugnis ventrem tundere, aut similia exercere ad fœtum expellendum, esset siquidem directa innocentis occisio, quæ utpote intrinsecè mala nullo fine cohonestari poterit; uti variis adductis rationibus, & Doctoribus stabiliunt Sanchez *lib.* 9. *disp.* 20. *numer.* 7. & Vasquez *cap.* 2. *de Rest.* §. 1. *dub.* 7.

10 Difficultas ergo tota reducitur ad illud punctum: an licitè procurari possit expulsio fœtus inanimati directè ad vitandum mortis periculum, quod matri imminet, ni sequatur expulsio? Et quamvis doctissimi Viri, ut sunt Div. Antoninus, Sylvester, Navarrus, Covarruvias, Henriquez, Sà, Sanchez penes Castropalaum *de matr. disp.* 3. *punct.* 4. §. 3. *n.* 10, putent, id licitum esse Matri; tum quia ille fœtus nondum animatus in corpore Matris, est veluti humor noxius; ergo si licitum est Matri directè procurare expulsionem humoris noxii, licitum illi pariter erit procurare expulsionem fœtus inanimati; tum quia si inanimatus fœtus est, nec homicidium formale, nec virtuale committitur contra innocentem. Verius tamen, & rectius puto, illicitam esse Matri directam procurationem expulsionis fœtus inanimati: ratio est, quia directa seminis expulsio extra vas est contra naturam, & in nullo casu licere potest, ut fatentur ipsi adversarii; ergo in nullo casu à fortiori licere poterit fœtus inanimati expulsio, ad quem semen ordinatur immediatè. Adde, quòd si vera esset sententia opposita, sequerentur multa inconvenientia, nempè quòd licita esset directa expulsio fœtus inanimati ob vitandam mortem, quam sibi probabilissimè timet Mater ex partu, vel ob conservandam famam, & Vitam, quæ periclitantur ex illicito concubitu, nec aliunde conservari possent, nisi per expulsionem fœtus inanimati. Concludendum igitur, illicitam esse directam procurationem expulsionis fœtus inanimati, & contra finem naturæ, esto non sit homicidium. Sic Navarra *lib.* 2. *de Rest. cap.* 3. *diff.* 2. *n.* 132. Vasquez *Opusc. de Rest. cap.* 3. §. 2. *nu.* 25. Ponce *lib.* 10. *cap.* 13. *num.* 2. & Castropalaus *l. c.* qui colligunt hanc sententiam *ex cap. si aliquis*, *de Homic.* ubi ut homicida damnatur, qui mulieri aliquod dederit, vel fecerit, ne possit generare, concipere, aut nasci soboles; *& ex cap. Aliquando*, 32. *quæst.* 2. ubi Div. Augustinus in eo relatus ait: Meretricem esse, quæ prolem antequam vivat, interimit.

Secunda difficultas est: an saltem licitum sit Matri ad consulendum suæ saluti medicamenta sumere, ex quibus sequatur indirectè, & per accidens expulsio fœtus vel inanimati, vel qui probabiliter animatus reputetur? Resp. Vasquez, & Ponce *l. c.* solum licitam reputare sanguinis emissionem, non verò purgationem, balnea, unguenta, & similia medicamina, quæ æquè præstant salutem Matris, ac innocentis fœtus occisionem. Sed communis sententia docet, æque matrem missione sanguinis uti posse, ac cæteris medicaminibus ob propriam vitam conservandam, quamvis per accidens, ac præter matris intentionem expulsio fœtus animati sequatur: & ratio est, quia unusquisque jus habet ad conservandam propriam vitam, ac ad aptandum ea media, quæ tali conservationi necessaria sunt, esto ex eorum applicatione directè intenta ad consulendum propriæ vitæ, indirectè, & per accidens alteri, etiam innocenti sequatur nocumentum, & mors, quam non intendit, sed permittit, dum suam salutem quærit. Sic Aragonius 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 7. §. *ad* 2. Bannez *ibidem quæst.* 40. *art.* 1. *dub.* 11. *concl.* 2. Navarra *lib.* 2. *de Rest. cap.* 3. *diffic.* 2. *n.* 131. Sà *verb. Homicidium in principio*; Henriquez *lib.* 11. *cap.* 16. *n.* 8. Sanchez plures referens *libr.* 9. *disp.* 20. *nu.* 14. & Castropalaus *de matr. disp.* 3. *pun.* 4. §. 3. *n.* 13. Hinc fit exigente matre licitum esse medico talia medicamina ordinare, imò obligari ad ordinandum illa ex suo Officio: nam si infirmus habet jus utendi medicaminibus ad suam salutem licitè institutis, medicus poterit licitè illa præscribere, & tenetur ad hoc ex Officio, quidquid in contrarium dixerint nonnulli Medicum damnantes.

CAPUT IX.

An licita sint Conjugibus Oscula, Amplexus, & Tactus.

1 *Oscula amplexus, & tactus si honesta sint, & ad mutuum amorem fovendum ordinata; licita sunt Conjugibus.*

2 *Tactus verò inhonesti, quamvis liciti sint conjugibus secluso pollutionis periculo extra vas; illiciti tamen sunt, si adsit periculum pollutionis extra vas etiam non intentæ.*

3 *Si urgens causa habeatur efficiendi hos tactus, etiamsi periculum pollutionis habeatur, dummodo non intendatur; excusabit à culpa.*

4 *An Tactus inhonesti, amplexus, & oscula sint illicita conjugibus etiam extra pollutionis periculum, si ob solam delectationem exerceantur?*

5 *An refricare membrum virile in vase, præpostero Uxoris cum animo complendi copulam in vase naturali, sit illicitum?*

6 *An Tactus inhonesti exerciti ab uno conjuge absente alio ob delectationem tantùm absque pollutionis periculo sint graviter peccaminosi?*

7 *An Tactus inhonesti, amplexus, & oscula licita sint illis, qui Matrimonium de futuro spoponderunt?*

1 LICERE quidem Conjugibus oscula, amplexus, & tactus; si honesta sint, & ad mutuum amorem fovendum ordinata, etiam si periculum pollutionis adesset, quamvis non intentum ab ipsis; probabilis sententia docet: ratio est, tum quia permittuntur conjugibus; tum quia motivum fovendi mutuum amorem præbet sufficientem causam, ac urgentem ea exercendi; ut docent Sanchez *lib.* 9. *disp.* 45. *n.* 38. & Castropalaus *de matr. disp.* 3. *pun.* 4. §. 2. *nu.* 2.

2 Tactus verò inhonesti, ac in partibus verendis, quamvis liciti sint conjugibus secluso pollutionis periculo extra vas, sunt enim media ad copulam conjugalem illis licitam, adeòque & ipsa media ad copulam relata licita erunt. Nihilominus si adsit pollutionis periculum, etiam non intentæ; illiciti erunt, & mortaliter graves, secluſa tamen urgente necessitate conjugum: ratio est, quia tunc licent conjugatis tactus isti, quando sunt via ad copulam; si ergo non exercentur ad hunc finem, & periculum pollutionis adest; erunt ipsis illiciti: non solùm enim prohibetur solutis, sed etiam conjugatis procurare seminis effusionem, & pollutionem. Sic ex communi sententia docent Sanchez *lib.* 9. *disp.* 45. *num.* 16. Co-

ninch *disput. 34. dub. ult, concl. 2.* Vasquez 1. 2. *disput. 155. cap. 2,* & Castropalaus *loc. cit. numer. 1.* Et adeo verum est hoc, ut etiam denegandi sint, etiam si petantur ab altero conjuge; non enim habet jus petendi illos cum periculo pollutionis.

3 Quòd si urgens causa habeatur inter Conjuges efficiendi hos tactus in partibus verendis, etiamsi periculum pollutionis haberetur, dummodo non sit intenta, nec habeatur consensus; excusabit à culpa: ratio est, quia si urgente causa permittitur Chirurgo tangere verenda infirmi cum periculo pollutionis, sine tamen periculo consensus; cur urgente causa permitti non debeat conjugibus? maximè quia etiamsi pollutio sequeretur ex tactibus prædictis non esset volita, & procurata, sed tantùm permissa, ut rectè habet Castropalaus *de matr. disp. 3. pun. 4. §. 2. nu. 2.*

4 Dubitabis tamen 1. an tactus inhonesti, oscula, & amplexus sint etiam illicita conjugibus, quando extra periculum pollutionis exercentur ab ipsis ob solam eorum delectationem absque animo habendi copulam; vel exercentur in eo loco, ubi ipsis copula permissa non est? Resp. graves Doctores putare, illicita esse conjugibus sub gravi culpa: eo quia tunc licita sunt conjugibus, ac permissa; quando sunt media, & via ad copulam conjugalem, quatenus enim juvant ad illam permittuntur conjugatis; si ergo non ordinantur ad illam sub gravi illicita erunt; maximè ubi non conceditur ipsis copulam conjugalem habere. Sic D. Antoninus, Sylvester, Margarita Confessorum, Humada penes Castropalaum *de matr. disp. 3. pun. 4. §. 2. nu. 3.* Verùm licèt putem, non carere omni culpa, excusandos tamen puto à culpa lethali: ratio est, quia ex Matrimonio jus habetur ad hæc media, & secluso pollutionis periculo non videtur in ipsis gravis deordinatio non referre illa ad copulam. Sic Sanchez *libr. 9. disp. 44. num. 12.* Vasquez 1. 2. *disp. 113. num. 3.* Coninch *disp. 34. dub. ult. in fin.* Gaspar Hurtadus *disp. 10. diffic. 10. num. 46.* & Castropalaus *l. c.*

5 Dubitabis 2. an tactus inhonesti, quibus refricatur membrum virile in vase præposteto uxoris cum animo tamen complendi copulam in vase naturali; liciti sint ad excitandam copulam, complendam tamen juxta naturam? Resp. quamvis aliqui Doctores cum Navarro *lib. 5. Consil. de Pœnit. & Remis. consil. 7.* putent, dummodo non habeatur intromissio membri virilis in vas præposterum uxoris; non excedere culpam venialem illud refricare in superficie ejusdem vasis: quia videtur reduci ad tactus inhonestos, qui conjugatis permittuntur ad præparandum se copulæ consummandæ in Vase naturali. Nihilominus mihi certissimum est graviter peccare, etiamsi non intromissio, sed refricatio habeatur in parte illa, & etiamsi absit periculum ibi consummandi: moveor, quia tactus isti non sunt utcumque impudici, sed sunt ex se inchoatio copulæ sodomiticæ, & ad illam ex sua natura ordinati; ergo intentio agentis ordinandi illos ad copulam naturalem non erit sufficiens ad cohonestandum; non sic verò alii tactus impudici, qui potiùs ex se ordinantur ad copulam in conjugibus naturali modo habendam. Nec in mulieribus cognoscendis id, quod non excitat vas naturale, excitare poterit præposterum; adeoque ex pravo affectu ad sodomiam id fieri censendum erit cum mulieribus. Sic Ponce *libr. 10. cap. 11. num. 5.* Castropalaus *de matr. disp. 3. pun. 4. §. 2. numer. 6.* & Sanchez *lib. 9. disp. 17. num. 5.*

Dubitabis 3. an si tactus inhonesti absente uno conjuge ab alio exerceantur absque pollutionis periculo, sed tantùm ob delectationem; sint graviter peccaminosi? Resp. nisi conjux absens proximè speretur venturus, & sint præparatio ad copulam cum illo habendam; erunt tactus illi ex se graviter peccaminosi: ratio est, quia tactus inhonesti cum carnis commotione ex se vel ordinantur ad copulam, vel ad pollutionem; sed non ad copulam, quia impossibilis est ob conjugis absentiam non proximè venturi; ergo ad pollutionem. Erunt siquidem tactus illi, si non effectiva pollutio, saltem affectiva, adeoque prorsus illiciti. Sic Vasquez 1. 2. *disput. 113. numer. 4.* Armilla *verb. Impudicitia, numer. 3.* & alii. Non nego oppositam sententiam defendi à Sanchez, Ochagavia, Gaspare Hurtado, quos refert Castropalaus *loc. cit, numer. 5.* ipsis faveris: addit tamen nostram sententiam sustinendam, & consulendam esse. Quapropter licèt venerer hos Doctores, à nostra tamen sententia minimè recedendum puto. 6

An verò Tactus honesti, amplexus, & oscula licita sint illis, qui Matrimonium de futuro spoponderunt? Responsio nostra est affirmativa, si enim turpia non sunt, & extra pollutionis periculum, quod semper præcavendum erit; & juxta morem patrium, ac consuetudinem fiant, sine tamen affectu ad copulam non adhuc permissam; non est, cur illicita esse debeant? Inserviunt siquidem ad mutuum amorem, ac affectum inter sponsos de futuro excitandum, & ratione contractus Sponsalium celebrati jus habent ad hæc media, aliàs indifferentia ob fovendum amorem mutuum. Sic Sanchez plures referens *libr. 9. disput. 46. numer. 48.* Navarrus *in summ. capit. 14. numer. 18.* Sà *verb. Luxuria, §. Oscula, & Tactus.* Valentia 2. 2. *disput. 9. quæstion. 3. punct. 3. in fine,* & Castropalaus *de Matrim. disput. 3, punct. 4. §. 2. numer. 7.* 7

QUÆSTIO XIII.

DE ALIIS CIRCUMSTANTIIS,

Et Obligationibus Matrimonii.

VARIÆ sunt Circumstantiæ, quæ Conjuges impedire possunt à debiti petitione, & redditione; quæ tamen reducuntur ad Locum, Tempus, Impedimentum superveniens Cognationis Spiritualis, aut Affinitatis, Votum sive Castitatis, sive Ordinis Sacri, aut Religionis, vel non contrahendi Matrimonium; denique reducuntur ad Certitudinem, Opinionem, aut Dubium de nullitate Matrimonii contracti. De quibus omnibus singillatim per distincta Capita pertractandum; sicuti de nonnullis aliis obligationibus Conjugum.

CAPUT PRIMUM.

De Loco,

1 *Locus publicus, & patens aliis circumspectantibus reddit Conjugibus illicitam petitionem, & redditionem debiti.*

2 *Locus Sacer reddit illicitam conjugibus redditionem, & petitionem debiti; nisi ad evitandum incontinentiæ periculum, dum alibi exerceri nequeat.*

LOCUS publicus, & publicè patens aliis circumspectantibus extra controversiam reddit Conjugibus illicitam petitionem, & redditionem debiti conjugalis: ratio est, quia licèt ex se copula conjugalis licita sit, nihilominus honestas, & decentia prohibent, ne publicè exerceatur, & ne præbeatur aliis videntibus occa- 1

sio

casio meditandi prava desideria, aut morosam delectationem. Extenditur hæc doctrina indubitata penes Doctores ad tactus inhonestos, quicumque sint: nam publice hos actus exercere conjuges, est præbere incitamenta aliis ad patranda peccata. Vide Sanchez *lib. 9. disp. 15. numer. 1. & 2.*

Locus insuper Sacer reddit illicitam petitionem, & redditionem debiti ob reverentiam, quæ ipsi debetur: nisi tamen necessaria sit ad vitandum incontinentiæ periculum, dummodo Conjuges illam exercere nequeant extra locum Sacrum, quia in eo ad longum tempus recluſi cum prohibitione exeundi juxta ea, quæ diximus *de Sacrificio Missæ cap. 6. num. 8. versic. Secundò censetur polluta*; ubi multos Doctores adduximus.

CAPUT II.

De Tempore.

1 *Tempus Quadragesimale, & Jejuniorum quamvis non reddat illicitam petitionem, & redditionem debiti conjugibus, conveniens tamen est abstinere.*

2 *In bimestri concesso ad deliberandum de Religionis ingressu licitum est conjugi meditanti illum denegare debitum alteri conjugi petenti.*

3 *Tempore Menstruorum innaturalium non est illicita petitio, & redditio debiti. Tempore tamen Menstruorum naturalium cum distinctione dicendum.*

4 *Eodem modo dicendum de petitione, & redditione debiti post partum non purificata uxore.*

5 *Sed quid dicendum tempore prægnationis uxoris?*

1 TEMPUS Quadragesimale, & aliorum jejuniorum ab Ecclesia præscriptorum quamvis revera non reddat illicitam copulam conjugalem, eo quia nulla Ecclesiastica, prohibitio de ea extat; nihilominus maximè conveniens est ab illa abstinere juxta consilium D. Pauli 1. *ad Corinth. 7. Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi.* Et quamvis Innocentius Pontifex *in Cap. Proposuisti, dist.* 82. referens hæc verba Apostoli subjungat: & sic præcipit laicis; attamen Glossa *ibidem ly præcipit, pro persuasit exposuit*. Idem dicendum de Sanctis Doctoribus à Gratiano relatis *33. quæst. 4.* asserentibus, debère conjuges hisce temporibus à copulâ abstinere; nam intelligendi sunt, ut rectè habet glossa de honestate, & convenientia, non verò de obligatione. Hinc fit, non posse conjugem hisce diebus denegare debitum alteri petenti: graviter namque peccaret contra obligationem Justitiæ, quæ suspendi nequit ex motivo honestatis, & convenientiæ: ut docent D. Antoninus, Paludanus, Sanchez, & Coninch alios referentes quos citat, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 3. punct. 4. §. 4. nu. 6.* Extendunt quoque potiori jure hanc doctrinam ad dies festivos, & quando sumenda est Sacra Eucharistia: nam pari modo se habet ratio pro utroque casu. Vide Sanchez *lib. 9. de Matrim. disp. 13.*

2 In bimestri concesso à Matrimonio celebrato ob deliberandum de Religionis ingressu licitum erit conjugi meditanti religionem ingredi denegare redditionem debiti alteri conjugi petenti; imò illi injuriam efficeret, si hic vi copulam extorqueret: eo quia violaret jus illi concessum ad deliberandum de Religione intra tale tempus. Erit tamen licita redditio, & petitio tunc facta, si ex consensu utriusque fiat, ut indubitatum est penes Doctores.

3 Tempore Menstruorum innaturalium, ut si uxor continuum pateretur sanguinis fluxum; non erit illicita petitio, & redditio debiti: eo quia sic semper privarentur conjuges isti jure petendi, & reddendi; & valde oneroſum ipsis esset, non posse uti jure suo: ut rectè docent Reginaldus, Navarrus, D. Antoninus, Sanchez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 6. numer. 9. in fine*. Controversia tamen est de Tempore Menstruorum naturalium, quando scilicet uxor singulis Mensibus talem fluxum patitur. Et licèt communis sententia excuset à peccato gravi conjuges tunc temporis petentes, aut reddentes debitum; eo quia nec à Jure positivo, nec naturali prohibetur. Nihilominus non eximit à veniali culpa, reputatur siquidem inhonestas, & turpitudo quædam tunc copulam conjugalem habere: nam & semen suo fine frustraretur, tum mulier tunc inepta fit ad concipiendum; & proles, si concipi posset, exponeretur periculo evadendi leprosam, aut alio modo monstruosam. Sic Petrus Ledesma, Henriquez, Sanchez, Rodriquez, Filliuccius, Speculum, Paludanus, Almainus penes Bonacinam *loc. cit.* Sed rectius distinguendum puto ex fine petendi: si enim tunc conjux peteret ob voluptatem tantùm, locum habet communis sententia damnans conjugem petentem ob rationes allatas ad incurrendam venialem culpam, indicaret siquidem animum in tali circumstantia nimiæ voluptati deditum. Secus verò si peteret ob incontinentiam vitandam, aut fovendum conjugalem amorem, ut si aliquod dissidium inter conjuges ortum fuisset, & sic sedari judicaretur; etiam culpa veniali carebit petitio, quia honestatur à fine, & parum refert, quòd non sit subsecutura generatio, aliàs Conjuges senes, & steriles non possent petere, & reddere. Nec periculum prolis, quod timeretur, esset proximum, sed valdè remotum, cum ferè numquam contingat. Sic Sanchez plures referens *lib. 9. disp. 21. numer. 5. & 7.* Coninch *disp. 24. dub. 9. numer. 76.* Ponce *lib. 10. cap. 14. numer. 5. & 6.* Gaspar Hurtadus *disp. 10. diffic. 3. num. 10.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct. 4. §. 4. num. 8.* qui addit ex Sanchez, & Coninch, teneri conjugem petitum ad reddendum tunc debitum petenti, si seriò, & constanter petat, ac ex parte reddentis nullam posse intervenire culpam, cum non careat redditio honesto fine, satisfaciendi videlicet obligationi debitæ ex Justitia.

4 Eodem prorsus modo discurrendum est de petitione, ac redditione debiti post partum, quando nondum mulier purificata est à sanguine; ac dictum est de tempore menstruorum: quia utrobique militant eædem rationes, nisi enim ex honesto fine fieret petitio, veniale peccatum esset, secus verò si ex honesto fine fieret. Sic Ponce *lib. 10. cap. 14. num. 8.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct. 4. §. 4. numer. 13.*

5 Tempore tamen prægnationis Uxoris, si adsit probabile periculum abortus, maximè fœtus animati; illicita omnino erit petitio, & redditio debiti conjugalis, ut per se patet, etiamsi urgeat periculum incontinentiæ, cui aliis remediis succurrendum, ut incolumis remaneat vita innocentis, quæ tali periculo præferri debet: ut habent Doctores omnes, qui non excusant à gravi peccato cum Navarro, Sylvestro, Valentia, Rebello, Sanchez, Coninch, Reginaldo penes Bonacinam *de Matrim. quæst. 4. punct. 6. num. 11.* Putant aliqui Doctores, adesse periculum abortus, quando se cognoscunt conjuges tempore coagulationis seminis in Utero Matris, & formationis prolis; aut proximè ante partum, quia fœtus ob abundantiam seminis suffocaretur. Verùm communior sententia docet, rarò, vel numquam timendum esse prædictum periculum in casibus adjectis, & non ita de facili constare, adesse tale periculum; adeoque non privandos esse conjuges jure sibi debito, nisi certò moraliter constet. Sic Sanchez *lib. 9. disput. 22. numer. 1.* Coninch *disp. 24. dub. 9. concl. 2.* Ponce *lib. 10. cap. 14. num. 7.* Gaspar Hurtadus *disp. 10. diff. 3.* Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 6. num. 12.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct. 4. §. 4. num. 10.* Quòd si prægnationis tempore nullum sit periculum abortus, licita erit petitio, & redditio debiti conjugibus, cum nec jure positivo, nec naturali prohibeatur. Nec obstat, quòd prægnante uxore copula cum illa habita frustretur fine generationis, per accidens siquidem se habet ob prægnationem: nec finis copulæ conjugalis est sola generatio, cum etiam instituta fuerit ad concupiscentiam sedandam, ut adnotant Doctores citati.

CAPUT III.

De Cognatione Spirituali.

1 *Conjux scienter contrahens cognationem spiritualem cum altero conjuge post matrimonium initum privatur jure petendi debitum.*

2 *Si ex necessitate contrahat, quia non est alius, qui talia munia exercere possit; non privatur jure petendi.*

3 *Excusatur quoque conjux munia exercens extra necessitatem, si ignorantia invincibili sive Juris, sive Facti, sive Pœnæ id fecerit.*

1 CONJUX scienter contrahens cognationem spiritualem cum altero conjuge post initum Matrimonium baptizando, aut de Sacro fonte levando, vel in Confirmatione tenendo sive filium communem, sive filium alterius conjugis ex alio Matrimonio; privatur jure petendi debitum, si id extra necessitatem efficiat, quamvis reddere teneatur: Quapropter si uterque conjux culpabilis sit in hoc, uterque privatur jure petendi, & per consequens reddendi debitum: ut affirmat communis sententia, & probabilior teste Sanchez *lib. 9. disput. 26. numer.* 6. & Guttierrez *de Matrim. cap.* 100. *num.* 6. pro qua varii Textus afferuntur, & præcipuè *Cap. si Vir. De Cognat. Spirit.* Si verò unus conjux culpabilis sit in hoc, tunc qui culpa caret, & petere, & reddere poterit; qui tamen culpæ particeps est, petere non possit, quamvis reddere teneatur. Non nego suam probabilitatem sententiæ oppositæ, quæ non solum admittit in conjuge delinquente jus reddendi, sed etiam petendi: eo quia non clarè constat ex Textibus, qui afferri solent, privatio juris petendi, & in odiosis benignior pars accipienda; eam siquidem acerrimè defendit Castropalaus *de matrim. disp. 3. punct.* 4. §. 4. *numer.* 5. pro qua refert Ancharranum, Præpositum, Cardinalem, Durandum, Suarez, Coninch, Ponce, & Gasparem Hurtado: sed nullatenus recedendum à communiori sententia.

2 Si tamen ex necessitate conjux baptizet, & sacro fonte levet, vel in Confirmatione teneat, quia non sit alius, qui talia munia exercere possit; non privabitur jure petendi, & reddendi debitum: eo quia culpa caret, adeoque non debet incurrere hanc pœnam privationis, ut constat *ex cap. Ad limina 30. quæst.* 1. *& ex cap. si vir. de cognat. spirit.* Et quamvis prædicti Textus loquantur de baptizante tantùm in necessitate, extenduntur tamen à Doctoribus tam ad Patrinum Baptismi, quàm Confirmationis: eo quia culpa caret, & aliundè in defectum alterius exercet munus ab Ecclesia institutum. Sic communior Sententia cum Suarez 3. *part. de Baptismo quæst. 67. art.* 8. Sanchez *lib. 9. disp. 26. numer.* 3. Speculum 1. *part. art.* 57. *concl.* 4. Coninch *disput. 34. dub.* 8. *numer. 69.* Sà *verb. Baptismus numer.* 8. Castropalaus *de Matrim. disput. 3. punct.* 4. §. 5. *numer.* 2. & alii. Quamvis oppositam sententiam defendant probabiliter Petrus Ledesma *quæst.* 56. *art.* 1. *dub.* 1. *in princip.* Henriquez *libr.* 11. *cap.* 15. *numer.* 15. Ponce *libr. 10. cap. 6. numer.* 6. & Bonacina *de Matrim. quæst* 4. *punct.* 2. *numer.* 3. eo quia munus Patrini tam in Baptismo, quàm in Confirmatione non est adeo necessarium, ut munus Baptizantis: Sed standum pro benigna, & communiori sententia favorabili in odiosis non sine probabili fundamento.

3 Excusatur quoque conjux hæc munia exercens etiam extra necessitatem, si tamen cum ignorantia invincibili sive Juris, sive Facti, sive Pœnæ id fecerit. Quapropter sciendum: tunc dici conjugem laborare ignorantia juris in his Officiis ministrandis; quando nescit, latam esse Legem prohibentem tale Officium conjugi cum propriis filiis, aut filiis uxoris ex alio matrimonio. Tunc verò dici, laborare ignorantia facti, quando nescit, filium esse suum, vel uxoris: etiamsi sciat Jus, seu Legem latam prohibentem ipsi officium. Tunc denique dici, laborare ignorantia pœnæ, quando nescit pœnam latam contra transgredientem Legem, quòd priventur jure petendi debitum, etiamsi sciat Legem prohibentem, & pariter sciat, filium esse suum, vel suæ uxoris. His positis: quælibet ex his ignorantiis, si invincibilis sit, sufficiens est ad excusandum conjugem à privatione petendi debitum. Et quidem quòd sufficiat ignorantia juris, vel facti, probatur ex eo, quia jura prohibentia petitionem debiti loquuntur, quando scienter contrahitur cognatio spiritualis, ut patet *ex Cap. Si vir, de Cognat. Spirit.* sed contrahens cum ignorantia Juris, aut Facti non dicitur scienter contrahere; ergo excusari debet: ignarus siquidem Legis, aut Facti nequit dici, contra Legem operari, adeoque inculpabiliter operatur. Sic Sà, Navarrus, Henriquez, Sanchez, Ledesma, Suarez, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 4. *punct.* 2. *numer.* 6. *versic. Respondeo primo.* Quòd etiam sufficiat ad excusandum ignorantia pœnæ, ultra paritatem de ignorantia Juris, aut Facti afferuntur paritates deductæ ex Censuris, & Irregularitate ex delicto: si ergo ignorantia pœnæ in Censuris, & Irregularitate ex delicto excusat ab incurrendo illam; cur non excusabit ab incurrendo privationem Juris petendi debitum? Sic Navarrus *in Summ. cap.* 13. *num.* 47. Sanchez *lib.* 9. *disp.* 32. Bonacina *l. c. versic. Respondeo secundo*, & alii, quos refert Ponce *lib.* 10. *cap.* 6. *num.* 12. nec reprobat Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct.* 4. §. 5. *num.* 2.

CAPUT IV.

De Affinitate.

1 *Affinitas contracta cum conjuge post initum matrimonium ob copulam habitam cum consanguinea conjugis in primo, vel secundo gradu, privat conjugem contrahentem illam jure petendi debitum, quamvis reddere possit.*

2 *An etiam oriatur hæc privatio ob copulam cum consanguinea conjugis in tertio, & quarto gradu?*

3 *An ignorantia invincibilis Juris, Facti, vel Pœnæ excuset conjugem incestuosum à jure petendi debitum?*

4 *An si conjux incestuosus incestum commiserit per vim, & metum, privetur jure petendi debitum?*

5 *An aliquando licitum sit privato jure petendi debitum illud petere?*

6 *An ad obtinendam dispensationem requiratur consensus conjugis innocentis?*

7 *Conjux innocens debitum petere poterit à conjuge nocenti, si non fuerit particeps delicti illius, secus verò si particeps fuerit.*

1 AFFINITAS contracta cum conjuge post matrimonium initum ob copulam habitam cum consanguinea conjugis in primo, vel secundo gradu inducit privationem juris petendi debitum in contrahentem illam, quamvis reddere possit: ut constat *ex Cap. Transmissæ, Cap. Tuæ fraternitatis, de eo, qui cognovit consang. &c.* Non poterit tamen reddere intra bimestre ab inito matrimonio, nisi aliunde consummatum fuerit: eo quia habet jus non reddendi intra bimestre ob deliberandum de Religione, ut ex Sà, Valentia, Sanchez, & aliis docet Bonacina *de Matrim. quæst.* 4. *punct.* 2. *num.* 2.

2 Controvertitur hìc 1. an privatio petendi debitum non solùm oriatur ex copula habita cum consanguinea conjugi in primo, & secundo gradu; verùm etiam in tertio, & quarto? Et ratio controvertendi est, quia Tridentinum quando sanxit *sess.* 24. *cap.* 4. *de Reform. Matr.* impedimentum affinitatis, quod ex copula illicita oritur, non extendi ultra primum, & secundum gradum; nullam mentionem fecit de privatione petitionis debiti, quæ ex jure antiquo extendebatur ad quartum gradum; ergo cum Jure novo Tridentini nulla mentio fiat abolitionis juris antiqui, in suo robore censendum est perseverare jus vetus: & ita sustinent nonnulli Doctores, quorum meminit Sanchez *libr.* 7. *disput.* 15. cum Comitolo *lib.* 1. *Respons. Moral. quæst.* 138. Sed nostra sententia est, quòd restricta affinitate ex copula illicita orta à Tridentino ad primum, & secundum gradum tantùm, pariter restricta fuerit privatio petendi debitum ad hos gradus: ratio est, quia facta est prohibitio petendi debitum in pœnam copulæ incestuosæ; ergo sublata incestuositate copulæ à tertio, & quarto gradu pariter sublata est privatio petendi debitum: nam copula non censetur ampliùs cum affine; sicuti si haberetur cum consanguinea extra quartum gradum, non esset copula cum consanguinea. Nec oportebat, Tridentinum meminisse petitionis debiti, quia satis meminerat per restrictionem affinitatis, cui adnectitur privatio debiti. Sic Sanchez plures referens *lib. 9. disp. 27. num.* 14. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 15. Guttierrez *de Matr. cap. 99. in fin.* Castropalaus *de Matr. disp. 3. punct.* 4. §. 6. *nu.* 2. & Ponce *lib.* 7. *cap. 33. in fin.* ubi testatur: sic à Sacra Congr. Concilii decisum fuisse.

3 Controvertitur 2. an ignorantia invincibilis juris, aut facti, vel pœnæ excuset conjugem incestuosum à privatione petendi debitum? Et respondeo affirmativè juxta ea, quæ superius diximus *Cap. 3. de Cognatione Spirituali num.* 3. cum utrobique militent eædem rationes, & Doctores indiscriminatim de illis loquuntur.

4 Controvertitur 3. an si conjux incestuosus incestum commiserit per vim, & metum, privetur jure petendi debitum? ut si uxor per vim, & metum incestum commiserit cum consanguineo sui viri in primo, vel

mo ; vel secundo gradu : Resp. si vim absolutè passa est in incestu commisso , nullatenus privatur jure petendi, eo quia si immunis est à culpa, æquum non est, ut privetur jure petendi debitum , ac talem pœnam subeat : ut expressè deciditur *in cap. discretionem . De eo , qui cognovit Consang.* Sicuti etiam excusatur , si per metum gravem incussum à Viro , aut ab alio incestum commiserit ; eo quia si metus gravis sufficiens est ad excusandum ab incurrendis censuris , cur non excusare debebit à privatione petendi debitum ? cum utrobique militet par benignitas Ecclesiæ , quæ non censetur velle punire pœna gravi transgredientem Legem à se latam ob metum gravem . Sic Sotus , Ponce , Navarrus , Rebellus , quos referunt , & sequuntur Castropalaus *de matr. disp. 3. punct. 4. §. 6. numer, 3.* & Bonacina *de matrim. quæst. 4. punct. 2. num.* 5. quamvis oppositum sentiant Sanchez , & Layman , qui tamen suam probabilitatem non denegant nostræ Sententiæ. Secus verò si metus levis fuerit, qui cum non excuset à culpa , nec excusabit à privatione petendi debitum ; maximè quia in Jure non fundat rationem , & sufficiens motivum metus levis , ut patet *ex Leg. Nec timorem , ff. de eo , quod metus causa ,* & docent passim Doctores.

4 Controvertitur 4. an aliquando licitum sit privato jure petendi debitum illud petere ? Resp. juxta benigniorem sententiam posse ipsi permitti aliquando tacitam , non verò expressam debiti petitionem in gratiam conjugis innocentis, cui valde onerosum esset , semper obligari ad petendum cum incontinentiæ periculo , maximè si ex non petitione Viri posset suspicari uxor , se non diligi à Viro suo. Sic Sotus *in 4. dist. 32. quæst. unic. art. 2. post 2. concl.* Sanchez multos referens *lib. 9. disput. 7. numer.* 1. Guttierrez *lib. 1. Canon. Quæst. cap. 23. numer. 9.* approbat Castropalaus *de matr. disp. 3. punct. 4. §. 6. numer. 4.* Permittunt etiam Layman *libr. 5. summ. tract. 10. 3. part. cap. 1. numer, 15.* & Castropalaus *loc. cit.* conjugi incestuoso , & privato jure petendi tunc petere , quando gravis oriretur suspicio in conjuge innocente de delicto patrato cum consanguinea ex non petitione debiti ; eo quia non censendum est ex benignitate Ecclesiæ , velle tunc servatam Legem à se latam cum gravi jactura honoris : quæ quidem sententia mihi non videtur improbabilis.

5 Controvertitur denique : an ad obtinendam dispensationem requiratur consensus conjugis innocentis ; & an ea obtenta integrè acquirat jus amissum conjux dispensatus ? Resp. non requiri consensum conjugis innocentis ad obtinendam dispensationem istam , non enim revalidari debet Matrimonium , sed solum auferri impedimentum juris petendi debitum , ut docet Sanchez *lib. 9. disp. 6. numer.* 10. Obtenta autem dispensatione integrè restituitur in suo jure conjux nocens , ac si numquam affinitatem contraxisset , hoc enim præstat Dispensatio habita . Præter Pontificem posse dispensationem istam ex consuetudine concedere Ordinarios locorum docuerunt Henriquez *lib. 12. cap. 2. num. 9.* Sanchez *libr. 8. disput. 12. numer. 4.* Valentia *disp. 10. quæst. 5. punct. 5.* Layman *libr. 5. summ. tract. 10. 3. par. cap. 1. numer. 15.* & Castropalaus *de matrim. disp. 3. punct. 4. §. 6. numer. 5.* Et ex Privilegio à Sancta Sede concesso Societati Jesu Superiores ipsius , & quibus ipsi commiserint , ut ex Compendio Privilegiorum constat verb. Dispensatio.

6 Adnotandum hìc : conjugem innocentem posse extra omnem culpam debitum petere à conjuge nocente , & hunc teneri ex justitia debitum illi reddere supposita petitione : nam qui culpa caret , privari minimè debet jure sibi debito . Secus verò dicendum , si particeps fuerit delicti conjugis nocentis ; tunc enim nec petere , nec reddere posset , per eam siquidem participationem privatur jure petendi : ut constat *ex cap. discretionem , & ex cap. Tuæ Fraternitatis , De eo , qui cognovit Consang.*

CAPUT V.

De Voto Castitatis.

1 *Qui voto Castitatis adstrictus matrimonium contrahit etiam animo ingrediendi Religionem intra bimestre graviter peccat, & privatur jure petendi debitum.*

2 *Si verò Votum emiserit post Matrimonium initum sciente altero conjuge ; nec petere , nec reddere potuerit . Si tamen inscio altero conjuge emiserit , reddere poterit, non verò petere.*

QUI Voto Castitatis adstrictus Matrimonium contrahit , graviter peccat , etiamsi animum habeat eo non consummato ingrediendi Religionem ; tum quia conjugem decipit , tum quia exponitur periculo non exequendi . Contracto tamen Matrimonio nullatenus petere poterit , sed omnino abstinere debebit à petitione debiti , donec necessariam dispensationem obtineat . Nec poterit debitum reddere alteri conjugi petenti intra bimestre concesso ad deliberandum de Religione à die initi Matrimonii , quia intra tale tempus non adstringuntur conjuges in favorem Religionis . Si tamen Matrimonium consummatum fuerit sive cum culpa, sive sine culpa; tenetur debitum reddere , si justè petitum fuerit , cum nequeat alterum conjugem privare jure sibi debito ex Justitia : ut colligunt Doctores cum Ponce *lib. 10. cap. 5. numer. 6. ex cap. Quidam , & cap. Placet . De convers. conjug.* Adnotandum tamen ex Coninch, Lessio , & Layman , quos refert , & sequitur Castropalaus *de matrim. disp. 3. punct. 4. §. 7. numer. 5.* quòd si uxor adulterium commiserit, vel moriatur; tenebitur ad castitarem servandam , cum eam sine injuria servare possit , & jam Votum urget ad illam .

2 Si verò conjux Votum Castitatis emittat post Matrimonium jam contractum , tunc si nesciente altero conjuge vel non consentiente emiserit ; tenebitur ad debitum reddendum , si justè petitum fuerit , non verò petendum , cum non possit votum factum cedere in præjudicium tertii ; dummodo petitio non fiat in bimestri , & uxor non commiserit adulterium , cum qua etiam reconciliari non poterit divortio facto ; cum tunc possit castitatem servare absque præjudicio alteriùs, & obligationi voti emissi satisfacere : ut rectè docent Coninch *disput. 34. dub. 6. num. 50.* Ponce *libr. 10. cap. 5. numer. 19.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct. 4. §. 7. numer. 9.* Si tamen sciente , & consentiente altero Conjuge votum emissum fuerit , itaut ex consensu tacitè innotescat , cedere juri suo ; tunc nec petere, nec reddere poterit, cum nullam injuriam faciat alteri conjugi scienti, & consentienti cum cessione sui juris . Sicuti si ex mutuo consensu Castitatem voverent , neuter ipsorum petere , aut reddere posset; quamvis tunc separandi essent à thoro conjugali : ut docent Lessius, Coninch , Ponce , Layman , quos refert , & sequitur Castropalaus *loc. cit. numer. 6.*

CAPUT VI.

De Votis suscipiendi Sacros Ordines , ingrediendi Religionem , & non contrahendi Matrimonium.

1 *Qui adstrictus Voto suscipiendi Sacros Ordines matrimonium contrahit, graviter peccat, etiamsi animum habeat non consummandi illud , aut ingrediendi Religionem; poterit tamen Vivente uxore , aut ea non adulterante , vel Religionem non ingrediente petere , & reddere debitum ,*

2 *Adstrictus Voto ingrediendi Religionem graviter peccat Matrimonium contrahendo ; quod si contraxerit, tenetur ante consummationem Religionem ingredi , Nec poterit intra bimestre petere , aut reddere, quo transacto reddere poterit, non petere : quamvis matrimonio consummato utrumque poterit.*

3 *Adstrictus voto non contrahendi Matrimonium graviter peccat contrahendo , & etiam consummando , si ex affectu castitatis illud emiserit : quamvis Matrimonio jam consummato reddere , & petere possit .*

QUI adstrictus voto suscipiendi sacros Ordines matrimonium contrahit , graviter peccat contrahendo, etiamsi animum habeat non consummandi illud , aut Religionem ingrediendi , & à fortiori si animum habeat consummandi illud : ratio est , quia se exponit periculo consummandi , & non exequendi votum emissum ; ac alterum conjugem decipit , qui Matrimonium non contraheret : si id sciret . Non tenetur tamen contracto jam Matrimonio ad ingrediendum Religionem , ut Voti emissi fidelis executor sit ; cum esset onus difficilius ingressus in Religionem præ Ordine Sacro , qui per Votum pro-

promissus fuit : ut clarè declaravit Joannes XXII. *in sua Extravag. Antiquæ, de Voto*. Poterit igitur petere, & reddere debitum vivente uxore, aut ea non adulterante ; vel Religionem non ingrediente, cum non repugnet cum Voto. Secus verò dicendum, si moreretur, vel adulterium committeret, aut Religionem ingrederetur : quia tunc urgeret Votum, cujus executio licitè præstari posset. Sic docent Coninch *disp. 34. dub. 7. num.* 54. Ponce *lib. 10. cap. 5. num.* 15. & Castropalaus *de Matr. disp. 3. punct. 4. §. 8. num.* 2. Adnotandum hic : non esse idem vovere Castitatem, ac vovere susceptionem Sacrorum Ordinum ; adeoque non eodem modo discurrendum in utroque Voto.

2 Graviter etiam peccat adstrictus Voto Religionis matrimonium contrahendo, etiamsi animum non habeat consummandi illud ; tum ob periculum non exequendi Votum, tum ob deceptionem factam Uxori, Et tenetur ad Votum adimplendum ante consummationem matrimonii, nisi fortè ex obligatione justitiæ teneatur ad consummandum, ut si conjugem stupraverit sub hac spe conjugii. Quòd si hæc obligatio non adsit, intra bimestre nec petere, nec reddere poterit ; transacto tamen bimestri petere non poterit, sed reddere tantum ; quamvis consummato jam matrimonio utrumque poterit : eo quia Votum Religionis non est Votum Castitatis, adeoque non obligat ad abstinendum à petitione ; obligat tamen ad executionem mortua conjuge, vel facto divortio ob adulterium conjugis, vel ob aliam causam ; cum nullum jam habeatur impedimentum exequendi illud : ut docent Sanchez *lib. 9. disp. 33. quæstion.* 2. Ponce *lib. 10. cap. 5. numer.* 4. Azor. 1. *part. lib. 11. cap. 21. quæst.* 8. Coninch *disp. 24. dub. 7. numer.* 55.

3 Qui adstrictus Voto non contrahendi matrimonium illud contrahit, extra controversiam est, graviter peccare contrahendo, cum non adimpleat promissionem factam. Solum controvertitur, an etiam mortaliter peccet consummando ; aliqui siquidem affirmant, aliqui verò negant. Sed distinguendum puto : si enim hoc votum emisit ex fine vitandi incommoda matrimonii, & alligandi se cum uxore ; licèt peccet contrahendo, non peccat tamen consummando : nam se obligavit ad abstinendum à contractu, non verò à copula conjugali, multi etenim averruntur à matrimonio ob incommoda ipsius, & ne mulieri alligentur ; non verò à maritali copula. Si tamen votum emisit ob Castitatis affectum, verius puto, graviter peccare consummando Matrimonium, quod etiam cum peccato gravi contraxit : ratio est, quia ejus finis præcipuus vovendi est abstinere à matrimonio, ut à copula ipsi annexa abstineat. Sic Azor. 1. *par. lib.* 11. *cap.* 21. *quæst.* 7. Ponce *lib.* 10. *cap.* 5. *numer.* 16. & Castropalaus *de Matrim. disput. 3. pun.* 4. §. 8. *nu.* 1. Putant tamen Sanchez *lib. 9. disp.* 34. *num.* 7. & Castropalaus *loc. cit*, quòd consummato jam matrimonio possit licitè petere, & reddere : eo quia non censendum est, sub dicto voto non nubendi voluisse comprehendere abstinentiam à petitione, & redditione debiti, etiam consummato matrimonio, aliàs fuisset Votum Castitatis absolutæ, cum distinguantur inter se.

CAPUT VII.

De Certitudine, Opinione, & dubio nullitatis Matrimonii.

1 Conjux habens certitudinem saltem Moralem nullitatis matrimonii, ex quocumque capite proveniat ; nullatenus poterit debitum petere, aut reddere.
2 Quomodo conjux se gerere debeat in tali casu?
3 Conjux Opinionem habens de nullitate matrimonii tenetur reddere debitum alteri conjugi petenti, qui nullo modo dubitat.
4 An possit cum tali opinione petere, si post matrimonium contractum insurgit?
5 Quid dicendum de conjuge dubitante de nullitate matrimonii bona fide contracti?
6 Quid de conjuge dubitante de validitate matrimonii mala fide contracti?
7 Conjuges mala fide contrahentes cum dubietate validitatis Matrimonii nec petere, nec reddere poterunt.
8 Dubium de nullitate matrimonii, & scrupulus de illa maximè differunt inter se.

QUANDO conjux habet certitudinem, seu cognitionem certam saltem moraliter de nullitate sui matrimonii, ex quocumque capite proveniat, etiam ex Jure humano, sive bona, sive mala fide matrimonium contraxerit, sive alter conjux insscius sit nullitatis, sive conscius ; non poterit ullatenus debitum petere, aut reddere, etiamsi sub pœna excommunicationis cogeretur à Prælato insscio nullitatis ad usum matrimonii ; ratio est, quia semper accederet ad non suam, ac peccatum fornicationis committeret. Nec obstat excommunicatio lata ab ordinario, quæ non potest ligare coram Deo, utpote fundata in falsa præsumptione. Nec pariter obstant gravissima incommoda, pericula vitæ, & scandala, quæ sequi possent ex non usu matrimonii, cum hæc omnia non possint licitam reddere fornicationem ex suis intrinsecis malam. Sic colligitur *ex Cap. Inquisitioni, de Sent. Excomm. & ex Cap. Litteris, de Restit. Spoliat.* & sic docent Doctores ferè omnes. 1

Quomodo autem se gerere debeat conjux in tali casu? Resp. Doctores, debere in primis dispensationem petere, si dispensabile sit impedimentum inducens nullitatem ; vel exportare se in locum, ubi sine scandalo vivere possit ; aut divortium petere, si adsit legitima causa petendi illud ; vel ita habitare cum Conjuge, ac cum Sorore sine periculo peccandi : sed hoc valde difficile. 2

Si Opinionem habeat de nullitate matrimonii, hoc est assensum de illa cum formidine tamen de opposito ; reddere tenetur debitum alteri conjugi petenti, qui nullo modo dubitat de ea nullitate : ratio est, quia certitudo saltem moralis conjugis non dubitantis præferenda est opinioni conjugis dubitantis, cum possit subesse falsitati ; adeoque non poterit spoliare conjugem non dubitantem sua possessione, & jure. Quapropter decisum fuit expressè *in Cap. Inquisitioni, de Sent. Excom.* ubi dicitur : Si habeat conscientiam ex credulitate probabili, & discreta, quamvis non evidenti, & manifesta ; reddere poterit, & sic docet D. Thomas *in 4. dist.* 41. *quæst. unic. art.* 5, *quæstiunc.* 1. *ad* 3. quem sequuntur Navarrus, Henriquez, Rodriquez, Petrus de Ledesma, Sanchez, & Guttierrez relati à Castropalao *de Matr. disp. 3. punct. 4. §. 9. num.* 2. & à Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct 4. num.* 15. contra Sylvestrum. Nec se exponeret in tali casu periculo fornicationis reddendo debitum, eo quia licèt credat, non esse suam, probabiliter simul etiam credit probabiliter esse suam. 3

An verò petere possit cum tali opinione de nullitate matrimonii sive mala, sive bona fide contracti cum hac opinione, quando post illud contractum insurgit talis opinio, non caret sua controversia, & Doctores variant inter se. Nihilominus dicendum puto, si quando petit, perseverat in sua opinione de nullitate matrimonii, nec ei videtur probabilis pars opposita de validitate matrimonii, sive mala, sive bona fide illud contraxerit ; non poterit debitum petere : ratio est, quia licet stet in possessione matrimonii, attamen possessio non favet Opinanti, sed dubitanti, quando debitam diligentiam adhibuit ; quapropter si in opinione nullitatis matrimonii perseverat, non acquirit jus petendi. Nisi tamen probabilem etiam reputet validitatem matrimonii, esto probabiliorem reputet nullitatem : quia tunc motus ex opinione probabili validitatis matrimonii licitè operatur petendo debitum ; ut ex Sanchez, Guttierrez, Reginaldo, Filliuccio, & aliis docet Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 4. num.* 13. Advertendum tamen 1. quod conjugi contrahenti matrimonium mala fide, ob quam impeditus sit à debiti petitione ; non tenetur alter conjux conscius talis impedimenti reddere debitum petitum : ratio est, quia si petitio nulla est, nulla poterit esse culpa in denegatione illius. 2. quòd si uterque conjux mala fide supradicta matrimonium inierit, neuter poterit petere, aut reddere : cum nemo ex ipsis habeat jus petendi, & per consequens reddendi, sed thoro separandi erunt : ut ex Henriquez, Sanchez, Guttierrez, & Coninch docet Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct. 4. §. 9. num.* 5. 4

Quando conjux est dubius de nullitate matrimonii, cum scilicet ejus intellectus non magis inclinat in nullitatem, quam in validitatem, & pendet in utramque ; si tempore matrimonii adfuit bona fides, & postea dubium insurrexerit, ad quod superandum debitam diligentiam adhibuerit, licèt insuperatum remanserit, poterit non solùm reddere, sed etiam petere debitum : 5

eo quia

eo quia ob contractum bona fide celebratum jus sibi quæsivit in corpus alterius conjugis; ut evenit in aliis contractibus, in quibus bona fide accipiens rem aliquam, & postea dubitat, num sua sit, vel aliena; si post adhibitam diligentiam dubium superare nequit, ut sum juste retinere poterit: cum semper melior sit conditio possidentis bona fide, & post diligentem inquisitionem, ut dictum fuit loco suo; adeoque illam retinere, alienare, aut alio modo consumere poterit; sic etiam in contractu matrimonii. Ita Sanchez *lib. 2. disp. 41. num. 46.* Coninch *disp. 34. dub. 10. numer. 105.* Sotus *4. de Just. quæst. 1. art. ult.* Valentia *tom. 4. disp. 10. quæst. 6. pun. 2.* Castropalaus *de Matr. disp. 3. pun. 4. §. 9. num. 6. in fine*, & Bonacina *de Matr. quæst. 4. punct. 4. numer. 5.* referens Reginaldum, Rodriquez, Filliuccium, & alios. Advertendum tamen cum Bonacina *l. c. num. 3. & 4.* quòd contrahens bona fide, & postea dubitans de validitate matrimonii non possit petere debitum ante adhibitam diligentiam convenientem: eo quia non deposito dubio per diligentiam ageret contra conscientiam, & se exponeret periculo fornicandi. Poterit tamen, imò tenetur illud reddere alteri conjugi legitimè petenti, nec dubitanti, cum stet in possessione sui juris cum bona fide. Refert citatus Bonacina pro hac sententia Petrus Ledesma, Sanchez, Reginaldum, Filliuccium, & alios.

6 Si verò cum dubietate validitatis matrimonii illud mala fide contraxit, & cum peccato; non poterit ullatenus petere ante adhibitam convenientem diligentiam: eo quia mala fides facit, ut possessio stet pro impedimento, cum quo nequit matrimonio uti ob periculum fornicationis: ut clarè statuitur *in Cap. Dominus, de secund. Nupt.* & docent Div. Thomas *in 4. dist. 38. in fin.* Sanchez, Guttierrez, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 3. pun. 4. §. 9. numer. 6.* Bonacina alios referens *quæst. 4. de Matr. punct. 4. num. 10.* Qui omnes conveniunt, teneri ad debitum reddendum alteri conjugi non dubitanti, & bona fide possidenti jus ad matrimonii usum, à quo jure deturbari nequit ob malam fidem alterius conjugis. Quamvis in primo himestri non teneatur reddere, quia jus habet non reddendi, ut toties dictum est; adeoque nullam facit injuriam non reddendo, si adhuc matrimonium non fuerit consummatum. Sic prædicti Doctores.

7 Ex dictis colligitur: quando uterque conjux mala fide cum dubietate invaliditatis matrimonii, illud non poterit nec reddere, nec petere: eo quia neuter ex ipsis jus acquisivit; incipiens siquidem rem aliquam mala fide possidere, non acquirit jus ad illam, ut supra notavimus de Opinione. Si tamen post adhibitam diligentiam compertum fuerit, nullum fuisse impedimentum, de quo dubitatur; vel saltem probabilem opinionem habeant, quod impedimentum nullum sit; tunc poterunt ambo conjuges & petere, & reddere debitum: eo quia ablata mala fide per diligentiam adhibitam, aut per probabilem opinionem incipiunt esse possessores bonæ fidei, & uti possunt jure sibi quæsito. Sic expressè Bonacina *quæst. 4. de Matr. punct. 4. num. 10.*

8 Hìc tandem adnotandum: maximè differre dubium de nullitate matrimonii à scrupulo: Scrupulus siquidem oritur ex levibus conjecturis, & est nimius timor nulla ratione innixus, nec probabili, & sæpè sæpius originem trahit ab oblivione; non sic autem dubium, quod fundari solet in aliqua ratione, notitia, aut testimonio. Quapropter scrupulus ortus inter conjuges de nullitate matrimonii, quod bona fide contraxerunt, cum innitatur levibus indiciis; nequibit illos privare petitione, & redditione debiti: ut habetur *in Cap. Inquisitioni, de Sent. Excom.* ideoque contemnendus erit; cum ex communi sententia licitum sit operari contra scrupulos subortos, ut ex Henriquez, Sanchez, Guttierrez, Coninch, & aliis tradit Bonacina *l. c. num. 2.*

CAPUT VIII.

Quænam probationes requirantur ad judicandum de Nullitate Matrimonii?

1 *Testimonium ipsorum contrahentium est sufficiens probatio pro foro interno, non verò externo.*

2 *Variæ conjecturæ referuntur à Doctoribus ad probandam fictionem consensus, sed non omnes approbantur, maximè ubi viget Tridentinum.*

3 *Non tenetur conjux, qui verè consensit, credere alteri conjugi asserenti, se fictè consensisse, etiam præstito juramento, nisi adsint aliæ conjecturæ.*

4 *Quando agitur de nullitate matrimonii jam contracti, non tenentur conjuges credere alteri asserenti adesse impedimentum, etiamsi fide dignus sit, & juret. Secus verò si contractum non fuerit, sed contrahendum.*

5 *Etiamsi sufficientes probationes haberentur ad certitudinem moralem nullitatis matrimonii contracti, semper necessaria erit sententia Judicis.*

6 *Pro Matrimonio dissolvendo ob impedimentum dirimens necessariò requiruntur duo testes omni exceptione majores.*

QUAMVIS pro foro interno testimonium ipsorum contrahentium sit sufficiens probatio ad judicandum de nullitate matrimonii contracti: eo quia cum salus æterna ipsorum deponentium spectetur, ideo fides ipsis adhibenda est; ut communiter fit in hoc foro, nisi aliunde manifestè constet de opposito, ut habent communiter Doctores cum Coninch, Covarruvia, Sanchez, Menochio, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 3. punct. 2. §. 6. nu. 1.* Non sufficit tamen pro foro externo, etiam si causa dissolvendi Matrimonium, quæ agitur, sit consensus fictus, qui cum internus sit, ipsis tantùm innotescere potest. Nihilominus reprobatur hoc testimonium de fictione consensus, per ipsum matrimonium exteriùs contractum: nimis siquidem indignum est, ut quod quisque sua voce lucidè protestatus est, valeat in eumdem casum proprio testimonio infirmare: ut apertè constat *ex Capit. Per tuas, de Probat.* Quapropter requiruntur de necesse aliæ conjecturæ, quæ certò moraliter reddant fictionem illam, aliàs semper standum pro validitate matrimonii, & præsumptione veri, & legitimi consensus, non obstante juramento: cum potiùs præsumendum sit nunc mentiri, quàm tunc. Sic Sanchez *lib. 2. disput. 45. num. 3.* alios referens; Navarrus *in Sum. cap. 22. num. 82.* Sotus *in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 3. propos. 1.* Castropalaus *de matr. disput. 3. punct. 2. §. 6. num. 2.* & Bonacina *de Matr. quæst. 4. punct. 4. numer. 19.* referens Henriquez, Sà, Rebellum, Valentiam, & Guttierrez. 1

Variæ sunt conjecturæ, quæ adducuntur à Doctoribus ad inferendam fictionem consensus; non tamen omnes approbantur, maximè ubi Tridentinum viget, vix locum habere possunt, præcipit siquidem Parochis diligenter explorare contrahentium consensum. Quapropter diligenter perquirendæ erunt, ac examinandæ conjecturæ istæ, quæ simul cum juramento sufficientem præbeant probationem fictionis consensus, agitur enim de negotio magni momenti, ac de nullitate matrimonii jam contracti. Nec generalis regula in hoc tradi potest, uti evenit in examinandis circumstantiis, quæ hìc, & nunc nonnisi à judicio probatorum virorum dignosci poterunt: semper tamen conjecturæ debent esse cum solido fundamento, ut gravitas materiæ exposcit, non verò inanes, & leves. 2

Ex dictis deducitur, non teneri conjugem, qui verè consensit, ad credendum alteri conjugi, etiam cum juramento asserenti, se fictè consensisse, si non adsint aliæ sufficientes conjecturæ, ob rationes superiùs allatas, ob quas privari nequit jure sibi quæsito petendi debitum; quamvis possit illi credere in præjudicium ipsius, non reddendo scilicet debitum ab ipso petitum, cum nullam illi irroget injuriam, quia videtur cedere juri suo; ut rectè adnotat ex Doctoribus à se relatis Bonacina *de Matr. quæst. 4. punct. 4. numer. 19.* Si verò adsint sufficientes conjecturæ, & circumstantiæ; tenetur credere, adeoque nec petere, nec reddere debitum poterit. 3

Quando tamen agitur de nullitate matrimonii jam contracti ob testimonium alterius à conjugibus asserentis, adesse impedimentum dirimens sive consanguinitatis, sive affinitatis &c. etiam si juramento id firmet, & etiam si sit vir fide dignus; non tenentur conjuges ei credere, itaut matrimonium dissolvere possint inter se, aut negare redditionem debiti: ratio est, quia non necessariò adhibenda est fides testimonio imius etiam fide digni: cum jura matrimonii non debeant minui in possidente ob probationem tantùm probabilem alterius; 4

requi-

requiruntur ergo ad minus duo Testes fide digni, ut necessitas credendi inducatur: sic constat *ex Cap. Cum à nobis, de Test. & Attestat.* Secus tamen esset, si matrimonium contractum non esset, sed contrahendum; tenentur siquidem conjuges tunc ad cessandum à contractione matrimonii, donec veritas innotescat; si Testis fide dignus dictum suum juramento confirmet; imò si impedimentum sit consanguinitatis, debet insuper jurare, se non moveri ex odio, inimicitia, aut alio pravo affectu: ut rectè notat Mendo *in sua Epit. verb. Matrimonium, num.* 18. ex Sanchez, *& ex Cap. Quaties, de Testib.* Sicuti tenentur conjuges contracto jam matrimonio ob testimonium unjus Viri fide digni asserentis, adesse impedimentum dirimens; abstinere à petitione debiti, donec diligentem adhibeant inquisitionem; sufficiens quidem, & probabile habent fundamentum dubitandi obligans ad diligenter investigandam veritatem, qua adhibita, si non superveniat nova probatio plena; dubium deponere debent, ac in matrimonio jam contracto, & ejus usu perdurare: ut habent Sanchez *lib.* 2. *disp.* 45. *numer.* 24. Castropalaus *de Matr. disp.* 3. *punct.* 2. *§.* 6. *num.* 4. & Bonacina *de Matr. quæst.* 4. *punct.* 4 *num.* 20. Si verò testimonium non fuerit unius Viri fide digni; poterunt petere, & reddere absque præmissa diligentia: ratio est, quia tale testimonium non præbet sufficiens motivum dubitandi; adeoque non inducit obligationem abstinendi à petitione: ut expressè habet citatus Bonacina referens Sà, Navarrum, & alios.

5 Adnotandum hìc 1. etiam si sufficientes habeantur probationes ad inferendam certò moraliter nullitatem matrimonii, sive ob defectum legitimi consensus, sive ob impedimentum dirimens; non posse tamen conjuges id propria authoritate efficere, maximè si matrimonium publicè celebratum sit; sed necessariò id fieri debere cum Sententia Judicis, ad quem recurrendum, ut omnis occasio scandali tollatur. Sic docent Henriquez *lib.* 11. *cap.* 11. *num.* 4. Bartholomæus Ledesma *de Matr. dub.* 19. *in fin.* & Sanchez *de Matr. lib.* 2. *disp.* 45. *num.* 13.

6 Adnotandum 2. pro Matrimonio dissolvendo ob impedimentum dirimens requiri necessariò duos Testes omni exceptione majores: ut clarè constat *ex Cap. Super eo, & Capit. Cum à nobis, de Test. & Attest.* & in hoc conveniunt passim Doctores. Et quamvis repellantur Domestici *in Capit. In litteris, de Testib.* non repelluntur tamen consanguinei, si aliunde sint probatæ virtutis, & matrimonium potiùs ab ipsis desideraretur, quàm ejus dissolutio. Quapropter in tali casu eorum testimonium nulla exceptione repellendum erit: ut habet Guttierrez *de Matr. cap.* 44. *à num.* 83. Ipsi verò contrahentes, aut alter illorum, si fide digni sint, & omni exceptione majores; sufficientes erunt ad testandum de impedimento, & eis adhibenda fides, si constaret, matrimonium potiùs desiderare, quàm ejus dissolutionem, maximè si cum testimonio illorum fama concurreret. Sic ex Sanchez, & Coninch docet Castropalaus *de Matr. disput.* 3. *punct.* 2. *§.* 6. *num.* 4. *in fine*.

CAPUT IX.

De Obligationibus Conjugum ad mutuam habitationem, subministrationem alimentorum, & Correctionem.

1 *Ex vi Matrimonii contracti oriuntur in Conjugibus tres obligationes habitandi simul, subministrandi sibi ad invicem alimenta, & corrigendi mutuò.*

2 *Graviter peccant Conjuges, si diu separati existant absque legitima causa.*

3 *Non solum Judex Ecclesiasticus, sed etiam Sæcularis compellere poterit conjugem nolentem inhabitare cum altero conjuge.*

4 *An possint Conjuges ex justa causa cedere juri cohabitandi simul quoad thorum?*

5 *Tenentur conjuges ex vi Matrimonii ad alimenta sibi mutuò ministranda in propriam sustentationem, & filiorum.*

6 *Quid dicendum, quando Vir accepit Uxorem indotatam?*

7 *Quænam sint capita eximentia Virum ab obligatione alendi Uxorem?*

8 *Licèt Vir excusetur ab alimentis uxori ministrandis ob dotem promissam non solutam; non soluto tamen matrimonio, & non facto divortio tenetur ad reddendum debitum, ac ad eam gubernandam, & regendam.*

9 *Tenentur conjuges ex vi matrimonii affectu conjugali se ad invicem corrigere, & ad peccatorum emendationem adjuvare.*

10 *Punitio, qua maritus uti poterit in corrigenda uxore delinquente; debet esse moderata, & levis.*

11 *Quòd si uxoris delictum grave fuerit, & gravem exposcat punitionem; maritus recurrere debet ad publicam potestatem.*

12 *Licèt non peccent mariti utendo pœnis sibi permissis in correctione uxoris delinquentis; peccant tamen graviter, si gravioribus pœnis utantur.*

EX vi Matrimonii contracti insurgunt in conjugibus 1
tres obligationes, habitandi scilicet simul, subministrandi ad invicem alimenta, & ad invicem se corrigendi, ac adjuvandi ad peccatorum extirpationem; de quibus ordine suo pertractabimus. Ex vi ergo matrimonii contracti, quod ex natura sua importare videtur vitam individuam, & inseparabilem conjugum, ut constat *ex illo Gen.* 2. *Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhærebit Uxori suæ, & erunt duo in carne una*; tenentur conjuges ex Jure naturali, & Divino ad habitandum simul in eadem Domo, ad comedendum in eadem mensa, ad dormiendum in eodem lectulo: ut omnes Doctores fatentur.

Hinc fit 1. graviter peccare conjuges, si diù sepa- 2
rati existant absque legitima necessitate, & gravi causa alendi, & gubernandi familiam; vel ob præceptum Superioris, aut similis necessitatis: ut habetur *in Cap.* 1. *de Conjugat. leprof.* Quapropter alibi notavimus, non posse Virum longam, & diuturnam peregrinationem vovere invita ejus uxore: non enim reputaretur illa longa absentia viri ex causa necessaria provenire. Secus tamen esset de brevi, ac discreta peregrinatione ex voto assumpta; tunc enim esset irrationabiliter invita uxor, maximè quia non ita vir adstringitur consortio illius, quin possit discretè ab ea recedere etiam honestæ recreationis causa. Quamvis hæc non permittantur vice versa uxori, quæ Viro subjecta est, ut suo capiti, & decentia ipsa status permittere non finit.

Fit 2. Judicem Ecclesiasticum compellere per cen- 3
suras, & etiam invocato sæculari brachio conjugem nolentem huic obligationi satisfacere: ut habetur *in Cap. Litteras, De Restitut. Spoliat.* & docent Abbas, *ibidem num.* 29. Covarruvias 4. *Decret.* 2. *par. cap.* 7. *num.* 1. & alii. Poterit etiam id præstare Judex Sæcularis: eo quia naturali obligationi, quam ex vi contractus habet: non satisfacit conjux ille: dummodo causa separationis non sit ob valorem matrimonii, quæ unicè agnosci debet à Judice Ecclesiastico. Sic Covarruvias *l. c. num.* 3. & Sanchez alios referens *lib.* 9. *disp.* 4. *num.* 7. & colligunt *ex verbis illis in Capit. Non est, de Sponsal.* Per Officium Judicis, vel Episcopi loci. Notat quoque Abbas *in dict. cap. Non est, num.* 3. posse Judicem Ecclesiasticum procedere contra quemlibet detentorem uxoris alienæ: spectat siquidem ad ipsum jura matrimonii, qua Sacramentum est, illæsa custodire, ac defendere.

An autem ex justa causa possint cedere conjuges 4
huic juri habitandi simul quoad thorum? Communis responsio est affirmativa, etiamsi in perpetuum fiat separatio, dummodo nullum sit incontinentiæ periculum; & separatio fiat ob affectum ad continentiam, non verò ex odio, aut indignatione: ut statuitur *in Cap. Sunt, qui,* 27. *quæst.* 2. *& cap. Quod Deo,* 33. *quæst.* 5. Quòd si facta jam separatione in perpetuum ex mutuo consensu, periculum tamen incontinentiæ urgeat; ex Lege Charitatis tenentur dissolvere eam juxta illud Div. Pauli 1. *ad Corinth.* 7. *Revertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas*. Et quamvis ibi loquatur Apostolus de separatione ad tempus ex mutuo consensu, ut Orationi vacent; nihilominus militat etiam pro separatione in perpetuum facta. Sic Sanchez *lib.* 9. *disp.* 4. *num.* 5. Adnotandum tamen 1. non permittendam esse de facili hanc separationem conjugibus junioribus ob prædictum periculum, nisi tamen specialis habeatur Spiritus Sancti impulsus, ac probitas vitæ, ut evenit in pluribus Sanctis. Adnotandum 2. quod conjuges votum castitatis emittentes ex mutuo consensu, vel

cogna-

cognationem contrahentes, quamvis, vitandi periculi gratia debeant se separare quoad thorum; nihilominus separandi non erunt quoad Domum, & Mensam: & ratio est, quia prædictum votum, aut cognatio maritali copulæ adversantur, non verò aliis mutuis obsequiis communicationis. Sic Sanchez plures referens *lib. 9. disp. 5. num. 19.* multa alia, quæ spectant ad obligationem uxoris sequendi virum; diximus *Cap. 6. de Sponsalibus à num. 3.*

5 Secunda obligatio conjugum ex vi matrimonii est sibi invicem alimenta præbere, & mutua sibi obsequia præstare; de qua, & aliis obligationibus fusè egimus in quarto Decalogi præcepto, *cap. 6.* per integrum: nonnulla tamen hic de hac obligatione delibabimus. Conjuges ergo tenentur ex communi Doctorum sententia ad alimenta sibi mutuò ministranda in propriam sustentationem, & filiorum. Hinc fit, virum accepta uxoris dote subire obligationem alendi non solùm ipsam uxorem, verùm etiam filios ab ea acceptos: dotem siquidem accipit ad hoc onus subeundum, ut constat *ex Leg. Pro oneribus, Cod. de Jure dotium, & ex Leg. Doctis fructus, ff. eod. tit.* Quòd si fortuito dos accepta perierit, & multo magis si perierit ex culpa ipsius viri, etiam perseverat in eadem obligatione, & onere alendi: non enim casus fortuitus, & multò minùs culpa ipsius viri poterunt illum ab onere jam suscepto eximere: *ut ex Argum. Leg. Si cum dotem 23. §. Si maritus, ff. Solut. Matr.* docet bene Sanchez *lib. 9. disp. 5. nu. 16.* Si verò ex culpa uxoris dos perierit, quamvis ratione conjugalis vinculi illum non eximant Abbas *volum. 2. consil. 85. num. 4.* & Joan. Lupus *Capit. Per Vestras, de Donat. inter Virum, & Uxor. notab. 3. §. 1. numer. 1.* eo quia tunc esset ut uxor pauper indotata, ad quam alendam adstringit conjugale vinculum. Nihilominus distinguendum puto cum Sanchez *lib. 9. disp. 5. num. 10.* si uxor destituta esset Parentibus, qui eam alere possent; locum habet prædicta sententia, & urget conjugale vinculum. Secus tamen si prædivites parentes haberet; tunc enim eximeretur vir ab onere eam alendi: eo quia sicuti eximitur, si dos promissa soluta non sit culpa ipsius uxoris; ita eximitur, si soluta sit, sed culpa ipsius deperditur, cum idem esset, ac si non fuisset soluta. Sic deducitur *ex Leg. Quòd si nulla, ff. De Religios. & sumpt. funer.*

6 Quando verò accipit vir uxorem indotatam: tunc etiam distinguendum puto, si uxor pauper sit, non liberatur ab onere eam alendi: ratio est, quia præsumitur, & rectè de sola persona uxoris fuisse contentus, etiam absque dote: ut docent Sanchez alios referens *lib. 9. disp. 5. num. 8.* Surdus, Matienzo, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 3. punct. 5. §. 2. num. 1.* Si tamen dives sit, censetur tacitè pactum inire de dote, quæ ab ipsa uxore constituenda est; quam si noluerit constituere, eximitur vir ab obligatione alendi illam; sicuti eximeretur, si dos assignata à principio soluta non foret. Sic Baldus, Joan. Lupus, Gomez, Arias, & alii, quos sequitur Sanchez *lib. 9. disp. 5. nu. 9.* Idem dicendum, si dos non ab ipsa uxore, sed ab ejus parentibus divitibus constituenda esset, qui cogi possent ad eam designandam juxta legitimam: interim tamen ali deberet à viro, quia reputaretur ut inops, & absque dote accepta. Sic Sanchez *loc. cit.* & Molina *disput. 425. versic. Si marito dos.*

7 Capita eximentia virum ab hac obligatione alendi uxorem sunt 1. si maritus inops sit, tunc enim potiùs uxor, si aliunde habeat, obligatur ad alendum ipsum, quam ipse uxorem; impotentia siquidem ab obligatione eximit, cum nemo teneatur ad impossibile. 2. si dos promissa soluta non fuerit, sive ipsa uxor promissionem fecerit, sive ejus parentes, aut alter extraneus: ratio est, quia conventio facta de dote pro alimentis uxori subministrandis, satis indicat, quòd tacitè intendat vir non obligare se ad illa, nisi soluta dote. Adnotandum tamen hic ex Sanchez *lib. 9. disp. 5. numer. 5.* quòd si dos promissa non solvatur ab uxore, vel ab ejus parentibus ob impotentiam ipsis supervenientem, & non cognitam tempore promissionis; tenetur adhuc vir eam alere, ac si dotem recepisset, sed casu fortuito amissa esset. Si verò ab extraneo promissio facta fuerit, etiamsi per impotentiam non solvat; non tenebitur vir ad uxorem alendam. 3. si uxor recesserit à viro absque necessaria causa, non tenebitur tunc vir ad eam alendam: cum enim obligationem habeat obsequium præstandi viro *ex Cap. Hæc imago 33. quæst. 5.* ideo si tali obligationi non satisfaciat, jure merito illi alimenta denegari possunt. *Ex Argum. siquidem Leg. Si ea, Cod. de Condit. insertis:* Qui non facit, quod debet; æquum est, ne recipiat, quòd oportet: & sic docent Covarruvias, Matienzo, Guttierrez, Surdus, Sanchez, & Layman penes Castropalaum *de Matr. disp. 3. pun. 5. §. 2. num. 3.* Si verò ex necessaria causa discesserit, ut si ob viri sævitiem discederet, aut similem causam; alimentis privanda non esset, ne maritus ex sua iniquitate lucrum reportaret, ut tradunt supracitati Doctores.

8 Adnotandum insuper: quòd licèt vir excusetur ab alimentis uxori ministrandis ob non solutam dotem promissam; nihilominus non dissoluto matrimonio, nec divortio facto tenebitur ad reddendum ei debitum, ac ad ipsam gubernandam, & regendam: ratio est, quia cum nascatur obligatio ista ex vi contractus matrimonii jam celebrati, inde est, quòd eo non dissoluto, nec divortio facto non poterit vir ab hac obligatione eximi: & sic ex communi sententia docent Molina *tract. 2. de Just. disp. 421. §. Si marito dos*; & Sanchez *lib. 9. disp. 5. num. 1.* Non poterit insuper ob idem motivum dotis non solutæ omittere traductionem uxoris in propriam Domum; aut si traducta fuerit, eam expellere: cum cohabitatio in eadem Domo necessaria sit stante matrimonio ad usum debiti conjugalis. Sic Molina *loc. cit.* & Sanchez *loc. cit. num. 17.* cum aliis.

9 Tertia obligatio conjugum ex vi matrimonii est, ut conjugali affectu se ad invicem corrigant, ac ad peccatorum emendationem adjuvent: hoc enim specialiter exposcere videtur consuetudo vitæ individuæ, quam conjuges profitentur. Hinc fit, quòd poterit vir delinquentem uxorem corrigere, & uxor delinquentem maritum, cum aliqua tamen differentia: vir siquidem, ut caput est uxoris, poterit corrigere præcipiendo, & puniendo, præcipuè in rebus spectantibus ad familiæ gubernationem; uxor verò non poterit viro præcipere, nec punitione uti; sed tantùm suasionibus, & exhortationibus illum corrigere.

10 Punitio tamen, qua maritus uti poterit in correctionem delinquentis uxoris; debet esse moderata, & levis: non enim est mancipium, aut famula, sed socia mariti, ejusque adjutrix, ut rectè statuitur *in Leg. Rei judicatæ, ff. solut. matr.* Nec excedere poterit delictum, imò expedit, ut semper levior delicto punitio sit, ne mutua benevolentia inter conjuges, & pax turbentur. Nec ex odio, & iracundia facienda erit; sed ex Charitate, vero affectu, ac zelo Justitiæ ad correctionem illius, & directionem, ac bonum exemplum familiæ.

11 Quod si delictum ab uxore commissum sit gravis momenti, & gravem ex natura sua exposcat punitionem ipsi commensuratam; tunc non poterit vir propria authoritate illam facere, sed recurrendum ad publicam potestatem, cui reservantur graves punitiones. Potestas siquidem, quam maritus habet respectu uxoris puniendi illam; sicuti & potestas, quam Pater familias habet respectu suorum domesticorum puniendi illos; provenit à Republica concedente illam: Respublica verò ex Jure naturali sibi reservat punitiones graves delictorum, & solùm permittit leviores punitiones, easque moderatas Capiti parvarum familiarum; ideoque maritus habet potestatem puniendi uxorem delinquentem, non tamen pœna gravi, sed levi; itaut levior sit illa, qua delinquentes filii puniri solent; & multò levior illa, qua puniuntur mancipiorum delicta: quapropter in gravioribus pœnis ad Tribunal Reipublicæ recurrendum erit. Sic Victoria *relect. de Potest. Civil. in fine*, Layman *libr. 5. Summ. tract. 10. 3. par. cap. 3. num. 9.* & Castropalaus *de Matr. disput. 3. punct. 5. §. 3. num. 2.*

12 Ex dictis infertur: quòd licèt non peccent mariti utendo pœnis sibi permissis in correctionem uxorum delinquentium; in quibus pœnis infligendis semper habendus respectus ad qualitatem uxoris, si nobilis fuerit, vel humilis conditionis; & ad consuetudinem loci: sic essent moderata subtractio cibi; aut eam ad breve tempus Domi recludere. Peccant tamen graviter, si gravioribus pœnis utantur, quas sibi Respublica reservavit: sic essent mors, mutilatio, carcer perpetuus, aut ad longum tempus, exilium perpetuum, vulnus, aut alia percussio, ex qua membrum aliquod,

vel

vel salus uxoris periclitetur; conculcare pedibus, fustibus percutere. Controvertitur tamen: an permissum sit viro illam cedere alapis, aut manu verberare? Quod quidem permitterem urgente gravissima causa, & supposita debita moderatione, si vir esset provectioris ætatis, & uxor longè minoris ætatis, cum similis pœna erga ingenuos exerceatur. Cæterùm his non concurrentibus grave peccatum ex se erit; licèt punitio ex genere suo levis sit, & moderata: eo quia dedecent uxorem, & conjugali affectui adversantur: maximè si verberatio fuste fiat, quæ est propria servorum *ex Leg. Consensu, Cod. de Repudiis*; & ut docent Sotus, Aragonius, Sanchez, Molina, Rota apud Farinacium, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 3. punct. 5. §. 3. num. 3.* præbet sufficientem causam Divortii.

QUÆSTIO XIV.

DE DIVORTIO, ET REVALIDITATE Matrimonii.

DIVORTIUM, quod nihil aliud significat, nisi separationem Mariti, & Uxoris, tripliciter accipi potest. 1. pro Dissolutione Vinculi Matrimonialis ac Repudio: quando videlicet Matrimonium ita dissolvitur, ac si non fuisset. 2. pro dissolutione Matrimonii quoad thorum, & conjugalem copulam, non verò quoad habitationem. 3. pro dissolutione Matrimonii quoad thorum, & habitationem. Loquimur hìc de Divortio in hac tertia acceptione, nam de dissolutione vinculi Matrimonii satis abundè superiùs actum est; sicuti de dissolutione quoad thorum tantùm, & conjugalem copulam. Divortium autem istud quoad thorum, & habitationem potest esse perpetuum, aut ad tempus; & de utroque agendum. Quia tamen causæ faciendi hoc Divortium possunt esse variæ; ideo eas distinctè considerabimus. Attingemus tandem nonnulla spectantia ad Revaliditatem Matrimonii.

CAPUT PRIMUM.

An Adulterium sit causa sufficiens Divortii?

1 *Licèt Adulterium non sit causa sufficiens ad matrimonium dissolvendum, est tamen sufficiens ad Divortium faciendum.*

2 *Per quam nam commixtionem carnalem Conjugis adulterantis habeatur sufficiens causa Divortii perpetui.*

3 *Sodomia habita à Viro cum propria conjuge non dat caput sufficiens ad Divortium perpetuum, sed ad tempus.*

4 *Adulterium, ut det caput sufficiens conjugi innocenti faciendi Divortium; debet ei certò moraliter constare.*

5 *Debet insuper Adulterium esse formale, ut det causam Divortio.*

1 EXTRA controversiam est, adulterium non esse sufficientem causam ad faciendum divortium quoad vinculum matrimoniale, ut supra diximus cum de ejus indissolubilitate. Sufficiens tamen causa est ad divortium faciendum quoad thorum, & habitationem in perpetuum. Et quidem quod sufficiat viro ad divertendum ab uxore in perpetuum adulterium commissum ab uxore, omnes Doctores Catholici fatentur: clarè enim constat ex illo Christi Domini *Matth. 5. & 19. Ego autem dico vobis: quia omnis, qui dimiserit uxorem suam excepta fornicationis causa; facit eam mœchari.* Quibus verbis licèt interdicat dissolutionem cohabitationis inter conjuges, excipit tamen fornicationis causam, seu Adulterii: ut habet D. Augustinus *lib. 1. de Adult. Conjug. cap. 9.* Abulensis *in cap. 19. Matth. quæst. 76.* Maldonatus, & Jansenius *ibi*, & Sanchez *lib. 10. de Matr. disp. 2. num. 3.* sic etiam deciditur *in Cap. Significasti, Cap. Gaudemus, & Cap. ex litteris, de Divort.* Quòd etiam sufficiat uxori ad divertendum in perpetuum à Viro suo adulterium ab ipso commissum, quamvis præcitati Textus non loquantur expressè de eo, sed de uxoris adulterio: quapropter Cajetanus censuit in illud *Matth. 19.* tantùm concedi Viro divortium habitationis ob uxoris adulterium, non verò è contra. Nihilominus clarè deducitur, ut verissima, & communissima sententia docet ex identitate rationis, quæ parem causam facit in hoc utrique conjugi, adeo ut si liceat viro ob uxoris adulterium divortium ab illa facere quoad habitationem; pariter licebit uxori facere illud ob adulterium viri: nam uterque conjux tenetur ex vi contractus matrimonialis initi ad servandam fidem quoad copulam conjugalem, & thorum, ac habitationē; ergo si unus ex ipsis, quicumque sit, fidem frangit, & violat commiscendo se carnaliter cum alio conjuge; alter innocens non tenebitur fidem illi servare juxta tritum Axioma: *Frangenti fidem fides servanda non est.* Sic *Lex Cum venerit, ff. Pro Socio, & Cap. Pervenit 2. de Jurejur.* & sic communiter Doctores Sanchez *lib. 10. disp. 3. num. 6.* Guttierrez *de Matr. cap. 179. numer. 2.* Coninch *disp. 35. dub. 1. num. 6.* Ponce *lib. 9. capit. 16. num. 4.* Bonacina *de Matr. quæst. 4. punct. 5. num. 2.* & Castropalaus *de Matr. disp. 3. punct. 6. §. 1. numer. 1.* referens Farinacium, & Layman.

Sed dubium insurgit hìc: per quamnam commixtionem carnalem conjugis adulterantis cum alio ab altero conjuge censeatur violata fides dans sufficientem causam Divortio perpetuo? Resp. per eam carnalem commixtionem perfectam, per quam cum emissione seminis copulatur alteri à conjuge; itaut dividatur caro conjugis adulterantis à conjuge innocente. Cum enim conjuges sint duo in carne una juxta illud *Genes. 2.* ideo dum conjux nocens commiscetur carnaliter alteri à conjuge perfectè dividit carnem suam, & violat fidem conjugi innocenti datam. Hinc fit, non solùm dari sufficientem causam ad divortium conjugi innocenti per copulam completam naturalem conjugis nocentis cum alieno viro, aut muliere; sed etiam per copulam completam innaturalem, sive sodomiticam cum ipsis vel activam, vel passivam; sicuti etiam per copulam completam cum bestiis: ratio est, quia per tales copulas completas jam divideretur perfectè caro conjugis nocentis in alienam carnem à conjuge innocente, adeoque huic præberet causam Divortii. Sic communis sententia teste Abbate *in Cap. Maritus, de Adult. num. 3.* Sanchez *lib. 10. disp. 4. num. 3.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 10. 3. par. cap. 7. nu. 7.* Ponce *lib. 9. cap. 16. num. 4.* Castropalaus *de Matr. disp. 3. punct. 6. num. 2.* Coninch *disput. 35. dub. 1. num. 6.* Bonacina *de Matr. quæst. 4. punct. 5. nu. 4.* & Riccius *in Praxi Decis. 273.* 2

Adnotandum tamen, Sodomiam habitam à viro cum propria conjuge non esse caput sufficiens ad Divortium perpetuum: ratio est, quia non habetur divisio carnis conjugum, esto copula fiat innaturaliter: ut ex Sanchez, & Filliuccio docet citatus Bonacina. Conceditur tamen uxori Divortium ad tempus, si à viro sollicitetur ad peccatum istud; ut sic vir resipiscat, & non ampliùs eam provocet ad turpiter peccandum. Nec 3

tactus

tactus impudici, aút animus adulterandi, vel pollutiones conjugis sive secum, sive cum alio à conjuge dant sufficientem causam divortii: quia non dividit conjux nocens carnem suam adhærendo alteri tertio per unionem & copulam. Sic Petrus Ledesma *quæst. 62. art. 1. dub. 4.* Bonacina *de Matr. quæst. 4. punct. 5. num. 5.* & Castropalaus alios referens *de Matrim. disp. 3. punct. 6. num. 2.* Nec dat sufficientem causam Divortii concubitus Viri, si possibilis est, cum muliere mortua, aut bestia mortua; ratio est, quia per hujusmodi actus non propriè unitur alteri; adeoque non dividit carnem suam adhærendo alteri: & ita se haberet concubitus iste, ac si cum statua factus fuisset, qui extra controversiam non dat causam divortii; ut rectè habet citatus Bonacina.

4 Adulterium, ut det sufficientem causam faciendi divortium conjugi innocenti; debet ipsi certò moraliter constare, aliàs possessio staret pro conjuge adultero: cum nemo privari possit sua possessione in dubio; nec præsumi possit malus, nisi certò constet. Quapropter non sufficit levis suspicio de adulterio ad ejus certitudinem moralem fundandam; sed requiritur suspicio violenta, ut dicitur, quæ scilicet ita solida sit, ac bene fundata, ut sufficiens esset ad convincendum conjugem in foro externo: sic esset, quando ipsa uxor confiteretur adulterium à se commissum; aut si sola cum solo reperta fuisset in eodem loco; & nuda cum nudo inventa fuisset: ut Statuitur *in Cap. Litteris, de Præsumpt.* Non fundant tamen moralem certitudinem adulterii verba amatoria, dona missa ab adultero ipsi uxori, oscula, & amplexus; nisi fortè aliæ circumstantiæ adsint, quæ simul cum ipsis certò moraliter adulterium reddant. Advertendum tamen: quòd ad faciendum divortium pro foro externo requiruntur probationes, quamvis non requirantur ad illud pro foro conscientiæ. si certò moraliter constet; probationes siquidem tantùm ad forum externum ordinantur. Sic Sanchez *lib. 10. disp. 12. num. 4.* Guttierrez *de Matr. cap. 129. num. 2. & 12.* Petrus Ledesma *quæst. 62. art. 3.* Sà *verb. Divortium, num. 3.* & Farinacius *tom. 4. quæst. 143. §. Separatio, num. 10.*

5 Debet insuper adulterium esse formale, ut sit sufficiens causa ad divortium: nam si à malitia adulterii excusaretur, vel propter invincibilem ignorantiam, ut si conjux accederet ad non suam putans esse suam, aut per violentiam renuente conjuge; non haberetur occasio divortii: eo quia non esset adulterium illud alteri conjugi injuriosum. Sic communis Sententia teste Ponce *lib. 9. cap. 17. numer. 8.* & Sanchez *lib. 10. disp. 5. num. 11.* & colligunt *ex Argum. Cap. Cum per bellicam, 34. quæst. 2. & Leg. Uxor. 7. Cod. de Repud.* Controvertitur tamen: an adulterium commissum per metum gravem cadentem in constantem Virum det alteri conjugi causam sufficientem Divortii? Et quamvis Abbas, Rosella, Sylvester, Armilla, Tabiena, Graffis, & alii penes Castropalaum *de Matr. disp. 3. punct. 6. §. 1. numer. 3.* putent, non concedere conjugi innocenti Divortium, eo quia non ex malitia, & dolo commissum fuit. Nihilominus vera sententia est, concedere jus faciendi divortium: ratio est, quia metus iste gravis non excusat à culpa adulterii, & violatione fidei conjugalis; ergo neque excusabit à facultate divortii, quæ in ipsis fundatur; esto excusare debeat à pœna, quam per Leges adulteræ sustinere debent. Sic Covarruvias 4. *Decret. 1. par. cap. 5. nu. 3.* Azebedo *lib. 8. Recopil. tit. 20. Leg. 1. num. 22.* Henriquez *lib. 11. cap. 17. num. 5.* Sanchez plures referens *lib. 10. disp. 5. num. 16.* Coninch *disp. 35. dub. 2. num. 10.* & Castropalaus *loc. cit.*

CAPUT II.

An habeatur obligatio faciendi Divortium?

1 *Tenetur vir sub gravi culpa ad faciendum divortium ab Uxore adultera; si alia via non suppetat ad uxoris emendationem.*

2 *Teneri insuper poterit ad faciendum divortium ratione scandali.*

3 *Quando tenetur Vir ratione emendationis uxoris, vel ratione scandali ad Divortium; obligatio est per accidens, non est per se.*

4 *Uxor innocens numquam tenetur ad divortium faciendum ob adulterium Viri.*

TENERI poterit aliquando Vir ad faciendum divortium ab uxore adultera, & quidem sub gravi culpa, ut si alia via non suppeteret ad emendationem uxoris, & ad eam liberandam à pravo statu adulterii: & ratio est, quia cum vir sit caput uxoris, & qua talis obligationem specialem habeat eam corrigendi, & adjuvandi, ut à peccati statu liberetur; ideo tenebitur ad hoc medium aptandum in bonum illius: & sic statuitur *in Cap. Vir. de Adulter.* Si verò spes emendationis non haberetur, imò graviora incommoda secutura essent ex Divortio; non teneretur ad illud. Sic essent periculum vivendi liberius in uxore, ac se prostituendi; cædes, & rixæ inter Maritum, & Parentes, ac consanguineos uxoris; imo lapsus ipse incontinentiæ in Viro: & ratio est, quia nemo tenetur cum tantis incommodis emendationem delinquentis procurare, maximè cum non existat in extrema necessitate æternæ salutis; ut est communis Doctorum sententia. 1

Teneri insuper poterit ad faciendum divortium ratione scandali, ut si passim vir reputaretur fautor delictorum uxoris: eo quia conscius illorum divortium non facit: cum quisque obligetur ad tollendum scandalum. Verùm hoc intelligendum erit, si alia non haberetur via ad occurrendum huic scandalo; nam si posset aliunde reparare scandalum, non tenebitur ad divortium: sic esset, si displicentiam, quam habet de adulterio uxoris, declararet; aut minis, reprehensionibus, ac moderatis castigationibus uteretur: ut docent Sylvester, *verb. Debitum, num. 15.* Toletus *lib. 2. cap. 20.* Navarrus *in Summ. cap. 16. num. 28.* Coninch *disp. 35. dub. 3.* Reginaldus *lib. 31. nu. 229.* Guttierrez *cap. 129. numer. 15.* Sanchez *lib. 10. disput. 13. numer. 10.* & alii plures. 2

Advertendum tamen cum Castropalao *de Matr. disp. 3. punct. 6. §. 3. num. 2. & 3.* qui testatur esse communiorem sententiam, & pro ea refert Sanchez, Coninch, Layman, & Gasparem Hurtadum: quòd vir quando tenetur ratione correctionis, & emendationis uxoris adulteræ, vel ob scandalum vitandum juxta superiùs dicta ad faciendum divortium, ad quod rarissimè obligari poterit ob prædicta motiva, tum quia esset medium nimis onerosum viro propter ejus dedecus, tum quia majora incommoda, & absurda sequerentur; nihilominus obligatio ista in viro faciendi tunc divortium esset per accidens: nam per se nulla est in viro obligatio dimittendi uxorem adulteram, ac volentem in adulterio persistere: ut clarè colligitur *ex Cap. Idololatria, 28. quæst. 2.* ubi D. Augustinus ibi relatus ait: *Permisit Dominus, non jussit*; idem colligitur *ex Cap. De Benedicto, Cap. Quod autem; Cap. Non erit, Cap. Apud Misericordiam, 32. quæst. 1.* & denique *ex Cap. Quemadmodum, de Jurejur.* ubi dicitur: *Tutius esse adulteram non accusare.* Capita verò, quæ in contrarium adduci solent, loquuntur de Marito retinente Uxorem adulteram absque correctione necessaria, & cujus delicti particeps sit ac patronus; non verò de eo, qui quantum in se est, adhibet media ad tale delictum impediendum. Et ratio ulterior esse potest, quia divortium inductum fuit ex ipso jure naturæ in pœnam delinquentis, sed in favorem innocentis; ergo innocens pro suo libito uti poterit illo, aliàs si adstringeretur ad illud; datum esset in pœnam. 3

Uxor verò innocens numquam tenetur ad divortium faciendum à viro adultero, quamvis teneatur eum adjuvare exhortationibus, & suasionibus ut superius notavimus: non enim uxori datur illum corrigere in toto rigore, cum sit caput ipsius. Nec recedere à Viro est medium aptum ad illum corrigendum, quia sic liberiùs operaretur in luxuria sua: adde quòd molestissimum esset uxori cœlibem vitam ducere. Nec scandalum oriri potest ex non divortio facto: quia numquam præsumitur, uxorem fautricem, aut participem esse adulterii Mariti. Sic Henriquez *lib. 11. cap. 17. num. 3.* Sà *verb. Divortium, num. 6.* Sanchez *lib. 10. disp. 13. num. ult.* Coninch *disp. 35. dub. 3. concl. 2.* Bonacina *de Matr. quæst. 4. punct. 5. num. 13.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 3. punct. 6. §. 3. num. 4.* Advertit & merito Bonacina *loc. cit.* ex Sà, Ledesma, & aliis; non teneri uxorem ad debitum denegandum; eo quia esset occasio majoris mali, & perturbationis. 4

CA-

CAPUT III.

An Conjux innocens possit divortium facere propria authoritate, non verò requiratur Sententia Judicis?

1 *Si adulterium publicum, & notorium sit, propria authoritate poterit conjux innocens divortium facere à conjuge nocenti.*

2 *An propria authoritate fieri possit divortium à conjuge innocente ob adulterium privatum, & occultum?*

3 *Suspicio violenta adulterii, quæ fundat certitudinem moralem illius, dat caput sufficiens viro faciendi divortium ab uxore.*

4 *Si conjux innocens fecerit divortium ob adulterium propria authoritate, & conjux nocens querelam fecerit apud Judicem; facienda est ei restitutio, donec in Judicio plenè probatum fuerit adulterium.*

1 QUAMUIS non defuerint Doctores, qui dixerint, etiam si adulterium publicum, & notorium sit; requiri tamen sententiam Judicis, & Ecclesiæ authoritatem ad divortium faciendum. Nihilominus vera sententia est, non requiri, sed posse tunc conjugem innocentem propria authoritate divertere à conjuge nocenti: ratio est, quia stante delicto publico, ac notorio perinde se habet reus, ac si in judicio, & per publicam sententiam damnatus fuisset. Dicitur autem notorium adulterium, quando per evidentiam facti, aut per confessionem rei in judicio constat. Patet sententia hæc *ex Cap. ex parte, de Sponsal.* ubi dicitur: *Nemini licet, uxorem sine manifesta causa fornicationis dimittere*; ergo habita manifesta causa fornicationis, licitum erit viro uxorem dimittere non expectata sententia Judicis. Et magis clarè hòc statuitur *in Cap. Dixit Dominus 32. quæst. 1.* ubi D. Hieronymus ibi relatus dicit: *Ubicumque fornicatio est, vel fornicationis suspicio; liberè dimittitur uxor*; ergo si liberè dimitti potest uxor adultera, non requiritur facultas, aut sententia Judicis, aliàs non liberè à conjuge dimitti posset. Imò tale est jus conjugis innocentis ad dimittendam uxorem notoriè adulteram etiam in Judicio Civili, ut non possit Tribunal Ecclesiasticum compellere virum ad illam recipiendam, ut patet decisum *in Capit. Significasti, de Divort.* ubi dicitur: *si notorium est, mulierem ipsam adulterium commisisse, ad eam recipiendam præfatus vir cogi non debet.* Sic Panormitanus, Tiraquellus, Gregorius Lopez, Navarrus, Surdus, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 3. pun. 6. §. 4. num. 3.*

Dices: *in Cap. Sæculares 33. qu. 2. & Cap. Historia, ead. caus. & quæst.* denique *in Cap. Porrò, de Divort.* statuitur: Divortium faciendum esse authoritate Ecclesiæ, non verò propria authoritate conjugum. Breviter respondeo, nullum ex allatis Capitibus convincere, expectandam esse sententiam Judicis Ecclesiastici in divortio faciendo ob adulterium. Primum siquidem *Cap. Sæculares*: loquitur de divortio faciendo ob sævitiam, non verò ob adulterium: non nego in divortio ob sævitiam faciendo, expectandam esse sententiam Judicis Ecclesiastici, quia jure Ecclesiastico introductum fuit hoc divortium; secus verò in divortio ob adulterium, quod jure naturæ introductum est. Secundum *Cap. Historia*, præcipit, uxorem priùs restituendam esse: eo quia non constabat de ejus adulterio, non verò præcipit restituendam, quando constat. Tertium *Cap. Porrò*: loquitur de divortio quoad vinculum Matrimonii, non verò quoad thorum, & habitationem: quoad negotium cum gravissimum sit, non poterit propria authoritate fieri à conjugibus. Sicuti enim authoritate Ecclesiæ celebratur matrimonium quo ad vinculum, ita ejus authoritate idem dissolvi debet.

2 Major difficultas est: an propria authoritate conjugum fieri possit divortium ob adulterium privatum, & occultum absque sententia Ecclesiæ? Negant Div. Thomas, D. Bonaventura, Richardus, Turrecremata, quos refert, & sequitur Ponce *lib. 9. cap. 18. num. 6.* Verùm probabiliorem puto sententiam affirmantem, posse propria authoritate fieri, secluso scandalo, & supposito, quòd certò moraliter constet adulterium commissum: ratio est, quia conjuges obligantur ad mutuam cohabitationem, & redditionem debiti ex natura matrimonii, dummodo carnem suam in alienam non diviserint; ergo si divisionem carnis fecit alter adulter, conjux innocens non tenebitur ex vi, & natura contractus initi ad cohabitandum cum illo, & reddendum ei debitum: cessat siquidem quælibet promissio facta sub conditione tacita, cessante conditione, sub qua facta est; adeoque conjux innocens utitur jure sibi quæsito à natura contractus ipsius, & approbati ab Ecclesia, unde dici potest, id facere per authoritatem implicitam Ecclesiæ: adde jus naturæ dictantis, frangenti fidem non esse servandam fidem. Et parum obstat, adulterium esse notorium, & publicum; aut privatum; & occultum: jus siquidem quæsitum conjugi innocenti ad faciendum divortium ob adulterium non provenit ex publicitate, sed ex delicto commisso: quapropter cessante scandalo divertendi sive per publicitatem delicti, sive alio modo, poterit conjux innocens divertere constante adulterio alterius conjugis sive publico, sive occulto. Sic Paludanus *in 4. dist. 35. quæst. 1. art. 3. concl. 3.* Petrus Ledesma *quæst. 62. art. 3.* Sotus *dist. 36. quæst. unic. art. 2.* Sanchez aliis relatis *lib. 10. disput. 12. numer. 5. 14. & 31.* Navarrus *in Summ. cap. 22. num. 23.* Sà *verb. Divortium, num. 1.* Henriquez *lib. 11. cap. 17. numer. 1.* Coninch *disp. 35. num. 2.* Reginaldus *lib. 31. num. 224.* Rebellus *lib. 2. quæst. 17.* Bonacina *de Matr. quæst. 4. punct. 5. num. 10.* & Castropalaus *de Matr. disp. 3. pun. 6. §. 4. num. 1.*

Adnotandum hìc 1. quòd licèt *in Cap. Dixit Dominus 32. quæst. 1.* Div. Hieronymus ibi relatus dixerit: non solùm ob fornicationem, verùm etiam ob suspicionem fornicationis liberè dimitti posse uxorem; intelligendum esse de suspicione violenta, quæ scilicet fundet certitudinem moralem, & sufficientem ad convincendam uxorem de adulterio in foro externo, ut explicuimus *cap. 1. num. 4.* quam non fundant oscula, amplexus, & munera amasii missa uxori, nisi simul concurrant aliæ circumstantiæ, & conjecturæ. Eam tamen fundant litteræ amatoriæ ipsius uxoris, si interceptæ fuissent, quibus adulterium commissum fateretur suo amasio ad illum magis excitandum: nam similes litteræ in foro externo probarent, esto non plenè probent extrajudicialiter. Sic Menochius, Parisius, Mascardus, Sanchez, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disput. 3. punct. 6. §. 4. num. 8.* 3

Adnotandum 2. quòd si conjux innocens ob adulterium propria authoritate divortium faceret non expectata sententia Ecclesiæ, secluso semper scandalo, & conjux nocens spoliatus restitutionem peteret per querelam apud Judicem factam; statim restitutio facienda erit spoliato, nec permittendum divortium; donec adulterium plenè probatum fuerit in Judicio: ut expressè habetur *in Cap. 2. Cap. In Litteris, Cap. In conquæstione, & Cap. Item quis, de Rest. Spoliat.* nam omnis æquitas exposcit, ut qui publicè jure suo, & possessione privatur, publicam habeat causam, ac juridicè constet, cur suo jure, & possessione privetur. Restitutio autem ante sententiam fieri debet spoliato quoad habitationem, & redditionem debiti; eo quia non spoliatus fuit ob nullitatem matrimonii: ut habetur *in Cap. Redintegranda 3. quæst. 1.* An verò conjux innocens spolians teneatur tunc reddere debitum spoliato, maximè si urgeret præceptum Superioris obligantis ad id sub pœna excommunicationis; non levis est difficultas. Nihilominus probabilior sententia docet, non teneri ex se: ratio est, quia præceptum Superioris, etiam addita excommunicatione nequit obligare in conscientia, si in falsa præsumptione nititur, ut supponimus in casu nostro, in quo certò moraliter constat conjugi spolianti adulterium commissum à conjuge spoliato. Sic Sanchez, Reginaldus, Sotus, & Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 5. nu. 11.* & Castropalaus alios referens *de Matr. disput. 3. punct. 6. §. 4. num. 11.* Teneri tamen poterit per accidens, si scandalum, aut majora damna ex non redditione sequerentur, & maximè si nollet spoliatum in habitationem admittere. 4

CAPUT IV.

In quibus Casibus fieri nequeat Divortium ob Adulterium.

1 *Si uterque conjux adulterium commiserit, nequibit fieri Divortium.*
2 *Si maritus dederit uxori causam proximam adulterandi.*
3 *Si conjux committat adulterium Materiale, non verò Formale.*
4 *Si conjux condonavit adulterium conjugi adultero.*
5 *Condonatio sive expressè, sive tacitè facta condonat adulterium de præterito, non verò de futuro.*
6 *An conjux innocens dans signa condonationis nocenti, si revera animum interiùs condonandi non habeat; amittat jus ad divortium?*
7 *Quando uterque conjux fuit adulter, sed unus emendatus, alter verò non; an emendatus possit divortium petere?*

1 VARII dantur Casus in quibus nequeunt conjuges divortium facere ob commissum adulterium; quos ordine suo recensebimus. 1. igitur casus est, si uterque conjux adulterium commiserit: tunc enim cum par sit delictum quoad jus privatorum; inde est, quod mutua compensatione aboleri debeat: ut habetur *in capite ult. & penult. De Adulter. capite significasti, & capite ex Litteris, De Divort. & ex Leg. si uxor. ff. ad Leg. Julian. de Adult. & Leg. viro, atque uxore, 39. ff. Solut. Matrim.* Advertit tamen Sanchez *libr.* 10. *disputat.* 8. *numero* 46. hanc mutuam compensationem solum habere locum quoad divortium, & amissionem dotis; non verò quoad accusationem in criminalem, & vindictam publicam. Nec obstat ad paritatem delicti, quod adulterium unius sit publicum, alterius verò conjugis privatum, & occultum; aut quod unum adulterium fuerit antea, alterum verò postea; aut quod unum fuerit per naturalem copulam, alterum per sodomiam, aut bestialitatem; denique quod unus conjux plura commiserit adulteria, alter vero unum tantum. Non inquam obstant tales differentiæ: nam per unumquodque ipsorum dividitur caro, & fides in matrimonio data violatur: ut docent Sanchez *libr.* 10. *disputat.* 5. *numero* 2. Coninch *disputat.* 35. *dubitat.* 2. *numero* 12. Ponce *libr.* 9. *capite* 17. *numero* 5. Guttierrez *de Matrimon. capite* 129. *numero* 15. Bonacina *de Matrimon. quæstion.* 4. *punct.* 5. *numero* 14. & Castropalaus *de Matrimon. disputat.* 3. *punct.* 6. §. 2. *num.* 1.

2 2. Casus est: si maritus dederit uxori causam proximam committendi adulterium, quia tunc censeretur author illius, & non minùs culpabilis, quam ipsa uxor; adeoq; jure divertendi ab uxore censetur privatus. Dicitur autem maritus præbere causam proximam adulterio uxoris, si expressè consentiat prostitutioni illius; & multò magis si eam invitam ad adulterandum cogeret. Insuper dicitur causam proximam præbere, si tacitè consentiat; cum videlicet adulterii uxoris conscius potens facilè impedire absque suo gravi incommodo non impedit, nec prohibet: nam censetur cedere juri divertendi quod acquirit ex injuria sibi illata: quapropter jure merito vir consentiens in adulterium uxoris punitur pœna lenonis: ut statuitur *in Leg.* 2. *Cod. ad Leg. Julian. De Adulter.* hæc tamen non militant pro uxore conscia de adulterio Mariti, quæ illud impedire nequit; nec ejus dissimulatio censenda erit approbatio: ut rectè habet Sanchez *libr.* 10. *disputat.* 5. *numero* 5. Secus verò dicendum, si maritus fuerit causa remota adulterii uxoris, tunc enim non amitteret jus divertendi ab illa: sic esset, si ob denegatum debitum, aut ob non subministrata alimenta ipsa adulteraretur, vel si iratus illam è domo expelleret, & cohabitatione: non enim censendus erit adulterio uxoris consentire: ut colligitur *ex cap. significasti, De Divort.* Nisi tamen ad hunc finem alimenta denegasset, & domo expulisset, ut se prostitueret, necessitate compulsa: nam tunc censeretur maritus causa proxima adulterii uxoris, ac si in ipsum voluntariè consentiret: ut ex Sanchez, Guttierrez, Coninch, & Farinacio docet Castropalaus *de Matrimon. disputat.* 3. *punct.* 6. §. 2. *numero* 3. Non dicitur verò maritus causa proxima adulterii uxoris, & consentiens in illud, si suspicionem habens de uxore fingit longum discessum, animo tamen citò redeundi, ut eam cum adultero deprehendat, & certior fiat de adulterio, ut possit uxorem corrigere, vel ab ea divertere: quapropter in tali casu privatus non erit jure divertendi, ut comprobat Sanchez plures referens *lib.* 10. *disp.* 12. *num.* 52.

3 3. Casus est: quando conjux committit adulterium Materiale non verò Formale: ut si per ignorantiam invincibilem nesciret illum, cum quo adulteratur, non esse suum; tunc enim non haberetur jus ad divortium, ut supra diximus *capite* 1. *numero* 5. aut si fornicaretur credens firmiter, suum conjugem è vita migrasse: tunc etiam non haberetur formalis malitia adulterii, & consequenter jus ad divortium: ut docent Sà, Henriquez, Sanchez, Guttierrez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrimon. quæstion.* 4. *punct.* 5. *numero* 14. *vers. Tertius Casus.* De adulterio verò uxoris per violentiam, aut metum gravem commisso diximus *cap.* 1. *num.* 5. an det jus conjugi innocenti ad divertendum.

4 4. Casus est: quando conjux innocens condonavit nocenti adulterium commissum, per condonationem siquidem factam amittit jus divertendi ex communi sententia Doctorum; sive condonatio expresse facta fuerit, per verba scilicet exprimentia remissionem injuriæ sibi factæ, ut constat *ex Leg. si Maritus, 25. §. si negaverit. ff. ad Leg. Jul. de Adult.* sive tacitè facta fuerit, per signa videlicet indicantia remissionem: ut si maritus conscius adulterii uxoris adhuc sponte reddit, vel petit debitum; vel si antea eam dimiserat, & postea recipit; aut si cum illa ita familiariter conversetur, ac si numquam adulterium commisisset: signa namque prædicta reconciliationis animum satis demonstrant ac cedere juri divertendi per injuriam adulterii acquisito. Sic Decisio Rotæ apud Farinacium 193. *volum.* 2. *Consil.* Ad hanc tamen condonationem non requiritur acceptatio Conjugis nocentis; sed sat est, quod signis exterioribus manifestetur, cum sit cessio juris & remissio tollens ab adultero impedimentum contractum exigendi debitum: ut habet Sanchez *lib.* 10. *disp.* 14. *num.* 2.

5 Adnotandum hìc: condonationem factam sive expressè, sive tacitè solum se extendere ad adulterium factum de præterito, non verò ad adulterium futurum, aliàs daretur nocenti occasio relabendi. Ideoque per novum adulterium post condonationem commissum revivisci in condonante jus ad divortium: cum divortium revera non faciat ob adulterium condonatum. sed ob patratum de novo, & non jam condonatum. Quod si uterque conjux nocens fuerit, & condonaverit, si unus tamen ex ipsis post reconciliationem relabatur; alter acquirit jus ad divortium, nec ei objici possunt crimina commissa, sed remissa. Sic *ex cap. de his, De Acusat. cap. si illic. 23. quæst.* 4. *& ex leg. Transigere cod. de Transact.* docent Sanchez *libr.* 10. *disp.* 5. *num.* 21. Coninch *disp.* 35. *dub.* 2. *concl.* 5. *num.* 17. Molina *tract.* 3. *disp.* 95. & Ponce *lib.* 9. *capite* 17. *in fin.*

6 Dubitabis 1. an conjux innocens præbens signa condonationis conjugi nocenti, si revera non habeat intrinsecus animum condonandi, amittat jus ad Divortium? Resp. amittere pro foro externo, itaut nec divortium, nec accusationem civilem, aut criminalem tentare possit. Pro foro tamen conscientiæ non caret sua probabilitate, quòd utrumque jus retineat: ratio est, quia eo animo deficiente nulla est in se remissio, quapropter signa illa erunt potiùs animi, qui demonstrat remittere, quam veræ remissionis: sicuti remissio facta ob imperium judicis, qui non potuit adulterium plenè probare; remissionem non inducit deficiente animo remittendi in remittente. Sic Sanchez *lib.* 10. *disp.* 14. *num.* 21. & Castropalaus *de Matr. disp.* 3. *pun.* 6. §. 2. *num.* 5. favet *Lex Quæsitum, 40. §. Item quæritur, ff. ad Leg. Jul. de Adult.*

7 Dubitabis 2. an quando uterque conjux fuit adulter, sed unus emendatus est, alter verò non; an inquam emendatus possit divortium petere à non emendato? Resp. affirmativè, si emendatus admonuit non emendatum, qui adhuc se emendare non vult, & prosequitur ad adulterandum: ratio est, quia per reconciliationem ab emendato oblatam tenetur non emendatus eam acceptare, cum sit æque nocens;

ergo malitiæ ſuæ imputet, nolle perfecta reconciliatione uti, qua quidem frui poſſet emendatus; ergo per primum adulterium à non emendato commiſſum poſt monitionem, & oblatam reconciliationem poterit divortium emendatus tentare; æquè ac ex communi ſententia poſt reconciliationem mutuam utriuſque conjugis adulteri ſi unus ex ipſis denuo adulteretur; poterit alter divortium tentare. Sic Sanchez plures referens *lib.* 10. *diſp.* 7. *num.* 4. Coninch *diſp.* 35. *dub.* 2. *num.* 17. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 10. 3. *par. c.* 7. *num.* 14. Bonacina *de Matr. quæſt.* 4. *pun.* 5. *num.* 15. referens Ledeſmam, Henriquez, Reginaldum, & Filliuccium. Contra Ponce, & Gaſparem Hurtadum; quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 3. *pun.* 6. §. 2. *num.* 7.

CAPUT V.

Quomodo procedere debeat conjux innocens qui Divortium judicialiter tentare intendit?

Ex adulterio à conjuge commiſſo duplex actio reſultat in conjuge innocente; Criminalis una, quæ tantum competit marito; Civilis altera.

2 *Si per actionem Criminalem pœnæ ſanguinis procedere velit judicialiter maritus, coram judice ſæculari tentare debet. Si verò ad alias pœnas extra pœnam ſanguinis procedere velit, coram ſæculari, vel eccleſiaſtico tentare poterit?*

3 *Si verò per actionem Civilem procedere velit, coram eccleſiaſtico tantum tentare debebit.*

4 *Pendente lite coram judice expenſæ, vel alimenta ſemper miniſtranda erunt à viro uxori, ſive criminaliter, ſive civiliter actio procedat.*

5 *An quid teneatur uxor legitimè accuſata à viro ob adulterium commiſſum, ſi falſis probationibus ſe defendat?*

1 PRÆMITTENDUM, quod ex adulterio à conjuge nocente commiſſo duplex reſultat actio contra ipſum in conjuge innocente, una Criminalis, quæ ad pœnam ſanguinis dirigitur; altera Civilis, quæ ordinatur ad ſeparationem thori, & habitationis, ac ad amiſſionem dotis. Actio Civilis æquè competit utrique Conjugi ob adulterium, ſive maritus ſit, ſive uxor: cum delictum unius quoad hoc compenſetur cum delicto alterius, nec præponderat. Actio verò Criminalis non eodem modo ſe habet, & tantum competit viro adverſus uxorem, ut eſt ſtatutum *in Leg.* 1. *Cod. ad Leg. Jul. de Adult.* non enim conjuges ſunt in hac actione pares, cum non detur compenſatio delictorum quoad hanc pœnam: quapropter non poterit uxor accuſata criminaliter à ſuo viro de adulterio apponere in ſui defenſionem exceptionem adulterii à ſuo viro patrati. His præmiſſis

2 Si per actionem criminalem pœnæ ſanguinis procedere vult maritus contra Conjugem adulteram, eam neceſſariò tentare debet coram ſæculari judice, & nullatenus coram eccleſiaſtico; ſæcularis namque eſt judex competens ad pœnam ſanguinis infligendam, non verò Eccleſiaſticus, ut ſtatuitur *in cap. ſententiam ſanguinis, Ne Cleric. vel Monach. & in cap. Tuæ de Procurat.* Si verò per actionem Criminalem procedere velit ad alias pœnas citra pœnam ſanguinis, coram utroque judice eam tentare poterit: quia uterque competens eſt, & datur locus præventioni: ut docent Panormitanus, Covarruvias, Julius Clarus, Germonius, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 8. *num.* 16.

3 Si tamen conjux innocens per actionem Civilem procedere intendit, quoad divortium ſcilicet, & dotis amiſſionem; eam neceſſariò coram judice eccleſiaſtico tentare debet. Cum enim lis ſit de abolenda obligatione ex vi Matrimonii inducta: inde eſt, quod judex eccleſiaſticus tantum ſit competens in cauſa. Sic colligitur *ex cap. tuę de Procurat. & cap.* 1. *ut lite non conteſt.* & ſic docent Julius Clarus, Germonius, Covarruvias, Antonius Gomez, Graffis Sanchez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 3. *pun.* 6. §. 5. *num.* 3. Una verò actione tentata nequit tranſitus fieri ad aliam, ut ſi conjux actionem civilem incœperit, & ad Criminalem tranſit; vel viceverſa è criminali tranſit ad civilem: quod quidem non poſſe fieri, pendente unius actionis judicio, clarè deciſum eſt *in Leg. unic. Cod. Quando Civilis actio præjud. Crimin.* Quod etiam fieri nequeat finito judicio, probatur ex eo, quia utrumque judicium tendit ad idem, videlicet ad puniendum adulterum vel pœna mortis, vel privatione dotis aut facultate debitum exigendi; ergo una actio alteri præjudicaret etiam finito judicio. Sic Gloſſa, Abbas, Barboſa, Sanchez cum Caſtropalao eos referente & ſequente *loc. cit. num.* 4.

Litis expenſæ, & alimenta ſemper miniſtranda erunt 4
à viro uxori pendente lite, quæcumque ſit, ſive Civilis, ſive Criminalis; & non ſolum quando ipſa ageret contra virum ob adulterium ab ipſo commiſſum, quod communiter eſt certum penes Doctores. Verum etiam quando contra ipſam agit vir in judicio ob adulterium ab ea patratum: & ratio eſt, quia nil innovandum eſt lite pendente, & nondum finita cauſa. Quod etiam extendunt Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 8. *num.* 28. Guttierrez *de Matr. cap.* 129. *num.* 20. Farinacius *tom.* 4. *quæſt.* 143. *num.* 43. etiam ſi adulterium notorium, & publicum ſit: quamvis prædicti Doctores addant, quod ſi vir certus de uxoris adulterio ſit, non teneretur in conſcientia ad alimenta, & expenſas ei ſubminiſtrandas. Imò nec in foro externo tenetur vir ad alimenta uxoris, ſi ob timorem è domo fugerit, non dante cauſam viro tali receſſui: nam non tenetur eam alere extra domum, ſi cauſam receſſui non dederit. Sic Guttierrez *loc. cit. numero* 21. & Farinacius *loc. citat. num.* 45.

Petes hìc: ad quid teneatur uxor legitimè accuſata 5
à viro ob commiſſum adulterium, ſi falſis probationibus utatur in ſui defenſionem, ob quas & divortium impediat, & applicationem ſuorum bonorum ipſi viro faciendam? Reſp. quamvis graviter peccet uxor his falſis probationibus utens; nihilominus præter expenſas à marito factas in lite, quas reſarcire tenetur, ſicuti & cætera damna, quæ ob litis proſecutionem paſſus eſt, quorum injuſta cauſa fuit uxor; non tenetur ad aliud reſarciendum: ratio eſt, quia maritus ante ſententiam à judice prolatam non habet jus ad divortium, nec ad bona uxoris ſibi applicanda; ergo non facit illi injuriam, ſi dum jus non acquiſivit impediat; eſto faciat injuriam adverſus publicum judicium. & Rempublicam pervertendo ea, quæ publici juris ſunt; non tamen Marito. Sic Navarrus, Graffis, Medina, Ludovicus Lopez, & alii, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 8. *num.* 14. Hinc fit: teneri maritum ad reſtituendam uxori dotem, ſi eam acceperat: uxor ſiquidem ante judicis ſententiam eam deperdere nequit, ut comprobat Covarruvias 4. *Decretal.* 2. *part. cap.* 7. §. 6. *num.* 1.

CAPUT VI.

Quonam pacto conjux innocens ſe gerere poſſit facto jam Divortio, ſive authoritate propria, ſive per judicis ſententiam.

1 *An vir innocens poſt Divortium reconciliari poſſit cum conjuge adultera; & an teneatur ad reconciliationem, ſi jam emendata ſit?*

2 *An conjux innocens facto divortio poſſit cogere conjugem adulterum ad ſecum cohabitandum?*

3 *An conjux innocens, aut etiam nocens poſſit poſt ſententiam latam Divortii ſacros ordines ſuſcipere, aut Religionem ingredi?*

4 *An vir divortio facto teneatur alimenta miniſtrare uxori?*

5 *An ſi conjux innocens advertat, ſententiam de divortio latam niti in falſa præſumptione; teneatur reconciliari uxori adulteræ, eique bona reſtituere?*

6 *Sed quid dicendum: ſi uterque conjux ſtatum mutaverit, credens Divortium legitimè fuiſſe factum?*

7 *An ſi conjux innocens poſt latam ſententiam Divortii incidat in adulterium, teneatur reconciliari conjugi nocenti?*

8 *Si divortio facto in favorem viri ipſe incidat in adulterium, tenetur ad dotem reſtituendam Uxori.*

9 *Si vir innocens Sacros Ordines ſuſceperit, aut Religionem profeſſus fuerit poſt ſententiam latam, & quæ tranſiit in rem judicatam, adulterium commiſerit; non erit reſtituendus uxori.*

US-

1 USQUE adhuc dicta sunt ea, quæ spectant ad Divortium faciendum: nunc remanent explicanda ea, quæ post divortium sive propria authoritate factum sive per sententiam judicis fieri possunt: ut autem clarius procedamus per distincta Quæsita ea proponemus.

Quæres 1. an vir innocens post divortium reconciliari possit cum uxore adultera; & si teneatur ad reconciliationem, si jam emendata sit? Resp. posse quidem reconciliari, ac ei remittere omnia delicta præterita revocando eam in pristinam amicitiam; ut constat *ex cap. si vir. de Adult.* Non teneri tamen ad hanc reconciliationem, etiam si ipsa emendata sit: ratio est, quia adulterium, quantum est ex se, dat causam ad perpetuum divortium; ergo non poterit vir obligari ad reconciliationem facto jam divortio: nec emendatio in uxore abstulit perpetuitatem divortii facti: ut patet *ex cap. Admonere 33. quæst. 2.* Sic Durandus, Div. Bonaventura, Paludanus, Major, Sotus, Gabriel, Ponce, & Layman relati à Castropalao *de Matr. disp. 3. pun. 6. §. 6. num.* 1. sic etiam Azor. Henriquez, Coninch, Reginaldus, Sanchez, & Guttierrez relati à Bonacina *de Matr. qu. 4. pun. 5. num.* 17. Aliqui Textus, qui hic afferri solent in contrarium, vel non supponunt divortium factum, vel si illud supponunt, loquuntur de obligatione ex honestate, & convenientia; non verò ex præcepto.

2 Quæres 2. an si conjux innocens facto divortio possit cogere conjugem adulterum ad secum cohabitandum? Resp. affirmativè, dummodo non fuerit facta mutatio status per ingressum in Religionem, aut per ordines sacros: ratio est, quia pœna divortii introducta est in delinquentem intuitu innocentis, cui favere debet, ergo si vult conjux innocens, poterit cogere conjugem nocentem ad secum cohabitandum, alias in damnum illius pœna vergeret; & nocens tenetur ad cohabitandum. Sic Petrus Ledesma *quæst. 62. art. 6.* Sà *verb. Debitum, num.* 2. Sanchez *lib.* 10. *disp.* 10. *num.* 3. Guttierrez *de Matr. cap.* 120 *num.* 14. Reginaldus *lib.* 31. *num.* 135. & Bonacina *de Matr. qu. 4. pun. 5. num.* 16.

3 Quæres 3. an conjux innocens, aut etiam adulter possit post sententiam latam divortii sacros ordines suscipere, aut Religionem ingredi manente altero conjuge in sæculo? Resp. posse conjugem innocentem, nec dum uxori adulteræ reconciliatum post sententiam Divortii à judice Ecclesiastico latam sacros ordines assumere, vel Religionem ingredi. Sic expressè habetur *in capite Agathosa, 22. quæstion. 2. & in capite Constitutus, & capite veniens De Convers. Conjug.* & ratio est, quia ob adulterium commissum ab uxore nocente vir innocens liber est ab omni debito conjugali; ergo non impeditur ab assumptione sacri ordinis, vel status Religiosi; aut etiam ab emittendo votum simplex Castitatis, etiam si invita fuerit uxor: ut habet Divus Thomas *in 4. dist. 35. quæst. unic. art. 5. ad 3.* Advertendum tamen hic: quod graviter peccat conjux innocens, si ob notorium adulterium Conjugis ante judicis sententiam Religionem profiteatur, aut sacros ordines assumat; esto id validè facere possit, non tamen licitè: nam non est certa sententia, quod ob notoriam causam spoliatus non sit restituendus ante judicis sententiam, & magnum oriretur scandalum, ac magna perturbatio in statu Ecclesiastico, & Religioso. Sic Sanchez *libr.* 10. *disputat.* 11. *à numero* 12. & Castropalaus *de Matrimon. disputat. 3. punct. 6. §. 6. numero* 2. Et à fortiori graviter peccabit, si ob adulterium occultum accedat ad sacros ordines, aut Religionem ante judicis sententiam: nam & si validè accederet, illicitè tamen, quia tunc absque controversia facienda erit restitutio spoliato, si illam in judicio petat. Sic supradicti Doctores, & expressè Bonacina *de matrimon. quæstion. 4. punct. 5. numero* 23. referens Azor. Navarrum, Henriquez, & alios.

Conjux tamen nocens, & adulter non poterit ordinem sacrum assumere, aut Religionem ingredi vel Castitatem vovere, dum lucet spes reconciliationis, nec facultatem obtinuit à Conjuge innocente: ratio est, quia innocens non amittit jus ad reconciliationem cum conjuge nocente, & adultero; ergo non poterit invitus tali jure privari? adeoque dum spes reconciliationis habetur, nequibit nocens statum mutare absque facultate innocentis. Sic ex Juris Peritis Felinus, Sylvester, Gregorius Lopez, & Barbosa; ex Theologis Divus Thomas *in 4. dist. 35. quæstion. unic. art. 6. ad 3.* Div. Bonaventura, Divus Antoninus, Durandus, Paludanus, Abulensis, Graffis, Sanchez, Coninch, Ponce, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matrimon. disputat. 3. punct. 6. §. 7. numero* 1. & Bonacina *de Matrimon. quæstion. 4. punct. 5. num. 23.*

Adnotandum 1. hìc: quod licèt conjux nocens teneatur reconciliari cum conjuge innocente, & ad illum redire, si invitet ad mutuam cohabitationem; nihilominus excusari poterit per accidens in aliquo casu: ut si uxor separata existat à marito ob adulterium patratum, non poterit de facili compelli ad cohabitandum cum illo: nam rationabiliter timere sibi potest mortem, aut saltem magnam sævitiem, & tractationem iniquam, ut rectè habet Guttierrez *de Matr. cap. 129. num.* 14.

Adnotandum 2. quod non solum conjux nocens poterit mutare statum ex licentia expressa conjugis innocentis; verum etiam ex ejus licentia tacita, vel si nulla spes moraliter effulgeat reconciliationis; ut si post divortii sententiam conjux nocens pluries, ac sæpius reconciliationem ab innocente peteret, & hic constanter denegaret; poterit tunc nocens statum mutare: quia stante tali denegatione non præsumitur ab innocente repetendus, & sublata videtur omnis spes reconciliationis, adeoque ne irrationabiliter semper suspensus existat de suo statu poterit illum mutare per ingressum in Religionem: ut colligitur *ex capite Gaudemus. De Divort.* & docent Sanchez *libr.* 10. *disputat.* 10. *numero* 8. *&* 16. Coninch *disputat.* 35. *dubitat.* 5. *numero* 26. Ponce *libr.* 9. *capite* 19. *numero* 4. Bonacina alios referens *de Matrimon. quæstion.* 4. *pun.* 5. *numero* 23. & Castropalaus *de Matrimon. disputat. 3. punct. 6. §. 7. num.* 2. Idem dicendum: si vir innocens post sententiam latam Divortii; religionem profiteatur, aut sacris initietur ordinibus; liberum erit uxori nocenti religionem ingredi: nam ob electionem status à viro innocente oppositi statui conjugali non poterit ab illo repeti: ut docent Rosella *verb. Divortium, numero* 15. Sylvester *eod. verb. quæstion.* 10. Sanchez *loc. citat. numero* 10. & Ponce *loc. citat. numero* 3. Nec dissimili modo discurrendum: si uxor per sententiam judicis sive sæcularis, sive Ecclesiastici ob adulterium includatur in Monasterium, ut pœnitentiam agat, si intra biennium non repetatur à viro; poterit ibi profiteri, sic disponente jure *in Authen. sed hodie, Cod. ad Leg. Jul. de Adult.* eo quia per non repetitionem factam tali tempore præsumitur consentire ingressui, & cedere juri suo. Nec talis dispositio juris Civilis abrogata est à jure Canonico: ut ex Abbate, Joan: Andrea, Ancharrano, Ponce, & Sanchez, testatur Castropalaus *loc. cit.*

Adnotandum 3. Divortio facto non teneri conjugem innocentem ad ingrediendum Religionem, aut Sacros Ordines suscipiendos, vel Votum Castitatis emittendum; si conjux nocens, quando potuit, ingressus fuerit Religionem. Idem dicendum: si innocens Sacros Ordines susceperit, vel Religionem professus fuerit; non tenebitur nocens ad Religionem, vel Castitatis votum; sed remanere sic poterit: ratio est, quia ex nullo Capite colligi possunt tales obligationes. Nec Textus, qui afferri solent in contrarium, sunt ad rem: loquuntur etenim de Matrimonio integro, & illæso; non verò de diminuto ob divortium. Sic Sotus *in 4. dist. 36. quæstion. unic. art. 5. ad 3.* Sanchez *libr.* 10. *disputat.* 10. *concl. 4. numero* 15. Coninch *disputat.* 35. *dubitat. 5. concl. 1.* Bonacina *de Matrimon. quæstion. 4. punct. 5. numero* 24. referens Reginaldum, Guttierrez, Ledesmam, & Filliuccium.

Quæres 4. An vir divortio facto teneatur alimenta subministrare uxori? Resp. etsi aliqui Doctores doceant, penes Sanchez *libr.* 10. *disputatio.* 8. *numero* 23. teneri ad ea subministranda uxori delinquenti, si ipse occasionem dederit adulterio, vel sæviter uxorem tractans, aut illam è domo expellens: cui quidem sententiæ suam probabilitatem denegare non possum. Nihilominus probabilior est sententia opposita asserens, post divortium nullam remanere in conjuge innocente obligationem ad uxorem adulteram alendam: ratio est, quia semel ac con- 4

stat

ſtat per judicis ſententiam, adulterium fuiſſe commiſſum, ceſſat in conjuge innocente obligatio ad omne debitum conjugale, & ſolutus remanet ab iſtis obligationibus. Sic Sanchez *libr.* 10. *diſputat.* 10, *concl.* 4. *numero* 25. Guttierrez *de Matrimon. capite* 129. *numero* 23. Farinacius *tom.* 4. *quaſtion.* 143. *numero* 41. & Caſtropalaus *de Matrimon. diſputat.* 3. *punct.* 6. §. 6. *num.* 4.

5 Quæres 5. an ſi conjux innocens advertat, ſententiam de Divortio latam niti in falſa præſumptione, vel ob teſtium deceptionem, vel quia ipſe ante ſententiam adulterium commiſerit; teneatur uxori adulteræ reconciliari, eique bona reſtituere? Reſp. teneri ad reconciliationem faciendam cum uxore, eamque in ſtatu priſtino reſtituere; ratio eſt, quia ſtante nullitate ſententiæ Divortium nullum eſt; ergo omnia reducenda in priſtinum, cum tranſire nequeat ob nullitatem in rem judicatam, maximè quia uterque conjux pariter innocens reperitur, aut nocens, Sic Doctores ferè omnes. Et ſententia adeo vera eſt, ut ſi conjux in cujus favorem factum eſt divortium, Religionem profeſſus fuerit, aut ſacros Ordines ſuſceperit; teneatur adhuc ad uxorem ſpoliatam redire; cum non poſſit illam ſpoliare jure ſibi quæſito per mutationem ſtatus aſſumpti: ut habent Divus Thomas *in* 4. *diſt.* 35. *quæſtion. unic. art.* 5, *ad* 3. Sotus *in* 4. *diſt.* 36. *quaſtion. unic. art.* 5. *ad* 3. Sylveſter *verb. Divortium, quaſtion.* 2. *numer.* 24. Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 9. *num.* 9. Ponce *lib.* 9. *capite* 20. *num.* 2. & Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 3. *pun.* 6. §. 6. *num.* 7. Imò tenetur conjux ſecluſo ſcandalo Religionem relinquere, & ad uxorem redire, cum nulla fuerit ejus profeſſio, utpote ligatus conjugali vinculo *ex capite Quidam, capite veniens, de converſ. Conjug. & ex capite ſunt, qui dicant, Capite Agathoſæ*, 27. *quæſt.* 2. Nec obſtat Tridentinum tamquam Apoſtatas damnans dimittentes ex quacumque cauſa habitum Religioſum; quia intelligendum eſt de liberè dimittentibus; non verò de dimittentibus ex obligatione Juſtitiæ, & vinculi Matrimonialis. Sic ex Sanchez, & Ponce docet Caſtropalaus *loc. cit.*

6 Sed quid dicendum: ſi uterque conjux ſtatum mutaverit credens, Divortium legitimè factum eſſe? Reſp. ſatis probabile eſſe, quod Sanchez docuit *lib.* 10. *diſp.* 9. *num.* 23. quod ſcilicet unus alterum repetere nequeat: nam conjux in cujus favorem divortium celebratum fuit, quantum in ſe eſt, videtur cedere Juri exigendi debitum per ingreſſum in Religionem, aut ſacri ordinis aſſumptionem; ergo alter conjux ingrediens Religionem nullam illi facit injuriam; adeoque validus erit ejus ingreſſus, ac ſubſiſtens. Nihilominus probabilius mihi videtur, unumquemque illorum alterum repetere poſſe: ratio eſt, quia ſuppoſita nullitate ſententiæ ſpolians integrum jus retinet ad ſpoliatum, eſto per errorem ei ceſſerit, cum cedere non poſſet: quapropter nec profeſſio ſpoliantis validè conſiſtere potuit, nec profeſſio ſpoliati, cum ex mutuo conſenſu utriuſque procedere debuiſſet, ut validè conſiſteret. Sic Roſella *verb. Divortium*, *num* 2. & Caſtropalaus referens Aſterium *de Matr. diſp.* 3. *pun.* 6. §. 6. *num.* 8.

7 Quæres 6. an conjux innocens, ſi poſt latam Divortii ſententiam incidat in adulterium; teneatur reconciliari conjugi nocenti? Reſp. ſi incidit in adulterium antequam ſententia lata tranſeat in rem judicatam, certum eſt, teneri reconciliari conjugi nocenti, etiam ſi adulterium fuerit commiſſum occultiſſimè: ratio eſt, quia cum ſit æque nocens, & paria ſint delicta; ideo jus non habet ad divortium proſequendum; ergo reconciliari tenebitur. Sic ex communi ſententia docent Sanchez *libr.* 10. *diſputat.* 9. *numero* 30. *in fin.* Ponce *lib.* 9. *capite* 20. *numero* 3. & alii. Si verò incidat in adulterium poſtquam divortii ſententia tranſiit in rem judicatam; quamvis probabilis ſit ſententia aſſerens cum Div. Thoma *in* 4. *diſt.* 35. *quaſtion. ultim. art.* 6. *ad* 4. quem ſequuntur Durandus, Sotus, Henriquez, Sanchez, Layman relati à Caſtropalao *diſputat.* 3. *punct.* 6. §. 6. *numero* 10. Petrus Ledeſma, Reginaldus, Guttierrez, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Matrimon. quaſtion.* 4. *punct.* 5. *numero* 19. conjugem adulterum jam dimiſſum non habere actionem repetendi dimittentem, etiamſi hic incidat in adulterium poſt ſententiam latam, quæ tranſiit in rem judicatam, adeoque dimittentem non obligari in conſcientia ad reconciliandum ſe cum dimiſſo, niſi ex mandato Judicis id præſcribatur, ſive ob vitandum ſcandalum, ſive periculum incontinentiæ: ratio eſt, quia ſemel ac ſententia tranſiit in rem judicatam dimiſſus caret actione ad repetendum, ergo caret obligatione ad ſe reconciliandum dimittens: maximè quia non eſt retractandum, quod ſemel bene definitum fuit *ex capite Quod bonæ, 6. quaſtion.* 4. Poterit tamen id efficere judex, quia ſententia Divortii non abſtulit jus à ſuperiore, Nihilominus probabilius mihi videtur, non ſolum id effici poſſe ex mandato Judicis, verùm etiam ad inſtantiam, & petitionem conjugis dimiſſi, & obligari in conſcientia dimittentem ad reconciliationem: ratio eſt, quia jus, quod ex adulterio emanat innocenti; eſt quod divertat à nocente, dum ipſe innocens eſt: nec per divortium celebratum acquirit jus adulterandi cum altero; ergo ſi nocens jam factus eſt ob adulterium à ſe commiſſum, privatur jure divertendi, quod ſolum habebat, dum innocens erat, adeoque reconciliari tenebitur dimiſſo, ſicuti teneretur, ſi adulterium commiſiſſet ante ſententiam. Et quamvis ritè definitum non ſit retractandum, ut ultro concedo, ex illis cauſis, ex quibus definitum fuerit; retractari tamen poterit, imò debet, ſi nova cauſa ſupervenerit, quia eſſet novæ cauſæ diſcuſſio, ac deciſio. Sic Gloſſa *in capite ex Litteris, De Divort.* Paludanus, Navarrus, Divus Antoninus, Petrus de Soto, Graffis, Molina, Coninch, Ponce, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp.* 3. *pun.* 6. §. 6. *num.* 11.

8 Hinc infertur 1. ſi divortio facto in favorem viri ipſe incidat in adulterium, tenetur ad dotem uxori reſtituendam; nam ſi ex noſtra ſententia matrimonium jam reducitur in priſtinum ſtatum, reduci etiam debet quoad dotem. In ſententia verò oppoſita, quæ ſolum concedit poteſtatem Judici reconciliandi prædictos conjuges ob periculum incontinentiæ; etiam tenebitur judex ad compellendum virum adulterum poſt ſententiam latam ad reſtituendam dotem uxori; ratio eſt, quia hoc exigit in pœnam delictum à ſe noviter patratum; imò ſi poteſt judex ob periculum incontinentiæ ad reconciliationem compellere; expedit etiam, ut virum compellat ad dotis reſtitutionem, ut mutua habitatio cum amore fiat.

9 Infertur 2. ſi vir innocens ſacros ordines aſſumpſerit, vel Religionem profeſſus fuerit poſt ſententiam latam, & quæ tranſiit in rem judicatam adulterium commiſerit; non reſtituendus erit uxori: ratio eſt, quia delictum illud non poteſt obſtare Juri, quod Sacer Ordo, aut Religioſa Profeſſio acquiſierunt. Quamvis in Sacrum Ordinem, aut Religionem profiteretur, antequam ſententia tranſiret in rem judicatam; reſtituendus eſſet; nam illegitimè Ordinem reciperet, & Religionem profiteretur, ac cum præjudicio uxoris, ut ſupra notavimus. Sic Coninch *diſp.* 35. *dubitat.* 2. *numero* 16. Ponce *libr.* 9. *capite* 20. *numero* 7. & Caſtropalaus *diſputat.* 3. *punct.* 6. §. 6. *num.* 13.

CAPUT VII.

De aliis Cauſis ultra adulterium, ob quas Divortium fieri poſſit.

1 *De fide ſtatutum eſt à Tridentino, dari alias cauſas ultra adulterium, quæ inducant ſeparationem conjugum non perpetuam, ſed tantùm ad tempus.*

1 *Hæreſis cum pertinacia dat caput ſufficiens conjugi innocenti divertendi à conjuge hæretico.*

3 *An conjux catholicus propria authoritate ſeparatus à conjuge hæretico poſſit ſacros ordines ſuſcipere, aut in Religione profiteri.*

4 *An conjux catholicus teneatur reconciliari cum conjuge hæretico damnato per judicium Eccleſiæ, ſed nunc reſipiſcente?*

5 *Conjux catholicus poteſt invito conjuge hæretico ab Eccleſia damnato, ſed reſipiſcente ad Religionem convolare, Sacros ordines ſuſcipere, aut in ſæculo remanere.*

6 *Conjux catholicus copulam habens cum conjuge hære-*

hæretico ante sententiam damnationis, non ideò censetur condonare. Secus si post sententiam copulam haberet, & animum expressum haberet condonandi.

7 *Non datur compensatio in Divortio hæresis, ut datur in Divortio Adulterii.*

8 *Sævitia conjugis, seu periculum gravis damni, & pessimæ tractationis, quæ aliter vitari non possit, dat causam sufficientem Divortii.*

9 *Conjux recedens ob timorem prædictum debet causam agere coram Judice Ecclesiastico.*

10 *Non solum dat sufficientem causam Divortii sævitia præterita, sed etiam probabilis, & fundatus timor sævitiæ futuræ.*

11 *Si conjugi grave damnum corporis immineat ex cohabitatione cum alio conjuge, quod aliter vitari nequeat; dat causam sufficientem divertendi ab illo.*

12 *Grave periculum animæ dat sufficiens motivum divertendi ad tempus à Conjuge incitante ad peccatum, qui monitus, & correctus non desistit.*

1 ULTRA adulterium, & fornicationem conjugis fieri posse divortium ob alias causas, est fide sanctum in Tridentino *sess.* 24. *can.* 8. Et quamvis Christus Dominus solius fornicationis, seu adulterii mentionem fecerit *Matth.* 5. *&* 19. quod per se perpetuam separationem inducit quoad thorum, & habitationem; non ideo tamen excluśit alias causas, quæ ex se non inducunt perpetuam separationem, sed tantum ad tempus; & perseverantibus ipsis, quibus ablatis tollenda est separatio: nec istæ causæ per se directè opponuntur matrimonio, uti opponitur adulterium, cum etiam communes sint aliis societatibus; & Conventionibus; adeoque adulterii, non verò istarum meminit Christus Dominus. Nos singillatim has causas declarabimus.

2 1. Causa est hæresis, ob quam licitum erit conjugi innocenti divertere ab alio conjuge hæretico, non quomodocumque, sed pertinaci. Pertinax verò ille dicitur, qui post primam, & secundam correctionem adhuc in sua hæresi persistit juxta illud Divi Pauli *ad Timoth. 3. hæreticum hominem post unam, & secundam correctionem devita.* Sic colligitur *ex Cap. final. de Convers. Conjug. & ex Cap. Quanto, De Divort.* imminet siquidem conjugi catholico, & ejus filiis periculum grave perversionis ex cohabitatione cum conjuge hæretico pertinaci. Adnotandum tamen: quod licèt aliquando non habeatur periculum istud defacto; non ideo Catholicus non poterit divortium celebrare, si velit: sufficit enim ad illud celebrandum, quod regulariter adsit periculum: ut docent Sanchez *lib.* 10. *disputat.* 15. *numer.* 9. Coninch *disputat.* 35. *dubitat.* 4 *numer.* 24. Layman *lib.* 5. *Summ. tractat.* 10. 3. *par. capite* 7. *numero* 16. Si verò defacto periculum habeatur, itaut conjux hæreticus niteretur catholicum conjugem, vel filios pervertere; tunc non solum posset, sed teneretur ad divortium celebrandum: eo quia tenetur quilibet jure naturæ peccata, & deperditionem suæ salutis æternæ vitare: sic rectè Sanchez alios referens *l. c. num.* 5. Henriquez, Coninch, Reginaldus, & Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 4. *pun.* 5. *num.* 25. *vers. sexta causa*, qui optimè advertit, quod si licitum est divortium facere ob fornicationem carnalem, licitum pariter erit ob fornicationem spiritualem, qualis est hæresis, aut infidelitas.

3 Petes 1. an conjux catholicus propria authoritate separatus à conjuge hæretico possit sacros ordines accipere, aut profiteri in Religione? Resp. negativè. ratio est, quia vergit in præjudicium conjugis hæretici, qui cum Ecclesia Catholica reconciliatus poterit illum repetere: non enim hæresis etiam notoria præbet causam divortii perpetui, sed temporalis tantum; quapropter cessante hæresi tenetur conjux catholicus illi reconciliari. Et in hoc differunt fornicatio carnalis, quæ dat causam perpetui divortii; & spiritualis, quæ dat causam Divortii temporalis. Sic Sanchez *lib.* 10. *disp.* 15. *num.* 10. Coninch *disp.* 35. *dub.* 4. *num.* 24. Ponce *lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 2. Castrop. *de Matr. disp.* 3. *pun.* 6. §. 8. *num.* 3.

4 Petes 2. an teneatur conjux catholicus reconciliari cum conjuge hæretico resipiscente ab hæresi, ob quam judicio Ecclesiæ damnatus fuit? Resp. quamvis non defuerint doctissimi viri, quos referunt Sanchez *loc. cit. num.* 18. & Castropalaus *loc. cit. num.* 4. qui dixerint, teneri ad illum recipiendum, nisi tamen velit conjux recipiens Religionem ingredi, quia tunc ab hac obligatione immunis erit. Nihilominus vera sententia est, non adstringi hac obligatione: ratio est, quia in pœnam hæresis sicuti privat Ecclesia hæreticum damnatum aliis bonis, & juribus quæsitis, ita illum privat jure petendi conjugale debitum, ac mutuæ habitationis cum altero conjuge adeoque eximit catholicum conjugem à prædictis obligationibus erga illum. Sic clarè habetur *in c. de illa, de Divort.* ubi dicitur: *De illa, quæ à viro suo labente in hæresim ipsius consortium sine judicio Ecclesiæ declinavit; videtur nobis, quod mulier ei, cum reversus fuerit, est reddenda; quæ etsi reverti noluerit, compellatur. Si verò Judicio Ecclesiæ ab eo recessit, ad recipiendum eum nullatenus dicimus compellendam.* Sic etiam docent Covarruvias, Castro, Matienzo, Graffis, Sanchez, Coninch, Layman, Ponce, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castrop. *de Matr. disp.* 3. *pun.* 6. §. 8. *num.* 4. quamvis ut consultissimum doceant, reconciliationem præbere, tum ut magis reluceat Christiana Pietas, & magis illum adjuvet ad consistendum in fide; tum etiam ad vitandum incontinentiæ periculum; sed non tenetur ex obligatione.

Ex dictis infertur: quod conjux catholicus potest, 5
etiam si invitus sit alter conjux de hæresi damnatus, sed resipiscens; ad Religionem convolare, sacros ordines assumere, aut in sæculo remanere; sicuti id efficere potest ob adulterium carnale per sententiam judicis declaratum, cum sententia hæresis jam lata eodem modo eximat conjugem innocentem, & æquiparatur illi. Secus tamen conjux hæreticus damnatus & resipiscens non poterit statum mutare invito conjuge catholico, sed tenetur ad illum redire, si velit eum acceptare. Et licèt in Divortio ob adulterium declaratum probabile sit, non teneri conjugem nocentem ad innocentem redire, si innocens Divortium acceptavit, non sic verò in Divortio ob hæresim declaratam. Et disparitas est, quia divortium ob adulterium fit ob injuriam innocenti factam, & in favorem ipsius; divortium tamen ob hæresim declaratam fit propter injuriam fidei factam, & in satisfactionem ipsius, nec requirit acceptationem innocentis: ut benè adnotant Sylvester *verb. Divortium, quæstion.* 10. Sotus *in* 4. *dist.* 39. *quæstion. unic. art.* 4. *ad* 3. Sanchez *lib.* 10. *disp.* 15. *num.* 24. Ponce *lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 4. & Castropalaus *de Matr. disp.* 3. *punct.* 6. §. 8. *num.* 6.

Adnotandum hìc 1. quod licet conjux catholicus 6
copulam habens cum conjuge hæretico ante sententiam latam damnationis; non ideo condonat jus faciendi divortium: nam illud acquirit post sententiam latam, nec condonare potest id, ad quod nondum jus habet. Secus verò si copula esset post latam sententiam damnationis, & animum haberet condonandi, tunc remaneret in suo jure, cum condonatio esse nequeat sine voluntate condonandi. Sic Sanchez *lib.* 10. *disp.* 15. *num* 26. & alii.

Adnotandum 2. non dari compensationem in di- 7
vortio hæresis, ut datur in adulterio: ratio est, quia hæresis unius non minuit hæresim alterius conjugis, ut evenit in adulterio; nec in hæresi fit injuria conjugibus, ut in adulterio, in quo injuria unius injuria alterius compensari queat, cum adversentur eidem conjugio; sed Fidei, Religioni, & Deo; adeoque unum delictum cum alio compensari nequibit. Sic Sanchez *libr.* 10. *disputat.* 16. *num.* 3. Ponce *lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 6. & Castropalaus *de Matr. disp.* 3. *pun.* 6. §. 8. *num.* 8.

2. Causa est sævitia conjugis, seu periculum gra- 8
vis damni, & pessimæ tractationis: ut si conjux vitæ alterius conjugis insidias moliretur, aut grave damnum, quod non posset vitare, nisi divertendo; tunc divortium facere poterit, ut statuitur *in Capite Litteras, & Capite Transmissas, De Restitut. Spoliat.* Debet autem recessum illum facere authoritate Judicis, non verò propria, nisi periculum esset in mora, ut tradunt Sanchez *libr.* 10. *disputat.* 18. *num.* 3. & Ponce *lib.* 9. *cap.* 23. *num.* 7. *ex c. Porrò & cap. significasti, de divort.* Nec urgente periculo restituenda est uxor viro; sed summariè receptis probationibus, si ad timorem fundandum sufficientes sint; deponenda erit uxor in loco tuto, Monasterio, Domo Paren-

Parentum, vel apud probam, & honeſtam mulierem, ut convenientius Judici videbitur attentis omnibus, impoſito præcepto Viro de non lædendo eam ſub excommunicationis pœna juxta *cap. ex tranſmiſſa, de Reſtit. ſpoliat.* ſic Abbas, Butrius, Riccius, Guttierrez, Sanchez, Ponce, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de matr. diſp. 3. pun. 6. §. 9. n. 6.* qui adnotat: quamvis prædicti Textus loquantur de ſævitia Viri contra uxorem, nihilominus pariter intelligendi erunt de ſævitia uxoris contra Virum.

9 Conjux recedens ab altero conjuge ob timorem prædictum debet cauſam agere coram Judice Eccleſiaſtico: ſpectat enim ad ipſum hanc obligationem Matrimonii agnoſcere, utpote ſpiritualem *ex cap. 2. de Judic.* Miniſtranda tamen erunt à Viro alimenta uxori, & expenſæ ad litem neceſſariæ: ut tradunt paſſim Doctores *ex Deciſ. Rotæ* apud Farinacium *volum. 2. Conſil. deciſ. 250.* Adhibitis probationibus, ſi concludentes ſint, non verò ſub dubio, quòd non ſufficit ad ſpoliandum jure certo; procedendum eſt ad ſententiam Divortii, ſive ad tempus donec ſigna emendationis dederit; ſive abſolutè, ſi nulla fulgeat emendationis ſpes. Si verò probationes integræ non fuerint, datur locus viro ad cautionem præſtandam de non offendendo uxorem, ſive pignoratitiam, ſive fidejuſſoriam, aut Juratoriam, ut plurimum arbitrio Judicis decernendam, & quam magis expedire judicaverit: ut probat Sanchez *libr. 10. diſput. 18. numer. 32. & 41.* exigitur namque *in cap. Litteras, & cap. Tranſmiſſas citatis* cautio ſufficiens, & aliquando ſufficere poteſt Juratoria. Advertendum tamen: quòd ſi probationes fuerint integræ de ſævitia viri, non poterit uxor tradi viro quamcumque cautionem offerenti; non enim par eſt, fragilitati cautionis committere uxorem juſtè trepidantem, cum non ita de facili cautio immutet animum ſævum, & malevolum. Sic Sanchez *loc. cit. numer. 33.* Ponce *lib. 9. cap. 23. numer. 6.* allegans deciſionem Rotæ apud Farinacium, Caniſium, & Riccium.

10 Non ſolum ſævitia præterita conjugis dat ſufficientem cauſam ad divertendum ab ipſo, verum etiam timor probabilis, & cum fundamento præſumptus ſævitiei futuræ, & malæ tractationis iterum faciendæ; ut docent Sanchez *lib. 10. diſput. 18. numer. 19.* Guttierrez *libr. 1. Canon. Quæſt. capit. 24. numer. 9.* Layman *libr. 5. ſumm. tract. 10. 3. part. cap. 7. numer. 17.* Bonacina *de Matrim. quæſt. 4. punct. 5. numer. 25.* & Caſtropalaus *de Matrim. diſput. 3. punct. 6. §. 9. num. 7.* Præſumptio autem iſta colligi poteſt, ſi vir concubinam retineat intus, vel extra domum; eſſet enim grave malum, & cauſa moleſtæ habitationis, & perpetuæ diſcordiæ inter conjuges, ac peſſimarum tractationum uxoris; adeòque non reddenda uxor viro, niſi ſufficientem cautionem dederit: ut habent præcit. Doctores. Percuſſiones quoque immoderatæ, ac ſanguinolentæ fundant præſumptionem probabilem ſimilium tractationum in futurum; adeoque indigent cautione ſufficienti, ut uxor reddatur viro: ſic habet Farinacius *lib. 2. Conſil. conſil. 157.*

11 3. Cauſa eſt, ſi conjugi grave damnum corporis immineat ex cohabitatione cum alio conjuge, quod aliter vitari non poſſit, niſi divertendo ab illo; cum nemo teneatur cum tanto detrimento ſui corporis, & jactura obligationi alterius ſatisfacere; priùs enim ſibi conſulere debet, quàm alteri. Hinc fit 1. licitum eſſe conjugi ſano divertere à conjuge leproſo, peſte infecto, aut ſimili morbo contagioſo; ut docent Navarrus *in ſumm. cap. 22. numer. 22.* Henriquez *libr. 11. de Matrim. cap. 4. in fin.* Sà *verb. Divortium, num. 8.* Coninch *diſput. 35. dub. 4. numer. 22.* & alii. Fit 2. ob vehementem furorem unius conjugis, aut ejus ebrietatem in furorem vergentem, itaut alter conjux prudenter ſibi grave malum timere poſſit, quod ſola fuga vitare queat; licitum ei erit ad tempus divertere. Secus verò ſi non adſit tale probabile periculum inferendi grave damnum juxta *Cap. ſi uxorem. 32. quæſt. 5.* ſic Sanchez *lib. 10. diſput. 18. numer. 18.* Covarruvias, Ludovicus Lopez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matrim. diſput. 3. punct. 6. §. 9. numer. 5.* Fit 3. licitum eſſe uxori fugam arripere, & divertere à marito latrocinium, vel alia atrocia crimina exercente; & ſimiliter marito ab uxore divertere, ſi venefica eſſet, ac filios, vel alios veneficiis interficiens: timeatque prudenter conjux innocens, reputandum eſſe ſocium criminis, & pariter puniendum, ni à conjuge nocente divertat: non enim ita adſtrictus eſt ſocietati illius, ut non poſſit divertere, cum grave damnum ſuæ vitæ, & honori imminet. Sic Divus Antoninus *3. part. tit. 1. cap. 20. §. 10. caſu 1.* Paludanus *in 4. diſt. 39. quæſtion. unic. art. 3. numer. 14.* Navarrus *in ſumm. cap. 22. numer. 22.* Sanchez *lib. 10. diſp. 18. numer. 31.* Sà *verb. Divortium, num. 5.*

12 4. Cauſa eſt grave periculum animæ: ſi enim ex dictis grave periculum corporis prudens, & rationabile dat ſufficiens motivum ad divertendum ad tempus, uſque dum cauſa ceſſet; à fortiori dabit grave periculum animæ, quæ corpore nobilior eſt. Quando ergo conjux incitatur ad peccandum ab altero conjuge, qui monitus, & correctus non deſiſtat; poterit ab illo divertere, uſque dum emendetur juxta illud Divus Hieronymi *ad verba Chriſti Matth. 18.* Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te, hoc eſt, inquit S. Doctor, Si hi, qui nobis conjuncti ſunt, & inſtar oculorum, ut Parentes, filius, uxor cauſa ſint ruinæ; ab illis recedamus. Sic Bellarminus *libr. 1. de Matrim. cap. 14.* Navarrus *in ſumm. cap. 22. num. 22.* Coninch *diſput. 35. dub. 4.* Sanchez *libr. 10. diſput. 17. numer. 5.* Ponce *libr. 9. cap. 23. numer. 1. & 2.* Hinc Fit 1. licitè divertere poſſe conjugem innocentem ab altero Magiam exercente: ob ſocietatem enim Dæmonis grave malum ſibi tum animæ, tum corpori prudenter timere debet. Fit 2. licitè etiam divertere poſſe uxorem à marito latrocinium exercente; vel ſi procaces viros in domum introducat, qui ipſam ad peccandum ſollicitent; vel ſi illam adſtringat ad furta tegenda, ac ſecum cooperandum illis; vel ut domi inſerviat meretrici, & ſuadeat ad peccandum cum viro. Hæc enim, & ſimilia præſtant ſufficientem cauſam ad divertendum: ut habent Sanchez, Coninch, Layman, Gaſpar Hurtadus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matrim. diſput. 3. punct. 6. §. 9. numer. 3.*

CAPUT VIII.

Quem conjugem ſequantur filii Divortio facto? Et an dos reſtituenda Uxori?

1 *Jure novo ſi pater cauſam dederit divortio, filii communes alendi erunt expenſis patris apud matrem non accedentem ad ſecundas nuptias. Si verò Mater cauſam dederit, apud Patrem alendi erunt expenſis matris.*

2 *Servandum tamen erit Jus antiquum non revocatum à novo in divortio facto cum culpa utriuſque contrahentis, vel ſine culpa ex mutuo conſenſu.*

3 *Si culpa Viri divortium factum ſit, dos reſtituenda erit uxori cum medietate lucrorum uſque ad divortii tempus acquiſitorum. Si verò culpa uxoris factum ſit, nil ipſi reſtituendum erit.*

1 QUAMVIS Jure antiquo Judicis arbitrio decidendum fuiſſet, ad quem conjugem ſpectaret filiorum educatio, & eos alere divortio facto, ut patet *ex Leg. unic. Cod. Divortio facto*: & regulariter Judicis arbitrium erat, quòd primo triennio, dum ab ubere pendebant, à matre alerentur, & educarentur, poſtea à patre juxta *Leg. nec filium Cod. de Patria Poteſt.* Nihilominus *Jure novo Authentic.* ſtatuitur: quòd ſi pater cauſam dederit divortio, apud matrem non accedentem ad ſecundas nuptias filii communes alendi ſint, & quidem patris expenſis. Si verò mater cauſam dederit, apud patrem educandi erunt matris expenſis. Sic *in Authentic. Si Pater Cod. Divort. facto apud quem liberi morari, & educari debeant.* Videtur namque ex Jure Civili per ſe loquendo, quòd filiorum educatio ſequi debeat patrem innocentem, nam potior videtur innocentis conditio. Dixi, per ſe loquendo, nam ſi pater innocens pauper ſit, & minùs idoneus ad filios alendos; poterit filiorum educatio mandari per accidens matri nocenti: ut expreſsè habetur *in Authentic. cit.* Niſi pater minùs idoneus ſit, tunc enim apud matrem locupletem filii educandi erunt. Et è contra ſi mater innocens pauper ſit, & minùs idonea, educandi erunt apud patrem nocentem; ratio eſt, quia in his ſpectatur, quod filiis commodius eſt, ut rectè docent Sanchez *libr. 10. diſput. 20. numer. 4.* Layman *lib. 5. ſumm. tract. 10. 3. par. cap. 7. in fine*, & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 3. pun. 6. §. 10. n. 3.*

qui

qui addunt, quòd si Mater innocens etiam idonea esset ad filios alendos, & accederet ad secundas nuptias; tunc non posset eos alere, ut expressè cavetur *in Authen. cit.* sed arbitrio Judicis statuenda esset persona, apud quam filii educandi essent expensis patris nocentis locupletis. Illud hìc adnotandum diligenter: quòd etiam si conjux fidelis causam dederit divortio facto cum conjuge infideli innocenti; semper filii educandi erunt apud fidelem, ut eos fidelibus moribus instituat, hoc enim fit in favorem fidei *ex Argum. Cap. final. de De Convers. infidel.* & sic docent Sylvester *verb. Filius qu.* 21. *n.* 24. Angelus *eod. verb. nu.* 22. Sanchez *lib.* 10. *disp.* 20. *numer.* 4. & Guttierrez *lib.* 1. *Canon. Quæst. cap.* 24. *num.* 19.

2 In divortio tamen facto vel sine culpa utriusque contrahentis, sed ex mutuo eorum consensu; vel cum culpa utriusque contrahentis, ut si unus in hæresim inciderit, alter verò in adulterium, vel ambo in hæresim; tunc servandum erit Jus commune antiquum, in hoc non revocatum; quod *in Leg. Nec filium Cod. de Patr. Potest.* statuit filios triennio minores apud Matrem, majores verò triennio apud Patrem alendos ejus expensis, nisi aliud arbitratus fuerit Judex juxta *Leg. Unic. Cod. Divort. facto*. Si tamen divortium factum fuerit absolutè; non solùm quoad thorum, & habitationem; verum etiam quoad vinculum, eo quia Matrimonium nullum fuerit ob impedimentum dirimens; tunc filii eo tempore concepti alendi erunt expensis utriusque conjugis: ut habetur *in Cap.* 2. *Qui filii sint legitimi*. Nec in hoc attendendum erit, si sint minores triennio, vel majores juxta *Leg. jam cit.* quia hæc loquitur de filiis conceptis ex legitimo Matrimonio, non verò ex Matrimonio nullo, ut in casu adjecto. Sic Sanchez *lib.* 10. *disp.* 20 *numer.* 10. & 11. Surdus *de Alimentis tit.* 1. *quæst.* 14. *numer.* 8. & Castropalaus *de Matrim. disput.* 3. *pun.* 6. §. 10. *num.* 6. Advertunt tamen, hoc procedere, quando uterque conjux bona fide se habuerit in Matrimonio nullo contrahendo: nam unus magis gravari tunc non debet præ alio. Si verò unus ex ipsis mala fide se gesserit; hic gravari debet in filiis alendis, cum ipsi favere non debeat mala fides, sed potiùs nocere. Quòd si ambo mala fide processerint, ambo æqualiter gravandi erunt in alendis filiis.

3 Dos restituenda erit Uxori divortio facto, si culpa Viri illud factum fuerit, ut clarè constat *ex Cap.* 1. *de Donation. inter Vir. & Uxor.* Restituenda quoque erit ei medietas lucrorum usque ad divortii tempus acquisitorum *ex Cap. Significavit eod. tit.* & docent Covarruvias, Matienzo, Antonius Gomez, quos refert, & sequitur Guttierrez *lib.* 1. *Canon. Quæst. cap.* 24. *numer.* 14. Nec desunt Doctores, qui putant, etiam medietatem lucrorum à viro post separationem acquisitorum restituendam esse Uxori innocenti, ac si Matrimonium illæsum persisteret: sic Palacios, Rubius, Ferdinandus Gomez, Perez, Covarruvias, quos sequitur citatus Guttierrez *numer.* 15. quamvis hanc obligationem non habeat Uxor ex acquisitis à se post separationem Viri nocentis, ut pluribus relatis firmat idem Guttierrez *loc. cit. numer.* 16. Quòd si divortium factum fuerit culpa Uxoris; quæ quidem culpa si adulterii fuerit; nec dos ipsi restituenda erit à Viro innocente, nec aliqua pars lucri acquisiti ante, vel post separationem; imò tenebitur ipsa dare Viro quidquid lucri acquirit. Sic *ex Cap. Plerumque de Donation. inter Vir. & Uxor.* docent Matienzo, & Guttierrez *numer.* 17. Si verò ob alias culpas ipsius Uxoris divortium factum fuerit, quamvis Ponce doceat *lib.* 9. *cap.* 23. *numer.* 12. dotem restituendam esse ei. Nihilominus communior sententia docet cum Sanchez *lib.* 10. *disput.* 4. *num.* 20. & Castropalao *de Matrim. disp.* 3. *punct.* 6. §. 10. *numer.* 2. nec tunc dotem restituendam esse: & ratio est, quia *Cap. Plerumque cit.* indiscriminatim asserit, Uxorem amittere dotem, si ejus culpa divortium fiat: & licet directè ob solum adulterium; & mortem Viri Uxor dote privetur; indirectè etiam privari poterit ob quodcumque delictum causans divortium, & mutuam separationem.

CAPUT IX.

De Divortio inter conjuges ob Votum Castitatis, Religionis ingressum, aut susceptionem Ordinis Sacri.

1 *Conjuges ex mutuo consensu Castitatis votum emittentes, ac mutuò obligationem debiti remittentes; separari debent quoad thorum tantum.*
2 *Possunt conjuges ex mutuo consensu Religionem ingredi etiam consummato Matrimonio, servatis tamen servandis.*
3 *Si Professio Religiosa emittatur ab uno conjuge non consentiente altero post Matrimonium consummatum, nullum sequitur divortium nec quoad thorum, nec quoad cohabitationem, ad quæ uterque tenebitur.*
4 *Tenebitur conjux sic nulliter profitens Castitatem servare compatibilem cum statu conjugali; adeoque nequibit petere, sed tantùm reddere debitum; & mortua Uxore tenebitur ad integram Castitatem servandam.*
5 *Non tenebitur tamen mortua conjuge ad Religionem assumendam, aut aliam ingredi.*
6 *Si conjux post Matrimonium consummatum religionem ingrediatur ex consensu non extorto alterius conjugis, validus, & licitus erit ingressus.*
7 *Tenebitur tamen conjux consentiens, & facultatem dans, & ipse Religionem ingredi nisi fuerit senex, & periculum incontinentiæ non habeatur.*
8 *Quænam ætas requiritur ad declarandum conjugem senem, & non suspectum de incontinentia?*
9 *Quæ dicta sunt de facultate conjugis, & de obligatione concedentis; valent tum pro Marito, tum pro Uxore.*
10 *An præter licentiam conjugis requiratur etiam licentia Episcopi?*
11 *Conjux concedens licentiam alteri, si religionem ingrediatur, debet in ea profiteri; & si remaneat senex in sæculo, debet Votum Castitatis perpetuæ emittere.*
12 *Conjux concedens licentiam alteri, si nec religionem ingrediatur, nec Votum Castitatis emittat, & alter conjux professionem emiserit; professio valida erit.*
13 *Conjux, qui absque licentia alterius conjugis post Matrimonium contractum Ordinem Sacrum suscipit; illicitè operatur, nec divortium tenet, quamvis valida sit susceptio.*
14 *An si conjux tempore ordinationis non reclamaverit, censeatur per hoc licentiam dare?*
15 *An conjux absque licentia ordinatus teneatur ad Uxorem redire?*
16 *Quando conjux promoveri debet ad Sacros Ordines ex licentia alterius conjugis, servanda erunt ea, quæ servanda diximus in assumptione status Religiosi.*
17 *An Votum ab Uxore emissum, quando in sæculo remanet; dirimat Matrimonium subsequens mortuo Viro?*
18 *An vir initiatus Sacris Ordinibus ex licentia Uxoris, si hæc nolit religionem profiteri, aut Votum Castitatis emittere, & ob periculum incontinentiæ petat restitui sibi Virum; restituendus erit?*
19 *An Vir initiatus Sacris Ordinibus cohabitare possit cum Uxore remanente in sæculo cum Voto Castitatis perpetuæ?*
20 *An Vir conjugatus ascendens ad Sacrum Ordinem aliquam pœnam incurrat?*

CONJUGES ex mutuo consensu Castitatis Votum emittentes, ac sibi ad invicem obligationem reddendi debitum remittentes; separari debent, & divortium facere quoad thorum tantùm, non verò quoad mensam, & domum: ratio est, quia prædictum votum solùm opponitur usui copulæ conjugalis, non verò mutuæ communicationi obsequiorum inter conjuges; ergo tali Voto facto divortium facere debent quo ad thorum tantùm, non verò quoad domesticam cohabitationem, & commensalem. Sic Gloss. *in Cap. Nosse* 30. *quæst.* 1. *verb. Non fraudentur*, Abbas *in Cap. Si Vir, De Cognat. Spirit. in fine; & Cap.* 2. *de Conjug. leprof. numer.* 2. Sanchez plures referens *lib.* 9. *disp.* 1

disp.

disp. 5. numer. 19. Castropalaus *de Matrim. disp. 3. pun. 5. §. 1. num. 6.*

2 Possunt quoque conjuges ex mutuo consensu Religionem ingredi, & in ea profiteri, non solùm intra bimestre, & ante consummationem Matrimonii, verùm etiam post consummationem ipsius. Et tunc celebrant divortium perpetuum, non solùm quoad thorum, verùm etiam quoad habitationem professione emissa: ut habet communis sententia cum Rebello, Sanchez, Valentia, Navarro, Sylvestro, & Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 4. pun. 5. num. 25. in fine*.

3 Si verò non ex mutuo consensu utriusque conjugis Professio Religiosa emittatur ab uno conjuge, altero non concedente facultatem post Matrimonium consummatum, & secluſa alia causa divortii; tunc nullum sequetur divortium quoad thorum, & habitationem; imò uterque obligatus remanet ad illa; ratio est, quia Professio Religiosa emissa post consummatum Matrimonium ab uno conjuge absque facultate alterius, nec licita, nec valida est: ut clarè deciditur *in Cap. Quidam 3. & Cap. Placet de Convers. Conjug.* ergo ad thorum, & habitationem redire debebunt, ut antea obstricti erant. Per Matrimonium namque consummatum conjux non est sui juris, sed alterius; ergo non poterit se religioni tradere cum præjudicio alterius, qui illum repetere poterit à Religione; sicuti Dominus repetere poterit servum, qui non est sui Juris, si Religioni se mancipaverit.

4 Tenebitur tamen conjux sic nulliter profitens, quando ad thorum, & cohabitationem redierit; Castitatem servare, quantùm compatibilis est castitas cum statu conjugali, ut habetur in præcitatis capitibus. Quapropter vivente conjuge debitum reddere poterit, non verò petere; ea tamen mortua ad integram castitatem servandam obligabitur, nec transire poterit ad secundas nuptias: censetur namque se obligasse, quantum obligare se potuit; nisi fortè expressam intentionem habuerit non se obligandi ad illam, si in statu Religioso non perduraverit: quia tunc non haberet locum Decisio Pontificia, quæ tota in præsumptione consistit. Sic Lessius *lib. 2. de Just. cap. 41. nu. 29.* Ponce *lib. 9. cap. 11. num. 3.* Sanchez *lib. 7. disp. 34. num. 3.* Guttierrez *de Matr. cap. 95. num. 20.*

5 Non tenebitur verò demortua conjuge ad revertendum ad Religionem, aut ingrediendum aliam: eo quia cum nulla fuerit professio emissa, nec imbibat votum ingrediendi Religionem; ideo nullam parit obligationem redeundi ad illam, aut aliam assumendi: sicuti conjugatus jam, qui nulliter contraheret cum alia à sua Uxore; non tenebitur mortua Uxore ad contrahendum cum illa. Secus tamen esset, si Votum Castitatis emisisset; tenebitur namque ad illud vivente conjuge non petendo debitum, ea demortua ad perfectè observandum illud, ut supra diximus. Sic Sanchez *l. c. num.* 10. Lessius *l. c. num.* 25, Ponce *l. c. num.* 5. & Guttierrez *l. c. num.* 23.

6 Si cum licentia conjugis alter conjux post Matrimonium consummatum Religionem ingrediatur; validus, & licitus erit ingressus: dummodo licentia non extorta sit per metum cadentem in constantem Virum; tunc enim licentia nulla esset, ut habetur *in Cap. Significasti 33. quæst. 5. & in Cap. Accedens, 17. De Convers. Conjug.* aut si obtenta fuerit dolo interveniente, ob quem tollitur voluntarium, ut colligitur *ex Cap. Veniens, eod. tit.* & docent Sanchez *lib. 7. disp. 35. n. 1. & 10.* Guttierrez *de Matrim. cap. 95. numer. 24. & 25.* Ponce *lib. 9. cap. 11. numer. 15.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 3. pun. 6. §. 11. num. 6.*

7 Advertendum tamen: quòd conjux facultatem concedens alteri conjugi ingrediendi Religionem; debet pariter & ipse Religionem ingredi, ut cavetur *in Cap. Cum sit 4. De Convers. Conjug.* Nisi fuerit ita senex, ut nulla suspicio habeatur de ejus incontinentia, ut habetur *in Cap. Uxoratus 8. & Cap. Ad Apostolicæ 13. de Convers. Conjug.* Adnotant hic Sanchez *lib. 7. disput. 31. numer. 9. & 10.* & Guttierrez *de Matrim. cap. 95. numer. 8. & 9.* utrumque requiri, ut deobligetur ab ingressu Religionis conjux concedens facultatem, & quòd sit senex, & quòd non habeatur suspicio incontinentiæ, nec unum sine altero sufficiens est ad deobligandum.

8 Quænam verò ætas requiratur ad declarandum conjugem senem, & non suspectum de incontinentia, non potest per certam Regulam designari: maximè quia non respicit communitatem, sed singulares Personas; adeoque arbitrio Episcopi relinquitur definienda attentis circumstantiis personæ, valetudinis, roboris, & modi vivendi. Quamvis ut plurimum in Viris sexagenaria ætas, in fœminis quinquagenaria sufficiens sit, naturali siquidem cursu spectato talis ætas insufficiens est generationi, Sic Sanchez, Guttierrez, & Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 3. pun. 6. §. 11. num.* 10.

9 Quæ dicta sunt de licentia conjugis, & de obligatione ingrediendi Religionem in concedente licentiam, ac de exceptione ingrediendi si senex fuerit, & absque suspicione incontinentiæ, non solùm intelligi debent de Uxore respectu Viri, verùm etiam de Viro respectu Uxoris, ut testantur Sanchez, Guttierrez, Layman, & Ponce relati à Castropalao *l. c. n. 9.* quidquid in contrarium dixerit Gaspar Hurtadus.

10 Controverti solet: an præter licentiam Conjugis requiratur licentia Episcopi ad ingrediendum licitè, & validè Religionem? & licèt aliqui docuerint, requiri ad licitum, & validum ingressum; nihilominus communissima sententia docet, non requiri ad validitatem professionis: cum ex nullo capite colligi possit talis necessitas ad validitatem. Sic Sanchez plures referens *libr. 7. disput. 32. numer. 4.* Guttierrez *de Matrim. cap. 95. numer. 4.* Ponce *lib. 9. cap. 12. numer. 2.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 10. 3. par. cap. 7. numer. 3.* & alii. Requiri tamen ad licitum ingressum, mihi probabilius est; quamvis oppositum sentiant Sanchez, Guttierrez, & Ponce citati; moveor quia *in Cap. Si Vir, & Uxor. 27. quæst. 2.* dicitur: *Si Vir, & Uxor divertere pro sola religiosa inter se consenserint Vita; nullatenus sine Episcopi conscientia fiat; & in Cap. 1. de Convers. Conjug.* dicitur: *Si Conjux senex sit, sat esse votum in sæculo intervenientе Episcopi authoritate*; ergo ex verbis Textuum allegatorum clarè patet, præcipi licentiam Episcopi, sine qua ingressus in Religionem esset illicitus: maximè quia consuetudo demonstrat, semper in similibus casibus postulari authoritatem Episcopi, qui judicare debet de Conjuge concedente licentiam, an etiam ingredi debeat Religionem, aut remanere in sæculo emisso castitatis Voto. Sic ex Glossa *in Cap. cit.* & ex Layman docet Castropal. *de Matr. disp. 3. punct. 6. §. 11. num. 11.*

11 Adnotandum 1. conjugem concedentem alteri licentiam, ut religionem ingrediatur; necessariò concedere debere ingressum illum ad profitendum, non verò ut ibi maneat à conversatione sæcularium segregatus: ut colligunt *ex Textibus de hac re loquentibus* Abbas *in Cap. Uxoratus, & Cap. Accedens, de Convers. Conjug.* Sylvester *verb. Divortium quæst. 13. num. 2.* Sotus *in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 4.* Sanchez *libr. 7. disput. 32. numer. 4.* Guttierrez *de Matrim. cap. 95. numer. 6.* Ponce *lib. 9. cap. 12. numer. 3.* Addunt tamen huic obligationi satisfacere, si quamcumque Religionem approbatam selegerit. Quòd si in sæculo remanserit ob senectutem, & citra periculum incontinentiæ; debet votum castitatis perpetuæ emittere. Non fit autem solemne hoc votum per professionem ab altero conjuge emissam; nec est impedimentum dirimens ad aliud Matrimonium eo mortuo: ratio est, tum quia ex nullo Textu colligi potest talis solemnitas; tum quia ut deciditur *in Cap. unic. de Vot. in 6.* Votum solemne nonnisi in Religione approbata, aut in susceptione Sacri Ordinis emitti potest. Vide Sanchez *loc. cit. numer. 8.* Guttierrez *l. c. num. 7.* & Ponce *l. c.*

12 Adnotandum 2. quòd si conjux licentiam concedens nec Religionem ingrediatur, nec Votum Castitatis emittat; alter tamen conjux licentiam habens professionem jam emiserit; non ideo ejus professio irrita, & nulla est; sed firma consistit: ut colligunt satis clarè *ex Cap. Agathosæ 27. quæst. 2. & ex Cap. Ex parte 1. De convers. conjugat.* Sanchez *lib. 7. disp. 33. numer. 2.* Guttierrez *de Matrim. cap. 95. num. 11.* & Ponce *lib. 9. cap. 12. numer. 4.* Non nego tamen, quòd inducendus sit vel ad Religionem, vel ad Votum Castitatis emittendum sicuti tenetur eo ipso, quòd licentiam concesserit; non poterit verò compelli, si noluerit: cum assumptio religiosi status, aut Votum Castitatis non ex aliena voluntate, sed propria fieri debeant, ut bene habet Lessius *lib. 2. de Just. cap. 41. num.*

num. 26. Imò si periculum patiatur incontinentiæ, & petitionem suam Episcopo faciat; tenebitur Episcopus ad revocandum è Monasterio professum usque dum, vel Religionem ingrediatur, vel Votum Castitatis emittat, quo emisso redibit professus ad suum Monasterium; sicuti redire debet eo mortuo, cum valida fuerit ejus professio. Sic *ex Cap.* 1. *de converſ. conjug.* docent Sanchez, Ponce, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disput.* 3. *punct.* 6. §. 11. *num.* 15.

13 Quæ hucusque dicta sunt de Divortio ob Professionem Religiosam, extendi etiam poterunt ad divortium ob assumptionem Ordinis Sacri. Quapropter conjux, qui absque licentia alterius conjugis initiatus fuerit Sacris Ordinibus, etiam ante Matrimonii consummationem illicitè operatur, nec divortium tenet, quamvis valida sit susceptio Sacri Ordinis; & poterit ab altero conjuge revocari ad mutuam cohabitationem, cum ipsius malitia alteri nocere non debeat: sic definitur *in Cap. Conjugatus, de converſ. conjug. & in Extravag. Antiquæ, De Voto*; & sic communiter habent Doctores. Nec Ordini Sacro concessum est dirimere Matrimonium ante consummationem, ut conceditur Professioni Religiosæ: quapropter licèt poterit conjux ante consummationem Matrimonii ad Religionem convolare absque licentia alterius conjugis; non poterit tamen ad Sacrum Ordinem accedere sine illa, nisi tamen Sacrum Ordinem assumeret, ut Religionem ingrederetur.

14 Petes 1. an si conjux non reclamaverit tempore Ordinationis, cum posset; censeatur per hoc licentiam dare? Resp. negativè, quidquid alii in contrarium dixerint: moveor quia illa dissimulatio non reclamandi, cum posset, non fundat expressam, ac explicitam licentiam; sed quando agitur de re gravi, & præjudicanti juri alterius requiritur expressa, ac explicita licentia illius, ut colligitur *ex Cap. Consuluit, de converſ. conjug.* ergo si hæc non habetur, nulla alia sufficiens erit, sic Sanchez *lib.* 7. *disput.* 35. *num.* 13. Guttierrez *de Matr. cap.* 95. *num.* 26. & Castropalaus *de Matr. disp.* 3. *pun.* 6. §. 11. *num.* 7.

15 Petes 2. an conjux ordinatus absque licentia teneatur ad alterum conjugem redire? Resp. si hic petat, teneri ad illum redire, præcipuè ante consummationem; si verò non petat, non posse ad illum non exigentem, nec petentem redire: sic deciditur *in Extravag. Antiquæ, de Voto.* Si verò post consummatum Matrimonium ordinatus fuerit absque licentia alterius conjugis, non solùm tenebitur redire reclamante conjuge; sed etiam poterit ex se redire illo non reclamante; sicuti potest, qui professionem religiosam emisit post consummatum Matrimonium absque licentia conjugis. Et quamvis Religiosa professio nulla fuerit, ordo tamen sacer validus sit; nihilominus parum refert, quia non pugnant cum Matrimonio, nisi quatenus ambo habent annexum Votum Castitatis, quod tantùm facit, ut non possint petere, non verò ut non possint reddere ob jus alterius conjugis, cui præjudicari non potest ipso vivente, aut non emittente simul votum castitatis. Sic Castropalaus *de Matrim. disput.* 3. *punct.* 6. §. 11. *numer.* 8.

16 Quando conjux ad Ordines Sacros promovetur ex licentia alterius conjugis servanda pariter erunt, quæ de assumptione Religiosi status dicta fuere: quòd videlicet Uxor facultatem concedens priùs Religionem profiteatur, si sit juvenis, vel de periculo incontinentiæ suspecta; si verò senex, & non suspecta de periculo incontinentiæ poterit castitatis votum emittere, & in sæculo remanere: cum eędem rationes militent tam in professione Religionis, quàm in assumptione Ordinis Sacri; ut docet communior sententia, quæ multos Textus adducit ad hoc comprobandum, ut videre est penes Sanchez *lib.* 7. *disput.* 39. *numer.* 6. & Castropalaum *de Matr. disp.* 3. *punct.* 6. §. 11. *num.* 16. qui tamen *num.* 17. putat satis probabile, sufficere tantùm Castitatis Votum absque obligatione ingrediendi Religionem: quamvis fateatur, id consuetudine non permitti, quando uxor est juvenis, & de periculo incontinentiæ suspecta.

17 Petes 1. an Votum emissum ab uxore, quando in sæculo remanet, dirimat matrimonium subsequens mortuo Viro? Resp. quamvis revera hoc Votum non sit solemne, utpote non emissum in Religione approbata, aut in assumptione Sacri Ordinis; nihilominus ex speciali concessione reddit uxōrem illud emittentem inhabilem ad aliud matrimonium mortuo viro: debetur siquidem talis respectus Ordini Sacro, ut uxor conjuncta viro assumente illum inhabilis reddatur ad alias nuptias. Sic habetur *in Cap. Si ſe, Capit. Quia ſunt dist.* 28. colligitur etiam *ex Capit. Si qua Vidua, ead. dist. & Cap. Seriatim, in fin. dist.* 32. Sic Sanchez plures referens *lib.* 7. *disp.* 40. *numer.* 2. Azor. testans esse communem sententiam *par.* 1. *lib.* 13. *capit.* 14. *quæst.* 11. Guttierrez *de Matr. cap.* 96. *num.* 5. & Castropalaus *de Matr. disp.* 3. *punct.* 6. §. 11. *num.* 20. contra Dominicum Soto, & Ponce oppositum sentientes. Quod etiam extendunt probabiliter Sanchez, Guttierrez, & Castropalaus ad eum casum, quo uxor ignara esset hujus juris: nam nil aliud respicitur ad inducendam hanc obligationem, nisi reverentia debita Ordini Sacro ob quam ad aliud matrimonium inhabilitatur.

Petes 2. an si Viro jam initiato Sacris ordinibus nolit uxor concedens licentiam religionem profiteri, aut castitatis votum emittere, imò ob periculum incontinentiæ petat sibi restitui Virum; restituendus sit? Resp. restituendum esse juxta ea, quæ superiùs diximus de profitente Religionem; cum eædem militent rationes, nec disparitas ulla assignari possit: quamvis Sanchez ibi favorabilis, hìc sit contrarius. Vide ibi dicta. 18

Petes 3. an Vir ad Ordines Sacros promotus cohabitare possit cum Uxore remanente in sęculo cum Voto Castitatis? Resp. quamvis videatur *in Cap. Epiſcopus dist.* 77. posse in eadem domo habitare cum illa sequestrato cubiculo. Nihilominus Sanchez *lib.* 7. *disp.* 39. *numer.* 8. & Guttierrez *de matrim. cap.* 95. *numer.* 3. satis prudenter advertunt, non permitti debere, ut in eadem domo inhabitent ad tollendam omnem occasionem iniquæ suspicionis, quæ insurgere posset: & hoc mihi videtur nimis congruum, ac expediens. 19

Petes tandem: an Vir conjugatus ascendens ad Sacrum Ordinem incurrat pœnam aliquam? Resp. si ad illum ascenderit absque licentia Uxoris, etiam ante consummationem incurrit in suspensionem, seu irregularitatem, itaut nec in Ordine suscepto ministrare possit, nec ad alios ascendere; vel officium, vel beneficium Ecclesiasticum obtinere: ut habetur *in Extravag. Antiquæ, de Voto.* Hanc pœnam tamen minimè incurret ob susceptionem minorum ordinum: cum dicta constitutio loquatur de susceptione majorum. Si verò ex licentia Uxoris ascenderit ad Sacrum Ordinem, ipsa tamen nec Votum Castitatis emiserit, nec in Religionem ingressa fuerit, ut in Sacris Canonibus statuitur; puto probabilius, etiam hanc suspensionis, & irregularitatis pœnam incurrere: moveor, quia *in Extravag. Antiquæ, De Voto,* dicitur: Conjugatum, qui ad Sacros Ordines ascendit aliter, quàm Sacris Canonibus noverit convenire; affici prædicta pœna; ergo si ascendit ad Sacrum Ordinem non emissa professione ab Uxore; aut si senex sit, & extra periculum incontinentiæ non emisso Voto Castitatis; ascendit aliter, quàm Sacri Canones præscribunt; adeoque prædictam pœnam incurrit. Sic Glos. *in Cap. prædicto, verb. Noverit,* Dominicus Soto *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. *art.* 4. & Castropalaus *de Matrim. disput.* 3. *pun.* 6. §. 11. *numer.* 23. Non nego, plures Doctores oppositam sententiam sustinere; sed mihi videtur dura: quia constitutio facta fuit ad evitandum inconveniens, ne possit ab Uxore repeti Vir Sacris Ordinibus initiatus; & in casu adjecto repeti posset, semel ac non sit Castitatis Voto ligata. Illud permitterem cum Sanchez *lib.* 7. *disput.* 49. *num.* 3. sufficere ad excusandum illum ab hac pœna quamlibet ignorantiam, dummodo affectata non fuerit; aut si Matrimonium nullum fuerit ex aliquo capite; aut nullus Sacer Ordo susceptus ex parte Episcopi consecrantis, quod præsumi nec potest, nec debet. 20

CAPUT X.

Quomodo revalidandum Matrimonium invalidum?

1 *Invaliditas Matrimonii celebrati ex multiplici capite oriri potest.*

2 *Matri-*

2 *Matrimonium invalidum ob defectum consensus interni utriusque conjugis revalidari debet per novum consensum expressum illorum.*

3 *Si verò fuerit invalidum ob defectum consensus unius conjugis, renovari debet consensus hujus, & quidem expressè; quamvis non renovari debeat consensus alterius.*

4 *Si Matrimonium nullum fuerit ob impedimentum dirimens, cessante impedimento per dispensationem, aut alio modo; necessariò revalidari debet per consensum expressum utriusque conjugis.*

5 *An uterque conjux fieri debeat conscius nullitatis Matrimonii?*

6 *Si ex detectione nullitatis Matrimonii suspicio oriretur conjugi inscio, tunc cum dexteritate petendus consensus necessarius non detecta nullitate Matrimonii.*

7 *An mutuus consensus utriusque conjugis denuo renovandus sit coram Parocho, & Testibus?*

8 *Si impedimentum publicum sit, necessariò renovari debet mutuus consensus coram Parocho, & Testibus.*

9 *Quando dicitur publicum impedimentum?*

10 *Quomodo revalidandum Matrimonium ob defectum Parochi, & Testium? Et an iterum benedicenda Nuptiæ invalidæ?*

1 INVALIDITAS, ac nullitas Matrimonii jam celebrati ex multiplici capite oriri potest. Matrimonium siquidem nullum esse potest 1. ex defectu consensus interni, vel quia ambo contrahentes, vel unus ex ipsis fictè consensit, aut coactè consensit ex gravi metu: 2. potest esse nullum ob impedimentum dirimens, quo ambo contrahentes ligati erant, vel unus ex ipsis: 3. denique potest esse nullum ob defectum Parochi, & Testium; si celebratum fuerit, ubi Tridentinum viget. Et de omnibus suo ordine dicemus.

2 Jam verò Matrimonium nullum ob defectum consensus interni fictè exhibiti ab utroque conjuge, vel ob metum gravem ipsis incussum; renovari ac revalidari debet per novum consensum utriusque conjugis, & quidem signis externis manifestatum. Quidquid dixerit Sylvester *verb. Matrimonium* 2. *quæst.* 11. putans sufficere consensum internum tantum utriusque, absque eo quod exteriùs manifestetur: ratio nostra est, quia Matrimonium absque consensu interno celebratum à contrahentibus idem est, ac si numquam celebratum fuisset; sed Matrimonium numquam celebratum, ut celebretur, de necesse requirit internum consensum utriusque contrahentis signo externo expressum; ergo ad renovandum Matrimonium nullum ex defectu consensus utriusque contrahentis requiritur novus utriusque consensus non solùm interiùs, sed etiam exteriùs expressus. Sic Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. *numer.* 6. Sanchez *lib.* 2. *disput.* 32. *numer.* 9. Guttierrez *de Matrim. cap.* 46. *numer.* 14. Bonacina *de Matrimon. quæst.* 2. *punct.* 9. *numer.* 3. *in fine.*

Neque dicas: ex allata ratione sequi, quòd si Matrimonium illud celebratum fuerit coram Parocho, & Testibus; adhuc coram illis renovandum sit per mutuum consensum. Ne inquam dicas: quia ut infra abundiùs dicemus, quando in contractu Matrimonii celebrati supplendus est aliquis defectus occultus, non verò publicus ipsius Matrimonii; non requiritur necessariò, ut suppleatur coram illis, qui jam præsentes fuerunt contractui externo, de quo tantùm testari possunt.

3 Si tamen Matrimonium nullum fuerit ob defectum consensus unius conjugis, vel quia fictè consensit, vel quia ex metu gravi illum præstitit; est extra controversiam, renovandum esse Matrimonium per novum consensum ejus. Controversia igitur in eo sita est: an sufficiat, quòd hic consensus sit merè internus; an etiam requiratur, quòd sit externus, & alteri conjugi innotescens qui etiam de novo consentire debeat, quamvis præteritum consensum non revocaverit? Et quidem hunc novum consensum debere esse non purè internum, sed signo aliquo externo manifestatum alteri conjugi, per me est indubitatum: eo quia non perficeretur per eum Matrimonium, quod est sensibile signum, quidquid dixerint docti Viri, putantes sufficere signum illud externum, quod jam exhibitum fuit in contractu solemni: verùm signum illud manifestavit rem invalidam, nec potuit manifestare validam subsequentem. Sic rectè Coninch *disput.* 24. *dub.* 10. *num.* 94. Ponce *lib.* 4. *cap.* 24. *numer.* 3. & 8. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 12. *numer.* 2. Rebellus *lib.* 2. *quæst.* 9. *numer.* 1, Gaspar Hurtadus *disput.* 3. *diffic.* 9. *numer.* 31. & Castropalaus *de Matrim. disput.* 3. *pun.* 7. §. 1. *num.* 6. Non requiritur tamen novus consensus alterius conjugis, si præteritus revocatus non fuerit, cum supponatur moraliter perseverare: ratio est, quia ex parte hujus conjugis habentur omnia requisita ad contrahendum, supponimus namque, non revocasse consensum suum: tractat siquidem alium conjugem, ut verum suum conjugem; ergo moraliter perseverat in suo consensu præstito; ergo si apponatur consensus ab eo, qui nulliter priùs consenserat; nil aliud requiritur ad integritatem Matrimonii hujus: maximè quia ad Matrimonium non requiritur actualis coexistentia consensus utriusque, sufficit enim moralis coexistentia illius. Sic Hostiensis, Joan: Andreas, Ancharranus, Alexander de Nevo, Sylvester, Navarrus, quos sequitur Sanchez *lib.* 2. *disp.* 32. *num.* 9. Coninch *disp.* 24. *dub.* 10. *numer.* 55. & 9. Bonacina *de Matrimon. quæst.* 2. *punct.* 9. *numer.* 3. Oppositam sententiam sustinent Felinus, Palacios, Barth: Ledesma, Lessius, Ponce, Comitolus, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrimon. disput.* 3. *pun.* 7. §. 1, *num.* 7. putant siquidem, consensum præteritum etiam non revocatum nec perseverare moraliter; nec si moraliter perseveret, posse Matrimonium constituere, quia nullus fuit. Verùm pace tantorum Virorum argumenta ab eis adducta potiùs probant, Matrimonium fuisse nullum, quàm consensum conjugis ex animo tunc consentientis non fuisse verum consensum, & quòd non perseveret moraliter, dum non sit retractatus. Adverto tamen: quòd licèt per me requiratur, ut consensus de novo exhibitus debeat signo externo manifestari alteri conjugi, non tamen requiritur, ut manifestetur illi nullitas Matrimonii: sic esset, si unus alteri conjugi diceret, ita gaudeo de tua persona, & consortio, ut non solùm nunc de novo consentiam in Matrimonium nostrum, sed semper illud ratificabo, & confirmabo, quoad vixero, aut his similia.

4 Quando Matrimonium nullum est ob impedimentum dirimens, ad illud revalidandum post ablatum impedimentum, sive per dispensationem, sive per cessationem necessariò requiritur novus utriusque conjugis consensus signo externo manifestatus; nec sufficiens est consensus tantùm illius, qui conscius est impedimenti, quando alter est inscius: ratio est, quia cum uterque contrahens in tali casu sit inhabilis ad contrahendum, ideo non minùs requiritur consensus unius, quàm alterius, quando habilitantur ad contrahendum: maximè quia consensus adhibitus ab utroque in prima contractione fuit invalidus, utpote acceptatio, & traditio mutua corporum Personarum inhabilium ad tradendum, & acceptandum; ergo novo consensu ab utroque conjuge exteriùs expresso renovandum erit Matrimonium. Sic Covarruvias, Navarrus, Sarmiento, Matienzo, Sanchez, Guttierrez, Coninch, Ponce, Gaspar Hurtado, & alii, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matrim. disput.* 3. *pun.* 7. §. 2. *num.* 1. & Bonacina *de Matr. quæst.* 2. *pun.* 9. *num.* 6.

5 Quæres 1. an in tali casu uterque conjux fieri debeat conscius nullitatis Matrimonii? Resp. quamvis aliqui Doctores cum Cajetano, Soto, Corduba, Henriquez, Ledesma, & Rodriquez relatis à Castropalao *loc. cit. numer.* 2. asserant, non necessariò requiri, ut manifestetur conjugi inscio nullitas Matrimonii, sed sufficere, si ab eo petatur consensus novus in Matrimonium non revelato impedimento, & nullitate illius: moventur, quia sublato impedimento dirimente habiles jam sunt ad contrahendum; ergo si de facto consentiant absque alio addito, legitimus erit eorum mutuus consensus, ac proinde legitimum Matrimonium, ex eo resultans. Nihilominus veram puto sententiam docentem, debere conjugem inscium nullitatis Matrimonii fieri conscium, ut sic legitimum præstet consensum, & sufficientem ad Matrimonium validum: eo quia conjux inscius nullitatis Matrimonii, licèt habilis sit, si novum adhibet consensum non detecta nullitate, & errore; semper falsò consentit, & per errorem putans, alterum esse suum conjugem, qui revera non est; ergo revera non consentit,

cum

cum verè non sit suus conjux maximè quia nil magis contrarium est consensui, quàm error, ut habet Lex *Si per errorem, ff. de jurisdict. omn. judic.* Sic Sanchez plurimos referens Doctores *lib. 2. disput. 36. numer. 3.* Guttierrez *de Matrim. cap. 47. num. 4.* Coninch *disp. 24. dub. 10. numer. 90.* Ponce *lib. 4. cap. 25. numer. 2.* Gaspar Hurtadus *disput. 3. diff. 10. numer. 3.* Bonacina *de Matrim. quæst. 2. punct. 9. à numer. 7.* Castropalaus *de Matrimon. disputat. 3. punct. 7. §. 2. numer. 3.*

6 Advertendum tamen: si ex detectione nullitatis Matrimonii suspicio oriretur conjugi inscio, ex qua gravia inconvenientia sequi possent, maximè si impedimentum ex parte fœminæ habitum fuerit; tunc petendus erit novus consensus Viri cum dexteritate non detecta nullitate Matrimonii. Consensus tamen ita esse debet, ut quantum possit, & debeat, aut quantum necesse est ad validitatem Matrimonii, consentiat; tunc enim sufficienter consentiet attenta urgente necessitate, quæ excusat à manifestando nullitatem Matrimonii. Secus tamen esset, si nullum timeretur inconveniens in manifestatione, aut si conjux intenderet tantùm per novum consensum ratificare Matrimonium præteritum, quod putat esse validum. Sic Sanchez, Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*.

7 Quæres 2. an hic mutuus consensus utriusque conjugis denuo renovandus sit coram Parocho, & Testibus? Resp. si impedimentum dirimens jam ablatum fuerit occultum, itaut periculum non sit, ut ad forum contentiosum deductum in eo plenè probari possit; non requiritur necessariò, ut mutuus consensus denuo coram Parocho, & Testibus exhibeatur, etiam si priùs Matrimonium cum mala fide initum fuerit: ratio est, quia finis Ecclesiæ requirentis in Tridentino *sess. 24. cap. 1. de Reformat. Matr.* præsentiam Parochi, & Testium est, ne Matrimonium clandestinè celebretur, itaut de illo judicare non possit; sed Matrimonium in facie Ecclesiæ celebratum, ac revalidatum per contrahentes jam habiles non est clandestinum, cum æquè de illo judicare possit Ecclesia, ac judicat de aliis Matrimoniis validis; nec ex eo oriuntur ea inconvenientia, quæ oriuntur ex clandestino; neque hic casus expressus fuit, & comprehensus in suo Decreto à Tridentino; ergo dicendum est, hunc novum mutuum consensum non renovandum esse coram Parocho, & Testibus. Confirmatur tum ex consuetudine, & usu, ut testatur Navarrus *in Summ. tap. 22. numer. 70.* tum ex declaratione Cardinalium, quam refert Petrus de Ledesma *qu. 45. art. 5. concl. 2. ante dubium ultimum*, tum ex motu S. Pii V. quo utuntur Sacræ Pœnitentiariæ Præsides, ut testantur Navarrus, & Ledesma *locis citatis*, Sanchez *lib. 2. disput. 32. numer. 13.* Coninch *disput. 24. dub. 10. numer. 82.* Gaspar Hurtadus *de Matrim. disput. 3. diffic. 11.* Reginaldus *lib. 31. num. 183. in fin.* Bonacina *de Matrim. quæst. 2. punct. 9. num. 10.* & Castropalaus *de Matr. disp. 3. pun. 7. §. 3. num. 2.*

Secus verò dicendum, si impedimentum publicum 8
fuerit, tunc extra controversiam revalidandum erit Matrimonium per mutuum consensum coram Parocho, & Testibus, etiam si priùs à contrahentibus bona fide initum fuerit: ratio est, quia cum non constet firmiter de ejus valore, & ad instantiam unius conjugis dissolvi possit; ideo ut Ecclesia firmiter certior fiat de ejus valore, & indissolubilitate; necessariò coram Parocho, & Testibus habilitatis contrahentibus renovari debet mutuus consensus: ut docent Henriquez *lib. 11. cap. 3. numer. 6.* Sanchez *lib. 2. disput. 37. numer. 11.* Coninch *disput. 24. dub. 10. numer. 84.* Rebellus *lib. 2. quæst. 9.* Gaspar Hurtadus *disp. 3. diffic. 11. num. 43.* Bonacina *l. c.* & Castropalaus *l. c. num. 3.*

Dicitur autem publicum impedimentum, quando 9
multi sciunt illud; non verò tres, aut quatuor ex relatione conjugis: nam eorum scientia non præstaret sufficiens testimonium ad Matrimonii dissolutionem: ut adnotant Henriquez, & Sanchez. Publicum etiam erit, si deductum fuerit ad forum contentiosum, & plenè probari possit duobus Testibus *ex Cap. Quoties de Testib.* qui tamen sint omni exceptione majores, ut advertit Mascardus *de Probat. concl. 410. numer. 9. & 19. & concl. 1023. nu. 4.* Nam si deductum esset ad forum contentiosum, in quo plenè probari non posset; publicum non diceretur, cum semper Ecclesia tunc staret pro validitate. Quando verò impedimentum agnoscitur à Parocho, aut Testibus necessariis, qui Matrimonio præsentes fuerunt, vel alicui ex illis, extra tamen confessionem, quæ locum non haberet in probationibus; tunc probabilius est, revalidandum esse mutuum consensum accedente habilitate coram Parocho, & Testibus, quàm sine illis; ratio est, quia tunc non plenè constaret Ecclesiæ de valore Matrimonii, cum ei constet per Parochum, & Testes necessarios, qui supposita scientia impedimenti nequibunt esse Testes valoris Matrimonii. Nec verum est, quod docent Coninch, & Castropalaus eum referens *loc. cit. numer. 4.* quòd scilicet debeant esse Testes contractus Matrimonii secundum formam ab Ecclesia præscriptam, non verò valoris illius: nam utrumque testari debent quantum est ex parte sua; cum utrumque sit secundum formam ab Ecclesia præscriptam: ut rectiùs docent Sanchez *lib. 2. disp. 37. num. 10.* & Bonacina *de Matr. quæst. 2. pun. 9. num. 10.*

Remanet dicendum de renovatione Matrimonii, 10
quod invalidum fuit ob defectum præsentiæ Parochi, & Testium; sed ex dictis satis clarè colligitur, non posse aliter renovari nisi iterum contrahendo coram illis: nec in hoc controversia ulla esse potest. Solùm controverti posset: an iterum benedicendæ essent nuptiæ, semel ac revalidatur Matrimonium, quod fuit nullum? Et respondeo, non debere benedici, si renovatio est occulta, ne scandalum ingeratur. Secus verò si publica foret, eo quia numquam revera benedictę fuere.

QUÆSTIO XV.

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

Et eorum dispensatione.

AD completam Matrimonii tractationem remanet agendum de impedimentis illius, & quomodo in ipsis dispensari possit. Si enim quæ usque adhuc diximus scitu sunt digna ob difficultates, quas secum afferunt; potiori jure scitu digniora sunt, quæ ad impedimenta Matrimonii spectant, & eorum dispensationem ob validiores difficultates, quas continent. Sit igitur

CAPUT PRIMUM.

Quotuplex sit impedimentum Matrimonii; & à qua potestate statui possit.

1 *Impedimentum Matrimonii aliud impediens tantùm, aliud impediens, & dirimens.*

2 *Impedimentum dirimens aliud tale jure naturæ, aliud jure Ecclesiæ.*

3 *Ecclesia potestatem habet statuendi impedimenta, non solum impedientia, sed etiam dirimentia.*

4 No-

4 *Nomine Ecclesiæ venit hic vel solus Summus Pontifex, vel ipse cum Concilio.*

5 *Principes Sæculares, & Civiles Magistratus facultatem habent apponendi impedimenta dirimentia contractui Matrimonii, qua contractus civilis est, non verò qua Sacramentum.*

6 *An fideles subjecti Principi Ethnico, & infideli subjaceant impedimentis ab ipso statutis circa validitatem Matrimonii suorum subditorum?*

7 *An per consuetudinem legitimè præscriptam possint nova impedimenta Matrimonii introduci, aut jam introducta auferri?*

1 IMPEDIMENTUM Matrimonii, quod tale dicitur ab impediendo illud; aliud est impediens tantùm, aliud impediens simul, & dirimens, quamvis passim absolutè dicatur dirimens. Impediens tantùm dicitur illud, quod impedit, ac prohibet, ne Matrimonium contrahatur; si defacto tamen contractum fuerit, validum, & firmum erit. Impediens tamen, & simul dirimens illud dicitur, quod inhabilitat contrahentes ad Matrimonium contrahendum; itaut si contrahant, invalidum sit Matrimonium contractum, & nullum. Quapropter advertendum hìc: impedimentum dirimens non dici tale, quia Matrimonium validè contractum dirimat, invalidet, & irritet, hoc enim implicat; sed quia attentatum dirimit, ac impedit, ne fiat firmum, & ratum. Vide Navarrum *in Summ. cap.* 22. *num.* 29.

2 Impedimentum dirimens Matrimonium aliud est tale Jure Naturæ, sic sunt impedimenta illa defectus scilicet usus rationis, error circa personam, impotentia perpetua ad coeundum, & similia. Aliud est tale Jure Ecclesiastico, sic sunt impedimenta ab Ecclesia statuta ad Matrimonium dirimendum, quæ loco suo recensebimus, ultra impedimenta impedientia ab eadem statuta.

3 Quòd autem Ecclesia hanc potestatem habeat statuendi impedimenta non solùm impedientia Matrimonium, verum etiam dirimentia illud, quæ ad bonum commune Ecclesiæ, ejusque rectam gubernationem judicaverit conferre; est dogma de fide in Tridentino sanctum *sess.* 24. *can.* 8. quod nec revocatur, nec revocari potest in controversiam ab ullo Catholicorum: ratio est, quia potest Ecclesia decernere, nullum, ac irritum Matrimonium inter has, vel illas personas contractum; aut sine his, vel illis solemnitatibus celebratum; sed tali decreto posito Matrimonium etiam secundum rationem Sacramenti nullum est, eo quia nullus est contractus, cui innititur; ergo Ecclesia potestatem habet statuendi impedimenta Matrimonium dirimentia. Nec ex allata ratione sequitur, habere Ecclesiam facultatem mutandi Formam, aut Materiam Sacramentorum, quod concedi nequit; sed declarandi quinam contractus sit validus, & firmus in Matrimonio, cum Christus Dominus in Sacramento Matrimonii elevaverit, non quemcumque contractum, sed quem Ecclesia firmum, & validum judicaverit. Irritare autem potest Ecclesia contractum Matrimonii respectu suorum subditorum, vel immediatè irritando illum, vel mediatè declarando contrahentes inhabiles ad illum, ut alibi notavimus.

4 Nomine Ecclesiæ, quæ impedimenta Christi fidelibus statuere possit in contrahendo Matrimonium; venit hìc summus Pontifex, vel solus; vel una cum Concilio, alteri quidem à summo Pontifice minimè concessa est talis facultas. Nam licèt aliqui Doctores concesserint Episcopis hanc facultatem pro suis Diœcesibus ex vi muneris sui; quam tamen alii cum Suarez *tom.* 5. *de Cens. disput.* 7. *sect.* 4. *numer.* 5. rectiùs denegarunt: defacto nihilominus eam non habere, & soli Pontifici reservari omnes fatentur, & meritò, quia cum sit causa gravissima, & magni momenti statuere impedimenta Matrimonii; ideo à prima Sede statui, ac recognosci debent.

5 An autem Principes Sæculares, & Magistratus Civiles potestatem habeant apponendi impedimenta dirimentia contractui Matrimonii, qua contractus civilis est, non verò qua Sacramentum, non trahendum ampliùs videtur in controversiam. Nam etiam si talem facultatem habuerint, quæ sub lite fuit; jam ab Ecclesia ipsis ablatam fuisse, clarè constat *ex Cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de Constitut. Cap. Tuam, de Ordin. Cognit. Cap. Secundum Apostolum, de secun. Nupt. Cap.* 1. *de Sponsal.* & deducitur ex Trident. *sess.* 24. *canon.* 12. Matrimonium siquidem fidelium cum simul Sacramentum sit, & res spiritualis; ideo ejus dispositio penes Ecclesiam residere debet, quæ sola præscribere ei poterit formam, sub qua Matrimonii contractus celebrandus sit: nec quoad hoc se extendit sæcularis potestas: ut rectè notat Bellarminus *lib.* 1. *de Matrim. cap.* 22. Quamvis se extendere possit ad Matrimonium infidelium sibi subjectorum, quod Sacramentum non est, nec Ecclesia judicat dè iis, qui foris sunt. Poterit etiam Pontifex, si subditos habeat infideles, qua Princeps sęcularis illorum hoc efficere, ut habet Sanchez *lib.* 7. *disput.* 1. Extèndit se tamen sæcularis Potestas ad contractum dotis in Matrimonio fidelium: cum illi relicta sit talis facultas circa eum, qui nullatenus spiritualis est. Sic ex Coninch, Sanchez, & Filliuccio tradit Bonacina *de Matrimon. quæst.* 3. *punct.* 1. *num.* 5.

Petes 1. an fideles subjecti Principi ethnico, & infidelI subjaceant impedimentis ab ipso statutis circa validitatem matrimonii suorum subditorum? Resp. quamvis Sanchez *libr.* 7. *disputat.* 3. *numero* 2. Coninch *disputat.* 30. *dubitat.* 1. *numero* 7. & Henriquez *libr.* 12. *capite* 1. putarint, revera adstringi impedimentis per Leges Civiles Principis infidelis statutis: eo quia licèt matrimonium fidelium sacramentum sit, attamen est etiam contractus Civilis potestati Civili subjectus, ut reliqui contractus; ergo si hi subduntur potestati Civili, etiam & ille. Nihilominus verissima sententia est, non adstringi impedimentis illis, sed tantum à statutis ab Ecclesia: ratio est quia contractus civilis Matrimonii fidelium statim ac elevatur à Christo Domino in Sacramentum Matrimonii desinit esse civilis, & politicus; ac sacer evadit, & Ecclesiasticus, adeoque ab impedimentis sæculi immunis, & solum subditus impedimentis Ecclesiæ quæ rectè exigit uniformitatem in suis subditis circa contrahendum matrimonium, & si quæ sunt aliæ Leges dispensat in illis, ac ab illis eximit. Sic Sotus *in* 4. *dist.* 42. *quastion.* 2. *art.* 2. Covarruvias 4. *Decretal.* 2. *par. capite* 6. §. 1. Ponce *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 3. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 10. *par.* 4. *capite* 1. *numero* 3. Gaspar Hurtado *disputat.* 12. *diffic.* 2. *numero* 7. & Castropalaus *de Matrimon. disputat.* 4. *punct.* 1. *numero* 3. Qui utique concedunt tum Principibus infidelibus, tum fidelibus, ac Magistratibus posse aliqua disponere circa extrinseca, & accessoria ad Matrimonium quæ nec substantiam illius mutent, nec impediant, circa Dotem e. g. ut supra diximus, arrhas, sponsalitiam largitatem, donationes inter Conjuges, & his similia. 6

Petes 2. an possit per consuetudinem legitimè prę- 7
scriptam nova impedimenta Matrimonii introduci, aut jam introducta authoritate Pontificis per eamdem consuetudinem auferri? Resp. affirmativè: ratio est, quia consuetudo legitimè præscripta totam vim suam desumit ex tacito consensu Pontificis in casu nostro, qui sciens illam, illi tamen non adversatur; ergo consentit in illam; ergo ex vi Pontificis novam Legem introducit, aut jam introductam abrogat. Sic Sanchez *libr.* 7. *disput.* 4. *numer.* 11. Coninch *disput.* 30. *dub.* 1. *numer.* 12. Ponce *libr.* 6. *capit.* 4. *numer.* 6. Filliuccius *tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 1. *quæst.* 5. *numer.* 15. Gaspar Hurtadus *disput.* 12. *diffic.* 2. *numer.* 8. Castropalaus *de Matrimon. disput.* 4. *punct.* 1. *numer.* 5. Bonacina *de Matrimon. quæst.* 3. *punct.* 1. *numer.* 7. Qui addit ex Sanchez, Filliuccio, & aliis *numer.* 8. necessariò requiri ad hanc consuetudinem legitimè præscribendam, ut non solùm Laici, verùm etiam & Clerici eam inducant: Laici siquidem soli sine Clericorum mixtione nequeunt immutare aliquid ad Leges Ecclesiasticas, & ad earum forum spectans.

CA-

CAPUT II.

De Impedimentis Impedientibus tantùm.

1 *Quinque sunt impedimenta impedientia, quæ non oriuntur ex Crimine; septem verò quæ ortum habent ab illo.*
2 *Primum non ortum à Crimine est Vetitum Ecclesiæ.*
3 *Secundum est Tempus Feriatum.*
4 *Jure novo Tridentini tempore feriato solùm prohibetur solemnis benedictio Nuptiarum, sive primæ Nuptiæ fuerint, sive secundæ.*
5 *Graviter peccant conjuges si tempore vetito has solemnitates faciant.*
6 *An tempore interdicti, & cessationis à divinis possit matrimonium solemniter celebrari, & consummari?*
7 *Tertium est Catechismus sive præcedens, sive subsequens Baptismum.*
8 *An Jure novo Tridentini sublatum fuerit hoc impedimentum?*
9 *Quartum Impedimentum oritur ex Sponsalibus cum alia persona priùs celebratis, nisi dissoluta fuerint.*
10 *Quintum resultat ex Voto simplici castitatis, non nubendi, ingrediendi Religionem, aut suscipiendi Sacros Ordines.*
11 *Primum Impedimentum ortum ex crimine est incestus consurgens ex fornicatione cum affine in gradu prohibito.*
12 *Secundum est raptus alienæ Sponsæ ex animo explendæ libidinis.*
13 *Tertium est uxoricidium ex ira, odio, vindicta, aut quia deprehensa in adulterio.*
14 *Quartum est susceptio in Baptismo, aut Confirmatione proprii filii, aut filii alterius conjugis animo contrahendi cognationem spiritualem cum conjuge, ne debitum reddat.*
15 *Quintum est occisio Sacerdotis probata in Judicio.*
16 *Sextum est publica Pœnitentia ob crimen commissum.*
17 *Septimum est accipere scienter Monialem professam in Uxorem.*
18 *Ubi viget consuetudo observandi impedimenta impedientia orta ex crimine, grave peccatum est illam transgredi. Regulariter tamen omnia alia impedimenta impedientia sublata fuere præter hæc quatuor: Sacratum tempus, Vetitum, Sponsalia, Votum.*

1 IMPEDIMENTA, quæ matrimonium non dirimunt, sed tantùm impediunt, ne contrahatur; alia non oriuntur ex Crimine, alia verò originem habent ab illo. Ea, quæ non oriuntur ex crimine, sunt quinque, Prohibitio, seu Vetitum Ecclesiæ, Tempus Feriatum, Catechismus, Sponsalia, & Votum simplex non nubendi, servandi castitatem, Religionem ingrediendi, aut suscipiendi Sacros Ordines, quæ omnia sequentibus versiculis continentur.

Ecclesiæ Vetitum, nec non Tempus Feriatum,
Atque Catechismus, Sponsalia, jungito Votum,
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Ea verò quæ ex Crimine oriuntur sunt septem, quæ inferiùs recensebimus, explicatis priùs his quinque non provenientibus à Crimine.

2 1. Igitur Impedimentum impediens est Ecclesiæ Vetitum, seu prohibitio facta Sponsis ab Ecclesia, ne matrimonium contrahant, sive ob sedandas rixas, aut scandalum vitandum, vel ad investigandum de impedimento, aut in alicujus Festi majorem venerationem pro aliquo tempore. Nomine Ecclesiæ intelligitur hìc Pontifex vetans, aut Episcopus, vel qui ejus Jurisdictionem habet, ut Vicarius, aut ejus Judex, vel Parochus. Hanc etiam potestatem prohibendi, ac vitandi habere Parochum ob legitimas causas, docuerunt, & rectè Paludanus, Sylvester, Navarrus, Sà, Sanchez, Ponce, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matr. disp.* 4. *punct.* 2. §. 1. *numer.* 1. & Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *punct.* 14. *numer.* 2. Qua prohibitione facta tenentur regulariter Sponsi ad desistendum à contrahendo matrimonium sub gravi culpa, nisi tamen manifestè prohibitio esset injusta, quod non est de facili præsumendum; aut nisi facta fuisset arbitrio superioris ob venerationem alicujus Festi: quia tunc non videretur sub gravi obligare, sed tantùm sub levi: ut docent Sanchez *lib.* 7. *disput.* 5. *numer.* 4. Ponce *lib.* 6. *capit.* 7. *numer.* 8. Ratio autem cur prohibitio sub gravi obliget, est quia respicit gravem materiam; pœna siquidem contra transgressores statuta non levis est, sed gravis, nempe separatio conjugum ad tempus designandum arbitrio Judicis: ut habetur *in Capit.* 1. *De Matrim. contra Interdict. Eccles.* & sic docent Sanchez, Ponce, Coninch, Gaspar Hurtadus relati à Castropalao *loco citato*, Sylvester, Petrus Ledesma, Navarrus, Sà, Reginaldus, & Filliuccius relati à Bonacina *loco citato*, *numer.* 3. Advertendum tamen, quòd licèt prohibitio facta ab Episcopo, ejus Vicario, vel Judice, aut à Parocho non possit irritare matrimonium, sed tantùm impedire; attamen si fuerit facta à Pontifice cum clausula irritante conjugibus determinatis; non solùm impediet; sed etiam dirimet matrimonium: habet siquidem Pontifex facultatem istam, ut colligitur *ex Capit. Ad dissolvendum*, *de Despons. Impuber.* & *ex Capit. Tuæ Fraternitatis*, *de Sponsa duor.* Secus verò si clausulam irritantem non habeat, tunc impediet tantùm, non dirimet, ut habetur *Capit.* 1. & 2. *de Matr. contract. contr. Interdic. Eccles.*

2. Impedimentum est Tempus Feriatum, seu tem- 3
pus designatum ab Ecclesia ad intisistendum Orationibus, jejuniis, & aliis piis operibus; quibus ut faciliùs vacari possit à fidelibus, vetuit solemnitates Nuptiarum ab illis avocantes. Feriæ istæ ex jure antiquo plures erant; ex Jure tamen novo Tridentini *sess.* 24. *capit.* 10. restrictæ fuere ad dies contentos, & enumerandos ab Adventu Domini usque ad diem Epiphaniæ inclusivè. Et à Feria Quarta Cinerum usque ad Octavam Paschatis inclusivè. Incipit autem Adventus Ecclesiasticus à media nocte Sabbathi præcedentis primam Dominicam Adventus, desinit quoque dies Epiphaniæ in media nocte Epiphaniæ: sicuti dies feriæ quartæ Cinerum incipit à media nocte præcedentis feriæ tertiæ; & dies Octavæ Paschatis desinit in media nocte ejusdem Octavæ, seu Dominicæ in Albis. Dies siquidem Ecclesiasticus computari solet à media nocte ad mediam noctem; & dictio illa, *inclusivè*, appositа à Concilio totum tempus à nobis descriptum afficit: ut habent Sanchez *lib.* 7. *disput.* 7. *numer.* 1. Sà *verb. Matrimonii impedimenta impedientia*, *numer.* 1. Henriquez *libr.* 11. *capit.* 16. *numer.* 2. Reginaldus *lib.* 31. *numer.* 188. Ponce *lib.* 6. *capit.* 8. *numer.* 4. Bonacina *de Matrim. quæst.* 3. *punct.* 14. *num.* 4. & Castropalaus *de Matr. disput.* 4. *punct.* 2. §. 1. *num.* 3.

Quamvis ex jure antiquo non solùm prohibebatur so- 4
lemnitas nuptiarum, earum benedictio, ac solemnis traductio sponsæ in domum sponsi; verùm etiam celebratio contractus matrimonii, ejusque consummatio. ex jure tamen novo Tridentini citati, cui stare debemus, solùm prohibetur talibus temporibus solemnitas Nuptiarum, seu solemnis benedictio illarum, sive primæ Nuptiæ sint, sive secundæ: ut docent Guttierrez *de Matrim. cap.* 106. *num.* 14. Ponce *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 13. & Castropalaus *loc. cit. numer.* 4. & solemnis traductio sponsæ in domum sponsi cum signis lætitiæ, magno apparatu, conviviis publicis, & choreis, quæ fieri solent in matrimoniis: ut docent Sanchez *lib.* 7. *disput.* 7. *num.* 16. Coninch *disput.* 30. *dub.* 2. *num.* 23. & 36. Ponce *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 9. & Bonacina *quæst.* 3. *punct.* 14. *num.* 4.

Hinc infertur: graviter peccare conjuges, si solem- 5
nitates istas efficiant in celebrando matrimonium tempore vetito feriarum; facerent enim contra grave præceptum ab Ecclesia latum. Et quamvis Castropalaus *de Matr. disp.* 4. *punct.* 2. §. 1. *n.* 4. *in medio*, putet probabile ex Sanchez, & Gaspare Hurtado, solas benedictiones Ecclesiæ sub gravi prohiberi, non verò secluso scandalo signa lætitiæ, convivia, & plurium concursum, nihilominus nullatenus permittenda sunt, ubi consuetudo non viget: quia revera spectant ad solemnitatem nuptiarum, quam prohibet justis ex causis mater Ecclesia. Privatim verò traducere Sponsam in domum Sponsi, sicuti & matrimonium celebrare, aut illud consummare tali tempore nullum peccatum erit, cum possit quovis tempore celebrari *ex Capit. Capellanus*, *de Feriis*, dummodo tamen non habeatur consuetudo in contrarium, ut adnotat Bonacina citatus. In hac prohibitione solemnitatis Nuptia-

rum non poterunt Episcopi jure ordinario dispensare, cum sit lex generalis à Superiore lata, in qua inferior extra casum urgentissimæ necessitatis dispensare nequit: ut docent Sanchez *lib.* 7. *disp.* 7. *n.* 6. Henriq. *lib.* 11. *capit.* 16. *num.* 2. & Castropalaus *loc. cit. num.* 5. contra Sotum, Graffis, & Ponce. Imò Sacerdos solemniter benedicens nuptias graviter peccabit, & puniendus erit pœna arbitrio Judicis designanda, cum nulla in jure determinata sit. Sponsi quoque separandi erunt ad tempus in pœnam *ex Capit. Non oport.* 33. *quæst.* 4. nisi urgeat periculum incontinentiæ; quia tunc alia pœna arbitraria imponenda esset: ut ex Sylvestro, Rosella, & Sanchez docet Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *punct.* 4. *num.* 4. *in fine*.

6 Petes: an tempore interdicti, & cessationis à divinis possit matrimonium solemniter celebrari, & consummari? Resp. affirmativè exceptis benedictionibus quæ spectant ad exercitium ordinis, & ad divinum Officium celebrandum. Quòd si conjuges benedicendi privilegio Bullæ Cruciatæ gaudeant, possent benedici, servata tamen forma præscripta *in Capit. Alma mater. De Sent. excomm. in* 6. Cæteræ autem solemnitates fieri poterunt ad matrimonium celebrandum, ut colligitur *ex Capit. Capellanus, de Feriis*, ubi dicitur: posse quocumque tempore celebrari matrimonium, eamque esse Romanæ Ecclesiæ consuetudinem: & sic docent Navarrus *in Summ. capit.* 27. *num.* 179. Covarruvias *Capit. Alma Mater* 2. *par.* §. 2. *num.* 7. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 45. Toletus *lib.* 1. *capit.* 13. *nu.* 3. Sanchez *lib.* 7. *disput.* 8. & Castropalaus *de Matrim. disp.* 4. *punct.* 2. §. 1. *num.* 6.

7 3. Impedimentum est Catechismus, seu instructio, & professio fidei, quæ solemniter fieri solet ante Ecclesiæ januam super baptizando, vel jam baptizato nomine ipsius: quapropter tenens tunc puerum contrahit cognationem spiritualem, sed imperfectam, seu impedientem, non verò dirimentem matrimonium in illis gradibus, in quibus impedit, & dirimit matrimonium cognatio spiritualis per baptismum, contracta: est enim Catechismus initium baptismi, & spiritualis regenerationis *ex Capit. Contracto, de Cognat. Spirit. & ex Capit. Per Catechismum, eod. tit. in* 6. Quod quidem impedimentum extenditur non solùm ad Catechismum præcedentem baptismum, sed etiam ad subsequentem illum, quando scilicet baptizato jam puero domi ob urgentem necessitatem, supplentur postea aliæ solemnitates in Ecclesia: ut docent Covarruvias, Henriquez, Sanchez, relati à Castropalao *de Matr. disp.* 4. *punct.* 2. §. 1. *num.* 7. Navarrus, & Filliuccius relati à Bonac. *de Matr. quæst.* 3. *punct.* 14. *num.* 6.

8 Magna tamen lis est inter Doctores: an Jure novo Tridentini sublatum fuerit hoc impedimentum impediens? Et ratio dubitandi porrigitur ab ipso Tridentino *sess.* 24. *capit.* 2. *de Reform. Matrim.* ubi postquam statuit, inter quas personas intercedat impedimentum cognationis spiritualis in Baptismo, & Confirmatione, concludit: Omnibus inter alias personas hujus spiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis; ergo videtur etiam auferre hoc impedimentum Catechismi, cum nullam ibi mentionem faciat de persona tenente puerum in Catechismo. Et sic docent communiter Doctores Sanchez *lib.* 7. *disp.* 10. *numer.* 12. Guttierrez, Ponce, Reginaldus, Rebellus, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato, numer.* 9. Henriquez, Sà, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *loco citato*: ratio est potissima, quia si Concilium ultra personas à se designatas in contrahendo hanc spiritualem cognationem non vult ad alias extendi, nec mentionem facit tenentis puerum in Catechismo, & omnia alia impedimenta cognationis spiritualis aufert; clarè constat suo novo Jure auferre impedimentum Catechismi.

Neque dicas cum Doctoribus oppositæ sententiæ, Vgolino, Navarro, Matienzo, Lancelloto, Toleto, Bartholomeo Ledesma relatis à Bonacina, & Castropalao *locis citatis*, quòd Concilium loquatur de Cognatione Spirituali dirimente matrimonium, non verò de impediente tantùm, & correctio Juris Communis est potiùs restringenda, quàm dilatanda. Contra enim est, quia Concilium tollit omnia alia impedimenta, & omnino in cognatione spirituali præter ab eo assignata: & negativa universalis impedimentorum cùm sit malignantis naturæ negat omne aliud impedimentum dirimens, & à fortiori impediens: maximè quia decretum istud factum fuit à Concilio justis de causis in favorem Matrimonii, & favores ampliandi. Et si prudentissimè Sacrosanctum Concilium abstulit impedimenta dirimentia in hoc, à fortiori ejus mentis fuit auferre merè impedientia, cum se apertè declaret, quòd auferre velit omnia alia omnino impedimenta in hoc.

4. Impedimentum impediens dant Sponsalia cum 9
alia persona priùs celebrata; Sponsus siquidem, qui sponsalia contraxit cum una; impeditur ad Matrimonium contrahendum cum alia, nisi priora sponsalia dissoluta fuerint: & ratio est, quia contra fidelitatem, & justitiam operatur, si stantibus prioribus sponsalibus quis Matrimonium contrahat cum alia persona; facit enim contra obligationem sub gravi resultantem ex promissione facta standi sponsalibus illis, & Matrimonio promisso. Sic Petrus Ledesma, Navarrus, Coninch, Sanchez, Reginaldus, Sà, Rebellus, Filliuccius, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrimon. quæst.* 3. *punct.* 14. *numer.* 5.

5. Impedimentum resultat ex voto simplici castitatis, non nubendi, ingrediendi Religionem, aut susci- 10
piendi Sacros ordines: ratio est, quia Matrimonium apertè repugnat adimpletioni horum votorum, ut patet consideranti illa singillatim; ergo qui ab illis adstringitur, & jure naturali, & Divino impeditur à Matrimonio contrahendo, quamvis si illud jam contrahat, validè contrahit, licèt graviter peccet, cum faciat contra votum in re gravi. Sic statuitur *in Cap. Consuluit, Cap. Si quis votum* 27. *quæst.* 1. *Cap. Veniens, Cap. Rursus, Qui Cleric. vel Vovent. & Cap. unic. de Voto in* 6. Quòd autem matrimonium validum sit, non obstante voto simplici facto, probatur ex eo, quia res uni promissa potest validè, quamvis illicitè alteri tradi: quia nondum promittens dominium à se abdicavit, sicuti abdicat per traditionem, ut evenit in Matrimonio, non verò in sponsalibus, aut votis simplicibus, quæ sunt mera promissio, non traditio. Adnotandum hìc: quòd hæc vota simplicia non solùm impediunt Matrimonium, si absolutè fuerint facta; verùm etiam si conditionatè, aut dilata fuerit eorum executio in tempus futurum, ut post studia expleta, post mortem parentum &c. ratio est, quia licèt eorum obligatio non sit adhuc perfecta, nisi ad positionem conditionis, aut ad adventum temporis designati; nihilominus obligant ventem, ne se inhabilem, ac incapacem reddat ad executionem illorum. Sic Sanchez *lib.* 7. *disput.* 11. *numer.* 7. Guttierrez *de Matrimonio cap.* 85. *numer.* 3. Ponce *lib.* 6. *cap.* 12. *numer.* 1. & Castropalaus *de Matrim. disput.* 4. *punct.* 2. §. 1. *numer.* 12. Qui etiam addunt, non desinere impedire à contrahendo Matrimonium prædicta vota per hoc, quòd vovens vehementibus stimulis carnis urgeatur, siquidem Divina gratia adjutus poterit difficultates illas superare oratione, jejunio, & aliis consuetis operibus pœnitentiæ.

Explicatis impedimentis impedientibus tantùm, quę 11
non oriuntur ex crimine; remanent explicanda ea, quæ ortum habent à crimine; & sunt septem, ut diximus, his versiculis contenta.

Incestus, Raptus Sponsatæ, Mors Mulieris,
Susceptus propriæ sobolis, Mors Presbyteralis,
Vel si pœniteat solemniter, aut Monialem
Accipiat; prohibent hæc conjugium sociandum.

1. Igitur impedimentum est incestus consurgens ex fornicatione cum affine in gradu prohibito, idest cum consanguinea Uxoris, si Vir incestum committat; vel cum consanguineo Viri, si Uxor committat Incestum. Jure antiquo extendebatur hoc impedimentum ad fornicationem habitam cum affine usque ad quartum gradum, ut constat *ex Cap. Non debet, de Consangum. & Affinit. & ex Cap.* 1. *De eo, qui cognovit Consanguin. Uxor. suæ*. Jure tamen novo Tridentini *session.* 24. *cap.* 4. extenditur ad copulam fornicariam usque ad secundum gradum: ut probant Sanchez *libr.* 9. *disput.* 22. *numer.* 12. & Guttierrez *de Matrimon. cap.* 87. *numer.* 5. Debet tamen scienter committi Incestus, hoc est, quòd committens illum sciat, revera esse affinem

quam-

quamvis nesciat contrahi hoc impedimentum; ut constat *ex cap.* 1. *de eo qui cognovit Consang.* Non extenditur tamen ad Cognationem spiritualem, aut Legalem; cum hoc non exprimatur in jure. Nec ad copulam habitam à conjuge incestuosa cum propriis consanguineis; cum jura tantùm loquantur de copula cum affine, non verò cum consanguineis; & aliunde materia est odiosa, & pœnalis, adeoque potiùs restringenda, quàm dilatanda: ut docent Sanchez *lib.* 7. *disput.* 15. *num.* 15. Petrus Ledesma, Guttierrez, Perez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *punct.* 14. *num.* 10. Quamvis oppositam sententiam probabiliter sustineat Castropalaus *de Matrim. disput.* 4. *pun.* 2. §. 2. *numer.* 5. & alii Doctores relati à Bonacina *loc. cit.* Ex vi igitur hujus impedimenti nequibit conjux incestuosus, scienter incestum committens, sive publicum, sive occultum, cum indiscriminatim loquatur *Textus in Capit. Transmissa, cit.* mortuo altero conjuge aliud matrimonium contrahere. Quòd si incestuosus non fuerit verè conjux per matrimonium contractum, sed sponsus per matrimonium contrahendum; tunc hoc impedimentum contrahet, quando copulam fornicariam habebit cum consanguineis suæ sponsæ in primo tantùm gradu: cum ex Jure novo Tridentini *sess.* 24. *cap.* 3. *de Reform. Matr.* impedimentum Publicæ honestatis ex sponsalibus ortum non excedat primum gradum, adeoque extra illum non constituit incestum. Vide Castropalaum *loc. cit.* referentem Sanchez, & Guttierrez.

12 2. Impedimentum est Raptus alienæ sponsæ ex causa libidinis; si enim esset raptus ex alio fine non induceret hoc impedimentum. Et quamvis Bonacina alios referens *de Matrim. quæst.* 3. *punct.* 14. *numer.* 13. putet, contrahi hoc impedimentum per raptum sponsæ sive de præsenti, sive de futuro, non caret tamen sua probabilitate sententia Sanchez, & aliorum docentium, sponsam de futuro non comprehendi sub hoc impedimento, cum in rebus odiosis non veniat nomine sponsę. Requirit prædictus Sanchez, ut sponsus renitatur raptui suæ sponsæ; si enim consentiret, non haberetur impedimentum, utpote inductum in ejus favorem. Si verò sponsa rapta consentiret Raptui, non consentiente ejus sponso; etiam ipsa incurreret hoc impedimentum simul cum Raptore; itaut nec Raptor, nec Rapta possint aliud matrimonium inire nec inter se, nec cum aliis. Sic habetur *in Capit. Statutum*, 27. *quæst.* 2. & sic docent Navarrus, Rebellus, Henriquez, Sanchez, Guttierrez, Coninch, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit.*

13 3. Impedimentum est uxoricidium, seu occisio uxoris propriæ facta ob iram, odium, vindictam, vel quia in adulterio deprehensa fuerit; non verò ob animum aliud matrimonium ineundi; quia tunc, ut patet, esset impedimentum dirimens. Conjux igitur, qui sic propriam uxorem occidit; impeditur à jure, ne possit cum alia matrimonium contrahere *ex Cap. Interfectores c. Admonere, c. Quicumque, 33. quæstion.* 2. Sed controvertitur: an etiam hoc impedimentum extendatur ad Viricidium, quando scilicet uxor proprium virum occidit. Denegant Speculum, Toletus, Sanchez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst.* 3. *punct.* 14. *numer.* 14. eo quia omnes Textus loquuntur de uxoricidio, non verò de viricidio, & odia sunt restringenda: cui quidem sententiæ non est deneganda sua probabilitas. Quamvis probabiliorem reputem sententiam affirmantem, quam sustinent Navarrus, Paludanus, Perez, Henriquez, Rebellus, Guttierrez, relati à citato Bonacina, quos sequitur Castropalaus *de Matrim. disput.* 4. *punct.* 2. §. 2. *numer.* 18. referens Ponce, & Canisium: ratio est, quia licèt non fiat in Textibus prædictis mentio de viricidio; militant tamen eædem rationes pro viricidio, ac pro uxoricidio; ergo si ob uxoricidium appositum fuit impedimentum istud, rectè deducitur appositum fuisse pro viricidio: exprimitur tamen uxoricidium, quia faciliùs contingere potest. Favent etiam ad comprobandam hanc sententiam *Capit.* 1. *De Divort. Capit. Si quia mulier*, 31. *quæstion.* 1. *Capit. Nihil iniquius, Capit. Indignamur*, 32. *quæst.* 3.

14 4. Impedimentum est susceptio in baptismo, aut confirmatione proprii filii, aut filii alterius conjugis animo tamen contrahendi cognationem spiritualem cum altero conjuge, ne conjugale debitum reddat; tunc enim sic suscipiens mortuo conjuge privatur spe alterius conjugii, ut statuitur *in Cap. De eo*, 30. *quæst.* 1. eo tamen animo deficiente, non incurreret tale impedimentum. Et quamvis Doctores extendant etiam hoc impedimentum ad baptizantem proprium filium: hoc tamen intelligitur, si baptizet eo pravo animo; non verò si ex necessitate urgente id efficeret, quia tunc cognationem spiritualem non contraheret cum altero conjuge: ut patet ex *Capit. Ad limina*, 30. *quæst.* 1.

5. Impedimentum est mors Presbyteralis, seu occisio sacerdotis; qui enim eum occidit, convictus tamen in Judicio, ubi delictum plenè probatum fuit: privatus remanet spe conjugii usque ad ultimum vitæ suæ tempus: ut constat *ex Cap. Qui Præsbyterum, de Pœnit. & Remiss.* 15

6. Impedimentum est Publica Pœnitentia, non quia ipsa crimen sit; sed quia à crimine oritur: quapropter dum quis est in Publica Pœnitentia, ea durante privatur, & impeditur à contrahendo matrimonium: ut habetur *in Cap. De his* 33. *quæst.* 2. 16

7. Denique impedimentum est accipere in uxorem monialem: qui enim scienter matrimonium contrahit cum moniali professa, non solùm invalidè contrahit; sed impeditur imposterum à matrimonio contrahendo cum alia; ut statuitur *in Capit. Hi ergo*, 27. *quæst.* 1. 17

Inquirendum remanet de omnibus impedimentis impedientibus tum ex crimine ortis, tum non: an obligent sub gravi ad non contrahendum matrimonium cum illis? Resp. ubi viget consuetudo ea omnia observandi, graviter peccare transgressores, facerent enim contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi; nisi dispensationem habuissent ab Episcopo, qui spectato jure antiquo dispensare poterat, nec immutatum nunc est, excepto voto Castitatis, & Religionis absoluto, & perfecto: ut docent Navarrus, Layman, Sanchez, & Lessius penes Castropalaum *de Matrim. disput.* 4. *punct.* 2. §. 2. *num.* 23. Ubi verò aliqua ex prædictis abrogata fuere per consuetudinem: eo quia videntibus Prælatis, nec contradicentibus matrimonium ab habentibus talia impedimenta contrahitur absque ulla petita dispensatione, & absque ulla pœna; dicendum est non obligare sub gravi. Et defacto per consuetudinem omnia alia impedimenta impedientia præter hæc quatuor. *Sacratum tempus, vetitum, sponsalia votum*; sublata fuisse docent Navarrus, Henriquez, Lessius, Sanchez, Ponce, Coninch, Gaspar Hurtadus, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit.* 18

CAPUT III.

De Impedimentis Dirimentibus, & primò De Errore.

1 *Impedimenta dirimentia quindecim enumerantur, tredecim videlicet Jure antiquo, & duo ex Jure novo Tridentini.*

2 *Contra quam virtutem peccent contrahentes Matrimonium conscii impedimenti Dirimentis; & an teneantur qualitatem impedimenti confiteri?*

3 *An ultra peccatum prædictum committant sacrilegium contra reverentiam debitam Sacramento?*

4 *An urgens metus gravis excuset à contrahendo matrimonium cum impedimento dirimente, si contrahens simulet contrahere?*

5 *An qui copulam habent cum impedimento Dirimente non ignorato, contrahant aliam malitiam à fornicatione distinctam?*

6 *Error in Matrimonio alius esse potest in substantia, alius in accidente, seu qualitate.*

7 *Error in substantia Matrimonium dirimit Jure humano, & naturali.*

8 *Error in qualitate non dirimit Matrimonium, etiam si causam dederit.*

9 *Error qualitatis transiens in errorem Personæ matrimonium dirimit.*

10 *Si qualitas apposita fuerit per modum conditionis, ita ut sine ea non haberet contrahens expressam voluntatem contrahendi; matrimonium dirimit.*

1 EXPLICATIS jam impedimentis matrimonii impedientibus tantùm, explicanda remanent impedimenta impedientia simul, & dirimentia illud; quæ secundùm jus antiquum tredecim solùm enumerabantur. Ex jure tamen novo Sacrosancti Concilii Tridentini addita sunt alia duo, nempe Raptus Mulieris, & Clandestinitas, seu defectus præsentiæ Parochi, & Testium; adeoque revera ad quindecim reducuntur, quamvis passim quatuordecim enumerentur, quia defectus Ætatis cum Impotentia conjugitur. Placet tamen omnia subsequentibus Versibus comprehendere.

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas.
Ætas, Affinis, si Clandestinus, & Impos,
Raptave sit Mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc socianda vetant connubia, facta retractant.

2 Antequam singillatim hæc impedimenta explicemus, inquirendum 1. est, quod nam peccatum committant contrahentes matrimonium conscii impedimenti dirimentis, quo ligantur? Resp. non inquiri hìc, an grave peccatum committant, extra namque controversiam est, mortaliter peccare ob transgressionem gravem Legis Ecclesiæ, sed solùm inquiri, quale peccatum committant? Pro quo inspiciendum est, cui nam virtuti, in cujus honorem impedimentum statutum fuit, opponatur: si enim Justitiam respicit impedimentum, erit peccatum Injustitiæ: sic sunt impedimenta Erroris, Conditionis, Vis, Raptus; statuta siquidem fuere in honorem Justitiæ, ne scilicet lædatur jus alterius Conjugis. Sicletiam est impedimentum ligaminis, ligatus enim matrimonio contrahens cum alio conjuge, & injuriam facit primo conjugi, & secundo. Idem dicendum de Clandestinitate, & Ætate requisita; prohibetur namque matrimonium celebrari absque præsentia Parochi, & Testium, & absque Ætate requisita; ne injustitia fiat deferendo conjuges. Impedimentum Criminis Justitiam Vindicativam respicit, quæ læditur contrahendo matrimonium cum illo. Impedimenta Consanguinitatis, vel Affinitatis respiciunt Pietatem. Denique impedimenta Voti, & disparitatis Cultus respiciunt Religionem, adeoque Sacrilegium erit Matrimonium cum illis celebrare. Quæ quidem species aperiendæ sunt in Confessione, cum diversis virtutibus opponantur peccata contra ipsas commissa.

3 Inquirendum 2. an etiam committatur speciale peccatum Sacrilegii contra Sacramentum Matrimonii ultra peccatum prædictum, quando matrimonium contrahitur cum aliquo impedimento dirimente? Resp. probabilius esse, quod committatur; ratio est, quia licèt revera non habeatur Sacramentum, cui injuria irrogetur, cum nullum sit; nihilominus abusus ipse rituum Sacramenti Matrimonii ad simulandum illud per nequitiam grave peccatum, & Sacrilegium erit contra reverentiam Sacramento Matrimonii debitam: apparenter siquidem materiam, & formam apponit conjux simulans, ut videatur matrimonium contrahere, quod de facto non contrahit. Sic Petrus Ledesma *de Matr. quæst.* 50. *artic.* 1. *diffic.* 3. Layman *libr.* 5. *Sum. tract.* 10. *par.* 4. *cap.* 1. *in fine*, Coninch *disp.* 2. *dub.* 2. *concl.* 4. & Castropalaus *de Matr. disp.* 4. *pun.* 3. *nu.* 3. Oppositam tamen sententiam sustinent Sanchez *lib.* 7. *disput.* 5. *num.* 1. & Gaspar Hurtadus *disp.* 12. *diffic.* 3. *num.* 11.

4 Inquirendum 3. an urgens metus cogens ad contrahendum matrimonium cum impedimento dirimente sit caput sufficiens ad excusandum à peccato, si quis simulet contrahere illud? Resp. extra controversiam esse, quòd qui ex metu mortis, vel alterius gravissimi damni simulat matrimonium in ratione Sacramenti, seu quatenus Sacramentum est, etiamsi expressam intentionem habeat non conficiendi Sacramentum, graviter peccet contra reverentiam Sacramento Matrimonii debitam. Damnata siquidem fuit, & meritò ab Innocentio XI. Propositio illa, quæ asserebat: *Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi*. Solùm controverti potest: an quis ex metu gravi mortis, vel alterius notabilis nocumenti possit excusari à peccato, si simulet consensum in matrimonii contractu non attendendo ad rationem Sacramenti, sed qua contractus est; cum sint res diversæ in matrimonio esse contractum, & esse Sacramentum. Et quidem si metus gravis fuerit injustè incussus, & si nulla habeatur intentio consentiendi, licèt simuletur consensus in contractu per æquivocationem, non verò per mentalem restrictionem puram; ut vitet mortem, vel aliud damnum gravissimum sibi imminens injuste incussum; in tali casu simulans consensum in contractu, nec facit injuriam Sacramento, nec per consequens peccat contra ipsum; nec sententia ista comprehenditur in propositione damnata. Sic multis adductis rationibus comprobat Cardenas *Dissert.* 20. *capit.* 7. *Propos.* 29. *per totum*, ubi Casum ponit in hac re, in quo ita necessariò dicendum erit. Videatur ergo Doctissimus Vir *loco citato*.

5 Inquirendum 4. an qui copulam habent, dum impedimento dirimente urgentur; contrahant aliam malitiam à fornicatione distinctam? Resp. non semper contrahere, sed tunc quando matrimonium prohibetur ob indecentiam, quæ reperitur in ipsa copula: sic copula habita ab habentibus impedimentum Consanguinitatis, vel Affinitatis ultra malitiam fornicationis habet malitiam incestus; quia Matrimonium prohibetur inter consanguineos, & inter affines non tam ob contractum, quàm ob copulam. Sic etiam copula habita ab habentibus impedimentum disparis Cultus, vel Voti, ultra malitiam fornicationis habet etiam malitiam Sacrilegii. E contra tamen copula habita ab habentibus impedimentum conditionis servilis, vel criminis, aut raptus, & similium non habebit aliam malitiam à fornicatione distinctam: eo quia hæc impedimenta non ob indecentiam copulæ, sed vel in pœnam, vel in favorem alterius apposita fuere matrimonio. Sic Sanchez *libr.* 7. *disputat.* 5. *numer.* 7. Coninch *disputat.* 30. *dubitat.* 2. *concl.* 2. *numer.* 21. Gaspar Hurtado *disput.* 12. *de Matr. diffic.* 3. *numer.* 14. & Castropalaus *de Matr. disput.* 4. *punct.* 3. *num.* 5.

6 Accedimus modo ad explananda impedimenta dirimentia singillatim: & primò quidem de errore. Error in matrimonio committi potest in substantia, seu persona: ut si quis matrimonium contrahat cum Berta putans esse Titiam. In conditione status, ut si quis contrahat cum Berta, quam credit esse liberam, & est serva: & de hoc errore agemus immediatè in secundo impedimento. In qualitate, ut si putaret per errorem Bertam nobilem, divitem, pulchram, Virginem, & revera comperit eam ignobilem, pauperem, deformem, defloratam.

7 Jam verò errorem circa substantiam, seu personam dirimere matrimonium cum eo contractum, non solùm jure humano, sed etiam naturali, indubitata sententia est. Et quòd dirimat Jure humano patet *ex Cap. unic.* 29. *quæst.* 1. *& ex Cap. Tua nos, de Sponsalibus*. Quòd etiam dirimat Jure Naturali probatur ex eo, quòd deficiat consensus Jure Naturæ requisitus circa personam, cum qua contrahitur: maximè quia nil præ errore est magis contrarium consensui, unde *in Leg. Cum Testamentum, Cod. De Testam.* dicitur: *Errantis nullus est consensus*. Quapropter non solùm Matrimonium fidelium, sed etiam infidelium erit invalidum cum tali errore contractum; Juri siquidem Naturæ non solùm fideles, sed etiam infideles subordinantur. Sic Div. Thomas *in* 4. *distin.* 30. *quæst.* 1. *art.* 2. quem sequuntur omnes ferè Thomistæ, Sanchez, Suarez, Coninch, Laymam, Gaspar Hurtadus, Guttierrez, Reginaldus, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matrim. disput.* 4. *punct.* 4. *num.* 1. & Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 2.

Neque dicas: in Baptismo, Pœnitentia, Confirmatione si quis putans baptizare talem personam, aut illam absolvere, vel confirmare, & revera aliam baptizat, absolvit, vel confirmat; validum Sacramentum conficiet. Sicuti etiam in contractu venditionis, si quis putans vendere equum suum Petro, & revera vendit Paulo; valida est venditio; ergo etiam in Sacramento Matrimonii si quis putans contrahere cum Berta, & revera contrahit cum Titia; validum erit matrimonium. Contra enim est, quia lata intercedit disparitas inter matrimonium, & reliqua Sacramenta, ac contractum venditionis: nam conferens Baptismum, Pœnitentiam, Confirmationem, & alia Sacramenta non habet intentionem conferendi illa singulari personæ, Petro e. g. & non alteri; sed personæ præsenti,

esto

esto per errorem putet illam Petrum, cum revera sit Paulus, qui præsens est. Sic etiam in contractu venditionis non attenditur ad personam, cui fit venditio; sed ad æqualitatem inter rem, & pretium, quibus habitis subsistit validitas contractus venditionis, quæcumque sit persona, cui fiat. Secus verò evenit in contractu matrimonii, qui individuam vitæ consuetudinem continet inter ipsos conjuges; & maximè refert, quòd cum hac, vel illa persona contrahatur, cum qua individua, & socialis vita habenda est in perpetuum; adeoque errare in persona, quæ traditur, & cum qua contrahitur, est errare in objecto Sacramenti hujus, cum per supracitatos Doctores ingrediatur in objectum formale Sacramenti persona tradita. Vide Div. Thomam, & alios relatos.

8 Error in qualitate commissus non dirimit matrimonium contractum, etiam si causam dederit ipsi, quod scilicet alioquin non fuisset celebratum: ratio est, quia non impedit consensum substantialiter requisitum ad matrimonium, cum non tollat voluntarium simpliciter, quoad videlicet naturam, & substantiam rei, esto tollat id secundum quid, hoc est secundum accidentia, & qualitates. Sic Titius tradens in matrimonio suum corpus Bertæ, & huic determinatæ personæ; habet revera consensum substantialiter requisitum ad matrimonium, in quo consistit ejus substantia, & essentia: esto deceptus fuerit putans talem determinatam personam nobilem, divitem, pulchram, Virginem; cum revera non sit: quæ quidem sunt accidentia ad matrimonium, non verò substantia. Et si vera esset Sententia docens, errorem circa qualitatem dantem causam contractui dirimere matrimonium, passim nulla essent matrimonia, quæ fiunt; & jam facta quotidie dissolverentur, quod est maximum inconveniens in Ecclesia Dei. Sic Covarruvias, Molina, Valentia, Sanchez, Guttierrez, Layman, Coninch, & alii passim (paucis exceptis antiquioribus) quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Matr. quæst. 3. pun. 7. num. 6.* & Castropalaus *disput. 4. punct. 4. numer. 3.* Neque dicas: contractus, cui causam dedit error, irritari potest per sententiam Judicis: & defacto Ecclesia irritavit contractum matrimonii metu gravi celebratum; ergo irritare potest matrimonium ex errore dante illi causam celebratum; eo quia uterque est involuntarius. Insuper eleemosyna facta ex errore qualitatis nulla est: ut si erogetur Titio, qui reputatur pauper, cum revera dives sit; non acquirit jus Titius ad donationem illam factam; ergo etiam error qualitatis in matrimonio dans causam illi, nullam reddit traditionem corporis. Contra enim est, quia illi contractus irritari possunt à Judice, qui ex dispositione juris capaces sunt irritationis: cum non sit eadem ratio matrimonii, ac aliorum contractuum, ut per se patet; adeoque jure merito ob gravissima incommoda inde sequentia noluit ex hoc capite matrimonium irritare Mater Ecclesia, licèt illud irritaverit ob metum gravem injustè incussum, qui faciliùs probatur in foro externo, non sic verò error; adeoque lata habetur disparitas inter errorem, & metum gravem injustè incussum. Ad paritatem denique ex eleemosyna adductam conceditur, nullam esse donationem illius eleemosynæ; sed negatur, nullam esse ex defectu qualitatis, sed substantiæ: spectat siquidem ad substantiam, & objectum eleemosynæ paupertas, & miseria, adeoque si in casu adjecto Titius nec pauper, nec miser sit, imò dives; non poterit ullatenus jus acquirere ad donationem eleemosynæ sibi erogatæ, cum nullam habeat miseriam, & paupertatem per eleemosynam illam sublevandam. Error ergo tunc esset in qualitate eleemosynæ, quando putarem Titium verè indigentem doctum, & esset indoctus; in quo casu error ille qualitatis non vitiaret donationem eleemosynæ. Sic etiam in casu matrimonii tunc traditio corporis pro corpore ad conjugalem usum vitiaret, & dirimeret matrimonium, quando putaret Titius tradere suum corpus Bertæ, & traderet Joannæ, non verò quando traderet Bertæ nobili, diviti &c. & traderet illi Ignobili, pauperi &c.

9 Adnotandum tamen 1. quòd si error qualitatis transeat in errorem personæ; Matrimonium dirimet; non quia error qualitatis est, sed quia errorem personæ infert. Tunc verò dicitur error qualitatis inferre errorem personæ, quando qualitas tendit ad singularizandam, & individualizandam personam distinctam ab ea, quæ præsens est, ut cognoscatur, cum sit aliàs ignota: sic Berta matrimonium contrahens cum Titio, qui fingit se filium Primogenitum Petri Principis, cum revera non sit ejus filius; in tali casu error qualitatis infert errorem personæ, adeoque non habetur revera consensus Bertæ, qui fertur in filium Primogenitum Petri Principis, non verò in Titium præsentem. Secus tamen esset, quando qualitas non determinat, & singularizat personam certam, sed est qualitas communis non singularis; tunc error in ea commissus non infert errorem personæ. Sic esset, si Titius fingeret se nobilem, filium Principis, non explicans Principem, divitem, doctum, cum revera non sit; cum isto errore qualitatum stat matrimonii validitas: quia sunt qualitates communes, nec personam individuantes: Sic Sanchez *libr. 7. disput. 18. num. 21.* Castropalaus *de Matrim. disput. 4. punct. 4. numer. 5.* & Bonacina *de Matrim. quæst. 3. punct. 2. numer. 7.* referens Petrum Ledesma, Navarrum, Coninch, & Reginaldum.

Adnotandum 2. ne qualitas apposita fuerit per mo- 10
dum conditionis, itaut sine ea expressam voluntatem habeat contrahens non contrahendi matrimonium; tunc error in ea qualitate sic requisita matrimonium dirimit, non ex errore qualitatis deficientis, sed ex defectu consensus: substantialis alligati ad existentiam conditionis illius appositę. Sic esset, si Berta diceret Titio, duco te in maritum, si es vir nobilis; deficiente siquidem nobilitate in Titio, invalidum est matrimonium: cum Berta alliget suum consensum conditioni illi. Sic Sanchez *loc. cit. numer. 2.* Guttierrez *de Matr. cap. 89. num. 6.* Coninch *disp. 31. dubit. 1. num. 12.* & alii passim.

CAPUT IV.

De Impedimento Conditionis Servilis.

1 *Conditio servilis ignorata tunc matrimonium dirimit, quando conditio errantis, & ignorantis deterior evadit.*

2 *Non ignorans conditionem servilem, vel opinans, aut probabiliter dubitans de tali conditione, si liberè matrimonium contrahat cum serva; valdè contrahit.*

3 *Ubi viget consuetudo, quòd servus, vel serva per matrimonii contractionem libera evadat; validum est matrimonium, etiam si ignoretur servitus.*

4 *Dominus jungens sibi in matrimonium servam suam validè contrahit.*

5 *Si Dominus det in matrimonium personæ liberæ servum; vel servam suam non detecta servitute; vel si sciat tale matrimonium tractari, & servitutem non detegat; tunc servus, vel serva libertatem acquirit.*

6 *Si Dominus servam suam in matrimonium det personæ liberæ, etiam non ignaræ servitutis, & dotale instrumentum conficiat; tunc serva evadit libera.*

7 *An impedimentum conditionis servilis ignoratæ sit à Jure Naturæ, an Ecclesiastico?*

8 *An sit validum matrimonium liberi cum serva, quando hæc brevi tempore consecutura sit libertatem?*

9 *An si liber matrimonium contrahens cum serva ignorata servitute, ita illi affectus esset, ut si servitutem sciret, adhuc contraheret; tunc validum esset matrimonium contractum?*

10 *An matrimonium cum ancilla contractum evadat validum, si liber cognita servitute copulam cum illa haberet?*

11 *Cuinam competat probare, conditionem servilem ignoratam fuisse, libero, an ancillæ?*

12 *Quanam servitus ignorata matrimonium dirimat?*

13 *An servi invitis suis Dominis possint matrimonia contrahere?*

14 *An graviter peccent Domini, si servos suos in partibus remotis vendant, ubi nec matrimonium contrahere, nec usum illius exercere possint, si jam contractum sit?*

15 *An possint Domini suos servos vendere matrimonio junctos in partibus longinquis, ubi commodè se sequi non possint, adeoque perpetuò privandi erunt usu Matrimonii?*

16 *An possit Vir se ipsum vendere in servum renuente uxore constante matrimonio?*

17 *Quam conditionem sequantur filii, Patris ne, an Matris.*

1 CONDITIO servilis ignorata, seu error commissus in conditione status servilis, quamvis matrimonium dirimat, ut expressè habetur *in Cap. Si quis, ingenuus 29. quæst. 2. & in Cap. 2. 3. & ult. De Conjug. Servor.* Nihilominus tunc dirimit, quando conditio errantis deterior evadit: ut si quis liber contrahat cum ancilla, quam liberam ex errore putat; tunc enim matrimonium nullum erit: tum quia sic expediebat ad tollendam inæqualitatem, quæ maximè injuriosa esset erranti ob deteriorem conditionem; tum quia licèt error sit qualitatis, nihilominus ita gravis, & enormis est conjugi contrahenti per errorem, ut Ecclesia meritò judicaverit irritare matrimonium cum hoc errore qualitatis contractum, licèt validum reputet ex errore in reliquis qualitatibus commisso. Secus tamen esset, si liber contraheret cum libera, quam per errorem servam putaret; aut si servus contraheret cum serva, & ambo per mutuum errorem se liberos putassent; tunc etenim validum consisteret matrimonium; ut deciditur *in Cap. Si quis capit. Ad nostram de Conjug. Servor.* & ratio est, quia nulla habetur inæqualitas conditionis status, & nulli fit injuria. Sic communiter Doctores cum Sanchez, Petro Ledesma, Henriquez, Coninch, Guttierrez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 3. à num. 1.*

2 Dictum est, quòd conditio servilis ignorata, & error in ea commissus sit impedimentum dirimens matrimonium; nam si non ignoraretur conditio servilis, sed quis liber volens, & sciens cum ancilla matrimonium contraheret, imò si opinaretur, servam esse, aut probabiliter dubitaret de tali conditione, tunc quidem matrimonium validè subsisteret: ratio est, quia in prædicto casu nulla illi fieret injuria ob inæqualitatem, quia voluntaria esset, & volenti, & consentienti nulla fit injuria. Sic *ex capit. 2. de Conjug. Servor.* colligunt Sanchez *lib. 7. disput. 19. num. 13.* Guttierrez *de Matr. cap. 90. num. 23.* Rebellus *lib. 3. quæst. 3. sect. 2. nu. 12.* Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 3. num. 4.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 5. §. 1. num. 9.* qui addit, non peccare liberum, qui ancillam ducit in matrimonium; cum nullibi prohibitum sit: esto irregularis evadat ob matrimonium cum illa celebratum *ex Cap. Si quis Viduam, dist. 34.*

3 Quòd si per matrimonii contractionem servus, vel serva libera evaderet in illis Regionibus, in quibus hæc consuetudo vigeret; validum esset matrimonium initum: eo quia cum persona jam libera contraheretur, esto ignorata fuisset ejus conditio servilis. Sic Sanchez plures referens *lib. 7. disp. 20. n. 14.* Glossa *in Cap. final, de Conjug. Servor.* Henriquez *lib. 11. cap. 10. numer. 4.* referens D. Thomam, Sotum, & Navarrum, Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 3. num. 3.* referens Sylvestrum, Rebellum, Sà, Coninch, Filliuccium, & alios. Contra Covarruviam, Gregorium Lopez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disput. 4. punct. 5. §. 3. num. 5.* sustinentes, invalidum esse tale matrimonium maximè in Hispania.

4 Hinc fit 1. si Dominus copulet sibi in matrimonium servam suam, hæc libertatem consequitur, & matrimonium cum ea contractum validè subsistit. Et quamvis Covarruvias, Palacios, Molina Theologus, Henriquez, Sà, Sanchez, & Guttierrez penes Castropalaum *l. c. num. 1.* doceant, libertatem consequi Jure Regio Castellæ tantùm. Nihilominus probabilior mihi videtur sententia Gregorii Lopez, Vasquez, Ponce, Gasparis Hurtado, quos refert, & sequitur citatus Castropalaus asserens, non solùm consequi libertatem Jure Regio Castellæ, sed etiam Jure Communi, quod nil in oppositum statuit, & jure naturali: ratio est, quia Dominus ducens in uxorem ancillam suam efficitur una caro cum illa; ergo dignitatem suam, ac ingenuitatem ei communicat; adeoque destruitur servitus: sic colligitur *ex Authen. de Consulib. §. Si autem, collat. 4. & ex Leg. Mulieribus, Cod. de Dignitatib.* Nec obstat, quod Agar jam uxor Abrahami vocetur ejus ancilla *Gen. 16.* sic enim dicta fuit, quia antea talis erat, & post matrimonium non fuerit assumpta ad Domus administrationem, quamvis libertate donata. Nec insuper obstat illud *Aristotelis 1. Politic. cap. 1.* quòd apud plures Nationes uxores dictæ fuerint ancillæ. Nam barbaræ illæ gentes tamquam ancillas tractabant uxores, non quia revera tales essent.

Fit 2. quòd si servus, vel serva collocetur à Domino 5
suo in matrimonium cum persona libera ignara servitutis illius, eo quia à Domino non detecta fuerit servitus; statim libertate donatur ante quamcumque sententiam Judicis: sic expressè statuitur *in Authen. Ad hæc, Cod. de latin. Libert.* Imò si Dominus scierit matrimonium à suo servo, vel serva cum persona libera tractari ignara servitutis, & servitutem non manifestaret ei; tunc servus, vel serva libertatem consequeretur *ex Authen. de Nupt. §. Si verò, versic. Hoc autem decernimus collat. 4.* ut habet Castropalaus *de Matrim. disp 4. punct. 5. §. 3. num. 2.*

Fit 3. si Dominus servam aliquam suam matrimonio 6
jungat cum viro libero, etiam servitutis non ignaro; & dotale instrumentum conficiat ei; tunc serva libertatem acquirit. Sic colligunt *ex Leg. unic. Cod. de latin. libert.* Abbas, Molina Theologus, Sanchez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num. 3.* Extendunt Abbas, Guttierrez, & Castrop. hanc doctrinam ad servum, licet oppositum sentiat Sanchez, qui de serva tantùm vult intelligi dispositionem juris. Sed meo videri eadem militat ratio pro serva, ac pro servo, esto jus loquatur de serva, & ancilla, quia frequentius dotale instrumentum fœminis conficitur quàm viris: cæterum si dotis constitutio est signum donationis libertatis in serva, cur non in servo? cum in utroque casu arguatur benevolus Domini animus circa libertatem. Secus tamen esset, si alius à Domino hæc dotalia instrumenta conficeret, etiam intuitu Domini, & ipso præsente; non ideo tamen serva, vel servus manumissus esset à sua servitute.

Quæres 1, an hoc impedimentum conditionis servi- 7
lis ignoratæ proveniat à Jure Naturæ, an verò à Jure Ecclesiastico? Resp. quamvis probabile sit à Jure Naturæ ortum habere ob maxima incommoda, quæ error iste bonis matrimonii affert, nam adversatur mutuæ cohabitationi, cum possit servus, vel serva alibi mitti à Domino suo; bono fidei, cum non possit semper debitum reddere, sed cum vacaverit ab obsequiis; & bono prolis, cum non possit eam rectè educare, ac alere; cum quidquid acquirat, Domino suo acquirat: & sic docuerunt Sylvester *verb. Matrim. 6. quæst. 1.* Angles, & alii. Nihilominus probabilior sententia est, à Jure Ecclesiastico tantùm originem ducere; ratio est, quia si à Jure Naturæ, & Gentium proveniret servitus sive ignorata esset, sive cognita semper matrimonium dirimeret, cum semper eadem incommoda afferret, ergo si tantùm irritat, & dirimit matrimonium servitus ignorata, non verò cognita à Jure Ecclesiastico tantùm originem ducit. Nec argumenta pro adversa sententia adducta probant aliud præter convenientiam, ob quam Ecclesia irritare debebat tale matrimonium, ut defacto irritavit, quando servitus est ignorata; non verò esse irritum Jure Naturæ. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 19. num. 16.* Guttierrez *de Matr. cavit. 90. num. 1.* Coninch *disput. 31. dubit. 2. concl. 1.* & Castropalaus *de Matr. disput. 4. punct. 5. §. 1. num. 3.*

Quæres 2. an sit validum matrimonium liberi cum 8
serva, quando hæc brevi tempore consecutura sit libertatem? Resp. affirmativam sententiam sustinere Sanchez *loc. cit. num. 4.* & Coninch *loc. cit. num. 26.* eo quia libertas brevi tempore acquirenda, videlicet intra sex menses, moraliter loquendo reputatur quasi acquisita: cum id, quod parum distat, nihil distare videatur. Nihilominus probabiliorem reputo negativam sententiam: ratio est, quia absolutè contractus ille est liberi cum ancilla, ejus servitute ignorata; ergo absolutè includit irritationem ab Ecclesia factam; non enim absolutè dici potest, esse liberam, sed quòd erit libera; adeoque dum contrahit ancilla est, & ejus servitus ignoratur ab altero contrahente, qui decipitur. Sic Guttierrez *cap. 90. num. 6.* Ponce *lib. 7. capit. 43. num. 1.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 5. §. 1. num. 4.* Non nego tamen, quòd si contractus fiat cum serva, cui concessa est libertas pro aliquo determinato tempore, & intra tempus illud matrimonium celebretur;

bretur ; validum sit : nam contractus revera cum libera celebratur . Sicuti non opponitur validitati Matrimonii , quòd fiat cum aliqua libera , quæ tamen priùs serva extiterat: eo quia servitus actualis ignorata Matrimonium dirimit , non verò præterita . Sic ex Sanchez , Guttierrez , & Covarruvia docet Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 5. §. 1. num. 5.*

9 Quæres 3, an si liber , qui Matrimonium contrahit cum serva , cujus servitutem ignorat ; ita tamen affectus sit , ut si ejus servitutem non ignoraret , adhuc cum illa contraheret ; Matrimonium tunc validum esset ? Resp. quamvis sua probabilitate non careat sententia affirmativa , eam namque sustinent Navarrus *in Summ. cap. 22. num. 33.* Sylvester *verb. Matrimonium. 8. quæst. 3.* & alii . Nihilominus probabiliorem reputo sententiam denegantem ; ratio est , quia ad validitatem Matrimonii non sufficit consensus negativus , sed positivus requiritur , ac positiva voluntas contrahendi cum illa determinata persona , suis requisitis affecta ; adeoque deficientibus his nequit Matrimonium consistere . Adde , quod revera contrahit cum impedimento dirimente conditionis servilis ; quapropter detecto errore debent Matrimonium revalidare per alium mutuum consensum , si velint , quod sit validum . Sic Sotus , Rebellus , Henriquez , Perez , quos refert , & sequitur Bonacina *de Matrim. quæstion. 3. punct. 3. numer. 5.*

10 Quæres 4, an Matrimonium cum ancilla contractum fiat validum, si libet post cognitam ejus servitutem copulam habeat cum illa ? Resp. semper requiri novum mutuum consensum : eo quia etiamsi detecto errore copulam habeant cum maritali affectu , & tantùm intendant priorem consensum ratificare , qui invalidus fuit; semper persistet invalidum Matrimonium , adeoque novum mutuum consensum præstare debent signo externo expressum , ut validè consistat . Non nego tamen , quòd si detecto errore novum consensum habeant ad invicem , sufficienter illum exprimere possint per copulam affectu maritali habitam . Sic Coninch , Guttierrez , Rebellus , Speculum , Ponce , quos refert , & sequitur Bonacina *l. c. num. 6.*

11 Quæres 5. Cuinam competat onus probandi conditionem servilem ignoratam fuisse , vel non ; Viro libero , an Ancillæ ? Resp. quamvis Doctores discrepent inter se ; nihilominus probabilius mihi videtur , quod onus refundatur in Ancillam : nam vir liber stat in possessione inæqualitatis conditionis , adeoque nullitatis Matrimonii . Nec poterit à tali possessione deturbari , nisi ancilla probet , liberè , & cum scientia talis inæqualitatis eum contraxisse ; ergo ad ancillam spectat onus probandi , conditionem servilem non fuisse ignoratam , aliàs præsumenda erit ignorata : nam scientia alieni facti numquam præsumitur , sed potiùs ignorantia *ex Regul. Præsumitur ignorantia . De Regul. Juris in 6. & ex Leg. Verius , ff. de Probation.* Nisi tamen ancilla fuisset communiter nota ut talis eo loco , ubi Matrimonium contrahitur : quia tunc præsumendum est , Virum liberum habuisse notitiam servitutis illius: cum *ex cap. 1. de Postulat. Prælat. & ex cap. Quod dictis . dist. 16.* Semper quis præsumendus est habere scientiam illorum , quæ communiter nota sunt . Sic Hostiensis , Joan. Andreas , Abbas , Cardinalis , Præpositus , Butrius , Nevo , quos refert , & sequitur Sanchez *libr. 7. disp. 19. num. 8.* Guttierrez *cap. 90. num. 14.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 5. §. 1. num. 8.* contra Henriquez .

12 Quæres 6. quænam servitus ignorata Matrimonium dirimat ? Resp. veram , & propriam servitutem , si ignoretur , Matrimonium dirimere ; hæc etenim revera nomine servitutis venit ; non verò impropria , qualis esset Adscriptitia , aut Originaria ; cum hæc non sit revera servitus , licèt qui illa afficiantur , passim servi vocentur , cum sint liberi . Sic sunt illi , qui in perpetuum adscribuntur glebæ , hoc est ad colendos agros in commodum suorum Dominorum , nec aliud ex illa cultura sibi deducunt , nisi necessaria tantùm ad vitæ sustentationem ; & eorum filii servi Originarii dicuntur , cum quibus tamen Matrimonium contrahere ignorata eorum conditione ; non erit invalidè contrahere . Sic Sanchez , Guttierrez , Layman , Coninch , quos refert , & sequitur Castropalaus *l. c. num. 10.*

13 Quæres 7. an servi invitis Dominis suis possint Matrimonia contrahere ? Resp. affirmativè ; ratio est , quia Matrimonium Jure Naturali , & Divino concessum est , tum ad propagandam generationem humanam , tum in remedium concupiscentiæ ; ergo nulli hominum statui prohiberi potest ; maximè quia Matrimonium non impedit , quin servus operam suam in Domini utilitatem impendat . Sic colligitur *ex cap. Omnibus 29. quæst. 2. & ex cap. 1. de Conjug. Servor.* & sic Doctores communiter . Hinc fit : graviter peccare Dominos positivè impedientes servos suos à Matrimonio contrahendo , aut durè eos tractando ob talem causam , vel post Matrimonium contractum impediendo illos à maritali commercio : offenderent siquidem graviter servos in Jure illis à natura concesso . Sic Sanchez *lib. 7. disp. 21. nu. 5.* Coninch *disp. 31. dub. 2. concl. 3.* Ponce *libr. 7. cap. 42. num. 3.* Guttierrez *cap. 92. num. 8.* Bonacina *quæst. 3. pun. 3. nu. 7.* & Castropalaus *disp. 4. punct. 5. §. 2. num. 2.* Non nego tamen , quòd Domini non teneantur positivè consentire , ne sibi præjudicium afferant , ut docent Henriquez , Rebellus , Sà , Sanchez , quos refert , & sequitur Bonacina *l. c.* Imò tenentur servi sub gravi ad non privandum Dominos debitis obsequiis ; cum post Matrimonium contractum sive consentiente Domino , sive non , possit Dominus æquè servum occupare , ac ante Matrimonium occupabat : ut expressè definitur *in cap. 1. De Conjug. servor.* & docent Navarrus , Sà , Henriquez , Coninch , quos refert , & sequitur Castropalaus *de matr. loc. cit. nu. 5.* & ratio est , quia per Matrimonium contractum non eximitur ab obligatione inserviendi Domino ; imò semper præsumitur , se obligare alteri conjugi in Matrimonio ad conjugalem usum , quantum sine præjudicio Domini sui possit , ne Matrimonium cedat in grave incommodum Domini , qui poterit illum mittere in partes longinquas ob sua negotia exercenda , sicuti potest mittere alium Virum liberum , sed uxoratum . Quamvis habendus sit semper respectus à Domino ad permittendum moderatum conjugii usum , sic enim exposcere videtur Charitas , imò Justitia ipsa , cum non desint Doctores , qui asserant : quando cæteris paribus non possit simul servus satisfacere Domino suo , & Uxori ; tunc præferendum sit conjugale debitum , cum Matrimonium sit favorabile : Sic Bonacina *de matr. quæst. 3. punct. 3. num. 7.* referens Speculum , Petrum Ledesma , Perez , Sanchez , Filliuccium : contra Guttierrez .

Quæres 8. an Domini graviter peccent , si servos 14
suos vendant in partibus remotis , in quibus nec Matrimonium contrahere possint , nec usum illius exercere , si jam contractum sit ? Resp. si servi nondum Sponsalia contraxere , sed tractant de eis contrahendis ; poterunt Domini eos vendere in partibus longinquis non eo animo , ut Matrimonium impediant , aliàs læderent jus , quod habent servi à Natura ad contrahendum illud ; sed ut utantur jure suo ; & quamvis Matrimonium impediatur , per accidens impeditur , nec Dominis imputandum erit : ut bene asserunt Sanchez *lib. 7. disp. 21. num. 9.* Guttierrez *cap. 92. nu. 6.* Coninch *disp. 31. dub. 2. numer. 32.* & Castropalaus *de matr. disp. 3. pun. 5. §. 2. numer. 3.* Si verò sponsalia contracta fuere , & quidem ex consensu suorum Dominorum ; non poterunt eos vendere in partibus remotis , nisi gravi premente necessitate : ratio est , quia ex illo consensu præsumitur , tacitè consensisse Dominos ad non impediendum Matrimonium , quantum commodè fieri posset . Sic Sanchez , Guttierrez , Castropalaus *locis citatis* , Bonacina *de matr. quæst. 3. punct. 3. numer. 8.* Si denique Sponsalia contracta fuere sine consensu Dominorum ; probabilius puto , vendi posse in partes longinquas , non eo animo , ut Matrimonium impediatur , quod esset contra Justitiam ; sed ut utantur Domini Jure suo : ratio est , quia Sponsalia nequeunt derogare Juri Dominorum ; aliunde per consensum non se tacitè obligarunt ad illa non impedienda ; ergo absque injuria , & peccato poterunt illos vendere , esto per accidens impediatur Matrimonium . Nec vendendo faciunt injuriam alteri conjugi , qui aliud jus non acquisivit ad Matrimonium servi , nisi quantum servus se tradere poterat absque diminutione Juris Domini sui : *ex Argum. cap. 1. de Conjug. Servor.* sic Navarrus *in Summ. cap. 22. num. 34.* Coninch *disp. 31. dub. 2. num. 37.* & Castropalaus *l. c.*

Major tamen controversia est ; an possint Domini 15
servos suos vendere in illis longinquis partibus , ubi Matrimonio juncti non possint commodè se sequi , adeoque perpetuo privandi essent usu Matrimonii contracti ?

Et

Et quamvis aliqui Doctores dixerint, id fieri posse à Dominis absque injustitia, licèt peccarent contra Charitatem, si id efficerent absque rationabili causa. Nihilominus communior, & vera Sententia docet, non solùm contra Charitatem, verùm etiam contra Justitiam id efficere, si absque rationabili causa ita vendant: ratio est, quia grave damnum inferunt servis contra jus concessum illis à Natura, si perpetuo privent usu conjugii: nam si graviter peccant Domini impediendo Matrimonium servorum, à fortiori graviter peccabunt impediendo illos in perpetuum à conjugii usu: tolerabilius siquidem fuisset impedire Matrimonium quam semel contractum illud perpetuo impedire in usu. Nisi urgens causa habeatur ad id efficiendum, ut si servus Domino mortem intentaret, aut ejus bona notabiliter surriperet; tunc enim licita foret talis venditio, etiamsi cum consensu Domini Matrimonium contractum esset: quia venditio potiùs servo, quàm Domino imputanda esset. Sic D. Thomas, Rebellus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 3. pun. 3. num. 9.* Glossa, Innocentius, Sylvester, Petrus Ledesma, Sanchez, Ponce, quos refert, & sequitur Castropalaus *de matr. disp. 4. pun. 5. §. 2. num. 7.*

16 Quæres 9: an Vir possit se ipsum vendere in servum renuente uxore constante Matrimonio? Resp. Sanchez *lib. 7. disp. 23. num. 2.* & Bonacinam *l. c. numer. 13.* docere, Virum posse se ipsum vendere in servum renuente uxore, non verò uxorem renuente viro? eo quia vir est caput uxoris, adeoque ei non subjectus, nisi tantùm circa redditionem debiti; non sic verò uxor. Nihilominus vera sententia est, non solum uxorem, sed etiam virum non posse se vendere in servum uxore non consentiente: ratio est, quia licèt vir sit caput uxoris, & ei non sit subjectus circa gubernationem Domus; attamen non habet sui corporis potestatem, sed uxor; adeoque nequibit alteri ita se tradere, ut potestatem, quam habet uxor, minuat: & sic expressè decisum est *Leg. Regia Castellæ final. tit. 5. par. 4.* & sic docent Gregorius Lopez ibi, Guttierrez *cap. 91. in fin. numer. 18.* Ponce *libr. 7. capit. 44. in fin.* & Castropalaus *de matrim. disput. 4. punct. 5. §. 2. numer. 8.*

17 Quæres tandem: quam conditionem sequantur filii Patris ne, an Matris? Resp. quoad libertatem, aut servitutem sequi conditionem non Patris, sed Matris; itaut si libera sit mater, quamvis servus pater; filii liberi erunt: & è contra si serva mater, Pater verò liber; filii servi erunt, nisi consuetudine aliter receptum sit. Sic statuitur *in Leg. Partum, Cod. de rei vendicat. & in cap. final. de servis non Ordinan.* Et ratio est, quia servitus est qualitas afficiens potiùs corpus, quàm animam; & corpus potiùs à Matre procedit quoad formationem in utero, quàm à Patre. Sic Div. Thomas *in 4. dist. 39. quæst. unic. art. 1. in corp.* Molina *tract. 2. disp. 33. in fine*, Sanchez plures referens *libr. 7. disp. 24. num. 9.* Guttierrez *de Matr. cap. 93. nu. 8.* Extendunt Sanchez, & Guttierrez *loc. cit.* doctrinam traditam ad filios, sive ex legitimo matrimonio habitos, sive ex copula fornicaria: ut constat *ex Leg. Et servorum versic. Ingenui fiunt, ff. de Statu hominum.* Et ad filios habitos ex propria ancilla, tunc enim servi Patris erunt filii, ut probat *Lex 2. Cod. Si mancipium fuerit alienatum.* Admotandum tamen: quòd ut filii sequantur conditionem servitutis matris, necessariò requiritur, ut Mater tempore conceptionis, prægnationis, & partus sit servituti subjecta: nam si in aliquo ex prædictis temporibus libera fuerit; filii liberi censendi erunt; ut statuitur *in Instit. de Ingenuis, §. Sed si quis.* Vide Molinam, & Sanchez *locis citatis.* Quoad nobilitatem verò, alioqui honores filii non solum legitimi, ut expressè deciditur *in Leg. Cum legitimè; ff.* De statu hominum; verùm etiam Naturales, quamvis ex concubina Domi non retenta nati sint, dummodo ex damnato coitu non proveniant; conditionem Patris sequuntur: ut ex Azebedo, Rojas, & Guttierrez tradit Castropalaus *de matrim. disp. 4. pun. 5. §. 4. num. 4.*

CAPUT V.

De Impedimento Voti.

1 *Votum solemne Castitatis per professionem Religiosam in Religione approbata; aut in Susceptione Sacrorum Ordinum; & Vota simplicia societatis Jesu post biennium Novitiatus Matrimonium dirimunt, sive consummatum, sive non.*

2 *Quonam Jure Votum solemne Castitatis Matrimonium dirimat?*

VOTUM Castitatis, quod Matrimonium dirimit, si cum ipso contrahatur, sive de reliquo consummatum fuerit, sive non; non est Votum simplex Castitatis, pro libito cujuscumque emissum; hoc enim tantum impedit, ne Matrimonium contrahatur, quamvis illud jam contractum nec dirimat, nec irritet, ut superiùs diximus. Est ergo Votum solemne Castitatis, quod emittitur in professione valida Religionis approbatæ; aut in susceptione Sacrorum Ordinum, de quo suo loco agemus; idem dicendum de Voto simplici Castitatis emisso in Societate Jesu post biennium Novitiatus, ut patet ex Constitutione Gregorii XIII. quæ incipit, *Ascendente Domino*. Quapropter qui his Votis adstricti sunt, invalidè Matrimonium contrahunt, sive illud consumment, sive non. Hæc Doctrina est adeo certa inter Catholicos, ut in controversiam nec revocetur, nec revocari possit: sic constat *ex Cap. Consuluit, Cap. Ursus. Qui Cleric. vel Vovent. Cap. unic. de Vot. in 6. Clement. unic. de consanguin.* & Concil. Trident. *sess. 24. can. 9. & ex Constitut. cit. Ascendente Domino.* 1

Controverti hic solet: quonam Jure Votum solemne Castitatis in Religione approbata Matrimonium cum ipso contractum dirimat, & irritet? Durandus, uterque Sotus, Covarruvias, & alii apud Castropalaum *de Matrimon. disput. 4. punct. 6. numer. 3.* putarunt; jure Naturæ id habere: eo quia per Votum Solemne Castitatis, & reliqua Vota verum Religiosum constituentia traditur Religiosus in obsequium Religionis; sed jure naturæ nequit res uni tradita alteri tradi; ergo hoc Votum jure naturæ Matrimonium cum ipso contractum dirimit. Communior tamen sententia est, non dirimere Matrimonium Jure Naturæ, sed Jure Ecclesiastico originem per me trahente à Jure Divino juxta ea, quæ superiùs explicui. Christus namque Dominus hanc potestatem concessit Voto solemni Castitatis, sive in Religione emisso, sive in susceptione Sacri Ordinis dirimendi Matrimonium impositum contrahendum, quam quidem facultatem Ecclesiæ suæ aperuit. Ecclesia postea per suas Sanctiones determinavit juxta facultatem à Christo habitam, quale Votum, & cum quibus circumstantiis Matrimonium contrahendum dirimat; sicuti dixi de Matrimonio Rato, quomodo dirimatur jam contractum per solemnem Professionem Religiosam. Vide Quæstionem 12. *capit. 4. numer. 5.* Quòd autem Votum non habeat ex se, & ex Jure Naturæ dirimere Matrimonium, clarè constat ex eo, quia Votum simplex ex se, & Jure Naturæ Matrimonium non dirimit; ergo neque solemne: cum differentia, Simplicis, & solemnis sit ab Ecclesia instructa à Christo Domino: maximè quia tum in Voto simplici traditur persona Deo, tum in Voto Solemni, adeòque corruit ratio fundamentalis Adversariorum. Nec Religiosus tradens se Religioni per Votum Continentiæ, ut dirigatur in consecutione perfectionis juxta Regulas; per hoc præcisè Matrimonium quodcumque dirimit, ut patet in facientibus legitimum Divortium post consummatum Matrimonium, ut Religionem profiteantur: Matrimonium siquidem cum professione Religiosa compossibile est; excepto usu Conjugii. Vide Sanchez, Coninch, Vasquez, Ponce, & alios à Castropalao relatos *de Matrimon. disput. 4. punct. 6. numer. 5.* Plura alia, quæ hic exagitari solent, jam diximus in præcedenti Quæstione. 2

CA-

CAPUT VI.

De Impedimento Cognationis Naturalis, seu Consanguinitatis.

1 *Cognatio triplex est, naturalis, spiritualis, & legalis. Definitur quid sit Cognatio naturalis, seu consanguinitas.*
2 *Consanguinitas distinguitur tum per Lineas, tum per Gradus.*
3 *Linea alia est recta, collateralis alia.*
4 *Quomodo computandi gradus consanguinitatis personarum ab eodem stipite descendentium?*
5 *Jus Civile eodem modo computat gradus in linea recta, ac Jus Canonicum, non verò in linea transversa sive æquali, sive inæquali.*
6 *Consanguinitas matrimonium dirimit inter personas consanguineas usque ad quartum gradum inclusivè; sive linea recta sit, sive transversa.*
7 *An consanguinitas saltem in aliquo gradu matrimonium dirimat jure naturæ?*
8 *Matrimonium à fidelibus contractum in recta linea consanguinitatis extra quartum gradum validum est.*
9 *An matrimonium in primo gradu lineæ transversæ irritum sit jure naturæ?*
10 *In cæteris gradibus lineæ transversæ non est irritum matrimonium jure naturæ?*

1 COGNATIO triplex est, naturalis, quæ dici solet consanguinitas, spiritualis, & legalis. Hìc agemus de cognatione naturali, seu consanguinitate, acturi postea de reliquis cognationibus. Consanguinitas igitur à sanguinis unitate dicta fuit, eo quia consanguinei ab uno, eodemque sanguine originem trahunt, ac in eodem communicant, ac ligantur vinculo amicitiæ. Quapropter rectè à Div. Thoma *in 4. dist. 40. quæst. unic. art. 1.* definita fuit: est vinculum, seu propinquitas personarum ab eodem stipite descendentium. Dicitur ergo consanguinitas vinculum, quia ut diximus ligat personas ejusdem sanguinis majori cum affectu, & amore. Dicitur quoque propinquitas personarum ab eodem stipite descendentium, quia non quascumque personas ligat, sed descendentes cum propinquitate ab eodem stipite, & quidem per sanguinis communicationem, seu carnalem propagationem. Qualis autem debeat esse hæc propinquitas, explicabimus, aliàs omnes homines consanguinei essent inter se, quia ab eodem stipite Adam descendunt per naturalem propagationem.

2 Jam verò consanguinitas distinguitur tum per lineas, tum per gradus. Linea dicitur series, seu collectio ordinata personarum ab uno stipite descendentium. Stipes autem est persona illa, à qua series, seu collectio personarum descendit. Gradus est distantia major, vel minor unjus personæ ab alia consanguinea per ordinem ad Stipitem. Sit exemplum: Petrus, qui habet filios, nepotes, pronepotes, abnepotes; series, & collectio harum personarum dicitur linea; Petrus, à quo reliquæ istæ personæ descendunt, est stipes: quia se habet, ut stipes, & radix arboris, à qua rami prodeunt, & à qua virtutem accipiunt inter se, & in ea colligantur. Distantia verò major, vel minor inter Petrum, & ejus filios, nepotes, pronepotes, & abnepotes, ac inter has personas respectivè ad Petrum; dicitur gradus: sive istæ personæ considerentur, ut descendentes à Petro, sive ut ascendentes ad Petrum in similitudinem graduum scalæ.

3 Advertendum tamen: quod linea alia est recta, alia transversa, seu collateralis. Recta linea dicitur series, & ordinata collectio personarum descendentium ab eodem stipite, sive immediatè, sive mediatè, ita tamen ut una sit genita ab alia: sic Petrus pater generat filium, filius nepotem, nepos pronepotem, pronepos abnepotem: omnes istæ personæ hoc ordine collectæ dant lineam rectam, sive numerentur descendendo à Petro usque ad abnepotem; sive ascendendo ab abnepote ad Petrum quærendo stipitem ipsius abnepotis per ejus Patrem, Avum, Proavum, Abavum, qui est Petrus. Quando è genitis fit progressus ad Genitores, habetur linea recta ascendentium; & viceversa quando è genitoribus fit progressus ad genitos, habetur linea recta descendentium. Transversa linea, seu collateralis dicitur series, & collectio personarum ab eodem stipite immediatè, vel mediatè descendentium; quarum tamen una non generatur ab alia. Sic Petrus habens plures filios, vel filias, collectio istorum filiorum, & filiarum lineam collateralem, & transversam dabit: eo quia licèt omnes immediatè descedant ab eodem stipite Petro, unus tamen frater non est genitus ab alio, nec à Sorore. Sic etiam dicendum de filiis unius fratris cum filiis alterius fratris, aut sororis; & sic descendendo per eorum generationes transversaliter. Advertendum insuper ex Mascardo, quòd quando fit mentio lineæ absque alio addito; linea recta intelligenda erit, quæ propriè venit nomine lineæ, non verò transversa.

4 Quomodo autem computandi sint gradus consanguinitatis, & propinquitatis personarum ab eodem stipite descendentium triplex regula traditur à D. Thoma *in 4. dist. 40. quæst. 1. artic. 2.* quem reliqui Doctores sequuntur teste Sanchez *lib. 7. disp. 50. num. 4.* Prima est pro linea recta, in qua personæ in ea contentæ per tot gradus distinguuntur, quot sunt generationes, quibus una distat ab alia: sic Pater, & filius sunt in primo gradu, quia per unam generationem ab eo procedit, nec alia intermediat. Nepos verò est in secundo gradu cum Avo, quia per duplicem generationem ab eo procedit, & sic de reliquis. Alia etiam traditur regula computandi gradus lineæ rectæ, numerando videlicet personas, dempta semper persona stipitis: sic Pater, & filius sunt in primo gradu, quia si demas stipitem, una persona remanet. Avus verò, & Nepos sunt in secundo gradu: eo quia tres numerantur personæ, Avus, filius ejus, & nepos, dempta persona stipitis remanent duæ personæ, adeoque erunt in secundo gradu, & sic de reliquis. Quod dictum est de Patre respectu filiorum, nepotum &c. pari modo intelligendum erit de matre.

Secunda Regula est, pro linea Transversa æquali, in qua personæ eo gradu distant inter se, quo gradu distant à stipite communi: quapropter fratres, & sorores, quia uno gradu distant à suo stipite communi; uno pariter gradu inter se distabunt; filii tamen fratrum, & sororum quia per duos gradus distant à stipite communi, nempe ab avo; ideo per duos gradus distant inter se. Et sic de cæteris per lineam Transversalem æqualem: ut habetur *in cap. ad sedem, & in cap. Parentelæ, 35. quæst. 5.*

Tertia Regula est pro linea Transversa inæquali, in qua tot gradibus personæ inæquales distant inter se, quot gradibus persona remotior distat à communi stipite, ut habetur *in cap. final. de Consanguin.* Sic Petrus est pater Pauli, & Joannis; si quæras quomodo filii Joannis distent à Paulo, apertè apparebit distare in secundo gradu: quia licèt Paulus distet in primo gradu à Petro stipite communi; nihilominus filii Pauli distant ab eodem stipite Petro in secundo gradu, qui est gradus remotior respectu primi; ideo Paulus, & filii Joannis ejus fratris distabunt in secundo gradu, cum non possint magis inter se conjugi, quam conjungantur cum stipite. Sic proportionaliter discurrendum de cæteris in linea transversa inæquali.

5 Adnotandum hìc quod quamvis Jus Civile eodem modo computet gradus in linea Recta, ac Jus Canonicum; nihilominus in linea Transversa sive æquali, sive inæquali diversa utitur computatione: computat siquidem omnes gradus, qui reperiuntur in personis computatis: cum igitur in qualibet persona sit suus gradus ab alio distinctus; ideo etiamsi æqualiter differant ab eodem stipite, plures tamen habebunt gradus. Sic per Jus Civile duo fratres sunt in secundo gradu, cum unusquisque illorum suum gradum distinctum habeat respectivè ad communem stipitem. Sic etiam duo filii duorum fratrum sunt in quarto gradu: quia unusquisque illorum per duplicem gradum distinctum descendit à communi stipite. Quæ quidem computatio Juris Civilis licèt locum habeat in successionibus tam in foro sæculari, quam ecclesiastico, ut tradit Covarruvias 4. *Decret. 2. part. cap. 6. §. 6. numer. 8.* in materia tamen Matrimonii servanda erit Computatio Juris Canonici tum in foro ecclesiastico, tum sæculari: quia in hac materia nil disponere potest Jus Civile. Sic citatus Covarruvias, Sanchez *lib. 7. disp. 50. num. 8.* Guttierrez *cap. 98. num. 11.* Bonacina *de Matrim. quæst. 3. punct. 5. numer. 6. in fine*, & Ca-

& Castropalaus *de Matrim. disput.* 4. *punct.* 7. *num.* 5.

6 Explicata jam Consanguinitate, ac ejus lineis, & gradibus remanet statuendum, ipsam Matrimonium dirimere usque ad quartum gradum inclusivè, sive linea Recta sit, sive Collateralis, & Transversa. Sic definitum est *in Cap. Non debet. De Consanguin.* & in Tridentino *sess.* 24. *de Matr. cap.* 3. quamvis olim usque ad septimum Gradum extenderetur, ut videre est *in Cap. Ad sedem.* 35. *quastion.* 5. Quonam verò Jure Consanguinitas dirimat Matrimonium intra prædictos gradus? Communis responsio est, id habere ex Jure Ecclesiastico: nam Jus Divinum in Veteri Lege latum *Levit.* 18. per promulgationem Legis evangelicæ cessavit; nec constat aliud latum fuisse à Christo Domino; ergo ex Jure tantùm Ecclesiastico intra dictos gradus Consanguinitas Matrimonium dirimit. Ratio autem, ob quam mota fuit Ecclesia ad Matrimonium dirimendum inter tales gradus; est ad fovendam magis Charitatem, & unionem socialem cum non consanguineis; per vinculum siquidem Matrimonii magis amor, & amicitia extenditur ad extraneos; insuper conjugalis actus cum consanguineis ex se indecentiam affert ob reverentiam illis debitam.

7 Exagitari nihilominus solet: an saltem in aliquogradu consanguinitas Matrimonium dirimat Jure Naturæ? Et quamvis Doctissimi Viri Scotus, Bellarminus, Coninch, Layman, Gaspar Hurtadus, Sylvester, Navarrus, Covarruvias, Reginaldus, Rebellus, relati à Castropalao *de matr. disp.* 4. *pun.* 7. *num.* 9. & à Bonacina *de matr. quæst.* 3. *pun.* 5. *num.* 8. docuerint, in linea Recta prohiberi Jure Naturæ Matrimonium pro quolibet gradu ascendentium, & descendentium; eo quia descendentes dependent in suo esse ab ascendentibus, adeoque ob reverentiam Superioribus debitam, cui valde repugnat actus conjugalis; jure naturæ vetitum debet esse Matrimonium. Nihilominus licèt non denegem suam probabilitatem huic sententiæ, longè tamen probabiliorem reputo sententiam asserentem, irritum esse jure naturæ in linea Recta Matrimonium in primo gradu, ut communis fere omnium doctrina testatur, de reliquis verò gradibus incertissima res est, sed magis probabile Jure tantùm Ecclesiastico irritari: ratio est, quia licèt debeatur jure naturæ maxima reverentia principio per se, & à quo immediatè dependetur in esse, quapropter maxima turpitudo esset, habere actum conjugalem cum illo, ut patet ex ipso lumine naturæ in belluis; ideoque *Levitic.* 18. dicitur: *Turpitudinem patris tui, vel Matris ne discooperias, Mater enim tua est.* Attamen in reliquis gradibus lineæ rectæ extra primum non habetur hæc immediata dependentia in esse, cum revera Avus non sit principium Nepotis, sed applicat principium ad Nepotem, adeoque ipsi non debetur tanta reverentia, quanta patri, & principio per se, ac immediato, undè non habetur tanta turpitudo, & indecentia in usu conjugii cum Avo, quanta habetur cum patre. Confirmatur: ultra quartum gradum etiam in linea recta non irritatur Matrimonium, ut patet *ex Cap. Non debet citato*, & ex Tridentino loquentibus indiscriminatim de gradibus Consanguinitatis; ergo non irritatur in quocumque gradu Jure Naturæ Matrimonium ascendentium, & descendentium in linea recta, aliàs in infinitum Jure naturæ prohiberi deberet. Sic Sanchez plures referens *lib.* 7. *disp.* 51. *num.* 15. Ponce *lib.* 7. *cap.* 81. *numer.* 6. Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *pun.* 5. §. 1. *num.* 8. multos afferens, & Castropalaus *de Matr. disp.* 3. *pun.* 7. *num.* 9.

8 Hinc fit 1. Matrimonium à fidelibus contractum in recta linea consanguinitatis extra quartum gradum validum esse: cum non irritetur jure naturæ, ut ostensum est; nec Jure Divino, quod afferri nequit, maximè quia cessavit per promulgationem Legis Evangelicæ præceptum illud *Levitic.* 18. nec aliud in Lege nova habetur; nec denique Jure Ecclesiastico, quod tantum irritat inter quatuor gradus, ut patet ex Capitibus citatis; ergo absolute validum erit. Fit 2. Matrimonium ab infidelibus contractum in secundo, tertio, & quarto gradu validum esse, tum quia non irritatur Jure Naturæ; tum quia irritari nequit Jure Ecclesiastico, cui non subsunt infideles, & qui extra Ecclesiam sunt.

9 An etiam in primo gradu lineæ transversæ Matrimonium irritum sit Jure naturæ? Resp. controversiam hanc maxima laborare incertitudine, cum Doctissimi Patroni stent pro utraque parte: nam Div. Thomas, Cajetanus, Alensis, Scotus, Durandus, Richardus, & alii, quos referunt, & sequuntur Ponce *lib.* 7. *cap.* 32. *numer.* 3. Coninch *disput.* 32. *dub.* 1. *numer.* 19. Gaspar Hurtadus *disput.* 17. *diffic.* 5. *numer.* 12. & Castropalaus *de Matr. disput.* 4. *punct.* 7. *numer.* 11. docent, non esse irritum jure Naturæ: eo quia initio Mundi licita fuere hæc Matrimonia inter fratres, & Sorores; licèt postea propagata jam generatione humana interdicta fuerint, ut habet Div. Augustinus *libr.* 15. *de Civit. Dei*, *cap.* 16. sed ea, quæ juri naturali opponuntur, numquam licita fuere, imò omnes gentes detestatæ sunt; ergo non sunt irrita Jure naturæ. Quis denegare potest suam probabilitatem huic sententiæ, tot Doctissimorum Virorum judicio comprobatam. Nihilominus probabiliorem reputo sententiam docentem, irrita esse Jure Naturæ; tum quia maximè abhorret natura ipsa à tali conjugio; tum quia adversatur naturali pudori, & reverentiæ, quæ debetur ita sanguine strictis, & conjunctis. Ideo *Genesis* 12. Abraham volens removere à se suspicionem conjugii cum Sara, dixit, esse suam Sororem; per hoc enim putavit, sufficienter omnem conjugii suspicionem auferre penes alios. Sic Abulensis, Sotus, Covarruvias, Sanchez, Bellarminus, Valentia, Layman, Guttierrez relati à Castropalao *loc. cit. numer.* 10. Sic etiam Henriquez, Petrus Ledesma, Perez, Rebellus, & Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *punct.* 5. §. 1. *numer.* 12. Ad rationem in contrarium respondetur: initio Mundi valida, & licita fuisse talia Matrimonia inter fratres, & Sorores ob extremam necessitatem conservandi, & propagandi genus humanum; quæ quidem extrema necessitas satis cohonestat turpitudinem, & indecentiam, quæ in similibus conjugiis reperitur; sicuti extrema necessitas cohonestat acceptionem rei alienæ. Nec solum hæc extrema necessitas cohonestat Matrimonia in primo gradu lineæ transversæ, sed etiam rectæ: cum malum privatum, & inferioris Ordinis cohonestari possit propter bonum commune, & Superioris Ordinis: nec est adeò intrinsecè malum, ut numquam cohonestari possit. Sic expressè Bonacina *loc. cit.* Sanchez plures referens *libr.* 7. *disput.* 51. *num.* 10. Henriquez *libr.* 12. *cap.* 9. Guttierrez *cap.* 98. *num.* 14. Ponce *libr.* 7. *cap.* 31. *num.* 4. Quam ob causam Div. Ambrosius *libr.* 1. *de Abraham*, & Div. Chrysostomus *homil.* 44. *in Genesim* Excusarunt filias Loth à culpa in concubitu habito cum Patre, eo quod putarunt, omnes alios homines periisse.

In reliquis Gradibus lineæ transversæ non esse in- 10a
validum Matrimonium Jure Naturæ, clarè deducitur *ex Cap. Gaudemus*, *de Divort.* ubi Innocentius III. decidit: Infideles ad fidem conversos non esse separandos, si in secundo, vel ulterioribus Gradibus contraxerunt: tacitè innuens in primo tantùm separandos esse, quia in reliquis non habetur prohibitio Jure naturæ. Hinc fit: rectè dispensari à Summis Pontificibus ob rationabiles, & urgentissimas causas in Matrimonio Patrui cum filia fratris; aut Avunculi cum filia Sororis; vel inter filium fratris cum filia Sororis, aut viceversa: sunt etenim in ulteriori gradu à primo lineæ transversæ.

CAPUT VII.

De Impedimento Cognationis Spiritualis.

1 *Quid sit Cognatio Spiritualis?*
2 *Cognatio Spiritualis Matrimonium dirimit inter Personas, quas afficit.*
3 *Non intercedit Cognatio Spiritualis inter baptizantem, & Susceptores in Baptismo, si duo sint, nec inter ipsos Susceptores.*
4 *Ut baptizans, vel confirmans contrahat spiritualem cognationem necessariò requiritur, ut verum Sacramentum conficiat; & quòd baptizans ipse baptizatus sit.*
5 *Adnotantur plura, quæ requiruntur, ut Susceptores in Baptismo, aut Confirmatione spiritualem cognationem contrahant.*
6 *Quanam ætas requiritur in Susceptore, ut possit spiritualem cognationem contrahere?*
7 *An error Personæ in Suscipiendo impediat contractionem spiritualis Cognationis?*

8 An

8 *An Religiosus suscipiens in baptismo, aut Confirmatione cognationem spiritualem contrahat?*
9 *An sicuti in Baptismo adhiberi possunt duo Susceptores, ita & in Confirmatione?*
10 *An mittens Procuratorem ad suscipiendum puerum in baptismo contrahat cognationem Spiritualem, an verò Procurator?*

1 COGNATIO Spiritualis est Vinculum, seu propinquitas quædam Personarum ex Jure Ecclesiastico inducta ob collationem Baptismi, vel Confirmationis; & ob susceptionem baptizati, vel confirmati, quando hæc Sacramenta recipiunt. Sic constat *ex toto Titulo de Cognat. Spirituali; & ex cap. 1. eod. tit. in 6.* denique ex Tridentino *sess. 24. cap. 2.* dicitur Cognatio Spiritualis vinculum, & Propinquitas quædam Personarum, quia connectit, ac conjungit certas quasdam Personas: quod quidem vinculum non Jure naturali, aut Divino consurgit; sed ex statuto Ecclesiæ, quæ mota ex decentia, & congruentia similitudinis inter naturalem generationem, & spiritualem regenerationem sanxit: ut sicut naturalis generatio ob reverentiam ipsi debitam Matrimonium dirimit inter certas personas; sic spiritualis regeneratio, & roboratio in ipsa, quæ fiunt per Sacramenta Baptismi, & Confirmationis ob reverentiam ipsis debitam Matrimonium dirimerent inter certas personas. Sic Suarez *3. part. quæst. 67. in Comment. art. 8.* Sanchez *lib. 7. disp. 54.* & alii.

2 Jam verò Cognationem Spiritualem Matrimonium dirimere inter Personas, quas afficit; est certissima, & indubitata sententia, ut expressè constat *ex Capitibus*, & Tridentino *superiùs relatis*. Et quamvis ex Jure antiquo ad plures Personas extendebatur hoc impedimentum dirimens Cognationis Spiritualis, quæ dividebatur in Paternitatem, Compaternitatem, & Confraternitatem, ut videre est *in Cap. De eo 30. quæst. 1. & in Cap. Veniens. De cognat. spiritual.* Jure tamen novo Sacrosancti Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 2. De Reform. Matr.* restrictum fuit hoc impedimentum Cognationis Spiritualis ad Baptizantem, & Baptizatum, & hujus Patrem, & Matrem; necnon inter Patrinum, seu suscipientem in Sacro fonte, & ipsum baptizatum, ac ejus Patrem, & Matrem. Patrinus autem, seu suscipiens in Sacro fonte unus debet esse, sive Vir, sive mulier; vel ad summum duo, Vir, & mulier ex eodem Concilio. Idem dicendum in Confirmatione, in qua Impedimentum Cognationis Spiritualis consurgit inter Confirmantem, & Confirmatum, ejusque Patrem, & Matrem; nec non inter suscipientem Confirmatum, & ipsum Confirmatum, ejusque Patrem, & Matrem; sublatis omnibus aliis impedimentis hujus Cognationis inter alias Personas.

3 Adnotandum hìc 1. non intercedere hanc cognationem spiritualem inter Baptizantem, & Susceptores in Baptismo; nec inter Susceptores ipsos, si duo sint: quapropter vir suscipiens in Baptismo alienum puerum poterit Matrimonio jungi cum muliere suscipiente eumdem puerum alienum. Sic declaravit S. Pius V. *in Bulla* quæ incipit: *Illius vicem*; & sic docent Rodriquez, Nugnus, Suarez; Sanchez, quos refert; & sequitur Bonacina *de matr. quæst. 3. pun. 5. §. 2. num. 4. & 6.* Hinc deducitur: quòd si Maritus, & uxor alienum puerum simul de sacro fonte sublevent, non contrahant inter se cognationem spiritualem, adeoque jure petendi debitum non privabuntur, cum ex nullo Jure hoc probari possit. Sic Nugnus, Sanchez, Reginaldus, & Filliuccius, quos refert; & sequitur Bonacina *loc. c.* An autem peccent Maritus, & uxor suscipiendo simul è sacro fonte puerum alienum? Discrepant Doctores inter se. Nihilominus nisi in aliquibus Diœcesibus extet specialis prohibitio, ex Jure communi, dicendum est, non peccare: sic *in cap. Quod autem 30. quæst. 4.* & sic Navarrus, & alii apud Sanchez *libr. 7. disput. 57. numer. 5.* cùm nullam cognationem spiritualem contrahant.

4 Adnotandum 2. ad hoc ut baptizans, vel Confirmans contrahat spiritualem cognationem, necessariò requiritur, quòd verum Sacramentum ministret: nam si ex aliquo capite nullum sit, nullam contrahet spiritualem cognationem: ut habent communiter Doctores agentes de Baptismo, & Confirmatione. Insuper necessariò requiritur ad hoc, ut baptizans per verum baptismum contrahat hanc spiritualem cognationem, quòd ipse baptizatus sit: quapropter si infidelis verum baptismum conferret filio fidelis, non contraheret illam: ratio est, quia infidelis non subditur Legibus Ecclesiæ, quæ hanc Cognationem introduxit; adeoque si infidelis iste converteretur ad fidem, posset cum matre hujus pueri mortuo patre in Matrimonium conjungi. Et viceversa nec Parentes pueri baptizati ab infidele contraherent spiritualem cognationem cum ipso infidele baptizante: eo quia sunt termini correlativi. Sic Rebellus, Coninch, Nugnus, Sotus, Henriquez, Speculum, Sanchez, Petrus Ledesma, & Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de matr. quæst. 3. pun. 5. §. 2. à num. 19.* Secus tamen esset de Hæretico, qui jam est membrum Ecclesiæ per baptismum, & Legibus Ecclesiæ subditus. Non requiritur tamen ad contrahendam spiritualem cognationem, quòd baptismus sit solemnis; cum etiam contrahi possit à baptizante in baptismo privato ex necessitate, sive baptizans sit vir, sive fœmina: cum enim in tali casu verus baptismus conferatur, ex qua collatione resultat hæc cognatio, ideo illam contrahit. Hinc fit: baptizantem filium propriæ concubinæ in necessitate spiritualem cognationem contrahere cum illa, adeoque nequibit eam postea in Matrimonium ducere. Sic Guttierrez, Sanchez, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. loc. cit. num. 11.*

Adnotandum 3. plura requiri, ut susceptores sive in Baptismo, sive in Confirmatione spiritualem hanc cognationem contrahant dirimentem Matrimonium. 1. enim requiritur, ut suscipientes in Sacro fonte sint baptizati, aliàs nullam contrahent cognationem spiritualem, cum non sint subditi Ecclesiæ statutis, quibus inducta fuit hæc Cognatio. Sic Doctores superiùs citati pro baptizante. Susceptor verò in Confirmatione debet insuper esse confirmatus: ut clarè constat *ex cap. In baptismate, De Consecr. dist. 4.* ubi dicitur: *In Baptismate, vel Chrismate non potest alium suscipere in filium ipse, qui non est baptizatus, vel confirmatus*; particula siquidem illa, *non*, ante verbum, potest, aufert potentiam, & reddit actum nullum: ut docent Henriquez, Rebellus, Sanchez, Coninch, Reginaldus, Filliuccius, Valentia, quos refert; & sequitur Bonacina *de matr. quæst. 2. pun. 5. §. 2. num. 21. versic. Ex quo patet.* 2. requiritur; ut revera conferatur baptismus, non verò quòd suppleantur in Ecclesia Sacræ Solemnitates ad Baptismum; tunc enim suscipiens puerum nullam contrahet cognationem Spiritualem, cum non conferatur Baptismus, qui jam collatus supponitur: sic Sanchez *lib. 7. disp. 10. num. 17.* Guttierrez *cap. 84. numer. 7.* Nugnus *3. par. quæst. 62. art. 8.* & Bonacina *loc. cit. num. 9.* Secus esset, si sub conditione baptizaretur, eo quia dubitatur de baptismo domi collato; tunc enim præsumendum erit, contrahi cognationem spiritualem: eo quia nescitur, an primus, an verò secundus baptismus validus fuerit: sic Doctores citati. 3. requiritur, ut suscipiatur puer in baptismo solemni, non verò in privato: ratio est, quia Ecclesia in solo Baptismo solemni, non verò in privato susceptorem instituit, ut patet ex Tridentino *sess. 24. cap. 1.* nec in communi existimatione habentur ut compatres, aut commatres, qui in privato baptismo suscipiunt. Sic Suarez, Sanchez, Nugnus, Rebellus, Rodriquez, & Filliuccius, quos refert, & sequitur citatus Bonacina *numer. 11. 4.* ut Susceptores statim puerum suscipiant de manibus Baptizantis, alioquin non levarent de Baptismo, nec cognationem contraherent; si enim mulier commater de manibus viri compatris, non verò baptizantis susciperet; cognationem non contraheret: quia de Sacro fonte non levaret. Sic *ex cap. Post susceptam. 30. quæst. 3. cap. Omnes. 30. quæst. 1. & cap. Si quis unus. 30. quæst. 4.* docent Nugnus, Coninch, Sanchez, Filliuccius, cum Bonacina eos referente *loc. cit. numer. 12. & 13.* 5. ut Susceptores verè suscipiant, ac teneant: nam si tantùm assisterent baptismo, aut Confirmationi, vel tantùm digito tangerent, non revera susciperent, & tenerent: & Cognatio hæc à revera suscipientibus contrahitur: *ut ex Textibus citatis, & ex Declaratione Cardinalium* docent Speculum, Henriquez, Reginaldus, Filliuccius cum Bonacina eos referente *loc. cit. num. 14.* 6. ut Susceptores expressam habeant intentionem exercendi munus Patrini, vel Cæremoniam illam ab Ecclesia præscriptam: nam si puerum ex alia intentione susciperent, ut videlicet rem gratam ejus Parentibus facerent, aut ne

hu-

humi jaceret puer; non contraherent cognationem spiritualem. Secus tamen esset, si intentionem haberent verè suscipiendi puerum, ac efficiendi Cæremoniam illam, quamvis animum non haberent contrahendi cognationem spiritualem; illam contraherent; cum Cognatio ista non dependeat à voluntate Susceptorum, sed ab eorum munere, & Officio, quod revera exercent. Sic Speculum, Coninch, Reginaldus, Filliuccius penes Bonacinam *loc. cit. num.* 15. Plura, quæ ad Patrinum spectant diximus *de Baptismo cap.* 9.

6 Petes 1. quænam ætas requiritur in Susceptore, ut possit cognationem spiritualem contrahere? Resp. quamvis non sit determinata ætas in susceptore, nihilominus requiritur ea, ut possit usum rationis habere, ac cognoscere obligationem suam, & facere id, quod faciunt cæteri Patrini: nam si usum rationis non haberet, nec intentionem haberet præstandi munus suum, & Cæremoniam illam ab Ecclesia præscriptam; cognationem spiritualem non contraheret. Sic Sanchez *lib.* 7. *disput.* 61. *num.* 4. Reginaldus *libr.* 30. *numer.* 157. Henriquez *libr.* 12. *capit.* 11. *numer.* 2. & Rodriquez *cap.* 226.

7 Petes 2. an error Personæ in suscipiendo impediat contractionem Cognationis Spiritualis? ut si quis putans suscipere filium Caji, suscipiat revera filium Titii. Resp. si susceptor non habeat intentionem exercendi munus Patrini cum puero præsente, quem suscipit, quicumque sit; sed tantùm habeat intentionem illud munus exercendi cum filio Caji, quem non suscipit, sed revera suscipit filium Titii; non contrahet cognationem spiritualem cum puero, nec cum ejus Parentibus: ratio est, quia si voluntas Susceptoris determinatur ad exercendum munus illud cum filio Caji, si illum non suscipit, sed filium Titii; non dicitur revera munus illud exercere formaliter cum filio Titii, adeoque materialiter tantùm suscipit absque ulla contractione cognationis spiritualis, quæ formali susceptioni alligatur; aliunde non contrahit cognationem cum filio Caji, & ejus Genitoribus, quia revera illum non suscipit; ergo nullo prorsus modo cognationem contrahit. Secus verò si haberet intentionem exercendi Munus illud cum puero præsente, quicumque sit, & quicumque sint ejus Genitores, cum illis contrahet cognationem spiritualem. Nec obstat, quòd in Sacramento Baptismi baptizans putans baptizare filium Caji, & baptizans filium Titii; validus est baptismus: & baptizans contrahit tunc cognationem spiritualem cum puero, ac Titio ejus Patre, & Uxore Titii, quæ eum peperit. Non obstat, inquam, quia baptizans debet semper habere intentionem baptizandi puerum præsentem, quicumque sit; ac tenetur sub gravi ad hanc intentionem habendam, ne exponat Sacramentum nullitati. Non sic susceptor, qui non habet talem obligationem suscipiendi quemcumque; nec susceptor est de essentia Sacramenti. Sic Sylvester *verb. Matrimonium* 8. *quæst.* 3. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 58. *numer.* 7. Reginaldus *lib.* 30. *num.* 155. & Bonacina *de Matrim. quæst.* 3. *punct.* 5. §. 2. *num.* 18.

Petes 3. an Religiosus suscipiens in Baptismo, aut
8 Confirmatione cognationem spiritualem contrahat? Resp. licèt *in Cap. Non licet. De Consecr. dist.* 4. prohibeatur Religiosis puerum è sacro fonte levare; aut in Confirmatione tenere; nihilominus si de facto levent, aut teneant cognationem spiritualem contrahunt: ratio est, quia revera Religiosi non sunt incapaces hujus Cognationis spiritualis; ergo supposito actu illam contrahunt. Sic Rebellus, Reginaldus, & plures alii apud ipsos, Sanchez; quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. numer.* 23.

9 Petes 4. an sicuti in Baptismo adhiberi possunt duo, quorum unus sit masculus, alter fœmina, qui puerum è sacro fonte suscipiant; sic in Confirmatione possint etiam adhiberi duo, qui confirmandum teneant? Resp. negativè, quamvis enim Tridentinum, & Sacra Congregatio Cardinalium declarans illud in Cognatione orta ex Confirmatione, & Baptismo pari modo discurrant; nihilominus in Confirmatione unus tantùm adhiberi poterit Patrinus, ut patet *ex Cap. final. de Cognat. Spirit.* Nec Tridentinum aliquid circa hoc immutavit; adeoque duobus uti in Confirmatione ad tenendum Confirmandum esset violare grave præceptum Ecclesiæ nolentis multiplicationem Cognationum. Nec in hoc dispensare poterit Episcopus, qui est inferior Summo Pontifice, & Concilio: sic ex Declaratione Cardinalium docent Rebellus eam referens, Sanchez, Reginaldus, Suarez, Toletus, & alii relati à Bonacina *de Matrim. quæst.* 3. *punct.* 5. §. 2. *à numer.* 30. *usque ad* 34.

Petes tandem: an mittens Procuratorem ad susci- 10
piendum puerum in baptismo nomine suo contrahat cognationem spiritualem; an verò ipse Procurator, qui revera suscipit quamvis nomine alieno? Resp. variare Doctores inter se: nam Sanchez, Reginaldus, Henriquez, Filliuccius penes Bonacinam *l. c. num.* 34. docent, nec à mittente, nec à Procuratore contrahi Cognationem Spiritualem. Toletus verò, Perez, & alii sustinent, contrahi à solo Procuratore, modo ipse intentionem habeat fungendi munere Patrini. Probabilior tamen sententia mihi videtur, quæ asserit, mittentem contrahere cognationem spiritualem: moveor, quia actus ille suscipiendi puerum è Sacro fonte, quamvis physicè fiat à Procuratore, moraliter tamen, & secundum omnium æstimationem fit à mittente, qui revera ad hoc munus designatus fuit à Parentibus pueri; ergo revera mittens dicitur suscipere puerum è Sacro fonte, nomine cujus Procurator agit: maximè quia acta per Procuratorem imputantur ei, qui eum misit; & qui per alium facit, per se ipsum facere censetur *ex Leg. Licet, ff. de Constit. pecuniar.* Nec obstat, quòd mittens non tangat physicè per se, tangit enim per alium, & moraliter reputatur per se tangere. Nec insuper obstat, quòd aliquis nequeat baptizare per alium, ergo neque suscipere. Manifesta siquidem habetur disparitas: quia qui baptizat debet immediatè sustinere Personam Christi; non verò qui suscipit. Sic declaravit Sacra Congregatio Cardinalium teste Navarro *libr.* 5. *Consil. in fine:* sic Petrus Ledesma, Coninch, Rebellus, Sà, Verallus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *pun.* 5. §. 2. *num.* 34.

CAPUT VIII.

De Impedimento Cognationis Legalis.

1 *Quid sit Cognatio Legalis?*
2 *Adoptio alia Perfecta, imperfecta alia.*
3 *Ut Adoptans legitimè adoptare possit, quas conditiones habere debeat?*
4 *An Impedimentum Cognationis Legalis non solum oriatur ex Adoptione Perfecta, sed etiam ex Imperfecta.*
5 *Inter quas Personas Cognatio Legalis Matrimonium dirimit?*
6 *In linea Transversa Cognatio Legalis Matrimonium dirimit inter Adoptatum, & filios carnalis Adoptantis, dum sunt sub potestate Adoptantis.*
7 *Cognatio Legalis Matrimonium dirimit ad instar cujusdam Affinitatis Legalis inter uxorem Adoptantis, & Adoptatum; & inter Uxorem Adoptati, & Adoptantem: quod quidem Impedimentum perseverat, etiam sublata Adoptione.*
8 *An Cognatio Legalis afficiat Infideles?*
9 *An hoc Impedimentum superveniens Matrimonio contracto impediat debiti petitionem?*

DEFINIRI passim solet Cognatio Legalis: Propinquitas Personarum ex Adoptione consurgens; 1
ut colligitur *ex cap.* 1. *de cognat. Legal.* Dicitur autem Legalis Cognatio ista, quia à Lege introducta fuit. Adoptio verò, ex qua consurgit Cognatio Legalis est legitima Assumptio, seu susceptio extraneæ Personæ in Filium, aut Nepotem. Sic Div. Thomas *in* 4. *dist.* 42. *quæst.* 2. *art.* 1. quem sequuntur communiter Doctores Sanchez, Reginaldus, Coninch, Guttierrez, Becanus, Filliuccius apud Bonacinam *de Matr. quæst.* 3. *punct.* 5. §. 3. *numer.* 2. Dicitur Adoptio, legitima assumptio, quia ut quis assumatur, eligatur, & suscipiatur in Filium, aut Nepotem legitimè; debet fieri secundum præscriptum Legum tum Civilium, tum Canonicarum. Dicitur, extraneæ personæ, quia Persona legitimè assumenda ab Adoptante debet esse extra ejus potestatem: quapropter filii, & hæredes adoptari nequeunt, quia non carent eo gradu conjunctionis, ad quem Adoptio assumit, supplet quidem defectum naturæ. Dicitur denique, in Filium, vel Nepotem, si masculus adoptatus est; aut in Filiam, vel Neptem, si fœmina: eo quia non datur Adoptio in Patrem, aut Matrem; vel in Fratrem, aut Sororem *ex Leg. Nec apud, Cod. de hæred. instit.*

Jam

2 Jam verò adoptio alia est perfecta, imperfecta alia. Perfecta dicitur; quando ex rescripto Principis Persona extranea, quæ sui juris erat; transit in potestatem adoptantis, & evadit ejus hæres necessarius saltem in legitima, seu quarta parte bonorum. Dicitur etiam arrogatio, eo quia à Principe rogari solet adoptans, an velit personam illam extraneam adoptare in filium, vel nepotem; insuper persona extranea adoptanda rogari solet, an consentiat in transitum sub potestate adoptantis. Imperfecta dicitur, quando non fit adoptio ex rescripto principis, sed authoritate Judicis, vel Magistratus inferioris habentis merum, & mixtum Imperium, quamvis publicè fiat adoptio. Nec requiritur, quòd persona adoptanda sit sui juris, cum possit esse sub alterius potestate. Quapropter sic adoptatus nec transit in potestatem adoptantis; nec succedit ut hæres necessarius, sed ab intestato, ut constat *ex Leg. 1. & 2. Cod. & ff. de Adoption.*

3 Ut autem adoptans legitimè adoptare possit, debet varias habere conditiones. 1. quarum est, ut adoptans sit masculus, non verò fœmina: nam pro hac requiritur privilegium, ut adoptare possit: fœminæ siquidem non continent sub sua potestate filios. 2. ut adoptans sit sui juris; hoc est, liberam suorum bonorum administrationem habeat; adeoque ex jure communi debet esse major viginti quinque annis; quia tunc ex dicto jure habet administrationem bonorum, nisi fuerint castrensia, vel quasi castrensia; quamvis si ex jure particulari aliud statuatur, ipsi standum erit. 3. ut adoptans potens sit generare filios; cum in defectum filiorum instituta sit à Lege Adoptio. Hanc potentiam præsumuntur habere impotentes ex accidente, ut sunt Eunuchi, aut secti gladio ob morbum; non verò impotentes à natura, ut sunt frigidi: sic *ex Leg. 2. Cod. de Adoption.* 4. ut adoptans sit provectæ ætatis, itaut secundum communem æstimationem possit reputari pater adoptati; adeoque debet excedere hunc in ætate per annos decem & octo; imò si adoptio fiat per arrogationem debet adoptans quadragesimum annum completum habere. His requisitis adhibitis poterit quilibet adoptare, etiam si Sacerdos fuerit; sicuti etiam quilibet adoptari poterit, dummodo præsens sit: nam per Procuratorem, & absens nec quis adoptare potest, nec adoptari *ex Leg. Neque, & Leg. Post mortem §. final. Cod. de Adoption.* Hæc omnia collegere Doctores Angelus *verb. Adoptio num.* 4. Sylvester *eod. verb. quæst.* 2. & 5. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 63. *numer.* 3. Molina *tom.* 2. *disp.* 227. & alii communiter.

4 Quæres 1. an impedimentum cognationis legalis non solum oriatur ex arrogatione, & adoptione perfecta; verùm etiam ex imperfecta? Resp. licèt valde probabilis sit sententia docens, oriri tantùm ex adoptione perfecta: eo quia impedimenta Matrimonii potiùs restringenda, quàm dilatanda sint: maximè quia roboratur authoritate tot Doctissimorum Virorum eam tuentium, sic Innocentius, Sylvester, Ledesma; Sanchez, Coninch, Layman, Ochagavia penes Castropalaum *de Matr. disput.* 4. *pun.* 9. *num.* 8 quos sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *pun.* 5. §. 3. *num.* 2. *in fin.*

Nihilominus probabiliorem reputo sententiam asserentem, ex utraque adoptione oriri: ratio est, quia adoptio imperfecta, quamvis talis vocetur respectu adoptionis perfectæ; in se tamen est vera, & propria adoptio, & sic ab omnibus apellatur, ut constat *ex Instit. §. Adoptio, de adoptionib. & ex Leg. Adoptivus ff. de Ritu Nuptiar.* ergo si Jus Canonicum absolutè asserit, cognationem legalem dirimere Matrimonium, ut patet *in Cap. Ita diligere; Cap. Per Adoptionem* 30. *quæst.* 3. *& ex Cap. unic. de Cognat. Legal.* de utraque loquitur, cum utraque sit propriè cognatio, esto una respectu alterius dicatur impropria: maximè quia quando Lex absolutè loquitur, non est infirmanda distinctionibus, sed absolutè accipienda: ut constat *ex Leg. Non distinguemus* 8. *cum similibus ff. de recept. Arbitr.* Nec habetur sufficiens, ac firmum fundamentum ad restringendam hanc cognationem. Sic Glossa *in Cap. unic. de cognat. legal.* Hostiensis, Abbas, Covarruvias, Gregorius Lopez, Toletus, Rebellus, Ponce, Barbosa, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 9. & alii multi penes Sanchez *lib.* 7. *disp.* 63. *num.* 8.

5 Quæres 2. inter quas personas cognatio legalis Matrimonium dirimat? Resp. in linea recta dirimere inter adoptantem, & adoptatum, quod quidem impedimentum perpetuò durat facta adoptione: sic *ex Cap. Ita diligere* 30. *quæst.* 3. *ex Instit. de Nupt. §. Ergo non omnes, & ex Leg. Quin etiam* 53. *ff. de ritu Nupt.* Controversia tamen est inter Doctores, ad quem gradum extendatur: quapropter D. Antoninus, D. Thomas, Sylvester, Vemerus, Ugolinus, & alii putárunt, extendi ad omnes descendentes adoptati absque ullo termino: sic prædicti Doctores relati à Castropalao *de Matr. disp.* 4. *pun.* 9. *num.* 12. Alii verò cum Henriquez penes eumdem Castropalaum docuerunt, extendi ad secundum gradum, Navarrus tamen, Faber, Sotus, Toletus, Valentia, Sà, Ponce apud citatum Castropalaum, quos sequitur Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *pun.* 5. §. 3. *num.* 4. & 5. dixerunt extendi usque ad quartum gradum inclusivè. Prima ex his sententiis subsistere nequit: quia etiam cognatio ipsa carnalis, & naturalis ex communissima sententia in recta linea non extenditur ultra quartum gradum; ergo multò minùs extendetur legalis. Secunda sententia nec subsistere potest, quia fundatur in restrictione facta à Tridentino in affinitate carnali ex copula illicita usque ad secundum gradum: cum non possit assignari major ratio, cur cognatio legalis assimilari debeat affinitati ex copula illicita usque ad secundum gradum, non verò licita; ergo est inventum arbitrarium. Tertia sententia, quæ præ supradictis majorem habet probabilitatem patitur quoque suas difficultates: nam si cognatio legalis extenditur ad quartum gradum in linea recta ob similitudinem cum consanguinitate, & affinitate, quæ ad quartum gradum restrictæ fuere; etiam ob eamdem similitudinem in linea transversa ad quartum gradum extendi debebit, quod non concedunt fautores hujus sententiæ. Dicendum ergo puto, hanc cognationem legalem tantùm extendi perpetuò in recta linea inter adoptantem, & adoptatum: ratio est, quia harum tantùm personarum in Jure Canonico fit expressa mentio, non aliarum; ergo non extenditur in recta linea ad alias personas. Non nego tamen, quòd cum persona adoptata censeantur etiam adoptari, & per consequens cognationem legalem perpetuò contrahere, illi, qui sub ejus potestate sunt tempore adoptionis: nam si tali tempore adoptatus filios legitimos, aut filias sub sua potestate haberet; censerentur pariter adoptati, ut nimis clarè demonstrat *Lex si Paterfamilias, ff. de Adoptionib.* sic Sanchez *libr.* 7. *disput.* 63. *numer.* 34. Coninch *disput.* 32. *dub.* 3. *initio*, Layman *libr.* 5. *Summ. tract.* 10. *par.* 4. *cap.* 7. *numer.* 3. Gaspar Hurtadus *disput.* 19. *diffic.* 3. *numer.* 7. & Castropalaus *loc. cit. numer.* 14. Secus dicendum de filiis legitimis Adoptati, qui post adoptionem nati sunt, vel tempore adoptionis erant extra potestatem illius; hi quidem non contrahent cognationem legalem cum adoptante. Sicuti nec eam contrahent filii illegitimi adoptati, cum *ex Instit. de Nupt. §. ultim.* hi non possint esse in potestate adoptati. Filii tamen Filiæ adoptivæ numquam contrahunt cognationem legalem cum adoptante: eo quia *ex Instit. de Adoption. §. Fœminæ*; Mulier neminem habet sub sua potestate. Sic Doctores supra citati.

6 In linea transversa dirimit cognatio legalis Matrimonium inter adoptatum, & filios carnales adoptantis, quæ quidem perseverat usque dum filii, & filiæ sub potestate adoptantis sunt; ut habetur *in Cap.* 1. *de Cognation. Legal. Cap. Per Adoptionem* 30. *quæst.* 3. *& in Leg. Per Adoptionem ff. de Ritu Nuptiar.* Ideoque soluta adoptione, vel per mortem adoptantis, vel per emancipationem secundum Leges filiorum sive Naturalium, sive Adoptivorum; solvitur quoque hoc impedimentum. Quapropter filii Adoptantis emancipati poterunt Matrimonium contrahere cum filia Adoptiva *ex Leg. final. ff. de Adoption.* sic Abbas, Cardinalis, Præpositus, Gregorius Lopez, Sanchez, Layman, Ponce, & Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrimon. disputat.* 4. *punct.* 9. *numer.* 15. In hac linea non extenditur Cognatio Legalis ad alias Personas, cum ex nullo Capite colligi possit. Hinc sequitur, filium Adoptantis posse Matrimonium contrahere cum filia Adoptati, cum nulla Cognatio inter ipsos intercedat. Posse quoque Adoptatos, si plures sint, Matrimonium inter se contrahere, quia nec inter ipsos intercedit hæc Cognatio. Sicuti nec intercedit inter Ado-

Adoptantem, & Parentes adoptati; nec inter filios adoptatos cum filiis illegitimis adoptantis, quia non transeunt isti in potestatem Patris. Sic expressè Bonacina *de Matr. quæst. 3. pun. 5. §. 3. à nu. 6. usque ad 9.* alios referens; sic etiam Castropalaus *l. c.* quidquid in contrarium sentiat Ponce *de illegitimis.*

7 Denique cognatio legalis Matrimonium dirimit ad instar cujusdam affinitatis legalis inter Uxorem Adoptantis, & Adoptatum; & inter Uxorem Adoptati, & Adoptantem: quod quidem impedimentum perpetuum est, etiam si adoptio sublata fuerit *ex Leg. Adoptivus, ff. de Rit. Nuptiar.* Sic D. Thomas ab omnibus receptus *in 4. dist. 42. qu. 2. art. 3. in corp.* Et quamvis ex nullo Textu Juris Canonici, ad quod spectat Impedimenta Matrimonii statuere, erui possit: nihilominus sufficienter approbatur in rubrica generali, & ab ipsa praxi Ecclesiæ. Conveniens siquidem erat, ut approbaretur hoc impedimentum ab Ecclesia, ut perpetuum ob reverentiam debitam ab Adoptato Uxori adoptantis; & ab Adoptante Uxori adoptati, quam ut in filiam accipit, & cum qua cohabitare debet; ut ex communi sententia habet Sanchez *lib. 7. disp. 63. num. 4.*

8 Quæres 3. an Cognatio Legalis afficiat Infideles? Resp. negativè: ratio est, quia cum hoc impedimentum sit ab Ecclesia, cujus Legibus Infideles non subduntur; ideo illud non contrahunt: quapropter si cum tali impedimento contraxere, quando ad fidem convertuntur; separandi non erunt, cum eorum Matrimonium validè initum fuerit. Sic Sylvester, Sotus, Sanchez, Rebellus, Henriquez, Covarruvias, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst 3. punct. 5. §. 3. num. 9.*

9 Quæres tandem: an hoc impedimentum superveniens Matrimonio contracto impediat debiti petitionem? Resp. negativè: eo quia ex nullo capite deduci potest talis prohibitio petitionis; ergo dicendum est non impedire. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 63. numer. 19.* Guttierrez *de Matrim. cap. 102. numer. 9.* & alii multi penes Petrum Ledesma *quæst. 52. art. 7. in fine*; quamvis dubius sit Bonacina.

CAPUT IX.

De Impedimento Criminis.

1 *Quid sit Impedimentum Criminis; & quàm rectè ab Ecclesia introductum?*
2 *Ut occisio Conjugis inducat impedimentum dirimens, requiritur; ut physicè proveniat à delinquente, sive saltem ejus consilio, aut mandato, secuto effectu.*
3 *Requiritur insuper, quòd delinquentes, qui contrahere volunt; conspiraverint in mortem Conjugis occisi: quamvis si adulterium intercesserit, sufficiat machinatio unius.*
4 *Requiritur denique, quòd occisio machinata sit cum intentione ineundi Matrimonium cum conjuge superstite.*
5 *Adulterium, ut impedimentum dirimens inducat; debet committi simul cum homicidio, vel cum Matrimonio, aut cum promissione illius.*
6 *Quando nam Adulterium dicitur conjunctum cum homicidio?*
7 *Quando dicitur conjunctum cum Matrimonio?*
8 *Quando dicitur cum promissione Matrimonii?*
9 *An adulterium cum promissione conditionata inducat impedimentum dirimens?*
10 *An sit grave peccatum promittere alteri Matrimonium ineundum post mortem Conjugis; & an valida sit promissio?*
11 *An adulterium cum occisione Conjugis, aut cum contractione Matrimonii, vel promissione illius ut inducat impedimentum dirimens; fieri debeat durante eodem Matrimonio?*
12 *An si Uxoratus vivente sua conjuge promitteret Matrimonium alteri fœminæ absque adulterio, vel cum illa actu contraheret sine copula, dein pœnitentia ductì Matrimonium, & ejus promissionem retractent; quamvis post retractationem ex fragilitate copulam habeant sine promissione Matrimonii: an inquam contrahant impedimentum dirimens?*
13 *An impedimentum criminis contrahatur ab infidelibus?*

JURE merito Sancta Mater Ecclesia ad cædes, & adulteria profiganda inter conjuges statuit, sublata spe contrahendi inter delinquentes; ut crimen homicidii, seu occisionis proprii conjugis, vel alieni; & crimen adulterii cum promissione Matrimonii post mortem coniugis, & multò magis si illud defacto contrahant; reddat sic delinquentes cum istis excessibus inhabiles ad contrahendum; & si contrahant, nullum, irritum, ac invalidum sit eorum Mtrimonium. Sic de primo crimine expressè habetur *in Cap. 1. Cap. Significasti; Cap. Super hoc, de eo, qui duxit in Matrim. Cap. 1. de Convers. Infidel. & Cap. Si quis vivente 31. quæst. 1.* De secundo crimine habetur *in Cap. 1. Cap. Veniens, & Cap. final. de eo, qui duxit in Matrim. & Cap. Relatum 31. quæst. 1.* Advertendum tamen: quòd hoc impedimentum non impedit absolutè contractionem Matrimonii, ut putavit Palacios; sed tantùm cum ea persona, ob quam crimen commissum fuit cum intentione contrahendi Matrimonium. Sic communiter Doctores cum Sanchez *lib. 7. disp. 78. n. 1.* Cominch *disp. 31. dub. 5. concl. 5.* Guttierrez *cap. 205. n. 25.* & aliis. 1

Ad hoc tamen ut solum homicidium, seu occisio conjugis inducat impedimentum dirimens, requiruntur variæ conditiones. 1. est, ut ipsa occisio physicè proveniat à delinquente, sive saltem ejus consilio, aut mandato facta sit secuto effectu, ac consummato sive ferro, sive sclopo, aut veneno &c. sic colligunt Doctores *ex Cap. Si quis vivente 31. quæst. 5. & ex Cap. 1. de convers. Infidel.* Quapropter si mors conjugis attentata fuerit, quamvis sine effectu consummato, hoc impedimentum non inducet. Sicuti illud non inducent mandatum, & consilium occidendi; si non fuerint causa occisionis secutæ; vel si revocata fuerint ante occisionem, & revocatio facta innotuerit illis, quibus consilium, & mandatum data fuere: cum in tali suppositione non influant in homicidium: ut docent Sanchez, Guttierrez, Layman, Rebellus, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 10. num. 4.* & Bonacina *de Matr. quæst. 4. pun. 6. num. 6.* Nec hoc impedimentum inducet ratihabitio occisionis conjugis secutæ: cum ratihabitio supponat homicidium factum, nec ad ipsum cooperetur; sed ad illud subsequitur. Ut habent Glossa, Abbas, Henriquez, Sanchez, Guttierrez, Coninch, Layman relati à Castropalao *loc. cit.* Speculum, Sà, Valentia, Filliuccius relati à Bonacina *l. c. numer. 5.* Nec obstat: quod aliquando ratihabitio comparetur mandato: quia tunc hoc evenit, quando ita disponit jus expressè, quod non habetur in casu nostro. 2

2. Conditio est: ut delinquentes, qui contrahere volunt, conspiraverint in mortem conjugis occisi: nam si unus ipsorum mortem machinatus sit absque alterius conspiratione; non consurgit impedimentum dirimens, dummodo cum tali homicidio non intercesserit adulterium: tunc enim sufficiet machinatio unius delinquentis absque conspiratione alterius: ut clarè constat *ex Cap. Super hoc. De eo, qui duxit in Matr.* Advertendum tamen: quòd hoc impedimentum non solùm contrahitur in uxoricidio, quando videlicet Maritus Uxorem occidit cum conspiratione fœminæ, quam conjungere vult sibi in Matrimonium; vel sine conspiratione illius, si inter ipsos habitum sit adulterium. Sed etiam in viricidio, quando videlicet Uxor Maritum occidit cum conspiratione alterius viri, quem jungere sibi velit in Matrimonium; vel sine conspiratione illius, si adulterium inter ipsos intercesserit: ratio est, quia licèt in aliquibus Textibus de uxoricidio sermo sit, non verò de viricidio, eo quia viricidium non est ita frequens, ut uxoricidium; nihilominus *in Cap. Si quis vivente 31. quæst. 1. & in Cap. 1. de convers. Infidel.* expressè habetur viricidium. Accedit, quod eadem est ratio de utroque, & in correlativis dispositum in uno censeri debet dispositum in alio. Sic Glossa, Matienzo, Sanchez plures referens, Guttierrez, Coninch, Ponce, Layman, quos refert, & sequitur Castropal. *de Matr. disp. 4. pun. 12. n. 6.* contra Victoriam, Ledesmam, Cenedum, & alios. 3

3 Conditio est, ut occisio machinata sit cum intentione Matrimonium ineundi cum conjuge superstite, quòd scilicet conspirantes in mortem conjugis velint ea secuta Matrimonium inter se inire: ut colligitur *ex Cap. Si quis vivente cit.* Nam si alio fine mors conjugis machinata fuillet ab altero conjuge cum sua adultera, ob odium videlicet, vindictam, 4

aut

aut aliam pravam intentionem, & non ex intentione Matrimonium contrahendi inter se; non consurget inter illos hoc impedimentum dirimens: ratio est, eo quia hoc impedimentum inductum fuit ab Ecclesia, ne occidantur conjuges ob desiderium contrahendi cum conjuge superstite Matrimonium; ergo cessante hoc fine cessat impedimentum dirimens. Sic D. Thomas *in* 4. *dist.* 37. *quæst.* 2. *art.* 2. quem sequuntur Paludanus, Valentia, Sanchez, Henriquez, Guttierrez, Coninch, Layman, Ponce, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disput.* 4. *punct.* 12. *numer.* 5. Non requiritur tamen, ut hæc intentio ineundi Matrimonium habeatur ex parte utriusque conspirantis in mortem conjugis; sed sufficit, quòd habeatur ex parte unius tantùm, cum ex nullo jure probari possit, quòd requiratur ex parte utriusque: ut recte advertit Bonacina *de Matrim. quæst.* 3. *punct.* 6. *numer.* 4. *in fine*. Debet nihilominus intentio hæc esse cum persona determinata, ut impedimentum contrahatur: nam si vir uxorem suam occideret cum intentione contrahendi Matrimonium cum alia, quam tamen non determinaret; impedimentum non contraheret: & ratio est, quia Matrimonium nequit esse cum incerta persona, ergo ad hoc ut quis dicatur, occidere propriam uxorem ex intentione contrahendi Matrimonium; debet personam determinare, aliàs occisio non procederet ex intentione contrahendi Matrimonium: ub bene habent Matienzo, Sanchez, Guttierrez, Coninch, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit.* Determinata verò intentio censeretur, si quis Uxorem suam occideret, ut Matrimonium contraheret cum una ex filiabus Titii, quamvis eam non individuaret: eo quia jam determinatus est ad contrahendum cum qualibet illarum, quas expresse nominat, & intendit; ergo impedimentum contrahit cum omnibus illis. Sic Vemerus, Sanchez, & Guttierrez relati à Castropalao cit. quamvis ipse videatur dissentire: eo quia licèt omnes sint intentæ, & expresse quidem; sunt tamen intentæ sub indifferentia, & indeterminatione, cum qua Matrimonium consistere nequit. Sed non recedendum à prima sententia.

5 Secundum crimen, seu adulterium, ut impedimentum inducat dirimens Matrimonium; debet committi simul cum homicidio, vel simul cum matrimonio, vel simul cum promissione matrimonii. Quapropter solum adulterium absque eo quòd conjunctum sit cum aliquo ex tribus delictis enarratis; non erit impedimentum dirimens: ut expresse habetur *in Cap. Significasti. De eo qui duxit in Matrim.* Sicuti pura promissio de Matrimonio contrahendo absque adulterio non inducit tale impedimentum; sed necessario requiritur, ut habeatur cum adulterio. Sic tradunt ferè omnes Doctores *ex Cap. Relatum* 31. *quæst.* 1. *& ex Cap.* 1. *Cap. Veniens*, *Cap. finali*, *De eo*, *qui duxit in Matrim.*

6 Ut autem adulterium dicatur conjunctum cum homicidio, requiruntur variæ conditiones. Quarum 1. est, ut adulterium sit notum utrique illud committenti: quapropter si notum esset uni, non verò alteri: non contraheretur impedimentum dirimens: ut constat *ex Cap.* 1. *& Cap. Veniens citatis*. Sic si Titius Maritus Bertæ committeret adulterium cum Joanna ignara conjugii Titii cum Berta; & postea Bertam occideret eo animo, ut Matrimonium contraheret cum Joanna; posset utique illa Matrimonium contrahere absque impedimento dirimente: ratio est, quia non habetur formale adulterium ex parte utriusque, sed ex parte unius tantum adulterantis. Sic Sanchez, Guttierrez, Coninch, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disput.* 4. *punct.* 12. *numer.* 8. Sic etiam Rebellus, Valentia, Sà, Filliuccius, quos refert; & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst.* 3. *pun.* 6. *numer.* 8. *versic. Secundò requiritur*. Hæc autem ignorantia adulterii, ut excuset ab impedimento; non sufficit, quòd sit crassa, & supina, ut voluere nonnulli; sed omnino requiritur, quòd sit probabilis, & invincibilis, ita ut excuset à malitia adulterii: ut rectiùs docuerunt Navarrus, Valentia, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur citatus Castropalaus: cum non tam in pœnam adulterii, quàm pro removenda occisione conjugum inductum sit hoc impedimentum ab Ecclesia. Nec requiritur ad hoc impedimentum contrahendum, ut uterque adulter cooperetur ad mortem conjugis, ut requiritur in puro homicidio conjugis; sed sat est, quòd unus cooperetur inscio alio, quamvis uterque noscere debeat adulterium: ut bene adnotat Bonacina *l. c.* 2. Conditio est, ut adulterium sit consummatum, & perfectum *in* vase naturali mulieris; ut ex Glossa, Cardinali, Abbate, Sanchez, Guttierrez, docent Castropalaus, & Bonacina *locis cit.* 3. Conditio est: ut Matrimonium conjugis adulterantis verum sit: nam si nullum fuisset, non incurreretur tale impedimentum, quod oritur ex vero adulterio; & verum adulterium haberi nequit, ubi nullum est Matrimonium. Sic ex Sanchez, & Guttierrez tradit citatus Castropalaus.

Adulterium simul cum Matrimonio tunc inducit 7
impedimentum dirimens, quando conjux adulter vivente uxore Matrimonium contrahit cum adultera; aut uxor adultera vivente marito Matrimonium contrahit cum adultero. Sic constat *ex Cap. Cum haberet*, *& ex Cap. final. de eo, qui duxit in Matr.* Nec necesse est, ut adulterium committatur ante contractum Matrimonium, sive enim adulterium præcedat, sive sequatur ad Matrimonium; semper inducit idem impedimentum. Sicuti idem inducit impedimentum, sive publicè, sive clandestinè Matrimonium contractum fuerit: ut rectè tradit Bonac. *de Matr. qu.* 3. *pun.* 6. *n.* 8. Requiritur tamen, ut adulterium commissum cognoscatur ut tale ab utroque adulterante, quòd videlicet uterque contrahens cum adulterio sciat, conjugem esse superstitem: nam si uterque per ignorantiam invincibilem, & probabilem reputaret, conjugem esse mortuum, cum superstes revera sit; non consurgeret impedimentum dirimens, quod ex adulterio ut tali cognito, & formaliter consurgit. Et hoc nihilominus non sequitur, quòd si ambo adulterantes, & contrahentes Matrimonium putantes per errorem, conjugem esse superstitem; contrahant revera impedimentum ex adulterio falsò apprehenso: eo quia revera non intervenit crimen adulterii, nam ut dixi, ex vero adulterio, & ut tali cognito consurgit hoc impedimentum. Sic *ex Cap.* 1. *De eo, qui duxit in Matr.* docent Sanchez, Coninch, Filliuc. quos refert; & sequitur Bonacina *l. c.* Si verò unus ex adulterantibus sciat, conjugem esse superstitem inscio altero, poterit inscius cogere scientem ad Matrimonium contrahendum post mortem jam secutam conjugis. Sic tradit Bonac. cit. *ex Cap. Significasti*, *De eo*, *qui duxit in Matrim.*

Adulterium denique cum promissione Matrimonii 8
tunc inducit impedimentum dirimens, quando cum adulterio habetur promissio ineundi Matrimonium post mortem conjugis, cum eo, cum quo verè adulterium commissum fuit. Plures autem requiruntur conditiones ad hoc impedimentum contrahendum. 1. quarum est, ut promissio facta, & fides data de Matrimonio ineundo post mortem conjugis, sive antecedat adulterium, sive sequatur ad illud; sive juramento firmata fuerit, sive non; sit expressa signo aliquo externo, & acceptata: ratio est, quia promissio si non sit exteriùs expressa signo aliquo, nec vim habet promissionis, nec movere potest ad mortem machinandam alteri conjugi: insuper ante acceptationem non est revera promissio, sed potiùs pollicitatio; ergo requiritur, ut sit expressa exteriùs, & ut sit acceptata. Sic communiter Doctores. Nec sufficit taciturnitas ad illam acceptandam, ut putarunt Coninch, Rebellus, Ponce, & alii penes Castropalaum *de Matr. disp.* 4. *pun.* 12. *nu.* 10. & ratio est, quia est promissio onerosa, reddit enim acceptantem inhabilem ad contrahendum, & obnoxium pœnis Ecclesiasticis. Sic Sanchez *lib.* 7. *disp.* 79. *n.* 25. Guttierrez *c.* 105. *n.* 28. Bonacina *de Matr. qu.* 3. *pun.* 6. *n.* 9. *in fine*, Castropalaus *de Matr. disp.* 4. *pun.* 12. *num.* 10.

2. Conditio est, ut promissio facta de Matrimonio ineundo vera sit, non ficta, & sine animo se obligandi, aliàs vera promissio non esset, sed fictio promissionis: & impedimentum dirimens non ex fictione promissionis, sed ex vera promissione consurgit. Sic docent Henriq. *lib.* 12. *c.* 14. *n.* 3. Sà *verb. Matrimonium*, *ubi de Impedimentis n.* 7. Rodriquez 1. *tom. Sum. c.* 229. *n.* 7. Gaspar Hurtadus *disp.* 23. *diffic.* 2. *nu.* 9. Bonacina *de Matrim. qu.* 3. *pun.* 6. *n.* 8. *in fine*. Et quamvis non negem suam probabilitatem huic sententiæ, nihilominus probabilior mihi videtur sententia asserens, sufficere ad inducendum impedimentum promissionem fictam: moveor, quia Jus Ecclesiasticum ideo statuit impedimentum istud, ne detur ansa conjugibus, ut unus alium occidat; sed hæc ansa non minùs sequitur ex promissione facta, quàm ex vera, quando illius fictio non apparet:

nam si exterius innotescerent, non essemus in casu; ergo non minùs sequitur ex promissione vera impedimentum istud, quàm ex promissione ficta, sed seriò facta. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 79. num.* 10. Coninch *disp. 31. dub. 5. num.* 27. Guttierrez *cap. 105. nu.* 28. Filliuccius *tract. 10. par. 2. cap. 8. num. 255.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 12. num. 11.*

3. Conditio est, ut promissio sit mutua; nam si mutua non esset, non esset sufficiens ex se ad Sponsalia constituenda, quod videtur requiri ad hoc ut impedimentum dirimens inducat: & sic docuere Glossa *in Cap. Significasti cit.* Bellarminus *lib. 1. de Matr. cap. 22. cas.* 2. Henriquez *lib. 12. cap. 14. num. 3.* Ugolinus *de Sacram. tract. de Matr. cap. 19. num.* 8. & alii, quorum sententiam non improbabilem reputo. Quamvis probabiliorem existimem, sententiam docentem sufficere ad inducendum impedimentum promissionem factam absque repromissione: ratio est, quia semel ac promissio facta est signo externo, ac acceptata, habet ea omnia, quæ requiruntur ad impedimentum dirimens contrahendum, etiam si mutua, & reciproca non sit, hoc est cum repromissione alterius: nam eadem sequerentur incommoda, ob quæ Jus Canonicum hoc impedimentum decrevit, etiam si non haberetur repromissio alterius; ergo dicendum est, sufficere ad inducendum impedimentum istud promissionem acceptatam absque repromissione alterius. Nec *in Cap. Significasti, de eo, qui duxit in Matrim.* ubi Maritus, qui vivente Uxore fidem dedit puellæ de Matrimonio contrahendo cum illa post mortem Uxoris; declaratus fuit impeditus ad contrahendum ob fidem datam; ulla mentio fit repromissionis factæ à puella; ergo signum est, non requiri talem repromissionem ad contrahendum hoc impedimentum. Sic docent Sotus, Angles, Sanchez, Rebellus, Ponce, Gaspar Hurtadus. Sylvester, Perez, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 12. num. 13.* & Bonacina *de Matr. quæst. 3. pun. 6. num. 9.*

9 Petes 1. an adulterium cum promissione conditionata inducat hoc impedimentum; an verò requiratur promissio absoluta? Resp. quamvis Doctores discrepent inter se, nihilominus conciliari possunt sic distinguendo: si conditio apposita in promissione purificetur vivente conjuge, puto, eam sufficientem ad impedimentum inducendum: ratio est, quia purificata conditione ante mortem conjugis æquè datur ansa ad occisionem illius, ac si promissio absoluta fuisset; & defacto ita est, quia transit in absolutam: & sic vera est sententia Navarri *lib. 4. Consilior. consil. 2.* Rodriquez *cap. 229. concl. 5.* Sanchez *lib. 7. disp. 79. num. 11.* & aliorum. Si verò purificanda sit conditio apposita post mortem Conjugis, puto, non inducere impedimentum: ratio est, quia conditio purificanda post mortem conjugis non est adeo certa de conjugio contrahendo, ac est promissio absoluta, aut jam purificata ante mortem; ergo non tribuit illam occasionem occidendi conjugem, quam tribuunt promissiones illæ, adeoque impedimentum non inducunt, ut illæ: maximè quia cum statutum hoc Ecclesiæ sit pœnale, strictè interpretandum erit de propria, & absoluta promissione, quæ aliàs obligationem conjugii inducere possit: & sic vera erit sententia Coninch *disp. 31. dub. 5. num. 59.* Gasparis Hurtado *disp. 23. diffic. 2. numer. 10.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 10. part. 4. cap. 10.* & Castropalai *de Matrim. disput. 4. pun. 12. num. 13.*

10 Petes 2. an sit grave peccatum promittere alteri Matrimonium post mortem conjugis ineundum; & an valida sit promissio? Resp. non solùm esse grave peccatum, ut statuitur *in Cap. final. De eo, qui duxit in Matrim.* nam daretur occasio ad mortem conjugis captandam; sed etiam ob eamdem rationem invalidam esse promissionem factam, quamvis ex ea non oriatur impedimentum dirimens: nam si illud oriretur, extra controversiam esset, & illicitam, & invalidam esse. Promissio quidem ista licèt non conjuncta cum homicidio, vel adulterio reprobatur à jure, ut graviter peccaminosa, quod sufficiens argumentum est ad probandam eam illicitam, & invalidam. *Argum. cap. 2. de Concess. Præb.* ubi ob hanc causam redditur irrita promissio beneficii vacaturi. Sic Abbas, Alexander de Nevo, Ancharranus, Lancellottus, Sanchez, Layman, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Matrimonio disput. 4. punct. 12. numer. 14.* & Bonacina *de Matrimonio quæstion. 3. punct. 6. numer.* 10.

Petes 3. An adulterium cum promissione futuri 11
Matrimonii, vel cum actuali contractione illius, aut cum occisione Conjugis, ut impedimentum dirimens inducat; fieri debeat durante eodem Matrimonio? Resp. affirmativè: nam si in diversis Matrimoniis contingeret, non induceret impedimentum: sic expressè colligunt *ex Cap. final. De eo, qui duxit in Matrimon.* Sylvester, Sotus, Layman, Sanchez, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num. 8. in fine*; sic etiam Rebellus, Filliuccius, Perez, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num.* 10. Hinc fit 1. quod si Titius adulterium commisit cum Berta, vivente ejus uxore Joanna, qua mortua transit ad secundas nuptias cum Antonia, qua vivente sine novo adulterio promittit conjugium Bertæ post mortem Antoniæ; poterit mortua Antonia contrahere cum Berta absque impedimento: eo quia adulterium, & promissio fuere in diversis Matrimoniis, non in eodem. Fit 2. quod si Titius Viri Joannæ adulterium committat cum Berta sine promissione conjugii, aut actuali conjugio; & mortua Joanna contrahat cum Antonia, qua vivente sine novo adulterio Matrimonium actu contrahit cum Berta; non inde contrahit impedimentum dirimens cum illa; eo quia adulterium, & actualis contractio Matrimonii non fuere in eodem, sed in diversis conjugiis. Fit 3. quòd si Titius vivente Joanna ejus Uxore adulterium committat cum Berta sine spe Matrimonii; & mortua Joanna accedat ad nuptias cum Antonia, quam occidit, ut contrahat cum Berta ignara occisionis, & Matrimonii futuri; poterit absque impedimento dirimente cum illa contrahere: ratio est, quia adulterium, & occisio propriæ conjugis fuere in diversis conjugiis, non in eodem.

Petes 4. an si Titius Uxoratus vivente conjuge 12
promittat Bertæ Matrimonium absque adulterio, vel cum illa actu contrahat sine copula; dein pœnitentia ducti & Matrimonium, & ejus promissionem retractent, quamvis postea post retractationem ex humana fragilitate copulam habeant, sine nova promissione Matrimonii: an inquam contrahant impedimentum dirimens? Resp. negativè: ratio est, quia licet habeatur adulterium, non habetur tamen promissio Matrimonii, vel actualis contractio illius, quæ simul requiritur cum adulterio ad constituendum impedimentum: nam promissio antecedenter facta, aut contractio Matrimonii abolitæ fuere, ac prorsus extinctæ ante adulterium secutum. Non sic tamen dicendum, si retractatio facta fuisset post promissionem, & adulterium secutum: quia jam inductum fuisset impedimentum, quod per retractationem auferri nequit. Sic Coninch, Sanchez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 3. pun. 6. num. 13.*

Petes tandem: an hoc impedimentum criminis con- 13
trahatur ab infidelibus? Resp. negativè: quia incurritur à subditis Ecclesiæ, quales non sunt infideles; adeoque ad fidem conversi contrahere poterunt absque dispensatione. Imò si crimen inceptum sit in infidelitate, & postea in conversione ad fidem consummatum: ut si adulterium factum sit in infidelitate, & promissio Matrimonii in conversione ad fidem; non inducet impedimentum dirimens: requiritur enim, ut totum delictum consummatum sit post Baptismum; & post Baptismum in casu nostro solùm haberetur promissio Matrimonii, non verò adulterium. Sic Sanchez *lib. 7. disput. 79. numer. 43.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 10. par. 4. cap. 10. numer. 6.* Filliuccius *tract. 10. par. 2. c. 8. qu. 4. n. 255.* Bonac. *l. c. n. 21.* & Castropal. *de Matr. disp. 4. pun. 12. n. 7.* Secus tamen si unus conjux fidelis existeret, alter verò infidelis; contrahet namque impedimentum fidelis, utpote Ecclesiæ subditus quamvis infidelis non contraheret illud: ut ex Sanchez, Henriquez, Toleto, Coninch docent Castropalaus *l. c. num. 6. in fine*, & Bonacina *l. c. num.* 20.

CAPUT X.

De Impedimento Cultus disparis.

1 *Quid sit Impedimentum disparitatis Cultus?*
2 *Non resultat hoc impedimentum ex jure Naturali, aut Divino; sed Ecclesiastico.*

3 Non

3 *Non intercedit inter Catholicum, & Hæreticum, vel apostatam, aut excommunicatum; quamvis graviter peccet Catholicus contrahens cum hæretica, vel viceversa.*

4 *Prohibitio hæc Ecclesiastica non urget in iis Regionibus, ubi permixtim hæretici vivunt cum catholicis, & cessat periculum perversionis, & iniquæ educationis prolis.*

5 *An possit Pontifex dispensare in Matrimonio fidelis cum infideli?*

6 *An possit Pontifex dispensare in Matrimonio Catholici cum Hæretica, vel viceversa?*

7 *Quomodo celebrandum Matrimonium Catholici cum Hæretica?*

1 DISPARITAS Cultus intervenit inter fidelem, & infidelem; seu baptizatum, & non baptizatum: quapropter Matrimonium contractum ab infideli cum fideli dicitur contractum cum disparitate cultus; quæ quidem impedimentum est dirimens Matrimonium, inductum tamen ex statuto Ecclesiæ, sive scripto, ut volunt aliqui, nempè ex Concilio Niceno *can.* 67. *&* 69. aut ex Concilio Toletano III. *cap.* 14. ut alii dixere; sive ex consuetudine, & praxi præscripta ab Ecclesia, ut communiter asserunt Doctores. Extra tamen controversiam est, esse impedimentum dirimens ab universali Ecclesia admissum, quamvis in jure scripto non habeatur. Nam habita institutione Christi Domini elevantis Matrimonium in Sacramentum, indecens est, ac inconveniens, quòd fidelis Matrimonium celebret, quod Sacramentum non sit; & tale non esset, si cum persona infideli contraheret, cum nequeat esse tale ex parte unius, non verò alterius, quando Matrimonium est unicum, & indivisibile vinculum.

2 Non habetur tamen impedimentum istud ex jure naturali, aut Divino, cum probari nequeat: quamvis illicitum sit Matrimonium cum diversitate Religionis contrahere ob periculosam prolis educationem. Defacto enim Matrimonia inita inter Jacob, & filias Laban; inter Joseph, & filiam Putipharis; inter Moysen, & filias Jetro; inter Salomonem, & filiam Pharaonis; denique inter Esther, & Assuerum non fuerunt irrita in veteri Testamento. Imò in Lege Evangelica non fuerunt irrita Matrimonia inter Sanctam Monicam D. Augustini Matrem, & Patrem ejusdem Sancti infidelem; nec inter Sanctam Reginam Clothildem, & Clodoveum nondum baptizatum. Nec Christus Dominus elevans Matrimonium fidelium in Sacramentum inhabilitavit fideles ad contrahendum illud cum infidelibus, quod Sacramentum non esset; ergo nec ex jure naturæ, nec ex Divino inductum est hoc impedimentum; sed ex solo jure ecclesiastico: ut habet communis sententia Theologorum, & Canonistarum, sic testantibus Covarruvia, Sanchez, Guttierrez, Coninch, & Ponce relatis à Castropalao *de Matr. disp.* 4. *pun.* 11. *n.* 2.

3 Impedimentum verò istud disparis cultus non intercedit inter Catholium, & hæreticum, vel à fide apostatam, aut excommunicatum, quidquid in contrarium senserint nonnulli Juristæ: validum siquidem est, cum ex nullo jure probari possit irritum, & nullum. Imò *ex Cap. Decrevit, de Hæretic. in* 6. clarè colligitur, non esse irritum: nam ibi nubens hæretico tantùm privatur dote, non verò jubetur separari à thoro, & habitatione. Accedit universalis praxis Ecclesiæ, quæ licèt talia Matrimonia prohibeat, facta tamen sustinet. Sic D. Thomas *in* 4. *dist.* 39. *qu. unic. art.* 1. *ad* 5. quem sequuntur omnes Theologi, & communior sententia Jurisperitorum, ut testatur Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 72. *à nu.* 2. Committit tamen grave peccatum Catholicus ducens in Matrimonium Hæreticam, vel Catholica hæreticum, tum propter periculum perversionis & pravæ educationis prolis; tum propter prohibitionem Ecclesiæ sub gravi, ut constat ex Concilio Calcedonensi *cap.* 13. Cartaginensi *c.* 12. Laodiceno *c.* 10. *&* 31. Illiberitano *can.* 16. *&* *Cap. Decrevit, de Hæretic. in* 6.

4 Controverti tamen solet: an hæc prohibitio Ecclesiastica urgeat in iis Regionibus, ut sunt Germania, Polonia, Gallia, in quibus permixtim habitant Catholici cum hæreticis, & consuetudine etiam receptum est permixtim Matrimonia celebrare? Et communior sententia est, quòd si in talibus Regionibus regulariter cesset periculum perversionis, iniquæ educationis prolis, & jurgiosæ cohabitationis; cesset pariter obligatio Legis Ecclesiasticæ prohibentis similia Matrimonia; & consequenter validè, & licitè absque Pontificis dispensatione possint iniri cum hæreticis excommunicatis toleratis. Sic Azor. 1. *par. lib.* 8. *cap.* 11. *qu.* 5. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 72. *n.* 5. Guttierrez *cap.* 104. *nu.* 7. Gaspar Hurtadus *disp.* 24. *diffic.* 2. *in fin.* Bonacina *de Matr. quæst.* 3. *pun.* 7. *n.* 2. Advertunt tamen Coninch, Ponce, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp.* 4. *pun.* 11. *nu.* 10. caute in hoc procedendum, etiam in istis Regionibus: nam si in uno vel altero casu adsint similia pericula, vel adsit scandalum in contractione Matrimonii, præcipuè si hæreticus palàm suam hæresim profiteretur; grave peccatum erit illud contrahere.

Quæres 1. an possit Pontifex dispensare in Matrimo- 5
nio fidelis cum infideli? Resp. affirmativè: cum enim ex jure Ecclesiastico inductum sit impedimentum disparis cultus; ideo in eo dispensare potest: maximè si justa causa dispensandi habeatur, & periculum perversionis absit, tum in Conjuge, tum in filiis, ac spes adaugendi catholicam fidem habeatur. Sic docent Sanch. *lib.* 7. *disp.* 71. *n.* 10. Guttierrez *c.* 104. *n.* 2. Coninch *disp.* 31. *dub.* 3. *in fine* Castropalaus *de Matr. disp.* 4. *pun.* 11. *nu.* 4. & Bonacina *de Matr. qu.* 3. *pun.* 7. *n.* 2. qui adnotat: etiam sine justa causa validam esse dispensationem Pontificis, cum validè dispenset Pontifex in jure communi sine causa; illicitam tamen fore.

Quæres 2. an possit Pontifex dispensare in Matri- 6
monio Catholici cum Hæretica; vel Catholicæ cum hæretico? Et ratio dubitandi est, quia licèt Pontifex dispensare possit in Lege Ecclesiastica, ut ferè omnes fatentur; nihilominus plures Doctores sustinent, talia Matrimonia non solùm ex prohibitione Ecclesiastica, verùm etiam ex Lege Divina positiva vetari, & colligunt ex illis verbis D. Pauli 2. *ad Corinth.* 6. *Nolite jugum ducere cum infideli*; imò ex Lege ipsa naturali, quæ prohibere videtur ea conjugia, in quibus periculum perversionis, pravæ educationis filiorum, ac rixosæ cohabitationis habetur; ut sustinent Ponce *in Appendice ad cap.* 46. *lib.* 7. *cap.* 2. *per totum*, & alii. Et esto cessent similia pericula, cooperaretur tamen Catholicus peccato hæreticæ; quæ peccaret recipiendo, & administrando hoc Sacramentum, cujus sunt Ministri essentiales ipsi contrahentes; indignè siquidem, & cum obice illud reciperet, ac administraret. Insuper Catholicus exponeret se periculo non recipiendi verum Sacramentum in Matrimonio illo, si hæretica crederet, non esse Sacramentum à Christo institutum; aut si crederet, licitum esse libellum repudii in Matrimonio, & sub ista intentione contraheret, quæ Matrimonii essentiam destruit.

His non obstantibus respondeo, posse licitè Pontificem justa, & gravi causa interveniente, & cum prudenti, & probabili securitate, quòd non adsint talia pericula, ad quam securitatem faciendam sufficit fides data cum juramento inter Magnates, aut arbitrium prudentum Virorum attentis circumstantiis dispensare in Lege Ecclesiastica prohibente similia Matrimonia: maximè si his adhibitis remediis magnum bonum commune Fidei speretur: ratio est, quia etiam si demus jure naturali Divino prohiberi hæc Matrimonia, attamen prohibentur prædictis periculis imminentibus; ergo si adhibitis his prudentibus, & rationabilibus remediis moraliter cessare reputantur, cessare etiam videtur ipsa prohibitio, quæ absoluta non est, sed conditionata, si scilicet adsint talia pericula. Sic Coninch *disp.* 31. *dub.* 3. *concl.* 3. *&* *disp.* 26. *num.* 21. Sanchez, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de matr. quæst.* 3. *pun.* 7. *num.* 2. *versic. Ex quo patet*. Imò Ponce *in Appendice cit. cap.* 6. *&* 7. & Castropalaus *de matr. disp.* 4. *pun.* 11. *num.* 12. putant, Catholicum cum periculo perversionis Matrimonium contrahere posse cum Hæretica, animo tamen firmo non assentiendi subversioni; si ex periculo sperentur magna bona, nempe multorum hæreticorum conversio, augmentum Catholicæ Ecclesiæ, & tranquillitas status; teneri quoque Pontificem in sua Lege Ecclesiastica dispensare: eo quia tale periculum subire non est intrinsecè malum, adeo ut non possit ex rationabili, & honesta causa cohonestari: ut comprobant exempla Judith, quæ ob populi liberationem exposuit se periculo amittendi Castitatem; & Esther, quæ nupsit Assuero absque manifestatione suæ Religionis cum periculo amittendi illam.

Ad rationes dubitandi respondetur: Pontificem non dispensare in Lege Divina, aut naturali, quæ Leges

si in hoc habentur, sunt tantùm de illis Matrimoniis, ubi pericula supradicta habentur, non verò ubi non habentur. Nec Catholicus cooperaretur peccato Hæreticæ, si hæc Sacramentum Matrimonii indignè reciperet, cum posset gratia Dei adjuta vitare peccatum illud, & Sacramentum dignè recipere. Nec denique Catholicus exponeret se periculo recipiendi Sacramentum nullum; cum sufficiat, quòd hæretica velit Matrimonium celebrare, prout est ab Ecclesia receptum, licèt ipsa ex errore privato censeat id contrarium Ecclesiæ.

Quæres 3, quomodo celebrandum Matrimonium inter Catholicum, & Hæreticam? Resp. celebrandum esse Catholico ritu, & juxta formam ab Ecclesia Romana præscriptam; nec ullatenus permittendum, ut servetur ritus hæreticus, nisi in functionibus merè civilibus, quas etiam Catholici diversimodè habent inter se. Nec Parochus his servatis scrupulum habere debet assistendi tali Matrimonio; assistit quidem contractui ex se licito, & celebrationi Sacramenti; quæ ex parte Hæreticæ rectè peragi potuisset, esto ab ipsa iniquè recipiatur, & ministretur; sed ipsi imputandum, non verò Parocho, aut Episcopo. Sic Ponce *in Appendice lib. 7. cap. 9.* & Castropal. *de Matr. disp. 4. pun. 11. n. 13.*

CAPUT XI.

De Impedimento Vis.

1 *Vis, & metus gravis injustè incussus ad extorquendum consensum Matrimonium dirimit: Et quonam Jure dirimat?*

2 *Explicantur variæ conditiones, quæ requiruntur, ut dirimant.*

3 *Incutiens metum gravem justè ob unum finem, non potest justè illum incutere ob Matrimonium.*

4 *Judex potest incutere metum gravem ad extorquendum Matrimonium absque impedimento dirimente; quando pœna à Lege statuta ordinatur ad Matrimonium.*

5 *Quid dicendum; si Judex juxta allegata, & probata justè cogeret; quamvis coactio esset materialiter, & in se injusta?*

6 *Matrimonia inita ad evadendum pericula sive animæ, sive corporis, aut fortunarum, dum eliguntur ut media ad evadenda pericula, non sunt irrita.*

1 VIS, seu Violentia, & Metus gravis injustè incussus ad extorquendum consensum in Matrimonio est impedimentum dirimens Matrimonium in foro tam Ecclesiastico, quàm Sæculari. Et quamvis lis sit inter Doctores, an Jure Naturæ, an verò Ecclesiastico tantùm illud dirimat? Sanchez quidem, Lessius, Petrus Ledesma, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de matr. qu. 3. pun. 8. n. 8. in fine* putant, Jure tantùm Ecclesiastico dirimere, tum quia cæteri contractus per metum gravem celebrati non sunt irriti jure naturæ, ergo neque contractus Matrimonialis; tum etiam quia Matrimonium per metum levem celebratum non est irritum jure naturæ, ergo neque per metum gravem. Jure tamen naturæ irritum esse, sustinent D. Bonaventura, Molina, & alii apud Rebellum *lib. 2. qu. 9. num. 8.* eo quia non habetur libertas jure naturæ requisita ad contrahendum, coactio namque illa voluntarium absolutè tollit. Denegari non potest sua probabilitas utrique sententiæ, nihilominus non displicet distinguere cum aliis: quòd videlicet metus gravis injustè incussus ad extorquendum Matrimonium illud dirimat jure naturæ, si consensum absolutè tollit, & qui consentit, fictè consentit. Nam si revera consensus habetur, licèt non liberè emissus sit; dirimit tantùm jure Ecclesiastico. Sed hæc delibasse sit satis in controversia ista: certum namque est penes Doctores, esse impedimentum dirimens, ut constat *ex Cap. Veniens 2. de Sponsalib. & ex Cap. 2. De eo, qui duxit in Matrim.* & praxis ipsa comprobat. Sic Navarrus, Petrus Ledesma, Valentia, Sotus, Perez, Sanchez, Henriquez, Guttierrez, Reginaldus, Coninch, Riccius, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit.*

2 Jam verò ut metus, seu vis Matrimonium dirimat variæ requiruntur conditiones. 1. quarum est, ut sit gravis, seu cadens in constantem Virum, qui videlicet cogat eligere minus malum, ut majus probabiliter imminens evitetur. Nam si levis esset, Matrimonium non dirimeret, uti non dirimit cæteros contractus: sic apertè constat *ex Cap. Cum dilectus 6. de his, quæ vi, & metu, & ex Leg. Nec timorem 6. ff. de eo, quod metus causa.* 2. conditio, ut sit injustè incussus, nam si licitè, & justè incuteretur; Matrimonium non dirimeret, proveniret etenim potiùs ab intrinseco, quàm ab extrinseco, seu potiùs pateretur eum habens illum, qui causam dedit, quam incuteretur ab alio, qui Matrimonium proponit, ut medium fugandi metum. 3. conditio, ut sit incussus ab extrinseco, seu à causa libera, homine scilicet: nam si à causa intrinseca incuteretur vel naturali, à morbo scilicet, tempestate ingruente, vel à feris aggredientibus, aut infortuniis, quæ cogerent ad dandum consensum denegatum Matrimonio; non esset metus gravis Matrimonium dirimens. 4. conditio est, ut incutiatur metus ad hunc finem extorquendi Matrimonium, nam si ob alium finem incuteretur; Matrimonium non dirimeret: eo quia licèt metus gravissimus sit, nihilominus Matrimonium non contrahitur metu; sed potiùs sponte Matrimonium eligitur ut medium gratum ad fugandum metum illum, à quocumque proveniat.

Ex dictis hucusque resolvuntur nonnulli casus in particulari: Et 1. incutientem metum gravem justè ob unum finem non posse illum justè incutere ob Matrimonium: sic si quis ob homicidium, vel furtum à Cajo commissum incuteret illi metum accusationis penes Judicem ob delicta patrata, justè quidem talem metum illi incuteret ob recipiendam satisfactionem sibi debitam; sed si incuteret metum illum ad extorquendum Matrimonium à Cajo, injustè incuteret, & induceret impedimentum dirimens; cum cogatur Cajus invitus, & absque libertate requisita ad Matrimonium illud celebrare; nec satisfactio debita delicto est Matrimonium. Non sic tamen esset, si pater incuteret istum metum gravem Cajo stupranti ejus filiam, quæ involuntariè violata fuit, ob quem metum Cajus cogitur Matrimonium contrahere cum ejus filia. In hoc enim casu non diceretur pater injustè metum incutere ad extorquendum Matrimonium à Cajo, sed justè: eo quia jure licito potest illum compellere penes Judicem ad Matrimonium; & causam dedit Cajus, ut sibi ob culpam commissam incuteretur talis timor. Secus verò dicendum, si propria filia violata fuerit à Cajo ipsa consentiente; tunc licèt justè incutiat timorem gravem ob satisfactionem sibi debitam, injustè tamen incutit ad matrimonium extorquendum; cum stuprator Virginis consentientis non teneatur ad matrimonium contrahendum cum illa; nisi adsit lex sic præcipiens, aut alius titulus, adeoque consurgeret impedimentum dirimens. Sic Sanchez *libr. 4. disputat. 13. numero 7.* Henriquez *libr. 11. capite 9. numero 1.* Rebellus *libr. 2. quæstion. 9. numero 8.* & Bonacina *de Matrimon. quæstion. 3. pun. 8. numero 11.* Idem dicendum de Rege, aut Principe habentibus justam causam incutiendi metum gravem alteri Regi, aut Principi ob eorum Regnum: si enim illum incuterent ad extorquendum matrimonium filiæ Regis, aut Principis patientium metum; injustè illum incuterent: nam minæ illæ licèt sint justæ contra Regem, sunt tamen injustæ contra matrimonium absque libertate alterius contrahentis prætensum. Loquimur enim de hoc matrimonio vi, & metu extorto: nam si proponeretur ut medium sedandi lites inter partes, esset alia consideratio.

2. Posse Judicem absque hoc impedimento dirimente incutere metum gravem ad extorquendum Matrimonium, quando pœna à Lege statuta ordinatur ad Matrimonium. Sic si Lex statuit contra dolosum stupratorem Virginis excommunicationem e. g. mortem, perpetuum exilium, aut carcerem, vel similes pœnas, nisi stupratam in Matrimonium ducat; non inde sequitur, matrimonium cum tali metu contractum invalidum esse. Idem dicendum, si judex sub pœna gravi cogeret ad Matrimonium injustè resilientem à Sponsalibus celebratis: ratio est, tum quia sic statuitur *in capite 1. & 2. de Adult.* tum etiam quia Judex juridicè procedens non censetur metum incutere, ut habetur *in Leg. Continet. §. Sed vim. ff. De eo, quod metus causa*; tum denique, quia metus iste potiùs provenit à causa intrinseca, & à natura delicti commissi, & à Lege considerante delictum, quàm à Judice. Sic

Rodri-

Rodriquez, Sanchez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 3. pun. 8. num. 12. & 13.* Adnotandum tamen cum eodem Bonacina *loc. cit. num.* 15. metum gravem mortis injustè incuti privata authoritate: ut si pater dicat stupranti propriam filiam: occidam te, nisi eam duxeris in matrimonium, tunc tale matrimonium sic initum invalidum erit: eo quia pater metum incutit per modum illicitum, & injustum; cum ipsi non liceat stupratorem occidere. Secus esset, si hunc timorem incuteret per ordinem ad judicem, ut supra dixi, tunc validè consisteret matrimonium.

5 Petes hìc: quid dicendum, si judex secundum allegata, & probata justè cogeret aliquem ad matrimonium contrahendum, quamvis coactio illa esset materialiter, & in se injusta? Resp. validum esse matrimonium sic contractum: ratio est, quia coactio ista licèt esset materialiter injusta, formaliter tamen esset justa, & juridica; procederet siquidem rectè secundum allegata, & probata, ut supponimus; adeoque non esset præsumendum, velle jus positivum dirimere matrimonium istud juridicè, & absque dolo à judice comprobatum. Sic Sanchez *lib. 4. disp. 13. num.* 8. Speculum 1. *par. art.* 8. *in fine*; & Bonacina *de Matr. qu. 3. pun.* 8. *num.* 4. cum aliis.

6 3. Matrimonia inita ad evadendum pericula sive animæ, sive corporis, aut fortunarum, dum eliguntur ut media ad evasionem periculorum; non esse irrita, nec contracta cum impedimento dirimente vis: ratio est, quia sunt simpliciter voluntaria; nec pericula sunt causa coactionis, sed occasio. Sic qui metu tempestatis, naufragii, mortis, vel ex timore inferni, aut infamiæ contrahit cum concubina; non dicitur involuntariè contrahere cum impedimento vis, & metus. Sic etiam qui in carcerem conjectus spe evadendi contraheret matrimonium cum filia Custodis: eo quia metus non est incussus ad extorquendum matrimonium, sed matrimonium offertur ut medium ad fugandum metum incussum, & ad liberandum se ab illo. Sic quoque si Princeps obsessus offerret obsidenti filiam in Matrimonium, ut ab obsidione liberaretur, dummodo obsidens non obsederit ad hunc finem. Sic Covarruvias, Sotus, Valentia, Henriquez, Coninch, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrimon. quæstion. 3. punct. 8. numero 18. 20. & 21.* Idem dicendum de damnato ad mortem, qui ut à morte se liberet; ducit in matrimonium meretricem, aut aliam fœminam. Aut si Raptor, vel deflorator ob metum mortis vitandum offerret se Judici ad Raptam, aut defloratam ducendam in matrimonium: sponte siquidem eliguntur hæc matrimonia ad vitanda pericula imminentia. Sic ex Henriquez, & Reginaldo docet citatus Bonacina *num.* 22. Plura de hac re vide *cap. 7. de essentia Matrimonii*, ubi per integrum agitur de Matrimonio per metum celebrato.

CAPUT XII.

De Impedimento Ordinis.

1 *Ordo Sacer dirimit Matrimonium contrahendum, non sic Minores Ordines.*
2 *Ut ordo sacer matrimonium subsequens dirimat, debet esse validè susceptus.*
3 *Debet etiam esse sine gravi metu susceptus.*
4 *Quonam Jure ordo sacer matrimonium subsequens dirimat?*

1 ORDINEM Sacrum validè, & ritè susceptum, ac sine gravi metu, de fide est, matrimonium contrahendum dirimere, ut patet ex Tridentino *sess. 24. Can. 9. & ex c. Placuit, cap. Lectores, dist. 32. cap. 1. & 2. Qui Clerici, vel vovent & cap. unic. de vot. in 6.* Habet enim hoc vel ratione sui, vel voti solemnis Castitatis sibi annexi. Sic communiter Doctores cum Petro Ledesma, Sà, Valentia, Henriq. Sanchez, Coninch, Guttierrez, & aliis penes Bonacinam *de Matr. quæst. 3. pun. 9. num.* 8. Ordines verò Minores Matrimonium non dirimunt, & multò minùs jam contractum: ratio est, quia nullatenus probari potest nec à jure, nec alia ratione, ordines minores hanc vim dirimendi Matrimonium habere: ut testantur Doctores ferè omnes cum Soto, Rodriq. Sanchez, Guttier. Navarro, Filliuc. & alii penes citatum Bonac. *n.* 1.

Conditiones requisitæ ad hoc, ut ordo sacer matri- 2
monium contrahendum, seu subsequens dirimat sunt sequentes. Advertendum tamen, quod matrimonium antecedens, & jam contractum ante susceptionem sacri ordinis non dirimitur: ut definitum fuit à Joanne XXII. *in quadam sua extravaganti de voto*; quod solum conceditur solemni Professioni Religiosæ, quando matrimonium consummatum non fuerit, ut suo loco diximus: 1. Conditio est, ut ordo sacer validè susceptus sit, nam si invalidè susceptus fuerit ob aliquod essentiale deficiens; matrimonium subsequens non dirimit: ratio est, quia deficiente principali; scilicet sacro ordine, deficit pariter accessorium, nempe votum Castitatis matrimonium dirimens: ut docent Sanchez, Guttierrez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrimon. quæstion. 3. punct. 9. numero 8. in fine.* Qui tamen adnotat *num.* 11. teneri ad servandam castitatem eum, qui sacrum ordinem suscepit sed cum intentione positiva non vovendi: eo quia licèt non obligetur ex voto ad illam servandam; obligatur tamen ex præcepto Ecclesiæ, quæ duo statuit, ut videlicet initiatus validè ordine sacro & castitatem servet, & matrimonium cum illo validè contrahere non possit; adeoque matrimonium subsequens invalidum esset, non ratione voti, sed præcepti ecclesiastici.

2. Conditio est: ut sine gravi metu susceptus sit or- 3
do sacer: nam si susceptus fuisset per metum gravem cadentem in constantem virum, & à causa libera injustè incussum, matrimonium non dirimeret: ratio est, quia nec ratione voti annexi dirimeret illud; cum non sit voluntariè emissum; nec ratione Præcepti Ecclesiastici, cum Ecclesia eos intendat obligare ad Castitatem servandam, & abstinendum à Matrimonio, qui sponte ac voluntariè sacros ordines suscipiunt; non verò qui involuntariè, & metu gravi inducti. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 29. n.* 5. Coninch, Guttierrez, Filliuccius, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 9. num.* 11. Adnotat tamen citatus Bonacina *num.* 12. ex Sanchez, Azorio, Coninch, & Filliuccio, quod licet non teneatur sic promotus ad castitatem servandam, abstinendum à matrimonio, ac recitandum divinum officium, cum hæc onera annexa sint ordini sacro sponte suscepto; nihilominus si sponte ratificaverit ordinationem factam verbis, aut factis utendo ordine suscepto semel, aut pluries; tenebitur ad onera illa, quæ jam sponte suscipit per spontaneam ratificationem ordinationis.

Quonam jure ordo sacer matrimonium dirimat, con- 4
troversum est inter doctores: aliqui enim sustinent, illud dirimere jure naturali; alii verò jure divino positivo; alii denique jure tantum ecclesiastico. Probabilius mihi videtur dirimere tantum jure ecclesiastico: nam quod non dirimat jure naturali, patet tum ex eo quia compati potest cum ordine traditio corporis ad conjugalem usum; tum quia votum simp. ex extra controversiam non dirimit jure naturæ matrimonium; ergo neque votum solemne, solmnitas siquidem est quædam publicitas ab Ecclesia introducta supra votum simplex. Quod verò non dirimat jure Divino probatur ex eo; quia nec constat, Christum Dominum hanc facultatem matrimonium dirimendi concessisse ordini sacro; nec ex scripturis, aut conciliis colligitur; remanet ergo dicendum ex solo jure Ecclesiastico illud dirimere. Sic Sanchez *lib. 2. disp. 28. num.* 24. Guttierrez *capite 94. num.* 10. Vasquez *tom. 3. in 3. par. disp. 249. cap. 2.* Ponce *lib. 7. cap. 27. num.* 5. Rebellus *lib. 3. quæst. 4.* Bonacina alios referens *de Matr. quæst. 3. pun. 9. num.* 12. & Castropalaus *de Matrim. disp. 4. pun. 6. num.* 5. hinc inferunt nonnulli cum Bonacina *loc. cit.* posse Pontificem dispensare cum sacerdote ad matrimonium celebrandum, cum sit impedimentum pure ecclesiasticum. Plura quæ hìc exagitari solent diximus *cap. 11. de Sacramento ordinis.*

CAPUT XIII.

De Impedimento Ligaminis.

1 *Quid sit Ligamen inducens Impedimentum dirimens Matrimonium?*
2 *Ut conjux possit ad secundas nuptias transire absque hoc impedimento, debet esse certus de morte alterius conjugis; & quænam certitudo requiratur?*
3 *Moralis certitudo deducta ex circumstantiis, & indi-*

ciis

ciis comprobantibus mortem tanta esse debet, ut sufficiens sit ad reddendam credibilem mortem conjugis tamquam certam viris prudentibus.

4 *An longa absentia conjugis ad multos annos fundet hanc moralem certitudinem de morte illius?*

5 *An Testimonium unius sufficiat ad moralem certitudinem praestandam de morte Conjugis?*

6 *An Fama de morte conjugis sufficiens sit ad moralem certitudinem fundandam de morte illius.*

1 LIGAMEN hìc accipitur pro vinculo prioris matrimonii validè contracti, quo ligantur conjuges, adeo ut eo perdurante aliud matrimonium celebrare non possint. Quapropter ligamen istud dirimit, & irritat omne aliud matrimonium subsequens, etiam si consummetur. Est etenim dogma fidei statutum à Trident. *sess.* 24. *Can.* 2. Matrimonium ita debere esse unum, ut prohibitum sit Jure Naturæ ut sustinent nonnulli Doctores, Divino, & Ecclesiastico eidem viro plures simul habere uxores; & eidem uxori plures simul habere viros. Hinc fit impedimentum istud ligaminis ex hoc triplici jure consurgere, ut latiùs probavimus *cap.* 1. De Proprietatibus Matrimonii; ubi Polygamiam, seu pluralitatem uxorum simul demonstravimus adversari unitati Matrimonii jure Naturali, ex probabili sententia Divino, & Ecclesiastico: quamvis permissa sit Bigamia successivè sive uxorum, sive virorum; impedit siquidem, & dirimit matrimonium cum alio conjuge ligamen istud, dum extat, & perseverat; non verò si dissolutum fuerit.

2 Ad hoc ut conjux possit ad secundas nuptias transire absque impedimento ligaminis, debet esse certus de morte alterius conjugis; ne matrimonium de novo contractum cedat in præjudicium prioris conjugis, si fortè superstes sit cum in dubio spoliari nequeat jure suo; imò præsumendus est vivere, nisi contrarium probatum fuerit: ut constat *ex cap. in præsentia de sponsal. & ex leg. ultima, cod. de sacros. Eccles.* Et si aliæ leges oppositum statuere, jam correctæ sunt à Jure Canonico. Difficultas tamen in eo sita est: quæ nam videlicet certitudo de morte conjugis requiratur, ut possit alter conjux superstes ad secundas nuptias transire absque impedimento ligaminis? Et quamvis docti viri distinguant inter matrimonium contrahendum propria authoritate, & contrahendum authoritate judicis, & publica. Nihilominus vera sententia est, eamdem certitudinem requiri ad contrahendum propria authoritate, ac authoritate Judicis: ratio est, quia eodem modo loquitur *capite in præsentia, de sponsal.* de primo, ac de secundo casu; ergo eadem certitudo requiritur pro utroque: sic enim textus ait, non possunt tales ad aliorum consortium convolare, nec permittat, eos authoritate Ecclesiæ contrahere donec certum nuncium recipiant de morte conjugis. Ex quibus verbis clarè colligitur, eamdem certitudinem requiri de morte conjugis ad contrahendum secundum matrimonium propria authoritate, ac authoritate Ecclesiæ. Idem dicitur *in capite Dominus, de secund. Nupt.* Ne videlicet aliquis ad secundas nuptias transire præsumat, donec ei constet, quod ab hac vita migraverit conjux ejus. Colligitur ergo requiri certitudinem moralem de morte conjugis, ut quis ad secundas nuptias transire possit, sive propria authoritate, sive Ecclesiæ; nec sufficere probabilitatem judicii de morte conjugis: nam tunc probabilitas non sufficit ad prudenter operandum, quando redundat in præjudicium alterius, vel est contra jus acquisitum alteri: ut docent Abbas, Covarruvias, Guttierrez, Mascardus, Sanchez, Coninch, & alii quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrimon. disputat.* 4. *punct.* 13. §. 1. *num.* 3.

3 Moralis autem hæc deducta ex circumstantiis, & indiciis comprobantibus mortem conjugis quamvis relinquatur dignoscenda judicio virorum prudentum, ut bene adnotant Covarruvias 4. *Decret.* 2. *par. cap.* 7. § 3. *num.* 3. Sanchez *lib.* 2. *disp.* 46. *num.* 6. & Guttierrez 2. *Pract. Quæst. quæst.* 8. *num.* 4. Nihilominus tanta esse debet, quanta sufficiens sit, ad fundandum judicium prudens, seu ad reddendam credibilem mortem conjugis viris prudentibus tamquam certam: nam si tanta certitudo non haberetur, exponerent se contrahentes periculo adulterandi: ut ex Soto, Sanchez, Valentia, Rodriquez, & Guttierrez advertit Bonacina *de Matr. qu.* 3. *pun.* 10. *num.* 12. Hac tamen certitudine habita non requiritur necessariò facultas episcopi ad transeundum ad secundas nuptias: eo quia ex nullo jure constat, requirendam esse talem facultatem: ut docent Sylvester *verb. Matr.* 8. *qu.* 13. *dist.* 4. Guttier. *de Matr. c.* 51. *in fine*, & Castrop. *de Matr. disp.* 4. *pun.* 13. §. 1. *num.* 4. Secus verò dicendum, si de tali certitudine dubitaretur.

Sed petes 1. an longa absentia conjugis per multos annos fundet hanc certitudinem moralem de morte illius? 4

Resp. ex se sola insufficientem esse ad eam fundandam, nisi aliæ concurrant circumstantiæ: ratio est, quia semper relinquitur dubitationi locus de morte conjugis & cum hac dubitatione nequeunt aliæ nuptiæ contrahi. Sic Sanchez, Speculum, Sylvester, Navarrus, Guttierrez, Valentia, Rodriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrimon. quæstion.* 3. *punct.* 10. *numero* 13. Et parum refert, conjugem in captivitatem redactum fuisse, ibique per multos annos commoratum esse, nec de eo notitiam ullam haberi: nam ut uxor possit ad secundas nuptias transire, aliæ requiruntur circumstantiæ mortem conjugis comprobantes. Nisi esset casus ille rarissimus, quem refert Mendo *in sua epitom. verb. Matrimonium, numero* 41. de juvene illa, quæ nupsit viro octogenario, qui post decem annos in captivitatem redactus fuit nec post alios decem annos de eo notitia ulla habita fuit. Quapropter uxor illa ad secundas nuptias transire potuisset; eo quia omnis præsumptio de vita mariti, qui jam centenarius esset, cessare debet. Casus quidem rarissimus esset, virum centenarium vivere in tot erumnis Captivitatis, maximè quia jura non præsumunt Casus hos rarissimos: ut habetur *in cap. inspicimus, De Regul. Juris in 6.*

Petes 2. an Testimonium unius sufficiat ad moralem certitudinem præstandam de morte Conjugis? 5

Resp. quamvis per se testimonium unius insufficiens sit ad probandam mortem conjugis, cum solùm semiplenè probet, non verò plenè; nec judicium certum parere possit, sed tantùm probabile, quod insufficiens esse superiùs diximus. Et defacto in Causis pecuniariis nequit possessor sua possessione deturbari ob testimonium unius tantum juxta *Leg. Juris jurandi, versic. simili modo, Cod. de Testib. & capite veniens de Testib.* ubi in fine dicitur: vocem unius nullius esse, idest nullius effectus ad sententiam proferendam. Quod potiori jure valere debet in Causis Matrimonialibus, quæ majoris momenti sunt, & majus detrimentum inferre possunt: ut docent Sanchez *libr.* 7. *disputat.* 46. *numero* 12. Rodriquez 1. *tom. Summ. capite* 233. *numero* 2. Bonacina *de Matrimon. quæstion.* 3. *punct.* 10. *numero* 16. & alii. Nihilominus unus Testis de visu mortis, exequiarum, vel sepulchri adjunctis aliis adminiculis distantiæ loci, modi deponendi, ex quo præsumatur certum deponere, qualitatis Personæ, & similium, maximè si aliæ probationes de facili haberi nequeant; sufficiens erit ad fundandam moralem certitudinem de morte conjugis. Colligitur hæc doctrina apertè *ex cap. In præsentia, de sponsal.* ubi deciditur: si certus nuntius adsit, idest qui fide dignus sit, & testetur verbis verosimilibus de morte conjugis; posse uxorem transire ad secundas nuptias, quæ de vita mariti, vel morte certificari non poterat post adhibitam diligentiam: aberat enim maritus septennio captivitatis causa, aut peregrinationis. Sic Guttierrez *de Matrimon. cap.* 51. *numero* 2. Riccius *Decis.* 265. Bonacina referens Sanchez & Mascardum *de Matrimon. quæstion.* 3. *punct.* 10. *numero* 6. Castropalaus referens Gregorium Lopez *de Matr. disp.* 4. *pun.* 13. §. 1. *numero* 7. & Mendo *in epitom. verb. Matrim. num.* 41. *in fine*. Advertit tamen Bonacina, hunc Testem examinandum esse coram Prælato, quapropter Parochi conjungere non debent in matrimonium ob testimonium unius, nisi obtenta facultate à Prælato, ad quem spectat hunc testem examinare, sicuti aliàs probationes de morte conjugis, quando sunt in controversia. Quod si sola uxor certò noverit mortem sui mariti, ut si ipsa sola præsens fuisset ejus morti, quamvis eam probare non posset; tunc secluso scandalo poterit matrimonium cum alio celebrare: ratio est, quia cessat omne periculum adulterii, cui se exponere pollet. Sic Guttierrez *de Matr. cap.* 51. *in fine*, Rebellus 2. *par. lib.* 3. *quæst.* 13. & Bonacina *loc. cit. in fine*.

Petes

6 Petes 3. an fama de morte conjugis ſufficiens ſit ad præſtandam moralem certitudinem de illa? Reſp. per ſolam famam præcisè non fundari certitudinem moralem de morte conjugis, & ſufficientem ad validè contrahendas nuptias ſecundas: ratio eſt quia fama ut plurimum fallax eſt, origenem ſiquidem habet ab incerto Authore, & ſic deciſum eſt *in cap. Veſtra, de Cohabit. Cleric.* Si verò aliis circumſtantiis, & adminiculis ſuffulta fuerit, quæ judicio virorum prudentum moraliter certam illam reddant, ut eſſet, mortem contigiſſe in bello, vel in Religione valde remota; aut conjugem fuiſſe ſenem, infirmum, nec rediiſſe poſt longum tempus ab ipſo ſtatutum ad reditum, & ſimilia; utique ſufficiens erit ad probandam certò moraliter mortem conjugis. Sic Gloſſa, Abbas, Navarrus, Maſcardus, Guttierrez, Sanchez, quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus *de Matr. diſp. 4. pun. 13. §. 1. num.* 8. Bonacina *de Matr. quæſt. 3. pun.* 10. *num.* 13. & Mendo *in epitom. verb. Matrimonium, num.* 41. *in fine*. Ad hanc famam tamen probandam neceſſariò requiritur, ut duo ſaltem Teſtes omni exceptione majores deponant, ſe audiſſe à fide dignis, & publicam in eo loco eſſe majori parti populi adductis circumſtantiis, cum quibus mors dicitur accidiſſe, & relatis perſonis, à quibus audierint, niſi teſtes fuerint octo, aut decem. Denique deponere debent, ſe credere, rem ita ſe habere; quamvis teſtes de fama non compellendi ſint jurare. Vide Sanchez plures referentem, ac dignè hoc tractantem *lib. 2. de Matrimon. diſputat. 46. num.* 16.

CAPUT XIV.

De Impedimento Publicæ honeſtatis.

1 *Quid ſit hoc impedimentum publicæ honeſtatis; & quonam jure introductum?*
2 *Quonam modo habebatur hoc impedimentum ex jure antiquo? & quonam modo tunc habetur ex jure novo Tridentino?*
3 *Ex ſponſalibus certis oritur hoc impedimentum, non verò ex ſponſalibus quacumque ratione invalidis.*
4 *Licèt impedimentum publicæ honeſtatis ortum ex ſponſalibus dirimat Matrimonium cum conſanguineis alterius ſponſi in primo gradu; non dirimit tamen cum Affinibus.*
5 *Neque ex jure novo Tridentini, neque ex jure veteri ſponſalia abſoluta dirimunt ſponſalia conditionata anteriora.*
6 *An ex ſponſalibus nullis ob defectum conſenſus, vel alterius impedimenti omnino occulti oriatur impedimentum Publicæ honeſtatis?*
7 *An ex ſponſalibus validis, ſed mutuò conſenſu diſſolutis oriatur Impedimentum Publicæ honeſtatis?*
8 *Oritur etiam Impedimentum Publicæ honeſtatis ex Matrimonio rato.*
9 *Extenditur uſque ad quartum gradum Conſanguinitatis inclusivè.*
10 *Ex matrimonio rato abſoluto, & cum certa perſona inito oritur hoc impedimentum, etiam ſi matrimonium nullum fuerit, excepta nullitate ex defectu conſenſus.*
11 *Ex matrimonio rato clandeſtino oritur hoc impedimentum.*
12 *Non conſurgit tamen ex matrimonio Amentium, vel Puerorum.*
13 *Nec ex Matrimonio Impuberum, niſi fortè malitia ætatem ſuppleverit.*
14 *Nec oritur ex matrimonio Conditionato ante purificationem conditionis.*
15 *Nec tandem oritur ex Matrimonio invalido celebrato in præjudicium priorum ſponſalium validorum.*
16 *An publica honeſtas poſſit aliquando concurrere cum Impedimento Affinitatis?*

1 DICITUR hoc impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis, quia inductum fuit ob honeſtatem, & decentiam publicam: juſtum ſiquidem, ac æquum eſt ob publicam honeſtatem, & decentiam matrimonia impedire inter perſonas jam factas propinquas, ſive per ſponſalia, contracta, ſive propter matrimonium. Nam qui ſponſalia contrahit, aut Matrimonium, propinquus fit conſanguineis ejus, cum quo ſponſalia aut matrimonium contrahit, & ideo propinquitas iſta conſurgere dicitur ex ſponſalibus, aut matrimonio. Inductum verò fuit impedimentum hoc non ex jure Naturali, aut Divino, ut eſt extra controverſiam; ſed ex jure ſolum Eccleſiaſtico: ut conſtat *ex cap. ſi quis uxorem, c. ſi quis deſponſaverit, 27. qu. 2. cap. juvenis, cap. veniens, cap. Ad audientiam, cap. ſponſalia, de ſponſalib. cap. unic. de ſponſalib. in 6.* & ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 3. de Reform. Matrim.*

2 Jure antiquo oriebatur impedimentum iſtud ex ſponſalibus, & Matrimonio puris, videlicet abſolutis, & cum determinata perſona celebratis; ſive de reliquo valida fuiſſent, ſive non; dummodo non fuerint invalida ex defectu conſenſus, nec eſſent in præjudicium priorum ſponſalium, & Matrimonii: ut expreſsè habetur *in cap. unic. de ſponſal. in 6.* Inſuper ex eodem jure extendebatur impedimentum tam ex ſponſalibus, quam ex Matrimonio ad Conſanguineos uſque ad quartum gradum incluſivè, nam ultra quartum gradum extendi non poterat ex deciſione Innocetii III. *in cap. non debet, de conſang. & affin.* Sed jure novo Concilii Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 3. De Reform. Matr.* Impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis ob ſponſalia non oritur ex illis, ſi quacumque ratione valida non fuerint; nam ſancta ſynodus prorſus tollit illud. Si verò valida fuerint primum gradum non excedant, quoniam in ulterioribus gradibus non poteſt prohibitio abſque diſpendio obſervari. Statuit ergo ſuo novo jure ſacroſanctum Concilium, quidquid ſit de jure antiquo ab ipſo reſtricto, quod ex ſponſalibus quacumque ratione nullis nullum oriatur impedimentum & ex validis ſolum oriatur intra primum gradum, non verò ultra illum.

3 Hinc fit 1. ex ſponſalibus certis, & validis oriri hoc impedimentum: nam ex invalidis quacumque ratione invalida fuerint; non oritur impedimentum iſtud, ſive de cætero invalida fuerint ante ſponſalia de novo contracta, ſive poſt. Sic Titius priùs celebrans ſponſalia invalida cum Berta, & poſtea celebrat ſponſalia valida cum ſorore Bertæ; non dicitur celebrare ſecunda ſponſalia cum impedimento publicæ honeſtatis ad Matrimonium: quia ſponſalia antecedentia jam nulla fuere, & ex ſponſalibus nullis nullum oritur impedimentum ad Matrimonium. Sic etiam dicendum, ſi Titius priùs celebret ſponſalia valida cum Berta, & dein celebret ſponſalia invalida cum ſorore Bertæ; non ideo Titius impeditus erit ad matrimonium contrahendum cum Berta: quia ſecunda ſponſalia celebrata cum ejus ſorore fuere invalida, adeoque ex illis nullum impedimentum naſci potuit. Sic Sanchez *lib. 7. diſputat. 67. numero 23.* Bonacina *de Matrimon. quaſtion. 3. punct.* 11. *numero* 4. & alii paſſim.

4 Fit 2. quod licèt hoc impedimentum Publicæ honeſtatis dirimat Matrimonium cum Conſanguineis alterius ſponſi im primo gradu, ſi oriatur ex ſponſalibus; quapropter Titius contrahens ſponſalia valida cum Berta habet impedimentum dirimens ad contrahendum Matrimonium cum Matre, aut ſorore, vel filia ipſius Bertæ; & viceverſa habet Berta impedimentum dirimens ad contrahendum matrimonium cum Patre, aut fratre, vel filio ipſius Titii. Non dirimit tamen matrimonium cum Affinibus alterius ſponſi, in quocumque gradu fuerit Affinitas: ratio eſt, quia ex nullo jure probari poteſt dirimere Matrimonium cum Affinibus. Sic Titius contrahens ſponſalia valida cum Berta non contrahit impedimentum ad matrimonium celebrandum cum uxore fratris Bertæ, qui mortuus eſt. Sic Sanchez *libr. 7. diſputat. 68. num. 3.* Guttierrez *de Matr. cap. 103. num.* 4. Bonacina *loc. cit. num.* 2. *in fine*, & alii.

5 Fit 3. quod neque ex jure novo Tridentini, neque ex jure veteri ſponſalia abſoluta poſteriora dirimant ſponſalia conditionata anteriora: ſic Titius contrahens ſponſalia conditionata cum Berta, & ante purificationem conditionis licitè appoſitæ contrahit ſponſalia abſoluta cum ſorore Bertæ; non ideo apponit impedimentum ad contrahendum cum Berta purificata conditione: ratio eſt, quia hæc ſecunda ſponſalia quamvis abſolutè contracta cum ſorore Bertæ invalida ſunt: eo quia ex vi prioris promiſſionis tenetur Titius ad expectandum eventum conditionis, à qua recedere nequit ante conditionem; ergo ſponſalia licet abſoluta cum ſorore Bertæ celebrata nulla ſunt, adeoque nullum impedimentum inducentia ex Tridentino; inſuper utpote præjudicantia prioribus ſponſalibus nullum impedimentum inducunt *ex cap. unic.*

De

De sponsal. in 6. ergo ex utroque jure novo, & veteri non dirimunt priora sponsalia. Secus tamen dicendum, si matrimonium ratum celebraret cum sorore Bertæ, quamvis id illicitè efficeret, validè tamen staret matrimonium, & sponsalia conditionata cum Berta dirimeret. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 68. num. 24.* Guttierrez *cap. 103. num. 17.* Bonacina alios referens *de Matr. quæst. 3. pun. 11. num. 5.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 10. num. 3. in fine*.

6 Petes 1. an ex sponsalibus nullis ob defectum consensus, vel alterius impedimenti omnino occulti oriatur impedimentum publicæ honestatis? Resp. quamvis Sanchez, Henriquez, Ponce, Layman, & alii penes Castropalaum *loc. cit. num. 6.* putarint, oriri: eo quia licèt sponsalia ista defacto irrita sint, & nulla; nihilominus quia publicè valida existimata fuere, & ut talia habita; ex ipsis oritur indecentia, & inhonestas. Sed pace tantorum virorum veram puto oppositam sententiam, quam docent Navarrus, Petrus de Ledesma, Vemerus, Rebellus, Gaspar Hurtadus, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 10. num. 7.* moveor præcisè ex verbis Tridentini *sess. 24. cap. 3. de Reform. Matr.* dicentis: *Impedimentum publicæ honestatis, ubi sponsalia quacumque ratione valida non erunt; sancta synodus prorsus tollit*; Ergo sive non erunt valida ratione publica, sive occulta, semper ablatum erit impedimentum. Nec sancta synodus poterat se clariùs, & efficacius explicare ad prorsus tollendum hoc impedimentum ex sponsalibus nullis ob dispendium observantiæ & in hoc, & in gradibus. Nec nullitas sponsalium, sicuti impedimenti, agnosci debet, & sciri ab omnibus: sat enim est, quod agnoscatur, & sciatur ab iis, ad quos spectat.

7 Petes 2. an ex sponsalibus validis, sed mutuo consensu dissolutis, oriatur Impedimentum justitiæ publicæ honestatis? Resp. quamvis hæc controversia celeberrima fuerit ante Declarationem Sacræ Cong. Concilii Tridentini die 6. Julii 1658. approbatam ab Alexandro VII. *die 10. ejusdem*, qui vetuit hoc dubium toties propositum deinceps in controversiam revocari, ut habet Fagnanus *in 4. Decretal. cap. ad audientiam de sponsalib. num. 29.* post talem verò Declarationem cessavit controversia. & omnes sustinent, non dissolvi, sed remanere impedimentum istud, etiam si ex mutuo consensu sponsalia valida dissoluta fuerint. Sicuti non cessat impedimentum istud, etiam si sponsalia valida dissolvantur morte unius sponsi. Sic ante Declarationem docuere Sanchez *libr. 7. disputat. 68. numero 21.* Layman *libr. 5. Summ. tract. 10. par. 4. capite 9. numero 3.* Bonacina *de Matrimon. quastion. 3. punct. 11. numero 7.* & alii quamvis oppositam sententiam docuissent Sà, Ponce, Guttierrez, Gaspar Hurtadus, Rebellus, Farinacius, & plures alii quos secutus est Castropalaus *de Matrimon. disputat. 4. punct. 10. numero 9.* Hujus declarationis Sacræ Congregationis Concilii & approbationis Alexandri VII. mentionem faciunt Fagnanus *loc. cit.* Gobat *in experiment. Theol. tractat. 9. numero 126.* Mendo *in epitom. verb. Matrimonium, numero 42.* Nicolius *in Florib. verb. sponsalia, numero 6.* & alii Moderniores.

8 Non solum, ut diximus, oritur Impedimentum Publicæ honestatis ex sponsalibus validis, de quo hucusque egimus; verum etiam ex matrimonio Rato, de quo remanet pertractandum: sic enim colligitur *ex capite Sponsa, & ex capite Ad audientiam, de sponsalib.* Et ratio ipsa demonstrat, eo quia si impedimentum istud consurgit ex sponsalibus, quæ sunt via ad Matrimonium; potiori jure consurgere debet ex matrimonio Rato, ut omnes Doctores fatentur, ex vi tantum ipsius Matrimonii, non verò ratione Affinitatis, quæ ante Matrimonium consummatum non habetur. Et quamvis lis magna extiterit inter Doctores: an Impedimentum istud ex Matrimonio Rato restrictum fuerit à Tridentino *sessione. 24. capite 3. De Reform. Matr.* per restrictionem factam ab eodem Concilio de Impedimento ex sponsalibus; attamen post Declarationem factam à S. Pio V. *in sua Bulla*, quæ incipit, *Ad Romanum spectat. ann. 1568.* ut certum ab omnibus Doctoribus sustinetur juxta Definitionem, & Declarationem Pontificiam: prædictum Decretum Concilii intelligendum esse, & procedere in sponsalibus & Matrimonio de futuro dumtaxat, non autem in Matrimonio contracto; sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis Casibus, & Gradibus, in quibus de jure veteri ante prædictum Decretum Concilii introductum erat. Vide prædictam Bullam clarè loquentem annexam Concilio Tridentino in fine, & quam passim referunt Doctores.

Hinc fit 1. Impedimentum Publicæ honestatis ex matrimonio Rato extendi usque ad quartum Gradum Consanguinitatis inclusivè. Sic juxta Bullam citatam docent Petrus Ledesma, Perez, Rodriquez, Navarrus, Valentia, Henriquez, & alii quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrimon. quæstion. 3. punct. 11. numero 10.* 9

Fit 2. ex matrimonio Rato absoluto, & cum certa persona inito consurgere hoc impedimentum, etiam si Matrimonium invalidum, & irritum fuerit; dummodo non fuerit invalidum ex defectu consensus: ut expressè deciditur *in capite unic. de sponsalib. in 6.* eo quia sic erat in jure veteri, & in jure novo Tridentini non fuit aliter decretum, ut declarat S. Pontifex *cit. in sua Bulla.* Sic Speculum, Rebellus, Card. Tuscus, Henriquez, Valentia, Sanchez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. numero 11.* Nec obstat, quod ex sponsalibns invalidis non oriatur hoc impedimentum, ergo neque ex matrimonio invalido. Non obstat inquam: quia jure novo Tridentini aliud statuitur de sponsalibus, quod non statuitur de Matrimonio Rato, ut declarat S. Pontifex Pius V. 10

Fit 3. ex matrimonio Rato clandestino celebrato videlicet sine Parocho, & Testibus oriri hoc impedimentum: eo quia licèt hoc Matrimonium, ubi viget Tridentinum, nullum, & irritum sit: non est tamen nullum ex defectu consensus. Et ubi matrimonium est nullum ex alio capite præter defectum consensus inducit hoc impedimentum: ut deciditur *in c. unic. de sponsalib. in 6.* Sic Ponce, Gaspar Hurtadus Farinacius, Barbosa Rebellus, qui testantur sic fuisse decisum à Sacra Congreg. Concilii, quos refert, & sequitur Castrop. *de Matr. disp. 4. pun. 10. n. 3. versic. Rursus in fine* Bonac. *de matr. qu. 3. pun. 11. num. 18.* 11

Non consurgit tamen hoc impedimentum 1. ex Matrimonio amentium, vel puerorum: eo quia tale matrimonium est invalidum ob defectum consensus debiti. Et ob eamdem rationem non consurgit ex matrimonio celebrato ob metum gravem, aut errorem Personæ, vel per fictum consensum, aut sine sufficienti deliberatione. Sic Petrus Ledesma, Speculum, Navarrus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. loc. cit. num. 12. 13. & 14.* Castrop. *loc. cit.* & alii. Idem dicendum de Matrimonio celebrato cum persona incerta, & indeterminata: eo quia non habetur consensus sufficiens ad Matrimonium, cum ferri debeat circa personam certam, & determinatam: ut ex Sanchez, Coninch, & Guttierrez docet Bonac. *l. c. n. 15.* 12

2. Non oritur ex matrimonio impuberum, nisi fortè malitia ætatem suppleverit: ratio est, quia matrimonium impuberum irritatur à jure ob præsumptionem defectus judicii, & consensus sufficientis ad contrahendum. Quamvis in sententia illorum, qui docent, Matrimonia impuberum resolvi in sponsalia, ut colligunt *ex cap. tuæ nobis, de desponsat. impub.* inducat impedimentum Publicæ honestatis usque ad primum Gradum Consanguinitatis juxta dicta de impedimento sponsalium validorum. Sic Navarrus, Valentia, Sanchez, Reg. Card. Tuscus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. qu. 3. pun. 11. num. 17.* 13

3. Non oritur ex matrimonio conditionato antequam purificetur conditio, sicuti diximus de sponsalibus conditionatis ante purificatam conditionem: ratio est quia neque matrimonium, neque sponsalia conditionata effectum habent ante purificatam conditionem; non enim præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum. Purificata tamen conditione consurgit impedimentum juxta eos, qui non requirunt novum consensum; secus verò juxta eos, qui docent tam in sponsalibus conditionatis, quàm in Matrimonio, ut validè consistant, requiri novum consensum, ante quem non inducitur impedimentum. Sic Sanchez, Guttierrez, Henriquez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quast. 3. pun. 11. num. 16.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 10. num. 3.* 14

4. Non

15 4. Non oritur ex matrimonio invalido celebrato in præjudicium priorum ſponſalium ,validorum : Sic Titius contrahens valida ſponſalia cum Bertą, ſi poſtea ante legitimam diſſolutionem ſponſalium Matrimonium contrahat cum matre , ſorore , aut filia Bertæ ; non ideo per tale matrimonium contrahit impedimentum cum Berta, quin poſſit exequi ſponſalia ipſi promiſſa; & ratio eſt, quia ex tali contractu Matrimoniali nullo nullum oritur impedimentum, utpote præjudicante prioribus ſponſalibus validis. Sic expreſsè deciſum eſt *in cap. unic. de ſponſalib. in 6.* Sæcus tamen eſſet, ſi ſponſalia facta à Titio cum Berta fuiſſent conditionata, ut ſuperiùs diximus. Sic Sanchez *lib. 7. diſp. 68. num. 24.* Guttierrez *cap. 103. num. 17.* Caſtropalaus *de Matr. diſp. 4. punct. 10. num. 2. in fine*. Et Bonacina *loc. cit. num. 20.* remittit ſe communi ſententiæ, in fine, quamvis videatur contrarius : imò addit ex Sanchez, & Navarro, hoc diſcrimen eſſe inter impedimentum iſtud, & reliqua, quod publica honeſtas ſuperveniens ſponſalibus non diſſolvit illa, cætera verò ſupervenientia diſſolvunt.

16 Quæres hìc : an publica honeſtas poſſit aliquando concurrere cum impedimento Affinitatis ? Reſp. affirmativè, & ſic habetur *in cap. litteras, de deſponſ. Impub.* quapropter ſi Titius contrahat ſponſalia valida cum Berta, & ante celebrationem Matrimonii cum illa copulam habeat cum Maria ejus ſorore vel matre, aut filia ; nequibit poſtea matrimonium contrahere cum Berta, aut cum Maria ejus ſorore : non cum Berta ob affinitatis impdimentum ortum ex copula habita cum Maria ejus ſorore ; non cum Maria ob impedimentum publicæ honeſtatis ortum ex ſponſalibus validis cum Berta ſorore Mariæ. Imò in Diſpenſatione petenda à ſummo Pontifice utriuſque impedimenti ſimul concurrentis facienda erit explicita mentio, vel ſaltem implicita, cum unum ex ipſis non ſubordinetur alteri, docent Petrus Ledeſma, Cov. Henriq. Perez, Rebellus, Toletus, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Matr. qu. 3. punct. 11. num. 8. & 22.*

CAPUT XV.

De Impedimento Ætatis requiſitæ.

1 *Quænam ætas requiratur ad Matrimonium contrahendum ; et quo jure ſtatuta?*
2 *Excipitur proximus Pubertati, qui Diſcretione, & Potentia coeundi polleat.*
3 *An contrahens ante Pubertatem, neſciens quod diſcretio, & Potentia coeundi ſuppleat ætatem ; mortaliter peccet?*
4 *An neceſſariò requiratur Pubertas mathematicè completa, ſi malitia ætatem ſuppleat?*
5 *An adveniente mathematicè pubertate, ſi adhuc coeundi potentia non advenerit; matrimonium contractum ſit validum?*

1 QUAMVIS Doctores non agant diſtinctim de hoc impedimento, ſed vel illud attingunt cum pertractant de impedimento impotentiæ, vel alibi : placuit tamen hìc ſpecialem ſermonem de illo inſtituere, cum certum ſit penes omnes, defectum ætatis requiſitæ ad Matrimonium celebrandum impedimentum eſſe dirimens illud, & ſufficiens caput ad diſſolvendum Matrimonium initum, cum ſit nulliter initum. Quapropter ſciendum : quod licet ex jure Naturæ nulla fuerit deſignata ætas ad contrahendum Matrimonium, ſed habito perfecto rationis uſu, quo poſſit contrahens ſe obligare ad copulam conjugalem per potentiam ſucceſſu temporis acquirendam : validè matrimonium contrahere poſſit jure Naturæ, ut ex communi ſententia teſtatur Sanchez *lib. 7. diſp. 104. num. 11.* Nihilominus ex jure eccleſiaſtico neceſſariò requiritur ad validè contrahendum Matrimonium, quod vir contrahens decimum quartum annum completum habeat, fœmina verò contrahens duodecimum completum. Sic expreſsè habetur *in cap. Puberes, cap. Continebatur, cap. de illis, & cap. ex litteris, de Deſponſat. Impuber.*

2 Excipitur tamen *in cap. continebatur, & cap. de illis citatis*, niſi proximus Pubertati, quæ a viris in decimo quarto anno completo attingitur, à fœminis verò in duodecimo completo ; diſcretione, & potentia coeundi polleat. Quapropter his habitis valide, & licitè matrimonium contrahitur in utroque foro à proximis Pubertati, licèt Pubertatem ipſam non attigerint. Quamvis onus probandi diſcretionem, & potentiam coeundi ſpectet ad ipſum contrahentem, cum ante pubertatem præſumendæ non ſint, ut adnotant Sanchez *lib. 7. diſp. 104. num. 21.* & Ponce *lib. 7. capite 65. num. 1.* ideoque ſi matrimonium ante pubertatem contractum fuerit, & à contrahente, vel contrahentibus nequeat probari diſcretio, & potentia coeundi ; nullum, & irritum matrimonium contractum dijudicandum erit. Probatur autem diſcretio, & prudentia per hoc, quod contrahens valorem matrimonii, ejuſque onera rectè perceperit : hæc enim intelliguntur nomine diſcretionis, & prudentiæ, de qua mentio fit *in cap. final. de deſpon. impuber.* Potentia verò coeundi probatur per ſeminis effuſionem, vel copulam cum alia perſona, aut per alia ſigna medicorum judicio approbanda, ut docet Ponce *loc. cit. num. 4.* Qui nam verò dicantur Pubertati proximi controverſum eſt inter Doctores, quorum aliqui aſſerunt per triennium ante pubertatem dici proximum Pubertati ; alii per biennium ; alii per annum ; alii per ſex menſes ; alii denique relinquunt ſtatuendum arbitrio judicis. Sed in hac varietate placet ſententia aſſerens, proximum pubertati dici, cui annus deficit ad eam attingendam : ſic in viris decimus tertius annus completus : dat approximationem Pubertati, fœminis vero undecimus completus ; moveor, quia hæc ſententia inſinuari videtur *in cap. continebatur, de deſponſat. impuber.*

3 Quæres 1, an contrahens ante pubertatem neſciens malitiam, ſeu diſcretionem ; & potentiam coeundi ſupplere ætatem ; mortaliter peccet ? Reſp. affirmativè : ratio eſt, quia attentaret contra grave præceptum Eccleſiæ matrimonium ab ipſa reprobatum *in cap. non eſt 2. de deſponſ. impuber.* Sic Coninch *diſputat. 21. numero 54.* Rebellus *libr. 4. quæſtion. 1.* Ponce *libr. 7. capite 65. numero 3.* Gaſpar Hurtadus *diſputat. 22. diffic. 12. numero 47.* contra Sanchez oppoſitum ſuſtinentem *libr. 1. de Matrimon. diſputat. 17.* Non nego tamen, quod ex urgentiſſima cauſa poſſit ordinarius diſpenſare cum impuberibus ſufficientem rationis uſum habentibus ad validè, & licitè contrahendum : ut docent Sanchez *libr. 7. diſputat. 104. numero 9.* Gaſpar Hurtadus *loc. cit. diffic. 12. in fine*, & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 4. pun. 14. §. 4. num. 4.*

4 Quæres 2, an neceſſariò requiratur, quod ætas, & pubertas completa ſit mathematicè, quando diſcretio & potentia coeundi non habetur? Reſp. Rebellum *lib. 3. quæſtion. 16. ſection. 2.* putaſſe, non requiri hanc mathematicam computationnm annorum, ſed ſufficere moralem ; adeo ut ſi deficiant viginti, aut triginta dies ; adhuc reputabitur moraliter completa : nam quod parum diſtat, nil diſtare videtur. Vera tamen ſententia eſt, requiri neceſſariò, quod pubertatis ætas mathematicè completa ſit in contrahentibus, ut Matrimonium validè conſiſtat abſque impedimento dirimente : ratio eſt, quia ſemel ac jus præſcribit ætatem alicui actui, niſi aliud excipiat, integrè, ac mathematicè accipiendum erit tempus præſcriptum ; ut patet in ætate præſcripta ad Religioſam profeſſionem emittendam, & ad ſacros ordines ſuſcipiendos. Nec Regula illa : *quod parum diſtat, nil diſtare videtur* ; locum habere poteſt in caſu noſtro, in tempore ſcilicet à jure determinato, cui nemini licet contravenire ; ſed ſolum locum habet in iis, quæ ab humano arbitrio pendent. Sic Sanchez *libr. 2. diſputat. 104. in principio*, Ponce *libr. 7. capite 65. numero 1.* Gaſpar Hurtadus *diſputat. 22. diffic. 12. numero 45.* & Caſtropalaus *de Matrimon. diſputat. 4. pun. 14. §. 4. num. 1.*

5 Quæres 3. an adveniente Pubertate, ac ea mathematicè completa, ſi adhuc non habeatur coeundi potentia in contrahente ; matrimonium invalidum ſit ? Reſp. quamvis non defuerint Doctores, *qui ex capite puberes, de deſponſ. impub.* collegerint ; quod contrahens non obtinens ex defectu ætatis coeundi potentiam, reputandus ſit non habere ætatem ad matrimonium requiſitam, adeoque matrimonium ſic contractum irritum eſſe ex defectu ætatis. Sic Gloſſa *ibi, verb. Tardiſſimè*, Abbas *ibi, num. 4.* Vemerus *in*

ſuo

suo speculo conjugali art. 39. concl. 2. & alii. Nihilominus indubitata sententia est, matrimonium validè consistere; etiam si potentiam coeundi puberes non habeant pubertate acquisita; dummodo spes sit successu temporis eam habendi: ratio est, quia textus eam requirit ad contrahendum ante pubertatem, nam ante pubertatem, regulariter præsumitur eam non haberi; non verò pubertate acquisita, in qua vice versa regulariter præsumitur haberi, esto rarò non habeatur. Et defacto in dubio suborto de impotentia, an perpetua sit, an verò temporalis datur triennium ad dijudicandum, ut suo loco dicemus; nec matrimonium statim declaratur nullum. Sic Sylvester *verb. Matrimonium*, 5. *quæst.* 7. Covarruvias 4. *Decret.* 2. *par. c.* 5. *n.* 2. Petrus Ledesma *quæst.* 58. *art.* 5. *in fine*, Mascardus *de Probation. concl.* 889. *num.* 10. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 104. *num.* 5. Guttierrez *cap.* 117. *num.* 1. & Castropalaus *de Matr. disp.* 4. *pun.* 14. *§.* 4. *num.* 5.

CAPUT XVI.

De Impedimento Affinitatis.

1 *Quænam sit Affinitas Matrimonium dirimens?*
2 *Consanguinei viri licèt fiant affines fœminæ, non fiunt tamen Affines consanguineis fœminæ; nec consanguinei fœminæ fiunt Affines Consanguineis viri. Affines tamen viri non fiunt Affines fœminæ, nec Affines fœminæ viro.*
3 *Ut oriatur Affinitas ex carnali copula requiritur seminis effusio intra vas naturale, quæ sit apta ad generationem.*
4 *Ex Matrimonio tantum rato non oritur Affinitas, sed Publica honestas.*
5 *Affinitas non solum oritur ex copula conjugali, sed etiam fornicaria, & hæc etiam jure naturæ.*
6 *Explicantur Gradus Affinitatis tam in linea Recta, quàm Transversa.*
7 *Jure antiquo impedimentum dirimens Affinitatis extendebatur usque ad septimum Gradum, Jure tamen novo Tridentini extenditur in copula conjugali usque ad quartum Gradum inclusivè, in fornicaria usque ad secundum.*
8 *An affinitas in primo Gradu tam lineæ directæ, quàm transversæ matrimonium dirimat Jure Naturæ? & quid dicendum de Affinitate ex copula fornicaria orta?*
9 *Quid dicendum de Affinitate ex copula conjugali orta.*
10 *Probabilius est Affinitatem in nullo gradu lineæ rectæ matrimonium dirimere jure naturæ.*

NIL aliud est affinitas, nisi propinquitas personarum ex carnali copula oriens, sive hæc licita sit, sive illicita; nec ex se ullam parentelam præsupponit: ut habet D. Thomas, quem omnes sequuntur *in* 4. *dist.* 41. *qu. unic. art.* 1. *qu.* 3. *arg.* 2. Glossa *in Arbore affinitatis*, 35. *qu.* 5. Par enim est, quod quando duo, vir & fœmina carnalem copulam habent, ob quam fiunt una caro; consanguinei viri, reddantur affines, & propinqui fœminæ habenti copulam; & consanguinei fœminæ reddantur affines, & propinqui viro habenti copulam, & quidem in eodem gradu, in quo sunt consanguinei adeo ut: consanguinei viri si sint tales in primo gradu, vel secundo, aut tertio vel quarto, in eodem gradu reddentur affines fœminæ. Et Consanguinei fœminæ similiter juxta gradus Consanguinitatis redduntur affines viro: ut deciditur *in cap. Fraternitatis*, 35. *quæst.* 10. & habet Glossa *in cap. non debet, de consang. & affinit. verb. In secundo*, & fatentur Doctores omnes.

2 Advertendum tamen, quod Consanguinei viri licèt fiant modo prædicto affines fœminæ, non fiunt tamen affines consanguineis fœminæ, sicuti consanguinei fœminæ licèt gradu suo fiant affines viro, non fiunt tamen affines consanguineis viri: ut expressè habetur *in cap. Quod super his, de consang. & Affin.* Quapropter duo fratres ducere possunt in matrimonium duas sorores; aut frater, & soror ducere possunt sororem, & fratrem; sic etiam pater viduus cum filia ducere possunt Matrem viduam cum filio. Advertendum insuper: quod affines viri habentis copulam non fiant affines fœminæ habenti pariter copulam; & multò minùs fiant affines consanguineis fœminæ ipsius; sicuti affines fœminæ non fiunt affines viro, aut consanguineis ipsius viri: ratio est, quia affinitas non generat affinitatem *ex c. quod super his, cit.* Quapropter Cajus habens copulam cum Berta non evadit affinis uxori Titii fratris Bertæ, adeoque mortua Berta, & Titio ejus fratre poterit uxorem Titii ducere in matrimonium. Sic communiter Doctores.

Ad hoc autem ut oriatur affinitas ex carnali copu- 3
la, necessariò requiritur, ut seminis effusio habeatur intra vas naturale, & quæ ex se apta sit ad generationem, & matrimonium consummare dicatur, si licita sit: ratio est, quia per talem copulam vir, & fœmina evadunt una caro, non verò per aliam. Sic *ex cap. Fraternitatis*, 35. *quæst.* 1. *& ex cap. Lex divina*, 27. *quæst.* 2. docent communiter Doctores Sà, Petrus Ledesma, Sanchez, Speculum, Henriquez, Reginaldus, Coninch, Guttierrez, Angelus, Sotus, Filliuccius, Layman, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Matrimon. quæstion.* 3. *punct.* 12. *numero* 12. & Castropalaus *de Matrimon. disputat.* 4. *punct.* 8. *num.* 2.

Hinc fit 1. Ex Matrimonio Rato tantùm, & non 4
consummato non oriri affinitatem, quamvis ex eo oriatur Publica honestas: cum necessariò affinitas supponere debeat copulam, quæ non habetur in matrimonio rato tantum. Sic Sanchez *lib.* 7. *disp.* 64. *nu.* 25. Guttierrez *cap.* 99. *num.* 7. Coninch *disputat.* 32. *dub.* 4. *num.* 46. Bonacina *loc. cit. num.* 18. & Castropalaus *loc. cit.* Fit 2. non oriri ex congressu spadonis cum fœmina; quia semen illud est ex se ineptum ad generationem: ut docent Sanchez *loc. cit. num.* 11. Petrus Ledesma *qu.* 55. *num.* 5. & Bonacina *loc. num.* 15. Fit 3. non oriri ex copula, in qua fœmina tantum emittit semen, non verò vir: eo quia semen solum fœminæ ex se insufficiens est ad generationem. Secus dicendum, si solus vir semen emittat, quia ex se solo absque semine mulieris sufficiens est ad generationem. Sic probabilius sustinent Paludanus, Sylvester, Sotus, & alii, quos referunt Sanchez *libr.* 7. *disputat.* 64. *numero* 1. & Guttierrez *capite* 54. *num.* 25. Quamvis non deneganda sit sua probabilitas sententiæ requirenti semen utriusq; maris, & fœminæ ad generationem, & consequenter ad affinitatem. Fit 4. non oriri affinitatem ex seminatione extra vas naturale fœmineum, aut ex seminatione intra vas præposterum; quia neutra apta est ad generationem. Sicuti si habeatur tantum penetratio vasis naturalis mulieris absque seminatione: sic Doctores passim.

Affinitas non solùm oritur ex copula licita, & con- 5
jugali; verum etiam ex illicita, & fornicaria: ut patet *ex cap. discretionem, de eo, qui cognovit consanguin.* & ex Tridentino *sess.* 24. *c.* 4. *de reform. matr.* Quamvis hoc certum sit jure ecclesiastico; lis tamen est: an attento jure Naturæ oriatur affinitas ex copula fornicaria: denegant siquidem Navarrus, Ledesma, Victoria, Henriquez, Sanchez, penes Castropalaum *de Matr. disp.* 4. *pun.* 8. *num.* 4. Eo quia ex copula fornicaria illicita nulla nascitur propinquitas, quæ amicitiam, & reverentiam foveat inter consanguineos; imò natura ipsa odium parit, cum filius excitari non possit ad amorem, & reverentiam habendam erga concubinam sui patris; ergo ex jure naturæ non videtur nasci affinitas ex copula fornicaria. Sed ut verum fatear, opposita sententia mihi certa est: eo quia per copulam fornicariam committentes illam efficiuntur una caro, & unus sanguis, sicuti efficiuntur per copulam conjugalem; ergo ex jure naturæ per utramque copulam induci debet affinitas, esto ex indecentia per copulam fornicariam non inducatur ille amor, & reverentia, quæ inducitur per copulam licitam, & conjugalem: maximè quia *Amos* 1. tamquam scelus gravissimum reputatur, quod pater, & filius introierint ad eamdem puellam fornicandi causa, nonnisi ex affinitate, quæ contrahitur. Et Divus Paulus 1. *ad Corinth.* 6. *ait: Qui adhæret Meretrici unum corpus efficitur*; Ergo fit affinis consanguineis Meretricis. Sic Joan: Andreas, Antonius Cucus, Cardinalis, Vemerus, Rebellus, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. loc. cit. num.* 5.

Gra-

6 Gradus affinitatis ad instar Graduum consanguinitatis alii sunt in linea Recta, alii in linea transversali. In linea recta constituuntur ascendentes, & descendentes stipitis affinitatis. Stipes autem affinitatis sunt duæ personæ illæ, quæ copulam carnalem habent inter se, quæ quidem non dicuntur Affines, sed principium Affinitatis. Quapropter respectu mariti socer, & socrus, seu pater, & mater uxoris; & respectu uxoris pater, & mater mariti sunt ascendentes in recta linea Affinitatis. Sicuti respectu privigni, vel privignæ, seu filii, vel filiæ alterius Matrimonii Vitricus, vel Noverca, seu maritus propriæ matris, vel uxor proprii patris sunt ascendentes in recta linea Affinitatis. Descendentes verò sunt in recta linea Gener, & Nurus, seu maritus propriæ filiæ aut uxor proprii filii, sunt etiam descendentes in recta linea Privignus, & Privigna respectu Vitrici, & Novercæ. In linea verò Transversali Affinitatis constituitur frater, vel soror mariti; aut frater, vel soror uxoris, seu Levir, & Glos; Levir namque significat fratrem mariti, vel uxoris; Glos verò significat sororem mariti, vel uxoris. Hæc nomina statuuntur Affinibus *in Leg. Non facilè, ff. De Gradib. Affinit.* cæterùm Affinitatis Arborem descriptam invenies in Sylvestro *verb. Matrimonium. 8. quæst. 15.*

7 Quamvis Impedimentum dirimens Affinitatis extenderetur Jure antiquo usque ad septimum Gradum, sicuti extendebatur Consanguinitas, ut patet *ex Cap. nullum, Cap. Æqualiter. 35. quæst. 3.* Attamen utraque restricta fuit ad quartum Gradum inclusivè *in cap. Non debet. De Consang. & Affinit.* Tridentinum verò Jure suo novo *sess. 24. cap. 4. de Reform. Matr.* licèt reliquerit Impedimentum istud Affinitatis usque ad quartum Gradum inclusivè, si oriatur ex copula licita; illud tamen restrinxit usque ad secundum Gradum inclusivè, si oriatur ex copula illicita. Quapropter ex hoc Jure novo Tridentini, qui fornicationem habuit cum fœmina aliqua, poterit Matrimonium licitè, & validè contrahere cum consanguinea illius fœminæ in tertio, & quarto gradu: ut Doctores omnes post Tridentinum fatentur.

8 Sed controversia magna insurgit: an affinitas in primo gradu sive lineæ rectæ, sive transversæ Matrimonium dirimat Jure Naturæ? Ut autem distinctius procedamus in re tam controversa, ubi varia sunt Doctorum placita; oportet per distinctas positiones nostrum sensum aperire.

Dicendum igitur 1. affinitatem ex copula illicita, & fornicaria ortam in nullo gradu Matrimonium dirimere, & impedire Jure Naturæ, esto ex Jure Naturæ ipsa oriatur, ut superiùs diximus: ratio est, quia licèt oriatur Jure Naturæ talis affinitas, attamen probari nequit, quòd ex eodem Jure Matrimonium dirimat, cum sit affinitas minùs perfecta; nec sufficientes rationes afferuntur ad probandam hanc efficaciam dirimendi Matrimonium ex Jure Naturæ. Accedit, quòd in Sacra Pœnitentiaria dispensetur à Pontifice in hac affinitate, quod maximum argumentum est, non dirimere Matrimonium Jure Naturæ. Sicut certam sententiam docent Sanchez *libr. 7. disp. 66. numer. 3.* Rebellus *libr. 3. de Matrimon. quæstion. 15. conclus. 2.* Layman *libr. 5. Summ. tract. 10. part. 4. cap. 6. conclus. 5. numer. 6.* Petrus Ledesma *quæst. 55. art. 6. conclus. 3.* Bonacina *de Matrimon. quæstion. 3. punct. 12. numer. 7.* Castropalaus *de Matrimon. disput. 4. punct. 8. numer. 10.* & alii. Hinc fit: validum esse Jure naturæ Matrimonium contractum à filio cum concubina patris, quamvis invalidum sit Jure Ecclesiastico, & Cæsareo: ut patet *ex Leg. Liberi. 4. Cod. de Nupt.*

9 Dicendum 2. affinitatem in primo gradu lineæ transversæ ortam ex copula licita non dirimere Matrimonium Jure Naturæ, vel Divino: ratio est, quia ex tali Matrimonio non apparet tanta indecentia, ut possit rectè dici, quòd dirimatur Jure Naturæ: maximè quia in Lege Naturæ Jacob duxit in Matrimonium Liam, & Rachelem Sorores, ut habetur *Genes. 29.* & Judas eidem fœminæ dedit in Viros duos fratres, *Genes. 38.* Præscribebatur quoque *Deuteronom. 25.* ut frater Uxorem fratris sui demortui sine liberis in Matrimonium duceret ob suscitandum semen illius: quæ quidem conjugia in veteri Lege minimè permissa fuissent, si Juri Naturæ repugnassent. Nec in Lege Evangelica dispensassent Summi Pontifices in hac affinitate, ut Alexander VI. cum Rege Lusitaniæ dispensavit, & Julius II. cum Henrico VIII. Rege Angliæ, qui duxit in Matrimonium Catharinam conjugem fratris sui Arcturi demortui, qui liberos non habuit; quam dispensationem ut validam, & consistentem declaravit Clemens VII. quod quidem non fecissent isti Summi Pontifices, si revera affinitas hæc dirimeret Matrimonium Jure Naturæ. Sic multi Doctores Magni nominis, qui in defensionem validitatis Matrimonii Henrici VIII. Regis Angliæ cum Catharina suos Tractatus edidere, præter quos Covarruvias *4. Decretal. 2. part. capit. 6. §. 10. numer. 7.* Bellarminus *libr. 1. de Matrimon. capit. 28.* Sanchez *libr. 7. disput. 66. numer. 1.* Castropalaus referens Valentiam, & Ponce *disput. 4. de Matrimon. punct. 8. numer. 11.* & Bonacina referens Rodriquez, Perez, Petrum Ledesma, Guttierrez, Rebellum, & Filliuccium, *de Matrimon. quæstion. 3. punct. 12. numer. 7.* Hinc fit: validum esse Matrimonium Jure Naturæ cum Uxore fratris demortui, & licitum accedente Dispensatione Summi Pontificis.

Nec obstant, quæ afferuntur ab Authoribus adversæ sententiæ, nempè illud *Levit. 18. Turpitudinem Uxoris fratris tui non revelabis. Et Matth. 14.* illud Div. Joannis Baptistæ reprehendentis Herodem, qui duxerat Uxorem fratris sui. Denique si frater, & Soror Jure Naturæ prohibentur conjungi in Matrimonium; etiam frater Jure Naturæ prohibetur conjungi in Matrimonium cum Uxore fratris sui demortui, quæ per affinitatem facta est ipsi Soror. Non obstant inquam: nam illud Levitici, ut videre est in Cornelio à Lapide *in Levit. capit. 18. versic. 16.* intelligitur cum hac exceptione, si habeantur filii fratris; qui si non haberentur, obligabatur frater ad nubendum Uxori fratris demortui ob suscitandum semen illius, ut clarè constat *Deuteronom. 25.* Hinc est: quòd Div. Joannes Baptista meritò reprehenderit Herodem, qui duxit in Matrimonium Uxorem fratris sui Philippi, qui filios habuit. Nisi dicere velimus cum Div. Thoma *in citatum locum Div. Matth.* accepisse in uxorem adhuc vivente Philippo ejus fratre. Denique licèt permittatur, Matrimonium jure naturæ irritum esse inter fratrem, & sororem; non inde infertur eodem jure inter fratrem, & Uxorem fratris demortui: disparitas est, quia est majus vinculum cæteris paribus Consanguinitas, quàm Affinitas. Et quamvis conjuges fiant una caro, fiunt tamen extrinsecè, non sic in consanguinitate; adeoque non oritur tanta indecentia in adstrictis affinitate, quanta ex consanguinitate oritur ex ipsa natura.

Dicendum 3. probabilius esse, Affinitatem in nul- 10
lo gradu lineæ rectæ Matrimonium dirimere Jure Naturæ. Dixi probabilius, quia negare non possum suam probabilitatem sententiæ asserenti, Affinitatem in primo gradu lineæ rectæ Matrimonium dirimere Jure naturæ: sic esset Matrimonium initum inter Vitricum, & Privignam; inter Novercam, & Privignum; inter Socerum, & Nurum; inter Socrum, & Generum. Eam enim docent magni nominis Doctores Navarrus, Sotus, Covarruvias, Vasquez, Coninch, Valentia, Bellarminus, Layman penes Castropalaum *de Matrimonio disputat. 4. punct. 8. numero 9.* & alii relati à Sanchez *libr. 7. disputat. 66. numer. 6.* & à Bonacina *de Matrimonio quæstion. 3. punct. 12. numer. 7.* loquuntur tamen hi Doctores de Affinitate orta ex copula licita, sicuti & nos loquimur. Nihilominus sententia nostra sic probatur: ex una parte ex hoc Matrimonio in primo gradu lineæ rectæ Affinitatis celebrato non apparet tanta turpitudo, & indecentia, quanta apparet turpitudo, & indecentia in Matrimonio celebrato in primo gradu lineæ rectæ Consanguinitatis; quia ex natura ipsa majus est vinculum Consanguinitatis, quàm Affinitatis; ex alia Parte Pontifices, & Concilia approbarunt hæc Matrimonia facta ante prohibitionem, licèt imposterum ea prohibuerint; ergo signum evidens est, non esse irrita jure Naturæ, nec Jure Divino. Nam Concilium Agathense *Can. 6.* & Concilium Epannense *Can. 30.* prohibent, Matrimonium contrahi cum Privigna, cum Noverca; si verò contractum fuerit ante eam prohibitionem, decernitur, sustinendum esse: quod quidem fieri non posset, si Jure Naturæ, aut Divino prohibitum esset. Insuper in Concilio Aurelia-

sensi III. *Can.* 10. statuitur: conversos ad fidem non separandos esse, si cum tali impedimento contraxerint ante baptismum; ergo non est impedimentum dirimens Jure Naturæ, alias separandi forent, eo quia invalidè contraxissent. Et *Regum 3. capit.* 2. habetur: Adoniam petiisse in Uxorem Abisac, quæ fuerat conjux patris sui. Valerius Maximus etiam narrat *lib.* 5. *cap.* 7. Seleucum Regem Syriæ concessisse filio suo Antiocho periculosè ægrotanti conjugium cum Stratonice Noverca sua, ob cujus amorem deperibat. Quæ omnia satis comprobant, non esse irritum tale Matrimonium Jure Naturæ. Et sic sustinent Div. Thomas 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 9. *ad* 3. Cajetanus *ibid.* Alensis 2. *part. quæst.* 169. *memb.* 2. Henriquez *libr.* 11. *cap.* 1. *numer.* 2. Sanchez plures referens *lib.* 7. *disput.* 66. *numer.* 7. Guttierrez *cap.* 99. *numer.* 9. Rebellus 2. *part. lib.* 3. *quæst.* 15. *numer.* 10. Ponce *lib.* 7. *cap.* 34. *numer.* 5. Filliuccius *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 6. *quæst.* 4. *numer.* 215. Bonacina *de Matrim. quæst.* 3. *pun.* 12. *numer.* 7. *in fine*, & Castropalaus *de Matr. quæst.* 4. *pun.* 8. *numer.* 12.

Nec obstant, quæ in contrarium afferri solent. Et 1. quòd *Lex si adulterium*, §. *quare*, ff. *Ad Leg. Jul. de Adult.* & *Lex ultima*, §. *noverca*, ff. *De Condit. sine causa* vocant nuptias istas incestuosas; Nam ultrò id concedimus, quis enim negare potest, esse tales? solum dicimus, non esse tales Jure Naturæ, sed Jure Communi positivo eas damnante, ut indecentes, maximè si Affinitas in primo gradu rectæ lineæ ex legitimo thoro oriatur. 2. reputatum fuit scelus gravissimum *Amos* 2. quòd pater, & filius iverint ad puellam constupr andam; adeout D. Paulus 1. *ad Corinth.* 5. reprehenderit illos, eo quia fornicationem talem committerent, qualis nec inter gentes auditur; itaut Uxorem patris sui quis habeat, *Et Levitic.* 20. pœna gravissima ignis minatur ei, qui habens in Uxorem filiam; duxerit postea ejus matrem. Sed hæc omnia probant, esse scelera pessima, ac indecentissima, & homines avertendos esse ab illis attenta prohibitione à Jure sive Divino, sive Humano; non probant tamen esse talia Jure Naturæ, quod probandum erat. Adde, quòd scelus exaggeratum *ex loco Amos*, & Div. Pauli erat quoddam adulterium indecentissimum: nam cum puella conjugata patri nequibat filius vivente Patre conjungi in Matrimonium; sicuti etiam nequibant Corinthii viventibus eorum patribus, ac renuentibus ducere in Matrimonium uxores patrum suorum, & ideò meritò eos reprehendit Apostolus: ut tradunt Cajetanus, & sedulius. Advertendum denique hìc: per Legem Gratiæ cessasse Impedimenta illa expressa *in Levitic. cap.* 18. Vetus namque Lex expiravit morte Christi; quapropter standum solùm Impedimentis in Lege Evangelica expressis ab Ecclesia, sive eruta ab ipso Levitico, sive non: & ideo jure merito ferit anathemate Tridentinum *sess.* 24 *can.* 3. asserentes; Eos tantum Consanguinitatis, & Affinitatis Gradus, qui in Levitico exprimuntur; posse impedire Matrimonium contrahendum, & dirimere contractum; nec posse Ecclesiam in nonnullis illorum dispensare, aut constituere, ut plura impediant, & dirimant. Advertendum quoque; nos locutos fuisse attento Jure Naturæ, cæterum ultrò concedimus, indecentissimum esse conjugium in primo Affinitatis Gradu præcipuè in linea recta ex legitima copula proveniente; sed tantùm ex Jure Ecclesiastico; nec unquam in eo dispensandum, nisi urgentissima causa instante, quæ quidem causa cum rarissima sit, ideo aut numquam, vel ferè numquam summi Pontifices in hoc Impedimento dispensarunt, quamvis facultatem haberent dispensandi, ut hucusque probavit sententia à nobis proposita.

CAPUT XVII.

De Impedimento Impotentiæ.

1 *Explicatur, quid veniat hìc nomine Impotentiæ.*
2 *Quid veniat hìc nomine periculi corporalis ob tollendam impotentiam?*
3 *Impotentia, quæ tolli nequit per opus humanum licitum ex medicorum sententia absque periculo mortis; perpetua censenda erit.*
4 *An fœmina jam Matrimonio juncta, quæ adeo arcta est, ut nequeat scissuram pati ex Judicio medicorum sine periculo vitæ; teneatur ad patiendum scissuram.*
5 *An fœmina sciens, se non posse concipere absque manifesto periculo vitæ suæ, aut prolis; censenda sit perpetuò impedita ad Matrimonium contrahendum?*
6 *Sola impotentia perpetua, & absoluta ad coeundum cum effusione seminis ad generationem apti est impedimentum dirimens Jure Ecclesiastico, & etiam Naturæ.*
7 *Impotentia Temporalis, & non Perpetua, dummodo non sit ex defectu ætatis requisitæ; Matrimonium non dirimit.*
8 *Impotentia etiam absoluta, & perpetua superveniens Matrimonio jam contracto illud non dirimit, sive Ratum sit, sive Consummatum.*
9 *Quid concedatur Conjugibus superveniente Impotentia Matrimonio?*
10 *Impotentia respectiva, si perpetua sit; Matrimonium dirimit.*
11 *Non adest Impedimentum Impotentiæ, quando fœmina recipere potest semen virile, quamvis ipsa seminare nequeat.*
12 *Matrimonium contractum à Viro cum fœmina arcta, quæ ex sententia Medicorum juvari potest mediis licitis, quamvis ipsa nolit, non est irritum.*
13 *Matrimonium cum leproso, aut simili morbo laborante contractum non est invalidum ob solum periculum infectionis.*
14 *Matrimonium inter steriles celebratum, dummodo potentes sint; non est invalidum.*
15 *Matrimonium inter senes decrepitos celebratum, si vir natura, vel arte juvari poterit ad copulam; est validum.*
16 *Matrimonium ab infirmo celebratum, cujus salus est desperata; validum est.*
17 *An omne Matrimonium cum Eunuchis contractum invalidum sit ob impedimentum dirimens Impotentiæ?*
18 *An Hermaphroditus habeat impedimentum Impotentiæ ad Matrimonium contrahendum?*
19 *An ab habentibus perpetuam Impotentiam contrahi possit Matrimonium ad castè vivendum?*
20 *Quid faciendum in dubiis ortis de Impedimento Impotentiæ?*
21 *Quomodo reclamandum contra Matrimonium cum Impotentia celebratum?*
22 *Quænam probationes necessariæ sint ad Matrimonium dissolvendum ob Impotentiam?*
23 *Quomodo computandum Triennium ad Impotentiam dignoscendam statutum?*
24 *Quales debeant esse Matronæ de Virginitate cum juramento deposituræ.*
25 *Quid faciendum, si conjux propria authoritate recedat ob impotentiam alterius?*
26 *Quid, si dissolutum fuerit Matrimonium ab Ecclesia ob impedimentum Impotentiæ, & postea cognoscatur irrepsisse errorem?*

IMPOTENTIA, de qua hìc agitur, illa est, 1
quam Vir habet ad penetrandum vas fœmineum, ac semen ad generationem aptum effundendum intra illud; aut quam fœmina habet ad membrum virile recipiendum, & semen aptum ab illo emissum. Utraque Impotentia potest esse ab extrinseco, vel ab intrinseco, seu à natura. Ab extrinseco provenire dicitur, quando est à maleficio, vel à castratione virilium. Ab intrinseco, & à natura, quando vir ex natura sua est nimis frigidus, aut calidus, & fœmina est nimis arcta. Dividi solet Impotentia in Absolutam, & Respectivam. Absoluta illa dicitur, quæ est talis respectu omnium, ut si Vir esset impotens respectu omnium fœminarum; & viceversa si mulier esset impotens respectu omnium Virorum, Respectiva verò est respectu hujus fœminæ, non omnium; aut respectu hujus Viri, non omnium. Dividitur quoque Impotentia in Temporalem, & Perpetuam. Temporalis est illa, quæ non est perpetua, sed ad aliquod tempus durat. Perpetua verò illa dicitur, quæ absque peccato, vel corporali periculo arte humana

tolli

tolli nequit : ut colligitur *ex Cap. Fraternitatis . De Frigid. & Maleficiat.* Hinc fit : quòd Impotentia illa , quæ solo miraculo auferri possit ; Perpetua censenda erit: eo quia cum Miraculum sit præter Naturæ Ordinem, expectandum non erit . Perpetua quoque censenda erit Impotentia illa , quæ per artem Magicam, aut aliud peccatum tolli poterit: eo quia juxta axioma illud , *Non possumus id; quod Jure non possumus* ; si ergo jure non possumus peccatum facere , neque id possumus , quod cum peccato fieri potest ; adeoque Impotentia maleficiati, quæ tolli nequit, nisi per aliud maleficium ; dicenda erit perpetua ; sicuti perpetua dicenda erit Impotentia mulieris arctæ , cujus arctitudo tolli non poterit , nisi per accessum peccaminosum alterius Viri à Marito . Sic Sanchez , Guttierrez , Coninch, & alii, quos referunt , & sequuntur Castropalaus *de Matrimon. disput. 4. punct. 14. §. 1. numer.* 8. & Bonacina *de Matrimon. quæstion. 3. punct. 13. à numer.* 2. Perpetua tandem censenda erit Impotentia illa , quæ absque corporali periculo auferri nequit , *ut ex cit. Cap. Fraternitatis colligitur* .

2 Sed dubitabis: quid nomine periculi corporalis veniat ? Nam Doctores aliqui cum Henriquez *libr.* 12. *cap. 7. numer. 6.* & Vega *tom. 2. Summ. cap. 34. casu* 111. putant , intelligi quodlibet probabile periculum gravis morbi ; adeoque habens Impotentiam ad copulam , quæ quidem auferri nequit nisi cum probabili periculo gravis morbi ; dicitur habere Impotentiam perpetuam . Alii verò cum Innocentio, Joan. Andrea , Butrio , Ancharrano , Cardinali , & Præposito relatis à Sanchez *libr. 7. disput. 93. numer.* 16. sustinent , intelligi mortem ipsam , non verò periculum illius ; adeoque impotentia illa , quæ tolli potest cum periculo mortis ; non erit perpetua per hos Doctores . Aliqui denique docent , intelligi periculum mortis , non verò gravis morbi: quapropter impotentia , quæ tolli poterit cum probabili periculo gravis morbi, non dicenda erit perpetua . In hac tamen Varietate Sententiarum nostra responsio erit cum communi sententia : quòd scilicet nomine periculi corporalis veniat vel mors ipsa, vel grave periculum mortis ; non verò probabile periculum gravis morbi, nisi tamen morbus ille induceret grave periculum mortis; secus verò si gravem molestiam tantum , aut gravem dolorem induceret: ratio est , quia mors corporalis est per omnes Doctores caput sufficiens ad declarandam impotentiam perpetuam , sed periculum mortis æquivalet ipsi , non verò periculum gravis morbi inducentis tantum gravem dolorem , non tamen periculum mortis ; ergo nomine corporalis periculi venit mors , vel grave periculum illius ; non verò grave periculum morbi inducentis tantum gravem dolorem . Sic Glossa *in Cap. Fraternitatis cit. verb. Corporali* , Gregorius Lopez *Leg. 2. tit. 8. part. 4.* Matienzo *libr. 5. Recopil. tit. 1. gloss. 1. cap. 97.* Sanchez plures referens *libr. 7. disput. 93. num.* 18. Guttierrez *de Matrimon. cap. 112. numer.* 28. Layman *libr. 5. Summ. tract. 10. part. 4. cap. 11. num. 1.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 14. §. 1. num. 4.* & alii .

3 Hinc colligitur juxta dicta : perpetuum reputandum esse impedimentum illud impotentiæ , quod per opus humanum licitum tolli nequit ex Medicorum sententia absque gravi periculo vitæ ; quamvis habens impedimentum renuat remedium , vel non teneatur sustinere illud : ratio est , quia perpetuitas impedimenti hujus non pendet ab eo , quod auferatur , vel non ; sed ab eo , quòd auferri possit , vel non absque gravi periculo vitæ: ut rectè docent Paludanus , Div. Antoninus , Dominicus Soto ; & quamplures alii Doctores relati à Sanchez *libr. 7. disput. 93. numer.* 15. In dubio tamen medicorum an auferri , vel non auferri possit cum licitis medicaminibus sine periculo mortis ; præsumendum est, adesse periculum : standum namque in hoc dubio pro vita habentis impedimentum, quæ in possessione reperitur : ut docent Sanchez referens Petrum Ledesma *locis citatis* , Guttierrez *de matr. cap. 112. num.* 27. & Castropalaus *de matr. disp. 4. pun.* 14. *§. 1. num.* 5.

4 Quæres 1. an fœmina , quæ jam in Matrimonium juncta est Viro, & est arcta ; teneatur scissuram pati , quæ absque gravi periculo vitæ fieri possit ex judicio medicorum ? Resp. 1. si præ cæteris fœminis arcta sit ; & conscia hujus arctitudinis contraxit cum viro ignaro illius ; tenebitur scissuram pati , etiam cum gravi dolore , dummodo non resultet grave detrimentum ejus saluti corporali: ratio est , quia cum deceptione viri contraxit , ergo tenebitur ad deceptionem removendam : maximè quia sine notabili detrimento suæ salutis removere potest . Sic communis Sententia cum Henriquez , Sanchez , Guttierrez , Sà , Filliuccio , quos referunt , & sequuntur Bonacina *de Matrimon. quæstion. 3. punct. 13. numer.* 7. & Castropalaus *l. c. numer. 9.*

Adnotandum hìc 1. ex prædictis Authoribus : licitum esse huic fœminæ scissuram pati absque periculo mortis , & gravi detrimento suæ salutis : ratio est , quia adhibere remedia licita ad juvandam naturam ob actum honestum nullam involvit culpam , & licitè fieri potest . 2. non teneri fœminam ad patiendum hanc scissuram à Viro suo inexperte , volente adhibere peritos medicos ; sed tantum ipso tentante ferro , ligno , digitis, aut aliis instrumentis: imò in tali casu poterit ipsa aufugere à Viri consortio , donec secura remaneat à tali improba violentia: ratio est , quia etiamsi teneatur scissuram pati , eam tamen à medico experto pati tenetur, non verò à Viro inexperte cum non levi damno salutis ipsius patientis . 3. si scissuram pati nolit à medico experte, nec à Viro, adhuc Matrimonium validè consistit : ratio est , quia semel ac impotentia ista ad copulam potest arte humana absque gravi periculo vitæ auferri , non est impedimentum dirimens , esto nolit fœmina remedium pati , quæ utique pecaret. Quamvis ab hac obligatione , & consequenter à peccato excuset fœminam istam Castropalaus *l. c.* quia rarò contingere solet, quòd agnoscat se arctiorem præ cæteris fœminis , & arctitudinem suam superari non posse à Viro per naturale membrum ; & hoc modo tradit corpus suum aperiendum ab ipso, non verò à Chirurgo, aut cum aliis instrumentis: quæ quidem sententia maximè mihi arridet.

Resp. 2. si fœmina insciа sit suæ arctitudinis, etiam extraordinariæ supra cæteras fœminas , aut arctitudinem habeat communem cum cæteris fœminis ; non tenetur scissuram pati , ut reddat se aptam ad conjugalem copulam cum suo Viro , quamvis eam pati possit absque gravi incommodo : ratio est, quia traditio corporis facta in Matrimonio ad conjugalem usum intelligitur semper facta eo modo, quo connaturaliter fieri solet, & prout natura destinavit ; sed natura destinavit viam ad copulam aperiendam esse virili membro , non verò alio instrumento extraordinario, à quo natura ipsa abhorrere videtur ; ergo nequibit obligari fœmina ad scissuram patiendam alio instrumento: maximè quia specialem arctitudinem non habet , vel si illam habet , ignara est illius ; nec cum dolo operata est . Sic Petrus Ledesma *de Matr. quæst.* 58. *art. 1. in fine*, Ponce *lib. 7. de Imped. cap. 62. numer.* 2. Gaspar Hurtadus *disp.* 22. *diffic. 7.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 4. punct. 14. §. 1. num.* 8.

Quæres 2. an si fœmina sciret , se non posse concipere absque manifesto periculo suæ vitæ , aut prolis ; censendum sit hoc impedimentum impotentiæ perpetuum ad contrahendum Matrimonium ? Resp: quamvis aliqui Doctores , quos refert , & sequitur Henriquez *de Matrim. lib.* 12. *cap. 7. num.* 8. putarint, esse impotentiam perpetuam , & per consequens Matrimonium dirimentem : eo quia impossibilis evadit copula fœminæ , cum non possit ei vacare absque peccato . Nihilominus vera sententia sustinet, eam impotentiam non esse perpetuam , nec Matrimonium dirimere : ratio est , quia solum est impotentia pro eo tempore , pro quo fœmina solet esse apta ad concipiendum ; non verò transacto eo tempore , & quando accedit sterilitatis tempus ; ergo manifestè apparet , non esse impotentiam perpetuam , sed temporalem : nec contrahentes Matrimonium obligare se debent necessariò ad debitum reddendum pro quovis tempore ; sed sat est , si illud reddant , quando legitimum impedimentum abest. Sic Sanchez alios referens *lib. 7. disp. 92. num.* 27. Guttierrez *cap. 112. nu.* 17. Coninch *disp. 31. dub. 7. num. 86.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 14. §. 1. numer. 13.* 5

Explicatis iis , quæ ad Impotentiam spectant ; remanet statuendum, quænam impotentia sit impedimentum dirimens Matrimonium ; nam non quæcumque impotenia illud dirimit , ac irritat . Dicendum igitur cum communi ferè omnium sententia : solam impotentiam perpetuam , & absolutam coeundi , & vas 6

fœmineum penetrandi cum effusione seminis apti ad generationem dirimere matrimonium contrahendum non solum Jure Ecclesiastico, sed etiam Jure Naturæ; secus verò impotentiam Temporalem, aut perpetuam supervenientem matrimonio jam contracto. Et quidem quòd talis impotentia dirimat Jure Ecclesiastico matrimonium contrahendum satis clarè constat *ex cap. 1. 33. quæst. 1. & ex cap. 2. Cap. Fraternitatis, & aliis de Frigid. & Malefic.* Quòd verò dirimat Jure naturæ probatur ex eo, quia cum tali impotentia nequeunt fieri una caro: nec conjux eo impedimento laborans potest alteri tradere corpus suum ad conjugalem usum, ut exposcit jus naturæ; ergo prædictum impedimentum jure naturæ dirimit matrimonium contrahendum. Accedit Declaratio facta à Sixto V. anno 1587. definiente: eunuchos utroque testiculo carentes jure naturæ incapaces esse ad Matrimonium contrahendum. Sic Sanchez *libr. 7. disp. 92. numer. 7.* Guttierrez *de Matrim. cap. 112. num. 7.* Coninch *disput. 31. dub. 7. numer. 76.* Castropalaus referens Layman, & Gasparem Hurtadum *de Matrim. disput. 4. punct. 14. §. 2. numer. 1.* & Bonacina referens Ledesmam, Valentiam, Speculum, Henriquez, Reginaldum, & Filliuccium *quæst. 3. de Matrimon. punct. 13. num. 12.*

7 Quòd tamen Impotentia Temporalis, & non perpetua, excepta ea, quæ provenit ex defectu ætatis, de qua jam locuti sumus; non impediat, & dirimat Matrimonium contrahendum, probatur ex eo, quia nullo Jure constat illud impedire, & dirimere, etiamsi ignota fuerit alteri contrahenti, cum non tollat simpliciter Matrimonii finem: maximè quia impotens pro aliquo tempore, non dicitur absolutè impotens; adeoque obligare se poterit ad copulam habendam: ut rectè docent Div. Thomas *in 4. dist. 34. quæstion. unic. art. 2. in Corp.* Petrus Ledesma *quæst. 58. art. 1.* Rodriquez *tom. 1. Summ. cap. 235. numer. 1.* Sanchez *libr. 7. disput. 92. numer. 4.* Guttierrez *de Matrimon. cap. 112. numer. 3.* Coninch *disput. 31. dub. 7. numer. 78.* Bonacina *locis citatis*, & Castropalaus *locis citatis, numer. 8.* Advertunt tamen Sanchez, Guttierrez, Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*, graviter peccare conjugem laborantem impotentia Temporali diu duratura, si conscius illius eam non detegat alteri contrahenti: gravem siquidem injuriam, ac deceptionem illi irrogaret, privando sic eum conjugali usu, quem expeditum reputabat.

8 Denique quòd impotentia etiam absoluta, & perpetua, superveniens tamen Matrimonio jam contracto, non dirimat illud, sive ratum tantùm sit, sive consummatum; probatur ex eo, quia indissolubilitas Matrimonii hoc exigit, etiamsi consummatum non sit; nam soli Professioni Religiosæ concessum est, Matrimonium non consummatum, sed ratum tantum dissolvere. Nec obstat: quòd *in Cap. ex Litteris. De Frigid. & Malefic.* conceditur ob impotentiam facultas transeundi ad aliud Matrimonium: eo quia ibi sermo est de impotentia Matrimonium antecedente, non verò subsequente illud. Sic contra Gratianum, & alios docet communis sententia cum Sanchez *libr. 7. disput. 102. numer. 3.* Guttierrez *capit. 116. numer. 1.* & aliis passim, qui hanc certam sententiam colligunt *ex Cap. Si qui. 32. quæstion. 7. & ex Cap. Si uxorem. 32. quæst. 5.*

9 Adnotandum hìc: quod impotentia superveniens Matrimonio, si sit ad verum semen effundendum, ut si vir utroque testiculo privaretur; non impedit petitionem, aut redditionem debiti: cum per accidens sit, veram copulam conjugalem habere non posse, ut rectè habet Card. Toletus *lib. 7. Summ. cap. 12. numer. 4.* Si verò sit ad effundendum semen intra vas, vel quia Vir imbecillis est, vel fœmina arcta; quamvis ipsis conjugibus concedantur tactus, oscula, & amplexus absque pollutionis periculo; non tamen conceditur copula, dummodo certitudinem habeant non effundendi semen extra vas: nam si de hoc certi non essent, imò spes sit seminandi intra vas; poterunt copulam tentare, etiamsi aliquando extra vas semen effundant: procurant enim rem sibi licitam, & permissam, & quam non credunt sibi impossibilem. Et defacto *in Cap. Laudabilem. De Frigid. & Malefic.* conceditur Triennium ad experiendam impotentiam, quod concedi non posset, si sic tentare non possent: ut docent Sanchez, Navarrus, Henriquez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrim. disp. 4. punct. 14. §. 2. num. 11.*

Impotentia Respectiva, quæ videlicet impotentem reddit conjugem ad copulam cum hac muliere, non verò cum aliis; vel quia nimis arcta est, vel quia ab extrinseco impedimento Maleficii retardatur; si perpetuà sit, quòd videlicet auferri nequeat absque peccato, vel absque gravi periculo corporis; est impedimentum dirimens Matrimonium. Idem dicendum de impotentia respectiva mulieris respectu hujus Viri, non verò cæterorum: quapropter semel ac constat Ecclesiæ impotentia hæc respectiva viri respectu mulieris, vel mulieris respectu viri; declarare poterit irritum Matrimonium cum eo, cum quo impotentia habetur, quamvis cum aliis contrahere possit: ratio est, quia nequit inter hos salvari essentia Matrimonii, quæ obligationem importat ad invicem, ut fiant una caro, quod evenire nequit sine copula, quæ est ipsis impossibilis. Et quidem si impotentia ista proveniat à natura, expressè habetur *in Cap. Fraternitatis. De Frigid. & Malefic.* Si verò ab extrinseco, seu à Maleficio, habetur *in Capit. final. 31. quastion. 1.* sic docent Sanchez *libr. 7. disput. 93. num. 2.* Guttierrez *cap. 112. numer. 19.* Ponce *libr. 7. capit. 61.* Coninch *disput. 31. dub. 7. numer. 77.* Bonacina referens Rebellum, & Filliuccium *de Matrimon. quastion. 3. punct. 13. numer. 6.* & Castropalaus referens Layman *de Matrimon. disput. 4. punct. 14. §. 3. numer. 2.* Constare autem debet hæc impotentia ex præcit. Doctoribus per testimonium hominum honestorum, qui virum consideraverint; vel honestarum mulierum, quæ fœminam observaverint, quando impedimentum est à natura; quando verò est ab extrinseco, seu à maleficio eo nosci poterit ex parte Viri, si noctu, vel in vigilia pollutionem habeat, si experiatur erectionem partium genitalium, cum tamen accedere vult ad mulierem illam, concidit, & relaxatur; tunc enim impotentia illa maleficio tribuenda erit; non verò frigiditati, cum frigidus hos motus non experiatur. Ex parte fœminæ cognoscitur, si cum aliis viris experiatur motus carnis, cum verò ad suum pertrahitur, non experiatur tales motus; imò illum nimis abhorreat sibi copulari volentem, nec ulla via pertrahi potest ad congressum. 10

Neque dicas cum aliquibus Doctoribus: non posse ex maleficio perpetuum oriri impedimentum: eo quia nullum datur maleficium, quod tolli nequeat exorcismis Ecclesiæ. Oppositum namque docent ut certum Div. Thoma *in 4. dist. 34. quæstion. unic. artic. 3. in Corp.* quem fere omnes Doctores sequuntur teste Sanchez *libr 7. disput. 94. numer. 8.* Guttierrez *cap. 113. numer. 1.* Ponce *libr. 7. cap. 65. numer. 6.* constat expressè *ex Cap. final. De Frig. & Malefic.* & ratio ipsa demonstrat, ac experientia: conjuges siquidem licèt non habeant potentiam destructam, aliquando tamen ita eam ligatam, & impeditam habent ex maleficio, ut neque exorcismis ordinariis Ecclesiæ, neque alio licito medio auferri possit maleficium, adeoque perpetuum censendum erit. Non nego tamen, quòd ut Ecclesia declaret maleficium perpetuum, requiritur, quod præmissis precibus, & aliis remediis ad maleficium removendum; debeant per triennium conjuges vacare copulæ carnali, quam si explere non potuerint intra tale tempus; declaranda erit impotentia illa perpetua: ut tradunt communiter Doctores *ex Cap. Laudabilem. De Frig. & Malefic.*

Ex dictis huc usque infertur 1. non adesse impedimentum impotentiæ, quando fœmina recipere potest semen virile, quamvis ipsa seminare non possit: ratio est, quia semen muliebre non est necessarium ad generationem prolis, esto valde conferat ad generationem, ut habet probabilior sententia. Sic docent Sanchez *libr. 7. disput. 92. numer. 9.* Guttierrez *de Matrimon. cap. 112. numer. 8.* Henriquez *libr. 12. cap. 7. num. 4.* Filliuccius *tract. 10. part. 2. cap. 3. quastion. 1. numer. 63.* Bonacina *de Matrimon. quastion. 3. punct. 13. numer. 14.* & Castropalaus *de Matrimon. disput. 4. punct. 14. §. 2. numer. 2.* qui advertit, etiamsi ut dubia admittatur sententia docens, non esse necessarium semen muliebre, nihilominus juxta illam tradenda erit sententia à Judice, utpote favorabilem Matrimonio: cum in dubiis sententia tradenda sit pro valore Matrimonii, ut habetur *ex Capit. final. De Senten. & re Judicat.* 11

In-

12 Infertur 2. non reputandum esse invalidum, & cum impedimento impotentiæ contractum Matrimonium illud, quod celebratum fuit à viro cum fœmina arcta, cujus arctitudo ex sententia Peritorum juvari potest mediis licitis absque gravi periculo ejus vitæ, quamvis ipsa sive licitè, sive illicitè nolit talia remedia pati: ratio est, quia non contractum fuit Matrimonium cum impotenti absolutè, & perpetuo tali. Non sic verò si adeo arcta esset, ut ejus arctitudini subveniri non possit per media licita, & absque gravi periculo ejus vitæ; tunc enim esset absolutè impotens, & perpetuo talis. Sic ex Navarro, Valentia, Coninch, Sanchez, Filliuccio, & aliis docet Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 13. num. 13.*

13 Infertur 3. Matrimonium cum leproso initum, vel morbo simili affecto, itaut timor tantùm sit non congrediendi cum illo ob periculum infectionis; validum esse, & absque impedimento impotentiæ celebratum: ratio est, quia periculum illud contrahendi infectionem non facit, quin sit in leproso, aut simili morbo affecto potentia congrediendi; ergo absolutè Matrimonium contractum est cum potente. Sic deciditur *in cap. 2. de Conjug. Leprosor.* & sic docent Sanchez *libr. 7. disp. 92. num. 9.* Guttierrez *de Matr. cap. 112. nu. 5.* Bonacina *l. c. num. 15.* & alii.

14 Infertur 4. validum esse Matrimonium inter steriles contractum, ex quibus proles haberi non possit, quidquid in contrarium dixerint Felinus *in cap. Cum sit. De For. Compet. num. 15.* & Jason *consil. 115. num. 1. volum. 1.* ratio est, quia semel ac valent semen effundere, fieri possunt una caro; nec semen illud est ex se ineptum ad generationem, sed per accidens ex temperamento speciali subjecti frustratur suo fine. Sic D. Thomas *in 4. dist. 34. quæst. unic. art. 2.* Sanchez *lib. 7. disp. 92. num. 24.* Guttierrez *de Matr. cap. 112. nu. 16.* Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 14. §. 2. num. 3.* & Bonacina referens Henriquez, Reginaldum, Coninch, & Filliuccium *de Matrimon. quæstion. 3. punct. 13. numer. 17.*

15 Infertur 5. Matrimonium celebratum inter senes decrepitos validum esse; si vir natura, vel arte juvari possit ad copulam habendam: nam de muliere etiam decrepita controversia non est, dummodo possit semen recipere: eo enim ipso quod vir juvari possit natura, vel arte ad copulam habendam; fieri potest una caro cum sua muliere, ex quo congressu posset per se generatio haberi, esto non habeatur per accidens. Quapropter jure merito non rejicit Ecclesia senes à Matrimonio contrahendo: ut rectè habet Div. Thomas *in 4. dist. 34. quæst. unic. art. 2. ad 3.* quem sequuntur Covarruvias, Mantica, Duenas, Rodriquez, Guttierrez relati à Castropalao *loc. cit. nu. 4.* & à Bonacina alios referente *loc. cit. numer. 18.* Nisi fortè vir senex adeo exhaustus esset, ut judicio Medicorum impotens omnino judicaretur ad copulam habendam etiam cum adjutorio medicaminum; tunc enim esset absolutè impotens, eo quia copula evaderet ei impossibilis, & de essentia Matrimonii est nativa obligatio ad copulam: Sic Abbas, Innocentius, Ancharranus, Hostiensis, Præpositus, Alexander de Nevo, Gregorius Lopez, Matienzo, Cucus, Guttierrez, Barbosa, Sanchez, Layman relati à Castropalao *loc. cit. numer. 5.* contra Navarrum, Tabienam, Rodriquez, Vegam, Buttrium, Jasonem, & alios.

16 Infertur 6. Matrimonium ab infirmo contractum, cujus salus est desperata, validum esse: ratio est, quia licèt habeat potentiam impeditam ad usum Matrimonii ob morbi vehementiam, eam tamen revera habet; nisi morbus talis naturæ esset, ut omnino potentiam illam destruxisset, quod de facili præsumendum non erit. Sic ex praxi, ac consuetudine Ecclesiæ docent Sanchez *lib. 7. disp. 105. num. 3.* Ponce *lib. 7. cap. 65. num. 7.* Guttierrez *cap. 118. num. 1.* Coninch *disp. 31. dub. 7. num. 88.* Covarruvias 4. *Decret. 2. par. cap. 8. §. 2. num. 10.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 14. §. 2. num. 6.* Qui addit, hoc Matrimonium habere vim legitimandi prolem antea susceptam, & probat *ex cap. Tanta. Qui filii sint legit.* ac refert Tiraquellum, Covarruviam, Cucum, Guttierrez, Lopez, & Sanchez. Habet quoque vim excludendi substitutum vocatum sub conditione, si hic absque liberis legitimis decesserit; dum non fuerit contractum Matrimonium in fraudem substituti, ut sustinet communior sententia. Quamvis ipse Castropalaus valde probabile putet ex Sarmiento, Menchaca, Garzia, Spino, Molina, & Sanchez, etiamsi in fraudem fuerit, remanere excluſum substitutum: ratio est, quia qui utitur jure suo, & actum facit honestum, ac sibi permissum; non præsumendus est in fraudem committere alterius: imò si demus ex iniqua intentione id efficere; nihilominus iniqua intentio Patris non debet filium privare hæreditate sibi contingente ob legitimationem provenientem ab instituente illam.

Supersunt nonnullæ aliæ difficultates enodandæ, 17
quas per sequentia quæsita proponemus. Quæres igitur 1. an omne matrimonium cum Eunuchis contractum invalidum sit ob impedimentum dirimens impotentiæ? Resp. si Eunuchi, vel Spadones sint perfectè tales, itaut careant utroque teste, matrimonium cum ipsis celebratum, etiam scienter, irritum erit, & invalidum jure Naturæ: eo quia sunt absolutè impotentes. Extat super hoc Declaratio Sixti V. quamvis ante prædictam declarationem aliqui Antiquiores oppositum docuerint non rectè. Idem dicendum de illis, qui habent utrumque testem, sed adeo contusum; ut impotentes sint ad semen emittendum generationi aptum: de his namque par militat ratio, ac de perfectè Eunuchis. Si verò Eunuchus non sit perfectè talis, eo quia uno tantùm careat teste; tunc Matrimonium cum ipso contractum validum erit; quia jam potens est ad semen generationi aptum. Sic Sanchez *lib. 7. disp. 92. num. 17.* Guttierrez *de Matr. cap. 112. numer. 11.* Henriquez *lib. 12. cap. 8. num. 1.* Rodriquez *1. par. Summ. cap. 235.* Rebellus *lib. 3. quæst. 16. sect. 3. numer. 17.* Petrus Ledesma *quæst. 58. art. 1. dub. 3.* Reginaldus *lib. 31. num. 102.* & Bonacina *de Matrim. quæst. 3. pun. 13. num. 19.*

Quæres 2. an Hermaphroditus habeat impedimentum 18
impotentiæ ad matrimonium contrahendum? Resp. nomine Hermaphroditi intelligi eum, in quo uterque sexus reperitur, virilis scilicet, & fœmineus. Statuitur tamen per *Legem. Quæritur. 10. ff. De statu Homin.* quòd si sexus virilis in eo prævaleat, dijudicandus sit Vir, & ut talis reputandus; si verò sexus fœmineus, fœmina reputandus erit. Quòd si uterque sexus æquè se habeat, cum neuter prævaleat; æquè vir, & fœmina dijudicari poterit, & ei conceditur electio sexus, qua facta non poterit ab ea discedere. Sic Sanchez *libr. 7. disp. 106. num. 1.* & Guttierrez *de Matrim. cap. 119. num. 1.* His præmissis

Dicendum 1. Matrimonium ab Hermaphrodito contractum secundum eum sexum, quem ipsi constat prævalere, ut si prævaleat virilis, contrahat cum fœmina, si fœmineus cum Viro; validum esse: eo quia jam censetur illius sexus, in quo exercere potest, quæ ad matrimonium spectant. Quamvis contracto conjugio secundum unum sexum, si in eodem conjugio altero sexu uteretur; grave peccatum adulterii committeret, non enim traditio corporis facta est in duplicem usum ejusdem. Sic Angelus, Sylvester, Tabienæ, Armilla *verb. Hermaphroditus*, Sanchez *lib. 7. disp. 106. nu. 4.* Guttierrez *de Matr. cap. 119. nu. 1.* Bonacina *de Matrim. quæst. 3. pun. 13. nu. 26.* & Castropalaus *de Matrim. disp. 4. pun. 14. §. 5. num. 2.*

Dicendum 2. si Hermaphroditus, cui constet sexus validior, nempè quòd prævaleat fœmineus; nihilominus matrimonium contrahit secundum sexum minùs validum in ipso, nempè virilem; invalidè contrahit: ratio est, quia matrimonium celebratum juxta sexum invalidiorem reputatur, ac si celebratum fuisset inter conjuges ejusdem sexus, inter duos mares, vel duas fœminas, quod quidem jure naturæ invalidum est; adeoque si in hermaphrodito prævalet sexus fœmineus, & contrahit cum fœmina, censetur matrimonium contrahere cum persona ejusdem sexus. Sic Sanchez *libr. 7. disput. 106. numer. 5.* Guttierrez *de Matrimon. cap. 119. numero 1.* Bonacina *de Matrimon. locis citatis, numer. 27.* & alii. Non displicet tamen distinctio, quam adhibeat Gaspar Hurtadus *disput. 22. de Matrimon. difficult. 10. numer. 35.* Ponce *libr. 7. de Impedim. cap. 65. numer. 8.* & Castropalaus *locis citatis, numer. 3.* Si matrimonium ab hermaphrodito celebratum sit secundum sexum invalidiorem, ita ut secundum eum impotens sit ad copulam; matrimonium irritum erit jure naturæ, ut per se patet, & rectè docet nostra sententia. Si verò non impotens sit ad copulam secundum sexum debiliorem; non erit irritum jure naturæ: ratio est, quia licèt sit debilior in illo sexu, munia tamen illius exer-

exercere potest ; ergo jure naturæ est potens in illo sexu, non impotens : nec natura accipit potentiam à determinatione juris positivi statuentis, hermaphroditum dijudicandum esse virum, vel fœminam ex sexu validiori. Imò nec irritum erit jure positivo, quia non potest afferri Textus irritans tale matrimonium, fortasse tamen prohibitum ob inconvenientia, quæ sequi possent.

Dicendum 3, si uterque sexus æqualis sit in hermaphrodito; & constet neutrum prævalere; datur ei electio sexus, quo electo nequit ab illo retrocedere in matrimonio contrahendo juxta sexum illum, non solùm in eo conjugio, sed etiam in aliis subsequentibus conjuge mortuo. Idem dicendum in dubio orto de utroque sexu; quisnam illorum prævaleat; tunc si dubium superari nequit per observationem personarum peritarum à Judice Ecclesiastico designandarum; datur ei electio sexus præstando cautionem juratoriam de non utendo alio sexu, etiam in matrimoniis subsequentibus. Nec Parochus assistere potest matrimonio hermaphroditorum, nisi lis de validiore sexu, vel alia dubietate orta terminata sit penes Judicem Ecclesiasticum; cum Parochus immiscere se nequeat in iis, quæ in matrimoniis spectant ad forum externum. Adnotandum tamen : quòd si facta electione, & juramento præstito non variandi sexum, mortuo tamen conjuge illum variaret, dummodo potens sit secundum utrumque; matrimonium validum foret, licèt illicitum : eo quia nullo jure irritatur, & potentia naturalis non tollitur per electionem factam, aut juramentum antea præstitum. Sic Vgolinus, Coninch, Guttierrez, Sanchez, Filliuccius, Majolus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 3. punct. 13. à num. 28. usque ad 30.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. §. 5. num. 5.*

19 Quæres 3. an ab habentibus perpetuam impotentiam contrahi possit matrimonium ad castè vivendum? Resp. quamvis Ponce *lib. 7. de Matr. cap. 56.* doceat, confœderationem, & societatem istam personarum impotentium esse verum matrimonium tum jure naturæ, tum jure Ecclesiastico, ut multis rationibus probare conatur, ingeniosis quidem, sed non subsistentibus, adducit quoque, & allegat pro hac sententia Paludanum, D. Antoninum, Veracrucium, Petrum Sotum, & Medinam, quibus favere dicit D. Thomam. Nihilominus vera sententia, ac omnino sustinenda est, talem societatem, & confœderationem ad castè vivendum non esse verum matrimonium supposita impotentia nec Jure Naturæ, nec jure Ecclesiastico, & quidem quòd non sit verum matrimonium jure naturæ, probatur ex eo, quia à natura institutum fuit matrimonium primò, & per se ad propagationem honestam generis humani, ut constat *ex Genes. 2.* ergo supposita impotentia perpetua nequit haberi matrimonium à natura intentum. Mitto absurda, quæ sequerentur ex hac sententia, quòd videlicet inter patrem, & filiam, inter matrem, & filium; non dico inter sororem, & fratrem, haberi posset hoc verum matrimonium confœderationis. Quòd autem sit irritum Jure Ecclesiastico patet *ex tota causa 33. quæst. 1. & ex toto Titulo, de Frigid. & Malefic.* & ex motu proprio Sixti V. ann. 1587. absolutè definientis : Impotentes ineptos esse ad matrimonium contrahendum, absque ulla distinctione matrimonii ad copulam, vel ad castè convivendum tantùm; ergo clarè constat tum ex jure Naturæ, tum ex jure positivo matrimonium istud esse nullum, irritum, & invalidum, ac sine gravi peccato fieri non posse. Sic D. Bonaventura, Navarrus, Matienzo, Barbosa, Guttierrez, Coninch, Gaspar Hurtadus, Vasquez, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 14. §. 6. num. 3.*

20 Quæres 4. Quid faciendum in dubiis de impedimento impotentiæ? Resp. 1. si dubium de impotentia oriatur antequam contrahatur matrimonium, certum est, laborantem hoc dubio debere sub gravi peccato desistere à contrahendo matrimonium, usque dum sufficienter deponat dubium : ratio est, quia aliàs se exponeret gravi periculo inferendi injuriam alteri conjugi, qui immunis est ab impotentia. Sic ut certum ex communi sententia testantur Sanchez *lib. 7. disput. 103. in fine*, Guttierrez *de Matrim. capit. 116. num. 3.* Si tamen dubio non deposito matrimonium contrahat, quamvis peccet graviter sic contrahendo, ut diximus; nihilominus petere, & reddere poterit debitum, ut constet Ecclesiæ de validitate, aut invaliditate matrimonii contracti, cum non posset aliunde Ecclesia proferre sententiam. Quòd si intra triennium ab eadem Ecclesia statutum consummare non potuerit; separandi erunt ex sententia ipsius Ecclesiæ, cum præsumptio stet pro impotentia. Si tamen post triennium adhuc dubitetur, si consummaverit, vel non, & adhibitis consuetis diligentiis dubium vinci non potuerit; ferenda sententia erit pro valore matrimonii, cum unusquisque præsumendus sit potens, dummodo contrarium non probetur. Sic Innocentius *in Cap. 1. De Frigid. & malefic. numer. 3.* Dominicus Soto *in 4. dist. 34. quæst ult. artic. 2.* Sanchez cum aliis *loc. cit. numer. 3.* Guttierrez *loc. cit. numer. 16.* & Castropalaus *de Matrim. disputat. 4. punct. 14. §. 7. num. 2. & 3.*

Resp. 2. si impotentia certa sit, sed dubium oritur, an antecesserit matrimonium, an verò illud subsecuta sit; tunc si ad breve tempus post contractum matrimonium dubium oriatur, sive impotentia ex frigiditate naturæ oriatur, sive ex maleficio, aut humana industria; præsumendum erit matrimonium præcessisse : ratio est, quia tam brevi tempore præsumi nequit, quòd quis ex potente evadat impotens cum notabili mutatione ex uno extremo ad aliud : & in hoc conveniunt Doctores. Discrepant tamen, si longum tempus intercesserit à matrimonio contracto : nam in tali casu sustinent Hostiensis, Montalvus, Gregorius Lopez, Matienzo, Mascardus, Henriquez, & alii relati à Sanchez *libr. 7. disputat. 103. numer. 2.* quos sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 3. punct. 13. num. 11.* debere præsumi, impotentiam præcessisse matrimonium, ex quocumque capite oriatur, quorum sententiam non improbo. Sanchez verò *loc. cit. num. 5.* Guttierrez *de Matrim. capit. 116. numer. 3.* Reginaldus *libr. 31. numer. 104.* & Filliuccius *tract. 10. par. 2. cap. 3. quæst. 3. num. 104.* docent, si dubium sit de impotentia accidentali, proveniente scilicet ex morbo, vel maleficio; præsumendum esse, quòd subsecuta sit ad matrimonium. Secus verò si dubium sit de impotentia naturali; ratio est, quia id, quod à natura est, semper præsumitur fuisse, cum opera naturæ perpetua sint; adeoque rectè præsumi poterit cum hoc impedimento contraxisse. Non ita tamen evenit in impotentia accidentali, quæ dum non sit à natura, præsumi non debet, si non probetur, revera matrimonium antecessisse : nemo enim præsumi debet perpetuò impotens, cum impedimentum non sit à natura; adeoque si probari nequit, quod matrimonium antecesserit, præsumendum erit de hac impotentia, quòd subsecuta sit. Quæ quidem præsumptio erit favorabilior indissolubilitati matrimonii : nam dissoluto matrimonio evenire potest, quod alter conjux accedat ad alias nuptias, cum revera ligatus sit. Nec obstat periculum, quòd iste laborans hac dubietate accederet ad non suam : legitimè namque, & licitè ad illam accederet, semel ac probari nequit, non esse suam. Arridet mihi hæc sententia præ cæteris, quamvis nec improbem sententiam Antonii de Butrio, quem sequitur Castropalaus *de Matrim. disput. 4. punct. 14. §. 7. numer. 5.* quamcumque impotentiam sive naturalem, sive accidentalem, quando post longum tempus à matrimonio contracto oritur dubium si antecesserit, vel non; præsumendum esse, non præcessisse : eo quia dum contrarium non probatur, unusquisque à natura præsumendus est potens.

Resp. 3. in dubio orto de impotentia an naturalis sit, an verò accidentalis; præsumendum erit esse accidentalem : ratio est, quia numquam præsumitur, naturam defecisse, nisi certò constet; ergo in tali dubio præsumendum potiùs erit, impotentiam esse accidentalem, quàm à natura provenientem. Sic Sanchez, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matrimon. disputat. 4. punct. 14. §. 7. numer. 7.*

21 Quæres 5. Quomodo reclamandum contra matrimonium cum impotentia celebratum? Resp. 1. certum esse, quòd conjux potens reclamare licitè possit adversus impotentem quocumque tempore : eo quia maximè spectat ad ipsum, ne sit cum impotente alligatus. Sed quo tempore audiendus sit ab Ecclesia, non caret difficultate; dicendum tamen, denegandam esse audientiam mulieri alleganti impotentiam sui viri transacto bimestri à copula attentata : eo quia præsumitur non dicere verum, una

semel

ſemel quòd ſic ſerò reclamavit : nam *in capit. 1. de Frigid. & Malefic.* ait Pontifex : Citò, & in parvo tempore ſcire potuit, ſi ſecum vir coire potuiſſet. Denegatur tamen audientia non abſolutè, ſed ad triennium uſque, niſi tamen per ſigna evidentia, & certa, aut veroſimiliter evidentia velit probare impotentiam viri ; tunc enim ſtatim audienda foret, nec expectandum triennium, cum ceſſet præſumptio falſitatis, in qua nitebatur Pontifex : ut bene oſtendunt Sanchez *lib. 7. diſp. 109. num. 5.* Guttierrez *de Matrim. cap. 120. nu. 20.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 4. pun. 14. §. 8. num. 2.* Si verò per ſigna dubia impotentiam viri probare conetur; expectandum erit triennium, ut admitti poſſit ad Eccleſiæ audientiam juxta *Cap. Fraternitatis, & Cap. final. De Frigid. & Malefic.* ut rectè docent Doctores citati, qui componunt Textus de hac materia, apparenter diſcrepantes.

Reſp. 2. poterit quoque conjux impotens reclamare, ſi timeat periculum incontinentiæ, & ſi nequeat cum conjuge habitare ſimul, tamquam cum ſorore : ſic Doctores communiter. Si tamen periculum incontinentiæ abſit, & conſcius fuerit tempore matrimonii contracti hujus impotentiæ ; reclamare non poterit contra matrimonium, renuente altero conjuge potente : ratio eſt, quia ob deceptionem factam, ac injuriam illi irrogatam obligationem ſubiit ſuſtinendi omnia matrimonii onera. Sic Sylveſter *verb. Matr. 8. quæſt. 16. dicto 1.* Sanchez plures referens *lib. 7. diſp. 114. nu. 2.* Guttierrez *de Matr. cap. 121. num. 13.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp. 4. punct. 14. §. 8. num. 3.* Secus verò dicendum, ſi eo tempore impotentiam ignoraverit, reclamare namquè poterit, ne cogatur uxorem alere, & onera matrimonii ſubire : ut colligunt citati Doctores *ex cap. 1. De Frigid. & Malef.*

22 Quæres 6. Quænam probationes neceſſariæ ſint ad matrimonium diſſolvendum ob impotentiam ? Reſp. probationes alias eſſe certò, & evidenter concludentes : ſic ſunt ex parte viri habere pudenda amputata, carere teſticulis, vel eos habere omnino ſiccos ; ex parte fœminæ ita arctam eſſe, ut judicio Peritorum à nullo viro cognoſci poſſit abſque periculo manifeſto. Alias eſſe veroſimiles, ut ſi vir aliqualiter membrum erigeret ad copulam, ſed non perfectè ; vel ſi mulier ob exceſſum membri viri timeretur, non poſſe ab eo cognoſci, quamvis cognoſci poſſit ab aliis. Alias eſſe dubias, ut ſi impotentia ab extrinſeco proveniret, à maleficio ſcilicet, vel ex alio capite prudentum judicio examinando.

Jam verò ſi probationes impotentiæ ſunt certò, & evidenter concludentes, quamvis diſſolutio matrimonii cauſa graviſſima ſit, ac multa circumſpectione judicum tractanda ; nihilominus nullo alio expectato termino conjugium diſſolvendum erit : ratio eſt, quia alii termini, & expectatio triennii à jure requiſita in tali caſu ſuperfluunt ; ſiquidem ordinata ſunt à jure, ut impotentia conſtet ; ergo ſi evidenter apparet, in caſſum exhibentur : ut ex Sanchez, Guttierrez, Ponce docet Caſtropalaus *de Matr. diſp. 4. punct. 14. §. 9. num. 3.*

Si tamen probationes veroſimiles ſint, itaut reddant impotentiam moraliter certam ; non expectandum erit triennium : ratio eſt, quia in humanis moralis certitudo æquivalet evidentiæ. Sic docent Sanchez *lib. 7. diſp. 107. num. 4.* Guttierrez *de Matr. capit. 120. nu. 4.* Ponce *lib. 7. cap. 66. nu. 2. & 6.* Gaſpar Hurtadus *diſp. 22. diffic. 11. num. 38.* & Caſtropalaus *l. c. num. 4.* Solùm diſcrepant hi Doctores in aliis requiſitis; nam Sanchez, Guttierrez, & Ponce requirunt in prædicto caſu juramentum conjugum, ſeptimam manum propinquorum ex parte cujuslibet conjugis, hoc eſt juramentum ſeptem teſtium propinquorum, aut deficientibus propinquis ſeptem vicinorum teſtantium, conjuges verum fateri ; denique inſpectionem impotentiæ factam à medicis, vel à matronis, teſtimonia quorum debent eſſe convenientia. Quæ tamen non requirunt Hurtadus, & Caſtropalaus, & quidem probabiliter : nam ſuppoſita morali evidentia de veritate impotentiæ ; non poſſunt hæc requiri jure naturali, ut per ſe patet ; nec jure poſitivo, quod tantùm ea requirit in caſu dubio, & poſt cohabitationem per triennium : quapropter ſi non requiritur triennium in morali certitudine, nec requiruntur juramentum conjugum, ſeptima manus propinquorum, & inſpectio impotentis : nam hæc omnia ſimul præſcribuntur *in Cap. Laudabilem, & Cap. final. De Frigid. & Malefic.*

Si denique probationes impotentiæ dubiæ ſint, & unus conjux impotentiam fateatur, alter verò deneget ; ſervanda erit forma ſtatuta *in Capit. Laudabilem, cit.* debet inſuper concedi triennium iſtis conjugibus, ut copulæ vacent, maximè ſi impotentia ex maleficio oriatur : quia fortè remediis ſpiritualibus, & corporalibus juvabitur : ut ex Deciſione Rotæ teſtatur Farinacius 1. *par. deciſ. 695.* Si tamen elapſo triennio unus affirmet, copulam conſummatam fuiſſe, alter verò neget, nec veritas per alias probationes, & ſigna veroſimilia dignoſci poterit ; regulariter ſententia ferri debebit pro valore matrimonii, jam ſtantis in poſſeſſione : ut ex Alexandro de Nevo docet Sanchez *libr. 7. diſp. 109. num. 15.* Si tamen uterque conjux impotentiam fateatur, quamvis aliqui Doctores aſſerant, tunc non requiri triennium, ſed ſufficere ſpatium arbitrarium duorum, vel trium menſium, ad ſummum unius anni. Nihilominus vera, & communior ſententia eſt, concedendum eſſe triennium, ut copulæ vacent. Sic Abbas, D. Thomas, Gregorius Lopez, Maſcardus, Sylveſter, Sanchez, Guttierrez, Ponce, Gaſpar Hurtadus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp. 4. punct. 14. §. 9. num. 9.* inſuper requiritur juramentum utriuſque conjugis fatentis impedimentum ; ita ut vir teſtetur, copulam bona fide, & abſque dolo tentaſſe, nec potuiſſe perficere ; & mulier teſtetur, non ſtetiſſe per eam, quin matrimonium conſummaretur. Denique requiritur juramentum ſeptimæ manus propinquorum utriuſque conjugis, ipſis verò deficientibus ſeptem vicinorum bonæ famæ : quòd ſi propinqui, & vicini deficiant, ſubſtitui poterunt alii Teſtes omni exceptione majores, & ſi talis numerus haberi nequibit, arbitrio Judicis ſufficient pauciores ; ut habet Gloſſa *in Capit. Requiſiſti 33. quæſt. 1. verb. Septima manu*, Gregorius Lopez, Maſcardus, & alii plures relati à Sanchez *lib. 7. diſp. 108. num. 12.* Qui addit *l. c. nu. 14.* quamvis ex jure communi præſtandum ſit tale juramentum tactis Evangeliis Sacroſanctis ; conſuetudine tamen firmatum eſſe, ut ſuper Cruce præſtetur. Gratis tamen ultra hæc requirunt nonnulli Doctores inſpectionem impotentis : *cum in Capit. Laudabilem, cit.* non requiratur hæc diligentia, quando uterque conjux fatetur cum juramento impotentiam : ut bene adnotant Sanchez, Guttierrez, & Ponce, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *l. c. num. 11. in fine.*

. Quæres 7. quomodo computandum triennium ad im- 23
potentiam dignoſcendam ſtatutum ? Reſp. licèt varient Doctores inter ſe in aſſignando die, à quo Triennium computandum ſit ; nihilominus expreſsè habetur *in Cap. Laudabilem, de Frigid. & Malefic.* enumerandum eſſe à die celebrati conjugii : eo quia ab eo die ſupponitur habitaſſe ſimul in eodem lectulo, & copulam attentaſſe : par enim eſt, ut experientia ſumatur à die attentatæ copulæ. Sic communior ſententia docet pro quovis impedimento impotentiæ inveſtigando, & maximè pro impedimento frigiditatis. Sic Abbas, Innocentius, Gregorius Lopez, Guttierrez, Sanchez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Matr. diſp. 4. punct. 14. §. 10. numer. 2. & 3.* Hinc colligo, quòd ſi certò conſtaret, conjuges non cohabitaſſe ſimul in eodem lectulo ob aliquam cauſam ; tunc non enumerandum eſſe in rigore juris triennium à die conjugii, ſed à die cohabitationis in eodem lectulo : jus ſiquidem aſſignat diem conjugii, quia præſumit & habitationem, & copulæ attentationem. Verùm conſuetudo, & ſtylus Curiæ Romanæ eſt, connumerandum eſſe triennium à Decreto Judicis : ut teſtantur Farinacius *volum. 1. Conſ. Deciſ. 27.* Riccius *in Praxi, Deciſ. 239. num. 1.* & Ponce *lib. 7. cap. 66.* Relinquitur tamen arbitrio Judicis abbreviare triennium, ſi cohabitatio in lectulo præceſſerit Decretum. Debent tamen conjuges habere perfectam pubertatem, quæ in viris habetur decimo octavo anno, in fœminis decimo quarto, quando incipit triennium : ut rectè docent Cardinalis *in Cap. Puberes, de Deſponſ. Impuber. num. unic.* Sanchez *lib. 7. diſp. 110. num. 10.* Guttierrez *de Matr. cap. 121. num. 4.* & Caſtropalaus *l. c. num. 4.* Debet pariter triennium eſſe continuum, non verò interpolatum, quia tunc ſupplendum eſſet, ut colligitur *ex Cap. final. de Frigid. & Malefic.* quòd ſi interpolatio eſſet pro uno, vel altero menſe anni ob negotia occurrentia ; non ſupplendum erit triennium : eo quia continuatio civilis, & moralis tunc haberetur, quamvis non haberetur mathematica, quæ non videtur requiri à jure : ut docent Hoſtienſis, Joan: Andreas,

Præ-

Præpositus, Panormitanus, Mascardus, Sanchez, Guttierrez, relati à Castropalao *de Matr. disp. 4. punct. 14. §. 10. num. 5.*

24 Quæres 8. quales debeant esse Matronæ de Virginitate cum juramento deposituræ? Resp. aliquando requiri à jure depositionem cum juramento matronarum de Virginitate fœminæ, ut patet *ex Capit. Ne cuiquam, Cap. Si pœnitentia 27. quæst. 1, & ex Cap. Fraternitatis, Capit. Litteræ, de Frigid. & malefic.* debent tamen hæ matronæ esse honestæ, providæ, ac prudentes; & testari debent juxta peritiam propriæ artis, videlicet quantùm ex arte sua conjicere possunt, adhibitis diligentiis non solùm inspiciendo, sed digitis contrectando. Et quamvis testimoniũ eorum fallacię subjectum esse poterit, eo quia fœminę corruptę sæpè se Virgines effingant; non ideo tamen omittenda talis diligentia à jure præscripta, quia inservit ad eliciendam veritatem, si non certò, probabiliter saltem. Poterit tamen Judex alias adhibere diligentias, si has non reputaverit sufficientes. Non requiruntur verò septem matronæ ad hoc attestandum, ut aliqui minùs rectè deduxerunt *ex Cap. Proposuisti, de Probation*, cum ibi factum narretur, non verò statuatur necessarium ex jure; adeoque sufficientes erunt duæ, vel tres matronæ juxta communem regulam *ex Cap. in omni negotio, de Testib.* Imò Mascardus *de Probat. concl. 1174. num. 21.* asserit, si in parvo oppido una tantùm reperiatur matrona perita artis suæ; sufficiens esse solùm testimonium illius, quod probabile reputant Sanchez *lib. 7. disp. 113. num. 17.* & Castrop. *de Matr. disp. 4. punct. 14. §. 10. num. 7.*

25 Queres 9. Quid faciendum, si conjux propria authoritate recedat ob impotentiam alterius? Resp. si incontinenti offerat probationes certas, & evidentes de impotentia; tunc restituendus non erit alteri conjugi, imò potiùs facienda erit declaratio à Judice de nullitate matrimonii, aliàs restitueretur conjugi non suo. Si verò probationes non sint certæ, & evidentes; restituendus erit non solùm ad mutua obsequia, cohabitationem, verùm etiam ad petendum, & reddendum debitum: ut colligitur *ex Cap. Ex parte, de Restitut. Spoliat.* maximè si conjux recesserit ante triennium experientiæ concessum à jure ad examinandam impotentiam. Quòd si propria authoritate recesserit post elapsum triennium ob impotentiam alterius, non erit statim restituendus, sed admitti debent exceptiones impotentiæ, ut examinentur ad sententiam ferendam. Sic ex communi Doctorum habet Sanchez *lib. 7. disp. 117. num. 12.*

26 Quæres tandem: quid faciendum, si dissolutum fuerit ab Ecclesia matrimonium ob impedimentum impotentiæ, & postea cognoscatur ab eadem Ecclesia irrepsisse errorem? Resp. 1. quoties compertum fuerit in sententia à Judice Ecclesiastico lata ob conjugalem causam irrepsisse errorem, etiamsi confirmata fuerit, vel elapsus terminus ad appellandum; retractanda erit, cum non possit transire in rem judicatam, imò tenebitur Judex ex Officio etiam invita parte ad eam retractandam: ratio est, quia ad eum spectat peccata, & inconvenientia evitare, & maximum inconveniens est, matrimonium validum irritum declarare, & conjuges revera obstrictos vinculo matrimonii liberos se reputare. Sic colligunt *ex Cap. Lator. Cap. Consanguinei, & Cap. Tenor. De Senten. & re judicat. Cap. Fraternitatis, de Frigid. & malefic. Cap. Porro, de Divort.* Covarruvias, Cardinalis, Sanchez, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 14. §. 12. num. 7.*

Resp. 2. si conjuges errore deprehenso post latam sententiam jam transierunt ad secundas nuptias; restituendi erunt ad primas: stat enim in sua validitate primum matrimonium, adeoque secundum irritat, ut per se patet. Quòd si redditi ad primum conjugium dissoluto posteriori copulari non possint per triennium; redire debent ad secundum conjugium: eo quia satis probatur, impotentiam illam esse respectivam, sive ex maleficio, sive ex alio capite proveniat: ut docet Sanchez plures referens *lib. 7. disp. 99. num. 34.* Quòd si post latam sententiam ex errore non transierint ad secundas nuptias, sed vir ascenderit ad Sacros Ordines remanente fœmina in sæculo; tunc restituendus erit uxori petenti, quòd si non petat, non erit restituendus, quamvis in casu restitutionis reddere poterit, non verò petere debitum ob votum Castitatis Sacris Ordinibus annexum. Sic Sanchez, Rebellus, Henriquez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 13. num. 14.* Si verò unus ex ipsis Religionem professus fuerit, alter matrimonium inierit; tunc si professus fuerit ante matrimonium consummatum, non erit restituendus uxori, quæ perseverare debet in secundo matrimonio contracto: nam ut diximus Professio Religiosa solemnis dirimit matrimonium ratum: sic *ex cap. Ex publico, de Conversi. Conjugat.* Si tamen post matrimonium consummatum professus fuerit, restituendus erit. Sic Petrus Ledesma, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 14. §. 12. num. 6.* & Bonac. *l. c. num. 22. & 23.*

Resp. 3. si matrimonium dissolutum fuerit ob impotentiam viri provenientem ex frigiditate; tunc fœmina poterit ducere alium virum *ex Cap. Requisivisti 33. quæst. 1.* non verò vir aliam fœminam, quam si duxerit separandus erit ab illa. Quòd si cum hac secunda matrimonium consummaverit; restituendus erit primæ uxori: eo quia satis apertè constat, falsò suam impotentiam allegasse: idem dicendum si aliam mulierem fornicariè cognovit: sic communi sententia docent Sanchez *lib. 7. disp. 99. n. 4.* Guttierrez *de Matr. cap. 115. nu. 1.* Ponce *lib. 7. cap. 64.* Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 13. nu. 8.* & Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 14. §. 12. num. 1.* Si verò dissolutum fuerit ob impotentiam provenientem ex maleficio, tunc lapso triennio experientiæ, & factis aliis probationibus à jure requisitis; nulla restitutio facienda erit, etiamsi conjux maleficiatus transierit ad alias nuptias: eo quia præsumendum est, comparatione horum conjugum factum esse perpetuum maleficium: sic videtur decisum *in Cap. final. 33. quæst. 1.* & docent Gregorius Lopez, Sanchez alios referens *lib. 7. cap. 65. num. 6.* Bonacina *l. c. nu. 9.* & Castropalaus *l. c. num. 3.* Similiter discurrendum est de matrimonio dissoluto ob arctitudinem fœminæ, si aliud matrimonium ineat cum eadem arctitudine absoluta; separanda namque erit à secundo viro, cum non possit aliud matrimonium inire stante impotentia absoluta: secus verò si ob arctitudinem respectivam, quia videlicet respectu primi viri censebatur arcta, non verò respectu cæterorum. Quòd si censebatur absolutè arcta in primo conjugio, & ob talem arctitudinem matrimonium dissolutum fuerit, ipsa nihilominus transiit ad secundas nuptias, & cognita fuit à secundo viro; tunc quamvis non levis præsumptio habeatur de errore sententiæ latæ, nihilominus non statim restitutio facienda erit primo viro: nam priùs dignoscendum erit, si secundus vir sit omnino similis primo, ut inde judicetur, potuisse etiam à primo viro cognosci: evenire siquidem potest, quòd arctitudo fuerit respectiva, videlicet respectu primi viri, non verò secundi: in quo casu non restituenda foret, quod dignosci debet ex dissimilitudine virorum: sic *ex cap. Fraternitatis, de Frigid. & malefic.* colligunt Sanchez *lib. 7. disp. 99. num. 15.* Guttierrez *de matr. cap. 115. nu. 4.* Ponce *lib. 7. cap. 64. nu. 3.* & Castropalaus *de matr. disp. 4. punct. 14. §. 12. num. 2.*

CAPUT XVIII.

De Impedimentis Clandestinitatis, & Raptus Mulieris.

1 *Quænam Clandestinitas Matrimonii sit Impedimentum dirimens illud, ubi Tridentinum viget?*
2 *Quisnam Raptus Mulieris sit Impedimentum dirimens matrimonium ex Tridentino?*

CONJUNGO simul hæc duo impedimenta diri- 1
mentia, quæ à Concilio Tridentino apposita fuere, nam ante illud non extabant: eo quia cum satis abundè de illis alibi egerim, solùm hìc nonnulla breviter attingenda superfunt. Sacrosanctum igitur Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 1. De Reform. Matr.* irritat matrimonia eorum, qui contrahunt aliter, quàm coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, vel Ordinarii licentia, & duobus ad minimum Testibus: reddit insuper omnino inhabiles ad contrahendum eos, qui sic matrimonium contrahere attentabunt; vultque graviter puniri, non solùm qui contraxerint clandestinè, sed etiam qui interfuerint. Clandestinitas ergo Matrimonii in hoc sensu accepta est impedimentum dirimens illud, non verò Clandestinitas denunciationum. Viget hoc impedimentum, ubi Tridentinum acceptatum est. Plura de his diximus *cap. 10. &*

sequen-

sequentibus de essentia, & natura matrimonii, eaque referre, esset actum agere.

2 Raptus, de quo hic loquimur, est abductio fœminæ cum violentia matrimonii ineundi causa: novo igitur Jure Tridentinum *Statuit sess. 24. capit. 6. de Reform. Matr.* inter Raptorem, & Raptam, quamdiu ipsa in potestate Raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium: adeout si dum est in potestate Raptoris, etiam liberè consenserit; nullum adhuc erit matrimonium. Quòd si à Raptore separata fuerit, & in loco tuto, & libero constituta liberè consenserit habere illum in virum; tunc cessat impedimentum dirimens, & poterit cum viro illo validè conjugi. Quod dictum est de matrimonio, similiter intelligendum erit de sponsalibus, quæ invalida erunt, si cum Sponsa Rapta contrahantur, dum est in potestate Sponsi Raptoris, etiamsi liberè consenserit. Sic declaravit Congregatio Cardinalium relata à Molina *tom. 1. de Just. disp. 96. num.* 22. Plura de Raptu diximus *cap. 6. De Sexto Decalogi Præcepto*, & quidem ad matrimonium spectantia, & superfluum est hic repetere.

CAPUT XIX.

De Dispensationibus Impedimentorum Dirimentium.

1 *Summus Pontifex dispensare nequit in impedimentis dirimentibus jure naturæ.*
2 *Dispensare tamen potest in impedimentis dirimentibus Jure Ecclesiastico justa interveniente causa.*
3 *Hanc Potestatem habet Pontifex jure ordinario, quam habere nequeunt eodem jure Prælati ipso inferiores.*
4 *Nec Legati à latere, nec Nuntii pro Provincia sibi commissa, nec Episcopi pro suis Diœcesibus habent hanc facultatem ordinariam, nisi eis specialiter delegata fuerit.*
5 *An Episcopi ex urgente necessitate dispensare possint in impedimentis dirimentibus occultis, & secretis post matrimonium bona fide contractum?*
6 *An Episcopus in casu urgentissimæ necessitatis dispensare possit pro foro conscientiæ in istis impedimentis ante matrimonium contractum?*
7 *An Episcopus facultatem, quam habet; possit specialiter delegare suo Vicario Generali, vel alteri?*
8 *An possit Episcopus confirmare dispensationem Pontificis, & dispensare post matrimonium contractum in impedimento dirimente, de quo dispensationem subreptitiam conjuges obtinuere à Pontifice?*
9 *Licèt ex juris rigore non habeant Episcopi facultatem dispensandi in impedimentis dirimentibus supervenientibus matrimonio contracto circa petitionem debiti; consuetudine tamen firmatum est, eam habere.*
10 *Quam facultatem habeant mendicantes, & Religiosi Societatis Jesu ex suis Privilegiis circa petitionem debiti impeditam?*
11 *Ut Pontifex jure ordinario dispensare possit in impedimentis jure Ecclesiastico dirimentibus, requiritur legitima causa, ut licitè dispenset.*
12 *Quænam sint justæ causæ, ex quibus Pontifex dispensare possit?*
13 *Quænam expressio requiratur in petitione dispensationis, ut valida sit?*
14 *Si dispensatio petatur post matrimonium initum scienter in gradibus prohibitis, necessariò exprimi debet matrimonii contractio, consummatio illius, si habita sit, vel omissio denuntiationum, si omissæ fuere.*
15 *Quamvis non exprimendum utrumque impedimentum, si unum in alio includatur, exprimi tamen debent plura impedimenta ejusdem rationis.*
16 *Petens dispensationem impedimenti Publicæ honestatis necessariò exprimere debet, an oriatur ex matrimonio, an verò ex Sponsalibus.*
17 *Habens plura impedimenta publica ad matrimonium contrahendum omnia simul exprimere debet Pontifici in eodem libello supplici.*
18 *Si quis dispensationem petierit pro una consanguinea, quæ obtenta uti nolit pro ea reclamante, sed pro alia dispensationem petit; exprimere debet necessariò circumstantiam primæ dispensationis.*
19 *Petes dispensationem ob affinitatem ex copula illicita, si antequam executioni mandata sit dispensatio, aliam copulam illicitam habeat, non requiritur nova dispensatio. Secus verò si executioni mandata fuerit.*

EXPLICATIS jam impedimentis matrimonium dirimentibus remanet inquirendum, quis possit dispensare in illis, sive sint juris naturalis, & Divini; sive Ecclesiastici. Et quidem primo loco ob supremæ Dignitatis excellentiam in Ecclesia Sancta Dei considerandus occurrit Summus Pontifex, qui dispensare nullatenus potest in impedimentis jure Naturali, & Divino dirimentibus: quænam autem hæc sint, suo loco diximus de singulis: ratio autem cur in talibus impedimentis dispensare non possit, est, quia nullibi reperitur concessa hæc facultas in Ecclesia Dei; & si haberetur maxima sequerentur absurda inter conjunctissimos ex natura ob spem obtinendi dispensationem. Indispensabilitas autem ista sanctè usque adhuc observata est, & observabitur in Ecclesia: & defacto quia communissima sententia docet, primum gradum consanguinitatis Jure Naturæ, & Divino matrimonium dirimere, numquam in eo dispensatum invenimus à Summis Pontificibus; quidquid sit de primo gradu affinitatis, de quo controversa res est. Sic *ex Cap. Litteras, §. sanè, de Restit. Spoliat.* colligunt Petrus Ledesma, Sanchez, Guttierrez, Speculum, Rebellus, Valentia, Filliuccius, & alii, quos refert Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 15. num. 1.* 1

Dispensare tamen posse in iis impedimentis dirimentibus, quæ ex solo Jure Ecclesiastico proveniunt, indubitata sententia est, siquidem à voluntate Pontificum habent esse impedimenta, adeoque Pontifices dispensare possunt in illis. Superior namque Supremus non solùm in legibus inferiorum, verùm etiam in legibus à se latis dispensare poterit, esto difficultatem habeant Summi Pontifices in concedendis aliquibus dispensat onibus horum impedimentorum: sic communiter Doctores. Non nego tamen, quòd ad licitè dispensandum requiratur justa causa, qua deficiente peccat, & illicitè operatur Pontifex dispensans; valida nihilominus dispensatio erit: ut habent passim Doctores, & videre est penes Bonacinam *de Matr. quæst. 3. punct. 15. num. 2.* & Castropalaum *de Matr. disp. 4. punct. ult. §. 1. numer. 1.* 2

Potestatem istam dispensandi in impedimentis dirimentibus Jure Ecclesiastico habent Summi Pontifices jure ordinario; quam quidem habere nequeunt eodem jure alii Prælati Pontifice inferiores: ratio est, quia inferior minimè dispensare potest in lege Superioris, nisi à Superiore jure, vel consuetudine id concessum fuerit: cum igitur nec jure, nec consuetudine firmatum sit, posse Prælatum Pontifice inferiorem dispensare in istis impedimentis; inde est, solis Pontificibus reservari jure ordinario. Sic tradunt Germonius *de Sacror. Immunit. lib. 3. cap. 11. num.* 105. Cardin. Toletus *lib. 7. Summ. cap. 18. num. 1.* Sanchez pluribus relatis *lib. 8. disp. 6. nu.* 14. & Guttierrez *cap.* 122. *nu.* 2. 3

Ex dictis igitur clarè infertur, nec Legatos à latere, nec Nuntios pro Provincia sibi commissa, nec Episcopos pro suis Diœcesibus hanc facultatem habere dispensandi jure ordinario in istis impedimentis; nisi eis specialiter ex delegatione commissa fuerit, in quo semper attendenda erit facultas delegata juxta majorem, vel minorem concessionem delegantis. Sic ex facultate delegata habet commissarius Bullæ Cruciatæ dispensare in impedimento affinitatis ex fornicatione proveniente cum his, qui contraxerunt ligati hoc impedimento, dummodo formam à Tridentino præscriptam servaverint, & ex parte saltem unius contrahentis bona fide matrimonium contractum fuerit, ac ipsi declarata fuerit nullitas matrimonii, quamvis non declarata fuerit specialis causa nullitatis: ut docent Sanchez *lib. 8. disp. 6. num. 23.* Guttierrez *cap. 122. nu. 8.* Coninch *disp. 33. dub. 3.* Ponce *lib. 8. cap. 13. num. 8.* & alii passim. Nuntii quoque in Hispania ex eadem facultate delegata habent dispensare in impedimento publicæ honestatis ante, & post matrimonium contractum: ut docent Garzia 2. *par. de Benefic. cap. 5. n. 367.* & Ponce *lib. 8. cap. 13. num.* 10. Nullatenus verò subsistere potest sententia asserens, posse authoritate ordinaria dispensare Episcopum in impedimento cognationis spiritualis ortæ ex baptismo in necessitate collato; aut in impedimento cognationis Legalis; vel in impedimento publicæ honestatis ex sponsalibus orto: nullum enim habetur fundamentum hæc asserendi, maximè quia sicuti denegatur hæc ordinaria facultas Episcopis in aliis impedimentis ex omnium ferè sententia, ita etiam & in istis: ut bene adnotant Sanchez *lib. 8. disp. 6.* 4

disput. 6. num. 11. & Guttierrez *de Matrim. cap. 122. numer. 4.*

5 Quamvis Episcopus jure ordinario careat facultate dispensandi in impedimentis dirimentibus, ut dictum est, nihilominus urgente necessitate, qualis esset, si conjuges absque gravi scandalo separari non possent, vel alio gravi inconveniente, nec ob paupertatem conjugum daretur facilis recursus ad Pontificem, aut ad eum, qui vices Pontificis gerit, maximè quia ordinarius loci non tenetur eis has expensas erogare, & interim patiuntur molestias carnis cum periculo incontinentiæ; poterit tunc Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus Jure Ecclesiastico, dummodo tamen occulta sint, & secreta, & matrimonium publicè contractum coram Parocho, & Testibus; insuper quòd conjuges bona fide matrimonium contraxerint nescii impedimenti, dein detecti: nam si mala fide contraxissent, digni non essent ista benignitate Ecclesiæ, cujus Præcepta, & statuta contempserunt. Et licèt aliqui Doctores nimis rigidè bonam fidem in contrahendo requirant ex parte utriusque conjugis; attamen valde probabilis est benigna sententia Sanchez *lib. 2. disput. 40. num. 4.* Ponce *lib. 8. capit. 13. numer. 4.* Castropalai *de Matr, disp. 4. pun. 15. §. 1. num. 3.* & aliorum docentium, sufficere bonam fidem ex parte tantùm unius contrahentis: ratio est, quia malitia unius conjugis nocere non debet bonæ fidei alterius; & potiùs ex benignitate Ecclesiæ præsumendum est, ut intuitu innocentis bene fiat nocenti, quàm intuitu nocentis malè fiat innocenti: maximè quia cum bona fide unius conjugis dici poterit matrimonium bona fide celebratum; ut colligitur *ex Argum. Cap. Cum inhibitio, de Cland. Despon. & Cap. Ex tenore, Qui filii sint legitimi.* Præcipua autem ratio, cur in adjectis circumstantiis concedatur facultas Episcopis dispensandi in impedimentis dirimentibus, est, quia talis facultas cum maximè expediat bono animarum, minimè præsumendum erit, cum tanto periculo illarum eam sibi reservasse Pontificem magna necessitate urgente; adeoque rectè præsumitur pro foro conscientiæ tantùm eam tacitè concessisse Episcopis accedit non reclamasse Pontifices contra hanc facultatem, qua sciunt uti Episcopos, & Doctores passim eam docent libris editis, videlicet Sylvester, Armilla, Angelus, Navarrus, Sanchez, Coninch, Vasquez, Rebellus, Salas, Ponce, Riccius, Gaspar Hurtadus, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp. 4. pun. 15. §. 1. nu. 7.* Valentia, Azor. Petrus Ledesma, Perez, Sà, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Matrim. quæst. 3. punct. 15. num. 4.*

6 Major difficultas est: an etiam Episcopus hanc facultatem habeat in casu urgentissimæ necessitatis ante contractum matrimonium pro foro conscientiæ: esset enim urgentissima necessitas, si omnia parata essent ad matrimonium celebrandum, ita ut si non celebraretur gravis infamia, & grave damnum sequeretur conjugi scienti impedimentum, si ab eo contrahendo desisteret, maximè si id Episcopo in confessione revelaverit; vel si aliquis morti proximus ob propriæ animæ salutem, ob restaurandum honorem, aut discordias, vel prolem legitimandam adstringatur matrimonium contrahere: an inquam Episcopus dispensare posset ante matrimonium illud contrahendum? Affirmativam sententiam sequor, quam sustinent Sanchez, Vasquez, Salas, Ponce, Gaspar Hurtadus, Henriquez, Valentia, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de matr. disputat. 4. punct. 15. §. 1. num. 9.* & Bonacina *de matr. quæst. 3. punct. 15. num. 6.* quidquid in contrarium dixerint aliqui Doctores: ratio est, quia si conceditur Episcopis hæc facultas post matrimonium contractum ob urgentes necessitates, ne communis Respublica hoc bono privetur, & ne remedio salutis æternæ urgente necessitate careat; similiter præsumi debet, hac facultate pollere ante contractum matrimonium ex tacita concessione Pontificis concurrente eadem ratione, & eisdem circumstantiis. Confirmatur *ex Cap. 2. De Desp. Impub.* ubi prohibetur ne aliqui ante ætatem Canonibus præscriptam conjungantur, nisi forte aliqua urgentissima necessitate interveniente; ergo similiter dicendum de reliquis impedimentis urgentissima necessitate interveniente.

7 Poterit quoque Episcopus hanc facultatem delegare suo Vicario Generali, quamvis specialiter: eo quia ex se Vicarius Generalis non gaudet hac facultate, quapropter etiamsi in facultate ei concessa à Prælato continerentur omnes casus Episcopales, etiam matrimoniales; non contineretur tamen hæc facultas: eo quia intelligi debent casus Episcopales jure ordinario, non verò jure extraordinario Episcopis competentes, adeoque specialiter exprimenda erit hæc facultas: ut rectè ex Henriquez, Sanchez, & Guttierrez adnotat Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 15. §. 1. num. 10.* Non solùm Vicario Generali, sed etiam alteri delegare poterit Episcopus facultatem istam; sed semper specialiter pro uno, vel altero casu, qui acciderint; vel pro omnibus casibus, qui evenire, & accidere possint: ratio est, quia talis facultas Episcopis competens ex tacita concessione Pontificis tribuitur illis, quatenus Episcopalem Dignitatem habent, non verò quatenus sunt tales personæ particulares; sed quando jurisdictio ex privilegio Principis competit alicui non ratione Personæ, sed ratione Dignitatis, & Officii habet jura jurisdictionis ordinariæ, non verò delegatæ; ergo delegari poterit ad arbitrium illius. Sic ex Bartolo docent Covarruvias *lib. 3. Variar. cap. 20. num. 6.* Sanchez *lib. 2. disp. 40. num. 14.* Guttierrez *de Matr. cap. 49. num. 16.* & Castropalaus *l. c. num. 13.* Nec obstat dicere: quod voluntaria jurisdictio commissa ex Principis privilegio delegari non possit. Nam hoc verissimum est, cum jurisdictio committitur personæ; non verò si committatur Officio, & Dignitati in perpetuum duraturis.

8 An autem possint Episcopi confirmare dispensationem Pontificis, & dispensare in impedimento dirimente post matrimonium contractum, quando de illo dispensationem subreptitiam obtinuere conjuges à Pontifice; controversa res est. Scio plures Doctores sententiam affirmantem sustinere; mihi tamen verior videtur sententia denegans: nam nullo solido fundamento sustineri potest, hanc facultatem tacitè concessisse Episcopis Summos Pontifices; quòd si aliquando concessa fuerit, specialiter tamen, & per mandatum ad illum casum tantùm terminatum concessa fuit. Nec ex casibus, ubi urgentissima intervenit necessitas, facienda est de facili extensio ad allos casus, ob quos recursus factus fuit ad Pontificem, quamvis subreptitiè: imò quia judicium penes Pontificem inceptum fuit, si error subrepit, penes illum emendandus erit; ne avocetur Judicium à Pontifice ad Episcopos. Sic mihi, & ita sentit Castrop. *de Matr. disp. 4. punct. 15. §. 1. num. 11.*

9 Licèt ex juris rigore non possint Episcopi dispensare in impedimentis dirimentibus, quæ matrimonio jam contracto superveniunt, quamvis illud non dirimant, sed tantùm impediant debiti petitionem, ut quando supervenit matrimonio affinitas contracta cum conjuge ob incestum cum ejus consanguinea commissum in primo, vel secundo gradu; aut cognatio spiritualis ob filium, vel filiam in Baptismate, aut Confirmatione retentum; usu tamen, & consuetudine firmatum est, hac facultate dispensandi quoad debiti petitionem gaudere: maximè quia viget talis consuetudo & non ex urgente necessitate, cum de facili adiri possent mendicantes, & alii Religiosi hoc privilegio gaudentes; adeoque ex firmata consuetudine deneganda non erit talis facultas Episcopis. Sic Sanchez *lib. 8. disp. 12. num. 13.* Valentia *tom. 4. disp. 10. quæst. 5. pun. 5.* Guttierrez *de Matr. cap. 122. num. 15.* Henriquez *lib. 11. cap. 15.* Sà *de Impedimentis, num. 11.* Ponce *lib. 8. cap. 13. num. 9.* Bonacina *de Matr. quæst. 3. punct. 15. nu. 5.* Castropalaus *de Matr. disp. 4. punct. 15. §. 1. num. 16.*

10 Hanc facultatem habent dispensandi ad petendum debitum cum habentibus impeditam petitionem ob affinitatem contractam post matrimonium, vel ob contractum matrimonium cum voto simplici castitatis Mendicantes ex suis Privilegiis, & Religiosi Societatis Jesu, si talem facultatem obtinuerint à suis Provincialibus ex concessione facta à S. Pio V. per specialem Constitutionem. Et quamvis Rodriquez *in suis Additionibus ad Bullam §. 13. num. 17.* extendat hoc Privilegium Religiosis concessum ex affinitate contracta post matrimonium ad cognationem spiritualem post illud contractam. Nihilominus hanc extensionem improbant Sanchez *lib. 8. disp. 16. numer. 9.* & Castroqalaus *l. c. numer. 18.* eo quia diversum est impedimentum, nec privilegium extenditur ex uno casu ad alium disparatum, etiamsi hic minor sit.

11 Diximus, Pontificem jure ordinario dispensare posse in impedimentis dirimentibus ex jure Ecclesiastico provenientibus, ut sunt Consanguinitas, Affinitas, Cognatio spi-

tio ſpiritualis, & legalis &c. ſicuti etiam in aliis impedimentis provenientibus à ſpeciali obligatione, & lege voluntaria ipſorum contrahentium, ſic ſunt vota Religionis, & Caſtitatis ſolemniter emiſſa, quæ habent dirimere matrimonium, nam ſi ſimplicia eſſent, illud tantùm impedirent. Ut autem Pontificia diſpenſatio licita ſit, & abſque peccato fiat; requiritur legitima cauſa; nam diſpenſatio abſque legitima cauſa facta à Pontifice, licèt valida foret, eſſet tamen peccaminoſa, ut ſuperiùs diximus. Hinc rectè infertur à communiſſima ſententia, urgentiorem cauſam requiri ad diſpenſandum in impedimento præſtantiori, quàm in minùs præſtanti; adeoque graviſſimam cauſam requiri ad diſpenſandum ob matrimonium contrahendum in impedimentis dirimentibus votorum ſolemnium caſtitatis, & Religionis; quàm in aliis conſanguinitatis, & affinitatis &c. nam inviolabilis, & perpetua obſervatio talium Votorum Ordinis Sacri, & Profeſſionis Religioſæ in Eccleſia Sancta Dei conſtituit impedimentum præſtantius præ cæteris; ideoque ad diſpenſandum requirit urgentiſſimam, & graviſſimam cauſam in bonum commune cedentem. Pariformiter urgentior cauſa requiritur ad diſpenſandum in conſanguinitate, quàm in affinitate, & in cognatione ſpirituali, quàm Legali. Sic quoque urgentior cauſa requiritur ad diſpenſandum in gradu proximo conſanguinitatis, vel affinitatis, quàm in gradu remoto: & ratio ulterior eſt, quia quo vinculum eſt ſtrictius, eo urgentiorem requirit cauſam, & probationem, ut impedimentum diſſolvatur. Non nego tamen, quòd omnis congruentia dictat, faciliùs diſpenſandum eſſe cæteris paribus, cum Regibus, & magnis Principibus, quàm cum viris purè nobilibus; & faciliùs cum iſtis, quàm cum divitibus, ſed non nobilibus; & faciliùs cum divitibus, quàm cum pauperibus plebeis: adeſt enim ſpecialis ratio abſque vitio acceptionis perſonarum concedendi has prærogativas ſtatibus hominum, maximè namque confert ad bonum commune, & ad Sanctæ Sedis utilitatem has perſonas ſibi devincire ſpecialiter his obligationibus reſpectivè ad illarum conditionem, ut notavit Coninch *diſp.33. dub.5.n.44.*

Sed petes 1. quænam ſint juſtæ cauſæ, ob quas diſ- 12
penſatio impedimenti dirimentis peti poſſit à Pontifice; & ipſe moveri poſſit, ad legitimè diſpenſandum, ac licitè? Reſp. varias enumerari à Doctoribus, qui omnes conveniunt, pro diſpenſatione votorum ſolemnium Religionis, & Ordinis Sacri debere eſſe omnium graviſſimam, nempe redundantem in bonum commune Reipublicæ, & Regni. Pro Votis verò ſimplicibus Religionis & Caſtitatis, quæ tantùm matrimonium impediunt; ſufficere periculum grave tranſgrediendi votum, & experiri gravem difficultatem ad exequendum illud. Sic Caſtropalaus alios referens *de Vot. diſput. 2. punct.9.* Pro diſpenſatione tamen impedimentorum dirimentium ex pura Lege Eccleſiaſtica provenientium. 1. juſta cauſa erit, ſi jactura famæ haberetur in muliere, niſi tale matrimonium celebraretur; aut magnæ lites, magnæque diſcordiæ orirentur; aut periculum haberetur fornicationis ob frequentem cum tali muliere habitationem. Sic Navarrus *in Sum. cap.22. num ult.* Covarruvias 4. *Decret. 2. par. cap. 6. §. 10. numer.18.* Sanchez alios referens *lib.8. diſp.19. num.4.* Coninch *diſp.33. dub. 5. num. 45.* Ponce *lib.8. cap. final. num. 21.* & alii. 2. inæqualitas matrimonii ob anguſtiam loci, vel ob propagationem familiæ, cogeretur ſiquidem mulier, ſi non nuberet conſanguineo, vel affini, remanere innupta, vel nubere inferiori, aut in alium locum migrare cum ſuo detrimento, & incommodo. Sic Sanchez *l. c. num.13.* Coninch *l. c. num. 46.* Ponce *l. c. num. 22.* & Caſtropalaus *de Matr. diſp.4. punct.15. §. 2. numer.2.* qui adnotat, æqualitatem non eſſe dignoſcendam tantùm ex genere, divitiis, aut aliis; ſed etiam ex honeſtate morum, quæ præſtantior eſt, & magis neceſſaria ad pacem inter conjuges ſervandam. 3. defectus dotis competentis, cum non poſſit mulier alteri æquali nubere ob dotis defectum, niſi cum habente impedimentum. Nec defectum tollit ſpes habendi hæreditatem, aut dotem pinguiorem poſt mortem parentum: eo quia onera matrimonii ſublevanda erunt per dotem præſentem, non verò futuram, & in ſpe. Sic Sanchez *l. c. num.25.* Henriquez *lib.12. de Matr. cap.3. num.9.* Ponce *l. c. numer.23.* Coninch, & Caſtropalaus *loc. cit. 4.* Grave periculum patiendi jacturam in bonis, quæ poſſidet, niſi cum habente impedimentum matrimonium fiat; aut amittendi jus ad bona illa, quæ poſſidere poteſt: ut ſi mulier dotem haberet, ſed litibus implicitam, & conſanguineus, vel affinis peritus foret ad eas lites extricandas, nec alius non impeditus haberetur, qui poſſet id præſtare; aut ſi inſtituerentur duo conſanguinei hæredes cum conditione ſi matrimonium inter ſe inierint. Sic Guttierrez *conſil. 18. num. 11.* Sanchez *l. c. nu. 19.* Ponce, & Caſtropalaus *loc. cit. 5.* conſervatio magnarum facultatum in eadem cognatione; aut conſervatio illuſtris familiæ in eodem ſanguine; cum maximè expediat bono publico locupletes, & illuſtres familias conſervare. Sic Sanchez *l. c. num.30.* Coninch *l. c. num. 9.* Ponce *l. c. num. 24.* Caſtropalaus *l. c.* & Gaſpar Hurtadus *diſput. 26. de Matr. diffic.3. num. 12. 6.* ſi habeantur filii ex conſanguinea, quando matrimonium bona fide contractum fuit; eſt enim pietati conſentaneum, eos in tali caſu non ſeparare, ut colligitur *ex Cap. Quia circa, de Conſanguin.* Secus verò dicendum, ſi mala fide matrimonium contractum fuerit, quia nec inceſtus poteſt eſſe motivum diſpenſationis legitimæ *ex cap. Cum haberet, de eo, qui duxit*; nec multiplicitas prolis ſuſceptæ minuit, imò exaggerat crimen. Sic Sanchez multos referens *lib.8. diſp.19. num.33.* Guttierrez *lib. 2. Canonic. Quæſt. cap.15. num.107.* Ponce, Coninch, Gaſpar Hurtadus, & Caſtropalaus *lic. cit. 7.* præclara merita, & excellentia perſonæ petentis diſpenſationem, cum æquitas expoſcat, ut qui ſint de Eccleſia benemeriti, ejus experiamur benignitatem *ex Cap. Tali conjugio 1. quæſt.7.* Sic Gallego *de Cognat. Spirit. capit. 22. num.17.* Sanchez *l. c. numer.32.* Coninch, Ponce, & Caſtropalaus *loc. cit. 8.* exhibitio pecuniarum in ſubſidium Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, præcipuè ſi in gradibus remotioribus petitio diſpenſationis fiat: cum reducatur hæc cauſa ad præcedentem; eſſet enim ſic bene mereri de Sancta Sede Apoſtolica. Sic Sanchez *l. c. num.* 55. Gaſpar Hurtadus *diſp.26. diffic. 3. numer. 12.* Coninch *l. c. num. 49.* & Caſtropalaus *l. c.* Advertendum denique, ex Sanchez, Coninch, Hurtado, & Caſtropalao *loc. cit.* quòd aliquando licèt non conſurgat legitima cauſa diſpenſandi ex pluribus ſingillatim acceptis, poterit tamen optimè conſurgere ex ſimultate illarum. Hæ ſunt præcipuæ cauſæ, quæ in hac materia diſpenſationis à Doctoribus conſiderantur.

Petes 2. quænam expreſſio requiratur in petitione diſ- 13
penſationis pro impedimentis dirimentibus, ut valida ſit diſpenſatio obtenta? Reſp. ſi diſpenſatio petatur pro conſanguinitate, vel affinitate requiri neceſſariò 1. ut exprimatur gradus diſpenſandus; imò aliquando requiritur ejus qualitatem exprimere: ſic in conſanguinitate Amitæ cum conſobrino explicanda erit hæc qualitas gradus conſanguinitatis; & ratio eſt, quia cum Amita jure naturæ debeat eſſe ſuperior conſobrino, & jure matrimonii debeat illi ſubeſſe, inde eſt, quòd neceſſaria ſit expreſſio qualitatis hujus in gradu, quæ diſpenſationem difficiliorem reddit. Sic Sotus *in 4. diſt. 40. quæſt. unic. art.3.* Molina *tom.1. de Juſt. diſput.161.* Sanchez *lib. 8. diſp.24. num. 12.* Guttierrez *de Matr. cap.124. num.4.* & Caſtropalaus *de Matrim. diſput. 4. punct. 15. §. 3. num. 1.*

2. Requiritur, quòd ſi conjuges ſint conſanguinei, vel affines ex duplici capite, neceſſariò hoc exprimendum erit, ne diſpenſatio corruat: cum fortius ſit impedimenti vinculum ex duplici parte conſurgens, & ſic eſt ſtylus Curiæ Romanæ, deciſumque teſtantur in Rota Romana Sanchez *l. c. num. 5.* Ponce *lib. 8. cap. 17. §. 5. num.25.* Coninch *diſp.33. dub.6. numer. 81.* Guttierrez *l. c. nu. 1.* Gaſpar Hurtadus *diſp.26. diffic. 6.* & Caſtropalaus *l. c.* Adnotandum tamen: quòd ſi unus gradus contineatur in alio, etiamſi non explicetur contentus, non ideo diſpenſatio corruit. Sic conſanguinei, vel affines in ſecundo, & tertio gradu, vel in tertio tantùm, ſi exprimerent ſecundum gradum; valida eſſet diſpenſatio, quia tertius continetur in ſecundo. Secus verò ſi exprimerent tertium tantùm, non expreſſo ſecundo, vitiaretur diſpenſatio, quia ſecundus non continetur in tertio. Sic Sanchez plures referens *l. c. num. 17. & 18.* Guttierrez *l. c. numer. 8. & 9.* Ponce *l. c. num. 31.* & Caſtropalaus, *l. c.*

3. Requiritur, ſi copulam habuerint, ut illam exprimant in Dataria quidem, ſi publica fuerit; in Sacra Pœnitentiaria, ſi occulta, & ſecreta fuerit: ratio eſt, quia diverſimodè diſpenſare ſolet in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis Pontifex ſuppoſito inceſtu, & eo non ſuppoſito: & graviores injungit ſatisfactiones eo habito,

habito, quàm eo deficiente; ergo hanc veritatem tacere, quæ ex laudabili stylo Romanæ Curiæ exigitur; est substantialiter deficere in veritate expressionis; adeoque subreptitia censenda erit dispensatio. Et quamvis ex benignitate Pontificis supponatur, non faciendam esse copulæ mentionem, si petito publica sit, & copula secreta, ne infamia sequatur petentibus; nihilominus omnino facienda erit per Sacram Pœnitentiariam tacitis nominibus petentium; secus vero si copula publica sit: ut adnotant Gallego *de Cognat. Spirit. capit.* 24. *num.* 3. Sanchez *lib.* 8. *disp.* 25. *num.* 11. & Castropalaus *de Matr. disp.* 4. *punct.* 15. *§.* 3. *num.* 6. Necessariam igitur esse copulæ habitæ expressionem, ut dispensatio valida sit, sæpiùs à Sacra Congregatione decisum fuit, quas declarationes affert Barbosa *in Remissionib. Concilii Trident. sess.* 24. *cap.* 1. & sic sustinent Sanchez, Guttierrez, Coninch, Rebellus, Reginaldus, Ludovicus Lopez, Comitolus, Zerola, Quaranta, Genuensis, Garzia, quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n.* 4. Non nego, oppositam sententiam sustinuisse Navarrum, Salzedo, Diaz, Ovandum, Sà, Henriquez, Petrus Ledesma, Rodriquez, Vega, Ponce, Gasparem Hurtadum, & Zeballos relatos ab eodem Castropalao *l. c. nu.* 3. quorum authoritatem non contemno. Idem dicendum, si dispensatio petatur ob impedimentum cognationis spiritualis, legalis, vel publicæ honestatis; exprimenda namque pariter erit copula, si habita fuerit, esto oppositum docuerit Sanchez *l. c. num.* 9. ratio est, quia militant eædem rationes, quæ pro consanguinitate, & affinitate: maximè quia copula habita cum iis, cum quibus prohibetur matrimonium contrahi in reverentiam alicujus virtutis est incestuosa, & sacrilega, & majores requirit pœnitentias, & sacra monita: ut docent Gallego *de Cognat. Spirit. cap.* 24. *num.* 3. Garzia *de Benefic. par.* 8. *cap.* 3. *nu.* 65. *&* 66. ubi refert Decisiones Sacræ Congregationis, & Castropalaus *de Matr, disp.* 4. *punct.* 15. *§.* 3. *num.* 7.

4. Requiritur, quod si copula habita sit eo animo, ut facilius impetretur dispensatio; exprimenda sit hæc intentio: nam ex stylo Curiæ Romanæ apponi solet in dispensatione hæc clausula: *dummodo copula habita non sit spe Dispensationis facilius obtinendæ*; ergo clarè constat, exprimendam esse hanc circumstantiam, etiamsi à petentibus aliæ causæ allegentur ob dispensationem. Sic Sanchez *lib.* 8. *disp.* 25. *num.* 38. Guttierrez *lib.* 1. *Canonic. Quæst. cap.* 15. *n.* 20. & Castrop. *de Matr. dis.* 4. *pun.* 15. *§.* 3. *n.* 9. referens Navar. Garziam, Toletum, Rodriquez, & Rebellum. Quamvis probabile sit, non explicandam esse talem intentionem, si interiùs tantùm concepta fuerit ab uno contracturo, vel ab ambobus, absque eo quòd unus alteri eam manifestaverit: eo quia interiùs tantùm concepta non subduntur humanæ potestati. Sic Mendo *in Epitom. verb. Dispensatio*, *nu.* 21. referens Dianam, Portellum, Sanchez, Castropalaum, Gobat, & Gasparem Hurtadum.

14 Si dispensatio petatur post matrimonium scienter initum in gradibus prohibitis, necessariò exprimi debet Matrimonium contractum, consummatio illius, si habita est, & omissio denunciationum, si omissæ fuere: ratio est, quia sunt circumstantiæ spectantes ad substantiam dispensationis; adeoque eas tacere, erit surripere dispensationem. Sic Mendo *l. c.* referens Martinum Perez, Sanchez, & alios.

15 Quamvis non requiratur necessariò exprimere utrumque impedimentum, si unum includatur in alio; necessarium tamen erit, si plura sint impedimenta ejusdem rationis, ea exprimere: sic si quis levavit è Sacro fonte plures filios ejus, quam intendit ducere in uxorem; debet pluralitatem istam impedimentorum, licèt ejusdem rationis manifestare. Sicuti manifestare debet, si cognovit plures consanguineas ejus, quam ducere vult in matrimonium; pluralitatem istam, ac earum gradum, si videlicet consanguineæ fuerint in primo, vel secundo gradu: spectant enim hæc ad substantiam dispensationis, & ea non exprimere esset subreptio: ut docent Sanchez, Gobat, Ochagavia, Villalobos, Escobar, & alii, quos refert; & sequitur Mendo *in Epitom. verb. Dispensatio*, *num.* 18.

16 Petens dispensationem pro impedimento publicæ honestatis debet necessariò exprimere: an oriatur ex matrimonio, an verò ex sponsalibus: ratio est, quia difficiliùs Pontifex dispensat in hoc impedimento, si oriatur ex matrimonio, quàm si ex sponsalibus; adeoque necessariò exprimenda est ad valorem dispensationis talis circumstantia. Sic Sanchez, & Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Matr. disp.* 4. *pun.* 15. *§.* 3. *num.* 1. *in fine*, contra Ponce.

17 Habens plura impedimenta publica ad matrimonium contrahendum omnia simul exprimere debet in eodem libello supplici Pontifici; nec sufficit, unum in uno, & aliud in alio libello supplici exprimere ad diversas dispensationes obtinendas: ratio est, quia secus non agnosceret Pontifex quantam gratiam impertiret, nam meminisse regulariter nequit dispensationum antecedenter factarum. Sic Navarrus, Henriquez, Vega, Sà, Gobat, quos refert, & sequitur Mendo *in Epit. verb. Dispensatio*, *num.* 20. Quamvis advertat *numer.* 4. hoc posse, & debere fieri, quando unum impedimentum est publicum, alterum occultum: nam ut diximus primum per Datariam publicè exponi debet, alterum per Sacram Pœnitentiariam privatim, & suppresso nomine.

18 Si quis dispensationem petierit pro una consanguinea, & nolit ea obtenta uti; sed matrimonium inire velit cum alia consanguinea reclamante prima; debet necessariò exprimere circumstantiam primæ dispensationis obtentæ, ut valida sit secunda. Sic Mendo *in Epitome verb. Dispensatio*, *num.* 4.

19 Petens dispensationem ob affinitatem ex copula illicita, quam Romæ obtinuit, si antequam executioni mandata fuerit dispensatio ab ordinario loci, vel ab alio, cui commissa fuerit dispensatio à Pontifice, novam copulam illicitam habeat cum eadem persona, ob quam habitum fuit impedimentum dispensandum; non opus est nova dispensatione: nam non contraxit novam affinitatem, quæ antea non erat, nec impedimentum ante executionem ablatum est per litteras dispensationis Romæ datas, sed auferendum per executionem; nec insuper pro validitate dispensationis necessarium est exprimere, quoties habita fuerit copula illicita; ut patet in irregularitate contracta ob celebrationem in excommunicatione, pro cujus dispensatione non requiritur, ut exprimatur, quoties in excommunicatione celebraverit. Secus tamen dicendum, si dispensatio executioni mandata fuerit, & ante matrimonium celebratum ista nova copula habita fuerit; novum quidem affert impedimentum, quod per dispensationem ablatum non fuit; adeoque nova requiritur dispensatio, & pro ea obtinenda necessaria est expressio primæ dispensationis obtentæ, ut sciat Pontifex quantam, & qualem gratiam concedat: maximè quia difficulter moveretur Pontifex ad hanc secundam dispensationem concedendam, supposita prima. Et quamvis aliqui Doctores sustineant, non exprimendam esse primam dispensationem, si secunda petatur ob similem effectum; nisi tam prima, quàm secunda sint in præjudicium tertii, quod non haberetur in casu apposito. Nihilominus ex Regula Generali non solùm corruit dispensatio, & subreptitia reputatur, si falsò exprimantur ea, ex quibus moveri solet Pontifex ad dispensandum ex jure, & stylo Romanæ Curiæ; verum etiam si non exprimantur ea, quibus expressis Pontifex dispensationem non concessisset, aut si concessisset, graviores pœnitentias imposuisset. Sic Garzia *de Benefic. par.* 8. *capit.* 3. *num.* 20. Mendo *in Epitome verb. Dispensatio*, *numer.* 16. referens Navarrum, Felinum, Sanchez, Suarez, Castropalaum, Gobat. Hæc sunt, quæ de dispensatione pro impedimentis matrimonii explicanda occurrunt; nam de dispensatione in communi alia magis ampla dicta fuere in prima parte, & sic finis imponitur matrimonio, & reliquis Sacramentis, quæ pro tenuitate nostra explicuimus in Dei Gloriam, & ejus Illibatæ Genitricis.

Finis Tertiæ Partis.

PARS

PARS QUARTA UNIVERSI JURIS THEOLOGICO-MORALIS,

Ecclesia Jubens, Puniens, & Favens.

CONTINET hac Quarta Pars Præcepta Ecclesiæ, Censuras, & Irregularitates, Suffragia, Indulgentias, Jubilæum, Bullam Cruciatæ, Beneficia, & Prohibitionem alienandi Bona Ecclesiastica, ideò inscribitur Ecclesia Jubens, Puniens, & Favens. Initium autem facimus ab Ecclesia Jubente, seu à Præceptis Ecclesiæ; acturi postea de Ecclesia Puniente, seu de Censuris, & Irregularitate, ac aliis Pœnis Ecclesiasticis; denique de Ecclesia Favente spiritualiter, seu de Suffragiis, Indulgentiis, Jubilæo, & Bulla Cruciatæ; ultimò de Ecclesia Favente spiritualiter, & temporaliter, seu de Beneficiis, & eis non alienandis.

ECCLESIA JUBENS,

SEU

DE PRÆCEPTIS ECCLESIÆ.

QUAMVIS Ecclesiæ Præcepta plurima sint, nihilominus quæ communia sunt toti Orbi Christiano quinque tantùm enumerantur, videlicet Jejunium diebus præceptis, & Abstinentia à carnibus; Auditio Sacri diebus Festivis; Confessio semel in anno; Communio in Paschate, & Solutio Decimarum. De his ordine suo hìc pertractabimus, cùm de aliis Ecclesiæ Præceptis nobis sermo non sit.

QUÆSTIO PRIMA.

DE PRIMO ECCLESIÆ PRÆCEPTO.

VERSATUR hoc primum Ecclesiæ Præceptum circa observantiam Jejunii, & Abstinentiam à carnibus; ideò quæ ad Jejunium servandum, & abstinendum à carnibus spectant explicare debemus.

CAPUT PRIMUM.

Unde dictum Jejunium? Quotuplex sit? Et quodnam Ecclesiasticum?

1 *Quid Nominis Jejunium?*
2 *Quadrupliciter accipi potest.*
3 *Definitur Jejunium Ecclesiasticum.*
4 *Potuit Ecclesia obligare fideles ad servandum illud. Et quænam præscripserit pro eo servando.*
5 *Qui suavi odore carnium, vel aliorum ciborum reficitur, ac recreatur; non violat Jejunium.*
6 *Qui sæpiùs bibit die Jejunii, etiamsi potus generosus sit, & ad explendam famem sumatur, dummodo sit purus potus; non violat Jejunium.*
7 *Qui Electuaria, vel alia pharmaca sumit in medicamen, non in cibum; non violat Jejunium.*

JEJUNIUM suam ethymologiam ducere à quodam animalium intestino docuere Innocentius *in Rubric. de Observan. Jejunii*, & quamplurimi alii Canonistæ *in Cap. Denique, dist.* 4. Nam sicuti intestinum subtile, & vacuum, ac macrum ab Anatomicis observatur; sic etiam Jejunium reddit hominem cibo vacuum, macrum, ac subtilem: sed quidquid sit de nominis ethymologia. 1

Quadrupliciter Jejunium accipi potest. 1. pro abstinentia à vitiis, & peccatis, in quo sensu locutus est D. Basilius *homil. de Jejunio*, quando dixit: *Verum jejunium est, ab omnibus vitiis esse alienum*. Idem docent D. Augustinus *tract.* 13. *in Joann.* & D. Thomas 2

2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 2. 2. pro abſtinentia ab omni cibo, & potu, ac qualibet re per modum cibi, & potus ſumpta; & jejunium naturale vocatur, ſervandum ab iis, qui Euchariſtiam ſumpturi ſunt, à media nocte diei illius, quo communicaturi ſunt, & non per modum Viatici. 3. Pro abſtinentia ab immoderato uſu cibi, & potus; ne videlicet plus cibi, & potus ſumatur, quàm naturalis ratio dictat. Et hoc Jejunium Lege Naturæ ſervandum eſt: cum non liceat immoderato cibo uti, nec immoderato potu; opponuntur ſiquidem Abſtinentiæ, quæ conſiſtit in moderanda voluptate ciborum; & Sobrietati, quæ conſiſtit in moderatione potus; & ambæ ſunt partes Virtutis Temperantiæ, cujus eſt inordinatas affectiones temperare, & refrænare, præcipuè verò voluptatis corporis circa cibos, potus, & res venereas ex Ariſtotil. 3. *Ethic. cap.* 10. & Div. Thoma 2. 2. *quæſt.* 141. *artic.* 4. 4. Denique pro Abſtinentia à cibo ab Eccleſiæ Præcepto præſcripta, quæ Jejunium Eccleſiaſticum dici conſuevit, & de quo in præſenti agimus.

3 Definiri ſolet Jejunium Eccleſiaſticum: Voluntaria Abſtinentia à cibo juxta præſcriptum Eccleſiæ, vel receptam conſuetudinem; ſic paſſim Doctores. Requiritur ergo ad Jejunium Eccleſiaſticum, quòd abſtinentia à cibo ſit voluntaria: ſi enim deficit voluntas, & intentio jejunandi, vel faciendi opus præceptum, non ſatisfit Præcepto Jejunii Eccleſiaſtici licèt non fiat contra præceptum: & defacto jejunare non dicitur, qui invitus omnino abſtinet à cibo; aut qui non comedit, quia cibum non habet: ut rectè adnotant Sanchez, Reginaldus, Filliuccius, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 1. *num.* 7. Omittenda non eſt Doctrina Suarez *tom.* 3. *in* 3. *par. diſput.* 88. *ſect.* 3. Eum, qui non habet voluntatem excluſivam; cenſeri per id, quod ponit, velle ſatisfacere Præcepto. Requiritur inſuper, quòd abſtinentia ſit à cibo: nam abſtinentia, quæ ab Eccleſia præcipitur, de cibo eſt, non de potu: cum præcipuè intendatur talis abſtinentia ad carnem macerandam, ejuſque nutritionem minuendam contra appetitum calidi, & ſicci, qui fames dicitur, & cibis expletur, ſive ſolidis, ſive liquidis; potus verò ſiti inſervit, quæ eſt appetitus humidi, & frigidi, nec nutritioni inſervit, niſi modicè, & per modum vehiculi. Et licèt antiquitùs vino abſtinerent fideles diebus Jejunii, ut habet Div. Chryſoſtomus *homil.* 6. *ad populum Antiochenum*, nunc tamen temporis non extat talis obligatio, ut patet ex praxi communi Eccleſiæ, & fidelium, & docent Abulenſis *in Capit.* 6. *Matth. quæſt.* 164. Div. Thomas 2. 2. *quæſt.* 147. *artic.* 6. *ad* 2. Leſſius, Reginaldus, Navarrus, Valentia, Rodriquez, Azor. relati à Bonacina *loco citato*, contra Covarruviam. Requiritur denique, quòd hæc abſtinentia voluntaria à cibo fiat juxta præſcriptum Eccleſiæ: cum enim inductum ſit jejunium iſtud ab Eccleſia, ideo juxta ejus præſcriptum ſervandum erit, vel juxta conſuetudinem in ipſa Eccleſia introductam.

4 Quòd autem Eccleſia præſcriptum iſtud, ac præceptum ſervandi jejunium facere potuerit, & obligare fideles ad ſervandum illud; eſt veritas Catholica indubitabilis, honeſtatem ſiquidem in ſe continet, ac multa bona; cum carnem domet, mentem elevet, virtutem confirmet, quæ omnia in bonum ſpirituale Communitatis vergunt: ut bene adnotat Valentia *tom.* 3. *diſputat.* 9. *quæſtion.* 2. *punct.* 1. & 2. Tria verò Eccleſia præſcribit in præcepto jejunii. 1. Abſtinentiam à carnibus, & aliis quibuſdam cibis. 2. Abſtinentiam ab altera, vel pluribus refectionibus, unicam enim refectionem vult. 3. Quòd refectio fiat certo tempore, & determinata hora: obſervantia ſiquidem harum conditionum obtinetur finis ab Eccleſia intentus, nempè maceratio, & caſtigatio corporis, ac concupiſcentiæ repreſſio. Sic Sylveſter *verb. Jejunium* 9. Cajetanus *ibidem*, Azor. 1. *par. libr.* 7. *capit.* 8. *quæſt.* 3. Bellarminus *de Bonis Operibus in particul. lib.* 2. *capit.* 1. Valentia *loc. cit.* Leſſius *libr.* 4. *capit.* 2. *dubitat.* 2. *num.* 8. Layman *libr.* 4. *Summ. tract.* 8. *cap.* 1. *numer.* 2. & Fagundez *in Quinq. Præcept. Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 1.

5 Ex dictis colligitur 1. eum, qui ſuavi odore ex carnibus, vel aliis cibis prodeunte reficitur, recreatur, ac roboratur, etiamſi id pluries, & pluries in die jejunii efficiat; non violare præceptum jejunii: ratio eſt, quia jam voluntariè abſtinet à cibo juxta præceptum Eccleſiæ, cum revera cibum non ſumat per comeſtionem, eſto natura roboretur, ac reficiatur ex ſuavitate odoris illius. Sic rectè Abulenſis *in capit.* 6. *Matth. quæſt.* 167. Reginaldus *libr.* 4. *numer.* 172. & Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 1. *num.* 6.

Colligitur 2. eum, qui ſæpiùs bibit in die jejunii 6
non ad ſitim ſedandam, ſed cum intentione explendi famem, etiam ſi potus generoſus ſit, & validè confortans, dummodo tamen purus potus ſit; non violare jejunium: ratio eſt, quia ex conſuetudine communiter recepta in Eccleſia ſtat cum ſumptione iterata potus voluntaria abſtinentia à cibo juxta præſcriptum Eccleſiæ; ergo ſumptio vini, vel alterius liquoris inſtituti ad ſitim levandam ſtat cum jejunio ab Eccleſia præſcripto, eſto ſumatur cum intentione refocillandi vires, & explendi famem; cum præſcriptum Eccleſiæ non prohibeat intentionem ſumendi cibum, ſed abſtinentiam externam à cibo præter unicam refectionem. Nec valet dicere, quòd non minùs peccet contra Legem, qui facit contra illam, quàm qui facit in fraudem illius; ergo ſumens vinum, vel alium liquorem inſtitutum ad ſitim levandam cum animo explendi famem non minùs peccat contra jejunium, ac ſi cibo famem levaret contra Legem Jejunii. Nam falſum eſt, quòd in fraudem Legis id faciat; ſed utitur jure ſuo, ac ſua libertate bibendi vinum, aut alium liquorem ad levandam ſitim inſtitutum juxta permiſſam conſuetudinem; adeoque in fraudem Legis operari non dicitur, cum Legem non circumveniat ſalvis ejus verbis, nec ejus ſententiam; hoc enim eſt operari in fraudem Legis *ex Leg. Contra Legem, ff. De Legib.* ſed libertate utitur, ac jure, quod habet bibendi potus illos. Sic Navarrus *in Summ. capit.* 21. *numer.* 13. Filliuccius *tractat.* 27. *capit.* 1. *quæſtion.* 5. *numer.* 7. Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 1. *nu.* 8. contra Medinam, Reginaldum, & alios.

Colligitur 3. non violare jejunium eum, qui electua- 7
ria, & alia pharmaca ſumit in medicamen, non verò in cibum: ratio eſt, quia abſtinentiam à cibo, non verò à medicamine præſcribit Eccleſia. Et hinc fit: quòd ſi Cantor die jejunii parum ſacchari violacei, aut roſei accipiat ad vocem expurgandam; non dicitur jejunium violare. Idem dicendum de eo, qui aliquid accipit ad tollendum fœtorem oris: ſumuntur ſiquidem hæc ad modum medicaminis, non verò cibi. Cavendum tamen, ne in magna quantitate ſit, & in fraudem jejunii; cum ea, quæ ad modum medicaminis ſumi conſueverunt, magnam quantitatem excedere non ſoleant; inde eſt, quòd id, quod ſuperfluit, ad modum cibi, & in fraudem jejunii ſumatur, non tamen ad modum medicaminis. Sic rectè Navarrus, Leſſius, Sà, Azor. Reginaldus, Abulenſis, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 1. *num.* 7. *in fine.*

CAPUT II.

De Abſtinentia à Carnibus, & aliis quibuſdam Cibis Tempore Jejunii.

1 *Abſtinendum à carnibus die Jejunii. Et in dubiis de rebus, an caro ſint, ſtandum communi uſui fidelium, & judicio Peritorum Medicorum.*

2 *Equi, Canes, Feles, Mures ſive Sylveſtres, ſive domeſtici, Corvi Marini, & ſimiles aves, quæ in aquis nutriuntur, inter carnes connumerari debent. In controverſia carnis Viperinæ ſtandum conſuetudini Fidelium.*

3 *Prohibitio carnium animalium facta ab Eccleſia in diebus jejunii extenditur non ſolùm ad partes conſtituentes, ſed etiam integrantes animalia? Et quid de ovis nonnatis?*

4 *Quid de ſagimine porci, anſerum, ficedularum, & ſimilium animalium?*

5 *Abſtinentiæ à carnibus addita eſt ex præſcripto Eccleſiæ abſtinentia ab ovis, & lacticiniis; niſi excuſet parvitas materiæ.*

6 *An ſecluſa conſuetudine, & ſolùm ſpectato Jure Communi Præceptum Jejunii importet abſtinentiam ab ovis, & lacticinus ſub gravi culpa.*

7 *Quænam conſuetudo extet in Regno Siciliæ circa uſum Ovorum, & Lacticiniorum?*

8 *An*

8 *An dispensatus ad carnes die jejunii teneatur jejunare, & abstinere à multiplici refectione eodem die?*

9 *An concessa facultate comedendi carnes die jejunii intelligatur pariter concessa facultas comedendi ova, & lacticinia?*

10 *An adveniente necessitate comedendi cibos vetitos die jejunii petenda sit facultas?*

11 *An dicatur jejunare, qui tempore jejunii, ita ventrem expleat per unicam comestionem servata tamen qualitate ciborum, ut vix difficultatem jejunii experiatur?*

12 *Quos cibos comedere possit, qui tenetur jejunare ex Voto, vel ex pœnitentia confessarii, aut ob lucrandum Jubilæum?*

1 ABSTINENTIA à carnibus diebus jejunii adeo certa est penes Catholicos, ut nemo ei audeat contradicere; & sic confirmat communis sensus Ecclesiæ, & omnium Catholicorum praxis nemine refragante; nec ullibi reperitur consuetudo in contrarium. Sic enim constat *ex Capit. Statuimus, dist. 4. & 6. ex Conciliis, Sanctis Patribus, & ex usu Ecclesiæ*. Solùm controversia est, quid veniat nomine Carnium, quæ ex præscripto Ecclesiæ prohibentur in Jejuniis. Nec ad hanc controversiam dirimendam sufficiens Regula erit, quam minùs rectè aliqui assignarunt: quòd videlicet præscripta abstinentia ab Ecclesia à carnibus sit illorum animalium, quæ pisces non sunt, & extra aquas vivunt, sive terrestria sint, sive volatilia ad differentiam piscium, qui animalia aquatilia appellari consueverunt. Nam testudines terrestres, cochleæ, ranæ pisces non sunt, & etiam extra aquas vivunt; & tamen tempore jejunii manducari licitè consueverunt, etiam à timoratis, & doctis Viris. Certior igitur, & tutior Regula est recurrere in hoc ad communem usum, & æstimationem fidelium, ac peritorum Medicorum judicium, itaut in dubiis an cibus ille inter carnes numeretur, nec ne; consulendus priùs sit Fidelium usus circa illum: quòd si de usu non constet, recurrendum erit ad Medicos, quorum est discernere, an magis accedat ad carnes cibus ille, an non, habito semper respectu ad finem ab Ecclesia intentum, ne videlicet in mensis jejunantium adhibeantur carnes, quæ multùm nutriunt, ac corpus reficiunt. Cum igitur terrestres testudines, cochleæ, & ranæ vix sanguinem habeant,
2 vel si habent, valde frigidus est; ideo potiùs ad naturam piscium, qui parvi nutrimenti sunt, accedunt; quàm boum, ovium, & similium habentium vividum, ac calidum sanguinem, & valde reficientem. Sic Major *in 4. distin. 14. quæst. 3.* Azor. *1. par. libr. 7. capit. 10. quæst. 6. in fine*, Reginaldus *libr. 4. num. 143.* & Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst. 1. punct. 2. num. 1.*

2 Inter carnes tamen absque controversia connumerari debent canes, equi, feles, mures sive domestici sint, sive Sylvestres, corvi insuper marini, & similes aves; quæ in aquis nutriuntur, ac saporem piscis præseferunt; itaut si quis à similibus carnibus non abhorreat, illis abstinere debeat tempore jejunii; sunt enim eorum carnes nutritivæ ad instar cæterorum animalium sibi similium; ut habet Fagundez *libr. 4. de Quinq. Præcept. Eccles. capit. 2. numer. 9.* Solùm controversia esse potest de carnibus viperæ, de quibus consulendus usus, aut consulendi medici: mihi tamen nimis probabile videtur accedere ad naturam anguillarum, cum carnes viperæ non magis nutritivas putem quàm anguillarum, sed valde sanguinem humanum purificantes.

3 Prohibitio ab Ecclesia facta circa carnes animalium suprædictorum in diebus jejunii extenditur quoque ad omnes partes non solùm constituentes, sed etiam integrantes prædicta animalia. Quapropter prohibitæ etiam erunt in mensis jejunantium cartilagines, nervi, sanguis, medulla, axuntia, laridum, & pinguedo; sicuti etiam jus ex carnibus extractum, & herbæ coctæ in ipso jure, aut similes pultes: nam si prohibetur comestio animalis, prohibetur etiam comestio eorum, quæ ipsum constituunt, aut integrant. Nec hoc revocatur in controversiam à Doctoribus. Solùm controvertitur de ovis non natis, quæ in interioribus gallinæ reperiuntur: sed distinguendum puto, si de ovis non natis constat, in substantiam ovi esse jam conversa; ovorum naturam sequunrur: si tamen nondum perfectè in substantiam ovi conversa sint, ut sunt regulariter ea, quæ racemo affixa, & annexa sunt; ad substantiam carnis eccedunt, etiam si saporem ovi præseferant, adeoque à mensis jejunantium repellenda: ut rectè habet Bardi *par. 2. de Bull. Cruciat. tract. 3. cap. 3. num. 16.*

Major controversia est de sagimine, quod vi ignis 4
extrahitur ex larido, & pinguedine porcina; aut ex pinguedine anserum, ficedularum, & similium animalium: nam de sagimine ex lacte, & recenti caseo extracto, quod butyrum passim appellatur; est extra controversiam sequi naturam lacticiniorum. An inquam sagimen porcinum, aut aliorum animalium inter ova, & lacticinia connumerari debeat? Et quamvis non defuerint, qui dixerint, inter ova, & lacticinia connumerandum esse, ideoque eorum naturam sequi debere; non enim est caro, licèt ex carne originem trahat, ut trahunt ova, & lacticinia. Nihilominus vera sententia est, esse ipsam carnem pinguem liquefactam: nec ignis vim habet mutandi naturam carnis, aliàs dubitare possemus de carne nimiùm, & diutiùs concocta, ut fit in extractis, quæ infirmis propimantur; si scilicet accederet ad naturam ovorum, & lacticiniorum, quod in mentem venire nequit. Sic Castropalaus *de Temperant. disputat. 3. punct. 2. §. 1. numer. 8.* Non nego tamen, quod habentes privilegium, vel consuetudinem vescendi ovis, & lacticiniis possint sagimine uti, si id ex usu, & communi consuetudine approbatum sit, non quia revera sagimen, naturam ovorum, & lacticiniorum induat, sed quia id communis consuetudo introducta ad instar illorum invexit. Quæ quidem strictè servanda erit secundum Regionis usum: quapropter quia in Sicilia usus, & consuetudo invaluit, ut habentes privilegium Bullæ Cruciatæ sagimine porcino utantur; nequibunt uti sagimine anserum, ficedularum, gallinarum, cervorum, & similium: cum de tali sagimine nec usus, nec consuetudo extet: ut rectè adnotat Bardi *de Bull. Cruciat. tract. 2. cap. 3. num. 16.*

Abstinentiæ à carnibus ex præscripto Ecclesiæ, cui 5
contravenire grave peccatum est, cum sit violare illud in re gravi, ut concors Doctorum sententia est, nisi excuset parvitas materiæ; addita fuit à Sancto Gregorio I. relato *in Capit. Denique, distin. 4.* abstinentia ab ovis, & lacticiniis; ait enim Sanctus Pontifex: *Par est, ut quibus diebus à carne animalium abstinemus; ab omni quoque, quæ sementinam carnis trahunt originem, jejunemus, lacte videlicet, caseo, & ovis.* Et quamvis in jejuniis extra Quadragesimam consuetudine abrogatum sit pluribus in locis abstinere ab illis, ut testatur Div. Thomas 2. 2. *quæst. 147. artic. ultim.* Abbas, Navarrus, Valentia, Lessius, Layman, Fagundez relati à Castropalao *de Temperan. disput. 3. punct. 2. §. 1. numer. 4.* Nihilominus ubi viget hæc sancta consuetudo in talibus jejuniis extra Quadragesimam ritè servanda erit, obligat namque sub gravi: ut docet Sylvester, Navarrus, Lessius, Azor. Valentia, Reginaldus, Layman, Filliuccius relati à Bonacina eos sequente *de Præcept. Eccles. quæst. 1. punct. 2. numer. 2.* Et à fortiori ritè servanda erit consuetudo abstinendi ab ovis, & lacticiniis in Quadragesima, cum evidens sit, eam obligare, ut definit Alexander VII. damnans Propositionem asserentem: Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadragesima obliget. Quam quidem consuetudinem, non solùm evidens est obligare in diebus jejunii Qadragesimalis, sed etiam in Dominicis Quadragesimæ ipsius: cum non minùs Quadragesima importet dies jejunii, quàm dies Dominicæ, & sicuti in ipsis abstinemus à carnibus, ita urgente consuetudine abstinere debemus à trahentibus sementinam originem à carne. Quidquid in contrarium alii minùs firmè dixerint.

Inquirendum hìc tamen supereſt: an præcisa, & 6
secluſa consuetudine, sed solùm spectato Jure Communi Præceptum Jejunii importet abstinentiam ab ovis, & lacticiniis sub gravi culpa maximè in Jejuniis Quadragesimalibus? Celebris est de hac re sententia Fagundez nimiùm ventilata *libr. 4. de Quinq. Eccles. Præcept. capit. 2. à numer. 10.* affirmans, talem abstinentiam non esse indictam sub gravi obligatione: citat pro se Innocentium, Paulum de Palacios, & Ferdinandum Perez *in manuscriptis de Jejunio*: movetur, quia neo Textur *in Capit. Denique,*

que, *diſtin.* 4. inducit obligationem ſub gravi, cum ſolùm dicat, *par eſt*, & dictio, *par ex Gloſſa* idem ſignificat, ac æquum, & juſtum, adeoque obligatio iſta non ex rigore, ſed ex æquo, & juſto erit. Nec *Canon* 56. *Trullanæ Synodi*, quæ ſub pœna Depoſitionis indicit Clericis talem abſtinentiam, & Laicis ſub pœna excommunicationis; gravem probat obligationem: eo quia cum Canones prædicti Concilii numquam ab Eccleſia approbati fuerint; ideo nullius ſunt Authoritatis. Mihi tamen non ſolùm probabilior, ſed etiam vera videtur ſententia oppoſita docens, ſub gravi præceptam eſſe abſtinentiam ab ovis, & lacticiniis in Quadrageſima: ſic enim docet Div. Thomas 2. 2. *quæſt.* 147. *artic. ultim.* quem ſequuntur Richardus, Cajetanus, Navarrus, Valentia, Leſſius, Layman, Sancius, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Temper. diſput.* 3. *punct.* 2. §. 1. *numer.* 6. qui vel expreſsè docent, adeſſe præceptum hujus abſtinentiæ ſub mortali, vel manifeſtè ſupponunt, adeſſe ſub mortali, dum dicunt, talem abſtinentiam eſſe præceptam. Nec Fagundez ex Doctoribus, qui ſua ſcripta typis mandarunt; alium refert præter Paulum Palacios. Quòd autem poſito præcepto ejus obligatio ſit gravis, ſatis conſtat ex gravitate ipſius rei præceptæ, aptæ ex ſe inducere obligationem gravem. Nec Sanctus Gregorius Pontifex relatus *in Cap. Denique*, *cit.* reſpondens interrogationi factæ ab Auguſtino Anglorum Antiſtite de iis, à quibus abſtinendum eſſet in Quadrageſima præter carnes, de quibus nulla orta erat dubitatio; intellexit per ly, *Par eſt*, obligationem ex æquo, & juſto inducere circa abſtinentiam ab ovis, & lacticiniis præcisè acceptam; ſed eamdem prorſus abſtinentiam obligatoriam ſub gravi, quæ extat de carnibus; itaut ejus reſponſio hunc ſenſum faciat: ſicuti in Quadrageſima ex obligatione ſub gravi adſtringimur ad abſtinendum à carnibus, *par eſt*, hoc eſt, ex æquo, & juſto adſtringimur ex eadem obligatione ſub gravi ad abſtinendum ab iis, quæ ſementinam originem ducunt à carne. Confirmatur: quia idem S. Pontifex in eodem Capite diverſimodè loquitur de piſcium uſu, de ſumptuoſioribus Marinarum belluarum conviviis, & de vini potu pro eodem tempore Quadrageſimali; ac loquitur de abſtinentia ab ovis, & lacticiniis: nam de illis moderatum uſum præſcribit juxta regulas Temperantiæ; ait enim: Ita Chriſtiano relinquitur, ut ſcilicet ei infirmitatis ſolatium, non luxuriæ pariat incendium; de uſu tamen ovorum, & lacticiniorum ſtatuit, jejunandum ex æquo, & juſto: adeoque corruit ratio fundamentalis adverſariorum, quæ ſi ſubſiſteret, probaret utique, nullum peccatum nec veniale eſſe, quod ipſi non concedunt. Non nego tamen, hoc præceptum abſtinendi ab ovis, & lacticiniis tantùm eſſe latum pro jejuniis Quadrageſimalibus, non verò pro aliis jejuniis extra Quadrageſimam: cum non ſit ex tendenda Lex, prohibitiva, & pœnalis ad alios caſus ſub verbis Legis non comprehenſos; in quibus conſuetudo tantùm obligare poteſt ſub gravi, ut ſupra diximus.

7 Si petas tamen: quænam conſuetudo extet in hoc Regno Siciliæ circa uſum ovorum, & lacticiniorum? Reſp. in ſextis Feriis, & Sabbathis per annum extra jejunium nullam extare conſuetudinem abſtinendi ab illis; & aliunde à Sacris Canonibus uſus illorum non eſt prohibitus in talibus diebus. Nec obſtat, quòd mulierculæ, aut Ruſtici inhabitantes in Villulis id ſibi ſcrupulo vertant; monendi namque ſunt, & inſtruendi à Doctoribus. Si tamen in aliis Regionibus ſimilis abſtinentia hiſce diebus extet, ac per legitimam conſuetudinem approbata; ſanctè ſervanda erit. In jejuniis verò extra Quadrageſimam, ut in Vigiliis, & Quatuor Temporibus nec ea conſuetudo viget abſtinendi ab ovis, & lacticiniis: cum paſſim Docti Viri, & alii quamplurimi timoratæ conſcientiæ, etiamſi Privilegium Bullæ Cruciatæ non habeant; ovis, & lacticiniis utuntur in iſtis jejuniis. In Quadrageſima tamen nullatenus extat, nec unquam extitit conſuetudo veſcendi ovis, & lacticiniis; quam probare conantur in ſuis manuſcriptis aliqui Docti Viri. Et quamvis pro ea allegent Vaſquez 1. 2. *diſput.* 177. *capit.* 6. *num.* 54. Quintanaduenas *tom.* 2. *Singular. tract.* 2. *Singul.* 22. qui refert Sanchez *tom.* 2. *Conſil. libr.* 5. *capit.* 1. *dubitat.* 21. *num.* 2. probantem: conſuetudinem iſtam in Hiſpania, & aliis locis, ubi Bulla Cruciatæ viget, non eſſe legitimè introductam, ſed ex ignorantia, & errore: cum non ſit introducta à majore parte Populi, quæ Bullam Cruciatæ habet; adeoque nequit prudenter agnoſci, an legitimè introducta fuerit à paucis non habentibus Bullam Cruciatæ. Verùm iſti Doctores relati, & ſi qui alii ſunt, qui ab ipſis referuntur; loquuntur de Jejuniis extra Quadrageſimam expreſsè, de quibus nulla conſtat prohibitio in jure comedendi ova, & lacticinia, ut teſtantur ipſemet Vaſquez, Villalobos, Sanchez, & alii relati à Diana *par.* 1. *tract.* 9. *reſol.* 41. & poſſunt addi Sylveſter, Navarrus, Leſſius, Azor. Valentia, Reginaldus, Layman, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 2. *num.* 2. Extorquere autem doctrinam illorum ad jejunia Quadrageſimalia, & Quadrageſimam eſt contra omnem æquitatem, & mentem illorum ire. Nec in Regnis Hiſpaniæ, & aliis locis, ſive habentibus, ſive non habentibus Privilegium Bullæ Cruciatæ obligatio abſtinendi ab ovis, & lacticiniis in Quadrageſima eſt à ſola conſuetudine, ſed à Jure, ut probavimus; adeoque non militant eædem rationes pro jejuniis extra Quadrageſimam, ac intra illam. Nec conſuetudo contraria juri, quæ potiùs reſtringenda eſt, quàm dilatanda, ut rectè probat ex Pekio, & Gobat Mendo *in ſua Epitom. verb. Conſuetudo*, *num.* 21. arguenda eſt ex paritate conſuetudinis non contrariæ juri. Nec denique conſuetudo contra jus introducenda eſt à communitate, vel majori ejus parte habente Privilegium, & exemptionem ab obſervantia juris, ſic enim ante decennium jam introducta legitimè eſſet pro prima vice; ſed à Communitate, vel majori parte Communitatis ſubjectæ juri, & obſervantiæ illius abſque Privilegio, & exemptione: ut colligitur ex Div. Thoma, Suarez, Reginaldo, Salas, & aliis, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Legib. diſput.* 1. *quæſt.* 1. *punct. ultim.* §. 3. *numer.* 13. & 28. & defacto Peregrini, & Exteri, qui non tenentur ad ſervandas Leges, nequeunt conſuetudinem contra illas inducere. Conſuetudo igitur non veſcendi ovis, & lacticiniis in Quadrageſima petenda erit in hoc Regno Siciliæ non ab habentibus Bullam Cruciatæ, quæ potiùs probat conſuetudinem oppoſitam, ſi eſt exemptio ab illa; ſed à non habentibus illam, qui licet pauciores ſint præ habentibus Bullam, ut adverſarii aſſerunt; nihilominus ſcrupulo ſibi vertunt non abſtinere ab ovis, & lacticiniis in Quadrageſima. Atque hæc attigiſſe in hac controverſia ſit ſatis.

Rogabis 1. an diſpenſatus ad carnes comedendas in 8
die jejunii teneatur jejunare, ac abſtinere à multiplici refectione eodem die? Reſp. quamvis Azor. 1. *part. libr.* 7. *capit.* 10. *quæſt.* 3. Toletus *lib.* 6. *capit.* 3. *num.* 4. Filliuccius *tract.* 27. *capit.* 3. *quæſt.* 4. *numer.* 12. & alii Docti Recentiores putantes, ſubſtantiam jejunii non poſſe conſiſtere cum comeſtione carnium; dixerint: Diſpenſatum ad carnes non teneri ad jejunium ſervandum, ac abſtinendum à multiplici refectione, cum numquam Leges jejunii Eccleſiaſtici ſervare intelligatur, qui non abſtinet à carnibus: quæ quidem ſententia ſua probabilitate non caret. Nihilominus probabiliorem reputo ſententiam aſſerentem, poſſe componi cum ſubſtantia jejunii comeſtionem carnium, adeoque attendendam eſſe cauſam, ac motivum conceſſionis privilegii, & diſpenſationis, quod quidem privilegium utpote contrarium Juri Communi ſtrictè interpretandum erit; niſi abſolutè conceſſum fuerit, ut communiter concedi ſolet. Nam ſi concedatur comeſtio carnium diebus jejunii ob damnum, quod patitur diſpenſatus à comeſtione piſcium, & ciborum legalium tantùm; tenebitur jejunare, & à multiplici refectione abſtinere: ratio eſt, quia jejunium duo præcepta in ſe includit, & quidem diſtincta, unum ſcilicet abſtinendi à carnibus, alterum abſtinendi à ſecunda refectione; ergo ſi diſpenſatus ſervare poſſit jejunium quoad præceptum abſtinendi à ſecunda refectione; tenebitur ad illud, ne largè interpretetur privilegium ſibi conceſſum contra Jus Commune jejunii. Quòſi ſi conceſſum fuerit ob virium debilitatem, & imbecillitatem naturæ, recta ratio dictat, extendendum eſſe, ac ampliandum, ut finis intentus habeatur; adeoque nec abſtinere à carnibus diſpenſatus tenebitur, nec à multiplici refectione. Sic rectiùs, & probabiliùs docent Leſſius, Navarrus, Reginaldus, Sà, Corduba, Victoria, Rodriquez, Additionator ad Toletum, Valentia, & alii relati à Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 2. *num.* 3.

Roga-

9 Rogabis 2. an concessa facultate comedendi carnes die jejunii intelligatur pariter concessa facultas comedendi ova, & lacticinia? Resp. affirmativè; ratio est, quia cui majus conceditur, censetur etiam minùs concessum virtualiter in eo contentum; si ergo ova, & lacticinia virtualiter in carne continentur, & sementinam originem ab illa ducunt; ideo dispensatus ad carnes diebus jejunii censetur pariter dispensatus ad ova, & lacticinia. Sic Sanchez, Azor. Filliuccius, & alii relati à Bonacina *loco citato*, *num.* 4. Hinc tamen non sequitur, quòd prohibitis carnibus prohibeantur pariter ova, & lacticinia, ut patet in Feria sexta, & Sabbatho, in quibus carnes prohibentur, non verò ova, & lacticinia: cùm enim sint res distinctæ, inde fit, quòd una prohiberi possit non prohibita altera, maximè quia facilius permittitur usus ovorum, & lacticiniorum, quàm carnium; nisi ergo aliud vetet consuetudo, aut Jus, prohibitis carnibus, non censenda erunt prohibita ova, & lacticinia, quæ minùs se habent contra finem à jejunio intentum. Putarem tamen, quod prohibitis ovis, & lacticiniis in jejuniis à fortiori censendæ essent prohibitæ carnes, quæ magis se habent contra finem à jejunio intentum, quidquid in contrarium dixerint aliqui. Sic Azor. 1. *par. libr.* 7. *capit.* 10. *quæst.* 2. Paludanus *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 4. *artic.* 4. *concl.* 2. Reginaldus *libr.* 4. *numer.* 145. contra Covarruviam.

10 Rogabis 3. an petenda sit facultas adveniente necessitate comedendi cibos vetitos in die jejunii? Resp. si necessitas sit evidens, & certa nulla extat obligatio petendi hanc facultatem, nisi id exigeret circumstantia aliqua scandali, aut similis. Si verò dubitetur de sufficientia necessitatis supervenientis, & dubitans privilegium Bullæ Cruciatæ habeat, cum facultate utriusque medici, Spiritualis videlicet, & Corporalis poterit cibos vetitos comedere. Si privilegio Bullæ careat, petenda erit facultas ab Episcopo, si commodè adiri possit; & si non datur commodus aditus ad Episcopum, petenda erit à Parocho; in hoc enim casu facultatem dare poterit Parochus, ut subveniat necessitati sui subditi, cui succurrere nequit Episcopus: ut bene docent Lessius *libr.* 4. *capit.* 2. *dubit.* 6. *num.* 47. Sà *verb. Jejunium*, Azor. 1. *par. libr.* 7. *capit.* 18. *quæst.* 3. Rodriquez *in Summ. capit.* 24. *num.* 11. Sylvester *verb. Jejunium*, *num.* 2. Reginaldus *lib.* 4. *num.* 221. & alii. Nec desunt, qui dicant; posse Parochum facultatem istam concedere, etiamsi pateat aditus ad Episcopum in iis tamen locis, ubi consuetudine introductum est illam dare: nam per consuetudinem acquiri potest jurisdictio.

11 Rogabis 4. an qui tempore jejunii ita ventrem expleat per unicam comestionem, servata tamen qualitate ciborum, ut vix jejunii difficultatem experiatur; nec carnem maceret, nec vitia comprimat; dicatur revera jejunare? Resp. affirmativè: ratio est, quia servat Leges jejunii tum quoad qualitatem ciborum, tum quoad unicam refectionem; ergo satisfacit præcepto jejunii, etiamsi ob immoderatam quantitatem non assequatur finem à jejunio intentum. Nec ad observantiam Legis, & Præcepti requiritur assequi finem, ad quem Lex dirigitur; sed sat est, non facere contra intentionem Legis verbis expressam. Et defacto finis, ad quem diriguntur omnes Leges positivæ, & politicæ; est bonos Cives efficere, ut ait Aristotiles 2. *Ethic.* Nihilominus qui eas observat, etiamsi bonus Civis non efficiatur, non ideo dicitur contra Leges peccare: sic in casu nostro qui Leges jejunii observat abstinendo à cibis vetitis, & à pluralitate refectionum, etiamsi finem non essequatur, ad quem jejunium dirigitur, nempe macerationem carnis, & concupiscentiæ refrenationem; non ideo contra jejunium peccare dicitur. Sic Abulensis *in Cap.* 6. *Matth. quæst.* 166. *versic. Dicendum*, Covarruvias *Variar. cap.* 20. *numer.* 11. Reginaldus *libr.* 4. *numer.* 165. Medina *Cod. De Jejunio*, *quæst.* 6. Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst.* 1. *punct.* 2. *num.* 7. Non nego tamen, excessum istum fore contra Temperantiam genericè acceptam, non verò contra Temperantiam à Lege Jejunii præscriptam.

12 Rogabis 5. Qui teneatur jejunare ex Voto, vel ex Pœnitentia à Confessario injuncta, aut à Pontifice ad consequendum Jubilæum, quos cibos comedere possit? Resp. eos comedere posse, qui tunc temporis in jejuniis ab Ecclesia præscriptis comeduntur, cum quibus rectè se conformare poterit, nisi aliud expressum fuerit; itaut si extra Quadragesimam sint, & consuetudo habeatur comedendi ova, & lacticinia; possit illis licitè vesci. Secus verò si in Quadragesima sint, nec Privilegium Bullæ Cruciatæ jejunans habeat: nam tunc temporis non solùm à jejunantibus, sed etiam à non adstrictis obligatione jejunii, imò in Dominicis ipsis abstinendum est ab ovis, & lacticiniis, si ad annos discretionis pervenerint. Sic Azor. Reginaldus, Paludanus, Sanchez, Sylvester, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst.* 1. *pun.* 2. *numer.* 6.

CAPUT III.

De Unica Refectione.

1 *Unica tantùm Comestio haberi potest die Jejunii.*
2 *Quamvis non præscribatur tempus insumendum in unica refectione facienda; non debet tamen esse notabiliter longum.*
3 *An si unica refectio interrumpatur, violetur jejunium?*
4 *Assignantur aliqui casus, in quibus licitè interrumpitur refectio.*
5 *Cœnula, seu Refectiuncula serotina ex præscripta consuetudine introducta est.*
6 *Qualitas, & Quantitas cibi adhibendi in hac refectiuncula desumenda erit ex recepta consuetudine in singulis Regionibus.*
7 *Qualitas ciborum debet regulariter esse ex iis, quæ apponuntur in secundis mensis Jejunii.*
8 *Quantitas excedere nequit octo uncias Romanas.*
9 *Quid dicendum de octo unciis panis in aqua decoctis?*
10 *Quid dicendum de sententia asserente, posse excedi octo uncias usque ad duodecim; si cibus sit valde humidus, & parvæ nutritionis?*
11 *Quid de refectiuncula in Vigilia Nativitatis Domini?*
12 *Quando nam sumenda refectiuncula erit?*
13 *An violans jejunium per secundam refectionem, si postea plures alias refectiones addat, plura peccata mortalia committat?*
14 *Quænam parvitas materiæ ultra Refectionem, & Refectiunculam sumpta die jejunii excuset à gravi culpa? Et quænam parvitas materiæ excuset à gravi in comestione carnis, ovorum, & lacticiniorum?*
15 *An potio cocholatica jejunium violet? Et quid dicendum de aliis potionibus?*

SECUNDUM requisitum ad jejunium est, quòd eo die naturali, videlicet pro spatio viginti quatuor horarum à media nocte ad mediam noctem, quo jejunandum est; unica tantùm comestio habeatur, qua semel, & non ampliùs corpus reficiatur. Non est tamen de essentia jejunii unica comestio, ut non nemo dixit, & passim putant pauperes mulierculæ: nam si quis voluntariè omni cibo abstineret, satis & ultra Leges jejunii observaret; & præceptum jejunii non est positivum, sed negativum prohibens comestionem carnium, & aliquorum ciborum; nec non secundam, aut multiplicem refectionem: ut bene docent Reginaldus, Ponce, Salas, Torrez, Angles, Sancius, & Villalobos, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Temper. disputat.* 3. *punct.* 2. §. 2. *numer.* 1. Et quamvis nullus Textus expressus habeatur in jure prohibens secundam, aut multiplicem refectionem; nihilominus communis omnium fidelium consensus, & satis recepta in Ecclesia Sancta Dei consuetudo, ac praxis satis evidenter, & certò comprobant, de ratione jejunii esse abstinere à repetita comestione, cum sufficienter reficiatur corpus per permissam unicam comestionem; nec supra vires gravatur, quàm par sit, dum repetitæ comestiones prohibentur ad carnis macerationem, & ejus petulantiam reprimendam: maximè quia nulla quantitas ciborum designatur in unica illa comestione, nec expediens fuit designare ob varietatem naturalium constitutionum: quamvis ab unoquoque jejunante desumenda sit juxta limites naturalis Temperantiæ: ut habet Div. Thomas 2. 2. *quæst.* 147. *artic.* 6. Abulensis *in* 6. *Matth. quæstion.* 165. Gabriel, Abbas, Cajetanus, Bellarminus, Zenedo, Medina, 1

Azor. Valentia, Leſſius, Layman, Covarruvias, Reginaldus, Sà, Fagundez, & Filliuccius, quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus *l. c.* & Bonacina *de Præcep. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 1.

2 Quamvis non præſcribatur, quantum temporis inſumendum ſit in hac unica refectione facienda; nihilominus illam ſic ad longum, & notabile tempus protrahere, ut ſi à meridie uſque ad veſperas protraheretur, certum eſt, non eſſe ſecundum leges jejunii; nec hunc talem, aut alios ſimul comedentes, quilibet ſanæ mentis cenſebit jejunare; illud igitur tempus etiam in ſolemniori convivio, à quo die jejunii abſtinendum eſſet; inſumptum in unica refectione facienda, præberet fundamentum moraliter cenſendi multiplicem refectionem illam; adeoque ſi unam, vel alteram horam excedat, etiam in ſolemniori convivio; cenſenda erit multiplex refectio etiam ſi phyſicè unica ſit.

3 Cum unica refectio debeat eſſe continuata, ne cenſeatur multiplex; ideo dubium inſurgit: an ſi interrumpatur, violetur jejunium? Et quidem interruptio accidere poteſt cum cauſa, vel ſine cauſa. Sine cauſa eſſet, ſi quis jam plenè, & integrè refectus ſurgit à menſa cum animo non redeundi, dein intra breve tempus unius ſcilicet quadrantis circiter redit ad menſam non finito jam prandio, & alios cibos comedit mutata voluntate, & animo prandium continuandi: quæritur, an iſte talis jejunium violet. Et quamvis Leſſius *lib.* 4. *capit.* 2. *dub.* 2. *num.* 12. Filliuccius *tract.* 27. *capit.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 41. & Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 3. *numer.* 2. probabiliter putent, non violare: eo quia moraliter cenſetur unicum prandium, ac unica refectio, & eamdem continuare videtur mutata priori voluntate. Nihilominus probabiliorem reputo ſententiam aſſerentem, violare jejunium: ratio eſt, quia reſpectu hujus illa prima refectio, ac comeſtio abſoluta, & perfecta fuit, ac omnino integra; ergo etiamſi voluntatem mutet, quam habebat non continuandi, & continuare velit; & etiamſi prandium pro aliis abſolutum non fuerit; ſecunda comeſtio non erit continuatio primæ, ſed alia omnino diſtincta à prima, ac illi ſuperaddita, & per conſequens violans jejunium: cum non poſſit reddi prior comeſtio ex integra perfecta, ac abſoluta per novam intentionem revocantem priorem dimidiata, & imperfecta. Sic Navarrus, Valentia, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Temperan. diſp.* 3. *punct.* 2. §. 2. *num.* 2. *in fine*.

Interruptio cum cauſa eſſet, ſi dum quis reficitur, negotium ſupervenit, ob quod cogatur refectionem interrumpere nondum abſolutam, nec plenè completam. In quo caſu poterit interrumpere illam cum animo continuandi, dummodo interruptio non ſit ad longum tempus: nam ſi animus, & voluntas continuandi non haberetur; aut tempus interruptionis adeo longum eſſet, ut moraliter cenſeri non poſſet refectio illa continuatio primæ; violaretur jejunium: quia nec phyſicè, nec moraliter continuatio haberetur, adeoque non una, ſed multiplex refectio eſſet contra leges jejunii. Sic Cajetanus, Navarrus, Reginaldus, Azor. Valentia, Lopez, Toletus, Sancius, Layman, Fagundez, quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus *de Temperan. diſput.* 3. *punct.* 2. §. 2. *numer.* 2. & Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 3. *numer.* 10. Tempus autem interruptionis deſumendum erit ab eo, quòd ſpectata communi opinione non cenſeatur duplex refectio, ſed una; adeoque ſi interruptio excedat horam, non poterit unicam refectionem conſtituere: ut bene habet Sanchez *lib.* 5. *Conſil. capit.* 1. *dubit.* 24. *num.* 1. quidquid in contrarium dixerit Sancius concedens duas horas, & Angles eam extendens ad plures.

4 Ex dictis ſit 1. vendentes merces expoſitas, ſi dum ſuam refectionem accipiunt tempore jejunii, vocentur ab emptoribus ad vendendas merces; & è menſa ſurgunt cum animo continuandi, etiamſi pluries id efficiant juxta propriæ artis, ac proprii muneris occaſiones, dummodo magnum non inſumatur tempus; cenſendos eſſe, unicam refectionem facere moraliter, nec violare jejunium. Fit 2. lectores ad menſam, aut ſervos, qui Dominis ad menſam inſervire debent, ſi probabilem timorem habeant deficiendi præ debilitate, & vacuitate; poſſe aliquantulum cibi accipere ad exequendum munus ſuum animo continuandi poſtea; habent enim ſufficientem cauſam interrumpendi. Sic Abulenſis, Layman, Filliuccius, Reginaldus, Leſſius, Navarrus, Azor. Valentia, Fagundez relati à Caſtropalao *de Temper. diſputat.* 3. *punct.* 2. §. 2. *nu.* 2. & à Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 10. Fit 3. Coquos, aut alios præparantes cibos, ut morem erant Dominis ſuis, vel infirmis, quibus inſerviunt; poſſe præguſtare cibos ad dignoſcendum, ſi ſint rectè conditi, ſive præguſtatio fiat ſummo manè, ſive ante prandium; ſive cibi ſint piſces, ſive lacticinia, ſive carnes, vel carnis juſculum; ſive ſtatim ex ore rejiciantur, ſive tranſmittantur ad ſtomachum: ratio eſt, quia eam comeſtionem Eccleſia prohibet, quæ eſt inſtituta ad reficiendum corpus; cum autem hæc præguſtatio non fiat ad hunc finem, ſed ut benè inſerviant ſuis Dominis, vel infirmis in præparatione ciborum; ideo communis Doctorum ſententia eam à peccato excuſat. Sic Rodriquez, Navarrus, Reginaldus, Abulenſis, Sylveſter, Filliuccius, & alii relati à Bonac. *loc. cit.* Innocentius *in Cap.* 1. *De Obſer. Jejun. ubi ait: Non in alimentum præguſtant, ſed in pietatis obſequium, & mumeris injuncti executionem*, Abbas *in Rubr. de Obſervan. Jejun.* & Caſtropalaus *loc. cit. in fine*. Fit denique: poſſe jejunantem aliquid cibi accipere, ſi ob dilationem prandii ultra conſuetam horam tempore jejunii vires ei deficiant, aut ſtomachi dolore prematur: ratio eſt, quia ſumptio illa ad modum medicaminis fit ex benigna interpretatione Eccleſiæ: ut docent Navarrus, Azor. Toletus, Sà, Valentia, Leſſius, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *l. c.*

5 Cœnula, ſeu nocturna refectiuncula, paſſim dicta veſpertina Collatio introducta eſt in die jejunii ex præſcripta conſuetudine ad ſomnum conciliandum, & ne vires jejunantium nimiùm deſtituantur; adeo enim benigna eſt Sancta Mater Eccleſia, ut eam permittat indiſcriminatim etiam robuſtioribus, & illa non indigentibus ad fines ſupradictos, cum conſuetudo reſpiciat communiorem hominum neceſſitatem. Sic Div. Thomas 2. 2. *quæſt.* 147. *artic.* 8. Cajetanus *ibid.* Navarrus *in Summ. capit.* 21. *numer.* 12. Covarruvias *libr.* 4. *Var. capit.* 29. *numer.* 11. Azor. 1. *par. libr.* 7. *capit.* 8. *quæſt.* 4. Armilla *verb. Jejunium*, *num.* 1. Reginaldus *libr.* 4. *numer.* 184. Layman *libr.* 4. *tract.* 8. *capit.* 1. *numer.* 9. Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 3. *numer.* 2. & Caſtropalaus *de Temper. diſp.* 3. *punct.* 2. §. 2. *num.* 5.

6 Qualitas, & quantitas cibi adhibendi in hac ſerotina refectiuncula deſumendæ erunt ex recepta conſuetudine in ſingulis regionibus: maximè quia in illis aſſignandis in varias abiere ſententias Doctores. Ex uſu igitur, & praxi timoratorum, ac prudentum Virorum in ſingulis Regionibus attendendæ erunt qualitas, & quantitas cibi adhibendi in refectiuncula nocturna. Illud tamen ſemper cavendum, ut talis ſit qualitas, & quantitas cibi, ne refectiuncula tranſeat in refectionem, & perfectam Cœnam contra Leges Jejunii exigentis unicam, non multiplicem refectionem; adeoque ſtrictè advertendum, ne limites receptæ conſuetudinis tranſgrediantur. Sic Abbas *in Rubr. De Obſervan. Jejunii, colum.* 1. Layman *lib.* 4. *Summ. tract.* 8. *capit.* 1. 8. & 9. Caſtropalaus *de Temp. diſp.* 3. *punct.* 2. §. 2. *nu.* 5. & Bonacina *de Præcep. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 2. *verſic. Sed mihi*.

7 Qualitas hujus refectiunculæ ſerotinæ debet eſſe regulariter ex iis cibis, qui ſolent apponi in ſecundis menſis jejunii, ut ſunt herbæ, uva, nuces, poma, pira, & ſimiles arborum fructus, etiamſi melle, aut ſacchàro conditi fuerint: ſic paſſim Doctores. Et quamvis Bonac. ex Azor. Toleto, Cajet. Abulenſi, Reginald. Filliuc. doceat *l. c. n.* 3. magis ſervandam eſſe quantitatem, quàm qualitatem in hac refectiuncula, dummodo ſit ex cibis quadrageſimalibus; adeoque permittit juſculum ex fabis, ciceribus, lentibus, amigdalis, cremore triticeo, quæ permittuntur in quadrageſima; & à fortiori juſculum confectum ex herbis, ſale, aceto, & oleo; imò extendit ad piſciculum, aut modicam partem magni piſcis; ſive piſces exſiccati ſint, ſive ſale conditi, aut recentes, dummodo quantitas præſcribenda non excedatur. Quam quidem ſententiam non audeo improbare; ſicuti non improbo ſententiam permittentem fruſtulum caſei, aut parum butyri pro habentibus Privilegium Bullæ Cruciatæ. Nihilominus in hac re ſemper ſtandum puto conſuetudine, & uſu timoratorum, & Doctorum Virorum in Regione illa,

ne de facili refectiuncula abeat in perfectam cœnam. Illud hic adnotandum : placentulas, & panes biscoctos ex immixtione farinæ, lactis, vel butyri, ovorum, & sacchari confectos non posse sumi in Quadragesima ab habentibus Privilegium Bullæ Cruciatæ, vel à non habentibus illud in jejuniis extra Quadragesimam, suppositâ consuetudine comedendi lacticinia ; nisi in parva quantitate duarum unciarum : nam sumere totam quantitatem refectiunculæ ex his immixtis vino, minimè permissum est ; non enim ita modica esset quantitas ex ovis, & lacticiniis, ut par est, quòd sit in refectiuncula serotina. Sic rectè Castropalaus *de Temper. disp. 3. punct. 2. §. 2. num. 6. in fine*, quidquid in contrarium aliquis dixerit, putans, modicam quantitatem reperiri in octo unciis biscoctorum.

8 Quantitas verò refectiunculæ istius ea mihi rationabilis videtur, omissis aliorum placitis, quæ non excedat octo uncias Romanas : cum regula ista communis esse possit omnibus jejunantibus, sive sæculares sint, sive Ecclesiastici, aut Regulares ; sive studio litterarum incumbant, sive aliis negotiationibus ; sive exilis, sive bonæ constitutionis sint ; aut temperatas incolant Regiones, aut nimis frigidas : moveor, quia ex una parte modica est, nec unicitati refectionis jejunii repugnans ; ex alia verò parte sufficiens est, ut vires aliquantulum reficiantur, & somnus concilietur, & ne potus noceat ; ergo ea statuenda erit, ita tamen ut illam excedere leges jejunii violet. Sic Fagundez *de Jejunio, capit. 4. numer. 18.* referens, approbatam fuisse sententiam istam à Suarez, Azor. *1. par. lib. 7. cap. 8. quæst. 8.* Villalobos *tract. 23. diffic. 7. numer. 4.* Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst. 1. punct. 3. num. 2.* Sancius *in select. disput. 52. numer. 7.* & Castropalaus *de Temperan. disput. 3. punct. 2. §. 2. num. 7.* Laudo tamen usum approbatum in mea Religione Societatis Jesu non apponendi in refectiuncula, nisi septem uncias Romanas, videlicet quinque panis, & duas fructuum, absque eo quòd improbem consuetudines cæterorum.

9 Illud hìc adnotandum 1. omnino rejiciendam esse, & improbandam sententiam asserentem, posse licitè octo uncias panis in aqua coquere, & totam massam inde resultantem comedere in refectiuncula jejunantem. Quis enim non videt absurditatem rei contra leges jejunii, non enim refectiuncula, sed magna refectio esset, que ex illa materia cocta, & solida resultaret. Nec valeat dicere : licitas esse octo uncias panis, & licitam esse aquam ; nam non inde licita erit tota massa ex illis resultans vi ignis, transit enim in aliam substantiam maximè nutritivam, ex qua tantùm accipi possunt octo unciæ : & defacto non ita se habet panis, si in aquam vino permixtam infundatur, intumescit enim aliquantulum, sed quia deficit vis activa ignis, nec tantæ nutritionis est, nec transit in aliam substantiam. Sic Filliuccius *tract. 26. part. 2. capit. 2. numer. 31.* & Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst. 1. punct. 3. numer. 5. in fine*. Unde advertit Layman *lib. 4. Summ.* & cum eo Castropalaus *de Temperan. disput. 3. punct. 2. numer. 6. in fine*, coctionem factam vi ignis facere materiam appositam diversam, & magis nutritioni aptam.

10 Adnotandum 2. rejiciendam pariter esse sententiam asserentem : posse excedi octo uncias, & pertingere ad duodecim in refectiuncula, quando cibus est valde humidus, ac parvæ nutritionis, ut sunt ficus recentes, uva recens, & similes fructus, si enim exsiccarentur, vix attingerent octo uncias. Displicet siquidem hic modus opinandi, libra siquidem integra similium fructuum nimis diminueret jejunii leges, ac finem : maximè quia succus extractus ab illis fructibus cibus est, non potus, ac directè alit ut cibus ; nec est vehiculum, ut est potus, qui indirectè alit, ut patet penes omnes.

11 In Vigilia Nativitatis Domini ex introducta consuetudine, ubi est, extenditur quantitas refectiunculæ ad duplo majorem ordinaria ex eisdem cibis, quibus vesci solent jejunantes, etiam si Vigilia venerit in Sabbatho Quatuor Temporum, aut Festum Nativitatis Domini contingat Feria secunda. Conceditur hæc benignior largitas in refectiuncula ab introducta consuetudine ob vigiliam Nativitatis Domini tantùm, non verò in vigilia Paschatis Resurrectionis, vel Pentecostes, etiamsi Festa Solemnissima sint, cum non habeatur pro ipsis introducta consuetudo cohonestans : ut rectè expendit Mendo *in sua Statera Differt. 8. quæst. 2.* Qui etiam adnotat : si in eadem Vigilia ex causa invertenda sit refectiuncula, ac manè facienda, ut serò cœna fiat ; non posse tunc refectiunculam excedere uncias octo : & rationem satis opportunam reddit, quia benignior largitas concessa fuit vel ob solemnitatem Nativitatis, quæ à Vesperis incipit, vel ob nocturnam Vigiliam, cum ea nocte vigilandum sit ; adeoque refectiunculæ serotinæ addicta est, non verò meridianæ : sic ille, cujus sententia mihi maximè arridet, cum non possit appellari consuetudo in contrarium ; eo quia ab uno, vel altero fit, qui consuetudinem facere nequeunt. Largitatem serotinæ refectiunculæ in Vigilia Nativitatis Domini servata qualitate ciborum Legalium concedunt duplo majorem Azor. *1. par. lib. 7. cap. 8. quæst. 8. in fin.* Fagundez *in Quinq. Præcep. Eccles. de Jejunio, cap. 4. num. 19.* Castrop *de Temper. disp. 3. punct. 2. §. 2. numer. 7.* Sanchez *libr. 5. Consil. dub. 26.* Magis eam extendunt Medina, Ludovicus Lopez, Filliuccius, Cenedo, Vega, Villalobos, & Sancius relati à Castropalao *l. c.* Verùm in hoc mihi attendenda videtur consuetudo, quam non ausim improbare, si extet.

12 Tempus sumendi refectiunculam est serotinum, videlicet post solis occasum, vel propè : ratio est, quia cum talem refectiunculam concesserit consuetudo ad somnum conciliandum, & ad vires in die destitutas aliquantulùm refocillandas ; inde est, quòd tempore serotino sumenda erit, adeout saltem peccatum veniale sit absque causa talem ordinem invertere sumendo manè refectiunculam, & tempore serotino plenam, ac perfectam refectionem habere : consuetudo siquidem legitimè introducta sic præscribit, & contra illam facere saltem peccatum veniale erit. Non peccat tamen mortaliter, quia revera non violat substantiam jejunii, sed solùm circumstantiam temporis. Sic Navar. Graffis, Azor. Lessius, Filliuccius, Villalobos, Toletus, Zenedo, Fagund. quos referunt, & sequuntur Castrop. *de Temper. disp. 3. punct. 2. §. 3. nu. 6.* & Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst. 1. punct. 3. num. 6.* Honesta autem causa intercedente, ac rationabili necessitate absque ullo peccato, & licitè inverti poterit ordo jejunii, itaut manè refectiuncula fiat, dilata refectione plena, & integra in noctem. Talis causa est iter peragere, faciliùs negotia expedire, dimissio, vel receptio hospitum, studere, debilitatem noctu pati, vel insomnium, & similia. Addunt venationem, piscationem etiam factas ob finem relaxandi animum : sic enim usu receptum est penes Viros Doctos, & probos ; nec de facili carpenda est talium Virorum consuetudo : ut rectè ait Bonacina *l. c.* afferens pro ea Lessium, Toletum, Angles, Naldum, Layman, & Filliuccium : eam quoque propugnant Fagundez *de Quinq. Præcep. Eccles. ubi de Jejunio, cap. 4. nu. 16.* & Castrop. *l. c. in fine.*

13 Inquiri hìc solet 1. an violans jejunium per secundam refectionem, si postea plures alias refectiones addat, plura peccata mortalia committat ? Resp. quamvis Major, Medina, Covarruvias, Montesinos relati à Castropalao *de Temper. disp. 3. punct. 2. §. 2. numer. 8.* dixerint, plura peccata mortalia committere. Nihilominus vera, ac communis sententia docet oppositum : ratio est, quia præceptum jejunii est semel in die comedere, hoc est ne ampliùs reficiatur corpus ; sed per sumptionem secundæ refectionis aptæ ad jejunium violandum jam præceptum integrè violatum est, nec remanet ulterius violandum, cum fieri nequeat, quòd semel corpus refectum sit ; ergo quidquid additur supervacaneè se habet ad violandum jejunii præceptum, quod posita jam bina refectione ampliùs servari nequit : sicuti si daretur præceptum non transgrediendi limites alicujus loci, per transgressionem limitis violatum est præceptum, adeoque ulteriùs progredi non erit novam transgressionem addere. Et defacto transgredientes jejunium per multiplicem comestionem ciborum non vetitorum non solent se accusare de numero comestionum habitarum, sed sufficienter aperiunt peccata sua dicendo, quòd non jejunaverint. Sic Durandus, Gabriel, Cajetanus, Sylvester, Navarrus, Valentia, Sanchez, Sà, Toletus, Graffis, Henriquez, Salas, Suarez, Fagundez, Angelus, Lessius, Layman, Azor. Rodriquez, Reginaldus, Sancius, & Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Castrop. *l. c. num. 8.* & Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst. 1. punct. 3. num. 7.*

Advertit 1. Castrop. ex Villalobos, & Sancio alios referente, quòd reliquæ refectiones post secundam violantem

tem graviter jejunium non contineant peccatum veniale, ut putarunt Leſſius, & Filliuccius: ratio eſt, quia ſi ſunt adverſus legem Eccleſiaſticam jejunii, cum materia ſit gravis; grave peccatum continere deberent, non verò leve: ad ſummum leve eſſe poſſet adverſus Temperantiam, non verò contra præceptum jejunii.

Advertit 2. idem Caſtropalaus *l. c. nu.* 9. Ex Layman, & Bonacina *l. c. num.* 8. nec teneri ad jejunandum eum, qui bona fide ex ignorantia, vel inadvertentia ſecundam comeſtionem habuit: parum enim refert, quòd ſecunda comeſtio habita fuerit ignoranter, & inadvertenter ad præceptum jejunii, ut ſervetur ejus ſubſtantia, quæ nullatenus conſiſtere poteſt cum ſecunda comeſtione, ſive ea ſcienter, ſive ignoranter habita ſit: impoſſibile namque eſt, quòd eo die habita ſit una comeſtio.

Advertit 3. Caſtropalaus *l. c. numer.* 10. ex Leſſio, Layman, Bonacina, Villalobos, & aliis, eum, qui mane jentaculum ſumpſit ſive cum culpa, ſive ſine culpa, teneri poſtea, cum conſcius factus eſt jejunii, à prandio eo manè abſtinere, ſi tamen abſque ſuo gravi incommodo poſſit: ratio eſt, quia per jentaculum illud nec formaliter, nec materialiter jejunium violatum eſt, adeoque rectè ſervari poterit juxta obligationem jejunii. Quidquid in contrarium dixerint Paludanus, Navarrus, Sylveſter, Vivaldus, & Fagundez putantes, ita ſe gerere poſſe, ac ſi non comediſſet, & hora conſueta prandium ſumere: quia jentaculum ex ignorantia, vel inadvertentia ſumptum nequit in conſiderationem trahi. Quæ quidem ratio ſi ſubſiſteret, probaret utique non violari jejunium ab eo, qui licèt comederit neſciens eſſe jejunium, iterum comedit poſita advertentia, quia prior comeſtio nequit in conſiderationem trahi.

14 Inquiritur 2. Quænam parvitas materiæ ultra Refectionem, & Refectiunculam ſumpta in die jejunii excuſet à gravi culpa? Et quænam parvitas materiæ excuſet à gravi in comeſtione carnis, & ovorum ac lacticiniorum? Reſp. eam dici parvitatem materiæ in die jejunii ex cibis legalibus, quæ non excedit unam, ad ſummum duas uncias Romanas: hæc ſiquidem quantitas reſpectu integræ quantitatis refectionis parva reputatur à Doctoribus, qui licèt expreſsè non taxent illam; ad hanc tamen reduci videtur eorum mens, ſi perpendatur: expreſsè tamen eam docent Turrianus, Leander à Murcia, Antonius de Leon, Diana plures referens; quos citat, & ſequitur Mendo *in ſua ſtatera Diſſertat. 8. quæſt. 1.* Nemo verò ex Doctoribus aſſerit, eam ſumi ſine peccato veniali, niſi rationabilis cauſa excuſet: non enim eam permittunt, ſed aſſerunt, leviter tantùm violare ſubſtantiam jejunii: ſicuti namque parva quantitas excuſat à gravi violatione nonnullorum præceptorum, ſic etiam à violatione præcepti jejunii, ut omnes Theologi fatentur. Rationabilis tamen cauſa eſſet, & excuſans ab hoc peccato veniali, ſi fieret ob urbanitatem, vel preces amici rogantis, dum viſitur; vel ne potus noceat, dum neceſſitas adeſt bibendi, aut ob debilitatem ſtomachi, vel reficiendas vires ante concionem, vel aliud negotium momenti; idem dicendum de coquo præparante cibos Domino: ſic Doctores paſſim. Cavendum tamen, ne pluries repetatur eodem die ſtatim ac perventum eſt ad duas uncias: damnata ſiquidem fuit ab Alexandro VII. Propoſitio aſſerens: *In die jejunii, qui ſæpiùs modicum quid comedit, etſi notabilem quantitatem in fine comederit; non frangit jejunium.*

Parva quantitas carnis, quæ excuſat à mortali in die jejunii, eſt octava pars unciæ Romanæ; & idem dicendum de ovis, ſunt enim cibi valde nutritivi: quamvis Leander *tract. 5. diſput. 5. quæſt. 49.* extendat parvam quantitatem ovorum ad mediam unciam: eo quia ſunt minoris refectionis præ carne, quod non nego, ſed non longè diſſimilis, adeoque ad quartam partem tantùm unciæ extenderem, & ſolum mediam unciam darem pro lacticiniis, quæ extra controverſiam minùs nutritiva ſunt præ carnibus, & ovis. Ad excuſandum verò ab hoc peccato veniali major cauſa requiritur, quàm pro parva quantitate legalium ciborum: cum magis excludantur à jejunio carnes, ova, & lacticinia, quàm cibi legales, qui non prohibentur ſemper, & ad ſemper, ut illi.

15 Inquiritur 3. an potio Chocolatica jejunium violet? Et quid dicendum de aliis potionibus? Reſp. valdè controverſum fuiſſe penes Doctores, an potio iſta jejunium violaret, adeout ultro citroque varios, ac doctos libros conſcripſerint. Nunc tamen temporis ita excrevit ejus uſus in diebus jejunii, ut non detur ampliùs locus dubitationi, quòd facta ſit potus uſualis: chocolate ſiquidem utuntur talibus diebus docti, & timorati viri acriter ſuſtinentes, eſſe verum potum, & ut talem ab ipſo initio ſuæ inſtitutionis fuiſſe aſſumptum, & conſuetudine approbatum. Sic Thomas Hurtadus *part. 2. Reſol. Moral. tract.* 10. mordicus defendens ſententiam iſtam, Cardin. Brancatius plures referens *in Diatriba de Chocolatis potu*, Davila Padilla, Joannes Henriquez, Diana retractans ſe, Ludovicus à Conceptione, quos refert, & ſequitur Mendo *in Statera Diſſertat. 8. qu. 2.* Sed ut verum fatear, quamvis non improbem tantorum Virorum Sententiam; nihilominus percipere nequeo, quomodo ſit potus uſualis, ſi non aſſumatur ad ſitim reſtinguendam, & aliunde nutriat, ac reficiat, quæ ſunt proprietates cibi, & alimenti. Dicendum igitur erit, eſſe verum cibum, ſed ex conſuetudine approbata, ac à doctis Viris defenſa adinſtar potus uſualis ſumi. Talis tamen potio minimè permittenda erit, ſi ei immixta fuerint ova, vel fragmenta panis biſcocti, aut aliud ſimile: evidenter namque conſtat vel ipſis indoctis viris ſic frangere jejunii leges; nec ſi ſemel accipiatur juxta conſuetam menſuram vaſculi in die jejunii, poterit pro eodem die repeti, nimium enim vires reficerentur contra finem à jejunio intentum, nec in hoc laxandæ erunt habenæ cum detrimento Præcepti Jejunii.

Potiones ex aqua diſtillata, & extracta ex herbis, vel floribus, ut ex bugloſſa, cicoria, roſis, & ſimilibus, indubitatum eſt, jejunium non violare: ratio eſt, tum quia ſunt verus potus ab Eccleſia in jejunio non interdictus, tum quia ut plurimum in modum medicaminis ſumuntur. Potiones verò ex aqua gelida cum mixtione ſacchari, & infuſione cinnamomi, vel aniſi, gelſimini, aut alterius odoris ſi ſic accipiantur, certum eſt, non tranſcendere naturam potus, & ſic hodie ſunt in uſu. Cæterum ſi ipſis addantur nuces pineæ, vel piſtacia trita, aut fragmenta cucurbitæ, vel mali citrini ſaccharo condita, & ſimilia, ut ſæpiùs adduntur, certum eſt, extra prandium ſumi non poſſe in die jejunii: quia poculum illud æquè cibus, & potus eſt, adeoque per ſe aptum ad nutriendum. Sic Paludanus, Roſella, Tabiena, Azor, Fagundez, Layman Villalobos, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Temper. diſp. 3. pun. 2. §. 2. nu. 4. in fin.* Potio denique vini, cujuſcumque generis ſit, dummodo naturale ſit, & ex vite; quamvis antiquitus in die jejunii interdicta fuerit, nunc tamen temporis ex benignitate Eccleſiæ permiſſa eſt, ſive ante prandium, ſive poſt illud in qualibet diei hora, etiamſi ad vires reficiendas ſumatur: cum Eccleſia ſumptionem prohibeat rei, quæ per ſe alit, ut eſt cibus; non verò rei, quæ alit per accidens diſtribuendo videlicet alimentum, vel refrigerando ſanguinem, ut eſt potus. Sic D. Thomas 2. 2. *qu.* 147. *art.* 6. *ad* 2. Paludanus, Navarrus, Angles, Fagundez, Leſſius, Layman relati à Caſtropalao *l. c.* Idem dicendum puto de aqua ex eodem vino extracta, muſto, cerviſia, Caffè, & ſimilibus liquoribus inſtitutis potiùs ad alimentum rectè diſtribuendum, quàm ad nutriendum per ſe, & directè, etſo ſanguinem non refrigerent.

CAPUT IV.

De Hora ſumendi Refectionem in Jejunio; Et quomodo aperienda in confeſſione peccata contra Jejunium.

1 *Hora ſumendi Refectionem nunc temporis eſt Meridies.*
2 *Meridies deſumendus erit ab horologio ſolari, non verò à rotali Italico.*
3 *An notabiliter antecedere meridiem in Refectione ſit grave peccatum?*
4 *Ex rationabili, & juſta cauſa antecedere notabiliter meridiem in jejunio non eſt mortale, nec veniale peccatum.*
5 *Ut rite aperiatur in confeſſione violatio Jejunii, aperiri debet, an fuerit per multiplicem refectionem, vel per violationem horæ præfixæ, vel eſu carnium, ovorum, aut lacticiniorum, aut per plures parvas quantitates.*

TER-

1 TERTIUM, quod requiritur in jejunio, est, ut unica refectio sumatur hora determinata, & statuta. Antiquitus horæ Vesperarum præfigebatur, quæ erat sexta post meridiem in memoriam mortis, & sepulturæ Christi Domini, cui se configurare cupiebant jejunantes. Sic constat *ex Cap. solent, de Consecr. dist.* 1. loquebatur tamen Textus de Jejuniis Quadragesimalibus: nam pro jejuniis extra Quadragesimam hora circa Vesperas designabatur, videlicet in fine Nonæ, quæ est tertia post Meridiem. Dividebatur siquidem dies solaris, & civilis in duodecim horas, & in quatuor partes ritu hebræorum, quarum quælibet tres horas contineret æstate longiores, hyeme breviores, prima quarum dicebatur Prima; secunda dicebatur Tertia; Tertia dicebatur Nona; Quarta denique Vesperæ. Sic Covarruvias *lib.* 4. *Variar. cap.* 20. *nu.* 14. & alii. Benignitas tamen Ecclesiæ attendens, ut pia mater, ad imbecillitatem, & infirmitatem hominum temperavit rigorem istum non comedendi in jejunio, nisi completis Vesperis, ac divinis officiis, & induxit horam meridiei, quæ jam consuetudine legitima, & universali Fidelium usu approbata est, ut omnes Doctores fatentur nemine discrepante. Sicuti temperavit rigorem illum antiquum, licèt laude dignum abstinendi à Vino in jejuniis Quadragesimalibus, ac à piscibus in sex diebus hebdomadæ Sanctæ, in quibus solo pane, aqua, sale, & oleribus vescebantur Fideles; imò in Feria sexta Parasceves, & Sabbatho Sancto incœnati prorsus manebant; quæ utinam nostris temporibus servarentur ab omnibus, ut ex devotione servantur à non paucis. Sic colligitur ex Clemente Romano *lib.* 5. *Constit. cap.* 17. Basilio *homil.* 1. *de Laudib. Jejun.* Chrysostomo *serm.* 1. *de Jejun.* Epiphanio *hæres.* 75. & Cyrillo *Catechesi* 141. & ex aliis Patribus.

2 Meridies autem est ille, qui designatur ab horologio solari rectè facto, non verò à rotali Italico modo regulato: intercedit namque discrimen inter hæc horologia, cum rotale Italicum subsequi soleat solare per quadrantem in hyeme, per quadrantem cum dimidio in Vere, & Autumno, per semihoram in æstate, ut docti Mathematici observarunt pro Italia, esto quòd alii aliter sentiant assignando indiscriminatim semihoram. Sic etiam dicendum de media nocte, à qua inclusivè incipit obligatio jejunii usque ad aliam mediam noctem sequentem exclusivè; & à fortiori quando sumenda est Eucharistia ob servandum jejunium naturale: in similibus siquidem Præceptis sive Ecclesiasticis, sive Divinis Meridies, & media nox, quos sequi debemus; erunt illi, quos sol facit, non verò horologium. Et sic mandavit observari Missale Romanum sub Innocentio X. impressum anno 1647. Quapropter si mihi innotescit punctum mathematicum meridiei, & Mediæ noctis, juxta illud regulare debeo jejunium; non verò aliunde, & secundùm meridiem, & Mediam noctem moralem. Non nego tamen, quòd si non innotescat punctum illud, & momentum Mathematicum; accipi possit tum meridies, tum media nox moraliter, & humano modo, ac juxta communem æstimationem secundum regulam superiùs traditam de horologiis rotalibus, quorum quodlibet fundat probabilem opinionem meridiei, & mediæ noctis, nisi solitum sit ut plurimum errare; cum hoc tamen quòd ipsi apponenda sit media hora tempore æstivo, quadrans tempore hyemali, quadrans cum dimidio vere, & Autumno juxta præcedentiam, quam habet in suo cursu horologium solare ad horologium rotale: quæ omnia moraliter accipienda sunt plus minusve, & qui cum morali diligentia se gerit, quando scientiam, ac certitudinem aliam habere nequit in suis operationibus; immunis erit à culpa. Hinc est, quòd commorantes ruri, aut carentes omni horologio uti possint ad dignoscendum meridiem, vel mediam noctem iis signis, quibus ruricolæ utuntur pro illis, in tali siquidem casu fundare videntur probabilitatem.

3 An autem notabiliter antecedere meridiem in refectione facienda die jejunii grave sit peccatum, celebris est controversia; postponere verò nullum peccatum esse, est constans Doctorum sententia. Et quidem controversia non est: an talis antecedentia notabilis violet substantiam jejunii, nam cum ea optimè componi potest talis substantia, quæ consistit in unica refectione, & abstinentia à carnibus, aliàs non obligarentur ad jejunandum, qui anticipant notabiliter meridiem in comestione. quod nemo concedere debet. Controversia igitur reducitur, an peccet graviter præcisè anticipando notabiliter meridiem in comestione facienda. Notabilis autem anticipatio erit duabus horis ante Meridiem comedere, nam una hora circiter ante illum non reputatur notabilis anticipatio sufficiens ad grave peccatum: ut habet Castropalaus *de Temperan. disp.* 3. *pun.* 2. §. 3. *num.* 2. *in fine*. Graviter peccare sic notabiliter anticipantem comestionem in jejunio; docuerunt Navarrus, Cajetanus, Paludanus, Sylvester, Covarruvias, Azor, Vivaldus, Fagundez, Sancius relati à Castropalao *l. c.* moventur, tum quia præceptum fuit, cœnam non sumere ante Nonam, quod temperatum fuit usque ad Sextam; sed notabiliter anticipare est materia gravis; ergo graviter peccat contra Præceptum, qui notabiliter anticipat, tum quia hora prandii est essentialis substantiæ jejunii, vel saltem circumstantia valde ei intrinseca, ut expressè docet Sanchez *libr.* 4. *in Decal. cap.* 11. *num.* 50. adeoque illam violare grave peccatum erit; tum denique quia omnes communiter æstimant, non jejunare eum, qui sic notabiliter comedit ante, & defacto ut Privilegium nonnullis Religiosis concessum habetur, horam prandii prævenire. Hæc sententia mihi maximè arridet, ac in praxi consulendam puto, nisi urgeat gravis necessitas, ut mox dicam: nec ex ea sequitur, quòd si quis sive scienter, sive ignoranter notabiliter ante prædictam horam comederit, non teneatur postea jejunare, & ab altera plena refectione abstinere, cum commodè possit, quidquid in contrarium alii dixerint. Non inquam sequitur: quia Lex Jejunii tria dicit, videlicet refectionem sumere in meridie, abstinere à carnibus, & à secunda refectione; qui ergo primum non servavit, obligabitur ad reliqua servanda; sicuti qui non servavit abstinentiam à secunda refectione, tenetur abstinentiam à carnibus servare. Sic Vivaldus, Azor, Reginaldus, Lessius, Villalobos, Fagundez, Bonacina, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 5. Non nego tamen suam probabilitatem oppositæ sententiæ, quòd videlicet anticipare notabiliter sit tantùm peccatum veniale, etiamsi absque justa causa fiat; eam siquidem docent Innocentius, Archidiaconus, Angelus, Richardus, Gabriel, Toletus, Filliuccius, Lessius, Bonacina, Layman, Villalobos, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Temperant. disp.* 3. *punct.* 2. §. 3. *num.* 3. non enim videtur his doctis Viris gravis materia, violare hanc circumstantiam jejunii, sed tantùm levis; nec valde obstare fini intento à jejunio quoad carnis macerationem: quia maceratio, quæ non antecedit comestionem; jam subsequitur ad illam ob magnam distantiam temporis à cœnula.

4 Qui cum rationabili, & justa causa notabiliter antecedit horam meridiei, quando prandet in jejunio; nec mortaliter, nec venialiter peccat: cum prudenter operetur, & absque culpa, qui ex justa, & rationabili causa operatur. Quapropter notabiliter antevertere hanc horam ob concionem populo habendam, ob longum iter arripiendum, ob longum negotium & magni momenti expediendum, ob recipiendum magnum Hospitem, cujus receptio magnum tempus requireret; sufficientes, & rationabiles, ac justæ causæ ad licitè id efficiendum reputantur à Sylvestro *verb. Jejunium, quæst.* 4. Paludano *dist.* 15. *quæst.* 4. *art.* 4. Navarro *in Summ. cap.* 21. *numer.* 27. Azorio 1. *part. libr.* 7. *capit.* 11. *quæstion.* 4. & Castropalao *de Temper. disp.* 3. *punct.* 2. §. 3. *numer.* 3. *in fine*. Alias tamen causas levioris momenti, ut sunt legere ad mensam, urbanum se præbere amicis, & similes, non approbo ut sufficientes pro notabili antevertentia, sed pro minùs notabili: gravis siquidem materia est notabilis antevertentia horæ in jejunio, nec ob leviores causas concedenda, nimis enim indultum est à Benignitate Ecclesiæ quoad hoc.

5 Violatio jejunii, ut ritè in confessione aperiatur; explicanda erit quoad species, & numerum: non enim sufficit dicere, jejunium violavi; sed ulterius requiritur, ut Confessarius deveniat in cognitionem status pœnitentis, & distinguat mortale à veniali; quòd aperiatur, si violatum fuerit multiplici refectione, aut violatione horæ præfixæ, vel esu carnium, aut ovorum, & lacticiniorum in Quadragesima, aut in aliis jejuniis, in quibus consuetudo habetur non comedendi illa; & quoties hos cibos vetitos in die jejunii comederit, cum obliget abstinentia ab his cibis semper, & ad semper. Insuper quantitatem magnam, vel parvam horum ciborum; interruptionem quoque temporis in refectione.

fectione ſumenda; quantitatem excedentem illam, quæ permiſſa eſt in refectiuncula ſerotina. Ratio eſt, quia hæc aperire in confeſſione notabiliter confert ad dignoſcendum ſtatum pœnitentis, & violationem factam jejuniii; nec unum, & idem eſt judicium, quod format confeſſarius de quacumque violatione ex his uſque modo explicatis; & ſic uſus, & praxis comprobat in fidelibus. Ita Reginaldus *lib.* 4. *n.* 192. Azor 1. *par. lib.* 7. *cap.* 20. *quæſt.* 7. Rodriquez *in Summ. cap.* 23. *nu.* 4. Bonacina *de Præcep. Eccleſ. quæſt.* 1. *pun.* 3. *n.* 11.

CAPUT V.

Quando jejunandum? Quo Jure? Et ſub qua Obligatione?

1 *Jejunandum omnibus diebus ab Eccleſia præſcriptis, & aſſignantur quinam ſint.*
2 *Quibus diebus jejunandum ex legitima conſuetudine introducta?*
3 *Quænam Jejunia abrogata fuere ex eadem legitima conſuetudine?*
4 *Quænam advertenda circa diem Natalem Domini, & vigiliam Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ?*
5 *Jure tantum Eccleſiaſtico jejunandum eſt; aut ex legitima conſuetudine introducta.*
6 *Poteſt Pontifex diſpenſare, ac eximere ab obligatione Jejuniorum Eccleſiaſticorum, etiam ſine cauſa.*
7 *Obligatio jejunandi diebus ab Eccleſia præceptis, vel legitima conſuetudine introductis ſub gravi adſtringit; & violatur, etiamſi non jejunetur ex contemptu.*

1 JEJUNANDUM eſſe omnibus diebus ab Eccleſia præſcriptis, ita certum eſt, ut dubitari nequeat à Catholicis; inſuper eadem certitudine firmum eſt, ſic ſervandum eſſe Jejunium, ut præſcribitur ab ipſa Eccleſia præcipiente illud, cui parendum eſt. Et quidem 1. jejunandum eſſe in Quadrageſima, ſtatutum fuit ab Eccleſia *in Cap. Quadrageſima de Conſecr. diſt.* 3. quamvis antiquitus variæ fuerint conſuetudines in Quadrageſima numeranda, à temporibus tamen Div. Gregorii Magni uſque ad noſtra tempora numeratur à Feria Quarta Cinerum incluſivè uſque ad Sabbatum Sanctum incluſivè, exceptis diebus Dominicis; in quibus à carnibus, lacticiniis, & ovis tantum abſtinendum. Continetur autem in ea numerus quadragenarius jejuniorum in memoriam ejuſdem numeri ſacrati per jejunia Chriſti Domini in Deſerto. Jejunandum 2. in Quatuor Temporibus anni, vere ſcilicet, Æſtate, Autumno, & Hyeme; ut ſtatuitur *in Cap. Statuimus cap. ſcire, & cap. Jejunium* 2. *diſt.* 76. tum quia talibus temporibus celebrandæ ſunt Ordinationes, ad quas jejunium præcedere ſolet juxta illud *Act. Apoſtol.* 13. *Jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus dimiſerunt illos*; tum quia ne viderentur Hebræi præferri Chriſtianis, cum ſoliti eſſent Hebræi illis temporibus jejunare. Tres tamen aſſignantur dies ad jejunandum in his Quatuor Temporibus; videlicet Feria Quarta, Feria Sexta, & Sabbathum, ut colligitur *ex Cap. Jejunia. De Conſecr. diſt.* 3. Jejunandum 3. in Vigiliis Natalis Domini, Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, S. Matthiæ, ac Sanctorum Apoſtolorum, exceptis Vigiliis Sanctorum Philippi, & Jacobi, ac S. Joannis Evangeliſtæ, cum Feſtum hujus infra Natalem Domini coincidat, illorum verò infra Tempus Paſchale; ſtatuitur *in Cap. ex parte; & cap. Conſilium. De Obſerv. Jejun.* Hæc ſunt Jejunia à Jure Communi indicta, reſervata tamen locorum conſuetudine.

2 Ex legitima quoque conſuetudine introducta jejunandum erit in Vigilia Pentecoſtes, etiamſi intra tempus Paſchale numeretur; & in Vigiliis S. Joannis Baptiſtæ, S. Laurentii, & Sanctorum omnium: nam licet Jure Communi indicta non fuerint hæc Jejunia, indici tamen potuerunt à conſuetudine legitimè præſcripta; legitima ſiquidem conſuetudo vim Legis habet, ut diximus cum de Conſuetudine; adeoque poterit Jejunia, quæ in Jure Communi non continentur, præſcribere; ſicuti aliqua, quæ continebantur, abrogare. Sic Div. Thomas 2. 2. *qu.* 147. *art.* 5. *ad* 3. Sylveſter, Cajetanus, Azor, Bellarminus, Medina, Angelus, Valentia, Layman, Reginaldus, Leſſius, Fagundez, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Præcep. Eccl. q.* 1. *pun.* 5. *n.* 2. & Caſtropalaus *de Temper. diſp.* 3. *pun.* 2. §. 4. *nu.* 3.

Ex eadem conſuetudine legitima abrogata fuere 1. 3 jejunia Feriæ Quartæ, Feriæ Sextæ, & Sabbathi, quæ præſcripta erant *in Cap. Jejunia, & Cap. Sabbatho de Conſecr. diſt.* 3. adeout ex integro abolitum fuerit illud Feriæ Quartæ; illa verò Feriæ Sextæ, & Sabbathi temperata fuere quoad multiplicem refectionem, & ſolum remanſere quoad abſtinentiam à carnibus; ſervatis tamen conſuetudinibus locorum. 2. abrogata fuere Jejunia Rogationum, videlicet trium illorum dierum, qui præcedunt Aſcenſionem Domini, ut ſtatuitur *in Cap. Rogationes, de Conſecr. diſt.* 3. quæ quidem ſanctè ſervanda erunt, ubi vigent. 3. denique abrogata fuere Jejunia Adventus Domini ſecundum illud tempus, quod in Divinis Officiis celebratur ab Eccleſia Romana: quæ quidem Jejunia olim fuiſſe uſitata conſtat *ex cap. Conſilium, de Obſervan. Jejunior.* & mos eſt apud plures Religioſos Cœtus ea obſervare, quamvis apud alios abierint in deſuetudinem.

4 Advertendum tamen hìc: quòd ſi dies Natalis Domini incidat in Feriam Sextam, aut Sabbathum; ceſſabit illo die tam Solemni abſtinentia à carnibus, ut conſtat *ex Cap. Explicari. De obſerv. Jejun. & ex cap. quia dies de Conſecr. diſt.* 5. non eximuntur tamen, qui tenentur ad jejunium ex Voto, aut Regulari Inſtituto, ut cavetur *in præcit. cap. explicari*. Si verò Vigilia alicujus Sancti celebranda cum jejunio venerit in Dominica; præveniendum erit jejunium in Sabbatho antecedenti: ut ſtatuitur *in cap. ex parte; cap. Conſilium. De obſerv. jejunior.* Si denique Vigilia Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ venerit in Solemnitate Corporis Chriſti, anticipandum erit jejunium Feria Quarta præcedenti *ex Conſtitutione Urbani VIII. ad perpetuam rei memoriam die* 13. *Octobris* 1638. in qua ait: *Quoties Vigiliam prædictam in dictum diem Feſtum ſolemnitatis SS. Corporis D. N. Jeſu Chriſti incidere contigerit; non eſſe jejunandum, nec à carnibus abſtinendum in die Feſto hujuſmodi, ſed anticipandum jejunium die immediate antecedenti, nempe Feria quarta, prout jejunaretur in ipſa Vigilia, Apoſtolica Authoritate tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus.*

5 Quonam autem Jure jejunandum ſit, jam patet, Jure Eccleſiaſtico tantum jejunandum eſſe, aut ex legitima conſuetudine introducta: cum non conſtet, aliquod jejunium Jure Divino introductum fuiſſe; nullibi enim habetur, Chriſtum Dominum aliquod determinatum Jejunium præcepiſſe. Et quamvis aliqui SS. Patres videantur aſſerere, Jejunium Quadrageſimale Jure Divino inſtitutum fuiſſe, ut colligitur ex D. Ambroſio *Sermon.* 16. 25. 34. 37. & 38. ex D. Maximo *homil.* 1. *de jejun. Quadrageſ.* ex D. Auguſtino *in Pſalm.* 110. ex D. Iſidoro *lib.* 1. *de Offic. Eccleſiaſt. cap. de jejunio*, ex D. Leone Magno *Serm.* 4. *de Quadrageſ.* & ex Beda *homil. in Dominic. Quadrag.* Nihilominus communiſſima Sententia docet, ab Apoſtolis inſtitutum fuiſſe, ac ab ipſis dimanaſſe; quamvis reſpectum habuerint ad Jejunium Quadrageſimale à Chriſto Domino factum, & conſecratum; ideo Patres ſuperiùs enumerati dicunt, à Chriſto fuiſſe in Eccleſia inſtitutum, hoc eſt, ſuo exemplo, ac incitamento ordinatum ab Apoſtolis Eccleſiæ, ſed longe diverſum ab illo; quia in ſua Quadrageſima Chriſtus ab omni prorſus cibo, & potu abſtinuit, quod fideles non faciunt. Nec facta Chriſti Domini inducunt obligationem faciendi ſimilia, niſi aliunde conſtet; ſed movent, & incitant ad illa. Non nego tamen, generaliter indictum eſſe jejunium omnibus, non ſolum ex Lege Divina, ſed etiam Naturali, dum neceſſarium eſt ad reprimendas tentationes, ſedandam concupiſcentiam, ac debellandas Dœmonum aſtutias, juxta illud Chriſti Domini *Marc.* 9. *Hoc genus Dæmoniorum in nullo poteſt exire, niſi in Oratione, & jejunio*, & tradit D. Auguſtinus *lib.* 86. *ad Catulanum Presbyterum*. Cæterùm jejunare his, vel illis diebus ſub ea forma, quæ nunc ab Eccleſia præſcribitur; non eſt ex Jure Divino, ſed tantum humano, adeoque Jejunium Quadrageſimale ab Apoſtolis fuiſſe inſtitutum, ab eiſque in Eccleſiam dimanaſſe. Et ſic colligitur *ex Epiſtola* D. Ignatii *ad Philadelphos*, ex D. Epiphanio *hæreſ.* 75. ex D. Clemente *lib.* 1. *Conſtit. Apoſtolicarum cap.* 12. ex D. Hieronymo *Epiſt.* 54. *ad Marcellam*, ex D. Leone *ſerm.* 6. *de Quadrag.* & ex Rabano *lib.* 2. *de Inſtit. Cleric. cap.* 80. ſic etiam docent Durandus, Major, Sylveſter, Navarrus, Medina, Covarruvias, Azor, Fagundez, Valentia, Leſſius, Reginaldus, Layman, Filliuccius, quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus

de

de Temper. disp. 3. pun. 2. §. 4. nu. 11. & Bonacina *de Præcep. Eccles. quæst. 1. pun. 5. num. 1.*

6 Hinc fit: posse Pontificem dispensare, etiam per totam alicujus vitam, in jejuniis superiùs recensitis, eumque ab omni prorsus Jejunio Juris Canonici eximere: ratio est, quia cum introducta sint Jure Canonico, & humano; ideo Pontifex in eis dispensare potest; cum facultatem habeat dispensandi in his, quæ hujus Juris sunt: imò valida esset talis dispensatio, etiamsi fieret sine causa: ut expresse docent Sylvester *verb. jejunium n.* 47. Filliuccius *tract. 26. cap. 6. qu. 10. n.* 126. & Bonacina *de Præcep. Eccles. qu. 1. pun. 5. n. 1. in fine.*

7 Obligationem jejunandi diebus ab Ecclesia præscriptis sub gravi adstringere, indubitatum esse debet; apertè namque constat, esse gravem materiam ex se, adeoque violatores reos esse mortalis culpæ. Sic docent ex Communi sententia Abbas *Rubric. de Observantia jejun. n.* 11. Covarruvias *lib. 4. Variar. cap. 20. nu.* 10. Azor *1. par. lib. 7. cap. 8. qu.* 2. Lessius *lib. 4. cap. 2. dubit. 5. n. 33.* Fagundez *de jejun. cap. 3. nu. 7.* Castropalaus *de Temper. disp. 3. pun. 2. §. 4. n.* 12. & alii passim. Quomodo autem explicanda sit in confessione violatio jejunii, sive per esum ciborum vetitorum, sive per duplicem, aut multiplicem comestionem, aut per anticipationem horæ meridiei, satis explicuimus in præcedenti *Cap. nu.* 5. Demum advertendum hìc: hanc obligationem graviter violari, non solum si fiat, ex contemptu, & inobedientia; verum etiam ex quocumque alio fine fiat. Damnata siquidem fuit ab Alexandro VII. Propositio asserens: *Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod tenetur; non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, & inobedientia hoc faciat; puta quia non vult se subjicere Præcepto.*

CAPUT VI.

Quinam jejunare teneantur? Et quinam deobligentur? Et ob quas Causas?

1 *Omnes fideles usum rationis habentes tenentur abstinere à carnibus, ovis, & lacticiniis diebus jejunii ab Ecclesia præscriptis.*
2 *Tenentur insuper abstinere à multiplici refectione ciborum legalium; si vigesimum primum annum expleverint, & rationis usu compotes fuerint.*
3 *Obligatio jejunandi est personalis, nec per alium ipsi satisfieri poterit.*
4 *Habentes sufficientem causam eximuntur ab obligatione jejunandi. Sufficientes autem Causæ sunt hæ quatuor, Impotentia, Labor, Opera Pietatis, & Dispensatio.*
5 *Infirmi, Valetudinarii, dolore capitis, vel stomachi graviter laborantes excusantur à jejunio, sive infirmitas propria culpa contracta fuerit, sive non. In dubio consulendus medicus, & requirenda superioris Authoritas.*
6 *Fœminæ prægnantes, aut lactantes excusantur ab unica refectione, non verò ab abstinentia à carnibus.*
7 *Excusantur à jejunio illi, qui nisi largiorem refectiunculam noctu accipiant, gravem salutis jacturam probabiliter timent.*
8 *Pauperes, qui necessaria non habent ad unicam refectionem integrandam eximuntur à jejunando.*
9 *Senes deobligantur à Jejunio. Explicatur quando incipit Senectus deobligans.*
10 *Labor corporalis non quicumque, sed qui notabiliter consumit spiritus, & reddit corpus nimis debile; eximit à jejunio.*
11 *Omnes operarii opera laboriosa exercentes excusantur à jejunio.*
12 *Non solum excusantur, si ex necessitate exerceant; sed etiam si ex honesto fine ea faciant.*
13 *Longum iter pedestre ad quindecim, vel viginti milliaria excusat à jejunio; non verò equestre.*
14 *Quid dicendum de Operariis laboriosis, si pro uno die non laborent tempore jejunii?*
15 *Textores, & Sutores si per integrum diem laborent eximuntur à jejunio. Secus verò Sartores, Pictores, Barbitonsores, Notarii, Amanuenses, & Pingentes acu.*
16 *Notabilis defatigatio animi, & mentis eximit à jejunio. Sic defatigantur Concionatores per Quadragesimam, aut concurrentes ad beneficium, & Cathedram, vel examinandi sine Magistro, si per longum tempus memoriter dicant.*
17 *Opera Pietatis incompatibilia cum jejunio, si ex obligatione Charitatis assumantur; excusant à jejunio.*
18 *Quid dicendum, si assumantur ex devotione, nec cedunt in publicam utilitatem?*
19 *An excusetur à jejunio, qui cum illo validiores experitur carnis tentationes?*
20 *Dispensatio à jejunio locum habet, quando obligatio est dubia, vel non habetur justa causa non jejunandi. Et à quibus dispensari possit.*
21 *An si non sit facilis accessus ad Episcopum, dispensare possit Parochus?*
22 *An non jejunans, qui putat indubitanter habere sufficientem causam non jejunandi, quæ revera non habetur; peccet contra legem jejunii?*

CUM Præceptum Jejunii, ut diximus, importet 1
abstinentiam à carnibus, & aliis cibis sementinam originem trahentibus à carne; necnon abstinentiam à multiplici refectione, sed una tantum utendo in meridie; ideo priùs inquirere debemus, qui nam teneantur tempore jejunii, sicuti etiam Feria Sexta, & Sabbatho abstinere à carnibus, & ab ovis, ac lacticiniis, quando consuetudo viget abstinendi ab his. Et quidem communis, & recepta sententia est: Omnes fideles usum rationis habentes, adeoque subjectos Præceptis Ecclesiasticis debere ab his abstinere; & consequenter graviter peccare eos, qui tales cibos ipsis subministrant: ratio est, quia ex una parte extant hæc præcepta Ecclesiastica obligationem inducentia in fideles sibi subditos; ex alia parte materia gravis est, ut ex se patet; ergo adstringit omnes sibi subditos sub gravi obligatione, qui per usum rationis capaces sunt talium præceptorum; & consequenter graviter peccabunt, qui cooperantur ad talem violationem ministrando cibos vetitos. Sic Sanchez *lib. 1. Sum. cap. 12. n. 6.* Azor *1. par. lib. 7. cap. 26. qu. 2. in fin.* Fagundez *de Jejun. cap. 8. n. 8.* & Castropalaus *de Temper. disp. 3. pun. 2. §. 5. nu. 1.*

Prout tamen Præceptum Jejunii non solum importat 2
abstinentiam à carnibus, & aliis cibis vetitis; sed etiam abstinentiam à multiplici refectione ciborum legalium; obligat tantum eos fideles, qui tertium septennium expleverunt; hoc est vigesimum primum annum, & sunt rationis compotes. Sic enim ex usu, consuetudine, & praxi omnium fidelium constat, & sic Doctores omnes fatentur in Jejuniis Ecclesiasticis. Benignitas siquidem S. Matris Ecclesiæ noluit suos subditos ligare ad unicam tantum refectionem sumendam in meridie ante ætatem illam jam adolescentem, & præ nimio calore indigentem frequentiori usu cibi. Non sic verò dicendum de jejuniis ex Voto, aut ex vi Professionis factæ in Religioso Instituto ea præscribente, vel ex pœnitentia à Confessario injuncta, aut ad lucrandum Jubilæum, vel denique ex obligatione conterendi vitia carnis, quando alia via non suppetit reprimendi ea: hæc enim jejunia ritè observari debent ante vigesimum primum annum: cum Benignitas Ecclesiæ solùm ad sua extendatur, non verò ad ista, ad quæ ex alia obligatione adstringuntur Adolescentes. Sic Sylvester, Rodriquez, Naldus, Sà, Azor, Layman, Filliuccius, Reginaldus, Lessius, & ali, quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcep. Eccles. qu. 1. pun. ult. nu. 6.*

Advertendum tamen ex D. Thoma 2. 2. *qu.* 147. *art.* 4. D. Antonino 2. *par. tit. 6. cap. 2. §. 4.* Abulensi *in cap. 6. Matth. qu.* 139. Navarro *in Sum. cap. 20. n. 18.* & Toleto *lib. 6. cap. 3. in fin.* debere Confessarios, aut alios, quibus Adolescentium cura demandatur, eos inducere, præsertim si doli capaces sint, ad suscipienda aliqua jejunia, ut concupiscentiam, & carnis illecebras frænent, tentationes superent, & facilius suo tempore jejunia præcepta exèquantur. Debent tamen esse rationis compotes, ut dixi, nam si usu rationis carent, quicumque sint, & in quacumque ætate; non tenentur ad leges jejunii servandas: cum carentes usu rationis non sint subjecti Legibus Ecclesiasticis, ut ex Sanchez, Filliuccio, & aliis communiter adnotat Bonacina *de Præcep. Eccles. qu. 1. pun. 6. nu. 1.*

Obligatio jejunandi personalis est, adeoque nequibit 3
tali obligationi satisfieri per alium: afficit siquidem Personam, quæ per se talem obligationem adimplere debet, ut fructus percipiat à jejunio provenientes, nempe carnis maceration em, vitiorum compressionem, ac mentis elevationem. Sic Azor *in 1. par. lib. 7. cap. 21. qu. ult. in fin.* Reginaldus *lib. 4. n.* 187. & alii passim. Est addicta diei, quo præcipitur jejunandum ab Ecclesia,

ſia, & tranſit cum ipſo die, adinſtar præcepti audiendi Sacrum, vel recitandi divinum Officium: ut docent Navarrus, Azor, Reginaldus, Leſſius, & alii communiter, relati à Bonacina *l. c. n. 3.* Nec qui non jejunat, aliquid loco jejunii perſolvere debet, ut obligationi jejunii ſatisfaciat: cum debitor unius rei non liberetur per hoc, quòd aliam ſolvat *ex Leg. Manifeſte, Cod. de ſolution.* nec Lex magis obligare cenſetur, quàm ejus verba ſonent. Sic Navarrus *in ſum. cap. 21. n. 22.* Reginaldus *lib. 4. n. 187.* & alii multi.

4 Deobligantur à lege jejunii illi, qui ſufficientem habent cauſam eos eximentem à jejunio: ſufficiens autem cauſa eximens ad quatuor capita reducitur, Impotentiam videlicet, Laborem, Opera Pietatis, & Diſpenſationem; quapropter expendenda erunt hæc capita. 1. caput eſt Impotentia, ſive phyſica ſit, quando videlicet quis non poteſt abſolutè jejunare; ſive Moralis, quando ſcilicet jejunare quis nequit abſque ſuo notabili incommodo, quod prudenter, & rationabiliter ſibi timet: quæ quidem excuſat à jejunio: ratio eſt, quia Benignitas Eccleſiæ jugum ſuave imponit, nec extendit illud ad impoſſibilia; adeoque ſi alicui impoſſibile redditur jejunium ſive phyſice, ſive moraliter, illum eximit à tali obligatione.

5 Hinc fit 1. excuſari à jejunio infirmos, valetudinarios, dolore capitis, vel ſtomachi graviter laborantes, nam ſi eſſet dolor brevis, remiſſus, ac extemporaneus, non excuſaret; & qui nequeunt ſine gravi, & notabili incommodo ſalutis veſci cibis legalibus, ac unica tantum refectione uti, ſive infirmitas, qua laborant, contracta fuerit propria culpa, ſive ſine culpa; attendit ſiquidem Benignitas Eccleſiæ ad ſublevandam infirmitatem præſentem, non verò ad puniendam culpam præteritam. Sic Sylveſter *verb. jejun. qu. 9.* Angelus *eod. verb. n. 15.* Navarrus *in ſum. cap. 21. n. 16.* Azor *1. par. lib. 7. cap. 27. qu. 7.* Leſſius *lib. 4. cap. 2. dub. 6. n. 40.* Bonacina *de Præcep. Eccl. qu. 1. pun. ult. n. 2.* referens Abulenſem, Layman, Filliuccium, Reginaldum, & Toletum. In dubio tamen, an teneatur jejunare, vel non ob talem infirmitatem, præſertim ſi carnibus veſcendum ſit; conſulendus eſt Medicus, vel requirenda Superioris Authoritas: major verò infirmitas requiritur ad veſcendum carnibus, quàm ad utendum duplici refectione. Sic præcitati Doctores cum Caſtropalao *de Temper. diſp. 3. pun. 2. §. 5. n. 4.*

6 Fit 2. fœminas prægnantes, & nutrices lactantes excuſari à jejunio quoad unicam refectionem, non verò ab abſtinentia à carnibus: ratio eſt, quia non ſolum indigent cibo ad ſuſtentandum ſe, verum etiam infantem continuò lac ſugentem. Nequibunt tamen carnibus veſci, quia non videtur Doctoribus probatioribus cauſa ſufficiens ad eximendum ab abſtinentia à carnibus. Nec verum eſt, quod aliqui dixere, nempe concedendum prægnantibus, ac lactantibus, quod pueris ante ſeptennium concedi ſolet: nam ætas tenera puerorum aliquid majus exigit quoad qualitatem ciborum, quod non exigit ætas jam conſiſtens: maximè quia pueri ante ſeptennium non ſubjacent præceptis Eccleſiæ. Non nego tamen, quòd ſi prægnans, aut lactans eſſet valde tenuis, & exilis naturæ, ut ſine carnibus nec ejus ſalus, nec pueri conſiſtere poſſit, cum conſilio periti, & timorati Medici poſſent carnes concedi. Sicuti concedi poſſent ſemel carnes mulieri prægnanti, ſi nimio, ac vehementi appetitu illarum duceretur, & probabilis eſſet timor abortiendi, ni fieret ſatis ejus deſiderio. Sic ex Azorio, Filliuccio, Toleto, Sà, Sanchez docet Bonacina *de Præcep. Eccleſ. quæſt. 1. pun. ult. num. 3.*

7 Fit 3. excuſari à jejunio eos, qui niſi largiorem refectiunculam, ac cœnam noctu accipiant; nequeunt ad longum tempus calefieri, ac ſomnum competentem excipere, vel ſi capitis vertigine, aut corporis tremore, aut valida ſtomachi paſſione laborent; vel nimium debilitati remaneant, ac viribus deſtituti ob inediam; dummodo tamen gravem ſalutis jacturam probabiliter timere poſſint: ratio eſt, quia in his præſumitur moralis Impotentia, & potiùs cibus ſumitur noctu in modum medicaminis, quàm alimenti. Sic docent Sylveſter, Armilla, Medina, Abulenſis, Reginaldus, Cajetanus, Anglis, Lopez, Filliuccius, Fagundez, & Sancius, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Præcep. Eccl. qu. 1. pun. ult. n. 2. in fin.* & Caſtropalaus *de Temper. diſp. 3. pun. 2. §. 5. n. 9.* Illud tamen non conceſſerim, quod Sancius, & Fagundez iſtis concedunt, non obligari videlicet ad refectiunculam mane, & noctu cœnam ſumere, etiamſi commode, & abſque detrimento id facere poſſent; non enim apparet ſufficiens caput moralis impotentiæ ad concedendam hanc largiorem Benignitatem contra Leges Jejunii.

8 Fit 4. excuſari à jejunio pauperes, qui non habent neceſſaria ad unam refectionem in die jejunii integrandam; eam namque vel oſtiatim ſibi mendicant, vel aliunde interruptim procurant, & numquam ad ſufficientiam: ratio eſt, quia moralem habent impotentiam jejunandi; & aliunde poſt repetitas, & interruptas refectiunculas vix unam ſufficientem integrant. Sic Div. Thomas 2. 2. *qu. 147. art. 4. ad 4.* Sylveſter *verb. Jejun. n. 4.* Navarrus *in Sum. cap. 21. n. 16.* Azor *lib. 7. cap. 17. q. 7.* Abulenſis *in cap. 6. Matth. q. 142.* & alii paſſim. Imò ipſis licitus eſt uſus carnium infirmis remanſarum, aut aliunde habitarum; ſi tamen alium cibum invenire non poſſent: benignitas ſiquidem Eccleſiæ ad inſtar Chriſti Domini miſerentis ſuper turbas, ne deficerent in via; cenſetur miſereri iſtorum, nec velle eos cum tanto incommodo gravare. Sic ex Navarro, Sylveſtro, Azorio, Toleto, Valentia, Abulenſi, & Filliuccio docet Bonacina *de Præcep. Eccleſ. qu. 1. pun. ult. nu. 5.*

9 Fit 5. excuſari à jejunio ſenes, tum quia ob ſenectutem inter infirmos connumerantur, cum Senectus ipſa morbus ſit ex communi effato; tum quia crebriori indigent alimento, ne ob inediam nimium debilitentur, & bilis, qua pollent, alimentum habeat. Et in hoc conveniunt Doctores omnes, & nemo eſt, qui diſcrepet. Controverſia ſolum inter ipſos eſt, quando incipiat ſenectus iſta deobligans à jejunio: nam alii nimis benigne dixerunt, incipere à quinquageſimo anno, ſed abſque ulla probabilitate. Alii è contra nimis ſtrictè à ſeptuageſimo anno. Communior verò, & magis recepta Sententia eſt, incipere à Sexageſimo anno; quæ tamen Regula communis ſit tam Viris, quàm mulieribus. Non enim verum eſt, mulieres citius ſeneſcere præ Viris, & earum ſenectutem incipere à quinquageſimo anno: experientia ſiquidem comprobat, eas faciliùs exequi jejunia præ Viris, forſitan ob nimiam humiditatem, qua abundant; adeoque ſexageſimus annus erit terminus deobligandi Viros, ac mulieres à jejunio: ratio autem eſt, quia à Sexageſimo anno natura humana in interitum tendit, & evadit ex tunc ejus ſenectus morbus incurabilis, qui moderato cibo, ſed frequentiori protrahi poteſt, ſed non expelli: Vita ſiquidem hominum juxta Pſalmiſtam *pſalm. 89. Septuaginta anni, ſi autem in potentatibus octoginta anni; & amplius eorum labor, & dolor.* Sed major difficultas inſurgit, ſi deobligetur Sexagenarius, cujus robur manifeſtè conſtet, adeoque potens jejunia proſequi. Et quamvis communior, & probabilior ſententia doceat, non eſſe deobligatum, cum ceſſet in ipſo ratio deobligans, adeoque ſubjacere debeat legi Jejunii; & ſic docent Sylveſter, Navarrus, Valentia, Leſſius, Bonacina, Filliuccius, Fagundez, Azor, Layman cum aliis apud ipſos, quos refert Caſtropalaus *de Temper. diſp. 3. pun. 2. §. 5. n. 5.* quam quidem ſententiam puto conſulendam eſſe, utpote carnis mortificationi favorabilem. Nihilominus ſua probabilitate non caret ſententia oppoſita docens, terminum infallibilem finiendi obligationem jejunii Eccleſiaſtici eſſe ſexageſimum annum: ratio eſt, quia à ſexageſimo anno in quolibet decreſcit natura, & ad interitum properat; ſicuti in quolibet uſque ad vigeſimum primum annum creſcit, & augetur, ergo ſicuti quilibet eximi debet à jejunio uſque ad vigeſimum primum annum, ſic etiam quilibet ab eodem jejunio eximi debet à Sexageſimo anno: & ſicuti non habetur ibi diſcretio inter naturas, & conſtitutiones; ſic nec haberi debet hìc: Leges ſiquidem non ſolent ſpectare ad hunc, vel illum caſum ſpecialem, ſed ad communiter contingentes, ut patet *ex Leg. Nam de ea, ff. de Legib.* Et quamvis aliquis Sexagenarius videatur vegetus, & robuſtus; attamen ratione ætatis eſt revera ſenex, cum ex Sententia Medicorum teſte Leſſio *lib. 4. cap. 2. dub. 6. n. 41.* ſenectus incipiat à quadrageſimo quinto, aut quinquageſimo anno: quid mirum ergo, ſi Sexagenarii, quicumque ſint, ſenes cenſeantur? Nec dicas: vigeſimum primum annum eſſe certum terminum penes Doctores omnes, non ſic verò ſexageſimum; hoc enim ſolum facit, illam ſententiam eſſe certam, hanc verò ſub opinione poſitam; eam ſiquidem docent Angles, Sà, Sanchez, Llamas, Sancius, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Temper. diſp. 3. pun. 2. §. 5. nu. 6.* Sufficere au-

autem deobligándum à jejunio annum ſexageſimum jam incœptum, eo quia in favorabilibus annus incœptus habetur pro completo *ex leg. Qua ætate ff. de teſtamen.* docuerunt Sancius *in ſelect. diſp.* 54. *n.* 10. Trullench *lib. 3. in Decal. c. 2. diſp. 4. n. 3.* Mendo *in ſua epitom. verb. jejunium, n.* 15. & alii Recentiores, quam quidem ſententiam non video eſſe communem apud Authores. Sed quia pariter video, ſequi eam paſſim doctos viros; non auſim impugnare, ſicuti nec impugnat Caſtrop. eam referens *l. c.* qui videtur connivere.

10 2. Caput dans cauſam ſufficientem ad excuſandum à jejunio eſt labor, ille videlicet, qui notabiliter conſumit ſpiritus, affligit corpus, illudque debile reddit; itaut ad reparanda hæc damna non ſit ſufficiens una refectio plena: ratio eſt, quia benignitas Eccleſiæ non obligat ſuos ſubditos cum tanto incommodo; nec vult, ut ſua præcepta nimis rigidè interpretentur cum notabili incommodo ſuorum ſubditorum, & commmunitatis: cum igitur labores notabiles nonnullorum valdè inſerviant communitati, noluit eorum authores ineptos reddere ob jejunium ad ſimilia miniſteria exercenda. Non excuſant tamen à jejunii Præcepto labores illi, qui ſunt leves, ac levem inducunt corporis defatigationem, eſto pariter neceſſarii ſint bono Communi: nam labores iſti compatibiles ſunt cum jejunio, & exerceri poſſunt in bonum communitatis abſque notabili incommodo laborantium. Sic Azor. Sà, Leſſius, Reginaldus, Abulenſis, Rodriquez, & alii paſſim, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *pun. ult. num.* 8. Quapropter jure merito damnatæ fuerunt ab Alexandro VII. Propoſitiones illæ, prima quarum aſſerebat: *Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione jejunii: nec debent ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum jejunio.* Hinc clarè deducitur, non ſufficere ad excuſandum à jejunio quemcumque laborem corporalem pro Republica aſſumptum; & in dubio an aliquis labor compatibilis ſit cum jejunio, vel non; haberi obligationem ſub gravi certificandi ſe priùs, an compatibilis ſit, vel non. Secunda Propoſitio aſſerebat: *Excuſantur abſolutè à præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt æquitando, utcumque iter agant; etiam ſi iter neceſſarium non ſit, & etiamſi iter unius diei conficiant.* Ex quibus omnibus clarè conſtat, non quemcumque laborem excuſare ab obligatione jejunii; ſed illum, qui notabiliter ſpiritus inſumit, ac vires debilitat; eſto fiat cum magna defatigatione corporis, & membrorum, vel ſine illa, itaut ad reparandum hoc grave incommodum, quod afferet, non ſit ſufficiens una refectio: ut ex Leſſio advertit Bonacina *loc. cit. num.* 10.

11 Hinc fit 1. excuſari à jejunio omnes operarios opera laborioſa exercentes, & omnes artifices mœchanicos, qui difficulter ſua miniſteria cum jejunio exercere poſſunt. Sic ſunt Agricolæ, fabri ferrarii, lignarii, cęmentarii, lapides eruentes, vel expolientes, fullones, lanarii, linarii, pelliones, piſtores, fornacibus inſudantes, Aurifices, vel Argentarii malleo operantes foſſores, bajuli onera portantes, Mercenarii urbem circumeuntes cum ſuis capſis, mercibus refertis, remigantes, piſcatores retia trahentes. Sic juxta declarationem factam ab Eugenio IV. docet Navarrus eam referens *c.* 21. *Summ. num.* 16. Tabiena *verb. jejunium, num.* 19. Fagundez *de jejun. cap.* 8. *num.* 15. *&* 16. Caſtrop. *de Temper. diſp. 3. pun. 2. §. 5. num.* 10. & Bonacina *de Præcep. Eccleſ. quæſtion. 1. punct. ultim. numero 9.* referens Azor. Leſſium, Abulenſem, Reginaldum, Filliuccium, & alios. Suppono tamen, hos labores debere exerceri in die jejunii per notabile tempus; nam ſi ad unam vel duas horas exerceretur, non militaret ratio excuſans à jejunio inſumendi notabiliter ſpiritus; & debilitandi vires.

12 Fit 2. non ſolum excuſari hos operarios, ſi pauperes ſint, & ex neceſſitate laborent; verum etiam ſi divites ſint, & nulla neceſſitate compellantur ad hæc ſervilia, & laborioſa exercenda; ſed ea exercent vel ex officio, vel ob vitandum damnum, lucrum acquirendum, vel favendum proximis. Sic enim declaravit Eugenius IV. quod videlicet Artifices laborioſas artes exercentes, & Ruſtici, ſive divites ſint, ſive pauperes; non tenentur jejunare ſub præcepto peccati mortalis: & ratio ulterior eſſe poteſt, quia non debent eſſe operarii divites deterioris conditionis prępauperibus, ſi in omnibus eadem militat excuſationis ratio: cum nec ipſa lex jejunii ſic obliget, ut teneantur divites abſtinere ab operibus ſervilibus, ut jejunent. Sic Leſſius *lib. 4. c. 2. dub. 6. n.* 42. Toletus *lib. 6. c. 4. n. 5.* Sylv. *verb. jejunium, qu.* 21. Bonac. *de Præcep. Eccleſ. qu.* 1. *pun. ult. n.* 9. & Fagundez *de jejunio, cap.* 8. *num.* 15.

An autem peccet Pater familias, qui familiam ſuam, vel ſuos famulos compellit ad ea opera ſervilia, quæ nequeunt cum jejunio componi, & aliunde commode ſuſcipi poſſint alio die non jejunii; ſicuti ſi peccet, qui voluntariè ſuſcipit longum iter, aut venationem, piſcationem, aut aliam laborioſam recreationem, à quibus deſiſtere poſſit, ut legem jejunii ſervet; aliàs in poteſtate cujuslibet erit liberare ſe à lege jejunii, quod non eſt admittendum. Verum controverſia hæc nimium pendet ab illa; quomodo ſcilicet obligetur ſubditus ad removenda ea impedimenta voluntaria, quæ obſervationem legis impedire poſſunt, de qua ſatis egimus *in Quæſtione de Legibus c.* 11. *per totum*: ubi diximus *à num.* 4. ea impedimenta voluntaria removenda eſſe pro executione Præceptorum Poſitivorum quando actu urgent, vel moraliter cenſentur urgere; quæ ex recepta conſuetudine, & uſu penes timoratos, & doctos viros conſueverunt removeri: ut ſunt ea opera laborioſa ſupervacanea, aut inhoneſta; ſic eſſet voluntariè longum iter arripere, venatione, piſcatione, vel ludo pilæ, aut alia recreatione laborioſa ſe exercere abſque neceſſitate; vel veneri operam dare. Secus verò opera laborioſa voluntariè efficere, quæ ab agricolis, fabris, aut aliis artificibus conſueverunt die jejunii effici, abſque peccato ſuſcipi poſſe die jejunii, etiam ſi commodè in alium diem non jejunii transferri poſſent, quod paſſim negatur, & meritò à Doctoribus, ut ſupra dixi. Pater igitur familias peccat, quando familiæ ſuæ, aut famulis imponit ea opera ſervilia incompatibilia cum jejunio, quamvis in alium diem non jejunii commodè transferri poſſent; quando uſu, & conſuetudine aſſumi non ſolent die jejunii, & à probatis Authoribus non permittuntur. Secus verò ſi ea honeſta ſint, ac conſuetudine permittantur. Idem dicendum de aſſumente voluntariè opera incompatibilia cum jejunio, urgente actu, vel moraliter præcepto jejunii; ſi enim ex conſuetudine ea opera permittuntur die jejunii, ut eſſet honeſta peregrinatio, & longa; laborioſa concio ad populum; flagellatio uſque ad ſanguinem, ob quam notabiliter debilitaretur, & ſimiles. Secus verò ſi eſſent venatio, piſcatio, aucupium ſupervacaneè ſumpta; vel ludus pilæ; aut longum iter ad inviſendam amaſiam, vel debilitas ob fornicariam copulam. Vide Caſtrop. *de Leg. diſp.* 2. *pun.* 21. *& de Temperan. diſp. pun.* 2. *§.* 5. *num.* 10.

Fit 3. excuſari à jejunio curſores, & qui longum iter 13
pedeſtre aſſumunt ad quindecim, vel viginti milliaria: ut rectè habet Divus Thomas 2. 2. *qu.* 147. *art.* 4. Toletus *lib. 6. cap. 4. num.* 5. Reginaldus *lib. 4. n.* 217. Filliuccius *tract. 27. c. 6. n.* 119. Azor. 1. *par lib. 7. c.* 29. *qu.* 9. & Bonac. *de Præcep. Eccl. qu.* 1. *pun. ult. n.* 11. Secus verò dicendum, ſi equeſtre ſit: nam ſupra notavimus *n.* 10. damnatam fuiſſe ab Alexandro VII. propoſitionem hoc aſſerentem.

Fit. 4. omnes operarios laborioſam notabiliter artem 14
exercentes, & qui jure ob notabilem laborem excuſantur à lege jejunii; non ſolùm eximi pro eo die, quo laborant; ſed etiam pro eo die, quo laborem intermittunt, vel ratione feſti, aut alterius occaſionis: ratio eſt, quia ob laborem notabilem præteritum, & ob laborem futurum aſſumendum indigent refectione illa, & notabile detrimentum pati poſſent. Secus verò dicendum, ſi per plures dies vacatio à labore contingeret; non enim rationabiliter præſumi poteſt notabile illud detrimentum in viribus. Sic ex Medina, Azor, Reginaldo, Filliuccio, Abulenſi, & aliis tradit Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 1. *punct. ult. numero 9. in fine.*

Dubia res eſt de Textoribus, & ſutoribus; an à 15
jejunio eximantur: videtur enim eorum ars non multum laborioſa, eo quia ſedendo exerceatur, nec cum multa corporis defatigatione. Verum ſi per integrum diem hanc artem exerceant; non videtur labor contemnendus, & ita parvi momenti, ut non poſſit à jejunio deobligare, efficitur ſiquidem multa manuum, & brachiorum defatigatione. Sic Leſſius *libr. 4. capite 2. dubitat. 6. nu.* 43. Bonacina *loc. cit. n.* 10. & Caſtropalaus *de Temper. diſputat. 3. punct. 2. §. 5. n.* 10. Secus vero dicendum puto de Sartoribus, Pictoribus, Barbitonſoribus, Notariis, Amanuenſibus, & de Pingentibus acu veſtes, & ſimilia. Non enim

video in his notabilem laborem, ob quem prudenter à ſacroſancta jejunii lege eximi debeant quidquid in contrarium unus, vel alter dixerit, & à fortiori idem dicendum erit de nentibus linum, lanam, & ſericum.

16 Fit 5. non ſolùm notabilem defatigationem corporis eximere à jejunio, ſed etiam notabilem animi, & mentis defatigationem: ſi videlicet labor aſſumptus tantus ſit, ut prudenter cum jejunio compati nequeat. Quapropter munus concionandi per tempus quadrageſimale, dummodo ſaltem tres, aut quatuor conciones habeantur in hebdomada per horam circiter; à jejunio eximit. Sicuti excuſatur à jejunio, qui die jejunii diſputationem habere debet per quinque horas; aut concurrere debet ad beneficium, cathedram, vel ſolus examen ſubire debet abſque magiſtro ob inſignem lauream obtinendam, dummodo examen ſit duarum horarum; & concurrentes ad beneficium, vel cathedram memoriter dicant ex punctis aſſignatis per longum tempus; non verò ſi in ſcriptis reſpondere debeant; aut per ſpatium brevis temporis dicant. Hic enim labor animi, & mentis magnos ſpiritus inſumit, ac vires nimium atterit; adeoque ſufficiens cauſa reputari debet ad eximendum à jejunio. Sic colligitur ex Leſſio, Layman, Filliuccio, & Sancio, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Temperan. diſp. 3. pun. 2. §. 5. num.* 10. Secus dicendum de Prælectoribus, & Profeſſoribus illis qui vel libros editos, vel ſua ſcripta dictant, & explicant etiam ad longum tempus.

17 3. Caput Eximendi à jejunio dant Opera Pietatis, & miſericordiæ, quæ videlicet incompatibilia ſunt cum jejunio. Et quidem ſi opera iſta pietatis, cum quibus compati nequeat jejunium; præſtanda ſint ex Religione, aut Charitate, vel ad vitandum grave aliquod damnum proximi, ita ut obligationem inducant ſaltem ex Charitate ad præſtandum ea; clarè patet, quod à jejunio eximant: ratio eſt, quia jejunium opponi non debet præſtantiori virtuti, quando opus hujus virtutis præſtandum eſt ex neceſſitate. Sic ſi infirmarii miniſtrantes infirmis ex neceſſitate, nequeant miniſterium ſuum exequi cum obſervatione jejunii; eximuntur à jejunio. Sic etiam Concionatores, qui ex obedientia, vel officio huic pio miniſterio incumbunt ex neceſſitate prædicandi verbum Dei; & eorum labor ſit incompatibilis cum jejunio juxta ſuperiùs dicta, etiamſi eleemoſynam recipiant; eximuntur à jejunio: ut ex communi docent Navarrus *in Summ. cap.* 21. *num.* 16. Valentia *diſp. 9. quæſt. 2. punct. 5.* Caſtropalaus *de Temper. diſp. 3. pun. 2. §. 5. num.* 11. & Bonaciua *de Præcep. eccleſ. quaſt. 1. pun. ult. num. 13.* referens Reginaldum, Tabienam, Sà, Layman, & Filliuccium. Idem dicendum de miniſtrantibus ſacramenta, ut ſi confeſſarius ad longum tempus confeſſiones audire deberet, & ita debilitaretur ejus caput, ut non poſſet tam pium opus exercere; aut Parochus amplam habens Parochiam, & ratione morbi univerſalis ingruentis, ſæpe ſæpiùs in die vocatus eſſet ad ſacramenta miniſtranda, nec poſſet ſine duplici refectione plena reſiſtere; à jejunio eximeretur: ſic Doctores ſuperiùs citati. Ad opus etiam Pietatis reduci debet miniſterium docendi pueros linguam latinam ad quatuor, vel quinque horas; quod quidem munus, quamvis laborioſum, valde perutile, ac neceſſarium eſt Reipublicæ, ac populo Chriſtiano: quapropter ſi talis labor penes Magiſtros reddit impotentes ad proſequendum miniſterium adeo neceſſarium; eximuntur à jejunio. Sic ex Div. Thoma, Majore, Gabriele, Fagundez, & Layman colligit Caſtropal. *l. c.* exemptionem verò à jejunio, quam Doctores magni nominis dant Conjugibus ob reddendum debitum, quod ex juſtitia reſultat, ſi compati nequeat cum jejunio; in eo tantum caſu cenſeo approbandam: quando prudens periculum proximum timeretur incontinentiæ, quod quidem non eſt de facili præſumendum. Cæterùm ſi ſacris diebus jejunii abſtinendum eſt ab immoderato cibi uſu, unica tantum refectione permiſſa; conſentaneum eſt ab immoderato Matrimonii uſu pariter abſtinendum. Sic mihi.

18 Quando tamen opera Pietatis non ex obligatione aſſumuntur, nec immediatè cedunt in utilitatem publicam; variant Doctores, ſi eximant à jejunio, cum incompoſſibilia ſunt cum ipſo: ut ſi quis vellet longam peregrinationem aſſumere ad inviſendam Eccleſiam; aut longam flagellationem uſque ad ſanguinem cum impotentia jejunandi. Ceterùm dicendum puto juxta principia ſuperiùs tradita *num.* 12. non ſolum deobligari à jejunio, ſi jam incœpta ſint, & poſtea adveniat impotentia jejunandi; ſed etiam ſi prævideatur impotentia, antequam incipiantur: Lex ſiquidem jejunii non prohibet peregrinationem, nec flagellationem; nec peregrinatio, & flagellatio per ſe & immediatè repugnant jejunio, ſed per accidens; aliunde uſu, & conſuetudine à Doctoribus communiter approbata, ſuſcipi ſolent à fidelibus ſimilia opera Pietatis die jejunii: quæ ſi cauſa ſint ſubtrahendi ſe à jejunio, ſunt tamen juſta, & rationabilis cauſa, ac à Doctoribus probata. Secus tamen eſſet, ſi cauſa iniqua foret, vel indifferens; nec uſu, aut conſuetudine, vel ſuffragio Doctorum probata.

Petes hìc: an excuſetur à jejunio, qui jejunando validiores experitur carnis tentationes, & irritamenta? 19
Reſp. negativè: ſequuntur enim per accidens, imò majora ſequerentur ſine jejunio: nec tentationes pati malum eſt, cum ſint ad victoriam, & meritum: maximè quia aliis mediis fugari poterunt, datur enim genus dœmoniorum juxta prolatum Chriſti Domini, quod non poteſt ejici niſi in Oratione, & jejunio. Sic Medina *de jejun. quæſt. 6.* Filliuccius *tract. 27. cap. 6. qu. 9. num.* 125. & Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt. 1. pun. ult. num.* 15.

4. Caput excuſans à jejunio eſt diſpenſatio, quæ lo- 20
cum habere ſolet, quando obligatio dubia eſt, vel juſta cauſa non jejunandi habetur: cum enim teneatur unuſquiſque ad deponendum dubium, quod habet de obligatione jejunandi, imò ſub gravi certificare ſe debet, ne cum conſcientia dubia operetur; ideo niſi dubium deponere poſſi cum conſilio Parochi, confeſſarii, vel alterius viri docti, tenetur diſpenſationem petere quam etiam diſpenſationem obtinere poterit juſta interveniente cauſa. Diſpenſatio autem iſta in jejunio vel poteſt eſſe circa horam refectioni aſſignatam, pro qua minor cauſa requiritur, vel pro duplici refectione, & cauſa debet eſſe major; vel pro carnibus, & cauſa debet eſſe maxima; ſicuti gravior cauſa requiritur ad diſpenſandum pro tota Communitate, quam pro uno. Poſita tamen juſtitia cauſæ non ſolùm Pontifex diſpenſare poterit, quod eſt extra controverſiam, & cujus diſpenſatio etiam valida erit ſine juſtitia cauſæ; ſed etiam diſpenſare poterit epiſcopus juſta cauſa intercedente, qui licèt non poſſit abrogare jejunia, quæ juris Communis ſunt; attamen ei datum eſt in caſibus, qui frequenter accidunt, & pro quibus non ita de facili adiri poteſt Pontifex; diſpenſare poſſe cum uno, vel alio ſubdito: ſic enim expedit ſpirituali gubernationi ſubditorum, & ſic vel ex poteſtate habita à Pontifice, vel ex conſuetudine comprobatur uſu: ut rectè docent Divus Thomas 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 4. Navarrus *in Summ. cap.* 21. *num.* 20. Azor. 1. *par. lib.* 7. *cap.* 18. *& 29. quæſt.* 3. Fagundez *de jejun. cap. 9. num.* 1. Caſtropalaus *de Temper. diſp. 3. pun. 2. §. 5. num.* 12. & Bonacina *de Præcep. Eccleſ. quæſt. 1. pun. ultim. num.* 18. Imò poſſe epiſcopum legitima cauſa intercedente tranſferre in ſua Diœceſi jejunium juris Communis ex uno die ad alium præcedentem, ut ſi vigiliam alicujus ſancti habentis illam in diem antecedentem commutaret ob vitanda plura peccata, & ſcandala, quæ oriri poſſent in ſuis ſubditis, maximè, quia Diſpenſatio eſſet circa accidentia; docuerunt Cajetanus *verb. jejunium cap.* 3. Sylveſter *cod. verb. quæſt.* 7. *num.* 19. Panormitanus *ex argum. cap.* 1. *de Obſervat. Jejun. num.* 10. Azor. 1. *par. lib.* 7. *cap.* 18. *quæſt.* 5. Fagundez *de jejun. cap. 9. num.* 4. Reginaldus *lib.* 4. *nu.* 224. Naldus *verb. Jejunium, num.* 7. Layman *lib.* 4. *tract.* 8. *cap.* 3. *num.* 9. Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt. 1. pun. ult. num.* 19. & Caſtropalaus *de Temper. diſp. 3. pun. 2. §. 5. num.* 12. extat tamen Decretum Sacr. Rit. Cong. die 23. Januar. 1694. prohibens: quod quando vigilia S. Matthiæ Apoſtoli occurrit feria tertia poſt dominicam Quinquageſimæ; non poteſt ratione Carnis privii illa anticipari cum jejunio, ſed feria tertia prædicta omnino jejunandum.

Difficultas major eſt: an ſi non ſit facilis aditus ad 21
epiſcopum, poſſit adiri pro diſpenſatione petenda Parochus? Communior ſententia eſt, adiri poſſe: ratio eſt, quia ſic videtur expoſcere frequentia horum caſuum, ut conſulatur Parochianorum rectæ gubernationi in ſpiritualibus. Et quamvis Parochus nil habeat ſupra jus Commune; nihilominus ex conſuetudine, ubi ea viget, diſpenſare poterit, etiam ſi commodè adiri poſſit Epiſcopus: cum Juriſdictio ex con-

consuetudine acquiri possit absente episcopo. Et sic docent Lessius *lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 6. *n.* 45. Sylvester *verb. Jejunium*, *quæst.* 7. Rosella *eod. verb. num.* 26. Cajetanus *in Summ. verb. jejunium*, *cap.* 3. Reginaldus *lib.* 4. *num.* 121. Navarrus *in Summ. cap.* 21. *num.* 20. Sà *verb. jejunium*, Azor. 1. *par. lib.* 7. *cap.* 18. *qu.* 3. Rodriquez *in summ. c.* 24. *num.* 21. Medina *in summ. lib* 1. *cap.* 14. §. 10. Fagundez *de jejunio c.* 9. *num.* 2. & Castropalaus *de Temper. disp.* 3. *pun.* 2. §. 5. *n.* 12. Præsente verò episcopo idem docent uterque Sanchez quos citat & sequitur Tamburinus *lib.* 4. *in decretal. cap.* 5. §. 7. *num.* 36. Extendunt prædicti Doctores hanc facultatem respectu Religiosorum ad suos Generales, Provinciales, ac superiores locales. Quamvis Bonacina *de Præcept. eccles. quæst.* 1. *pun. ult. num.* 18. putet, quod præscindendo à consuetudine nec Parochus, nec isti superiores possint dispensare cum eorum potestas non sit supra jus Commune; sed tantum declarare possunt, an causa sit justa, & sufficiens, ut ex communi sententia possunt Medici, Confessarii, aut alii viri probi; quam quidem limitationem non apposuit *pun.* 2. *n.* 5. & rectius; nam Doctores qui illam concedunt Parocho pro suis Parochianis, & superioribus Religiosis pro suis subditis supponunt jurisdictionem ex consuetudine, nec illis dant aliquid supra jus commune; quod si consuetudo non sit, declarant tantum justitiam, ac sufficientiam causæ propositæ. Unum debet esse certum; quod si sufficientia causæ habeatur, nulla opus sit Dispensatione, uti non denegat ipse Bonacina.

Remanet hìc inquirendum: an non jejunans, eo quia 22
indubitanter putat, se justam, ac sufficientem causam habere non jejunandi, cum revera talis non sit; peccet contra legem jejunii? Resp. negativè: ex regulis namque generalibus eum excusat bona fides; nam si dubitaret de justitia, ac sufficientia illius, teneretur priùs dubium deponere. Sic Reg. Toletus, Valentia, Sà, Laym. Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de Præcept. eccles. qu.* 1. *pun. ult. n.* 20. Hinc fit: dubitantem an jejunare possit ob aliquam causam; teneri experimentum facere, si cum causa illa jejunare possit, & cognita postea impotentia jejunandi cum causa illa à jejunio excusabitur. Hoc tamen intelligendum erit, salvis Regulis Prudentiæ, quod videlicet ex experimento non timeat sibi grave damnum, & notabile secuturum: quis enim non videt, Benignitatem Sanctæ Matris Ecclesiæ, non obligare ad tale experimentum sumendum. Sic ex Lessio, Toleto, Sanchez, Azor. Navarro, Angelo, Filliuc. Abulensi docet Bonac. *l. c. n.* 16.

QUÆSTIO II.

DE SECUNDO PRÆCEPTO ECCLESIÆ.

IMPONIT hoc secundum Ecclesiæ Præceptum Sacri Auditionem diebus Festivis; ideò de hac obligatione pertractandum, & de Causis ab illa excusantibus. Sit igitur

CAPUT PRIMUM.

Quam Obligationem habent Fideles audiendi Sacrum diebus Festivis.

1 *Omnes utriusque sexus fideles, si ad rationis usum pervenerint; tenentur ex Præcepto Ecclesiastico missam audire omnibus diebus festis.*
2 *Non tenentur Infideles, etiam si Catechumeni fuerint. Tenentur tamen Pueri fideles septennium habentes.*
3 *Auditio missæ, quæ præcipitur, importat humanam, & religiosam præsentiam, ac talem distantiam, ut audiens sensu percipere possit, quod peragitur.*
4 *Confabulari cum aliis per tempus notabile, aut nugari, vel ridere per idem tempus circumspiciendo huc illuc; impedit moralem, & religiosam præsentiam.*
5 *An vagatio mentis, etiam voluntaria sive circa res indifferentes, sive turpes dummodo exteriùs religiosa præsentia habeatur; impediat auditionem sacri?*
6 *Exercitium eorum actuum, qui secundum communem æstimationem excludunt attentionem sacro requisitam, ut sunt pingere, suere, sculpere, scribere, alios docere, & similia; impedit Auditionem sacri.*
7 *An examinare conscientiam, aut confiteri peccata impediat auditionem sacri?*
8 *An recitare horas Canonicas, vel alias sacras preces, aut pœnitentiam à Confessario injunctam impediat auditionem sacri?*
9 *Præsentia humana, & Religiosa sacro debet esse pro integro sacro. Et quænam omissio partis sacri constituat grave peccatum?*
10 *Assistens sacro, si non assistat tempore consecrationis, vel Consumptionis; non satisfacit præcepto Auditionis sacri.*
11 *An omittere initium Missæ usque ad epistolam inclusive; vel post Communionem; sit grave peccatum?*
12 *An omittere initium missæ usque ad evangelium inclusivè, quamvis audiatur reliquum missæ usque ad finem; sit grave peccatum?*
13 *An inserviens sacro, si recedat ad accipiendam hostiam, vinum, thus, aut aliud sacro necessarium; satisfaciat præcepto?*
14 *An satisfaciat Præcepto, qui dimidiam missam ab uno sacerdote audit, & postea aliam dimidiam ab alio?*
15 *Obligatio audiendi sacrum non solum urget pro diebus Dominicis, sed etiam pro diebus Festivis sive ex statuto, sive ex consuetudine, sive ex voto.*
16 *Per auditionem cujuscumque Missæ solemnis, aut privatæ; Græcæ, vel Latinæ satisfit huic obligationi.*
17 *Locus, ubi missa audiri potest, est quicumque, ubi missa celebratur, exceptis Oratoriis privatis juxta limitationem Pontificis.*
18 *Ut satisfiat Præcepto audiendi Missam, sufficit eam audire à quocumque sacerdote, dummodo non fuerit censuratus vitandus, vel Degradatus, aut Depositus.*

OMNES utriusque sexus fideles, si ad rationis usum 1
pervenerint, tenentur ex Præcepto Ecclesiastico missam audire omnibus diebus festis. Sic expressè constat *ex cap. missas*, *cap. omnes fideles*, & *cap. Ad celebranda*, *De Consecr. dist.* 1. & sic usus, & praxis Ecclesiæ, & sic Doctores omnes, quos longum esset recensere. Et quamvis hoc præceptum sit humanum ecclesiasticum, adeoque à Summo Pontifice dispensabile; nihilominus est valde affine juri Naturali, & Divino, ut constat ex Tertio Decalogi Præcepto de colendis diebus Festis, & docent Suarez *disp.* 88. *sect.* 4. Navarrus *in Summ. cap.* 21. *num.* 1. Sotus *in* 4 *dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 1. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 21. *num.* 2. & alii apud Bonacinam *de Sacrif. miss. pun.* 11. *num.* 6. Adnotat tamen Suarez *loc. cit.* adeo certam esse prædictam obligationem in fidelibus, ut eam reputet de fide.

Hinc deducitur: non teneri infideles, etiam si ca- 2
techumeni sint ad audiendum sacrum; quia utpote non baptizati nequeunt subesse præceptis Ecclesiæ. Teneri tamen pueros fideles qui septimum annum attigere, ad illud audiendum, & quidem sub gravi culpa: quia attacto rationis usu capaces sunt præcepti, & ejus obligatio est sub gravi, cum sit in materia respiciente maximum cultum, & honorem Deo exhibendum: quamvis ratione ignorantiæ talis obligationis, quæ in pueris soleteſſe, aliquando excusari possent à gravi culpa: ut docent Azor. *lib.* 7. *cap.* 2. Toletus *cap.* 8. Suarez *disp.* 88. *sect.* 4. Sanchez *in Summ. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 10. & Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 10, *num.* 8.

Nomine autem Auditionis Missæ, quæ est Materia 3
Præcepti hujus, intelligitur præsentia humana, & religiosa,

giosa, hoc est, quòd fidelis sit præsens corpore, & mente, ac in tali distantia, ut aliquo saltem sensu percipere possit, quod in tanto Sacrificio peragitur: ut docent Bonacina *loc. cit. numer.* 1. & Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct. 16, num.* 1. referens Sanchez. Quapropter si amens, vel ebrius, aut dormiens Missæ interessent, non satisfacerent præcepto: quia eam non audirent humano, & religioso modo; nam licèt essent corpore præsentes, mente tamen abessent. Et è contra, si quis absens corpore, præsens tamen mente, ut si quis domi suæ existens sciret, Missam tali hora celebrari in Ecclesia, & mentem suam devotè applicaret circa Mysteria in Missa repræsentata; Missam non audiret, nec præcepto audiendi illam satisfaceret: quia licèt esset præsens mente, abesset tamen corpore; Sic Doctores omnes.

4 Impedit 1. hanc præsentiam humanam, & religiosam; nec sinit præcepto satisfacere confabulatio cum aliis per notabile missæ tempus. Idem dicendum, si quis per notabile tempus cum aliis nugaretur, vel rideret, aut per idem tempus non Sacerdotem celebrantem, sed huc illucque circumspiceret: ratio est, quia non haberetur religiosa præsentia, qua assistendum est huic Sacrificio; & ejusmodi actus solent regulariter excludere attentionem requisitam. Sic docet Castropalaus *de Sacrif. Missæ, punct.* 16. *numer.* 2. Et quamvis Sotus, Medina, Navarrus, Azor. Suarez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Missæ, punct.* 11. *num.* 24. doceant, confabulantes in Missa, & aspicientes huc illuc rarò violare Præceptum Missæ: quia communiter non solent esse continuæ, nec impedire moralem præsentiam, & attentionem; cum non sint de rebus seriis, quæ specialem attentionem requirant, imò ita confabulantes testari solent de rebus gestis in Sacrificio. Nihilominus sustinenda est sententia docens, confabulationes, & vagationes oculorum huc illuc per notabilem Missæ partem, etiam si non impediant moralem præsentiam, itaut confabulantes testari possint de gestis in Sacrificio; impedire tamen religiosam præsentiam, quæ non minùs requiritur, quàm moralis præsentia corporis: cum religiosa præsentia componi non possit cum illis confabulationibus de rebus vanis, & fortassè turpibus.

Neque dicas: si quis assistens Sacro se vestibus indueret, aut quid simile faceret, itaut testari posset de gestis in Sacro; satisfaceret præcepto, & religiosam præsentiam haberet: ut docent communiter Navarrus, Graffis, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Missæ, punct.* 11. *numer.* 24. *in fine*. Item si quis assisteret Sacro ob pravum finem aspiciendi e. g. mulieres, vel ob metum incussum ab aliis, quamvis attentè Sacrum audiret; satisfaceret præcepto, & religiosam haberet præsentiam, ut docent Suarez, Nugnus, Henriquez, Navarrus, Filliuccius, quos refert, & sequitur idem Bonacina *l. c. num.* 21. ergo si quis confabularetur de rebus ludicris, & vanis per notabile tempus Missæ, dummodo attenderet ad ea, quæ in Missa peraguntur, ac de illis testari posset; debet censeri satisfacere Præcepto, & religiosam præsentiam ad Sacri auditionem requisitam habere. Nam contra est; licèt enim salvari possit religiosa præsentia ad auditionem Sacri requisita in casibus adjectis in antecedenti; nequit tamen salvari in casu nostro cum nec induere se vestibus, dum Sacro assistitur; nec interesse Sacro ob pravum finem, vel etiam ob metum incussum impediat præsentiam exteriorem religiosam, nec attentionem ad ea, quæ peraguntur in Sacrificio, ut suppono haberi cum ipsis adversariis; ideo non contradicunt humanæ, & religiosæ præsentiæ fidelis Sacro assistentis: pravus siquidem finis non facit, præsentiam exteriorem non esse religiosam, quamvis faciat, non esse simpliciter religiosam, ac perfectè talem, nec ad exequendum præceptum de Auditione Sacri requiritur hæc perfecta religiosa præsentia; licèt habens finem pravum peccet ex alio capite, non verò ex non auditione Sacri. Secus verò confabulans per notabile Missæ tempus de vanis, aut turpibus, vel circumspectans huc illuc non habet exteriorem præsentiam religiosam; incompossibilem cum illis actibus; ergo Præcepto de Auditione Sacri non satisfacit, adeoque paritas inter casus allatos non currit eadem; permisso igitur antecedente neganda erit consequentia.

5 Ut autem clariùs innotescat, quod dictum est de audiente Sacrum ob pravum finem; inquirendum hìc est: an vagatio mentis etiam voluntaria circa indifferentia, ut si quis dum sacrum audit, negotia sua mente revolveret; vel circa, turpia, ut si prava desideria haberet, eaque mente ruminaret dummodo tamen exterius religiosam haberet præsentiam; impediret satisfactionem Præcepti de audiendo Sacro? Affirmativam sententiam sustinent Azor. *lib. 7. cap. 5. quæst. 2.* Layman *lib. 4. summ. tract. 7. cap. 3. assert. 2.* & Bonacina *de Sacrif. miss. pun. 11. num. 4.* moventur, quia præsentia moralis & religiosa ad auditionem missæ necessaria nequit componi cum tali vagatione mentis voluntaria. Coninch verò *quæst. 83. art. 6. dub. unic. num. 302.* cum aliis negativam sententiam docet, existimat enim non impedire satisfactionem, dummodo audiens assistat cum externa reverentia, itaut astantes testari possint, eum exercere religionis actum, quamvis interiùs sit voluntariè distractus, & mente vagetur: ratio est, quia materia hujus præcepti de audiendo sacro est solum externa præsentia moralis sacrificio, & de se religiosa; quam utique haberet iste talis, esto aliunde peccaret vagando mente per turpia. Verum melius puto distinguendum cum Castropalao *de sacrif. miss. pun. 16. num. 3.* si vagatio mentis adeo intenta sit, ut non possit audiens saltem aliqualiter cognoscere ea, quæ à celebrante fiunt; satisfactionem præcepto debitam impedit; cum impediat attentionem necessariò requisitam ad auditionem sacri. Si verò vagatio non sit adeo intensa, ut attentionem impediat, ita ut audiens testari possit de gestis in missa; non impediet satisfactionem: ratio est, quia habetur attentio, & religiosa præsentia saltem exterior: & in hoc sensu loquuntur Coninch, & Doctores cum eo sentientes. Et quòd vagatio mentis ex se non impediat religiosam præsentiam, & humanam ad sacrificii auditionem requisitam, dummodo non impediat attentionem; probatur ex eo, quia si involuntaria sit, ultrò conceditur ab ipsis adversariis, & omnes Doctores fatentur: ergo etiam si voluntaria sit: probatur consequentia, quia quod impedit ex se, sive involuntarium sit, sive voluntarium, semper impedit: sic somnus, & ebrietas, quia ex se impediunt religiosam, & humanam præsentiam sacrificio debitam, sive voluntariè, sive involuntariè assumantur; semper illam impediunt. Et è contra expuere, dum sacrum auditur, quia ex se non impedit religiosam præsentiam, & humanam, sive voluntariè, sive involuntariè fiat; non impediet satisfactionem Præcepti. Sic pariter dicendum de vagatione mentis, quæ si ex se impedit religiosam, & humanam præsentiam; illam semper impediet, sive voluntaria sit, sive involuntaria; si verò ex se non impedit, nec si voluntariè assumatur, impediet.

6 Impedit 2. humanam, & religiosam præsentiam sacro debitam exercitium eorum actuum, qui secundum communem æstimationem excludunt attentionem requisitam sacro: sic si quis in Ecclesia existens, dum sacrum efficitur; pingeret, scriberet, alios doceret, sueret, sculperet, aut similia opera exerceret; non utique satisfaceret Præcepto audiendi sacrum: eo quia exercitium horum actuum ex communi hominum existimatione nequit componi cum attentione requisita ad sacrum, & cum religiosa præsentia ad illud. Sic Henriquez, S. Antoninus, Navarrus, Azor. Angelus, Graffis, Cajetanus relati à Bonacina eos sequente *de Sacrif. miss. pun. 11. num. 24.*

7 Dubitatur tamen 1. inter Doctores: an confiteri peccata tempore missæ, aut conscientiam examinare ob confessionem faciendam impediat religiosam præsentiam ad sacrum necessariam? Bonacina *de sacrif. miss. pun. 12. num. 26.* referens Suarez & Azorium putat impedire præsentiam requisitam ad Auditionem sacri: movetur ex eo, quia Ecclesia præcipit auditionem sacri per modum orationis; sed qui peccata sua fatetur, aut conscientiam examinat; idem dicendum de confessario, qui audit peccata confitentium attentè; non orat, nec reputatur à circumstantibus assistere sacro per modum orantis; ergo non habet præsentiam requisitam. Nihilominus Reginaldus *libr. 19. numero 14. in fine* Molfesius *tractat. 3. capite 17. numero 45.* & Castropalaus *de sacrif. miss. punct. 16. n. 4.* docent, non impedire, dummodo confitens intentionem habeat audiendi sacrum, dum confitetur, vel conscientiam suam examinat, & possit attendere ad ea, quæ in sacrificio peraguntur: ratio est, quia posita tali attentione præsens est moraliter, ac religiosè sacrificio; & si quid aliud requiritur, gratis requiritur.

Nec

Nec Suarez, & Azor. relati à Bonacina denegant, confitentem peccata ſua poſſe ſimul Sacrificio aſſiſtere; ſolum aſſerunt, ob confeſſionem non eſſe omittendum ſacrum regulariter. Cæterùm cum plurimi dum confitentur, non habent intentionem audiendi ſacrum, quia putant, non poſſe ſimul componi, ideo deficiente hac intentione non ſatisfaciunt præcepto audiendi illud. Sicuti ſi materia confeſſionis eſſet adeo longa, ac difficilis tum pœnitenti, tum confeſſario, ut magnam requireret applicationem, & prorſus diſtraheret attentionem à ſacro; puto, impedire humanam, ac religioſam præſentiam, quæ ſine attentione haberi nequit.

Adnotandum tamen hìc: quòd ad religioſam, & humanam præſentiam ſacro non requiritur videre, aut audire Sacerdotem celebrantem; aliàs nec cæcus, nec ſurdus poſſent adſtringi, ut ſacro intereſſent: ſufficit ergo, ſi ex aliquibus ſignis cognoſcere poſſit, quid in ſacrificio peragatur; & aliunde præſens ſit corpore cum devotione, & intentionem habeat audiendi ſacrum. Sic Navarrus *in Summ. cap.* 21. *numer.* 8. Toletus *lib.* 5. *cap.* 6. Henriquez *cap.* 25. *num.* 4. Bonacina alios referens *de Sacrif. Miſs. pun.* 11. *num.* 19. & Caſtropalaus *de Sacrif. Miſs. pun.* 16. *n.* 4. *in fine*. Difficultas tantùm eſſet in cęco ſimul, & ſurdo, in quo hæc humana præſentia ſacrificio non apparet, quomodo ſalvari poſſit.

8 Dubitatur 2. an recitans Horas Canonicas, vel alias preces voluntarias, aut etiàm pœnitentiam injunctam à Confeſſario habeat humanam, & religioſam præſentiam requiſitam ad ſatisfaciendum præcepto audiendi ſacrum? Cajetanus, Sylveſter, Angelus, Armilla, & alii penes Bonacinam *l. c. num.* 25. putant, non habere præſentiam requiſitam, adeoque præcepto non ſatisfacere: moventur, quia licèt corporaliter ſit præſens, non eſt tamen mentaliter præſens; cum attentionem ſuam applicet ad preces, quas recitat. Verùm Navarrus, Suarez, Henriq. Sà, Rodriq. Graffis, Filliucc. Coninch, Nugnus, quos referunt, & ſequuntur Caſtrop. *de Sacrif. Miſs. pun.* 16. *n.* 4. & Bonac. *de Sacrif. Miſſ. pun.* 11. *n.* 25. docent, habere præſentiam requiſitam ad ſatisfaciendum præcepto: ratio eſt, quia recitans prædictas preces eſt præſens corpore, & mente; nam ejus intentio eſt attendere ad res Divinas, adeoque attendere ad res in Sacrificio peragendas, & ad preces, quas recitat: quapropter per eamdem attentionem, & ſatisfacit præcepto Miſſæ, & Divino officio, aut aliis ſuis devotionibus: favet etiam praxis timoratorum Virorum.

9 Præſentia autem humana, & religioſa hucuſque explicata, & neceſſaria ad auditionem ſacri debet eſſe pro integro ſacro: nam ſi deficiat in parte notabili ſacri, grave peccatum committet audiens, violat ſiquidem præceptum Eccleſiæ in re gravi. Si verò deficiat in re levi, leve peccatum committet, cum ſit violatio in re levi: & in hoc conveniunt Doctores. Solùm controverſia inter ipſos eſt in aſſignanda parte notabili, ex cujus omiſſione grave peccatum reſultat: eo quia ut habet Suarez *diſp.* 88. *ſect.* 2. gravitas omiſſionis non tam deſumi debet ex mora temporis, quam ex dignitate partis omiſſæ ob propinquitatem, quam habet cum eſſentia, & integritate ſacrificii. Quapropter Canone incœpto uſque ad communionem minor pars requiritur ad conſtituendam materiam gravem.

10 Hinc infertur: quòd ſi aſſiſtens Sacrificio non interſit tempore conſecrationis, vel conſumptionis, quamvis interfuerit in reliquis partibus; non ſatisfaciat præcepto: ratio eſt, quia abſolutè Sacrificio non interfuit; cum eſſentia, & integritas ſacrificii in illis partibus conſiſtat. Sic Henriquez *cap.* 25. *num.* 7. Coninch *qu.* 83. *art.* 6. *dub. unic. num.* 285. Nugnus *quæſt* 83. *art.* 6. *dub.* 2. *poſt* 3. *concl.* Molfeſius *in Summ. tract.* 3. *cap.* 17. *num.* 49. Bonacina *de Sacrif. Miſſ. pun.* 11. *nu.* 14. & Caſtropalaus *de Sacrif. Miſſ. pun.* 16. *n.* 6. Et quamvis ad virum prudentem ſpectet deſignare partem notabilem ſive in Canone, ſive extra Canonem in auditione ſacri, ex cultus omiſſione gravis culpa oriatur; nihilominus conveniunt Doctores, omittere dimidium Miſſæ, aut ejus tertiam, vel quartam partem notabilem materiam eſſe, ut ex aliis adnotant Bonacina *l. c. num.* 15. & Caſtropalaus *l. c. num.* 5. Sed ut diſtinctius procedamus.

11 Petes 1. an omittere initium Miſſæ uſque ad Epiſtolam incluſive, & orationes dici ſolitas à celebrante poſt communionem; ſit omittere notabilem partem Miſſæ? Reſp. affirmativè: quia extra controverſiam hæ partes omiſſæ excedunt tertiam partem ſacri, quæ per communem ſententiam eſt notabilis. Quamvis ſi à principio miſſæ uſque ad conſumptionem aſſiſteret fidelis, & diſcederet poſt conſumptionem; non omitteret notabilem partem, & præcepto ſatisfaceret: ut ex communi ſententia docent Suarez *diſp.* 88. *ſect.* 2. Coninch *quæſt.* 83. *art.* 6. *dub. unic. num.* 285. & Caſtropalaus *de Sarific. Miſs. pun.* 16. *num* 5. Idem dicendum, ſi à principio epiſtolæ uſque ad finem aſſiſteret ſacro pars ſiquidem omiſſa in principio, non eſſet per eoſdem Doctores notabilis.

Petes 2. an ſi quis omitteret initium miſſæ uſque ad evangelium incluſive, quamvis aſſiſteret ſacro uſque ad finem, in quo recitatur ultimum evangelium; ſatisfaceret præcepto audiendi ſacrum, & per conſequens pars omiſſa non eſſet notabilis? Reſp. probabile exiſtimari à Suarez, Navarro, Sà, Henriq. Laym. quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Sacrif. Miſſ. pun.* 16. *num.* 5. quibus Bonacina addit Nugnum, Azor. Graffis, Rodriquez, & eorum ſententiam improbabilem non reputat, ut videre eſt *de ſacrif. miſs. pun.* 11. *nu.* 17. *in fine*; præcepto ſatisfacere, nec mortaliter peccare: moventur, quia non habetur obligatio aſſiſtendi duplici evangelio in eodem ſacro ſub mortali; maximè quia antiquitus data benedictione recedebant fideles; ergo per auditionem ultimi evangelii ſuppletur defectus primi. Nec habetur obligatio legendi, aut audiendi ab alio epiſtolam, vel evangelium omiſſum, ut voluere nonnulli, ut ſic præcepto ſatisfiat: cum ſic non ſint pars miſſæ, quæ præcipitur audiri in ipſo ſacro, non verò extra illud: ut rectè ex Suarez, Azor. & aliis adnotavit Caſtropalaus *loc. cit.* 12

Petes 3. an inſerviens ſacro, & ſimul volens ſatisfacere præcepto per illud, ſi recedat ad accipienda neceſſaria pro Sacrificio, hoſtiam e. g. vinum, thus; revera præcepto ſatisfaciat? Reſp. affirmativè dummodo tamen non recedat ab Eccleſia, vel ſi ab illa recedat per breve ſpatium temporis: ratio eſt, quia recedens à ſacrificio deferendi cauſa neceſſaria licèt phyſicè abſit, moraliter reputatur præſens. Secus tamen ſi ab Eccleſia ad longum tempus abeſſet; tunc non ſolum phyſicè, verum etiam moraliter à ſacrificio abeſſe cenſeretur: ut docent Henriquez *lib.* 9. *cap.* 25. *num.* 8. Navarrus *c. Quando de Conſecr. diſt.* 1. *notab.* 10. *num.* 19. Sylveſter *verb. Miſſa.* 2. *quæſt.* 1. Sà *verb. Miſſæ auditio, n.* 2. & Bonacina alios referens *de Sacrif. Miſſ. pun.* 11. *num.* 18. 13

Petes 4. an ſatisfaciat Præcepto audiendi ſacrum, qui dimidiam miſſam audivit ab uno ſacerdote e. g. à Conſecratione uſque ad finem; & poſtea aliam dimidiam audit ab alio ſacerdote à principio videlicet uſque ad conſecrationem? Reſp. quamvis propriè, & in rigore non fuerit præſens uni, & integro ſacrificio, ut eſt Præceptum Eccleſiæ; nihilominus probabilis, & tuta cenſenda erit ſententia docens, ſatisfacere præcepto: ratio eſt, quia licèt illæ duæ partes independentes ſint, nec unum conſtituant ſacrificium; attamen quoad effectum audiendi ſacrum ex benigna interpretatione Doctorum ſufficientes ſunt: cum Eccleſia auditonem ſacri præcipiat non ab eodem ſacerdote, cum mortuo uno ſacerdote inter celebrandum ſuppleri poſſit ſacrificium ab alio; nec coordinatio partium in audienda miſſa eſt ſub præcepto neceſſaria, uti non eſt in recitandis horis canonicis: quamvis regulariter curandum ſit, ut idem & unum ſacrificium cum coordinatione partium audiatur. Sic Navarrus, Sà, Nugnus, Coninch, Sotus, Azor. Henriquez, quos refert, & ſequitur Bonacina *de ſacrif. miſſ. pun.* 11. *num.* 13. Nec improbant hanc ſententiam ob tantorum Doctorum Authoritatem adverſæ ſententiæ fautores: videatur Toletus *libr.* 6. *capite* 7. *in fine*, & Suarez *diſputat.* 88. *ſection.* 2. Adnotandum tamen hìc: non poſſe fieri extenſionem ex hac doctrina de duabus partibus miſſæ ſucceſſivè auditis ad duas vel plures partes Miſſæ ſimul auditas: ut ſi quis in eadem Eccleſia exiſtens audiret ſacerdotem conſecrantem, & ſimul alium Miſſam incipientem; ita ut finita miſſa primi ſacerdotis diſcederet ad conſecrationem ſecundi: cum damnata ſit ab Innocentio XI. Propoſitio aſſerens: *Quod ſatisfaciat Præcepto Eccleſiæ de audiendo ſacro, qui duas ejus partes, imo quatuor ſimul à diverſis celebrantibus audit.* 14

Obligatio audiendi ſacrum urget non ſolum pro diebus Dominicis, verum etiam pro omnibus diebus feſtivis ab Eccleſia præſcriptis. Inſuper pro diebus ex Statuto, Conſuetudine, vel voto alicujus loci; dum- 15

dummodo tacitè vel expressè confirmata fuerit obligatio ab episcopo, ut jura antiqua permittebant; vel à sancta sede, ut nunc temporis requiritur; & tunc incolæ illius loci existentes in illo, non verò extra illum, obstricti remanent tali obligatione, in aliis verò diebus non urget obligatio audiendi sacrum. Sic Praxis communis Fidelium, & communis Doctorum: sententia apud Suarez *disp.* 88. *sect.* 5. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 25. *num.* 2. & apud alios.

16 Huic obligationi audiendi sacrum satisfit per auditionem cujuscumque missæ, sive privata fuerit, sivè solemnis; sive de sancto, sive de Mortuis, sive Ritu Romano, sive Græco, aut Ambrosiano recitetur: ratio est, quia præceptum Ecclesiæ est, ut missa audiatur; cæterùm non præcipit, missam audiri de sancto eo die occurrente vel de mortuis, sicuti nec præscribit Ritum, sub quo missa audienda erit. Sic Tabiena, Toletus, Azor. Suarez, Henriquez, Nugnus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. punct.* 11. *num.* 12.

17 Locus, in quo missa audiri debet, ut Præcepto satisfiat; erit quicumque, ubi missa celebratur, sive celebretur in Ecclesia, sive extra illam; sive in Parochia propria, sive in aliena; sive in Ecclesiis Religiosorum, sive in oratoriis privatis: ratio est, quia Ecclesia tantum præcipit auditionem Missæ cuicumque fideli habenti usum rationis, non autem locum; ergo quovis loco audiatur, satisfit huic Præcepto, dummodo præsentiam moralem, & religiosam eo in loco habeat; & sit pars per moralem conjunctionem ejus multitudinis, quæ dicitur præsens, ac in conspectu Altaris, quantum natura loci patitur, etiamsi per accidens nil audiat, aut intelligat. Sic Toletus, Azor. Rodriquez, Navarrus, Suarez, Filliuccius, Nugnus, Coninch; Graffis, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. miss. punct.* 12. *num.* 4.

Difficultas solum esse potest de aliquibus oratoriis privatis, in quibus conceditur à S. Sede facultas celebrandi aliquibus determinatis diebus, cum hoc quod satisfaciant Præcepto audiendi sacrum dominus, cui concessa est facultas oratorii; & domestici ei inservientes: reliqui vero Missæ interessentes ab obligatione audiendi missam in ecclesia diebus festis de præcepto minimè liberi censeantur. Verùm attenta declaratione Pontificis in hac facultate concedenda dubitari nequit, quod reliqui à Domino, & domesticis missam ibi audientes minimè præcepto satisfaciant. Secus verò dicendum, si facultas concessa fuerit absque limitatione prædicta: quapropter attendendum erit ad verba Pontificis, quibus & facultatem concedit, & limitationem apponit. Sic Bonacina *de Sacrif. miss. pun.* 12. *num.* 4. & alii passim.

18 Ut satisfiat præcepto audiendi sacrum die festo, sufficit audire Missam cujuscumque veri sacerdotis, dummodo prohibitionem non habeat celebrandi: ut si esset excommunicatus, suspensus, vel interdictus vitandus; vel si esset degradatus, & depositus. Cum ecclesia per ipsum non intendat orare, sicuti non intendit orare per eos, qui vitandi sunt ratione censuræ. Secus verò dicendum, si audiatur missa sacerdotis non vitandi, aut concubinarii; eo quia sacerdos concubinarius non videtur amplius vitandus: ut ex Henriquez, Suarez, Rodriquez alios referentibus docet Bonacina *de Sacrif. Miss. pun.* 12. *num.* 1.

CAPUT II.

De Causis excusantibus à Præcepto audiendi Sacrum.

1 *Impotentia physica excusat ab hoc præcepto. Et quid dicendum de infirmis, aut domi detentis, ex alio capite, qui Privilegium habent, ut Domi suæ celebretur;*
2 *Qualis impotentia moralis excuset ab auditione sacri?*
3 *Qualis impotentia spiritualis excuset ab auditione sacri?*
4 *Qualis charitas proximi excuset ab auditione sacri?*
5 *Qualis justa obedientia ex officio, quod exercetur; excuset ab auditione sacri?*
6 *Consuetudo legitimè introducta, ubi viget, & toleratur ab ecclesia, non audiendi sacrum pro certo tempore, & occasione; excusat à Præcepto.*
7 *Omittens auditionem sacri sive ex malitia, sive ex justa causa non tenetur supplere defectum per alias preces.*
8 *Qui voluntariè se exponit periculo morali non audiendi sacrum, mortaliter peccat, etiam si illud audiat. Et è contra potest accidere Casus, ut quis sacrum non audiat; & non peccet?*

CAUSÆ excusantes ab auditione sacri die festo variæ afferuntur à Doctoribus, quas in præsenti expendere debemus. 1. igitur causa excusans ab auditione sacri die festo est impotentia physica: ut si quis gravi oppressus esset ægritudine, vel in Carcere detentus: cum enim impotens esset adire Templum, nec Præceptum obligat ad impossibilia; ideo excusatur ab auditione sacri die festo. Sed dubitabis: an infirmus domi detentus, vel vir nobilis pariter detentus domi loco carceris, qui privilegium habeant, ut domi suæ celebrari possit, idem dicendum de viro navigante in magna navi, qui privilegium habet, ut in navi celebretur, an inquam teneantur sub gravi ad audiendum sacrum, cum attento privilegio illud commodè audire possint die festo? Resp. quamvis eos obliget Nugnus *quæst.* 83. *art.* 6. *in fine concl.* 2. eo quia qui obligatur ad finem, obligatur etiam ad ponenda media ad finem illum consequendum, maximè si gravia non fuerint, ut est privilegium illud. Nihilominus eos deobligant Suarez *disp.* 88. *sect.* 6. *num.* 2. Filliuccius *tract.* 5. *cap.* 7. *quæst.* 11. *num.* 224. Bonacina *de Sacrif. miss. pun. ult. num.* 14. Layman *lib.* 4. *Summ. tract.* 7. *cap.* 4. *num.* 3. & Castropalaus *de Sacrif. miss. pun. ult. num.* 3. *in fine*, quamvis pium esset hoc facere, sed non ex obligatione: ratio est, quia media aptanda ad consecutionem finis præcepti debent esse consueta, ac ordinaria, non verò insueta, & extraordinaria, imò juri Communi contraria: maximè si conducendus esset sacerdos pro illius sacri celebratione, quod quidem medium nequit in præcepto contineri, ut ex se patet; adeoque remanet solutum argumentum, cui sententia contraria innititur. 1

2. Causa excusans est impotentia Moralis, illa videlicet, quæ oritur ex jactura alicujus boni mediocris existimationis, aut ex aliquo labore, ac difficultate extraordinaria in sacro audiendo. Cum enim Doctores omnes testentur suavitatem Sanctæ Matris Ecclesiæ in hoc Præcepto imponendo, est enim Pia Mater; ideo causa mediocriter gravis sufficiens est ad excusandum, à tali obligatione; quamvis in ea dignoscenda semper requiratur judicium viri Prudentis, ac Docti. Claritatis tamen gratia aliqui casus subduntur. 2

Et 1. excusatur à sacro audiendo, qui habet probabile, & prudens periculum vitæ, sive ob graves inimicitias, quas habet; sive ob aeris notabilem intemperiem, sive ex alio simili capite: ratio est, quia jactura vitæ præferenda est cuicumque jacturæ bonorum temporalium; ergo si hæc sufficienter excusat; si est mediocris considerationis; à fortiori excusabit jactura vitæ, si prudenter, & probabiliter timeatur.

2. Excusatur infirmus, ac convalescens, si sibi timeat periculum gravioris morbi, aut prolongandam convalescentiam, cum è domo exit, ut templum petat ad audiendum sacrum: dummodo tamen timor sic prudens & probabilis. Quapropter advertit Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. ult. num.* 3. sanum consilium esse ad tollendam omnem dubietatem in hoc, ut requiratur Medicus, Parochus, vel superior, qui suum judicium ferat. Nihilominus Suarez *disp.* 88. *sect.* 6. *n.* 2. aliam aperit regulam ad dignoscendum de hoc dubio, & de probabilitate timoris: si videlicet impediat timor hic ægrotanti, & convalescenti, ne domo exeat ad exercenda negotia, majoris, vel æqualis incommodi præ illo, quod requiritur ad audiendum sacrum, timor erit probabilis, & sufficiens ad excusandum ab auditione sacri; secus verò si non impediat, non erit timor sufficiens ad excusandum.

3. Excusatur prægnans, si grave incommodum patiatur ob sacrum audiendum: cum prægnans etiam inter mulieres infirmas connumerari possit: ut rectè adnotat Castrop. *de Sacrif. miss. pun. ult. num.* 4.

4. Excusatur ob moralem impotentiam, qui longè distat ab Ecclesia, ne pedibus iter conficere debeat non sine gravi molestia, & difficultate: quapropter spatium trium milliarium, seu leucæ regulariter excusat; minùs verò si imbres tempestates, aut nives ingruant: verum in hoc semper attendenda erit qualitas personæ, loci, ac temporis, ut à prudenti viro judicium ferri possit. Sic Henriquez, Suarez, Filliuccius, quos

quos refert, & sequitur Bonacina *de Sarific. Miss. pun. ult. n.* 12. & Castrop. *de Sacrif. Miss. pun. ult. n.* 4.

5. Excusatur Mulier, si timeat gravem rixam Mariti, aut verbera; si convenienti tempore omnia non posset præparare, & occasionem rixæ tollere; dummodo tamen quòd rixæ, & verbera sint considerabilia: nam si levis momenti essent, patienter sustinenda forent ob Sacri auditionem. Idem dicitur, si Maritus ob zelotypiam non sineret uxorem domo exire; posset excusari à Sacro, ac Marito zelotypo condescendere ad vitandum proprium damnum considerabile; secus verò si leve esset. Extendunt etiam ad famulum timentem rixas, aut verbera Domini sui, si ob auditionem Sacri omnia non præparaverit tempore opportuno; dummodo tamen, ut diximus, rixæ, & verbera sint considerabilia. Sic Henriquez, Suarez, Sotus, Filliuccius, quos referuit, & sequuntur Bonacina *l. c. num.* 10. & Castropalaus *l. c.*

6. Excusatur Vir, aut fœmina honesta, si absque vestibus decentibus non possit Templum adire; aut si careat decenti comitatu secundum statum suum, sine quo absque dedecore in publicum apparere nequeat, & sine irrisione, aut sine magna suffusione pudoris; nec possit commodè vestes, aut comitatum decentem ab aliis impetrare: ratio est, quia *ex Leg. In eadem causa ff. ex quibus causis*, qui constituitur in hoc statu, comparatur ei, qui est alligatus vinculis; ergo si alligatus vinculis excusatur ab auditione Sacri, etiam & hic. Sic Navarrus *in Summ. cap.* 21. *num.* 5. Sà *verb. Missæ Auditio num.* 3. Henriquez *cap.* 25. *numer.* 10. Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. ult. num.* 4. & Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. ult. num.* 8. referens Toletum, Azorium, Nugnum, Rodriquez, & alios. Admonent tamen citati Doctores, cautè in hoc procedendum, ne laxa licentia detur: quia si sine vestibus, & ornatu etiam decenti, nam de superfluis non est controversia; possent similes personæ Missam audire summo mane, ac veluti secreto modo, vel in Ecclesiis remotis, ubi non est concursus, nec timeri possit notabile dedecus; non excusarentur ab auditione Sacri, & graviter peccarent illam omittendo. Extendit hanc eamdem doctrinam Castropalaus *l. c.* ad fœminam, quæ honesta reputatur, & tamen per lapsum carnis gravida reperitur; nec possit hoc occultare, si coram aliis appareat; tenebitur enim ad Sacrum audiendum secretò, si possit illud sic audire, etiam cum aliquali incommodo surgendi summo mane, aut adeundi Ecclesiam remotam, ubi abest timor infamiæ.

7. Excusatur ob jacturam bonorum temporalium mediocris æstimationis ab auditione Sacri, qui domum custodit, & probabile periculum timet furti. Sic etiam excusatur Viator ab audienda Missa, ne socios, quos in itinere habet; deserat, quando habet periculum latronum, vel quia eum adjuvant in portandis oneribus; aut viam, quam nescit; demonstrant. Et quamvis aliqui Doctores addant motivum relevandi tædium, ne solus incederet per viam; nihilominus si hoc solum motivum extaret; non esset caput sufficiens ad excusandum ab obligatione Missæ: esset siquidem levis momenti. Sic Castropalaus *de Sacrif. Miss. pun. ult. num.* 4. *in fine* referens Coninch, & Layman; sic etiam Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. ult. num.* 6. referens Nugnum, Suarez, & Rodriquez.

3 3. Causa excusans ab auditione Sacri est impotentia spiritualis, quando videlicet quis ex causa spirituali retardatur ab audiendo Sacro: ut si quis ex legitimo superioris præcepto, vel ex fide data, & juramento firmata obligaretur ad non exeundum domo sua, vel esset excommunicatus, aut interdictus personaliter: ratio est, quia nequit aliquis obligari ad id, quod sine peccato præstare nequit, ut docent communiter Doctores. Idem dicendum de eo, qui alium Sacerdotem non habet, à quo sacrum audire possit; nisi excommunicatum, vel suspensum, aut interdictum vitandum: non potiet enim in tali casu Missam audire sine peccato.

Petes hìc 1. an excommunicatus, qui posset excommunicationis absolutionem obtinere, & negligens esset in ea procuranda, quapropter Missam non posset audire; peccaret contra hanc obligationem audiendi Sacrum? Resp. non peccare contra obligationem prædictam: ratio est, quia hoc præceptum obligat fideles, quando non sunt impediti, sed liberi, ac expediti ad executionem illius: cæterùm non imponit obligationem tolendi impedimenta illa, quibus positis nequit præcepto satisfacere, aliàs detentus in vinculis teneretur ad procurandam liberationem, ut huic præcepto satisfaceret; & ægrotus, qui voluntariè dedit causam suæ ægritudini, ob quam factus est impotens ad sacrum audiendum; peccaret non præcavendo tale impedimentum ad sacrum audiendum: quapropter censuratus, sive per excommunicationem, sive per aliam censuram non tenetur ad tollenda impedimenta ex vi præcepti ad audiendum sacrum, ut illi satisfaciat, si illa impedimenta non sint facilè auferibilia. Sic Navarrus *in Sum. cap.* 21. *num.* 2. Suarez *disp.* 88. *sect.* 6. *num.* 1. Azor. *lib.* 7. *cap.* 7. *qu.* 1. Sà *verb. Missæ Auditio num.* 3. Henriquez *cap.* 25. *num.* 11. Bonacina *de Sacrif. Miss. punct. ult. num.* 23. & Castropalaus *de Sacrif. Miss. punct. ult. num.* 2.

Petes 2. an interdictum locale excuset ab obligatione audiendi sacrum eum, qui privilegium Bullæ cruciatæ habet, aut commodè sacrum audire possit in loco non interdicto? Resp. negativè: ratio est, quia nullum habet impedimentum, quin præcepto audiendi Missam satisfacere possit: interdictum siquidem non prohibet audire Missam habentibus Bullam cruciatæ; nec illam audire in loco non interdicto; ergo si iste talis privilegium Bullæ habet, vel commoditatem adeundi locum non interdictum; obligabitur ad Missam audiendam. Sic Suarez *disp.* 88. *sect.* 6. *num.* 2. Nugnus *quæst.* 83. *art.* 6. Filliuccius *tract.* 5. *cap.* 7. *qu.* 11. *num.* 225. Bonacina *l. c. num.* 24. & Castropalaus *l. c. in fine.*

4 4. Causa excusans ab auditione sacri est Charitas Proximi ut videlicet illi subvenias in necessitate, aut ne damnum spirituale illi afferas: sic ommittens audire sacrum, ut infirmo succurrat, cui necessaria est ejus præsentia, vel ut medicamina adhibeat, aut ne solus relinquatur in suis languoribus, non peccat: quia non obligatur in hoc casu à præcepto, à quo charitas proximi excusat. In dubio tamen, an sua præsentia sit ita necessaria infirmo; consulendus erit Vir prudens, si adsit; quamvis si bona fide processerit putans fuisse necessariam, licèt revera non fuerit; non peccabit; quia ex bona fide, & animi pietate se movit, ut docet Suarez *l. c. numer.* 4. Idem dicunt Sotus, Filliuccius, Sà, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num.* 15. de puella, quæ scit perditè amari à juvene lascivo, & fragili; poterit enim ex motivo charitatis proximi, & ne sit illi ruinæ spirituali; domi se continere, & abstinere à sacro; quamvis eam non obligent, si velit audire Missam, ad non audiendum. Verùm probabilior mihi est sententia Navarri *in Sum. cap.* 14. *num.* 3. Castropalai *de Sacrif. Miss. pun. ult. num.* 5. & aliorum apud Henriquez *cap.* 21. *num.* 10. *in fine* docentium, teneri ad audiendum sacrum, nec motivum allatum esse sufficiens ad illam excusandam ab auditione sacri: ratio est, quia observatio præceptorum non est omittenda ob ruinam proximi voluntariè assumptam; & puella exiens domo ad audiendum sacrum utitur jure suo, ac sua libertate; adeoque damnum, quod sequitur, est per accidens; nec est scandalum datum à puella, sed acceptum à Juvene ex sua prava voluntate.

5 5. Causa est justa odedientia ex officio, quod exercetur: quapropter excusantur Milites excubias agentes in custodiendis arcibus, & portis Civitatum; Pastores ovium, Custodes gregum, qui non possunt greges, & armenta relinquere; Vectores mercium, Ductores armentorum, mulorum, equorum; Cursores habentes tempus terminatum, qui ut muneri suo satisfaciant; nequeunt detineri ob Missam audiendam. Insuper Matres, & Nutrices, quæ infantes alunt; nec possunt eos domi relinquere; & si secum afferant ad Ecclesiam ob eorum inquietudinem magna perturbatio excitabitur astantibus, & Celebranti. Sic Coninch, Nugnus, Henriquez, Graffis, quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacrif. Miss. pun. ult. num.* 5. An tamen excusari debeant famuli ab auditione sacri, quando aliquid ipsis præcipitur, quod compati nequeat cum auditione sacri, distinguunt Doctores, si ministerium, quod præcipitur, necessarium sit juxta communem, & ordinarium vivendi modum, ac juxta rationabiles causas occurrentes, nec peccabit Dominus sic præcipiens; nec famulus sic obediens: quia jam habetur gravis, & rationabilis causa excusans ab auditione

sacri:

ſacri : quamvis ſi adhibita mediocri diligentia poſſint audire Miſſam ; teneantur ad illam audiendam. Non tenetur tamen ad *diligentiam extraordinariam*, & nimis laborioſam : ut ex Suarez, & Coninch adnotat Caſtropalaus *de Sacrif. Miſſ. pun. ult. num. 6.* Si verò miniſterium, quod præcipitur non ſit adeo neceſſarium, ſed transferri poſſit ad aliud tempus ; peccant Domini id præcipientes ; cum teneantur curam habere ſuorum, maximè domeſticorum. Famuli verò, ſi poſſint abſque magno incommodo Miſſam audire, & non obedire Dominis; tenentur ad id faciendum : quamvis ſi grave ipſis ſequatur incommodum, obedire poterunt ; cum præceptum iſtud non obliget cum magno incommodo. Tenentur tamen famuli monere Dominum, ſe non audiiſſe ſacrum, & expoſcere facultatem audiendi illud, ut præcepto Sanctæ Matris Eccleſiæ ſatisfaciant, etiam ſi cognoſcant, id aliquantulum moleſtè id auditurum. Quòd ſi monitus, & rogatus facultatem deneget, obtemperent : quia Dominus peccabit, non verò ipſi ; licèt ſi hoc frequenter fiat, tenentur deſerere Dominum. Sic Suarez, Coninch, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Sacrif. Miſſ. pun. ult. num. 6.*

6 6. Cauſa excuſans eſt conſuetudo, ubi viget, & eſt legitimè introducta, non audiendi illud pro certo tempore, & ab Eccleſia toleratur. Sic eſt conſuetudo mulierum, quæ per aliquot dies poſt partum abſtinent ab ingreſſu Eccleſiæ, etiam ſi convaluerint à puerperio ; dummodo id non faciant in obſervationem Legis Moſaycæ, quod ſaperet ſuperſtitionem ; ſed tantùm ob reverentiam, & devotionem. Sic Cajetanus, Nugnus, Suarez, Majolus, Henriquez, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Sacrif. Miſs. pun. ult. num.* 28. & Caſtropalaus *loc. cit. numer.* 7. Qui bene advertunt menſtrua Mulierum nullatenus excuſare ab auditione ſacri, cum non impediant communionem ipſam. Excuſantur quoque ob talem conſuetudinem ubi viget, Viduæ, quæ ob mortem Mariti continent ſe domi, & abſtinent ab auditione ſacri per aliquod tempus ; dummodo tamen revera ſe domi contineant ; & non extendant ad longum tempus, quàm præſcribat conſuetudo juxta ſtatum, & conditionem ipſarum mulierum. Idem dicendum de puellis nobilibus, quæ domi continere ſe ſolent ſecundum conſuetudinem Regionis, antequam nubant : quamvis non excuſentur, ſi ad ludos, ſpectacula, & ad feneſtras præbeant ſe videndas omiſſo ſacro. Sic Navarrus, Suarez, Azor. Rodriquez, Graffis, Angelus, Cajetanus, & alii relati à Bonacina *l. c.*

Adnotandum hìc 1. omittentem auditionem ſacri ſive 7
ex malitia, ſive ex legitima cauſa ; non teneri ſupplere defectum per alias preces recitandas, ut ſic compenſet : ratio eſt, quia id, quod præcipitur eſt auditio ſacri, cum igitur preces loco ſacri recitatæ non ſint ſacrum ; ideo non tenetur ad illas : maximè quia ex nullo jure conſtat ſimilis obligatio, quamvis pium ſit id efficere. Sic ex Suarez, Azorio, Navarro, Henriquez, Filliuccio docet Bonacina *de Sacrif. Miſs. punct. ult. num. 16.*

Adnotandum 2. ſæpe contingere poſſe in auditione 8
ſacri, ut quis illud quamvis audiat, peccet mortaliter : eo quia voluntariè ſe expoſuit periculo morali ob longam moram protractam non inveniendi ſacrum ; nam quòd invenerit, fortuitò accidit : adeoque graviter peccavit in principio ob periculum morale, cui voluntariè ſe expoſuit. Poſſe etiam contingere è contra, quòd quis ſacrum non audiat ; & non peccet : ut ſi quis aſſuetus audire Miſſam, quæ regulariter hora meridiana celebratur, & eſt ultima ; quamvis ſive per errorem celebrantis, ſive per impedimentum illi adveniens non celebretur aliquo die feſtivo hora conſueta ; tunc non peccabit, ſi accedens ad Eccleſiam aſſuetus illa hora audire Miſſam, & non audiat, nec aliud ſit ſacrum pro illo die : ratio eſt, quia non ſtetit per ipſum, quin ſacrum audiret. Quæ omnia diligenter conſideranda ſunt à Docto Confeſſario, ut rectè admonet Caſtropalaus *de Sacrif. Miſs. pun. 16. numer.* 14.

QUÆSTIO III.

DE TERTIO PRÆCEPTO ECCLESIÆ.

TOTUM eſt hoc Tertium Eccleſiæ Præceptum in imponenda obligatione fidelibus confeſſionem faciendi ſaltem ſemel in anno : & hac occaſione pertractatur etiam in principio de Præcepto Divino circa illam.

CAPUT UNICUM.

De Obligatione Confeſſionis faciendæ ſaltem ſemel in anno.

1 *Omnes fideles uſum rationis habentes, ſi poſt Baptiſmum, vel in ipſa ſuſceptione baptiſmi grave peccatum commiſerint ; tenentur confiteri.*
2 *Non adſtringit hæc obligatio habentes tantùm venialia.*
3 *Dubitans de peccato commiſſo tenetur illud confiteri ; ſicuti tenetur, qui certus eſt de peccato mortali commiſſo, ſed immemor ſpeciei illius.*
4 *Obligatio oritur ex Præcepto Divino, & Eccleſiaſtico.*
5 *Quando urgeat Præceptum Divinum Confeſſionis faciendæ?*
6 *Quando Præceptum Divinum urgeat per accidens ad confeſſionem?*
7 *Præceptum Eccleſiaſticum obligat fideles omnes poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint, ſi peccato mortali graventur ; ad confeſſionem faciendam ſaltem in anno.*
8 *Quando nam fideles cenſeantur ad annos diſcretionis pervenire?*
9 *An hoc Præceptum Eccleſiaſticum adſtringat etiam habentes peccata venialia?*
10 *Quid reſpiciat Præceptum Eccleſiaſticum de confeſſione annua?*
11 *Quommodo computandus annus ab Eccleſia ſtatutus pro confeſſione facienda?*
12 *An prævidens impedimentum futurum in fine anni teneatur confeſſionem anticipare?*
13 *An omittens confeſſionem annuam teneatur quamprimum confiteri?*
14 *An incidens in peccatum grave poſtquam Præcepto ſatisfecit, teneatur pro eodem anno iterum confiteri?*
15 *Per quam confeſſionem ſatisfiat Præcepto Eccleſiaſtico annuæ confeſſionis?*
16 *Cui Sacerdoti confitendum, ut huic obligationi ſatisfiat?*
17 *Quænam ſint cauſæ excuſantes à confeſſione abſolutè facienda?*

OMNES fideles habentes uſum rationis, ſi peccato 1
mortali gravati fuerint poſt baptiſmum, vel in ipſa ſuſceptione baptiſmi ; tenentur confiteri : ratio eſt, quia nequit peccatum illud expiari niſi per confeſſionem, vel per contritionem per ordinem ad confeſſionem, ut ſatis clarè conſtat ex iis, quæ diximus de neceſſitate Sacramenti Pœnitentiæ, & patet *ex Cap. Omnis utriuſque ſexus, de Pœniten. & Remiſs.* & ex Tridentino *ſeſs.* 14. *cap.* 5. Fundatur enim hæc neceſſitas confitendi ſuppoſito gravamine peccati mortalis poſt baptiſmum commiſſi, vel in ejus ſuſceptione, in illis verbis Chriſti Domini *Joan.* 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis ; & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Obligatio autem hæc non ſolùm eſt in

gene-

genere, confitendi scilicet se peccata commisisse; sed etiam in specie, & numero ipsorum post diligens conscientiæ examen juxta Tridentinum citatum *Can. 7.* Videatur Bellarminus *lib. 3. de Pœnitentia.*

2 Hæc obligatio confitendi non adstringit fideles habentes tantùm peccata venialia: non enim sunt materia necessaria, sed voluntaria Sacramenti hujus, licèt sufficiens ad illud; adeoque neque ex præcepto Divino, neque Ecclesiastico obligantur ad confessionem. Sic Suarez *disp. 36. sect. 2. numer. 9.* Azor. 1. *par. cap. 2. quæst. 3.* Coninch *disp. 5. de Pœnit. dub. 5. num. 52.* Fagundez *de 2. Eccles. Præcep. lib. 1. cap. 2. à num. 8.* Bonacina alios referens *de Pœnit, quæst. 5. sect. 2. punct. 4. num. 8.* & Castropalaus *de Pœnit. punct. 20. §. 1. num. 7. & 8.* Quamvis teneatur habens sola venialia tempore Paschali se sistere ante Sacerdotem proprium, ut scandalum evitet, ac censuras: ut bene observavit Vasquez *quæstion. 90. art. 2. dub. 2. num. 19.*

3 Qui probabiliter dubitat de peccato mortali commisso, adstringitur probabiliùs obligatione illud confitendi; sicuti etiam qui certus est de peccato mortali patrato, sed immemor speciei peccati illius. Debet enim Prior peccatum suum aperire in confessione, ut dubium, quamvis simul præbere debeat materiam certam, scilicet peccatum aliquod veniale certum; ut supra materiam determinatam, ac certam forma absolutionis cadat. Posterior verò debet in genere explicare in confessione peccatum illud, cum ob oblivionem non teneatur ad speciem: ratio obligationis est, quia utrumque peccatum est materia necessaria hujus Sacramenti; ergo urget obligatio illam confitendi. Sic Navarrus, Henriquez, Valentia, Nugnus, Paludanus, Major, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnitent. quæstion. 5. sectio. 2. punct. 4. numer. 7.*

4 Obligatio confitendi oritur tum ex præcepto Divino, tum etiam Ecclesiastico. Et quidem adesse præceptum Divinum obligans ad confessionem peccatorum mortalium post baptismum commissorum fideles omnes habentes rationis usum, est propositio fide sancta à Tridentino *sess. 14. cap. 5. can. 6.* ubi ait: Ad salutem esse necessariam Jure Divino, & anathematizat asserentes oppositum. Obligat autem hoc præceptum non solùm fideles adultos, verùm etiam pueros habentes rationis usum, & doli capaces, saltem post septennium; Hæreticos quoque, & Apostatas: ratio est, quia omnes isti subjiciuntur Juri Divino, & habere possunt materiam necessariam pro Sacramento isto. Obligare tamen non potest infideles, & cathecumenos, cum eorum peccata, utpote ante baptismum commissa, non sint materia Sacramenti hujus. Sic Suarez *disp. 35. sect. 2. num. 2.* Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 2.* Vasquez *quæst. 90. art. 2. dub. 1. num. 8.* Henriquez *lib. 4. cap. 5. num. 3.* Sanchez *in Oper. Moral. lib. 1. cap. 12. num. 15.* Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. pun. 4. num. 5.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 20. §. 1. num. 6.*

5 Hoc præceptum Divinum sub mortali obligans urget habentes peccatum mortale, 1. in articulo mortis, etiamsi eodem anno confessi fuerint. 2. grassante peste, aut simili infirmitate lethali. 3. imminente naufragio, aut periculoso conflictu. 4. in puerperio, aut quando mulier experta est partus difficiles. 5. in sententia capitali, quando reus morti damnatus est. 6. quando adest periculum probabile mortis, ut si quis signa mortis naturalis haberet; vel susceperus esset periculosam navigationem absque spe inveniendi Sacerdotem in periculo, cui confiteri possit. Ratio est, quia in his, & similibus casibus imminet probabile periculum mortis secuturæ; sed urgente periculo probabili mortis tenetur unusquisque consulere saluti suæ æternæ ex Jure Divino; ergo ex Jure Divino tenetur in his, & similibus casibus gravatus lethali peccato confiteri. Sic ex communi sententia D. Thomas *in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 1. quæstiunc. 4.* Suarez *tom. 4. de Pœniten. disp. 35. sect. 3. à n. 2.* Henriquez *lib. 4. cap. 3. numer. 3.* Coninch *disp. 3. dub. 2. concl. 1. num. 36.* & alii passim penes Bonacinam *de Pœniten. quæst. 5. sect. 2. pun. 4. à num. 12.*

6 Obligat etiam aliquando per accidens hoc Divinum præceptum ad confitendum, 1. si gravati peccato lethali fideles, etiam si actum contritionis elicuerint; velint tamen Eucharistiam sumere: nam tenentur ex præcepto Divino ad præmittendam confessionem Sacramentalem communioni ob reverentiam tanto Sacramento debitam juxta illud D. Pauli 1. *ad Corinth. 11. Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat*; & statuit Tridentinum *sess. 13. can. 11.* 2. obligat Divinum præceptum per accidens ad confessionem sacramentalem habendam, si quis aliquam peccati speciem luxuriæ e.g. blasphemiæ, odii, furti &c censeat non posse moraliter evitare, nisi accedendo ad confessarium, ut ejus salutaribus monitis instruatur; adeo ut putet confessionem medium proximè necessarium ad vitandam speciem illam peccati; tenebitur utique præcepto Divino ad confessionem: ratio est, quia quilibet Jure Divino tenetur ad vitanda peccata, & ea media apponenda, quæ proximè conducunt ad hunc finem. Quamvis non obliget ad confessionem ob vitanda peccata in genere, & quando apprehenditur confessio, ut medium remotum ad ea vitanda, aliàs teneremur quotidie confiteri. Sic Cajetanus, Sotus, Suarez, Coninch, Fagundez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Penit. pun. 20. §. 1. n. 5.*

7 Habetur etiam præceptum Ecclesiasticum obligans fideles omnes postquam ad annos discretionis pervenerint, si peccato mortali graventur; ad confessionem faciendam saltem semel in anno: ut expressè constat *ex Cap. Omnis utriusque sexus, De Pœnit. & Remiss.* & ex Trident. *sess. 14. cap. 5. Can. 8.* Quod quidem præceptum obligat sub gravi, ut tradunt Doctores omnes.

8 Sed petes 1. quandonam censeantur fideles ad annos discretionis pervenre? Resp. quamvis hoc potiùs colligendum sit ex ingenio, & capacitate puerorum, quorum plures ante septennium, alii verò post septennium usum rationis habeant, ac discernere inter bonum, & malum valeant; ac juxta prudentis Confessarii arbitrium hoc dijudicandum sit. Regulariter tamen post septennium perfectus usus rationis habetur; adeoque si puer habens perfectum rationis usum, ac discretionis annos peccato lethali gravaretur; adstringeretur hoc præcepto ad confessionem. Quidquid in contrarium dixerint aliqui Doctores requirentes pubertatis annos ad hoc ut pueri tali præcepto adstringantur: ratio est, quia pueri rationis usum habentes, ac annos discretionis connumerantur inter omnes fideles, quos Ecclesia adstringit hoc præcepto; ergo obligantur sicuti & cæteri fideles ad illud, semel ac gravantur conscientia peccati mortalis. Adde, quod si obligari possunt præcepto Ecclesiastico audiendi sacrum, & non comedendi carnes diebus vetitis, cur obligari nequibunt ad confessionem annuam, cum illa indigeant ob peccatum mortale, quo in conscientia gravantur? Sic communior sententia cum Navarro, Soto, Henriquez, Coninch, Nugno, Vasquez, Valentia, Sylvestro, Suarez, Fagundez, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Pœnit. quæst. 5. sect. 2. pun. 4. num. 2.* & Castropalaus *de Pœnit. pun. 20. §. 2. nu. 2.* Imò si puer post septennium sit in articulo mortis, aut in obligatione satisfaciendi præcepto; & dubium sit, an habeat rationis usum, absolvendus erit sub conditione, ne gratia sacramentali privetur: ut docent Laym. *lib. 5. Sum. tract. 6. c. 5.* Diana *par. 4. tra. 4. resol. 13.* & Delugo *de Pœnit. disp. 17. sect. 7. num. 149.*

Nec benignitas Ecclesiæ, quam habet erga pueros circa pœnas graves, quas non vult, ut incurrant ante pubertatis annos in excommunicationem videlicet, aut similies pœnas; probat, eos eximere velle ab obligatione confessionis annuæ ante pubertatis annos: mitiùs enim processit Ecclesia in pœnis, non verò in obligatione confessionis. Non nego tamen, diligenter examinandos esse pueros, antequam ad absolutionem admittantur, cum plures ipsorum peccare sciant, sed confiteri nescient; non ideo tamen dimittendi erunt sine absolutione, sed patienter instruendi, ut dolorem concipiant cum proposito requisito, maximè si peccato gravi premantur. Quòd si post instructionem, & monita confessarii, nec sub dubio capaces sint absolutionis; admonendi sunt, ut se diligentiùs disponant, & revertantur pro absolutione recipienda. Nam si dubietas capacitatis habeatur; absolvi poterunt sub conditione, ut ex Zembrana, & Layman docet Castropalaus *de Pœnit. punct. 2. §. 2. num. 4.* Si verò non graventur peccato lethali, & dubia sit eorum capacitas de absolutione recipienda; par est, ut injuncta levi pœnitentia, & dicta oratione aliqua cum benedictione, dimittantur

tantur sine sacramentali absolutione, ut sic assuescant confessioni, & paulatim instruantur.

9 Petes 2. an hoc præceptum Ecclesiasticum adstringat etiam habentes tantùm peccata venialia? Resp. negativè: nam ut superius notavi *nu.* 2. sunt materia voluntaria, & ita subjiciuntur clavibus venialia, ut possint non subjici ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 5. *can.* 7. ergo eorum confessio non potest dici, quod defacto cadat sub præcepto Ecclesiastico, vel sub Divino: sed quidquid sit an Ecclesia possit eorum confessionem sub præcepto statuere; defacto tamen non ita decrevit. Sic contra Alensem, D. Bonaventur. & Rhicardum docent Suarez, Coninch, Vasq. Bonac. Fagundez, Layman, quos refert, & sequitur Castropal. *de Pœnit. pun.* 20. §. 2. *n.* 5. Advertunt tamen, quod nihilominus sistere se debeant Sacerdoti, ut scandalum vitent, & excommunicationem.

10 Petes 3. quid respiciat præceptum Ecclesiasticum de confessione annua? Resp. propriè, & per se respicere determinationem temporis ad confessionem faciendam: determinavit siquidem Ecclesia, saltem semel in anno faciendam esse confessionem, non verò præcepit, aut determinavit, confessionem faciendam absolutè, cum adhuc ad illam tenerentur fideles ex Præcepto Divino, si nullum tempus ab Ecclesia præfixum, & statutum fuisset: quapropter prout confessio absolutè præcipitur, est à Jure Divino; prout verò præcipitur intra annum facienda est à jure Ecclesiastico, Hinc est, quòd Ecclesia abrogare possit præceptum confessionis intra annum faciendæ, & defacto Pontifex potest in hoc præcepto dispensare; non verò abrogare potest præceptum confessionis faciendæ absolutè; nec Pontifex in hoc dispensare potest: cum nec Ecclesia, nec Pontifex sint supra præceptum Divinum. Sic D.Th. *in Addit. qu. 6. art. 6.* Bellarm. *lib. de Pœnit. c.* 14. Suarez *disp. 36. sect.* 1. Bonac. *de Pœnit. qu.* 5. *sect.* 2. *pun.* 4. *n.* 10. *&* 11. referens Nugnum, Zerolam, Azor. Coninch, Reginal. Vasquez, & alios.

11 Petes 4. quonam pacto computandus, & numerandus sit annus ab Ecclesia statutus pro confessione facienda? Resp. communiter computandum esse à Paschate ad Pascha, sic enim ex universali praxi Ecclesiæ computatur, & tunc temporis Parochi assolent schedulam confessionis exigere. Sic docent Navarrus, Sotus, Medina, Victoria, Suarez, Coninch, Layman, Bonac. Henriq. Reginal. relati à Castropalao *de Pœnit. pun.* 20. §. 2. *n.* 10. *in fine*. Non caret tamen sua probabilitate sententia asserens, connumerandum esse à Januario ad Januarium, cum etiam annus passim sic computetur: eam siquidem docet Vasquez cum aliis, & maximè inclinat Castropal. *l. c.* Hinc fit, quolibet anni die, sic enumerati satisfieri posse præcepto huic annuæ confessionis; nec requiri, ut fiat in Paschate, quo tempore urget aliud præceptum sumendi Eucharistiam; esto teneatur ad confessionem faciendam pœnitens, si gravatus sit culpa lethali, antequam Sacram Communionem sumat: tenetur siquidem ad hoc ex vi præcepti Divini id statuentis, etiamsi actum contritionis elicuerit juxta Tridentinum *sess.* 13. *can.* 11. Sic communior sententia cum Soto, Victoria, Henriq. Vasq. Valentia, Sà, Coninch, Laym. Bonac. quos refert; & sequitur Castrop. *de Pœnit. pun.* 20. §. 2. *num.* 8.

12 Petes 5. an prævidens impedimentum futurum in fine anni teneatur anticipare confessionem: ut si quis prævideret non habiturum copiam confessarii, quia navigationem arripit duorum, vel trium mensium sine confessario, in quibus annus expirat; an inquam teneatur satisfacere huic præcepto, antequam navigationem arripiat? Resp. teneri: ratio est, quia ex una parte præceptum urget, ex alia parte potest illi satisfacere; ergo non remittendum erit ad illud tempus, in quo certò prævidet, se satisfacere non posse. Urgent paritates deductæ ex aliis præceptis, in quibus impedimentum prævisum adstringit, & obligat ad anticipandum, pro eo tempore tamen, pro quo satisfieri possit præcepto: sic impedimentum prævisum communionis Paschalis pro ultimis diebus obligat ad anticipandam communionem; impedimentum prævisum non audiendi sacrum die festivo ultimis horis obligat ad anticipandum; denique impedimentum non recitandi horas Canonicas vespere obligat ad recitandum mane: quidquid in contrarium dixerint Nugnus, Canus, & Pitigianus penes Bonacinam *de Pœnit. qu.* 5. *sect.* 2. *pun.* 4. *n.* 21. *in fine*; ergo impedimentum prævisum de confessione annua, quæ fieri nequit in fine anni, obligat ad anticipandum. Sic Sylvester *verb. Confessio* 1. *num.* 2. Suarez *disp.* 36. *sect.* 5. *numer.* 2. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 3. *numer.* 3. Vasquez *quæst.* 90. *art.* 3. *dub.* 2. *num.* 9. Coninch *disp.* 5. *dub.* 7. *num.* 58. Bonacina *l. c.* & Castropalaus *de Pœniten. pun.* 20. §. 2. *num.* 11.

13 Petes 6. an ommittens confessionem annuam teneatur quàm primùm confiteri in anno subsequenti? Resp. teneri sive justè, sive injustè omiserit in anno antecedenti: ratio est, quia præceptum ab Ecclesia impositum ad confitendum in anno non est ad finiendam obligationem, sed ad magis sollicitandam illam; quapropter transacto anno urget semper obligatio confitendi, nec expirat expirante illo. Ideo diligenter distinguendum inter aliqua præcepta, quæ confunduntur in modo præcipiendi, & non confundi debent: nam aliqua præcepta alligantur tempori, vel ob circumstantiam ipsius temporis, vel ob venerationem sancti, alicujus tempori addicti; itaut finito tempore finiatur præcepti obligatio; sic præceptum audiendi sacrum die festivo, jejunandi tali die, recitandi Officium Divinum, & similia, non traduntur absolutè, & simpliciter, sed pro tali tempore, quo transacto cessat obligatio. Aliqua verò præcepta traduntur absolutè, & simpliciter; & quamvis pro ipsis designetur tempus, nihilominus designatio non fit ad finiendam obligationem, ut in præceptis superiùs dictis, sed ad magis illam sollicitandam; sicuti cum à Judice designatur reo tempus ad comparendum in Judicio, vel debitori ad satisfaciendum suo creditori, transacto termino, ac tempore designato, non ideo cessat in reo, vel creditore obligatio comparendi, aut satisfaciendi, sic in casu nostro. Ita Sotus *dist.* 18. *quæst.* 1. *art.* 8. Navarrus *in Summ. cap.* 21. *num.* 45. Suarez *disp.* 36. *sect.* 4. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 6. Vasquez *quæst.* 90. *art.* 2. *dub.* 2. *num.* 3. Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 9. *pun.* 4. Coninch *disp.* 5. *dub.* 8. *concl.* 1. *num.* 63. Bonacina alios referens *de Pœniten. quæst.* 5. *sect.* 3. *pun.* 4. *num.* 26.

Hinc infertur 1. toties peccare, qui in principio subsequentis anni omittit opportunitatem confitendi; quoties illam habitam omittit: quia si tenetur ad confessionem, & omittit opportunitatem habitam; peccat; ergo toties peccat, quoties omittit, quia semper tenetur ad illam pro opportunitate habita. Sic probabiliùs Bonacina *l. c.* quamvis oppositam sententiam doceant Valentia, & Molfesius ab eo relati.

Infertur 2. per confessionem in principio subsequentis anni factam ob satisfaciendum obligationi anni præteriti non satisfieri simul obligationi anni subsequentis; sed aliam faciendam esse pro eodem anno subsequente: ratio est, quia sunt præcepta numero distincta, & respiciunt actus numero distinctos; ergo per unum actum satisfieri nequit duobus istis præceptis; sicuti qui tenetur singulis annis solvere censum unius aurei, si aureum solvat pro anno elapso; non deobligatur à solvendo alio aureo pro anno currenti: supponit tamen hæc sententia, quòd pro utroque anno habeatur necessaria materia subjicienda clavibus. Sic Suarez *disp.* 36. *sect.* 4. *num.* 5. Coninch *disp.* 5. *de Pœnit. dub.* 8. *num.* 65. Filliuccius *tract.* 7. *cap.* 3. *quæst.* 5. *num.* 56. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 6. *cap.* 5. *numer.* 10. & Bonacina *de Pœniten. quæst.* 5. *sect.* 2. *punct.* 4. *num.* 31. Videtur hæc sententia dura Castropalao *de Pœnit. pun.* 20. §. 2. *num.* 15. sed immeritò.

14 Petes 7. an quis incidens in peccatum grave postquam satisfecit obligationi annuæ confessionis; teneatur eodem anno peccatum illud confiteri ex obligatione satisfaciendi præcepto? Resp. quamvis prudens consilium sit illud confiteri, non adstringitur tamen pœnitens ex vi præcepti hujus: ratio est, quia præceptum non fertur de confessione facienda omnium peccatorum gravium, quæ illo anno committuntur, aliàs semper novæ, & novæ obligationes insurgerent confitendi pro eodem anno juxta fragilitatem pœnitentis: latum igitur fuit præceptum *in Cap. cit. Omnis utriusque sexus*, pro confessione semel facienda in anno omnium illorum peccatorum, quæ in conscientia habet pœnitens ad se reconciliandum Deo per validam, ac fructuosam confessionem; post illam verò pro eodem anno non obligabitur ex vi præcepti hujus, sed vel quia in periculo mortis est, vel quia Eucharistiam susceperturus est, aut ex alio capite. Sic Victoria *de confession. num.* 137. Coninch *disp.* 5. *dub.* 7. *num.* 59. Ledesma 2. *par. qu.* 6. *art.* 5. *dub.* 6. Reginaldus *lib.* 3. *n.* 38. Layman *lib.* 5. *Sum. tract.* 6. *cap.* 5. *n.* 10. Bonacina *de Pœnit. qu.* 5. *sect.* 2. *pun.* 4. *num.* 33. & Castropalaus *de Pœnit. pun.* 20. §. 3. *num.* 3.

Ad-

Adnoto tamen : eum qui confessus fuerit sola venialia pro eo anno, si in mortale postea inciderit eodem anno; teneri ex vi præcepti hujus ad illud confitendum : ratio est, quia præceptum latum ab Ecclesia *in Cap. cit. Omnis utriusque sexus*, per se respicit mortalia ; ergo si nulla mortalium confessio pro eo anno facta sit, & aliunde pœnitens gravatur pro eodem anno peccato mortali ; tenetur ad illud sub præcepto confitendum . Sic probabiliùs docent Vasquez, Zerola, Reginaldus, Suarez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Penit. quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 4. *num.* 33.

15 Petes 8. per quam confessionem satisfiat præcepto Ecclesiastico annuæ confessionis ? Resp. nullatenus satisfieri per confessionem voluntariè nullam factam à pœnitente : opposita sententia meritò damnata fuit ab Alexandro VII. quæ asserebat : *Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ* : quapropter si nullitas hæc voluntaria proveniat ab ipso pœnitente, ex quocumque capite proveniat sive ex defectu doloris, aut propositi, vel integritatis; nullatenus satisfacere censetur pœnitens præcepto Ecclesiæ præcipientis legitimam, ac debitam confessionem . Quando verò esset involuntariè, ac sine ulla malitia respectu pœnitentis, ut si invincibiliter putaret, sufficere attritionem naturalem de peccatis commissis ; aut esset voluntariè nulla respectu Sacerdotis non habentis intentionem absolvendi, quod tamen non innotesceret pœnitenti, qui putaret, se rite confessum esse ; tunc durante ea bona fide excusabitur ab obligatione præcepti, & ab incursu in censuras, si quæ latæ sunt contra violantes tale præceptum ; recedente tamen bona fide, ut si decursu anni agnosceret pœnitens invaliditatem suæ confessionis ob naturalem attritionem, vel quia confessarius non habuit intentionem absolvendi; adstringitur præcepto confitendi illa peccata sub censuris, si latæ sint : ratio est, quia jam constat pœnitenti non satisfactum esse præcepto per veram, ac legitimam confessionem, quæ ab ipso præcepto intenditur ; ergo si non satisfacit suæ obligationi, violat præceptum, ac censuras incurrit, adveniente siquidem mala fide confessio facta, quasi evadit voluntariè nulla, & per eam non satisfit præcepto, ut Pontifex declaravit . Sic Suarez, Coninch, Layman, Fagundez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Pœniten. pun.* 20. §. 3. *num.* 4.

16 Petes 9. cui Sacerdoti confitendum, ut satisfiat præcepto annuæ confessionis ? Resp. extra controversiam esse, confitendum Sacerdoti approbato, ac jurisdictionem habenti : cum confessio præcepta debeat esse legitima, & legitimo Ministro facta juxta superiùs dicta : quapropter si Sacerdoti sive sæculari, sive Religioso fieret non approbato ab Ordinario loci; per eam non satisfieret præcepto Ecclesiastico annuæ confessionis . Cæterùm per confessionem cuicumque Sacerdoti factam habenti approbationem ab Ordinario loci, quamvis non fieret proprio Parocho ; satisfieri huic præcepto, indubitata sententia est, & comprobata ab universali Ecclesiæ praxi : ratio est, quia Sacerdotes sæculares jam facultatem habent à proprio Sacerdote; nempe ab Ordinario loci ; & regulares jurisdictionem habent suppositа approbatione Ordinarii loci à proprissimo Sacerdote, ac à Pastore omnium fidelium, scilicet à Summo Pontifice ; ergo per has confessiones, satisfit præcepto Ecclesiæ confitendi peccata proprio Sacerdoti, vel alteri ex facultate illius. Nec proprius Sacerdos est solus Parochus, sed etiam Episcopus loci, ac Pontifex ; ergo licèt non habeatur facultas à proprio Parocho, optimè habetur à proprio Sacerdote, dum habetur ab Ordinario loci, vel à Pontifice ; adeoque nequibunt Parochi prohibere suis subditis, & Parochianis, ne confiteantur Sacerdotibus prædictis sæcularibus, vel regularibus : ut rectè docent Suarez, Coninch, Valentia, Reginaldus, Henriquez, Nugnus, Vasquez, Sotus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœniten. quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 4. *num.* 35. Sic communiter omnes Doctores contra Glossatorem, ac Authorem Parochiani obedientis, contra quos habentur Responsa Francisci Fontani ædita Viennæ Austriæ ann. 1644. allegantis Concilia Vienense, & Tridentinum, viginti Summos Pontifices, & quinquaginta Doctores.

17 Remanet peragendum de causis excusantibus fideles à confessione facienda absolutè, & à transgressione præcepti hujus : nam de causis excusantibus ab integritate confessionis omnium mortalium egimus abundè *in Quæst. de Sacram. Pœnit. cap.* 8. Et quidem excusantur 1. fideles à confessione absolutè facienda, qui copiam non habent confessarii, ut sunt captivi in aliquibus regionibus Turcarum, aut aliorum infidelium, ubi Confessarii non habentur . 2. Qui habent impotentiam physicam, & privantur usu rationis : ut sunt, qui incidunt in phrænesim, vel perpetuam maniam, aut similem morbum. 3. Qui habent impotentiam moralem, ut si ipsis immineat, vel alteri grave damnum probabile vitæ, honoris, aut notabilis jacturæ bonorum fortunæ: eo quia nec lex Divina, nec Ecclesiastica supponitur obligare cum tanto detrimento, ac periculo; est enim jugum Domini, ac Ecclesiæ suave . Quamvis non sit sufficiens ad excusandum ab annua confessione detrimentum honoris, quod ex ipsa confessione sequitur apud Confessarium, aliàs nemo teneretur confiteri. Nec sufficit ad excusandum ab ea, si grave damnum immineat ex uno, vel altero peccato: cum possint ea reticeri, & manifestari reliqua, faciendo confessionem formaliter integram, non verò materialiter, cum animo ea postea subjiciendi clavibus : ut docent Coninch, Suarez, Henriquez, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Pœnit. qu.* 5. *sect.* 2. *pun. ult. n.* 3. & Castropalaus *de Pœnitent. pun.* 20. §. 3. *num.* 8. 4. Qui confiteri non possunt, nisi ab aliis audiantur, aut nisi per interpretem : cum præceptum confessionis annuæ obligare non possit cum tanto dispendio, & incommodo . Sic Suarez ; Henriquez, Vasquez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. nu.* 4. & 5. Alia, quæ ad hoc punctum spectant, explicuimus *in Quæst. de Sacr. Pœnit. cap.* 8.

QUÆSTIO IV.

DE QUARTO PRÆCEPTO ECCLESIÆ.

INJUNGIT hoc Quartum Ecclesiæ Præceptum Fidelibus obligationem sumendi Eucharistiam in Paschate; agitur quoque in initio de Præcepto Divino illam sumendi.

CAPUT UNICUM.

De obligatione sumendi Eucharistiam in Paschate.

1 *Tenentur fideles adulti ad Eucharistiam sumendam tum ex præcepto Divino, tum Ecclesiastico.*
2 *Præceptum Divinum sumendi Eucharistiam obligat fideles sub gravi in articulo mortis constitutos.*
3 *An sumens Eucharistiam paulo ante periculum mortis teneatur ad communicandum in periculo mortis?*
4 *An qui in periculo mortis non communicavit, teneatur communicare illo transacto?*
5 *An qui in periculo mortis communicavit, si mortale postea committat ; teneatur iterum communicare?*
6 *An Judex teneatur concedere reis damnatis ad mortem, aut aliam pœnam cum periculo vitæ, tempus sumendi Eucharistiam?*
7 *Tenentur fideles ex præcepto Ecclesiæ ad Eucharistiam sumendam extra periculum mortis saltem semel in anno in Paschate.*

8 *Quid importet tempus Paschale ab Ecclesia statutum ad Eucharistiam sumendam?*
9 *Non adimpletur Præceptum istud Ecclesiasticum, nisi per sumptionem Eucharistiæ è manibus proprii Sacerdotis. Et quis hic sit?*
10 *An laici familiares Religiosorum, & illis inservientes teneantur in propria Parochia communicare.*
11 *An Peregrini, Viatores, Forenses, & similes, qui è proprio Domicilio absunt; possint in qualibet Parochia ex iis, ubi requiruntur, communicare in Paschate?*
12 *An teneatur Sacerdos huic Præcepto satisfacere in propria Parochia?*
13 *An omittentes Communionem in Paschate incurrant ipso facto censuram aliquam? Et an per Communionem voluntariè sacrilegam satisfiat huic Præcepto?*
14 *An non communicans tempore Paschali sive ex malitia, sive ex impedimento, teneatur, quamprimùm possit, communicare?*
15 *An prævidens impedimentum futurum in communicando Paschali tempore teneatur anticipare?*
16 *Quid dicendum circa usum, & frequentiam sumendi Sacram Eucharistiam?*

1 QUAMVIS Eucharistia non sit necessaria necessitate medii fidelibus adultis, nihilominus tenentur ad illam sumendam tum ex Præcepto Divino, ut constat ex illis verbis *Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem*, & ex illis *Joam. 6. Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*; tum etiam ex præcepto Ecclesiastico, ut patet *ex Cap. Omnis utriusque sexus, de Pœnit. & Remiss.* & ex Trident. *sess. 13. can. 9.* in quo anathematizantur oppositum asserentes. Verùm inquirendum est, ut distinctiùs procedamus, quando nam obliget ad sumendam Eucharistiam præceptum Divinum, & quando Ecclesiasticum.

2 Præceptum Divinum sumendi Eucharistiam obligat sub gravi fideles in articulo mortis constitutos sive naturalis, sive violentæ: ratio est, quia hoc præceptum, cum sit affirmativum, aliquo tempore obligare debet, maximè in articulo mortis, ut per Eucharistiam robur, & auxilium sumant contra nequitias inimici, cum quo decertare debent. Insuper Concilia Nicænum *can. 13.* Arelatense II. *can. 12.* Arausicanum I. *can. 3.* Carthaginense IV. *can. 72.* & Anciranum *can. 22.* statuunt: ne morituris Viaticum denegetur, quod Nicænum appellat necessarium. Tridentinum quoque *sess. 13. cap. 6.* omni rigore præcipit; ut in Ecclesiis Eucharistia asservetur, ad hoc ut ministretur infirmis. Consuetudo denique inveterata Ecclesiæ est, Sacrum Viaticum ministrari infirmis; & magnum scandalum esset, infirmum nolle communicare in articulo mortis; ergo ex his clarè colligitur, adesse præceptum Divinum, obligans ad Eucharistiam sumendam in articulo mortis: maximè quia sumi potest à non jejuno, cum præceptum Ecclesiæ sit sumi à jejuno, cui solùm prævalere potest præceptum Divinum communicandi in mortis articulo. Sic Div. Thomas 2. 2. *quæst. 80. art. 11.* quem sequuntur Valentia, Suarez, Sotus, Henriquez, Vasquez, Reginaldus, Coninch, Nugnus, Filliuccius, & alii relati à Bonacina *de Euchar. quæst. 7. pun. 1. num. 1.* quidquid in contrarium dixerint Cajetanus, Victoria, Rodriquez, & alii.

3 Sed dubitabis 1. an communicans paulò ante periculum mortis, in quod incidit, teneatur ad communicandum in ipso periculo mortis? Ut si quis communicavit in Paschate, vel alia communione non paschali sex, vel octo diebus ante periculum mortis, in quod devenit; an inquam teneatur ex Divino præcepto ad communicandum iterum in periculo mortis, in quo reperitur; an sufficiens erit communio jam facta? Resp. Graffium, Bartolomeum ab Angelo, Angelum, Tabienam, Paludanum, Coninch, Filliuccium, Molfesium, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euchar. quæst. 7. pun. 1. nu. 2.* putant, esse sufficientem ad deobligandum à præcepto Divino communicandi in periculo mortis: moventur, quia communicasse paulò ante mortis periculum censetur quasi communicasse in ipso periculo, cum parùm, vel nihil distet ab illo: aliàs sequeretur, quòd si quis manè sanus ob devotionem communicaverit, vel ut satisfaceret præcepto Paschali; & postea vespere in periculum mortis incideret; teneretur iterum communicare eodem die, quod est contra receptam Ecclesiæ consuetudinem, non permittentem communionem bis in eodem die. Negare non possum hanc sententiam ob tantorum Doctorum authoritatem suam habere probabilitatem; nihilominus probabiliorem puto sententiam asserentem, debere iterum communicare in periculo mortis, ut Divino præcepto satisfaciat: sic Vasquez *disp. 214. c. 2. à n. 14.* quem sequitur Castropal. *de Euch. disp. unic. pun. 14. n. 7.* ratio est, quia per communionem voluntariam, & non obligatoriam antecedenter factam, vel per obligatoriam ex vi alterius præcepti nequit satisfieri præcepto Divino, nondum urgenti; ergo adveniente periculo mortis, in quo præceptum Divinum urget; debet iterum communicare, ut illi satisfiat: maximè quia præceptum Divinum est communicandi in periculo mortis; ergo impossibile videtur illi satisfacere per communionem factam extra periculum mortis.

Neque dicas: potest quis satisfacere præcepto audiendi sacrum die festivo per hoc, quòd audiat Missam ex devotione nesciens, diem esse festivum; nec tenetur, dum advertit ad præceptum, aliam Missam audire; ergo poterit quis satisfacere præcepto Divino sumendi Eucharistiam in articulo mortis per hoc, quòd paulò ante articulum communicaverit. Contra enim est: quia lata habetur disparitas, nam dum Missam audit, revera urget præceptum audiendi illam, esto inculpabiliter ignotum audienti; adeoque ponit rem præceptam. Secus verò communicans ante periculum mortis nec ponit, nec potest ponere rem præceptam in articulo mortis: cum revera tunc non urgeat præceptum Divinum, non enim habetur articulus mortis.

Ad rationes adductas respondetur: communionem paulò ante periculum mortis factam parùm distare, aut nihil à communione in articulo mortis quoad substantiam physicam, non verò quoad obligationem; multum enim distat ab illa quoad hoc; sicuti multum distat quoad obligationem communio facta die antecedente tempus paschale à communione facienda tempore paschali; & auditio Missæ facta die antecedente festum ab auditione Missæ die festo: & defacto per communionem illam, aut auditionem sacri non satisfit præceptis. Ad sequelam de communione bis in eodem die facienda Doctores ex Academiis Salmaticensi, & Vallisoletana teste Castropalao *de Euch. disp. unic. pun. 14. n. 8.* non dedignati sunt eam concedere in casu adjecto, cum nullum in hoc agnoverint inconveniens. Cæterùm dici potest, quòd licèt ex se obligetur ad iterum communicandum, excusari tamen per accidens poterit à tali obligatione eodem die ob Ecclesiæ prohibitionem, quæ ob reverentiam tanto Sacramento debitam potuit limitare obligationem Divini præcepti, ne urgeret eodem die. Vide Castrop. *loc. cit. n. 7. & 8.*

Dubitabis 2. an qui in mortis periculo non communicavit, teneatur communicare transacto illo? Resp. non teneri: ratio est, quia terminus iste communicandi in mortis articulo non fuit constitutus ad sollicitandam obligationem præcepti, sed potiùs ad præparandum se cum tanto munimine in illo termino, & periculo; ergo illo transacto non urget amplius talis obligatio. Secus dicendum, quando terminus est constitutus ad sollicitandam obligationem præcepti, ut putant multi Doctores tempus paschale quoad annuam commonionem; tunc enim transacto termino urget obligatio satisfaciendi præcepto. Sic Henriquez *lib. 8. cap. 5. num. 3.* Reginaldus *lib. 29. num. 76.* Bonacina *de Euch. quæst. 7. pun. 1. num. 1.* 4

Dubitabis 3. an qui communicavit in periculo mortis, si peccatum mortale committat, teneatur iterum communicare, ut sic satisfaciat præcepto Divino? Resp. quamvis Tabiena *verb. Communio nu. 16.* Armilla *eod. verb. nn. 11.* putarint, iterum communicare, ut præcepto satisfaciat. Nihilominus communior sententia est negativa, non enim agnoscit talem obligationem, cum non possit probari ex quonam capite oriatur: maximè quia Eucharistia ex se non fuit instituta ad delenda peccata, ut instituta fuit Pœnitentia; ergo ex vi peccati commissi non tenetur ad Eucharistiam sumendam, aliunde in periculo mortis eam jam sumpsit; ergo satisfecit Præcepto Divino de illa sumenda. Sic Suarez, Henriquez, Coninch, Reginaldus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Euchar. quæst. 7. pun. 1. num. 3.* 5

Dubi.

Dubitabis 4. an Judex teneatur concedere reis damnatis ad mortem, vel ad aliam pœnam cum periculo vitæ tempus sumendi Eucharistiam? Resp. nisi periculum immineat boni communis, vel alia justa causa rationabilis, & prudens; teneri sub gravi ad concedendum tale tempus, ut satisfaciat Divino præcepto: eo quia cum hoc præceptum sit Divinum, nequit Judex impedimentum apponere, nisi rationabilis, & justa causa illum excuset, ne à reis adimpleatur: conveniens siquidem est, ut tempus requisitum ad Divinum præceptum adimplendum concedat. Et ita statuitur *in cap. Tanta, dist. 86. & cap. Quæsitum. 13. quæst. 2.* & in motu proprio S. Pii V. ann. 1569. ut testantur Henriquez *libr. 8. cap. 5. numer. 4.* Suarez *disput. 69. sect. 3.* Navarra *lib. 2. de Restitut. cap. 3. numer. 225.* Reginaldus *libr. 29. numer. 70.* Sylvester *verb. Eucharistia, quæstion. 5. dict. 8.* contra Navarrum, Clarum, Perez, & alios oppositum sustinentes. Extendit hanc doctrinam Bonacina *de Eucharist. quæstion. 7. punct. 1. numer. 6.* etiam si timeatur eo tempore concesso ad Eucharistiam sumendam, fore reum eripiendum: nam Judex tenetur facere id, ad quod per se obligatur, esto per accidens sequatur fuga etiam cum scandalo populi. Addit insuper obligari Judicem ad dilationem aliquam concedendam unius, & alterius diei, si fortè intra tempus concessum debitam pœnitentiam non egerit, & mandato Divino non satisfecerit; ut possit illam facere in dilatione concessa. Quòd si noluerit his adhibitis diligentiis pœnitentiam agere, & ad mortem ut Christianum decet, se præparare; poterit illum morti tradere, nec tenetur eum liberare, ne in peccatis moriatur: cum potiùs malitiæ ipsius rei hoc imputandum erit, quàm sententiæ Judicis; aliunde multa incommoda sequerentur in Republica, & bono communi, si hæc via aperiretur reis. Sic etiam Sotus *de Just. 5. q. 1. art. 2.* Reginaldus *lib. 29. n. 71.* & alii.

7 Et si Christus extra mortis periculum non designaverit aliud tempus sumendi Eucharistiam; tenentur nihilominus fideles ad illam sumendam saltem in anno ex determinatione Ecclesiæ, per quam sumptionem fit satis præcepto Divino de communicando aliquoties in Vita extra mortis periculum, ut docent Suarez, Reginaldus, Valentia, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Eucharist. quæstion. 7. punct. 1. numer. 10.* attenta igitur hac dispositione, & determinatione Ecclesiæ non solum ex præcepto Divino, sed etiam Ecclesiastico tenentur fideles semel in anno communicare. Hanc autem dispositionem diversimodè pro temporum varietate Ecclesia fecit: nam in ejus primordiis, quando fervention erat fidelium devotio, & & gravior Tyrannorum persecutio quotidie fiebat, ut innuitur *in cap. Episcopus Deo de Consecr. dist. 1.* Frigescente verò eorum devotione, & crescente fidelium numero ter in anno Communio injuncta est, nempe in die Natalis Domini, Paschate, & Pentecoste. Tandem ab Innocentio III. *in cap. Omnis utriusque sexus, de Pœnit. & Remiss.* communio semel in anno præcepta fuit, scilicet tempore Paschali, quæ quidem designatio ac determinatio confirmata etiam à Tridentino *sess. 13. can. 9.* usque ad hæc nostra tempora viget, abrogatis aliis designationibus etiam sub præcepto ab eadem Ecclesia factis. Præceptum autem hoc obligat omnes Christi fideles utriusque Sexus, postquam ad annos discretionis pervenerint, ut clarè patet *ex Cap. cit.*

8 Tempus verò Paschale ab Ecclesia præfixum non solum importat ipsum diem Resurrectionis Domini, verum etiam septem dies antecedentes, & septem subsequentes illum, videlicet à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive, ut Eugenius IV. declaravit teste Navarro *in Summ. cap. 21. num. 45.* Extenditur tamen hoc tempus sive ex consuetudine, sive ex privilegio in aliquibus Civitatibus ad totam Quadragesimam, ut est Panormi in nostra Sicilia; in quo semper attendendæ erunt Consuetudines, ac privilegia loci. Poterit quoque prudens Confessarius incœpta causa tempore paschali illud extendere ad aliud tempus, quod ex rationabili motivo opportunius reputabit ad dignam Communionem, ut docent passim Doctores.

9 Præceptum hoc non adimpletur nisi per sumptionem Eucharistiæ è manibus proprii Sacerdotis. Proprius autem Sacerdos dicitur Episcopus, Parochus, vel alius Sacerdos, qui vices illius gerit, aut facultatem ab ipso habuerit: Sic Navarrus *in Summ. cap. 21. numer. 52.* Suarez *disput. 71. sect. 2.* Henriquez *libr. 8. capit. 5. numer. 2.* Azor *1. part. libr. 7. cap. 41. quæstion. 6.* & Reginaldus *libr. 29. numer. 90.* Advertit tamen Castropalaus *de Eucharist. punct. 15. nu. 10.* quòd si quis Religiosus, vel etiam Sacerdos sæcularis haberet à Pontifice facultatem ministrandi Eucharistiam etiam tempore paschali; si quis eo tempore ab ipso communionem reciperet, satisfaceret præcepto de communicando in paschate, & diceretur attenta illa facultate pontificia à proprio Sacerdote communicasse.

Petes 1. an laici familiares Religiosorum, ac illis 10
inservientes teneantur in propria parochia communicare in Paschate; an verò sufficiat, si ab ipsis Religiosis communionem accipiant, ut præcepto satisfaciant? Resp. si familiares isti Religiosis inserviant, sed extra Religiosam Domum proprium Domicilium habeant, in quo inhabitent; tenentur ad communicandum in propria parochia, & à proprio Sacerdote: cum non subdantur prælato Religionis, ut proprio parocho. Si verò in ipsa Domo Religiosa vivant, nec Domicilium extra illam in parochia habeant, in quo inhabitent: poterunt communionem à prælato Regulari accipere, quem ut proprium parochum agnoscunt, illique subduntur. Imò poterunt ab ipso cætera Sacramenta in mortis articulo accipere, & in ipsa Domo Religiosa sepeliri parochis inconsultis: ut expressè docet Bonacina *de Euch. q. 7. pun. 2. nu. 10.* Sanchez *lib. 3. de Matr. disp. 23. nu. 12.* Sà, *verb. Euch. n. 9.* ex Congreg. Concilii, & Castropalaus *de Euch. pun. 15. n. 10. in fin.*

Petes 2. an peregrini, Viatores, Forenses, & similes, 11
qui è proprio Domicilio absunt; possint ubique communicare in paschate ab habente facultatem eo tempore Eucharistiam ministrandi, & sic præcepto satisfacere? Resp. affirmativè ex Declaratione Vivæ Vocis Oraculo Eugenii IV. ut testantur, & docent Azor, Sotus, Reginaldus, Cajetanus, Suarez, Navarrus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c. n. 8.* & Castropalaus *l. c.* Imò Sanchez *lib. 3. de Matr. disp. 23. à num. 17.* docet, non teneri istos ad communicandum in Ecclesia Matrice Civitatis illius, in qua transeunter reperiuntur; nec in parochia, in qua hospitium habent: quia non sunt parochiani ex obligatione, quamvis possent esse tales ex electione ipsorum.

Petes 3. an Sacerdos teneatur huic præcepto satisfa- 12
cere in propria parochia? Resp. si pro tempore paschali non posset sacrificium facere, sed solum laicali modo communicare posset; teneretur utique ad Eucharistiam sumendam à proprio Sacerdote: eo quia omnis utriusque sexus fidelis laicali modo communicans tenetur Eucharistiam sumere à proprio Sacerdote, ut tali præcepto satisfaciat. Secus verò dicendum, si celebret; ubique enim celebret sive in propria parochia, sive alibi, huic præcepto satisfacit. Sic docent Henriquez *lib. 8. de Euch. cap. 55.* Sà, *verb. Euch. nu. 11.* & Castropalaus *de Euchar. pun. 15. nu. 10. in fin.*

An omittentes Communionem in paschate incurrant 13
ipso facto Censuram aliquam? Resp. in Jure nullam Censuram ipso facto incurrere, sed interdicendos esse ab ingressu Ecclesiæ, & privandos Ecclesiastica sepultura, ut cautum est *in cap. Omnis utriusque sexus. De Pœnit. & Remiss.* Requiritur tamen sententia Judicis, ut hanc pœnam incurrant, ut sunt fere omnes Censuræ ferendæ. Nihilominus quasi in omnibus Diœcesibus ipso facto lata est sententia excommunicationis contra transgredientes præceptum istud. Adnotandum diligenter hic: per Communionem voluntarie peccaminosam, & sacrilegam non satisfieri huic præcepto; damnata siquidem fuit opposita Sententia *ab Innocentio XI.*

Difficultas, quæ supereſt in hac materia, & accerrimè 14
agitatur à Doctoribus; est: an non communicans tempore paschali sive ex malitia, sive ex impedimento, dummodò non sit ex consilio prudentis confessarii prorogantis tempus paschale, ut ipsi conceditur facultas *in dicto cap. Omnis utriusque Sexus*; an inquam teneatur quàm primum possit communicare, & sic præcepto satisfacere? Negant Sylvester, Tabiena, Armilla, uterque Medina, Sotus, Victoria, Ledesma, Valentia, Toletus, Sà, Henriquez relati à Castropalao *de Eucharist. disput. unic. punct. 15. numer. 5.* moventur, quia est præceptum affirmativum, adeoque non obligat semper, & ad semper, sed pro eo tempore, cui annexum est; sed est annexum tempori Paschali; ergo eo transacto transit ejus obligatio: sicuti transacto die

die feſto, aut die jejunii tranſit obligatio audiendi Sacrum, aut jejunandi. Quamvis hæc ſententia ſuam habeat probabilitatem, quæ non poteſt ipſi denegari; nihilominus probabilior eſt affirmativa ſententia aſſerens, omittentem communionem tempore Paſchali ſive ex impedimento inculpabili, ſive ex malitia teneri, quamprimum poſſit, communicare: ſic Suarez, Nugnus, Viguerius, Pitigianus, Bartholomæus ab Angelo, Camerotà, Navarrus, Azor, Reginaldus, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Euch. qu. 7. punct. 2. numer. 13.* Layman *libr. 5. Sum. tract. 4. cap. 5. numer. 8.* & Caſtropalaus *loc. cit. numer. 7.* ratio eſt, quia licèt hoc præceptum ſit affirmativum, duo nihilominus continet, unum principaliter, alterum acceſſoriè; principaliter communionem in anno, acceſſoriè tempore paſchali, ut patet *ex pracit. Textu Capitis. Omnis utriuſque ſexus*; ſed quando idem præceptum continet aliquod principaliter, alterum acceſſoriè, non ceſſat obligatio principalis tranſacto acceſſorio; ergo qui non communicavit in Paſchate, tenetur quamprimùm poteſt ad communicandum. Confirmatur præcepto recitandi Divinum Officium, quod principaliter importat recitationem Divini Officii pro die illo, & acceſſoriè ut recitetur horis ab Eccleſia deſignatis; & tamen qui horas ab Eccleſia deſignatas neglexit in recitatione Divini Officii, non ideo deobligatur à recitatione pro toto die: & ratio eſt, quia horæ deſignatæ non ſunt ad finiendam obligationem, ſed ad illam ſollicitandam: ſic etiam in præcepto annuæ Communionis tempus Paſchale ob juſta, & ſpecialia motiva ab Eccleſia deſignatum non fuit ad terminandam obligationem, ſed ad illam ſollicitandam. Vide Card. de Lugo *diſput. 16. de Euchariſtia ſect. 4.*

Notandum hìc: quòd ſi lata fuerit excommunicatio ipſo facto contra non communicantes tempore Paſchali; non poſſe in hac ſententia abſolvi, niſi proponant firmiter, ſe communicaturos quamprimùm; quamvis in ſententia oppoſita hoc non requiratur, ſed ſat eſt, ſi promittant, ſe obedituros impoſterum præceptis Eccleſiæ. Sicuti in noſtra ſententia communicare debent per manus proprii Sacerdotis; in ſententia verò oppoſita communicare poterunt ubique, & à quolibet: cum communicent libere, & non ex obligatione illius præcepti lati *in cap. Omnis utriuſque ſexus, cit.*

15 An verò prævidens impedimentum in communicando Paſchali tempore teneatur anticipare? Probabilius mihi videtur, non teneri, ſi tamen ſimul prævideat, ſe communicaturum in reliquo anni tempore: ratio eſt, quia ante tempus Paſchale non urget præceptum communicandi in Paſchate; ergo per anticipationem non poteſt illi ſatisfieri; ſicuti per Miſſam auditam die antecedente feſtum, pro quo impedimentum prævidetur; non poteſt ſatisfieri præcepto audiendi miſſam die feſtivo; ergo nequit haberi obligatio anticipandi. Adde, quòd communicans ante tempus paſchale, ſi poſſit pro tempore paſchali communicare, adhuc tenebitur; ergo per communionem anticipatam non ſatisfit illi præcepto. Quamvis urgente jam tempore paſchali, & per conſequens pariter urgente præcepto, qui prævidet impedimentum adventurum ultimis diebus; teneatur anticipare: eo quia urget obligatio præcepti, & aliunde poteſt illi ſatisfieri. Si verò ante tempus paſchale prævideat impedimentum futurum communicandi pro eo tempore, & pro reliquis temporibus anni; tenebitur ad anticipandum, non ut ſatisfaciat quidem præcepto paſchali; quod non urget; ſed præcepto annuæ Communionis, quod urget, & cui ſatisfieri poteſt. Sic Layman *libr. 5. Summ. tract. 4. cap. 5. numer. 9.* Fagundez *de Tert. præcep. Eccleſ. lib. 1. cap. 3. numer. 6.* Caſtropalaus *de Euch. punct. 15. numer. 8.* referens Suarez, Coninch, Sà, & Bonacinam.

Circa Uſum, & frequentiam ſuſcipiendi Sacram Euchariſtiam, quamvis Jure Communi nulla ſit obligatio ſub gravi, præterquam ſemel in anno; nec Clement. *Ne in agro, §. ſanè, de ſtat. Monach.* nec Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 10. De Regul.* quando ſtatuunt menſtruam confeſſionem, & Communionem Monachis, & Monialibus, illam præſcribunt ſub gravi obligatione, cum nulla mentio de hoc fiat: ut adnotarunt Valentia, Reginaldus, Rodriquez, & Fagundez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Euch. pun. 15. numer. 15.* Nihilominus per ſe loquendo convenientius erit frequenter communicare, quàm rarò ob uberrimos fructus, qui ex hoc diviniſſimo Sacramento percipi ſolent. In hoc tamen non poterit certa Regula præſcribi, cum attendenda ſit diverſitas ſtatuum, & perſonarum: nam non eodem modo permittenda eſt Religioſo, ac ſæculari; Sacerdoti, ac Clerico; ſoluto, ac conjugato: ſpectat ergo ad prudentem confeſſarium dirigere in hoc ſuum pœnitentem. Extat noviſſimè Decretum Innocentii XI. de Communione quotidiana 12. Februar. 1679. quo varios abuſus circa illam introductos damnat. Extat inſuper præceptum Eccleſiaſticum, ne pluſquam ſemel eodem die Euchariſtia ſumatur; ut patet *ex cap. Conſuluiſti. De Celebrat. Miſſ. & ex cap. ſufficit. De Conſecr. diſt. 5.* Et quamvis de Sacerdote celebrante loquantur hi Textus; extenduntur tamen à Doctoribus ad Communionem laicalem, & meritò: quia ſi Sacerdotibus id non permittitur, niſi in die Natalis Domini; à fortiori laicis non debet permitti. 16

Adnotandum hìc: quòd licèt qualibet diei hora, à media nocte ſcilicet uſque ad aliam mediam noctem Euchariſtia ſumi poſſit à jejuno naturaliter, cum nulla à Jure ſtatuta ſit hora pro Communione facienda; nihilominus illam recipere intempeſta nocte, aut ſub Veſperam minimè decet ob reverentiam Sacramento debitam, & ne ſcandalum detur; niſi ſpecialis aliqua cauſa urgeat ad hoc faciendum. Sic Coninch *q. 80. art. 10. in fin.* & Caſtropalaus *de Euch. pun. 16. nu. 3.*

QUÆSTIO V.

DE QUINTO PRÆCEPTO Eccleſiæ.

OBLIGATIO, quæ imponitur Fidelibus ab Eccleſia per hoc quintum Præceptum, eſt ſolutio Decimarum: & hanc ſolutionem eſſe actum Religionis ſimul, & Juſtitiæ, nemo negare poteſt: fit enim Eccleſiæ Miniſtris in recognitionem Dominii, & ſupremæ excellentiæ Dei; & fit pariter eis in debitam eorum ſuſtentationem: cum enim pro fidelibus laborent miniſtrando ipſis ſpiritualia; ideo Juſtitia expoſcit, ut Fideles ipſis miniſtrent Temporalia neceſsaria ad ſuſtentationem juxta illud effatum: Qui Altari ſervit, de Altari vivere debet. Quapropter quæ ad Decimas ſpectant hac Quæſtione abſolvemus, additis iis, quæ ad Primitias, & Oblationes pertinent.

CAPUT PRIMUM.

Quid ſit decima? Quotuplex? Et quo Jure ſolvenda?

1 *Decima nomen trahit à Decima parte fructuum jam enumeratorum debita Miniſtris Eccleſiæ in ſuſtentationem. Et quomodo ſit Spiritualis?*

2 *Triplex eſt Decima Perſonalis, Prædialis, & Mixta.*

3 *Diri-*

3 *Dirimitur Controversia, ex quonam Jure debeatur Decima.*
4 *Quænam fuerint motiva Ecclesiæ ad designandam sub præcepto Quotam, seu Decimam partem fructuum?*
5 *An stante præcepto Ecclesiæ de solvendis Decimis Ministri Ecclesiæ habeant dominium in Decimam, antequam separetur è cumulo, & eis tradatur?*
6 *Tenetur Parochianus ad decimam solvendam injustè ab ejus cumulo ablatam, si injustus aggressor eam non restituat.*
7 *Emens bona fide fructus indecimatos à Parochiano debente Decimam cum ei primum constat, decimam non fuisse solutam; tenetur restituere eam Ministris Ecclesiæ, quamvis repetere possit à Parochiano vendente.*
8 *Ministri Ecclesiæ compellere possunt vendentem fructus indecimatos ad solvendam Decimam.*
9 *Non solvens decimas duplex peccatum committit, vel saltem unum duplici circumstantia vestitum contra Justitiam, & contra Religionem.*

1 DECIMA est, ac nomen sortitur à decima parte fructuum jam enumeratorum, debita Ministris Ecclesiæ in eorum sustentationem ob laborem, operam, & industriam, quibus Spiritualia Fidelibus ministrant juxta illud D. Pauli 1. *ad Corinth. 9. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus*. Sic Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. Azor 1. *par. lib.* 7. *cap.* 34. *qu.* 1. Lessius *de Just. lib.* 2. *cap.* 39. *dubit.* 1. & alii. Quæri autem solet: an Decima sit res Spiritualis, an Temporalis? Et communis responsio est, quatenus importat fructus ipsos, Temporalem esse, quis enim non videt, tales fructus esse Temporales? Quatenus verò importat in Ministris Ecclesiæ jus percipiendi fructus, spiritualem esse: tale siquidem Jus spirituale est, ac è spiritualibus resultans, nempe ab administratione Sacramentorum.

2 Triplex decima enumeratur resultans à Triplicitate fructuum, ex quibus solvenda est. 1. dicitur Personalis, quæ scilicet debetur ex fructibus provenientibus ab industria, & operibus Personæ, ex negotiatione videlicet, mercatura, piscatione, venatione, bello, ludo, scientia, famulatu, & ab omni alio hominis artificio. Sic Suarez *de Relig. tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. Sylvester *verb. decim. quæst.* 6. Angelus *eod. verb. num.* 5. Azor 1. *par. lib.* 7. *cap.* 35. *qu.* 9. Layman *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 1. *num.* 3. & alii. 2. dicitur Prædialis, resultans videlicet ex fructibus prædiorum, ex agris scilicet, arboribus, piscinis, sylvis, Molendinis, locationibus domorum, & similibus rebus. 3. dicitur mixta, quia debetur ex fructibus ab hominis industria, & prædiis provenientibus; sic sunt fœtus animalium, qui proveniunt non solum ex ipsis animalibus, sed etiam ex pascuis Prædiorum, ac ex Industria hominum in illis alendis, & custodiendis; lanæ, casei, lac ex animalibus promanantia; sicuti etiam cera, & mel ex apibus percepta. Sic communiter Doctores distinguentes has tres Decimarum species cum Navarro *Consil.* 1. *de Decimis*, Lessio *libr.* 2. *cap.* 39. *dubit.* 3. *num.* 12. Toleto *lib.* 6. *cap.* 20. *num.* 4. Reginaldo *lib.* 19. *num.* 83. & aliis: quamvis Suarez alios referens *tract.* 2. *libr.* 1. *cap.* 9. *numer.* 4. duas tantùm agnoscat decimarum species Personalem videlicet, & prædialem; Mixtam siquidem cum prædiali confundendam esse putat. Verùm hæc controversia parùm refert, cum certum sit penes Doctores controvertentes, deberi decimam ex fructibus, qui dicuntur mixti sive de cætero spectent ad decimam prædialem, sive propriam decimæ speciem constituant. Sic statuitur *in Cap. Non est, cap. ad Apostolicæ cap. ex transmissa, cap. Pastoralis, de Decimis.*

3 Quo autem Jure decima debeatur, lis magna est
2 inter Doctores: ut verò distinctius in hac controversia procedamus, præmittendum est. 1. in Lege Veteri ex Jure divino debitas fuisse decimas tum Prædiales, tum Mixtas, videlicet ex fructibus Terræ, & animalium; ut clarè constat *ex cap.* 22. *&* 23. *Exodi, & ex cap.* 27. *Levitici*. Personales verò non fuisse ex eodem Jure debitas, satis colligitur ex eo, quòd nulla mentio fiat de ipsis: ut rectè adnotant Sotus *libr.* 9. *de*
5 *Just. qu.* 4. *art.* 2. Covarruvias *lib.* 4. *variar. cap.* 17. *num.* 3. & Suarez cum aliis *lib.* 1. *cap.* 9. *nu.* 6. Præmittendum 2. Legem veterem jam cessasse, ac Legem Gratiæ advenisse, in qua non eodem modo discurrendum, ac in Lege veteri. Præmittendum denique, in decima duo distingui debere; unum, quod importet partem aliquam non definitam, necessariam tamen ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ; alterum quod importet quotam, seu decimam partem determinatam, & definitam de fructibus enumeratis. His præmissis

Dicendum: decimam, prout importat partem non definitam, nec determinatam, necessariam tamen ad Ministrorum Ecclesiæ sustentationem; non solum solvendam esse de Jure divino, sed etiam Naturali: ratio est, quia est dignus Operarius mercede sua; ergo si Ministri Ecclesiæ inserviunt fidelibus in administratione Sacramentorum, omne Jus, & Divinum, & Naturale, ac Humanum exigit, ut fideles eis alimenta ministrent: maximè quia si debentur tributa Principibus, & stipendia Publicis ministris; potiori jure debita erunt ministris Ecclesiæ. Sed hoc ita clarum est ex se, ut non indigeat probatione.

Petes 1. quænam fuerint motiva Ecclesiæ ad desi- 4
gnandam sub præcepto hanc quotam, seu decimam partem fructuum ob sustentationem Ministrorum Ecclesiæ? Resp. satis sufficientia motiva habuisse ad illam rectè, & justè taxandam, ac præcipiendam fidelibus. 1. est exemplum à Deo datum in Veteri Lege, in qua ex Divino ejus mandato decima solvenda erat: & in hoc sensu dici solet, Decimas Ecclesiasticas deberi Jure Divino, hoc est, ad exemplum, & imitationem Juris Divini; sicuti res sacræ, & Religiosæ dici solent Juris Divini, quia Sacris Ministris deputatæ, & à laicali usu separatæ. 2. est, ut fideles, ac filii Legis Gratiæ se ostenderent non minùs gratos, quàm fuerint illi Viri Justi in Lege Naturæ, & Lege scripta, qui decimas offerebant ex iis omnibus, quæ possidebant; imò Filii Gratiæ ob majora beneficia accepta gratiores debent esse præ illis. 3. est, ne Ministri inservientes Altari, & Fidelibus in ministrandis Sacramentis cogerentur post suos labores penuriam, ac paupertatem pati; & sic contemptibiles fieri, ut passim pauperes, ac eleemosynam expostulantes contemnuntur, quod dedecet statum Clericalem, & Ministros Ecclesiæ. 4. est, ne debiti Ministri ad procuranda sibi alimenta necessaria distraherentur à servitio Altaris, & Sacrorum administratione. 5. est, ut ex ipsis decimis, quod supersit ad decentem vitæ sustentationem; erogetur in reparationem Sacrarum Ædium, & in subveniendis necessitatibus pauperum, sunt enim Ministri Ecclesiæ Patres pauperum. 6. denique motivum militat pro decima Personali: nam nec in Lege Naturæ, nec Scripta mentio ulla fit de hac decima; assignata ergo fuit jure Ecclesiastico: eo quia in Lege Veteri nulla erat familia, quæ agrum non haberet, ex quo decimas Prædiales, aut mixtas solvere non posset: cum tamen nunc temporis multæ Familiæ, imò Civitates, ac Communitates nullum agrum possideant; ideo opus fuit, hanc quotam Personalem assignare in sustentationem Ministrorum, ad quam omnes fideles concurrere debent, si omnes de tali Ministerio participant. Sic Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract.* 2. *libr.* 1. *capit.* 11. Lessius *libr.* 2. *capit.* 39. *dubit.* 2. Vasquez *in Opusc. de Benefic. capit.* 1. *§. unic. dub.* 1. *numer.* 7. Valentia *tom.* 3. *disput.* 6. *qu.* 5. *pun.* 1. *in fine*, Azor. 1. *part. lib.* 7. *cap.* 26. *qu.* 10.

Petes 2. an stante Præcepto Ecclesiæ de decimis sol- 5
vendis Ministri ejus habeant dominium in quotam, seu decimam partem fructuum, antequam hæc pars separetur à cumulo, & eis tradatur? Resp. doctores in varias abiisse sententias; quapropter cum distinctione procedendum, ut clariùs veritas innotescat. Et quòd Ministri Ecclesiæ non habeant plenum, perfectum, ac directum dominium decimarum, antequam è cumulo separentur, & eis tradantur, debet esse certissima sententia: ratio est, quia ad tale dominium plenum, perfectum, ac directum requiritur non solum, quòd res tradita sit: sic enim dominium rei transferri solet per traditionem videlicet; verùm etiam quòd non sit permixta cum rebus, ac cumulo fructuum ipsius domini tradentis: nam si separatio facta non est, cur potiùs Ministri habebunt dominium in unam potiùs partem illorum fructuum, quàm in aliam; & defacto duo habentes hæreditatem aliquam sibi relictam, quamvis sint domini illius, neuter tamen illorum habebit plenum, & perfectum do-

dominium, cum unus non possit illa uti sine alio, antequam separetur. Sic Glossa, Rebuffus, Federicus, Senensis, Moneta, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Præcep. Eccl. q. 1. pun. 1. n. 5.* & Castropalaus *de decim. disp. unic. pun. 2. n. 1. & 3.* Et est communis sententia in materia de Contractibus, & Restitutione: maximè quando res ita permixta est, ut discerni nequeat. Quòd verò Ministri Ecclesiæ habeant dominium indirectum, ac utile in decima parte fructuum ex illo cumulo ad eum modum, quo habet usufructuarius, cui legato relicta sit decima pars fructuum alicujus hæreditatis; debet pariter esse indubitatum: nam sicuti potest usufructuarius petere decimam illam, ac illam sibi vendicare, ubicumque invenerit, & ab injusto invasore eam sibi repetere, etiamsi dominus hæreditatis eam alienaverit in præjudicium usufructuarii; sic Ministri Ecclesiæ possunt per actionem Canonis, seu condictione ex Lege Canonica; vel divina, aut Consuetudine comprobata petere Decimam à Fidelibus, qui eam debent; etiamsi decima non sit ampliùs in potestate ipsorum, sed in alterius potestate sive bona fide, sive mala; sive per emptionem, sive per donationem. Sic statuitur *in Cap. Tua nobis, Cap. Pastoralis, cap. Cum non sit, de decim.* fructus siquidem alienari nequeunt, nisi cum onere decimarum; & res cum onere suo transit. Nec decimæ eodem modo debentur, ac Tributa: nam in exactione Tributorum solum datur actio personalis adversus debitorem; nec tributa transeunt cum onere; in exactione verò Decimarum datur actio ex Lege Canonica, aut consuetudine, & per rei vendicationem ab injusto possessore, non titulo quidem Juris directi, & dominii proprietatis; sed titulo dominii utilis, & Juris in re, & non tantum ad rem; quæ quidem Dominia sunt inter se distincta, ac diversas actiones fundant, quamvis compati possint inter se: ut patet *ex Institution. de Rerum division. §. si quis in aliena, Verb. Utilis actio.* Hinc est, quòd fidelis obligatus ad Decimam habeat dominium directum, & proprium supra cumulum fructuum, ob quod potest rei vendicatione eos sibi comparare à quocumque injusto aggressore; Ministri verò Ecclesiæ solùm habent Jus utile circa decimam partem illius cumuli, & possunt pariter per rei vendicationem eam sibi comparare. Sic Suarez *tom. 1. de Relig. tract. 2. lib. 1. cap. 36. n. 8.* Lessius *lib. 2. cap. 39. dubit. 3. n. 15.* Castropalaus *de Decimis disp. unic. pun. 2. à n. 3.* Filliuccius *tract. 27. cap. 11. q. 2.* consentiunt Bonacina *de Præcep. Eccl. qu. 5. pun. 1. n. 5. in fin.* & Fagundez *de Quinque Præcep. Eccl. lib. 1. cap. 6. nu. 4.*

6 Hinc fit 1. teneri parochianum ad decimam solvendam injustè ab ejus cumulo ablatam, si iniquus aggressor eam non restituat: & ratio est, quia vel fuit in mora culpabili ad eam solvendam tempore suo; & tunc ex omnium sententia obligabitur ex injusta retentione; vel si non fuit in dicta mora, quia est dominus cumuli illius plenè, & perfectè, nec dum decima separata erat, ac Ministris tradita: ipsi domino perire debet, non verò Ministris Ecclesiæ. Sic probabilius docet contra Fagundez, Castropalaus *de Decim. disp. unic. pun. 2. num. 6.*

7 Fit 2. ementem fructus indecimatos bona fide à parochiano debente Decimam, cum ei primum constat, decimam non fuisse solutam; teneri eam restituere Ministris Ecclesiæ, quamvis agere possit de pretio dato contra parochianum vendentem: ratio est, quia ut supra diximus, fructus nondum decimati cum illo onere transeunt, nec possunt esse possidentis quoad dominium utile debitum Ministris Ecclesiæ. Sic colligitur *ex cap. Personales, de Decim.* & docent D. Thomas 2. 2. *q. 87. art. 2. ad 4.* Sylvester *verb. Decim. nu. 16.* Suarez *tom. 1. de Relig. tract. 2. lib. 1. cap. 36. n. 13.* Lessius *lib. 2. cap. 39. dub. 3. n. 15.* & Fagundez *de Quinq. Præcep. Eccl. lib. 1. cap. 6. nu. 5.*

8 Fit 3. posse Ministros Ecclesiæ compellere vendentem fructus indecimatos ad decimam solvendam: ratio est, quia jus habent adversus vendentem ratione debiti, quod habet decimandi, & quod jam contraxit ex collectione fructuum; & ratione damni illati vendendo quod suum non erat, sed Ecclesiæ; & alienando partem illam fructuum, & alteri vendendo absque ipsius Ecclesiæ consensu. Imò ut diximus, agere possunt Ministri Ecclesiæ contra emptorem tum ob iniquam acceptionem, si sciebat, fructus sibi venditos esse indecimatos; tum ob rem acceptam. Sic ex Suarez, Lessio, & Bonacina docet Castropalaus *de Decim. pun. 2. n. 8.* qui rectè addit: furantes fructus indecimatos teneri ad restitutionem Domino, & Ministris Ecclesiæ.

9 Fit denique: non solventem Decimas duplex peccatum committere, aut saltem unum duplici circumstantia vestitum, videlicet contra Justitiam, cum jus habeant Ministri Ecclesiæ ad Decimas percipiendas, illasque exigendas: & contra Religionem, eo quia latum fuit ab Ecclesia præceptum istud solvendi Decimas in recognitionem Excellentiæ, ac Supremi Dominii Dei: sic constat *ex cap. Tua nobis, & cap. Cum non sit, de Decim.* & sic ex Lessio docet citatus Castropalaus, *num. 10.*

CAPUT II.

Quinam teneantur ad Decimas Personales solvendas? Et quibus?

1 *Enumerantur ii, qui tenentur ad Decimas Personales solvendas. Et an teneantur Hæretici etiam, aut Judæi inter Christianos commorantes?*
2 *An fideles pauperes teneantur ad Decimas Personales solvendas?*
3 *An Clerici teneantur Decimas Personales solvere?*
4 *An debeatur decima personalis ex omnibus bonis per industriam acquisitis?*
5 *An ex bonis adventitiis hæreditate, legato, donatione, aut eleemosyna acquisitis?*
6 *An ex bonis injuste, ac illicitè acquisitis?*
7 *Decima personalis ex Jure Communi solvi debet illi Ecclesiæ Parochiali, ubi fidelis domicilium habet, & Sacramenta recipit. Et quid si duo Domicilia habeat?*
8 *Tempus solvendi decimam personalem est post reportatum lucrum.*

1 OMNES, cujuscumque status sint sive Laicalis, sive Clericalis, qui tenentur Sacramenta suscipere; tenentur pariter ad Decimas personales solvendas: sic statuitur *in cap. ex Transmissa, de decim.* ubi Pontifex ait: Fidelis homo ex omnibus, quæ licitè potest acquirere, decimas erogare tenetur; *& in cap. Non est, de decim. & in cap. Cum homines eod. tit.* habetur: De negotiatione, de ipsa etiam militia, & venatione, & de omnibus bonis decimæ sunt Ministris Ecclesiæ tribuendæ. Par enim est, ut omnes, qui Sacramenta recipere tenentur de manu Sacerdotum; ipsis Sacerdotibus Sacramenta Ministrantibus sustentationem per Decimas ministrent. Qui verò baptizati non sunt, nec tenentur ad Sacramenta recipienda, ut sunt Infideles, Judæi, Catechumeni; non tenentur ad decimas persolvendas; cum non adstringat Ecclesia per sua præcepta eos, qui foris sunt, non verò intra Ecclesiam; nisi forte sint ex Parentibus Christianis. Tenentur tamen hæretici ad solvendas Decimas, sunt enim subditi Ecclesiæ; & tenentur ad hæresim detestandam, ac ritè se præparare ad Sacramenta suscipienda. An tamen Ecclesia potestatem habeat cogendi Judæos Romæ commorantes, aut alibi, sicuti etiam alios Infideles in Regionibus fidelium inhabitantes ad subministranda alimenta Prædicatori, qui eos docere possit veram fidem, ac veritates evangelicas annuntiare, & dein baptizare; probabilius est, eam habere: ratio est, quia si Jure Naturæ, ac Divino præcepto tenentur fidem recipere, & viam Veritatis agnoscere; tenebuntur pariter ex eodem præcepto ad sustentationem ministrandam Prædicatori eos edocenti; adeoque Ecclesia facultatem habebit adstringendi eos ad hæc alimenta subministranda, esto hac potestate non utatur, ut liberiùs ad Sanctam fidem accedant, ac facilius. Sic Suarez *lib. 1. cap. 16. n. 12.* Bonacina *de Præcep. Eccles. qu. 5. pun. 3. nu. 1.* & Castropalaus *de decim. pun. 11. num. 1.*

2 Petes 1. an fideles pauperes teneantur ad Decimas Personales solvendas? Resp. si in extrema necessitate existant, extra controversiam est, non teneri ad illas, sunt etenim in tali casu omnia communia. Si verò in gravi necessitate, itaut ex solutione illarum deficerent necessaria alimenta sibi, & familiæ; non teneri solvere durante necessitate ista: eo quia cum hoc præceptum sit Ecclesiasticum; non censendum est, cum tanto rigore pauperes obligare: maximè quia Jure antiquo pars decimarum, & fructuum Ecclesiæ pauperibus applicata erat. Sic Innocentius *in cap. Licet, de*

De Cenſib. Suarez *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 16. & Caſtropalaus *de Decim. pun.* 11. *num.* 2.

3 Petes 2. an Clerici teneantur decimas Perſonales ſolvere? Reſp. quamvis *in cap.* 2. *de Decim.* dicatur: Clericos illos, qui à Clericis ſpiritualium miniſteriorum labores accipiunt; decimas eis debere. Maximè quia pro illis militat eadem ratio, ac pro laicis: ſi enim tenentur Sacramenta recipere à proprio Parocho, qui ex officio tenetur eis Sacramenta miniſtrare, ut laicis; tenebuntur pariter, ut tenentur laici ad decimas Perſonales ſolvendas. Nihilominus in eodem Cap. in priori parte ait Pontifex: novum eſſe, ut Clerici à Clericis decimas exigant; adeòque non teneri ad eas ſolvendas ex lucris acquiſitis ſive titulo Spirituali, ſive Temporali: & ſic praxis, & conſuetudo comprobat: & ſic docent Suarez *tract.* 2. *libr.* 1. *cap.* 17. *numer.* 23. & Caſtropalaus *de Decim. punct.* 11. *numer.* 3.

4 Petes 3. an debeatur decima Perſonalis ex omnibus bonis per induſtriam acquiſitis? ſic ſunt bona, quæ miles acquirit per militiam, Mercator per negotiationem, artifex per artificium, Lector per cathedram, Advocatus per defenſionem litium; idem eſt de lucris reportatis per Venationem, piſcationem, ludum? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia licèt ſint juſta ſtipendia laborum, quia tamen ſunt fructus Perſonæ; ea de cauſa ex ipſis decima ſolvi debet: & ſicuti debetur decima ex juſta locatione domus, quia eſt fructus reportatus ex illa; ita ſolvi debet decima ex fructibus reportatis è locatione veluti Perſonarum. Sic conſtat *ex Cap. Decim.* 16. *quæſt.* 1. *& ex Cap. Tranſmiſſa, de Decim.* & ſic docent Rebuffus *de Decim. quæſt.* 8. Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *libr.* 1. *cap.* 31. *num.* 31. Fagundez *de Quinq. Præcep. Eccleſ. libr.* 1. *cap.* 2. *num.* 10. Filliuccius *tract.* 27. *cap.* 10. *quæſt.* 3. Bonacina *de Præcep. Eccl. quæſt.* 5. *pun.* 3. *num* 2. & Caſtropalaus *de decim. pun.* 6. *n.* 4. Advertunt tamen: quòd ſi bona per induſtriam, & laborem acquiſita ſint res immobiles; non deberi ex eis decimam: ut ſi dux militiæ Civitatem reportaret ex bello juſto, non teneretur ex rebus immobilibus illius decimam ſolvere. Limitat tamen Bonacina cit. niſi fortè res immobiles darentur loco mercedis; quia tunc reputarentur ut pecunia, & pretium: nam ſi pro pretio darentur oves, boves, lanæ, triticum; deberetur decima; ita ſi pro pretio daretur res immobilis. Ex præda verò facta in Civitate juſtè capta & dux, & milites decimam ſolvere debent, cum ſint fructus reportati ex militia. Sic *in cap. Decim.* 16. *qu.* 1.

5 Petes 4. an decima Perſonalis ſolvenda ſit ex bonis Adventitiis, ſeu acquiſitis ex hæreditate, legato, donatione, aut eleemoſyna? Reſp. negativè: quia licèt ſint bona licitè acquiſita; nihilominus cum hæc bona non ſint fructus perſonæ, nec ex labore, actione, aut induſtria perſonæ proveniant; nec perſona ea acquirat, quamvis acquirantur perſonæ ſed tantùm proveniunt ex liberalitate donantis; ideo non erunt fructus perſonales, ex quibus decima perſonalis ſolvenda eſt. Sic Innocentius *in Cap. Non eſt, de Decim.* Panormitanus, Suarez, Azor, Valentia, Filliuccius, Moneta, quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus *de Decim. punct.* 6. *num.* 2. & Bonacina *de Præcep. Eccleſ. qu.* 5. *punct.* 3. *num.* 3.

6 Petes 5. an de bonis injuſtè ac illicitè acquiſitis ſolvenda ſit decima? Reſp. ſi hæc bona taliter injuſtè acquiſita ſint, ut remaneat obligatio reſtituendi penes acquirentem, certum eſſe debet, & extra omnem controverſiam, non deberi ex eis decimam: ratio eſt nimis clara, eo quia non ſunt revera acquiſita, nec ſunt acquirentis; adeoque acquirens non tenebitur ad decimam, ſed ad reſtitutionem faciendam Dominis. Secus verò ſi illicitè acquiſita fuerint, ſed juſtè retineantur, ut ſi acquiſita fuerint per homicidium, ſententiam injuſtè prolatam, fornicationem &c. niſi adſit ſcandalum, aut ſpecialis prohibitio; debetur ex illis decima: ratio eſt, quia ſicuti ex illis bonis fieri poteſt eleemoſyna, donatio; ita etiam decima ſolvi poterit. Nec recipiens Decimam cooperatur actui illicito, ex quo provenit; ſed potiùs exercet actum Juſtitiæ colligendo decimam, quæ ex Juſtitia debetur. Sic ex Gloſſa *in cap. ex tranſmiſſa, de Decim.* & ex D. Thoma 2. 2. *q.* 87. *art.* 2. *ad* 2. docent Sylveſter, Letius, Suarez, Fagundez, Moneta, Valentia, Filliuccius, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Præcep. Eccleſ. qu.* 5. *punct.* 3. *num.* 3. & Caſtropalaus *de Decim. punct.* 6. *num.* 5.

7 Decima perſonalis ſolvenda eſt ex Jure Communi illi Eccleſiæ Parochiali, ubi fidelis ſuum Domicilium habet, & Sacramenta recipit: ſic ſtatuitur *in cap. Ad Apoſtolicæ, de Decim. cap.* 2. *de Sepult. in* 6. *Cap. ult. de Paroch. & aliis Capitibus relatis* 16. *quæſt.* 1. & ſic congruentia ipſa demonſtrat, quod videlicet detur in ſuſtentationem illorum miniſtrorum Eccleſiæ, à qua Sacramenta recipiuntur. Quòd ſi duo domicilia habeat in duabus Parochiis, decima dividenda erit; dummodo unum non ſit principale, & pro majori parte anni, alterum acceſſorium, & ad breve tempus; tunc enim ſolvenda erit illi Parochiæ, in qua principale Domicilium eſt. Si verò nullum Domicilium habeat, ſolvere debet Decimam perſonalem illi Parochiæ, ubi pro majore parte anni Sacramenta recipit. Sic communiter Doctores cum Suarez, Rebuffo, Navarro, Azorio, Moneta, & aliis penes Bonacinam *de Præcep. Eccl. qu.* 5. *pun.* 3. *num.* 4. & Caſtropalaum *de Decim. pun.* 6. *num.* 9.

8 Tempus ſolvendi decimam perſonalem eſt poſt reportatum lucrum: nam cum debeatur ex illo, ſi ergo jam reportatum eſt, debetur decima pars illius Eccleſiæ. Facto ſiquidem computo lucri reportati deductis expenſis factis in lucro reportando, neceſſariis quidem ad illud reportandum, non verò ſuperfluis; ſolvenda erit decima pars illius. Sic communiter habent Doctores *ex Cap. Paſtoralis, de Decim.* Uſus tamen, & conſuetudo invaluit, ut ſolvatur in fine anni; & in aliquibus locis in fine vitæ. Hinc eſt, quòd ſi intra annum, vel ante finem vitæ lucrum reportatum amittat; ad nihil tenebitur, nec ex re accepta, quæ non extat; nec ex injuſta acceptione, quia antea non tenebatur. Sic ex Azorio, Sà, Abbate, Suarez, & Rebuffo docet Caſtropalaus *de Decim. pun.* 6. *nu.* 6. qui rectè advertit *nu.* 10. ex Panormitano, Valentia, Suarez, Sà, & aliis, quæ dicta ſunt de decimis Perſonalibus, eſſe de Jure Communi: cæterùm conſuetudine, ac contraria præſcriptione abolitas eſſe decimas Perſonales; ubi tamen vigent, ſolvendæ erunt.

CAPUT III.

Quinam teneantur ad decimas Prædiales, & Mixtas? Ex quibus rebus ſolvi debent? Quo loco, & tempore? Et quibus?

1 *Omnes fideles Prædia poſſidentes, & non ex titulo Spirituali, tenentur ad decimas Prædiales ſolvendas. Mixtas verò tenentur ſolvere juxta receptam locorum conſuetudinem.*

2 *An Clerici teneantur ſolvere Decimas ex prædiis Patrimonii, in cujus titulum ordinati fuere?*

3 *Quis teneatur decimas ſolvere, cum plures ſint, qui ex eodem prædio fructus percipiant?*

4 *An teneatur Dominus ad decimam, quando ob ejus negligentiam & culpam fructus non fuere percepti?*

5 *Res, ex quibus ſolvi debet Decima prædialis, vel mixta accedens ad prædialem; ſunt omnes fructus, & proventus rerum tam immobilium, quàm mobilium.*

6 *Fructus Prædiorum, Agrorum, Viridariorum, Hortorum, Pratorum, Vinearum, Sylvarum, etiam ſi pluries in anno producantur; ſubjacent Decimæ.*

7 *Ex Ovibus, Capris, Bobus, & aliis jumentis non ſolum debetur Decima ex ipſis; ſed etiam ex eorum fructibus lacte, caſeo, butyro, limis. Idem dicendum de gallinis ciconia pullos, & ova. Ex apibus verò debetur Decima ex cera, & melle; non verò ex ipſis.*

8 *Ex Piſcinis, Stagnis, Vivariis, & Cataris ſolvi debet Decima piſcium captorum.*

9 *Ex proventibus Domorum, quæ locantur, & Molendinorum, Furni, Piſcinæ, Prati, ſolvenda eſt decima. Et quid de herba, lapidibus, metallis, & lignis?*

10 *Cum duplex decima ex eadem reſolvenda eſt ex duplici titulo, utraque non debet ſuperare decimam partem valoris totius.*

11 *Locus ubi decima ſolvenda erit, dignoſcendus erit ex recepta conſuetudine.*

12 *Tempus ſolvendi decimam eſt, ſtatim ac fructus collecti fuere.*

13 *An Decima solvenda sit antequam petatur?*
14 *An Ecclesia, & ejus ministri habeant jus exigendi Decimas prædiales non solutas ab emente prædium, si dominus illud vendidit non solutis Decimis?*
15 *An Decimæ prædiales solvendæ sint ex omnibus fructibus collectis integris, antequam solvatur tributum, pensio, aut expensæ factæ in illis colligendis?*
16 *Decima solvenda est ex integris fructibus, sive prædium colatur proprio labore, sive aliorum. Advertendum 1. ex eadem re non posse bis decimam solvi. Advertendum 2. non posse solvi sine peccato ex fructibus deterioribus.*
17 *Decima prædialis solvenda est ex Jure Communi illi Ecclesiæ Parochiali, in cujus jurisdictione prædium situm est, etiam si Dominus sit ex aliena Parochia.*
18 *Eodem modo dicendum de Decimis mixtis.*
19 *Quæ dicta sunt, procedunt ex Jure Communi. Cæterùm Consuetudo, Præscriptio, aut Privilegium introducere possunt, ut Decima uni Ecclesiæ debita solvatur alteri.*
20 *Quodnam tempus requiratur ad hanc Consuetudinem, vel Præscriptionem inducendam?*

1 OMNES fideles prædia possidentes, & non ex titulo Spirituali, tenentur solvere Decimas prædiales: sic statuitur *in cap. A nobis. De Decim.* Tenentur pariter juxta receptam consuetudinem ad solvendum Decimas mixtas *ex cap. Ad Apostolicam. De Decim.* præcisa tamen consuetudine: si mixtæ magis accedant ad Personales, solvendæ erunt ut Personales, de quibus egimus; si verò magis accedunt ad Prædiales, solvendæ erunt ut Prædiales, de quibus agimus, & cum quibus comprænduntur mixtæ imitantes earum naturam. Hinc fit 1. laicos omnes, etiam infideles teneri solvere Decimas prædiales, si prædia possideant, quæ antea supposita erant Decimis; aut bona acquirant alicui Ecclesiæ subjecta, cui præscribitur solvere Decimas: ratio est, quia prædia cum oneribus transeunt; & sic decernitur *in cap. 4. de Usuris*. Et docent Panormitanus, Sylvester, Azor, Suarez, Vasquez, Tuscus, Moneta, quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcep. Eccl. q. 5. pun. 3. n. 6.* Fit 2. Clericos, Parochos, Episcopos teneri ad solutionem Decimarum pro illis bonis, quæ subjecta erant Decimis alicui Ecclesiæ debitis: ratio est eadem, quia prædia transeunt cum onere; nec una Ecclesia amittit jus decimandi sibi debitum per hoc, quòd bona ad Personam Ecclesiasticam transeant, & ad illam devolvantur. Sic D. Thomas 2. 2. *qu.* 87. *art.* 4. Lessius, Reginaldus, Suarez, Tuscus, Moneta, Layman relati à Bonacina eos sequente *l. c.* Fit 3. Monasteria, aut alia pia loca teneri ad solvendas Decimas, nisi ob Privilegium, vel Consuetudinem, aut alium Titulum eximantur *ex cap. A nobis, cap. Nuper, cap. ex parte, cap. de cætero, de Decimis*, & docent Hostiensis, D. Antoninus, Abbas, Henriquez, Covarruvias, Guttierrez, Valentia, Vasquez, Suarez, Reginaldus, Filliuccius, Layman, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Decim. pun. 11. nu. 3* & Bonacina *de Præcep. Eccl. qu. 5. pun. 3. nu. 7.* ratio est eadem, quia bona transmissa transeunt cum oneribus. Secus verò dicendum de Decimis Personalibus, à quibus eximuntur ex Jure Communi Religiosi, aut Clerici in communi viventes *ex Cap. Decimas 16. qu. 1.* sicuti eximuntur ex fructibus industriæ ex bonis Religionis provenientibus *in Cap. multiplici, Cap. ex parte, de Decimis*; *& Cap. Decimas cit.* In his tamen, & similibus semper attendenda erunt singularum Religionum Privilegia, Consuetudines, & usus.

2 Inquires 1. an Clerici teneantur ad Decimam persolvendam de eo, quod percipiunt ex Patrimonio, ad cujus titulum promoti fuere? Resp. si Patrimonium fundatum sit in prædiis Decimæ subjectis, teneri ad solvendum eam: ratio est, tum quia prædia transeunt cum suis oneribus, tum quia Ecclesia non debet fraudari jure sibi quæsito ob susceptionem Ordinis Sacri; sed debet in illo illæsa servari, ut constat *ex Cap. de Terris; & Cap. Quanto, de Decim.* Si verò non sit fundatum in Prædiis Decimæ subjectis, non teneri ad illam persolvendam, dummodo ipsi ab aliis Sacramenta non recipiant: cum enim Decima solvatur ob receptionem Sacramentorum, si ergo ad Sacerdotes spectat aliis Sacramenta ministrare; inde est, non teneri ad solvendam Decimam. Sic Suarez; Filliuccius, Layman, quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcep. Eccl. q. 5. pun. 3. n. 8.* Idem dicendum à fortiori de Parochis, & Episcopis, qui ex prædiis, & redditibus temporalibus assignatis suæ Parochiæ, vel Episcopatui eas Decimas solvere debent, quas prædia solita erant solvere. Si verò nullas Decimas solvebant, nec solvi debere à Parocho suo Episcopo; nec ab Episcopo Summo Pontifici; & quamvis Episcopus ministret Spiritualia Parocho, & Pontifex Episcopo; nihilominus Jus non imposuit eis hanc obligationem solvendi Decimam, adeoque exempti erunt: ut ex Rebuffo, Suarez, Lessio docet Castropalaus *de Decim. pun. 11. n. 4.* Bonacina *de Præcep. Eccl. qu. 5. pun. 3. n. 12.* referens Panormitanum, Monetam, & Filliuccium. Quòd si prædia assignata Parocho, vel Episcopo sint intra terminos alterius Parochiæ, vel Diœcesis; subjecta erunt Decimæ, quæ solvi debebit ei Ecclesiæ, intra cujus terminos sita sunt prædia, & cui solita erat solvi Decima: ratio est, quia sicuti Ecclesia antiquior non privanda est Decimis prædiorum ob novam Ecclesiam in ea ædificatam; sic Ecclesia non privanda erit Decima ob aliam Ecclesiam in alieno territorio existentem: maximè quia ex generali Regula Decima Prædialis solvenda est illi Ecclesiæ, in cujus territorio sunt prædia, præcisa semper consuetudine in contrarium. Sic colligunt *ex cap. Eccl. cap. Si quis laicus 18. q. 1. & cap. Quicumque 16. q. 1.* Rebuffus, Reginaldus, Moneta, Guttierrez, Layman, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num. 13.*

3 Inquires 2. quis teneatur ad Decimas persolvendas, quando plures sunt, qui ex eodem prædio fructus percipiunt: ut sic Colonus prædium Domino colat cum pacto dividendi fructus inde collectos cum illo, unde solet dici Colonus partiarius. Vel si 2. Dominus percipiat quidem omnes fructus, sed cum conventione facta cum Colonis, & Operariis dandi illis aliquotam partem fructuum in mercedem laborum. Aut 3. si Dominus prædii locet illud pro certa pensione solvenda in fructibus. Vel denique 4. si Dominus vendat jus percipiendi nonnullos fructus ex suo prædio per constitutionem Census. Resp. generaliter loquendo, ad eum spectare onus solvendi Decimam, ad quem primario, & principaliter pertinet jus in fructus, pro rata tamen sui juris; nisi ex conventione, & pacto tale onus in alium transtulerit: & ratio est, quia qui sentit commodum percipiendi fructus, par est, ut sentiat incommodum secundum ratam commodi percipiendi illos. Ex quo patet solutio ad Casus propositos. In 1. enim casu ad dimidiam Decimam tenetur Dominus prædii, & ad aliam dimidiam colonus partiarius: uterque siquidem habet jus primario percipiendi fructus, & æquale sentit commodum; ergo uterque æquale incommodum, ac onus solvendi Decimas sentire debet: nec reputandum est, voluisse colonum integrè in se assumere onus solvendi Decimam, nisi id in conventionem expressam deductum fuerit. Sic *ex Cap. Tua nobis, de Decim.* colligunt Doctores inferiùs citandi. In 2. casu, teneri Dominum ad integram Decimam solvendam, non verò Colonos recipientes aliquotam partem fructuum in mercedem suorum laborum: ratio est, quia primario, & principaliter Dominus jus habet in fructus, illosque percipit, esto mercedem debitam Operariis ob suos labores in colendo prædium reddat in fructibus, sicuti reddere potest in pecunia; quæ quidem merces connumeratur inter expensas, & decima prædialis solvenda est non deductis expensis. In 3. Casu deberi integram Decimam à Conductore prædii, non verò à Domino locante, cui solvitur certa pensio fructuum: ratio est, quia conductor primario, & per se habet jus percipiendi fructus, non verò Dominus locans, qui transtulit hoc onus solvendi Decimam in ipsum Conductorem transferendo dominium fructuum in illum; & pensio, quæ ipsi Domino locanti debetur; jam censetur virtualiter decimata. In 4. denique casu teneri ad Decimam prædialem solvendam Dominum vendentem per constitutionem census jus percipiendi aliquos fructus alteri: constituit enim se censuarium censualistæ illius; & jus in fructus illius prædii primario, & principaliter est in Censuario, qui se obstrinxit ad solvendam Censualistæ portionem illam fructuum; adeoque in Censuario est obligatio solvendi decimam ex omnibus fructibus prædii Decimæ, & Censui subjecti; & portionem, quam Censualistæ debet, jam decima-

cimatam ſolvere debet : Sic Panormitanus , Azor. , Suarez , Moneta , Layman , & Filliuccius , quos refert , & ſequitur Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 5. *pun.* 3. *num.* 10.

4 Inquires 3. an teneatur Dominus prædii ad decimam prædialem ſolvendam , quando ejus culpa fructus non fuere percepti , vel quia negligens fuit in excolendo prædium ; vel quia illud non defendit ab alluvione , ut debebat , & poterat facere ? Reſp. negativè : ratio eſt , quia obligatio ſolvendi decimam oritur ex fructibus collectis , non verò colligendis , aut qui colligi poterant ; hinc eſt , quòd obligatio ſolvendi decimam reſultat ex ſuppoſitione , quòd collecti ſint : maximè quia tunc teneretur dominus prædii ad reſarciendam decimam deperditam ejus negligentia , quando teneretur ex juſtitia ad colendum prædium , ſed non extat talis obligatio ; ergo non tenetur ad decimam reſarciendam ex fructibus non perceptis , qui tamen percipi potuiſſent . Sic ex Suarez , Filliuccio , & aliis docet Bonac. *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 5. *punct.* 3. *num.* 11. Quòd ſi jam fructus collecti fuerint , tenetur Dominus Prædii ad Decimam , etiamſi poſt collectionem perierint , dummodo ex ejus notabili negligentia perierint , nam ex collectione facta inſurrexit jus in Eccleſia ad decimam , quæ ſi notabili negligentia Domini deperdita eſt , reſarciri debet à Domino notabiliter negligenti . Sic ex Suarez , & Soto tradit citat. Bonacina , qui addit : poſſe Eccleſiæ Miniſtros , ad quos decima illa ſpectat , admonere Dominum prædii , ut per ſe , vel per alios illud colat ; quòd ſi noluerit audire , cogere illum poterunt per Prælatum , ac Judicem Eccleſiaſticum *ex Cap. In aliquibus , de Decim.* & ſic docent Panormitanus , Suarez , Filliuccius ab ipſo Bonacina relati . Quid autem dicendum ſit quoad ſolutionem decimarum de injuſtè damnificantibus ſegetes , illas comburendo , aut conculcando ; vel arbores frugiferas injuſtè incendendo , vel ſuccidendo , etiam ſi domini illarum id fecerint ; cum diſtinctione explicandum erit : ſi ſegetes , aut arbores in eo ſtatu erant , ut aptæ jam eſſent ad decimam ſolvendam ; tenebitur injuſtus damnificator , quiſquis ille fuerit , ad damnum decimæ reſarciendum Eccleſiæ ; ſicuti teneretur , ſi eos fructus Decimæ ſubjectos rapuiſſet : jam enim inſurrexerat jus in Eccleſia ad decimam percipiendam , quod quidem jus violatur , adeoque reſarciri debet . Secus verò dicendum , ſi ſegetes , aut arbores non erant in eo ſtatu , in quo ex fructibus fuiſſet ſolvenda decima : cum jam non inſurrexerat jus Eccleſiæ in illis fructibus : ſicuti non tenetur ad decimam reſarciendam , qui injuſtè impedit aucupium , venationem , piſcationem Decimæ ſubjecta ; nam decima debetur ex avibus , feris , piſcibus captis ; non verò capiendis , aut quæ capi poterant . Sic ex Molina , Leſſio , & aliis docet Bonacina *l. c.*

5 Res , ex quibus ſolvenda ſit Decima Prædialis , aut Mixta accedens ad naturam prædialis ; ſunt omnes fructus , ac proventus rerum tam immobilium , quàm ſe moventium : ratio eſt , quia omnium horum Deus eſt Author , Productor , ac Supremus Dominus ; ergo per decimarum obligationem ut talis recognoſcendus eſt , & ut ejus miniſtri ſuſtentari poſſint . Sic conſtat ex variis Capitibus *in Decreto* 16. *qu.* 1. *& 7. & in Decretalib. Cap. Tua nobis* ; *Capit. Ex tranſmiſſa* , *Cap. Nuncios* , *Cap. Ex part. & aliis de Decim.* & ſic docet D. Thomas , quem omnes ſequuntur , 2. 2. *quæſt.* 87. *artic.* 2.

6 Hinc fit 1. decimam ſolvendam eſſe ex fructibus , & proventibus prædiorum , agrorum , Viridariorum , hortorum , pratorum , vinearum , ſylvarum , etiam ſi iſta pluries in anno ſuos fructus producant : quapropter ſubjiciuntur Decimæ prædiali vinum , oleum , frumentum , poma , pira , caſtaneæ , legumina , olera , rapæ , cauli , lupini , ordeum , fœnum , paleæ : & quicumque alii fructus ex arboribus , & ex terra provenientibus . Et quidem de fructibus quarumcumque arborum conſtat *ex Cap. Non eſt* , *Cap. ex parte* , *& capit. Quicumque* , 16. *qu.* 7. De leguminibus *ex cap. ex multiplici* , *de Decim.* De oleribus *ex cap. Non eſt* , *de Decim.* De fœno *ex cap. Pervenit* , *de Decim.* De paſcuis , ſeu de herba locata ad paſcendum *ex Cap. Commiſſum* , *de Decim.* De palea , niſi habeatur conſuetudo in contrarium , colligitur ex ratione generali , quia etiam ipſa eſt fructus agri *ex Leg. Adeo* , *ff. de acquiren. rer. domin.* & acceſſorium ſequi debet naturam ſui principalis ; ergo ſi triticum ſubjacet Decimæ , etiam & palea . Sic Abbas , Suarez , Azor. Fagundez , quos refert , & ſequitur Caſtropalaus *de Decim. punct.* 7. *numer.* 1. & Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 5. *punct.* 3. *numer.* 9.

Duo hic advertenda. 1. ex Div. Thoma 2. 2. *quæſt.* 87. *art.* 2. *ad* 3. non eſſe ex ſingulis minimis exigendas Decimas , ſic enim nimium rigoroſè viderentur procedere miniſtri Eccleſiæ in illis percipiendis ; adeoque durum eſſet ex minutiſſimis oleribus ex proprio horto collectis decimam exigere ; aut ex arbore fici , quam Dominus in proprio Viridario habet ; aut ex cuniculis , columbis , & ſimilibus domi retentis ob recreationem . 2. ex Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 5. *punct.* 2. *num.* 2. & ex Riccio *in Collectan. Deciſ. cap.* 142. revera Decimam ex vineis non ſolvendam eſſe in uvis , ſed in vino : quia fructus vineæ cenſetur vinum , in cujus finem vinea plantatur . Sed in hoc ſtandum conſuetudini .

Fit 2. ex animalibus ſe moventibus , & fructus pro- 7
ducentibus ſolvendam eſſe Decimam tum ex ipſis , tum ex eorum fructibus : ſic non ſolùm ſolvendam eſſe Decimam ex ovibus , bobus , capris , equis , & aliis jumentis ; verùm etiam ex lacte , caſeo , butyro , lanis . Idem dicendum de animalibus domeſticis , gallinis , pullis , ovis . Idem de apibus quoad mel , & ceram ; non verò de ipſis examinibus , cum habeantur ut animalia ſylveſtria , & ex animalibus ſylveſtribus ſolùm decima debetur , quando capiuntur , & interficiuntur . Sic *ex Cap. Quicumque* , *Cap. Omnes* , 16. *quæſt.* 7. *Cap. Nuncios* , *de Decimis* . Verùm in his omnibus ſemper attendenda erit conſuetudo .

Fit 3. ex piſcinis , ſtagnis , & Vivariis deberi deci- 8
mam piſcium , qui capiuntur ; ſic ex Cætariis debetur decima tynnorum . Hæc autem decima ſolvenda erit per capita ad inſtar avium , & animalium ſylveſtrium , aliàs difficilis erit computatio decimæ . De reliquo ſi fieri ſoleat alio modo per pondus ſtateræ , ſtandum erit conſuetudini . Sic *ex Cap. Perven. de Decim.* docent Suarez *lib.* 1. *de Decim. cap.* 34. *nu.* 4. *in fine* , & Bonacina *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 5. *punct.* 3. *num.* 9.

Fit denique : Decimam ſolvendam eſſe ex proven- 9
tibus domorum , quæ locantur ; & molendinorum etiam per ventum : ſunt etenim fructus rei . Sic ſtatuitur *in Cap. Paſtor. Cap. Perven. Caput ex Tranſmiſſa : de Decim.* Inſuper ex locatione furni , Piſcinæ , Prati . Sic *in Cap. Commiſſum* , *& Cap. Paſtoralis* , *de Decim.* Ex ipſa herba , ſi in faſciculos redacta vendatur . Secus verò ſi oves , vel boves Domini paſcantur ex ipſa : quia nec collecta eſt , nec habet rationem locationis : ut rectè docent Azor. 1. *par. lib.* 7. *cap.* 35. *quæſt.* 9. & Caſtropalaus *de Decim. punct.* 7. *num.* 1. Ex lapidibus pretio æſtimabilibus , qui ex lapicidinis extrahuntur ; ex venis Metallorum ; ex lignis nemorum , quæ venduntur : ſunt etenim fructus , & lucrum à terra reportatum , adeoque decimæ ſubjectum . Sic omnes Doctores teſte Caſtropalao *l. c.* De partu tamen ancillæ non eſſe ſolvendam decimam docet ex Suarez , & aliis Bonacina *l. c.* ratio eſt , quia non connumeratur inter fructus pecudum , & animalium , ut comprobat ex Legibus .

Adnotandum hìc : quòd licèt aliquando duplex de- 10
cima debeatur ex eadem re duplici titulo intervenientе , ut ſi ſolvenda eſſet decima prædialis ; & perſonalis ; nihilominus utraque decima non debet ſuperare decimam partem valoris totius . Adeoque revera non ſolvitur duplex decima , ſed una integra diviſa in partes ratione diverſorum titulorum , quos eadem Eccleſia habet . Sic Suarez *lib.* 1. *de Decim. capit.* 34. *num.* 5. Filliuccius *tract.* 27. *cap.* 10. *quæſt.* 7. *num.* 229. & Bonac. *de Præcept. Eccleſ. quæſt.* 5. *pun.* 3. *num.* 9.

Locus in quo decima prædialis ſolvenda eſt , ex re- 11
cepta conſuetudine dignoſcendus erit ; adeoque ibi ſolvenda erit , ubi recepta conſuetudo approbavit ſolvendam : cum enim hoc non repugnet diſpoſitioni factæ à Jure ; ideo introduci potuit conſuetudo per ſpatium decem annorum uſu recepta , & approbata . Quòd ſi ex conſuetudine ſolvenda ſit decima in area , in torculari , in præſepe admonendus eſt ille , cui decima debetur , antequam in horrea immittantur fructus ; non enim expedit inconſulto eo fructus indecimatos miſcere cum aliis , & reponere in horreis . Quòd ſi admonitus negligat accedere ad Decimam recipiendam ; tunc poterit fructus in horrea reponere ſimul cum decima , vel eam in area relinquere , cum non teneatur expectare ; ex nullo enim capite colligi poteſt talis

obli-

obligatio. Sic Guttierrez, Suarez, Covarruvias, Hostiensis, Rebuffus, Reginaldus, Layman, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Præcept. Eccles. quæst. 5. punct. 4. numer. 3.* & Castropalaus *de Decim. punct. 8. num. 5.* Non obligantur tamen fideles ex Jure Communi ad deferendam decimam propriis expensis in horrea Ministrorum Ecclesiæ; cum non extet Textus obligans ad id faciendum, ut adnotant Gloss. *Cap. Cum homines, de Decim. verb. Fructibus*, Adrianus *quodlib. 5. art. 10 quæst. 2.* Suarez *de Decim. lib. 1. cap. 37. num. 6.* Castropalaus, & Bonac. *loc. cit.* quidquid in contrarium dixerint nonnulli. Si verò legitima consuetudo introducta fuerit per decem annos asportandi decimam propriis expensis in horrea Ecclesiæ; servanda erit, cum vim Legis habeat, nec est de re Jure prohibita. Sic Sylvester *verb. Decima, quæst. 9.* Azor. *1. par. libr. 7. capit. 35. quæst. 15.* Suarez *de Decim. lib. 1. cap. 37. numer. 8.* Lessius *lib. 2. capit. 6. dubit. 14. num. 46.* Bonacina, & Castropalaus *loc. cit.*

12 Tempus solvendi decimam prædialem est statim ac fructus collecti sunt: sic statuitur *in Cap. Cum homines, de Decim.* ubi dicitur: mandamus, ut statim fructibus collectis decimam persolvant. Quod intelligendum erit, sive prædium pluries in anno fructus producat, sive semel tantum: cum enim debeatur decima ex fructibus collectis; ideo ipsis collectis statim consurgit obligatio solvendi illam, sive semel, sive pluries fructus collectos produxerit ager; nec tempus congruentius assignari potest, itaut mora ad solvendum non sit longior, quàm par sit. Sic communiter Doctores. Decima ex fœtibus animalium solvenda erit, quando sine matre vivere possunt, aliàs fœtus inutiles essent. Decima ex lanis post finem tonsionis, decima ex lacte, caseo, butyro, & similibus, quæ tractu temporis colligi solent; debent in fine tractus temporis solvi, nisi aliud consuetudo exposcat; quæ pro loco, tempore, & qualitate rerum recepta est: ut docent Lessius, Suarez, Reginaldus, Molfesius, Moneta, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst. 5. punct. 4. num. 1.*

13 Petes 1. an decima solvenda sit antequam petatur? Resp. spectato Jure Communi videtur solvenda antequam petatur: ratio est, quia si debetur, statim ac fructus sint collecti; non est necessarium, ut petatur explicitè; terminus namque ipse interpellat pro creditore. Quòd si consuetudo introducta sit legitimè non solvendi eam, nisi priùs petatur; standum erit huic consuetudini. Sic Abbas, Sanchez, Ancharranus, Covar. Suarez, Azor. Lessius, Moneta, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Præcep. Eccles. quæst. 5. punct. 4. num. 2.* & Castropalaus *de Decimis, punct. 8. num. 4.* quamvis oppositum docuerint Cardinalis, Archidiaconus, & Parisius.

14 Petes 2. an Ecclesia, & ejus Ministri habeant jus exigendi decimas prędiales non solutas ab emente prædium, si dominus illud vendiderit emptori non solutis priùs decimis? Resp. posse decimas non solutas exigere ab emptore, aut à Domino vendente, prout eis placitum fuerit: ratio, cur possint illas exigere ab emptore est; quia habet prædium decimæ obnoxium, & res transit cum suo onere *ex Cap. Ex litteris, de Pignor. & ex Leg. Imperatores, ff. de Publican.* ubi statuitur: In solvendis tributis ipsa prædia, non personas obligari. Ratio verò, cur possint decimas à venditore exigere, est; quia fructus percepit, quos Ecclesiæ debebat, & quos solvere tenebatur; adeoque Ecclesia actionem habet in illum. Quòd si emptor eas solverit, actionem habet repetendi à vendente, qui fructus percepit obnoxios Ecclesiæ, & quos solvere tenebatur. Sic Federicus de Senis, Tuscus, Panormitanus, Lessius, Moneta, Azor. quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst. 5. punct. 3. num. 15.*

15 Petes 3. an decima prædialis solvenda sit ex omnibus fructibus collectis integris, antequam videlicet tributum, pensio, aut expensæ in colligendis fructibus solvantur? Resp. affirmativè: sic enim definitum est *in Cap. Cum non sit, Cap. Quod non est, Cap. Pastoralis, Cap. Tua nobis, Cap. Cum homines, de Decim.* & ratio est, quia cum solvantur decimæ in recognitionem dominii universalis Dei, ac ejus Supremę excellentiæ; & dominium Dei excedat, ac sit ante omnia alia Jura, ac ad omnes fructus se extendat; ideo recognoscendum erit ex omnibus fructibus integris, nec quocumque alio Jure diminutis. Nec obstant variæ Leges statuentes: illos tantùm censeri fructus, qui remanserunt deductis expensis, videlicet deducta priùs æstimatione seminis, pretio pro colendo agro, pro colligendis fructibus, pro reparanda Domo; & similibus. Non inquam obstant, quia loquuntur de fructibus, quatenus sunt lucrum Usufructuarii; & tunc certum est, deduci debere expensas, & onera; non verò loquuntur de fructibus naturaliter à terra productis, in qua acceptione loquuntur Canones, ex quibus integris, nec ullo Jure diminutis decima solvenda erit. Meritò tamen Sacri Canones conformantes se veteri Legi sanciunt decimam istam ex fructibus non diminutis, etiamsi tanta non fuerit copia fructuum, quanta per semen demandata fuerit terræ; ne videlicet Ministri deputati servitio Altaris sua careant sustentatione, æquè enim in fidelium ministerio laborant, si annus fertilis sit, aut sterilitate gravatus. Non nego tamen, quòd in gravi penuria æquitatem aliquam, ac condonationem exercere deberent, ut egentibus subvenirent. Sic Suarez *de Decim. libr. 1. capit. 35. num. 7.* Filliuccius *tract. 27. cap. 10. quæst. 8. num. 231.* Bonacina alios referens *de Præcept. Eccles. quæst. 5. punct. 3. num. 19.* & Castropalaus *de Decim. punct. 8. num. 1.*

16 Hinc infertur 1. Decimam solvendam esse ex integris fructibus, sive prædium per laborem propriæ personæ colatur, sive per laborem mercenariorum, aut colonorum; ea tamen soluta nec Dominus, nec Colonus, nec Mercenarius tenebitur ex illis aliam Decimam prædialem solvere, cum ex eadem re non sit solvenda bis decima. Infertur 2. graviter peccare, qui Decimam Ecclesiæ debitam solvunt ex fructibus deterioribus; ex omnibus namque permixtis, melioribus scilicet cum deterioribus persolvenda erit, in quo bona fide erit procedendum: omnium namque illorum Auctor est Deus, in cujus dominii recognitionem decima solvitur. Adeoque si in hac parte gravem committit fraudem, qui ad decimam tenetur; non solùm peccabit peccato injustitiæ, & ad restitutionem tenebitur; verùm etiam Sacrilegii, cum sit res Ecclesiæ debita ob Sacrum Ministerium, ac Sacris usibus deputatum: maximè quia peccatum defraudandi decimas Sacrilegium passim à Sacris Canonibus appellatur. Sic Sylvester *verb. Decima, num. 15. §. 3.* Suarez *lib. 1. de Decim. cap. 29. num. 4. & cap. 36. num. 1.* Lessius *lib. 2. cap. 39. dubit. 3. numer. 16.* Filliuccius *tract. 27. cap. 9. quæst. 11. num. 209.* Tuscus *concl. 21. num. 1.* Fagundez *de Quinq. Præcep. Eccles. lib. 1. capit. 4. num. 7.* & Castropalaus *de Decim. pun. 8. nu. 2.* Quamvis non ita propriè, & strictè loquendo videatur Sacrilegium: cum Decima ex se non sit res spiritualis, nec usui Sacro strictè accepto deputata. Sic Layman *lib. 4. tract. 6. cap. 2. num. 3.* & Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst. 5. punct. 3. num. 18.*

17 Decima prædialis Jure Communi solvenda est illi Ecclesiæ Parochiali, in cujus jurisdictione prædium situm est, etiam si Dominus prædii in aliena Parochia inhabitet, ibique Sacramenta recipiat, & etiam si illa ecclesia, cui prędium, est subjectum, non sit cathedralis, matrix, vel baptismalis habens alias sibi subordinatas recognoscentes illam quoad administrationem baptismi. Sic statuitur *in Cap. ult. de Paroch. Cap. ultim. de Restit. Spoliat. in 6. & in Cap. Cum contingat, cap. Ad Apostolicæ, cap. Cum sint homines, & cap. Cum in tua, de Decim.* & ratio assignata à Doctoribus, qui in hoc conveniunt, est, ut Jura Ecclesiæ, & Decimæ firma semper consisterent, nec variarentur pro varietate personarum. Quòd si prædium non sit intra fines alicujus Parochiæ, de Jure Communi ejus Decima spectat ad Episcopum: sic enim colligitur *ex cap. Quoniam, de Decim.* & quamvis ibi sermo sit de Novalibus, hoc est, de prædiis, quæ antea seminata non fuere, nec fructus aliquos produxerunt, quos nunc de novo producunt; nihilominus cum eadem ratio militet pro Novalibus, ac prædiis antea cultis; ideo si decimæ Novalium, si non sint intra terminos alicujus Parochiæ, spectant ad Episcopum; ad ipsum quoque spectare debent decimæ prædiorum antea cultorum, si intra terminos alicujus Parochiæ non sint: maximè quia ex dispositione Sacrorum Canonum ante divisionem Parochiarum spectant Decimæ ad Episcopum. Sic Valentia, Suarez, Azor. Lessius, Reginaldus, Filliuccius, Layman, Tuscus, Moneta, Riccius, quos refert, & sequi-

sequitur Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst.* 5. *punct.* 3. *num.* 5.

18 Major difficultas est de decimis mixtis, cui Ecclesiæ debeantur: verùm cum sequantur naturam decimarum prædialium; ideo dicendum erit, solvendas esse illi Ecclesiæ, intra cujus fines pascunt, accubant, ac morantur animalia, etiamsi Dominus illorum alibi commoretur, ac Sacramenta recipiat. Sic docent Gloss. *in Cap. Ad Apostolicam, de Decim.* Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 1. *de Divin. Cult. cap.* 21. *num.* 8. Azor. 1. *par. lib.* 1. *cap.* 35. *quæst.* 15. Filliuccius *tract.* 27. *cap.* 9. *quæst.* 1. *num.* 187. Rebuffus *tract. de Decim. quæst.* 6. *num.* 25. Fagundez *de Quint. Præcept. Eccles. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 5. & Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst.* 5. *punct.* 3. *num.* 16. Quòd si animalia in una Parochia commorentur, in alia pascantur; dividenda erit eorum decima inter Parochias illas; non verò applicanda tantum erit illi Parochiæ, ubi pascuntur, ut putavit Fagundez *l. c. numer.* 10. referens Div. Thomam, Alensem, & Sotum: ratio est, quia non minùs requiritur ad percipiendos fructus ab animalibus pastus eorum, quàm accubitus, & caula adapta: non nego tamen, quòd major respectus habendus sit in divisione illi Parochiæ, in qua pascuntur. Sic Suarez *libr.* 1. *de Divino Cultu cap.* 21. *numer.* 10. Navarrus *concl.* 2. *de Decim.* Glossa, Azor. Filliuccius, Rebuffus, Bonacina *locis citatis*, & Castropalaus *de Decim. punct.* 8. *num.* 8. An autem aliqua portio harum decimarum debeatur illi Ecclesiæ, ubi dominus animalium Sacramenta recipit; mihi valde probabile est, ac æquitati consentaneum deberi, etiamsi intra ejus fines nec pascantur, nec commorentur animalia illa: ratio est, quia licèt decimæ debeantur in recognitionem Divini Dominii, attamen habetur respectus ad labores ministrorum inservientium fidelibus; ergo habendus erit respectus ad ministros, à quibus Sacramenta suscipit Dominus: maximè quia, ut rectè adnotat Suarez *l. c. num.* 7. non expresse statuitur in Jure Canonico, has decimas mixtas deberi Ecclesiæ, intra cujus fines residunt armenta, ut statuitur de personalibus in favorem illius Ecclesiæ, ubi persona residet; & de prædialibus in favorem illius, ubi prædium existit; ergo cum mixtæ sint, ac mediæ inter decimas personales, & prædiales jure merito dividi poterunt, & saltem quartam partem tradere illi Ecclesiæ, ubi Persona Domini residet. Sic Navarrus *Consil.* 1. *de Decim. nu.* 10. Reginaldus *lib.* 19. *num.* 89. *in fin.* Castropalaus *l. c. num.* 9. & Bonacina alios referens *l. c.*

19 Quæ huc usque dicta sunt, procedunt ex Jure Communi; cæterum Consuetudo, Præscriptio, aut Privilegium introducere legitimè possunt, ut decima, quæ de jure debetur uni Ecclesiæ, alteri solvatur: consuetudo siquidem derogare potest juri humano, & jus humanum est, quòd talis quota, & Decima debeatur huic potiùs Ecclesiæ, quàm illi, & sic Doctores communiter tradunt. Excipiuntur à hac Regula Novalia, seu Prædia, quæ antea fructus non producebant, nunc verò de novo producunt: in his enim Novalibus nulla consuetudo haberi potest, cum antea decimas non solverint; adeoque si Novalia sint intra terminos alicujus Parochiæ, illi solvenda erit decima de novalibus; sin verò, spectat ad Episcopum *ex Cap. Quoniam, de Decim.* ut supra diximus. Quòd si Novalia sint intra terminos alicujus Ecclesiæ, cujus decimæ alteri Ecclesiæ assignatæ fuerint sub verbis tamen ita generalibus, ac indefinitis, ut clarè non exprimant Novalia, sed potiùs intelligi possint verba de prædiis cultis, ex quibus antea decimæ exigebantur; tunc probabiliùs erit, decimas novalium spectare ad eam Ecclesiam, in qua Novalia extant: ratio est, quia Privilegium, aut consuetudo præscripta exigendi decimas ex prædiis, & fructibus alienæ Ecclesiæ, cum sit contra Jus Commune, & habeat rationem odiosi; inde est, quòd potiùs restringi debeat, quàm ampliari. Et sic expressè decidit *in Cap. Tuæ*, 1. §. *ult. de Decim.* ubi dicitur: Neque occasione decimationis antiquæ (licèt in feudum decimæ sint concessæ) sunt decimæ novalium usurpandæ, cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potiùs restringenda. Sic Covarruvias, Guttierrez, Suarez, Vasquez, Moneta, quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst.* 5. *punct.* 3. *num.* 13. *in fine*, & Castropalaus *de Decim. punct.* 8. *numer.* 12.

20 Difficultas tamen in eo sita est: quodnam videlicet tempus requiratur ad consuetudinem, vel præscriptionem decimarum unius Ecclesiæ contra aliam, cui de jure debitæ erant. In qua dissolvenda dissentio est inter Doctores, nam Panormitanus, Covarruvias, & Guttierrez relati à Suarez *libr.* 1. *de Relig. cap.* 22. *numer.* 2. putant, sufficere spatium decem annorum. Probabilior tamen, & vera sententia sustinet, requiri spatium quadraginta annorum cum titulo, & sine titulo tempus immemoriale requiritur, seu saltem centum annorum. Sic constat *ex Cap. A videntibus, de Privileg. ex Cap. Ad aures, de Præscript. & ex Cap.* 1. *de Præscript. in* 6. ratio est, quia agitur de præferenda una Ecclesia alteri, cui favet Jus Commune; ergo satis congruum fuit, & nimis æquitati consentaneum existente titulo assignare spatium quadraginta annorum, & eo deficiente tempus immemoriale. Sic Suarez *l. c.* Reginaldus, Lessius, Salas, Molina, Sanchez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcept. Eccles. quæst.* 5. *punct.* 3. *numer.* 13. & Castropalaus *de Decim. punct.* 8. *num.* 10.

CAPUT IV.

Quibus Personis Ecclesiasticis debeantur Decimæ Jure Communi? Et si Personæ Laicæ possint Decimas possidere, & præscribere?

1 *Variæ assignationes factæ Decimarum. Nunc temporis non solùm debentur Parochis Sacramenta Ministrantibus, sed etiam Beneficiariis ea non Ministrantibus.*

2 *Religiosis non debentur Decimæ ex Jure Communi, quamvis debeantur ex specialibus Privilegiis, vel per acquisitionem Ecclesiæ, aut beneficii, quibus Decimæ annexæ sint.*

3 *An Decimæ solvendæ sint Clericis jus habentibus ad illas, etiamsi divites fuerint, aut improbi?*

4 *An teneantur fideles sustentare Parochum suum, si Decimæ, quas illi solvunt; alteri applicatæ fuerint?*

5 *Persona Laica nequit titulo spirituali habere jus percipiendi Decimas, poterit tamen eas habere titulo temporali.*

6 *Quanam Personæ possint Laicis locare, vendere, aut donare jus temporale percipiendi Decimas?*

1 DECIMÆ in nascentis Ecclesiæ exordio universo Clero debebantur, tunc enim temporis omnia communia erant, quas Episcopus dividebat Clericis pro qualitate laboris, & necessitatis: ut constat *ex Cap.* 1. 16. *quæst.* 7. Facta postea divisione Parochiarum, ac assignatis Clericis, qui illis ministrarent; facta pariter fuit assignatio decimarum, quæ cuique Episcopo, & suis Clericis deberentur. Crescentibus verò decimis in dies alia subdivisio illarum facta est, & pluribus Clericis assignatæ, aliis titulo spirituali, & Ecclesiastico Beneficii; aliis verò ex gratia, & privilegio; aut stipendio pro obsequio præstito. Hinc est, quòd titulo spirituali decimæ debeantur non solùm Parochis, qui Sacramenta administrant; sed etiam illis Clericis, qui ex Officio deputati sunt Divino Cultui, & beneficium Ecclesiasticum habent, etiamsi non administrent Sacramenta; itaut contra Justitiam sit illis denegare decimas; ut constat *ex Cap. Ex parte* 2. *de decim.* & ratio est, ut bene adnotat Suarez *lib.* 1. *de decim. cap.* 28. *num.* 12. *& cap.* 29. *num.* 4. quia non solùm fideles tenentur alere Ministros Ecclesiæ, qui sibi Sacramenta distribuant; sed etiam eos Ministros, qui speciali titulo, & obligatione designati sunt ad Divinum Cultum, Sacrificium, & Orationes Deo offerendas pro fidelibus.

2 Et quamvis ex Jure Communi non debeantur decimæ Religiosis, nec illis Clericis, qui beneficium Ecclesiasticum non habent, cum non sint deputati ab Ecclesia, ut speciales ejus Ministri; nihilominus quia ex Devotione, vel Voto Christifidelibus inserviunt, sæpè ex Privilegio ipsis decimæ assignantur, & aliquando sub obligatione alicujus ministerii, & tunc extra controversiam illis debentur decimæ ex Justitia, cum exigant illas ex jure sibi translato ab Ecclesia, cujus capaces sunt. Sic ex Panormitano docet Suarez *l. c.* An autem tales Clerici, ac Religiosi possint per præscriptionem acquirere jus exigendi decimas, aut per consuetudinem, & possessionem bona fide continuatam; controversa res est. Nihilominus affirmativa sententia proba-

probabilior videtur : nam possunt acquirere Ecclesiam Parochialem, aut beneficium, quibus decimæ annexæ sint, sunt etenim capaces *ex Capit. Ad aures, de Præscript.* quamvis requiratur titulus coloratus, cum nequeat beneficium sine Institutione Canonica bona fide possideri : ad hanc tamen præscriptionem, si Simonia non intervenerit; sufficit Triennalis possessio pacifica. Per consuetudinem verò, & possessionem bona fide continuatam poterunt pariter præscribere jus exigendi decimas ; quamvis semper præsumatur aliquod Privilegium fuisse concessum ; & in foro externo, si tempus fuerit immemoriale, quo decimæ exiguntur; præsumitur jam adesse, & tunc non solùm præscribunt vi possessionis, sed etiam vi tituli præscripti. Sic Lessius *lib. 2. cap. 6. dub. 10.* Rebuffus *quæst. 13. num. 63.* Guttierrez *tract. de decim. capit. 21. num. 6.* Navarrus *libr. 3. Consil. consil. 40. & 42. de Præbendis*, & Castropalaus *de decim. punct. 10. num. 2.*

3 Inquires 1. an Decimæ solvendæ sint Clericis, qui jus habent exigendi illas; etiam si divites fuerint, aut improbi? Resp. affirmativè : ratio est, quia obligatio solvendi decimas Clericis laborantibus in ministerium fidelium non oritur ex eorum inopia, aut probitate vitæ, sed quia laborant inserviendo fidelibus ; ergo supposito eorum labore, sive divites sint, sive improbi ; eis debentur decimæ : maximè quia Christus Dominus *Matth. 22.* præcipit, reddi tributa Imperatori infideli, & decimas Sacerdotibus improbis Judæorum : ut habet Div. Hieronymus explicans hunc locum : & sic docent Sylvester, Suarez, Panormitanus, Rebuffus, Reginaldus, Moneta, & Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcept. Eccles. punct. 3. nu. 17.*

4 Inquires 2. an teneantur fideles sustentare Parochum suum, si decimæ, quas illi solvunt, alteri applicatæ fuerint? Resp. præmittendo 1. applicationem decimarum factam per modum pensionis, aut alio titulo alicui loco pio, aut religioso; nullam esse, si beneficiarius, cujus erant decimæ, debita sustentatione privetur : Pontifex siquidem non est Dominus omnium decimarum, sed earum dispensator. Adeoque si facta esset totalis applicatio decimarum pensionario, adhuc teneretur Pensionarius ad debitam sustentationem Parochi, nisi ejus defectum suppleret Pontifex assignando aliam sustentationem Parocho : sic Suarez *libr. 1. cap. 15. num. 7.* Præmittendo 2. Parochum, aut beneficiarium non inservientem per se Parochiæ, aut beneficio, sed per suos Vicarios, teneri ad debitam sustentationem istorum, sub hoc enim onere decimas recipit; adeout meritò possint Parochiani Decimas Parocho denegare, si Vicarios suos non sustentent. Similiter poterunt Parochiani denegare decimas Pensionario, si debitam sustentationem Parocho deneget, à quo Sacramenta recipiunt; injusta siquidem esset totalis illa applicatio facta Pensionario, si aliunde Parochus Sacramenta administrans non habeat debitam sustentationem. Sic Suarez *lib. 1. de Decim. capit. 15. num. 7.* Lessius *lib. 2. caput. 34. dubit. 31. numer. 169.* His præmissis.

Si nec Pensionarius, ex Decimis sibi assignatis, ac à Parochianis solutis non sustentet Parochum; aut si Pontifex non assignaverit Parocho aliam congruam sustentationem: vel si Parochiani non possint ex decimis solvendis partem decimarum subtrahere, eamque Parocho tradere; tunc non tenebuntur Parochiani alias decimas, vel Pensiones Parocho tradere in debitam sustentationem : ratio est, quia jam pro ministerio sibi exhibito decimas solvunt, nec tenentur ad stipendium duplicatum; ergo suæ obligationi satisfecere : nec ipsi sunt, qui Parochum gravant in divisione decimarum ; ergo non tenentur damnum à Parocho passum resarcire. Sicuti si Parochus debitam sustentationem suis Vicariis denegaret ex decimis à Parochianis perceptis, non tenerentur Parochiani ad damnum Vicariorum resarciendum : non enim ab ipsis damnum patiuntur Vicarii, sed à Parocho denegante debitam sustentationem. Sic Covarruvias *lib. 1. Variar. cap. 17. numer. 3. in fine*, Suarez *l. c. capit. 15. numer. 10.* Lessius *lib. 2. cap. 39. dubit. 4. num. 17.* & Castropalaus *de Decimis, punct. 10. num. 6.*

5 Persona laica, quamvis possidere nequeat, aut habere jus percipiendi decimas titulo spirituali ministerii, exercitii, ac Officii Ecclesiastici; quapropter ex vi tituli hujus neque præscribere possit, ut definitur *in variis Capitibus de Decimis*, & specialiter *in Cap. Decimas, 16. quæst. 7. & Capit. Causam, de Præscript.* Nihilominus eas possidere potest titulo Temporali Conductionis, Locationis, Emptionis, Donationis, aut temporalis obsequii præstiti, vel præstandi Ecclesiæ : constat namque Ecclesiam sæpè vendere decimas laicis, illis eas locare, aut donare pro obsequiis Ecclesiæ factis. Et quamvis Persona laica tunc decimas exigeret, non tamen eas exigeret tamquam sibi, & propriæ Personæ debitas, sed potiùs Ecclesiæ, quæ eas sibi vendidit, locavit, aut donavit. Potest tamen Persona laica juxta hunc temporalem titulum præscribere per spatium quadraginta annorum ; sine titulo tamen per tempus immemoriale : ratio est, quia personæ quamvis laicæ capaces sunt ex vi hujus tituli temporalis possidere decimas; ergo pariter capaces erunt præscriptionis : & si ex privilegio habere possunt jus exigendi decimas, poterunt etiam consuetudine acquirere : maximè quia præscriptio immemorialis privilegio comparatur, ac idem robur habet in persona capaci : ut constat *ex Cap. Super quibusdam, de Verb. signif.* Nec Canones vetantes præscriptionem decimarum Laicis intelligendi sunt secundum rationem tituli temporalis, sed secundum rationem tituli spiritualis, ut rectè advertit Castropalaus *de Decim. punct. 9. numer. 2.* Restat igitur, quòd Persona laica capax sit possidendi decimas, easque præscribendi, ac consuetudine acquirendi juxta superiùs dicta per titulum tamen temporalem. Sic Covarruvias, Lessius, Azor. Suarez, cum aliis, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 3.* Et quamvis Suarez ad præscriptionem legitimam sine titulo requirat simul cum possessione immemoriali famam tituli saltem. Nihilominus Covarruvias, Lessius, Azor. & Castropalaus docent, ipsam possessionem immemorialem pacificam fundare præsumptionem tituli, adeoque probata possessione pacifica immemoriali, remanet probatus titulus.

6 Quænam verò Personæ possint laicis locare, vendere, aut donare jus temporale decimas percipiendi; colligendum est ex Sacris Canonibus. Et quidem posse Clericum beneficiatum suas decimas locare, aut vendere ad breve tempus propria authoritate satis constat *ex Cap. 2. de Locat.* Solùm hìc controverti solet, quodnam sit hoc breve tempus ; pro qua controversia dirimenda dicendum est : quòd ubi viget Extravagans Pauli II. *Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienand.* Est triennium : ibi enim habetur, quòd nulla conductio, aut locatio, etiam authoritate Episcopi fieri possit ; quæ triennium excedat. Quamvis non compræhendat decimas Laicis locatas ob stipendium ipsis debitum ratione obsequii præstiti Ecclesiæ : quia potiùs Ecclesia conduceret operas laicorum, quàm illis decimas locaret : ut advertit Suarez *lib. 1. de Decim. cap. 25. num. 10.* Nec compræhendit jus ad tempus, vel ad vitam exigendi decimas laicis collatum ab Episcopis ob obsequia, & beneficia facta Ecclesiæ propriis sumptibus, ut si eam propriis sumptibus defenderent à Tyranno : cum talis donatio sit remuneratoria, & quamvis esset feudalis, non tamen esset perpetua; in Concilio siquidem Lateranensi prohibentur infeudationes, aut emphyteuses perpetuæ : ut ex Communi Sententia docent Covarruvias, Cardinalis, Baldus, Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Decim. punct. 9. numer. 5.* Ubi verò non viget extravagans *Ambitiosæ*, breve tempus erit, quod est intra decimum annum : sic Abbas *in Cap. Quamvis, de Decim.* Glossa *ibi*, & reputat probabile ; Azor. *lib. 7. cap. 26. quæst. 14.* notat, posse dari ad Vitam hominis. Non possunt tamen nec à Clericis beneficiatis Episcopo inferioribus, nec ab ipsis Episcopis Decimæ conferri Laicis in feudum, & in perpetuum absque authoritate Summi Pontificis, ut constat *ex Capit. Quamvis, de Decim.* & docent Glossa *ibi*, & Doctores communiter, quidquid fuerit ante Concilium Lateranense sub Alexandro III. Possunt tamen Laici licitè sibi retinere decimas, quas ante Concilium prædictum ex consensu Prælatorum habuerunt ; sicuti post illud possunt licitè retinere, si eas possideant ex facultate Apostolica : possunt insuper ex facultate Prælati illius Ecclesiæ, à qua acceperunt, eas alteri donare. Sic ex Lessio, Azor. & aliis docet Castropalaus *de Decim. punct. 9. num. 6.*

CA-

CAPUT V.

Quomodo tolli possit Obligatio solvendi Decimas?

1 *Pontifex potest quemlibet eximere ab obligatione solvendi Decimas. Potest etiam eas omnes sibi applicare, & Ministris Ecclesiæ dare congruam sustentationem.*
2 *Si absque causa eximeret, validè eximeret, sed non licitè.*
3 *Potest Pontifex Decimas uni Ecclesiæ assignatas alteri assignare.*
4 *Nequeunt Prælati Pontifice inferiores eximere ab obligatione solvendi Decimas Jure Pontificio, & Communi debitas.*
5 *Solus Pontifex per Privilegium concessum eximere potest aliquem, vel integram Communitatem ab onere solvendi Decimas. Et quid de privilegiis Religiosorum?*
6 *An Religiosi per sua privilegia eximantur à solutione Decimarum ex prædiis, quæ de novo acquirunt, & de quibus ante acquisitionem Decimæ solvebantur Ecclesiis?*
7 *An privilegium exemptionis per ea verba concessum, quòd non solvant Decimas ex prædiis, quæ habent; extendatur ad prædia culta in futurum acquirenda post concessionem privilegii, & ad Novalia in futurum excolenda?*
8 *Quid dicendum: si Religiosi prædia aliena conducant, aut in emphyteusim accipiant?*
9 *Compositio, & Transactio habent vim eximendi à solutione decimarum, & multò magis transferendi obligationem ex una Ecclesia ad aliam.*
10 *Consuetudo, si legitimè introducta sit; eximere potest ab obligatione solvendi Decimas.*
11 *Adnotantur nonnulla circa consuetudinem.*
12 *Quantum temporis requiratur ad introducendam legitimam consuetudinem à Decimis eximentem?*
13 *Præscriptio eximere potest à Decimis solvendis.*
14 *Quodnam tempus requiratur à Jure ad præscribendum contra Jus Ecclesiasticum Commune?*

1 PONTIFEX absoluta sua potestate potest quemlibet eximere ab obligatione persolvendi Decimas, & potest insuper eas omnes sibi applicare, & tribuere tantùm Ministris Ecclesiæ congruam sustentationem: ratio est, quia cum Quota Decimarum sit ex Jure Ecclesiastico, ut diximus, & Pontifex potest Juri Ecclesiastico derogare; ideo potest quemlibet eximere ab obligatione solvendi decimas, vel eas sibi assignare. Prout verò Decimæ important congruam sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, cum hæc sit de Jure Divino, & naturali; non potest in ea Pontifex dispensare: & si Decimas sibi applicat, vel fideles eximit à solutione Decimarum; tunc ipse tenebitur ad subministrandam congruam sustentationem Ministris Ecclesiæ. Sic communiter Theologi Suarez, Sylvester, Reginaldus, Azor. Vasquez, Filliuccius, Rebuffus, Moneta, & alii quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Præcept. Eccl. quæst.* 5. *punct.* 5. *nu.* 1. & Castropalaus *de Decim. punct.* 3. *num.* 2. Nec obstat, quod fideles teneantur Jure Divino ad persolvendam decimam in recognitionem excellentiæ Divinæ, ac Supremi ejus Dominii; adeoque non poterunt à Pontifice eximi ab obligatione solvendi decimam. Non obstat inquam, quia quælibet minima pars sufficiens erit ad hanc recognitionem; imò satis abundè fieret talis recognitio per oblationem Sacrificii Missæ, ultra alias proprietates, quas secum affert tantum Sacrificium: sic citatus Castropalaus.

2 Quòd si Pontifex fidelem aliquem ab obligatione solvendi Decimas liberaret absque causa, quamvis validè id efficeret cum tota obligatio solvendi hanc quotam pendeat ab ejus voluntate, ut pendent aliæ Leges Ecclesiasticæ; nihilominus illicitè id efficeret: quia absque causa aliquem eximere à Lege Communi, & à Regula omnibus præscripta, esset abuti potestate habita, ut latè probat Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 18. *num.* 3. Non esset tamen grave peccatum, nisi grave scandalum, aut grave detrimentum aliis proveniret, si videlicet nimis justo Decimis gravarentur, quod non est supponendum per exemptionem unjus, vel alterius inter tantos. Sicuti non est præsumendum de Pontifice, ac de aliis Supremis Principibus absque legitima causa moveri ad dispensandum in Lege Communi, maximè si moveatur motu proprio; & si ad instantiam partis moveatur, probandum erit in foro externo, dispensationem non fuisse factam cum causa legitima. Sic Suarez *tom.* 5. *de Censur. disp.* 41. *sect.* 3. *in fine*, Sanchez *lib.* 8. *de Matr. disp.* 17. *num.* 14. & Castropalaus *de Decimis, punct.* 3. *num.* 3. & 4. qui advertit: exemptionem factam Ecclesiasticis, vel Religiosis personis circa Decimas solvendas, semper esse cum legitima causa: cum sit applicatio debitæ sustentationis Ministris Ecclesiæ ordinatis in Communem fidelium utilitatem.

Potest quoque Pontifex, qui est legitimus Decima- 3
rum Dispensator, ac Distributor, Decimas uni Ecclesiæ assignatas alteri assignare, prout magis in Domino ei visum fuerit expedire: ratio est, quia Decimæ illæ applicatæ fuerunt uni Ecclesiæ dependenter ab ejus voluntate; ergo dependenter à voluntate Pontificis poterunt alteri applicari, prout in Domino magis ei expedire videbitur, & magis congruere bono Communi fidelium.

Prælati Pontifice inferiores nequeunt eximere ab ob- 4
ligatione solvendi decimas de Jure Pontificio, ac Communi debitas; aut alteri applicare ab eo, cui ex eodem Jure sunt debitæ, cederet siquidem id in præjudicium tertii, adeoque in eo dispensare nequeunt Prælati Pontifice inferiores. Sic Glos. *in Cap. Ecclesia* 16. *quæst.* 1. Suarez, Rebuffus, Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Decim. punct.* 3. *numer.* 1. Et quamvis Episcopi possint per Tridentinum *sess.* 7. *de Reform. capit.* 5. 6. 7. & 8. *sess.* 21. *de Reform. capit.* 3. 4. 5. & 7. Decimas applicare uni, vel alteri loco, beneficia unire, vel unita dissolvere, & novos Ministros Ecclesiæ designare pro numerositate populi, quibus pro qualitate suorum Ministeriorum Decimæ debeantur; nihilominus nec hæc est dispensatio, & relaxatio Juris Communis, sed potiùs conveniens administratio Decimarum, absque eo quòd graventur populi supra id, quod debent Jure Communi, & absque eo quòd deputentur aliis à Ministris Altari inservientibus: nec id efficiunt authoritate propria, sed ut Legati Sedis Apostolicæ, ut *in præcitatis Capitibus* loquitur Tridentinum. Sic Suarez *libr.* 1. *de Decim. capit.* 15. *in fine*, & Rebuffus, *quæst.* 5. *de Decimis*, *numer.* 32.

Ex dictis constat: posse Pontificem per Privilegium 5
eximere aliquem, vel Communitatem integram ab obligatione solvendi Decimas: nec alteri à Pontifice datur hæc facultas eximendi per privilegium: sicuti enim alius ab illo nequit imponere solutionem Decimarum, ita neque ab ea eximere: ut patet *ex Cap. Nulli Episcoporum*, *Cap. Ad hoc*, *Capit. Prædicator.* 16. *quæst.* 1. Sed quia Privilegia exemptionis ab obligatione solvendi Decimas magna ex parte spectant ad Religiosas Familias; ideo nonnulla ad hoc punctum spectantia attingere oportet breviter.

Religiosi igitur Jure Communi eximuntur à solven- 6
dis Decimis personalibus, & prædialibus ex illis tamen prædiis, quæ propriis sumptibus excolunt, ut expressè statuitur *in Cap. ex parte* 1. *de Decim.* Huic exemptioni duplex limitatio addita est, 1. ut prædia, quæ propriis sumptibus excolunt; non sint Conductitia, sic *in Capit. Dilecti*, *de Decim.* 2. ut sint prædia acquisita post Concilium Lateranense: nam si fuerint acquisita ante Concilium prædictum, & ex illis decimæ solvebantur Ecclesiæ, etiamsi Conductitia non sint, & etiam si propriis sumptibus excolantur; subjacent Decimis: sic *in Cap. Nuper. de Decimis*. Nec ex Jure Communi aliam exceptionem habent à Decimis solvendis Religiosi Ordines: ut adnotant Guttierrez *lib.* 1. *Canonic. Quæst. capit.* 21. *numer.* 136. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *capit.* 18. Extra verò Corpus Juris multa extant Religiosorum privilegia, quæ longum esset singillatim enumerare; unaquæque siquidem Religiosa Familia ex sibi concessis colligere poterit, quænam sibi exemptio competat in hac parte, & per quæ verba exprimatur: nam aliqui Sacri Ordines Religiosi eximi solent per hæc varba: *Ne Decimas solvant ex prædiis, quæ habent*; alii verò per sequentia verba: *Ne Decimas solvant ex laboribus, seu nutrimentis suis propriis, seu prædiis suis*. Societas Jesu mea amantissima Mater, & utinam ejus dignus filius, per Constitutionem Pauli III. ad perpetuam rei memoriam, incipit, *Licèt Debitum Pastoralis Officii*, *datam* 15. *Kalend. Novem.*

Novem. 1549. non tenetur solvere bonorum suorum decimam, vel aliam dare contributionem, seu procurationem, non obstante Apostolica Constitutione. Prædictam Constitutionem Pauli III. confirmat, & magis ampliat ad quamlibet Decimarum, & impositionum solutionem Pius IV. per suam Constitutionem, incipit, *Exponi nobis nuper fecistis, datam die 19. Augusti* 1561. Denique Gregorius XIII. per suam Constitutionem ad perpetuam rei memoriam, incipit, *Pastoralis Officii, datam die 1. Januarii* 1578. confirmat supradictas Constitutiones Pauli III. & Pii IV. cum suis ampliationibus, & derogat *Cap. Nuper de Decimis*.

6 An autem Religiosi Ordines per sua privilegia eximantur à solutione decimarum ex prædiis, quæ de novo acquirunt, & de quibus ante acquisitionem decimæ solvebantur Ecclesiis; an verò tantùm eximantur à decimis novalium, quæ videlicet noviter excolunt, videtur respondendum, non solùm eximi à decimis novalium, verùm etiam prædiorum cultorum, & quę antea decimas debebant Ecclesiis, dummodo tamen verba privilegii sint, quòd non solvant decimas ex prædiis, quæ habent; & dummodo ex particulari titulo, privilegio scilicet, præscriptione, aut consuetudine alicui non debeantur. Si enim decimæ sic debentur, & expresse Pontifex non deroget cuilibet Juri; non censebitur derogatum: ratio est, quia privilegium est per verba generalia expressum de omnibus prædiis, quæ religiosi habent; sed non solùm habent novalia, sed etiam prædia culta; ergo non minùs extendi debet ad novalia, quàm ad prædia culta. Et quamvis hoc privilegium sit odiosum, & restringendum; nihilominus verba ipsius debent salvari, ne inutiliter apposita sint; non possunt tamen cum toto rigore salvari, si extendantur ad sola novalia, Religiosi siquidem tempore concessionis privilegii non solùm novalia habent, sed etiam prædia culta, quæ Decimis suppositа erant; ergo si privilegium Religiosos eximit à solutione decimarum comprehendendo omnia prædia, quæ habent, & habent non minùs novalia, quàm prædia culta; non minus ejus verba rigorosè extendi debent ad novalia, quàm ad prædia culta. Sic expresse colligunt *ex Cap. ex parte*, 1. *De Decim.* Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 3. *in fin.* Covarruvias *lib.* 1. *Var. cap.* 17. *num.* 14. Azor. 1. *par. lib.* 7. *quæst.* 6. Abbas *in Capit. Dudum, de Privileg.* Bonac. *de Præcep. Eccles. quæst.* 5. *punct.* 5. *nu.* 3. & Castrop. *de Decim. pun.* 12. *n.* 5.

7 An etiam privilegium exemptionis per supradicta verba concessum extendatur ad prædia culta in futurum acquirenda post privilegii concessionem, & ad novalia in futurum excolenda? Videtur respondendum affirmativè: ratio est, quia si privilegium indefinitè loquitur de omnibus bonis, quæ habent Religiosi; & adeo generalia sunt verba privilegii, ut juxta eorum significationem comprehendantur omnia; non est, cur debeant excludi prædia in futurum excolenda, aut si culta sint, in futurum acquirenda: de omnibus enim rigorosè, & propriè significatur, quòd sint bona religiosorum, & quòd religiosi ea omnia bona habeant, aliunde remissio, & exemptio à decimis persolvendis facta est religiosis secundum Canonicas Sanctiones; ergo extendenda erit remissio, & exemptio decimarum ad prædia culta in futurum acquirenda, & ad novalia in futurum excolenda. Sic expresse decidit Pontifex *in Capit. Quia circa* 22. *de Privileg.* & sic docent Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 5. *&* 7. Azor. 1. *par. lib.* 7. *quæst.* 6. Filliuccius *tract.* 27. *cap.* 8. *quæst.* 11. *& cap.* 9. *quæst.* 3. Bonac. *de Præcep. Eccles. quæst.* 5. *pun.* 2. *numer.* 3. & Castropalaus *de Decim. punct.* 12. *num.* 6. *&* 7.

8 Sed inquires: quid dicendum, si Religiosi prædia aliena conducant, aut in emphytheusim accipiant; an inquam eximantur virtute suorum privilegiorum à solutione decimarum; & an Coloni conducentes prædia Religiosorum exemptorum immunes sint à solutione Decimarum? Resp. attendenda esse verba privilegiorum, prout exemptionem concedunt: & quamvis communiter reputent Doctores cum Panormitano *in Cap. Dilecti*, Rebuffo, *quæst.* 14. *numer.* 52. & aliis, teneri Religiosos privilegiatos ad Decimas pro prædiis à se conductis, aut ad emphytheusim acceptis, quia revera non sunt prædia religiosorum, nec absolutè habentur à religiosis; sed secundum quid, & ad tempus majus per emphytheusim, minus per conductionem, ut adnotat Suarez *l. c. lib.* 1. *cap.* 19. *nu.* 11. & Castropalaus *l. c. num.* 9. Nihilominus pro Societate Jesu cum privilegium sit absolutum, & valde extensum tam à Paulo III. quàm à Pio IV. & Gregorio XIII. superiùs citatis; puto cum Azorio 1. *par. libr.* 7. *quæst.* 6. *§.* 3. extendi non solùm ad propria prædia, etiam emphytheutica, & de quibus dominium utile habent, sed quoque ad conductitia: ut nimis clarè patet ex verbis Constitutionis Gregorii XIII. *Pastoralis Officii*, registratæ in Bullario novo *tom.* 2. *pag.* 421. *in §.* 4. ampliata, ut valeant non obstante Constitutione Innocentii III. *Nuper super Decimis in Concilio Generali habita*. Eximunt ergo prædicti Pontifices Universam Societatem prædictam, omniaque, & singula illius Domos, etiam probationis, & Collegia ubique consistentia, præsentia, & futura, eorumque personas, fructus, redditus, & proventus etiam bonorum Ecclesiasticorum, Sæcularium, & Regularium quorumcumque illis pro tempore unitorum, aliasque res, & bona quæcumque à quibusvis Decimis, etiam Papalibus, Prædialibus, Personalibus &c. Constat igitur, quòd non solùm personæ Societatis Jesu, sed res, & bona quæcumque, hoc est, sive propria, sive emphytheutica, sive conductitia immunia sunt à Decimis quibuscumque. Hinc etiam clarè deducitur responsio ad secundum Quæsitum: quòd videlicet Coloni conducentes prædia Societatis Jesu, & idem dicendum de aliis religiosis exemptis per privilegium reale; non teneantur ad Decimas persolvendas: ratio est, quia non est privilegium personale tantùm, hoc est respiciens personas religiosas, sed etiam reale respiciens earum res. Sic Glossæ *in Clement.* 2. *de Decim. versic. excolendas*, & docent communiter Doctores cum Ancharrano, Imola, Cardinali, Abbate, quos referunt, & sequuntur Azor. 1. *par. lib.* 7. *capit.* 37. *quæst.* 7. & Castropalaus *de Decim. pun.* 12. *nu.* 10.

9 Compositio, & Transactio habent vim eximendi à solutione decimarum, & multò magis transferendi obligationem ex una Ecclesia ad aliam, mutandi quoque circumstantias solutionis hoc tempore, hoc loco, in hac quantitate, ex illis bonis &c. Compositio autem, quæ est conventio gratis, & liberaliter facta, fieri solita inter amicos; quamvis fieri possit inter Clericos, ut videlicet potiùs uni, quàm alteri solvantur Decimæ, ut constat *ex Cap. Statuimus, de Transaction. & Cap. Dilecti, de Decim.* nihilominus si facta sit privata eorum authoritate, solum inter ipsos tenet, absque eo quòd successores obliget. Sic *ex Cap. ex multiplici, de Decim.* docent Panormitanus, Rebuffus, Fagundez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Decim. punct.* 5. *num.* 4. Compositio tamen facta inter Clericos, & Laicos de futuris decimis in perpetuum, vel ad longum tempus, ut non solvat e. g. laicus ad longum tempus integram decimam, aut quòd non solvat ex talibus fructibus, sine authoritate Pontificis nulla est, & irrita, cum sit species alienationis bonorum immobilium Ecclesiæ, & Juris Spiritualis. Sic Doctores supra citati, & Bonacina *de Præcep. Eccl.* alios referens *quæst.* 5. *punct.* 5. *num.* 4. Transactio, quæ est conventio facta aliquo dato, vel retento pacto de re dubia, & lite incerta *ex Cap. Super eo, de Transact.* si rigorosè accipiatur, prout videlicet pactum aliquod importat; non poterit fieri: eo quia sapit manifestam Simoniam *ex eodem Cap. Super eo*. Quòd si cum compositione amicabili confundatur, & amicabiliter fiat sine ullo pacto aliquod temporale præstandi; licitè fieri potest *ex Cap. Dilecti, de Decim.* Hinc est, quòd sine labe Simoniæ possit Prælatus, aut Beneficiarius compositionem, & remissionem facere de præteritis Decimis non sibi solutis: sicuti enim potest ex parte cedere Juri suo, sic etiam & in totum. Ita Suarez, Moneta, Filliuccius, Layman, Toletus, Panormitanus, Navarrus, Cajetanus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Præcept. Eccles. l. c. in fine*.

10 Consuetudo eximere potest ab obligatione solvendi Decimas, si legitimè introducta fuerit juxta ea, quæ diximus de consuetudine, hoc est, si sit usus communis, & à communitate proveniens; nam à particulari persona minimè introduci potest: insuper quòd talis usus prolongatus fuerit ad illud tempus, quod jura præscribunt ad consuetudinem, ut constat *ex Cap. final. de Consuetud.* & quòd sit rationi consonus, hoc est, non adversetur Juri Divino, vel naturali. Hinc est, quòd nequeat solutio decimæ abrogari per consuetudinem secundum id, quod decima importat de parte debita ob sustentationem congruam ministrorum Ecclesiæ: cum hęc debi-

debita sit jure Divino, & naturali. Benè tamen consuetudo legitimè introducta abrogare potest decimas ex toto, si ministri Ecclesiæ aliunde à decimis habeant bona sibi assignata ob congruam sustentationem; vel ex parte solvendo videlicet minorem partem, vel non solvendo decimas ex aliquibus rebus, fabis e. g. ordeo, rapis, & aliis herbis: ratio est, quia sicuti potest legitimè Pontifex decimas remittere, vel alteri assignare, si ministri habeant aliunde assignatam congruam sustentationem; sic etiam poterit id efficere consuetudo legitimè introducta. Ita Suar. Lessius, Laym. Azor. Filliuc. Covarruv. Guttier. Fagund. quos referunt; & sequuntur Bonac. *de Præcep. Eccl. qu.* 5. *pun.* 5. *n.* 5. Castrop. *de decim. pun.* 4. *n.* 3. & Barbosa *lib.* 3. *juris Eccl. c.* 36. *§.* 3. *à n.* 64. qui adnotat *l. c. n.* 30. cum Valensi *lib.* 3. *tit.* 30. *§.* 8. *n.* 3. per consuetudinem legitimè introductam, abolitas esse decimas personales.

11 Adnotanda sunt hìc nonnulla. Et 1. consuetudinem differre à præscriptione, nam ad consuetudinem requiritur consensus communitatis, cui acquiritur jus, unde dici solet quid Juris; ad prescriptionem verò sufficit factum personæ particularis, cui acquiritur jus, unde dici solet quid facti. 2. non requiri ad consuetudinem bonam fidem, vel titulum, requiri tamen ad prescriptionem. 3. quamvis per consuetudinem legitimam laici possint esse immunes à solvendis decimis, nequeunt tamen per consuetudinem præscribere sibi jus percipiendi decimas titulo spirituali, cujus omnino sunt incapaces *ex Cap.* 7. *de Præscript. & Cap. Ad hæc* 15. *de decim.* quamvis possint præscribere titulo temporali. Sic Azor. Suar. Vasq. Laym. Reginal. Tuscus, Valentia, Moneta, Covarruv. quos refert, & sequitur Bonac. *de præcep. Eccl. qu.* 5. *pun.* 5. *num.* 6. 4. denique, numquam posse consuetudinem ita vigere, ut non possit Pontifex eam abrogare, & denuo legem per consuetudinem abrogatam statuere: nam cum potestas Pontificis sit ex jure Divino, ideo nulla consuetudine aut abrogari, aut minui potest. Sic ex Lessio, Suarez, & aliis adnotat Castropalaus *de decimis pun.* 4. *num.* 7.

12 Petes: quantum temporis requiritur ad consuetudinem legitimè introducendam eximentem à decimis? Resp. ex communi sententia requiri spatium quadraginta annorum: & quamvis ad abrogandam legem civilem, aut Ecclesiasticam nonnulli Doctores sustineant, sufficere decennium, ut diximus *in Tract. de consuetud.* nihilominus ad consuetudinem legitimè introducendam contra jus Ecclesiæ, ut est jus percipiendi decimas, majus temporis spatium requirendum erit; non immemoriale, ut docuit Laym. *lib.* 4. *tract.* 6. *c.* 6. *nu.* 10 sed quadraginta annorum, ut sustinent Vasq. Azor. Reginald. Moneta, Valent. Suar. Covarruv. Lessius, Filliuc. & alii quos refert, & sequitur Bonac. *de præcp. Eccl. qu.* 5. *pun.* 5. *n.* 7.

13 Præscriptio etiam eximere potest à decimis solvendis: est autem prescripio acquisitio dominii per continuationem temporis lege definiti; & solet à Jurisconsultis dici usucapio. Ad prescriptionem verò, seu usucapionem, ut legitimè fiat, requiruntur possessio, titulus probabilis presumptus, & bona fides; & quòd possessio, titulus probabilis, & bona fides durent pro toto tempore ad præscriptionem requisito. Sic Sylvest. *verb. Præscriptio n.* 1. & Molina *tom.* 2. *de Justit. à disp.* 62. Et quamvis laici sint incapaces, ut diximus, præscribendi sibi jus percipiendi decimas titulo spirituali, quapropter nulla præscriptione illud sibi acquirere valent, ut constat *ex Cap. causam de præscript.* ubi dicitur: Cum laici decimas detinere non possint, eas nulla valent præscribere ratione. Nihilominus capaces existunt exemptionis à solutione illarum, adeoque prescribere possunt, sicuti & ceteri omnes fideles, ac personæ particulares, si omnia requisita habeant ad legitimam prescriptionem faciendam circa exemptionem à decimis: cum legitima prescriptio unumquemque liberet à solutione illarum. Sic Doctores superiùs citati pro consuetudine, & est communis sententia. Loquimur autem hic de prescriptione exemptionis à decimis, sicuti ibi loquuti sumus de consuetudine, videlicet non de illa parte decimarum, quæ respicit congruam sustentationem ministrorum Ecclesiæ, quæ est juris Divini, & naturalis; & contra hæc jura nulla datur prescriptio, aut consuetudo.

14 Tempus à jure definitum, & necessarium ad prescribendum contra jus Ecclesiasticum, & commune debet esse spatium quadraginta annorum cum titulo saltem presumpto; sine titulo tamen requiritur tempus immemoriale, ac excedens humanam memoriam. Sic *ex Cap. Illud autem, Cap. Auditis, de præscrip. & Cap.* 3. *de consuet. in* 6. nam habito tempore immemoriali non presumitur mala fides, imò bona fides, & titulus, quòd videlicet Prædecessores privilegium exemptionis obtinuerint, aut alia via onus solvendi decimas compensaverint. Quando verò tempus immemoriale non est, & titulus non ostenditur, semper resistit jus prescriptioni *ex Cap.* 1. *de præscrip. in* 6. Sic Covarruv. Lessius, Molina, Guttier. Suar. Maschard. Tuscus, Laym. & Filliuc. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de præcep. Eccl. qu.* 5. *pun.* 5. *n.* 7. & Castrop. *de decim. pun.* 5. *n.* 2. Quodnam verò tempus immemoriale dicatur, ac excedens humanam memoriam, dissensio est inter Doctores, quorum aliqui putant, esse centenariam possessionem; alii verò cujus initium non constat ex memoria, sive de reliquo minor sit centenaria, sive major. Et communiter probari solet talis possessio sive per antiqua documenta, sive per testes asserentes, se semper ita fieri vidisse, & non aliter; aut audivisse à majoribus, & communiter sic censeri ab omnibus, qui hujus rei cognitionem habent. Sic ex Moneta, Covarruv. Mascardo, Menoch. docet Bonac. *de Præcep. Eccl. qu.* 5. *pun.* 5. *n.* 7. *versic. Dico secundo.*

CAPUT VI.

Causa Decimarum coram quo Judice agitanda? Et quænam pœnæ sint latæ contra non solventes, impedientes, aut usurpantes Decimas?

1 *Parochus, aut Beneficiarius nequeunt authoritate propria per vim accipere decimas sibi non solutas.*
2 *Coram Judice Ecclesiastico, & authoritate ipsius lis dirimenda erit; nisi Princeps laicus facultatem habeat à Pontifice agnoscendi causas decimarum.*
3 *An possit Ecclesia ob recuperandas suas decimas ad Judicem sæcularem appellare, ut cognita injuria possit Ecclesiam ab injustitia laici defendere?*
4 *An laici putantes se habere privilegium exemptionis à decimis, si adstringantur ad eas solvendas; possint se defendere coram Judice laico?*
5 *An Conductores decimarum, si laici sint; possint conveniri coram Judice Ecclesiastico, si non solvant pretium conductionis?*
6 *Contra non solventes decimas integras lata est pœna comminatoria excommunicationis, & contra impedientes earum solutionem.*
7 *Aliæ pœnæ latæ sunt contra Religiosos vel usurpantes decimas, vel excitantes ad eas non solvendas.*
8 *In Bulla Cœnæ clausula* 17. *lata est excommunicatio contra quascumque personas exigentes, usurpantes, occupantes, & sequestrantes decimas, ut sibi debitas; & contra præstantes auxilium ad id.*

QUamvis Ecclesia, & ejus ministri possint decimas sibi debitas, & non solutas excommunicatione recuperare per Trident. *sess.* 25. *c.* 12. *de Refor.* nihilominus non semper expedit, si scandala publica, & majora sequantur mala ex tali coactione; sed potiùs dissimulandum erit: nec sic esset alienare bona immobilia Ecclesiæ, sed ex justa causa aliquos fructus remittere: ut rectè adnotant Panormit. *in Cap. Cum homines, de decim. n.* 7. Gloss. *in Cap. ut super, de reb. Eccl. non alienan. versic. Possessiones*, & Suar. *lib.* 1. *de decim. c.* 38. *n.* 3. Nec Parochus, aut alius Beneficiarius potest authoritate sua accipere per vim decimas, sibi non solutas: eo quia cum antequam ipsi solvantur, sint sub dominio Parochiani; ideo Parochus authoritate propria non potest illum privare suo dominio: caret siquidem Parochus jurisdictione forensi coactiva, & punitiva. Nec poterit cogere Parochianum ad decimas solvendas per denegationem Sacramentorum, nisi quando delictum sit declaratum per Judicis sententiam; tunc enim evaderet delictum publicum, & indubitabile per evidentiam juris, quod sufficit ad publicam Sacramentorum denegationem, sicuti etiam sufficit evidentia facti: ut docent expressè Suar. *lib.* 1. *de decim. c.* 38. *n.* 2. Covarruv. plures referens *lib.* 1. *Variar. c.* 17. *n.* 3. & Fagund. *de Primit. & Oblat. lib.* 4. *c.* 1. *n.* 8. 1

Petenda igitur erit decima à Parocho, vel Beneficiato: si denegetur à Parochiano, aut alio modo impediatur, vel usurpetur; coram Judice Ecclesiastico, & authoritate ipsius: ratio est, quia cum causa decimarum sit spiritualis, & Ecclesiastica ratione juris spiritualis, & sacri ministerii, cui decimæ deputantur; ideò coram Judice Ecclesiastico agitanda est, non verò coram Judice civili. 2

Sic conſtat *ex Cap. Parochianos, de decimis, & Cap. Ad hæc, eod. titul.* & docent communiter Doctores. Nec poteſt Judex civilis ſimul cum Eccleſiaſtico cauſam decimarum agnoſcere titulo compromiſſi, ſic ſtatuitur *in Cap. Contingit, de Arbitr.* & docent Tuſcus, Suarez, Moneta, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Præcep. Eccleſ. quæſt.* 5. *pun.* 6. *numer.* 2. Quòd ſi Pontifex per privilegium conceſſerit alicui Pricipi ſæculari facultatem agnoſcendi cauſam decimarum; tunc abſque controverſia cauſa agitari poterit coram illo & ratio eſt, quia non agit, ut Judex civilis, ſed ut Eccleſiaſticus per privilegium. Sicuti ſi per privilegium, donationem, aut compenſationem dentur alicui Principi ſæculari, & ejus ſucceſſoribus à S. Sede decimæ in feudum, & in perpetuum juſtis de cauſis; tunc nimis probabile videtur, earum cauſam agitari poſſe coram Judice laico: eo quia per conceſſionem illam perpetuam factam laicis Principibus deſinit cauſa eſſe ſpiritualis, & Eccleſiaſtica; & evadit temporalis, & civilis, & tamquam talis alienatur inconſulto ordinario. Sic Covarruvias *Pract. Quæſt. cap.* 35. *numer.* 2. *verſic.* 3. Guttierrez *Pract. Quæſt. lib.* 1. *qu.* 14. *num.* 4. & Caſtropalaus *de decim. pun.* 15. *num.* 6. Secus tamen dicendum, ſi pro limitato tempore, ac limitatis Perſonis decimæ concederentur in feudum; tunc enim videtur Eccleſia jus ſuum retinere, nec integrè à ſe alienare, & veluti civile reddere. Sic præcit. Doctores, & ſic intelligendi videntur Rebuffus, Federicus Senenſis, Azor. & alii, quos refert, & ſequitur Fagundez *de decim. lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 5. putantes, cauſam decimarum non poſſe agi coram Judice ſæculari.

3 Inquires 1. an poſſit Eccleſia ob recuperandas ſuas decimas ad Judicem ſæcularem appellare, ut cognita cauſa, ac violentia, & injuria poſſit Eccleſiam defendere ab illa injuria illata à laico? Reſp. ſi cauſa, quę agitatur cum laico, (nam ſi agitaretur cum Clerico, ſemper recurrendum eſſet ad Judicem Eccleſiaſticum;) ſit juris; quo debentur decimæ, de loco, tempore, quantitate, qualitate, & expenſis, quibus ſolvendæ ſunt decimæ; certum eſt, non poſſe fieri appellationem iſtam penes Judicem ſæcularem, cum privativè ſpectet ad Judicem Eccleſiaſticum, qui ſolus eſt Judex competens; ad hoc ut Eccleſia jus ſuum recuperare poſſit. Secus verò ſi cauſa non eſſet juris, ſed facti, ut eſſet, ſi ſoluta, an non ſoluta ſit decima; tunc poterit ad Judicem ſæcularem appellare, ſicuti poterit ad Judicem Eccleſiaſticum recurrere contra laicum: ratio eſt, quia tunc eſſet cauſa mixti fori. Sic Rebuffus, Suarez, Fagundez, Covarruvias, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de decim. pun.* 15. *n.* 5. Quòd ſi laicus fructus decimarum jam beneficiario traditos ſurripuerit; conveniendus erit coram Judice laico, ut cauſa agitetur: cum nec fructus illi ſpirituales ſint, nec ampliùs connexionem habeant cum re ſpirituali; adeoque ſunt merè temporales: & in cauſa temporali forum rei ſequi debetur, ex jure communi, niſi extet ſpeciale privilegium. Sic ex Suarez, & Azorio docet Bonacina *de Præcep. Eccleſ. qu.* 5. *pun.* 6. *n.* 2. *in fine.*

4 Inquires 2. an laici putantes, ſe habere privilegium exemptionis à decimis, ſi adſtringantur ad decimas ſolvendas; poſſint ſe defendere coram Judice laico? Reſp. ſi Eccleſia illos adſtringat ad decimas, eò quòd cenſeat, non habere privilegium exemptionis, quod ipſi putant habere: cum quæſtio ſit de facto, non verò de jure, & cauſæ decimarum de facto ſunt mixti fori; ideo probabilis eſt ſententia aſſerens, poſſe ſe defendere penes Tribunal laicum. Secus verò dicendum, ſi quæſtio ſit, an validum ſit eorum privilegium; aut ſi eorum conſuetudo, & præſcriptio, quam allegant; ſit legitima: cum quæſtio tunc eſſet de jure, omnino agitanda foret coram Judice Eccleſiaſtico, nec poſſent laici recurrere ad Tribunal laicum; eſſet ſiquidem cauſa de re ſpirituali, aut annexa rei ſpirituali. Sic Covarruvias alios referens *lib.* 1. *Var. cap.* 17. *n.* 3. Guttierrez *Pract. Quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 14. *num.* 5. Joan. Garzias *de expenſ. & melioram. cap.* 9. *num.* 95. Caſtropalaus *de decim. pun.* 15. *nu.* 7. Cauſa tamen poſſeſſoria decimarum ſemper agitanda erit coram Judice Eccleſiaſtico, quidquid in contrarium aliqui dixerint; nam ſatis colligitur eſſe Eccleſiaſticam, & nullo modo temporalem *ex Clement. unic. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & ex Clement. unic. de ſequeſt. poſſeſſ. & fructib.* & ſic expreſsè habent Covarruvias *Pract. Quæſt. cap.* 35. *num.* 1. *verſic. Verùm ſi diligenter*, & Caſtropalaus *l. c. num.* 8.

Inquires 3. An Conductores decimarum, ſi laici 5
ſint; poſſint conveniri coram Judice laico, vel Eccleſiaſtico, ſi non ſolvant pretium pro conductione ſtatutum? Reſp. omnino conveniendos eſſe coram Judice laico: ratio eſt, quia talis cauſa non eſt Eccleſiaſtica nec juris, nec facti: non juris, quia non agitur de jure decimandi: non facti, quia non eſt ſuper decimas ſolvendas ab iis, qui eas debent; adeoque erit cauſa profana, & ſæcularis ſequens forum rei; niſi aliter conventum fuerit in contractu conductionis. Sic ex eodem Covarruvia docet Caſtropalaus *de Decim pun.* 15. *num.* 9.

Pœna comminatoria excommunicationis lata eſt 6
contra non ſolventes decimas integras iis, quibus debentur; & contra impedientes earum ſolutionem *in Cap. Statuimus* 16. *quæſt.* 1. quam confirmat Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de Reform.* & addit: Subtrahentes decimas, & earum ſolutionem impedientes, non ſolùm excommunicandos eſſe, ſed nec ab hoc crimine abſolvendos, niſi plena reſtitutione ſecuta. Quod quidem ex benignitate Tridentini, & ex re ipſa non intelligendum erit de laborantibus impotentia phyſica reſtituendi: cum non ſit deneganda abſolutio ei, qui impotens eſt ad reſtituendum, ac promittit, & jurat ſoluturum, cum poſſit, non enim tenetur ad impoſſibile. Quapropter Tridentinum loqui videtur in deneganda abſolutione de eo, qui tenetur reſtituere, & peccat non reſtituendo, cum potens ſit. Sic Henriquez, Navarrus, Moneta, Molina, Sanchez, Rodriquez, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Præcep. Eccleſ. quæſt.* 5. *pun.* 7. *num.* 1. & Caſtropalaus *de decim. pun.* 14. *nu.* 1. Idem dicendum de eo, cui ſolutio decimarum remiſſa, & condonata eſt à parte, cui competunt: cum condonatio ipſa ſit ſolutio tacita, & virtualis ex Gloſſa *in Cap. Peccatum de Regul. juris in* 6. & ſic Doctores communiter.

Aliæ pœnæ latæ ſunt contra Religioſos. Et 1. eſt 7
in Clement. 1. *de decim.* ſuſpenſionis ab adminiſtratione officii, & beneficii contra eos Religioſos, qui habentes officium, vel beneficium iniquè uſurpant decimas ad ſe non pertinentes, vel in hoc Eccleſiam fraudant aliquo ex modis in eadem Clementina enumeratis; ſi intra duos Menſes requiſiti non præſtiterint ſatisfactionem. 2. eſt in eadem Clementina excommunicationis adverſus eos Religioſos, qui nec officium, nec beneficium habent; ſi abſque juſto titulo ſibi decimas, & primitias Eccleſiæ debitas uſurpaverint; ſi ſervis ſuis prohibuerint decimas ſolvere ex gregibus, & rebus ſuis; ſi ipſi non ſolverint Eccleſiæ decimas ex rebus emptis, ex quibus decimę debentur; ſi prohibuerint colonis ſuis decimas ſolvere ex Terris, quas illis colendas tradunt. Incurritur autem hęc excommunicatio, ſi poſt monitionem factam à parte, (& ſufficit una monitio) intra menſem non ſatisfecerint, aut ablata non reſtituerint. Decimę tamen debent eſſe aſſignatę Eccleſiis, ut hęc excommunicatio contrahatur, non vero particularibus perſonis: ut ex Textu colligunt Toletus, & Suarez, quos ſequitur Caſtropalaus *de decim. pun.* 16. *n.* 2. 3. eſt in Clement. *Cupientes de Pœnis*, in qua ipſo jure excommunicantur Religioſi cujuſcumque ordinis, qui in concionibus, vel aliis in locis aliqua tractant, ex quibus audientes moventur ad non ſolvendas decimas debitas. Ad quam incurrendam requiritur, ut Religioſi ex illo pravo animo dicant, quòd videlicet non ſolvantur decimę; & quòd audientes teneantur decimas ſolvere: ut ex Angelo, & Toleto docet cit. Caſtropalaus. 4. eſt in eadem Clement. excommunicationis contra Religioſos, qui ſcienter non obligaverint pœnitentes ad ſolvendas decimas, & poſtea cum poſſint, non emendaverint factum, & audent potiùs in publicum concionari, non habere talem obligationem. Ad quam excommunicationem incurrendam hęc omnia requiruntur, ut patet *ex Textu*, & adnotat Cardin. Toletus *lib.* 6. *c.* 20. *nu.* 6.

In Bulla Cœnæ clauſula 17. lata eſt excommunicatio 8
contra quaſcumque perſonas exigentes, uſurpantes, occupantes, ſequeſtrantes Decimas, Redditus, & Proventus beneficiorum; & contra auxilium pręſtantes ad id. Requiritur tamen ad incurrendam hanc excommunicationem, ut ea faciant, quaſi decimę eſſent ſibi debitę: ut ex Suarez, Toleto, Navarro, docet Caſtropalaus *de decimis pun.* 16. *num.* 3.

CA-

CAPUT VII.

De Primitiis, & Oblationibus.

1 *Quid sint Primitiæ? Et quomodo distinguantur à Decimis?*
2 *An in Lege nova habeatur Præceptum Ecclesiasticum solvendi Primitias?*
3 *Quid sint oblationes? Et quomodo differant à Decimis, Primitiis, & Sacrificiis?*
4 *Quo Jure debitæ sint Oblationes?*
5 *Ex quibus Personis recipi nequeunt Oblationes?*
6 *Quas pœnas incurrant non solventes Oblationes?*
7 *Ad quas Personas spectent Oblationes?*
8 *An Clerici ex consuetudine teneri possint ad solvendas Oblationes aliquas Laicis?*

1 PRIMITIÆ nihil aliud important, ut nomen ipsum declarat, nisi primas res. Hìc accipiuntur, prout accipi solebant in lege veteri pro primis fructibus provenientibus ex terra, & arboribus juxta illud *Numer.* 18. *Universa frugum initia, quæ gignit humus, & Domino deportantur*. Extabat siquidem præceptum in veteri Lege solvendi Deo Primitias, ut patet *Exod.* 13. *Deuteron.* 26. *& Malach.* 3. Distinguuntur Primitiæ à Decimis, tum quia Primitiæ sunt primi fructus; decima verò est decima pars omnium fructuum collectorum; tum quia primitiæ offeruntur Deo in recognitionem, quòd sit noster benefactor, & unicus inductor bonorum, & in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, quamvis secundariò cedant in usum Ministrorum Dei. Decimæ verò offeruntur Deo tum in recognitionem ejus supremi dominii, & nostræ subjectionis; tum etiam in sustentationem debitam ejus ministris, ut mercedem pro ministeriis Ecclesiasticis ab ipsis in nos exhibitis. Sic Doctores passim cum D. Thoma 2. 2. *qu.* 86.

2 An verò in nova Lege extet præceptum Ecclesiasticum solvendi has primitias, controversa res est, nonnulli siquidem Doctores testantur, adesse *in Cap. Qui* 13. *quæst.* 2. *in Cap.* 67. *Revertimini* 16. *quæst.* 1. *in Cap. Decimas* 16. *qu.* 7. *& in Cap.* 1. *de Decim.* Communis verò sententia est, si talis lex, & præceptum extitit; nunc contraria consuetudine esse abrogatum. Consuetudo namque vim habet contra Legem Ecclesiasticam, ex qua tantùm deberentur primitiæ, cum lex vetus cessaverit: maximè quia honor debitus Deo, & gratitudo pro beneficiis ab eo acceptis, nec non sustentatio ministrorum ejus fieri possit alia via, ut de facto fit. Sic D. Thomas *l. c.* Suarez *lib.* 1. *de Divin. Cult. cap.* 5. *n.* 2. Laym. *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 7. *n.* 5. Filliuc. *tract.* 27. *cap.* 2. *qu.* 2. Bonac. *de præcep. Eccles. qu.* 5. *pun. ult. n.* 2. Castrop. *de decim. pun.* 16. *n.* 2. Lessius *lib.* 2. *cap.* 39. *dubit.* 3. *n.* 31. testans, in omni ferè regione abolitum esse Jus primitiarum. Quòd si alicubi viget consuetudo solvendi has primitias, attendenda erit non solùm quoad jus, sed etiam quoad quantitatem, qualitatem, locum, & quibus Personis debeatur, & à quibus: ut rectè habent Innocentius, Sylvester, Suarez, & alii relati à Castropalao *l. c.*

3 Oblationes significant, quidquid Deo offertur: & sic genericè consideratæ includunt non solùm primitias, sed etiam decimas, & sacrificia, omnia siquidem hæc Deo offerri solent. Prout tamen hìc accipiuntur, significant donationem quamdam bonorum temporalium, sive mobilia sint, sive immobilia, factam Deo in ejus honorem, & cultum ob reparandam Ecclesiæ fabricam, ac alias expensas in cultum Dei erogatas, aut sustentationem ministrorum. Sic colligitur *ex Cap. Qui Oblationes, Cap. Clericis* 13. *qu.* 3. & docet D. Thomas 2. 2. *qu.* 86. *art.* 1. Hinc est, quòd oblationes cum decimis, primitiis, & sacrificiis in ratione donationis, & oblationis factæ Deo; differunt tamen oblationes à decimis, quia istæ etiam immediatè donantur ministris, ut ipsis debitæ; à primitiis, quia primitiæ solùm respiciunt primos fructus, oblationes verò magis extenduntur ad alia; à sacrificiis, quia requirunt sui mutationem, quam non requirunt oblationes.

4 Quæres 1. quo jure debitæ sint oblationes? Resp. quamvis varia afferri soleant capita ad probandum præceptum oblationum faciendarum, videlicet *Cap. Statuimus* 16. *qu.* 1. *Cap. Præterhoc* 32. *qu.* 1. *Cap. Omnis Christianus de consecr. dist.* 1. *Cap. De his, Cap. Antiquos* 10. *qu.* 1. *& alia*. Nihilominus hæc capita intelligenda esse de oblationibus debitis vel titulo promissionis, aut legati, vel ob consuetudinem, aut præscriptionem, aut ob indigentiam Ecclesiæ, aut ministrorum ipsius docuerunt D. Thomas 2. 2. *qu.* 86. *art.* 1. Cajetanus, Aragonius, Gabriel, D. Antoninus, Abbas, Ancharranus, Angelus, Sylvest. Azor. Suar. quos refert, & sequitur Castrop. *de decim. pun.* 17. *nu.* 2. nam de cæteris oblationibus sponte factis non erunt intelligenda, adeoque de his nullum in jure latum est præceptum.

Solùm controversia major esse potest, si Ecclesia reparatione indigeat, aut ministri sua necessaria sustentatione: an inquam ex præcepto teneantur fideles ad oblationes faciendas? Verùm non teneri ad illas, si aliunde decimas, & primitias solvant; ut patet ex se: cum non teneantur ampliationes facere. Quòd si consuetudine decimas, & primitias non solvant, & aliunde urgeat reparatio Ecclesiæ, aut sustentatio ministrorum; evidenter constat, teneri ad illas: cum tunc debitæ sint jure Divino, & naturæ, contra quæ nulla datur consuetudo, & præscriptio; sic ex Suarez docet Castrop. *l. c.* Quòd si consuetudine, aut præscriptione introductæ legitimè sint oblationes; communior sententia docet, tunc sub præcepto faciendas esse; ut colligitur *ex Cap. Ad Apostolicam, de Simon.* ubi dicitur: *Pravam exactionem fieri prohibemus, & pias consuetudines præcipimus observari*. Si ergo consuetudo legitimè præscripta sit juxta tempus statutum, sive continuatio oblationes solvendi processerit ex errore, quo putabant fideles se obligatos ad illas, sive processerit ex vero animo se obligandi, vel ex alio capite; tenebuntur sub præcepto fideles ad illas solvendas. Sic Lessius, Suar. Azor. Guttierrez, Covarruv. Fagundez, Panormit. Hostiensis relati à Castropal. *l. c. n.* 4. Non nego tamen suam probabilitatem oppositæ sententiæ, quæ sustinet, non posse induci hanc obligationem solvendi oblationes: eo quia talis consuetudo in sui initio debuit esse spontanea, & libera absque ulla obligatione; ergo non potuit induci animo se obligandi, quod requiritur, ut consuetudo obliget.

5 Quæres 2. à quibus personis recipi nequeunt oblationes? Resp. quamvis omnes Christi fideles, qui non sunt præcisi ab Ecclsia; possint oblationes suas facere ad Altare per se, vel per Diaconum, sive oblatio obligatoria sit, sive spontanea, & libera; (de his enim oblationibus procedit quæsitum, nam de aliis oblationibus extra Missam factis Ecclesiæ à quibuscumque recipi possunt, dummodo non obstet Lex Justitiæ, Pietatis, & Charitatis, aut scandalum) Nihilominus ab ipsismet fidelibus excipiuntur nonnulli, quorum oblationes non sunt acceptandæ per Sacros Canones. Et 1. oblationes Raptorum nec in publico, nec in secreto acceptandæ erunt: cum enim censeantur ex rebus alienis factæ, ideo recipi nequeunt *ex Cap. Super ea de Raptorib.* Idem dicendum de manifestè usurariis, quorum oblationes recipi nequeunt *ex cap. Quia in omnibus de usur.* Eadem militat ratio de omnibus oblationibus factis ex rebus injustè acquisitis, aut restitutioni obnoxiis, vel alteri debitis: essent enim oblationes rerum alienarum, nec factæ ab habentibus dominium illarum, & cum præjudicio Justitiæ. Nec etiam admitti possunt oblationes ex rebus debitis parentibus, filiis, pauperibus, aut aliis gravi, vel extrema necessitate laborantibus: cum gratę non possint esse Christo, qui *Matth.* 9. dicit: *Discite, quid est; misericordiam volo, & non Sacrificium*. 2. non erunt acceptandæ oblationes factæ à fratribus dissidentibus inter se; & ab eis, qui pauperes opprimunt *ex cap. Oblationes dist.* 90. 3. Oblationes factæ ab extrahentibus criminosos ab Ecclesia *ex cap. Miror* 17. *qu.* 4. 4. Oblationes factæ à Matricidis *ex cap. Latorem* 33. *qu.* 2. 5. à Rebaptizatis ex industria *ex cap. Eos, quos de censur. dist.* 4. 6. à curantibus suos infantes rebaptizari ex Concil. Illerdensi *cap.* 13. 7. à Sacrilegis *ex cap. De viro* 12. *qu.* 2. Debent tamen hæc delicta, ob quæ prohibentur receptiones oblationum; esse declarata per sententiam Judicis: nam ex Concilio Constantiensi *in extravag. Ad evitanda*; non est aliquis vitandus ante condemnationem. Oblationes Infidelium, Judęorum, nec non Hęreticorum, ac Excommunicatorum vitandorum non sunt acceptandę, cum his siquidem nulla communicatio spiritualis ecclesiastica haberi potest, & acceptatio oblationum est quędam communicatio. Sic constat ex Concil. Illibertino *cap.* 18. & ex Laodicensi *can.* 37. quod non solùm prohibet oblationes Judæorum, & Hæreticorum, quæ fiunt ad Missam; sed etiam eas, quę in gratitudinem, & amicitiam fieri solent inter amicos;

quamvis has acceptare eſſet veniale peccatum, illas verò grave: ut notat Caſtropalaus *de Decim. pun.* 18. *num.* 2. Oblationes publici peccatoris non erunt acceptandæ ratione ſcandali, ut eſſent oblationes factæ à publicis meretricibus; ne cenſeatur Eccleſia earum peccata diſſimulare, ac eis favere; dummodo pœnitentes, & emendatæ non ſint: poſita namque pœnitentia, & emendatione, quia ceſſat ſcandalum; acceptari poterunt, etiam de inhoneſtè acquiſitis, ſed juſtè poſſeſſis. Sic Caſtropal *l. c.* & Bonacina *de Præc. Eccl. qu.* 5. *pun. ult. num.* 4.

6 Quæres 3. quaſnam pœnas incurrant non ſolventes oblationes? Reſp. in jure nullam imponi pœnam non ſolventibus oblationes ex conſuetudine debitas, ſed ſolùm eas remitti arbitrio Epiſcopi, cujus eſt facere, ut conſuetudines obſerventur, quæ jam legitimè introductæ ſunt *ex Cap. Ad Apoſtolicam, de Simon.* Si verò oblationes debeantur ex Teſtamento, Legato, aut donatione, excommunicandi ſunt negantes ſolvere illas, ut habetur *ex Cap. Si quis iraſcitur* 13. *quæſt.* 2. *Cap. Qui oblationes* 13. *quæſt.* 2. & ex Concilio Carthagin. IV. *cap.* 93. ubi dicitur: *Negantes Eccleſiis, aut difficulter reddentes, vel retinentes, aut tradere commorantes oblationes Defunctorum ex Teſtamento relictas, aut donatas; excommunicantur tamquam egentium necatores, & ut infideles ab Eccleſia abjiciantur.*

7 Quæres 4. ad quas perſonas oblationes ſpectent? Reſp. ſi ſermo ſit de oblationibus intra Miſſam, & tradantur Sacerdoti ut ſtipendium ſui laboris extra controverſiam eſt, ſpectare ad ipſum Sacerdotem celebrantem: ut rectè docent Azor. 1. *par. lib.* 7. *cap.* 38. *quæſt.* 13. & Bonacina *de Præcep. Eccl. qu.* 5. *pun. ult. n.* 5. *in fin.* Si verò non tradantur ut ſtipendium laboris Sacerdotis, tunc ex conſuetudine communiter recepta ſpectant ad Parochum, vel ad Beneficiarium, ad quem pertinet juriſdictio Altaris: ut habent Reginaldus *lib.* 19. *nu.* 85. & Bonacina *l. c.* Si tamen ſermo ſit de oblationibus extra Miſſam factis, ex jure communi ſpectant ad Parochum, vel Beneficiarium Eccleſiæ, ſacelli, vel illius Sacræ Imaginis, cui factæ ſunt oblationes fidelium: ut docent Abbas *in Cap. Paſtoralis, de iis, quæ fiunt à Prælat.* Azor. *l. c.* Reginaldus *l. c.* Quamvis in hoc ſervanda ſit conſuetudo, & præſcriptio, habent etenim vim legis, & jus conferunt in iis locis, ubi vigent. Sic Suar. Soncinus, Filliuc. relati à Bonac. *l. c.*

Quæres 5. an Clerici ex conſuetudine teneri poſſint 8 ad ſolvendas oblationes aliquas Laicis? Reſp. certum eſſe, non poſſe ex quacumque conſuetudine obligari Clericos ad aliquod ſolvendum Laicis per modum oblationis, aut tributi; repugnat ſiquidem ſtatui, & immunitati illorum. Cæterùm bene introduci poterit conſuetudo id efficiendi per modum liberalis, & gratuitæ donationis, qua Clerici, & Laici excitentur, & foveantur ad mutuam devotionem, & charitatem. Hinc eſt, quòd in feſto Purificationis B. M. V. ſoleant Prælati, aut Parochi, vel Rectores Eccleſiarum diſtribuere fidelibus cereos albos benedictos; & mater mea Societas Jeſu ſolet Fundatoribus Collegiorum, aut eorum hæredibus album cereum benedictum donare in grati animi monumentum. Sic Suarez, Gregor. Lopez, Federicus Senenſis, Guttierrez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Decimis pun.* 17. *n.* 6.

ECCLESIA PUNIENS.

EXPLICATA Eccleſia jubente, ſeu ejus Quinque Præceptis, explicare debemus Eccleſiam Punientem, ſeu Pœnas ab ea latas, Cenſuras videlicet, Irregularitatem, & alias pœnas his annexas juxta diviſionem factam in principio hujus Quartæ Partis. Incipimus autem à Cenſuris in Genere, gradum poſtea facturi ad eas in Particulari, ad Excommunicationem ſcilicet, Suſpenſionem, & Interdictum; attingemus pariter ea, quæ ſpectant ad Degradationem, Depoſitionem, Ceſſationem à Divinis, denique ad Irregularitatem.

QUÆSTIO VI.

DE CENSURIS IN COMMUNI.

DOCTRINÆ methodus expoſcit, ut antequam deveniamus ad ea, quæ propria ſunt cujuslibet Cenſuræ in particulari; explicemus ea, quæ communia ſunt omnibus Cenſuris quoad earum Naturam, Cauſas, Proprietates, aliaſve Conditiones, & Circumſtantias.

CAPUT PRIMUM.

Quid ſit Cenſura? & quotuplex?

1 *Quid nominis Cenſura? & quid Rei?*
2 *Triplex eſt Cenſura, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.*
3 *Cenſura alia à jure, alia ab homine. Et hæc alia ſpecialis, alia generalis.*
4 *Cenſura tam à jure, quam ab homine alia eſt latæ ſententiæ, alia ferendæ.*
5 *Quomodo dignoſcendum, quando Cenſura eſt latæ ſententiæ?*
6 *Quomodo dignoſcendum, quando eſt ferendæ ſententiæ?*

1 CENSURA, ſi vim hominis ſpectemus, à *Cenſeo*, vel *Cenſio* originem ducit: quæ quidem verba ferre ſententiam de moribus civium, ac delinquentes caſtigare ſignificant. Hinc eſt, quod penes antiquos Romanos, qui hoc munus habebat judicandi mores aliorum, & delinquentes caſtigandi, Cenſor dicebatur, & ipſamet dignitas Cenſura. Prout tamen ad rem noſtram ſpectat, accipitur Cenſura ad ſignificandam pœnam Eccleſiaſticam fidelibus injunctam ab Eccleſia ad eorum mores corrigendos: quapropter definiri ſolet communiter à Doctoribus: Pœna Eccleſiaſtica, qua Eccleſia ſuos ſubditos punit in aliquibus bonis ſpiritualibus ad eorum correctionem in ſalutem. Dicitur pœna, eo quia privat aliquibus bonis ſpiritualibus, quibus aliàs capaces eſſent fideles. Dicitur Eccleſiaſtica, quia à poteſtate Eccleſiæ emanat, & verſatur circa bona ſpiritualia, cum poteſtas laica nullam juriſdictionem habeat in bona ſpiritualia, ſed tantùm in temporalia; & quamvis Cenſuratus privetur etiam aliquando aliquibus bonis temporalibus, ut patet in excom-

excommunicato excommunicatione majori, qui privatur civili, & politico contractu; nec non suspenditur à beneficio, & à percipiendis fructibus illius. Nihilominus hæc privatio est secundaria, ac minùs principalis, & tantùm respicitur per ordinem ad bonum spirituale: ut bene adnotat Suarez *de Cens. disp. 1. sect. 1.* Dicitur, qua Ecclesia suos subditos punit, ut ostendatur, censuram solùm ferri posse ab Ecclesia in suos subditos, videlicet in baptizatos, per baptismum siquidem fideles subduntur Ecclesiæ: quapropter infideles, & nondum baptizati non subjacent censuris Ecclesiæ. Dicitur, in aliquibus bonis spiritualibus, videlicet illis, quæ potestati Ecclesiæ subduntur; non enim omnia bona spiritualia subduntur potestati Ecclesiæ, nam dona Gratiæ, Virtutes infusæ, & actus illarum sunt bona spiritualia, & non subduntur potestati Ecclesiæ; ideoque dicitur, aliquibus bonis spiritualibus, videlicet usu Sacramentorum tam activo, quàm passivo, publicis Ecclesiæ Suffragiis, satisfactionibus, beneficiis Ecclesiasticis, spirituali jurisdictione, & similibus, quæ potestati Ecclesiæ subduntur: ut advertit Layman *lib. 1. Summ. tract. 5. par. 1. cap. 1. num. 2.* Dicitur denique, ad eorum correctionem in salutem, ut apertè innotescat finis censuræ Ecclesiasticæ, qui est privare supradictis bonis fidelem subjectum Ecclesiæ, non tam in punitionem perpetrati delicti, quàm in ejus emendationem; nec in animæ perniciem, sed in resipiscentiam à contumacia, & abstinentiam à peccatis, in quorum pœnam censuras infligit. Sic *ex Cap. Ex litteris, de Constitut. & ex Cap. 1. de sentent. excomm. in 6.* docent Suarez, Sayrus, Avila, Ugolinus, Coninch, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Censur. disp. 1. quæst. 1. pun. 1. num. 2. in fine*, & Castropalaus *de Censur. disp. 1. pun. 1. num. 2.* Qui colligunt ex hac doctrina, quòd posita emendatione statim auferenda est censura: nec sequitur ex illa, quòd non possit censura ferri adversus eos, ex quibus nullus speratur emendationis fructus: nam id per accidens evenit, nec naturam censuræ tollit, cujus finis principalis quamvis sit emendare delicta, attamen habet etiam ea punire; adeoque si finis correctionis cessat, cum non cesset finis punitionis; poterit justè, & legitimè ferri contra eos, à quibus emendationis fructus non speratur. Sic expressè Coninch *disp. 13. dub. 1. numer. 11.* & Castropal. *l. c. in fine.*

2 Triplex est censura ex communi, & recepta sententia, excommunicatio videlicet, suspensio, & interdictum: hæ siquidem tres species censuræ enumerantur *in Cap. Statuimus, de sentent. excomm. in 6.* & has tres species intelligendas esse nomine censuræ Ecclesiasticæ, respondit Innocentius III. consultus *in Cap. Quærenti, de verbor. signific.* quid intelligendum esset per censuram Ecclesiasticam in Litteris Apostolicis. Quapropter alia non datur censuræ species contradistincta ab excommunicatione, suspensione, & interdicto; aliàs responsio data à Pontifice manca fuisset, & mutila in materia doctrinali, & universali Ecclesiæ: & ratio ulterior esse potest, quia definitio tradita censuræ non potest aptari alteri speciei contradistinctæ ab excommunicatione, suspensione, & interdicto. Nec dici potest, quòd competere possit degradationi, depositioni, cessationi à Divinis, & irregularitati: nam degradatio, & depositio non sunt pœnæ judiciales, quæ auferri possunt delinquente emendato, sunt etenim vinculum indissolubile, ac in perpetuum ligans absque spe remissionis; non sic verò censura, quæ ex se vinculum dissolubile est, & absolutione tollitur: ut adnotant Sayrus, Navarrus, Henriquez, Avila, Suarez, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Censur. disp. 1. qu. 1. pun. 1. n. 4. in fine*. Cessatio verò à Divinis vel est sub interdicto comprehensa, vel non est pœna, sed quædam simplex prohibitio, ut cessetur à Divinis, ab usu videlicet Sacramentorum, & Sacrificiorum, ac à Divinis officiis in signum mœroris Ecclesiæ ob injuriam sibi factam; adeoque censura non erit, aliàs violans illam irregularitatem incurreret, sicuti incurritur per violationem cujuscumque censuræ: insuper fertur censura in pœnam delinquentis, & cessatio à Divinis æqualiter respicit delinquentem, ac innocentem, cum pro eo tempore cessent Divina pro utroque. Sic Suarez *de Cens. disp. 39. sect. 1. n. 25.* Bonac. *l. c.* & Castropal. *de Cens. disp. 1. pun. 1. n. 4.* Irregularitas denique nullatenus potest esse censura, cum non sit principaliter pœna medicinalis ad corrigendos subditos instituta; nec semper est pœna imposita ob delictum, sed quandoque irregularitas imponitur ob defectum absque delicto; nec ex se est vinculum solubile, ut censura, sed indissolubile, ac perpetuum; nec tollitur absolutione, sed dispensatione. Rectè igitur concluditur contra Sotum *in 4. dist. 22. qu. 3. art. 1.* Species censuræ esse tantùm tres, excommunicationem videlicet, suspensionem, & interdictum; nec esse connumerandas inter species censuræ degradationem, depositionem, Cessationem à Divinis, & irregularitatem; & multò minùs peccatum mortale, quòd licèt privet hominem gratia, reddatque eum indignum sumptione Sacramentorum vivorum; nihilominus non est pœna Ecclesiastica, sed malum culpæ. Sic Navarrus, Suar. Avila, Coninch, Ugolin. Filliuc. Henriq. Laym. Lambertinus, Garzia, quos referunt, & sequuntur Bonac. & Castropal. *locis citatis*.

Censura alia est à Jure, alia ab homine. Censura à 3
Jure illa est, quæ à Legislatore fertur ea intentione, ut legem, aut statutum generale perpetuum condat, injuncta censuræ pœna transgressoribus; adeoque hæc censura non potest alio modo contingere, nisi per legem, aut statutum constituentia Jus. Censura ab homine illa dicitur, quæ fertur à superiore præcipiente non animo condendi legem, aut statutum perpetuum; sed dandi præceptum temporale, ac transitorium injuncta transgressoribus censura. Hinc est, quòd censura à jure durat, & perseverat mortuo Legislatore, cum jus semper perseveret, nisi abrogetur utpote constitutum nomine Dei, aut communitatis semper durantium; censura verò ab homine cessat eo mortuo, vel ab officio remoto, cum pendeat ab ejus auctoritate, & jurisdictione; ut constat *ex Cap. final. de offic. Legat.* Insuper censura à jure numquam ferri solet pro peccatis præteritis, sed tantùm pro futuris; censura verò ab Homine, & pro futuris, ac præteritis ferri solet in eorum emendationem, ac satisfactionem. Denique censura à jure ab eis tantùm ferri potest, qui potestatem jurisdictionis habent condendi leges; non verò ab aliis, qui tali potestate carent. Sic Suarez, Avila, Ugolinus, Salas, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Cens. disp. 1. qu. 1. pun. 1. n. 5.* Subdividi solet censura ab homine in specialem, & generalem. Specialis dicitur illa, quæ fertur ob particulare delictum, & in determinatas personas: ut si Prælatus excommunicaret Parochum aliquem ob ejus longam absentiam à Parochia; aut excommunicaret eos omnes, qui furtum talium bonorum commiserunt, nisi intra tale tempus restitutionem eorum fecerint. Generalis illa dicitur, cum fertur generaliter contra omnes illos, qui furtum commiserint; aut observantiam festi violaverint &c.

Censura tam à jure, quàm ab homine dupliciter ferri 4
potest. 1. per ipsum jus, & præceptum, cui annectitur; itaut non requiratur aliud jus, & præceptum ad illam infligendam; & dicitur censura latæ sententiæ: eo quia ab ipsa sententia juris, & præcepti fertur independenter à quocumque alio Judicis officio, & secum trahit executionem *ex Cap. Pastoralis §. Verum, de Appellat.* 2. ferri potest comminando ipsum jus, & præceptum infligendi illam; itaut non feratur per ipsum jus, & præceptum, quo comminatur; sed ferenda est per aliud jus, & præceptum: & hæc dici solet censura ferendæ sententiæ. Hinc fit, quòd censura latæ sententiæ ipso facto incurratur absque alia Judicis sententia; censura verò ferendæ sententiæ, cum tantùm comminatoria sit; non incurritur ipso facto, sed post sententiam Judicis, ut habent Doctores passim.

Ad dignoscendum verò, quando censura est latæ sen- 5
tentiæ, hæ Regulæ assignari solent. 1. si expressè in lege, aut statuto apponantur istæ particulæ ad incurrendam censuram, ipso facto, ipso jure, vel latę sententię, tunc enim indubitatum est, censuram esse latæ sententiæ. 2. si apponantur censuræ hæc vel similia adverbia, statim, illicò, confestim, continuò, ex tunc, omnino, mox, prorsus, incontinenti, protinus; certùm pariter erit, censuram esse latæ sententiæ. 3. si censura feratur per verba præsentis, aut præteriti temporis; tunc enim signum evidens est, esse latæ sententiæ: sic sunt censuræ latæ per hæc, aut similia verba, excommunico, suspendo, interdico; aut declaro, definio, volo, judico, esse excommunicatum, suspensum, interdictum; vel excommunicatur, suspenditur, interdicitur, aut sit excommunicatus, suspensus, interdictus; vel noverit se esse excommunicatum, suspensum,

interdictum; aut noverit, ſe excommunicari, ſuſpendi, interdici. Eodem modo dicendum, ſi cenſura per hæc verba feratur : anathema ſit; cum idem ſonent, ac ſit excommunicatus: ut rectè habet Suarez *de Cenſ. diſp. 3. ſect. 3. num.* 4. Couinch *diſp. 13. dub. 6. nu.* 10. Ugolinus *tab. 1. cap. 9. §. 16. num.* 18. Filliuccius *tract. 11. cap. 1. num.* 19. & Bonacina *de Cenſ. diſp. 1. quæſt. 1. pun. 1. numer. 6.* contra nonnullos, quos ſequitur Sanchez *de Matr. lib. 7. diſp. 12. nu.* 2. 4. Si cenſura feratur per verba modi imperativi, ſed præſentis temporis; erit etiam latæ ſententiæ : ſic ſunt cenſuræ latæ per hæc, aut ſimilia verba : incurrat, aut incidat in excommunicationem, ſuſpenſionem, interdictum; vel ſubjaceat, aut ſubdatur excommunicationi, ſuſpenſioni, interdicto; aut habeatur pro excommunicato, ſuſpenſo, interdicto. Sic communiter Doctores teſte Bonacina eos referente *l. c. nu. 6. verſic. Quarta.*

6 Ferendæ tamen ſententiæ erit cenſura, 1. ſi verbis ambiguis proferatur, ita ut dubium ſuboriatur, ſi ſit latæ, vel ferendæ ſententiæ : nam cenſura latæ ſententiæ manifeſtis verbis eſt exprimenda; adeoque ſuborto dubio in mitiorem partem interpretanda, & accipienda cenſura erit : cum odia potius reſtringenda, quàm amplianda ſint ex vulgato axiomate deducto *ex Regul. 49. Jur. in 6.* Hinc fit, quòd cenſura lata per hæc verba : præcipio hoc fieri, aut prohibeo fieri ſub pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, nulla alia particula appoſita; cenſeatur ferendæ ſententiæ, non verò latæ : ratio eſt, quia ſuboritur dubium, an intelligantur de pœna annexa delicto, an verò de pœna infligenda à Judice propter delictum, utrumque enim ſenſum verba illa pati poſſunt. Sic Sylveſter, Suarez, Avila, Coninch, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 1. pun. 2. num.* 5. 2. Si proferatur per verba futuri temporis, ut ſi dicatur : Qui hoc fecerit excommunicabitur, ſuſpendetur, interdicetur; aut qui hoc fecerit, excommunicetur, ſuſpendatur, interdicatur, ſcilicet à Judice; nam ſi hæc verba proferrentur imperativo modo, indicarent utique ſententiam latam, ut ſupra diximus : ſicuti ſi verbis de futuro addantur particulæ illæ, ipſo facto, ipſo jure, ſtatim, illico &c. tunc denotant ſententiam latam, non ferendam; ut ſi dicant: Qui hoc fecerit, ipſo jure, ipſo facto, ſtatim, illico &c. excommunicabitur. Sic expreſsè Bonacina *de Cenſ. diſp. 1. quæſt. 1. pun. 1. num. 6. verſic. Secunda Regula.* Controvertitur tamen : an modus ille ferendi cenſuram, videlicet : Qui hoc fecerit, noverit ſe excommunicationem, ſuſpenſionem, aut interdictum incurſurum; ſit ferendæ, an latæ ſententiæ? Et quamvis Coninch, Suarez, Ugolinus, Filliuccius, & alii penes Bonacinam citatum ſuſtinuerint, eſſe latæ ſententiæ; nihilominus mihi videtur eſſe ferendæ, ac tantùm comminari cenſuram à Judice ferendam; & hunc ſenſum reddere : noverit, ſe ponere materiam talem, ut poſſit à Judice excommunicari, ſuſpendi, interdici. Sic Felinus *in Cap. Rodulfus de Reſcrip. num.* 28. Bonacina *l. c. num. 6. verſic. Tertia Regula*, & Caſtropalaus *l. c.* qui infert, nullam eſſe determinatam formam in ferendo cenſuram; ſed eam ſufficere, quæ ſatis explicat voluntatem imponentis cenſuram determinatam, & ſpecialem.

CAPUT II.

An ſit in Eccleſia Poteſtas ferendi cenſuras? Et quibus competat?

1 *De Fide eſt dari in Eccleſia Dei poteſtatem ferendi cenſuras, quæ eſt de Jure Divino.*
2 *Poteſtas iſta immediatè Petro, & ejus legitimis ſucceſſoribus collata eſt. Et licèt quoad ſubſtantiam ſit de Jure Divino, quoad modum tamen cenſuras imponendi eſt à Petro, & ejus legitimis ſucceſſoribus, nec alteri competere poteſt.*
3 *Quamvis cenſura imponi potuerit Jure Divino, de facto tamen nulla impoſita fuit hoc jure.*
4 *Poteſtas ferendi cenſuras alia eſt ordinaria, delegata alia. Explicatur quibus Perſonis competat poteſtas ordinaria.*
5 *An poteſtas iſta competat Parocho?*
6 *Poteſtas delegata ferendi cenſuras competere poteſt illis Perſonis, quibus delegatur ab habente facultatem ordinariam, & capaces ſunt delegationis.*
7 *An ex abſoluta poteſtate Summi Pontificis poſſit fœmina cenſuras ferre?*

DE Fide eſt dari in Eccleſia Sancta Dei poteſtatem ferendi cenſuras, quæ quidem eſt de Jure Divino, utpote à Chriſto Domino collata, ut patet ex illo *Matth. 16. & 18.* ubi generaliter concedit Petro, ac ejus legitimis ſucceſſoribus poteſtatem ligandi, & ſolvendi, non ſolùm in foro interno, ac pœnitentiali; ſed etiam externo; ut ſatis conſtat ex illis verbis; *Quòd ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus*; hoc eſt, ſi contumax, & inobediens fuerit Eccleſiæ, tractandus erit ut Ethnicus, & Publicanus, qui omnibus Eccleſiæ ſuffragiis, & aliis ſpiritualibus bonis privantur. Sic ſtatuitur in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ. 8. errore 30. & ſeſſ. 13. errore 19.* & ſic comprobat inveteratus Eccleſiæ uſus à temporibus Apoſtolorum, qui ſemper hæc arma adhibuit adverſus peccatores, & hæreticos, & teſtantur varia Concilia, & præcipuè Tridentinum; & conſtat ex illo *Act. 8.* ubi Petrus Simonem magum excommunicavit, dicens: *Non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto.* Accedit, quòd ſicuti Chriſtus Dominus reliquit ſuæ Eccleſiæ, ejus videlicet viſibili capiti, ac legitimis Petri ſucceſſoribus diſpenſationem, & adminiſtrationem Sacramentorum, Sacrificii, & communium Suffragiorum, ac aliorum bonorum ſpiritualium; ita valde congruum fuit, & valdè expediens rectæ gubernationi, quòd eidem reliquerit facultatem privandi talibus bonis fideles contumaces, rebelles, ac inobedientes. Puto tamen, quòd quamvis Chriſtus Dominus hanc facultatem promiſerit ſuæ Eccleſiæ *Matth. 16. & 18.* eam nihilominus communicavit Petro, ac ejus ſucceſſoribus poſt reſurrectionem ſuam, quando *Joann. 21.* ei dixit: *Paſce oves meas.* Sic Coninch *diſp. 13. dub. 3. n. 19.* & Caſtropalaus *de Cenſur. diſp. 1. pun. 3. num. 3.* 1

Jam verò poteſtas iſta collata à Chriſto Domino immediatè Petro, & ejus legitimis ſucceſſoribus, quorum quilibet eam immediatè accipit à Chriſto, licèt ſit de Jure Divino quoad ſubſtantiam; quoad modum tamen eas imponendi, vel inſtituendi eſt à Petro, & ejus ſucceſſoribus : quapropter cenſuras variare, mutare, aut hoc vel illo modo imponere ſpectat ad Pontifices, nec alteri ab ipſis competere poteſt : & ratio eſt, quia ſunt ritus generales ordinati ad rectam gubernationem, & bonum regimen totius Eccleſiæ; adeoque illi tantùm commiſſi, cui competit poteſtas ſuper omnem Eccleſiam. Reliqui verò Prælati Pontifice inferiores hanc facultatem ferendi cenſuras mediatè tantùm habent à Chriſto Domino, medio videlicet Pontifice, qui poteſtatem immediatè acceptam à Chriſto Prælatis inferioribus impertit, prout vult; adeoque eam ipſis moderari poterit, vel auferre, ut defacto aufert excommunicato vitando. Sic Cajetanus, Sotus, Alterius, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Cenſ. diſp. 1. quæſt. 1. pun. 2. num.* 1. 2

Quamvis cenſura imponi potuerit Jure Divino, defacto tamen nullam impoſitam fuiſſe, ſatis conſtat ex communi ſenſu Doctorum aſſerentium, cenſuras, quæ defacto dantur, omnes eſſe ex Jure Eccleſiaſtico : ratio eſt, quia nulla eſt aſſignabilis cenſura in Jure Divino præſcripta cum ſua ſpeciali pœna, ac ſpeciali privatione bonorum ſpiritualium; ergo nulla impoſita eſt Jure Divino. Nec valet dicere : excommunicationem impoſitam fuiſſe *Matth.* 18. per ea verba: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tamquam Ethnicus, & Publicanus.* Contra enim eſt: quia per ea verba non impoſita eſt cenſura, ſed potiùs illa oſtendunt, graviter peccare inobedientes Eccleſiæ, & vitandos eſſe, non tamquam excommunicatos, ſed tamquam graves peccatores, ut erant Ethnici, & Publicani. Sic Suarez, Vaſquez, Henriquez, Avila, Ugolinus, Filliuccius, Alterius, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Cenſur. diſp. 1. quæſt. 1. pun. 2. num.* 2. contra Covarruviam, & alios. 3

Poteſtas ferendi cenſuram alia eſt ordinaria, delegata alia. Ordinaria illa dicitur, quæ eſt annexa in perpetuum alicui dignitati, vel officio Eccleſiaſtico ab Eccleſia inſtituto. Delegata verò illa eſt, quæ annectitur alicui perſonæ ex voluntate Delegantis. Sic communiter Doctores cum Bartolo, Baldo, Joan. Andrea, Abbate, Felino, D. Antonino, Navarro, Covarruvia, 4

varruvia, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 1. *pun.* 4. *num.* 1. Potestas ordinaria ferendi censuras respectu omnium Christianorum, cujuscumque sint gradus, & conditionis residet in summo Pontifice: ut unanimiter docent Catholici Doctores. Residet etiam potestas ordinaria ferendi Censuras in episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis pro suis diœcesibus, & quoad sibi subditos, ut statuitur *in cap.* 1. *& aliis, de offic. ordin.* & in Tridentino *sess.* 6. *c.* 3. *de Reform. & sess.* 14. *cap.* 4. & ratio est, quia omnes isti jurisdictionem habent pro foro externo continendi suos subditos in officio, pro quo necessaria est facultas ferendi censuras, ut per se patet. Patriarchæ verò, & Archiepiscopi respectu subditorum suorum suffraganeorum facultatem non habent ferendi censuras nisi in Concilio Provinciali, aut in visitatione Diœcesis suffraganei, aut in devolutione causæ ad ipsos per appellationem ut dicitur *in cap. venerabilibus, de senten. excom. in* 6. & ut communem Doctrinam tradit Coninch *disp.* 13. *dub.* 4. Habent quoque hanc potestatem ordinariam ferendi censuras legati à latere in Provincia suæ legationis *ex cap. legatus, de offic. Legat. in* 6. Cardinales in propriis Ecclesiis, & Titulis *ex cap. his, quæ de Majorit. & obedien.* Vicarius Papæ, & vicarius Generalis episcopi, constituit enim unm tribunal cum episcopo *ex c.* 2. *de consuet. in* 6. *& ex cap. Romana, de Appellat. in* 6. Idem dicendum de capitulo sede vacante *ex c. unic. de Majorit. in* 6. & de vicario Generali capituli ex Tridentino *sess.* 24. *cap.* 16. *de Reform.* Gaudent quoque facultate ordinaria ferendi Censuras Concilia Generalia per totam Ecclesiam, & Concilia Provincialia pro Provincia. Abbates, Priores, & Præpositi Ecclesiarum, qui ex statuto Ecclesiæ jurisdictionem habent pro foro externo, habent etiam facultatem ordinariam ferendi Censuras. Denique ex Privilegio summi Pontificis habent posse ferre Censuras in suos subditos Generales, Provinciales, & superiores locales Religiosorum, quocumque nomine appellentur. Sic Suarez *tom.* 5. *disp.* 2. *sect.* 2. Bonacina alios referens *de Cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 2. *num.* 5. & Castropalaus *de Cens. disp.* 1. *pun.* 4. *num.* 2.

5 Dubitatur de Parocho, an ipsi competat facultas ferendi Censuras? & quamvis videantur nonnulli Doctores hanc facultatem illi concedere in aliquibus casibus; nihilominus vera sententia est, ipsi talem facultatem non competere: ratio est, quia non exercet jurisdictionem in foro externo, sed tantum eam habet pro foro interno. Quod si antiquitus aliqua facultas ei data fuerit circa censuram ferendam pro furto; nihilominus contraria consuetudine est abrogata, imò revocata à Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de Reform.* & translata ad episcopos. Sic Suar. Navarrus, Filliuc. Alterius, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 2. *num.* 5. *in fine*, & Castropalaus *de Censur. disp.* 1. *pun.* 4. *num.* 2. Possunt tamen Parochi, sicuti & alii Beneficiarii per consuetudinem, aut Præscriptionem legitimam acquirere jurisdictionem ferendi Censuras in suos subditos: nam si per consuetudinem, & præscriptionem possunt acquirere facultatem absolvendi à Censuris latis ab aliis; ita poterunt jurisdictionem acquirere ferendi censuras: ratio est, quia sicuti per consuetudinem induci potest obligatio, sic etiam acquiri poterit jurisdictio: non quòd consuetudo jurisdictionem conferat, sed quia per eam habetur à Pontifice: sic colligitur *ex cap. dudum, versic. sed cum in jure, de consuet.* Notandum verò, quod si quis per consuetudinem, aut præscriptionem acquisivit facultatem ferenti unam censuram; non ideo reputandus est acquisivisse facultatem ferendi aliam: cum consuetudo faciendi unum non inducat consuetudinem faciendi aliud; sicuti obligatio faciendi unum per consuetudinem non inducit obligationem faciendi aliud distinctum. Sic Suarez *tom.* 5. *disp.* 12. *sect.* 2. *num.* 6. Sayrus *lib.* 1. *cap.* 6. Alterius *lib.* 3. *c.* 1. *col.* 10. *disp.* 7. Ugolinus *tab.* 1. *cap.* 2. §. 21. *num.* 4.

6 Potestas delegata ferendi Censuras competere potest illis, quibus committitur ab habentibus facultatem ordinariam ferendi eas, dummodo tamen capaces sint recipiendi talem delegationem, & commissionem; nam semel ac potestas est ordinaria, eo ipso delegari poterit: ut habetur *in toto titulo de offic. ordinar. & in cap. cum episcopus, 7. de offic. ordinar. in* 6. Ut autem delegatus capax dicatur talis jurisdictionis sibi delegatæ; varias habere debet conditiones. 1. Quarum est, ut sit baptizatus; qui enim extra Ecclesiam est, nequit munia intra Ecclesiam exercere. 2. Ut habeat rationis usum; nam si eo careat, nequit acceptare jurisdictionem sibi delegatam & aliunde acceptatio est necessaria ad jurisdictionem accipiendam: ut habent passim Doctores. 3. Ut sit Clericus habens saltem primam Tonsuram, nam si potest esse vicarius episcopi, poterit per consequens censuras ferre: sic *ex c. cum contingat. de Ætat. & Qualit. ordinand.* Laicus verò, & qui Clericus non est, incapax existit ferendi Censuras, & suscipiendi hanc jurisdictionem, etiam si Religiosus professus sit; adeo ut nec per Consuetudinem, aut Præscriptionem eam acquirere possit; non enim per eas fieri potest capax jurisdictionis spiritualis. Sic *ex c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de Constit. c. Decernimus, de Judic. & c. Indicatur dist.* 89. docent Ugolinus, Abbas, Suarez, Filliuccius, Avila, Henriquez, Alterius, quos refert, & sequitur Bonac. *de Cens. disp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 2. *n.* 6. & Castrop. *de Cens. disp.* 1. *pun.* 4. *n.* 3. referens Cov. Navarrum, & Layman. Idem dicendum de Clericis Conjugatis, etiam si quatuor minores ordines habuerint, alicui Ecclesiæ sint addicti, habitum Clericalem gestent, & Privilegio Canonis, & Fori gaudeant: nam incapaces sunt susceptionis ordinum, & beneficiorum, ac administrationis jurisdictionis spiritualis *ex c. sane. de Cleric. Conjug.* Imò nec Laicus, nec Clericus Conjugatus ex Dispensatione episcopi possunt fieri capaces hujus jurisdictionis: cum nequeat episcopus dispensare in lege superioris, & adversus Decreta, & Consuetudines universalis Ecclesiæ procedere; cum id tantum possit Summus Pontifex ex sua Potestate absoluta, ad quem solum spectat posse in omni jure humano dispensare; adeoque ex sua Potestate absoluta tum Laico, tum Clerico Conjugato facultatem ferendi Censuras committere: ut docent Paludanus, Suarez, Layman, Abbas, Alterius, quos referunt, & sequntur Castrop. & Bonac. *l. c.* An autem delegari possit facultas ista Collegio ex Clericis, & Laicis composito? Respondendum est: si Collegium illud sit ecclesiasticum, capax erit talis jurisdictionis, ut est Capax Capitulum sede vacante. Secus verò si fuerit laicum, & sæculare. Tunc etiam Collegium dicendum erit Ecclesiasticum, cum plures in eo sint Ecclesiastici præ sæcularibus. Quod si plures fuerint sæculares, & Laici præ ecclesiasticis; dicendum erit laicum, & sæculare. In casu verò, quod æqualis sit pars ecclesiasticorum, ac Laicorum; puto valde probabile, censendum esse ecclesiasticum: ratio est, quia magis dignum trahit ad se minùs dignum *ex cap. In dubiis de Consecr. Eccles.* & sic ex Panormitano, & Alterio docet Bonac. *de Censur. disp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 2. *n.* 7.

Magna tamen difficultas suboritur: an ex absoluta Potestate Summi Pontificis possit fœmina Censuras ferre, cum indubitatum sit, ex jure ecclesiastico incapacem esse hujus jurisdictionis, ut statuitur *in c. Nova, de Pœnit. & Remiss. cap. Monialibus, de senten. excom. & c. dilecti, de Major. & Obedien.* Quia tamen Summus Pontifex de plenitudine suæ Potestatis dispensare potest in jure ecclesiastico; ideo videtur posse hanc jurisdictionem delegare fœminæ. Sed non desunt Doctores, qui asserunt, hanc incapacitatem non solùm esse in fœmina ex jure ecclesiastico, sed etiam Divino: cum enim hæc Potestas spectet ad Claves Ecclesiæ, & Christus Dominus soli Petro, Apostolis, & ejus legitimis successoribus concesserit, non verò Beatissimæ Virgini, aut alteri fœminæ, ut advertit Innocentius III. *in præcit. cap. Nova*; ideo dicendum est, ex Jure Divino fœminam incapacem esse hujus jurisdictionis: & sic docent Avila 1. *par. dub.* 6. Coninch *disputat.* 13. *dub.* 4. *num.* 33. & alii. Verum communior sententia docet, neque esse contra jus Divinum, neque Naturale, quod Pontifex ex plenitudine suæ Potestatis conferat fœminæ facultatem ferendi Censuras: eo quia licèt sit facultas spiritualis, non est tamen Potestas ordinis, nec Potestas Jurisdictionis absolvendi à peccatis, quæ sunt Claves traditæ Petro, Apostolis, & eorum legitimis successoribus, & denegatæ fœminis; sed est quædam alia potestas spiritualis, quæ non per se, & directè; sed per accidens in uno, vel alio casu delegari poterit à Pontifice fœminæ ex plenitudine suæ Potestatis; sicuti ex privilegio conferre potest Abbatissis facultatem

7

con-

conferendi beneficia Clericis, & eos inſtituendi in ſuis Eccleſiis, tradendi poſſeſſionem, imponendi præcepta & ſimilia: ut nonnulli colligunt pleriſque refragantibus *ex cap. Dilecta, de Major. & obedientia*. Et defacto celebris eſt in Hiſpania, ut teſtatur Mendo *in ſua epitome verb. Abbatiſſa, num.* 2. Abbatiſſa quædam Monaſterii Ciſtercienſis de las Huelgas, quæ ex conceſſione, & privilegio Summi Pontificis habet juriſdictionem ſpiritualem in ſuo Territorio, quod nullius Diœceſis eſt: & in duodecim Monaſteriis Monialium ſibi ſubjectis. Adeoque ratio fundamentalis adverſariorum corruit, cum hæc poteſtas ferendi Cenſuras delegata fœminæ non ſit contra jus Divinum, aut naturale: & ſic docent Paludanus, Navarrus, Sayrus, Sotus, Filliuccius, Reginaldus, Ugolinus, Alterius, Suarez, Gaſpar Hurtadus, Layman, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Cenſ. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *pun.* 2. *num.* 4. & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp.* 1. *pun.* 4. *n.* 5. colligunt ex Div. Thoma *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 1. *quæſtiunc.* 2. *ad* 4. Non nego tamen, quod de jure ordinario hoc competere nequeat fœminæ: & ſi dicitur, Abbatiſſas ſuſpendiſſe, accipiendum erit verbum, *ſuſpendere*, in lata ſignificatione, pro impediiſſe, ut paſſim notant Doctores, non verò pro Cenſuram ſuſpenſionis intuliſſe. Solum igitur Prælatæ Monialium commiſſionem habent quorumdam actuum per ordinem ad correctionem, & diſciplinam domeſticam ſuarum ſubditarum; nec poſſunt ſub mortali præcipere id, cujus tranſgreſſio non eſt ex ſe grave peccatum; niſi fortè præcipiant ex materna, & domeſtica gubernatione, ideſt ex poteſtate œconomica, & quaſi dominativa: ut ex Molina, Covarruvia, Alterio, & aliis docet Bonacina *loc. cit.*

CAPUT III.

Quænam Conditiones neceſſariò requirantur ad ferendam Cenſuram? & quiſnam Ritus ſervandus in ea ferenda?

1 *Explicantur Conditiones neceſſariò requiſitæ in ferente Cenſuram, ut valida ſit.*
2 *An in ferendo cenſuram neceſſaria ſit conditio proprii loci, & Territorii?*
3 *Si ad cenſuram ferendam opus eſt juriſdictione contentioſa, nequit ferri in alieno Territorio, aut loco exempto.*
4 *Cenſura per modum ſtatuti non poteſt ferri contra exiſtentes in alieno Territorio, ſi ibi deliquerint contra ſtatutum.*
5 *Cenſura lata à ſuperiore loci ſive per modum ſtatuti, ſive per modum ſententiæ, non afficit extraneos ibi commorantes ad breve tempus.*
6 *Si Cenſura per modum ſententiæ feratur ab habente facultatem in ſuos ſubditos hos afficit, etiam ſi in alieno Territorio exiſtant, & inibi delinquant.*
7 *An in ferenda Cenſura neceſſariò requiratur, ut ferens illam voluntariè procedat, & ſine metu gravi?*
8 *Ritus ſervandus in ferendo cenſuram riquirit in primis Monitionem, ſeu Comminationem ipſius.*
9 *An ad incurrendas Cenſuras comminatoriè latas pro culpis futuris requiratur Monitio diſtincta à prohibitione Legis?*
10 *An ita monitio ſit neceſſariò requiſita ad eſſentiam Cenſuræ, ut de plenitudine Poteſtatis ſine illa ferri nequeat ab Eccleſia?*
11 *Authoritate cujus facienda ſit monitio?*
12 *An ſicuti requiritur Monitio in cenſura ferenda, ita requiratur citatio, ſi declarandum ſit, aliquem in excommunicationem incidiſſe?*
13 *Comminatio cenſuræ præmittenda eſt, & neceſſariò debet eſse trina, vel formaliter, vel virtualiter?*
14 *Quod nam temporis intervallum intercedere debet inter unam monitionem, & aliam?*
15 *Cui facienda monitio, quando cenſura fertur?*
16 *An monitio facienda ſit in ſcriptis continentibus cauſam, ob quam cenſura fertur?*
17 *An ſervanda ſit circumſtantia ordinis, & temporis in ferendo cenſuram?*
18 *An denunciandus ſit ille, qui cenſuram contraxit.*

1 UT validè Cenſura ferri poſſit aliquæ Conditiones neceſſariæ ſunt in ferente eam, adeout ſi una ipſarum deficiat, invalida erit Cenſura lata. 1. Ergo Conditio neceſſariò requiſita eſt, ut ferens Cenſuram ſit homo viator: nam qui in termino eſt, ac extra viam, incapax eſt juriſdictionis eccleſiaſticæ; unde Beati, aut Angeli nequibunt Cenſuras eccleſiaſticas infligere, cum viatores non ſint. Sic Reginaldus *lib.* 9. *n.* 114. Ugolinus *tab.* 1. *cap.* 2. §. 2. Alterius *lib.* 3. *diſp.* 7. *cap.* 6. *col.* 2. Filliuccius *tract.* 11. *cap.* 2. *quæſt.* 4. 2. Conditio eſt, ut habeat uſum rationis: nam juriſdictionem exercere nequit, qui uſum rationis non habet; ideoque invalida, & irrita erit cenſura lata à furioſo, amente, aut à quocumque alio rationis uſu deſtituto: ſic conſtat *ex cap. Sciſcitatus, de Reſcript. & cap. Indecorum, de ætat. & qualit.* & docent communiter Doctores cum Ugolino, Suarez, Filliuccio, Alterio, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Cenſ. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *pun.* 2. *nu.* 3. Controverſia tamen eſt: an validè delegari poſſit facultas ferendi Cenſuram carenti uſu rationis; quam exercere debeat illo acquiſito? Et probabilius videtur poſſe, ſi adepto rationis uſu eam acceptaverit: ratio eſt, quia nil deeſt tunc, cur non poſſit facultatem illam exercere, ſiquidem collata eſt ab habente authoritatem, aliunde eſt acceptata adveniente uſu rationis; ergo non habetur motivum cur invalida eſſe debeat: maximè quia conſervabilis eſt ex natura ſua hæc facultas, ut patet in eo, qui eam habet, & amens factus eſt, & dein recuperat rationis uſum: ſic Alterius *loc. cit. col.* 3. & Bonacina *loc. cit.* 3. Conditio: ut ſit baptizatus, infidelis ſiquidem incapax eſt juriſdictionis Eccleſiaſticæ; ſicuti enim baptiſmus janua paſſim dicitur ad cætera ſacramenta ſuſcipienda, ſic etiam ad Eccleſiaſticam juriſdictionem ſuſcipiendam. Sic Henriquez, Filliuccius, Alterius, Ugolinus relati à Bonacina *loc. cit.* Hinc eſt, non videri mihi probabilem ſententiam aſſerentem, poſſe ex plenitudine ſuæ Poteſtatis ſummum Pontificem delegare facultatem ferendi Cenſuram infideli, & non baptizato: videtur ſiquidem diſſonum lumini naturæ, quod infidelis jus eccleſiaſticum dicat fidelibus. 4. Conditio, ut ferens Cenſuram non ſit Cenſura irretitus, adeoq; habeat impeditum uſum juriſdictionis: ſic enim ſine poteſtate ageret, & nullus eſſet actus juriſdictionis ab eo exercitus, ut patet ex ſe, & omnes Doctores tradunt. 5. Conditio, ut non feratur in cauſa propria, ſic enim eſſet perſonam Actoris, & Judicis ſuſtinere, quod fieri nequit, ut conſtat *ex cap.* 1. 4. *qu.* 4. *& ex cap. inter querelas*, 23. *quæſt.* 4. dummodo tamen non ſit per modum juſtæ defenſionis contra eum, qui violentiam, ac injuriam illi infert; uteretur namque ſuis armis ad repellendam vim, & injuriam ſibi factam juxta illud, vim vi repellere licet. Cavendum tamen, ne pravo affectu odii, aut in vindictam fiat, quod ſemper obſervandum erit in quacumque Cenſura ferenda: ut colligitur *ex cap.* 1. *de ſenten. & re judic.* Sic Panormitanus, Suarez, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de cenſ. diſp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 3. *num.* 4. *in fin.* & Caſtropalaus *de cenſ. diſp.* 1. *pun.* 5. *num.* 4. 6. Conditio eſt veluti fundamentalis, quod ferens Cenſuram poteſtatem habeat ſive ordinariam, ſive Delegatam ferendi eam: quapropter ſi tempore impoſitæ cenſuræ delinquenti eam imponens nullam ex prædictis poteſtatibus habeat; nulla, & irrita erit cenſuræ impoſitio; ut ex ſe patet. Superſunt nonnulla dubia pro aliis Conditionibus, quæ per ſequentia quæſita exponenda erunt, & explicanda.

Quæres igitur 1. an in ferendo Cenſuram neceſſaria ſit Conditio proprii loci, & Territorii? Reſp. adnotando prius duo. 1. Quod cenſura extra proprium locum, & Territorium ferri poſſit ſine ſtrepitu judiciali, & ſine cognitione Cauſæ, & proceſſu; & tunc pertinet ad juriſdictionem voluntariam, & gratioſam. Et poteſt fieri cum cognitione cauſæ, & proceſſu, ac ſtrepitu judiciali; & tunc ſpectat ad juriſdictionem contentioſam. 2. Quod cenſura ferri poſſit per modum ſententiæ, & per modum ſtatuti: quando fertur per modum ſententiæ afficit perſonam ſubditam, ubicumque ſit, etiamſi extra Territorium ferentis cenſuram reperiatur; ſive de reliquo lata fuerit per ſententiam generalem, ſive particularem: reſpicit ſiquidem perſonam ſecundum ſe, eamque ubique afficit. Quando verò fertur per modum ſtatuti ligat tantum delinquentes exiſtentes in Territorio Legislatoris, nam ſtatutum reſpicit directè Territorium. Sic Panormitanus, Alterius, Suarez, Ugolinus, & alii, quos refert, & ſequitur Bonac. *de cenſ. diſp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 11. *n.* 2. *His notatis.*

Dico

3 Dico 1. si ad Censuram ferendam opus est jurisdictione contentiosa, nequit ferri in alieno Territorio, aut loco exempto : ratio est, quia jurisdictio contentiosa exerceri nequit extra proprium Territorium sine licentia ordinarii illius, ut statuitur *in cap. episcopus*, 11. *quæst.* 3. nec in loco exempto *ex cap. final. de Constit. in 6. & cap. Luminoso*, 18. *quæst.* 2. Si verò non opus fuerit tali jurisdictione; sed sufficit tantum voluntaria, sine judiciali strepitu, & cognitione Causæ; fieri utique poterit in alieno Territorio; nihil enim obstat ad ejus valorem, si in eo feratur. Sic Navarrus, Ugolinus, Sayrus, Paludanus, Coninch, Alterius, Manuale Prælatorum, & alii quos refert, & & sequitur Bonacina *de Cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 11. *num.* 3. Hinc fit 1. non posse episcopum extra suam Diœcesim cum cognitione causæ, & sedendo pro tribunali validè ferre Censuram; quamvis eam ferre possit sine cognitione causæ, aut per modum statuti, aut pro re adeo manifesta, ut non requirat cognitionem causæ, aut si requirit; facta est in proprio Territorio, vel facta est cum licentia ordinarii loci. Sic Sayrus, Avila, Reginaldus, Alterius, relati ab eodem Bonacina *loc. cit. num.* 4. Fit 2. probabilius cum sit, Abbates, Priores, Provinciales, & alios Superiores Religiosos habere jurisdictionem sine Territorio; ideo possunt in suos subditos ferre Censuras, ubicumque existant, etiam si delictum commissum fuerit à suis subditis extra Claustra. Sic Coninch, Sayrus, Panormitanus, Avila Sylvester, Suarez, Ugolinus, Rodriquez, Manuale Prælatorum, Sà, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num.* 5.

4 Dico 2. non potest ferri Censura per modum statuti contra existentes in alieno Territorio, si ibi deliquerint contra statutum : sic Archiepiscopus Panormitanus ferens Censuram per modum statuti non potest afficere Panormitanos extra ejus Diœcesim commorantes, & non observantes ibi statutum : ratio est, quia statutum ligat tantum subditos existentes in Territorio, & ibi delinquentes; si ergo subditi isti sunt extra Territorium, & ibidem delinquunt, non poterunt per statutum affici; & nulla pœna imponi potest non obedienti statuto extra ejus Territorium, etiamsi faciens statutum intendat illos obligare : cum non sufficiat ad ligandum sola intentio, sed ulterius requiritur jurisdictio, quæ per statutum non extenditur ad alienum Territorium. Sic *ex cap.* 2. *§. statuto episcopi de constitut. in 6. & ex leg. final. ff. de jurisdict. omn. judic.* docent Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, Covarruvias, & alii Doctores passim, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 11. *num.* 6. contra Innocentium, Armillam, Salas, & Vasquez. Secus tamen esset, si intra Territorium deliquerint contra statutum, & postea existant in alieno Territorio.

5 Dico 3. Censura lata à superiore loci sive per modum statuti, sive per modum sententiæ non afficit, nec ligat extraneos ibi commorantes ad breve tempus, & sine animo ibi commorandi pro majore parte anni : quapropter si Panormi lata sit Censura sive per modum statuti, sive per modum sententiæ contra Clericos arma deferentes noctu; si Clerici extranei ibi existentes arma deferrent, non ligarentur tali censura : ratio est, quia ad incurrendam censuram requiritur, ut committentes delictum, cui adnectitur Censura; sit subditus superiori loci illius, in quo reperitur; sed Clerici extranei per transitum ibi commorantes nec sunt subditi illius Archiepiscopi, nec ligantur legibus illius loci; ergo incurrere nequeunt Censuras latas ab eo superiore. Idem dicendum, si præsentes fuerint Panormi, dum lata fuit sententia, aut Decretum continens Censuram : cum semper Censura feratur in subditos loci illius, & Clerici illi, quamvis præsentes, non sunt subditi. Nec fiunt subditi per delictum commissum gestatione armorum noctu. Cum debuissent prius esse subditi, ut dicerentur delictum committere cui Censura adnectitur. Sic ex Coninch, Avila, Reginaldo, Alterio docet Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 11. *n.* 20. 21. & 22. Quamvis Suarez, Ugolinus, Sayrus, Filliuccius doceant, affici Censuris per modum statuti latis, non verò per modum sententiæ. Sed ratio à nobis allata, quod videlicet extranei per modum transitus non sint subditi, militat non solum pro Censuris latis per modum sententiæ, sed etiam per modum statuti.

6 Dico 4. Censura ferri potest ab habente facultatem in suos subditos etiamsi in alieno Territorio existant, & ibi delictum committant, si per modum sententiæ feratur : sic si per modum sententiæ feratur Censura ab Archiepiscopo Panormitano in suos subditos furantes tantam quantitatem; etiamsi eam furentur in alieno Territorio incurrunt Censuram latam à suo Archiepiscopo. Idem dicendum si per modum sententiæ Censuram ferret in suos Clericos portantes talia genera armorum; eam incurrerent, si in alieno Territorio ea deportarent : ratio est, quia in hoc differt Censura lata per modum sententiæ à lata per modum statuti, quod respiciat personas subditas absque ordine, & respectu ad Territorium; sed ad coercendam, & puniendam eorum contumaciam, ubicumque sint. Secus verò Censura lata per modum statuti afficit personas subditas delinquentes in Territorio proprio, ac per respectum, & ordinem ad Territorium. Sic Sayrus *lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 18. Suarez *disp.* 3. *sect.* 5. *n.* 5. Ugolinus *tab.* 1. *cap.* 9. *§.* 3. *num.* 4. & Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 11. *num.* 14. Non nego suam probabilitatem oppositæ sententiæ, quam docent docti Viri Avila, Coninch, Sylvester, Alterius, relati à Bonacina, quamvis prima sententia probabilior mihi videatur. Adnotandum hìc : Censuras latas à Summo Pontifice sive per modum sententiæ, sive per modum statuti afficere omnes fideles ubicumque existant : ratio est, quia Summus Pontifex non habet Territorium particulare, sed universus orbis est illi pro Territorio; dummodo Censura ab eo lata non sit pro aliquo loco particulari, & Lex Censuram continens acceptata fuerit. Vide Suarez *disp.* 5. *sect.* 4. *n.* 3.

7 Quæres 2. an in ferenda Censura necessariò requiratur, ut ferens illam voluntariè procedat; ita ut si interveniret metus gravis nulla foret? Resp. quamvis ferens censuram voluntariè, & humano modo illam ferre debeat, exprimendo voluntatem suam verbis, aut aliis exterioribus signis, juxta *c. cum voluntate, de sent. excomm.* nam si noctu dormiens, aut in amentia eam ferret; aut si merè internè tantum absque exterioribus signis; nec voluntariè, nec humano modo eam ferret; adeoque invalida, & irrita esset. Nihilominus ea voluntas non debet esse adeo perfectè libera, ut si metu gravi à ferente eam extorqueretur; non esset valida, & consistens : ratio est, quia gesta per metum valida sunt Jure Naturæ, nisi aliunde à Jure Positivo reprobentur; sed nequit afferri jus positivum reprobans collationem Censuræ per metum, uti affertur de absolutione ipsius Censuræ factæ per metum *ex c. unic. de his, quæ vi*, aliunde metus non tollit simpliciter voluntarium, quamvis illud minuat; ergo Censura lata per metum gravem valida, & consistens erit. Sic Glossas, Abbas, Suar. Coninch, Gaspar Hurtadus, Alterius, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 12. *num.* 1. & Castropalaus *de cens. disp.* 1. *pun.* 5. *num.* 2.

8 Explicatis iis, quæ spectant ad ferentem Censuram; remanet explicandus Ritus, & modus servandus in censura ferenda. Et in primis necessariò præcedere debet Monitio, seu Comminatio ipsius Censuræ : cum enim feratur ob contumaciam, & inobedientiam actualem; ideo si monitus non sit ab eo, qui Censuram fert; nequit dici illi rebellis, contumax, & inobediens. Adde, quod delinquens factus conscius censuræ, ac perterritus metu tantæ pœnæ fortasse obediret, & non peccaret contra Ecclesiam, aut superiorem; adeoque semper præmittenda erit Monitio. Et sic expresse traditur pro Censura excommunicationis *in c. sacro, de sent. excomm.* pro Censura Suspensionis *in c. Reprehensibilis, de Appellat.* pro Censura Interdicti *in c. statutum, de sent. excomm. in 6.* adeoque pro omnibus Censuris necessaria erit prævia Monitio, ut delinquens admonitus prævideat pœnam sibi imminentem, & sciat paternam Monitionem præcedere vindictam. Sic Suarez, Navarrus, Vasquez, Ugolinus, Coninch, Reg. Toletus, Filliuc. Alterius, Sotus, Avila, Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 9. *n.* 1. & Castrop. *de cens. disp.* 1. *pun.* 5. *n.* 5. Hoc tamen advertendum est, quod excommunicatio numquam infligitur, nisi ut Censura; adeoque semper necessariò requirit Monitionem: non sic verò suspensio, & interdictum, quæ aliquando non ut censuræ, sed ut pœnæ ecclesiasticæ infliguntur; & tunc præviam monitionem non exposcunt. De Suspensione sic statuitur *in cap. Tam litteris*, 33. *de*

Te-

Testib. & Attest. & cap. cum in cunctis, 7. *de elect.* De Interdicto verò *in cap. Sacro*, 48. *de sent. excomm. & in cap.* 1. *eod. tit. in* 6. Advertendum quoque, quod licèt Monitio requiratur pro quacumque Censura sive lata à jure, sive ab homine; sive in genere, sive in specie; sive pro præteritis, sive pro præsentibus, sive pro futuris culpis; nihilominus si pro culpis futuris feratur, non verò pro præsentibus, aut præteritis, non requirit monitionem distinctam ab ipsa lege prohibente; vel præcipiente; ut si lex diceret: omnis Clericus, qui arma tulerit; sit excommunicatus; aut qui non communicaverit in Paschate, sit excommunicatus; tunc quicumque Clericus arma tulerit, erit excommunicatus; & quicumque fidelis ad communionem obligatus non communicaverit in Paschate, erit excommunicatus sine alia prævia monitione: ratio est, quia lex ipsa, dum non est ignorata, admonet; & si alia in tali casu requireretur distincta Monitio, nulla Censura incurri posset ipso facto propter delictum, cui annexa est Censura. Sic Vasquez, Filliuccius, Suarez, Ugolinus, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 9. *num.* 1.

9 Dubitabis 1. an ad incurrendas Censuras comminatoriè latas pro culpis futuris; seu ferendas ob aliquod delictum prohibitum, aut factum præceptum, sed omissum; requiritur Monitio distincta à prohibitione legis, aut præcepto illius; ut si lex, aut edictum diceret: Clerici sine facultate superioris moniales alloquuntur; excommunicabuntur: vel Clerici, qui non intervenerint Divinis Officiis hebdomadæ sanctæ; suspendentur? Resp. quamvis Abbas *in cap. cum sit Romana, de Appellat. num.* 18. Avila *de Cens.* 2. *par. c.* 5. *disp.* 1. *dub.* 5. Sanchez *lib.* 2. *de Matr. disp.* 24. *num.* 28. Filliuc. *de cens. cap.* 3. *quæst.* 3. *num.* 95. & Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 9. *num.* 2. docuerint; non requiri aliam monitionem distinctam ab ipsa lege prohibente; aut præcipiente: eo quia sufficiens admonitio habetur ex parte judicis per ipsam legem propositam, ac sufficiens contumacia ex parte delinquentis, qui legem novit, & contra eam deliquit; aliunde hoc sufficit pro Censuris ipso jure latis; ergo etiam sufficiens erit pro Censuris Comminatoriis, & ferendis. Nihilominus probabilior est sententia asserens, requiri monitionem specialem, distinctam à prohibitione, vel præcepto legis; adeoque non posse judicem contra delinquentem proferre censuram absque ulla prævia monitione; ratio est, quia *in cap. Reprehensibilis, de Appellat.* satis apertè hoc innuitur, dicitur enim: Præsenti Decreto statuimus, ut ne Prælati (nisi Canonica Monitione præmissa) suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in subjectos; nisi fortè talis sit culpa, quæ ipso suo genere suspensionis, vel excommunicationis pœnam inducat; ergo clarè constat, pro culpis, quæ ipso jure secum non trahunt Censuram; non posse Prælatum absque monitione Canonica eam infligere. Et ratio ulterior esse potest, quia Censura imponitur in delicti præservationem, & emendationem, cum sit pœna medicinalis; sed si ob delictum factum imponi posset; non præmissa Canonica Monitione; non tam esset Medicina, quam punitio, & vindicta, & sæpè reperiret emendatum delinquentem; ergo necessariò requiritur prævia monitio distincta ab ipsa lege prohibente, vel præcipiente. Sic Suarez *disp.* 3. *de censur. sect.* 10. *num.* 19. Layman *lib.* 1. *summ. tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. Cajetanus *in summ. verb. Præcepti Transgressio, §. Pœnas*, Cov. *in c. Alma mater*, 1. *par. §.* 9. *n.* 5. & Castrop. *de cens. disp.* 1. *pun.* 5. *n.* 7.

10 Dubitabis 2. an ita monitio sit necessariò requisita ad essentiam Censuræ, ut de plenitudine Potestatis sine illa ferri nequeat ab ecclesia? Resp. quamvis Vasquez, Avila, & alii eos sequentes putarint, ita esse de essentia Censuræ monitionem, ut ea non præmissa neque de plenitudine Potestatis Ecclesiæ valida consistere possit. Nihilominus probabiliùs mihi videtur, quod licèt de Potestate ordinaria non possit Ecclesia id efficere; possit tamen de Potestate absoluta: nam ferre Censuras sine monitione nec repugnat juri Divino, nec naturali, cum nequeat hæc repugnantia demonstrari: maximè quia sic colligitur *ex c. in causis, de sent. & re judic.* & sic docent Suarez, Cajetanus, Filliuccius, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 9. *num.* 4.

11 Dubitabis 3. Authoritate cujus facienda sit monitio? Resp. faciendam esse authoritate ferentis Censuram; cum enim monitio ista gerat vices citationis, & legitima citatio fieri nequeat nisi authoritate judicis; ut docet Panormitanus *in c.* 1. *de Judic. n.* 33. ideo authoritate ferentis Censuram, qui est judex in causa, fieri debet. Nec quis dici potest contumax, ac inobediens Præcepto superioris; nisi authoritate, & nomine ipsius admoneatur. Sic Suarez *disp.* 3. *de cens. sect.* 11. *num.* 1. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 4. *qu.* 6. Panormit. *loc. cit.* & Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 9. *n.* 4. Adnotant tamen, monitionem, & citationem faciendam esse ad instantiam partis, si censura ferenda cedit in utilitatem, & commodum privatæ Personæ: cum judex non debeat ob privatam utilitatem interponere suam authoritatem proprio motu. Secus verò esset, si utilitas esset publica, tunc enim sicuti potest ex officio procedere; sic ex officio admonere *ex c. veritatis, de dol. & contum. & c. venerabilibus, §. porro, de sentent. excomm. in* 6.

Dubitabis denique: an sicuti requiritur admonitio in 12
Censura ferenda, ita requiratur Citatio, si declarandum sit, aliquem in excommunicationem incidisse? Resp. affirmativè: ratio est, quia judicium cum exerceri debeat inter judicem, & partes; ideo si pars non vocetur in judicium, seu citetur; sententia lata inaudita parte irrita, ac nulla est: citatio siquidem partis fit ad hunc finem, ut sciat pars causam, quæ de ea agitatur in judicio; & si defensiones, & exceptiones habeat, comparens in judicio proferat. Sic *ex c. inter quatuor de major. & obed.* Hinc fit: non esse aliquem denunciandum excommunicatum ob percussionem clerici, nisi priùs citetur, ac jam receptis testibus, & probationibus de veritate facti: ut cautum est *in cap. cum secundum leges, de hæretic. in* 6. Excipe tamen, si percussio, & excessus sit adeo notorius, & manifestus, ut expressè constet absque ulteriori inquisitione nullam defensionem, aut excusationem à delicto competere posse delinquenti. Sic Panormitanus *in cap. Pervenit.* 1. *de Appellat. num.* 5. Gloss. *in cap. sacro, de sentent. excomm. verb. constiterit*, Felinus *in cap. Rodulphus, de Rescrip. num.* 9. Navarrus *consil.* 56. *num.* 5. *de sentent. excomm.* Toletus *lib.* 1. *cap.* 45. *num.* 3. Alterius *tom.* 2. *de suspens. disp.* 7. *c.* 2. *versic. Verum advertendum* & Bonac. *de cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *pun.* 9. *n.* 4. *in fine.*

Admonitio præmittenda, seu Comminatio Censu- 13
ræ, ut licitè Censura ferri possit; necessariò debet esse trina, vel formaliter, vel virtualiter, hoc est, una pro tribus concesso eo temporis intervallo, quod sufficiens sit ad deliberandum secundum circumstantias, & qualitatem temporis. Ut si judex diceret: mandamus, ut intra sex, aut tres dies, vel tres horas compareas, quas tibi pro tribus monitionibus assignamus. Sic constat *ex c. constitutionem, & c. sacro, de sent. excom. in* 6. *ex c. Reprehensibilis, de Appellat. & c. Romana, de sentent. excom. in* 6. ubi expressè cavetur, ne judices ferant sententiam excommunicationis, vel suspensionis absque competenti monitione: & si contra præsumpserint, injustas noverint esse illas. Ubi advertit Glossa, non dixisse *nullas*, sed *injustas*: eo quia ex defectu trinæ monitionis, dummodo saltem una habita sit; non redditur Censura lata nulla, sed injusta: quamvis ferens illam graviter peccet, si id fecerit sine urgenti necessitate, operatur siquidem contra prohibitionem ecclesiæ in re gravi: ut docent Suar. Ugolinus, Sayr. Filliuc. quos refert. & sequitur Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 9. *n.* 6. Quod si Censura lata fuit ab ipsomet judice adversus participantes, & communicantes cum excommunicato; ad hoc ut valida sit necessariò requirit trinam monitionem sive formaliter, sive virtualiter: ut expressè cautum est *in c. statuimus, & cap. constitutionem, de Sent. excom. in* 6. & docent Sayrus, Suar. Vasq. Filliuc. Alterius, Gaspar Hurtadus, Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *loc. cit.* & Castrop. *de cens. disp.* 1. *pun.* 5. *n.* 8. Advertendum tamen, quod quando una monitio pro trina datur, explicari debet in ipsa sententia; sicuti etiam explicari debet tempus, quod conceditur ad deliberandum pro trina monitione, ut reus clarè agnoscat, esse ultimum terminum, ac ultimam monitionem sibi factam: quapropter si judex dicat: mandamus, ut intra tres dies numerandos ab hac nostra publicatione compareas; sin minùs ipso facto excommunicationi subjaceas; sufficit ad explicandam trinam monitionem, & terminum ultimum designatum pro trina monitione: nam licet unus sit terminus, virtualiter tamen triplex est, ut ex Suarez docet Castropalaus *loc. cit.*

Petes

14 Petes 1. quod nam temporis intervallum intercedere debeat inter unam monitionem, & aliam? Resp. debere ad minùs intercedere duos dies inter unam, & aliam: sic enim colligitur *ex c. constitutionem, de sent. excomm. in 6.* ibi enim dicitur, observanda esse aliquorum dierum intervalla; ergo saltem duo dies intercedere debent inter unam monitionem, & aliam, ut verificetur, quod aliquorum dierum intervalla serventur. Remittit tamen prudentiæ judicis caput præcitatum ampliare ad plures dies intervalla illa, vel restringere ad unum diem, vel ad brevius tempus; si ita opus fuerit, & urgens causa expostulaverit. Sic Ugol. *tab. 1. c. 18. §. 2. n. 4.* Alter. *lib. 3. disp. 3. c. 3.* Suar. *de cens. disp. 3. sect. 9. n. 3.* Reg. *lib. 9. n. 181.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. qu. 5.* & Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 1. pun. 9. n. 7.*

15 Petes 2. cui facienda monitio, quando Censura fertur? Resp. si contra Personam aliquam determinatam censura fertur, faciendam esse monitionem coram illa: eo quia ad ferendam censuram contra personam determinatam requiritur contumacia, & inobedientia illius; sed contumax, & inobediens esse nequit, nisi sit admonita; ergo si Censura fertur contra determinatam personam, admonitio coram illa facienda erit. Sic Ugol. Suar. Coninch, Filliuc. Reg. Alterius, quos refert, & sequitur Bonac. *de Cens. disp. 1. qu. 1. pun. 9. n. 8.* Ideoque regulariter non sufficit, monitionem affigere domi illius, vel valvis ecclesiæ, aut plateæ, vel in alio loco publico; nisi tamen per dolum latitet, aut impeditus per vim, ne moneatur. Debet tamen prius constare dolus, aut vis; nec sufficit præsumere, nisi probetur *ex leg. dolum, ff. de dolo*, Quod si semel personaliter delinquens monitus fuerit, vel si jam constet ipsi monitio affixa domi; tunc cæteræ monitiones fieri poterunt per affixionem: ut ex Suarez, Ugolino, Alterio, Vasq. Sayr. & aliis docet Bonac. *l. c. n. 9.* sic enim monitio, & Citatio censeretur legitimè facta *ex c. causam, de dolo, & contum.* Insuper monitio, & citatio facienda est coram Testibus, qui testari possint, si opus fuerit monitionem factam fuisse *ex c. Sacro, de Senten. excom.* & docent Cov. Coninch, Suar. & sequitur Castrop. *de cens. disp. 1. pun. 5. n. 11.* Si verò contra communitatem aliquam ferenda sit Censura generaliter; tunc eo quia ignorantur delinquentes, sufficiet in loco publico, vel ecclesia monitionem fieri coram populo: sic enim delinquentes venire possunt in cognitionem Censuræ, & contumaces dicentur, si contra prohibitionem fecerint: ut docent Suar. *de cens. disp. 3. sect. 11. n. 5.* Alterius *lib. 3. disp. 3. c. 3.* & Bonac. *l. c. n. 8.* Quod si suspensio, aut Interdictum feratur contra Communitatem ob delictum alicujus; tunc monitio facienda erit delinquenti, non verò Communitati; cum delinquens sit contumax, & inobediens, non verò Communitas; nisi tamen alia via non possit delinquens admoneri, & retardari à à peccato nisi per admonitionem Communitatis. Sic Suar. *de cens. disp. 3. sect. 8. n. 2.* Alterius *lib. 3. disp. 3. c. 3.* & Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 1. pun. 9. n. 11.*

16 Petes 3. an monitio facienda sit in scriptis continentibus causam, ob quam censura fertur? Resp. certum esse 1. requiri ad incurrendam Censuram, quod lata sit per signa exteriora, & non per merum actum internum voluntatis judicis: nam si Censura non exprimitur, ignoratur; & ignorantia excusat à contumacia necessariò requisita ad Censuram, ut habent passim Doctores. Certum esse 2. non requiri certa, & determinata verba, aut scripta ad censuram ferendam; sed ea sufficere, quæ sufficienter exprimant voluntatem judicis ferentis Censuram: non enim aliquo jure cautum est, ferendam esse Censuram per certa verba determinata, aut scripta. Sic docent Sylvester, Navarrus, Ugolinus, Avila, Coninch, Suarez, Filliuc. Reg. Alterius, quos refert Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 1. pun. 7. n. 2.* Certum esse 3. Censuram ita exprimi debere, ut verba sint definita, & determinata ad aliquam particularem Censuram: quapropter Censura hoc modo lata, Qui arma gerit ex Clericis, sit ligatus Censura; nullum parit effectum; quia causa non parit effectum in genere, qui non datur; & illa Censura incurritur, quæ per verba judicis exprimitur: cum ergo exprimatur censura in genere quæ non datur; ideo censura lata per verba generica non parit effectum. Sic communiter Doctores. Secus tamen esset, si sub disjunctione ferretur; ut si judex diceret: qui arma gerit ex Clericis, sit excommunicatus, vel suspensus: aut qui arma gerit ex clericis sit suspensus ab officio, vel Beneficio; tunc enim censura, quamvis non sit absolutè determinata ad unam partem; attamen confuso quodam modo est determinata ad unam, cum satis explicetur per ea verba intentio judicis, ut reus unam ex illis censuris incurrat, quam voluerit. Sic judex proferre potest hanc sententiam: quia hoc delictum commisit, vel solvat ducentos aureos, aut triremibus damnetur per biennium. Sic etiam confessarius injungere potest in satisfactionem peccatorum pœnitenti jejunium per duos dies, aut tantam eleemosynam pauperibus. Sic rectiùs Suarez, Alterius, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 1. pun. 7. n. 4.* contra Ugol. Navarrum, Henriquez, Sayrum. Certum esse 4. Censuram, si contra determinatam Personam feratur; debere ejus verba illam nominare, aut aliquo modo describere, vel eam designare per ordinem ad delictum, ut si dicatur: Clericus, qui arma tulerit; sit excommunicatus: clericus, qui comam portaverit; sit suspensus: nam si verba nullam personam significarent, nullum effectum parerent. Ideoque excommunicatio hoc modo lata: excommunico, nullam personam afficit, quia nullam exprimit. Idem est, si dicat: excommunico unum ex duobus; vel excommunico unum ex iis, qui furati sunt, cum plures furati fuerint; nullus remanet excommunicatus, cum per ea verba non constet, ad quem feratur intentio judicis. Sic Suarez, Filliuccius, Angelus, quos refert, & sequitur Bonacina, *loc. cit. num. 6. & 7.*

His præmissis ut certis, controversia reducitur: an monitio, si non fiat in scriptis continentibus causam censuræ, quæ fertur; non solum illicita sit, sed etiam irrita, ac invalida? & quidem si absque urgente necessitate solo verbo, & non in scriptis exprimentibus causam, ob quam censura fertur, judex censuram protulerit; non solum graviter peccabit, sed etiam incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & Divinis officiis per mensem ipso jure, & si intra illud tempus se ad divina officia ingesserit; evadit irregularis: ut habetur *in c. 1. cum Medicinalis, de sent. excomm. in 6.* dummodo non fuerit episcopus, qui non comprehenditur sub prædicto capite, quia ejus nulla fit expressa mentio, ut fieri debet juxta *c. quia periculosum, de sent. excomm. in 6.* Quod autem graviter peccet, & illicitè operetur, patet ex eo, quia facit contra jus in materia gravi, & sub gravi pœna Censuræ præscripta. Non erit tamen irrita, & nulla, si verbo tantùm proferatur censura, non verò in scriptis, aut sine expressione causæ, ut docuerunt Ripa *in Rubr. de constit. n. 18.* & Sayrus *lib. 1. Thesauri c. 7. n. 16.* ratio est, quia omissio scripturæ, aut expressionis causæ non est omissio alicujus formæ substantialis, ac de essentia censuræ; sed tantum accidentalis: nec Jure Naturæ requiritur scriptura, aut expressio causæ: & quamvis requiratur jure positivo, non tamen ita requiritur, ut ejus omissio irritet Censuram prolatam: ut rectè docent Suarez *de Legib. & de cens. disp 3. sect. 12. n. 8.* Alterius *tom. 2. disp. 7. c. 2.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. qu. 9. n. 109.* Coninch *disp. 13. dub. 9. concl. 5. n. 89.* Avila *de cens. 2. par. c. 2. dub. 3.* Laym. *lib. 1. Summ. tract. 5. par. 1. c. 6. n. 1.* Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 1. pun. 8. nu. 3.* & Castrop. *de cens. disp. 1. pun. 5. n. 10.*

17 Petes 4. an servanda sit circumstantia ordinis, & temporis in ferendo censuram? Resp. affirmativè: & quidem servandum esse ordinem, ut videlicet prius feratur censura levior, dein gravior; patet ex fine intento ab ecclesia per prolationem censuræ, ut videlicet habeatur emendatio, & resipiscentia delinquentis; si ergo sufficit ad hunc finem obtinendum censura levior, non procedendum erit ad graviorem. Nihilominus relinquitur prudentiæ, & considerationi judicis, si attentis omnibus judicaverit, potius expedire graviorem præ leviori; aut viceversa; vel simul ferre omnes Censuras: sic passim Doctores cum Sayro *lib. 1. c. 14. n. 3.* Quod etiam servanda sit circumstantia temporis, ne videlicet die feriato proferatur censura; deducitur ex eo, quia plerumque prærequiritur cognitio causæ ad ferendam censuram, quæ die feriato fieri nequit *ex c. final. de Feriis.* Dicitur autem dies feriatus ille, qui dicatus est divino honori, & cultui, vel ex institutione Summi Pontificis, aut episcopi, vel ex consuetudine. Fieri tamen poterit denuntiatio censuræ die feriato, quia supponitur præcessisse cognitionem causæ die non feriato; & aliunde tali die facta faciliùs pervenire poterit ad noti-

notitiam plurium : ut notat Sayrus *lib. 1. Thesaur. c. 14. n. 10.* Quod si die feriato etiam absque necessitate feratur censura; valida erit : ratio est', quia non semper censura requirit causæ cognitionem, nec semper talis cognitio est necessaria; & ea, quæ non necessariò exigunt cognitionem causæ ad sui valorem, si gesta fuerint die feriato; valida sunt *ex leg. actus, cod. de feriis*, & sic docent Sayrus *l. c. n. 7.* Suar. *tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 2. c. 30. n. 9.* Ugol. alios referens *tab. 1. c. ult. §. 2. n. 3.* Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 1. pun. 12. n. 4.* & Castrop. *de cens. disp. 1. pun. 5. n. 13.*

18 Petes 5. an denunciandus sit ille, qui censuram contraxit? Resp. debere denunciari : nam sic faciliùs resipiscet delinquens, cum enim posita denunciatione vitandus sit à cæteris fidelibus, potiùs eliget obedire, & resipiscere, quam tantum subire damnum, & incommodum, ut passim Doctores habent *ex cap. conquesti, de senten. excom.* Adnotandum tamen 1. non semper teneri judicem ad declarationem, & denuncitionem censuræ faciendæ, nisi id exigat ratio boni privati, vel communis : ratio est, quia nequit assignari caput imponens hanc rigorosam obligationem; nec in præcitatis capitibus ullum verbum habetur, quod rigorosam inducat obligationem; sed tantum dicitur : curæ sit. Sic Suar. *de cens. disp. 3. sect. 14. n. 4 & 6.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. n. 112.* & Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 1. pun. 13. Prop. 3.* Adnotandum 2. solum faciendam esse denunciationem censuræ latæ contra determinatam personam, aut determinatas personas, nam contra indeterminatas fieri nequit : cum enim denunciatio fiat, ut admoneantur fideles, ne communicent cum denunciato; si ergo nescitur persona obstricta censura, quæ vitanda est; frustra fit denunciatio. Sic ex Suar. Filliuc. Alterio, & aliis docet Bonac. *l. c. Propos. 1.* Adnotandum. 3. denunciationem faciendam effet à legitimo superiore, sive ex authoritate ipsius; etiam si crimen sit adeo clarum, & notorium, ut nulla tergiversatione celari possit : ratio est, quia denunciatio est executio pœnæ, adeoque à legitimo superiore facienda, vel ex ejus mandato ut contra Ugol. & alios docent Suar. *de cens. disp. 3. sect. 14. n. 7.* Alter. *lib. 3. disp. 5. c. 3. dub. 2.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. qu. 10. in fine*; & Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 1. pun. 13. Prop. 2.* Adnotandum 4. priùs publicè in ecclesia faciendam esse denunciationem censuræ, & postea in scriptis cum expressione causæ affigendam esse valvis ecclesiarum juxta receptam consuetudinem loci : ut statuitur *in c. medicinalis, de sent. excom.* & docent communiter Doctores Suar. Sayr. Ugol. Filliuc. Alter. quos refert, & sequitur Bonac. *l. c. Propos. 4.* Adnotandum denique : non esse denunciandum statim post delictum qui censuram à jure, vel ab homine latam ipso jure contraxit; sed priùs præmittendam esse citationem, & sententiam declaratoriam criminis; etiam si delictum notorium, & publicum sit : ratio est, quia cum sit denunciatio quædam executio pœnæ, & nequeat judex ad juridicam executionem pœnæ procedere ante sententiam declaratoriam criminis, etiam posita ipsius criminis notorietate; ideo ante denunciationem priùs debet citare partem, ac ejus crimen declarare. Sic constat *ex c. Pervenit. 1. c. consuluit. de Appellat.* & sic docent Covarruvias *cap. Alma Mater, 1. par. §. 2. num. 9.* Suarez *de cens. disp. 3. sect. 14. nu. 6.* Filliuccius *tract. 11. cap. 4. quæst. 10. numer. 111.* Alter. *lib. 3. disp. 5. cap. 3. dub. 3.* & Bonacina *de cens. disp. 1. quæst. 1. pun. 13. Propos. 5.*

CAPUT IV.

Quænam causa requiratur ad ferendam censuram?

1 *Necessariò requiritur culpa ad censuram ferendam.*
2 *Non sufficit culpa venialis ad ferendam excommunicationem Majorem, suspensionem, aut Interdictum, prout regulariter feruntur.*
3 *Requiritur culpa gravis. Et an sufficiat peccatum mortale interiùs consummatum?*
4 *An omne peccatum mortale externum sit sufficiens ad censuram infligendam?*
5 *An possit ferri censura pro peccato mortali externo præterito in ejus punitionem?*
6 *An peccatum mortale externum, ob quod censura est infligenda; debeat esse consummatum in suo genere secundum proprietatem verborum legis, aut Præcepti?*
7 *An violans præceptum sub censurâ impositum duplex peccatum committat?*
8 *An censura materialiter injusta valida sit?*
9 *Injustè materialiter excommunicatus non privatur suffragiis ecclesiæ, nec in foro interno tenetur se gerere ut excommunicatum, quamvis teneatur pro foro externo.*
10 *Quid dicendum : si causa, ob quam censura fertur, dubia sit?*
11 *Quid dicendum si sententia ferens censuram contineat errorem intolerabilem?*

EXTRA controversiam est, ad ferendam censuram 1
requiri necessariò culpam, quæ si non habeatur; non poterit ullatenus consistere censura : & ratio est, quia cum sit pœna medicinalis, necessariò supponere debet culpam, quam corrigere, ac sanare debeat. Hoc tamen discrimen intercedit inter excommunicationem, & reliquas censuras, quod excommunicatio cum sit pœna gravissima; non possit alteri infligi, nisi soli delinquenti, qui culpam commisit. Suspensio verò' & interdictum non solum nocentibus, sed etiam innocentibus infligi possunt : ut scilicet nocentes, cum videant sua culpa gravari innocentes; citiùs resipiscant ut rectè habet Covarruvias *cap. Alma Mater, 1. par. §. 9. num. 3.* Culpa autem, ob quam censura fertur; debet esse proportionata censuræ, ne injustitia committatur; quod cavendum erit *ex cap. sacro, de sent. excomm. & cap. 1. eod. tit. in 6.* quapropter expressè dicitur *in cap. Felicis, de Pœnis in 6.* judex pœnam metietur ex culpa.

Hinc est : non sufficere culpam venialem ad feren- 2
dam excommunicationem majorem, suspensionem, aut interdictum; prout regulariter feruntur : ratio est, quia sunt pœnæ gravissimæ, nec ullatenus proportionem habent cum culpa levi. Et quidem de excommunicatione Majori satis apertè loquitur Tridentinum *sess. 25. cap. 3. de Reform.* sed eadem militat ratio de aliis Censuris. Sic ex communi sententia docent Coninch, Suarez, Sanchez, Layman, Vasquez, Gaspar Hurtadus, Navarrus, Covarruvias, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 1. punct. 7. num. 2.* Quod si aliquando in aliquibus Textibus videtur lata excommunicatio ob levem causam, revera tamen non est absolutè levis, eo quia ob circumstantias additas gravis reddita est; sæpè enim accidit, quod quamvis causa per se spectata levis sit, ex circumstantiis tamen additis gravis evadat : ut bene advertunt Coninch *disp. 13. dub. 8. concl. 2.* & Castropalaus *l. c.* Dictum est de excommunicatione majori, & aliis censuris prout regulariter feruntur : nam de excommunicatione minori, sive à jure, sive ab homine lata non est dubium ferri posse pro veniali culpa, ut dicemus : eo quia licèt privet maximis bonis, nihilominus facili negotio tolli potest, quia quilibet sacerdos facultatem habet absolvendi ab ea, & idem dicendum, si suspensio, aut personale interdictum purum generaliter à judice ferretur, nec reservatum, sed æquè facilè absolvendum à quolibet sacerdote, privans minoribus commodis spiritualibus respectu excommunicationis Minoris; in tali casu & suspensio, & interdictum ferri possent pro culpa veniali, uti fertur excommunicatio minor : cum non sit major ratio pro una, quam pro aliis : ut habent Gaspar Hurtadus *de cens. diffic. 10. num. 44.* & Castropalaus *de cens. disp. 1. pun. 7. num. 2. in fine.*

Requiritur ergo ex dictis ad ferendam censuram 3
culpa gravis, ut censuræ proportionetur. Sed dubitabis 1. an sufficiens sit ad illam peccatum mortale interiùs consummatum? & quamvis non defuerint Doctores affirmativam sententiam sustinentes; nihilominus probabilior est negativa : ratio est, tum quia satis apertè dicitur *in capite cogitatio, de Pœnit. dist. 1.* Cogitatio non meretur pœnam Lege Civili, cum suis terminis contenta est : Ubi Glos. explicat : non meretur pœnam ab homine, secus à Deo. Idem statuitur de simonia, si videlicet datio procedat ex animo simoniaco, & hic non prodatur exterius; ab ecclesia non punitur; tum quia cum ecclesia sit visibilis, & sensibilis non habet potestatem in id, quod invisibile, & insensibile est : maximè quia ecclesia nequit judicare peccata interna, quæ exterius non prodeunt, cum sint sibi ignota, & consequenter non potest de illis Legem ferre; nam homo de

illis

illis potest ferre Legem; de quibus proferre potest judicium ex D. Thoma 1. 2. *quæst.* 91. *art.* 4. Et licèt peccata externa aliquando adeo sunt occulta, ut non possit Ecclesia de illis specialem proferre sententiam; id tamen est per accidens, cum ex se satis manifesta sint, & judicio Ecclesiæ subjecta, ac per generalem sententiam punibilia. Sic Navar. *cap.* 23. *nu.* 38. Covar. *Reg. Peccatum* 2. *par. n.* 7. Suarez *de Cens.* plures referens *disp.* 4. *sect.* 1. Avila *de cens.* 1. *par. dubit.* 10. Coninch *disp.* 13. *dub.* 8. *concl.* 4. *n.* 72. Gaspar Hurtadus *de cens. diffic.* 11. *n.* 49. Vasquez 1. 2. *disp.* 160. Layman *lib.* 1. *Sum. tract.* 5. 1. *par. cap.* 5. *num.* 1. & Castrop. *de cens. disp.* 1. *pun.* 7. *num.* 4.

4 Dubitabis 2. an omne peccatum mortale externum sit sufficiens ad Censuram infligendam? Resp. nisi fuerit peccatum mortale externum specialiter ab Ecclesia prohibitum, & quidem sub comminatione Censuræ incurrendæ; non erit ex se sufficiens ad ferendam Censuram: ratio est, quia nisi fuerit specialiter prohibitum ab Ecclesia, delinquens non poterit dici contumax, & inobediens illi: nam Censuræ institutæ fuere ad contumaciam medendam, ac inobedientiam Ecclesiæ factam; ergo nisi peccatum externum specialiter ab Ecclesia prohibitum fuerit, non poterit delinquens censeri contumax, ac inobediens Ecclesiæ. Sic *ex cap. ex par.* 1. *de verb. signif. & cap.* 1. *de Sent. Excom. in* 6. docent Sotus Navar. Suarez, Coninch, Layman, Avila, Gaspar Hurtadus, Vasquez, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 1. *pun.* 7. *num.* 6. Quòd autem requiratur, specialiter prohibitum esse ab Ecclesia sub comminatione censuræ incurrendæ; constat ex eo, quia Censura infligi nequit sine prævia monitione, ut diximus, cum enim sit pœna medicinalis *ex præcit. cap.* 1. *de Sent. Excom. in* 6. ideo infligi nequit, nisi Superior moneat de Censura incurrenda, & nisi præceptum imponat sub comminatione Censuræ. Sic Suarez, Coninch, Avila, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 7.

5 Dubitabis 3. an possit ferri Censura pro peccato mortali externo præterito in ejus punitionem? Resp. quamvis Cajetanus, Almainus, Corduba relati à Castropalao *de cens. disp.* 1. *pun.* 7. *num.* 9. dixerint, id posse fieri, eo quia varii Textus habentur, in quibus pro peccato præterito Censura lata est. Nihilominus communis, & vera sententia docet, non posse pro peccato præterito Censuram ferri in ejus punitionem; sed necessariò ferri debere pro peccato futuro præcavendo, aut in satisfactionem peccati præteriti, in quo sensu loquuntur Textus, qui afferri solent à fautoribus contrariæ sententiæ: ratio est, quia Censura ex sua institutione est medicina præservativa, & coercitiva peccati, sic enim habetur *in toto Titulo de Sent. Excom. in Decretalib.* ergo cum peccatum præteritum nec mederi, nec præservari, nec coerceri possit; ideo Censura pro eo præterito infligi nequit, quamvis infligi possit pro satisfactione non data ob tale peccatum præteritum. Sic Navarrus *in Sum. cap.* 27. *num.* 9. Ugolinus *de cens. tab.* 1. *cap.* 9. §. 5. Covarruvias *Cap. Alma Mater*, 1. *par.* §. 9. *num.* 4. Suarez *de cens. disp.* 4. *sect.* 5. Coninch *disp.* 13. *dub.* 9. *num.* 78. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 5. *nu.* 3. & Castrop. *l. c. num.* 8. clarè deducitur hæc sententia *ex cap.* 1. *de Sent. Excom. in* 6.

6 Dubitabis 4. an peccatum grave externum, ob quod Censura infligenda est; debeat esse consummatum in suo genere secundum proprietatem verborum, quæ in Lege, aut Præcepto continentur? Resp. affirmativè: ratio est, quia Leges pœnales strictè, & secundum proprietatem verborum accipiendæ sunt; & sic apertè colligitur *ex Cap. Perpetuo Sanctionis, de elect. in* 6. ubi habetur: eligentes indignum non incurrere Juris pœnas, nisi adeo in eo perstiterint, quòd ex eorum Votis communis electio subsequatur. Sic communiter Doctores Navarrus *lib.* 1. *Consil. tit. de Sent. Excom. consil.* 37. *num.* 2. Suarez *de cens. disp.* 4. *sect.* 3. *nu.* 7. Avila 1. *par. de cens. dub.* 11. Sanchez *lib.* 3. *de Matr. disp.* 2. *num.* 5. *in fin.* Coninch *disp.* 13. *dub.* 8. *concl.* 2. & Castrop. *de cens. disp.* 1. *pun.* 7. *num.* 10.

7 Dubitabis 5. an violans Præceptum sub Censura impositum duplex peccatum committat? ut si sub censura prohibeatur furtum quinquaginta aureorum, & quis quinquaginta aureos furetur; an inquam duo peccata committat? Resp. regulariter loquendo unum tantùm peccatum committere, ac si illud committeret secluſa Censura: ratio est, quia Censura non ex alio motivo posita est, nisi Justitiæ; ergo si per furtum illud non committitur aliud peccatum, nisi injustitiæ, cum sola justitia lædatur; unum tantùm peccatum erit, non verò multiplex. Et quamvis per furtum commissum inobediat fur Ecclesiæ prohibenti illud; nihilominus ista inobedientia non continet specialem malitiam distinctam à malitia injustitiæ. Sic Corduba *in Sum. qu.* 11. Avila 2. *par. de cens. cap.* 5. *disp.* 1. *dub.* 11. Layman *lib.* 1. *Summ. tract.* 1. *par.* 1. *cap.* 5. *nu.* 1. Castropalaus *de cens. disp.* 1. *punct.* 7. *num.* 16.

8 Remanet hìc inquirendum de causa illa, ob quam Censura fertur; quę nec in se vera est, nec sufficiens ad Censuram: licèt in judicio per testes vera, & sufficiens probata sit; an inquam talis Censura materialiter injusta, valida sit? Et quamvis non desint Jurisperiti, qui sustineant ejus validitatem; nihilominus communior Theologorum sententia docet, & meritò, invalidam esse: ratio est, quia deficit causa, seu peccatum mortale externum ab Ecclesia prohibitum, sine quo Censura major ullatenus subsistere nequit: si enim peccatum revera commissum non fuit, esto probetur commissum in judicio; non poterit putatus delinquens ligari Censura. Nec sententia lata inducere potest obligationem, cum sit injusta materialiter; nec tribuat cuique suum ad æqualitatem, nec conformitatem habeat rei ad rem. Et si in temporalibus sententia lata à Judice sæculari materialiter injusta non inducit obligationem; nec illam inducere poterit in spiritualibus sententia lata à Judice Ecclesiastico materialiter injusta. Sic Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 3. *concl.* 1. Navarrus *in Sum. cap.* 27. *num.* 3. Suarez *de cens. disp.* 4. *sect.* 7. Filliuccius *tract.* 11. *cap.* 8. *quæst.* 4. Sayrus plures referens *lib.* 1. *cap.* 17. Alterius alios referens *lib.* 3. *disp.* 2. *cap.* 1. Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 10. *numer.* 4. & alii communiter.

9 Hinc fit 1. injustè materialiter excommunicatum non privari suffragiis Ecclesiæ, nec in foro conscientiæ indigere absolutione, nec teneri in eodem foro conscientiæ se gerere ut excommunicatum; quamvis in foro externo ad scandalum vitandum se ut talem gerere debeat, ne reputetur contemptor censuræ Ecclesiasticæ. Idem dicendum de injustè materialiter suspenso, ac interdicto, cum eædem militent rationes. Sic Navarrus, Sayrus, Avila, Suarez, Henriquez, Manuale Prælatorum, Vasquez, Filliuccius, Alterius, quos refert, & sequitur Bonac. *de cens. disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 10. *num.* 5. Fit 2. non privari jurisdictione in foro conscientiæ, nec in eodem reddi inhabilem ad beneficia, dignitates, vel alios honores Ecclesiasticos eum, qui censura materialiter injusta perculsus fuit; & ejus acta valida esse in foro conscientiæ. Sic Alterius, Suarez, Vasquez, Coninch, & alii à Bonac. relati *l. c. n.* 7. Fit 3. posse privatim, ac secluso scandalo innocentem illum, contra quem materialiter injusta Censura lata fuit, celebrare absque eo quòd irregularitatem incurrat: eo quia tunc revera irregularitas incurritur, quando revera violatur per exercitium ordinis sacri Censura lata; cum igitur Censura invalida sit, licèt valida in foro externo censeatur; ideo per tale exercitium non violatur, & consequenter non incurritur irregularitas. Sic Suar. Vasq. Sayrus, Coninch, Filliuc. Alterius, quos refert; & sequitur Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 10. *num.* 6. Qui addunt, scientes, illum revera innocentem esse, posse absque peccato, secluso tamen semper scandalo, cum illo communicare, inservire missæ &c. licèt oppositum sentiant Navar. & Covarruvias.

10 Sed quid dicendum: quando causa, ob quam Censura fertur, dubia est; nec constat, an sit digna Censura, vel non; nec si sit valida sententia lata, an non? Resp. tunc ligatum Censura debere se omnino gerere ut talem, & publicè, & privatim; & in foro externo, & in foro conscientiæ: ratio est, tum quia in dubio standum est judicio superioris, eique parendum, cum potestatē habet ferendi Censuras; tum quia semper eligenda est tutior via in periculo animæ, & salute æterna, cum sit res magni, & æterni negotii. Ideoque dum dubium probabilibus rationibus deponere non potuerit, itaut attentis talibus rationibus non appareat probabilius, injustè latam fuisse censuram; debet se omnimodè ut censura ligatum gerere. Sic Suarez *de cens. disp.* 4. *sect.* 6. *nu.* 6. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 15. Vasquez *tract. de Excom. dub.* 11. *num.* 23. Sayrus *lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 14. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 8. *quæst.* 5. *num.* 231. Alterius *lib.* 3. *disp.* 2. *col.* 6. *versic. Quando verò*, & Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 9. *n.* 11.

11 Quid dicendum quoque: si Sententia ferens Censuram contineat intolerabilem errorem; valida ne est, & obligans? Dicitur autem intolerabilem errorem con-

tinere, quando eam proferens nec habet, nec indicat, ſe habere rationes, & juſtam cauſam ad Cenſuram infligendam; ſed eam profert ex ſuo arbitratu, & voluntate; ut ſi dicat, excommunico, ſuſpendo, interdico, quia volo talem excommunicare, ſuſpendere, interdicere, vel ſi dicat: excommunico Titium, quia aliquod honeſtum, aut rectum fecit, vel quia aliquod turpe, illicitum, aut impoſſibile non fecit, vel quia non fecit aliquod inutile, aut contrarium bono communi. Sententia ſiquidem ferens Cenſuram aliquo ex modis prædictis dicitur continere errorem intolerabilem. Reſp. igitur, talem ſententiam nec validam, nec obligatoriam eſſe: ratio eſt, quia eſt apertè injuſta, nec cauſam habet ſufficientem ad Cenſuram ferendam, caret ſiquidem culpa mortali externa ab Eccleſia prohibita ſub comminatione Cenſuræ; quæ, ut diximus, neceſſaria eſt ad validitatem, & obligationem Cenſuræ. Sic Sayrus, Suarez, Manuale Prælatorum, Alterius, Ugolinus, Filliuccius, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Cenſ. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 10. *num.* 8. 9. & 10.

CAPUT V.

Contra quos ferri poſſit Cenſura?

1 *Quinque conditiones requiruntur in perſona, quæ Cenſura affici poteſt. Et prima eſt, ut ſit homo.*
2 *Secunda ut ſit homo baptizatus, ſeu fidem in Eccleſia profeſſus ſit.*
3 *Tertia, ut ſit homo viator, & mortalem vitam degens.*
4 *Quarta, ut ſit homo rationis compos, & capax doli, prout requiritur ad peccandum.*
5 *Quinta, ut ſit homo ſubditus illi, qui Cenſuram fert.*
6 *Pontifex nulla Cenſura ligari poteſt, cum nullum ſuperiorem in terris agnoſcat. Imperatores, & Reges ſubjacent Cenſuris à Pontifice latis, non verò ab Epiſcopis.*
7 *Æqualis nequit ab alio Æquali affici Cenſura authoritate propria.*
8 *Nemo poteſt propria authoritate ſe ipſum cenſura afficere.*

AD hoc ut aliquis Cenſura affici poſſit, neceſſariò requiritur, ut has quinque conditiones habeat; aliàs cauſa materialis, ſeu ſubjectum illius minimè dici poterit. Prima igitur conditio eſt, ut ſit homo, ideoque Angeli, Dæmones, animalia bruta, & cæteræ res corporeæ inſenſatæ immunes ſunt à Cenſura. Quòd ſi aliquando animalia irrationalia, ut ſunt locuſtæ, & ſimilia nocentia fidelibus, anathematizentur ab Eccleſia; id non fit per prolationem Cenſuræ contra talia animalia nociva, ſed per execrationem, & deteſtationem, quæ etiam dici ſolent anathemata, & ſic ſolemus Dæmones, & hæreſes anathematizare; ac etiam proprias culpas, & errores.

2 Secunda eſt, ut ſit baptizatus, ſeu fidem in Eccleſia Dei profeſſus fuerit; ſic enim juriſdictionem directam accipit Eccleſia ſupra homines; nam ſupra non baptizatos, etiam ſi catechumeni fuerint, non habet juriſdictionem directam, cum nondum illam ingreſſi ſint, nec ejus Poteſtati ſubjecti: ut habet D. Paulus 1. *ad Corin.* 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt, judicare?* Poteſtatem autem indirectam habet in illos, quatenus videlicet præcipere poteſt baptizatis, ne communicent cum non baptizatis. Supra tamen Hæreticos, Apoſtatas, & Schiſmaticos poteſtatem directam habet Eccleſia ratione Characteris in Baptiſmo ſuſcepti, adeoque illos excommunicare poterit, cum ejus Poteſtatem fugere non poſſint: ut ſtatuitur *in Cap. De Judæis, diſt.* 45. & docent communiter Doctores cum Ugolino, Sylveſtro, Coninch, Filliuccio, Suarez, Reginaldo, Alterio, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Cenſ. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 4. *num.* 7.

3 Tertia eſt, ut non ſolùm ſit homo baptizatus, ſed etiam Viator, & hanc mortalem vitam degens: quapropter beati in patria, Animæ in Purgatorio detentæ, & damnati in inferno, qui numquam corrigendi ſunt; immunes ſunt à Cenſura. Solus ergo homo Viator affici poteſt Cenſura, non verò mortuus: cum Eccleſia juriſdictionem tantùm habeat in ſolos homines Viatores, non verò defunctos: tum quia Viatores ſunt ſuper terram, non verò defuncti, & ex Chriſto Domino *Matth.* 18. *Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlis*; tum etiam quia defuncti nec poſſunt eſſe contumaces contra Eccleſiam, nec capaces emendationis; tum denique quia Cenſura vel ferretur in corpora defunctorum, & hæc utpote inanimata incapacia ſunt ſubjectionis; vel in animas à corporibus ſeparatas, & hæ utpote ſpirituales, & inviſibiles ſunt extra forum Eccleſiæ viſibilis; & ſi ſunt in Cœlis, vel Purgatorio ſunt gratæ Deo, & indignę Cenſura; ſi in inferno ſunt ſine ſpe emendationis, & correctionis. Sic Navar. Suar. Sayrus, Vaſq. Ugolinus, Covar. Coninch, Filliuc. Reginal. Alterius, Layman, quos referunt, & ſequuntur Bonac. *de Cenſ. diſp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 4. *nu.* 2. & Caſtrop. *de Cenſ. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 1.

Nec objicias: quòd Eccleſia poſſit ſolvere, & ligare defunctos *ex cap. A nobis* 2. *de Sent. Excom.* & defacto mortuum in excommunicatione abſolvit, ac peccatorem publicum mortuum impœnitentem privat Eccleſiaſtica ſepultura, & Suffragiis. Contra enim eſt: quia in *Textu cit.* non eſt ſermo de ſolutione, & ligatione directa, de qua agimus; ſed indirecta tantùm, hoc eſt, præcipit directè Eccleſia ſuis fidelibus, ut corpus excommunicati, qui in morte ſigna reſipiſcentiæ, & pœnitentiæ dederit; tractetur ut corpus defuncti fidelis non excommunicati; adeoque non privetur Eccleſiaſtica ſepultura, ac ſuffragiis Eccleſiæ. Si verò impœnitens deceſſerit è vita, his beneficiis privetur. Quod quidem non eſt directè abſolvere, aut ligare defunctum; ſed viventes fideles ligare, aut abſolvere ab obligatione, quam habent ob Cenſuram, qua defunctus irretitus erat: adeoque non erit abſolvere, aut excommunicare directè mortuos. Sic Covar. Caſtro, Valentia, Vaſquez, Suarez, Filliuc. Layman relati à Bonacina, & Caſtrop. *loc. cit.* Quòd ſi aliquando Cenſura fertur, quæ morte completur: ut ſi lata eſſet excommunicatio contra non confitentes in articulo mortis; hoc intelligendum erit, quòd contrahatur non in morte, ſed contrahatur ab infirmo vivo, dum eſt in articulo mortis, ſeu quando moraliter cenſetur, non poſſe naturaliter evitare mortem & non ſuperſit ei aliud tempus adimplendi Præceptum illud: ſic Alterius, & alii cum Bonac. eos ſequente *l. c. nu.* 6. *in fin.* Colligitur ergo ex dictis, mortuum ligari non poſſe Cenſura; adeoque qui vivus commiſit delictum, ob quod ferri poterat Cenſura contra eum, ſi jam mortuus eſt; non poterit illa ligari. Inſuper ſi vivus mandavit occidere Clericum, quem mandatarius occidit eo jam mortuo; non incurret Cenſuram Canonis. Sic Sayrus, Ugolinus, Coninch, Alterius, & alii penes Bonac. *de Cenſ. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 4. *num* 3. & 4.

Quarta conditio eſt, ut homo baptizatus Viator ſit rationis compos, & doli capax, prout requiritur ad peccandum: cum enim Cenſura ferri debeat ob gravem culpam; ideo ſi incapax eſt culpæ, incapax pariter erit Cenſuræ. Hinc eſt, pueros perpetuò amentes, furioſos, inſanos, dormientes, ebrios non poſſe Cenſura affici ob cauſam in pueritia, amentia, furiis, inſania, ſomno, aut ebrietate datam: cum tunc nec culpæ capaces ſint, nec doli. Secus tamen eſſet, ſi cauſam dederint, dum rationis compotes erant, quamvis poſtea in amentiam, furias, inſaniam, ſomnum, vel ebrietatem inciderint. Et ſpecialiter de dormientibus, & ebriis, ſi præviderint, ſe in ſomno, & ebrietate commiſſuros delictum ſub cenſura vetitum, & cum poſſent præcavere, noluerunt; tunc enim ſufficienter contumaces, ac delinquentes contra legem Cenſuram continentem cenſebuntur, adeoque Cenſuræ capaces: nam licèt ad dandam cauſam Cenſuræ requiratur libertas, & rationis uſus, ac capacitas doli; non ſic verò ad eam contrahendam: & defacto mandans occidere Clericum, ſi dum mandatarius occiſionem exequitur, mandans dormit, aut ebrius eſt; non ideo Cenſuram Canonis non incurrit. Sic Suarez, Alterius, Vaſq. Sayrus, Coninch, Filliuc. Layman, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de cenſ. diſp.* 1. *qu.* 1. *pun.* 3. *nu.* 10. & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 1. *in fin.* Qui bene advertit ex Suarez, Layman, & Coninch: perpetuò amentem abſolvendum eſſe à Cenſura contracta, cum non expediat, ligatum remanere illa, qui per eam corrigi nequit, & Cenſura ut pœna medicinalis ad correctionem ordinatur. 4

Controverti hìc ſolet à Doctoribus: an ultra uſum rationis, & doli capacitatem requiratur etiam Pubertas? Et quamvis eam requirant Ugolinus *de Cenſ. cap.* 17. §. 3. *nu.* 5. Sayrus *lib.* 1. *de cenſ. cap.* 8. *num.* 4. & alii: eo quia ante ætatem puberem nec ordinem judiciarium percipit, nec admittitur in Judicio ad ſe defendendum delinquens *ex cap. ult. de Judiciis in* 6. Nihilominus dicendum eſt cum communi, & vera ſententia, impuberem habentem rationis uſum, ac doli capacem, validè excommunicari poſſe; itaut etiam ſi maſculus non attingat decimum quartum annum, nec fœmina duodecimum; adhuc validè affici poſſit Cenſura tum à Jure, tum ab homi-

homine lata. Et quidem quòd possit valide affici Censura à Jure lata, probatur ex eo, quia nullo Jure eximitur impubes à tali Censura, si culpam committat, cui à Jure Censura annexa est: sic colligitur *ex Capit. 1. & ult. de Senten. Excom.* Idem dicendum de Censura lata per statutum, cum non opus sit ad hanc Censuram imponendam impuberem citare, ut in Judicio compareat: sic docent Suarez, Coninch, Filliuccius, Alterius, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 9.* & Castropalaus *de Cens. disput. 1. punct. 6. num. 2.* Si verò Censura sit ab Homine, itaut specialiter contra impuberem ferenda sit; quamvis putem validè ferri posse in ipsum, cum nullus ferri possit Textus eximens illum, si rationis compos fuerit, & sufficientem causam dederit, maximè quia per Procuratorem, & Tutorem comparere possit in Judicio, & de Ordine Judiciario instrui. Nihilominus illicita erit, & non conveniens, ut colligitur *ex Argum. Cap. 1. & 2. De Delict. Pueror.* & ibidem Glossa docet, ac sic comprobat usus, & recepta consuetudo numquam directè ferendi Censuram specialiter contra Impuberes; quamvis indirectè contra eos ferri possit, ut patet in Interdicto Generali contra populum latum, quòd etiam impuberes afficit, illudque servare tenentur ut puberes. Sic Doctores supra citati.

5 Quinta conditio est, ut homo baptizatus Viator compos rationis sit subditus illi, qui Censuram fert; aliàs nequibit Censura ligari: ratio est, quia cum potestas ferendi Censuram spectet ad jurisdictionem, & superioritatem coercitivam, quæ solùm in subditos, & inferiores exerceri possunt; ideo in solos subditos, & inferiores censura ferri potest, ut apertè colligitur *ex Cap. A nobis 21. de Sent. Excom. & Capit. Cum inferior. 16. de Major. & Obedien.* & docent Suarez *de Cens. disput. 28. sect. 3. num. 8.* Vasquez *tract. de Excom. dubit. 17. num. 16.* Navarrus *in Sum. cap. 27. num. 160.* Alterius *lib. 3. disp. 10. cap. 5.* & alii.

6 Hinc deducitur 1. non posse Pontificem ulla Censura ligari: eo quia nullum Superiorem in terris agnoscit, cui ipse inferior, ac subditus sit ex *Cap. Cuncta per mundum, 9. quæst. 3.* maximè quia Leges ab ipso latæ non habent respectu illius vim coercitivam: ut passim Doctores sustinent. Quilibet tamen alius homo Viator baptizatus, & rationis compos, cujuscumque Status, Gradus, & Conditionis sit; ligari poterit Censura à Pontifice lata. Imperatores, & Reges quamvis subjaceant Censuris à Pontifice latis; nihilominus eximuntur ob eorum Supremam Dignitatem ab Episcoporum Jurisdictione, à quibus Censura ligari nequeunt, cum in hoc immediate subjaceant Summo Pontifici. Sic Sylvester *verb. Excom. num. 10.* Avila plures referens 2. *par. de Cens. cap. 4. disp. unic. dub. 4.* Castrop. *de Cens. disp. 1. pun. 6. nu. 3.* & Bonac. *de Cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 4. nu. 19.* Cæterum Censuris etiam generaliter latis à Summo Pontifice subjacent Imperatores, Reges, Cardinales, Episcopi, dummodo non fuerit suspensio, aut interdictum; nam Episcopi non comprænduntur sub his generaliter latis à Pontifice, nisi eorum faciat mentionem expressam: ut habetur *in Cap. Quia periculosum de Sentent. Excom. in 6.* Secus verò si fuerit excommunicatio sub qua comprænduntur, nisi fuerint expressè excepti: solùm enim Textus loquitur de suspensione, & interdicto, non verò de excommunicatione. Sic Suarez *disp. 5. de Cens. sect. 1. num. 30. & sect. 4. num. 3.* Navarrus *in Sum. cap. 27. num. 161.* Sylvester *verb. Episcopus in fine*, Avila, Filliuccius, Ugolinus, Alterius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c. nu. 5.* & Castropalaus *l. c.*

7 Deducitur 2. æqualem non posse ab alio æquali affici Censura authoritate propria: cum æqualis non sit inferior, & subditus; nec par in parem habet imperium *ex Cap. Innotuit, de elect. in 6.* Secus verò si potestatem sibi commissam, & delegatam habeat à Superiore illius, contra quem ferre debet Censuram: sic Parochus potestate accepta ab Episcopo potest alium Parochum Episcopo subjectum afficere Censura; & Episcopus Episcopum potestate accepta à Summo Pontifice. Nec exemptum à jurisdictione alterius habentis facultatem ferendi Censuras posse ab eo Censura affici in eo, in quo exemptus est. Sic Regulares nequeunt Censura affici ab ordinario loci, nisi in casibus, in quibus non eximuntur, ac ipsis subjacent sicuti & cæteræ personæ non exemptæ juxta dispositionem Tridentini, & Constitutionum Summorum Pontificum. Idem dicendum de receptis in propriis, & peculiares filios Ecclesiæ Romanæ: habentes namque tale privilegium nequeunt Censura affici ab ordinario loci, nisi id cautum fuerit in privilegio: nam licèt non eximantur à jurisdictione ordinarii loci, eximuntur tamen à Censuris infligendis ab ipso; ut constat *ex capit. 1. de verbor. signif. in 6.* ubi quamvis fiat tantùm mentio excommunicationis, & interdicti; nihilominus intelligenda pariter erit suspensio, cujus effectus continentur aliquo modo in illis, & sunt graviores pœnæ, & pluribus bonis privantes præ suspensione juxta communiorem Doctorum sententiam cum Geminiano, Franco, Ancharano, Alterio, quos refert, & sequitur Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 1. pun. 4. nu. 21.*

Deducitur 3. non posse aliquem propria authoritate 8
seipsum Censura afficere, cum nemo inferior sit seipso, nec potestatem coercitivam habeat contra se, imò nec capax videtur talis Potestatis, utpote repugnantis naturæ jurisdictionis contentiosæ: *ut ex Cap. Quoties 1. quæst. 7.* docent communiter Doctores cum Suarez *de Cens. disp. 5. sect. 1. num. 28.* Quòd si *in Cap. Facilius, de Pœnit. dist. 1.* dicitur: *Facilius Deum placabunt, qui se ipsos excommunicabunt*, intelligendum erit, qui se ipsos delinquentes redarguerint, aut à Sacro Altari se removerint, & veluti excommunicatos se tractaverint. Et *in Cap. Nunc autem, distin. 27.* dicitur: *Tuo te ore condemna*, quod intelligendum erit non judicialiter, sed humiliter deponendo Papatum, & proprium errorem confitendo, ut ab Ecclesia judiceris. Sic Suarez *l. c.* & alii. Hinc sequitur: quòd habens à Summo Pontifice potestatem ferendi Censuram excommunicationis contra grave furtum committentes, si ipse grave furtum committat; non incurrit in illam. Secus tamen esset, si non ferat ipse Censuram, sed tantùm denunciet illam, ut à Pontifice prolatam; tunc incurret in illam: quia est inferior, & delinquit contra Præceptum Superioris. Sic Navarrus, Ugolinus, Coninch, Suarez, Salas, quos refert, & sequitur Bonacina *de Cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 17.*

CAPUT VI.

An Censura incurri possit ob culpam alterius? Et an idem possit plures incurrere Censuras? Et an in Censuris latis contra facientes compræhendantur mandantes, & consulentes?

1 *Censura excommunicationis incurri nequit, nisi ob proprium delictum; non sic verò Censura suspensionis, aut interdicti.*
2 *Non solùm ligatus una Censura ligari potest alia diversæ rationis, sed etiam ejusdem rationis ob diversas causas.*
3 *An Censuræ multiplicentur ad multiplicationem transgressionum Legis aliquid sub censura præcipientis, aut prohibentis?*
4 *An successivè percutiens absque interruptione plures Clericos, vel uno ictu sclopi plures Clericos occidens plures incurrat excommunicationes?*
5 *An faciens unum actum habentem sibi annexas plures circumstantias, quibus singillatim plures correspondeant Censuræ; illas omnes incurrat?*
6 *An faciens actum, qui à pluribus Superioribus sub censura prohibitus sit; tot incurrat censuras, quot sunt Superiores prohibentes?*
7 *Censura lata contra facientes non comprædendit mandantes, & consulentes, nisi illos expressè comprædendat Lex.*
8 *An in dubio, si in censura lata contra facientes comprædendantur mandantes, & consulentes; judicandum sit comprædendi?*
9 *An mandans, vel consulens expressus in sententia censuræ illam incurrat, si suo mandato, aut consilio non influat in effectum sub Censura prohibitum?*
10 *An si mandans, aut consulens mandatum, aut consilium revocaverit ante executionem delicti sub censura probibiti; illam incurrat.*
11 *An si lex lata cum censura contra facientes redderetur inutilis, nisi mandantes comprædenderet; tunc revera comprædendantur, etiam si non exprimantur?*

CEnsuram excommunicationis, certum est, non posse 1
incurri, nisi ob proprium delictum, & culpam: ratio est, quia cum sit pœna gravissima privans gravissimis bonis; ideo jure merito sanctum est *in capit. Si habes 24. quæst. 3.*

qu. 3. & in aliis capitibus, ut non feratur, nisi ob proprium delictum; nec ferri potest in communitatem, nisi constet de singulis, delictum commisisse, ob quod Censura excommunicationis fertur. Non sic verò reliquæ Censuræ Suspensionis, & interdicti, quæ ferri possunt in cómunitatem ob delictum patratum ab aliquo ipsius communitatis, non in pœnam quidem eorum, qui delictum non commiserunt, sed in pœnam delinquentis, qui punitur in aliis; ad hoc ut videns, innocentes etiam puniri ejus causa, facilius resipiscat, & à contumacia recedat. Sic suspensio ferri potest in communitatem ob delictum commissum ab aliquo communitatis illius; sic etiam interdictum: ut patet *ex Cap. Si Sententia, de Senten. Excom. in 6.* & docent Covarruvias *Cap. Alma Mater, 1. par. §. 9. nu. 3.* Suarez *de Cens. disp. 4. sect. 2. num. 2.* Ugolinus *tab. 1. cap. 17. §. 3.* Sayrus *lib. 1. cap. 9. num. 29.* Henriquez *cap. 50. art. 2.* Avila *par. 5. disp. 3. dub. 1.* Reginaldus *lib. 9. num. 156.* Filliuccius *tract. 11. cap. 6. num. 157. quæst. 2.* Bonacina *de Cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 3. nu. 3.* & Castropalaus *de Cens. disp. 1. punct. 7. num. 1.*

2 Ligatus una Censura, extra controversiam est, quòd possit alia ligari diversæ rationis: sic Clericus interdictus potest suspendi, & excommunicari, si ultra causam interdicti alias causas dederit sufficientes ad suspensionem, & excommunicationem. Controversia ergo est: an ligatus una, vel pluribus Censuris possit iterum ligari Censuris ejusdem rationis, quibus ligatus existit, duplici e. g. excommunicatione, duplici suspensione, vel interdicto, sive propter diversas causas, sive propter eamdem. Et ratio controvertendi est, quia semel ac per unam Censuram privatur fidelis bonis spiritualibus, superflua est alia ejusdem rationis, cum privatio non suscipiat magis, & minus; nec in eodem subjecto dari solent duæ privationes ejusdem formæ. Dicendum tamen est cum communi sententia, non solùm ob diversas causas; sed etiam ob eamdem posse ligatum una Censura ligari alia ejusdem rationis. Et quidem quòd possit ob diversas causas, probatur ex eo, quia si potest transgredi diversas Leges continentes similem Censuram, poterit pariter incurrere illas, cum sit subjectum capax: nec Censura est solùm privatio, sed etiam vinculum morale causans privationem; & vinculum morale multiplicari potest, non multiplicatis privationibus, ut patet in peccatis mortalibus multiplicatis, quorum quodlibet privat, quantum est ex se, gratia, & causat privationem illius, licèt non multiplicetur privatio gratiæ, quæ quamvis non suscipiat magis & minus in se, suscipit tamen in ordine ad causam privantem. Clariùs patet in naturalibus: sic Domus privari potest luce ex multiplici causa impediente illam, quamvis una sit privatio lucis in Domo. Ita colligunt *ex clemen. 2. de Sent. Excom. cap. cum pro causa, & cap. Officii, de Sent. Excom. cap. capitulum Sanctæ Crucis, de Rescrip. & cap. Ita quorumdam, de Judæis*, Sylvester *verb. excom. 1. num. 10.* Sotus *in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 2. concl. 2.* Suarez *de cens. disp. 5. sect. 3.* Covarruvias *cap. Alma Mater, 1. par. §. 11. num. 13.* Avila *2. par. capit. 4. disput. unic. dub. 7.* Ugolinus *tab. 1. de cens. capit. 16. §. 3.* Molina *tract. 3. disp. 41. num. 3.* Alterius *libr. 3. disput. 10. cap. 7.* Garzia *8. par. de Benef. cap. 3. num. 86.* Filliuccius *tract. 11. capit. 5. quæst. 7.* Bonacina *de cens. disp. 1. quæst. 1. pun. 5. num. 1.* & Castrop. *de cens. disp. 1. punct. 6. nu. 5.* Quòd verò possit ob eamdem causam duplex Censura inferri ejusdem rationis non quidem ab eodem Judice, sed à diversis Judicibus, sive à jure, sive ab homine sit, probatur ex eo, quia respectu cujuscumque Judicis specialis contumacia, & inobedientia committitur; & licèt causa materialis sit eadem, causa tamen formalis est diversa; cum diversa sit contumacia, & inobedientia respectu unius Judicis, ac respectu Alterius. Sic Abbas *in capit. Gravem, de Sent. Excom. num. 5.* Suarez *de cens. disput. 5. sect. 2. num. 13.* cum Doctoribus superiùs relatis.

3 Inquires 1. an multiplicentur Censuræ ad multiplicationem transgressionum Legis aliquid sub Censura prohibentis, aut præcipientis? Resp. affirmativè: non solùm enim multiplicantur ad multiplicationem transgressionum respectu diversorum objectorum, ut si quis post percussionem unius Clerici, alium, & alium Clericum percuteret; sed etiam respectu ejusdem objecti: ut si postquam Clericum percusserit, iterum, & iterum eumdem percutiat per aliam, & aliam percussionem formaliter, & moraliter distinctam; secus tamen esset, si successivè eumdem Clericum percuteret absque interruptione, etiam ad aliquod tempus, itaut una moralis percussio, & verberatio reputaretur, ac una actio moraliter: ut constat *Cap. Cum Pro causa de Sent. Excom.* Ratio autem, cur multiplicétur censuræ ad multiplicationem transgressionum moraliter distinctarum, sive respectu ejusdem, sive diversorum objectorum; est, quia lex, seu Præceptum imponit Censuram propter transgressionem; ergo si una tantùm est transgressio, unicè incurretur Censura; si verò multiplex moraliter, multipliciter incurretur Censura, sive propter idem, sive propter diversa objecta Lex, aut Præceptum violetur; multiplicantur siquidem causæ, quibus Censura annectitur. Sic Suar. *de Cens. disp. 5. sect. 3.* Ugolinus *tab. 1. cap. 16. §. 3. n. 5.* Navarrus *in Sum. cap. 6. nu. 17.* Alterius *libr. 3. de Cens. disp. 10. cap. 8.* Bonac. *de Cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 5. nu. 5.* & Castrop. *de Cens. disp. 1. pun. 6. n. 6. in fin.*

Inquires 2. an successivè percutiens, & absque interruptione plures Clericos, vel uno ictu sclopi plures Clericos occidens plures incurrat excommunicationes? Resp. affirmativè: ratio prioris est, quia percussiones illæ, licèt successivè factæ, sunt plures formaliter, & numero distinctæ; cum successivè tendant circa diversa, ac distincta objecta, à quibus actiones illæ distinguuntur, & quibus diversæ excommunicationes correspondent. Sic Suarez, Alterius, & alii communiter teste Bonac. eos referente *l. c. num. 6.* Ratio posterioris est, quia licèt sit una actio formaliter, virtualiter tamen reputatur multiplex ob multiplicitatem objectorum inter se distinctorum. Et quamvis Suarez, cui adhæret Bonacina *de Cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 5. num. 7.* videantur sustinere unam tantùm incurrere Censuram; eo quia unum peccatum committeret; nihilominus fatentur, tutiorem esse in praxi nostram sententiam: & defacto concedunt, non rectè explicare peccatum suum occisorem, si diceret, unum homicidium Clerici commisi, sed ulteriùs explicare deberet plures Clericos, quos occidit, cum id exposcat esse individuale actus, ac ejus substantia; ergo signum evidens est, esse actionem illam virtualiter multiplicem, ac multiplicem causam dare sufficientem ad multiplices Censuras incurrendas. Sic Navarrus, Zerola, Sayrus, Ugolinus, Joan. Andreas, Henriquez, Alterius, Vasquez relati ab eodem Bonac. *l. c.* & quibus in praxi se subscribit, quamvis putet, probabiliter defendi posse oppositam Sententiam. 4

Inquires 3. an faciens unum actum habentem sibi annexas plures circumstantias, quibus singillatim plures correspondeant Censuræ; illas omnes incurrat? Resp. si circumstantiæ annexæ actui illi non mutent speciem, adeout una actio moraliter censeatur, ac una transgressio; tunc una tantùm Censura incurritur. Sic percutiens Sacerdotem, qui simul est Diaconus, & Subdiaconus, non incurrit tres excommunicationes: quia circumstantiæ Diaconi, & Subdiaconi non mutant in hoc casu speciem, sed accidentaliter tantùm se habent ad transgressionem Legis, quæ tantùm respicit reverentiam debitam statui Clericali. Secus verò esset, si circumstantiæ illæ, quibus annexæ sunt Censuræ; mutent speciem: tunc tot incurruntur Censuræ, quot sunt circumstantiæ illæ: & ratio est, quia licèt actus sit entitativè, & physicè unus, moraliter tamen multiplex est, ac multiplex transgressio; adeoque multiplices incurrere debet Censuras. Sic percutiens Monachum, qui simul initiatus sit prima Tonsura; duplicem incurrit excommunicationem unam contra reverentiam debitam statui Clericali, alteram contra reverentiam debitam statui Religioso: alia enim, & diversa species est consecratio Clerici, & alia Religiosi. Sic Suarez *de cens. disput. 5. sect. 3. num. 9.* Alterius *lib. 3. disput. 3. capit. 8.* & Bonacina *de cens. disput. 1. quæst. 1. punct. 5. numer. 9.* Sic etiam faciens contra *clement. 1. de Sepult.* in qua sub Censura excommunicationis latæ Sententiæ prohibetur, sepelire scienter aliquem excommunicatum notorium, & publicum, aut usurarium, vel interdictum nominatim: si enim sciens, & prudens aliquem sepeliret, qui simul esset publicus, & notorius excommunicatus, Usurarius, & nominatim interdictus; tres incurreret excommunicationes: quia actio illa tres malitias specie diversas contineret, quibus causas daret tribus Censuris, committeret siquidem tres inobedientias, ac tria Sacrilegia specie diversa, & pro diversis causis prohibita, primum sepeliendo publicum excommunicatum violando Ecclesiam; secundum sepeliendo Usurarium contra 5

prohi-

prohibitionem sub Censura lata de non sepeliendo illum; tertium violando Interdictum, quod est Censura diversa specie ab excommunicatione. Sic Ugolinus *tab. 1. cap. 16. num. 4.* Suarez, & Bonacina *loc. cit.* & alii communiter. Secus tamen dicendum putant de sepeliente nominatim interdictum tempore interdicti in casibus non concessis, quod etiam sub eadem excommunicatione prohibetur *à Clem. cit.* unam namque incurreret excommunicationem, cum violet Censuras ejusdem rationis, nempe interdicta.

6 Inquires 4. an faciens actum, qui à pluribus Superioribus sub Censura prohibitus sit; tot incurrat Censuras, quot sunt Superiores illum prohibentes? Resp. si Superiores prohibentes eamdem habeant potestatem, unam tantùm incurri Censuram, si Censuræ sint ejusdem speciei; secus si diversas specie Censuras apponerent: ratio est, quia licèt diversi sint Conditores Censuræ materialiter, formaliter tamen, & in potestate censentur unus; nec præsumitur unusquisque illorum novum jus condere, ac novum præceptum formaliter distinctum à primo imponere, sed illud magis firmare, & roborare. Sic quia arma defert Saracenis, unam tantùm incurrit excommunicationem Pontifici reservatam; quamvis multi Pontifices id sub excommunicatione sibi reservata prohibuerint; nec reservatio mutat speciem Censuræ, cum illi accidat. Sic etiam qui facit contra Leges ab eodem Superiore repetitas, & innovatas sub eadem Censura; non incurrit repetitas Censuras, sed eamdem: eo quia reputandus est unius tantùm Legis violator, ac unius Contumaciæ reus formaliter, cum illæ Leges moraliter unam tantùm faciant. Si verò Superiores prohibentes diversam habeant potestatem; tunc tot Censuræ incurruntur, quot sunt superiores prohibentes, etiamsi Censuræ sint ejusdem rationis, dummodo unusquisque intendat ferre novum jus, & novam pœnam imponere, ac Censuram ferre ut suam: ratio est, quia in tali casu quamvis contumacia materialiter sit una, formaliter tamen est multiplex, ac multiplicem continet inobedientiam contra plura præcepta formaliter distincta. Sic faciens aliquod à Jure Communi prohibitum sub excommunicatione, & à jure particulari duplicem incurrit excommunicationem; vel à Pontifice prohibitum, & ab Episcopo, si intenderit Episcopus novum jus, & novam Censuram imponere distinctam ab imposita à Pontifice. Idem dicendum si fecerit aliquod prohibitum sub excommunicatione ab Episcopo, & à Sacræ Fidei Quæsitoribus: si e. g. non denuntiaret blasphemum habentem consuetudinem blasphemandi, quæ denuntiatio ab ipsis sub Censura excommunicationis præcepta fuisset. Sic Suarez, Coninch, Ugolinus, Sayrus, Paludanus, Filliuccius, Navarrus, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 5. num. 11.*

7 Censura lata contra facientes aliquid, seu delictum aliquod committentes non comprehendit mandantes, & consulentes id fieri, & committi; nisi lex aut præceptum expressè illos comprehenderit: ratio est, quia Leges odiosæ, & pœnales strictè interpretandæ sunt; ergo si mandans, & consulens, strictè, & in rigore dici nequit, quòd delictum faciant, maximè quia mandatum, & consilium præcedunt factum; non poterunt mandans, & consulens comprehendi in faciente; nec mandatum, & consilium in facto. Nec Censura ligat ultra intentionem ferentis illam; ergo si voluisset mandantes, & consulentes comprehendere, illos expressisset: sicuti in Censura lata contra mandantes, & consulentes voluisset comprehendere facientes, illos expressisset. Et defacto in Jure, quando Censura fertur non solùm contra facientes, sed etiam contra mandantes, & consulentes; id expressis verbis explicatur: ut patet *in Cap. Si quis Viduam, dist. 10. Cap. Felicis de Pœnis in 6. & Clement. Si quis suadente, de Pœnis, & in plurib. excommunicationibus Bullæ Cœnæ Domini.* Sic Navarrus, Avila, Cajetanus, Ugolinus, Covar. Suarez, Reginaldus, Alterius, Armilla, Tabiena, Henriquez, Sanchez, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 6. nu. 1.* & Castrop. *de Cens. disp. 1. punct. 7. num. 12.*

8 Petes 1. an si oriatur dubium, si mandans, & consulens comprehendantur in Censura lata contra facientes; judicandum sit comprehendi? Resp. negativè: ratio est, quia *ex Cap. Odia, de Regul. Jur. in 6.* non solùm pœnæ restringendæ sunt, sed etiam in ipsis benignior par est accipienda; cum ergo simus in odiosis circa dubium ortum, an comprehendatur, vel non in Censura illa; dicendum erit, non comprehendi: maximè quia possidet libertas mandantis, & consulentis contra Legem latam cum Censura; adeoque ad Legem spectat probare, quòd comprehendantur; & dum non probat in dubio, melior erit conditio possidentis. Sic Navarrus *lib. 9. consil. de Stat. excom. consil. 55.* Avila 2. *par. cap. 2. disp. 3. dub. 6.* Bonac. *de Cens. disp. 1. quæst. 1. pun. 6. num. 1.* & alii.

9 Petes 2. an mandans, vel consulens expressus in sententia Censuræ illam incurrat, etiam si suo mandato, aut consilio non influat in effectum sub censura prohibitum? Resp. negativè: ratio est, quia si revera non influit per suum mandatum, aut consilium in opus sub Censura prohibitum; non facit illud, adeoque ligari nequibit Censura contra mandantes, & consulentes lata: si enim per suum mandatum, aut consilium non influit, nequit dici mandans, aut Consulens, & contra hos Censura lata est. Sic qui mandatum dedit, aut consilium alicui occidendi Clericum, qui illum occidit ex privato odio suo independenter à mandato, aut consilio accepto, eo quia in priori paratus erat ad delictum illud patrandum, non ligatur excommunicatione Canonis: quia ejus mandatum, aut consilium non influxit in occisionem Clerici. Dummodo tamen per suum mandatum, aut consilium non adauxerit pravam illam voluntatem occidendi Clericum: ut rectè habet Sylvester *verb. excommunicatio 8. num. 10.* & alii cum illo. Si verò per suum consilium fecerit Consulens, ut paratus occidere Clericum, illum tantùm verberaret; non incurret excommunicationem latam contra percutientem Clericum: ratio est, quia licèt suo consilio influat in verberationem illam; quia tamen non culpabiliter, sed cum laude influit, consulit siquidem minus malum parato facere majus; ideo non incurrit Censuram, ad illam enim incurrendam non sufficit influere utcumque in opus sub ea prohibitum, sed cum culpa, quæ in nostro casu abstet. Sic Sotus, Avila, Sanchez, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Cens. disp. 1. quæst. 1. punct. 6. num. 5.*

10 Petes 3. an si mandans, aut consulens mandatum, aut consilium revocaverit ante executionem delicti sub Censura prohibiti; illam incurrat? Resp. si efficaciter revocaverit, ita ut prudenter causa moralis delicti præsumi non possit, & revocatio efficax innotuerit mandatario, aut consilium accipienti; indubitatum esse debet, quòd censuram non incurrat: & ratio est, quia non censetur influere in delictum, adeoque nec censuram illi annexam contrahere. Secus verò si inefficaciter, fictè, & inaniter revocaverit; tunc enim censebitur influere in illud, & esse ejus causam moralem. Difficultas tamen est, si revera revocavit, quantum potuit ex parte sua; sed non potuit revocationem factam notificare mandatario, vel consilium accipienti; aut si notificavit, visæ sunt his rationes allatæ inefficaces ad desistendum à delicto, illudque committunt; an tunc non obstante revocatione illa incurret Censuram; & quamvis non desint doctissimi Viri putantes incurrere: eo quia pœnitentia illa non sustulit efficaciam mandati, aut consilii, & defacto secutus est effectus; ergo mandatum, & consilium datum censentur influere in illum, adeoque incurrere censuram; aliàs nec obligationem restituendi, & resarciendi damna, nec irregularitatem incurreret; cum eodem modo se habeant. Verùm rectiùs puto, eam non incurrere: ratio est, quia per talem revocationem, & pœnitentiam non influit culpabiliter in opus medio mandato, aut consilio dato; sed inculpabiliter: quia jam culpa præterita per retractationem, & pœnitentiam deleta est; ergo nequit Censura affici, quæ ut pœna medicinalis actu delinquentes, inobedientes, ac contumaces afficit; non verò eos, qui à culpa recesserunt. Non sic verò obligatio restituendi, & irregularitas, quæ possunt afficere actu innocentem ob delictum præteritum per retractationem, & pœnitentiam expiatum. Sic Innocentius *in Capit. Mulieres, de Sent. Excom.* Tabiena *verb. Excom. 5. Casu 1. num. 35.* Avila *de cens. 2. par. disput. 3. dub. 7.* Filliuccius *tract. 11. cap. 8. quæst. 17. nu. 162.* Gaspar Hurtadus *de cens. diffic. 15. nu. 68.* Castropalaus *de cens. disp. 1. pun. 7. num. 15.* & alii apud Molinam *tom. 4. disp. 52. num. 2.*

11 Petes 4. an si Lex lata cum censura contra facientes redderetur inutilis, nisi mandantes comprehenderet; tunc intelligantur comprehensi, etiam si non exprimantur? Resp. affirmativè; ratio est, quia finis legis non debet esse

frustraneus, & irritus; nec ipsa lex debet vilipendi, ac reddi inutilis; adeoque si ejus finis redderetur inutilis, & lex contemptibilis, nisi in facientibus contra illam comprehenderentur mandantes; tunc intelliguntur comprehensi. Colligitur doctrina ista *ex Capit. Si Civitas, de Sent. Excom. in 6.* ubi habetur, quod Interdictum Generale Civitatis extendi debeat ad Suburbia, quæ licèt murorum ambitu terminentur, expedit tamen, in hoc casu interpretationem fieri latiorem, ne vilipendi valeat Sententia Interdicti; nam possent Cives ad Suburbia currere tempore Interdicti relicta Civitate interdicta. Sic etiam dicendum in casu nostro, si ad eludendam Censuram latam contra Facientes, plurimi evaderent mandantes. Et advertendum, quòd *in Cap. cit.* non statuitur nova lex pœnalis, & odiosa; sed jam lata interpretatur cum extensione; adeoque in simili casu rectè fit latior explicatio, quamvis lex pœnalis, & odiosa sit. Sic Glossa, *in Cap. 2. de Usur. in 6.* Felinus *Cap. Translato, de Constit. num. ult. vers. Tertio nota;* Covarruvias alios referens 3. *Var. cap. 3. num. 9.* Sanchez *lib. 3. de Matr. disp. 48. num. 4.* Coninch *disp. 14. dub. 15. nu. 188.* & Castrop. *de Cens. disp. 1. pun. 7. nu. 13.*

CAPUT VII.

De Fine, & effectibus Censuræ? Et an hi effectus suspendi possint?

1 *Finis Censuræ non distinguitur ab eo, quem Superior sibi proponit in ferendo Censuram, Emendatio videlicet, & Resipiscentia Censurati.*

2 *Effectus Censuræ alius proprius, & immediatus; alius remotus, & mediatus.*

3 *Nequit impediri effectus formalis Censuræ, quo Censuratus redditur dignus, ut privetur bonis Spiritualibus Ecclesiæ manendo in Censura.*

4 *A solo Pontifice suspendi, & impediri potest ipsa privatio bonorum spiritualium Ecclesiæ manente Censura in Censurato.*

5 *Quomodo impediri possit obligatio Censurati ad abstinendum ab aliquibus actionibus, & usu rerum spiritualium?*

6 *Effectus remotus Censuræ quatenus importat finem à Superiore intentum in ferendo illam; solùm induci potest ab ipso Censurato per emendationem, & satisfactionem, quantùm potest.*

1 CENSURÆ finis non distinguitur ab eo, quem Superior sibi proponit, ac intendit in ferendo Censuram: qui quidem alius non est, nisi emendatio, resipiscentia, ac salus æterna illius, contra quem Censura fertur. Sic asserunt Doctores omnes. Hinc est, quòd excommunicatio ferri non debeat contra eum, cujus desperatur emendatio, & resipiscentia: eo quia cum sit pœna medicinalis, & ad salutem spiritualem instituta, non verò in perniciem, & æternam mortem delinquentis, ut constat *ex Cap. 1. de Sent. Excom. in 6. Cap. Notandum, 24. quæst. 3. & Cap. Multi 2. quæst. 1.* ideo si moraliter certus est Superior, delinquentem non obtemperaturum ejus præcepto, nec à contumacia recessurum; non debeat excommunicationis sententiam in eum proferre. Nisi tamen ad exemplum, & terrorem aliorum necessaria sit talis punitio, ne inulta remaneat ejus contumacia, & inobedientia cum scandalo, & ruina aliorum: nam punitio ob fines prædictos etiam intenditur in collatione excommunicationis, ut alibi notavimus. Sic Abbas *Cap. Ab excommunicato, de Rescript. num. 20.* Covarruvias *Capit. Alma Mater, 1. par. in principio*, Alterius *lib. 3. disp. 6. cap. 2.* Bonacina *de Cens. disp. 1. quæst. 1. pun. ult. num. 2.*

2 Effectus Censuræ alius est proprius, & immediatus; alius remotus, & mediatus. Proprius, & immediatus effectus Censuræ triplex est. Primus, qui est formalis, ac ille, in quo essentia Censuræ sita est; consistit in eo, quod est, reddere fidelem censura affectum dignum privatione eorum bonorum spiritualium, quibus per Censuram privatur. Secundus est ipsa privatio bonorum spiritualium realiter, ac actualiter existens in Censurato. Tertius est obligatio illa, quam habet Censuratus ex vi Censuræ abstinendi se ab aliquibus actionibus, & ab usu rerum spiritualium. Remotus, & mediatus est finis intentus à ferente Censuram, qui quidem duplex est spiritualis unus, temporalis alius. Spiritualis est emendatio, correctio, resipiscentia, & salus æterna Censurati. Temporalis est partis læsæ satisfactio, in Censura tamen lata ob delictum cum læsione partis commissum.

Quoad suspensionem horum effectuum Censuræ dicen- 3
dum est 1. nullatenus impediri posse primum effectum formalem, & immediatum Censuræ, qui est reddere Censuratum dignum, ut privetur bonis spiritualibus Ecclesiæ, manente, & perseverante in eo Censura: ratio est clara, quia posita forma in subjecto capaci, ac illi unita, impossibile est, quòd impediatur ejus effectus formalis, ac suspendatur, ut patet in physicis; posito namque calore in manu, ac in ea perseverante, implicat, quòd eam calidam non reddat, ac suum effectum formalem ei non communicet.

Dicendum 2. secundum effectum Censuræ consisten- 4
tem in ipsa privatione bonorum spiritualium Ecclesiæ manente Censura in Censurato à solo Pontifice posse suspendi, & impediri: ratio est, quia cum Censura instituta sit Jure humano, & Pontifex non verò alius eo inferior, habeat potestatem supra Jus, & Institutionem humanam; ideo ipse tantùm hanc potestatem immutandi Institutionem Censuræ habet, non verò alius ab illo. Hinc fit, quòd Pontifex possit valide conferre beneficium excommunicato suspendendo hunc effectum excommunicationis, reddendi scilicet invalidam beneficii collactionem factam excommunicato. Imò defacto aliquos effectus excommunicationis, ut rotat Bonacina *de Cens. disp. 1. quæst. 1. pun. ult. nu. 4.* suspensos fuisse à Pontificibus. Sic ante extravagantem *Ad evitanda*, non erat licitum participare cum excommunicato occulto, ut nunc temporis est; ergo constat, Summum Pontificem habere hanc potestatem suspendendi effectus Censuræ. Quod non est tribuendum Episcopis, & aliis Prælatis Pontifice inferioribus, quibus non est datum mutare hanc Institutionem Censuræ ab Ecclesia factam, nec dispensare in Jure Communi, & consequenter ad instar Pontificis valide conferre ante absolutionem beneficium excommunicato. Sic Suarez *de Cens. disp. 6. sect. 4. nu. 7. & 9.* Ugolinus *tab. 1. capit. 10. §. 6.* Filliuccius *tract. 11. capit. 7. quæst. 10. num. 214.* Bonacina *l. c. num. 6.*

Dicendum 3. tertium effectum Censuræ, quò obli- 5
gatur Censuratus ad abstinendum ab aliquibus actionibus, & usu rerum spiritualium, suspendi 1. posse à Pontifice per dispensationem, cum effectus Censuræ, ac ejus institutio ab eo pendeat, ut supra diximus; non sic verò ab alio Prælato Pontifice inferiore, cum neque ex Jure, neque ex consuetudine illi competere possit talis facultas dispensandi: ut colligitur *ex cap. Postulastis, de Cleric. Excom. Ministr. 2.* suspendi posse per ignorantiam invincibilem Censuræ, quæ sicuti suspendit obligationem quorumcumque Præceptorum invincibiliter ignoratorum; ita etiam & Censuræ invincibiliter ignoratæ. 3. per vim & coactionem: eo quia ut deciditur ab Innocentio III. *in Capit. Sacris, de his, quæ vi, metusve causa fiunt*, tollunt voluntarium, & libertatem. 4. per metum cadentem in constantem virum: nam cum obligatio ista sit ex præcepto Ecclesiastico, ideo stante gravis damni periculo cessare solet; nisi metus illatus sit in Religionis contemptum, aut Potestatis Ecclesiasticæ, vel in extorsionem operis illiciti, aut bono communi contrarii: ut docent Sylvester *verb. Excomm. 5. quæst. 14.* Navarrus *capit. Inter verba, praludio 3. numer. 4.* Suarez alios referens *de Cens. disput. 6. sect. 3. num. 7.* Castropalaus *de Cens. disput. 1. punct. 10. numer. 2.* & alii. 5. propter scandalum grave, infamiam, aut aliud damnum grave proveniens Censurato, vel alteri tertio, quod alia via vitari nequeat: nam præcepta purè Ecclesiastica non videntur regulariter obligare cum tanto gravi incommodo: & si aliqua Præcepta Divina, ut sunt de integritate materiali confessionis, & de sumenda Eucharistia non obligant cum supradicto dispendio, & gravi incommodo; à fortiori non erit præsumendum de præcepto Ecclesiastico servandi obligationem Censuræ. Sic Div. Thomas 3. *par. quæst. 83. art. 1. ad 2.* Suarez *de Cens. disp. 6. sect. 3. num. 13.* Navarrus *in Sum. capit. 27. nu. 239.* Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 5.* & Castropalaus *de Cens. disp. 1. pun. 10. num. 2.* Addunt aliqui, suspendi posse effectum Censuræ ob commodum spirituale aliorum: ut si Sacerdos sit personaliter interdictus, vel suspensus, & si abstineret à celebrando die festivo, magnus populi concursus privaretur auditione Sacri. Verùm hoc non esse caput sufficiens ad suspendendum Censuræ latæ effectum, ut certum puto:

cum

cùm nec sit grave incommodum aliis, qui non peccarent ob defectum auditionis sacri; nec bono, quo privarentur; eorum culpa privarentur. Sic ex Ugolino, & Suarez, alios referente tradit citatus Castropalaus.

6 Dicendum 4. effectum remotum Censuræ, quatenus importat finem à Superiore intentum in ferendo illam; cum pendeat à voluntate Censurati, in cujus libertate, & potestate est se emendare, & resipiscere; solum inducere poterit ipse Censuratus per emendationem, resipiscentiam, ac satisfactionem, quantum in ipso est: ut ex se patet, & Doctores asserunt.

CAPUT VIII.

De Causis excusantibns ab incurrendo Censuram, & ejus effectus.

1 *Ignorantia probabilis, & invincibilis Censuræ sive Juris, sive Facti, sive pœnæ ad Censuram spectantis excusat ab incurrendo censuram.*
2 *Probatur tradita Doctrina.*
3 *Appellatio legitimè facta excusat ab incursione censuræ.*
4 *An Appellatio facta, etiamsi postea derelicta, excuset ab incurrendo censuram?*
5 *An Appellatione interposita, quæ videtur legitima appellanti, & Judex ut frivolam repellit, ac causam prosequitur; teneatur appellans se gerere ut censuratum?*
6 *An peccet, qui citatus à Judice ad comparendum intra tempus determinatum, intra quod appellat, nec postea comparet?*
7 *An si appellatione facta oriatur dubium, utrum Appellatio præcesserit, aut subsecuta fuerit censuram absolutè latam; censendum sit, subsecutam fuisse?*
8 *An dari possit Appellatio ab Absolutione censuræ?*
9 *An licita sit Appellatio legitimè facta intra tempus, & cum rationabili causa à sententia declaratoria Judicis?*
10 *An si superior comminetur pœnam censuræ alicui, si à sua sententia appellaverit; appellans incurrat illam?*
11 *Extenditur Doctrina tradita etiam ad Appellationem virtualem.*
12 *Per Appellationem non suspenditur censura absolutè lata, nec censura sub conditione lata post conditionis eventum.*
13 *Metus gravis cadens in constantem Virum an excusset ab incurrendo censuram?*
14 *Impotentia faciendi id, quod sub censura præcipitur, excusat à censura?*
15 *Innocentia excusat ab incurrendo censuram, & quomodo.*
16 *Consensus, & voluntas illius, in cujus favorem censura lata est; excusat à censura, illamque suspendit.*

1 CUM variæ enumerari soleant Causæ excusantes ab incurrendo Censuram, ac effectus Censuræ; ideo necesse est, singulas expendere, & quid de illis Doctores sentiant; exponere. 1. igitur Causa excusans à Censura, & consequenter ab ejus effectibus est ignorantia probabilis, & Invincibilis Censuræ, sive Juris, sive Facti, sive pœnæ ad Censuram spectantis; sive Jus sit Commune, sive Particulare. Ea dicitur ignorantia probabilis Censuræ, quando quis nec aliquid audivit de Censura, aut cogitavit, vel dubitavit; aut si dubitavit, adhibita debita diligentia ad cognoscendum de ea, eam cognoscere nequivit. Ignorantia Juris ea dicitur, cum ignorat Legem, aut Jus ferens Censuram; sive hoc Jus sit Commune, & Universale, sive particulare; latum scilicet contra Particulares personas. Ignorantia Facti dicitur, cum quis scit Jus prohibens e. g. percussionem Clerici; nescit tamen esse Clericum illum, quem percutit. Ignorantia denique pœnæ ea est, cum quis scit Jus, sive Factum; nescit tamen pœnam à Jure impositam ob factum: ut si quis sciret, prohibitam esse à Jure percussionem Clerici, sciret Clericum esse, quem percutit, nesciret tamen, percussionem Clerici prohibitam esse à Jure sub Censura, & pœna excommunicationis. Signate dicitur Ignorantia probabilis, & invincibilis, ut excludatur Ignorantia improbabilis, & vincibilis, quæ videlicet adhibita diligentia vinci, & superari poterat; dummodo tamen hæc ignorantia vincibilis sit affectata, ut si quis nescire velit Censuram, ut liberius peccet; aut sit crassa, & supina, quando videlicet ex summa negligentia provenit, ne vincatur, & superetur: hæ siquidem ignorantiæ sunt mortaliter peccaminosæ, ac dolo æquiparantur; & sicuti non excusant à culpa gravi, sic nec excusare possunt à contrahendo Censuram, ut habent passim Doctores. Non sic verò ignorantia vincibilis leviter culpabilis, quæ licèt non excuset à culpa veniali; excusat tamen ab incurrendo Censuram: ut si quis dubius existens, an lata sit Censura adversus aliquod delictum; aut an tale factum sub Censura compræhensum sit, & adhibita aliquali diligentia leviter culpabili dubium vincere nequivit; Censuram non incurret: cum Censura gravis non incurratur ob veniale peccatum. Secus verò si ignorantia vincibilis sit graviter peccaminosa; tunc difficile erit, quòd distinguatur ab affectata, vel crassa, & supina, & consequenter quòd excuset à Censura: ut rectè habet Suarez *de cens. disput. 4. sect. 8. num. 5. & 11.* Quamvis Sanchez *lib. 9. de Matr. disp. 32. num. 31.* alios referens putet, ignorantiam vincibilem, dummodo non sit affectata, crassa, & supina, excusare à Censura, quamvis non excuset à culpa: colligit *ex cap. ut animarum. 2. de Constit. in 6.* ubi dicitur: Statuta quorumcumque Ordinariorum ligare nolumus ignorantes; nisi eorum ignorantia crassa fuerit, & supina. Sed ut diximus, semel ac ignorantia est graviter culpabilis, & peccaminosa reduci debet ad affectatam, aut crassam, & supinam.

Quòd verò Ignorantia probabilis, & invincibilis sive Juris, sive Facti, sive Pœnæ spectantis ad Censuram excuset ab ea incurrenda; sic probatur: & 1. quidem de Ignorantia probabili Juris, nam ad incurrendam Censuram requiritur aliqua monitio, & scientia Legis, aut Præcepti ferentis illam, ut contumacia, & inobedientia habeatur ad Censuram incurrendam necessaria; sed ubi habetur ignorantia probabilis, nec monitio, nec scientia habetur, ut patet; ergo ignorans nec contumax, nec inobediens dici poterit. Sic *ex cap. 2. de Constit. in 6.* docent Sylvester, Navarrus, Covarruvias, Henriquez, Sanchez, Ugolinus, Molina, Suarez, Reginaldus, Filliuccius, Sayrus, Valentia, Alterius, Salas, quos refert, & sequitur Bonacina *de Cens. disp. 1. qu. 2. punct. 1. num. 6.* 2. de Ignorantia probabili Facti sic probatur: ignorantia facti, seu qualitatis illius etiam aufert contumaciam, & inobedientiam contra Censuram, & Ecclesiam; ergo etiam excusat à contrahendo Censuram; nam si delinquens factum, aut qualitatem facti cognovisset, e. g. quem percutit esse Clericum, & percussionem Clerici sub excommunicatione vetari ab Ecclesia, fortasse abstinuisset à delicto patrando; ergo nec contumacia nec inobedientia in eo contra Censuram, & Ecclesiam præsumenda est. Sic *ex cap. Si verò 2. de Sent. excomm.* docent Molina, Sotus, Salas, Vasquez, Filliuccius, Alterius, & alii penes Bonacinam *l. c. num. 8.* 3. de Ignorantia probabili pœnæ Censuræ annexæ sic ostenditur: qui scit Juris prohibitionem, scit etiam factum, sed nescit Censuram, & pœnam: ut si sciret prohiberi à Jure percussionem Clerici, scit, quem percutit, esse Clericum, nescit tamen percussionem Clerici prohibitam esse à Jure sub Censura, & pœna excommunicationis; adhuc non esset contumax, & inobediens Censuræ, quam omnino ignorat, & de qua monitus debet esse, & conscius; ergo stante tali ignorantia illam non incurrit. Sic Suarez, Navarrus, Lopez, Coninch, Sanchez, Filliuccius, Salas penes eumdem Bonacinam *l. c. num. 13.*

2 2. Causa excusans à Censura est Appellatio legitima: sic habetur *ex cap. Ad præsentiam cap. Pastoralis, de Appellat. & cap. Licet, de Sent. Excomm. in 6.* talis enim vis inest Appellationi, ut eam causam eximat à Judice, à quo appellatum est, & devolvat ad Superiorem illius. Quapropter hunc duplicem effectum præstare debet Appellatio, ut omnino Censuram impediat, unum scilicet suspensivum Jurisdictionis in Judice, à quo fit Appellatio; alterum devolutivum causæ ad Superiorem ipsius Judicis: sic enim deficit potestas, & jurisdictio in ferente Censuram; nam si haberetur solum effectus devolutivus absque suspensivo,

3

vo, non suspenderetur potestas, & jurisdictio in Judice, à quo fit Appellatio; adeoque remaneret ligatus Censura appellans non obstante Appellatione facta, ut sæpe accidit. Sic constat *ex cap. Si à Judice. de Appellat. in 6. cap. Præterea, de Appellat. & cap. Per tuas, de Senten. Excom.* Ut autem Appellatio sit legitima, & hunc effectum præstet suspendendi Censuram, duo importare debet: primum est, ut ex rationabili causa fiat, scilicet probabili, & sufficienti; nam si frivola esset; ac apertè insubsistens, rejicienda esset, nec à contractione Censuræ excusaret, si ferretur; & deberet Censuratus se ut talem gerere; dummodo tamen mala fide procederet, & agnosceret, se revera non habere sufficientem causam ad appellandum. Quòd si bona fide procederet, putans sufficientem eam causam, quamvis revera non sit; excusaretur à contractione Censuræ. Sic Bonacina *de Cens. disp. 1. quæst. 2. pun. 2. num. 9.* Idem dicendum, si Judex Appellationem frivolam suo arbitrio admiserit, quamvis Appellans eam frivolam agnoscat: ut ex Suarez, Avila, Gaspare Hurtado docet Castropalaus *de Cens. disp. 1. punct. 8. num. 3.* Secundum, quod importare debet Appellatio legitima; est, ut fiat tempore debito, & ante incursionem Censuræ: nam si fieret elapso termino, & incursa jam Censura; nequibit Censuræ effectum suspendere, & sola absolutione tolli poterit: ut colligitur *ex cap. Præterea, cap. Pastoralis, de Appellat. cap. Ad reprimendum. De offic. Judic. Ordin. & cap. Is cui, de Sent. Excom. in 6.* Imò nec talis Appellatio habet vim suspendendi Declarationem factam Censuræ incursæ: ut statuitur *in cap. Pastoralis cit.* Hoc autem tempus, quo Appellatio fieri poterit legitimè; non est spatium decem dierum, ut docuit Abbas *in cap. Præterea. 2. de Appellat.* ductus ex eo, quod in omnibus aliis sententiis illud spatium præscribitur *in cap. Quoad Consultationem. De re judicat.* Nam ibi sermo est de Sententia absoluta, & simpliciter pœnam infligente; non verò de sententia pendente à Conditione, ut est in casu nostro; adeoque fieri poterit Appellatio pro toto eo tempore, quod signatur incursioni Censuræ. Quapropter si Sententia Judicis dicat, ac præcipiat, ut compareat censurandus intra duos Menses sub pœna excommunicationis ipso facto; poterit Appellationem interponere pro toto eo temporis spatio, etiamsi elapsi fuerint decem dies: nam totum illud tempus valet executionem Censuræ suspendere, & Conditio pendet à toto illius temporis spatio: ut clare constat *ex cap. Præterea 2. de Appellat.* ubi habetur: Appellationem fieri posse pro medio illo tempore; nec limitatur ad decem dies. Sic communior Sententia, quam docent Henriquez *libr. 13. cap. 16.* Covarruvias *cap. Alma Mater. 1. par. §. 10.* Suarez *de cens. disp. 3. sect. 8.* Bonacina *de cens. disp. 1. qu. 2. pun. 2. num. 9.* Gaspar Hurtadus *de cens. difficul. 25. num. 107.* Alterius *lib. 3. disput. 5. cap. 1. dub. 5.* & Castropalaus *de cens. disp. 1. pun. 8. num. 2.*

4 Petes 1. an Appellatio facta, etiamsi postea derelicta fuerit; excuset ab incurrendo Censuram? ut si citetur aliquis ad comparendum coram Judice, vel ad restituendum aliquid intra duos Menses sub pœna excommunicationis ipso facto; & appellet à Judice ad Superiorem, quamvis Appellationem non prosequatur; an inquam elapsis duobus mensibus excommunicationis Censuram incurrat? Resp. negativè: ratio est, quia cum Appellatio sit legitima, jam suspendit Jurisdictionem in Judice, à quo Appellatio fit, & causam devolvit ad Superiorem: sic constat *ex cap. Licet, de Sent. excomm. in 6.* & sic docent Covarruvias, Sayrus, Avila, Ugolinus, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *disput. 1. qu. 2. punct. 2. numer. 4.*

5 Petes 2. an interposita Appellatione, quæ videtur legitima Appellanti; Judex nihilominus eam ut frivolam repellit, & causam prosequitur; an inquam Appellans teneatur se gerere ut Censura ligatum? Resp. in foro externo se ita debere gerere, quousque Superior, cui facta est Appellatio; declaret legitimam Appellationem factam. In foro tamen interno excusatus erit à Censura, & ab Irregularitate, si eo tempore absque scandalo celebraverit. Sic colligunt *ex cap. Ad præsentiam, de Appellat.* cum Glos. *ibi, & cap. solet, versic. In officio, de Sent. excom. in 6.* Avila 2. *par. de cens. cap. 5. disp. 5. dub. 12.* Layman *lib. 1. Sum. tract. 1. par. 1. cap. 6. num. 2.* & Castropalaus *de cens. disp. 1. punct. 8. num. 3.*

Petes 3. An peccet, qui citatus à Judice ad com- 6
parendum intra tempus determinatum, & intra tempus illud Appellationem facit, nec postea comparet? Resp. negative: ratio est, quia sicuti per legitimam Appellationem suspenditur Jurisdictio ad ferendam Censuram, ita etiam ad executionem præcepti; ideoque nec contra Censuram, nec contra Præceptum facit; dummodo Appellans non se declaret, appellare tantum à Censura, non verò à præcepto. Sic Bonacina *de Cens. disput. 1. qu. 2. pun. 2. num. 5.*

Petes 4. an si facta Appellatione dubium oriatur, 7
utrum Appellatio præcesserit, an subsecuta fuerit Censuram absolutè latam; censendum sit, subsecutam fuisse? Resp. affirmativè: cum præsumptio in dubiis stet pro possidente, & possidet Censura lata, & quæ constat, latam esse; adeoque Appellanti incumbit onus positive probandi contra possessionem Censuræ latæ; ideoque si rationibus id probantibus destituatur, semper præsumendum erit pro possessione Censuræ, & Appellationem subsecutam fuisse. Sic Covarruvias, Sanchez, Sayrus, & alii apud ipsos, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num. 6.*

Petes 5. an dari possit Appellatio ab Absolutione 8
Censuræ? ut si pars, quæ satisfactionem exposcit, appellet ab Absolutione impertita Censurato? Resp. negativè: ratio est, tum quia absolutio vim suam habet ab intentione absolventis, quam non potest irritare Appellans; tum quia sicuti Appellatio non suspendit effectum Censuræ absolutè latæ, ita nec effectum Absolutionis. Non nego tamen, habere in hoc casu partem appellantem jus exigendi satisfactionem sibi debitam; cum nequeat tolli hoc jus per absolutionem à Superiore impertitam. Sic Innocentius *in Cap. cum ab Ecclesiarum. De offic. Ordin. & in cap. Per tuas de Sent. excom. Speculator in Tit. de Contumacia, nu. 12.* Alterius *lib. 4. disp. 6. cap. 2. in fin.* & Bonacina *de cens. disp. 1. qu. 2. pun. 2. num. 3.*

Petes 6. an sit licita Appellatio legitimè facta in- 9
tra tempus, & cum rationabili causa à Sententia Declaratoria Judicis; & an illam suspendat? Ut si lata sit excommunicationis Censura contra Clericos sclopum deferentes, & delatus sit Titius Clericus sclopum portasse, adeoque declaratus in excommunicationem incidisse; à qua Declaratoria appellat Titius probans, non fuisse sclopum à se delatum: an inquam talis appellatio licita sit, & suspendat Sententiam declaratoriam, itaut non sit vitandus ut excommunicatus? Resp. affirmativè: ratio est, quia competit reo jus se defendendi per appellationem, potest enim accidere, quòd Judex injustè declaraverit illum incursum; adeoque se defendere vult: ut rectè docent Covarruvias, Angelus, Navarrus, Suarez, Avilla, Filliuccius, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp. 1. qu. 2. pun. 2. num. 7.* Hinc fit: quòd tunc declaratus excommunicatus, & ut talis denunciatus non sit vitandus: sicuti enim in tali casu legitima Appellatio suspendit Declaratoriam, sic etiam Denunciationem suspendit, quæ sequitur declaratoriam. Dummodo tamen delictum non sit adeo publicum, & notorium; ut nulla tergiversatione celari possit, quia tunc appellatio non proderit, cum sit evidens Censuræ elusio. Sic Bonacina *l. c. num. 8.* referens Suarez, Covarruviam, Filliuccium, & alios; sic etiam Castropalaus *de cens. disp. 1. pun. 8. num. 4.* referens Navarrum, Avilam, & Gasparem Hurtadum.

Petes 7. an si Superior comminetur pœnam Censu- 10
ræ alicui, si appellaverit à sua Sententia, & hic legitimè appellet; incurrat illam per appellationem factam? Resp. negativè: ratio est, quia est contra Jus Naturæ impedire illi propriam defensionem, cum unicuique natura tribuat jus se justè defendendi; adeoque talis impositio Censuræ ob defensionem illi debitam contineret errorem intolerabilem, qui irritat Censuram. Sic Sylvester *verb. excommunicatio. 2. nu. 16.* Avila 2. *par. cap. 5. disp. 5. dub. 12.* Bonacina *de cens. disp. 1. qu. 2. pun. 2. num. 10.* & alii.

Advertendum 1. ex dictis: quòd non solùm exten- 11
dantur ad appellationem formalem, sed etiam Virtualem: ut si quis nesciens formam usitatam ad appellandum appellet modo suo, itaut appareat circumstantibus, ac Judici, velle appellationem facere: ut si diceret, trado me protegendum Superiori; aut si dicat,

jam

jam recurro ad Superiorem, ut me judicet, & incipit ad Superiorem pergere; vel nolo coram te litigare, quia me gravasti, volo adire Superiorem: ratio est, quia ea, quæ militant pro Appellatione formali, militant etiam pro virtuali, & æquivalenti; dummodo tamen servet easdem conditiones ad legitimam appellationem requisitas. Sic Suarez, Sayrus, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *qu.* 2. *pun.* 2. *num.* 10.

12 Advertendum 2. per Appellationem non suspendi censuram absolute latam, nec Censuram sub conditione latam post conditionis eventum. Sic si lata sit excommunicatio contra Clericos gestantes arma, & Titius Clericus convictus sit in Judicio, arma gestasse; non excusatur ab ea incurrenda, si appellet. Idem dicendum, si Titio facta sit monitio, quòd intra mensem appareat coram Judice sub pœna excommunicationis ipso facto; qui elapso mense non apparuit; non excusabitur à Censura, si appellet: ratio est, quia à sententia, quæ jam sortita est effectum suum, ac executioni mandata est; non datur appellatio. Sic constat de excommunicatione *in cap. Pastoralis, de Appellat.* de Suspensione. *In cap. Is, cui, eod. tit.* de Interdicto, *in cap. Ad hæc, eod. tit.* & sic docent Suarez, Navarrus, Avila, Filliuccius, Alterius, Sayrus, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 2. *pun.* 2. *num.* 2. *in medio*. Non nego tamen, quòd appellatio facta post sententiam latam Censuræ sive absolutæ, sive conditionatæ vim habeat devolvendi causam ad Superiorem, ad quem fit appellatio, qui poterit de justitia sententiæ agnoscere *ex cap. Sacro, de Sent. excom.* non habet tamen vim suspendendi censuram: ut docent Abbas *cap. Ad reprimendum de offic. Ordin.* Alterius *tom.* 2. *disput.* 7. *capit.* 2. *col.* 9. & alii: eo quia non est vera appellatio, sed potiùs remedium per viam nullitatis, ut eam nominat Bonacina *loc. cit.*

13 3. Causa excusans à Censura est metus gravis cadens in constantem virum: ut si quis rem sub Censura prohibitam gravi metu inductus efficeret: ratio est, quia regulariter timor mortis, & periculum probabile gravis damni excusant à transgressione, & contumacia contra Legem, & Præcepta Ecclesiastica, & consequenter ab incurrendo Censuram. Sic Suarez *de cens. disp.* 4. *sect.* 3. *num.* 14. Avila 2. *par. disp.* 8. *dub.* 5. Navarrus *in Summ. cap.* 27. *num.* 63. *&* 130. Salas *de Legib. disp.* 11. *sect.* 1. Layman *lib.* 1. *Summ. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 5. *in fin.* Coninch *disp.* 13. *dub.* 12. *nu.* 99. Filliuccius *tract.* 11. *cap.* 6. *quæst.* 4. *num.* 171. Duardus *in Bullam Cœn. Domini lib.* 1. *cap.* 1. *quæst.* 3. *numer.* 49. Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 3. *num.* 2. Castropalaus *de cens. disp.* 1. *pun.* 8. *num.* 10. & alii passim *in Tractatu de Peccatis*. Dixi regulariter, quia si res sub censura prohibita cederet in contemptum Religionis, & Fidei; aut in contemptum Potestatis Ecclesiasticæ; aut grave scandalum ex ea sequeretur, vel grave damnum contra Commune bonum; tunc sicuti periculum mortis, aut alterius gravis damni non excusaret à peccato, sic nec ab incurrendo Censuram Ecclesiasticam: ut *ex cap. Sacris.* 5. *de his, quæ vi, metusve causa fiunt*; docent passim Doctores, & nos diximus, cum *de Peccatis*; *& capite præcedenti, num.* 5.

14 4. Causa excusans à Censura est Impotentia faciendi id, quod sub censura præcipitur: ut si præcipiatur alicui restitutio rei alienæ faciendæ intra mensem sub censura excommunicationis ipso facto; & hic non restituit ob veram impotentiam, quam habet, restituendi; excusabitur à Censura excommunicationis incurrenda: ratio est, quia ad impossibile cum nemo teneatur *ex Leg. Impossibilium, ff. de Regul. Jur.* ideo ob impotentiam, ac impossibilitatem excusatur à peccato, & contumacia, & consequenter ab incurrendo Censuram, quæ incurri nequit sine peccato, & contumacia. Sic Henriquez *de cens. cap.* 18. *num.* 4. Suarez *de cens. disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 14. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 2. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 206. Graffius *lib.* 4. *Decis. cap.* 8. *numer.* 10. Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 3. *num.* 1. & Filliuccius *tract.* 11. *cap.* 8. *quæst.* 8. *num.* 241. Extendunt hanc Doctrinam Navarrus, Sotus, Corduba, quos refert, & sequitur Suarez *de cens. disp.* 20. *sect.* 3. *num.* 9. & alii communiter ad eum casum, quo quis præceptum latum sub censura adimplere nequit absque suo gravi incommodo: ut si cogeretur ad restitutionem sub excommunicatione, & si restitueret longe majus damnum, aut detrimentum bonorum superioris Ordinis ipsi accideret; nam tunc reputaretur moraliter impotens. Quòd si debitor coactus ad restitutionem sub excommunicatione ipso facto intra mensem, & initio mensis prævidens, si tunc non restituat, impotentem postea evasurum ad restitutionem, & non restituat; probabilius est, non excusari ab excommunicatione incurrenda elapso mense: ratio est, quia est sufficienter contumax contra præceptum latum, ac ejus omissio imputabilis ad culpam: qui enim tenetur ad præceptum intra tempus statutum, & prævidens impedimentum futurum tenetur illud adimplere, cum primum potest, ac impedimentum auferre, cum præceptum urgeat pro toto illo tempore; ut dicitur de eo, qui tenetur audire Sacrum, quod potest tantum summo mane audire, non verò postea; & de eo, qui tenetur ad Communionem Paschatis, quam primis diebus præcepti facere potest, non verò in reliquis. Sic Suarez *de cens. disp.* 20. *sect.* 2. *nu.* 16. Filliuccius *tract.* 11. *cap.* 8. *qu.* 8. *num.* 243. & Bonacina *de cens. disp.* 1. *qu.* 2. *pun.* 4. *nu.* 1. *in fin.*

5. Causa excusans ab incurrendo Censuram est In- 15
nocentia: nam si quis vere innocens est à culpa, ob quam contra ipsum Censura lata est; eximitur ab incursione Censuræ, quæ nequit sine culpa consistere. Conveniunt autem omnes Doctores, quòd si is innocens existat coram Deo, & coram foro externo à culpa excusetur, & Judex nihilominus sua potestate abutatur, sententiam Censuræ contra ipsum proferens; tunc nulla foret sententia lata, nec pertimescenda: ut constat *ex cap. solet, cap. Venerabilibus, §. potest, de Sent. excomm. in* 6. *cap. Irritam, cap. cui est.* 11. *qu.* 3. eo quia Judex sua potestate abuteretur, & ejus sententia intolerabilem errorem contineret. Si verò culpam revera haberet, sed exteriùs non probatam; etiam si Judici privatim nota fuerit; non poterit illum Censura afficere, cum nequeat ferre publicam sententiam ex privata scientia, sed ex publica; cum sit actus Judicii publici, & forensis; aliàs ejus sententia invalida, ac nulla erit: ut rectè advertit Navarrus *cap. Cum contingat, de For. Compet. causa nullitatis* 8. Denique si innocens coram Deo sit, sed culpa, ob quam Censura fertur, probata in Judicio sit, & ob ipsam lata fuerit Sententia Censuræ: ut si quis revera Matrimonium Bertæ non promisisset, quamvis in Judicio probatum fuerit promisisse, & nequit juridice suam innocentiam probare, adeoque nolens contrahere excommunicatur à Judice. Aut excommunicetur à Judice, quia noluit restituere Titio intra tempus statutum illa centum, quæ coram Deo non debebat, sed probatum in Judicio fuit, debuisse; tunc licèt non afficiatur Censura, eo quia afficere nequit innocentem coram Deo, nec verisimile censetur, Christum Dominum reliquisse potestatem istam suæ Ecclesiæ privandi tantis bonis spiritualibus innocentem, cum nec ea conferat publicæ disciplinæ, nec ad tuendam Judicis Authoritatem. Sic Cajetanus, Sotus, Covarruvias, Toletus, Navarrus, Suarez, Avila, Layman, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 1. *punct.* 8. *nu.* 14. *&* 15. *in medio*. Tenebitur tamen, & obligatus est in facie Ecclesiæ, se gerere ut censuratum, & obedire Censuræ latæ à Judice procedente secundum Juris Ordinem. Sic Div. Thomas *in* 4. *dist.* 18. *qu.* 2. *art.* 1. *quæstiunc.* 4. quem sequuntur Div. Antoninus, Covarruvias, Navarrus, Toletus, Suarez, Coninch, Avila, Layman relati à Castropalao *l. c. num.* 13. Qui *num.* 16. putat, obligationem abstinendi in publico ab actibus per Censuram prohibitis non provenire ex vi Censuræ; nec ex vi Præcepti Judicis, cui Censuram annectit; sed ex obligatione Juris Naturalis, qua unusquisque tenetur servare Censuram communi hominum sensu veram, ne potestatis Ecclesiasticæ contemptor videatur.

6. Causa excusans à Censura incurrenda, eamque su- 16
spendens ne incurratur; est Consensus, seu voluntas illius, in cujus favorem Censura concessa fuit: e. g. lata est excommunicatio contra debitorem aliquem, nisi intra terminum statutum unius mensis debitum solvat suo Creditori: si hic proroget debitori terminum ad sex menses, etiam si id faciat absque ullo Judicis consensu, dummodo habeat revera jus, & dominium remittendi, vel prorogandi debitum prædictum, vel

aliam

aliam satisfactionem : elapso *mense* non incurret excommunicationem debitor non solvens, sed suspensa remanet usque ad sex menses : ratio est, quia attenta ea prorogatione debitor nec est in mora ad solvendum, nec est in culpa, nec denique est contumax præcepto Judicis, quod habet imbibitam conditionem illam tacitam, nisi Creditor absolutè remittat, vel ad tempus illud debitum ; ergo sicuti si absolutè remitteret, cessaret extra controversiam materia excommunicationis ; ita per remissionem ad tempus cessabit ad tempus Censura : maximè quia Judex non vult magis obligare debitorem, quàm velit ipse Creditor ; ergo si Creditor absolute, vel ad tempus remittit ; absolute, vel ad tempus Judex censetur differre Censuram. Sic Angelus, *verb. Excommunicatio, numer.* 2. Henriquez *libr.* 13. *cap.* 20. Suarez *de cens. disput.* 3. *sect.* 6. *numer.* 8. Coninch *disput.* 14. *dub.* 16. *numer.* 199. Filliuccius *tract.* 11. *cap.* 3. *quæstion.* 12. *numer.* 80. Gaspar Hurtadus *tract. de cens. diffic.* 26. Castropalaus *de cens. disput.* 1. *punct.* 8. *numer.* 5. & Bonacina *de cens. disput.* 1. *quæstion.* 2. *punct.* 4. *numer.* 1. contra Navarrum, Sayrum, & Ugolinum à Bonacina relatos, qui putant, id non posse efficere Creditorem : eo quia est actus Jurisdictionis suspendere Censuram, qua jurisdictione caret Creditor, qui nec differre potest mentem, & voluntatem ferentis Censuram. Sed facilis est solutio : non enim creditor suspendit directè, & potestative Censuram ; sed indirecte, & subtrahendo materiam. Nec facit contra mentem, & voluntatem ferentis Censuram differendo : eo quia hæc mens, & voluntas Censurantis censetur, quòd nolit ligare debitorem, nisi juxta mentem, & voluntatem creditoris, in cujus gratiam censura fertur. Hinc est, quòd elapso termino prorogationis, si debitor non solvat, & ulteriùs non prorogetur terminus à Creditore ; incidit in censuram : eo quia designatio facta à Judice non fuit ad finiendam obligationem, sed ne ultra illud tempus differretur absque creditoris consensu, & ejus prorogatione ; ideoque prorogato jam termino à creditore, eoque elapso, & non remisso debito, Censura, ac præceptum Judicis vim habent obligandi : maximè quia prorogatio fieri solet sub eadem conditione termini primo constituti ; ut constat *ex Leg. Sed & si, ff. de Precario, & Lege Si cum die, ff. de Arbitris*. Sic docent Suarez *loc. cit. numer.* 11. Filliuccius *loc. cit. numer.* 82. Gaspar Hurtadus *loc. cit.* Castropalaus *loc. cit. numer.* 6. & Bonacina *loc. cit. numer.* 2. quidquid in contrarium dixerint Angelus, Navarrus, Henriquez, & alii ab ipsis relati.

CAPUT IX.

De Absolutione à Censuris.

1 *Censura semel incursa tolli nequit nisi per Absolutionem.*
2 *Quibus modis fieri potest Absolutio à Censuris?*
3 *Absolutio Censuræ lata sub conditione impertinente ad Censuram valida est, quamvis illicita, si conditio sit præterita, aut præsens, & verificetur ; secus si sit futura contingenter.*
4 *Quando concedi potest Absolutio censuræ ad cautelam?*
5 *Quando concedi potest Absolutio ad Reincidentiam?*
6 *Sub qua Forma, Ritu, & Conditionibus concedenda sit Absolutio à Censuris?*
7 *Quis absolvere possit à censuris ab Homine latis?*
8 *Quis absolvere possit à censuris à Jure latis?*
9 *Quid possint Episcopi circa Absolutionem censurarum Summo Pontifici reservatarum?*
10 *Quid possint Archiepiscopi circa subditos suorum Suffraganeorum in absolutione censurarum latarum à suffraganeis, vel à Sede Apostolica?*
11 *Quis possit absolvere à Censuris, & casibus reservatis in articulo mortis?*
12 *Quis absolvi possit à censuris?*
13 *An possit una Censura auferri sine alia?*
14 *An absolutio à censuris dari possit extra confessionem?*
15 *Quid sit absolutio pro foro Conscientiæ, & interno ; & quid pro foro Sacramentali Pœnitentiæ?*
16 *An absolutio à censura valida sit, si collata fuerit pœnitenti, antequam parti læsæ satisfecerit?*
17 *An valida sit absolutio à Censuris extorta per dolum, & errorem ; aut per vim, & metum?*

1 SEMEL ac Censura incurritur, non potest alio modo tolli, nisi per absolutionem ; adeoque juremerito communis omnium Doctorum sententia est, semper necessariam esse absolutionem ad auferendam censuram jam incursam : nam sicuti necessarius est actus Potestatis concessæ Petro ad ligandum Censura solutos ; ita necessarius est actus potestatis ejusdem ad solvendum ligatos Censura, qui quidem actus absolutio à Censura dici consuevit. Et quidem Censura auferri nequit morte Censurantis, eo quia licet pendeat ab eo in fieri, non tamen ab eo pendet in conservari : cum Censura non sit præceptum, sed pœna ob transgressionem præcepti injuncta, quæ durat, sic disponente Jure, usque dum legitimè auferatur. Sic *ex cap. Si Episcopus. 11. quæst. 3. & cap. Pastoralis, §. Præterea. De offic. Ordin.* docent cum communi Sententia Suarez, Coninch, Layman, & alii relati à Castropalao *de cens. disp. 1. pun. 11. §. 1. num. 2.* Nec auferri potest plenè, & perfectè morte Censurati : nam licèt cesset secundum eam partem, qua eum ligabat ; perseverat tamen secundum eam partem, qua alios fideles obligat ad abstinendum à communicatione ipsius, & defacto nequeunt corpus illius Ecclesiasticæ sepulturæ tradere, pro ejus anima publicas preces facere, aut Sacrificia offerre : ut *ex cap. A nobis. 2. cap. Sacris, de Sent. excomm. & cap. Is, cui eod. tit. in 6.* bene colligunt Navarrus, Covarruvias, Layman, Coninch, Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. numer. 3.* Nec denique auferri potest per emendationem delinquentis, aut per satisfactionem factam parti læsæ : nam licèt hæc requirantur ad absolutionem à Censuris rectè impertiendam ; nihilominus ipsæ solæ sine Absolutione Censuram non auferunt, quamvis ipsis positis teneatur Judex Censuram auferre per Absolutionem ; adeoque non cessat censura ex se ipsa illis positis. Sic statuitur *in cap. cum desideres, de Sent. Excomm. cap. Qua fronte, de Appellat. & cap. ex litteris, de Const.* & docent Navarrus, Covarruvias, Suarez, Coninch relati à Castropalao *loc. cit. numer.* 4. Concluditur ergo ex dictis, Censuram jam incursam non posse alio modo tolli, nisi per Absolutionem. Sed quia varia dubia insurgunt circa illam, videlicet quibus modis fieri possit, & sub qua forma, Ritu, ac conditione concedi potest ; à quibus impertienda, & Cui ; & an una censura absolvi possit sine alia ; ideo per subsequentia Quæsita ea absolvemus, adductis aliis ad absolutionem à censuris spectantibus. Sit igitur

2 Quæsitum 1. quibus modis fieri possit Absolutio à censuris ? Resp. multipliciter fieri posse, & 1. absolute, cum videlicet absolute, & simpliciter absque ulla conditione conceditur delinquenti jam emendato, ac à contumacia libero, & satisfacta jam parte, si satisfaciendum erat. 2. conditionate, cum videlicet conceditur sub aliqua conditione, itaut nulla sit Absolutio ea conditione deficiente, sive conditio sit præterita, sive præsens, sive futura. Quamvis revera conditio præterita, aut præsens non sit proprie talis, cum non suspendat actum, imò æquivaleat tunc absolutio adimpleta conditione absolutæ, ac se habet ut absoluta. Quòd si conditio adimpleta non sit, nil operatur absolutio : eo quia conditionalis non adimpleta conditione nil ponit in esse. Conditio verò de futuro, quæ revera est proprie talis ; suspendit effectum, quousque conditio purificetur : ut si absolvens diceret ; Absolvo Titium ab excommunicatione jam incursa, cum primum satisfactionem dederit ; tunc suspenditur effectus absolutionis, quousque satisfactionem Titius dederit, qua data suum effectum præstat, & absoluta redditur absolutio. Posse autem concedi absolutionem sub conditione de futuro valide denegarunt Sylvester *verb. Absolutio, num.* 1. Angelus *eod. verb. numer.* 3. Div. Antoninus *3. par. tit.* 24. *cap.* 27. *§.* 1. *in fine*, & alii moti ex eo, quia sicuti absolutio Sacramentalis nequit sub conditione futura contingenti impertiri, sic nec absolutio à Censuris : maximè quia actus legitimi non recipiunt conditionem, ut constat *ex Leg. Actus legitimi, ff. de Regul. Jur.* Sed vera sententia docet, non solum id posse fieri valide, sed etiam licitè, si rationabilis causa urgeat. Et quidem posse fieri valide, probatur ex eo : quia nec à Jure Naturali, nec à Positivo irritatur hic modus absolvendi ; & sicuti excommunicatio ferri potest sub conditione futura contingente, ita etiam & ejus absolutio. Et sic docent Covarruvias, Navarrus, Suarez, Vasquez, Coninch, Sayrus,

rus, Reginaldus, Filliuccius, Layman, Gaſpar Hurtadus, Alterius, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de cenſ. diſp. 1. quæſt. 3. pun. 7. numer. 1.* & Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 1. punct. 11. §. 2. numer. 2.* Quòd autem fieri poſſit licitè urgente rationabili neceſſitate, quamvis uſus, praxis, & conſuetudo Eccleſiæ ſit, ea non urgente abſolutionem à Cenſuris abſolute impertire; probatur, quia nullibi invenitur prohibitum; aliunde rationabilis neceſſitas, ut ſi ſatisfactio eſſet alibi præſtanda, eaque facta eſſet diu abſolutio differenda; aufert rationem illiciti; ergo validè, & licitè fieri poterit urgente rationabili cauſa, qua non exiſtente valida quidem, ſed illicita foret contra uſum in Eccleſia receptum abſolvendi à Cenſuris. Sic Ugolinus, Suarez, Sayrus, Gaſpar Hurtadus, Coninch, Layman, quos ſequitur, & refert Caſtropalaus *loc. cit.* Nec rationes adverſæ ſententiæ urgent: nam licèt abſolutio Sacramentalis dari non poſſit ſub conditione, cum non pendeat immediatè à voluntate abſolventis, ſed ex appoſitione materiæ, & formæ à Chriſto inſtitutis; ideo illis poſitis non poteſt illarum effectus ſuſpendi; ſecus verò abſolutio à Cenſuris immediate pendet à voluntate Abſolventis exteriùs expreſſa. Regula *Actus legitimi* loquitur de actibus, qui abſolvuntur à die, vel tempore appoſito; adeoque Abſolutio à Cenſura nequit reſpicere diem, vel tempus determinatum; bene tamen reſpicere poterit tempus indeterminatum, in quo reus à contumacia ceſſat.

3 Adnotandum hic: quòd Abſolutio cenſuræ lata ſub conditione impertinente ad Cenſuram valida ſit, ſi conditio ſit præterita, aut præſens, & verificetur; illicita nihilominus prorſus erit, cum temere, imprudenter, ac imperitè agat, qui ſic agit, & ſine ullo prorſus fine ad abſolutionem Cenſuræ ordinato. Si verò futura ſit contingenter, quamvis illicitam, attamen validam eam reputant Coninch *de Sacram. diſp. 14. dub. 16. num. 213.* & Bonacina *de cenſ. diſp. 1. quaſt. 3. punct. 7. numer. 1. verſic. Sed mihi dicendum*: eo quia non accipit validitatem à Conditione, ſed à voluntate Superioris habentis poteſtatem abſolvendi, eſto ea poteſtate abutatur. Nihilominus communior Sententia docet cum Suarez, Ugolino, Filliuccio, & aliis penes citatum Bonacinam, & illicitam, & invalidam eſſe à ſui initio, nec expectandum eſſe eventum futurum talis conditionis: actus ſiquidem poteſtatis ſpiritualis non videtur pendere poſſe à caſuali eventu conditionis impertinenter ſe habentis. Ut verum fatear, utraque Sententia ſuam habet probabilitatem, ſed probabilior ſecunda.

4 3. Concedi poteſt Abſolutio ad cautelam, quando videlicet ignoratur, & dubitatur, an contracta fuerit Cenſura; vel dubitatur de ejus invaliditate prætenſa; & petitur ejus abſolutio ad majorem conſcientiæ tranquillitatem, & ad cavendum damnum, quod provenire poteſt ex Cenſura ignorata tum ipſi, tum aliis; ideòque dici conſuevit abſolutio ad cautelam. Impertiri autem ſolet ſub ea conditione, ſi pœnitens indigeat, aut ſi eam contraxerit: nec nocere poteſt abundans Cautela, ut conſtat *ex Leg. Teſtamentum, Cod. de Teſtam.* imò uſus, & laudabilis conſuetudo Eccleſiæ invaluit præmittendi eam non ſolum in Abſolutione Sacramentali Pœnitentiæ, ut tollatur, ſi quod impedimentum fortè ſit ad illius ſuſceptionem, ut habet præſtare inter alios ſuos effectus excommunicatio: verùm etiam præmitti ſolet Ordinum Receptioni, & collationi Beneficiorum, ac aliorum Privilegiorum ob vitandam invaliditatem à cenſuris provenientem. Ut autem licita, & valida ſit conceſſio talis abſolutionis à quacumque cenſura petenti illam; debet cenſuratus eſſe ignarus, aut ad ſummum habere ſuſpicionem, non verò certitudinem cenſuræ, & ſtante prædicta ignorantia concedi poterit Abſolutio ad cautelam: ut *ex Cap. cum deſideret, cap. Per tuas, de Sent. excom. & cap. ſolet, cap. Præſenti, eod. tit. in 6.* docent Communiter Doctores. Qui adnotant, hanc abſolutionem ad cautelam peti poſſe tam pro foro interno, quàm externo; quamvis diverſimodè procedendum pro foro interno, ac externo: nam pro interno ſufficit ad eam concedendam ſolum teſtimonium ipſius abſolvendi, facta tamen promiſſione de ſatisfaciendo, ſi poſtea conſtiterit, cenſura ligatum fuiſſe: ut docent Sayrus *in Theſauro Caſuum libr. 2. cap. 16. num. 19.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 1. pun. 11. §. 2. num. 5.* Pro foro tamen externo alia requiruntur, de quibus agunt Covarruvias *Cap. Alma Mater, 1. par. §. 12.* Alterius *diſp. 1. de cenſ. cap. 3.* & Caſtropalaus *loc. cit.* Petenda verò erit ab illo eodem, qui eam Cenſuram abſolutè abſolvere poteſt. An verò poſſit à Judice delegato concedi, variant Doctores, ut videre eſt penes Covarruviam *l. c. num. 8.* & Sayrum *l. c. num. 15.* Judex autem, ad quem abſolvendus ad cautelam recurrit, ſi ceſſet oppoſitio partis, & injuria manifeſta Authoris Cenſuræ; debet eam concedere, niſi ex juſtiſſima cauſa moveatur ad eam denegandam: *ut ex Argum. cap. cum contingat. De offic. deleg. cap. Præterea, cap. in noſtra, de Teſtib. & atteſtat.* docent Innocentius, Joan. Andreas, Francus, Geminianus, Ancharranus, quos refert, & ſequitur Sayrus *loc. cit. num. 17.*

4. Modo concedi poteſt abſolutio ad Reincidentiam: dicitur autem hæc Abſolutio ad Reincidentiam, eo quia abſolutus, ni exequatur opus ſub Cenſura præceptum; iterum in cenſuram incidit. Qui quidem modus uſitatus eſt penes Judices in debitis pecuniariis: abſolvunt ſiquidem debitorem ab excommunicatione incurſa ob non ſolutum debitum Creditori; de conſenſu tamen ipſius Creditoris, injuncto præcepto ſolvendi tempore deſignato, & conſtituto; itaut ſi intra illud tempus non ſolvat, iterum in excommunicationem incidat. Habentur in Jure aliqua exempla hujus Abſolutionis ad Reincidentiam *in cap. Quod de his, de ſent. excomm. & cap. eos, qui eod. tit. in 6.* Ubi ſi abſolutus à Cenſura reſervata ab eo, qui de Jure non poteſt, ob impedimentum adeundi legitimum Judicem; ſi poſtea commode poſſit, & ante illum non compareat paratus exequi ejus mandatum, in eamdem Cenſuram incidit. Aut ſi abſolutus à Sancta Sede, vel ejus Legato cum onere comparendi ante Ordinarium, vel alium, à quo pœnitentiam accipere debeat, aut ſatisfaciendi parti; ſi poſtea cum commode poſſit, ea non præſtaverit; incidit in eamdem cenſuram. Quando verò dijudicandus ſit, commode poſſe conditionem adimplere impoſitam ob Abſolutionem; in Foro externo relinquitur arbitrio Judicis; in interno tamen remittitur conſcientiæ, & judicio ipſius abſoluti. Sic Gloſſ. *in Clement. 1. §. finali, de Pœnis.* Navarrus, Henriquez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 1. punct. 11. §. 2. nu. 8.* An verò ſatisfacere poſſit obligationi comparendi per hoc, quòd compareat per Procuratorem; controverſa res eſt. Verius tamen puto, hanc obligationem eſſe perſonalem, adeoque perſonalis debet eſſe præſentatio, non verò per Procuratorem: ut patet *ex cit. cap. Quod de his*, & expreſſe tradunt Ugolinus *de cenſ. tab. 1. cap. 14. §. 5. num. 4.* & Caſtropalaus *loc. cit.* maximè quia cum ſit onerosa obligatio perſonaliter comparendi, reddit Cenſuratos cautiores, ne in cenſuram incidant. Modus abſolvendi abſolutè pro aliquo tempore determinato ad tres, vel ſex menſes, & poſtea reincidendi in eamdem Cenſuram abſque nova culpa; ſoli Pontifici convenire poteſt, non verò aliis Prælatis Pontifice inferioribus, quidquid in contrarium dixerint Doctiſſimi Viri: ratio eſt, quia eſt contra inſtitutionem Cenſuræ, eam jam abſolutam denuo incurrere abſque novo delicto, & contumacia, ut ex dictis patet: & contra hanc Cenſuræ Inſtitutionem ſolus Pontifex agere poteſt, utpote Cenſurarum Inſtitutor; non verò Prælati Pontifice inferiores, ad quos nullatenus ſpectat Cenſurarum Inſtitutio: ut rectè habent Navarrus, Henriquez, Avila, Coninch, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 1. pun. 11. §. 2. nu. 10.* Sicuti abſolvere ad Reincidentiam in ordine ad aliquem effectum Cenſuræ tantum, e. g. ad ferendum teſtimonium, ad agendum in Tribunali &c. ſoli Pontifici competit; quamvis hæc non ſit abſolutio à Cenſura, ſed ab effectu Cenſuræ: nemo enim habet poteſtatem impediendi effectum Cenſuræ ea durante, niſi ſolus Pontifex, uno excepto caſu ad effectum ſcilicet dicendi teſtimonium, quando alia via veritas cognoſci nequit; tunc enim cuicumque Judici tam Ordinario, quàm delegato conceditur hæc facultas *ex cap. Veniens. 2. de Teſtib. & ex cap. Præterea, de offic. deleg.* ut ex Layman, & Sayro docet citatus Caſtropalaus *numer. 12.* Prædicti modi abſolvendi ad Reincidentiam fieri poſſunt pro foro interno, & externo; ſi pro interno fiant, non poteſt ſic abſolutus publicè exercere actus per Cenſu-

ram

ram prohibitos; si verò pro externo, poterit id præstare, ac si numquam Censuratus fuisset: ut habent Navarrus, Avila, Sayrus, Layman relati à Castropalao eos sequente *loc. cit. num.* 13.

6 Quæsitum 2. sub qua Forma, Ritu, & Conditionibus concedenda sit Absolutio à Censuris? Resp. quoad Formam absolvendi nullam in Jure præscriptam esse; adeoque sufficere ad eam impertiendam quæcumque verba ore prolata, aut scriptis expressa, quæ voluntatem absolventis demonstrent, ut humano modo, & sensibili absolutio fiat: sufficit ergo dicere, Absolvo te à vinculo excommunicationis, vel Suspensionis, aut Interdicti; imò si præmissa fuerit petitio absolutionis à Censura, sufficiet dicere tantum, te absolvo, ut docent expresè Ugolinus *de cens. tab.* 1. *cap.* 23. Sayrus *lib.* 2. *Thesauri casuum, cap.* 16. *nu.* 3. Bonacina *de cens. disp.* 1. *qu.* 3. *punct.* 5. *nu.* 2. & Castropalaus *de cens. disput.* 1. *pun.* 11. *§.* 3. *num.* 1. Et quamvis Absolutio à Censuris impertiri possit per eamdem absolutionem à peccatis cum intentione utendi illis ad utrumque effectum; nihilominus absolutio à Censuris debet esse prior saltem natura absolutione à peccatis. Quapropter si irretitus pluribus Censuris esset morti proximus, & absque mora absolvendus esset ab illis, & à peccatis, posset absolvens uti hac brevissima formula cum intentione absolvendi ab illis censuris, & peccatis: Ego te absolvo ab omnibus Censuris, & peccatis tuis: ut ex communi Sententia docent Sayrus *loc. cit. cap.* 21. *nu.* 16. Bonacina *loc. cit. nu.* 3. & Castropalaus *l. c. num.* 2. Non requiritur ad absolutionem à Censuris uti verbis, aut scriptura, si à Summo Pontifice fiat; cui sufficiunt nutus, aut alia signa explicantia ejus voluntatem. Secus verò si fiat ab aliis Prælatis Pontifice inferioribus, qui necessario uti debent verbis, vel scriptura: ut statuitur *in Clemen. unic. de Sent. excom. & in cap. cum desideret, & cap. Si aliquando, de sent. excom.* & ratio disparitatis est, quia Summus Pontifex cum Supremam habeat potestatem supra Jus Commune, absolvere poterit non servata ejus forma; secus verò Prælati ipso inferiores, qui talem potestatem non habent. Sic Sanchez, Suarez, Filliuccius, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *qu.* 3. *pun.* 5. *nu.* 5. Nec necesse est exprimere causam, ob quam Censura incursa sit, in absolutione ipsius, quamvis conveniens sit id efficere, cum id non præscribatur ullo Jure; sed sufficit, quòd intentio absolventis feratur in illam determinatam Censuram; nisi tamen absolvendus esset pluribus irretitus Censuris, & Superior unam tantùm absolvere vellet aliis non absolutis; tunc enim exprimenda esset causa Censuræ, ut constet, quæ tollatur per absolutionem illam. Sic Suarez, Navarrus, Filliuccius, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num.* 7.

Ritus servandus in Absolutione Censuræ excommunicationis in foro Judiciali præscribitur *in cap. A nobis, de sent. excom.* & continetur in Rituali Romano; adeoque Cæremoniæ ibi præscriptæ, si commodè fieri possunt, observari debent: ut sunt denudatio humerum, si absolvendus non sit fœmina ob decentiam; percussio levis virga, fune, aut flagello, dum recitatur Psalmus Miserere, aut alius Pœnitentialis; preces subsequentes cum sua Oratione; dein verba Absolutionis juxta Formulam ibi præscriptam. Omissio harum Cæremoniarum non reddit invalidam absolutionem latam, cum non sint de essentia illius, ut omnes Doctores fatentur; nec reddit eam graviter illicitam, nisi omitterentur prædictæ Solemnitates in aliqua Absolutione ad satisfactionem Ecclesiæ facta; tunc enim omissio foret graviter illicita: ut tradunt Gaspar Hurtadus *disp.* 4. *de excom. diffic.* 4. & Castropalaus *de cens. disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 3. *n.* 4. Si verò in foro Sacramentali fieri debeat absolutio, quamvis expediret talibus cæremoniis uti, ut absolutus cautior redderetur imposterum; nihilominus absque gravi culpa omitti posse, usus invaluit apud timoratos, & doctos Viros, qui absolvunt consueta formula absolvendi Censuratos: ut tradunt Suarez, Filliuccius, Coninch, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *qu.* 3. *pun. ult. propos.* 3. *in fin.* & Castropalaus *loc. cit.*

Conditiones spectantes ad Absolutionem à Censuris aliæ præcedunt ipsam Absolutionem, aliæ sequuntur illam. Præcedere solet petitio illius, qui absolvendus est, non ex necessitate Absolutionis, sed ex congruitate. Cum enim imposita sit Censura ad correctionem delinquentis; ideo expedit, se demonstrare correctum humili postulatione sive tacita, sive expressa Absolutionis, sic enim se indicat paratum ad obediendum Mandatis Ecclesiæ, & ad recedendum à contumacia: maximè quia *in cap. per tuas. de sent. excom. habetur: Nisi gratiam Absolutionis imploret, non debet audiri, ne sententiam Ecclesiasticam contemnere videatur*; debet ergo absolvendus absolutionem petere, non ex necessitate quidem, sed ex congruentia. Hinc fit, posse absolutionem Censuræ impertiri invito: eo quia cum sit pœna, auferri poterit absque voluntate eam patientis; quamvis non expediat invitum absolvere. Quòd si ex urgentissima necessitate judicaretur expedire Bono Communi Ecclesiæ sic absolvere; validè, & licitè fieri posset: ut bene habent Suarez *de cens. disp.* 17. *sect.* 7. Sayrus *lib.* 2. *Thesauri, cap.* 21. *nu.* 6. & Castropalaus *de cens. disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 3. *n.* 9. Fit etiam: quamvis regulariter requiratur præsentia delinquentis absolvendi ad absolutionem Censuræ impertiendam; non est tamen de necessitate absolutionis: sicuti enim absens excommunicari potest, sic etiam absolvi poterit: ut colligunt *ex cap. de manifesta. 2. qu.* 1. *& cap. Quanto. 2. qu.* 5. *& cap. Quisquis. 2. qu.* 9. Glossa *ibi*, Sylvester *verb. Absolutio. 3. n.* 9. Navarrus *in Sum. cap.* 26. *n.* 14. Henriquez *lib.* 13. *de excom. cap.* 29. *nu.* 1. Sayrus *lib.* 2. *de excom. cap.* 21. *nu.* 12. Castropalaus *l. c. n.* 10. & alii. Causa autem, ad hoc ut possit absolvi absens à censura debet esse gravissima, & urgentissima, ut licitè fiat: cum regulariter absolvendus debeat esse præsens ad majorem reverentiam, utilitatem, & cautionem ipsius. Fit denique Petitionem fieri posse per Procuratorem habentem speciale mandatum, qui jurare debet, & præstare ea omnia, quæ absolvendus præstaret, si esset præsens; etiamsi ad jurandum, & cavendum non haberet speciale mandatum, cum includatur in mandato petendi Absolutionem facere ea, quæ ad ipsam obtinendam necessaria sunt: ut colligitur *ex Leg. Ad Legatum, ff. de Procurat. & ex cap. Præterea, de offic. deleg.* & ut demonstret, Censuratum à contumacia recessisse. Sic Glossa *in cap. Qui ad agendum, de Procur. in* 6. Speculator, Ugolinus, Sylvester, Sayrus, Suarez, Navarrus, Henriquez, & Castropalaus eos referens *loc. cit.*

Præcedere quoque debet absolutionem tam in foro Judiciali, quàm Pœnitentiæ, si censura cum detrimento alterius contracta fuerit, Satisfactio; aut si ob impedimentum tunc eam præstare non possit, debita cautio ad eam præstandam, cum possit. Imò si delictum sit enorme, cujusmodi esset incendium magnum, gravis Clerici percussio, aut crimen aliquod in Bulla Cœnæ Domini contentum; debet à delinquente juramentum exigi sub gravi culpa de eo amplius non patrando *ex cap. ex tenore, cap. cum desideres; & cap. de cætero, de sent. excom.* non sic verò de levioribus delictis: ut docent Henriquez, Avila, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 3. *num.* 4. Eximuntur tamen ab hac obligatione jurandi impuberes *ex Argum. cap.* 1. *& finalis, de sent. excomm.* ubi jubentur absolvi pueri ob Clerici percussionem nulla facta mentione juramenti: ut adnotant Sylvester, Henriquez, Ugolinus, & Sayrus penes Castropalaum *l. c.* Conditio subsequens absolutionem in foro Judiciali, & externo, non verò interno est publicatio absolutionis factæ; si tamen publicum delictum fuerit, ac denunciatum: expedit namque publicare fidelibus prædictam absolutionem; ne sit occasio scandali, & ruinæ cum eo participantibus: ut rectè adnotant Suarez, Ugolinus, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disput.* 1. *qu.* 3. *pun. ult. Propos.* 4.

Quæsitum 3. quis absolvere poterit à Censuris ab homine latis? Resp. censuram latam ab homine sive per sententiam generalem, sive particularem, si reservata sit, absolvi 1. posse ex Jure Communi ab eo, qui eam tulit, nisi ei specialiter fuerit interdictum: sunt etenim sex casus, in quibus non permittitur à Jure Authori Censuræ posse ab illa absolvere, qui videri possunt penes Castropalaum *de cens. disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 4. *n.* 4. Quòd autem Author Censuræ possit eam tollere, probatur ex eo: quia videtur ad salutem animarum conferre, ut qui facultatem habet ad eas ligandas, habeat etiam ad solvendas juxta illud *Matth.* 18. *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœ-* 7

lis;

lis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis, & sic *ex c. verbum, de Pœnit. dist. 1. c. Pastoralis, §. præterea, de offic. ordin. cap. Per tuas, & cap. Sacro, de sent. excom.* docent Divus Thomas, Divus Bonaventura, Durandus, Paludanus, Gabriel, Sotus, Henriquez, Coninch, Layman, Hostiensis, Panormitanus, Felinus, Navarrus, Covarruvias, Sayrus, quos refert, & sequitur Castrop. *loc. cit. num.* 1. etiamsi delinquens domicilium mutet, & alibi se transferat: cum domicilii mutatione nequeat authoris censuræ jurisdictionem subterfugere *ex argum. cap. Proposuisti, de for. compet.* & ibi Gloss. *verb. citatus*. Et etiamsi appellationem interposuerit, adhuc ab authore censuræ absolvi poterit: quia appellatio interposita non privat jurisdictione absolvendi judicem ordinarium *ex c. si à judice, de Appellat. in 6.* & docent Panormit. Præpositus, Imola, Suar. Sayr. à Castrop. relati *l. c. n. 3.* Privat tamen judicem delegatum, qui admissa appellatione privatur jurisdictione *ex c. cum appellationibus, de Appellat. in 6.* & docent Panormit. & Sayr. apud citatum Castropal.

2. Absolvere poterit talem censuram ejus successor in munere, & dignitate, sive perpetuus sit, ut est episcopus successor episcopo mortuo; vel alius habens jurisdictionem ordinariam perpetuam alteri habenti illam: ut statuitur *in c. si episcopus*, 11. *qu.* 3. facit enim veluti unam personam cum prædecessore *ex c. 1. de solution.* quod etiam extenditur ad successorem judicis delegati *ex c. Pastoralis, §. Præterea, de offic. ordin.* Sive successor sit ad tempus, ut est capitulum sede vacante, quod absolvere poterit excommunicatos ab episcopo per vicarium generalem à se electum: capitulum namque sede vacante succedit in jurisdictionem episcopi *ex c. unic. de Major. & obedien.* & ex Trient. *sess.* 24. *c.* 16. *de Reform.* & docent Suarez *de cens. disp.* 7. *sect.* 2. *num.* 7. & alii passim.

3. Absolvere poterit superior ferentis censuram: & si sit superior pleno jure, ut est Pontifex respectu omnium, qui censuras ferre possunt; generalis religionis respectu Provincialium, aliorumve superiorum localium suæ Religionis; episcopus respectu sui vicarii, & delegans respectu delegati, indubitatum est, posse id efficere: nam jure proprio utuntur, nec inferiori injuriam irrogant; cum non detur ipsi privativè, sed ampliativè, hoc est, non privando superiorem sua auctoritate, sed ea utendo, non ablata illa superioris. Sic Suar. Avila, Angelus, Henriq. Filliuc. Ugol. Coninch, Alter. quos refert, & sequitur Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 3. pun. 1. n. 3.* Adnotandum tamen quod si contrarium ex consuetudine, vel Privilegio sit in usu; sic servandum erit: quapropter aliqui Archidiacoini dantur cum facultate ferendi censuras, qui licèt subdantur episcopo; sæpè tamen ex consuetudine, vel privilegio illis concesso, nequit eorum censuras absolvere episcopus, nec appellatio ab eorum sententia fieri poterit ad episcopum, sed ad archiepiscopum, vel Pontificem, absque eo quod episcopus se intromittere possit: sic *ex c. dilecto, de offic. Archidiac.* docent Paludanus *in 4. dist.* 18. *qu.* 5. *art.* 2. Sayrus alios referens *libr. 1. de excomm. c.* 20. *n.* 16. & Castrop. *de cens. disp.* 2. *pun.* 11. *§.* 4. *n.* 6. Qui adnotat: non debere superiorem, qui absolvere potest censuratos ab inferiore, eos à censura relaxare, quin prius plenam satisfactionem exigat, & inferiorem Prælatum de hoc certiorem faciat, ne videatur ejus censura contemni. Sic Glossa, Innocentius, Panormit. *in c. cum ecclesiarum, de offic. ordin.* Cov. Ugol. Sayr. Laym. ab eodem Castropalao relati. Superiores verò, qui sunt pleno jure tales, absolvere poterunt censuratos ab inferioribus pro eo tempore, & in iis causis, in quibus sunt superiores, ut sunt archiepiscopi respectu suorum suffraganeorum tempore visitationis, & quando causa per appellationem ad ipsos fuerit devoluta.

4. Absolvere potest delegatus secundum eam potestatem, quam accipit à delegante: cum enim ipse potestatem ordinariam non habeat auferendi censuram; ideo eam accipere debet à delegante, prout eam communicat, communiter tamen delegatus, qui habet facultatem sibi commissam excommunicandi cum cognitione causæ; habet etiam facultatem absolvendi, dum perdurat ejus delegata jurisdictio, & delegans non sit privatus sua jurisdictione ordinaria: ut passim Doctores habent. Si verò delegatus potestatem habeat ferendi censuras absque causæ cognitione, nequibit ab eis absolvere: eo quia nudum tantum ministerium ei commissum fuit ligandi, non verò solvendi. Sic Navarrus *in sum. c.* 27. *n.* 40. Suar. *disp.* 7. *de cens. sect.* 2. *n.* 8. Avila 2. *par. c.* 7. *disp.* 1. *dub.* 9. *casu*, 4. Ugol. *tab.* 1. *c.* 4. *§.* 4. Sayr. *lib.* 2. *Thesau. c.* 20. *n.* 18. & Castrop. *disp.* 2. *pun.* 11. *§.* 4. *n.* 8. Unus Casus est *in c. Quærenti, de offic. deleg.* in quo expleta delegatione delegatus potest intra annum absolvere excommunicatum à se, volentem obedire, & à contumacia recedere; quamvis expleto anno nequeat illum absolvere: sic docent Suarez, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *qu.* 3. *pun.* 1. *num.* 1.

Censura ab homine lata, quæ reservata non est; si per statutum generale lata fuerit; de jure communi absolvi poterit à quocumque habente potestatem absolvendi à mortalibus: ratio est, quia censura ista lata per generalem sententiam ab homine æquiparatur sententiæ juris; sed ex jure communi quilibet habens facultatem absolvendi à mortalibus potest absolvere à censuris latis à jure; ergo etiam absolvere poterit à censuris ab homine latis per statutum generale non reservatis ab ipso jure communi. Sic *ex c. ex frequentibus, de Institut. & c. Nuper, de sent. excom.* docent Cov. Navarrus, Avila, Sayr. Coninch, Henriq. Tolet. Reg. Vasq. Valent. Laym. Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens disp.* 2. *pun.* 11. *§.* 4. *n.* 10. & Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 3. *pun.* 1. *n.* 6. Dictum est jure communi quia in aliquibus locis ex jure particulari cautum est, ne confessarii absolvant à censuris, etiam non reservatis; nisi specialem facultatem habeant: ut de Diœcesi Mediolanensi testatur Bonac. *l. c.* Si verò censura non reservata ab homine lata sit per sententiam particularem contra particularem personam, absolvi solum poterit ab eo, à quo lata fuit, vel ab ejus successore, aut superiore, vel delegato: ratio est, quia nulli alteri ex prædictis competere potest talis vinculi solutio ne turbetur judicum jurisdictio, & ordo judicandi, ac contemnatur eorum authoritas. Sic Vasquez, Valentia, Filliuccius, Avila, Coninch, Sayr. Suarez, Layman, Gaspar Hurtadus penes Bonacinam *loc. cit.* & Castropalaum *loc. cit. num.* 9.

Infertur 1. ex dictis: censuratum per sententiam generalem in una Diœcesi, si in aliam se transferat mutando domicilium, ubi censura, qua affectus est, sit reservata Diœcesano; non posse ab alio absolvi, nisi à Diœcesano: ratio est, quia in Diœcesi illa nullus alius habet facultatem absolvendi eam. Secus verò si reservata fuerit in illa Diœcesi, à qua discessit, & non fuerit reservata in illa, ad quam accessit; poterit à censura absolvi à quolibet sacerdote habente jurisdictionem absolvendi ibidem à censura illa: sic ex Coninch, & Laym. docet Castrop. *de cens. disp.* 2 *pun.* 11. *§.* 4. *n.* 10. *infine.*

Infertur 2. censuratum per sententiam generalem, si Religionem ingrediatur, posse à superiore Religionis illius absolvi; secus vero si per sententiam particularem censuratus fuerit, nisi speciale Privilegium quoad hoc Religio habuerit. Sic ex Soto, Avila, Suar. Filliuccio, Alterio docet Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 1. *num.* 8.

Infertur 3. censuratum censura speciali, si domicilium mutaverit ad alienam Diœcesim; non posse ab ordinario Diœcesis illius absolvi: expedit enim tunc, causam finiri, ubi cœpta fuit: *ut ex cap. Proposuisti, de for. compet.* docent Glossa *verb. citatus*, Ugolinus *tab.* 1. *cap.* 4. *num.* 7. Sayrus *lib.* 1. *Thesaur. cap.* 20. *num.* 4. & Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 11. *§.* 4. *num.* 10. Si tamen censuratus ob infirmitatis impedimentum non poterit adire authorem censuræ, & paratus sit satisfactionem illi præbere; absolvi poterit ab æquali judice, vel alio inferiori; dummodò juramentum præstet de comparendo quamprimùm poterit coram judice, ad quem de jure spectat absolutio: cum enim censura sit pœna medicinalis privans multis bonis spiritualibus; ideo expedit posita correctione delinquentis, eam auferre. Sic statuitur *in c. quod de his, c. ea noscitur, & c. quamvis, de senten. excom.*

Quæsitum 4. Quis absolvere poterit à censuris à jure latis? Resp. si censura à jure lata reservata sit, ab ea tantum absolvere poterunt author ipsius censuræ, vel ejus successor in dignitate, aut superior, vel delegatus: sic tradunt communiter Doctores *ex cap. nuper, de sent. excom.* Quid autem possint episcopi in censuris à jure Pontificio latis, & quid possint sacerdotes in articulo mortis, inferiùs dicemus. Si vero Censura à jure lata non sit reservata, sive sit à Ponti- §

Pontifice, sive ab episcopo; eam absolvere poterunt omnes habentes jurisdictionem in foro externo, ut sunt episcopi, & jurisdictionem quasi episcopalem habentes, Abbates, Provinciales, Priores, Guardiani, Rectores, & similes respectu suorum subditorum: ut docent Glossa, Panormitanus, Felinus, & alii *in cap. nuper, cit.* Navarrus, Covarruvias, Ugolinus, Henriquez, Suarez, Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 2. pun. 11. §. 5. num. 1.*

Controversia solum est de Parocho, aut alio sacerdote, qui possit à mortalibus absolvere; an etiam absolvere possit ab hac censura juris non reservata? & quamvis Glossa, Panormitanus, Federicus Senensis, Richardus, Covarruvias, Sayrus, docuerint, non posse: eo quia ad absolvendum à censura requiritur jurisdictio in foro judiciali, sicuti requiritur ad eam ferendam; & hac jurisdictione carent Parochus, & sacerdos approbatus ad absolvendum à mortalibus. Nihilominus communior sententia docet, posse: & colligitur *ex cap. nuper. de senten. excom.* ubi dicitur: A suo episcopo, vel à proprio sacerdote poterit absolutionis beneficium obtinere; sed proprius sacerdos non solum parochus, sed etiam qui facultatem habet absolvendi à mortalibus intelligendus est, cui parochus suam facultatem delegat; ergo uterque poterit ab hac censura absolvere. Et quamvis textus loquatur de excommunicatione minori, attamen de omni censura procedit, dum eam jus non reservat: nam dum superior censuram non reservat, cuicumque confessario dat facultatem absolvendi ab ea. Nec ratio adversariorum subsistit quia licèt parochus, aliusve sacerdos proprius non habeat potestatem, & jurisdictionem hanc ex vi sui Muneris; eam tamen habet ex delegatione juris non solum pro foro interno, sed etiam externo: ut expresse adnotat ex Suarez, & Ugolino Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 11. §. 5. num. 4.* quia Decreta Pontificis præcipuè ad forum externum respicere solent, & utpote favores Principis ampliari debent ad forum externum, & non restringi ad forum internum tantum. Posse ergo parochum, & quemlibet alium sacerdotem ad audiendas fidelium confessiones approbatum à censura juris non reservata absolvere ex dispositione Juris Communis docuerunt Innocentius, Hostiensis, Divus Thomas, D. Bonaventura, Grabriel, Sotus, Sylvester, Armilla, Navarrus, Henriquez, Avila, Suarez, Coninch, Vasquez, Gaspar Hurtadus, Ugolinus, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. loc. cit. num. 3.* & Bonacina *de cens. disp. 1. quæst. 3. pun. 1. num. 10.*

9 Quæsitum 5. quid possint episcopi circa absolutionem Censurarum Summo Pontifici reservatarum? Resp. ex vi Tridentini *sess. 24. capitt 6. de Reform.* si aliquæ conditiones infra explicandæ concurrant, poterunt absolvere ab omnibus censuris, & Casibus Summo Pontifici reservatis, non solum per se ipsos, sed etiam per suum vicarium ad hoc specialiter deputatum, sive sit ejus Vicarius Generalis, sive Pœnitentiarius, sive alius sacerdos ab eo designatus: ut ex Declaratione Cardinalium docent Sayr. *in Thesaur. lib. 4. c. 12. n. 19.* & Bonac. *de cens disp. 1. quæst. 3. pun. 2. num. 1.* Propositio est certa, & constat ex Tridentino cit. Dubitatur tamen: an extendatur ad capitulum sede vacante, quod succedit in jurisdictione ordinaria episcopi demortui? & probabilior sententia est affirmativa: cum facultas ad dispensandum, & absolvendum sit favorabilis, adeoq; extendenda: & sic docent Sanchez, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit.* Idem dicendum de aliis Prælatis habentibus jurisdictionem quasi episcopalem in suis territoriis: cum eædem militent rationes pro ipsis: ut docent Rodriq. Alter. Sanchez, Sayr. Avila, Henriq. quos citatus Bonac. refert.

Conditiones verò requisitæ sunt 1. ut non sint censuræ, vel casus reservati in Bulla Cœnæ: nam hanc facultatem pro istis censuris & casibus ablatam fuisse episcopis, jam declaratum est à Pontifice, & à Sacra Congregatione Cardinalium: ut testantur Farinacius *de hæresi, quæst. 92. §. 4. num. 52. & 56.* & Garzias *de Benef. par. 11. cap. 10. num. 115.* 2. ut delicta, quæ habent annexam censuram Pontificiam, sint occulta, nec publica, notoria, aut famosa: publica vero dicuntur, quando sunt nota majori parti viciniæ, Paroeciæ, Collegii, vel monasterii. Dici tamen possunt occulta, si non sunt publica, & notoria; quamvis probari possent duobus testibus ex Henriq. Sanchez, Avila, Suar. Reg. Alter. Azor. relatis à Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 3. pun. 2. n. 1. versic. Quarto.* 3. quod delicta non fuerint deducta ad forum contentiosum, etiamsi uno teste probentur: cum prædicta facultas absolvendi solum concedatur episcopis à Tridentino pro toto conscientiæ: sic Henriq. Sanchez, Avila, & alii cum Alter. penes Bonac. *loc. cit.* 4. quod absolutio impendatur in propria Diœcesi: & ratio est, quia licèt absolutio à censura non requirat præsentem censuratum, ut absolutio Sacramentalis requirit, nihilominus cum ista absolutio à censura, etiamsi simul non sit cum absolutione sacramentali, fiat pro foro conscientiæ; inde est, quod ad instar illius impendenda sit præsenti, ac saltem in propria Diœcesi existenti, ut monita salutis accipiat. Sic Trident. *sess. 24. c. 6. de Reform.* Suar. Henriq. Avila, Rodriq. penes Bonac. *loc. cit.* sic etiam Garzias *de Benef.* qui refert Declarationem Cardinalium *par. 11. c. 10. n. 139.* Quamvis ex Sanchez, & Coninch oppositum doceat Bonacina citatus putans, posse impendi hanc absolutionem ab episcopo in sua Diœcesi existente subdito existenti in aliena Diœcesi.

Dubitabis 1. an possit episcopus absolvere reum delicti Pontifici reservati, quando delictum licèt deductum fuerit ad forum contentiosum, nihilominus non fuit in eo convictus, sed se defendit, ac purgavit via iniqua, & falsis testibus? Resp. affirmativè, modo absolutus fuerit sive definitivè, sive ab instantia: & ratio est, quia in tali casu revocatur delictum ad statum illum, in quo antea reperiebatur, & occultum censetur, ac si numquam deductum fuisset ad forum contentiosum, non enim cum effectu deductum fuit; ergo absolvi poterit, ut antea. Sic Henriq. Molina, Sanchez, Praxis Neapolitana, Avila, Alter. quos refert, & sequitur Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 3. pun. 2. n. 2.* Qui etiam docet ex Sanchez, Navarro, & aliis, posse absolvere delictum illius, quod non fuerit deductum ad forum contentiosum, quamvis delictum complicis deductum fuerit: ratio est, tum quia respectu illius, qui delatus non fuit, est occultum; tum quia *ex leg. 1. cod. Res inter alios acta*, non potest præjudicium afferre aliis quibus res judicata non nocet.

Dubitabis 2. an possit episcopus eum absolvere, qui delictum publicum, & notorium patravit in aliena Diœcesi, & postea se transtulit ad propriam, ubi est occultum? Resp. Quamvis Sanchez, & Avila relati à Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 3. pun. 2. n. 3.* putarint, posse absolvere; nihilominus probabilius, & verius mihi videtur, non posse: ratio est, quia revera delictum illud publicum est, & notorium; sed nequit episcopus à delicto publico & notorio Papæ reservato absolvere; ergo non potest maximè quia confunderentur jurisdictiones, ac ordo judiciorum. Sic Suarez *tom. 4. in 3. par. disp. 30. sect. 2. num. 2.* & Bonacina *loc. cit.*

Dubitabis 3. an possit episcopus absolvere ab excommunicatione publica, vel alia censura Pontifici reservata habentem legitimum impedimentum non accedendi ad Pontificem? Resp. affirmativè, dummodo impedimentum sit legitimum penes viros prudentes ex quacumque causa ortum fuerit. Sic reputantur longa infirmitas, etiamsi periculosa non sit, senectus, paupertas, si absolvenda sit fœmina, aut impubes: ratio est, quia ex benigna interpretatione Pontificis præsumitur, non voluisse reservationem facere cum tanto incommodo, & onere. Sic *ex c. ea noscitur & c. Quamvis, de sent. excom.* deducunt Doctores. Et quamvis hi textus solum loquantur de excommunicatione incursa ob clerici percussionem, nihilominus ex supradicta benignitate Pontificis extendunt ad quamlibet aliam censuram ipsi reservatam. Sic Sanchez *in oper. moral. lib. 2. c. 13. n. 36.* Navarrus *in sum. c. 27. n. 81.* Henriq. *lib. 6. c. 9. n. 7.* Ugol. *de cens. tab. 1. c. 4. §. 9. n. 12.* Coninch *disp. 14. dub. 16. n. 240.* Avila 2. *par. c. 7. disp. 1. dub. 6.* Reg. *lib. 9. n. 2.* Sayr. *lib. 2. Thesaur. c. 20. n. 25.* Bonac. *de cens. disp. 1. pun. 11. §. 5. n. 6.* Nec impeditus tenetur medio procuratore comparere coram Pontifice; quamvis obligetur cessante impedimento coram illo se sistere, alias in eamdem excommunicationem, & censuram incidet: ut est cautum *in c. eos, qui de sent. excom. in 6.*

Dubitabis 4. an possint in casibus superiùs dictis absolvere episcopi, si in reservatione facta à Pontifice habeatur clausula illa: quod nemo ab ea absolvere possit præterquam in articulo mortis? Resp. affirmativè: ratio est, quia sic præsumitur ex benignitate Pontificis, & sic deducitur à simili ob excommunicationem

con-

contractam ex percussione Clerici. Ita docent Avila, Navarrus, Reginaldus, Henriquez, Guttierrez, quos refert; & sequitur Bonacina *loc. cit. versic. addit denique*. Nec limitata fuit hæc potestas per Decretum Clementis VIII. quod incipit: *Sacra congregatio*, relatum à Quaranta *verb. casus reservatus*, in quo statuitur, quod nemo absolvere possit virtute alicujus Papalis Privilegii Casus Pontifici reservatos, etiam urgente necessitate vel impedimento, secluso mortis articulo: ratio est, quia cum episcopi Privilegium istud habeant à Tridentino, nec in prædicto Decreto ulla mentio fiat Tridentini, cui si derogare voluisset Pontifex, ejus expressam mentionem fecisset: nam derogari non solet alicui gravi concilio, præsertim recenti, & novo absque ejus expressa mentione, ut ex Vivaldo Peregrino, Reginaldo, & aliis docet citatus Bonacina; inde est, non ablatam fuisse per Decretum prædictum talem facultatem episcopis; maximè quia ad corroborandam eorum authoritatem factum censetur. Secus tamen est de aliis habentibus Privilegium à S. Sede absolvendi à censuris, & casibus reservatis: pro his enim militat prohibitio facta per Decretum superiùs citatum; adeoque citra mortis articulum absolvere non poterunt, ut constat ex eodem Decreto, à Casibus, quos sibi episcopi reservarunt; à Casibus in Bulla Cœnæ contentis; ab excommunicatione contracta ob percussionem Clerici; ob violationem Clausuræ Monialium ad malum finem; ob violationem immunitatis ecclesiasticæ juxta Constitutionem Gregorii XIV. quæ incipit *Cum alias nonnulli*; ob provocationem, & pugnam in duello juxta Tridentinum, & Constitutionem Gregorii XIII. quæ incipit, *Ad tollendam*; ob Simoniam realem scienter contractam, vel ob confidentiam Beneficialem juxta Constitutionem Pii IV. quæ incipit, *Romanum*; & S. Pii V. quæ incipit, *Intolerabilem*. Sic Suarez *tom.* 5. *disp.* 25. *sect.* 5. *num.* 27. & Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 2. *num.* 4. *in fine*.

10 Quæsitum 6. quid possint Archiepiscopi circa subditos suorum suffraganeorum in absolutione censurarum latarum à suffraganeis, vel à Sede Apostolica? Resp. exceptis aliquibus casibus non posse Archiepiscopum absolvere subditos suffraganeorum à censuris ab ipsis latis, aut à Sancta Sede: ratio est, quia non habet jurisdictionem in ipsos, quæ sicuti requiritur ad ligandum censura, ita ad solvendum ab illa. Casus igitur in quibus absolvere poterit subditos suffraganeorum, eo quia jurisdictionem acquirit in illos; tres enumerantur. 1. est, quando fit recursus, & Appellatio ad Archiepiscopum, & vocatæ fuere partes, ac cognitum fuit de appellatione: ut constat *ex cap. venerabilibus*, §. 1. *de sent. excom. in* 6. 2. quando constat episcopum suffraganeum malitiosè, & negligenter differre absolutionem; tunc enim omnis æquitas, ac recta ratio dictat, absolvi posse ab Archiepiscopo. 3. quando est in visitatione Diœcesis; tunc siquidem ratione officii ordinariam habet potestatem ad absolvendum, ac habet episcopus suffraganeus. Sic Sanchez, Covarruvias, Avila, Henriquez, Sylvester, Suarez, Filliuccius, Coninch, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 2. *num.* 7.

11 Quæsitum 7. quis possit absolvere à censuris, & casibus reservatis in articulo mortis? Resp. quamvis nonnulli antiquiores putarint, Laicum, Clericum, & Diaconum, qui nondum sacerdotes sunt; posse absolvere à censuris in articulo mortis; nihilominus vera, & recepta sententia est nostris hisce temporibus, non posse ab illis absolvere, sed tantum à quolibet simplici sacerdote posse absolutionem impertiri in tali articulo; sive aliàs sit excommunicatus, irregularis, degradatus, aut hæreticus: ratio deducitur ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 7. ubi solum mentio fit de sacerdotibus, non verò de aliis clericis, aut laicis; en ejus verba: In eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt. Quapropter ex mente Tridentini constat, solos sacerdotes posse in articulo mortis absolvere à Censuris, & casibus reservatis sive juris, sive hominis: & sic est communis Doctorum sententia. Et quamvis Ugolinus, Navarrus, Coninch, Sayrus, & Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 11. §. 5. *num.* 7. obligent sacerdotem sic absolventem, ad exigendum prius juramentum ab absolvendo, quod quamprimum possit, se præsentabit ei, ad quem de jure spectat absolutio, & colligunt *ex cap. eos, qui de sent. excom. in* 6. Nihilominus si commodè id fieri non possit, uti regulariter fieri nequit in subitaneo mortis articulo; sat erit admonere pœnitentem de sua stricta obligatione sistendi, cessante illo articulo, & cum primum commodè potuerit, coram superiore, ad quem de jure spectat absolutio illa; quod si non fecerit, reincidet in eamdem censuram, non numero quidem, sed specie, cum jam prima absoluta fuerit: ratio est, quia nec *in Textu eos, qui cit.* nec in Tridentino fit mentio hujus juramenti; ergo sufficiet admonere pœnitentes de sua stricta obligatione sistendi coram legitimo superiore, cum primum convaluerint, & commodè potuerint. Imò si puer absolvendus sit, etiam si commodè exigi possit juramentum; minimè exigendum erit. Sicuti non manifestanda erit obligagio supradicta sensibus destituto; aut si ita probabiliter sit in articulo mortis, ut nullus detur locus vitæ sperandæ, & consequenter nulli cautioni, & satisfactioni: maximè quia tunc magis urget, quod absolvatur à censuris, & peccatis, & rectè disponatur ad vitam æternam, quam præcavere huic obligationi imposterum exequendæ. Sic ex Sanchez, Avila, & aliis bene tradit Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 3. *pun.* 3. *num.* 11.

Petes 1. an liceat simplici sacerdoti absolvere censuratum in articulo mortis præsente superiore, qui possit, vel alio sacerdote ad confessiones audiendas approbato? Resp. quamvis non denegem suam probabilitatem sententiæ asserenti, posse tunc licèt absolvere simplicem sacerdotem, & à fortiori si jam incœptum sit judicium adveniente superiore, aut sacerdote approbato: eam enim sustinent Doctissimi viri, præcipuè Recentiores. Nihilominus probabilius puto, debere locum dare sacerdoti approbato, & utcumque superiori, si adsit: moveor, quia non videtur tunc adesse ea necessitas, ob quam mota est ecclesia ad concedendam facultatem illam; commodè enim id præstare potest superior, ad quem de jure spectat; aut alius sacerdos ad confessiones approbatus. Nec eis favet Tridentinum, quod non statuit novum jus in hoc, sed veterem consuetudinem commemorat: vetus verò consuetudo erat, ut quilibet sacerdos in mortis articulo absolveret, quando non aderat superior, vel proprius sacerdos, aut alter approbatus: ut patet ex Concilio Carthagin. III. *can.* 32. *& ex cap. Præsbyter.* 26. *quæst.* 6. Sic Ugol. Sanchez, Mol. Valentia, Coninch, Nugnus, Alterius, quos refert, & sequitur Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 3. *pun.* 3. *n.* 3. Vide quæ diximus de hac re in Sacramento Pœnitentiæ, cum de ejus Ministro.

Petes 2. an in dubio, si revera pœnitens sit in articulo mortis, & an expectari possit facultas à legitimo superiore absolvendi illum à censuris; possit simplex sacerdos illum absolvere? Resp. affirmative: ratio est, quia non præsumi debet velle superiorem reservare sibi censuras, & casus cum periculo damnationis sui subditi, potest enim mors supervenire pœnitenti inabsoluto; ergo non expectata alia facultate absolvere poterit à censuris, & casibus reservatis. Sic Gambarupta, Henriq. Sanchez, Molina, Reg. quos refert, & sequitur Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 3. *pun.* 3. *num.* 6.

Petes 3. an possit infirmus absolvi à censuris, qui non potuit petere absolutionem à peccatis? Resp. absolvi posse, etiam à quolibet simplici sacerdote ab illis censuris, quæ retardant à susceptione reliquorum sacramentorum, & ab ecclesiastica sepultura: sic sunt excommunicatio, interdictum personale, suspensio à susceptione sacramentorum, & à sepultura ecclesiastica: ratio est, quia Concilium Tridentinum ideo concedit cuilibet sacerdoti facultatem absolvendi à censuris, & casibus reservatis; ne aliquis in æternum pereat; ergo si constitutus in articulo mortis periret, si non absolveretur à censuris retardantibus à susceptione sacramentorum, & ab ecclesiastica sepultura; poterit quilibet sacerdos ab illis absolvere. Secus tamen esset ab illis censuris, quæ non retardant à consecutione gloriæ æternæ, ut est suspensio ab ordine, officio, vel beneficio: idem dicendum de irregularitate, à quibus absolvi nequit illis irretitus in articulo Mortis à quolibet sacerdote. Sic Suarez *de cens. disp.* 7. *sect.* 7. *numer.* 7. Sanchez *in Summ. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 12. Navarrus *in Summ. cap.* 27. *num.* 171. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 8. & Bonacina *de cens. disputat.* 1. *quæstion.* 3. *punct.* 3. *num.* 10.

Petes 4. an absolutus in articulo mortis à simpli-

ei Sacerdote, vel alio Confessario non habente facultatem extra articulum illum absolvendi à censuris; & ex oblivione, vel ignorantia juramentum non exegit, vel obligationem illi non manifestavit se præsentandi superiori cessante periculo mortis; an inquam remaneat revera absolutus? Resp. affirmativè: ratio est, quia ex nullo textu constat, ecclesiam tunc irritare absolutionem illam; adeoque validam esse, & subsistentem. Sic Vasquez *de excom. dub. 19. numer. 4.* Sanchez *in sum. lib. 2. cap. 13. num. 35.* Alterius *tom. 2. disp. 8. cap. 4. col. 5.* Henriquez *lib. 6. cap. 10. num. 11.* referens Divum Antoninum, Armillam, Sylvestrum, & Navarrum. Advertendum tamen, quod absolutus in articulo mortis à censuris, & casibus reservatis virtute jubilei, aut Bullæ Cruciatæ; vel si absolutio impertita fuerit ab eo, qui facultatem habet absolvendi extra articulum illum; non habet obligationem præsentandi se superiori, cum tale onus imponatur non habentibus Privilegium: ut rectè ex Suarez, Sanchez, Avila, Reginldo, & aliis adnotat Bonacina *de cens. disp. 1. quæst. 3. pun. 3. num. 15.* Qui etiam adnotat ex Sanchez, & Henriquez, absolutum in articulo mortis à sacerdote aliàs non habente facultatem satisfacere obligationi adeundi superiorem; si adeat confessarium, qui ratione jubilei, aut alterius Privilegii absolvere possit ab illis extra articulum mortis, illique confiteatur: nam prior absolutio non facit, quin novam absolutionem absque alio onere recipere nequeat.

Petes 5. an exigenda sit cautio præsentandi se superiori, cum quis in articulo mortis absolvitur à casibus reservatis; uti exigi debet, si à censuris reservatis absolvatur? Resp. non debere exigi, si casus illi reservati nullam habeant censuram annexam: ratio est quia ex nullo jure constat, imponendum esse tale onus se præsentandi habentibus casus pure reservatos. Et sic docent Sanchez, Vasquez, Suarez, Coninch, Henriquez, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp. 1. quæst. 3. pun. 3. num. 19.*

12 Quæsitum 8. quis absolvi possit à censuris? Resp. ex dictis satis constare, quod omnes, qui censura irretiti sunt; absolvi possint ab habente legitimam authoritatem absolvendi, dummodo habeant conditiones requisitas ad beneficium absolutionis accipiendum: nec ullus ex illis est, qui positis conditionibus requisitis ab hoc beneficio excludatur; ut unaniniter fatentur Doctores omnes.

13 Quæsitum 9. an possit una censura auferri sine alia? Resp. affirmativè: non enim habent censuræ inter se adeo necessariam connexionem, ut una sine alia auferri nequeat: sicuti enim una ante aliam ferri potest, ita una sine alia auferri potest: ut habent communiter Doctores cum Div. Thoma *in 4. dist. 18. qu. 18. art. 5.* quem sequuntur Suar. Vasquez, Valentia, Sayrus, Ugolinus, Coninch, Filliuccius, Reg. Alter. quos refert, & sequitur Bonac. *de cens. disp. 1. quæst. 3. pun. 6. num. 1.*

Controverti tamen solet inter Doctores: an si quis ab una censura absolutionem peteret, remaneret absolutus ab aliis censuris; si illi impertiretur absolutio generalis à superiore? Resp. si extra confessionem sacramentalem peteret, non remaneret utique absolutus ab aliis, etiam si absolvens formula generali uteretur: ratio est, quia semper intendit dare absolutionem petitioni accommodatam; si ergo petitio limitata est ad unam censuram, pariter absolutio limitata erit ad illam: ut docent Suarez, Vasquez, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num.* 2. Si verò in sacramentali confessione id fieret, in qua absolutio à censuris præcedere solet absolutionem sacramentalem; ut si pœnitens sua peccata confiteretur, memor tantum unius censuræ, & immemor aliarum, confessario habenti facultatem absolvendi ab illis, qui absolvere intendat, quantum potest & pœnitens indiget; tunc remanebit absolutus ab omnibus: ratio est, quia & confessarius facultatem habet absolvendi, & vult absolvere; aliunde pœnitens quamvis immemor aliarum censurarum absolutione indiget; ergo non est, cur non absolvatur ab illis. Quod si pœnitens oblitus fuerit in confessione alicujus peccati habentis annexam censuram, tenetur tantum si postea recordetur, ad confitendum peccatum quilibet sacerdoti habenti potestatem ad mortalia. Sic Suarez, Coninch, Sanchez, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, & alii communiter, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp. 1. quæst. 3. pun. 6. num. 3.* Si tamen in confessione sacramentali limitaret confessarius absolutionem, quod non rectè faceret, ad censuras tantum in confessione auditas; tunc certum esse debet, non absolvi pœnitentem ab aliis, quas per oblivionem in confessione omisit, absolvitur siquidem juxta intentionem absolventis. Ideoque rectè advertunt Ugolinus *tab. 1. cap. 19.* Navarrus *in Summ. cap. 26. num. 12.* & Sayrus *lib. 2. cap. 21.* sanum consilium esse, quod pœnitentes in sua confessione sacramentali petant ab habentibus facultatem absolvendi à censuris, & casibus reservatis, ut eos per generalem absolutionem absolvant à censuris, & casibus reservatis, ac peccatis per oblivionem non manifestatis.

Quæsitum 10. an absolutio à censuris dari possit extra confessionem? Resp. si quæsitum procedit de habente ordinariam jurisdictionem, certum esse, quod possit extra sacramentum confessionis eam impertire censurato: ratio est, quia à nullo jure adstringitur ad efficiendum id in sacramentali confessione; & sicuti ligare potest ex sua facultate extra illud, sic & solvere: ut communis sententia habet, & usus, ac praxis ecclesiæ comprobat. Si verò Quæsitum procedit de habente Delegatam Jurisdictionem, tunc Delegatus absolvere debebit vel extra, vel intra confessionem sacramentalem juxta facultatem sibi delegatam, & commissam. Quamvis probabile sit ex Sanchez *libr. 8. de Matr. disp. 34. num. 30.* Coninch *disp. 14. dub. 6. num. 253.* Henriquez *lib. 7. de Indulg. cap. 30. n. 7.* Bonacina *de cens. disp. 1. quæst. 3. pun. 6. num. 7. & de voto disp. 4. qu. 2. pun. 7. §. 3. num. 16. & aliis*, posse absolutionem censurarum impendi extra sacramentum confessionis, quamvis dicatur in concessione facultatis: auditis confessionibus absolvatur à peccatis, & censuris annexis: ratio est, quia illa particula, *auditis confessionibus*, refertur ad absolutionem à peccatis, non verò à censuris. Sed mihi probabilior est sententia opposita. 14

Dubitabis 1. an quando delegatur, & conceditur facultas absolutè absolvendi à censuris, impertiri possit à Delegato extra sacramentum confessionis? Resp. affirmativè: ratio est, quia facultas generaliter lata, generaliter est interpretanda, & non restringenda ad sacramentalem confessionem tantum: maximè quia verba concessionis non important ex se talem restrictionem. Secus tamen esset, si limitaretur facultas ad sacramentalem confessionem, ut evenit in jubilæis, aut in aliis concessionibus, ubi dicitur: confessionibus diligenter auditis. Sic Vasquez *de excom. dub. 20. n. 9.* Suarez *de cens. disp. 7. sect. 5. num. 36.* Alterius *lib. 4. disp. 4. cap. 4. dub. 3.* & alii. Quod si casus accideret, in quo confessarius habens limitatam facultatem absolvendi à censuris in confessione, dum in eadem absolveret, moreretur post impertitam censurarum absolutionem ante absolutionem peccatorum; tunc valida foret absolutio, cum data fuerit à confessario habente intentionem absolvendi etiam à peccatis, quamvis morte præventus non potuerit. Sic ex Suarez, Henriquez, & aliis docet Bonacina *de cens. disp. 1. qu. 3. pun. 6. num. 7.*

Dubitabis 2. an pœnitens voluntariè reticens in confessione peccatum, cui annexa est censura; remaneat absolutus ab illa? vel si revera indigeat absolutione à variis censuris, quas scit, & unam voluntariè reticet, quamvis alias explicet; remaneat absolutus ab illa, si absolutionem à censuris generaliter petat? Resp. si confessarius sit judex ordinarius, non verò delegatus, & ita generaliter absolvere velit pœnitentem non respiciendo ad singulas censuras, & ad obligationes, quas secum afferunt, quamvis illicitè operetur ita absolvendo generaliter non respiciendo ad satisfactionem ecclesiæ pro singulis censuris, attamen validè absolvit; cum potestatem habeat absolvendi ab illis censuris etiam extra sacramentum Pœnitentiæ. Si verò sit confessarius habens potestatem delegatam pro sacramento confessionis tantum; invalida erit absolutio illa à censura non detecta in confessione: ratio est, quia ad absolvendum validè à censura in confessione requiritur cognitio peccati, cui annexa est censura; ergo si voluntariè reticetur peccatum cui annexa est censura; non habetur ejus cognitio; adeoque nec absolutio peccati, nec censuræ habebitur. Quod si confessarius habens potestatem delegatam ea uti possit extra & intra confessionem; erit ut judex ordinarius, de quo supra diximus. Sic Suar. *de cens. disp. 7. sect. 5. n. 20.* Alter. *lib. 4. disp. 4. c. 3.* Filliuc. *tract. 11. c. 9. qu. 8. n. 290.* Bonac. *de cens. disp. 1. qu. 3. pun. 6. num. 11.* Adnotandum tamen ex eodem Bonac. *cit.* & ex Coninch *disp. 4. dub.*

dub. 16. *qu.* 13. *num.* 97. numquam præsumendum esse per se loquendo, confessarium absolvere velle à censura, quam voluntariè reticet pœnitens: quia non præsumendum est de eo velle illicitè absolvere; secus tamen esset de censura non detecta per oblivionem, ut superiùs explicuimus.

15 Quæsitum 11. quid sit absolutio pro foro conscientiæ, & interno; & quid pro foro sacramentali Pœnitentiæ? Resp. aliud esse forum conscientiæ, aliud Pœnitentiæ sacramentalis: nam forum conscientiæ importat posse absolvere delinquentem absque cognitione delicti pro foro externo, & absque impositione pœnæ, & satisfactionis. Forum verò Pœnitentiæ sacramentalis est, quando conceditur facultas absolvendi injuncta salutari pœnitentia. Quod autem unum Forum distinguatur ab alio, patet in Parocho nondum sacerdote, cui rectè committitur absolutio pro foro conscientiæ, quamvis absolvere nequeat pro Foro Pœnitentiæ, & à peccatis; adeoque rectè deducitur, habentem facultatem absolvendi pro Foro conscientiæ posse absolvere extra confessionem. Sic Sanchez, Genuensis, Avila, Henriquez, Suarez, Rodriquez, Coninch, & alii quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 6. *nu.* 8. Quomodo autem dignoscendum sit, facultatem concessam esse pro foro conscientiæ vel Pœnitentiæ sacramentalis, clarè constat, attendenda esse verba Privilegii, quæ si dicant, Pro Foro tantum Conscientiæ; pro illo tantum valebit Privilegium. Si verò dicant, Pro Foro tantum Pœnitentiæ; vel pro Foro Conscientiæ injuncta salutari pœnitentia, ut dicitur in Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. idem erit, ac dicere pro Foro Pœnitentiæ tantum. Si denique facultas absque limitatione detur, videtur concessa absolutio pro utroque Foro; modo priùs satisfactum fuerit parti juxta motum proprium S. Pii V. Sic Navarrus, Rodriquez, Suarez, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 10. *num.* 2.

Inquires: an absolutus pro foro conscientiæ ab aliqua censura ob delictum sit denuo absolvendus, si delictum delatum fuerit ad forum externum? & an si fuerit absolutus ab excommunicatione possit communicare cum aliis, & cæteros actus exercere excommunicatis prohibitos? Resp. nec nova absolutione indigere, nec debere abstinere à communicatione cum cæteris, & ab aliis actibus; dummodo non subsit scandalum, & constet aliis, jam absolutum fuisse: ratio est, quia revera absolutus fuit ab habente legitimam authoritatem absolvendi. Constare autem poterit in judicio per attestationem ipsius Confessarii absolventis: nam si creditur attestationi publici Tabellionis in iis, quæ spectant ad suum munus *ex cap. ad audientiam, de Præscript.* multò magis confessario ut docent Calderinus, Paleotus, Navarrus, Alterius, Suarez, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num.* 3. Cavere tamen debet confessarius, ne eam attestationem faciat, nisi priùs rogatus à pœnitente, & ex ejus facultate; & nisi ei prohibitio facta sit non deducendi absolutionem factam ad forum externum.

16 Quæsitum 12. an absolutio à censura valida sit, si collata fuerit pœnitenti, antequam parti læsæ satisfecerit? Resp. advertendo priùs: nomine partis non venire hìc superiorem ferentem censuram; sed personam aliam ab eo distinctam, quæ læsa fuerit. Sicuti nomine satisfactionis venire restitutionem honoris, famæ, vel aliorum bonorum: ut docent Suarez *de cens. disp.* 7. *sect.* 5. *n.* 47. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 5. *art.* 3. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 28. *num.* 2. & passim alii Doctores. Hispositis. Si Absolutio facta fuerit ab habente ordinariam potestatem; valida erit, etiamsi potuerit pœnitens satisfactionem, aut ejus cautionem priùs exhibere; quamvis illicita, & cum culpa gravi erit. Quod autem valida sit sic probatur: habens potestatem ordinariam, non habet eam limitatam; ergo validè ea utitur, quoties uti voluerit; nec ex ullo Textu invalidatur per non exactam priùs satisfactionem quam absolutus præstare poterat. Sic communis sententia cum Navarro *in Sum. c.* 27. *num.* 37. Sylvestro *verb. absolutio*, 3. *num.* 3. Cajetano *eod. verb. cap.* 4. Avila 2. *par. cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 9. Filliuccio *tract.* 11. *cap.* 9. *quæst.* 8. *num.* 295. Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 9. *num.* 1. & aliis. Quod autem illicitè, & cum gravi culpa operetur absolvens, qui potuit satisfactionem, aut ejus cautionem priùs exigere, & non exegit ab absoluto potente eam præstare; sic ostenditur quia ex munere suo tenetur procurare bonum partis, & quod unicuique redditur, cum poterit, quod illi debetur. Adeoque putant graves Doctores cum Avila, Coninch, Henriquez, & aliis penes citatum Bonacinam, non solum graviter peccare sic absolventem contra charitatem, sed etiam contra justitiam.

Si verò absolvens habeat potestatem delegatam, tunc attendenda erunt verba privilegii conferentis potestatem: si enim eam delegat absque ulla limitatione, validè absolvit, quamvis illicitè, & cum culpa gravi, ut supra diximus de absolvente per potestatem ordinariam: ratio est, quia si absque limitatione est, potestatem habet illimitatam, ac habet delegans; & sicuti ille validè absolvit, quamvis illicitè, sic & iste. Ita Navarrus, Suarez, Avila, Filliuccius, Sà, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 9. *num.* 2. contra Graffium, Alterium, & alios putantes absque fundamento, quod debeat subintelligi limitatio illa, satisfacta parte. Si tamen delegat potestatem cum limitatione satisfactionis, invalida tunc erit absolutio non præstita satisfactione, quæ præstari poterat: ratio est, quia jurisdictio limitata nequit transcendere limites præscriptos, ac concessos. Non nego tamen, quod aliquando limitatio satisfactionis non apponitur ut limitatio jurisdictionis, & Potestatis; sed veluti admonitio facta absolventi, ne absolvat non præmissa satisfactione. Quapropter si non est limitatio jurisdictionis, & potestatis, valida erit absolutio, sed illicita; si vero est limitatio illius, invalida, & irrita erit absolutio. Attendenda igitur erunt in hoc verba Privilegii, quæ si dicant: Non satisfacta parte non valeat absolutio, non possit absolvi, nullius roboris, vel momenti, aut firmitatis sit absolutio, & similia; tunc clarè constat, haberi limitationem potestatis, & jurisdictionis. Si verò dicant: satisfacta parte, aut de consensu partis, probabiliter docent Sanchez *lib.* 3. *de Matr. disp.* 33. Avila 2. *par. cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 9. *concl.* 1. Bonacina *loc. cit. num.* 3. & alii apud Rodriquez 1. *par. cap.* 83. *nu.* 4. non esse limitationem jurisdictionis, sed monitionem absolventi factam; adeoque validam esse absolutionem, cum non sint verba expressè irritantia absolutionem. Sed probabilior est sententia opposita docens, esse limitationem jurisdictionis, si non formaliter, saltem æquivalenter, adeoque invalidam esse absolutionem: sic Suarez, Cajetanus, Sayrus, Filliuccius, Coninch, Alterius penes Bonacinam *de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 3.

Petes 1. an possit absolvi pœnitens ante satisfactionem factam qui dubitat, an teneatur ad illam? Resp. quamvis id fieri possit in foro externo, eo quia quando Pontifex dicit, absolvatur satisfacta parte, intelligit de debito certo, non verò dubio: ut colligitur *ex cap.* 1. *de verbor. signif.* In foro tamen interno, quod non innititur præsumptioni; deplorandus est pœnitens, cui nam fundamento innitatur ad satisfactionem non faciendam, itaut si ex illo judicari possit, quod non teneatur, poterit absolvi; secus verò si judicetur teneri. Si denique adhibita diligentia adhuc dubitetur, an teneatur; absolvendus erit: quia in dubiis standum pro reo, illique favendum ex Regulis Juris. Sic Suar. *de cens. disp.* 7. *sect.* 5. *num.* 45. Navarrus *in Summ. cap.* 26. *n.* 7. Avila 2. *par. cap.* 7. *disp.* 3. *cap.* 5. Bonacina *de cens. disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 9. *num.* 9. referens Reginaldum, Alterium, Filliuccium, & alios.

Petes 2. an habens Privilegium absolvendi satisfacta parte possit pœnitentem absolvere, qui moraliter satisfacere nequit; aut sine suo gravi, & notabili damno status, famæ, vel bonorum? Resp. posse: quia benignè accipienda est particula illa, satisfacta parte, cum non possit mens superioris esse, quod obligetur ad impossibile, ad quod nemo tenetur. Unum tamen advertendum, quod pars non patiatur æquale damnum: quia tunc non esset legitima causa excusans à satisfactione præstanda, nec reputaretur moraliter impossibilis satisfactio. Sic Navarrus, Suarez, Vasquez, Avila, Rodriquez, Coninch, Henriquez, Reginaldus, Alterius, & alii apud Bonac. *de cens. disp.* 1. *qu.* 3. *pun.* 9. *n.* 4.

Hinc fit 1. quod si absolvendus præstet eam satisfactionem, quam potest, pignoratitiam cautionem videlicet, vel fidejussoriam aut juratoriam cum promissione satisfaciendi, cum primum possit; absolvendus est, ne absolutio differatur ad longum tempus. Fit 2. si absolvendus præstet eam satisfactionem, quam præstare potest, & pars nolit eam satisfactionem acce-

acceptare; tunc debet à cenſura abſolvi : eo quia ex parte ſua fecit, quantum poterat, Sic Henriquez *lib. 13. cap. 38. num. 4.* Cajetanus *verb. Abſolutio, cap. 4.* Avila *2. par. cap. 7. diſp. 3. dub. 10.* Fit 3. abſolvendum eſſe à cenſura pœnitentem, qui partem ſatisfactionis, quam poteſt, præſtat; & pro reliqua parte dat ſufficientem cautionem. Fit denique, habentem legitimam facultatem abſolvendi à cenſura poſſe immediatè abſolvere reum, qui dedit ipſi pecuniam reſtituendam, vel alteri viro probo, aut eam depoſuit in loco tuto, vel per fideles campſores eam tranſmiſit reſtituendam parti læſæ : nam ſic cenſetur ſatisfeciſſe moraliter parti læſæ, eſto realiter nondum pervenerit ad illam. Sic Avila, Henriquez, Sanchez, Alterius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de cenſ. diſp. 1. quæſt. 3. pun. 9. num. 3.*

Petes 3. an ſi quis cenſuratus fuerit hac forma : ſit excommunicatus, donec ob tale delictum ſatisfeceris parti læſæ; an inquam præſtita ſatisfactione intelligatur abſolutus abſque alia abſolutione? Reſp. ſi Summus Pontifex id fecerit, & expreſsè, ac clarè conſtet de ejus mente alligante ſatisfactioni abſolutionem; remanere abſolutum excommunicatum illum immediatè per poſitionem ſatisfactionis, aut alterius conditionis, cui mentem ſuam alligaverit Pontifex : cum non aliter liget cenſura, niſi per eum modum, quem ipſe intendit, & aliunde poteſt novum ritum facere in cenſuris : ut habent communiter Doctores cum Alterio *lib. 4. diſp. 1. cap. 1. dub. 3. col. 9.* Secus verò ſi non conſtet de ejus mente, aut ſi id effecerint inferiores Prælati; tunc neceſſaria erit abſolutio, cum non aliter auferri poſſit cenſura, niſi per ejus abſolutionem : & defacto quando feruntur cenſuræ ob ſolam reſtitutionem faciendam parti læſæ, non auferuntur ſtatim facta reſtitutione, ſed ulteriùs requiritur abſolutio : ut clarè conſtat *ex cap. Quod in dubiis, cap. A nobis, cap. cum deſideret de ſent. excom.* Nec aliter fieri poteſt, quia novus Ritus ſubſtantialis introduceretur in auferendis cenſuris latis : & ſenſus excommunicationis ſub forma propoſita latæ, hic intelligi debet, non alius; videlicet ſis excommunicatus, donec ſatisfacias, ita ut non poſſis abſolvi ante ſatisfactionem; poſſis tamen ea poſita. Sic Suarez *de cenſ. diſp. 19. ſect. 5. num. 3.* Sà *verb. Abſolutio ab excommunicatione, num. 12.* Coninch *diſp. 14. dub. 16. num. 201.* Filliuccius *tract. 11. cap. 9. quæſt. 2.* & Bonacina *de cenſ. diſputat. 1. quæſtion. 3. punct. 9. numero 10.* contra Covarruviam, Vaſquez, Alciatum, & alios.

17 Quæſitum ultimum : an valida ſit abſolutio à cenſuris extorta per dolum, & errorem; aut per vim, & metum? Reſp. abſolutionem extortam per dolum, & errorem verſantem circa cauſam impulſivam ſolum, non verò circa cauſam finalem, quæ revera ſubſiſtit, quamvis non ſubſiſtat impulſiva; validam eſſe : ratio eſt, quia ſuperior intendit abſolvere per cauſam finalem ſibi propoſitam, non verò ob impulſivam; ergo ſi revera ſubſiſtit cauſa finalis, quamvis non ſubſiſtat impulſiva; valida erit abſolutio. Sic Suarez *de cenſ. diſp. 7. ſect. 6. num. 12.* Sà *verb. Abſolutio ab excommunicatione, num. 14.* Alterius *libr. 4. diſp. 5. cap. 3. verſic. 4.* Bonacina *de cenſ. diſp. 1. quæſt. 3. punct. 8. num. 2.* Si verò dolus, & error verſentur circa cauſam finalem, invalida prorſus erit Abſolutio : ratio eſt, quia deficit intentio abſolventis, qui ſolum intendit abſolvere juxta cauſam finalem ſibi propoſitam, & non aliter; ergo ſi revera non ſubſiſtit cauſa finalis, deficit intentio abſolvendi in abſolvente : ut ſi quis mentiendo diceret, ſe ſatisfeciſſe, cum non ſatisfecerit, aut eſſe impotentem ad ſatisfaciendum, cum revera potens ſit; vel ſi hæreticus fingeret ſe converſum, ac reſipiſcentem ab hæreſi, cum revera non ſit. Sic *ex cap. officii, de ſent. excom.* docent Sanchez *in ſumm. lib. 2. cap. 12. n. 8.* Suarez *loc. cit.* Filliuccius *tract. 11. cap. 10. quæſt. 5. num. 321.* Reginaldus *lib. 9. num. 47.* Alterius & Bonacina *locis citatis.*

Idem dicendum de Abſolutione extorta per vim, & metum : nam ſi metus levis fuerit, non invalidat abſolutionem, cum metu ſiquidem, præcipuè levi, ſtat voluntarium; adeoque abſolutio illa voluntariè præſtita cenſenda erit : cum in jure non habeatur reſpectus ad metum levem *ex leg. Nec timorem, ff. de eo, quod metus cauſa.* Si verò metus fuerit gravis, & cadens in conſtantem virum, ſive inculus fuerit ab Abſolvendo, ſive ab alio, dummodo non fuerit à Deo, vel à cauſa naturali; invalida erit abſolutio, ſi tamen metus injurioſus fuerit abſolventi : ratio eſt, quia talis abſolutio irritatur à jure, ut patet *ex cap. unic. de iis, quæ vi, in 6.* Imò ex eodem *cap. cit.* non ſolum non remaneret abſolutus ſed incurreret novam excommunicationem. Extenditur doctrina allata à Doctoribus non ſolum ad omnes cenſuras, ſed etiam ad excommunicationem minorem, ne metus gravis injurioſus Abſolventi inferatur. Sic Suarez, Navarrus, Ugolinus, Henriquez, Coninch, Reginaldus, Sayrus, Filliuccius, Alterius relati à Bonacina *de cenſ. diſp. 1. qu. 3. pun. 8. n. 4.* Si verò metus incuſſus, quamvis gravis non fuerit injurioſus abſolventi, nec injuſtus : valida erit Abſolutio : ut ſi judex abſolvens metueret, ne pœnitens ex denegata abſolutione ſibi poſterum gratuita beneficia conferret, & hoc metu abſolveret; valida foret abſolutio, eſto minùs rectè ageret, ſi deneganda eſſet : nam talis metus non eſſet injurioſus abſolventi, nec injuſtè incuſſus. Sic ex Suarez, & Coninch docet Bonacina *loc. cit. num. 4.*

QUÆSTIO VII.

DE EXCOMMUNICATIONE.

POST exactam notitiam cenſurarum in communi devenire debemus ad notitiam earum in Particulari : & primò de excommunicatione, quæ inter cenſuras eſt præcipua, explicando ejus Naturam, & eſſentiam, Diviſiones, effectus; delibando etiam ea, quæ ad minorem excommunicationem ſpectant.

CAPUT PRIMUM.

Quid ſit excommunicatio, & quotuplex?

1 *Quid nominis excommunicatio?*
2 *Definitur excommunicatio, & explicatur Definitio.*
3 *Dividitur excommunicatio in Majorem, & Minorem.*
4 *Excommunicatio Major eſt graviſſima ex omnibus pœnis eccleſiaſticis.*
5 *Quomodo differat excommunicatio ab aliis cenſuris, & irregularitate?*
6 *Aliæ Diviſiones excommunicationis enumerantur.*
7 *Quando excommunicationes, & cenſuræ latæ à viſitatoribus dicendæ ſint latæ à jure?*
8 *Excommunicationes, & cenſuræ latæ in Bulla cenæ dicendæ ſunt à jure.*

EXCOMMUNICATIO, ſi vis nominis ſpectetur; nihil aliud ſignificat, niſi à communione dividere, ac ſegregare. Antiquis ſiquidem naſcentis eccleſiæ temporibus, quando fideles in doctrina Apoſtolorum, & communione corporis Chriſti perſeverabant; qui gravia peccata committebant, arcebantur à communione, & excommunicati dicebantur, quaſi extra communionem corporis Chriſti, & doctrinam Apoſtolorum rejecti. Temporibus ergo illis ſolum privabatur fidelis ob gravia 1

peccata

peccata participatione Corporis Christi, quæ per excellentiam communio dicitur. Ingravescentibus tamen fidelium peccatis, ac deficiente pristino fervore, rectè visum est Ecclesiæ non solùm privare fidelem ob gravia delicta communione illa, sed etiam cæterorum Sacramentorum, ac illorum administratione, & aliis bonis spiritualibus Ecclesiasticis; & sic in Ecclesia Dei adaucta est excommunicationis Censura, quæ jure merito variis nominibus appellari consuevit, nempe mors, medicina, mucro Episcopi, virga ferrea, Nervus Ecclesiasticæ Disciplinæ. Solet etiam dici Anathema, seu segregatio, sejunctio, & separatio: mos siquidem erat penes antiquos segregare à cæteris res belli captas, easque suspendere: & revera Anathema græcè importat positionem rei sursum.

2 Definiri solet excommunicatio: Censura Ecclesiastica privans fidelem excommunicatum aliquibus bonis communibus, videlicet consortio fidelium, participatione Sacramentorum, & communibus Ecclesiæ suffragiis: sic *ex Cap. Omnis Christianus, Cap. Canonica 11. quæst. 3.* colligunt Suarez *de cens. disp. 7. sect. 1.* Navarrus *in Sum. cap. 27. nu. 1.* Vasquez *tract. de Excom. dub. 1. nu. 7.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 17. pun. 1.* & alii. Dicitur Censura, quia censurat, & corrigit contumaces, & rebelles privatione bonorum Ecclesiasticorum; ideo que excommunicatio ferri solet in eos, qui corrigendi sperantur *ex Cap. Notandum 24. quæst. 3. & ex Cap. 1. de Sent. Excom. in 6.* Quamvis aliquando etiam ferri possit in eum, qui corrigendus non speratur, nec emendandus præsumitur; ne alii inficiantur ex ejus communicatione: ut patet *ex cap. Resecanda, cap. Corripiantur 24. quæst. 3.* Dicitur Ecclesiastica, quia ab Ecclesia instituta; non verò à Christo Domino. Nec obstat in contrarium, quòd Christus Dominus *Matth. 18.* dixerit: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi quasi ethnicus, & publicanus*: nam non privatur ibi contumax bonis Ecclesiasticis, sed monentur fideles, ut fugiant ejus consortium, & cautè cum illo communicent, sicuti communicatur cum ethnicis, & publicanis: ut rectè habent Suarez *de Cens. disp. 2. sect. 1.* & Sayrus *lib. 1. Thesaur. cap. 4. num. 8.* Dicitur privans fidelem excommunicatum, ut demonstretur, solum hominem baptizatum subjectum esse excommunicationis, cum infidelis non possit esse subjectum illius. Fidelem ergo privare potest excommunicatio aliquibus bonis communibus, in quibus fideles communicare solent, nempe in participatione Sacramentorum, Orationibus Ecclesiæ, & aliis Divinis Officiis: his enim bonis excommunicatio major privat: quamvis non privet communicatione in fide, charitate, gratia, & aliis donis supernaturalibus, quibus Christo Domino tamquam capiti fideles uniuntur, quæ quidem nisi à volentibus non deperduntur. Et excommunicatio supponit privatum his delinquentem medio peccato, ob quod excommunicatio lata fuit: imò potest excommunicatus ea bona recuperare existente excommunicatione, si à contumacia resipiscat: ut habetur *in cap. Dixi & cap. Magnæ, de Pœnit. dist. 1.* Privat pariter excommunicatio fidelem excommunicatum à communicatione cum aliis fidelibus in convictu purè externo, colloquiis videlicet, contractibus, & aliis commerciis.

3 Dividitur excommunicatio in majorem, & minorem. Major ea est, quæ privat activa, & passiva Sacramentorum receptione, suffragiis Ecclesiæ, ac fidelium communione. Minor verò ea dicitur, quæ sola passiva Sacramentorum receptione privat. Sic communiter Doctores *ex cap. penult. de Sent. Excom.* Prima excommunicatio dici consuevit major, tum quia privat majoribus bonis præ minore; tum quia talis est respectu ad minorem. Ideoque absolutè nomine excommunicationis major intelligitur, quamvis verè, & propriè minor sit etiam excommunicatio: ut expressè decisum fuit *in cap. Si quem, de Sent. Excom.* quidquid fuerit ante talem decisionem factam à Gregorio IX. tum denique quia major excommunicatio incurri solet ob peccatum mortale, & minor incurri poterit ob veniale peccatum. Sic Suarez *de cens. disp. 8. sect. 3. num. 3.* Toletus *lib. 1. cap. 5.* Coninch *disp. 14. dub. 1. nu. 5.* Alterius *lib. 1. disp. 2. cap. 2.* Bonac. *de cens. Exc. disp. 2. quæst. 2. punct. 2. nu. 1. & 2.* & Castropalaus *de cens. disp. 2. punct. 2. num. 1.*

4 Hinc fit 1. excommunicationem majorem esse gravissimam ex omnibus pœnis Ecclesiasticis, privat siquidem maximis bonis spiritualibus: quapropter jure merito dicitur *in Cap. Cum ab homine, de Judiciis*, Ecclesiam post anathema latum non habere ultra, quid faciat, *& in Cap. Romana, de Senten. Excom. in 6.* cavetur, ut numquam feratur in communitatem, qua talis est; ne contingat, innocentem aliquem ligari: ut tradunt Navarrus, Covarruvias, Henriquez, Ugolinus, Sayrus, relati à Castropalao *disp. 2. punct. 1. num. 5.* Tridentinum *sess. 25. cap. 3.* monet, ne Judices Ecclesiastici ad hanc Censuram deveniant, nisi quando nullum aliud remedium supereſt: tanta namque est hujus pœnæ Ecclesiasticæ, ac Censuræ gravitas.

5 Fit 2. excommunicationem differre ab aliis Censuris, & Irregularitate; eo quia & pluribus bonis privat præ aliis, & directè privat, quatenus fideles per illa bona inter se communicant; suspensio verò privat usu Beneficii, & Officii Ecclesiastici, quatenus talis usus est potestas Ecclesiastica. Interdictum privat usu Divinorum Officiorum, quatenus is usus est Officium Ecclesiasticum. Irregularitas denique privat receptione ordinum, eorumque usu, quatenus ordines sunt. Sic Coninch *disp. 14. dub. 1. nu. 2.* Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 1. num. 4.* & Mendo *in sua Epitom. verb. Irregularitas, num. 5.*

6 Dividitur insuper excommunicatio in excommunicationem latæ Sententiæ, & ipso facto incurrendam; & in excommunicationem comminatoriam, & ferendæ Sententiæ. In excommunicationem latam à jure, & latam ab homine; quæ à jure fertur in perpetuum durat; quæ verò ab homine, dum ipse vivit, aut in Officio perseverat: ut habet Glossa *in capit. A nobis, de Sent. Excom. verb. Nonnisi subditis*, & Ponormitanus *ibi*. Excommunicatio ab homine alia est per sententiam generalem, quæ ferri solet per modum statuti nulla persona nominatim citata; alia est per sententiam specialem, ac particularem, quæ ferri solet præmissa citatione Rei. Denique excommunicatio alia est valida, alia invalida; alia justa, alia injusta; demum alia reservata, alia non, juxta quæ diximus de Censuris in Communi.

7 Adnotandum hìc 1. excommunicationes, & Censuras latas à Visitatoribus, si fuerint latæ per modum statuti, & ea intentione, ut perpetuò durent, aut donec revocentur; dicendas esse latas à jure; si verò latæ fuerint per modum Præcepti, & ad tempus, ut solent esse illæ, quibus superiores præcipiunt aliquid sibi revelandum; dicendas esse ab homine: ut docent Avila *2. par. cap. 1. dub. unic. versic. 3.* Navarrus *in Summ. cap. 27. n. 2.* Alterius *lib. 1. disp. 2. cap. 5. col. 3.* & alii.

8 Adnotandum 2. excommunicationes, & Censuras in Bulla Cœnæ contentas censendas esse latas à jure, & per modum statuti: Summi namque Pontifices illas tulere animo condendi legem perpetuò duraturam. Nec obstat singulis annis renovari prædictam Bullam, ac publicari in die Cœnæ Domini: nam ut declaravit Sanctus Pius V. non finitur morte Pontificis, qui eam tulit, quod quidem peculiare est in prædicta Bulla, imò si Pontifex moreretur, & nova Bulla non efficeretur, permaneret in suo robore, & firmitate ultima, non enim Censuræ latæ à jure extinguuntur morte Conditoris. Sic ex Sayro, Avila, & aliis communiter docet Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. pun. 2. num. 4.*

CAPUT II.

Quis excommunicare possit? Et quis excommunicari? Et ob quam Causam? & quomodo ferenda excommunicatio?

1 *Quas Conditiones habere debet, qui excommunicare potest?*
2 *Quas Conditiones habere debent, qui excommunicari possunt?*
3 *Explicatur Causa necessariò requisita ad excommunicationem, quæ est peccatum mortale. Et solvitur quædam objectio.*
4 *Quomodo obliget excommunicatio frequenter ferri consueta ad revelandas scripturas, manifestandum delinquentem, & similia?*
5 *Modus ferendi excommunicationem non designatur, sed servandus est consuetus in qualibet Diœcesi.*

1 QUAMVIS hæc omnia satisabundè explicata fuerint in præcedenti Quæstione de Censuris in communi; nihilominus hìc ea breviter recolere nonerit supre-

supervacaneum. Ad hoc ergo ut aliquis excommunicare possit, requiritur saltem ut sit initiatus clericali ordine: nam Laicus excluditur ab Ecclesiasticis negotiis tractandis *ex Cap. Decernimus, de judiciis*; necessarium tamen non est sacrum aliquem ordinem habere: ut colligitur *ex Cap. Transmissam, de electione.* Quòd si Clericus conjugatus fuerit, nonnisi à Summo Pontifice, ac de ejus plenitudine potestatis talis facultas illi committi poterit: ut colligitur *ex Cap. 1. de Cleric. conjug. in 6.* & ex Trid. *sess. 23. c. 6. de Refor.* Requiritur quoque quod jurisdictionem habeat in foro externo in eos, qui excommunicandi sunt: sic expresè habetur *in Cap. A nobis 1. de sent. excom. & in Cap. fin. de constit. in 6.* & docent passim Doctores, qui etiam advertunt, talem jurisdictionem non debere esse impeditam.

2 Qui excommunicari possunt, debent esse baptizati: cum Ecclesia judicium non exerceat contra eos, qui ipsam per baptismum ingressi non fuerint ex Trid. *sess. 14. c. 2.* Debent quoque rationis usum habere, ut sint capaces delicti, ob quod excommunicatio fertur: ut bene tradit Panormit. *in Cap. Per tuas, de sent. excom. n. 11.* Advertit Sayrus *lib. 1. Thesauri cap. 8. nu. 4.* quòd impuberes jam doli capaces etsi in excommunicationem à jure latam incidant *ex Cap. 1. & final. de sent. excom.* attamen non afficiuntur excommunicatione ab homine lata regulariter, quamvis affici possint. Puberes verò doli capaces ut excommunicatione afficiantur, debent in Territorio excommunicantis delictum committere; aliàs non essent subjecti, nec contumaces licèt absentes ab eo Territorio sint dum excommunicantur: ut constat *ex Cap. Ut animarum de constit. in 6. & Cap. Cum Episcopus de offic. ordinar.* Quamvis superiores Regularium possint suos subditos ubilibet excommunicare: cum eorum jurisdictio non derivetur è Territorio in Personas, uti est illa Episcoporum; sed immediatè ipsas personas respicit: ut adnotant Coninch *disp. 3. dub. 7. concl. 9. n. 64.* & Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 3. n. 3.* In universitatem, & communitatem, quà talis est; excommunicatio ferri nequit, ut supra dixi; sed ferri debet in omnes, & singulos illius, qui contumaces, & rebelles fuerunt, ne contingat aliquem innocentem ligari: sic deciditur *in Cap. Romana §. In universitatem, de sent. excom. in 6.* & sic Glossa *ibidem §. In universitatem.*

3 Causa, ob quam excommunicatio ferri potest, necessariò debet esse peccatum mortale; aliàs hæc pœna, quę est omnium gravissima, non commensuraretur culpæ: nec æquum est, privare subsidiis ad Regnum Cęlorum acquirendum eum, qui se per peccatum non privavit: ut habet D. Thomas *in Addition. 3. par. quæst. 21. art. 3.* Debet insuper tale peccatum esse externum, cum peccatorum internorum solus Deus sit Judex. Nec obstat contra hanc communem doctrinam casus satis obvius de singillatim devastantibus vineam, quorum singuli levem quantitatem surripuere absque consensu unius in alterum: pro qua devastatione lata est excommunicatio contra devastantes, nisi restituant, & damnum domino resarciant; in quo casu ob levem culpam excommunicatio fertur. Non obstat inquam, quia licèt Doctissimi Viri cum Navarro, Covarruv. Navarra, & aliis penes Castrop. *de Cens. disp. 2. pun. 3. n. 6.* dixerint, talem excommunicationem non afficere eos, qui levem tantùm materiam surripuerunt: & si omnes singillatim levem materiam sustulerunt nullius effectus excommunicatio erit; fertur tamen, quia id regulariter præsumendum non est. Nihilominus probabiliorem puto sententiam asserentem, & omnes graviter obligari ad restitutionem illam parvorum furtorum faciendam, & excommunicatione affici, nisi restituant: ratio est, quia licèt materia levis sit, nihilominus necessaria est ad consecutionem gravis finis, ob quem lata est excommunicatio, videlicet reparatio gravis damni illati Domino: quæ quidem reparatio haberi nequit, nisi singuli restituant minuta illa furta; sed quoties finis præcepti gravis est, & res præcepta necessaria est ad consecutionem talis finis; tunc urget gravis obligatio exequendi illam, etiam si levis sit, cum gravitas præcepti non solùm desumatur ex re in se inspecta, sed etiam ex gravi, vel levi convenientia, quam habet cum fine intento per præceptum, ut patet in pauca aqua imponenda in vino consecrando, quæ si omittatur grave peccatum erit; ergo & gravis obligatio habetur restituendi singillatim minuta illa furta, & nisi restituantur; suum effectum habebit excommunicatio, quæ non imponitur ob levem, sed ob gravem obligationem restituendi singillatim materiam levem, ut grave damnum Domino resarciatur. Sic rectius docent Sotus, Ludov. Lopez, Corduba, Salon. Joannes Medina, Sayrus, Henriquez, Lessius, Suarez, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 3. num. 7.*

4 Inquires hic: quomodo obliget excommunicatio frequenter ferri consueta ad revelandas scripturas, manifestandum delinquentem, & similia? Resp. si excommunicatio feratur, ut quis adimpleat obligationem, quam aliàs habet revelandi scripturas, aut manifestandi delinquentem; tunc excommunicatio solùm obligat, quando seclusо præcepto ex jure naturali, vel Divino habetur obligatio ad id faciendum. Si verò excomunicatio feratur ad inducendam obligationem revelandi scripturas, vel delinquentem, itaut non supponat aliam obligationem antecedentem ad id faciendum; tunc si ex revelatione scripturarum grave imminet damnum revelanti in bonis propriis, idem dicendum, si immineat ex revelatione delinquentis; non tenetur ad revelandum: ratio est, quia præter bonum commune bonum particulare non potest obligare ex præcepto Ecclesiæ cum tanto dispendio, Lex enim Charitatis ordinata est. Sic Suar. *de Cens. disp. 20. sect. 3. n. 9.* Sayr. *lib. 1. Thesauri c. 9. n. 36.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. par. alleg. 96. n. 50.* & Castrop. *de Censur. disp. 2. pun. 3. n. 9.* Addunt præcitati Doctores, nec esse obligationem ad revelandum detinentem scripturas, aut delinquentem; si id probari non possit: ratio est, quia Judex regulariter non solùm intendit emendationem rei, sed etiam punitionem, quæ haberi nequit sine probationibus. Hæc tamen doctrina non habet locum in revelandis delinquentibus contra Fidem: ut statutum est ab Alexand. VII. per suam specialem constitutionem.

Adnotandum hìc: non ferendas esse similes excommunicationes pro rebus temporalibus, nisi habita priùs matura consideratione, & pro re gravis momenti, & quòd alia via non habeatur ad delictum emendandum: nam si veritas necessaria ad delictum dignoscendum investigari potest alia via per depositionem Testium, executionem realem, vel personalem, non recurrendum erit ad litteras monitoriales excommunicationum. Sic ex Trident. *sess. 25. c. 3. de Reform.* colligunt Sayrus *l. c. n. 33.* Barbosa *3. par. de Potest. Episc. alleg. 69. à num. 2.* Guttierr. *lib. 1. Canonic. Quæst. c. 11. n. 59.* & Castropal. *de Cens. disp. 2. pun. 3. num. 10.* Advertunt insuper Doctores, exprimendam esse causam gravem in litteris monitorialibus ad instantiam partis, vel judicis sæcularis petentis, numquam tamen ex officio, nisi pro bonis tantùm Ecclesiasticis. Sic Ugolinus *de Potest. Episc. c. 45. §. 1.* Riccius *in Praxi fori Ecclesiast. Resol. 238.* & alii. Praxis conficiendi has litteras monitoriales videri potest penes Barbosam *l. c.*

5 Modus ferendi excommunicationem, quamvis non designetur per formulam certam, & determinatam in jure; nihilominus talis esse debet, ut sufficienter exprimat voluntatem ferentis excommunicationem. Servandus tamen erit modus proprius, & peculiaris, ac consuetus uniuscujusque Diœcesis; sicuti servandæ erunt conditiones illæ, quæ præscribuntur *in Cap. Sacro, de sent. excom. & in Cap. Cum medicinalis, de sent. excom. in 6. & in Quæstion. præcedenti de Censur. in communi* satis à nobis declaratæ fuere.

CAPUT III.

Quonam Jure privetur excommunicatus Communione Fidelium? Et quinam sit excommunicatus vitandus, & qui toleratus?

1 *Non Jure Divino, sed Ecclesiastico tantùm privatur excommunicatus Communione Fidelium.*
2 *Quonam pacto privetur excommunicatus Communione Fidelium, & Fideles communione cum ipso?*
3 *Explicatur quisnam excommunicatus sit Vitandus, & quis Toleratus.*
4 *Non tenentur Fideles vitare excommunicatum, etiam nominatum, dummodo non fuerit notorius Clerici percussor; si nondum fuerit publicè ab Ecclesia denunciatus.*
5 *Quisnam dicendus sit notorius Clerici percussor?*
6 *An tenear vitare eum, qui coram me Clericum percussit, dum non aderant tot testes, qui requiruntur ad reddendam percussionem illam notoriam?*
7 *An sufficiat sola Fama de notoria percussione Clerici ad*

ad vitandum pereutientem ; Et an sola Fama, quòd aliquis fuerit nominatim excommunicatus, & denunciatus ; sufficiat ad vitandum illum ?

8 *In quibus rebus communicare possunt Fideles cum excommunicato tolerato ?*

9 *An possit fidelis inducere excommunicatum toleratam, & ab eo petere ministrationem Sacramentorum, celebrationem Missæ, & simul recitationem Divini Officii ?*

10 *Quæ dicta sunt de excommunicatis toleratis, intelliguntur etiam de suspensis, interdictis, & irregularibus toleratis.*

1 QUAMVIS non defuerint, qui dixerint, excommunicatum, quicumque sit, privari jure Divino Fidelium communione ; sitaut nec ipse cum Fidelibus, nec fideles cum ipso communicare possint saltem in rebus Divinis ; quæ est vera, & propria fidelium communicatio : ratio ipsorum est, quia *Matth.* 18. dicitur. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*. Pauli *ad Titum* 3. *Hæreticum hominem post unam, & secundam correctionem devita ; & Joannis epist.* 2. *Nolite eum domi recipere* : quæ omnia satis probant, jure Divino privandum esse excommunicatum Fidelium communione. Nihilominus vera sententia est: jure tantùm Ecclesiastico privari excommunicatum communione Fidelium : ratio est, quia licèt Potestas excommunicandi fuerit concessa Ecclesiæ à Christo Domino, attamen excommunicationis institutio à sola Ecclesia est : nam si esset talis institutio jure Divino, non potuisset pro varietate temporum Ecclesia communionem cum fidelibus restringere, aut dilatare, vel alio modo mutare, ut ab ipsa Ecclesia factum fuisse, satis constat *ex Cap. Quoniam multos* 11. *quæst.* 3. quæ enim juris Divini sunt ab Ecclesia variari nequeunt. Nec obstant rationes adductæ ex D. Matthæo, D. Paulo, D. Joanne; non enim continent præceptum necessariò vitandi hæreticos, ac contumaces, & inobedientes Ecclesiæ ; sed consilium, & præmonitionem, ut abstineamus ab eorum communione ob infectionis periculum, & ut ipsi sic confusi resipiscant : nam si præceptum continerent, omnes rebelles, contumaces, ac inobedientes Ecclesiæ, & omnes hæretici essent ipso jure excommunicati vitandi, quod non est verum. Sic Suarez *de Cens. disp.* 2. *sect.* 1. Coninch *disp.* 14. *dub.* 2. Avila 2. *par. cap.* 3. *disput.* 1. *dub.* 6. Gaspar Hurtadus *disp.* 2. *de excomm. diffic.* 2. & Castropalaus *de Censur. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 2.

2 Ex dictis remanet statutum, excommunicatum non esse privatum communione fidelium jure Divino, sed tantùm Ecclesiastico. Quonam tamen pacto privetur ipse communione fidelium, & fideles communione cum ipso; satis constat ex constitutione Concilii Constantiensis. Ante enim Concilium istud tenebatur quicumque excommunicatus ab Ecclesia separare se à communione, & convictu fidelium ; & fideles tenebantur separare se à communione, & convictu illius; ita tamen ut si excommunicatio publica esset, tenebantur ad separationem in publico; si secreta in secreto : ut habetur *in Cap. Cum non ab homine de sent. excomm.* Post Concilium verò Costantiense celebratum ann. 1414. & confirmatum à Martino V. in quo edira fuit celebris illa Constitutio, quæ incipit, *Ad vitanda scandala*, quam Doctores passim referunt, licèt in Tomis Conciliorum non habeatur, ut videre est penes D. Antoninum *3. par. tit.* 26. *c.* 3. Navarrum *in sum. c.* 27. *n.* 25. Adrianum *in 4. sent. tract. de Confess. qu.* 9. Dominicum Sotum *in 4. dist.* 22. *qu.* 1. *art.* 5. Castropalaum *de Cens. disp.* 2. *pun.* 4. *n.* 3. & alios ; si excommunicatus sit vitandus, & non toleratus, tenentur fideles eum vitare, ac ab ejus communione, & convictu se separare; si verò vitandus non sit, non tenentur ad eum vitandum, ac separandum se à communione, & convictu illius.

3 Quinam vero excommunicatus dicendus sit vitandus, & non toleratus; quinam verò non vitandus, & toleratus apertè colligitur ex præcitata constitutione Concilii Constantiensis, in qua statuitur, vitandum, & non toleratum esse illum excommunicatum, qui nominatim excommunicatur, & specialiter, ac publicè talis denuntiatus sit. Insuper vitandum, nec toleratum esse notorium Clerici percussorem, cujus factum non possit aliqua tergiversatione cælari, nec aliquo suffragio excusari. Cæteri verò excommunicati, qui nec nominatim excommunicantur ; nec specialiter, ac publicè denuntiantur ; nec sunt notorii Clerici percussores ; non sunt vitandi, sed tolerati. Et quamvis Basileense Concilium post Constantiense celebratum decreverit *sess.* 20. *in fine, tit. de excommunicatis vitandis*, vitandum esse quemlibet excommunicatum notorium ; & inclinaverint ad standum huic Constitutioni Basileensis Concilii nonnulli Doctores. Nihilominus verius est, integrè retinendam esse Constitutionem concilii Constantiensis, cum Basileense omni authoritate destitutum fuerit, utpote sine capite, & acephalum, & in Concilio Lateranensi sub Leone X. celebrato *sess.* 11. appellatur Conciliabulum in multis errans, præcipuè in depositione Eugenii IV. qui ejus decreta revocavit quibusdam exceptis pertinentibus ad collationes beneficiorum, absolutiones à censuris, & dispensationes. Sic Sylvester, & Navarrus se retractantes, Victoria, Avila, Henriq. Suar. Guttier. Coninch, Sayr. Laym. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 5. contra Felinum, Albertinum, Covarru. Ugolin. & alios.

Hinc 1. fit : non teneri fideles vitare eum excom- 4
municatum, qui licèt facto, vel jure notorius sit, dummodo non fuerit notorius Clerici percussor, & etiamsi fuerit nominatim excommunicatus; sed nondum fuerit publicè denuntiatus in Ecclesia, vel alio loco publico juxta cujusvis regionis consuetudinem : ratio est, quia Concilium Constantiense non solùm requirit, quod sit publicus, aut nominatim excommunicatus, sed etiam quòd sit publicè denunciatus. Sic Navarrus, Henriq. Guttier. Avila, Sayr. Coninch, Laym. Vasq. Gaspar Hurtad. quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp.* 2. *pun.* 4. *n.* 6. & Bonac. *de Excom. disp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 1. *§.* 2. *n.* 2.

Fit 2. in Germania, Belgio, Gallia, & similibus Regionibus hæresi contagione infectis posse Catholicos cum iis, qui notoriè hæretici sunt, adeoque excommunicati; securè communicare : eo quia non sunt nominatim excommunicati, nec publicè tales denuntiati; ideoque quousque eorum excommunicatio declaretur, ac denuntietur, eorum convictum non tenebuntur vitare Catholici ex hoc capite. Et sic praxis, usus, & consuetudo viget in Regionibus illis, quæ est optima legum interpres, ut passim habent Doctores.

Fit 3. non esse vitandum eum, qui licèt per publicam sententiam declaratus fuerit, delictum aliquod commisisse, cui annexa sit excommunicatio, non fuerit tamen publicè talis denuntiatus : ratio est, quia aliud est directè declarare delictum, à quonam commissum fuerit, & indirectè declarare excommunicationem delicto annexam; aliud directè declarare, ac denunciare excommunicatum committentem delictum: adeoque dum publicè non fuerit denuntiatus directè excommunicatus committens illud ; vitandus non erit. Sic rectiùs Navarrus, Graffius, Sanch. Reginal. quorum sententiam probabilissimam putat Bonac. eos referens *disp.* 2. *de excom. qu.* 2. *pun.* 1. *§.* 2. *n.* 2. & expressè Castropal. *de cens. disp.* 2. *pun.* 4. *n.* 6. *in fine*, contra Sotum, Avilam, Henriq. Suarez, Alterium relatos à Bonac. *l. c.*

Fit 4. qui in Tribunali per sententiam à Judice latam declaratus est excommunicatus cum suis complicibus, ut si Judex dicat: excommunicamus Petrum incendiarium cum suis complicibus, & sic sententia excommunicationis legatur, & denuntietur publicè in Templo inter Missarum solemnia, vel dum concio habetur, aut affigatur in loco publico juxta morem Regionis ; solus Petrus vitandus erit, non verò complices, etiamsi notorii sint : ratio est, quia sententia excommunicationis respectu Petri est specialis, & contra certam, & determinatam personam; & ipse solus est nominatim excommunicatus, ac publicè talis denuntiatus; non verò complices, qui tantùm per generalem sententiam affecti sunt excommunicatione, & non per specialem, ac determinatam ad ipsos nominatim; adeoque Petrus tantùm vitandus erit, non verò complices. Non nego tamen, quòd si non exprimantur nomina propria excommunicatorum, sed talia signa, & circumstantiæ apponantur, ut de facili indicentur personæ excommunicatæ, tunc vitandæ erunt: nam sufficienter exprimuntur personæ per signa illa, & circumstantias particulares, prout requirit constitutio Concilii Constantiensis. Sic Bonac. *de excom. disp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 1. *§.* 1. *n.* 2. Sylvest. *verb. excommunicatio* 5. *n.* 8. Reginal. *lib.* 1. *n.* 118. & alii.

Notorius Clerici percussor, ut dictum est, etiam si 5
denuntiatus non fuerit, ac nominatim declaratus; adhuc vitandus est, cum non sit ab Ecclesia toleratus in detestationem tanti facinoris. Sed dubium insurgit: quinam dicendus sit notorius Clerici percussor ? Qua-

propter

propter sciendum, notorietatem aliam esse juris, aliam facti. Notorietas juris tunc habetur, quando quis fassus est in judicio, se percussisse Clericum, aut fama constat, ipsum percussisse Clericum. Notorietas facti habetur, quando quis Clericum in præsentia multorum ita percusserit, ut percussionem cælare nequeat ulla tergiversatione, nec aliquo suffragio excusare. Jam verò Notorietas requisita ad hoc, ut quis dicatur notorius Clerici percussor, est Notorietas facti; ut clarè constat ex Constitutione Constantiensis Concilii: quod videlicet factum non possit aliqua tergiversatione cęlari, nec aliquo suffragio excusari. Nam si aliqua tergiversatione cęlari posset, aut suffragio excusari, ut si percussor diceret, se nesciviisse, esse Clericum, quia habitum non gerebat; vel ex joco feciisse, dummodo tamen excusatio probabilis sit, aut saltem probabile dubium ingerere possit; non esset notorius Clerici percussor, nec excommunicatus vitandus. Secus tamen esset, si excusationes, & tergiversationes fictæ essent, nec certitudinem facti tollerent: nam familiare est omnibus delinquentibus, sua delicta tergiversationibus, & excusationibus colorare; adeoque nemo eorum posset esse excommunicatus vitandus: ut rectè advertit Bonac. *de Excom. disp. 2. qu. 2. pun. 1. §. 1. n. 7.* Ad hanc autem Notorietatem facti requiritur insuper, quòd commissa fuerit percussio Clerici coram majore parte Viciniæ, Collegii, aut Communitatis: & quamvis difficile sit taxare numerum requisitum respectivè ad communitates majores, vel minores; & communiter talis numerus relinquatur examinandus judicio prudentis Viri. Nihilominus ad minùs debent esse decem, quibus constet, factum nulla tergiversatione cęlari posse, aut suffragio excusari; nam duo, vel tres Testes, quibus notoria sit Clerici percussio; non reddunt notoriam eam Clerici percussionem simpliciter, ut requirere videtur Constantiense Concilium. Sic Navarrus, Avila, Layman, Gaspar Hurtadus, Coninch, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 4. n. 7.*

6 Petes 1. an tenear vitare eum, qui coram me percussit Clericum, dum non aderant tot testes, qui requiruntur ad reddendam notoriam percussionem illam? Resp. quamvis Suarez *disp. 7. de cens. sect. 2. num. 2.* putet, respectu uniuscujusque eam esse notoriam Clerici percussionem, quæ ipsi certò constat; si ergo mihi certò constat, nulla tergiversatione cęlari posse percussionem illam, teneor ad vitandum eum. Nihilominus probabilius puto, non teneri ad eum vitandum: ratio est, quia licèt factum illud mihi sit certum, & notum; attamen nequit absolutè dici notorium, notorietas namque ultra certitudinem, quam habeo; importare etiam debet publicitatem coram aliis, ut possit dici penes ipsos, quòd nulla tergiversatione cęlari, aut aliquo suffragio excusari possit factum. Sic Doctores supra citati, & expressè Bonac. *de excomm. disp. 2. qu. 2. pun. 1. §. 1. n. 7.* Qui addit cum Aragonio contra Suarez, Filliuccium, Duardum, & Alterium, nec teneri etiam occultè ad eum vitandum, si quatuor vel quinque Testes mecum interfuerint: cum talis percussio non dicatur etiam cum his testibus simpliciter notoria notorietate facti, quamvis mihi, & illis manifesta, & nota sit: aliam enim publicitatem requirit notorietas facti, ut diximus; & cum simus in materia odiosa, restringere potiùs debemus, quàm dilatare.

7 Petes 2. an sufficiat sola Fama de notoria percussione Clerici ad vitandum percutientem? Et an sufficiat sola Fama, quòd aliquis fuerit nominatim excommunicatus, ac denunciatus, ad vitandum illum? Resp. si Fama oriatur ex personis fide dignis, ita ut fundet moralem certitudinem, ac plenè, & integrè probetur; sufficiens erit ad inducendam in fideles obligationem vitandi sic infamatum: ratio est, quia jam præbet moralem certitudinem, & sufficientem ad inducendam talem obligationem. Sic colligunt *ex Cap. Illud, de Cleric. excomm. minist. & ex Cap. Cum desideres vers. secundæ quæstioni, de sent. excom.* Navarrus, Filliuc. Alterius, quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 4. n. 8.* & Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 1. §. 1. n. 9.* Secus tamen esset, si dubitaretur de fide eorum, ex quibus Fama orta est; nam Fama dubia, & non moraliter certa nequit fundare certam obligationem vitandi aliquem: cum in dubiis melior sit conditio possidentis libertatem suam ex Regulis generalibus; & mens Concilii Constantiensis fuit tollere dubia, & solùm in re certa obligare: ut habent Suar. *de cens. disp. 9. sect. 2. num. 9.* & Bonacina *l. c.*

8 Petes 3. In quibus rebus communicare possunt fideles cum excommunicato tolerato, & non vitando? Resp. quamvis excommunicato etiam tolerato, & non vitando prohibita sit omnis communicatio cum fidelibus, cum æquè arctetur excommunicatione, ac vitandus, & non toleratus. Nec mens Concilii Constantiensis fuit ipsis excommunicatis non nominatim expressis, nec declaratis, aut denunciatis; aut non notoriis Clerici percussoribus suffragari, cum expresè dicat: per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, aut prohibitos non intendimus in aliquo relevare, nec quomodolibet suffragari. Nihilominus in gratiam fidelium, & ad tollendos scrupulos, & pacandas conscientias ipsorum Pia Mater Ecclesia in Concilio Constantiensi prædicto concessit, ut fideles communicare possint cum excommunicatis non denuntiatis; nec notoriis Clerici percussoribus. Adeoque attenta benignitate Concilii poterunt 1. Fideles communicare cum excommunicatis toleratis in rebus politicis, non solùm in causa urgentis necessitatis, sed etiam extra illam: ratio est, quia si in causa tantùm urgentis necessitatis id efficere possent, non satis provisum fuisset conscientiis fidelium, nec ullus favor ipsis traditus fuisset à Concilio; cum etiam stante urgente necessitate hæc communicatio permittatur cum excommunicatis vitandis; ergo & in urgente necessitate, & extra illam toleratur ab Ecclesia communicatio fidelium cum excommunicatis non vitandis. Sic Candelabrum aureum *de excom. n. 78.* Coninch *disp. 14. dub. 3. concl. 1.* Gaspar Hurtad. *disp. 2. de excom. difficult. 4.* & Castrop. *de Cens. disp. 2. pun. 5. n. 2.* Poterunt 2. Fideles communicare cum prædictis excommunicatis in rebus Divinis, ad quas tamen non inducant illos: sic celebrante excommunicato tolerato poterunt fideles ejus Sacrificio assistere, & celebrante Sacerdote non excommunicato poterit ipse permittere, ut ejus Sacrificio assistant excommunicati tolerati; quamvis nequeat eos inducere, aut invitare ad id efficiendum: ratio est, quia ex una parte non interdicitur communicatio in Divinis cum excommunicatis toleratis; ex alia parte fideles non sunt causa peccatorum, quæ ipsi committunt; ergo poterunt sic communicare in Divinis cum excommunicatis toleratis. Sic Coninch *l. c. concl. 2.* Layman *lib. 1. Sum. tract. 5. par. 2. c. 4. n. 5. in fin.* & Castrop. *l. c. in fin.*

9 Verùm controversia non levis est inter Doctores: an possit fidelis inducere excommunicatum toleratum, ac ab eo petere, ut sibi Sacramenta ministret, Missę Sacrificium celebret, aut horas Canonicas secum recitet? & quamvis conveniant, id fieri posse stante aliqua necessitate, vel speciali utilitate petentis, qualis esset, alium non reperire, qui æquè bene ea beneficia præstet. Nihilominùs præcisa tali necessitate valde controversum est inter ipsos, an licitè id fieri possit. Denegant Avila, Suar. Coninch, Laym. Poncè relati à Castropalao *de cens. disp. 2. pun. 4. n. 4.* non quia fidelis tunc peccet contra præceptum Censuræ; sed quia peccat contra Religionem, & Charitatem inducendo per petitionem excommunicatum toleratum ad præstandum actum, quem posita censura licitè præstare nequit. Et licèt suam probabilitatem denegare non possim huic sententiæ; attamen probabiliorem reputo sententiam oppositam asserentem, quòd per se nullum peccatum sit petere à talibus excommunicatis administrationem Sacramentorum, celebrationem Missæ, recitationem simul Horarum Canonicarum; sive necessitas adsit, sive non; sive sit proprius Parochus, sive alius Sacerdos; sive paratus sit ea facere, sive non: ratio est, quia si Concilium Costantiense facultatem fecit fidelibus communicandi cum excommunicatis toleratis tam in Divinis, quàm extra, ac si excommunicati non essent; fideles petentes utuntur jure suo, nec peccant contra Religionem, & Charitatem; aliàs inutilis, & frustranea esset facultas facta, si non peccarent tantùm contra præceptum censuræ, peccarent verò contra Religionem, & Charitatem: maximè quia per hoc non relevarentur fideles à scandalis, scrupulis, & aliis animarum periculis, quæ Concilium tollere intendebat; cum ferè semper dubitare possent, an adsit necessitas petendi, & an Sacerdos paratus sit ministrare. Nec cedunt hæc omnia in levamen, & favorem excommunicatorum toleratorum contra mentem Concilii Constantiensis; sed directè cedunt in favorem fidelium, quos Concilium relevare intendebat, non verò excommunicatos. Nec esset cooperari peccato illorum, quia cum Concilium tradat facultatem fidelibus communicandi cum excom-

excommunicatis toleratis indirectè tradit etiam ipsis excommunicatis toleratis, ut possint absque peccato communicare cum fidelibus petentibus administrationem Sacramentorum ab ipsis: directè ergo favet Concilium fidelibus, indirectè excommunicatis toleratis propter fideles. Sic Sanch. Sayr. Henriq. Gaspar Hurtad. Filliuc. Sotus, Ledesma, Lopez, Driedo, & alii, quos referunt, & sequuntur Castropal. *de cens. disp. 2. pun. 5. n. 5.* & Bonac. *de excom. dis. 2. qu. 2. pun. 2. §. 3. n. 4.*

10 Advertendum hìc: quòd quæ dicta sunt de excommunicatis toleratis, intelligi pariter debeant, de suspensis, interdictis, ac irregularibus toleratis; cum eędem rationes militent, & æquè de omnibus loquatur Concil. Constantiense ad evitanda scandala, scrupulos, & pericula animarum. Hinc fit: posse non solùm excommunicatos toleratos exercere actus suæ potestatis in utilitatem fidelium, ut si Judices sint judicare, si Prælati sint dispensare, beneficia conferre, à censuris, & peccatis absolvere &c. verùm etiam suspensos, & interdictos toleratos posse actus suæ potestatis exercere; dum enim tales censuræ denuntiatæ non sunt, poterit unusquisque fidelis cum illis communicare, ac actus potestatis eorum petere, ac si suspensi, interdicti, ac irregulares non essent. Sic Guttierrez *Cap. 1. Canon. Quæst. n. 43.* Sayrus *lib. 2. Thesaur. cap. 12. n. 21.* Gaspar Hurtadus *disp. 2. de excom. diffic. 3. num. 8.* Bonacina *de cens. disp. 2. qu. 2. pun. 2. §. 3. n. 4.* & Castropalaus *de cens. disp. 2. pun. 5. n. 6. & 8.*

CAPUT IV.

De effectibus excommunicationis majoris. Et 1. de privatione communium Ecclesiæ Suffragiorum.

1 *Explicatur triplex Genus Suffragiorum.*
2 *Excommunicatio solùm privat excommunicatum Suffragiis nomine Ecclesiæ factis.*
3 *Quodnam peccatum sit applicare pro excommunicatis communia Suffragia Ecclesiæ nomine ipsius facta.*
4 *An saltem pro excommunicatis liceat in genere applicare Suffragia Ecclesiæ?*
5 *An etiam privetur his Suffragiis excommunicatus contritus, qui à delicto resipuit, nec per ipsum stat quin absolvatur?*
6 *An excommunicati tolerati priventur Suffragiis Ecclesiæ?*
7 *An Sacrificium Missæ prosit excommunicato, si à Sacerdote pro illo offeratur?*

1 EXPLICATA natura excommunicationis majoris remanent ejus effectus explicandi, quorum primus est privatio communium Ecclesiæ Suffragiorum. Quapropter sciendum: Triplex dari in Ecclesia Suffragium, seu spirituale subsidium, quo adjuvantur, ac in spiritu promoventur fideles. 1. provenit à Christo Domino, qui medio Sacerdote offert Æterno suo Patri Sacrificium Missæ. 2. provenit ab ipsa Ecclesia, quæ mediis suis Ministris offert Deo pro fidelibus Sacrificium Missæ, publicas Orationes Canonicas, ac supplicationes, in quibus Clerici orant nomine, & in persona Ecclesiæ; necnon dispensat ipsis fidelibus satisfactiones ex Thesauro meritorum Christi, & Sanctorum. 3. provenit ex Orationibus particularibus, & privatis ipsorum fidelium, jejuniis, eleemosynis, ac aliis piis operibus, ab ipsis tamen factis, quatenus particulares, & privatæ personæ sunt, non verò quatenus Ministri Ecclesiæ sunt. Hoc tamen discrimen intercedit inter Orationes publicas, & nomine Ecclesiæ factas, & inter Orationes privatas, & particulares, ac nomine particularium personarum factas; quòd publicæ Orationes, & nomine Ecclesiæ factæ non amittant suum valorem ob indignitatem orantis culpa mortali affecti; cum non solùm valorem habeant ab orante, sed etiam ab Ecclesia, nomine cujus orat. Privatæ verò orationes habent tantùm valorem ab ipso orante, qui si indignitatem habet ob lethalem culpam; valor deperditur. Sic Suar. Avila, Ugolinus, Filliuc. Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 1. n. 1.*

2 Jam verò effectus hic excommunicationis est solùm privare excommunicatum ex vi excommunicationis Suffragiis nomine Ecclesiæ factis; nam privare nequit valore Sacrificii proveniente à Ministro Personam Christi gerente; nec privare potest particularibus Suffragiis Fidelium, prout privatæ personæ sunt: quia Suffragia ista sunt independentia à dispositione Ecclesiæ, quæ solùm privat excommunicatum Suffragiis dependentibus à sua dispositione. Et sic constat *ex variis Capp. relatis 1. quæst. 3. & Cap. A nobis, Cap. Sacris de sent. excom.* Quæ quidem doctrina certa est, & indubitata penes Doctores, ut videre est penes Suarez *de cens. disp. 9. sect. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 12.* Avilam 2. *par. de cens. cap. 6. disp. 4. dub. 2.* Ugolinum *tab. 2. cap. 9. n. 1.* Sayrum *lib. 2. Thesaur. cap. 4. nu. 2.* Bonacinam *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 1. n. 3.* & Castropalaum *de cens. disp. 2. pun. 6. num. 3.*

Dubitabis 1. quodnam peccatum sit applicare pro excommunicatis communia Ecclesiæ suffragia, nomine ipsius facta? Resp. grave peccatum esse: ratio est, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi: prohibitio siquidem ab ipsa facta, ne communia suffragia nomine suo facta applicentur pro excommunicatis; non est res parvi momenti: adeoque contra talem prohibitionem agere, res magni momenti erit, & gravis. Sic Suar. *de cens. disp. 9. sect. 1. n. 4.* Navarrus *in sum. c. 27. n. 36.* Alterius *lib. 1. disp. 5. c. 1. in fin.* Filliuc. *tract. 12. c. 2. qu. 3.* & Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 1. n. 4.* Qui probabiliter addit ex Navarro: sic orantem pro excommunicatis vitandis incurrere excommunicationem minorem: nam communicat cum ipsis in Divinis, & communicanti cum excommunicato vitando imponitur minor excommunicatio, aliàs posset dici quòd neque peccaret. 3

Dubitabis 2. licèt pro excommunicatis in particulari nequeant suffragia Ecclesiæ fieri; an saltem pro illis in genere, & in communi licitè fieri possint? Resp. quamvis Sylvest. *verb. excom. 1. n. 2.* Soncinas *in Cap. Sacris de sent. excom. n. 242.* & Covarru. *in Cap. Alma Mater 1. par. §. 6. n. 3.* docuerint, id licitè fieri posse: eo quia talis oratio respicit reductionem, resipiscentiam, & pœnitentiam excommunicatorum, quæ resultant in bonum ipsius Ecclesiæ. Nihilominus vera sententia est, nec id licitè fieri posse: ratio est, quia Ecclesia intendit dispensare sua bona propriis membris sibi unitis, non verò recisis. Et si in genere id licitum esset fieri, jam non essent excommunicati excluſi à communibus Ecclesiæ suffragiis; cum æquè participarent de talibus suffragiis, ac participant cæteri fideles non excluſi, pro quibus offeruntur non speciali intentione, sed tantùm in genere. Sic Vasq. *de excom. dub. 2.* Sayr. *lib. 2. Thesaur. c. 4. n. 4.* Avila 2. *par. c. 6. disp. 9. dub. 3.* Castropal. *de cens. disp. 2. pun. 6. n. 6.* Nec obstat 1. talem orationem in genere redundare in bonum Ecclesiæ: nam etiam pro excommunicatis in particulari facta redundaret in bonum Ecclesiæ, & tamen prohibetur ab ipsa, ut ipsi Adversarii fatentur, sic enim expedit in pœnam excommunicatorum. Nec obstat 2. pius Ecclesiæ usus in feria 6. Parasceves pro Hæreticis, & Schismaticis orare, qui revera excommunicati sunt: nam pietati benignæ Matris Ecclesiæ visum fuit pro tali die in hac prohibitione dispensare tum ad imitationem sui capitis, qui pro suis crucifixoribus oravit; tum ad demonstrandum, Christi Domini Passionem eo die repræsentatam, quantum est ex se, ad omnes se extendere nemine excepto: ut bene notavit Durandus *lib. 6. Ration. Div. Offic. c. 77. n. 12.* Imò ex tradito usu, & praxi Ecclesiæ rectè deducitur, non esse licitum aliis diebus pro excommunicatis orare, sed die tantùm Parasceves, cum exceptio firmet Regulam in contrarium. Sic Suar. Sayr. Reginal. Alterius, Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 1. nu. 5.* & Castropalaus *l. c.*

Dubitabis 3. an excommunicatus contritus, & qui eam à delicto resipuit, nec per ipsum stat quin sit ab excommunicatione absolutus; privetur etiam Ecclesiæ suffragiis; itaut nec pro eo Sacrificium Missæ, nec publicæ orationes offerri possint? Resp. quamvis Summa Hostiensis, Richardus, S. Antoninus, Navarrus, Covarruvias, Henriquez, Sayrus, Avila penes Castropalaum *de cens. disp. 2. pun. 6. num. 7.* docuerint, hunc excommunicatum non privari suffragiis Ecclesiæ: eo quia non videtur consonum pietati, & benignitati Matris Ecclesiæ, velle contritum, & verè pœnitentem privare suis suffragiis: maximè quia pœna excommunicationis ob recedendum à contumacia imposita est. Nihilominus verior est sententia contraria sustinens, dum excommunicatus restitutus non fuerit per absolutionem communioni Ecclesiæ, etiam si contritus fuerit, & à contumacia recesserit; privari suffragiis Ecclesiæ: ratio est, quia est revera excommunicatus, quantumvis 5

tumvis contritus sit, & pœnitens, ac à contumacia recesserit; sed revera excommunicati privantur suffragiis Ecclesiæ; ergo si est adhuc excommunicatus, privari debet talibus suffragiis: cum excommunicatio non tollatur per resipiscentiam, contritionem, & pœnitentiam; sed per absolutionem. Confirmatur *ex Cap. A nobis de sent. excom.* ubi in exclusione à suffragiis Ecclesiæ nulla fit distinctio inter excommunicatum contritum, & non contritum; imò *in Cap. Sacro de sent. excom.* prohibet Innocentius III. pro excommunicato defuncto, antequam fuerit ab excommunicatione absolutus, etiam si ante mortem signa contritionis dederit, & absolutionem procuraverit; non esse oblationes recipiendas, neque orationes publicas instituendas: quia licèt coram Deo sit absolutus vinculo culpæ, non est tamen absolutus vinculo censuræ. Nec favet benignitas, & pietas Ecclesiæ, cum id cedat in majorem timorem, & reverentiam censuræ. Sic Sotus, Vasq. Suar. Garzias, Ugol. Filliuc. Conin. Regin. Alanus, Laym. Gaspar Hurtad. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 1. §. 2. n. 1.* & Castrop. *l. c. n. 8.*

6 Dubitabis 4. an excommunicati tolerati priventur etiam suffragiis Ecclesiæ; ita ut pro ipsis nec Sacrificium Missæ, nec publicæ orationes nomine Ecclesiæ offerri possint? Resp. quamvis excommunicati tolerati, & non vitandi priventur suffragiis Ecclesiæ, ut certum est *ex Cap. A nobis 2. de sent. excom.* dum enim absoluti non sunt, nequeunt communicationem horum suffragiorum habere, cum Ecclesia excludat ab illis excommunicatos, quicumque sint. Solùm ergo controversia est: an licitum sit fidelibus pro excommunicatis toleratis publicas orationes, & Sacrificium Missæ offerre, ita ut non peccent offerentes contra prohibitionem Ecclesiæ. Licitum esse, docuerunt Henriquez, Ugolinus, Sayrus, Coninch, Gaspar Hurtadus, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 2. pun. 6. num.* 10. eo quia fideles eos tantùm excommunicatos tenentur vitare, nec cum eis communicationem habere in Humanis, & in Divinis, qui vitandi sunt, & non tolerati; ergo cum excommunicatis toleratis, & non vitandis nulla fidelibus facta est prohibitio non communicandi in oblatione publicarum orationum, & Sacrificii Missæ nomine Ecclesiæ. Verùm quamvis hæc sententia suam probabilitatem habeat, attamen sententiam oppositam communiorem reputo probabiliorem; non enim licitum videtur esse fidelibus pro excommunicatis etiam toleratis publicas orationes, & Sacrificium Missæ offerre nomine Ecclesiæ: moveor quia Constitutio Concilii Constantiensis non intendit relevare, aut suffragari excommunicatis; sed evitare scrupulos, & scandala à fidelibus; adeoque eis concedit, posse intus, & extra in humanis, & Divinis cum excommunicatis toleratis, & non vitandis communicare ea communicatione, quæ in fidelium utilitatem cedere potest; sed communicatio offerendi publicas orationes, & Sacrificium Missæ nomine Ecclesiæ pro excommunicatis toleratis non cedit in favorem fidelium, sed in purum favorem excommunicatorum toleratorum; ergo non est juxta mentem Concilii Constantiensis: maximè enim per hoc faveret, ac suffragaretur excommunicatis toleratis. Sic Suarez *disp. 9. de Cens. sect. 2. n. 16.* Vasquez *de excom. dub. 2.* Sotus *in 4. dist. 22. qu. 1. art. 4. concl. 2.* Bellarminus *lib. 2. de Miss. cap. 6.* Covarruvias *Cap. Alma Mater 1. par. §. 6. n. 4.* Scortia *lib. 2. de Sacrif. Miss. cap. 2. n. 4.* Avila *de cens. 1. par. cap. 6. disp. 9. dub. 3.* Alanus *lib. 2. de Sacr. Euch. c. 33.* Bonac. *de cens. disp. 2. qu. 2. pun. 1. §. 1. n. 1.* Alterius *lib. 1. disp. 5. c. 5.* Filliuc. *tract. 12. cap. 2. qu. 4. n. 40.* & alii.

7 Dubitabis 5. an Sacrificium Missæ prosit excommunicato, si à Sacerdote pro illo offeratur? Resp. prænotando prius: Sacerdotem sacrificantem tripliciter se gerere, 1. ut Minister Christi est, ab ipso immediatè deputatus, ac ejus personam gerens; adeoque nomine Christi sacrificat. 2. ut Minister Ecclesiæ est, ab ea deputatus ad sacrificandum, & offerendum Sacrificium, ac ejus fructum applicandum fidelibus nomine Ecclesiæ. 3. quatenus orat, & eas actiones agit, ut persona particularis est, & privata. Jam verò si primo modo offerat Sacrificium Missæ pro excommunicato, quicumque sit, licèt graviter peccet contra prohibitionem Ecclesiæ ab ea factam in re gravi; nihilominus prodest excommunicato tum quoad impetrationem, tum quoad satisfactionem, si aliunde non sit impeditus excommunicatus à collatione gratiæ: ratio est, quia malitia Ministri operantis nomine alterius non impedit valorem, & effectum actionis, quam nomine alterius præstat: ut patet in Sacerdote improbo Sacramenta administrante nomine Christi: aliunde Ecclesia non auferet, nec auferre potest per suam prohibitionem potestatem offerendi in persona Christi Sacrificium, & ejus effectus; ergo si subjectum est capax, nec est impeditum, & Sacrificium pro ipso applicetur, validè ejus effectus recipiet quoad impetrationem, & satisfactionem, prout institutum fuit à Christo Domino. Sic Suar. Sotus, Avila, Filliuc. Reginaldus, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Cens. disp. 2. quæst. 2 pun. 1. §. 3. num. 3. & 4.* Si secundo modo offerat Sacrificium pro excommunicato, & illicitè applicat, & invalidè: ratio est, quia & operatur contra præceptum grave Ecclesiæ, & applicat pro subjecto incapaci suffragiis ecclesiæ attenta excommunicatione, & applicat sine potestate, quam à sacerdote sacrificante nomine suo aufert ecclesia. Sic Suar. Vasquez, Alter. & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *l. c. n. 5.* Si verò tertio modo offerat, ut persona privata est pro quolibet excommunicato; nec peccat, nec valor, qui provenit ex opere operantis, & ex speciali intentione, & devotione offerentis redditur nullus: ratio est, quia nec hoc prohibitum est ab ecclesia, quæ solum vetuit, suffragia nomine suo applicari; nec excommunicatus est incapax talium suffragiorum privatorum. Sic Avila, Navarrus, Sotus, Suar. Henriq. Coninch, Filliuc. penes Bonac. *l. c. n. 6.* & plures alii penes Ugol. *tab. 2. c. 9. §. 3.* contra nonnullos Recentiores. Hinc est, quod sacerdos tum in publicis orationibus, tum in Memento Missæ possit secretò, & mentaliter pro quibuscumque excommunicatis orare, ut privata persona, est. Cavendum tamen, ne nominatim exprimat in canone, aut aliis publicis orationibus, ut si nominaret in eis episcopum excommunicatum: nam expressio illa videretur fieri nomine ecclesiæ; ut ex Suar. Vasq. Avila, Filliuc. Alter. Soto, & Sayro docet citatus Bonac. eos referens; & sequens *n.* 7. Poterit quoque non solum sacerdos, sed etiam quilibet alius fidelis privatas orationes, & alia pia opera facere pro excommunicatis, ut particularis persona est. Non poterit tamen indulgentias pro eis applicare, etiamsi contriti fuerint: cum indulgentiæ numerentur inter suffragia ecclesiæ, & spectent ad ejus Thesaurum. Sic rectiùs Suar. *de cens. disp. 12. sect. 3. n. 3.* Alter. *lib. 1. disp. 5. c. 6. dub. 3.* Ugol. *tab. 2. c. 9. §. 5. n. 5.* Bonac. *de cens. disp. 2. qu. 2. pun. 1. §. 3. n. 9.* quamvis oppositum docuerint Henriq. Navarrus, Filliuc. & alii.

CAPUT V.

De secundo effectu excummunicationis, nempe Privatione passiva Sacramentorum.

1 *Excommunicatus, quicumque sit, privatur receptione Sacramentorum.*
2 *Validè Sacramenta recipit excommunicatus quoad substantiam, excepto Sacramento Pœnitentiæ.*
3 *Cur exceptum fuerit Sacramentum Pœnitentiæ?*
4 *Non est invalidum Sacramentum Pœnitentiæ excommunicato, eo quia Sacerdos non habet jurisdictionem absolvendi excommunicatum à peccatis.*
5 *Dari potest casus, in quo excommunicatus absolvatur à peccatis, quamvis non fuerit absolutus ab excommunicatione.*
6 *Excommunicatus culpabiliter ignorans per culpam gravem, se esse excommunicatum; aut sciens, se esse excommunicatum, & sciens esse grave peccatum non aperire excommunicationem suam in confessione; nec recipit Sacramentum quoad substantiam, nec quoad fructum.*
7 *An excommunicatus Sacramenta recipiens aliquam pœnam incurrat?*
8 *An Ministri Ecclesiæ obligentur ad Sacramenta deneganda excommunicatis?*
9 *Sacerdos Sacramenta ministrans excommunicato occulto publice pœnitenti, nec peccat, nec censuram, aut aliam pœnam incurrit.*

EXCOMMUNICATUS quicumque sit, privatur receptione Sacramentorum: ut definitum est *in Cap. Cum illorum; Cap. Si quem de sent. excom.* Ecclesia siquidem meritò repellit contumaces, & inobedientes suis mandatis 1

à par-

à participatione ſuorum bonorum maximorum, ut ſunt Sacramenta. Quapropter peccat graviter excommunicatus, etiam ſi toleratus ſit, ſi ſcienter, & abſque gravi neceſſitate Sacramenta recipiat: ratio eſt, quia facit contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi, qualis eſt materia ſacramentorum penes omnes. Excuſatur tamen ab hac culpa ob ignorantiam invincibilem, vel ob periculum mortis, mutilationis, gravis infamiæ, vel gravis jacturæ bonorum: eo quia Leges eccleſiæ non cenſentur obligare cum tanto gravi incommodo, ut docent Sayr. Suar. Coninch, Filliuc. Alterius, Navar. Sotus, quos referunt, & ſequuntur Bonac. *de excom. diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 2. §. 1. *n.* 4. & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 7. *n.* 1.

2 Valide tamen ſacramenta recipit excommunicatus quoad ſubſtantiam, excepto Sacramento Pœnitentiæ: ratio eſt, quia valor ſacramentorum non pendet à voluntate Eccleſiæ, ſed à Chriſti Inſtitutione; adeoque habitis materia, & Forma cum intentione miniſtri, & ſuſcipientis habetur ſubſtantia ſacramenti, quæ conſiſtere poteſt cum iniqua diſpoſitione ipſius Recipientis. Nec Jura prohibentia excommunicatis receptionem ſacramentorum loquuntur per verba irritantia, ſed merè prohibentia, ut patet *ex capitibus ſuperiùs citatis, & ex cap. Si celebrat. de Cler. excom. miniſtr.* Sic Suar. Vaſq. Henriq. Avila, Filliuc. Reginald. Ugolin. Laym. penes Bonac. *l. c. n.* 1. & Caſtrop. *l. c. n.* 2. Non nego tamen, quòd licet valide recipiat Sacramenta quoad ſubſtantiam; non ſemper validè recipiat illa quoad effectum proprium ſacramentorum, nempe gratiam: ratio eſt, quia cum recipiat ſacramentum contra gravem prohibitionem Eccleſiæ, ideo graviter peccat in ejus ſuſceptione, & conſequenter ponit obicem ad gratiam ſuſcipiendam; niſi fortè excuſabitur juxta ſupradicta à tali prohibitione; adeoque non peccat recipiendo ſacramentum, nec ponit obicem ad gratiam.

3 Exceptum fuit ſacramentum Pœnitentiæ, quia potiſſima quæſtio eſt penes Doctores: an excommunicatus validè recipere poſſit ſacramentum Pœnitentiæ quoad ſubſtantiam, & quoad fructum illius? Quæſtio tamen non eſt de illo excommunicato, qui confitetur peccata ſua, & ante abſolutionem peccatorum recipit abſolutionem excommunicationis: ſic enim eſt uſus, & praxis Eccleſiæ; itaut nec Confeſſarius audiens confeſſionem incurrat excommunicationem Minorem, nec ſine juſta cauſa communicet cum excommunicato: ut rectè adnotant Navar. Avila, Coninch, & alii paſſim penes Bonac. *de cenſ. excom. diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 2. §. 1. *n.* 1. *verſic. Præmittendum*. Reducitur ergo quæſtio ad excommunicatum illum, qui antequam abſolvatur ab excommunicatione petit abſolutionem à peccatis, ſive inculpabiliter, vel quia oblitus eſt Cenſuræ, aut illam invincibiliter ignorat; vel quia ſacerdos oblitus eſt illum abſolvere à Cenſura; ſive culpabiliter, ſive quia vincibiliter ignorat, ſe eſſe excommunicatum.

Jam verò ſi excommunicatus ex ignorantia invincibili, vel oblivione ritè confitetur peccata ſua omittendo Cenſuram; non ſolum recipit ſubſtantiam ſacramenti Pœnitentiæ, verùm etiam ejus effectum: ratio eſt, quia habentur omnia, quæ neceſſaria ſunt ad ſubſtantiam, & ad effectum ſacramenti Pœnitentiæ, materia videlicet, Forma, Intentio, & Juriſdictio; aliunde nullo Jure eſt cautum, ſacramentum ab excommunicato receptum eſſe nullum, & irritum; ergo validè recipit quoad ſubſtantiam. Quòd autem validè recipiat fructum illius, probatur ex eo, quia inculpabiliter operatur; & actio, quæ caret culpa, nec caret effectu, nec in damnum vocari debet *ex cap.* 2. *de Conſtit.* maximè quia tunc ſacramenta recepta quoad ſubſtantiam non cauſant effectum ſuum, quando ponitur obex; ſi ergo in noſtro caſu nullus ponitur obex, non impeditur ſacramenti Pœnitentiæ effectus. Nec obex eſt, quòd excommunicatus ſit excluſus à ſacramentorum participatione; nam hoc ſolum probat, non poſſe excommunicatum voluntarie, & Cenſuræ memorem ſacramenta recipere ſine abſolutione Cenſuræ; quia indebite ea reciperet, non verò ſi immemor, aut inculpabiliter ignarus illius ſacramenta reciperet ſine abſolutione à Cenſura, quamvis cum abſolutione à peccatis. Idem dicendum, ſi excommunicatus memor ſit ſuæ excommunicationis, ſed invincibiliter ignorat, eſſe grave peccatum accedere ad ſacramentum Pœnitentiæ ſine abſolutione ab excommunicatione, adeoque eam omittit inculpabiliter: quapropter cum ſine culpa operetur, & ſubſtantiam, & fructum ſacramenti Pœnitentiæ recipit. Sic Covarruv. Navarr. Henriq. Suar. Ugolinus, Sayr. Coninch, Laym. Valentia, Sà, Filliuc. Alterius, Reginald. quos referunt, & ſequuntur Caſtropal. *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 7. *n.* 4. & Bonac. *de excom. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 2. §. 1. *n.* 1. contra Sylveſtrum, Sotum, Vaſquez, Gaſparem Hurtadum, & alios penes Caſtropalaum *l. c. nu.* 3.

Hinc deducitur 1. non eſſe invalidum ſacramentum 4
iſtud, eo quia collatum à Sacerdote non habente Juriſdictionem abſolvendi excommunicatum à peccatis: nam ex nullo Textu conſtat, ſacerdotem privari ſua Juriſdictione, & Poteſtate ob Cenſuram, & excommunicationem pœnitentis; aliàs excommunicatio ſubditorum cederet in pœnam Prælatorum, ſi ob talem excommunicationem privarentur ea juriſdictione, quam antea in ſubditos habebant. Sed ſupponamus claritatis gratia, Prælatum abſolventem à peccatis eſſe Pontificem, qui vel ex oblivione, vel ſcienter abſolveret excommunicatum hunc verè pœnitentem à peccatis, non verò à Cenſura; utique extra controverſiam valida erit abſolutio, utpote collata à legitimo miniſtro; ergo Cenſura pœnitentis non reddit ex ſe Sacramentum irritum, nec aufert juriſdictionem à ſacerdote abſolvente. Nec credendum eſt ex pietate Eccleſiæ, quòd velit excludere à vera perceptione ſacramenti cum ſuo fructu pœnitentem, ſi verè contritus ſit, & inculpabiliter operetur: maximè quia, ut ſuperiùs oſtendimus, non ſolum excommunicatus toleratus, ſed etiam vitandus non eſt ex ſe incapax cæterorum ſacramentorum, ergo neque Sacramenti Pœnitentiæ, ſi ex parte ſua ponat, quantum ponere poteſt, & reliqua inculpabiliter omittat. Sic expreſsè Bonacina, & Caſtropalaus *loc. cit.*

Deducitur 2. dari poſſe Caſum, in quo excommuni- 5
catus abſolvatur à peccatis, quamvis non fuerit abſolutus ab excommunicatione: ut ſi quis excommunicatus ritè confiteretur peccata ſua, immemor prorſus excommunicationis; vel ſi memor ſit, invincibiliter putat, non teneri eam ſub gravi culpa aperire in confeſſione; aut quando in confeſſione oblitus eſt cenſuræ excommunicationis, à qua non poterat per Confeſſarium illum abſolvi; vel quando Confeſſarius malitioſe illum abſolvit à peccatis, non verò ab excommunicatione. In quibus Caſibus poſtquam pœnitens agnoſcit ſe excommunicatione ligatum, ſatisfacit obligationi ſuæ, ſi aperiat peccatum illud, cui cenſura annexa eſt, & petat abſolutionem ab illa; niſi tamen confeſſus fuerit ſacerdoti habenti facultatem abſolvendi ab illa, & generalem ſaltem habuerit abſolutionem à Cenſuris; tunc enim teneretur aperire peccatum oblitum, non ut à Cenſura abſolvatur, ſed ut integrè confiteatur. Vide Bonac. *l. c. n.* 2.

Quòd ſi excommunicatus culpabiliter ignoret, & qui- 6
dem per culpam gravem, ſe eſſe excommunicatum; aut ſi ſciens ſe eſſe excommunicatum, & ſciens eſſe grave peccatum accederet ad ſacramentum Pœnitentiæ non aperiendo excommunicationem ſuam; tunc non recipit Sacramentum iſtud quoad ſubſtantiam, nec quoad fructum: ratio eſt, quia committit novum peccatum mortale, & indiſpoſitus accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ, nec integram formaliter confeſſionem ſuam facit, ponitque obicem ad gratiam actualiter peccando; ergo nec ſubſtantiam, nec fructum hujus Sacramenti recipit: ut docet Suarez *de cenſ. diſp.* 10. *ſect.* 3. *num.* 7. & alii paſſim.

Quæres hìc 1. an excommunicatus ſacramenta reci- 7
piens aliquam pœnam incurrat? Reſp. nullam pœnam incurrere, cum nulla pœna in Jure taxata ſit contra excommunicatos etiam vitandos aliquod ſacramentum recipientes illicitè; niſi fortè ſacramentum ordinis reciperent, ob cujus receptionem & ab exercitio ordinis ſuſcepti ſuſpenderentur, & Irregularitatem incurrerent: ut conſtat *ex cap. cum illorum, de ſent. excom.* & docent Suarez, Henriquez, Valentia, Rodriqu. Avila, Ugolinus, Filliuc. Coninch, Alterius, quos referunt, & ſequuntur Bonac. *de excom. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 2. §. 1. *n.* 5. & Caſtropalaus *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 7. *n.* 6.

Quæres 2. an Miniſtri Eccleſiæ obligentur ad ſacra- 8
menta deneganda excommunicatis? Reſp. ſi excommunicati vitandi ſint, & non tolerati, obligantur utique Miniſtri Eccleſiæ ſub peccato gravi ex vi Cenſuræ ad deneganda illis Sacramenta: ratio eſt, quia Eccleſia omnem communicationem prohibet cum talibus excommunicatis: ut patet *ex cap. ſignificaſti, cap. cum deſideres, de Sent. excom. Cap. Epiſcoporum, de Privil. in* 6. *& ex Extravag. ad evitanda ſcandala*, & ſic docent communiter Doctores. Idem dicendum, ſi Miniſter ſciat, peten-

petentem administrationem Sacramentorum esse revera excommunicatum vitandum, quamvis ipse ignoret, se esse talem : nam ignorantia illa solum excusaret à peccato ipsum perentem ignoranter, non verò Sacerdotem scienter administrantem contra gravem prohibitionem Ecclesiæ non communicandi cum excommunicato vitando. Ultra verò peccatum mortale, quod committit administrando, non solum incurrit excommunicationem minorem, quam incurrere solent fideles participantes cum excommunicatis vitandis; sed etiam est interdictus ab ingressu Ecclesiæ *ex cap. Episcoporum, de Privileg. in 6.* Extenditur hoc Interdictum non solum ad eos, qui præsumunt admittere excommunicatos, sed etiam Interdictos ad Sacramenta, Divina officia, vel Ecclesiasticam sepulturam; quamvis excipiatur Sacerdos assistens Matrimonio excommunicati vitandi, cum revera non sit minister Sacramenti. Sic Suarez, Alterius, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp. 2. q. 2. pun. 2. §. 2. nu. 7.*

Adnotandum hìc 1. quod audens administrare Sacramenta excommunicato ob hæresim, vel illius fautoriam suspendendus est ab Officio, nec restituendus absque Pontificis Dispensatione *ex cap. excommunicamus. 1. de Hæres. §. Credentes.* Adnotandum 2. latam esse excommunicationem Pontifici reservatam *in Cap. Signific. de Sent. excom. & in Clement. 3. eod. tit.* contra Clericos participantes in Divinis Officiis cum excommunicatis nominatim, ac denunciatis à Summo Pontifice: pro qua incurrenda requiritur 1. ut participans sit Clericus. 2. ut sciat, illum esse excommunicatum nominatim à Pontifice, ac denuntiatum; nec sufficit, esse publicum, & notorium Clerici percussorem. 3. ut sponte participet, nam si vi, & metu cogeretur ad participandum, non sponte, & scienter participaret, ut habet Textus. 4. ut participet admittendo illum ad Divina Officia; nam si non admitteret, sed tamquam unus de populo simul cum eo interesset Divinis Officiis; incurreret excommunicationem Minorem, non verò hanc Pontifici reservatam. Sic Navar. Suar. Cajetan. Avila, Coninch, Filliuc. Sylvest. & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp. 2. qu. 2. pun. 2. §. 2. nu. 7. in fine.*

9 Quòd si excommunicati vitandi non sint, sed tolerati; non obligantur Ministri Ecclesiæ ex vi Censuræ ad deneganda illis Sacramenta: ratio est, quia hanc facultatem facit fidelibus extravagans ad evitanda scandala non solum communicandi cum excommunicatis toleratis in Civilibus, sed etiam in Divinis: nec præsumi debet, Concilium Constantiense per extravagantem illam facultatem feciisse ad aliquod illicitum. Quamvis tamen non peccent ex vi Censuræ Ministri conferentes Sacramenta excommunicatis toleratis; peccare nihilominus possunt ex generali ratione, quòd ea administrent indigne petentibus; adeoque ex hoc capite ea illis denegare poterunt: cum ex Jure Naturali, & Divino non sint administranda Sacramenta indigne petentibus; nisi fortè petens sit peccator occultus, & publice petat: qui verò cum excommunicatione petit, & accedit ad Sacramenta, indigne petit. Nec Concilium Constantiense, quamvis dispensaverit in Jure Ecclesiastico, & ex vi Censuræ; dispensare potuit in Jure Naturali, & Divino: ut rectè docent Suar. Vasquez, Filliuc. Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de cens. disp. 2. qu 2. pun. 2. §. 2. nu. 1.*

Adnotandum hìc 1. Sacerdotem ministrantem Sacramenta excommunicato occulto publice petenti nec peccare, nec Censuram, aut aliam pœnam incurrere. Et quidem quòd non peccet, patet ex eo, quia Sacramenta deneganda non sunt occulto peccatori publice petenti. Quòd autem nec Censuram, nec pœnam incurrat, constat ex eo, quia nulla exprimitur in Jure contra talem Sacerdotem ministrantem Sacramenta excommunicato tolerato; ergo nec peccat, nec Censuram, aut pœnam aliam incurrit. Adnotandum 2. nec peccare Sacerdotem ministrantem Sacramenta excommunicato tolerato, quando hic non peccat petendo, ut si ob sufficientem aliquam causam peteret: ratio est, quia ideo sacerdos peccaret contra Jus Naturale, & Divinum ministrando excommunicato tolerato sacramenta, quia indigne peteret, sed habita sufficienti causa jam non indigne peteret; ergo sacerdos non peccaret administrando illi sacramenta. Sic Suar. Alterius, Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de cens. disp. 2. q. 2. pun. 2. §. 2. n. 4.* Adnotandum 3. non esse censendum indebite, ac indigne accedere eum, qui fuit excommunicatus, & non certo constat, non fuisse absolutum: non enim præsumendum est, indigne accedere, nisi certo constet, non fuisse absolutum; ut advertunt Suar *de cens. disp. 10. sect. 2. n. 2.* & Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 7. n. 7. in fin.* Utrum autem credendus sit excommunicatus occultus, qui sacramenta petit, & asserit, se fuisse absolutum? Communis responsio est, credendum esse, si sit fide dignus. Imò talis fide dignus credendus erit absolutus, etiamsi id non asserat; sed præcisè per hoc, quòd petat, nisi manifestè constet oppositum, aut periculum adsit gravis scandali: nemo enim præsumendus est velle delinquere, nisi certo constet oppositum. Sic ex Suarez, & Filliuccio docet Bonacina *l. c. nu. 3.*

CAPUT VI.

De Tertio effectu excommunicationis, Privatione scilicet activa sacramentorum, & Sacrificii Missæ.

1 *Excommunicatus nequit aliis Sacramenta ministrare. nec celebrare, quamvis valide ministret, & celebret.*
2 *Excipitur Sacramentum Pœnitentiæ ab excommunicato vitando ministratum extra mortis articulum.*
3 *In quonam casu reiteranda confessio facta cum Confessario excommunicato?*
4 *Quæ dicuntur de excommunicato vitando circa administrationem Sacramentorum, extenduntur ad Sacramentalia.*
5 *Quamvis valide administret Sacramenta excommunicatus, graviter tamen peccat, si ea ministret, exceptis nonnullis Casibus.*
6 *An peccet excommunicatus vitandus ministrans Sacramentum Eucharistiæ, aut extremæ Unctionis moribundo; si alius Sacerdos non sit?*
7 *Excommunicatus sive vitandus, sive toleratus Irregularitatem incurrit, si Sacramenta ministret, celebret, aut Officium Ordinis Sacri exerceat.*
8 *An excommunicatus vitandus ministrans Sacramentum Pœnitentiæ Irregularitatem incurrat?*

PRIVATUR excommunicatus ob excommunicationem, quam habet, facultate administrandi Sacramenta aliis, ac Missæ Sacrificium celebrandi: sic statutum est absque ulla controversia *in cap. si celebrat. & cap. Latores, de Cleric. excom. ministr.* itaut graviter peccet ea administrando, aut Sacrificium Missæ celebrando contra gravem prohibitionem ab Ecclesia ei factam, nisi urgentissimam causam excusantem habeat: Sic passim Doctores. Ex hac tamen prohibitione non sequitur invalida esse Sacramenta ab excommunicato administrata, etiamsi vitandus fuerit, excepto tamen sacramento Pœnitentiæ, de quo infra: nam valor sacramentorum non pendet in sua essentia ab Ecclesiæ dispositione, sed ab Institutione Christi Domini, quæ optimè componi potest, & servari in suis requisitis, etiam habita excommunicatione ab Ecclesia instituta, ut supra diximus. 1

Exceptum fuit Pœnitentiæ Sacramentum: eo quia sacramentum istud ab excommunicato non tolerato extra casum necessitatis administratum invalidum est ob defectum Jurisdictionis necessario requisitæ ad validè ministrandum illud, cum non sufficiat sola Potestas Ordinis. Excommunicatus verò non toleratus, & vitandus privatur sua Jurisdictione ab Ecclesia *ex cap. ad probandum, de sent. & re judic. cap. Romana. de offic. Vicar. in 6. & cap. si celebret. de Cler. excom. celebr.* Et quamvis controversum sit penes Doctores, an de sola Jurisdictione contentiosa prohibitio facta sit; nihilominus communiter extendunt illam ad quamcumque Jurisdictionem, etiam voluntariam. Sic Suar. *disp. 11. de cens. sect. 2. n. 11.* Ugolin. Sayr. Henriq. Vasqu. Filliuc. Reginald. Coninch, Alterius, Navar. Covar. Avila, Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de excom. disp. 2. q. 2. pun. 2. §. 4. n. 1.* & Castropalaus *de cens. disp. 2. pun. 8. nu. 2.* 2

Hinc fit: confessionem à fidele factam excommunicato vitando reiterandam esse, etiam si pœnitens nesciret, illum esse excommunicatum: cum enim careat Jurisdictione, invalida est ejus absolutio. Si autem sciret, illum esse excommunicatum; deberet pariter aperire peccatum à se commissum per Communicationem in Sacris cum excommunicato Vitando, nisi fortè ob ignorantiam invincibilem excusaretur ab hoc peccato. Non nego tamen, quòd in duplici casu non sit reiteranda 3

con-

confeſſio facta cum excommunicato vitando; eo quia ipſe retinet Juriſdictionem. 1. eſt, ſi fiat in articulo mortis: cum Eccleſia pro eo articulo juriſdictionem conferat cuilibet Sacerdoti, etiamſi excommunicatus ſit ob hæreſim, vel ob quodcumque grave delictum: ut habent paſſim Doctores ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 1.* eſto contrarium ſuſtineat Fagnanus citans Decretum Congreg. Concil. *Cap. Non eſt nobis. De ſponſ. & Matr.* 2. eſt, ſi in eo loco confeſſio fiat, in quo ignoratur denuntiata excommunicatio Sacerdotis, & ex communi errore, ac titulo colorato pro legitimo Sacramenti Pœnitentiæ miniſtro habetur; tunc enim Jus ſupplet ob præſumptam Eccleſiæ voluntatem Juriſdictionem. Eccleſia ſiquidem ſtante illo errore Communi, ac titulo colorato, ne fideles decipiantur, & grave damnum in ſalute æterna patiantur; cenſetur concedere, quidquid ad valorem actus ex parte ſua neceſſarium eſt. Sic *ex Leg. Barbarius, ff. de offic. Prætor.* docent ex Communi ſententia Suarez *de cenſ. diſp. 11. ſect. 2. nu.* 14. Coninch *diſp. 14. dub. 10. n.* 88. Ugolinus *tab. 1. cap. 13. §. 16. n.* 12. Alterius *lib. 1. diſp. 8. circa finem*, Bonacina *de cenſ. diſp. 2. qu. 2. pun. 2. §. 4. nu. 3.* & Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 2. pun. 8. num. 2.*

4 Quæ dicta ſunt de adminiſtratione Sacramentorum ab excommunicato vitando facta, extenduntur ad Sacramentalia: nam ſi Sacramenta validè conficiuntur ab ipſo juxta ea, quæ diximus; potiori Jure validè conficientur Sacramentalia: ratio eſt, quia Sacramentalia vel pertinent ad Ordinem Sacerdotalem, vel Epiſcopalem, ut ſunt benedictiones ab Eccleſia introductæ, Conſecrationes, & ſimilia; nullatenus verò ſpectant ad Juriſdictionem; ſed ea, quæ pertinent ad Poteſtatem Ordinis, validè fiunt ab excommunicato, à quo tantum Eccleſia Poteſtatem Juriſdictionis aufert, non vero Poteſtatem Ordinis; ergo Sacramentalia validè adminiſtrantur ab excommunicato Vitando. Sic Sylveſter *verb. Conſecr. 2. n. 6.* Tabiena *eod. verb. n.* 8. Suar. *de cenſ. diſp. 11. ſect. 2. n. 9.* Sayr. *lib. 2. Theſaur. cap. 1. n. 11.* Layman *lib. 1. Sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. nu.* 5. Bonacina *l. c. nu. 4.* & Caſtropalaus *l. c. nu. 3.*

5 Quamvis excommunicatus validè Sacramenta adminiſtret, illicite tamen operatur, & graviter peccat, ut ſupra innui; excluſus ſiquidem eſt ab omni Communicatione cum fidelibus, & maximè ab iſta, quæ eſt præcipua Communicatio. Denegari tamen non poteſt, quòd faciliùs excuſetur à prohibitione iſta excommunicatus toleratus, cum ſufficiat pro eo ad licitè miniſtrandum Sacramenta, & abſque peccato petitio fidelium, ut toties diximus. Quapropter occurrente die feſtivo, in quo populus Miſſam auditurus ſit, nec alius Sacerdos habeatur, qui celebrare poſſit præter excommunicatum toleratum, & per quem non ſtat, quin abſolvatur; poterit utique Miſſam celebrare: eo quia præſumitur ſufficiens petitio populi illius fidelis, ut exequatur præceptum audiendi Sacrum die illo: ut docent Navar. *in Sum. cap. 9. n.* 10. Suar. *de cenſ. diſp. 11. ſect. 4. n.* 13. Filliuc. *tract. 12. cap. 3. qu. 7. n. 73.* Bonac. *de cenſ. diſp. 2. q. 2. pun. 2. §. 3. n. 5.* & Caſtropal. *de cenſ. diſp. 2. pun. 8. n. 4.* Non ſic tamen faciliter excuſatur à peccato excommunicatus vitandus, & non toleratus; nihilominus ſi huic adveniat periculum mortis, mutilationis, infamiæ, aut gravis jacturæ bonorum temporalium, niſi Sacramenta miniſtret; poterit abſque peccato ea adminiſtrare, dummodo validè ea conficere poſſit: ratio eſt, quia ex benignitate Eccleſiæ non præſumitur, velle illum ſuis Legibus adſtringere cum tanto onere. Et dummodo non adſtringatur ad id faciendum cum tanto periculo in contemptum ipſius Cenſuræ, & Poteſtatis Eccleſiaſticæ, aut boni communis: quia tunc adminiſtratio illa evaderet intrinſece mala, & incohoneſtabilis. Poterit quoque excommunicatus vitandus abſque peccato Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ miniſtrare proximo in extrema neceſſitate conſtituto recipiendi illa, & alius Sacerdos non impeditus non habeatur, qui ea præſtare poſſit: ratio eſt, quia Eccleſia, ut non denegentur ſubſidia æternæ ſalutis proximo extremè periclitanti; dat facultatem ea miniſtrandi excommunicato non tolerato, dum alius Sacerdos non ſit non impeditus. Sic Suarez *de cenſ. diſp. 11. ſect. 2. n. 14.* Avila *2. par. cap. 6. diſp. 3. dub. 3.* Sayr. *lib. 2. Theſ. cap. 2. n. 11. & 18.* Bonac. *de cenſ. diſp. 2. q. 2. pun. 2. §. 4. n. 3. & 8.* Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 2. pun. 8. nu. 4.*

6 Major tamen Controverſia eſt penes Doctores de Sacramentis Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis, an in-

quam liceat Sacerdoti excommunicato vitando ea miniſtrare, ſi ægrotus adſit in extremis, qui illis indigeat, nec alius ſacerdos ſit non impeditus? Et quamvis conveniant Doctores, poſſe Euchariſtiam, vel extremam Unctionem ſine peccato adminiſtrare, ſi moribundus Sacramentum Pœnitentiæ ſuſcipere non potuit; quia quodlibet Sacramentum juxta probabilem opinionem cum attritione receptum facit ex attrito contritum; & tunc evenire poteſt ex receptione alicujus ex his Sacramentis obtineri ſalutem æternam ægroti, quæ non obtineretur ſine tali receptione: quapropter ſufficiens cauſa excuſans à peccato excommunicatum adminiſtrantem haberetur: ut docuere Suar. Avila, Laym. Bonac. & Gaſpar Hurtad. quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de cenſ. diſp. 2. pun. 8. n. 5.* Nihilominus diſconveniunt, ſi ægrotus recepit jam Pœnitentiæ Sacramentum: nam Sayr. Alterius, Avila, Gaſp. Hurtad. & alii penes Bonacinam, & Caſtropalaum locis citatis putarunt, non poſſe tunc licitè Euchariſtiam, vel extremam Unctionem miniſtrare: eo quia nulla habetur neceſſitas in ægroto recipiendi illa, ergo ceſſat cauſa excuſans à peccato Miniſtrum excommunicatum. Nec præceptum Divinum recipiendi Euchariſtiam in articulo mortis urget in eo caſu: quia ceſſat, dum Sacramentum iſtud decenter adminiſtrari nequeat. Verum probabilius puto, poſſe in eo caſu Euchariſtiam adminiſtrare licitè; & ſi infirmus Euchariſtiam recipere nequeat, poſſe adminiſtrare extremam Unctionem: ratio eſt, quia in articulo mortis Sacramentum Euchariſtiæ reputatur Sacramentum Neceſſitatis, dicente Chriſto Domino: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem; non habebitis vitam in vobis.* Et quamvis neceſſarium non ſit neceſſitate medii, eſt tamen neceſſarium neceſſitate Præcepti, ut ægrotus vires ſumat ad reſiſtendum diabolo, & ſuggeſtionibus ejus in illo extremo articulo: nec præſumendum eſt ex benignitate tam propria Sanctæ Matris Eccleſiæ, quòd velit tunc fidelem tanto præſidio privare in deteſtationem excommunicati. Accedit, quòd tempore Interdicti concedit eadem Eccleſia Sacramenta Baptiſmi, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ *ex Cap. penult. de Sent. excom. & ex Cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiſ.* Eædem militant rationes, ſi Euchariſtiam ſumere non potuit ægrotus; pro extrema Unctione, quæ Sacramentum infirmorum dici ſolet. Non nego tamen, quòd accepta Euchariſtia ab infirmo non ſit ei adminiſtranda Extrema Unctio ab excommunicato vitando; quia tunc non eſſet Sacramentum neceſſitatis. Sic Suar. *de cenſ. diſp. 11. ſect. 1. n. 17. & 23.* Filliuc. *tract. 12. cap. 3. q. 8. n. 76.* Coninch *diſp. 14. dub. 5. n. 34.* Bonac. *de cenſ. diſp. 2. q. 2. pun. 2. §. 4. n. 8. in fin.* & Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 2. pun. 8. n. 7. & 8.*

Excommunicatus, ſive vitandus ſit, ſive toleratus, 7
qui illicite Sacramenta adminiſtrat, aut Miſſæ Sacrificium celebrat, vel Officium Ordinis Sacri, quem habet, exercet; incurrit in Irregularitatem *ex Cap. Si quis. 11. qu. 3. Cap. Is, cui, de Sent. excom. & Cap. final. de Cleric. excom. Miniſtr.* Excuſatur tamen ab incurrendo Irregularitatem ob ignorantiam probabilem ſuæ excommunicationis, vel ob aliam juſtam cauſam excuſantem à culpa juxta ea, quæ dicta fuere de cauſis excuſantibus ab incurrendo Cenſuras: nam Irregularitas impoſita eſt in pœnam delicti, ut patet *ex cap. Apoſtolicæ, de Cleric. excomm. Miniſtr.* ergo ſi nullum extat delictum, & culpa in adminiſtrando; nullam incurrere debet Irregularitatem. Sic docent Navarrus *in Summ. capit. 17. numer. 163.* Suarez *de Cenſ. diſput. 11. ſect. 3. num.* 5. Ugolinus *tab. 1. cap. 14. §. 1.* Bonacina *de Cenſ. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 2. §. 4. num. 6.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 2. pun. 8. num. 9.* Quòd ſi excommunicatus Officium Ordinis Sacri exerceat, quem revera non habet, non incidit in Irregularitatem: ut ſi quis non ſubdiaconus, aut Diaconus, vel Præsbyter epiſtolam ſolemniter caneret, aut Evangelium, vel Miſſam celebraret: ratio eſt, quia revera non habet Ordinem ad hæc officia requiſitum. Sicuti irregularitatem non incurrit Parochus, vel ex ejus licentia Sacerdos excommunicatus, ſi Matrimonio aſſiſteret: cum aſſiſtentia illa non ſit actus Ordinis Sacri, ſed Juriſdictionis. Irregularitatem tamen incurreret, ſi Nuptias ſolemniter benediceret *ex cap. 1. & 3. de ſecund. Nupt.* Nec excommunicatus Irregularitatem incurreret, ſi baptiſmum privatim conferret; ſecus verò ſi ſolemniter baptizaret, quia jam eſſet actus Ordinis. Sic adnotat Caſtrop. *l. c. n. 10.*

Controvertitur tamen inter Doctores: an adminiſtra- 8

tio Sacramenti Pœnitentiæ facta ab excommunicato vitando inducat Irregularitatem? Et ratio controvertendi est, quia excommunicatus revera Sacramentum Pœnitentiæ non administrat: cum enim deficiat in eo Jurisdictio necessario requisita ad hoc Sacramentum; inde est, quòd ea carens irritum reddit illud, quamvis ministrare tentet: & irregularitas non contrahitur ob actum Ordinis attentatum, sed factum; sicuti non imponitur Irregularitas ob homicidium attentatum, sed jam executum, cum ex Regula Juris: *Non præstat impedimentum, quod de Jure non sortitur effectum*. Ob has rationes non defuere, qui dixerint, non incurrere Irregularitatem. Sed vera Sententia est, Irregularitatem incurrere: cum non minùs absolvere à peccatis sit actus Jurisdictionis, quàm Potestatis Ordinis; & quamvis excommunicatus careat potestate Jurisdictionis, non caret tamen Potestate Ordinis, cujus actum exercet, quantum est ex parte sua, esto invalidus sit ob defectum Potestatis Jurisdictionis. Et quamvis actus hic dicatur attentatus respectu Potestatis Jurisdictionis, non est tamen attentatus respectu Potestatis Ordinis; & huic actui quamvis defectuoso quoad absolutionem annectitur Irregularitas. Nec semper Irregularitas imposita supponit actum cum suo effectu, sed sat est, quòd sit attentatus quantum est ex parte agentis ponentis ex se, quantum ex parte sua ponere potest. Sic Rebaptizans Irregularitatem incurrit, quæ quidem Irregularitas non supponit verum baptismum, sed mere attentatum, ut per se patet. In casu tamen, quo Sacerdos excommunicatus non haberet intentionem absolvendi; tunc censerem, non incurrere Irregularitatem: eo quia nec actum Potestatis Ordinis, nec Jurisdictionis exerceret. Sic Suarez *disp.* 11. *de cens. sect.* 3. *n.* 14. & Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 8. *n.* 12.

CAPUT VII.

De quarto effectu excommunicationis, nempe Privatione divinarum Rerum, & Ecclesiastica Sepultura.

1 *Privatur quilibet excommunicatus ex vi excommunicationis celebratione Divinorum Officiorum, & illorum assistentia.*
2 *Quid veniat Nomine Divinorum Officiorum, quibus privatur excommunicatus?*
3 *Excommunicatus etiam toleratus nequit assistere Sacrificio Missæ; poterit tamen toleratus inservire Sacro, si alius non adsit, qui inservire sciat.*
4 *An peccet graviter excommunicatus non audiendo Missam, si cum possit Absolutionem non procurat?*
5 *Excommunicatus adstans Sacrificio Missæ culpabiliter nullam aliam pœnam incurrit, nisi excommunicationem minorem, dummodo non fuerit Sacerdos, qui in Irregularitatem incideret. Quòd si excommunicatus admonitus à celebrante, ut exeat, exire nolit; novam incurrit excommunicationem Pontifici reservatam.*
6 *Sacerdos sacrificans sciens adesse Sacrificio excommunicatum vitandum, & permittit adesse; non solum sacrilegium committit, & minorem excommunicationem incurrit, sed etiam interdicitur ab ingressu Ecclesiæ.*
7 *Fideles audientes Sacrum cum excommunicato vitando, si scienter faciant; graviter peccant, & excommunicationem minorem incurrunt.*
8 *Peccat etiam graviter excommunicatus vitandus assistens aliis Divinis Officiis à Missa, nisi excuset parvitas materiæ.*
9 *An excommunicatus vitandus recitans privatim Horas Canonicas graviter peccet, si dicat: Dominus vobiscum?*
10 *An peccet excommunicatus vitandus adhibens socium in recitatione privata Divini Officii?*
11 *An privetur excommunicatus omni usu Rerum Sacrarum?*
12 *An possit concionari, vel Lectionem Theologiæ, aut Juris Canonici docere?*
13 *An possit Concionem audire, vel Lectionem Theologiæ, aut Juris Canonici?*
14 *Excommunicatus privatur Ecclesiastica Sepultura, si nec in vita, nec post mortem absolutus fuerit.*
15 *Quid veniat nomine Ecclesiasticæ Sepulturæ?*
16 *An excommunicatus sepeliri poterit in loco Sacro, si fuerit in foro Pœnitentiæ absolutus in mortis articulo?*
17 *Quodnam peccatum committat, & quam pœnam incurrat sepeliens in loco sacro excommunicatum non absolutum?*

QUILIBET excommunicatus ex vi excommunicationis privatur celebratione Divinorum Officiorum, & illorum assistentia: sic Doctores communiter, & apertè constat *ex cap. nihil, cap. Qui merito.* 11. *q.* 3. *cap. nuper, cap. Significavit, de sent. Excom. & cap. Alma Mater, eod. tit. in* 6. Cum enim ei interdicatur omnis Communio, & participatio cum Fidelibus, clare patet, ei interdici communicationem in Divinis Officiis. Hinc fit, graviter peccare excommunicatum communicantem, & assistentem Divinis Officiis, faceret enim contra prohibitionem in re gravi sibi factam ab Ecclesia, nisi ob ignorantiam invincibilem, vel ob aliam sufficientem, & justam causam id efficeret juxta communes Regulas. 1

Nomine autem Divinorum Officiorum venit non solum Sacrificium Missæ, ad quod diriguntur Divina Officia; sed etiam Horæ Canonicæ, quæ in Choro persolvi solent, Oratio publica, ac publica supplicatio, & Processio, benedictio solemnis Chrismatis, Olei Sancti, Candelarum, Olivarum, Aquæ benedictæ, & aliæ similes Cæremoniæ, quæ solemniter fieri solent ex Christi Institutione, vel Ecclesiæ; vel quæ sunt propriæ alicujus Ordinis Clericalis, ut solemnis cantus Epistolæ, vel Evangelii. Sic Suarez *de cens. disp.* 12. *sect.* 2. Alterius *lib.* 1. *disp.* 10. *cap.* 2. Filliuccius *tract.* 12. *q.* 2. *n.* 85. *& q.* 5. *n.* 84. Bonacina *de excom. q.* 2. *pun.* 3. *§.* 2. *n.* 2. 2

Jam verò cum inter Divina Officia principem locum obtineat Sacrificium Missæ, utpote omnium Divinorum divinissimum; ideo nequit excommunicatus etiam toleratus illi assistere: ut statuitur *in cap. illud. de cleric. excom. minist. & cap. ultim. de Sent. excom. in* 6. Excipitur Casus, si toleratus sit, invitari poterit ad inserviendum Sacro à Sacrificante, si videlicet nullus alius adsit, qui possit Sacro inservire: nam ratione illius necessitatis excusatur à peccato. Non sic verò, si nulla habeatur necessitas, aut justa causa id efficiendi; tunc enim graviter peccabit assistendo notabili parti illius: nam si parva pars esset ob parvitatem materiæ excusaretur à peccato gravi extra scandalum, & contemptum. Nec ei favet, quòd sit surdus, vel cœcus: cum surdus, & cœcus possint esse moraliter præsentes Sacrificio, & habere hanc Communicationem in Divinis cum Sacerdote. Sic Sayrus Ugolinus, Suarez, Henriquez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom. disp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 3. *§.* 1. *n.* 3. & Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 9. *nu.* 2. 3

Exagitari hìc solet: an peccet graviter excommunicatus, sive toleratus, sive non, dum Missam non audit die præcepti, & possit absolutionem procurare, ac se liberum, & expeditum reddere ad illam audiendam? Et quamvis Nugnez 3. *par. q.* 83. *art.* 6. cum aliis docuerit, graviter peccare, & teneri ex vi præcepti sub gravi ad se liberum reddendum, ut præcepto satisfaciat. Nihilominus communis Sententia docet, non peccare ex vi præcepti, & ob Sacri omissionem: ratio est, quia Missæ Præceptum obligat tantum expeditos, & liberos ad audiendam illam; non autem obligat, ut expediti reddantur, & liberi, si aliunde impediti sint, vel adstricti: aliàs Missæ Præceptum obligaret infirmos, & in carceribus detentos ad procurandam sanitatem, & excarcerationem, ut Missam audiant. Obligat ergo hoc Præceptum actu dispositos ad illius executionem; non verò obligat, ut disponantur: sic non peccat ex vi præcepti Missæ, qui non procurat suis expensis absolutionem excommunicationis, quam obtinere satis facilè non posset, si illas faceret. Sic Navarrus, Ugolinus, Sayrus, Coninch, Henriquez, Avila, Suarez, Layman, Alterius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom. disp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 3. *§.* 1. *nu.* 4. & Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 9. *numer.* 3. Aliter tamen sentiendum est de excommunicato, qui absolutionem ab excommunicatione non procurat, cum facilè possit, ut satisfaciat Præceptis annuæ Confessionis, aut Communionis in Paschate; peccat siquidem ex vi Præceptorum istorum: & ratio disparitatis est, quia hæc Præcepta quamvis ab Ecclesia determinata, Divina tamen sunt, & strictiùs obligant præ præceptis pure Ecclesiasticis; adeoque validiùs urgent ad impedimenta removenda, ut observentur: maximè quia diriguntur ad puritatem animæ, eamque cum Deo uniendam, & reconciliandam; 4

ergo

ergo validius urgent ad removenda impedimenta obstantia. Sic Navarrus *in Sum. cap.* 21. *n.* 24. Avila 1. *par. de cens. cap.* 6. *disp.* 4. *dub.* 7. Coninch *disp.* 14. *dub.* 7. *n.* 56. Layman *lib.* 1. *Sum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 2. *nu.* 2. Bonacina *de excom. l. c. n.* 5. & Castropalaus *de cens. l. c.*

5 Excommunicatus etiam vitandus, qui adstat Sacrificio Missæ, quamvis culpabiliter assistat ei; nihilominus nullam aliam incurrit pœnam præter excommunicationem minorem: ratio est, quia nulla alia pœna in Jure statuitur contra audientem Sacrum in excommunicatione. Nisi fortè excommunicatus esset Sacerdos, & sua authoritate faceret, ut coram se Sacrificium Missæ, aut alia Divina Officia celebrarentur; tunc etenim in Irregularitatem incideret: & ratio est, quia fictione Juris reputatur, ac si ipse celebraret, & consequenter Irregularitatem incurreret: nam ipse in causa est, ut alter celebret; & qui per alium facit, per se ipsum facere censetur. Secus tamen esset, si excommunicatus non esset Sacerdos, tunc enim Irregularitatem non incurreret, quia cessat fictio Juris. Sic *ex cap. Tanta, de excessib. Prælat. cap. illud, de Cleric. excom. ministr. & ex Clement.* 1. *verb. Celebrare, de Privileg.* docent Abbas, Covarruvias, Suarez, Ugolinus, Sayrus, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom. disp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 3. *§.* 1. *n.* 7. & Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 9. *n.* 4. Quòd si excommunicatus, sive Sacerdos sit, sive non, admonitus à celebrante, ut exeat, & exire nolit; novam incurrit excommunicationem Pontifici reservatam *ex Cap. eos, de sent. extom. & ex Clement.* 2. *eod. tit.* Hanc etiam excommunicationem incurrit Interdictus denunciatus, qui admonitus, ut exeat, adhuc perseverat assistens Sacrificio. Insuper eamdem excommunicationem incurrunt omnes illi, qui prohibent, ne arceantur excommunicati, & Interdicti denuntiati admoniti, ut exeant, & recedant à Sacrificio *ex cap. Gravis, de Sent. excom.* sic Bonacina *l. c. n.* 8. & Castropalaus *l. c.*

6 Sacerdos sacrificans, si sciat adesse Sacrificio excommunicatum vitandum, & permittat adesse; non solum grave committit Sacrilegium, ac excommunicationem minorem incurrit ob communicationem illam in Divinis cum tali excommunicato, ut constat *ex Cap. Is, qui, de Senten. Excomm.* sed etiam interdicitur ab Ingressu Ecclesiæ *ex Cap. Episcoporum, de Privileg. in* 6. Sic Suarez, Sayrus, Ugolinus, Henriquez, Coninch, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de excomm. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 3. *§.* 1. *num.* 10. contra Covarruviam non rectè putantem, extendi talem pœnam ad solos exemptos à Jurisdictione Ordinaria. Adnotat tamen Bonacina, non incurrere Irregularitatem, nisi celebret, aut actus Ordinis exerceat, dum est Interdictus. Hinc est, quòd obligetur Sacerdos sacrificans, si sciat adesse Sacrificio excommunicatum vitandum; facere eum monitum, ut recedat à Sacrificio; quod si recedere nolit, expellendus venerit, si id fieri possit: cum licita sit talis defensio Ecclesiasticæ Jurisdictionis, & Censuræ *ex argum. cap. Venimus, de Sent. excom.* Demum si expelli non possit, intermittendum erit Sacrificium, si nondum incœptus est Canon Missæ, Te igitur Clementissime Pater; tunc enim prosequi debet Missam ob integritatem Sacrificii, quæ est de Jure Divino: & absoluta Consecratione, & consumptione Sacrificii recedere debet à Sacro Altari, & se in sacristiam recipere, omissis aliis, quæ post Communionem dici solent. Sic *ex cap. Is, cui, de Sent. excom. & Clement.* 2. *eod. tit.* docent alios plures referentes Navar. Avil. Suar. Laym. quos refert, & sequitur Castropal. *de cens. disp.* 2. *pun.* 9. *n.* 5. & Bonac. *l. c. n.* 13. referens Henriquez, & Reginaldum. Non tamen eodem modo debet facere sacerdos, si post inchoatam Missam advertat adesse in Ecclesia cadaver excommunicati vitandi: eo quia sua privata intentione poterit nolle communicare cum illo, cum sit in ejus potestate: nequibit tamen actionem aliquam cum eo exercere benedicendo aqua benedicta, vel pro eo orando, aliàs communicabit illi. Sic ex Sayro, Henriquez, Reginaldo, Ugolino, & aliis docet citatus Bonacina *n.* 14. Nec tenetur sacerdos celebrans Missam relinquere, si ad Ecclesiam confugiat excommunicatus vitandus, ut securum se reddat ab inimicis, aut satellitibus insequentibus, vel illac transeat, aut seorsim oret, & privatim; itaut innotescat non assistere Sacro, quod celebratur: nam non dicitur Sacerdos celebrans formaliter communicare cum excommunicato, qui formaliter non audit missam à se celebratam: ut si excommunicatus esset in una Capella, & Sacerdos in alia celebraret. Sic Suarez, Henriquez, Sayrus, Ugolinus, Filliuccius, Coninch, Reginaldus, relati à Bonacina *l. c. n.* 16.

Fideles Sacrum audientes cum excommunicato vi- 7
tando, si scienter id faciant; graviter peccant, ac excommunicationem minorem incurrunt: participant siquidem in Divinis, quæ participatio gravis materia est, si sit in notabili parte Missæ: ut communiter docent Doctores teste Alterio *lib.* 1. *disp.* 12. *cap.* 5. *in fin.* Quamvis non denegem suam probabilitatem Sententiæ asserenti, excusari à peccato gravi, si extra contemptum, ac Scandalum, & sine sua inductione, & cooperatione audiant Missam Fideles cum excommunicato vitando: nam hæc communicatio coauditionis ejusdem Missæ non videtur tam magna: ut habet Suarez *de cens. disp.* 12. *sect.* 1. *n.* 16. Sed meo videri probabilior est Communis Sententia, nec ab ea recedendum. Tenentur ergo fideles audientes Sacrum, excepto Ministro, cum advertunt, excommunicatum vitandum velle eidem Sacro assistere; recedere à Missa, ne conveniant cum ipso in eadem oblatione, in qua convenire censentur omnes eidem Sacrificio assistentes. Sic ex Layman, Avila, & aliis docet Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 9. *n.* 5. *in fine.*

Aliis Divinis Officiis à Missa, quæ supra recensui- 8
mus; prohibetur assistere sub culpa gravi excommunicatus vitandus, ut in principio diximus, & constat ex Capitibus ibi citatis, & ex Communi sensu Doctorum. Quapropter sicuti deobligatur ab auditione Sacri, sic deobligatur à recitandis publicè Horis Canonicis; si fortè teneatur ad talem publicam recitationem: quamvis non deobligetur à privata earum recitatione, si teneatur ad illam ob Professionem Religiosam, Sacros Ordines, aut Beneficium; cum non debeat commodum reportare ex suo delicto; est enim excommunicatio pœna, adeoque non relevans ab onere, sed illud aggravans: maximè quia privata illa recitatio non est Communicatio cum aliis fidelibus. Nec ex eo, quod excommunicatus Beneficiarius fructus sui beneficii non percipiat, habet caput sufficiens ad deobligationem à privata Horarum recitatione: cum ipse sit causa privationis illius, & damnum, quod quis sua sponte sentit; sibi imputare debet *ex Regul.* 86. *de Regul. Jur. in* 6. Sic ex communi Sententia docent Navarrus, Reginaldus, Coninch, Sayrus, Suarez, Filliuccius, Alterius, Covarruvias, Avila, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excomm. disput.* 2. *qu.* 2. *pun.* 3. *§.* 2. *nu.* 3. & Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 9. *num.* 7.

An autem peccet excommunicatus vitandus priva- 9
tim recitans Horas Canonicas, si dicat, Dominus vobiscum, cum dicere debeat, Domine exaudi Orationem meam; controversa res est. Nam non desunt, qui dicant, graviter peccare: cum verba ista non sint propria Personæ, sed propria Ordinis Diaconi, & Sacerdotis; imò addunt Irregularitatem incurrere. Sed nimis ardua Sententia: adeoque benigniùs dicendum est, venialiter peccare, nec Irregularitatem incurrere: quia esto sit aliqua Communicatio in Divinis, aut Ordinis exercitium; sed in re parva, & nimis levi. Sic docent Sayrus, Filliuccius, Coninch, & Bonacina eos referens *l. c. n.* 6. sic etiam Castropalaus *l. c. n.* 8. Quamvis nullum peccatum esse, sustineant Avila 2. *par. cap.* 6. *disp.* 4. *dub.* 6. & Gaspar Hurtadus *disput.* 5. *de excom. diffic.* 2. putantes, verba illa privatim prolata, & absentibus fidelibus habere vim Orationis privatæ pro illis, non verò Communicationis cum illis: sicuti absentibus fidelibus dicere privatim, Venite exultemus Domino &c. non reputatur communicatio cum illis, sed oratio privata.

An insuper peccet excommunicatus vitandus adhiben- 10
do socium in hac privata recitatione Officii; non caret minori difficultate: eo quia sub gravi culpa privatur excommunicatus Communicatione in Divinis Officiis cum fidelibus, ac in aliis Orationibus faciendis ex multis Capitibus, & præcipuè *ex cap. Excommunicatos.* 11. *qu.* 3. Verum communior Sententia reputat, non attingere gravem culpam, si excommunicatus Socium adhibeat in privata recitatione Divini Officii: & ratio est, quia ex una parte videtur levis Communicatio, nec ita gravis, ut culpam mortalem constituat; ex alia parte in ea Oratione non se gerit excommunicatus, ut Persona publica, & Minister Ecclesiæ est, nec tales Ora-

tiones valorem habent ex Ecclesia; ergo talis adhibitio socii non attingit culpam gravem. Sic Avila, Henriquez, Suarez, Ugolinus, Filliuccius, Coninch, Alterius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom. disp. 2. q. 2. pun. 3. §. 2. n. 4.* & Castropalaus *de cens. disp. 2. pun. 9. n. 9.* Quòd si ex necessitate aliqua, vel utilitate id faceret excommunicatus adhibendo Socium in privata illa Recitatione Divini Officii, maximè si adjuvans ad recitandum esset ei Subditus, ut si Episcopus, vel Canonicus vocaret ad recitandum suum Cappellanum, cum Ministerium tunc potiùs esset corporale, quàm Ecclesiasticum; in tali casu nec culpam venialem attinget: ut docent Suarez *de cens. disput. 12. sect. 1. n. 18.* Ugolinus *tab. 1. cap. 13. §. 14.* Bonacina *l. c. nu. 5.* & Castropalaus *l. c.*

11 Petes 1, an excommunicatus privetur omni usu Rerum Sacrarum? Resp. negativè: nam excommunicatus, ut diximus, potest privatim recitare Divinum Officium, imò tenetur sub gravi id efficere, si aliunde obligationem habet illud recitandi. Poterit quoque Templum ingredi, & illic privatim orare, dum non recitantur Divina Officia; etiamsi ibi sint alii Fideles, qui privatim orent; cum præsentia illius non conjungat Orationes illas per modum unius. Et quamvis non desint, qui dicant, non posse ingredi Ecclesiam, quia jam ejectus est ab illa: imò *in cap. Episcopus, de Consecr. dist. 1.* præcipitur Ostiariis, ut excommunicatos expellant. Nihilominus hoc non intelligendum erit de Ecclesia Materiali, sed de formali, à qua per privationem Communicationis ejectus est. Et præceptum factum Ostiariis de expellendis excommunicatis ab Ecclesia est pro tempore Divinorum Officiorum; ex quo deducitur, quod aliis temporibus assistere possint. Sic Suarez, Navarrus, Coninch, Filliuccius, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 3. §. 2. nu. 8.* & Castropalaus *de cens. disp. 2. pun. 9. nu. 14.* Addunt Bonacina *l. c. n. 9.* & Alterius *lib. 1. de cens. disp. 10. cap. 5.* posse more laicorum benedicere Mensæ, Eucharistiam adorare, signare se cruce: non concederem tamen posse Eucharistiam comitari, dum ad infirmos processionaliter defertur: quia cum recitentur ex præscripto Psalmi, & aliæ Orationes, ac Indulgentiæ conferantur; nequibit in his participare excommunicatus cum aliis fidelibus: ut rectè adnotant Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 2.* & Sayrus *lib. 2. cap. 3. n. 13.* Permittitur quoque, & conveniens est permitti excommunicato usus privatus Sacrarum Imaginum, & Reliquiarum, ut se ad pœnitentiam excitet, & Cultum, ac honorem Deo, & Sanctis adhibeat: cum in tali usu privato nulla appareat specialis prohibitio: ut ex communi Sententia docent Suarez, Sayrus, Henriquez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* Et quamvis Ugolinus, quem sequitur Bonacina *l. c.* excipiat usum aquæ benedictæ, & aliorum Sacramentalium, utpote habentium valorem ex Orationibus Ecclesiæ. Nihilominus rectius docent oppositum Suarez, Sayrus, Henriquez, Filliuccius, & Castropalaus eos referens *l. c.* quia licèt excommunicatus non possit illis uti, ut effectus ab illis provenientes sibi applicet; poterit tamen in earum venerationem, & honorem id præstare, ut ad pœnitentiam excitetur. Hinc pariter deducitur, posse coram Sacra Imagine privatim orare, cui Indulgentiæ addictæ sint, non eo animo, ut Indulgentias lucretur, à quibus excluditur; sed recordatione earum, ut ad pœnitentiam revocetur.

12 Petes 2. An excommunicatus concionari possit, aut Lectionem Theologiæ, vel Juris Canonici docere? Resp. negative: nam licèt hæc non comprehendantur inter Divina Officia; nihilominus cum prohibita sit cuicumque excommunicato Communicatio cum fidelibus; inde est, non posse in his communicare cum illis; & præcipuè quia hæc Communicatio proxima est Divinis. Solum permittitur, hæc omnia præstari posse ab excommunicato tolerato petentibus ipsis fidelibus: quòd si hæc omnia competant illi excommunicato tolerato, & non subrogatus sit alius, qui ea præstet; poterit tunc illa munia prosequi: quia censendus est ipse petitus, dum alter non subrogatur ab eis, ad quos spectat consulere communi utilitati, & necessitati. Sic Suarez *de cens. disp. 12. sect. 2. n. 5.* Bonacina *de excom. disp. 2. q. 2. pun. 3. §. 2. n. 12. in fin.* referens Coninch, Alterium, & Filliuccium, Castropalaus *de cens. disp. 2. pun. 9. n. 10.*

13 Petes 3. an excommunicatus possit Concionem audire, vel lectionem Sacræ Theologiæ, aut Juris Canonici? Resp. assistere posse, etiamsi vitandus sit, Concioni: cum illa assistentia dirigatur in ejus æternam salutem; & sic statuitur *in Capit. Responso, de Sentent. Excom.* & communiter habent Doctores; ideoque si permittitur excommunicato etiam vitando concionem audire, non tenebitur Concionator videns excommunicatum à concione desistere. De assistentia verò lectioni Theologiæ, & Juris Canonici, aut alterius scientiæ major est controversia: an teneatur Lector à sua lectione desistere, & cæteri Auditores recedere præsente excommunicato vitando nolente recedere? Nam ipsi non permittitur talis Communicatio; ergo & alii tenentur eum vitare, ac recedere, ne communicent: & quamvis ea communicatio levis sit momenti, nihilominus sufficiens est ad excommunicationem minorem inducendam. Verum quia semper, vel ferè semper intervenit bonum commune, ne intermittantur statutæ lectiones; & utile particulare ipsorum auditorum, quo privari non debent: ideo hæ causæ sufficientes sunt ad hanc levem communicationem permittendam cum excommunicato. Sic Avila *2. par. de Cens. cap. 6. disp. 11. dub. 3. concl. 2.* Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 3. §. 2. num. 12.* Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 9. num. 13.* & alii.

Ecclesiastica sepultura cum comprehendatur in Di- 14
vinis Officiis, quæ fidelibus impertiri solent; ideo privatur etiam ipsa excommunicatus, qui non fuit absolutus in vita, nec post mortem, quamvis decedens è vita signa dederit Contritionis: sic statuitur *in Cap. Sacris, de Sepult. Cap. Consuluisti, de Consecr. Eccles. & Clement. 1. de Sepult.* ratio enim exposcit, ut quibus non communicamus vivis, nec debeamus communicare defunctis; defuncti siquidem in Ecclesia sepulti aliqua ratione dicuntur cum fidelibus communicare in spiritualibus ob suffragium, quod recipiunt in anima: ut rectè docent Suar. Avila, Toletus, Navar. Henriq. Sayrus, Ugolin. Filliuc. Reginal. Coninch, Alterius, relati à Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. pun. 3. §. 3. num. 1.* Quòd si excommunicatus vitandus non fuerit, sed toleratus; privari non debet Ecclesiastica sepultura, cum à fidelibus particeps fieri possit suffragiorum Ecclesiæ, dummodo exhibitis contritionis signis è vita decesserit: nam si impœnitens mortuus est, cum sit excluſus à Regno Cœlorum, pariter excluditur ab Ecclesiastica sepultura, cum sit incapax suffragiorum Ecclesiæ. Expedit tamen, eum mortuum priùs absolvere, antequam Ecclesiasticæ sepulturæ tradatur, tum ob decentiam, & reverentiam Divinis Officiis debitam, tum ad tollendam omnem dubietatem. Excommunicatus verò vitandus, qui decessit signa contritionis exhibendo, antequam sepeliatur, debet absolvi, ac communioni fidelium restitui: quòd si sepultus fuerit, exhumari debet, ut absolvatur. Verùm puto nimis probabile, non esse exhumandum; sed quamprimùm petenda est absolutio à legitimo superiore, ut dignus fiat Ecclesiastica sepultura, & ne ejus ossa extra Ecclesiam projiciantur: ut bene docent Ugolinus, Sayrus, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Excom. l. c. nu. 7.* quamvis exhumandum reputet Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 9. num. 13.* Si tamen excommunicatus vitandus impœnitens decesserit è vivis, extra locum sacrum sepeliendus erit absque pompa funerali, & absque Clericorum cantu, & comitatu honorifico. Quòd si jam sepultus fuerit, exhumari debet, si ab aliis fidelibus defuncti discerni possit, ac extra Ecclesiam projici; sin minus discerni possit, reconcilianda erit Ecclesia, quæ jam polluta est ob sepulturam excommunicati: & hæc reconciliatio facienda est, etiamsi exhumetur excommunicatus; factus enim est locus ille Sacer pollutus, & incapax, ut in eo celebrentur Divina Officia, aut alia cadavera fidelium sepeliantur: ut statutum est *in Cap. Consuluisti, de Consecr. Eccles. & Cap. unic. eod. tit. in 6.*

Inquires 1. quid veniat nomine Ecclesiasticæ sepul- 15
turæ? Resp. venire sepulturam in loco sacro, sive sit Ecclesia, sive ejus Cæmeterium: sic statuitur *in Cap. Sacris, de Sent. Excom.* Imò etiam venit quicumque alius locus ex authoritate Episcopi designatus, vel ex consuetudine ad humanda ibi cadavera fidelium defunctorum, aut ad Divina Officia ibi celebranda. Sic *ex Cap. final. de Consecr. Eccles.* docent Ugolinus, Suarez, Reginaldus, Coninch, Alterius, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Excomm. disp. 2. qu. 2.*

quæst. 2. punct. 3. §. 3. num. 3. & Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 6. num. 13. in fin.* Hinc deducitur: sepelire excommunicatum extra Ecclesiam, & Cæmeterium, quamvis prope illa; non esse sepelire in loco sacro: ut rectè adnotat Bonacina *l. c. num. 5.*

16 Inquires 2. an possit in loco sacro sepeliri excommunicatus, qui fuit in foro Pœnitentiæ absolutus in mortis articulo? Resp. affirmativè: & ratio est, quia revera est absolutus ab excommunicatione, adeoque privandus non erit Ecclesiastica sepultura: hæc enim privatio est effectus excommunicationis, qua ablata sive in foro Sacramentali, sive extra per absolutionem, aufertur pariter ejus effectus privationis sepulturæ. Secus tamen esset, si absolutus non fuisset, quamvis signa veræ pœnitentiæ, & contritionis dedisset: quia jam est excommunicatione irretitus, & afficitur ejus effectu privationis Ecclesiasticæ sepulturę. Sic Ugolinus *tab. 2. de Cens. cap. 9. §. 5.* & Bonac. *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 3. §. 3. num. 5.*

17 Inquires 3. quodnam peccatum committat, & quamnam pœnam incurrat, qui excommunicatum non absolutum sepelit in loco sacro? Resp. si excommunicatus toleratus non sit; graviter peccare sepelientem eum: eo quia facit contra obligationem gravem, quam habet non communicandi cum illo in rebus sacris, nec sepeliendi eum. Eodem modo peccarent Clerici sociantes illum ad sepulturam psallendo, & alias Orationes Ecclesiasticas recitando: est etenim communicatio cum excommunicato vitando ab Ecclesia prohibita: sicuti etiam prohibet oblationes, & eleemosynas pro excommunicato vitando accipere *in Capit. Sacris, de Sent. Excom.* Si verò excommunicatus sepultus toleratus sit, non peccat graviter eum sepeliens: nam permissum est in Concilio Constantiensi communicare cum excommunicatis toleratis: Sic Suarez, Henriquez, Reginaldus, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 3. §. 3. num. 2.*

Pœna autem, quam incurrit sepeliens in loco sacro excommunicatum vitandum, est excommunicatio major, à qua absolvendus non erit, nisi satisfactionem dederit ad arbitrium Episcopi: sic constat *ex Clement. 1. de Sepult.* eadem pœna afficitur sepeliens hæreticum, ejusque fautores *ex Capit. Quicumque, de Hæret. in 6.* nec absolvendus erit, donec corpus hæretici propriis manibus exhumaverit è loco sacro, & in locum profanum ejecerit. Extenditur quoque eadem pœna ad sepelientes interdictos, vel manifestos Usurarios: ut habet Bonacina alios referens *de Excomm. disp. 2. quæst. 2. punct. 3. §. 3. num. 8.* Requiritur tamen ad hanc pœnam excommunicationis incurrendam, 1. ut sepeliens scienter sepeliat, hoc est sciat, esse excommunicatum, & quidem denuntiatum; nam si denunciatus non esset, jam toleraretur. Idem dicendum de interdicto, ut sciat, esse interdictum, & ut talem denuntiatum: sicuti scire debet, Usurarium esse talem, ac manifestè talem: scire quoque debet de hæretico, quòd talis sit, ac per sententiam talis declaratus fuerit. Sic Navarrus, Henriquez, Avila, Layman, Suarez, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 6. num. 14.* 2. requiritur, quòd sepeliens propriè sit talis, hoc est, quòd corpus immittat in sepulturam, & cooperiat terra: nam qui largè dicuntur sepelire mortuum; non incurrunt hanc pœnam: sic sunt Clerici canentes; comitantes, aut deferentes corpus defuncti; fossam priùs excavantes ad sepeliendum: cum hi omnes propriè non sepeliant. Dubitatur tamen de Mandantibus, vel Consulentibus sepelire an prædictam pœnam incurrant? Et quamvis Navarrus, Henriquez, Cajetanus, Avila, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c.* probabiliter putent, esse contra facientes, non verò contra Mandantes, & Consulentes; nihilominus probabilius puto, incurrere hanc pœnam; aliàs Constitutio frustranea esset, nec intentum obtineret: cum ut plurimum sepelientes facientes propriis manibus sint gens infima, & ignara juris; adeoque sine effectu Censura lata fuisset, cum numquam incurreretur, nisi extenderetur ad Mandantes, & Consulentes id facere, quapropter ex necessitate extenditur. Sic expresè docent Suarez, Coninch, Ugolinus, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. numer. 15.* Alterius *lib. 1. disp. 14. cap. 3. in fine.* Illud tamen probabilissimum puto, quod incurrens hanc excommunicationem majorem, non incurrat simul excommunicationem minorem: eo quia hæc commutata fuit in majorem, sicuti commutata fuit in participante cum excommunicato in crimine criminoso. Sic Suarez *de Cens. disput. 12. sect. 2. num. 13.* Bonacina *loc. cit. numer. 9.* & Castropalaus *loc. cit. numer. 16.* quamvis oppositum docuerint Navarrus, Avila, Filliuccius à supradictis relati.

CAPUT VIII.

De Quinto effectu excommunicationis, privatione videlicet Beneficii Ecclesiastici, ejusque Fructuum, & Proventuum.

1 *Excommunicatio privat excommunicatum quacumque electione, præsentatione, & nominatione ad beneficium Ecclesiasticum.*
2 *Comprehendit privatio ista non solùm excommunicatum à Jure, sed etiam ab homine.*
3 *An etiam privatio extendatur ad Pensionem?*
4 *Privat etiam, & incapacem reddit Officii, Muneris, & Dignitatis Ecclesiasticæ.*
5 *An etiam privet collatione Dignitatis, & Officii sæcularis habenti annexam jurisdictionem?*
6 *An electio ad beneficium facta tempore non excommunicationis, si tempore excommunicationis acceptetur, invalida sit acceptatio?*
7 *Poterit validè excommunicatus optare, non solùm si non mutetur titulus, sed etiam si mutetur; dummodo collatio differatur post absolutionem.*
8 *An beneficium collatum excommunicato tempore excommunicationis, si ab eo acceptetur tempore absolutionis; valida sit acceptatio?*
9 *A quonam petenda in hoc casu beneficii nova collatio post absolutionem impetratam?*
10 *Quomodo excommunicatus occultus se gerere debeat, si ei facta sit electio, vel Collatio beneficii, à quo nequit se retrahere, nisi manifestando suam occultam excommunicationem?*
11 *Quæ dicta sunt, an procedant in provisionibus factis ab ordinariis locorum, an etiam in provisionibus factis à Pontifice?*
12 *An quæ dicta sunt de nullitate Collationis beneficii, aut pensionis pro excommunicato, intelligi etiam debent pro suspenso, & interdicto?*
13 *Non solùm graviter peccat excommunicatus acceptans beneficium in excommunicatione, sed etiam conferens illud excommunicato sciens, esse talem.*
14 *Excommunicatus obtinens beneficium, aut pensionem tempore excommunicationis non potest eorum fructus percipere, nec beneficium permutare.*
15 *An excommunicatus, qui per se, vel per alium onera beneficii sustinuit in excommunicatione, cujus fructus percepit; teneatur jam absolutus illos restituere?*
16 *Excommunicatus post beneficium legitimè acceptum non privatur eo, quamvis possit privari, si insordescat, & graviter contumax sit.*
17 *An per excommunicationem privetur ipso jure beneficiarius fructibus, & proventibus beneficii antea accepti, & teneatur eos à se abdicare sponte, etiamsi onera beneficii sustineat?*
18 *Tenetur beneficiarius excommunicatus post sententiam à Judice latam cedere fructibus beneficii, nec eos percipere poterit.*
19 *An Beneficiarius, vel Canonicus injustè excommunicatus, & privatus fructibus, vel distributionibus, qui cogitur injustè abesse suis muniis; possit illa percipere?*
20 *An si à contumacia recedat, sed nequeat absolutionem obtinere; nec per ipsum stet, quin suis muniis assistat; debeat fructus, aut distributiones percipere?*

EXCOMMUNICATIO privat excommunicatum quacumque Electione, Præsentatione, & Nominatione ad beneficium Ecclesiasticum; adeout invalidam, & irritam reddat ejus Collationem, & Litterarum impetrationem. Sic statuitur *in Cap. Postulastis, de Cler. Excom. Minist.* & ratio est, quia per excommunicationem est prohibitus à Communione cum Fidelibus, & suspensus evadit ab executione sui Officii: ut patet *ex Cap. Si celebret, de Cleric. Excom. Minist.* 1

ergo

ergo jure merito illum privat Ecclesia beneficio Ecclesiastico, quod exigit communicationem cum fidelibus, & usum proprii Officii. Sic Navarrus, Suarez, Sayrus, Henriquez, Ugolinus, Coninch, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, Covarruvias, Garzias, Avila, Layman, Vasquez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Excom. disput. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. num. 1.* & Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 10. num. 1.*

2 Comprehendit 1. hæc privatio non solùm excommunicatos à Jure, sed etiam ab homine: & ratio est, quia cum jura absolutè loquantur, & indistinctè; ideo distinguenda non erunt. Sic Vasquez plures referens *tract. de Excom. dubit. 6. cum antiqua Decisione, Rotæ, 364.* & Bonac. *l. c. 2.* comprehendit quemlibet excommunicatum sive vitandum, sive toleratum: ratio est, quia licèt fideles possint communicare cum tolerato, ipse tamen communicare nequit ex parte sua, nec se ingerere in administrationem beneficii: cum privilegium factum fidelibus *in Extravag. Ad evitanda*, communicandi cum illo non tollat ejus inhabilitatem ad beneficium; nec Concilium Constantiense intendit favere illi. Sic communis Doctorum sententia teste Castropalao *l. c. num. 7. 3.* comprehendit excommunicatum invincibiliter ignorantem, se esse talem: ratio est, quia licèt ignorantia invincibilis excuset à culpa, non aufert tamen inhabilitatem, & incapacitatem, quam habet excommunicatus ob censuram, quam invincibiliter ignorat; cum non tollat Censuram, à qua inhabilitas provenit: nec ignorantia quamvis invincibilis facit actum validum, si aliunde est invalidus *ex Capit. Apostolicæ, de Cleric. Excom. Ministr.* Idem dicendum de errore communi, quo quis excommunicatus non reputatur ut talis; error enim nec tollit Censuram, nec habilitatem confert. Sic contra Navarrum docent Lessius, Sayrus, Coninch, Suarez, Henriquez, Filliuccius, Avila, Alterius, Vasquez, Ugolinus, Covarruvias, Garzias, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. num. 7.* & Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 10. num. 4.*

3 Quod dictum est de beneficio Ecclesiastico, an etiam extendatur ad pensionem; controversia non caret: nam Pensio non est beneficium, nec odia sunt dilatanda, sed restringenda; adeoque si per Sacros Canones excommunicatus privatur beneficio, privari non debet Pensione, quæ beneficium non est. Nihilominus ut distinctiùs in hac re procedamus, discurrendum est per varias Pensionum species. 1. quarum constituitur in fructibus ab aliquo beneficio in perpetuum extractis, & hæc dici solet simplex beneficium, seu præstimonium. Hanc verò Pensionem conferri non posse excommunicato, est extra omne dubium penes Doctores. 2. licèt sit extracta à fructibus beneficii; nihilominus non est perpetua: datur tamen ob aliquod munus spirituale exercendum; sic est pensio, quæ dari solet Vicegerenti Rectoris, quando hic impeditus est ab exercitio sui Officii pro eo tempore, pro quo impeditur. Et hanc quoque non posse excommunicato conferri, docent communiter Doctores: ratio est, quia licèt perpetua non sit, cum tamen detur ob spirituale exercitium faciendum, cujus est incapax excommunicatus; ideo incapax etiam erit hujus Pensionis. 3. est etiam extracta à fructibus beneficii, sed laicis dari solet ob præclara servitia Ecclesiæ facta, non ob munus spirituale exercendum, sed in temporale subsidium, unde dicta est Pensio laica. Et collatio hujus Pensionis, cum nec in titulo spirituali fundetur, nec ministerium spirituale exigat, nec ullo jure irritetur; validè absque controversia conferri poterit excommunicato. 4. denique illa est, quæ ex fructibus beneficii assignatur Clerico beneficium permutanti, aut resignanti, vel liti cedenti, aut sustentationem non habenti: quæ quidem secundum partem spiritualis est, confertur siquidem spirituale ordinem habenti; itaut nisi eo insignitus sit, conferri non poterit: partim est temporalis, quia non exigit exercitium alicujus muneris ordini annexi. Et de hac præcipuè est controversia, an validè excommunicato conferri queat? Affirmativam sententiam sustinent Sà, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 10. num. 8.* moti ex eo, quia à natura beneficii recedit hæc pensio, & subsidii temporalis conditionem induit. Nihilominus quamvis non denegem suam probabilitatem huic sententiæ, probabiliorem reputo sententiam denegantem: ratio est, quia cum non detur hæc pensio aliis à Clericis, & Ordinem Clericalem requirat; potiùs naturam Ecclesiastici beneficii imitatur, quàm purum temporale subsidium, solitum Laicis conferri, esto non obliget ad exercitium Ordinis: maximè quia in simili collatione pensionis præmitti soleat absolutio à Censuris, quòd frustraneum esset, si non impedirent Censuræ hanc collationem. Adde, quòd excommunicatus cujusvis Privilegii Clericalis incapax est. Sic Sayrus, Lessius, Ugolinus, Vasquez, Henriquez, Reginaldus, Alterius, Suarez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. numer. 4.* & Garzias *de Benefic. 1. par. cap. 5. num. 106.*

4 Excommunicatio non solùm privat excommunicatum beneficio Ecclesiastico, & Pensione juxta superiùs explicata, ac incapacem reddit illius; sed etiam eum privat, ac incapacem reddit Officii, Muneris, ac Dignitatis Ecclesiasticæ: sic nequit esse Legatus, Delegatus, Inquisitor, Administrator, seu Gubernator Episcopatus, Officialis, Provisor, seu Vicarius Episcopi: inter Religiosos nequit esse Prior, Guardianus, Rector Collegii, aut Conventus, & à fortiori nequibit esse Provincialis, aut Generalis: ratio est, quia si per excommunicationem redditur excluſus, ac factus impotens ad exercitium talium Officiorum, per eamdem censetur excluſus ab acquisitione eorumdem Officiorum. Sic *ex Argum. Cap. Postulastis, de Cler. Excom. Ministr.* docent Ugolinus, Henriquez, Sayrus, Suarez, Garzias, Layman, Bonacina, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 10. num. 9.*

5 An etiam excommunicatio privet excommunicatum collatione Dignitatis, & Officii sæcularis habentis annexam jurisdictionem, ut est Principatus, Prætura, & similes; itaut collatio, Præsentatio, & Nominatio ad talem Dignitatem, & Officium irrita, & invalida sit? non levis controversia est inter Doctores. Nam Henriquez *lib. 13. cap. 13. num. 1.* Garzias *de Benefi. 7. par. cap. 13. nu. 22.* Sayrus, Ugolinus, Avila, quos refert, & sequitur Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. num. 3.* putant esse irritam, & nullam, eo quia si prohibitum est excommunicato exercere actum jurisdictionis dignitatis hujus cum fidelibus, ac communicare cum illis; prohibita pariter ei erit collatio talis dignitatis, & officii exigentis jurisdictionis exercitium, cum *ex Leg. Oratio, ff. de Sponsal.* prohibito uno prohibitum etiam erit illud, per quod pervenitur ad id, *& in Cap. Venerabilem, de Elect.* expressè cavetur, ne hæreticus, aut excommunicatus eligatur in Imperatorem, & si electus fuerit, irritetur electio. Quamvis sententia ista sua probabilitate non careat, probabiliorem tamen reputo oppositam sententiam asserentem, validam fore collationem, præsentationem, aut nominationem dignitatis, & officii sæcularis excommunicato factam, quamvis illicitè fieret: ratio est, quia non bene infertur invaliditas, & nullitas collationis, nominationis, aut præsentationis ad dignitatem sæcularem ex prohibitione usus, & exercitii ejusdem, aliàs nec si excommunicatus succederet ad talem dignitatem ex vi Testamenti, aut ab intestato, acquisitio illa valida foret, & subsistens, nam pro tempore excommunicationis privatur actibus jurisdictionis dignitatis illius; & tamen hoc non concedunt Adversarii, imò oppositum expressè docent, non obstante Lege *Oratio* citata; ergo ratio adducta non evincit intentum. Aliunde nullus Textus afferri potest irritans collationem talis dignitatis sæcularis, imò Caput *Venerabilem* citatum potiùs probat valere electionem illam, quamvis irritanda esset. Nec ex Dignitatibus Ecclesiasticis, quæ magis proximæ sunt beneficiorum conditioni; facienda est extensio ad Sæculares Dignitates, quæ longè distant ab illis; ergo rectè concluditur ex dictis, validam esse collationem Dignitatis Sæcularis excommunicato factam, quamvis non sine gravi peccato, & illicitè fieret. Sic Suarez, Coninch, Filliuccius, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disput. 2. punct. 10. num. 11.* Alterius *lib. 2. disp. 2. cap. 1. col. 4.*

6 Quæres 1. an electio ad beneficium facta Clerico tempore, quo excommunicatus non erat, acceptetur tamen ab ipso tempore excommunicationis; valida sit acceptatio? Resp. negativam sententiam sustinere Suarez *de Cens. disp. 13. sect. 1. numer. 17.* Coninch *disput. 14. dub. 9. num. 78.* Layman *lib. 2. Summ. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 9.* Gasparem Hurtado *disp. 6. de Excom. diffic. 3. nu. 8.* & alios: moventur ex eo, quia excommuni-

municatus redditur inhabilis ad beneficium; ergo redditur inhabilis ad acceptandum illud: insuper si Episcopus electus, & confirmatus inhabilis fiat ad Episcopatum ante Consecrationem, repellendus est ab illo; ergo etiam Clericus legitimè electus, nominatus, aut præsentatus ad beneficium, si ante acceptationem excommunicatus fuerit; repellendus erit à beneficio. Nihilominus probabiliorem reputo sententiam oppositam asserentem, validam esse acceptationem illam: ratio est, quia jura irritant tantum electionem, aut collationem beneficii tempore excommunicationis factam; non verò acceptationem; ergo cum simus in odiosis, non erit extendenda irritatio electionis, & collationis ad acceptationem: maximè quia per acceptationem non acquiritur propriè, & formaliter beneficium, sed illud jam acquisitum, ac datum ratum habetur. Et quamvis acceptatione completè, & perfectè fiat proprium, sicuti fit possessione; attamen non est acquisitio juris, sed facti; adeoque ab excommunicato validè fieri poterit: & defacto *ex Capit. Si tibi absenti, de Præbend. in 6.* beneficium concessum uni, quamvis ab eo adhuc non acceptatum; nequit alteri concedi. Nec obstat paritas de Episcopo electo, & confirmato, qui inhabilis fit ante consecrationem: nam jus per Consecrationem confertur ad Episcopatum; non sic verò confertur jus ad beneficium per acceptationem; sed jus jam oblatum, & collatum pro rato habetur. Hinc fit, acceptantem beneficium tempore excommunicationis, collatum tamen tempore ab excommunicatione libero, peccare mortaliter, si illud acceptet eo animo, ut exerceat actum illius tempore excommunicationis; secus verò si illud acceptet eo animo, ut exerceat actum illius, cum absolutus fuerit ab excommunicatione. Nec est indignus excommunicatus acceptandi beneficium secundo modo, quamvis indignus sit acceptandi primo modo: eo quia acceptat jus sibi collatum, ut illud exerceat tempore licito. Sic Covarruvias, Azor. Avila, Gonzalez, Garzias, Ugolinus, Sayrus, Gomez, Flaminius Parisius, Vasquez sibi contrarius, Filliuccius, Alterius, Rota *in novis Decis.* 195. & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. numer. 9.* & Castropalaus *de Cens. disput. 2. punct. 10. num. 13. & 17.*

7 Ex nostra sententia infertur, posse validè excommunicatum, si sit ex gremio Ecclesiæ, in qua habetur jus optandi; optare meliorem, & pinguiorem Præbendam, non solùm quando per optationem non mutatur titulus, sed nova tantum bona temporalia acquiruntur, & pinguiora; sed etiam si mutetur titulus cum pinguiori præbenda; dummodo tamen collatio Præbendæ differatur usque ad tempus absolutionis. Sic Ugolinus; Sayrus, Alterius, Covarruvias, Avila, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c.* & Castropalaus *l. c. num. 14.* Garzias *de Benefic. 7. par. cap. 15. numer. 89.* Addunt Garzias *l. c. cap. 13. num. 55.* & Castropalaus *l. c. nu. 15.* Coadjutorem designatum cum futura successione in forma gratiosa, itaut Pontifex dicat: succedente Vacatione ex nunc pro tunc confero tibi Præbendam, etiam si excommunicatus sit tempore Vacationis Præbendæ; non impediri ob excommunicationem à consecutione illius: eo quia Vacatio solùm fuit conditio, ut Præbenda jam data suum effectum sortiretur. Si verò futura successio expedita fuerit in forma Commissaria, itaut committatur Ordinario collatio beneficii tempore Vacationis, ut committi solet, quando litteræ expediuntur in forma digni; etiamsi Coadjutor excommunicatus existat tempore Vacationis; sed tamen absolutus tempore collationis; adhuc collatio valida erit, esto fuerit excommunicatus tempore Vacationis, sed non est excommunicatus, dum collationem habet Præbendæ.

8 Quæres 2. an beneficium collatum excommunicato tempore excommunicationis si acceptetur ab ipso postea, quando jam absolutus est; valida sit ejus acceptatio? Resp. validam putare Navarrum *Consil. 12. de Sen. Excom. num. 3.* Henriquez *lib. 13. de Excom. capit. 13. num. 3.* & alios, quam sententiam probabilem reputant Layman, Lessius, & Bonacina: eo quia si collator voluntatem non mutavit, jam perseverat pro eo tempore, pro quo habilis est excommunicatus; ergo sicuti si facta tunc fuisset collatio, valida esset; ita etiam valida erit ea perseverante tempore habilitatis: maximè quia collatio facta excommunicato, quantùm est ex parte collatoris, valida est; ergo ablata incapacitate, & inhabilitate recipientis per absolutionem, & posità ejus acceptatione, valida perfectè erit ex parte recipientis. Nihilominus veram puto oppositam sententiam sustinentem, invalidam esse acceptationem illam, nisi nova accedat collatio beneficii: ratio est, quia collatio nulla fuit à sui principio ob incapacitatem, & inhabilitatem excommunicati; ergo etiam si demus virtualiter perseverare, nulla perseverabit, uti fuit à sui initio: nam *ex Leg. Ab initio, ff. de Regul. Jur. Non firmatur tractu temporis, quod ab initio non subsistit:* quapropter nequibit fieri valida ullatenus per acceptationem, nisi collator novam faciat collationem: nec si perseverat in prima voluntate, dicitur denuo conferre; sed dicitur jam factam, quamvis invalidam, non revocare. Adde quòd si vera esset opposita sententia, frustraretur finis, ob quem inductus fuit hic effectus excommunicationis, cum posset quilibet excommunicatus differre acceptationem post absolutionem. Sic Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 22. num. 119.* Coninch *disp. 14. dub. 9. num. 24.* Garzias 7. *par. de Benefi. cap. 13. num. 43.* Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. nu. 10.* Gaspar Hurtadus *de Excom. disp. 6. diffic. 3. in fin.* Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 10. num. 20.* & alii communiter.

Sed dubium insurgit: à quo nam petere debeat excommunicatus novam beneficii, aut Pensionis Collationem post impetratam absolutionem excommunicationis, tempore cujus facta fuit collatio? Resp. obtinendam esse ab eo, ad quem tunc temporis spectat collatio: quapropter si tempore excommunicationis quis beneficium obtinuit, cujus collatio ad Episcopum spectabat, sed obtenta jam absolutione spectat collatio alternativa ad Sanctam Sedem; non sufficit collationem obtinere ab Episcopo, sed à Sancta Sede, ad quam tunc temporis collatio spectat: eo quia cum prior collatio spectans ad Episcopum nulla fuerit, & posterior facienda est tempore spectante ad Sanctam Sedem; ab ipsa non ab Episcopo petenda erit collatio. Adnotandum tamen hìc: quòd si crimen excommunicationis sit occultum, consuetudine, & usu receptum est, ut à Sacra Pœnitentiaria pro foro conscientiæ dispensatio obtineatur. Sic Alterius *lib. 2. disp. 6. cap. 7.* Suarez *de Cens. disp. 13. sect. 1. num. 43.* Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. num. 11.* & alii relati à Castropalao *de Cens. disp. 2. punct. 10. num. 23.* qui asserit, hanc sententiam esse communem; quamvis ipse putet *num. 24.* ex Abbate, Glossa *in Cap. Postulastis, de Cleric. Excom. Ministr.* Azorio, Layman, & Sanchez alios referente, non esse improbabile, quòd possit excommunicatus absolutus ex sola dispensatione ordinarii retinere sibi beneficia collata tempore excommunicationis, etiamsi collatio spectet ad Pontificem; vel si spectet ad ordinarium, prærequiratur præsentatio facta à laico, aut Ecclesiastico: ratio, qua movetur est, quia videtur talis Potestas Ordinario concessa *in Cap. Postulastis, cit.* cum non reservetur Pontifici, & dispensatio non reservata conceditur ordinario *ex Argum. Cap. Nuper. de Sen. Excom.* Triplicem tamen requirit conditionem in hoc: 1. ut nullitas collationis sit occulta. 2. ne cedat in præjudicium tertii coelecti. 3. ne sciens se inhabilem possessionem beneficii acceperit, aliàs esset intrusus. Sed non recedendum à nostra sententia, sed recurrendum ad Sacram Pœnitentiariam, non ad Episcopum. 9

Petes 3. quomodo excommunicatus occultus se gerere debeat, si ei facta sit electio, vel collatio beneficii, à quo nequit se retrahere, nisi manifestando suam occultam excommunicationem. Resp. si alius adsit honestus titulus se excusandi, absque eo quòd suum impedimentum manifestet; tenetur honesto illo titulo uti. Sin minus considerandum est, an ex revelatione excommunicationis grave scandalum oriatur, aut gravis infamia ei sequatur: nam si sequitur, cum Ecclesia pia mater non obliget cum tanto dispendio; poterit beneficium acceptare, & quamprimùm poterit occultè dispensationem petere. Si verò gravis infamia, aut grave scandalum non sequatur; obligabitur omnino ad manifestandam excommunicationem, dum aliter fieri nequeat: eo quia gravem obligationem habet obediendi Ecclesiæ, & servandi ejus Mandata, & Censuras. Sic Suarez *de Cens. disp. 13. sect. 1. num. 11.* Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. nu. 12.* & alii. Hinc sequitur, Electorem ad beneficium scientem occultè extra confessionem excommunicationem occultam eligendi, debere illi denegare suffragium, si occultè dan- 10

tè dandum sit; secus verò si publicè, & in voce, & nullum aliud motivum habeat denegandi: cum non possit publicè infamare illum, semel ac ejus crimen occultum est. Sic ex Suarez, & Alterio docet Bonacina *loc. cit.*

11 Quæres 4. an quæ dicta sunt procedant in Provisionibus beneficiorum factis ab ordinariis locorum; an etiam in provisionibus factis à Pontifice? Resp. procedere in provisionibus factis ab ordinariis, & aliis Prælatis Pontifice inferioribus: quapropter provisus ab ipsis si in excommunicatione existat, nulla erit provisio illius: & ratio est, quia in eorum provisionibus non solet apponi Clausula Absolutionis à Censuris. Non nego tamen, quòd Ordinarii possent illam apponere; sed de Censuris, quas ipsi absolvere possunt, non verò de Reservatis Pontifici. Sic Navarrus, Cuchus, Ugolinus, Garzias, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 10. numer. 29.* In Provisionibus verò à Pontifice factis, vel ab ejus Legato, in quibus Clausula Absolutionis continetur ad effectum gratiæ consequendum; valida erit provisio facta excommunicato: nam Summus Pontifex per eam Clausulam tollit Censuram non absolutè, sed ad effectum obtinendi provisionem. Sic Navarrus, Ugolinus, Guttierrez, Henriquez, Sayrus, Avila, Bonacina, Garzias, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 26.* Quamvis hæc Clausula non prosit excommunicato ob hæresim: cum absolutio ista nequeat ob specialem gravitatem hæresis comprehendi in generali concessione; ut cum communi sententia docent Suarez, Covarruvias, Avila, Alterius, Garzias, Sayrus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. num. 6. versic. Primus est*, & Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 10. num. 27.* Nec prodest excommunicato, qui per annum insordescit in excommunicatione: cum enim hic videatur malè sentire de fide, & suspectus sit de hæresi; ideo eadem militat ratio pro ipso, ac pro hæretico. Sic ex stylo Curiæ Romanæ, & ex Regulis Cancellariæ docent Navarrus, Henriquez, Avila, Garzias, quos referunt, & sequuntur Bonacina, & Castropalaus *loc. cit.* Advertendum tamen hìc ex Garzia *de Benefi. 7. par. cap. 13. num. 64.* & ex Castropalao *l. c. num. 27.* quòd si Rescriptum Apostolicum de provisione beneficii expeditum sit in forma Commissaria, qua alteri committitur Collatio facienda Beneficii; tunc excommunicatus collatarius indiget altera absolutione: nam contenta in rescripto solùm est, ut mandatum subsistat; non verò ad effectum, ut subsistat collatio facienda, aliàs si post rescriptum, & ante collationem quis incideret in excommunicationem; posset pro hac Censura prodesse, quod non est dicendum; adeoque non prodest pro collatione facienda. Secus verò si fuerit expeditum in forma gratiosa, conferendo videlicet beneficium, & ut collatio effectum habeat.

12 Quærestandem: an quæ dicta sunt de nullitate collationis beneficii, aut pensionis pro excommunicato, intelligi etiam debent de suspenso, aut interdicto? Resp. quamvis nullus habeatur Textus expressus, qui invalidam statuat, & irritam collationem beneficii, aut pensionis suspenso, aut interdicto factam; nec pœnæ ex uno ad alium Casum extendendæ sint: quapropter Suarez *de Cens. disp. 27. sect. 1. numer. 26.* docuit, prædictam pœnam non esse extendendam ab excommunicato ad suspensum, aut interdictum. Nihilominùs communis est Doctorum sententia asserens, suspensum ab Officio inhabilem esse ad beneficium recipiendum; sicuti etiam interdictum personaliter: ratio est, quia ideo excommunicatus inhabilis est ad beneficium, & consequenter irrita est collatio beneficii ei facta, eo quia nequit excommunicatus Officium exercere; sed etiam suspensus ab Officio, aut personaliter interdictus nequeunt Officium exercere; ergo inhabiles sunt ad beneficium, cujus collatio ipsis facta irrita erit; nequeunt enim Officium exercere, ob quod beneficium confertur. Sic *ex Cap. Cum secundum de Præbend. & ex Cap. de Rescript. in 6.* docent Glossa, Abbas, Navarrus, Ugolinus, Lessius, Azor. Garzias plures afferens Decisiones Rotæ, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 10. num. 25.*

13 Ex dictis huc usque sequitur 1. non solùm graviter peccare excommunicatum acceptantem beneficium in excommunicatione, verùm etiam conferentem illud excommunicato, quem scit, esse talem: ratio est, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi, & ob quam imponit collatori pœnam suspensionis à collatione beneficiorum comminatoriam, ut constat *ex Capit. Postulastis, de Cleric. Excom. Minist.* Sic Suarez, Alterius, Coninch, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. pun. 4. §. 1. nu. 8. versic. Quinto.* Sequitur 2. non posse beneficium ei conferri, qui denuntiatus est excommunicatus: eo quia ipsa denunciatio fundat non levem præsumptionem excommunicationis: esto non fundet sufficientem probationem ad auferendum ei beneficium jam collatum: sic ex Decio, Alterio, & aliis docet Bonacina *l. c. versic. Septimo.* Sequitur 3. posse superiorem, imò teneri ad repellendum à beneficio eum, quem fama publica dicit, esse excommunicatum, probata priùs jam fama illa; nisi diffamatus intra tempus constitutum probaverit innocentiam suam, & ab infamia se purgaverit: ratio est, quia aliàs exponeret se periculo conferendi beneficium indigno, & inhabili. Sic rectiùs Bonacina *l. c.* quidquid in contrarium dixerint alii. Sequitur 4. semel excommunicatum, ac talem probatum non posse admitti ad beneficii collationem, nisi priùs ostendat, fuisse absolutum: cum semel malus, semper præsumendus sit malus; & semel excommunicatus semper præsumendus sit excommunicatus, nisi probet bonitatem suam, aut absolutionem. Sic ex Cyno, Decio, Alterio, & aliis docet citatus Bonacina *versic. Sexto.* Sequitur 5. invalidam esse beneficii collationem capitulo factam, si omnes ejus personæ sint singillatim excommunicatæ: nam licèt Capitulum in Communi excommunicari nequeat *ex Cap. Romana, de Sen. Excom.* attamen ejus singulares personæ excommunicari possunt; adeoque in tali suppositione omnia ejus membra incapacia, & inhabilia essent. Secus tamen dicendum, si aliquæ ejus personæ excommunicatæ essent, non verò omnes; aut si una tantùm non excommunicata fuisset cæteris excommunicatis: ratio est, quia utile non vitiatur per inutile; nec innocens ob consortium nocentium privandus est favore, & gratia. Sic Alterius *lib. 2. disp. 6. cap. 7. col. 9.* & alii.

Circa privationem fructuum, & proventuum beneficii distinguere debemus, ut clariùs procedamus: nam 14
sermo esse potest de fructibus beneficii obtenti tempore excommunicationis, vel beneficii obtenti ante illam. Dicendum ergo 1. excommunicatum, qui beneficium, aut pensionem obtinuit tempore excommunicationis; non posse eorum fructus percipere: ratio est, quia nullum jus habet, nec habere potest ad illos, cum tale jus acquiratur per validam collationem; adeoque si fructus percipit, tenebitur ad restitutionem illorum: sic communiter Doctores. Ob eamdem rationem obtinens beneficium tempore excommunicationis non poterit illud permutare cum alio: nam ad permutationem requiritur, quòd permutans jus habeat in re, quam permutat. Et quamvis superior possit beneficium conferre, illud tamen defacto non confert, nisi causa permutationis; quæ cum invalida sit, invalida pariter erit collatio: quapropter permutans carebit utroque beneficio; caret siquidem primo, quia in excommunicatione recepto; caret secundo, quia causa permutationis obtento, quæ invalida est. Sic *ex Regul. 39. Cancellariæ* docent Alterius, Sayrus, Covarruvias, Sanchez, Vasquez, Avila relati à Bonacina *disput. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. num. 6.*

Dubitatur tamen: an excommunicatus, qui vel per 15
se, vel per alium onera sustinuit beneficii obtenti in excommunicatione, cujus fructus percepit; possit illos jam absolutus à Censura sibi retinere, dum est in possessione legitima? Resp. negativam sententiam sustinere Garzias *de Benefic. par. 7. cap. 13. numer. 101.* eamque comprobat variis Decisionibus Rotæ. Nihilominus sua probabilitate non caret sententia affirmativa: ratio est, quia fructus illos sibi retinet, non titulo beneficii, sed ratione obsequii præstiti: cum igitur obsequium illud jam per se præstiterit, aut per alium; ideo poterit illos sibi retinere adveniente legitima possessione. Sic Navarrus, Henriquez, Alterius, Coninch, Avila, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Excom. l. c.* & Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 11. num. 1.* Loquimur autem de fructibus correspondentibus servitio, & qui alteri servitium præbenti assignari debebant, non verò de fructibus super excedentibus. Illud tamen verum est, quòd si bona fide putet, verum titulum beneficii habere, & percipiat fru-

fructus illius, quos bona fide consumat; non teneri ad restitutionem, nisi in ea parte, in qua ditior factus est: nam non tenetur attenta bona fide ex injusta acceptione, nec ex re accepta, quæ jam consumpta est. Sic ex Suarez, Coninch, & Layman docet citatus Castropalaus.

16 Dicendum 2. excommunicatum, qui in excommunicationem incidit post beneficium legitimè acceptum, non privari eo propter excommunicationem incursam, quamvis possit privari, si in excommunicatione inordescat, & contumacia gravis sit, & hoc arbitrio Ordinarii remittitur. Sic docent Glossa, & Innocentius *in Cap. Cùm bonæ, de Ætat. & Qualit. verb. Spoliare*, Abbas *in Cap. 1. de Judic. nu. 24.* Decius, Ripa, Angelus, Sylvester, Layman, Gonzalez, Garzias, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 11. num. 2.* contra Menochium, & Salzedo oppositum docentes.

17 Controversia tamen non levis est penes Doctores: an per excommunicationem privetur beneficiarius ipso jure fructibus, & proventibus beneficii antea obtenti; & consequenter an teneatur eos spontè abdicare à se, etiam si onera, & Officia beneficii exequatur, sive excommunicatus beneficium curatum habeat, sive simplex, aut Canonicus sit? Affirmativam sententiam sustinent Imola, Francus, Decius, Abbas, *in Cap. Pastoralis, §. Verum, de Appellat.* Covarruvias, Gutierrez, Sayrus, Suar. Moneta, Garzias, Henriq. Ugolinus, Filliuc. Alterius, Reginal. relati à Castrop. *de Cens. disp. 2. punct. 11. num. 3.* & à Bonacina *de Cens. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 2. numer. 2.* moventur *ex Cap. Pastoralis, cit.* ubi Pontifex ait: Quòd illi proventus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesiæ Communio denegatur; ergo sicuti excommunicatio trahit secum denunciationem, sic etiam & fructuum subtractionem: maximè quia subtractio fructuum comparatur per Textum citatum privationi communicationis cum fidelibus; ergo si hæc ipso jure inducitur, etiam & illa: insuper verbum, subtrahuntur, indicat sententiam latam, non ferendam de subtractione fructuum; ergo ipso jure subtractio inducitur. Nihilominus negativam sententiam longè probabiliorem reputo, adeoque non teneri excommunicatum ipso jure, ac spontè privare se fructibus, ac proventibus beneficii ritè acquisiti ante excommunicationem, si ejus onera, & Officia præstet: ratio est, quia pœna privationis fructuum, & proventuum beneficii est gravissima; ergo non est arbitrariè adstruenda absque Textu expresso eam imponente; sed nullus Textus afferri potest id expresse asserens, nam *Cap. Pastoralis, citatum* utitur verbo, subtrahuntur, quod potius significat actionem Judicis, seu spoliationem ab ipso faciendam, quàm factam à Lege: maximè quia in præcitato Capite instruitur Judex de eo, quod facere debeat; ergo clarè constat, requiri actionem Judicis, ergo non ipso jure, & ante sententiam Judicis privatus remanet fructibus, & proventibus beneficii. Imò ex satis communi doctrina *in Tract. de Legibus*, non tenetur spontè reus subire pœnam, ubi actio requiritur; nisi aliunde exprimatur in ipsa Lege obligante ante quamcumque Judicis sententiam: & in materia pœnali, & odiosa strictè procedendum est. Nec favet adversariis, quòd excommunicatio sicuti trahit secum denuntiationem, sic etiam privationem fructuum æquiparetur denuntiationi; sed potiùs favet nobis: nam sicuti denuntiatio, & privatio communionis cum fidelibus non ipso jure ad excommunicationem, sed post sententiam Judicis; ita & privatio fructuum, & proventuum beneficii. Quapropter non remanet excommunicatus ipso jure privatus fructibus, ac proventibus beneficii; nec spontè illos abdicare debet à se, sed post sententiam Judicis; dummodo Officium præstet, propter quod beneficium datum est. Quod quidem licèt non rectè præstet quoad Deum, rectè tamen præstat quo ad Ecclesiam. Sic Gloss. *in citato, Capit. Pastoralis, verb. Subtrahuntur*, Navarra, Avila, Vasquez, Sanchez, Coninch, Gaspar Hurtadus, Layman, Sylvester, quos referunt, & sequuntur Bonacina, & Castropalaus *loc. cit.*

18 Ex dictis colligitur 1. post latam à Judice sententiam teneri beneficiarium excommunicatum cedere fructibus beneficii, nec eos ullatenus percipere posse: ratio est, quia obligatus est obedire sententiæ subtrahenti fructus illos justè; nisi fortè pauper sit, & fructus applicandi essent pauperibus; quia tunc posset partem aliquam ad suam sustentationem necessariam retinere sibi, ut pauperi: ut ex Navarro, Henriquez, Avila, Garzia, docet Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 11. num. 6.* Quòd si ex sententia applicandi essent fructus alicui pio operi, sub quo comprehendi nequeat beneficiarius pauper; tunc sibi applicare nequibit: ut ex Sylvestro, Avila, & Layman docet citatus Castropalaus. Colligitur 2. beneficiarium excommunicatum non præstantem onera, & Officium beneficii non posse ullatenus fructus beneficii sibi retinere: cum nullus adsit titulus, ob quem illos sibi retinere possit. Sic ex Coninch, Vasquez, & aliis tradit Bonac. *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 2. num. 2.* Colligitur 3. beneficiarium excommunicatum vitandum, idem dicendum de Canonico excommunicato vitando assistente Choro, non posse percipere omnes fructus beneficii, aut Distributiones Canonicas Chori: ratio est, quia uterque celebrat Divina Officia sine valore ex parte Ecclesiæ, cum Ecclesia repellat illos, ac nolit per ipsos orare: ut bene advertit Bonacina *l. c. numer. 4.* Secus tamen sentit de eisdem toleratis ab Ecclesia cum Coninch, Navarra, Henriquez, Vasquez, & aliis *l. c. num. 3.*

19 Quæres 1. an beneficiarius, vel Canonicus injustè excommunicatus, ac damnatus ad privationem fructuum, & distributionum, qui ob injustam illam excommunicationem cogatur abesse à choro, vel munia sui Officii exercere; possit fructus beneficii, & distributiones percipere? Resp. affirmativè; ratio est, quia cum hæc privatio sit pœna, quæ subeunda non est ab eo, qui non deliquit, ut patet *ex Cap. Sicuti dignum, de Homicid.* nec quis ob injustam alterius actionem debet incommodum, ac damnum pati absque sua culpa; ideo potest in foro conscientiæ sic injustè excommunicatus fructus beneficii, aut distributiones percipere: cum excommunicatus dici non possit, si excommunicatio non subsistat. Sic Henriquez, Avila, Navarra, Filliuccius, Sà, Moneta, quos refert, & sequitur Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 2. num. 5.* Hinc fit: quòd etiam si secundum allegata, & probata validè fructus, & distributiones applicatæ fuerint aliis; attamen postquam constiterit de injusta excommunicatione, poterit ea repetere tum à Judice tum ab aliis, quibus assignatæ fuere: ratio est, quia Lex Justitiæ obligat cognita injustitia revocare sententiam, ac effectus illius, & omnia in pristinum statum restituere, quoad fieri possit; ergo non solùm contra Judicem, sed etiam contra detentores fructuum agere poterit excommunicatus injustè, cognita jam excommunicationis injustitia. Non nego tamen, quòd si bona fide, & servato juris ordine processerunt, Judex, & alii perceptores fructuum, & distributionum ad nihil teneantur; si in nihilo facti sunt ditiores, & bona fide consumpserunt. Secus verò si mala fide processerunt, aut non servato Juris Ordine juxta ea, quæ de Restitutione dicta sunt, Sic Garzias *de Benef. 7. par. cap. 13. num. 120.* Alterius *lib. 2. disp. 6. capit. 9.* Moneta *de Distrib. 2. par. quæst. 15. num. 23.* Bonacina *de Excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 2. num. 6.* & Castropalaus *de Cens. disp. 2. punct. 11. num. 9.*

Quæres 2. an qui recedens à contumacia, sed nequit absolutionem obtinere ab excommunicatione, nec per ipsum stat, quin Divinis Officiis assistat; debeat distributiones, vel fructus beneficii percipere? Resp. si injustè ipsi denegetur absolutio, extra controversiam debere distributiones, aut fructus beneficii percipere: ratio est, quia ita se habet, ac si esset injustè impeditus, sed injustè impeditus potest illos percipere, ergo & hic. Controversia igitur est, si sit justè impeditus, ac justè ipsi denegetur absolutio; adeoque per ipsum stat, quin absolvatur, & Choro intersit, aut sua munia beneficii præstet. In quo casu quamvis Navarra, Ugolinus, Henriquez, Sayrus, Sà, Decius, Layman penes Bonacinam *loc. cit. num. 7.* & Castropalaum *l. c. num. 12.* doceant, posse percipere: eo quia non præstat munia sua ob legitimum impedimentum, esto sit causa impedimenti: sicuti infirmus est legitimè impeditus, & fructus illos percipit, esto causam dederit suæ infirmitati. Nihilominus rectior mihi videtur sententia opposita asserens, non posse percipere: ratio est, quia excommunicatus ex se impeditur, ne sua munia præstet; ergo quamdiu excommunicatus est, justè retardatur ab executione illorum; ergo justè privatur 20

fructi-

fructibus illis annexis; nec pœnitentia, aut receſſus à contumacia tollit excommunicationem, aut infirmat ſententiam juſtè latam; ſecus tamen eſt de excommunicato, & ejus ſententia juſtè lata. Nec paritas adducta de infirmitate eſt ad rem: eo quia nec eſt ex ſe impedimentum, nec ſi tale ſit, eſt culpabile impedimentum exercendi Officia Eccleſiaſtica. Addo, quòd in caſu adjecto excommunicatus commodum reportaret ex ſua excommunicatione, perciperet ſiquidem fructus ſine incommodo obeundi munera ſua. Sic Suarez *de Cenſ. diſp. 13. ſect. 2.* Bonacina *de Excom. diſput. 2. quæſt. 2. punct. 4. §. 2. num. 7.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 2. punct. 11. num. 14.*

CAPUT IX.

De Sexto effectu Excommunicationis, Privatione videlicet Juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

1 *Quilibet excommunicatus per excommunicationem privatur uſu Juriſdictionis Eccleſiaſticæ.*
2 *An acta, & geſta propriæ juriſdictionis ab excommunicato tolerato facta valida ſint, ſi non fuerit à fidelibus requiſitus ad ea præſtanda?*
3 *An validum ſit exercitium juriſdictionis coactivæ excommunicati tolerati?*
4 *Acta, & geſta propriæ Juriſdictionis excommunicati vitandi irrita ſunt.*
5 *Inferuntur nonnulla ex hac doctrina.*
6 *Quid dicendum de electione facta à Capitulo, quæ ei ex jure competit: ſi aliqui, vel aliquis ipſius ſit excommunicatus vitandus?*
7 *An Præſentatio facta ad beneficium ab excommunicato vitando valida ſit?*
8 *An Inſtitutio facta ab excommunicato vitando ſit valida?*
9 *An Poſtulatio ſolemnis, aut ſolemnis Nominatio facta ab excommunicato vitando ſit valida?*
10 *An conceſſio poſſeſſionis facta ab excommunicato vitando valida ſit?*
11 *An Reſignatio Beneficii facta ab excommunicato vitando ſit valida?*

1 CUM uſus Eccleſiaſticæ Juriſdictionis ſit præcipua Communicatio in ſpiritualibus cum fidelibus; ideo ab Eccleſia privatur excommunicatus tali uſu: maximè indignus cenſeri debet vices gerere Eccleſiæ, ac illius fructibus gaudere, qui ab Eccleſia ejectus eſt. Adeoque quilibet excommunicatus, etiam ſi toleratus fuerit, graviter peccat exercendo aliquem actum Eccleſiaſticæ juriſdictionis, niſi tamen requiſitus fuerit à fidelibus ad illum exercendum, ſi toleratus fuerit: cum ob bonum fidelium permiſſum ſit ab Eccleſia excommunicatis toleratis licitè uti poſſe ſua juriſdictione.

2 Hinc oritur celebris illa quæſtio: an acta, & geſta propriæ juriſdictionis per excommunicatum toleratum valida ſint; ſi non fuerit à fidelibus requiſitus ad ea præſtanda; nam ex jure antiquo omnis, & quilibet excommunicatus privabatur ipſo facto exercitio Eccleſiaſticæ juriſdictionis: nec Jus novum Concilii Conſtantienſis favere intendit excommunicatis, niſi quatenus eorum communicatione uti velint fideles. Nihilominus communis ſententia docet, Eccleſiam non adimere juriſdictionem Eccleſiaſticam tolerato, & ejus acta, & geſta valida eſſe, niſi à fidelibus excipiantur: ratio eſt, quia cum Eccleſia toleret hunc excommunicatum in ſuo officio, & permittat fidelibus communicationem cum illo tum in humanis, tum in Divinis, ac ſi excommunicatus non eſſet; ideo illum conſervare debet in ſua juriſdictione, ut expeditum, ac aptum eum inveniant fideles, quando communicatio cum ipſo neceſſaria erit; alioquin non bene proviſum fuiſſet ſaluti animarum, & plura ſcandala ſequerentur. Hinc fit: excommunicatum toleratum validè exercere Officia Parochi, Judicis, & conſequenter validè diſpenſare, abſolvere, cauſas judicare, lites decidere &c. eſto mortaliter peccet ea exercendo, niſi fuerit à fidelibus requiſitus, ut ſupra innui. Poterunt tamen fideles excommunicationem illi objicere, & à ſe repellere excipiendo; quamvis teneantur excipientes illum manifeſtè probare intra octo dies ſpeciem excommunicationis, & ejus authorem; quod ſi non fecerint, nulla erit exceptio *ex Cap. 1. de Except.* Sic *ex Cap. cit. & ex Cap. Except. eod. tit.* docent Navarrus, Sayrus, Covarruvias, Suarez, Guttierrez, Leſſius, Avila, Coninch, Layman, Henriquez, Ugolinus, Bonacina, Gaſpar Hurtadus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſput. 2. punct. 13. num. 3.*

3 Dubitari tamen ſolet: an etiam validum ſit exercitium juriſdictionis coactivæ in excommunicato tolerato: ut ſi ipſe præcepta imponeret, excommunicaret, partem adſtringeret ad ſtandum ſententiæ latæ à ſe, & ſimilia: & ratio dubitandi eſt, quia iſti actus non cedunt in commodum, & utilitatem fidelium, in quorum gratiam excommunicatus toleratus cum ipſis communicare poteſt; ſicuti cedunt actus diſpenſandi, adminiſtrandi Sacramenta, concedendi facultatem abſolvendi à peccatis, eligendi, præſentandi, conferendi beneficium, qui actus juriſdictionis, quamvis ab Epiſcopo, vel alio Superiore excommunicato tolerato facti, validi ſunt, utpote cedentes in bonum fidelium. Quapropter Suarez *de Cenſ. diſp. 14. ſect. 2. n. 15.* Layman *lib. 1. Sum. tract. 5. par. 2. cap. 4. n. 7.* Gaſpar Hurtadus *de Excom. diſp. 7. diffic. 2. in fine*, & alii docuere ob prædictas rationes dubitandi invalidum eſſe exercitium juriſdictionis coactivæ excommunicati tolerati, eo quia fideles reluctant illi. Nihilominus longè probabiliorem puto ſententiam oppoſitam ſtantem pro valore illius, niſi exceptio fiat à fidelibus juxta ſuperiùs dicta: ratio eſt, quia exercitium juriſdictionis coactivæ in excommunicato tolerato validum eſt etiam per Patronos adverſæ ſententiæ, ſi excommunicatio ſit occulta; nam ſpectat ad bonum & commodum publicum, ut acta ab eo, qui Judicis Officium exercet, non infirmentur per impedimentum occultum, ut rectè advertit Gloſſa *in Cap. Ad probandum, de Sent. & re judic.* Accedit, quòd ex jure antiquo, ſi Judex erat excommunicatus occultus, ſuam juriſdictionem retinebat, quouſque per exceptionem infirmaretur, ut patet *ex Cap. Exceptionem, de Except. & Capit. 1. de Except. in 6.* ſed Jure novo Concilii Conſtantienſis quilibet excommunicatus toleratus reputatur occultus; ergo ſuam juriſdictionem retinet, donec excipiatur. Sic Guttierrez *lib. 1. Canon. Quæſt. cap. 1. num. 81.* Coninch *diſp. 4. dub. 10. nu. 91.* Bonacina *de Excom. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 5. num. 4.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 2. punct. 13. num. 6.*

4 Excommunicatus verò non toleratus, & vitandus omni Eccleſiaſtica juriſdictione caret proprii Officii; adeoque geſta, & acta propriæ juriſdictionis ab ipſo præſtita nulla, & irrita ſunt; cum enim Eccleſia illum non toleret; ideo illum privat uſu propriæ juriſdictionis. Sic docent paſſim Doctores, & habetur *in Cap. Audivimus 24. quæſt. 1. Cap. Ad probandum, de Sent. & re judic. Cap. 1. de ſupplend. neglig. Prælat. Cap. Is cui, de Offic. Deleg. in 6. Cap. 1. de Offic. Vicar. in 6. & Cap. Decernimus, de Sent. Excom. in 6.* Ecipitur electio Summi Pontificis facta à Cardinalibus excommunicatis, quæ valida eſt, ut ſtatuitur *in Clem. Ne Romani, §. Cæterum, de elect.* Non eſt tamen invalidus actus juriſdictionis Eccleſiaſticæ non propriæ, ſed alienæ factus ab excommunicato vitando, quamvis illicitus ſit, & cum gravi peccato fiat: ratio eſt, quia ex nullo Jure probari poteſt eſſe invalidum; Jura ſiquidem non privant excommunicatum vitandum uſu alienæ juriſdictionis. Quapropter validum erit matrimonium contractum coram Sacerdote excommunicato vitando, cui Parochus, vel Epiſcopus conceſſit facultatem aſſiſtendi. Sic Bonacina alios referens *de Excom. diſp. 2. qu. 2. pun. 5. nu. 1.*

5 Ex dictis ſit 1. invalidam eſſe ſententiam latam à Judice Eccleſiaſtico excommunicato vitando: & defacto ſententia lata à multis judicibus, quorum unus excommunicatus erat; caſſa declaratur, ut explicat Gloſſa *in Cap. Ad probandum, de Sen. & re Judic.* & docent Suar. *de Cenſ. diſp. 14. ſect. 1. n. 4.* Ugolinus *tab. 2. de Cenſ. cap. 11. n. 1.* & Sayrus plures referens *lib. 2. Theſ. cap. 6. n. 15.* Fit 2. invalidam eſſe abſolutionem, diſpenſationem, & conceſſionem facultatis adminiſtrandi Sacramentà præſtitam ab excommunicato vitando: cum ſint actus Eccleſiaſticæ Juriſdictionis, quibus privatur excommunicatus vitandus ex communi ſententia. Fit 3. invalidam pariter eſſe delegationem juriſdictionis Eccleſiaſticæ factam ab excommunicato vitando: cum ipſa delegatio ſit actus juriſdictionis. Hinc eſt, quòd ſi delegans facta delegatione excommunicetur, ceſſat in delegato juriſdictio, dummodo res ſit integra: nam ſi incœpta res erit, & delegatus uti cœperit juriſdictione; proſequi poterit, *ut ex Cap. Relatum, Capit. Gratum, Cap. Licet de Offic. delegati,* docent Sayrus *l. c. num. 20.*

mm. 20. Ugolin. *l. c. n.* 2. Debent tamen tribunalia delegantis, & delegati esse diversa : nam si idem tribunal constituerent, ut evenit in Episcopo, & ejus Vicario Generali, à quo non datur Appellatio ad Episcopum; etiam si jurisdictio cepta fuerit, cessat per excommunicationem Episcopi, à quo jurisdictionem accepit; nisi tamen jurisdictionem aliunde haberet. Sic *ex Cap. Romana, de offic. Vicar. in* 6. docent Sanchez, Suar. Avila, Ugolin. Reginal. Filliuc. Coninch, Alter. quos refert, & sequitur Bonac. *de excom. disp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 5. *n.* 12. Non cessat verò jurisdictio interior, & pro foro Pœnitentiæ in delegato per excommunicationem delegantis, etiam si res integra sit : ratio est, quia jurisdictio hæc est gratia facta, quæ nec per impedimentum superveniens concedenti, nec per ejus mortem infirmatur. Textus quoque irritantes jurisdictionem delegato ob excommunicationem delegantis loquantur de foro contentioso; non verò extrajudiciali. Sic Sotus, Avila, Bonac. Gaspar Hurtad. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 2. *pun.* 13. *n.* 10. Fit 4. invalidam esse electionem, & collationem beneficii factam ab excommunicato vitando, ut statuitur *in Cap. unic. de Sed. vacan. in* 6. & communiter habent Doctores cum Henriq. Covarru. Ugolino, Sayro, & aliis penes Castrop. *l. c. n.* 11. Et quamvis præcitatus Textus loquatur de collatione beneficii, extenditur tamen à Doctoribus ad electionem, quæ jus in beneficium confert; adeoque invalida erit, si ab excommunicato vitando fiat *ex Arg. Cap. Cum Dilectus de consuet. Cap. Cum inter* 1. *de elect. & Cap. Constitutis* 1. *de Appellat.* Excipitur, ut supra dixi, electio Summi Pontificis *ex Clement. Ne Romani §. Caterum de elect.*

6 Dubium incidens : quid dicendum de electione facta à Capitulo, quæ ex jure ei competit; si aliqui, vel aliquis ipsius capituli sit excommunicatus vitandus? Resp. extra controversiam esse, in tali casu electionem spectare ad non excommunicatos, ad quos omne jus eligendi devolvitur; itaut si electio facienda spectaret ad Episcopum simul, & Capitulum, & Episcopus esset excommunicatus; electio tota devolveretur ad Capitulum; & è contra si esset excommunicatum Capitulum, devolveretur ad solum Episcopum : ut colligitur *ex Cap. unic. de Sed. vacan. in* 6. Ex hac doctrina infertur : quòd si suffragium excommunicati vitandi ita necessarium fuerit ad electionem factam, ut si ipsum habitum non fuisset, electio nulla esset; tunc electio facta medio illo suffragio irrita, ac invalida erit. Sic colligitur *ex Cap. Ad probandum, de Re Judicat. & Cap. Super Abbatia, de offic. delegat.* Secus verò dicendum, si suffragium non fuerit necessarium, itaut sine illo dato ab excommunicato vitando subsisteret electio; tunc valida erit electio, etiam si excommunicatus suum dederit : & ratio est, quia sicuti Electores non excommunicati non habilitant excommunicatum; sic nec iste inhabilitat non excommunicatos, cum utile per inutile non vitietur *ex Regul. Jur. in* 6. maximè quia ex nullo textu irritatur talis electio. Sic Suar. Richar. Henriq. Sayr. Conin. Laym. Ugolin. Alter. Filliuc. Gaspar Hurtad. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de excom. disput.* 2. *qu.* 2. *pun.* 5. *n.* 6. & Castrop. *de cens. disp.* 2. *pun.* 13. *n.* 13. Et quamvis nonnulli Doctores cum Sayro *lib.* 2. *Thes. c.* 6. *n.* 5. docuerint, electionem illam fore invalidam, si electores non excommunicati scienter admiserint excommunicatum; quia per hoc protestantur nolle eligere. Nihilominus non recedendum erit à communi sententia, cum hæc ratio adducta solùm probet posse irritari à confirmante electionem; non verò irritam esse.

7 Quæres 1. an præsentatio facta ad beneficium ab excommunicato vitando valida sit? Resp. si præsentatio fuerit Ecclesiastica hoc est facta à Clerico, quà talis est, irritam, & nullam esse : ratio est, quia per præsentationem acquiritur à præsentato jus ad beneficium; sed excommunicatus vitandus privatus est concessione cujuslibet juris Ecclesiastici; ergo est etiam privatus jure præsentandi. Maximè quia præsentatio Ecclesiastica æquiparatur electioni *ex Cap. Cum autem*; *Cap. Nobis, de jur. patron. & Cap. Querelam de elect.* adeoque Textus omnes loquentes de electione locum habent in præsentatione Ecclesiastica. Et sicuti electio facta ab excommunicato vitando nulla est, sic etiam præsentatio Ecclesiastica, quæ ab officio Ecclesiastico, vel beneficio provenit. Sic docent Panormit. Rebuf. Covarru. Henriq. Ugol. Sayr. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 2. *pun.* 13. *n.* 15. & colligunt *ex Cap. Frigentius* 16. *qu.* 7. *& Cap. fin. de elect. in* 6. Quòd si præsentatio fuerit laicalis, hoc est de jure patronatus laicali; vel fuerit præsentatio facta à Clerico, vel sæculari titulo patrimonii; discrepant Doctores, an si facta fuerit ab excommunicato vitando, valida sit? Nam Lambertinus, Covarru. Trechilla, & Gaspar Hurtadus docent penes Castropalaum *loc. cit. numer.* 16. invalidam esse : eo quia præsentatus per talem præsentationem jus ad beneficium acquirit, & ea posita institutor tenetur instituere : adde, quòd præsentatus acceptans præsentationem incidit in excommunicationem minorem ob communicationem cum excommunicato vitando, & incapax redditur beneficii, & juris illius. Nihilominus probabilior mihi videtur sententia opposita sustinens validitatem præsentationis : moveor, quia per præsentationem laicalem non acquiritur jus firmum in beneficium, cum possit variare Patronus, antequam institutio fiat *ex Cap. Cum autem de Jur. patron.* Nec talis præsentatio est actus jurisdictionis spiritualis, & officii Ecclesiastici; sed mera declaratio voluntatis præsentantis, & designatio legitima præsentati *ex cap. Decernimus* 16. *qu.* 7. Nec obstat excommunicatio minor, quæ secundum probabiliorem sententiam non solùm non reddit irritam præsentationem, sed neque collationem ipsam beneficii, quamvis reddat irritandam. Poterit quoque vitari excommunicatio minor ob utilitatem Ecclesiæ, ne beneficia diu vacent. Sic Rebuffus, Rochus de Curte, Ludovicus, Gomez, Henriq. Sayr. Garzias, Suar. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n.* 17. Advertendum tamen, quod institutor non tenetur admittere præsentationem factam ab excommunicato non solùm vitando, sed etiam tolerato : cum nemo teneatur cum excommunicatis participare, ut rectè observant Suar. Laym. Garzias, Coninch, Gaspar Hurtad. relati ab eodem Castropal. *n.* 19. imò tenetur præsentationem factam à vitando repellere, si nulla adsit necessitas; secus si necessitas adsit : admissa verò præsentatione tenetur institutionem facere, quia nulla habetur causa, ob quam excusari possit, sive sciat, sive nesciat præsentantis excommunicationem : nam stante præsentatione acceptata, etiam si invalida fuerit præsentatio; Jus integrum ad institutorem devolvitur. Sic præcitati Doctores.

Quæres 2. an institutio facta ab excommunicato vi- 8
tando valida sit? Resp. invalidam esse : ratio est, quia institutio æquivalet collationi beneficii, ac requirit jurisdictionem spiritualem, qua privatus existit excommunicatus vitandus; ergo institutio ab ipso facta invalida erit. Sic *ex Cap. Novit. de his, quæ fiunt à Prælat. & ex Cap. Conquerente, de offic. ordin.* colligunt Covarruvias, Henriquez, Ugolinus, Rebuffus, Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disput.* 2. *punct.* 13. *numer.* 21. extendit doctrinam allatam Panormitanus *in Cap. final. de Cler. ægrot. vel debilit.* ad commendationem beneficiorum : cum enim talis commendatio importet jus spirituale; ideo ea privatur excommunicatus vitandus. Idem docent Covar. Henriq. Sayr. relati à Castrop. *l. c.* de collatione, & institutione beneficii factis per modum executionis : cum excommunicatus vitandus nullatenus providere possit de beneficiis : ad actum enim provisionis de beneficiis requiritur Ecclesiastica jurisdictio qua ipse caret.

Quæres 3. an postulatio solemnis, aut solemnis no- 9
minatio valida sit, si fiat ab excommunicato vitando? Resp. postulationem solemnem illam dici, quæ fit habenti facultatem in impedimentis postulati dispensare. Postulationem verò non solemnem eam esse, quæ fit non habenti facultatem dispensandi, sed ejus consensus est petitio : sic esset, si Canonici vellent eligere in sui Prælatum Momchum, & Abbati postulationem facerent. Sic etiam dicendum de nominatione, nam solemnis nominatio fit ei, qui instituere potest; non solemnis verò fit ei, qui quamvis instituere non possit, proponere tamen potest personas aptas institutori. His declaratis. Dicendum est, tam postulationem solemnem, quàm solemnem nominationem invalidam esse, si fiat ab excommunicato vitando : ratio est, quia utraque tribuit jus ad beneficium ecclesiasticum, & utraque æquivalet electioni : cum neque postulans recedere possit à postulatione solemni, nec nominans à solemni nominatione; ergo utraque erit invalida, ut invalida esset electio facta ab excommunicato vitando : sic *ex Cap. Bonæ Memoriæ de Postulat. & Cap. Contra Sanctorum* 16. *qu. ult.* docent Panormit. Sayr. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 2. *pun.* 13. *n.* 22. & 23. Secus verò esset de postulatione, aut nominatione non solemni : cum nullum jus

ex ea postulatione sit quæsitum postulato; sicuti per meram designationem factam in nominatione non solemni nullum jus acquiritur Personis nominatis, & designatis.

Quæres 4. an concessio possessionis facta ab excommunicato vitando valida sit? Resp. si concessio facta sit absque ullo exercitio jurisdictionis, ut regulariter fit; valida consistit: nam concessio possessionis, & acceptatio illius potiùs est quid facti, quàm quid juris; maximè quia nullum novum jus conceditur per eam, quamvis jam concessum magis roboretur, & firmetur, ut constat *ex Cap. Pro illorum de Præbend.* adeoque si fiat ab excommunicato vitando, valida est. Secus tamen esset, si exercitium alicujus jurisdictionis requireretur ad eam; tunc invalida foret: cum excommunicatus vitandus careat omni usu jurisdictionis Ecclesiasticæ. Sic Panormit. Rebuffus, Sayr. Suarez, Gaspar Hurtad. quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 13. n. 24.*

Quæres ultimo: an resignatio beneficii facta ab excommunicato vitando valida sit? Resp. si fiat ab excommunicato tolerato, validam esse: ratio est, quia cum non sit favor ipsius resignantis, sed potiùs alterius, in cujus gratiam fit; ideo valida erit. Si verò fiat à vitando, cum distinctione respondendum est: si resignatio est simplex, & absoluta; valida erit: quia cum sit quædam beneficii cessio, valde congruum est, ut ab excommunicato fiat; imò expedit fieri, cum nequeat officium suum exercere. Si verò resignatio fiat in favorem tertii, docent invalidam esse Suarez, Covarru. Filliuc. Alter. penes Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 5. n. 7.* eo quia censetur, actum jurisdictionis exercere, & beneficium aliquo modo conferre resignatario, ac illouti, dum donat resignatario: & excommunicatus vitandus caret usu, & fructibus beneficii. Non nego, nec negare possum suam magnam probabilitatem huic sententiæ: attamen suam etiam probabilitatem habet sententia asserens, esse validam: ratio est, quia resignatio ista non confert jus aliquod Personæ designatæ; cum integrum jus remaneat penes resignantem, quousque designatus resignatarius provisus fuerit à Pontifice; nec ultra resignationem, & cessionem beneficii aliud continetur; nisi mera designatio personæ, cum non sit collatio, electio, aut præsentatio, vel aliquid juris; sed tantùm propriam voluntatem indicat superiori in beneficium tertii, & designati; & superior exercet actum jurisdictionis juxta mentem excommunicati: nec beneficio utitur, aut illud donat. Sic Bonac. *l. c.* & Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 13. n. 26.*

CAPUT X.

De septimo effectu excommunicationis, Privatione scilicet communicationis fori.

1 *Quilibet excommunicatus vitandus privatur iis actibus, qui ad Judicium, & Forum attinent.*
2 *Judex tam Ecclesiasticus, quàm sæcularis privatur usu suæ jurisdictionis, dum excommunicatus vitandus existit.*
3 *An valida sint acta Judicis sæcularis excommunicati vitandi, dum à partibus non fit exceptio?*
4 *Excommunicatus vitandus invalidè exercet officium arbitri, si sit ad formam Judicis constitutus. Secus si sit constitutus, ut Vir prudens ad componendam litem.*
5 *Excommunicatus sive vitandus, sive toleratus nequit esse actor in judicio tam Ecclesiastico, quàm sæculari.*
6 *Excommunicatus repelli nequit à Judicio si probare velit, se non esse excommunicatum.*
7 *Excommunicatus vitandus nequit exercere munus Advocati, imò repellendus est a Judice, & ab aliis, qui cum ipso judicialem communicationem habere debent.*
8 *Idem dicendum de Procuratore excommunicato vitando.*
9 *Quid dicendum de Testibus excommunicatis?*
10 *Quid de Tabellione, seu Notario excommunicato?*
11 *Reus qui est excommunicatus vitandus nequit sponte sua comparere in judicio, quamvis trahi possit ad illud.*
12 *An excommunicatus possit eligi in Tutorem, Curatorem, aut Hospitalarium? Et an ejus acta tunc valida sint?*
13 *An assistentia Matrimonio Parochi excommunicati valida sit?*
14 *An Parochus excommunicatus possit validè alteri Sacerdoti dare facultatem assistendi Matrimonio.*
15 *An excommunicatus vitandus possit validè aliquem admittere ad professionem Religiosam, eamq; recipere.*

1 QUILIBET excommunicatus vitandus privatus est iis actibus, qui ad Judicium, & forum attinent: ratio est, quia cum interdicta sit ei omnis communicatio cum fidelibus, & communicatio ista forensis sit magni momenti; ideo interdicitur excommunicato vitando omnis actus ad Judicium, & forum spectans: adeoque nequibit esse Judex, Actor, Advocatus Procurator, Notarius, vel Testis. Sic indubitatum est penes Doctores, & constat *ex Cap. Veniens 2. de Testib. Cap. Decernimus de sent. Excom. Cap. 1. de except. in 6. & Cap. penult. & ultim. 15. quæst. 6.* Hinc fit: non solùm graviter peccare excommunicatum vitandum ingerendo se in actus adi judicium spectantes, regulariter loquendo; sed etiam repelli posse à judicio per exceptionem excommunicationis: quæ quidem exceptio opponi poterit ante quamlibet judicii partem, videlicet ante sententiam, in ipsa sententia, & post sententiam ante executionem illius: ut constat *ex Cap. Pia de except. in 6.* & docent Glossa *ibi*, & Panormit. Felin. Ugolin. Sayr. quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 2. pun. 14. §. 1. n. 2.* Loquimur autem de exceptione in vim dilatoriæ, hoc est ad differendam intentionem Actoris, vel Judicis: nam exceptio in vim peremptoriæ supponit actum jam factum. & valor illius infirmari intenditur per exceptionem excommunicationis: ut rectè habet Glossa *in dicto Cap. Pia verbo Opponit.* Modus faciendi oppositionem habetur in dicto Capite: exprimi siquidem debet species excommunicationis majoris, & auctor illius; an scilicet sit à Lege; vel Judice ordinario, aut delegato excommunicatio lata. Probanda erit exceptio opposita intra octo dierum spatium à die admissæ oppositionis, ut habetur *in Cap. cit.* & computari etiam debent dies feriati *ex Leg. Sive pars Cod. de Dilation. & ex Leg. 1. ff. de Feriis*; dummodo opponens non fuerit legitimè impeditus pro eo temporis spatio. Probatio exceptionis debet esse apertissima *ex eodem Cap. Pia*; ac apertissimis documentis demonstrata: nec sufficit unus Testis, etiamsi fama adjuvetur; sed saltem requiruntur duo. Testes omni exceptione majores, qui fuerint præsentes sententiæ excommunicationis latæ: ut tradit Glossa *in Cap. cit. verb. Documentis*. Sufficit tamen ad oppositionem exceptionis probandam, si probetur denuntiatio excommunicationis; sicuti etiam sufficit, si afferatur instrumentum authenticum sententiæ latæ, si excommunicatio fuerit ab homine; vel instrumentum authenticum facti, si excommunicatio sit à jure: ut bene docent Soncinus, Panormitanus, Felinus, Ugolinus, Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Censur. disput. 2. punct. 14. §. 1. numer. 6.* Si autem opponens excommunicationem defecerit in probationibus, tenetur solvere reo omnes expensas ab eo factas ob dilationem *ex eodem Cap. Pia*. Adnotandum hìc, quòd exceptio dilatoria opponi etiam potest excommunicato tolerato, cujus gesta valida sunt; nec ipse sua jurisdictione privatur, cum toleretur ab Ecclesia. Et quidem opponi potest ab omni eo, qui intervenire potest in judicio, ut est pars adversa, Judex, Advocatus, Procurator, Notarius &c. Dixi, opponi posse, cum non sit obligatio eam opponendi; secus verò est obligatio eam opponendi excommunicato vitando, cum teneatur quilibet fidelis ejus communicationem vitare, & repellere. Sic Ugolinus alios referens *tab. 2. cap. 13. §. 7. num. 5.* Sayr. *lib. 2. Thes. c. 7. n. 8.* & Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 14. §. 1. n. 3.*

2 Ex dictis infertur 1. omnem Judicem tam Ecclesiasticum, quàm sæcularem privatum esse usu suæ jurisdictionis, dum excommunicatus vitandus existit: cum omnis æquitas exposcat, ut jurisdictionem non habeat in membra Ecclesiæ, qui repulsus, ac rejectus est ab illa. Sic constat *ex Cap. Pia, de except. in 6. Cap. Tanta, de excessib. Prælat. Cap. Decernimus, de sentent. excom. in 6. Cap. Ait. Cap. Apertè, & Cap. Miramur 24. qu. 1.* Quapropter quilibet Judex statim ac sentit se excommunicatum, abstinere debet à judicando, ne mortaliter peccet ferendo sententiam: usurpat siquidem sibi jurisdictionem, quam non habet, & facit actum nullum, & irritum, si vitandus sit. Et quamvis si toleratus sit, ejus acta sint valida; nihilominus si non requisitus à fidelibus judicet, probabilius est graviter peccare: cum actio judicandi, quæ excommunicato prohibetur, gravis materia sit, & sub gravi ab Ecclesia prohibita, ut rectiùs docent Alter. *lib. 2. disp. 2. c. 1. col. 3.* & Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 7. num. 3.*

2 Con-

3 Controvertitur tamen : an valida sint acta judicis sæcularis excommunicati vitandi , dum à partibus non fit exceptio ? Et quamvis Victoria *de excomm. num.* 15. *&* 346. censeat , valida esse : eo quia nullus Textus afferri queat , qui ea invalidet , cum omnes ferè Textus loquantur de Judice Ecclesiastico , nec extensio facienda est ad sæcularem . Nihilominus communis sententia docet , invalida esse ante exceptionem contra ipsum factam : ratio est , quia licèt nullus habeatur Textus expressè id statuens , tamen praxi , & consuetudine introductum est , annullationem factam pro judice Ecclesiastico extendi ad sæcularem . Nec leviter colligitur *ex Cap. Nos Sanctorum* 15. *quæst.* 6. ubi liberat Pontifex subditos à fidelitate Dominorum excommunicatorum , & præcipit ne eis obediant . Sic Panormitanus , Innocentius , Soncinus , Suarez alios referens , Gaspar Hurtadus , Vasquez , Bonacina , Coninch , Layman , quos refert , & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 14. *num.* 2.

4 Infertur 2. Invalidè exercere excommunicatum vitandum Officium Arbitri , si sit constitutus Arbiter ad formam Judicis juxta *Leg.* 1. *ff. de Arbitr.* Et ratio est , quia sic constitutus est verè judex , & jurisdictionem exercet ; dirigitur quoque ejus arbitrium ad normam judicii , & sic regulatur . Secus verò dicendum , si constituatur tantùm ut vir prudens à partibus ad componendam litem : cum in tali casu nec jurisdictionem exerceat , nec procedat secundum ordinem judicii , sed prout ex æquo sibi visum fuerit . Sic Suarez , Filliuccius , Sayrus , Ugolinus , quos referunt , & sequuntur Bonacina *de excom. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 7. *num.* 2. & Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 14. *num.* 7.

5 Infertur 3. excommunicatum non solùm vitandum , sed etiam toleratum non posse esse Actorem in Judicio non solùm Ecclesiastico , sed etiam sæculari ; sic statuitur *in Cap. Intelleximus de Judic. Cap. Exceptionem de exception. & cap. Piæ de except. in* 6. & sic docent Doctores ferè omnes . Quod si excommunicatio denuntiata non sit , quamvis excommunicatus repelli possit à parte adversa ; nihilominus si ipsa consenserit , non poterit repelli ab aliis . Si verò denuntiata sit , nec pars adversa contra excommunicatum excipit ; tenetur judex ex Officio eum repellere *ex cap. decernimus de sent. excom. & ex cap. exceptionem de exception.* Sic Suarez , Coninch , Avila , Sayrus , Ugolinus , Henriquez , Filliuccius , Alterius , quos refert , & sequitur Bonacina *de excom. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 7. *num.* 9. Imò Judex Ecclesiasticus cogere poterit Judicem sæcularem dissimulantem ad repellendum à suo judicio excommunicatum vitandum agentem : nam ad judicem Ecclesiasticum spectat , ut sanctè observentur in judicio sæculari Leges Ecclesiasticæ . Sic *ex argum. cap. si celebret , de Cler. excom. ministr. & ex cap. sacris de iis , quæ vi & met.* docet Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 14. *§.* 1. *num.* 6. Quæ dicta sunt intelligi debent de excommunicato agente sive per se , sive per alium , seu Procuratorem : nam quod per alium facimus , per nos ipsos facere videmur ex Regulis juris . Intelligi quoque debent , non solùm si agat civiliter , sed etiam criminaliter : quia indifferenter loquuntur Textus repellentes excommunicatum ab agendo in judicio : ut rectè adnotant Panormitanus , Felinus , Henriquez , Ugolinus relati à Castropalao *l. c. num.* 8. Nec obstat , quod agat contra alium excommunicatum : eo quia excommunicatio alterius nequit impedire ab actore effectum excommunicationis , nec illam ab eo auferre . Nec insuper obstat , quòd velit probare , se injustè excommunicatum fuisse , quamvis supponat , validè fuisse excommunicatum : nam in tali casu priùs absolutionem recipere debet , & postea ejus probationes admitti poterunt in judicio : ut *ex cap. Cum contingat de offic. deleg. & cap. Per tuas de senten. excomm.* tradunt Panormitanus , Felinus , Suarez , Sayrus , & alii relati à Castropalao *de Cens. disp.* 2. *pun.* 14. *§.* 2. *num.* 9.

6 Repelli tamen non poterit à Judicio excommunicatus , si probare velit , se non esse excommunicatum , vel quia appellationem legitimam fecerit à sententia contra se lata ; vel quia sententia lata intolerabilem continet errorem ; aut injustè sibi denegari absolutionem , quam petit ; aut se satisfecisse parti , ob quod absolutio differtur : ratio est , quia jure Naturæ datur cuique se posse defendere . Sic *ex Cap. Intelleximus de Judic. cap. Cum inter , cap. significarunt , & Cap. dilecti de except.* docent Suarez *de Cens. disp.* 16. *sect.* 3. *num.* 1. Gaspar Hurtadus *disp.* 8. *diffic.* 3. Bonacina *de excomm. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 7. *num.* 7. & Castropalaus *loc. cit. num.* 10. & quamvis excommunicatus non possit alium convenire in judicio , aut reconvenire suum Actorem in alia causa , nisi in ea tantùm , in qua convenitur ; secus esset partes Actoris agere , non verò Conventi : ut constat *ex Cap. decernimus de sent. excom.* Nihilominus appellare poterit à sententia contra se lata ; poterit etiam Appellationem prosequi ; poterit causam suam per se ipsum defendere , cum non teneatur id facere per alium , nam ipse est conventus , non alius ; poterit excommunicationem objicere Actori , aut Testibus , si ipsi excommunicati fuerint ; modò excommunicationem probet intra octo dies juxta superiùs dicta *ex Cap. Piæ de except. in* 6. poterit suum debitorem convenire in judicio , ne detrimentum patiatur ab illo , quando prudenter , & rationabiliter putat , eum fugam meditari , & debitum non solutum relinquere : ratio est , quia omnes isti actus enumerati non censentur actiones contra alios in Judicio , sed meræ defensiones excommunicati , ut ab injuriis aliorum se protegat . Sic Bonacina *l. c.* plures referens *à num.* 6. & Castropalaus *l. c. à num.* 10. Denique illud hìc adnotandum est : quod gesta in judicio facta per excommunicatum sive vitandum , sive toleratum ; sive per se , sive per alium , dum non fuerit à judicio repulsus ut Actor ; vel non fuerit ei à parte adversa opposita excommunicatio ; valida erunt : ratio est , quia lex Ecclesiastica *in Cap. Piæ de except. in* 6. quamvis districtè prohibeat , ne excommunicatus agat in judicio ; nihilominus ejus acta non irritat . Sic Suarez , Avila , Alterius , Filliuccius , Sayrus , Covarruvias , quos referunt , & sequuntur Bonacina *l. c. num.* 10. & Castropalaus *l. c. num.* 12. Adnotandum insuper : quod licèt graviter non peccet excommunicatus , si semel , aut bis in Judicio agat ob parvitatem materiæ ; nihilominus graviter peccaret , si id sæpius faceret : videretur enim sic contemnere Ecclesiasticam censuram ; præcipuè quia non desunt Authores asserentes , excommunicatum frequenter communicantem cum aliis graviter peccare . Sic Alterius *lib.* 2. *disp.* 3. *cap.* 1. *in fine* ; & Bonacina *l. c. num.* 11.

7 Infertur 4. excommunicatum vitandum illicitè exercere munus suum Advocati , non enim communicare potest cum aliis contra obligationem abstinendi à communicando , & advocando ratione censuræ . Imò repellendus erit tum à Judice , tum ab aliis , qui judicialem communicationem cum ipso habere debent : *n ex Cap. decernimus de sent. excomm.* tradunt Glossa *ibi verb. Patrocinando* , Henriquez , Ugolinus , Sayrus Avila , Gaspar Hurtadus , quos refert , & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 14. *§.* 2. *n.* 14. Ejus tamen acta dum non fuerit repulsus , nec exceptus , valida erunt : cum nullo jure irritentur . Poterit interim pretium pro suis laboribus acceptum justè retinere ; tum quia non in cassum labores exercuit , tum quia sunt pretio æstimabiles . Sic Suarez , Avila , Navarra , Coninch , Gaspar Hurtadus , & alii , quos referunt , & sequuntur Bonacina *de excomm. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 7. *num.* 17. & Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 14. *§.* 2. *num.* 14. Si verò fuerit excommunicatus toleratus , debebit quidem abstinere ab advocando , ne communicationem sibi prohibitam cum fidelibus habeat ; poterit nihilominus Officium suum exercere , si ad id requisitus fuerit à fidelibus , nec à Judice repulsus fuerit ; ejusque acta licita , & valida erunt : ut ex Avila , & Gaspare Hurtado tradit Castropalaus *l. c. num.* 13.

8 Infertur 5. Quæ dicta sunt de Advocato extendenda esse ad Procuratorem excommunicatum ; qui *si* vitandus sit , graviter peccat acceptando procurationem : cum ex vi Censuræ excluſus sit à communione politica fidelium , & ab exercitio sui publici muneris ; adeoque repellendus in Judicio à Judice , ac ab aliis , qui cum ipso communicationem judicialem habere debent , & quamvis controvertatur : an validè sit institutus , & validè mandatum accipiat tempore excommunicationis ? Nam Panormitanus , Decius , Soncinus , Ugolinus , & Sayrus penes Castropalaum *de Cens. disp.* 2. *pun.* 14. *§.* 2. *n.* 16. moti *ex Cap. Post cessionem de Probat.* sustinent , invalidè institutum esse , & consequenter ejus acta invalida esse : eo quia ibi repellitur Procurator à judicio , eo quia tempore excommunicationis institutus fuerit . Accedit , quòd ipsa constitutio Procuratoris est constitutio publici officii : ut habetur *ex leg.* 1. *ff. de Procur.* & excommunicatus

privatur publico Officio, & Authoritate publica. Nihilominus probabiliorem reputo sententiam asserentem, validè instituì, & valida esse ejus acta nisi à Judice repellatur, aut ei opponatur excommunicatio, quamvis illicitè tale munus exerceat: ratio est, quia à nullo Jure irritantur; & irritationis pœna non est adstruenda, nisi expresè constet. Nec obstat textus cit. *Post cessionem*; quia ibi Pontifex dicit: quòd debebat repelli ante exceptionem, non verò, quòd ejus acta invalida erant: ut notat Suarez *de Cens. disp. 16. sect. 7. num. 8.* Nec Officium Procuratoris est publicum authoritate, & utilitate, ut est Officium Judicis; sed est tantùm publicum authoritate, & est privatum utilitate: ut ex Suarez Alterio, & aliis docent Bonacina *de excomm. disp. 2. quæst. 2. punct. 7. n. 14.* & Castropalaus *l. c.* Si verò Procurator fuerit excommunicatus toleratus debebit se gerere, ut supra diximus de Advocato, qui sit excommunicatus toleratus.

9 Infertur 5. Testem, qui sit excommunicatus non vitandus, posse licitè, & à fortiori validè testimonium ferre: ratio est, quia cum possit excommunicatus non vitandus eos actus exercere, qui ex natura sua ordinantur in favorem fidelium; ideò si ab ipsis requisitus fuerit ad testimonium præstandum in Judicio; poterit id licitè, & validè efficere; dummodo non se ingerat sponte sua, sed requisitus præstet: quamvis possit Judex ejus testimonium repellere, aut pars contraria exceptionem excommunicationis opponere; & tunc invalidum erit. Si verò sit excommunicatus vitandus, extra controversiam est, non posse licitè testimonium ferre, ut constat *ex cap. Veniens. 2. de Testib. Testimonium de Testib. & cap. decernimus de sent. excomm. in 6.* quamvis culpa ista venialem non excedat, cum non sit à potestate publica, sed tantùm privata, ut adnotat Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 14. §. 2. n. 17.* Excipitur causa Fidei, ob quam licitè, & validè testari poterit excommunicatus vitandus *ex cap. In fidei favorem de Hæretic. in 6.* Et quamvis nonnulli excipiant etiam causam Matrimonialem, quæ est valde favorabilis. Sed hæc exceptio communiter non admittitur, cum solùm in causa fidei permittatur excommunicato vitando, posse esse Testem, Accusatorem, & Actorem. Sic Suarez, Avila, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 19.* Ugolinus *cap. 17. num. 2.* Filliuccius *quæst. 7. num. 180.* & Alterius *lib. 2. disp. 3. cap. 4.*

An autem Testimonium excommunicati vitandi sit validum, si à Judice non repellatur, aut à parte non excipiatur; sive id latum fuerit in Judicio, sive in Testamentis, contractibus, & similibus documentis; controversa res est. Nam Soncinus *in cap. sacris de sent. excomm. n. 405.* Alterius *lib. 2. disp. 3. cap. 5.* Gabriel *lib. 1. Commun. de Testib. concl. 19.* Vasquez *de excom. dub. 5.* Gaspar Hurtadus *disp. 8. de excom. diffic. 6.* docuere, non esse validam: eo quia *ex cap. nullus 3. quæst. 4.* non debet fides necessariò adhiberi tali testimonio; sed valor testimonii in hoc consistit; ergo est invalidum. Nihilominus validum esse, dum non fuerit facta exceptio ante sententiam latam, probabilior sententia sustinet: ratio est, quia nullo jure irritatur, ut defacto irritatur ob hæresis fautoriam *in cap. excommunicamus §. credentes de Hæretic.* ergo signum est in aliis materiis non esse irritum, aliàs si esset in omnibus irritum ex se, adquid illud irritare in fautoria hæresis. Nec obstat, quòd non sit ei necessariò fides adhibenda; quia hoc solùm probat, posse à Judice repelli, aut à parte contraria excipi per oppositionem excommunicationis, quæ si non fiant à Judice, vel à parte; validum ex se erit. Sic Suarez *de Cens. disp. 16. sect. 6 num. 6.* Sayrus *lib. 1. Thes. cap. 8. n. 1.* Coninch *disp. 14. dub. 11. concl. 2. n. 110.* Ugolinus *tab. 2. de Cens. cap. 17. §. 1.* Bonacina *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. 7. num. 13.* & Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 14. §. 2. num. 18.*

10 Infertur 6. Tabellionem, seu Notarium, quamvis validè recipiat manens in excommunicatione collationem talis muneris publici, eo quia à nullo Textu irritatur collatio facta, ut observat Bonacina *l. c. num. 4. versic. secundo*; nihilominus si vitandus sit, illicitè conficere instrumenta, ac graviter peccare: ratio est, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ non communicandi cum fidelibus, & quidem in materia gravi ratione publici Officii, quod exercet. Idem dicendum si toleratus fuerit, cum militet eadem ratio; quamvis à fidelibus requisitus possit munus suum licitè exercere, cum non se sponte ingerat, sed invitatus ab aliis juxta *extrav. Ad evitanda scandala*. Sic Alterius *lib. 2. disp. 3. cap. 4. versic. Grave*, Bonacina *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. 7. num. 4. versic. dixi in foro*; & Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 14. §. 2. n. 20. & 21.* alios referens.

An autem ejus acta valida sint, controversia non caret: nam communis Canonistarum sententia putat, invalida esse, quos ex Theologis sequuntur Henriquez *lib. 13. de excomm. cap. 9.* Avila *de Cens. 2. par. cap. 6. disp. 6. dub. 5.* Gaspar Hurtadus *de excom. disp. 3. diffic. 5.* moventur *ex Cap. nullus 2. quæst. 3.* ubi statuitur: ut nullus Anathematizatorum suscipiatur, neque à quoquam credantur, quæ ab eis dicuntur, vel conscribantur. Nihilominus probabiliorem reputo sententiam asserentem, valida esse, fidemque facere, dum non repelluntur à Judice, aut à parte contraria non excipiuntur: ratio est, quia nullo Jure expresso irritantur: nec Officium Tabellionis, & Notarii, quamvis publicum sit, inportat ex se jurisdictionem; illa verò acta irritantur, quæ ex publico Officio tamquam propriæ jurisdictionis fiunt. Sic Suarez *de Cens. disp. 16. sect. 5. num. 5.* Coninch *disp. 14. dub. 11. concl. 2.* Bonacina *de Cens. disp. 2. quæst. 2. pun 5. nu. 8. & pun. 7. num. 4.* Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun 14. §. 2. num. 22.* Nec obstat Textus nullus cit. qui dicit, non debere suscipi, nec credi ex necessitate; itaut si repellantur à Judice, aut excipiantur à parte, nullius valoris sint: ut ex Coninch, & Layman advertit Castropalaus *l. c. n. 20.* Quòd si partes convenerint inter se utendi Tabellione excommunicato, ejus scripturæ, & acta valida sunt in foro conscientiæ; in foro tamen externo repelli poterunt à Judice, non verò à partibus, si consenserint in utendo opera illius Notarii, quem excommunicatum sciebant: quia per talem consensum cesserunt juri, quod habebant excipiendi; adeoque adstringuntur in foro conscientiæ ad non excipiendum. Secus verò si ejus excommunicationem ignorabant; tunc enim & excommunicationem opponere, & acta reprobare poterunt. Sic Suarez *de cens. disp. 16. sect. 5. à n. 5.* & Castropalaus *de cens. disp. 2. pun. 14. §. 2. num. 22.*

Infertur 7. Quamvis excommunicatus vitandus, qui 11
reus est, non possit sponte sua comparere in Judicio; nihilominus trahi potest ad illud: ut constat *ex cap. Intelleximus, de Judic.* nec opus est, ut priùs absolvatur: quia non in commodum ejus fit hoc, sed in commodum judicis, & judicii: ut ex Suarez, Sayro, & aliis adnotat Castropalaus *de cens. l. c. num. 23.* Requiritur autem necessitas in judice, & sic exposcere debet momentum causæ; ut reus talis comparere possit in judicio etiam tractus: ut notant præcitati Doctores. Admissus tamen ex necessitate poterit respondere ad objecta, Testes, & instrumenta necessaria ad sui defensionem producere; poterit quoque in defensionem suam judicem, Advocatum, Procuratorem, scribam eligere. Insuper ea omnia facere ad se defendendum, quæ superiùs diximus *num. 7.*

Quæres 1. An excommunicatus possit eligi in Tuto- 12
rem, Curatorem, Hospitalarium; & an ejus acta tunc valida sint? Resp. quamvis Ugolinus, Sayrus, Avila, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. 7. n. 4. versic. sed mihi* docuerint, illicitè, & invalidè eligi, ac ejus acta irrita esse: eo quia *in cap. Venerabilem de elect.* reprobatur electio facta cujusdam in Regem Romanorum, dum excommunicatus esset: maximè quia excluditur excommunicatus ab omni Officio publico. Nihilominus probabiliorem reputo sententiam asserentem, validam esse electionem, & ejus acta, nisi excipiantur: ratio est, quia nullo jure expresè irritantur: aliunde hæc Officia, quamvis authoritate publica constituantur; attamen non in publicam utilitatem, sed privatam cedunt; & ut diximus, ad irritandum Officium aliquod, & ejus usum ob excommunicationem non sufficit, quòd publica authoritate constituatur; sed etiam quòd cedat in publicam utilitatem, ut est in casu electionis Regis Romanorum. Sic Suarez *de Cens. disp. 16. sect. 8.* & Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 15. num. 1.*

Quæres 2. An assistentia Matrimonio Parochi excom- 13
municati sit valida? Resp. affirmativè, non solùm si toleratus sit, sed etiam si vitandus sit: ratio est, quia non est exercitium jurisdictionis, cum possit præstari à Parocho invito, quod componi nequit cum jurisdictione, cujus exercitium liberum est; sed est executio quædam conditionis sine qua non requisitæ

à Tri-

à Tridentino ad valorem Matrimonii; nec jus aliquod irritat talem assistentiam; nec est testis deponens, sed inspector. Adde, quòd testis excommunicatus, dum non excipitur, validè profert Testimonium. Sic Sanch. Henriq. Rebel. Bonac. Gaspar Hurtad. Laym. Coninch, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 15. n. 2.*

14 Quæres 3. an possit Parochus excommunicatus validè alteri Sacerdoti facultatem dare assistendi Matrimonio? Resp. affirmativè, non solùm si Sacerdos excommunicatus non fuerit; verùm etiam si fuerit excommunicatus, quamvis illicita foret concessio talis facultatis, si id non exposceret gravis necessitas: ratio est, quia licèt privetur Parochus excommunicatus usu suæ Jurisdictionis; attamen ista concessio facultatis non esset actus jurisdictionis, sed dominii, qualis est quælibet constitutio Procuratoris. Nam sicuti Parochus habens potestatem assistendi Matrimonio ut Inspector qualificatus non dicitur per hoc habere jurisdictionem; sic etiam dum alium Sacerdotem subrogat, non dicitur actum jurisdictionis exercere. Adde, quòd hæc facultas in Sacerdote designato à Parocho, vel ab Ordinario non tam provenit à designante, quàm proveniat à Concilio Tridentino facultatem concedente sub conditione designationis factæ à Parocho, vel ab Ordinario. Sic docent Sanch. *lib. 3. Matr. disp.* 21. Filliuc. *tract.* 10. *c.* 6. *n.* 204. Bonac. *de excom. disp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 5. *n.* 1. Gaspar Hurtad. *de excom. disp.* 7. *diffic.* 2. & Castropal. *de cens. disp.* 2. *pun.* 15. *n.* 3. contra Coninch, Avilam, & alios putantes esse invalidam, quia esset actus jurisdictionis.

15 Quæres tandem: an excommunicatus vitandus possit validè aliquem admittere ad professionem Religiosam, eamque recipere? Resp. affirmativè: ratio est, quia non exercet actum propriæ jurisdictionis, sed potiùs actum superioritatis: & defacto fœmina, & laicus, aliàs incapaces jurisdictionis Ecclesiasticæ, possunt professionem Religiosam admittere, & recipere. Nec si talis facultas à Prælato Religioso excommunicato alteri committeretur, esset jurisdictionis exercitium; sed potiùs delegatio facultatis admittendi obligationem Professi Religioni, & Religionis Professo; adeoque valida foret commissio facta: ad eum modum quo si Prælatus excommunicatus concederet alicui facultatem admittendi contractum, quo quis obligaret se Religioni, & Religio illi. Sic Sanchez *lib. 5. in Decal. c. 4. num.* 78. Laym. *lib. 1. Sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. n.* 13. & Castropalaus *de cens. disp. 2. pun. 15. num. 4.*

CAPUT XI.

De octavo effectu excommunicationis, annullatione videlicet cujusvis Rescripti, & Privatione obligationis Civilis, & Contractus.

1 *Excommunicatus privatur impetratione cujuslibet Privilegii, & Rescripti Apostolici, excepto articulo excommunicationis, & Appellationis.*
2 *Non privatur tamen impetratione Rescriptorum ab Imperatore, Regibus, aut ab aliis Pralatis Pontifice inferioribus.*
3 *An extendatur privatio Rescripti Apostolici ad excommunicatum occultum toleratum?*
4 *An annullentur Rescripta Apostolica obtenta à Procuratore excommunicato in favorem aliorum?*
5 *Quid advertendum in hoc effectu excommunicationis in Rescriptis Apostolicis nostrorum temporum?*
6 *Excommunicatus privatur etiam facultate licitè ineundi civiles contractus cum fidelibus.*
7 *An non solùm illicitè, sed etiam invalidè excommunicatus celebret contractus?*
9 *Valida est Professio ab excommunicato facta.*
10 *Excipiuntur à Doctrina tradita aliqui casus.*

1 INTER alios effectus, quos excommunicatio præstat; numerantur hi duo, videlicet irrita, & nulla reddere Rescripta Apostolica, & Privilegia virtute illorum habita ab excommunicato. Insuper privare illum facultate ineundi civiles contractus cum fidelibus; & de utroque effectu hic nobis pertractandum ordine suo.

Excommunicatus igitur remanet privatus impetratione cujuslibet Privilegii, ac Rescripti Apostolici, & processus habiti vi illius, quamvis excipiatur articulus excommunicationis, & Appellationis: ut patet *ex Cap. 1. de Rescript. in 6.* & licèt ibi sermo sit de annullatione Rescriptorum attinentium ad lites; nihilominus extenditur annullatio ad omnia Rescripta apostolica impetrata ad beneficia, dispensationes, & alias Gratias, quibus conveniens est privari excommunicatum: ut rectè docent Suarez *tom. 1. de cens. disp. 17. sect. 1.* Sayrus *lib. 2. Thes. c. 5. n. 12.* Henriq. *lib. 13. c. 13. num. 1.* Coninch *disp. 14. dub. 10.* Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. ult. n. 1.* & Castropal. *de cens. disp. 2. pun. 12. n. 1.*

2 Non extenditur tamen annullatio ad rescripta impetrata ab Imperatore, Regibus, ad alias gratias, & concessiones obtentas ab aliis Prælatis Pontifice inferioribus, ut putavit nonnullus Author: ratio est, quia *in præcit. Cap. 1. de Rescrip. in 6.* sermo tantùm est de Pontificiis, non verò aliis: & cum materia sit pœnalis, restringi potiùs debet, quàm extendi ex uno casu ad alium: maximè quia sic usu, & praxi firmatum est, præcipuè in concessionibus, & gratiis Prælatorum inferiorum, quæ in rigore nomine rescripti non veniunt. Sic Suarez *disp. 17. de cens. sect. 1. n. 2.* Layman *lib. 1. Sum. tract. 5. par. 2. c. 2. n. 11.* Filliuc. *tract. 12. c. 9. nu. 211.* Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. ult. n. 1. versic. Advertendum est 2.* & Castrop. *de cens. disp. 2. punct. 12. num. 3. & 4.*

3 Controvertitur hìc 1. an etiam extendatur annullatio ad Rescripta impetrata ab excommunicato occulto; & tolerato? & quamvis Archidiaconus *in cap. 1. de Rescrip. in 6.* docuerit non extendi, & probabilem reputent hanc sententiam Navarrus *lib. 1. Consil. de sent. excom. consil. 44. nu. 2.* Suarez *tom. 1. de cens. disp. 17. sect. 1.* Nihilominus longè probabiliorem reputo sententiam extendentem: ratio est, quia absolutè loquitur Textus de excommunicato; & occultus est revera excommunicatus: maximè quia excommunicato occulto, & tolerato nullus favor, nec ullum levamen factum sit à Concilio Constantiensi. Sic communis sententia cum Navarro, & Suarez *locis citatis*, Alterio *lib. 2. disp. 7. cap. 1. col. 5.* Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. ult. n. 1. in fin.* & Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 12. n. 1. in fine.*

4 Controvertitur 2. an extendatur annullatio ad Rescripta Apostolica obtenta ab excommunicato exercente officium Procuratoris, aut defensoris pro aliis? Affirmativam sententiam sustinent Panormitanus *in Cap. final. de Procur. num. 11.* Alterius *lib. 2. disp. 7. cap. 7.* & alii: eo quia si non extenderetur hæc annullatio ad Procuratorem, aut defensorem excommunicatum, sequeretur ei aliquod commodum exercendo tale officium, quod videtur esse contra *Cap. 1. de Rescrip. in 6.* Nihilominus probabiliorem reputo sententiam oppositam denegantem: moveor quia irritatio facta Rescriptorum *in Cap. cit.* est pro Rescriptis ab excommunicato obtentis in sui favorem, & ab eo impetratis principaliter; Rescripta verò obtenta à Procuratore excommunicato pro aliis, non dicuntur impetrata ab ipso principaliter, & in sui favorem; sed ministerialiter, & instrumentaliter, ac in favorem aliorum: maximè quia cum versemur in materia odiosa, & pœnali, non est de facili admittenda extensio, sed potiùs restrictio. Sic Dominicus *in Cap. 1. de Rescrip. in 6.* Jason *in Leg. Universis Cod. de Precib. Imper. offerend.* Bonacina *de Censur. disput. 2. quæstion. 2. punct. ultim. numer. 1.* & alii.

5 Advertendum hìc, rarò hunc effectum habere locum in Rescriptis Apostolicis nostrorum temporum: eo quia regulariter inseritur Absolutio ab omnibus censuris ad hunc effectum, ut Privilegium, Litteræ, & Gratiæ Apostolicæ valorem suum habeant, excepto casu excommunicationis ob hæresim; & casu, quo quis per annum in excommunicatione insorduerit contumaciter, cum suspicionem hæresis incurrat; & exceptis casibus, qui fuerint in ipsis rescriptis expressi. Sic Coninch *disp. 15. dub. 10. num. 87.* Castropalaus *de excomm. disp. 2. punct. 12. numer. 2.* Bonacina *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. ult. num. 1. versic. Advertendum tamen.*

6 Remanet quoque privatus excommunicatus ob excommunicationem civili obligatione ineundi contractus: cum enim sit ei prohibita quælibet communicatio cum fidelibus *ex toto titulo de sent. excom. & ex pluribus Canonibus relatis 11. quæst. 3.* ac indubitatum est penes Doctores; ideo prohibita ipsi est hæc communicatio celebrandi contractus cum illis, quæ utique non levis communicatio esset. Hinc infertur, illicitè operari excommunicatum, dum in excommunicatione contractum celebrat, sive Matrimonii contractum cele-

celebret, quæ est communicatio in Divinis; sive alios contractus civiles celebret, si absque necessitate id efficiat, quamvis sit communicatio in civilibus. Sic Sayrus, Covarruvias, Avila, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. 3. num. 1. in fin. & 2.* Quæ quidem intelligi debent de excommunicato tam vitando, quàm tolerato: cum tolerantia concessa sit ab Ecclesia non in favorem excommunicati, sed aliorum fidelium: ut rectè adnotat Mendo *in sua epitom. verb. excommunicatio num. 9.*

7 Sed controverti hìc solet: an non solùm illicitè, sed etiam invalidè contractus celebret excommunicatus? Et quamvis Hostiensis, Cardinalis, Archidiaconus, Soncinus relati à Castropalao *de cens. disp. 2. pun. 16. n. 2.* docuerint, validos esse contractus ab excommunicato celebratos, non in favorem quidem ipsius, sed in favorem tantùm aliorum, qui excommunicati non sunt, & cum illo contrahunt: eo quia si contra prohibitionem à jure factam non communicandi facit excommunicatus contrahendo, ejus contractio pro infecta haberi debet *ex Regul. Quæ contra Jus ff. de Regul. Jur.* quamvis contrahentes cum illo adversus illum agere possint. Nihilominus communis sententia docet, validos esse contractus ab excommunicato initos tam ex parte aliorum cum ipso contrahentium, quàm ex parte sua: ratio est, quia licèt excommunicatus illicitè agat contrahendo, & faciat contra prohibitionem Ecclesiæ ipsi prohibentem contrahere; attamen Ecclesia non irritat ejus contractus, cum ex nullo Textu id colligi possit: maximè quia non omne, quod contra Legem fit, haberi debet ut infectum; aliàs nec in favorem contrahentium cum excommunicato validi essent contractus, ut adversarii docent; nisi aliunde ab ipsa Lege expressè irritentur, & sic intelligenda est Regula juris cit. quod non evenit in casu nostro. Sic Panormit. Felinus, Rebuff. Covarru. Ugolin. Sayr. Vasq. Coninch, Gaspar Hurtad. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n. 3.* & colligunt *ex Cap. Cum illorum, de sent. excomm. Cap. Significasti, de eo, qui duxit in Matr. Cap. Inter dilectos, de donat. & Cap. ult. de Pœnis in 6.*

8 Ex dictis fit 1. non solùm validas consistere venditiones, emptiones, locationes à quocumque excommunicato factas, ut colligitur *ex Cap. Si vero, de sent. excom. & Cap. Quoniam multos 11. qu. 3.* sed etiam donationes ab ipso aliis factas, vel ab aliis ipsi factas *ex Cap. Inter dilectos, de donat.* Sic ex Coninch, Vasq. Gaspare Hurtado, Covarru. Avila, & Sayro docent Castropal. *de cens. disp. 2. pun. 16. n. 3. in fin.* & Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 5. n. 2.* & quamvis Sayrus *lib. 2. de excom. c. 9. n. 13.* velit, ut doctrina allata valeat in iis contractibus, qui privatim, & nomine proprio ab excommunicato celebrantur; non verò in iis, qui authoritate publica, vel officio publico celebrati fuere: ut si à Prælato, qua Prælatus est; aut à Tutoribus, Curatoribus, qua tales sunt celebrarentur in excommunicatione. Attamen limitatio excogitata à Sayro communiter non admittitur: ratio est, quia nullo textu irritantur tales contractus, sive privata authoritate, sive publica celebrentur; & aliunde irritatio non est imponenda sine gravi fundamento. Sic Suar. *de cens. disp. 16. sect. 8.* Sanch. *lib. 5. in decal. c. 4. n. 78.* & Castropal. *l. c. n. 4.*

9 Fit 2. validam esse professionem factam ab excommunicato, cum nullibi irritetur: sic expressè Bonacina alios referens *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 5. nu. 2.* Fit 3. validum esse Matrimonium initum ab excommunicato, cum nullibi irritetur, esto id fieri potuerit ab Ecclesia, sed non factum est: maximè quia non impedit excommunicatio cohabitationem, & convictum conjugalem à natura concessum, & maximè necessarium, ut suo loco dicemus. Sic *ex Cap. Significasti, de eo, qui duxit*, colligunt Felinus, Covarru. Ugolin. Sayr. quos referunt, & sequuntur Castropal. *de cens. disp. 2. pun. 16. nu. 5.* & Bonac. *l. c. n. 1.* Fit 4. validum esse Testamentum, vel Codicillum ab excommunicato factum: ratio est, quia nullibi irritatur, esto illicitè fiat. Accedit, quòd omnibus permissum sit testari, nisi expressè à lege prohibeatur: ut statuitur *in §. Final. Instit. Quibus non est permissum facere Testam. in Leg. Si quæramus ff. de Testam. & in Leg. 1. Cod. de Sacros. Eccles.* ergo cum non sit facta prohibitio omnibus excommunicatis, nisi quos infra excipiam, faciendi Testamenta, ea validè confi-cere poterunt. Sic Panormit. Felinus, Covarru. Sayrus, Avila, Coninch, Laym. Suar. Filliuc. Alterius, quos referunt, & sequuntur Castropal. *l. c. nn. 6.* & Bonac. *l. c. n. 9.* Fit denique: validè institui hæredem, qui excommunicatus est, cum plus requiratur ad Testamentum conficiendum, quàm ut quis hæres institui possit: plus enim est dare per Testamentum, quamvis hoc non est actus Jurisdictionis, quàm recipere per Testamentum: & de facto plures Testamenta conficere nequeunt, & hæredes institui possunt: ut constat *ex Instit. cit. & ex Leg. Si quæramus ff. de Testam.* Sic Baldus, Ugolinus, Sayrus, Avila, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 7.* sic etiam Bonacina *l. c.*

Excipiuntur à Doctrina tradita aliqui casus, in quibus invalida declaratur Testamenti confectio tam activa, quàm passiva. Et 1. si Testamentum fiat ab excommunicato propter hæresim, aut propter fautoriam Hæreticorum, ut statuitur *in Cap. Excommunicatus §. Credentes, de Hæreticis; & ex Leg. Credentes; & Leg. Manichæos Cod. de Hæretic.* 2. si fiat ab excommunicato, quia percussit, vel insecutus est Cardinalem S. R. E. ut habetur *in Cap. Felicis, de Pœnis in 6.* Invalida quoque erit Testamenti confectio à Reis læsæ Majestatis *ex Leg. Quisquis Cod. ad Leg. Jul. Majest. §. final.* quamvis excommunicati non sint. Sicuti etiam invalida erit, si fiat à manifestis Usurariis, nisi cautionem præstiterint juxta *Cap. Quamquam de Usur. in 6.* 10

CAPUT XII.

De nono effectu excommunicationis, Privatione videlicet communicationis Politicæ, & Civilis.

1 *Prohibita est cuicumque excommunicato Civilis, & Politica communicatio cum aliis fidelibus.*
2 *Prohibita quoque est cuilibet fideli communicatio cum excommunicato vitando.*
3 *Enumerantur actiones, quæ prohibentur excommunicatis cum fidelibus, & fidelibus cum excommunicatis vitandis. Et quid importet os?*
4 *Quid orare. 5. Quid vale? 6. Quid Communio. 7. Quid Mensa?*
8 *Communicatio in Divinis cum fidelibus prohibita est sub gravi culpa tam excommunicato vitando, quàm tolerato.*
9 *Communicatio in Politicis, & Civilibus cum fidelibus prohibita est excommunicato vitando, & tolerato sub veniali, nisi ratio sufficienter excusans habeatur.*
10 *Fideles communicantes in Divinis cum excommunicato vitando graviter peccant, nisi excuset levitas materiæ; non sic verò cum tolerato.*
11 *Fideles communicantes in Civilibus cum excommunicato vitando venialiter peccant, nisi sufficiens causa excuset.*
12 *An peccet mortaliter frequenter communicans in civilibus cum excommunicato vitando?*
13 *Quas pœnas incurrant communicantes fideles cum excommunicatis vitandis?*
14 *Communicantes cum excommunicato vitando in crimine criminoso & graviter peccant, & incurrunt excommunicationem majorem.*
15 *Explicantur nonnulli casus in particulari communicationis in crimine criminoso.*
16 *Si lata fuerit excommunicatio contra participantes cum excommunicato vitando, non solùm participando graviter peccant, sed etiam incurrunt excommunicationem majorem.*

PROHIBITA est cuicumque excommunicato sive tolerato, sive vitando civilis, & politica communicatio cum aliis fidelibus; sive hæc fiat per modum commercii, aut societatis, vel conversationis, sive alio modo: sic statutum est *in Cap. Sicut Apostoli; Cap. excommunicatos 11. qu. 3. Cap. Ad mensam, Cap. Si quis laicus 24. qu. 1. Cap. Illud de Cleric. excom. ministr. Cap. Nuper, Cap. Si Aliquando, & Cap. penult. de sent. excom.* Hinc fit: non posse quemcumque excommunicatum ex se, & sua sponte ingerere in hanc communicationem cum fidelibus, nisi aliunde necessitas urgeat, ut videbimus, aliàs peccabit contra prohibitionem ab Ecclesia factam. 1

Prohibita quoque est fidelibus communicatio cum excommunicato vitando: nam facta est à Concilio Constantiensi *in extrav. Ad vitanda scandala*, facultas communicandi cum tolerato, ut habet concors Doctorum sententia. Hinc est: peccare fideles, si communicent non solùm in Divinis, sed etiam in humanis, & civilibus cum 2

excom-

excommunicato vitando, non ſolum ſi exiſtat in territorio excommunicantis, verum etiam extra illud : eo quia ubicumque exiſtat, ſemper ſecum trahit excommunicationis effectum, uſque dum beneficium abſolutionis obtineat. Sic communiter Doctores.

3 Actiones verò in quibus prohibitio fit excommunicato non communicandi cum fidelibus, & ipſis fidelibus non communicandi cum excommunicato vitando; comprænduntur paſſim illo vulgato verſiculo,

Os, Orare, Vale, Communio, Menſa negatur.

Oportet autem ſingulas explanare. Os importat prohibitionem allocutionis, & confabulationis, ſive palam fiat, ſive ſecretò *ex cap. cum excommunicato*, 11. *qu.* 4. Hanc locutionem adeo ſtrictè interpretati ſunt Doctores aliqui, ut etiam excommunicato verbis ſalutanti minimè reſpondendum ſit, Deus te illuminet, Deus te convertat, & ſimilia. Quamvis benignius cenſeant, hæc dici poſſe Sayr. *lib.* 1. *de excom. c.* 13. *n.* 2. & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 17. *n.* 2. cum ſit locutio, & petitio potius ad Deum directa, quam ad excommunicatum. Locutio autem, quæ prohibetur, non ſolum eſt, ſi verbis fiat, ſed etiam per litteras, per nuntios, per interpretes, per ſigna, & nutus: ratio eſt, quia per hæc omnia poteſt mens manifeſtari, & haberi communicatio. Sic *ex c. ubi periculum, de elect. in 6. & ex c. conſtitutionem, de ſent. excom. in 6.* docent Gloſſa, Cov. Ugol. Sayr. quos refert, & ſequitur Caſtrop. *l. c.* Comprænditetiam os oſculum pacis, amplexus, miſſiones munerum, eorumque acceptationem; & in genere comprænditquæcumque benevolentiæ ſigna. Sic Avila, Sylveſter, Navarrus, Sayr. Alter. Suar. Henriq. Ugol. Filliuc. Reg. quos referunt, & ſequuntur Bonac. *de excom. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 6. §. 2. *n.* 2. & Caſtrop. *l. c.*

4 Orare comprænditſub ſe quamlibet communicationem in divinis, ſive ſit in miniſtrandis, aut recipiendis ſacramentis; ſive in aſſiſtentia ſacrificio miſſæ, vel aliis divinis officiis, aut publicis precibus, orationibus, & ſupplicationibus juxta ea, quæ ſupra explicuimus de primo effectu excommunicationis : nam hæc omnia prohibentur, ne ſimul fiant cum excommunicato à fidelibus, quæ quidem prohibitio mutua eſt.

5 Vale importat quamlibet ſalutationem honorificam, quæ fieri nequit excommunicato, utpote indigno ob talem cenſuram contractam. Fundatur autem prohibitio *c. excommunicatus*, 11. *qu.* 3. *& c. omnis, qui.* 24. *qu.* 1. in illis verbis. D. Joann. 2. *c.* 1. *neque ei ave dixeritis*. Et quamvis ut ſuperius notavimus, non ſit ſalutatio prohibita, quæ ſit verbis deprecatoriis, ac ordinatis in converſionem ipſius excommunicati, ut eſſet dicere : Deus te convertat, vel illuminet : cum non ſit honorifica ſalutatio, ſed potiùs petitio ejus illuminationis, à Deo, ac exprobratio ſtatus illius : ut ex Soto, Navarro, Henriq. Sayr. Gaſpar Hurtado, Suar. Filliuc. Reg. Alter. adnotant Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 17. *n.* 4. & Bonac. *de excom. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 6. §. 2. *n.* 4. Salutatio tamen honorifica erit ſalutare, aut reſalutare excommunicatum abſque verborum prolatione, aperiendo caput, aſſurgendo, dando locum in ſedili, obviam ei eundo, aut ſimilia ſigna urbanitatis oſtendendo, etiamſi fiant abſque animo ſalutandi, & reſalutandi, ſed ne nota inurbanitatis incurratur: ratio eſt, quia exteriùs ſunt ſalutationes honorificæ, & ex communi hominum æſtimatione ſunt ſigna honoris, ſalutationis, & amicitiæ; ergo etiamſi ab animo ſalutandi, & honorandi non præveniant; adhuc exterius ea habentur, ſuper quæ cadit prohibitio, adeoq; ſic ſalutans excommunicatum vitandum venialiter peccat, & minorem excommunicationem incurrit. Sic rectiùs, & probabiliùs docent Sylveſter, Navarrus, Suar. Laym. Gaſpar Hurtadus, relati à Caſtrop. *l. c.* Ugol. Henriq. Reg. & alii relati à Bonac. *l. c.* Excuſari tamen poſſunt à peccato veniali, & ab excommunicatione minori incurrenda ſic ſalutantes, ſi id faciant abſque plena advertentia, & non ad honorandum, ſed ad admirationem, & ſcandalum vitandum, & ne poſitivè inhonorent, & contemnant excommunicatos : maximè ſi conſuetudo id permittat, non tamquam voluntarium, ſed neceſſarium; præcipuè ſi excommunicati ſint Perſonæ Publicæ, ut Prælatus, Prætor &c. à quibus damni periculum ſit. Sic Aſtenſis, Divus Antoninus, Angelus, Joan: Major, Sayr. Sotus, Graffis, Avila, quos referunt, & quibus connivent Caſtropalaus, & Bonacina *locis citatis*.

Communio comprænditquamcumque ſocietatem, 6
quæ cum excommunicato habetur, ſive ſit in negotiis peragendis, ſive in aliis actionibus, quæ mutuam expoſtulant operam, & laborare ſimul cum excommunicato in dolandis lignis, vel eis interſecandis; in conſtruendis, & ædificandis parietibus, & ſimilibus. Prohibita quoque eſt ſocietas cum excommunicato vitando in itinere, in cohabitatione, in lectulo; dummodo in his habeatur communicatio formalis, & per modum ſocietatis, & unius : nam ſi in eodem itinere caſu quis incidat cum excommunicato; vel in eadem habitatione, & cubiculo, in quo unuſquiſque ſuum diſtinctum lectulum habeat, & ſua negotia peragit; aut ſi unus tantum lectulus habeatur, qui utrique inſerviat ob neceſſitatem, & anguſtiam, nec unus communicat in negotiis cum altero; tunc non habebitur communicatio, & ſocietas formalis, quæ prohibetur cum excommunicato vitando. Sic Suar. Filliuc. Alter. Reg. Laym. Sayr. Gaſpar Hurtadus, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de excom. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 6. §. 2. *n.* 5. & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 17. *num.* 5.

Menſa importat communicationem, & ſocietatem in 7
cibo, & potu; quæ prohibetur haberi cum excommunicato vitando : debet quoque hæc communicatio eſſe formalis in menſa, non verò materialis tantum. Dicitur autem formalis communicatio Menſæ, quando quis invitat excommunicatum ad menſam, aut invitatur ab excommunicato, etiam ſi menſæ ſint diverſæ, ſed in eodem cubiculo diſpoſitæ, & etiamſi unicuique ſuum obſonium apponatur : quapropter Religioſi plures habentes Menſas in ſuo Refectorio, quamvis unuſquiſque ſuos cibos habeat, quia tamen per modum ſocietatis comedunt, ac vitam communem agunt, & eadem refectione utuntur, ac eadem benedictione; dicuntur participare formaliter in eadem Menſa. Secus eſſet, ſi diſtincta Refectoria haberent, ſicuti ſi in diverſis cubiculis appoſitæ eſſent menſæ ſæcularium, tunc participarent formaliter in eadem menſa cum excommunicato invitato, qui eſſent in eodem refectorio cum illo, vel in eodem cubiculo. Materialis verò communicatio in menſa eſſet, ſi in Diverſorio, ſive in eodem cubiculo in diverſis Menſis, ſive in eadem menſa excommunicatus comederet cum non excommunicato nec invitatus ab iſto, nec ex cibis hujus; ſed unuſquiſque pro re ſua. Sic Doctores ſuperiùs citati penes Bonac. *loc. cit. num.* 6. & Caſtrop. *loc. cit.*

Explicatis actionibus, quæ prohibentur tam excom- 8
municato, quam fidelibus, ne communicationem habeant ad invicem; ſupereſt explicandum, quonam pacto peccent tum excommunicatus communicando cum fidelibus, tum fideles communicando cum illo.

Dico igitur 1. tam excommunicato vitando, quam tolerato ſub mortali culpa prohibitam eſſe communicationem in divinis cum fidelibus; adeoque graviter peccare excommunicatum toleratum; ſi ex ſe, & ſua ſponte non invitatus communicet in divinis cum fidelibus : ratio eſt, quia hæc communicatio cum ſit maxima, videtur directè, ac graviter prohiberi *in cap. ſignificavit, de ſent. excom.* & ſic aſſerunt Doctores omnes teſte Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 18. *n.* 1. & nos ſuperius notavimus de primo effectu excommunicationis.

Dico 2. tam excommunicatum vitandum, quam to- 9
leratum, qui ſua ſponte, nec invitatus communicat cum fidelibus in civilibus, & politicis; peccare venialiter tantum, niſi ratio ſufficienter excuſans habeatur : ratio eſt, quia cenſentur facere contra obligationem cenſuræ ſub levi, non enim ita graviter prohibita videtur hæc civilis, & politica communicatio. Sic ex Suar. & ex communi Sententia docet Bonac. *de cenſ. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 6. §. 1. *n.* 2. Nullum tamen peccatum committit excommunicatus quicumque ſit, ſi cum infidelibus communicationem habeat : ratio eſt, quia eccleſia illum tantum ſeparat à communione fidelium, & baptizatorum; non verò infidelium, & non baptizatorum, qui legibus eccleſiæ non ſubduntur: ut *ex cap. omnis Chriſtianus, & ex cap. Engeltrudam*, 30. *qu.* 4. docent Suarez, Ugolinus, Coninch, Sayrus, Filliuccius, Alterius, & alii penes Bonacinam *loc. cit. num.* 3.

Dico 3. fideles communicantes in divinis cum ex- 10
communicato vitando graviter peccare, niſi excuſet parvitas materiæ; ut eſſet communicare cum illo in parva parte miſſæ; à principio ſcilicet uſq; ad epiſtolam; vel in divinis officiis dum canitur brevis Pſalmus : ſic Doctores paſſim. Non tamen graviter peccant, ſi in

divi-

divinis ipſi communicent cum excommunicato tolerato : eo quia facta eſt ipſis facultas communicandi tam in divinis, quam in civilibus à Concilio Conſtantienſi *in extravag. ad evitanda ſcandala*.

11 Dico 4. fideles communicantes in civilibus cum excommunicato vitando venialiter peccare, niſi ſufficiens cauſa excuſet : ratio eſt, quia non cenſetur adeo graviter prohiberi, ut communicatio in divinis ; & cum ita frequens, & obvia ſit, non reputari debet ſub gravi prohibita à benignitate Sanctæ Matris Eccleſiæ. Nec obſtat *Textus in cap. excommunicatos*, 11. *qu.* 1. ubi dicitur : communicantem cum excommunicato ſimili excommunicatione innodari. Nam ſimilitudo hæc non eſt accipienda cum omni rigore, ſed cum aliqua proportione, videlicet quod communicans cum excommunicato vitando ob majorem excommunicationem incurrat minorem excommunicationem. Sic Cajetanus, Navarrus, Sotus, Henriquez, Suarez, Ugolinus, Vaſquez, Filliuccius, Alterius, Covarruvias, Gaſpar Hurtadus, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de excom. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 6. §. 1. *n.* 5. & Caſtropalaus *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 18. *num.* 2.

12 Inquires 1. an peccet mortaliter frequenter communicans cum excommunicato vitando in civilibus? Reſp. ſi communicet eo animo, ut perſeverare velit in ea communicatione pluries, & pluries, ita ut excommunicatus anſam arripiat perſeverandi in ſua contumacia ; certum eſt, graviter peccare : eo quia graviter cenſendus eſt contemnere prohibitionem eccleſiæ ; & ſic vera eſt ſententia Suarez, Navarri, Filliuccii, & Coninch, quos ſequitur Bonacina *de excom. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 6. §. 1. *n.* 6. Si verò eum animum non habeat continuandi, nec excommunicatus anſam arripiat, etiam ſi pluries alloquatur extra contemptum, & ſcandalum ; non ideo mortaliter peccabit : eo quia cenſentur plures actus interrupti ; nec facientes unum quid grave ; & ſic vera erit ſententia Avilæ, Sayri, Reginaldi, Alterii ab eodem Bonacina relatorum, nec improbatorum ; & quibus favet Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 18. *num.* 3. *in fine*.

13 Inquires 2. quas pœnas incurrant communicantes cum excommunicatis vitandis? Reſp. 1. ſi excommunicatus fuerit nominatus, & declaratus à Pontifice, communicantes cum illo in divinis officiis, ſi clerici fuerint & ſcienter, ac ſponte illum admiſerint ad divina officia, incurrunt excommunicationem majorem Pontifici reſervatam : ut ſtatuitur *in cap. ſignificavit, de ſent. excom.* & docent Navarrus, Henriquez, Layman, Sylveſter, Avila, Gaſpar Hurtadus, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 18. *n.* 4. Si verò excommunicatus non fuerit nominatus, & declaratus talis à Pontifice ; fideles ſive clerici, ſive laici, ſive in divinis, ſive in humanis participantes, & communicantes cum illo incurrunt minorem excommunicationem, de qua inferiùs.

14 Reſp. 2. communicantes cum excommunicato vitando in crimine criminoſo non ſolum graviter peccare, ſed incurrere excommunicationem majorem. Sic ſtatuitur *in c. ſi concubinæ, & c. nuper, de ſent. excom. & c. ſtatuimus, eod. tit. in.* 6. Dicitur autem quis communicare in crimine criminoſo cum excommunicato vitando, quando cooperatur ejus crimini, propter quod excommunicatus fuit, dando conſilium, auxilium, aut favorem, ne reſipiſcat ab eo delicto, & crimine, ut docent Navarrus *in ſumm. c.* 27. *n.* 112. Sayr. *lib.* 2. *de excom. c.* 11. *n.* 5. Avila 2. *par. c.* 6. *diſp.* 10. *dub.* 3. Bonac. *de excom. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 6. §. 1. *nu.* 8. Gaſpar Hurtadus *diſp.* 9. *de excom. diffic.* 2. *n.* 2. & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 2. *pun.* 18. *n.* 5. Requiritur autem 1. ad hanc excommunicationem incurrendam, ut participatio fiat in eodem crimine, ob quod lata fuit excommunicatio, non verò in alio crimine. 2. ut participatio fiat in crimine, poſtquam criminoſus excommunicatus fuit, non verò antea cum jam excommunicatus non erat, 3. ut ſciat illum eſſe excommunicatum nominatim, ac talem declaratum ; ſciat pariter prædictam excommunicationem Pontificiam, & pœnam eſſe impoſitam ſic communicantibus. Non ſufficit autem, quod excommunicatus fuerit notorius clerici percuſſor, niſi ut talis fuerit denuntiatus. 4. ut cooperatio in crimine criminoſo non ſit in re levis momenti, cum materia ad incurrendam excommunicationem majorem debeat eſſe gravis, & ſufficiens ad peccatum mortale. Sic Avila, Sanchez, Alter. Reg. Navarrus, Cajetanus, Victoria, Henriq. Sayr. Filliuc. Ugol. Gaſpar Hurtadus, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *loc. cit. num.* 9. & Caſtropalaus *loc. cit. nu.* 5. qui hæc omnia colligunt *ex cap. nuper, de ſent. excom.* & adnotant ex eodem capite, quod incurrens hanc excommunicationem ob participationem in crimine criminoſo abſolvi debeat ab eo, à quo principalis abſolvi poteſt.

Ex dictis fit 1. quod ſi excommunicatus quis fuerit 15
ob concubinam, quam domi retinet, nec eam expellere vult ; & aliquis ei conſilium præbeat, auxilium, aut favorem ad eam domi retinendam ; incurrat hanc excommunicationem. 2. ſi quis excommunicatus fuerit, eo quia bona aliena reſtituere nolit, & aliquis eum impediat, ne reſtituat ; incurrit excommunicationem, & participationem in crimine criminoſo. 3. dans conſilium percuſſori clerici, denuntiato, jam excommunicato, ne reſipiſcat ab excommunicatione illa, & ne parti offenſæ ſatisfaciat ; incurrit excommunicationem ob crimen criminoſum. 4. favens, aut conſilium dans, ne conſanguinei, aut affines, qui ſcienter matrimonium celebrarunt in gradibus ab eccleſia prohibitis, & excommunicati fuere nominatim, ac tales declarati juxta *clement.* 1. *de conſang. & affinib.* à prædicto matrimonio recedant ; incurrit excommunicationem ob participationem in crimine criminoſo. Idem dicendum *ex ead. clement.* ſi matrimonium contractum fuerit cum moniali, aut ſi à Religioſo Profeſſo, vel à Religioſa Profeſſa, aut à clerico in ſacris conſtituto celebratum fuerit. 5. epiſcopus favens, conſilium dans, aut auxilium alicui à ſe excommunicato, incurrit hanc excommunicationem, & participat in crimine criminoſo : cum epiſcopus ſubjaceat juri communi, & ſervare debet ejus ſtatuta *in c. nuper, de ſent. excom.* Secus eſt de Pontifice, qui non tenetur ex vi coactiva ad leges eccleſiaſticas in jure latas ſervandas : ut rectè docent Suar. Vaſq. Avila, Filliuc. Alter. & alii, quos refert, & ſequitur Bonac. *de excom. diſp.* 2. *qu.* 2. *pun.* 6. §. 1. *num.* 8. *in fine*.

Reſp. 3. ſi lata fuerit excommunicatio contra par- 16
ticipantes cum excommunicato vitando ; non ſolum graviter peccare communicantem, & participantem cum eo, ſed etiam incurrere excommunicationem Majorem. Sic ſtatuitur *in c. quod in dubiis, de ſent. excom.* Requiritur tamen ad hanc excommunicationem incurrendam, latam contra participantes cum excommunicato, quod prius participans monitus fuerit per trinam monitionem, aut ſaltem unam tribus equivalentem. Inſuper quod ſpecialiter, & nominatim monitus fuerit : nam non ſufficit generalis illa monitio contra participantes, qua frequenter judices utuntur ; cum expreſsè decernatur *in c. ſtatuimus, c. ſtatutum, & c. conſtitutionem de ſent. excomm. in* 6. quod hæc excommunicatio ferri debeat contra perſonas ſingulares, & expreſſas ut rectè advertunt Sylv. *verb. exomm.* 5. *n.* 6. *in fine*, Suar. *de cenſ. diſp.* 3. *ſect.* 12. *n.* 5. Avila 2. *par. c.* 6. *diſp.* 10. *dub.* 4. & 5. Gaſpar Hurtad. *de excom. diſp.* 9. *diffic.* 3. *in fine*, & Caſtrop. *diſp.* 2. *de cenſ. pun.* 18. *n.* 6.

CAPUT XIII.

In quibus Caſibus licita ſit Communicatio cum excommunicato vitando.

1 *Licet ex benignitate eccleſiæ in aliquibus caſibus cum excommunicatis vitandis communicare, qui enumerantur.*
2 *Quid importet utile?*
3 *Præter utilitatem ſpiritualem importat etiam temporalem : & qualis hæc ſit?*
4 *Quid importat lex?*
5 *An facultas facta uxori communicandi cum marito excommunicato, facta etiam intelligatur marito communicandi cum uxore excommunicata?*
6 *An uxor excommunicata poſſit cum marito non excommunicato communicare, & viceverſa maritus excommunicatus cum uxore non excommunicata?*
7 *Quid importet humile?*
8 *Quas perſonas comprehendit humiltas ſubjectionis?*
9 *Quid dicendum de fratribus & ſororibus inter ſe ; & de filiis ſpiritualibus cum patre ſpirituali excommunicato vitando?*
10 *Humilitas ſubjectionis comprehendit familiam reſpectu Domini, & Patris familias excommunicati ;*

Reli-

Religiosos respectu suorum superiorum excommunicatorum? Milites respectu eorum ducis excommunicati; & clericos de familia episcopi excommunicati.

11 *Comprehendit etiam servos, & ancillas, qui sunt propriè tales respectu domini excommunicati. Et quid dicendum de servis non propriè talibus?*

12 *Quid dicendum de vassallis cum suo Principe Temporali excommunicato?*

13 *An qui ratione subjectionis possunt in humanis communicare cum excommunicato vitando, possint etiam in divinis?*

14 *An Patres, superiores, & Domini possint communicare cum suis filiis, subditis, & servis excommunicatis?*

15 *An famuli excommunicati possint liberè inter se communicare?*

16 *Quid importet Res ignorata?*

17 *Quammam certitudinem habere quis debet de excommunicatione, ut teneatur abstinere à communicatione excommunicati vitandi?*

18 *Quænam sint, quæ faciant hanc moralem certitudinem?*

19 *Qui fuit excommunicatus vitandus, & dubitatur an fuerit absolutus; debet ne censeri vitandus?*

20 *Quid importet Necesse?*

1 QUAMVIS prohibita sit fidelibus communicatio cum excommunicatis vitandis ut vidimus hucusque; nihilominus ex benignitate Piæ Matris Ecclesiæ, & ex ejus statutis *in c. quoniam multos, 11. qu. 3. & in c. cum desideres, de sent. excom.* aliquos casus colligunt Doctores cum D. Thoma *3. par. addit. qu. 23. art.* 1. Cov. *c. Alma Mater, 1. par. §. 1. n.* 8. Navarro *in summ. c. 27. n.* 26. Henriq. *lib. 13. c.* 22. & aliis passim, in quibus licitum est fidelibus cum excommunicatis communicare. Placuit tamen doctoribus eos casus versiculo satis vulgato comprehendere, & cujus verba singillatim explanare debemus.

Utile, Lex, Humile, Res ignorata, Necesse.

2 Utile importat hìc utilitatem spiritualem communicandi fidelem cum excommunicato, & excommunicatum cum fidele: modo tamen utilitas vera sit, & non ficta, ac merè apparens. Sic docent Vasq. Suar. Filliuc. Sayr. Henriq. Coninch, Reg. Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de excomm. disp, 2. quæst. 2. pun. 6. §. 2. num.* 8. Hinc fit 1. ob spiritualem utilitatem ipsius excommunicati posse haberi coram ipso concionem, etiam recitando salutationem angelicam, quæ privata oratio censetur. Ad ejus spiritualem utilitatem monita salutis, ac consilia, & remedia præbere, ut resipiscat à contumacia, & ad meliorem frugem se reducat; in quo casu licitum erit verbis benignioribus uti, ac urbaniter eum salutare; & competentia amoris signa demonstrare: quod etiam fieri poterit, si per litteras fiat consilium, aut admonitio eo semper animo captandi benevolentiam, ut resipiscat: ratio est, quia si permissus est finis emendationis excommunicati, permissa pariter erunt media conducentia ad illum. Sic *ex c. Responso, & c. cum voluntate, de sent. excom.* docent Navarrus, Avila, Suarez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c. n. 9. & 10.* & Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 19. num.* 2. Fit. 2. licitum esse fidelibus ob spiritualem utilitatem ipsorum consilium petere ab excommunicato vitando cum hac limitatione, dummodo alii non sint, qui æquè bene consilium illud dare possint; concionem verò ab ipso audire rarò licitum erit, quia magnum ingerit scandalum: ut rectè adnotat Castropalaus *loc. cit.*

3 Importat etiam utile utilitatem temporalem tum ipsorum fidelium, tum ipsius excommunicati: quapropter licita erit communicatio, quando temporalis utilitas habetur; cum enim benigna sit ecclesia in suis legibus, ideo interveniente gravi jactura cessat obligatio observationis legis ecclesiasticæ. Hinc fit: licitum esse prosequi in societate cum excommunicato ante excommunicationem, ab eo petere debitum, licitum pariter esse à jurisperito, vel Medico consilium petere, si excommunicati sint; dummodo æquè bene ab aliis haberi non possit. Licitum insuper esse excommunicato vitando petere suum creditum à debitore, quod tamen privatim petere poterit, non verò publicè, & in judicio, à quo repellendus est. Nec debitor denegare ei poterit solutionem, cum obligatio naturalis non tollatur per præceptum ab ecclesia factum non participandi cum excommunicatis vitandis: imò nec solutio debiti differenda erit, usquedum ab excommunicatione absolvatur: quia si debetur, & tempus solutionis urget; non est cur solvi non debeat: maximè quia nullum jus statuit, non solvendum esse debitum creditori excommunicato. Sic *ex cap. quoniam multos, 11. quæst. 3.* docent Suarez, Avila, Layman, Coninch, Gaspar Hurtadus, Sayrus, quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 19. num.* 2. & Bonacina *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. 6. §. 2. num.* 15.

Lex significat legem Matrimonii, & conjugii: cum 4
enim uxor sub lege viri sit *ex cap. 1. & 2. de secund. Nupt.* ideo nomine legis venit hìc lex Matrimonii. Ob legem igitur istam licitum erit uxori petere debitum à viro excommunicato, qui tenetur illud reddere uxori petenti ut statuitur *in cap. quoniam multos, 11. quæst. 3.* quod quidem intelligendum est, etiam si uxor matrimonium contraxerit non ignara excommunicationis mariti: cum enim matrimonium validum sit, & exeo oriatur jus petendi, & reddendi debitum; ideo licitè petere, & reddere poterit, esto peccaverit uxor contrahendo cum excommunicato, & minorem incurrerit excommunicationem. Sic docent Ugol. *de cens. tab. 2. c. 23. §. 3.* Sanchez *lib. 9. Matr. disp. 14. n. 3.* Coninch *disp. 14. dub. 12. n. 129.* Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 6. §. 3. n.* 18. Alter. *lib. 1. disp. 15. cap. 1.* & Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 19. n. 3.* Extenditur hæc communicatio ob legem Matrimonii cum viro excommunicato ad familiaria colloquia, mensam, gubernationem domus, & alia domestica obsequia debita ab uxore viro suo, cum hæc facultas favorabilis sit, adeoque restringi non debet ad debitum conjugale tantum: maxime quia absolutè concessa sit talis facultas uxori, ut communicare possit cum suo marito excommunicato *in cit. c. quoniam multos, & in c. inter alia, de sent. excom.* Advertendum tamen: hanc facultatem fieri sponsæ de præsenti, nonverò de futuro: eo quia cum hæc non sit adhuc uxor, nec dum subjecta viro, nec tenetur ad cohabitationem, ideo pro ea non militant rationes, quæ militant pro uxore, & sponsa de præsenti. Sic Cajetanus Sylvester, Avila, Ugolinus, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, Layrus, Suarez, Layman, Coninch, Sanchez, Gaspar Hurtad. quos referunt, & sequuntur Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*.

Dubitatur hìc 1. an facultas facta uxori communi- 5
candi cum marito excommunicato facta etiam intelligatur Marito communicandi cum uxore excommunicata? & ratio dubitandi oritur, quia *in cap. quoniam multos, 11. quæst. 3.* permittitur uxori, nec extenditur ad virum. Hinc est, quod Hostiensis, Astensis, D. Antoninus, Sylvester, Armilla penes Castropalaum *de cens. disp. 2. pun. 19. n. 4.* docuerint, permissum tantum esse marito communicare cum uxore excommunicata in petitione debiti conjugalis, non verò in aliis. Sed vera, & communis sententia docet, non solum in debito conjugali, sed etiam in aliis posse cum uxore excommunicata communicare: ratio est, tum quia in correlativis dispositum in uno censetur dispositum in alio, si eadem militat ratio, cum ergo eædem rationes militent pro uxore respectu viri excommunicati, ac pro viro respectu uxoris excommunicatæ; dicendum est, quod si participatio concessa sit uxori, concessa etiam censeatur viro: apponitur autem in textu uxor, quia frequentius est viros excommunicari, quam uxores. Tum etiam quia si licitum est socio communicare cum socio excommunicato ob contractum societatis ante excommunicationem initum *ex argum. cap. si vero, de sent. excom.* multò magis id licitum erit in contractu conjugii. Nec maritus debet esse deterioris conditionis, quando excommunicatus non est præ eo, quod sit, quando est excommunicatus; si ergo excommunicatus potest frui obsequiis uxoris, poterit illis etiam frui non excommunicatus ab uxore excommunicata. Sic D. Thom. *in addit. ad 3. par. qu. 23. art.* 2. quem sequuntur Palud. Cov. Navarrus, Henriq. Ugol. Sayr. Suar. Sanchez, Vasq. Coninch, Laym. Avila, Filliuc. Reg. Alter. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 6. §. 2. nu. 24.* & Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 19. num.* 5.

Dubitatur 2. an ipsa uxor excommunicata possit cum 6
Marito non excommunicato communicare; & an ipse maritus excommunicatus possit cum uxore non excommunicata communicare? & ratio dubitandi est, quia ecclesia numquam intendit favere excommunicatis. Sed communis sententia est affirmativa: ratio est, quia communicatio inter conjuges permissa est in excommuni-

municatione; ut vitetur incontinentiæ periculum; sed æquè sequeretur, si conjux excommunicatus teneretur se separare ab altero conjuge non excommunicato, ac si non excommunicatus teneretur se separare ab excommunicato; ergo si non excommunicatus potest communicare cum conjuge excommunicato; poterit etiam excommunicatus id præstare, ac si excommunicatus non esset. Et si excommunicatus potest debitum pecuniarium à non excommunicato exigere, multò magis poterit conjugale debitum exigere. Hinc est: quod si ambo excommunicati fuerint, poterunt ad invicem communicare; dummodo, excommunicati non fuerint ob matrimonium cum probabili impedimeto dirimente contractum; tunc enim esset participatio in crimine, ob quod excommunicatio lata fuit: non enim licitum est ipsis communicare ad invicem in crimine criminoso, ob quod videlicet lata fuit excommunicatio. Sic Sylv. Ugol. Sayr. Sanchez, Coninch, Laym. Suar. Sotus, Avila, Alter. quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp. 2. pun. 19. n. 8.* & Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 6. §. 2. n. 21.* qui advertit *n. 22.* ex Doctoribus à se relatis, non posse communicare in divinis, probabilior siquidem sententia docet, prohibitam esse conjugibus excommunicatis communicationem in divinis.

7 Humile significat hìc humilitatem subjectionis: quapropter ob subjectionem nonnullarum personarum respectu suorum superiorum permissum est eis communicare in usuali, & ordinaria communicatione cum suis superioribus excommunicatis vitandis; dummodo non sit participatio in crimine criminoso, nec communicatio illa sit causa ut perseverent in sua excommunicatione, & contumacia: cum unusquisque teneatur ad vitandam propriam culpam, & scandalum proximi: ratio autem est, quia superior non amittit per excommunicationem potestatem ad gubernandam domum, & familiam; ideo ejus inferiores non eximuntur ab ejus subjectione, & propter hanc communicare possint cum illo. Sic colligunt Doctores passim *ex cap. quoniam multos, 11. quæst 3.*

8 Difficultas tamen est in assignandis his subditis, qui ratione humilis subjectionis communicare possint cum suis superioribus excommunicatis vitandis; seu quas personas compræhendat humilitas subjectionis. Et 1. compræhendit filios tam legitimos, quam naturales, & adoptivos; item nepotes, pronepotes; insuper affines, qui loco filiorum subrogantur, ut gener, nurus, privignus, vel privigna; pupillos quoque, & minores respectu suorum tutorum, & curatorum. Istæ namque personæ cum *ex leg. Filii; Leg. Liberorum ff. de verb. signific. & Leg. Adoptivum, ff. de in jus vocandi* nomine filiorum veniant; ideo hac favorabili concessione humilis subjectionis frui possunt respectu suorum Parentum, sive immediatorum, sive mediatorum; & eorum, qui loco Parentum subrogantur, etiam si excommunicati vitandi fuerint; adeoque communicare poterunt cum Patre, Avo, Abavo, Vitrico, Socero, Tutore, Curatore; insuper cum Matre, Avia, Abavia, Noverca, Socro &c. Sic ex Suarez, Filliuccio, Alterio, Sayro, & aliis docent Bonacina *de excomm. disputat. 2. quæstion. 2. punct. 6. §. 2. numer. 28. & 29.* & Castropalaus *de Censur. disputat. 2. punct. 19. numer. 9.* Et quamvis controvertatur de filiis jam emancipatis, an frui possint hac concessione; nec desit probabilis sententia eis favens, cum revera filii emancipati filii sint, & Patri subjecti, ac debeant sæpe communicationem cum patre habere, ut docent Ugolinus, Reginaldus, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num.* 10. Nihilominus probabiliorem reputo sententiam asserentem, filios emancipatos extra domum Patris habitantes, & qui non sustentantur ab illo; non posse in omnibus communicare cum Patre excommunicato vitando, sed tantùm in iis, quæ spectant ad filium in præstando reverentiam, & obedientiam patri; adeoque si extra domum patris est, non poterit redire ad cohabitandum in domo paterna, aut crebra convivia habere cum illo; sed tantùm ea, quæ usui sunt ad demonstrandam subjectionem suam, & filialem reverentiam Patri. Sic Avila, Suarez, Filliuccius, Coninch, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de excom. disputat. 2. quæst. 2. punct. 6. §. 2. numer. 28.* Adnotandum pro Pupillis, & Minoribus: quòd licèt communicare possint ex supradictis cum Tutoribus, & Curatoribus suis excommunicatis vitandis; dum sub eorum tutela, & cura sunt, non verò ea cessante: cum cesset munus patris, quod gerunt. Nihilominus si commensales cum ipsis non sint, sed ab eis separati nequibunt aliam communicationem cum ipsis habere, nisi quæ spectant ad tutelæ, & curatelæ Munus. Sic ex Suar. Filliuc. & aliis advertit Bonac. *l. c. n. 33.*

9 Sed petes: quid dicendum de Fratribus, & Sororibus inter se; nec non de filiis spiritualibus cum Patre spirituali excommunicato? Resp. nec fratrem communicare posse cum Fratre, aut Sorore excommunicata per se, & directè, sed prout subordinantur Patri; nec filium spiritualem posse communicare cum Patre spirituali, vel quia eum baptizavit, vel quia eum è sacro fonte levavit: ratio est, quia nec Frater subjectionem habet fratri, aut sorori, ratione cujus communicare possit; nec jura loquuntur de filiatione spirituali, cum nulla extet necessitas extendendi concessionem factam ad spiritualem filiationem. Sic Suarez, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 2. pun. 6. §. 2. n. 34. & 35.*

10 2. Comprehendit Humilitas subjectionis totam Familiam respectu sui Domini, & Patrisfamilias excommunicati: ratio est, quia nequit ab ejus communicatione absque gravi jactura discedere: ut expressè habetur *in Cap. Si verè, de sentent. excommunicat. 3.* compræhendit Religiosos, sive Professos, sive Novitios, qui communicare possunt cum suis Superioribus excommunicatis, strictiorem siquidem habent subjectionem cum illis: sic ex communi sententia docent Suarez, Sotus, Vasquez, Sayrus, Avila, & alii, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Censur. disput. 2. punct. 19. numer.* 18. & Bonacina *loc. cit. numer. 26.* contra Paludanum, Richardum, & Astensem. 4. Milites, qui ob subjectionem communicare possunt cum suo Duce excommunicato, quem sequuntur in bello: sunt etenim veluti famuli suo Duci subjecti: ut statuitur *in Cap. Si verè de sentent. excommunicat.* & docent Alterius, Sayrus, Sylvester, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *loc. cit. numer. 19.* & Bonacina *loc. cit. numer.* 27. 5. Clericos, qui tamen sunt de famulatu Episcopi excommunicati; non verò eos, qui sunt extra familiam: sic colligunt *ex Cap. Miratus distint. 93. & ex Cap. ult. de excessib. Prælat.* Sylvester, Avila, Suarez, Henriquez, Ugolinus, Sayrus, Filliuccius, Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *loc. cit. n. 36.* & Castrop. *loc. cit. nu.* 17.

11 6. Compræhendit Humilitas subjectionis Servos, & Ancillas, qui sunt propriè tales: non enim ob Domini excommunicationem eximuntur ab ejus subjectione, & servitute: adeoque fit eis facultas communicandi cum suo Domino excommunicato vitando: ut habetur *in Cap. Quoniam multos 11. quæst. 3.* Extenditur etiam hæc facultas *ex Cap. cit.* ad famulos rusticanos sive pretio, sive gratis inserviant; possunt etenim cum suis Dominis communicare, quatenus exigit agrorum cultura: ut habent passim Doctores. Controversia tamen non levis est de famulis, & servis, qui non sunt propriè tales; nec rusticani sunt, qui operas suas conduxerunt Dominis excommunicatis non ante excommunicationem, eo quia si ante illam subditi, ac subjecti erant; possent in servitute prosequi, & licitè communicare cum Dominis, ac si excommunicati non essent, ut patet *ex Cap. Quoniam multos cit.* Controvertitur ergo de his; si operas suas locarunt Dominis jam excommunicatis, & in excommunicatione existentibus; an possint cum illis communicare, an vero teneantur recedere? Et communis responsio est, si ignoranter id fecerint nescientes excommunicationem Dominorum illorum; aut si scienter fecerint, ex urgenti necessitate id fecere; posse licitè prosequi inceptam servitutem, ac cum illis communicare: ratio est, quia si nullam commisere culpam in contrahenda subjectione illa; non est cur privari debeant communicatione aliis famulis concessa. Secus verò si scienter contraxerint, & nulla urgente necessitate. Sic Suar. *de Cens. disp. 15. sect. 5. nu. 13.* alios referens; Laym. *lib. 5. Sum. tract. 5. par. 2. c. 2. nu. 17.* Navarrus *in Sum. c. 27. n. 27.* Sayr. *lib. 2. c. 14. nu. 8.* Ugolin. *tab. 2. c. 23. §. 9.* Alter. *lib. 1. disp. 15. c. 3.* Filliuc. *tract. 13. c. 6. qu. 6. nu. 117.* & alii. Non nego tamen suam probabilitatem sententiæ oppositæ, quam acerrimè defendunt Coninch *disp. 14. dub. 12. n. 128.* Bo-

macina

macina *de excom. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. §. 2. *n.* 32. & Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 19. *n.* 15. Sed longè probabilior nostra sententia, & communior.

12 Dubitabis 1. An Vassalli communicare possint cum suo Principe Temporali, si fuerit excommunicatus vitandus? Resp. negativè, quia nec famuli sunt Principis, nec sunt de ejus familia: & sic decisum est *in Cap. Nos Sanctorum* 15. *quæst.* 6. maximè quia *in Cap. ultim. de Pœnis*. Post sententiam declaratoriam criminis jus eximit Vassallos ab onere, quo se obstrinxerunt ad serviendum Principi ex fidelitate; illosque pariter eximit à subjectione jurisdictionis illius: cum excommunicatus sit suspensus ab omni usu jurisdictionis suæ, quamvis ob prædictam excommunicationem non eximantur à Dominio illius, & ab iis, quæ Dominium respiciunt: cum excommunicatio non auferat Dominium ab excommunicato; adeoque tenentur ad Tributa, & alias proprietates ipsi solvendas; sicuti debitor excommunicati tenetur ad solvendum debitum excommunicato. Sic Henriquez, Ugolinus, Suarez, Sayrus, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, & alii apud ipsos, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excomm. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. §. 2. *numer.* 40. & Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 19. *num.* 20.

13 Dubitabis 2. An qui possunt ratione subjectionis communicare cum excommunicato vitando, possint non solum in humanis, sed etiam in divinis id præstare? Resp. affirmativè: quia concessio facta est absolutè, & absque limitatione, adeoque ad omnem communicationem extendi debet, quæ fieri solet à personis subjectis suis Dominis ratione subjectionis ministerii, & famulatus *ex Cap. Solitæ de Major. & obedien.* Hinc fit famulum comitari posse Dominum suum ad audiendum sacrum, & cum eo sacrum audire, recitare posse cum eo divinum Officium, inservire sacrum facienti &c. Dummodo tamen communicatio in divinis non sit quoad administrationem, aut receptionem Sacramentorum, cum hæc non pendeat à subjectione, & famulatu: sic filius Sacerdos, etiamsi Parochus fuerit, non poterit patri suo excommunicato Sacramenta ministrare, aut coram illo Sacrificium celebrare. Sic Navarrus, Suarez, Avila, Henriquez, Sanchez, Sà, Coninch, Layman, Sayrus, Filliuccius, Alterius, Ugolinus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 19. *nu.* 22. & Bonacina *de excom. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. §. 2. *num.* 37.

14 Dubitabis 3. An Patres, superiores, & Domini communicare possint cum suis filiis, subditis, & servis excommunicatis vitandis; sicuti hi ex supradictis possunt communicare cum ipsis excommunicatis? Resp. Affirmativè: ratio est, quia militant utrobique eædem rationes: permittitur siquidem inferioribus communicare cum superioribus excommunicatis ob vitandum animæ periculum, quod frequenter adesset ob societatem; sed idem periculum adesset, si superiores non excommunicati non possent communicare cum suis inferioribus excommunicatis; ergo utrobique militat eadem ratio: & in correlativis, quando eadem militat ratio; dispositum in uno censetur dispositum in alio. Quæ quidem doctrina locum habet, etiamsi superior, & subditi excommunicati sint: quia hæc facultas non restringitur ob excommunicationem superioris, & subditorum. Sic D. Thomas *in Addit. ad* 3. *par. quæst.* 23. *art.* 1. Navarrus, Henriquez, Sayrus, Vasquez, Suarez, Gaspar Hurtadus, Coninch, Laymau, Avila, Ugolinus, Filliuccius, Alterius, Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *l. c. num.* 21. & Bonacina *l. c. num.* 38. *& 39.*

15 Dubitabis 4. An famuli excommunicati possint liberè inter se communicare? Resp. non posse per se, & directè; quia ex nullo jure colligitur eis factam esse talem concessionem; nec inter se subjectionem habent ad invicem, ratione cujus communicare possint. Poterunt tamen per accidens inter se communicare, quatenus subjectionem habent cum eodem Domino, & quatenus subordinantur illi, in eis tamen, quæ requirit prædicta subjectio, & subordinatio. Sic fratres, & Sorores excommunicati non poterunt inter se directè communicare, cum nullum eis Privilegium faveat, poterunt tamen indirectè, quatenus Patri subordinantur, & in eis, quæ requirit talis subordinatio, ut supra innuimus. Sic Ugolinus, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, Navarrus, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. §. 2. *n.* 35. & Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 19. *n.* 23.

16 Res ignorata importat ignorantiam, & inadvertentiam; ideo qui cum ignorantia, & inadvertentia communicat cum excommunicato vitando, nec peccat, nec incurrit excommunicationem minorem. Nam Summus Pontifex *in Cap. Quoniam multos* 11. *quæst.* 3. volens occurrere periculo animarum ob communicationem cum excommunicatis vitandis excusat eos à culpa, & ab excommunicatione minore incurrenda, qui ignoranter communicarunt. Et quia Textus generaliter excipit ignorantes, ideo sufficiens erit ignorantia juris, vel facti, seu ignorantia Legis prohibentis communicationem, aut quòd sint excommunicati vitandi illi, cum quibus communicant; & in hoc conveniunt Doctores. Solùm discrepant, qualis debeat esse ignorantia ista juris, vel facti. Bonacina *de excom. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. §. 2. *num.* 41. putat, debere esse invincibilem, & inculpabilem, aliàs esset peccaminosa; quæ quidem sententia suam probabilitatem habet. Nihilominus probabilitatem etiam habet sententia asserens, sufficere quamcumque ignorantiam, dummodo non sit affectata, etiamsi vincibilis, & culpabilis sit: ratio est, quia si sola ignorantia invincibilis, & inculpabilis sufficiens esset, nullus favor factus esset à Pontifice *in cap. cit.* ubi dicit: se moveri ad concedendam facultatem illam, ne multi occasione excommunicationis perirent tum ignorantia, tum nimia simplicitate: nam nullus periret ob ignorantiam invincibilem, & inculpabilem; ergo ut verba Legis, & Privilegii aliquem favorem inducerent, dicendum erit, non solùm extendi ad ignorantiam invincibilem, & inculpabilem; sed etiam ad vincibilem, & culpabilem; dummodo non sit affectata, quia hæc scientiæ æquiparatur, non verò vincibilis, & culpabilis, quæ vera ignorantia est. Sic rectè Suarez *de Cens. disp.* 15. *sect.* 3. *nu.* 3. Coninch *disp.* 13. *dub.* 11. *& disp.* 14. *dub.* 12. *n.* 124. Gaspar Hurtadus *disp.* 9. *de excom. diffic.* 4. *n.* 26. & Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 19. *num.* 24.

17 Petes 1. Quænam certitudo requiratur de excommunicatione, ut quis abstinere debeat à communicatione excommunicati vitandi? Resp. requiri certitudinem moralem: nam si certò moraliter non constet, illum esse excommunicatum vitandum; exponeret se periculo iniquè judicandi de illo, & faciendi illi injuriam privando jure, quod habet communicationis, qui nollet cum illo communicare stante dubio. Sic Navarrus, Avila, Layman, Suarez, Sanchez, Filliuccius, Alterius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *l. c. n.* 25. & Bonacina *de excom. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. §. 2. *n.* 42. Limitant tamen in receptione, & administratione Sacramentorum ob periculum iniquæ susceptionis, & receptionis.

18 Petes 2. quænam faciant hanc moralem certitudinem? Resp. haberi posse hanc moralem certitudinem 1. ex fama publica, si à viris fide dignis ortum habeat. Sic *ex Cap. Cum desideres de sent. Excomm.* docet Covarruvias, Sayrus, Sanchez, Gaspar Hurtadus, Avila, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 19. *n.* 26. 2. haberi ex testimonio duorum, vel trium fide dignorum. Sic Alterius *lib.* 1. *disp.* 15. *cap.* 5. Bonacina *de excom. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. §. 2. *n.* 44. & Castropalaus *l. c.* 3. ex testimonio Parochi, si tamen litteras excommunicationis, & denuntiationis demonstret: nam si oretenus tantùm id diceret, non tenerer illi credere, quamvis possem: quia licèt esset fide dignus, esset tamen unus Testis. Sic ex Avila, Sanchez, Sylvestro, Bonacina, & aliis, *& ex Cap. Nobis de Testib. & attestat.* expressè docet Castropalaus *l. c.* 4. ex proprio ore ipsius excommunicati, qui seriò loquens asserit, se esse vitandum; tunc enim moralis certitudo haberetur obligans ad eum vitandum. Sic Sylvester *verb. excommunicatio* 5. *num.* 28. & Bonacina *l. c. num.* 43.

19 Petes 3. Qui fuit jam excommunicatus vitandus, & dubium insurgit an fuerit absolutus; debet ne censeri vitandus? Resp. affirmativè: ratio est, quia cum certo constet de excommunicatione, nec dubium juris, vel facti habeatur de illa, imò stat in possessione; ideo nisi probetur absolutio, standum erit pro excommunicatione, cum semel malus semper præsumendus sit talis: & cum absolutio spectet ad factum, non poterit præsumi, nisi probetur; facta enim non præsumenda sunt, nisi probentur: ut rectè docent Sylvester, Navarrus, Suarez, Avila, Layman, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 6. §. 2. *n.* 54. & Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *pun.* 19. *n.* 27. Non nego tamen, sufficienter probari absolutionem 1. per famam publicam. 2. per Testimonim alicujus viri fide digni. 3. per dictum ipsius excommunicati, cui credi possit attenta qualitate personæ, ac negotii; præsertim si longum tempus transierit, &

rit ; & aliunde non se gerat ut excommunicatum, cum alias timoratæ conscientiæ sit. Sic Ugolinus, Suarez, Henriquez, Navarrus, Avila, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. n. 56. in fine*.

20 Necesse importat necessitatem communicandi cum excommunicato vitando, aut necessitatem ipsius communicandi cum non excommunicato : habita siquidem necessitate non solùm fideles communicare poterunt cum ipso, sed ipse etiam cum fidelibus, ut dictum est de utilitate, quæ non solùm excusat fideles communicantes, sed etiam ipsum excommunicatum communicantem ; sivé de cætero necessitas fuerit Spiritualis, sive Temporalis ; dummodo tamen gravis fuerit, non requiritur verò, ut sit extrema ; sive Temporalis necessitas spectet ad victum, sive vestitum, aut habitationem, licet ex consilio teneamur subvenire necessitati illi : non enim supponendum est, velle benignitatem Ecclesiæ obligare contra consilia naturalia, aut divina. Sic communis sententia cum Ugolino, Avila, Suarez, Sayro, Henriquez, Reginaldo, Filliuccio, & aliis penes Bonacinam eos sequentem *de excom. disp. 2. quæst. 2 pun. 6. §. 2. num. 57.*

Advertendum tamen, quod necessitas fidelium, si eque bene sublevari possit sive in spiritualibus, sive in Temporalibus à non excommunicato; cessat motivum necessitatis communicandi cum excommunicato vitando : non enim respici debet ad necessitatem rei, sed ad necessitatem communicationis. Excipiuntur Prædicatores, & Confessores, qui eleemosynam petere possunt ab excommunicatis vitandis, quamvis æque bene à non excommunicatis petere possent *ex Cap. Cum voluntate de sent. excom.* ut tradunt Sayrus, Avila, & alii, quos referunt; & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 19. n. 28.* & Bonacina *l. c. nu. 59.* qui adnotat : prædictas causas excusantes communicantem cum excommunicato vitando intelligendas esse, modò non adsit specialis prohibitio communicandi etiam in prædictis casibus : causa siquidem justa haberi poterit, ob quam fieri possit talis prohibitio, quæ sanctè servanda erit. Idem adnotant Sayrus, & Filliucius ab eodem Bonacina relati.

CAPUT XIV.

De effectibus Remotis excommunicationis.

1 *Perseverans per annum integrum in excommunicatione, ac in ea animo obdurato insordescens est suspectus de hæresi.*

2 *Non statim tamen sic insordescens damnandus est ut hæreticus, & quid faciendum ulterius, ut damnetur ut hæreticus.*

3 *Perseverantia, & contumacia in excommunicatione per annum reddit contumacem pro confesso, & facit integram probationem delicti illius, ob quod lata fuit excommunicatio.*

4 *Insordescens per annum in excommunicatione, & contumaciter in ea persistens privandus est beneficiis, si crimen commiserit inducens privationem beneficii.*

5 *Qua pœna puniri possit excommunicatus per annum integrum insordescens in excommunicatione?*

6 *An dentur alii effectus Remoti excommunicationis?*

1 ULtra effectus hucusque recensitos excommunicationis alii enumerantur, qui remote ab ipsa excommunicatione oriuntur; adeoque effectus remoti illius dici consueverunt. Inter hos effectus Remotos præcipuè connumeratur suspicio hæresis : nam perseverans per annum integrum in excommunicatione, specialiter si lata fuerit ab homine, & in ea animo obdurato insordescens reddit se suspectum de hæresi, ac malè de Potestate Ecclesiæ sentientem, utpote parum curans Censuras ab ea latas; adeoque contra ipsum, tamquam contra suspectum de hæresi procedi poterit : ut statuitur in Trid. *sess. 25. cap. 3. de Reform.* & docent Navar. *in summ. cap. 27. n. 23.* Covar. *in Cap. Alma Mater 1. par. §. 7. n. 10.* Suarez *de Cens. disp. 17. sect. 1. n. 4.* Henriq. *lib. 13. cap. 4.* Sayrus *lib. 2. cap. 10.* & alii passim.

2 Non tamen statim insordescens per annum integrum in excommunicatione damnandus est ut hæreticus : eo quia contumacia per annum non facit certam probationem hæresis, sed fundat præsumptionem ; & dat levem suspicionem, quam excommunicatus purgare tenetur, cum non excludat purgationem. Quòd si purgationem facere noluerit, iterum citandus erit sub pœna excommunicationis ad purgandam suspicionem hæresis ob persistentiam, ac contumaciam, & insordescentiam per annum integrum in excommunicatione, qua citatione facta, si in eadem contumacia per alium annum integrum insorduerit ; poterit ut hæreticus damnari *ex Cap. Cum contumacia de Hæret. in 6.* Sic Avila *de Cens. 2. par. cap. 6. disp. 9. dub. 12.* Gaspar Hurtadus *de excom. disp. 11. in fine* Bonacina *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. ult. num. 2.* & Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 20. num 2.*

2. Effectus Remotus est, quod perseverantia illa, & 3
contumacia in excommunicatione per annum reddit pro confesso contumacem, ac facit integram probationem delicti illius, ob quod lata fuerit excommunicatio : ratio est, quia ex fictione juris reputatur confessio contumacia illa, nam dum per annum perseverat in ea excommunicatione, nec ullum impedimentum ostendit, cur perseveret, nec signum aliquod satisfactionis dat ; censeri debet convictus, & confessus *ex cap. Rursus, Cap. Quicumque 11. quæst. 3.* maximè quia contumacia annalis dat vehementem præsumptionem delicti, quæ habetur loco confessionis, dum eam purgare contemnit : ut docent Francus, Covarruvias, Diaz, Alciatus, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. ult. n. 2. versic. Sed modo*. Non excludit tamen excommunicatum, quin etiam post sententiam contra eum latam, possit allegare, & probare innocentiam suam : potest siquidem evenire, quod innocens sit, & præsumptio sit contraria veritati : & quamvis præsumptio sit juris, ac de jure, nihilominus levis est : ut docent Glossa, Innocentius, Alterius, Menochius, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c.* Limitant tamen, dummodo sæpius admonitus ab objecto crimine se purgare noluerit : quia tunc censendus esset, positivè neglexisse purgationem, & objectionem approbasse *ex Cap. Rursus 11. quæst. 3.* Procedit Doctrina tradita non solùm in causa Criminali, sed etiam Civili; cum pro utraque eædem militent rationes.

3. Effectus Remotus est, quòd per annum insordescens 4
in excommunicatione, & contumaciter in ea persistens privandus sit beneficiis, quoties tamen crimen commisit inducens privationem beneficii : nam si leve aliquod crimen commiserit, cui adjecti non soleat privatio beneficii ; non erit eo privandus : sic si ob civilem causam, vel ob criminalem levem excommunicatus fuerit, non privandus erit beneficio. Privandus ergo erit excommunicatus post annum beneficiis, quoties ob grave delictum privatione beneficiorum dignus excommunicatus fuerit ; & quoties reipsa contumax fuerit per annum integrum in excommunicatione : ut constat *ex Cap. Cum contumacia de sent. excomm.* nam si intra annum absolutionem petierit, aut per ipsum non steterit, quin absolutus fuerit, contumax non erit dicendus. Secus tamen esset, si per annum integrum in contumacia perstiterit, & citatus ad se purgandum ob suspicionem hæresis, & obedire noluerit per alium annum integrum ; tunc privandus erit ut hæreticus beneficiis omnibus, ut constat ex supradictis, & docent Rebuffus, Bernardus Diaz, Panormitanus, Navarrus, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. ult. à versic. Tertiò dubium est*. Advertendum hìc, quod hæc privatio beneficiorum non inducitur ipso jure, sed requiritur Officium Judicis, qui privare poterit ob annalem contumaciam in excommunicatione : non necessitatur tamen ad privandum, cum ex nullo jure colligatur hæc necessitas. Illud verò puto, debere omnino fieri à Judice, ut privet omnibus beneficiis excommunicatum per triennium insordescentem in sua excommunicatione animo indurato : nam fructibus Ecclesiæ gaudere non debet, imò indignus est ut gaudeat, qui adversus Ecclesiam adeo rebellis, & contumax est. Sic *ex Cap. Bonæ Memoriæ de Ætat. & Qualit.* colligunt Suarez *de Cens. disp. 17. sect. 1. nu. 9.* & Castropalaus *de Cens. disp. 2. pun. 20. num. 4.* referens Eymericum, Menochium, & Salzedum.

Inquires 1. qua pœna puniri queat excommunicatus in- 5
sordescens per annum integrum in excommunicatione? Resp. posse puniri à Judice pœna arbitraria, etiam pecuniaria attenta qualitate, & ratione contumaciæ ; dummodo tamen eam sibi Judex non applicet ob tollendam Simoniæ, & avaritiæ suspicionem : imò aliquibus in locis statutum est, quod persistens in prædicta contumacia certam pecuniæ summam solvat. Adde, quod Concilium Triburiense *cap. 3. statuit*, quòd qui post excommunicationem non fuerint ad pœnitentiam inclinati, per sæcularem Principem puniantur ; & quos Dei timor non corrigit, saltem pœna Temporalis corripiat. Sic Bernardus Diaz, Covarru. Menoch. Alterius, Joan. Andreas Felinus, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de excom. disp. 2. quæst. 2. pun. ult. n. 2. versic. secundo*.

Inquires 2. An Irregularitas ob exercitium Ordinis à 6
Clerico

Clericò factum in excommunicatione, vel suspensio ob receptum Ordinem Sacrum in excommunicatione, aut excommunicatio minor contracta ob communicationem cum excommunicato vitando sint effectus remoti excommunicationis majoris? Resp. breviter, non defuisse Authores, qui hos effectus remotè excommunicati tribuerint; sed rectiùs dixere alii cum Castropalao *de Cens. disp. 2. pun. 20. nu. 1.* hos non esse effectus excommunicationis majoris, sed transgressionis legum, quæ vi, & intuitu excommunicationis latæ fuere ab Ecclesia.

CAPUT XV.

De Excommunicatione Minori.

1 *Quid sit excommunicatio minor?*
2 *Antiquitùs multiplex erat excommunicatio minor, nunc verò temporis unica est. Et qualis sit?*
3 *Incurritur excommunicatio minor ob communicationem cum excommunicato majori excõmunicatione vitando.*
4 *Effectus unicus, & proprius hujus excommunicationis est privatio passiva Sacramentorum.*
5 *An mortaliter peccet, qui Sacramenta ministrat excommunicato minori excommunicatione?*
6 *An peccet Sacerdos excommunicatus minori excommunicatione, si fidelibus Sacramenta ministret?*
7 *An obstrictus excommunicatione minori incurrat pœnam aliquam, si celebret, aut Sacramenta ministret?*
8 *An Sacramenta recepta ab excommunicato excommunicatione minori, & præcipuè Sacramentum Pœnitentiæ valida sint?*
9 *Effectus indirectus excommunicationis minoris est privatio electionis ad beneficium.*
10 *An non solùm peccet excommunicatus minori excommunicatione electus, præsentatus, & recipiens beneficium; sed etiam eligens, Præsentans, & Conferens.*
11 *An excommunicatio minor privet etiam excommunicatum activa electione, præsentatione, & collatione beneficii?*
12 *An electio, præsentatio, & collatio passiva beneficii facta excommunicato minori excommunicatione sit ipso Jure irrita.*
13 *Absolutio à minori excommunicatione, si lata fuerit ab homine; conferri poterit à ferente, ejus successore, vel superiore, aut delegato. Si lata fuerit à jure conferri poterit à proprio Sacerdote pro foro interno.*
14 *Quisnam veniat nomine proprii Sacerdotis?*
15 *An Parochus nondum Sacerdos absolvere possit à minori excommunicatione?*
16 *An simplex Sacerdos, qui possit à venialibus absolvere; possit etiam absolvere à minore excommunicatione.*
17 *Quænam forma servanda sit in absolutione à minori excommunicatione?*

1 EXplicata jam natura, & effectibus excommunicationis majoris explicanda remanet natura, effectus, & absolutio excommunicationis minoris. Jam verò minor excommunicatio nihil aliud est, nisi Censura Ecclesiastica privans fidelem passiva Sacramentorum receptione: ut constat *ex Cap. Si celebrat. de Cler. Excom. Ministr.* Appellari consuevit minor, non solùm quia talis est respectu excommunicationis majoris; sed etiam quia ob minorem causam incurritur, & minorem affert privationem: ut tradunt Sotus *in 4. dist. 22. qu. 1. art. 2. dub. 2.* Henriq. *lib. 13. cap. 3. n. 1.* Suar. *de Cens. disp. 24. sect. 1.* Sayr. *lib. 2. de Exc. cap. 22. num. 3.* & alii passim.

2 Quamvis antiquitùs multiplex fuerit hæc excommunicatio non solùm à Jure, verùm etiam ab homine imposita, ut videre est in variis Canonibus 11. *quæst. 3.* aliæ namque solùm privabant receptione Eucharistiæ, aliæ omnium Sacramentorum receptione, aliæ denique privabant communione tum Divina, tum humana. Nihilominus nunc temporis usu receptum est, ac consuetudine firmatum, unicam tantùm dari excommunicationem minorem privantem passiva receptione Sacramentorum, & à jure impositam ob participationem cum excommunicato vitando: ut constat *ex cap. Excommunicatos, 11. quæst. 3. & Cap. final. de Cler. Excom. Ministr. cap. Nuper. de Sent. Excom. & cap. A nobis, de Except.* & docet communis sententia cum Victoria, Cajetano, Navar. Suar. Sayro, Coninch, Laym. Gaspare Hurtado, & aliis, quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 2. pun. 21. num. 1.* Non nego tamen, quòd ferri queat ab homine jurisdictionem habente in foro contentioso: ut testantur Glossa *in Cap. Si inimicus 11. quæst.* 1. Panormitanus, Navarrus, Covar. Henriquez, Ugolinus, Sayrus penes Castropalaum *loc. cit. num. 4.* Consuetudine nihilominus, usu, & praxi receptum est, numquam ferri ab homine, sed tantùm à jure ob prædictam communicationem cum excommunicato vitando: ut rectè adnotant Sylvester *verb. Excom. 4. num. 2.* Sotus *in 4. distin. 22. quæst. 2. art. 3.* Sayrus *lib. 2. de Excom. cap. 23. numer. 2.* Gaspar Hurtadus *disp. 16. de Excom. num. 2.* & Castropalaus *l. c.*

3 Incurritur ergo excommunicatio minor ob participationem, & communicationem cum excommunicato vitando affecto majori excommunicatione, ut patet ex Capitibus superius citatis: nam ob communicationem cum excommunicato minori excommunicatione non incurritur; non enim aliquo jure hoc probari potest; sicuti non incurritur per communicationem cum excommunicato majori excommunicatione, sed tolerato: ut constat *ex extravag. ad evitanda scandala* Concilii Constantiensis. Non requiritur tamen ad eam incurrendam, ut communicatio cum excommunicato vitando sit mortaliter peccaminosa; sufficit enim, quòd sit venialiter peccaminosa, ut supra diximus ex Communi Sententia, *& ex Cap. Nuper. Cap. sacris. de Sent. Excom.* Sufficit quoque ad eam incurrendam communicatio cum excommunicato vitando mortuo, & qui nondum absolutus est, lavando ejus cadaver, vestiendo illud, comitando ad sepulturam &c. non enim datum est communicare in morte cum iis, cum quibus in vita communicare non datum erat *ex cap. sacris, de sepult.* & sic docent Glossa *in cap. Ad hæc de Privileg.* Panormitanus *in cap. sacris, de sepult.* Alter. *lib. 1. disp. 13. cap. 1.* Bonac. *de Exc. disp. 2. qu. 3. n. 2.* & Castrop. *de Cens. disp. 2. p. 21. n. 2.*

4 Effectus hujus excommunicationis proprius, & directus unus est, privatio scilicet passiva Sacramentorum: ut colligitur *ex cap. Si celebrat. de Cler. Excom. Minist. cap. A nobis, de except. & cap. penult. de sent. excom.* Quapropter hac excommunicatione innodatus peccat, & quidem graviter sacramenta recipiendo: sub gravi enim culpa præcipitur ei abstinentia à perceptione cujuslibet Sacramenti, ut clarè patet ex illis verbis, graviter peccat, *in cit. cap. si celebrat.* & sic docet communis sententia putans, rem gravem esse violare minorem excommunicationem, quæ respicit receptionem Sacramentorum. Sic Cajetanus, Suar. Covar. Filliuc. Reginal. Coninch; Alter. Laym. & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Excom. disp. 2. qu. 3. n. 3.* & Castrop. *de Cens. disp. 2. punct. 21. num. 5.*

5 Quæres 1. an peccet mortaliter qui Sacramenta ministrat excommunicato minori excõmunicatione? Resp. affirmativè, nisi excuset ignorantia, aut scandalum, vel aliud malum imminens: ratio est, quia faceret contra jus naturale Divinum non administrandi Sacramenta indigno & cooperandi ejus peccato; indignè siquidem reciperet illa: quamvis non faceret contra præceptum Ecclesiæ, quod solùm vetat non communicare cum excommunicatis vitandis. Sic Alter. *lib. 1. disp. 4. cap 3. dub. 3.* & Bonac. *de Exc. disp. 2. quæst. 3. nu. 3. in fin.* Qui rectè adnotat: non esse administrandum Sacramentum Pœnitentiæ huic excommunicato, si priùs intenderet absolutionem obtinere à peccatis, & postea à minori excommunicatione; poneret siquidem obicem in actuali susceptione Sacramenti; adeoque peccaret graviter Sacerdos sic ipsi administrans scienter Sacramentum Pœnitentiæ; & graviter peccaret ipse excommunicatus scienter sic recipiens illud.

6 Quæres 2. an peccet Sacerdos excommunicatus minori excommunicatione Sacramenta ministrando fidelibus? Resp. Sylvestrum *v. excom. 4. n. 2.* Armillam *eod. verb. num. 21.* Vasq. *de Excom. dub. 4.* & alios putare, quòd graviter peccet, Covar. verò, Avilam, Coninch, Sayr. Reginal. Laym. & alios; quos refert Castrop. *disp. 2. de cens. pun. 21. n. 8.* & sequitur *nu. 10.* docere, venialiter peccare. Denique Navar. Suar. Henriq. Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de Excom. disp. 2. qu. 3. n. 4.* & Gaspar Hurtadus cum aliis *disp. 10. de Excom. diffic. 1. nu. 4.* asserere, nullum peccatum committere, nec mortale, nec veniale. Hanc sententiam amplector ut probabiliorem: moveor, quia ex communi effato excommunicatio minor non privat activa Participatione Sacramentorum, administrando videlicet ea; sed passiva, ea videlicet recipiendo; ergo nec mortalem, nec venialem culpam committere debet ea administrando, aliàs deberet esse privatus activa participatione Sacramentorum. Nec dicas, indirectè privari à Lege naturali, quæ dictat, non debere aliis

re aliis Sacramenta ministrare eum, qui ea recipere nequit. Contra enim est: quia sic deberet potiùs graviter peccare, quàm venialiter, cum materia administrationis gravis sit, quod non concedunt communiter Doctores contra primam sententiam; ergo clarè constat nec venialiter peccare. Nec insuper obstat *Textus in Cap. si celebrat. de Cler. Excom. Ministr.* ubi dicitur: Celebrantem peccare conferendo sibi Sacramenta; ergo & aliis. Contra enim est, quia peccat conferendo sibi, non quia tantùm ministrat; sed quia ministrando recipit; adeoque non duo, sed unum peccatum committit: maximè quia in eodem Textu dicitur: Sacramenta collata ab hujusmodi excommunicato non carere virtutis effectu: quia non à collatione, sed à receptione est remotus.

7 Quæres 3. an incurrat pœnam aliquam obstrictus excommunicatione minori si celebret, aut Sacramenta ministret? Resp. negativè: quia nulla pœna, aut irregularitas in Jure expressa est contra Clericum minori excommunicatione ligatum celebrantem, aut Sacramenta ministrantem; & sic docent Panormitanus, Sotus, Navar. Covar. Henriq. Sayrus, Suar. Filliuc. Layman, Gaspar Hurtadus, Avila, Alterius, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Excom. disp.* 2. *quæst.* 3. *nu.* 5. & Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *punct.* 21. *num.* 11.

8 Quæres 4. an Sacramenta recepta ab excommunicato hac minori excommunicatione, & præcipuè Sacramentum Pœnitentiæ valida sint? Resp. convenire Doctores circa validitatem aliorum Sacramentorum ab isto excommunicato receptorum, excepto Sacramento Pœnitentiæ, de quo controvertunt. Nam Sylvester, Tabiena, Summa Corona, Vasquez, Gaspar Hurtadus, & alii penes Castrop. *de Cens. disp.* 2. *pun.* 21. *nu.* 6. putant, invalidè recipi, non recepta priùs absolutione excommunicationis, etiam si ignoranter, & inculpabiliter ab excommunicato reciperetur: eo quia eum privat Ecclesia receptione Sacramentorum, quantum privare potest: Sed opposita sententia est longè verior, quæ docet, validè recipi ab excommunicato isto, si vel ignarus sit excommunicationis, vel nullam culpam in recipiendo Sacramento commisit: ut si petierit ritè absolvi ab excommunicatione, & à peccato; confessarius verò aut ex ignorantia, aut malitia illum absolveret priùs à peccatis, & postea ab excommunicatione: ratio est, quia licèt Ecclesia arceat excommunicatum istum à receptione Sacramentorum, attamen non irritat Sacramentum receptum, cum ex nullo Jure constet talis irritatio; nec est major ratio, cur irritare debeat Sacramentum Pœnitentiæ, non verò alia, maximè quia hoc Sacramentum sit magis necessarium; & potiùs cederet in pœnam Confessarii innocentis, à quo auferri deberet Jurisdictio, quàm in pœnam ipsius excommunicati. Sic Martinus Ledesma, Joannes Medina, Bartholomæus Medina, Navarrus, Covarruvias, Vivaldus, Ugolinus, Henriquez, Sayrus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 7.

9 Alter effectus quamvis indirectus tribui solet excommunicationi minori, & est privatio electionis ad beneficium. Sic constat *ex Cap. Si celebrat. de Cler. Excom. Ministr.* Conveniens siquidem fuit, quòd remotus à participatione passiva Sacramentorum removeretur à susceptione beneficiorum, nam susceptio beneficii ordinatur ad susceptionem Sacramentorum. Et quamvis in Textu allegato mentio fiat solius electionis, jure merito tamen extenditur à Doctoribus ad Præsentationem, & Collationem; tum quia eædem rationes militant; tum quia ipsa Præsentatio, & Collatio dici potest electio. Sic Richardus, Decius, Sayrus, Covarruvias, Henriquez, Coninch, Suarez, Avila, Laymam, quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp.* 2. *pun.* 21. *nu.* 12.

10 Petes 1. an non solùm peccet ipse excommunicatus electus, præsentatus, aut recipiens beneficium, sed etiam eligens, Præsentans, aut conferens beneficium? Resp. affirmativè, si scienter agant, & peccant quidem graviter: ratio est, quia faciunt contra gravem prohibitionem Ecclesiæ, violant siquidem Legem Ecclesiasticam in re gravi. Sic Panormitanus, Sylvester, Covar. Henriq. Sayrus, Avila, Layman, Gaspar Hurtadus, Suarez, Ugolinus, Filliuc. Alterius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp.* 2. *punct.* 21. *num.* 13. & Bonac. *de Excom. disp.* 2. *quæst.* 3. *num.* 7.

11 Petes 2. an excommunicatio minor privet etiam excommunicatum activa electione, Præsentatione, & Collatione beneficii? Resp. negativè: ratio est, quia sicuti non privat excommunicatum activa participatione Sacramentorum, sed passiva tantùm; sic etiam eum non privat activa electione, præsentatione, & collatione beneficii, sed passiva tantùm. Sic expressè Bonac. *l. c.*

Petes 3. an electio, præsentatio, & collatio passiva beneficii facta excommunicato minori excommunicatione sit ipso jure irrita? 12
Resp. quamvis Hostiensis, Cardinalis, Covar. Ugolin. Navar. & alii penes Castrop. *de Cens. disp.* 2. *punct.* 21. *num.* 14. putent, esse ipso jure irritam, utpote factam personæ indignæ, & inhabili; requirunt tamen declaratoriam Judicis. Nihilominus probabilior est sententia docens, non esse ipso facto irritam; sed irritari posse per Sententiam Judicis: ratio est, quia nimis expressè habetur *in cit. Cap. si celebrat. de Cler. Excom. Ministr.* irritandam esse; ergo non est ipso facto irrita. Nec excommunicatus minori excommunicatione est indignus, & inhabilis quoad valorem, sed quoad licitum usum electionis; subsistit siquidem valor electionis, nisi infirmetur per Judicis Sententiam. Sic Richardus, Sotus, Anglis, alter Sotus, Sayr. Suar. Tolet. Coninch, Avila, Filliuc. Laym. Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Castrop. *l. c. nu.* 15. & Bonac. *de Excom. disp.* 2. *quæst.* 3. *num.* 7.

Adnotandum tamen 1. non extendi hanc irritationem faciendam à Judice ad dignitatem temporalem, sed Ecclesiasticam tantùm; cum de Ecclesiastica loquatur Textus, non verò de temporali, ut notant Suar. *de Cens. disp.* 14. *sect.* 2. *nu.* 22. & Castrop. *l. c. nu.* 16. Advertendum 2. ad hoc ut possit fieri irritatio à Judice, requiri, quòd scienter talis excommunicatus electus fuerit. Sed controversia est, si scientia excommunicationis debeat esse in excommunicato, an etiam in electoribus. Et quamvis probabilis sit sententia Sylvestri, Hostiensis, Gabrielis, Vasquez, Reginaldi, Bonacinæ, Avilæ, Gasparis Hurtadi, & aliorum penes Castrop. *l. c. nu.* 17. docentium, requiri in electoribus, sive de cætero excommunicatus sciat, sive nesciat suam excommunicationem. Nihilominus sua etiam probabilitate non caret sententia docens, requiri in excommunicato, sive electores ignorent, sive sciant ejus excommunicationem: ratio est, quia ob ignorantiam sicuti ipse excusatur à participatione passiva Sacramentorum, sic etiam à participatione passiva beneficii; adeoque electio sustinenda erit non irritanda. Sic benignius docet Glossa *in dict. Capit. Si celebrat. de Cler. Excom. Ministr. verb. Scienter in fine*, Layman *lib.* 1. *Sum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. & Castrop. *de Cens. disp.* 2. *pun.* 21. *nu.* 19. Advertendum denique, hunc excommunicatum posse cum aliis fidelibus communicare; posse Divinis Officiis interesse, ac Indulgentiis, & Suffragiis frui; posse in loco sacro sepeliri; alios à Censuris, & à peccatis absolvere, ac actus jurisdictionis exercere. Sic *ex capit. Duobus, de Sent. Excom.* docent communiter Doctores Sayr. Ugolinus Henriq. Filliuc. Suar. Reginal. Alter. quos refert, & sequitur Bonac. *de Excom. disp.* 2. *qu.* 3. *nu.* 8. 9. & 10.

Absolutio à minori excommunicatione si lata fuerit ab homine, quam tamen in usu non esse, superiùs diximus, solùm conferri poterit à ferente excommunicationem; vel ab ejus superiore, aut successore, vel ejus delegato: sic enim servari solet in Censuris latis ab homine. Si verò lata fuerit à Jure, à proprio Sacerdote conferri poterit pro foro interno, ut statuitur *in cap. Nuper. de Sent. Excom.* Pro foro externo tamen conferri debebit ab habente jurisdictionem in eo. Sic docent Sylvester, Sotus, Henriq. Covar. Sayrus, Suar. Coninch, quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp.* 2. *pun.* 21. *num.* 21. 13

Difficultas tamen in eo sita est: quisnam veniat nomine proprii Sacerdotis, qui absolvere possit ab excommunicatione minori in foro Pœnitentiæ? Et extra controversiam est, venire Episcopum, & Parochum, cumuterque pro tali foro jurisdictionem ordinariam habeat. Insuper venire omnes Sacerdotes habentes jurisdictionem delegatam, per eam namque Sacerdos verè est proprius Sacerdos *ex cap. omnis utriusque sexus, de Pœnit. & Remiss.* & sic docent Suar. Coninch, Sayrus, Alterius, Filliuc. Layman, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Excom. disp.* 2. *quæst.* 3. *nu.* 15. & Castropalaus *de cens. disp.* 2. *pun.* 21. *num.* 22. 14

Dubitabis 1. an Parochus nondum Sacerdos absolvere possit à minori excommunicatione? Resp. affirmativè: ratio est, quia licèt talis Parochus non habeat potestatem Ordinis, cùm nondum Sacerdos sit; habet tamen potestatem jurisdictionis: & absolutio ista est actus jurisdictionis, non Ordinis; adeoque extra Sacramentum Pœnitentiæ poterit Parochus nondum Sacerdos excommuni- 15

municatum minori excommunicatione absolvere. Nec obstat, quòd *in Cap. Nuper. cit.* dicatur Sacerdos: non enim appositum fuit verbum istud ad significandum, quod revera Sacerdos esse debeat, sed quia frequenter Parochi sunt Sacerdotes: ut ex Ugol. Suar. Sayr. Filliuc. Reginal. & aliis docuere Bonac. *l. c. n.* 14. & Castrop. *l. c. in fin.* Hinc fit: Parochum Sacerdotem non necessitari ad absolvendum excommunicatum minori excommunicatione in confessione, sed posse illum absolvere extra confessionem: nam non conceditur illi *in Cap. Nuper.* hæc facultas cum limitatione ad confessionem; ut ex Suar. Sayr. Ugol. Reginal. adnotat Bonac. *l. c. n.* 13.

Dubitabis 2. an simplex Sacerdos, qui possit à venialibus absolvere, possit etiam à minori excommunicatione? Resp. quamvis Navar. *in Summ. cap.* 27. *num.* 25. Toletus *lib.* 1. *cap.* 17. *nu.* 7. & alii docuerint posse absolvere, dummodo excómunicatus non sit gravatus lethali culpa, & ob levem culpam excommunicationem contraxerit. Nihilominus vera sententia est, non posse absolvere: eo quia alia est absolutio à Censura, alia à peccatis; & absolutio à Censura spectat ad contentiosam jurisdictionem, quæ nulli competere potest, nisi à jure, vel ab homine concedatur: cum ergo neque à jure, neque ab homine concessa fuerit simplici Sacerdoti jurisdictio contentiosa; ideo non potest ab excommunicatione minori absolvere. Nec valet arguere ex eo, quòd ipsi concessa fuerit facultas absolvendi à venialibus, pariter fuerit concessa facultas absolvendi ab excommunicatione minori: quia ut dictum est, differunt inter se; & sicuti non valet dicere, potest quis absolvere à mortalibus, ergo ab excommunicatione majori; sic non valebit dicere, potest quis absolvere à venialibus, ergo ab excommunicatione minori. Sic Cajetanus, Covar. Sotus, Henriquez, Sayrus, Ugolinus, Suar. Coninch, Avila, Filliuccius, Layman, Vasquez, Reginaldus, Alterius, quo referunt, & sequuntur Castrop. *de Cens. disp.* 2. *punct.* 21. *num.* 23. & Bonac. *de Excom. disp.* 2. *quæst.* 3. *num.* 15. *in fin.*

Forma servanda in absolutione ab excommunicatione minori nulla habetur determinata, quapropter sufficiens illa erit, quæ exteriùs indicat, ac exprimit voluntatem ipsius absolventis. Nec necessariæ sunt Cæremoniæ illæ, quæ adhiberi solent in absolutione ab aliis Censuris; adeoque non præmittenda erit ab absolvendo satisfactio, aut alia cautio etiam juratoria nec pro foro interno, nec externo: *ut ex Cap. Nuper. de Sent. Excom.* colligunt Sylvester, Sotus, Ugol. Sayr. Suarez, Filliuc. Reginal. Alterius, quos referunt, & sequuntur Castrop. *l. c. nu.* 24. & Bonacina *l. c. num.* 16. Si quis dubius esset, an in minorem excommunicationem inciderit; absolvi poterit sub communi forma consueta. Absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, quantum possum, & tu indiges. Sic ex Ugolino, Sayro, Reginaldo, & aliis docet cit. Bonacina.

QUÆSTIO VIII.

DE EXCOMMUNICATIONIBUS in Particulari.

POST exactam notitiam excommunicationis majoris in genere, ac in communi, explicandæ remanent excommunicationes in particulari, quæ variæ sunt, aliæ in Corpore Juris contentæ, aliæ extra illud; aliæ Summo Pontifici reservatæ, aliæ non. Et de omnibus sermo erit ea claritate, & brevitate, qua possumus. Initium tamen facimus ab excommunicationibus in Bulla Cœnæ Domini contentis, eo quia propter Dignitatem Bullæ Principem locum habere consueverunt.

CAPUT PRIMUM.

De Excommunicationibus in Bulla Cœnæ Domini contentis.

1 *Præmittuntur nonnulla necessaria ad intelligentiam excommunicationum in Bulla Cœnæ contentarum.*
2 *Referuntur ordine suo viginti Clausulæ Bullæ continentes has excommunicationes.*
3 *Pontifex reservat sibi absolutionem ab istis excommunicationibus præter mortis articulum, in quo explicatur, quænam cautio præstanda sit.*
4 *Sacerdos præsumens absolvere absque legitima facultate ab his Censuris ipso jure incidit in excommunicationem, non reservatam tamen, quamvis reservetur, si fiat in Italia extra urbem prætextu Privilegiorum Sanctæ Sedis.*
5 *Absolvi nequit ab his Censuris, qui verum propositum non habet non amplius reincidendi in illas. Nec qui Leges, aut statuta fecerit libertati Ecclesiasticæ repugnantes, nisi publicè revocaverit, & omnino deleverit, & de revocatione Pontificem certiorem fecerit.*
6 *Revocat Pontifex per Bullam prædictam omnia, & quæcumque Privilegia quoquomodo concessa dispositioni ipsius Bullæ contraria.*
7 *Præcipit Pontifex sub mortali omnibus locorum ordinariis, ut semel in anno semel dictam Bullam publicent.*
8 *Obligat insuper prædictos, & quoscumque confessarios ad habendum penes se transumptum prædictæ Bullæ.*

1 UT clariùs innotescant, quæ dicenda sunt; præmittenda sunt nonnulla ad Bullam Cœnæ Domini spectantia, quæ talis dicitur, eo quia singulis annis in die Cœnæ Domini legi solet. Et 1. contineri in prædicta Bulla viginti excommunicationes ipso facto à Pontifice latas contra fideles, quicumque sint, violantes Præcepta per viginti Clausulas expressa in eadem Bulla. Finis verò condendi similia præcepta fuit; ut meliùs integritas fidei servaretur, & unitas fidelium inter se, cum Christo, & cum ejus Vicario in Terris. 2. prædictas excommunicationes durare, usque dum alii processus ejusdem Bullæ expediantur; adeoque demortuo Pontifice subsistere, ac suos sortiri effectus. 3. ad firmitatem prædictarum viginti excommunicationum nihil aliud requiri, nisi earum authenticam publicationem, cum nemo impedire valeat earum efficaciam: esto ad formandum processum contra determinatam personam delinquentem contra præceptum in Bulla contentum, cui adnexa est excommunicatio; requiratur citatio partis ad se defendendum. Sic Sayrus *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 4. Bonacina *tom.* 3. *de Cens. quæst.* 1. *pun.* 3. *in fine*, & Castropalaus *de Cens. disput.* 3. *punct.* 1. *numer.* 2. 4. non multiplicari has excommunicationes per hoc, quod contineantur in hac Bulla, & simul insertæ reperiantur in Corpore Juris; cum eadem sit res præcepta, & ob eumdem finem: ut rectè tradunt Navarrus, Suarez, Reginal. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. nu.* 5. 5. si casus aliquis omissus fuerit in nova Bulla, hac publicata non inducere obligationem servandi illum, sed servandum esse ex vi Corporis Juris, si in eo contentus fuerit, & secluſa Bulla vim continebat: nam dispositio Juris non variatur ad variationem Bullæ hujus: ut habent Navarrus, Sayrus, Reginaldus, & Bonacina relati à Castropalao *l. c. num.* 6. 6. Privilegia revocata in Bulla antecedenti, & non in subsequenti, probabile esse, quòd reviviscant, ac suum robur accipiant, præcipuè si contenta fuerint in Corpore Juris; cum revocatio ipsorum non sit absoluta, sed durante Bulla ea revocante: ut docent Sayrus *lib.* 3. *de Excom. in partic. cap.* 2. *nu.* 5. & Castrop. *l. c.* quamvis etiam valde probabile sit, non reviviscere: cum privilegia semel extincta numquam reviviscant, nisi

nisi per novam concessionem, ut putat Bonacina *tom. 3. disp. 1. qu. 1. pun. 5. n. 4.* Demum controverti solet inter Doctores: an excommunicationes istæ contentæ in Bulla Cœnæ dicendæ sint à jure, an ab homine? Sed est potiùs de nomine controversia, quàm de re; ut verum fatear, arridet mihi sententia Sayri *lib. 3. de Excom. in partic. cap. 1. n. 18.* Reginaldi *lib. 9. nu. 230.* & Castropalai *de Cens. disp. 3. pun. 1. nu. 4.* putantium, dicendas esse medias, & participare de Jure, eo quia perdurant Conditore mortuo, ac promulgantur in vi constitutionis ad perpetuam rei memoriam; & participare de homine, cum pro tempore determinato ferantur, & cessant absque ulla revocatione per publicationem novæ Bullæ.

2 In prima Clausula lata est excommunicatio, 1. contra Hæreticos cujuscumque Sectæ. Dicuntur autem Hæretici illi, qui pertinaciter aliquid credunt contrarium Fidei, & Religioni Catholicæ; vel pertinaciter dubitant de eo, quod Fides, & Religio Catholica docet. Sic statuitur *in Cap. 1. de Hæretic. & cap. 1. de Sum. Trinit. & Fid. Cathol.* Pertinacia verò in eo sita est, quod firmiter credat contrarium Fidei, & Religioni Catholicæ, vel dubitet de eo, quod Fides, & Religio Catholica docet: ut constat *ex cap. Dixit Apostolus, & Cap. Qui in Eccles. 24. qu. 3.* Debet autem assensus hæreticalis, aut dubitatio esse non solùm interior, sed etiam exterior; ut huic excommunicationi subjaceat: nam si tantùm interior esset, & non exteriùs expressa, vel si exterior esset absque animo interiùs recedendi à Fide; non afficeretur hac excommunicatione: eo quia lata est contra eos, qui voluntariè à Fide exteriùs recedunt: ut rectè tradunt Toletus, Sayrus, Capeavilla, Azor. Bonac. & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 3. pun. 2. nu. 3.* 2. Lata est contra credentes hæreticos. Dicuntur credentes, qui signo manifesto assentiuntur erroribus hæreticorum, sive in particulari, sive in communi, ut si quis diceret: volo mori in Fide Lutheri, vel Calvini &c. Sic enim credentes verè hæretici sunt, cum errores hæreticorum amplectantur, quamvis claritatis gratia melius exprimantur: ut constat *ex cap. excommunicatos, §. Credentes, & Cap. excommunicamus, §. final. de Sent. Excom. 3.* Lata est adversus Receptatores Hæreticorum. Dicuntur autem Receptatores, qui animo occultandi hæreticos recipiunt, ne à Judice capiantur, aut pœnas hæreticorum subeant. Nec sufficit ad non incurrendam excommunicationem illam titulus consanguinitatis, vel amicitiæ; vel si rarò, aut semel receperis; cum sat sit ad eam incurrendam semel recepisse; ratio est, quia si isti tituli faverent, numquam receptatores hæreticorum hanc excommunicationem incurrerent, cum numquam quis moveatur ad favendum hæresi formaliter, & hæreticis, ut in hæresi perseverent, sic eos receptando sed ex titulis adductis: ut ex Toleto, & Sayro docet Castrop. *l. c. n. 5.* Nec sufficit ad receptandum, & non incurrendum, quòd hæreticus receptatus non sit denunciatus talis; sed sit est, quòd sit notoriè hæreticus: ut adnotat idem Castrop. ex Duardo, Filliuc. & Bonac. 4. Lata est contra defensores hæreticorum. Dicuntur defensores, qui vel hæreticos defendunt, aut eorum errores: quibus autem modis defendi possint, explicuimus in Quæstione de Fide. 5. Lata est contra legentes, tenentes, imprimentes, aut quomodolibet defendentes libros hæreticorum. Debet tamen lectio esse formalis, nam si idiota, aut quilibet alius non intelligens librum hæretici illum legeret, non incurreret hanc excommunicationem. Sic ex Suar. Sanchez, Filliuc. & aliis, Mendo *in sua Epitom. verb. Bulla Cœnæ, nu. 3.* Insuper si Vir doctus, & intelligens sit, sed nesciat librum, quem legit, esse hæretici, aut si sciat, esse hæretici, nesciat tamen continere hæresim, aut tractare de Religione; non incurrit hanc excommunicationem: quia non legit cum scientia requisita ad illam. Sic ex Sanchez, Duardo, & aliis docet Bonac. *de Excom. disp. 2. quæst. 5. pun. 4. n. 8.* Debet quoque lectio fieri à se ipso, ut incurratur excommunicatio: quapropter qui audit ab alio legente librum, quamvis ipse sit causa, ut ille legat; non incurrit excommunicationem, quamvis eam incurrat legens: ratio est, quia audire lectionem non est legere, & legenti fertur excommunicatio, non verò audienti, aut consulenti lectionem. Sic ex Reginal. Duardo, Sanchez, Navar. Ugolino, & aliis docet Bonac. *l. c. n. 11.* quamvis rectè advertat *n. 12.* dici legere librum eum, qui oculis percurrit, quamvis lingua non exprimat, quæ legit; non enim consistit lectio in expressione verborum. Si liber sit Catholici alicujus, ejus tamen Commentaria sint hæretici, ac hæresim sapiant, aut de Religione tractent; sicuti si liber sit hæretici, nec tractet ex professo de religione, sed hæresim aliquam contineat; legens hos libros incurrit hanc excommunicationem. Sic ex Alterio, Bonac. Sanchez, Portellio, & aliis docet Mendo *in Epit. verb. Bulla Cœnæ, n. 3.* Legens librum magicum non incidit in hanc excommunicationem, quia hæresim non continet, nec tractat de religione. Sic ex Bonac. Delrio, & aliis docet cit. Mendo *in fin.* Parvitas materiæ quamvis rejiciatur in lectione libri hæretici ab aliquibus Doctoribus; nihilominus admittitur & rectè à pluribus, cum non appareat ratio cur excludenda sit ab hac materia, si non excluditur à Præceptis Ecclesiasticis: quapropter quinque, vel decem lineas ad summum legere non erit gravis materia: ut habet Sayr. *lib. 3. de Exc. cap. 5. n. 12.* nec dissentit Bonac. *l. c. n. 13.* Retinens librum hæretici ille dicitur, qui eum retinet sive in propria domo, sive aliena; sive nomine proprio, sive alieno; sive curiositatis gratia, sive animo eum confutandi: nam retinere quolibet ex his modis est verè retinere librum hæretici. Item retinens dici debet vendens aromata, aut caseum, & libros hæreticorum penes se habet, ut utatur in suo ministerio eorum foliis. Sic Ugolinus, Graffis, Sanchez, Duardus, quos refert, & sequitur Bonac. *de Excom. disp. 2. qu. 5. pun. 4. n. 15.* qui addit ex Ugolino, & Filliuc. *n. 16.* hanc excommunicationem incurrere retinentem unum solium tantùm: nam sicuti eam incurrit, qui unum folium tantùm legit, sic & qui retinet. Retinere autem dictos libros per unum, vel duos dies animo consignandi superioribus erit parvitas materiæ: ut ex Sanchez, Duardo, Reginaldo, & aliis refert Bonac. *l. c. n. 16.* Imprimens librum hæretici dicitur ipse Author, aut alius tradens ad imprimendum: Dominus Officinæ qui mandat librum imprimi; colligens characteres, qui cartham apponit, & torcular comprimit: hi enim omnes proximè ad impressionem concurrunt, & dicuntur imprimere: ut ex Sayro, Ugolino, Suar. Filliuc. Duardo, Graffio, Toleto, Sanchez tradit cit. Bonac. *nu. 17.* Defendens quovis modo librum hæretici ille dicitur, qui affirmat, testatur, sustinet eum non esse pravum, sanam, ac veram doctrinam continere; non esse subjiciendum igni. Insuper qui eum detinet etiam disputationis gratia; qui impedit, ne ab Inquisitoribus inveniatur; aut igne comburatur: omnes siquidem hi modi defendendi librum hæretici subjacent huic excommunicationi. Non est tamen defendere librum laudare stylum, aut ingenium Authoris: ut adnotat Bonac. *l. c. n. 18.* Advertendum hic 1. ut liber hæretici non possit legi, retineri, imprimi, aut defendi quovismodo; debere esse revera hæretici, & quòd hæresim contineat, aut de religione tractet ex professo, non verò obiter, & incidenter: nam si liber esset Catechumeni, pagani, vel alterius infidelis; revera non esset liber hæretici, etiam si errores contra Fidem contineret. Dicitur tamen liber hæretici, si adhuc impressus non fuerit, sed sit manuscriptus: & qui legit ejus Proœmium, Præfationem, aut Epistolam ad lectorem, dicitur revera legere librum hæretici. Non est verò legere librum hæretici, si Epistola aliqua, vel folium, quæ non sint partes libri alicujus, legantur: cum non sint revera libri, & aliunde versamur in materia odiosa, & pœnali: ut ex Sanchez, & Duardo docet Bonac. *l. c. n. 19.* Advertendum insuper: hos libros non posse propria authoritate comburi, sed tradendos esse Inquisitoribus. Sic constat ex motu proprio Julii III. incipit, *Cum meditatio*, & sic docent Azor. Sanchez, Duardus, & alii relati à Bonac. *l. c. n. 20.* 6. denique lata est hæc excommunicatio adversus Schismaticos, qui subtrahunt se, vel recedunt à Romani Pontificis obedientia, quos satis abunde explicuimus in Quæstione de Fide.

In secunda Clausula lata est excommunicatio, 1. contra omnes, & singulos cujuscumque status, aut conditionis fuerint; qui appellaverint ab ordinationibus, seu Mandatis Pontificis ad universale futurum Concilium. 2. contra eos, quorum auxilio, vel favore appellatio facta fuerit. Contra Universitates verò, Collegia, & Capitula, quocumque nomine nuncupentur, latum est Interdictum, si prædictam appellationem fecerint, aut auxilium, vel favorem præstiterint ad eam faciendam. Appellatio ab Ordinationibus, seu Mandatis Pontificis illa dicitur, quæ fit ab ejus Legibus, Præceptis, Sententiis, Censuris, Pœnis, sive specialiter, sive ge-

vè generaliter latis : hæc enim omnia compæhenduntur ſub Ordinationibus, ſeu Mandatis Pontificis: ut rectè tradunt Ugolinus *de Cenſ. 2. par. cap.* 1. Duardus *lib.* 2. *in Canon.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 6. Bonacina *tom.* 3. *de Cenſ. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *nu.* 2. & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp.* 3. *punct.* 3. *num.* 3. Nec requiritur ut mandatum ſeu Ordinatio Pontificis ſit juſta : nam incurritur excommunicatio, etiamſi injuſta fuerit Ordinatio : cum injuſtitia ordinationis non impediat injuriam appellationis, quæ facit Pontificem inferiorem Concilio : ut habet Gloſſ. *in Cap. Non putamus, de Conſuetud. in 6. verb. Officiali*, & docent Suarez, Reginaldus, Bonacina, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *l. c.* Et quamvis probabile ſit, ſi appellatio fiat ab ordinationibus, & mandatis Pontificiis in temporalibus, & ut Princeps ſæcularis eſt; adhuc incurri hanc excommunicationem ob injuriam appellationis, quæ eſt provocatio à minori Judice ad majorem. Nihilominus ſua probabilitate non caret ſententia docens, excommunicationem iſtam ſolùm incurri ob appellationem in cauſis ſpiritualibus tantùm, vel illis annexis : eo quia licèt illi irrogetur injuria ob appellationem in cauſis temporalibus; non tamen irrogatur illi, qua Pontifex eſt, ſed ut Princeps ſæcularis. Sic Reginaldus *lib.* 9. *nu.* 263. Bonacina *tom.* 3. *de Cenſ. in partic. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *pun.* 2. *n.* 3. & Caſtrop. *de Cenſ. diſp.* 3. *pun.* 3. *nu.* 5. Concilium, ad quod appellatio fit, debet eſſe Generale, non verò Provinciale : & ſi Generale ſit, debet eſſe futurum, non verò præſens; cum non ſit facienda extenſio, maximè in odioſis, ad caſum ſub verbis Legis non comprehenſum: ut ex Sayro, & aliis adnotat Caſtropalaus *l. c. num.* 6. Præſtantes auxilium, vel favorem ad hanc appellationem dicuntur illi, qui ea præſtarunt ante appellationem, & cauſa appellandi, ac dein appellatio ſubſequatur : nam ſi unum ex his deficit, non habentur requiſita ad incurrendam hanc excommunicationem : ut tradunt Cajetanus, Suarez, Navarrus, Sayrus, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Cenſ. diſp.* 3. *pun.* 3. *n.* 7. Conſulentes appellationem, quamvis ex vi Bullæ Cœnæ non ſint excommunicati, cum non comprehendantur inter præſtantes auxilium, & favorem, nec defacto eos exprimat Pontifex, ut ſolet in aliis exprimere : ut docent Vivaldus, Sayrus, Reginal. Bonacina Suarez ab eodem Caſtrop. relati *l. c. nu.* 8. Nihilominus compræhenduntur in excommunicatione reſervata lata à Pio II. *in Bulla*, quæ incipit, *execrabilis*, confirmata à Julio II. *in extravag. Suſcepti Regiminis*. Vide Bonac. *tom.* 3. *de Cenſ. in partic. diſp.* 1. *qu.* 3. *pun.* 3. *nu.* 9. Univerſitates, Capitula, & Collegia quocumque nomine nuncupentur appellantia ad futurum Generale Concilium; vel favorem, aut auxilium præbentia ad talem appellationem, cum non poſſint ſubjacere excommunicationi *ex Capit. Romana, de Sent. Excom.* ideo contra ipſa latum eſt interdictum ipſo Jure. Et quamvis non requiratur, ut omnes Univerſitatis illius. Capituli, aut Collegii appellationem fecerint, aut auxilium, vel favorem præſtiterint, ad incurrendum interdictum; requiritur tamen, ut major pars præſtiterit, aut appellaverit. *Sic ex cap. cum inter Canonicos, de elect.* docent Ugolinus, Duardus, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp.* 3. *pun.* 3. *num.* 9. Eximuntur ab ea Univerſitate, Collegio, aut Capitulo Epiſcopi, & Cardinales : quia in hac pœna non facta eſt mentio ipſorum, ut neceſſariò requiritur *ex cap. Quia periculoſum, de Sent. Excom. in* 6. Secus tamen eſt de ipſis ſingulariter appellantibus, aut auxilium, vel favorem præbentibus. Adnotandum hìc cum eodem Caſtropalao *l. c. nu.* 10. qui refert Suarez, Duardum, & Bonacinam, non incurri hanc excommunicationem, aut interdictum ab eis, qui approbant appellationem jam factam, & poſt eam auxilium, aut favorem præſtant.

In Tertia Clauſula lata eſt excommunicatio 1. contra omnes Piratas, Curſarios, latrunculos diſcurrentes per mare Pontificium, præcipuè à monte Argentario uſque ad Terracinas. 2. lata eſt contra omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores. Omnis, qui ſive parvo, ſive magno navigio mare Pontificium diſcurrunt eo animo, ut deprædentur; dicuntur Piratæ, Curſarii, & Latrunculi maritimi, & ſub hac excommunicatione comprehenduntur, licèt varlis nominibus explicentur. Sufficit ad eam incurrendam, quòd ſemel tantùm deprædati fuerint, nec requiritur multiplicitas deprædationum. Quòd ſi alio animo mare Pontificium diſcurrerint, & caſu deprædantur; in foro interno non incurrunt hanc excommunicationem, quamvis in foro externo, ut piratæ cenſeantur. Sic docent Sayrus *lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 6. Duardus *lib.* 2. *quæſt.* 8. Bonac. *tom.* 3. *de Cenſ. in partic. diſp.* 1. *quæſt.* 4. *pun.* 1. *à n.* 5. & Caſtropalaus *de cenſ. diſp.* 3. *pun.* 4. *nu.* 2. Hinc fit : quòd ſi Bellum indictum fuerit ſive juſtè, ſive injuſtè, & hoſtes inter ſe deprędentur in mari Pontificio, non incurrant hanc excommunicationem : eo quia licèt deprędationem committant, nihilominus non animo deprędandi, ſed vindicandi, & puniendi hoſtes, ac ſe ab illis defendendi eam faciunt : ut tradunt Sylveſter, Tabiena, Toletus, Sayrus, Navarrus, Suarez, Duardus, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *l. c.* An autem ſufficiat ſolus animus deprędandi per mare Pontificium, per quod Piratæ diſcurrunt quamvis nullam deprędationem commiſerint, ad incurrendam excommunicationem iſtam, controvertitur inter Doctores. Et quamvis ſuam habeat probabilitatem ſententia aſſerens ſufficere, nihilominus probabilem etiam puto ſententiam aſſerentem non ſufficere, ſed neceſſario requiri, ut deprędatio aliqua commiſſa fuerit : ratio eſt, quia Piratę non dicuntur tales à ſolo animo deprędandi in mare, ſed à deprædatione in mare facta. Sic Cajetanus, Sayrus, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *l. c. num.* 5. Ut deprędatio hęc maritima ſubjaceat excommunicationi requiritur 1. quod fiat in mari Pontificio, non vero alibi. Mare autem Pontificium dici ſolet illud, quod ad ipſum ſpectat, ſive immediatè, ut eſt mare ditionis Pontificiæ, ſive mediatè, & ratione feudi, ut eſt mare Thyrrenum, & Adriaticum attingens Regnum Neapolitanum, Siciliam, Sardiniam, & Corſicam : ut adnotavit Bonacina *tom.* 3. *de cenſ. in partic. diſp.* 1. *qu.* 4. *pun.* 2. *n.* 4. Requiritur 2. quòd deprædatio fiat fidelibus, & Catholicis : nam ſi infidelibus, aut hæreticis Catholicam Eccleſiam impugnantibus fieret, non incurreretur hæc excommunicatio: non enim cenſendum eſt, velle Eccleſiam protegere hæreticos, ut conſtat *ex Argum. cap. excommunicationi, de Raptorib.* Quapropter ſi occurrat, navim infidelium deprædari, inveſtigandum erit, ſi ex ea deprædatione damnum inſequatur fidelibus, quo ſecuto incurritur excommunicatio; Secus verò ſi nullum ſecutum fuerit: ut bene docent Bonac. *l. c. pun.* 1. *n.* 12. & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 3. *pun.* 4. *nu.* 6. Non ſequitur tamen damnum fidelibus ob ſolam aſſecurationem ab eis factam infidelibus ſive per contractum, ſive ex Privilegio Principis, cum re vera navis, & merces ſint infidelium : nam damnum iſtud non per ſe, & directè, ſed indirectè, & per accidens eſt contra fideles. Sic ex Duardo, Suarez, Filliuc. & aliis docet Caſtrop. *l. c. nu.* 7. *in fin.* contra Bonac. Adnotandum hic : non incurri hanc excommunicationem per deprædationem factam ipſis Piratis, cum licita ſit *ex Cap. Si quis* 23. *qu.* 3. tum quia non cenſendum eſt, Pontificem velle protegere piratas; tum quia ex Baldo æquiparantur hoſtibus Fidei *in Authen. Navigia, Cod. de Furt.* & docent Bonac. & Caſtrop. *loc. cit.* Tutores, Receptatores, & Defenſores piratarum dicuntur omnes illi, qui favent, receptant, ac defendunt piratas, & prædas ab eis factas in mari Pontificio. Quòd ſi Piratæ à deprędatione jam ceſſaverint cum animo non redeundi ad deprædandum, & prædas ab eis factas quis receptet; non dicitur receptator Piratarum, quamvis receptator ſit furti : quia ejus actio ſubſequitur ad deprædationem, non eam antecedit, nec dat anſam impoſterum : ut adnotant Bonac. & Caſtrop. *loc. cit.* Remigantes denique, & inſervientes his piratis, ſi id faciant ex metu gravi jacturæ corporis, & vitæ; excuſantur ab hac excommunicatione incurrenda, cum hoc præſumi debeat ex benignitate Pontificis. Secus verò ſi id ſponte faciant. Sic Navar. Toletus, Sayrus, Suarez, Bonac. quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp.* 3. *punct.* 4. *num.* 9.

In Quarta Clauſula lata eſt excommunicatio contra ſurripientes bona naufragantium, quoquomodo naufragium ſecutum fuerit ſive in ipſis navibus, ſive è navibus bona projecta fuerint in mare, & in littore inventa, ſive im mari Thyrreno, & Adriatico, aut in cæteris cujuſcumque maris Regionibus, non obſtante quocumque privilegio, conſuetudine, aut poſſeſſione longiſſimi temporis, & immemorialis, aut quovis alio prætextu id efficiendi. Ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur 1. quòd ſurreptio ſit peccaminoſa, ſcilicet fiat animo ſibi retinendi ea bona, ſibique conſumendi; vel ſi ea conſumit animum habeat non reſtituen-

ſtituendi, aut reddendi ſe impotentem ad reſtituendum : nam ſi acciperentur bona animo ea reddendi dominis; aut ſi conſumuntur, animo reddendi æquivalens; non erit ſurreptio huic excommunicationi ſubjecta. Non requiritur tamen, quòd ſurreptio ſit clandeſtina; ſufficit enim quælibet injuſta acceptio talium bonorum, ſive clandeſtina fuerit, ſive manifeſta; ſive vi, & impetu facta, ſive non : cum excommunicatio reſpiciat furtum iſtud, non modum furandi : ut adnotant Duardus *lib. 2. quæſt. 16. num. 4.* Bonacina *tom. 3. de Cenſ. in partic. diſp. 1. quæſt. 5. punct. 1. num. 2.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſput. 3. punct. 5. num. 3.* Requiritur 2 quòd furtum non ſit quodcumque ſufficiens ad peccatum mortale conſtituendum, cum non ob quodcumque mortale furtum imponi debeat graviſſima pœna, qualis eſt excommunicatio, ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 3. de Reform.* debet ergo ad minùs eſſe duorum aureorum, ut tradunt Sayrus, Quaranta, Bonacina. quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *l. c. num. 4.* Requiritur 3. ut ſurreptio fiat in mari, vel littore : nam ſi extra illa fieret, non ſubjaceret huic excommunicationi : ut ex Duardo, Filliuccio, Reginaldo, & Bonacina adnotat Caſtropalaus *l. c. num. 5.* Requiritur 4. quòd occaſione naufragii bona jactata fuerint, & animo ea recuperandi, ſive naufragium contingat ex vetuſtate navis, ſive ex offenſione ad ſcopulum, ſive ventorum impetu, ſive inimicorum bello; nam Conſtitutio dicit : Quoquomodo naufragium paſſis. Sed inſurgit dubium de bonis occaſione tempeſtatis, & periculi naufragii jactatis. Dicendum tamen, ſi jactata fuerint animo ea recuperandi, ut ſemper ſupponendum, niſi aliter ex circumſtantiis colligatur; ſi quis ea ſurripuerit animo non reſtituendi, committere quidem furtum; ſed non ſubjacere huic excommunicationi : quia revera non ſunt bona naufragium paſſorum, ſed paſſorum periculum naufragii, quæ quidem ſunt diverſa inter ſe. Quòd ſi revera naufragium ſequatur, & ſurripiens reſtituere nolit; incurrit hanc excommunicationem : quia revera ſunt bona naufragantium, ut ex Ugolino, Duardo, Reginaldo, Graffis, Bonacina docet Caſtropalaus *l. c. num. 6.* Requiritur 5. ut bona ſint Catholicorum, nam ſi infidelium eſſent, Hæreticorum, aut Piratarum; non incurreretur hæc excommunicatio : cum non cenſeatur Pontifex protegere velle inimicos Eccleſiæ, Catholicæ Fidei; ac Reipublicæ : ut *ex Capit. Excommunicationi, de Raptorib.* docent Bonacina *tom. 3. de Cenſ. diſp. 1. quæſt. 5. punct. 3.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 3. pun. 5. num. 8.* Dubitatur, an Conſulentes, mandantes, auxilium præbentes, aut ratum habentes incurrant hanc excommunicationem. Sed quia à Pontifice non exprimuntur, ut in aliis Clauſulis, cenſendum eſt, noluiſſe eos comprehendere : maximè quia ſi ex talibus actionibus nil eis acquiratur, non poterunt ullatenus ſurreptores dici. Secus verò ſi aliquid acquirerent, tunc revera ſurreptores eſſent : ut ex Ugolino, Duardo, & aliis expendit Caſtropalaus *l. c. num. 11.*

In Quinta Clauſula lata eſt excommunicatio contra omnes imponentes, augentes, & exigentes nova Pedagia, ſeu Gabellas in Terris ſuis præterquam in caſibus ſibi à Jure, vel ex ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ permiſſis. Lata eſt hæc excommunicatio in defenſionem fidelium, ne gravarentur à ſuis Dominis Temporalibus injuſta impoſitione, aut exactione Tributorum. Ad hanc excommunicationem incurrendam non ſufficit impoſitio, aut exactio cujuſcumque novi tributi, ut eſſent taxæ, talia, præſtantia, collectæ, aut ſimilia onera; ſed neceſſe requiritur, quòd ſint nova Pedagia, & Gabellæ, ut clarè conſtat ex ipſa Bulla. Pedagium dictum eſt à pede, & eſt tributum illud, quod imponitur ob tranſitum Perſonæ, aut mercium per locum aliquem : ut habet Gloſſa *in Cap. Super quibuſdam, de verbor. ſignific. verb. Pedagia*, Gabella verò quamvis latè accepta ſignificet quodlibet Tributum; ſtrictè tamen, & propriè importat tributum illud, quod ſolvitur pro mercium delatione, translatione, venditione, aut emptione : ut ex Sayro, & Bonacina adnotat Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 3. pun. 6. numer. 3.* & propter impoſitionem, accretionem, & exactionem horum Pedagiorum, & Gabellarum lata eſt hæc excommunicatio. Requiritur tamen 1. ad eam incurrendam, ut imponatur Pedagium, ſeu Gabella à Domino, aut Gubernatore in Terris ſuis, quarum ſcilicet dominium habet, & poteſtatem, nam ſi alio in loco imponeretur non eſſet tributum, ſed rapina, aut furtum. Hinc eſt, Tyrannum uſurpantem ſibi regnum & inibi nova Pedagia, ſeu gabellas imponentem non incurrere hanc excommunicationem, quia ea non imponit in Terris ſuis, quarum ſcilicet dominium habet, & poteſtatem : ut adnotant Bonacina *tom. 3. de Cenſ. diſp. 1. quæſt. 6. punct. 3. num. 5.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 3. punct. 6. numer. 4.* Requiritur 2. quòd ſit nova impoſitio Pedagii, aut Gabellæ; vel nova accretio antiquorum extra Caſus à Jure permiſſos, aut ex licentia Sedis Apoſtolicæ. Quapropter ſi Pedagia, aut Gabellæ ita antiqua ſint, ut eorum impoſitionis non extet memoria; præſumitur juſta eorum impoſitio, & exactio; quamvis ſi augeantur, injuſta ſit accretio, & habet adnexam excommunicationem iſtam. Jure permittitur nova pedagia, ſeu gabellas imponere Imperatori, & Regibus *ex Cap. Super quibuſdam, de verb. ſignif. & ex Leg. Vectigalia, Cod. de Vectig. Regi etiam ex Arg. Cap. Innovamus, de Cenſ.* Cuilibet Principi in Temporalibus Superiorem non agnoſcenti *ex cit. Cap. Super quibuſdam*; Reipublicę perfectè liberæ, habenti merum, & mixtum imperium, quæ non tranſtulerit Poteſtatem ſuam in Principem, ſed ex majori parte regitur. Denique illi, cui ex conſuetudine immemoriali talis impoſitio competit ex Gloſſa *in Capit. Super quibuſdam, cit. verb. Non extat memoria*: Sic Sayrus, Ugolinus, Duardus, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 3. punct. 6. num. 5.* Poterit quoque Princeps ex licentia Sedis Apoſtolicæ hanc facultatem imponendi Pedagia, & Gabellas obtinere; ſi eam non habeat. Dubitabis 1. an habens facultatem imponendi pedagia, ſeu gabellas, ſi illas injuſtè imponat; incurrat hanc excommunicationem? Et quamvis eam non incurrere docuerint Navarrus, Ugolinus, Toletus, Sayrus, Filliuccius, Reginaldus, & alii penes Caſtropalaum *l. c. num. 6.* eo quia licèt peccent in modo imponendi, non peccant tamen in juriſdictione, & poteſtate imponendi. Nihilominus licèt prædicta ſententia ſua probabilitate non careat; longè tamen probabiliorem reputo oppoſitam, ſuſtinentem incurrere : ratio eſt, quia ſtante injuſtitia Gabellæ, nec Jus, nec Pontifex permittere poteſt ejus impoſitionem; adeoque ſine juriſdictione, & facultate imponitur. Sic Graffis, Duardus, Suarez, Bonacina, quos refert, & ſequitur citat. Caſtropalaus *num. 7.* Dubitabis 2. an ſi juſta ſit impoſitio gabellæ, & ab habente facultatem; imponitur tamen Clericis, Religioſis, & perſonis exemptis; contrahatur hæc excommunicatio? Reſp. Suarez, Sayrum, Graffis, Reginaldum, & alios penes Caſtropalaum *loc. cit. num. 8.* putaſſe, non contrahi : eo quia abſolutè, & ſimpliciter permittur talis impoſitio. Sed verius eſt, contrahi : eo quia eſt injuſta impoſitio, ac extra caſus permiſſos; adeoque ex vi harum perſonarum contrahitur excommunicatio. Sic Toletus, Duardus, Bonacina, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 3. punct. 6. num. 8. in fine*. Exactores horum Pedagiorum, & gabellarum, quia hac excommunicatione feriuntur; illi ſunt, qui à Dominis Terrarum deſignantur ad ea exigenda; non verò qui ſe fingunt tales, & non ſunt; vel exigunt pro ſuo arbitratu abſque juſſu Domini majorem quantitatem : iſti enim ſunt potiùs fures, & raptores ſub fictione gabellæ; quàm publici, & authentici exactores gabellarum, de quibus loquitur Bulla : ut adnotat Bonac. *tom. 3. de Excom. in partic. diſp. 1. qu. 6. pun. 3. nu. 14.* Inſuper requiritur ad rationem Exactoris, ut renitentia habeatur ex parte ſolventis gabellam, hoc eſt, quòd involuntariè mixtè ſolvat, aliàs non ſoluturus, ſi poſſet : nam ſi prorſus liberè ſolvat, non debet dici exactio. Verùm hæc renitentia ſemper præſumenda eſt, niſi certò probetur liberalis prorſus ſolutio : ut docent paſſim Doctores cum Cajetano, Suarez, Navarro, Sayro, & aliis penes Bonacinam *l. c. num. 5.* & Caſtropalaum *l. c, num. 9.*

In Sexta Clauſula lata eſt excommunicatio contra falſificantes Litteras Apoſtolicas, etiam in forma Brevis, ac ſupplicationem, gratiam, vel juſtitiam concernentes per Romanum Pontificem, vel Sanctæ Romanę Eccleſiæ Vice Cancellarium, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato ejuſdem Romani Pontificis ſignatas; nec non falsò ſignantes ſupplicationes hujuſmodi ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vice Cancellarii, aut gerentium vices prædictorum. Falſarii harum Litterarum Apoſtolicarum illi ſunt, qui aliquid addunt, vel demunt ab illis, itaut

ſenſus

sensus earum mutetur. Hinc est, mutationem verborum retento sensu non inducere proprie falsitatem: ut colligitur *ex Argum. cap. ex conscientia, de Crimin. falsi*; ubi dicitur: Rasuram aliquam in loco non suspecto falsam scripturam non inducere. Sic Navarrus, Vivaldus, Sayrus, Toletus, Graffis, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. punct. 7. nu. 3.* Falsitas subjecta huic excommunicationi fieri debet in Litteris Apostolicis, quæ si plumbatæ sint, dicuntur Bullæ; si signatę cereo sigillo, Brevia appellantur; vel in Supplicationibus oblatis Summo Pontifici, vel Vice Cancellario, aut alteri vicem ipsorum gerenti, continentibus gratiam, vel justitiam; quæ supplicationes ab ipso Pontifice signatæ fuerint, vel à Vice Cancellario; falsitas igitur in his commissa inducit hanc excommunicationem, cum hæc omnia nomine Summi Pontificis expediantur. Hinc est: quòd excommunicationem non inducant falsitates commissæ in Litteris Sacræ Pœnitentiariæ, Inquisitionis, aut aliarum Congregationum, Datarii, Legati à latere, Nuntii Apostolici, aut Episcopi: ratio est, quia non sunt propriè Litteræ Apostolicæ, ut docent Paludanus, Navarrus, Vivaldus, Toletus, Ugolinus, Suarez, Reginaldus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 6.* Falso signantes prædictas Litteras Apostolicas incurrunt eamdem excommunicationem latam contra Falsificantes, ut patet ex eadem Bulla. Mandantes, Consulentes, approbantes prædictam falsificationem Litterarum, aut Sigilli non incurrunt hanc excommunicationem; quia non exprimuntur, & pœnæ non sunt extendendæ. Petes 1. an incurratur hæc excommunicatio, si falsitas sit cum parvitate materiæ ob leve damnum partis, vel fisci? Resp. affirmativè: quia gravitas Materiæ non desumitur hic ex damno partis, vel fisci; sed ex injuria, quæ irrogatur Summo Pontifici; aliàs falsificari possent Litteræ Apostolicæ, quæ in nullius damnum vergunt. Sic Bonacina *tom. 3. de excom. in partic. disp. 1. quæst. 7. punct. 2. num. 5.* & Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 7. num. 4.* Petes 2. an si correctio facta fuerit in Litteris Apostolicis juxta mentem Pontificis, sic corrigens dicatur falsarius, & excommunicationem incurrat? Resp. affirmativam sententiam sustinere Suarez *disp. 21. de cens. sect. 2. num. 47.* Alterium *lib. 5. disp. 7. cap. 2. prop. 2.* eo quia revera mutatur litterarum sensus. Sed probabilius reputo oppositum: eo quia non est vera mutatio illa, semel ac conformis est sensui, & menti Pontificis: mutatio siquidem sensus non tam attendi debet ex materialitate verborum positorum in Bulla, quàm ex intentione Pontificis Bullam expedientis; aliàs nec licitum esset, manifestum errorem transcribentis Bullam emendare retento sensu. Sic Sayrus, Ugolinus, Bonacina, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 5.*

In Septima Clausula lata est excommunicatio contra omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos, vel hæreticos per Sanctæ Sedis sententias expressè, vel nominatim declaratos deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaque metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canopem, funes, tam ex ipso canope, quàm ex quacumque alia materia, aliaque hujusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnant. Necnon illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, nec non hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt. Illisque ad id auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstant. Non obstantibus quibuscumque Privilegiis, quibusvis Personis Rebus publicis per Sedem Apostolicam hactenus concessis de hujusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus. Prohibet ergo Pontifex 1. sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda deferre equos, vel eos transmittere: & nomine equorum intelliguntur hìc muli, boves, & alia animalia inservientia hostibus in bello ad currus, sarcinas, & victualia asportanda: ut tradunt Sayrus, Navarrus, Graffis, Vivaldus, Duardus, Bonacina relati à Castropalao *de cens. disp. 3. pun. 8. num. 5.* 2. arma, sive ea offensiva sint, sive defensiva, ex quacumque materia confecta fuerint, & quæ usui sunt ad præliandum. 3. ferrum, & filum ferri, sive actu reperiatur aptum ad prælium, sive possit aptum fieri, & accommodari: Insuper alia hujusmodi, nempè stannum, plumbum, æs, aurichalcum, aurum, argentum &c. 4. bellica instrumenta, tubæ, tympana, litui, cornua, tibia, quibus ad pugnandum excitantur milites. Insuper scalæ ad muros conscendendos, arietes, & alia similia ad evertendas arces; instrumenta quoque detinendi naves. 5. lignamina, videlicet ligna ad naves construendas, currus, aggeres, hastas, & ad alios usus belli. Et quamvis controversia sit, an compræhendantur ipsæ naves jam confectæ, & expeditæ; nihilominus certum debet esse compræhendi, & à fortiori: nam si prohibetur materia, ex qua res confici potest, multo magis prohibetur res jam ex illa materia confecta: ut rectè habent Sayrus, Navarrus, Toletus, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 8. num. 5. 6.* canopem, funes ex ipso, vel ex alia materia confectos. Sed inquires 1. an deferre, vel transmittere vestimenta, pecunias, merces, & victualia compræhendatur sub hac prohibitione? Resp. affirmativè: si eo tempore deferantur, vel transmittantur, ut hostes illis uti possint in damnum Christianorum, & Christianæ Religionis: ratio est, tum quia hæc sunt aptiora ad fovendum bellum contra Christianos, & Christianam Religionem; tum quia quilibet favor, & auxilium prohibetur. Sic Suarez *disp. 21. de cens. sect. 2. num. 56.* & Bonacina *tom. 3. de cens. in part. disp. 1. qu. 8. pun. 2. num. 4.* quidquid in contrarium alii dixerint. Inquires 2. an si quis prædicta transferat ad inimicos non nomine proprio, sed alieno, incurrat hanc excommunicationem? Resp. affirmativè, cum revera deferat, & transferat; licèt sua non sint: ut habet Toletus *lib. 1. Summ. cap. 23. num. 7.* & Sayrus *lib. 3. cap. 11. num. 25.* Quòd si delatio fiat è dominio unius infidelis ad dominium alterius infidelis; tunc attendendum erit, si delatio fiat ad inferendum damnum Christianis; & incurritur excommunicatio. Si tamen fiat ob alium finem, non incurritur. Sic Navarrus, Sayrus, Toletus, Duardus, Reginaldus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 8. num. 9.* Inquires 3. an vendentes, vel permutantes, arma cum infidelibus in Terris fidelium incurrant hanc excommunicationem? Resp. si vendens, aut permutans arma cum infidelibus probabiliter credat, eis usuros in perniciem Christianorum, & Catholicæ Religionis; eam incurrit: ratio est, quia jam transmittit arma ad infideles per venditionem, aut permutationem, esto non fiat transmissio in Terris infidelium, hoc enim non requirit Bulla. Sic probabilius docent Ugolinus, Duardus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 12.* Inquires 4. an Princeps Catholicus injustè vexatus ab alio Principe Catholico, si in sui defensionem, & auxilium convocet hæreticos, aut infideles, illisque arma ministret; incurrat hanc excommunicationem? Resp. si constet de injustitia illata ab alio Principe, posse injustè vexatum, secluso scandalo, convocare infideles, aut hæreticos, illisque arma præbere in sui defensionem, si alius non suppetat modus defendendi se absque eo quod incurrat censuram istam: ratio est, quia licita est justa defensio, & concessio armorum, licèt indirectè cedat in damnum Christiani Principis; directè tamen cedit in utilitatem Christianæ Religionis, quæ vult defensionem innocentis, ac injustè vexati, & repressionem injustè vexantis: ut rectè docent Duardus, Alterius, Bonacina, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 8. num. 13.* Illicitum tamen erit Principi Catholico hoc efficere, ne alter Princeps Catholicus Superior evadat: cum nullum in hoc habeatur, aut haberi possit motivum cohonestans ob solam Superioritatem. Inquires 5. an deferens arma ad pure Schismaticos, etiam ut tales declaratos; aut ad fideles in Terris infidelium commorantes; incurrant excommunicationem istam? Resp. negativè: nam Schismatici non sunt hæretici, nec infideles. Nec prohibetur per Bullam deferre arma in loca infidelium, aut hæreticorum; sed infidelibus, aut hæreticis, non verò fidelibus ibi commorantibus; nisi fortè prævideatur, illis usuros infideles in perniciem fidelium: ut advertunt Navarrus, Duardus, Bonacina penes Castropalaum, *l. c. num. 16.* Prohibetur insuper sub pœna excommunicationis, notitiam præbere infidelibus, aut hæreticis de Statu Christianæ Reipublicæ, temporali scilicet, nempè arces non esse munitas, sed destitutas militibus, armis;

mis, aut victualibus ; vel dissensionem esse inter Cives circa Principis electionem. Et quamvis nonnulli excipiant ab incurrendo excommunicationem Tabellarium litteras Secretum continentes deferentem : eo quia revelatio, & manifestatio non fit ab ipso : Nihilominus si conscius sit Secreti, probabilius est incurrere ; quia cooperatur immediatè revelationi : & sic docent Suarez, Ugolinus, Duardus, Bonacina penes Castropalaum *l. c. num.* 19. denegantem incurrere. Idem dicendum de revelante secretum fidelibus, quos certò scit, aut probabiliter putat, revelaturos infidelibus ; quia saltem mediate moraliter censetur revelare illis. Sic Ugolinus, Duardus, Alterius, Bonacina penes Castropalaum *l. c. num.* 20. Prohibetur denique sub eadem excommunicatione auxilium, consilium, aut favorem præbere infidelibus, aut hæreticis, quomodo possint Christianos oppugnare ; aut illos adjuvando armis, equis, victualibus, & similibus ; aut manifestando statum Reipublicæ Christianæ. Requiritur tamen, ut auxilium, consilium, vel favor effectum habeant ad incurrendam excommunicationem : ut adnotant Bonacina *tom. 3. de cens. in partic. disp. 1. quæst. 8. pun. 2. num. 25.* & Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 8. num. 2.* Revocantur in fine omnia Privilegia in contrarium concessa.

In Octava Clausula lata est excommunicatio contra omnes impedientes ; seu invadentes eos, qui victualia, seu alia necessaria ad usum Romanæ Curiæ adducunt. Ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seu perturbant ; seu hoc facientes defendunt per se, vel alios, cujuscumque fuerint Ordinis, præeminentiæ, conditionis, & status, etiamsi pontificali, seu Regali, aut alia quavis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant Dignitate. Lata est hæc excommunicatio in defensionem, commodum, & honorem Romanæ Curiæ, ne rebus ad ejus sustentationem necessariis indigeat. Qui hoc præceptum violat, non solum injustitiam committit ; sed etiam Sacrilegium : offendit namque Ecclesiasticum Tribunal ex Personis Ecclesiasticis coalescens, ut docent Cajetanus, Sayrus, Reginaldus, Duardus, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 9. nu.* 2. Prohibetur 1. sub pœna excommunicationis, ne quis cujuscumque status, Ordinis, & Dignitatis sit ; impediat, prohibeat, aut perturbet sive per vim, sive dolo, & fraude deferri victualia, aliave necessaria ad usum Romanæ Curiæ. Victualia dicuntur, quæ ad esum, potum, & vestitum spectant *ex Leg. Victus ; & Leg. Cætera. ff. de Verb. signif.* ea verò, quæ necessaria sunt Curiæ Romanæ ; intelliguntur, quæ usui sunt Curialibus tum ad habitandum, tum ad sua Officia, & negotia agenda, tum ad honestam ipsorum recreationem : ut tradunt passim Doctores. Et quamvis dubitetur de litteris, & de Tabellariis eas deferentes, an comprehendantur inter necessaria ad Curiam Romanam, eo quia ad singulares personas deferuntur ; nihilominus si negotia contineant, lites, beneficia, gratiarum impetrationes, dispensationes, & similia, quæ nonnisi ab absentibus per litteras communicari solent Curialibus Romanæ Curiæ : comprehendi merito debent inter alia necessaria ad usum Romanæ Curiæ. Prohibetur 2. ne quis defendat per se, aut alios hæc facientes. Adnotandum hic 1. quòd ad incurrendam excommunicationem istam impediendo, aut invadendo eos, qui victualia, seu alia necessaria ad usum Romanæ Curiæ adducunt ; requiritur, quòd impedimentum, & invasio fieri debeat formaliter, & directè ; non verò per accidens, & consequenter. Sic interficiens deferentem victualia ob animum vindicandi se de injuria ipsi illata, non autem impediendi victualia ; committit peccatum homicidii, non ideo tamen incurrit excommunicationem istam : quia non animo impediendi victualia, sed se vindicandi occidit deferentem victualia, maximè quia actio suam speciem desumit ab eo, quod per se est, non autem ab eo, quod contingit per accidens *ex Leg. Non omnes, ff. si certum petatur*. Sic etiam Princeps justo titulo impediens, ne è suo Territorio victualia ad Curiam Romanam deferantur ob inopiam suorum, non incurrit hanc excommunicationem : debet tamen titulus justus esse certus, non dubius. Sic Suarez, Duardus, Filliuccius, Bonacina relati à Castropalao *de cens. disp. 3. pun. 9. num.* 6. Supposita verò justitia certa tituli, etiamsi animo iniquo duceretur in impedimento illo, adhuc non incurreret hanc excommunicationem : eo quia non imposita fuit ob pravum animum, sed ob injustum impedimentum : ut adnotat Bonacina *tom. 3. de cens. in part. disp. 1. qu. 9. punct. 1. num. 3.* Idem dicendum : si impediat victualia, quæ ex alieno Territorio ad Romanam Curiam deferuntur, & per suum Territorium transeant : animo tamen subveniendi suis patientibus æqualem pœnuriam, ac Romana Curia patitur : stante siquidem tali necessitate subditorum justè detinere poterit Princeps victualia illa. Sic Ugolinus, Duardus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 9. num.* 8. Adnotandum 2. debere victualia deferri ad Curiam Romanam, ut incurratur excommunicatio. Curia verò Romana ea est, ubi Pontifex constituit suum Tribunal pro causis decidendis *ex Clement. ne Romani, de elect.* Qui impedit deferentem victualia in proprium usum, dum in Romanam Curiam pergit ; aut deferentem victualia in usum particularis Personæ commorantis in Curia Romana ; probabile est, non incurrere hanc excommunicationem : eo quia una persona determinata non est Curia Romana, nec illam principaliter constituit : debet ergo deferre non determinando personam, sed absolutè in Curiam Romanam. Sic ex Duardo, Sayro, Vivaldo, & Reginaldo docet Castropalaus *loc. c. num.* 12. Adnotandum denique : quantitatem Victualium debere esse gravem ad excommunicationem incurrendam ; nec extendi excommunicationem ad Consulentes, Mandantes, aut Approbantes impeditionem, & defensionem impedientium : ut ex Duardo, Bonacina, & Ugolino adnotat citatus Castropalaus *numer.* 14.

In Nona Clausula lata est excommunicatio 1. contra omnes, qui ad Sedem Apostolicam venientes, vel recedentes ab eadem sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent. 2. contra omnes, qui jurisdictionem ordinariam, vel delegatam à Pontifice, vel suis Judicibus non habentes, illam sibi temere vindicantes similia contra morantes in eadem Curia audent perpetrare. Lata est hæc excommunicatio ob defensionem Sanctæ Sedis, & Romanæ Curiæ ; necnon ad majorem securitatem accedentium, aut recedentium ab ea, aut in ea commorantium. Violans autem præceptum in hac Clausula latum non solum injustitiam, sed etiam sacrilegium committit : ut habent Cajetanus *verb. excommunicatio cap.* 14. Sayrus *lib. 3. Thes. cap. 13. num.* 1. Bonacina *tom. 3. de cens. in part. disp. 1. quæst. 9. pun. 1. num.* 34. & Castropalaus *de cens. disp. 3. pun.* 10. *numer.* 2. Ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur, ut interficiens, mutilans, spolians, capiens, detinens, sua, vel aliorum opera aliquam ex istis actionibus exerceat, ac offendat accedentem ad Sedem Apostolicam, vel ab ea recedentem. Idem dicendum de exercente actiones prædictas, & vindicantes sibi temere jurisdictionem ordinariam, vel delegatam, quam non habet, contra commorantes in Curia Romana. Illi autem dicuntur accedere ad Sedem Apostolicam, aut ab ea recedere, vel commorari in Romana Curia ; qui causa alicujus negotii ad Sanctam Sedem spectantis ad eam accedunt, vel ab ea recedunt, aut morantur in Curia Romana : sic sunt lites, quarum decisio pendet à Romano Pontifice, aut ab ejus Officialibus ; solutio tributorum Pontifici debitorum, aut Decimarum ; impetratio alicujus beneficii, gratiæ, Privilegii, dispensationis. Secus tamen esset, si accessus, recessus, aut commoratio fieret ob alias causas ; cum strictè accipienda sint verba Legis hujus : ut docent Cajetanus, Navarrus, Toletus, Sayrus, Suarez, Filliuccius, Duardus, Ugolinus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus, *de cens. disp. 3. pun.* 10. *num. 3.* Intercedit tamen discrimen aliquod inter offendentes eos, qui accedunt, aut recedunt à Sancta Sede ; & inter offendentes commorantes in Curia Romana : primi siquidem incurrunt excommunicationem, sive offendant authoritate publica, sive privata ; secundi verò si offendant commorantes usurpando temere authoritatem Ordinariam, aut Delegatam Sanctæ Sedis : ut rectè adnotat ex Toleto, Suarez, Sayro, & Bonacina Castropalaus *de cens. disp. 3. pun.* 10. *num.* 7. Petes 1. an offendens aliquem accedentem ad Pontificem causa negotii temporalis incurrat hanc excommunicationem ? Resp. affirmativè : eo quia nomine

ne Sanctæ Sedis licèt strictè veniat Pontifex, quatenus habet jurisdictionem non temporalem, sed spiritualem; nihilominus nomine Sactæ Sedis venit hic Curia Pontificis, quæ extra controversiam comprehendit Pontificem, qua Dominus temporalis est. Sic Duardus, Filliuccius, Bonacina, relati à Castropalao *l. cit. nu.* 4. contra Alterium.. Petes 2. an ad hanc excommunicationem incurrendam requiratur animus offendendi, quatenus accedunt, vel recedunt à Sede Apostolica, aut commorantur in Curia Romana? Resp. negativè, sufficit enim offendere ex quacumque intentione: ratio est, quia cum lata sit hæc excommunicatio in favorem Sedis Apostolicæ, & in favorem accedentium, recedentium, aut commorantium in ea; ideo primò, & per se prohibetur quæcumque offensio, & ex quocumque animo proveniat. Sic Ugolinus, Vivaldus, Alterius, Reginaldus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. numer.* 6. contra Cajetanum, Gambarupta, & Duardum ab eo relatos, *numer.* 5. Petes 3. an incurrat hanc excommunicationem offendens aliquem ex familia accedentis, aut recedentis à Sancta Sede, sive filius sit, sive Uxor, sive servus? Resp. si offensus ex familia accedentis inserviat ipsi accedenti ad negotia pertractanda, & sit ipsi necessarius, ut ea pertractet secundum statum suum; utique offendens incidit in excommunicationem. Secus verò si non sit necessarius, sed merè comitetur. Sic Bonacina *tom. 3. de cens. disp.* 1. *qu.* 10. *punct.* 1. *num.* 13. & Castropalaus *de cens. disp.* 3. *pun.* 10. *numer.* 9. extenditur hæc excommunicatio ad Mandantes offendere, si ex eorum mandato sequatur offensio: afficit siquidem eos, qui sua, vel aliorum opera offendunt. Non extenditur tamen ad Consulentes, ratum habentes, vel auxilium præstantes: ut docent Suarez, Filliuccius, Alterius, Duardus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 10. extenditur quoque ad offendentes infideles, & hæreticos accedentes ad Sanctam Sedem, vel ab ea recedentes, aut in Curia Romana commorantes, si negotia ad Sanctam Sedem spectantia agant; cum etiam in favorem horum lata sit excommunicatio, & revera veniunt nomine accedentium ad Sanctam Sedem: ut rectè docent Sylvester, Vivaldus, Ugolinus, Alterius, Filliuccius, Bonacina cum Castropalao eos referente *l. c. num.* 11.

In Decima Clausula lata est excommunicatio 1. contra omnes interficientes, vulnerantes, mutilantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad urbem causa devotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes. 2. contra omnes in his dantes auxilium, consilium, vel favorem. Hæc excommunicatio lata est in reverentiam Sacrorum Locorum Urbis, ut sic augeretur eorum devotio; insuper in favorem, & securitatem Peregrinorum accedentium, commorantium, vel recedentium. Violans ergo Præceptum istud non solum est reus peccati injustitiæ, sed etiam Sacrilegii: ut docent Cajetanus, Sayrus, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 3. *punct.* 11. *num.* 2. Incurritur autem hæc excommunicatio non ob quamcumque læsionem, aut furtum Peregrinorum; sed vel per interfectionem, ad quam necessaria est vitæ privatio; vel per vulnerationem, pro qua necessaria est apertio partis alicujus corporis, ob quam copiosus sanguis effluat; vel per mutilationem, ad quam requiritur scissio membri alicujus principalis, habentis videlicet Officium ab aliis membris distinctum, ut esset vel oculus, vel manus, vel pes; vel per captionem, seu detentionem, ad quam requiritur comprehensio, & detentio personæ manu, vinculo, vel alia ratione, etiam si postea alteri detinenda tradatur; vel per deprædationem, ad quam necessaria est violenta bonorum ablatio, nec sufficit ad eam surreptio clandestina. Sic passim Doctores colligunt ex Jure Canonico, & civili. Debent autem hæ actiones, vel aliqua ex illis fieri contra Romipetas, seu Peregrinos ad urbem peregrinantes Devotionis causa, non verò vagantes ob alium finem. Dicitur peregrinari devotionis causa ille, qui ad exercendum aliquem actum Virtutis Romam accedit cum hoc animo, quem exteriùs demonstrare debet signis externis vel vestitus, aut habitus, vel ex modo peregrinandi: ut advertunt Cajetanus, Sayrus, Bonacina penes Castropalaum *l. c. numer.* 5. Nec obstat habere alium finem secundarium peragendi Romæ alia negotia: cum hæc intentio non impediat devotionem invisendi Sacra Loca Urbis; & actio habere possit duplicem finem adæquatum. Nec quoque obstat, quòd Peregrinus non solum habeat habitationem in loco, è quo discedit; sed etiamsi eam habeat Romæ: quia peregrinus erit, quamvis talis non esset, si Romæ tantum domicilium haberet: ut ex Cajetano, Sayro, Filliuccio, Duardo, Alterio, Bonacina docet Castropalaus *de Cens. disp. 3. punct.* 11. *num.* 1. Debet denique Peregrinatio fieri ad Urbem, sive de cætero Pontifex in ea commoretur, sive alibi: cum in honorem Sacrorum Locorum Urbis, non verò Pontificis latum sit Præceptum. Hinc est, quòd si quis haberet tantùm animum peregrinandi ad Ecclesias suburbanas vel S. Laurentii, aut S. Sebastiani, & similium, & offenderetur ab aliquo per actiones prædictas; hic probabiliter non incurreret excommunicationem: eo quia in Lege pœnali loca extra mœnia non comprehenduntur nomine Urbis *ex cap. Rodulphus, de Rescript.* & docent Panormitanus *ibi num.* 4. Felinus *num.* 11. Verum tamen est, quòd si quis peregrinationem incipiat eo animo, & revertatur domum, ut rem aliquam necessariam accipiat, & dein redeat; si enim dum domum revertitur, offenditur; incurrit offendens censuram istam: nam ita se haberet, ac si ad amicum per iter diverteret. Sic ex Duardo, & Ugolino docet Castropalaus *l. c. num.* 8. contra Bonacinam. Advertendum 1. quòd commorantes in Urbe, ut protectione hujus Canonis gaudeant; idem dicendum de recedentibus ab Urbe, debent ibi commorari, ut peregrini; & quando recedunt opera devotionis, quantum saltem est ex parte sua, præstare debuerint: nam si in Urbe voluntatem mutaverint, non sunt amplius peregrini. Sic Cajetanus, Ugolinus, Duardus, Vivaldus, Alterius, Bonacina penes Castropalaum *l. c. num.* 9. Advertendum 2. interficientem, vulnerantem &c. peregrinum istum non solum incurrere hanc excommunicationem, sed etiam alteram latam contra vexantes illos, qui accedunt ad Romanam Curiam: cum habeant fines diversos, esto idem sit materiale objectum. Sic ex Vivaldo, Duardo docet Castropalaus *l. c. num.* 6. contra Bonacinam. Advertendum denique extendi hanc excommunicationem contra dantes auxilium, consilium, aut favorem vexantibus peregrinos; secuta tamen vexatione, ut habent passim Doctores.

In Undecima Clausula lata est excommunicatio 1. contra omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedis Apostolicæ Legatos, vel Nuntios; aut eos à suis Diœcesibus, Territoriis, Terris, seu Dominiis ejicientes. 2. contra omnes ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis consilium, auxilium, vel favorem. Lata est hæc excommunicatio in defensionem prædictarum dignitatum: quapropter violans Præceptum istud non solum committit injustitiam, sed etiam Sacrilegium, & quidem duplex ratione hujus Canonis; & ratione Canonis *Si quis suadente Diabolo. 17. quæst.* 4. ut docet Castropalaus *de Cens. disput. 3. punct.* 12. *num.* 3. Incurritur excommunicatio ista ob aliquam ex actionibus superiùs dictis, quarum aliquas explicuimus in Clausula antecedente; remanent tamen explicandæ Percussio, ad quam requiritur læsio cum dolore, sive de cætero fiat manu, pugno, alapa, virga, baculo, flagello, saxo, aut alio instrumento *ex Leg. Cornelia, ff. de Injur.* Carceratio, quæ importat trudere aliquem in locum, ibique custodire, ne exeat, *ex Leg. 1. ff. de Custod. Reor. & ex cap. Quamvis, de Pœnit. in 6.* sive id fiat publica authoritate, sive privata. Insecutio hostilis est injustè insequi aliquem animo nocendi illi, advertente ipso, sibique cavente, & fugiente, ut manus insequentis evadat. Sic ex Sylvestro, D. Antonino, Navarro Filliuccio, Sayro, Ugolino, Alterio, Duardo, Reginaldo docet Bonacina *tom. 3. de cens. disp.* 1. *quæst.* 11. *pun.* 1. *num.* 6. Ejectio est expulsio è loco, ubi quis receptus erat; & in casu nostro est expulsio Prælatorum à Diœcesibus, Territoriis, Terris, & Dominiis, in quibus jurisdictionem spiritualem, vel dominium habent. Nam si è loco ejicerentur, ubi nec jurisdictionem, nec dominium habent; non incurreretur hæc excommunicatio:

tio: ut ex Navarro, Filliuccio, Alterio docet Bonacina *l. c. nu. 16. in fine*. Personæ, contra quas debent fieri actiones istæ, aut aliqua ex istis; debent esse ex enumeratis in Clausula: nam aliæ Personæ quamvis Ecclesiasticæ non enumeratæ non proteguntur hoc Canone, etiamsi fuerint ex familia ipsorum Prælatorum: ut rectiùs docent Alterius, Duardus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c. pun. 2. num.* 11. & Castropalaus *de cens. disp. 3. pun.* 12. *num.* 5. Debent autem Episcopi offensi per has actiones esse consecrati; nec sufficit esse electos, aut confirmatos, ad hoc ut hæc excommunicatio incurratur: eo quia tunc propriè sunt Episcopali charactere insigniti: ut tradunt Cajetanus, Sayrus, Navarrus, Ugolinus, Filliuccius, Suarez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit.* Extenditur excommunicatio ad Mandantes, Consulentes, aut Faventes offensoribus, secuto tamen effectu ex vi Mandati, Consilii, aut Favoris. Insuper ad ratam habentes offensionem factam: requiritur tamen ad istam ratihabitionem, quòd offensio facta sit in gratiam ratihabentis; tunc enim ratihabitio mandato comparatur *ex cap. Ratum, de Regul. Jur. in 6. & cap. Cum quis, de sent. excomm.* & sic docent Sylvester, Sousa, Duardus, Alterius, Reginaldus, Navarrus, Suarez, Molina, quos referunt, & sequuntur Bonacina *tom. 3. de cens. disput. 1. quæst. 12. punct. 1. numer. 23.* & Castropalaus *de cens. disput. 3. punct.* 12. *num.* 5. *in fine*.

In Duodecima Clausula lata est excommunicatio contra omnes illos, qui vel per se, vel per alios personas Ecclesiasticas quascumque, vel sæculares ad Romanam Curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequentes, aut procurantes; negotiorumque gestores, Advocatos, Procuratores, & Agentes; seu etiam Auditores, vel Judices super dictis causis, vel negotiis deputatos occasione causarum, vel negotiorum hujusmodi occidunt, seu quoquomodo percutiunt, bonis spoliant; seu qui per se, vel per alios directè, vel indirectè delicta hujusmodi committere, exequi, vel procurare; aut eisdem auxilium, consilium, aut favorem præstare non verentur, cujuscumque præeminentiæ, vel Dignitatis fuerint. Hæc excommunicatio est extensio illius latæ in Clausula Nona, de qua superiùs, & comprehendit plures actiones, ac Personas præ illa. Lata est in favorem Romanæ Curiæ, & in defensionem personarum ad eamdem Curiam recurrentium negotiorum causa; adeoque violantes præceptum in hac Clausula latum committunt peccatum injustitiæ, & Sacrilegii: ut docent Cajetanus, Sayrus, Filliuccius, Alterius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. punct.* 13. *num.* 2. Actiones, ob quas excommunicatio ista incurritur; sunt occisio, percussio, & bonorum spoliatio: ad hanc autem spoliationem habendam requiritur violenta rapina: ut colligitur *ex cap. excommunicationi, de Raptor.* Debent insuper actiones istæ fieri occasione causarum, & negotiorum, quæ deferuntur ad Curiam Romanam, & ibi agitantur, vel defenduntur: ut constat ex ipsis verbis Clausulæ. Personæ, contra quas actiones fieri debent, vel aliqua ex ipsis, ut incurratur excommunicatio; sunt 1. Recurrentes sive per se, sive per alios: ut habet communior Sententia. 2. Prosequentes causas, & negotia in eadem Curia incœpta. 3. Defensores causarum, & negotiorum: ut sunt gestores, agentes, Procuratores Advocati. 4. Auditores, Judices deputati super causis, & negotiis ab eadem Romana Curia, tametsi extra illam morentur, dummodo negotium pendeat ab illa. Extenditur hæc excommunicatio 1. ad eos, qui per se, vel per alios directè, vel indirectè delicta hujusmodi committere, exequi, vel procurare non verentur. 2. ad eos, qui in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cujuscumque præeminentiæ, vel Dignitatis fuerint. Requiritur tamen 1. ut effectus offensionis sequatur, aliàs auxilium, consilium, & favor non inducent excommunicationem. Requiritur 2. ut scienter ea præstentur, hoc est, debet esse conscius offendens, quòd offensus ad Sanctam Sedem recurrat: nam verba illa, præstare non verentur, indicant præsumptionem: ut ex Reginaldo, Duardo, Alterio, & Bonacina adnotat Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 13. num. 9.* Ratas habere prædictas actiones non inducit excommunicationem istam: eo quia Rata habentes in hac Clausula non exprimuntur. Sic Ugolinus, Duardus, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. numer.* 10. Nec hanc excommunicationem inducit non impedire eas actiones, cum facilè possit id fieri; si non impediens sit persona privata, nec ad eum spectat nisi ex Charitate non impedire. Secus verò si persona publica esset, & ad eam ex officio spectaret, & sciret offensum ad Sanctam Sedem recurrere; tunc enim contra Justitiam peccaret, & censeretur causa indirecta offensionis itaut talis omissio fiat ex intentione impediendi recursum ad Sanctam Sedem. Sic probabiliùs docent Duardus, Filliuccius, & Alterius contra Bonacinam, & Castropalaum eos referentem, *num.* 11.

In Decimatertia Clausula lata est excommunicatio contra omnes tam Ecclesiasticos, quàm Sæculares cujuscumque dignitatis, qui prætexentes frivolam quamdam appellationem à gravamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis, tam gratiam, quàm justitiam concernentium. Necnon citationum, inhibitionum, sequestrorum, Monitoriorum, processuum, executorialium, & aliorum Decretorum à nobis, & à Sancta Sede Apostolica, seu Legatis, Nuntiis, Præsidentibus Palatii nostri, & Cameræ Apostolicæ Auditoribus, Commissariis, aliisque Judicibus, & Delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanaverint; aut aliàs ad Curias sæculares, & Laicam Potestatem recurrunt, & ab ea instante etiam Fisci Procuratore, vel Advocato Appellationes hujusmodi admitti, ac Litteras, citationes, inhibitiones, sequestra monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt. Quive illa simpliciter sine eorum beneplacito, & consensu, vel examine executioni demandari; aut ne Tabelliones, & Notarii super hujusmodi Litterarum, & Processuum executione instrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti, cujus interest, tradere debeant; impediunt, vel prohibent; ac etiam partes, seu eorum agentes, notarios, executores, subexecutores litterarum, citationum, Monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Civitatibus, Locis, & Regnis ejiciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per se, vel per alium, seu allos publice, vel occulte. Quive aliàs quibuscumque personis in genere, vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis, seu gratis, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant; seu gratias ipsas, vel litteras à dicta Sede impetrent, seu impetratis utantur, directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se, aut Notarios, seu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præsumunt. Lata est excommunicatio ista in defensionem Authoritatis Sedis Apostolicæ, ut priùs lata fuerat *in Cap. Quoniam, de Immunit. Eccles.* quæ ibi tamen reservata non erat. Violans præceptum in hac Clausula latum sacrilegus est, utpote lædens Sanctæ Sedis Authoritatem: ut docuerunt Cajetanus, Sayrus, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. punct. 14. numer.* 2. Hæc Clausula dividi solet à Doctoribus in tres partes. Prima quarum est contra Appellationem frivolam prætexentes, qui à gravamine, & executione litterarum Apostolicarum ad Curiam Sæcularem, & Laicam potestatem recurrunt. Frivola Appellatio non solum est, quæ sine legitima, & sufficienti causa fit, ut constat *ex Cap. cum Appellationibus frivolis, de Appellat. in 6.* sed etiam quæ invalida est, inanis, vana, & nullius momenti; adeoque recurrentes ad curiam sæcularem, & laicam potestatem ob impediendum gravamen, & executionem Litterarum Apostolicarum appellationem frivolam prætexunt, quæcumque fuerit Appellatio: ut rectè adnotant Castropalaus *l. c. num. 8.* & Bonacina *tom. 3. de cens. disp. 1. qu. 14. pun. 1. num.* 5. Litteræ autem Apostolicæ, à quibus appellare non licet ad Laicam potestatem; sunt Bullæ, quæ plumbeo sigillo muniri solent. Brevia, quæ sigillo cereo muniuntur. Citationes, seu Vocationes in Jus sive per Nuntium, sive per Epistolam, sive voce præconis, sive per edictum in loco publico. Inhibitiones, seu Mandata Superioris, qua prohibetur, ne aliquid fiat, aut si cœptum est prosequatur. Sequestra, seu Mandata, ac facultates concessæ ad deponendam rem, de qua controvertitur inter partes, apud alium, Monitoria, seu Præcepta facta sine cognitione

cauſæ cum clauſula: ſi ſenſeris te gravatum. Proceſſus, ſeu Scripturæ continentes acta Judicii fideliter conſcripta per publicam perſonam. Litteræ executoriales, quibus aliquid committitur alteri ad exequendum. Alia denique decreta ſunt ea omnia, quibus Summus Pontifex, aut ejus Judices Apoſtolici aliquid decernunt, etiamſi non fuerint Bullæ, Brevia, aut aliud ex recenſitis. Secunda pars hujus Clauſulæ eſt contra prohibentes, & impedientes executionem ſupradictarum Litterarum, ſive abſolutè prohibitio fiat, ſive conditionatè, hoc eſt, ne exequantur abſque conſenſu, & examine laicæ poteſtatis. Inſuper contra prohibentes, & impedientes, ne Tabelliones, & Notarii acta, & inſtrumenta conficiant ſuper executione harum Litterarum; aut ſi confecta ſint, ne tradant parti, cujus intereſt. Denique contra omnes illos, qui occaſione impediendi executionem prædictarum Litterarum Apoſtolicarum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ejiciunt è Civitatibus, Locis, Regnis, ſpoliant bonis, perterrefaciunt, concutiunt, ideſt nomine alterius metum inferunt, & comminantur per ſe, vel per alium, ſeu alios publicè, vel occulte habentes, ſeu impetrantes Litteras prædictas, eorum agentes, conſanguineos, affines, familiares, notarios, executores, ſubexecutores Litterarum, Citationum, & aliorum prædictorum. Adnotandum hìc 1. hanc excommunicationem incurri per actiones iſtas, aut aliquam ex ipſis, ſive privata authoritate fiant, ſive publica: quomodocumque præſtentur actiones, excommunicationem inducunt. Adnotandum 2. aliud eſſe impedire, aut prohibere executionem Litterarum; aliud non obedire illis, aut executionem illarum non exequi: quapropter per has ultimas actiones non incúrritur excommunicatio, ut ex Navarro, Reginaldo, Alterio docent Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 3. pun.* 14. *num.* 12. & Bonacina *tom. 3. de cenſ. diſput. 1. qu.* 14. *punct.* 2. *num.* 3. *&* 18. Adnotandum 3. Ratas habentes actiones impedientes executionem litterarum; ſicuti conſulentes impediri prædictam executionem non incurrere hanc excommunicationem, cum non ſufficienter exprimantur in Clauſula. Sic ex Duardo, Vivaldo, & Souſa docet Bonacina *l. c. numer.* 12. *&* 13. Adnotandum denique, non affici hac excommunicatione impedientes, & prohibentes, ſi impedimentum, & prohibitio non ſortiantur effectum: ratio eſt, quia ſi effectus non ſequitur, nullatenus dici poteſt appoſitum fuiſſe impedimentum, ac prohibitionem: maximè quia finis hujus Clauſulæ eſt, ne detineatur executio Litterarum, quæ non ſecuto effectu non detinentur. Sic Caſtropalaus *l. c. nu.* 15. Tertia pars hujus Clauſulæ eſt contra eos, qui per ſe, vel per alios, publice, vel occulte, aut alio quovis modo directè, vel indirectè, in genere, vel in ſpecie prohibent, ſtatuunt, ſeu mandant quibuſcumque perſonis, ne pro quibusvis eorum negotiis proſequendis, ſeu gratiis, vel Litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas à Sancta Sede impetrent, aut impetratis utantur. Adnotandum hìc: Epiſcopum non reputandum eſſe, velle impedire, aut prohibere Litterarum uſum, ſi eas recognoſcere velit; ſi veræ ſint, vel ſubreptitiæ, maximè ſi aliqua haberetur ſuſpicio: tunc enim non malitioſe, & injuſtè prohiberet; ſed juſtè, & licitè donec Pontifex informetur, & veritas eluceat. Sic ex Reginaldo docet Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 3. punct.* 14. *num.* 16.

In Decimaquarta Clauſula lata eſt excommunicatio contra omnes, & ſingulos, qui per ſe, vel per alios, auctoritate propria, ac defacto quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & Litterarum Apoſtolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque Judicibus eccleſiaſticis avocant, illorumque curſum, & audientiam, ac perſonas, capitula, conventus, Collegia cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tamquam Judices interponunt. Quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum citationes, inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales prohibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolvi per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executionem Litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium, proceſſuum, & decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id favorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætentionum, ſeu etiam donec ipſi ad nos informandos, ut dicunt, ſupplicaverint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes hujuſmodi coram nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur; etiam ſi talia committentes fuerint Præſides Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarii, Vice Cancellarii, Conſiliarii Ordinarii, vel extraordinarii quorumcumque Principum Sæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant Dignitate; aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarii, ſeu Vicarii fuerint. Lata eſt hæc excommunicatio in favorem Juriſdictionis Sanctæ Sedis, adeoque violatio Præcepti lati in hac Clauſula ſacrilegium erit: ut habent paſſim Doctores cum Bonacina *tom. 3. de cenſ. diſp.* 1. *quæſt.* 15. *punct.* 1. *num.* 1. Perſonæ, contra quas excommunicatio fertur; ſunt omnes, & ſinguli, qui propria authoritate, & defacto actiones prædictas exercent, vel ad eas exercendas auxilium, conſilium, vel favorem præſtiterint; etiamſi fuerint Præſidentes Cancellariarum &c. Advertendum tamen: quòd ad hoc ut incurrant prædictam excommunicationem tales actiones exercentes, debent eas exercere propria authoritate, & de facto; nam ſi eas exercerent authoritate Juris, vel ex Privilegio Summi Pontificis, non incurrerent excommunicationem, ut conſtat ex verbis Clauſulæ. Actiones verò, quibus per hanc Clauſulam adnectitur excommunicatio, ſunt 1. avocare propria authoritate, & defacto cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus adnexas prætextu quarumcumque exemptionum ab Auditoribus, & Commiſſariis Sedis Apoſtolicæ, aliis Judicibus Eccleſiaſticis. Avocari dicuntur Cauſæ iſtæ *ex cap. Ut noſtrum, de Appellat.* ſi apud Judices prædictos pendentes ad ſe trahere faciant, vel citando partes, ut coram ſe compareant, aut cauſam proſequantur; vel prohibendo Judicibus, ne ulteriùs procedant, aut partibus, ne coram illis litigent. 2. impedire curſum, & audientiam prædictarum cauſarum; necnon Perſonas, Capitula, Conventus, Collegia prædictas cauſas proſequi volentes. Non requiritur tamen, ut hoc impedimentum fiat authoritativè, & tamquam Judex, ut voluere Alterius, & Bonacina; ſed ſufficit, ſi quocumque modo impedimentum fiat, ac etiam ſi fiat Judiciali modo. Sic Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 3. punct.* 15. *num.* 4. 3. interponere ſe tamquam Judicem in cognitione prædictarum cauſarum: quapropter interponere ſe ut amicabilem compoſitorem cauſæ, velut Advocatum, aut Procuratorem; non eſt ſe interponere, ut Judicem. 4. compellere partes actrices, quæ cauſas iſtas committi fecerunt, ſive ut agentes, ſive ut conventæ ad revocandum, vel revocari faciendum citationes, inhibitiones, aut alias litteras decretas ſuper hujuſcemodi cauſas. 5. compellere eaſdem partes actrices per ſtatutum, vel alio modo ad faciendum, vel conſentiendum, ut abſolvantur illi à Cenſuris, & pœnis contentis in prohibitionibus, contra quos prohibitiones emanarunt. 6. impedire quomodolibet executionem Litterarum Apoſtolicarum, executorialium, Proceſſuum, & Decretorum prædictorum. 7. actio, quæ eſt acceſſoria, eſt præſtare auxilium, conſilium, vel favorem ad aliquam ex prædictis actionibus faciendam. Excommunicatio igitur incurritur per quamcumque iſtarum actionum ſive per ſe, ſive per alium factarum. Nec excuſat ab incurrendo prætextus prohibendi violentiam, nec alia quævis prætenſio exemptionum, gratiarum, litterarum Apoſtolicarum, ſeu ſupplicationum futurarum ad Sanctam Sedem, niſi tales ſupplicationes legitimè proſequantur penes ipſam Sanctam Sedem. Actiones tamen ſupradictæ, ut incurratur excommunicatio; debent fieri à Poteſtate laica; ſive de cætero laicus revera ſit exercens talem poteſtatem; ſive Eccleſiaſticus habens pariter poteſtatem laicam, eaque qua tali utatur in iſtis actionibus: nam uterque offendit Eccleſiam, & Sanctam Sedem introductione alienæ poteſtatis. Sic Navarrus, Sayrus, Sebaſtianus Medices, Alterius, Suarez, Duardus, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *tom. 3. de cenſ. diſp.* 1. *qu.* 15. *pun.* 1. *num.* 5. & Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 3. pun.* 15. *num.* 6.

In Decimaquinta Clauſula lata eſt excommunicatio

tio contra eos, qui ex prætenso eorum Officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcumque, personas Ecclesiasticas, capitula, Conventus, Collegia Ecclesiarum quarumcumque coram se, ad suum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum præter Juris Canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè quovis quæsito colore. Necnon qui statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, seu quævis alia Decreta in genere, vel in specie ex quavis causa, & quovis quæsito colore, ac etiam prætextu cujusvis consuetudinis, aut Privilegii, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis, & ordinatis usi fuerint; unde Libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quovis modo restringitur, seu Nostris, & dictæ Sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum Juribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præjudicatur. Connectitur hæc Clausula cum antecedente, & cum tribus sequentibus; ideoque non præmittuntur verba illa, excommunicamus, anathematizamus. In duas dividitur partes, prima quarum continet actiones, quibus violatur Ecclesiastica Libertas; & personas tales actiones facientes. Personæ sunt, qui ex prætenso officio, seu ob alicujus instantiam trahunt ad Tribunal sæculare personas Ecclesiasticas, vel trahi procurant præter Juris Canonici dispositionem. Sive trahentes sint laici, sive Ecclesiastici potestate laicali gaudentes: ut ex Cajetano, Ugolino, Duardo, & Bonacina docet Castropalaus *de cens. disp. 3. punct. 16. num. 3.* Debent tamen trahentes esse Judices, & quatenus Judices sunt, trahere debent, ut patet ex verbis Clausulæ, Ad suum Tribunal: quapropter si trahant ad sæculare Tribunal, & ipsi Tribunal non habent; vel si habent, non trahunt ad suum; non incurrunt excommunicationem istam. Debent insuper trahere, hoc est nolentem, & involuntarie mixtum adducere; non verò voluntarie se sistentem Tribunali laico. Debent denique trahere personas Ecclesiasticas, hoc est, gaudentes Privilegio fori. Actiones, quibus violatur Ecclesiastica libertas, contentæ in hac prima Parte, tres sunt. 1. trahere ex prætenso Officio, vel ad instantiam aliorum directè, vel indirectè personas ecclesiasticas ad suum Tribunal sæculare. 2. trahi facere prædictas personas ad dicta Tribunalia. 3. procurare, ut trahantur: requiritur tamen in his omnibus actionibus ad inferendam excommunicationem, ut sequatur effectus. Secunda Pars hujus Clausulæ continet has actiones, quibus excommunicatio annectitur, nempè facere, ordinare, & publicare Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, seu quævis alia Decreta in genere, vel in specie libertati Ecclesiasticæ repugnantia. Insuper Decretis factis, seu ordinatis uti, ex quorum usu præjudicatur libertas Ecclesiastica, vel Jus Sedis Apostolicæ, aut alterius Ecclesiæ. Requiritur ad excommunicationem istam incurrendam, ut statutum factum, & ordinatum publicatum sit: cum nemo statutum facere possit, nisi illud perfectè exprimat, declaret, & publicet. Sic ex Ugolino, & Duardo docet Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 16. nu. 5.* Eam tamen non incurrunt Consiliarii statuta disponentes, & præcones voce publicantes illa: ratio est, quia mere executive se habent ad statuti ordinationem, & publicationem; & revera Princeps ordinat, & publicat statutum mediis illis Ministris; sic ex Suarez, & Duardo docet Castropalaus *l. c.* Utentes his statutis contra libertatem Ecclesiasticam factis, & ordinatis incurrunt hanc excommunicationem. Illi verò dicuntur uti, qui ea observant, ac prætextu illorum libertati Ecclesiasticæ præjudicium inferunt: sive de reliquo utens sit persona publica, & authoritative utatur; sive persona privata: nam Clausula generaliter loquitur, ut docent Sayrus, Alterius, Duardus relati à Castropalao, *l. c.* quamvis ipse, & Bonacina sustineant, debere esse personam publicam, & ut talem utentem.

In Decimasexta Clausula lata est excommunicatio contra eos, qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscumque Judices Ecclesiasticos Ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares; necnon consanguineos, & affines impediunt quominus sua jurisdictione Ecclesiastica contra quoscumque utantur secundum quod Canones, & Sacræ Constitutiones Ecclesiasticæ, Decreta Conciliorum Generalium; & præsertim Tridentini statuunt; ac etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis Delegatorum quorumcumque sententias, & Decreta, aut aliàs Fori Ecclesiastici judicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias sæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, Ordinariis, aut delegatis prædictis, & contra illos exequi procurant; eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant consilium, patrocinium, & favorem in eisdem. Lata est excommunicatio ista in favorem Jurisdictionis Ordinariæ Ecclesiasticæ, & in protectionem ipsius; adeoque Præceptum latum in hac Clausula, si violetur, ultra injustitiam, etiam sacrilegium inducet: ut ex communi docet Cajetanus *verb. excommunicatio cap. 29. 1.* actio, quæ per hanc Clausulam prohibetur, est quomodolibet directè, vel indirectè impedire Judices Ecclesiasticos Ordinarios, ne sua jurisdictione Ecclesiastica utantur contra quoscumque juxta Dispositionem Canonum, Constitutionum Ecclesiasticarum, & Conciliorum Generalium, præsertim Tridentini. Non dicitur tamen impedire, qui absque vi, metu, ac minis; sed precibus, hortationibus, præmiis, amore, aut similibus blandítiis facit, ne Judices Ordinarii sua jurisdictione Ecclesiastica utantur; adeoque non incurrit excommunicationem istam. Sic *ex Leg. final. Cod. si quis aliquem testari prohibuerit*, docent Ugolinus, Graffis, Duardus, Filliuccius, Alterius, Coriolanus, quos refert, & sequitur Bonacina *tom. 3. de cens. disp. 1. qu. 17. pun. 1. num. 3.* Impedimentum hoc debet esse positum ab habente publicam authoritatem, nam si à persona privata apponeretur, non incurreret hanc excommunicationem: ratio est, quia hæc excommunicatio cum præcedenti continuatur, & præcedens fertur adversus eos, qui prætextu Jurisdictionis laicæ trahunt personas Ecclesiasticas ad suum Tribunal; adeoque continuatur adversus eosdem, qui prætextu ejusdem Jurisdictionis Judices Ecclesiasticos ordinarios in sua jurisdictione impediunt. Sic Navarrus, Graffis, Suarez, Duardus, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c. num. 7.* & Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 17. num. 4.* Debet insuper impedimentum esse Jurisdictionis Ecclesiasticæ, non verò Temporalis. Debet quoque Jurisdictio Ecclesiastica Ordinaria esse secundum Canones, & Sacras Constitutiones Ecclesiasticas, & Decreta Conciliorum Generalium, præsertim Tridentini, ut patet ex verbis ipsius Clausulæ. Advertendum hic, non incurri excommunicationem istam per impedimentum Jurisdictionis Delegatæ: ratio est, quia loquitur Clausula de Jurisdictione Ordinaria, nec exprimit Delegatam, ut exprimit in hac eadem Clausula contra recurrentes ad Curias sæculares. Sic ex Duardo, Alterio, & aliis docet Bonacina *l. c. nu. 10.* 2. actio, quæ sub excommunicatione prohibetur in hac Clausula; est recurrere post sententias, & Decreta Ordinariorum, vel ab eis Delegatorum; seu eludere Judicium Fori Ecclesiastici recurrendo ad Curias sæculares animo impediendi sententias, & Decreta ipsorum Judicum Ecclesiasticorum Ordinariorum, vel Delegatorum. Requiritur 1. ad hanc excommunicationem incurrendam, ut recursus ad sæcularia Tribunalia fiat post sententias, aut Decreta, non verò ante illa: ratio est, quia si Pontifex voluisset recursum ante sententias, & Decreta comprehendere; apposuisset ante, & post; ergo si tantum apposuit post, noluit recursum antecedentem comprehendere: sic ex Ugolino, Duardo, & Alterio docet Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 17. num. 8.* Requiritur 2. ut recursus ad sæcularia Tribunalia sit cum effectu, videlicet quòd prohibitiones, & mandata contra prædictos Judices obtineantur, & executioni mandentur: ratio est, quia ex solo recursu non deturbatur eorum Jurisdictio ordinaria, vel delegata; & finis intentus à Pontifice est, ne deturbetur usus Jurisdictionis Ecclesiasticæ: adde, quòd in Legibus pœnalibus mitior interpretatio facienda est. Sic Navarrus, Filliuccius, Vivaldus, Ugolinus, Duardus, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 10. 3.* actio est procurare à Curiis Sæcularibus, ut decernantur Mandata, vel prohibitiones contra prædictos Judices Ecclesiasticos Ordinarios, vel Delegatos. 4. actio est procurare, ut prædicta executioni mandentur. 5. actio est facere prædictas

ctas prohibitiones, vel Mandata contra Judices Ecclesiasticos. 6. actio est exequi, intimando videlicet ea Judicibus Ecclesiasticis, vel exigendo pœnam. 7. actio est præstare consilium, patrocinium, vel favorem in eisdem actionibus.

In Decimaseptima Clausula lata est excommunicatio contra eos, qui jurisdictiones, seu fructus, redditus, & proventus ad nos, & Sedem Apostolicam, & quascumque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes usurpant, vel etiam quavis occasione, vel causa sine Romani Pontificis; vel aliorum ad id legitimam authoritatem habentium expressa licentia sequestrant. Lata est hæc excommunicatio sub eodem tenore, quo tres antecedentes, in favorem Ecclesiasticæ libertatis contra usurpantes jurisdictionem, redditus, fructus, proventus ad Summum Pontificem, vel alias personas Ecclesiasticas spectantes; tum contra sequestrantes eosdem absque legitima facultate: adeoque violantes præceptum in hac Clausula latum committent peccatum injustitiæ, & Sacrilegii. Sic communis Sententia cum Cajetano, Sayro, Alterio, Filliuccio, Bonacina, & aliis penes Castropalaum *de cens. disp. 3. pun. 18. n. 2.* Actiones autem, ob quas hæc excommunicatio incurritur, sunt 1. usurpare Jurisdictionem, aut fructus, redditus, & proventus ad S. Sedem, vel alias Ecclesiasticas personas spectantes. Ille dicitur usurpare, qui bona aliena tamquam propria, & ut sibi debita adscribit, & assumit, quamvis sciat, ad alium spectare. Sic ex Glossa *in cap. Multi. 2. q. 1.* docent Cajetanus, Alterius, Navarrus, Toletus, Duardus, Suarez, Ugolinus, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *tom. 3. de cens. disp. 1. q. 18. pun. 1. n. 3.* Hinc fit, non incidere in hanc excommunicationem latrones, fures, milites, fructus, & proventus Ecclesiæ furantes, & rapientes: eo quia non dicuntur usurpare sibi hæc bona, hoc est, non ea subtrahunt tamquam sibi debita, & ex prætenso jure ad se spectantia; sed furantur, & rapiunt. Sic præcitati Doctores. 2. actio est sequestrare prædicta bona sine legitima authoritate. Ille sequestrare dicitur, qui jurisdictionaliter, sed illegitimè ea apud se, vel alium deponit, liberum illorum usum impediens illis Ecclesiasticis, ad quos de Jure spectant. Sic Suarez, Moneta, Alterius, Duardus, Reginaldus, Ugolinus, Sousa, quos referunt, & sequuntur Bonacina *tom. 3. de cens. disp. 1. q. 18. pun. 1. n. 8.* & Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 18. nu. 5.* Non loquitur tamen Clausula de sequestratione voluntarie facta ab ipsis Ecclesiasticis; sed de sequestratione necessaria, quæ fit ex mandato Judicis, vel ad instantiam unius partis tantum, vel ex ejus officio. Nec loquitur de sequestro in eis Casibus, in quibus de Jure permissum est, aut ex Romani Pontificis expressa licentia, aut aliorum habentium ad id legitimam facultatem. Requiritur 1. ad hoc ut usurpantes, vel sequestrantes incurrant excommunicationem istam; ut jurisdictio sive spiritualis sit, sive Temporalis, & bona spectent ad Summum Pontificem, seu Sedem Apostolicam, aut ad alias Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, vel beneficiorum Ecclesiasticorum: nam si alio titulo spectarent ad Ecclesiasticas personas, non incurreretur hæc excommunicatio: ut apertè patet ex verbis Clausulæ; & ex Cajetano, Navarro, Alterio, Duardo, Ugolino adnotat Bonacina *l. c. nu. 12.* Non requiritur tamen, ut usurpatio, vel sequestratio fiat eo animo, quatenus bona Ecclesiastica sunt; sed sufficit quocumque modo usurpare, vel sequestrare: ratio est, quia Pontifex absolute, & indistincte loquitur; & aliunde sufficit, quòd usurpans, aut sequestrans sciat, bona illa esse Ecclesiastica. Sic rectiùs docuere Toletus, Sayrus, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 8. n. 7.* Requiritur 2. ut usurpatio, vel sequestratio fiat de fructibus, proventibus, & redditibus spectantibus ad beneficium: nam si venditi jam fuerint, & in pecuniam redacti, & usurpetur, & sequestretur pecunia illa; non incurreretur hæc excommunicatio: cum pecunia non sit proventus beneficii, sed loco illius subrogatur. Sic ex Duard. & Bonac. docet Castrop. *l. c. n. 20.* Requiritur denique: ut usurpatio, & sequestratio fiat Beneficiario, non tamen Conductori: eo quia non proveniunt conductori ex beneficio, & ratione beneficii, sed ex conductione beneficii. Sic ex Duard. tradunt Bon. *tom. 3. de cens. disp. 1. pun. 2. n. 26.* & Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 18. n. 21.*

In Decimaoctava Clausula lata est excom. sub eodem tenore, quo quatuor antecedentes, contra eos, qui collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus hujusmodi sine Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Nec non qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur; cujuscumque sint præeminentiæ, Dignitatis, Ordinis, Conditionis, aut status, etiamsi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alii potentatus; Quicumque etiam Regnis, provinciis, Civitatibus, & Terris quoquo modo præsidentes, Consiliarii, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innovantes decreta super his per Sacros Canones, tam in Lateranensi novissimè celebrato, quàm aliis Conciliis Generalibus edita, etiam cum Censuris, & pœnis in eis contentis. Hæc excommunicatio etiam lata est in favorem ecclesiasticæ libertatis, adeoque violare præceptum in hac Clausula latum sacrilegium erit ex communi sententia Doctorum. Continet autem Clausula ista varias actiones, ob quas hæc excommunicatio incurritur. 1. quarum est imponere collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera personis Ecclesiasticis, ac eorum, & ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, fructibus, redditibus, proventibus absque speciali, & expressa licentia Romani Pontificis. Hinc fit: hac excommunicatione affici non solum imponentes onera realia, sed etiam personalia ecclesiasticis personis: sic clare constat ex verbis Clausulæ defendentis libertatem Ecclesiasticam ab omni onere in bonis, & personis, quidquid in contrarium alii dixerint. Requiritur tamen ad incurrendam hanc excommunicationem, ut tributa, & onera imposita exigantur; nam si imponerentur tantum, & non exigerentur, non incurreretur excommunicatio ista, cum utraque actio requiratur. Sic ex Duard. Quaranta, Reginald. & aliis docent Bonac. *tom. 3. de cens. disp. 1. q. 19. pun. 1. n. 3. in fin.* & Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 19. n. 9.* 2. actio est exigere tributa, quæ ut diximus, connectitur cum impositione. Et quamvis si exigantur tributa ab aliis imposita ecclesiasticis personis adhuc incurritur hæc excommunicatio, ut rectè advertit Bonac. *l. c. n. 5.* quia esto impositio requirat exactionem, exactio tamen non requirit impositionem à se factam. 3. actio est prædicta onera, & tributa ecclesiasticis personis imposita recipere; etiamsi sponte tradant, & concedant: Quòd si ecclesiasticæ personæ tradant, & concedant aliquod non impositum ipsis; tunc recipiens non incurrit hanc excommunicationem: quia est traditio omnino libera, & quilibet est rei suæ moderator, & arbiter. Non requiritur tamen ad hanc excommunicationem incurrendam, ut tributum, aut onus impositum, exactum, vel receptum sit materia gravis, ut voluere nonnulli; sed sufficit, esse levem materiam, cum gravitas, vel levitas in isto casu non desumatur ex materia tributi; sed ex injuria libertati ecclesiasticæ facta, etiam ob rem levem. Sic rectiùs docuere Alter. *lib. 5 disp. 19. cap. 3. in fin.* & Castrop. *l. c. n. 13.* 4. actio est per se, vel per alios, directè, vel indirectè prædicta facere, hoc est, imponere exigere, aut recipere tributum etiam à sponte dantibus. Directè imponere est immediate ecclesiasticis personis imponere; indirectè verò est imponere aliis, ex qua impositione necessario gravantur personæ Ecclesiasticæ, ut explicant Doctores. 5. actio est procurare, id est diligentiam, & operam præstare, ut impositio, exactio, & receptio tributi suum sortiatur effectum. 6. actio est in supradictis auxilium, consilium, aut favorem præstare præscribendo modum, suadendo, hortando. Qui tamen non prohibet, cum prohibere possit has actiones; solum videtur favere negativè, non verò positivè, ut requiritur ad hanc excommunicationem incurrendam. Sic Bon. *l. c. n. 19.*

In Decimanona clausula lata est excommunicatio contra omnes, & quoscumque Magistratus, & Judices, Notarios, scribas, executores, subexecutores & quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo sine speciali, specifica, & expressa hujus S. Sedis Apostolicæ licentia, quique hujusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel aliàs perperam abuntur;

etiamsi talia committentes fuerint Consiliarii, Senatores, Præsidentes, Cancellarii, Vice Cancellarii, aut quovis alio modo nuncupati. Excommunicatio ista lata est in defensionem Personarum Ecclesiasticarum contra laicam potestatem, & Sæculares Judices se interponentes in Causis capitalibus, & Criminalibus Ecclesiasticorum. Ex quo fit, quòd violare præceptum in hac Clausula latum sit sacrilegium: ut tradunt communiter Doctores. Requiritur tamen 1. ad hanc excommunicationem incurrendam, ut Personæ perpetrantes actiones in hac Clausula prohibitas sint inferiores Imperatore, Rege, aut Principe absoluto: nam ex verbis Clausulæ constat, quòd exprimantur Magistratus, Judices &c. qui solent esse Ministri, Officiales, ac inferiores Principe absoluto: maximè quia Princeps absolutus solet speciali, vel generali nomine exprimi; ut ex Sanchez notat Bonac. *tom. 3. de cens. disp. 1. q. 20. pun. 2. n. 7.* Requiritur 2. ut patrantes has actiones sint Laici, & potestate laica utentes præter Juris Ordinem, & absque expressa licentia Pontificis: nam si Ecclesiastici essent, non eam incurrerent; dummodo non uterentur potestate laica, si ea gauderent. Sic ex Ugolin. Duard. & Filliuc. docet Bonac. *l. c. nu.* 8. Actiones in hac Clausula prohibitæ multæ sunt. 1. est quomodolibet se interponere in prædictis causis Criminalibus personarum Ecclesiasticarum processando. Sed controversum est: an si Magistratus, Judex &c. se interponant per consilium, auxilium, vel favorem; incurrant hanc excommunicationem? Et quamvis affirmet Bonac. *l. c. pun. 1. nu.* 2. eo quia ly quomodolibet omnem penitus modum includit; nihilominus valde probabile est non incurrere, ut docuit Castrop. *de cens. disp. 3. pun.* 20. *n.* 4. nam ly quomodolibet se interponere, quod est genericum, teste ipso Bonacina, contrahitur à Pontifice ad alias actiones subsequentes expressas, videlicet quomodolibet processando, banniendo, capiendo, sententiam proferendo, aut exequendo; non verò ad alias actiones non expressas. Processare autem personam Ecclesiasticam est judicialiter inquirere, & investigare, ac informationem recipere de delicto aliquo illius: omnes siquidem actus, qui in Judicio fiunt ob causam ante sententiam, dicuntur processus à Doctoribus. 2. actio est bannire personam Ecclesiasticam: bannire autem, seu relegare est ejicere, & privare personam Civitate, vel patria, sive perpetuo, sive ad tempus *ex Leg. Relegat. ff. de Interdict.* 3. actio est capere, quòd nihil aliud importat, quàm personaliter aliquem apprehendere, vel comprehendere; sive id fiat injectis manibus, & vinculis; sive detinendo, & custodiendo eum in loco, ex quo libere exire nequeat: ut ex Navarro, Alter. Filliuc. docet Bonac. *tom. 3. de cens. disp. 1. q. 20. pun. 1. n.* 12. 4. actio est proferre sententiam, hoc est, post formatum processum decretum ferre, seu præceptum in Judicio. 5. actio est sententiam exequi, videlicet mandare executioni præceptum, quod Judex Laicus contra Ecclesiasticam personam protulit. Advertendum hìc ex Bonac. *l. c. n.* 16. quòd non requirantur omnes istæ actiones simul ad incurrendam hanc excommunicationem; sed sufficit, quòd quælibet ex his præstetur. 6. actio est extendere licentiam, & facultatem à S. Sede habitam ad personas Ecclesiasticas in licentia non expressas, & ad Casus in licentia non contentos. Licentia autem, quam habere debet Judex laicus à Summo Pontifice, debet esse specialis, specifica, & expressa; adeoque non sufficit generica. Censetur verò specifica, & expressa, si lata fuerit ad inquirendum de aliquo delicto in specie, ut de proditione Reipublicæ, crimine læsæ Majestatis, etiam adversus Ecclesiasticas personas; quamvis istæ non exprimantur singillatim: ut ex Suar. Duard. Alterio docet Castrop. *de cens. disp. 3. pun.* 20. *nu.* 6.

In Vigesima Clausula lata est excommunicatio contra omnes illos, qui per se, seu alios, directè, vel indirectè sub quocumque titulo, vel colore invadere, destruere, occupare, & detinere præsumpserint in totum, vel in partem Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ, & Corsicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Thuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venusinum, Sabiensem, Marchiæ Anconitanæ, Massæ Trebatiæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas provincias, illarumque Terras, & loca, ac Terras specialis commissionis Arnulforum, Civitatesque nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneventum, Perusium, Avinionem, Civitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Clomacum, & alias Civitates, Terras, & loca, vel jura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subjecta; necnon supremam Jurisdictionem in illis nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem defacto usurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt; necnon adhærentes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel favorem quocumodolibet præstantes. Lata est hæc excommunicatio specialiter in defensionem, & favorem bonorum Temporalium S. Sedis, illiusque supremæ Jurisdictionis: nam in Clausula Decimaseptima lata fuerat contra usurpantes bona, reditus, & proventus spectantes tum ad Summum Pontificem, tum ad alias Ecclesiasticas personas. Violans præceptum in hac Clausula latum committit peccatum injustitiæ, & Sacrilegium ex communi sententia Doctorum, cujuscumque Dignitatis, Status, & Conditionis fuerit; nec specialis mentio ipsarum supremarum Dignitatum facienda erat, cum ipsa materia specialiter supremas personas exprimat; & actiones sub excommunicatione prohibitæ sunt propriæ Summorum Principum: ut tradunt Ugolinus, Duardus, Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 21. n. 3.* Dividi solet hæc Clausula in tres partes. Prima quarum has actiones comprehendit, nempe per se, vel alios directè, vel indirectè sub quocumque titulo, vel colore invadere, hoc est, irruere, & cum impetu aggredi, quod proprium est hostium: nam si hostilis incursus non habeatur; non habebitur invasio, sed occupatio; adeoque excommunicatio incurritur non per invasionem, sed occupationem, Sic Suar. Ugolin. Filliuc. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n.* 5. Destruere, seu devastare, demoliri, ac constructa diruere. Occupare, seu rapere, aut usurpare. Detinere, hoc est, rapta, & usurpata nolle restituere. Quælibet ex istis actionibus, sive Invasio fuerit, sive Destructio, aut Occupatio, vel Detensio prædictorum bonorum Romanæ Ecclesiæ sufficiens est ad hanc excommunicationem inducendam: eo quia sensum faciunt disjunctivum, non verò copulativum; ut rectè observat ex Suar. Alter. & Duard. Bonac. *tom. 3. de cens. disp. 1. quæst. 21. pun. 1. num.* 8. Nec requiritur, ut quælibet ex prædictis actionibus fiat, ut loca illa subtrahantur à potestate, & Jure Ecclesiæ Romanæ; cum gratis requiratur hæc intentio. Sic idem Bonacina *l. c. numer.* 9. referens Cajetanum, Suarez, Reginaldum, Duardum, Alterium, Filliuccium, & Sayrum. Secunda pars Clausulæ has continet actiones, nempe supremam Pontificis, & Romanæ Ecclesiæ Jurisdictionem defacto usurpare, hoc est, tamquam sibi debitam, & ad se spectantem accipere, vel tenere. Defacto perturbare, defacto retinere, & defacto vexare; itaut quælibet ex istis actionibus singillatim sumpta sufficiens sit ad hanc excommunicationem inducendam; faciunt enim sensum disjunctivum, ut superiùs diximus, & adnotat Bonac. *l. c. n.* 22. Nomine Supremæ Jurisdictionis non accipitur hìc Dominium directum, & Utile, quod habet Pontifex in suis Civitatibus, & Locis; sed merum, & Mixtum Imperium, quod habet Pontifex, ut Supremus Princeps est; præcipue puniendi Ecclesiasticos ultimo supplicio, quæ facultas nulli data est. Sic *ex Leg. Imperium, ff. de Jurisdict. omn. Judic. & ex cap. Quod translationem, de Offic. Deleg.* docent Jason, Bartol. Alter. quos refert, & sequitur Bonac. *l. c. n.* 16. & Castrop. *de cens. disp. 3. pun.* 21. *n.* 7. Perturbantes autem, aut vexantes Legatos, Commissarios, Gubernatores à Sede Apostolica constitutos in dictis Locis incurrunt hanc excommunicationem, si perturbent in ea Jurisdictione, quæ ad Pontificem spectat: nam hoc est perturbare, & vexare jurisdictionem Pontificiam, & S. Sedis, eam siquidem exercent nomine Pontificio. Secus esset, si in aliis perturbarent, & vexarent, quæ hanc Jurisdictionem non respicerent. Sic Castrop. *l. c. nu.* 8. Idem dicendum, si usurpatio, & perturbatio fieret Vacante Sede Pontificia: nam semper verificaretur, quòd si non Pontifici viventi, Romanæ saltem Ecclesiæ injuria inferretur per usurpationem, & perturbationem: nec perit Dignitas Pontificia mortua persona. Sic Bonacina *tom. 3. de cens. disp. 1. qu. 21. pun. 1. numer.* 21. & Castropalaus *loc. cit. numer.* 9. Tertia pars Clausulæ has actiones comprehendit, nempe adhærere delinquentibus supradicta facientibus, hoc est libere sequi eorum factionem fovendo, defendendo, consilium, auxilium, vel favorem præstando.

Hinc

Hinc est, quòd qui equos, arma, milites, victualia, opes, pecunias, vel alias res subministrat; aut consulit, suadet, hortatur; vel transitum per suas Terras permittit ad efficiendam aliquam actionem ex principaliter prohibitis; hanc excommunicationem incurrit. Debet tamen Principalis operans committere delictum, ut adhærentes, defendentes, consulentes, auxiliantes, faventes excommunicationem incurrant: ut ex Alterio, Filliuc. Bonac. docet Castrop. *l. c. n.* 10. Debet insuper adesse dolus, & malitia ad incurrendam excommunicationem istam invadendo, usurpando, detinendo, vexando Loca prædicta, & Pontificiam Jurisdictionem; ut clarè colligitur ex illo verbo, præsumpserint; nam si bona fide procederent, utique excusarentur: maximè si probabilis titulus juxta judicium Virorum Doctorum, & timoratorum Dei haberetur: ut ex Suar. Cajet. Duard. Filliuc. Alter. Covarr. docent Bonac. *l. c. n.* 25. & Castrop. *l. c. n.* 11.

3 Explicatis viginti excommunicationibus Bullæ Cænæ Domini in totidem Clausulis contentis, remanent breviter adnotanda nonnulla ad hanc Bullam spectantia ultra ea, quæ præmisimus in principio hujus Capitis. Et 1. Pontificem reservare sibi absolutionem harum excommunicationum præter mortis articulum, in quo qui poterit à peccatis absolvere, pariter poterit ab istis excommunicationibus; dummodo priùs præstetur à pœnitente cautio de stando mandatis ecclesiæ, seu accessurum ad Pontificem, ut primum potuerit, & ejus mandatis parturum, & satisfaciendo parti offensæ per satisfactionem realem, si possibilis sit; sin minùs sufficiens erit cautio pignoratitia, fidejussoria, vel saltem juratoria sufficiet juxta Regulas generales. Si tamen ob destitutionem sensuum infirmi nulla cautio præstari possit, non ideo relinquenda erit absolutio; cum cautio præstanda sit, si præstari possit. Sic Suar. *de cens. disp.* 21. *sect.* 3. *n.* 2. Sayrus *lib.* 3. *Thes. cap.* 25. *num.* 4. Bonac. *tom.* 3. *de cens. disp.* 1. *quæst.* 22. *pun.* 2. *num.* 26. & Castropalaus *de cens. disp.* 3. *pun.* 22. *num.* 3.

4 2. Sacerdotem præsumentem absolvere ab his Censuris absque legitima facultate ipso jure incidere in excommunicationem, ac ejus absolutionem nullam esse, utpote sine jurisdictione collatam. Quæ quidem excommunicatio olim reservata erat; sicuti & cætera hujus Bullæ, ut testatur Cajetan. *in sum. verb. excom. cap.* 77. sed nunc temporis reservata non est juxta tenorem Bullæ Urbani VIII. cum statuta sit post reservationem factam in Clausula antecedenti, quæ non extenditur ad subsequentem: ut docent Navarrus, Suar. Tolet. Sayr. Duard. Antonius Sousa, Alter. Coriolan. Filliuc. quos referunt, & sequuntur Bonac. *l. c. pun.* 3. *n.* 8. & Castrop. *l. c. num.* 5. Adnotandum tamen, quòd absolvens extra Urbem in Italia tantum incidit in excommunicationem reservatam à Clemente VIII. dummodo absolvat prætextu Privilegiorum à S. Sede concessorum.

5 3. Absolvendum ab excommunicatione contracta ob delictum in Bulla Cœnæ prohibitum debere habere verum propositum similia imposterum non perpetrandi; etiamsi solemniter absolutio fiat ab ipso Pontifice; alioquin nulla erit absolutio data, cum impœnitenti suffragari nequeat absolutio. Insuper qui fecerint Pragmaticas, Constitutiones, Leges, Decreta Libertati Ecclesiasticæ repugnantia; absolvendi non erunt, nisi priùs ea publicè revocaverint, ac deleri, & cassari curaverint ex Archiviis, locis, & libris, in quibus adnotata reperiuntur, & de revocatione Summum Pontificem certiorem fecerint; aliàs nullius effectus erit absolutio data. Et protestatur Pontifex, ac notum facit omnibus per absolutionem solemniter factam, aut quoscumque alios actus contrarios tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam suam, vel successorum, quantocumque tempore continuatam nullatenus præjudicare posse, & debere in omnibus, & singulis contentis in hac Bulla, & quibuscumque Juribus Sedis Apostolicæ, ac S. Romanæ Ecclesiæ undecumque, & quandocumque quæsitis, vel quærendis.

6 4. Revocat Privilegia omnia, etiam per viam contractus concessa, aut remunerationis, & sub quavis alia forma, & tenore, ac cum quibusvis clausulis, etiam Derogatoriarum Derogatoriis; nec non consuetudines omnes, etiam immemorabiles, ac præscriptiones quantumcumque longissimas; & alia, quæ juvare valeant, ac tueri contra hos processus, ac sententias in Bulla ista contentas; penitus siquidem tollit, & omnino revocat omnia, & cætera contraria ipsis, ac dispositioni hujus Bullæ, qua revocatione attenta nulla privilegia subsistere poterunt in contrarium; ut bene adnotat Castropalaus *de cens. disp.* 3. *pun.* 22. *nu.* 7.

5. Præcipit Pontifex, & quidem sub mortali, ut constat ex illis verbis, in Virtute S. Obedientiæ districtè præcipiendo mandamus omnibus Patriarchis, Episcopis, Prælatis, & aliis locorum Ordinariis, ut publicare faciant semel in anno, aut pluries Bullam istam in suis Ecclesiis, quando major fuerit populi conventus. Huic tamen obligationi satisfit, si unusquisque ipsorum in sua Matrice Ecclesia publicationem fecerit quolibet anno: ut ex Alterio docet Castropalaus *l. c. nu.* 8. 7

6. Obligat Pontifex Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, aliosque locorum Ordinarios, & Ecclesiarum Prælatos, necnon Rectores, cæterosque curam animarum exercentes, ac Presbyteros sæculares, & quorumcumque Ordinum Regulares ad audiendas peccatorum confessiones quavis auctoritate deputatos ad habendum penes se transumptum præsentium litterarum, easque diligenter legendum, & studendum percipere. Sufficit tamen Religiosis si transumptum affixum sit in loco publico Monasterii, ubi commodè perlegi possit; & sacerdotibus sæcularibus, si illud habeant Domi suæ in aliquo Authore, vel in Ecclesia, ubi confessiones audiunt. Sic Mendo *in epitom. verb. Bulla Cœnæ Domini, num.* 1. 8

CAPUT II.

De excommunicatione Summo Pontifici reservata in Decreto Juris ob violentam manuum injectionem in Clericos, vel Monachos.

1 *Hæc excommunicatio unica in Decreto Juris continetur in Can. si quis suadente* 17. *quæst.* 4.
2 *Quis veniat nomine clerici in hoc Canone expressi?*
3 *Quænam requirantur in clericis Minoribus, ut hoc Privilegio canonis frui possint?*
4 *Quinam clerici excludantur ab hoc Privilegio canonis, & Privilegio Fori?*
5 *An clerici criminosi, Joculatores, Incorrigibiles, si in Sacris constituti sint; privilegium Fori ipso jure amittant?*
6 *Quis veniat nomine Monachi in hoc Canone expressi?*
7 *Quid dicendum de Tertiariis D. Dominici, & D. Francisci?*
8 *Quid de eremitis?*
9 *Quid de Equitibus, & Commendatariis laicis Ordinum Militarium?*
10 *Personæ, contra quas lata est excommunicatio in favorem clericorum, & Monachorum; sunt omnes, & singuli Fideles, cujuscumque sexus, & conditionis fuerint.*
11 *An injiciens manus violentas in Clericum, vel Monachum volentem, & consentientem incidat in hanc excommunicationem?*
12 *An ipse clericus, vel Monachus volens, & consentiens in suam percussionem incurrat hanc excommunicationem?*
13 *An si clericus, vel Monachus manus violentas in se injecerit, incurrit excommunicationem?*
14 *Quænam actio principaliter prohibita sit sub excommunicatione in hoc canone; & quænam ad eam requirantur, ut sit materia excommunicationis?*
15 *Explicantur aliquæ actiones in particulari, ob quas incurritur hæc excommunicatio.*
16 *Assignatur regula aliqua ad dignoscendum, quando actio sit violenta, & injuriosa Clerico, vel Monacho.*
17 *Deducuntur aliqui casus in particulari, in quibus actio non reputatur injuriosa.*
18 *Ad quasnam alias actiones extendatur violenta manuum injectio?*
19 *Mandantes, Consulentes, & Faventes percussioni clerici, vel Monachi innodantur excommunicatione.*
20 *Non impedientes Clerici, vel Monachi percussionem, cum impedire possint; incurrunt in excommunicationem, si ex Officio ad id teneantur, non verò si ex Charitate.*
21 *Ratam habens percussionem Clerici nomine suo factam incidit in excommunicationem.*
22 *Modus percussionis ex subita passione, & primo motu excusat ab excommunicatione; sic etiam si ex joco, aut ludo facta fuerit.*
23 *Quoties percussio ex circumstantiis non censetur graviter injuriosa excusat ab excommunicatione.*
24 *Percussio si proveniat ex ignorantia probabili excusat ab excommunicatione.*

25 *Si percussio fiat vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ ad defendendum se, rem suam, & proprium honorem; excusat ab excommunicatione.*
26 *Percussio ob correctionem, & disciplinam ab habente facultatem, dum non excedat modum; excusat ab excommunicatione.*
27 *Percutiens, aut occidens Clericum turpiter agentem cum matre, filia, Uxore, aut sorore ipsius percutientis non incurrit excommunicationem.*
28 *Percutiens Clericum privatum Privilegio Canonis non incurrit excommunicationem.*
29 *Officialis Principis turbam arcens, & casualiter Clericum percutiens non incurrit excommunicationem.*
30 *Sæcularis de Mandato Prælati Clericum capiens non incurrit excommunicationem.*
31 *Absolutio excommunicationis latæ per hunc Canonem reservatur Pontifici: sed temperata fuit reservatio, & concessa facultas aliis Prælatis inferioribus; & quomodo?*
32 *Pontifex, & ejus legatus à latere absolvere possunt ab hac excommunicatione pro foro interno, & externo, quæcumque fuerit percussio. Nuntius Pontificis absolvere potest in Provincia sibi demandata, dum ibi existit, eos, qui ex illa Provincia sunt. Legatus verò natus non potest.*
33 *Episcopus vel per se, vel per alium absolvere poterit pro foro interno, & externo suos subditos, si tamen percussio levis fuerit. Et qui veniunt nomine episcopi?*
34 *Superiores domorum Religiosarum, dummodo sint supremi in Domo religiosa, nec in illa alium habeant supra se; absolvere possunt subditos per se, & per alios, si tamen percussio levis fuerit.*
35 *An dentur aliqui Casus, in quibus possint Episcopi absolvere etiam ob gravem, & mediocrem Clerici percussionem?*
36 *An si delictum sit occultum possit Episcopus absolvere suos subditos, etiam ob percussionem enormem?*

1 POST explicatas excommunicationes in Bulla Cœnæ contentas explicandæ remanent aliæ excommunicationes Pontifici Reservatæ in Corpore Juris, & extra illud; & dein non Reservatæ. Initium tamen facimus à Decreto Juris per Gratianum collecto, in quo unica tantùm habetur excommunicatio, sed valde celebris, contenta *in can. si quis suadente* 17. *q.* 4. lata contra injicientes manus violentas in Clericum, vel Monachum; ait enim Textus: Si quis suadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum injecerit, anathematis vinculo subjaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & ejus mandata recipiat. Ut autem distinctius procedamus, 1. inquirendum est, quinam veniant nomine Clerici, vel Monachi. 2. per quas actiones dicatur, manus violentas in illos injicere. 3. quis possit ab hac excommunicatione absolvere.

2 Clericus dicitur non solum, qui Sacros Ordines habet; sed etiam qui minores Ordines recepit, aut prima tantum Tonsura initiatus fuerit: sic apertè statuitur *in cap. Clericus, dist.* 21. *& cap. cum contingat. De Ætat. & Qualit.* Hinc deducitur 1. Clericos irregulares, excommunicatos sive toleratos, sive vitandos, aut Censuris Suspensionis, vel Interdicti affectos, vel degradatos verbaliter tantum, comprehendi in Canone isto: sunt etenim revera Clerici, nec privilegio hujus Canonis privati. Secus tamen esset de Clerico realiter degradato, amitteret siquidem hoc privilegium, ut constat *ex cap. Degradatio, de Pœnis in* 6. & docent Toletus *lib.* 1. *cap.* 31. *n.* 8. Coninch *disp.* 14. *de excom. dub.* 15. *n.* 157. Sayrus *lib.* 3. *Thes. cap.* 26. *n.* 8. Bonac. *de excom. disp.* 2. *q.* 4. *pun.* 3. *n.* 4. & Castropal. *de cens. disp.* 3. *pun.* 23. *§.* 1. *nu.* 1. deducitur 2. etiam comprehendi in hoc canone clericum, qui post susceptionem Sacrorum Ordinum Matrimonium contraxit; nam licet alias pœnas incurrat, non privatur tamen privilegio hujus Canonis: quia revera Clericus est. Sic ex Sayr. Coninch, & aliis docet Bonac. *l. c. n.* 6. Et quamvis bigamus evadat, fit tamen talis non per bigamiam veram, sed similitudinariam: & bigamus realis amittit privilegium Canonis. Deducitur 3. Clericum conjugatum, qui bigamus non sit, eo quia conjunctus matrimonio cum Virgine, ac habitum Clericalem, & Tonsuram defert; comprehendi in hoc Canone: ut clarè constat *ex cap. unic. de cleric. conjug. in* 6. Quòd etiam verum est, etiamsi habitum, & Tonsuram deseruerit, & postea reassumit absque fraude: eo quia pœnitentia illi prodesse debet: ut docent Sylvester, Sayr. Suar. Navar. Filliuc. Conin. quos refert; & sequitur Bonacina *disp.* 2. *q.* 4. *pun.* 3. *nu.* 2.

Controverti hìc solet: an clerici primam Tonsuram habentes, vel Minores Ordines, ut possint privilegio hujus Canonis gaudere; debeant Tonsuram, & habitum Clericalem communiter portare, inservire insuper alicui Ecclesiæ, vel litteris vacare in publica Academia? Hæc omnia requiri in Clerico minori, ut possit privilegio Canonis gaudere; docuerunt Rodr. Florian. de Solis, Bannez, Suar. & ut probabile dat Laym. relati à Castrop *de cens. disp.* 3. *pun.* 23. *§.* 1. *n.* 2. inventur, quia Trident. *sess.* 23. *cap.* 6. *de Refor.* hæc omnia requirit, ut Clericus minor gaudeat Privilegio Fori; ergo eadem requirere videtur, ut gaudeat Privilegio Canonis. Probabiliorem tamen reputo sententiam docentem oppositum: ratio est, quia Tridentinum solum ibi restrinxit Privilegium Fori, & reliquit intactum Privilegium Canonis secundum Jus Commune; ergo si ex Jure Communi hæc non requiruntur in Clerico minori ob Privilegium canonis, requirenda non erunt à Doctoribus: maximè quia sunt Privilegia distincta, nec ex uno arguendum ad aliud. Sic Navar. Mol. Avil. Gonzalez, Clarus, quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n.* 3. 3

Excluduntur ab hoc Privilegio Canonis, & Fori 1. Clerici conjugati non gerentes habitum, & Tonsuram *ex cap. unic. de cleric. conjug. in* 6. in super si non sint deputati ex licentia episcopi servitio alicujus ecclesiæ. Sic ex Conin. Laym. & aliis communiter docet Castrop. *l. c. n.* 5. 2. Clerici bigami in minoribus ordinibus constituti; dummodo bigamia vera sit, & interpretativa: interdicitur siquidem ipsis gestatio habitus, & Tonsuræ, utpote omni Privilegio denudatis *ex cap. unic. de Bigam. in* 6. 3. Clerici, qui deserto habitu clericali inverecundè immiscent se gravibus criminibus Tyrannidis, & Seditionis, aut aliis facinoribus *ex cap. Perpendimus, cap. cum non ab homine, de sent. excom.* & à fortiori si incidant in crimen Assassinii *ex cap.* 1. *de Homicid. in* 6. 4. Clerici Joculatores, Goliardæ, Bufones si per annum vacaverint huic ignominioso officio *ex cap. unic. de Vit. & honest. Cleric. in* 6. 5. Clerici exercentes Officia carnificum, Macellariorum, Tabernariorum, si conjugati sint, vel habitum clericalem dimiserint: aut ter moniti ab eorum episcopis non destiterint ab Officio, vel si postquam destiterint, reassumant. Si tamen conjugati non sint, & habitum clericalem retineant; non privantur Privilegio canonis, & Fori quoad personas, sed solum quoad bona; itaut non sint defendenda eorum negotia à Judice Ecclesiastico, sed sæculari, & instar sæcularium subjacent Tributis *ex Clem.* 1. *de Vit. & honest. cleric.* 6. Clerici, qui ter admoniti ab episcopo per trinas, & distinctas monitiones nominatim adhibitas, ut habitum clericalem depositum reassumant, eum reassumere nolunt; vel ut ab officio vili desistant, aut sæcularibus negotiis non se immiscent *ex cap. In audientia, cap. Contingit, de sent. excom. & Clem.* 1. *de Vit. & honest. Cleric.* 4

Exagitari solet: an Clerici criminosi, Joculatores, Incorrigibiles, si in sacris constituti sint; privilegium Fori ipso jure amittant; Glossa *in cap.* 1. *de Apostat.* Covarru. *Pract. Quæst. cap.* 31. *n.* 2. & Julius Clarus *lib.* 5. *sentent. §. fin. q.* 36. *n.* 23. docuerunt, ipso jure privari: eo quia trina monitio æquivalet sententiæ degradationis, aut privationis. Sed longe probabilius puto, non privari Privilegio Fori quoadusque realiter degradentur, vel per sententiam Judicis eo priventur: ratio est, quia *in cap. cum non ab homine, de Judic.* post incorrigibilitatem remittitur puniendus clericus potestati sæculari, *& in cap. ut famæ.* 35. *de sent. excom.* conceditur Laicis potestas capiendi clericos incorrigibiles; sed non tamquam propriis Judicibus, sed ut ministris ecclesiæ, cui illi clerici adhuc sunt subjecti; ergo non ipso jure ob incorrigibilitatem privatur clericus Privilegio Fori. Sic Suar. *in lib.* 4. *de defens. fidei adversus Regem Angliæ cap.* 17. *n.* 24. Laym. *lib.* 1. *summ. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 5. *n.* 4. Joan. Monachus, Joan. Lupus, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 3. *pun.* 23. *§.* 1. *num.* 11. *& 12.* 5

Monachus dicitur quicumque Religiosus utriusque sexus, qui non solum professus est, aut vota Religiosa emiserit, etiamsi conversus fuerit; sed pariter qui novitius est, ac in via ad Religionem, & professionem, ac vota religiosa: Sic constat *ex cap. ex tenore, cap. de monialibus, de sent. excom. & cap. Religioso, de sent. excom. in* 6. Et quamvis ante annos pubertatis, seu decimumquartum Novitiatum ingressus fuerit, & revera tunc temporis Novitius non sit; nihilominus quia sub obedientia vivit, & animum habet profitendi Religionem, ac emittendi in ea Vota; hoc Canone comprehenditur. Secus esset, si ejus ingressus 6

gressus invalidus esset ob impedimentum essentiale, tunc nullum privilegium conferre posset; sicuti Tonsura invalidè collata Clerico nullum ei privilegium confert. Sic Sanch. *in oper. Mor. lib. 5. cap. 4. nu. 24.* & Bonac. *de excom. disp. 2. q. 4. pun. 3. n. 7.* Idem dicendum puto de purè oblato Religioni, ut in ea educetur usque ad certam ætatem absque animo profitendi in ea, & vota Religiosa emittendi: nec enim Novitius, nec Religiosus esset. Dixi, utriusque Sexus, eo quia comprænduntur sub hoc Canone moniales tum professæ, tum conversæ, ac novitiæ; dummodo non vivant Domi suæ more laicorum, ut patet *ex cap. Illorum, de sent. excom.* Non excluditur ab hoc Canone Religiosus bigamus, quia ex nullo Jure constat, Religiosum privari Privilegio Religiosis concesso ob bigamiam; sicuti ob eamdem privatur Clericus Privilegio Clericali. Sic docent Sylvest. Sayr. Molin. Suar. Regin. Felin. Navar. Tolet. & alii communiter quos referunt, & sequuntur Bonac. *l. c. n. 8.* & Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 23. §. 1. num. 13.*

7 Tertiarii D. Dominici, & D. Francisci sub hoc Canone comprænduntur; imò etiam sub Privilegio Fori, si in communi vivant, & habitum religiosum gestent, ac sub obedientia sint: ratio est, quia Religiosi censentur pro eo tempore, ac personæ Ecclesiasticæ: Religiosus siquidem non accipitur pro eo tantum, qui professionem emisit; sed etiam pro eo, qui habitum gestat, particeps est status illius, & sub obedientia vivit, ut sunt communiter novitii. Secus dicendum de Tertiariis ex devotione, qui Domi suæ extra Religiosam familiam vivunt, etiamsi Regulam servent, Sic Rota relata à Navar. Sacra Congreg. Cardin. relata à Filliuccio, Suar. Alter. Graffis, Felin. Tolet. Molina, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 4. pun. 3. n. 10.* & Castrop. *l. c. nu. 14.* Extendit citatus Bonacina ad omnes eos, qui cuicumque Religioni approbatæ assumpto habitu se mancipaverint ad inserviendum, ad petendam scilicet eleemosynam, vel alia obsequia, & servitia præstanda.

8 Eremitæ, qui in communi vivunt in aliqua Congregatione sub certa Regula, ac sub obedientia: idem dicendum de aliis, qui vivunt in communi sub Prælato ex tacita, vel expressa Summi Pontificis licentia, aliquo pacto inito, etiamsi vota Religiosa non emittant: gaudent hoc Privilegio. Ad hoc enim utpotè favorabile extenditur, eo quia censentur uti Religiosi: & sic ex communi Sententia docent Navar. Sylvest. Molina, Avila, Suarez, Filliuc. Reginald. Coninch, de Graffis, Martha, Duard. Alter. Rodriq. Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de excom. disp. 2. q. 4. pun. 3. nu. 10. in fin.* & Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 23. §. 1. n. 14.* Secus tamen dicendum de eremitis, qui ex commissione Prælati alicui Ecclesiæ inserviunt, & habitum singularem habent: isti siquidem non habent stabilem vivendi modum, nec firmum, sed pro suo libito ab eo recedere possunt; ut adnotat citatus Castropalaus.

9 Equites, & Commendatarii laici ordinum militarium, qui sub obedientia vivunt; & vota solemnia Castitatis, Paupertatis, & obedientiæ emittunt; gaudent hoc Privilegio Canonis, & Fori; sunt etenim Religiosi, adeoque Privilegiis Religiosorum gaudere debent. Sic extra controversiam sunt equites S. Joannis Jerosolymitani, & defacto cautum est penes ipsos, ut si ad invicem percutiantur, à Priore Conventus absolvi debent, ut cæteri Religiosi. Reliqui verò equites, & milites Commendatarii, ut sunt S. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ in Hispania, S. Spiritus in Gallia, Ordinis Christi in Lusitania, Sanctissimæ Annuntiationis, & S. Lazari in Sabaudia, S. Stephani in Florentia controversa res est, an gaudeant Privilegio Canonis, & Fori: cum Docti Viri affirment, alii denegent. Sed standum Consuetudini, & eorum Privilegiis.

10 Personæ, contra quas lata est hæc excommunicatio Canonis in favorem Clericorum, & Monachorum; sunt omnes, & singuli fideles utriusque sexus, cujuscumque status, Conditionis, & Dignitatis fuerint, qui suadente Diabolo manus violentas in Clericum, vel monachum injecerint: sufficit enim quòd sint doli capaces ad eam incurrendam; & perfectum rationis usum habeant, etiamsi in minori ætate fuerint: loquitur siquidem generaliter Textus, & omnes fideles Legi Ecclesiasticæ subjectos comprænditi, sive Majores, sive Minores fuerint; sive Mares, sive fœminæ; sive unus, sive plures ad instar Communitatis. Sic *ex cap. 1. cap. Mulieres, cap. Pueris, de sent. excom.* docent communiter Doctores.

Dubitabis 1. an injiciens manus violentas, ac percutiens Clericum, vel Monachum volentem, & consentientem incidat in hanc excommunicationem? Resp. affirmativè: ratio est, quia efficitur injuria statui Clericali, & ipsi. Quòd autem efficiatur injuria statui Clericali, & Ecclesiastico, patet ex se, & expressè habetur *in cap. Contingit, de sent. excom.* Quòd etiam efficiatur injuria ipsi Clerico, vel Monacho consentienti, probatur: quia tunc non fit injuria volenti, & consentienti, quando revera potest velle, & consentire in iis, in quibus injuriam pati potest; sed Clericus, vel Monachus nequit velle, & consentire, ut derogetur Privilegio toti Ordini Clericali, vel monastico concesso, cum persona particularis, & privata nequeat cedere, & præjudicare Privilegio toti Communitati concesso, ut satis diximus cum de Privilegiis; ergo Clericus, vel monachus, etiamsi volens, & consentiens patitur injuriam ob prædictam manuum violentarum injectionem: maximè quia si offensio ipsi facta injuriosa est, & dehonestativa status Clericalis, vel monastici; ejus consensus nullus est. Sic communis sententia cum Cajetano, Sayro, Suar. Coninc. Avil. Filliuc. Reginald. Molin. Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de excom. disp. 2. q. 4. pun. 2. n. 5.* & Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 23. §. 1. n. 3.* 11

Dubitabis 2. an ipse Clericus, vel Monachus volens, & consentiens in suam percussionem injuriosam incurrat hanc excommunicationem? Resp. ipso facto non esse excommunicatum, sed excommunicandum fore: ut clarè constat ex ipso *cap. Contingit, de sent. excom.* ubi dicitur, excommunicetur, quod Censuram ferendam denotat, non verò latam: ut ex Suar. Navar. Reginald. Filliuc. adnotat Bonac. *l. c. nu. 6.* Et etiamsi pluries consentiat suæ percussioni per plures actus successivos factæ, non incurrit excommunicationem latam contra participantes in crimine criminoso: eo quia omnes illi actus reputantur una percussio; & excommunicatio ob participationem in crimine criminoso supponit contractam excommunicationem. Sic ex Sayro, Avila, & aliis docet idem Bonacina citatus. 12

Dubitabis 3. an si Clericus, vel monachus manus violentas in se ipsum injiceret, hanc excomunicationem incurreret? Resp. affirmativè, suppono tamen percussionem materiam gravem, & gravitatem culpæ attingere, ut si ex ira, desperatione, tædio vitæ se graviter percuteret, vulneraret, occideret: nam si ob mortem Parentum, Amicorum, & Carorum sibi barbam, vel capillos evelleret; aut ex devotione, & carnis mortificatione flagellis etiam cruentis se cederet; tunc non suadente diabolo se percuteret, nec statui Clericali, & sibi injuriam inferret. Supposita igitur gravitate culpæ, & materiæ injuriam inferret statui Clericali, & ejus Privilegio, cui persona privata cedere minimè potest, ut supra diximus: verum insuper esset, se injeciisse manus violentas suadente diabolo in Clericum, vel Monachum. Sic Panormit. Navar. Sayr. Molin. Laym. Suar. Coninc. Avil. Reginal. quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 23. §. 2. n. 4.* & Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 4. pun. 2. nu. 7.* 13

Actio principalis in hoc Canone prohibita sub excommunicatione ipso facto incurrenda est injectio manuum violentarum in Clericum, vel Monachum suadente diabolo. Ad hanc tamen manuum violentarum injectionem tria necessariò requiruntur, ut sit materia hujus excommunicationis. 1. ut sit actio violenta, hoc est, quòd per eam vis injuriosa inferatur: nominantur manus, eo quia sunt consuetum, & magis obvium instrumentum, quo vis injuriosa infertur: cæterùm inferri poterit pedibus, vel alio instrumento, ense, fuste, sclopo, lapidibus, veneno, quo Clericus, vel Monachus occidatur, vulneretur, mutiletur, aut percutiatur. 2. ut actio violenta injuriosa sit in Clericum, vel Monachum, hoc est, in personam illius, aut res illi adhærentes. 3. ut actio ista violenta, & injuriosa in Clericum, vel Monachum sit mortaliter peccaminosa, hoc enim indicant verba illa, suadente diabolo, maximè quia non incurritur excommunicatio, nisi ob culpam lethalem. 14

Ex dictis colligitur 1. hanc excommunicationem incurrere, qui violenter, & cum injuria eripit aliquid è manu Clerici, aut ejus vestes dilacerat, vel equum violenter detinet per frænum, qui Clericum vehit, aut frænum frangit, vel equum ipsum ferit, dum eo utitur Clericus; aut ita Clericum equitantem insequatur, ut ea insecutio causa fuerit, ut Clericus se præcipitem fluvio dederit, aut aliud grave damnum ei secutum sit. 2. Judicem sæcularem, qui Clericum detinet, vel curat detineri in custodia, vel in Domo ponendo custodes, ut non possit liberè exi- 15

exire, aut si exeat; eum capiant. 3. eum, qui licèt Judex non sit, Clericum includit in aliquo loco, vel carcere; itaut ex eo loco exire nequeat sine suo dedecore, aut pudore. 4. eum, qui licèt leviter percutiat Clericum, nihilominus percussio illa reputatur valde injuriosa; ut si nervo, vel fuste malè dolato leviter percuteret ad ignominiam; vel in Clericum conspueret, pulverem injiceret, aut lutum ob summum dedecus. Censentur namque actiones istæ violentæ, & mortaliter injuriosæ Clerico, ac Statui Clericali. 5. eum, qui cibum, vel potum veneno infectum Clerico porrigit, etiamsi secreto, & sine vi porrigat: est enim actio ex se violenta, quæ tendit ad destructionem Vitæ, & magis violenta, quàm si ipsi inferretur alapa, aut conjiceretur lutum, vel saliva. 6. eum, qui contra Clericum explodit sclopum, etiamsi pila plumbea emissa eum non lædat, aut tangat; sed ob terrorem illum moritur Clericus: esset enim actio violenta, & injuriosa Clerico. Has omnes actiones violentas, & injuriosas esse Clerico, vel monacho colligunt Doctores *ex cap. nuper, de sent. excom.* cum Sylvestro, Molina, Cajetano, Navarro, Sayro, Avila, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom. disp. 2. q. 4. pun. 1. §. 1. à n. 4. ad 12.* & Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 23. §. 2. n. 2.*

16 Regula generalis ad dignoscendum, quando actio reputanda sit violenta, & injuriosa Clerico, vel Monacho suadente diabolo, & ad quam subsequatur hæc excommunicatio, licèt ex se difficilis sit assignatu: nihilominus hæc ut communior tradi solet, quando videlicet ita gravis censetur, ac injuriosa statui Clericali, ut præscindendo ab excommunicatione arbitrio Virorum prudentum sufficiens sit ad lethale peccatum constituendum. Secus verò si talis non censeatur, nec censenda erit sufficiens ad excommunicationem inducendam: sic *ex cap. Nemo. 11. qu. 3.* & illis verbis Canonis hujus, si quis suadente diabolo, colligunt & rectè Suarez, Molina, Coninch, Avila, Layman, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *l. c. in fin.* & Bonacina *l. c. num. 13.*

17 Hinc deducitur 1. pueros Clericos, & impuberes inter se rixantes, & ad invicem se percutientes non incidere in excommunicationem istam: quia ut plurimum eorum nocumenta non attingunt lethalem culpam, nec reputantur graviter injuriosa attenta qualitate personarum. Secus tamen esset, si oppositum censerent Viri prudentes. Sic colligunt *ex cap. 1. de sent. excom.* Molina, Filliuccius, Avila, Coninch, & alii penes Bonacinam *l. c.* Idem dicendum de percutiente ita leviter Clericum, ut actus ille externus percussionis attentis omnibus non reputetur sufficiens ad mortalem culpam, etiamsi ex interiori animo graviter offendendi procederet: nam requiritur ad excommunicationem hanc incurrendam, ut actus ipse exterior, quantùm est ex se capax sit lethalis culpæ præscindendo ab animo interiori offendendi graviter. Sic ex Suarez, Filliuccio, Coninch, Reginaldo, & aliis communiter docet Bonacina *l. c. num. 4.* Deducitur 2. furantem clam Clericum surripiendo cum dexteritate nummos ex ejus crumena; aut illum dormientem spoliando vestibus, etiamsi postea cogatur per accidens remanere domi; non incurrere hanc excommunicationem: non enim actiones istæ, quamvis ex se capaces gravis culpæ, fiunt cum violentia, quæ requiritur ad excommunicationem istam. Sic Sà, Sayrus, Reginaldus, Suarez, Filliuccius, Coninch, quos refert, & sequitur Bonacina *de excom. disput. 2. quæst. 4. punct. 1. §. 1. num. 7.* Deducitur 3. non incidere in hanc excommunicationem eum, qui lacerat vestes, aut alias res non adhærentes Clerico: sic enim non injiceret manus violentas in eum, utpote illi non adhærentes. Sic etiam dicendum de eo, qui absque ulla vi, vel contactu; sed per metum, & terrorem cogit exire Clericum è suo fundo: nam non injicit manus violentas, quamvis per metum, & minas cogat exire. Sic ex Molina, Suarez, Filliuccio, Sayro docet Bonacina *l. c. num. 3. 8. & 11.* Deducitur 4. injuriantem Clericum verbis, vel gestis absque tamen violenta manuum injectione, ut si eum injuriosis verbis, aut signis afficeret, nec percutiendo, nec eum attingendo; non incurrere hanc excommunicationem: eo quia non habetur violenta manuum injectio, ut requiritur ad excommunicationem istam. Sic Bonacina *loc. cit. num. 10.*

Quamvis *in can. si quis suadente*, solum compræ- 18
hendatur physica offensio, ac violenta manuum injectio in Clericum, vel Monachum; nihilominus extenditur communiter à Doctoribus excommunicatio ista à principali actione injiciendi manus violentas suadente Diabolo in Clericum, vel Monachum ad alias actiones accessorias, & cum ea connexas, nempè ad mandantes, Consulentes, Faventes, Consentientes, ratam habentes, vel omittentes impedire percussionem Clerici, vel Monachi, cum tenentur ex justitia impedire. Et quidem de Consentientibus in percussionem Clerici constat *ex cap. Quantæ, de Sent. excom.* de Mandantibus, seu precibus, & promissis incitantibus ad Clerici offensionem constat *ex cap. Mulieres, §. Illi, de sent. excom.* De Ratam habentibus offensionem suo nomine factam Clericis constat *ex cap. cum quis, de sent. excom. in 6.* Sed de his omnibus actionibus accessoriis nonnulla distinctius attingenda sunt.

Mandantes igitur, Consulentes, & Faventes percus- 19
sioni Clerici innodari hac excommunicatione, sive mandatum, Consilium, & Favorem expressè præstent, sive tacitè; clarè patet ex eo, quia si huic excommunicationi subjiciuntur Consentientes *in cap. Quantæ, cit.* multo magis, & potiori jure subjici debent Mandantes, Consulentes, & Faventes: satis enim ultra consentire videntur, qui percussionem mandant, consulunt, favent, aut ad exequendum eam auxilium præbent. Sic Navarrus, Sayrus, Suarez, Avila, Molina, Sylvester, Filliuccius, Coninch, Reginaldus, Layman, & alii passim, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom. disp. 2. q. 4. pun. 1. §. 2. n. 1.* & Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 23. §. 2. nu. 5.* Requiritur tamen ad hanc excommunicationem incurrendam, ut sequatur percussio: nam ea deficiente, quæ est actio principalis; pariter deficiunt mandatum, Consilium, Favor, Auxilium, quæ sunt actiones accessoriæ fundatæ in principali: accessoriæ siquidem in odium principalis prohibentur, adeoque non habita principali puniri nequeunt accessoriæ, ut patet *ex cap. Mulieres, §. ult. de sent. excom.* & docent Doctores superius citati. Requiritur insuper, ut Mandatum, Consilium, Favor, & Auxilium, influant in percussionem Clerico factam, & sint causa illius: nam si non influerent, non incurreretur per tales actiones excommunicatio: ut habent passim Doctores. Nec sufficit ad excusandum ab hac excommunicatione incurrenda revocasse Mandatum, aut Consilium; nisi revocatio facta de se sufficiens sit, & efficax ad illud revocandum, ut si verbis, epistola, internuntio serio facta sit mandatario, aut consilium accipienti: ut ex Molina, Coninch, & Layman docet Castropalaus *l. c. nu. 9.* Semper tamen requiritur, ut revocatio innotescat mandatario, & Consilium accipienti: dum enim non innotescit, semper præsumendum est, Mandatarium, aut consilium accipientem ex vi Mandati, aut consilii habiti motum fuisse ad actionem illam faciendam. Sic Innocentius, Molina, Coninch, Avila, Layman, Lessius, Suarez, Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 23. §. 2. num. 7.* & Bonacina *de excom. disp. 2. qu. 4. pun. 1. §. 2. num. 4.* Nec insuper sufficit ad excusandum ab hac excommunicatione, quòd mandans, aut consulens post mandatum, & consilium se remiserit in gratia pœnitentia ductus: eo quia ad incurrendam Censuram, & Irregularitatem non requiritur necessario, ut peccatum mortale tunc committatur, quando ipsa incurritur; sed sufficit, quòd antea commissum fuerit: nam pœnæ istæ compati possunt cum Dei gratia, & amicitia. Sic ex Lessio, Sylvestro, Reginaldo, & aliis docent Bonacina *l. c. num. 5.* & Castropalaus *l. c.*

Non impedientes Clerici percussionem, cum eam 20
impedire possint; tunc incurrunt excommunicationem, quando impedire tenentur ex Officio, & ex Justitia, non verò ex Charitate tantum. Sic sunt Reges, Judices, & alii Superiores, Patres, Tutores, Heri, Pedagogi, Parochi &c. ratio deducitur ex ipsis verbis *cap. Quantæ, de sent. excom.* ibi enim dicitur: eos delinquentibus favere interpretamur, qui cum possint, manifesto facinori desinunt obviare; sed favor, qui injuriosus est Clerico, & statui Clericali; est favor procedens ex eo, qui tenetur ex Officio, & ex Justitia; non verò ex eo, qui tenetur ex Charitate impedire, & non impedit; aliàs si injuriosus esset Clerico, sequeretur quòd resarcire deberet omnia damna inde emanantia, quod non concedunt Authores adversæ sententiæ; ergo

go ille interpretandus est favere manifesto facinori, qui cum possit, & tenetur ex officio, & ex Justitia obviare, non obviat; non verò qui tenetur ex charitate tantùm, etiam si ex odio, & pravo affectu non obviet, cum possit. Sic Navarrus, Philiarcus, Coninch, Reginaldus, Henriquez, Molina, Avila, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Excom. disp. 2. quæst. 4. punct. 1. §. 2. num. 7. & 8.* & Castropalaus *de Cens disp. 3. pun. 23. §. 2. num. 13.*

21 Ratam habentes percussionem Clerici signo aliquo externo, si suo nomine, & in gratiam ipsorum facta sit, & id sciant; incurrunt hanc excommunicationem, ac si mandatum ad illam faciendam dedissent: ratio est, quia fictione Juris retrotrahitur, ac mandato æquiparatur *ex Cap. Cum quis, de Sent. excom. in 6.* ergo si mandans eam incurrit, pariter eam incurrere debet sic eam ratam habens. Dummodo tamen potuerit eam mandare pro eo tempore, quo secuta est percussio: nam si pro eo tempore infans erat, vel amens, non incurreret eam. Secus verò si ebrius erat, vel dormiens: cum ebrietas, vel somnus non tollant rationis usum permanenter. Sic Philiarcus, Suar. Sayr. Molina, Navarrus, Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Bonac. *l. c. num.* 10. & Castrop. *l. c. num.* 14.

22 Causæ excusantes ab incurrendo excommunicationem istam variæ enumerantur à Doctoribus. 1. est modus percussionis, si videlicet ex subita passione, & primo motu absque plena advertentia percussio fiat, vel ex joco, aut ludo, esto percussio gravis fuerit: modus namque iste gravitatem minuit, nec culpam lethalem attingere facit, adeoque ab incurrendo censuram excusat. Sic Suarez, Molina, Coninch, Layman, Bonac. quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. punct. 23. §. 3. num. 3.*

23 2. Est quoties ex circumstantiis non censetur percussio graviter injuriosa Statui Clericali: æquum enim est, ut ubi non habetur grave peccatum, nec censura incurratur. Sic diximus, pueros Clericos inter se rixantes, & se percutientes, ut plurimùm excusari ab hac censura: eo quia hæc injuria inter tales personas ratione ætatis non reputatur gravis, etiam si aliquando gravis esse soleat. Sic ex Soto, Coninch, Layman, Molina docet Castrop. *l. c. num.* 2.

24 3. Est, si percussio proveniat ex ignorantia probabili, ut si quis Clericum percuteret comam nutrientem, ob quam Clericum non reputaret, vel in loco obscuro, & tenebricoso latentem; aut nocte subobscura ambulantem, absque eo quòd adverteret Clericum esse: Hæc doctrina extenditur ad percutientem Clericum, dum dat operam rei illicitæ: quia & si percutiens illicitè operetur, non tamen illicitè operatur contra statum Clericalem: ut docent Navar. Covar. Molina penes Castrop. *l. c. n.* 4. Imò si percutiens animum haberet percutiendi Clericum, & quem percutit revera Clericus non est; non incurrit excommunicationem istam: eo quia non incurritur ob pravum affectum, & animum contra Clericum; sed ob externam, & veram manuum violentarum injectionem in illum. Secus tamen esset, si vellet percutere Joannem Clericum, & ex errore percuteret Paulum etiam Clericum: nam excommunicatio ista non contrahitur ob percussionem factam isti, vel illi Clerico, sed ob voluntariam Clerici percussionem, quicumque sit, dummodo agnoscatur esse Clericus. Sic ex Molina, Laym. Coninch, Suar. tradit Castrop. *l. c.*

25 4. Est, si percussio Clerici fiat vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ ad se ipsum defendendum, vel rem suam, aut proprium honorem: ut statuitur *in Cap. Ex tenore, Cap. Si verò, de Sent. excom. & Clement. unic. de Homicid.* ratio est, quia jure naturæ cuilibet licita est defensio propriæ vitæ, bonorum, & honoris; adeoque non censenda erit violenta injectio manuum in Clericum, aut vis illi cum injuria illata. Sic Suarez, Sayrus, Avila, Angelus, Molina, Sà, Reginaldus, Coninch, Filliuccius, Navarrus, quos refert, & sequitur Bonac. *de excom. disput. 2. quæst. 4. pun. 4. nu.* 1. Extendunt multi Doctores cum Innocentio, Lessio, Abbate, Coninch, quos sequuntur Bonac. *l. c.* & Castrop. *de Cens. disp. 3. pun. 23. §. 3. n. 5.* ad defensionem cujuslibet proximi innocentis in vita, bonis, & honore: cum non solùm defensio propria licita sit cum moderamine inculpatæ tutelæ, sed etiam cujuslibet innocentis *ex Argum. Cap. Non inferenda, 24. quæst. 3. & ex Cap. Dilecto, de Sent. Excom. in 6.* Ex dictis fit 1. insequentem Clericum, qui ejus bona furatus est, & ab eo violenter extrahendo illa, cum alia via non suppetat recuperandi ea; non incurrere excommunicationem: eo quia non infertur injuria Clerico, sed potiùs injuria facta à Clerico repellitur. Secus tamen esset, si res furto ablatas domi repositas haberet; tunc enim non propria authoritate palam, & per vim, sed Judicis recuperandæ essent, alioquin injuria inferretur Clerico. Sic ex Navar. Molina, Bonac. & aliis docet Castrop. *l. c.* Fit 2. nec excommunicationem incurrere, qui Clericum fugientem debitorem insequitur, aut de fuga meditantem detinet, ut Judici Ecclesiastico præsentet, & sic debitum recuperet. Idem dicendum si Judex sæcularis Clericum inveniat in fragranti delicto, & eum vinculis alliget, ut Judici Ecclesiastico sistat; non enim excommunicationem incurreret: ut tradunt Panormit. Sylvest. Navar. Suar. Molina, Julius Clarus, Avila, Layman relati à Castrop. *loc. cit.* Fit 3. violenter expellentem Clericum è domo injustè illam occupantem non incurrere hanc excommunicationem, quando alia via non suppetit expellendi illum. Idem dicendum de muliere Clericum percutiente, quando factis, vel verbis ejus pudicitiam tentat, si alia non habeatur via defendendi se ab illo: ratio est, quia in utroque casu esset potiùs removere violentiam à Clerico illatam, ac justè se defendere, quàm manus violentas in Clericum injustè injicere. Sic ex Molina, Suarez, Avila, Coninch, Sylvestro, Sayro, Layman, & Bonac. docet Castrop. *l. c.*

26 5. Est Clericum percutere correctionis causa, & disciplinæ, cum quis legitimam facultatem, & potestatem habet ad id efficiendum, nec excedat modum in corrigendo: nam si excessus ille gravis esset, itaut pertingeret ad gravem culpam; excommunicationem induceret; secus verò si excessus levis esset. Non tamen moveri debet principaliter ex ira, aut odio ad percutiendum, & corrigendum; aliàs excommunicationem incurreret: quamvis si principaliter moveretur ex correctione, & fortè admisceretur grave odium, aut ira; non incideret in excommunicationem: eo quia externa illa percussio non esset sacrilega, sed justa, quamvis ex prava intentione operantis, & percutientis admisceretur peccatum grave odii. Sic *ex cap. ex tenore, cap. universitatis, capit. Cum voluntate, de sent. excom.* colligunt Molina, Angelus, Avila, Navarrus, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonac. *de excom. disp. 2. quæst. 4. pun. 4. nu. 4.* Hinc sequitur 1. licitum esse Prælato Ecclesiastico, Clericum etiam in sacris constitutum vinculis alligare, & moderata castigatione punire, prout culpa exigit, & qualitas personæ. Sic deducitur *ex capit. cit.* & docent Navar. Suar. Coninch, Laym. Molina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 23. §. 3. nu. 6.* Adnotandum tamen, quòd Episcopi non possunt extra necessitatem per se ipsos verberare Clericum, aliàs incurrerent excommunicationem contentam *in cap. Non liceat, dist. 86.* 2. licitum esse superioribus religionis subditos suos per verberationem corrigere, habent enim potestatem gubernandi. Et quamvis de rigore juris verberari debent subditi religiosi per ipsos superiores, dum sunt inferiores Episcopo, ut statutum est *in Cap. universitatis, de Sent. excom.* nihilominus ex consuetudine introducta, & ex Privilegio Alexandri VI. & Leonis X. *in Compend. Privileg. Minor. verb. Absolut. ordinaria, §.* 20. *&* 27. possunt disciplinæ causa Clericos sibi subditos, vel monachos verberare mediis aliis religiosis, etiam laicis, & conversis. Quod Privilegium extenditur aliis laicis communicantibus. Sic Navar. Molina, Coninch, Layman, Suar. Filliuc. Navarra, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *l. c.* & Bonac. *l. c. n.* 5. 3. licitum esse Magistris Clericos discipulos percutere disciplinæ causa, dummodo non excedant notabiliter modum, etiamsi Clerici fuerint majoribus ordinibus initiati: nam Textus *in cap. Cum volunt. de Sent. excom.* nullam distinctionem facit inter Clericos scholares, sicuti fecerat in Clericis turbantibus Divinum Officium. Sic Sylvest. Navar. Tabiena, Filliuc. Suarez, Coninch, Reginald. Bannez, Valentia, Turrianus, quos referunt, & sequuntur Bonac. *l. c.* & Castrop. *l. c. nu.* 11. Et quamvis dubitent aliqui, an id efficere possint per alios discipulos laicos; nihilominus consuetudine firmatum est, posse id efficere: cum executio potiùs Magistris jubentibus tribuatur, quàm ipsis laicis percutientibus subordinatis Magistris. Sic ex Molina, Layman, Coninch, docet Castrop. *l. c. num.* 12. & Bonacina *l. c. num.* 4.

n.4. referens Sylvest. Avilam, Suar. Filliuc. & alios. 4. licitum esse Patri; aut alteri Consanguineo, vel Propinquo, ad quem pertinet cura corrigendi Clericum delinquentem, illum moderatè verberare disciplinæ causa, etiam si Clericus majoribus Ordinibus initiatus fuerit: nam filius per susceptionem Ordinum Majorum non subtrahitur à Potestate Patris, adeoque nec ab ejus moderata correctione. Sic D. Antoninus, Sylvest. Navar. Avila, Suar. Filliuc. Coninch, Bannez, Valent. Bonac. penes Castrop. eos referentem *l. c. n. 7.* quamvis ipse putet, non posse id efficere cum filiis Clericis in Sacris constitutis, & alios refert pro se: sed mihi probabilior videtur sententia affirmans. 5. quod diximus de Magistro extendi posse ad Pædagogum, aut quemcumque alium, qui assumitur ad regendum Clericos, eosque continendos in suo Officio, etiamsi laicus fuerit: ut habet Molina *tract. 3. disp. 56. n. 3.* Insuper ad eum, ad quem spectat ex Officio Clericos in Minoribus turbantes Divina Officia expellere: quod etiam conceditur Senioribus Clericis *in cap. Cum voluntate §. ult. de sent. excomm.*

27 6. Est Clericum percutere, aut occidere turpiter agentem cum Matre, filia, Uxore, Sorore ipsius percutientis: ad has enim personas, non verò ad alias propinquas, consanguineas, vel affines extendenda est permissio facta ab Ecclesia ad temperandum dolorem ob injuriam acceptam, & ad magis cohibendos Clericos à similibus excessibus: ut habetur *in Cap. si verò, de sent. Excom.* Censetur autem turpiter agere Clericus cum personis prædictis non solùm si inveniatur in actuali fornicatione; sed etiam si vacet amplexibus, osculis, aut aliis actibus turpibus; imò si in eo loco reperiatur, in quo ex circumstantiis probabiliter conjici queat turpitudo: ut tradunt Sylv. Navar. Suar. Coninc, Molin. Sayr. Laym. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 23. §. 3. n. 13.* Liberatur ergo in tali casu percutiens Clericum ab excommunicatione, etiamsi pleno judicio, ac matura deliberatione id faciat: quamvis graviter peccet percutiendo, vel occidendo privata authoritate. Debet autem percussio fieri incontinenti, & non ex intervallo appositò: ratio est, quia si post delictum finitum percussio, vel occisio fiat non percutitur formaliter inventus in delicto, seu qui actu invenitur in delicto; sed percutitur, qui delictum alio tempore fecit. Non igitur excusari poterit ab excommunicatione *ex cap. Si verò cit.* Sic Gloss. *in eod. cap.* Sayr. Suar. Molin. Laym. Bonac. quos refert; & sequitur Castrop. *l. c. n. 14.* Advertendum hìc, quòd adducens per dolum, & fraudem Clericum ad turpiter agendum cum prædictis Personis, ut in delicto comprehensum percuteret, aut occideret, incurrit hanc excommunicationem; ratio est, quia Ecclesia nequit favere deceptionibus iniquis, ac dolis; nec est turpiter agentem invenire, sed malis artibus inducere, & adducere ad turpiter agendum. Secus tamen esset, si absque dolo, & fraude maritus habens suspicionem de Clerico cum sua Uxore &c. se domi absconderet ad observandum, & sic eum turpiter agentem inveniret: nam secreta, & occulta observatio illa delinquentis, non est occasio, ut ipse delinquat, esto delinquentem expectatum, & quæsitum inveniat: maximè quia posita suspicione jus habet efficiendi observationes illas secretas. Sic Navar. Mol. Avil. Coninch, Bonacina, quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n. 15.*

28 7. Est, esse Clericum privatum Privilegio Canonis. Sic sunt Clerici Conjugati non gestantes habitum, & Tonsuram. Clerici verebigami in minoribus Ordinibus constituti. Clerici, qui deserto habitu inverecundè immiscent se criminibus Tyrannidis, Seditionis, aut aliis facinoribus. Clerici Joculatores, Goliardæ, Bufones, si per annum vacaverint huic ignominioso Officio. Clerici exercentes Officia Carnificum, Macellariorum, Tabernariorum, si conjugati sint; aut si non sint conjugati, habitum Clericalem dimiserint, aut ter admoniti ab episcopo non destiterint ab Officio. Vide ea, quæ diximus supra *n. 4.* requiritur tamen, ut priventur hoc Privilegio per degradationem realem, vel per sententiam Judicis: ut notavimus *n. 5.*

29 8. Est, quando Officialis Principis turbam arcet, in qua reperitur Clericus; nam violèntia ista in Clericum reputatur casualis, & non suadente diabolo: ut *ex cap. Si verò 2. de Sent. excomm.* habent communiter Doct.

30 9. Est, quando sæcularis de Mandato Prælati Clericum capit, alligat, detrudit in Carcerem; nam concessum est Prælatis hæc per laicos efficere posse, quando justa causa extat puniendi Clericum: nequit tamen major violentia adhiberi, quàm necessaria sit ad illum capiendum. Sic *ex cap. Si clericus de sent. excomm. in 6.* habent Doctores.

Absolutio excommunicationis latæ per hunc canonem 31
reservatur Summo Pontifici, ut patet ex verbis ipsius canonis excepto mortis periculo. Temperata nihilominus fuit reservatio facta, & aliis inferioribus Prælatis concessa facultas absolvendi per alios juris textus, quos oportet expendere, ut pateat, in quo casu concessa sit. Necesse tamen est ad rectè intelligendam facultatem istam aliis Prælatis Pontifice inferioribus concessam præmittere varias Percussionis clerici, vel monachi species: nam Percussio alia est atrox, enormis, gravis; alia mediocris; alia levis. Percussio atrox, enormis, gravis illa dicitur, quæ secum trahit gravem læsionem, vel gravem injuriam percussi: & variis modis dignosci poterit. 1. ex ipso facto, ut si fiat cum gravi læsione corporis, mutilatione membri, aut debilitatione illius, ut vix imposterum inservire possit muneri suo; vel magna effusione sanguinis, aut de facto effundi posset, nisi effusio impedita fuisset; dummodo non sit ex levi percussione narium, quæ ob suam flexibilitatem faciles sunt ad sanguinis copiam emittendam: ut adnotat Gloss. *in cap. cum illorum de sent. excomm.* Insuper dici debet gravis percussio, etiamsi parum, vel nil sanguinis effundatur; aut membrum non mutiletur, nec debile reddatur; sed fustibus fieret, pedibus calcaretur, ictibus premeretur, aut longo tempore in obscuro, ac caliginoso loco violenter detineretur: ut ex Sylv. Mol. & Suar. tradit Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 23. §. 4. n. 2. 2.* ex Dignitate personæ percussæ, & vilitate personæ percutientis: adeoq; percussio etiam levis gravis reputatur, si fiat cardinali, episcopo, abbati, proprio superiori, judici, hero, aut alii in dignitate constituto *ex Leg. Prætor. ff. de injur.* aut si homo infimæ notæ nobilem ecclesiasticum percuteret; vel vir sæcularis religiosum *ex leg. sed si unus, §. quædam injur. ff. de injur.* 3. quoties fuerit graviter ignominiosa, ut si extensa palma cederet ecclesiasticum, vel fuste, aut nervo impeteret, aut pedibus conculcaret *ex instit. de injur. §. Atrox. 4.* si percussio fieret in oculo, ore, facie, etiamsi inflicta in alia parte corporis levis fuisset *ex leg. prætor edixit, ff. de injur. 5.* si fiat in platea, theatro, vel alio loco publico, & conventu hominum. 6. ex aliis circumstantiis: ut si fieret, dum clericus sacris vestibus est indutus ad sacra peragenda, & divina officia celebranda; vel si fieret coram Imperatore, Rege, Prælato, aliave persona in magna dignitate constituta. Et generaliter loquendo percussio censeri debet gravis, quando ex illa grave scandalum sequitur, & gravis injuria statui ecclesiastico; quod judicio virorum prudentum dijudicandum erit. In dubiis temen dijudicandum erit à Diœcesano, si absolutio pro foro interno, & externo impertienda sit; si pro foro conscientiæ tantum dijudicandum erit ab eo, cui committitur absolutio. Quod si dubium superari nequibit censenda erit gravis percussio: ut statuitur *in extrav. Perlectis.* Joannis XXII. relata à Covar. *in c. alma mater, 1. part. §. 9. n. 2.* Navarro *in Summ. c. 22. n. 92.* & aliis. Mediocris percussio est media inter gravem, & levem; & tunc accidit, quando dens extrahitur, evellitur copia capillorum, relinquitur sugillatio, & contusio carnis, vel sanguis effunditur, sed absque gravi læsione partis. Levis denique illa dicitur, quæ licèt gravem culpam in se contineat, nam sine gravi culpa nequit, ut diximus, incurri excommunicatio ista; nihilominus reputatur levis respectu mediocris, & gravis percussionis. Sic regulariter censetur percussio facta pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, lapide, quæ non relinquat contusionem, aut sugillationem carnis, nec fiat cum scissione membri, effractionis dentis, evulsione multorum capillorum, aut effusione multi sanguinis: ut colligitur *ex extravag. cit.* Adnotandum tamen, ad episcopum, & ad viros prudentes spectare, quando ex circumstantiis perpensis, & consideratis dijudicanda erit percussio levis, mediocris, aut gravis, enormis, atrox; & sic omnes ferè Doctores testantur. His præmissis

Dicendum 1. extra omnem controversiam esse, posse 32
absolvere ab hac excommunicatione tam pro foro externo, quam interno Pontificem, cui reservatur; & ejus Legatum à latere, sive percussio fuerit gravis, sive mediocris, sive levis: sic clarè constat *ex capite ad eminentiam, de sent. excomm.* gaudet enim potestate veluti Pontificia à die, quo è Curia Romana egreditur

usque

usque ad diem, quó eam regrediens ingreditur. Et non solùm absolvere poterit eos, qui sunt è Provincia suæ Legationis; sed quosvis alios ad eum recurrentes ex aliis Provinciis. Sic ex Communi Sententia docent Glossa, & Panormitanus *in cap. Excommunicatis, de offic. deleg.* Nuntius tamen seu Legatus Missus, & qui à latere non est; absolvere tantùm poterit eos, qui sunt è Provincia sibi demandata, & dum existit in ea Provincia; non verò alios recurrentes *ex cap. penult. de offic. deleg.* Legatus verò status, qui ex Privilegio Sedis Apostolicæ nascitur in Dignitate cum Officio Legati; non habet specialem potestatem circa absolutionem istam; sed eam habet, quam reliqui ordinarii *ex cap. Excommunicatis cit.*

33 Dicendum 2. posse Episcopum per se, vel per alium tam pro foro interno, quàm externo absolvere ab hac excommunicatione suos subditos; si percussio levis fuerit, non verò si mediocris, aut gravis: quæ quidem facultas ordinaria est Episcopis, adeoque ab ipsis delegari poterit. Sic constat *ex cap. Pervenit, de Sent. Excom.* & docent ferè omnes Doctores. Extenditur hæc facultas ad Vicarium Generalem Episcopi, qui pro utroque foro non solùm per se, sed per suum Delegatum absolvere poterit: ratio est, quia facit unum Tribunal cum Episcopo; & quod ipse facit, dicitur facere Episcopus. Et solet Pontifex expresè ponere, quando aliquam facultatem concedit solis Episcopis, non verò eorum Vicariis Generalibus: ut patet ex Tridentino *sess. 24. cap. 6. in fine*. Sic Speculum, Lazarius, Molina, Reginaldus, Sanchez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Excom. disp. 2. qu. 4. punct. 5. nu. 4.* Extenditur quoque ad omnes Jurisdictionem quasi Episcopalem habentes; & ad Vicarium Generalem Capituli Sede Vacante succedentem in Potestate Episcopi. Sic communior Sententia contra nonnullos paucos.

34 Dicendum 3. Supremos Domorum Religiosarum Superiores: ut sunt Generales, Provinciales, Abbates, Priores, Guardiani, Rectores, Præpositi, dummodo Religiosæ Domus illius sit Supremus Superior; posse absolvere suos subditos ab hac excommunicatione contracta ob levem percussionem *ex cap. Cum illorum, cap. Monachi, & cap. Canonici, de Sent. Excom.* Imò non solùm id efficere poterunt per seipsos, sed etiam per alios: ratio est, quia Supremus Domus Religiosæ Superior est Judex ordinarius in hac re, & ordinarius delegare potest *ex cap. ult. de Offic. Judic. ord.* Commendatarii ordinis D. Joannis Jerosolymitani absolvi possunt per Priorem sui Conventus, sicuti alii Religiosi *ex cap. Canonici, de Sent. Excom.* Quòd si Religiosus sub uno Superiore alium Religiosum sub alio Superiore constitutum percusserit; tunc Superior offendentis absolvere poterit præsente Prælato offensi, ut ex consensu utriusque satisfactio imponatur *ex cap. Cum illorum, de Sent. Excom.* quamvis Superior offensi poterit vices suas committere Superiori offendentis, ut suo arbitrio satisfactionem imponat. Sic *ex cap. fin. de offic. Judic. ordin.* docent Sylvester, Molina, Sayrus, Laym. quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. punct. 23. §. 4. nu. 9.* In casu, quo discordaverint in satisfactione; eligendus est tertius arbiter, qui cum illis judicium ferat: quamvis semper absolutio præstanda erit à Superiore offendentis. Si verò Regularis sæcularem Clericum leviter percutiat, non à suo Superiore præsente Episcopo; sed ab ipso tantum Episcopo absolvi debet: Sic *ex cap. Religiosi, de Sent. Excom. in 6.* Novitius, si ante ingressum, vel post illum leviter percusserit religiosum, aut Clericum sæcularem; poterit à supremo Superiore suæ Domus absolvi, cum in favorabilibus nomine Religiosi compræhendatur *ex cap. Cum illorum, de Sent. Excom.* Si verò ante Professionem egrediatur, tenetur se præsentare S. Sedi, alioquin in similem excommunicationem incidit *ex cap. Eos qui, de Sent. Excom. in 6.* Quæ dicta sunt de Religiosis, intelligi debent spectato Jure Communi: cæterum spectatis eorum Privilegiis Specialibus omnes Religiosi etiam ob percussionem gravem absolvi possunt ab hac excommunicatione à suis Prælatis: ut videre est in Privilegiis Minorum *verb. Absolutio ordinaria ad fratres, §. 13. & 38.* & in Compend. Privileg. Soc. Jesu *verb. Absolutio.*

35 Petes 1. an dentur aliqui casus, in quibus possint absolvere Episcopi ob gravem, & mediocrem Clerici percussionem? Resp. affirmativè. Et 1. Casus est de Impuberibus, sive masculis, sive fœminis: poterunt namque hi absolvi à percussione etiam gravi Clerici, quamvis eam peterent ab Episcopo post pubertatem adeptam: cum beneficium non extinguatur per pubertatem supervenientem. Sic *ex cap. 1. cap. Quamvis, & cap. fin. de Sent. Excom.* docent Panormitanus, Sayrus, Molina, Suarez, Filliuccius, & Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de excom. disp. 2. qu. 4. punct. 1. n. 12.* & Castropalaus *de cens. disp. 3. punct. 23. §. 4. nu. 6.* Non extendenda tamen erit doctrina ista ad juvenes jam puberes, ut aliqui absque ullo fundamento voluere: nam si aliquod periculum esset in juvenibus adeundi Sanctam Sedem, solùm dat facultatem Episcopo eam absolvendi non absolutè, sed cum obligatione se sistendi, ut habent omnes alii impediti. Sic Bonac. & Castropal. cit.

2. Casus est de Mulieribus cujuscumque ætatis, ac conditionis fuerint, etiamsi prædivites, sui juris, & aptæ ad iter Romanum arripiendum; & etiam si percussio gravis fuerit, ac conjuncta cum homicidio: cum enim periculosum sit earum iter; inde est, quod hoc beneficium eis indultum fuerit à S. Sede: ut statuitur *in cap. Mulieres; de Sent. Excom.* Idem potiori jure dicendum est de Monialibus, quæ absolvi poterunt ab Episcopo ob quamcumque percussionem: ut decretum est *in cap. de Monialibus, de Sent. Excom.*

3. Casus est de Clericis in communi, & collegialiter viventibus, sive in Seminariis juxta formam Tridentini erectis, sive propriis expensis in Convictoriis Scholasticorum: possunt etenim ab Episcopo absolvi ob percussionem gravem, dummodo non fuerit atrox: nam ratione vitæ communis facilius irascuntur, in rixas prorumpunt, ac se percutiunt. Sic statuitur *in cap. Quoniam, de Vit. & honest. Cleric.* & sic docent Navarrus, Sylvester, Sayrus Panormitanus, Molina, Suarez, Filliuccius, & Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de excom. disp. 2. qu. 4. punct. 1. nu. 9.* & Castropalaus *de Cens. disp. 3. punct. 23. §. 4. num. 15.*

4. Casus est de Janitore, seu Ostiario Ecclesiæ, qui ob exercendum officium suum arcendi turbam Clericum percutit etiam animo injuriandi; poterit ab Episcopo absolvi, quamvis percussio gravis fuerit, sed non enormis: sic habetur *in cap. Si vero, de Sent. excom.* Idem dicendum de officiali, seu apparitore Principis sæcularis, si arcendo turbam ex munere suo aliquam negligentiam committeret in percutiendo Clericum; dummodo id non faciat ex proposito; & dummodo percussio atrox non fuerit: ut colligitur *ex cap. Si verò, cit.* Quòd si jurisdictionem sibi arrogaret id licitè faciendi, & non in defensionem Ostii, aut Personæ Principis; nequaquam absolvi poterit ab Episcopo, etiamsi percussio corporis levis fuerit; quia gravem inferret injuriam statui Ecclesiastico: ut adnotant Molina *tract. 6. disp. 62. num. 2.* & Castropalaus *l. c. num. 16.*

5. Casus est legitimum impedimentum adeundi Summum Pontificem sine gravi periculo, vel damno: ut habetur *in cap. de Cætero, de Sent. Excom.* Quod non solum intelligitur; & cautum est in ipso *Canone, Si quis suadente, & in aliis capitibus,* de periculo, vel articulo mortis, ex quacumque causa proveniat: nam tunc non solum conceditur Episcopis absolvere, sed etiam cuicumque Sacerdoti, ne ob defectum absolutionis periclitetur æterna salus morientis, & inferni cruciatibus addicatur. Quamvis debeat fieri certior, & si possit, exigi juramentum de comparendo, cum primum potuerit, coram Sede Apostolica, vel Legato, aut alio habente absolutam potestatem absolvendi ab illa excommunicatione; quod si non fecerit jam potens, incidet in similem excommunicationem *ex cap. Eos, qui, de Sent. excom. in 6.* Sed etiam intelligitur de quocumque alio legitimo impedimento; dummodo tale reputetur arbitrio boni, & prudentis Viri *ex Argum. cap. de causis, de offic. Deleg.* Gravis ergo necessitas, quæ notabiliter difficilem reddat recursum ad S. Sedem, ad Legatum à latere, vel ad alium hanc potestatem habentem; dat facultatem Episcopo absolvendi cum prædictis conditionibus; sic enim præsumitur ex benignitate Sanctæ Matris Ecclesiæ.

Hanc gravem necessitatem reputantur 1. habere laborantes tertiana, vel quartana febri, aut alio morbo difficultante recursum *ex cap. Quod de his, de Sent. excom.* 2. Debilis, seu destitutus aliquo membro, ob defectum cujus sine gravi incommodo nequit recursum facere *ex cap. Ea noscitur, de sent. excom.* 3. de Viro nobili, & delicato, qui non valeat incommoda itineris sustinere *ex cap. Mulieres, cap. de cætero, de sent. excom.* 4. Pauper, qui non solitus mendicare, nec ex professione mendicus,

dicus, si ob accessum mendicare cogeretur: esset namque nimis dura, & onerosa obligatio *ex cap. Quamvis, cap. Quod de his, de sent. excom.* 5. Senex, etiamsi fortis videatur: dicitur autem senex, qui ultra septuagesimum annum inveniatur *ex Leg.* 1. *Cod. Qui ætate.* Sic *ex cap. ea noscitur; & cap. Quamvis, de sent. excom.* 6. ob pericula itineris, si excommunicatus habeat capitales inimicitias; si pestis, aut bellum ingruant; aut similis causa retardans accessum ad Urbem *ex cap. de cætero, cap. de his, de sent. excom.* 7. ob debitam subjectionem, si videlicet absque gravi incommodo eorum, quibus subduntur, accessus, & recursus fieri nequeat: ut sunt filii familias, servi, Liberti *ex cap. mulieres, & cap. Relatum, de sent. excom.* dummodo tamen eorum delictum non fuerit atrox; nec ii, quibus subduntur, tali delicto cooperati fuerint. 8. ob vitandum damnum alienum: ut si maritus absque gravi incommodo uxoris recursum facere non posset; aut Pater familias sine gravi detrimento familiæ suæ; Gubernator sine gravi detrimento Civitatis; & Parochus, aut Superior sine gravi detrimento Parochianorum, aut Subditorum: ut ex Communi sententia docent Navar. Mol. Sayr. Bonac. quos refert; & sequitur Castrop. *de cens. disp. 3. pun.* 23. §. 4. *num.* 18.

Advertendum hìc cum Bonac. *de excom. disp.* 2. *q.* 4. *pun.* 1. *nu.* 17. quòd servandæ sunt conditiones superiùs dictæ in absolutione ob impedimentum temporale, nam si perpetuum esset, militaret alia ratio: videlicet quòd exigi debeat juramentum de comparendo ante Sedem Apostolicam, vel alium habentem legitimam potestatem; & quòd satisfiat parti læsæ: aliàs in similem incidet excommunicationem: quamvis qui gaudent speciali Privilegio à Jure, non teneantur ad præsentandum se alteri.

3. 6 Petes 2. an si delictum sit occultum possit Episcopus absolvere suos subditos etiam ob percussionem enormem? Resp. affirmativè: si enim occultum est delictum, nec ad forum contentiosum deductum, poterit ab hac excommunicatione, sicuti ab aliis reservatis Pontifici absolvere episcopus, & qui Jurisdictionem quasi episcopalem habet, non solum per se ipsum, verum etiam per alios, quibus hanc facultatem delegare poterit, & in particulari casu, & generaliter. Tridentinum siquidem hoc privilegium concessit episcopis *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* quibus competit Jure Ordinario, adeoque cum facultate delegandi; non enim electa est industria Personæ, ut patet ex eo, quòd concessum fuerit privilegium episcopis præsentibus, & futuris. Hæc eadem ratio militat in Vicario Generali Episcopi: ut ex Sanch. Reginal. & aliis adnotat Bonac. *de excom. disp.* 2. *q.* 4. *pun.* 5. *n.* 19. *&* 20.

CAPUT III.

De excommunicationibus Pontifici reservatis in Quinque Libris Decretalium.

Non multum immorabimur in recensendis sequentibus excommunicationibus, & eis ponderandis, ne nimis longa evadat Tractatio ista: sufficiet ergo eas breviter innuere.

1. IGITUR excommunicatio reservata Pontifici in Decretalibus est excommunicatio lata à Legato Pontificis contra nolentem parere sententiæ definitivæ ab ipso Legato prolatæ, si tamen per annum in ea excommunicatione perseveraverit. Sic *in cap. Quærenti. De offic. delegat.* Ad hoc ut hæc excommunicatio reservetur Pontifici, requiritur, ut sit lata à Legato, non verò ab alio inferiore ipso; ut sententia, cui parere noluerit excommunicatus, fuerit definitiva, non tamen alia sententia; denique quòd per annum perseveraverit in ea excommunicatione. Sic ex Tolet. Suar. & Bonac. docet Castrop. *de cens. disp.* 3. *pun.* 24. *nu.* 1.

2. Continetur *in cap. dura, de Crim. falsi,* ubi statuitur, quòd promulgata sententia excommunicationis per Parochias contra eos, qui falsas litteras Pontificias se habere cognoscunt; infra viginti dies debeant illas destruere, aut resignare, Ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur, ut promulgatio hujus excommunicationis fiat à Diœcesano per Parochias, sive generaliter, sive specialiter; & quòd retinens intra viginti dies à publicatione non destruat, aut resignet litteras falsas Pontificias vel Diœcesano, vel alteri defendenti Pontificiam Jurisdictionem. Sic Sayr. Suar. Filliuc. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 3. *pun.* 24. *n.* 2.

3. Habetur *in cap. significavit, de sent. excom.* contra Clericos participantes in divinis Officiis scienter, & spontè cum excommunicatis nominatim à Pontifice. Ad quam incurrendam requiritur, ut Clericus participans sit è corpore celebrantium divina Officia, & sit in ipsis: nam Clerici, qui se habent in divinis Officiis, ut unus è populo; eam non incurrent. Insuper admissio, & receptio ad divina Officia excommunicatorum nominatim, & judicialiter à Pontifice, fiat scienter, hoc est, cum cognitione, & scientia hujus excommunicationis reservatæ, & spontè, hoc est, sine ullo metu, & timore. Sic Navar. Sayr. Suar. Avil. Barb. Filliuc. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n.* 3.

4. Lata est *in cap. Clerici. De Immun. Eccles.* contra imponentes, & exigentes tributa ab Ecclesiasticis personis. Quæ abundè explicata fuit in Clausulis Bullæ Cœnæ.

5. Lata est *in cap. Tua nos, de sent. excom.* contra Incendiarios, qui per sententiam diœcesani tales declarati fuerint. Incurritur hæc excommunicatio non ipso jure, sed posita diœcesani sententia, qui tenetur eam proferre, quando delictum est publicum, & scandalosum, & Incendiarius notorius est. Relinquitur tamen arbitrio Judicis eam proferre extra casum prædictum contra Incendiarios sive per generalem, sive per specialem sententiam. Debet tamen Incendiarius esse talis, hoc est, quòd malo studio, aut ex odio, vel vindicta ductus alienas Domos, prata, segetes, vel similia incenderit, non verò ex negligentia etiam culpabili: ut *ex cap. Pessimum. 23. qu.* 8. adnotant Cajetan. Suar. Sayr. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 3. *pun.* 24. *n.* 7. Sufficit autem, hoc delictum semel patrasse. Publicatio facienda ab Ordinario, ut excommunicatio Pontifici sit reservata, debet esse specialis, & expressa delinquentium; non verò generalis contra Incendiarios non expressos. Sic Glossa, Abbas, Cajetan. Navar. Sayr. Toletus, & alii relati à Castrop. eos sequente *l. c. n.* 8.

6. Lata est *in cap. conquesti* 2. *de sent. excom.* contra effractores, & spoliatores Ecclesiarum. Ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur effractio; & etiam spoliatio ecclesiæ, cum utrumque extremum per dictionem copulativam complectatur: & sic *ex Leg. si quis ita stipulante, ff. de Verbor. obligat.* docent Suar. Bonac. Barbos. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 3. *pun.* 24. *n.* 11. effractor dicitur, qui parietes fodit, vel suffodit, rumpit fenestram, ostium, aut Vectes; non verò qui violenter vectem debilem cedere facit è loco suo, aut qui clavi adulterina utitur. Sic Suar. Sayr. Bonac. Barbosa penes citatum Castrop. eos sequentem. Spoliator ille est, qui rapit, furatur, destruit, incendit, aut alio modo injurioso effractam ecclesiam suis bonis privat. Sic Navar. Suar. Filliuc. Bonac. penes eumdem Castrop. *l. c.* Nomine ecclesiæ veniunt non solum Templa authoritate episcopi erecta ad divina celebranda, sed etiam Hospitalia, Monasteria, Sacristiæ, & similia Loca: cum in favorabilibus veniant nomine Ecclesiæ; & hæc constitutio facta est in favorem Ecclesiarum, non verò in favorem effringentium, & spoliantium illas: esto Leges sint pœnales respectu horum, sed sunt etiam favorabiles Ecclesiis. Sic Panormit. Navar. Tolet. Suar. Sayr. Barb. Filliuc. penes Castrop. *l. c. n.* 12. quidquid ipse in contrarium senserit. Facta speciali declaratione, & denuntiatione hujus excommunicationis ab Ordinario reservatur Pontifici: ut habent Navarrus, Suar. Sayr. Filliuc. Barb. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. num.* 13.

CAPUT IV.

De excommunicationibus Pontifici Reservatis in Sexto libro Decretalium.

1. LATA est *in cap. Fundamenta, de elect. in* 6. contra Dynastas, Imperatores, Reges, Marchiones, cujuscumque notabilis Præeminentiæ, Dignitatis, seu excellentiæ fuerint; & contra eorum Fratres, Filios, aut Nepotes, qui sine licentia Sedis Apostolicæ assentiant, vel se intromittant per se, vel per alios nominationi, electioni, vel Assumptioni in Senatorem, Capitaneum, aut Rectorem Urbis Romæ. Excipit à præcepto isto eos, qui Originem trahunt ab Urbe, aut in ea continuam habent habitationem, etiamsi fuerint prædictorum Filii, aut Nepotes; aut si Comitatum, aut Baroniam habeant extra Urbem; dummodo inferior sit prædictis Dignitatibus in conditione, & excellentia,

ut

ut non possit ex usu illius timeri præjudicium prædictis Dignitatibus. Non potest quis eligi ultra annum absque expressa facultate Sedis Apostolicæ in scriptis habita; itaut si Nominatio, electio, vel Assumptio fiat ad prædicta officia ultra annum; consentientes, aut se quomodolibet intromittentes, aut intendentes, vel assumptis obedientes, aut eis consilium, auxilium, vel favorem publicè, vel occultè præstantes ipso jure incidunt in hanc excommunicationem Pontifici reservatam. Sic Sylvest. Sayr. Tolet. Barbos. relati à Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 25. num. 1.*

2. Lata est *in cap. Clericis. de Immun. Eccl. in 6.* contra imponentes tributa Ecclesiasticis personis, & contra solventes illa. Sed ablata est contra solventes per *Clementinam Quoniam, de Immun. Eccl.* Contra tamen imponentes perdurat in Bulla Cœnæ Domini, de qua supra.

3. Lata est *in cap. Felicis, de Pœnis in 6.* contra hostiliter insequentes S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, percutientes, capientes, associantes eos, qui hæc faciunt, aut mandantes fieri, ratum habentes hoc delictum, consulentes, faventes, receptantes, seu scienter defendentes delinquentem. Sed excommunicatio ista compræhenditur *in Bulla Cœnæ Domini Clausul. 11.*

Huic excommunicationi extensionem fecit Leo X. *in sua Constitutione*, incipit, *Temerariorum*, ad omnes, & singulas personas, cujuscumque Gradus, status, Conditionis, & excellentiæ extiterint, invadentes tam tempore Conclavis, quàm aliàs quandocumque armata manu, & ex quacumque causa Domum alicujus Cardinalis, etiamsi in Pontificem electus fuerit; ac in ea violenter, & hostiliter aliquid diripuerint, aut quempiam ex existentibus ibi vulneraverint. Extendit etiam ad socios invadentium, ad fieri mandantes, ad ratum habentes, aut invasoribus in prædictis actionibus consilium, aut favorem, vel defensionem præstiterint. Notandum tamen, quòd direptio, vel vulneratio debet esse conjuncta cum hostili invasione. Sic Bonac. *tom. 3. de cens. disp. 2. qu. 3. pun. 9. n. 3.* & Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 25. num. 4.*

Aliam extensionem fecit S. Pius V. *in sua Constit.* incipit, *In felicis sæculi*, ad eos, qui scientes, intelligentes, vel conjectantes conspirationem in Cardinalem non revelaverint Summo Pontifici, si in Urbe extiterint; vel Ordinario loci, aut si Ordinarius fuerit ipse Cardinalis, Episcopo propinquiori; & si crimen nondum commissum fuerit, ipsi Cardinali.

4. Lata est *in cap. Quicumque. De sent. excom. in 6.* contra vexantes omnes, cujuscumque Conditionis, & qualitatis fuerint, dando licentiam occidendi, vel capiendi, aut aliquo modo gravandi in bonis suis, & suorum eos, qui Censuram excommunicationis, suspensionis, vel Interdicti protulerint; sive eos, quorum occasione prolatæ fuere; sive eos, qui prædictas Censuras observant; nisi licentiam sic vexandi prædictas personas revocaverint re integra, vel si processum fuerit ad bonorum captionem, infra octo dierum spatium non fiat restitutio, & satisfactio. Itaut qui in hac sententia permanserit per duos menses, nequeat absolvi nisi à Romano Pontifice. Compræhendit dantes licentiam, nisi fortè eam ante patratum crimen sufficienter revocaverint. Concedens autem licentiam istam necessario fungi debet authoritate publica, cum non sufficiat privata. Poterit Episcopus, vel etiam Parochus ab hac excommunicatione absolvere infra duos menses, non eis elapsis: ut docet Castrop. alios referens *de cens. disp. 3. pun. 25. num. 7.*

CAPUT V.

De excommunicationibus Pontifici reservatis in Libris Clementinarum.

1. LATA est *in Clement. 1. §. Verum, de Hæretic.* contra Inquisitores Inferiores Episcopo, & contra eorum Vices gerentes, si ita deliquerint in Officio suo contra Justitiam, & Conscientiam; ut non procedant contra hæreticum, vel de hæresi suspectum, quando procedere tenebantur; aut si falsò imponant crimen hæresis, vel suspicionem illius alicui; vel appositisse impedimentum ad exequendum officium Inquisitionis. Requiritur ad hanc excommunicationem incurrendam, ut graviter delinquant in hoc circa exercendum, & exequendum officium suum, non verò leviter tantum; insuper quòd scienter delinquant, non verò ignoranter; denique quòd delinquant odii causa, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi Temporalis obtentu; non autem ex timore, metu, vel alio fine; ut ex Textu colligitur, Debent Inquisitores esse inferiores episcopo, non verò episcopi, aut superiores episcopis. Sic Glossa, Tolet. Bonac. Barbos. quos refert, & sequitur Castropal. *de cens. disp. 3. pun. 26. num. 1.*

2. Lata est *in Clement. Religiosi, de Privil.* contra Religiosos ministrantes Clericis, aut Laicis sacramentum extremæ unctionis, vel Eucharistiæ; aut Matrimonii Sacramentum solemnizantes sine speciali presbyteri Parochialis licentia. Insuper contra eosdem Religiosos, si absolvant excommunicatum à Canone extra casus à Jure expressos, vel per Privilegia Sedis Apostolicæ concessos. Denique contra eosdem, si absolvant à sententiis per statuta provincialia, aut Synodalia promulgatis, seu præsumpserint absolvere à pœna, & culpa. Requiritur 1. ad hanc excommunicationem incurrendam, ut Religiosus violans præceptum hoc sub anathemate latum sit verè Religiosus, & quòd non sit Parochus, qui suis Parochianis, non verò aliis ministret. 2. quòd Clericis, vel laicis ministret, non verò aliis Religiosis: cum strictè interpretanda sint verba Legis pœnalis; nec Religiosi, cum sint exempti à Parocho, inferunt præjudicium Parocho, si eis hæc Sacramenta ministrentur: ut docent Nav. Sayr. Sanc. Barb. quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 26 n. 8.* & Bonac. *tom. 3. de cens. disp. 2. q. 9. pun. 5. n. 22.* 3. quòd ministrent Eucharistiam, extremam unctionem, aut solemnizent matrimonium: nam per ministrationem Baptismi, & reliquorum Sacramentorum non incurritur hæc excommunicatio. Non est tamen censendum, quòd Benignitas, & pietas S. Matris Ecclesiæ velit hac excommunicatione innodare Religiosum, qui urgente necessitate, & absente parocho Sacramenta ministret Viatici, & extremæ unctionis moribundo: cum tunc rationabiliter præsumatur licentia parochi, episcopi, imò ipsius Pontificis: ut rectè adnotant Castrop. *l. c. n. 3.* & Bonac. *l. c. n. 13.* 4. si hæc omnia fiant absque presbyteri Parochialis licentia, aut Vicarii Generalis, vel Episcopi, etiamsi Vicarius Generalis presbyter non sit, cum loquatur Textus ex eo, quod regulariter est, non verò ex necessitate. 5. si Religiosus absolvat ab excommunicatione Canonis extra casus in Jure expressos, & extra privilegium à S. Sede concessum; aut si absolvat à sententiis promulgatis per statuta Provincialia, aut Synodalia; non verò si absolvat ab aliis excommunicationibus, præsertim ab homine latis. Denique si absolvat à pœna, & culpa cum præsumptione, hoc est, si præsumat absolvere concedendo plenariam remissionem peccatorum, & totius pœnæ Indulgentiam, etiamsi Sacramentaliter non absolvat à culpa, absque facultate, & privilegio S. Sedis. Sic Sylv. Cajet. Sayr. Suar. Bonac. Alter. quos refert, & sequitur Castropal. *de cens. disp. 3. pun. 25. num. 16.*

3. Lata est *in Clement. si quis suadente, de pœnis* contra eos, qui pontificem injuriosè, & temere percusserint, aut ceperint, vel bannïverint, aut hæc mandaverint fieri, aut facta ab aliis rata habuerint (si videlicet nomine ipsorum facta fuerint, ut tradit Glossa) vel socii eorum fuerint, consilium, vel favorem dederint, aut scienter defensaverint: additis aliis pœnis ultra excommunicationem contra taliter delinquentes.

4. Lata est *in Clement. cupientes, §. sanè, de pœnis* contra Religiosos, & Clericos sæculares, qui aliquem inducunt ad vovendum, jurandum, vel fide interposita, seu alio modo promittendum; ut sepulturam eligat apud eorum ecclesias, vel jam electam ulteriùs non mutet. Requiritur 1. ad hanc excommunicationem incurrendam, ut inducentes sint Religiosi, sive Viri, sive fœminæ fuerint, imò fœminæ sunt efficaciores ad inducendum: dummodo fuerint veri Religiosi per Vota emissa in Religione approbata; non verò Novitii, qui nondum vota Religionis emiserunt. Aut Clerici, sive illi, qui veniunt nomine Clericorum, dummodo non fuerit Parochus inducens ad sepeliendum in propria Parochia suum Parochianum; quia ei hoc competit de Jure. Secus tamen esset, si induceret alienum parochianum ad eligendam sepulturam in sua parochia, offenderet siquidem Jus alterius parochi: maximè quia hæc excommunicatio lata est in favorem parochorum. Requiritur 2. ut inductio fuerit efficax, videlicet cum effectu, ac per votum, vel juramentum, seu promissionem annuerit inductus inductioni factæ: nam si inductio facta sit simpliciter absque voto, vel juramento, aut promissione; non incurritur excommunicatio. Requiritur 3. ut inducat ad sepeliendum in propria ecclesia, non verò si in-

induceret in alienam. Requiritur 4. ut inducens ex præsumptione faciat, hoc est, cum scientia Legis hujus, vel Censuræ: nam si ex ignorantia faceret dummodo non fuerit affectata; excusaretur ab excommunicatione. Sic Navar. Tolet. Sayr. Suar. Barbosa, Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 3. pun. 25. num. 22.*

5. Lata est *in Clem. Gravis, de Sent. Excom.* contra Dominos Temporales, qui in suis Terris variis modis procurant violari interdictum ab habente facultatem latum. Nomine Dominorum Temporalium veniunt omnes sive Laici, sive Ecclesiastici jurisdictionem temporalem habentes; qui ob jurisdictionem, qua pollent, aliquam ex actionibus in hac Clementina prohibitis præstiterint: ut docent Glossa, Navar. Sayr. Suarez, Alterius Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 3. pun. 25. num. 24.* Lata insuper est contra excommunicatos publicè, vel interdictos, qui in Ecclesiis nominatim à celebrantibus, ut exeant, moniti remanere præsumpserint. 1. actio, quæ sub excommunicatione prohibetur in hac Clementina; est, ne Domini temporales quomodolibet cogant aliquem, ut Divina Officia in locis interdicto suppositis celebret. Nomine coactionis venit quæcumque compulsio sive realis, sive personalis; sive directa, sive indirecta, ut si cogerent consanguineos in personis, vel bonis. Sic Sayr. Suar. Bonac. relati à Castrop. eos sequente *l. c. n. 25.* Nomine Divinorum Officiorum veniunt Horæ Canonicæ, Sacrificium Missæ, & similia, quæ ab Ecclesia celebrantur, ut tradunt præcitati Doctores. 2. actio est, vocare ad prædicta Divina Officia audienda in locis interdicto suppositis, præsertim ligatos excommunicationis, vel interdicti sententia; sive vocatio sit coactiva, sive non; sive secreto fiat, sive publicè; sive per se, sive per nuntium, aut intermediam personam. Sic Cajetanus, Suar. Bonac. Toletus, quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n. 26. 3.* actio est, prohibere publicè excommunicatis, vel interdictis, ne ab Ecclesia exeant, dum missarum solemnia celebrantur, etiam si à celebrantibus moniti fuerint; sive prohibitio ista fiat secretò, sive publicè; sive generaliter, sive specialiter; sive quocumque alio modo impediant, ne moniti à celebrantibus exeant. Nec requiritur, ut monitio sit specialis, sed sufficit generaliter facta à celebrantibus, quòd videlicet omnes excommunicati, vel interdicti exeant ab Ecclesia. Sic Glossa, Sayr. Suar. Toletus, Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. nu. 30.* 4. actio est, si excommunicatus, vel interdictus à celebrante monitus nominatim, ut ab Ecclesia interdicto supposita exeat, dum missarum solemnia celebrantur; remanere præsumpserit. Debet autem post Concilium Constantiense excommunicatus, vel interdictus esse vitandus. Debet in his actionibus haberi præsumptio, ut patet ex Textu; adeoque probabilis ignorantia Legis, vel Censuræ, si non fuerit affectata; excusabit ab incurrendo. Sic Cajetanus, Navarrus, Sayrus, Suarez, Bonac. relati à Castrop. eos sequente *l. c. num. 33.*

CAPUT VI.

De Excommunicationibus Pontifici Reservatis in libris extravagantium.

1. LATA est *in extravag. Salvator. de Præbend.* ubi Joannes XXII. excommunicationem, suspensionem, & interdictum fert contra Rebelles Constitutionibus à se emanatis circa Ecclesiam Tolosanam, ac ejus Episcopum.

2. Lata est *in extravag. Detestandæ, de Sepulturis* à Bonifacio VIII. contra omnes fideles, qui corpus defuncti, cujuscumque conditionis sit, truculenter exenterant, ac illud membratim, vel in frusta immaniter concidentes, ea subsequenter aquis immersa exponunt ignibus decoquenda; & tandem ab ossibus tegumento carnis excuso, eadem ad partes alias mittunt, seu deferunt tumulanda. Ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur 1. ut actiones prædictæ exerceantur in Terris fidelium, in quibus Catholicæ fidei Cultus viget, ut patet *ex Textu*: adeoque si in locis infidelium fierent, ut deferri queant corpora fidelium in locum sacrum; non incurreretur hæc excommunicatio. 2. ut corpus sic exenteratum sit corpus fidelis, non verò infidelis. 3. ut actiones illæ fierent ad deferendum alibi corpus, ut tumuletur; adeoque etiam si fierent ex alio pravo fine odii, vindictæ, maleficii, superstitionis, aut ex fine anathomiæ; non incurreretur excommunicatio; ut tradunt Cajetanus, Navarrus, Toletus, Barbosa, Sayrus, Bonac. quos refert; & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. punct. 27. nu. 4.* Idem dicendum, si exenteretur, ne fœteat, ut mos est penes magnates absque immani, & truculenta membrorum concisione, etiamsi alibi cadaver tumulandum sit: ut habent præcitati Doctores. Advertit Toletus *lib. 1. cap. 36. num. 6.* non sufficere solam exenterationem, sed ulterius requiri, ut cadaver immaniter concidatur membratim, & in frusta; & membra in aquis immersa exponantur decoquenda ignibus, itaut excudatur ab ossibus tegumentum carnis: eo quia omnes istæ actiones copulativè exprimuntur. Denique addit Pontifex pœnam adversus cadaver, ut videlicet sic inhumaniter tractatum careat Ecclesiastica sepultura. Hæc pœna non est contra cadaver, sed potiùs contra vivos exenterantes ad finem sepulturæ; & incurritur post sententiam declaratoriam Judicis: ut ex Suarez, & Bonacina adnotat Castropalaus *l. c. nu. 5.* Nec improbabile est, quod docet Glossa *hîc verb. Sepultura*, hanc pœnam incurri, quando defunctus prævidens hæc contra Constitutionem, jussit nihilominus, & sic corpus suum immaniter tractari, ut tumularetur alibi in sepultura electa.

3. Lata est *in extravag. Viam ambitiosæ, de Regul.* à Martino V. contra Religiosos Ordinum mendicantium, qui sine speciali licentia Sedis Apostolicæ virtute alicujus indulgentiæ, vel indulti ad Religionem S. Benedicti, Cistercienfis, Camaldulenfis, Vallis Umbrosæ, Canonicorum Regularium S. Augustini, vel aliorum Monasticorum Ordinum, Ordine Carthusiensium dumtaxat excepto, nituntur convolare. Eidemque excommunicationi subjicit ipsos Religiosos recipientes. Denique ingressum irritat per suum Decretum, admissionem, & omnia subsequuta. Ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur 1. ut mendicantes transeant ad vitam monasticam absque facultate S. Sedis ex vi alicujus indulgentię, aut indulti ante hanc Constitutionem concessi; non verò ex alia causa, aut si transitus fieret ad Religionem mendicantem. Sic ex Sanchez, & Bonac. docet Castrop. *de Cens. disp. 3. pun. 27. n. 6.* 2. requiritur, quòd non fuerit religiosus mendicans expulsus à sua Religione in perpetuum: nam si hoc modo expulsus fuisset, posset ad vitam monasticam convolare: maximè si signa pœnitentiæ, correctionis, & emendationis præstiterit, & his ab eo habitis adhuc non permittitur regressus ad propriam Religionem: ut ex Bonacina docet Castropalaus *l. c.*

4. Lata est *in extravag. Ad nostram, de Regul.* à Joanne XXII. contra religiosos cujuscumque ordinis, qui se conferunt ad partes ultramarinas, ubi pauci fideles versantur, absque expressa licentia suorum Superiorum, sibi ab ipsis per suas litteras patentes concessa. Insuper adversus superiores hujusmodi licentiam concedentes aliis sui ordinis Fratribus, quàm viris litteratis, providis, & expertis.

5. Lata est *in extravag. Grave nimis, de Reliq. & Ven. Sanct.* à Sixto IV. 1. contra eos, qui affirmant, propositiones à se damnatas esse veras, scilicet hæresim, aut peccatum mortale committere eum, qui credit, & tenet, B. Virginem fuisse præservatam à peccato originali. 2. contra affirmantes alicujus peccati reatum incurrere, qui Officium Conceptionis celebrant; vel audiunt conciones illorum, qui eam sine peccati macula esse conceptam prædicant. 3. contra eos, qui libros prædictas assertiones continentes pro veris legere, tenere, vel habere, postquam hujus extravagantis notitiam habuerint; ausu temerario præsumpserint. In favorem tamen opinionis asserentis B. Virginem conceptam fuisse cum originali peccato lata est *in eadem extravag.* excommunicatio contra eos, qui dicerent, sustinentes hanc assertionem incurrere crimen hæresis, aut peccatum mortale. Tridentinum approbavit constitutionem istam sub pœnis in ea contentis *sess. 5. de peccat. origin. in fin.* quia tamen successu temporis gravissima scandala orta fuere occasione quorumdam concionatorum; ideo aliæ Constitutiones sub aliis pœnis, ac excommunicationibus factæ fuere à S. Pio V. Paulo V. Gregorio XV. & aliis modernioribus Summis Pontificibus, quas longum esset referre.

6. Lata est *in extravag. Sanè 1. de Simon.* contra eos, qui ob ingressum Religionis aliquid dant, vel recipiunt ex pacto aliquo, & conventione tacita, vel expressa ad sui aliorumve sustentationem, aut ad alium pium usum. Et licèt Constitutio ista comprehendat religiosas domos tam virorum, quàm mulierum; nihilominus Clemens VII. ad se-

ad sedandos Monialium scrupulos permisit conventiones de dote tradenda, & recipienda pro congrua, & sufficienti sustentatione, ut habetur *in Compendio Privileg. Capuccin. verb. Monialis n. 16. & 31.* & docent Lessius, Suar. Miranda, D. Antoninus, Sylvest. Toletus, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 27. n. 13.* Ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur 1. ut ea, quæ dantur, vel recipiuntur, ut sunt pecuniæ, jocalia, prandia, & his similia; proveniant ex pacto sive directo; sive indirecto; non verò si gratis, & sponte offerantur. 2. Ut dentur, vel recipiantur ob ipsum ingressum: nam si ob puram sustentationem sui darentur, vel reciperentur cum pacto sustentationis, sed non ingressus, ita ut ad nihil teneretur Monasterium, si deficeret in vocatione; tunc non committeretur simonia: cum temporale pro temporali commutetur, nempe sustentatione; non verò pro spirituali videlicet pro ingressu in Religionem, esto datio illa, vel receptio sit conditio ad professionem, cum etiam eleemosyna sit conditio ad celebrationem Missæ: ut adnotat Castrop. *l. c. n. 14.* Nec obstat, quod Monasterium locuples sit, quia per accidens est; nec hoc probat dari, aut recipi in pretium ingressus, maximè quia Monasterium non tenetur ad hunc in particulari recipiendum, ut ex Sylvestro, Soto, & Miranda docet citatus Castropalaus. 3. Requiritur, quòd pactum procedat ob ingressum perfectum, & consummatum, ut est professio; non verò ob admissionem ad novitiatum, & susceptionem habitus; qui est ingressus imperfectus, & inchoatus: nam cum extravagans sit odiosa, & pœnalis; strictè accipienda est: ut notant Suarez, Reginaldus, Bonac. Filliuc. quos refert, & sequitur citatus Castrop. Advertendum hìc, personas particulares innodari hac excommunicatione reservata, si deliquerint. Capitulum verò, si deliquerit, aut Conventum innodari suspensione reservata: ut adnotat Suar. *de Simon. lib. 4. cap. 56. n. 8.*

7. Lata est *in extravag. 2. Cum detestabile, de Simon.* contra Simoniacos reales, non verò contra mentales, aut conventionales; adeoque requiritur datio, & receptio rei spiritualis, aliàs non esset Simonia completa. Innovantur, & confirmantur in hac extravaganti omnes pœnæ adversus Simoniacos latæ in antiquioribus Canonibus, contra Simoniacos tamen in ordine, & beneficio; non verò in aliis: nam de illis loquitur extravagans. Extenditur excommunicatio ad Mediatores, & Procuratores talis Simoniæ. Dein statuitur suspensio ab executione ordinum omnibus, qui simoniacè ordinati fuerint. Irritantur Electiones, Postulationes, Confirmationes, Provisiones simoniacè factæ, ita ut nullum jus ex ipsis acquiratur, nec faciant fructus suos, ac ad restitutionem teneantur: Imponitur ultimò præceptum omnibus illis, qui prædicti criminis apertam notitiam habuerint, & omiserint quamtocius revelare per se, vel per alios Pontifici, vel cui Pontifex duxerit idem committendum; quod si non fecerint, absolvi non valeant, donec revelent: quamvis non desint, qui putent, quoad hoc præceptum abrogatam fuisse extravagantem.

8. Lata est *in extrav. Et si Dominici gregis 2. de Pœnit. & Remis.* à Sixto IV. contra eos, qui prętextu facultatum ab ipso Sixto concessarum, vel concedendarum sive litteris, sive verbo, etiam si generales sint; tentaverint à casibus reservatis ibi expressis, & in Bulla Cœnæ absolvere; & commutare vota peregrinationis ultramarinæ, & visitationis liminum Apostolorum Petri, & Pauli, & S. Jacobi in compostella; nec non Castitatis, & Religionis. Et addit, quòd absolutio, & commutatio nullius est roboris. Hæc excommunicatio nostris hisce temporibus locum non habet: quia nemo reperitur, qui habeat tales concessiones ab eodem Sixto, virtute quarum absolvat à casibus à se reservatis, ac in Bulla Cœnæ, & vota commutet.

9. Lata est *in extravag. Excommunicamus 1. de sent. excom.* à Bonifacio VIII. contra omnes utriusque sexus, sive Clericos, sive Laicos, sive Religiosos aliquid dantes, vel recipientes, vel promissionem aliquam facientes dandi, vel recipiendi, sive tacitam, sive expressam, etiam sub verbis generalibus pro obtinenda aliqua gratia, vel justitia sibi, aut aliis in causis, vel judiciis, seu aliàs per Litteras Apostolicas, & quibuscumque modis apud Sedem Apostolicam. Insuper contra illos, qui aliquid culpabile scierint in prædictis, & non retulerint per se, vel per Nuntium Pontifici intra spatium trium dierum. Denique contra eos, qui scienter ipsa gratia, vel justitia usi fuerint. Hanc extravagantem fuisse revocatam à Clemente V. dixere nonnulli. Sed quidquid sit de hoc: confirmata fuit à Gregorio XIII. *in sua Constitutione*, incipit, *Ab ipso Pontificatus ann.* 1574. 8. *Novemb.* & extendit pœnas in ea contentas ad eos, qui ob rem temporalem sibi traditam, vel ob promissionem illius tradendæ suam operam, & industriam offerunt nixi potentiorum favori ad obtinendam gratiam, aut justitiam à S. Sede. Insuper ad omnes, qui in prædictis auxilium, consilium, vel favorem præstiterint, novas pœnas aggravando. Ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur 1. pactum, aut promissio alicujus parvi, vel magni; aut datio illius, vel receptio. Sufficit, quòd promissio fiat, etiamsi animus interior se obligandi non habeatur; cum ex ipsa moveri possit Superior ad gratiam, vel justitiam concedendam: sic rectiùs Castropal. *de Cens. disp. 3. pun. 27. nu. 18.* Sufficit etiam promissio futuræ gratitudinis post gratiam, vel justitiam acceptam; cum æquivaleat promissioni pecuniæ donandæ. Sic Molina, Azor. Navarrus, Filliuc. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n. 19.* Secus verò si futura gratitudo demonstraretur absque animo promittendi eam, quod quidem innotesceret collatori. Debet promissio esse acceptata, ut locus sit huic excommunicationi: nam promissio non acceptata non est vera, & propria promissio. Sic Bonacina *tom. 3. de Cens. disp. 2. qu. 3. pun. 31. n. 9.* & Castropal. *l. c. n. 20.* Debet quoque promissio, datio, vel receptio esse rei temporalis, sive magnæ, sive parvæ; dummodo parvitas attingat ad peccatum mortale, & sit sufficiens ad movendum collatorem ad dandam gratiam, vel justitiam: ut tradunt Menochius, Navarrus, Molina, Azor. penes Castropalaum *l. c. n. 21.* Non requiritur, ut gratia, vel justitia obtineatur; sed sat est, quòd promissio, vel donatio factæ fuerint ob illas obtinendas. Sic ex Navarro, Farinacio, Bonacina docet Castropalaus *l. c. n. 25.* Debet tamen gratia, vel justitia esse à Sede Apostolica, hoc est à Pontifice, quatenus jurisdictionem spiritualem exercet, non verò temporalem: cum rectè intelligi possit Sedes Apostolica integrè, & completè perfecta absque jurisdictione temporali, ut fuit in exordiis nascentis Ecclesiæ. Sic Castropalaus *l. c. n. 27.* 2. Requiritur ad extensionem factam à Gregorio XIII. usus talis concessionis gratiæ, vel justitiæ sic obtentæ: & quamvis in ea obtinenda intercesserit ignorantia respectu utentis, si tamen dum utitur conscius sit; excommunicationem, & pœnas incurrit. 3. Requiritur ad incurrendam hanc excommunicationem non revelantes intra triduum, quòd delictum probabile sit. Insuper quòd revelationem facere debentes sint in Curia Romana: cum spatium temporis assignatum ad eam faciendam, illos tantùm comprehendere possit, ut patet ex se. Sic Sylvester, Navarrus, Molina, Filliuc. Azor. quos refert, & sequitur Castropal. *de cens. disp. 3. pun. 27. num. 30.* Actiones excommunicationi subjectæ à prædicto Greg. sunt 1. ob rem temporalem acceptam, vel promissam; suam operam, & industriam offerre ad gratiam, vel justitiam obtinendam à S. Sede nitendo potentiorum favori. 2. Si donis, vel pollicitationibus allicis eos, qui apud potentiores prævalent; ut tibi, vel aliis eas obtineant à S. Sede, etiam si postea non obtineantur. 3. Si mentiaris fingens, te prædictorum quæsivisse operam, & industriam pretio, & muneribus. 4. Quæ est accessoria, præstare consilium, auxilium, vel favorem in aliqua ex actionibus prædictis; requiritur tamen præsumptio, ut patet ex verbis textus, audentes qualecumque horum facinorum; quamvis hæc præsumptio non requiratur in actionibus damnatis à Bonifacio VIII. Pœnæ contentæ *in extravag.* Bonifacii confirmatæ à Greg. sunt 1. Excommunicatio ipso jure lata, & reservata Pontifici. 2. Irritatio gratiæ, vel justitiæ sic obtentæ. 3. Obligatio restituendi pauperibus pretium acceptum, antequam beneficium absolutionis obtineatur. Addidit Gregorius; privari delinquentes ipso jure omni beneficio Ecclesiastico, & omni officio Ecclesiastico, vel sæculari, tam perpetuo, quàm temporali; & apposuit subjectionem infamiæ perpetuæ, ac inhabilitatem ad omnia Officia, & Beneficia, post sententiam tamen declaratoriam Judicis.

10. Lata est *in extrav. Dierum crescente malitia, de Pœnis* à Joanne XXII. contra commorantes in Provincia Marchiæ Anconæ, qui ejus Provinciæ Rectores, seu Officiales, Judices, Thesaurarios, seu locum illorum tenentes occiderint, vulneraverint, captivaverint, ceperint, deti-

detinuerint, vel insecuti fuerint, aut insultum fecerint, contra aliquem illorum, vel in locum, ubi moram trahunt. Insuper adversus eos, qui in prædictis auxilium, consilium, vel favorem præstiterint, additis alis pœnis.

11. Lata est *in extravag. Divina, de Privileg.* ab Eugenio IV. additis suspensione, & interdicto contra Episcopos, aliosque Prælatos, qui privant beneficiis venientes ad Romanam curiam causa negotiorum, & aliis conferunt. Eadem pœnas fert contra recipientes talia beneficia.

CAPUT VII.

De excommunicationibus Pontifici reservatis extra Corpus Juris.

EXPLICATIS excommunicationibus Pontifici reservatis in corpore juris remanent explicandæ illæ, quæ extra corpus juris continentur, sed solita brevitate eas attingentes, non omnes quidem, sed vulgatiores.

1. Quarum lata est à Julio II. *in Constitut.* incipit, *Cum tam Divino, quàm Humano jure*, contra Cardinales S. R. E. qui Sede vacante Simoniam committunt in electione Summi Pontificis promittendo, vel recipiendo. Decernitur irrita electio. Electus insuper, & Electores privantur Cardinalitia dignitate, beneficiis, & officiis, nisi intra octo dies, postquam requisiti fuerint; se conjunxerint aliis, qui à dicta Simonia immunes sunt. Conceditur Clero, & Romano populo impunè recedere ab obedientia dicti Pontificis: & si ipse se ingesserit Regimini Ecclesiæ, possunt eum removere Cardinales implorato auxilio brachii sæcularis; possunt etiam alium eligere, ad cujus electionem concurrere poterunt Cardinales simoniaci. Extenditur excommunicatio, & privatio beneficiorum, officiorum & bonorum, ac inhabilitatis ad illa ad omnes, qui quoquo modo extiterint adjutores in prædictis. Insuper ad eos, qui huic constitutioni, & dispositioni præsumpserint contravenire, seu contra aliquid ibi contentum statuere, disponere, ordinare, vel aliquo modo facere quocumque quæsito colore, vel causa. Constitutio ista recepta fuit à Concilio Lateranensi *sess.* 5. sub Leone X. ubi statuitur excommunicatio Reservata contra eos, qui post mortem Pontificis simoniacè procuraverint eligi in ejus successorem.

2. Lata est à Paulo IV. *in Bul.* incipit, *Cum secundum Apostolum*, contra eos, qui vivente Pontifice procurant media simonia eligi in Pontificem, subornando videlicet vota Cardinalium, aut ab eis exigendo fidem de futura electione. Insuper contra tractantes, seu tentantes per se, vel per alium verbis, scriptis, seu nuntiis de futuro Pontifice eligendo, vivente Pontifice, & eo inconsulto. Non est tamen tractare, aut tentare de eligendo Pontifice, si aliquis sincerè affirmet, talem esse suprema dignitate Ecclesiæ dignum; cum non sit procuratio, aut tentatio. Secus esset, si diceret, quomodo eligi posset in Pontificem, & quomodo induci possent Cardinales ad eum eligendum. Extenditur excommunicatio simul cum pœnis in hac Bulla contentis ad Mediatores, Proxonetas, Nuntios, Mandatarios, Procuratores, & ad omnes illos, qui in præmissis consilium, auxilium, vel favorem præstiterint; nisi cum primùm commodè possint Pontifici revelaverint, aut alteri ab eo designato. Subjiciuntur eidem excommunicationi, & pœnis impugnantes prædictam Bullam. Dicuntur tamen impugnare illi, qui eam vel ex toto, vel ex parte affirmant, aut aliquo modo persuadere procurant, esse injustam, invalidam, irrationabilem, & regimini Ecclesiæ indecoram.

3. Lata est à Greg. XV. quam confirmavit Urban. VIII. *in Bul.* incipit, *Æterni Patris*, contra Cardinales non servantes formam in eadem Bulla præscriptam eligendi Summum Pontificem Sede vacante; aliter irrita erit electio facta. Subjiciuntur eidem excommunicationi Complices, & Fautores hujus irritæ electionis, etiam si Cardinales non fuerint.

4. Lata est à Leone X. *in Bul.* incipit, *Supernæ dispositionis arbitrio*, & refertur in Concil. Lateranensi contra Cardinales, qui vota in consistorio data, & quæcumque ibi gesta, aut dicta, quæ in odium, aut præjudicium, vel scandalum alicujus redundare possint, scripto, aut verbo, aut quovis alio modo revelent sub pœna perjurii, & inobedientiæ. Insuper quotiescumque à Romano Pontifice pro tempore existente specialiter, & expressè ultra præmissa indictum fuerit super re aliqua silentium: si quis contra fecerit, ultra pœnas excommunicationem latæ sententiæ incurrat. Comprehendit hæc excommunicatio solos Cardinales, sive revelaverint gesta, & dicta in consistorio cum præjudicio, & scandalo; sive extra consistorium aliquid revelaverint acceptum à Pontifice specialiter, & expressè cum silentio. Sic Filliuc. *tract.* 15. *c.* 9. *q.* 3. *n.* 200. & Castrop. *de cens. disp.* 3. *pun.* 27. *n.* 3.

5. Lata est à Greg. XIV. *in Bul.* incipit, *Cogit nos*, quæ simul confirmat Bullam Pii IV. incipit, *In eligendis*, contra omnes cujuscumque gradus, & dignitatis, etiam Imperialis, & Cardinalitiæ; qui promissiones, stipulationes, conventiones, vel pacta, vel contractum aliquem nominatum, vel innominatum faciunt super vita, aut morte, aut super futura creatione Summi Pontificis vivente ipsomet Summo Pontifice, aut vacante Sede Apostolica, aut super promotione Cardinalium. Irritantur insuper tales contractus, etiam si fuerint juramento vallati, sub obligatione in conscientia restituendi pretium acceptum pauperibus.

6. Lata est à Pio IV. *in sua Bul.* incipit, *In eligendis Ecclesiarum Prælatis*, contra eos, qui litteras, aut cujusvis generis scripta mittunt ad illos, qui in conclavi erunt; vel nuntium, aut notam, vel signum. Item contra recipientes prædicta; sicuti si missa fuerint ab eis, qui in conclavi sunt ad illos, qui foris reperiuntur. Insuper prohibet, sed non sub excommunicatione, ut clauso conclavi nemo admittatur ad colloquia, etiam extra portam conclavis, etiam Principum Oratorum, nisi ex magna, & urgenti necessitate, & causa approbanda à majori parte Collegii.

7. Lata est à S. Pio V. *in Bul.* incipit, *Quanta* contra Episcopos, & quoscumque alios, qui post suspensionem incursam, eò quòd beneficia contulerint contra formam præscriptam; prædictam suspensionem violaverint. Contra capitula verò, & communitates fert suspensionem à Divinis, & interdictum: eo quia nequeunt excommunicationi subjici.

8. Lata est ab eodem S. Pio V. *in Bul.* incipit, *In omnibus rebus*, contra Officiales Sacræ Pœnitentiariæ, ut officia sua per se ipsos tum diligenter, tum etiam fideliter exerceant; solique præsentes, & actu exercentes fructus, & emolumenta percipiant, nisi fuerint legitimè impediti. Decernit quoque singulis Officialibus certum, statumque stipendium, cuique conveniens assignari, quo solo debet esse contentus, & nullum aliud etiam sponte oblatum à partibus, aut aliàs sive pro expeditionis celeritate, sive pro alio extraordinario labore, tam procurando, quàm scribendo, aut recognoscendo, & examinando accipere possunt. Qui secus fecerint, subjiciuntur privationi officii, & excommunicationi reservatæ.

9. Lata est à Paulo III. *in Bul.* incipit, *Cum sicut accepimus*, contra Thesaurarios, Mercatores, aliosque Ministros Cameræ Apostolicæ, computa administrationum, locationum, affictuum, partitorum, & exactionum reddere debentes; si hujusmodi computa, videlicet integrum debitum, & integrum creditum non descripserint; vel si quid aliquid penes se, aut eorum Ministros, aut ab eis dependentes retineri facere directè, vel indirectè quovis quæsito colore ausi fuerint; vel si coacti per Cameram Apostolicam ad reddendam rationem de exactis, vel administratis ante tempus finitum, vel durante exactione integrè non descripserint totum id, quod tempore dationis rationis, seu computorum ad eorum, vel Ministrorum, aut Agentium suorum manus pervenit.

10. Lata est à Paulo II. *in Bul.* incipit, *Munera*, quæ confirmata fuit à Sixto IV. *in Bul.* incipit, *Et si*, contra Rectores, & Gubernatores, aliosque Officiales Romanæ Curiæ, vel etiam Legatos à latere deputatos ad Regimen Provinciarum, Civitatum, ac Terrarum Romanæ Ecclesiæ; nec non contra singulares Personas suppositas Regimini Legationis, vel Gubernationis, quæ accipiunt aliquod genus muneris, aurum, argentum, vestem, aut equum, vel alterius cujuslibet speciei præter esculenta, & poculenta, quæ intra biduum consumi possunt: alioquin tam dantes, quàm recipientes, etiam si Pontificali præfulgeant dignitate, ipso facto sententiam excommunicationis incurrunt; dummodo non sint Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui in Sacro Collegio coram Pontifice sponte sua obtulerunt, & promiserunt non recepturos similia munera. Præter excommunicationem obligantur Recipientes ad restitutionem, & ad aliud tantumdem. Et quamvis Bonacina *tom.* 3. *de censur. disputat.* 2. *quæst.* 7. *punct.* 8. reputet, faciendam esse pauperibus; nihilominus probabilem censeo sententiam asserentem, ante sententiam declaratoriam posse rem acceptam restitui donanti, tantumdem verò restitui debere pauperibus; nam translatio facta impedita fuit à lege, ne suum sortiretur effectum.

Sic

Sic Filliuccius *tract.* 15. *cap.* 9. *qu.* 8. *n.* 210. & Castrop. *de cens. disp.* 3. *pun.* 28. *n.* 10. *in fine*.

11. Lata est à Martino V. *in Bul.* incipit, *Ad reprimendas*, contra personas Ecclesiasticas, cujuscumque dignitatis fuerint, quæ aliam personam Ecclesiasticam, Collegium, vel Conventum in actione reali, personali, vel mixta, civili, vel criminali, etiam occasione cujuscumque submissionis, etiam juramento vallatæ, vel aliàs trahere præsumpserint ad forum, seu judicium laicale directè, vel indirectè. Insuper contra Judices sæculares jurisdictionem in Ecclesiasticos exercentes; & contra eos, qui prædictæ actioni cooperati fuerint mandato, auxilio, consilio; aut eam ratam habuerint suo nomine, & mandato factam.

12. Lata est à Pio IV. *in Bulla*, incipit, *Ad Romanum Pontificem*, quam confirmavit S. Pius V. *in Bulla*, incipit, *Intolerabilis multorum perversitas*, contra eos, qui beneficia conferunt, eligunt, vel præsentant, seu resignant animo declarato, ut beneficium sibi, vel alteri designetur; vel fructus in totum, vel in partem solvantur; quæ simonia confidentialis dicitur.

13. Lata est ab eodem Pio IV. *in Bulla*, incipit, *Inter multiplices curas*, contra Clericos Episcopo inferiores, qui obtinent à Pontifice Ecclesias Parochiales cum juramento personaliter inserviendi illis intra certum tempus, & juramentum prædictum non adimplent. Insuper contra eos, qui prædicta beneficia resignant, permutant, vel cedunt quavis causa, & occasione; & contra acceptantes, & recipientes prædicta beneficia resignata, permutata, vel cessa. Denique contra omnes illos sive Clericos, sive laicos, qui in prædictis auxilium, consilium, vel favorem scienter præstiterint.

14. Lata est à Leone X. *in Bulla*, incipit, *Supernæ Majestatis*, & refertur in Concilio Lateranensi *sess.* 11. contra omnes tam sæculares, quàm regulares, qui Sacram Scripturam contra proprium sensum ab Ecclesia approbatum explanare, & prædicare præsumpserint. Insuper contra eos, qui tempus præfixum futurorum malorum, vel Antichristi adventum, aut certum diem judicii prædicare, vel asserere præsumunt: cum veritas dicat, Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate. Denique contra eos, qui in publicis sermonibus alia quoque futura ex Sacris Litteris constanter prædicere; vel illa à Spiritu Sancto, aut Divina revelatione habuisse, affirmare; vel alienas inanes divinationes asseverando, aut alio quoquo modo tractando assumunt. Hinc fit: nullam revelationem futuri eventus publicè prædicari posse, nisi ex licentia Pontificis; aut si periculum sit in mora, & necessitas urgeat, ex licentia ordinarii, re priùs cum tribus, vel quatuor viris doctis diligenter examinata: ut ex Suarez, & Bonac. docet Castrop. *de cens. disp.* 3. *pun.* 29. *n.* 4.

15. Lata est à Trid. *sess.* 25. *c.* 5. *de Regular.* contra Regulares ingredientes Monasteria Monialium absque licentia Episcopi in scriptis obtenta: & licèt ibi non reservetur, reservata tamen fuit à S. Pio V. *in Bulla*, incipit, *Regularium Personarum*; *& in alia sua Bulla*, incipit, *Romanum Pontificem*, ubi etiam comprædendit Mulieres Monasteria Virorum ingredientes. Particulares excomtmunicationes contentæ in propriis Privilegiis Regularium non possunt hic de facili annecti, cum multæ sint, & quasi innumerabiles.

16. Lata est à Leone X. *in Bulla*, incipit, *Inhærendo vestigiis*, quæ simul confirmat *Bullam* Innocentii VIII. incipit, *Cum sicut*, contra eos, qui ut Litteras Apostolicas gratis Impetrent ex toto, vel ex pare fingunt se Nepotes, Fratres, Familiares, aut continuos commensales Vice-Cancellarii, aut aliorum Cardinalium, vel Abbreviatorum, seu Scriptorum eorumdem; aut aliarum Personarum quarumcumque ex qualitatibus, & privilegiis, sive ex antiqua consuetudine hujusmodi Litteras ipsas in toto, vel ex parte gratis expediri solent. Extendit excommunicationem prædictam ad officiales procurantes fieri præmissa, seu permittentes, cum pœna suspensionis per annum continuum à perceptione emolumentorum officii sui.

17. Lata est à Sixto IV. *in Bulla*, incipit, *Cum provide*, contra omnes illos, cujuscumque conditionis, & dignitatis sint; qui ex Ecclesiis, seu Basilicis Almæ Urbis lapides, vel ornamenta abstulerint, aut ablata habuerint. Et contra eos, qui in surripiendo, aut servando auxilium, consilium, vel favorem præstiterint. Denique contra eos, qui prædicta scientes non revelaverint Summo Pontifici per se, vel per alios, saltem per minores Pœnitentiarios: Si hæc Ecclesiæ alicui applicata fuerint, subjicit Pontifex eamdem Interdicto, quousque restitutionem præstet.

18. Lata est à Bonifacio IX Eugenio IV. & Paulo IV. contra eos, qui asserunt, vel defendunt, Ordines Prædicatorum, & Franciscanorum non esse in statu perfectionis, & eorum fratribus non licere eleemosynis vitam sustentare, aut concionari, aut confessiones audire de licentia Pontificis. Extenditur ad ejicientes prædictos Religiosos ab universitate Parisiensi; & ad eos, qui violentiam inferunt locis prædictorum Religiosorum; vel eos impediunt, ne possint in suis Ecclesiis celebrare, prædicare, aut eleemosynam recipere. Insuper ad eos, qui Apostatas prædictorum Ordinum recipiunt, nutriunt, aut auxilium, consilinm, vel favorem præstant, ne ad suum Monasterium redeant; si postquam ab Ordinario loci fuerint moniti, à præmissis non destiterint. Denique contra eos, qui libellos famosos, aut cantilenas adversus eosdem Ordines edunt, retinent, vel evulgant. Eadem excommunicatione feriuntur, qui prædictas actiones exercent contra alios Ordines Religiosos communicantes in Privilegiis cum prædictis Ordinibus.

19. Lata est à Julio III. *in Bulla*, incipit, *Rationi congruit*, contra eos, qui executionem litterarum Sacræ Pœnitentiariæ injustè impediunt, aut prędicto impedimento auxilium, consilium, vel favorem præstant. Reservatio hujus excommunicationis non fuit facta expressè à prædicto Pontifice, sed implicitè, quatenus decrevit: ut sic impedientes, consulentes, & auxiliantes ligentur censuris, sententiis, & pœnis in Bulla Cœnæ Domini latis contra impedientes executionem Litterarum Apostolicarum, inter quas habetur reservatio. Adnotandum tamen: quòd illi, qui facultatem habent absolvendi ab omnibus excommunicationibus, exceptis illis Bullæ Cœnæ; poterunt ab hac absolvere: cum non sit excommunicatio Bullæ Cœnæ formaliter, sed extra illam. Sic Bonac. *tom.* 3. *de cens. disp.* 2. *qu.* 3. *pun.* 19. *nu.* 6. & Castropalaus *de cens. disp.* 3. *pun.* 30. *n.* 7.

20. Lata est à Paulo IV. *in Bulla*, incipit, *Inter cæteras curas*, contra delinquentes pro beneficiis obtinendis in Romana Curia, seu ejus datario. 1. Si simulaverint personam alterius, seque exponendo examini pro illo causa beneficii consequendi. 2. Si beneficium impetraverint pro alio, eo ignorante, sub spe recipiendi ab eo pensionem, aut aliquod commodum temporale. 3. Si impetraverint pro se ipsis beneficia animo tamen illa resignandi in favorem alterius.

21. Lata est à S. Pio V. *in Bulla*, incipit, *Admonet nos*; quæ postea confirmata fuit ab Urbano VIII. *in sua Bulla*, incipit, *Sacrosancti*, contra eos cujuscumque dignitatis, & ordinis sint, etiam Episcopalis, & Cardinalis, qui sub quocumque prætextu tractaverint, consulverint, aut aliàs verba fecerint de infeudandis, & alienandis Civitatibus, & locis ad Sedem Apostolicam immediatè pertinentibus *nisi* fortè fuerint loca Fisco Sedis Apostolicæ addicta ob delicta patrata juxta Bullam Greg. XIII. incipit, *Tanta, tamque horrenda*, & Bullam Sixti V. incipit, *Hoc nostri Pontificatus initio*; vel nisi fuerint à Baronibus empta durante primo triennio juxta Bullam Clemen. VIII. incipit, *Justitiæ ratio*; dummodo ad hujusmodi finem consequendum oratorem mittendum ad Sedem Apostolicam elegerint, qui munus acceptans eidem excommunicationi subjicitur. Extendit excommunicationem istam ad eos, qui per se, vel per alium prædictam infeudationem, & alienationem insinuarent, aut suaderent Pontifici.

22. Lata est à S. Pio V. *in Bulla*, incipit, *Quàm plenum*, contra inferiores Episcopo, qui accepta pecunia Indulgentiam publicant, & facultatem absolvendi à casibus concedunt. Contra verò Episcopos, & eorum Superiores, & Cardinales fert Suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & à perceptione fructuum. Denique irritat, & annullat ipsam publicationem Indulgentiarum, & concessionem facultatis, utpote iniquam, & simoniacam.

23. Lata est à S. Pio V. *in Bulla*, incipit, *Dura nimis*, contra eos, qui inferiores Episcopo occasione novæ provisionis, seu possessionis Canonicatuum, seu beneficiorum in Cathedralibus, seu collegiatis Ecclesiis consistentium petunt, exigunt, vel recipiunt, sibi vel aliis applicandum, fructusve beneficiario obventuros inter se dividunt. Si verò fuerint Episcopi, aut Episcopis Superiores à Pontificalibus suspenduntur. Si tandem fuerint Capitula, vel Collegia subjiciuntur Interdicto.

24. Lata est à S. Pio V. *in Bul.* incipit, *Licet omnib.* contra Sa-

Sacri fœderis Milites, aut quemcumque alium, qui Christianos in locis Turcarum ceperit, & in servitutem redegerit, ipsosque invictos ad remigandum coegerit, etiam mercede soluta; vel illorum bona abstulerit: cum omnes obligati sint, dictos Christianos amicabiliter tractare, ac liberè cum liberis suis, Conjugibus, & bonis abire permittere.

25. Lata est à Gregor. XIII. *in Bulla*, incipit, *Ascendente Domino*, contra eos, qui institutum Societatis Jesu, vel ejus Constitutiones, vel aliquem hujus Bullæ, vel Constitutionum articulum impugnare, vel eis contradicere directè, vel indirectè ausi fuerint, quovis disputandi, vel etiam indagandæ veritatis quæsito colore. Extendit eamdem excommunicationem ad eos, qui sive extra, sive intra Societatem sine licentia Præpositi Generalis illius, aut inferiorum Præpositorum Notationes, Declarationes, Glossas, vel Scholia ulla super præmissis, hoc est, super Instituto Societatis Jesu, ejus Constitutionibus, vel ipsa Bulla Gregorii, aut aliquo illorum articulo facere; vel ea, nisi quantum verba ipsa sonant, interpretari, aut de eis disceptare, seu scrupulum quemquam injicere, vel in controversiam, aut dubium revocare audeat quocumque modo. Nec Glossas, sive interpretationes, sive impressas, sive scriptas ad id pertinentes legere, docere, aliisque tradere, vendere, vel apud se retinere præsumat.

26. Lata est à Gregorio XIII. *in Bulla*, incipit, *Inter Apostolicos*, contra singulares Personas inferiores Episcopo, qui in beneficiorum, & officiorum tum Ecclesiasticorum, tum sæcularium electione, confirmatione, provisione, receptione, admissione exigunt à provisis juramenta impossibilia, illicita, damnosa, vel libertati Ecclesiasticæ, aut Decretis Tridentini obviantia, etiam prætextu cujuscumque consuetudinis. Aut jam præstita, reddita, vel exata super eorum observatione quemquam in Judicio, vel extra inquietare, vel turbare ausi fuerint. Contra Episcopos tamen fert suspensionem à Divinis. Contra Capitula, & Conventus, ac eorum Ecclesias, & Loca omnia fert Interdictum. Contra præstantes talia juramenta non fert censuram, sed solùm ipso facto privat usu, & commodo rei, & gratiæ, cujus causa scienter talia juramenta præstiterint.

27. Lata est à Trident. *sess.* 25. *cap.* 19. *de Reform.* à Gregorio XIII. *in sua Bulla*, incipit, *Ad tollendum detestabile*, & à Clemente VIII. *in sua Bulla*, incipit, *Nos nefaria diaboli arma*, contra omnes, & singulos, etiam Imperatores, & Reges, qui pugnant in duello, diffidunt, vel duellum acceptant; & contra eorum Patronos. Contra Dominos Temporales locum concedentes, aut non impedientes, si impedire valeant, ne duellum in suis locis committatur. Contra cooperantes aliquo pacto ad duellum, scilicet mandato, consilio, auxilio, favore, chartellis, intimatione, publicatione, & his similibus, etiam si postea provocatio, aut duellum secutum non fuerit; nisi fortè per ipsosmet cooperantes steterit, ne sequeretur. Denique contra spectantes ex industria. Delinquentes contra prædictas constitutiones, si in ipso conflictu decertantes obierint; privandi sunt Ecclesiastica sepultura. Civitates verò, Oppida, & Loca, in quibus duellum commissum fuit, scientibus, & permittentibus Dominis prædictorum Locorum Ecclesiastico interdicto subjiciuntur. Clericus in duello pugnans suspendendus erit *ex Cap.* 1. *de Cleric. pugn. in duell.* ipso jure excommunicatur à Trid. *sess.* 25. *c.* 19. *de Reform.* Privatur Beneficiis, Dignitatibus, Officiis Ecclesiasticis, & inhabilis efficitur ad illa, vel alia imposterum obtinenda. Præter nominatos Pontifices alii etiam nempe Julius II. Leo X. Clemens VII. & Pius IV. suas constitutiones fecere contra duellum; sed omnes Prædecessorum istorum constitutiones, sicuti etiam Trid. & Greg. XIII. confirmat Clemens VIII. *in sua Bul. cit. Nos nefaria*, extendens excommunicationem, & pœnas in eis contentas ad Reges, Imperatores, & alios quoscumque, qui publicè, vel etiam privatim, etiam sine chartulis, litteris provocatoriis, vel Patrinis duellum commiserint, ut non singuli cum singulis, sed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent. Quamvis duellum sit pugna singularis deliberata ab utraque parte, sponte, & ex condicto suscepta, statuto loco, & tempore cum periculo occisionis, mutilationis, aut vulneris.

28. Lata est à Gregorio XIV. *in Bulla*, incipit, *cum alias nonnulli*, contra violantes immunitatem locis sacris debitam quæ latè explicari solet, cum agitur de immunitate.

29. Lata est à Clemente VIII. *in quodam decreto edito in generali Congregatione S. Inquisitionis* contra docentes in publicis, vel privatis lectionibus, concionibus, vel congressibus licere per litteras, seu nuntium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea disputativè tractaverit, nisi forsitan impugnando, vel ad praxim directè, vel indirectè deduxerit, excommunicationem latæ sententiæ ipso facto incurrat Romano Pontifici reservatam.

30. Lata est à Clemente VIII. *in Bulla*, incipit, *cum hebræorum malitia*, contra eos, qui libros, seu codices, tractatus, volumina, aut quælibet alia scripta impii Thalmut tacitè, vel expressè errores contra sacram scripturam continentia; aut contumelias impietates, blasphemias contra Deum, Sanctissimam Trinitatem, & Salvatorem nostrum Jesum Christum, Sacramenta, Sacras Imagines, ac contra Christi fideles, præsertim episcopos, sacerdotes, & alias Personas ecclesiasticas, ac etiam contra nuper conversos ad fidem, & neophytos, & alios, contra Religionem Catholicam, vel in quibus etiam impudicæ, vel obscœnæ narrationes memorantur, etiam sub prætextu quòd expurgata fuerint, vel donec expurgentur; ausus fuerit retinere, habere, legere, edere, typis excudere, vel exemplare advehere, emere, vendere, donare, commutare, quocumq; modo distrahere, vel alienare, aut pro his libris habendis, scribendis, seu imprimendis, vel undecumque afferendis, seu transvehendis vel pro impetranda eorumdem legendorum licentia opem hebræis præstiterint, aut consilium, auxilium, vel favorem impenderint.

31. Lata est à Clemente VIII. *in Bulla solita affigi Breviario*, incipit, *cum in Ecclesia Catholica*, contra Typographos, qui non imprimunt Breviaria juxta præscriptum Tridentini, & S. Pii V. & contra Bibliopolas Breviaria imprimere, aut vendere præsumentes absq; licentia inquisitorum hæreticæ pravitatis in scriptis obtenta, ubi existunt, aut ordinarii loci illius deficientibus. Alioqui Typographi, & Bibliopolæ extra urbem existentes incurrunt excommunicationem Pontifici reservatam. Si verò fuerint in urbe, & in reliquo statu ecclesiastico incidunt in pœnam quinquaginta ducatorum auri, & amissionis librorum, & typorum applicandorum cameræ apostolicæ.

32. Lata est de Mandato Summi Pontificis Pauli V. *in Decreto edito à Cardinali Millino Romæ vicario ann. 1613. die 24. aug.* contra eos, qui aliquas Sanctorum Reliquias, etiam in modica quantitate ex Cæmeteriis, cryptis vel Catacumbis extraxerint, vel extractioni cooperati fuerint, auxilium, vel favorem præstantes. Insuper contra eos, qui curam habentes illius loci, à quo extrahuntur; permiserint, seu consenserint extractioni. Denique contra eos, qui prædictas reliquias receperint scientes, extractas fuisse absque Pontificis licentia. Et quamvis huic excommunicationi non subjiciantur notarii, & alii quicumque etiam regulares, qui fidem publicam vel privatam facerent absque licentia vicarii circa extractionem, donationem, consignationem, translationem, aut quemlibet alium contractum, vel scripturam, in qua de Reliquiis mentio habeatur; subjiciuntur tamen privationi officii, & aliis pœnis.

33. Lata est ab Urbano VIII. *in Bulla*, incipit, *Superni*, contra eos, qui frumentum, blada, legumina, & oleum extrahunt è statu ecclesiastico, nempe è Locis immediate subjectis Ecclesiæ, & ad alia loca extra statum ecclesiasticum, etiam si fuerint loca mediatè ecclesiæ subjecta, deferunt mercimonii causa. Extant de hac re aliæ Bullæ Summorum Pontificum præcipuè Sixti IV. Julii II. Clementis VII. S. Pii V. Gregorii XIII. Clementis VIII. & Pauli V. standum tamen ultimæ dispositioni Urbani VIII. qui licèt expressè non reservaverit hanc excommunicationem, implicitè tamen eam reservat, quatenus prohibet extractionem talium rerum sub pœnis, & censuris latis à Gregorio XIII. & Paulo V. qui eas reservarunt.

34. Lata est ab Alexandro VII. *in Congreg. General. Sanctæ romanæ, & universalis Inquisitionis habita Fer. V. die 24. Septem.* 1665. contra eos, & singulos cujuscumq; dignitatis fuerint, qui conjunctim, aut divisim docuerint, defenderint, ediderint, aut etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverint, nisi forsan impugnando viginti octo propositiones à se damnatas in eadem congreg. eodem die & anno

& anno sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, à qua non possint, præterquam in articulo mortis, ab alio quacumque etiam dignitate fulgente absolvi, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice. Idem Alexander VII. *in Congreg. Gener. S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita Feria V. die* 18. *Martii* 1666. eamdem excommunicationem, & sub eisdem Clausulis, ac tenore fert contra eos, qui alias decem & septem propositiones à se damnatas in eadem Congregatione, ad numerum quadragintaquinque cum præcedentibus, conjunctim, aut divisim docuerint, defenderint &c.

35. Lata est ab Innocentio XI. *in Generali Congreg. S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita Fer. V. die* 2. *Martii* 1679. contra eos, & singulos cujusvis conditionis, status, & dignitatis fuerint; qui propositiones sexaginta quinque à se damnatas in eadem Congregatione illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim defenderint, vel ediderint; vel de eis disputativè publicè, vel privatim tractaverint, vel prædicaverint, nisi forsan impugnando; ipso facto incidant in excommunicationem latæ sententiæ, à qua non possint; præterquam in articulo mortis, ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

36. Lata est ab Innocentio XI. *in suo Decreto Fer. V. die* 28. *Aug. & iterum* 19. *Novemb.* 1687. incipit, *Ad abolendam*, quo damnantur sexaginta octo propositiones Michaelis de Molinos, insuper omnes ejus libri, omniaque opera quocumque loco, & idiomate impressa, nec non omnia ejusdem manuscripta; contra de eisdem omnibus, & singulis propositionibus quoquo modo loquentes, scribentes, disputantes, easque credentes, tenentes, docentes, aut in praxim reducentes. Insuper contra imprimentes, vel imprimi facientes Libros, Opera, & Manuscripta ejusdem de Molinos sub quovis prætextu, quolibet pariter idiomate, sive sub eisdem verbis, sive sub æqualibus, aut æquipollentibus, sive absque nomine, seu ficto, aut alieno nomine. Insuper contra legentes, vel apud se retinentes prædictos Libros, Opera, & Manuscripta, cujuscumque gradus, conditionis, vel status, etiam speciali nota digni fuerint. A qua excommunicatione absolvi non poterunt præterquam in articulo mortis, nisi à Romano Pontifice pro tempore existente.

37. Lata est ab Alexandro VIII. *in Congreg. Generali S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita Fer. V. die* 24. *Aug.* 1690. contra eos, & singulos, qui docuerint, defenderint, ediderint, aut publicè, seu privatim disputaverint, aut tractaverint, nisi forsan impugnando, duas propositiones à se damnatas, aut quamlibet illarum. Idem Pontifex in simili *Congreg. habita Fer. V. die* 2. *Decem.* 1690. eamdem excommunicationem fert contra eos, & singulos, qui triginta unam propositiones à se in eadem Congregatione damnatas conjunctim, aut divisim docuerint, defenderint, ediderint, aut etiam disputativè publicè, aut privatim tractaverint, nisi fortè impugnando; ipso facto incidant in excommunicationem, à qua non possint absolvi, præterquam in articulo mortis ab alio quocumque dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice.

CAPUT VIII.

De excommunicationibus in Corpore Juris latis non reservatis.

POST explicatas excommunicationes Pontifici Reservatas sive in corpore juris, sive extra illud, explicandæ remanent excommunicationes non reservatæ Pontifici: & initium facimus ab eis, quæ in corpore juris continentur; explicaturi postea eas, quæ extra illud habentur, sed solita brevitate.

1. Habetur *in Cap. Quoniam de offic. ordinar.* lata ab Innocentio III. contra eos, qui in Diœcesibus diversarum linguarum, ac Civitatibus, ubi permixti vivunt populi sub una fide varios ritus habentes; se ingerunt Gubernatores Ecclesiarum contra formam ab ipso Pontifice descriptam in eodem capite.

2. Lata est *in Cap. Ex rescripto de Locat. & Conduct.* à Clemente III. contra Magistros, & Scholares Academiæ Bononiensis, qui ante tempus conditionis finitum, & absque consensu inquilini aliorum Magistrorum, seu Scholarium officium conducere audent in læsionem, vel præjudicium habitantium. Afficit excommunicatio ista solos Magistros, seu Scholares Academiæ Bononiensis, non verò aliarum universitatum. Scholares tamen debent esse revera tales, nec sufficit, quòd privilegium Scholaris habeant: ut notat Glossa *verb. Scholarium.*

3. Lata est *in Cap. Clericis, Ne Cleric. vel Monach.* ab Alexandro III. contra Sacerdotes officium Vice-Comitis, aut Præpositi sæcularis exercentes. Et quamvis nonnulli putarint, nomine Sacerdotis comprehendi Subdiaconos, & Diaconos; rectiùs tamen docent Cajetan. Henriq. Sayr. Suar. Filliuc. & Bonac. quos refert, & sequitur Castropal. *de cens. disp. 3. pun. 32. nu. 3.* solos Præsbyteros comprehendi, ut clarè constat ex ipso Textu distinguente inter Clericos in Sacris, & solos Sacerdotes. Hinc ex se constat, grave peccatum esse, si Sacerdotes, & à fortiori Episcopi absque Pontificis licentia officium Proregis, Vice-Comitis, Præsidis, Gubernatoris, aut Cancellarii sæcularis exerceant. Non nego tamen, quod possint esse Consiliarii Regii extra pœnam sanguinis: ut ex Sayro, & Bonacina notat Castropalaus *l. c. in fine.*

4. Lata est *in cap. Non magnopere, Ne Cleric. vel Monach.* ab Alexandro III. *& cap. Super specula eod. tit.* ab Honorio III. contra Religiosos, qui è suis Claustris exeunt ad audiendas Leges, & Physicam, seu Medicinam, & intra duos Menses ad Claustrum non redeunt. Requiritur ad dictam excommunicationem incurrendam, quod Religiosus exeat è Claustro eo animo addiscendi Leges, & Medicinam: nam si alia intentione exiret, etiam si intra duos Menses non rediret, non incurreret illam. Quòd si eo animo è Claustro non exierit, sed postea voluntatem mutaverit, & eas scientias audierit, nec intra bimestre ad Monasterium redierit; incidit in prædictam excommunicationem: cum censeatur egressus è Monasterio ob auditionem illarum scientiarum. Sic Panormit. Suar. Sayrus, Filliuc. quos refert, & sequitur Castropal. *de cens. disp. 3. pun. 32. n. 4.* contra Bonacinam. Putarem tamen in hoc casu bimestre connumerandum esse à die mutationis voluntatis: quia tunc censetur ad hunc finem exiisse è Claustro. In casu tamen, quo Religiosus è Claustro exiret animo eas scientias addiscendi, & ob impedimentum eas non audiret, nec intra bimestre ad Monasterium rediret; idem dicendum si post exitum voluntatem mutaret, nec eas audiret, non regrederetur tamen intra bimestre ad Monasterium; incurreret prædictam excommunicationem: ratio est, quia jam egressus est eo animo, etto non audierit; non enim necessaria est ad excommunicationem auditio. Sic Suarez, Sanctarellus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* Requiritur insuper ad excommunicationem istam incurrendam, quòd Religiosus audiens illas scientias non redeat ad Claustrum intra bimestre; nam si redierit intra tale tempus, etiamsi audierit; non incurrit illam. Advertendum hic: quòd excommunicatio lata est contra Religiosos audientes Leges, vel Medicinam; non verò contra Religiosos eas docentes: ut rectè tradunt Navarrus, Toletus, Sayrus, Filliuccius, Sanctarellus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. in fine.*

5. Lata est *in pracit. Cap. Super specula, Ne Cleric. vel Monach.* ab Honorio III. in quo extendit excommunicationem latam contra Religiosos ad Sacerdotes, Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpositos, Cantores, & ad alios Ecclesiasticos personatum habentes; qui per bimestre Leges, aut Medicinam discunt. Ad incurrendam hanc excommunicationem non sufficit privata auditio, ut si domi suæ Præceptorem haberent; sed requiritur publica auditio in publico studio: ratio est, quia hæc excommunicatio est extensio prioris contra Religiosos; sed ista non extendebatur ad Religiosos studentes privatim scientiis illis in suo Monasterio; ergo neque hæc extendi debet ad Clericos prædictos simili modo addiscentes illas: aliàs neque sine Præceptore illas addiscere possent domi suæ. Sic Calderinus, Ancharranus, Toletus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. punct. 32. num.* 5. Nec sufficit ad incurrendam excommunicationem istam, quòd Clerici prædicti doceant eas scientias; sed quòd eas audierint per bimestre in studio publico. Sic Navarrus, Sayrus, Suarez, Bonacina, quos refert, & sequitur citatus Castropalaus.

6. Lata est *in Cap. Quod à Prædecessore nostro, de schis.* ab Alexandro III. *in Concilio Lateranensi* contra exequentes ordinationes factas ab Hereticis, & Schismaticis;

debent enim ab Executione esse suspensæ. Insuper contra accipientes Dignitates Ecclesiasticas, seu beneficia à dictis Schismaticis; carere siquidem debent impetratis: si tamen vitium Schismatis non fuerit occultum. Denique contra accipientes alienationes factas de Rebus Ecclesiasticis à prædictis schismaticis, seu à laicis authoritate schismaticorum: cum tales alienationes carere debeant firmitate, ac ad Ecclesias ad quas spectant, redire debent sine ullo onere. Igitur contrahit 1. hanc excommunicationem, qui verbis, aut factis conatur exercere Ordinationes à schismaticis acceptas, aut illis ministrare, vel ut alii ministrent. 2. si non resignat beneficium, aut Dignitatem à schismatico acceptam, sed eam retinet. 3. si est in causa, ne alienationes à schismaticis factæ ad Ecclesias proprias sine ullo onere redeant.

7 Lata est *in cap. Ubi Periculum §. hoc sacro de Elect. in 6.* à Gregorio X. contra mittentes Nuntium, vel scripturam ad Cardinales in Conclavi existentes. Sed de hac materia habetur excommunicatio à Pio IV. *lata in sua Bulla* incipit, *In eligendis Ecclesiarum Prælatis*, in qua confirmat Constitutionem istam Gregorii, & excommunicationem reservat, aliis additis, de quibus supra.

8 Lata est *in eodem cap. Ubi periculum §. Præterea* ubi idem Gregorius X. ipso facto excommunicat Gubernatores, & alios Officiales mortuo Pontifice non observantes, quæ ibi præscribuntur; dummodo per ipsos stet, quin observentur: ut adnotant Toletus, Cajetanus, Sylvester, quos refert, & sequitur Castropalaus *disp. 3. pun. 33. num.* 2,

9 Lata est *in cap. Sciant cuncti de Elect. in 6.* ab eodem Gregorio X. contra præsumentes gravare Electores Ecclesiasticos, ad quos in aliquibus Ecclesiis, Monasteriis, aut aliis locis spectat electio, pro eo quòd rogati seu inducti, eum pro quo rogabantur, seu inducebantur, eligere noluerunt. Aut Consanguineos ipsorum electorum, aut ipsas Ecclesias, Monasteria, seu loca cætera spoliandò per se, vel per alios beneficiis, sive aliis bonis suis; seu aliàs injustè persequendo gravare præsumpserint. Hanc excommunicationem incurrunt omnes etiam Dignitate Episcopali fulgentes: cum nulla restrictio in Textu habeatur. Sive per se, sive per alios gravare præsumpserint Electores, sive eorum Consanguineos usque ad quartum Gradum, non verò ulteriùs: cum Jure Canonico ulteriùs non extendatur Consanguinitas: ut habet Suar. *de cens. disp. 23. sect. 4. n. 5.* Affines electorum non comprænduntur, cum Consanguinei tantùm exprimantur; nisi eis fiat vexatio ad hunc finem, ita ut cedat in gravamen Electorum: quia tunc vexando affines esset injustè persequi electores: ut rectè tradunt Suar. Filliucc. & Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 3. pun. 33. n. 3.* Et quamvis Textus loquatur de sola electione, extenditur tamen ad Præsentationem, Postulationem, & Collationem: cum hæc omnia nomine Electionis comprænhendi debeant in favorem Ecclesiæ, pro qua facta est Constitutio. Sic Navarr. Sayr. Suar. Filliuc. Bonac. ab eodem Castropalao eos sequente relati *l. c. in fine.*

10 Lata est *in cap. Generali constitut. de elect. in 6.* contra eos, qui præsumunt occupare ab Ecclesiis, Monasteriis, aut quibusvis aliis piis locis vacantibus Regalia, seu tributum aliàs Regi debitum, & ab eo Ecclesiæ cessum; aut conantes usurpare Custodiam, seu Guardiam, sive Titulum Advocationis, & Defensionis; vel præsumentes occupare bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum piorum vacantium. Sed Trident. *sess. 22. cap. 11. de Reform.* sub excommunicatione reservata prohibet usurpationem cujuslibet Juris, bonorum, & fructuum ad Ecclesias, Beneficia, seu alia pia loca spectantium. Eamdem excommunicationem incurrunt in præcitato Capite latam Clerici Ecclesiarum, Religiosi Monasteriorum, & aliæ Personæ eorumdem piorum locorum, qui procurant fieri prædicta, scilicet positivè concurrunt ad usurpationem, & occupationem prædictorum Jurium, & bonorum Ecclesiasticorum. Si verò meræ negativè se habent, videlicet si non se opponant, cum possint; interdicitur illis aliquid percipere de proventibus Ecclesiarum ab eo tempore, quo ea permiserunt sine contradictione, quamvis non incurrant excommunicationem istam; incurrunt tamen latam à Tridentino *l. c.*

11 Lata est *in cap. Indemnit. §. Postremo de elect. & elect. potest. in 6.* contra eos, qui vocati ad dirigendas Moniales in suis electionibus faciendis aliquid egerint, ex quo discordia in faciendis electionibus oriri possit, vel orta possit enutriri. Lata est contra omnes sive viros, sive Mulieres; sive Sæculares, sive Regulares, cujuscumque conditionis, & Ordinis fuerint. Debent tamen esse vocati sive à Monialibus, sive à Superioribus earum, sive ab ipsa Regula, vel Officio. Secus tamen si non vocati se immiscerent ad excitandas discordias, istam excommunicationem non incurrerent, quamvis graviùs peccarent: ut rectè observant, & docent Sylvester, Angelus, Navarrus, Cajetanus, Suarez, Filliuccius, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 33. num.* 5.

12. Lata est *in cap. Hac constitut. de Officio Legat. in 6.* à Bonifacio VIII. contra procurantes, ut Conservatores limites potestatis ipsis traditæ excedant se intromittendo scienter in aliis, quàm in reprimendis manifestis injuriis, & violentiis; aut in eis, quæ judicialem indaginem requirunt. Ipsi verò Conservatores sic limites suæ potestatis excedentes puniuntur pœna Suspensionis ab Officio Conservatoris per annum, non verò suspensione ab alio Officio Clericali: ut declaravit Gregorius XV. *in sua Bulla*, incipit, *Sanctissimus in Christo Pater*, hac tamen suspensione non privantur Episcopi, si Conservatores fuerint: eo quòd non sunt expressi juxta *caput Quia Periculosam de sent. excom. in 6.* Ab hac excommunicatione nequit absolvi Procurans, nisi parti indebitè fatigatæ integraliter satisfecerit de expensis: ut cautum est in Textu.

13. Lata est *in cap. Absolutionis de bis, quæ vi, metusve causa fiunt in 6.* contra extorquentes Absolutionem, vel revocationem Censuræ alicujus. Incurritur excommunicatio ista quoties extorquetur Absolutio à Censura, vel revocatio illius per metum injustè incussum, hoc enim denotat extorquere; nam per metum justè incussum non haberetur extorsio. Debet insuper esse metus gravis, non verò levis, qui parvipenditur à Jure. Debet quoque haberi effectus Absolutionis extortæ, vel revocationis extortæ; nam si non sequatur, non incurritur excommunicatio. Debet denique, si Censura est excommunicatio; esse excommunicatio Major, non verò Minor: tum quia nomine excommunicationis absolutè prolatæ venit Major; tum quia extorsio per vim, & metum absolutionis, aut revocationis excommunicationis non habet locum, nisi in Majori tantùm, cum Minor à qualibet Confessario absolvi possit. Sic Angel. Sylvest. Sayr. Fiulliuc. quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 33. n. 7.*

14. Lata est *in cap. Mulieres de Judic. in 6.* à Bonifacio VIII. contra omnes illos, cujuscumque Dignitatis sint, qui fictione aliqua, vel fraude faciunt, ut Judex personaliter accedat ad Domum Mulieris pro petendo ejus testimonio. Incurritur hæc excommunicatio à quocumque committatur hæc fraus, aut fictio sive ab ipso Judice, sive ab ipsa fœmina, sive ab alio. Debet tamen Judex sive Ecclesiasticus sit, sive laicus personaliter accedere ad Domum mulieris, ut incurrat hanc excommunicationem. Si autem unus fingit casum, & fraudem; & alter proponit Judici; uterque incurrit Excommunicationem istam: ut ex Navarro, Suarez, Sayro, Filliuccio, & Bonacina docet Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 33. num.* 8.

15. Lata est *in cap. Hoc consultissimo de Reb. Eccles. non alienan. in 6.* contra laicos compellentes Personas Ecclesiasticas ad submittenda bona Ecclesiastica laicis. Insuper contra eosdem laicos ratione submissionis bona Ecclesiastica usurpantes.

16. Lata est *in cap. unic. de Religios. Domib. in 6.* à Gregorio X. contra Religiosos paupertatem in communi profitentes, qui aliquem ad eorum professionem admitterent, exceptis Religiosis Ordinum Mendicantium, vel novam Domum acquirerent, vel acquisita alienarent absque Sedis Apostolicæ facultate. Verùm Ordines Regulares post Gregorium X. à Sede Apostolica confirmati vel communicant cum Mendicantibus, vel propria habent Privilegia à Sancta Sede derogantia huic Constitutioni: ut rectè admonent Suarez, Toletus, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disputat. 3. punct. 33. num.* 10.

17. Lata est *in cap. Quamquam de censib. in 6.* contra eos, qui per se, vel alios nomine proprio, vel alieno exigunt, seu extorquent ab Ecclesiasticis Personis pedagium,

Qui-

Quidagium, vel simile tributum pro personis ipsis, aut rebus propriis, quæ non transmittunt negotiationis causa, & illa persolvenda compellunt. Sed hæc excommunicatio continetur *in Clausula 18. Bullæ Cœnæ Domini*, ibique reservatur.

18. Lata est *in Cap. Quoniam de Immun. Eccles. in 6.* contra impedientes Jurisdictionem Ecclesiasticam, vel Judices utentes illa. Quæ excommunicatio comprænditur *in Clausula 13. & 14. Bullæ Cœnæ*, ibique reservatur.

19. Lata est *in Cap. ultim. de Immun. Eccles. in 6.* contra Judices, seu Dominos Temporales, qui suis subditis præcipiunt, ne Prælatis, aut Clericis, seu personis Ecclesiasticis quidquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem; neque ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia communia obsequia exhibere præsumant. Hæc excommunicatio, ut non sit reservata, debet esse præceptum datum à suis Dominis subditis transeunter: nam si per modum Statuti id fieret, contineretur *in Clausula 15. Bullæ Cœnæ Domini*, ubi reservatur.

20. Lata est *in Cap. 2. Ut periculosa. Ne Cleric. vel Monac. in 6.* contra Regulares habitum suæ Religionis temerè dimittentes; vel ad studia sine debita licentia accedentes. Insuper contra Doctores, qui tales Religiosos habitu dimisso docerent, aut in Scholis suis præsumpserint retinere. Ad incurrendam hanc excommunicationem debent Religiosi temere habitum dimittere: nam si temerè non dimitterent illum, eam non incurrerent, ut patet ex Textu. Accessus verò ad studia litterarum, quæcumque sint, etiam habitu retento; debet esse absque debita licentia, & extra Monasterium vivendo: nam si Religiosi accederent ad studia extra Monasterium, quamvis viverent in illo; non utique incurrerent excommunicationem istam, ut sæpe evenit in Publicis Universitatibus. Ut verò excommunicationem incurrant, qui eos docent; debent eos docere habitu dimisso: insuper scienter id efficere, hoc est nullam habentes probabilem ignorantiam, quòd verè Religiosi sint, ac habitu dimisso suas lectiones audiant. Sic docent Cajetanus, Navarrus, Suarez, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 33. num. 14. versic. Hi vero Magistri*. Ut autem in suis Scholis retinere præsumantur, requiritur, ut positivè eorum assistentiam in Scholis defendant; aut quòd possint eos expellere, & non expellant: ut ex Sanchez, & Bonac. tradit Castrop. *l. c.*

21. Lata est *in Cap. Quicumque de Hæretic. in 6.* contra eos, qui scienter præsumunt sepelire hæreticos, aut hæreticis credentes, vel eorum Receptatores, Defensores, aut Fautores. Nec absolutionis beneficium impertiri poterit sepelientibus hujusmodi corpora damnatorum in Ecclesiastica sepultura; nisi priùs publicè propriis manibus ea extumulent, projiciant. Locus verò ille Ecclesiasticus perpetua careat sepultura: scilicet locus sepulturæ, non verò tota Ecclesia.

22. Lata est *in Cap. Inquisitionis de Hæretic. in 6.* contra Gubernatores, & Potestates, ac Dominos Temporales. 1. Si de aliquo crimine hæresis cognoverint, aut judicium tulerint, sivè directè, sive indirectè. 2. Si detentos in carcere ob crimen hæresis audeant absque Episcopi, vel Inquisitoris licentia liberare. 3. Si sententiam latam ab Episcopo, vel Inquisitoribus non mandaverint executioni, sicut sunt obligati. 4. si directè, vel indirectè sententiam Episcopi, vel Inquisitoris impedire præsumpserint. 5. Si ausi fuerint, se opponere prædicto Diocesano, vel Inquisitoribus in rebus ad fidem pertinentibus. Denique additur excommunicatio contra omnes cujuscumque conditionis sint, qui in prædictis auxilium, consilium, vel favorem præstiterint. Et generaliter contra omnes decernitur: quòd si per annum in hac excommunicatione perstiterint animo obstinato, puniendos esse ut hæreticos.

23. Lata est *in cap. Post humani 1. de Homicid. in 6.* contra eos, qui aliquem christianum per assassinum fecerint interfici, vel mandaverint, tametsi mors non sequatur. Insuper contra eos, qui assassinos receptaverint, defenderint, vel occultaverint. Assassini hic accipiuntur infideles Principibus Christianis subjecti hoc crudele ministerium interficiendi Christianos assumentes. Deducitur ex eo, quod Pontifex ipsos assassinos excommunicationi non subjiciat, ut subjiciendi erant; ergo signum est supponere eos infideles, Legibus Ecclesiæ non subjectos: ut rectè observant Navarrus, Toletus, Covarruvias, Suarez, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 33. num. 17.* *Quamvis* Sayrus *lib. 3. Thesaur. cap. 34. num. 21.* putet intelligi eum, qui pecunia inductus acceptat officium occidendi homines.

24. Lata est *in Cap. Usurarum de Usur. in 6.* contra Clericos Episcopis inferiores, qui usurariis alienigenis domos locant, aut alio titulo concedunt ad fœnus exercendum; aut si permittant in terris suis domos conductas habere, aut aliàs habitare. Denique si intra tres menses à terris suis non expulerint. Contra Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas pœnam suspensionis imponit. Contra Collegium, vel Universitatem Interdictum. Tandem contra Laicos statuit per suos Ordinarios compescendos esse. Debent usurarii esse manifesti; debent quoque esse alienigenæ, hoc est, quòd neque ipsi, neque eorum Parentes in eo loco, & Dominio nati sint: ut patet *ex Leg. Qui ex vico. Leg. Assumptio §. Filius ff. Ad municipalem.*

25. Lata est *in cap. unic. de Injur. in 6.* contra singulares personas concedentes Repræsalias adversus personas Ecclesiasticas; vel eas adversus laicos concessas extendentes ad personas Ecclesiasticas. Contra universitatem sic Repræsalias concedentem imponit interdictum, nisi revocaverint concessionem, aut extensionem infra mensem connumerandum à die concessionis, vel extensionis; & damnum illatum reparaverint. Repræsaliæ dicuntur, quando ratione debiti ab una persona contracti, aut injuriæ illatæ gravatur alia tertia persona vel in se, vel in suis bonis, & obligatur ad satisfactionem dandam pro illa, etiam si aliàs non teneretur. Hæ Repræsaliæ, ut suo loco diximus, si debitas habeant conditiones; licitæ esse possunt contra sæculares, secus verò contra Ecclesiasticas personas, nisi ex speciali Pontificis licentia.

26. Lata est *in cap. Felicis de Pœnis in 6.* contra Principes, & alios Dominos Temporales, & Judices non observantes ea, quæ ibi præscribuntur contra hostiles invasores Cardinalium. Sed hæc excommunicatio reservata est *in Clausula 11. Bullæ Cœnæ Domini.*

27. Lata est *in Clem. Unic. de sequestr. Possess. & fruct.* contra impedientes sequestrationem ab ordinario factam de Beneficio, super quod lata est sententia definitiva à Sede Apostolica contra possessorem illius non triennalem. Ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur 1. ut sequestratio beneficii, vel fructuum illius fiat ab ordinario, non verò per Auditores Rotæ, aut delegatum S. Sedis. Requiritur 2. ut sententia lata à Sancta Sede super beneficium sit definitiva in possessorio, vel petitorio. Requiritur 3. ut possessor illius beneficii non sit triennalis; hoc est, per triennium pacificè illud possederit. A dicta excommunicatione non poterit impediens absolvi, nisi impedimento amoto, & restitutis fructibus, si qui occupati fuere.

28. Lata est *in Clement. 1. de sepult.* contra eos, qui scienter sepelire præsumunt mortuos tempore interdicti localis extra casus à jure concessos. Insuper contra eos, qui sepeliunt excommunicatos publicè, hoc est vitandos. Contra eos quoque, qui sepeliunt nominatim Interdictos, dummodo interdicti fuerint generaliter à Divinis: nam si solùm interdicti fuerint ab uno, vel alio actu distincto à sepultura; non esset locus huic excommunicationi. Denique contra eos, qui sepeliunt manifestè usurarios, hoc est, qui nulla tergiversatione cælari possunt; quod decesserint exercentes usuram. Et quamvis controversum sit inter Doctores, an præter hoc quod sint manifestè usurarii, requiratur etiam, quòd sint expressè declarati, & nominatim denuntiati tales; nihilominus probabilior est sententia docens, requiri hanc declarationem, & denuntiationem expressam, & nominatim: ratio deducitur *ex extravaganti ad evitanda scandala Concilii Constantiensis*, ubi dicitur: eximi fideles ab obligatione vitandi tum in Sacris, tum in profanis non solùm Censuratos, sed quemlibet alium peccatorem; nisi expressè, & nominatim denuntiatus sit; vel sit manifestus Clerici percussor. Sic Suarez, Alterius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 34. n. 2.* Ab hac excommunicatione non poterit quis absolvi, nisi priùs ad arbitrium Diœcesani Episcopi satisfactionem competentem exhibuerit eis, quibus irrogata fuit injuria absque ulla exemptione, nec quovis alio privilegio suffragante.

29. Lata est *in Clement. 1. Religiosi de decim.* contra Religiosos usurpantes Decimas, vel impedientes earum solutionem, hoc tamen pacto: Quod si Religiosi novalia,

valia, hoc est, agros, quorum culturæ nulla habetur memoria; aut alias Decimas Ecclesiis debitas appropriare, vel usurpare præsumpserint; vel suis familiaribus, pastoribus, aut colonis Decimarum solutionem non permiserint, aut prohibuerint; ab Officio, & Beneficio suspendantur. Quod si Religiosi administrationes, vel beneficia non habuerint; excommunicationi subjaceant, nisi infra duos menses Ecclesiis damnificatis emendam fecerint competentem.

30. Lata est *in Clementina, Ne in agro §. Quia verò de Statu Monachor.* contra Monachos, & Canonicos Regulares aliquam administrationem non habentes ad curias Principum absque speciali suorum Prælatorum licentia conferre se præsumentes. Comprehendit hæc excommunicatio Monachos, & Canonicos Regulares; non verò alios Religiosos. Debent Monachi, vel Canonici Regulares accedentes ad Curias Principum absque speciali licentia suorum Prælatorum habere animum nocendi suis Prælatis, vel Conventibus, ut excommunicationem incurrant. Non debent habere administrationem aliquam: nam si eam habeant sive Temporalem, sive Spiritualem; non subjacent huic excommunicationi. Quod si licentiam expressam habuerint ob alia negotia, nihilominus eo animo malo nocendi accedant ad Curias Principum; excommunicationem istam incurrent ex communi sententia: ratio est; quia Textus dum excommunicationem tulit, animi iniqui mentionem fecit, non verò licentiæ: & sic docent Glossa, Panormitanus, Navarrus, Suarez, Toletus, Sayrus, Bonacina, quos refert Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 34. num. 4. versic. Solùm est difficultas*, quamvis ipse putet probabile oppositum.

31. Lata est *in ead. Clement. Ne in agro §. eod.* contra Monachos tenentes arma intra septa sui Monasterii sine licentia Abbatum suorum. Septa Monasterii ea intelliguntur, intra quæ mulieres ingredi non possunt, & extra quæ absque licentia Monachi egredi nequeunt. Nomine armorum veniunt ea, quæ propriè talia sunt, & ex communi usu talia habentur: nec opus est esse offensiva, cum sufficiat, si sint defensiva.

32. Lata est *in Clement. Attendentes de Stat. Monach.* contra impedientes visitatores Monialium in suo munere, nisi moniti resipiscant. Ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur non solùm impedire, sed quod posito impedimento habeatur monitio, & impediens non resipiscat. Debet monitio esse juridicè facta ab ipso visitatore, vel ejus superiore: nec requiritur, quòd sit trina; cum sufficiat una pro tribus.

33. Lata est *in Clement. 1. de Religios. Domib.* contra fœminas assumentes statum Beghinarum; & contra Religiosos eas foventes in illo statu, ac suadent assumere illum statum, aut auxilium, consilium, vel favorem præstant ad illum assumendum. Sed jam non est in usu hæc excommunicatio, cum non extet status iste Beghinarum. Aliunde si quę fœminæ assumunt statum Religiosum D. Benedicti, D. Dominici, D. Augustini, Carmelitarum, & similium, id fit cum expressa facultate Sanctæ Sedis.

34. Lata est *in Clement. unic. de Consang. & Affinit.* contra eos, qui Matrimonium scienter contrahunt in gradibus prohibitis Consanguinitatis, aut Affinitatis. Contra eos, qui cum Monialibus contrahere Matrimonialiter non verentur. Contra Religiosos, Moniales, & Clericos in Sacris Matrimonia contrahentes. Requiritur, ut prædicti excommunicationem contrahant; quòd scienter contrahant talia Matrimonia irrita.

35. Lata est *in Clement. Nolentes 2. de hæretic.* contra eos, qui prætextu officii Inquisitionis illicitis modis pecunias extorquent & contra eos, qui ob delictum Clericorum bona Ecclesiastica confiscant. Requiritur 1. Ad contrahendam primam excommunicationem, ut Inquisitores, aut eorum Officiales illicitè, non verò licitè pecuniam exigant. 2. Ut revera extorqueant exactionem pecuniæ; nam si ultrò offerretur, non esset locus excommunicationi. 3. Ut prætextu officii Inquisitionis extorqueant, non verò alio prætextu. Nomine autem pecuniæ non venit sola pecunia, ut putavit nonnullus Doctor; sed omne id, quod pecunia æstimari potest: ut docent Glossa, Imola, Bonifacius, Cardinalis, Navarrus, Suarez, Sylvester, Sanchez, Sayrus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 34. num. 9.* Requiritur ad secundam excommunicationem contrahendam 1. Ut scienter fiat applicatio bonorum Ecclesię Fisco, etiamsi Fiscus Ecclesiasticus sit: quapropter excusat quælibet ignorantia, dummodo non sit affectata. 2. Ut fiat applicatio de bonis spectantibus ad Ecclesiam immediatè; non verò de bonis immediatè spectantibus ad ipsum Clericum delinquentem. 3. Ut occasione, & prętextu officii Inquisitionis fiat applicatio. 4. Debet defacto fieri applicatio, nec sat est eam attentare. Advertendum, quòd absolutio à prima excommunicatione ob extorsionem pecuniæ est reservata Pontifici, nisi plena fiat satisfactio; secus verò satisfactione facta. Idem dicendum de secunda excommunicatione ob applicationem bonorum Ecclesiæ Fisco etiam Ecclesiæ; quamvis oppositum de hac secunda excommunicatione probabiliter sustineant Bonifacius, Suarez, Sanchez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 3. pun. 34. num. 9. versic. de secunda verò*, putantes, non esse reservatam, etiam ante factam restitutionem Ecclesiæ bonorum Fisco applicatorum, ut colligunt ex Textu.

36. Lata est *in Clement. Ex gravi unic. de usur.* contra Potestates, Capitaneos, Judices, Consules, Consiliarios, aut alios quosvis officiales Communitatum statuta facientes, scribentes, vel dictantes, quòd solvantur usuræ, vel quòd solutæ, cùm repetuntur, non restituantur plenè, ac liberè; scienter judicare præsumpserint. Insuper eamdem excommunicationem incurrent, si statuta hactenus edita de libris Communitatum ipsarum non deleverint; aut ipsa Statuta, vel consuetudines earum effectum habentes quoquo modo præsumpserint observare.

37. Lata est *in Clement. Cupientes de Pœnis* contra Religiosos Mendicantes novas Domos ad habitandum acquirentes sine Sedis Apostolicæ facultate, vel acquisitas alienantes. Sed jam Mendicantes circa hoc nova Privilegia obtinuere à Sancta Sede.

38. Lata est *in Clement. ead. contra Religiosos omnes*, qui suis sermonibus, vel alibi retrahere intendunt suos auditores ab aliqua solutione decimarum Ecclesiis debitarum. Incurritur hæc excommunicatio etiam effectu non secuto; dummodo conciones, aut colloquia privata, vel publicæ lectiones ordinentur ad hunc finem; & dummodo Decimæ revera debitæ sint Ecclesiis, vel eorum Ministris ratione Ecclesiæ. Secus si essent debitæ particularibus Personis ex Privilegio.

39. Lata est *in eadem Clement. Cupientes de Pœnis in fine* contra eosdem Religiosos, qui scienter negligentes fuerint in suadendâ Decimarum solutione pœnitentibus, ob quam graviter culpabilem negligentiam ipso facto tamdiu maneant suspensi à prędicationis Officio, donec suis pœnitentibus conscientiam fecerint de Decimis solvendis, si commodam facultatem habuerint id faciendi. Quòd si moniti ab Ecclesiarum Rectoribus de negligentia; & ea non purgata, cum commodam facultatem eam purgandi habuerint; post suspensionem incursam ausi fuerint prędicare; excommunicationem incurrunt. Hanc excommunicationem non incurrunt Religiosi Monasteriorum, & Rectores Ecclesiarum Decimas percipientium.

40. Lata est *in Clement. 1. ex frequentibus de sent. Excom.* contra Religiosos non servantes Interdictum locale generale, vel cessationem à Divinis positam Authoritate Sedis Apostolicę, vel Ordinarii illius loci. Ad hoc ut Religiosi hanc excommunicationem incurrant, requiritur 1. Ut interdictum sit locale generale; secus verò si sit alicujus Ecclesię Particularis, etiamsi Cathedralis fuerit. 2. Ut observetur à Cathedrali, vel ea deficiente ab Ecclesia Matrice: nam absonum esset interdictum observari ab Ecclesia Cathedrali, vel Matrice, & non observari à Regularibus. Quod etiam valet, si interdictum invalidè positum fuerit, sed nihilominus ab illis Ecclesiis observatur: ut rectè docent Toletus, Sayrus, Bonacina, quos refert; & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 34. num. 14.* 3. Ut interdictum generale locale; vel Cessatio à Divinis sit posita Authoritate Sedis Apostolicę, vel ordinarii illius loci. Idem dicendum, si per Provincialium Conciliorum Statuta, vel ipsorum Authoritate posita fuerit: *ut patet ex Textu* 4. Requiritur, ne Religiosi post citatam Clementinam Privilegia obtinuerint à Sancta Sede Divina in suis Ecclesiis celebrandi servatis aliquibus conditionibus, aut saltem in aliquibus Festivitatibus admittendo sęculares ad eas festivitatem. Nec Privilegia ista revocata fuere à Tridentino *sess. 25. cap. 12. de Reform.* ubi prącipit omnibus Religiosis exemptis, & non exemptis servare Censuras, & interdicta, non solùm à Sede Apostolica

emana-

emanata; sed etiam ab Ordinariis promulgata; cum nulla mentio fiat in ipso Tridentino revocationis horum Privilegiorum ante ipsum, & post Clementinam obtentorum; adeoque valida consistunt: ut docent Henriquez, Sayrus, Rodriquez, Joannes de la Crux, Sorbus Bonacina, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 34. num. 14.* maximè si fuerint Privilegia specialia exprimentia Censuras, & Cessationem à Divinis; non verò generalia.

41. Lata est *in extravag. super Gentes unic. de Consuet.* contra impedientes Legatos Sedis Apostolicę, ne in Regna, vel Provincias, ad quę missi sunt, ingrediantur; neve ibi officium suum liberè exerceant. Sed est contenta in Bulla Cœnę Domini, ibique reservata.

42. Lata est *in extravag. Sancta Romana de Religios. Domib.* à Joanne XXII. contra eos, qui fictam Fraticillorum, Bizochorum, & Bequinorum Religionem profitentur, eam de novo sumendo, vel in illa perseverando. Extenditur excommunicatio ad Prelatos, & Episcopos eos admittentes sine Pontificis facultate. Hę Religiones jam non extant.

43. Lata est *in extravag. 2. Ut Prælatorum, & in extravag. 3, Et si deceat de Major. & Ob.* contra Episcopos Romam latenter advenientes, & abea recedentes sine Pontificis licentia. Ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur 1. Ut latenter ad Urbem accedant; hoc est, absque Metropolitani licentia, vel eo absente absque licentia antiquioris Episcopi vicinioris residentis secretò incedant juxta Tridentinum *sess. 23. cap. 1. de Reform.* Requiritur 2. Ut pravo aliquo fine ducti accedant. Requiritur 3. Ut à curia recedant absque Pontificis licentia. Quòd si unum ex his requisitis defecerit; non erit locus huic excommunicationi: ut tradunt Bonacina *tom. 3. de Cens. disp. 2. quæst. 6. pun. 4. num. 3.* & Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 35. num. 3.* Extenditur hæc excommunicatio ad omnes, quicumque sint; qui præsumpserint recipere Episcopos latenter venientes Romam, antequam Pontificem moneant de eorum adventu.

44. Lata est *in extravag. Ambitiosæ de Reb. Eccles. non alienan.* contra alienantes bona Ecclesiæ, seu locorum piorum, sive immobilia, sive mobilia pretiosa sint, absque licentia Summi Pontificis extra casus à jure expressos. Eamdem excommunicationem incurrunt alienata Bona Ecclesiæ recipientes. Adduntur alię pœnę contra Episcopos, & Abbates alienantes, & contra inferiores ipsis. Denique declaratur nulla, & irrita alienatio facta.

45. Lata *est in extravag. Quia nonnulli de sent. excom.* contra impugnatores Litterarum Summi Pontificis legitimè electi, sed nondum Coronati: cum Coronatio sit ad quamdam solemnitatem, non verò ad accipiendam immediate potestatem à Christo Domino gubernandi Ecclesiam suam, quam accipit Pontifex, statim ac est legitime electus: adeoque ejus acta post electionem, & ante Coronationem valida sunt.

46. Lata est *in extravag. 2. de Tregua, & Pace*, contra Religiosos Germanos, & Parochos illius Provinciæ non servantes pacem, & concordiam inter se statutam; & cujus in ipsa extravaganti sit mentio. Nec absolvi poterunt, nisi de consensu partis læsæ præstita satisfactione.

CAPUT IX.

De excommunicationibus extra Corpus juris latis non Reservatis.

1 LAta est in Tridentino *sess. 4. Decret. de Reform.* contra imprimentes, seu vendentes, aut retinentes libros de Rebus Sacris sine nomine Authoris, & debita approbatione in fronte libri impressa. Eamdem Censuram extendit ad evulgantes, vel communicantes libros prædictos scriptos sine prævia examinatione, & approbatione; & qui eos habuerint, vel legerint, nisi prodiderint authores, pro authoribus habeantur. Concilium Lateranense sub Leone X. *sess. 10.* confirmatum ab eodem Tridentino *loco citato* fert excommunicationem contra imprimentes, vel imprimi facientes libros, sive Scripturas absque nomine authoris, vel absque Ordinarii, & Inquisitoris licentia.

2. Lata est in Tridentino *sess. 13. can. 11.* contra Prædicantes, vel pertinaciter asserentes, aut publicè disputando defendentes: non esse necessarium iis, quos conscientia peccati mortalis gravat, præmittere Sacramentalem Confessionem Communioni recipiendæ. Lata est hæc excommunicatio ob errorem quorumdam Hæreticorum asserentium pertinaciter, solam Contritionem esse sufficientem dispositionem ad Eucharistiam sumendam.

3. Lata est in Tridentino *sess. 24. cap. 6. de Reform.* contra Raptores fœminarum, & contra præbentes eis auxilium, vel favorem.

4. Lata est in Tridentino *sess. 24. cap. 1. de Reform.* contra negantes, Matrimonia clandestina vera, & rata esse quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit. Et contra asserentes, Matrimonia à filiis familias contracta sine consensu parentum irrita esse; & posse Parentes ea rata vel irrita facere.

5. Lata est in Tridentino *sess. 24. cap. 9. de Reform.* contra omnes cujuscumque conditionis, & Dignitatis fuerint; qui subditos suos, vel alios ad Matrimonium contrahendum directè, vel indirectè cogunt. Ad hanc excommunicationem incurrendam, quòd cogens habeat jurisdictionem temporalem in subditos coactos: ut docent Guttierrez, Molina, Henriquez, Sanchez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 36. num. 5.* & sic fuisse decisum à Gregorio XIII. refert Barbosa *in Decret. cit. Concilii Tridentini.* Quamvis Suarez, Filliuccius, & alii penes Sanchez putent, quaslibet personas privatas cogentes ad Matrimonium eam incurrere.

6. Lata est in Tridentino *sess. 25. cap. 5. de Regular.* contra Sæculares Magistratus negantes auxilium, vel favorem Prælatis Ecclesiasticis ad Clausuram Monialium, cum fuerint ab eis moniti, & requisiti. Magistratus Sæculares hìc accipiuntur, qui constituti à Principe jurisdictionem temporalem habent in Republica: sic sunt Rectores, Gubernatores, Judices sive Provinciarum, sive Civitatum, etiamsi fuerint Personæ Ecclesiasticæ. Principes verò constituentes illos non subjacent huic excommunicationi, etiamsi denegent prædictum auxilium; eo quia illos hortatur tantùm Concilium, nec præceptum imponit, aut excommunicationem: ut notat Bonacina *tom. 3. de Cens. disp. 2. quæst. 10. pun. 7. num. 5.*

7. Lata est *in eod. Cap. suprac.* Tridentini contra ingredientes Monasteria absque licentia in scriptis habita à Prelatis, quando legitima causa intercesserit.

8. Lata est in Tridentino *sess. 25. cap. 18. de Regular.* contra quoscumque cogentes fœminam Virginem, vel Viduam, aut aliam quamcumque invitam, præterquam in Casibus à Jure expressis ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque Religionis; vel ad emittendam professionem. Insuper contra quoscumque auxilium, consilium, vel favorem dantes. Denique contra scientes, eam non sponte ingredi, aut habitum suscipere, aut professionem emittere; & quovis modo eidem actui vel præsentiam, vel consensum, vel authoritatem interposuerint. Ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur 1. Quòd coactio sit gravis, & cadens in constantem virum, cum levis coactio non sit materia excommunicationis. 2. Ut sit injusta, cum justa nequeat dici revera coactio. 3. Ut sit facta fœminæ, non tamen viro, de quo mentionem non facit Tridentinum. 4. Ut fiat ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum Religiosum, vel ad professionem faciendam. Sic Suarez, Sanchez, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 36. num. 8.* Et quamvis non desint Doctores putantes, non incurrere hanc excommunicationem cogentes fœminam, ut ingrediatur Monasterium, ut ibi educetur, & postea deliberet de statu assumendo. Nihilominus verior mihi videtur sententia docens, eam incurrere: eo quia Tridentinum disjunctivè loquitur, & sufficit, quòd cogatur tantùm invita ad Monasterium ingrediendum: vult enim Sacrosanctum Concilium & liberam electionem Status, & in loco libero. Sic Navarrus, Suarez, Zerola, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato*, quidquid sit de limitatione facta à Sanchez. Incurritur excommunicatio ista effectu secuto, quando videlicet coactio suum effectum habuit, vel ingressus, vel susceptionis habitus, vel Professionis emissæ. Nec actiones accessoriæ ad Coactionem excommunicationi subduntur, nisi ipsa coactio excommunicationem incurrerit.

9. Lata est *in eod. Cap. suprac.* Tridentini, ubi habetur: si-

tur : simili quoque anathemate subjicit S. Synodus eos, qui Sanctam Virginem, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine justa causa impedierint. Hoc est, impedierint sine justa causa emittere professionem Religiosam: nomine siquidem veli accipiendi, vel voti emittendi venit Religiosa professio, quæ aliquando fit cum velisuscepione, aliquando non; ideoque utrumque modum exprimit Concilium. Illud hìc adnotandum: quòd impediens, ne qua fœmina votum ingrediendi Religionem emittat; non incurrit hanc excommunicationem: cum non sit impedire votum constituens Religiosam: ut ex Suarez, Sanchez, Filliuccio, & Bonacina docet Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 36. num. 9.*

10. Lata est in Tridentino *sess. 25. cap. 19. de Reform.* contra varias Personas ob Duellum. Sed de hac egimus *cap. 7. num. 27.* quæ reservata fuit Pontifici à Clemente VIII. cum extensione ad alias Personas.

11. Lata est ab Innocentio VIII. *in sua Bulla*, incipit, *Sicut bonus*, contra fictè Resignantes, vel Permutantes Beneficia extra Curiam, & extra duas dietas, & prætextu facultatis à Pontifice concessæ, cum nulla sit concessa. Non procedit excommunicatio in Resignationibus simpliciter factis, sed in favorem certæ Personæ: ut adnotat Bonacina *tom. 3. de Cens. disp. 2. quæst. 4. pun. 8. num. 4.* Comprehendit excommunicatio ista. 1. Resignantes, & Resignatarios, si fuerint Episcopo inferiores: contra enim Episcopos, & Superiores Episcopis imponitur Interdictum ab ingressu Ecclesiæ. 2. Eos, qui tales Resignationes admiserint. 3. Notarios rogantes, vel instrumentum Resignationis conficientes. 4. Testes intervenientes prædictæ Resignationi, dummodo conscii fuerint fictionis, & sceleris; ut habet Bonacina *loco citato.*

12. Lata est à Leone X. *in sua Bulla*, incipit, *Dudum per nos*; contra prædicantes, vel privatim docentes, Indulgentias Sanctæ Mariæ ad Populum obtineri posse à Sæcularibus visitantibus Ecclesias Religiosorum Privilegiatorum. Sed hæc Bulla non reperitur in Bullario, ut testantur Bonacina *de Cens. tom. 3. disp. 2. quæst. 8. pun. 10.* & Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 37. n. 2.*

13. Lata est à Leone X. Ut refertur in Privilegiis Minorum contra Fratres, & Moniales Sanctæ Claræ utentes Bulla Cruciatæ, aliisque Confessionalibus absque licentia suorum Superiorum. Quæ nec in Bullario continetur, & non refertur, nisi à paucis.

14. Lata est à Leone X. *in Bulla Unionis* contra Fratres Reformatos Sancti Francisci transeuntes ad non Reformatos; & contra Recipientes ipsos; nisi Capitulum Provinciale judicet, minus malum esse dimittere Reformatum ad non Reformatos, quàm inter Reformatos retinere, quod rarò judicare potest. Sic Sorbus *in Addition. ad Collect. verb. Conventuales Fratres num. 2.*

15. Lata est à Leone X. *in Bulla*, incipit, *inter multiplices*, contra impugnantes Montem Pietatis constitutum juxta formam ab eodem Leone præscriptam; sive ausi fuerint impugnare prædicando, sive verbo disputando, sive scripto. Comprehendit excommunicatio non solùm Religiosos, sed etiam quaslibet personas sive Ecclesiasticas, sive laicas: ut ex ipso Textu rectè colligit Bonacina *tom. 3. de Cens. disp. 2. quæst. 4. pun. 2. in fine.*

16. Lata est à Julio II. *in Bulla*, incipit, *exponi*, contra Fratres Minimos Sancti Francisci de Paula recipientes Fratres Minores de Observantia absque Pontificis licentia. Similis excommunicatio lata est à Paulo III. *In Bulla*, incipit, *Romani* à Julio III. *In Bulla*, incipit, *Officii*, & à Sixto V. *in Bulla*, incipit; *Pro ea*, contra Fratres Capuccinos recipientes Fratres Minores de Observantia absque facultate Pontificis, vel licentia suorum Provincialium in scriptis obtenta. Et contra ipsos Fratres Minores præsumentes ad Capuccinos se transferre absque prædicta licentia.

17. Lata est à Paulo II. *in Bulla*, incipit, *Cum omnibus Judiciis*, contra Commissarios, & Delegatos Pontificis constitutos ad examinandas causas pro alienatione bonorum Ecclesiasticorum requisitas, si humanis respectibus gratiæ, vel timoris ducti, vel donationibus, aut promissionibus allecti in gravamen, aut detrimentum Ecclesiæ alienationi bonorum Ecclesiasticorum consenserint; vel decretum, seu authoritatem interposuerint. Si inferiores Episcopo fuerint, sententiam excommunicationis incurrunt. Si Episcopi, aut Superiores Episcopis, sunt suspensi per annum ab executione Officii. Hæc excommunicatio reservata non est, & comprehendit Commissarios, & Delegatos Sedis Apostolicæ constitutos ad alienationem Bonorum Ecclesiasticorum recognoscendam, si fuerint inferiores Episcopis. Subsequens tamen Excommunicatio reservata est, lata contra omnes, & quoscumque procurantes dolo, vel fraude, aut scienter fieri talem alienationem; vel extorquentes per sordes, vel impressionem alienationis Decretum; itaut tamen Procuratio, & extorsio suum effectum obtineant.

18. Lata est à Pio IV. *in Bulla*, incipit, *Romanum Pontificem*, contra Ministros Status Ecclesiastici, qui mulctas, & Confiscationes, seu alias pœnas pro quibuscumque delictis solvendas, & luendas in locis immediatè subjectis Pontifici alteri, quàm Cameræ Apostolicæ applicant; nisi fortè ex Pontificis Decreto, aut consuetudine applicatæ sint pro reparationibus murorum, Pontium, maximè Ecclesiarum, & piorum locorum, aliisque Rebus publicis. Vel nisi sint mulctæ, & pœnæ debitæ in satisfactionem damni in vineis, agris; quæ in ipsa constitutione excipiuntur.

19. Lata est à Pio IV. *in Bulla*, incipit, *In Sacro-sancta*, contra Doctores, Universitatem, & alios habentes facultatem Doctorandi, qui permittunt, aliquem Gradu Doctoris insigniri, vel Cathedram conscendere non præmissa Fidei Professione. Hæc excommunicatio comprehendit 1. Omnes Doctores, Rectores, Cancellarios, Superiores facultatem Doctorandi habentes, qui aliquem promoverint ad Gradum Doctoris, Magistri, Licentiati, aut Bacchalaurei: Vel promoverint ad Cathedram, aut Lectiones in Universitatibus, & Publicis Gymnasiis, aut obtentas retinere permiserint non facta Fidei Professione; si tamen fuerint Episcopo inferiores: Nam si Episcopi fuerint, vel Episcopis Superiores Interdicto Ecclesiæ afficiuntur. Comprehendit 2. Omnes Doctores, Magistros, Regentes, & alios cujusvis Artis, ac facultatis Professores sive Clericos, sive Laicos, sive Regulares, qui in quibusvis Universitatibus, aut Publicis Gymnasiis, vel alibi Lectoris Ordinariam, vel extraordinariam Cathedram assequuntur, aut obtentam retinent, sive exercere voluerint Theologiam, Canonicam, Civilem, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, aut alias Liberales Artes, ubicumque publicè, vel privatim ante præmissam Fidei Professionem: sic docent Rodriquez *tom. quæst. Regul. quæst. 72. art. 2.* & Filliuccius *tract. 14. cap. 10. quæst. 1. num. 163.* Quamvis probabilior mihi videatur sententia docens, sic promotos ad Cathedras, vel Gradus non præmissa Fidei professione non subjacere excommunicationi, sed solam pœnam nullitatis Gradus, & Promotionis incurrere ipso jure: ut tradunt Sorbus, Sanchez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 3. pun. 37. numer. 9.*

20. Lata est à Pio IV. *in Bulla*, incipit, *in sublimi B. Petri Solio*, contra Majorem Pœnitentiarium, & Officiales Pœnitentiariæ se intromittentes in expeditionibus prohibitis ab eodem Pontifice in prædicta Bulla; quæ edita fuit, ne Officiales Sacræ Pœnitentiariæ limites excederent propriæ potestatis. Refertur Bulla à Castropalao *de cens. disp. 3. pun. 37. num. 11.*

21. Lata est à Pio IV. *in sua Bulla*, incipit, *Superna Providentia*, contra eos, qui per se, vel alios se intrommittunt in Officiis Notariorum venditis, vel vendendis per Cameram Apostolicam. Et contra præsumentes vexare Notarios ea Officia ementes.

22. Lata est à Pio IV. *in Bulla*, incipit, *Universi Gregis Dominici*, contra Procuratores Officii correctoris Cancellariæ Apostolicæ, & Litterarum Minoris Justitiæ, seu contradictarum, qui præsumunt se intromittere in Causis sibi interdictis in eadem Bulla. Correctori ejusdem Cancellariæ Indignatio Pontificia indicitur. Procuratoribus verò præsentibus, & futuris excommunicatio latæ sententiæ imponitur.

23. Lata est à Pio IV. *in Bulla*, incipit, *Inter multiplices Pastoralis Officii*, contra Judices, & Notarios Status Ecclesiastici se intromittentes in expeditionibus, Decretis, & aliis in prædicta Bulla prohibitis. Confirmata fuit à Paulo V. *in Bulla*, incipit, *Universi*, quoad ea, quæ suæ constitutioni non opponuntur.

24. Lata est à Pio IV. *in Bulla*, incipit, *Et si Romanum Pontificem*, contra Nuntios, aliosque missos à Pontifices ad Imperatorem, Reges, Duces, aliosque Principes; si ab eis impetrent Litteras, aut favores ad

Digni-

Dignitates à Romano Pontifice obtinendas sibi, vel aliis Consanguineis, aut necessariis suis.

25. Lata est à Pio IV. *in Bulla*, incipit, *Cum cives*, contra Judices, & Gubernatores status Ecclesiastici, qui licentiam concesserint quoquo modo tormenta ignea brevioris mensuræ duorum palmorum deferendi, retinendi, vendendi, emendi, aut quovis alio titulo recipiendi. Et contra eos, qui prædicta arma prætextu dictarum facultatum deferunt, vel retinent. Hanc Bullam confirmavit S. Pius V. *in Bulla*, incipit, *Cum vices*, extenditque, addita suspensione à Divinis ad eos, qui in statu Ecclesiastico facultatem concedunt, etiam ad brevissimum tempus deferendi cultellos, pugiones, & quodlibet aliud armorum genus brevioris Mensuræ trium palmorum. Et ad eos, qui prædicta arma prætextu dictarum facultatum deferunt, vel retinent.

26. Lata est à Pio IV. *in Bulla*, incipit, *Benedictus Deus*, contra Glossatores Concilii Tridentini: ut enim sincere observentur decreta in prædicto Concilio facta, prohibet Prælatis omnibus, sive Ecclesiastici, sive Laici sint, sub interdicto ab ingressu Ecclesiæ; aliis verò sub excommunicatione latæ sententiæ; ne Glossas, annotationes, Scholia, ullumve omnino interpretationis genus super ipsius Concilii Decretis quocumque modo edant absque Pontificis facultate. Intelligitur tamen hæc constitutio de editione ex proposito facta; non autem de ea, quæ per incidentiam fit, & per ordinem ad aliam materiam rectiùs explicandam: ut advertunt Suarez *de Cens. disp. 23. sect. 7. num.* 12. Bonacina *tom.* 3. *de Cens. disp.* 2. *quæst.* 2. *pun.* 17. *num.* 2. & Castropalaus *de Cens. disp.* 3. *pun.* 37. *num.* 15.

27. Lata est à S. Pio V. *in Bulla*, incipit, *Sanctissimus Dominus noster*, contra Magistratus, Judices, & Gubernatores habentes Jurisdictionem in quavis mundi parte, qui non obedierint Mandatis, & Præceptis ad Sanctæ Inquisitionis Officium supremæ spectantibus. Non compræhendit lata excommunicatio Imperatorem, Reges, Comites, Barones, alioſve sæculares Principes non habentes ab alio supremo Principe jurisdictionem: nam Pontifex in prædicta Bulla rogat hos, non verò eis præceptum imponit.

28. Lata est à Sancto Pio V. *in Bulla*, incipit, *Si de protegendis*, contra eos, qui occiderint, verberaverint, dejecerint, seu perterrefecerint Inquisitores, & Episcopos Officium Inquisitionis exercentes, alioſque Sancti Officii Ministros, Denunciatores, Accusatores; aut Testes in causa Fidei. Et contra eos, qui Ecclesias, ædes, aliasve res, sive publicas, sive privatas Officii, aut Ministrorum expugnaverint, invaserint, incenderint, expilaverint. Aut litteras, Libros, Authoritates, exemplaria, Registra, Protocolla, exempla, Scripturas, aliave instrumenta, sive publica, sive privata, ubicumqe posita combusserint, diripuerint, seu interverterint; seu ex incendio, direptione, aut alio quocumque modo ea asportaverint. Contra eos, qui carceres, aut aliam custodiam, seu publicam, seu privatam effregerint, vinctum extraxerint, seu emiserint, capiendum prohibuerint, captumve eripuerint, receperint, occultaverint, seu facultatem effugiendi dederint. Contra eos, qui cœtum, concursumque fecerint, seu ut aliquod prædictorum fieret, aut aliàs auxilium, consilium, vel favorem præstiterint, quamvis nullum damnum reipsa secutum sit, nemo occisus, nemo verberatus, nemo extractus; nihil expugnatum, nihil effractum, nihil diremptum, aut incensum fuerit.

29. Lata est à Sancto Pio V. *in Bulla*, incipit, *Exigit*, addita suspensione à Divinis contra eos, quacumque Authoritate, etiam Cardinalitia fulgeant, qui Collegium, & Deputatos Fabricæ Sancti Petri occasione ipsius fabricæ ausi fuerint molestare.

30. Lata est à Sixto V. *in Bulla*, incipit, *Cœli, & Terræ Creator*, contra Incantatores, Divinatores, & Judiciarios. Nam cum in prædicta Bulla confirmentur omnia Decreta, & Pœnæ latæ Juribus antiquis, præsertim *Cap.* 1. 23. *quæst.* 5. *Cap. Aliquanti* 26. *quæst.* 5. *in Bulla* Joannis XXII. incipit, *Super illius*, & *in Bulla* Leonis X. incipit, *Supernæ dispensationis*, in quibus citatis Capitibus, & Bullis cum excommunicatio videatur lata; ideo etiam lata videtur ex Bulla hac Sixti V. Cæterùm licèt probabile sit, latam esse hanc excommunicationem; nihilominus probabilius reputatur, non esse ipso jure latam à Toleto, Filliuccio, Bonacina, & aliis, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 3. *pun.* 37. *num.* 19.

31. Lata est à Sixto V. *in Bulla*, incipit, *Effrenatam*, contra causantem abortum, quæ ab eodem reservata fuit. Sed Gregorius XIV. *sua Bulla*, incipit, *Sedes Apostolica pia Mater*, temperavit prædictam Bullam Sixti V. tum quoad reservationem, volens non esse reservatam; tum ne extenderetur, nisi ad abortum fœtus animati, non verò inanimati, effectu secuto. Compræhendit hæc excommunicatio non solùm causantem abortum, sed etiam auxilium, consilium, vel favorem prædicto abortui præstantem, dummodo abortus fœtus animati subsecutus fuerit. Ex verbis constitutionis hujus non videtur proferri excommunicatio contra fœminam procurantem abortum in se ipsa, sed in alia fœmina: ut ex Avila, & pluribus aliis docent Mendo *in sua epitome verb. Abortus num.* 1. Quando fœtus non est animatus, qui illum procurat effectu secuto; subjacet eisdem pœnis, ac homicida voluntarius ex Bulla Sixti V. sicuti etiam subjacet ille, qui poculum præbet fœminæ, aut consulit, ut præbeatur, quominus concipiat. Vide Mendo *loco citato*.

32. Lata est à Gregorio XIII. *in Bulla*, incipit, *Omni certè studio*, contra eos, qui Agnos Deià Pontifice benedictos depingunt, inficiunt, minio notant; vel aurum, aut alium colorem imponunt, vel quidquid aliud superinducunt. Et contra eos, qui sic depictos venales exponunt, vel retinent, cujuscumque Gradus, Status, & Dignitatis fuerint. Vult enim Pontifex reverentiam debitam his Agnis promovere. Quamvis ista excommunicatio extra Curiam Romanam videatur consuetudine abrogata: ut notat Filliuccius *tract.* 14. *cap.* 6. *quæst.* 8. *num.* 93.

33. Lata est à S. Pio V. *in Bulla*, incipit, *De salute gregis*, contra taurorum, aliarumve ferarum agitatores & contra omnes, & singulos Principes, etiam Regali, vel Imperiali Dignitate fulgentes, qui in suis Dominiis similes bestiarum, & ferarum agitationes fieri permittunt. Denique contra omnes Regulares, & Clericos beneficia obtinentes, aut in sacris constitutos, qui similibus spectaculis interfuerint. Quòd si aliquis agitator mortuus fuerit in prædictis spectaculis, sive pedestris fuerit, sive equestris; careat Ecclesiastica, sepultura. Temperavit hanc Bullam Gregorius XIII. ne extenderetur ad Laicos, & Equites Ordinum Militarium; dummodo agitatio non fieret diebus festivis, & provisum bene fuerit periculo Mortis, aut alterius gravis damni. Denique Clemens VIII. ad instantiam Philippi II. Hispaniarum Regis sustulit omnes Excommunicationes, & pœnas latas à Sancto Pio V. & Gregorio XIII. pro Regnis Hispaniarum dumtaxat, exceptis Monachis, Fratribus Mendicantibus, ac cæteris cujuscumque Ordinis, & Instituti Regularis: dummodo agitationes non fiant in prædictis Regnis diebus festis; & bene provisum fuerit periculo Mortis, aut alterius gravis damni.

34. Continetur *in Bulla Cœnæ Domini*, Lata contra eos, qui absolvere præsumunt delinquentes à Censuris incursis ob delicta patrata in ipsa Bulla Cœnæ Domini per viginti Clausulas prohibita. Quæ quidem excommunicatio ut diximus in explicatione excommunicationum prædictæ Bullæ *cap.* 1. *n.* 23. non est reservata.

35. Lata est ab Innocentio XII. *in sua Constitutione*, incipit, *Cum aliàs ad Apostolatus*, in qua damnat Librum, cui titulus: Explication des maximes des Saints, & viginti tres Propositiones in eo contentas: contra retinentes Librum prædictum ubicumque, & quocumque alio idiomate, seu quavis editione, aut versione huc usque impressum, aut imposterum imprimendum. Insuper contra dictum librum imprimentes, ejusque descriptionem, lectionem, & usum prohibet omnibus, & singulis Christi fidelibus etiam specifica, & individua mentione, & expressione dignis, sub pœna excommunicationis per contrafacientes ipso facto absque alia declaratione incurrenda.

36. Lata est à Clemente XI. *in sua Constitutione*, incipit, *Unigenitus Dei Filius*, contra omnes utriusque sexus Christi fideles, qui de centum una Propositionibus à se in eadem Constitutione insertis, ac damnatis sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quàm in eadem Constitutione continetur; itaut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit; aut de eis etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi fortè impugnando; Ecclesiasticis Censuris, aliisque contra similia perpetrantes à jure statutis pœnis ipso facto,

absque

absque alia Declaratione subjaceat. Extendit prohibitionem, & damnationem ad Librum prædictas Propositiones continentem, ubicumque, & quoquo idiomate, & titulo, seu quavis editione, aut versione hactenus impressum, vel imprimendum. Quemadmodum etiam ad alios omnes, & singulos in ejus defensionem tam scripto, quàm typis æditos, seu forsan edendos Libros, seu libellos; eorumque lectionem, descriptionem, retentionem, & usum omnibus, & singulis Christi fidelibus sub pœna excommunicationis per contrafacientes ipso facto incurrenda prohibet pariter, & interdicit.

Hæc de excommunicationibus in Particulari Reservatis, & non Reservatis intra Corpus juris, vel extra attigisse sufficiat.

QUÆSTIO IX.

DE SUSPENSIONE.

EXPLICATÀ Censura Excommunicationis explicanda venit Suspensionis Censura, ut debito ordine procedamus; ideoque omnia ea, quæ ad suspensionem spectant, in hac Quæstione absolvere debemus.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit suspensio? Quotuplex? Et quomodo differat ab aliis Censuris, & Pœnis?

1 *Quomodo accipiatur Suspensio à Jure Canonico?*
2 *Definitur Suspensio, & explicatur ejus definitio.*
3 *Suspensio alia est ab Officio tantùm, alia à Beneficio tantùm, alia ab utroque.*
4 *Assignatur discrimen Suspensionis ab aliis Censuris, & Pœnis.*

1 QUamvis suspensio strictè accepta nihil aliud significet, nisi incertitudinem; nihilominus à Jure Canonico accepta fuit ad significandam Censuram, qua prohibetur exercitium Potestatis Ecclesiasticæ, & secundum hanc acceptionem de ea agimus: licèt possit etiam significare prohibitionem exercitii Potestatis sæcularis, & defacto sæcularis Judex, cui prohibetur exercitium suæ Potestatis, dici consuevit suspensus à suo Officio.

2 Definiri autem solet suspensio, de qua agimus: Censura Ecclesiastica, qua Minister Ecclesiasticus formaliter impeditur, ne functiones Ecclesiasticas exerceat sui Beneficii, Officii, vel Ordinis. Hæc definitio inter multiplices, quas Doctores suspensioni assignant; est communior, & magis recepta: eam siquidem amplectuntur Navarrus, Suarez, Sayrus, Avila, Valentia, Henriquez, Ugolinus, Filliuccius, Coninch, Alterius, Layman, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de suspen disp. 3. pun. 1. num. 2.* & Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 1. num. 1.* Ut Clarius innotescat, explicantur singula verba. Dicitur, Censura Ecclesiastica, eo quia pœna medicinalis est, & convenit in hoc cum excommunicatione, & interdicto; quamvis discrepet à Prohibitionibus civilibus, cum neque prohibitiones civiles respiciant actiones Ecclesiasticas, neque sint à persona Ecclesiastica habente jurisdictionem in foro externo. Discrepat quoque à Depositione, Degradatione, & Irregularitate; eo quia istę non sunt propriè Censuræ. Dicitur, qua Minister Ecclesiasticus formaliter impeditur, ne functiones Ecclesiasticas exerceat sui Beneficii, Officii, vel Ordinis, ut assignetur differentia Suspensionis ab excommunicatione, & Interdicto. Nam excommunicatio, & interdictum extenduntur non solùm ad Ministros Ecclesiasticos, sed etiam ad Laicos, & Sæculares; secus verò suspensio ad solos Ministros Ecclesiæ fertur. Insuper excommunicatio privat Ministrum Ecclesiæ, ne functiones Ecclesiasticas exerceat, vel sua potestate utatur; quatenus tamen functiones; & usus potestatis sunt Communicatio quædam cum fidelibus; Suspensio verò privat formaliter, quatenus sunt exercitium, & usus Potestatis Ecclesiasticæ provenientis ab Officio, Beneficio, vel Ordine. Interdictum privat ministrum Ecclesiæ administratione Sacramentorum, non quatenus administratio est usus Potestatis Spiritualis, uti privat Suspensio; sed quatenus est cooperatio quædam Potestatis Spiritualis.

3 Suspensio alia est ab Officio tantùm, alia à Beneficio tantùm, alia denique ab Officio, & Beneficio simul; sive Officium sit Ordinis, sive Jurisdictionis, sicuti etiam Beneficium, sive sit Canonicatus, sive Dignitas, sive Episcopatus, aut aliud. Suspensio, quæ simul ab Officio, & Beneficio privat; dici consuevit Totalis; quæ verò privat ab Officio tantùm, vel Beneficio tantùm, dicitur Partialis. Advertendum tamen, quòd Suspensio absolutè lata absque limitatione comprehendit tam Suspensionem ab Officio, quàm à Beneficio, cum non possit assignari major ratio, cur de uno, quam de alio dici debeat: ut rectè docent Henriquez, Toletus, Avila, Suarez, Coninch, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 1. num. 3.* Suspensio ab Officio, si absoluta sit, privat omni Spirituali Officio tum Ordinis, tum Jurisdictionis, & Ecclesiasticæ Administrationis. Si verò fuerit Partialis, privat functione aliqua vel Ordinis, vel Jurisdictionis: ut patet *ex cap. Sane 2. de Offic. deleg. & ex cap. 2. eod. tit. in 6.* Quod dictum est de Officio, intelligitur etiam de Suspensione à Beneficio, quæ si absoluta sit; privat administratione illius, & perceptione fructuum; si verò Partialis fuerit, privat parte illius, scilicet à percipiendis istis, vel illis fructibus. Insuper suspensio alia est Temporalis, Perpetua alia. Temporalis dicitur, quæ cum designatione termini, seu temporis fertur: & hæc est pure pœnalis, fertur enim in pœnam commissi criminis, & in vindictam illius, & proprie non est Censura Ecclesiastica, sed quædam pœna: & defacto cessat elapso tempore, pro quo composita fuit, absque Absolutione: ut docent Suarez, Toletus, Innocentius, Abbas, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato*. Perpetua verò, & Absoluta illa dicitur, quæ simpliciter fertur absque temporis limitatione, & de se non cessat semel contracta, nisi Absolutione tollatur. Et hæc est vera Censura Ecclesiastica, cum sit pœna Medicinalis, qua intenditur bonum, & emendatio delinquentis. Denique Suspensio alia est à Jure, alia ab Homine, ut diximus cum de Censuris in genere.

4 Ex dictis hucusque clarè apparet discrimen Suspensionis à reliquis Censuris, & Pœnis Ecclesiasticis. Nam discriminatur 1. Ab excommunicatione Majori, cum excommunicatio ista, privet actionibus, quatenus sunt communicatio cum fidelibus, Suspensio verò quatenus est quædam functio Officii, vel Beneficii; insuper excommunicatio inducit Suspensionem, & plures alios effectus præstat, ad quos non se extendit suspensio. 2. Discriminatur ab excommunicatione Minori, quia hæc privat solùm passiva receptione Sacramentorum; Suspensio tamen privat activa, & alios effectus parit, quos præstare nequit excommunicatio Minor. 3. Ab interdicto, quia interdictum potiùs privat usu passivo Sacramentorum, quàm activo; insuper interdictum inducit privationem aliorum, quorum privationem non inducit Suspensio; denique interdictum extenditur etiam ad Laicos, Suspensio verò ad Personas Ecclesiasticas tantùm. 4. A Degradatione, & Depositione: eo quia istæ inducunt universalem privationem Officii, & Beneficii cum quadam solemni Ceremonia sine spe reconciliationis; secus verò Suspensio. 5. Denique ab Irregularitate, quæ privat Susceptione Ordinis, aut exercitio illius, quatenus tamen Ordo est; Suspensio tamen privat exercitio Ordinis, seu Potestatis Ecclesiasticæ, aut Beneficii, quatenus est quædam functio.

CAPUT

CAPUT II.

Quinam Suspensionem ferre possint? Et qui suspendi possint?

1 *Ille potest Suspensionem ferre à jure, qui potest jus condere. Ille verò suspensionem ferre potest ab Homine, qui facultatem habet excommunicandi.*
2 *Ad ferendam suspensionem requiruntur ferè eædem Conditiones, quæ requiruntur ad excommunicationem ferendam.*
3 *Personæ, quæ suspendi possunt; necessariò debent esse Clerici.*
4 *Quilibet Clericus quacumque dignitate fulgens suspendi potest. Sub generali tamen suspensionis Decreto non comprehenduntur Episcopi, nisi specialiter exprimantur.*
5 *An prædictum Privilegium Episcoporum extendatur ad electos, & confirmatos, sed nondum consecratos.*
6 *An generalis suspensio contra Clericos lata comprehendat etiam Religiosos?*
7 *An Suspensio ferri possit in Communitatem aliquam?*
8 *An semel Suspensus possit iterum suspendi?*
9 *An defunctus suspendi possit?*

1 CUM Suspensio possit esse à jure, & ab Homine, ideo priùs statuere debemus, quinam eam ferre possint à jure, dein qui ab Homine. A jure ferri potest suspensio ab eis, qui facultatem habent condendi jus ipsum. Ab homine verò ferri potest ab eis, qui excommunicare possunt: nam regulariter loquendo, quibus facta est potestas excommunicandi, simul facta est potestas ferendi alias Censuras: cùm omnes Censuræ eumdem finem habeant, & se mutuò juvent ad compescendam rebellium contumaciam: ut bene adnotant Sylvester; Navarrus, Sayrus, Suarez, Toletus; Henriquez, Ugolinus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 4. *pun.* 2. *num.* 1. Quamvis possit rectè consistere sola potestas suspendendi absque facultate excommunicandi; & viceversa facultas excommunicandi absque facultate suspendendi; cum sint censuræ diversæ, nec una ex sua essentia ordinem dicat ad aliam: ut docet Suarez *de cens. disp.* 28. *sect.* 1. *n.* 3.

Ad Suspensionem ferendam requiruntur ferè eædem conditiones, quæ requiruntur ad excommunicationem ferendam. 1. Enim requiritur, quòd suspendens jurisdictionem habeat in foro externo respectu illius, quem suspendere vult: quapropter si tali jurisdictione caret, nulla erit suspensio lata. Hinc fit, quòd Parochus, vel Confessarius, si pœnitenti præciperent, ut à sui Ordinis functionibus abstineret; non dicenda foret vera suspensio: cùm neuter habeat jurisdictionem in foro externo; adeoque si pœnitens violaret præceptum illud, non esset Irregularis. Non sic dicendum de Episcopo, qui jurisdictionem habet in foro externo extra controversiam. Et quamvis *ex cap.* 1. *de excess. Prælat.* habeatur: Ne Episcopus sine Judicio Capituli Presbyteros attentet suspendere, vel Ecclesias eorum Interdicere. Nihilominus hoc intelligendum erit, quando suspensio, vel interdictum feruntur in puram vindictam, non verò in pœnam medicinalem: maximè quia ex praxi, & consuetudine Ecclesiæ constat, Episcopos Censuras suspensionis, & interdicti ferre nullo requisito Capituli consensu: ut rectè advertunt Panormitanus *in dict. cap.* Suarez *de cens. disp.* 28. *sect.* 1. *num.* 4. *in fine*, & Castropalaus *de cens. disp.* 4. *pun.* 2. *num.* 2. 2. Requiritur, ut jurisdictio ista non sit impedita per aliam Censuram, maximè si hæc denuntiata sit, quia tunc licita, nec valida erit suspensio. 3. Requiritur, quòd suspendens sit Clericus: & quamvis aliqui Doctores putarint, Abbatissam suspendere posse Clericos sibi subditos *ex Argum. cap. Dilectæ de Majorit. & obed.* Vera tamen sententia est, id efficere non posse: ut docent Glossa *in dict. cap.* Innocentius, Panormitanus, Vivaldus, Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato num.* 3. Cum enim suspensio sit actus Jurisdictionis Ecclesiasticæ, solis Clericis convenire poterit: nec suspensio relata *in cap. Dilecta* fuit vera, & propria suspensio; sed prohibitio quædam, ut probat Avila 3. *part. de cens. disp.* 4. *dub.* 1. *concl.* 3.

3 Personæ, quæ suspendi possunt; necessariò debent esse Clerici: ratio est, quia cum Censura Suspensionis ferri debeat circa officium, vel Beneficium Ecclesiasticum, & Laici incapaces sint Officio, & Beneficio Ecclesiastico; ideo in solos Clericos Suspensio ferri potest: ut docent Glossa *in cap. Quicumque de sentent. excomm. in* 6. *verb. Ministros*, Panormitanus *in cap. Dura de Crimin. falsi. num.* 10. Navarrus *in Summ. cap.* 21. *num.* 150. Suarez *disp.* 28. *de cens. sect.* 2. *numer.* 1. Avila *de cens.* 3. *par. disp.* 4. *dub.* 2. *concl.* 1. Castropalaus *de cens. disp.* 4. *pun.* 2. *num.* 4. Nec obstat dicere 1. Quòd *in extravag. de cens.* & alibi laici suspenduntur à Communione Eucharistiæ. Nam ibi revera non fertur Suspensio propria, sed quædam pars majoris excommunicationis privans usu passivo Sacramentorum. Nec obstat 2. Quod laici privari possint facultate obtinendi Officium, aut Beneficium Ecclesiasticum. Nam ista privatio dici potiùs debet inhabilitas ad illa, quàm Suspensio ab illis: Suspensio siquidem impedit usum facultatis jam habitæ, ideoque ab Irregularitate differt, quæ non solùm tollit usum facultatis, sed etiam impedit affecutionem illius: ut ex Navarro, Toleto, Cajetano, Alterio, Suarez, & aliis adnotat Bonacina *de Suspens. disp.* 3. *pun.* 1. *num.* 1. *prope finem*. Nec obstat 3. Posse suspendi Abbatissas, & Prioriss, quibus Jurisdictio Spiritualis competit, à suis Officiis: ut docuerunt Navarrus, Henriquez, Filliuccius, & alii penes Castropalaum *disp.* 4. *de cens. pun.* 1. *num.* 2. Nam esto Clerici non sint, sunt tamen Personæ Ecclesiasticæ Jurisdictionem Spiritualem habentes. Sed contra est: vera siquidem Sententia docet, Jurisdictionem Abbatissis, & Prioriss commissam non esse veram Jurisdictionem Ecclesiasticam, cum non proveniat ab Ordine Ecclesiastico recepto, cujus incapaces sunt; aliàs violantes suspensionem ab Officio Irregularitatem incurrerent, ut statuitur *in cap. Is cui de Senten. excomm. in* 6. *& in cap.* 1. *de Sent. & re judicat. in* 6. contra violantes Suspensionem ab Officio. Remanet igitur statutum, quòd soli Clerici affici possint suspensione, cum ipsi tantùm capaces sint exercendi functiones Officii, & Beneficii Ecclesiastici: ut merito docet Communis Sententia teste Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 18. *pun.* 1. Suarez *de cens. disp.* 28. *sect.* 1. *numer.* 5. Coninch *disp.* 15. *dub.* 1. *num.* 2. Sayrus *lib.* 4. *Thes. cap.* 1. *num.* 16. Castropalaus *de cens. disp.* 4. *pun.* 1. *num.* 2. & alii.

4 Quilibet Clericus quacumque dignitate fulgens suspendi poterit. Sub generali tamen suspensionis Decreto non comprehenduntur Episcopi, nisi de ipsis specialis, & expressa mentio fiat in eodem generali Decreto. Idem dicendum de Interdicto generaliter lato: sic enim statuitur *in cap. Quia periculosum. De sent. excom. in* 6. Quamvis non idem dicendum sit de excommunicatione, quæ etiam generaliter lata afficit Episcopos: ut docet Glossa *ibidem* communiter recepta, & testatur Navarrus *in summ. cap.* 27. *num.* 165.

5 Petes 1. An prædictum Privilegium Episcoporum extendatur ad electos, & confirmatos, sed nondum consecratos? Resp. Affirmativè: ratio est, quia cætera Privilegia Episcopis concessa, ut Privilegium de eligendo sibi Confessario *cap. ult. de Pœnit. & Remiss.* & Privilegium Altaris Viatici, *Cap. final. de Privileg. in* 6. extenduntur ad Episcopos electos, & confirmatos, quamvis non consecratos; ergo etiam istud extendi debet ad illos: maximè quia Privilegia concessa à Principe, & in jure inserta largè accipienda sunt: ut docent Suarez, Layman, Sayrus, Gaspar Hurtadus, Henriquez, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 4. *pun.* 2. *num.* 5. Extendunt quoque hanc Privilegii concessionem Sayrus, Henriq. Layman, Hurtadus, & Castrop. eos referens ad Cardinales ob Eminentiam Dignitatis eorum, ob quam satis rationabiliter Privilegia Episcopis concessa censenda sint pariter ipsis concessa.

6 Petes 2. An generalis suspensio contra Clericos lata comprehendat etiam Religiosos? Resp. Quamvis aliqui dixerint, non comprehendere Religiosos, eo quia in odiosis non comprehenduntur in Clericis: *& in Clement. de vit. & honest. Cleric.* distinguuntur Clerici à Religiosis. Nihilominus probabilior sententia est comprehendi: ratio est, quia nomen Clericus indifferens est ad Clericos Sæculares, & Religiosos, uti considerari potest *in Clement. cit.* ergo si generaliter lata est suspensio contra Clericos, tum Clericos sæculares, tum Religiosos afficit, cum nulla ratio sit eximendi Religiosos: ut bene docet Suarez *de cens. disp.* 28. *sect.* 2. *num.* 9. Illud tamen est certum: quòd si Religiosus nondum initiatus fuerit prima Tonsura, comprehendi nequibit;

quibit ; quia revera non eſt Clericus, quamvis aliquo modo perſona Eccleſiaſtica cenſeatur.

7 Petes 3. An ſuſpenſio ferri poſſit in Communitatem aliquam ? Reſp. Suſpendi poſſe Communitatem ab Officio conferendi Beneficia : ſic apertè conſtat *ex cap. Unic. Ne Sede Vacan. in 6. cap. Romana, cap. ſi Sent. de ſent. excom. in 6.* Et quamvis caput iſtud videatur loqui de Interdicto ; nihilominus extendi debet ad ſuſpenſionem, cum eadem ſit ratio : ut colligitur ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 16. de Reform.* Suſpendi quoque poteſt capitulum ab Officio, & exercitio Ordinis, ne videlicet Confeſſarios approbet, Epiſcopos invitet, ut Ordines conferant, quæ munia Capitulo competunt Sede Vacante. Suſpendi inſuper poterit Capitulum ſive Eccleſiarum, ſive Monaſteriorum à Beneficio, ne videlicet fructus percipiat, & faciat illos ſuos *ex cap. Quiſquam de elect. in 6. & ex extravag. 1. de elect.* Sicuti ſuſpendi poterit ab Officio, & ab uſu Juriſdictionis ; & facit, ſi ſuſpenſio eſt denuntiata, ne actus ſint validi. Denique ſuſpendi poterit Capitulum quoad Perſonas ſingulares, quæ culpabiles reperiuntur : ut ſtatuitur *in cap. Quia ſæpe de elect. in 6.*

8 Petes 4. An ſemel ſuſpenſus poſſit iterum ſuſpendi ? Reſp. Affirmativè : tum ſi ſuſpenſiones ſint diverſæ, ut patet ex ſe ; tum ſi ſint ejuſdem rationis, ſi novæ cauſæ addantur, & novi tituli ſuſpendendi ; ut diximus de excommunicatione, & de Cenſuris in genere.

9 Petes denique : An defunctus ſuſpendi poſſit ? Reſp. Defunctum non eſſe capacem Cenſuræ ; adeoque nec ſuſpendi nec excommunicari poſſe. Non nego tamen, quòd per Suſpenſionem contractam in vita privari poſſit fructibus beneficii, quibus poſt mortem frui poſſet ; ſicuti per excommunicationem in vita contractam privatur Eccleſiaſtica ſepultura. Sed revera in ſimilibus caſibus ſolùm extenderentur effectus excommunicationis, & ſuſpenſio is poſt mortem ; non verò quod defunctus nova ſuſpenſione, aut excommunicatione afficeretur.

CAPUT III.

Ob quam Cauſam ferri poſſit Suſpenſio ? Et qua forma ferenda ſit ?

1 *Cauſa, ob quam ſuſpenſio ferri poteſt ; debet eſſe gravis culpa.*
2 *Culpa, ob quam quis ſuſpendi poteſt ; debet eſſe propria, non aliena.*
3 *Solvuntur rationes in contrarium.*
4 *Forma ferendi Cenſuram nulla habetur in jure præſcripta ; ſed ea ſufficiens eſt, quæ exprimat mentem ferentis, & effectum, quem inducere vult.*
5 *Si ſuſpenſio fertur ad correctionem delinquentis, debet eam præcedere Monitio.*

1 CAuſa ob quam ferri debet ſuſpenſio, quæ communiter à Judice fertur, & quæ in jure lata eſt ; debet eſſe gravis culpa : eo quia ſuſpenſio ex ſe gravis pœna eſt, & grave malum inducit, adeoque gravem culpam ſupponere debet. Nec juvat dicere cum Cajetano, Armilla, Navarro, Medina, Henriquez, & Avila relatis à Caſtropalao *de cenſ. diſp. 4. pun. 3. num. 4.* Sufficere venialem culpam : cum excommunicatio minor gravior pœna ſit, & contrahitur per levem culpam ; ergo à fortiori ſuſpenſio. Contra enim eſt : eſto excommunicatio minor privet bonis excellentioribus, ſed talis privatio facile tolli poteſt à quolibet Confeſſario, quod non evenit in ſuſpenſione. Inſuper ſuſpenſio ſæpe inducit damnum irreparabile, & aliquam infamiam ſecum affert, quod non militat in excommunicatione minori. Sic docent Sotus, Suarez, Vaſquez, Coninch, Gaſpar Hurtadus, Layman, Sanchez, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *l. c.* Non nego tamen, valdè probabile eſſe, quod ex Sanchez, Coninch, Hurtado, Layman docet citatus Caſtropalaus, poſſe à Judice ad modicum tempus ſuſpenſionem aliquam ferri ob levem culpam.

2 Culpa, ob quam quis ſuſpendi poteſt ; debet eſſe propria, non verò aliena, ut docuere nonnulli putantes, infligi poſſe ſuſpenſionem ob culpam alterius ; ducti ex illis rationibus, quòd ſuſpenſa Communitate ab Officio, & Beneficio ſuſpenduntur pariter ſingulares perſonæ, etiamſi innocentes, & nullam culpam commiſerint. Idem evenit in interdicto, interdicta ſiquidem communitate interdicuntur ſingulares Perſonæ, etiam innocentes. Inſuper *in cap. Vel non eſt compos*, 14. *De Temporib. Ordinat.* Puer Ordinatus Diaconatu anno decimotertio ſuſpenditur ab illo in injuriam Ordinantis, *& in cap. 1. de Ordinat. ab Epiſcop. qui Epiſcopat. renuncia.* cavetur, ſuſpenſos eſſe debere Ordinatos ab Officio, etiamſi ignoranter prædictos Ordines ſuſcepiſſent, quouſque Pontifex legitimus diſpenſet. Verùm his non obſtantibus dicendum erit : culpam ob quam, quis ſuſpendi poterit ; debere eſſe propriam, non alienam : ratio eſt, quia cum ſuſpenſio ſit propriè pœna, & jure proprio ſibi quæſito privet ; ideo propter propriam culpam contrahi poteſt non verò alienam. Nam *in cap. Satis perverſum diſt. 56. & cap. 2. de Conſtitut.* dicitur : Rem, quæ culpa caret in damnum vocare non convenit. *Et in cap. de his, quæ fiunt à major. part. Capitul.* dicitur : Peccata ſuos authores tenere debent ; neque pœna eſt ulterius protrahenda, quam delictum fuerit in excedente : quia iniquum eſt, innocentem pœnas nocenti debitas ſuſtinere. Sic Navarrus, Henriquez, Suarez, Avila, Sanchez, Coninch, Gaſpar Hurtadus, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 4. pun. 3. num. 2.*

Ad rationes in contrarium adductas reſpondetur : Quòd 3
ſuſpenſa Communitate ſuſpenduntur pariter ſingulares perſonę, ſive nocentes, ſive innocentes ; ſed non ſuſpenduntur quoad ſe, & ſecundum munus illud, quod ſingulæ perſonæ exercent ; ſed ſecundum actiones, & functiones totius Communitatis, quæ delictum commiſit, & cujus ſunt membra. Nec in Interdicto puniuntur innocentes, ſed juſtis de cauſis ſubtrahit Eccleſia ſua beneficia, & Officia ab innocentibus, ut nocentes reſipiſcant. *In cap. Vel non eſt compos* prohibitio facta Diacono non eſt propriè pœna, & Cenſura ſuſpenſionis ; ſed potiùs Irregularitas quædam ob impropoſitionem ; & inhabilitatem ad exercendum munus ſuum, quam habebat Diaconus ille ante ætatem legitimam Ordinatus. Ideo ſatis probabiliter Panormitanus *in dict. cap. num. 4.* Duplicem ſuſpenſionem diſtinguit, unam ob defectum, alteram ob crimen ; & aſſerit, primam non eſſe propriè Cenſuram, nec ob violationem illius contrahi Irregularitatem ; ſecus verò ſecundam. Sic etiam docent Dominicus Covarruvias, Salzedo, Suarez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 4. pun. 3. num. 3. In cap. 1. de Ordinatis ab Epiſ. qui Epiſcop. renunt.* Suſpenſio facta Ordinatis, ſi contracta fuit ab ipſis ſcienter, eo quia ipſis notum erat, Epiſcopum ordinantem renuntiaſſe Epiſcopatui ; jam cum propria culpa illam contraxere ? Si verò ignoranter, manent impediti ab exercendo Officium Ordinis ob præſumptionem, uſque dum declaret Prælatus, eos ignoranter ſuſcepiſſe Ordines, ratione cujus declarationis dicitur diſpenſare, ſed revera non diſpenſat ; adeoque nullam veram ſuſpenſionem contraxere.

Forma verborum, ſub qua ſuſpenſio ferri debet ; 4
nulla habetur in jure præſcripta ; adeoque ea verba ſufficientia erunt ad eam ferendam, quæ ſatis declarent mentem ferentis, & effectum, quem inducere vult. Quapropter diligenter attendenda erunt verba, quibus ſuſpenſio fertur, ut bene dignoſcatur, quonam uſu privare velit ſuſpendens, & an velit in totum, aut in partem ſuſpenſionem ferre.

Quando ſuſpenſio fertur ad correctionem delinquen- 5
tis, & ad ejus contumaciam reprimendam ; debet eam præcedere monitio : quæ ſi non præcederet ; ſatis probabilis ſententia docet, Cenſuram eſſe nullam, & ſuſpendentem incurrere ſuſpenſionem per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ : ſic *ex cap. Sacro de Sent. excomm.* docent Henriquez *lib. 13. cap. 39. numer. 4.* Suarez *de Cenſ. diſput. 28. ſect. 5. numer. 2.* Avila *part. 3. diſput. 3. dub. 1. concl. 3.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſput. 4. pun. 4. numer. 2.* Nam excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum paria ſunt *ex Argum. Cap. Cum Medicinalis pœna de ſent. excomm. in 6.* ergo pœnæ latæ ob impoſitionem excommunicationis ſine monitione extendi debent ad ſuſpenſionem, & Interdictum. Si verò ſuſpenſio feratur in puram pœnam commiſſi delicti, non erit neceſſaria monitio : ut ex Navarro, Suarez, & Avila docet Caſtropalaus *loco citato* : maximè quia *in cap. Romana de ſent. excomm. in 6.* dicitur : Solam excommunicationem numquam ferri ſine monitione : quapropter tacitè innuit, poſſe aliquando ſuſpenſionem, & Interdictum ferri ſine monitione prævia. Debet inſuper ſuſpenſio ferri in ſcriptis, & in ea exprimenda eſt cauſa, ob quam fertur ; & ſi ſcriptum expoſtulet ſuſpenſus debet ei dari : *ut ex Argument. cap. 1. de ſentent. excommun. in 6.* docent Navarrus *in ſumm. cap. 27. numer. 159.* Avila *par. 3. de cenſ. diſp. 3.*

disp. 3. dub. 1. concl. 3. Suarez *de cens. disp. 28. sect. 5. num. 3.* & Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 4. num. 3.* Si autem Judex hanc Constitutionem violaverit, debet per mensem unum ab ingressu Ecclesiæ, & à Divinis Officiis suspendi. Superior verò, ad quem fiet recursus, debet sine difficultate sententiam relaxare, ac damnare suspendentem ad expensas, & omne interesse habitum, & aliàs condigna animadversione punire: ut pœna docente discant Judices, quàm grave malum sit, sententiam excommunicationis, suspensionis, & Interdicti sine debita maturitate fulminare. Ut expressè habetur *in cap. 1. de sent. excomm. in 6.* Ex quo rectè deducitur, grave peccatum esse, prædictam Constitutionem violare: ut ex Angelo, Henriquez, Sylvestro, Avila docet Castropalaus *loco citato*.

CAPUT IV.

De effectibus Suspensionis.

1 *Suspensio absolutè lata suspendit ab omnibus, ab Officio videlicet, & Beneficio.*

2 *Suspensio cum limitatione lata ad aliquem effectum particularem ad illum extenditur, & ad ea, quæ illi annectuntur, non verò ad alia.*

3 *Suspensus ab Ordine non est suspensus à Beneficio. Et suspensus à celebratione Missæ non est suspensus à reliquis, quæ Sacerdos ministrare potest.*

4 *Episcopus suspensus à Pontificalibus est suspensus ab eis, quæ illis annectuntur; non verò suspensus erit ab eis, quæ ad Jurisdictionem pertinent.*

5 *Suspensus ab Ordine non est ipso facto suspensus à Jurisdictione.*

6 *Suspensus à collatione Ordinum non est suspensus à collatione Primæ Tonsuræ. Nec suspensus à collatione Primæ Tonsuræ est suspensus à Collatione Ordinum.*

7 *Suspensus à collatione minoris Ordinis non est suspensus à Collatione majoris, quando hic sine illo exerceri potest. Et quid de suspenso ab Ordine minori, est ne suspensus ab Ordine majori?*

8 *Suspensus ab Officio per suspensionem absolutè latam non solùm est suspensus ab omni Officio Ordinis, sed etiam Jurisdictionis Spiritualis.*

9 *An suspensus ab Officio sit etiam suspensus à Beneficio?*

10 *An suspensus absolutè ab Officio possit eligi ad Beneficium?*

11 *An Collatio Beneficii si fiat suspenso; sit ipso facto irrita, an irritanda?*

12 *An si suspensus à Beneficio Sacramenta ministret, aut Divina Officia canat, quibus est privatus; lucretur fructus, & distributiones illis correspondentes?*

13 *An Suspensus absolutè ab Officio vocem habeat in Capitulo?*

14 *Suspensus ab Officio non absolutè, sed determinatè ad aliquam materiam; non habet suspensionem ultra illam materiam determinatam.*

15 *Suspensus absolutè à jurisdictione non est suspensus ab usu, & exercitio Ordinis.*

16 *Suspensus absolutè à Beneficio intelligitur suspensus ab omnibus illis, quæ actu possidet.*

17 *An suspensus absolutè à Beneficio censendus sit inhabilis ad alia beneficia suscipienda?*

18 *Quinam sint fructus à beneficio provenientes, quibus privatur suspensus à Beneficio?*

19 *An comprehendatur sub fructibus Beneficii administratio ipsius?*

20 *An inter fructus Beneficii comprehendatur collatio, & electio ad beneficium ex titulo beneficii proveniens?*

21 *An Suspenso à Beneficio tradenda sit portio aliqua fructuum in sustentationem?*

22 *Quem effectum pariat suspensio sub disjunctione, vel ab Officio, vel à Beneficio?*

23 *Suspensio determinata quoad tempus quomodo computanda sit?*

24 *An Suspensio apposita sub Conditione cesset purificata Conditione?*

1 CUM suspensio possit ferri absolutè, aut cum limitatione ad aliquem effectum, & non alium; ideò de his omnibus singillatim agendum erit. Jam verò suspensio absolutè lata absque ulla limitatione suspendit ab omnibus, videlicet ab Officio, & Beneficio: ratio est, quia verba suspensionis accipienda sunt, prout sonant; ergo si generaliter prolata sunt, generaliter accipi debent: ut rectè docent Sylvester, Toletus, Avila, Sayrus, Coninch, Ugolinus, Filliuccius Suarez, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de suspens. disp. 3. pun. 2. num. 1.*

2 Suspensio lata cum limitatione ad aliquem effectum particularem ad illum extenditur, & ad ea, quæ cum illo annectuntur; non verò ad alia: ratio est, quia Censura illud efficit, quod significat, cum non possit aliter operari ab eo, quod significat; ergo si effectum aliquem significat particularem, ad illum dumtaxat extendetur, & ad ea, quæ illi sunt annexa, non verò ad alia, quæ nec illi annectuntur, nec sunt in eodem Ordine. Sic Navar. Sayrus, Henriq. Ugolinus, Suarez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loco citato num. 2.*

3 Ex dictis fit 1. Suspensum ab Ordine non esse suspensum à Beneficio; & suspensum à celebratione Missæ non esse suspensum à reliquis Officiis, quæ Sacerdos ministrare potest: adeoque poterit confessiones audire, Baptizare, extremam unctionem ministrare &c.

4 Fit 2. Episcopum suspensum à Pontificalibus, seu ab Ordine Pontificali esse suspensum ab iis, quæ annectuntur Ordini Pontificali. Sic Episcopus suspensus à Pontificalibus, videlicet ab usu Mitræ, baculi, & pallii; suspensus pariter erit ab usu Ordinis Episcopalis, scilicet confirmare, Ordines conferre, Ecclesias consecrare &c. eo quia ad usum horum actuum præscribit Ecclesia Pontificalia, quibus remanet indirectè suspensus. Si verò suspensus esset ab Ordine Pontificali directè, tunc non indirectè, sed directè suspensus esset à confirmando, Ordines conferendo, Ecclesias consecrando &c. Non erit tamen suspensus ab iis, quæ ad jurisdictionem pertinent, ut sunt excommunicare suspendere, interdicere, beneficia conferre; nec suspensus erit à Celebratione Missæ, à Baptizando, confessiones audiendo &c. *Ut ex cap. Transmissam de electione* docent præcitati Doctores.

5 Fit 3. Suspensum ab Ordine non esse ipso facto suspensum à jurisdictione, cum Ordo non sit necessariò connexus cum jurisdictione, ut patet in Episcopo electo, & confirmato; sed nondum consecrato, qui potest actus jurisdictionis exercere, non verò Ordinis; sunt etenim hæc duo inter se distincta: ut bene docent Navarrus, Avila, Suarez, Filliuccius, Cajetanus, Ugolinus, Alterius, Sayrus, quos refert, & sequitur Bonacina *de suspens. disp. 3. pun. 2. num. 4.* contra Toletum, Panormitanum, Sylvestrum, & alios.

6 Fit 4. Suspensum à Collatione Ordinum non esse suspensum à collatione primæ Tonsuræ: eo quia rigorosè loquendo prima Tonsura non venit nomine Ordinis; & in materia hac pœnali strictè facienda est interpretatio. Accedit, quòd *si ex cap. ult. de Tempor. Ordin. in 6.* suspensus à collatione Primæ Tonsuræ non est suspensus à collatione Ordinum; viceversa suspensus à collatione Ordinum non erit suspensus à collatione primæ Tonsuræ. Sic expressè docet Bonacina *loco citato numer. 6.*

7 Sed gravior difficultas est: an Episcopus suspensus à collatione minoris Ordinis sit suspensus à collatione majoris Ordinis. Pendet resolutio hujus difficultatis ab illa, cui simillima est: An Clericus suspensus ab Ordinibus inferioribus sit suspensus à superioribus. Et quamvis Communis Sententia doceat cum Toleto, Reginaldo, Sayro, Ugolino, Henriquez, Alterio, Sylvestro, Navarro, quos refert, & sequitur Bonacina *de suspens. disp. 3. pun. 2. num. 7.* Suspensum ab inferiori Ordine remanere suspensum à superioribus ordinibus: eo quia cui non licet, quod minus est; nec ei licere debet, quod majus est *ex Regula cui licet de Regul. Jur. in 6. & ex cap. Cum illorum de sent. excomm.* Nihilominus distinctione utendum puto: si superior Ordo annexus sit inferiori; indubitatum erit, quòd cui non licet inferior, non licebit superior Ordo. Si verò nullam annexionem cum inferiori habeat, suspensus ab inferiori non erit suspensus à Superiori: ratio est, quia in pœnis ex communi effato stricta interpretatio facienda est. Nec ullum est absurdum, quòd minori honore privatus non privetur majori: quapropter Sacerdos suspensus à Diaconatu absolvere poterit, extremam unctionem, vel Eucharistiam Ministrare. Sic etiam Episcopus suspensus à Sacerdotali Officio poterit Episcopale exercere in iis, quæ Sacerdotalem potestatem non requirunt. Sic Suarez, Coninch, Filliuccius, Layman, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 5. §. 1. num. 15.*

Eodem modo discurrendum cohærenter ad supradicta de Episcopo suspenso à collatione minoris Ordinis; qui non remanet suspensus à collatione majoris Ordinis, quando unus sine alio exerceri possit, nec connexionem habeat cum illo. Corroborant hanc sententiam præcitati Doctores *ex cap. ult. de Tempor. Ordin. in 6.* ubi Episcopus suspensus à collatione Primæ Tonsuræ ex communi sententia non est suspensus à collatione reliquorum Ordinum. Insuper *in cap. Litteras de Tempor. Ordin.* suspenditur Episcopus à collatione Diaconil, & Præsbyterii; ergo signum est, quòd suspenso Episcopo ab Ordine inferiori non suspendatur à superiori: aliàs ad quid appositum fuisset Presbyterium, cum satis fuisset apponere Diaconium. Denique *in cap. ex litteris de excessib. Prælat.* suspenditur Episcopus propter homicidium, cui authoritatem præbuit, ab Altaris Ministerio, & consequenter à Pontificali Officio, cùm non possit Pontificale Officium absque Altaris ministerio exercere. Conferre tamen Superiorem Ordinem non collato inferiori poterit; quia collatio unius non dependet à collatione alterius. Nec valet dicere: indignum minori Ordine non esse dignum majori. Nam verum est effatum, quando re vera est indignus; non verò quando id fit in pœnam. Illud tamen non nego, quòd expedit, ut interdictus minori Ordine debeat interdici majore; sed hoc non probat, defacto interdictum esse. Ex dictis hucusque illud colligi debet tamquam certum, quòd Suspensus ab inferiori Ordine, si superiorem exerceat; non fit Irregularis: cum non præstet aliquid, quod sibi directè per Censuram prohibitum sit; sed consecutivè tantùm, & ex quadam decentia: ut ex Sayro, & Coninch adnotat Castrop. *de cens. disp. 4. pun. 5. §. 1. num. 18. in fine*.

8 Suspensus ab Officio per suspensionem absolutè latam absque ulla limitatione non solùm est suspensus ab omni Officio Ordinis, sed etiam juris Jurisdictionis spiritualis: ratio est, quia hæc omnia comprænduntur sub nomine Officii: Officium siquidem absolutè prolatum importat usum Ordinis, & Jurisdictionis. Hinc est, quòd taliter suspensus non poterit celebrare, ministrare Sacramenta, Indulgentias concedere, excommunicare, beneficia conferre, & similia. Quamvis possit Sacramenta recipere, Ecclesiam ingredi, Divinis Officiis interesse, more laicorum canere in Choro, ac denique qualibet temporali jurisdictione uti, si eam habeat. Sic Abbas, Navarrus, Suarez, Avila, Coninch, Laym. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 4. pun. 5. §. 1. num. 1.*

9 Controverti solet: An suspensus ab Officio sit etiam suspensus à Beneficio? Affirmant Glossa *in cap. Latores de Cleric. excom. Ministr. verb. Ab Officio*, Paludanus, Diaz, Valentia, Navarrus relati à Castrop. *l. c. num. 4.* censent siquidem, quòd absolutè, & simpliciter suspensus ab Officio sit suspensus à Beneficio, est namque beneficium accessorium Officii *ex cap. final. de Rescript. in 6.* ergo prohibito principali intelligitur prohibitum accessorium. Sed communior, & verior Sententia docet oppositum, nempe suspensum ab Officio non esse suspensum à beneficio: ratio est, tum quia pœnæ non sunt ampliandæ, sed restringendæ potiùs; tum etiam quia aliquando suspensio fertur ab Officio, aliquando à Beneficio, aliquando ab utroque simul: ut constat *ex cap. Inter de Purgat. canon. cap. Tam litteris de Testib. & Attestat. cap. Quanto de Offic. Ordin. cap. Quisquis de elect. cap. Quia sæpe de elect. in 6. & cap. 2. de Fidejuss.* ergo clarè constat, suspensionem ab Officio non comprænde re suspensionem à Beneficio; secus ad quid ut distinctas exprimere has suspensiones? Sic Ugolinus, Henriquez, Sayrus, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Coninch, Avila, Sanchez, Layman, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de susp. disp. 3. pun. 2. num. 10.* & Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 5. §. 1. num. 7.* Hinc inferunt: quòd suspensus ab Officio, si satisfaciat per se obligationibus sui beneficii; fructus illius percipere debeat, aliàs tenebitur satisfacere per substitutum ea onera, quæ per se non potest, ut fructus percipere possit.

10 Dubitabis 1. An suspensus absolutè ab officio possit eligi ad Beneficium? Et quamvis non solùm validè, sed etiam licitè id fieri posse, docuerit Gaspar Hurtadus *de suspen. diffic. 4. num. 8.* Nihilominus vera, ac communis sententia docet, illicitè id fieri posse: ratio est, quia Beneficium datur propter Officium *ex cap. final. de Rescript. in 6.* Ergo denegandum erit beneficium ei, qui impeditus est ab exercitio Officii, etiam si impeditus per suspensionem sit toleratus. Et sic docent Henriquez, Avila, Layman, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 5. §. 1. num. 2.* Nec obstat *cap. Non est compos de Tempor. Ordinat.* ubi mandatur provideri de beneficio Ecclesiastico Ordinato ante legitimam ætatem. Nam illa non est suspensio, sed prohibitio, & præceptum, ne ante legitimam ætatem exerceat Ordinem susceptum. Vel si est suspensio non est absoluta, sed pro determinato tempore ad ætatem requisito.

Dubitabis 2. An collatio beneficii si fiat suspenso, sit irrita ipso facto, an verò irritanda? Irritandam esse, docuere Panormitanus, Coninch, Suarez, Layman, Gaspar Hurtadus, & alii penes Castropalaum *de Cens. disp. 4. pun. 5. §. 1. num. 3.* Sed probabilior sententia docet, esse ipso facto irritam, ac invalidam: ratio est, quia *in cap. Bonæ Memoriæ de Ætat. & qualit.* respondet Pontifex: His, qui durante suspensione beneficia consecuti sunt, non licere ea retinere; præcipitque illos prædictis beneficiis spoliari; ergo clare apparet ex Textu citato, irritam fuisse beneficii collationem, aliàs licitè beneficia illa retinere possent. Sic Glossa *in cap. cit.* Navarrus, Flaminius Leisius, Berrachinus, & alii, quos refert, & sequitur Garzia *de Benef. 7. part. cap. 14. num. 1.* varias afferens decisiones Rotæ, Bonacina referens Avilam, Sà, & Sayrum *de Suspen. disp. 3. pun. 2. numer. 11.* & Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 5. §. 1. numer. 3.* 11

Dubitabis 3. An si Suspensus ab Officio Sacramenta ministret, & Divina Officia solemniter in Choro canat, quibus per suspensionem ab Officio privatus est; lucretur fructus, & distributiones correspondentes illis Officiis iniquè administratis? Denegant Rebuffus *in Prax. Benefic. titul. de Simon. in resign. num. 15.* Covarru. 4. *Decretal. 2. par. cap. 6. §. 8 n. 7.* Vivaldus *Candel. Sacram. 3. par. in materia de Suspen. num. 171. in fine*, & alii: eo quia Ecclesia non accipit Ministerium illud, imò detestatur; ergo non debet concedere illi præmium fructuum: maximè quia si suspensus est remotus ab Officio, erit pariter remotus à fructibus Beneficii, qui propter Officium conceduntur. Sed probabilior est sententia affirmans, posse eos sibi retinere: ratio est, quia non sunt ampliandæ pœnæ, nisi ampliatio constet per manifestum Textum; ergo si nullus Textus habetur privans suspensum fructibus tali Officio iniquè exercito correspondentibus; dicendum est, posse eos sibi retinere. Confirmatur: detinens rem aliquam furtivam, si in illius utilitatem laborem aliquem impenderit pretio æstimabilem; poterit mercedem laboris illius sibi retinere ex communi sententia; ergo suspensus ab Officio, si laborem aliquem in utilitatem Beneficii præstiterit; poterit fructus correspondentes labori impenso sibi retinere. Sic Avila, Petrus Navarra, Henriquez, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 5. §. 1. num. 2.* Ad argumenta in contrarium respondetur: Ecclesiam non accipere Ministerium illud tamquam licitum, cum sit peccaminosum, quod ultrò conceditur; non verò rejicere tamquam invalidum: & fructus beneficii non correspondent ministerio licito, sed valido. Removetur quoque suspensus ab Officio licito, non verò valido: nec fructus sunt accessorii ministerio licito, sed valido. 12

Dubitabis 4. An suspensus absolutè ab Officio vocem habeat in Capitulo? Negativam sententiam sustinent Glossa *in cap. Cum dilectus, de consuet. verb. A suspensis*, Panormitanus, Felinus, Sayrus penes Castropalaum *de cens. disp. 4. pun. 5. §. 1. n. 9.* Eo quia vocem habere in capitulo est usus, ac exercitium Officii Ecclesiastici, quo privatur suspensus. Sed probabilior sententia sustinet oppositum: ratio est, quia suffragium ferre in Capitulo non est exercitium Ordinis, cum etiam laicis conversis competat ex Glossa *in cap. eo de elect. in 6. verb. electionibus*. Insuper competit Monialibus ex Glossa *in Clement. Ut ii de Ætat. & Qualit. verb. Mancipati*. Nec insuper est usus alicujus Jurisdictionis Ecclesiasticæ, cum Laici, & Moniales sint incapaces hujus. Sic Castropalaus *l. c.* 13

Suspensus ab Officio non absolutè, sed determinatè ad aliquam materiam non habet suspensionem ultra illam materiam determinatam: cum pœnæ non sint extendendæ ultra verborum proprietatem. Sic suspensio ab Ordine, etiam si absoluta sit, non extenditur extra Officium Ordinis; & suspensio à Jurisdictione non extenditur ultra Jurisdictionem spiritualem, & Ecclesiasticam. Ut docent Navarrus, Suarez, Sayrus, Henriquez, Ugolinus, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disput. 4. punct. 5. §. 1. num. 10.* Hinc est, ut diximus, quòd licèt suspensus ab 14

Ordi-

Ordine absolutè privetur omni usu cujuscumque Ordinis. Attamen si suspensus fuit à majoribus, non ideo est suspensus à Minoribus. Nec suspensus ab Ordine aliquo speciali privatur exercitio aliorum, nisi connexionem habeant cum illo.

15 Idem dicendum de suspenso à Jurisdictione. Qui suspensus est per Suspensionem absolutam à Jurisdictione, & si privetur omni usu, & exercitio spectantibus ad Jurisdictionem; non privatur tamen usu, & exercitio Ordinis: cum usus Ordinis, & Jurisdictionis sint diversi inter se, ac distincti. Quòd si Suspensio à Jurisdictione non fuerit absoluta, sed alicujus tantùm actus; circa illum fertur, nec extenditur extra illum: cum pœnæ, ut diximus, non extendantur ultra proprietatem verborum Legis pœnalis; adeoque Suspensus à Collatione beneficiorum ut est *in Cap. Grave de Præbend.* & Suspensus à Confirmatione Episcoporum, ut est *in cap. Provida de elect. in 6.* poterit omnes alios actus Jurisdictionis exercere: & ratio est, quia exclusio, & prohibitio unius est tacita concessio aliorum sub eadem Potestate contentorum *ex Argum. Legis. Cum Prætor. ff. de Judic.*

16 Suspensus absolutè à Beneficio intelligitur suspensus ab omnibus illis beneficiis, quæ actu possidet: cum non sit major ratio, cur ab uno, non verò ab alio suspendi debeat, si suspensio absolutè lata sit. Non nego tàmen, quod aliquando ex intentione ferentis illam, aut ex circumstantiis restringi possit: sic si ob delictum commissum contra aliquam Ecclesiam lata sit suspensio à beneficio; censeri probabiliter potest, suspensionem illam comprehendere beneficia, quæ suspensus habet in illa Ecclesia. Et sic *ex Cap. Si compromissarius de elect. in 6. ex cap. Cupientes versic. Cupientes eod. tit. & cap. 2. vers. Et nihilominus de Reb. Eccles. non alienandi* docent ex Communi Sententia Sayrus *lib. 4. Thesau. cap. 6. num. 25.* Suarez *disp. 27. de Cens. sect. 1. num. 12.* & Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 5. §. 7. num. 2.* Sic etiam si Canonicus, Episcopus, vel Parochus sub nomine Canonici, Episcopi, vel Parochi suspensi fuerint; suspensio intelligenda erit de beneficio sub nomine illo significato; prædicata siquidem à subjectis limitari solent. Insuper ex intentione ferentis suspensionem limitari poterit ad beneficia intra Diœcesim, non vero extra. Et quamvis possit Episcopus suspendere subditum suum tam à beneficiis intra, quàm extra suam Diœcesim, nec in hoc excedit suæ Jurisdictionis limites; ut Communis Sententia sustinet teste Suarez *disp. 27. de cens. sect. 1. num. 19.* Nihilominus satis probabile est, velle tantùm comprehendere Beneficia in sua Diœcesi existentia, si aliud non exprimat: & sic docent Suarez *l. c. num. 10.* Sayrus *l. c. num. 28.* & Castropalaus *l. c. §. 2. num. 2.* Nec valet dicere, quòd suspensus ab Officio Ordinis absolutè ubique est suspensus; ergo ubique suspensus erit, qui absolutè suspenditur ab Officio Jurisdictionis, & beneficii. Negatur siquidem consequentia: quia exercitium Ordinis unicum est ubique, exercitium verò Jurisdictionis, & jus percipiendi fructus beneficii varium est pro varietate Diœcesum; & fructus beneficii unius Diœcesis diversi sunt à fructibus beneficii alterius Diœcesis.

17 Petes 1. An suspensus à beneficio absolutè censendus sit inhabilis ad alia Beneficia suscipienda? Resp. Quamvis communior sententia quam sequor ex dictis *num. 11.* doceat, inhabilem esse: eo quia suspensio absoluta à beneficio privat jure percipiendi fructus à beneficio provenientes, & consequenter nequit jus tale acquirere. Nihilominus probabilis videtur sententia asserens, validam esse collationem factam beneficii, esto irritari possit à Judice: ratio quæ affertur est quia nullus afferri potest Textus ipso facto irritans talem collationem; ergo solùm irritanda erit per Judicem: maximè quia per suspensionem non privatur suspensus jure radicali percipiendi fructus, aliàs privaretur titulo beneficii possessi, quod non est verum: privatur ergo suspensus jure proximo, libero, & expedito percipiendi fructus beneficii. Hac occasione sciendum, Suspensionem à beneficio non privare beneficio, sed fructibus illius; itaut si suspensio sit absoluta, comprehendat omnes fructus cujuscumque beneficii possessi; si verò limitata comprehendat tantùm fructus beneficii illius, ad quod limitatio ducta fuit. Sic *ex cap. Cupientes §. Cæterum de elect.* docent Panormitanus, Ugolinus, Henriquez, Sayrus, quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 4. pun. 5. §. 2. n. 1.* Nec si quis suspensus fuerit à beneficio deobligabitur à satisfaciendo ejus oneribus per alios si per se satisfacere non possit: ut tradunt Doctores communiter. Glossa *in cap. Universalis de elect. verb. Admiserint*, Panormit. Ugolinus, Henriq. Sayr. Suar. Coninch. Laym. Bonac. Gasp. Hurtad. relati ab eodem Castrop. *l. c.*

Petes 2. Quinam sint fructus à beneficio provenientes, quibus privatur suspensus à beneficio? Resp. Intelligi Decimas, oblationes, agrorum fructus, pensiones ædium locatarum, & similia emolumenta, quæ ratione beneficii percipiuntur. An verò veniant distributiones quotidianæ, quæ intervenientibus choro concedi solent, controversa res est. Sed distinguendum puto: si distributiones fuerint ex fructibus beneficii erutæ, ut quotidie dividantur; verissima est sententia docens, eas esse beneficii fructus, eisque privari suspensum à beneficio: ratio est, quia distributiones, quæ intuitu beneficii conceduntur; solis beneficiariis competunt; adeoque suspensi à beneficio jure merito ipsis privantur. Sic docent Glossa *in Clement. 2. de vit. & Honest. Cleric. verb. Suspensus*, Zabarella, Ancharranus, Felinus, quos refert, & sequitur Ugolinus *dub. 4. cap. 8. §. 2.* Nec dissentire videntur Sayr. Coninch. Alterius, Suarez, quos refert, & sequitur Bonac. *de suspen. disp. 3. pun. 2. n. 14.* Si verò distributiones non fuerint extractæ ex fructibus beneficii, quamvis solis beneficiariis applicentur; sed ex particulari fundatione fidelium, ut sunt Anniversaria, & his similia; non comprehenduntur nomine fructuum beneficii, nec sunt distributiones rigorosæ, & propriæ; adeoque suspensus à beneficio talibus Anniversariis interveniens illas distributiones lucrari poterit, cum solùm sit suspensus à fructibus beneficii, non verò ab aliis proventibus. Sic Tuschus, Covarruvias, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 5. §. 2. num. 4.* Nec dissentiunt Authores superiùs citati. 18

Comprehenditur sub fructibus beneficii administratio ipsius: quapropter suspensus à beneficio nequibit ex communi sententia illud administrare per se, vel per alium locando bona illius, vendendo fructus, comparendo in judicio, vel alia similia præstando, quæ administrationem temporalem important; & à fortiori nequibit beneficium permutare aut illud in favorem resignare. Constituendus ergo erit OEconomus ob talem administrationem faciendam: ut statuitur *in cap. 1. §. ult. de elect. in 6. & cap. Cupientes §. Cæterum eod. tit. & lib.* & docent passim Doctores. Qui fructus beneficii detractis iis, quæ ipsi competunt ob œconomiam; convertat in utilitatem Ecclesiæ. Distributiones verò, quas suspensus non lucratur; dividendæ erunt inter alios beneficiarios Choro intervenientes *ex cap. Si quis Heinceps 17. quæst. 4.* & tradunt Doctores. 19

An verò comprehendatur inter fructus Beneficii Collatio, & electio ad beneficium titulo beneficii proveniens, lis est inter Doctores. Navarrus, Henriquez, Sayrus relati à Castropalao *de Cens. disp. 4. pun. 5. §. 2. num. 5.* putant, comprehendi inter fructus beneficii, si ex titulo illius provenit electio, aut Collatio; adeoque si suspensus privatur fructibus beneficii, pariter privabitur electione, & Collatione beneficii. Sed veriorem puto oppositam sententiam docentem, non debere connumerari inter beneficii fructus; adeoque suspensum à beneficio non privari electione, aut collatione beneficii: ratio est, quia etsi potestas eligendi, & conferendi beneficia proveniat à beneficio, non ideo erit usus, & exercitium beneficii; sed potiùs Officii provenientis ex beneficio; sed suspensus à beneficio non est suspensus ab Officio; ergo non debet privari illis, nec connumerari debent inter beneficii fructus. Sic apertè constat *ex cap. Cum in cunctis §. ult. de elect.* ubi ultra suspensionem à beneficio indicitur suspensio à potestate eligendi. Et sic docent Glossa *in Cap. Cupientes de elect. in 6. verb. Beneficiis*, Panormit. Suarez, Filliuccius, Coninch, Laym. Bonac. Avila, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* 20

Petes 3. An suspenso à beneficio tradenda sit portio aliqua fructuum beneficii necessaria ad sustentationem? Communis responsio est cum distinctione: si suspensio lata sit in pœnam delicti commissi, nec est in potestate ejus se liberari posse; tenetur Judex suspensionem ferens eam partem designare, quæ congruat sustentationi suspensi: benignitas siquidem Ecclesiæ, ut consulat statui, decori, & honestati Clericali, ne mendicare cogatur; hanc pietatem in suspensum exercere debet. Sic rectè Glossa *in cap. Cum Vvintonienſis de elect. verb. Admiserint*. Sayrus, Suarez, Coninch, Layman, Gaspar Hurtadus, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 5. §. 2. num. 6.* Si Suspensio tamen lata sit in contumaciam, itaut possit Suspensus ab ea liberari, sed nolit 21

nulla

nulla tunc ei deſignanda erit pars fructuum, nec poterit eam percipere, niſi in extrema neceſſitate fuerit: ratio eſt, quia voluntariè pœnam illam ſuſtinet, & ejus culpæ imputanda erit mendicitas illa, ac carentia fructuum; nec commodum reportare debet ex ſuo delicto voluntario, in quo perſeverat in contemptum Eccleſiæ. Sic Panormitanus, Ugolinus, Graffis, Sayrus, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *loco citato*.

22 Petes 4. Quem effectum pariat Suſpenſio ſub disjunctione lata ab Officio videlicet, vel beneficio? Reſp. Quamvis nonnulli dixerint utrumque effectum comprehendere, cum nulla major ratior aſſignari queat, cur potiùs unum, quàm alium effectum comprehendere debeat; & aliunde ſententia fruſtratoria eſſe non debeat. Nihilominus verior Sententia docet, nullum effectum comprehendere ipſo jure: ratio eſt, quia Sententia lata cum incertitudine, & indeterminatione nulla eſt *ex Leg. 3. Cod. de Senten. quæ ſine certa quantit. profer.* ſed talis eſſet Suſpenſio lata ſub disjunctione Officii, vel Beneficii, affert namque ſecum incertitudinem, & indeterminationem; ergo nulla erit, & nullum effectum parier. Nec obligatur delinquens ad eligendam unam potiùs Suſpenſionem, quàm aliam: nam non obligatur, ut patet, ante delictum, nec poſt illud; aliàs non incideret in Suſpenſionem ipſo jure. Quapropter ſi in jure ſimilis Suſpenſio disjunctiva reperitur, non erit Suſpenſio ipſo jure lata, ſed ferenda, hoc eſt, ſubjacere delinquentem ad incurrendam Suſpenſionem ab Officio, vel Beneficio, prout Judex decrevit. Sic rectiùs docent Panormitanus, Sylveſter, Tabiena, Roſella, Navarrus, Majolus, Henriquez, Lopez, Ugolinus, Vivaldus, Sayrus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. pun. 5. §. 3. numer. 1.*

23 Petes 5. Suſpenſio determinata quoad tempus, quomodo computanda ſit? Superiùs diximus, Suſpenſionem tam ab Officio, quam à Beneficio poſſe eſſe determinatam à materia, ut ſi lata eſſet ab aliquo Ordine tantùm, & non ab aliis; vel ab aliquo actu juriſdictionis, & non à reliquis. Inſuper poſſe eſſe determinatam à loco, ſi videlicet Suſpenſio fiat pro loco determinato, non pro aliis, ut ſi quis ſuſpenderetur à beneficio, quod in uno loco habet, non verò ab aliis, quæ in aliis habet locis. Denique poſſe eſſe determinatam à Tempore, ut ſi feratur per annum, per Menſem, qua habita determinatione tranſacto tempore deſignato ceſſat Suſpenſio abſque ulla abſolutione; quamvis eo tempore durante tolli nequeat, niſi ab eo, qui eam protulit, vel ab ejus Superiore, non autem inferiore. Sic Innocentius, Abbas, Graffis, Vivaldus, Sayrus, Suarez, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. pun. 5. §. 3. num. 2.* Tempus autem prædictæ Suſpenſionis computandum erit ab eo die, & momento, quo contracta eſt: cum ab eo puncto Sententia ſit executioni mandata, adeoque trahit ſecum executionem, & afficit incontinenti *ex Cap. Paſtoralis §. Verum de Appellato*, & docent Ugolinus, Sayrus, Alterius, & alii, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Suſpenſ. diſp. 3. pun. 3. num. 2.* & Caſtropalaus *loco citato num. 3.* Nec juvat dicere, quod dies termini non computetur in termino *ex Cap. 2. de Reſtit. Spoliat.* Nam Textus iſte loquitur de Sententiis non trahentibus ſecum executionem, non verò de Cenſuris ipſo jure latis ſecum trahentibus executionem. Finitur tamen tempus Suſpenſionis determinatæ eodem die, & hora anni ſubſequentis, vel Menſis, quibus antecedenter incœpit, ſi lata fuerit per annum, vel Menſem; & parùm refert, quod Menſis habeat plures dies præ alio; vel quòd annus fuerit biſſextilis, quamvis communior Sententia excludat biſſextum.

24 Petes denique: an Suſpenſio appoſita ſub conditione ceſſet purificata conditione? Reſp. affirmativè: nam apponitur Suſpenſio, ut ponatur conditio; ergo hac poſita, ceſſare debet Suſpenſio: quapropter ſi Suſpenſio appoſita fuerit donec parti ſatisfacias, poſita ſatisfactione partis ceſſare debet. Advertendum tamen, quòd conditio pendere poterit aliquando à voluntate ſuſpenſi, aliquando verò à voluntate Suſpendentis: à voluntate Suſpenſi pendere dicitur, ſi in ejus voluntate ſit apponere conditionem; ut ſi feratur Suſpenſio hoc pacto, donec parti ſatisfeceris, donec debitam pœnitentiam feceris: hæ ſiquidem conditiones à voluntate Suſpenſi pendent; cum in ejus poteſtate ſit conditiones illàs apponere. Aliquando à voluntate Suſpendentis; vel alterius tertii pendere poteſt conditio: ut ſi ſuſpendens eam ferret ad ſuum beneplacitum, vel quouſque aliud diſpoſuerit, vel ad beneplacitum alterius, aut quouſque aliud diſpoſuerit: & tunc requiritur beneplacitum, & diſpoſitio illorum, ut ſuſpenſio ceſſet. Non ceſſat tamen hæc Suſpenſio morte ferentis illam, quia per mortem non diſponitur aliud; quamvis moneant Doctores cum Sayro *lib. 4. Theſau. cap. 8. num. 17.* quòd Suſpenſus ad beneplacitum Prælati non ſit detinendus in Suſpenſione, niſi quantum requiritur ad ejus correctionem ex Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3. de Reform.*

CAPUT V.

Quodnam peccatum committat violans Suſpenſionem? Et quas pœnas incurrat?

1 *Ex genere ſuo grave peccatum eſt violare Suſpenſionem, niſi excuſet levitas Materiæ.*
2 *Cooperantes, & Communicantes cum Suſpenſo in illis actibus, in quibus eſt ſuſpenſus; graviter peccant, ſi denuntiatus ſit, quamvis non incurrant Cenſuram aliquam, aut pœnam.*
3 *Suſpenſus, ſi denuntiatus ſit; nequit exercere ea Officia, à quibus eſt Suſpenſus extra caſum urgentiſſimæ neceſſitatis, etiam ſi requiſitus fuerit. Secus verò ſi non fuerit denuntiatus.*
4 *Stante denuntiatione graviter peccant fideles, ſi petant uſum Officii à ſuſpenſo extra caſum urgentiſſimæ neceſſitatis.*
5 *Prima pœna lata contra violantes Suſpenſionem eſt Irregularitas: & quænam requirantur ad eam incurrendam.*
6 *Irregularitas ob violationem Suſpenſionis ab Ordine Sacro non ſolùm incurritur, ſi abſolutè lata fuerit ad coercendam contumaciam; ſed etiam ſi pro tempore determinato.*
7 *Ob nullam aliam violationem Suſpenſionis incurritur Irregularitas.*
8 *Suſpenſus à beneficio non evadit Irregularis, ſi fructus beneficii percipiat, eſto peccet contra Juſtitiam, & reſtituere teneatur.*
9 *Suſpenſus à Divinis Officiis, & receptione Sacramentorum non incurrit Irregularitatem, ſi Divinis Officiis more laicali aſſiſtat, & ſic Sacramenta recipiat.*
10 *Suſpenſus ab Ordine Sacro fit Irregularis, ſi aquam, nuptias, ceras, fructus, mulieres poſt partum benedicat; aut alias benedictiones faciat ex præſcripto Eccleſiæ.*
11 *Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ fit Irregularis, ſi eam ingreſſus Miſſam celebret, aut aliud exercitium Sacri Ordinis in ea exerceat.*
12 *Epiſcopus Suſpenſus à Pontificalibus, ſi Ordines conferat, Chriſma conficiat, talices, patenas, aut Eccleſias conſecret, & ſimilia; fit Irregularis.*
13 *Secunda pœna contra violantes Suſpenſionem eſt nullitas, & irritatio actuum per Suſpenſum præſtitorum, ſi tamen denuntiatus fuerit.*

GRave peccatum eſſe ex genere ſuo Suſpenſionem violare, videlicet exercere actum, à quo ſuſpenſus eſt; firmiſſima ſententia eſt inter Doctores: violaret ſiquidem Præceptum Eccleſiæ in re gravi, contemneret namque Cenſuram ab ipſa latam. Sic Navarrus, Henriquez, Toletus, Sayrus, Avila, Coninch, Suarez, Reginaldus, Alterius, Filliuccius, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Suſpenſ. diſp. 3. pun. 4. num. 1.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. pun. 6. num. 1.* Ratione tamen parvitatis materiæ eſſe poterit veniale peccatum: ut ſi Suſpenſus ab Ingreſſu Eccleſiæ parvo tempore ibi moraretur, etiamſi Divina Officia recitarentur; vel ſuſpenſus ab Ordine ſemel exercitium aliquod Minoris Ordinis exerceret, maximè quia ab ipſis Laicis exerceri regulariter ſoleat; vel Suſpenſus à Juriſdictione unicum teſtem reciperet. 1

Et quamvis ſolus Suſpenſus verè, & propriè Suſpenſionem violare poſſit; nihilominus cooperantes, & Communicantes cum Suſpenſo in illis actibus, in quibus eſt ſuſpenſus, dummodo denuntiatus ſit, & non toleratus; graviter peccant, quamvis ſuſpenſionem violare non dicantur; concurrunt ſiquidem ad actionem malam, & ſub gravi prohibitam ab Eccleſia, eique 2

coope-

cooperantur. Sic ex Sayro, Suarez, Navarro, & aliis docet Bonacina *de Suspen. disp. 3. pun. 4. num. 4.* Non incurrunt tamen censuram aliquam sive excommunicationis, sive suspensionis, nec aliam pœnam: eo quia in jure nulla statuta est, ut ex Avila, Henriquez, Alterio, & aliis docet citatus Bonacina; etiam si participent in crimine criminoso, ob quod videlicet alter est suspensus.

3 Suspensus, si jam denuntiatus sit, nequit exercere ea officia, à quibus est suspensus, extra tamen urgentissimam necessitatem, etiam si requisitus fuerit à fidelibus, nec ex se se ingerat: ratio est, quia cum petitio illa iniqua sit, & inductiva in malum, ideo repellenda erit ab ipso. Si verò suspensus ab officio denuntiatus non sit, poterit absque peccato ad petitionem aliorum fidelium ea officia ministrare, à quibus suspensus est. Id enim concessum fuit in gratiam fidelium, non verò ipsius suspensi à Concilio Constantiensi *in sua extravag. Ad evitanda scandala*: petitio siquidem illa fidelium suspendit Censuræ prohibitionem, ac reddit actum illum licitum: ut ex communi sententia tradunt Henriquez, Toletus, Sayrus, Suarez, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 6. n. 2.*

4 Et quamvis non desint Doctores, qui asserant cum Sayro, Suarez, Henriquez, Avila penes Castropalaum *l. c. n. 3.* non esse præceptum ex vi suspensionis non communicandi cum suspenso denuntiato in iis actibus, in quibus est suspensus; nihilominus ipsimet fatentur, quòd stante denuntiatione nequeant fideles absque peccato extra casum urgentissimæ necessitatis, usum officii à suspenso petere: quia peterent quid illicitum, & ipsis, ac suspenso prohibitum; nec in tali casu petitio fidelium prohibitionem suspenderet, ut evenit in suspenso non denuntiato.

5 Prima pœna apposita contra violantes suspensionem est Irregularitas: ea tamen incurritur ob solam violationem suspensionis ab ordine Sacro, ejus actum exercendo solemniter. Sic expressè colligitur *ex Cap. Is cui, de sent. excom. in 6. Cap. 1. de sent. & re judic. in 6. Cap. Si quis, de Cleric. excom. minis. & ex extravagant.* Pii II. incipit, *Cum Sacrorum*; & sic docent Suarez, Navarrus, Toletus, Valentia, Filliucc. Reginaldus, Coninch, Alterius, Sayrus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Susp. disp. 3. pun. 4. num. 5.* & Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 6. n. 4.* Requiritur ergo 1. ad incurrendam irregularitatem ob violationem hujus suspensionis, quòd suspensio sit ab Ordine Sacro; nam si esset ab ordinibus minoribus, violatio non induceret irregularitatem, etiam si solemniter exercerentur: & ratio est, quia officia horum minorum Ordinum etiam solemniter ministrari solent à Laicis. Sic Sayrus, Tabiena, D. Antoninus, quos referunt, & sequuntur Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*. Requiritur 2. quòd actus Ordinis Sacri, qui in suspensione exercetur, sit solemniter ministratus: nam si illum ministraret, & non solemniter; Irregularitatem non incurreret. Dicitur autem solemniter ministrari, quando officium Ordinis Sacri sic exercetur, ut taliter exerceri nequeat, nisi ab insignitis eo Ordine: sic cantans Epistolam cum Tunicella, & Manipulo dicitur solemniter officium Subdiaconi ministrare; secus verò si eam Tunicella tantùm absque Manipulo, vel cum superpelliceo cantaret. Sic ex communi sententia docent Navarrus, Sayrus, Bonacina, quos refert, & sequitur citatus Castropalaus.

6 Incurritur tamen hæc Irregularitas ob violationem suspensionis ab Ordine Sacro, non solùm si absolutè lata fuerit suspensio, & ob coercendam contumaciam delinquentis, sed etiam si pro determinato tempore lata fuerit, & in puram pœnam commissi delicti: ratio est, quia sic expressè colligitur *ex Cap. 1. de sent. & re judic. & ex Cap. 1. de sent. excom. in 6.* ubi suspensio fertur in pœnam, & tamen irregularitas incurritur. Et sic comprobat ratio: nam si hæc suspensio pro tempore determinato lata privat Sacro Ministerio, ut privat suspensio absolutè lata; clarè deducitur; quòd si per violationem suspensionis absolutæ incurritur irregularitas, etiam incurri debebit ob violationem suspensionis pro tempore determinato latæ. Et sic docent ut certum Suarez, Filliuccius, Alterius, Sayrus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de susp. disp. 3. pun. 4. numer. 6.* & Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 6. num. 5.*

Ob nullam aliam violationem suspensionis incurritur 7
irregularitas: ratio est, quia irregularitas incurri nequit, nisi in casibus à jure expressis; si ergo in jure tantùm exprimitur, eam incurri ob violationem suspensionis ab Ordine Sacro solemniter ministrato; dicendum erit ob aliam violationem suspensionis non incurri.

Hinc fit 1. non incurrere irregularitatem eum, qui violat præcisè suspensionem à jurisdictione conferendo beneficium, vel eligendo, aut præsentando ad illud; aut sententiam proferendo in causa Ecclesiastica; vel si Parochus sit assistendo Matrimonio: ratio est, quia hi actus sunt jurisdictionis, non verò Ordinis Sacri. Sic Suarez, Filliuccius, Alterius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Suspen. disputat. 3. punct. 4. numer. 6.* & Castropalaus *de Cens. disput. 4. pun. 6. num. 6.*

Fit 2. Suspensum à Beneficio non evadere irregula- 8
rem, si fructus beneficii percipiat, esto peccet contra Justitiam usurpando fructus sibi non debitos, & ad quos jus non habet: ratio est, quia non violat suspensionem per exercitium Ordinis Sacri; nec in jure habetur irregularitas ob violationem suspensionis à beneficio: ut rectè tradunt Innocen. Majol. Palud. Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* & Bonacina *l. c. in fine*. Privatur tamen violator suspensionis à beneficio ipso jure ut statuitur *in Cap. 1. §. ultim. de elect. in 6.* & docent Toletus *lib. 1. cap. 45. num. 12.* & Castropalaus *l. c.*

Fit 3. Suspensum à Divinis Officiis, & à receptione 9
Sacramentorum non incurrere irregularitatem si Divinis Officiis more laicali assistat, aut sic etiam Sacramenta recipiat: ratio est, quia non est exercitium Ordinis Sacri, cum à laicis ipsis præstari possit. Secus tamen esset, si persolveret Divina Officia ex officio, ac ea ratione, qua persolvi solent à Clericis in Sacris constitutis. Idem esset si Sacerdotali modo Sacramenta reciperet; tunc enim irregularitatem incurreret: quia exercitium Ordinis præstaret, à quo est suspensus. Adnotandum hìc, quòd neque Diaconus ab ordine suo suspensus, neque Concionator ab officio prædicandi suspensus irregularitatem incurrunt, si concionem habeant, & suspensionem violent: ratio est, quia officium concionandi etiam solemniter in Missa cum superpelliceo, & benedictione Sacerdotis non est usus Ordinis Diaconatus, esto ex præscripto Ecclesiæ ipsi tribuatur: nam etiam non ordinatis Diaconatu concedi ab Episcopo potest. Sic Sylvester, Majolus, Sayrus, Henriquez, Bonacina plures citans, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 6. n. 4. in fine*, contra Navarrum, & Valentiam.

E contra tamen suspensus ab Ordine Sacro evadit 10
irregularis benedicendo aquam, nuptias, ceras, fructus, Mulierem post partum, aut alias benedictiones exercendo ex præscripto Ecclesiæ Ordini Sacro annexas. Secus esset de privata benedictione mensæ, quæ non est actus Ordinis Sacri, cum possit à laico fieri. Sic Hostiensis, Joan: Andreas, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Susp. disp. 3. pun. 4. num. 6. versic. Ex dictis*.

Irregularis etiam fit suspensus ab ingressu Ecclesiæ, 11
si eam ingressus Missam celebret, aut aliud exercitium Sacri Ordinis in ea præstet: nam violaret suspensionem illam per exercitium Ordinis Sacri: ut statuitur *in Cap. Is, cui, de sent. excom. in 6.* Secus tamen esset, si celebraret extra Ecclesiam in Tentorio, vel in Oratorio non approbato in perpetuum ab Episcopo pro celebratione Missæ; tunc enim non ingrederetur Ecclesiam, nec violaret suspensionem ab ingressu illius per exercitium illlud Sacri Ordinis. Sic Geminianus, Majolus, Alterius, & alii passim penes citatum Bonacinam.

Irregularitatem pariter incurrit Episcopus, qui sus- 12
pensus à Pontificalibus eos actus præstat, qui soli Episcopo post ejus consecrationem competunt: ut sunt Ordines conferre, Chrisma conficere, calices, & patenas, ac Ecclesias consecrare, ac similia: ratio est, quia sunt actus Ordinis Episcopalis, adeoque suspensionem violat per exercitium Ordinis Sacri. Secus tamen esset, si eas actiones exerceret, quæ etiam Episcopo non consecrato competere possent; aut solùm eas actiones exerceret, quæ non facerent ad substantiam Ordinis Episcopalis. Sic ex Navarro, Majolo, Alterio, & aliis tradit Bonacina *de Suspen. disp. 3. pun. 4.*

pun. 4. numer. 6. versic. Tertio Episcopum contra Sylvestrum, & alios.

13 Secunda poena contra violantes suspensionem est irritatio, & nullitas actus per suspensum præstiti, dummodo denunciatus fuerit: nam si denunciatus non esset, sed toleratus ejus acta licita, & valida forent, si à fidelibus requirerentur; si verò non requirerentur, quamvis valida essent; illicita tamen forent: eo quia impeditur ante denuntiationem ab exercitio, & usu illorum, nisi requisitus fuerit à fidelibus juxta *extravag. Ad evitanda scandala*; denuntiatione verò facta privatur omnimoda potestate exercendi illa. Loquimur tamen de illis actibus, qui pendent ab Ecclesia, ut sunt Jurisdictio, & Beneficium; non verò de illis, qui non pendent ab Ecclesia, ut sunt actus Ordinis; consecrare videlicet, benedicere Altaria, Virgines &c. quæ quidem licèt illicitè ministrentur à suspenso ab illis; validè tamen ministrantur. Si verò suspensus denunciatus absolutionem Sacramentalem impertiret extra periculum mortis, ejus absolutio nulla esset: eo quia non solùm est actus Ordinis, sed Jurisdictionis, à qua est suspensus. Sic Suarez, Alterius, Sayrus, Avila, Henriquez, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Suspen. disp. 3. punct. 4. in fine*, & Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 6. num. 7.*

CAPUT VI.

Quomodo suspendi possit sententia suspensionis per appellationem?

1 *Appellatio habet vim suspendendi effectum suspensionis, antequam incurratur.*
2 *Quanam requiruntur, ut Appellatio vim habeat suspendendi hunc effectum.*
3 *Suspensione jam incursa nequit ejus effectum suspendere Appellatio.*
4 *An per Appellationem subsequentem suspendi possit Suspensio à Beneficio ab administratione ipsius, & electione passiva? Et quid de activa?*
5 *An Suspensio ab officio, aut ab ingressu Ecclesiæ si sit pura pœna, non verò Censura; suspendi possit per subsequentem Appellationem?*
6 *An Suspensio ab officio, aut ab ingressu Ecclesiæ absolutè lata, & jam incursa, si à Judice suspendatur ad tempus; possit eo tempore ejus effectus impediri per Appellationem?*

1 QUAMVIS in Jure non reperiatur expressus effectus Appellationis, nec ejus vis in ordine ad suspendendum effectum suspensionis; nihilominus omnes Doctores asserunt: Appellationem habere vim suspendendi effectum suspensionis, antequam incurratur: ratio est, quia si *ex Cap. Ad hæc quoniam, Cap. Pastoralis §. Verum de Appellat. Cap. Per tuas, de Sent. excom. Cap. Solet, & Cap. Venerabilibus, de Sent. excom. in 6.* clarè constat, Appellationem habere vim suspendendi effectum excommunicationis, antequam incurratur; idem dicendum erit de suspensione, & de interdicto, cum hæ Censuræ conveniant inter se *ex Argum. Cap. Quærenti, de verbor. signif.* & sic docent Panormitanus, Sylvester, Ugolinus, Bonacina, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 7. num. 1.*

2 Requiritur tamen 1. ut suum effectum habeat appellatio, quod rationabilis sit, hoc est, habeat rationabilem causam, & rationabilia, ac legitima motiva; frivola siquidem & futilis appellatio non habet vim suspendendi: ut expressè statuitur *in cap. cum Appellationibus, de Appellat. in 6. cap. inter cætera, eod. tit. & lib. & cap. Pastoralis §. verum de Appell.* Requiritur 2. quod ferens suspensionem non habeat potestatem procedendi in causa remota appellatione; qua potestate interveniente non suspenditur in ferente jurisdictio, adeoque sententia suum effectum habebit, ac si nulla interposita fuisset appellatio: ut docent Felinus, Ugolinus, Sayrus, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 7. num. 2.* Adnotant tamen, hanc Potestatem solum residere in Summo Pontifice; aut in illis, quibus ipse Pontifex vel jure, aut privilegio commiserit; cum nullus alius hac potestate gaudeat impediendi effectum à jure concessum appellationi rationabili, & legitimæ.

3 Dixi, quod appellatio habeat vim suspendendi effectum suspensionis, antequam incurratur; nam semel incursa, nequit appellatio subsequens ejus effectum impedire: eo quia necessario trahit executionem *ex c. Pastoralis de Appellat.* Quod quidem indubitatum est in suspensionibus ab officio, & ab ingressu Ecclesiæ *ex decis. in cap. is cui, de sent. excom. in 6.* Quamvis controversia sit inter Doctores, an extendatur ad reliquas suspensiones: nam Glossa *in dict. cap. verb. sequentem*. Innocentius, Panormitanus, Sylvester, Tabiena, Vivaldus, Sayrus, & alii Doctores communiter penes Castropalaum *de cens. disp. 4. pun. 7. nu. 3.* putant, non impediri suspensionem à rebus spiritualibus per appellationem subsequentem: cum eadem militet ratio pro his suspensionibus, ac pro suspensionibus ab officio; & ab ingressu ecclesiæ. Nihilominus licèt probabiliorfit hæc sententia, & communior, sua tamen probabilitate non caret opposita sententia docens, reliquas suspensiones spirituales suspendi posse per subsequentem appellationem: ratio est, quia ipsa exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis; nec in pœnis ob identitatem rationis facienda erit extensio ultra casus expressos. Sic probabiliter Gaspar Hurtadus *de suspens. diffic. 10. num. 27.* & Castropalaus *loc. cit.*

4 Fit ergo ex dictis, quod per appellationem suspendi possit suspensio à Beneficio: ratio est, quia nec continetur in suspensione ab officio, nec ab ingressu ecclesiæ; quæ solum exceptæ fuere *in cap. præcit. is cui* Sic Joan. Andreas, Innocentius, Panormitanus, Angelus, Sylvester, Henriquez, Avila, Toletus, Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 7. num. 4.* Idem dicendum de suspensione ab administratione beneficii, & electione passiva; suspendi siquidem poterit per subsequentem appellationem: ut propter rationem superiùs allatam docent Navarrus *lib. 1. consil. tit. de elect. consil. 3.* & Castropalaus *loc. cit.* Quamvis hæc doctrina non extendenda sit ad electionem activam, ut eam extendit Navarrus; cum electio activa sit exercitium officii, & jurisdictionis, quod suspendi nequit per sequentem appellationem.

5 Dubitabis 1. an suspensio ab officio, aut ab ingressu ecclesiæ, quæ non est censura, sed pura pœna apposita in punitionem delicti; suspendi possit per subsequentem appellationem? Resp. quamvis *is cui de sent. excom. in 6.* absolutè proferat, & absque ulla distinctione, quod suspensio ab officio, & ab ingressu ecclesiæ non suspendatur per subsequentem appellationem. Nihilominus Abbas *in cap. sæpe de Appellat. nu. 16.* & Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 7. num. 7.* docent Textum præcitatum intelligendum esse de suspensione, quæ est Censura; non verò de ea, quæ est pura pœna: ratio est, quia Textus loquitur de suspensione, quæ est similis excommunicationi; sed excommunicatio semper est Censura, numquam pura pœna; ergo si loquitur de suspensione simili excommunicationi, loquitur de suspensione Censura, non verò de suspensione pura pœna. Adde, quòd denegare hanc vim, & efficaciam appellationi impediendi effectum sententiæ latæ est odiosum; ergo non est asserendum sine expresso, & claro Textu.

6 Dubitabis 2. an suspensio ab officio, aut ab ingressu Ecclesiæ etiam absolutè lata, & jam incursa, si à Judice ad aliquod tempus suspendatur, aut ad reincidentiam absolvatur; possit hoc medio tempore ejus effectus per appellationem impediri? Resp. negativam sententiam docuisse Innocen. Baldum, Ugolin. & alios relatos à Panorm. *in Cap. Ad hæc quoniam de Appell. n. 5.* eo quia cum Censura illa jam incursa sit, necessariò secum trahere debet executionem etiam si Judex pro sua benignitate suspendat ejus effectum ad aliquod tempus. Nihilominus probabiliorem puto sententiam affirmativam: ratio est, quia *in cap. dilectis, de appellat.* reprehendit Pontifex decanum quemdam, qui sententiam interdicti tulerat, eamque ad aliquod tempus suspenderat, quo medio tempore factam appellationem non admiserit; ergo declarat Pontifex, appellationem eo tempore factam habere vim suspendendi effectum: maximè si censura non trahat secum executionem, ut est pro eo tempore, quo suspenditur: nam tunc suspensus est liber ab effectibus censuræ. Comparatur insuper pro eo tempore, ac si censura lata fuisset sub conditione; & à censura sub conditione lata dari potest Appellatio. Sic Glossa *in Cap. cit. Ad hæc quoniam*, Panormitanus *ibi. num. 5.* Angelus,

gelus, Tabiena ; Federicus de Senis , Rota Romana, Alterius, Sayrus , quos referunt , & sequuntur Bonacina *de Suspen. disp. 3. pun. 1. num. 4. in fine* , & Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 7. num. 6.*

CAPUT VII.

Quomodo Suspensio jam incursa suspendi possit præter Appellationem? Et de ejus Absolutione, & Dispensatione.

1 *Suspensio potest suspendi per Absolutionem, & Dispensationem, ut suspendi possunt excommunicatio, & interdictum.*
2 *Manente suspensione potest ejus effectus, & obligatio suspendi à Pontifice pro tempore à se determinato, vel ad reincidentiam.*
3 *Nequit hoc præstari à Prælatis Pontifice inferioribus.*
4 *Suspensio lata pro aliquo tempore determinato, aut sub aliqua conditione, cessat sine absolutione per adimpletionem temporis, aut conditionis.*
5 *Pro illo tempore determinato tolli poterit suspensio, sicuti ante impletionem conditionis, per dispensationem factam à ferente, vel ejus Superiore, non verò ab inferiore.*
6 *Suspensio sive à Jure lata, sive ab Homine, si expresse contineat, ut in perpetuum duret; non poterit relaxari ab inferiore.*
7 *Possunt Episcopi per se, vel suos Vicarios absolvere à qualibet suspensione generaliter lata à Jure, vel ab Homine, quæ sit à delicto occulto, nec ad forum contentiosum deducta, etiam reservata Pontifici. Et quid possint in hoc Confessarii Societatis Jesu.*
8 *Spectato Jure communi nullus Sacerdos, qui jurisdictione in foro externo caret; absolvere potest à suspensione per modum Censuræ latæ.*
9 *A suspensione specialiter lata ab Homine ille tantùm regulariter absolvere potest, qui eam tulit, aut ejus successor; Superior verò via Appellationis licitè eam relaxare potest.*
10 *Forma Absolutionis à suspensione non est determinata à Jure: ea igitur aptari poterit, quæ sufficiat ad exteriùs exprimendam intentionem Absolventis.*

1 VIDIMUS suspensionem per appellationem suspendi posse juxta superiùs dicta; nunc videndum remanet, an alio modo suspendi, aut tolli possit. Et quidem extra omne dubium esse debet, quòd possit tolli per absolutionem, aut dispensationem: nam sicuti tolli potest excommunicatio per eas, ut suo loco demonstravimus; sic etiam suspensio, & interdictum: cum Censuræ istæ, & pœnæ non ita afficiant ipsum censuratum, ut nullatenus auferri possint per absolutionem, vel dispensationem. Controversia igitur est inter Doctores: an manente suspensione, ejus effectus, & obligatio suspendi possit ad aliquod tempus, vel ad reincidentiam; ita ut pro eo tempore, sic cesset effectus Censuræ sive suspensionis, sive interdicti, ac si defacto ablata fuisset Censura. Pro qua decidenda

2 Dicendum 1. posse id fieri à Pontifice: ratio est, quia institutio, & effectus Censurarum pendet à voluntate Pontificis; ergo manente suspensione, vel interdicto poterit eorum effectus, ac obligationes suspendere Pontifex pro eo tempore à se determinato, vel ad reincidentiam. Et sic tamquam certum docent Glossa *in Cap. Ad hæc quoniam, de Appell. verb. Interdictum*; Innocentius, Panormitanus, Felinus, & alii passim penes Castropalaum *de Cens. disp. 4. punct. 8. num. 3.*

3 Dicendum 2. Prælatos Pontifice inferiores non posse, quòd manente suspensione, vel interdicto, suspendantur ad tempus, vel ad reincidentiam eorum effectus; quamvis suspensionem, & interdictum à se latum suspendere possint ad aliquod tempus, aut ad reincidentiam: & ratio est, quia inferior nequit mutare, aut variare institutionem, & decretum Superioris *ex Cap. Cum inferior. de Majorit. & Obedien.* sed ex institutione, & decreto Pontificis suspensio, aut quævis alia Censura dum defacto est, suum effectum præstat, ac obligationem inducit; ergo nequit inferior Pontifice separare effectum Censuræ ab ipsa Censura. Nec dicas, inferiorem non efficere id propria authoritate, sed ex facultate concessa ab ipso Pontifice; nam *in Cap. Dilectus, de Appell.* suspenditur effectus interdicti manente interdicto; sic etiam *in Cap. Alma Mater, de sent. excomm. in 6.* Contra enim est: quia ex nullo Textu constat, Pontificem hanc facultatem concessisse inferioribus Prælatis; nec ulla ratio afferri potest id comprobans. Nec *in Cap. Dilectus cit.* suspenditur effectus interdicti manente interdicto, sed suspenditur interdictum ipsum pro aliquo tempore, postea apponendum. *In Cap. Alma Mater*, si effectus interdicti suspenditur manente interdicto; id fit à Pontifice, quod facere posse, superiùs diximus. Sed mihi probabilius est, suspendi ipsum interdictum, postea apponendum transactis diebus in Textu designatis. Sic Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 8. num. 3.*

Quæ spectant ad absolutionem suspensionis dicta 4
fuere in Quæstione de Censuris in communi; nihilominus aliqua specialia addenda erunt. Et 1. quòd suspensio lata pro aliquo determinato tempore, aut sub aliqua conditione cesset absque ulla alia absolutione per cessationem temporis illius, aut adimpletionem conditionis appositæ, ut supra innuimus: ratio est, quia suspensio progredi nequit ultra intentionem ferentis illam; ergo si ferens eam determinat ad tale tempus, aut ad talem conditionem; transacto tempore, aut conditione apposita absque ullo alio cessare debet. Sic Suarez, Navarrus, Toletus, Rodriquez, Coninch, Filliuccius, Panormitanus, Graffis, Felinus, Valentia, Covarruvias, Henriquez, Sayrus, Avila, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Susp. disp. 3. pun. ult. num. 1.* & Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 9. numer. 1.* Quamvis Innocentius, Decius, Alterius, & alii penes cit. Bonacinam putent, suspensionem latam sub conditione satisfactionis non cessare, nisi per absolutionem; nam excommunicatio lata cum conditione satisfactionis non cessat satisfactione posita, nisi habeatur absolutio; ergo etiam suspensio. Sed pace tantorum Virorum larga habetur disparitas; nam quod datum est Prælatis Pontifice inferioribus in suspensione, non eis datum est in excommunicatione.

Pro tempore illo determinato, aut ante adimpletio- 5
nem conditionis tolli quidem poterit suspensio per dispensationem factam ab eo, qui suspensionem tulit, aut ab ejus Superiore, non verò ab inferiore. Hinc fit: quòd suspensio lata in Jure communi ad determinatum tempus; nequit pro eo tempore tolli ab alio inferiore Pontifice, nisi ab ipso Pontifice privilegium habuerit quoad hoc; & ratio est, quia Pontifex suspendens pro eo tempore determinato intendit pro toto eo tempore suspendere; ergo censendus est, velle impedire inferioribus se relaxationem Censuræ illius, aliàs frustraretur ejus intenrio. Sic Paludanus, Sylvest. Covarrru. Sanch. Sayr. quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 4. pun. 9. nu. 2.* Secus tamen esset, si jus tempus non præscripserit, sed solùm decreverit, imponi posse suspensionem pro delicto; tunc Episcopus suspensionem imponens pro tempore determinato, poterit ante tempus illud definitum suspensionem relaxare: & ratio est, quia potuit Episcopus, quando suspensionem tulit; illam non extendere ad tale tempus. Sic Suarez, Laym. Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur citatus Castropalaus.

2. Addendum: quòd suspensio sive à jure lata, sive 6
ab homine, si conditionem illam expresse contineat, ut in perpetuum duret; tunc relaxari nequibit ab inferiori: cum nequeat inferior relaxare statuta Superioris: ut meritò tradunt Panormit. Sylvest. Navarrus, Sayr. Laym. penes Castrop. *l. c. n. 3.* Quòd si suspensio in jure lata sit ad comprimendam audaciam alicujus, & ad ejus correctionem etiam si absolutè lata fuerit, dummodo Pontifex eam sibi non reservaverit; poterit tunc Episcopus ab ea absolvere contumacia cessante: ratio est, quia per hoc ipsum, quòd Conditor Canonis non reservat sibi absolutionem; tacitè concedit inferiori facultatem absolvendi ab ea: sic expresse constat *ex Cap. Nuper de sent. excom.* & comprobatur apertius *ex Cap. Ex litteris, de constit.* ubi dicitur: Pœnam inflictam alicui ob contumaciam, si non exprimatur, quòd sit perpetua; esse temporalem, & cessante contumacia tolli debere. Sic Panormitanus, Felinus, Sylvester, Navarrus, Henriquez, Sayrus,

Sayrus, Suarez, Avila, Layman, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 9. nu. 4.* Et quamvis nonnulli ex ipsis putent, non esse necessariam absolutionem, cum cesset ex se suspensio cessante contumacia; verius tamen est, necessariam esse absolutionem: quia absolutè posita est suspensio non conditionatè; adeoque necessaria erit absolutio ab illa: ut rectiùs docet Suarez *disp. 9. de cens. sect. 2. nu. 15.* Idem dicendum: si suspensio in jure absolutè lata fuerit absque ulla temporis designatione in puram pœnam commissi delicti, dummodo nec reservata fuerit, nec in perpetuum lata; tunc enim Episcopus poterit in hac pœna dispensare, eamque relaxare: ratio est, quia hæc suspensio differre debet ab ea, quæ in perpetuum durat, & quæ reservata est; sed nullum aliud discrimen assignari potest, nisi quòd illa debet in perpetuum durare, aut quòd reservetur soli Pontifici; ergo hæc ut differat ab illa, debebit posse ab Episcopo relaxari, aliàs perpetua erit, aut Pontifici reservata. Sic Innocentius, Paludanus, Covarruvias, Vivaldus, Sayrus, Suarez, Avila, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Censur. disp. 4. pun. 9. nu. 6.* Non denego tamen suam probabilitatem oppositæ sententiæ, quam sustinent doctissimi Viri, Panormitanus, Felinus, Angelus, Sylvester, Tabiena, Navarrus, Philiarcus, Valentia, Ugolin. Bonacina, Gaspar Hurtadus relati à Castropal. *l. c. n. 5.*

7 3 Addendum: posse Episcopos per se, vel suos Vicarios, absolvere, aut dispensare in qualibet suspensione generaliter lata à Jure, vel ab homine, quæ tamen à delicto occulto proveniat, nec sit ad forum contentiosum deducta; etiam si perpetua fuerit, vel ad tempus, aut Pontifici reservata: sic clarè constat ex Trid. *sess. 24. c. 6. de Refor.* & tradunt passim Doct. Confessarii Societatis Jesu à superioribus specialiter deputati relaxare poterunt has suspensiones ex delicto occulto provenientes; sicuti etiam absolvere poterunt à quibuscumque Censuris, Sententiis, & Pœnis ex delicto provenientibus juxta Privilegium Societati Jesu concessum à S. Sede, Et quamvis hæ suspensiones propriè tollantur per dispensationem, aut relaxationem; nihilominus communiter dicitur tolli per absolutionem, itaut dispensatio, aut relaxatio dicatur absolutio: ut ex Sylvestro, Navarro, Suarez, Layman adnotat Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 9. num. 7.*

8 4. Addendum: quòd spectato jure communi nullus Sacerdos, qui jurisdictione in foro externo caret; absolvere possit à suspensione, etiam per modum censuræ lata: ratio est, quia absolutio ab hac censura non debet necessariò premitti absolutioni peccatorum. Ut docent Henriquez, Avila, Layman, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. n. 8.*

9 5. Addendum: quòd à suspensione specialiter ab homine lata ille tantùm regulariter absolvere poterit, qui eam tulit, vel ejus Successor in dignitate, ne contemnatur ejus authoritas. Quod si illius superior eam relaxare velit, quamvis validè relaxare poterit; illicitè tamen relaxatet: ut probat Glossa *in Cap. Cum ab Ecclesiarum, de offic. Ordin. verb. Non relaxes.* Nisi relaxet causa Appellationis, quia tunc jurisdictio defertur ad Superiorem in causa illa *ex Cap. Ad reprimendum, de Offic. Ordin. ex Cap. Per tuas, de sent. excomm. & ex Cap. Venerabilibus, §. Porro; & §. final. de senten. excomm. in 6.* Aut nisi relaxet, eo quòd inferior sententiam illam tulerit absque solemnitate requisita, & recursus ad Superiorem jam factus *ex Cap. Medicinalis, de sent. excom. in 6.*

10 Forma sub qua facienda sit absolutio à suspensione non habet aliqua determinata verba ex necessitate, aut præcepto; nulla siquidem præscribuntur in jure. Quapropter ea verba aptari poterunt, quæ sufficiant ad exprimendam exteriùs absolventis intentionem: ut docent D. Antoninus, Sylvester, Navarrus, Ugolinus, Sayrus, Valentia, Rodriquez, Filliuccius, Alterius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 9. num. 10.* & Bonacina *de susp. disp. 3. pun. ult. num. 2.* Regulariter hæc formula observatur in absolutione suspensionis (Ego te absolvo à vinculo suspensionis, quam incurristi ob talem causam, & restituo te executioni ordinis, officio, vel beneficio in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti) Adnotat tamen Bonacina *l. c. nu. 3.* ex Suarez, Alterio, & aliis, quòd non sit necessarium exprimere causam, ob quam suspensio contracta est, quamvis regulariter apponatur. Petendum erit juramentum obediendi Ecclesiæ, & standi ejus mandatis, si delicta fuerint gravia, ob quæ suspensio lata fuerit; insuper petenda erit satisfactio, & cautio juxta dicta de absolutione excommunicationis, & de absolutione censurarum in communi. Idem servandum erit in absolutione ab interdicto, Quòd si suspensus plures habuerit suspensiones; ab eis absolvi poterit per illa verba, Ab omni vinculo suspensionis, dummodo absolvens, qui potestatem habet absolvendi ab omnibus illis; eam intentionem habeat: ut adnotat Suarez *disput. 29. de cens. sect. 3. numer. 2.* In casu tamen quòd suspensio certa non sit, sed dubia, & ad cautelam præstanda sit absolutio, necessariò siquidem præstanda erit in quæstione orta de validitate suspensionis, ut officium exerceri, aut beneficium administrari possit; tunc absolutioni præmittenda erit conditio illa, *Si teneris vinculo suspensionis, ego te absolvo &c.* Sic Navarrus *in Sum. cap. 27. num. 162.* & Sayrus *lib. 4. Thesaur. cap. 17. num. 37.*

CAPUT VIII.

De Suspensionibus in particulari sive in Corpore Juris latis, sive extra illud ob pravam susceptionem Ordinis.

POST suspensionem in genere descendendum est ad suspensiones in particulari, & primò quidem ad Suspensiones ipso jure latas ob malam ordinum susceptionem, sive sint intra, sive extra corpus juris.

1. Lata est contra recipientes ordines, vel consecrationem Episcopalem ab Episcopo Excommunicato, Suspenso, aut Interdicto, vel Irregulari, simoniaco, Heretico, vel Schismatico. Tunc enim Ordinatus, vel Consecratus Episcopus suspensus est ipso jure ab executione ordinis suscepti, aut consecrationis Episcopalis: ratio est quia sic ordinati, & consecrati Episcopi habent potestatem impeditam conferendi ordines, & consecrandi; nam si eam acceperunt ab Episcopis habentibus impeditam potestatem conferendi ordines, & consecrandi; quonam pacto ipsi accipient expeditam executionem talium ordinum, cum nemo det eam executionem, quam non habet *ex Cap. Daibertum 1. qu. 1.* Requiritur tamen 1. ad hanc suspensionem incurrendam, quòd prædicti Episcopi ordinantes fuerint tales denuntiati, aliàs ante denuntiationem tolerati erunt; adeoque recipientes ordines ab eis nullam incurrent suspensionem: ut habent Sayrus, Suarez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 10. §. 1. num. 3.* Requiritur 2. ut scienter ordinentur, & consecrentur: nam si ex probabili ignorantia id fecerint; non incurrent suspensionem. ratio est, quia nullus afferri potest Textus asserens, incurri hanc suspensionem, etiam posita ignorantia probabili; imò contrarium colligitur *ex Cap. Ordinationes 9. qu. 1. Cap. 1. & 2. de schismatic. & Cap. Per tuas, de Simon.* Nec valet dicere: nemo dat quod non habet; & quòd talis suspensio data sit in pœnam & detestationem ordinantis. Contra enim est: nam axioma illud, nemo dat quod non habet, valet præcipuè in translatione dominii, cum nemo dare possit dominium, quod non habet; & ad summum quod ordinans non possit dare ordines, si eos non habeat: sed in casu nostro ordinans excommunicatus, suspensus &c. potestatem habet validè conferendi ordines, & quamvis impeditam habeat executionem talis potestatis, nihilominus ignorantia probabilis ordinati facit, quòd non transfundatur in ipsum. Nec suspensio ista lata est in pœnam delicti ab ordinante commissi, sed ab ipso ordinato, qui scienter ordines ab impedito recepit. Sic Innocentius, Panormitanus, Castro, Rodriquez, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 10. §. 1. nu. 2.* esto oppositam sententiam probabiliter doceant Covarruvias, Suarez, Sayrus, Diaz, Alterius, Bonacina ab eodem Castropalao relati.

2. Lata est contra suscipientes ordines ab Episcopo, qui renuntiavit Episcopatui; suspenduntur siquidem ab executione ordinis sic suscepti, à qua suspensione solus Pontifex absolvere potest, nisi fortè ignoranter ordines susceperint; quia tunc poterit Episcopus dispensare: ut habetur *in Cap. 1. de ordinat. ab Epis. qui Episcop. renun.* Requiritur 1. ad incurrendam hanc

ſuſpenſionem, quòd Epiſcopus ordinans renuntiaverit Epiſcopatui tum quoad locum, tum etiam quoad juriſdictionem, officium, & uſum ordinis Epiſcopalis: inſuper quòd renuntiatio acceptata fuerit à Pontifice. Requiritur 2. ex parte ordinati, quòd Sacros Ordines ſuſceperit; nam per ſuſceptionem minorum ordinum non incurritur. Non favet tamen Sacros Ordines recipere ex licentia proprii Epiſcopi: nam nulla eſt in tali caſu licentia à proprio Epiſcopo conceſſa, cum nullus alius præter Pontificem eam concedere poſſit: ut adnotat Bonac. *tom. 3. de cenſ. diſp. 3. qu. 1. pun. 4. nu. 11.* Requiritur 3. ut ſcienter quis à tali Epiſcopo Ordines Sacros recipiat: nam ſi probabiliter ignoraret, Epiſcopatui perfectè renuntiaſſe, non utique eam incurreret. Et quamvis dicatur in Textu, tunc diſpenſare poſſe Epiſcopum, intelligendum eſt largè, hoc eſt, permittere executionem ordinis: ut ex Coninch, & Gaſpare Hurtado docet Caſtrop. *de cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 1. n. 1.*

3. Lata eſt contra ſuſcipientes ordinem aliquem, ſi ligati fuerint majori excommunicatione ob Clerici percuſſionem, vel ob aliud delictum. Qui quidem ſi ſæculares fuerint à ſuſceptis ordinibus in perpetuum deponendi erunt, & ſuſpenſio Pontifici reſervatur. Si verò Regulares fuerint ab executione ſuſcepti ordinis, & officii manere debent ſuſpenſi. Sic expreſsè *in Cap. Cum illorum, de ſent. excom.* & ſic docent Suarez, Navarrus, Covarruvias, Avila, Henriquez, Coninch, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de ſuſp. diſp. 3. pun. 5. §. 1. n. 10.* Requiritur 1. ad hanc ſuſpenſionem incurrendam, quòd ſuſcipiens Eccleſiaſticos ordines ſit ligatus excommunicatione majori. Et quamvis Textus dicat, in excommunicatione poſiti; nihilominus nomine excommunicationis abſolutè dictæ major excommunicatio intelligenda venit ex communi Doctorum. Inſuper licèt Textus de excommunicatione Canonis videatur loqui; attamen ad quamlibet aliam excommunicationem majorem extendi debet: maximè quia dum Pontifex ad deciſionem venit, generaliter loquitur; excommunicationis vinculo irretitos; & non eſt major ratio, cur ob excommunicationem Canonis, non verò ob alias excommunicationes majores incurri debeat: ut habent paſſim Doctores. Non ſufficit tamen ad hanc ſuſpenſionem incurrendam eſſe ligatum ſuſpenſione, aut interdicto; ſed neceſſariò requiritur, ut ſit ligatus majori excommunicatione: ratio eſt, quia Textus loquitur de ſuſcipientibus ordinem in excommunicatione; ergo non debet fieri extenſio ad alias cenſuras, cum diſpoſitio pœnalis ſit. Et ſic docent Avila 7. *part. de Cenſ. diſp. 1. ſect. 1. dub. 6.* Suarez *diſp. 21. de Cenſ. ſect. 1. nu. 3.* Requiritur 2. quòd ſuſcipiatur ordo Eccleſiaſticus: quapropter ſi ſuſcipiat excommunicatus primam Tonſuram hanc ſuſpenſionem non incurrit: quia ex probabiliſſima ſententia non eſt ordo Eccleſiaſticus, nec habet actum, à quo ſuſpendi poſſit. Sic Suarez, Avila, Navarrus, Filliuccius, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de ſuſpenſ. diſp. 3. pun. 5. §. 1. num. 11.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. punct. 10. §. 1. num. 3. verſic. Deinde*. Idem dicendum de recipiente Epiſcopatum, qui in probabili ſententia non eſt ordo diſtinctus à Sacerdotio: & ita docent præcitati Doctores. Requiritur 3. quòd ſcienter ſuſcipiatur ordo Eccleſiaſticus in excommunicatione: nam ſi ſuſcipiens laboraret ignorantia invincibili ſuæ excommunicationis, vel hujus prohibitionis Eccleſiæ; ſuſpenſionem iſtam non incurreret: ratio eſt, quia hæc ſuſpenſio cum ſit pœna, incurri nequit ſine culpa; ſed laborans prædicta ignorantia invincibili nullam culpam incurrit; ergo nulla pœna ei debetur. Sic Panormitanus, Sylveſter, Navarrus, Suarez, Filliuccius, quos referunt, & ſequuntur Bonacina, & Caſtropalaus *locis citatis*.

4. Lata eſt contra ſuſcipientes ordines ab alieno Epiſcopo abſque facultate proprii Ordinarii; ſuſpenduntur ſiquidem ab executione ordinis ſuſcepti. Et quamvis lis ſit inter Doctores, ex quonam Textu Juris deducatur; nihilominus quoad Sacros Ordines conſtat *ex Extravag.* Pii II. incipit, *Cum ex Sacrorum*; & generaliter quoad omnes ordines ex Triden. *ſeſſ. 23. cap. 8. de Reform.* ubi ordinans à collatione ordinum per annum eſt ſuſpenſus; ordinatus verò ab ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire. Requiritur 1. ad eam incurrendam, ut ſcienter ordo recipiatur: nam ſi probabilis ignorantia interveniret, cum excuſaret à culpa, excuſaret etiam ab incurrendo cenſuram ſuſpenſionis. Requiritur 2. quòd ordo ſuſceptus non ſit prima Tonſura, cum non ſit ordo, ut ſupra diximus; nec actum habeat, à quo ſuſpenſio fieri debeat. Sic Doctores ſuperiùs citati.

5. Lata eſt contra ſuſcipientes ordines à proprio Epiſcopo Pontificalia tamen exercente in aliena Diœceſi abſque illius Ordinarii licentia; & contra Epiſcopum ſic Pontificalia exercentem, qui ipſo jure eſt ſuſpenſus ab exercitio Pontificalium; & ſuſcipientes ordines ab executione ordinum: ut expreſsè conſtat ex Trident. *ſeſſ. 6. cap. 5. de Reform.* Hanc ſuſpenſionem incurrit Epiſcopus, ſi primam Tonſuram conferat: quia jam Pontificalia exercet; eam tamen non incurrit Tonſuratus, cum revera non ſuſcipiat ordinem ex ſupradictis. Eam pariter incurrit Archiepiſcopus, ſi Pontificalia exerceat ordinando in Diœceſibus ſuffraganeorum, abſque ipſorum facultate: quia ei non eſt datum Pontificalia ibi exercere, niſi in aliquibus caſibus à Jure expreſſis. Ut docent Gloſſa *in Cap. Romana, de Offic. Ordinar. in 6. notab. 2.* Covarruvias, Zerola, Barboſa, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 1. num. 5.*

6. Lata eſt contra recipientes Sacros Ordines ficto patrimonio, vel beneficio; ſuſpenduntur ſiquidem ab ordine ſic ſuſcepto: ut colligitur ex Bulla S. Pii V. incipit, *Romanus Pontifex*; quamvis ſuſpenſio iſta videatur Epiſcopo reſervata. Sic Suarez, Filliuccius, Quaranta, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de ſuſp. diſp. 3. pun. 5. §. 1. num. 1.* Licèt ſuam probabilitatem non denegem ſententiæ aſſerenti, ordinatum nullam ſuſpenſionem incurrere; nec teneri ordinantem ad ſubminiſtranda illi alimenta juxta obligationem Tridentini *ſeſſ. 21. cap. 2. de Reform.* Sic Toletus *lib. 1. cap. 14. num. 16.* Sayrus *lib. 3. Theſ. cap. 14. num. 14.* Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 1. n. 12.* Quòd ſi ordinatus careat omnino titulo Patrimonii, vel Beneficii ad Sacros Ordines requiſito, & pactum inierit cum Ordinante, vel Præſentante ad beneficium, ſe non petiturum alimenta ab eis; tunc incurrit ſuſpenſionem ipſo jure latam, & Pontifici reſervatam *ex Cap. Per tuas, & Cap. penult. de Simon.* dummodo non procedat ex ignorantia invincibili, & inculpabili. Et ſic docent Suarez, Coninch, Gaſpar Hurtadus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *l. c.* Ordinans tamen incurrit ſuſpenſionem à collatione ordinum per triennium; ſicuti etiam præſentans ad beneficium manet per triennium ſuſpenſus ab executione. Si verò Epiſcopus ordinet carentem titulo Patrimonii, vel Beneficii abſque prævio pacto de non petendis alimentis, quamvis conſcius fuerit paupertatis ordinati; tunc ordinatus nullam pœnam incurret; Epiſcopus verò ordinans tenebitur ad alimenta ei præſtanda juxta Tridentinum citatum.

7. Lata eſt contra ſuſcipientes ordines non ſervatis temporum interſtitiis, quod triplici modo evenire poteſt. 1. Si eodem die plures Sacros Ordines recipiat; tunc ordinatus remanet ſuſpenſus ab executione poſterioris ordinis: ut conſtat *ex Cap. Litteras, de Temp. Ordinat.* 2. ſi eodem die ſuſcipiat minores Ordines cum Subdiaconatu abſque diſpenſatione Epiſcopi; nam poſſe diſpenſare Epiſcopum in hoc, ſupponit Sacra Congregat. Cardinalium, & ex Navarro, & Suarez docet Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 1. nu. 8. verſic. Dicendum*. Quòd ſi quis vocatus eſſet poſt minores ordines ad Subdiaconatum ex inadvertentia Epiſcopi; non incurreret hanc ſuſpenſionem, ſi ordinaretur: nam ſuſpenſio intelligenda eſt abſque facultate Epiſcopi, hoc eſt, quòd non vocatus ab Epiſcopo accederet ad Subdiaconatum, furtivè enim ſe ingereret, adeoque ſuſpenſionem, ſeu irregularitatem incurreret *ex Cap. 2. de eo, qui furtivè Ordin. ſuſcep.* & ſic docent Navarrus, Majolus, Sayrus, Avila, Bonacina relati à Caſtropalao *l. c. 3.* Si non ſervet ſpatia temporum ab Eccleſia ſtatuta inter unum ordinem, & alium. Verùm ob hanc violationem interſtitiorum, hoc eſt, ſi abſque legitima diſpenſatione non ſerventur ſpatia temporum in ſuſcipiendis Ordinibus, quamvis grave peccatum committatur ob tranſgreſſionem Præcepti Eccleſiaſtici in re gravi; nihilominus nulla pœna incurritur, cum nulla reperiatur ſtatuta in jure: ut docent Zerola, Alterius, Suarez, Riccius, Barboſa, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 1. num. 8.*

8. Lata eſt contra ſuſcipientes ordines extra tempora conſtituta ab Eccleſia abſque legitima diſpenſatione;

vel

vel ante legitimam ætatem ab eadem Eccleſia requiſitam ; vel abſque Litteris dimiſſoriis ab eis ad quos ſpectant : ſic conſtat ex extravag. Pii II. incipit, *Cum ex Sacrorum*, & ex Bulla Sixti V. incipit, *Sanctum, & ſalutare*. Privat hæc ſuſpenſio uſu omnium Ordinum ſuſceptorum, & repellit à ſuſcipiendis, ſi inordinibus miniſtraverint durante ſuſpenſione ; adeoque habet annexam Irregularitatem : ut ex Navarro, & Sà docet Bonacina *de ſuſpen. diſp. 3. pun. 5. §. 1. num. 2.* Quamvis Avila, Henriquez, Suarez, Gaſpar Hurtadus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 1. num. 6. & 7.* doceant, privare tantum ab executione Ordinis malè ſuſcepti ; nec habere annexam reſervationem Pontifici : nam Clemens VIII. *in ſua Conſtitutione*, incipit *Romanum Pontificem decet*, temperavit Bullam Sixti V. Et eam reduxit ad terminos ſacrorum Canonum, & extravag. Pii II. quapropter Epiſcopus diſpenſare poterit, ſi delictum eſt occultum. Non incurritur tamen ob non ſervata interſtitia in Ordinibus minoribus, cum etiam in hoc temperata fuerit Bulla Sixti V. licèt ſi quis ſcienter minores Ordines ante legitimam ætatem ſuſciperet ; graviter peccaret contra prohibitionem Eccleſiæ. Secus verò ſi bona fide procederet, & cum inculpabili ignorantia. Item dicendum de Ordinato ſacris Ordinibus, ſi bona fide accederet ; & ex ignorantia inculpabili. Sic communiter Doctores.

9. Lata eſt contra recipientes ordines per ſaltum, ſi videlicet recipiant Ordinem ſuperiorem non priùs recepto inferiori ; remanent ſiquidem ſuſpenſi ab ordine ſuſcepto, donec inferiorem recipiant : ut conſtat *ex cap. ſollicitudo diſt. 52. & ex cap. unic. de cleric. per ſaltum prom.* Poterit Epiſcopus ex legitima cauſa diſpenſare cum promoto per ſaltum, ſi non miniſtraverit : ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 14. de Reform. & docent* Sylveſter, Sotus, Navarrus, Lopez, Salzedo, Suarez, Avila, Filliuccius, Barboſa, Sayrus, Coninch, Gaſpar Hurtadus, quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 1. num. 9.* & Bonacina *de ſuſpen. diſp. 3. pun. 5. §. 1. num. 6.*

10. Lata eſt contra eos, qui aliquem ex ſacris Ordinibus ſuſcipiunt poſt contractum Matrimonium, etiam ſi conſummatum non fuerit, exceptis tamen caſibus à jure permiſſis ; incurrunt ſiquidem ultra Irregularitatem ſuſpenſionem ab Ordine ſic ſumpto, & ab Officio, ac Beneficio ex extravag. Joannis XXII. *de Voto*. Quæ quidem ſuſpenſio etiam ſoluto Matrimonio, eſt reſervata Pontifici, niſi forte ſolutum fuerit per Profeſſionem validè emiſſam ; tunc enim Epiſcopus diſpenſare poterit. Quòd ſi quis bona fide putaverit, Conjugem ſuam eſſe mortuam, vel validè Profeſſionem emiſiſſe, & Ordinem ſacrum jam ſuſceperit, quamvis poſtea ſciat, ſuperſtitem eſſe, aut non emiſiſſe Religioſa vota ; tunc licèt ſuſpenſionem non incurrerit ; eo quia culpa gravis ad eam requiritur, ut conſtat *ex cit. extravag.* Nihilominus ex præcepto eccleſiaſtico tenetur abſtinere à ſuſcepti Ordinis exercitio ſuperſtite uxore ; nec in hoc Epiſcopus diſpenſare poterit. Soluto tamen Matrimonio, aut ingrediente uxore Religionem, ac in ea profitente ; vel votum caſtitatis emittente, accedente juri ſuo ; poterit in ſuſcepto ordine miniſtrare, & ad alios ordines aſcendere : ut docent Suarez *diſp. 31. de cenſ. ſect. 1. n. 56.* Caſtrop. *l. c. n. 10.* & Bonacina *l. c. num. 14.* referens Sayrum, Vivaldum, Coninch, Filliuccium.

11. Lata eſt contra eos, qui Sede Epiſcopali vacante, nec arctati occaſione Beneficii accepti, vel accipiendi ſacros Ordines ſumunt intra annum cum Litteris Dimiſſoris à capitulo receptis ; ipſo enim jure ſuſpenſi ſunt ab executione majorum Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati. Contra vero ſuſcipientes minores ordines, quamvis non lata ſit ſuſpenſio ; alia tamen pœna ſtatuitur, videlicet ne Privilegio Clericali gaudeant, præſertim in Criminalibus ; ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ. 7. cap. 10. de Reform.* & ſic declaravit Sacra Congregatio Cardinalium teſte Suarez *diſput. 31. de cenſ. ſect. 1. num. 20. in fine*, & Barboſa in expoſitione hujus capitis Tridentini. Et licèt eadem prohibitio Tridentini extendatur ad non recipiendam primam Tonſuram, niſi arctatus quis fuerit beneficio ; nihilominus pœna impoſita Ordinatis minoribus Ordinibus non extenditur ad Primam Tonſuram ; cùm in Decreto pœnali, & odioſo non veniat nomine Minoris Ordinis. Sic Navarrus, Rodriquez, Garzia, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 1. num. 11.*

CAPUT IX.

De Suſpenſionibus ipſo jure latis ob pravum uſum Suſcepti Ordinis.

1. LAta eſt contra Sacerdotem Sacrificantem, & in Sacrificio à Communione abſtinentem ; ipſo enim jure ſuſpenditur per annum à Communione *in c. Relatum de Conſecr. diſt. 2.* Adnotandum tamen, quòd ſi Celebrans ex inadvertentia Communionem in Sacrificio omittat ; non incurrit hanc ſuſpenſionem. Nec eam incurrit, ſi ex malitia unam tantùm ſpeciem conſecret, & communicet : eo quia revera non dicitur à Communione abſtinere in ſacrificio illo. Quòd ſi ſacerdos utramque ſpeciem conſecret, ſed ab una abſtineat ; remanet directè privatus per annum à Communione illius ſpeciei, & indirectè ab utraque, cum non poſſit unam ſine alia recipere : ut docent Sayrus, Alterius, Majolus, Diaz, Bonacina ; quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 2. num. 6.* Advertendum tamen ex eodem Caſtropalao, ſuſpenſionem non eſſe de Communione laicali modo, ſed Sacerdotali.

2. Lata eſt contra Clericos, qui celebrant, vel celebrare faciunt Divina Officia in locis Interdictis à Jure, vel ab Homine ; ſuſpenduntur ſiquidem ab Ingreſſu Eccleſiæ, donec ſatisfecerint ad arbitrium illius, cujus Cenſuram violarunt. Sic *ex cap. Tanta de Exceſs. Prælat.* docent Gloſſa *ibi verb. Irritat.* Sylveſter *verb. Interdictum 6. num. 3.* Angelus *eod. verb. 7. num. 7.* Armilla *eod. verb. num. 18.* Alii verò probant *ex cap. Epiſcoporum de Privileg. in 6.* ſic Bonacina *de ſuſp. diſp. 3. pun. 5. §. 1. num. 16.* Alii denique *ex cap. Poſtulaſti de Cleric. excomm. miniſt. & ex cap. Is, qui de ſent. excom. in 6.* Et quamvis prædictæ probationes ſuam probabilitatem habeant ; nihilominus etiam probabilitate non caret ſententia Filliuccii *tract. 17. cap. 13. quæſt. 7. num. 98.* & Caſtropalai *de cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 2. numer. 7.* docentium, non colligi hanc ſuſpenſionem ex præcitatis Textibus ipſo jure latam, & bene firmant ſententiam ſuam.

3. Lata eſt contra omittentes Miſſam incompletam abſque gravi cauſa ; aut ſi præſumant recedere, ut ab alio Miſſarum ſolemnia ſuppleantur ; ſuſpenſi ſiquidem à Corpore, & Sanguine Chriſti : ut habetur *in cap. Nullus Epiſcopus de conſecr. diſt. 1.* Verùm non conveniunt Doctores, an hæc ſuſpenſio ſit latæ, vel ferendæ ſententiæ : puto tamen probabiliorem ſententiam docentem, eſſe latæ ſententiæ ; dicit ſiquidem Textus : à Corpore, & Sanguine ſuſpenſus ſit, quæ verba clarè videntur importare latam, non ferendam ſententiam. Sic Sayrus *libr. 4. Theſ. capitul. 15. numer. 1.* Bonacina *de ſuſpen. diſput. 3. punct. 5. §. 1. numer. 10.* & Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 2. num. 5. in fine*. Advertendum tamen, graviorem cauſam requiri ad omittendam Miſſam incœpto canone, quàm in reliquis partibus.

4. Lata eſt contra Clericos etiam exemptos admittentes ad Sacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam, aut Divina Officia publicè excommunicatos denuntiatos ; vel Interdictos ; ſuſpenſi ſiquidem ſunt, ſeu potiùs interdicti ab Ingreſſu Eccleſiæ, donec ſatisfecerint ad arbitrium illius, cujus Cenſuram contempſerunt *ex capit. Epiſcoporum de Privileg. in 6.* Sic Suarez *diſput. 31. de cenſ. ſect. 2. numer. 5.* Filliuccius *tract. 17. capit. 5. numer. 99.* & Bonacina *de ſuſpen. diſput. 3. punct. 5. §. 1. num. 14.*

5. Lata eſt contra Clericos admittentes manifeſtè uſurarios, & ut tales damnatos ad Communionem Altaris, vel Eccleſiaſticam ſepulturam ; aut eorum oblationes recipiendo antequam ſatisfactionem dederint, vel idoneam cautionem de ipſa. Suſpenduntur ſiquidem ab Officii executione donec ad arbitrium ſui Epiſcopi ſatisfecerint ; & compelluntur oblationes receptas reſtituere Judicis ſententia interveniente. Oblationes autem hìc intelliguntur, quæ Deo liberè afferuntur in recognitionem ejus Divinæ excellentiæ ; non verò illa, quæ debentur Miniſtris Eccleſiæ in ſuam ſuſtentationem, ac ſtipendium ſuorum laborum. Sic *ex cap. Quia in omnibus de uſur.* docent Henriquez, Coninch, Filliuccius, Suarez, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de ſuſpenſ. diſp. 3. pun. 5. §. 1. num. 19.* & Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 2. num. 1.*

6. Lata

6. Lata est contra Parochum, vel alium Sacerdotem, sive sæ◉ularem, sive regularem, qui conjunxerit in matrimonium, vel benedixerit sponsos alterius Parochiæ absque licentia Parochi illorum, vel Ordinarii, etiamsi contendat, id sibi licitum esse ex privilegio, vel consuetudine immemorabili. Suspensio ista videtur esse ab officio, & munere sacerdotali, ut colligitur ex Tridentino *sess. 24. capit. 1. de Reform. Matr.* quæ tamdiu durat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui Matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. Sic Suarez *disp. 31. de cens. sess. 3. num. 18.* & alii.

7. Lata est *in capit. Cappellanum, de Secund. Nupt.* contra Clericum secundas nuptias benedicentem. Verùm Glossa *in cit. cap.* Covarruvias, Diaz, Henriquez, Sanchez, Sayrus, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disput. 4. punct. 10. §. 2. nu. 4.* docent, non esse latam, sed ferendam suspensionem.

CAPUT X.

De Suspensionibus ipso jure latis contra Clericos violantes Obligationes sibi impositas.

1. LATA est *in Cap. Cum in cunctis, de elect.* contra Clericos scienter eligentes aliquem ad Episcopatum, rectoriam, seu beneficium, cui annexa sit cura animarum contra formam in eodem Cap. præscriptam. Forma autem hæc est, quòd non eligatur in Episcopum, nisi trigesimum annum exegerit, & ex legitimo matrimonio fuerit, ac sit commendabilis vita, & scientia. Insuper quòd quis non eligatur in Decanatum, Archidiaconatum, aliudque beneficium Parochiale; nisi vigesimum quintum annum inchoaverit, & moribus, & scientia commendabilis sit. Si quis igitur Clericus contra prædictam formam elegerit, suspenditur per triennium ab ecclesiasticis beneficiis, non quibuscumque; sed illis tantùm, quæ habuerit in ea ecclesia, in qua deliquit eligendo. Si verò in illa ecclesia beneficia non habuerit; judicis arbitrio puniendus erit. Privatur quoque ipso jure pro ea vice potestate eligendi. Sic Suarez, & Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. pun. 10. §. 3. num. 1.*

2. Lata est *in Cap. Si quorumdam, 2. de Solut.* contra Clericos, qui beneficium habentes, vel curam alicujus ecclesiæ, ecclesiam alienis debitis gravant; aut litteras vel sigilla alteri concedunt, quibus obligari possit. Incurrunt siquidem suspensionem ab administratione spiritualium, & temporalium ipso jure Episcopo reservatam. Nec Ecclesia tenetur ad solutionem talium debitorum, nisi constet, conversa esse in ejus utilitatem. Sic Panormit. Suarez, Filliuc. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 4. pun. 10. §. 3. n. 4.*

3. Lata est *in capit. Statuimus, §. Adjicientes, & cap. Si compromissarius de elect. in 6.* contra Clericum beneficiarium, qui malitiosè aliquid apponit in personam electi, vel postulati ad dignitatem, personatum, vel canoniam; sed deficit in probationibus, videlicet id, quod objicit, probare non potest. Suspenditur siquidem per triennium à beneficiis, quæ scilicet habet in ea Ecclesia, cujus electionem, vel postulationem impugnavit: ut colligitur *ex præcit. cap. Si compromissarius*, & docent Suarez, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 4. punct. 10. §. 3. num. 5.* Quòd si non obstante suspensione se temere ingesserit in administrationem beneficiorum, ipso jure perpetuò privatur illis. Ad quam privationem necessario requiritur sententia declaratoria Judicis.

4. Lata est *in eod. capit. Si compromissarius*, contra Compromissarium, qui scienter, vel ex ignorantia crassa, & culpabili eligit indignum ad Episcopatum, vel superiorem dignitatem non verò inferiorem. Suspenditur per triennium à beneficiis, quæ possidet in illa ecclesia, in qua deliquit. Compromittentes autem, si ratam habuerint scienter prædictam electionem, quamvis non incurrant suspensionem; privantur nihilominus pro ea vice potestate eligendi. Sic ex Glossa, ibi, Suarez, Alterio, & Bonac. docet Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 10. §. 3. num. 7.*

5. Lata est *in cap. cupientes, §. cæterum, de elect. in 6.* contra eligentes indignos ad Episcopatum, vel ad inferiora beneficia, curam tamen animarum habentia. Suspenduntur siquidem electores per triennium à beneficiis, quæ possident in illa Ecclesia. Dicitur autem indignus ad Episcopatum, qui nondum exegerit trigesimum annum, aut non sit natus ex legitimo matrimonio, aut non sit commendabilis scientia, & moribus. Indignus verò ad curam animarum ille dicitur, qui nondum attingit vigesimum quintum annum, nec est commendabilis scientia, & moribus juxta superius dicta *n. 1.*

6. Lata est *in Cap. Quia sæpe, de elect. in 6.* contra Capitula, Collegia, Monasteria, & singulares personas, quæ Sede vacante occupant, inter se dividunt, surripiunt, dilapidant, dissipant, & consumunt bona Ecclesiæ Cathedralis, Regularis, vel Collegiatæ à Prælatis ipsarum Ecclesiarum dimissa, vel vacationis tempore aliquo modo obvenientia, & quæ in utilitatem dictarum ecclesiarum expendi deberent, vel futuris successoribus reservari, in eorum grave dispendium, & jacturam. Qui enim hæc facere præsumpserint, suspenduntur ab officio, & beneficiis quibuscumque, donec plenè restituerint, quidquid de prædictis bonis acceperint.

7. Lata est *in Capit. Præsenti, de Offic. Ordin. in 6.* contra ecclesiasticas personas inferiores Episcopis, quæ vacantibus personatibus, dignitatibus, prioratibus, vel aliis Ecclesiis sibi subjectis; vel ad earum collationem, ordinationem, præsentationem, vel custodiam pertinentibus occupant bona in ipsis inventa, seu vacationis tempore venientia, aut in suos usus quomodolibet convertere præsumunt, nisi aliquo justo titulo ad illos pertineant.

8. Lata est *in capit. Hac Constitutione, de Offic. & Potest. Judic. Deleg. in 6.* contra exercentes munus conservatoris, si scienter se intromiserint judicaturos de aliis, quàm de manifestis incuriis, & violentiis; aut suam potestatem scienter extendunt ad alia, quæ judicialem indaginem, seu ritum judicialem requirunt. Suspensio ista juxta Bullam Gregorii XV. incipit, *Sanctissimus in Christo Pater*, non extenditur ultra annum, connumerandum ab eo die, quo Conservator deliquit; & est suspensio non à beneficio, sed ab officio conservatoris, ut in eo puniatur in quo deliquit. Sic ex Suarez, & Bonacina docet Castropalaus *de cens. disp. 4. punct. 10. §. 3. num. 9.*

9. Lata est *in capit. Cum æterni, 1. de Sent. & re Judic.* contra Judices Ecclesiasticos Ordinarios, & Delegatos, qui in Judicio contra conscientiam aliquid fecerint, & contra justitiam in gravamen partis alterius per gratiam, vel per sortes, aut odium. Suspenduntur siquidem ipso facto à die criminis commissi ab executione Officii, non solùm jurisdictionis, sed etiam ordinis. Imò irregulares evadunt, si durante suspensione se damnabiliter ingesserint in Divinis; Sic docent Geminianus, Navarrus, Sayrus, Suarez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de susp. disp. 3. pun. 5. §. 1. num. 32.* & Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. 10. §. 3. num. 10.* Non venit hic nomine Judicis Ordinarii Episcopus, qui non exprimitur ut Episcopus, quòd requiritur, ut Episcopus incurrat hanc suspensionem *ex capit. Quia periculosum, de Sent. Excom. in 6.* Nec venit arbiter, aut arbitrator Compromissarius, vel executor: quia non sunt Judices, sed compositores; & executor non judicat, sed merè exequitur: ut adnotant præcitati Doctores.

10. Lata est *in cap. exigit. de censib. in 6.* contra Clericos inferiores Episcopo, eorumque familiares, qui in visitatione ecclesiarum sibi subjectarum pecuniam, vel munera accipiunt, etiam sponte oblata ultra moderatum victum debitum occasione visitationis. Suspenduntur siquidem ab officio, & beneficio donec intra duos menses juxta *extravag. unicam inter communes* duplum restituant ei, à quo acceperunt, ea tamen restitutione facta cessat suspensio.

11. Lata est *in clem. 2. de vit. & honest. cler.* contra clericos beneficiarios, qui absque rationabili causa veste utuntur sæculari. Suspenduntur siquidem per sex menses à perceptione beneficiorum obtentorum, vel per annum à commisso delicto computandum juxta qualitatem personæ, & delicti. Quòd si Clericus in sacris constitutus fuerit, beneficio careat, & sit inhabilis per idem tempus ad beneficia. Debet autem Clericus non domi suæ, sed extra, & publicè sine rationabili causa talibus vestibus uti; item frequenter debet id efficere, non autem semel, aut bis, ut has pœnas incurrat. Sic Cardinalis, Navarrus, Suarez, Filliuc. quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 4. pun. 10. §. 3. num. 12.*

12. Lata eſt *in extravag. unic. de exceſſ. Prælat.* contra poſtulantes eum, qui non attingit annum vigeſimum ſeptimum ad Cathedralem Eccleſiam; & contra Poſtulantes Religioſos mendicantes ad Eccleſias inferiores Cathedrali. Pro ea vice ſiquidem privantur poteſtate poſtulandi, & eligendi; ac per triennium ſuſpenduntur à beneficiis, ſi quæ habent in illa Eccleſia.

13. Lata eſt *in extravag. 1. & 2. de Simon.* contra Capitula, & Conventus recipientes Simoniacè aliquem in Religionem; remanent ſiquidem ſuſpenſi ab officio capitulari quoad adminiſtrationem, & juriſdictionem Eccleſiaſticam.

14. Lata eſt *in Cap. 1. de Schiſmat.* contra eos, qui ſpontè admittunt juramentum de tenendo Schiſmate. Suſpenduntur ſiquidem ab ordinibus, & dignitatibus.

15. Lata eſt in ſuis Bullis à Sixto IV. Sancto Pio V. Paulo V. Gregorio XV. & maximè ab Urbano VIII. contra eos, qui in publicis, vel privatis ſermonibus defendunt, aut aliquo modo tractant, Beatiſſimam Virginem in peccato Originali conceptam fuiſſe: ultra enim pœnam excommunicationis ſuſpenduntur à Divinis, ſi ſunt in Sacris, & privantur ipſo jure omni gradu, & dignitate, & ad ſimilem redduntur inhabiles; quorum diſpenſatio eſt reſervata Pontifici.

16. Lata eſt *in Cap. Cum Medicinalis, de Sent. Excom.* contra Judicem, qui Sententiam Excommunicationis fert ſine ſcriptis, aut ſine cauſæ expreſſione; vel qui requiſitus non tradit copiam ſcripturæ intra menſem. Suſpenditur ſiquidem ab ingreſſu Eccleſiæ, & à Divinis Officiis per menſem.

CAPUT XI.

De Suſpenſionibus latis contra Epiſcopos, & Capitula.

Cum Epiſcopi comprehendi nequeant ſub generali ſententia ſuſpenſionis, niſi eorum fiat expreſſa mentio, ut ſatis apertè cautum eſt *in Cap. Quia periculoſum, de Sent. Excom. in 6.* ideo ſpecialiter inquirendum eſt: Quænam ſuſpenſiones ipſo jure expreſsè impoſitæ ſint contra ipſos.

1. LATA eſt *in cap. 1. & 2. de Schiſmat. & cap. Gratia, 1. quæſt. 1.* contra Epiſcopos, aut alios Epiſcopis ſuperiores; qui Conſecrationem accipiunt ab Excommunicatis, ſuſpenſis, vel interdictis. Suſpenduntur ſiquidem à Pontificalibus, dummodo tamen conſecrantes Epiſcopos denuntiati fuerint in ſua Cenſura: nam ſi vitandi non eſſent, Epiſcopi Conſecrati non incurrent hanc Cenſuram *juxta extravag. Ad evitanda*, Concilii Conſtantienſi. Incurritur tamen hæc Cenſura ſuſpenſionis, etiamſi Epiſcopi Conſecrati ignoraverint Cenſuras Conſecrantium: eo quia lata eſt hæc pœna non in odium Conſecratorum, ſed Conſecrantium: ut docent Suarez, Majolus, Sayrus, Avila, Filliuc. & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Suſpen. diſp. 3. punct. 5. §. 2. num. 2.*

2. Lata eſt *in capit. Provida, de elect. in 6.* contra Epiſcopos non ſervantes conſtitutionem Concilii Lugdunenſis relatam *in cap. Quamvis eod. tit. & lib.* Suſpenſio eſt per annum à munere confirmationis, & conſecrationis. Et quamvis Textus non exprimat Epiſcopos, exprimit tamen illos ratione materiæ; ſiquidem epiſcopos confirmare, eoſque conſecrare ſolis epiſcopis competit: ut bene adnotant Suar. Filliuc. Bonac. quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Cenſ. diſp. 4. punct. 10. §. 5. num. 3.* Comprehendit hæc ſuſpenſio eos epiſcopos, ad quos de jure ordinario ſpectat facere inquiſitionem, & electum confirmare.

3. Lata eſt *in cap. Hoc conſultiſſimo, de Reb. Eccleſ. non alienan. in 6.* contra Prælatos quoſcumque, qui bona immobilia, & jura ſuarum Eccleſiarum laicis non ad modicum tempus ſubjiciunt abſque conſenſu capituli, & ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ; niſi modo, & caſibus expreſſis à jure. Suſpenduntur ſiquidem Prælati ab officio ordinis, & juriſdictionis, & ab adminiſtratione Eccleſiæ illius, in qua delictum commiſſum eſt juxta regulam generalem, quòd pœna debeat eſſe proportionata culpæ. Et ſic docent Suar. Filliuc. Bonac. quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 5. nu. 4.* Putant quoque prædicti Doctores, ſuſpenſionem extendi tantùm ad triennium, nam per triennium tantùm ſuſpenduntur Clerici inferiores à beneficiis, quæ in illa Eccleſia habent; ſi ſcientes illa bonā immobilia; & jura Eccleſiaſtica ſubmitti laicis non manifeſtaverint ſuperiori, & triennium illud non ſolùm refertur ad Clericos, ſed etiam ad Epiſcopos.

4. Lata eſt *in extravag. unic. de Reb. Eccleſ. non alien.* contra epiſcopos, vel Abbates alienantes bona eccleſiæ abſque forma in ea Conſtitutione præſcripta. Suſpenduntur namque, ſeu interdicuntur ab ingreſſu eccleſiæ. Quòd ſi per ſemeſtre perſeveraverint in eo interdicto, ſuſpenduntur ſimpliciter, & abſque ulla limitatione temporis ab adminiſtratione ſuæ eccleſiæ in ſpiritualibus. Similis ſuſpenſio habetur *in extravag. Ambitioſæ, de Reb. Eccl. non alien. in extravag. Salvator. de Præbend. & in Conſtitutione* Pauli II. incipit, *Cum omnibus.*

5. Lata eſt *in Cap. 1. de Uſur. in 6.* contra Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos domos ſuas locantes Uſurariis alienigenis; itaut publicè illas exerceant, & conſtet exercere. Suſpenſio iſta eſt univerſalis, & abſolutè prolata; adeoque non ſolùm ab officio, ſed etiam à beneficio ſuſpendit: ut docuere Sayrus, Suarez, Filliuccius, & Bonacina penes Caſtropalaum *de Cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 5. num. 5.*

6. Lata eſt *in Clement. 1. §. Verum. de Hæretic.* contra epiſcopos procedentes in crimine hæreſis ex odio, vel amore contra juſtitiam, & conſcientiam propriam; vel omittunt procedere ex eiſdem motivis. Suſpenduntur ſiquidem per triennium ab officio. Inferiores verò Epiſcopis, ſi contra juſtitiam, & conſcientiam propriam procedant, vel omittant procedere, non ſolùm in crimine hæreſis, ſed in qualibet alia cauſa adhærente hæreſi; ſubjiciuntur excommunicationi.

7. Lata eſt *in Clem. 2. de Pœnis* contra eccleſiæ Prælatos procurantes, ut Clerici capiantur à poteſtate ſæculari ea intentione, ut beneficia habita reſignent; aut citati à jure, vel ab homine ad comparendum in Romana Curia, non poſſint ire. Suſpenduntur ſiquidem per triennium à perceptione fructuum ſuarum eccleſiarum. Clerici verò inferiores epiſcopis ipſo facto privantur ſuis beneficiis. Quæ quidem ſuſpenſio eſt latæ ſententiæ, non ferendæ: ut rectiùs docent Suarez, Filliuclus, & Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. pun. 10. §. 5. num. 7.*

8. Lata eſt *in extravag. 2. de elect.* contra epiſcopos, Abbates, & Prælatos Religionum, qui promoti à Sede Apoſtolica, vel confirmationem accipiunt ab eadem; adminiſtrationem ſuarum eccleſiarum recipiunt abſque litteris authenticis ejuſdem Sanctæ Sedis, Suſpenduntur namque ab adminiſtratione fructuum earumdem eccleſiarum, & irritantur geſta omnia facta per ſupradictos Prælatos in tali regimine, & privantur proventibus beneficiorum. Capitula verò, vel conventus talium eccleſiarum recipientes abſque prædictis litteris hujuſmodi Prælatos ſuſpenduntur à beneficiis, donec meruerint gratiam impetrare à Sancta Sede.

9. Lata eſt *in extravag. 2.* Joannis XXII. *de elect.* contra epiſcopos non ſervantes ea, quæ in prædicta Conſtitutione præſcribuntur circa perceptionem fructuum primi, & ſecundi anni. Suſpenduntur namque epiſcopi, & eorum ſuperiores à Pontificalibus, & ab ingreſſu eccleſiæ, donec reſtitutio fiat, facta autem reſtitutione ceſſat ſuſpenſio abſque abſolutione. Capitulum verò, collegium, & univerſitas interdicitur; ſingulares perſonæ excommunicantur, ſi aliquid ultra ibi contenta perceperint, & infra menſem non reſtituerint cum effectu, quæ excommunicatio Summo Pontifici reſervatur. Facta reſtitutione ceſſat interdictum, ut ſuſpenſio. Sic Suarez, Filliuccius, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Cenſ. diſp. 4. punct. 10. §. 5. num. 9.*

10. Lata eſt *in Capit. Peſſimam, 23. quæſt. 8.* contra epiſcopos relaxantes incendiariis pœnam contentam *in præd. Cap.* quòd videlicet excommunicentur, nec ab excommunicatione abſolvantur, donec reſtitutionem damni illati fecerint, & juramentum præſtiterint non ampliùs committendi prædictum crimen. Nam reliquæ pœnæ non ſunt in uſu; ut ex Bonacina adnotat Caſtropalaus *l. c. num. 11.* Suſpenſio autem hæc contra epiſcopos durat per annum ab officio epiſcopali.

11. Lata eſt *in cap. exigit. de cenſib. in 6.* & in Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 3. de Refor.* contra epiſcopos qui in viſitatione aliquid accipiunt in pecunia, vel victualibus ultra id, quod ipſis eſt debitum. Suſpenduntur ſiquidem ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituant infra duos menſes, non obſtante quacumque remiſſione facta.

Suſpen-

Suspensio ista solùm comprehendit visitantes jure ordinario, non verò visitantes ex commissione, & jure delegato Pontificis, quibus non solùm victualia, sed etiam mercedes equorum, & viaticum, ut commodè de loco in locum transire possint; debentur. Ut ex Paludano, Sayro, Azorio, Bonacina, & aliis docet Castropalaus *de cens. disp. 4. punct. 10. §. 3. num. 11. versic. Personæ*. Non denegantur tamen per hoc Episcopis visitantibus jure ordinario, & ex officio, sicuti aliis Visitatoribus Episcopo inferioribus victus necessarius tum in laboris sui stipendium, tum in recognitionem debitæ subjectionis. Appellari verò solet recognitio ista procuratio, quam quidem procurationem solvere tenentur Ecclesiæ, Monasteria, & Personæ, quæ visitantur: ut constat *ex cap. 1. & ult. de censib. in 6.* nisi fuerint aliundè legitimè exceptæ. Nomine verò victus necessarii, quem exigere possunt visitantes; veniunt ea, quæ pertinent ad esum, & potum, & stramenta sui, & familiæ, ac jumentorum, quibus necessariò utuntur spectata Regionis consuetudine, visitantium conditione, & visitatorum facultate: *ut ex Argum. Leg. Victus, ff. de verbor. signific.* docet aliis relatis Azor. 2. *part. lib. 3. cap. 42. quæst. 7.* Non veniunt tamen mercedes equorum, eorum jactura, & sumptus, aut viaticum. Nec veniunt medicamina, nisi fortè illis indigeret visitans, adeout visitatio omittenda esset. Sic Glossa, Franciscus Leo, Bonacina, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. punct. 10. §. 3. num. 11. versic. Nomine*.

Petes 1. an si Episcopus discurrat per suam Diœcesim ob Sacramentum Confirmationis ministrandum, vel Ecclesiam aliquam de novo constructam consecrandam, aut veterem pollutam reconciliandam, possit procurationem exigere? Resp. quamvis nonnullus Author docuerit, posse id efficere, quia tunc revera visitat suos subditos. Nihilominus vera sententia est, non posse: ratio est, quia illa non est propriè visitatio; cum non ordinetur ad finem visitationis, qui est corrigere, & emendare subditorum defectus. Et sic decisum fuisse à Sacra Congregatione, testatur Barbosa *3. part. de Potest. Episc. alleg. 73. nu. 52.* Bonac. *tom. 3. de Cens. disp. 3. quæst. 5. punct. 4. num. 8.* & Castrop. *de Cens. disp. 4. pun. 10. §. 3. num. 11. versic. Prima*.

Petes 2. an si in hoc casu procurationem exigeret, suspensionem prædictam incurreret? Resp. affirmativam sententiam docere Bonacinam, quia procurationem exigeret non impenso visitationis officio. Nihilominus licèt prædicta sententia sua probabilitate non careat; attamen negativa probabilior est: eo quia *Cap. Exigit*, & Tridentinum *loc. cit.* non subjiciunt Episcopos suspensioni prædictæ ob quamlibet receptionem victualium non debitorum; sed si receptio fiat tempore visitationis: cum ergo per ipsum Bonac. illa visitatio non sit; ideo cohærenter discurrendo non debet Episcopus suspensionem incurrere. Sic expressè Castrop. *l. c. versic. Sed an huic*. Putarem tamen Episcopum graviter peccare, ac teneri ad restitutionem: eo quia procurationem illam nullo jure sibi debitam exigeret.

Petes 3. An Ecclesiæ Civitatis illius, in qua Cathedram habet Episcopus; teneantur ad procurationem solvendam, dum visitantur? Resp. quamvis negativam sententiam sustineant Praxis nova Episcop. 2. *part. cap. 3. num. 65.* Barbosa *3. par. de Potest. Episc. alleg. 73. num. 46.* testantes, sic decisum fuisse à Sacra Congreg. Nihilominus probabilius est, adesse talem obligationem solvendi procurationem: ratio est, quia ex nullo Textu colligi potest exemptio: maximè quia procuratio non solùm debetur ob Episcopi sustentationem; sed etiam in signum, & recognitionem debitæ subjectionis: ut rectè docent Abbas, Gofredus, Henricus, Azor. quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 4. pun. 10. §. 3. num. 11. versic. Sed an Ecclesia*.

Petes 4. An Episcopus recipiens esculenta, & poculenta Domi suæ insumenda tempore visitationis incurrat hanc suspensionem? Resp. licèt passim permittantur visitatori delegato esculenta, & poculenta paucis diebus insumenda, ut patet *in cap. Statutum, §. in nullo, de Rescript. in 6.* non tamen permittenda sunt visitatori ordinario: & ratio est, quia Trident. *sess. 24. cap. 3. de Refor. statuit:* Ne visitatores aliquid ultra victualia pro temporis necessitate ministranda recipiant, alioquin pœnis in Concilio Lugdunensi statutis, cujus constitutio incipit, *exigit*, subjiciuntur; ergo si esculenta, & poculenta ultra victualia materiam gravem continent, dabunt causam sufficientem suspensioni. Sic Imola, Ancharranus, Praxis nova Episcoporum, Genuensis, Barbosa, Bonacina, quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 4. punct. 10. §. 3. versic. Secunda difficultas*. Adnotandum tamen, quòd stante consuetudine, pacto, vel fundatione recipiendi aliquid ultra victualia; poterit utique recipi: cum Concilium non videatur voluisse derogare pactis, privatis fundationibus, aut consuetudinibus legitimè præscriptis: ut docent Glossa, Sayrus, Leo, Azor. penes Castropalaum *l. c. versic. Hanc doctrinam*.

Petes 5. An Episcopus, vel ejus visitator substitutus possit plures procurationes exigere, si plures Ecclesias eodem die visiter? Resp. quamvis *in Cap. Felicis, de Censib. in 6.* dicatur: Non liceat visitanti, nisi unam procurationem recipere una die, sive unum locum visitaverit, sive plura, etiamsi quilibet locus visitatus ab illo sufficeret ad procurationem integram persolvendam. Nihilominus asserunt Glossa *in dict. Cap.* Molina, Alterius, nec improbat Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. punct. 10. §. 3. numer. 11. versic. Tertia difficultas*, hodie Prælatos habere dispensationem à Pontifice visitandi plura loca eadem die, & recipiendi à quolibet integram procurationem: quapropter ubi viget hæc consuetudo permittenda erit.

Petes 6. an recipiens procurationem à locis privilegio, vel consuetudine exemptis ab obligatione solvendi illam incurrat pœnas *in Cap. Exigit, latas*? Resp. quamvis graviter peccet eam recipiens, & injustitiam committat, & ad restitutionem teneatur, eo quia violat legitimum privilegium, & exemptionem, ut rectè docent Rodriquez, Molina, Barbosa, Bonacina relati à Castropalao *de Cens. disp. 4. punct. 10. §. 3. nu. 11. versic. Quarta*. Nihilominus non subjecet huic Censuræ: ratio est, quia prohibetur munerum receptio ultra victualia, vel receptio victualium non impenso visitationis officio; non verò prohibetur receptio victualium à locis exemptis impenso visitationis officio. Et quamvis Tridentinum præcipiat, observari consuetudinem in locis præscriptam; non inde tamen subjicit pœnis non observantes consuetudinem. Sic expressè Castropalaus *l. c.*

Petes 7. An Cancellarius, Auditor, Notarius, Scriba Episcopi recipientes ultra mercedem sibi debitam munera subjiciantur his pœnis? Resp. affirmativè: ratio est, quia horum actiones ordinantur ad visitationem; ergo si per victualia, & mercedem debitam satisfactum est ipsis; debent propter illud, quod ultra accipiunt, subjacere pœnis contra non rectè visitantes latis. Et sic declaratum fuisse à Sacra Congregatione docent Barbosa, Bonacina, Zerola, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. punct. 10. §. 3. num. 11. versic. Quinta*. Non nego tamen, quòd si à visitatis petatur copia instrumenti alicujus in visitatione facti, possit scriba mercedem suam exposcere: quia hoc est extra visitationem, nec spectat ad ipsam.

12. Lata est contra Episcopos ob pravam ordinum collationem, quæ cum multiplex sit, singillatim explicari debet. Et 1. si Episcopus conferat primam Tonsuram extraneo sine licentia ejus Episcopi; suspenditur à Pontificalibus ex Tridentino *sess. 6. capit. 5. de Reform. & sess. 23. cap. 8.* 2. si Pontificalia exerceat in aliena Diœcesi, etiam cujusvis privilegii prætextu, absque licentia ordinarii loci; suspenditur à Pontificalibus ex eod. Tridentino cit. 3. si infanti primam Tonsuram conferat; suspenditur per annum *ex Capit. Nullus Episcopus, de Tempor. Ordinat.* nisi fortè infans religionem intraverit, ibi educandus ex consensu parentum, vel tutorum, ut cavetur *in Textu præcit.* Dicitur verò infans, qui septimum annum non complevit. 4. si Episcopus primam Tonsuram illiterato conferat; suspenditur per annum *ex eod. Cap. Nullus, cit.* Illiteratus verò ille dicitur, qui ignorat rudimenta fidei, & scribere, & legere nescit ex Trident. sic explicante, *sess. 23. cap. 4. de Refor.* 5. si conjugato primam tonsuram conferat; suspenditur per annum *ex eod. Cap. Nullus*, nisi velit Religionem ingredi, aut juxta Canones in Sacris constitui. Conjugatus verò dicitur, qui matrimonium per verba de præsenti contraxit. 6. si subdito alieno minores, vel majores Ordines conferat; suspenditur à collatione ordinum per annum *ex cap. Eos, qui de Tempor. Ordin.* & ex Tridentino *sess. 23. capit. 8. de Reform.* 7. si Episcopus Titularis aliquem ordinet sine Litteris Dimissoriis

ſoriis ſui Prælati ; ſuſpenditur per annum à Pontificalibus ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 2. de Reform.* 8. ſi Epiſcopus ordinaverit ultramontanum abſque litteris dimiſſoriis ſui Prælati , recognitis , & approbatis Romæ à Vicario Pontificis , alibi à Nuntiis , ſeu Collectoribus illorum locorum ; ſuſpenditur per annum à Pontificalibus ; Ordinatus verò perpetuò ſuſpenditur ex Bulla Urbani VIII. incipit , *Secretis Æternæ Providentiæ.* 9. ſi ordinet Bigamum , vel eum , qui facit publicam pœnitentiam ; ſuſpenditur per annum à celebratione Miſſæ *ex Cap. Nullus , diſt.* 55. 10. ſi præſumpſerit ordinare invitum , aut reclamantem ; ſuſpenditur per annum à celebratione Miſſæ *ex Capit. Epiſcopus , diſt.* 74. 11. ſi ordinet indignum , ſeu minus dignum in Sacerdotem ; ſuſpenditur ipſo jure à Collatione Ordinis Sacerdotalis *ex capit. Si qui Epiſcopi , 1. quæſt.* 1. Quamvis probabiliſſima ſit ſententia Suarez *diſput.* 40. *de Cenſ. ſect.* 8. *num.* 5. docens , eſſe Cenſuram non latæ , ſed ferendæ ſententiæ , 12. ſi ordinet Religioſum non profeſſum , & qui vota in religione approbata nondum emiſit . Sufficit tamen pro Societate Jeſu emiſiſſe vota biennii , ut conſtat ex Bulla Gregorii XIII. incipit , *Pium , & utile* ; ſuſpenditur ſiquidem à Collatione per annum ordinis illius , quem contulit ex Bulla S. Pii V. incipit , *Romanus Pontifex* ; ſi verò conferat ordines religioſo abſque facultate ſui Prælati ; removetur à communione aliorum Epiſcoporum *ex capit. finali , diſt.* 58. Sed hæc non eſt vera ſuſpenſio , ſed pars quædam excommunicationis , ut paſſim adnotant Doctores . 13. ſi duos Sacros Ordines eodem die conferat , vel duobus diebus immediatis ; ſuſpenditur per Triennium à Collatione utriuſque ordinis *ex cap. Litteras , de Tempor. Ordinat.* 14. ſi Sacerdotalem Ordinem ſcienter indigno conferat , hoc eſt , ei quem ſcit , eſſe ſuſpenſum à Sacerdotali Ordine accipiendo ; incurrit ſuſpenſionem à Sacerdotali Ordine conferendo *ex cap. Si qui Epiſcopi , 1. quæſt.* 1. 15. ſi ordines conferat cum pacto , ut ordinatus non petat ab eo alimenta ob defectum beneficii , vel patrimonii ; ſuſpenditur à collatione ordinum per triennium *ex capit. Si quis ordinaverit , de Simon.* 16. ſi Simoniacè ordines conferat , non ſolùm ſuſpenditur à collatione ordinum , & primæ Tonſuræ *ex cap. cit. de Simon.* ſed etiam à Pontificalibus , & ab Ingreſſu Eccleſiæ *ex Bulla* Sixti V. quæ in hac parte non fuit revocata à Clemente VIII.

13. Lata eſt *in cap. Nihil , de elect.* contra Epiſcopos non adhibentes debitam diligentiam circa proceſſum electionis , & perſonam electi ad curam animarum ; ſuſpenditur à facultate confirmandi primum illius ſucceſſorem , & à beneficio.

14. Lata eſt à S. Pio V. *in ſua Bulla* , incipit , *Quanta Eccleſiæ* , contra Epiſcopos , & alios quoſcumque beneficiorum collatores , qui beneficii reſignationem admittunt contra præſcriptum ejuſdem Bullæ ; incurrunt ſiquidem ſuſpenſionem à collatione , præſentatione , confirmatione , vel inſtitutione donec à Pontifice abſolvantur.

15. Lata eſt ab eodem S. Pio V. *in ſua Bulla* , incipit , *Quam plenum* , contra Epiſcopos , qui ob quæſtum , ſeu ob acceptam pecuniam publicant , & concedunt indulgentias ; aut facultatem abſolvendi à caſibus reſervatis ; ſuſpenduntur à perceptione fructuum , & ab ingreſſu Eccleſiæ , à qua ſuſpenſione abſolvi nequeunt , niſi præſtita ſatisfactione.

16. Lata eſt à Julio III. *in ſua Bulla* , incipit , *Cum ſicut* , & à Clemente VIII. *in ſua Bulla* , incipit , *Cum Hebræorum malitia* , contra Epiſcopos , ſi non comburant libros impii Thalmud , ſed potiùs eos permittant ; ſuſpenduntur ſiquidem ab ingreſſu Eccleſiæ . Et ſingulares perſonæ eos retinentes , vel legentes excommunicantur.

17. Lata eſt à Sixto V. *in ſua Bulla* , incipit , *Romanus Pontifex* , contra Epiſcopos , & his ſuperiores , qui limina Apoſtolorum non viſitant temporibus in ipſa Bulla præſcriptis , ſive per ſe , ſive per alium , ſi fuerint legitimè impediti ; ac ſtatum ſuarum Diœceſum referant . Præſcribitur tempus viſitationis hujus Epiſcopis Italis tertio quoque anno ; Germanis , Gallis , Hiſpanis , & cæteris in Europa exiſtentibus quarto quoque anno ; remotioribus tam in Europa , quàm Africa , & Occidentali Regione quinto ; denique Aſiaticis , & Orientalibus decimo anno . Computandum eſt tempus ab eo , quo Prædeceſſor limina Apoſtolorum viſitavit . Hanc obligationem , ſi exequi contempſerint Epiſcopi ; eis interdicitur ingreſſus Eccleſiæ , & ſuſpenduntur ab adminiſtratione illius tam in ſpiritualibus , quàm temporalibus , & à beneficiis , donec à Pontifice abſolutionem meruerint obtinere.

18. Lata eſt à Gregorio XIII. *in ſua Bulla* , incipit , *Deo Sacris Virginibus* , contra Epiſcopos , alioſve Prælatos , abſque neceſſitate ingredientes monaſteria monialium ſibi ſubjectarum . Prima ſiquidem vice ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ . Secunda vice ſuſpenſionem à Divinis incurrunt . Tertia tandem vice excommunicatione ligantur.

CAPUT XII.

De Suſpenſionibus latis contra Religioſos.

1. LATA eſt contra Capitula , & Conventus Regularium *in Clem. Sanè de Sim.* ſi indirectè , vel directè aliquid accipiunt ; aut petunt ob receptionem alicujus in religionem , aut poſt receptionem ; incurrunt ſiquidem ſuſpenſionem totalem ipſo jure ab officio , & beneficio reſervatam Pontifici . Sive de cætero ea , quæ accipiunt , ſint pecuniæ , prandia , cibaria , cœnæ , jocalia , aut alia ſimilia , etiam ad pium uſum.

2. Lata eſt contra Prælatos Prædicatorum , Minorum , & Mendicantium *in cap. Non ſolùm , de Regul. in 6. & cap. conſtitutionem , eod. tit. & lib.* ſi aliquem admiſerint ad Profeſſionem ſuæ Religionis nondum expleto novitiatus anno . Suſpenduntur ſiquidem à receptione ad Profeſſionem quorumlibet aliorum ; & ſubjiciuntur illis pœnis , quas pro gravibus culpis apponere conſuevit religio . Verùm hæc ſuſpenſio non habet locum poſt Tridentinum , quod ſtatuit *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Reform. Regul.* profeſſionem emiſſam ante expletum annum Novitiatus , & ante decimum ſextum annum completum nullam , & irritam eſſe , nec ullam obligationem inducere . Sic Sanchez *lib.* 5. *in Decal. cap.* 4. *n.* 10. & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 4. *pun.* 10. *§. 6. num.* 2.

3. Lata eſt contra Religioſos Apoſtatas Ordinem Sacrum in Apoſtaſia recipientes *in capit. conſultationi , final. de Apoſtaſ.* ſuſpenditur namque ab ordine ſuſcepto , & à ſuſcipiendis aliis , donec diſpenſationem obtineat à Summo Pontifice . Idem dicendum , ſi tranſeat invalidè ad aliam religionem , ibique ordinem ſacrum recipiat : nam revera ordinem illum in Apoſtaſia recipit , & dicitur , & eſt verè Apoſtata . Secus eſſet , ſi iterum ad ſuam religionem rediret ; & in ea abſolveretur , ac ad Sacrum ordinem aſcenderet ; tunc enim ordinem non reciperet in Apoſtaſia . Sic Suarez , Filliuc. Sayr. quos refert , & ſequitur Bonac. *de Suſp. diſp.* 3. *punct.* 5. *§.* 4. *num.* 4.

4. Lata eſt contra Religioſos à Religione ejectos in Decreto Sacræ Cong. ex facultate Summi Pontificis Urbani VIII. edito die 24. Septembris 1624. Suſpenduntur enim poſt ejectionem perpetuò ab exercitio ordinum : ut patet ex verbis Decreti . Item ut ejecti extra religionem degentes ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio ordinum , ſublata ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi , aut moderandi . Quòd ſi ad Religionem redirent facta admiſſione ceſſaret ſuſpenſio , quæ afficit ejectos extra Religionem degentes . Hinc fit : quòd Religioſus ejectus celebrans evadit irregularis , cum ſuſpenſionem violet per exercitium ordinis . Eadem Sacra Cong. contra ſuperiores regulares non ſervantes hæc Decreta contra Apoſtatas , & ejectos impoſuit privationem officiorum vocis activæ , & paſſivæ , & inhabilitatem ad ea impoſterum obtinenda , & hanc pœnam Summo Pontifici reſervavit . Sic Bonacina *de Suſp. diſp.* 3. *pun.* 5. *§.* 4. *num.* 4. *in fin.*

5. Lata eſt *in Clem.* 1. *de Reb. Eccleſ. non alien.* contra Religioſos quoſcumque , etiam militares ; Prælatos , Præſidentes Monaſteriis , Prioratibus , Eccleſiis ; vel Adminiſtrationibus quibuſcumque ; ſi jura , redditus , aut poſſeſſiones dictorum monaſteriorum , prioratuum , Eccleſiarum ; & adminiſtrationum quovis modo conceſſerint alicui ad longum tempus , ſive ad vitam ipſius recipientis , ſive concedentis , ſive ad certum tempus , pecunia etiam inde recepta ; dummodo conceſſio fiat abſque ſufficienti neceſſitate , & utilitate Eccleſiæ , vel Monaſterii , & ſine conſenſu conventus , ſi conventum habeat ; aut de conſenſu Prælati ſuperioris , ſi non habeat conventum . Suſpenduntur ſiquidem abſolutè ab officio tam ordinis , quàm juriſdictionis , & irrita eſt conceſſio.

Non

Non comprehenduntur tamen sub hac suspensione venditiones fructuum, aut locationes ad breve tempus, quale est Triennium *ex extravag. Ambitiosæ*, Pauli II. *de Reb. Eccles. non alien.*

6. Lata est *in Clem. 1. de Decim.* contra Religiosos, qui absque justo titulo, & privilegio præsumpserint usurpare, retinere, appropriare, seu suis familiaribus, vel pastoribus prohibere, vel impedire, ne solvant Decimas Rectoribus Ecclesiarum debitas. Qui quidem religiosi, si moniti ab illis, quorum interest, non desistant intra mensem à prohibitione, & impedimento apposito, vel intra duos menses usurpata, & retenta non restituerint; suspenduntur ab Officiis, Administrationibus, & Beneficiis suis, donec destiterint, aut restituerint. Quòd si Officia, Administrationes, vel beneficium non habeant; excommunicantur, donec satisfecerint.

7. Lata est *in Clemen. Capientes, de Pœnis*, contra Religiosos, qui requisiti à Rectoribus Ecclesiarum, ut suis pœnitentibus conscientiam faciant de solvendis Decimis; scienter id facere omittant; ipso facto suspenduntur ab Officio prædicandi, quousque suis pœnitentibus conscientiam fecerint, si id commodè præstare possint. Si verò durante Suspensione Prędicationis Officium præstiterint, excommunicationi subduntur.

8. Lata est *in Clemen. 1. §. Quibus, de Privileg.* contra Prælatos Religiosorum, qui aliquo modo acceperint aliquid de excessibus suorum Religiosorum in eadem Clementina enumeratorum, & requisitis infra mensem debitam satisfactionem non præstiterint parti læsæ; suspenduntur absolutè, & simpliciter usque ad satisfactionem debitam. Excessus isti enumerantur. 1. si Religiosi retrahant testantem à Legatis faciendis Matrici Ecclesiæ. 2. si retrahant testatorem à restituendis debitis. 3. si procurent, ut legata, debita, vel malè ablata incerta dentur sibi, aut aliis personis sui ordinis, aut suis conventibus in præjudicium eorum, quibus debentur. 4. si in suis concionibus damnum inferant Prælatis Ecclesiarum prædicando indiscretas Indulgentias, retrahendo laicos ab accessu ad Parochiam, vel absolvendo absque privilegio à reservatis Episcopo, vel Pontifici. Denique si Personas Ecclesiasticas præsumant indebitè vexare coram Judicibus à Pontifice delegatis, apud quos Personæ Ecclesiasticæ suam justitiam prosequuntur; aut ad loca plura, & præsertim multùm remota conveniant. Quidquid ergo ratione horum excessuum receptum fuerit à Prælatis, si infra mensem ab ipsis, postquam à parte læsa requisiti fuerint, non fuerit plenè satisfactum; ipso facto suspenduntur. Religiosi verò privati subjiciuntur pœnis illis, quæ consueverunt in Religione injungi pro gravibus criminibus.

9. Lata est in Tridentino *sess. 23. cap. 10. in fin. de Reform.* contra Abbates, aliosque licèt exemptos, qui litteras dimissorias concedunt aliis Clericis, quam suis subditis regularibus; suspenduntur namque per annum ab Officio, & Beneficio. Hinc fit, quòd si prædicti Abbates Regulares concedant litteras dimissorias Clerico sæculari, etiamsi ad suam jurisdictionem spectet; hanc suspensionem incurrunt: ut adnotat Bonacina *de Suspens. disp. 3. pun. 5. §. 4. nu. 12. in fin.* Quid autem dicendum sit, si Abbas regularis litteras dimissorias concedat Novitio? breviter aperiam. Si Novitius Clericus est, & Tonsuram habet; incurrit Abbas supradictam suspensionem: quia concedit litteras dimissorias Clerico sæculari contra prohibitionem Tridentini; in hac enim re subditus illi non est, & est veluti Clericus sæcularis. Si verò Clericus non est, & concedit illi dimissorias ad primam Tonsuram; probabile est, non incurrere hanc suspensionem: quia non concedit eas Clerico sæculari. Quòd si ordines conferat Novitio, peccat quidem graviter conferendo illos subdito non suo, non incurrit tamen hanc suspensionem: quia Tridentinum non loquitur de conferentibus ordines, sed de concedentibus dimissorias. Sic ex Sayro, Henriq. & aliis expressè docet Bonacina *l. c. num. 13.*

10. Lata est *in Clem. 1. §. Si quis autem, de Stat. Monach.* contra Monachos Div. Benedicti nigros non utentes ea forma vestium, quæ in prædicta Clementina præscribitur. Abbates siquidem, aut Priores Abbatem non habentes suspenduntur per annum à collatione beneficiorum. Si inferiores his fuerint, suspenduntur ab Administratione, si quam habent; quòd si administrationem non habeant, inhabiles fiunt ad illam, vel ad beneficium per annum. Requiritur tamen ad has pœnas incurrendas, ut sæpè fiat non uti vestibus præscriptis; adeoque non sufficit bis, aut ter id efficere. Insuper quòd non bona fide procedat: nam Textus ait, portare præsumpserint. Sic Sayrus, Suarez, Henriq. Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 4. punct. 10. §. 6. num. 7.*

11. *In eadem Clement. & eod. §.* lata est suspensio per biennium juxta superiùs dicta contra eosdem Religiosos Benedictinos nigros, qui clamorosæ venationi, vel aucupationi, aut aliàs cum canibus, aut avibus ex proposito interfuerint. Quapropter locum habet ad excusandum ab hac suspensione aliàs justè lata, cum dedeceat similis venatio, aut aucupium statum religiosum; parvitas materiæ, inadvertentia, bona fides, aut casu aliquantulum interesse: nam Textus ait: ex proposito interfuerit. Sic Suar. Filliuc. Raineirus, Sayrus, Vivaldus, Henriq. & Antiquiores Canonistæ, quos refert, & sequitur Bonacina *de Suspen. disp. 3. punct. 5. §. 4. num. 15.*

12. Lata est à Clemente IV. *in quodam Privilegio*, incipit, *Paupertatis altissimæ*, contra Fratres Minores perturbantes Officium S. Inquisitionis Fratribus Ordinis Prædicatorum; & contra hos perturbantes tale Officium Fratribus Minoribus; suspenduntur namque ab exercitio Sacrorum Ordinum, donec à Sancta Sede absolvantur; vel ab illo, cujus Officium perturbarunt. Sic D. Antoninus, Vival. Sayr. Henriq. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Susp. disp. 3. pun. 5. §. 4. n. 16.* & Castrop. *de Cens. disp. 4. pun. 10. §. 6. nu. 10.*

13. Lata est in Trident. *sess. 24. cap. 1. de Refor.* contra religiosos conjungentes in matrimonium, aut benedicentes sponsos alterius Parochiæ, absque licentia Parochi, aut ordinarii; suspenduntur siquidem ab Officio, donec ab ordinario Parochi absolutionem obtineant.

14. Lata est à Clemente IV. ut refert D. Antoninus *3. par. tit. 27. cap. 4. de Suspens.* in favorem ordinis Prædicatorum, ex quo si aliquis promoveatur ad Episcopatum, aut aliam Prælaturam, & Regimen, seu consecrationem suscipiat, quin priùs restituat ordini libros, & alia omnia, quæ ante Consecrationem habebat; suspensionem incurrit.

15. Lata est à S. Pio V. *in sua Bulla*, incipit, *Regularium*, contra Religiosos præsumentes introducere mulieres intra Monasteria Virorum; suspenduntur siquidem à Divinis, & beneficiis privantur; ac ad illa, & reliqua omnia beneficia inhabiles redduntur. *In eadem Bulla cit. ac in Bulla* Gregorii XIII. incipit, *Ubi gratiæ*, excommunicantur mulieres ingredientes Monasteria Virorum, & Viri ingredientes monasteria mulierum absque facultate, vel sub prætextu facultatum. Hæ sunt celebriores suspensiones; nec in animo fuit explicare omnes, præsertim particulares unjuscujusque Diœcesis, Provinciæ, & Religionis.

CAPUT XIII.

De Depositione, & Degradatione.

1 *Definitur, & explicatur Depositio.*
2 *Depositio alia totalis, partialis alia.*
3 *Deposito non privato beneficio debent alimenta assignari; non verò privato.*
4 *Clericus non denudatur ob depositionem simplicem; & absolutam Privilegio Fori, & Canonis, nisi id expressè in sententia latum fuerit.*
5 *Assignantur Crimina, ob quæ meretur Clericus perpetuam depositionem.*
6 *Degradatio Quid sit? Et quomodo differat à simplici depositione?*
7 *Duplex est degradatio verbalis una: realis, & actualis alia.*
8 *Quænam requirantur ad degradationem verbalem authenticam, & solemnem?*
9 *An Episcopus possit alteri delegare facultatem deponendi, & degradandi verbaliter?*
10 *An Episcopus electus, & confirmatus, sed nondum consecratus possit deponere, & degradare verbaliter?*
11 *An Episcopi, aut aliæ Personæ in Dignitate constitutæ, quarum præsentia necessariò requiritur ad Degradationem; habeant Votum decisivum, an consultivum?*
12 *A quonam Episcopo fieri debeat degradatio realis?*

13 *Ad actualem degradationem ſufficit ſola præſentia Epiſcopi degradantis, & præſentia Judicis ſæcularis, cui degradatus traditur.*

14 *Quiſnam modus, & forma ſervanda in actuali degradatione facienda?*

15 *Recenſentur delicta, ob quæ Clericus actualiter degradari poteſt.*

16 *Qui depoſitus, & degradatus actualiter fuit, nequit in priſtinum ſtatum reſtitui ſine authoritate Pontificis regulariter loquendo.*

17 *Quæ dicta ſunt, intelligi debent de depoſitione, & degradatione juſtè, & validè facta.*

1 DEPOSITIO, de qua agimus, definiri ſolet: Pœna Eccleſiaſtica privans Perſonam Eccleſiaſticam Officio, vel Beneficio in perpetuum, & irremiſſibiliter. Convenit ex parte cum ſuſpenſione perpetua, quamvis aliqualiter diſcrepet ab illa: quia ſuſpenſus non privatur conſequendi id, à quo eſt ſuſpenſus; ſecus verò Depoſitus. Per depoſitionem tamen, ſicuti per ſuſpenſionem perpetuam, licèt depoſitus, aut ſuſpenſus privetur beneficii fructibus; non privatur nihilominus titulo beneficii: eo quia ex nullo jure id conſtat; imò oppoſitum colligitur *ex Cap. 2. de Pœnis*, ubi ſoli degradationi ſolemni imponitur privatio ordinis, beneficii, & privilegii Clericalis; non verò depoſitioni. Non denegant tamen Doctores, quòd depoſitus privandus ſit beneficio, imò ferè ſemper privatur: eo quia ſi perpetuò privatur officio, privari debet beneficio, quod ratione officii conceditur: ut rectè docent Panormitanus, Sylveſter, Suarez, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Cenſ. diſp. 4. pun. ult. num.* 1.

2 Depoſitio alia eſt Totalis, Partialis alia. Totalis dicitur cum privat officio, & beneficio. Partialis verò ſi vel uno, aut altero privet. Sic ex Julio Claro, Bernardo Diaz, & Alterio adnotat Bonacina *de Degradat. diſp. 4. pun. unic. n.* 1. Qui rectè docet, Depoſitum per contractam depoſitionem à jure latam non teneri ad abdicandum ſe ſponte à beneficiis, ſed poſſe ſententiam Judicis expectare, ut dictum eſt in Lege Pœnali.

3 Dum depoſitus non eſt privatus beneficio, debent ei alimenta aſſignari ex fructibus beneficii, ne cogatur cum opprobrio Clericalis ſtatus mendicare: & ſic docent Felinus, Suarez, Sayrus, Avila, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Cenſ. diſp. 4. punct. ult. nu.* 1. Quòd ſi beneficio ſpoliatus fuerit, non erunt ei miniſtranda alimenta: nam ſibi imputare debet, quòd cogatur ad talem neceſſitatem, maximè ſi poſt depoſitionem incorrigibilis evadat: ut ex Covarruvia, Layman, & Bonac. docet Caſtrop. *l. c.* contra Sayrum, & Avilam ſuſtinentes oppoſitum.

4 Non denudatur Clericus ob depoſitionem ſimplicem, & abſolutam privilegio fori, & Canonis, niſi id expreſsè in ſententia latum fuerit: ut colligitur *ex cap. Cum non ab homine, de Judic.* ibi enim non traditur delinquens poſt depoſitionem Curiæ ſæculari; niſi creſceret in eo contumacia, ac incorrigibilis evaderet. Et clariùs apparet *in cap. Degrad. de pœnis in 6.* ubi degradationi actuali, & reali imponitur privatio privilegii Clericalis; non verò degradationi verbali, cui correſpondet depoſitio. Sic Navarrus, Avila, Toletus, Sayr. Valentia, Suar. Henriquez, Filliuccius Alterius, Abbas, Diaz, Barboſa, quos referunt, & ſequuntur Bonac. *de Degrad. diſp. 4. pun. unic. nu. 3. in fin.* & Caſtrop. *de Cenſ. diſp. 4. pun. ult. nu.* 2. Dicitur autem incorrigibilis, ſi in eodem crimine, vel ſimili poſt depoſitionem perſeveret. Requiritur tamen ſententia declaratoria incorrigibilitatis ad ſubeundam privationem privilegii Clericalis: ut ex Toleto, Suarez, Layman tradit Caſtropalaus *l. c. num. 3.*

5 Crimina, ob quæ Clericus depoſitionem perpetuam meretur; hæc enumerantur à Doctoribus, nempe Adulterium, Concubinatus perſeverans poſt monitionem, & qui notorius ſit, Simonia notoria, Inceſtus, Furtum, Perjurium, Homicidium; & his majora, præſertim atrocia, & quæ irregularitatem inferre ſolent. Sic Molina, Sayrus, Avila, Sà, Alterius, Innocentius, Sylveſter, Navarrus, quos referunt Bonacina *de Degrad. diſp. 4. punct. unic. numer. 6.* & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 4. punct. ult. num.* 4. Advertendum tamen, non debere Judicem in hac pœna depoſitionis imponenda ſolùm reſpicere ad antiquiores Canones, utpote faciliores ad eam imponendam ob Eccleſiaſticæ diſciplinæ rigorem, qui tunc vigebat; ſed etiam nunc temporis debere pariter reſpicere ad eas circumſtantias, quæ prædicta crimina redderent ſcandaloſa, & atrocia. Quapropter jure merito hæc regula traditur in imponenda depoſitione, ut ſit ob homicidium voluntariè patratum, cui plerumque ſit annexa irregularitas indiſpenſabiliter; Furtum Eccleſiæ in gravi quantitate, aut rei nimis ſacræ; Adulterium, & Stuprum; aut alia Crimina, quibus à Jure Civili indicta eſt mortis pœna. Sic ex Abbate, Layman, Avila, Sà, & Bonacina docet Caſtropalaus *loc. cit.* Notorius verò Concubinatus tunc dat ſufficientem cauſam perpetuæ depoſitioni, cum poſt monitiones, privationes fructuum, & proventuum beneficiorum, imò ipſorum beneficiorum, in ſuo notorio concubinatu perſeverat. Sic *ex Cap. Cum autem Clerici, de Cohabit. Cleric. & Mulier.* docet Abbas, Layman, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *l. c.*

6 Degradatio nihil aliud eſt, niſi dejectio Clerici è Gradu, & Statu Clericali. Differt à ſimplici depoſitione, eo quia eſt quædam authentica: & ſolemnis privatio officii, & beneficii, & cujuſvis Eccleſiaſtici privilegii; non ſic verò ſimplex depoſitio. Et hinc eſt, quòd degradatus tranſit in ſæcularem poteſtatem, adeoque à tali poteſtate capi, incarcerari, & puniri ob delicta poterit, ſicuti quilibet alius laicus; quod fieri nequit per ſimplicem depoſitionem: ut docent Gloſſa *in Cap. 2. de Pœnis in 6. verb. Privilegio Clericali*, Abbas, Sylveſter, Julius Clarus, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Cenſ. diſp. 4. pun. ult. num.* 5.

7 Duplex eſt degradatio verbalis una, realis, & actualis alia. Verbalis illa dicitur, quæ fit per authenticam ſententiam, & ſolemnem. Realis verò, & actualis, quæ fit per executionem ſententiæ latæ adjunctis aliquibus ritibus, & cæremoniis: ut colligitur *ex Cap. 2. de Pœnis in 6.* & ex Trident. *ſeſſ. 13. cap. 4. de Refor.* Admotandum tamen hic: actum traditionis actualiter degradati Curiæ ſæculari eſſe effectum degradationis realis, qui non ſemper eam comitatur: non enim omnis degradatus realiter tradendus eſt brachio ſæculari, quidquid in contrarium dixerint nonnulli; nec ſemper puniendus eſt pœna mortis, etiam ſi brachio ſæculari tradatur: ut rectè docet Bonacina *de Degrad. diſput. 4 pun. unic. num. 2. in fine.*

8 Plura requiruntur ad degradationem verbalem authenticam, & ſolemnem, & ad quam regulariter ſolet conſequi realis degradatio. Nam ſi fieri debeat de aliquo Clerico in minoribus conſtituto, ſufficit proprius Epiſcopus: ut conſtat *ex Cap. 2. de Pœnis in 6.* Debent tamen eſſe præſentes aliqui de Clero Capitulum repræſentantes; aliàs nulla, & invalida erit ſententia lata: ut patet *ex cap. penul. 15. quæſt. 7. & ex cap. 1. de exceſſib. Prælat.* niſi aliud conſuetudine firmatum fuerit: ut ex Gloſſa *in Cap. 2. de Pœnis in 6.* Suarez, Laym. & aliis docet Caſtrop. *de Cenſ. diſp. 4. pun. ult. nu. 8.* Si verò degradatio fieri debeat de Clerico in Sacris conſtituto; tunc ſi Sacerdos ſit, requiruntur ſex alii Epiſcopi, ſi Diaconus, vel Subdiaconus tres: ut ſtatuitur *in Cap. Degrad. de Pœnis in 6.* Quòd ſi Epiſcopi commodè haberi nequeant; adhibendi erunt totidem Abbates, habentes uſum Mitræ, & baculi; & ſi in Diœceſi totidem Abbates commodè adhiberi non poſſint; adhibendæ erunt perſonæ in dignitate conſtitutæ juxta diſpoſitionem Tridentini *ſeſſ. 13. cap. 4. de Refor.* Excipitur caſus hæreſis: eo quia in proferenda degradatione verbali hæreſis non opus eſt aſſiſtentia Epiſcoporum; ſed ſufficit convocare Abbates, Prælatos, aut alios viros doctos, vel Religioſos ſuæ Diœceſis, & ex eorum conſilio procedere poteſt Epiſcopus, vel Inquiſitor ad degradationis ſententiam: ut conſtat *ex Cap. 1. de Hæret. in 6.* & ex Triden. *ſeſſ. 13. cap. 4. de Refor.* Si Epiſcopus degradandus erit, per Pontificem degradari debet: ut conſtat *ex Cap. Acuſatus, cap. Quamvis, 3. qu. 6.* Cognitio tamen Cauſæ fieri debet per Metropolitanum convenientibus omnibus Epiſcopis totius Provinciæ, qui ad minùs debent eſſe duodecim ultra metropolitanum: ut *ex cap. Non poteſt de Sent. & re judic.* docent Panormit. Henriq. Avila, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Cenſ. diſp. 4. pun. ult. nu. 7.* Si degradandus fuerit Religioſus, & exemptus, nullus alius præter Pontificem degradationis ſententiam ferre poteſt.

9 Petes 1. an Epiſcopus poſſit alteri delegare facultatem deponendi, & degradandi verbaliter? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia non eſt actus Ordinis, ſed jurisdictionis ordinariæ; adeoque non ſolùm

hanc

hanc facultatem delegare poterit suo Vicario Generali, ut expresè docet Tridentinum *sess. 13. cap. 4. de Reform.* verùm etiam simplici Sacerdoti : ut probabiliter docent Suarez, Avila, Bonacina, Layman, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disput. 4. pun. ult. num. 7.*

10 Petes 2. an Episcopus non consecratus, sed tantùm electus, & confirmatus possit deponere, & degradare verbaliter? Resp. quamvis non desint Doctores magni nominis, qui doceant, sententiam Degradationis ad solum Episcopum consecratum spectare; & sic docuere Panormitanus, Imola, Sarmiento, Didacus Perez penes Castropalaum *l. c. in fin.* Nihilominus probabilis est sententia asserens, posse deponere, & verbaliter tantum degradare: ratio est, quia sunt actus Jurisdictionis; & hi competunt episcopo electo, & confirmato, nondum consecrato. Hinc fit : Capitulum Sede Vacante posse per suum Vicarium electum sententiam Depositionis, & Degradationis verbalis proferre, cum succedat Episcopo in iis, quæ Jurisdictionis sunt. Sic Avila *de cens. 4. par. disp. unic. dub. 2. §. Secundo sequitur*, & Castrop. *de cens. disp. 4. pun. ult. num. 7.* Secus tamen esset de Degradatione Actuali, & reali, quæ ad solum Episcopum consecratum spectat : & ratio est, quia hic est actus contrarius Ordinationi, habet enim dejicere Clericum ab Ordinibus, quos acceperat, veluti expellens eos; sicuti ergo Ordines conferri, ac introduci nequeunt in Clericum, nisi ab Episcopo consecrato; ita neque dejici, & expelli possunt, nisi ab eodem consecrato, videtur siquidem actualis Degradatio actus Ordinis. Quapropter meritò Concilium Tridentinum *sess. 13. cap. 4. de Reform.* loquens de Degradatione Verbali dixit, posse fieri ab Episcopo per se; seu illius Vicarium in Spiritualibus Generalem; loquens verò de Reali dixit: per se ipsum ad actualem, atque solemnem Degradationem. Et sic docuere Geminianus, Ancharranus, Abbas, Alterius, Barbosa, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Degradat. disp. 4. punct. unic. num. 10.*

11 Petes 3. an Episcopi, aut aliæ personæ in Dignitate constitutæ, quarum præsentia necessariò requiritur ad Degradationem; habeant Votum decisivum, an consultivum tantùm? Resp. habere decisivum, debent enim assistere tamquam Judices; non verò ut Assessores, aut Consultores; adeoque eorum votum debet esse decisivum: sic constat *ex cap. 3. de sent. & re judicat. ex cap. si quis, cap. Felix, & cap. final. 15. q. 7.* nec Juri antiquo derogatum fuit à Tridentino *l. c.* nisi tantum, quòd loco Episcoporum adhiberi possint Abbates habentes usum mitræ, & baculi; aut aliæ personæ in Dignitate constitutæ, & Juris scientia commendabiles: quod signum est, velle eas, ut Judices; ut Jus antiquum volebat Episcopos. Sic Alterius, Barbosa, Suarez, Avila, Henriquez, Coninch, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de degradat. disp. 4. punct. unic. num. 13.* & Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. ult. num. 8.* Requiritur insuper in degradatione Sacerdotis, aut diaconi, ut omnes simul conveniant cum Episcopo in sententia degradationis ferenda, nemine discrepante : ratio est, quia *in cap. Non potest, de sent. & re judic.* dicitur: Non posse quemquam à Gradu Sacerdotali deponi, nisi adsit concors Sententia; si ergo quis discrepat, maximè in re tanti momenti, non habetur concors sententia. Sic Felinus, Panormitanus, Alterius, Tuschus, Barbosa, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. cit. nu. 14.* & Castrop. *l. c. in fin.*

12 Ad degradationem Verbalem authenticam regulariter consequi solet degradatio Realis, & Actualis; quæ ut diximus consistit in executione sententiæ prolatæ de degradatione. Fieri tamen debet necessario Degradatio Realis ab Episcopo consecrato, quia est actus Ordinis supponens Jurisdictionem, ut supra notavimus. An autem necessario fieri debeat à proprio Episcopo consecrato, itaut fieri nequeat ab alio Episcopo consecrato ex commissione illius; controversa res est : eo quia Tridentinum dicit, debere fieri ab Episcopo per se ipsum. Nihilominus fieri posse per alium Episcopum consecratum ex commissione proprii Episcopi, probabilius puto; sicuti per talem commissionem Ordines ipsi conferri possunt. Nec Tridentinum per illa verba, per se ipsum, denotat debere fieri à proprio Episcopo tantum, sed non posse fieri ab ejus Vicario Generali, qui consecratus non est. Sic Suarez *disput. 30. de cens. sect. 1. numer. 18.* Layman *libr. 1. Summ. tract. 5. par. 3. cap. 5. num. 5.* & Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. ult. num. 9.*

Non requiritur ad Actualem Degradationem faciendam, & traditionem Degradati Curiæ sæculari, ut sint præsentes Episcopi, Abbates, aut aliæ personæ in Dignitate constitutæ, quas Jus requirit ad proferendam Authenticam Sententiam Degradationis; sed sufficit assistentia proprii Episcopi, vel alterius Episcopi ex ejus licentia : ratio est, quia sententia Degradationis Authentica longè est diversa ab ejus executione; ergo quamvis prædictæ personæ requirantur ad sententiam solemniter proferendam; non requiruntur tamen ad executionem illius. Sic ex communi Doctorum Sententia testantur Alterius *tom. 2. disp. 2. cap. 7. col. 16.* & Castropalaus *l. c. num. 10. in fin.* Quamvis Bonacina *l. c. numer. 11.* doceat, requiri; & sic colligit non improbabiliter ex Tridentino cit. sed in hoc attendenda erit praxis, & Consuetudo loci. Frequenter tamen requiritur præsentia Judicis sæcularis, cui Degradatus puniendus traditur; apud quem Judex Ecclesiasticus serio interpellare debet, & ex animo, ut citra mortis periculum sententiam velit moderari; ne videatur Ecclesia necem delinquentis exposcere; ut habetur *in cap. Novimus, de verb. signif.* Fieri quoque debet in Ecclesia, aut Oratorio; ut Degradatio ab ordinibus correspondeat eorum Collationi, res enim per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvi debet: & sic colligitur *ex cap. Episcopus. 11. qu. 3.* quamvis hoc non sit de substantia Degradationis: ut adnotat Bonacina *de Degradat. disp. 4. pun. unic. nu. 16.* 13

Modus, seu forma servanda in Reali, & Actuali degradatione facienda præscribitur tum *in cap. 2. de Pœnis in 6.* tum in Pontificali Romano. Episcopus siquidem Degradaturus debet esse suis vestibus Pontificalibus indutus prout in Collatione ejus Ordinis, de quo fieri debet Degradatio. Degradandus pariter debet esse indutus vestibus propriis sui Ordinis, quibus singillatim eum exuit Episcopus publice usque ad eam vestem, qua prima Tonsura suscipitur; dein raditur ejus caput, itaut nullum signum Clericalis status appareat: interim profert aliqua verba, quæ effectum declarent, & simul terrorem incutiant astantibus, prout cautum est *in cit. cap. 2. de Pœnis in 6.* 14

Delicta, ob quæ Degradandus est actualiter Clericus in Sacris constitutus, sunt 1. Hæresis, si in ea tamen contumaciter persistat, ut habetur *in cap. Ad abolendum cap. excommunicamus, de Hæretic. & cap. 1. de Hæretic. in 6.* Aut si in eam relapsus fuerit, etiam si corrigere se velit; ut statuitur *in cap. Ad abolendum cit. & in Cap. super eo, de Hæretic. in 6.* & sic docent Molina, Barbosa, Sayrus, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. ult. nu. 12.* 2. Falsificatio Litterarum Apostolicarum, ut habetur *in cap. Ad falsariorum, de Crimin. falsi.* nisi tamen Pontifex commutare velit pœnam mortis in carcerem perpetuum *ex cap. Novimus, §. pro illo. De verbor. signif. 3.* Sodomia aliquoties commissa, & non semel tantum: ob eam siquidem privantur Clerici omnes sive sæculares, sive Regulares cujuscumque Dignitatis etiam Episcopalis, aut Cardinalitiæ omni Privilegio Clericali, & omni Officio, & Dignitate, ac Beneficio Ecclesiastico, ut statuitur *in Constitutione. 70. S. Pii V.* contra Sodomitas, & docent Navarrus, Diaz, de Graffis, Sayrus, Barbosa relati à Castropalao *l. c. 4.* Calumnia, seu Conspiratio in proprium Episcopum, ut habetur *in cap. si quis Sacerdotum. 11. quæst. 1.* si tamen Incorrigibilitas accedat; ut ferè omnes Doctores habent, Panormitanus, Sylvester, Toletus, Avila, Layman, Barbosa penes citatum Castropalaum : nam si ob simplex homicidium tradi nequit puniendus Clericus potestati Sæculari *ex cap. cum non ab homine, de Judic.* à fortiori ob contumeliam Episcopo irrogatam. An autem alia delicta præter quatuor enumerata degradari possit actualiter sacerdos, aut Religiosus, etiamsi incorrigibilis non fuerit; variant Doctores inter se. Denegant siquidem Diaz, Julius Clarus alios referens, Zechus, Bosius, Scacia, Sayrus, & alii relati à Castropalao *de cens. disp. 4. pun. ult. num. 13.* quorum sententiam probabilem puto *ex Argum. cap. Cum non ab homine cit.* Nihilominus sua etiam probabilitas deneganda non erit sententiæ oppositæ docenti, ob quodlibet crimen enorme; & notabiliter scandalosum actualiter degradari posse, & Curiæ sæculari tradi, etiamsi non habeatur incorrigibilitas; Textus siquidem, *Cum* 15

non ab homine cit. loquitur de delictis gravibus, in quibus non habet locum Degradatio, nisi adsit incorrigibilitas; non verò de enormibus: & sic docent Abbas, Sylvester, Toletus, Perez, Layman, Molina, Bonacina, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* & alii, quos refert, & sequitur Covarruvias *lib. 2. Var. cap. 20. num. 7.* Enormia autem Crimina erant homicidium qualificatum, occisio videlicet Prælati, Sacerdotis, Patris, aut Fratris; Assassinium, Furtum, Sacrilegium, Deprædatio communium bonorum, & his similia: ut ex Layman tradit cit. Castropalaus.

16 Qui depositus, aut Degradatus actualiter fuit, non poterit iterum in pristinum statum restitui, nisi authoritate Pontificis regulariter loquendo. Poterit tamen Episcopus Dispensationem concedere post peractam pœnitentiam ob Depositionem solum verbaliter factam propter crimina, quæ minora fuerint adulterio, ut constat *ex cap. At si Clerici, de Judic.* Nec obstat infamia orta tum ex delicto, tum ratione depositionis; cum infamia ex delicto purgetur pœnitentia; infamia verò ex sententia condemnatoria tollitur per dispensationem: ut bene adnotat Castropalaus *de cens. disp. 4. pun. ult. numer. 14.* Non requiritur autem ad hanc dispensationem faciendam ab Episcopo consensus Capituli, ut voluere nonnulli cum Panormitano *in cit. cap. At si Clerici, de Judic. num. 16.* ratio est, quia neque ex Consuetudine, neque ex ullo Jure colligitur necessarius Capituli consensus: ut ex Glossa *in cap. Cum ex eo, de elect. in 6. verb. Episcopus*, Decio, Romano, & Bonacina docet Castropalaus *l. cit. numer. 15.*

Quæ dicta sunt, intelligi debent de Depositione, 17
& Degradatione justè, & validè facta; & quando depositus, aut Degradatus petit restitui ex gratia, & non de Jure: nam si peteret, & probaret de Jure restitui ob nullitatem Depositionis, aut Degradationis, restituendus erit per Episcopum; ut si probaret, falsos fuisse testes, aut falsa instrumenta, vel citatum non fuisse, vel non esse convictum: sic deciditur *in cap. Episcopus Presbyter. 11. qu. 3.* ubi dicitur: Sacerdotem, Episcopum, aut Diaconum à Gradu suo injustè dejectum restituendum esse per Episcopum. An autem hanc restitutionem facere possit Episcopus ex se solo, absque aliis Prælatis, aut Abbatibus, vel personis in dignitate constitutis; controversa res est. Et quamvis probabile sit, quod docuit Speculum *in tit. de Accusat. §. 2.* & Alterius *tom. 2. disp. 2. cap. 9. in fine*, posse ex se solo id efficere. Probabilius tamen est, necessario requiri assistentiam eorum, qui Sententiam degradationis tulere: ratio est, quia per easdem causas, per quas nata est Degradationis Sententia; per easdem dissolvi debet: maximè quia par debet esse jus ligandi, & solvendi. Sic *ex præcit. cap. Episcopus*, docent Bonacina *de Degradat. disp. 4. pun. unic. nu. 19. in fine*, & Castrop. *de cens. disp. 4. pun. ultim. nu. 16.*

QUÆSTIO X.

DE INTERDICTO.

AD completam Censurarum explicationem remanet post excommunicationem, & Suspensionem pertractandum de Interdicto: quapropter ea, quæ ad ipsum pertinent, in hac Quæstione absolvemus.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Interdictum? Et quotuplex?

1 *Quid veniat nomine Interdicti strictè accepti?*
2 *Definitur Interdictum strictè acceptum.*
3 *Interdictum aliud Locale, Personale aliud, aliud Mixtum.*
4 *Subdividitur Interdictum Locale, & Personale in Generale, & Speciale.*
5 *Personale Interdictum potest esse Totale, & Partiale.*

1 INTERDICTUM accipi potest quamvis large pro dicto, & Ordinatione Judicis inter duos, actorem videlicet, & reum: sic quando contentio habetur inter hos pro possessione aliqua, & Judex statuit, quid faciendum sit; Ordinatio illa dicitur Interdictum, seu inter duos dictum: ut constat *ex Instit. de Interdictis in principio, & ex ff. eod. tit.* Accipi insuper potest pro Decreto prohibitorio Judicis, quo prohibet, ne aliquid fiat *ex ead. Instit. de Interdict. §. exhibitoria*; & tunc sumit originem à verbo Interdico: hæc acceptio Interdicti frequens est in Jure Canonico, & Civili. In præsenti tamen accipitur pro prohibitione bonorum spiritualium imposita in pœnam, vel Medicinam alicujus delicti; & sic acceptum constituit Tertiam Censuram Ecclesiasticam; cujus mentio fit *in cap. Quærenti. De verbor. signific.*

2 Definiri solet Interdictum sic strictè acceptum: est Censura Ecclesiastica prohibens usum quorumdam Sacramentorum, Divinorum Officiorum; & Ecclesiasticæ sepulturæ, quatenus hæc haberi possunt à fidelibus. Per illa verba, Censura Ecclesiastica, convenit Interdictum cum excommunicatione, & suspensione, quia omnes sunt Censuræ *ex cap. Quærenti, cit.* Per verba sequentia differt ab excommunicatione; tum quia magis latè patet excommunicatio præ Interdicto, privat siquidem excommunicatio fidèles Sacramentis omnibus, Divinis Officiis, suffragiis Ecclesiæ, communione fidelium, & Ecclesiastica sepultura, quibus omnibus non privat Interdictum, sed aliquibus; tum quia excommunicatio privat illis, quatenus sunt quædam Communicatio cum fidelibus; Interdictum verò privat secundum se, & quatenus sunt quædam bona à fidelibus habenda. Differt quoque à suspensione; tum quia suspensio solos Clericos afficit, Interdictum verò Clericos, & Laicos; tum quia suspensio per se privat usu activo Divinorum, & quatenus usus est spiritualis potestatis; Interdictum verò privat Divinis tam active, quàm passive, quatenus sunt bona quædam spiritualia à fidelibus habenda. Sic *ex cap. Non est nobis. De sponsal.* colligunt Navarrus; Covarruv. Ugolinus, Sayrus, Suarez, Avila, Layman, Bonacina, Gaspar Hurtadus, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 1. punct. 1. nu. 2.*

Dividitur Interdictum in Locale, Personale, & 3
Mixtum. Locale illud dicitur, quod immediate afficit locum; mediatè verò, & indirectè personas, quibus interdicitur, ne in eo loco Divina Officia celebrent, aut audiant; quamvis alibi celebrare, & audire possint. Personale illud est, quod immediatè, & directè afficit multas personas, vel unam tantùm; quibus, vel cui interdicitur celebrare, vel audire Divina Officia ubicumque, & in quolibet loco. Mixtum denique illud nuncupatur, quod afficit locum, & personam, complectitur siquidem Interdictum locale, & personale: vocari solet deambulatorium, eo quia non solum afficit personam, sed quemcumque locum illa ingressa fuerit: ut colligunt *ex cap. Non est nobis, de sponsal.* Navarrus, Sylvester, Sayrus, Avila, Reginaldus, Henriquez, Coninch, Layman, Suarez, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 1. num. 2.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 1. nu. 3.*

Subdividitur utrumque Interdictum locale, & per- 4
sonale in Generale, & speciale, seu particulare. Interdictum locale Generale illud est, quod plura loca comprehendit sub se; sic esset, si interdiceretur Regnum, Provincia, Diœcesis, Civitas, aut Castrum; imò si interdiceretur parochia continens sub se plures Ecclesias: sic colligitur *ex cap. Cum in partibus, de Verbor. signif.* & docet pluribus relatis Suarez *de cens. disp. 32. sect. 2. num. 7.* Speciale erit, cum interdici-

tur

tur unus locus determinatus; ut si interdiceretur una ecclesia, vel etiam plures designatæ; ex vi cujus Interdicti nec prohibentur divina officia in oratoriis privatis; nec censetur Interdicta Civitas, Parochia, Provincia, vel Regnum; quod quidem requiritur, ut habeatur Interdictum Generale locale *ex Argum. cap. Cum in partibus, de Verbor. signific. & ex extravag. Providè, de sent. excomm.* & docent Navarrus, Sayrus, Henriquez, Bonacina, Layman, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 1. nu. 4.* Interdictum personale Generale dicitur illud, quod fertur in corpus aliquod politicum, quod per proprias leges gubernari solet: sic esset Interdictum latum contra incolas alicujus Regni, Provinciæ, Diœcesis, Civitatis, Parochiæ, vel alterius Communitatis. Speciale verò illud est, quod in personas particulares fertur, ut in Titium, Cajum &c. Nec opus est, ut exprimantur nomine proprio; sed sat est, si exprimantur ratione aliqua communi, ut contra personas, quæ tale delictum commiserint, esto ignotæ sint. Sic Castropalaus *l. c.*

5 Jam verò personale Interdictum potest esse Totale, & Partiale. Totale dicitur, quod sub se comprehendit omnes effectus Interdicti personalis. Partiale verò illud erit, quod non affert secum omnes effectus Interdicti personalis, sed aliquem tantum: ut si privaret celebratione, aut receptione Sacramentorum, vel ab Ingressu Ecclesiæ. Sic passim Doctores cum Sayro *lib. 5. Thes. cap. 4. in fine*, Layman *lib. 1. sum. tract. 5. par. 4. cap. 1. in fine*, & aliis.

CAPUT II.

Quæ loca comprehendat Interdictum Locale? Et quas personas Interdictum personale?

1 *Interdictum Locale Generale Civitatis, non solum comprehendit directè Civitatem Interdictam; sed etiam suburbia, & Ædificia continentia.*
2 *Interdictum Diœcesis comprehendit etiam Civitatem primariam ipsius Diœcesis, etiamsi non exprimatur.*
3 *Interdictum Diœcesis, vel solius Civitatis, in qua Cathedralis est; comprehendit etiam ipsam Cathedralem.*
4 *Interdicta aliqua Ecclesiæ interdicitur cappella, & Cœmeterium contiguum.*
5 *Quænam Terræ comprehendantur sub Interdicto, quando latum est Interdictum Generale locale in Terras alicujus Dominii?*
6 *Quando Episcopus interdicit Civitatem aliquam, à quonam interdicuntur suburbia, & ædificia exempta?*
7 *An per Interdictum locale generale ab Episcopo latum interdicantur etiam Ecclesiæ Regularium exemptorum.*
8 *Quinam teneantur Interdictum locale servare?*
9 *An Interdictum locale semper secum afferat Interdictum personale?*
10 *Quas personas afficiat Interdictum Generale Personale latum contra Personas totius Regni, Provinciæ, Civitatis, vel alterius Universitatis?*
11 *Interdictum Personale Generale non solum afficit Personas laicas, & Ecclesiasticas, sed etiam innocentes, quæ non dederunt causam Interdicto.*
12 *An Incolentes suburbia; & loca continentia subjaceant Interdicto Personali Generali, cui subjacet Populus Civitatis Primariæ?*
13 *An etiam Magnates, Proceres, Duces incolentes Civitatem, cujus populus generaliter interdictus est personaliter; sint & ipsi Interdicti?*
14 *Quinam eximantur ab Interdicto Personali Generali?*
15 *An Interdicto Populo censendus sit Clerus interdictus; aut viceversa?*
16 *An sub Interdicto Cleri comprehendantur Religiosi?*
17 *An Interdicta Familia aliqua censeantur Interdicti Clerici illius Familiæ?*
18 *An Interdictis Doctoribus alicujus Universitatis, vel Collegii censeantur Interdicti Doctores Clerici Universitatis illius?*
19 *Inferuntur nonnulla ex dictis.*

INTERDICTUM Locale Generale Civitatis alicujus non solum comprehendit Civitatem illam directè Interdictam, verum etiam ejus suburbia, ac ædificia continentia, etiamsi suburbia illa essent alterius Dominii, Regularium e. g. vel Ordinis alicujus Militaris; ad omnia siquidem illa extenditur Interdictum Locale Generale: ut definitur *in cap. si Civitas, de sent. excom. in 6.* & in Tridentino *sess. 25. cap. 12. & 21. de Regul.* & ratio est, quia aliàs Interdictum illud nullius foret considerationis; cum de facili personæ illius Civitatis ad illa loca confugere possent, ibique Divina celebrare in elusionem Censuræ latæ. Suburbia dicuntur ædificia, & habitationes extra muros Civitatis interdictæ collocatæ, ac illis contiguæ, vel prope illos, ad quas commodè Cives concurrere possunt. Ædificia verò continentia illa sunt, quæ à muris Civitatis separata existunt, nec ipsis contigua sunt, sed propinqua. Quam autem propinquitatem habere debeant, non potest universali Regula comprehendi: quamvis Sylvester *verb. interdictum. 2. §. 4.* & probabile putat Sayrus *libr. 5. Thesaur. cap. 3. numer. 3.* putet, debere esse intra spatium unius milliaris; nam si extra illud essent, non dicerentur ædificia continentia. Sed communissima sententia censet, definiendam esse hanc propinquitatem arbitrio Judicis ex Regula tradita *in cit. cap. si Civitas*. Sic Suarez, Avila, Coninch, Filliuccius, Bonacina, Layman, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 1. num. 2.* 1

Interdictum Diœcesis comprehendit etiam Civitatem primariam ipsius Diœcesis, etiam si non exprimatur: ratio est, quia interdicto Toto interdicuntur omnes ejus partes; ergo interdicta Diœcesi, interdicta remanet Civitas primaria cum omnibus aliis Civitatibus, Villis, Pagis, Castris in ea Diœcesi contentis: nec caput est quid distinctum à corpore, quod etiam ex aliis partibus coalescit; adeoque Civitas comprehendi videtur in Diœcesi tamquam pars in suo Toto *ex cap. 1. de Offic. Ordin. & ex cap. unic. de Rer. permut. in 6.* sic rectiùs docet Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 1. numer. 4.* contra Alterium, & Bonacinam. 2

Interdictum Diœcesis, vel solius Civitatis, in qua Cathedralis est; comprehendit etiam ipsam Cathedralem: ratio est, quia aliàs eluderetur vis Interdicti Generalis; cum omnes confluere possent ad Cathedralem ob celebranda Divina Officia contra Textum *in cap. si civitas, de sent. excom. in 6.* sic Sayrus *lib. 5. Thes. cap. 3. num. 10.* Suarez *de cens. disp. 32. sect. 2. num. 22.* Bonacina *de interd. disp. 5. punct. 1. num. 10.* Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 2. num. 3.* Nec obstat Textus *in Cap. Quamvis, de Præben. in 6.* ubi dicitur: Non comprehendi sub nomine Ecclesiarum Cathedralem, quæ ob sui Excellentiam digna est speciali nota; & quæ digna sunt speciali nota, non comprehenduntur sub generali sermone. Non obstat inquam, quia licèt non comprehendatur Cathedralis sub nomine Ecclesiarum; attamen rectè comprehenditur sub nomine Diœcesis, aut Civitatis ob rationes superiùs adductas. Hinc est, quòd Henriquez *lib. 13. cap. 42. num. 3.* & Sayrus *lib. 5. Thes. cap. 3. nu. 10. dixerint*: si Interdictum feratur in omnes Ecclesias Civitatis, vel Diœcesis, non debere intelligi Interdictam Cathedralem ob suam dignitatem, & specialem notam, quam meretur. Verum probabiliorem reputo oppositam Sententiam: eo quia inter omnes Ecclesias Civitatis illius, aut Diœcesis satis comprehenditur ipsa Cathedralis. Nec obstat doctrina Textus *in cap. Quamvis cit.* quia exceptio illa non videtur extendi ultra illum casum, ut declarant verba apposita: Propter illius honorem nolumus hoc casu includi. Sic Bonacina, & Castropalaus *locis citatis.* 3

Si aliqua Ecclesia interdicta fuerit, illud Interdictum comprehendit Cappellam, & Cœmeterium contiguum: ratio est, quia unum corpus faciunt, & sunt cum illa, ac illi accedunt, ut quid Accessorium suo principali. Sic statuitur *in cap. si Civitas, de sent. excom. in 6.* Secus dicendum de alia Ecclesia, quæ contigua esset Interdictæ, nec ipsi accessoria esset, ut sunt Cappella, & Cœmeterium; in tali enim casu non remaneret interdicta, cum non comprehenderetur sub illa, nec faceret unum corpus cum ea. Sic Sayrus, Navarrus, Ugolinus, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Henriquez, Coninch, Avila, quos referunt, 4

runt, & sequuntur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 1. num. 26.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 1. nu. 5.* Quòd si Ecclesiæ interdictæ addatur nova Cappella; aut ipsa Ecclesia ex parte augeatur; remanent pariter interdictæ Cappella, & pars adjuncta: ratio est, quia tam Cappella est pars Ecclesiæ interdictæ, quàm augmentum illud Ecclesiæ factum, & sunt ejusdem naturæ cum re, cui adduntur. Sic Alterius *de interdict. disp. 1. cap. 4. in fine*, & Bonacina *de interdict. l. c. in fine*. Ea verò ædificia dicuntur contigua, quorum extremitates se invicem contingunt; itaut inter unum, & aliud non habeatur interpositio; ideoque tunc Cœmeterium dicitur contiguum Ecclesiæ, quando inter parietem Ecclesiæ, & Cœmeterii non ponitur aliud. Quòd si duo essent Cœmeteria unum contiguum Ecclesiæ, alterum verò contiguum huic Cœmeterio; in tali casu putant aliqui Doctores, Cœmeterium non contiguum Ecclesiæ interdictæ non esse interdictum. Quam quidem sententiam probabilem putarem; si istud Cœmeterium non contiguum non spectaret ad Ecclesiam interdictam. Illud denique adnotandum remanet: quòd licèt interdicta Ecclesia remaneant interdicta Cappella, & Cœmeterium; non tamen viceversa interdicta specialiter Cappella, aut Cœmeterio remanet interdicta Ecclesia: ut colligunt præcitati Doctores *ex cap. si civitas, de Sent. excom. in 6.*

15 Quæres 1. Quænam Terræ comprehendantur sub Interdicto, quando latum est Interdictum Generale locale in Terras alicujus Domini? Resp. si Interdictum latum fuerit sub hac forma: Interdicimus omnes ejus Terras, quarum dominium habet; certum est, comprehendi omnes ejus Terras, quæ sub ejus dominio existunt: cum verba generalia sint, & afficiunt omnes Terras ejus dominii, nec est major ratio, cur una afficiatur, non verò alia. Non comprehenduntur tamen sub hoc Interdicto Terræ illæ, in quibus solum habet Jurisdictionem, Administrationem, vel Usumfructum: eo quia revera non habet dominium illarum. Sic sunt Terræ, quas habet in pignus, hypothecam, aut feudum. Secus verò esset, si Interdictum ferretur sub hac forma: Interdicimus omnes ejus Terras, quas habet, vel possidet: eo quia revera ab ipso habentur, & possidentur: sic *ex Argum. cap. 1. de Postulat. Prælat.* docent Sayrus alios adducens, Henriquez, Avila, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 1. nu. 6.* Quòd si Terram aliquam haberet pro indiviso cum altero innocente, tunc ne sine culpa innocens puniretur; Terra illa Interdicto non supponeretur: ut *ex Argum. cap. final. 1. quæst. 4.* docent D. Antoninus *3. par. tit. 27. de interdict. cap. 3.* Sylvester *verb. interdictum. 2. versic. Secundum*, & Sayrus alios referens *lib. 5. Thes. cap. 3. num. 23.* Secus esset, si Terra divisa foret; tunc pars competens nocenti subjaceret Interdicto, pars verò competens innocenti non subjaceret Interdicto directè, & immediate; quamvis subjaceret indirectè, & accessoriè, si Interdictum illud generaliter latum esset, ne eluderetur contra *Textum cap. Si civitas cit.* confluere siquidem possent fideles ad partem illam. Non extenditur tamen ad Terras de novo acquisitas post Interdictum, nisi id expressum fuerit in sententia lata, cum non respiciat ex se futura: nam si *ex cap. Litteras, de Rescript.* gratia ex se non extenditur ad futura, à fortiori non debent extendi pœnæ. Quòd si Terræ illæ Interdicto suppositæ venderentur à Domino, aut alio modo alienarentur; transirent utique in alienum dominium cum Interdicto: ratio est, quia est onus affixum loco. Sic Geminianus, Ancharranus, Francus, Sylvester, Paludanus, Sayrus, Henriquez, Filliuccius, Alterius, Suarez, Ugolinus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de interdict. disp. 5. pun. 1. num. 27.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 1. num. 6.*

6 Quæres 2. quando Episcopus interdicit Civitatem aliquam, à quo nam interdicuntur suburbia, & ædificia contigua exempta, seu Domus Regularium? Resp. quamvis Suarez *de cens. disp. 32. sect. 2. numer. 20.* & Sayrus *lib. 5. Thes.* doceant, interdici ab Episcopo, quatenus Suburbia illa, & ædificia vicina, exempta ob connexionem illam, quam habent cum loco principali; censentur suppositæ Episcopo interdicenti. Sed ut verum fatear, mihi magis arridet sententia asserens, interdici à Jure Communi; ne eludatur finis Censuræ illius *ex cap. si civitas; de Sent. excom. in 6.* ut ex Alterio, Avila, & aliis docet Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 1. num. 23.*

7 Quæres 3. an per Interdictum locale generale ab Episcopo latum interdicantur etiam Ecclesiæ Regularium aliàs exemptæ? Resp. affirmativè: nam Regulares exempti non solum tenentur mandante Episcopo publicare, & servare in suis Ecclesiis Censuras, & Interdicta lata à S. Sede, sed etiam promulgata ab Ordinariis: ut expresè statuitur à Tridentino *sess. 25. cap. 12. de Regular.* & docent Coninch, Suarez, Avila, Filliuccius, Alterius, & alii passim, quos refert, & sequitur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 1. nu. 24.* Hæc tamen intelliguntur de Interdicto locali generali: nam secus esset de Interdicto specialiter lato ab Episcopo, qui si interdiceret singulas Ecclesias alicujus Civitatis; non inde tamen Interdictæ censerentur Ecclesiæ Regularium exemptæ: & ratio est, quia Episcopus non habet directam Jurisdictionem in Ecclesias exemptas, nec Jus tribuit ipsi hanc facultatem, ut tradit in Interdicto Generali. Sic Suarez *disp. 32. de cens. sect. 2. num. 6.* Avila *de cens. par. 5. disp. 1. dub. 3.* & Bonacina *l. cit.* Nec Regulares in hoc uti possunt Privilegiis ante Tridentinum habitis, celebrandi videlicet Divina Officia, & admittendi ad illa laicos tempore Interdicti localis: nam derogatum ipsis fuit à Tridentino *sess. 25. cap. 12. de Regular.* nec voluit eis prodesse quoad Festa, & Censuras; & ita declarasse Sacram Congregationem testatur Garzias, *de Benef. 2. par. cap. 2. & part. 5. cap. 8. num. 87. versic. Ad octavum.* Secus tamen esset de Privilegiis post Tridentinum concessis.

8 Quæres 4. Quinam teneantur Interdictum locale servare? Resp. omnes, tam sæculares, quàm Regulares; tam Incolas, quàm Advenas; tam non exemptos, quàm exemptos teneri ad servandum illud: ratio est, quia cum sit inhabilitas, & privatio Divinorum Officiorum imposita loco, non verò personis; ideò omnes locum Interdictum inhabitantes, quicumque sint; tenentur Interdicti Censuram non violare. Sic *ex cap. Licet versic. Ad ea tamen; & cap. Authoritate, de Privil. in 6.* docet Sayrus plures referens *lib. 5. Thes. cap. 3. à nu. 28.* Hinc fit: quòd ipse Judex, qui locale Interdictum tulit; teneatur servare illud, itaut eo durante non possit ibi Divina Officia celebrare: ratio est, quia obligatio servandi illud, sicuti etiam effectus Interdicti, nascuntur à Jure Communi, in quo dispensare nequit Judex inferior Pontifice. Et quamvis liberum sit ipsi ferre Interdictum, vel non; nihilominus semel posito Interdicto locali tenetur ad illud; sicuti licèt sit liberum Judici aliquem excommunicare, vel non; posita tamen excommunicatione nequit cum illo communicare. Sic Sylvester, Navarrus, Ugolinus, Sayrus, Avila, Coninch, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 1. num. 7.*

9 Quæres 5. an Interdictum locale semper secum afferat Interdictum personale? Resp. secum afferre Interdictum personale eorum, qui causam dedere Interdicto locali. Sunt etenim hi specialiter interdicti; itaut nec in eo loco interdicto, nec alibi possint Divina celebrare: ut constat *ex cap. si sententia de sent. excom. in 6.* Non extenditur tamen Interdictum locale, sive generale sit, sive speciale ad alias personas, quæ causam Interdicto non dedere: quapropter extra locum interdictum poterunt Divina celebrare, aut illis interesse; distinguitur siquidem Interdictum locale à personali: & locale afficit locum, & personas quoad locum; Personale verò afficit personas ubique. Sic *ex cap. si sententia, de Sent. excom. in 6.* docent Navarrus, Sotus, Covarruvias, Henriquez, Sayrus, Suarez, Bonacina, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disput. 5. punct. 2. §. 1. numer. 8.*

10 Interdictum personale Generale latum contra personas totius Regni, provinciæ, Civitatis, Castri, Collegii, vel alterius Universitatis comprehendit sub se, & afficit omnes personas, quæ spectant, & sunt membra illius Regni, provinciæ, Civitatis, Castri, Collegii, & Universitatis: sic constat *ex cap. Si sent. de sent. excom. in 6.* Quòd si absentes fuerint, dum Interdictum appositum est; etiam illos comprehendit, dummodo Domicilium habeant in Regno illo, Provincia &c. & ratio est, quia licèt absentes sint, sunt tamen

tamen pars Regni illius ; & ad illud spectant . Secus tamen dicendum ; si Domicilium alibi habeant ; aut Domicilium , quod in Regno habent aliò transferant; tunc enim desinunt esse pars illius Regni , Provinciæ &c. dummodo tamen causam non dederint Interdicto culpabiliter. E contra tamen personæ non Interdictæ accedentes ad Regnum illud animo figendi Domicilium ibi evadunt interdictæ: quia fiunt pars, ac concives evadunt Regni illius: adeoque Interdicto personali subjacere debent . Sic Suarez , Ugolinus , Sayrus, Alterius , Avila , & alii , quos refert , & sequitur Bonacina *de Interd. disp.* 5. *pun.* 1. *numer.* 19. & Castropalaus alios referens *de cens. disp.* 5. *punct.* 2. §. 2. *num.* 1.

11 Compræhendit Interdictum personale Generale non solum personas laicas, & exemptas, ut sunt Clerici , & Religiosi: eo quia sunt partes Communitatis illius; sed etiam personas innocentes , quæ causam non dedere Interdicto. Nam non interdicuntur, quatenus innocentes sunt , sed quatenus sunt pars Communitatis nocentis; in quo nullum est absurdum , aut inconveniens : eo quia non privantur per Interdictum bono jam obtento, sed impediuntur, ne possint obtinendum acquirere : vult etenim Ecclesia in punitionem illius, qui delictum commisit , non communicare sua bona innocentibus: ut colligunt *ex cap. si sententia, de sent. excom. in 6.* Joannes Andreas , Sylvester , Henriquez , Sayrus , Coninch , Gaspar Hurtadus , quos refert , & sequitur Castropalaus *de Cens. disput.* 5. *punct.* 2. §. 2. *num.* 2.

12 Dubitatur de Incolentibus suburbia , & loca continentia , an subjaceant Interdicto personali Generali , cui subjacet Populus Civitatis primariæ ? Communior responsio est, si incolentes suburbia illa , & loca continentia sint sui Juris , & sua onera , ac honores habeant distinctos à Populo Civitatis primariæ ; non subjacere Interdicto : eo quia non sunt pars populi interdicti, nec spectant ad illum . Secus tamen esset, si indistincta onera , & honores haberent ; ac censerentur pars populi illius , & ad Civitatem illam spectarent . Sic Sylvester , Tabiena , Ugolinus , Sayrus , Avila , Alterius , quos referunt , & sequuntur Bonacina *de Interd. disp.* 5. *pun.* 1. *num.* 18. & Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 2. §. 2. *nu.* 2.

13 Dubitatur insuper de Magnatibus , & proceribus , Ducibus , Marchionibus Civitatem incolentibus cum Populo generaliter interdicto personaliter ; an inquam Interdicto suppositi sint? Et responsio est, non censeri exemptos ab Interdicto, cum sint de populo, ac Communitate illa ; nisi fortè ex consuetudine , vel privilegio exempti sint . Quòd si sui Juris in populo illo existerent, itaut nil de oneribus , & honoribus populi illius participarent , nec à populo penderent ; ab Interdicto exempti forent: ratio est, quia non censerentur de populo, nec ad illum spectarent . Sic Sylvester *verb. interdictum.* 2. *num.* 14. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 2. Ugolinus *tab.* 5. *cap.* 20. §. 2. Sayrus *lib.* 5. *Thes. cap.* 4. *nu.* 14. & Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 2. §. 2. *nu.* 2.

14 Eximuntur 1. ab Interdicto personali Generali Infantes nondum attingentes septennium , & Amentes: ratio est , quia ob defectum usus rationis non sunt capaces doli, & culpæ ; & consequenter nec capaces prohibitionis Ecclesiasticæ per Censuram Interdicti appositæ . Privantur tamen tam amentes , quàm infantes Ecclesiastica Sepultura: quia hæc prohibitio non tam ipsos afficit , quàm Clericos : ut docent Sylvester , Covarruvias , Henriquez , Valentia , Sayrus , Avila , Alterius, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de interd. disp.* 5. *pun.* 1. *num.* 21. & Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 2. §. 2. *num.* 4. contra Ugolinum . 2. eximuntur Episcopi , nisi de ipsis fiat expressa mentio *ex cap. Quia periculosum, de sent. excom. in* 6. & tradunt passim Doctores . 3. eximuntur exteri , quamvis diu in populo interdicto inhabitent: sic sunt scholares, Mercatores, & similes : ratio est , quia non sunt pars populi illius , nec ad ipsum spectant , esto regulariter adstringantur Legibus Populi : sic Henriquez, Sayrus, Avila , Navarrus, Ugolinus , Filliuccius, Alterius, Coninch, quos referunt , & sequuntur Bonacina *l. c. num.* 20. & Castropalaus *l. cit. num.* 6. Quòd si quis duo Domicilia haberet , unum in loco, ubi habetur Interdictum Generale personale, aliud alibi ; tunc dicendum erit , subjacere Interdicto, si inhabitet in eo loco, ubi appositum est Interdictum; secus verò si inhabitet in eo Domicilio, ubi non habetur Interdictum : ratio est , quia licèt consentaneum sit , ut Interdicto subjaceat , dum est pars Populi interdicti per Domicilium , quod actu inhabitat ; non est tamen consentaneum, ut Interdicto subjaceat , dum est pars Populi non interdicti per aliud Domicilium, quod actu incolit, & sua libertate fruitur . Sic rectius docent , ac conciliant oppositas inter se sententias Suarez *de cens. disp.* 32. *sect.* 2. *num.* 16. Filliuccius *tract.* 18. *cap.* 1. *quæst.* 5. *num.* 14. Bonacina *de interd. disp.* 5. *pun.* 1. *nu.* 20. & Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 2. §. 2. *num.* 7.

Petes 1. an censendus sit Clerus interdictus interdicto populo: & viceversa an Populus interdictus censeatur interdicto Clero? Resp. negativè in utroque casu : ratio est , quia Populus absolutè prolatus Sæculares tantum compræhendit , non verò Clericos ; sicuti è contra Clerus absolutè prolatus importat tantum Ecclesiasticos , non verò Sæculares , & laicos ; adeoque nec Clerus in populo , nec populus in Clero compræhenditur . Hinc est , quòd interdicto Clero poterit populus extraneos Clericos convocare ad Divina celebranda . Sic *ex cap. si Sententia , de sent. excom. in* 6. docent Sayrus , Suarez , Avila , Coninch , Navarrus, Alterius , quos referunt , & sequuntur Castropalaus *de cens. disp.* 5. *punct.* 2. §. 2. *numer.* 8. & Bonacina *de interdict. disp.* 5. *pun.* 1. *num.* 15. Adnotandum tamen : quòd solum compræhendantur sub Interdicto Cleri Clerici illi , qui utroque Privilegio gaudent , Canonis scilicet , & Fori ; non verò illi , qui tantum habent Privilegium Canonis : cum isti sæculares reputentur , & Jurisdictioni sæculari subjecti . Sic ex Sayro , Coninch , & Gaspare Hurtado docet Castropalaus *loc. cit.* 15

Petes 2. an sub Interdicto Cleri compræhendantur Religiosi ? Resp. quamvis docti viri probabiliter sustinuerint, compræhendi, cum Interdictum fertur à Summo Pontifice, qui æquè jurisdictionem habet in sæculares, ac Regulares, tam mares , quàm fœminas, etiamsi non fuerint de statu Clericali, sed laicali . Nihilominus longe probabilius puto, non compræhendi: ratio est , quia licèt in favorabilibus Religiosi compræhendantur sub nomine Cleri ; non tamen in odiosis , & pœnalibus ; cum diversis Constitutionibus , & Legibus regantur : maximè quia interdictis Religiosis non intelliguntur interdicti Clerici; ergo neque interdicto Clero intelligi debent interdicti Religiosi . Nec obstat divisio facta à Pontifice *in cap. si Sententia , de sent. excom. in* 6. dividit namque Communitatem in Clerum , & populum ; ergo si Religiosi non sunt populus , erunt Clerus . Non obstat inquam : quia non est rigorosa divisio omnium membrorum Communitatis; sed solum larga , & tantum declarans , sub nomine Populi non compræhendi Clerum . Sic Sylvester, Angelus , Tabiena , Majolus , Henriquez, Ugolinus , Sayrus, Avila, Coninch, Filliuccius, Layman, Bonacina, Gaspar Hurtadus, quos refert , & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 5. *pun.* 2. §. 2. *num.* 9. Illud tamen certum puto : quòd si Religiosus beneficium sæculare possideret , unum corpus constitueret cum Clero sæculari , ac Interdicto Cleri sæcularis subjaceret: ut ex Sayro , Coninch, & Gaspare Hurtado tradit citatus Castropalaus . Sicuti etiam certum puto , subjacere Regulares Interdicto Cleri , si Interdictum latum fuerit non sub nomine Cleri , sed personarum Ecclesiasticarum : quia revera tam Clerici sæculares , quàm Religiosi sunt personæ Ecclesiasticæ , & ad Ecclesiæ Jurisdictionem pertinentes . Sic Sayrus *libr.* 5. *Thes. cap.* 4. *num.* 19. 16

Petes 3. an interdicta personaliter familia aliqua , interdicti etiam censeri debeant Clerici illius familiæ? Resp. affirmativè : ratio est , quia sunt personæ spectantes ad familiam illam , contra quam simpliciter latum est Interdictum personale ; nec habetur caput sufficiens ad eximendum illos . Adnotandum tamen : quòd si unus ex illa familia recederet post latum Interdictum , & ad aliam accederet ; remaneret adhuc interdictus . Non sic verò viceversa si aliquis de novo accederet ad familiam illam , non evaderet interdictus : cum Censura illos tantum afficiat , contra quos lata est . Nec obstat paritas deducta ab eo , qui transfert Domicilium suum ad populum generaliter interdictum , & interdictus evadit : nam populus in- 17

terdi-

terdicitur, quatenus Communitatem illam constituit, non verò secundum singulares personas in se consideratas: est etenim Interdictum generale, adeoque etiamsi de novo aliquis accederet ad populum; evaderet interdictus. Secus verò Interdictum Familiæ est speciale, & ad speciales personas addictum, adeoque afficere nequibit eas personas, quas primo non afficit. Sic Coninch, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de interdic. disp. 5. pun. 1. nu. 16.*

18 Petes 4. an interdictis Doctoribus alicujus Universitatis, vel Collegii, interdicti censeri debeant Doctores Clerici Universitatis illius, vel Collegii? Resp. affirmativè: quidquid in contrarium dixerint Angelus, Rosella, Sylvester, Sayrus relati à Castropalao *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 2. n. 10.* ratio est, quia nomen Doctoris æquè commune est Laicis, ac Clericis; ergo sub illo comprehendi non solum debent Laici, sed etiam Clerici: Universitas siquidem, seu Collegium ex omnibus illis coalescit, & omnes sunt membra illius. Sic rectiùs docent Tabiena, Armilla, Vivaldus, Majolus, Henriquez, Avila, quos referunt, & sequuntur Bonacina *loc. cit. numer. 17.* & Castropalaus *loc. cit.*

19 Ex dictis fit 1. per Interdictum speciale personale illas personas censeri debere interdictas, quæ in propria persona fuere interdictæ; deinde personas eas, quæ causam dedere Interdicto locali; demum eas, quæ causam dedere Interdicto Generali personali. Sic *ex cap. si Sententia, de sent. excom. in 6.* docent Sayrus *libr. 5. Thes. cap. 4. numer. 11.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 2. num. 12.* Fit 2. nominatim eas personas censendas esse interdictas, quæ declaratæ, & publicatæ fuere nomine proprio tales post incursum Interdictum; seu declaratæ fuere per tales
21 circumstantias, quæ personam demonstrent: sic *ex Argum. cap. Licèt ex quadam, de Testib. & Attestat.* docet Glossa *verb. demonstratione, & ex cap. Tua nos, de consang. & Affinit.* docet Glossa *verb. Æquipollentibus*. Fit 3. Interdicto populo non esse interdicta loca illius: cum Interdictum personale distingui debeat à Locali, nec unum aliud inferat. Quapropter nullum erit inconveniens, si Clerici Divina peragant in Ecclesiis Populi interdicti: quamvis populus interdictus teneatur abstinere ab illis; quòd si abstinere noluerit, nec Clerici possint illum expellere; tenentur abstinere à celebratione Divinorum; non quia id exposcat Interdictum, sed ad vitandum scandalum, & cooperationem ad peccatum. Sic Navarrus, Sayrus, Coninch, Avila, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Costropalaus *de Cens. disput. 5. punct. 2. §. 3. numer. 11.* contra Covarruviam, Henriquez, & alios.

CAPUT III.

De Causis Interdicti.

1 *Causa efficiens Interdicti est Persona illa, quæ Interdictum ferre potest, seu quæ habet Jurisdictionem in foro contentioso, & excommunicare, ac suspendere potest.*
2 *An Episcopus possit ferre Interdictum absque Capituli consensu?*
3 *An Capitulum possit ferre Interdictum non Vacante Sede?*
4 *An Prælati Religiosorum possint ferre Interdictum?*
5 *An habentes facultatem ferendi Interdictum, si ipsi excommunicati, suspensi, vel Interdicti fuerint; invalidè Interdictum ferant?*
6 *Causa Materialis Interdicti sunt Personæ illæ, quæ Interdicto subjiciuntur, si fuerit Personale; si Locale fuerit, sunt Loca, quæ interdicto subjiciuntur.*
7 *Causa formalis interdicti est forma servanda in prolatione interdicti, quæ cum non exprimatur à Jure; sufficiens erit illa, quæ exteriùs exprimat voluntatem ferentis illud.*
8 *Causa Finalis est finis, ob quem interdictum fertur, nempe emendatio, & resipiscentia delinquentis, & punitio culpæ commissæ.*
9 *Culpa requisita ad interdictum Generale ferendum tam Locale, quàm Personale debet esse mortalis.*
10 *An ferri possit interdictum Generale Personale Communitati ob retentionem æris alieni factam à capite ipsius?*
11 *An ferri possit interdictum speciale Personale ob culpam propriam venialem?*
12 *An interdictum Generale Locale ferri possit ob delictum retentionis æris alieni à capite communitatis, vel ab ipsa commissum?*

CUM passim quatuor enumerentur Causæ, efficiens 1
videlicet, Materialis, Formalis, & Finalis; ideo has Interdicto assignare debemus, easque explicare. Causa igitur efficiens Interdicti erit Persona illa, quæ Interdictum ferre potest. Et regulariter illud ferre potest omnis, qui habet Jurisdictionem in foro contentioso, ac Sententiam excommunicationis, ac suspensionis ferre potest; cum omnium harum Censurarum par sit ratio, ut qui unam ferre possit, possit & alias ferre; quæ quidem Regula ab omnibus Doctoribus traditur. Hinc est, quod Interdictum ferre possint Pontifex, Legatus, Nuntius, Delegatus, Subdelegatus, Episcopus etiam non consecratus, sed electus, & confirmatus; Capitulum Sede Vacante, & quicumque Jurisdictionem quasi Episcopalem habet in subditos, & Loca sibi subjecta. Sic *ex Argum. cap. Cum inter, de Consuetud. & cap. Cum ab Ecclesiarum, de Offic. Deleg.* docent Paludanus, Sylvester, Navarrus, Henriquez, Sayrus, Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disput. 5. punct. 3. §. 1. numer. 1.*

Dubitabis tamen 1. de Episcopo: an possit Interdi- 2
ctum ferre absque Capituli consensu? Nam in *cap. 1. de excessib. Prælat.* prohibet Pontifex, ne Episcopus Clericos suspendat, aut eorum Ecclesias Interdicto subjiciat absque Capituli consensu. Idem deducitur *ex cap. Novit, cap. Quanto, de his, quæ fiunt à Prælat. sine consen. capitul. & cap. cum in cunctis, de his, què fiunt à major. part. capitul.* Et quamvis Doctores varias aptent explicationes his Textibus; nihilominus ingenuè dicendum est, spectato rigore Juris non posse Episcopum, aut alium Prælatum habentem sub se Capitulum ferre Interdictum in Clericos absque consensu Capituli, licèt id præstare possit in laicos; Consuetudine tamen derogatum esse Juri antiquo, adeoque Interdictum ferre posse sine Capituli consensu tum in Laicos, tum in Clericos. Sic Calderinus, Panormitanus, Ugolinus, Sayrus, Suarez, Alterius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disput. 5. pun. 3. §. 1. nu. 2.* & Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 2. num. 2.*

Dubitabis 2. de Capitulo Sede non Vacante, an ta- 3
lem facultatem habeat? nam eam habet Vacante Sede, cum interdicere possit absque controversia per Vicarium Generalem à se electum ex Tridentino *sess. 24. cap. 16. de Reform.* Sed dicendum: hanc facultatem non habere jure Ordinario Sede non vacante: ut statuitur *in cap. Quæsivit, de his, quæ fiunt à major. part. capitul.* licèt eam habere possit ex Consuetudine, & præscriptione *ex cap. cum inter, de consuetud.* aut ex speciali privilegio S. Sedis: ut docent Covarruvias, Henriquez, Sayrus, Avila, Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. n. 3.*

Dubitabis 3. de Prælatis Religiosorum an possint fer- 4
re Interdictum? Et quamvis ex Jure possint utrumque Interdictum personale, & Locale ferre; nihilominus Consuetudine præscripta firmatum est, non habere hanc facultatem ferendi Interdictum Locale, nisi habuerint Jurisdictionem in plebem. Sic docent Suarez, Henriquez, Sayrus, Filliuccius, Layman, Gaspar Hurtadus, Alterius, & alii, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 3. §. 1. num. 4.* & Bonacina *de interdict. disp. 5. pun. 2. num. 2.* Et licet Sayrus, & Henriquez limitent eorum facultatem ad Religiosos suos subditos pro Interdicto tantum personali partiali, ut esset ab audiendis sacris, ab excipiendis fidelium confessionibus; nihilominus cæteri Doctores asserunt, habere facultatem ferendi absolutè Interdictum personale.

Dubitabis 4. an habentes facultatem ferendi Interdi- 5
ctum, si ipsi excommunicati, suspensi, vel Interdicti fuerint; invalidè Interdictum ferant? Responsio communis est, quòd si fuerint excommunicati, vel Suspensi denuntiati; invalidè Interdicti sententiam proferant: eo quia ad illam validè proferendam requiritur Jurisdictio, qua privantur Excommunicati, & suspensi

ſpenſi denuntiati. Si verò denuntiati non fuerint, quamvis aliqui probabiliter ſuſtineant, invalidè juriſdictionem coactivam exercere; non deſunt tamen, qui etiam probabiliter doceant oppoſitum. Quod ſi interdicti fuerint, tunc ſive denuntiati ſint, ſive non; validè interdicti ſententiam proferunt: & ratio eſt, quia interdictum, quamvis privet participatione Divinorum; non privat tamen juriſdictione. Sic ex Avila, & Gaſpare Hurtado docet Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 5. pun. 3. §. 1. n. 5.*

6 Materialis cauſa interdicti, quæ videlicet interdicto ſubjicitur, ac eſt ſubjectum illius; ſunt Fideles; in quos juriſdictionem ſpiritualem externam exercere poteſt; qui interdictum fert, ſi ſermo ſit de interdicto perſonali, quod requirit juriſdictionem in ferente illud, & ſubjectionem in eo, contra quem fertur. Idem proportionaliter dicendum de interdicto locali; ſi directè feratur: Locus enim dicitur cauſa materialis, ac ſubjectum interdicti; adeoque requirit interdictum iſtud in ferente juriſdictionem ſpiritualem externam, & ſubjectionem loci illius reſpectu ferentis. Dixi, ſi directè feratur, eo quia indirectè locus exemptus à juriſdictione ferentis interdici poteſt, ne interdictum à Judice poſitum eludatur, ut ſupra notavimus.

7 Formalis cauſa interdicti eſt modus, & forma ſervanda in prolatione interdicti, quæ quidem in Jure nulla reperitur præſcripta; adeoque ea ſufficiens erit, quæ exprimat voluntatem ferentis interdictum: ut colligitur *ex Cap. Si Sententia; & Cap. Si Civitas, de ſent. excom. in 6.* Ad licitè tamen ferendam interdicti ſententiam requiritur, ut feratur in ſcriptis, ac cauſa exprimatur, ob quam fertur, & exemplar tradi debeat intra menſem parti, ſi illud petierit; alioquin interdicens ſuſpenſus erit per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo jure. Quomodo autem facienda ſit monitio, & quando per appellationem ſuſpendatur interdictum; abundè explicatum fuit cum de Cenſuris in communi, & cum de excommunicatione.

8 Finalis cauſa interdicti eſt finis, ob quem interdictum imponitur, nempe ad emendationem, & reſipiſcentiam delinquentis, ac ad punitionem culpæ commiſſæ: cum numquam interdictum ferri ſoleat generaliter, ſive locale, ſive perſonale fuerit, ob punitionem tantùm peccati præteriti; imò neque interdictum ſpeciale locale: nam ſic privarentur Divinis innocentes. Solum igitur interdictum ſpeciale perſonale fertur aliquando non tantùm in delicti emendationem, ſed in punitionem illius; ut videlicet delinquens cautior fiat in futurum, & tranſeat in exemplum aliis: ut *ex Argum. Cap. De viro nefando 12. qu. 2. & Cap. Latorem 33. quæſt. 2.* tradit Suarez *de cenſ. diſp. 36. ſect. 3. n. 17.*

9 Culpa requiſita ad interdictum generale ferendum tam locale, quàm perſonale debet eſſe mortalis: ratio eſt, quia pœna graviſſima, qualis eſt impoſitio interdicti generalis; debet proportionari culpæ; niſi ergo gravis culpa intercederet, ac contumacia; iniqua eſſet punitio: maximè quia per interdictum generale etiam puniuntur innocentes; ex qua parte majus eſt excommunicatione. Et ſic ex communi ſententia tradunt Doctores, qui colligunt *ex Cap. Cum medicinalis, de ſent. excom. in 6. ex cap. Quæſivit, de his, quæ fiunt à major. part. capitul.* & ex Trid. *ſeſſ. 25. c. 3. de Reform.* Hinc fit: interdictum generale perſonale, & locale, etiam ſpeciale nullo modo in jure ferri, nec ab alio ferri poſſe, quàm à Pontifice, ob culpam quantumvis gravem privatæ perſonæ, niſi ea ſit culpa capitis, vel communitatis: nam ultra delinquentes perſonas afficit innocentes. Sic conſtat *ex Argum. cap. Non eſt vobis, de ſponſal.* ac ſtatuitur in Concil. Baſil. *ſeſſ. 20.* & ratio ulterior eſſe poteſt, quia cum proportionari debeat pœna culpæ, hinc eſt, quòd ſi pœna eſt communis, communis pariter debeat eſſe culpa: ut docent Sylveſt. Angel. Navarrus; Sotus, Covar. Sayr. Henriq. Suar. Avil. Conin. Laym. quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de cenſ. diſp. 5. pun. 3. §. 2. n. 3.* Non requiritur tamen, ut voluere nonnulli, quòd ultra delictum capitis, vel communitatis, debeat habere delinquens juriſdictionem temporalem in locum, vel communitatem interdictam: ratio eſt, quia contumacia Paſtoris ſpiritualis gravior eſt præ contumacia Domini temporalis; adeoque ob ſolam contumaciam Paſtoris ſpiritualis ſufficiens motivum habebitur ferendi interdictum perſonale generale, aut locale etiam ſpeciale. Sic *ex Cap. Sane 2. de offic. deleg.* colligunt Dominicus, Geminianus, Covarru. Ugolinus, Sayr. Suarez, Avila, quos refert, & ſequitur Caſtropal. *l. c. in fine.*

Petes 1. an poſſit ferri interdictum generale perſonale communitati ob retentionem æris alieni factam à capite ipſius communitatis? Reſp. quamvis *extravag. Providè attendentes, de ſent. excom.* confirmata à Clemente VII. *in ſua Bulla*, incipit, *Licet ea*, loquatur de interdicto locali, quod prohibet ferri poſſe pro contumacia Domini, vel Epiſcopi loci in detinendo ære alieno, & debito pecuniario non ſolvendo contra aliquam Provinciam, Civitatem, Caſtrum, Locum, Territorium ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ; & ſi contra factum ſit, nullum, & invalidum ſit interdictum. Nihilominus ſi ſpectetur intentio, & mens Pontificis prohibentis ſicut prohibetur generale interdictum locale ob æs alienum; ſic etiam prohibetur generale perſonale: nam cauſa prohibendi fuit, ne innocentes gravarentur ob temporalem cauſam in impoſitione interdicti generalis localis; quæ etiam militat pro interdicto perſonali generali: ut rectè docent Calderinus *de Interd. memb. 1. n. 22.* & Caſtropal. *de cenſ. diſp. 5. pun. 3. §. 2. n. 6.* Interdictum verò ſpeciale perſonale imponi poteſt authoritate ordinaria ob æs alienum, & debitum pecuniarium; cum contrarium ex nullo Textu comprobari poſſit. Quamvis numquam imponi poſſit ob culpam alienam, ſed neceſſariò ob propriam ferri debeat: cum enim afficiat perſonam, culpam in illa ſupponere debet, non verò in aliena perſona. Sic *ex Arg. Leg. Sancimus, Cod. de Pœnis*, docent Suar. Sayr. Gaſpar Hurtad. quos refert, & ſequitur Caſtropal. *l. c. n. 7.* 10

Petes 2. an poſſit interdictum ſpeciale perſonale ob culpam propriam venialem imponi? Reſp. licèt affirmativam ſententiam docuerint Henriquez, Avila, Sà, Gaſpar Hurtadus, penes Caſtropalaum *l. c. n. 8.* moti ex eo, quòd interdictum hoc non privet majoribus bonis, quibus privat excommunicatio minor, quæ ob ſolam venialem culpam imponi poteſt. Nihilominus verius puto abſque gravi culpa imponi non poſſe, quod certum eſt, ſi ab homine ſpecialiter latum ſit, cum ab ipſo ſolo tolli poſſit; & hoc eſt magnum onus: nam interdictum ſpeciale perſonale latum à Jure, vel ab homine generaliter in controverſiam revocatur, & de quo aſſero non poſſe imponi ſine gravi culpa: ratio eſt, quia privat graviſſimis bonis, & majoribus eis, quibus privat excommunicatio minor; adeoque majorem culpam præ illa requirere debet. Privat ſiquidem interdictum adminiſtratione Sacramentorum, receptione plurium ex illis, aſſiſtentia Divinis Officiis, & Eccleſiaſtica ſepultura. Inſuper nequit tolli à quolibet ſimplici Confeſſario, ut excommunicatio minor; ſed ſaltem requirit proprium Sacerdotem. Nec irregularitas incurritur ob violationem excommunicationis minoris, ut incurritur ob violationem interdicti. Illud ad ſummum concedi poſſet, quòd interdictum perſonale ſpeciale non abſolutum, & integrum, ſed partiale, & ad breve tempus imponi poſſit ob venialem culpam: eo quia reputaretur levis pœna, & facilè amovibilis. Sic Cajetanus, Navarrus, Suarez, Coninch, Vaſquez, Layman, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 5. pun. 3. §. 2. num. 9.* 11

Petes 3. an interdictum generale locale ferri poſſit ob delictum retentionis æris alieni commiſſum à capite communitatis, vel ab ipſa? Reſp. negativè: quia ut dixi *nu. 10.* id prohibetur expreſſe *in extravag. Providè attendentes, de ſent. excom.* confirmata à Clemente VII. *in ſua Bulla*, incipit, *Licèt ea*, adeo ut ſi contra factum fuerit; invalidum ſit interdictum. Si verò ſermo ſit de interdicto ſpeciali locali unius, vel alterius Eccleſiæ ob retentionem æris alieni; quamvis communior ſententia putet, ferri, quia nullibi reperitur prohibitum. Nihilominus longè probabilius puto, non poſſe ferri: ratio eſt, quia *in extravag. cit.* reperitur, ne poſſit ob debitum pecuniarium ſupponi interdicto Provincia, Civitas, Caſtrum, Locus; & locus intelligitur exemptus tam ab interdicto generali, quàm ſpeciali: maximè quia militat eadem cauſa prohibitionis tam pro interdicto generali locali, quàm ſpeciali: ne videlicet ob temporalem cauſam, qualis eſt debitum pecuniarium; de poteſtate ordinaria abſque licentia Summi Pontificis imponatur ſpeciale interdictum locale cum detrimento innocentium; & alia via emendari poteſt retentio æris alieni. Sic ex Covarruvia, Mexica, Avila docet Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 5. pun. 2. §. 2. num. 5.* 12

CAPUT IV.

De effectibus Interdicti; & primò de Privatione activa, & passiva Sacramentorum.

1 *Jure antiquo plures fuere Interdicti effectus, jure tamen novo ad quatuor reducuntur, quorum primus est privatio activa, & passiva Sacramentorum, exceptis casibus in jure expressis.*
2 *Primus casus in jure expressus est Baptismus parvulorum, & facta est extensio ad Baptismum Adultorum, sive infirmorum, sive sanorum.*
3 *Secundus casus expressus est administratio Sacramenti Confirmationis.*
4 *Inferuntur aliqua ex dictis.*
5 *Tertius casus expressus est administratio Sacramenti Pœnitentiæ servatis aliquibus conditionibus.*
6 *Quartus casus expressus est administratio Eucharistiæ in probabili mortis periculo constitutis, dummodo non dederint causam Interdicto; aut non fuerint specialiter interdicti.*
7 *Quomodo deferenda sit Eucharistia moribundis tempore Interdicti.*
8 *An in quatuor anni Festivitatibus à jure exceptis possint Fideles, qui causam non dedere Interdicto; licitè communicari, & communicare?*
9 *Sacerdotes, & Laici, quibus concessum est ex Privilegio assistere Divinis tempore Interdicti; possunt laicali modo communicare.*
10 *Religiosi, quicumque sint, quibus ex Privilegio datum est assistere Divinis tempore Interdicti; possunt Eucharistiam sumere.*
11 *Tenentur Fideles tempore Interdicti adimplere Præceptum annuæ communionis in Paschate.*
12 *Extrema Unctio administrari nequit tempore Interdicti localis generalis, vel particularis, aut personalis Interdictis, sive generaliter, sive specialiter, nisi ex speciali Privilegio.*
13 *An concessum sit Clericis tempore Interdicti hoc Sacramentum recipere, si interdicti non fuerint?*
14 *An saltem Extrema Unctio ministrari possit Fidelibus in quatuor Festivitatibus anni superiùs recensitis?*
15 *An si infirmus nullum aliud Sacramentum recipere possit, debeat illi ministrari Extrema Unctio tempore Interdicti?*
16 *Sacramentum Ordinis non potest administrari, aut recipi tempore Interdicti localis, aut personalis à specialiter interdictis, non verò si populus esset solùm interdictus, & in loco non interdicto ordinatio fieret.*
17 *An etiam extendatur prohibitio hac ad diem Sabbathi Sancti, in quo à Jure permittitur Missa?*
18 *An attenta necessitate Sacerdotum, qui Sacramenta ministrent; possit tempore Interdicti Ordinario fieri.*
19 *Quid dicendum de administratione, & receptione Sacramenti Matrimonii in loco interdicto, & personis non specialiter, sed generaliter interdictis?*
20 *An tempore Interdicti fieri possint benedictiones nuptiales, seu velationes?*
21 *An conjuges interdicti possint benedici in loco non interdicto?*

1 QUAMVIS. Jure antiquo plures fuerint interdicti effectus, nunc verò post Bonifacium VIII. Martinum V. & Eugenium IV. ad quatuor reducti fuere; quorum 1. Est privatio activa, & passiva Sacramentorum, exceptis casibus in jure expressis. 2. Est privatio activa Divinorum Officiorum. 3. Est privatio activa, & passiva Ecclesiasticæ Sepulturæ. 4. Est privatio ab ingressu Ecclesiæ. Et quamvis si interdictum absolutè prolatum fuerit, comprehendat hos omnes effectus, quia illos in se continet, nec potest major ratio afferri, cur unum potiùs præstet, quàm alium; nihilominus non sunt adeo inter se connexi, ut non possit unus separari ab alio à ferente interdictum: & in hoc longè distant ab effectibus excommunicationis, qui inter se separabiles non sunt. Pendent siquidem interdicti effectus à voluntate ferentis illud, adeoque eum tantùm effectum comprehendere poterit interdictum, quem interdicens voluerit interdicere e. g. à Sacramentis, aut ab officio Sacerdotali, non verò ab Ecclesiastica sepultura; vel ab audiendis confessionibus, non verò à celebrando. Sic *ex Argum. Cap. Non est vobis, de Sponsal.* colligunt Sylvester, Navarrus, Henriquez, Avila, Sayrus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 2. §. 1. in principio.*

2 Quòd autem prohibita sit per interdictum administratio, & receptio Sacramentorum, exceptis casibus illis, quos jus exprimit; clarè apparet *in Cap. Responso, de sent. excom. & cap. Si sententia, de sent. excom. in 6.* & Doctores passim docent. 1. tamen casus exceptus est Baptismus parvulorum, qui tempore cujuscumque Interdicti ministrari poterit ob ejus necessitatem ad salutem: ut statuitur *in cap. Non est vobis, de Sponsal. & in cap. Quod in te, de Pœnit. & Remis.* Facta est postea extensio ad Baptismum cujuscumque adulti, sive infirmi, sive sani: ut exprimitur *in cap. Quoniam, de sent. excom. in 6.* Nam licèt adultus per solam contritionem includentem votum Baptismi salvari queat; nihilominus quia difficile est, talem contritionem habere; ideo pia Mater Ecclesia indulsit Baptismi collationem adultis. In utroque casu solemniter administrandus erit Baptismus, servatis eis, quæ ad ipsum solemniter ministrandum præscribit Ecclesia, nempe Catechismum, Exorcismum, Unctionem cum oleo, & chrismate, patrinos, & alios ritus, ac sacras cæremonias: nam si Ecclesia principale permittit, pariter permittere debet, quæ accessoria sunt. Sic Sayr. Suar. Covarru. Ugolin. Henriq. Navarrus, Avila, Sylvest. Filliuc. Coninch, Reginal. Alter. quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Interd. disputat. 5. punct. 3. numer. 2.* & Castropalaus *de cens. disput. 5. pun. 4. §. 1. n. 3.*

Nec obstat, quòd interdictum locale sit generale, vel speciale: in quocumque enim interdicto locali administrari poterit solemniter Baptismus apertis januis, & eisdem Cæremoniis, ac si Ecclesia interdicta non foret: eo quia licèt in capitibus superiùs citatis sermo sit de interdicto generali; *in cap. tamen Quoniam, de sent. excom. in 6.* absolute dicitur, tempore interdicti, absque ulla limitatione, aut distinctione, licitam esse Sacramenti Baptismi administrationem. Quòd si puer foris baptizatus sit domi, vel adultus infirmus absque benedictione; poterit utique benedici in Ecclesia cum consuetis cæremoniis, & cum debita solemnitate ministretur hoc Sacramentum: sic ex Suar. Alter. Bonac. adnotat Castropal. *l. c. in fine.* Nec tenetur Parochus interdicta sua Parochia aliam Parochiam, vel Ecclesiam non interdictam adire, ut ibi Sacramentum Baptismi administret: eo quia in ordine ad hunc effectum non censetur ejus Parochia interdicta *ex cap. Quoniam de sentcn. excom. in 6.* simpliciter enim; ac sine ulla restrictione Sacramenti Baptismi administratio conceditur: ut ex Suar. Sayro, Henriq. Filliucc. Coninch, & aliis docet Bonac. *de Interd. disp. 5. pun. 3. §. 1. n. 3.* Demum baptizans, si interdictus sit interdicto generali personali; poterit solemniter baptizare: cum hoc interdictum non adstringat arctiùs, quàm interdictum generale loci; ergo si non obstante interdicto generali loci poterit Baptismus solemniter ministrari, interdictus interdicto generali personali poterit eo non obstante solemniter Baptismum ministrare. Secus verò dicendum, si interdictus fuerit personaliter specialiter; tunc enim secluſa necessitate non poterit licitè Sacramentum istud ministrare: cum enim ob propriam culpam interdictum contraxerit, quod etiam intelligendum est de eo, qui culpam dedit interdicto generali sive locali, sive personali; ideo secluſa necessitate non potest tale Sacramentum ministrare: eo quia his personis, sicuti excommunicatis nullus favor concessus est: ut docent Sayr. Suar. Filliuc. Reginal. Alterius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c. n. 5.* & Castropalaus *l. c. n. 5.*

3 2. Casus exceptus est administratio Sacramenti Confirmationis, quod administrari poterit cum solemnitate prærequisita ad illud, & januis apertis. Nam licèt non sit Sacramentum necessitatis, quia tamen est accessorium Baptismo, ac complementum illius; ideo concesso Baptismo cum suis prærequisitis, intelligitur concessa Confirmatio cum suis prærequisitis, ac si interdictum non esset: concesso siquidem uno pariter concessa intelliguntur ea, cum quibus præstari solet, nisi specialiter exprimatur oppositum. Sic *ex cap. Quoniam de sent. excom. in 6. & ex Cap. Alma Mater eod. tit. & lib.* docent Sylvester, Navarrus, Covarru. Henriq. Suarez, Avila, Sayrus, Barbosa, Ugolinus, Filliuccius, Coninch, Reginaldus, Alterius, quos referunt, & sequuntur Castropal. *de Cens. disp. 5. pun. 4. §. 1. n. 6.* & Bonacina *de Interd. disp. 5. punct. 3. §. 1. num. 1.* Si persona, quæ hoc Sacramentum administrare debet,

vel

vel ſuſcipere; ſit ſpecialiter interdicta; ut eſt ille, qui cauſam dedit interdicto; non poterit hoc Sacramentum licitè miniſtrare, ſed habendus erit, ut excommunicatus: nam *in Cap. Si Sententia, de ſent. excomm. in 6. & Cap. Clerici; Cap. Latores, de Cleric. excom. Miniſtr.* tam excommunicati, quàm interdicti prohibentur Miniſtrare Divina; à qua prohibitione excipi nequeunt ſpecialiter interdicti. Idem dicendum de ſuſceptione hujus Sacramenti, quod licitè ſuſcipere nequit ſpecialiter interdictus; niſi priùs ſatisfactionem exhibuerit ab Eccleſia præſcriptam præſtando cautionem pignoratitiam, fidejuſſoriam, vel ſaltem juratoriam ad inſtar Sacramenti Pœnitentiæ, à quo iſti interdicti excluduntur, niſi ſimiles conditiones apponant: ut ex Suar. Alterio, Bonacina, & aliis docet Caſtropal. *l. c. n. 7.*

4 Ex dictis colligitur; quòd permiſſis tempore interdicti Sacramentis Baptiſmi, & Confirmationis poſſit fieri etiam in loco ſpecialiter interdicto Benedictio Fontis Sabbatho Sancto, & Confectio Sacri Chriſmatis in Cœna Domini; ſunt etenim neceſſaria ad adminiſtrationem horum Sacramentorum, adeoque conceſſis his Sacramentis videntur pariter conceſſa prærequiſita ad illa. Sic conſtat *ex cap. Quoniam de ſent. excom. in 6.* Solùm controvertitur inter Doctores; an debeat in benedictione Fontis, & Confectione ſacri Chriſmatis ſervari moderatio præſcripta *in Cap. Alma Mater, de ſent. excom. in 6.* clauſis ſcilicet januis, nec pulſatis campanis, & excluſis excommunicatis, & interdictis. Et quamvis communior ſententia doceat, ſervandam eſſe hanc moderationem, ut rectè tradunt Sylveſt, Alterius, Tolet. Covarru. Henriq. & alii, quos refert, & ſequitur Bonac. *de Interd. diſp. 5. pun. 3. §. 1. n. 2.* Nihilominus ſua probabilitate non caret ſententia docens, non eſſe neceſſariam talem moderationem: & ratio eſt, quia ſi jure antiquo fieri poterat Benedictio Fontis, & Confectio ſacri Chriſmatis ſine tali moderatione; bene nunc fieri poteſt: nam *Cap. Alma Mater*, non fuit expeditum ad ampliandam prohibitionem interdicti, ſed potiùs ad mitigandum ejus rigorem: maximè quia loquitur de ſacrificio Miſſæ, & Divinis Officiis, quæ ſingulis diebus celebrantur; non verò de illis, quæ ſingulis annis fiunt. Non nego tamen, quòd expediens ſit, talem moderationem ſervare. Sic Barboſ. 2. *par. de Poteſt. Epiſc. alleg. 31.* Laym. *lib. 1. Sum. tract. 3. par. 4. c. 2. nu. 21.* & Caſtropal. *de cenſ. diſp. 5. pun. 4. §. 1. n. 6. in fine*;

5 3. Caſus exceptus eſt adminiſtratio Sacramenti Pœnitentiæ tempore interdicti; nam licèt jure antiquo ſolis moribundis, & peregrinis conceſſum fuerit hoc Sacramentum, ut colligitur *ex cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiſſ.* Jure tamen novo cuicumque conceſſum fuit ſive infirmo, ſive ſano ſub duplici conditione, ut patet *in Cap. Alma Mater, de ſent. excom. in 6.* Prima quarum eſt, ut non ſit excommunicatus recipiens. Controvertitur tamen: an Textus loquatur de qualibet excommunicatione; an verò de incurſa, eo quia pertinaciter cauſam dederit interdicto? Sylveſter *verb. Interdictum 5. n. 9.* Armilla *eod. verb. n. 45.* & alii putant, locutum fuiſſe de excommunicatione ob cauſam interdicti lata; moventur, quia Pontifex *in cit. cap. Alma Mater* ſtatuit modum tempore interdicti ſervandum; ergo loquitur de excommunicatione tempore interdicti lata. Et quamvis non deſit ſua probabilitas huic ſententiæ; probabilior tamen eſt ſententia docens, de qualibet excommunicatione locutum fuiſſe, à qua nequibit pœnitens abſolvi, niſi in mortis periculo; extra tamen illud non poterit ſolemniter abſolvi ab excommunicatione incurſa in Sacramento Pœnitentiæ, ſed abſolutione privata ab habente facultatem, ſi reſervata fuerit; à quolibet Sacerdote approbato, & non impedito; ſi non fuerit reſervata. Sic Suarez *de Cenſ. diſp. 33. ſect. 1. n. 15.* Avila 5. *par. diſp. 4. ſect. 1. dub. 3. concl. 4.* Filliuccius *tract. 18. cap. 2. n. 37.* Bonac. *de Interd. diſp. 5. pun. 3. n. 1.* & Caſtropal. *de Cenſ. diſp. 5. pun. 4. §. 1. nu. 8.* Secunda Conditio eſt, ne pœnitens dederit culpabilem cauſam interdicto, aut non ſit ſpecialiter interdictus; tunc enim non erit ei miniſtrandum hoc Sacramentum, niſi priùs condignam exhibuerit ſatisfactionem, quam ſi præſtare non poſſit, idoneam cautionem præſtare debet de ſatisfaciendo, quàm primum poſſit, vel pignoratitiam, aut fidejuſſoriam, vel ſaltem juratoriam. Sic Suarez, Ugolinus, Henriq. Sayrus, Coninch, Filliuc. Alterius, Avila, quos referunt, & ſequuntur Bonac. & Caſtrop. *locis citatis*. Hinc fit 1. tempore interdicti licitum eſſe miniſtrare Sacramentum Pœnitentiæ, etiam in loco interdicto, ſervatis his conditionibus. Fit 2. licitum eſſe tunc præmittere abſolutionem generalem à Cenſuris, quæ ſolet præmitti ante abſolutionem Sacramentalem: eſt enim quid prævium ad illam, ut auferatur Cenſura impediens ſuſcipientem à receptione Sacramenti. Sic ex Sylveſtro, Alterio, & aliis expreſsè docet Bonacina *l. c.* Fit 3. quemlibet Confeſſarium, qui cauſam non dederit interdicto, nec fuerit ſpecialiter interdictus perſonaliter; poſſe hoc Sacramentum miniſtrare tempore interdicti, & in loco interdicto. Secus verò ſi cauſam interdicto dederit, aut fuerit perſonaliter interdictus ſpecialiter; non poterit enim hoc Sacramentum miniſtrare licitè, niſi in periculo mortis conſtitutis; ut ex Suar. Coninch, Filliuc. Alterio, & aliis tradunt Bonac. *l. c. n. 2.* & Caſtropal. *l. c.* Controvertitur tamen: an abſolutio impertita à Confeſſario interdicto, ac tali denuntiato valida ſit? De qua re dubitat Suarez: dicendum tamen, ex vi hujus Cenſuræ non reddi invalidam adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ: eo quia interdictum non privat ordine, aut juriſdictione, ſed uſu Divinorum; adeoque valida erit, licèt peccet Confeſſarius ſic interdictus adminiſtrando; debet enim ſub gravi à tali uſu abſtinere. Sic Alterius *diſp. 4. c. 3. dub. 3.* Bonac. & Caſtrop. *locis citatis*.

6 4. Caſus exceptus eſt adminiſtratio Sacramenti Eucharistiæ tempore interdicti localis, & perſonalis generalis eis, qui in probabili mortis periculo conſtituti ſunt ex infirmitate, vel ex cauſa extrinſeca: ſic eſſet partus difficilis, præliatio, navigatio diuturna, condemnatio ad mortem; dummodo tamen non dederint cauſam interdicto, aut non fuerint ſpecialiter interdicti; cum de jure Divino ſumenda ſit Euchariſtia in periculo mortis. Sic conſtat *ex Cap. Permittimus, de ſent. excom. & cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiſs.* Quòd ſi fuerint ſpecialiter interdicti, miniſtrari eis poterit Euchariſtia, ſi priùs condignam ſatisfactionem præſtiterint; aut cautionem pignoratitiam, vel fidejuſſoriam, aut ſaltem juratoriam præſtiterint de ſatisfaciendo, cum primum poſſint juxta *Cap. Alma Mater, de ſent. excom. in 6.* Poterit autem in articulo illo impertiri abſolutio iſta à quolibet Sacerdote: eo quia tunc nulla habetur caſuum reſervatio: ut ex Suar. Coninch, Filliuc. Alter. & aliis docet Bonac. *de Interd. diſp. 5. pun. 3. §. 2. n. 11.* Extra periculum mortis nec licitum erit ſacram Euchariſtiam miniſtrare, nec recipere in loco interdicto, etiam ſi perſonæ generaliter interdictæ fuerint, ac etiam ſi fuerint innocentes: ratio eſt, quia hæc adminiſtratio, & receptio prohibita erat jure antiquo, ut conſtat *ex Cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiſs. & in jure novo in Cap. Alma Mater cit.* non conceditur aliud præter Divini Sacrificii celebrationem: ut rectè adnotat Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 5. pun. 4. §. 1. n. 11.*

7 Petes 1. quomodo deferenda ſit Euchariſtia moribundis tempore interdicti? Reſp. cum ſolita ſolemnitate deferri debere, ac debito honore, comitantibus ſcilicet Clericis, & aliis ſæcularibus cum candelis accenſis, ac cymbalis pulſatis: ratio eſt, quia quoties in jure aliquid permittitur, cenſetur permitti prout conſuetudine fieri ſolet. Sic colligunt *ex Cap. Sanè, de Celebr. Miſſ.* Navarrus, Covarru. Sayr. Suar. Coninch, Laym. Avila, Alterius, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropal. *de cenſ. diſp. 5. pun. 4. §. 1. n. 10.*

Illud tamen hìc advertendum: quòd Sacerdos deferens tempore interdicti ſacrum Viaticum non poſſit Horas Canonicas, vel aliud Divinum Officium recitare; quamvis poſſit alternatim cum Clericis aliquos pſalmos, orationes, & hymnos privatim recitare, ut aſtantes excitentur ad debitam Euchariſtiæ venerationem: non enim recitantur ad modum Divini Officii, ſed per modum divinæ laudis; ut rectè tradunt Sayr. *lib. 5. Theſ. c. 7. n. 26.* Bonac. *de Interd. diſp. 5. pun. 3. §. 2. n. 1.* & Caſtrop. *l. c.* Poterit quoque in regreſſu ab infirmo oſtendere populo adorandam ſacram Euchariſtiam, & cum illa populo benedicere, publicare quoque ſolitas Indulgentias à Summis Pontificibus conceſſas ob ſacri viatici aſſociationem; ratio eſt, quia interdictum non prohibet ſacræ Euchariſtiæ viſum, oſtenſionem, adorationem, niſi in ſacrificio Miſſæ, ac in divinis officiis; nec benedictio facta cum Euchariſtia, & publicatio Indulgentiarum eſt divinum officium, ſed actus externus juriſdictionis ſpiritualis, qui per interdictum non prohibetur; adeoque licitè fieri hæc poterunt à Sacerdote Viaticum deferente. Sic Suar. Henriq. Ugolin. Sayr. Coninch, Alter. Filliuc. quos referunt, & ſequuntur Bonacina, & Caſtropal. *locis citatis*.

citatis, Hæc omnia fieri poterunt à Sacerdote coram interdictis: eo quia non habetur prohibitio ministrandi Eucharistiam cum suis actibus accessoriis coram interdictis; sed ne ministretur ipsis, nisi præviis conditionibus superiùs explicatis: ut ex Navarro, Henriquez, Avila, Sayro, Armilla, & aliis docent Bonacina *l. c. n.* 2. & Castropalaus *l. c.*

8 Petes 2. an in quatuor anni Festivitatibus, Natalis scilicet Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis B. M. V. in quibus permissum est juxta *Cap. Alma Mater de sent. excom. in 6.* omnibus fidelibus, qui causam non dederint interdicto; nec fuerint specialiter interdicti; Divina participare tempore interdicti localis, vel personalis: possint inquam in talibus Festivitatibus sumere Eucharistiam; & possit illis licitè ministrari? Resp. quamvis communior sententia sit negativa cum Sylvestro, Ugolin. Covarru. Sayr. Avila, Alter. quos refert, & sequitur Bonac. *de Interd. disp.* 1. *pun.* 3. §. 2. *n.* 12. eo quia interdictum privat Eucharistia, præterquam in articulo mortis; ergo privare etiam debet in talibus solemnitatibus: insuper in illis solemnitatibus permittuntur à jure celebrari Divina Officia, & à fidelibus participari; non verò conceditur administratio, & receptio Sacramentorum, quæ longè distat à Divinis Officiis; denique Pontifex *in præcit. Cap. Alma Mater*, solum sermonem habet de Celebratione Missæ, & quomodo Divina Officia celebrari possint; non verò de receptione, & administratione Sacramentorum; ergo nequeunt recipi, & administrari, ut non poterant jure antiquo, quod immutatum perseverat. Verùm licèt venerer hanc communiorem sententiam, attamen opposita sententia affirmativa magnam habet probabilitatem, quæ asserit ut licitum in illis Festivitatibus ministrare Eucharistiam, ac laicos posse illam recipere: ratio est, quia in sententia etiam adversariorum concessum est omnibus Christifidelibus assistere in illis solemnitatibus non solùm Divinis Officiis, sed etiam Sacrificio Missæ; ergo etiam per ipsos adversarios concessum erit Sacerdotibus ministrare Eucharistiam, & laicis illam sumere. Consequentia tenet: quia jure antiquo omnibus assistentibus Sacrificio Missæ concessum erat de ipso Sacrificio participare, & communicare. Addo, quòd Textus non utitur verbo assistere, sed participare; ut innueret, non solùm concedere assistentiam, sed etiam participationem, hoc est, Sanctissimum Christi Corpus in Missa participare posse, cum non detur alia major participatio in Missa, & Divinis Officiis. Confirmatur magis hoc ipsum: quia si in prædicto *Cap. Alma Mater*, vetitum est illis, qui causam dederint interdicto, vel fuerint specialiter interdicti, Eucharistiam sumere, tacitè conceditur illam recipere eis, qui tales non sunt: cum exceptio unius firmet regulam in casibus non exceptis; adeoque solutæ remanent rationes adversariorum. Sic Suar. *de Cens. disp.* 33. *sect.* 1. *nu.* 37. Coninch *disp.* 17. *dub.* 2. *n.* 36. Filliuc. *tract.* 18. *c.* 2. *n.* 32. Paludanus *in* 4. *dist.* 18. *qu.* 8. *art.* 2. *concl.* 7. Federicus *consil.* 111. *n.* 7. Castropal. *de Cens. disp.* 1. *pun.* 4. §. 1. *n.* 13.

9 Ex dictis hucusque infertur 1. posse Sacerdotes, quibus concessum est Missas celebrare, & Divina Officia tempore interdicti; idem dicendum de illis, quibus ex privilegio competit Divinis assistere tali tempore; communicare laicali modo: ratio est eadem, ac supradicta: quia à tempore nascentis Ecclesiæ assistentia sacrificio habet sibi annexam sacram Communionem; ergo omnibus illis, quibus competit sive ex jure, sivè ex privilegio assistere Divino Sacrificio; pariter competit posse de Sacra Eucharistia participare: concesso siquidem principali, & accessorium concessum videtur. Sic Sylvester *verb. Interdictum* 5. *quæst.* 7. Angelus *eod. verb.* Suarez *de Cens. disp.* 33. *sect.* 1. *num.* 35. & 36. Filliuccius *tract.* 18. *cap.* 2. *numer.* 42. & Castropalaus *de Cens. disp.* 1. *pun.* 4. §. 1. *num.* 15.

10 Infertur 2. Religiosos, quibus ex privilegio datum est tempore interdicti assistere Divinis Officiis, & Sacrificio Missæ, sive Viri sint, sive Mulieres; sive Professi, sive Novitii; posse factam Eucharistiam sumere. Quod quidem Privilegium concessum fuisse Mendicantibus ab Innocentio IV. tradunt docti Viri; & consequenter participantibus cum illis. Et nostræ Societati Jesu à Paulo III. ut est in compendio privilegiorum Societatis Jesu *verb. Interdictum*, & *verb. Communicare* §. 8. Sic Navarrus, Henriquez, Sayrus, Alterius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Interd. disp.* 5. *pun.* 3. §. 2. *num.* 9. & Castropalaus *l. c. in fine*.

Infertur 3. teneri fideles tempore interdicti adimplere præceptum communionis annuæ in Paschate; ratio est eadem quæ superiùs allata fuit; nam si permittitur in Paschate interesse sacrificio missæ, & divinis officiis, ac de illis participare; non est cur deobligandi sint fideles à satisfactione talis præcepti. Sic rectiùs Suarez, Coninch, Filliuccius, & omnes illi Doctores, qui asserunt licitum esse eucharistiam sumere in illis festivitatibus, quibus *in cap. Alma Mater*, conceditur, posse de divinis officiis participare, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 1. *pun.* 4. §. 1. *num.* 13. Scio communiorem sententiam hoc denegare quam sequitur Bonacina *de interd. disp.* 5. *pun.* 3. §. 2. *num.* 12. sed ut verum fatear, admiranda potiùs, quàm imitanda. Idem dicendum de satisfaciendo Præcepto audiendi sacrum in illis festivitatibus: tenentur siquidem fideles ad id faciendum ablato impedimento. Sicuti tenentur ad id præstandum habentes speciale Privilegium, sive virtute Bullæ Cruciatæ, sive ex alio capite: ablato namque impedimento urget præceptum ecclesiasticum; quidquid in oppositum dixerint nonnulli. 11

Sacramentum extremæ unctionis administrari nequit tempore interdicti localis generalis, vel particularis; nec ulli personaliter interdicto, sive generaliter, sive specialiter; nisi id fuerit ex speciali Privilegio concessum. Sic *ex cap. Non est vobis, de sponsal. & cap. quod in te, de Pœnit. & Remiss.* docent Navarrus, Suarez, Sayrus, Ugolinus, Henriquez, Avila, Filliuc. Sylvester, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de interd. disp.* 5. *pun.* 3. §. 2. *num.* 4. Cum enim sacramentum istud, quamvis valdè proficuum morientibus non sit simpliciter necessarium; ideo jure merito sancta ecclesia, quamvis Pia Mater ad majorem terrorem, & observantiam ecclesiasticæ disciplinæ hoc sacramentum denegavit fidelibus, adeò ut nec administrari, nec recipi permiserit in loco interdicto, & à personis interdictis. Indulsit tamen sacrum viaticum morientibus deferri, quamvis non sit absolutè, & simpliciter necessarium eis, qui sacramentum pœnitentiæ susceperè: 1. quia de jure divino obligantur fideles ad illud recipiendum in mortis periculo, cui obligatio non extat de extrema unctione. 2. quia in administratione Eucharistiæ non conficitur sacramentum, sed jam confectum ministratur. 3. quia est inter omnia sacramenta & nobilissimum, & æternæ Gloriæ pignus. Sic bene adnotat Panormitanus *in cap. quod in te, de Pœnit. & Remiss. num.* 9. 12

Dubitabis 1. an tempore interdicti concessum sit clericis hoc sacramentum ministrare, vel recipere, si interdicti non fuerint? & ratio dubitandi est, quia ipsis concessum est tempore interdicti sacrificium, ac divina officia celebrare cum suis moderationibus? Resp. negativè: ratio desumitur *ex c. quod in te, de Pœnit. & Remiss.* ubi Pontifex interdicit omnibus hoc tempore extremam unctionem, & ecclesiasticam sepulturam: subdit postea, ecclesiasticam sepulturam concedendam esse clericis interdictum servantibus, absque eo quod mentionem ullam faciat de extrema unctione; ergo signum evidens est, voluisse relinquere prohibitionem extræmæ unctionis. Sic contra Paludanum docent Panormitanus, Sylvester, Covarruvias, Sayrus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 1. *pun.* 4. §. 1. *num.* 17. Non nego tamen, quod religiosi mendicantes, & omnes communicantes cum illis in privilegiis possint tempore interdicti ministrare, & recipere extremam unctionem; ut constat ex Privilegio relato in Compendio Privilegiorum Minorum *verb. unctio extrema*, & in Compend. Privileg. Soc. Jesu. *verb. extrema unctio*, quorum mentionem faciunt Henriquez *lib.* 13. *cap.* 45. *num.* 4. Sayrus *lib.* 13. *Thes. cap.* 7. *n.* 32. & Castrop. *loc. cit. num.* 19. 13

Dubitabis 2. an saltem tempore interdicti administrari possit Extrema unctio fidelibus in illis solemnitatibus supra recensitis, in quibus conceditur ipsis participatio Divinorum? Resp. quamvis nonnulli affirmativam sententiam sustinuerint; nihilominus caret probabilitate, adeoque sustinendum est omnino, non posse: & ratio est, quia prohibitio Extremæ unctionis à Jure facta est absoluta; nec *in Cap. Alma Mater*, in quo Divinorum participatio permittitur pro illis Festivitatibus; comprehenditur Extrema unctio, sed tantùm participatio sacrificii, & Divinorum Officiorum: nec privilegium trahendum est ad diversa, ac disparata; aliàs in prædicto 14

tem-

tempore Ordines conferi possent, saltem initiatis statu Clericali, quod est absonum. Sic Ugolin. Sayr. Suar. Filliuc. Alterius, Covarru. quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 3. §. 3. num. 7.* & Castropalaus *de Cens. disp. 5. pun. 4. §. 1. num. 18.*

15 Dubitabis 3. an si infirmus nullum aliud Sacramentum recipere potuisset, posset illi administrari Extrema Unctio ex præsumpta benignitate S. Matris Ecclesiæ? Resp. benignè hoc sustineri posse: quia non est credendum ex tanta pietate adeo dulcis Matris, velle hoc subsidium in tali circumstantia denegare suis filiis: maximè quia non leviter periclitaretur æterna salus moribundi in casu adjecto absque tali subsidio, & fulcimento, cui periculo satis opportunè reparatur per Sacramentum istud. Sic ex Capeavilla, Laym. & aliis tradit probabiliter Castrop. *l. c. n. 20.* nec dissentire videntur Sayr. *lib. 5. Thes. c. 7. n. 33.* & Card. Bellarm. *Tract. de Extrem. Unct. cap. 8.* varias afferentes congruentias.

16 Sacramentum Ordinis non posse administrari, & recipi tempore interdicti localis, vel personalis à specialiter interdictis, ut certum constat *ex Cap. Non est vobis de Sponsal. & ex Cap. Responso, de sent. excom.* & ratio est, quia interdictum privat perceptione Sacramentorum, ac administratione in loco interdicto, & personis specialiter interdictis, nisi exceptio fiat: cum igitur non constet ex aliquo Textu fuisse factam exceptionem in Sacramento Ordinis; inde est, administrationem, & perceptionem hujus Sacramenti prohibitam esse in loco interdicto, & personis specialiter interdictis. Secus tamen dicendum si populus esset solus interdictus, & in loco non interdicto ordinatio fieret: poterunt tunc Ordines administrari, & recipi in loco non interdicto à proprio Episcopo, vel alieno ex licentia proprii. Sic ex communi sententia tradunt Covarru, Navarrus, Henriq. Sayr, Suarez, Filliuc, Laym. Bonac. quos refert, & sequitur Castropal, *de Cens. disp. 5. pun. 4. §. 1. n. 21.*

17 Petes tamen 1. an etiam hæc prohibitio extendatur ad diem Sabbathi Sancti, in quo à jure permittitur Missa, & solemnitas Paschalis ab ipsa incipit: maximè quia Collatio ordinum eo die alligatur Missæ, & Divinis Officiis, quibus est accessoria? Resp. negativè: ratio est, quia non est ita accessoria, & necessariò connexa collatio ordinum cum Missa, & Divinis Officiis; ut sine illa peragi nequeant, voluntariè enim annectitur: cum Ecclesia tali die non præcipiat ordines conferri, sed tantùm permittit extra tempus interdicti. Sic Paludan, Cuvarruv. Sayr. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 5. pun. 4. §. 1. n. 22.*

18 Petes 2. an si contingeret, quod in Diœcesi interdicta haberetur necessitas Sacerdotum, qui Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ ministrent infirmis; licitum esset tali penuria habita in Diœcesi interdicta Ordines conferre, si commoditas non extaret id efficiendi extra Diœcesim? Resp. quamvis nimis rigidè negativam sententiam sustinuerint Sylvest. Covarruv. Ugolin. penes Castrop. *l. c. n. 23.* eo quia nullibi reperiatur à jure concessa hæc facultas ob talem necessitatem. Nihilominus benigniorem sententiam affirmativam sustinent majori cum probabilitate Panormit. Henriq. Sayr. Villadiego, Laym. Bonac. quos refert, & sequitur citatus Castrop. & ratio est, quia jus permittit aliqua Sacramenta confici, & administrari tempore interdicti, imò Celebrationem Divinorum Officiorum cum debita moderatione; ergo permittere pariter censetur ea, sine quibus talis administratio, & confectio haberi non potest, aliàs frustratoria esset concessio. Loquimur autem in eo casu, quo non posset Episcopus in loco non interdicto ordinare; aut non posset Ordinandos mittere ad Episcopos sibi proximos. Debet tamen eos tantùm Ministros ordinare, qui arbitrio Prudentum necessarii reputantur.

19 Sacramentum Matrimonii non levem dat controversiam Doctoribus, an administrari, & recipi possit in loco interdicto, & à personis generaliter interdictis? Nam à specialiter interdictis contrahi nequit licitè; imò removendi sunt; si contumaces existant, cum ponant obicem gratiæ; nisi fortè contriti, & pœnitentes sint: tunc enim removendi non erunt, cum ex vi interdicti non sit prohibita Matrimonii receptio: ut docent Sylvester, Navarrus, Henriq. Toletus, & alii, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 7. Matr. disp. 8. nu. 5.* In hac tamen controversia acriter à Doctoribus agitata negativam partem sustinent Suarez, Filliucc. Reginal. & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Interd. disp. 5. pun. 3. §. 3. nu. 8.* moventur ex eo, quia Sacramentorum receptio, & administratio generaliter prohibita est tempore interdicti, nisi in casibus à jure expressis, ut statuitur *in Cap. Si Sententia, de sent. excom. in 6.* & quando aliquid generaliter prohibetur, si non inveniatur exceptum; prohibitum censeri debet *ex Clement. 1. §. Porro, de verb. signific.* ergo si Sacramentum Matrimonii non invenitur exceptum, censendum erit prohibitum tempore interdicti: maximè quia cætera Sacramenta, quæ tali tempore administrantur, inveniuntur excepta in Jure. Affirmativam verò sententiam propugnant Panormit. Sylvest. Navarrus, Henriq. Toletus, Avila, Coninch, Sanchez, Laym, Gaspar Hurtad. quos refert; & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 5. pun. 4. §. 1. n. 25.* quam probabiliorem reputo, ac consuetudine firmatam: moveor quia Matrimonium præcipuè est contractus humanus, & civilis, cui annexa est ratio Sacramenti ex institutione Christi Domini; sed similes contractus tempore interdicti non sunt prohibiti; ergo neque prohiberi debent quatenus annexam sibi habent rationem Sacramenti, accessorium siquidem maturam sequitur sui principalis. Nec obstat ratio ab Adversariis adducta: eo quia generalis prohibitio Sacramentorum tempore interdicti intelligi debet de Sacramentis purè spiritualibus, & quæ administranda committuntur Ministris Ecclesiæ: cum igitur Matrimonium tale non sit, & ab ipsis contrahentibus administratur, & recipitur; ideò non fuit necessarium exceptionem facere, cum sub generali prohibitione non comprehendatur.

Quæres 1. an fieri possint tempore interdicti Benedictiones Nuptiales, seu Velationes? Resp. negativè: ratio est, quia sub Officio Divino continentur, & fiunt tempore Missæ adjunctis quibusdam Orationibus, sed nequit Divinum Officium peragi tempore interdicti præsentibus laicis; ergo prohibentur ipsis tales Benedictiones, & Velationes. Quòd si conjuges Privilegium habuerint assistendi Divinis Officiis; tunc poterunt eis benedictiones impertiri januis clausis, exclusis excommunicatis, & interdictis juxta limitationes *in Cap. Alma Mater*. Sic Covarru. Alter. Henriq. Navarrus, Sanch. plures referens, Sayrus, & alii, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp. 5. pun 4. §. 1. n. 28.* & Bonac. *de Interd. disp. 5. pun. 3. §. 3. n. 9.* In Festivitatibus verò Pentecostes, & Assumptionis B. M. V. ubi suspenditur interdictum à celebratione Divinorum Officiorum; solemniter, & publicè fieri poterunt Benedictiones Nuptiales, & Velationes, sicuti fieri solent extra interdictum. Pro Natali Domini, & Paschate extat specialis prohibitio Trid. *sess. 24. c. 10. de Ref. Matrim.*

20

21 Quæres 2. an Conjuges interdicti possint benedictiones Nuptiales accipere in loco non interdicto? Resp. si uterque, vel alter tantùm ex ipsis fuerit specialiter interdictus; non poterit illas accipere, etiam in loco non interdicto, nisi priùs absolutus fuerit: ratio est, quia afficit personam hæc censura, adeoque à Divinis Officiis eam removet, ubicumque extiterit. Quòd si uterque fuerit generaliter interdictus, vel vir tantùm, nec adsit titulus mutationis Domicilii, vel alius quo ab interdicto liberetur; benedici nequibunt; eo quia interdicto durante privantur Divinis Officiis. Bene tamen benedici poterunt, si mulier tantùm, non verò vir fuerit generaliter interdicta: nam in tali casu, quia mulier sortitur forum, honores, ac munera viri sui *ex Leg. Fœmina ff. de Senator. & ex Leg. final. Cod. de Incolis*, ideo benedici poterit, sicuti vir; per virum suum namque non pertinet ampliùs ad communitatem interdictam, adeoque cessat in Muliere interdictum. Sic Suarez, Sanch. Ugolin. Filliuc, Rodriq. Alterius, Sayr. quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 3. §. 3. n. 9. in fine*, & Castropal. *de Cens. disp. 5. pun. 4. §. 1. num. 30.*

CAPUT V.

De secundo effectu Interdicti, Privatione videlicet Divinorum Officiorum.

1 *In loco interdicto prohibentur Divina Officia. Et quid veniat nomine Divinorum Officiorum?*
2 *Explanantur singillatim, quæ veniant sub nomine Divinorum Officiorum.*
3 *Officium B. Virginis, & Defunctorum, ac Psalmi Pœnitentiales, & Graduales veniunt nomine Divinorum Officiorum.*
4 *Veniunt insuper Sacramentalia. Et quænam ea sint?*

5 Assi-

5 *Assignantur aliqua, quæ non comprehenduntur in Divinis Officiis.*
6 *Quænam exceptio facta sit pro celebrandis Divinis Officiis tempore Interdicti?*
7 *Quibus concessum fuit hoc Privilegium.*
8 *In quibus Ecclesiis celebrari poterunt Missæ, & Divina Officia tempore interdicti generalis localis ex concessione Cap. Alma Mater.*
9 *An concessio facta in Cap. Alma Mater; intelligenda tantùm sit pro tempore Interdicti localis generalis; an etiam specialis?*
10 *Prima conditionum, sub quibus facta est concessio; est, quòd submissa voce celebrentur Missæ, & Divina Officia.*
11 *Secunda conditio est, quòd celebrentur Januis clausis.*
12 *Tertia conditio est, quòd excludantur Excommunicati, & Interdicti, nec non Laici non habentes Privilegium.*
13 *Explicantur atiqui casus, in quibus laici admitti possunt.*
14 *Quarta conditio est, quòd non pulsentur Campanæ.*
15 *In quibus anni Festivitatibus suspenditur Interdictum ex Cap. Alma Mater.*
16 *An in Festo Natalis Domini comprehendantur duo dies subsequentes?*
17 *Quandonam incipiunt prædictæ Festivitates, & quando terminantur?*

1 SECUNDUS Interdicti effectus est privare Divinis Officiis: in loco siquidem interdicto prohibentur Divina Officia, nec permissum est personis sive specialiter, sive generaliter interdictis ea celebrare; ut nimis apertè constat *ex Cap. Permittimus, de sent. excom.* Sed dubium insurgit; quid veniat nomine Divinorum Officiorum? Et Communis sententia docet, venire id, quod de se Ordinem Sacrum requirit, & est illi annexum, sive ex institutione Christi Domini, sive Ecclesiæ. Sic Suarez *de Cens. disp. 34. sect. 3. n. 7.* Sayr. *lib. 5. Thes. cap. 5. n. 4.* Avila *5. par. disp. 4 sect. 1. dub. 1.* Coninch *disp. 17. dub. 2. nu. 26.* Bonac. *de Interd. disp. 5. pun. 4. n. 1. & 2.* & Castrop. *de cens. disp. 5. pun. 1. §. 2. n. 1.*

2 Hinc fit 1. sub nomine Divinorum Officiorum venire 1. Sacrificium Missæ. 2. Benedictiones Olei, Chrismatis, Fontis, quæ requiruntur ad Sacramenta confiecienda. 3. Consecratio Templi, vel Altarium, Benedictiones Templi, Sacrarum Vestium, Aquæ benedictæ. 4. Horæ Canonicæ, si in Choro, vel loco ad id specialiter deputato publicè, ac solemniter persolvantur: institutæ siquidem sunt nomine Ecclesiæ, & ut recitentur à Clericis ab ipsamet Ecclesia deputatis. Et quia recitari etiam solent à Monialibus Choro addictis, quæ Ordines Sacros non habent: cum tamen ipsis indulgeatur ab Ecclesia ea solemnis, & publica Horarum Canonicarum recitatio, quæ, quantum est ex se, addicta est Ordini Sacro, & Ministris ab Ecclesia designatis; ideo tempore interdicti etiam ipsis prohibita est talis publica, & solemnis recitatio: ut rectè adnotant Suar. *de Cens. disp. 34. sect. 3. nu. 8.* Laym. *lib. 5. Sum. tract. 5. par. 4. c. 2. n. 2.* & Castrop. *l. c. in fine.* Secus verò dicendum de privata recitatione ipsarum Domi, vel alibi; quia non est publica oratio, sed privata, quæ non est annexa ordini Clericali: ut adnotat Suar. *l. c. n. 13.* Quapropter si tempore interdicti fideles in campo aperto Horas Canonicas recitarent absque ulla solemnitate Ecclesiastica, sed ex privata eorum devotione; id prohibitum non esset: eo quia non fieret ea recitatio à Ministris ab Ecclesia deputatis, & in loco ab eadem designato, sed à privatis fidelibus: ut docuit Sayrus *lib. 5. Thes. c. 5. n. 12.* Idem dicendum de Societatibus, ac Confraternitatibus more consueto canentibus Litanias, Psalmos, & Officium B. Virg. aut Defunctorum, vel alias devotas preces: quia enim non cantantur ab ipsis, ut à Ministris ab Ecclesia deputatis; ideo licitè ipsis, ut à Ministris ab Ecclesia deputatis; id facere possunt tempore interdicti: ut tradunt Calderinus, Tabiena, Majolus, Alterius, Navarrus, Sylvester, Sayrus, Henriquez, Ugolinus, quos refert, & sequitur Bonac. *de Interd. disp. 5. pun. 4. n. 4.*

3 Fit 2. sub nomine Horarum Canonicarum tempore interdicti prohibitarum venire Officium B. M. V. Defunctorum, & Psalmos tum Pœnitentiales, tum Graduales: ratio est, quia conjunguntur cum illis, & sunt partes illarum; & defacto adstricti Choro tenentur ad ea recitanda secundum Rubricas; adeoque eadem ratio militat pro illis, ac pro Horis Canonicis. Sic Suares *de cens. disp. 34. sect. 3. num. 4.* & Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 4. num. 2. in fine.*

Fit 3. prohibita esse tempore interdicti Sacramentalia, quæ nomine Divinorum Officiorum veniunt: Dicuntur autem Sacramentalia omnes Illæ Sacræ Cæremoniæ, quæ spectant ad solemnem Sacramentorum Ritum immediatè, vel præparatoriè, aut consecutivè. Sic sunt solemnis benedictio Nuptiarum, Templorum, Sacrorum Vasorum, & Vestium, solemnis benedictio aquæ cum aspersione in Choro, benedictio Candelarum in die Purificationis B. M. V. benedictio Ramorum in die Palmarum, benedictio Fontis Baptismalis in Sabbato Sancto, benedictio solemnis ab Episcopo facta, Solemnis Professio in Religione, Litaniæ solemniter recitatæ processionaliter cum Cruce, & superpelliceis, Collatio Primæ Tonsuræ. Sic docent Sylvester, Covarruvias, Alterius, Suarez, & alii relati à Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 4. num. 3.* 4

E contra tamen non veniunt nomine Divinorum Officiorum, nec prohibentur tempore Interdicti 1. Benedictio Peræ, & baculi Peregrinorum, necnon benedictio vestium ingredientium Religionem. Sic Henriq. *lib. 13. cap. 44. n. 1.* & innuit Bonac. *l. c. 2.* Ea Officia, quæ ex suo modo non requirunt Personas Ecclesiasticas ad illa deputatas; non enim reputari debent Officia Ecclesiastica communia, sed privata. Sic sunt benedictio Mensæ, Orationes pro itinerantibus, recitatio salutationis Angelicæ, quæ fieri solet horis statutis diei, Litaniæ in Ecclesia, vel extra Ecclesiam sine solemnitate, nec cum veste Sacerdotali, aut superpelliceo, nec dicto Dominus vobiscum: cum soleant hæc omnia à laicis recitari. 3. Adoratio publica Crucis die Veneris Sancti, non adjunctis tamen Orationibus ab Ecclesia institutis pro tali Adoratione: eo quia sunt pars Divini Officii. Idem dicendum de Concione, & Lectione Scripturæ Sacræ; quæ nec sunt, nec reputantur Divina Officia: ut tradunt Navarrus, Suar. Avila, Rodriq. Henriq. Filliuc. Reginal. Alterius, quos refert, & sequitur Bonac. *de Interd. disp. 5. pun. 4. n. 4.* 4. Licita est tempore interdicti Commendatio animæ, quæ videtur annexa Sacramento Pœnitentiæ, quod extra controversiam ministrari potest tempore interdicti. Sicuti etiam recitari poterit confessio generalis, quæ à laicis ante confessionem Sacramentalem recitari consuevit. Sic ex Sayro, Filliuccio, Henriquez, Alterio, Navarro, & aliis docet Bonacina *l. c. versic. Aliqui addunt.*

5

Declaratis jam eis, quæ veniunt nomine Divinorum Officiorum, & quæ prohibentur tempore interdicti localis generalis fieri publicè in loco interdicto; declarandum est, an facta sit aliqua exceptio ab hac prohibitione generali pro recitandis, ac celebrandis Divinis Officiis. Quapropter sciendum, concessam fuisse facultatem non solum in Interdicto locali generali, sed etiam speciali celebrandi semel in hebdomada Divinum Sacrificium ad conficiendam Eucharistiam pro infirmis, ut habetur *in Cap. Permittimus, de sent. excomm.* eis tamen servatis conditionibus, quæ præscribuntur *in Cap. Alma Mater, de sent. excomm. in 6.* quòd videlicet celebretur submissa voce, januis clausis, non pulsatis campanis, & exclusis excommunicatis, & interdictis. Insuper permissum fuisse recitari Divinum Officium à Clericis binis, vel ternis non cantando, sed legendo, sub eisdem conditionibus superiùs dictis: ut constat *ex Cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiss.* Verùm hæ facultates extensæ fuere à Bonifacio VIII. *in Cap. Alma Mater cit.* ad singulos dies: concessit siquidem Clericis posse secretò Missam, ac Divina Officia celebrare in quibuscumque Ecclesiis, & Monasteriis sub his quatuor conditionibus, videlicet januis clausis, submissa voce, non pulsatis campanis, & exclusis excommunicatis, & interdictis. Antequam tamen has singulas conditiones explicemus, resolvenda sunt nonnulla dubia. 6

Dubitabis 1. Quibus concessum fuerit hoc Privilegium? Resp. concessum fuisse Clericis, & Ecclesiasticis Personis, non verò Laicis: omnes siquidem Personæ Ecclesiasticæ, quæ gaudent Privilegio Fori, & Canonis, sive de cætero Sæculares fuerint, sive Regulares; sive Mares, sive Fœminæ, omnes inquam hoc Privilegio gaudent: eo quia omnes revera Clerum componunt, & ad ipsum spectant. Nec ab hoc Privilegio excludendi sunt Clerici conjugati, qui habent conditiones à Trid. requisitas *sect. 23. c. 6. de Refor.* eo quia gaudent Privilegio 7

gio Canonis ; & Fori ; & necessariò adscripti sunt ex mandato Episcopi servitio alcujus Ecclesiæ , cui inservire debent , ac ante Interdictum inserviebant . Sic docent Suarez , Sotus , Avila, Coninch , Layman, quos referunt , & sequuntur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num. 3.* & Bonacina plures referens *de Interd. disp. 5. pun. 4. num. 20.* Nec insuper excludendi sunt Clerici exteri & Advenæ , ut excludendos putavit Archidiaconus in cit. *cap. Alma Mater* : eo quia si isti admitti poterant ad Divina Officia , ut Ministri Ecclesiarum ante Interdictum; etiam admitti poterunt tempore Interdicti ex Privilegio *cap. Alma Mater* , quod extenditur ad quoscumque Clericos , dummodo non fuerint excommunicati, aut causam dederint Interdicto , vel specialiter interdicti fuerint . Sic Navarrus , Covarruvias , Ugolinus , Sayrus , Henriquez , Avila, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. loco citato num. 4.*

8 Dubitabis 2. In quibus Ecclesiis celebrari poterunt Missæ , & divina Officia tempore Interdicti localis generalis ex concessione *cap. Alma Mater* ? Resp. Verba Textus hæc esse : Adjicimus præterea , quòd singulis diebus in Ecclesiis , & Monasteriis Missæ celebrentur , & alia Divina Officia sicuti priùs : adeoque in omnibus Ecclesiis Authoritate Episcopi erectis , ac in omnibus Conventibus , & Monasteriis tam virorum, quàm mulierum hæc omnia peragi poterunt. Idem dicendum de Hospitalibus Authoritate Episcopi erectis , veniunt siquidem nomine Ecclesiæ : cum Privilegium istud in jure insertum latè interpretandum sit : ut docent Covarruvias , Sanchez , Ugolinus , Sayrus , quos refert , & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num. 5.* De Oratoriis verò privatis , & aliis locis non levis est controversia inter Doctores , ac possint in ipsis Missæ celebrari , & Divina Officia ? Et quamvis non desint, qui doceant non posse ; nihilominus communior sententia est , quòd celebrari possint : ratio est , quia *cap. Alma Mater* , concedit celebrari Divina Officia sicuti priùs servatis tamen limitationibus ; ergo si priùs celebrabantur, poterunt etiam celebrari cum illis limitationibus. Et quamvis Textus meminerit Ecclesiarum, & Monasteriorum ; id fecit , quia ibi frequentiùs celebrari solent Divina Officia ; & aliunde Privilegia amplianda potiùs sunt , quàm restringenda . Sic Navarrus *in Sum. cap. 17. numer. 175.* Ugolinus *tab. 5. cap. 8. §. 3. num. 2.* Suarez *de cens. disp. 34. sect. 1. num. 8.* Sayrus *lib. 5. Thes. cap. 5. num. 21.* Henriquez *lib. 13. cap. 46. num. 1.* Avila *5. part. de Cens. disp. 4. sect. 2. dub. 3. concl. 3.* Layman *lib. 5. summ. tract. 5. part. 4. cap. 2. num. 2. versic. 2.* Adnotandum tamen hìc : quòd in locis, in quibus permissum est Missas Celebrare ; poterit non solùm Missa illius diei celebrari , sed etiam alterius sancti , aut ex voto, vel devotione , aut pro defunctis ; cum concessio facta sit absoluta ; & si restringitur , immeritò restringitur : ut docent Covarruvias , Alterius , Sayrus , quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 4. num. 19.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num. 9.*

9 Dubitabis 3. An concessio facta *in cap. Alma Mater*, intelligenda tantùm sit pro tempore Interdicti localis generalis ; an etiam specialis ? Resp Intelligendam tantùm esse pro Interdicto generali locali, non verò speciali : & ratio est : quia Pontifex Bonifacius VIII. in principio Textus loquitur de locis interdicto suppositis ; adeoque de interdicto generali locali sermonem habet: & dispositio Legislatoris facta in Lege ex illius principio interpretationem sumit *ex Leg. 2. ff. de jur. & fact. ignoran.* maximè quia hoc Privilegium factum Clericis desumptum fuit ab illo facto Episcopis celebrandi tempore interdicti *in cap. Quod nonnullis de Privileg.* sed ibi sermo est de interdicto locali generali , non verò speciali , ut expressè dicitur ; ergo etiam de interdicto generali locali accipiendum erit hoc Privilegium , non verò de speciali . Et sic docent Glossa *in cap. Alma Mater , verb. Ecclesiis* , Covarruvias, Navarrus , Toletus, Sanchez , Suarez, Henriquez , Sayrus , Avila , Layman, Coninch , Ugolinus , Filliuccius , Reginaldus, Alterius , quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 4. num. 7. in fine* ; & Castrop. *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num. 10.* Adnotandum hìc ; quòd licèt in interdicto locali speciali non habeat locum Privilegium concessum *in cap. Alma Mater* , celebrandi singulis diebus Missam , & Divina Officia cum suis limitationibus ; bene tamen locum habet facultas concessa *in cap. Permittimus de sent. excomm.* semel in hebdomada celebrandi Missam ob Eucharistiam renovandam pro infirmis. Imò licitum erit, alias Missas celebrare , si non fuerint sufficientes formulæ consecratæ pro infirmis, & necessitas urgeat : nec derogavit juri antiquo novum jus *in cap. Alma Mater* , circa hoc : ut ex Navarro , Sayro, Avila, & Bonac. tradit Castrop. *l. c. in fine* . Adnotandum insuper : quòd licèt tempore interdicti personalis personæ interdictæ sive generaliter , sive specialiter non possint Missas celebrare , aut illas audire , ut communiter habent Doctores ; nihilominus in interdicto personali generali populi nec restringitur permissio facta *in cap. Permittimus* , nec dispositio facta *in cap. Alma Mater* : & ratio est , quia ex vi hujus interdicti nec sunt interdictæ Ecclesiæ , nec Clerici , qui admittuntur ad Divina Officia . Sic Sayrus *lib. 5. Thes. cap. 5. num. 6.*

10 1. Ex quatuor conditionibus præscriptis *in cap. Alma Mater* , à Bonifacio VIII. ad rectum usum Privilegii à se concessi tempore interdicti localis generalis est , quòd submissa voce celebrentur Missa , & alia Divina Officia ? Conveniunt Doctores , quòd ly submissa voce nihil aliud importet, quàm ita celebrentur Missa, & Divina Officia, ut nequeant ab iis , qui extra Ecclesiam sunt , audiri: adeoque sine cantu , aut elatiori voce celebranda erunt : & ratio est , quia cum Privilegium hoc factum sit Clericis , & prohibitio remaneat pro laicis ; ideo ipsis participanda non erunt per cantum.

11 2. Conditio est , quòd celebrentur januis clausis ; ita ut qui prohibentur interesse Divinis Officiis ; nec ea videre possint , nec audire . Hinc fit 1. Omnes portas , per quas aditus habetur ad Ecclesiam ; debere esse clausas : nec sufficit , quod principalis tantùm clausa sit . Et hoc etiam servandum erit in ea porta Ecclesiæ , quæ viam dat ad Claustrum Canonicorum, vel Religiosorum ; si per eam soliti sint ingredi laici in Ecclesiam , etiam rarò , ut omnis occasio tollatur laicis assistendi Divinis : ut ex Alterio rectè adnotat Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 4. num. 6. in fine* . Idem servandum erit in Ecclesia rurali , & remota ; in qua nullum morale periculum adsit , quòd laici veniant ad assistendum Divinis : ratio est , quia lex generalis non immutanda est ob casus singulares , & per accidens : ut ex Suarez tradit Castrop. *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. n. 13.* Portæ tamen non debent ita esse clausæ , ut volentes egredi ab Ecclesia non possint ; sufficit namque , quòd junctæ sint , per quod sufficienter indicatur , non posse alios ingredi præter privilegiatos , & repellendos non privilegiatos tempore , quo Divina Officia celebrantur : quamvis diligentia ista non sit sub præcepto , ut habet Suarez *de cens. disp. 34. sect. 1. num. 2.* Fit 2. Non sufficere portas esse clausas, si perforatæ sint ; adeo ut per foramina , qui extra Ecclesiam sunt ; Divina Officia videre possint , & ea , quæ in Ecclesia peraguntur : quapropter claudenda erunt foramina ista *ex Argum. Clement. 1. de sent. excom.* in qua reprehenduntur Religiosi , eo quia tempore interdicti foramina faciebant in portis Ecclesiarum . Quòd si laici ita curiosi essent, ut per parietes, aut alias juncturas Divina Officia viderent , aut audirent ; tunc Clerici celebrantes excusarentur , quia id fieret præter eorum intentionem : ut bene advertit Avila *5. par. de cens. disp. 4. sect. 2. dub. 3. versic. circa duas.*

12 3. Conditio est exclusis excommunicatis , & interdictis . Quamvis ex hac conditione videatur aliquibus admitti ad Divina Officia tempore interdicti laicos non excommunicatos , nec interdictos , nam Textus solos excommunicatos, & interdictos vult excluso. Nihilominus indubitata sententia est , non posse ad ea admitti laicos nec excommunicatos , nec interdictos , nisi privilegium haberent : ut constat *ex cap. licet , cap. Quoniam Episcopi de Privileg. in 6.* Mens ergo Pontificis fuit , non solùm excludere laicos , si privilegium non haberent , ut supponebat excluso ; sed etiam ipsos Clericos pro quibus Privilegium ferebat , si excommunicati , & interdicti essent ; & à fortiori laicos excommunicatos, & interdictos volebat pariter excluso . Sic Glossa *in cap. Alma Mater verb. Interdictis* , Ancharranus , Geminianus, Francus, Covarruvias, Navarrus , Henriquez , Ugolinus , Sayrus , Suarez, Avila , Layman , Bonacina, quos refert , & sequitur Castrop. *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. n. 15.* Excommunicati tamen , & interdicti , qui excludi debent, debent esse denuntiati tales : eo quia post extravagantem , *ad evitanda scandala* , Concilii Constantiensis hos tantùm vitare debemus . Si verò interdictus denuntiatus post monitionem exire nolit ; Clerici ita cum illo se gerere debent, ac si esset excommunicatus : ratio est , quia Pontifex æquè excludi præcipit excommunicatos , ac interdictos . Quamobrem si celebrarentur Divina in loco interdicto,

desisten-

desistendum esset à celebratione, imò ab ipso Sacrificio, si Canon incœptus non esset, interveniente persona interdicta denuntiata, quæ expelli non potuit; aliàs celebrantes incurrerent irregularitatem, utpotè violantes interdictum. Sic ex communi sententia docent Suarez, Avila, Layman, quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. ex cap. Alma Mater*. Secus verò dicendum, si celebratio fieret in loco non interdicto; tunc enim etiam si adesset interdictus denuntiatus, & monitus exire nollet; non desistendum erit à sacrificio, nec à celebratione Divinorum: eo quia ex una parte non prohibetur communicatio cum interdictis denuntiatis, ut prohibetur cum excommunicatis denuntiatis; ex alia parte jura prohibentia celebrationem Divinorum coram interdicto denuntiato loquuntur de loco interdicto; ergo non est caput cur desistendum sit in loco habili, & non interdicto. Sic Suarez *de cens. disp. 34. sect. 2. num.* 10. Layman *lib. 1. Summ. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 2. versic. Septimo*, & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num.* 15.

13 Nonnulli tamen dantur casus, in quibus laici admitti possunt ad Divina Officia tempore interdicti generalis localis. 1. Quorum est, si admittantur ad actionem aliquam, per quam constitui debent Ecclesiastici: ite esset, si laicus admitteretur ad susceptionem Primæ Tonsuræ; vel admitteretur mulier ad consecrationem in Monasterio: hæ siquidem actiones licèt incipiant in laicis, terminantur tamen ad Ecclesiasticos; ideoque tempore interdicti licitæ erunt servatis conditionibus juris. Sic Suarez *de cens. disp. 34. sect. 3. num. 17.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num. 16.* 2. Est si personæ laicæ non haberent usum rationis, ut essent pueri septennio minores, vel amentes, quorum actiones non reputantur Morales, & Humanæ, adeoque prohibitioni Ecclesiasticæ minimè subjectæ; ut rectè tradunt Covarruvias, Alterius, Henriquez, Suarez, Salas, Avila, Coninch, quos refert, & sequitur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 4. num.* 20. 3. Est necessitas inserviendi Sacrificio: si enim Sacerdos Sacrificaturus nullum reperiret Clericum, qui posset Sacrificio inservire; posset utique adhibere laicum non interdictum denuntiatum; concesso siquidem privilegio, concessa pariter censeri debent ea, quæ necessaria sunt ad ejus usum; ne reddatur inutile: *ut ex Argum. cap. Licet de Privileg. in 6.* docent Covarruvias, Navarrus, Suarez, Avila, Henriquez, Sà, Layman, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num. 16.* 4. Casus est, si Laici privilegium habeant Bullæ Cruciatæ, vel alterius; poterunt enim virtute Privilegii illius admitti ad Divina Officia. Quòd si Privilegium concessum sit singulari Personæ; poterit hæc secum admittere ad Divina Officia omnes domesticos, qui eam de more comitari solent, etiam si Domi ejus non resideant, & etiam si tempore interdicti recepti fuerint; dummodo non sint personaliter interdicti, nec in fraudem interdicti recepti: ratio est, quia aliàs Privilegium esset inutile, si decenti comitatu, ac consueto privari deberet Privilegiatus. Quamvis domestici, & famuli, si Dominum comitentur, possint hoc privilegio frui; secus verò ipso absente: quia non per se, sed ratione comitatus assistere possunt. Sic *ex cap. Licet de Privileg. in 6.* tradunt ex communi sententia Navarrus, Sotus, Alterius, Sà, Toletus, Coninch, Avila, Ugolinus, Filliuccius, Sayrus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 4. num.* 23. & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num.* 16. Extendunt aliqui comitatum ad totam familiam, nempe ad Uxorem, filios, nepotes, servos, & alios, qui ratione potestatis paternæ, vel dominativæ cum Domino privilegiato degunt. Sed larga extensio, ut bene ajunt Alterius *disp. 5. cap. 2. dub. 2.* Castropalaus *loco citato* & alii. Adnotandum hìc: nos locutos fuisse de Privilegio concesso singulari Personæ, non verò de Privilegio Communitati concesso, quod non extenditur ad familiares: ut ex Sayro, & Coninch tradit Castropalaus *loco citato*.

14 4. Conditio est non pulsatis Campanis ob Missam, & Divina Officia: cum enim potiùs à Divinis excludendus sit populus, quàm convocandus; ideo non expedit uti signis consuetis ad convocandum illum. Nomine autem Campanarum veniunt sive magnæ, sive parvæ; imò pulsatio tintinnabuli, seu parvæ campanæ faciliùs extra Ecclesiam audiri potest, & aliunde ad solemnitatem Divinorum Officiorum spectat; adeoque prohibita tempore interdicti. Sicuti etiam prohibetur Organorum sonus, & alia solemnitatis signa: ut constat *ex cap. Quod in te de Pœnit. & Remiss.* Hinc fit: non esse permittendum tintinnabuli sonitum in sacrificio Missæ ad sanctus, & Hostiæ, ac Calicis elevationem: ut docent Sylvester, Navarrus, Covarruvias, Suarez, Coninch, Avila, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num.* 14. Permittunt aliqui Doctores, quos refert, & sequitur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 4. numer. 9.* instrumentum ligneum; eo quia campana non est: sed si exterius audiri potest, redit difficultas prohibitionis; adeoque non uterer. Non prohibetur tamen horologiorum usus ad pulsum campanæ; etiamsi in Turri campanaria alicujus Ecclesiæ reperiretur collocatum: eo quia per se non est signum Divinorum Officiorum, sed potiùs indicatio Horarum etiam ad directionem vitæ Civilis: ut ex Sylvestro, & aliis docet Bonacina *loco citato, numer.* 8. Pulsari tamen licitè possunt Campanæ ad convocandum populum ob concionem audiendam; ad salutandam Beatissimam Virginem horis consuetis dici; ad deferendam Eucharistiam infirmis, & ad illius comitatum; ad ostendendas sacras Reliquias: ratio est, quia hæc omnia non sunt Divina Officia, & pulsatio Campanarum pro Divinis Officiis prohibita est: ut rectè tradunt Suarez *de cens. disp. 34. sect. 1. numer. 19.* Avila 5. *part. disp. 4. sect. 2. dub. 8.* Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*.

In quatuor præcipuis anni Festivitatibus suspenditur 15
interdictum *ex cap. Alma Mater cit.* videlicet in Nativitate Domini, Paschate, Pentecoste, & Assumptionæ Beatæ Mariæ Virginis: quapropter tempore interdicti localis generalis, non verò specialis, licitum erit in dictis Festivitatibus publicè, & solemniter celebrare Missas, & Divina Officia alta voce, januis apertis, pulsatis campanis, exclusis tamen excommunicatis denuntiatis, admissis verò interdictis, etiam illis, qui causam dederunt interdicto, aut fuerint specialiter interdicti; dummodo isti longè sint ab Altari, hoc est non propè Altare accedant, sed ab eo separati existant, ut rubore suffusi aliis præbeant exemplum pertimescendi; nec possunt admitti ad Communionem, vel oblationes: ut habent Suarez, Filliuccius, Coninch, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 4. num.* 14. His Festivitatibus addita fuit à Martino V. *in sua Constitutione*, incipit, *ineffabile Sacramentum*, & ab Eugenio IV. *in sua Constitutione*, incipit, *Excellentissimum*, Festivitas Corporis Christi cum sua Octava, & à Leone X. Festivitas Conceptionis B. Mariæ Virginis cum sua Octava pro tota Hispania: ut habent Henriquez, Avila, Suarez, quos refert & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num.* 17. Aliæ extensiones factæ sunt ex Privilegio speciali aliquibus Religionibus; nam mendicantibus testatur Rodriquez *in explicat. Bullæ Cruciatæ in Additionibus §. 5. num.* 38. concessum fuisse Privilegium suspendendi interdictum in Festivitatibus suorum sanctorum, in Circumcisione Domini, Epiphania, in quatuor Festivitatibus B. Mariæ Virginis, in festis Apostolorum, & in Festo Dedicationis suarum Ecclesiarum. Item ex Privilegio concesso Ordini S. Hieronymi poterunt mendicantes suspendere interdictum in Festo SS. Trinitatis, S. Joannis Baptistæ, S. Marci, S. Lucæ, Omnium Sanctorum, & in Commemoratione Omnium fidelium defunctorum, quatenus Missa major dicitur, & fit Processio. Sed in hoc attendenda erunt verba Concessionis, quæ si facta sit post Tridentinum non ingerit dubitationem; si verò ante Tridentinum docent graves Doctores Navarrus, Garzias referens Declarationem Cardinalium, quos refert, & sequitur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 1. num.* 25. revocatam fuisse per ipsum Tridentinum *sess. 25. cap. 12. de Regul.* Quamvis suam probabilitatem denegare non possim sententiæ asserenti, non fuisse revocatam: eo quia Concilium revocavit Privilegia exemptionis absolutæ ab interdicto, itaut nequeant omnino esse exempti ab observatione interdicti mendicantes; non verò revocavit Privilegia suspendendi illud pro certis Festivitatibus. Sic Henriquez, Rodriquez, Alterius, Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 2. num.* 18.

Inquires 1. An sub Festo Natalis Domini compræhen- 16
dantur duo dies subsequentes S. Stephani, & S. Joannis Evangelistæ; sicuti etiam sub Festo Paschatis, & Pentecostes includantur duo subsequentes dies Festivi? Resp. Quamvis communior sententia doceat, non compræhendi; eo quia aliàs extensio fieri posset ad totam

Octa-

Octavam ; quod nemo concessit : & sic docent Sylvester Navarrus, Henriquez, Sayrus, Suarez, Filliuccius, Alterius, Reginaldus penes Bonacinam *de interd. disp.* 5. *pun.* 4. *num.* 15. & Castropalaum *loco citato num.* 19. Nihilominus suam habet probabilitatem sententia opposita : ratio est, quia in communi omnium sensu, & ex modo ipso loquendi, qui maximè spectandus est in his dubiis, nomine Festivitatis Natalitiæ, & Resurrectionis Domini ac Pentecostes duo dies subsequentes ad illas in honorem talium Festivitatum, ac in ejus solemnitatem celebrantur, esto in illis alii sancti celebrentur ; ergò ad illas specialiter spectare videntur, ac earum Privilegiis frui debent : Et sic defacto praxis obtinuit, ut testatur Castropalaus *l. c.* referens pro hac sententia Sotum, Vivaldum, Avilam, Coninch, & Bonacinam.

17 Inquires 2. Quando nam incipiant prædictæ Festivitates, & quando terminentur ? Resp. Quamvis Festivitates incipere soleant à primis Vesperis earum in Vigilia, ut Doctores omnes fatentur ; nihilominus solùm dubitatur de Paschate, & Pentecoste, an incipiant à Missa Vigiliæ ? Et quidem de Paschate indubitatum est penes me, incipere à Missa vigiliæ ; ratio est, quia vesperæ illius dicuntur in Missa, ac in illa continentur ; ergò à Missa Sabbathi Sancti incipit Paschalis solemnitas. Et sic docent Henriquez, Polanus, Suarez, Sayrus, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 4. *§.* 2. *num.* 20. Major difficultas est de Pentecoste : sed eodem modo dicendum, quòd scilicet incipiat à Vigiliæ Missa ; moveor, quia Missa, quæ in dicta Vigilia celebratur ; spectat ad Festivitatem Pentecostes, & defacto Præfatio, & Communicanda est de Spiritu Sancto ; ergo ab illa incipere debet solemnitas Pentecostes : sic Castropalaus alios referens *loco citato*. Non extendi tamen debet hæc doctrina ad Vigiliam Nativitatis Domini : quia licèt laudes recitentur sub ritu duplici, non ideo sequitur à laudibus Vigiliæ incipere Festivitatem Natalis Domini : maximè quia tum Antiphonæ, tum ipsa Missa demonstrant futuram solemnitatem, non verò incœptam ; sic enim ait : *Hodie scietis, quia veniet Dominus, & manè videbitis Gloriam ejus*. In Natali igitur, & Assumptione B. Mariæ Virginis incipit Festivitas à primis Vesperis, ut in aliis Festivitatibus ; & sic ex Suarez, Polano, Avila docet Castropalaus *loco citato*. Finis verò Festivitatis habetur in Completorio inclusive ; Completorium siquidem ad Officium Festivitatis spectat, illudque Complet. Hoc tamen intelligendum erit secundum diversum modum recitandi Ecclesiarum ; itaut unaquæque Ecclesia in fine sui Completorii, quod sua hora consueta cum solemnitate solita est dicere ; redeat iterum ad interdictum, etiamsi Ecclesia Cathedralis jam Completorium dixerit. Non licèt tamen protrahere Completorium in fraudem Interdicti ; & multò minus licebit, suspensionem Interdicti protrahere finito Completorio. Ut bene docent Medina, Henriquez, Vivaldus, Sayrus, Suarez, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 4. *§.* 2. *num.* 20.

CAPUT VI.

De Tertio effectu Interdicti, Privatione videlicet Ecclesiasticæ sepulturæ.

1 *Interdictum absolutè prolatum, sive Locale sit, sive Personale ; sive Generale, sive speciale privat Ecclesiastica sepultura.*
2 *Quid veniat nomine Ecclesiasticæ sepulturæ, & loci Sacri ?*
3 *Inferuntur nonnulla ex dictis.*
4 *Quinam eximantur, & sub quibus conditionibus à privatione Ecclesiasticæ sepulturæ tempore Interdicti localis, vel Personalis generalium ?*
5 *An hoc Privilegium Clericis concessum extendatur ad interdictum Locale speciale ?*
6 *An quilibet fidelis, qui non fuerit specialiter interdictus possit publicè sepeliri in loco Interdicto in illis Festivitatibus, in quibus de jure, vel ex Privilegio suspenditur Interdictum ?*
7 *An laicus habens Privilegium assistendi Divinis Officiis, & Sacramenta recipiendi tempore Interdicti ; possit ex vi hujus privilegii habere Ecclesiasticam sepulturam ?*
8 *An Interdictus dementiatus sepeliendus semper sit extra Locum Sacrum ?*

PRIVATIO Ecclesiasticæ sepulturæ est effectus Interdicti absolutè prolati, & absque ulla restrictione ; sive Interdictum locale sit, sive Personale ; sive Generale, sive speciale. Nam si Interdictum sit locale generale, privat Ecclesiastica sepultura in omni eo loco ; si verò speciale, privat Ecclesiastica sepultura in eo speciali loco interdicto. Idem dicendum de personali, quod si generale sit, privat omnes personas generaliter interdictas Ecclesiastica sepultura ; si verò speciale, privat speciales personas sepultura Ecclesiastica. Sic *ex Clement.* 1. *de sepult. cap. Quod in te de Pœnit & Remiss. cap. Si civitas de sent. excom. cap. Ut Privilegia de Privileg. & cap. Episcopor. de Privileg. in* 6. docent Communiter Doctores. Extenditur hic effectus Interdicti absolutè prolati ad omnes fideles non solùm adultos, & rationis compotes ; sed etiam infantes, & amentes, nec rationis compotes ; si Interdictum fuerit Generale sive locale, sive personale : & ratio est, quia si Interdictum generale fuerit locale, locus sacer jam fit incapax recipiendi cadaver cujuscumque sive adulti sive infantis, vel amentis : ut rectè tradunt Sanchez, Nav. Sayr. Ugol. Henriq. Suarez, Filliuc. Alter. quos refert, & sequitur Bonac. *de interd. disp.* 5. *pun.* 5. *nu.* 9. Si verò fuerit personale generale, cum non solùm adulti, sed etiam infantes, & amentes constituant communitatem illam personaliter interdictam ; ideo non solùm adultos, sed etiam infantes, & amentes privare debet Ecclesiastica sepultura. Sic Doctores superiùs citati, quamvis dissentire videatur Suarez *de cens. disp.* 38. *sect.* 3. *num.* 4. 1

Nomine Ecclesiasticæ sepulturæ, ac loci sacri venit locus ille, qui per Episcopum benedictus fuit, ac designatus in sepulturam fidelium, etiam si Cœmeterium fuerit, vel alius locus, ubi Divina peraguntur. Prohibetur insuper pompa funeralis Ecclesiastica, qua corpora fidelium deferri solent ad sepulturam : ut docent Sayr. Suar. Filliuc. Alter. quos refert, & sequitur Bonacina *de interd. disp.* 5. *pun.* 5. *n.* 1. Extra tamen locum sacrum, etiamsi interdictus fuerit ; humari poterunt corpora fidelium, sicuti etiam in loco sacro non interdicto. Sublato postea Interdicto fideles, qui in campo, vel alio loco ab Episcopo designato, quamvis non benedicto, sepulti fuere ; exhumandi sunt, & in loco sacro sepeliendi ; ut docent Navarrus, Henriquez, Suarez, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun* 4. *§.* 3. *num.* 1. 2

Ex dictis fit 1. Non posse admitti ad Ecclesiasticam sepulturam laicos, etiam non interdictos tempore Interdicti localis Generalis : cum impedimentum habeatur ex parte loci. 2. Posse eos admitti, si non fuerint personaliter Interdicti, nec causam dederint Interdicto culpabilem, in loco sacro non interdicto : eo quia nec impedimentum extat ex parte personæ, nec ex parte loci. 3. Posse laicos non personaliter interdictos, qui mortui sunt in loco interdicto, transferri ad alium locum non interdictum, ibique sepeliri : nam Interdictum locale generale non respicit absolutè personas, sed locum interdictum. Sic ex Suarez, Henriquez, Reginaldo, & aliis docet Bonacina *de interd. disp.* 5. *pun.* 5. *num.* 2. 4. *&* 5. 3

Ab hac privatione Ecclesiasticæ sepulturæ tempore Interdicti localis generalis, vel personalis eximuntur Clerici, dummodo non fuerint Interdicti specialiter personaliter, nec causam culpabilem Interdicto dederint, aut Ecclesiasticum Interdictum violaverint per actionem propriam Clericorum, nec cum Laicis communem : sic constat *ex cap. quod in te de Pœnit. & Remiss.* Adnotandum tamen : quòd nomine Clericorum intelliguntur omnes Personæ Ecclesiasticæ, sive sæculares, sive Regulares sint ; sive viri, sive mulieres, aut Novitii, ac etiam ipsi Clerici Conjugati, si habitum, & tonsuram deferant, ac ab Episcopo servitio alicujus Ecclesiæ adscripti fuerint juxta ea, quæ superiùs diximus. Quatuor autem conditiones præscribuntur *in cap. cit.* ad rectum usum hujus Privilegii Clericis concessi. 1. Quarum est, ut sepultura detur in Cœmeterio Ecclesiæ. Et quamvis videatur excluſa Ecclesia per hæc verba ; nihilominus usus invaluit, quòd in Ecclesia sepeliantur ; eo quia usus fuit Pontifex verbo, *Cœmeterio*, non ut Ecclesiam excluderet, sed quia tunc temporis mos erat in Cœmeterio sepelire fideles, & solùm in Ecclesia Magnates sepeliebantur *ex Argum. cap. Nullus* 13. *quæst.* 2. Et sic docent Covarruvias, Henriquez, Avila, Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 4. *§.* 3. *numer.* 3. 2. Est, ut fiat non pulsatis campanis, ut dictum est de Officiis Divinis. 3. Ne fiat cum solemnitate Ecclesiastica videlicet, non verò Civili, & humana, quæ non prohibetur : ut tradit Suarez *de cens. disp.* 35. *sect.* 1. *numer.* 8. 4. Denique est, ut fiat

ut fiat cum silentio, omissis videlicet Divinis Officiis more Ecclesiastico recitandis. Poterit tamen Missa, & Divinum Officium celebrari in Ecclesia juxta Privilegium *cap. Alma Mater*, servatis limitationibus ibi præscriptis: ut advertit Suarez *l. c. num. 9.*

5 Inquires 1. An hoc Privilegium Ecclesiasticæ sepulturæ Clericis concessum extendatur ad Interdictum locale speciale? Resp. Quamvis Innocentius, Joan: Andreas, Summa Astensis, relati à Castropalao *de cens. disput. 5. punct. 4. §. 3. numer. 8.* docuerint extendi non debere: eo quia *in cap. quod in te de Pœnit. & Remiss.* ubi fit concessio sepulturæ Ecclesiasticæ Clericis; sermonem habet Pontifex de Interdicto locali generali, non verò speciali. Nihilominus communior, & probabilior sententia docet, posse Clericum in Ecclesia specialiter interdicta sepeliri cum limitationibus *in præcit. cap. Quod in te*, præscriptis; dummodo Clericus fuerit illius Ecclesiæ. Et licèt magis expediens videatur; si commodè fieri possit, illum in Ecclesia non interdicta sepelire; attamen non habetur obligatio id efficiendi: ratio est, quia ex nullo Textu colligi potest, Clericum esse excluſum ab Ecclesiastica sepultura in loco specialiter interdicto. Et quamvis *cap. Quod in te*, mentionem faciat Interdicti generalis, non excluſit tamen speciale: fecit siquidem mentionem Interdicti generalis, non verò specialis; eo quia frequentius est generale. Sic Panormitanus, Sylvester, Covarruvias, Henriquez, Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. punct. 4. §. 3. numer. 8.* Potior difficultas est de Clericis exteris, & non addictis Ecclesiæ specialiter interdictæ; an inquam possint in illa sepeliri eodem modo, quo possunt Clerici illi addicti? Denegant satis probabiliter Panormitanus, Sylvester, Covarruvias, Henriquez relati à Castropalao *loco citato*: eo quia si habent Ecclesias non interdictas, non est cur sepeliri possint in interdicta. Sed hoc argumentum probat tantùm convenientiam, quam non denego; non verò obligationem, de qua fit quæstio. Ideo sua probabilitate non caret sententia docens, etiam Clericos non addictos Ecclesiæ specialiter interdictæ posse in ea sepeliri *juxta cap. Quod in te*, cum suis limitationibus: ratio est, quia nullus Textus afferri potest restringens sepulturam Clericorum tempore Interdicti specialis ad propriam Ecclesiam: maximè quia si Privilegium concessum Clericis *in cap. Alma Mater*, quoad Divina Officia celebranda non restringitur ad Clericos propriæ Ecclesiæ, sed etiam ad exteros, ut superiùs innuimus; etiam & illud non erit restringendum. Sic Hostiensis, Paludanus, Sayrus, Suarez, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato in fine*.

6 Inquires 2. An quilibet fidelis, qui non fuerit specialiter interdictus; possit publicè, & solemni Ritu sepeliri in loco interdicto in illis Festivitatibus, in quibus de jure, vel ex speciali Constitutione Apostolica suspenditur Interdictum? Resp. Quamvis non denegem suam probabilitatem sententiæ affirmanti, quam docent D. Antoninus, Sylvester, Angelus, Tabiena, Navarrus, Henriquez, Vivaldus, Sayrus, Sotus, penes Castropalaum *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 3. num. 4.* quos sequitur Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 5. num. 7.* Eo quia quibus communicatur vivis, communicari etiam potest cum eisdem mortuis *ex cap. Sanè 24. quæst. 2.* ergo si Clerici in his Festivitatibus communicant cum fidelibus laicis vivis, etiam communicare possunt cum eisdem mortuis. Insuper Ecclesiastica sepultura prohibetur propter Divina Officia; ergo si hæc conceduntur in illis Festivitatibus, pariter conceditur sepultura. Denique Privilegium concessum *in cap. Alma Mater*, latè interpretandum est; ergo non solùm extenditur ad Divina Officia, sed etiam ad Ecclesiasticam sepulturam. Ut verum tamen fatear, probabiliorem reputo sententiam denegantem: ratio est, quia privatio Ecclesiasticæ sepulturæ est effectus Interdicti non solùm distinctus, sed etiam diversus à privatione Divinorum Officiorum, ut patet *ex cap. Si civitas de sent. excom. in 6. & ex cap. Episcoporum de Privileg. in 6.* ergo si denegatur laicis tempore Interdicti generalis localis Ecclesiastica sepultura, & solis Clericis conceditur *ex cap. Quod in te de Pœnit. & Remiss.* nec *in cap. Alma Mater*, fit revocatio talis denegationis, & prohibitionis; dicendum est, non posse laicis concedi. Magis confirmatur solutione rationum pro adversa sententia allatarum: & in primis conceditur, posse communicare cum defunctis, quibus communicare potest cum ipsis viventibus; sed in ea re, in qua communicari potest; cum igitur communicari tantùm possit cum ipsis in Divinis Offitiis, non verò in Ecclesiastica sepultura; ergo non rectè infertur concessio Ecclesiasticæ sepulturæ. 2. Negatur, sepulturam Ecclesiasticam prohiberi propter Divina Officia, sed per se; & defacto conceditur Clericis sine Divinis Officiis. 3. Quamvis latè interpretandum sit Privilegium *cap. Alma Mater*; nihilominus non erit interpretandum ultra proprietatem verborum; adeoque interpretandum erit cum sua latitudine circa Divina Officia, non verò circa Administrationem Sacramentorum extra Divina Officia, vel circa Ecclesiasticam sepulturam. Sic Glos. *in clement. 1. de sepult. verb. A jure*, Covarruvias plures referens, Ugolinus, Majolus, Suarez, Avila, Coninch, Filliuccius, Gaspar Huttadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 3. num. 5.* quibus addendi Paludanus, Alterius, Abbas relati à Bonacina *loco citato*.

Inquires 3. An si laicus haberet Privilegium assistendi Divinis Officiis tempore Interdicti, ac Sacramenta recipiendi; posset ex vi Privilegii hujus Ecclesiasticam sepulturam habere? Resp. Negativè: ratio est, quia Privilegium Ecclesiasticæ sepulturæ est quid distinctum à Privilegio assistendi Divinis Officiis, ac Sacramenta recipiendi; nec comprehenditur sub istis Privilegiis sic expressis. Secus tamen esset, si Privilegium haberet, ut posset ad Divina admitti. Privilegium siquidem sub hac generalitate Divinorum concessum videtur, Ecclesiasticam sepulturam comprehendere, ac omnes Interdicti effectus suspendere. Sic Suarez, Coninch, Ugolinus, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4, §. 3. num. 7.* 7

Inquires 4. An Interdictus denuntiatus sepeliendus semper sit extra locum sacrum? Resp. Quamvis Interdictus specialiter, ac talis denuntiatus, si decedat absque absolutione Censuræ, & nullum contritionis signum dederit; nec ulla probabilis opinio extet contritionis; sepeliendus sit extra locum sacrum. Nihilominus si signa contritionis dederit, vel saltem attenta qualitate, & conditione personæ probabilis Opinio habeatur, quòd non decesserit è vita absque contritione, & pœnitentia; poterit Ecclesiasticæ sepulturæ tradi, præstita priùs absolutione indirecta ab Interdicto; ut docent Sayrus alios referens, Rodriquez, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 3. num. 11.* Si verò interdictus tantùm fuerit ab Ingressu Ecclesiæ; tunc si ante mortem pœnitentiæ signa dederit, etiam si absolutus non fuerit; poterit in loco sacro sepeliri; & ratio est, quia hoc Interdictum videtur apponi, usque dum pœnitentiam egerit; ergo si pœnitentiam egit, sepeliri poterit, Sic *ex Argum. cap. Is, cui de sent. excomm. in 6.* docent Sayrus *lib. 4. Thes. cap. 9. num. 18. in fine* & Castropalaus *loco citato num. 12.* 8

CAPUT VII.

De Quarto effectu Interdicti, exclusione videlicet ab Ingressu Ecclesiæ.

1 *An ad incurrendum hunc effectum requiratur specialis sententia?*
2 *Interdictus ab Ingressu Ecclesiæ privatur exercitio Ordinis sacri in Ecclesia.*
3 *Privatur insuper auditione Divinorum Officiorum in Ecclesia.*
4 *An Interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit Missas celebrare, aut Divina Officia audire in Cœmeterio.*
5 *An etiam privetur ingressu Ecclesiæ, quando Divina non celebrantur?*
6 *An privetur Sacramenta recipere in Ecclesia?*
7 *An concessio facta Interdictis in cap. Alma Mater, pro quatuor Festivitatibus extendatur ad Interdictos ab ingressu Ecclesiæ?*
8 *Quæ dicta sunt de Interdicto ab ingressu Ecclesiæ, intelligenda etiam sunt de suspensione ab ingressu Ecclesiæ.*

QUAMVIS hic effectus exclusionis ab ingressu Ecclesiæ tribui soleat suspensioni, ut constat *ex cap. Is, cui, & cap. Medicinalis de sent. excomm. in 6.* 1

tribui

tribui etiam solet Interdicto : ut deciditur *in cap. sacro de sent. excomm. in 6. & in cap. Is , cui cit.* Ad incurrendum tamen hunc effectum requiritur specialis sententia : & ratio est , quia non est absolutè connexus cum Interdicto , sed est veluti quoddam novum Interdictum : ut rectè adnotat Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 4. num. 1.*

2 Interdictum igitur ab Ingressu Ecclesiæ hos effectus parit : 1. Est privatio Exercitii Ordinis sacri in Ecclesia , adeoque in illa non poterit interdictus Missam celebrare , aut Sacramenta ministrare . Quòd si Ordines sacros in Ecclesia exercuerit , fit irregularis : eo quia Interdictum violat per exercitium Ordinis sacri , ut sanctum est *in cap. Is , cui de sent. excomm. in 6.* Nomine Ecclesiæ intelligitur hìc quodlibet Templum authoritate Episcopi designatum ad sacra peragenda , ut constat *ex cap. penult. de Immun. Eccles.* Poterit tamen sic interdictus in Tentorio e.g. aut privato Oratorio Missas celebrare , aut Sacramenta Ministrare : ratio est , quia prohibitio facta est pro Ecclesia , non pro quolibet loco ; & cum versemur in odiosis , interpretatio strictè facienda erit . Sic Sylvester , Navarrus , Covarruvias , Suarez , Avila , Sayrus , Coninch , Filliuccius , Reginaldus , Sà , Layman , quos referunt , & sequuntur Bonacina *de Interd. disput. 5. punct. 5. numer. 11.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 4. num. 2.*

3 2. Effectus est , non posse Interdictum ab ingressu Ecclesiæ audire in Ecclesia Divina Officia , ut patet *ex eod. cap. Is cui cit.* itaut si ea audierit , mortaliter peccet , utpotè violans Interdictum in re gravi . Non incurrit tamen Irregularitatem , cum non violet illud per exercitium Ordinis sacri : ut ex Covarruvia & aliis docet Bonacina *loco citato*. Hæc doctrina procedit in auditione formali Divinorum Officiorum , quando videlicet ex proposito audit Divina Officia : nam si materialiter tantùm id eveniret , non peccaret graviter , nec Interdictum violaret : ut si transiens per Ecclesiam tempore Divinorum Officiorum aliquid audiret ; non enim censeretur formaliter audire , aut interesse Divinis Officiis : ut bene tradunt Navarrus , Henriquez , Avila , Coninch , Suarez , Alterius , quos refert , & sequitur Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 5. num. 11.* Qui addit ex Suarez , Coninch , Reginaldo , Navarro , Avila , Covarruvia contra Sylvestrum , Alterium , Filliuccium , & alios , non peccare graviter talem interdictum , si Ecclesiam ingrediatur tempore Divinorum Officiorum , & ibi oret privatim , etiam si reconditum , vel repositum sit venerabile Sacramentum Eucharistiæ : eo quia non dicitur formaliter Divina Officia audire , aut illis interesse , sed materialiter . Secus tamen esset , si extra Ecclesiam positus Missam audiret , aut Divina Officia , quæ in Ecclesia celebrantur ; tunc enim licèt materialiter cum corpore esset extra Ecclesiam ; formaliter tamen , & cum animo esset intra illam .

4 Quæres hìc 1. An hic interdictus possit Missas celebrare , aut Divina Officia audire in Cœmeterio ? Resp. Quamvis Paludanus *in 4. dist. 18. quæst. 7. art. 3. concl. 2.* & Glossa *in cap. Is , cui de sent. excom. in 6. verb. Cœmeterio* putarint non posse : eo quia accessorium sequi debet naturam Principalis ; & vilipenderetur Interdictum Ecclesiæ , si liberum remaneret Cœmeterium . Nihilominus communis sententia oppositum docet : ratio est , quia in rigore Cœmeterium non est Ecclesia ; & Pontifex *in cap. Is , cui cit.* expressè dixit : hunc interdictum non posse sepeliri in Ecclesia , aut Cœmeterio ; loquens verò de Divinis Officiis solùm expressit Ecclesiam , non verò Cœmeterium ; ergo evidenter significavit , velle prohibitionem Divinorum Officiorum in Ecclesia , non verò in Cœmeterio . Sic Aitcharranus , Geminianus , Navarrus , Covarruvias , Ugolinus , Sayrus , Filliuccius , Reginaldus , Alterius , quos referunt , & sequuntur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 5. num. 11.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 4. num. 3.* Nec obstat , quòd accessorium sequi debeat naturam Principalis ; hoc enim intelligi debet in favorabilibus , non verò in Odiosis , nisi accessorium exprimatur . Nec eluditur interdictum istud , quia non afficit Ecclesiam , sed personam in ordine ad Ecclesiam ; nec interdictus ab ingressu Ecclesiæ , est interdictus ab ingressu Cœmeterii , quamvis Cœmeterium sit accessorium Ecclesiæ .

5 Quæres 2. An interdictus ab ingressu Ecclesiæ non possit Ecclesiam ingredi , etiam quando non celebrantur divina ? Resp. Quamvis attento rigore verborum videatur Textus directè prohibere ingressum Ecclesiæ , & consecutivè celebrationem , & auditionem Divinorum ; maximè quia *in cap. Latorem 33. quæst. 2.* cuidam Matricidæ imponitur prohibitio ingrediendi per annum in Ecclesiam ; & subditur , ut ante fores Ecclesiæ stans , orans , & deprecans Deum perseveret : adeoque videtur ex mente Pontificis , non posse Ecclesiam ingredi & sic docuerunt Calderinus , Panormitanus , Tuschus , Ugolinus , Suarez , Filliuccius , Alterius relati à Castropalaò *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 4. num. 5.* Nihilominus suam probabilitatem habet sententia docens , non prohiberi ingressum Ecclesiæ , dum Divina non peraguntur : & ratio est , quia prohibitio potiùs accipienda est formaliter , & ex fine præcipuo , quàm materialiter ex sono verborum : nam Templa formaliter , & ex primaria intentione Ecclesiæ instituta sunt ad Sacra peragenda , ac Divina Officia celebranda ; & ad hunc finem convocatur in eis populus ; ergo his cessantibus ingrediens Templum non censetur formaliter illud ingredi , & ex intentione , ac institutione Ecclesiæ ; adeoque ingrediens non censendus erit violare prohibitionem . Imò superiùs innui , non peccare graviter interdictum , qui transiens per Ecclesiam breviter oret tempore Divinorum Officiorum privatim , & non cum animo assistendi illis . Nec obstat *cap. Latorem citatum*, eo quia ibi non est sermo de Censura , sed de pœnitentia specialiter imposita Matricidæ , & defacto ei permissum fuit elapso primo anno in duobus sequentibus stare , vel orare in Ecclesia inter audientes . Sic Innocentius , Navarrus , Covarruvias , Costa , Sayrus , Avila , Layman , Bonacina referens alios , quos citat , & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 4. num. 5.*

6 Quæres 3. An Interdictus ab ingressu Ecclesiæ prohibeatur Sacramenta in ea recipere ? Resp. Licèt satis probabiliter docuerint Angelus , Sylvester , Sayrus , Suarez , Coninch , Alterius , penes Bonacinam *de interd. disp. 5. pun. 5. num. 12.* non posse : eo quia non minus Ecclesia instituta est ad Divina conficienda , quàm ea recipienda ; ergo si privatur interdictus à conficiendo , privabitur à recipiendo . Insuper receptio Divinorum Sacramentorum est quid nobilius assistentia Divinis Officiis ; ergo si privatur assistentia Divinorum Officiorum , potiori jure privabitur receptione Sacramentorum . Sed his non obstantibus suam etiam probabilitatem habet sententia affirmans : & ratio est , quia pœnæ non sunt extendendæ absque manifesto Textu , vel ratione ; sed nullus Textus afferri potest extendens hanc prohibitionem ad receptionem Sacramentorum , cum solùm extendatur ad celebrationem , & auditionem Divinorum , ac Ecclesiasticam sepulturam ; ergo gratis extenditur ad receptionem Sacramentorum . Nec obstant rationes adductæ : quia licèt Ecclesia instituta sit ad receptionem Sacramentorum ; quia tamen hæc non expressè prohibetur ; poterit fieri extra celebrationem Missæ , & Divinorum Officiorum . Insuper licèt major sit Sacramentorum receptio præ assistentia Divinis Officiis ; non inde tamen rectè infertur prohiberi , sed ad summum quod potuerit prohiberi . Sic Henriquez , Avila , & alii , quos referunt , & sequuntur Bonacina *loco citato* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 4. num. 7.* Addit Bonacina ex Avila , & aliis , posse sic interdictum exercere actus Jurisdictionis pro foro exteriori in Ecclesia , ut esset excommunicare &c. Non verò posse sacramentaliter absolvere , eo quia absolutio Sacramentalis est actus Ordinis , qui prohibetur taliter interdicto in Ecclesia .

7 Quæres 4. An concessio facta Interdictis *in cap. Alma Mater* , pro quatuor Festivitatibus in ipso contentis extendatur ad interdictos ab ingressu Ecclesiæ . Resp. Affirmativè : ratio est , quia si conceditur absolutè interdictis , qui efficaciùs excluduntur à Divinis Officiis ; posse illis interesse in quatuor Festivitatibus à Jure expressis ; pariter concedi debet interdictis tantùm ab ingressu Ecclesiæ , qui minùs efficaciter excluduntur à Divinis Officiis : ut docent & rectè Suarez *de cens. disput. 35. sect. 4. num. 5.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. punct. 4. §. 4. num. 9.*

8 Adnotandum hìc ex Sayro , Suarez , Filliuccio , quos refert , & sequitur Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. 5. num. 12. in fine*, quod ea , quæ usque adhuc dicta sunt de Interdicto ab ingressu Ecclesiæ ; etiam intelligenda sunt de suspensione ab ingressu Ecclesiæ , cum ferè eædem rationes militent utrobique .

CAPUT

CAPUT VIII.

De aliis effectibus Interdicti; deque ejus Violatione; & de Pœnis ob ejus Violationem.

1 *Quomodo Interdictum privet Jurisdictione?*
2 *Quomodo privet consecutione Indulgentiarum?*
3 *Quomodo privet Suffragiis, & bonis Ecclesiæ?*
4 *Laici Interdictum violantes Sacramenta recipiendo, aut assistendo Divinis Officiis graviter peccant.*
5 *Explicantur varii casus particulares, quibus violare possunt laici Interdictum, & graviter peccare.*
6 *Clerici tam Sæculares, quam Regulares violantes Interdictum, quodcumque fuerit, graviter peccant ex genere suo, nisi levitas materiæ excuset.*
7 *Quænam censenda sint levitas materiæ in celebrando, vel assistendo Divinis Officiis?*
8 *An Clerici non servantes Interdictum ob gravem metum à Principe incursum excusentur à peccato, & à pœnis impositis violantibus illud?*
9 *An Clerici ob exercitium Ordinum minorum tempore Interdicti peccent graviter illud sic violando?*
10 *Clerici scienter Interdictum violantes ipso facto Irregularitatem incurrunt.*
11 *Clerici non interdicti, si in loco non interdicto admittant interdictos ad Divina, aut illis Sacramenta ministrent, vel Ecclesiasticam sepulturam; graviter peccant, quamvis irregulares non sint.*
12 *Clerici, Religiosi, & Moniales Interdictum locale violantes redduntur inhabiles ad Electionem tam activam, quam passivam.*
13 *Clerici etiam Regulares Interdictum locale violantes suspenduntur ab Officio, & Beneficio, & consequenter à jurisdictione.*
14 *Religiosi violantes Interdictum locale generale in suis Ecclesiis, servatum à Cathedrali, vel Parochiali Ecclesia; incurrunt ipso facto excommunicationem, etiamsi Interdictum nullum fuerit.*
15 *Laici Interdictum violantes nullam pœnam ipso jure incurrunt; quamvis excommunicationem incurrant in quatuor casibus, qui explicantur.*
16 *Pœnæ ferendæ ob violationem Interdicti relinquuntur arbitrio Judicis.*
17 *Pœna imposita violantibus Interdictum quoad sepulturam Ecclesiasticam est excommunicatio.*
18 *Qualis Communicatio prohibita sit fidelibus cum Interdictis?*

1 ULTRA quatuor enumeratos Interdicti effectus solent alii tribui ipsi. Et 1. Privatio jurisdictionis: verùm in hac re distinguendum est. Nam si sermo sit de Interdicto absolutè lato, non privat Jurisdictione sive temporali, sive spirituali; sive fori interioris, sive exterioris; & contentiosi, excepta tamen Jurisdictione in administratione aliquorum Sacramentorum, ac in Officiis Divinis: & ratio est, quia ex nullo Textu colligi potest privatio prædictarum Jurisdictionum; ut tradunt Navarrus, Covarruvias, Ugolinus, Henriquez, Sayrus, Sylvester, Suarez, Avila, Alterius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Interd. disp. 5. punct. 6. num. 1.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 5. num. 1.* Quapropter absolutè interdictus excommunicare, & suspendere poterit, nec non à talibus Censuris absolvere: cum hæc spectent ad Jurisdictionem, non verò ad exercitium Ordinis. Poterit insuper proferre sententias, Beneficia concedere, ac Indulgentias, testamentum condere, & his similia: quia hæc nullo jure prohibita sunt ipsi, ut habent præcitati Doctores. Si verò sermo sit de Interdicto ab ingressu Ecclesiæ, quamvis eodem modo discurrendum sit; nihilominus aliquod discrimen intercedit: eo quia interdictus ab ingressu Ecclesiæ privatur omni usu Jurisdictionis in Ecclesia, qui spectet ad Sacramentorum administrationem, & Celebrationem Divinorum Officiorum, ut superiùs diximus: quapropter licèt absolutè interdictus possit absolutionem Sacramentalem in Ecclesia impertire, non poterit tamen id efficere interdictus ab ingressu Ecclesiæ, ut constat *ex Argum. cap. Sacro de Sent. excom. & ex cap. Is, cui de sent. excom. in 6.* & docent præcitati Doctores.

2 2. Tribuitur interdicto privatio consecutionis Indulgentiarum. Sed interdictum per se non causat talem effectum: cum nullibi cautum sit, hanc privationem Indulgentiarum addici alicui interdicto: esto per accidens possit talem effectum causare; ut si quis personaliter fuerit interdictus specialiter ob gravem culpam, cujus non pœniteat; cum sit ergo in peccato mortali, non potest Indulgentiam consequi; vel si ratione interdicti non possit ea opera, quæ injunguntur ad consecutionem Indulgentiæ, præstare. Sed hoc impedimentum consecutionis non provenit formaliter, & immediatè ab interdicto: ut adnotant Alterius *disp. 7. cap. 2. in fine*, Sayr. referens Ugol. *lib. 5. Thes. cap. 9. n. 27.* Bonac. *de interd. dis. 5. pun. 6. n. 4.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 4. §. 5. num. 2.*

3 3. Tribuitur interdicto Privatio Suffragiorum, & bonorum Ecclesiæ. Sed etiam hic effectus immeritò tribuitur Interdicto per se & formaliter, cum ex nullo Textu constet. Non nego tamen, quod per accidens possit interdictus privari his bonis; si videlicet culpa gravi, & peccato gravetur. Attamen ex hoc non sequitur, quòd ex vi Interdicti excluſus sit à participatione talium bonorum, & quòd Ecclesia non possit pro tali interdicto, sicuti pro cæteris fidelibus suas deprecationes facere. Sic Sayrus *loco citato num. 26.* & Castropalaus *l. c. num. 3.*

4 Violatio Interdicti potest fieri à Laicis, & à Clericis; adeoque de singulis distinctim dicendum erit. Jam verò laici Interdictum violare poterunt recipiendo Sacramenta sibi prohibita, vel assistendo Divinis officiis. Si Sacramenta receperint, & fuerint personaliter interdicti, vel ea in loco interdicto receperint; graviter peccabunt ex genere suo: ratio est, quia directè faciunt contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi, qualis est receptio Sacramentorum: maximè quia si Sacerdotibus prohibita est illa Sacramentorum administratio, prohibetur laicis eorum receptio, aliàs cooperarentur Sacerdotum peccato. Sic Suarez, Coninch, Laym. Gaspar Hurtadus, & alii passim, quos refert & sequitur Castrop. *de cens. disp. 5. pun. 5. num. 4. in fine* & Bonac. alios referens *de interd. disp. 5. pun. 7. nu. 1.* Si verò interdictum violaverint Divinis Officiis assistendo, etiam secluso contemptu Ecclesiæ, violentia, fraude, dolo, metu &c. Grave peccatum erit ex genere suo: ut sustinent Innocent. D. Antonin. Suar. Filliuc. Coninch, Bonac. cum aliis, Gaspar Hurt. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n. 5.* contra nonnullos putantes, in hoc casu esse tantum peccatum veniale: ratio est, quia assistentia Divinis Officiis est ex se materia gravis, & si quis ad eam ex voto obligaretur, extra omne dubium graviter peccaret non assistendo; ergo graviter peccabit assistendo, si assistentia prohibita fuerit; adeoque minùs rectè dixerunt, qui docuerunt, esse ex genere suo peccatum veniale; & à fortiori, qui docuerunt, nullum peccatum esse. Et magis patet nostra sententia ex eo, quòd reputatur Privilegium magni ponderis, posse Divinis assistere tempore Interdicti.

5 Conveniunt ferè omnes Doctores; graviter peccare laicos, 1. si pulsatis campanis, ac publico præcone præsumant convocare Populum ad Divina audienda, illisque assistendo in loco interdicto. 2. Si impellant Clericum ad publicè, & solemniter celebrandum Divina in loco interdicto. 3. Si præsumant impedire, ne exeant è loco sacro excommunicati, aut interdicti, si fuerint à Clero admoniti. 4. Si ipsimet admoniti à Clero exire renuerint. Quæ omnia continentur *in Clement. Gravis de sent. excom.* 5. Si violenter se ingesserint Divinis, gravem siquidem injuriam Ecclesiæ irrogarent. 6. Si dolo, & fraude Clericos se fingerent; vel Privilegium habere assistendi Divinis: deciperent enim in re gravi ministros Ecclesiæ. Idem dicendum, si Clerico persuaderent celebrare in loco interdicto, fingentes non esse interdictum. 7. Si more Ecclesiasticorum Officia Divina solemniter peragerent: gravem namque injuriam irrogarent usurpando statui Clericali usum Ordinis. 8. Si personaliter interdicti Divinis assistant.

6 Clerici tum Sæculares, tum Regulares interdictum violantes sive personale fuerit, sive locale; sive generale, sive speciale ministrando Sacramenta, vel illa recipiendo, graviter peccant ex genere suo: faciunt enim contra Ecclesiasticam prohibitionem in re gravi: sic communiter Doctores. Idem dicendum, si illud violant quoad Divina Officia in loco interdicto, vel ipsi interdicti fuerint: violatio namque interdicti sive localis, sive personalis grave peccatum est ex genere suo, quocumque modo fiat; nisi excuset ignorantia inculpabilis, vel parvitas materiæ: ut ex communi sententia docent Toletus, Sayr. Suar. Coninch, Bonacina, Laym. Gasp. Hurt. quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 5. num. 1.*

7 Petes 1. Quænam censenda sit levitas materiæ in celebrando, vel assistendo Divinis Officiis in loco interdicto sine moderatione præscripta *in cap. Alma Mater*, itaut peccatum veniale tantùm committatur? Resp. Hoc regulariter remittendum esse arbitrio prudentis viri putantis,

non

non esse notabilem partem illam, cui assistitur: ut docent præcitati Doctores. Hinc fit: non esse censendam violationem partis notabilis Divinorum Officiorum, si Sacerdos celebrans in loco interdicto; permittat, ostium Ecclesiæ esse apertum, dum Evangelium legitur, vel dum fit Offertorium, aut dum recitantur Orationes post Communionem. Imò si dum Sacerdos celebrat missam, contingat Ostium relinqui apertum ab ingredientibus; non teneri interrumpere statim Sacrum Ministerium, donec claudatur; sed prosequi poterit, etiamsi antequam claudatur ostium, dicatur Epistola, vel Evangelium; sufficit enim præcavere, ne nimia sit dilatio claudendi: semper namque servanda est decentia in celebrando pro opportunitate loci, & temporis. Sic Suarez *de cens. disput.* 34. *sect.* 4. *num.* 13. & Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 5. *num.* 2.

8 Petes 2. An Clerici non servantes Interdictum ob gravem metum à Principe incussum, ob pœnam videlicet carceris, relegationis, verberum, vel amissionis bonorum excusentur à peccato, & à pœnis violantibus Interdictum injunctis? Resp. licèt præcisè attenta obligatione Præcepti Ecclesiastici, & Censuræ non adstringantur Clerici, & quod de Clericis dicitur, intelligendum erit de aliis ad observationem Interdicti obligatis; ad ipsius Interdicti observationem cum tanto gravi incommodo juxta ea, quæ passim à Doctoribus traduntur circa observationem Præceptorum Ecclesiasticorum. Nihilominus si cum obligatione Præcepti istius, & Censuræ concurrat etiam Præceptum Divinum, vel Naturale, uti frequenter concurrere solet teste experientia; certum, & indubitatum esse debet, non excusari neque à peccato, neque à pœna: ut si metus incuteretur in contemptum Fidei, Religionis, aut Potestatis Ecclesiasticæ; sicuti in bonum Commune, ne scandalum oriatur, quod ex violatione Interdicti oriretur. Et ratio ulterior est, quia bonum Fidei, Religionis, Potestatis Ecclesiasticæ, sicuti Boni Communis, ne scandalum oriatur; præponderat bono propriæ vitæ, ac cæteris bonis externis, quæ sunt in inferiori gradu; adeoque ad defensionem boni supradicti propria vita, & alia bona externa profundenda erunt. Et etiamsi urgente gravi metu Principis ex observatione Interdicti aliqua inconvenientia sequantur, ut Populi indevotio, grave periculum errores inducendi, & similia mala; non ideo tamen desistendum erit ab observatione illius; nam graviora inconvenientia sunt, & longe detestabiliora mala sequuntur ex inobservatione Interdicti, ac Præceptorum Summi Pontificis, & aliorum Prælatorum; ex simili namque inobedientia originem suam trahere solent Hæreses, & Schismata: ut sancte habet D. Cyprianus *lib.* 5. *epist.* 3. *ad Sanctum Cornelium Pontificem*.

Quod si quæras: quomodo dignoscendum, quando gravis metus incutitur in contemptum Potestatis Ecclesiasticæ, Fidei, aut Religionis? Breviter respondeo, quòd quamvis ex circumstantiis, & ex modo tendendi clarè dignosci possit; nihilominus hæc Regula tradi solet: Si incutiens metum ad celebrandum, vel assistendum Divinis Officiis post latum Interdictum, ante tamen Interdictum nil de his curare solebat; apertè constat, & rectè præsumi debet, id directè facere, ne Ecclesiæ, vel Pontifici, aut Prælato obediatur. Idem dicendum de celebrante: si is raro celebrare solebat ante Interdictum, & post illud sæpe celebrat; censendus erit directè id facere in contemptum Interdicti, & ne obediat Censuræ latæ; nisi fortè ex circumstantiis alia præsumptio fortior appareat, id non fieri in contemptum: sed hoc opus, hic labor. Ita Alterius *disp.* 8. *cap.* 6. *dub.* 2. & Bonacina *de Interd. disp.* 5. *pun.* 7. *num.* 3.

9 Petes 3. An Clerici graviter peccent tempore Interdicti, si illud violent exercitio Ordinum Minorum? Resp. negativè: ratio est, quia Ministeria, & Officia horum Ordinum non exercentur à Clericis, tamquam propria hujus Ordinis; cum possint etiam exerceri à laicis, ut nostris hisce temporibus passim fit, & usu receptum est; ergo non videtur materia adeo gravis, ut possit grave peccatum constituere, aut irregularitatem inducere. Sic ex Suarez, Avila, Reginaldo, & aliis docent Bonacina *de Interd. disp.* 5. *pun.* 7. *nu.* 4. *versic. Dixi*, & Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 5. *num.* 3.

10 Pœnæ ob violationem Interdicti addictæ Clericis violantibus illud scienter sunt sequentes. 1. est: quòd si Clerici personaliter, vel generaliter Interdicti, aut in loco interdicto Missam celebrent, aut alium actum exerceant Ordini Sacro annexum; ipso facto Irregularitatem incurrunt: ut constat *ex cap.* 1. *de sent. & re judic. in* 6. *Cap. cum Medicinalis*, *cap. Is*, *qui*, *§. is verò*, *& cap. Is cui*, *de sent. excomm. in* 6. Eamdem etiam Irregularitatem incurrunt Clerici non interdicti, si in loco generaliter Interdicto celebrent, non servatis conditionibus *in Cap. Alma Mater*, appositis: & ratio est, quia Privilegium celebrandi in loco interdicto factum est Clericis sub illis limitationibus, ergo si eas non servant, verè interdictum violant per exercitium Ordinis Sacri, adeoque verè irregularitatem incurrunt. Sic Sylvester, Sayrus, Covarruvias Henriquez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 6. *nu.* 1.

11 Clerici tamen non interdicti, si in loco non interdicto admittunt Interdictos ad celebrationem Missæ, & Divinorum Officiorum; aut illis Sacramenta ministrent, vel Ecclesiasticam Sepulturam; quamvis graviter peccent, non incurrunt tamen irregularitatem: & ratio est, quia pœna Irregularitatis solum incurri solet in casibus à Jure expressis; cum ergo Jus non exprimat casum istum, ideo irregularitas non incurritur. Sic Navarrus, Ugolinus, Suarez, Filliuccius, Avila, Sayrus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de interd. disp.* 5. *punct.* 7. *numer.* 18. Interdicti nihilominus sunt ab ingressu Ecclesiæ, donec de hujusmodi transgressione ad arbitrium ejus, cujus Sententiam contempserunt, satisfecerint competenter *ex cap. Episcoporum*, *de Privileg. in* 6. Et quamvis ad hoc Interdictum incurrendum requirant Navarrus, Henriquez, Avila, Suarez, & alii penes Castropalaum *de cens. disput.* 5. *punct.* 6. *num.* 2. quòd Clerici debeant esse exempti à Jurisdictione Ordinaria Episcoporum; quorum sententia probabilis est. Nihilominus probabiliorem reputo sententiam asserentem, extendi etiam ad non exemptos: ratio est, quia Textus ait: Ne Clerici Sæculares, vel Regulares, quantumcumque exemptionis, seu libertatis Sedis Apostolicæ Privilegiis communiti, cujuscumque Ordinis, Religionis, Status, vel Conditionis existant, scienter celebrent, vel celebrare faciant &c. & ly quantumcumque non appositum fuit ad restringendam dispositionem factam, sed ad eam ampliandam: ut bene docet Sayrus *lib.* 5. *Thesau. cap.* 14. *num.* 8.

12 2. Pœna est: quòd Clerici, Religiosi, & Moniales Interdictum locale violantes: redduntur inhabiles ad electionem tam activam, quàm passivam *ex cap. is*, *qui*, *§. is verò*, *de sent. excom. in* 6. *& ex cap.* 1. *de Postulat. Prælat.* repellitur siquidem in hoc Cap. ut indigna persona, quæ Interdictum violaverat. Et sic docent Sylv. Sot. Henriq. Suar. Sayr. plures referens, Coninc. Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 6. *n.* 3. Extendunt pœnam istam plures ex relatis Doctoribus ad violantes Interdictum personale, quæ quidem sententia mihi non displicet.

13 3. Pœna est, quòd Clerici etiam Regulares violantes interdictum locale suspenduntur ab Officio, & Beneficio, & consequenter à Jurisdictione: & sic docent Glossa *in cap. fin. de Excess. Prælator. verb. Irritas*, Covar. *in cap. Alma Mater* 2. *par.* §. 2. *n.* 2. Avila 5. *par. disp.* 5. *dub.* 4. Suar. *de cens. disp.* 34. *sect.* 4. *n.* 16. & Laym. *lib.* 6. *sum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 3. *n.* 3. Nihilominus sua probabilitate non caret Sententia opposita docens, hanc pœnam non esse latæ, sed ferendæ Sententiæ: eo quia *in cap. Tanta*, *de excess. Prælat.* non annullantur Sententiæ illæ ob Interdicti violationem, sed quia iniquè latæ fuerunt. Sic docent Sayr. plures referens *libr.* 5. *Thes. cap.* 14. *n.* 12. Coninc. *disp.* 17. *dub.* 4. *n.* 71. Bonac. *de interd. disp.* 5. *pun.* 7. *n.* 4. & Castrop. *de cens. disp.* 5. *pun.* 6. *nu.* 4.

14 4. Pœna est contra Religiosos violantes interdictum locale generale illud non observando in suis Ecclesiis, quando servatur à Cathedrali, vel Ecclesia Matrice Oppidi, aut Ecclesia Parochiali; ultra enim pœnas superiùs dictas incurrunt excommunicationem ipso facto, etiamsi interdictum nullum fuerit: ut statuitur *in Clemen.* 1. *de sent. excom.* & docent Navar. Sylv. Avila, Sayr. Ugol. Suar. Sà, Filliuc. Coninch, quos refert, & sequit. Bonac. *de interd. disp.* 5. *pun.* 7. *n.* 4. *versic. Dixi*.

Laici violantes Interdictum nullam pœnam ipso Ju-

re incurrunt; cùm nulla in jure statuta sit, & expressa præter illos quatuor Casus *in Clement. Gravis. 2. de sent. excom.* contentos: si videlicet aliquem coegerint celebrare Divina Officia in loco interdicto; aut alios interdictos vocaverint ad illa; vel ipsi prohibuerint, ne Interdicti exeant, postquam à celebrantibus admoniti fuerint; aut ipsi etiam admoniti exire recusent post admonitionem. In his enim Casibus ligantur excommunicatione majori: ut ex Navarro, Sayro, Coninch, & aliis docet Bonac. *l. c. nu.* 2.

16 Pœnæ ferendæ ob violationem Interdicti relinquuntur arbitrio Judicis, spectata semper qualitate delicti: ut statuitur *in cap. Authoritate, de Privileg. in 6.* Hinc est, quòd Clerici violantes Interdictum locale privandi sint Beneficiis *ex cap. Postulastis, §. Quæsivistis, de Cleric. excom. ministr.* & sic docent Panormitanus *ibid. n.* 5. Covarruvias *cap. Alma Mater, par.* 2. §. 2. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *Thesau. cap.* 14. *num.* 7. Qui advertit *nu.* 8. cum Suarez *de cens. disp.* 34. *sect.* 4. *num.* 7. non debere hanc pœnam privationis Beneficiorum executioni mandari, nisi Clerici Interdictum violantes post monitionem sub pœna excommunicationis extiterint rebelles, & contumaces. Sic colligunt *ex cap. Clerici, de Cleric. excom. minist.* & advertit ibi Glossa *verb. Moniti.* Religiosi tamen, sicuti & Moniales ob violationem talis Interdicti in arctiora monasteria recludendi erunt *ex cit. cap. Postulastis.*

17 Pœna denique imposita violantibus Interdictum quoad Sepulturam Ecclesiasticam in casibus non permissis: ut si interdictum in loco non interdicto sepeliant; vel in loco interdicto aliquem sepeliant; est excommunicatio major, & est eadem, quæ lata est contra sepellentes excommunicatum in loco sacro, ut statuitur *in Clement.* 1. *de sepultur.* Requiritur tamen necessario ad hanc excommunicationem contrahendam, quòd interdictus sepultus denuntiatus fuerit. Adnotandum tamen: quòd interdictus sepultus in loco non interdicto, aut non interdictus sepultus in loco interdicto exhumandi non erunt, nisi certo constet, impœnitentes ex hac vita decessisse. Sic ex Suar. Sayr. & aliis docet Castrop. *de cens. disp.* 5. *pun.* 6. *nu.* 8.

18 Inquirendum hìc remanet: qualis nam communicatio prohibita sit fidelibus cum Interdictis? Resp. si de laicis loquamur, nullam aliam communicationem ipsis prohiberi in Divinis, nisi in Ecclesiastica sepultura: nequeunt enim interdictos denunciatos in Ecclesia sepelire; aut non interdictos in loco interdicto. In Civilibus tamen libere possunt cum Interdictis etiam denuntiatis communicare. Si verò sermo sit de Clericis, interdicitur eis, ne coram interdictis Divina celebrent; aut eos admittant ad Sacramenta, vel Ecclesiasticam Sepulturam. Quòd si Clerici regimen Ecclesiæ habeant, tenentur expellere, dum Divina celebrantur, tam non interdictos à loco interdicto, quàm interdictos à loco non interdicto *ex Argum. cap. Non est vobis, de sponsal.* Cæterùm in rebus Civilibus, & humanis non habent prohibitionem communicandi: & ratio est, quia non tenemur vitare interdictos denuntiatos, nisi in iis tantum, in quibus sunt interdicti: cum igitur interdicti tantum sint in Divinis Officiis, Sacramentis, & Ecclesiastica sepultura; ideo in iis tantum communicatio prohibetur, non verò in aliis: ut ex Henriquez tradit Bonacina *de interd. disp.* 5. *pun.* 7. *num.* 20.

CAPUT IX.

De Relaxatione, & Absolutione Interdicti, & qualiter cesset.

1 *Relaxatio, & Absolutio interdicti Personalis facienda est; ut diximus de censuris in Communi. Interdictum cum limitatione temporis, aut sub conditione cessat per lapsum temporis, aut posita conditione.*
2 *Ab interdicto lato in puram pœnam absolvere non poterit, nisi ille, qui sententiam tulit, aut ejus Superior.*
3 *Non cessat interdictum absolute latum in Clerum ob delictum ab ejus Prælato commissum, si Prælatus moriatur; nec cessat in Populo ob delictum Principis latum, si Princeps moriatur.*
4 *Quomodo cesset interdictum deambulatorium?*
5 *Interdictum Locale cessat ex se, & absque ulla absolutione, si totaliter cesset subjectum illius?*
6 *Interdictum latum ad reprimendam contumaciam sine tempore determinato, nec adjecta conditione non cessat recedente contumacia.*
7 *Ab interdicto locali sive generali, sive speciali non reservato posito à Jure absolvere potest Episcopus, vel alius habens Jurisdictionem quasi Episcopalem.*
8 *Ab interdicto Personali Generali potest tantum absolvere ille, qui Jurisdictionem habet in Communitatem illam.*
9 *Nec Parochus, nec Religiosi habentes Privilegium absolvendi à censuris absolvere possunt ab interdicto Locali, aut Personali Generalibus.*
10 *Ab interdicto Personali speciali non reservato possunt absolvere Episcopus, & Religiosi habentes Privilegium absolvendi à censuris.*
11 *An interdictum suspendi possit quoad aliquos suos effectus immediatos manente ipso interdicto?*
12 *An interdictum censendum sit reservatum per hoc, quòd sit annexum excommunicationi reservatæ?*
13 *An possit dari Absolutio interdicti ad cautelam?*
14 *An censendum sit sublatum interdictum per hoc, quòd non servetur ab eo, qui illud tulit?*
15 *Quanam Forma servanda sit in Relaxatione Interdicti?*

RELAXATIO, & Absolutio Interdicti Personalis 1
facienda est eo modo, quem superiùs explicavimus cum de Censuris in Communi. Interdictum tamen appositum cum limitatione temporis, aut sub aliqua conditione, transacto eo tempore, vel conditione apposita cessat absque alia absolutione: & ratio est, quia Censura non operatur ultra intentionem ferentis illam, & ultrà verba illam exprimentia. Sic communis Sententia cum Panormitano, Sylvest. Henriquez, Ugolino, Sayro, Avila, Suarez, Coninch, Layman, & aliis, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de interd. disp.* 5. *pun. ult. nu.* 1. & Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 7. §. 1. *nu.* 1. Ut autem cesset ante finitum tempus, vel ante conditionem appositam, indiget absolutione, seu dispensatione; quæ ab alio præstari nequit, nisi ab illo, qui interdictum tulit, vel ab ejus Superiore: ut *ex cap. si civitas; & cap. si sententia, de sent. excom. in 6.* docent Toletus, Sayrus, Avila, Suarez, Coninch, Layman, Bonac. quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. n.* 2. Idem dicendum de Interdicto absolutè lato, quod non cessat per lapsum temporis, sed auferendum erit per Absolutionem ab eo impertitam, qui illud tulit, vel ab ejus Superiore, aut ab alio habente facultatem Delegatam juxta ea, quæ diximus ex communi sententia de Censuris in Communi.

Ab Interdicto lato in puram pœnam, etiamsi abs- 2
que ulla limitatione latum fuerit; absolvere non poterit, nisi ille, qui sententiam tulit, aut ejus Superior, cum Inferior facultatem non habeat mutandi Sententiam à Superiore Judice latam: ut docent Navarrus, Suarez, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 5. *pun.* 7. §. 2. *n.* 2. Poterit tamen Episcopus ab hoc personali Interdicto absolvere, si occultum fuerit delictum, ob cujus causam Interdictum impositum fuerit: ea enim facultas tribuitur Episcopis à Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* & sic docent Henriq. *lib.* 13. *cap.* 35. *n.* 2. Avila 5. *par. de cens. disp.* 6. *dub.* 6. *concl.* 1. & Castropal. *l. c.*

Non cessat Interdictum absolutè latum in Clerum ob 3
delictum ab ejus Prælato commissum, si Prælatus moriatur; sicuti non cessat Interdictum absolutè latum in Populum ob delictum sui Principis, si hic moriatur: ratio est, quia absolutè latum fuit Interdictum in Clerum, aut Populum; non verò sub conditione vitæ, vel mortis Prælati, aut Principis, & usque ad tale tempus; adeoque mortuis ipsis perseverare debebit, ac absolutione tollendum erit. Sic Alter. *disp.* 11. *cap.* 3. *col.* 6. & Bonac. *de interd. disp.* 5. *pun. ult. n.* 1. *in fin.*

Quomodo verò cesset interdictum deambulatorium, 4
quando videlicet non interdicitur certus locus, & determinatus; sed incertus, & indefinitus per ordinem tamen ad certam, & determinatam personam; ut fuit Interdictum latum *in cap. Non est vobis, de sponsal.* contra Regem Angliæ, qui per vim detinebat uxores suorum filiorum: interdixit siquidem omnes illas Provincias, in quibus detinebantur uxores illæ, aut in eas trans-

transferebantur; donec in eis extitissent. Resp. cessare per solam mutationem personæ absque alia Absolutione: sic interdictum *in cit. cap. latum* durabat in Provincia, dum Uxores illæ ibi extitissent, quibus recedentibus cessabat ex se absque ope Absolutionis: erat siquidem ad tempus latum, & dependenter à conditione existentiæ Uxorum illarum. Sic Alterius, & Bonacina *locis supracitatis*.

5 Quamvis interdictum locale cesset ex se, & absque ulla absolutione, si totaliter cesset subjectum illius: ut si Ecclesia propè ripam fluminis posita foret interdicta, & alluvione fluminis ripam exuperantis tota absorberetur. Nihilominus si solum remaneret, & pavimentum illius destructis parietibus tantum; remaneret pavimentum illud interdictum, adeout in eo corpora fidelium humari non possent: ratio est, quia non solum ædificia interdicta sunt, sed potiori jure pavimentum, quod est basis ædificiorum: ut bene docent Suarez, Reginaldus, Filliuccius, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 5. n. 2.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 7. §. 2. n. 3.* Eodem modo discurrendum est de interdicto personali contra Communitatem lato: nam si hæc omnino cessat, cessabit pariter Interdictum contra ipsam latum; cessat siquidem subjectum, cui inesse debet: & sic docent communiter Doctores. Solum controvertitur inter ipsos: an si destructa Communitate aliquis ex illa superstes sit, ligetur interdicto? Et quamvis indubitatum sit, hunc remanere interdictum, si causam dederit interdicto Communitatis: eo quia respectu ipsius non solum est interdictum generale, sed etiam speciale. Nihilominus si causam non dederit interdicto, communior sententia docet, non remanere ligatum interdicto: & ratio est, quia interdictum Communitatis non ligat singulares personas, nisi quatenus Communitatem constituunt, & sunt partes illius; ergo si illa destructa cessant esse partes Communitatis, cessabit Interdictum in illis: sic communior sententia teste Castropalao *l. c.* quidquid in contrarium senserit Alterius cum paucis: eo quia in superstite perseverant Jura Communitatis *ex Argum. Leg. sicut municipis, ff. Quod cujusque univers.* Sed Lex ista solum probat, singulos Communitatis retinere Jura favorabilia Communitatis, non verò pœnalia.

6 Interdictum latum ad reprimendam contumaciam sine tamen tempore determinato, nec adjecta conditione aliqua; non tollitur, nec cessat recedente contumacia, nisi præstetur satisfactio, & impertiatur absolutio; & ratio est, quia recessus à contumacia non est terminus interdicti, sed finis, qui per interdictum obtineri debet: cum interdictum non appositum fuerit usque ad recessum contumaciæ, sed absolutè appositum fuit, ut recessus fiat ab illa. Et defacto *in cap. Quamquam, de Censib.* ubi Pontifex censuras excommunicationis, & Interdicti fert contra exigentes tributa ab Ecclesiasticis personis; & statuit: Quòd nec ab excommunicatione absolvantur, nec ab Interdicto relaxationem obtineant, donec exacta plenè restituerint, & de transgressione satisfecerint competenter; ergo clare constat, Interdictum latum ad reprimendam audaciam illam indigere satisfactione, & absolutione, ut cesset, etiamsi contumacia cessaverit. Sic Suarez, Layman, Gaspar Hurtadus, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. punct. 7. §. 2. num. 4.*

7 Inquirendum hìc remanet: supposita necessitate absolutionis in Interdicto, à quonam impertienda sit? Resp. 1. ab Interdicto Locali, sive generali, sive speciali non reservato posito à Jure posse absolvere Episcopum, vel alium habentem jurisdictionem quasi Episcopalem in illo loco: & ratio est, quia ad actum istum requiritur Jurisdictio fori contentiosi. Sic constat *ex cap. nuper, de sent. excom.* & docent Avila, Coninch, Alterius, Reginaldus, Suarez, Henriquez, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. ult. n. 5.* & Castrop. *de cens. disp. 5. pun. 7. §. 2. n. 5.* Secus dicendum, si interdictum reservatum fuerit, aut latum à Pontifice tamquam ab homine; tunc enim Episcopus caret hac facultate, cum inferior jurisdictionem non habeat in superiorem. Solum ergo absolvere poterit Legatus à latere Pontificia gaudens authoritate; aut alii, quibus hæc facultas delegata fuerit.

Resp. 2. ab Interdicto personali generali posse tantum absolvere illum, qui Jurisdictionem habet in Communitatem illam; nam alius ab illo non solum non poterit absolutè absolvere, sed neque quoad singulares personas: & ratio est, quia aliàs vis, & efficacia Interdicti jam enervaretur, si singulares personæ ab alio quàm à ferente Interdictum absolvi possent: cessaret siquidem Interdictum Communitatis, si singulares personæ singillatim sic absolvi possent: ut ex Suarez, Coninch, Layman, Filliuccio, & Bonacina tradit Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 7. §. 2. nu. 7.*

Hinc sequitur: nec Parochum, nec Religiosos, ha- 8
bentes Privilegium absolvendi à Censuris, posse absolvere ab Interdicto locali, vel Interdicto personali generali: & ratio est, quia nec Locus, nec Communitas subjiciuntur Sacramento Pœnitentiæ, pro quo facultatem habent Parochus, & Religiosi gaudentes tali privilegio. Sic ex Suarez, Reginaldo, Filliuccio, Alterio, & aliis docet Bonac. *de interd. disp. 5. pun. ult. n. 6.*

Resp. 3. ab Interdicto speciali personali non reserva- 9
to posse absolvere tam Episcopum, quàm Religiosos habentes privilegium absolvendi à Censuris: nam ab interdicto speciali personali reservato non poterit alius absolvere præter illum, cui facta est reservatio, vel ejus Superior, aut Delegatus. Sic passim Doctores cum Henriquez, Avila, Layman, & aliis, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 7. §. 2. n. 7.* Solum controvertitur de Parocho, an possit ab hoc interdicto absolvere. Et quamvis denegent Henriquez, Sayr. Avila penes citatum Castrop. Nihilominus communis Sententia affirmat: nam si datum est Parocho, posse absolvere ab aliis Censuris; non est, cur denegetur, posse ab hoc interdicto, nec inde ullum sequitur inconveniens: præcipuè quia sic colligitur *ex cap. nuper, de sent. excom.* & sic docent Suar. Coninch, Filliuc. Reginald. Alter. Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de interd. disp. 5. pun. ult. n. 6.* & Castrop. *de cens. disp. 5. pun. 7. §. 2. n. 7.*

Quæres 1. an Interdictum suspendi possit quoad ali- 10
quos suos effectus immediatos, manente tamen ipso Interdicto? Resp. indubitatum quidem esse penes Doctores, suspendi posse quoad omnes effectus ad aliquod tempus ab eo, qui illud tulit: nam si ferens illud potestatem habuit absolute apponendi, & tollendi; à fortiori potestatem habebit suspendendi illud ad aliquod tempus, quo transacto redibit Interdictum. Solum dubium est: an omnes, qui facultatem habent ferendi sententiam Interdicti; possint manente interdicto aliquos ejus effectus suspendere; an verò solus Pontifex hanc facultatem habeat? Et quamvis plures Doctores magni Nominis Covarruvias, Sylvester, Angelus, Suarez, Navarrus, Henriquez, penes Castropalaum *de Cens. disput. 5. punct. 7. §. 1. num. 2.* doceant, posse id efficere omnes, qui facultatem habent ferendi Interdictum: eo quia sic colligitur *ex cap. Dilectis filiis, de Appellat.* quorum sententiam veneror. Nihilominus probabiliorem existimo sententiam asserentem, id posse solum Pontificem efficere: moveor, quia effectus Interdicti sunt annexi Interdicto ex dispositione Juris; sed dispositionem juris nullus alius à Pontifice immutare potest; ergo solus Pontifex poterit id præstare. Neque obstat *Textus cit.* quia Interdictum ibi relatum, ut ait Glossa, fuit sub conditione, & in diem prolatum, & ante diem interposita fuit Appellatio. Sic Panormitanus *in cap. Ad hæc, de Appellat.* Avila *5. part. disp. 6. dub. 4. concl. 4.* Gaspar Hurtadus *de interd. diffic. 16. num. 50.* & Castropalaus *loc. cit. num. 3.*

Quæres 2. an censendum sit Interdictum reserva- 11
tum, si annexum fuerit excommunicationi reservatæ? Resp. negativè: moveor, quia in odiosis, & pœnalibus non est facienda ampliatio; ergo si sola excommunicatio reservata est per hoc, quòd Interdictum sit illi annexum; reservatum non erit, sed sola excommunicatio reservata manebit. Sic ex Toleto, Sayro, Alterio, & aliis communiter docet Bonacina *de Interd. disp. 5. pun. ult. num. 7.*

Quæres 3. an possit dari absolutio Interdicti ad cau- 12
telam? Resp. dari posse in Interdicto personali tum generali, tum speciali; sicuti etiam in Interdicto locali speciali: non verò dari posse in Interdicto locali generali. Sic expressè habetur *in cap. Præsenti, de sent. excomm. in 6.* ratio autem, cur non permissa fuerit à Jure Absolutio ad cautelam in Interdicto generali locali; esse potest, quia in eo, servata moderatione

tione *cap. Alma Mater*, præstari poterunt sacrificium, & Divina Officia; secus verò in aliis interdictis. Dicitur autem Absolutio ad cautelam, quando Censura lata prætenditur nulla, vel quia post Appellationem lata fuerit, vel quia delictum, ob quod lata fuerit, prætenditur non commissum. Sic Glossa, Geminianus, Francus *in cap. Præsenti, cit.* Sylvester, Alterius, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disput. 5. punct. 7. §. 2. numer. 9.* & Bonacina *de Interd. disput. 5. punct. ult. nu. 9.*

14 Quæres 4. an censendum sit sublatum interdictum per hoc, quòd non servetur ab eo, qui illud tulit? Resp. negativè: & ratio est, quia licèt delicta superiorum sæpiùs trahantur in exemplum *ex cap. Magnæ, de Vot.* non inde tamen sequitur, inferiores ob pravum illud exemplum excusari à culpa, & pœna: non enim ratio sufficiens est illa prava violatio ad probandum, fuisse sublatum interdictum. Sic ex Calderino, Alterio, Sayro, & aliis docet Bonacina *loc. cit. numer. 8.*

15 Quæres 5. Quænam Forma servanda sit in Relaxatione interdicti? Resp. nullam esse à Jure determinatam, adeoque eam servandam esse, quæ sufficienter exprimat absolventis voluntatem. Et quamvis Pontifex interdictum auferre possit per actum internum voluntatis; non poterit tamen id præstare Episcopus: quia ipse subjectus est Juri Communi, quod præscribit exteriorem hanc expressionem actus interioris; adeoque quamlibet Censuram tollendam esse absolutione ab Episcopo, & aliis prælatis pontifice inferioribus *ex Argum. cap. 1. de Regul. Jur.* sic Sayrus, Medina, Alterius, Avila, & alii, quos referunt; & sequuntur Bonacina *de interd. disput. 5. punct. ultim. numer. 10.* & Castropalaus *de cens. disput. 5. punct. 7. §. 2. numer. 11.* Sublato tamen per actum internum voluntatis interdicto à Pontifice, quod numquam ab ipso efficitur, nec expediens est effici, quamvis violantes illud graviter peccent, eo quia dum de tali voluntate ipsis non constat, censeri debent se interdicto ligatos; nihilominus irregularitatem, aut alias pœnas non incurrunt, quia hæ tantum incurruntur à violantibus interdictum validum, & verè obligatorium: ut ex Reginaldo, Cajetano, Filliuccio, Alterio, & aliis docet Bonacina *loc. cit.* Nec præteriri debent Cæremoniæ, aut aliæ solemnitates in Absolutione interdicti. Solum observandum sanctè erit, quòd numquam interdictum, quodcumque sit, relaxandum erit, nisi principalis delinquens satisfactionem exhibeat, qua oblata relaxandum erit. Et in eo casu, in quo Consiliarii, & Fautores satisfactionem exhibeant; admittenda erit injuncta salutaris pœnitentia. Interdictum tamen minimè relaxandum erit, si principalis delinquens in sua contumacia perseveret: ut rectè docent Paludanus, Sylvester, Henriquez, Sayrus, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit.* Exigere juramentum ab Absolvendo de non committendo imposterum delicto, ob cujus causam interdictum latum fuit; docet communis Sententia, maximè si delictum grave fuerit. Nihilominus non est necessarium: nam præstita satisfactione reali, si fieri poterit, aut cautione de satisfaciendo; absolutio impertiri poterit sine illo: eo quia Juramentum pro sola Absolutione ab excommunicatione injungitur, non verò ab aliis Censuris: ut adnotat Suarez *de cens. disput. 38. sect. 3. numer. 1.*

CAPUT X.

De Casibus, pro quibus Interdictum ipso Jure latum est.

1 1. *Incurritur interdictum Generale Locale, si Officiales Civitatis, in qua moritur Pontifex, vel in qua facienda est electio; non servant ea, quæ præscribuntur.*

2 2. *incurritur, cum Civitas, Universitas, Collegium, vel Locus exigunt per se, vel per alium Tributa ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis de rebus suis extra causam negotiationis.*

3 3. *Incurritur, cum Civitas, vel alius locus detinet Episcopum invitum; aut consilium, auxilium, vel favorem præstiterit hostiliter persequentibus S. R. E. Cardinales, si intra mensem eos non puniat.*

4 4. *Incurritur, si Archiepiscopus, Episcopus, aut alii Ecclesiastici Superiores, vel Inferiores permanserint in excommunicatione, vel suspensione per mensem ob culpam à se commissam concedendi Domum manifestis usurariis alienigenis in Terris suis.*

5 5. *Incurritur, cum Dominus Temporalis Territorii alicujus per se, vel per alium injuriosè percutit, capit, aut bannit quemlibet Episcopum; vel hæc mandat fieri, aut consilium ad ea facienda præbet.*

6 6. *Incurritur, cum Dominus Regni, Civitatis, aut alterius loci impedit, ne Legatus, vel Nuntius ingrediatur Terras sui Dominii, ibique munus suum exerceat.*

7 *Interdictum locale speciale.* 1. *incurritur, cum Clerici sive sæculares, sive Regulares inducunt aliquem ad vovendum, jurandum, vel fide interposita promittendum, ut in suis Ecclesiis sepulturam eligat, aut electam non mutet.*

8 2. *Incurritur, quando hæreticus, vel ejus receptor, defensor, aut fautor traditur scienter Ecclesiasticæ sepulturæ.*

9 *Obligatio servandi interdicta localia ob casus hucusque relatos tunc urget, quando facta est denuntiatio.*

10 *Interdictum Personale generale incurritur* 1. *quando Communitates Ecclesiasticæ concedunt habitationem in suis Terris manifestis usurariis alienigenis.*

11 2. *Incurritur, quando universitas concedit, vel extendit Represalia contra Clericos, & Personas Ecclesiasticas, ac eorum bona, nisi intra mensem non revocet concessionem.*

12 3. *Incurritur, quando universitas imponit, vel exigit tributa ab Ecclesiasticis, aut eorum bona occupat.*

13 4. *Incurritur, quando universitas ex certa scientia præsumpserit resistere statutis à Summo Pontifice factis circa divisionem Episcopatus Tolosani.*

14 5. *Incurritur, quando Capitulum, Collegium, vel universitas non observat Constitutionem Joannis XXII. circa fructus Beneficiorum vacantium.*

15 6. *Incurritur, quando universitates, Collegia, capitula, vel Conventus appellant à mandatis, Ordinationibus, & sententiis Summi Pontificis ad futurum Concilium Generale.*

16 7. *Incurritur, quando Capitulum Sede Vacante intra annum à die Vacationis litteras Dimissorias ad Ordines concedit alicui non arctato Beneficio.*

17 *Adnotantur aliqua pro interdicto Personali Generali.*

18 *Interdictum Personale speciale* 1. *incurritur ab eo, qui culpabilem causam dedit interdicto Generali sive Locali, sive Personali.*

19 2. *Incurritur à Judicibus, qui in ferendis sententiis excommunicationis, suspensionis, aut interdicti non servant Formam præscriptam in cap. Medicinalis, de sent. excom. in 6.*

20 3. *Incurritur Interdictum ab Ingressu Ecclesiæ, quando quis Episcopatum, Abbatiam, aut aliam Ecclesiasticam Dignitatem recipit de manu Laici.*

21 4. *Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ ab Episcopis, & Prælatis eis superioribus usurpantibus bona Ecclesiarum, vel Beneficiorum Vacantium.*

22 5. *Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ ab eis, qui scienter celebrant, aut celebrare faciunt Divina in Locis interdictis ab Ordinariis, Judicibus Delegatis, aut à Jure.*

23 6. *Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ ab Episcopis, & Superioribus Prælatis, si ab Ecclesia, quam visitant, munera accipiant, aut alia, quæ sibi non debentur.*

24 7. *Incurritur interdictum absolutè, & absque ulla limitatione, quando Judices Ecclesiastici, aut alii Beneficia conferunt eorum, qui pro suis negotiis Romanam Curiam petunt, aut sunt Officiales illius.*

25 8. *Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ, quando Prælati edunt Glossas, seu Commentaria in Concilium Tridentinum, eaque publicant.*

26 9. *Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ, quando Metropolitanus intra tres menses non facit certiorem Pontificem, suos suffraganeos abesse absque rationabili causa per annum à suis Diœcesibus. Aut quando antiquior suffraganeus non facit idem pro eadem absentia Metropolitani.*

27 10. *Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ reservatum Pontifici, quando Prælatus simoniacos ordinat.*

28 11. *Incurritur interdictum absolutum, & Pontifici reser-*

reservatum; quando Cardinales S. R. E. aut alii inferiores Prælati recipiunt beneficia, vel Pensiones cum Simonia Confidentiali.

29 12. *Incurritur Interdictum ab ingressu Ecclesiæ à Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis perseverantibus in crimine fornicationis.*

30 *Plura alia Interdicta recensentur à Doctoribus, sed relata sufficiunt, cum difficilè sit referre omnia.*

1 UT distinctius procedamus in enumerandis Interdictis à Jure latis, priùs enumerabimus Casus, in quibus interdictum Locale Generale incurritur. Dein Casus afferemus, in quibus incurritur speciale. Pari modo recensendi erunt Casus Interdicti Generalis personalis, & specialis.

1. Ergo incurritur interdictum Locale Generale: cum Rector Civitatis, & Officiales, in qua Pontifex moritur, vel in qua ejus electio facienda est; non observant inviolabiliter ea, quæ præscribuntur *in cap. ubi periculum, de elect. in 6.* & ultra interdictum locale generale, cui subjicitur Civitas; privatur Pontificali Dignitate, & Rector, ac Officiales excommunicationem incurrunt: ut statuitur *in dict. cap.*

2 2. Incurritur: cum Civitas, Universitas, Collegium, vel Locus exigit per se, vel per alios ab Ecclesiis, aut Ecclesiasticis personis pedagia, quidagia, vel alia tributa de rebus suis, quas exportant, vel important extra causam negotiationis. Quod quidem interdictum perseverare debet quousque, quæ accepta sunt restituantur, & competens satisfactio pro commisso delicto exhibeatur. Sic statuitur *in cap. Quamquam, de censib. in 6.*

3 3. Incurritur: cum Civitas, vel alius locus detinet aliquem Episcopum invitum, excepta Romana Urbe; aut consilium, auxilium, vel favorem præstiterit occidentibus, aut percutientibus, vel hostiliter insequentibus Cardinales S. R. E. aut intra mensem non punierit hujusmodi insecutores, si punire potest. Ultra interdictum locale generale, cui subjicitur, privatur Episcopali dignitate: ut statutum est *in cap. Felicis, de Pœnis in 6.* Non extenditur tamen tale Interdictum ad loca subjecta Jurisdictioni illius Civitatis; nec est Pontifici reservatum.

4. Incurritur: si Archiepiscopus, Episcopus, aut alii Ecclesiastici superiores, vel inferiores permanserint in excommunicatione, vel suspensione per mensem ob culpam à se commissam in concedenda domo ad habitandum, & fœnerandum manifestis usurariis alienigenis in Terris suis. Terræ siquidem ipsorum Jurisdictioni subjectæ supponuntur interdicto locali generali post mensem, quousque usurarii ab illis Terris recesserint: ut constat *ex cap. 1. de usur. in 6.* Quamvis Terræ Laicorum Jurisdictioni subjectæ ob tale delictum non subjaceant interdicto, sed interdici poterunt: ut ex Paludano, Sayro, & aliis tradit Castropalaus *de cens. disp. 5. punct. 8. §. 1. nu. 4.*

5 5. Incurritur: cum Dominus Temporalis Territorii alicujus per se, vel per alium injuriosè percutit, capit, aut bannit quemlibet Episcopum; vel hæc mandat fieri, aut consilium ad ea facienda præbeat; vel scienter hæc facientem defenderit. Territorium illius, dummodo unam Diœcesim contineat; subjicitur generali interdicto usque ad condignam satisfactionem. Si verò in ejus Territorio plures fuerint Diœceses; interdicta erit illa, in qua Dominus Principale Domicilium habet; insuper illa, in qua delictum fuerit commissum, si tamen ad ipsum spectabit; & aliæ duæ Diœceses, quæ eidem loco viciniores fuerint, si ad ipsum etiam spectabunt. Locus verò, vel loca, ubi fuerit Episcopus injuriosè detentus, eidem interdicto subjiciuntur, donec duraverit detentio: sic habetur *in Clement. 1. de Pœnis.* Fertur etiam idem interdictum *in ead. Clement.* contra Civitatem idem delictum patrantem contra proprium Episcopum, non verò contra quemlibet Episcopum; Textus siquidem ait, in suum Episcopum. Nec nomine Civitatis intelligenda est Diœcesis, aut Villa, vel inferior Communitas, & populus: ut adnotant Bonacina *de cens. disp. 4. qu. 3. pun. 4. in fine*, & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 8. §. 1. nu. 5.*

6 6. Incurritur: quando Dominus Regni, Civitatis, Castri, Oppidi, aut alterius loci impedit, ne Legatus, aut Nuntius Apostolicus ingrediatur Terras sui Dominii, ibique munus suum exerceat; subjicitur siquidem ipse excommunicationi; & ejus Regnum; vel Regna; Civitates, Castra, Oppida, & alia loca generali Interdicto locali subjiciuntur, quousque Dominus in ea contumacia perstiterit: ut statuitur *in extravag. super gentes, de Consuet.* Non requiritur autem ad hanc excommunicationem, & interdictum incurrendum, quòd impedimentum præstetur Consuetudinis prætextu; sed sufficit quilibet alius titulus, & prætextus, ob quem impediatur Legato, aut Nuntio Sedis Apostolicæ ingressus, & muneris sui executio. Ut tradunt Sylvester, Ugolinus, Sayrus, Toletus, Bonacina, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disput. 5. pun. 8. §. 1. num. 6.*

7 Interdictum locale speciale incurritur 1. quando Clerici, sive sæculares sint, sive Regulares; inducunt aliquem ad vovendum, jurandum, vel fide interposita promittendum, ut in eorum Ecclesiis sepulturam eligat, vel ut semel electam non mutet. Nam si præsumpserint hunc in Ecclesia sua, aut Cœmeterio sepelire; ipso facto Ecclesia, vel Cœmeterium subjicitur interdicto, nisi intra spatium decem dierum à die sepulturæ restituant omnia emolumenta accepta occasione Sepulturæ illi Ecclesiæ, in qua de Jure sepeliri debebat, etiamsi non petantur; insuper nisi restituant cadaver, si petatur. Durabit verò interdictum donec omnium prædictorum plenaria restitutio fiat: sic statuitur *in cap. 1. de sepult. in 6.* Adnotandum hìc 1. hanc Constitutionem factam fuisse in favorem Parochorum, adeoque eos non incurrere has pœnas, si aliquem inducant ad eligendam, vel mutandam sepulturam, cum cedere possint Juri suo. 2. has pœnas locum habere, quando inductio ad eligendam, vel mutandam sepulturam fit cum obligatione: nam si absque obligatione fieret, itaut liberum esset eligenti facere oppositum; non haberent locum prædictæ pœnæ: cum Textus dicat, ob promissionem extortam, quæ videlicet obligationem inducat: 3. restitutionem acceptorum occasione sepulturæ faciendam esse ante Judicis sententiam, & ante petitionem: sic enim expressè constat ex Textu, & clarè apparet mens Legislatoris. Secus verò cadaveris restitutionem faciendam non esse, nisi petatur. 4. restitutionem plenariè faciendam esse à Clericis, vel Religiosis; itaut si aliqui restituant, aliqui verò non, etiamsi sit unus, vel alter; interdictum durare debebit, dummodo tamen materia retenta ab uno, vel alio sit gravis, & notabilis; non verò levis. 5. incurri hoc interdictum, quando delictum est commune Clericis, vel Religiosis: nam si Clericus, vel Religiosus sponte propria, & privatim sic induceret aliquem, non est Ecclesia supponenda interdicta, etiamsi acceptum occasione sepulturæ non restitueret, & etiamsi à reliquis hoc ignorantibus sepeliretur: & ratio est, quia delictum particularis personæ non facit, ut locus aliis communis, qui bona fide se gesserunt, & absque præsumptione; interdici debeat. Sic ex Suar. Filliuc. Reginald. & aliis docent Bonac. *de Interd. disp. 5. pun. 8. n. 6.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 8. §. 1. nu. 7.*

8 2. Incurritur interdictum locale Speciale: quando hæreticus, vel ejus receptor, defensor, aut fautor traditur scienter Ecclesiasticæ sepulturæ: remanet siquidem locus ille in perpetuum privatus, ne alii fideles ibi sepeliantur: sic habetur *in cap. Quicumque, de hæretic. in 6.* Verum licèt docti viri cum Paludano, Sayro, Filliuc. & aliis penes Castrop. *l. c. nu. 8.* putent, hoc esse interdictum. Nihilominus rectiùs putarunt Suar. Alter. Bonac. quos refert, & sequitur cit. Castropalaus, esse solam prohibitionem sepulturæ in perpetuum in illo tantum tumulo, ubi sepultum fuit cadaver hæretici, vel ejus receptoris, defensoris, aut fautoris, qui ut tales denuntiati fuere. Cæterùm tale interdictum nec extenditur ad totam Ecclesiam, nec privat Divinis Officiis, & Sacramentis.

9 Advertendum hìc cum Coninch, Suar. Sayro, Filliucio, & aliis, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de interd. disp. 5. pun. 8. nu. 6. in fine*, & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 8. §. 1. n. 9.* non adesse obligationem servandi Interdicta localia ob casus hucusque enumeratos, nisi eorum denuntiatio facta fuerit: & ratio est, quia nemo tenetur abstinere à celebratione in loco interdicto, nisi locus fuerit talis denuntiatus: nam sic statuit *extravag. Ad evitanda scandala.* Concilii Constantiensis; sicuti non cessandum erit à communicatione in Sacramentis, Divinis Officiis, & sepultura cum interdictis, nisi tales denuntiati fuerint.

11 Interdictum Personale Generale incurritur 1. quando Universitas, Collegia, vel aliæ Communitates Ecclesiasticæ concedunt habitationem in suis Terris manifestis Usurariis alienigenis. Communitates tamen laicæ non supponuntur interdicto, sed aliis pœnis cogi poterunt arbitrio Episcoporum: ut sanctum est *in cap. 1. de Usuris in 6.*

2. Incurritur: quando Universitas concedit, vel extendit Represalia contra Clericos, & personas Ecclesiasticas, ac eorum bona; nisi intra Mensem revocet concessionem ab aliis factam; aliàs incidit in Interdictum personale generale *ex cap. unic. de Injuriis in 6.*

12 3. Incurritur: quando Universitas imponit, vel exigit Taleas, Decimas, vel alia Tributa ab Ecclesiasticis personis; aut eorum bona occupat: sic *in cap. Clericis, de immun. in 6.* Constitutio tamen ista revocata fuit à Clemente V. *in Clemen. unic. de immunit.* ubi servari præcipit, quæ præscribuntur *in cap. Non minus, & cap. Adversus, de immun. Eccles.*

13 4. Incurritur: quando Universitas ex certa scientia præsumpserit resistere statutis à Summo Pontifice factis circa Divisionem Episcopatus Tolosani: ut habetur *in extravag. salvator. de Præbend.*

14 5. Incurritur: quando Capitulum, Collegium, vel universitas non observat Constitutionem Joannis XXII. circa fructus Beneficiorum vacantium: ut habetur *in Extravag. unic. de Sede Vacante.*

15 6. Incurritur: quando Universitates, Collegia, Capitula, vel Conventus appellant à Mandatis, Ordinationibus, & sententiis Summi Pontificis ad futurum Concilium Generale. Eidem Interdicto subjacent præbentes consilium, & favorem. Sic *in Bulla Cœnæ Domini, Claus. 2.*

16 7. Incurritur: quando Capitulum Sede Vacante intra annum à die Vacationis Litteras Dimissorias ad Ordines concedit alicui, qui arctatus non fuerit ratione beneficii recepti, vel recipiendi: ut statuitur in Tridentino *sess. 7. cap. 10. de Reform.*

17 Adnotari hic debet pro his Interdictis personalibus generalibus: quòd si Communitati constet, commissum esse delictum habens sibi annexum hoc Interdictum, reputare se debebit illo ligatam absque ulla alia Judicis sententia: ratio est, quia favor factus à Concilio Constantiensi *per suam extravagantem, Ad evitanda scandala*, non militat pro Personis Censuratis excommunicatione, Suspensione, aut interdicto; sed pro aliis fidelibus: nullus siquidem favor factus est à prædicto Concilio ipsis Censuratis, ut nimis clarè se explicat. Quòd si unus, vel alter Communitatis sciat delictum istud, non verò alii, qui sufficiant, ad hoc ut delictum plenè, & perfectè Communitati constet; tunc nullus interdicto subjicitur, nec etiam illi, qui interdicto causam dedere: ratio est, quia nisi ligetur Communitas, ligari nequeunt, qui dedere causam Interdicto; & Communitas ligari nequit, nisi perfectam, & plenam delicti notitiam habeat. Sic ex Suarez, Filliuccio, & aliis advertit Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 8. §. 2. num. 8.*

18 Interdictum personale speciale incurritut 1. ab eo, qui culpabilem causam dedit Interdicto generali locali, aut personali: remanet siquidem specialiter interdictus, itaut nullibi Divina participare possit. Sic *ex cap. si Sententia, de sent. excom. in 6.* colligit communis Sententia cum Suarez, Reginaldo, Sylvestro, Filliuccio, Navarro, Sayro, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de interd. disput. 5. pun. 8. numer. 11.* & Castropalaus *de cens. disput. 5. punct. 8. §. 3. numer. 1.*

19 2. Incurritur à Judicibus, qui in ferendis sententiis excommunicationis, Suspensionis, aut Interdicti non servant Formam præscriptam *in cap. Medicinalis, de sent. excom. in 6.* quæ est, ut sententia proferatur in scriptis, & causam exprimat, ob quam fertur; & exemplar scripturæ intra mensem excommunicato tradatur, si ab eo fuerit requisitum. Judices ergo hanc Formam violantes in ferenda Censurarum Sententia interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ, & Divinis Officiis per mensem. Advertendum tamen: quòd hæc Censura non comprehendit Episcopos: eo quia nulla eorum facta est mentio; nec Regulares Prælatos: eo quia sive ex privilegio, sive ex præscripta consuetudine solent Censuras istas verbis in suos Subditos proferre: ut tradunt Henriquez *libr. 13. cap. 43. num. 5.* Sayrus *lib. 5. Thesau. cap. 12. nu. 17.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 8. §. 3. nu. 2.* Eodem modo interdicitur per mensem ab Ingressu Ecclesiæ Judex præsumens ferre sententiam excommunicationis non præmissa competente Monitione, nec adhibitis personis præsentibus idoneis, per quas monitio probari queat. Sic *in cap. Sacro, de sent. excom.*

20 3. Incurritur Interdictum ab Ingressu Ecclesiæ: quando quis Episcopatum, Abbatiam, aut aliam Ecclesiasticam Dignitatem recipit de Manu Laici; cui etiam Interdicto subjicitur Laicus: ut statuitur *in cap. si quis deinceps. 16. qu. 7.* Quod quidem Interdictum perseverat tam ex parte Clerici recipientis, quam ex parte Laici conferentis, usque dum Dignitati sic acceptæ cessum fuerit. Requiritur tamen ad illud incurrendum, quòd receptio sit perfecta, & completa per actualem Dignitatis possessionem: ut docent Suarez, Filliuccius, Bonacina, Alterius, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 8. §. 3. nu. 3.*

21 4. Interdictum ab Ingressu Ecclesiæ incurrunt Episcopi, & prælati eis superiores: si usurpent bona Ecclesiarum, aut Beneficiorum vacantium; vel fructus ad beneficia pertinentes, vel ad successores. Quod durat, quousque prædictorum restitutionem faciant. Contra prælatos inferiores Episcopis fertur Suspensio, ut suo loco diximus: sic habetur *in cap. Præsenti, de Offic. Ordinar. in 6.*

22 5. Incurritur Interdictum ab Ingressu Ecclesiæ, donec competens satisfactio exhibeatur ad arbitrium ejus, cujus sententia contempta est; ab omnibus, & quibuscumque, quantumcumque exemptis, cujuscumque Ordinis, Status, aut Conditionis extiterint, qui scienter celebrant, vel celebrare faciunt Divina in locis interdictis ab Ordinariis, seu Judicibus Delegatis, aut à Jure; nisi quatenus à Jure concessum fuerit. Extenditur ad præsumentes admittere publicè excommunicatos, vel interdictos ad Sacramenta, vel Divina Officia, aut Ecclesiasticam sepulturam: sic *in cap. Episcoporum, De Privileg. in 6.*

23 6. Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ ab Episcopis, & Superioribus prælatis, si ab Ecclesia, quam visitant, munera accipiant, & alia, quæ sibi non debentur; nisi intra duos menses non restituant duplum Ecclesiæ, à qua acceperunt: facta tamen hac restitutione cessat interdictum. Visitatores verò nomine episcopi, si ultra designatas procurationes aliquid receperint; suspenduntur ab Officio, & Beneficio, donec duplum restituerint. Demque Familiares prælati personaliter Visitantes, qui per se, vel per alios *ignorante* prælato aliquid acceperint ultra sibi debita; si Clerici fuerint, & intra duos menses duplum non restituerint, ex tunc sint suspensi ab Officio, & Beneficio. Si fuerint laici interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ, & à Communione Eucharistiæ, donec duplum competenter satisfecerint Ecclesiis, Monasteriis, vel aliis locis piis gravatis. Sic *in extravag. unic. de cens. in cap. exigat, cap. Felicis, de cens. in 6.* & ex Tridentino innovante hæc Jura *sess. 24. cap. 3. de Reform.*

24 7. Incurritur interdictum absolutè, & absque ulla limitatione: quando Judices Ecclesiastici, aut alii Beneficia conferunt eorum, qui pro suis negotiis Romanam Curiam petunt, aut sunt Officiales illius. Et extenditur interdictum ad recipientes illa. Declaratur quoque irrita, & nulla talis donatio, & acceptatio. Advertendum tamen: quòd non solum contrahitur interdictum, verum etiam suspensio, & excommunicatio reservata: ut clarè constat *ex extravag. 3. de Privileg.* quamvis conferens ea Beneficia, si fuerit Episcopus; excommunicationem incurrat, non verò suspensionem, & interdictum: eo quia Episcopi ex Regula generali non ligantur Censuris suspensionis, & Interdicti generaliter latis: ut ex Suarez, Filliuccio, & aliis adnotant Bonacina *de Interd. disp. 5. punct. 8. nu. 20.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. punct. 8. §. 3. n. 7.* Advertendum insuper: quòd quamvis sit reservata excommunicatio, non reservantur tamen suspensio, & interdictum, eo quia istorum nulla fit mentio reservationis Pontifici *in præcit. extravag.* sic ex Suarez, Filliuccio, & Alterio adnotat Bonacina *l. c.*

25 8. Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ: quando prælati edunt Glossas, seu Commentaria in Concilium Tridentinum, eaque publicant: ut constat ex Bulla Pii IV. confirmantis idem Concilium, cui annectitur.

9. In-

26 9. Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ : quando Metropolitanus intra tres menses non defert per litteras, aut per Nuntium Summo Pontifici suos suffraganeos absque rationabili causa absentes per annum à suis Diœcesibus. Idem interdictum incurritur à suffraganeo antiquiori, si omiserit denuntiare Pontifici intra tres menses per litteras, vel per Nuntium absentem metropolitanum per annum absque legitima causa. Sic Tridentinum *sess. 6. cap. 1. de Refor. in fin.*

27 10. Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ reservatum Pontifici : quando Prælatus Simoniacos ordinat : ut statutum est à Sixto V. *in sua Bulla*, incipit, *Sanctum, & Salutare*. Additur etiam suspensio, de qua loco suo egimus.

28 11. Incurritur interdictum absolutum, & Pontifici reservatum : quando Cardinales S. R. E. aut alii inferiores Prælati recipiunt beneficia, vel pensiones cum Simonia confidentiali. Sic Pius IV. *in sua Bulla*, incipit, *Romanum Pontificem*.

29 12. Referri solet interdictum ab ingressu Ecclesiæ latum *in Cap. Si qui sunt, dist. 81.* contra Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos perseverantes in fornicationis crimine. Sed testantur Bonacina *de Cens. in Partic. tom. 3. disp. 4. quæst. 2. punct. 10.* & Castrop. *de Cens. disp. 5. punct. 8. §. 3. num. 14.* usu non esse receptum. Quòd si receptum fuerit, cessat pœnitentia, & emendatione delinquentis; Textus siquidem ait : Interdicimus eis Ecclesiæ introitum, usque dum pœniteant, & emendent.

30 Plura alia Interdicta recensentur à Doctoribus : sed sufficiat celebriora, & à jure lata recensuisse, cum difficile omnia, etiam à Sacra Congregatione Cardinalium lata recensere. Videat tamen, qui desiderat, Bonacinam *tom. 3. de Cens. in Partic. disp. 4. quæst. 2. pun. 11.*

CAPUT XI.

De Cessatione à Divinis.

1 *Quid sit Cessatio à Divinis.*
2 *Duplex est, Generalis una, Specialis alia.*
3 *Quomodo differat ab interdicto?*
4 *Quænam Personæ Cessationem à Divinis imponere possint?*
5 *Quodnam sit subjectum cessationis à Divinis?*
6 *Culpa, ob quam imponi potest cessatio à Divinis ; debet esse gravior illa interdicti.*
7 *Causa, ob quam imponitur cessatio à Divinis ; debet instrumento publico exprimi. Tradi insuper debet ei, contra quem cessatio indicitur. Debet quoque priùs moneri : an velit emendationem, & debitam satisfactionem præstare?*
8 *Conditiones prædictæ necessariò requiruntur ad validitatem Cessationis.*
9 *Capitulum in imponenda cessatione à Divinis ultra supradictas conditiones debet alias servare.*
10 *Cessatione imposita, si intra mensem ferens illam, & ille, contra quem imposita est, non se composuerint ; adire debent per se, vel per Procuratorem cum scripturis attinentibus ad cessationem Sanctam Sedem ob remedium.*
11 *Forma imponendi cessationem à divinis ea sufficit, quæ exprimit exteriùs voluntatem imponentis illam servatis conditionibus præscriptis.*
12 *Finis imponendi cessationem à divinis est emendatio, & resipiscentia illius, ob cujus delictum imponitur.*
13 *Primus effectus cessationis à divinis est abstinentia à publica recitatione divinorum officiorum : & afficit tum Clericos, ne celebrent, tum Laicos, ne eis assistant. Nec favet Cap. Alma Mater.*
14 *An in quatuor solemnitatibus Cap. Alma Mater, suspendatur cessatio à divinis?*
15 *An habentes privilegium celebrandi, vel audiendi divina tempore interdicti possint eo uti tempore cessationis à divinis?*
16 *Nequeunt tempore cessationis à divinis pulsari campanæ ad convocandum populum pro Divinis Officiis.*
17 *Licitum est tempore cessationis à divinis semel inhebdomada celebrare ad renovandam Eucharistiam.*
18 *Licitum insuper est eodem tempore recitare privatim divinum officium, aut alias orationes in Ecclesia. Et an licitum sit Clericis binis, aut ternis illud recitare submissa voce januis clausis.*
19 *Secundus effectus cessationis à divinis est privatio Sacramentorum, exceptis ex benignitate Ecclesiæ iis, quæ ministrari, & recipi possunt tempore interdicti.*
20 *Tertius effectus cessationis à divinis est privatio Ecclesiasticæ sepulturæ pro Laicis.*
21 *An qui potest cessationem à divinis imponere quoad omnes effectus illi annexos, possit etiam eam imponere quoad aliquem tantùm?*
22 *Violantes cessationem à divinis graviter peccant. Nec ab obligatione eam servandi impositam ab Episcopo, aut capitulo eximuntur Religiosi.*
23 *Pœna imposita religiosis violantibus cessationem à divinis generalem est excommunicatio ipso facto incurrenda. Quamvis non incurratur irregularitas ob exercitium ordinis Sacri.*
24 *Absolutio, & relaxatio cessationis à divinis spectat ad eum, qui eam imposuit, vel ejus superiorem, aut successorem. Forma absolvendi, & relaxandi eam, illa erit, quæ voluntatem relaxantis exprimit.*
25 *Appellatio suspendit cessationem à divinis, si ejus sententia executioni mandata non fuerit ; secus verò si executioni fuerit mandata.*

POST explicationem interdicti explicanda remanet 1
cessatio à divinis, eo quia valde illi similis est ex parte. Non est tamen Censura, ut interdictum : eo quia licèt ob culpam gravissimam alicujus ferri soleat, & non magis nocentes, quàm innocentes obliget ; nihilominus fertur per modum simplicis prohibitionis, cum Censura ferri soleat per modum accidentis moralis ligantis subjectum, quod afficit. Est enim Cessatio à Divinis, quæ talis dicitur ab effectu, quem præstat, cessandi ab illis, omissio, & abstinentia à divinis officiis, Administratione Sacramentorum, & sepultura Ecclesiastica Laicorum, Clericis imposita sub prohibitione Ecclesiastica, & Præcepto in signum doloris, ac tristitiæ conceptæ ab Ecclesia ob gravissimam injuriam sibi illatam, ac Divino Honori in reparationem illius, & satisfactionem : ut videlicet cogatur sic delinquens, & injurias ab injuria desistere, ac debitam satisfactionem exhibere. Ut colligitur *ex Clem. 1. de Sent. Excom.* & docent communiter Doctores, Navar. Suar. Sayrus, Coninch, Filliuccius, Reginaldus, Layman, Avila, & alii, quos referunt, & sequuntur Castrop. *de Cens. disp. 5. pun. 9. §. 1. n. 1.* & Bonac. *de Cessat. disp. 6. pun. 1. num. 2.* Cessatio à Divinis usque adhuc descripta formaliter definiri poterit cum Suarez *de Cens. disp. 39. sect. 1. num. 1. & 15.* Est simplex Prohibitio sub præcepto facta ab Ecclesia suis Ministris persolvendi Divina Officia, Ministrandi Sacramenta, & sepeliendi Laicos in loco Sacro.

Duplex datur Cessatio à Divinis Generalis una, spe- 2
cialis alia. Generalis illa dicitur, qua Divina prohibentur pro Regno, Provincia, Civitate, Castro, Villa. Specialis verò illa est, qua prohibitio Divinorum fit pro aliquo loco sacro particulari, Ecclesia videlicet, Cœmeterio, Oratorio, ut dictum fuit de Interdicto.

Differt Cessatio à Divinis ab Interdicto multiplici ex 3
capite, & 1. eo quia cessatio ut diximus, non est censura, ut est interdictum *ex Capit. Quærenti, de verb. signif.* 2. quia cessatio nullam personam determinatam afficit ; secus verò interdictum etiam locale, quod saltem afficit illum, cujus causa latum est. 3. quia ob violationem cessationis per exercitium ordinis Sacri nulla incurritur irregularitas, cum nulla in jure expressa sit ob talem violationem ; non sic verò per violationem interdicti. Religiosi tamen non servantes cessationem, quam servat Ecclesia Matrix, aut Parochialis incurrunt excommunicationem, ut suo loco dicemus. 4. quia cessatio numquam ipso jure imponitur, sed tantùm comminatoriè ; interdictum verò ipso facto imponitur. 5. quia tempore cessationis non licet celebrare Divina Officia juxta *Cap. Alma Mater*, sicuti licet tempore interdicti localis generalis. Hinc sequitur : quòd privilegia tempore interdicti concessa non extendenda sint ad cessationem à divinis, cum sint res disparatæ, adeoque habens privilegium audiendi Missam tempore interdicti, non poterit eo uti tempore cessationis à Divinis.

Personæ, quę cessationem à divinis imponere possunt, 4
sunt Pontifex, Episcopi, & omnes illi, qui jurisdictione veluti Episcopali gaudent. Cum enim cessatio spectet ad forum contentiosum ; inde est, quod omnes habentes

bentes forum contentioſum Eccleſiaſticum hanc pœnam imponere poſſint. Concilium quoque non ſolùm univerſale, verùm etiam Provinciale, & Diœceſanum poterit ceſſationem à Divinis imponere. Inſuper Capitulum Sede Vacante, cum ſuccedat in juriſdictione Epiſcopi, niſi tamen in aliquo caſu impediatur. Vivente verò Epiſcopo nequibit eam imponere, niſi fortè conſuetudine eam ſibi comparaverit; ut poterunt alii, qui prædictam facultatem conſuetudine acquiſierint: ut dictum fuit de Cenſuris in Communi. Sic *ex Clement. 1. de Sent. Excom. & ex cap. Si Canonicis, de Offic. Ordin. in 6.* colligunt, Henriquez, Alterius, Avila, Sayrus, Sylveſter, Filliuccius, Reginaldus, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Ceſſat. diſp. 6. punct. 2. num. 1.*

5 Subjectum ceſſationis à divinis eſt locus, in quo divina prohibentur celebrari, & conſequenter perſonæ illæ, quibus prohibitio fit per ordinem ad locum.

6 Delictum, & culpa, ob quam ceſſatio imponenda eſt ad ejus emendationem; debet eſſe valde gravis, & quidem gravior ea, ob quam fertur interdictum. Sic eſſet editio ſtatuti contra libertatem Eccleſiaſticam; impoſitio collectæ, ſeu taleæ facta Clericis; detentio Canonici, vel Clerici per Judicem ſecularem, & his ſimilia. Et ratio eſt, quia pœna proportionari debet culpæ; cum ergo damna provenientia ex ceſſatione à divinis ſint graviſſima, & graviora eis, quæ ſequuntur ex interdicto; ideo delictum debet eſſe graviſſimum, & gravius eo, quod ad interdictum requiritur. Debet quoque eſſe notorium, & manifeſtum notorietate facti: nec ſufficit, quòd probabilibus tantùm rationibus, & conjecturis cognitum ſit: cum enim ceſſatio iſta valdè publica ſit, & Eccleſiæ onerosa; ideo delictum debet eſſe notorium, & manifeſtum. Nec in contrarium obſtare poteſt Conſuetudo aliqua, eſſet enim irrationabilis, & in gravamen Eccleſiæ. Sic tradunt Sylveſter, Sotus, Henriquez, Sayrus, Suarez, Avila, Coninch, Bonacina, Gaſpar Hurtadus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 5. punct. 9. §. 3. num. 2.* & colligunt ex *cap. Irrefragabilis, de offic. ordin. & ex cap. Si canonici, & cap. Quamvis eod. tit. in 6.*

7 Cauſa, ob quam imponitur ceſſatio à divinis, exprimi debet inſtrumento publico per tabellionem, aut aliis patentibus litteris authentico ſigillo munitis. Tradi inſuper debent ei, contra quem ceſſatio indicitur: ut habetur *in cap. Si canonici, de offic. ordin. in 6.* Demum moneri priùs debet delinquens, num velit ante ceſſationem præſtare debitam ſatisfactionem, ac emendationem; cum non poſſit indici ceſſatio, niſi pro contumacia. Sic *ex cap. Quamvis de offic. ordin. in 6.* docent ſupracitati Doctores.

8 Conditiones prædictæ requiſitæ ad ceſſationem imponendam ſunt ſimiles illis, quæ præſcribuntur ad quamlibet Cenſuram ferendam *in cap. 1. de Sent. Excom. in 6.* Solùm controvertitur: an aliqua ex ipſis deficiente invalida ſit Ceſſatio? Et quamvis Suarez *de Cenſ. diſp. 39. ſect. 3. num. 8. & 11.* reputet, ex tali defectu fore tantùm injuſtam ceſſationem à Divinis, non verò invalidam, excepta tamen monitione, quam neceſſariam vult ad valorem cujuſcumque Cenſuræ. Nihilominus probabilius reputo, ex defectu alicujus conditionis ex enumeratis invalidam evadere ceſſationem, ſive à capitulo impoſitam, ſive à Prælato. Et quidem invalidam eſſe ſi feratur à capitulo, docuit idem Suarez *l. c. num. 13.* & Coninch *diſp. 17. dub. 7. num. 90.* ergo etiam invalida erit, ſi feratur à Prælato: conſequentia tenet, quia Doctores plerumque aſſerunt, ſupradictas conditiones communes eſſe omnibus ceſſationibus, ſive à Prælato, ſive à Capitulo impoſitis; ergo ſi invalida eſt ceſſatio non ſervatis ejus conditionibus à capitulo, invalida quoque erit non ſervatis à Prælato. Sic Sayrus *lib. 5. Theſau. cap. 18. num. 16.* Avila *6. par. de cenſ. diſp. 2. dubit. 2. §. circa*, Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 5. pun. 9. §. 3. num. 3.*

9 Non nego tamen: quòd capitulum in imponenda ceſſatione à divinis debeat alias conditiones obſervare ultra ſuperiùs dictas: & 1. ut convocentur omnes capitulares, qui pro electione facienda convocandi ſunt, etiam abſentes; itaut duæ capituli partes conveniant. 2. ut conſultationem habeant inter ſe, an expediat ceſſationem imponere. 3. ut hac conſultatione facta ferantur ſuffragia, & ex majori parte ſuffragiorum imponenda erit ceſſatio; aliàs ſine tali convocatione, conſultatione, & determinatione nulla erit ceſſatio impoſita; ſicuti nulla eſſet electio ſine his conditionibus *ex cap. coram dilecto, & cap. Quia propter, de elect.* ſic etiam nulla erit ceſſatio impoſita, quæ *ex cap. Quamvis, de offic. ordin. in 6.* electioni comparatur. Capitulum verò ceſſationem imponens his conditionibus non ſervatis, nequit diſtributiones, & proventus accipere, quæ conceduntur intervenientibus ad divina officia; imò tenetur proventus, & emolumenta accepta reſtituere; inſuper reſarcire damna parti, contra quam ceſſatio impoſita eſt, etiamſi cauſa eam imponendi legitima fuerit. Sic *ex cap. ſi canonicis, de offic. ordin. in 6.* tradunt Henriquez, Avila, Sayrus, Suarez, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 5. pun. 9. §. 3. num. 7.*

Advertit Suarez *de cenſ. diſp. 39. ſect. 3. nu. 5.* hanc obligationem majori ex parte provenire ex natura rei, & ante Judicis Sententiam: eo quia irrationabiliter ceſſatur à Divinis Officiis, adeoque injuſtè accipiuntur. Advertit inſuper *l. c. num. 10.* non teneri Capitulum Sede Vacante has conditiones ſervare; eo quia tunc non operatur per ſe, & veluti capitulariter, ſed ſuam juriſdictionem exercet per Vicarium electum juxta Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 16. de Refor.* Advertit denique, quæ dicta ſunt de ceſſatione nulliter impoſita à capitulo; intelligenda eſſe de ceſſatione nulliter impoſita à Prælato non ſervante conditiones ſibi præſcriptas: debet ſiquidem reſtituere Canonicis, & aliis Clericis ea, quæ amittunt ob recitationem Divini Officii, & Celebrationem Miſſarum; ac damna reſarcire, quæ parti obveniunt, contra quam impoſita eſt Ceſſatio. Idem dicendum de eo, qui cauſam dedit, ob quam juſta ceſſatio impoſita fuit: tenetur namque reſarcire omnia damna, quæ innocentes patiuntur; ac condemnandus venit arbitrio Superioris in aliqua quantitate applicanda in augmentum Divini Cultus: ut bene tradunt Henriquez, Sayrus, Suarez, Coninch, Avila, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 5. pun. 9. §. 3. num. 9.*

Ceſſatione impoſita ſi ferens ceſſationem, & ille contra quem impoſita fuit; non ſe compoſuerint intra menſem; adire debent per ſe, vel per Procuratorem cum actibus ad ceſſationem ſpectantibus Sanctam Sedem, ut remedium afferat, ne diù Eccleſia cum gravi fidelium detrimento à Divinis ceſſet: ut ſtatuitur *in cap. Quamvis, §. fin. de Offic. Ordin.* Quod ſi ferens ceſſationem non fecerit, & ſit in mora culpabili, quæ utique evidenter conſtare debet; eo ipſo aufertur ceſſatio *ex Cap. Quamvis, cit.* & docent Suarez, Sylveſter, Sayrus, Angelus, Henriquez, Coninch, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Ceſſat. diſp. 6. punct. 2. num. 3. in fin.* Non tamen idem dicendum eſt de eo, contra quem impoſita fuit ceſſatio: qui licèt ad Sanctam Sedem non recurrat per ſe, vel per Procuratorem, non ideo tamen ceſſatio tollitur, aliàs ex ſua iniquitate, lucrum reportaret, & in ejus poteſtate eſſet, ceſſationem eludere: ut ex Sayro, Suarez, & Bonacina adnotat Caſtropalaus *de Cenſ. diſp. 5. pun. 9. §. 3. num. 4.* Si verò pars contumax reſipiſcat poſt menſem, etiam ſi cauſa miſſa fuerit ad Sanctam Sedem; poterit debita ſatisfactione accepta, imò tenetur ceſſationem tollere: cum ex miſſione illa Romam facta juriſdictionem non amiſerit tollendi ceſſationem, quod ex nullo jure probari poteſt: maximè quia acceſſus ad Sanctam Sedem fit, ut partes componantur, & Eccleſia, non gravetur; ergo ſi ex ſe compoſitæ ſunt, ceſſat occaſio expectandi ejus reſponſum. Sic Henriquez, Suarez, Sayrus, Avila, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *l. c.* & Bonacina *l. c.* referens Dominicum Sotum, & Alterium. 10

Forma imponendi ceſſationem à divinis ea ſufficit, quæ exprimat exteriùs voluntatem imponentis illam ſervatis conditionibus explicatis, adeoque hæc eſſe poterit. Nos ob talem cauſam Civitatem, vel Eccleſiam ceſſare præcipimus à Divinis &c. ut ex Sayro, Reginaldo, Alterio, & aliis adnotat Bonac. *de Ceſſat. diſp. 6. pun. 2. num. 2.* 11

Finis imponendi ceſſationem à Divinis eſt reſipiſcentia, & emendatio illius, ob cujus delictum ceſſatio imponitur: ut ex Soto, Suarez, Filliuccio, Reginaldo, Alterio tradit Bonacina *l. c. num. 6.* 12

Effectus à ceſſatione iſta provenientes tres enumerantur. 1. Eſt abſtinentia à publica recitatione Divinorum Officiorum: ut conſtat *ex Capit. Non eſt vobis, de Sponſal.* quæ quidem prohibitio, & abſtinentia non ſolùm 13

lùm afficit Clericos, sed etiam Laicos; Clericos, ne ea celebrent; Laicos, ne eis assistant. Nec locum habet in cessatione à divinis tam Generali, quàm speciali privilegium factum *in cap. Alma Mater, de Sent. Excom. in 6.* Et quidem, quòd locum non habeat in cessatione particulari; patet ex eo, quia non habet locum in interdicto particulari. Quòd verò non habeat locum in cessatione generali constat, tum quia cessatio distinguitur ab interdicto, de quo loquitur *cap. Alma Mater*; tum quia Canonici sic possent, imò deberent Horas Canonicas recitare, & distributiones lucrari; adeoque non teneretur dans causam cessationi eas resarcire: ut obligatur *in cap. Si Canonici, §. si autem, de offic. ordin. in 6.* Demum si hæc licerent, cessatio à divinis non esset speciale gravamen Ecclesiæ supra interdictum; ergo clarè apparet, etiam in cessatione generali non licere. Sic contra Archidiaconum, Paludanum, Joannem de Friburgo, Navarrum, Villadiego, & alios penes Castropalaum *de cens. disp. 5. pun. 9. §. 2. num. 3.* docent Medina, Covarruvias, Henriquez, Guttierrez, Sanchez, Sayrus, Suarez, Avila, Coninch, Layman, Bonacina, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num. 6.*

14 Ex dictis fit 1. non esse extendendum in rigore juris ad cessationem à divinis privilegium factum *in capit. Alma Mater*, pro quatuor illis solemnitatibus Nativitatis Domini, Paschatis, Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis. Nihilominus ex benignitate Ecclesiæ, & ex quadam æquitate, & consuetudine hanc extensionem faciendam esse, piè docuerunt Covarruvias, Doctores Salmaticenses ann. 1584. teste Henriquez, Guttierrez, Sayrus, Sanchez, Avila, Layman, & inclinat Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 5. pun. 9. §. 2. num. 7.* quorum sententiam maximè laudo; & approbo ob specialem cultum tantarum Festivitatum.

15 Fit 2. habentes privilegium celebrandi, vel audiendi divina tempore interdicti non posse eo uti tempore cessationis à divinis: & ratio est, quia cessatio est quid diversum, ac disparatum ab interdicto, nec sub eo comprænditur. Sic docent Navarrus, Sayrus, Suarez, Rodriquez, Henriquez, Alterius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 9. §. 2. num. 8.* & Bonacina *de cessat. disp. 6. pun. 1. num. 4. in fine.* Hæc doctrina procedit de privilegio concesso singularibus personis, quòd strictè interpretandum est: nam si de privilegio communitati concesso sermo sit, vel personis singularibus ratione Dignitatis, ut est Privilegium Episcopis concessum *in cap. Quod nonnullis, de Privileg. & in cap. ult. de Privileg. in 6.* celebrandi, vel audiendi Divina tempore Interdicti; probabiliter extendunt ad Cessationem à Divinis, eo quia latam patitur interpretationem; Covarruvias, Henriquez, Sayrus testans, ita sensisse consultos quosdam Juris Peritos Salmaticenses, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* Advertunt tamen: in usu talis Privilegii servandam esse moderationem præscriptam *in cap. Alma Mater*, ut servatur in Interdicto.

16 Fit 3. non esse licitum tempore cessationis à divinis pulsare campanas ad convocandum populum pro divinis officiis: cum enim hæc prohibita sint, pariter censeri debet prohibita campanarum pulsatio. Secus verò dicendum de pulsatione ipsarum ad alios fines, ad concionem videlicet, salutationem Angelicam, nisi aliunde obstet consuetudo in contrarium: ut docent Suarez, Henriquez, Alterius, Reginaldus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Cessat. disput. 6. punct. 3. numer. 2.*

17 Licitum tamen erit 1. tempore cessationis à divinis semel in hebdomada celebrare ad renovandam Eucharistiam, & ne species sacramentales putrescant, aut infirmi sine Sacro Viatico ex hac vita decedant; quod etiam permittitur in speciali interdicto *juxta cap. Permittimus, de Sent. excom.* Imo addit Suarez *de Cens. disp. 39. sect. 2. num. 20.* id quotidie fieri posse, si ita exposcat necessitas infirmorum, & Sacræ Formulæ desint. Cavendum tamen, ne in fraudem cessationis fiat; ideoque pro qualibet hebdomada Formulæ sufficientes pro illa conservandæ erunt. Celebrans autem unicum tantùm Ministrum adhibere debebit, qui regulariter debet esse Clericus, in cujus defectum suffici poterit laicus. Sic *ex cap. Hoc quoque, de consecr. dist. 1.* docuere Medina; Henriquez cum Doctoribus Salmaticensibus, Navarrus, Sayrus, Avila, Suarez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 5. punct. 9. §. 2. num. 9.*

Licitum erit 2. recitare privatim Divinum Officium, aut alias Orationes in Ecclesia: nec tempore cessationis à Divinis eximuntur, qui tenentur ad illud, ab ejus privata recitatione, etiam nomine Ecclesiæ facta, ut indubitatum est penes Doctores, apud quos solùm controvertitur. An licitum sit Clericis tali tempore recitare illud in Ecclesia binos, vel ternos submissa voce januis clausis, & sine cantu? Et quamvis multi Doctores id denegent, quia videtur publica, & solemnis recitatio: nihilominus nimis probabile puto, posse id licitè fieri: eo quia est revera privata, & non solèmnis Divini Officii recitatio, quæ nec prohibetur per Interdictum, nec per cessationem à Divinis; & sicuti fieri potest extra Ecclesiam, sic intra illam. Nec obstat *Cap. Permittimus, de Sent. Excom.* quia prohibitio ibi facta est de Officio publico, non verò privato: ut bene tradunt Sayrus, Henriquez, Avila, Alterius, Sà, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de cessat. disp. 6. pun. 3. num. 3.* & Castropalaus *de cens. disp. 5. pun. 9. §. 2. num. 10.* 18

2. Effectus cessationis à Divinis est Sacramentorum privatio: ut habetur *in cap. Non est vobis, de Sponsal.* ubi solùm admittitur Administratio, & Receptio Baptismi parvulorum, Pœnitentiæ pro morientibus, & Sacri Viatici. Adeoque si stare velimus rigori juris, hæc solùm Sacramenta licitè ministrari, ac recipi poterunt tempore cessationis à Divinis. Nihilominus ex benignitate Ecclesiæ, & gravissimorum Doctorum fundata authoritate extensio fieri poterit ad ministrationem, & receptionem eorum Sacramentorum, quæ tempore interdicti permittuntur: non quia cessatio sub interdicto comprædendatur; sed quia benignitas Ecclesiæ videtur in tantum bonum suorum fidelium eam consuetudinem approbasse: ut docent cum communi sententia Covarruvias, Henriquez, Sayrus, Suarez, Avila, Layman, Bonacina, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 5. pun. 9. §. 2. num. 11.* 19

Hinc fit 1. posse baptismum conferri non solùm parvulis, sed etiam adultis sanis cum solita solemnitate, est enim Sacramentum necessarium necessitate medii ad salutem. Idem dicendum de confirmatione, quæ est complementum, & perfectio Sacramenti Baptismi: ut ex Sayro, Henriquez, Suarez, Layman, Bonacina, & aliis tradit Castropalaus *l. c.* Fit 2. licitè etiam posse ministrari Sacramentum Pœnitentiæ non solùm moribundis, sed etiam sanis: cum enim difficile sit sanis justificari per contritionem; ideo ex benignitate Ecclesiæ censetur, velle tam salutare remedium ad justificationem suorum fidelium concedere: sic ex Covarruvia, Henriquez, Sayro, Bonacina, Coninch, Suarez, Avila, Layman docet Castrop. *l. c.* Fit 3. posse licitè ministrari, & recipi Sacramentum Matrimonii absque tamen Nuptiali solemnitate: ratio est, quia licèt Sacramentum sit, fundatur nihilominus in humano contractu, qui nec vi cessationis, nec interdicti prohibetur: ut ex Henriquez, Suarez, & Sayro tradit Castropalaus *l. c.* Sacramenta verò Ordinis, Eucharistiæ pro sanis, & extremæ unctionis pro infirmis denegantur ex communi sententia, sicuti denegantur tempore interdicti.

3. Effectus cessationis à Divinis est privatio Ecclesiasticæ sepulturæ pro Laicis, nam pro Clericis omnes ferè Doctores conveniunt, non privari, dummodo sine Divinis Officiis sepeliantur, ut concessum est tempore interdicti. Et quamvis ex jure non constet, hoc concessum esse Clericis tempore cessationis, ut concessum est tempore interdicti; nihilominus ut dixi, Doctores extendunt ad cessationem à Divinis: ut videre est penes Avilam *6. par. de cens. disp. 1. dub. 10.* Suarez *de cens. disp. 39. sess. 2. num. 29.* & alios. 20

Advertendum tamen hìc: quòd licèt absque controversia hic effectus privationis Ecclesiasticæ sepulturæ tribuatur cessationi à Divinis, si interdictum supponat, ut ferè semper supponere solet; nihilominus si per se spectetur, & præscindendo ab interdicto controversa res est: num privet Ecclesiastica sepultura. Et ratio controvertendi est, tum quia cessatio à Divinis prohibet solùm Divina *ex Capit. Non est vobis, de Sponsal.* & Ecclesiastica sepultura non comprehenditur sub Divinis Officiis; tum quia nullo jure sufficienter probatur, prohibitum esse sepelire cadavera tum Clericorum, tum Laicorum in loco sacro absque tamen

Divi-

Divinorum Officiorum solemnitate tempore cessationis; ergo valdè probabile est, licitum esse tali tempore cadavera fidelium in loco sacro sepelire. Et sic docent Suar. Filliuc. Reginald. Coninch, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de cessat. disput. 6. pun. 3. num. 8.* & Castropalaus *de Cens. disput. 5. punct. 9. §. 2. num. 12.*

21 Inquires hìc: An omnis, qui potest cessationem à divinis imponere; possit eam partialiter imponere, quoad aliquem videlicet effectum, non verò quoad omnes ipsi annexos? Resp. extra omne dubium esse, id fieri posse à Summo Pontifice supremo Legislatore Ecclesiastico. De aliis verò Judicibus Pontifice inferioribus, quamvis hanc facultatem habere probabiliter docuerint Docti Viri Suarez, Filliuccius, Reginaldus, & alii penes Bonacinam *de Cessat. disp. 6. pun. 3. num. 8. in fine*; eo quia hæc potestas nullibi reperitur restricta. Nihilominus probabilius puto, non habere; ratio est, quia omnes effectus cessationis annectuntur illi à jure communi, ut patet *ex cap. Non est vobis, de Sponsal.* ubi Pontifex ait: Nulla Divina Officia celebrari permittatis; ergo nequeunt ab inferioribus Judicibus Pontifice dimidiari, cum integrè à jure communi illi annexi sint: urget quoque paritas effectuum excommunicationis à jure communi illi annexi, qui à nullo inferiore Judice restringi possunt. Sic Henriquez, Sayrus, Avila, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c.* & Castropalaus *de Cens. disput. 5. punct. 9. §. 2. num. 3.*

22 Violantes cessationem à Divinis graviter peccare, extra dubium est: nam violant prohibitionem Ecclesiasticam in re gravi, & ob gravissimam causam impositam: celebrare siquidem Divina Officia, & Sacramenta administrare, aut recipere contra Legem Ecclesiasticam prohibentem, res est magni momenti. Nec ab obligatione non violandi cessationem impositam ab Episcopis, aut Capitulo eximuntur Religiosi: tenentur siquidem ad eam servandam, semel ac servatur ab Ecclesia Matrice; imò tenentur eam in suis Domibus Religiosis publicare, quidquid in contrarium docuerit Alterius *de Interd. disp. 2. cap. 8. col. 4.* & ratio est, quia *Clemen. 1. de Sent. Excom.* confirmata à Trident. *sess. 25. cap. 12. de Regul.* præcipit, tam regulares exemptos, quam non exemptos obligari ad servanda interdicta, & cessationes à Divinis à Matrice Ecclesia observata. Et quamvis Clementina loqui videatur de solo interdicto; attamen loquitur etiam de cessatione; quod patet ex illis verbis. Quod etiam in interdictis, & cessationibus &c. Sic expressè Bonac. *de cessat. disp. 6. pun. 3. num. 10.* & Castrop. *de Cens. disp. 5. pun. 9. §. 4. num. 2.*

Pœna ipso jure imposita Religiosis tam exemptis, quàm 23
non exemptis ob violationem cessationis à Divinis est excommunicatio ipso facto incurrenda: ut statutum est *in Clement. 1. de Sent. Excom.* Verum tamen est, cessationem debere esse generalem, quæ servetur à Cathedrali, aut Matrice Ecclesia; cum ex violatione cessationis specialis non constet ex aliquo jure, eam ipso facto incurri à Religiosis: ut docent Henriquez, Avila, Sylvester, Sayrus, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Alterius, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de cessat. disp. 6. pun. 3. num. 9.* & Castropalaus *de Cens. disp. 5. pun. 9. §. 4. num. 3.* Laicis verò non servantibus cessationem à Divinis ipso jure nulla pœna imposita est, sed imponenda erit arbitrio Judicis. Pœna irregularitatis non contrahitur ob violationem cessationis per exercitium Ordinis Sacri, ut superiùs notavi, cum nullo jure sit expressa; *& ex Capit. Is, cui, de Sent. Excom. in 6.* non contrahitur irregularitas, nisi in casibus à jure expressis: & sic docent Panormitanus, Paludanus, Navarrus, Suarez, Avila, Henriquez, Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. nu. 4.* & Bonacina *l. c.*

Absolutio, & relaxatio cessationis à Divinis spectat 24
ad eum, qui eam imposuit; neque ad alium spectare poterit, nisi ejus Superior fuerit, aut successor, vel ab eo facultatem acceperit. Forma verò, sub qua relaxanda erit, nulla determinata est à jure; adeoque ea sufficiens erit, quæ voluntatem relaxantis explicet, ut dictum fuit de Relaxatione Interdicti, & docent passim Doctores Henriquez, Sayrus, Filliuccius, Bonacina, quos refert; & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 5. punct. 9. §. 5. num. 1.*

Appellatio suspendit cessationem, si ejus sententia non- 25
dum executioni mandata fuerit: & ratio est, quia per appellationem impeditur jurisdictio in imponente cessationem; adeoque ex defectu jurisdictionis irrita, ac nulla erit cessatio imposita. Secus verò si sententia executioni mandata fuerit, tunc non poterit eam suspendere appellatio: eo quia sententia secum trahit executionem; nec ulla alia via impediri poterit, nisi relaxatione: ut rectè docent Covar. Suar. Henriq. Avila, quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 5. pun. 9. §. 5. nu. 2.*

QUÆSTIO XI.

DE IRREGULARITATE.

POST Censuras Ecclesiasticas locum obtinet Irregularitas, non quia inter ipsas connumeretur; sed quia pœna est Ecclesiastica, ut illæ. Ut autem distinctiùs procedamus in hac materia, priùs explicanda erunt, quæ ad Irregularitatem in genere spectant; dein ea, quæ propria sunt cujuslibet Irregularitatis in particulari: postremò Irregularitatis Dispensationes.

CAPUT PRIMUM.

De Irregularitatis Nomine, Natura, & Divisione.

1 *Irregularitas à quo Nomen accipit?*
2 *Traditur ejus definitio, & explicatur.*
3 *Dividitur* 1. *Irregularitas in eam, quæ provenit ex delicto, & eam, quæ provenit ex defectu; & utraque continet sub se plures alias irregularitates.* 2. *in Totalem, & Partialem.* 3. *denique in Perpetuam, & Temporalem.*

1 IRREGULARITAS Nomen sumit à carentia regulæ, irregularis siquidem est sine regula, seu extra regulam à Jure Ecclesiastico præscriptam: & passim omne, quòd juxta regulam non est, irregulare dicere solemus. Cum igitur Regula Juris Ecclesiastici omnes admittat ad statum Clericalem, ideo qui impeditus existit ad talem admissionem; irregularis erit, seu extra hanc Regulam Juris Ecclesiastici. Et in hoc sensu accipitur hìc irregularitas, de qua agimus, pro impedimento videlicet, ac privatione assumendi statum, & Regulam Clericorum. Sic colligunt Doctores *ex Cap. 1. de Sent. & re Judic. in 6. ex cap. Cum Medicinal. §. final. & Cap. Is, qui de Sent. Excom. in 6.*

Definiri solet irregularitas: Impedimentum Canoni- 2
cum primò, & per se impediens susceptionem Ordinum Ecclesiasticorum, & secundariò illorum usum ob reverentiam Divinorum. Sic communiter Doctores cum Archidiacono, Joan: Andrea, Sylvestro, Navarro, Covarruvia, Henriquez, Valentia, Sayro, Suarez, Coninch, Layman, Molina, Ugolino, Avila relatis à Castropalao *de Cens. disp. 6. pun. 1. num. 2.* & à Bonacina *de Irregul. quæst. 1. pun. 1. num. 1.* & colligunt *ex cap. significasti, 1. de Homicid.* Dicitur 1. Impedimentum, stat enim loco generis, & per illud irregularitas convenit cum qualibet Censura, Depositione, Degradatione, & cum impedimentis jure naturali, & Divino, quæ habent truncus manibus, fœmina, infidelis &c. Dicitur 2. Canonicum; & per hoc differt ab impedimentis ascendendi ad Ordines, quæ jure

natu-

naturali, & Divino impediunt; & quæ diximus habere truncum manibus, fœminam, & infidelem. Dicitur 3. primò, & per se impediens susceptionem Ordinum Ecclesiasticorum; & per hæc verba differt à Censuris, Depositione, & Degradatione, quæ non primò, & per se habent impedire susceptionem ordinum, quatenus talis est, uti impedit irregularitas: nam excommunicatio major per se impedit communicationem: & quia susceptio ordinum est communicatio; illam impedit. Excommunicatio minor per se impedit passivam receptionem Sacramentorum, & consequenter impedit susceptionem ordinum, quatenus est quoddam Ecclesiæ Sacramentum. Suspensio per se non privat susceptione ordinum, sed illorum usu; imò ordines supponit, cum non sit communis Clericis, & Laicis, ut est irregularitas. Interdictum licèt aliquando impediat ordinum susceptionem, per se tamen non impedit, quatenus ordo est, sed quatenus Sacramentum, & Divinum Ministerium. Depositio, & degradatio per se, & directè non privant susceptione ordinum, imò ordines supponunt, à quorum usu deponunt, & degradant. Dicitur 4. Secundariò illorum usum; per quæ verba innotescit, quòd licèt irregularitas, primò per se, & directè privet susceptione ordinum, & ex se constituat extra Ecclesiæ Ministros; nihilominus si homini jam ordinato superveniat, impedit eorum usum, & reddit Ministrum Ecclesiæ in suo ministerio impeditum. Nec per hoc naturam mutat; sicuti eam non mutat impedimentum dirimens affinitatis superveniens matrimonio jam contracto, quod cum non possit matrimonium contractum dirimere, illud impedit; sic irregularitas jam ordinato superveniens, cum non possit impedire ordinum susceptionem; illorum usum impedit. Dicitur denique, ob reverentiam divinorum; ut per hæc verba innotescat finis, ob quem ab Ecclesia inducta fuit irregularitas, nempe reverentia debita Divinis, & ut servetur decor status Clericalis.

3 Dividi solet irregularitas 1. in eam, quæ provenit ex delicto; & in eam, quæ provenit ex defectu: utraque sub se plures alias irregularitates comprehendit, quas inferius explicabimus. 2. dividitur in Totalem, & Partialem. Totalis dicitur, quæ privat susceptione ordinum, ac usu illorum. Partialis verò, quæ privat usu susceptorum ordinum vel ex toto, vel ex parte: sic homicidium ab ordinato commissum privat illum ex toto usu ordinum; defectus verò oculorum, aut manuum superveniens ordinato licèt illum privet usu illorum ordinum, qui oculos, aut manus requirunt; non privat tamen usu ordinum talia corporis membra non requirentium. 3. dividitur in perpetuam, & temporalem. Perpetua dicitur, quæ alia via tolli nequit, nisi dispensatione. Temporalis verò illa est, quæ lapsu temporis tollitur: sic est irregularitas ob ætatis defectum, quæ adveniente ætate cessat. Sic passim Doctores.

CAPUT II.

De Causa Efficiente, Materiali, & Formali Irregularitatis.

1 *Causa efficiens irregularitatis est solus Summus Pontifex, qui eam inducere potest.*
2 *Prælati Pontifice inferiores nequeunt irregularitatem imponere. Non admittenda irregularitas, quæ non constat expressè ex jure scripto, sed ex authoritate Doctorum. Nec extendenda ad casum æqualem, similem, vel majorem illis in jure expressis.*
3 *Causa materialis, seu subjectum irregularitatis est Vir, qui sit capax ordinis, ac subjectus juri communi Ecclesiastico.*
4 *An Summus Pontifex, vel Episcopus incapax sit irregularitatis?*
5 *Causa formalis irregularitatis sunt verba illa, quæ irregularitatem in jure exprimunt. Sed quomodo dignoscenda verba exprimentia irregularitatem?*

1 CAUSA efficiens irregularitatis illa dicitur, quæ potest irregularitatem inducere: & hæc est solus Summus Pontifex, qui per Sacros Canones eam expressit. Cum enim non incurratur irregularitas, nisi in jure expressa fuerit, & in casibus ab eo statutis, ut habetur *in Cap. Is, qui, de Sent. Excom. in 6.* & nullus alius præpter Pontificem potestatem habeat statuendi jus commune toti Ecclesiæ, ac decernere ea, quæ indecentiam statui Ecclesiastico afferunt; ideo solus Summus Pontifex est causa efficiens irregularitatis, & nullus alius præter ipsum, cum nullus alius ab ipso facultatem habeat condendi jus commune. Advertendum tamen hìc: nomine juris communis non solùm venire corpus juris, sed etiam Bullas Pontificias, ac Concilia Generalia à Pontifice approbata: ut rectè tradit Suarez *de Cens. disp. 40. sect. 3. numer. 14.* Advertendum insuper; quòd licèt nulla irregularitas incurratur à jure, nisi in casibus ab ipso expressis, ut statutum est *in Cap. Is, qui, cit.* nihilominus ab homine incurri poterit per sententiam ab ipso Summo Pontifice latam, qui facultatem habet derogandi juri communi: ut adnotat Bonac. *de Irregul. quæst. 1. pun. 2. num. 2.*

Ex dictis fit 1. Episcopos, & alios Prælatos Pontifice inferiores non posse suis subditis irregularitatem indicere ob delicta commissa: cum enim in jure statutum sit; ut patet *ex cap. is, cui, cit.* extra casus ab ipso jure expressos non posse irregularitatem contrahi; ideo cum ipsi non possint juri communi derogare, non possunt etiam irregularitatem in subditos inducere ob delicta ab ipsis patrata. Sic Communis Doctorum sententia contra Sotum *in 4. dist. 25. qu. 1.* & Gabrielem *lect. 9. in Canon. litt. D.* motos ex eo, quia nullibi prohibita sit hæc facultas inferioribus Prælatis. Sed jam diximus, prohibitam esse *in cap. is, cui, de Sent. Excom. in 6.* Fit 2. non esse admittendam irregularitatem illam, quæ expressè non constat ex jure scripto, sed ex sola authoritate Doctorum testantium de consuetudine illius: nulla siquidem est irregularitas, quæ jure scripto non exprimitur: ut constat *ex cap. is, cui, cit.* & advertunt Suarez *de cens. disp. 40. sect. 3. num. 13.* & Bonacina *de Irregul. quæst. 1. punct. 2. num. 3.* Fit 3. nec admittendam esse irregularitatem in aliquo casu in jure non expresso: eo quia in æquali, simili, vel majori casu in jure expresso admittitur. Non enim facienda est extensio *in* irregularitate è casu ad casum, nisi casus, ad quem fit extensio, expressus fuerit in jure. Sic Suarez *l. c. num. 15.* Bonacina *l. c. num. 4.* Filliuc. *tract. 19. cap. 3. num. 35.* & alii communiter.

Causa materialis, seu subjectum, in quod irregularitas cadit; est Vir, qui sit capax ordinis, & subjectus juri communi Ecclesiastico. Cum enim irregularitas impediat suspensionem ordinum; ideo subjectum, quod impedit, debet esse capax ordinum, & habere potentiam ad illos, privatio namque supponit habitum ad id, quod privat. Quapropter fœmina rigorosè loquendo, & propriè nequibit dici irregularis, nec privata ordinibus; cum non habeat capacitatem, & potentiam ad illos. Eodem modo irregularis nequibit dici infidelis, & nondum baptizatus propriè, & rigorosè loquendo: quia non solùm Jure Canonico, sed etiam Divino incapax est, & potentiam non habet ad ordines: ut constat *ex cap. i. & ex capit. Veniens, de Presbyt. non bapt.* Et quamvis Infidelis bigamus sit irregularis etiam post baptismum susceptum: hoc tamen non probat, esse irregularem ante baptismum, cum ante illum non fuerit subjectus Ecclesiæ; sed solùm probat: quòd indecentia orta ex duplici matrimonio in infidelitate contracto cum perseveret post baptismum, inducat post illum irregularitatem.

Petes hìc: An Summus Pontifex, vel Episcopus incapax sit irregularitatis? Resp. affirmativè quoad Summum Pontificem: & ratio est, quia non subditur suis legibus Pontificiis quoad vim coactivam; adeoque posita ejus legitima electione tollitur ab eo omne impedimentum irregularitatis, cum jam per electionem factam immunis evadat à Legibus Pontificiis; nec poterit ei objici Censura, aut Irregularitas, etiam si excommunicatus, bigamus, illegitimus, vel homicida fuerit: esto electio fuerit peccaminosa, utpote de persona eo statu indigna. Sic *ex cap. Licet de elect. & ex cap. ubi periculosum, de elect. in 6.* docent Suarez *de cens. disp. 40. sect. 7. num. 7.* Majolus *lib. 2. de Irregul. cap. 4. in princip.* Bonacina *de Irregul. quæst. 1. punct. 1. num. 8. in fine*, Castrop. *de Cens. disp. 6. punct. 2. nu. 4.* & alii passim. Secus verò dicendum de Episcopis, etiam Cardinalibus, qui subduntur Legibus Pontificiis, quamvis ipsorum expressa mentio non fiat; adeoque subjecti erunt Legibus Juris Pontificii ferentibus irregularitatem contra quoscumque fideles. Solùm excipiuntur Episcopi à Legibus ferentibus suspensionem, & interdictum tantùm; si in eis non fiat expressa mentio Episcoporum, quòd

quòd videlicet sub eis comprehendantur : ut constat *ex Cap. Quia Periculosum, de Senten. Excom. in 6.* Cæterùm cum exceptio firmet regulam in contrarium, dicendum erit : eos subjectos esse excommunicationi, irregularitati, ac aliis pœnis Ecclesiasticis, ut reliqui fideles; adeoque si Episcopus homicidium committeret; vel in excommunicatione actus Ordinis Sacri exerceret; irregularis evaderet. Sic Suarez *l. c.* Gaspar Hurtadus *de Irregul. diffic. 7. num. 26.* Bonac. *l. c.* & Castropalaus *l. c. num. 5.*

15 Causa formalis irregularitatis sunt verba illa, quæ irregularitatem in jure exprimunt : cum enim, ut toties dictum est, irregularitas incurri nequeat, nisi in casibus à jure expressis; inde fit, quòd verba eam in jure exprimentia censenda sint causa formalis illius. Difficultas penes Doctores solùm sita est in eo : quomodo dignoscenda sint verba, quæ sufficienter irregularitatem in jure exprimant. Et quamvis variæ Regulæ à Doctoribus tradantur ad ea dignoscenda, quæ pro dignitate explicantur à Suarez *de Cens. disp. 40. sect. 8.* & ab aliis. Nihilominus ad eam unam rediguntur, quę injunxerit privationem ordinis suscipiendi : sic sunt subsequentes formulæ, ne ad Clericatum promoveatur, non ordinetur, non fiat Clericus, non admittatur ad ordines etiam peracta pœnitentia, non aspiret ad ordines, non possit esse Clericus, & similes : ut habetur *Cap. Si quis 8. & 13. cap. Curandum, & aliis dist. 34.* Advertendum hic cum Coninch *disp. 18. dub. 3. num. 24.* & Castropalao *de Cens. disp. 6. pun. 4. nu. 1.* quòd licèt prædictæ formulæ, ad Prælatum Ordinaturum, adeoque sententiam ferendam, non verò ipso jure latam contineant; nihilominus quia causam supponunt, ob quam ordinandus inhabilis fit ad ordines; ideo plerumque irregularitatem continent. Advertendum insuper cum Suarez *de Cens. disp. 40. sect. 8. num. 15.* Bonacina *de Irregul. quæst. 1. punct. 2. num. 11.* & Castropalao *l. c.* quòd licèt istæ formulæ. Ad Sacros Ordines aspirare non audeant, non possit esse ex numero Sacerdotali, non possint secundum Canones Sacerdotis jura concedi, & similes, videantur irregularitatem partialem inducere, nempe ad Sacros Ordines tantùm, vel ad Sacerdotium; nihilominus sepe significant irregularitatem totalem, maximè in eo, qui nullum ordinem habet : & ratio est, quia excluso Sacerdotio, cum reliqui Ordines ad Sacerdotium dirigantur, censendi erunt pariter ipsi excluси : quamvis ex circumstantiis hoc magis petendum erit.

CAPUT III.

De iis, quæ requiruntur ad Irregularitatem incurrendam.

1 *Necessariò requiritur, ut actus, ob quem irregularitas incurritur; sit externus, consummatus, & perfectus secundum proprietatem Verborum irregularitatem præscribentium.*
2 *Sufficit tamen ad irregularitatem incurrendam actus externus, quamvis omnino occultus, & qui testibus comprobari nequeat.*
3 *Ad incurrendam irregularitatem ex delicto requiritur culpa gravis.*
4 *An si excusetur delictum grave ex objecto, & materia à culpa mortali ob aliquam circumstantiam, excusetur delinquens ab irregularitate ipsi annexa?*
5 *Non potest Pontifex ob venialem culpam irregularitatem imponere.*
6 *Irregularitas ex delicto non incurritur, si ignorantia probabilis, & inculpabilis intercedat.*
7 *Probabilis ignorantia irregularitatis delicto annexæ excusat ab illa.*
8 *Non negatur sua probabilitas Sententiæ oppositæ, & respondetur ejus rationibus.*

1 AD Irregularitatem incurrendam necessariò requiritur, ut actus, ob quem incurritur; sit externus, consummatus, & perfectus secundum proprietatem verborum Canonis Irregularitatem præscribentis. Adeoque nulla irregularitas incurri poterit per actum merè internum, cum actus merè interni non subdantur hominis judicio, sed Deus suo judicio eos sibi reservavit : ut habetur *in capit. Si quando, 15. quæst. 6.* Nec si aliquando dispensatio sub hac forma concessa fuerit, intelligenda erit de irregularitate purè mentali, sed occulta; vel data fuit non ex necessitate, sed ad sedandas conscientias scrupulosas : ut bene docet Covarruvias, Henriquez, Sayrus, Coninch, Bonacina, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 3. num. 1.*

Sufficiens tamen est ad irregularitatem incurrendam 2
actus externos, quamvis omnino occultus, & qui testibus comprobari nequeat in foro externo : & ratio est, quia actus quantumvis occultus, & occultissimus, dum externus est, Ecclesiæ Judicio subditur; adeoque meritò potest ei adnectere Ecclesia pœnam aliquam, & impedimentum. Comprobatur quoque *ex cap. ult. de Tempor. Ordin. cap. Inquisitionis, de Accusat. cap. Nisi cum pridem, de Renunt.* & ex Trident. *sect. 24. cap. 6. de Reform.* in quibus fit facultas Episcopis dispensandi in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus; ergo actus externus, quamvis occultus sufficiens est ad inducendam irregularitatem. Nec obstat *cit. cap. ult. de Temp. Ordin.* ubi dicitur : adulteros, perjuros, & falsos testes posse ad Sacros Ordines promoveri, dum eorum crimen occultum fuerit. Non obstat inquam : quia irregularitas istorum non contrahitur ob prædicta crimina, sed ob infamiam à prædictis criminibus provenientem : cum ergo nulla infamia sequatur, si crimina occulta fuerint, ideo possunt ad Sacros Ordines promoveri, quia nullam contraxere irregularitatem. Sic Covarruvias, Navarrus, Suarez, Henriquez, Sayrus, Avila, Coninch, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 3. num. 1.*

Ad incurrendam irregularitatem ex delicto proveniem- 3
tem requiritur necessariò culpa gravis; nam ad incurrendam illam, quæ ex defectu provenit; nulla culpa requiritur, sed sat est, quòd habeatur defectus ille, cui irregularitas annectitur. Et quòd ad irregularitatem ex delicto culpa gravis requiratur, probatur ex eo; quia cum sit irregularitas pœna gravissima, ad hoc ut culpæ proportionetur; debet hæc esse gravis. Sic Navarrus, Sotus, Avila, Salonius, Sanchez, Suarez, Coninch, Henriq. Filliuc. Reginal. quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. quæst. 1. pun. 3. nu. 1.*

Controvertitur tamen inter Doctores : an si excuse- 4
tur delictum grave ex objecto, & materia ob aliquam circumstantiam à culpa mortali, excusetur delinquens ab irregularitate ipsi annexa? Et quamvis non desint, qui doceant, non excusari delinquentem ab irregularitate. Nihilominus probabilior sententia docet, excusari : & ratio est, quia ut supradiximus, pœna non proportionaretur culpæ : cum enim irregularitas gravissima pœna sit, ex se priuans susceptione ordinum, aut illorum usu in perpetuum sine dispensatione, & culpa supponatur levis ex circumstantia; utique pœna injustè excederet culpam. Sic Navarrus, Suarez, Henriquez, Coninch, Vasquez, Sanchez, Bonacina, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 6. pun. 3. n. 2.*

Ex dictis fit 1. non posse irregularitatem induci, et- 5
iam ab ipso Summo Pontifice ob venialem culpam in pœnam ipsius peccati venialis : eo quia pœna gravis injustè excederet levem culpam. Sic Coninch, Suarez, Filliuc. Molina, Cajetanus, Avila, & alii penes Bonacinam *de Irregul. quæst. 1. pun. 3. num. 2.* Quinimò Panormitanus, Dominicus, Felinus, Navar. apud Castropalaum *de cens. disp. 6. pun. 3. nu. 2.* requirunt dolum, & contemptum, sine quibus irregularitas ex delicto proveniens contrahi non potest. Non denego tamen : posse Summum Pontificem de plenitudine sue potestatis irregularitatem imponere pro delicto gravi, & cum gravi culpa commisso, quamvis præteritum sit, & cui à jure nulla annexa sit irregularitas : ratio est, quia ad irregularitatem incurrendam ex se non requiritur contumacia, ut requiritur ad incurrendam excommunicationem; ergo supposita proportione delicti cum irregularitate, quamvis præteritum sit delictum; poterit Summus Pontifex de potestate sua absoluta illi irregularitatem injungere, quam veluti retrotrahit. Sic Avila *par. 7. disp. 2. dub. 4.* Bonac. *l. c. num. 3.*

Fit 2. non incurri irregularitatem ex delicto interve- 6
niente ignorantia probabili, & inculpabili : & ratio est, quia hæc ignorantia excusat à culpa, ut ferè omnes Doctores fatentur in tractatu de peccatis; ergo etiam à pœna; & in casu nostro ab irregularitate. Sic Ugolinus, Avila, Suar. Filliuc. Reginal. Coninch, Sanchez, Navar. quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. quæst. 1. pun. 3. num. 4.* Et quidem quòd ignorantia juris tam communis, quàm particularis excusat ab incurrenda

renda irregularitate ex delicto, quando videlicet nescitur, quòd delictum illud, quod communiter prohibitum sit à jure communi, vel particulari Pontificis sub pœna irregularitatis; probatur tum *ex cap.* 2. *de Const. in* 6. ubi statuitur: Non ligari Constitutionibus Ordinariorum illas ignorantes, quoad pœnam videlicet incurrendam: cum æquum non sit, æquali pœna punire transgressorem legis ex ignorantia, ac ex malitia; ergo à fortiori non ligantur ignorantes Constitutiones Pontificias; tum *ex cap. Proposuisti, dist.* 82. ubi Clerici luxuriosi, quibus tale delictum prohibitum est sub pœna depositionis; venia digni sunt ob ignorantiam talis Legis; neque ea pœna afficiuntur, sed alia mitiori arbitrio Judicis; ergo ignorantia Legis excusat à pœna delicto annexa, maximè quia ignorantia probabilis excusat ab inobedientia, & contumacia in Ecclesiam, ob quam plerumque imponitur pœnalis irregularitas. Sic Coninch *disp.* 18. *de Irregul. dubit.* 4. *concl.* 1. Castropalaus *de cens. disp.* 6. *pun.* 6. *num.* 1. & Bonacina *l. c.* qui refert omnes Doctores à se allatos *de cens. in Comm. disp.* 1. *quæst.* 2. *pun.* 1. *nu.* 6. asserentes; ignorantiam probabilem Juris Communis, & Particularis excusare ab incurrendis Censuris, ergo etiam ab irregularitate pœnali.

7 Idem dicendum de probabili ignorantia irregularitatis delicto annexæ, quamvis sciatur Lex Ecclesiastica prohibens delictum illud: ut si quis sciret, prohibitum esse à Lege Ecclesiastica celebrare in loco interdicto; sed prorsus nesciret, annecti ab Ecclesia tali celebrationi irregularitatem; utique eam non contraheret ex probabili sententia: & ratio est; quia licèt non requiratur consensus delinquentis in pœnam ad sustinendam illam; requiritur tamen consensus illius in culpam, prout est causa talis pœnæ, maximè si pœna extraordinaria sit, & non ordinaria, & mediocris: cum ergo irregularitas pœna extraordinaria sit, & gravissima, idò requiritur ejus notitia ad illam justè sustinendam, cùm delinquens subdi debeat pœnis suo delicto proportionatis, non tamen aliis pœnis extraordinariis, quæ secundum se videntur excedere gravitatem delicti ob ignorantiam ipsarum illi annexarum. Sic probabiliter docent Coninch, Sanchez, Suarez, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *pun.* 7. *num.* 3. & Bonacina *de Irregul. quæst.* 1. *pun.* 3. *nu.* 4. *& de cens. in Comm. disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 13. Mendo *in sua Epit. verb. Irregularitas*, qui hanc sententiam certò probabilem dat: eamque absolutè docuerunt Hostiensis, Sylvester, Navarrus, Philiarcus, Rodriquez relati à Castropalao *l. c.*

8 Non nego tamen, sententiam oppositam esse communiorem, & in praxi receptam eamque sustinere doctissimos Viros, qui moventur 1. ex eo, quod irregularitas non sit pœna medicinalis, adeoque ejus cognitio non requiritur, quamvis requiratur in Censuris illatis ab Ecclesia ad medicinaliter reprimendam inobedientiam, & contumaciam. 2. quia si scientia pœnæ requireretur ad eam incurrendam, sequeretur, quòd plurimi delinquentes excusarentur à pœnis per legem statutis. 3. quia sic homicida ignorans irregularitatis pœnam homicidio annexam, posset liberè ad Sacros Ordines promoveri, quod est inconveniens, cum neque ipse Judex justè tradens reum morti ab irregularitate liberetur ignarus suæ irregularitatis. Sed rationibus allatis probabiliter responderi potest dicendo ad 1. esto irregularitas non sit adæquatè pœna medicinalis ob inobedientiam, & contumaciam, ut sunt Censuræ; est tamen pœna extraordinaria, & gravissima, adeoque sui cognitionem prærequirens, ut Censuræ. Ad 2. dicimus, non omnem scientiam pœnæ prærequiri ad eam incurrendam, sed tantùm extraordinariæ, & gravissimæ, non verò ordinariæ, & mediocris, ne plurimi delinquentes in legem excusentur. Nullum tamen est inconveniens, quòd etiam multi excusabiles fiant ab irregularitate pro foro Conscientiæ, quæ est pœna extraordinaria, & gravissima; si ob similem rationem excusantur à Censuris. Ad 3. responderi potest assignando discrimen: eo quia imponitur ab Ecclesia pœna irregularitatis homicidio tum ob decentiam status Clericalis, tum in pœnam delicti; adeoque hæc irregularitas gravior est ea, quæ ab Ecclesia imponitur Judici justè damnanti reum ad mortem ob solam indecentiam, & contrahitur sine culpa; adeoque mirum non erit, si prærequiratur scientia in primo casu, non verò in secundo. Hęc probabiliter dixi.

CAPUT IV.

Quid agendum in dubiis Irregularitatis?

1 *Dubium irregularitatis potest esse Juris, vel Facti.*
2 *In utroque dubio tenetur dubitans de irregularitate adhibere competentem diligentiam ad veritatem indagandam, & sub gravi tenetur abstinere ab actibus irregulari prohibitis ante veritatem inquisitam.*
3 *Quomodo se gerere debeat dubitans, si competenti diligentia adhibita non possit efformare probabile judicium, quòd irregularitas imposita fuerit à jure tali facto, aut quod tale factum commissum fuerit?*
4 *Si dubium fuerit de irregularitate Juris, non tenetur dubitans post competentem diligentiam adhibitam se censere irregularem.*
5 *Si dubium fuerit de irregularitate facti in casu homicidii, tenetur dubitans, se censere irregularem non quoad omnia, sed quoad abstinendum à celebratione; & quærendam dispensationem.*
6 *Extra casum homicidii non tenetur, se censere irregularem.*
7 *Non solùm dubitans de homicidio injustè commisso censere se debet irregularem, sed etiam de homicidio justè commisso.*
8 *Dubitans, an aliquem mutilaverit non tenetur post competentem diligentiam adhibitam, se censere irregularem.*
9 *Dubitans, an homicidium commissum fuerit suo Consilio dato, vel mandato debet se censere irregularem?*
10 *Dubitans, an ille cui mandatum, vel consilium dedit homicidii; homicidium fecerit, an non; debet se gerere ut irregularem, si dubium facti superare nequivit.*
11 *Ministrans pharmacum fœminæ ad abortiendum secuto effectu, si dubius sit, nec dubium superare potuerit, an fœtus fuerit animatus; debet se gerere ut irregularem.*
12 *Suscipiens mala fide ordines in dubio juris irregularitatis homicidii, vel alicujus Censuræ, quamvis peccet sic suscipiendo, cùm debitam diligentiam non præmittit, si tamen eam postea adhibeat, & nihilominus dubius perseveret; non debet se ut irregularem gerere.*

POTISSIMA difficultas est penes Doctores: an quis censere se debeat irregularem ob causam dubiam; ideoque explicare debemus, quæ ad dubia irregularitatis spectant. Dubium ergo de irregularitate insurgens aliud potest esse juris, aliud facti. Dubium juris tunc insurgit, quando dubitatur: an pro tali facto imposita fuerit à jure irregularitas; versatur siquidem dubium circa jus, & legem irregularitatem præscribentem; adeoque dubium juris appellari consuevit. Dubium verò facti tunc contingit, quando dubitatur: an commissum fuerit factum, cui à jure imposita est irregularitas: versatur ergo hoc dubium non circa jus, & legem prohibentem factum illud sub irregularitate, quæ certò scitur; sed circa factum prohibitum, num commissum fuerit, quapropter dubium facti appellatum fuit. 1

Jam verò in utroque dubio irregularitatis sive juris, sive facti obligatur dubitans orto dubio adhibere competentem diligentiam ad veritatem rei indagandam: quapropter abstinere debebit sub gravi pro eo tempore ab iis, quæ irregulari prohibita sunt: & ratio est, quia aliàs se exponeret manifesto periculo violandi irregularitatem; & defacto meritò reprehenditur *in cap. Illud Dominus, de Cleric. Excom. Minist.* Episcopus ille, qui dubitans de sua excommunicatione celebravit non præmissa inquisitione. Sic docent Suarez, Sanchez, Salas, Gaspar Hurtadus, Coninch, quos refert, & sequitur Castrop. *de Cens. disp.* 6. *pun.* 3. *nu.* 3. Qui ex Salas, & Sanchez hanc doctrinam limitat in casu gravis incommodi, ut si pateretur dubitans ob adhibendam hanc diligentiam, & examinandum dubium grave damnum, quale esset amittere occasionem suscipiendi dignitatem, vel beneficium: & ratio est, quia lex in casu dubio non censenda est ita rigidè obligare cum gravi damno, & incommodo. Non reputo tamen, grave damnum, & incommodum esse præterire occasionem suscipiendi ordines; nisi fortè illi annexa esset consecutio legati, vel alterius rei gravis momenti. 2

Hac competenti diligentia adhibita in dubio irregularitatis sive juris, sive facti, si probabiles extent rationes, non esse à jure inductam tali facto, aut tale factum non fuisse commissum; tunc tuta conscientia poterit 3

dubitans censere se liberum, & immunem ab irregularitate, de qua ortum est dubium : & ratio est, tum quia prudenter operatur adhærendo opinioni probabili; tum quia non videtur æquitati consentaneum, subjacere debere dubitantem in ea probabilitate adeò gravi pœnæ : ut adnotant Gaspar Hurtadus *de Irregul. diffic. 3. num.* 10. & Castropalaus *de cens. disput. 6. punct. 3. numer.* 4.

4 Punctum difficile in dubietate irregularitatis est, quando dubitans post adhibitam competentem diligentiam adhuc dubius remanet, nec efformare potest probabile judicium, quòd irregularitas imposita fuerit à jure tali facto, vel quod factum commissum fuerit; quomodo tunc se gerere debeat, reputando ne se ligatum irregularitate, an verò ab illa liberum? Pro decisione cujus varia extant Doctorum placita : verum ut clariùs, & distinctius procedamus in hac dubietate dissolvenda.

Dicendum 1. in dubio irregularitatis juris neminem debere se censere irregularem : moveor 1. quia in dubio juris non habetur jus expressum sufficienter indicans irregularitatem dubitanti post adhibitam diligentiam; sed *ex cap. Is, cui, de Sent. Excom. in 6.* Irregularitas non incurritur, nisi adsit jus expressum sufficienter indicans illam; ergo in dubio juris nulla incurritur irregularitas post adhibitam diligentiam. 2. quia nemo subditus obligari potest ad observantiam Legis, nisi ei fuerit sufficienter proposita, nec per ipsum stat, quin ei proponatur; sed dubitans de irregularitate, num à jure imposita fuerit; non habet Legem Irregularitatis sufficienter sibi propositam, nec per ipsum stat, quin proponatur, imò diligentiam adhibuit ad veritatem inquirendam; ergo non tenetur ad observantiam illius. 3. qia in foro externo nemo judicatur irregularis in dubietate juris; ergo neque in foro interno, & conscientiæ, quod est forum misericordiæ animæ. Sic Rebellus, Sayrus, Suarez, Navarrus, Avila, Covarruvias, Reginaldus, Filliuccius, Valentia, Toletus, Coninch, Sà, Molina, Sanchez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregular. quæst. 1. punct. 5. num. 2.* & Castropalaus *de cens. disp. 6. punct. 3. num. 7.* Nec obstat, quòd Pontifex in dubio facti homicidii decidat : Dubitantem censendum esse irregularem. Nam expressè constat, & certa Lex est dubitanti de homicidio à se commisso, annexam ei esse irregularitatem; adeoque non dubitat de Lege, sed de facto à lege prohibito possidente lege; secus verò in dubio juris possidet libertas subditi.

5 Dicendum 2. in dubio irregularitatis facti homicidii, quando videlicet quis dubitat : an homicidium commiserit sua actione, consilio, vel favore; debet se irregularem censere, non quoad omnia; sed quoad abstinendum se à celebratione, & quoad petendam dispensationem. Sic expressè deciditur *in capit. Ad audientiam, & cap. Significasti de Homicid.* si ergo in foro externo sic judicandum est, etiam in foro interno sic judicandum erit, & quidem sub obligatione, ut patet consideranti præcitatos Textus, non verò sub mero consilio. Sic Navarrus, Covarruvias, Azor. Sayrus, Suarez, Salas, Valentia, Sanchez, Avila, Molina, Coninch, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 3. nu. 8.* & Bonacina *de Irregul. quæst. 1. pun. 5. num. 3.* Quòd autem obligatio sit gerendi se irregularem quoad effectum abstinendi à celebratione, & quoad dispensationem inquirendam; non verò quoad privationem beneficii, & alias pœnas irregularibus ab Ecclesia impositas; probatur ex eo, quia Textus de illis tantùm loquitur, & in illis imminet periculum animæ, non verò in aliis; & cum simus in pœnalibus, & odiosis verba Legis strictè accipienda erunt. Sic Panormitanus, Sayrus, Suarez, Salas, Molina, Sanchez, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *loc. cit.* & Bonacina *loc. cit. num. 8. in fine.*

6 Dicendum 3. in dubio irregularitatis facti extra casum homicidii, non adesse obligationem censendi se irregularem : & ratio est, quia nullus Textus afferri potest sufficienter exprimens irregularitatem in dubio facti extra homicidium; sed ut toties dictum est, nulla irregularitas incurritur, nisi sufficienter fuerit à jure expressa, ut exprimitur in dubio facti homicidii; ergo in dubio facti extra homicidium nulla incurritur irregularitas : maximè quia nemo tenetur privare se sua libertate, nisi aliquo jure coactus fuerit, & nullum jus afferri potest extra homicidium cogens dubitantem adprivandum se susceptione ordinum. Sic Navarrus, Suarez, Salas, Sanchez, Coninch, Avila, Henriquez, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst. 1. pun. 5. nu. 3.* & Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 3. num. 9.* contra Panormitanum, Sylvestrum, Tabienam, Vasquez, Azor. Covarruviam, Valentiam, Sayrum, Rebellum, Gasparem Hurtadum relatos à Castropalao *l. c.* quorum sententiam affirmantem in omnibus materiis in dubio facti, debere dubitantem se censere irregularem; probabilem puto, sed probabiliorem nostram. Nam rationes, quibus moventur; non sufficienter evincunt. 1. est, quia in dubiis tutior pars est eligenda, quæ regula in omnibus materiis militat. Sed patet solutio : quia non in omnibus materiis dubiis tutior pars est eligenda necessariò, & ex determinatione Pontificis, ut est in Confectione Sacramentorum, & irregularitate ex homicidio ob specialem indecentiam, quam homicidium inducit statui Clericali; esto ex consilio in omnibus materiis dubiis prudentissimum sit tutiorem partem eligere; non verò ex necessitate : ut adnotat Sanchez *lib. 2. Matr. disp. 41. nu. 9.* 2. est, quia lex etiam pœnalis ad casus similes extendi debet, quando decidendi ratio communis est illis, & æquè procedit in omnibus. Sed respondetur : verius esse, legem præcipuè pœnalem non esse extendendam ad casum sub verbis legis non comprehensum : ut passim Doctores habent *in Tractatu de Legibus.*

Ex dictis infertur 1. non solùm dubitantem de homicidio injustè commisso, sed etiam de homicidio justè commisso; ut si quis dubius esset de homicidio in bello justo patrato; debere se censere irregularem juxta superiùs dicta *nu. 5.* ratio est, quia sic videtur expressum *in capit. Petitio tua, de Homicid.* ubi Pontifex decernit, Irregularem habendum esse eum, quem conscientia remordet de homicidio in bello justo patrato. Sic Avila *par. 1. disp. 2. dub. 5. concl. 2.* Bonac. *de Irregul. quæst. 1. pun. 5. nu. 3. in fine*, & alii contra Sanchez, & Henriq. putantes oppositum : eo quia *in cap. Ad audientiam, & cap. Significasti, de Homicid.* solùm sermo est de homicidio; & occisio in bello justo facta non venit nomine homicidii. Sed ratio justi bona venia horum Doctorum non distrahit homicidium à ratione homicidii, & non solùm homicidium injustum, sed etiam justum affert specialem indecentiam statui Clericali. 7

Infertur 2. dubitantem, an aliquem mutilaverit; non teneri post debitam diligentiam factam se gerere ut irregularem : ratio est, quia dubium versatur circa factum mutilationis, non verò homicidii, & jura irregularitatem inducentia loquuntur de dubio facti homicidii, non verò de dubio facti mutilationis : & quamvis mutilatio disponere possit ad homicidium, non est tamen homicidium. Sic Sanchez, Suarez, Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. quæst. 1. pun. 5. num. 4.* & Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 3. num. 10. in fine.* 8

Infertur 3. Consulentem homicidium, & à fortiori mandantem illud fieri, si dubitant, an suo consilio, vel mandato homicidium patratum fuerit ab eo, cui consilium, vel mandatum datum fuerit; debere censere se irregulares : & ratio est, tum quia dubium versatur circa factum homicidii, pro quo dubio inducta fuit irregularitas à jure; tum quia possessio stat pro jure inducente irregularitatem contra consulentes, & mandantes fieri homicidium : cum jus rectè præsumat, homicidium illud secutum esse ex Consilio, vel Mandato dato : ut patet *ex Leg. Merito, ff. Pro Socio.* Sic Mascardus, Avila, Sayrus, Sanchez, quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. quæst. 1. pun. 5. num. 7.* 9

Infertur 4. dubitantem, an ille, cui datum fuit ab ipso mandatum, vel consilium homicidii, homicidium fecerit, an non; debere se gerere ut irregularem, si dubium facti post diligentiam adhibitam superare non potuit : ratio est, quia dubium versatur circa factum homicidii, pro quo jura irregularitatem induxere. Sic ex multis Doctoribus tradit Bonacina *de Irregular. quæst. 1. punct. 5. num. 8.* 10

Infertur 5. ministrantem pharmacum fœminæ gravidæ ad fœtum abortiendum, secuto effectu, si dubius existat, an animatus fuerit, vel non, nec dubium superare potuerit; teneri se censere irregularem : ratio est, quia versatur dubium circa factum homicidii, & quidem injusti. Sic Avila, Sanchez, Rodriquez, Navarrus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 1. punct. 5. num. 6.* 11

Illud

12 Illud hic adnotandum : quòd in dubio juris irregularitatis homicidii, vel alicujus Censuræ si quis ordines mala fide susceperit, eo quia debitam diligentiam non adhibuerit ad superandum dubium illud, quamvis graviter peccaverit sic ordines suscipiendo; nihilominus si postea debitam diligentiam adhibeat, & dubium deponere non possit, non debebit se gerere ut irregularem, adeoque ordines exercere poterit : & ratio est, quia neque propter peccatum à se commissum ob periculum, cui se exposuit non adhibendo priùs diligentiam illam; neque propter celebrationem, & exercitium ordinis suscepti in dubietate ista imposita est expresse à jure irregularitas; ergo non tenetur se gerere, ut irregularem. Favet *Cap. Apostolicæ, de Cleric. Excomm. Minist.* ubi dicitur : quòd celebrans cum ignorantia crassa, & supina Censuræ indiget dispensatione: & celebrans cum ignorantia probabili suspensionis excusatur. Sic Avila, Suarez, Sanchez, & alii Doctores, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 3. num. 10.* & Bonacina *de Irregul. quæst. 1. pun. 5. nu. 5.* Nec obstat, quòd possessio mala fide inchoata nulli prosit. Nam contra est : quia non prodest possessio, sed propria libertas; eo quia in dubio juris nulla ab ipso jure inducta fuerit irregularitas.

CAPUT V.

De effectibus Irregularitatis.

1 *Primarius effectus irregularitatis est privare licita ordinum susceptione, ac eorum usum, & officium impedire.*

2 *An irregularitas privet etiam licita susceptione primæ tonsuræ?*

3 *Irregularitas superveniens ordinato, si totalis sit; privat exercitio omnium ordinum susceptorum, & inhabilem reddit ad alium ordinem. Si verò partialis privat illo actu, pro quo ponit impedimentum.*

4 *Nulla irregularitas prohibere potest Clerico eas actiones sacras, quas præstare potest laicus, & communes sunt cum illo exceptæ susceptione ordinum.*

5 *Secundus effectus irregularitatis est privatio consecutionis beneficiorum, etiam si irregularitas occulta fuerit, dummodo fuerit absoluta, & totalis.*

6 *An collatio beneficii facta irregulari absolutè, vel irregulari, qui functiones sui beneficii licitè exercere non valeat; reputanda sit non solùm illicita, sed etiam invalida?*

7 *Non caret probabilitate sententia asserens, esse illicitam, sed non invalidam.*

8 *Irregularis cui beneficium collatum fuit in irregularitate; non potest secundum communem sententiam fructus beneficii percipere, aut actus administrationis ejus exercere.*

9 *Irregularitas non privat beneficiis ante ipsam acquisitis, sed requiritur sententia Judicis ad inducendam privationem.*

10 *Potest beneficiarius, qui incidit in irregularitatem post beneficii consecutionem; illud resignare in favorem alterius.*

11 *Beneficiarius irregularis ex delicto, si per se, vel per alium exerceat munera illius non tenetur ad restitutionem fructuum.*

12 *Beneficiarius incidens in irregularitatem ex delicto, si non possit per se munera exercere beneficio annexa; tenetur Coadjutorem assumere pro aliquo tempore, & interim dispensationem procurare.*

13 *Tertius effectus irregularitatis est privatio jurisdictionis Ecclesiasticæ ordinariæ, non verò delegatæ.*

14 *Irregularitas superveniens beneficiario, aut Judici habenti jurisdictionem Ecclesiasticam non privat illum jurisdictione aliqua ad forum contentiosum spectante.*

15 *Parochus evadens irregularis licitè, & validè matrimonio assistit, aut alteri Sacerdoti dat licentiam assistendi, vel ministrandi alia Sacramenta.*

16 *Irregularis nequit saltem licitè in irregularitate accipere jurisdictionem ordinariam fori Pœnitentiæ beneficio annexam, quamvis accipere possit delegatam licitè, & validè, licèt ejus usum impeditum habeat ab irregularitate.*

PRIMARIUS irregularitatis effectus est privare licita ordinum susceptione, ac eorum usum, & officium impedire; ut clarè constat *ex cap. Curandum, dist. 34. cap. Si cujus Uxorem, ead. dist. & cap. ult. de Tempor. Ordin.* & sic communiter Doctores asserunt. Dixi, licita ordinum susceptione, eo quia non privat irregularitas valida eorum susceptione : & ratio est, quia tantùm impedit susceptionem ordinum, non verò incapacem reddit, aut inhabilitat ad illos : multa siquidem fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Nec Ecclesia reddere potest irrita ea, quæ pendent à Christi Domini institutione in sacramentis; si ergo in ordinatione irregularis adhibita sunt debita materia, & forma, ac Minister, quæ à Christo Domino requisita fuere; non est cur invalida censenda sit ordinatio, esto peccaminosa sit. Solùm irritam reddere potest Ecclesia susceptionem primæ tonsuræ ab irregulari factam : eo quia hæc ab ejus institutione pendet; sed defacto irritam non reddit : adeoque tam ejus susceptio ab irregulari, quàm cæterorum ordinum valida erit. Sic Suarez *de Cens. disput. 40. sect. 2. num. 1.* Bonacina *de Irregul. quæst. 1. punct. 4. num. 1.* Castropalaus *de Cens. disp. 6. punct. 5. num. 1.* & alii. 1

Sed controverti solet penes Doctores : an irregularitas etiam privet licita susceptione primæ tonsuræ, ut privat licita susceptione ordinum? Et quamvis non defuerint, qui dixerint, non privare, ea moti ratione, quia per Theologos contra Canonistas prima tonsura non est ordo, sed dispositio ad ordines; adeoque tonsuratus revera, & propriè nequit dici ordinatus; ergo si irregularitas privat licita ordinum susceptione, non privabit susceptione primæ tonsuræ. Nihilominus vera sententia est, & quæ sustineri debet, non solùm irregularitatem privare licita cæterorum ordinum susceptione, sed etiam primæ Tonsuræ : ratio est, quia ex primario suo fine, & institutione tendit irregularitas ad arcendum ea laborantem à Statu, & Regula Clericorum; ergo nullatenus poterit irregularem aptare, & disponere ad statum illum : aliàs si permitteret irregularem tonsurari, vellet effectum suo primario fini contrarium : hinc est, quòd ex privatione suscipiendi reliquos ordines, nimis apertè inferatur, & à fortiori privatio primæ Tonsuræ; impeditus siquidem ad suscipiendos ordines injustè suscipit dispositionem primariam ad illos. Nec multum refert, quòd tonsura non sit ordo : sufficit namque quòd sit ordo latè sumptus, & sub illo comprædendatur juxta Textum *in cap. Cum contingat, de Ætat. & Qualit.* Nec tonsura est res levis momenti, sed valde gravis, & magni momenti ab Ecclesia instituta : est siquidem prima dispositio ad ordines constituens hominem in Clericali statu, & Ecclesiastico, ac reddit illum capacem Ecclesiasticæ jurisdictionis, & beneficiorum, quæ omnia, magni momenti sunt, & valdè considerabilia. Rectè igitur concluditur : Irregularitatem non solùm privare licita ordinum susceptione, sed etiam primæ tonsuræ. Sic Navarrus, Garzias, Suarez, Sayrus, Avila, Filliuccius, Reginaldus, Coninch, Rota Romana, Consultores Pœnitentiariæ Mediolanensis, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregular. quæst. 1. punct. 1. numer. 4.* & Castropalaus *de Cens. disput. 6. punct. 5. num. 2.* 2

Irregularitas superveniens jam ordinato, si totalis sit, eum privat exercitio omnium ordinum susceptorum, & inhabilem reddit ad alium ordinem suscipiendum; si verò partialis, eum privat eo actu, pro quo ponit impedimentum. Sed petes : quænam irregularitas superveniens ordinato dicenda sit totalis, quænam verò partialis. Communis responsio est : irregularitatem supervenientem ordinato ob delictum censendam esse totalem, adeoque privare exercitio ordinum jam susceptorum, & inhabilem reddere ad alios suscipiendos. Sic est irregularitas superveniens ob homicidium, ob iniquam ordinum, susceptionem, vel administrationem eorum : præstat siquidem irregulari omnem effectum, quem præstare potest : ut constat *ex capit. Si celebrat. de Cleric. Excomm. Minist. capit. final. de Tempor. Ordin. & capit. Inquisitionis, de Accusation.* & docent Covarruvias, Navarrus, Avila, Suarez, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disputat. 6. punct. 5. numer. 3.* 3

& Bonacinâ *de Irregular. quæst. 1. punct. 4. numer. 2.* Si verò irregularitas ordinato superveniens sit ob defectum, partialis censenda erit, & privat ordinatum exercitio illorum ordinum, ad quos est impotens, & pariter reddit illum inhabilem ad alium ordinem, ad quem est impotens. Sic si Sacerdoti duo digiti cum medietate palmæ abscissi forent, ut est casus relatus *in Capit. 2. de Cleric. ægrot.* foret utique irregularis ad celebrandum, non verò ad alia Sacerdotalia munera, & aliorum ordinum inferiorum, cum non sit factus impotens ad illa. Quòd si talis defectus supervenisset Diacono, illum redderet inhabilem ad Sacerdotium, ad quod redditus est impotens; non verò eum privaret exercitio ordinum ritè susceptorum, quos posset exercere. Sic *ex Cap. suprac. & ex cap. 7. de Corpor. vitiat.* docent Navarrus, Avila, Coninch, Suarez, Majolus, quos referunt, & sequuntur Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*. Nec obstat, quod irregularitas ex defectu superveniat ordinato cum ejus culpa: nam talis defectus sive inculpabiliter contractus fuerit, sive culpabiliter aliud impedimentum non inducit, nisi in usu tantùm ordinis illius, ad quem defectuosus factus est impotens; ut advertunt Suarez *de Cens. disput. 40. sect. 2. numer. 38.* & Bonacina *loc. cit. numer. 3.* qui addit, posse hunc promoveri ad beneficium, cui annexa sint ea, quæ ab ipso præstari possint, Castropalaus *loc. cit.* & alii, qui colligunt *ex cap. Studeat; dist. 10. cap. 2. de Cleric. non Ordin. & cap. 1. de Corpor. vitiat.*

4 Advertendum hìc cum Castropalao *de Cens. disp. 6. punct. 5. numer. 3. in fine*: accidere posse casum, in quo irregularitas ex defectu, quæ sit tantùm partialis in Clerico, sit tamen totalis, & absoluta in Laico, impediens videlicet illum à susceptione omnium ordinum. Advertendum insuper: nullam irregularitatem prohibere posse Clerico eas actiones sacras, quæ communes sunt cum Laicis, & ab ipsis præstari possunt: sic sunt Sacramenta recipere, excepto Sacramento ordinis, inservire Missæ, baptizare sine solemnitate, audire Divina Officia, sepeliri in loco sacro, communicare cum fidelibus, eligere ad beneficium, actus jurisdictionis exercere, saltem delegatæ, excommunicare, beneficia conferre &c. Non enim hi actus prohibentur irregularibus, & non sunt actus ordinis. Non potest tamen irregularis Sacerdos se ipsum communicare, quia est actus ordinis sacerdotalis. Sic Ugolinus, Navarrus, Suarez, Henriquez, Filliuccius, Coninch, Covarruvias, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst. 1. punct. 4. numer. 5.* & Castropalaus *l. c.*

5 Secundus effectus irregularitatis est privare irregularem consecutione beneficiorum, etiam si irregularitas occulta fuerit, dummodo tamen absoluta sit, & totalis: ratio est, quia cum hæc irregularitas sit absoluta, ac absolutè dejiciat irregularem è Statu, & Regula Clericali; inde est, quòd pariter dejiciat ab iis, quæ ordinem Clericalem requirunt, & sunt propria illius, ut constat *ex Capit. 2. de Cleric. pugn. in duell.* & ex Tridentino *sess. 14. cap. 7. de Reform.* Secus verò dicendum, si irregularitas partialis fuerit, & superveniens ordinato ex defectu; tunc enim non privat valida, & licita beneficiorum consecutione; dummodo beneficium non exposcat usum aliquem incompatibilem cum defectu illo. Sic Navarrus, Avila, Sayrus, Valentia, Garzias, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregular. quæst. 1. punct. 4. num. 3.* & Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 5. num. 5.* Et quamvis aliqui ex præcitatis Doctoribus limitent hanc doctrinam ad irregularitatem ex defectu provenientem, sed sine ejus culpa, non verò cum culpa: Displicet tamen limitatio, ut superiùs innuimus *num. 3. in fine*, Suarez, Bonacinæ, Castropalao, & aliis, motis ex Textibus ibi allatis: ubi irregularitas nulla agnoscitur, etiamsi defectus superveniens culpabiliter, & cum peccato contractus fuerit.

6 Quod controverti hìc solet, est: an collatio beneficii facta irregulari absolutè; vel irregulari, qui functiones sui beneficii licitè exercere non valeat; reputanda sit non solùm illicita, sed etiam invalida; itaut nequeat illud sibi retinere, nisi obtenta priùs dispensatione curet illud sibi denuo conferri ab habente facultatem conferendi. Communis sententia docet, illicitam, & invalidam esse: fundatur *in Cap. Postulastis, de Cleric. Excom. Minis.* maximè quia beneficium datur propter officium; si ergo irregularis fungi nequit officio, quia inhabilis est ad usum ordinum; incapax, & inhabilis erit ad beneficium: nam qui inhabilis est ad unum, censeri pariter debet inhabilis ad omnia ea, quæ ex illo consequuntur *ex Argum. Cap. Translato, de Constit.* Sic Avila, Henriquez, Lessius, Navarrus, Riccius, Covarruvias, Suarez, Reginaldus, Garzias, Cochier, Sanchez, Parisius, Sayrus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 1. punct. 4. num. 6.* Pariter discurrunt de Pensione Clericali, seu titulo Clericali collata irregulari, & de dignitatibus, & Prælaturis irregularibus.

Quamvis venerer communem sententiam, eamque 7
amplectar; nequeo tamen suam probabilitatem denegare sententiæ asserenti, talem collationem beneficii irregulari factam, quamvis illicita sit, non esse tamen defacto, sed irritandam esse: moveor 1. ex paritate excommunicationis minoris, in qua si eligatur ea affectus; non efficitur electio irrita, sed solùm illicita, ut patet *ex capit. ultim. de Cleric. Excom. Minis.* ergo etiam si irregularis eligatur ad beneficium, quamvis excluſus sit à susceptione ordinum, & illorum usu; electio non erit invalida, sed solùm illicita; sicuti non erit invalida, sed illicita ordinum susceptio: maximè quia possit irregularis procurare dispensationem, & interim per alium ministrare beneficio, & suo muneri satisfacere. 2. quia tribui non debent irregularitati, nisi effectus illi, & pœnæ illæ, quæ sunt à jure expressæ; sed nullus Textus afferri potest exprimens, collationem beneficii factam irregulari irritam, & invalidam esse, sed ad summum esse illicitam; ergo collatio beneficii irregulari facta, quamvis illicita sit, invalida tamen non erit. 3. quia *in capit. Si soli, de Concess. Præbend. in 6.* dicitur: Prohibitionem Pontificis non irritare collationem, nisi ei adjungatur Decretum irritans; cum ergo hoc Decretum non inveniatur in collatione beneficii facta irregulari, rectè dicitur, eam non irritare. Nec favent Textus, qui adducuntur in contrarium: nam *Capit. Cum bonæ, de Ætat. & Qualit.* loquitur tantùm de suspensis, & in suspensione perseverantibus per triennium, quos non reddit inhabiles ad beneficia, sed decernit: spoliandos fore beneficiis antea possessis, & eo tempore acquisitis, *Capit. Postulasti, de Cler. Excom. Minis.* loquitur de excommunicatione, non verò de irregularitate, *Caput finale eod. tit.* loquitur de excommunicato minori excommunicatione, *Cap. 2. de Cler. pugn. in duell.* quamvis dicat, posse misericorditer dispensare cum Clerico, qui homicidium commisit, ad obtinendum beneficium; non loquitur de dispensatione, quia collatio invalida fuit, sed quia illicita. Sic Sylvester *verb. Excom. 4. num. 4.* Castropalaus *de Cens. disp. 6. punct. 5. num. 7.* & probabilem reputant Suarez, Coninch, Filliuccius, Layman, Felinus, Gaspar Hurtadus relati à Castropalao, & Bonacina *locis citatis*.

Ex dictis infertur: quòd irregularis, cui beneficium 8
in irregularitate collatum fuit; non possit secundum communem sententiam fructus beneficii collati sibi percipere; nec alios actus exercere administrationis, qui beneficio annexi sint: & ratio est, quia cum invalida fuerit beneficii collatio, ex qua consurgit jus ad fructus percipiendos, & actus illos exercendos; ideo jus non habet ad illos, adeoque injustè percipit, & exercet. Secus verò dicendum in sententia opposita probabili, poterit fructus percipere, & actus administrationis exercere cum obligatione satisfaciendi oneribus per alium, & inquirendi dispensationem irregularitatis. Vide Bonacinam *de Irregular. quæst. 1. punct. 4. numer. 7.*

Irregularitas non privat beneficiis ante ipsam acqui- 9
sitis, sed requiritur sententia Judicis ad privationem eorum inducendam: quapropter beneficiarius irregularis factus post sententiam Judicis privandus erit beneficio: & ratio est, quia nullus Textus afferri potest hanc pœnam exprimens. Imò si irregularitas ex homicidio, quæ maxima est; non privat ipso facto beneficio, *ut ex Argum. Capit. Minor. distin. 50.* fusè probant Suarez *de Cens. disput. 44. sect. 4. numer. 33.* Salzedo *Pract. 94.* & alii, qui testantur, esse communem sententiam; à fortiori nulla alia irregularitas beneficio superveniens ipso facto privabit illo. Insuper *in cap. Ne Clerici, vel Monachi, cap. Fraternitatis, de Cler. Excom. vel depos. cap. Postulastis, §. Quasivistis, eod. tit. & cap. ex litteris, de excess. Prel.* requiritur officium

cium Judicis, ad hoc ut irregularis privetur beneficio: continentur siquidem in eis verba futuri temporis, quæ satis demonstrant, beneficiarium non esse ipso jure privatum, sed privandum esse. Nec obstat *cap. 1. de homicid. in 6.* ubi assassinus privatur ipso facto beneficiis. *cap. cum secundum Leges, de Hæretic. in 6.* ubi privatur ipso jure hæreticus beneficiis, *cap. Si quis Episcopus, 1. quæst. 2.* in quo ipso facto beneficiis privatur Simoniacus. Non obstant inquam, quia non privantur ipso jure beneficiis ratione irregularitatis, sed ob crimina qualificata, & taliter patrata. Imò in istis Casibus licèt habeatur privatio lata ipso jure, nihilominus non tenetur delinquens spoliare se beneficiis ante sententiam Judicis declaratoriam criminis: ut advertunt Covaruvias 4. *Decretal. 2. part. cap. 6. §. 8. numer. 7.* & Suarez alios referens *disp. 40. de cens. sect. 2. num. 17.*

Quæ dicta sunt de Beneficiis intelligi etiam debent de Pensione Clericali: cum irregularitas nec privet ipso facto beneficio, nec Clericali Pensione, si ipsis supervenerit; sed post sententiam Judicis. Sic Navarrus, Henriquez, Valentia, Lessius, Ugolinus, Coninch, Sà, Riccius, Avila, Sayrus, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Layman, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst. 1. punct. 4. num. 8.* & Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 5. num. 9.* Nec in contrarium facit Tridentinum *sess. 14. cap. 7. de Refor.* ubi dicit: Qui sua voluntate homicidium perpetraverit, omni Ordine, Beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuò careat; adeoque irregularitatem homicidii voluntarii privare beneficiis antea obtentis. Sed Tridentinum in hac re nil innovavit, ideoque ejus verba intelligenda erunt juxta naturam rerum, quæ est, ut privatio ordinis ipso jure incurratur per irregularitatem; privatio tamen beneficiorum jam obtentorum post sententiam Judicis. Sic contra Majolum docent Salzedo plures referens, Covarruvias, Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. n. 10. & 12.* Non denegant tamen hi Doctores, quod non veniat privandus beneficiis obtentis homicida voluntarius, ut patet ex Tridentino cit. De Pensionibus verò, cum nullam mentionem faciat Tridentinum, arbitrio Judicis relinquitur privatio, spectata delicti qualitate.

10 Ex dictis colligitur 1. posse beneficiarium, qui incidit in irregularitatem post beneficii consecutionem; illud resignare in favorem alterius: ratio est, quia adhuc retinet jus, & habet titulum id faciendi: ut ex Decisione Rotæ, Sanchez, & aliis docet Bonacina *de Irregul. quæst. 1. punct. 4. numer. 9.* Idem dicendum de irregularitate ex delicto, quando non vult dispensationem impetrare, vel nequit eam obtinere, etiam pendente lite, & accusatione facta de irregularitate: & ratio est; quia dum non accedit sententia, & condemnatio jus retinet ad beneficium, adeoque illud in favorem Tertii renuntiare poterit. Sic docent Panormitanus, Covarruvias, Felinus, Ludovicus Gomez, Sayrus, Suarez, & alii apud ipsos, quos refurt, & sequitur Castrop. *de Cens. disp. 6. pun. 5. num. 15.*

11 Colligitur 2. Beneficiarium incidentem in irregularitatem ex delicto non teneri ad restitutionem fructuum, si per se, vel per alios exercuit munera illa beneficii, quæ tenebatur exercere: imò nec potest per sententiam Judicis posita satisfactione cum oneribus beneficii obligari ad restitutionem talium fructuum: ratio est, quia jus habet percipiendi illos, & titulum retinet, ergo justè retinet, & percipit, adeoque obligari nequibit ad restitutionem illorum. Sic Suarez, Coninch, Filliuccius, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst. 1. pun. 4. num. 10.* & Castrop. *de Cens. disp. 6. punct. 5. num. 13.*

12 Colligitur 3. beneficiarium incidentem in irregularitatem ex delicto, si non possit per se munera beneficio annexa exercere; teneri ad Coadjutorem assumendum, ut pro aliquo tempore muneribus beneficii satisfaciat, & interim dispensationem procuret: aliàs non poterit jure beneficii fructus percipere. Quòd si desperetur ab impetranda dispensatione; non poterit illud retinere cum suæ, vel aliorum salutis dispendio; adeoque vel illud in favorem Tertii renuntiare debebit, quod superiùs diximus, posse efficere; vel absolutè in manibus superioris resignet: ut docent Suar. Coninch, Reginal. Laym. Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 5. n. 11.* & Bonacina *de Irregul. quæst. 1. pun. 4. num. 10. in fin.*

13 Tertius Irregularitatis effectus est privare Irregularem jurisdictione Ecclesiastica Ordinaria, non verò delegata: cum enim jurisdictio ordinaria annexa sit beneficio, & consequatur ad illud, solet enim competere ratione Beneficii, Officii, ac Tituli spiritualis directi ad functiones ordinum; si ergo irregularitas privat beneficio, seu Officio Ecclesiastico, pariter privabit jurisdictione ordinaria illi annexa. Delegata verò jurisdictio, quæ non sit ad usum ordinum; optimè componi potest cum irregularitate: tum quia ex nullo capite constat, irregularem inhabilem esse ad jurisdictionem delegatam; tum quia non fundatur in beneficio, nec dirigitur ad exercendos ordines. Sic Suarez, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 1. pun. 4. num. 12.* Procedit hæc doctrina juxta communem sententiam, quam supra innuimus, asserentem, Irregularem incapacem esse beneficii, adeout collatio ipsi facta in irregularitate invalida sit: quapropter incapacitatem etiam habebit ad jurisdictionem ordinariam consequentem ad beneficium, vel Officium Ecclesiasticum. Secus verò dicendum in probabili sententia, quam retulimus *num. 7.* asserentem, irregularem non esse incapacem beneficii, adeoque nec incapacem esse jurisdictionis ordinariæ ab ipso provenientis; & sicuti illicitè, non verò invalidè confertur beneficium irregulari, sic etiam illicitè, non verò invalidè jurisdictionem ordinariam accipit cum illo. Venit tamen utraque irritanda, licèt defacto ipso jure irrita non sit. Sic Castropalaus *de Cens. disput. 6. punct. 5. numer. 8.*

14 Irregularitas tamen superveniens beneficiato, aut Judici habenti jurisdictionem Ecclesiasticam non privat illum jurisdictione aliqua ad forum contentiosum spectante; itaut actus illi, dummodo non spectent ad exercitium ordinis; non solùm validi, sed etiam liciti erunt. Sic Beneficiatus, aut Judex Ecclesiasticus, cui irregularitas supervenit; excommunicare, suspendere, & interdicere poterit; beneficia conferre, & ad illa eligere: ratio est, quia irregularitas superveniens, sicuti non privat irregularem, sic nec eum dejicit à beneficio, vel officio; sic nec eum privat, aut dejicit ab usu beneficii, vel officii in eo, in quo non requiritur usus ordinis. Sic *ex Cap. Tanta, de Excessib. Prælat.* tradunt Suarez, Filliuccius, Coninch, Layman; quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Irregul. quæst. 1. pun. 4. num. 15.* & Castrop. *de Cens. disp. 6. pun. 5. nu. 14.* Nec objicias, quòd jurisdictio Ecclesiastica competat Clerico ratione Clericatus, & qua Clericus est; ergo si à Clericatu dejicitur, dejicitur quoque à jurisdictione Ecclesiastica. Respondetur namque, quòd licèt requiratur Clericatus veluti conditio, ut subjectum capax evadat Ecclesiasticæ jurisdictionis; ea tamen posita usus jurisdictionis non est actus ordinis, qui solùm per irregularitatem prohibetur.

15 Ex dictis infertur: Parochum, qui per supervenientem irregularitatem evasit irregularis; licitè, & validè posse matrimonio assistere, ac licentiam assistendi alteri Sacerdoti concedere; posse quoque licentiam ministrandi Sacramenta aliis Sacerdotibus impertire; quamvis ipse ea ministrare nequeat, non ex defectu jurisdictionis; sed quia habet impeditum usum ordinum ad ea ministranda requisitum. Sic Doctores supracitati.

16 Infertur insuper: quamvis irregularis non possit in irregularitate accipere jurisdictionem ordinariam fori Pœnitentiæ, quæ per beneficium confertur, saltem licitè, nam validè controversa res est, cum talem validitatem deneget communis sententia, quamvis eam admittat probabilis opinio juxta superiùs dicta; delegatam tamen & licitè, & validè accipere potest, licèt ejus usum, sicuti etiam ordinariæ impeditum habeat per irregularitatem. Nihilominus si quis bona fide accedens ad eum sua peccata confiteretur, dummodo non fuerit denuntiatus irregularis jurisdictione privatus, nam non sufficit, denunciatum esse purè irregularem; valida erit confessio: & ratio est, quia ex vi irregularitatis etiam denuntiatæ, non privatur ipso jure dicta jurisdictione in probabili sententia, quamvis illius usum habeat impeditum, & privandus veniat. Sic Castrop. *de Cens. disp. 6. pun. 4. num. 14.*

CAPUT VI.

De Relaxatione, & Dispensatione Irregularitatis.

1 *Qualis irregularitas relaxetur per baptismum?*
2 *Irregularitas ex defectu natalium quoad ordines suscipiendos relaxatur per professionem religiosam, aut Vota Religiosum constituentia in religione approbata; non verò relaxatur quoad Dignitates, & Prælaturas.*
3 *Irregularitas temporalis inducta pro eo tempore, pro quo causa durat; relaxatur per ablationem ipsius causæ.*
4 *Relaxatur irregularitas per dispensationem obtentam ab eo, qui facultatem legitimam habet dispensandi. Et quomodo dispensare possit Summus Pontifex, aut Prælati ipso inferiores?*
5 *Episcopi non habent jure ordinario posse dispensare in qualibet irregularitate, quam sibi Pontifex expressè non reservavit.*
6 *Ex Privilegio Tridentini conceditur Episcopis facultas dispensandi in irregularitate quatuor servatis conditionibus.*
7 *Quis veniat nomine Episcopi, cui tale privilegium concessum est?*
8 *Declarantur aliqui Prælati, qui non veniunt nomine Episcopi habentis hanc facultatem.*
9 *An Episcopus, vel alius habens hanc facultatem possit eam alteri delegare, ut secum dispenset, vel cum aliis suis subditis?*
10 *An Episcopus admittens aliquem ad ordines, vel illi concedens litteras dimissoriales; censeatur dispensare in ea irregularitate, quam potest.*
11 *Prima Conditio requisita à Tridentino est, ut irregularitas proveniat ex delicto occulto, nec ad forum contentiosum deducto, excepto homicidio voluntario. Et quando delictum dicitur occultum?*
12 *Quando verò dicitur ad Forum contentiosum deductum?*
13 *Secunda Conditio est, ut dispenset cum suis subditis. Et quinam hi sint?*
14 *Tertia Conditio est, ut dispenset in sua Diœcesi.*
15 *Quarta Conditio est, ut dispensatio valeat pro Foro Conscientiæ.*
16 *Hæc facultas à Tridentino facta Episcopis competit tantùm illis, in quorum Regionibus Tridentinum acceptatum fuit, saltem quoad aliquas Leges onerosas.*
17 *Quanam requirantur ad obtinendam, vel concedendam dispensationem?*
18 *Qui irregularitatem contraxit, eo quia celebravit in excommunicatione, suspensione, & interdicto; debet has tres Censuras aperire in obtinenda dispensatione.*
19 *An dispensatio irregularitatis strictè accipienda sit, & interpretanda?*
20 *An dispensatio irregularitatis pro celebratione in excommunicatione, valeat etiam pro celebrationibus factis post obtentam dispositionem, sed nondum executioni mandatam?*
21 *Sub qua Forma concedenda est Dispensatio Irregularitatis?*

1 AGIMUS de Relaxatione, & Dispensatione Irregularitatis in Communi, nam de aliquibus irregularitatibus in particulari suo loco dicetur. Irregularitas ergo relaxatur 1. per baptismum: sic statuitur *in Cap. Una, & cap. Deinde, dist.* 26. Verùm si rectè res perpendatur: nulla irregularitas tollitur, & relaxatur per baptismum: ratio est, quia nulla irregularitas baptismum præcedere potest: cum enim inducta sit Jure Ecclesiastico; ideo solos baptizatos afficere potest. Dicitur ergo per baptismum relaxari irregularitatem, quia cum evadat novus homo per regenerationem baptizatus; ideo omnis macula, & indecentia censetur ab eo ablata, nisi aliter in aliquibus casibus ab Ecclesia sanctum fuerit. Cum enim baptizatus jam factus sit subditus Ecclesiæ, ideo in aliquibus casibus declarat, jam irregularitatem incurrisse, maximè si ex defectu consurgat. 1. Casus est, si baptizatus ante susceptum baptismum fuerit bigamus, cum enim perseveret hic defectus in illo post baptismum; ideo irregularis evadit ex defectu perfectæ significationis Unionis Christi Domini cum Ecclesia. 2. Casus est, si ante baptismum erat claudus, cœcus, aut aliam corporis deformitatem habebat, cum talis perseveret baptismo susceptо; ideo irregularis evadit. 3. Casus est, si fuerit ante baptismum illegitimus, perdurat siquidem talis defectus baptismo susceptо: ut ex Sylvestro, Sayro, Layman, & aliis docet Castropalaus *de Cens. disput.* 6. *punct.* 7. *num.* 1. Irregularitas verò ex delicto proprio consurgens non contrahitur à baptizato ob delicta ante baptismum commissa; debent enim post baptismum committi ea facta, quibus à Jure Ecclesiastico annexa est irregularitas. Quapropter si baptizatus ante baptismum homicidium patraverat, sive justum, sive injustum; non erit post baptismum irregularis, mutatur siquidem in alterum virum, & videtur inducere mansuetudinem Christi. Idem dicendum de irregularitate ex infamia facti consurgente: cum enim factum purgatum sit per baptismum, ideo purgata pariter censenda erit infamia facti. Cessat quoque per baptismum infamia orta ex Officio vili ante baptismum exercito, si post baptismum cesset ab illo. Solùm perseverare puto post baptismum infamiam juris: si videlicet ante baptismum per sententiam condemnatoriam Judicis eam infamiam contraxerit: ratio est, quia hæc infamia ex se perpetua est, nec purgatur baptismo: ut tradunt Suarez *de Cens. disput.* 48. *sect.* 2. Gaspar Hurtadus *de Irregular. difficul.* 20. & Castrop. *de Cens. l. c.*

2 Relaxatur 2. Irregularitas ex defectu Natalium quoad ordines suscipiendos, non verò quoad dignitates, & Prælaturas per professionem religiosam, seu emissionem Votorum constituentium verum religiosum in religione approbata. Sic *ex cap.* 1. *de Filiis Presbyt. & ex cap. final. eod. tit.* docent Sayrus, Henriquez, Navarrus, Majolus, Avila, Coninch, Suarez, Toletus, Filliuccius, Reginaldus, Layman, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst.* 5. *punct.* 2. *num.* 4. & Castropalaus *de Cens. disput.* 6. *punct.* 7. *num.* 2. Nunc fit: non posse illegitimum in religione eligi in Abbatem, Priorem, aut aliam Prælaturam habere absque Pontificis dispensatione. Non nego tamen, quòd soleant Religiosæ Familiæ Privilegium habere, ut etiamsi earum Alumni defectum legitimorum Natalium habeant; possint in Prælatos eligi. Sed in hac re consulenda sunt Privilegia singularum Religionum: in Societate Jesu habetur, prout constat *ex Compend. Privileg. verb. Dispensatio, §.* 2. Quamvis non approbem, quod docuit Sotus *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 1. *artic.* 3. *concl.* 3. usu, & consuetudine receptum esse, ut omnis irregularitas tollatur per Religionis Ingressum, excepta ea, quæ ex bigamia oritur, aut homicidio voluntario. Cum nullum fundamentum habeatur talis relaxationis: ut tradunt Suarez, Sanchez, Sayrus, Coninch, Layman, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit.* Illud verum est, quòd Privilegia concessa sint aliquibus Religionibus relaxandi irregularitates cum suis: attendenda tamen erunt Privilegiorum verba, & quomodo facultatem hanc tribuant. Testatur Rodriquez *tom.* 1. *Quæst. Regul. quæst.* 24. *artic.* 12. concessum fuisse à Martino V. Religiosis mendicantibus privilegium relaxandi omnem irregularitatem, etiam homicidii voluntarii, dummodo tamen notoria non sit. In nostra Societate Jesu conceditur facultas Præposito Generali relaxandi pro foro tamen Conscientiæ quamlibet irregularitatem sive Bigamiæ, sive homicidii voluntarii: ut constat *ex Compend. nostrorum Privileg. verb. Dispensatio, §.* 4.

3 Relaxatur 3. Irregularitas temporalis inducta pro eo tempore, pro quo causa durat; per ablationem ipsius causæ: quapropter cessante hac causa cessat effectus irregularitatis, cum non fuerit simpliciter inducta, & pro omni tempore talis irregularitas. Sic est irregularitas ex defectu ætatis, quæ cessat ætate adveniente; sic irregularitas ex defectu scientiæ, quæ adveniente scientia cessat; sic etiam irregularitas ex infamia facti, quæ cessat adveniente emendatione vitæ cum bonæ famæ odore. Non sic verò de infamia juris, aut de irregularitate homicidii, quæ simpliciter inducitur; & absolutè, nec pro aliquo tempore tantùm; adeoque tolli nequeunt tales irregularitates simpliciter, & absolutè latæ per emendationem vitæ, & per pœnitentiam; sed necessariò requiritur dispensatio: ut docent Suarez, Sayrus, Ugolinus, Toletus, Henriquez, Valentia, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregular. quæst.* 5. *punct.* 2. *numer.* 5.

Rela-

4 Relaxatur 4. Irregularitas per dispensationem obtentam ab eo, qui habet legitimam facultatem dispensandi. Et quidem hanc legitimam facultatem dispensandi in omni Irregularitate habere Summum Pontificem, indubitata res est, & esse debet penes omnes: cum enim supremam habeat Potestatem in Terris circa ea, quæ Jure humano Ecclesiastico inducta sunt, uti inducta est Irregularitas, nam sicuti Legem Ecclesiasticam condere, sic etiam per dispensationem abolere potest, ideoque in omni Irregularitate dispensare poterit. Et quamvis legitima causa requiratur, ut ipse in Irregularitate legitimè dispenset; si tamen absque illa dispenset, valida erit dispensatio; esto illicita sit. Non sic verò dispensationes à Prælato, aut Judice Pontifice inferiore provenientes, qui si sine causa legitima in Irregularitate dispensaverint: non solum illicita, sed etiam invalida dispensatio erit: cum non censeatur concessa à Pontifice talis facultas, nisi causa legitima intercedente: ut habent Doctores in Tractatu de dispensatione Legis. Quamvis tamen possit Pontifex dispensare ex plenitudine suæ Potestatis in Irregularitate Bigamiæ proprie dictæ, & homicidii voluntarii; nihilominus non solet in his dispensare de facili: eo quia bigamia propriè dicta continet Irregularitatem ex Traditione Apostolica provenientem; homicidium verò voluntarium gravem præsefert indecentiam, & statui Clericali minimè consonam.

5 Episcopis Jure Ordinario non competit facultas dispensandi in qualibet Irregularitate, quam sibi expressè non reservavit Summus Pontifex: & ratio est, quia quælibet Irregularitas Jure Pontificio inducta est; & nemo inferior Jus Ordinarium habet dispensandi in Lege sui Superioris; adeoque nullus Episcopus jus ordinarium habebit dispensandi in aliqua Irregularitate, etiamsi Pontifex eam sibi expressè non reservaverit: imò eam tantum facultatem habebit Jure Privilegii, quam expressè Pontifex in Privilegio concesserit. Nec obstat *Argum. cap. Nuper, de sent. excom.* ubi dicitur: cum conditor Canonis Absolutionem sibi non reservat specialiter, & ipse videtur concessisse facultatem aliis relaxandi. Non obstat inquam, quia habetur larga disparitas inter absolutionem ab excommunicatione, de qua loquitur Cap. cit. & dispensationem ab Irregularitate: 1. quia absolutio ab excommunicatione majoris momenti est ad salutem spiritualem fidelium, cum ejus dilatio privet maximis bonis, receptione videlicet Sacramentorum, suffragiis Ecclesiæ, & communicatione cum fidelibus; non sic verò Irregularitas, quæ tantum privat Ordinum susceptione, vel illorum usu, nec sunt hæc saluti necessaria. 2. quia si daretur talis extensio ab excommunicatione non reservata ad alias Censuras, & Irregularitatem, aut alias pœnas non reservatas, sequeretur, quòd non solum Episcopus, sed etiam Parochus absolvere posset ab Irregularitate non reservata, sicuti potest ab excommunicatione non reservata; ergo facultas concessa *in cap. Nuper cit.* pro excommunicatione non reservata non erit extendenda ad suspensionem, Interdictum, irregularitatem, aut alias pœnas. 3. quia excommunicatio est pœna Medicinalis, quæ ut talis, quàm primum à sua contumacia excommunicatus recesserit; tollenda erit; non sic verò Irregularitas, quæ ex se pœna perpetua est, & perpetuum impedimentum à Jure inductum; adeoque dispensans in illa jus vulnerat, Dispensatio siquidem vulnus Legis dicitur. Concluditur ergo, non rectè argui ab Absolutione excommunicationis non reservatæ ad dispensationem irregularitatis non reservatæ expressè.

6 Ex privilegio igitur conceditur Episcopis à Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* facultas dispensandi in irregularitate quatuor servatis Conditionibus. 1. quarum est, ut irregularitas sit ex delicto, occulto quidem, nec ad forum contentiosum deducto, excepto homicidio voluntario. 2. ut dispenset cum suis subditis, non verò cum aliis. 3. ut dispenset in sua Diœcesi, & non in aliena. 4. denique ut dispenset pro foro conscientiæ, & non pro foro fori. Sed magis explicandæ erunt prædictæ Conditiones, ut dubia ad ipsas spectantia clariùs resolvantur. Inquirendum tamen priùs.

7 Quis veniat nomine Episcopi, cui à Tridentino facta est talis facultas? Et communis responsio est, venire eos Prælatos, qui Ordinariam habent in subditos suæ Diœcesis jurisdictionem. Hinc fit 1. venire Episcopum electum, & confirmatum, quamvis nondum consecratus fuerit: ratio est, quia jam habet jurisdictionem in subditos suæ Diœcesis. Sic Suarez, Rodriquez, Zenedo, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 7. nu. 7.* Fit 2. venire Abbates, & alios prælatos, habentes tamen Territorium exemptum, in quo jurisdictionem quasi Episcopalem exerceant. Et ratio est, tum quia hoc Privilegium Tridentini est beneficium Principis in Jure Communi insertum, adeoque latè interpretandum; tum quia hi Prælati solum differunt ab Episcopis in Consecratione; sed ut supra diximus, Episcopi electi, & confirmati, & nondum consecrati gaudent hac facultate; ergo etiam isti Abbates. Sic Sanchez alios referens, Sayrus, Avila, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. cit.* Nec est contrarius Bonacina, semel ac Abbas, vel Prælatus habeat Territorium exemptum cum jurisdictione quasi Episcopali, ut videre est *disp. 7. de Irregul. qu. 4. punct. ult. num. 12. in fine, & qu. 5. pun. 1. nu. 3.* Non nego oppositam sententiam sustinere Suarez, Petrum Ledesma, Aragonium, Toletum, Garziam, relatos à Castropalao, & Bonacina *locis citatis*, quorum sententiam probabilem puto, probabiliorem tamen nostram. Illud verum puto, quod ex Suarez, Filliuccio, & aliis adnotat Bonacina *de irregul. qu. 5. pun. 1. num. 3.* Excludendum esse ab hoc Privilegio non solum Abbatem Titularem non habentem Jurisdictionem, ac Territorium exemptum; verum etiam Episcopum consecratum non habentem jurisdictionem, & subditos: cum hoc Privilegium respectu subditorum extendendum sit; adeoque non sufficit sola consecratio in Episcopo, sed ulteriùs requiritur in eo, quòd Jurisdictionem habeat, & subditos. Fit 3. venire Capitulum Sede Vacante: & ratio est, quia Capitulum succedit Episcopo in iis, quæ ei competunt Jure Ordinario speciali, esto non succedat illi in iis, quæ ei competunt jure delegato speciali: cum ergo potestas ista dispensandi in Irregularitatibus, & absolvendi à quibuscumque casibus occultis jure Ordinario speciali competat Episcopis, nam non ratione personæ, sed Dignitatis ipsis conceditur, nec tamquam Sedis Apostolicæ Delegatis, sed ut Pastoribus, & Episcopis suorum subditorum; ergo facultas ista transire debet in Capitulum succedens Episcopo Sede Vacante. Sic probabilius docent Henriq. Sanchez, Avila, Reginaldus, & alii quamplures apud Barbosam *in Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. de Reform. num. 7. & sess. 24. cap. 6. num. 5.* relati à Bonacina *de irregul. qu. 1. pun. 1. num. 7.* Sic etiam Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 7. numer. 7.* contra Suarez, Toletum, Filliuccium, Garziam, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit.*

8 Non venit tamen nomine Episcopi, cui facta est hæc facultas à Tridentino, 1. Archiepiscopus, seu Metropolitanus respectu Diœcesum suorum suffraganeorum, non verò respectu suæ; adeoque nequibit cum subditis illorum dispensare in irregularitate: & ratio est, quia non est superior illorum absolutè, sed in Casibus ad ipsum per Appellationem devolutis: ut patet *ex cap. Pastoralis, de Offic. Deleg.* cum ergo jurisdictionem absolutam non habeat in illos, non poterit cum illis in irregularitate dispensare. Quod etiam intelligendum erit, etiamsi in Visitatione Provinciæ sit, ac Diœcesum suffraganeorum, quidquid in contrarium nonnulli dixerint: ratio est, quia nullibi invenitur facta ei hæc potestas dispensandi in Irregularitate tempore Visitationis; sicuti invenitur facta potestas absolvendi à peccatis *in cap. finali, de Censib. in 6.* adeoque non eodem modo discurrendum de utraque facultate: maximè quia etiam eo tempore Visitationis non est Judex Ordinarius subditorum suffraganeorum, nisi in Casibus specialiter concessis; aliàs posset litteras dimissoriales expedire Ordinandis, dispensare in denuntiationibus Matrimonio præviis &c. quæ non conceduntur. Sic probabilius, & rectius docuere Suarez, Sayrus, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 7. num. 6. in fine.* 2. non venit Vicarius Generalis Episcopi, nisi tamen ei specialiter commissa fuerit talis potestas ab Episcopo, cum eam ex vi Vicariatus non habeat: & ratio est, quia dispensatio censetur quasi quædam restitutio in integrum, quæ *ex Leg. illud, ff. de Minorib.* in generali mandato non continetur. Sic Sanchez plures referens *libr. 4. in Decal. cap. 38. num. 18.* Castro-

ſtropalaus *l. c. num.* 13. & alii paſſim. 3. non veniunt Prælati Regulares reſpectu ſuorum ſubditorum, ut ſunt Generales, Provinciales, aut alii Superiores locales: ratio eſt, quia non habent Diœceſim, quæ neceſſario requiritur, ad hoc ut gaudere poſſint Privilegio iſto Tridentini. Non nego tamen, quod ex Privilegio ſpeciali habere poſſint: & defacto ex quodam Motu proprio S. Pii V. extenſam fuiſſe hanc facultatem Tridentini abſolvendi, & diſpenſandi Epiſcopis factam ad Prælatos Regulares, etiam locales Religionum exemptarum pro ſuis ſubditis; teſtatur Rodriquez referens Motum proprium *tom.* 1. *Quæſt. Regul. quæſt.* 6. *art.* 9. qui infert, ex vi hujus Privilegii poſſe Prælatos Regulares cum ſuis ſubditis pro foro conſcientiæ, quidquid poſſunt Epiſcopi pro eodem foro cum ſuis ſubditis virtute Tridentini, conſonant Suarez *de cenſ. diſp.* 30. *ſect.* 2. *nu.* 7. Sanchez *in Decal. lib.* 2. *cap.* 11. *nu.* 7. & Caſtrop. *l. c.*

9 Petes 1. an Epiſcopus, vel alius gaudens Privilegio Tridentini abſolvendi à Cenſuris, aut diſpenſandi in Irregularitate ex delicto occulto pro foro conſcientiæ poſſit eam alteri delegare, ut ſecum diſpenſet, ſi fortè Epiſcopus tali diſpenſatione indigeat; aut cum aliis diſpenſet, ſi alii ex ſuis ſubditis indigeant, non ſolum eam delegando pro ſpeciali perſona, ſed indeterminate pro omnibus ſuis ſubditis? Reſp. affirmativè quoad utramque partem: nam quòd poſſit habens hoc privilegium alteri delegare in ſui favorem, probatur ex eo, quòd non debeat eſſe deterioris conditionis præ ſuis ſubditis; ſi ergo ſubditi eo frui poſſunt, potiori Jure ipſe frui poterit committendo alteri facultatem. Sic Sayrus, Avila, Sanchez, Henriquez, Suarez, Toletus, Filliuccius, Reginaldus, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *de irregul. qu.* 5. *pun.* 1. *num.* 8. Quòd autem delegare poſſit pro aliis ſuis ſubditis, ſive in particulari, ſive indeterminate, probatur ex eo, quòd ſimpliciter facultatem hanc concedit ipſi Tridentinum, & non quà delegatus eſt Sedis Apoſtolicæ: adeoque jure Ordinario videtur annexa muneri Epiſcopali, & conſequenter alteri delegabilis: accedit praxis, & uſus receptus, & aliunde conſuetudo eſt optima Legum interpres. Sic Suarez *diſp.* 41. *de cenſ. ſect.* 2. *nu.* 8. Bonac. *l. c.* & alii.

10 Petes 2. an Epiſcopus aliquem admittens ad Ordines, aut ei Litteras Dimiſſoriales concedens cenſeatur cum illo diſpenſare in ea Irregularitate, quam poteſt? Reſp. affirmativè, dummodo tamen ei nota ſit Irregularitas: ratio eſt, quia ſi ſcit ejus Irregularitatem, non præſumi debet, velle illum ordinare, aut ei litteras dimiſſoriales concedere delinquendo, delictum enim non ita de facili præſumi debet in perſonis tantæ Dignitatis; ergo præſumendum eſt, velle cum eo diſpenſare per actum facti: accedit, quòd non ſit prohibitum Epiſcopis per aliquod factum diſpenſare. Sic Sayrus, Avila, Suarez, Henriq. Majolus, Ugolinus, Filliuccius, Reginaldus, & alii, quos refert, & ſequitur Bonac. *de irregul. q.* 5. *pun.* 1. *n.* 9.

11 1. Conditio requiſita à Tridentino, ut Epiſcopi diſpenſare poſſint in Irregularitate; eſt, ut proveniat à delicto occulto, nec ad forum contentioſum deducto, excepto homicidio voluntario. Dicitur autem delictum occultum, quando etiamſi teſtibus probari poſſit; nihilominus ignoratur à majori parte populi, ſeu Communitatis illius, ubi delictum commiſſum fuit: debet verò Communitas illa ſaltem conſtare ex decem perſonis; quapropter ſi notum fuerit tribus, vel quatuor perſonis, nec eſt fama illius in majori parte populi, vel Communitatis: cenſendum erit delictum occultum. Quòd ſi delictum fuerit publicum in una parte, & occultum in alia, in qua diſpenſatio petitur, etiamſi non timeatur probabiliter, quòd ſciri poſſit; adhuc debet dici publicum, adeoque non poteſt in eo diſpenſare Epiſcopus: & ratio eſt, quia publicitas, vel occultatio in caſu noſtro non petenda eſt à loco, ubi diſpenſatur; ſed à delicto in ſe conſiderato: ſi ergo delictum in ſe conſideratum publicum eſt in aliquo loco, abſolutè dici debet publicum in ſe, aliàs nulla eſſet Irregularitas, in qua Epiſcopi diſpenſare non poſſent; cum nulla ſit Irregularitas, quæ in aliquo loco non ſit occulta. Sic ex Suarez docet probabilius Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 6. *pun.* 7. *n.* 10. Illud verum puto, quòd non ſufficiat, ad hoc ut delictum dicatur publicum, ſi ſit tantum materialiter publicum, quoad videlicet entitatem materialem; non verò formaliter publicum ſit, quà videlicet delictum eſt: ut ſi Sacerdos excommunicatus celebraret, quamvis ejus excommunicatio ignoraretur; in hoc enim caſu poſſet ab Epiſcopo ob Irregularitatem contractam habere diſpenſationem, quia provenit ex delicto occulto formaliter celebrationis, eſto celebratio materialiter publica fuerit. Sic docent Rodriqu. Sà, Henriq. & alii apud Sanch. Sayr. Reginald. Avil. quos refert, & ſequitur Bonac. *de irregul. q.* 5. *pun.* 1. *n.* 5. *verſic. Dixi provenientibus.*

Dicitur delictum ad forum contentioſum deductum, 12
quando delatum eſt judici, & delatio intimata eſt delinquenti, & conteſtata lis fuerit: nam ante citationem rei, & litis conteſtationem non dicitur revera delictum ad forum contentioſum deductum: ut multis rationibus, & variis adductis Doctoribus comprobat Caſtrop. *de irregul. diſp.* 6. *pun.* 7. *n.* 11. adeoque poterit Epiſcopus pro tali tempore diſpenſare in Irregularitate; ſecus verò citata jam parte, & conteſtata lite. Quòd ſi reus deducto jam ad forum contentioſum delicto abſolutus fuerit veris, vel falſis probationibus; vel ex defectu plenæ probationis; aut liberatus fuerit ab inſtantia, & obſervatione judicii; aut per ſententiam definitivam abſolutè liberatus fuerit; in eo caſu poterit cum ipſo diſpenſare Epiſcopus: eo quia ita ſe habet, ac ſi delictum illud occultum fuerit, & jam judicium dicitur finitum ſine effectu deductionis ad forum contentioſum. Delictum namque deductum ad forum contentioſum, quod excipitur à Tridentino; intelligi debet cum effectu juxta *cap. Relatum, de Cleric. non reſiden.* ſic Henriq. Rodriq. Sayr. Molina, Sanch. Avil. Sà, Suar. Filliuc. quos referunt, & ſequuntur Bonac. *de irregul. q.* 5. *pun.* 1. *n.* 5. *verſic. Dixi excepto*; & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 6. *pun.* 7. *n.* 12. Si verò reus ob delictum integrè probatum, vel quantum ſufficit, ut damnari poſſit, & puniri, & jam damnatus, & punitus fuerit; etiam pœnitentia ductus non poterit diſpenſationem habere ab Epiſcopo, quidquid in contrarium dixerint docti Viri, moti ex eo, quòd jam ſatisfactum ſit fini à Tridentino intento. Verùm ut ex verbis Tridentini patet, delictum occultum, & non deductum ad forum contentioſum conſideratur à Tridentino; quod verò in foro contentioſo agitatum eſt, & per publicam ſententiam ritè damnatum dici debet publicum, & notorium notorietate juris; ex qua notorietate infamia ſequitur inducens Irregularitatem non diſpenſabilem ab Epiſcopis. Sic rectiùs docuerunt Guttier. Suar. Garz. Rodriq. & alii, quos referunt, & ſequuntur Bonac. *l. c. n.* 6. & Caſtrop. *l. c. nu.* 13. Excipitur à Tridentino Irregularitas orta ab homicidio voluntario etiam occulto, & nondum ad forum contentioſum deducto. Quid autem veniat nomine homicidii voluntarii, dicemus infra loco ſuo.

2. Conditio eſt, ut diſpenſet cum ſuis ſubditis: nam 13
nequit Epiſcopus cum extraneis, & non ſuis ſubditis diſpenſare. Nomine autem ſubditorum veniunt ii, in quos Epiſcopus juriſdictionem Ordinariam habet in ſua Diœceſi; & qui Domicilium habent in illa, etiam ſi aliud Domicilium habeant in aliena Diœceſi: cum non ſit incongruum, & inconveniens, quòd quis duplex domicilium habeat, & duplici Epiſcopo ſubdatur: ut bene obſervant Sanch. *lib.* 3. *Matr. diſp.* 15. *n.* 4. & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 6. *punct.* 7. *nu.* 8. Qui verò nullum domicilium habent, ſed perpetuo vagi ſunt; diſpenſari poterunt ab eo Epiſcopo, in cujus Diœceſi reperiuntur: quia aliàs à nullo Epiſcopo diſpenſari poſſent, cum nulli Epiſcopo ſubdantur per Domicilium. Scholaſtici tamen, Mercatores, & qui majori parte anni morantur in Diœceſi illa; poterunt ab Epiſcopo diſpenſari in Irregularitate ex recepta Sententia; non verò ſi in minori parte anni morati ſint. Et advertendum hìc eſt, quòd major ſubjectio requiratur in ſubdito, ut poſſit cum eo diſpenſare Epiſcopus in Irregularitate præ ea, quæ requiritur ad abſolvendum à Cenſuris, & Caſibus occultis Pontifici reſervatis, cum hæc reſpiciat ſalutem animarum, non verò illa: quapropter non omnis ſubjectio ſufficiens ad abſolvendum ſufficiens erit ad diſpenſandum in Irregularitate: ut rectè tradunt Suarez, Sanch. Filliuc. & alii, quos referunt, & ſequuntur Bonac. *de irregul. qu.* 5. *pun.* 1. *n.* 5. & Caſtrop. *de cenſ. diſp.* 6. *pun.* 7. *num.* 8.

3. Conditio eſt, ut Epiſcopus diſpenſet in ſua Diœ- 14
ceſi. Verùm controverſia eſt inter Doctores: an ad diſpenſandum in Irregularitate requiratur, ut Epiſcopus, & Subditus diſpenſandus ſint in Diœceſi? Et quamvis

Sua-

Suarez, & Sanchez, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 7. nu. 9.* doceant, Episcopum extra propriam Diœcesim existentem posse cum suo subdito extra Diœcesim existente dispensare: eò quia jurisdictio voluntaria ubilibet exerceri poterit. Nec Concilium Trident. *sess. 24. cap. 6. de Reform.* apponit particulam illam taxativam, pro sua Diœcesi, cum loquitur de potestate dispensandi pro Irregularitate, sed de potestate absolvendi à Casibus reservatis occultis. Bonac. verò *de irregul. qu. 5. pun. 1. n. 5.* putat, Episcopum existentem in sua Diœcesi dispensare posse cum subdito extra Diœcesim existente, non tamen viceversa. Nihilominus licèt venerer horum Doctorum Sententias, videtur tamen mihi probabilius, & verius juxta verba Concilii, requiri existentiam utriusque in sua Diœcesi, Episcopi videlicet, & subditi tum in dispensando ab Irregularitate, tum in absolvendo à Casibus reservatis occultis: moveor ex præcisis verbis Tridentini, quæ conjunctim loquuntur de facultate dispensandi in Irregularitate, & absolvendi à Casibus occultis; & pro utraque facultate requirunt rationem subjectionis in dispensando, & absolvendo; sicuti etiam requirunt, quòd exerceantur in sua Diœcesi, & meritò ne perturbentur Tribunalia; sed quando uterque est extra Diœcesim, vel unus intra, alter extra, licèt habeatur ratio subjectionis ad proprium Episcopum; non habetur tamen ratio suæ Diœcesis, non minus requisita, quàm subjectio; ergo uterque & dispensans, & dispensandus; & absolvens, & absolvendus debet esse in sua Diœcesi, aliàs gratis apposita fuissent verba illa, in Diœcesi sua, à Tridentino, quod magna cum reflexione ea apposuit. Sic mihi videtur cum debita veneratione tantis Viris oppositum docentibus. Ad rationes in contrarium dico: Jurisdictionem voluntariam ubilibet exerceri posse, nisi aliunde impediatur, ut impeditur in casu nostro à Tridentino. Et quamvis ab eodem Tridentino verba illa apposita sint restringentia in facultate absolvendi; tamen per sensum conjunctum, quo utitur Tridentinum, referuntur & potiori jure ad potestatem dispensandi ab Irregularitate, ut patet consideranti Textum.

15 4. Conditio est, ut Dispensatio valeat pro foro conscientiæ, itaut dispensatus in Irregularitate pro delicto occulto, si postea deductum sit ad forum contentiosum; non possit ea dispensatione gaudere, ac ad forum contentiosum deducere, ut evenit in Dispensationibus factis à Sacra Pœnitentiaria. Quamvis Sanchez *libr. 1. Decal. cap. 11. numer. 12.* & Castropalaus *de Cens. disput. 6. punct. 7. numer. 14.* doceant, absolute concedi Episcopis; adeoque non solum prodesse pro foro conscientiæ, sed etiam pro foro externo.

16 Adnotandum denique hic: hanc facultatem à Tridentino concessam Episcopis competere tantummodo illis, in quorum Regionibus acceptatum fuit Tridentinum, saltem quoad aliquas Leges oneroſas: non videtur siquidem æquitati consonum, quòd qui non sentit onus, gaudeat favore, cum par utriusque debeat esse Conditio; adeoque si non est acceptatum quoad Leges oneroſas, nec acceptatum censebitur quoad favorabiles. Sic decisum fuisse à Sacra Congregatione Cardinalium testantur Suarez *de cens. disput. 41. sect. 2. numer. 6.* Garzias *de Benef. part. 7. cap. 11. num. 4.* plures referens, & Bonacina *de Irregular. quæst. 5. punct. 1. numer. 3.*

17 Quæres 1. quænam requirantur ad obtinendam, vel concedendam Dispensationem? Resp. requiri 1. ut voluntas Superioris Dispensantis sufficienter manifestetur signo externo: ratio est, quia cum Dispensatio sit actus humanus, ideo debet esse sensibilis per signum aliquod externum: nam inter homines interna voluntas, nisi exteriùs manifestetur, nihil prodest. Sic Suarez *de cens. disput. 41. sect. 3. num. 2.* & alii communiter. 2. requiri, ut Dispensatio fiat pro causa justa, & legitima: nam si hæc non adesset, invalida foret Dispensatio, & illicita. Si tamen à Pontifice non verò à Prælato inferiore fieret; valida esset, quamvis illicita, ut superiùs diximus. 3. requiri, ut exprimantur species Irregularitatum contractarum, si plures contractæ sint ob diversa delicta: ratio est, quia una auferri potest remanente alia, adeoque non erit absolutè dispensatus in omni Irregularitate. Si tamen Irregularitates ejusdem sint speciei, & rationis, ut si quis pluries celebrasset in excommunicatione, quamvis non opus sit explicare vices, & numerum celebrationum; nihilominus in genere, & in communi oportet eas explicare, ut pro omnibus Dispensatio obtineatur: maximè si Irregularitates sint ob plura homicidia commissa; tunc enim indubitatum est, explicandum esse numerum, cum juxta illum plures Irregularitates contrahantur. Sic Suarez *de cens. disput. 44. sect. 3. numer. 18.* Coninch *disput. 18. dub. 14. in fine*, & Castropalaus *de cens. disput. 6. punct. 7. num. 16.* alios referens.

Ex dictis infertur 1. qui contraxit Irregularitatem, 18
eo quia celebravit in excommunicatione, Suspensione, & Interdicto; debere has tres Censuras aperire in obtinenda Dispensatione ab Irregularitate: ratio est, quia delicta non sunt ejusdem rationis; sed inter se diversa ex diversis causis, cum tres Censuræ specie diversæ violatæ fuerint. Infertur 2. si quis Dispensationem Irregularitatis obtinuerit expressa tantum una causa, non remanere dispensatum in aliis Irregularitatibus ob alias causas diversas contractas, & non expressas: ratio est, tum quia una Irregularitas tolli potest sine alia; tum quia concessio gratiæ accommodari solet petitioni factæ, & expressæ. Nisi tamen superior revera intendat generaliter in omni Irregularitate dispensare, quod quidem præsumendum non est sine convincentibus rationibus: ut ex Suar. Ugolino, Sayr. Filliuccio, & aliis docet Bonac. *de irregul. qu. 5. pun. ult. num. 5.*

Quæres 2. an Dispensatio Irregularitatis strictè acci- 19
pienda sit, & interpretanda? Resp. affirmativè: & ratio est, quia Dispensatio est odium Juris, & odia restringenda sunt: quapropter strictè explicanda erit, & solum extendenda ad ea, quæ tacitè, vel expresè significantur per verba dispensationis; aut ex subjecta materia, vel generalitate verborum, aut ex circumstantiis colliguntur. Hinc fit 1. dispensatum ad Ordines non censendum esse dispensatum ad beneficia curata, Dignitates, & Prælaturas; quamvis censeatur dispensatus ad beneficia simplicia, quæ solent Ordinatis concedi. Sic Imola, Felinus, Burgasius, Sà, Sayrus, Sanch. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 7. n. 19.* Fit 2. dispensatum indefinitè ad Ordines censeri dispensatum ad solos Ordines minores, non verò majores: ut *ex cap. Litteras, de Filiis Presb.* docent communiter Doctores Sanc. *disp. 1. n. 26. lib. 8. matr.* Bonac. *de Irregul. q. 5. pun. ult. n. 6.* Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 7. n. 20.* & alii. Quòd si dispensatio facta fuerit alicui Minoribus Ordinibus initiato, intelligenda erit pro majoribus Ordinibus, ne frustranea sit. Quando verò facta est dispensatio pro majoribus Ordinibus censenda etiam erit facta pro minoribus, ut effectum suum sortiatur, quem consequi nequit sine minoribus Ordinibus. Sicuti dispensatus in usu Ordinis Sacerdotalis, censeri debet dispensatus in usu Ordinum inferiorum, qui virtualiter continentur in Sacerdotali. Non facienda igitur extensio erit in Dispensatione Irregularitatis, nisi ad ea, quæ expresè, vel tacitè comprehenduntur in verbis Dispensationis: nec valet arguere à majori ad minus, nisi minus sit annexum, & incluſum in majori, veluti pars illius. Sic Sanch. Suar. Filliuc. Reginald. Sayr. Ugolin. quos refert, & sequit. Bonac. *de irregul. q. 5. pun. ult. n. 6.*

Quæres 3. an Dispensatio Irregularitatis pro cele- 20
bratione in excommunicatione e. g. valeat etiam pro celebrationibus factis post obtentam dispensationem, sed nondum executioni mandatam ab eo, cui facultas commissa fuit? Resp. affirmativè: & ratio est, quia nondum Privilegium obtentum fortitum est effectum suum; ergo si generaliter respicit omnes celebrationes in excommunicatione factas, respicit etiam illas, quæ fiunt, antequam fortiatur ultimum suum effectum. Hinc est, quòd si aliquis obtinuit generalem dispensationem pro omnibus Irregularitatibus contractis, & oblitus sit aperire aliquam Irregularitatem illi, cui commissa fuit dispensatio; poterit in Irregularitate oblita dispensari, quando in memoriam venerit vi ejusdem dispensationis, absque nova dispensatione. Sic ex Henriquez, Sylvestro, Filliuccio, & aliis docet Bonacina *de Irregularit. quæst. 5. punct. ultim. numer. 2.*

Quæres ultimo: sub qua Forma concedenda sit dis- 21
pensatio Irregularitatis? Resp. non extare certam, & determinatam Formam verborum: eo quia nulla in Jure reperitur expressa; nec ullo Jure probari potest,

cam

eam requiri sub certis, & determinatis verbis: quapropter non erit necesse dicere: dispenso te toties, quoties Irregularitatem incurristi ob celebrationem in excommunicatione; sed sufficit dicere: dispenso te in Irregularitate ob celebrationem in excommunicatione. Cæterùm regulariter adhiberi solet hæc forma: dispenso tecum in Irregularitate, vel Irregularitatibus, quas ob tales causas incurristi; teque habilem restituo ad susceptionem, & executionem Ordinum, & Officiorum tuorum quantum possum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Si verò dispensatio fuerit ad Cautelam, eo quia dubitatur, an Irregularitas contracta fuerit; poterit hæc formula adhiberi: dispenso tecum in Irregularitate, si fortè eam ob talem causam incurristi &c. Sic Henriquez, Avila, Sayrus, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de irregul. qu.* 5. *pun. ult. nu.* 7. Hinc fit: validam esse dispensationem factam per verbum, absolvo; ut si quis diceret: absolvo te ab Irregularitate, quam contraxisti &c. Nam Irregularitas est quoddam Vinculum, quod per ea verba sufficienter indicatur dissolutum: esto verbum, absolvo, usitatius sit in Censuris, quàm in Irregularitate. Sic Bonacina, *num.* 8.

CAPUT VII.

De Irregularitatibus ex defectu, & primo de Bigamia.

1 *Prima irregularitas ex defectu est Bigamia.*
2 *Consurgit hæc irregularitas ex duplici, vel multiplici Matrimonio. Et cur dicatur consurgere ex defectu Sacramenti?*
3 *Bigamia alia est propria, alia interpretativa, alia similitudinaria.*
4 *Quid sit Bigamia interpretativa, & quibus modis consurgere potest? Et explicatur primus.*
5 *Explicatur secundus modus.*
6 *Explicatur tertius.*
7 *An contrahens duo Matrimonia invalida ob aliquod impedimentum dirimens, si illa consummet, evadat irregularis?*
8 *Quid sit Bigamia similitudinaria?*
9 *An afficiat hæc Bigamia eos, qui initiati Sacris Ordinibus Matrimonium attentatum contrahunt cum Virgine secuta carnali copula?*
10 *Bigamus ob quamcumque Bigamiam ex tribus explicatis inhabilis est ad Ordines recipiendos, & beneficia ecclesiastica habenda.*
11 *Bigamus Bigamia propria, & interpretativa privatur omni Privilegio Clericali.*
12 *Ad Bigamiam necessario requiritur duplex Matrimonium contractum sive proprie, sive interpretativè, sive similitudinarie; & copula actualis.*
13 *Afferuntur tres Casus speciales, ex quibus resultat irregularitas Bigamiæ.*
14 *Pontifex dispensare potest in quacumque irregularitate Bigamiæ.*
15 *Episcopus dispensare nequit cum Bigamis Propriis, & interpretativis.*
16 *Poterit tamen dispensare cum Bigamis similitudinariis, si cum Virgine contraxerint. Nec non in omni Bigamia ex delicto occulto proveniente.*
17 *Prælati Regulares, Abbates, & similes Superiores nequeunt cum suis subditis, aut aliis dispensare in irregularitate Bigamiæ ex Jure Communi. Ex vi tamen suorum Privilegiorum dispensare poterunt cum suis subditis juxta tenorem illorum. Et quid possit in hoc Præpositus Generalis Societatis Jesu?*
18 *Quorum mentio expressa facienda est in petitione dispensationis irregularitatis ob Bigamiam?*

1 EXPLICATIS iis, quæ ad Irregularitatem in Communi spectant; gradum facimus ad Irregularitates in particulari. Et quia aliæ oriuntur ex defectu, & insurgunt absque culpa Irregularis; aliæ verò ex delicto, & cum culpa Irregularis contrahuntur; ideò priùs singulas Irregularitates ex defectu provenientes explicabimus, explicaturi postea singulas provenientes ex delicto. Initium tamen facimus à Bigamia, eo quia præstantior est cæteris Irregularitatibus, importat namque defectum Sacramenti, & cæteræ important defectum animæ, vel corporis.

2 Bigamia igitur est Irregularitas consurgens ex duplici, vel multiplici Matrimonio contracto. Dicitur consurgere ex defectu Sacramenti, eo quia licèt ille, qui secundum Matrimonium contraxit cum alia, mortua sua prima conjuge, licitè, honestè, & absque peccato id fecerit; nihilominus secundum illud Matrimonium non habet perfectam significationem Sacramenti Matrimonii, quod habet significare Matrimonium spirituale, aut spiritualem unionem Christi cum sua Sponsa Ecclesia juxta D. Paulum *ad Ephes.* 5. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia*. Cum ergo non repræsentetur perfectè unio ista Spiritualis Christi cum Ecclesia per secundum Matrimonium, quæ fuit unius Viri cum una sponsa; ideo consurgit Irregularitas ex defectu hujus perfectæ significationis Sacramenti.

3 Jam verò Bigamia multiplex est, alia dicitur Propria, alia Interpretativa, alia similitudinaria. Propria dicitur illa, quæ consurgit ex duobus Matrimoniis validè contractis, & consummatis: quando videlicet mortua prima Uxore, cum qua Matrimonium validè contractum fuit, & consummatum; aliud Matrimonium validè contrahitur cum secunda uxore, & consummatur: ut constat *ex cap. Nuper, & cap. Debitum, de Bigam. & ex cap. Præcipimus, cap. Cognoscimus, dist.* 34. Hinc fit: quod si unum ex duobus Matrimoniis contractis non fuerit consummatum; Irregularitas Bigamiæ non oritur: eo quia caro non divisa est in plures, cum divisio carnis per consummationem fiat; adeoque retinetur perfecta significatio Sacramenti Matrimonii. Sic Sayrus, Coninch, Layman, Ugolinus, Suarez, Filliuccius, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de irregul. quæst.* 2. *punct.* 5. *num.* 1. & Castropalaus *de cens. disput.* 6. *punct.* 8. *num.* 2. Contrahitur autem hæc Irregularitas per duo, vel plura Matrimonia consummata, & valida; etiamsi unum ex ipsis, vel plura contracta fuerint ante baptismum, aliud verò post baptismum: ut statuitur *in cap. Acutius, dist.* 26. *& in cap. si quis Viduam, dist.* 34. & docent passim Theologi Rebellus, Majolus, Ugolinus, Navarrus, Molina, Sanchez, Sayrus, Henriquez, Valentia, Toletus, Coninch, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num.* 2. Inducta fuit Irregularitas ista ex Traditione Apostolica, ut patet ex verbis D. Pauli 1. *ad Timoth.* 3. *Oportet Episcopum unius Uxoris virum esse*. Idem infrà subjungit de Diaconis: Diaconi sint unius Uxoris Viri; & sic deciditur *in cap.* 1. *&* 2. *de Bigam.* & consonant Sancti Patres.

4 Interpretativa dicitur illa, quæ consurgit ex eo, quòd licèt quis revera non contraxerit Matrimonium cum duabus Uxoribus; præsumitur tamen à Jure contraxisse. Hoc autem triplici modo evenire potest: & 1. si quis antea conjugatus non fuerat, Matrimonium tamen contrahat, & copulam cum ea habeat, quæ antea conjugata fuerat, & Matrimonium consummaverat. Aut si contrahat cum muliere, quæ ab alio corrupta fuerat, & eam cognoscat: cum enim non possit significari per hæc Matrimonia perfecta unio Christi cum unica sponsa Virgine Ecclesia, quam sibi conjunxit; ideo resultat defectus Sacramenti inducens Irregularitatem: sic statuitur *in cap. Præcipimus, dist.* 34. *cap. si quis Viduam, dist.* 50. *& in cap. Debitum, de Bigam.* Advertendum tamen: quòd Matrimonium contractum cum Vidua, ad hoc ut inducat Irregularitatem istam; debet esse validum, & consummatum; & quod Vidua Matrimonium consummaverit cum primo viro: nam ex unico Matrimonio invalido non consurgit Irregularitas; sicuti non consurgit ex Matrimonio non consummato. Sic Navarrus, Farinacius, qui testatur, ita decisum fuisse à Sacra Congregatione Cardinalium, Valentia, Barbosa, Sanchez, alios referens, quos refert, & sequitur Castropal. *de cens. disp. 6. pun.* 8. *num.* 4. & Bonacina *de irregul. quæst.* 2. *pun.* 5. *nu.* 2. Advertendum insuper: quòd tunc contrahit Irregularitatem istam, qui corruptam copulat sibi in Matrimonium; quando ab alio corrupta est: nam qui duceret corruptam à se, censeretur per fictionem Juris Virginem ducere, & defacto filii evadunt legitimi per subsequens illud Matrimonium: ut docent Sanchez alios referens *lib.* 7. *Matrim. disp.* 84. *num.* 14. Suarez *de cens. disp.* 49. *sect.* 3. *num.* 6. Castropalaus, & Bonacina *locis citatis*.

5 2. Modo evenire potest Bigamia Interpretativa, quando

do quis Virginem duxit in Matrimonium, eamque cognovit; sed postea ipsa cum alio adulterium commisit, sive consentiendo, sive per vim, & metum; sive ipse maritus consenserit, sive non: ratio est, quia quocumque modo acciderit hoc adulterium, semel ac vir accedit ad eam contrahit Irregularitatem, quia jam accedit ad corruptam ab alio, adeoque habetur defectus perfectæ significationis Unionis Christi cum Ecclesia. Secus tamen dicendum, si quis Virginem duxerit, eamque post adulterium ab ea commissum non cognovit, licèt antea cognoverit; tunc enim bigamus non evadit. Sic *ex cap. si cujus, cap. si laici, dist.* 34. docent Ugolinus, Suar. Filliuc. Abbas, Navar. Garz. Barbos. Avil. Sanch. Laym. quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp. 6. pun.* 8. *nu. 6. in fin.* & Bonac. *de Irregul. qu.* 2. *pun.* 5. *nu.* 2.

6 3. Modo evenit Bigamia Interpretativa, cum quis post Matrimonium cum Virgine contractum, & consummatum, ea demortua Sacris Ordinibus initietur, & sic initiatus attentet aliud Matrimonium contrahere, illudque consummare: sic statuitur *in cap. Nuper, de Bigam.* Inducitur autem hæc Irregularitas non ob defectum significationis Sacramenti, sed ob pravum illum affectum subsecuto opere: ut omnes Doctores fatentur. Extendunt decisionem istam Doctores *in cit. cap.* factam, 1. ad eum, qui jam conjugatus vivente uxore aliam ducit, & eam cognoscit animo maritali: nam si fictè cum ista contraheret ad extorquendam copulam, non verò animo maritali; non incurreret hanc Irregularitatem, aliàs conjugati, qui cum aliis adulterarentur, essent bigami interpretativè, & irregulares. 2. ad eum, qui post legitimam Uxorem demortuam aliam ducit invalidè cum impedimento dirimente, sive conscius illius fuerit, sive non, & cum ea copulam habet affectu maritali: ratio est, quia præsumitur bis Matrimonium contraxisse ob affectum, & intentionem contrahendi cum duabus subsecuta copula animo maritali. Et quamvis spectato rigore Juris expresse non habeatur ista Irregularitas contra laicos, qui Matrimonio valido contracto, & consummato aliud tentant invalidum inire, & consummare; nihilominus continetur in ratione decidendi *Textus cap. Nuper cit.* cum communi interpretatione Doctorum, quod quidem sufficit ad inducendam vim Legis, & Juris expressionem facere: ut ex Laym. adnotat Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 8. *num.* 8. *in fine*, qui refert pro hac Sententia *l. c. nu.* 7. Sayrum, Suarez, Sanch. Barbosam, & Bonacinam. Non nego tamen, Castropal. *l. c. n.* 9. ex Sanch. liberare ab Irregularitate eum, qui secundum Matrimonium init invalidum ratione impedimenti, quod ignorat; quamvis illud consummet; nihilominus Communis Sententia docet, bonam fidem non favere ei.

7 Petes hìc: an contrahens duo Matrimonia invalida ob aliquod impedimentum dirimens, si illa consummet; evadat Irregularis? Resp. affirmativè: ratio est, quia affectivè duo Matrimonia iniit, adeoque cessat vera, & perfecta significatio Sacramenti, non propter verum Sacramentum, cum Matrimonium invalidum sit; sed propter affectum ad duo Matrimonia, ad quæ copula subsecuta est. Sic *ex Canon. 16. Apostolor. & cap. Nuper, de Bigam.* docent Ugolin. Sayr. Valentia, Sanch. Suar. Filliuc. Sotus, Toletus, Navar. Barbos. & alii plures, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de irregul. quæst.* 2. *pun.* 5. *num.* 2. *versic. Rogabis primò*, & Castropalaus *de cens. disput. 6. punct.* 8. *numer.* 10. *in fine* contra Henriquez, Avilam, Coninch, & alios.

8 Similitudinaria denique Bigamia illa dicitur, quæ consurgit ex Matrimonio attentato post votum Castitatis emissum in Religione approbata, secuta tamen carnali copula: ut statuitur *in cap. Quotquot.* 27. *qu.* 1. qui Textus licèt loquatur de Virginibus prævaricantibus per matrimonium attentatum post pollicitam Castitatem, quæ repelli debent à consecratione, sicuti bigami repelluntur à Sacris Ordinibus; nihilominus communis Sententia extendit illum ad Religiosos, qui post emissum Castitatis Votum per professionem in Religione approbata Matrimonium contrahunt, illudque consummant: & ratio est, quia sunt aliquo modo similes contrahentibus duplex Matrimonium; siquidem ligati Voto solemni Castitatis spirituale Matrimonium contrahunt cum Christo, à quo recedere tentant per contractionem carnalis Matrimonii. Sic Communis Sententia cum Sanchez, Ugolino, Valentia, Navarro, Sayro, Suarez, Filliuccio, Garzia, Barbosa, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst.* 2. *pun.* 5. *num.* 2. *in fine*, & Castropalaus *de cens. disput.* 6. *punct.* 8. *numer.* 11. Qui tamen rectè advertunt, hanc Bigamiam similitudinariam non contrahi ab eo, qui Matrimonium cum Virgine contrahit post emissum Votum simplex Castitatis: eo quia ex nullo Jure constat talis Irregularitas, & Bigamia similitudinaria.

Controversia tamen majoris momenti est: an etiam 9
extendenda sit Bigamia ista similitudinaria ad initiatos Sacris Ordinibus Matrimonium contrahentes attentatum secuta carnali copula cum Virgine? Et quamvis Panormitanus, Filliuccius, & alii penes Bonacinam *de irregul. disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 5. *num.* 2. *in fine* probabile putent, per Votum Castitatis in Ordine Sacro emissum non induci Bigamiam, si postea vovens Matrimonium contrahat, & consummet cum Virgine; eo quia ex nullo Jure constat talis Irregularitas, & Bigamia. Nihilominus communior Sententia docet, inducere Bigamiam, & Irregularitatem; non minùs ac eam inducit Matrimonium contractum cum Virgine, & consummatum post emissum Castitatis Votum per professionem in Religione approbata: & deducitur *ex cap.* 1. *Qui Cleric. vel Vovent.* ubi dicitur, posse Episcopum dispensare cum Diacono uxorem ducente, ut ad Sacerdotium ascendat peracta pœnitentia: *& in cap.* 2. *eod. tit.* dicitur, posse Episcopum dispensare cum Subdiacono in ascensu ad Superiores Ordines ea conditione, ut Religionem ingrediatur. Nec Textus loquuntur de Diacono, & Subdiacono contrahentibus cum Vidua, aut duplex Matrimonium; sed de uno Matrimonio cum Virgine post susceptum Sacrum Ordinem; ergo constat ex his Textibus inducere Irregularitatem: quidquid sit si proveniat ex Bigamia, aut ex delicto, ut voluit Layman *libr.* 1. *Summ. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 6. *concl.* 2. Sic docent Navarrus, Suarez, Avila, Sayrus, Sanchez, Barbosa, Garzias, Bonacina, & alii apud ipsos, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disput. 6. punct.* 8. *numer.* 12. Advertunt tamen, non contrahi à Clericis post minores Ordines susceptos, si cum Virgine Matrimonium habeant, & consumment.

Quòd autem Bigamus sive ob Bigamiam veram, & 10
Propriam, sive ob Interpretativam, & similitudinariam Irregularis sit, & inhabilis ad Ordines recipiendos, ac ad Beneficia Ecclesiastica satis apertè constat *ex cap.* 1. 2. *& 3. de Bigam.* & ex Tridentino *sess. 23. cap.* 17. *de Reform.* Per Bigamiam siquidem non repræsentatur perfecta illa conjunctio Christi cum sua unica Sponsa Ecclesia in Incarnatione, ideoque Irregularis evadit *ex cap. debitum, de Bigam.* maximè quia Bigamus difficilè suadere potest aliis Castitatem, eamque ipse servare, quam debent habere Clerici, præcipuè initiati Sacris Ordinibus *ex cap. una, dist.* 26. Bigamia siquidem *ex cap. Proposuisti, dist.* 82. Signum est incontinentiæ: ut habent communiter Doctores.

Privat insuper Irregularitas Bigamiæ ipsum Biga- 11
mum omni Privilegio Clericali: ut expressè constat *ex cap. unic. de Bigam. in* 6. quapropter non solum privatur Privilegio Fori, eo quia addicitur coercitioni Fori sæcularis; sed etiam Privilegio Canonis; nam Textus dicit loquendo de Bigamis: Omni Privilegio declaramus esse denudatos; insuper sub anathemate prohibemus deferre Tonsuram, vel habitum Clericalem. Sed controversia est inter Doctores: an doctrina allata intelligenda sit de omni Bigamia? Et communior responsio est, intelligendam esse de Bigamia Propria, & Interpretativa: quapropter graviter peccant Irregulares ex Bigamia propria, & Interpretativa, si tonsuram, aut habitum Clericalem deferant; aut ministeria etiam Minorem Ordinum exerceant ex Officio, non verò laicali modo: nam prohibitio à Jure facta est sub commination anathematis. Non autem intelligenda est de Bigamia similitudinaria: eo quia hæc incurritur à Religioso professo, aut Clerico sacris initiato ob Matrimonium attentatum, & consummatum post emissum Castitatis Votum; & isti nequeunt Clericali Privilegio denudari, nisi per sententiam Judicis, adeoque ante illam poterunt Privilegio Clericali gaudere, nec prohibentur tonsuram, & habitum Clericalem, vel Religiosum de-

deferre. Sic Suar. *de cens. disp.* 49. *sect.* 5. *n.* 7. Avil. 7. *par. disp.* 8. *dub.* 5. Sayr. *lib.* 6. *Thesau. cap.* 5. *nu.* 2. Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 8. *n.* 13. & alii.

12 Ex dictis hucusque infertur 1. necessario requiri ad Bigamiam duo: primum, ut duplex Matrimonium contrahatur sive propriè, sive interpretativè, sive similitudinariè. Secundum, ut habeatur copula actualis; nam si Matrimonium non fuerit consummatum per copulam, non significat conjunctionem Christi cum Ecclesia per Incarnationem; & Bigamia inducta fuit, quatenus Matrimonium cum duabus consummatum non significat istam perfectam Christi conjunctionem cum Ecclesia per Incarnationem. 2. infertur, ex multiplici Matrimonio rato nondum consummato non consurgere Bigamiam; adeoque qui Matrimonium contraxit cum una, eaque mortua ante consummationem, aliud Matrimonium cum Virgine contrahit, & consummat; non erit Bigamus, & Irregularis: ut patet *ex cap. debitum, de Bigam.* Nec erit Bigamus, qui Matrimonium contrahit cum Virgine, quæ Matrimonium contraxerat cum alio morte prævento ante consummationem: ut habetur *in cap. ult. dist.* 34. 3. Infertur ex multiplicatione Sponsalium, etiam subsecuta copula, non consurgere bigamiam: quia Sponsalia conjuncta cum copula non habent significare Spiritualem Christi conjunctionem cum Ecclesia per Incarnationem; sicuti nec habet id significare Matrimonium ratum, quod tantum significat Unionem Verbi cum Ecclesia per gratiam; solum ergo Matrimonium consummatum id significat. Sic Doctores passim. 4. Infertur, ex multiplici fornicatione, aut multiplici adulterio à Viro commisso non consurgere bigamiam: cum ad incurrendam bigamiam non sufficiat ex parte viri quælibet copula; sed cum iis, cum quibus Matrimonium contraxit *ex cap. Acutius* 28. *quæst.* 3. quapropter qui multas concubinas habuit, etiam Viduas, postea Virginem duxit in Matrimonium, quod consummavit; non dicendus erit bigamus *ex cap. Quia circa, de bigam.* 5. Infertur ex multiplici copula sodomitica non consurgere bigamiam: eo quia nullatenus habet significare defectum Sacramenti Matrimonii: ut Doctores passim fatentur.

13 E contra colligitur ex dictis esse bigamum, 1. qui cum fœmina matrimonium contraxit, quam putabat Virginem, sed eam invenit ab alio corruptam, & Matrimonium cum ea consummavit: esto corrupta fuerit per vim, & metum, cum ignorantia, & bona fides non excusent à bigamia. Sic *ex cap. Curandum, dist.* 34. docent Covarruvias, Suarez, Ugolinus, Filliuccius, Sanchez, & alii communiter, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. qu.* 2. *pun.* 5. *nu.* 10. 2. colligitur, bigamum esse eum, qui carnaliter cognovit uxorem suam postquam ipsa Matrimonium cum alio contraxit, & consummavit bona fide credens virum suum jam mortuum; habetur siquidem defectus significationis Sacramenti ob divisionem carnis fœminæ alteri communicatæ. Sic Navarrus, Filliuccius, Toletus, Sayrus, Garzias, & alii apud ipsos, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num.* 11. 3. colligitur, bigamum esse eum, qui post repudiatam uxorem suam adulteram cum ea reconciliationem habet, & carnaliter cognoscit, etiamsi debitum reddat de Mandato Judicis, cum adhuc deficiat significatio Sacramenti. Sic Majolus, Suarez, Sayrus, Sanchez, & alii communiter, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. qu.* 2. *pun.* 5. *nu.* 12.

14 Dispensatio Irregularitatis contractæ ob quamcumque bigamiam fieri potest à Pontifice: nam extra omne dubium est, posse Pontificem dispensare in iis, quæ Jure humano inducta sunt: quapropter dispensare poterit in quacumque Irregularitate ex bigamia proveniente tum ad Ordines suscipiendos, tum ad illos jam susceptos exercendos; cum Irregularitas Bigamiæ ex Jure humano proveniat, non verò ex jure divino. Sic communiter Doctores. Nec obstat illud Div. Pauli *ad Timotheum* 3. *Episcopum debere esse unius Uxoris Virum*: eo quia non imposuit præceptum, sed consilium: & si præceptum imposuit, non fuit tamen ab ipso latum, ut à Christo proveniens, sed ab ipso, ut Episcopus erat ex consensu cæterorum Apostolorum, ut Episcopi erant: Pontifex tamen dispensare potest in præceptis latis ab Episcopis, vel Apostolis, qua Episcopi erant. Et defacto idem Apostolus ait: Episcopum non debere esse percussorem; & tamen omnes asserunt, posse in hoc dispensare Pontificem: non dixit ergo ea ut Apostolus, sed ut Episcopus: Sic Armil. Sylvest. Tabien. Henriq. Vivald. Valent. Sayr. Filliuc. & alii, quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 8. *n.* 14. & Bonac. *de irregul. q.* 2. *pun.* 5. *n.* 14. Non nego tamen ad hanc dispensationem licitè concedendam à Pontifice requiri rationabilem causam, aliàs peccabit, quamvis valida foret dispensatio: ut constat ex illis verbis *cap.* 2. *de bigam. in bigamis contra Apostolum dispensare non licet* subintellige pro solo arbitrio dispensantis, nec pro levi causa, sed gravi.

15 Episcopus verò dispensare non poterit cum bigamis propriis, & interpretativis ad suscipiendos Ordines Sacros, vel ad usum susceptorum; ut constat *ex cap. super eo, de bigam. & ex cap. Lector, dist.* 34. Imò nec dispensare poterit ad Minores Ordines suscipiendos, aut Tonsuram, vel Beneficium simplex. Et quamvis nonnulli graves Doctores sustinuerint, posse Episcopum in Minoribus Ordinibus, Tonsura, & beneficio simplici dispensare; nihilominus verior, & probabilior Sententia docet, non posse; tum quia sic colligitur *ex cap. unic. de bigam. in* 6. & ex Tridentino *sess.* 23. *cap.* 17. *in fin.* ubi expressè prohibetur bigamis usus, & exercitium Ordinum Minorum; tum quia sic expressè declaravit Sacra Congregatio Cardinalium relata à Garz. 7. *par. de Benef. cap.* 6. *n.* 5. & sic ultra Garziam docent Armendariz, Praxis nova Episcopalis, Franciscus Leo, Barbos. Laym. quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 8. *nu.* 18. & Bonac. *de irregul. qu.* 2. *pun.* 5. *nu.* 15.

16 Poterit tamen Episcopus dispensare in Bigamia similitudinaria tam ad suscipiendos Ordines Sacros, tam ad illos susceptos exercendos; dummodo cum Virgine contraxerit: sic constat *ex cap.* 1. *qui Clerici, vel Vovent, & ex cap. sanè* 2. *de Cleric. Conjug.* ubi dicitur: Officio suo restitui poterunt, & ex indulgentia sui Episcopi ejus executionem habere. Sic Tolet. Suar. Sanch. Garz. & alii penes ipsos, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 8. *nu.* 19. & Bonac. *de Irregul. qu.* 2. *pun.* 5. *n.* 15. Poterit insuper virtute Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* dispensare in quacumque Irregularitate bigamiæ ex delicto occulto proveniente, non solum si delictum fuerit proprium, sed etiam alienum: cum Tridentinum non distinguat inter delictum occultum proprium, & alienum. Sic Henriq. *libr.* 12. *matr. cap.* 6. *in fin.* Sayrus *lib.* 6. *Thesau. cap.* 7. *nu.* 9. Barbosa 2. *part. de Potest. Episc. alleg.* 49. *nu.* 25. Turrecremata, Paludanus, Armilla, Tabiena, Sanch. loquens de delicto proprio, penes Castropal. *l. c. nu.* 16. & 20.

17 Prælati Regulares, Abbates, & similes Superiores neque cum suis subditis, neque cum sæcularibus dispensare possunt in Irregularitate bigamiæ ex vi Juris Communis. Ex vi tamen suorum Privilegiorum dispensare poterunt cum suis Subditis: quapropter sua specialia Privilegia consulere debent, nisi fortè excepta sit bigamia. *In nostris Privilegiis societatis Jesu verb. Dispensatio, §.* 5. & 6. datum est Præposito Generali, & quibus ipse delegaverit, posse dispensare cum suis subditis in omni Irregularitate absque exceptione bigamiæ. Circa sæculares non innotescit mihi Privilegium factum Religiosis dispensandi in Irregularitate bigamiæ. Sicuti nec tale Privilegium habet Commissarius Bullæ Cruciatæ, ut ex Henriq. & Avil. tradit Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 8. *nu.* 22.

18 In petenda dispensatione ob bigamiæ Irregularitatem advertendum est, faciendam necessariò esse mentionem speciei, si videlicet Propria fuerit, an Interpretativa, vel Similitudinaria: nam difficiliùs dispensatur in propria, quàm in Interpretativa; & in hac, quàm in similitudinaria. Facienda pariter expressio erit, si una, vel duplici, aut triplici bigamiæ specie irretitus sit dispensationem petens, cum plures species sub se bigamia contineat. Cæterum non est necessarium exprimere; si eadem bigamia proveniat ex duplici, vel triplici Matrimonio, cum ex nullo Textu colligi possit explicandam esse Trigamiam: maximè quia eodem modo deficit significatio Sacramenti in bigamo, ac in Trigamo: Sic Navarrus, Henriquez, Avila, Sanchez, Ugolinus, Suarez, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disp.* 6. *pun.* 8. *numer.* 23. & Bonacina *de Irregul. qu.* 2. *pun.* 5. *nu.* 14.

CA-

CAPUT VIII.

De Irregularitate proveniente ob defectum animæ.

1 *Primò provenit irregularitas ista ex defectu scientiæ requisitæ ad ministerium ordinis.*
2 *Defectus illius, quam pro singulis ordinibus requirit Tridentinum; non inducit irregularitatem; sed impedit sub gravi ne suscipiantur.*
3 *Assignatur scientia à Tridentino requisita pro singulis ordinibus, sine qua si quis ordines susceperit; poterit cum eo dispensare episcopus in administratione ordinum susceptorum.*
4 *Secundo provenit irregularitas ista ex defectu libertatis, & usus rationis ad actus humanos requisitorum.*
5 *Amentes, & furiosi nequeunt ordines suscipere sine approbatione Summi Pontificis, etiam si liberati existant. Nec poterit in hoc dispensare Prælatus. Idem dicendum de patientibus frequentem insaniam; non verò de eis, qui levem mentis alienationem pati solent. Et quid dicendum de amentia superveniente ordinato?*

1 DUPLICEM animæ defectum hìc considerabimus, defectum videlicet scientiæ, quando tanta est ignorantia, ut non sinat ministerium ordinum exercere; & defectum libertatis, quando scilicet exercere nequit rationis usum, & libertatem ad actus humanos requisitam. Jam verò si defectus scientiæ talis, ac tantus sit, ut non possit quis ministerium ordinum exercere; facit illum irregularem: ut constat *ex cap. illiteratos, dist.* 36. & docent Navarrus, Toletus, Suarez, Filliuc. Reg. Sayrus, Avila, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de irregul. qu.* 2. *pun.* 1. *num.* 2. & Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 10. *num.* 1. Et quamvis Henriquez, Garzias, & alii relati à Castropalao putarint, hunc defectum non inducere irregularitatem, sed solum prohibere susceptionem ordinum. Nihilominus vera sententia est inducere Irregularitatem: nam *in eodem capite illiteratos*, eodem modo arcentur ab ordinibus suscipiendis illiterati, ac vitiati corpore; & isti quidem in omnium sententia irregulares sunt. Imò mihi vera videtur sententia eorum, qui asserunt, hanc irregularitatem non solum esse à jure humano, sed etiam à naturali: cum ipsa natura dictet, non esse admittendos ad munus aliquod eos, qui munus illud exercere nequeunt. Hinc est, non posse Summum Pontificem dispensare cum omnino illiterato, ut esset ille, qui nesciret legere, vel litteras non agnosceret ex Glossa *ibid.* nequit enim dispensare in eo, quod jure naturali inductum est, licèt possit in eo, quod provenit ex jure humano. Sic Majolus, Azor. Suarez, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit.* Hic autem defectus scientiæ necessariæ non solum reddit inhabilem ad ordines suscipiendos, sed etiam ad exercitium susceptorum, sive bona, sive mala fide suscepti fuerint; cum scientia in clerico non requiratur propter ordinum susceptionem: sed propter illorum exercitium, & usum: ut rectè adnotat Suarez *de cens. disp.* 51. *sect.* 1. *num.* 9. *in fine*. Cessat autem hæc irregularitas adveniente scientia, cum ex se non sit perpetua.

2 Adnotandum hìc: defectum illius scientiæ, quam pro singulis ordinibus præscribit Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 4. *& alibi* non inducere irregularitatem; sed solum defectum illum; qui usum ordinis omnino impedit. Nam Concilium nondicit: irregulares esse carentes scientia à se præscripta; ut bene advertit Sayrus *lib.* 6. *Thesau. cap.* 13. *num.* 8. secus irregulares essent ad primam tonsuram, qui fidei rudimenta nescirent; & ad minores ordines, qui latinam linguam non callerent, etiamsi legere, & scribere scirent; denique ad Presbyteratum, qui ad docendum populum apti non essent. Qui omnes licèt recedant à scientia præscripta à Tridentino, nihilominus non sunt irregulares, cum omnino, & absolutè illiterati non sint. Non nego tamen, quod defectus scientiæ à Tridentino requisitæ impedit sub gravi culpa ascensum ad tales ordines suscipiendos, sed non ideo irregulares constituit, ut tradit Sayrus citatus.

3 Scientia verò à Tridentino requisita pro initiando prima tonsura est: ut sciat legere, & scribere; nec non Rudimenta fidei; & confirmatus sit: sic *in sess.* 23. *cap.* 4. *de Reform.* Pro ordinibus minoribus ultra prædicta, ut saltem linguam latinam intelligat: *sic sess.* 23. *cap.* 11. *de Reform.* Pro subdiaconatu & diaconatu ultra prædicta, ut sufficienter instructus sit in iis, quæ requiruntur ad eos ordines ritè exercendos: sic *in eadem sess. cap.* 13. Pro Præsbyteratu, ut talem scientiam habeat, qua aptus sit ad docendum populum ea, quæ necessaria sunt omnibus ad æternam salutem consequendam ad conficiendum, & ministrandum Eucharistiæ Sacramentum: sic *dicta sess. c.* 14. Si quis tamen absque hac scientia à Tridentino requisita ordines susceperit, poterit cum eo episcopus dispensare in administratione ordinum susceptorum; dummodo saltem eam scientiam habeat quæ jure naturali requiritur ad præstandum munus illud: ut ex Henriquez, & Avila docet Castropalaus *de cens. disp.* 6. *pun.* 10. *num.* 3. Parocho autem illiterato assignandus est Coadjutor relicta ei congrua sustentatione: ut habent communiter Doctores.

4 Alter defectus animæ, qui considerandus hìc venit; est defectus libertatis & usus rationis; quapropter carentes omnino usu rationis irregulares sunt non solum jure humano, sed etiam naturali: nam qui inhabilis omnino est ad ordines exercendos ex ipso jure naturæ, inhabilis erit ad illos suscipiendos. Non nego tamen, quod si promotus fuerit ad illos characterem recipiat. Sic Navarrus, Toletus, Coninch, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. quæst.* 2. *pun.* 1. *num.* 1. Amentia igitur irregularem constituit, non solum si perpetua fuerit, ut est extra dubium, & ratio ipsa dictat; verum etiam si ad tempus fuerit, etiamsi postea sanitatem recuperaverit: quapropter non poterit ad ordines promoveri, nisi priùs dispensationem obtinuerit: ut colligunt *ex cap. maritum, dist.* 33. Divus Antoninus, Majolus, Suarez, Sayrus, Avila, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 6. *pun.* 10. *num.* 4. Amentia autem, ut irregularitatem inducat: debet esse per modum habitus, & fundata in naturali complexione, ac læsione organorum; non verò per modum transeuntis, ut esset delirium ex febri, aut alia prava qualitate, qua cessante cessat amentia illa: nam ista non trahit secum indecentiam illam, quam trahit dementia ex habitu: ut adnotant præcitati Doctores.

5 Ex dictis colligitur 1. amentes, & furiosos non posse absque approbatione Summi Pontificis ordines suscipere, etiamsi omnino liberati existant; debet enim Summo Pontifici constare de recuperata mentis sanitate. Nec poterit in hoc dispensare Prælatus, cum nullibi inveniatur ei facta talis facultas: sic Majolus, Navarrus, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Coninch, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. quæst.* 2. *pun.* 2. *num.* 23. & Castropalaus *de cens. disp.* 6. *pun.* 10. *num.* 5. Colligitur 2. eodem modo dicendum de eo, qui frequenter patitur insaniam sive ex organis læsis, sive ex pravis humoribus habitualibus, quamvis lucida habere soleat intervalla: excluditur siquidem ut irregularis ab ordinibus suscipiendis, nec cum eo dispensare poterit Prælatus. Sic Avila; Ugolinus, Coninch, Molina, Navarrus, Bartholomæus ab Angelo, Suarez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit.* Colligitur 3. non esse irregulares eos, qui levem mentis alienationem pati solent, vel vertiginem, aut animi deliquium: cum non sint habitualiter amentes. Quamvis cautè procedere debeant in celebrando, nec sine socio celebrare debent, quando periculum timetur morbi ingruentis; ne se exponant periculo non efficiendi sacrificium integrum, cum quilibet sacerdos sub gravi procurare debeat sacrificii integritatem: ut rectè tradunt Majolus, Reg. Suar. Filliuc. relati à Bonac. *loc. cit.* Colligitur 4. Amentiam supervenientem Clerico, qui priùs ordines susceperat; dejicere quidem illum ab usu ordinum susceptorum, sed pro eo tempore pro quo durat, aut periculum adest incidendi in illam, & irreverentiam aliquam præstandi Sacramento; nec potest se immiscere in ordinibus administrandis absque judicio Episcopi. Quapropter licèt episcopus non habeat facultatem dispensandi in irregularitate ob amentiam, non solùm quoad ordines suscipiendos, sed etiam exercendos, ut superiùs diximus; habet tamen

facultatem non dispensandi quidem, sed declarandi transacto anno ab amentia, vel judicio prudentum virorum, sublatum esse impedimentum circa usum ordinum ante amentiam susceptorum ut constat *ex cap. communiter dist. 33.* & docent Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Coninch, Sayrus, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de irregul. qu. 2. pun. 2. n. 23. in fine*, & Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 10. n. 4. in fine*.

CAPUT IX.

De Irregularitate ex defectu Natalium.

1 *Afficit hæc irregularitas illegitimos, & explicantur quinam sint.*
2 *Non solum illegitimus publicus, sed etiam occultus est irregularis, quamvis communiter legitimus reputetur.*
3 *An illegitimus fiat legitimus per subsequens matrimonium?*
4 *Non est irregularis filius natus soluto ex concubina, quamvis solutus prius matrimonium contraxerit cum alia, & postea cum concubina.*
5 *An censeatur legitimus, qui natus est ex parentibus habentibus impedimentum dirimens, sed uterque, vel saltem unus bona fide contraxit?*
6 *An ob illegitimitatem dubiam contrahatur irregularitas?*
7 *Peccat graviter illegitimus ordines suscipiendo sine dispensatione, aut illos sine ipsa exercendo.*
8 *Irregularitas ista tolli potest quatuor modis. Et 1. per subsequens matrimonium.*
9 *2. Per legitimationem absolutam Pontificis, non verò Principum sæcularium.*
10 *3. Per Professionem in Religione approbata, quoad tamen ordines non verò quoad Prælaturas.*
11 *4. Per dispensationem, quæ differt à legitimatione.*
12 *Pontifex absolutè dispensare potest in hac irregularitate. Episcopus verò ad primam tonsuram, & minores ordines, ac beneficium simplex, dummodo non requirat ordinem sacrum.*
13 *An episcopus dispensare possit cum illegitimo ex delicto occulto?*
14 *Episcopus, qui dispensare potest in ista irregularitate ad minores ordines, & beneficium simplex; non solum est consecratus, sed etiam electus, & confirmatus tantum.*
15 *Ad obtinendam dispensationem, vel legitimationem necessariò requiritur expressio qualitatis copulæ parentum.*
16 *Dispensatio cum sit relaxatio juris communis strictè interpretanda erit, ita ut dispensatus ad ordines intelligatur ad minores, non verò majores.*

1 AFFICIT hæc irregularitas illegitimos: & illegitimi dicuntur illi, quorum natales à legitimo matrimonio, vel probabiliter existimato tali deficiunt. sic sunt manzer, ille videlicet, qui natus est ex publica meretrice; filius naturalis, qui natus est ex soluto, & concubina domi retenta; nothus, qui natus est ex viro conjugato, & fœmina soluta; spurius, qui natus est ex coitu damnato, scilicet ex stupro, Raptu, Sacrilegio, Incestu, vel ex fœmina conjugata. Sic Covarruvias, Sayrus, Molina, Lessius, Vasquez, Suarez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 3. num. 1.* Excusit autem hos illegitimos ecclesia à clericali statu in honorem ipsius, ne videlicet deturparetur ab eorum vitiata origine, &in detestationem paternæ incontinentiæ, & ne illius imitatores evaderent: ut *ex cap. 1. & final. de filiis Præsbyt. & ex capite per venerabilem, qui filii sint legit.* tradunt Navarrus, Covarruvias, Henriquez, Sayrus, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 9. num. 1.*

2 Non solum illegitimus publicus, sed etiam occultus irregularis est, esto communiter legitimus reputetur: ratio est, quia *Textus in cap. 1. & final. de filiis Præsbyt.* absolutè ab ordinibus excludit illegitimum absque ulla distinctione publici, vel occulti; ergo ubi jus non distinguit, nec distinguendum erit à nobis: maximè quia militant eædem rationes arcendi ab ordinibus tam in publico, quàm in occulto, ob videlicet reverentiam ordinibus, & statui clericali debitam; ob detestationem delicti à parentibus commissi; & ob periculum incontinentiæ in prole ex imitatione parentum. Sic Navarrus, Covarruvias, Ugolinus, Guttierrez, Sayrus, Azor. Avila, Toletus, Filliuccius, Reginaldus, Coninch, Layman, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 3. num. 2.* & Castrop. *de Cens. disp. 6. pun. 9. nu. 2.* contra Alphonsum de Castro, & paucos alios.

3 Petes 1. an illegitimus fiat legitimus per subsequens matrimonium? Resp. si parentes tempore conceptionis, aut nativitatis illius habiles erant ad matrimonium contrahendum, nec ullo detinebantur impedimento dirimente; tunc per subsequens matrimonium legitimus evadit, purgat enim delicta antecedentia matrimonium illud, & consequenter habilem reddit, & idoneum ad ordines. & dignitates ecclesiasticas, excepto Cardinalatu ex Motu proprio Sixti V. apud Garziam *de Benef. 7. part. c. 1. n. 28.* sicuti etiam habilem reddit ad successionem hæreditariam, & sæculares dignitates. Secus verò dicendum, si tempore conceptionis, vel nativitatis inhabiles parentes erant ad matrimonium contrahendum; tunc perseverat illegitimatus, & inhabilitatus ad ordines: cum matrimonium non possit ex fictione juris retrotrahi ad tempus illud, in quo inhabiles parentes erant ad contrahendum. Sic *ex cap. tanta, Qui filii sint legitim.* docent Sanchez, Suarez, Henriquez, Sayrus, Reginaldus, Coninch, Filliuccius, Garzias, Majolus, Cov. Avila, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. qu. 2. pun. 3. n. 6.* Quamvis Suarez, Majolus, Garzias, & Filliuccius solum concedant pro habilitate tempore conceptionis non verò nativitatis; sed reliqui Doctores pro habilitate utriusque temporis sive concepticnis, sive nativitatis in favorem matrimonii concedunt, maximè quia non habetur textus in contrarium, ut adnotat Bonacina *loc. cit.*

4 Ex dictis fit 1. non esse irregularem filium natum soluto ex concubina, quamvis matrimonium priùs contraxerit cum alia, & postea cum concubina contrahit, etiamsi matrimonium cum ea non consummaverit: ratio est, quia jam parentes erant habiles ad contrahendum matrimonium, quando concubinariè genuerunt illum. Sic Panormit. Suar. Sayr. plures referens, quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. qu. 2. pun. 3. n. 7.* Fit 2. tolli hanc irregularitatem per subsequens matrimonium, etiamsi ipsum contrahatur, postquam ad ordines promotus fuerit illegitimus: nam semper matrimonium subsequens operatur effectum suum: ut ex Sayr. Coninch, & aliis docet Bonac: *l. c. n. 8.* Fit 3. irregularem esse illum, qui natus est ab aliquo religioso priùs conjugato, & post matrimonium non consummatum jam professo in religione approbata, qui post professionem eam carnaliter cognovit, quam duxerat, & filium istum ab ea accepit: ratio est, quia cum matrimonium dissolutum jam fuerit virtute professionis in religione approbata emissæ; ideo proles suscepta non est ex legitimo matrimonio; nec eamdem vim habet matrimonium antecedens, ac subsequens. Sic Bonacina *loc. cit.* & communiter Doctores.

5 Petes 2. an censeatur legitimus, qui natus est ex parentibus habentibus occultum impedimentum dirimens; sed uterque; vel saltem unus bona fide matrimonium contraxit in facie ecclesiæ? Resp. affirmativè: nam sic constat *ex c. pervenit. & c. ex tenore qui filii sint legit.* Controvertitur tamen inter doctores: an requiratur bona fides ex parte utriusque parentis & quamvis Cajet. Sonc. Suar. Filliuc. penes Bonac. *de Irregul. qu. 2. pun. 3. n. 3.* doceant, requiri bonam fidem ex parte utriusque parentis. Nihilominus suam probabilitatem habet sententia opposita, quam sustinet citatus Bonacina docens, sufficere bonam fidem ex parte unius: ratio est, quia matrimonium reputatum operatur idem, ac verum; nec æquum videtur, quod unus damnum patiatur ob culpam alterius: habita igitur bona fide ex parte unius, & celebratione matrimonii in facie ecclesiæ coram parocho videlicet & testibus proles censenda erit legitima, & ab irregularitate illegitimitatis immunis. Secus verò esset, si in facie ecclesiæ matrimonium contractum non fuisset: ut colligunt *ex capitibus citatis* Suarez, Sanchez, & alii doctores ab eodem Bonacina relati *loc. cit.*

6 Petes 3. an ob illegitimitatem dubiam contrahatur irregularitas, ut event in filiis expositis, quorum parentes ignorantur? Resp. quamvis mihi videatur probabilior sententia asserens, censendos esse illegitimos: eo quia validiores sunt conjecturæ,

pro

pro Illegitimitate ; non enim ſolent parentes filios procreare ex legitimo toro, & illos exponere teſte experientia, & ductu naturæ ; adeoque ipſa expoſitio fundamentum probabile dat, & moraliter certum illegitimitatis prolis illius ; maximè quia parentes exponentes prolem notam infamiæ ſubeunt. Adde, quòd in rebus obſcuris reſpici ſoleat ad id, quod veroſimilius appareat, & ut plurimum accidere ſoleat : ut conſtat *ex Leg.* 114. *ff. de Regul. Juris*. Sic docent Suarez Filliuccius, Reginaldus, Ugolinus, Avila, Rebellus, Garzias, & alii apud ipſos, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Irregul. quæſt.* 2. *pun.* 3. *num.* 10. Nihilominus denegare non poſſum ſuam probabilitatem ſententiæ oppoſitæ, quam ſuſtinent Sayrus, Henriquez, Coninch, Layman, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp.* 6. *pun.* 9. *num.* 3. moti ex eo, quòd ſemper in dubiis benigniora præferenda ſunt, maximè in favorem parvulorum innocentium, ut conſtat *ex Regul.* 56. *ff. de Regul. Jur.* nec aliunde expreſſum eſt in Jure, ob illegitimitatem dubiam contrahi Irregularitatem. Inſuper negari non poteſt, ràro aliquem legitimum exponi, eſto regulariter Illegitimi exponantur ; in favorem igitur legitimorum omnes expoſiti legitimi cenſeri poterunt. Illud tamen eſt certum penes Doctores utriuſque ſententiæ : poſſe Epiſcopum cùm his diſpenſare poſt adhibitam aliquam diligentiam : non quia Epiſcopus facultatem habeat diſpenſandi in Irregularitate ex defectu Natalium, ſed quia cum dubius ſit defectus, cenſetur ex Epycheia Epiſcopi poteſtati ſubjectus. Sic Suarez, Layman, Henriquez, Sayrus, Filliuccius, & alii, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Irregul. quæſt.* 2. *pun.* 3. *num.* 10. & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp.* 6. *pun.* 9. *numer.* 3.

7 Peccat graviter Illegitimus Ordines recipiendo abſque diſpenſatione, cum faciat contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi ; ſicuti etiam graviter peccat Ordines jam receptos exercendo abſque diſpenſatione : non ſolùm ſiquidem ei prohibetur ſub gravi Ordines recipere, ſed etiam receptos non exercere ſine diſpenſatione : ut docent Avila, Toletus, Navarrus, Sayrus, & alii paſſim, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Irregul. quæſt.* 2. *pun.* 3. *numer.* 12. Non incurrit tamen novam pœnam, cum hæc in Jure expreſſa non ſit ; quamvis toties, quoties Ordines recipit, vel receptos exercet ; graviter peccet : ut ex Navarro, Sayro, & aliis advertit Bonacina *l. c. num.* 13.

8 Irregularitas iſta quatuor modis auferri poteſt. Et 1. aufertur per ſubſequens Matrimonium, caſu quo parentes tempore conceptionis, aut nativitatis habiles erant ad contrahendum legitimum matrimonium juxta ea, quæ notavimus ſupra *num.* 3. & 4.

9 2. Tolli poteſt per Legitimationem abſolutam Pontificis : ſic enim legitimatus à Papa habilis evadit ad Ordines, Beneficia, Dignitates, & alia omnia, ad quæ ſe extendit poteſtas Pontificis legitimantis abſque præjudicio Tertii : ut conſtat *ex Cap. Venerabilem. Qui filii ſint legitimi*. Quamquam ſic legitimatus, ſi fuerit extra Patrimonium D. Petri, non cenſendus erit factus habilis ad Dignitates Sæculares, & ad hæreditatem, à quibus excludi ſolent Illegitimi : ut adnotat Sayrus *lib.* 6. *Theſau. cap.* 11. *num.* 6. Differt legitimatio à diſpenſatione : nam per Legitimationem Pontificis fit habilis ad omnia, ac ſi illegitimus non eſſet ; per diſpenſationem verò efficitur tantùm habilis ad ea, quæ verba diſpenſantis exprimunt ; & cum diſpenſatio ſit odioſa, verba diſpenſantis ſtrictè explicanda erunt : quapropter diſpenſatus ad unum beneficium, ad illud tantùm cenſendus erit diſpenſatus, non verò ad alia. Advetendum hìc : quòd licèt Principes ſæculares habeant facultatem legitimandi, ut ſunt Imperatores, Reges, Comes Palatinus, & ſimiles ; eorum tamen Legitimatio non valet pro Impedimentis Jure Canonico inductis ; adeoque Legitimatus ab eis non redditur habilis ad Ordines, Officia, & Beneficia Eccleſiaſtica. Vide Covarruviam, Majolum, Suarez, Sayrum, Ugolinum à Bonacina relatos *de Irregul. quæſt.* 2. *pun.* 3. *num.* 14. Solùm Commiſſarius Bullæ Cruciatæ habet facultatem legitimandi prolem pro foro conſcientiæ quoad ordines, & Beneficia, quando bona fide parentes, vel ſaltem unus ex ipſis matrimonium contraxere irritum ob occultum impedimentum Affinitatis ex copula illicita, etiam ſi filius genitus, & natus fuerit poſtquam parentes facti ſint conſcii impedimenti illius. Poterit enim Commiſſarius diſpenſare in hoc impedimento, & filium ſpurium legitimare pro foro conſcientiæ, ſimul tamen cum revalidatione matrimonii, ſine qua legitimare nequit : ut ex Henriq. Sanchez, & aliis docet Caſtropalaus *de Cenſuris, diſp.* 6. *pun.* 9. *num.* 5.

3. Tolli poteſt per profeſſionem in religione approbata, ſive emittens profeſſionem ſit vir, ſive fœmina : ut conſtat *ex Cap.* 1. *de Filiis Preſbyt.* Non fiunt tamen habiles ad Prælaturam, aut aliam dignitatem in religione, ut cautum eſt in ipſo textu, adeoque diſpenſatione indigent, ut ad has dignitates promoveantur, & ad beneficia ſive regularia, ſive ſæcularia : ut docent Gloſſa *ibi*, Panormitanus, Gregorius, Lopez, Navarrus, Suarez, Henriquez, Avila, Sayrus, Filliuccius, Sanchez, quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp.* 6. *pun.* 9. *num.* 12. & Bonacina *de Irregul. quæſt.* 2. *pun.* 3. *num.* 14. *verſic. Secundo*. Poſſunt tamen iſti Religioſi profeſſi Illegitimi Prælaturas in ſua Religione obtinere juxta Privilegia ſuis Religionibus conceſſa, quę conſulenda erunt juxta ſuum tenorem. 10

4. Tolli poteſt per diſpenſationem, quæ ut diximus, diſcrepat à Legitimatione : nam Legitimatio eſt quoad omnes effectus, & aufert veluti radicem Illegitimationis ; diſpenſatio verò eſt quoad aliquos effectus remanente radice Illegitimationis. Hinc eſt, quòd Legitimatio largè interpretanda ſit, cum ſit reſtitutio perſonæ ad primævam habilitatem, & facit illam veluti extra legem contra Illegitimos ; Diſpenſatio verò ſtrictè interpretanda eſt, cum ſit relaxatio Juris Communis remanente Illegitimitate : ut habent paſſim Doctores *ex Cap. final. de filiis Presbiter.* 11

Diſpenſatio ex defectu Natalium, quòd præſtari poſſit à Pontifice ; extra controverſiam eſt : nam ſi à Pontifice inducta fuit, ab eodem diſpenſari poterit, ut omnes fatentur. Difficultas tamen eſt, quid poſſit præſtare epiſcopus in hac diſpenſatione ex defectu Natalium. Verùm omnes tenentur fateri, poſſe epiſcopum cum quocumque Illegitimo diſpenſare ad primam Tonſuram, & minores ordines, ac ad beneficia ſimplicia : quia ſic expreſsè habetur *in Cap.* 1. *de Filiis Preſbyt. in* 6. Nequit autem epiſcopus diſpenſare cum Illegitimo ad Ordines Majores, Beneficium Curatum, dignitatem, & Perſonatum : ut conſtat ex aperta deciſione *in Cap. final. de Filiis Preſbyt.* ut tradunt ex Communi Sententia Leſſius, Garzias multos referens, quos citat, & ſequitur Caſtropalaus *de Cenſ. diſp.* 6. *pun.* 9. *num.* 9. Nec inſuper diſpenſare poterit cum Illegitimo ad Beneficium ſimplex requirens Ordinem Sacrum, qualem requirunt Canonicatus, & integram portionem habentes in eccleſia cathedrali ex Tridentino *Seſſ.* 14. *cap.* 12. *de Reform.* quidquid ſit de Jure antiquo : nam cum non poſſit diſpenſare ad ſacros ordines, nec pariter diſpenſare poterit ad beneficium ſimplex Sacros Ordines requirens. Sic Ugolinus, Suarez, Filliuccius, Sayrus, Henriquez, Avila, Garzias, Barboſa, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de irregul. quæſt.* 2. *pun.* 3. *num.* 15. & Caſtropalaus *de Cenſ. diſp.* 6. *pun.* 9. *num.* 8. Obtenta tamen à Pontifice diſpenſatione ad ordines ſacros poterit epiſcopus cum eo diſpenſare ad Canonicatum, & portionem integram eccleſiæ Cathedralis, & ad quodlibet beneficium ſimplex habens annexum ordinem ſacrum, quia ceſſat obſtaculum : ut adnotat ex Leſſio, & Garzia citatus Caſtropalaus. Sicuti diſpenſare poterit ad Canonicatum Eccleſiæ Collegiatæ, & ad dimidiam portionem Eccleſiæ Cathedralis *ex cap.* 1. *de Filiis Preſbyt.* cum non habeant annexum Ordinem Sacrum. 12

Petes hìc : an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum Illegitimo ex delicto occulto ? Nam *ex Cap. Niſi cum pridem. de Renunt.* & ex Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 6. *de Refor.* Epiſcopus facultatem habet diſpenſandi in Irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus. Reſp. quamvis non deſint Doctores, qui affirmativam ſententiam tueantur ; nihilominus veram puto negativam : ratio eſt, quia hæc Irregularitas per ſe, & immediatè non provenit ex delicto Parentum, ſed ex indecentia, quòd filius natus ſit ex parentibus non conjunctis legitimo Matrimonio : quapropter ab omnibus Doctoribus dicitur Irregularitas ex defectu, non ex delicto ſive proprio, ſive alieno ; & Epiſcopis non eſt facta facultas à Trid. diſpenſandi in Irregularitatibus ex defectu, ſed ex delicto occulto provenientibus, excepto homicidio voluntario. Sic Nav. Ugol. Suar. Con. Lay. Gaſ. Hur. quos referunt, & ſequuntur Bon. *de Irreg. quæſt.* 2. *pun.* 3. *nu.* 15 *in fine*, & Caſtropalaus 13

palaus *de cenſ. diſp. 6. pun. 9. nu.* 10. Illud probabiliter ſuſtineri poteſt, quòd videlicet poſſit diſpenſare Epiſcopus circa exercitium ordinis ſuſcepti bona fide cum illegitimo : nam ſtat in poſſeſſione, & bona fides jus aliquod ei tribuit ad uſum ordinis ſuſcepti. Sic Navarrus, Henriq. Avila, Laym. quos refert, & ſequitur Caſtrop. *l. c.* Imò addit non improbabiliter Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *c.* 5. *n.* 2. *ex Argum. cap. Niſi cum pridem, de Renunt.* poſſe Epiſcopum diſpenſare cum illegitimo, qui mala fide ordines ſuſcepit, ad illos exercendos ; dicit enim Textus : *Licèt irregularitatem non potuerit ſubticere, ſi tamen & culpa latet, & cauſa ; cum eo, qui laudabiliter ſuum implevit officium, injuncta ſibi pœnitentia competenti, poteſt non minùs utiliter, quàm miſericorditer diſpenſari.* Requiritur tamen, ut patet ex Textu, quòd laudabiliter impleverit officium ſuum per ſcientiam, & morum probitatem. Non ſuffragatur verò ad dandam diſpenſationem illegitimo, etiam occulto pro ſuſcipiendis ordinibus ſcientia, & morum probitas : cum ſit deciſum *in c.* 1. & *c. Litteras, de Filiis Presbyt. & cap. Innotuit, de Elect.*

14 Advertendum eſt 1. ad meliorem intelligentiam prædictorum, Epiſcopum, qui diſpenſare poteſt ad minores ordines, & ad beneficium ſimplex ; non ſolùm eſſe conſecratum, ſed etiam electum, & confirmatum, etiam ſi nondum conſecratus fuerit ; ratio eſt, quia ad uſum hujus Poteſtatis non requiritur ordo, ſed juriſdictio, quam ex electione, & confirmatione acquirit. Quapropter competit etiam hæc facultas omnibus Prælatis habentibus Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuo Territorio exempto ; & Capitulo Sede vacante, in quod tranſit juriſdictio Epiſcopi. Sic ex Suarez, Barboſa, & aliis docet Caſtropalaus *de cenſur. diſp.* 6. *pun.* 9. *num.* 11.

15 Advertendum 2. ad obtinendam diſpenſationem, vel legitimationem requiri neceſſariò, ut explicetur copula Parentum, an videlicet fuerit ex ſoluto, & ſoluta ; an ex conjugato, & ſoluta ; an ex ſoluto, & conjugata ; an ex perſona in Sacris, vel alio impedimento irretita : aliàs diſpenſatio ſurreptitia erit : ut tradit Sanchez multos allegans *lib.* 8. *de Matr. diſp.* 24. *num.* 3. & 5.

16 Advertendum denique ; quòd cum diſpenſatio ſit relaxatio Juris communis, ut diximus, ſtrictè interpretanda erit ; adeoque diſpenſatus ad ordines intellgitur diſpenſatus ad ordines minores, non verò ad majores ; licet diſpenſatus ad majores intelligatur diſpenſatus ad minores ; Sic Panormitanus, Sayrus, Suarez, Sanch. Azor. quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Irregul. quæſt.* 2. *punct.* 3. *numer.* 14. *in fine.* & Caſtropalaus *de cenſ. diſp.* 6. *pun.* 9. *num.* 6. Diſpenſatus ad ordines non cenſetur diſpenſatus ad beneficia ; ſunt enim ſeparabilia inter ſe. Diſpenſatus ad beneficium intelligi debet diſpenſatus ad unicum beneficium, & ſimplex. Denique diſpenſatus ad dignitates non venit diſpenſatus ad Epiſcopatum. Sic Sayrus, Majolus, Sanchez, Filliuccius, Reginaldus, & alii, quos refert, & ſequitur Bonacina *l. c.* & Caſtropalaus *l. c.* referens Barboſam, & alios.

CAPUT X.

De Irregularitate ex defectu Ætatis, & Libertatis.

1 *Non habens legitimam ætatem à jure requiſitam pro ordinibus ſuſcipiendis pro eo tempore, pro quo durat talis defectus, eſt irregularis, & graviter peccat, ſi eos recipiat ; & ſi fuerint Sacri, incurrit ſuſpenſionem ; & ſi hos exerçuerit, incurrit novam irregularitatem.*

2 *Defectus libertatis ex multiplici capite oriri poteſt. Et* 1. *ſi aliquis Conjugatus fuerit, exceptis caſibus à jure expreſſis, quæ irregularitas durat durante ligamine.*

3 2. *Oritur ex ſervitute, quam habent Mancipia.*

4 *Quid verò dicendum, ſi accidat Mancipium ordinari?*

5 3. *Oritur ex obligatione reddendi rationem adminiſtrationis publicæ, vel privatæ.*

6 *Extenditur ad Servos originarios, & adſcriptitios, nec non ad Feudatarios.*

7 *An obligatus ad ratiocinia, ſi adminiſtrationem relinquat, quamvis ejus ratiocinia nondum reddiderit, ſit impeditus ad ordines ſuſcipiendos?*

8 *An ſi finita adminiſtratione, & redditis jam Ratiociniis remaneret debitor ; cenſendus eſſet irregularis?*

9 *An ſi relicta adminiſtratione publica, aut privata, ſed non redditis Ratiociniis, fidejuſſorem idoneum adhiberet ad illa ; cenſeri deberet Irregularis?*

10 *Extenditur denique obligatio reddendi Ratiocinia ad Tabelliones, Advocatos, & Judices agentes civiles cauſas in Republica ; ſicuti Advocatos, Judices, & Milites inſervientes ex obligatione Curiis Principum ſæcularium, exceptis aliquibus.*

QUI accedit ad ordines non habens legitimam ætatem pro ipſis requiſitam ab Eccleſia repellendus eſt, cum ſit irregularis ex defectu ætatis requiſitæ : ut conſtat *ex cap.* 1. *diſt.* 50. *& cap. ultim. de Temporib. Ordinat.* Durat autem hæc irregularitas pro eo tempore, pro quo durat talis defectus, & per ſupervenientem ætatem requiſitam tollitur. Tolli etiam poteſt diſpenſatione Pontificis ante ætatis adventum : ut communiter habent Doctores cum Sayro, Graſſio, Navarro, Toleto, Reginaldo, & aliis penes Bonacinam *de Irregul. qu.* 2. *pun.* 4. *numer.* 1. Qui præſumit ante legitimam ætatem ordines recipere, graviter peccat, cum faciat contra gravem prohibitionem Eccleſiæ ; & ſi Ordines Sacros reciperet, inturreret ſuſpenſionem à Pio II. latam *in ſua Conſtitutione*, incipit, *Ex Sacrorum*. Imò ſi ante legitimam ætatem functiones Ordinis Sacri ſic ſuſcepti exerceret, incurreret novam irregularitatem ob violationem ſuſpenſionis per exercitium Ordinis Sacri : ut tradit Suarez *de cenſ. diſp.* 51. *ſect.* 2. *num.* 4. 1

Defectus libertatis ex multiplici capite conſurgere poteſt, & irregularitatem inducere. Et 1. ſi aliquis Conjugatus fuerit, qui tamen noluerit Religionem ingredi, aut ad Sacros Ordines promoveri juxta Canones : ut conſtat *ex cap. Nullus Epiſcopus, de Tempor. Ordinat. in* 6. Durat autem hæc irregularitas durante conjugio, & ligamine Mariti cum Uxore, niſi ſolutum fuerit juxta Canonicas Sanctiones. Falſum tamen eſt, quòd habens filios ſive legitimos, ſive illegitimos ante Ordinationem ſuam ſuſceptos irregularis ſit ad Epiſcopatum, vel aliam Prælationem Eccleſiaſticam : cum non ſit hæc irregularitas in Jure expreſſa, ut tradunt Suarez *de cenſur. diſputat.* 50. *ſect.* 3. *numer.* 3. & Bonacina *de Irregular. quæſtion.* 2. *punct.* 4. *numer.* 2. Solùm igitur Panormitanus, Suarez, & alii penes citatum Bonacinam requirunt in obtinendo Epiſcopatu, aut confirmatione electionis ad illum, ut conditionem neceſſariò exprimendam Summo Pontifici, ſi filios legitimos habeat ; aliàs irrita erit proviſio ; tacetur ſiquidem aliquod, quo cognito cum magna difficultate Pontifex Epiſcopatum contuliſſet, aut electionem confirmaſſet. 2

2. Defectus Libertatis habetur in mancipiis, ſunt enim omnino libertate deſtituti ; adeoque indecens eſt ob eorum humilem conditionem promoveri ad ſtatum Clericalem : ut conſtat ex toto titulo de Servis non ordinandis, & communiter habent Doctores. Durat verò hæc irregularitas quamdiu mancipium in ſtatu ſervitutis perdurat : ut habetur in eodem Tit. cit. adeoque tollitur, cum libertate donatur. 3

Sed quid dicendum, ſi mancipium contingat ordinari? Reſp. 1, ſi ordinatum fuerit inſcio, & non conſentiente Domino minoribus Ordinibus ; adhuc manet ſervus, & graviter peccat : eo quia gravem irrogat injuriam Eccleſiæ, & Statui Clericali ; & gravem injuriam, ac incommodum attentat inferre Domino ſuo ; ſic ſtatuitur *in cap. de Servorum, de ſerv. non Ordinan.* Graviter etiam peccat Epiſcopus ordinans, ſi ſcienter, & mala fide ordinet. Sic pariter illi, qui cooperati ſunt mala fide ad ejus ordinationem ob rationes ſupra allatas. Si verò minoribus Ordinibus initiatum fuerit ſciente, & non contradicente Domino ; eo ipſo liber manet : ut expreſsè habetur *in cap. Si ſervus, diſt.* 54. nec amplius tenetur ſervire Domino ſuo ex Juſtitia, cum habeatur abſolutè manumiſſum *ex cap. Nulli, & cap. Quicumque, diſt.* 54. Poſſunt tamen Domini manumiſſionem concedere ſervo ordinando in minoribus ordinibus non abſolutè quidem, ſed ſub ea conditione, ut poſtquam deſervierint Altari, & officio ſuo, deſerviant Dominis ſuis in miniſteriis tamen non repugnantibus cum Ordinibus. Sic colligunt *ex cap. Nullus de ſervis non Ordin.* 4

Pa-

Panormitanus, Turrecremata, Suarez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disput. 6. pun. 13. num. 2.*

Resp. 2. si initiatum fuerit Sacris Ordinibus sciente, & non contradicente Domino, & à fortiori consentiente: liberum omnino erit ab omni onere, & servitute, ac sui juris, ut est indubitatum penes omnes: nam si hoc competit minoribus ordinibus, multò magis competet majoribus. Si verò initiatum fuerit inscio Domino, aut sciente, sed contradicente; tunc libertatem acquirit, quando episcopus ordinans illud restituit domino loco illius duos servos, aut duplicatum pretium ejus: ut statuitur *in cap. si servus absente domino, dist. 54.* Non tenetur tamen episcopus ad hanc solutionem faciendam ante sententiam judicis saltem declaratoriam delicti, cum sit lex pœnalis ut docent Bonacina *de irregul. qu. 2. pun. 4. num. 3.* & annuit Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 13. num. 4.* Quod si bona fide processerit episcopus, tenentur illi ad hanc satisfactionem præstandam domino, qui cooperati sunt ad servi ordinationem. Si verò episcopus ordinans, & alii, qui cooperati sunt, ignari erant servitutis, & omnes bona fide processerunt; tenebitur ipse servus ordinatus ad duplicatam recompensationem faciendam domino, vel saltem ad substituendum servum, aut alium æqualem: ut deciditur *in Cap. Ex antiquis. dist. 54.* Si hanc satisfactionem ipse præstare nequibit, & ordinatus fuerit ad subdiaconatum, vel Diaconatum; redigitur in servitutem omni Clericali Privilegio denudatus, omnique susceptorum Ordinum usu privatus, utpote Irregularis, & Ministeriis omnibus sui Domini addictus, quæ non dedeceant susceptos ordines. Debet tamen dominus à die scientiæ ordinationis ejus intra annum repetere servum suum, aliàs liber remanebit, quamvis privatus exercitio ordinum. Si verò ordinatus fuerit ad presbyteratum, non reducitur in servitutem ob reverentiam ordinis sacerdotalis; sed cogendus erit satisfacere domino eo modo, quo poterit; remanet verò prohibitus usu susceptorum ordinum. Sic *ex Cap. Ex antiquis; & Cap. Frequens. dist. 54.* docent Suarez, Sayrus, Layman, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disputat. 6. punct. 13. numer. 4. & 5.* & Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 4. num 3.*

5 3 Defectus libertatis habetur in obligatis ad reddendam rationem administrationis publicæ, vel privatæ; seu in obligatis ad ratiocinia publica, vel privata: sic constat *ex Cap. unic. de Obligat. ad Ratiocin. ex Cap. 1. 2. & 3. dist. 13. & ex Cap. 2. dist. 54.* Dicuntur autem obligati ad Ratiocinia ratione administrationis publicæ à Republica acceptę Thesaurarii, & Depositarii æris publici; Insuper magistratus, Judices, Advocati, Procuratores, Actores, executores rerum temporalium publicarum. Hi enim omnes dum talia munia exercent, ab ordinibus repelluntur tum ob decentiam debitam statui Clericali; tum ne censeantur initiari ordinibus ob divini obsequii amorem, sed ob fugiendum onus reddendi ratiocinia. Dicuntur verò obligati ad ratiocinia privata illi, qui administrationem gesserunt alicujus personæ privatæ non miserabilis: ut sunt Tutores, Curatores, Procuratores Pupillorum, qui admitti nequeunt ad ordines, nisi finito Officio, & redditis ratiociniis *ex Cap. unic. de Obligat. ad Ratioc. & ex Cap. 1. & 2. Ne Cleric. vel. Monac.* Secus verò dicendum, si administrationem gesserint personarum miserabilium, ut essent miserabiles viduæ, vel pupilli; aut administrationem gesserint personæ ecclesiasticæ, vel piarum Causarum; non enim afficiuntur hoc Irregularitatis impedimento, ut patet *ex Cap. Pervenit. dist. 86.*

6 Extenditur hic libertatis defectus ob reddenda ratiocinia ad servos originarios, & adscriptitios, qui videlicet suis dominis personaliter inservire tenentur. Sicuti etiam ad Feudatarios, quia ratione possessionis habitæ tenentur personale obsequium præstare dominis suis: ratio est, quia hi omnes tenentur rationem suæ administrationis reddere dominis suis directis. Sic *ex Cap. Admittuntur, & Cap. Generalis. dist. 54.* colligunt Sayrus, Layman, Majolus, Filliuccius, Suarez, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 4. num. 5. vers. Tertio Feudatarius*; & Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 13. num. 7.* Relicto tamen feudo, vel habita facultate à domino directo admitti poterunt ad Ordines.

7 Inquires 1. an obligatus ad ratiocinia ratione administrationis, quam gerit, si administrationem relinquat, quamvis ejus ratiocinia non reddiderit; adhuc non possit ad ordines ascendere? Respond. quamvis Glossa, Panormitanus, & alii *in Cap. unic. de Obligat. ad Ratiocin.* putarint, posse eum, qui administrationem privatam gerit, promoveri ad ordines, si eam reliquit, quamvis ratiocinia non reddiderit: nihilominus vera, & communis sententia est, obligatos ad ratiocinia ob administrationem aliquam non solum publicam, sed etiam privatam, si administrationem reliquerint, sed nondum ratiocinia reddiderint; non posse ad ordines promoveri: ratio est, quia utrumque requiritur, ut ad ordines promoveri possint, quòd videlicet abstineant ab administratione, & quòd ejus ratiocinia reddiderint: maximè quia hoc impedimentum ad ordines præcipuè provenit ob obligationem reddendi rationem administrationis habitæ. Sic Suarez, Sayrus, Gaspar Hurtadus, Layman, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disput. 6. pun. 13. num. 8.*

8 Inquires 2. an si quis finita administratione, & redditis jam ratiociniis remaneret debitor; censendus esset Irregularis, usque dum debito satisfaceret? Resp. negative: quia ex nullo Textu apparet, obligatum ad solvendum debitum excluſum esse ab ordinibus: nec in lege pœnali facienda est extensio ad unum casum ex alio, videlicet ex obligatis ad ratiocinia ad obligatos ad satisfaciendum debitis. Sic ex Suarez, Layman, & aliis docent Bonacina *de Irregul. quæstion. 2. pun. 4. num. 5.* & Castropalaus *de Cens. disputat. 6. pun. 13. numer. 11.* Hinc infertur 1. ex debito pecuniario, vel alio debito consurgente sive ex contractu Mutui, conducti, depositi, promissionis, emptionis, venditionis; sive ex alio contractu, qui tamen nullam administrationem contineat publicam, vel privatam, non consurgere impedimentum ad ordines: ratio est, quia obligati ad ratiocinia, occasione, ut diximus, administrationis publicæ, vel privatæ arcentur ab ordinibus; non verò debitores sine obligatione ratiocinii. Sic Panormitanus, Majolus, Sayrus, Suarez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. citat. numer. 12.* Infertur 2. si debitum sive ex administratione, & ratiociniis redditis proveniens, sive ex quocumque alio contractu proveniat; non fuerit liquidum, sed litigiosum, aut intentata fuerit lis de dolo; inducit Irregularitatem ex defectu obligationis ratiocinii; adeoque non poterit ante finitam litem promoveri ad ordines. Debet tamen taxari tempus, intra quod quæstio agitetur, & decidatur; quo tempore elapso, & nil probante actore, ordinari poterit. Sic Sayrus *lib. 6. Thes. cap. 4. num. 8.* Suarez *disp. 11. de Cens. sect. 3. numer. 15.* Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 4. num. 6.* & Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 13. num. 9. & 12.* & alii.

9 Inquires 3. an quis relicta administratione publica, vel privata, sed nondum redditis rariociniis, fidejussorem idoneum exhiberet, qui se obligaret ad reddenda ratiocinia, nondum reddita; & ad solvenda debita, si quæ ex ratiociniis apparerent; posset ad ordines promoveri? Idem inquiritur de exhibente fidejussorem pro lite orta indebitis, qui se obligaret ad solvendum debitum decisa lite; an inquam debitor iste ad ordines promoveri posset? Resp. affirmativè pro utroque casu: & ratio est, quia in utroque casu cessaret doli præsumptio, adeoque cessaret impedimentum arcendi ab ordinibus in tali præsumptione fundatum. Sic Panormitanus, Archidiaconus, Majolus, Sayrus, Bonacina, quos refert & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 13. num. 10.* eodem modo discurrunt prædicti Doctores, si non fidejussorem idoneum exhiberet, sed cederet bonis suis, reservata sibi congrua sustentatione *ex Cap. Odoardus. de Solut.* Sed licèt venerer eorum sententiam, dubium tamen mihi magnum insurgit, quòd similis cessio non cedat in dedecus status ecclesiastici, quòd videlicet inter Clericos numeretur, qui bonis cesserit: cum hæc cessio ex communi apprehensione sit veluti quædam infamia.

10 Extenditur denique libertatis defectus ob obligationem reddendi ratiocinia ad tabelliones, Advocatos, & Judices, qui causas civiles agunt in Republica; sicuti ad Advocatos, Milites, Judices, qui ex obligatione inserviunt Curiis Principum sæcularium: dum enim non fuerint soluti ab hac obligatione, repellendi erunt ab ordinibus suscipiendis: ut docent ex communi sententia Sylvester, Toletus, Henriq. Suarez, Filliuccius,

Reginaldus, quos refert; & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 5. Excipiuntur tamen 1. ab hoc impedimento Regii Consiliarii statuti ad causas civiles judicandas: nam eorum Officium non videtur dedecere statum Clericalem, nec absonum illi; adeoque exempti censentur sive ex tacita Pontificis concessione, sive ex Privilegio, aut consuetudine: ut tradunt Panormitanus, Salzedo, Gregorius Lopez, Suarez, Gaspar Hurtadus, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp.* 6. *pun.* 13. *numer.* 13. Excipiuntur 2. Curiales, qui inserviunt Episcopis, aut aliis Prælatis Ecclesiasticis in suis Curiis: eo quia non inserviunt Curiis Principum sæcularium: ut docent communiter Doctores. Excipiuntur 3. Palatini, qui obsequii causa frequentant Curias Principum, absque tamen obligatione, sed cum perfecta, & plena libertate: eo quia ad nullam obligationem tenentur. Excipiuntur denique, qui curam, & administrationem pauperum susceperunt, ut esse Procuratorem Viduæ humano subsidio destitutæ; vel esse Tutorem pupilli, aut Curatorem minoris indigentis; itaut administratio illa per se spectata sit opus Pietatis, & Misericordiæ: maximè si eam acceptarint ex licentia Episcopi, aut per dispensationem juris ad eam acceptandam adstringerentur: nam licèt Clericis prohibitum sit tutoris Officium acceptare, ut constat *ex caus.* 21. *quæst.* 3. nihilominus ex causa pietatis illud suscipere posse, ac eo suscepto non prohiberi ab usu Ordinum, docuerunt Majolus, Suarez, & alii, quos refert Bonacina *de Irregul. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 5. *in fine*; ergo signum est, suscipientes similes administrationes Pietatis causa non incurrere impedimentum ad Ordines suscipiendos; vel ad exercendum susceptos. Sic *ex cap.* 1. *Ne Cleric. vel Monach.* 6. *quæst.* 1. *cap. Pervenit dist.* 76. *& cap. Judicatum dist.* 89. docent Panormitanus, Majolus, Sayrus, Suarez, Bonacina, Layman, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 13. *num.* 14.

CAPUT XI.

De Irregularitate ex defectu Corporis.

1 *Defectus, seu vitium corporis impediens congruentem Ordinis usum, vel dans notabilem causam, horrorem, vel deformitatem, sive ex culpa contingat, sive sine illa; sive ex causa naturali, sive accidentali; Irregularitatem inducit.*
2 *Assignantur in particulari, qui ex defectu, & vitio corporis Irregulares sunt.*
3 *Assignantur in particulari, qui ex deformitate, & horrore sunt Irregulares.*
4 *Monstruosi sunt Irregulares ob nimiam deformitatem. Et quinam hi sint?*
5 *Quamvis dispensare in Irregularitate proveniente ex defectu, deformitate, aut infirmitate spectet ad Pontificem; nihilominus judicare, an defectus, deformitas, aut infirmitas inducant Irregularitatem, spectat ad Episcopos.*
6 *An habens defectum impedientem susceptionem Sacerdotii admitti possit ad alios Ordines, ad quos non est impeditus?*
7 *An defectus corporis eodem modo se habeat, si antecedat Ordines, ac si subsequatur ad illos?*
8 *Quid dicendum de Abstemio, qui nullatenus vinum degustare possit?*
9 *Irregularitatem incurrit ille, qui partem aliquam sui corporis abscindit, vel abscindi permittit ex indignatione, aut zelo indiscreto.*
10 *An dans causam culpabilem, ex qua sequitur sibi abscissio membri, sit Irregularis?*
11 *Privatio alicujus membri occulti contingens absque propria culpa, si non inducat notabilem deformitatem, aut impediat exercitium Ordinis; non affert Irregularitatem.*
12 *Potest Episcopus dispensare in Irregularitate proveniente ex mutilatione voluntaria sui integri membri non impedientis exercitium Ordinis, nec inducentis notabilem deformitatem, dummodo occulta sit.*

1 DEFECTUS, seu Vitium corporis impediens congruentem Ordinis usum, vel dans notabilem causam, horrorem, vel deformitatem, sive ex culpa contingat, sive sine culpa; sive ex causa naturali, sive accidentali; Irregularitatem inducit: ut expressè statuitur *in cap.* 2. *de Cleric. ægrotan. & cap.* 2. *& ultim. de Corpor. vitiat.* ipsa siquidem naturalis ratio dictat, promovendum non esse ad ordines vel ad usum eorum, qui nequit eos exercere, vel horrorem incutit adstantibus exercendo. Sic Navarrus, Mol. Suar. Sayr. Avila, Cov. Toletus, Reginald. & alii, quos longo ordine refert Bonacina *de irregul. quæst.* 2. *pun.* 2. *num.* 1.

Irregularis igitur est 1. ex defectu, & vitio corporis 2
ille, qui caret brachio, vel manu, sive propria culpa, sive non: item si ei deficiat pollex, aut si eum habeat, ita debilis sit, ut hostiam frangere aut sublevare nequeat. Sic statuitur *in c. exposuisti, & c. presbyterum, de corpor. vitiat.* 2. ille, qui caret visu utriusque oculi, quamvis oculos habeat ut constat *ex c. si evangelica dist.* 55. aut si careat visu oculi sinistri, qui dicitur canonis, licèt oculus non deficiat, & videt tantum per oculum dexterum; ita ut canonem legere non possit sine indecora conversione faciei ad populum: secus tamen dicendum, si careat tantum visu oculi dexteri, modo oculum habeat, & possit uti ad legendum canonem oculo sinistro, aut si visus brevis sit, vel legere nequeat sine conspiciliis; tunc enim irregularis non erit: ut docent Navarrus, Molina, Ugol. Filliuc. Toletus, Reg. & alii communiter, quos refert, & sequitur Bonac. *de irregular. qu.* 2. *pun.* 2. *n.* 2. 3. Irregularis est ille, qui caret pede; vel ita claudus est, ut non possit se movere, & accedere ad altare absque baculo, vel pede ligneo: ut advertit Gloss. *in c. si quis in infirmitate, dist.* 55. *& c. nullus episcopus, dist.* 1. Secus verò dicendum, si crura habeat distorta, quamvis non indigeat baculo, & vitium tegi possit cum vestibus. Sic Navarrus, Mol. Sayr. Ugol. Filliuc. Reg. & alii quos refert, & sequitur Bonac. *de irregul. quæst.* 2. *pun.* 2. *n.* 14. *&* 15. 4. Irregularis est ille, qui surdus est utraque aure, ita ut percipere nequeat verba respondentis: ut deciditur *in canon.* 7. *apostolorum*. Secus verò dicendum de surdastro, & de surdo una tantum aure: ut ex Grattio, Sayr. Filliuc. & aliis penes ipsos docet Bonac. *l. c. n.* 7. Quod si surditas superveniat sacerdoti, poterit munia ea exercere, ad quæ non est necessarius auditus; adeoq; celebrare poterit missam, cùm audire ministrum respondentem non adeo necessarium sit: maximè quia securus moraliter esse potest sacerdos de responsione, si ministro apto utatur. Sic ex Navarro, Layman, & Bonacina docet Castropalaus *de cens. disp.* 6. *pun.* 11. *num.* 3.

Ex deformitate, & horrore irregularis erit 1. ille, cui 3
nasus abscissus est, magnam siquidem præsefert deformitatem: ut ex Mol. Reg. Filliuc. & aliis communiter docent Bonac. *de irregul. qu.* 2. *pun.* 2. *n.* 5. & Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 11. *n.* 3. Idem dicit Bonac. *l. c.* de habente nasum ita distortum, vel ita notabiliter magnum, ut deformitatem ingerat: sed hæc irregularitas relinquitur dijudicanda prudenti arbitrio episcopi. 2. irregularis censetur, qui caret utraque aure, etiam si id inculpabiliter evenerit. Sed absolvitur ab hac irregularitate, si beneficio capillorum defectus tegi possit: ut benè tradunt Henriq. Avil. Coninch, Filliuc. Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *l. c. n.* 8. & Castrop. *l. c.* 3. irregularis est ex deformitate habens labia penitus corrosa, & abscissa, esset enim notabiliter deformis. Non sic verò carens dentibus, cum nec deformitatem inducat talis defectus, nec usum ordinum impediat. Prominentia tamen dentium extra os rarò affert notabilem deformitatem; quapropter judicio episcopi relinquitur considerandа, si tanta sit. Qui verò linguam ita impeditam habet, ut verbum integrum exprimere non valeat; irregularis censendus erit, ac ineptus ad functiones ordinis. Sic Henriq. Sayr. Filliuc. Ugol. quos refert, & sequitur Bonac. *de irregul. qu.* 2. *pun.* 2. *n.* 6. 4. irregularis censendus erit, qui laborat lepra, vel scabie nimia; quæ quidem irregularitas durat durante lepra vel scabie *ex c. tua nos, de cleric. ægrotan.* Idem dicendum de laborante morbo gallico, qui foris appareat, & scandalum generet, ac horrorem ingerat *ex argum. c.* 2. *de cleric. ægrotan.* laborantes insuper febri continua, vel continuo capitis dolore, ita ut periculum sit in celebrando; vel paralysi, phtisi, peste, aut simili morbo, qui reddat ineptum ad ministeria ordinis obeunda; irregulares censentur durante morbo, & ineptitudine ad ordinis usum *ex cap. tua nos, de cleric. ægrotan.* Idem dicendum de senibus, qui ob senectutem exercere nequeunt munia sui ordinis: nam senectus ipsa morbus est. Videatur Suarez *de cens. disputat.* 51. *section.* 2. *numero* 5. *&* 17. 5. irregularis erit laborans morbo

cadu-

caduco, non poterit ad ordines promoveri, si semel eo morbo correptus fuerit, quamvis sanus postea factus sit: evasit siquidem irregularis, & inhabilis ad suscipiendos ordines propter periculum incidendi in eumdem morbum *ex cap. Maritum, & cap. communiter, dist. 33.* & sic tradunt communiter Doctores, ut testatur Ugolinus *cap. 54. §. 1.* Quod si hic morbus superveniat jam ordinato, poterit in ordine suscepto ministrare, dummodo sanus factus sit: spectat tamen ad episcopum judicium ferre de recuperata salute, nec poterit sine tali judicio ordinatus in suo ordine ministrare. Et quamvis non desint, qui dicant *ex cap. nuper, 7. quæst. 2.* faciendam esse observationem per triginta dies, aut expectandum esse per annum à die recuperatæ salutis, nihilominus communior sententia docet cum Suarez *de cens. disp. 50. sect. 1. num. 5.* has observationes, & probationes relinquendas esse arbitrio episcopi, qui pensatis conditionibus morbi, & personæ judicium suum proferre debet. Si verò aliquis jam ordinatus non esset perfectè liber à morbo caduco, sed rarò pateretur illum, semel in mense e. g. absque tamen vehementi agitatione corporis, & sine stridoribus, ac emissione spumarum; posset privatim celebrare adjuncto alio sacerdote jejuno, qui ingruente morbo posset sacrificium perficere. Sic *ex cap. nuper. 7. quæst. 2.* docent Sayrus, Molina, Divus Antoninus, Ugolinus, Bartholomeus ab Angelo, Suarez, Reginaldus, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. qu. 2. pun. 2. n. 22.*

4 Monstruosi sunt etiam irregulares ob nimiam deformitatem quam secum afferunt; & horrorem, quem ingerunt: sic constat *ex cap. qui in aliquo, dist. 51.*

Hinc fit 1. habentem duo capita, vel quatuor manus; aut vultum ita deformem, ut admirationem, & horrorem inducat circumspectantibus; irregularem esse. Secus verò dicendum de Æthiope, aut de viro

11 grandioris staturæ, vel nimis exiguæ, qui licet aliquam admirationem ingerant, non tamen horrorem; dummodo tamen statura nimis exigua non sit conjuncta cum deformitate, ut evenit in nanis, & pumilionibus: relinquuntur tamen hæc consideranda episcopo, ut docent Majolus *lib. 1. cap. 21.* & Bonacina *de irregul. quæst. 2. pun. 2. num. 11.* Relinquitur etiam considerandа episcopo deformitas illius, qui habet gibbum nimis prominentem: nam si gibbositas talis sit, ut non sinat gibbosum se erigere ad functiones sacri Altaris, extra controversiam est, constituere irregularem; secus verò si talis non sit, examinanda tamen erit ab episcopo ejus deformitas. Sicuti etiam episcopo relinquitur considerandа crassities ejus, & pinguedo, qui habet ventrem deformiter præturgidum: nam si ineptum illud reddit ad functiones sacrificii, irregularem facit; secus verò si aliquo modo admirationem pariat, & non notabilem deformitatem; & alias functiones exercere possit. Sic ex Avila, Molina, Ugolino, Reginaldo, & Majolo docet Bonacina *loc. cit. num. 9.*

Fit 2. habentem sex digitos in manu irregularem esse, si digitus superfluus impediat usum digitorum inservientium ministerio altaris. Idem dicendum si pollex, & index conjuncti fuerint inter se; tunc enim hostia magna cum difficultate contrectaretur, & indecenter elevari posset. Secus verò dicendum, si digitus superfluus non impediret usum digitorum inservientium ministerio Altaris. Sic Ugolinus, Henriq. Sayrus, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. quæst. 2. pun. 2. num. 11.* Adnotant tamen præcitati Doctores, si absque periculo vitæ resecari possit digitus superfluus impediens; vel disjungi possint pollex, & index conjuncti, eo quia non sunt sub eodem ungue communi; posse fieri absque incursu in irregularitatem: cum non habeat locum in istis casibus *cap. qui partem dist. 55.*

Fit 3. irregularem esse hermaphroditum, qui videlicet particeps est utriusque sexus virilis, & fœminei: ut constat *ex cap. si testes, 4. quæst. 2.* Advertendum tamen, quod si hermaphroditus æque participet de sexu fœmineo, ac de virili; & à fortiori si magis participet de fœmineo, quam de virili; incapax erit jure divino ordinis, & characteris. Si verò magis participet de virili, quam de fœmineo, licèt irregularis sit; nihilominus capax est ordinis, & characteris, & validè ordines reciperet, si ad eos promoveretur. Displicet tamen sententia eorum, qui putant, hunc non esse irregularem, si defectus, & monstruositas occulta sit. Nam communis sententia docet, irregularem esse ob indecentiam, & monstruositatem, quam secum occultè defert; nec ab alio, nisi à Pontifice dispensari poterit. Sic Navarrus, Suarez, Sayrus, Avila, Ugolinus, Molina, Henriquez, Filliuccius, Archidiaconus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de irregul. quæst. 2. pun. 2. num. 13.* & Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 11. num. 1.* Si verò eveniat casus, quod quis reputatus fœmina, postea virilia membra emittat, nullo apparente signo fœminei sexus, quem casum accidisse in hispania referunt graves Doctores, & delatum fuisse ad sacram pœnitentiariam; in eo casu hunc non esse irregularem, docent Suarez, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *l. c.* & ratio est, quia non est amplius fœmina, nec hermaphroditus.

Fit 4. irregularem esse habentem corpus obsessum à Dœmone ob horrorem, quem ingerit; adeoque Dœmoniaci nec poterunt ordinibus initiari, nec jam susceptos exercere, etiam si liberati fuerint: ut constat *ex cap. Maritum 2. & cap. Clerici 4. dist. 33.* Non denegatur tamen, quòd si obsessio supervenerit jam ordinato; possit in ordinibus susceptis ministrare ex dispensatione Episcopi, si per spatium unius anni non fuerit à Dœmone vexatus: ut *ex cap. Communiter dist. 33.* tradunt Ugolinus, Henriq. Navarrus, Molina, Sayr. Toletus, Coninch, Reginaldus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 2. n. 21.* Nec denegatur, qui liber factus est à Dœmonis obsessione, posse ad minores ordines promoveri, non verò ad majores: ratio est, quia *in cap. Clerici dist. 33.* dicitur: Non posse ascendere ad superioris sacri Reginis gradum: ut docent Glossa *ibid.* Sayrus, Toletus, Coninch, Reginaldus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c.* Secus tamen dicendum de maleficiato, qui licèt ratione maleficii factus sit ineptus ad Matrimonium contrahendum, non est tamen irregularis; imò per hoc quòd factus est ineptus ad Matrimonium, factus est habilis ad ordines suscipiendos: ut ex Henriquez, Sayro, & aliis docet citatus Bonac. Illud denique adnotandum: non solùm esse irregulares verè oppressos à Dœmone, sed etiam illos, qui se simularunt oppressos: ut statuitur in VI. Synodo Generali Constantinopolitana; & docent Ugolinus, Sayrus, Reginaldus relati à Bonacina *l. c.*

Generaliter hìc advertendum est: quamvis dispensatio irregularitatis provenientis ex defectu, deformitate, aut infirmitate spectet ad solum Pontificem, ut ex communi sententia docent Navarrus, Suarez, Molina, Sayrus, Henriquez, Covarruvias, Ugolinus, Filliuccius, Reginal. Avila, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 2. num. 36.* & Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 11. num. 6.* nisi fortè irregularitas conjuncta fuerit cum impedimento juris naturalis. Nihilominus judicare, an defectus, deformitas, aut infirmitas inducant irregularitatem, & sint notabiliter tales; spectat ad Episcopum. Idem dicendum, si impediant usum, & exercitium ordinis; aut judicare, an macula in oculo integrè, & benè perspiciente inducat notabilem deformitatem, vel non; sicuti etiam judicare, an unus oculus grossior, & grandior altero notabilem deformitatem afferat: hæc enim omnia ad judicium Episcopi spectant. Sic *ex Cap. 1. de corpor. vitiat.* docent Henriquez, Sayrus, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disput. 6. pun. 11. nu. 3.* & Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 2. num. 36.* Hoc tamen Judicium, quod fertur à Prælato; nequit ferri à Confessario, aut alio viro prudente, & docto: ratio est, quia est quædam sententia pertinens ad actum jurisdictionis: ut adnotant Doctores superiùs citati. Imò nec ipsi Prælati Regulares possunt hoc judicium ferre de suis subditis Regularibus ordinandis: cum ex nullo jure constet, hanc facultatem ipsis competere; nisi fortè habeant ex speciali Privilegio tale judicium ferre. Episcopus tamen, qui ordines conferre debet; poterit admittere, vel rejicere judicium à Prælato Regulari latum: ut ex Suarez, & Layman tradit Castropalaus *l. c. in fine.* Possunt verò Prælati Regulares ex vi privilegiorum ferè omnibus Religionibus concessorum tale judicium ferre in defectibus supervenientibus Religiosis jam ordinatis: ut ex Layman adnotat Castropalaus *l. c. num. 6.*

5

Quæres 1. an habens defectum impedientem susceptionem Sacerdotii eo quia e. g. careat pollice; 6

possit

possit admitti ad alios ordines, ministerium quorum non impedit talis defectus? Resp. negativè, quidquid in contrarium dixerint nonnulli Doctores cum Sayro, Paludano, & aliis: ratio est, quia impeditus ob vitium, & defectum corporis à celebratione est absolutè irregularis, adeoque ab omni susceptione ordinum ejectus; cum enim ordines ad Sacerdotium referantur, inde est, quòd excluſus à Sacerdotio censendus erit excluſus à cæteris ordinibus. Sic Navarrus, Avila, Ugolinus, Angelus, Garzias, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. qu. 2. punct. 2. n. 28.* & Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 11. num. 4.*

7 Quæres 2. an defectus coporis eodem modo se habeat, si antecedat ordines, ac si subsequatur ad illos? Resp. si antecedat reddit absolutè irregularem, ita ut non possit ad ordines suscipiendos promoveri. Si verò subsequatur, reddit tantùm irregularem, & inhabilem ad exercitium illius ordinis, cum quo opponitur defectus; non verò inhabilem, & irregularem ad alia exercitia ordinis, cum quibus defectus superveniens non habet oppositionem. Sic Sacerdos, cui supervenit defectus visus, aut digitorum, sive inculpabiliter, sive culpabiliter, licèt inhabilis evaserit ad celebrandum; non est tamen factus inhabilis ad audiendas confessiones, aut alia munia Sacerdotalia præstanda, ad quæ non requiritur visus, aut digitorum usus: ut statutum est *in Cap. 2. de Cleric. ægrot.* Sic Suarez, Molina, Avila, Sayrus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 11. num. 7.* & Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 2. n. 25.* referens Navarrum, Coninch, Filliuccium, & Reginaldum. Eodem modo discurrendum de beneficio: nam si defectus antecedit beneficii susceptionem, reddit Clericum incapacem illius, nisi fortè sit beneficium simplex, ex quo sustentari valeat. Si verò defectus subsequatur ad beneficii receptionem, non privat Clericum illo, etiam si beneficium curatum sit: nam licèt removeatur à Ministerio, & assignandus sit illi coadjutor; non tamen beneficio privatur: ut *ex Cap. De Rectoribus, & Cap. ult. de Cleric. ægrot.* docent Suarez *de cens. disp. 51. sect. 2. num. 18.* & Castropalaus *l. c.*

8 Quæres 3. quid dicendum de Abstemio, qui nullatenus possit vinum deguſtare; aut si deguſtat, statim evomat? Insuper de eo, qui vomitum patitur frequenter, statim ac manducat, aut bibit? Resp. hos irregulares esse ad Sacerdotium: ratio est, quia Sacrificium sub utraque specie conficiendum est; & cum periculum probabile sit speciem evomendi; ideo hi irregulares erunt ad Sacerdotium. Secus verò dicendum, si Abstemius licèt cum difficultate vinum bibat, illud tamen non evomit; sicuti si vomitus, si accideret, esset rarissimus in eo, nec probabile sit periculum vomitus; irregularis ad Sacerdotium non esset. Sic ex Majolo, Reginaldo, & aliis docet Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 2. numer. 26.* An verò Pontifex possit cum absolute Abstemio dispensare? Mihi videtur, quòd non: moveor, quia Jure Naturali consurgit hoc impedimentum repellens à Sacerdotio: quidquid alii senserint.

9 Irregularitatem etiam incurreret ille, qui partem aliquam sui corporis abscindit, vel abscindi permittit per indignationem, vel zelo indiscreto ductus; quamvis membrum illud, vel pars membri usum ordinum non impediat, nec notabilem deformitatem inducat. Sic *ex Cap. Maritum, dist. 33. & ex Cap. Si quis absciderit, dist. 55.* tradunt omnes fere Doctores cum Navarro, Molina, Sayro, Suarez, Bonacina, & aliis apud ipsos, quos refert Castropalaus *de cens. disput. 6. pun. 12. numer. 1.* Controvertunt tamen inter se: an ad incurrendam irregularitatem istam requiratur, ut notoria sit culpa, ac notoria partis abscissio? Sed dicendum: etiam si culpa notoria non sit, dummodo habita fuerit; & abscissio notoria non sit; adhuc incurritur irregularitas ista: & ratio est, quia ista irregularitas non fundatur in notorietate culpæ, sed in excessu, & sevitia illa, quam quis secum præstitit: ut patet *ex Textu in cap. Si quis partem dist. 55.* Quia in ea irregularitate non consideratur tantùm defectus ex abscissione relictus, sed voluntas est judicata, quæ sibi causa est ferrum injicere. Sic rectiùs docent Sayrus, Molina, Garzias, quos refert, & sequitur Castropal. *de cens. disp. 6. pun. 12. num. 2.*

10 Sed quid dicendum: quando quis causam culpabilem dederit, ut sibi membrum; vel pars membri abscinderetur à Judice, vel ab alio, à Marito e. g. ob adulterium commissum cum ejus conjuge? Resp. quamvis Ugolinus, Molina, Navarrus, Avila, Suarez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 2. num. 33.* putent, hunc esse irregularem ob propriam culpam datam, ut membrum à Judice, vel ab alio abscinderetur. Nihilominus sua probabilitate non caret sententia docens oppositum, ut ipse Suarez testatur *de censur. disp. 51. sect. 2. num. 8.* & inuit Bonacina *l. c.* eo quia nullo Textu probari potest, in tali casu irregularitatem incurri; & irregularitas ex communi sententia non incurritur, nisi in casibus à Jure expressis: cum igitur jura loquentia de irregularitate ista expresse loquantur de eo, qui vel per indignationem, vel per indiscretum castitatis zelum membrum per se, vel per alium sibi amputarint; non verò loquuntur de eo, qui amputationi causam culpabilem dederit; ideo ab hac irregularitate non est impeditus. Sic Tolet. Garzias, Conin. Gaspar Hurtad. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 12. num. 3.* Illud tamen certum est penes omnes Doctores: quod si carentia membri contingat absque propria culpa, nec impedit celebrationem, aut notabilem deformitatem inducat; irregularitatem non affert. Sic si natus quis fuerit absque pudendis, vel per vim à suis parentibus castratus fuerit, aut ab infidelibus in odium fidei, vel Medicorum consilio ob valetudinem tuendam; irregularis censendus non erit: nec obligationem habet secum ferendi cineres membri abscissi, ut vulgus putat. Sic *ex cap. Qui partem dist. 53.* docent Covatruvias, Navarrus, Suarez, Henriquez, Avila, Sayrus, Molina, Valentia, Ugolinus, Filliuccius, Reginaldus, Toletus, quos referunt. & sequuntur Castropalaus *l. c. num. 5.* & Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 2. num. 29.*

11 Ex dictis colligitur 1. privationem alicujus membri occulti contingentem absque propria culpa, ut si quis per infirmitatem digitos pedis amitteret, vel virilia, absque eo quòd remaneret notabiliter deformis, aut impeditus in exercitio ordinis; non induceret irregularitatem. Idem dicendum de digito manus non necessario ad functiones ordinis. Sic ex Suarez, Sayro, & aliis tradit Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 2. nu. 30. & 32.* Colligitur 2. non esse irregularem eum, cui per infirmitatem debile evasit membrum aliquod, quod nec deformitatem inducat, nec exercitium ordinis impediat: ut adnotat Castropalaus alios referens *de cens. disp. 6. pun. 12. num. 5.* Colligitur 3. irregularem non esse eum, qui ex indignatione se vulneravit, aut dentem sibi extraxit: cum nec vulnus inducat defectum corporis; nec dens sit membrum, aut membri pars; ut ex Sayro, Henriquez, Filliuccio, & aliis docet Bonacina *de Irregul. quæst. 2. pun. 2. num. 35. in fin.* Colligitur denique: quamvis communior sententia irregularem faciat eum, qui sibi testiculos abscindi permiserit causa cantus, & vocis conservandæ; ut *ex cap. Si quis abscideri; cap. Si quis se dist. 55. & Cap. Significasti de corpor. vitiat.* docent Molina, Navarrus, Avila, Filliuccius, Toletus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num. 34.* Nihilominus probabile reputat Castropalaus *de Censur. disp. 6. pun. 12. num. 4.* hunc non esse irregularem: movetur ex eo, quia nec id fecit ex indignatione, nec ex zelo indiscreto castitatis inductus, prout requirunt Textus superiùs citati ad irregularitatem istam incurrendam; aliunde capita irregularitatem istam inducentia loquuntur de illis, qui sibi virilia abscindi fecerunt, non verò testiculos, quod quidem valde diversum est; ergo videtur probabile immunem esse ab hac irregularitate. Ut verum fatear, quamvis communior sententia probabilior censenda sit; denegari tamen non poterit sua probabilitas huic sententiæ.

12 Adnotandum hìc: posse Episcopum dispensare in irregularitate proveniente ex mutilatione voluntaria sui integri membri non impedientis exercitium ordinis, nec inducentis notabilem deformitatem, dummodo occulta fuerit: cum talis facultas data sit Episcopis à Trid. *sess. 24. cap. 6. de Reform.* & docent Angelus, Sylvester, Henriquez, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 12. num. 6.* Qui notat ex Avila, idem dicendum, si abscissio notoria sit, dummodo culpa abscissionis occulta fuerit.

CA-

CAPUT XII.

De Irregularitate ex defectu Lenitatis.

1 *Irregularitas hæc oritur ex homicidio, vel mutilatione justa per sententiam sanguinis executioni mandatam per suos ministros à Judice.*

2 *Quilibet Judex Summo Pontifice inferior, qui fert sententiam mortis, aut mutilationis; est irregularis.*

3 *Eximuntur Inquisitores Hæreticæ pravitatis, nec non Officiales ejusdem Sacræ Inquisitionis Denunciatores, & Testes; dummodo pœnam sanguinis non exequantur.*

4 *Quid dicendum de Prælato habente Jurisdictionem temporalem, si Prætorem, Judices, aut alios Officiales constituat, qui causas sanguinis juxta Leges judicent?*

5 *Assessor Judicis Ecclesiastici, vel Sacularis, si sententiam sanguinis profert; est irregularis. Idem dicendum de Consultore in causa sanguinis in casu particulari.*

6 *Accusans, vel Denuntians in causa sanguinis, si ex vi Accusationis, vel Denuntiationis mors, aut mutilatio sequatur; est irregularis.*

7 *Accusans alium in causa criminali petendo vindictam, licèt protestetur, non velle illam in pœnam sanguinis, sed in satisfactionem sibi debitam; est irregularis secuta morte, vel mutilatione.*

8 *Quodnam remedium juris sit faciendi accusationem in causa propria, etiam pro criminibus morte dignis, non petendo vindictam, sed satisfactionem?*

9 *Adnotantur nonnulla ad protestationem faciendam necessaria.*

10 *Irregulares sunt omnes Ministri publici, qui ad prolationem sententiæ sanguinis, & ejus executionem concurrunt.*

11 *Testis voluntariè testificans in causa sive criminali, sive civili, si ex ejus testificatione sequatur pœna sanguinis; est irregularis?*

12 *Advocatus, & Procurator accusantis, si ex eorum advocatione, & procuratione sequatur pœna sanguinis; sunt irregulares.*

13 *An exercens Officium Justitiæ in criminalibus nulla secuta sententia pœnæ sanguinis, censendus sit Irregularis?*

14 *An fiat irregularis Confessarius denegans absolutionem Judici nolenti proferre pœnam sanguinis contra reum, ad quam ex conscientia tenetur?*

15 *Quomodo se gerere debeat Prælatus, aut Judex Ecclesiasticus, dum à suis Ministris, & Officialibus interrogatur: quid faciendum in tali causa sanguinis?*

16 *An si Confessarius, aut alius Sacerdos consilium det Principi, ut Legem condat, qua fures, aut alii delinquents plectantur pœna sanguinis; evadat Irregularis?*

17 *An peccent Clerici, & Laici immiscentes se in pœna sanguinis justè exercita à Judice?*

18 *An Judex plures damnans ad mortem plures incurrat irregularitates?*

1 PROVENIT hæc irregularitas ex homicidio, vel mutilatione justa per sententiam sanguinis executioni mandatam per suos ministros à Judice: ad quam sententiam multi cooperari possunt, de quibus singillatim agendum, quomodo eam incurrant. Dicitur autem irregularitas ista ex defectu perfectæ lenitatis; eo quia fundens etiam justè, & legitimè secundum jura humanum sanguinem non repræsentat perfectam lenitatem, & mansuetudinem Christi Domini; adeoque defectum habet hujus lenitatis, & mansuetudinis. Et à fortiori defectum hunc perfectæ lenitatis, & mansuetudinis Christi habebit ille, qui homicidium, aut mutilationem injustam committit; qui potiori jure irregularis erit: sed hæc irregularitas dicitur ex delicto, non ex defectu tantùm, de qua infra agemus. Ratio autem cur Sacri Canones hanc irregularitatem induxere contra homicidas, & mutilantes, nec non contra cooperantes ad homicidium, aut mutilationem, sive justè, sive injustè, ut patet *ex Cap. final. Ne Cleric. vel Monach. in 6. cap. Si quis viduam, Cap. Clericus dist. 50. & Clem. unic. de Homicid. ac ex aliis capitibus*, tota fundatur in eo, quòd cum omnes ordines dirigantur ad conficiendam Eucharistiam, in qua Christus immolatur, & continetur auctor veræ pacis, & mansuetudinis, qui potiùs venit ad sanguinem suum fundendum in hominum redemptionem, quàm ad alienum dispergendum; ideo homicidium, aut mutilationem sive justè, sive injustè committentes, & cooperantes ad illa arcendi sunt ab ordinibus, utpote deficientes à lenitate, & mansuetudine Christi; & potiùs Crucifixores, quàm Christum repræsentantes.

Ex dictis fit 1. Quemlibet Judicem Summo Pontifice inferiorem, qui fert sententiam mortis, vel mutilationis; irregularem esse: sic constat *ex cap. Aliquantos dist.* 51. & colligitur *ex cap. In Archiepiscopatu, de Raptor. cap. Litteris, de excessib. Prælat. cap. Sententiam sanguinis. Ne Cleric. vel Monach.* in quibus præcipitur Ecclesiasticis Judicibus, ne sententiam sanguinis infligant, quod planè fit ad vitandam hanc irregularitatem ob lenitatis defectum. Quapropter si Clericum morte dignum inveniant, eum degradant, ac sæculari brachio tradunt puniendum citra pœnam sanguinis, sic misericorditer intercedendo pro illo juxta *cap. Novimus, de verbor. signific.* quæ tamen intercessio fit, non ut limitent brachium sæculare, ne sententiam proferat juxta qualitatem delicti, & ne eam juxta talem qualitatem exequatur; sed ut significent ex parte sua misericorditer se gerere, nec cooperari ad ejus mortem, vel mutilationem, si ea dignus judicabitur. Qua intercessione apposita penes brachium sæculare, immunis erit ab ista irregularitate, etiam si postea reus plectatur pœna mortis, vel mutilationis à sæculari brachio: sic constat *ex eodem cap. Novimus, de verbor. signific.* & tradunt communiter Doctores penes Castropalaum *de cens. disp. 6. pun.* 14. §. 1. *num.* 1. & Bonacinam *de Irregul. quæst. 4. pun. 1. num.* 27. 2

Ab hac irregularitate eximuntur Inquisitores Hæreticæ pravitatis, etiam si sententiam mortis, aut mutilationis proferant, tradendo postea reum brachio sæculari, ut illam exequatur non præmissa intercessione, vel protestatione citra pœnam sanguinis: sic constat ex Bulla Pauli IV. die 29. Aprilis ann. 1557. confirmata postea à S. Pio V. ac extensa ad omnes Inquisitores, Vicarios, Commissarios, Consultores, ut testatur Penna *in Director. Inquisitionis 2. par. comment.* 20. eximuntur namque hi omnes ab hac irregularitate in ferendo sententiam continentem pœnam sanguinis; dummodo eam non exequantur, nisi per brachium sæculare: imò absque scrupulo instare possunt penes ipsum pro executione sententiæ à se latæ. Sic docent Henriquez, Sayrus, Avila, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, Molina, Tabiena, quos referunt, & sequuntur Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*. Eximuntur etiam ab hac irregularitate Officiales ejusdem Sacræ Inquisitionis, Denunciatores, Testes, & alii, si penes prædictum Tribunal non præmittant intercessionem, & protestationem: ratio est, quia non denuntiant, vel accusant in causa sanguinis apud Judicem, qui possit illam exequi, esto prævideant, quòd possit executionem mandare brachio sæculari post sententiam ab ipso latam, Sic Molina, Suarez, Sayrus, Henriquez, Ugolinus, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 4. pun. 1. num.* 27. 3

Sed quid dicendum de Prælato habente jurisdictionem temporalem ratione Patrimonii, vel beneficii, si Prætorem, Judicem, & alios Officiales, ac Ministros constituat, qui causas sanguinis judicent, ac juxta Leges delicta inquirant, & puniant? Resp. posse id efficere absque irregularitate, etiamsi specialiter mandet alicui, ut inquirat pro aliquo delicto particulari, & justitiam faciat; dummodo specialiter non mandet punitionem faciendam per pœnam mortis, aut mutilationis, quamvis Judex ab eo delegatus postea delinquentem puniat ea pœna, sive justè, sive injustè: & ratio est, quia ex una parte talem Jurisdictionem habet permissam ab Ecclesia Personis Ecclesiasticis; ex alia parte non cooperatur proximè, & immediatè morti, aut mutilationi rei; ergo absque defectu lenitatis poterit id præstare. Sic *ex cap. ultim. Ne Cleric. vel Monach. in 6.* colligunt Sylvester, Avila, Covarruv. Ugolinus, Sayrus, Molina, Panormitanus, Layman, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst. 4. pun. 1. num.* 28. & 29. & Castropalaus *de Censur. disput. 6. punct. 14. §. 1. num. 3.* 4

Fit 2. Irregularem esse Assessorem Judicis sæcularis, 5

vel

vel Eccleſiaſtici, qui ſententiam ſanguinis profert: nam complet perſonam Judicis, ſententiæ defectum dum ſupplet; adeoque eadem irregularitate irretitur, ac judex: ut ex Sayro, Layman, & aliis tradit Caſtropalaus *l. c. nu.* 2. Idem dicendum de Conſultore in cauſa ſanguinis, ſi conſultationem ſuam proferat pro aliquo caſu in particulari: ut ſi conſuleretur, quam pœnam mereatur talis delinquens pro delicto ab eo ſic commiſſo; & ipſe conſuleret mereri pœnam mortis, aut mutilationis: tunc enim ſi Judex moveretur ex ejus conſultatione ad prædictam pœnam infligendam, & defacto infligeret; Conſultor irregularis evaderet: determinat ſiquidem voluntatem Judicis ad pœnam illam, & in factum illud influit. Secus verò dicendum, ſi ejus conſultatio non influeret: ut ſi præſcindendo ab ejus conſultatione paratus erat Judex ad infligendam pœnam ſanguinis; vel non juridice, ſed privatim conſultationem peteret; & conſultor Judicem informaret, veluti quamlibet aliam perſonam privatam de tali delicto ſciſcitantem, quid jura ſtatuant, & quid Juris Periti ſentiant, abſque eo quod Judicem inducat ad mutilandum, vel occidendum: nam nec irregularitatem in eo caſu incurreret ex defectu lenitatis, cum hæc impoſita fuerit judicibus, & eorum Officialibus; qui authoritate publica funguntur; nec incurreret irregularitatem ex delicto, quod non committit; ergo nullam irregularitatem incurreret. Sic ex Vaſquez, & Gaſpare Hurtado docet Caſtropalaus *de cenſ. diſput. 6. pun.* 14. *§. 3. num.* 7. & Bonacina *de Irregul. quæſt.* 4. *pun.* 1. *num.* 6. qui addit ex Molina eodem modo diſcurrendum eſſe de quolibet Viro docto, qui interrogatus, an quis teneatur accuſare, vel denuntiare in cauſa ſanguinis, vel ſit melius deſiſtere; aut an aliquando liceat id facere? & vir doctus generaliter loquendo aperit ea, quæ jura ſtatuunt, & veritatem docet juxta illa, & Doctorum interpretationes, abſque eo quòd inducat ad accuſandum, vel denuntiandum; quamvis interrogans poſtea accuſet, vel denuntiet: tunc enim vir doctus non cenſetur influere in actiones illas per ſuam Doctrinam generaliter latam.

6 Fit 3. Irregulares eſſe Accuſantem, ſeu Denuntiantem in cauſa ſanguinis, ſi tamen mors, aut mutilatio ſequatur ex vi accuſationis, vel denuntiationis factæ: ratio eſt, quia cooperantur ad mortem, vel mutilationem accuſati, aut denuntiati. Sic *ex Cap. Sententiam*; *Cap. Clerici*, *Ne Cleric. vel Monach.* & *ex Cap. penult. de Homicid. in* 6. tradunt communiter Doctores. Quòd ſi mors, aut mutilatio aliunde proveniret, non incurreretur irregularitas iſta: ſic ſi quis de crimine levi quem accuſavit nec morte, nec mutilatione digno, ſi poſtea morte, vel mutilatione puniatur ex malitia ipſius Judicis, non ideo accuſator irregularis evadit: cum potiùs cauſa ſanguinis tribuenda ſit malitiæ Judicis, quàm accuſationi factæ: ut *ex Cap. Poſtulaſti*, *de Homicid.* colligunt Covarruv. Diaz, Navarrus, Sayrus, Laym. quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus *de cenſur. diſput. 6. punct.* 14. *§.* 2. *numer.* 1. & Bonacina *de Irregul. quæſt.* 4. *punct.* 2. *numer.* 7. Idem dicendum; ſi facta accuſatione de levi, dum accuſatus detinetur in carcere, ſuperveniant aliæ accuſationes diverſorum criminum, ob quæ morti datur, aut mutilationem ſubit: nam non cenſetur mors illa, vel mutilatio provenire ex priori accuſatione facta, ſed ex poſteriori: ut ex Sayro, Ugolino, Covaruvia, Avila, Henriquez, Layman, & aliis docent Bonacina, & Caſtropalaus *locis citatis*.

7 Ex dictis ſequitur 1. accuſantem alium in cauſa criminali petendo vindictam, quamvis expreſsè proteſtetur non petere illam in pœnam ſanguinis, ſed in ſatisfactionem ſibi debitam; irregularem eſſe morte ſecuta, vel mutilatione: ratio eſt, quia directè cooperatur ad pœnam ſanguinis, & illam vult, eſto eam velit in ſatisfactionem. Sic Henriquez, Ugolinus, Avila, Molina, Suarez, Coninch, Filliuccius, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Irregular. quaſtion.* 4. *punct.* 2. *numer.* 2. Sequitur 2. accuſantem, vel denuntiantem aliquem in cauſa aliena irregularem eſſe, etiam ſi proteſtationem præmittat: ratio eſt, quia favor iſte vitandi irregularitatem proteſtatione præmiſſa factus eſt in cauſa propria, non verò aliena: ut patet *ex Cap. Prælatis*, *de Homicid. in* 6. adeoque accuſans alterum de injuria illata perſonæ extraneæ, ſecuta morte, aut mutilatione irregularis evadit. Sic Navarrus, Henriq. Sayr. Ugolinus, Suarez, Molina, Coninch, Reginal. Filliuccius, Felinus, Covarruvias, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Irregul. quæſt.* 4. *pun.* 2. *numer.* 4. & Caſtropalaus *de cenſur. diſp.* 6. *pun.* 14. *§.* 2. *num.* 7.

8 Quòd ſi in cauſa propria fieret accuſatio non petendo vindictam, ſed ſatisfactionem pro damno ſibi illato, etiam pro criminibus morte dignis; habetur juris remedium, ut ab irregularitate immunis ſit accuſans, ſive Clericus fuerit, ſive Laicus, etiam ſi mors accuſati ſequatur, aut mutilatio. Jus ergo prævidens, ne injuriam inferentes Clericis audaciores, & inſolentiores evaderent, ſcientes accuſationem non poſſe ab eis inſtitui coram Judice ſæculari ob irregularitatis timorem; hac de cauſa ſanxit *in Cap.* 2. *de Homicid. in* 6. contra tales delinquentes inſurgere poſſe, ac illos accuſare, etiam ſi prævideant fore morte damnandos; dummodo in cauſa propria accuſent, & proteſtationem præmittant expreſſam, ſe non intendere pœnam ſanguinis, ſed ſatisfactionem ſibi debitam pro damno illato. Sic *ex Cap. cit.* docent communiter Doctores. Nec opus eſt, quòd accuſans non poſſit alia via res ſuas, ac ſatisfactionem ſibi debitam recuperare, ut voluit Sylveſter *verb. Homicidium* 2. *qu.* 8. Nam *in cap. cit.* abſolutè datur facultas accuſandi, etiam ſi de jure irroganda ſit pœna ſanguinis: ut bene docent Ugolinus, Henriq. Sayrus, Molina, Suarez, Filliuc. quos refert, & ſequitur Bonacina *de Irregul. quaſt.* 4. *punct.* 2. *nu.* 3. Nec inſuper opus eſt, ut proteſtatio fiat ex voluntate, & animo, ut accuſatus non occidatur, aut mutiletur: nam etiam ſi proteſtans interiùs animum illum non haberet, ſed fictè tantùm exteriùs proteſtationem faceret; adhuc immunis erit ab irregularitate, eſto ex alio capite peccare poſſet; in foro ſiquidem externo ejuſdem valoris eſt proteſtatio ficta, ac vera: ut docent Covarruv. Felinus, Paz, Henriq. Suarez, Avila, Laym. Coninch, Molin. Sayr. Ugolin. Filliuc. Reginal. quos referunt, & ſequuntur Caſtropal. *de cenſ. diſp. 6. pun.* 14. *§.* 2. *n.* 2. & Bonac. *l. c. nu.* 11. Illud tamen non denego: quòd proteſtatio ſolo animo interiori facta non liberet ab irregularitate; requirit ſiquidem jus proteſtationem expreſſam exteriùs. Nec ſufficit dicere: peto meum, & reſarcitionem damni, quod paſſus ſum; ſed ulteriùs expreſsè requiritur, ut dicat: & proteſtor, me nullam ſanguinis pœnam expoſcere. Non requiritur tamen, ut proteſtatio fiat ſimul cum accuſatione, ſed ſufficit, quòd præcedat ſententiam à Judice ferendam: ut ex Covarru. Henriq. Suar. Avila, advertit Caſtropal. *l. c. in fine*. Nec denique requiritur, ut fiat in ſcriptis; ſed ſat eſt, ſi coram Judice fiat oretenus: nam quando jus ſcripturam requirit, ſolet id exprimere: ut patet *ex cap.* 1. *de ſent. excom. in* 6. & ex Ugol. & aliis adnotat Bonac. *l. c. n.* 9. *in fine*.

9 Adnotanda ſunt nonnulla ad proteſtationem neceſſaria. Et 1. non ſolùm hanc proteſtationem in cauſa propria facta neceſſariam eſſe Clericis, ſed etiam Laicis ad evitandam irregularitatem: & ratio eſt, quia hoc remedium ab irregularitate liberans licèt videatur à jure intentum pro Clericis, de quibus mentionem facit, ut patet *ex ipſo Cap.* 2. *de Homicid. in* 6. nihilominus extenditur etiam ad Laicos, ſi velint ab irregularitate liberari. Facta tamen fuit mentio Clericorum, eo quia plus dedecet Clericos, quàm Laicos talis accuſatio; & plus removere ſe debent Clericis à cauſa ſanguinis, quàm Laici, ut adnotant Navarrus, Suarez, Ugolin. Molina, Coninch, Filliuc. quos referunt, & ſequuntur Caſtropal. *de cenſ. diſp.* 6. *pun.* 14. *§.* 2. *num.* 3. & Bonacina *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 2. *nu.* 12. 2. adnotandum eſt, ut locus ſit proteſtationi, quòd accuſatio civiliter fiat: nam ſi criminaliter fieret, etiamſi conjuncta foret cum proteſtatione, adhuc irregularitas incurreretur: eo quia ipſa accuſatio criminalis, eſt proteſtatio, quòd petatur pœna ſanguinis; adeoque deſtruit per actum facti proteſtationem antecedentem, quòd non petatur pœna ſanguinis. Eodem modo dicendum, ſi petatur vindicta citra pœnam ſanguinis; unum ſiquidem deſtruit aliud: maximè quia facta accuſatione criminali, aut petita vindicta, non eſt in poteſtate accuſantis limitare pœnam Judici juxta delicti qualitatem: ut ex Suarez, Avila, Laym. & aliis tradit Caſtropalaus *l. c. num.* 4. 3. adnotandum, in cauſa propria accuſationem civiliter faciendam eſſe cum proteſtatione, non verò in aliena, ut ſuperiùs innui; & ut tradunt communiter Doctores *ex Cap.* 2. *de Homicid. in* 6. Dicitur autem cauſa propria, ſi facta ſit in ſatisfactionem, aut

defen-

defensionem proprii honoris, famæ, aut rerum temporalium; vel in defensionem, aut satisfactionem similium spectantium ad Parentes, Fillos, Fratres, vel alios consanguineos, & cognatos intra quartum gradum: nam consanguinei, & cognati ita inter se conjunguntur, ut bonum, vel damnum unius censeatur commune aliis: ut ex Covarruvia, Henriquez, Avila, Molina, Layman, & aliis docet Castropalaus *l. c. num.* 6. Censenda quoque erit causa propria, quæ spectat ad famulos, domesticos, & subditos: ut docent Henriquez, Suarez, Avila, Covarruvias, Bonacina penes eumdem Castropalaum *l. c.* Denique causa propria erit, si fiat accusatio à Clerico pro bonis suæ Ecclesiæ, reputantur siquidem propria Clerici, cum ad ipsum spectent; adeoque præmissa protestatione irregularis non erit: ut docent Molina, Ugolinus, Suarez, Rodriquez, Henriquez, Sayrus, Avila, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *pun.* 2. *num.* 5. Qui addit ex Suarez, & aliis: non solùm non esse irregularem, si injustum damnificatorem sic accuset, sed etiam si eum detineat, ut Judici tradat, vel locum demonstret, ubi abscondatur; vel clamet, ut capiatur: semper tamen protestationem addendo, vel cum ipsa accusatione, aut antè, vel post, dummodo sententiam Judicis præcedat. 4. adnotandum: protestationem favere accusanti ad eum liberandum ab irregularitate in aliena causa, quando fit ad præcavendum damnum Reipublicæ, vel alteri personæ privatæ imminens, quod alia via averti nequit, nisi per accusationem: ratio est, quia durum videtur, velle Ecclesiam hunc irregularem, qui lege naturæ, vel charitatis coactus immiscet se in hac causa, aliàs opponeretur impedimentum ad præstanda hæc pietatis opera. Sic Cajetanus, Suarez, Henriquez, Molina, Avila, Layman, Sayrus, Salonius, Coninch, Filliuccius, Reginaldus, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *pun.* 2. *num.* 7. *in fine*, & Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *pun.* 14. *§.* 2. *num.* 8.

10 Fit 4. irregulares etiam esse reliquos Ministros, qui ad prolationem sententię sanguinis, & ejus executionem concurrunt, deficiunt siquidem in perfecta lenitate. Advertendum tamen: hunc concursum præstari debere tamquam à persona publica, ut hæc irregularitas contrahatur, nam contra publicos Ministros indicitur *in Cap.* 1. *dist.* 51. *in Cap. sententiam, Ne Cleric. vel Monach. & in cap. Prælatis de Homicid. in* 6. adeoque si adhiberetur tamquam à persona privata, irregularitatem non induceret. Irregulares igitur erunt Notarius, seu Tabellio testes recipiens in causa sanguinis, eorumque depositiones publicans. Qui sententiam dictat, vel pronuntiat; aut à famulo scriptam signat, aut sigillo authenticat. Qui ex officio Justitiæ debet sententiam scribere; secus verò famulus, qui sententiam jam dictatam à Judice, vel Notario transcribit, cum transumptum illud non sit necessarium ad mortem rei, vel ejus mutilationem; adeoque non cooperatur ad pœnam sanguinis, ut Minister publicus Justitiæ; esset enim veluti famulus, qui transcriberet contractum usurarium jam factum, ob quam actionem non teneretur ad restitutionem usurarum: ut ex Ugolino, Suarez, Reginaldo, Filliuccio, docet Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 1. *num.* 5. & Castropal. *disp.* 6. *pun.* 14. *§.* 4. *nu.* 2. Irregularis etiam erit, qui reum torquet, si inde reus confessus morte plectatur, vel mutilatione; dummodo id non efficiat in Tribunali Inquisitionis. Milites Justitiæ reum comprehendentes, si postea pœnam sanguinis subierit. Insuper Milites omnes, & Officiales reum ad mortem ducentes, vel mutilationem, sive Judicem comitentur, sive sint ad custodiam rei; sive equestres, sive pedestres fuerint. Præco, qui reum præcedit, ac illius sententiam proclamat. Denique omnes illi, qui ad mortem, vel mutilationem concurrunt; ut Ministri publici Justitiæ; irregularitatem istam incurrunt ex defectu perfectæ lenitatis. Qui verò ex curiositate moti assistunt ad spectandum, etiam si Clerici fuerint; immunes erunt ab hac irregularitate: quia ut privatæ personæ concurrunt ad ejus mortem, vel mutilationem. Et quamvis Clericis prohibitum sit *in Cap. Sententia sanguinis. Ne Cleric. vel Monach.* assistere huic sententiæ, & ejus executioni; Nihilominus præceptum istud videtur consuetudine abrogatum. Illud hìc advertendum, irregularem non esse confessarium reo assistentem, qui removet crucem, quam ante oculos rei tenebat; aut dicat Carnifici, functus sum munere meo; aut equum instiget ad deambulandum, quo reus trahitur: & ratio est, quia omnes istæ actiones non sunt à Ministro publico Justitiæ, nec ab eo, qua tali procedunt.

Fit 5. Testem voluntariè testificantem in causa, si- 11
ve criminali, sive civili, itaut ex ejus testificatione sequatur rei mors, vel mutilatio; irregularem esse: eo quia pœnæ sanguinis cooperatur *ex Cap. Si quis viduam. dist.* 50. *& ex aliis capitibus*. Et hoc verum est, etiam si ejus depositio solùm dederit indicium ad capiendum, inquirendum, vel torquendum; & postea secuta fuerit Mors, vel Mutilatio: nam sic cooperaretur pœnæ sanguinis. Nec eum excusare potest præmissio protestationis, quæ solùm excusat in causa propria, non verò aliena *ex cap. Prælatis, de Homicid. in* 6. & testis testari nequit in causa propria, sed semper aliena: ut ex communi sententia docent Covarruvias, Henriquez, Julius Clarus, Molina, Suarez, Layman, Ugolinus, Majolus, Navarrus, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *pun.* 14. *§.* 3. *nu.* 2. & Bonacina *de irregul. quæst.* 4. *pun.* 3. *num.* 1. Secus verò si ejus depositio nihil profuit, aut Judex ex aliis probationibus motus fuerit ad capiendum reum, & morte plectendum, aut mutilatione. Hinc fit, Clericum non posse cogi in causa sanguinis ad testificandum contra reum à quocunque Judice, ne alterius morti in Judicio cooperetur: *ut ex Cap. His, à quibus.* 23. *quæst.* 8. docent D. Thomas 2. 2. *quæst.* 7. *art.* 1. *ad* 3. Abbas, Sotus, Perez, Mascardo, Layman, & alii communiter, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 1. & Bonacina *l. c. num.* 3. In favorem verò rei testificari poterit ex licentia sui prælati, ut licita sit testificatio. Quòd si ex ejus testificatione innotescat calumnia accusantis reum, & pœna talionis puniatur; non ideo tamen Irregularis evadit, quia per accidens sequitur; cum Clericus testificans solùm intendat manifestare innocentiam accusati, non verò malitiam accusantis: ut bene tradunt Diaz, Sayrus, Suarez, Avila, Ugolinus, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus, & Bonacina *locis citatis*. Quòd si Testis laicus compelleretur ad ferendam testificationem præcepto Judicis, & sic compulsus testimonium ferret ob metum gravem à Judice incussum; tunc probabilius reputo, Irregularitatem non incurrere: nam sicuti metus gravis excusat ab incurrendo censuras, & alias pœnas, ita etiam ab irregularitate. Nec hæc ratio valet pro Judice, & aliis Ministris Justitiæ, qui liberè assumunt similia munia, nec metu gravi compelluntur ad ea assumenda: ut docent Majolus, Coninch, & alii apud ipsos, quos referunt, & sequuntur Bonacina *l. c. n.* 8. & Castropalaus *l. c. nu.* 4. Idem dicendum si jure naturæ obligatus sit testis ad testimonium ferendum; aut si illud ferat ad instantiam partis, quæ absque timore irregularitatis possit causam prosequi: ut si quis ob privilegium servandi se indemnem accusaret pro suo interesse, & ad instantiam ejus producendi essent testes; possent testes sua testimonia proferre absque timore irregularitatis, ne inutile evadat privilegium accusantis in sua causa, si testes de irregularitate timeant: ut ex Coninch, Avila, Molina, Filliuccio docent Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*.

Fit 6. Advocatum, & Procuratorem accusantis es- 12
se irregulares, si reus ex vi eorum Advocationis, & Procurationis morte plectatur, aut mutiletur: eo quia eorum actione fit concursus ad pœnam sanguinis; adeoque deficiunt in perfecta lenitate. Sic *ex Cap. Aliquantos, distin.* 51. docent Sayrus, Suarez, Bonacina, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 6, *punct.* 14. *§.* 3. *num.* 5. Idem dicendum de Fiscalibus, Sindicis, & aliis Delatoribus criminum ad hoc munus constitutis ab universitate, etiam si protestationem præmiserint: si enim suis actionibus cooperentur in causa sanguinis, irregulares evadunt. Jus siquidem beneficium protestationis in accusationibus concedit accusantibus, aut denuntiantibus in causa propria, non verò in aliena. Sic Covarruvias, Henriq. Suar. Avil. Filliucc. Reginal. Ugolin. quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 3. *nu.* 8. Communitas verò Fiscales, Syndicos, & Delatores constituens non incurrit irregularitatem; eo quia est persona ficta, & corpus fictum; non verò persona realis, & particularis capax Ordinum: ut notant Abbas *in cap.*

Dile-

Dilectus 2. *de Homicid. n.* 11. Secus verò si singulæ personæ communitatis suum consensum præbuerint ad constituendum Procuratorem Fiscalem, ut suo nomine accusarent; tunc irregulares evaderent: eo quia communitas sic censetur sua speciali actione concurrere ad illam pœnam sanguinis, & qui per alium facit, per se ipsum facere censetur. Ut ergo communitas ista liberetur ab incursione irregularitatis, sanum consilium erit Procuratorem Fiscalem constituere ad petendum suum interesse, simul cum protestatione; licitum namque est id efficere ad exigendum proprium interesse: ut ex Ugolino adnotat Bonacina *de Irregular. quæstion.* 4. *punct.* 2. *numer.* 13. Quòd si Advocatus, & Procurator accusati justè defendendo illum, ac ejus innocentiam demonstrando, nec instando pro pœna talionis, & sanguinis, imò protestationem præmittendo, ita bene suas partes egerit, ut Judex postea motus sit contra accusantem ad eum puniendum pœna sanguinis; liber erit ab irregularitate ista: eo quia per accidens sequitur pœna nocentis, cum tantùm innocentis defensionem intendat, & pœna illa adscribenda sit accusantis malitiæ, non defendentis peritiæ, & accusati innocentiæ: ut docent Covarruvias, Henriquez, Suarez, Avila, Ugolinus, Molina, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 14. *§. 3. num.* 6. & Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *pun.* 3. *num.* 5. Secus verò dicendum, si pro pœna sanguinis, & talionis penes Judicem instaret, etiam præmissa protestatione. Idem esset, si injustè, & mala fide reum defendendo accusator pœnam sanguinis subiret, directè enim sic ad illam cooperaretur. Idem denique esset, si ex imperitia, & negligentia Advocati reus pœna sanguinis puniretur, quam evasisset, si rectè suo munere functus fuisset Advocatus: extra controversiam namque irregularis esset, ut ex Navarro, Ugolino, Suarez, Filliuccio, & aliis communiter docent Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*. Quamvis has duas ultimas irregularitates potiùs censerem ex delicto, quam ex defectu lenitatis.

13 Ad pleniorem notitiam hujus irregularitatis resolvenda remanent nonnulla dubia. Dubitabis igitur 1. an qui exercuit officium Justitiæ in criminalibus absque ulla mortis sententia, vel mutilationis secuto effectu; censendus sit irregularis ex defectu lenitatis? Resp. negativè, ratio est, quia ex nullo jure constat habere defectum perfectæ lenitatis per hoc præcisè, quòd quis officium habeat Justitiæ in Criminalibus, si nulla defacto secuta sit pœna sanguinis ex ejus administratione; ergo non erit irregularis. Sic expressè docent Suarez *de cens. disput.* 47. *sect.* 1. *numer.* 3. Filliuccius *tract.* 19. *cap.* 10. *qu.* 2. *n.* 239. & Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *pun.* 1. *num.* 23.

14 Dubitabis 2. an fiat irregularis confessarius per hoc, quòd deneget absolutionem Judici nolenti proferre sententiam sanguinis contra reum, ad quam proferendam, & exequendam tenetur ex conscientia? Resp. negativè: ratio est, quia ex munere suo nequit pœnitentem absolvere in peccato mortali existentem, nisi à suo peccato resipiscat, & propositum habeat faciendi id, ad quod ex conscientia tenetur, & ex officio; adeoque præsumendum non erit, velle Ecclesiam hunc confessarium irregularitate innodare ob actionem, quam excusare nequit, & ad quam præstandam Jure Divino tenetur: maximè quia non procedit Confessarius in hoc, ut publicus Minister Justitiæ; nec mortem delinquentis intendit, sed rectè obire munus suum præbendo medicinam pœnitenti. Sanum igitur consilium erit, si confessarius Judici pœnitenti dicat in genere: nequeo te absolvere, nisi facias, quod Leges, & Jura præcipiunt, & tu ad ea teneris ex munere tuo. Sic Henriquez, Avila, Sayrus, Molina, Suarez, Coninch, Filliuccius, Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 14. *§. 3. num.* 8. & Bonacina *de Irregular. quæst.* 4. *pun.* 2. *num.* 32. Idem dicendum, si Confessarius pœnitentem hortetur ad aperiendam veritatem in Judicio Judici legitimè interroganti, etiam si ex tali confessione sequatur pœna sanguinis: præstat siquidem munus suum, & per illam hortationem non concurrit ad mortem, sed solùm manifestat obligationem suam pœnitenti. Sic Coninch, Henriquez, Avila, Bonacina relati à Castropalao *l. c. num.* 9. Idem pariter dicendum, si pœnitentem hortetur ad obediendum sententiæ sanguinis justè latæ, vel ad desistendum ab injusta Appellatione. Secus verò dicendum, si hortaretur ad aperiendam veritatem, quando non teneretur aperire, & mors sequatur; aut hortaretur ad desistendum ab appellatione justa, & mors pœnitenti acceleraretur; tunc enim irregularis evaderet: ut communiter fatentur Doctores teste Castropalao *l. c.*

15 Dubitabis 3. quomodo se gerere debeat Prælatus, aut alius Judex Ecclesiasticus, dum à suis Ministris, & Officialibus interrogatur: quid faciendum sit in tali causa sanguinis? Resp. similibus interrogationibus respondere posse absque nota irregularitatis: Non possum consilium dare in causa sanguinis; de reliquo consulite peritos, & facite quod Leges, & Jura statuunt, ac commune bonum exigit. Quòd si fuerit in Lege Peritus, respondere poterit in genere veluti aperiendo Leges, & quid ipsæ statuant, numquam descendendo ad casum illum particularem, ita ut sit veluti inductio ad reum illum occidendum, vel mutilandum. Nec obstat: quòd Ministri ex tali responsione colligant, reum esse dignum morte, vel mutilatione; cum responsio valde remotè se habeat ad illam pœnam; & revera immediatè sequitur ex ipsis Ministris, non verò ex generica doctrina Prælati: ut ex Sayro tradit Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *pun.* 1. *num.* 30.

16 Dubitabis 4. an si Confessarius, aut alius Sacerdos consilium ferat Principi sive sæculari, sive Ecclesiastico, ut Legem condat, qua fures, vel similes delinquentes morte plectantur, vel mutilatione; irregulares sint? Resp. licitè id efficere posse absque peccato, aut irregularitate: ratio est, quia si Princeps absque peccato, aut irregularitate potest talem legem condere in generali, cum esset tantùm causa remota mortis, vel mutilationis, ut constat *ex Cap. Delatori* 5. *qu.* 6. potest quoque Sacerdos licitè, & absque irregularitate illi talem Legem consulere: ut ex Avila, Henriq. Suarez, Filliuccio, & aliis tradit Bonacina *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 1. *num.* 31. Idem dicendum de Professore publico docente in Scholis, quam pœnam delinquentes mereantur; & de Concionatore hortante Judices ad servandas Leges, coercendos improbos debitis pœnis, & ad purgandam Rempublicam sceleſtis, & perditis Viris. Et si Judex movetur ex illis scriptis, aut exhortationibus ad reorum mortem, aut mutilationem; non ideo sequitur ad illam pœnam sanguinis se cooperari Professorem, aut Concionatorem, sed valde remotè, ac per accidens, cum primariò intendat rectè obire munus suum genericè loquendo: ut ex Avila, Henriquez, Sayro, & aliis docet Bonacina *l. c.*

17 Dubitabis 5. an peccent Clerici, & Laici immiscendo se in causa criminali, & pœna sanguinis, quæ justè exercetur à Judice? Resp. quamvis contrahant irregularitatem, ut superiùs dictum est; nihilominus graviter peccant Clerici Beneficiarii, aut in Sacris constituti se immiscendo, violant namque prohibitionem ipsis factam ab Ecclesia in re gravi *ex Cap. Sententiam sanguinis, Ne Cleric. vel Monach.* Secus verò Clerici minoribus Ordinibus initiati, & Laici non peccant graviter, cum nulla ipsis facta sit prohibitio. Sic ex Molina docet Bonacina *l. c. num.* 35.

18 Dubitabis 6. an Judex plures damnans ad mortem plures incurrat irregularitates? Resp. si per eamdem sententiam eos damnat, valde probabile esse, quòd unam tantùm irregularitatem incurrat: ratio est, quia cum reputetur una actio, ideo censendus est semel defeciſſe in lenitate. Secus verò dicendum, si per diversas sententias eos damnavit; tunc enim plures actus distinctos moraliter, ac inter se diversos exercet sub irregularitate prohibitos. Hinc sequitur, quòd si plures actus exerceat Judex prævios ad mortem, aut mutilationem; non tot incurrat irregularitates, quot sunt actus illi ad mortem, vel mutilationem ordinati: cum irregularitas imposita sit pro morte, aut mutilatione, quæ sequitur ex illis actibus, & cum quibus facit unum; adeoque unam irregularitatem incurret. Sequitur quoque, unam irregularitatem incurrere, si reum damnaverit ad mutilationem simul aliquorum membrorum, & mortem; eo quia una mors reputaretur atrociùs inflicta juxta sanctionem Legum, & atrocitatem delicti commissi. Sicuti etiam si ad mutilationem manus, & nasi damnaverit: sic Bonacina *l. c. à num.* 24.

CA-

CAPUT XIII.

De Irregularitate in bello justo, & injusto.

1 *Irregularitas non solū contrahitur ob occisionem, vel mutilationem in bello injusto, sed etiam justo: quamvis hæc reducatur ad irregularitatem ex defectu Lenitatis.*
2 *Assistentes bello justo, sive Laici, sive Clerici fuerint, non incurrunt Irregularitatem; nisi per se occiderint, aut mutilaverint.*
3 *Assignantur alii, qui non sunt irregulares in bello justo.*
4 *An Clericus propria manu pugnans in bello justo, aut milites dirigens, vel consilium, aut favorem præbens, etiamsi non occidat, aut mutilet; fiat Irregularis?*
5 *An Clericus propria manu pugnans in bello justo, si aliquem occiderit, aut mutilaverit; irregularis erit ex defectu lenitatis, an ex delicto?*
6 *An Clericus pergens ad bellum justum animo non pugnandi, sed ex alio fine, si hostem occidat ad sui defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ; Irregularis evadat?*
7 *An Clericus pugnans ex facultate, & licentia Summi Pontificis Irregularitatem contrahat secuta morte, vel mutilatione?*
8 *In bello injusto non solum omnes occidentes, vel mutilantes propria manu, sed etiam omnes assistentes secuta morte, aut mutilatione in eo evadunt Irregulares.*
9 *Eximuntur ab hac Irregularitate Clerici assistentes pro rebus spiritualibus, & mediatores ad pacem tractandam.*
10 *An si in bello injusto milites in duas partes dividantur, quarum una homicidia, & mutilationes committat, altera verò non; omnes fiant Irregulares?*
11 *Dispensatio Irregularitatis provenientis sive ex bello injusto, sive justo à solo Pontifice concedi potest. Nec potest Episcopus dispensare ex vi Privilegii Tridentini.*

1 IRREGULARITATEM non solum contrahit, qui aliquem occidit, vel mutilat in bello injusto; ut communiter tradunt Doctores *ex cap. Petitio tua, de Homicid.* aliquod tamen intercedit discrimen; nam irregularitas orta ex bello injusto dicitur ex delicto; quæ verò oritur ex bello justo, est ex defectu perfectæ Lenitatis, adeoque ad Irregularitatem supra explicatam reducitur, & meritò: eo quia milites occidunt, & mutilant, ut Ministri publici, & ex authoritate à Republica accepta; adeoque rejiciuntur ab Ordinibus, & Altaris Ministerio, ut deficientes in perfecta lenitate Christi. Nec eis favet ad liberandum ab Irregularitate, quòd in defensionem Patriæ bellum injerint, & inimicos occiderint: voluntariè enim in talem necessitatem se conjecere, cum militiæ nomen dedere, & bellum offensivum aggressi sunt; ut dictum fuit de Judicibus, & aliis ministris Justitiæ, qui ob pœnam sanguinis justè latam hanc Irregularitatem incurrunt: ut rectè expendit ex communi sententia Molina *tract.* 2. *disp.* 109. *concl.* 2.

2 Assistentes bello justo, sive Laici fuerint, sive Clerici, non incurrunt Irregularitatem, nisi per se occiderint, vel deformaverint: qua propter etiamsi milites hortentur ad strenuè pugnandum, ad bene fungendum munere suo, ad fidem tuendam, patriam defendendam, ad fortitudinem, & propriam generositatem demonstrandam in victoria; si nullum occiderint per se, aut mutilaverint, Irregulares non erunt. Sic *ex cap. Petitio tua, de Homicid.* ubi hoc statuitur in favorem tantum belli justi, & ne innumera hominum multitudo ligaretur vinculo Irregularitatis; docent Henriquez, Ugolinus, Navartus, Sayrus, Suarez, Avila, Molina, Filliuccius, Reginaldus, Panormitanus, Layman, Gaspar Hurtadus, Covarruvias, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 4. *num.* 7. & Castropalaus *de Cens. disput.* 6. *punct.* 14. §. 5. *num.* 2.

3 Hinc sequitur 1. Duces exercitus, Consultores circa militiam dirigendam, tubicines, & qui tympana pulsant ad præliandum; non esse Irregulares in bello justo; nisi per se occidant, aut mutilent; vel nisi mandent, aliquem in particulari occidi. 2. nec Irregulares esse vendentes arma etiam offensiva in bello justo. 3. nec Clericos Irregulares esse, si arma militibus ministrarint; dummodo illa non ministrent ad hunc, vel illum in particulari occidendum; nam Irregulares evaderent. Sic Navar. Henriq. Filliuc. Suarez, Reginald. quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 4. *nu.* 11. & colligunt *ex cap. Petitio tua, de Homicid. & ex cap. si quis, dist.* 51.

4 Petes 1. an Clericus propria manu pugnans in bello justo, aut milites dirigens, vel consilium, aut auxilium præbens, etiamsi neminem occidat, aut deformet; Irregularis sit? Resp. interdictam esse Clericis pugnam propria manu faciendam in bello justo offensivo, ut patet *ex cap.* 1. *Ne Cleric. vel Monach. cap. ex multa, de Voto; cap. Petitio tua, de Homicid. & cap. Clerici cum aliis.* 23. *qu.* 8. Permittitur tamen ipsis armatos incedere in exercitu, & cum vexillo Crucis præire: hinc est, graviter eos peccare, si propria manu pugnent in bello justo offensivo contra gravem prohibitionem Ecclesiæ eis factam. Nihilominus si illicitè pugnent absque occisione, vel mutilatione alterius; non ideo Irregulares erunt, esto peccent: & ratio est, quia Irregularitas, quæ contrahitur in bello justo, ut exprimitur *in cap. Petitio tua, cit.* est propter occisionem, vel mutilationem propria manu factam; non autem ob pugnam propria manu factam sine occisione, vel mutilatione; aut ob consilium, vel auxilium illicitè præstita. Sic Castropal. multos referens *de cens. disp.* 6. *pun.* 14. §. 5. *nu.* 2. & 3. Secus verò dicendum, si bellum justum fuerit defensivum, & Clerici propria manu pugnent ad defendendam Rempublicam, & bonum Commune; tunc enim jure Naturæ adstringuntur ad se defendendum; adeoque licitè propria manu pugnabunt, consilium, aut auxilium præbebunt absque ullo timore Irregularitatis, nisi per se occiderint, aut mutilaverint. Sic ex Valent. & aliis docent Bonac. *de irregul. q.* 4. *pun.* 4. *n.* 11. & Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 14. §. 5. *n.* 5. referens Coninch, & Gasparem Hurtadum.

5 Petes 2. an Clericus propria manu pugnans in bello justo, si aliquem occiderit, aut mutilaverit; Irregularis erit ex defectu Lenitatis, aut ex delicto? Resp. si in bello justo defensivo id fecerit, puto nimis probabile, esse tantum Irregularem ex defectu Lenitatis: & ratio est, quia operatur ut minister publicus Reipublicæ ad illam defendendam Jure Naturæ; adeoque si Irregularis erit, ex defectu tantum perfectæ Lenitatis erit talis. Si verò in bello justo offensivo id præstiterit, probabilius puto, esse Irregularem ex delicto: cum ei prohibitum sit propria manu pugnare, ut superiùs dixi; & quamvis non incumbat rei injustæ, cum nulla injustitia committatur contra hostes injustè pugnantes eos occidendo, si ita ad justam Victoriam obtinendam opus fuerit; nihilominus & si rei injustæ operam non det; dat tamen operam rei illicitæ, & ipsi prohibitæ; adeoque ex delicto proveniet Irregularitas.

6 Petes 3. An Clericus pergens ad bellum justum animo non pugnandi, sed alio fine, si hostem occidat ad sui defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ; Irregularis fiat? Resp. negativè: ratio est, quia occidens alium cum hoc moderamine, & ad defendendam propriam vitam, quam alia via defendere nequit, nisi hostem injustè aggredientem occidendo; Irregularis non est *ex Clement. si furiosus, de homicid.* ut ex Avila, Suarez, & aliis communiter docet Bonac. *de Irregul. qu.* 4. *punct.* 4. *num.* 2. Si verò ex intentione pugnandi processerit ad bellum; Irregularis fit, non solum si fuerit injustum, sed etiam justum, quamvis cum moderamine inculpatæ tutelæ occiderit: ratio est, quia voluntariè se exposuit periculo occidendi, vel mutilandi, semel ac processit cum animo pugnandi; & homicidium, vel mutilationem saltem in causa vult; adeoque secuto homicidio, vel mutilatione Irregularis evadit. Sic Rodriquez, Henriquez, Suarez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. loc. cit. Licet* sua probabilitate non careat Sententia docens, non esse Irregularem, si cum prædicto moderamine inculpatæ tutelæ occiderit in bello justo defensivo, ut ex Avila, Filliuccio, & aliis adnotat citatus Bonacina.

7 Petes 4. an Clericus pugnans ex licentia, & facultate Summi Pontificis contrahat Irregularitatem secuta morte, vel mutilatione? Resp. negativè: nam semel ac facultatem dat Pontifex Clerico pugnandi propriis manibus, censetur simul eum eximere ab Irregularitate; absonum siquidem videtur, hanc facultatem concedere, ut Irregularitatem contrahat. Se-

eus verò esset, si facultatem tantum concederet assistendi bello, & ipse propriis manibus pugnaret occidendo, vel mutilando; Irregularis utique foret: cum facultas assistendi bello, non sit facultas pugnandi propriis manibus. Et hæc dispensatio contra Jus Commune strictè, & rigorosè accipienda est. Sic Valentia, Molina, Henriquez, Bannez, Sayrus, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 4. *num.* 14.

8 Usque adhuc dictum est de bello justo sive offensivo, sive defensivo; remanet dicendum de bello injusto. Et certum est, omnes occidentes, vel Mutilantes propria manu in eo incurrere Irregularitatem ex delicto, ut superiùs dictum est. Non solum autem ipsi, sed etiam omnes assistentes bello injusto Irregulares evadunt, si homicidium, vel mutilatio in eo sequatur, etiamsi propria manu non occiderint, vel mutilaverint. Quapropter Duces, & Præfecti militiæ, Consultores, & Directores ejusdem, tubicines, pulsantes tympana, sarcinas custodientes, si re, aut verbis hortantur ad pugnandum, aut animosiorem reddunt milites ad id faciendum; omnes inquam Irregulares fiunt: quia integrant unam causam, & sua cooperatione concurrunt ad homicidium, vel mutilationem secutam. Idem dicendum de præbente arma, vel ea vendente in bello injusto; huic enim moraliter tribuuntur homicidia secuta: ut ex Navarro, Filliucio, Avila, Ugolino, & aliis adnotat Bonacina *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 4. *num.* 9.

9 Eximuntur ab hac Irregularitate Assistentes in bello injusto ad ferendam opem in rebus Spiritualibus, ut sunt Clerici; vel ad pacem tractandam, ut sunt Mediatores: illi enim minimè censeri possunt causa moralis homicidiorum, vel mutilationum in bello secutarum: maximè quia opem ferre intendunt in rebus spiritualibus, aut pacem inter partes inimicas componere. Meritò igitur *in cap. Petitio tua, de homicid.* statuitur: Clericum assistentem bello judicari solum irregularem, si aliquem interfecit, vel mutilavit: aut si de hoc dubiam conscientiam habeat. Sic Ugolinus, Molina, Coninch, Suarez, Navarrus, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de irregul. qu.* 4. *pun.* 4. *num.* 10. *in fine*.

10 Dubitabis: an si in bello injusto milites in duas partes dividantur, & una pars exercitus illius homicidia, ac mutilationes committat, altera verò minimè; omnes milites utriusque partis Irregulares evadant? Resp. si pars altera nullatenus cooperetur ad homicidia & mutilationes alterius partis; non appareret ratio, cur milites hujus partis Irregulares fiant: cum non sint nec causa physica, nec moralis occisionum, & mutilationum. Secus verò dicendum, si aliquo modo cooperetur; & sufficit, quòd aliam partem animosiorem reddat ad occidendum, vel mutilandum. Sic ex Ugolino, Henriquez, & aliis docet Bocina *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 4. *num.* 3.

11 Dispensationem in Irregularitate proveniente ex causa belli solus Pontifex concedere potest; sive Irregularitas fuerit ex defectu perfectæ lenitatis, sive ex delicto. Cum enim Jure Communi inducta fuerit hæc Irregularitas, ideo non potest alius à Summo Pontifice in ea dispensare: maximè quia ipsum jus nulli alteri hanc facultatem tribuat. Et quamvis Episcopis facta sit à Tridentino facultas dispensandi in Irregularitate ex delicto occulto proveniente; excipitur tamen ab eodem, quæ ex homicidio voluntario provenit, ut est illud, quod in bello injusto committitur; & illud, quod committitur in bello justo, dat Irregularitatem ex defectu lenitatis, ad quam non se extendit facultas Episcoporum. Sic Cajetan. *verb. irregul.* Armilla *eod. verb. n.* 13. Corduba *qu.* 34. Suar. *de irregul. disp.* 47. *sect.* 6. *in fin.* Sayr. *lib.* 6. *Thes. cap.* 19. *in fin.* Bonac. *de irregul. qu.* 4. *pun.* 4. *n.* 13. & Castrop. *de cens. disp.* 6. *pun.* 14. §. 5. *num.* 6.

CAPUT XIV.

De Irregularitatibus ex delicto, vel quasi delicto provenientibus. Et primo de ea, quæ provenit ex Homicidio, vel mutilatione injustis, & voluntariis.

1 *Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione injustis, & voluntariis censetur major cæteris Irregularitatibus ex delicto provenientibus.*

2 *Est diversa hæc irregularitas ab ea, quæ contrahitur ob homicidium, aut mutilationem casualem. Et explicantur, quæ requiruntur ad eam contrahendam.*

3 *Quodnam homicidium, aut mutilatio dicenda sit Casualis?*

4 *Quænam mutilatio requiratur ad irregularitatem inducendam?*

5 *Non omnis abscissio partis alicujus humani corporis dicenda est mutilatio, quæ irregularitatem inducat.*

6 *Debilitans membrum alicujus, sed illud non abscindens; non est irregularis, etiamsi membrum debilitatum inutile evadat.*

7 *Mutilans injustè, & voluntariè membrum debilitatum alterius, aut aridum, est irregularis.*

8 *Potest contingere Casus, in quo mutilans etiam injustè non sit irregularis, quamvis talis fiat mutilatus. Et è contra, quòd fiat irregularis mutilans, & non mutilatus.*

9 *Personæ baptizatæ, quæ hanc irregularitatem homicidii voluntarii, aut mutilationis injustæ incurrere possunt; sunt primò omnes, qui per se occidunt, & mutilant, aut causam per se efficacem ponunt contra personas sive baptizatas, sive non, aut infantes in utero matris.*

10 *Mandantes homicidium, aut mutilationem fieri secuto effectu ex vi mandati irregulares etiam fiunt.*

11 *Consulentes homicidium, aut mutilationem fieri secuto effectu ex vi consilii dati Irregulares fiunt.*

12 *Auxiliantes, aut Cooperantes ad homicidium, vel mutilationem voluntariam injustam secuto effectu irregulares fiunt.*

13 *An si plures ex communi consensu aliquem aggressi fuerint, quamvis unus tantum lethale vulnus infligat; omnes sint irregulares?*

14 *An si plures vulnera inflixerint, quæ singillatim accepta ex se lethalia non sint, licèt simul sumpta mortem induxerint; omnes censendi sint irregulares?*

15 *An præbens arma alicui, vel aliud opus ei præstans, quo utitur ad occidendum, vel mutilandum; incurrat irregularitatem?*

16 *Qui voluntariè non impediunt homicidium, vel mutilationem, quam tenentur ex justitia, vel officio impedire; irregularitatem incurrunt.*

17 *Qui obligatus ex justitia, vel officio involuntariè non impedivit, sicuti qui tenetur ex charitate tantum; non fiunt irregulares.*

18 *Princeps voluntariè neces non impediens, quæ fiunt in suo dominio. Judex voluntariè non impediens injustam sententiam contra vitam innocentis prolatam. Medicus voluntariè non curans infirmum, à quo pretio conductus est. Custos voluntariè non custodiens animalia afferentia mortem; secuta morte sunt irregulares. Et quid dicendum de domino, & de Patre?*

19 *Quid dicendum de eo, qui rixam habet cum alio, & supervenientes suos amicos, & consanguineos non impedit quantum potest ab occisione, vel mutilatione alterius rixantis?*

20 *Non est irregularis ille, qui consuluit volenti defendere ex charitate invasum, ne defenderet; si invasus occidatur.*

21 *An non impediens homicidium cum tenetur ex justitia; irregularitatem contrahat ex homicidio voluntario, an verò casuali.*

22 *An ratum habens homicidium in sui gratiam factum incurrat irregularitatem?*

23 *Dispensatio homicidii voluntarii, etiam occulti ad solum Summum Pontificem spectat. Quamvis Episcopi dispensare possint in mutilatione voluntaria occulta.*

EXPLICATIS Irregularitatibus ex defectu proveni- 1
entibus explicandæ supersunt illæ, quæ ex delicto, vel quasi delicto consurgunt. Inter quas majoris momenti censetur illa, quæ provenit ex homicidio, vel mutilatione voluntariis, & injustis: adeoque primo loco de hac pertractandum erit, postea de aliis.

Irregularitas, quæ contrahitur ex homicidio injusto 2
voluntario, aut ex mutilatione injusta voluntaria, est diversa ab ea irregularirate, quæ contrahitur ex homicidio, aut mutilatione casuali, de qua infra dicemus: quapropter explicare oportet ea, quę requiruntur ad homicidium voluntarium, & voluntariam mutilationem injustam, ex qua oritur irregularitas, de qua agimus. Et 1. Requiritur, quòd cum intentione mutilandi, aut occidendi conjungatur actualis mutilatio, aut occisio: cum sola voluntas mutilandi, vel occidendi

di non ſecuto effectu non inducat Irregularitatem, ut omnes fatentur. 2. requiritur ad mutilationem voluntariam, quod fiat homini viventi, nam ſi mortuo fieret, non induceret Irregularitatem: ſic ſi quis animo vindictæ, vel ad explendam rabiem ſæviret in Mortuum reſecando membrum, vel membra iilius; Irregularitatem non incurreret ex mutilatione voluntaria, eſto aliunde peccaret. Sic ex Suarez, Reginaldo, Navarro, Sayro, & aliis docet Bonacina *de Irregul. qu. 4. pun. 1. nu. 1. 3.* requiritur, quod occidens, vel mutilans ſit baptizatus, ſit doli capax, & quòd influat in homicidium, aut mutilationem extra caſum neceſſitatis, vel juſtæ defenſionis: quapropter non baptizatus occidens, vel mutilans Irregularis non eſt: nam Jura loquuntur de occidentibus, & mutilantibus poſt baptiſmum ſuſceptum: ut conſtat *ex cap. ſi quis viduam, diſt. 50. & cap. ſi quis poſt baptiſmum, diſt. 51.* maximè quia infidelis non ſubditur pœnis Eccleſiaſticis. Sic Doctores communiter. Quòd etiam requiratur, ut ſit doli capax, patet *ex Clement. ſi furioſus, de homicid.* & aliunde actus Irregularitatem inducens debet eſſe humanus, & talis non eſſet, ſi fieret ab incapace doli. Non requiritur verò baptiſmus ex parte occiſi, vel mutilati; nec quod ſit doli capax; ſed ſufficit, quòd ſit homo vivens: adeoque voluntariè occidens, aut mutilans infidelem, vel excommunicatum, aut bannitum, vel infantem ſive extra uterum matris, ſive in ejus utero; hac Irregularitate irretitus erit: ut conſtat *ex cap. Clericus, diſt. 50.* Requiritur denique ad rationem voluntarii, in qua principaliter conſiſtit hæc Irregularitas, prout diſtinguitur à ratione Caſualis; ut homicidium, vel mutilatio ſequatur ex intentione expreſſa, & formali occidendi, vel mutilandi; ſive id fiat directè, & immediatè, ut ſi quis ſuo ſclopo, aut pugione hominem occideret, aut mutilaret; ſive fiat directè, ſed mediate, apponendo ſcilicet cauſam de ſe illativam mortis, aut mutilationis cognitam, ut talem: ſic eſſet, ſi præberetur homini venenum ex ſe illativum mortis; aut ei infligeretur vulnus data opera in ea parte, ex qua mors ſequeretur; vel ſi aliquis fugiens eo animo detineretur; ut ab inimicis in ſequentibus occidatur, aut mutiletur. Hæc dicuntur homicidia, & mutilationes abſolutè, directè, & formaliter intenta, & voluntaria.

3 Secus verò dicendum, ſi non ex propoſito, & intentione occidendi, aut mutilandi ſequeretur mors, aut mutilatio; tunc enim neutra appellari poſſet Voluntaria, ſed Caſualis. Sic qui in rixa inopinata ebulliens ira, & furore inimicum occideret, aut mutilaret; homicida, aut mutilator voluntarius non eſſet, ſed Caſualis, dummodo ei non conſtaret, talem habuiſſe animum: nam ſi ei conſtaret, ex propoſito diceretur occidere, aut mutilare. Sic etiam ſi quis aliquem percuteret, aut aliam actionem exerceret, ex qua mors, vel mutilatio ſequi non poſſet; quamvis accideret, quòd percuſſus fugiens in ſaxum, vel puteum, aut parietem fortiter incideret, itaut membrum ei ſcinderetur, aut contuſus ſtatim moreretur, vel ex mora; talis mutilatio, vel mors nequibit dici voluntaria, & ex propoſito reſpectu percutientis, ſed Caſualis. Et quamvis non deſint Doctores, qui cenſeant, dicendum eſſe homicidium, aut mutilationem voluntariam non abſolutè, ſed ſecundum quid & indirectè illam, quæ ſequitur ex actione aliqua, ex qua ſequi poſſit mors, aut mutilatio, licèt neutra intendatur ex propoſito, & eo animo, ut ſi quis enſe feriret, aut fuſte percuteret non animo occidendi, vel mutilandi; quamvis vulnus, & percuſſio poſſent, mortem inducere, aut mutilationem, ut defacto inducunt. Et moventur ex eo, quia licèt nec mors, nec mutilatio directè, explicitè, & in actu ſignato intendatur; intenditur tamen indirectè, implicitè, & in ipſo actu exercito, ex quo ſequitur, adeoque dici debent voluntariæ ſecundum quid, & indirectè. Nihilominus probabilius puto, illud ſolum homicidium, aut mutilationem dicendam eſſe ex Jure Canonico voluntariam, quæ videlicet eſt ex propoſito, directè, ac per ſe intenta; non verò ſi procedat abſque tali animo, etiamſi ponatur actio, ex qua ut plurimum ſequi ſoleat mors, aut mutilatio; utraque enim tunc dicenda eſſet caſualis, non verò voluntaria. Sic colligitur *ex cap. 1. & cap. ſicut dignum, de homicid.* & clariùs conſtat ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7.* ubi habetur: Si verò homicidium non ex propoſito, ſed caſu fiat. Homicidium autem fieri ex propoſito, eſt fieri cum voluntate, intentione, ac ex induſtria, ut ſequatur; ſi verò alio modo accidat, accidere dicitur præter intentionem, & caſualiter. Sic Anton. Gomez, Sà, Filliuc. Vaſqu. Gaſp. Hurtad. quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 6. pun. 15. §. 1. num. 1.*

Ex dictis jam patet, quodnam homicidium dicen- 4
dum ſit Voluntarium, & quod Caſuale: & eodem prorſus modo diſcurrendum de mutilatione, quænam cenſenda ſit voluntaria, & quænam Caſualis: & ex mutilatione namque ſua oritur Irregularitas, ut conſtat *ex cap. in Archiepiſcopatu, de Raptorib. & ex Clement. unica, de homicid.* Solum controverſia eſt inter Doctores: quænam mutilatio requiratur ad hanc Irregularitatem inducendam. Sed relictis aliorum placitis cum communiori ſententia dicendum puto: eam mutilationem hanc Irregularitatem inducere, quæ ſit abſciſſio membri alicujus; quòd habet Officium diſtinctum ab aliis partibus corporis. Quapropter ad mutilationem reddentem Irregularem mutilantem neceſſario requiritur, & quòd habeatur abſciſſio membri, & quòd membrum abſciſſum habuerit in corpore actum, & officium diſtinctum ab aliis. Quòd autem requiratur abſciſſio, ſic probatur: quia dum membrum abſciſſum non eſt, nequit corpus dici mutilatum, ac truncum; ſed erit perfectum, & integrum; ergo neceſſario ad mutilationem requiritur abſciſſio. Quod verò requiratur, membrum abſciſſum debere habere actionem, & officium diſtinctum ab aliis partibus corporis: ſic oſtenditur: membra corporis diſtinguuntur inter ſe ex diverſis Officiis, & actibus, quos exercent; ut docet Div. Paulus 1. *ad Corinth.* 12. ubi ait: *membra corporis non habere eumdem actum*; ergo ex diverſis actibus, & Officiis membra diſtinguuntur inter ſe in corpore, adeoque ſi non habebit actum diſtinctum ab aliis, non erit membrum. Sic Panormit. Bartol. Baldus, Felin. Covarruv. Navar. Graffis, Valent. Henriq. Sayr. Molin. Avil. Coninch, Gaſp. Hurtad. quos referunt, & ſequuntur Caſtrop. *de cenſ. diſp. 6. pun. 15. §. 1. nu. 4.* & Bonac. *de Irregul. qu. 4. pun. 8. nu. 3.*

Ex doctrina tradita infertur 1. non omnem abſciſſionem partis alicujus humani corporis dicendam eſſe mutilationem, quæ Irregularitatem inducat; cum non omnis pars membrum ſit, niſi habeat actum, & Officium ab aliis diſtinctum. Hinc fit: quòd abſciſſio unguium, dentium, barbæ, capillorum, digiti, ſive fuerit pollex, ſive index, articulorum digiti, partis alicujus carnoſæ, portionis ſanguinis, mammillarum virorum; non ſit mutilatio, de qua loquimur, nec Irregularitatem inducat, cum non ſit abſciſſio membrorum habentium actum diſtinctum ab aliis. Secus verò dicendum de abſciſſione oculi, manus, pedis, naſi, auris, membri virilis, mammillæ fœmineæ: Iſtæ namque abſciſſiones cum ſint membrorum habentium actum diſtinctum à reliquis membris, & ſunt veræ mutilationes, & Irregularitatem inducunt. Sic ex Ugolin. Molin. Sayr. Reginald. & aliis docent Bonac. & Caſtrop. *locis cit.* Et quamvis Bonac. ſuſtineat probabiliter, abſciſſionem exterioris auris, ſeu auriculæ cartilaginoſæ tuentis aurem, & ornantis faciem, ſicuti abſciſſionem narium, ſeu extremarum naſi partium; non eſſe mutilationem inducentem Irregularitatem; mihi tamen probabilius videtur oppoſitum: cum ſint partes corporis habentes ſuos actus peculiares diverſos ab aliis, ut teſtari poſſunt peritiſſimi Medici. Illud omnino probare non poſſum, quòd abſciſſio mammillarum fœminearum, & teſticulorum virorum non ſit mutilatio Irregularitatem inducens: cum omnibus pateat, has partes habere actus, & Officia diſtincta à reliquis membris. Nec probare poſſum, quod hanc Irregularitatem non inducat abſciſſio unius teſticuli, vel unius mammillæ fœmineæ; aliàs nec eam inducet abſciſſio unius oculi, unius auris, unius manus &c. cum non poſſit aſſignari diſparitas. 5

Infertur 2. debilitantem membrum alicujus, non 6
vero abſcindentem, etiamſi membrum ita debilitatum remaneat, ut ad actiones ſuas inutile reddatur; non eſſe Irregularem: ſic eſſet, ſi quis brachium alterius debilitaret, vel oculum, vel pedem; itaut uſu illorum remaneret privatus: ratio eſt, quia Jura ſtatuentia hanc Irregularitatem loquuntur de mutilatione membrorum, non verò de eorum debili-

tatione; si ergo assultans membrum nec occidere, nec mutilare dicitur, apertè constat, non esse Irregularem. Sic *ex Cap. Sicut urgeri 1. quæst. 1. Cap. In Archiepiscopatu. de Raptorib. & cap. Clericus. Ne Cleric. vel Monach.* docent Navarrus, Panormitanus, Covarruvias, Molina, Gaspar Hurtadus, Henriquez, Avila, Ugolinus, Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de Cens. disp. 6. pun. 15. §. 1. num. 5.* & Bonacina *de irregul. disp. 4. pun. 8. num. 11.*

7 Infertur 3. mutilantem injustè, & voluntariè membrum debilitatum, & aridum alterius esse Irregularem: ratio est, quia est verè mutilator hominis viventis. Dixi injustè, nam si justè mutilaret ex Officio Chirurgię, & secundum regulas ab arte Medica præscriptas, Irregularis non foret. Sic Bonacina *de irregul. quæst. 4. pun. 8. num. 5.* alios referens, & Castropalaus *de Cens. disp. 6. punct. 15. §. 1. num. 5. in fine.* Non nego tamen, oppositum sentire Suarez ab eodem Bonacina relatum, si membrum sit omnino inutile, & aridum: nam ita se haberet mutilatio ista, ac si facta fuisset in cadavere, quæ Irregularitatem certo non induceret. Verùm assignari potest disparitas, quia in cadavere est mutilatio membri mortui ab homine mortuo; in casu verò nostro esset mutilatio membri mortui ab homine vivente, qui ex ea mutilatione verè, & formaliter diceretur mutilus, & mancus.

8 Advertendum hìc: posse contingere casum, in quo mutilans, seu abscindens partem aliquam corporis etiam injustè non sit irregularis, quamvis irregularis evadat mutilatus, & patiens abscissionem illam; sic si quis digitum indicem, vel pollicem, vel alium alicui abscinderet; vel vulnus cum copia sanguinis in faciem alterius infligeret, itaut deformata remaneret facies; non esset ex dictis irregularis: quamvis irregularis evaderet ille, cui abscissus fuit digitus, & cui inflictum fuit vulnus deformans. Vice versa potest accidere casus, in quo abscindens fiat irregularis, non verò ille, qui abscissionem patitur. Sic si quis alteri membrum virile abscindat, irregularis est, qui verò abscissionem patitur absque sua culpa, non evadit irregularis *ex cap. ex parte. 1. de Corpor. vitiat.*

9 Variæ sunt personæ baptizatæ, quæ possunt hanc Irregularitatem homicidii, & mutilationis incurrere, etiamsi homicidium & mutilatio injusta, & voluntaria exerceantur contra personas nondum baptizatas, aut infantes, etiam in utero matris existentes. Et 1. indubitatum est; eam incurrere, qui per se occidunt, & mutilant; aut causam per se efficacem ponunt, ex qua sequatur occisio, vel mutilatio intenta, ut usque adhuc dictum est.

10 2. Mandantes homicidium, aut mutilationem fieri, Irregulares evadunt secuto effectu ex vi mandati: ut statuitur *in cap. Si quis viduam, distin. 50. & cap. ultim. de Homicid. in 6.* Et ratio est, quia eis tribuitur homicidium, aut mutilatio illa, sunt etenim causa efficax homicidii, vel mutilationis, cum ex eorum mandatis sequantur. Nec ab Irregularitate liberat revocasse mandatum, nisi id constiterit mandatario sive expresse, sive tacitè: nam si mandatario constiterit, revocatum fuisse mandatum, & ipse nihilominus occiderit, vel mutilaverit; ejus malitiæ tribuendum erit delictum, adeoque ipse solus irregularis evadet, non verò mandans; cum nomine suo operetur, non verò nomine mandantis. Dicitur autem tacitè constare mandatario, quòd mandatum revocatum fuerit; si ipsi constet mandantem jam in pristinam amicitiam admisisse inimicum, aut cum eo affinitatem contraxisse. Sic Sylv. Navar. Suar. Ugol. Azor. Reginal. Filliuc. Toletus, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de irreg. quæst. 4. pun. 8. n. 13.* & Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 15. §. 2. n. 2.*

11 3. Consulentes homicidium, aut mutilationem, si ex vi consilii eorum secuta fuerint: ratio est, quia sunt causa efficax eorum, ut constat *ex cap. Si quis Viduam. dist. 50. & cap. sicut dignum §. qui verò, & §. ultim. de Homicid.* Debet autem consilium, ut sit causa efficax homicidii, vel mutilationis influere in illa: censetur tamen influere, quoties ex consilio processere, vel faciliùs, aut citiùs, vel crudeliùs: ut docent Avila, Covarruvias, Ugol. Toletus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de irregul. qu. 4. pun. 8. nu. 19.* & Castrop. *de Cens. disp. 6. pun. 15. §. 2. n. 3.* Non dicitur verò influere consilium, si voluntatem occidentis, vel mutilantis non auget, sed exiguè movet, aut minuit: ut si quis jam parato ad occidendum vel mutilandum suadeat minus malum, nempe percussionem, aut mutilationem ei qui paratus fuerit ad occidendum, eo fine, ut à majori malo retrahat illum. Sic docent Avila, Navar. Rodriq. Henriq. Coninch, Filliuc. Suar. & alii relati à Bonac. *l. c.* & Castrop. *l. c. §. 6. n. 1.* Advertendum tamen ex citatis Doctoribus: quòd hæc regula non valeat pro cooperante ad minus malum, ut retrahat à majore, ut si quis parato ad occidendum inimicum cooperaretur ad recidendam manum ab eo; cooperaretur siquidem actioni intrinsecè malæ, nec faciendum est minus malum, ut majus evitetur; quamvis valeat hæc regula pro consulente, qui revera non cooperatur. In dubio an consilium datum influxerit in homicidium, vel mutilationem secutam, si adhibitis diligentiis debitis ad dignoscendum, an occidens, vel mutilans motus fuerit ex consilio dato, an aliunde; dubium perseverat, nec vinci potest; consulens se gerere debet ut Irregularem: quia semper præsumendum est, consilium influxisse, dum oppositum probari nequit. Sic ex Covarruv. Sanchez, Avil. & aliis tradit Castrop. *l. c.* Ut consulens hanc irregularitatem non incurrat post consilium datum debet illud sufficienter revocare penes Consultum ante executionem. Quòd si Consultum dimovere nequeat à sua prava intentione, tenetur monere innocentem sive in genere, sive in particulari de damno, quod ei paratur, ut sibi caveat: sic enim ex parte sua facit consulens, quantum moraliter potest ad impediendum influxum sui consilii, & liber ab Irregularitate erit. non enim executio suo consilio imputabitur, sed malitiæ consulti. Sic Navarra, Sylv. Avil. Ugol. Sayr. Suar. Filliuc. Salonius, quos refert, & sequitur Bonac. *de irreg. quæst. 4. pun. 8. num. 20.* Quoties autem innocens moneri non potest ad præcavendum, ut esset infans in utero matris, cui consilium dederat Clericus aut laicus ad abortiendum; sufficiens erit Clerico, ut immunis sit ab irregularitate; si consilium datum retractet penes matrem gravidam, ac suis hortationibus, & suasionibus ex se sufficientibus admovendum, ut desistat à tanto scelere; & ei demonstret, se pœnituisse consilii dati, quod reprobat, & detestatur: his namque seriò adhibitis à Clerico, si adhuc mater perduret in sua prava intentione; suæ malitiæ adscribat, non consilio clerici abortum secuturum. Irregularitas enim, quæ incurritur ob consilium faciendi abortum fœtus animati secuto effectu, ut habetur *in cap. Si quis Vidnam. dist. 50.* intelligitur, quando consilium influit, non verò quando sufficienter revocatum fuit à Consulente penes consultum, cum tunc non censeatur influere, & ideo innocentem non monet, quia incapax est monitionis.

12 4. Auxiliantes, aut cooperantes ad homicidium, vel mutilationem voluntariam injustam irregulares fiunt secuto effectu: ratio est, quia suo auxilio, & cooperatione in homicidium, aut mutilationem influunt. Eodem modo dicendum de consentientibus in homicidium, vel mutilationem, si suo consensu cooperati sint ad illa, aut percutiendo occisum, vel mutilatum; aut illum impediendo, ne se defenderet; vel defendendo occisorem, illumque reddendo saltem sua præsentia animosiorem ad occidendum, vel mutilandum. Sic constat *ex cap. Sicut dignum, §. Illi, & §. Clericos, de Homicid.* Ut autem cooperantes ad homicidium, vel mutilationem contrahant irregularitatem ex homicidio, aut mutilatione voluntaria debent intendere expresse sua cooperatione homicidium, vel mutilationem, vel ponere actionem aliquam, ex qua physicè, & directè sequantur; aliàs erit occisio, vel mutilatio non voluntaria, sed casualis: ut rectè adnotat Suar. *de cens. disp. 44. sect. 3. n. 31.*

13 Quæres 1. an si plures ex communi consensu aliquem aggressi fuerint, quamvis unus tantùm lethale vulnus inflixerit; omnes sint irregulares? Resp. si omnes concitaverint sese ad invicem consulendo homicidium, ex qua concitatione, & consilio secutum sit, etiam si unus tantùm occiderit, reliqui verò non percusserint; omnes rei erunt homicidii, & consequenter irregulares: ratio est, quia omnes sua concitatione, & consilio integrant unam causam in homicidium influentem. Sic *ex cap. Significasti, de Homicid.* docent Ugolin. Molina, Suarez, Filliuc. Regin. Sayr. Jul. Clarus, Gomez, quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. qu. 4. pun. 8. n. 29.* Si verò non ex consilio, & concitatione ad invicem, sed ex repentina occasione, & subitanea rixa aggressi sunt, quamvis unus tantùm lethale vulnus influxerit, hic tantùm irregularis erit vel ex homicidio voluntario, vel casuali secundum intentionem, quam habuit; cæteri verò irregulares non erunt, dummodo tamen constet, hunc occidisse,

non

non verò alios: ut probabiliter docent Covarruvias *in Clement. si Furiosus. 2. par. §. 2. nu. 3.* alios referens, Hostiensis, Sayr. quos refert, & sequitur Bonac. *l. c.* Quamvis probabilior mihi videatur Sententia asserens, hos Irregulares esse, etiamsi constet, nullum ex ipsis lethale vulnus inflixisse: ratio est, quia saltem sua præsentia auxilium, & favorem, ac animum præbuere occidenti, & occisum impediere, ne ab occidente se defenderet, quod sufficit, ut secundum Canones censeantur rei homicidii, ac Irregularitati suppositi: ut habetur *in cap. si quatuor homines. 23. q. 8.* & tradunt Glossa ibi, Navar. Majol. Henriq. Suar. Avil. Coninch. quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 15. §. 6. n. 4.* Et quamvis in Jure Civili non puniantur cooperatores isti, ut homicidæ; bene tamen puniuntur à Jure Canonico pœna Irregularitatis. Quando verò nescitur, nec constat, quinam ex illis lethale vulnus inflixerit; omnes, qui dubitant, se inflixisse, gerere se debent ut Irregulares *ex cap. Ad audientiam; & cap. Significasti, de homicid.* Quapropter Judex pro foro externo omnes illos habet ut Irregulares; dummodo constet, omnes in rixa cooperatos fuisse, quamvis nesciatur occisor. Si verò ei non constet de cooperatione ad homicidium post diligentem inquisitionem, quamvis constet, homicidium ab uno ipsorum factum fuisse; tunc nullus præsumendus erit Irregularis ab eo, ne se exponit periculo puniendi omnino innocentes: sic esset, si quatuor homines in eadem domo commorarentur, & unus ipsorum sclopum exploderet, & hominem occideret; sed nescitur, nec constare potest, quis ex ipsis exploserit; tunc omnes pro foro externo liberantur ab Irregularitate, cum nullus præsumendus sit malus, nisi talis probetur; & æquius videtur unum nocentem tolerare, ne tres innocentes puniantur: quamvis ille, qui revera sclopum explosit, in conscientia, & pro foro interno Irregularis sit. Sic Suar. Majol. Henriq. Villadieg. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de irregul. q. 4. pun. 8. n. 29.* & Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 15. §. 6. num. 2.*

14 Quæres 2. an si plures vulnera inflixerunt, quæ singillatim accepta ex se lethalia *non* essent, licèt simul sumpta mortem induxerint; omnes censendi erunt Irregulares? Resp. affirmativè: ratio est, quia omnes influxerunt in mortem, & cooperati sunt ad illam; ergo omnes Irregularitatem homicidii incurrent: maximè quia non est major ratio, cur homicidium illud uni tribuendum sit, non verò aliis. Sic Suar. Molin. Coninch, Ugolin. Filliuc. & alii, quos refert, & sequit. Bonac. *de irregul. q. 4. pun. 8. n. 30.* Et à fortiori idem dicendum, si plures vulnera lethalia inflixerint, etiam sine prævio consilio, & consensu; quamvis non constet, ex cujus vulnere mortuus sit: omnes namque censendi sunt Irregulares *ex cap. Ad audientiam, & cap. significasti, de homicid.* ut supra diximus; eo quia præsumitur ex omnium vulneribus mortuum esse. Quòd si unus leviter percusserit, & postea alii absque ejus cooperatione lethaliter percusserint; tunc primus Irregularis non erit, quamvis alii Irregulares evaderent: cum nec percussio primi lethalis fuerit, nec influxerit in lethalem percussionem aliorum: ut constat *ex cap. significasti, cit.* Si verò primus lethaliter percusserit, & alii postea leviter percusserint, quamvis docti Viri eximant ab Irregularitate alios leviter percutientes, quos refert, & sequitur Bonac. *l. c. n. 32.* eo quia supponunt, has leves percussiones non influere in mortem. Sed difficile est, hanc suppositionem facere; cum saltem mortem accelerare videantur leves percussiones homini lethaliter percusso: ut bene expendunt Suar. & Filliuc. ab eodem Bonac. relati.

15 Quæres 3. an præbens arma alicui, vel aliud opus ei præstans, quo utitur ad occidendum, vel mutilandum; incurrat Irregularitatem? Resp. si suspicatur de aliquo malo patrando per illa arma, aut illud opus præstitum, secuto homicidio, vel mutilatione Irregularis erit saltem ex homicidio, vel mutilatione casuali: ratio est, quia sicuti actio illa sufficienter ei imputari potest ad culpam; sic ad culpam illam sequi debet Irregularitatis pœna. Secus verò dicendum, si nec suspicio nec dubium aliquod ei venit in mentem de homicidio, vel mutilatione facienda; tunc Irregularis non erit: quia sicuti ei non imputatur ad culpam actio illa, sic nec ad pœnam. Ut ex Molin. Suar. Filliuc. Ugolino, Felino docet Bonac. *de Irregul. qu. 4. pun. 8. num. 35.* Quòd si homicida, vel mutilator arma illa secum deferat, sed alio instrumento occiderit, vel mutilaverit; tunc distinguendum erit, si arma illa nullatenus influxerint, vel ad reddendum animosiorem homicidam illum, vel ad deterrendum occisum; irregularis non erit, qui ea præbuit, quamvis suspicionem habuerit de malo: eo quia non influxit aliquo modo in homicidium secutum. Secus verò si influxerint ad reddendum animosiorem homicidam, vel ad incutiendum majorem terrorem occiso. Ut dici solet de comitante homicidam, qui sua præsentia animosiorem illum reddit, & magis aggressum deterret. Sic ex Ugolin. Filliuc. Suar. tradit Bonac. *l. c.*

16 5. Irregularitatem incurrunt, qui voluntariè non impediunt homicidium, vel mutilationem, quam tenentur ex Justitia, vel Officio impedire. Sic sunt etiam, qui conducti ex stipendio alterum defendere; voluntariè non defendunt: ratio est, quia censentur causa moralis illius homicidii, vel mutilationis, ac alium privant jure sibi quæsito, & necessario ad defensionem. Sic communis sententia cum Navar. Henriq. Rodriq. Suar. Avil. Tolet. Filliuc. Reginald. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 15. §. 7. n. 2.* & Bonac. *de Irregul. qu. 4. pun. 8. n. 37.* Requiritur tamen necessariò ad hanc Irregularitatem incurrendam, ut omissio ista obligationis suæ sit directè voluntaria, hoc est, quòd prævisa fuerit mors, vel mutilatio, aut periculum illarum ab omittente: non enim quodlibet voluntarium, aut quælibet inadvertentia culpabilis in hoc est sufficiens ad irregularitatem istam; nam sicuti omissio indirectè volita dicitur per accidens, & non per se; sic etiam mors, vel mutilatio ex ea sequentes erunt indirectæ, & per accidens, sed per incuriam, & inadvertentiam. Sic *ex cap. Quæsitum, de Pœnit. & Remiss.* docent Cardinalis, Suarez *de cens. disp. 45. sect. 4. nu. 8.* Bonacina *l. c.* & Castropal. *l. c. nu. 3.*

17 Irregularis tamen non erit, qui involuntariè non impediit, quamvis teneretur ex Officio impedire; & ratio est, quia Irregularitas ex delicto non incurritur, ubi culpa non adest, nec voluntatis consensus. Nec insuper Irregularis erit, qui ex Charitate tantum impedire tenebatur, nec impedivit; nam licèt peccet contra Charitatem, non tamen peccat peccato homicidii, & injustitiæ. Sic *ex cap. si quatuor homines. 23. quæst. 8.* docent Navarrus, Molina, Suarez, Filliuccius, Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregularit. quæst. 4. punct. 8. numer. 37.* & Castropalaus *de cens. disput. 6. punct. 15. §. 7. numer. 5.*

18 Ex dictis sequitur 1. hac Irregularitate ligari Principem voluntariè non impedientem neces, quæ in suo dominio fiunt. Judicem voluntariè non impedientem injustam sententiam contra vitam innocentis prolatam. Medicum voluntariè non curantem eum juxta regulas artis suæ, à quo pretio conductus fuit in sua infirmitate. Custodem voluntariè non adhibentem suam custodiam in custodiendis animalibus, ne alicui mortem afferant, secuta morte ex tali voluntaria omissione: & ratio est, quia hi omnes tenentur ex Officio, & Justitia hæc damna impedire. Controversia est de Domino non impediente homicidium, vel mutilationem à famulo patrandam; & de Patre non impediente filium. Sed dicendum puto: tunc Dominum, vel Patrem hanc irregularitatem incurrere, quando famulus, vel filius homicidium, aut mutilationem commissurus est intuitu Domini, vel Patris; tunc enim ex Justitia tenetur uterque impedire, adeoque si non impedit voluntariè, irregularis fit; secus verò in aliis casibus: cum nec Pater teneatur ex justitia impedire damna, quæ filius infert extraneis absque suo intuitu; nec Dominus damna famuli. Sic ex Molina, Reginaldo, Filliuccio, Toleto docet Bonacina *de irregul. quæst. 4. punct. 8. numer. 40.*

19 Sequitur 2. si Titius rixam habeat cum Cajo, & supervenientibus consanguineis, & amicis Titii, velint ipsi Cajum occidere, vel mutilare, absque eo quòd Titius illos impediat pro viribus, quantum potest, ac demonstret, sibi non fore gratam talem occisionem, vel mutilationem; utique Titius irregularis erit: eo quia consensisse censetur in homicidium illud; & reputatur causa impulsiva, & motiva illius: ut colligitur *ex Capit. Petrus, de Homicid. & ex Capit.*

Quia præsulatus. 1. *qu.* 4. Quòd si absente Titio ejus Consanguinei inter se tractaverint de occidendo Cajo ob injuriam Titio illatam; & si conscius factus fuerit Titius intentionis suorum consanguineorum, nec impedivit homicidium Caji; non ideo irregularis erit, quia merè negativè se habuit non impediendo, ad quod ex Charitate tantum tenebatur: ut ex Avila tradit Castropalaus *de cens. disput. 6. punct. 15. §. 7. numer.* 4. Secus tamen dicendum de eo, qui fœminæ ab eodem gravidæ sciscitanti, an deberet abortum procurare? nihil responderet avertendo eam à tali delicto: secuto siquidem effectu abortus fœtus animati, vel saltem sub dubio animati irregularis foret: eo quia taciturnitas illa non solum approbat pravam determinationem fœminæ prægnantis, sed etiam illam animosiorem reddit ad facinus exequendum. Sic Rodriq. Avil. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c.*

20 Sequitur 3. non esse irregularem eum, qui consuluit volenti defendere invasum ex Charitate, ne defenderet; si invasus occidatur: ratio est, quia peccatum consulentis est ejusdem rationis cum peccato accipientis consilium; ergo si hic omittendo defensionem illam peccaret peccato contra Charitatem, nec irregularis foret; sic etiam consulens: ut ex Ugolino, Sayro, Majolo, Henriquez adnotat Bonacina *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 8. *nu.* 39. Secus verò dicendum, si per violentiam, fraudem, aut injuriam retardaret volentem defendere ex Charitate, nam in tali casu ob injuriam factam volenti defendere homicidium secutum rectè imputatur retardanti, adeoque irregularis evadit. Sic ex Avila docet Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 15. §. 7. *nu.* 5.

21 Petes 1. an non impediens homicidium, cum teneatur ex justitia, irregularitatem contrahat ex homicidio voluntario, an casuali? Resp. dignoscendam esse intentionem, ex qua motus est ad non impediendum: nam si non impedivit ex odio in personam occisam, & ex directa intentione, ut occideretur; irregularis extra controversiam erit ex homicidio voluntario, & directè volito; directè siquidem intendit homicidium per illam voluntariam omissionem. Si verò non impedivit ex odio, sed ex quadam negligentia graviter culpabili, vel ex timore, & respectu humano; irregularis erit ex homicidio casuali: quia præter intentionem ejus homicidium accidit, nec ex sua omissione illud intendebat. Sic Suarez *de cens. disp.* 45. *sect.* 4. *num.* 9. Filliuccius *tract.* 20. *cap.* 4. *qu.* 10. *nu.* 130. Bonacina *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 8. *nu.* 41. & Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 15. §. 7. *num.* 6. Advertunt hi Doctores cum aliis à Castropalao relatis *l. c. nu.* 7. posse Episcopum dispensare in hac Irregularitate casuali ex homicidio, vel mutilatione occulta proveniente juxta facultatem Episcopis factam à Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. ubi solum excipit homicidium voluntarium.

22 Petes 2. an ratum habens homicidium in sui gratiam factum irregularitatem incurrat? Resp. quamvis Navar. Molin. & alii relati à Bonac. *l. c.* putarint, irregularem esse: eo quia ratihabitio æquiparatur Mandato; ergo si per mandatum incurritur Irregularitas, etiam per ratihabitionem: rettotrahitur siquidem ratihabitio ad tempus præteritum, & Mandato comparatur *ex cap. cum quis, de sent. excom. in* 6. Nihilominus probabilior, & communior sententia docet, non esse Irregularem: ratio est, quia non exprimitur in Jure Irregularitas ista; nec semper ratihabitio æquiparatur Mandato tam quoad culpam, quàm quoad pœnam; & licèt plerumque mandato æquiparetur quoad culpam, non semper tamen illi æquiparatur quoad pœnam, nisi id fuerit à Jure expressum; uti exprimitur excommunicatio Canonis in ratam habentem occisionem Clerici suo nomine factam, ut constat *ex præcit. cap.* nec facienda est extensio in Odiosis ex uno casu ad alium. Sic Suar. Henriq. Covar. Sayr. Avila, Coninch, Ugolin. Filliuc. Tolet. quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 8. *n.* 42. & Castropalaus *de cens. disp.* 6. *pun.* 15. §. 7. *nu.* 7.

23 Dispensatio Irregularitatis homicidii voluntarii ad summum Pontificem spectat, nec in hoc data est facultas Episcopis, etiamsi delictum occultum fuerit, ut patet ex Tridentino illud excipiente *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* Et quamvis nonnulli Doctores eodem modo discurrant de mutilatione voluntaria, etiam occulta; nihilominus superiùs diximus, non extendi exceptionem factam à Tridentino homicidii voluntarii ad mutilationem voluntariam, ab eo non expressam: ut habet communis sententia cum Suar. Toleto, Sà, Rodriq. Molin. Avil. Laym. Filliuc. Garz. relatis à Bonac. *de Irregul. qu.* 4. *pun. ult. nu.* 11. & à Castropalao *de cens. disp.* 6. *pun.* 15. §. 3. *nu.* 3.

CAPUT XV.

De Irregularitate ex homicidio, vel Mutilatione Casuali.

1 *Homicidium, & Mutilatio possunt esse simpliciter, & omnino Casualia; & possunt esse secundum quid Casualia.*
2 *Homicidium; & Mutilatio omnino casualia non inducunt Irregularitatem.*
3 *Si verò fuerint nec omnino, nec simpliciter Casualia eam inducunt.*
4 *An dans operam rei licitæ, & honestæ fiat irregularis, si ex eo opere sequatur homicidium, aut Mutilatio?*
5 *An dans operam rei illicitæ fiat irregularis, si ex eo opere sequatur homicidium, aut mutilatio?*
6 *Quid dicendum de Medicis ordinantibus infirmis medicamina, itaut timeatur ab ipsis secutura mors? Quid de Aromatariis, & Ministrantibus infirmis?*
7 *Adulter, qui occasionem præbuit, ut adultera occideretur; est irregularis, si mortis periculum prævidens diligentiam non adhibuit ad præcavendum.*
8 *Est irregularis projiciens lapidem, aut emittens sagittam, vel sclopum explodens, ad occidendum Titium, qui ictum declinans fecit, ut occideretur Cajus; si nulla diligentia adhibita fuit ab occisore ad præcavendum Cajum; quamvis Titius irregularis non sit.*
9 *Irregulares fiunt, qui sine debita diligentia infantulos in proprio lectulo retinentes eos interimunt interdormiendum.*
10 *Quid dicendum de Magistro immoderate verberante discipulum? Et de Patre excedente modum in castigandis filiis? Ac de Ministro Justitiæ reum verberante ex mandato Judicis?*
11 *Perterrefacientes aliquem ex joco, si perterrefactus se præcipitet, & moriatur, aut mutilus fiat; incurrit Irregularitatem.*
12 *Irregularis est, qui cum dolo, & absque bona fide consuluit alteri transire per locum, ubi sciebat, adesse ejus inimicum, qui eum occideret; si sequatur occisio.*
13 *An mandans incurrat Irregularitatem, si mandatarius occasione mandati accepti occidatur?*
14 *An Irregularis fiat, qui leve vulnus inflixit, sed ex intemperantia ejus, aut incuria Medicorum, aut ex febri superveniente mortuus est?*

HOMICIDIUM, & Mutilatio possunt esse omnino, & simpliciter Casualia; & possunt esse non simpliciter & omnino Casualia. Illa dicenda sunt omnino, & simpliciter Casualia, quæ nec directè, nec indirectè volita sunt in se, nec in causa. Illa verò dicenda erunt nec omnino, nec simpliciter Casualia, quæ licèt directè non sint volita in se, indirectè tamen sunt volita in causa. Sic ebrius occidens, vel mutilans in ebrietate, absque eo quòd ullatenus præviderit, se occisurum, aut mutilaturum in sua ebrietate; dicitur committere homicidium, vel mutilationem omnino, & simpliciter casualia. Si verò ea præviderit ante ebrietatem, nec debitam diligentiam adhibuit ad præcavendum; dicitur homicidium, vel mutilationem committere non omnino, nec simpliciter Casualia: eo quia licèt directè non sint in se volita, sunt tamen indirectè volita in causa. 1

Jam verò fatentur Doctores omnes: homicidium, aut mutilationem omnino, & simpliciter Casualia non inducere Irregularitatem: ratio est, quia Irregularitas ista homicidii, vel mutilationis imposita est in pœnam delicti, quod peccaminosum est, & voluntarium; sed homicidium, vel mutilatio omnino Casualia nec peccaminosa sunt, nec voluntaria; ergo nequeunt pœnam Irregularitatis inducere, quæ causatur ex culpa. Sic *ex cap. Lator, & cap. dilectus, de homicid.* docent Suar. qui testatur esse communem, Salonius, Molin. Avil. Henriq. Valen. Filliuc. quos refert, & sequit. Bonac. *de irregul. q.* 4. *punct.* 7. *num.* 2. Hinc fit: quòd homicidium, vel Mutilatio facta à carente usu rationis, & incapace doli 2

non

non inducit irregularitatem. Secus verò facta à puero habente rationis usum, & doli capacem, cum jam habeat voluntarium sufficiens ad peccandum; imò incurret excommunicationem Canonis, si ab eo occisus, vel mutilatus fuerit Clericus: ut adnotat Sanchez *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 8. In dubio tamen an habuerit usum rationis, præsumendus est habere, si fuerit septennio major; secus verò si septennium non attigerit juxta communiorem sententiam. Quòd si certò constet, non habere usum rationis, etiam si fuerit septennio major; non incurret irregularitatem: ut ex Avila, Molina, & aliis tradit Bonacina *l. c. num.* 5. Fit etiam: non inducere irregularitatem homicidia, vel mutilationes commissa à dormientibus, amentibus, furiosis, sicuti etiam ebriis; qui nec perfectam voluntatem tunc habent, nec ea præviderunt in causa: sunt enim omnino casualia, & involuntaria, ut habent passim Doctores.

3 Homicidium verò, & mutilatio nec omnino, nec simpliciter casualia irregularitatem inducunt; cum sint sufficienter voluntaria implicitè in causa. Sed quæritur 1. inter Doctores: an ad hanc irregularitatem contrahendam, pro qua certum est per ipsos, requiri culpam; sufficiat sola culpa venialis, an necessariò requiratur culpa mortalis? Dicendum tamen, necessariò requiri culpam mortaliter peccaminosam: ratio est, quia cum ista irregularitas sit in pœnam delicti, & est pœna talis, quæ maximis bonis privat; ideo ut proportionetur culpæ, debet illam necessariò supponere gravem, & mortalem; adeoque non sufficere levem, & venialem. Sic *ex cap. Quæsitum, de Pœnit. & Remiss. & ex capit. Lator, de homicid.* docent Navarrus, Sotus, Navarra, Valentia, Henriquez, Avila, Sayrus, Suarez, Salonius, Filliuccius, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregular. quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 27. & Castropalaus *de Cens. disput.* 6. *punct.* 15. §. 4. *numer.* 1.

4 Quæritur 2. an dans operam rei licitæ, & honestæ fiat irregularis, si ex eo opere sequatur homicidium, aut mutilatio? Resp. certum esse, nullam irregularitatem incurrere, si nullam prævidit occasionem homicidii secuturi, aut mutilationis: accideret siquidem omnino, & simpliciter casualiter, adeoque homicidium secutum nullatenus voluntarium, ac culpabile esset etiam in causa. Si verò prævidit, & nullam diligentiam adhibuit ad præcavendum, itaut culpam latam in præcavendo commiserit; irregularis erit secuto homicidio, vel mutilatione: eo quia fuit graviter negligens in præcavendo, & indirectè fuit ipsi voluntarium homicidium illud, vel mutilatio. Sic *ex cap. Joannes, cap. ultim. de Homicid. cap. Præsbyterum, & cap. ult. de homicid. in* 6. docent præcitati Doctores, relati à Castrop. *de Cens. disp.* 6. *pun.* 15. §. 4. *num.* 1. *&* 2.

5 Quæritur 3. an dans operam rei illicitæ incurrat Irregularitatem, si ex eo opere mors sequatur, vel mutilatio alicujus? Resp. 1. si opus illud illicitum non sit ex se periculosum, & exercens illud nullatenus prævidit damnum secuturum, aut si prævidit debitam adhibuit diligentiam; nullam incurret irregularitatem secuto effectu: ratio est, quia homicidium secutum est omnino involuntarium, nec peccaminosum; esto sequatur casualiter, & per accidens ex opere illicito, & peccaminoso. Et quidem quòd non sit voluntarium in se, nec directè volitum; supponitur: quòd autem non sit voluntarium, nec volitum in causa; probatur ex eo, quòd opus illud quamvis illicitum non est ex se periculosum, & inductivum mortis, aut mutilationis. Quòd denique non sit voluntarium ratione alicujus negligentiæ gravis commissæ in adhibendo debitam diligentiam ad præcavendum, jam supponimus, adhibitam fuisse; ergo constat, talem actionem non habere, nec continere in se malitiam homicidii, vel mutilationis voluntariæ, & injustæ; adeoque non posse irregularitatem inducere. Sic Castropalaus *lib.* 2. *de Leg. Pœnal. cap.* 14. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 15. *nu.* 1. Suarez *de Cens. disp.* 45. *sect.* 6. *num.* 9. Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *punct.* 15. §. 4. *num.* 5. referens *numer.* 4. Covarruviam, Sotum, Cordubam, Navarrum, Navarram, Valentiam, Sayrum, Avilam; sic etiam Bonacina *de Irregular. quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 8. qui testatur, esse communem sententiam.

Resp. 2. si opus illicitum, quod exercetur, sit ex se periculosum, itaut rarò exerceri soleat absque mortis periculo, vel mutilationis, etiam si ab exercente illud debita adhibeatur diligentia ad præcavendum homicidium, vel mutilationem; secuto effectu irregularis erit exercens: ratio est, quia exercens opus ex se periculosum voluntariè censetur amplecti periculum illud, adeoque effectus inde sequens erit ipsi voluntarius: nec videtur sufficiens ad excusandum, diligentiam adhibere, ne sequatur mors; quando datur opera rei illicitæ ex se periculosæ, & ex qua ut plurimùm sequi soleat mors. Sic *ex Capit. Tua nos, de homicid.* docent Suarez, Sayrus, Avila, Molina, Ugolinus, Navarrus, Toletus relati à Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *pun.* 7. *num.* 9. qui licèt videatur contrarius, nihilominus huic sententiæ adhæret *l. c. versic. Secunda limitatio est*; sic etiam Castropalaus alios referens *de Cens. disp.* 6. *pun.* 15. §. 4. *numer.* 5. Secus verò dicendum, putat Bonacina *l. c.* si exerceatur opus illicitum, periculosum quidem, sed ex quo rarò sequi soleat mors, aut mutilatio; tunc si exercens illud debitam adhibeat diligentiam, itaut ex omissione illius non contrahat gravem culpam; irregularis non erit, si mors inde sequatur, aut mutilatio: ratio est, quia nec sunt volitæ in se, nec in causa, ex qua, ut supponimus, rarò sequi soleant. Hinc fit, Clericum vacantem torneamentis, venationi aprorum, vel ursorum, si debitam adhibuit deligentiam in præcavendo homicidium, vel mutilationem; non esse irregularem, si deinde mors, aut mutilatio sequatur: non sunt enim actiones adeo periculosæ, ut frequenter ex ipsis mors sequatur, aut mutilatio; aliàs æquè deberent esse prohibitæ laicis, ac sunt prohibitæ Clericis; ac tam Clerici, quam Laici effectu secuto deberent esse irregulares, quod denegant Covarruvias, Suarez, Sayrus, Avila, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *pun.* 15. §. 4. *num.* 7. Excipiuntur duo casus: 1. est *in cap. ult. de homicid. in* 6. ubi irregularitate afficitur ille, qui mandavit percussionem Clerici, cum expressa impositione mandatario facta, ne illum lethaliter vulneraret; secuta tamen morte, vel mutilatione à mandatario facta irregularis declaratur ob periculosam actionem mandatam, quamvis diligentia adhibita fuerit: ut ex Suarez, & aliis Doctoribus adnotat Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 9. *versic. Primus Casus*. 2. Casus est *in Cap. Tua nos, de homicid. & in cap. Sententiam. Ne Cleric. vel Monach.* ubi irregularis declaratus est Monachus, qui apostemam in gutture mulieris aperuit, quæ mortua est, quamvis omnem diligentiam in suo Officio Chirurgiæ adhibuerit ad evitandam mortem, vel mutilationem; prohibetur siquidem Clericis in Sacris constitutis, & Monachis officium Chirurgiæ per incisionem, aut adustionem exercere, cum valde ipsos dedeceat propter mortis periculum huic Officio annexum. Duo ergo requiruntur ad hanc irregularitatem incurrendam à Clericis in Sacris, & à Religiosis, ut mors, vel mutilatio sequatur ex Officio Chirurgiæ ab ipsis adhibito per incisionem, vel adustionem, non verò alio modo; & quòd non habeatur urgens necessitas infirmi; ac alius sit, qui tale officium exercere valeat. Sic ex Avila, Molina, Layman, & aliis tradit Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *pun.* 15. §. 4. *num.* 8.

Ex dictis hucusque resolvuntur nonnulli Casus, in quibus irregularitas contrahitur. Et 1. Irregulares sunt medici ordinantes infirmis medicamina non juxta præscripta artis suæ, itaut timeatur ab ipsis secutura mors. Idem dicendum de Aromatariis non conficientibus medicamina juxta præscriptum medici, & timeant mortem secuturam; aut si medicamina conficiant ex rebus corruptis, & cum timore probabili, quòd mors sequatur. Eodem modo dicendum de ministrantibus infirmis cibos, & pocula contra præscriptum medicorum, & saltem dubium habeant, ne ipsis mors notabiliter acceleretur. Hi omnes secuta morte irregulares sunt, quia actionibus suis peccaminosis cooperantur ad mortem, de qua saltem dubium habent, & omnes dant causam periculosam homicidii. Sic Navarrus, Sayrus, Avila, Henriquez, Ugolinus, Molina, Suarez, Filliuccius, Villadiego, Covarruvias, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 7. *numer.* 11. *&* 12. & Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *punct.* 15. §. 5. *num.* 6. Adnotandum tamen: non incurrere irregularitatem eum, qui bona fide aliquid tradidit infirmo, quod à Medico vetitum non erat; aut illud tradidit ex præscripto Medici, quamvis postea ex eo mors infirmi secuta sit, Sicuti irregu-

regularis non erit, qui mutat, aut revolvit infirmum eo animo, ut commodiùs quiescat, vel cibum sumat, etiamsi mors parùm acceleretur, nam parum pro nihilo reputatur, & infirmus non tenetur tantum incommodum subire ob præcavendam eam levem accelerationem; nec in hoc injiciendi sunt scrupuli: ut ex Suarez, Avila, Sayro, Henriquez adnotant Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*.

7 2. Irregularis erit adulter, qui occasionem præbuit, ut adultera occideretur à suo marito; quando mortis periculum prævidens non adhibuit debitam diligentiam ad mortem præcavendam; secuta siquidem morte adulteræ irregularis adulter evadit: & ratio est, quia est causa indirecta mortis illius, dum prævidens periculum eam periculo exponit. Sic Navarrus *in Summ. cap.* 27. *num.* 238. referens, sic decisum fuisse à S. Pio V. *in Sacra Pœnitentiaria*, Covarruvias, Guttierrez, Sayrus, Suarez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *punct.* 15. §. 5. *num.* 1. Secus tamen esset, si commisso jam adulterio illud mulier detexit, ob quod à suo Viro occisa fuit; non enim ob hoc, irregularis fieret adulter: cum non videatur mors adulteræ imputanda adultero; cum sit in causa tantùm remota illius, ut sunt causa remota homicidii ferrarii conficientes gladios, aut sclopos, & magistri conficientes cartas lusorias, ex ludo quarum aliqui interdum occiduntur, quos communis sententia ab irregularitate liberat: sic ex Filliuccio, & aliis docet Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 25. Similiter ab irregularitate liberant eum, qui bona fide detexit adulterium cujusdam uxoratæ, sed unus ex adstantibus adulterium illud detulit ad virum ejus, qui eam occidit: non videtur siquidem imputari, posse homicidium secutum primo manifestanti illud adulterium, cum non appareat per se periculosa manifestatio facta à primo. Secus dicerem de secundo manifestante, cum ex se periculosa sit manifestatio adulterii facta viro adulteræ, ex ea namque ut plurimum sequitur mors.

Irregularis quoque erit adulter, si prævidens periculum occidendi virum adulteræ debitam diligentiam non adhibuit ad præcavendum illud: quapropter si adulter aggressus à viro illum occidat in defensionem sui, vel adulteræ; irregularis erit: ratio est, quia injustè adulter exposuit se periculo interficiendi virum illum: & quamvis interfecerit ob defensionem, in causa tamen voluntaria fuit, & iniqua. Sicuti irregularis esset ille, qui injustè aliquem contumeliis afficeret eo animo, ut illum provocaret ad digladiandum, & sic eum occideret; nam secuto effectu irregularis esset ob rationem supradictam. Sic tradunt Navarrus, Guttierrez, Molina, Suarez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *pun.* 15. §. 5. *num.* 1. *in fin.* quamvis oppositum sentiant Sotus, Lessius, Henriquez, Avila ab eodem Castropalao relati.

8 3. Irregularis erit, qui lapidem projecit, aut sagittam emisit, aut sclopum explosit ad occidendum Titium, qui ictum declinans occidit Cajum, ad quem præcavendum nullam diligentiam adhibuit occisor: ratio est, quia actionem ex se periculosam exercuit absque debita diligentia. Non fiet tamen Irregularis Titius declinans ictum, cum jure suo utatur ad se defendendum. Sic ex Molina, Ugolino, Sayro, Reginaldo, & aliis docet Bonac. *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 19. Idem dicendum, si ictus emissus fuit ad occidendum Titium, sed occisus fuit Cajus ex errore putatus Titius: nam ictus ille ex se lethalis directus fuit ad hominem, adeoque quicumque fuerit homo occisus; dat sufficientem causam ad irregularitatem ex homicidio voluntario: ut sustinet Suarez *disp.* 45. *de Cens. sect.* 6. *num.* 18. & Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *pun.* 15. §. 5. *num.* 4. Non sic tamen dicendum: si ictus directus fuerit ad occidendam feram, & debita diligentia apposita fuerit ad præcavendos homines, quamvis ex casu fortuito, & inopinato occisus fuerit homo: nam occisio illa neque directè, neque indirectè voluntaria censeri potest: ut ex Covarruvia, & Suarez docet Castropalaus *l. c.* Idem dicendum putat Bonacina *l. c.* de dirigente sclopum ad occidendum Titium, & diligentiam adhibuit ad non occidendum alium hominem, sed ex casu fortuito, & inopinato Cajum occidit; videtur enim omnino casualis occisio Caji, quamvis ex actione illicita procederet. Refert pro hac sua sententia Bonacina citatus Suarez, Filliuccium, Sayrum, Molinam contra Ugolinum: quæ quidem sententia sua probabilitate non caret, quamvis probabiliorem reputem oppositam: quia jam animum paratum habet ad contrahendam irregularitatem ex directa occisione Titii, quam primariò intendit, esto erret, & per actionem ex se periculosam, illicitam, & injustam alium occidat.

4. Irregularis est, qui non adhibita diligentia requisita, & necessaria cautione ad retinendum infantulos in proprio lectulo, aliquem ex ipsis inter dormiendum interimit: cum voluntariè censeatur dare operam rei illi prohibitæ, ac ex se periculosæ absque præscripta diligentia, & cautione: ut docent Ugolinus, Suarez, Navarrus, Filliuccius, Reginaldus, & alii, quos refert. & sequitur Bonac. *de Irregul. quæst.* 4. *pun.* 7. *num.* 18. Idem dicendum de eo, qui reficiens domus suæ tectum tegulam in via projicit, non monitis priùs transeuntibus, nec apposito signo communi ad id dignoscendum: ratio est; quia in opere ex se periculoso non adhibuit sufficientem diligentiam ad præcavendum. Sic *ex cap. Ex litteris, & ex cap. Lator, de homicid.* docent Molina, Sayrus, Ugolinus, Henriquez, Navarrus, Reginaldus, & passim Doctores relati à Bonacina *l. c. nu.* 20. Extenditur hæc doctrina ad pugnantes inter se lapidibus, pilis niveis glacie confectis, aut ex alia materia, sive pomis, aut aliis fructibus duris, ut consuevit in bacchanalibus, aut alio tempore; aut si gladiatoriam exerceant ensibus, quamvis non acutis, aut hastis ligneis. Si enim debitam diligentiam non adhibeant ad præcavendam mutilationem, & contingat, oculum erui alteri; irregularis evadit eruens, & à fortiori si occidit. Sic Ugolinus *cap.* 22. *num.* 5. & Bonac. *l. c. num.* 21. 9

5. Irregularis erit magister discipulum verberans, si in verberando modum excesserit, nec debitam diligentiam adhibuit ad præcavendam mortem, vel mutilationem: ut si calcem in ventrem discipuli emitteret, aut fuste oculum ei erueret, quapropter moriatur discipulus, aut cœcus evadat: ut statuitur *in cap. Presbyterum, & capit. Ad audientiam, de homicid.* & docent passim Doctores penes Bonacinam *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 7. *num.* 14. Idem dicendum de Patre excedente modum in castigandis filiis; si inde mors, aut mutilatio sequatur. Idem de Ministro Justitiæ, qui ex mandato Judicis reum verberare debet juxta præscriptum Legum, quæ levem imponunt verberationem; ipse verò modum excedens fecit, ut verberatus moreretur; irregularis siquidem erit ex homicidio; quamvis irregularis non erit Judex, qui juxta Leges verbera præscripsit. Eodem modo irregularis erit, qui absque debita cautione percussit mulierem prægnantem, si ex tali percussione sequatur abortus fœtus animati; aut si cum ea saltus, & choreas immoderatè duxerit; itaut ex immoderatione illa secutus sit abortus fœtus animati; secus verò si saltatio moderata fuerit: ut statuitur *in cap. Sicut ex litterarum, de homicid.* Denique copulam habens cum muliere gravida non præcavens, ne fœtus animatus damnum patiatur, secuto abortu irregularis erit. Sic Suarez, Filliuccius, Ugolinus, Majolus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *l. c. num.* 22. Quam doctrinam extendunt Sayrus, Henriquez, & alii passim apud eumdem Bonacinam ad terrefacientem ex joco mulierem, quam esse gravidam sciebat; si ex terrore illo abortus fœtus animati secutus sit. 10

6. Irregularis erit perterrefaciens aliquem ex joco, si perterrefactus se præcipitet, & moriatur, aut mutiletur; nisi tamen perterrefaciens fuerit puer, ignorans inde mortem secuturam, aut aliud grave damnum alteri puero perterrefacto: eodem modo dicendum, si perterrefactio fuerit ex consuetis, ex quibus similia damna sequi non soleant: nam si tunc sequuntur, omnino casualiter contingunt: ut ex Navarro, Molina, Sayro, & aliis docet Bonacina *de Irregular. quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 26. 11

7. Irregularitatem incurrit, qui cum dolo, & absque bona fide alteri consuluit transire per locum aliquem, ubi sciebat, adesse ejus inimicum parantem insidias, ut occideret: secuto siquidem homicidio irregularis evadit. Sicuti irregularis evadit suadens alteri transitum per flumen periculosum cognitum ut tale: nam irregularis non esset, si bona fide putaret, non esse revera periculosum, & transactum esse fluminis impetum. Sic Ugolinus, Majolus, Sayrus, quos refert, & sequitur 12

Bona-

Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 17. *in fin.* Eamdem irregularitatem incurrunt, qui detegunt Judici, in tali loco extare exules, qui missis Ministris Justitiæ eos apprehendit, & morti adjudicavit. Secus tamen esset: si quis solùm detegeret, in tali loco adesse exules, quo audito Petrus arripit occasionem id detegendi Judici, & Judex apprehendit, & morti tradit: tunc primus detegens valde remotè se habet ad mortem illorum; non sic verò Petrus id Judici detegens. Insuper qui detegunt injurias alicui, contra quem illatæ fuerunt: qui ea occasione injuriantem occidit: si enim detegentes hoc præviderunt, nec debitam diligentiam adhibuere ad præcavendum injuriantem; irregulares fiunt secuta morte: quia reputantur causa illius voluntaria, maximè quia ex talibus narrationibus injuriarum ut plurimum sequi soleat mors. Sic ex Ugolino, Suarez, & aliis docet Bonac. *l. c. num.* 25.

13 Dubitatur hìc: an mandans incurrat irregularitatem ex homicidio voluntario, si mandatarius occasione mandati accepti occidatur? Et quidem indubitatum est, non incurrere irregularitatem ex homicidio voluntario, si semel mandans eam intentionem non habuit, ut mandatarius occideretur, putabat enim absque suo periculo mandatum executurum. Dubium ergo versatur circa irregularitatem ex homicidio casuali contrahendam, casu quo suspicaretur mandans, gravi periculo vitæ se exponere mandatarium. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 16. *nu.* 1. Vasquez 1. 2. *disput.* 100. *num.* 45. Gaspar Hurtadus *disp.* 2. *de Irregul. diffic.* 6. *num.* 22. & alii dixerunt, non esse irregularem: ratio est, quia mandatum non dirigitur ad mortem mandatarii, nec semper mandatarii occiduntur; ergo si mors mandatarii sequitur, omnino casualis erit respectu mandantis. Verùm communis sententia docet, irregularem esse: eo quia opus ex se illicitum, & periculosum mandat, ipsa experientia teste; ergo si debitæ diligentiæ non adhibitæ fuere ad præcavendum mandatarium; irregularis erit mandans, non quia formaliter, & directè intendat ejus mortem in se, sed in causa, nempe in mandato, quod est difficilis, & periculosæ executionis. Quæ dicta sunt de mandante extenduntur ad consulentem. Sic communis sententia cum Navarro, Covarruvia, Sayro, Ugolino, Suarez, Filliuccio, Molina, Avila, Reginaldo, Coninch, & aliis, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 17. & Castropalaus *de Cens. disp.* 6. *punct.* 15. §. 2. *num.* 5. Hinc fit: Consulentem alteri, ut absque justa causa se exponat periculo mortis, secuta morte consulti irregularem esse.

14 Dubitatur insuper: an irregularis fiat, qui leve vulnus inflixit, nec ex se lethale; sed ex intemperantia vulnerati, vel ex incuria medicorum, aut ex febri superveniente mortuus est vulneratus; an inquam vulnerans irregularis evadit ob talem mortem secutam? Affirmativam sententiam sustinent Div. Antoninus, Navarrus, Henriquez, Guttierrez, Molina, Avila, Layman, relati à Castropalao *de Cens. disp.* 6. *punct.* 15. §. 5. *num.* 5. eo quia mors ex illo vulnere secuta est, tamquam saltem ex causa partiali. Nihilominus probabilior est sententia negativa: ratio est, quia ad irregularitatem incurrendam non sufficit præbere qualemcumque mortis occasionem; sed requiritur, ut ea occasio proxima sit, ex qua mors sequitur: cum ergo intemperantiæ vulnerati, aut incuriæ medicorum mors adscribatur; dicendum erit, quòd leve vulnus inflictum sit causa remota mortis. Sic Sylvester, Cajetanus, Aragonius, Sotus, Lessius, Suarez, Salonius, Sayrus, Filliuccius, Reginaldus, Covarruvias, Coninch, Gaspar Hurtadus, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 16. & Castropalaus *de Cens. disput.* 6. *punct.* 15. §. 5. *numer.* 5. Si verò febris advenerit, aut ulcus in vulnere factum sit, judicio medicorum dignoscendum erit, an vulnus leve fuerit causa proxima istorum, & mortis secutæ: ut adnotant præcitati Doctores.

CAPUT XVI.

Quomodo immunis esse possit ab Irregularitate, qui alium occidit in defensionem sui, suorum bonorum, vel proximi?

1 *Attenta Clement. Si Furiosus, de Homicid. occidens injustum aggressorem cum moderamine inculpatæ tutelæ immunis est ab irregularitate.*
2 *Explicantur quatuor Conditiones necessariæ, ut licita sit defensio sui, & absque culpa.*
3 *Servato moderamine inculpatæ tutelæ nequit incurri irregularitas. Secus tamen si illud non servaretur cum notabili excessu culpabili.*
4 *An si aggressus injustè aggredientem occidat cum moderamine prædicto, sed ex odio, & intentione sumendi vindictam; fiat irregularis?*
5 *An si aggressus causam aggressori dederit aggrediendi ob injustitiam ei factam, etiam si cum moderamine inculpatæ tutelæ occidat; sit irregularis?*
6 *An aggressus, qui declinare potuit mortem injusti aggressoris arripiendo fugam, sed sibi ignominiosam, si eam non arripiat, sed occidat; fiat irregularis?*
7 *An qui defendere se posset ab injusto aggressore eum debilitando, aut mutilando, illum tamen occideret; fieret irregularis?*
8 *An qui injustè captus ab hostibus, ut occidatur; possit custodem domus, ubi detinetur, vel alium occidere sine irregularitate, si aliter liberari nequeat?*
9 *An qui injustè aggressus non potens se defendere ab injusto invasore, si arma alteri dederit ad se defendendum, & hic occidat; ambo fiant irregulares?*
10 *Non fit irregularis, qui servato moderamine inculpatæ tutelæ proprium honorem, vel res suas defendendo alterum occidit, aut mutilat.*
11 *Nec etiam irregularis fit defendens proximum innocentem cum moderamine inculpatæ tutelæ, si ejus injustum aggressorem occidat, aut mutilet.*
12 *In foro externo non præsumendum est, quòd qui alterum occidit, aut mutilavit; id fecerit in propriam defensionem servato moderamine, nisi id probaverit.*
13 *Licèt incurratur irregularitas ob excessum notabilem in defensione vitæ, honoris, & propriorum bonorum; non ideo dicenda erit ex homicidio, vel mutilatione voluntariis, sed Casualibus.*

ANTE *Clement. Si Furiosus, de Homicid.* dubium erat penes Doctores: an occisio injusti aggressoris cum moderamine inculpatæ tutelæ facta immunis esset ab irregularitate. Sed post prædictam Clementinam ablata est omnis dubitatio, & meritò: eo quia ad incurrendam irregularitatem ob homicidium privata authoritate factum requiritur culpa; si ergo nulla culpa committitur in occidendo injustum aggressorem ob defendendam vitam propriam, vel partem sui corporis cum moderamine inculpatæ tutelæ; æquum est, ut nulla irregularitatis pœna contrahatur. Sic Doctores ferè omnes. 1

Sed inquirendum est: quænam conditiones requirantur, ad hoc ut licita sit defensio sui, & absque culpa, ac dicatur fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, & consequenter absque nota irregularitatis. Quatuor enumerantur: & 1. conditio est, ut aggressor vim injustè inferat; nam si vim justè inferret, & occideretur; non esset immunis occisor ab irregularitate; ut si quis Ministros Justitiæ vim justè, & legitimè inferentes occideret: ratio est, quia tunc licitum est vim vi repellere, quando vis injustè infertur, non verò quando justè. 2. est, ut occisio fiat in ipso aggressionis actu, non verò ante, nec post: & ratio est, quia dum aggreditur infert vim, non verò ante aggressionem, nec post illam: & vis repellenda est dum infertur. 3. ut injustè aggressus probabiliter putet, se occidendum, vel mutilandum, aut grave vulnus accipiendum ab injusto aggressore: nam si leve damnum putet ab aggressore inferendum, & illum occidat; immunis non erit ab irregularitate. 4. ut adhibeatur illa cautio, & illud medium occidendi aggressorem, ut purè necessarium ad defensionem propriam, & sine quo haberi non posset propria defensio: nam si aliunde haberi posset defensio propria fugiendo, aut clamando, vel alio modo se defendendo absque occisione aggressoris; non dicere- 2

ceretur occisio illa facta cum moderamine inculpatæ tutelæ. Sic Ugolinus, Molina, Suarez, Reginaldus, Sayrus, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 4. punct. 6. num. 2.*

3 Constat igitur 1. ex dictis: quòd occidens injustum aggressorem servato moderamine inculpatæ tutelæ in defensionem propriæ vitæ irregularitatem non incurrit: ut patet *ex Textu expresso in Clement. Si Furiosus, de Homicid.* tum quia homicidium illud non reputatur fieri ex voluntate, sed ex necessitate; tum quia non est imputabile ad culpam, & consequenter nec ad pœnam irregularitatis. Secus tamen esset, si non servaretur moderamen inculpatæ tutelæ, excedendo videlicet illud notabiliter, & cum culpa gravi: ut si aggressus vitare potuisset injustum aggressorem fugiendo, aut solùm vulnerando, non verò occidendo; tunc enim irregularis fieret: eo quia sicuti ei imputaretur ad culpam occisio illa, sic etiam irregularitatis pœnam subire debebit, ut statuitur *in Clement. cit.* Quòd si excessus esset tantùm levis, & cum veniali culpa; irregularitatem non induceret: cum pœna tunc non proportionaretur culpæ, ut adnotat Suar. *de Cens. disp. 46. sect. 1. num. 9.*

4 Petes 1. an si aggressus injustum aggressorem occidat cum moderamine supradicto, sed ex odio, & intentione sumendi vindictam; tunc irregularis evadat? Resp. negativè: ratio est, quia intentio illa licèt prava sit, & mala, ac graviter peccaminosa; non est tamen sufficiens ad inducendam irregularitatem, nisi actio externa homicidii sit injusta, & illicita; si ergo justum, & licitum est, injustum aggressorem ob defensionem propriæ vitæ occidere cum prædicto moderamine; id etiam fieri poterit absque irregularitate, quæ ex facto externo injusto consurgit, non verò ex alio pravo affectu interno: ut evenit in obligatione restituendi non consurgente ex solo pravo affectu interno, sed ex facto externo injusto. Sic Molina, Navarra, Sayrus, Avila, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 4. pun. 6. num. 3.*

5 Petes 2. an si aggressus causam aggressori dederit aggrediendi ob injustitiam ipsi factam, vel quia contumeliis lacessivit, vel quia adulterium cum ejus uxore commisit, aut ejus filiam defloraverit; an inquam si aggressorem occidat, immunis sit ab irregularitate, etiamsi cum moderamine inculpatæ tutelæ occiderit? Resp. juxta superiùs dicta, si aggressus ex sua injusta actione prævidit aggressionem, & diligentiam non adhibuit ad evitandam illam, & periculum mortis aggressoris; secuta morte aggressoris ex aggressione illa irregularis evadit: ratio est, quia dicitur voluntaria in causa, nec habet locum moderamen inculpatæ tutelæ, si aggressio illa prævisa vitari potuerit, cum semper homicidium illud reputetur saltem in causa injustum, & voluntarium: ut ex communi sententia docent Castropalaus *de Cens. disp. 6. punct. 15. §. 8. nu. 2.* Navarrus, Div. Antoninus, Molina, Ugolinus, Coninch, Filliuccius, & alii penes Bonacinam *de Irregul. quæst. 4. punct. 6. num. 3.* & colligunt *ex Cap. Si viduam, dist. 50.* & ex Tridentino *sess. 14. capit. 7. de Reform.* Si verò aggressio prævisa non fuerit in occasione data, quamvis injusta, & illicita; tunc aggressus si aggressorem occidat cum moderamine inculpatæ tutelæ; irregularis non erit: eo quia aggressio est omnino casualis respectu aggressi; aliunde aggrediens injustè aggreditur, cum non possit propria authoritate occidere dantem illam occasionem injustam; ergo aggressus poterit cum moderamine inculpatæ tutelæ illum occidere ob defendendam vitam suam, cum jus non amiserit ad defendendam illam, & ad repellendam injustitiam. Sic Sylvester, Armilla, Tabiena, Soto, Henriquez, Mercado, Navarra, Avila, Gaspar Hurtadus, relati à Castrop. *de Cens. disp. 6. punct. 15. §. 8. num. 2.*

6 Petes 3. an aggressus, qui declinare potuit mortem injusti aggressoris arripiendo fugam, quæ tamen ipsi injuriosa foret; diceretur occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ, si eam non arripuit, sed occidit? Resp. certum esse; non teneri aggressum arripere fugam ob vitandam occisionem aggressoris, si fugiendo exponeret se probabili periculo vitæ suæ; non esset enim tunc fuga medium ad declinandam aggressionem, sed potiùs esset novum periculum vitæ subire. Controversia igitur est: quando fuga est medium tutum ad vitandam aggressionem, & mortem aggressoris; sed redundat in gravem ejus ignominiam, ut si Dux esset exercitus, aut miles; an inquam teneatur fugere cum tanto suo dedecore, & ignominia gravi: nam si levis esset, teneretur fugere ad cavendam irregularitatem. Covarruvias, Navarra, Suarez, Coninch, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 6. punct. 15. §. 8. nu. 5.* docuerunt, posse tunc se defendere defensione occisiva, absque incursu irregularitatis. Supponunt tamen prædicti Doctores, quòd aggressus sit persona, cui fuga magnam afferat ignominiam: nam si Clericus esset, aut Religiosus, aut vir ordinarius, cui fuga non esset ignominiæ saltem gravi; non posset se defendere defensione occisiva sine nota irregularitatis. Hanc sententiam sequor, quamvis suam probabilitatem habeat sententia docens, quòd irregularitatem incurrat, nisi fugiat, quando fuga secura est, etiam si magna sequeretur ignominia: eo quia *ex Clement. Si Furiosus, de Homicid.* constat, injustè aggressum posse se defendere defensione occisiva absque irregularitate, quando aliter non valet aggressionem declinare; ergo si valet declinare illam fuga secura, etiamsi ignominia sequatur; si defendendo se occidit invasorem, irregularis erit. Sic Glossa *in Clemen. cit.* Immola, Panormitanus, Sylvester, Navarrus, Majolus, Henriquez, Avila, Layman relati à Castropalao *l. c. num. 4.*

7 Petes 4. an qui defendere se posset ab injusto aggressore cum debilitando, aut mutilando, illum tamen occideret, irregularis fieret? Resp. affirmativè: ratio est, quia tunc occisio non esset necessaria ad justam defensionem, quæ salvari posset per debilitationem, aut mutilationem aggressoris; adeoque fieri nequit sine nota irregularitatis. Sic tradunt Sylvester, Henriquez, Suarez, Avila, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. punct. 15. §. 8. num. 5.* & colligunt ex Tridentino *sess. 14. cap. 7. de Reform.*

8 Petes 5. an qui injustè captus ab hostibus, ut occidatur; possit custodem Domus ubi detinetur, vel alium occidere absque irregularitate; si aliter à morte imminente, vel quam probabiliter timet, se liberare nequeat? Resp. affirmativè: & ratio est, quia vim vi repellit, & actus ille injustæ detentionis est inchoata aggressio: ut ex Ugolino, & aliis docet Bonacina *de Irregul. quæst. 4. pun. 6. num. 6.*

9 Petes 6. an qui injustè agressus non potens se defendere ab injusto invasore, si arma det alteri ad se defendendum, & hic eum defendat cum occisione invasoris; evadant ambo irregulares? Resp. neutrum irregularem esse: non aggressus, quia sicuti habet jus ad se justè defendendum per se, ita etiam per alium, illique arma ministrare in suam defensionem: non ille, qui aggressum defendit; quia ut dicemus, defendens cum moderamine inculpatæ tutelæ proximum injustè invasum irregularis non est. Sic Navarrus, Molina, Ugolinus, Sayrus, Suarez, Reginaldus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 4. pun. 6. num. 9.* Quòd si fortè accideret, alterum, cui arma tradita fuere, occidi ab injusto invasore; non ideo irregularis erit injustè aggressus ea tradens: eo quia omnino casualis esset respectu illius occisio secuta, ut ex Suarez adnotat citatus Bonacina.

10 Constat 2. ex supradictis: nec irregularem esse defendentem proprium honorem, vel res suas servato moderamine inculpatæ tutelæ. Et quamvis oppositum docuerint doctissimi Viri Panormitanus, Div. Antoninus, Sylvester, Navarrus, Henriquez, Guttier. Molina, Salon, Avila, Laym. relati à Castrop. *de Cens. disput. 6. punct. 15. §. 8. num. 6.* moti ex eo, quia committentes homicidium irregulares sunt, ut patet ex variis Textibus; & aliunde solùm excipiuntur *in Clement. Si Furiosus, de Homicid.* qui servato moderamine occidunt in defensionem propriæ vitæ, non verò rerum suarum, honoris, & bonorum temporalium. Nihilominus pace tantorum virorum deneganda non est sua probabilitas huic nostræ Sententiæ: ratio est, quia occidentes, vel mutilantes privata authoritate ideo irregulares evadunt, quia delictum culpabile committunt vel in se, vel in causa; sed qui occidunt, vel mutilant privata authoritate in defensionem proprii honoris, vel suorum bonorum servato moderamine, non committunt delictum culpabile, cum alia via non suppetat ad defendendum suum jus in honorem, & bona sua temporalia; ergo non subjacent irregularitati appositæ ob delictum à Jure Canonico. Hinc patet responsio ad fundamenta adversariorum: apposita siquidem est irregularitas committentibus

bus homicidium privata authoritate, sed cum delictum culpabile committunt, non verò si illud non committant. *Et Clem. Si Furiosus*, quamvis expressè excipiat defendentem propriam vitam, non inde sequitur expressè includere in irregularitate defendentem honorem suum, & sua bona temporalia; aliàs includeretur etiam in eadem irregularitate, qui servato moderamine defenderet se à mutilatione, aut vulnere, quod nemo dixit, quamvis non exprimatur *in Clementina citata*; includuntur ergo hæc in defensione vitæ, maximè quia honor, & bona temporalia sunt suo modo ad vitam necessaria. Supponimus autem hæc bona esse gravis momenti, cum damnata fuerit ab Innocentio XI. Propositio asserens: *Licitam esse occisionem furis pro conservatione unius aurei*. Idem dicendum de honore, cum non sufficiat calumnia *ex Damnatis*. Sic Covarruvias, Petrus, Navarra, Lessius, Suarez, Sayrus, Coninch, Filliuccius, Castro, Sotus, Gaspar Hurtadus, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Irregul. quæst. 4. punct. 6. num.* 10. & Castropalaus *de Cens. disp. 6. punct.* 15. *§.* 8. *num.* 7.

11 Constat denique ex supradictis: non incurrere irregularitatem defendentem proximum innocentem injustè invasum, si id faciat servato moderamine: ratio est, quia nullam committit culpam in eo homicidio, ergo nullam incurrere debet irregularitatis pœnam: si enim licitum est, cum vi repellere servato moderamine in propriam defensionem, etiam licitum erit in defensionem proximi innocentis. Favet paritas de occidente Clericum ob defensionem proximi innocentis servato hoc moderamine, qui ex communi Doctorum cum Innocentio *in Cap. Si verò de Sent. Excom.* non incurrit excommunicationem, ergo neque incurrere debet irregularitatem, cum neutra in casu adjecto incurri debet sine peccato. Hinc à fortiori deducitur: irregularem non esse ob homicidii, vel mutilationis delictum, quia servato prædicto moderamine Patria, bona Communia, Principem, aut aliam personam publicam, vel privatam, propriam Ecclesiam, Patrem, Uxorem, filium injustè aggressos defendit; nec alia via suppetat avertendi injustam aggressionem. Sic Navarra, Covarruvias, Lessius, Molina, Suarez, Reginaldus, Coninch, Sà, Filliuccius, Gaspar Hurtadus, quos referunt, & sequuntur Bonacina, *de Irregul. quæst. 4. punct. 6. num.* 11. & Castropalaus *de Cens. disp. 6. punct.* 15. *§.* 8. *num.* 9.

12 Adnotandum hìc 1. in foro externo non præsumendum esse, quòd qui alterum occidit, aut mutilavit; id fecerit in propriam defensionem servato moderamine; nisi positivè probaverit; habet siquidem præsumptionem contra se, sunt etenim delicta, quæ ex natura sua mala sunt, & in eis dolus præsumitur *ex Cap. 1. de Præsumpt.* Quapropter nequibit iste talis ad Ordines non susceptos promoveri, nec in susceptis ministrare; nisi per Judicem Ecclesiasticum declaratum fuerit, homicidium, vel mutilationem ex defensione cum moderamine inculpatæ tutelæ processisse: ut ex Declaratione Sacræ Congregationis Cardinalium tradit Suar. *de cens. disp. 46. sect. 1. nu. 7. versic. Secundo*; alioquin locum haberet scandalum. Secùs verò in foro conscientiæ standum erit judicio Docti, & Prudentis Viri, qui omnibus inspectis, & consideratis, si putaverit, cum moderamine inculpatæ tutelæ accidisse homicidium, aut mutilationem, & nullum sequi scandalum; non obligabitur occidens, vel mutilans abstinere ab ordinibus recipiendis, aut ab illis exercendis, cum non sit irregularitate affectus. Quòd si oppositum judicaverit, tenetur abstinere tum à recipiendis, tum exercendis ordinibus. Sic ex Suarez, Filliuccio, & aliis docet Bonacina *de Irregul. quæst. 4. punct. 6. in fine*.

13 Adnotandum 2. quòd licèt incurratur irregularitas ob excessum notabilem in defensione vitæ, honoris, & bonorum temporalium, etiamsi excessus fuerit ex proposito in calore pugnæ, ita ut fugientem prosequatur, & occidat, vel mutilet; non ideo irregularitas contracta dicenda erit ex homicidio, vel mutilatione voluntaria; sed casuali: & ratio colligitur ex Trident. *sess. 14. cap. 7. de Refor.* quia homicidium voluntarium debet esse ex proposito, & industria; non verò quòd fiat ex proposito in calore rixæ, cum non sit ex industria, sed casu. Sic docent Navar. Henriq. Suar. Avila, Layman, Gaspar Hurtadus, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Cens. disp. 6. punct.* 15. *§.* 6. *num.* 10.

CAPUT XVII.

De Irregularitate ob exercitium Chirurgiæ, vel Medicinæ.

1 *Exercentes Chirurgiam, vel Medicinam, si Laici sint, & eas exercent non ex præscripto Artis suæ; itaut infirmus ob eorum imperitiam moriatur, aut mutiletur; irregulares sunt ex delicto.*

2 *Idem dicendum de infirmariis, si culpam notabiliter culpabilem gerant infirmorum, ob quam notabilis acceleratio mortis sequatur.*

3 *Quid dicendum de medico dubitante de medicina, quam tradit ægroto; & de chirurgo dubitante de recissione membri, quam facit?*

4 *Quæ dicta sunt de Laicis Chirurgiam, vel Medicinam exercentibus à fortiori intelligenda erunt de Clericis illam exercentibus. Et quid ipsis permittatur?*

5 *Clericus in Sacris abscindens, vel urens juxta regulas artis, si non sequatur mors, esto graviter peccet; non fit tamen irregularis.*

6 *Clericus, aut Laicus adjuvans chirurgum ad recidendum ægroti membrum non ideo fit irregularis.*

7 *Clericus in Sacris jubens, vel consulens incisionem, vel adustionem secundùm regulas artis, si mors sequatur; non evadit irregularis.*

8 *Clericus in Sacris applicans emplastrum ad mollificandum apostema, quod ex se apertum mortem attulit ægroto absque culpa Clerici applicantis juxta artem; non fit irregularis.*

EXERCENTES chirurgiam, aut medicinam possunt esse laici, vel clerici; ideo ordine suo de utrisque dicemus. Laici igitur medicinam, vel chirurgiam exercentes, & non ex præscripto artis suæ, itaut eorum culpa, aut imperitia ægrotus moriatur, aut mutiletur; irregulares erunt ex delicto: ratio est, quia sunt injusta causa mortis, vel mutilationis ipsius, & censentur illam voluntariè causare. Secus verò dicendum si absque culpa procedant, & secundum regulas artis suæ, etiamsi per abscissionem, vel adustionem membrorum aliquod reciderint, aut etiamsi mors sequatur; non ideo irregulares evadent: ratio est, quia nec culpa habetur, nec deest mansuetudo, aut lenitas, cùm membrum reciditur, ne totum corpus pereat, aut alia pars sincera inficiatur. Sic Navar. Ugol. Avila, Sylvest. Suarez, Filliuc. & alii passim, quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. quæst. 4. punct. 5. num.* 1. 1

Idem dicendum de infirmariis, qui sicuram infirmorum culpabiliter gerunt notabiliter, & causa sunt notabilis accelerationis mortis, aut ipsius mortis; irregulares erunt. Secùs verò dicendum, si se gesserint cum convenienti cura, adeout si aliquam negligentiam commiserint, non sit notabilis; tunc irregulares non erunt: cum nec censeri possint causa accelerationis mortis, aut ipsius mortis: maximè quia irregularitas ex delicto semper gravem culpam supponere debet, ut toties dictum est. Sic Suarez, Sylvester, Angelus, Armilla, Tabiena, Navarrus, Sotus, Cajetanus, Majolus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregular. quæst. 4. punct. 5. num.* 2. 2

Quid verò dicendum sit de chirurgo dubitante, an recidendum sit membrum, & recidit; ac de medico dubitante de medicina, quam sumendam tradit ægroto, & moritur: an fiant irregulares; non una est Doctorum responsio. Sed si distinctione utamur, facilè convenient inter se Doctores; nam si chirurgus, aut medicus aliud habeat remedium certum, & adhibent id, de quo dubitant; extra controversiam est, graviter peccare, & irregulares fieri secuta mutilatione, aut morte: eo quia causa voluntaria graviter culpabilis illarum censentur, & sunt. Si tamen aliud remedium certum non habeant, sed probabiliùs putent, nocituram infirmo abscissionem membri, aut medicinam traditam, quàm abstinere ab illis; etiam secuto effectu irregulares sunt: quia pariter sunt causa voluntaria graviter culpabilis. Si verò probabiliùs putent, non nocituram: subdistinguendum erit, si ægrotus non sit adhuc desperatus de sua salute, aptari non poterunt hæc remedia cum dubio etiam magis probabili, quòd profutura sint absque gravi culpa, & irregularitate secuto effectu: sunt etenim medicamenta venena, ut ait *Lex. Quis venenum, ff. de Verb. Signif.* adeoque cum tali dubio aptanda non 3

erunt,

erunt, cum possint ex eis sequi mors, aut mutilatio. Si tamen ægrotus desperatus sit, nec aliud certum remedium habeatur; tunc prudenter agunt Chirurgus, aut Medicus: prudentius siquidem est aptare remedium aliquod desperato cum spe salutis, quàm illum relinquere in statu desperationis; adeoque nec culpabiliter, nec cum nota irregularitatis se gererent. Sic ex Valentia, Sayro, Corduba, Sanchez, & aliis colligit Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 5. *num.* 3.

4 Quæ dicta sunt de Laicis potiori jure intelligenda erunt de Clericis medicinam, vel chirurgiam exercentibus, cum hoc tamen discrimine, quòd licèt Clericis etiam beneficiariis non sit injuncta irregularitas, si officium medici, vel chirurgi exerceant juxta regulas artis: cum ex nullo jure constet, specialiter illis sub mortali, ac sub irregularitate hoc esse prohibitum, ut rectè adnotant Molina, Henriq. Sayr. & alii communiter teste Bonac. eos referente *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 5. *nu.* 4. Nihilominus si sint initiati Sacris Ordinibus, etiam juxta regulas artis ipsis prohibetur sub gravi mederi per abscissionem, aut adustionem; ut clarè apparet *ex Capit. Sententiam sanguinis, Ne Cler. vel Monach. & ex cap. Tua nos, de homicid.* Quæ quidem prohibitio non extenditur ad Clericos habentes Ordines Minores, etiam si beneficium habeant; ut patet *ex cap. Senten. cit.* ubi solùm mentio fit de Subdiacono, Diacono, & Sacerdote. Quòd si Clerici in Sacris urgente necessitate, tempore pestis e. g. nec alius sit, qui mederi sciat; medeantur per abscissionem, & adustionem secundùm regulas artis; nec peccabunt contra præceptum latum, nec irregulares erunt: ratio est, quia urgente jure naturæ cessat prohibitio juris positivi. Sic Rodriq. Molina, Henriq. Avila, Sayr. quos refert, & sequitur Bonac. *l. c.* Nec Monachus, qui denunciatus fuit irregularis, ut habetur *in Cap. Tua nos cit.* ob aperitionem apostematis in gutture mulieris, quæ ex tali aperitione mortua est; id fecit necessitate urgente, cum alii chirurghi peritiores id facere potuissent: ut tradit Molina *tom.* 4. *disp.* 75. *nu.* 3, *in fin.* maximè quia ut notat Covarr. *in Clem. Si Furiosus, par.* 2. §. 4. *num.* 3. in foro externo præsumi non poterat Monachus ille peritus in Chirurgia, & operans juxta Regulas Artis.

5 Hinc fit 1. Clericum in sacris abscindentem, vel urentem juxta regulas artis non fieri irregularem, si non sequatur mors: ratio est, quia licèt graviter peccet contra præceptum non abscindendi, & urendi; nihilominus cum secundùm præcepta suæ artis abscindat, & mutilet in eum finem, ut vitam infirmi conservet, & ne ejus mors sequatur, ut defacto non sequitur; non censendus erit ex hac irregularis: irregularitas siquidem ut ex delicto mutilationis consurgat, debet dirigi ad eum finem, ut privet membro; non ut vitam conservet, quæ sine mutilatione, & abscissione illa conservari non posset. Ut verò consurgat ex defectu lenitatis, fieri debet à ministro publico Justitiæ. Sic ex Avila, Sayro, & aliis docet Bonac. *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 5. *nu.* 5. *versic. Quæres primo*, Imò nec irregularis erit secuta morte, si constet, non ex adustione, vel abscissione cum debita diligentia facta juxta regulas artis secutam esse; sed ex gravitate morbi, aut ex alio accidente: non enim imputari poterit abscindenti, aut urenti id, quod non provenit ex abscissione, aut adustione. Secus verò dicendum in dubio, an mors secuta fuerit ex illis, an non; tunc enim ut irregularem se gerere debet *ex Capit. Ad aures, de Ætat. & Qualit.* ut docent Avila, Sayrus, Molina, quos refert, & sequitur Bonac. *l. c.*

6 Fit 2. Clericus adjuvantem chirurgum ad recidendum ægroti membrum non fieri Irregularem; idem dicendum de Laico: ratio est, quia incisio, & adustio ipsis prohibita est, non verò adjuvare ad incisionem, aut adustionem: maximè quia si chirurgus eas exerceret sine irregularitate; nec hanc incurrere deberet cooperans cum illo. Nec obstat: quòd cooperans cum ministro Justitiæ ad mutilationem, vel mortem irregularis sit ex defectu; eo quia actio illa ex se sapit crudelitatem, adeoque operans, & cooperans debent esse irregulares ob defectum mansuetudinis Christi. Secus verò actio chirurgi, quæ omnibus patet ordinari ad salutem infirmi, esto horrorem naturalem præseferat timidis. Sic Navarrus, Molina, Sayr. Henriq. Ugolinus, Avila, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. qu.* 4. *pun.* 5. *n.* 6.

7 Fit 3. Clericum in Sacris jubentem, vel consulentem incisionem, aut adustionem secundùm regulas artis, si inde mors sequatur; non evadere irregulares: ratio est, quia non sequitur mors ex ejus incisione, vel adustione: qui enim mandat, vel consulit incisionem, vel adustionem revera nec incidit, nec adurit, maximè quia pœna apposita contra facientes aliquid non extenditur ad mandantes, vel consulentes, nisi exprimantur: ut ex Molina, Rodriq. & aliis tradit Bonac. *l. c. nu.* 5. Non nego tamen, Clericum in sacris ex se aperientem venam, si mors sequatur ex tali aperitione, irregularem esse; quia est vera incisio, nec propriè spectat ad barbitonsores, sed ad Chirurgos. Sic rectiùs ex Avila docet citatus Bonac. contra Molinam, & Rodriq.

8 Fit 4. Clericum in Sacris applicantem emplastrum ad mollificandum apostema, quod ex se apertum mortem attulit infirmo absque culpa Clerici applicantis juxta præcepta suæ artis non ideo esse irregularem: ratio est, quia applicatio illa nec incisio est, neque adustio; adeoque non moritur infirmus per incisionem, aut adustionem Clerici Chirurgiam exercentis. Sic Molina, Rodriquez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst.* 4. *punct.* 5. *num.* 5.

CAPUT XVIII.

De Irregularitate ex crimine Hæresis, ac de Neophytis.

1 *Hæretici, & à Fide Apostatantes sunt Irregulares. Et quid dicendum, si delictum hæresis non sit notorium, & publicum; sed occultum?*
2 *Quid de eo, qui fidem exteriùs abnegat, sed eam interiùs retinet?*
3 *An Clericus in hæresim lapsus possit in susceptis Ordinibus ministrare?*
4 *An Schismatici irregularitatem incurrant?*
5 *An Apostata à Statu Clericali, vel à Statu Religioso sit irregularis?*
6 *Fautores, Defensores, & Receptatores hæreticorum sunt ne irregulares?*
7 *Filii hæreticorum irregulares sunt usque ad secundam generationem; si per lineam virilem paternam descendant; si verò per lineam maternam usque ad primam.*
8 *Ut Filii hæreticorum sint irregulares; requiritur* 1. *ut eorum parentes mortui sint in hæresi, nec ad fidem conversi.*
9 *An sint irregulares filii hæreticorum brachio sæculari traditorum post repetitum crimen hæresis, ut comburantur; si ante mortem reconciliati sint Ecclesiæ; & ab hæresi absoluti?*
10 *Requiritur* 2. *ut filii hæreticorum nati sint post delictum hæresis.*
11 *Requiritur* 3. *ut delictum parentum notorium sit, & manifestum in eo decessisse.*
12 *Requiritur* 4. *ut parentes sic decedentes cum hæresi infames reputentur.*
13 *Suspecti de hæresi, dum suspicionem non purgant; irregulares sunt.*
14 *Neophyti quinam sint; & cur irregulares?*
15 *Filii Judæorum, Mahumetanorum, & Ethnicorum in infantia baptizati non sunt Neophyti, adeoque neque irregulares.*
16 *Quantum temporis requiritur post baptismum in ætate adulta susceptum, ut quis amplius Neophytus non sit?*
17 *Dispensare cum Neophytis spectat ad solum Summum Pontificem.*
18 *Dispensare cum Hæreticis etiam spectat ad solum Summum Pontificem.*
19 *An Episcopi dispensare possint in irregularitate contracta ob crimen hæresis occultum, nec ad forum contentiosum deductum?*
20 *Dispensatio ab irregularitate contracta ob veram, & spontaneam apostasiam à fide spectat ad solum Summum Pontificem.*
21 *Dispensatio ab irregularitate contracta à filiis, & nepotibus hæreticorum spectat ad solum Summum Pontificem.*

IRREGULARES esse Hæreticos, ac à fide Apostatantes satis clarè constat *ex cap. Si quis Presbyteri, cap. Saluberrimum, cap. Convenientibus,* 1. *qu.* 7. *cap. Nos consuetudine, dist.* 12. *cap. Presbyteros, dist.* 50. *& cap.* 2. *de hæretic. in* 6. Consonat communis Doctorum sententia, qui longo ordine referuntur tum à Bonacina *de Irregul. quæst.* 3. *pun.* 7. *nu.* 1. tum à Castrop. *de Cens. disp.* 6. *pun.* 19. §. 1. *num.* 1. Controversia tamen inter ipsos est: an si delictum hæresis sit occultum, non verò 1

noto-

notorium, & publicum inducat hanc irregularitatem? Et quamvis non desint Doctores Henriquez, Perez, Philiarchus, Sayrus, Sà, Avila, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num.* 2. & Mendo *in sua Epitome verb. Irregularitas numer.* 8. *addens* Sotum, Medinam, Cordubam, Cornejum, Dianam, qui reputant valdè probabilem sententiam asserentem, non annecti irregularitatem crimini occulto hæresis, ducti ex eo, quia Textus eam inducentes requirunt notorietatem, & publicitatem tam in Hæretico, quàm in Apostata à Fide: cum hæc hæresis, & apostasia exprimantur in jure, non verò occulta. Nihilominus licèt denegare non possim suam probabilitatem huic sententiæ ob tantorum Doctorum suffragium; longè tamen probabiliorem reputo sententiam oppositam asserentem, annecti irregularitatem hæresi occultæ, dummodo externa sit, & sufficienter per aliquod signum exterius manifestata, cum actus merè interni non subjiceant pœnis ecclesiasticis; idem dicendum de apostasia à fide: ratio est, quia hi, quamvis occulti, sunt tamen veri hæretici, & apostatæ à fide; ergo pœnas hæreticis, & apostatis à fide impositis ab ecclesia subire debent, adeoque sicuti extra omnem controversiam subeunt hæretici, & apostatæ à fide, sive publici, sive occulti sint, pœnam excommunicationis; ita etiam & irregularitatis: & sicuti ob excommunicationem non requiritur publicitas, & notorietas, sed sufficit, quod revera sint tales, quamvis occulti; ita etiam ob irregularitatem, quæ est pœna minùs gravis respectu excommunicationis. Sic Suar. Nav. Sylv. Tol. Filliuc. Ugolin. Sanchez, Coninch, quos refert, & sequitur Bonac. *de irregul. quæst. 3. pun. 7. num.* 1. Sic etiam Farinacius *de hæres. quæst.* 189. *num.* 43. Pegna *in direct. inquis.* 3. *part. comm.* 162. *quæst.* 113.

2 Controversia major est de eo, qui fidem exteriùs abnegat, quamvis eam interiùs retineat; ut si quis per metum in tormentis idolum adoraret, qui utique exteriùs apostata à fide esset; an inquam irregularis fieret? & quamvis probabilem putent sententiam negativam Azor. Nav. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun.* 19. *§. 1. n.* 4. eo quia textus inducentes irregularitatem contra apostatas loquuntur de veris apostatis, qui videlicet ex animo fidem denegarunt; non verò de illis, qui tantum verbis, vel factis fidei denegationem significarunt, quamvis interiùs eam retinerent. Nihilominus communior; & recepta sententia docet, eos qui exteriùs fidem denegarunt sive verbis, sive factis, etiamsi eam interiùs retineant; irregulares esse: ratio est, quia verbo, & opere videntur apostatæ & tales censentur; nec denegari potest, eos graviter peccare contra præceptum negativum fidei, si non directè, & formaliter, saltem indirectè, & consecutivè ob grave scandalum, quod ingerunt; ergo non solùm se gerere debent ut excommunicatos, sed etiam ut irregulares ex delicto. Apostatæ siquidem à fide subjacent eisdem pœnis, quibus hæretici *ex c. non potest, 2. q. 7. & ex c. contra christianos, de hæret. in 6.* Sic *ex c. Presbyteros, dist.* 50. docent Farinac. Suar. Sanchez, Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de irregul. qu. 3. pun. 7. n.* 2. Majol. *de irregul. lib. 5. c. 34. n.* 2. Vivald. *de irregular. n.* 88. Hinc ex Sanchez infert Bonac. *l. c. n.* 5. Irregularem esse potiori jure eum, qui hæresim in judicio probatam abjurare cogitur, etiamsi interiùs non ita senserit: nam per talem probationem juridicè factam verè hæreticus censendus erit, & pœnas, ac infamiam hæreticorum incurrere. Infert etiam, quòd qui pactum init cum dæmone, aut ipsum colit absq; hæresi, licèt non incurrat irregularitatem ob hæresim; eam tamen incurrit ob suspicionem hæresis; & suspecti de hæresi quamdiu tales manent, nec se purgaverint à suspicione illa; irregulares sunt *ex c. infames, 6. qu.* 1. Sic ex Suar. Diaz, Filliuc. tradit Bonac. *l. c. n.* 4.

3 Petes 1. an clericus in hæresim lapsus possit in susceptis ordinibus ministrare? Resp. quamvis Avil. Sanchez, Farinac. Sayr. penes Bonac. *de irregul. qu. 3. pun. 7. n.* 6. docuerint *ext. saluberrimum, 1. qu. 3.* post peractam pœnitentiam, & abjurationem factam posse hunc in susceptis ordinibus ministrare. Nihilominus probabilior est sententia docens, nec posse ministrare in susceptis, nec promoveri ad non susceptos absque legitima dispensatione priùs obtenta: ratio est, quia irregularis ante obtentam dispensationem nec ordines susceptos exercere potest, nec ad non susceptos promoveri. Sic Suar. Coninch, Ugol. Sanchez, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de irregul. l. c.* & Castrop. *de cens. disp. 6. pun.* 19. *§.* 4. *n.* 2.

4 Petes 2. An schismatici incurrant irregularitatem, quam diximus incurrere hæreticos? Resp. negativè, si schisma non fuerit conjunctum cum hæresi: & ratio est, quia irregularitas ista ob schisma non exprimitur in jure; *& ex cap. is, qui, de sent. excom.* non incurritur irregularitas, nisi in jure expressa fuerit. Sic ex Suarez, Filliuccio, Sanchez, Sayro, & aliis tradit Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 7. num. 7.* contra Majolum, Ugolinum, & alios. Secus verò si schisma erit conjunctum cum hæresi.

5 Petes 3. an apostata à statu clericali, vel à statu Religioso irregularis sit? Resp. quamvis irregularis censendus non sit apostata è statu clericali: eo quia ex nullo capite colligi potest talis irregularitas ut tradunt Ugolinus *cap. 36. §. 4.* & Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 7. num.* 8. & alii. Irregularis tamen est apostata à Religione post professionem emissam: ut docent Ugolinus, Majolus, Suarez, Henriquez, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num.* 8. qui colligunt *ex cap. hi qui dist.* 50.

6 Sed quid dicendum de fautoribus, defensoribus, & receptatoribus hæreticorum, sunt ne irregulares? communior sententia docet, eos esse irregulares, ac sunt ipsi hæretici, non solum si fautoria publica sit, verum etiam si occulta fuerit. Debet tamen fautoria esse de hæreticis, quatenus tales sunt; nam si alio titulo defenderentur, aut receptarentur; non haberet locum irregularitas. Sic constat *ex cap. 2. §. hæretici, de hæretic. in 6.* ubi dicitur: receptatores, defensores, & fautores hæreticorum ad nullum ecclesiasticum beneficium, seu officium publicum admittantur. Sic Suar. Navarrus, Sylvester, Toletus, Filliuccius, Ugolin. Coninch, Sanchez, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 7. num.* 1. Et quamvis Henriquez, Sà, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun.* 19. *§.* 1. *num.* 5. conentur oppositam sententiam defendere, & saltem quod ad incurrendam hanc irregularitatem requiratur fautoria, aut receptatio publica; nihilominus non discedendum à communiori sententia utpote probabiliori.

7 Filii hæreticorum irregulares sunt usque ad secundam generationem, si per lineam virilem paternam descendant; si verò per lineam maternam usque ad primam generationem. Irregulares quoque sunt filii fautoris, & receptatoris: ut *ex c. statutum, 2. de hæretic. in 6.* docent Navarrus, Suarez, Valentia, Sanchez, Coninch relati à Castropalao *de cens. disp. 6. pun.* 19. *§.* 2. *num.* 1. quos sequitur Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 7. num.* 9. Quamvis Toletus, Sayrus, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *loc. cit.* sustineant, non subjici irregularitati.

8 Requiritur tamen 1. ut filii hæreticorum hanc irregularitatem incurrant, quod eorum parentes in delicto hæresis mortui sint, nec ad fidem conversi, sive primò lapsi fuerint in hæresim, sive secundò. Sic etiam cavetur *in cap. statutum, cit.* per illa verba: Qui tales esse, vel decessisse probantur. Quapropter filii hæreticorum, & eorum nepotes irregulares ampliùs non erunt, si eorum parentes mortui sint jam reconciliati ecclesiæ: quamvis parentes post reconciliationem irregulares remaneant, nisi dispensationem obtineant, aut nisi consuetudine aliter firmatum sit: ut tradunt Henriquez, Sayrus, Coninch, Suarez, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. quæstion. 2. punct. 7. num.* 9.

9 Sed controvertitur de filiis hæreticorom brachio sæculari traditorum, ut comburantur post repetitum hæresis crimen; si ante mortem pœnitentiæ signa dederint, adeoque ecclesiæ reconciliati, & ab hæresi absoluti fuerint? & quamvis irregulares non esse filios horum hæreticorum docuerint Simancas, Henriquez, Coninch, Gaspar Hurtadus, & alii relati à Castropalao *de cens. disp. 6. pun.* 19. *§.* 2. *num.* 4. eo quia revera emendati decedunt è vita, ac ecclesiæ reconciliati, & reincorporati, cum defacto absolvantur, si non solemniter, saltem privatim; non enim requiritur ad reconciliationem, & reincorporationem solemnis absolutio. Nihilominus communior, & probabilior sententia sustinet, esse irregulares: ratio est, quia præsumuntur fictè converti, ac cum Ecclesia reconciliari, & incorporari, non amote fidei, & vera pœnitentia ducti, sed timore pœnarum ne vivi comburantur; adeoque præsumuntur in hæresi decedere. Sic Suarez, Rojas, Pegna, Azorius, Molina, & alii plures, quos refert, & sequitur Sanchez

chez *lib. 2. in decal. cap. 27. num. 22.* & Castropalaus *loc. cit. num. 5.* Extenditur à prædictis Doctoribus ad filios hæreticorum, qui comburuntur : eo quia probatam hæresim denegant; præsumuntur siquidem hæretici, si de hæresi convicti eam denegant. Ad filios quoque eorum, qui condemnantur in absentia; & eorum statuæ comburuntur : cum eorum contumacia hæresim testetur, & probet *ex c. cum contumacia de hæretic. in 6.* nisi tamen constet, ante mortem signa pœnitentiæ dedisse, ac absolutionem postulasse; ut tradit Sanchez *loc. cit. num. 19.*

10 Requiritur 2. ut filii hæreticorum nati sint post delictum parentum; nam si ante lapsum ipsorum nati fuerint, non subjacent huic irregularitati : ratio est, quia non sunt formaliter filii hæreticorum, sed potiùs Catholicorum, si à Parentibus Catholicis concepti, & nati sint; maximè quia *ex cap. urgentis, de hæretic.* filii reorum læsæ majestatis nati ante delictum non subjacent eisdem pœnis, quibus subjacent nati post delictum; ergo etiam in crimine hæresis. Sic Navarrus, Ugol. Simancha, Lessius, Henriq. Sanchez, Coninch, Gaspar Hurtadus, & alii, quos referunt, & sequuntur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 19. §. 2. n. 2.* & Bonac. *de irregul. qu. 3. pun. 7. num. 10.*

11 Requiritur 3. ut delictum Parentum notorium sit, ac manifestum in eo decessisse : non enim sufficit, quod de hæresi suspecti sint : nam *cap. statutum, de hæretic. in 6.* damnat filios hæreticorum, non verò suspectorum de hæresi, cum non sint formaliter hæretici; ut ex Sanchez, Sayro, Pegua, Farinacio, & aliis tradit Castrop. *loc. cit. num. 3.*

12 Requiritur 4. ut Parentes sic decidentes cum hæresi infames reputentur ob hæresim : ratio est, quia hæc irregularitas transfunditur in filios, & nepotes ob infamiam à Parentibus contractam; si ergo infames non fuerint ob hæresim, ut evenit in Anglia, Germania, & aliis locis permixti catholici cum hæreticis vivunt, non transfunditur irregularitas in filios, & nepotes; ut ex Henriquez, Sà, Sanchez, Bonacina, & aliis docet Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 19. §. 2. num. 7.* Adnotandum hìc; quod filii, & nepotes eximuntur ex Privilegio Pontificis ab hac irregularitate & ab aliis pœnis contra eos à jure statutis; si parentes hæreticos Inquisitoribus denuntient : ut tradunt Sanchez, Pegna, Castro, Simancas, Rojas, Farinacius cum aliis, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num. 8.*

13 Suspecti de hæresi, si suspicionem non purgaverint irregulares sunt ea durante, ut sunt irregulares hæretici. Si verò suspicionem purgaverint absque dispensatione poterunt ad ordines promoveri, vel in susceptis ministrare : cum non sint absolutè irregulares, sed secundum quid; durante videlicet suspicione, qua purgata cessat irregularitas. Quod si aliquis ob vehementem hæresis suspicionem coactus fuerit abjurare ab inquisitoribus; facta abjuratione illa de vehementi; non ideo irregularitate afficitur, aut inhabilitate ad beneficia, & officia publica : ratio est, quia non fuit damnatus ut hæreticus, sed ut de hæresi suspectus; & jam sufficienter purgavit suspicionem illam per abjurationem à se factam non incurrisse in hæresim, nec unquam incursurum : ut docent Navarrus, Flaminius, Henriq. Sà, Sanchez, Farinac. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 19. §. 1. num. 6.*

14 Neophyti sunt irregulares, non quia hæretici, vel suspecti de hæresi sint, sed quia novi sunt in fide ob baptismum in ætate adulta susceptum post legem judaicam, vel Mahumetanam, aut ethnicam, & ne in superbiam elati in judicium incidant Diaboli, ut ait D. Paulus 1. *ad Timoth. 3.* ideo ecclesia eos repellit, dum Neophyti sunt, à suscipiendis ordinibus, & ad beneficia, ac publica officia habenda incapaces reddit : ut statuitur *in cap. 1. & 2. dist. 48. & in cap. constituit. 17. quæst. 4.* miserum siquidem est, eum magistrum fieri, qui nondum esse discipulum didicit, ut meritò inquit Innocentius *in cap. Miserum, dist. 61.* & sic docent Navarrus, Sayrus, Avila, Valentia, Henriq. Toletus, Reg. quos refert, & sequitur Bonac. *de irreg. qu. 2. pun. 1. num. 4.*

15 Non sunt tamen dicendi Neophyti filii judæorum, Mahumetanorum, aut ethnicorum, si in infantia baptizati fuere; adeoque nec irregulares erunt, nec inhabiles ad beneficia ecclesiastica, & officia publica : cum ex nullo jure constet talis irregularitas, & incapacitas in istis; sicuti nec constat de filiis ipsorum Neophytorum, ut superiùs diximus constare de filiis hæreticorum. Sic Coy. Sanchez, Navarrus, Salzedo, Suar. Sayr. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 15. §. 3. num. 3.* & Bonacina *loc. cit. num. 5. & qu. 3. pun. 7. num. 11.* Nec obstat, quod aliquæ constitutiones habeantur pro particularibus ecclesiis à Summis Pontificibus latæ, & confirmatæ : ne filii Judæorum, & Saracenorum usque ad quartam generationem admittantur ad sacros ordines, vel ad beneficia, aut publica officia. Loquimur enim nos de jure communi, quod nec ipsum Tridentinum mutatum voluit *sess 27. cap. 7. de Reform.* ubi præcipit ordinariis inquisitionem faciendam de ordinandorum genere : ut bene adnotant præcitati Doctores.

Quantum verò temporis requiratur post baptismum 16
in ætate adulta susceptum, ut quis ampliùs Neophytus dici nequeat; non constat penes Doctores, & meritò relinquitur statuendum arbitrio prudentis Prælati, qui attenta qualitate personæ, & sufficientia signa probatæ fidei, & religionis, quæ dederit intra biennium, vel triennium à baptismo; poterit baptizatum ad sacros ordines, vel beneficia, aut officia publica promovere juxta suum prudens arbitrium; vel tempus prolongare, dummodo decennium non excedat post baptismum : transacto siquidem decennio numquam Neophytus dici poterit : ut docent Suar. Sayr. Coninch, Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 15. §. 3. num. 2.*

Dispensare cum Neophytis spectat ad Summum Pon- 17
tificem, est enim irregularitas ex defectu, quæ ex se spectat ad S. Sedem; nisi ab ea specialis concessio facta fuerit alicui Prælato : ut ex Suar. & aliis Doctoribus adnotat Bonacina *de irregul. quæst. 2. pun. 1. num. 6.*

Dispensatio quoque ab irregularitate contracta ab hæ- 18
reticis spectat ad Summum Pontificem, sine cujus facultate nequeunt ad ordines promoveri : ut firmat communis Doctorum Sententia cum Suar. plures referente *de cens. disp. 43. sect. 1. n. 6.* Sanchez *lib. 2. in Decal. c. 21. n. 13.* Bonac. *de irregul. qu. 3. pun. 7. n. 12.* & Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 15. §. 4. n. 1.* Sed controvertitur 1. an etiam requiratur pro clericis ab hæresi ad fidem conversis, ut possint in ordinibus jam susceptis ministrare; & an hæc spectet ad Summum Pontificem? Verùm superiùs diximus *n. 3.* requiri : sine enim dispensatione illicitè ministrant in ordinibus susceptis, quidquid in contrarium dixerint aliqui Doctores. Poterit tamen ex probabili sententia dispensationem istam impertire episcopus, ut constat *ex cap. Presbyteros, dist. 50.* & innuitur etiam *in c. saluberrimum, 1. qu. 6.* dummodo dispensatio sit pro ordinibus usque ad Presbyteratum exclusivè. Nam non extenditur episcopi facultas ad Presbyteratus usum, quæ privativè ad Summum Pontificem reservatur; & quæ prohibita fuit à S. Pio V. ann. 1567. Supremo hispaniarum Inquisitori, ut refert Pegna *in direct. Inquisit. 3. part. qu. 126. comm. 157.* Et à fortiori eidem Pontifici privativè reservatur facultas dispensandi cum Episcopis hæreticis ad fidem conversis quoad usum Pontificalium : nam causæ fidei episcoporum reservatæ sunt Pontifici *ex cap. Inquisitores, de hæretic. in 6.* Sic Suarez, Coninch, Sanchez, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 19. §. 4. num. 2.*

Controvertitur 2. an Episcopi in Irregularitate con- 19
tracta ab hæreticis ob crimen hæresis occultum, nec ad forum contentiosum deductum dispensare possint ob Privilegium eis à Tridentino factum *sess. 24. c. 6. de Reform.* & quamvis probabilior sententia doceat, non posse : eo quia non revocata fuerit facultas eis facta ab eodem Trident. *loc. cit.* absolvendi ab hæresi occulta; pariter revocata censetur facultas dispensandi in irregularitate ob eamdem occultam hæresim contracta, accessoria siquidem est irregularitas hæc hæresi : maximè quia Episcopi non habent potestatem dispensandi in casibus, in quibus interdicitur ipsis eorum absolutio, cum majora intelligantur prohibita illis, quibus minora prohibentur; ut expressè constat *ex cap. cum illorum, de sent. excomm.* Nihilominus suam probabilitatem habet sententia asserens, posse dispensare : ratio est, quia ex una parte facultas absolvendi ab hæresi occulta est distincta à facultate dispensandi in irregularitate ob eam contracta : & quamvis tunc temporis certissimum sit, ablatam fuisse Episcopis facultatem absolvendi ab hæresi occulta ob tot Declarationes Summorum Pontificum Sancti Pii V. Gregorii XIII. Clementis VIII. & Innocentii X. Supremæ Inquisitionis Romanæ, & in

Bulla

Bulla Cruciatæ cautum est absolvere ab hæresi per cujusvis Concilii Decreta ; cum Pontifici reservetur ejus absolutio ex Bulla Cœnæ ; controvertitur tamen de facultate dispensandi ab irregularitate ob hæresim occultam contracta ; ex alia parte non est major facultate absolvendi, ergo satis probabile est, posse in ea dispensare Episcopos. Probatur hæc secunda pars, in qua est difficultas : quia non est certa, sed dubia irregularitas, quæ contrahitur ob crimen hæresis occultum, & defacto eam denegant aliqui docti Viri ; non sic tamen denegant, hæresim occultam esse verum crimen hæresis; ergo non erit dicenda major facultas dispensandi in hac irregularitate præ facultate absolvendi à crimine hæresis occulto. Tunc igitur dicenda erit major facultas dispensandi præ facultate absolvendi, quando impedimentum dispensandum est certum, indubitatum, & extra controversiam à Doctoribus admissum, quod non evenit in casu nostro ; ideoque ipsi Doctores sustinentes probabiliorem sententiam non denegant huic sententiæ suam probabilitatem, ut faciunt Suarez, Toletus, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 3. pun. 7. num.* 12. & specialiter legendus *nu.* 14. ubi eam sustinet ; ac asserit posse Episcopum eam delegare, quamvis delegare non possit absolutionem. Directè eam defendunt Ugolinus *cap. 36. §. 5.* Sanchez *lib. 2. Decal. cap. 25. num.* 18. Farinacius *de Hæres. qu.* 194. *n. 79.* Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 19. §. 4. n.* 4. Mendo plures referens *in Epitom. verb. Irregularitas nu.* 18. Displicet tamen sententia asserens, posse etiam in ea dispensare pro foro conscientiæ quemlibet ex Inquisitoribus, cum nullum probabile fundamentum habeatur in ipsis hujus facultatis : ut ex Suarez, Pegna, Farinacio, Sanchez, docet Castropalaus *l. c. num. 6.*

20 Spectat quoque ad Pontificem dispensatio ab irregularitate contracta ob veram, & spontaneam Apostasiam à fide tum ob suscipiendos ordines, tum ob ministrandum in susceptis. Quòd si Apostasia ficta fuerit, quamvis spectet ad Pontificem dispensare, ut possit ad Ordines non susceptos promoveri ; nihilominus in susceptis Presbyteratu inferioribus poterit Episcopus dispensare juxta superiùs dicta de hæresi *ex Cap. Presbyteros, dist.* 50. ut docent Suarez *de cens. disp. 43. sect. 2. nu. 4. & 5.* Sanchez *in Decal. lib. 2. cap. 25. n.* 21. & Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 19. §. 4. num. 6.*

21 Spectat denique ad Pontificem dispensatio irregularitatis contractæ à filiis, & nepotibus hæreticorum : cum nil in ea possint Episcopi, non enim provenit ex delicto occulto ; sed ex indecentia, quam filii, & nepotes contrahunt ob delictum suorum Progenitorum. Non dejiciuntur tamen ab officiis habitis ob talem irregularitatem, quamvis inhabiles fiant ad alia obtinenda : ut *ex Cap. 2. de Hæretic. in 6.* tradunt Majolus, Suarez, Sanchez, quos refert, & sequitur Castrop. *l. c. n.* 7.

CAPUT XIX.

De Irregularitate proveniente ex Infamia, & ex Publica Pœnitentia.

1 *Quomodo consurgat Infamia?*
2 *Infamia alia juris, alia facti.*
3 *Explicatur quando habeur Infamia juris annexa delicto proprio, non requirens declaratoriam.*
4 *Explicatur Infamia juris annexa delicto, quæ requirit sententiam declaratoriam Judicis.*
5 *Explicatur quando oritur Infamia juris ex delicto alieno.*
6 *Explicatur quando oritur Infamia juris ex officio.*
7 *Infamia facti ex quonam oritur?*
8 *Ad incurrendam infamiam juris, vel facti non sufficit, quòd delictum occultum sit ; sed requiritur quòd sit publicum, & notorium.*
9 *Quamvis Infamia juris, vel facti inducat irregularitatem ; nihilominus discrepant inter se irregularitates inductæ.*
10 *Infames non solùm repelluntur ab ordinibus, & administratione eorum ; sed etiam à beneficiis, officiis, & dignitatibus.*
11 *Explicantur varii modi, quibus aboletur infamia quoad effectus Jure Canonico inductos.*
12 *An ex Pœnitentia Publica consurgat irregularitas?*

1 CONSURGIT Infamia ex prava opinione, eaque publica de vita, & moribus alicujus : est enim diminutio boni nominis, & existimationis alterius. Cum enim per famam constituatur Persona in statu dignitatis, seu humanæ conditionis, qui legibus, & moribus comprobatus sit : ut habet *Lex Cognitio §. Existimatio, ff. de variis, & extraord. cognition.* inde est, quòd infamia famæ opposita sit diminutio hujus status, & dignitatis, ac boni nominis, & existimationis. Et sicuti fama ex notitia publica bonorum morum, & vitæ consurgit ; ita infamia ex notitia publica delictorum, ac pravorum morum consurgit.

Duplex est infamia, alia juris, alia facti. Infamia 2
juris est illa, quæ imposita est à jure Canonico, vel Civili ; sive imposita sit ob delictum proprium, sive alienum, sive ex officio, quod exercetur. Adnotandum hìc, quòd quelibet infamia, quæ per Jus Canonicum revocata non fuerit ; censenda erit Canonica : ut constat *ex Cap. Omnes 6. quæst.* 1. Jam verò infamia juris ex delicto proprio, alia non prærequirit sententiam condemnatoriam delicti, eo quia ipsi delicto tantùm annectitur à jure sive Canonico, sive Civili ; alia prærequirit sententiam condemnatoriam delicti, sine qua non consurgit infamia juris.

Infamia juris annexa delicto proprio, quæ non requirit 3
sententiam Judicis habetur 1. ob lenocinium, quod committitur ab eo, qui ex consuetudine Fœminam, vel Virum prostituit ; aut saltem suadet fornicationem, vel sodomiam *ex Leg.* 1. *Leg. Athletas, §. ait Prætor, ff. de his, qui notant. infam. & Leg. Palam. §. lenocinium, ff. de Rit. Nupt.* 2. ob bina simul sponsalia, vel ob bina simul matrimonia, etiam invalida, dummodo propria authoritate contrahantur ; secus verò si contraherentur jussu alterius, cui contrahens illa subjicitur : eo quia tunc infamia refunderetur in jubentem *ex Leg. 1. in fin. Leg. Quid ergo in princip. ff. de his, qui notant infam. & ex Cap. Nuper. de Bigam.* 3. ob locationem operum suorum ad pugnandum cum bestia fera, nisi tamen fera pernicioſa aliis esset, *ex Leg. 1. §. Item Senatusconsulto, & §. Bestias, ff. de Postulando.* 4. ob descensum ad privatum certamen cum alio homine quæstus causa, seu accepto pretio *ex Leg. 2. §. ult. ff. de his, qui notant. infam.* secus verò si causa ostendendæ fortitudinis descenderet in certamen, etiam proposito præmio, esset enim Athleta *ex Leg. 2. Cod. de Athletis lib.* 10. 5. ob delictum à milite commissum, vel à Duce in exercitu, ob quod ab exercitu dimitteretur, aut militaribus insigniis privaretur *ex Leg. 1. & 2. ff. de his, qui notant. infam.* 6. ob conductionem prædiorum alienorum à milite factam negotiationis causa *ex Leg. ult. ff. de Locat.* 7. ob usuras, seu ob officium exercendi usuras *ex Leg. Improbum fœnus, Cod. Ex quibus causis infamia irrogetur.* 8. ob non impletum juramentum promissorium, cum posset, ad id, quod tenetur *ex Leg. Si quis major, Cod. de Transaction. & Leg. Quoties, Cod. de dignitatib. lib. 2.* Omnes istæ infamiæ, & aliæ quamvis sint ex Jure Civili, nihilominus eas ut Canonicas reputat Jus Canonicum, dum non reprobantur ab illo, ut superiùs notavi : nam *in Cap. Omnes 6. quæst.* 1. dicitur ab Adriano Pontifice : *Omnes verò infames esse dicimus, quos Leges sæculi infames appellant.* Et adnotandum hìc, quod etiam si Leges Civiles non sint Juris communis, sed particularis aliquorum Regnorum ; etiam vim habent inducendi infamiam Canonicam, si ab ipsis infamia apponitur aliquibus delictis, & non reprobantur à Jure Canonico. Delicta autem, quibus infamia annectitur à Jure Canonico, nec requirunt sententiam Judicis ; sunt Apostasia à Fide, Hæresis, ejusque favor, Crimen læsæ Majestatis, Simonia, Sodomia, Raptus Mulierum, Perjurium in Judicio, Exactio usuræ usurarum, Pugna publica cum feris, Matrimonium actuale cum duabus, Lenocinium, Prostitutio propriæ filiæ, vel neptis, Matrimonium cum Meretrice, vel Repudiata, duellum committentes cum eorum Patrinis, hostiliter insequentes Sacræ R. E. Cardinales. Sic *ex Cap. Si quis Viduam dist.* 24. *Cap. Infames 6. qu.* 1. *Cap. Felicis, de Pœnis in 6.* ex Trid. *sess. 24. cap. 6. de Reform. Matr. & sess. 25. cap.* 19. *de Reform.* colligunt Sayr. *lib. 7. cap.* 11. & Bonacina *de Irregul. qu. 3. pun.* 1. *num.* 2.

Infamia juris annexa delicto, sed quæ requirat sen- 4
tentiam declaratoriam delicti ; oritur ex delicto publico, de quo videlicet permittitur cuilibet de populo posse accusare : ut est crimen læsæ Majestatis, Adulterii latè sumpti, Proditionis, Falsi, Rapinæ, Homicidii, ut habetur *Instit. de Public. Judic. & Leg.* 1. *& Leg. Infamem ff. de Public. Judic.* Insuper crimen furti, Injuriarum

doli mali; & quamvis hæc delicta sint privata, nihilominus post sententiam condemnatoriam inducunt infamiam: ut constat *ex leg. 1. leg. Athletas, §. ult. ff. de his, qui notan. infam.* Paciscens ne accusetur de his criminibus, secuta condemnatione est etiam infamis *ex leg. Athletas cit.* Damnatus quoque ob dolum intervenientem in contractu societatis, in tutela, mandato, deposito, in accusatione alicujus criminis infamiam incurrit; dummodo sententia sit definitiva, & transeat in rem judicatam. Sic *ex leg. 1. ff. de his, qui notant. infam. & ex leg. infamem. ff. de public. judic.* docent Sylv. Nav. Castro, Mol. & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun.* 20. *n.* 4. demum infamis erit, qui ob delictum notorium damnatus fuerit ad aliquam pœnam publicam sustinendam, fustigationis videlicet, flagellationis, & similium: hæ siquidem pœnæ infamiam irrogant *ex leg. ictus, ff. de his, qui notant. infam. & ex leg. fustibus, cod. ex quibus causis infam. irroget.* & docent passim Doctores.

5 Oritur 2. infamia juris ex delicto alieno. Hanc infamiam 1. incurrunt filii, & nepotes eorum parentum, qui manus violentas in cardinalem S. Ecclesiæ injecerunt *ex cap. felicis, de Pœnis in 6.* 2. Filii proditorum crimen læsæ majestatis committentium *ex leg. quisquis, §. filii cod. ad leg. jul. Majest.* Filii tamen hæreticorum, quamvis irregulares sint: non sunt tamen infames, aliàs redderentur inhabiles ad testimonium ferendum juxta *cap. testimonium, & cap. licet, de testib.* insuper si clerici essent, privari deberent beneficiis, & officiis publicis habitis, utì privantur infames; quod non admittitur de ipsis: ut docent Suarez, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 20. *num.* 5. Nec infames sunt filii histrionum, carnificum, & aliorum vilia officia exercentium. Nec denique infames erunt filii illegitimi, quamvis irregulares sint; ex nullo enim jure colligi potest talis infamia; ut ex Suarez, Covarruvia, Molina, docet Castropalaus *loc. cit.*

6 Oritur 3. Infamia juris ex officio, quando videlicet officium aliquod ita utile in republica exercetur, ut meritò jus infamiæ notam imposuerit exercentibus illud; tale erat officium histrionum, qui pretio se conducebant ad obscœna publicè repræsentanda, & ad infame spectaculum sui corporis præbendum; quorum mentionem facit Divus Augustinus *lib. 2. de Civit. Dei, cap.* 11. *&* 13. Infames siquidem declarati fuere *leg. 1. & 2. §. ait Prætor. cum duobus sequentibus, ff. de his, qui notant. infam. & cap. Aliquantos, dist.* 51. Cæterùm quamvis infames passim reputentur lictores, carnifices, Macellarii, & similes infima munia in Republica exercentes; nihilominus tales non sunt ex jure scripto, quod afferri nequit; adeoque immunes erunt ab infamia juris, quamvis officia illa sint infimæ notæ, ac vilis conditionis.

7 Infamia facti, quæ est altera infamia explicanda; oritur ex ipso facto secluso quocumque jure infamiam imponente. Quando ergo factum aliquod, vel delictum committitur, quod apud graves, & honestos viros infame censetur; infamem reddit committentem illud: nam cum fama sit status dignitatis, seu conditionis humanæ illæsus, ac legibus, & moribus comprobatus; inde est, quod per quodlibet factum, seu opus legibus, & bonis moribus contrarium diminuatur status ille integræ dignitatis, in quo fama consistit, & accedit infamia; ex facto igitur gravi, quod peccatum mortale sit, oritur infamia, quæ licèt generalis sit, sufficiens tamen est ex jure canonico, quidquid sit de Jure Civili, ad repellendum infamatum, si in eo perseverat, à susceptione ordinum: ut colligitur *ex cap. testimonium, de testib. cap. alieni, 2. quæst. 7. & cap. constituimus, 3. quæst.* 5. Imò sufficiens etiam erit vulgata opinio apud viros probos, & prudentes de infamia alicujus ad repellendum illum ab ordinibus, nisi se purgaverit ab illa, *ex cap. quoties, & cap. inter, de purgat. canonic.* cum non deceat in clericum coaptari, & officia honorifica exercere eum, cujus opinio gravata est.

8 Ad infamiam verò juris, vel facti incurrendam non sufficit, quod delictum occultum sit, sed requiritur, quod publicum, & notorium sit: ratio est, quia delinquens, quamdiù delictum occultum est; non patitur diminutionem suæ famæ, & bonæ æstimationis; infamia siquidem ex illa publicatione, & manifestatione delicti consurgit; ergo ad infamiam habendam requiritur, quòd delictum publicum, & notorium sit; Sic Tabiena, Suarez, Navarrus, Reginaldus, Coninch, Sayrus, Avila, Abbas, Covarruvias, Henriquez, Sanchez, Layman, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 1. num.* 2. & Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 20. *num.* 3. Adnotandum tamen 1. quod si deliquens delictum suum in judicio confiteatur, per illam confessionem in judicio factam publicum evadit publicitate juris: ut ex Suarez, Sayro, Filliuccio, & aliis docet Bonacina *loc. cit. in fine.* Adnotandum 2. ex eodem Bonac. *n.* 3. non solùm evadere publicum delictum per confessionem in judicio, sed etiam per notorietatem facti, aut sententiam declaratoriam illius à judice prolatam. Adnotandum 3. quod licèt non oriatur infamia, dum delictum non est publicum; si tamen timetur publicandum, adeoque contrahendam esse infamiam: tenetur delinquens abstinere ab omnibus illis actibus, à quibns abstinere solent infames; nam exponeretur periculo depositionis, & annullationis: ut ex Suarez, Layman, & aliis advertit Castropalaus *de cens. disp. 6. punct. 20. num. 3. in fine.*

9 Ex dictis clarè colligitur: infames tum juris, tum facti irregulares esse, & inhabiles ad suscipiendos ordines, ac ad ministrandum in susceptis: ut *ex c. infames, 6. quæst. 1. cap. Qui in aliquo, dist.* 51. *& ex Regul. infamibus, de Regul. Juris in 6.* tradunt Navarrus, Suarez, Avila, Coninch, Sayrus, Toletus, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 1. num.* 4. & Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 20. *num.* 9. Quamvis in hoc conveniant infamia juris, & infamia facti, discrepant nihilominus inter se: eo quia irregularitas inducta ab infamia juris reddit infamem absolutè, & perpetuò irregularem, ita ut perseveret post emendationem delicti, & sola dispensatione tollitur, infamia verò facti reddit infamem irregularem secundùm quid, nam posita emendatione vitæ cessat, & aboletur absque dispensatione; non enim perpetua est, sed quamdiu delinquens emendatus non fuerit. Sic Panormitanus, Navarrus, Henriquez, Coninch, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num.* 8. & Bonacina *loc. cit. num.* 5. referens Suarez, Filliuccium, & Reginaldum, qui sententiam nostram comprobat ex eo, quòd cessante causa effectus cessare debet *ex cap. cum cessante de Appellat.* si ergo hæc irregularitas nascitur non ex jure, quod semper perseverat; sed ex facto malo, quod per factum bonum aboletur; ideo per emendationem facti mali dissolvi, ac cessare debet irregularitas ex eo orta.

10 Repelluntur infames non solùm ab ordinibus, & ab administratione eorum; sed etiam à beneficiis, officiis, ac dignitatibus obtinendis: ut patet *ex regul. infamibus portæ non pateant dignitatum, de regul. jur. in 6. ex leg. 2. Cod. de dignit. & ex leg. unic. Cod. de infamib.* Hæc exclusio à dignitatibus præcipuè intelligenda erit pro dignitatibus ecclesiasticis, quæ à Personis clarioribus administrandæ sunt: ut habetur *in cap. inter dilectos, de excessib. Prælat.* Quamvis nomine dignitatum accipiantur hìc non solùm personatus, & omnia alia beneficia ecclesiastica; verùm etiam officia publica reipublicæ, ut Judicis, Assessoris, Advocati, Tabellionis, & similia: ut docent Abbas, Lopez, Cov. Mol. Laym. quos refert, & sequitur Castrop. *de cens. disp. 6. pun.* 20. *n.* 10. Etlicèt controvertatur; an valida sit collatio dignitatum facta infami tempore infamiæ, ut affirmare videtur Garzias 7. *part. de Benefic. c. 8. n.* 47. alios referens, putat siquidem, validam esse pro foro conscientiæ, antequam à judice rescindatur. Nihilominus communis, & vera sententia docet, invalidam, nullam, & irritam esse: & ratio est, quia nimis apertè jus loquitur, quando dicit: infamibus partæ non pateant dignitatum; vult enim jus omnem aditum præcludere ad dignitates, etiamsi aditus sit pro foro conscientiæ, negativa enim particula non, est malignantis naturæ, & omnem viam præcludit. Sic Abbas, Selva, Navarrus, Molina, avila relati à Castrop. *loc. cit.* sic etiam Bonac. *de irregul. quæstion. 3. punct. 1. numero* 11. referens Azorium, Parisium, & alios. Nec juvat distinguere inter infames juris, & infames facti; ita ut invalida sit pro infamibus juris, non verò facti. Nam jus absolutè loquitur de infamibus, nec distinguit; ideoque nec nos distinguere debemus. Illud tamen non denego, quod quamvis infamia juris superveniens

niens dignitatibus habitis privet illis infamem ipso jure; non tenetur tamen eas à se abdicare absque sententia Judicis saltem declaratoria criminis: ut docent Sylvester, Covarruvias, Molina, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 12. Infamia verò facti non privat ipso jure, sed post sententiam Judicis: ut ex Henriquez, Garzia, Avila, Covarruvia, Molina, Layman docet Castropalaus citatus.

11 Aboletur infamia quo ad effectus Jure Canonico inductos variis modis: & 1. si infamia fuerit facti, aboletur per vitæ emendationem, per quam restituitur in pristinum statum, ut dictum est. 2. si infamia fuerit Juris Canonici aboletur à Summo Pontifice tam in Clericis, quàm in Laicis: eo quia tam Clerici, quàm Laici subduntur Juri Canonico. Si verò infamia fuerit Juris Civilis, non poterit Pontifex in Laicis eam abolere, nisi Laicus jurisdictioni temporali Pontificis subdatur; vel Judex subdatur, qui infamiam juris Civilis intulit: ut *ex Cap. Cum te, de senten. & re judicat.* colligunt Molina *tract.* 4. *disp.* 10. *n.* 3. & Castropalaus *de cens. disp.* 6. *pun.* 20. *n.* 13. Princeps ergo sæcularis non subjectus in temporalibus Summo Pontifici poterit à suo subdito laico infamiam Juris Civilis abolere, qua abolita cessat irregularitas in ea fundata. Nec per hoc datur facultas Principi sæculari dispensandi in irregularitate; eo quia non dispensat directè, sed aufert id, quod est fundamentum irregularitatis; ut ex Suarez, & Filliuccio adnotat Bonacina *de Irregul. qu.* 3. *pun.* 1. *num.* 6. 3. aboleri potest infamia per dispensationem Episcopi, non quidem ad ordines suscipiendos, sed ad ministrandum in susceptis post peractam pœnitentiam; si delicta tamen, ex quibus consurgit infamia; fuerint adulteria, vel minora adulteriis: ut statuit Alexander III. *in Cap. At si Clerici, §. de Adulteriis, tit. de judiciis:* sic Panormitanus, Henriquez, Avila, Molina, Sayrus, Reginaldus, Navarrus, Ugolinus, quos referunt, & sequuntur Bonacina, & Castropalaus *locis citatis*. 4. denique aboletur infamia per susceptionem Sacramenti Baptismi; per eam siquidem cum aboleatur omne peccatum, ac delictum proprium; ideo pariter aboletur omnis infamia ex delicto proprio consurgens: maximè quia nequit infamia Canonica afficere nondum baptizatum. Sic ex Sylvest. Angelo, & aliis passim docet Bonacina *loc. cit.* Advertendum hìc: quòd sicuti infamia afficit infamem pro omni loco, itaut nullibi possit ordines recipere, vel in jam susceptis ministrare, cum sequatur personam; ita etiam abolitio infamiæ restituit personam in pristinum statum pro omni loco.

12 Remanet inquirendum: an ex publica Pœnitentia consurgat irregularitas? Et quidem non consurgere ex pœnitentia Sacramentali secreta, quæ videlicet à confessario imponitur pœnitenti in ipsa confessione; nec etiam consurgere ex pœnitentia publica, sed non solemni; certum, & indubitatum est penes Doctores: cum nullus Textus afferri possit irregularitatem inducens ob prædictas pœnitentias, præcipuè quia in odiosis restringere debemus: & sic docent Sayrus, Sylvester, Majolus, Avila, Suarez, & alii communiter relati à Bonacina *de Irregul. quæst.* 3. *pun.* 2. *num.* 2. Difficultas ergo reducitur ad pœnitentiam publicam solemnem, manendi videlicet ante fores Ecclesiæ, dum Divina Officia persolvuntur cum diademate in capite, & cereis accensis in manibus: quam quidem pœnitentiam irregularitatem inducere *ex Cap. Canones dist.* 50. docent Toletus *lib.* 1. *cap.* 64. Sayrus *lib.* 7. *Thes. cap.* 11. *nu.* 19. & alii. Verius tamen est, nullam pœnitentiam etiam publicam, & solemnem nostris hisce temporibus inducere irregularitatem; nisi talis sit, quæ sibi adjunctam habeat infamiam, ex qua oriretur irregularitas; & dummodo non auferatur infamia per ipsam pœnitentiam: nam pœnitentia ipsa imponi potest ad infamiam abolendam, & ratio est, quia Sacri Canones loquuntur de Pœnitentia illa publica, & solemni, quæ olim semel in vita imponebatur cum certis ceremoniis, & quæ nunc temporis non est in usu; adeoque non rectè extenditur ad pœnitentias modò impositas: ut observat ex Suar. Filliuc. & aliis Bonac. *l. c. n.* 3.

CAPUT XX.

De irregularitate ob iterationem Baptismi.

1 *Non solùm qui culpabiliter baptismum publicè iterat, evadit irregularis, sed etiam ejus Minister ex officio.*

2 *An incurratur irregularitas ista, si baptismus reiteratus fuerit occultus?*

3 *Qui se culpabiliter rebaptizari permittit, incurrit irregularitatem absolutè.*

4 *An ignorantia juris, vel facti excuset rebaptizatum, & rebaptizantem ab irregularitate?*

5 *Non incurrit hanc irregularitatem rebaptizans, si nesciebat baptizatum fuisse; nec ille qui baptizat conditione apposita, si non es baptizatus.*

6 *Baptizans ex malitia, quem baptizatum putabat, qui revera non erat, licèt graviter peccet; non incurrit tamen irregularitatem.*

7 *Irregularitatem incurrunt rebaptizans, & rebaptizatus, licèt id efficiant ex metu gravi cadente in constantem virum; dummodo intentionem habeant,*

8 *An qui liberè, & absque urgenti necessitate baptismum ab hæretico suscepit, fiat irregularis?*

9 *An qui differunt baptismum usque ad senectutem, vel ægritudinem, aut aliud mortis periculum, evadant irregulares?*

10 *An ex iteratione aliorum Sacramentorum Characterem imprimentium contrahatur irregularitas?*

11 *Dispensatio hujus irregularitatis spectat ad Summum Pontificem, quamvis si occulta fuerit, dispensare possit Episcopus.*

1 INCURRIT hanc irregularitatem non solùm, qui culpabiliter baptismum publicè iterat; sed etiam qui ex officio ministrat ei in tali iteratione baptismi publici: ut *ex Cap. Ex litterarum, de Apostat.* docent communiter Doctores. Debet tamen iteratio esse culpabilis, & cum gravi peccato; ad hoc ut rebaptizans, & ejus minister ex officio irregulares evadant: nam sine gravi culpa imponi nequit gravis pœna, qualis est irregularitas. Debet quoque minister rebaptizans esse ex officio, ut huic irregularitati subjaceat: nam Textus *in Cap. Ex litterarum cit.* loquitur de Acholyto, adeoque de ministro ex officio inserviente: quapropter excludendi sunt Parentes, Compatres, & alii, qui cooperantur rebaptizanti, sed non ex officio; absque enim fundamento fit extensio ad hos: ut bene adnotat Bonac. *de Irregul. qu.* 3. *pun.* 3. *n.* 1. Imò explicitè loquitur Textus de Acholyto, qui ministro rebaptizanti cooperatur, eique irregularitatem indicit; quamvis pariter tacitè, & implicitè supponat pariter indici, & potiori jure ipsi ministro rebaptizanti: ut tradunt Suarez, Navarrus, Henriq. Avila, Laym. Coninch, Gaspar Hurtad. Covarruv. Filliucc. Nugnus, Sylvest. Reginal. Toletus, quos referunt, & sequuntur Castropal. *de cens. disp.* 6. *pun.* 16. *n.* 1. & Bonac. *l. c.* Non est tamen hæc irregularitas totalis, & absoluta; sed tantùm partialis, & secundùm quid: cum non privet usu, & exercitio ordinum jam susceptorum, sed solùm promotione ad ordines superiores: ut constat ex verbis illis *in Cap. Ex litterarum cit.* Ad superiores ordines ascendere non valebit. Sic ex Suar. notant Castropal. *l. c.* & Bonac. *l. c. n.* 7.

2 Controvertitur verò inter Doctores: an etiam hæc irregularitas contrahatur precipuè à rebaptizante, si baptismus reiteratus fuerit occultus? Et quamvis communior sententia, quam sequi debemus; & quæ semper in praxi consulenda erit; sustineat, rebaptizantem eam incurrere, ac ministrum ei ex officio inservientem: eo quia licèt *Cap. Ex litterarum*, distinguat quoad occultum, & publicum cæteri verò Textus non distinguunt adeoque sufficere debet ad eam incurrendam, maximè in rebaptizante rebaptizatione occulta. Sic Hostiensis, Scotus, Avila, Henriquez, Sayrus, Coninch penes Castropalaum eam approbantem, & consulentem in praxi *de cens. disp.* 6. *pun.* 16. *num.* 2. Bonacina eam supponit *de Irregul. qu.* 3. *pun.* 3. *n.* 1. alios referens. Nihilominus non videtur improbabilis sententia opposita docens, debere esse rebaptizationem publicam ad hanc irregularitatem contrahendam: nam Textus *in Cap. Ex litterarum*, absolutè decidit: Acholytum illum posse ad superiores ordines ascendere, si crimen rebaptizationis occultum fuerit, nulla facta mentione dispensationis sive ab Episcopo, sive à Pontifice. Cæteri Textus non loquuntur de rebaptizantibus, sed de rebaptizatis; & si de rebaptixantibus loquerentur explicandi essent juxta Textum *Ex litterarum*, in quo Pontifex Alexander III. nimis clarè locutus est, ac distinxit. Sic Panormitanus, Sylvest. Paludan. Toletus, Laym. Gaspar Hurtad. quos refert, & sequitur Castropal. *l. c. n.* 3.

3 Qui se culpabiliter rebaptizari permittit, incurrit irregularitatem

laritatem absolutè, & simpliciter; adeoque nec ad ordines promoveri poterit, nec in susceptis ministrare: sic constat *ex Cap. Confirmandum, dist.* 50. *& Cap. Qui in qualibet* 1. *quæst.* 7. Quòd si rebaptizatus fuerit absque sua culpa, in infantia videlicet ante acquisitum rationis usum, vel in somno dum dormiret, aut in amentia, vel ebrietate; etiam si adveniente rationis usu ratam haberet rebaptizationem sibi factam; non ideo hanc irregularitatem incurreret: ratio est, quia carens culpa carere debet & pœna ipsi culpæ annexa, ac imposita. Nec obstat ratihabitio rebaptizationis, quia non semper ratihabitio retrotrahit ad tempus præteritum, nisi exprimatur in jure; adeoque si in actuali rebaptizatione non habita fuit culpa, nec per ratihabitionem retrotrahitur ad illam. Sic Sayrus, Henriquez, Navarrus, Suarez, Avila. Filliuccius, Covarruvias, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 3. pun.3. nu.* 2.

4 Inquiri hìc solet: an ignorantia Juris, vel facti excuset rebaptizatum, & rebaptizantem ab irregularitate contrahenda? Resp. quamvis D. Antoninus, Paludan. Sylvest. Vivaldus, Majolus, & alii penes Castropalaum *de cens. disp. 6. pun. 16. num. 6.* docuerint, contrahi hanc irregularitatem non solùm ab ignorantibus, sed etiam sine culpa: eo quia non imponitur in pœnam delicti, sed in detestationem rebaptizationis, & in reverentiam tanto Sacramento debitam. Nihilominus communis sententia docet oppositum: ratio est, quia ex nullo capite constat, impositam fuisse ob defectum alicujus significationis; ergo clarè deducitur in pœnam delicti appositam fuisse, adoque ab ea excusabit inculpabilis ignorantia juris, vel facti, cum nullum delictum sic committatur. Ita *ex Cap. Placuit, & Cap. Qui apud* 1. *qu.* 4. docent Sotus, Covarruv. Navarrus, Henriq. Suar. Valentia, Sayrus, Toletus, Sà, Avila, Laym. quos referunt, & sequuntur Bonac. *l. c. n.* 3. & Castrop. *l. c. n.* 7.

5 Ex dictis hucusque colligitur 1. non incurrere hanc irregularitatem rebaptizantem, si rebaptizavit eum, quem putabat, non esse baptizatum; excusat siquidem ignorantia facti: nec dici potest iteratum, quod factum esse nescitur *ex Cap. Solemnitates, de Consecr. dist.* 1. *& ex Cap. ult. de Cleric. per saltum promot.* Idem dicendum de baptizante sub conditione apposita sive interius, sive exteriùs, si videlicet non sit baptizatus: eo quia non habetur iteratio baptismi. Quòd si quis post diligentem inquisitionem factam, an aliquis esset baptizatus, illum absolutè baptizaverit, ut evenit in expositis absque illo testimonio, vel signo, quòd baptizati fuerint; aut in pueris bello captis, qui ignorantur, an filii fidelium sint, vel infidelium, ut sæpè accidit cum filiis Græcorum cohabitantium cum Turcis, non ideo si post baptismum absolutè collatum vehementiùs dubitet, puerum fuisse baptizatum; se reputare debet irregularem: ratio est, quia non dicitur absolutè rebaptizare ille, cui non clarè constat, fuisse baptizatum *ex cap. final. de Presbyt. non baptizat.* Non nego tamen, quòd absolutè baptizans perseverante dubio de baptismo alterius graviter peccet, cum debeat tunc non absolutè, sed sub conditione baptizare, ne se exponat periculo irregularitatis. Secus verò dicendum, si superatum fuerit dubium ante baptismum, sed vehementiùs insurgat post illum collatum: sic Avila, Toletus, Suar. & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. qu. 3. pun. 3. n.* 5. *& 6.* Hinc ex eodem Bonac. Laym. & aliis infert Castrop. *de cens. disp. 6. pun. 16. n.* 4. *in fine:* quamlibet ignorantiam, dummodo non fuerit crassa, & supina, excusare ab hac irregularitate, ad quam requiritur dolus, seu culpa lata.

6 Colligitur 2. non incurrere irregularitatem, qui ex conscientia erronea aliquem baptizavit, quem baptizatum putabat, quamvis baptizatus non esset: ratio est, quia licèt graviter peccet sic efficiendo, revera tamen non rebaptizat, adeoque irregularitatem non incurrit rebaptizationi impositam, quæ rebaptizationem veram sequitur: non verò procedentem ex conscientia illa erronea. Sic Suarez, quem refert, & sequitur Bonac. *de Irregul. qu. 3. pun. 3. n.* 5. *in fin.* Idem dicendum de rebaptizante exteriùs, qui intentionem non habet baptizandi: ratio est, quia actio illa in foro interno non est rebaptizatio, ad quam irregularitas sequitur: ut ex Coninch, Laym. Gaspare Hurtado, & Bonac. adnotat Castropal. *de cens. disp. 6. pun. 16. num. 5. in fine.*

7 Colligitur 3. irregularem esse rebaptizantem, aut rebaptizatum ex metu gravi cadente in constantem virum, dummodo rebaptizans intentionem habeat baptizandi; aut rebaptizatus intentionem iterum habeat suscipiendi baptismum: ratio est, quia posito metu gravi adhuc facit contra præceptum non rebaptizandi sub pœna irregularitatis, & liberè ponit intentionem illam, cum possit ab illa abstinere; adeoque irregularitati subjacet: metus siquidem non afficit voluntatem, & intentionem; idem dicendum de rebaptizato. Secus verò si intentionem illam non haberent, sed fictè id efficerent; non utique irregularitatem incurrerent pro foro interno: ut docent Reginal. Henriq. Avila, Ugolin. Suar. Filliucc. Navarrus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. qu. 3. pun. 3. n.* 7. Esto gravissimè peccarent sic efficiendo: cum metus gravis non sit causa justa simulandi Sacramentorum administrationem; damnata siquidem fuit ab Innocentio XI. Propositio asserens: *Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.* 8

Inquiri solet hìc 1. an qui liberè, & absque urgenti necessitate baptismum ab hæretico suscipit, fiat irregularis? Resp. affirmativè: nam adultus liberè suscipiens baptismum ab hæretico taliter declarato, & ipsi noto, censetur commisceri hæreticis, ac cum eorum erroribus communicare; adeoque delictum committit, cui à jure irregularitas imponitur *in Cap. Afros. dist.* 98. *Cap. Ventum est* 1. *qu.* 1. *Cap. Placuit, Cap. Qui apud* 1. *qu.* 4. *& Cap. Qui in qualibet* 1. *qu.* 7. Secus verò dicendum si adultus absque culpa ab hæretico baptismum susceperit, vel quia probabiliter hæreticum non putabat; vel quia justam habebat necessitatem suscipiendi ab eo baptismum: cum enim in hoc casu inculpabiliter se gereret, ab irregularitate immunis esset: sicuti irregularis non erit infans ab hæretico baptizatus, etiam si baptismum illum in ætate adulta approbaverit. Sic Suar. Filliuccius, Reginal. Toletus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregul. qu. 3. pun. 3. num.* 13.

Inquiritur 2. an qui differunt baptismum usque ad senectutem, vel ægritudinem, aut aliud mortis periculum; sint irregulares? Resp. affirmativè, si dilatio libera fuerit, ut evenit in adultis, secus verò in infantibus: ratio est, quia non censentur fidem voluntariè suscipere, sed coactè; quod quidem delictum est, cui à jure annectitur irregularitas, ut patet *ex Cap. Si quis dist.* 57. Sic ergo baptizatus promoveri non poterit ad Ordines, nisi paucitas idoneorum ministrorum id exigat; aut nisi testimonium habeat probatæ fidei, & vitæ post baptismum: ut docent Suarez, Sayrus, Layman, Majolus, Filliuccius, Toletus, Ugolinus, Reginaldus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 16. num.* 11. & Bonacina *de Irregul. qu. 3. pun. 3. num.* 11. Et quamvis nonnulli Doctores putent, in hoc casu non requiri dispensationem Episcopi; probabilius tamen puto, requiri cum Suarez, Sylvestro, Angelo, & aliis relatis à Bonacina *l. c.* Hanc irregularitatem probabiliter extendunt Majolus, Suarez, Laym. quos refert, & sequitur Castrop. *l. c.* ad adultos baptismum suscipientes metu, vel alia necessitate coacti: eo quia delictum censere habentur in probata fide, dum non sponte, sed necessitate coacti baptismum recipiunt. 9

Inquiritur 3. an ex iteratione aliorum Sacramentorum characterem imprimentium, ut sunt Confirmatio, & Ordo Sacer; contrahatur irregularitas? Resp. quamvis affirmativam sententiam sustinuerint Richardus, Major, Hostiensis, Archidiaconus, Navarrus, Majol. Graffis, Philiarcus, Vivaldus relati à Castropalao *de cens. disp. 6. pun. 16. num.* 12. quam colligunt *ex cap. Dictum, de Consecr. dist.* 5. ubi eodem modo prohibetur baptismi iteratio, ac confirmationis. Nihilominus negativam sententiam sustinendam puto: ratio est, quia ex nullo jure colligi potest hæc Irregularitas. Quamvis enim *in Cap. Dictum cit.* prohibeatur iteratio confirmationis, ac prohibetur iteratio Baptismi; attamen pœna, quæ ibi imponitur; non est irregularitas, adeoque non ex hoc capite, sed aliunde petenda: maximè quia pœna ibi imposita est Religiosi obsequii sub habitu Regulari, vel Clericali, quæ est opposita irregularitati. Sic Scotus, Paludanus, Sotus, Sylvester, Castro, Covarruvias, Valentia, Sayr. Suar. Conin. Avila, Filliuccius, Reginaldus, Layman, Gaspar Hurtadus, Ugolinus, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *l. c. num.* 13. & Bonacina *de Irregul. quæst. 3. pun. 3. num.* 8. 10

Dispensatio in irregularitate contracta ob Baptismi iterationem spectat ad Pontificem, cum sit dispensatio in jure communi. Quòd si rebaptizatio occulta fuerit, dispensare poterit Episcopus ex facultate ei facta à 11

Tri-

Tridentino in irregularitatibus occultis, scilicet ex delicto occulto provenientibus excepto homicidio voluntario. Censetur autem occulta rebaptizatio, non solum quando occultè facta est, & ignoratur publicè; sed etiam si publicè facta fuerit, ignoratur tamen, quod antea baptizatus fuerat adeoque censetur publicè rebaptizatus, sed primò baptizatus. Sic Avila, Navarrus, Rodriquez, Sanchez, Ugolinus, Sayrus, quos refert; & sequitur Bonacina *de Irregul. quæstion. 3. punct. 3. num.* 10

CAPUT XXI.

De Irregularitate ob illicitam ordinum susceptionem.

1 *Qui furtivè ordines susscipit, contrahit irregularitatem. Et quisnam dicatur furtivè recipere ordines?*
2 *Dispensatio in hac irregularitate competit Episcopo, dummodo non fuerit ab eo denunciata excommunicatio ipso facto incurrenda contra furtivè susscipientes ordines.*
3 *Conjugatus illicitè susscipiens sacros ordines extra casus à jure permissos irregularitatem contrahit.*
4 *An ligatus majori excommunicatione, si Sacros Ordines scienter recipiat; Irregularitatem incurrat?*
5 *An susscipiens uno, & eodem die duos sacros ordines, vel minores simul cum subdiaconatu incurrat irregularitatem, si absque dispensatione id faciat?*
6 *An susscipiens sacros ordines absque eo quod confirmationem susceperit, sit irregularis?*
7 *An recipiens ordines ab Episcopo, qui dignitati renuntiavit; incurrat irregularitatem?*

1 QUI furtivè ordines susscipit irregularitatem contrahit: ut statuitur *in cap.* 1. *de eo, qui furtivè*. Controversia tamen est: quænam furtiva ordinum susceptio hanc irregularitatem inducat: multipliciter siquidem quis ordines furtivè suscipere potest, videlicet titulo ficto, aut sine veris dimissoriis litteris, vel non servatis interstitiis, aut per saltum, vel sine ætate requisita. Denique furtivè quis ordines suscipere potest, si videlicet inscio Episcopo, nec ad ordinationem vocatus ad ordines accedit; vel si occupet locum, & nomen alterius personæ examinatæ, & approbatæ; aut si alium subroget nomine suo, qui examinetur, & approbetur, & postea ipse ad ordines susscipiendos accedat. Omnes siquidem isti furtivè ordines susscipiunt, sed non omnes irregularitatem contrahunt: nam probabilissima sententia docet, solum eam incurrere, qui ultimo modo furtivè ordines recipiunt, videlicet si non vocati accedant, aut si locum alterius occupent, vel alium subrogent nomine suo examinandum: de his enim videtur loqui *cap.* 1. *de eo, qui furtivè*, non verò de aliis furtivè susscipientibus, qui licèt suspensionem incurrant, non tamen irregularitatem, quæ saltem contrahi debet ob furtivam ordinum susceptionem ultimo modo à nobis explicatam. Sic Glossa *in cap. cit.* Sayrus, Suarez, Coninch, Gaspar Hurtadus, Layman, & alii, quos referunt, & sequuntur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 17. *num.* 1. & Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun.* 4. *num.* 6.

Dispensare in hac irregularitate competit episcopo, non solum si delictum fuerit occultum ex Privilegio Episcopis concesso à Tridentino; sed etiam *ex c.* 1. *de eo, qui furtivè*, absolutè conceditur ei facultas dispensandi; dummodo tamen non fuerit ab eo denuntiata excommunicatio ipso facto incurrenda à furtivè susscipientibus ordines: tunc enim dispensatio Pontifici reservaretur; nisi Religionem ingressus fuerit, & ibi aliquanto tempore laudabiliter perseveraverit: in eo enim casu poterit Episcopus misericorditer cum ipso dispensare: ut expressè constat *ex cap. cit.* & docent passim Doctores. Hisce nostris temporibus fere omnes Episcopi hanc excommunicationem denuntiant, adeoque dispensatio Pontifici reservatur.

3 Irregularitatem etiam contrahit, qui conjugatus illicitè ordines sacros susscipit, & extra casus à jure permissos: ut constat *ex extravag. Antiquæ concertationis, de vot. & vot. redempt.* ibi enim non solum prohibetur conjugato in ordinibus susceptis ministrare, sed etiam ad non susceptos promoveri, quod clarum indicium est perfectæ irregularitatis: ut ex Rebello, Henriquez, & aliis adnotat Bonacina *de irregul. qu. 3. pun. 4. n. 9.* Dispensare in hac irregularitate spectat ad solum Pontificem, nisi postmodum religionem approbatum professus fuerit, tunc enim dispensare poterit Episcopus *ex ead. extravag. cit.* sicuti ex Tridentino dispensare poterit, si delictum fuerit occultum.

Dubitabis 1. an ligatus majori excommunicatione, 4
nam de minori excommunicatione non dubitatur, incurrat irregularitatem, si sacros ordines scienter recipiat? Resp. quod licèt doctissimi viri Navarrus, Sylvester, Sayrus, Alterius, Henriquez, Reginaldus, Toletus, Rodriquez, Valentia, & alii relati à Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 4. num.* 1. docuerint, eam incurrere, ducti *ex cap. cum illorum, de sent. excom. in 6. & ex cap. veniens, de eo, qui furtivè*, quorum sententiam probabilem puto. Nihilominus longè probabiliorem reputo sententiam asserentem, potius suspensionem incurrere, quam irregularitatem; adeoque suspensus remanebit cum excommunicatione, quam irregularis. Sic Suarez, Coninch, Filliuccius, Barbosa, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. versic. dixi in propositione*. Idem dicendum de suspenso, & interdicto, si enim cum aliqua ex his censuris ordinem recipiat; non ideo irregularitatem incurrit: cum ex nullo textu colligi possit. Nec valet dicere, quod susscipiendo sacros ordines actus ordinis sacri solemniter exerceat, & exercentes solemniter actus ordinis sacri in suspensione, vel interdicto irregularitatem incurrunt. Contra enim est, tum quia non semper susscipiens ordines sacros in eadem susceptione illos solemniter exercet; tum etiam quia ad hoc ut incurratur irregularitas ob exercitium solemniter ordinis sacri, debet supponi jam susceptus ordo sacer, qui exercetur, non verò debet incurri ob exercitium in ipsa susceptione factum, ut contra Majolum docent Reginaldus, Suarez, Coninch, Lessius, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loc. cit. num.* 2. *in fine*.

Dubitabis 2. an susscipiens uno, & eodem die duos sacros 5
ordines, vel minores ordines simul cum subdiaconatu, aut ultimum ex minoribus cum subdiaconatu incurrat irregularitatem, si id absque dispensatione faciat? Resp. potiùs incurrere suspensionem, quam irregularitatem, de qua actum est loco suo. Sic Suarez, Filliuccius, & alii relati à Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 4. num. 3.*

Dubitabis 3. an susscipiens Sacros ordines absque eo 6
quod confirmationem susceperit, sit irregularis? Resp. negativè: ratio est, quia ex nullo jure constat hæc irregularitas: ut docent Ugolinus, Henriquez, Avila, Sayrus, Suarez, Filliuccius, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *loc. cit. num.* 8. & Castropalaus *de cens. disp. 6. pun.* 17. *num.* 2. contra Majolum. Imò Navarrus, Henriquez, Suarez, Sayrus, penes citat. Castropalaum probabiliter sustinent, non peccare graviter susscipientem ordines, aut illos exercentem nondum confirmatione susscepta: nam licèt Tridentinum *sess. 23. cap.* 4. *de Reform.* statuat, ne ordines recipiantur nondum confirmatione susscepta, attamen non fert præceptum recipiendi illam, nec ex alio capite constat.

Dubitabis denique: an recipiens ordines ab Episco- 7
po, qui renunciavit dignitati, incurrat irregularitatem? Resp. potiùs incurrere suspensionem, de qua actum est: eam tamen incurrit, etiamsi fortè ob ignorantiam non peccaverit recipiens: ratio est, quia tunc Episcopus, non habet ordinis executionem, adeoque eam concedere nequibit ordinato: sic constat *ex cap.* 1. *de ordin. ab episcop. qui renunt.* Dicitur autem Episcopus renuntiare episcopatui, quando renuntiat jurisdictioni, & executioni ordinis episcopalis. In hac suspensione poterit Episcopus proprius dispensare, si ignorantia renunciationis fuerit probabilis, ut habetur in eodem capite citato.

CAPUT XXII.

De Irregularitate ob exercitium Ordinum, quos quis non habet.

1 *Qui seriò, scienter, & ex officio ministrat in ordine nondum susscepto, irregularis evadit.*
2 *Si non seriò, sed ex ludo faceret; non incurreret hanc irregularitatem.*
3 *Si quis ex ignorantia putans, se ordinem recepisse, quem non receperat, & in eo ministret; non est irregularis.*

4 De-

4 *Debet ſolemniter, & ex officio in eo miniſtrare, ut irregularitatem incurrat.*
5 *Sacerdos exercens eos actus Ordinis, qui Epiſcopis competunt; fit Irregularis.*
6 *Clericus nondùm Sacerdos ſeriò Sacramentaliter abſolvens fit irregularis.*
7 *Clericus nondùm Sacerdos Miniſtrans ſolemniter ex Officio Baptiſmum etiam in extrema neceſſitate fit Irregularis.*
8 *Clericus nondùm Sacerdos Sacram Euchariſtiam attentans conficere, vel eam miniſtrare, aut extremam Unctionem; vel Officium Sacerdotis hebdomadarii in Choro publicè exerceat temerè, aut Sponſis benedixerit; ſit Irregularis.*
9 *An hæc Irregularitas non ſolùm incurratur per exercitium Majorum Ordinum, ſed etiam minorum?*
10 *An lata ſit non ſolùm contra Clericos exercentes actum Ordinis Sacri, quem non habent; ſed etiam contra Laicos id attentantes?*
11 *An Clericus in Ordine Sacro Miniſtrans, quem non habet, ſed abſque intentione uſurpandi uſum Ordinis Sacri; Irregularitatem incurrat?*
12 *Diſpenſare in Irregularitate ſpectat ad Pontificem, niſi fuerit occulta.*

1 QUI ſeriò, ſcienter, & ex officio miniſtrat in ordine nondùm ſuſcepto Irregularitatem incurrit *ex cap. 1. & 2. de Cleric. non ordinat. miniſtr.* qua ipſo jure impeditur ab ordinibus ſuſcipiendis: ab exercitio tamen ordinum jam ſuſceptorum impeditur hoc pacto, ut per biennium, vel triennium abſtineat ab exercitio ordinis illius, qui inter ſuſceptos præcipuus fuerit: ſic conſtat *ex cap. 2. citat.*

2 Requiritur ergo 1. Ad hanc Irregularitatem incurrendam, ut miniſtratio in ordine nondùm ſuſcepto fiat ſeriò: nam ſi ex ludo fieret, eam non induceret: ſic pueri aliquas miſſæ partes dùm inter ſe canunt, non incurrunt hanc Irregularitatem: ſic etiam qui promovendi ſunt ad ſacros ordines, dùm ſeſe exercent in ſacris illis Cœremoniis addiſcendis, ut poſtea initiati ſacros ordines ritè exerceant; Irregularitatem non contrahunt: eo quia non ex animo tunc miniſtrandi; ſed ex animo addiſcendi miniſtrationem tempore ſuo eas actiones faciunt. Sic etiam repræſentantes Sacram Hiſtoriam, ſi ordines ſimulent exercere; non ideo Irregulares fiunt: eo quia non ſeriò miniſtrant, ſed potiùs repræſentare volunt exercitium Ordinis illius; quod ex juxta, & honeſta cauſa, & nullo intercedente rerum divinarum contemptu licitè fieri poterit. Sic Sylveſter, Navarrus, Sotus, Henriquez, Sayrus, Suarez, Bonacina, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 6. pun. 18. num. 2.*

3 Requiritur 2. Ut ſcienter miniſtratio fiat, quapropter ſi aliquis ex ignorantia ductus putans ſe talem ordinem ſuſcepiſſe, quem re vera non ſuſcepit, in eo miniſtraret; non ideo hanc Irregularitatem incurreret: non enim ſcienter in eo miniſtraret, quod requiritur ad Irregularitatem iſtam incurrendam: ut ex Navarro, Ugolino, & aliis docet Bonacina *de Irregul. quæſt. 3. pun. 6. num. 1. verſic. dixi in Propoſitione.*

4 Requiritur 3. Ut ex officio, & ſolemniter miniſtret in Ordine nondùm ſuſcepto; nam ſi aliter miniſtraret, non cenſendus eſſet officium ordinis exercere. Dicitur autem quis ex Officio, & ſolemniter ordinem miniſtrare, quando ita illum eo modo exercet, ut non poſſit ſimili modo miniſtrari, niſi ab habente ordinem illum: ſic qui Epiſtolam cum manipulo in Miſſa cantat, aut Evangelium cum Stola; dicitur ex Officio, & ſolemniter Ordines Subdiaconatus, & Diaconatus miniſtrare; adeoque ſi Clericus nondùm ſubdiaconatu initiatus Epiſtolam caneret cum Tunicella ſine Manipulo non diceretur ex Officio, & ſolemniter miniſtrare in ſubdiaconatu; ſed tantùm uti Officio Cantoris; idem dicendum, ſi Evangelium ſine Stola caneret. Secùs verò eſſet, ſi cum Manipulo, vel cum Stola prædictos Ordines miniſtraret; tunc enim ſolemniter, & ex Officio miniſtraret, niſi ſpeciale Privilegium, aut legitima conſuetudo id efficiendi haberetur; ut docent Sayrus, Suarez, Coninch, Layman, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 6. pun. 18. numer. 3.*

5 Ex dictis colligitur 1. Sacerdotem exercentem eos actus Ordinis, qui Epiſcopis competunt; hanc Irregularitatem incurrere: ſic eſſet, ſi ordines conferret, confirmaret, Eccleſias, aut Altaria conſecraret, vel benedictionem impertiret cum Indulgentiis. Eodem modo dicendum de Epiſcopo per ſaltum promoto, qui eos Ordines conferret, quos non haberet. Sic ex Suarez, qui teſtatur eſſe communem, Filliuccio, & aliis docet Bonacina *de Irregul. quæſt. 3. pun. 6. num. 3.*

6 Colligitur 2. Clericum non Sacerdotem ſeriò aliquem Sacramentali abſolutione abſolventem Irregularem evadere: eſt enim abſolutio, quamvis ſecretò facta, actus, & exercitium Sacerdotalis Ordinis, quem non habet abſolvens. Sic Navarrus, Coninch, Sotus, Ugolinus, Avila, Filliuccius, Henriquez, Sayrus, Layman, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Irregul. quæſt. 3. pun. 6. num. 4.* & Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 6. punct. 18. num. 6.* contra Sylveſtrum, Ledeſmam, & alios, qui putant, non eſſe irregularem: eo quia abſque ſolemnitate exercetur abſolutio Sacramentalis, adeoque non connumeranda erit inter Officium Ordinis. Sed facilè diſſolvitur hæc ratio; ſicuti enim celebratio, etiam ſi ſecretò fiat, eſt actus Ordinis Sacerdotalis; ſic & abſolutio Sacramentalis, quamvis ſecretò fiat; adeoque ſi celebrans abſque Sacerdotali Ordine irregularis eſt, etiam talis erit abſolvens abſque dicto ordine.

7 Colligitur 3. Clericum nondùm Sacerdotem Miniſtrantem ſolemniter, & ex Officio Sacramentum Baptiſmi, etiam in extrema neceſſitate; irregularem fieri: ratio eſt, quia Miniſtratio Baptiſmi ſic facta actus eſt, & exercitium Ordinis Sacerdotalis; adeoque ſi hunc actum exercet Clericus Sacerdotalem Ordinem non habens, appropriaret ſibi officium proprium Sacerdotis, & irregularis fieret: ut expreſsè habetur *in cap. 1. de Cleric. non ordinat. Miniſtr.* Nec neceſſitas illa excuſaret ab Irregularitate, cum poſſet Baptiſmum non ſolemniter Miniſtrare, ut ſæpè à laicis miniſtratur abſque nota Irregularitatis. Sic Navarrus, Henriquez, Sayrus, Avila, Bonacina, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 6. punct. 18. num. 4.* Diaconum excuſat ab hac Irregularitate Bonac. *de Irregul. quaſt. 3. pun. 6. num. 5.* referens Cajetanum, & Sotum. Ad officium enim ſui ordinis ſpectat Baptiſmum ſolemniter Miniſtrare ex licentia tamen Epiſcopi, vel proprii Parochi, ubi ſic fieri conſuevit.

8 Colligitur denique: eamdem Irregularitatem incurrere Clericum non Sacerdotem, qui Sacram Euchariſtiam conficere attentat, vel eam Miniſtrare excepto Diacono, qui abſente Sacerdote poteſt eam Miniſtrare, aut ſi extremam Unctionem miniſtret: ſunt etenim iſti actus proprii Ordinis Sacerdotalis: ut ex communi ſententia docet Caſtropalaus *de cenſ. diſp. 6. pun. 18. num. 5.* Idem dicendum de Clerico non Sacerdote, ſi in Choro publicè exerceat munus hebdomadarii, quod à Sacerdote exerceri ſoleat; dummodo id bona fide non faciat: tunc enim non diceretur temerè ſe immiſcere ordini, quem non habet. Sic ex Ugolino, & ex Deciſione facta in Pœnitentiaria Mediolanenſi ſe præſente docet Bonacina *de Irregul. quaſt. 3. pun. 6. num. 7.* Hanc etiam Irregularitatem attribuunt Clerico non Sacerdoti benedicenti Sponſis in ſuis Nuptiis, etiam ſi id ſine ſuperpelliceo, & ſtola faceret, cum hoc munus exercere ſit proprium Sacerdotis; Suarez, Ugolinus, Coninch, Filliuccius, & alii, quos refert, & ſequitur cit. Bonacina *num. 8.* Secus verò dicendum, ſi merè aſſiſteret Matrimonio, ut Parochus, cum revera non eſſet; tunc enim irregularitatem hanc non incurreret: eo quia non eſt actus Ordinis, ſed juriſdictionis; & propter exercitium juriſdictionis, quæ non habetur; non incurritur Irregularitas: & defacto Sacerdotes Miniſtrantes Euchariſtiam, Pœnitentiam, aut extremam Unctionem abſque debita juriſdictione non fiunt irregulares: eo quia non exercent actum ordinis, quem non habent; eſto exerceant actum juriſdictionis, quam non habent. Sic Suarez, Coninch, Gaſpar Hurtadus, Henriquez, quos referunt, & ſequuntur Caſtropalaus *l. c.* & Bonacina *l. c. num. 6.*

9 Remanent nonnullæ dubietates reſolvendæ. Et 1. eſt: an hæc irregularitas incurratur non ſolùm per exercitium majorum ordinum, qui non habentur; ſed etiam per exercitium minorum? Reſp. Negativè: ratio eſt, quia miniſtrare in minoribus ordinibus, cum nunc temporis ex conſuetudine videatur introductum ac permiſſum laicis, qui adhibitis veſtibus Clericalibus miniſtrant in Minoribus ordinibus; non cenſetur actus proprius illorum Ordinum juxta ea, quæ ſuperiùs notavimus: defacto enim laici Miſſæ inſerviunt deferendo librum,

brum ; urceolos ; ac illos porrigendo Sacerdoti in Altari ; adeoque non solùm ab Acholyto, sed etiam à laico talis actus præstatur. Sic ex Ugolino, Coninch, & aliis tradit Bonac. *de Irregul. quæst. 3. pun. 6. nu. 1. in princip. & prope finem, & num. 9.*

10 2. Dubietas est : an hæc Irregularitas lata sit contra Clericos exercentes actum ordinis Sacri, quem non habent ; an etiam afficiat laicos, si attentent actum ordinis exercere ? Resp. Quamvis non desit sua probabilitas sententiæ asserenti tum Clericos, tum Laicos comprehendere : eo quia *Textus in cap. 1. de Cleric. non ordinat. Ministr.* generaliter loquitur, & indistinctè contra baptizantes, officiumve Sacrum exercentes, cum ordinati non sint. Nec obstat titulus Textui appositus, fortè ex inadvertentia, *De Clerico non Ordinato Ministrante*, qui in antiquioribus codicibus non reperitur : & sic sustinent Sylvester, Navarrus, Sotus, Valentia, Majolus, Suarez, Avila, Coninch, Filliuccius, Gaspar Hurtadus relati à Castropalao *de cens. disp. 6. pun. 18. num. 9.* Nihilominus probabiliorem reputo sententiam asserentem : solos Clericos afficere, non verò Laicos : ratio est, quia licèt Textus generaliter, & indistinctè loquatur ; attamen particularizatur, ac distinguit in Titulo sibi apposito, qui est de Clerico non ordinato ; non verò de Laico non ordinato ; & verba Textus intelligenda sunt juxta Titulum, ut expressè adnotat Bonacina *de Irregul. quæst. 3. pun. 6. numer. 1. versicul. dixi Clericus*. Imò *in cap. 2. sub eod. tit.* expressè loquitur de Clerico ordinato, cui ad superiores Ordines ascendere prohibetur, & suspenditur per biennium, aut triennium à præcipuo ordine ex susceptis. Nec valet recurrere ad inadvertentiam in appositione tituli, cum testetur Sayrus *lib. 7. Thes. cap. 10. num. 6.* se Titulum illum, seu Rubricam in septem manuscriptis legisse, prout est in codicibus recentioribus. Sic Sayrus *loco citato* Reginaldus *lib. 30. cap. 192.* Angelus, Rosella, Tabiena, Armilla, Henriquez, Layman, Bonacina, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato num. 10.*

11 3. Dubietas : an Clericus in ordine sacro ministrans, quem non habet, ut si Epistolam, aut Evangelium caneret cum manipulo, vel stola ; aut Sacramentum ministraret absque intentione tamen usurpandi usum ordinis sacri, quem non habet ; an inquam Irregularitatem incurreret ? Resp. Quamvis eam non incurrere, loquendo de officio subdiaconi, & Diaconi docuerint Navarrus, Tabiena, Avila, Ugolinus, Gaspar Hurtadus penes Castropalaum *de cens. disp. 6. pun. 18. num. 7.* quos sequitur Bonacina *de Irregul. quæst. 3. pun. 6. nu. 2.* moti ex eo, quia non dicitur propriè exercere officium, qui non habet interiùs intentionem exercendi illud : completur siquidem actus per exteriorem illam actionem, & per intentionem internam : favet paritas rebaptizantis exteriùs, qui si non habet intentionem id efficiendi non incurrit Irregularitatem. Nihilominus veram sententiam puto asserentem, incurrere Irregularitatem : moveor, quia si irregularitas ista non afficit Clericum exercentem exteriùs officium ordinis sacri, quem non habet, cum solemnitate, & ritu, quo exercetur ab habentibus illum ; neminem alium afficere poterit, nisi hæreticum, aut alium crassissimæ ignorantiæ : impossibile siquidem est, quòd non habens ordinem ministrare velit officium ordinis illius, tamquam ordinatus ; ergo dicendum est, quòd sufficiat ad contrahendam hanc irregularitatem velle exteriùs exercere officium, ac exercetur ab habente ordinem illum. Ad rationes in contrarium respondetur : quòd actus ille exercendi ordinem, quem non habet, ob quem imposita est irregularitas ; sufficienter completur per voluntatem, & internam intentionem exercendi exteriùs seriò, solemniter, & sub eo ritu, quo exercetur ab habentibus illum, etiamsi verè, & propriè non exerceat illum : facit enim tunc ex parte sua quantum facere potest : nec alia intentio requiritur propriè, & verè exercendi illum, cum sit planè impossibilis. Ad paritatem de rebaptizante respondetur : quòd ideo non incurrit irregularitatem, qui non habet intentionem rebaptizandi ; eo quia imposita fuit contra hæreticos, qui docebant licitam rebaptizationem ; adeoque si revera non rebaptizabant ex defectu intentionis, illam non incurrebant. Hæc verò irregularitas imposita fuit contra Clericos sacrilegos, qui ordinem sacrum exercent, quem non habent ; adeoque non ordinati ordinis officium sibi usurpant. Sic Suarez, Coninch, Layman, quos refert ; & sequitur Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 18. num. 8.*

Dispensare in hac irregularitate ob exercitium ordinum nondùm susceptorum, prout importat impedimentum alios ordines suscipiendi ; spectat ad Pontificem : nam in irregularitate ex jure communi imposita solus Pontifex dispensat, & sic est irregularitas ista ; & sic tradunt Innocentius, Panormitanus, Sylvester, Angelus, Majolus, Navarrus, Suarez, Avila, Sayrus, Ugolinus, Toletus, quos referunt, & sequuntur Castropalus *de cens. disp. 6. punct. 18. num. 12.* & Bonacina *de Irregul. quæst. 3. pun. 6. numer. 10.* Nisi tamen delictum occultum fuerit, quia tunc dispensare poterit Episcopus ex Privilegio Tridentini *sess. 24. cap. 6. de Reform.* Prout verò importat impedimentum ministrandi in ordine ex susceptis præcipuo, asserunt præcitati Doctores, posse Episcopum dispensare, remittitur siquidem arbitrio Episcopi, verùm remissio est circa biennium, vel triennium ; quapropter infra biennium dispensare non poterit, nisi solus Pontifex ; dummodo tamen delictum occultum non fuerit, quia tunc dispensaret ex Privilegio citato Tridentini. 12

CAPUT XXIII.

De Irregularitate ob exercitium ordinum tempore Censuræ.

1 *Siquis excommunicatus majori excommunicatione, suspensus, aut Interdictus exerceat solemniter, aut ex officio actum ordinis sacri ; fit Irregularis.*
2 *Per solum exercitium Majorum ordinum incurritur, non verò minorum. Et exercens majores, si per exercitium excusetur à gravi culpa ; excusatur ab Irregularitate.*
3 *An non solùm Censuratus non toleratus, sed etiam toleratus eam incurrat ?*
4 *An dubitans se esse Censuratum, & Ministret in Sacris ordinibus, incurrat hanc Irregularitatem ; si postea compererit, se non esse revera censuratum ?*
5 *An Laicus Divina faciens dum est censura ligatus ; incurrat hanc irregularitatem ?*
6 *Quando dicitur Clericus censuratus ministrare solemniter, & ex officio in sacris ordinibus ?*
7 *Clericus censuratus, si assistat Matrimonio sine sponsorum benedictione ; non fit Irregularis.*
8 *Episcopus censuratus, si eos actus exerceat ; qui sunt proprii ordinis Episcopalis ; irregularitatem incurrit.*
9 *Dispensatio in hac irregularitate spectat ad solum Pontificem, nisi delictum fuerit occultum.*

CLARE constat *ex cap. Siquis Episcopus in Concilio 11. quæst. 3. & ex cap. 1. & cap. Is cui de sentent. excom.* Irregularitatem incurrere, siquis excommunicatione majori irretitus, vel suspensione, aut interdicto exerceat solemniter, aut ex officio actum aliquem ordinis sacri. Et quamvis multa de hac re dixerimus cum de censuris in particulari sermo fuerit ; nihilominus hic nonnulla attingemus, cum sit locus proprius. Adnotandum tamen ; quòd per nullam aliam sacri ordinis inquam administrationem incurratur irregularitas ; nisi per eam, ob quam censuræ excommunicationis, suspensionis, vel interdicti violantur : ut bene tradit Castropalaus *de cens. disp. 6. pun. 18. num. 11.* 1

Advertenda tamen sunt sequentia in hac materia. Et 2
1. Ut quis ob excommunicationem incurrat irregularitatem, debet esse irretitus majori excommunicatione, non verò minori ; nam exercens actus ordinis in minori excommunicatione non ideo irregularis evadit : ut ex communi tradit Bonacina *de Irregul. quæst. 3. pun. 5. num. 1. 2.* Per solum exercitium majorum ordinum incurri irregularitatem à ligato censura, non verò per exercitium minorum : ratio est, quia exercitium minorum ex introducta consuetudine fit à laicis, etiam cum solemnitate ; adeoque non censetur actus propriùs minorum ordinum. & specialis illis. Sic recentiores Theologi Avila, Toletus, Navarrus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *loco citato 3.* Excusari ab Irregularitate censuratum ministrantem in sacris ordinibus, si per eam ministrationem excusetur à peccato gravi, ratione videlicet oblivionis, inadvertentiæ, ignorantiæ inculpabilis, aut alterius circumstantiæ excusantis à peccato gravi : nam sicuti à culpa excusat,

sat, ita etiam à pœna, quæ non incurritur sine culpa. Sic Doctores passim.

3 Petes 1. An non solùm Censuratus publicus, & non toleratus evadat Irregularis per exercitium Sacrorum Ordinum; an etiam occultus, & toleratus? Resp. Affirmativè: quia Concilium Constantiense nullum Privilegium contulit Censuratis, esto illud contulerit fidelibus communicandi cum eis si tolerati fuerint; adeoque Irregularitati subjacent, si non requisiti à fidelibus urgente necessitate ministraverint. Sic ex communi tradit Bonacina *de Irregularitate quæst. 3. pun. 5. numer. 1.*

4 Petes 2. An dubitans, se esse censuratum, & ministret in ordinibus Sacris, incurrat Irregularitatem; si postea compererit, revera se non esse censuratum? Resp. Quamvis dubitans de Censura teneatur se gerere, ut censuratum; adeoque abstinere debeat ab exercitio ordinis sacri non deposito dubio, ne se exponat periculo Irregularitatis; nihilominus si ministret, & postea comperiat, se non esse irretitum censura aliqua, licèt graviter peccaverit ministrando; non ideo incidit in Irregularitatem: ratio est, quia revera Censuram non violavit: nec incurritur Irregularitas per peccatum operantis cum conscientia dubia, sed per peccatum censuram violans; quæ violari nequit, si non est. Nec irregularitatem incurrit, si deposito probabiliter dubio, quòd Censuratus non sit, in sacris Ordinibus ministraverit, quamvis postea revera comperiat se censuratum: cum enim non peccaverit sic ministrando, nec par est, ut irregularitatem incurrat. Sic Suarez, Ugolinus, Sylvester, Alterius, Sayrus, & alii; quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 5. num. 2.*

5 Petes 3. An Laicus Divina faciens dum est Censura ligatus incurrat irregularitatem istam? Resp. Negativè: ratio est, quia jura loquuntur de violante censuram per exercitium ordinum ex officio; exercitium autem ordinum ex officio nequit ullatenus competere laico; adeoque nequibit laicus huic irregularitati subjacere, quæ pro solis Clericis imposita est; quamvis aliis pœnis subjaceat. Sic Ugolinus, Reginaldus, Alterius, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 5. num. 2.*

6 Ex dictis constat: Clericos illos Irregularitatem istam incurrere, qui cum censurati sint, ministrant in sacris ordinibus solemniter, & ex officio. Dicitur 1. Clericus censuratus ministrare in sacris, & ex officio, si Epistolam solemniter canat cum Manipulo, aut Evangelium cum stola. Secus verò si Epistolam sine Manipulo, aut Evangelium sine stola caneret; tunc enim potiùs diceretur Officium Cantoris exercere, quàm Ordinis Sacri, ut superiùs notavimus. 2. Si Sacramentaliter absolvat etiam occultè, cum sit actus ordinis sacri; & etiam si absolutio invalida sit ex parte pœnitentis: quia quantum est ex se fungitur actu ordinis sacri. Secus verò dicendum, si invalida fuerit ex parte ipsius, quia videlicet intentionem non habuerit absolvendi; tunc enim non diceretur actum ordinis sacri exercere: ut docent Suarez, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Irregularitate quæst. 3. punct. 5. numer. 6.* 3. Si solemniter baptizet, benedicat sponsis, Eucharistiam ministret, aquam benedictam faciat, aut sal benedictum, fideles aspergat cum aqua benedicta, aut alias benedictiones ab Ecclesia præscriptas faciat cerei, frugum, novæ Domus, novi Templi, & similium: omnes enim isti actus spectant ex officio ad ordinem sacrum: ut passim fatentur Doctores. 4. Si in Choro munus hebdomadarii exerceat canendo eo tamen ritu, quo à constitutis in sacris ordinibus Officium Divinum cantari consuevit, cum, Dominus vobiscum. Quòd si tale munus sine Dominus vobiscum, aut aliis propriis sacri ordinis exercuerit; non incurrit irregularitatem: eo quia non exerceret officium proprium ordinis sacri, cum etiam pari modo exerceatur à monialibus in Choro. Sic communiter Doctores, ut ex Alterio, & aliis testatur Bonacina *de irregularitate quæst. 3. pun. 5. num. 3.*

7 Non incurrit verò irregularitatem Clericus censuratus, si Matrimonio assistat sine sponsorum benedictione: cum ille non sit actus proprius ordinis sacri, exerceri siquidem potest à Parocho nondum in sacris constituto; sed est actus Jurisdictionis ad summum, imò multi sustinent, nec propriè esse actum Jurisdictionis. Nec irregularitatem incurrit; si ea exerceat, quæ ipsi non sunt prohibita per censuram: cum non diceretur violare Censuram per exercitium illud ipsi non prohibitum. Denique Irregularitatem non incurrit Clericus nondum Censuratus, si contra præceptum ipsi latum non exercendi munus ordinis sacri illud exerceret: eo quia licèt violet graviter superioris præceptum per exercitium illud, non tamen Censuram violat, quæ non supponitur lata: sic rectiùs docent Suarez, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregularitate quæst. 3. punct. 5. numer. 8.* quidquid in contrarium dixerint penes ipsum Majolus, Angelus, Sylvester, Sayrus, & alii.

8 Episcopus Censuratus etiam incurrit Irregularitatem, si eos actus exerceat, qui sunt proprii ordinis Episcopalis *ex cap. Si quis Episcopus in Concilio* 11. *quæst. 3.* Quapropter si Episcopos consecret, vel Ecclesias, aut Altaria; si ordines conferat; Chrisma conficiat, vel confirmet; Clericos degradet; aut similes actus efficiat proprios ordinis Episcopalis in Irregularitatem incidit. Solùm controvertitur de benedictione, non solemniter quidem ministrata dicendo: sit nomen Domini benedictum &c. Et Indulgentiam impertiendo, quia extra controversiam est, esse actum ordinis Episcopalis; sed de benedictione sine solemnitate, ut fit ab Episcopis in itinere, vel Domi. Et quamvis non desint, qui putent has benedictiones non solemnes esse actus ordinis Episcopalis, cum competere nequeant Episcopis electis, & confirmatis nondum consecratis; insuper Abbates habentes Privilegium benedicendi populum post Missarum solemnia, aut Divinorum Officiorum, nequeunt tamen per vias publicè benedicere, ut constat *ex cap. Abbates de Privileg.* ergo signum est, esse actum proprium ordinis Episcopalis. Nihilominus puto, per has benedictiones non solemnes ab Episcopis Censuratis factas non incurri Irregularitatem: tum ratione parvitatis materiæ, quæ utique non esset sufficiens ad grave peccatum; tum etiam quia aliquando ab aliis impenduntur, ut in usu est Concionatoribus populum benedicentibus in fine concionis, aut aliis viris probis, & vitæ sanctitate insignibus. Sic ex Ancharrano, Alterio, & aliis tradit Bonacina *de irregularitate quæst. 3. pun. 5. num. 9.*

9 Dispensatio in hac Irregularitate contracta ob violationem Censuræ spectat ad solum Pontificem, si delictum publicum fuerit *ex cap. 1. de sent. excomm. in 6.* Si verò delictum occultum fuerit, poterit dispensare Episcopus ex Privilegio Tridentini *sess. 24. cap. 7. de Reform.* Advertendum tamen, quòd etiam occultum dici poterit delictum, si publicè exerceantur ordines sacri, nescitur tamen, quòd exercens illos sit Censuratus. Sic docent Sayrus, Navarrus, Reginaldus, Alterius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de irregul. quæst. 3. pun. 5. num. 11.*

ECCLESIA FAVENS SPIRITUALITER.

REMANET post Ecclesiam Jubentem, & Punientem explicanda Ecclesia favens, ut optatus finis imponatur Corpori universæ Theologiæ Moralis. Favet autem Ecclesia Spiritualiter suis Fidelibus per Suffragia, Indulgentias, Jubilæa, & Bullam Cruciatæ, cui specialem dabimus tractationem; ideò de his ordine suo peragere debemus.

QUÆSTIO XII.

DE SUFFRAGIIS, ET INDULGENTIIS, & Jubilæis.

UT distinctiùs procedamus initium facimus à Suffragiis, acturi postea in hac eadem Quæstione de Indulgentiis, dein de Jubilæis; in sequenti verò Quæstione de Bullæ Cruciatæ.

CAPUT PRIMUM.

De Suffragiis.

1 *Suffragium quid Nominis importet, & quid Rei?*
2 *In bonis operibus viatorum fidelium tria distingui debent.*
3 *Requiritur ex parte Suffragantis intentio offerendi pro aliquo, ut Suffragia prosint suffragato.*
4 *Advertuntur duo pro applicatione suffragiorum.*
5 *Opus sive externum, sive internum, quod in suffragium offertur; debet esse bonum, & honestum.*
6 *Suffragium satisfactorium ex opere operantis, & nomine proprio factum, ut prosit suffragato; debet fieri à suffragante existente in gratia.*
7 *Quando nam suffragium offertur nomine Ecclesiæ, & quando nomine proprio?*
8 *An mandans alicui facere suffragium, prosit, si exequens sit in peccato mortali, quamvis mandans sit in gratia?*
9 *Suffragium satisfactorium ut prosit; debet fieri ab homine viatore.*
10 *Ex parte suffragati, ut prosit suffragium ei applicatum; requiritur, ut indigentiam habeat suffragii.*
11 *Debet esse suffragatus in gratia, ut ei suffragium prosit.*
12 *Ut suffragium satisfactionis prosit suffragato; debet hic habere peccata deleta quoad culpam.*
13 *Non requiritur, ut suffragium prosit; quòd acceptetur à suffragato. Nec Character Baptismalis. Nec quòd suffragatus impotens sit ad satisfaciendum.*
14 *Suffragia prosunt animabus in Purgatorio existentibus. Et quomodo?*
15 *An suffragia satisfactoria infallibiliter prosint animabus Purgatorii pro eis oblata, aut si offerantur pro viventibus?*
16 *An suffragia impetratoria prosint animabus Purgatorii ad obtinendam illis à Deo gratuitam pœnarum diminutionem, non adhibita satisfactione.*
17 *Quomodo executio Piorum Legatorum prodesse possit Defunctis in Purgatorio detentis?*
18 *An qui tenetur suffragium aliquod præstare defuncto, quando illud in peccato gravi præstat; teneatur iterum præstare?*

1 SUFFRAGIUM à suffragando dictum fuit: & aliquando significat authenticam demonstrationem voluntatis, seu votum in electione ad Officia, Beneficia, & similia, aut in decidendis litibus, vel in judicandis reis. Aliquando verò significat auxilium, vel favorem, qui alteri exhibetur: quapropter hìc accipitur à Theologis cum D. Thoma *in 4. dist.* 45. Pro auxilio, quod unus fidelis alteri impendit suis bonis operibus, ut remissionem pœnæ temporalis consequi valeat. Quia tamen nostris bonis operibus suffragari possumus tum fidelibus viventibus, tum etiam vita functis; ideo inquirendum, qualiter suffragia præstari debeant, ut aliis prosint:

2 Et quidem advertendum: in bonis operibus fidelium viatorum tria distingui debere, nempe satisfactionem, Impetrationem, & meritum. Secundum id, quod important de merito, seu quatenus meritoria sunt gratiæ, & gloriæ nequeunt aliis applicari ab ipso operante: esset siquidem contra Charitatem propriam, & ordinatam alteri præbere, quo ipse eget: *nec sanctitas alienis operibus comparari potest, sed propriis juxta illud Psalm. 34. Oratio mea in sinum meum convertetur*: ut rectè habet D. Thomas *in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 4.* adeoque merita propria sunt pro aliis inapplicabilia. Secundum verò id, quod bona opera important de satisfactione, & Impetratione sunt aliis applicabilia: ratio est, quia sicuti Deus acceptat propriam cujusque satisfactionem, & Impetrationem pro pœnis, & peccatis propriis; sic etiam acceptare poterit pro alienis. Et quòd defacto acceptet bona opera viventium pro aliis viventibus, colligitur *ex Psalm. 118. Particeps sum ego omnium timentium te, & custodientium mandata tua*; ex D. Paulo *ad Romanos 15. Obsecro vos Fratres, ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum*, ex D. Jacobo 5. *Orate pro invicem ut salvemini*; tandem ex illis verbis Symboli Apostolorum, *Communionem Sanctorum*, quæ per communicationem bonorum operum, quibus justi adinvicem sibi præbent; explicari solent. Quòd etiam bona opera viventium fidelium acceptet Deus pro Defunctis apertè colligitur *ex 2. Machabæor. 12. Sancta, & salubris cogitatio est pro Defunctis orare, ut à peccatis solvantur*. Sic D. Thomas *in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 2. quæstiunc. 3.* cum D. Bonaventura, Durando, Paludano, Richardo, Alensi, Navarro, Covarruvia, Bellarmino, Suarez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de suffrag. pun. 1. §. 1. num. 5.*

3 Jam verò ut fidelium suffragia aliis prosint, requiruntur nonnullæ conditiones ex parte suffragantis, & nonnullæ aliæ ex parte suffragati. Ex parte igitur suffragantis requiritur 1. ut suffragium offeratur pro aliquo, cui suf-

cui ſuffragari vult : nàm ſi deſit talis intentio offerendi ſuffragium pro illo ; non dirigetur ad illum, ſed remanebit pro ipſo ſuffragante ; donatio ſiquidem alicujus rei alteri importare debet ex ſua natura voluntatem , & intentionem dirigendi rem ad illum , aliàs Domino remanebit. Sic D. Thomas *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 2. *art.* 4. *quæſtiun.* 1. Suarez *de ſuffrag. diſp.* 48. *ſect.* 8. *n.* 22. Coninch *diſp.* 11. *dub.* 8. *n.* 62. Caſtropal. *de ſuffrag. pun.* 1. §. 4. *num.* 5.

4 Advertendum hic : non ſolùm requiri hanc intentionem dirigendi ſuffragium ad alium, ſi ſuffragium ſit ſatisfactorium ; verùm etiam ſi Impetratorium ſit : eſto aliquando Deus moveatur ob bona opera alicujus ad largiendum ejus amicis , & cognatis beneficia ; quamvis ipſe operans minimè illorum recordatus ſit, nec ſpecialem intentionem aliquid pro ipſis poſtulandi habuerit , quæ impetratio indirecta dici conſuevit , fundata in ſumma Dei Benignitate. Advertendum inſuper : tam ſuffragium ſatisfactorium , quàm Impetratorium , ſi æquali intentione pro pluribus offeratur ; omnibus quidem prodeſſe , ſed minori portione , quàm ſi pro uno tantùm offerretur : cum enim ſit finitum , quo magis inter plures dividitur , eo magis portio minuitur . Quamvis ex Benignitate Dei ſuffragium Impetratorium ſæpè pro omnibus proſit , ac ſi pro ſingulis totùm oblatum fuiſſet , quod tamen non evenit in ſuffragio ſatisfactorio ; & in hoc maximè diſcrepant inter ſe hæc ſuffragia : & ratio diſparitatis eſſe poteſt, quia Impetratio reſpicitur à Benignitate ſumma Dei , in qua tota fundatur ; ſatisfactio verò à Dei Juſtitia.

5 2. Requiritur : ut opus , quod in ſuffragium offertur ; ſit bonum , ſive externum ſit , ſive internum ; nam ſi bonum , & honeſtum non ſit , nequibit Deo placere , nec vim reconciliandi cum Deo habebit , aut remiſſionem pœnæ obtinebit , aut aliquid à Deo , quod expoſtulatur . Sic ex Communi ſententia docet Suarez *de ſuffrag. diſp.* 48. *ſect.* 8. *num.* 10.

6 3. Requiritur : ut ſuffragium ſatisfactorium fiat à ſuffragante in gratia , ut proſit ſuffragato : nam ſi in peccato gravi exiſteret ſuffragans , ejus opera nec meritum , nec ſatisfactionem haberent , nec digna eſſent, ut à Deo acceptarentur ſive in remiſſionem culpæ propriæ , ſive alienæ : ratio eſt , quia opus bonum in gravi peccato factum eſt mortuum , ac nihil prodeſſe poteſt ad ſatisfaciendum juxta illud D. Pauli 1. *ad Corinth.* 13. *Si tradidero corpus meum , itaut ardeam , charitatem autem non habuero , nihil mihi prodeſt* . Colligitur hæc Doctrina ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. Quamvis ſuffragium Impetrationis factum à peccatore ex ſe parùm efficax ſit ; ſæpè tamen poteſt movere Deum ad impendendum ipſi , vel alteri beneficia : eo quia cum Impetratio ſit de congruo , fundatur in ſola Benignitate Dei ; non verò in dignitate operis .

Adnotandum hìc : nos loqui de opere ſatisfactorio ex opere operantis , non verò de ſatisfactorio ex opere operato : opus ſiquidem ſatisfactorium ex opere operato poterit utique prodeſſe aliis ; etiam ſi offerens ſit in peccato lethali ; ratio eſt , quia valor ſuffragii ſatisfactorii ex opere operato non pendet à bonitate , & probitate offerentis , uti pendet ſatisfactorium ab opere operantis ; adeoque ab improbitate offerentis minimè impediri poterit . Adnotandum inſuper : nos loqui de ſuffragio facto nomine proprio ipſius operantis , & ut perſona privata eſt : nam ſi offeratur ſuffragium nomine Eccleſiæ ; ut evenit in publicis ſuffragiis , & orationibus nomine Eccleſiæ factis ; tunc ſuffragia iſta valorem ſuum habebunt penes Deum , etiam ſi miniſter offerens nomine Eccleſiæ improbus ſit : eo quia malitia miniſtri non nocet bonis operibus , & dignitati Eccleſiæ offerentis per ipſum ; ſicuti oblatio facta à Rege per ſuum Nuntium alioqui indignum non inficitur ab indignitate Nuntii , cum ſolùm attendatur dignitas ipſius Regis offerentis , aut petentis . Sic D. Thomas *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 2. *art.* 1. Navarrus , Graffius , Sotus , Nugnus , quos refert, & ſequitur Bonacina *de ſuffrag. quæſt.* 2. *pun.* 2. *n.* 6.

7 Petes 1. Quando ſuffragium offertur nomine Eccleſiæ , quando verò offertur nomine proprio ? Reſp. tunc ſuffragium nomine Eccleſiæ offerri cenſetur , quando fit à Miniſtro ab Eccleſia deputato , ac deſignato ; & inſuper quando ſuffragium , ſeu preces , aut orationes inſtitutæ , ac ordinatæ ſint ab ipſa Eccleſia . Quando verò nec ſuffragium inſtitutum , & ordinatum eſt ab ipſa , nec fit à Miniſtro ab eadem deſignato ; cenſetur fieri nomine proprio , ac à privata perſona . Sic Suarez *de ſuffrag. diſp.* 48. *ſect.* 8. *n.* 9. Bonac. *de ſuffrag. quæſt.* 2. *pun.* 2. *n.* 7. & Caſtropalaus *de ſuffrag. pun.* 1. §. 4. *num.* 5.

8 Petes 2. An mandans alicui facere ſuffragium, proſit ſuffragium , ſi exequens illud ſit in peccato lethali , quamvis mandans ſit in gratia ? Reſp. Si exequens ſuffragium juxta voluntatem mandantis operetur , ut purum inſtrumentum illius ; utique proderit ſuffragium , etiamſi exequens ſit in peccato gravi : patet in Principe, qui eſt in gratia , mandante ſervo ſuo , qui reperitur in peccato gravi , ut eleemoſynam impertiat nomine ſuo pauperibus ad ſuffragandum bono civitatis, vel alteri: non enim iniquitas miniſtri , ac inſtrumenti nocere debebit bonitati Principalis agentis : maximè quia merè inſtrumentaliter agit . Secus verò dicendum , ſi exequens non operetur , ut purum inſtrumentum, ſed etiam ut cauſa proxima ipſius ſuffragii : ut ſi Prælatus ad ſuffragandum bono Communi Civitatis mandaret per triduum ſuis ſubditis jejunare ; ſi jejunantes in gravi peccato exiſterent , utique ſuffragium non eſſet ſatisfactorium , etiam ſi Prælatus mandans in gratia exiſteret : quia ſuffragia illa cum proveniant tamquam à cauſa proxima ab ipſis jejunantibus , quorum ſunt actiones perſonales ; ideo ſi jejunantes ſunt in peccato gravi , non ſatisfacient jejunia . Sic rectè ex Soto , & Suarez docet Bonacina *de ſuffrag. quæſt.* 2. *pun.* 2. *num.* 9.

9 4. Requiritur , ut proſit ſuffragium ſatisfactorium , quòd fiat ab homine viatore : ratio eſt , quia poſt diſceſſum è mortali vitâ non datur ratio ſatisfactionis , & meriti bonis operibus : ut clarè colligitur ex illo D. Joannis 9. *Veniet nox , quando nemo poteſt operari* , & ex illo D. Pauli ad Galatas : *Dum tempus habemus operemur bonum* . Et ſi datum eſſet , poſſe ſatisfacere in alia vita ; animæ in Purgatorio exiſtentes ſe citò liberarent ab illis pœnis , quamvis maximis ob frequentiſſimas charitatis , & Contritionis actus, quos intenſiſſimè , & cum magno fervore eliciunt . Poſſunt tamen tum Beati , tum Animæ in Purgatorio detentæ ſuffragium Impetratorium Deo offerre pro fidelibus viventibus , & defacto Deus plura impertit beneficia viventibus ob ſuffragia , & preces illorum : ut Communis ſenſus Eccleſiæ teſtatur.

10 Conditiones verò requiſitæ ex parte ſuffragati , ut illi proſit ſuffragium applicatum , variæ enumerantur . 1. Eſt , ut indigentiam habeat ſuffragii ; nam ſi illo non indiget, in Eccleſiæ Theſauro reponitur . Hinc eſt , quòd Eccleſia non conſueverit pro Beatis ſuffragia offerre, cum illis nec indigeant ad pœnarum remiſſionem , nec ad impetrationem boni alicujus . Et ſi Deo in honorem , & Cultum Sanctorum ſuffragia à nobis offeruntur ; id fit , ut nobis impetrent , quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem animæ , & corporis. Juſti in hac vita degentes ſuffragiis indigent per modum Impetrationis , & meriti de congruo ; ut magis in juſtitia creſcant , ac in ea perſeverent , & ut alia bona acquirant . In eo tamen caſu , ut dixi , quòd non indigeat ſuffragio ille , pro quo offertur , ne pereat ; dicendum eſt reponi in Theſauro Eccleſiæ : cum ſubſiſtere nequeat , reponi in Acceptatione Divina , ut ſi viator ſit , & in futurum illo indigeat ; tunc applicetur ei . Hoc enim aſſeritur abſque ullo prorſus fundamento , nec conſentaneum videtur rationi , ac debito rerum ordini ; tum quia eſſet parare remiſſionem antequam contraheretur pœna ; tum etiam quia daretur liberiùs anſa peccandi , ſi ſcirent peccatores , paratam ſibi eſſe ſatisfactionem pro peccatis committendis , etiam ſi novam pro illis ſatisfactionem non exhiberent . Sic Suarez *de ſuffrag. diſp.* 48. *ſect.* 7. *nu.* 5. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 20. *pun.* 5. Bonac. *de ſuffrag. quæſt.* 2. *pun.* 3. *n.* 3. & 4. Caſtrop. *de ſuffrag. pun.* 1. §. 3. *n.* 1.

11 2. Conditio eſt : ut ille , pro quo ſuffragium applicatur ; ſit in gratia : ſi enim in mortali exiſtit , non poterit illi prodeſſe ſuffragium ſatisfactionis ; quamvis ſi vivens ſit, poterit ei prodeſſe ſuffragium Impetrationis : ratio eſt, quia eſt indignus remiſſione pœnæ , qui dignus eſt qualibet æterna pœna , & communicatio ſatisfactionis habetur per influxum unius membri cum alio uniti per charitatem in eodem corpore ; & qui exiſtit in peccato mortali non unitur per charitatem . Denique bona opera fidelium , etiamſi præſtantiſſima , non habent condignitatem ſatisfaciendi pro peccatore , quamvis eam habeant pro juſto . Sic Suarez *de ſuffrag. diſp.* 48. *ſect.* 3. *nu.* 3. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 20. *pun.* 5. Nugnus *in Additionib. quæſt.* 20. *art.* 4. *diffic.* 5. Bonac. *l. c. n.* 5. Caſtrop. *l. c. nu.* 2.

Hinc fit 1. juxta ſuperiùs dicta : ſuffragium ſatisfactionis applicatum pro exiſtente in peccato lethali reponi in Theſauro Eccleſiæ ; non verò reſervari in acceptatione Divina, ut illi proſit , cum à peccato reſurrexerit : quia nec peccator tali favore dignus eſt ; nec aliquod habetur

funda-

fundamentum talis reservationis : ut bene docent supra-citati Doctores. Quamvis Graffius, & Sotus penes Bonacinam *l. c. num. 6.* putent, converti in utilitatem ipsius suffragantis, si illis indigeat *juxta illud Psal. 34. Oratio mea in sinum meum convertetur* : quod mihi non est improbabile.

Fit 2. pro damnatis ad pœnas inferni nullatenus prodesse posse suffragia, nec ut à pœnis liberentur, nec ut ipsis mitigentur juxta illud *Apocalyp. 10. Fumus tormentorum ascendit in sæcula sæculorum; neque habet requiem die, ac nocte.* Et hoc innuit denegatio guttæ aquæ facta ab Abrahamo Diviti avaro, ut habetur *Luc. 16.* Historiæ verò narrantes, D. Gregorium suis precibus Trajanum liberasse à pœnis Inferni, quibus detinebatur, & D. Macarium pro damnatis orasse; sunt commentitiæ : ut notant Bellarminus *lib. de Script. Eccles. in Damas.* Suarez *de Suffrag. disp. 8. sect. 4. num. 13.* Valentia *tom. 4. disp. 11. quæst. 1. pun. 3.* Coninch *disp. 11. dub. 8. nu. 61.* Castrop. *de Suffrag. pun. 1. §. 2. num. 3. in fin.*

Fit 3. nec pueris prodesse posse suffragia fidelium in Lymbo existentibus, & qui cum solo Originali è vita decesserunt : ratio est, quia non sunt in gratia, adeoque excluśi à participatione suffragiorum, quæ in Charitate fundatur, & in Divina promissione facta ea acceptandi in favorem amicorum. Sic Bellarminus *lib. 2. de Purgat. cap. 18.* Bonacina *de Suffrag. quæst. 2. punct. 3. num. 7.* & Castrop. *de Suffrag. pun. 1. §. 2. num. 4.*

Advertendum hìc ex Soto *in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 2.* graviter peccare eos, qui pro damnatis, quos verè sciunt, damnatos esse, suffragia faciunt : ratio est, quia faciunt contra finem, & honorem suffragiis debitum; ac contra Ordinationem Ecclesiæ nolentis, suffragia applicari indignis. Secus verò dicendum, si nesciant, revera damnatos esse, quamvis dubitent; tunc enim poterunt pro illis suffragia offerre absque peccato.

12 3. Conditio est, ut suffragium satisfactionis prosit ei, pro quo offertur : quod ejus peccata deleta sint quoad culpam : nam pœna non remittitur ante remissionem culpæ, manente siquidem culpa semper remanet reatus ad pœnam. Nec justus sive pro se, sive pro alio habente peccatum veniale poterit immediatè obtinere remissionem illius; sed solùm poterit mereri auxilium, quo se disponat ad culpæ remissionem; adeoque nec pro se, nec pro alio proderit satisfactio oblata pro venialibus nondum remissis quoad culpam. Sic Suarez, Coninch, Filliuccius, quos refert, & sequitur Bonacina *de Suffrag. quæst. 2. pun. 3. num. 10.* & Castropalaus *de Suffrag. pun. 1. §. 3. num. 9.*

13 Quamvis aliqui Doctores alias conditiones requisierint; nihilominus ad valorem suffragiorum sufficiunt enumeratæ : cum gratis, & sine fundamento aliæ requirantur. Quapropter non requiritur 1. ut suffragium acceptetur ab eo, pro quo offertur; & cognoscat etiam pro se exhiberi : ratio est, quia cum merè passivè se habeat qui beneficium suffragii recipit; ideo gratis requiritur ejus acceptatio, & cognitio beneficii : maximè quia in Ecclesia Dei receptum est, offerri suffragia pro fratribus absentibus, ac nescientibus pro ipsis offerri suffragia; item pro animabus in Purgatorio detentis, de quibus incertum est, an sciant, & cognoscant pro ipsis offerri suffragia. Sic Suarez *de Suffrag. disput. 38. sect. 7. num. 7.* Bonac. *l. c. nu. 11.* & Castrop. *l. c. num. 6.* Nec requiritur 2. Character baptismalis : nam suffragium impetrationis etiam pro non baptizatis offerri potest, ut patet. Suffragium verò satisfactionis non potest offerri nisi pro existentibus in gratia, quæ non semper supponit Characterem baptismalem, cum possit quis mori in gratia cum baptismo flaminis, & contritione perfecta absque baptismo fluminis, adeoque sine Charactere. Nec requiritur 3. ut is, pro quo suffragium offertur satisfactionis; impotens sit ad satisfaciendum, aliàs pro viventibus justis offerri non posset, quod est contra praxim Ecclesiæ : potest enim pro ipsis satisfieri. Vide Castropalaum *de Suffrag. pun. 1. §. 3. à num. 4.*

14 Remanet hìc specialiter agendum de suffragiis, quæ pro animabus in Purgatorio detentis offeruntur : nam definitum fuit à Tridentino *sess. 25. Decret. 1.* Animas in Purgatorio detentas fidelium suffragiis, potissimum verò Altaris Sacrificio juvari. Cum hoc tamen, quòd si pro aliqua, vel aliquibus determinatis offerantur; illis tantùm prosint. Si verò pro omnibus indifferenter, omnes quidem juvant, sed non eodem modo, ac si pro singulis oblata fuissent, ut superiùs notavimus : cum enim suffragia sint limitati valoris, ac finiti; ideo si pluribus communicantur, minus singulis competunt : ut habet Suarez *de Suffrag. disp. 48. sect. 6. num. 8.*

Jam verò prodesse animabus Purgatorii suffragia satisfactoria pro illis oblata, satis declarat universalis Ecclesiæ consensus, & pia Fidelium praxis; habent enim conditiones superiùs requisitas, ut beneficium illorum percipere possint. Controversia tamen est : an infallibiliter prosint animabus illis; & quod dicitur de suffragiis pro animabus Purgatorii oblatis, extenditur etiam ad oblata pro fidelibus viventibus. Medina, Corduba, Layman, Coninch, & Bonac. penes Castrop. *de Suffrag. pun. 1. §. 1. nu. 7. & §. 2. nu. 7.* docent, quamvis Deus infallibiliter acceptet satisfactionem pro delictis propriis; pro alienis verò, sive sint pro viventibus, sive pro vita functis, non infallibiliter acceptare, sed quando sibi placitum fuerit : varia afferunt argumenta, & scripturæ loca ad comprobandam infallibilem Dei acceptationem satisfactionis oblatæ pro remissione pœnæ propriorum delictorum, quę non militant pro delictis alienis; adeoque inferunt, non infallibiliter acceptare Deum satisfactiones oblatas pro alienis delictis. Nihilominus Deum infallibiliter acceptare satisfactionem alienam, ac acceptat satisfactionem propriam, mihi rectiùs arridet : quapropter sicuti infallibiliter acceptat satisfactionem propriam pro delictis propriis, sic & infallibiliter acceptat satisfactionem alienam pro delictis alienis, & maximè pro Defunctis : ratio est, quia semel ac taxata est à Divina Justitia pœna temporalis in Purgatorio luenda, remissa jam culpa, non est major ratio, cur pro tali pœna temporali condignè satisfacere possit ad æqualitatem cum infallibili acceptatione Divinæ Misericordiæ, qui culpam commisit; non verò ille, qui eam non commisit : aliunde sensus communis Ecclesiæ est, & praxis omnium fidelium censet, eodem modo acceptari à Deo in satisfactionem proprii debiti, ac alieni; insuper fideles abstinere posset ab illis offerendis pro aliis tam vivis, quàm defunctis, quibus in Charitate sunt uniti sub eodem Capite Christo in eodem corpore; si non censerent, infallibiliter, ac eodem modo acceptari pro debitis propriis, ac alienis; ergo ita censendum erit evenire. Et quamvis non ita apertè loquantur scripturæ de infallibilitate acceptationis suffragiorum pro alienis debitis, ac loquuntur de propriis; nihilominus satis manifestè colligitur ex communi sensu fidelium credentium, viventes maximam communicationem habere inter se, & præcipuè cum Defunctis, ac se se in necessitatibus adjuvare. Extenditur hæc doctrina suffragiorum ad indulgentias pro Defunctis. Sic D. Thomas, Covar. Sotus se retractans, Navarrus, Suar. quos refert, & sequitur Castrop. *de Suffrag. pun. 1. §. 2. num. 8. & de Indulg. pun. 10. num. 4.*

An verò suffragia impetratoria prosint animabus Purgatorii ad obtinendam illis à Deo gratuitam, & liberalem pœnarum diminutionem nulla satisfactione adhibita; controversa res est. Durandus, Cajetanus, Navar. Bellarminus, Coninch relati à Castrop. *de Suffrag. pun. 1. §. 2. nu. 10.* putarunt, diminui ex beneplacito tantùm Divinæ misericordiæ, ut evenit in omnibus impetrationibus pro aliis factis : sæpè enim orationes, & petitiones fiunt ab Ecclesia pro Defunctis; ergo signum est, prodesse illis pura suffragia impetratoria. Nihilominus Suar. *de Suffrag. disp. 48. sect. 5. à nu. 5.* quem sequitur Castrop. *l. c. nu. 11.* docent, non prodesse illis pura suffragia impetratoria, nisi vim satisfactionis habeant; nec remissionem pœnarum in Purgatorio aliter fieri, quàm per exhibitionem condignæ satisfactionis. Et ut verum fatear, quamvis probabilèm reputem primam sententiam, attamen probabilior mihi videtur hæc secunda : moveor tantùm, quia luitio pœnarum in Purgatorio non est materia liberalitatis, ac misericordiæ Divinæ; sed Divinæ Justitiæ rectè exigentis usque ad novissimum quadrantem : quapropter nisi divinę Justitię vindicativę fiat satis, purę impetrationes nil prodesse poterunt circa pœnas ab ipsa taxatas; adeoque non puris impetrationibus utendum, sed orationibus, & petitionibus simul habentibus vim satisfaciendi. Sic mihi videtur attenta Divina Lege in hac prędenti serie firmiter statuta.

Petes 1. quomodo executio piorum Legatorum in Testamento relictorum à Defunctis prodesse possit illis in Purgatorio commorantibus? Resp. executionem piorum Legatorum à Defunctis relictorum, quod etiam dicitur de executione restitutionis in Testamento relictæ à Defunctis, quam postea hędredes exequuntur; dupliciter considerari posse. 1. ut fuit imperata ab ipsis, dum viverent. 2. quando ipsis mortuis jam ponitur in actu. Ut fuit imperata ab ipsis, dum viverent, habet vim satisfactionis immediatę, adeoque in actu legationis illius tota satisfactio,

actio, & meritum applicatur; & perficitur. Quapropter legantes attendere debent, ut tunc sint in gratia, aliàs nullam satisfactionem, & meritum obtinebunt: quòd si in peccato fuerint, debent sublato peccato illam confirmare, ut prosit. Ut verò post ipsorum mortem executio fit legatorum, prodest illis, non immediatè, quia sunt extra statum satisfaciendi, & merendi; sed mediatè, quatenus scilicet percipiunt satisfactiones pro ipsis oblatas ab exequentibus: adeoque quò citiùs Legata exequuntur, eò citiùs animæ legantium liberantur à Purgatorio. Sic Suarez *de Suffrag. disput. 48. sect.* 8. *num.* 18. Castrop. *de Suffrag. punct.* 1. §. 4. *num.*8. & alii: nec sunt contrarii D. Thomas, Paludanus, Sotus, Gabriel, qui videntur docere, executionem prodesse ex ipsa voluntate Defunctorum, hoc est mediata, non verò immediata; cum sint extra statum immediatè satisfaciendi, & merendi.

18 Petes 2. an qui tenentur Suffragium aliquod facere Defuncto, quando illud in peccato gravi præstat; teneatur iterum præstare? Resp. si tenetur illud præstare ex opere operato, ut sunt Sacrificia; vel si ex opere operantis, ea tamen nomine Ecclesiæ offerre debet, ut si teneatur ad recitationem Officii Defunctorum, aut Horarum Canonicarum; quamvis in peccato gravi similia suffragia offerat, non tenetur ad illa reiteranda, dum postea est in gratia: ratio est, quia non nomine proprio, sed Ecclesiæ, vel Christi illa offert; adeoque indignitas peccati offerentis non poterit officere Dignitati Ecclesiæ, vel Christi. Si verò teneatur ad Suffragia illa præstanda ex opere operantis, & nomine proprio, ut privata persona est; obligabitur utique ad illa reiteranda, quoties in peccato gravi illa exequitur: ut si quis legatum accepisset à jam Defuncto cum onere jejunandi ter in hebdomada pro anima illius; teneretur ad reiteranda jejunia in peccatis facta: cum opera illa in peccatis exhibita nomine proprio non habeant vim satisfaciendi, ut supra dixi. Sic rectiùs Bonac. *de Suffrag. quæst.* 2. *pun.* 2. *num.* 11.

CAPUT II.

De Indulgentiis, & Thesauro Ecclesiæ.

1 *Indulgentia quid Nominis importet, & quid Rei?*
2 *Explicantur singula verba Definitionis Indulgentiæ.*
3 *Datur in Ecclesia Sancta Dei Thesaurus. Et in quonam consistat?*
4 *Ubi existat Thesaurus iste Ecclesiæ?*
5 *An ante Christi Adventum fuerit Thesaurus Ecclesiæ?*
6 *Quando incœpit Indulgentiarum usus?*
7 *An concessio Indulgentiarum sit actus Ordinis, an verò Jurisdictionis?*

1 INDULGENTIA à verbo Indulgeo provenit: & quamvis aliquando accipi consueverit pro blanda, ac molli licentia, & permissione; hic tamen accipitur à Conciliis, & Patribus pro liberali remissione debiti, seu pœnæ. Et in hac acceptione considerata communiter definiri solet: Relaxatio pœnæ Temporalis debitę pro peccatis actualibus jam dimissis, concessa homini existenti in gratia ab habente potestatem per applicationem ex Communi Thesauro Ecclesiæ. Sic Cajetanus, Corduba, Navarrus, Henriquez, Valentia, Suar. Coninch, Layman, Bonacina, & Barbosa relati à Castropalao *de Indulgen. pun.* 2. *num.* 2.

2 Pro clariori intelligentia traditæ definitionis expedit singula verba perpendere. Dicitur 1. Relaxatio pœnæ Temporalis, quia per Indulgentiam nequit relaxari pęna æterna, nec culpa, sive mortalis sit, sive venialis; aliàs si ad relaxationem culpæ se extenderet Indulgentia, jam esset Sacramentum. Quapropter supponit remissam culpam, & pœnam æternam peccato lethali debitam, & solùm se extendit Indulgentia ad pœnam temporalem, quæ remanet luenda sive in hac vita, sive in Purgatorio pro peccato etiam dimisso quoad culpam, & pœnam æternam, ut alibi diximus.

Dicitur 2. debitæ pro peccatis actualibus jam dimissis: remittit siquidem indulgentia pęnam temporalem, debitam peccatis actualibus, non verò originali: cum pęna originali debita per solum Baptismum remitti possit; & quidem peccatis actualibus jam dimissis: quia si culpa peccatorum actualium nondum dimissa sit; etiam si peccata sint venialia; non poterit Indulgentia se extendere ad remittendam pœnam ipsi debitam, donec eorum culpa deleatur. Sic apertè Suarez, Sà, Corduba, Valentia, quos refert, & sequitur Bonacina *de Indulg. quæst.* 1. *punct.* 1. *num.* 1.

Dicitur 3. concessa homini existenti in gratia: nam si in peccato mortali existeret, non posset illi prodesse Indulgentia, non solùm pro pœna debita peccato non remisso, verùm etiam pro debita peccatis aliàs remissis. Sic enim communior Sententia putat cum D. Thoma *in Addition. ad 3. par. quæst.* 27. *art.* 1. ratio est, quia maximum esset inconveniens, quòd qui est actu inimicus Dei, & dignus æterna pœna remissionem alicujus pœnæ obtinere possit.

Dicitur 4. ab habente potestatem per applicationem ex Communi Thesauro Ecclesiæ: nam applicare Indulgentias non cuicumque concessum est; licèt enim Christus Dominus reliquerit suæ Ecclesiæ facultatem applicandi satisfactiones in Thesauro ejusdem Ecclesię repositas; nihilominus non omnibus indiscriminatim hoc concessit, sed tantùm illis, ad quos distributio hujus communis Thesauri Ecclesiæ spectat, & quos suo loco assignabimus. Non enim pendet aperitio Thesauri hujus à privata voluntate satisfacientis, uti evenit in privatis satisfactionibus particularibus, quas quisque justus sive pro se, sive pro aliis offerre potest; sed à voluntate habentis legitimam facultatem à Christo. Sic Div. Thomas *in* 4. *dist.* 10.

Hac occasione sciendum: dari in Ecclesia Sancta Dei 3
Thesaurum, qui consistit in cumulo infinito satisfactionum superabundantium, & præcipuè Christi Domini, Beatissimæ ejus Genitricis, ac aliorum Sanctorum: nam multa bona opera satisfactoria ipsorum superabundantia fuere pro satisfactione præstanda; quapropter exuberantes istæ satisfactiones reponuntur in Thesauro Ecclesiæ distribuendæ postea ab habente legitimam potestatem. Sicuti in humanis multa bona Civium decedentium sine hæredibus ad Communem Thesaurum Reipublicæ devolvuntur, distribuenda postea ab habente legitimam facultatem juxta ipsius Reipublicæ necessitatem. Et si hoc in Republica convenientissimum fuit instituere, quanto magis in Ecclesia Sancta Dei à Spiritu Sancto edocta, ac à Christo fundata, qui totus est nobis natus, & datus juxta Isaiam *cap.* 9. quaptopter idem Christus reliquit suæ Ecclesiæ facultatem applicandi ex hoc Thesauro satisfactiones, quæ visæ fuerint convenire fidelibus, ut obtinerent remissionem pœnæ temporalis debitæ peccatis, & sic Indulgentias concedere. Hinc de fide reputatur, dari hunc Thesaurum Ecclesiæ, ex cujus applicatione satisfactionum Indulgentiæ conceduntur: ut docent Catholici Doctores penes Bellarminum *tom.* 3. *tract. de Indulgentiis in principio*. Talis enim, ac tanta est Thesauri hujus excedens copia, ut numquam exhauriri possit pro pœnis peccatis debitis; continet siquidem infinitam excellentiam Sanguinis Christi, cujus una gutta omnia peccata delenda abluere potest, cum sit infiniti valoris.

Quæres 1. ubi existat Thesaurus iste Ecclesię? Resp. 4
conservari non in loco aliquo materiali Ecclesiæ, sed in ipsa acceptatione Dei: siquidem Deus Pater in sua voluntate retinet conservatam, ac acceptam satisfactionem infinitam Christi Domini, insuper superabundantes satisfactiones Beatissimæ Virginis, & cæterorum Sanctorum eo animo, ut possint per legitimos Prælatos distribui, ac applicari Fidelibus secundum necessitates.

Quæres 2. an ante Christi adventum fuerit Thesau- 5
rus Ecclesię? Resp. incœptum fuisse in veteri Lege, & ante Christi adventum; cum multæ satisfactiones justorum veteris Legis fuerint abundantes, adeoque in Thesauro repositæ. Quamvis usus applicandi tales satisfactiones per indulgentias non fuerit in veteri Lege: quia nondum januæ Cœli apertę, ad quarum ingressum necessarius fuit indulgentiarum usus. Nec jam à Christo concessa facultas distribuendi Thesaurum, ut facta fuit D. Petro, & ejus successoribus juxta illud *Joann.* 21. *Pasce oves meas*. Sic Suarez *de Indulg. disput.* 49. *sect.* 1. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 4. & Bonacina *de Indulg. quæst.* 1. *punct.* 1. *num.* 6.

Quæres 3. quando incœpit Indulgentiarum usus? Resp. 6
incœpisse ab ipsis Apostolis: & colligitur *ex D. Paulo* 2. *ad Chorinth.* 2. est enim antiquissimus. Sic docent Doctores omnes Catholici contra moderniores Hæreticos: ut videre est penes Bellarminum *de Indulg. capit.* 3. & Suarez *de Indulg. disp.* 46. *sect.* 2.

Quæres tandem: an Concessio Indulgentiarum sit 7
actus

actus ordinis, an verò jurisdictionis? Resp. esse actum jurisdictionis, non verò ordinis: nam si aliquando Pontifex sit electus, quamvis non sit consecratus, etiam si potestatem ordinis non habeat, quamvis habeat potestatem jurisdictionis; poterit utique indulgentias concedere: quapropter ita tantùm pendet concessio indulgentiarum à potestate jurisdictionis, ut neque habeat supponere potestatem ordinis: ratio est, quia concessio indulgentiarum est authentica facultas distribuendi satisfactiones in Thesauro Ecclesiæ contentas ad solvendum subditos à debitis contractis, & bene faciendum illis; sed hæc tota fundatur in potestate jurisdictionis, ut patet in Magistratu Civili distribuente Civibus bona Communia Reipublicæ, habente tantùm potestatem jurisdictionis in Rempublicam; ergo facultas concedendi indulgentias ex sola potestate jurisdictionis oritur. Quam quidem potestatem jurisdictionis reliquit in sua Ecclesia Christus non Episcopis, aut Sacerdotibus; sed tantùm suo Vicario in Terris, cui totam Ecclesiam commisit, ad cujus rectam gubernationem spectat. Sic D. Thomas *in* 4. *dist.* 20. quem sequuntur Azor. Ugolinus, Riccius, Suarez, Valentia, Barbosa, Laym. relati à Castropalao *de Indulg. pun.* 2. *nu.* 10. & clare deducitur *ex cap. Quod autem, de Pœnit. & Remiss.* ubi Alexander III. negat, posse concedi indulgentias non subditis: quia earum actus est judicialis, qui exerceri nequit in non subditum.

An verò præter actum jurisdictionis applicandi satisfactiones ex Thesauro Ecclesiæ requiratur alius actus jurisdictionis absolvendi Fideles à pœnis, quas pro peccatis debent, ut sic concessionem indulgentiarum consequantur; controversa res est. Nihilominus cum distinctione respondendum: si enim de concessione indulgentiarum pro vivis sermo sit, præter applicationem, seu distributionem satisfactionum Thesauri Ecclesiæ importare debet absolutionem, & remissionem pœnæ peccatis debitæ nomine Christi factam: ratio est, quia sic loquuntur Decreta Pontificia, per quæ indulgentiæ conceduntur; appellant siquidem condonationem, & relaxationem, ac absolutionem; quæ quidem absolutio cum non possit fieri in non subditos; clarè apparet, esse actum jurisdictionis. Si verò de concessione indulgentiarum pro Defunctis sermo sit; apertè constat, nullam absolutionem, aut remissionem à pœnis importare: ratio est, quia concedens indulgentiam non potest jurisdictionem exercere in Defunctos, cum non sint oves, quas pascere possit; ideo ex Thesauro Ecclesiæ accipit eas satisfactiones, quibus indigent Defuncti, & eas fidelibus viventibus tradit, ut Summo Deo offerant pro Defunctis; qui pro sua benignitate acceptare dignetur, ac pœnas illis immediatè remittere. Sic Bellarminus *lib.* 1. *de Indulg. cap.* 5. Suar. *de Indulg. disp.* 49. *sect.* 4. *à num.* 9. Coninch *disp.* 12. *dub.* 2. *num.* 10. Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 20. *pun.* 1. & alii passim.

CAPUT III.

Quotuplex sit Indulgentia?

1 *Indulgentia alia Totalis, seu Plena, Plenior, Plenaria, Plenissima; alia Partialis, seu Temporalis. Nec Totalis differt à Jubilæo, nisi accidentaliter.*
2 *Partialis alia est determinata, indeterminata alia.*
3 *Partialis indulgentia quando dicitur indeterminata?*
4 *Quid importet in Concessione indulgentiarum determinatarum additio illius Clausulæ: De injunctis Pœnitentiis?*
5 *An Indulgentia concessa cum Clausula: De peccatis, de quibus Pœnitens contritus, & confessus est; accipienda erit ut Totalis, an verò ut partialis?*
6 *An verba illa Plena, Plenior, Plenissima in concessione Indulgentiæ faciant differentiam aliquam inter Indulgentias Totales.*
7 *Dividitur etiam Indulgentia in Personalem, & Realem.*
8 *Quænam personæ consequi possunt indulgentiam personalem concessam hominibus alicujus Civitatis facientibus aliquod pium opus?*
9 *Qualiter visitanda Ecclesia, ut Indulgentia localis in ea concessa obtineri possit.*

1 INDULGENTIA alia est Totalis, seu ut alii dicunt Plena, Plenior, Plenaria, Pleniſſima; alia verò Partialis, seu Temporalis. Indulgentia totalis seu plenaria illa dicitur, quæ totam pœnam remittit ei, pro quo applicatur; itaut non solùm remittat eam, quæ per Confessarios, vel Canones injungi debet, verùm etiam omnem pœnam in Purgatorio luendam. Nec Indulgentia ista totalis differt à Jubilæo, nisi accidentaliter tantùm in quibusdam Privilegiis commutandi certa Vota, absolvendi à Reservatis, & Censuris, ac eligendi Confessarium quemlibet ex approbatis. Indulgentia verò temporalis, seu partialis illa dicitur, quæ non remittit totam pœnam ei, pro quo applicatur, sed partem pœnæ, prout à concedente exprimitur. Constat hæc Divisio *ex Extravag. Unigenitus, de Pœnit. & Remiss.* ubi habetur: Thesauri Ecclesiastici dispensationem Petro esse commissam, nunc pro totali, nunc pro partiali pœnæ temporalis remissione pro peccatis applicandam.

2 Partialis hæc Indulgentia alia est Determinata, Indeterminata alia. Determinata dicitur, quando conceditur remissio unius anni, vel decem, aut centum annorum; aut conceditur Quadragena, Septena, Carena, seu remissio pœnæ, quæ per Quadragenam, Septenam, Carenam remitti solebat. Antiquitùs siquidem erant in usu pœnitentiæ publicæ pro gravibus delictis, ut patet ex Sacris Canonibus: quapropter pro crimine adulterii septem anni Pœnitentiæ designabantur, unde dicta Septena; pro aliis verò criminibus Quadragena injungebatur, seu jejunium in pane, & aqua per quadraginta dies productum cum carentia consortii hominum; ideoque talis pœnitentia Carena dici consuevit, quia carebat cibo, & potu, ac hominum conversatione. Si delictum erat extraordinarium, Quadragena simul, & Septena imponebatur: imò aliquando multiplicabantur Quadragenæ, & Septenæ ad multiplicationem, & gravitatem delictorum. Hinc fit: quòd concedens Indulgentiam partialem unius anni, decem annorum, centum annorum, Quadragenæ, Septenæ, vel duarum Quadragenarum, trium Septenarum concedit remissionem tantæ pœnæ temporalis, quantam mereretur quis per pœnitentiam liberè factam per unum decem, vel centum annos, per quadraginta dies in pane, & aqua, per septem annos, sive semel hoc fecerint, sive bis, ter, quater, fecerint, præscindendo ab aliis circumstantiis fervoris ipsius operantis, intensionis, & durationis operis, ac gratiæ habitualis, & finis. Sic Suarer *de Indulg. disp.* 50. *sect.* 5. *à num.* 11.

3 Indeterminata verò Indulgentia Partialis tunc dicitur, cum conceditur remissio tertiæ, aut quartæ partis pœnarum debitarum. Cum enim in diversis personis diversa, & inæqualia debita reperiantur; ideo effectus remissionis indeterminatus esse debet, hoc est, major, vel minor pro majore, vel minore qualitate suscipientium; quamvis ex se Indulgentia illa partialis efficax esse debeat ad remittendam tertiam, aut quartam partem pœnarum, quæcumque illa sit: ut habet Suarez *de Indulg. disp.* 50. *sect.* 1. *in fine*. Sicuti Indulgentia Totalis, & Plenaria, quæ totam pœnam remittere debet, licèt debita sint inæqualia in illis, pro quibus applicatur; itaut debitum unius abundantiorem requirat satisfactionem præ debito alterius, nihilominus omne debitum, quodcumque sit, plenè remittit; ad eum modum quo Baptismus omnem pœnam pro peccatis debitam remittit non solùm ei, qui levem sustinere debebat; verùm etiam ei, qui gravissimam.

4 Non levis difficultas hìc habetur in explicatione illius Additionis, quam solent aliquando Pontifices apponere in concessione Indulgentiarum Determinatarum, scilicet, de injunctis Pœnitentiis, ut habetur *in Cap. Cum ex eo, de Pœnit. & Remiss.* Quæ quidem verba Additionis non videntur sonare, quòd directè remittantur Pœnitentiæ in foro Sacramentali injunctæ à Confessariis; aut publicæ, & Judiciales Pœnitentiæ, quæ in satisfactionem Ecclesiæ ob peccata scandalosa appositæ fuere à Sacris Canonibus: ratio est, quia concessio indulgentiarum non est dispensatio præceptorum sive à Confessariis impositorum, sive à Sacris Canonibus, sed applicatio satisfactionum pro pœnis debitis in Thesauro Ecclesiæ repositarum: estotamen quod indirectè cessare possint talia præcepta per consecutionem indulgentiarum; eo quia si per Indulgentias auferatur reatus pœnæ temporalis pro peccatis debitæ; cessat obligatio exequendi pœnitentiam injunctam, ut per se patet, dummodo tamen pœnitentiæ non injunctæ fuerint ob alium finem, in medicamen scilicet, & præservationem in futurum; aut in satisfactio-

factionem Ecclesiæ, & ad tollendum scandalum; & non in meram vindictam peccatorum: ut bene habet Suar. alios referens *de Indulg. disp.* 50. *sect.* 2. *nu.* 4. Nec verba supradictæ additionis accipi debent cum restrictione ad remissionem pœnæ temporalis illorum tantùm peccatorum, pro quibus pœnitentiæ injunctæ fuere: cum non possit afferri convincens ratio, cur potiùs velit reatum pœnæ illorum peccatorum remittere Pontifex per concessionem talis Indulgentiæ, non verò aliorum peccatorum: ut adnotant Suar. Coninch, Laym. quos refert, & sequitur Castrop. *de Indulg. punct.* 3. *num.* 7. Sensus igitur prædictæ additionis, *De injunctis pœnitentiis*, est: concedi tantam per indulgentiam illam pœnæ temporalis remissionem, quanta responderet, si per pœnitentias injunctas, ac taxatas à Confessariis, vel Sacris Canonibus executioni mandatas obtineretur. Sic Navarrus, Reginaldus, Suarez, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *de Indulg. quæst.* 1. *pun.* 2. *num.* 4. & Castropalaus *l. c. num.* 8.

Nec etiam difficultate caret: an Indulgentia concessa cum Clausula, de peccatis, de quibus pœnitens contritus, & confessus sit; accipienda erit ut Indulgentia totalis, an verò ut partialis, & restrictiva; itaut sola peccata includat revera confessa, an etiam extendatur ad alia, de quibus licèt habita fuerit vera contritio perfecta, cum voto ea confitendi, defacto tamen ob impotentiam, vel carentiam Confessarii concessa non fuere? Resp. satis probabile esse extendi ad omnia peccata sive confessa, sive non confessa; sive mortalia, sive venialia, dummodo remissa fuerint quacumque via; adeoque talem Indulgentiam Plenariam esse, ac totalem: ratio est, quia potiori jure exigunt subsidium Indulgentiarum peccata remissa, & non virtute Sacramenti Pœnitentiæ in re, ac ex opere operato suscepti præ illis, quæ virtute Sacramenti in re suscepti deleta fuere; aliunde Innocentius III. concedens Jubilæum ferentibus subsidium Terræ Sanctæ, si illud ferant suis sumptibus per alios ad bellum missos; concedit plenam suorum peccatorum remissionem; si verò personaliter, ac propriis viribus inserviant bello, concedit plenam indulgentiam suorum peccatorum, de quibus fuerint liberaliter corde contriti, & confessi; sed si hæc clausula addita importaret restrictionem, & partialem indulgentiam, non verò majorem explicationem; sequeretur, quòd deterioris conditionis fuissent, & minùs abundantem gratiam concedere voluisset Pontifex iis, qui propriis viribus, ac personaliter inservirent præ illis, qui per alios bello inserviebant; ergo dicendum est, clausulam illam non esse restrictivam totalis indulgentiæ, sed merè explicare magis eamdem indulgentiam totalem. Sic Abbas, Joan: Andreas, Sylvester, Paludanus, Angelus, quorum sententiam probabilem reputant Suarez *de Indulg. disp.* 50. *sect.* 5. *nu.* 10. & Castropalaus *de Indulg. pun.* 3. *num.* 10.

6 Hac occasione adnotandum id, quod in principio innui; aliquando in concessione indulgentiæ totalis uti Pontifices verbo, Plena, aliquando, Pleniori, aliquando tamen, Plenissima; ut patet *in extravag. Antiquorum, de Pœnit. & Remiss.* ubi habetur. Non solùm Plenam, Largiorem, imò Pleniſſimam omnium suorum concedimus veniam peccatorum. Quapropter putarunt Doctores aliqui antiquiores, intercedere differentiam aliquam inter has indulgentias, sic expressas. Verùm nostris hisce temporibus communis sententia docet, apponi prædicta verba non ad differentiam indulgentiæ, cum omnia eamdem Indulgentiam Totalem importent; sed ad majorem expressionem, ac Indulgentiæ commendationem. Sic Gloss. *in dict. extravag. Antiquorum, verb. Plenissimam*, Graffis, Toletus, Valentia, Bellarminus, Coninch, Sotus, Nugnus, quos refert, & sequitur Bonac. *de Indulg. quæst.* 1. *punct.* 2. *num.* 5. & Castropalaus *de Indulg. punct.* 3. *num.* 11. referens Cordubam, Henriquez, & Suarez.

7 Dividi etiam solet indulgentia in personalem, & realem, seu localem. Personalis illa dicitur, quæ conceditur personæ, quam secum affert, ubicumque fuerit. Realis verò, seu localis illa dicitur, quæ est annexa rei alicui, ut agnis Dei benedictis, Coronis, Sacris Imaginibus, vel alicui Altari, Ecclesiæ &c. non quia res illæ, vel loca capacia sint indulgentiæ; sed quia conceduntur ferentibus res illas, aut ante illas Orantibus.

8 Sede Petes 1. quinam lucrari possint indulgentiam personalem, seu concessam hominibus alicujus Civitatis facientibus aliquod opus pium? Resp. certum esse, quòd talem indulgentiam lucrari possint omnes personæ Civitatis illius, quæ subditæ sint concedenti: ut si Episcopus concederet indulgentiam quadraginta dierum visitantibus suam Ecclesiam Cathedralem, utique omnes personæ subditæ Episcopo in Civitate, ubi Cathedralis est, indulgentiam illam lucrabuntur. Dubium tamen est de religiosis exemptis ab ejus jurisdictione, ac de Peregrinis, advenis, qui ipsi non subduntur. Verùm tam Religiosi, quàm Peregrini, & Advenæ prædictam indulgentiam consequi poterunt: quia ratione habitationis, etiam transeuntes Episcopo subduntur, maximè in favorabilibus, nisi specialis prohibitio extet. Sic Castropalaus *de Indulg. punct.* 3. *num.* 14. referens Sà, 9
Layman, Barbosam.

Petes 2. qualiter visitanda Ecclesia, ut indulgentia localis in ea contenta obtineri possit? Resp. requiri moralem, & humanam præsentiam in Ecclesia illa, ut quis possit indulgentiam illam consequi; ad eum modum quo dicitur de auditione Sacri. Quapropter si Ecclesia parva fuerit, & multitudo confluentium sit magna, itaut ante fores, & extra Ecclesiam necesse sit orare cum continuatione tamen cum cæteris confluentibus; erit moralis Ecclesiæ visitatio: ut docent Rodriquez, Suarez relati à Castrop. *l. c. num.* 15.

CAPUT IV.

Quinam possint concedere Indulgentias?

1 *Primariò Indulgentiarū concessio spectat ad Pontificem.*
2 *Concilium Generale absque Pontifice, quamvis ex ejus facultate congregatum, non habet ex se facultatem concedendi indulgentias, etiam Sede Vacante.*
3 *Episcopi, aut alii Prælati non habent ex se facultatem concedendi indulgentias, sed eorum Potestas à Pontifice dimanat; adeoque eas concedere poterunt, prout eis à Sancta Sede, & Jure Pontificio conceditur.*
4 *An Episcopi possint indulgentias concedere pro Defunctis?*
5 *An Episcopi possint hanc facultatem demandare aliis?*
6 *An restrictio facta à Sancta Sede Episcopis circa indulgentias tollat ab ipsis ampliorem indulgentiarum concessionem, itaut invalida sit?*
7 *An Episcopus possit indulgentias concedere, si nondum sit consecratus?*
8 *An Episcopus excommunicatus possit indulgentias concedere?*
9 *An Episcopus indulgentias concedens in statu peccati mortalis mortaliter peccet?*
10 *An Legatus à latere, Patriarcha, & Summus Pœnitentiarius facultatem habeant concedendi indulgentias?*
11 *An Capitulum Sede Vacante indulgentias concedere possit?*
12 *An Prælati Episcopo Inferiores, Generales, Provinciales, & Superiores Religionum; nec non Vicarius Generalis Episcopi possint indulgentias concedere?*
13 *An facultas concedendi indulgentias possit consuetudine acquiri?*
14 *Quomodo possint Superiores Regulares participes efficere de bonis operibus suæ Religionis Personas de sua Religione benemeritas?*
15 *An concedens Indulgentias aliis possit eas sibi lucrari?*

EXTRA controversiam est penes Doctores Catholicos, Indulgentiarum concessionem primariò spectare ad Summum Pontificem: Petro siquidem, ac successoribus ejus collata fuit potestas indulgentias concedendi juxta illud *Joan.* 21. *Pasce oves meas.* Conveniens siquidem fuit, ut Supremo Principi, ac universalis visibilis Ecclesiæ Dei Rectori primariò tribueretur facultas distribuendi bona publica spiritualia in Thesauro Ecclesiæ recondita. Quam quidem potestatem, utpote jurisdictionis, aliis sibi subditis committere possit, quatenus ipsi placuerit: ut colligitur *ex extravag. Unigenitus, de Pœnit. & Remiss. & ex capit. Quod autem eod. tit.* Sic D. Thomas *in Addition, quæst.* 26. *artic.* 6. Bellarminus *lib.* 1. *de Indulg. cap.* 55. Toletus *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 1. Suarez *de Indulg. disp.* 49. *sect.* 1. *num.* 13. & alii penes Bonac. *de Indulg. quæst.* 1. *pun.* 3. *num.* 1. 1

Concilium verò Generale ex facultate Pontificis congregatum, absque tamen Pontifice, non habet ex se facultatem indulgentias concedendi, non solùm vivente Pontifice, verùm etiam eo demortuo, ac Sede Vacante: ratio 2
est,

est, quia soli Petro, ac ejus successoribus dictum fuit: Pasce oves meas; quibus verbis includitur facultas dispensandi Indulgentias, his namque oves indigent, ut pascantur juxta explicationem D. Thomæ, cum aliis Doctoribus superiùs citatis; non verò dictum fuit Concilio Generali, prout distincto à suo Capite; ergo soli Pontifici competit ex se hæc facultas, non verò Concilio Generali, quod tantùm eas concedere poterit ex facultate ab illo habita. Sic rectiùs D. Thomas *in* 4. *dist.* 20. *quæst.* 1. *art.* 4. Durandus *quæst.* 5. *ad* 2. Richardus *art.* 1. *qu.* 3. qui facultatem concedendi indulgentias soli Pontifici tribuunt, nulla facta mentione Concilii Generalis. Sic etiam expressè Suarez *de Indulg. disp.* 55. *sect.* 1. *nu.* 7. Bellarminus *lib.* 1. *de Indulg. cap.* 11. Layman *lib.* 5. *Sum. tract.* 7. *cap.* 4. *num.* 1. & Castropalaus *de Indulg. punct.* 1. *num.* 3.

2 Nec Episcopi, & alii Ecclesiæ Prælati habent primariò facultatem indulgentias concedendi; sed eorum Potestas à Pontifice dimanat, adeoque indulgentias concedere poterunt, prout à Sancta Sede ipsis permissum fuerit, non verò aliter: ratio est, quia sicuti à Pontifice accipiunt potestatem jurisdictionis in suos subditos, ita ut possit illis Pontifex talem potestatem limitare, & defacto limitat quoad absolutionem, & reservationem; ita etiam id efficere poterit quoad indulgentias. Quapropter facultas, quam defacto habent Episcopi concedendi indulgentias cum restrictione, videlicet in dedicatione Ecclesiæ per unum annum, in Anniversario verò dedicationis ejusdem, aut aliàs cum ipsi placuerit, per quadraginta dies, ut constat *ex cap. Cum eo, de Pœnit. & Remiss.* provenit ex concessione Pontificis, non verò eam habent à Christo Domino. Nec Christus Pontifices obligavit ad eam concedendam Episcopis, quamvis ob dignitatem Episcopalem conveniens fuerit, eam ipsis concedere cum restrictione prædicta, quæ quidem concessio facultatis facta est ordinaria Episcopis. Hæc eadem concessio indulgentiarum competit Archiepiscopis per totam suam Provinciam, ac Diœceses suffraganeorum, etiamsi non sint in actuali visitatione illarum: ut constat *ex cap. Nostro, de Pœnit. & Remiss.* Nec indulgentiarum concessio est actus jurisdictionis contentiosæ; sed veluntariæ; & quoad hunc actum omnes illius Provinciæ sunt subditi Archiepiscopo. Sic Corduba, Suarez, Filliuc. Nugnus, Paludanus, Henriq. Quaranta, Barbosa, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Indulg. qu.* 1. *pun.* 3. *num.* 2. & Castrop. *de Indulg. pun.* 5. *num.* 8.

3 Petes 1. an Episcopi, & Archiepiscopi possint has indulgentias concedere pro Defunctis? Resp. negativè: ratio est, quia *ex cap. Cum ex eo, & ex cap. Quod autem, de Pœnit. & Remiss.* videtur ipsis à Sancta Sede concessa hæc facultas pro suis subditis, cum quibus hanc potestatem exercere possint; quapropter ad solos degentes in hac vita extendi poterit. Nec ex generali regula intelligi potest concessa indulgentia pro Defunctis, nisi Pontifex consenserit; qui quidem consensus cum non innotescat, non poterit rectè præsumi: maximè quia defacto Episcopi numquam indulgentias pro Defunctis concessere. Sic Bellarminus *de Indulg. libr.* 1. *cap.* 11. Navarrus *Notabil.* 22. *de Indulg. num.* 4. Cardinalis, Corduba, Medina, quos refert, & sequitur Suar. *de Indulg. disp.* 55. *sect.* 3. *nu.* 9. Sà, Barbosa, Laym. Bonac. quos refert, & sequitur Castrop. *de Indulg. pun.* 5. *n.* 9.

5 Petes 2. an Episcopi possint hanc facultatem demandare aliis, suo Vicario Generali e. g. vel alteri Sacerdoti? Resp. affirmativè: ratio est, quia hæc facultas data cum restrictione à Sancta Sede Episcopis, quod semper etiam intelligendum erit de Archiepiscopis; est ordinaria, non verò delegata, competit siquidem jure communi in perpetuum omnibus dignitatem Episcopalem habentibus; ergo si ordinaria est, delegari poterit. Quamvis Laicis demandari non possit, qui jure humano, & consuetudine à muneribus, & functionibus Ecclesiasticis removentur: esto id possit Pontifex ex plenitudine Potestatis; ut docuit Suar. *de Indulg. disp.* 55. *sect.* 6. *num.* 3. Quapropter bene poterunt Episcopi eam delegare suis Vicariis Generalibus, vel aliis Sacerdotibus, aut etiam Clericis Minoribus, qui omnes non repelluntur à jure communi à functionibus Ecclesiasticis, ut repelluntur Laici; in quo jure communi nequeunt dispensare Episcopi, quamvis ex plenitudine Potestatis dispensare possit Summus Pontifex. Sic Suar. Corduba, Valentia, Graffis, Bellarminus, Nugnus, Sà, Reginal. Azor. Barbosa, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Indul. qu.* 1. *pun.* 3. *nu.* 11. & Castrop. *de Indulg. pun.* 5. *nu.* 10.

Petes 3. an restrictio facta à Sancta Sede Episcopis circa indulgentias tollat ab ipsis potestatem concedendi ampliorem indulgentiam supra taxatam; itaut si fieret; nulla foret concessio? Resp. affirmativè: ratio est, quia concessio facta ultra limites præscriptos est sine facultate, sed concedens nequit sine facultate concedere; ergo concessio facta nulla erit. Sic expressè declaravit Bonifacius VIII. *in cap. ult. de Pœnit. & Remiss. in* 6. Solùm dubitari posset: an concessio supra limites facta, esset nulla absolutè, an verò secundum excessum, seu partem excedentem? Et quamvis non defuerint Doctores sustinentes, esse absolutè nullam; nihilominus verius est, esse tantùm nullam secundum partem excedentem; ratio fundatur in eo, quòd utile non debeat per inutile vitiari *ex Regula* 37. *de Regul. Juris in* 6. maximè quando utile ab inutili separari potest, ut est in casu nostro; & concessio est libera, & favorabilis, ut in casu Indulgentiarum. Sic docent Glossa, Abbas, Suar. Henriq. Riccius, Navar. Barbosa, Azor. Laym. Bonac. quos refert, & sequitur Castropalaus *de Indulg. pun.* 5. *num.* 13. 6

Petes 4. an Episcopus possit indulgentias concedere, si nondum sit consecratus? Resp. posse: ratio est, quia concessio indulgentiarum, & delegatio concessionis est actus jurisdictionis; & jurisdictio, etiam in Episcopo non consecrato reperitur, quamvis in eo non reperiatur potestas ordinis. Eodem prorsus modo discurrendum erit de Pontifice electo, & nondum consecrato, qui poterit etiam indulgentias concedere, ac earum concessionem alteri demandare. Sic Suar. *de Indulg. disp.* 49. *sect.* 3. *num.* 3. Graffis, Reginal. Nugnus, Filliuc. Cajetanus, Sotus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Indulg. quæst.* 1. *pun.* 3. *num.* 6. & 7. 7

Petes 5. an Episcopus excommunicatus possit indulgentiam concedere? Resp. si vitandus sit, etiam potestate ipsa concedendi indulgentias privatur; imò nec poterit facultatem concedere suis subditis, ut ab alieno Episcopo eas accipiant: ratio est, quia acta excommunicati vitandi invalida sunt, si ad jurisdictionem spectent, ut constat ex dictis de Censuris; ergo si concessio indulgentiarum, ac delegatio talis facultatis alteri Episcopo sunt actus jurisdictionis; invalidi erunt. Si tamen toleratus sit, quamvis ejus acta valida sint; nihilominus illicita erunt: quia privatur usu licito jurisdictionis. Sic Valentia, Suarez, Barbosa, Bonacina, quos refert, & sequitur Castrop. *de Indulgentiis pun.* 5. *num.* 18. 8

Petes 6. an Episcopus concedens indulgentias in statu peccati mortalis mortaliter peccet? Resp. negativè: ratio est, quia non est exercitium ordinis, sed tantùm jurisdictionis, & licèt actus ordinis requirat statum gratiæ in exercente illum, non sic tamen actus jurisdictionis. Sic communiter Doctores, Suar. *de Indulgen. disp.* 55. *sect.* 3. *num.* 20. Graffis, Henriq. Valentia, Sà, Reginaldus, Corduba, Nugnus, quos refert, & sequitur Bonac. *de Indulg. quæst.* 1. *pun.* 3. *num.* 9. 9

Inquiri etiam solet hìc: an Legatus à latere, Patriarcha, & Summus Pœnitentiarius facultatem habeant concedendi indulgentias? Verùm Cardinali Legato à latere nulla ex vi juris communis facta est facultas concedendi indulgentias, cum tantùm dignitate Episcopali pollentibus facta fuerit, ut propria. Sed ex speciali, aut generali commissione per consuetudinem approbata non solùm gaudet Legatus à latere æquali potestate Episcoporum, sed ampliori; ideo in hoc spectanda erit consuetudo, & specialis commissio. Sic Suar. *de Indul. disp.* 55. *sect.* 3. *num.* 22. Paludanus, Laym. Azor. Valentia, quos refert, & sequitur Castrop. *de Indulg. pun.* 6. *nu.* 1. Barbosa *alleg.* 88. *nu.* 16. Idem docent de Summo Pœnitentiario Paludanus, Azor. & Barbosa, qui potestatem concedendi centum dies indulgentiæ, ut proprio muneri annexam habet. De Patriarcha tamen, seu Primate solùm pro suo Archiepiscopatu habere facultatem concedendi indulgentias, non verò pro toto Regno, satis colligitur *ex cap. Nostro, de Pœnit. & Remiss.* quapropter absque fundamento fieret extensio ad totum Regnum. Sic Castrop. *l. c.* 10

De Capitulo Sede Vacante controvertitur acriter: an possit indulgentias concedere, quia videtur succedere Episcopo in his, quæ sunt jurisdictionis Episcopalis: quapropter Sylvester *verb. Capitulum, n.* 10. Riccius *in Praxi resol.* 222. Azor. 2. *par. lib.* 3. *cap.* 37. *quæst.* 9. Lazarius *verb. Indulgentia, numer.* 47. Barbosa *alleg.* 88. *numer.* 21. & alii concesserunt hanc facultatem Capitulo Sede Vacante. Nihilominus vera Sententia est 11

non habere Capitulum hanc facultatem : ratio est, quia Capitulum non succedit Episcopo in jurisdictione quacumque, etiam extraordinaria, & reservata Dignitati Episcopali; sed tantùm in ea jurisdictione ordinaria, quæ necessaria est ad regimen Diœcesis illius : maximè quia *in cap. Nostro, cit.* Dignitati tantùm Episcopali reservatur Indulgentiarum concessio. Sic Archidiaconus, Cardinalis, Calderinus, Sotus, Corduba, Suar. Henriq. Reginal. Sanctarellus, quos referunt, & sequuntur Castrop. *de Indulg. punct. 6. num. 2.* & Bonac. *de Indulg. quæst. 1. pun. 3. num. 23.*

12 Prælati Episcopo inferiores, ut sunt Abbates, etiam dignitate quasi Episcopali gaudentes, Generales, Provinciales, & Superiores Religionum; Vicarius etiam Generalis Episcopi, & constituens eamdem personam cum Episcopo; non habent ex se facultatem concedendi Indulgentias, & spectato jure communi; sed tantùm eas concedere poterint, quatenus à Sancta Sede habuerint; sicuti Vicarius Generalis Episcopi eas concedere poterit, quas Episcopus ipsi delegaverit. Quapropter à Prælatis Religionum attentè considerandum erit, quomodo indulgentiæ suis religionibus concessæ fuerint à Sancta Sede; ut juxta tenorem concessum eas publicent suis subditis, aut aliis, quibus eas concedere possint; insuper eis explicare debent, an à se, an verò à Sancta Sede immediatè concedantur, ut regulariter evenit. Sic monet Navarrus *de Indulg. notabil. 30. num. 14.*

13 Quæres 1, an Abbates, & Prælati regulares ex consuetudine acquirere possint facultatem concedendi indulgentias; sicuti etiam Episcopi an ex consuetudine acquirere possint facultatem concedendi indulgentias largiores præ illis, quas à jure taxatas habent? Resp. quamvis Hostiensis, Panormitanus, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de Indulg. pun. 6. num. 6.* putent, posse hos Prælatos ex consuetudine acquirere facultatem indulgentias concedendi. Nihilominus verior mihi semper visa est sententia opposita denegans, posse hanc facultatem ex consuetudine acquiri : ratio est, quia talis facultas non esset ordinaria, ut fatentur omnes; neque delegata, cum consuetudo ignorata à delegante non possit efficere, ut eam suo consensu confirmet delegans; ergo talis facultas sic consuetudine acquisita nulla esset : sicuti nulla esset facultas eligendi sibi confessarium præter sui superioris licentiam consuetudine acquisita : ut clarè patet *ex cap. 2. de Pœnit. & Remiss. in 6.* ubi habetur : Nulla consuetudine introduci posse, ut aliquis præter sui Superioris licentiam, Confessorem sibi eligere valeat. Sic Turrecremata, *§. Item in Levitico, de Pœnit. dist. 1. num. 43.* Navar. *de Indulg. notab. 21. nu. 7.* Sotus *in 4. dist. 22. qu. 1. art. 4.* Corduba *de Indulg. qu. 10. propos. 11. dub. 1.* Suar. *de Indulg. disp. 55. sect. 3. num. 3.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 20. punct. 3. §. Porrò.*

14 Quæres 2, quomodo Superiores Regulares possint efficere participes de bonis operibus suæ religionis personas de sua religione benemeritas? Resp. penes religiosos ordines extare hunc antiquissimum morem reddendi insignes aliquos benefactores religionis veluti membra, ac confratres ipsius Religionis cum participatione omnium bonorum operum ab ipsis religiosis exhibitorum. Quod quidem hoc modo fit: antequam in thesauro Ecclesiæ reponantur bona opera religiosorum superflua quoad satisfactiones; Superiores, qui facultatem habent hoc efficiendi, designant partem illorum operũ conferendam iis, quos destinaverint; & obligant religiosos subditos, ut obligare possunt, ad habendam hanc intentionem designandi, & applicandi sua bona opera benefactoribus, ac personis de religione benemeritis juxta applicationem, & designationem superiorum : & hoc modo benefactores, ac personas benemeritas de religione participes efficiunt bonorum operum religionis. Cæterùm superiores independenter à subditorum applicatione non poterunt opera illa satisfactoria pro benefactoribus applicare, & designare : imò si superior applicet satisfactiones proprias sui subditi pro uno, & ipse subditus applicet pro alio; utique proderunt illi, cui subditus applicat; non verò illi cui applicat superior : ratio est, quia subditus habet primum locum in suis satisfactionibus, nec superior est dominus actuum merè internorum sui subditi, & principaliter dependentium à voluntate ipsius applicantis suffragium. Sic Castrop. *de Indulg. pun. 6. num. 16.* referens Suar. & Laym. sic etiam Bonac. *de Indulg. qu. 1. pun. 3. nu. 20.* referens Nugnum. Addit Bonac. *l. c.* ex Nugno, & Corduba: non posse superiorem regularem applicare alteri satisfactionem necessariam ipsi subdito; ne videatur damnum spirituale subdito inferre, ipso non consentiente.

Fructus provenientes ex concessione participationis hujus sunt multi. 1. sunt plures gratiæ, ac indulgentiæ à Sancta Sede concessæ habentibus hanc participationem : ut videre est ex ipsis privilegiis religiosorum ordinum. 2. quia Deus ex honestate quadam, & congruitate benefacit hoc modo conjunctis religiosis ordinibus : cum non solùm benefaciat præstantibus bona opera, verùm etiam ipsis conjunctis, & amicis. 3. quia petitiones ipsorum benefactorum evadunt efficaciores in impetrando, si ob bona opera religionis illius petitiones efficiant. 4. quia ipsæ orationes religiosorum cum intentione directa in bonum sibi conjunctorum majorem, & efficaciorem vim habent impetrandi pro illis, quàm pro aliis non sibi conjunctis ob dignius, ac perfectius vinculum charitatis. 5. denique, quia Sacrificia, Orationes, & alia pia Opera communia, & nomine religionis facta pro ipsa religione, & suis membris extra controversiam ipsis benefactoribus participationem habentibus communicantur, ac piissimus Deus illis hoc intuitu beneficia plura impertit. Sic Suarez, Layman, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de Indulg. punct. 6. à num. 9.*

Quæres 3. an concedens Indulgentias eas, quas aliis 15
concesserit; lucrari possit? Resp. affirmativè : eo quia concedens non debet esse deterioris conditionis præ cæteris, quibus eas concedit, cum sit pars Communitatis illius. Nec exerceret jurisdictionem in seipsum coactivam, quam nemo potest in se ipsum exercere; sed tantùm voluntariam, quam optimè exercere poterit : non enim per Indulgentias ligat, sed solvit, nec solvit, nisi volentem, cum solutio fiat sub onere operis alicujus voluntarii: ut rectè sustinent D. Thomas, Nugnus, Suar. Sotus, Reginal. Navarr. Corduba, Sà, Henriq. Azor. Bellarminus, Layman, Barbosa, quos referunt, & sequuntur Bonac. *de Indulg. quæst. 1. pun. 3. num. 16.* & Castrop. *de Indulg. pun. 2. num. 14.*

CAPUT V.

De Forma servanda in Concessione Indulgentiæ; & quomodo interpretari debeat; & quænam Causa requiratur ad Concessionem illius?

1 *Forma servanda in Concessione indulgentiæ nulla alia est, nisi expressio concessionis, & declaratio animi concedentis.*
2 *Indulgentia, & Communicatio Potestatis concedendi illam tantùm valent, quantum verba sonant.*
3 *Quomodo interpretanda sunt verba concessionis indulgentiæ, aut facultatis concedendi illas?*
4 *An si Pontifex concedat alicui facultatem remittendi peccata, simul intelligatur ei concedere facultatem concedendi indulgentias?*
5 *An Pontifex concedens alicui facultatem largiendi indulgentias, simul concedat illi facultatem concedendi omnes indulgentias, quas ipse concedere potest?*
6 *An in concessione indulgentiæ necesse sit declarare qualitatem, & quantitatem indulgentiæ?*
7 *An quando conceditur indulgentia plenaria in articulo mortis, necessariò sequi debeat mors, ut indulgentiam moribundus lucretur?*
8 *An quando Pontifex concedit indulgentiam plenariam alicui Ecclesiæ pro Festivitate alicujus Sancti cum clausula : Dummodo alia similis concessa non fuerit; si aliæ indulgentiæ pro aliis diebus concessæ fuerint eidem Ecclesiæ; tunc nulla sit indulgentia concessa?*
9 *Non solùm ad licitam, sed etiam ad validam indulgentiæ concessionem requiritur pia, & honesta causa.*
10 *Requiritur insuper, quòd pia, & honesta causa sit indulgentiæ proportionata.*
11 *In dubio an indulgentia concessa fuerit ex causa pia, & proportionata, præsumendum est habuisse Pontificem causam piam, & proportionatam.*
12 *Sufficientia causæ in concessione desumitur ex fine, quo Pontifex movetur ad indulgentias concedendas.*
13 *Potest aliquando Summus Pontifex, vel Episcopus indulgentias concedere absque injunctione operis alicujus.*

FORMA, quæ in Concessione Indulgentiarum ser- 1
vari debet, aut in communicatione Potestatis concedendi

dendi illas; nulla alia est, nisi sufficiens Concessionis expressio: non enim à Jure verba determinata requiruntur, adeoque sufficiet quæcumque expressio Concessionis, quæ declaret animum Concedentis Indulgentias, vel communicantis Potestatem concedendi illas. Cum enim sit actus Jurisdictionis Ecclesiasticæ in Visibili Ecclesia exercitus; inde est, quòd sufficienter exprimi debet, ac declarari: ut bene notant Suarez *de Indulg. disput. 56. sect. 1. nu. 4.* Coninch *disput. 12. dub. 4. nu. 22.* & alii.

2 Hinc infertur: tantum valere Indulgentias, aut Communicationem potestatis concedendi illas, quantum verba sonant: ratio est, quia tam Indulgentiæ, quam Communicatio potestatis concedendi illas dependent à voluntate concedentis, quæ per verba exprimitur; adeoque tantum & non amplius concedens præsumitur velle quantum exprimit per verba accepta secundum usum communem. Sic Graffis, Coninch, Suarez, Nugnus, Corduba, Filliuccius, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Indulg. quæst. 1. pun. 7. num. 1.*

3 Quia tamen aliqua verba, aut signa Concedentis Indulgentias, vel Communicationem Potestatis concedendi illas restringi, aut extendi possunt; ideo controvertitur inter Doctores, quomodo interpretari debeant strictè ne, an verò latè? Et quamvis Innocentius Paludanus, Hostiensis, Navarrus penes Castropalaum *de Indulg. pun. 4. num. 2.* docuerint, strictè interpretanda esse: quia hæc concessio est stricti Juris, & continet distributionem æris alieni. Et quamvis Suarez *de Indulg. disp. 56. sect. 2. num. 4.* quem sequitur Layman *libr. 5. Summ. tract. 7. cap. 1. in fine* doceat, Potestatem delegatam concedendi Indulgentias strictè interpretandam esse, ipsam verò concessionem Indulgentiarum latè interpretandam esse. Nihilominus probabilior mihi videtur Sententia docens, non solum ipsam Indulgentiarum concessionem latè interpretandam esse, verum etiam ipsam Potestatem delegatam: ratio est, quia utraque concessio est favorabilis, ac beneficium Principis; & utraque opus Charitatis, & Misericordiæ nemini nocens, & utile illis, quibus conceditur; ergo utraque concessio latè interpretanda, quantum tamen patitur ipsa verborum significatio exprimentium concessionem, & supposita facultate in Concedente: ut constat *ex Leg. ultim. ff. de Constitut. Princip.* maximè quia ad publicam Ecclesiæ utilitatem, ac ad subveniendum spiritualibus fidelium necessitatibus ordinatur. Sic Sylvester *verb. Concessio, num. 8.* Angelus *eod. verb. num. 2.* Henriq. *lib. 7. cap. 30.* Bonacina alios referens *de Indulg. qu. 1. pun. 7. num. 3. & 4.* Castropalaus *de Indulg. pun. 4. num. 5.*

4 Petes 1. an si Pontifex concedat alicui facultatem remittendi peccata, simul intelligatur concedere facultatem concedendi Indulgentias? Resp. negativè: quamvis enim Concessio Indulgentiarum aliquo modo spectet ad integram remissionem peccatorum, quatenus ordinatur ad remittendam pœnam temporalem ipsis peccatis debitam; nihilominus facultas remittendi peccata absolutè accepta, & sine addito accipitur communiter pro facultate remittendi peccata in Sacramentali foro quoad culpam, & pœnam æternam. Sic enim accipiuntur verba illa Christi Domini: Quorum remiseritis peccata &c. adeoque concessa facultate remittendi peccata non conceditur facultas concedendi Indulgentias: & sic comprobat usus communiter receptus in tradenda Jurisdictione Confessariis. Sic Suarez *de Indulg. disp. 56. sect. 1. nu. 9.* & Castropalaus *de Indulg. pun. 4. num. 7.*

5 Petes 2. an Pontifex concedens alicui facultatem largiendi Indulgentias concedat simul illi facultatem largiendi omnes Indulgentias, quas ipse Pontifex largiri potest? Resp. quamvis non habeatur evidens ratio limitandi hanc indefinitam Potestatem à Pontifice traditam, cum non possit assignari major ratio pro una Indulgentia, quàm pro alia. Nihilominus spectata consuetudine, ac communi praxi dicendum est: verba illa indefinita non ita large accipienda esse, sed restringenda ad eas Indulgentias, quæ spectato Jure Communi similibus Personis concedi consueverunt: ratio est, quia licèt dixerimus, beneficia Principis esse largo modo declaranda; non ideo tamen larga explicatio absorbere debet omnem Potestatem Principis in ea linea concessionis, cum semper discriminanda sit potestas delegata ab ordinaria; & suprema Potestate Principis; adeoque si Pontifex indefinitè concederet facultatem illam Indulgentiarum, non ideo extendenda erit ad omnes prorsus Indulgentias, quas ipse Pontifex concedere potest, & præcipuè ad Indulgentias Plenarias, & Indulgentias per modum suffragii, quæ soli Supremæ Dignitati Pontificis reservandæ videntur. Sic Suarez *de Indulg. disp. 56. sect. 1. à nu. 10.* & Castropalaus *de Indulg. punct. 4. num. 8.* Quamvis non videatur inconveniens his Doctoribus, sicuti nec mihi videtur, diversimodè discurrere de Episcopis hanc indefinitam potestatem concedendi Indulgentias tradentibus suis Vicariis Generalibus, aut aliis Ecclesiasticis personis; quæ quidem interpretari poterit pro omnibus Indulgentiis, ad quas Episcopus concedens se extendere poterit; ratio est, quia gaudent Episcopi limitata facultate quoad Indulgentias, nec sunt in hoc Supremi Principes; adeoque absurdum non erit interpretari eorum verba quoad omnem potestatem illorum; nisi aliunde restringatur à circumstantiis Loci, personæ, Consuetudinis &c.

Petes 3. an in concessione Indulgentiæ necesse sit 6
declarare qualitatem, seu quantitatem Indulgentiæ, plenariæ scilicet, aut Septenæ, vel Quadragenæ? Resp. Suarez *de Indulg. disp. 56. sect. 1. num. 6.* putare, non opus esse ad collationem Indulgentiæ exprimere qualitatem, vel quantitatem illius; sed sufficere, pœnitentem absolvere ex intentione, ut non solum à peccatis, verum etiam à pœnis peccatis debitis absolvatur absque expressa declaratione Indulgentiæ, quæ conceditur: quamvis requiratur in pœnitente intentio saltem virtualis, ut remaneat ab omni vinculo absolutus, quantum fieri potest. Nihilominus probabilius existimo, non sufficere hanc intentionem, nisi exteriùs exprimatur ea, quæ concessionem declaret Indulgentiæ, si non determinatè, saltem in genere, ac in confuso: ac si diceret, Concedo tibi Indulgentiam, quam possum; sed juxta Indultum mihi concessum; vel quam lucrari potes. Sicuti etiam sufficit in pœnitente intentio lucrandi eas Indulgentias, quas lucrari potest per opera injuncta, etiam si nesciat, quænam Indulgentiæ obtineantur per opera illa: ratio est, quia Indulgentiæ, ut communicentur, debent sufficienter exprimi; sed per solum verbum, absolvo, & per solam intentionem virtualem non sufficienter exprimuntur; ergo necessario requiritur, ut exteriùs exprimantur, si non in particulari, saltem in generali modo superiùs dicto. Sic Castropalaus *de Indulg. pun. 4. num. 11.* & Bonacina *de Indulg. quæst. 1. pun. 7. n. 2. versic. Tertiò colligitur*, referens Gratianum, & Sanctarellum.

Petes 4. an quando conceditur Plenaria Indulgentia 7
in articulo mortis, debeat necessariò sequi mors, ut illam lucretur Moribundus? Resp. non requiri necessariò, ut mors sequatur; sed sufficere, quod revera sit in articulo mortis, dum ei communicatur, esto non sequatur mors: sicuti absolutio à reservatis in articulo mortis rectè conceditur existentibus revera in articulo illo, quamvis dein mors non sequatur; accipienda enim hæc sunt moraliter, non mathematicè. Sic Suarez *de Indulg. disp. 56. sect. 1. num. 3.* referens Div. Antoninum, & Felinum; sic etiam Castropalaus *de Indulg. pun. 4. num. 12.*

Petes denique: an quando Pontifex concedit Indul- 8
gentiam Plenariam alicui Ecclesiæ in Festo alicujus Sancti cum Clausula, *Dummodo alia similis concessa non fuerit*; si aliæ Indulgentiæ pro aliis diebus concessæ fuerint eidem Ecclesiæ; tunc nulla sit Indulgentia concessa? Resp. attendenda esse verba concessionis: nam si verba referantur ad personam Concedentis, ut si diceretur, Dummodo nullam aliam similem concesserimus, quæ utique referuntur ad personam Concedentis; extra controversiam est, præsentem Indulgentiam concessam nullam esse, si alia similis ab eodem Pontifice concessa fuerit. Secus verò si aliæ Indulgentiæ ab aliis Pontificibus concessæ fuerint, non ideo nulla erit præsens Indulgentia: cum per verba illa irritare videatur præsentem Indulgentiam per aliam similem à se concessam, non verò à suis Prædecessoribus. Idem dicendum, si verba concessionis referantur ad personam, & ad Dignitatem concedentis: ut si dicerent, Dummodo nulla alia similis concessa fuerit à nobis, & Prædecessoribus nostris, aut à Sancta Sede; tunc enim præsens Indulgentia concessa nulla

erit,

erit, si alia similis eidem Ecclesiæ concessa fuerit, sive ab eodem Pontifice, sive ab ejus Prædecessoribus. Hæc sunt certa. Controversia tamen est, quando verba Concessionis non declarant; an si ab ipso Pontifice concedente, an verò ab ejus Prædecessoribus alia similis concessa fuerit; tunc enim quomodo interpretanda erunt referendo ad personam Concedentis tantùm; an verò ad Dignitatem, seu Sanctam Sedem, seu quemlibet alium prædecessorem? ut si verba dicerent: Dummodo nulla alia similis concessa fuerit. Castropalaus *de Indulg. pun. 4. nu. 13.* putat probabile, restringi debere ad solam personam Concedentis: sunt enim verba illa odiosa, adeoque strictè interpretanda: quapropter per alias similes Indulgentias à Prædecessoribus concessas præsens non irritatur. Bonacina *de Indulg. qu. 1. pun. 7. nu. 4.* per extensum de hoc tractans, quamvis strictè non attingat hanc controversiam; nihilominus sustinet, concedi posse Indulgentias à Pontifice nomine personæ, non verò Dignitatis, quamvis non fileatur in concessione Dignitatis nomen: affert varios Textus ad hoc comprobandum, ac varios Doctores, Abbatem, Covarruviam, Garziam, Decianum, Ancharranum, Barbosam, Sanchez, Guttierrez, & Salas: quapropter interpretari verba illa cum restrictione ad solam personam Concedentis non erit alienum ab ipsa significatione verborum. In uno tantum casu limitarem Sententiam hanc, quando eidem Ecclesiæ pro eodem Sancto alia similis Indulgentia concessa fuerit à prædecessoribus, ut per se patet.

9 Non solum ad licitam, verum etiam ad validam Indulgentiæ concessionem requiritur pia Causa, & Honesta: ratio est, quia Summus Pontifex non procedit in concessione Indulgentiæ, ut Dominus Thesauri Ecclesiæ, sed ut ejus fidelis Dispensator juxta Apostolum 1. *ad Corinth.* 4. & Dispensator non solum illicitè, sed etiam invalidè dispensat, si contra voluntatem Domini faciat: satisfactiones siquidem Christi Domini, ac Sanctorum sub dominio Christi sunt. Patet doctrina hæc *ex cap. Unigenitus, de Pœnit. & Remiss.* ubi dicitur: Thesaurum Indulgentiarum concessum fuisse Ecclesiæ à Christo, dispensandum per Summum Pontificem propriis, & rationabilibus de Causis. Sic D. Thomas; D. Bonaventura, Sotus, Cajetanus, Navarrus, Corduba, Henriquez, Valentia, Suarez, Coninch, & alii penes Castropalaum *de Indulgen. pun. 7. num. 1.*

10 Requiritur insuper non solum ad licitam, verum etiam validam Indulgentiæ Concessionem, quòd Causa pia, & honesta sit Indulgentiæ proportionata. Et quidem quòd requiratur proportio ob licitam concessionem, conveniunt Doctores: nam fidelis dispensatio exigit, ne plus dispensetur, quàm causa exigat; abundantior siquidem dispensatio abundantiorem exigit causam: quapropter indiscretæ Indulgentiæ ob defectum causæ proportionatæ non approbantur *in cap. cum ex eo, de Pœnit. & Remiss.* Quòd autem requiratur etiam proportio ad validam concessionem juxta prudens arbitrium Concedentis, probatur ex eo, quia concessio facta sine honesta causa, & rationabili est invalida; sed ex parte, in qua habetur excessus, facta est sine honesta causa, & rationabili; ergo ex ea parte invalida erit. Sic communior Sententia cum Cajetano, Corduba, Bellarmino, Suarez, Henriquez, Coninch, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Indulg. pun. 7. nu. 3.* contra Valentiam, Reginaldum, Sà, Graffium, & alios, quos sequitur Bonacina *de Indulg. qu. 1. pun. 4. num. 5.*

11 Advertendum tamen hìc: quòd in dubio, an Indulgentia concessa fuerit cum causa proportionata, & rationabili; præsumendum est semper, habuisse Pontificem causam sufficientem ad Plenariam Indulgentiam concedendam, etiamsi opus injunctum fuerit levissimum: quia semper pro facto Principis præsumendum est, maximè quando non vergit in præjudicium tertii. Ideoque superiùs dictum fuit, requiri proportionem causæ cum concessione Indulgentiæ juxta prudens arbitrium Concedentis: quando ergo prudenter arbitratur Pontifex, causam esse sufficientem, ac proportionatam, & in hoc procedit bona fide, ut semper supponendum est de Summo Pontifice; tantum sufficit ad rectè concedendam Indulgentiam, cum in hoc moraliter procedendum sit, non verò mathematicè: maximè quia in concessione Indulgentiæ spectatur præcipuè finis, non verò opus injunctum. Sic Bonacin. *de Indulg. qu. 1. pun. 4. n. 7.* allegans Graffium, Cordub. Reginald. Suar. Nugnum; sic etiam Castropal. *de Indulg. pun. 7. n. 5.* referens Coninch, & Toletum.

Sufficientia autem Causæ in Indulgentiarum Con- 12
cessione desumitur præcipuè ex fine, quo Pontifex movetur ad eas concedendas; semper verò esse solet Sanctæ Fidei exaltatio; hostium Ecclesiæ Conversio; cultus Dei, vel Sanctorum promotio; Concordia inter Christianos Principes; gratificatio obsequiorum, ac Reverentiæ Ecclesiæ Apostolicæ exhibitæ; vel alius finis specialiter cedens in Dei Honorem. Non requiritur tamen, ut finis semper sit communis, & publicus; nisi in publica, & Communi Indulgentia: nam pro particulari, & privata Indulgentia sufficit particularis finis, & privatus. Hinc est, quòd proportio, & sufficientia Causæ ex proportione operis injuncti, & concessionis Indulgentiæ ad finem intentum commensuranda sit, debent enim media, quæ aptantur, esse proportionata ad finis consecutionem: quando ergo finis est communis, & publicus; communis, & publica debet esse causa Indulgentiæ, ac injunctio operum; quando verò privatus, & particularis; privata, & particularis debet esse causa Indulgentiæ, & operum injunctio: sic enim servatur proportio; & æqualitas inter Indulgentiam, & causam cum fine intento. Sic Suar. *de Indulg. disp. 54. sect. 4.* & Castropalaus *de Indulg. pun. 7. nu. 8.*

Posse tamen aliquando Summum Pontificem, vel E- 13
piscopos Indulgentias concedere absque injunctione operis alicujus, docent & optimè Suar. *de Indulg. disp. 52. sect. 4. n. 3.* Valentia *disp. 7. qu. 20. pun. 4.* Reginald. *lib. 7. nu. 196.* Coninch *disp. 12. dub. 6. n. 34.* Nugnus *qu. 27. art. 3. concl. 2.* Bonacina *de Indulg. qu. 1. pun. 4. nu. 6.* & Castropal. *l. c.* ratio est, quia potest adesse justa, & rationabilis causa penes Concedentes Indulgentiam sic concedere absque ullo opere injuncto: sicuti penes Principem in Republica potest esse rationabilis causa applicandi bona Communia ipsius Reipublicæ Viro alicui digno, ac de Republica optimè merito absque injunctione operis alicujus exequendi; sic etiam Summus Pontifex. Quapropter concedere solet Pontifex Viro digno morituro Plenariam Indulgentiam absque opere injuncto; sic etiam Viris de Ecclesia benemeritis Indulgentias concedit sine injunctione operis. Aliquando verò eas sic concedit ex quadam liberali donatione ob causam justam, & rationabilem solemnitatis alicujus, ut in die Coronationis ipsius, in Festivitatibus Principalioribus, & præcipuè in Cœna Domini, qua die omnibus sibi adstantibus Plenariam impertit Indulgentiam. Sic etiam Episcopi omnibus sibi adstantibus in Solemnioribus Officiis Quadragenam impertire solent; cedunt enim similes Concessiones in prædictis circumstantiis ad Majorem Dei Gloriam, & Fidelium utilitatem; adeoque cum sufficienti, rationabili, ac proportionata causa concedi videntur.

CAPUT VI.

De Conditionibus requisitis ad lucrandum Indulgentias.

1 *Ut quis possit Indulgentiam consequi, debet esse Viator, & baptizatus.*

2 *Non possunt Indulgentiam consequi infideles, Hæretici, Apostatæ à Fide, & excommunicati excommunicatione majori.*

3 *An Catechumeno existenti in gratia possit prodesse Indulgentia?*

4 *Suscepturus Indulgentiam pro eo tempore, pro quo illam suscepturus est; debet esse in gratia, ut eam lucretur.*

5 *An omnia Opera bona, quæ injunguntur à Pontifice ad Indulgentiam obtinendam; debeant fieri in statu gratiæ?*

6 *An qui præstaret opera requisita, vel saltem ultimum in statu peccati lethalis, remoto postea obice Indulgentiam consequeretur?*

7 *Qui Indulgentiam consequi debet, debet indigere pro eo tempore, pro quo ei Indulgentia applicatur, remissione pœnæ.*

8 *Debet quoque suscepturus Indulgentiam exequi Opera à Concedente Indulgentiam injuncta, ut eam lucrari possit.*

9 *An omittens partem Operum injunctorum, & partim exequens Indulgentiam consequatur, si non totaliter, saltem partialiter?*
10 *An ita rigorosè accipienda sit executio operum injunctorum, ut si levis sit omissio partis; adhuc Indulgentia non obtineatur?*
11 *Qualiter præstari debeant opera injuncta, ut Indulgentia obtineatur?*
12 *An ad obtinendam Indulgentiam necessario requiratur, ut Opera injuncta eo animo fiant, & intentione formali obtinendi Indulgentiam?*
13 *An diversimodè efficientes opera injuncta ad obtinendam Indulgentiam, diversimodè eam consequantur.*
14 *An quando præscribitur eleemosyna inter opera injuncta, quæcumque sufficiat, & cuicumque detur, etiam extremè indigenti?*
15 *An quis possit varias Indulgentias consequi per unum, & idem opus injunctum?*
16 *An eodem tempore possit quis plures Indulgentias consequi?*
17 *An eodem die possit quis pluries eamdem Indulgentiam obtinere repetitis operibus injunctis?*
18 *An quando requiritur, ut opus injunctum confessio peccatorum, si susceptirus Indulgentiam sit in statu gratiæ, necessariò præmittere debeat confessionem venialium, aut mortalium ritè absolutorum?*

1 VARIÆ Conditiones requiruntur in eo, qui Indulgentiam consequi debet; ut eam revera consequatur, quas oportet hic explicare. 1. igitur conditio est, ut sit viator, & baptizatus: ratio est, quia concessio Indulgentiarum est actus Jurisdictionis Ecclesiasticæ, qui exerceri nequit in non subditos, nec baptizatos: illi siquidem, qui viatores non sunt, nec dum subditi Ecclesiæ per Baptismum; nequeunt inter Ecclesiæ subditos, ac inter ejus membra connumerari, itaut ipsis per Ecclesiæ Pastores distributio Thesauri satisfactionum fieri possit. Sic communis Sententia cum Div. Thoma *in Addition. ad 3. part. qu. 27. art.* 1. Suar. *de Indulg. disp.* 52. *sect.* 2. Valent. *disp.* 7. *qu.* 20. *pun. ult.* Coninch *disp.* 12. *dub.* 7. & aliis.

2 Hinc rectè inferunt citati Doctores, non solum non posse Indulgentiam consequi infideles nondum baptizatos, verum etiam Hæreticos, ac à Fide Apostatas, & etiam fideles excommunicatos majori excommunicatione: ratio est, quia non possunt influxum Communicationis satisfactionum Christi, & Sanctorum percipere ea membra, quæ non sunt conjuncta, & unita per Fidem cum Corpore Ecclesiæ. De excommunicatis Fidelibus, etiam contritis extat specialis privatio Communium Ecclesiæ Suffragiorum, & Bonorum, ut sunt Indulgentiæ; & ideo excommunicati dicuntur, quia de tali participatione non gaudent: ut docent Suar. *tom.* 5. *de cens. disp.* 12. *sect.* 3. *nu.* 7. Ugolinus *de cens. tab.* 2. *cap.* 9. Nugnus *in Addition. q.* 27. *art.* 1. Bonac. *de indulg. qu.* 1. *pun.* 5. *nu.* 3. & Castropal. *de indulg. pun.* 8. *num.* 5. Quamvis Henriqu. & Sà relati à Bonacina putent, Indulgentiam obtineri posse ab excommunicato contrito, & in peccato mortali non existente.

3 Dubium tamen est de Catechumeno existente in gratia, an inquam possit illi prodesse Indulgentia? Et quamvis Navarrus *de indulg. notabil.* 31. *in fine*, Henriquez *libr.* 7. *cap.* 18. *num.* 3. & alii dixerint, posse illi prodesse, sicuti prodesse potest animabus in Purgatorio detentis, saltem per applicationem, & per modum suffragii, ut fit cum animabus Defunctorum. Nihilominus verior Sententia sustinet, neque per modum Suffragii applicari posse Indulgentiam catechumeno in gratia existenti: ratio est, tum quia non habetur hæc praxis in Ecclesia Dei applicandi Indulgentiam etiam per modum Suffragii carentibus charactere baptismi; sed solum fidelibus, qui propriè veniunt juxta communem modum loquendi illi tantum, qui fidem in baptismo professi sunt, & membra Ecclesiæ facti; tum quia Indulgentia præstat effectum suum ex opere operato, & effectus ex opere operato proveniens nequit præstari illi, qui nondum baptismum suscepit, etiamsi per gratiam fuerit Christo unitus. Sic Suarez *de Indulg. disp.* 53. *sect.* 4. *nu.* 8. Nugnus *in Addition. quæst.* 27. *art.* 3. Coninch *disp.* 12. *dub.* 10. Filliuccius *tract.* 8. *cap.* 8. *qu.* 10. *nu.* 214. Bonac. *de indulg. q.* 1. *pun.* 5. *n.* 2. *in fin.* & Castrop. *de indulg. pun.* 8. *n.* 2.

2. Conditio est, ut suscipiens Indulgentiam sit in 4
gratia pro eo tempore, pro quo Indulgentiam susceptturus est: ratio est, quia nondum remissa culpa remitti nequit non solum pœna æterna, verum etiam temporalis: peccatum siquidem sive mortale, sive veniale nondum remissum Indulgentiam consequi nequit, cum inconveniens sit, & à regimine Ecclesiæ valde alienum, quòd nondum remisso reatu culpæ, remittatur reatus pœnæ etiam temporalis; ut habetur *in Regul.* 5. *jur. in* 6. quòd venia non datur, nisi correcto, & *ex Bulla* Leonis X. *de Indulgent. ann.* 1518. Sic D. Thomas *in Addition. ad* 3. *part. qu.* 27. *art.* 1. Navar. *de Indulg. notabil.* 17. *num.* 1. Suar. *de Indulg. disp.* 52. *sect.* 2. *nu.* 3. Bonac. multos referens *de Indulg. quæst.* 1. *pun.* 5. *num.* 4.

Sed petes 1. an omnia opera bona, quæ injungun- 5
tur à Pontifice ad Indulgentiam obtinendam; debeant fieri in statu gratiæ? Resp. negativè, sufficit quidem, quòd ultimum opus ex injunctis fiat in gratia; & ideo superiùs dixi, quòd susceptturus Indulgentiam pro eo tempore, pro quo illam suscipere debet; sit in gratia. Cum enim Indulgentia conferatur posito ultimo opere ex injunctis; inde est, quòd ultimum opus, cui collatio Indulgentiæ alligatur; fieri debeat in gratia. Et sanum consilium erit, si inter opera injuncta habeatur Communio; ultimò Communionem efficere: ratio autem, cur non requiratur, quòd omnia opera injuncta fiant in gratia; est, quia nec Pontifex hoc præcipit, aliàs valde pauci Indulgentiam consequerentur; nec ex se est necessarium, ut opera injuncta sint satisfactoria: sunt enim conditio quædam, qua posita Pontifex Indulgentiam applicat; quapropter sufficit, quòd ultimum opus ad Indulgentiam obtinendam fiat in gratia, etiam si reliqua non facta sint in gratia. Sic Navar. *de indulg. notab.* 19. *n.* 17. Suar. *de indulg. disp.* 52. *sect.* 2. *nu.* 7. Henriq. *de indulg. lib.* 7. *cap.* 9. Tolet. *lib.* 6. *cap.* 27. *n.* 3. Sà *verb. indulg. n.* 2. Bonac. *de indulg. qu.* 1. *pun.* 5. *nu.* 10. referens Graffium, Cordub. Valent. Sylvestr. Coninch, Reginald. & alios.

Petes 2. an qui præstaret omnia opera requisita ad 6
Indulgentiæ consecutionem, vel saltem ultimum opus in peccato mortali; remoto postea obice Indulgentiam consequeretur? Resp. negativè: ratio est, quia non præsumitur, quòd Pontifex velit applicare ex Thesauro Ecclesiæ relaxationem pœnarum remoto obice. Sic veriùs docent Navar. *de indulg. notab.* 17. *nu.* 2. Suar. *de indulg. disp.* 52. *sect.* 2. *n.* 13. Coninch *disput.* 12. *dub.* 7. *nu.* 37. Sà *verb. indulg. n.* 2. Reginald. *libr.* 7. *n.* 169. Nugnus *in Addit. q.* 27. *art.* 1. Filliuc. *tract.* 8. *cap.* 6. *nu.* 141. Castropal. *de indulg. pun.* 8. *num.* 4. Bonac. *de indulg. qu.* 1. *pun.* 5. *nu.* 13. contra Sylvestr. *verb. indulg. n.* 7. Paludan. *dist.* 20. *n.* 4. & Henriquez *libr.* 7. *cap.* 9. 3. & alios oppositam Sententiam sustinentes.

3. Conditio est, quòd qui Indulgentiam consequi 7
vult; indigeat pro eo tempore, pro quo applicanda est Indulgentia, remissione pœnæ; non enim reservatur in tempus futurum, si postea ea indigebit; ratio est, quia sic daretur ansa hominibus justis peccandi impostetum, scirent siquidem habere repositas satisfactiones proprias, adeoque immunes esse ab exolvendis pœnis peccatis debitis. Adde, quòd cum non pertineat ad quemcumque dispensare Thesaurum Ecclesiæ, ac satisfactiones ibi repositas sibi applicare; ideo clauso Thesauro non poterit, nisi per novam, & legitimam aperitionem de illis satisfactionibus participare, etiamsi propriæ, aut quæ aliàs participari poterant, reperiantur. Et sicuti nemo satisfactiones illas, quibus non indiget; potest alteri applicare; ita etiam non poterit sibi accipere in futurum. Sic Coninch *disp.* 12. *dub.* 7. *n.* 37. Nugnus *in Addition. qu.* 25. *art.* 1. *quæstiun.* 3. Bonacina *de Indulg. quæst.* 1. *punct.* 3. *num.* 24. & Castrop. *de Indulg. pun.* 8. *nu.* 6.

4. Conditio est, & quidem præcipua inter requisi- 8
tas ad Indulgentiæ consecutionem, executio Operum à Concedente Indulgentiam injunctorum. Quæ conditio adeo necessaria est, ut si opera injuncta quis exequi nequeat, etiam ob impotentiam, vel ex alia rationabili causa; Indulgentiam minimè consequi possit: cum concessio, quæ sub aliqua forma, ac conditione fit, illis non servatis, concessio pariter servari non debeat, adeoque corruit: ut habetur *ex Leg. Mævius.* 55. *ff. de Condit. & demonstr.* nisi aliàs in ipsa concessione

sione cautum fuerit pro impeditis ad exequendum opera injuncta. Sic D. Thomas *in Addit. ad 3. par. qu. 17. art. 7.* Suar. *de Indulg. disp. 52. sect. 5. nu. 3.* Navar. *de Indulg. notab. 19. n. 17.* Henriq. *de Indulg. lib. 7. cap. 10. nu. 3.* Coninch *disp. 12. dub. 2. nu. 38.* Bonac. alios referens *de Indulg. q. 1. pun. 5. nu. 14.*

9 Petes 1. an omittens partem operum injunctorum, partem verò exequens consequatur Indulgentiam, si non totam, saltem ejus partem? Resp. nisi aliter exprimatur in ipsa concessione Indulgentiæ, cujus verba semper sunt attendenda, cum tantum valeant, quantum sonant, & quantam vim habent à voluntate Concedentis; requiri necessario executionem omnium operum injunctorum: quapropter si aliqua pars eorum omittatur, nequit obtineri Indulgentia nec in totum, nec secundum partem: ratio est, quia Concedens non concedit partem Indulgentiæ ob opera injuncta dimidiata; sed Indulgentiam adimplentibus opera injuncta; ergo qui revera opera injuncta non adimplet, ac perficit, Indulgentiam consequi nequibit, nec secundum totum, nec secundum partem. Ad eum modum, quo si promissum factum fuerit sub diversis conditionibus, istis non adimpletis secundum totum; promissum non debebitur nec in totum, nec in partem. Sic *ex Leg. cui fundus, ff. de Condit. & demonstr.* & sic docent Navar. *de Indulg. notab. 9. nu. 3.* Suar. *de Indulg. disp. 52. sect. 5. n. 3.* Reginald. *lib. 7. n. 177.* Coninch *disp. 12. dub. 7. nu. 38.* Laym. *tract. 7. cap. 6. nu. 3.* Bonac. *de Indulg. q. 1. pun. 5. n. 20.* & Castrop. *de Indulg. pun. 9. n. 1.*

10 Petes 2. an ita rigorosè accipienda sit executio operum injunctorum, itaut si levis sit omissio partis operum injunctorum; adhuc Indulgentia non obtineatur? Resp. probabilius sustineri posse, quòd obtineatur; ratio est, quia si pars sit levis in se, & respectu operis injuncti, non facit, quin moraliter opus injunctum non censeatur executum, parum siquidem pro nihilo reputatur: maximè quia ex benignitate, & clementia concedentis non supponendum est, velle privare fructu Indulgentiæ sic omittentem partem levem; cum aliundè etiam posita levi omissione dici posset opus injunctum simpliciter adimpletum; ergo probabilius erit, Indulgentiam obtineri. Dixi; dummodo in se omissio levis sit, & respectu operis injuncti: quia si tantum in se levis esset, quamvis gravis respectu operis injuncti; utique Indulgentia non obtineretur: ideo si concederetur Indulgentia recitantibus trinam Orationem Dominicam, & trinam salutationem Angelicam; & aliquis binam Orationem Dominicam, & binam salutationem Angelicam recitaret; utique Indulgentiam non consequeretur; quia licèt una Oratio Dominica, & salutatio Angelica in se levis sit, non tamen levis erit comparatione facta ad opus injunctum, cujus est notabilis, & magna pars. Sic Suar. *de Indulg. disp. 52. sect. 5. n. 3.* Laym. *tract. 7. cap. 6. n. 3.* Bonac. *de Indulg. qu. 1. pun. 5. n. 21.* & Castrop. *de Indulg. pun. 9. nu. 2.*

11 Petes 3. qualiter præstari debeat opus injunctum, ut Indulgentia obtineatur? Resp. præstandum esse, sicuti est injunctum, & non diversimodè: ratio est, quia cùm sit libera donatio concedentis; ideo concedens potest eam non donare, nisi sub conditionibus taliter exhibitis, ac adimpletis, ut à se injunguntur.

Hinc fit 1. posse exigere Concedentem, ut opera à se injuncta fiant in statu gratiæ; & hac conditione posita, nisi fiant in statu gratiæ; Indulgentia non obtinebitur: quamvis dura sit talis conditio, & paucissimi Indulgentiam consequerentur; ideo non solent eam exprimere Pontifices: & semel ac non exprimitur, non debet præsumi, quia est nimis dura, ut diximus *n. 5.* relatis multis Doctoribus: videatur Castropalaus *de Indulg. pun. 9. nu. 3.* expresè de hoc tractans.

Fit 2. posse Concedentem ob Indulgentiæ consecutionem injungere opera interna; & tunc opera interna præstanda erunt ad Indulgentiæ consecutionem. Nam sicut expedit regulariter opera externa præscribere, ita aliquando expedire poterit; ut opera interna injungantur: justa siquidem causa esse potest concedendi Indulgentias tum in actu pio interno, tum externo; cum ex utroque resultare possit Dei Gloria, & Ecclesiæ utilitas. Sic Suar. *de Indulg. disp. 52. sect. 5. nu. 5.* Valent. *disp. 7. qu. 20. pun. ult.* Bonac. *de Indulg. qu. 1. pun. 4. nu. 2.* & Castrop. *loc. cit.*

Fit 3. si opera à Concedente injuncta sint personalia, personaliter à volente consequi Indulgentiam præstari debent: quapropter si injungitur jejunium, Oratio, confessio, Communio, Visitatio Ecclesiæ; necessariò præstanda erunt ab eo, qui vult Indulgentiam obtinere, nec poterunt aliis mandari: ratio est, quia jejunantibus, Orantibus, Confitentibus, Communicantibus, Visitantibus concedit Pontifex Indulgentiam; sed qui mandaruut aliis hæc opera facere, non dicuntur jejunantes, Orantes &c. ergo Indulgentia non conceditur ipsis. Quapropter Adolescentes, qui nondum vigesimum primum annum attigere, licèt non teneantur ex præcepto Ecclesiastico jejunare, si tamen Indulgentiam consequi velint præscribentem jejunium; jejunare debebunt, eam servando legem in jejunio, quæ in Quadragesima, vel extra Quadragesimam respectivè ad tempora servari solet juxta locorum consuetudinem. Si verò opera injuncta non sint personalia, quia respiciunt bona aliqua extrinseca, ut distributionem eleemosynæ in pecunia, vel aliis rebus, etiamsi per alios efficiantur nomine volentis Indulgentiam consequi; censenda erunt moraliter per ipsum præstari, adeoque sufficient ad obtinendam Indulgentiam, nisi aliud positivè expresserit concedens. Sic Suar. *de Indulg. disput. 52. sect. 7.* Laym. *lib. 5. Summ. tract. 7. cap. 6. dub. 3. nu. 5.* Castrop. *de indulg. pun. 9. n. 9.* & Bonac. *de Indulg. qu. 1. pun. 5. n. 16.*

Fit 4. quòd si opus injunctum, quod semper honestum, & pium esse debet, aliàs non vergeret in Dei Honorem, & Gloriam; fieret tantum ex aliquo pravo fine: ut si eleemosyna à Concedente injuncta fieret tantùm ob vanam gloriam; non esset utique sufficiens ad Indulgentiæ consecutionem: ratio est, quia nec honesta esset, nec utilis ad finem intentum; non enim cederet in Honorem, & Gloriam Dei; adeoque non esset apta, ut ratione illius satisfactio Christi applicaretur. Secus verò si opus injunctum fieret non solum ob vanam gloriam, ut in casu adjecto, verum etiam ob finem honestum lucrandi Indulgentiam; tunc sufficiens esset ad Indulgentiæ consecutionem: ratio est, quia licèt vitietur circumstantia illa vanæ gloriæ, quæ plerumque veniale peccatum est; nihilominus habet simul finem honestum Indulgentiam consequendi, & quantum est ex se conducit ad finem intentum: sicuti audiens sacrum ob vanam gloriam, & simul in Dei honorem, ut præcepto Ecclesiastico satisfaceret; non ideo sufficiens non erit ad satisfaciendum præcepto; secus verò si tantum ob vanam gloriam audiret. Sic Coninch, Cordub. Suar. quos refert, & sequitur Bonac. *de Indulg. q. 1. pun. 5. nu. 15.* Quamvis Castropal. *de Indulg. pun. 9. n. 7.* putet sufficere ad consecutionem indulgentiæ positionem operis injuncti ex genere suo boni, esto in individuo tale non sit ob circumstantiam pravi finis, ut esset in casu posito largitio eleemosynæ, quæ ex genere suo bona est, quamvis in individuo vitiata sit ob circumstantiam vanæ gloriæ: movetur, quia tale opus injunctum sic vitiatum sufficiens est ad finem præcipuum, ob quem à Concedente indulgentiam requiritur, nempè ad subveniendum necessitatibus pauperum, ex qua subventione movetur Deus ad concedendum id, quod exposcitur; ergo bonum opus ex genere suo tale, quamvis vitiatum in individuo sufficiens erit ad consecutionem indulgentiæ. Nec mihi displicet discursus, quamvis veriorem putem priorem sententiam.

12 Petes 4. an ad obtinendam indulgentiam necessariò requiratur, ut opera injuncta efficiantur animo, ac intentione formali lucrandi indulgentiam? Resp. quamvis necessariò non requiratur hæc intentio formalis, ut patet ex consuetudine Ecclesiæ concedentis indulgentiam fideli sensibus destituto, & jam expiranti, cui etiam ministrari solet extrema Unctio; requiritur tamen intentio interpretativa, & habitualis, quam præsumitur habere quilibet fidelis de remediis suæ salutis æternæ; & sicuti hæc intentio sufficit ad extremæ Unctionis administrationem, sufficiens à fortiori erit ad indulgentiam concedendam ipsi: nam ad acceptandum beneficium Principis voluntarie collatum, sufficit habitualis, aut virtualis acceptatio: ut docent Suar. *de Indulgent. disp. 52. sect. 7.* Laym. *libr. 5. Summ. tract. 7. cap. 6. dub. 3. n. 5.* & Castrop. *de Indulg. pun. 9. n. 8.*

13 Petes 5. an diversimodè efficientes opera injuncta ad indulgentiam obtinendam requisita diversimodè indulgentiam consequantur: ut si quis tepidè, ac remisse ea exequeretur; alius intensè, & fervidè; an inquam hic secundus plus de indulgentia consequeretur præ primo? Resp. si opus injunctum quocumque modo factum compleat sufficientiam causæ finalis; utique sufficiens

ficiens erit ad obtinendam indulgentiam æqualem : ratio est, quia indulgentia non respicit majorem, vel minorem devotionem, aut fervorem, quo fit opus injunctum ; sed liberalem donationem concedentis indulgentiam ob legitimam causam sub conditione operum injunctorum ; adeoque ipsis positis quocumque modo, dummodo compleatur sufficientia causæ finalis obtinebitur æqualiter voluntaria concessio donantis. Nec præsumi debet, nisi expressè ponatur, quod Pontifex concedens indulgentiam alliget voluntatem suam ad opera injuncta ferventiori modo facta, aliàs indulgentiæ infirmari possent, nec essent moraliter certæ. Non nego tamen, opera injuncta ferventiùs ac devotiùs facta efficaciora esse ad indulgentiæ consecutionem. ut habetur *in extravag. antiquorum, de Pœnit. & Remiss.* Sicuti non nego, quod opera injuncta, non quatenus conditio sunt ad obtinendam indulgentiam, sed quatenus opera bona sunt, & in se meritoria, majus meritum habeant, si ferventius, & devotius, efficiantur, quam si tepide, & remisse, aut si cum majori difficultate fiant. Et defacto visitantes Cathedralem Ecclesiam Messanensem in die festo B. Virginis à Sacris Litteris cum aliis requisitis eodem modo lucrantur indulgentiam incolæ absque tanto incommodo ad eam accedentes, quam Peregrini è longinquo venientes; quamvis Peregrini longum iter suscipientes magis mereantur. Sic Suar. *de indulg. disp. 52. sect. 8. n. 3.* Bonac. referens Graffium Cordubam, Filliuc. Majorem, Felinum *de indulg. qu. 1. pun. 5. n. 19.* & Castrop. referens Rodriq. & alios *de indulg. pun. 9. n. 19.*

14 Petes 6. an quando præscribitur inter opera injuncta eleemosyna ad obtinendam indulgentiam, sufficiens sit non solum magna, verum etiam tenuis, & exigua eleemosyna, sive tradita extremè indigenti, sive non laboranti tali egestate ? Resp. si in tenore concessionis indulgentiæ exprimatur respectivè ad facultates cujuscumque fidelis ; tunc non poterit dives per tenuem eleemosynam, quam elargiretur pauper, indulgentiam consequi ; cum per se constet ex tali clausula, diversimodè elargiendam esse à divite, quam à paupere. Secus verò si eleemosyna præscribatur sine tali clausula indeterminate, sufficiens erit quæcumque eleemosyna, sive extremè indigenti tradita, sive aliis pauperibus : cum semper verificetur, traditam esse eleemosynam, dummodo non adeo exigua sit respectu divitis ut pro nihilo reputetur. Sic Suar. Graffius, Cord. Sà, Henriq. Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de indulg. qu. 1. pun. 5. n. 18.* Quamvis contrariam sententiam doceant Nav. Reg. & alii penes eumdem Bonac. putantes, teneri divitem etiam secundum suum statum eleemosynam erogare, licèt indeterminatè expressa fuerit à concedente, Sed rigorosa sententia.

15 Petes 7. an quis possit varias Indulgentias consequi per unum, ac idem opus injunctum, e. g. si quis haberet granum benedictum, vel plura grana benedicta, quorum singulis concessus sit in benedictione annus Indulgentiæ, si recitetur salutatio angelica ; insuper si haberet imaginem aliquam, vel crucem, quibus pariter annexus sit annus indulgentiæ, si salutatio Angelica recitetur ; an inquam per unam salutationem angelicam possit lucrari plures annos indulgentię habens ista grana benedicta, ac sacras imagines, & cruces ; an verò unicum tantum indulgentiæ annum lucretur ? Resp. Cord. Graffium, Henriq. Sà, relatos à Castrop. *de indulg. pun. 9. n. 11.* putasse, plures annos indulgentiæ obtinere : cum non sit major ratio cur potiùs unam, quam aliam consequi debeat pro opere injuncto. Sed vera sententia est, unicum tantùm annum indulgentiæ obtinere : ratio est, quia cum concessio indulgentiæ pendeat à voluntate concedentis, qui assignat singulis indulgentiis singula opera injuncta ; ideo ut singulæ obtineantur, singula opera injuncta præstari debent : maximè quia ut plurimùm opera injunguntur ad complendam causam necessariam ob indulgentiæ concessionem ; sed unum opus pluribus causis applicatum nequit causas adeo perfectè complere, ac si in singula opera singulis causis applicarentur ; ergo ex defectu complementi causę non poterunt omnes illę indulgentię obtineri. Obtinebitur ergo illa ad quam suam intentionem determinavit operans : quod si ad nullam specialiter determinaverit, sed tantum in confuso ; ratione omnium obtinebit annum illum indulgentię, attemperant enim veluti concursum ad illum tantum, non verò ad plus, cum sic determinentur ab opere pręstito. Sic Suarez *de indulg. disp. 52. sect. 8. num. 10.* Coninch *disp. 12. dub. 9. num. 42.* Sanchez *in Summ. lib. 1. c. 14. num. 8.* Layman *lib 5. Summ. tract. 7. cap. 6.* Bonacina alios referens *de Indulg. quæst. 1. pun. 5. num. 29.* & Castropalaus *de Indulg. pun. 9. num. 12.*

Petes 8. an eodem tempore possit quis plures consequi indulgentias ; ut si quis missam audiret in tali Altari, pro qua auditione conceditur indulgentia ; & simul dum missam audit, recitat certas preces, quibus alia indulgentia concessa est : an inquam eodem tempore indulgentias illas consequatur ? Resp. affirmativè : quia revera pro eodem tempore præstat diversa opera injuncta, quæ ita complent causam finalem pro eodem tempore, pro quo compatibilia sunt inter se, ac complerent si diversis temporibus efficerentur ; ergo habent omnia requisita ad utramque indulgentiam obtinendam. Sic Bonacina *l. c. n. 31.* & Castrop. *l. c. n. 14.* 16

Petes 9. an eamdem indulgentiam possit quis pluries obtinere eodem die repetitis operibus injunctis : ut si concessa fuerit indulgentia unius anni visitantibus ecclesiam sanctorum Petri, & Pauli in tali civitate ; an inquam toties, quoties eodem die visitetur Ecclesia debita devotione, ac repetitis operibus injunctis ; obtineatur prædicta indulgentia ? Resp. si indulgentia concessa fuerit absque determinatione temporis, ut si concedens non restringeret indulgentiam ad diem Festum Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, aut ad ejus Octavam ; sed absolutè concederet visitantibus dictam Ecclesiam Indulgentiam ; utique obtineri poterit toties, quoties visitatio ritè facta fuerit : ratio est, quia sic usus, & consuetudo declarant intentionem Pontificis concedentis : ut docent Navarrus, Corduba, Suarez, Henriq. Sà, Bonacina, quos refert, & sequitur Castrop. *de Indulg. pun. 9. num. 16.* vult enim Pontifex eam indulgentiam perennem omnibus exequentibus tale opus injunctum. Secus verò dicendum, si concessa fuerit cum temporis determinatione, ut per diem festum, vel ad allos paucos dies ; tunc enim semel tantum obtinebitur : quia sic præsumitur intentio concedentis, dum restringit ad paucos dies. Sic docet Divus Thomas *in addit. ad 3. part. quæst. 25. art. 2. ad 4.* Navarrus, Corduba, Toletus, Sà, Reg. Nugnus, Henriq. Graffius, Suarez, Filliuc. Sanchez, quos refert, & sequitur Bonac. *de Indulg. quæst. 1. pun. 5. num. 32.* 17

Petes 10. an quando requiritur, ut opus injunctum ad obtinendam indulgentiam confessio peccatorum, necesse sit facere confessionem venialium, aut mortalium aliàs ritè absolutorum ; ut indulgentia obtineatur, si susceperus indulgentiam non habeat mortalia non confessa, sed sit in statu gratiæ ? Resp. si aliud à concedente non exprimatur in concessione indulgentiæ nisi tantum confessio ; tunc intelligenda erit de peccatis lethalibus, alias non ritè confessis : quapropter existens in statu gratiæ, & habens venialia tantum, vel mortalia ritè absoluta non tenebitur ad præmittendam confessionem ob indulgentiam : ratio est, quia confessio simpliciter dicta ex consuetudine, ac usu Ecclesiæ intelligitur mortalium non ritè absolutorum, ut patet ex ipso præcepto ecclesiæ confessionem imponente : nec concedens indulgentiam, nisi id expressè explicet, præsumendus est, confessionem venialium, aut mortalium ritè confessorum præcipere, ac injungere ; sed se conformare usui Ecclesiæ, nisi aliter expressè declaraverit, se velle ab illa. Sic Suar. *de Indulg. disp. 52. sect. 3. num. 5.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 7. cap. 6. dub. 5. concl. 1.* Castrop. *de Indulg. pun. 9. num. 20.* Bonacina *de Indulg. quæst. 1. pun. 5. num. 7.* referens Henriq. Navarrum, Filliuc. Reg. & alios. Quidquid in contrarium dixerint Nugnus, Rodriquez, & alii penes Sà. *verb. Indulgentia, num. 19.* 18

Advertendum tamen 1. quod si quis gravatus peccato mortali, & habeat copiam confessarii ; indulgentiam non lucrabitur, si ut opus injunctum præscribatur confessio, & illam non efficiat, etiamsi per actum perfectæ contritionis se reponat in statu gratiæ : ratio est, quia non exequitur opus injunctum à concedente, nempe confessionem actualem mortalium, quam exequi potest : maximè quia proprietas verborum concessionis requirentis confessionem mortalium explicari debet per confessionem actualem, non verò per contritionem perfectam cum voto Confessionis Sacramentalis. Sic tutiùs docent Navarrus, Graffius, Coninch, Reginaldus, Sà, Durandus, Cajetanus, quos refert, & sequitur Bonacina *de indulg. quæst. 1. pun. 5. num. 5.* Non nego tamen oppositam sententiam sustineri à Doctoribus magni nominis.

Advertendum 2. quod si quis confessionem fecerit ad obtinendam indulgentiam ut opus injunctum, & ante consecutionem indulgentię incidat in aliquod mortale, aut recordetur

detur alicujus mortalis per oblivionem omissi in priori confessione; Indulgentiam non lucrabitur, si talium peccatorum actualem confessionem non præmittat: ratio est, quia omnium peccatorum mortalium non ritè absolutorum confessio actualis requiritur, quæ quidem memoriæ occurrunt ante Indulgentiæ consecutionem, & quæ illius consecutionem impedire possunt: hæc enim rectè præsumitur mens Concedentis indulgentiam, & injungentis confessionem peccatorum. Sic Suar. *de Indulg. disp.* 52. *sect.* 3. *n.* 7. Filliuc. *cap.* 6. *q.* 8. *n.* 147. Graffius *de Indulg. cap.* 5. *nu.* 5. & Castrop. *de Indulg. pun.* 9. *à nu.* 23. Et quamvis Bonac. *l. c. nu.* 9. doceat oppositam sententiam ex Nugnez; nihilominus primam sententiam in praxi consulendam censet, putat enim secundam speculativè probabiliorem.

Advertendum 3. quòd si præscribatur, ut opus injunctum Communio ad Indulgentiæ consecutionem, nulla facta mentione Confessionis; tunc gravatus peccato mortali tenebitur ad confessionem actualem præmittendam, non ut opus injunctum, sed quatenus requiritur ad dignam communionem faciendam: dum enim Concedens injungit Communionem, eam exposstulat dignè factam; ad dignam autem Communionem faciendam prærequiritur in gravato peccato mortali actualis confessio; quapropter per accidens non per se requirit actualem confessionem: supponimus autem non haberi legitimas causas excusantes à præmittenda confessione ante Communionem ritè faciendam. Sic Castropal. *de Indulg. pun.* 9. *num. ultim.*

CAPUT VII.

Quomodo Indulgentiæ applicari possint Animabus Purgatorii?

1 *Est fide sanctum, dari Purgatorium, animasque in eo detentas suffragiis fidelium juvari posse.*
2 *An sicuti juvari possunt animæ fidelium in Purgatorio detentæ suffragiis, ita etiam applicatione Indulgentiarum à Pontifice facta?*
3 *Ad applicandam Indulgentiam pro animabus Purgatorii requiritur intentio applicantis pro illis; & specialis, ac expressa Concessio Pontificis applicandi pro illis.*
4 *Pontifex concedens facultatem applicandi Indulgentiam per modum suffragii animabus Purgatorii dat facultatem designandi animas; ipse verò directè applicat Indulgentiam posita designatione.*
5 *Applicantur Indulgentiæ animabus Purgatorii, quia sunt in gratia, ideo applicari nequeunt damnatis, aut in Lymbo detentis.*
6 *An omnibus animabus Purgatorii prodesse possint Indulgentiæ?*
7 *Quænam Conditiones requiruntur, ut Indulgentia pro animabus Purgatorii applicata illis prosit?*
8 *An opera injuncta ob lucrandum Indulgentiam pro defunctis applicari etiam debeant pro ipsis, quatenus sunt satisfactoria?*
9 *An obtinens Indulgentiam pro defunctis debeat esse in statu gratiæ, dum ultimum opus ex injunctis perficit, & applicare debet Indulgentiam?*
10 *Quantum prosit Indulgentia pro defuncto obtenta?*

1 CATHOLICA Ecclesia ex Sacris Litteris, & antiqua Patrum Traditione in Sacris Conciliis, & præsertim in Trident. *sess.* 25. *Decreto de Purgatorio* docet: Purgatorium esse; animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Animæ siquidem in Purgatorio detentæ exsolvere debent reatum pœnæ temporalis, quem viventes in sæculo non exsolverunt: diximus enim superiùs, quòd peccato mortali præter culpam, & reatum pœnæ æternæ, debeatur reatus pœnæ temporalis, etiam remissa culpa, & reatu pœnæ æternæ, exsolvendus vel in hoc sæculo, vel in futuro Purgatorio, antequam ad Regna Cœlorum aditus pateat, ut fide sanctum est ab eodem Trident. *sess.* 6. *canon.* 30. Exsolvunt tamen reatum hunc temporalem in Purgatorio animæ illæ per duplicem pœnam, quam ibi patiuntur; pœnam scilicet damni, quæ est præcipua, consistentem in privatione Visionis Dei, qui est Summum Bonum; & pœnam sensus, quatenus verò igne torquentur: ut habet D. Paulus 1. *ad Corinth.* 3. *Uniuscujusque opus, quale sit, ignis probabit*. Quamvis controvertatur à Scholasticis, quonam modo verus ignis torquere possit res incorporeas, & spirituales.

Hac igitur occasione inquiri solet: an Animæ in 2
Purgatorio detentæ sicuti juvari possunt à fidelibus viventibus per applicationem particularium suarum satisfactionum in remissionem pœnarum temporalium, quas in Purgatorio patiuntur, ut Trident. citatum docet; possint etiam juvari per applicationem à Pontifice factam Indulgentiarum, seu satisfactionum Christi Domini, & Sanctorum ex Thesauro Ecclesiæ? Et ratio dubitandi est, quia Indulgentiæ applicari solent fidelibus Viatoribus, in quos jurisdictionem habet Pontifex; non verò vita functis, in quos jurisdictionem non habet. Quapropter jure meritò passim Doctores docent: posse animas Purgatorii per Indulgentias juvari, si per modum suffragii, non verò per modum Absolutionis, seu Judicii, & Auctoritatis à Pontifice ipsis applicatæ fuerint in concessione facta viventibus.

Claritatis gratia sciendum: Pontificem concedere posse Indulgentiam fidelibus viatoribus per modum Absolutionis; videlicet ut Judex est, ac superior auctoritatem habens in illum, quem absolvit à pœna temporali pro peccatis debita, oblata sufficiente satisfactione Deo ex satisfactionibus Thesauri Ecclesiæ: & hoc modo Indulgentia à Pontifice concessa applicari nequit animabus Purgatorii, in quas nullam Jurisdictionem exercere potest, cum sint extra forum Ecclesiæ. Posse insuper Pontificem concedere Indulgentiam fidelibus viventibus, hac apposita Clausula, & quidem expressa, ut possint eam per modum suffragii applicare Animabus Purgatorii, hoc est, per modum auxilii, & adjutorii Ecclesiastici, petendo scilicet à Deo, ut satisfactiones illas per Indulgentias exhibitas dignetur acceptare in remissionem pœnarum, quas in Purgatorio luunt animæ illæ; & hoc modo nulla exercetur Jurisdictio in animas illas. Quòd autem hoc secundo modo possit Indulgentia applicari animabus Purgatorii constat tum ex praxi, & pia consuetudine Ecclesiæ; tum etiam quia sicut potest quilibet particularis suas satisfactiones alteri applicare, ita poterit satisfactiones Christi, & Sanctorum, quæ sibi debentur ob Indulgentiam à Pontifice concessam animabus Purgatorii cui, vel quibus voluerit applicare, suppositâ tamen facultate Concedentis. Sic Suar. *de Indulg. disp.* 53. *sect.* 2. Navar. *de Indulg. notab.* 22. *n.* 23. Valent. *q.* 20. *pun. ult.* Coninch *disp.* 12. *dub.* 10. *n.* 47. Tolet. *lib.* 6. *cap.* 27. *n.* 1. Castrop. *de Indulg. pun.* 10. *n.* 2. & Bonac. *de Indulg. q.* 1. *pun.* 6. *n.* 6. referens Vivald. Cordub. Reginald. Filliuc. & alios.

Adnotandum hic 1. ex Doctoribus citatis, requiri ad 3
applicationem Indulgentiæ per modum suffragii animabus Purgatorii intentionem ipsius applicantis pro illis, quibus applicare voluerit. Insuper requiri, quòd Pontifex expressè concedat hanc facultatem applicandi Indulgentias pro animabus Purgatorii, cum constare debeat hæc ejus intentio. Quapropter si Pontifex Indulgentiam concederet pro omnibus fidelibus absque expressa mentione defunctorum; non censeretur velle comprehendere Defunctos: eo quia Fideles simpliciter dicti intelliguntur viventes tantum. Vide Bonacinam *de Indulg. qu.* 1. *pun.* 6. *num.* 7.

Adnotandum 2. quando Pontifex concedit, posse in-
dulgentiam per modum suffragii applicari animabus Pur- 4
gatorii; non concedere facultatem distribuendi satisfactiones in Thesauro Ecclesiæ repositas, etiam in favorem animarum Purgatorii: hæc enim facultas semper soli Pontifici reservatur. Concedit igitur Pontifex facultatem designandi animam Purgatorii, qua designatione posita immediate, & directè ipse applicat Indulgentiam, seu satisfactiones in Thesauro Ecclesiæ repositas: inconveniens siquidem esset, potestatem distribuendi Thesaurum Ecclesiæ fœminis, vel laicis fidelibus committere, ut per se patet. Quia tamen applicatio Pontificis fit suppositâ designatione fidelis, & veluti subsequitur ipsam designationem; ideo passim dicitur fidelis applicare Indulgentiam animabus Purgatorii. Sic Suar. *de Indulg. disp.* 53. *sect.* 3. *à n.* 10. Coninch, Valent. quos refert, & sequitur Castropal. *de Indulg. pun.* 10. *nu.* 2. *in fine*.

Adnotandum 3. Indulgentiam applicari animabus Pur- 5
gatorii, quæ omnes supponuntur in gratia, quamvis pœnas luere debeant: applicari siquidem nequit pro animabus, quæ vel sunt in Inferno, vel in Lymbo, non enim sunt in gratia, adeoque incapaces beneficii hujus; nec debitum habent personale existentes in Lymbo, pro quo satisfacere debeant; sed Originale, cui non favet Indulgentia. Animæ Beatæ in Cœlis, quamvis sint in gratia;

tia; indulgentia non indigent, adeoque pro ipsis applicari nequit: non enim reatum pœnæ temporalis habent, pro quo satisfacere debeant; nam si aliquem habuerunt, ante ingressum in Cœlum deletus fuit. Sic Suarez, Coninch, Reginaldus, quos refert, & sequitur Bonacina *de indulg. quæst.* 1. *pun.* 6. *num.* 7. 9. & 10. & Castropalaus *de indulg. pun.* 10. *num.* 6.

6 Controverti tamen solet: an omnibus animabus purgatorii prodesse possint indulgentiæ? & ratio controvertendi est, quia licèt omnes animæ in Purgatorio existentes sint in gratia; nihilominus aliquæ ipsarum non baptizatæ fuere in re, ita ut characterem baptismalem receperint; sed tantum in voto absque susceptione characteris. Nec constat, potestatem Pontificis quoad distributionem thesauri Ecclesiæ extendi ad animas non habentes characterem baptismalem, & quæ numquam januas Ecclesiæ ingressæ fuere. Quapropter in hac re dubia, & incerta probabilius puto, non posse applicari animabus Purgatorii non habentibus characterem baptismalem: ratio est, quia praxis; & consuetudo Ecclesiæ est, concedere indulgentias fidelibus; sed nomine fidelium veniunt illi qui professionem fidei in baptismo fecere, & characterem acceperunt; ergo istis tantum indulgentiæ concedi possunt: maximè quia sicuti sacrificium Missæ ex opere operato prodesse nequit, nisi habentibus characterem baptismalem; ita etiam & indulgentiæ, quæ etiam ex opere operato suum effectum producunt. Adde, quod sicuti Pontifex nequit absolvere viventes non habentes characterem baptismalem, ita nec poterit eos vita functos solvere à pœnis per applicationem indulgentiæ, etiam per modum suffragii. Sic Suarez *de indulg. disp.* 53. *sect.* 4. *num.* 8. Coninch *disp.* 12. *dub.* 10. *concl.* 5. Nugnus *in addition. quæst.* 27. *art.* 3. Filliuccius *tract.* 8. *cap.* 8. *quæst.* 10. *num.* 214. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 7. *cap.* 6. *num.* 1. Bonacina *de indulg. quæst.* 1. *pun.* 5. *num.* 2. & Castropalaus *de indulg. pun.* 10. *num.* 7. Non nego, oppositam sententiam sustineri à Navarro, Henriquez, Benzon, & aliis putantibus, omnibus animabus purgatorii prodesse posse, nec restringi ad habentes characterem baptismalem, cui non deneganda sua probabilitas, sed probabilior nostra sententia.

7 Quæres 1. quænam conditiones requirantur, ad hoc ut indulgentia pro animabus Purgatorii applicata illis prosit? Resp. requiri 1. in concedente ut facultatem habeat concedendi indulgentias pro defunctis: potestas siquidem hæc in solo Pontifice residet, nam Prælati inferiores Pontifice nequeunt has indulgentias concedere, nisi delegatam potestatem ab ipso habeant. Sic habetur *in cap. quod autem, de Pœnit. & Remiss.* 2. requiri causam legitimam, ac concessioni proportionatam: cum enim applicet Pontifex indulgentias defunctis, ut fidelis dispensator thesauri ecclesiæ, non verò ut dominus; ideo debet proportionem facere inter concessionem, & causam. 3. requiri expressam mentionem defunctorum in ipsa concessione, aliàs pro vivis tantum concessa putabitur; ut superiùs diximus: nam nomine fidelium tantum sine additione vivorum, & defunctorum veniunt viventes tantum; adeoque necessariò exprimendi erunt in concessione defuncti. Sic expresè Suar. *de indulg. disp.* 53. *sect.* 1. *num.* 7. Bonacina *de indulg. quæst.* 1. *pun.* 6. *num.* 7. & Castrop. *de indulg. pun.* 10. *num.* 8.

In illis verò, qui indulgentias lucrari debent pro defunctis requiritur 1. executio operum injunctorum ad lucrandum indulgentiam, ut per se patet; est enim conditio, sub qua indulgentia conceditur defunctis. 2. ut habeatur intentio saltem virtualis exequendi opera injuncta, ut indulgentia applicetur defuncto: est enim veluti donatio, quæ ad donatarium dirigi debet designando illum, in cujus favorem cedit. Non requiritur tamen acceptatio ipsius defuncti, qui designatur ut donatarius; nam propriè satisfactiones ex thesauro ecclesiæ exhibitæ non afferuntur defuncto, ut requiratur ejus acceptatio; sed Deo, qui eas acceptans remittit pœnam defuncto debitam. Adde, quod sufficit ex parte defunctorum, si habeant acceptationem illam generalem, & habitualem, ut sibi applicentur omnia ea, quæ conferri possunt ad relevandas pœnas, quas patiuntur. Nec improbabile est, quod per sanctos Angelos fiant certiores de suffragiis pro se oblatis, ut memores sint apud Deum accepti beneficii ut docet Divus Thomas *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 4. & alii cum ipso.

Ex parte defuncti nil aliud requiritur, nisi quod sit in statu gratiæ, habeat characterem baptismalem, & quod remissione pœnæ temporalis indigeat. Et si alia conditio requiritur ab aliquibus Doctoribus, nempe quod defunctus non fuerit negligens in vita orandi pro defunctis, ac indulgentias lucrandi pro eis; gratis tamen, & inutiliter hæc conditio requiritur: nam si negligentia hæc culpabilis fuit, per pœnitentiam jam deleta fuit, adeoque non poterit impedire indulgentiæ applicationem: ut docent Suarez, Valentia, Henriquez, Coninch, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de indulg. pun.* 10. *num.* 11.

Quæres 2. an opera injuncta ob lucrandum indulgen- 8
tia pro defunctis applicari etiam debeant pro ipsis quatenus satisfactoria sunt? Resp. nisi aliud expresserit concedens, non requiri, ut applicentur pro defunctis: ratio est, quia indulgentia non conceditur defunctis in virtute operum injunctorum, quæ suam habent satisfactionem, sed in virtute satisfactionum Christi Domini, & Sanctorum repositarum in thesauro Ecclesiæ, esto requirantur satisfactiones operum injunctorum, ut conditio ad applicandas satisfactiones thesauri ecclesiæ. Si verò in concessione expresserit concedens, applicanda esse pro defunctis; sic exequendum erit: quapropter si in concessione dicatur, qui in hoc Altari e. g. missam pro defuncto applicaverit, ejus animam è Purgatorio liberabit; nisi missa pro defuncto applicata fuerit, non liberabitur ejus anima. Secus verò si concedens dixerit; qui in hoc altari celebrat, liberare potest animam è Purgatorio; non requiritur tunc aplicatio missæ pro defuncto, cujus animam celebrans liberare designat. Sic Suar. *de indulg. disp.* 53. *sect.* 4. *num.* 3. & Castropalaus *de in-indulg. pun.* 10. *num.* 9.

Quæres 3. an obtinens indulgentiam pro defunctis de- 9
beat esse in statu gratiæ, dum saltem ultimum opus ex injunctis perficit, in quo applicari debeat indulgentia defuncto à se designato? Resp. negativè: ratio est, quia esto requiratur status gratiæ, quando indulgentiam pro se obtinere cupit, non enim remittitur pœna, nisi remissa culpa; si tamen pro alio indulgentiam obtinere vult, sat est, quod ponat conditiones, & opera injuncta à concedente; & ille, pro quo indulgentiam applicat, sit in statu gratiæ: nam vivens designans indulgentiam pro defuncto non debet pro illo satisfacere; sed sat est, si ponat conditiones à concedente requisitas, quibus positis applicat Pontifex Indulgentiam, seu Satisfactiones in Thesauro Ecclesiæ repositas. Si enim deberet ipse satisfacere pro defuncto, utique requireretur status gratiæ: cum igitur indulgentia suum habeat valorem ex opere operato, non verò ex opere operantis; ideo non pendent è statu gratiæ illius, qui pro defunctis indulgentiam lucratur, quamvis requiratur in suscipiente status gratiæ. Sic Suar. *de indulg. disp.* 53. *sect.* 4. *n.* 6. Tol. *lib.* 6. *c.* 26. *n.* 5. Nav. *de indulg. notab.* 19. *n.* 6. Henriq. *lib.* 7. *c.* 9. *n.* 6. Coninch *disp.* 12. *dub.* 7. *n.* 29. Rodriq. *tom.* 2. *qu. regul. qu.* 96. *art.* 4. Bonac. allos referens *de indulg. qu.* 1. *pun.* 6. *nu.* 11. & Castrop. *de indulg. pun.* 10. *nu.* 10.

Quæres 4. quantum prosit indulgentia pro defuncto 10
obtenta? Resp. tantum prodesse defuncto, quantum prodesset ipsi lucranti indulgentiam, si eam pro seipso applicaret: indulgentiæ siquidem, ut diximus, tantum valent, quantum sonant verba concedentis: nec largior fit effusio, quia pro defunctis designatur: quapropter indulgentia plenaria pro defuncto accepta remittit omnem pœnam suppositа divina promissione, sicuti illam remitteret, si accipiens pro se acciperet. Sic Bonacina *de indulg. quæst.* 1. *pun.* 6. *num.* 14.

Si tamen quæras: qua ex causa pia fidelium praxis consueverit pro eodem defuncto novam, & novam, ac pluriès indulgentiam Plenariam applicare; imò plura, ac plura suffragia pro eodem facere, si sufficiens sit una indulgentia plenaria ad remittendam omnem pœnam? Resp. id prudenter fieri: quia intercedere possunt defectus in consecutione indulgentiæ, vel provenientes ex parte concessionis; multa enim requiruntur, ut superiùs diximus, in indulgentiis concedendis, quibus deficientibus claudicat concessio; aut provenientes ex parte lucraturi indulgentiam sive pro se, sive pro defunctis, cum multa etiam requirantur ex parte ipsius, ut notavimus, ex defectu quorum irrita, ac invalida indulgentia evadit; adeoque prudenter, ac rationabiliter efficitur, ut indulgentiæ tam pro vivis, quam pro defunctis, ac etiam suffragia repetantur. Sic communiter Doctores.

CAPUT VIII.

Quando Indulgentia cessет ?

1 *Cum pendeat Indulgentia à voluntate concedentis ; ideo nequit extendi ultra tempus à concedente præfixum.*
2 *Indulgentia sine ulla temporis limitatione concessa, sed absolutè, & simpliciter, per se loquendo in perpetuum valet.*
3 *Indulgentia sive perpetua, sive Temporalis cessare potest per revocationem factam à concedente, vel ejus successore. aut superiore.*
4 *An habens facultatem revocandi Indulgentias, si absque causa revocet ; valida, & licita sit revocatio ?*
5 *An statim cessет Indulgentia revocata, antequam pervenerit notitia revocationis ad illos, in favorem quorum concessa fuerit ?*
6 *An si Ecclesia, cui addicta est Indulgentia ; paulatim destruatur, & successivè reparetur, itaut sit physicè diversa ; amittat Indulgentiam ? Vel si destructa tota Ecclesia, alia in eodem loco ædificetur ? Aut si authoritate superiorum destruatur, amittitur Indulgentia ?*
7 *Non cessat Indulgentia ob cessationem causæ, ob quam concessa fuit.*
8 *Non cessat Indulgentia per Renunciationem, nisi acceptata fuerit à concedente Indulgentiam.*
9 *Non cessat Indulgentia per mortem concedentis.*
10 *An Indulgentia concessa pro mortis articulo, si semel accepta fuerit, cessет pro alio mortis articulo ?*
11 *An quis obtinere possit Indulgentiam, si commodatam ab alio habeat rem, cui addicta sit Indulgentia factis operibus injunctis ?*

1 UT certum supponendum est, indulgentiam pendere in concessione à voluntate concedentis, adeoque tamdiu durare debet, quamdiu concedens voluerit; dependet siquidem à limitatione facta à concedente ; quapropter ultra extendi non poterit, aliàs actus agentis operaretur ultra intentionem illius, quod est absonum : sic enim habet Glossa *in cap. Nostro de Pœnit. & Remission.* Et sic Doctores passim penes Bonacinam *de Indulg. quæst. 1. pun. 8. num. 1.* Quapropter Indulgentia concessa ad aliquod tempus præfixum, & determinatum, ad septem annos e. g. non durat ampliùs, sed statim cessat transactis jam septem annis. Idem dicendum, si indulgentia concessa fuerit sub aliqua conditione, cessante siquidem conditione, & ipsa indulgentia cessare debet. Sic Corduba *quæst. 36. de Indulgentia propos. 4.* Navarrus *de Indulg. notab. 31. num. 25.* Suarez *de Indulgentia disp. 57. sect. 2. num. 2.* Coninch *disp. 12. dub. ult.* & Castropalaus *de Indulg. pun. 11. num. 1.*

2 Quando tamen indulgentia sine ulla temporis limitatione concessa est, sed absolutè, & simpliciter ; tunc per se loquendo in perpetuum valitura erit, gratia siquidem à Principe facta absque limitatione non erit ab inferioribus restringenda ; nec expirat morte concedentis, est enim beneficium à Principe concessum, adeoque post ejus mortem mansurum *ex Regul. Decet, de Regul. Jur. in 6.* Sic Sylvester *verb. Indulgentia n. 16.* Suarez *de Indulg. disp. 57. sect. 2. num. 2.* Sà *verb. Indulgentia num. 9.* Reginaldus *lib. 7. num. 159.* Coninch *disp. 12. dub. 12.* & alii. Dixi per se loquendo, nam aliquando suspenditur ad tempus ab habente facultatem suspendendi, ut evenit in indulgentiis Plenariis, quæ anno Jubilæi Romani suspenduntur *ex extravag. Quemadmodum de Pœnit. & Remiss.* Aliquando verò licèt videantur absolutè, & simpliciter concessæ ; nihilominus limitantur ad tantum tempus, & non plus ex Regulis Cancellariæ, quibus Pontifices censentur se conformare in suis concessionibus, nisi aliud expressè declarent in ipsis : ut rectè advertunt Suarez *de Indulgentia disp. 57. sect. 1. num. 5.* & Reginaldus *lib. 7. numer. 159.*

3 Indulgentia sive Temporalis sit, sive perpetua absque temporis limitatione, cessare potest per revocationem factam sive à concedente, sive à successore illius, aut à superiore. Quòd autem revocari possit à concedente ; probatur ex eo, quia sicuti pendet à voluntate ipsius in fieri, sic & in conservari : ut constat *ex extravag. Quemadmodum de Pœnit. & Remiss. & ex Clement. Dudum §. Nos autem. De sepult.* & sic confirmat Praxis ; ac consuetudo Ecclesiæ. Quòd verò revocari possit à successore in dignitate concedentis, probatur ex eo, quia successor in dignitate antecessoris reputatur una persona moraliter cum illo. Quòd denique revocari possit à superiore, clarè constat ex ipsa superioritate, quam habet in concedentem. Ideoque summus Pontifex revocare poterit Indulgentias concessas ab inferioribus Prælatis, quamvis ipsi viceversa revocare nequeant indulgentias à Summis Pontificibus concessas. Sic Suarez *de Indulg. disp. 57. sect. 2. num. 8.* Castropalaus *de Indulg. pun. 11. num. 2.* Bonacina *de Indulg. quæst. 1. pun. 8. mi. 7.* referens Nugnum, Reginaldum, & Coninch.

Petes 1. An habens legitimam facultatem revocandi indulgentiam, si illam revocet absque causa, valida, & licita sit revocatio ? Resp. per se loquendo posse validè, & licitè revocare absque causa : ratio est, quia est beneficium gratuitum ; ergo sicuti liberè denegari potest in fieri, ita etiam & liberè denegari poterit in conservari : res etenim per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur. Sic Bonacina *de Indulg. quæst. 1. pun. 8. num. 6.* Dixi, per se loquendo, nam ut rectè advertit Castropal. *de Indulg. pun. 11. num. 2.* Regulariter ad licitam, non verò ad validam indulgentiæ revocationem aliqua causa intervenire debet, quæ Ecclesiæ bonum, aut specialem Dei Cultum, vel majorem fructum fidelium respiciat ; aliàs Revocans non se prudenter gereret, & cum honestate finis in revocando juxta ea, quæ exigit ejus obligatio muneris, ac natura beneficii ; imò levitatem, & inconstantiam præferre posset sic revocando. 4

Petes 2. An statim cessет indulgentia revocata, antequam perveniat notitia revocationis ad illos, in favorem quorum concessa fuerat ? Resp. Negativè : ratio est quia sic præsumitur intentio Revocantis, & quidem rationabiliter, ne videlicet præstantes opera injuncta fructu consequendi indulgentiam fraudentur : privilegia etenim, & mandata non aliunde revocata præsumuntur, nisi notitia Revocationis ad eos, quibus collata fuere, perveniat. Sic Sotus *de Just. quæst. 1. art. 4.* Sylvester *verb. Gratia num. 4.* Sà *verb. Indulgentia numer. 9.* Suarez *de Indulg. disp. 57. sect. 2. num. 8.* Graffius *cap. 8. numer. 18.* Reginaldus *lib. 7. numer. 167.* & Bonacina *de Indulg. quæst. 1. pun. 8. num. 8.* 5

Cessare insuper potest indulgentia alicui loco addicta per destructionem loci illius : ratio est, quia cum addicta fuerit à concedente illi loco, ideo tamdiu durare censebitur, quamdiu locus durat. Sic Doctores communiter : nonnulla tamen dubia insurgere possunt, quæ resolvenda sunt. 6

Dubitabis 1. An si Ecclesia, cui addicta est indulgentia, paulatim destruatur, & successivè reparetur, ita ut post longum temporis sit physicè diversa ab illa, cui concessa fuit ; amittat indulgentiam ? Resp. Negativè : ratio est, quia moraliter censetur eadem Ecclesia, & idem locus, esto physicè non sit talis : non enim attendendum est, ut sit eadem numero physicè, sed moraliter, cum simus in Moralibus. Sic Suarez *de Indulg. disp. 57. sect. 2. nu. 11.* Corduba *quæst. 56. in principio*, Filliuccius *tract. 8. cap. 6. quæst. 3. num. 134.* & Bonacina *de Indulg. quæst. 1. pun. 8. numer. 4.*

Dubitabis 2. an destructa tota Ecclesia, ut iterum reædificetur in eodem loco ; deperdatur indulgentia ipsi addicta ? Resp. Negativè : ratio est, quia quando Ecclesia destruitur ea intentione, ac spe ; ut iterum ibi reædificetur, censetur moraliter eadem perseverare in spe, adeoque resurgit, ipsa jam de novo constructa, privilegium, quod suspensum remanebat tempore reædificationis. Sic colligitur *ex cap. Pastoralis, & cap. Quia Monasterium de Religios. Domib. & ex Leg. 39. ff. de Religios. & sumptib. funer.* Sic Suarez *de Indulgentia disp. 52. sect. 1. numer. 8. & de Legib. lib. 8. cap. 5. numer. 7.* Bonacina *de Indulgentia quæst. 1. punct. 8. num. 4.* & Castropalaus *de Indulgentia punct. 11. num. 3.* Si verò destruatur absque animo, & spe reædificandi illam, aut in penam delinquentium ne illa abutantur, supponimus enim destrui ab habente authoritatem, tunc cessat omnino indulgentia, non verò suspenditur, itaut si iterum reædificetur, indigeat nova concessione indulgentiæ : ratio est, quia non censetur perseverare in spe, adeoque destructo subjecto deper-

deperditur Indulgentia pariter cum illo ; nec revivi-ſcit ad poſitionem ſubjecti , quia moraliter non per-ſeveravit . Sic Doctores citati , quibus favet Gloſſa *in Regul. Privilegium de Regul. Jur. in 6.* & Layman *lib. 5. ſum. tract. 7. cap. 1. num. 5.*

Dubitabis 3. An deſtructa Eccleſia auctoritate ſuperiorum , cui addicta erat Indulgentia , ut in aliquo opportuniori loco reædificaretur ; cenſenda pariter erit translata Indulgentia ? Reſp. Si ratione ſitus , & loci addicta fuit Indulgentia , vel quia ibi mortuus ſit vir ſanctitate illuſtris , aut Martyrium , vel carcerem ibi paſſus ; utique translata Eccleſia ibi ædificata , ut alibi reædificetur ; non transfertur Indulgentia : ratio eſt , quia ſolo , & loco affixa cenſetur : privilegium ſiquidem ſolo conceſſum non transfertur alibi, ſed ipſi ſolo , & ſitui adhæret ; ut patet in conſecratione , & benedictione Eccleſiæ . Si verò addicta fuerit Eccleſiæ , ut regulariter evenit , non ratione loci , & ſitus ; ſed ratione Tituli , Patroni , aut Sacræ Imaginis , quæ in Eccleſia veneratur , aut cui dicata eſt ; translata Eccleſia ſub eodem Titulo , transfertur pariter Indulgentia addicta : ratio eſt , quia moraliter cenſetur eadem Eccleſia , quæ alibi reperiebatur : & hæc Indulgentia reputatur , ut Privilegium Perſonale , quod transfertur ad translationem Perſonæ . Sic Suarez *de Indulg. diſp. 57. ſect. 2. num. 21.* Graffius *in Addition. cap. 8.* Bonacina *de Indulg. quæſt. 1. punct. 8. numer. 5. in fine* , & Caſtropalaus *de Indulg. punct. 11. num. 3. in fine.*

7 Aliæ cauſæ præter enumeratas non habentur , ob quas Indulgentiæ ceſſent . Nam non ceſſant 1. Ad ceſſationem cauſæ , ob quam conceſſæ fuere Indulgentiæ : ratio eſt , quia ſi cauſa in principio conceſſionis proportionata fuit ipſi conceſſioni , etiam tranſacta cauſa Indulgentia perſeverat , non enim Indulgentia pendet à duratione cauſæ : ſic ob cauſam ad tempus durantem concedi ſolet Indulgentia perpetua . Sic Suarez *de Indulg. diſp. 57. ſect. 2. numer. 14.* Reginaldus *lib. 7. num. 165.* Nugnus *quæſt. 27. art. 4. dub. ult.* Filliuccius *tract. 8. cap. 9. quæſt. 9. num. 145.* Bonacina *de Indulg. quæſt. 1. punct. 8. numer. 9.* & Caſtropalaus *de Indulg. pun. 11. num. 4. in fine .*

8 2. Non ceſſat Indulgentia per Renunciationem , niſi hæc acceptata fuerit à concedente Indulgentiam : quapropter ſi quis propoſuerit , non uti Indulgentia conceſſa , aut illi renunciare ; & poſtea mutata voluntate ea uti velit , ac opera injuncta efficiat ad conſecutionem Indulgentiæ ; eam obtinebit , non adhuc acceptata renunciatione à concedente : ratio eſt , quia Indulgentia pendet in conceſſione à voluntate concedentis , non verò à voluntate lucrantis , niſi quoad conſecutionem : quapropter licèt ille , cui conceſſa fuit ; propoſuerit illa non uti , aut illi renunciare ; non ideo abdicavit à ſe jus percipiendi Indulgentiam , nec Indulgentia vires ſuas amiſit ; ergo mutata voluntate poterit eam obtinere , ac illa uti . Confirmatur paritate diſpenſationis , & Privilegii , quæ non amittuntur per Renunciationem , niſi acceptata fuerit à diſpenſante , aut Privilegium concedente diſpenſationis , aut Privilegii Renunciatio ; & tunc ſuppoſita acceptatione habetur Revocatio à legitimo ſuperiore facta , cujus voluntas ſicuti requiritur ad conceſſionem Indulgentiæ , Diſpenſationis , aut Privilegii ; ſic etiam requiritur ad ipſorum diſſolutionem . Sic Suarez *de Legib. lib. 6. cap. 20. num. 8.* Sanchez *lib. 8. de Matr. diſp. 32.* Salas *de Legib. diſp. 20. ſect. 19. num. 128.* Bonacina *de Legib. diſp. 1. quæſt. 2. pun. 10. §. 2. num. 5. & quæſt. 3. pun. 8. §. 4. num. 3.* & Caſtropalaus *de Indulg. pun. 11. num. 4.*

9 3. Non ceſſat Indulgentia per mortem concedentis : ratio eſt , quia cum ſit gratia , & beneficium Principis , decet ut maneat poſt ejus mortem ; ut habet Gloſſa *in cap. Decet, 15. de Regul. Jur. in 6. & in cap. final. de Offic. Deleg. in 6.* Quæ quidem doctrina non ſolùm extenditur ad Indulgentias à Pontifice conceſſas , ſed etiam ab Archiepiſcopo , Epiſcopo , & à Legato , etiam ejus Officio finito : ratio eſt , quia poteſtas horum in concedendis Indulgentiis , licèt ſit limitata , ac à jure reſtricta quoad quantitatem ; non eſt tamen limitata , ac reſtricta quoad durationem . Sic Navarrus , Suarez , Gonzales , quos refert , & ſequitur Caſtropalaus *de Indulg. pun. 11. num. 4.*

10 Quæri hic ſolet : an Indulgentia conceſſa pro mortis articulo ceſſet , ſi ſemel accepta fuerit ; ita ut ſi lucrans illam convaleſcat , non poterit eam obtinere in alio mortis articulo? Reſp. quamvis Fumus, Sà & alii Doctores apud Cordubam *lib. 5. quæſt. 39.* putarunt , ſemel tantùm obtineri poſſe . Nihilominus probabilior mihi videtur ſententia oppoſita docens , poſſe pluries obtineri , ſi pluries repetatur mortis articulus : ratio eſt , quia niſi concedens aliud limitet ; ſed ſimpliciter concedat Indulgentiam pro mortis articulo , videtur illam concedere indefinitè ; ergo univerſaliter pro quolibet mortis articulo , cum propoſitio indefinita æquivaleat univerſali . Confirmatur : facultas abſolvendi à reſervatis in articulo mortis non expirat per omnes Doctores in uno tantùm articulo mortis , ſed poterit eidem in pluribus mortis articulis impertiri abſolutio, ergo pari modo diſcurrendum de Indulgentiis , niſi aliud expreſſerit concedens . Sic Corduba *loco citato* alios referens , & Bonacina *de Indulg. quæſt. 1. pun. 8. num. 11.*

Adnotandum hic 1. Si in conceſſione Indulgentiæ pro mortis articulo requiratur ad illam lucrandam confeſſio ; non requiri neceſſariò , ut habeatur verus mortis articulus ; ſed ſufficere præſumptum , & probabilem : ut eſſet , ſi judicio Medicorum deberet Infirmus Sacrum Viaticum ſumere , adeoque confeſſionem præmittere ; in qua confeſſione lucrari poſſet Indulgentiam prædictam : ratio eſt , quia aliàs redderetur fruſtranea conceſſio ; cum difficile ſit , verum mortis articulum agnoſcere , in quo facienda ſit confeſſio ; adeoque multi ea defraudarentur . Si verò in conceſſione nullum præſcribatur Confeſſarii Miniſterium ; tunc in vero articulo mortis lucrabitur infirmus Indulgentiam, qui ſupponi debet in gratia , ac habere intentionem ſaltem habitualem , aut interpretativam eam lucrandi in tali articulo conſtitutus : ratio eſt , quia cum verba conceſſionis Indulgentiæ accipienda ſint, ut ſonant ; & mortis articulus ſonat verum mortis articulum , non verò præſumptum ; inde eſt , quod intentio Pontificis ſit , eam concedere pro vero mortis articulo , ut infirmus ex hac vita decedat cum remiſſione pœnarum in Purgatorio luendarum ; nec aliunde injungit Confeſſarii Miniſterium , quod difficilem reddat applicationem . Sic Navarrus *de Indulg. notab. 30. num. 3.* Nugnus *in Addit. quæſt. 27. art. 4. diffic. 2.* Reginaldus *lib. 6. n. 156.* & Bonacina *de Indug. quæſt. 1. pun. 8. n. 12.*

Adnotandum 2. Si quis habens facultatem eligendi confeſſarium , qui eum abſolvat in articulo mortis vigore Indulgentiæ ſibi conceſſę , ſi ſenſibus deſtituatur poſtquam abſolutionem , & Indulgentiam petiit ; poterit utique abſolvi ſic ſenſibus deſtitutus ac Indulgentiam obtinere : ratio eſt , quia eſt adhuc viator , & cæteras conditiones poſuit ad obtinendam Indulgentiam ; ergo non eſt , cur illam conſequi non debeat , cum ſit capax illus . Confirmatur : quia ſi capax eſt recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ , ut ſuo loco diximus , cur non erit capax recipiendi Indulgentiam ? Sic ex Navarro , & Reginaldo docet Bonacina *de Indulg. quæſt. 1. punct. 8. num. 13.*

Adnotandum 3. Non requiri ad concedendam Indulgentiam pro mortis articulo , vel extra illum aliquam determinatam formam verborum ; ſed ſat erit , ſi quibuſcumque verbis exprimatur talis conceſſio , prout eſt in Bulla Conceſſionis : nullibi enim præſcribitur talis forma , adeoque ſi à jure præſcripta non eſt , nec à nobis præſcribenda erit : ut ex Nugno , Corduba , Reginaldo , & aliis obſervat Bonacina *de Indulg. quæſt. 1. punct. 8. num. 14.*

Quæri etiam ſolet : An ſi alicui Sacræ Imagini , vel 11
ſacro numiſmati , aut grano benedicto , vel coronæ addicta ſit Indulgentia in mortis articulo , aut quælibet alia Indulgentia extra mortis articulum ; poſſit quis eam obtinere ſi commodatam habeat talem Imaginem &c. à Domino , æquè ac illam obtineret Dominus ? Reſp. Si concedens Indulgentiam nullam limitationem appoſuit pro Domino tantùm ; poſſe eam obtinere , ſi præſtet opera præſcripta , & penes ſe habeat Imaginem &c. Ratio eſt , quia concedens concedit Indulgentiam habenti talem Imaginem , ſi præſtet talia opera ; ſed hic revera haberet talem Imaginem , & præſtaret talia opera ; ergo revera obtineret Indulgentiam conceſſam , cum nihil aliud requiratur ad conſecutionem illius . Secus verò dicendum , ſi aliter conſtaret de mente concedentis , cui præcipuè attendendum eſt in Indulgentiis , ut revera obtineantur . Sic ex Pinello ; & Sanctarello tradit Bonacina *de Indulg. quæſt. 1. pun. 7. num. 2.*

CAPUT IX.

De Jubilæis.

1 *Quid sit Jubilæus?*
2 *Per quid differat Jubilæus ab Indulgentia Plenaria?*
3 *Jubilæus alius Romanus, alius Compostellanus, alius extraordinarius.*
4 *Exponitur Tenor, quo concedi solet Jubilæus extraordinarius.*
5 *Adnotantur varia circa opera injuncta ob consecutionem Jubilæi extraordinarii.*
6 *An opera injuncta absolvi debeant in eadem hebdomada, an etiam partim absolvi possint in alia?*
7 *An bis, aut tantùm semel Jubilæus obtineri possit?*
8 *An quis absolvi possit à Reservatis, aut Commutationem votorum obtinere, antequam opera injuncta præstet, & ante consecutionem Jubilæi?*
9 *An quis absolutus à Reservatis in prima hebdomada, in qua Jubilæum lucratus est; possit iterum à Reservatis absolvi in secunda, si fortè commiserit?*
10 *An Commutatio votorum, ut legitima sit, necessariò fieri debeat tempore Jubilæi?*
11 *An si quis Jubilæum consecutus, oblitus tamen commutationis votorum; possit finito tempore Jubilæi eam exposcere?*
12 *An commutatio votorum necessariò fieri debeat in Confessione, non verò extra illam?*
13 *An peccata commissa spe obtinendi absolutionem virtute Jubilæi possint virtute illius absolvi?*
14 *Quonam loco Jubilæus obtineri possit?*
15 *An si quis legitimè impeditus non poterit opera injuncta exequi primis duabus hebdomadis, possit postea ea exequi, & Jubilæum consequi?*
16 *Commutatio votorum tempore Jubilæi fieri debet in opus æquale, & cum causa. Jubilæus nil concedit circa Approbationem Confessariorum, sed eam supponit juxta Statuta Summorum Pontificum.*

1 VOX Jubilæus significare solet Remissionem: sicuti enim Hebræis quolibet Quinquagesimo anno delicta relaxabantur, servis dabatur libertas, ac exulibus reditus in Patriam, & pristinam libertatem, ut constat *ex Levit.* 15. sic etiam in Lege Gratiæ omnibus Christi fidelibus Jubilæus concedi solet in Plenariam Remissionem, & ad reditum in Statum Gratiæ, si ex eo decesserint. Et quamvis incertum sit, quisnam Pontifex primò authenticè, ac in scriptis Jubilæum concesserit; nihilominus ejus usus est antiquissimus, ac à tempore Apostolorum initium sumpsit: ut putant Navarrus *notab.* 26. *n.* 1. & Henriquez *lib.* 7. *de Indulgentiis cap.* 15. *num.* 6.

2 Differt Jubilæus ab Indulgentia, Plenaria, quia ultra plenariam remissionem omnis pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, quam etiam continet Indulgentia Plenaria; secum affert alias facultates, absolvendi scilicet à Reservatis; dispensandi, aut commutandi vota; relaxandi juramenta, & similia, prout visum fuerit Pontifici concedenti, cujus verba concessionis semper diligenter attendenda erunt. Sic Suarez *de Indulg. disp.* 50. *sect.* 4. *num.* 8. Corduba *quæst.* 11. Navarrus *notab.* 8. & alii. Hinc infertur: non deberi Indulgentiam Plenariam sub nomine jubilæi publicari, ne detur occasio erroris fidelibus putandi, quòd detur facultas absolvendi à Reservatis, commutandi vota &c. quas facultates secum afferre solet jubilæus, non verò Indulgentia Plenaria.

3 Jubilæus alius est Romanus, alius Compostellanus, alius denique extraordinarius. Romanus, qui passim Annus Sanctus dici solet; concessus fuit centesimo quoque anno à Bonifacio VIII. *in extravag. Antiquorum de Pœnit. & Remiss.* Sed ad Quinquagesimum annum reduxit Clemens VI. *in extravag. Unigenitus eod. tit.* Denique ad Vigesimumquintum annum Sixtus IV. *in extravag. Quemadmodum eod. tit.* Et hanc reductionem secuti sunt subsequentes Pontifices usque ad nostra tempora: durat autem per Annum integrum, ex quo Annus Sanctus dictus est. Compostellanus, qui ab Alexandro III *in Bulla*, incipit, *Regis Æterni*, concessus fuit omnibus Christi fidelibus verè pœnitentibus, & confessis visitantibus Ecclesiam D. Jacobi in Compostella eo anno, quo Festum ejusdem Sancti Apostoli venerit in Dominica; & durat per annum integrum à Vigilia Circumcisionis usque ad diem Circumcisionis anni insequentis. Extraordinarius denique, qui per duas hebdomadas durat; concedi solet ob extraordinarias Ecclesiæ urgentias, vel post Coronationem Pontificis, aut similem causam. Hic de jubilæo extraordinario tantùm agemus: quæ enim spectant ad jubilæum Romanum, vel Compostellanum, & sunt necessaria ad eorum consecutionem; videri possunt apud Authores de ipsis pertractantes, & præcipuè penes Castrop. *de Jubilæo §. 1. & 2.*

4 Extraordinarius igitur jubilæus concedi solet à Pontifice sub hoc tenore. Quòd videlicet illi, qui Processionibus ab Ordinario loci indictis assistunt; vel Ecclesias, aut aliquam ex designatis ab Episcopo visitaverint, ac ibi devotè oraverint pro exaltatione Sanctæ Fidei, & extirpatione hæresum, ac pace, & concordia inter Christianos Principes; Sacramque Eucharistiam primo, vel secundo Dominico die, vel alio ex duabus hebdomadis susceperint; & eleemosynam pro cujusque devotione tribuerint; ac jejunaverint Quarta, & Sexta Feria, ac Sabbato unius ex duabus hebdomadis; Indulgentiam Plenariam consequentur sicuti in Anno Sancto Jubilæi Romani.

Si quis ob infirmitatem, vel professionem, aut aliam causam non potuerit exequi opera prædicta ad consecutionem jubilæi injuncta; conceditur ejus Confessario facultas commutandi omnia, & singula in aliud opus pium, prout sibi visum fuerit. Delegatur quoque Confessario ab ordinario approbato Potestas absolvendi ab omnibus Censuris, & Pœnis à jure, vel ab homine in foro conscientiæ, etiam excommunicatis per sententiam judicis satisfacta parte; & à quibuscumque criminibus, quantumvis gravibus, etiam *in Bulla Cœnæ* contentis, excepta Hæresi, etiam occulta, ut declaratum fuit ab Alexandro VII. Datur tandem eidem Confessario facultas commutandi quælibet vota, exceptis votis castitatis perpetuæ, & Religionis.

5 Varia adnotanda occurrunt circa opera injuncta superiùs recensita ob consecutionem jubilæi. Et 1. quòd assistentes processionibus ab ordinario indictis non teneantur postea Ecclesiam visitare; secus verò non intervenientes processionibus tenentur Ecclesiam visitare ex designatis ab ordinario. Sufficit autem visitare unam, quamvis conveniens sit plures visitare, licèt non omnes.

2. Preces, quæ fieri debent in Ecclesia, quæ visitatur; possunt esse Vocales, vel Mentales, commendando Deo, quæ Pontifex commendata vult: Et quamvis distinctè res commendatæ non veniant in mentem, satis erit orare juxta Pontificis intentionem. Tempus verò insumendum in orando, quamvis arbitrarium sit; non ideo tamen adeo breve esse debet, ut possit pro nihilo reputari: quapropter ut minimum debet esse tale, ut possint devotè quinque Pater, & Ave in eo recitari.

3. Eleemosyna pauperibus eroganda, licèt olim commensurari debebat secundum proprium statum, ac proprias facultates; Recentiores tamen Pontifices eam injungunt secundum propriam cujuscumque fidelis devotionem: quapropter etiam modica sufficiens erit, & etiamsi detur consanguineo, extreme indigenti, vel alteri Pauperi. Nec requiritur, ut fiat in pecunia, cum etiam aliis rebus fieri possit: & si quis adeo pauper non haberet quid minorum, quod in eleemosynam requisitam ad jubilæum tradere posset; sed tantùm lucernam suam consumptam alteri pauperi commodare, ut sic Ecclesiam visitet; sufficiens eleemosyna erit. Pro Religiosis sufficiens erit eleemosyna, quam pro omnibus suis subditis distribuere solet superior.

4. Jejunia facienda sunt diebus à Pontifice designatis, & quidem in eadem hebdomada; cum non possint sine causa mutari dies designati. Debent ea facere tum adolescentes, tum senes, etiamsi à præcepto jejunandi sint exempti; sunt etenim conditiones ad lucrandum jubilæum, adeoque opera consilii, non præcepti. Nec Confessarius debet de facili induci ad ea commutanda, nisi alia causa sufficiens habeatur præter ætatem; quæ debet esse considerabilis: omnibus enim volentibus consequi jubilæum indicuntur jejunia absque exceptione. Debent fieri jejunia ista modo Ecclesiastico, ut fieri solent ea, quæ ex præcepto occurrunt. Si coincidant cum aliis sive ex præcepto, sive ex voto, sufficiunt ad satisfaciendum utrique obligationi; sæpe enim sæpius publicari solet jubilæus in Quadragesima, vel quatuor Temporibus.

5. Confessio, & Communio requisitæ, ut opera injuncta pro jubilæo, etiamsi aliàs fiant pro præcepto; sufficiunt ad jubilæum. Fieri poterit communio primo die Dominico, vel alio die ejusdem hebdomadæ electæ ad lucrandum Jubilæum. Quapropter advertendum hìc est, tres Dominicas contineri in Jubilæo duarum hebdomadarum, cum revera quindecim sint dies has duas hebdomadas constituentes: incipit enim prima hebdomada à Dominica, & durat ad aliam Dominicam subsequentem; & hæc

hæc Dominica, media non solùm est finis primæ hebdomadæ, sed etiam principium alterius secundæ hebdomadę durantis usque ad ultimam, & tertiam Dominicam. Hinc est, quòd Communio fieri poterit primo die Dominico, vel secundo ejusdem hebdomadæ, vel alio die intra hebdomadam. Ordo siquidem præscriptus in Tenore Jubilæi circa opera injuncta, exceptis jejuniis diebus designatis, est de consilio, non de præcepto; adeoque anteponi, vel postponi poterunt ad invicem in eadem hebdomada. Sed sanum consilium erit ultimò efficere Communionem, ut tutiùs recipiatur Jubilæus in statu gratiæ: esto alii docti viri prudenter putarint, prę̨mittendam esse cę̨teris operibus Communionem, ut ex fructu per Communionem recepto digniora evadant. Quæ usque adhuc notata sunt de operibus injunctis ad Jubilæum lucrandum, ferè certa sunt penes Doctores; de sequentibus verò dubitatur.

6 Quæres 1. An opera injuncta ad Jubilæi consecutionem absolvi debeant in eadem hebdomada, an verò partim in una, partim in alia hebdomada præstari possint? Resp. Quamvis Layman *lib. 5. summ. tract. 7. cap. 8. dub. 4.* Bonacina *de Indulg. quæst. 1. punct. 5. num. 21.* Castropalaus *de Jubil. pun. 12. §. 3. à num. 19.* cum aliis doceant, non esse necessarium ad Jubilæi consecutionem, ut omnia opera injuncta in eadem hebdomada electa ad Jubilæum absolvantur, possunt enim partim in una, partim in alia effici. Nihilominus verius puto, deberi necessario in eadem hebdomada absolvi: & moveor, quia nimis aperta est mens Pontificis Jubilæum concedentis, ut opera injuncta in eadem hebdomada absolvantur: imò ipsi Doctores contrarii, aliàs Viri Doctissimi, ac laudatissimi dicunt, tutiorem sententiam nostram, à qua non discedendum. Et Cardinalis Delugo *de Pœnit. disp. 27. num. 105.* qui nostram sententiam sustinet; ait, oppositam esse contra fidelium praxim, contra Doctorum mentem, & contra verba ipsius Bullę, sic etiam Henriquez *lib. 7. de Indulg. cap. 11. num. 2.* Nugnus *3. par. in Addit. quæst. 27. art. 3. dub. 5.* Sanctarellus *de Jubil. cap. 7. dub. 1.* & alii.

7 Quæres 2. An bis, an tantùm semel Jubilæus obtineri possit? Ut si quis omnia opera injuncta tum in prima, tum in secunda hebdomada efficeret. Resp. Negativè: quidquid in contrarium dixerint Henriquez, Rodriquez, & alii. Ratio est, quia valor Jubilæi cum totus pendeat à voluntate concedentis, ut toties diximus de Indulgentiis, & clarè constat, voluntatem Pontificis esse, ut semel obtineatur in prima hebdomada post publicationem, vel in sequenti post illam; ideo ob disjunctivam appositam obtineri tantùm potest in una hebdomada. Adde, quòd ex dictis superiùs de Indulgentiis, etiam si indefinitè concessus esset Jubilæus; non posset, nisi semel obtineri: eo quia pro tempore limitato, & brevi conceditur. Sic Suarez *tom. 4. de Pœnit. disp. 57. sect. 1. num. 7.* Navarrus *notab. 31. num. 36.* Layman *lib. 5. summ. tract. 7. cap. 8. num. 8.* Sanchez *lib. 4. de vot. cap. 54. num. 30.* & Castropalaus *de Jubil. pun. 12. num. 4.* Non improbo tamen, imò laudo piam, ac devotam consuetudinem nonnullorum Doctorum Virorum, qui omnia opera injuncta tum in prima, tum in secunda Jubilæi hebdomada exequantur; non quia putent, bis Jubilæum obtineri posse; sed ut obtineatur in secunda, si fortè ob aliquem defectum non obtentus fuerit in prima: & utinam omnes in re tanti momenti hanc sanctam diligentiam adhiberent.

8 Quæres 3. An possit quis à Reservatis absolvi, ac Commutationem votorum obtinere antequam opera injuncta ad Jubilæum lucrandum exequatur, & ante consecutionem ipsius Jubilæi? Resp. Posse, dummodo veram intentionem habeat ea opera exequendi, ac lucrandi Jubilæum; secus verò si talem intentionem, & animum non haberet. Conceditur siquidem hæc facultas à Pontifice absolvendi à Reservatis, & commutandi vota in ordine ad Jubilęum lucrandum: quapropter hac intentione deficiente nequit uti Privilegio Pontificis. Vide, quę diximus de hac re *in quæst. de Pœnit. cap. 15. num. 24. versic. quarto cessat Reservatio:* ubi etiam notavimus, quòd subsistat absolutio data, & commutatio facta; quamvis postea pœnitens intentionem veram, quam habuit, mutaverit, vel legitimè impeditus non potuerit opera injuncta exequi, ac Jubilæum lucrari. Nec graviter peccat ob mutationem talis intentionis, cum sibi tantum noceat, non aliis.

9 Quæres 4. An si quis absolutus à Reservatis in prima hebdomada, in qua Jubilæum consecutus est; possit iterum absolvi à reservatis, si fortè in secunda hebdomada reservata commiserit? Resp. Quamvis non denegem suam probabilitatem sententiæ affirmanti, eam siquidem sustinent Doctissimi Viri, quos retuli *de Pœnit. cap. 15. num. 29.* Nihilominus semper mihi visa est probabilior sententia denegans, tum quia facultas absolvendi à Reservatis conceditur per ordinem ad Jubilæum; ergo si jam obtentus est, nequit ampliùs hæc facultas extendi; tum quia hæc videtur esse mens Pontificis concedentis Jubilæum, & facultates comitantes illum; ergo si semel obtentus est Jubilæus cum suis facultatibus, non poterit iterum obtineri, ac reiterari facultates. Vide Doctores à nobis relatos *l. c. de Pœnit.* hanc sententiam sustinentes. Idem dicendum de commutatione votorum, quæ Jubilæo jam adepto emissa fuere: cùm utrobique militet par ratio.

Quæres 5. An commutatio votorum, ut legitima sit; necessariò fieri debeat tempore jubilęi? Resp. Non necessariò requiri, ut fiat tempore jubilęi; poterit enim eo tempore transacto fieri ob legitimam causam, si tamen tempore jubilæi saltem in genere exprimantur vota, & etiam in genere exprimatur materia subroganda: sic eveniret, si confessarius, ut rectiùs perpenderet vota pœnitentis in particulari, ac materiam illis in particulari subrogandam; requireret tempus ad consulendos Doctores, sive mortuos in libris, sive viventes; quamvis notitiam in confuso haberet tum votorum, tum materiæ tempore jubilęi: in quo casu licitè differre posset commutationem post tempus jubilæi transactum: quia jam causa inchoata est, & continuat jurisdictio ad terminandam illam tempore congruo. Sic Suarez *tom. 2. de Relig. tract. de vot. lib. 6. cap. 16. num. 15.* Sanchez *lib. 4. de vot. cap. 54. n. 34.* & Castropalaus *de Jubil. punct. 12. §. 3. num. 8.* Quòd si votum commutaverit confessarius tempore jubilæi in eam tamen materiam, quam designaverit postea ipse, vel alius Vir Doctus; commutatio dicetur absolutè facta tempore jubilæi, licet post illum designetur materia commutationis. Quod licitè, & validè fieri posse, quia saltem in genere subrogata sit materia commutationis, quamvis non sit expressa in particulari; docent Rodriquez, Vivaldus, Graffis, Sayrus, quos refert, & sequitur Sanchez *l. c. n. 31.* & Castropalaus *l. c. n. 7.* Imò adnotat citatus Sanchez: si quis ante designatam materiam in particulari votum violaret; non peccaret: eo quia validè, & revera commutatum fuit; adeoque extinctum.

Quæres 6. An si quis jubilæum jam consecutus, oblitus tamen commutationis voti, possit finito tempore jubilæi eam exposcere? Resp. Quamvis Rodriquez, Suarez, Layman, & alii, quos refert Castropalaus *de Jubil. pun. 12. §. 3. num. 9.* Putent, non posse illam obtinere: quia tempore jubilæi nulla facta est mentio, neque Generalis commutationis votorum, ob quam dici posset inchoata causa; adeoque finito tempore jubilæi expirare debent omnia privilegia illum concomitantia. Nihilominus affirmativa sententia mihi probabilior videtur, loquendo tamen de votis emissis usque ad ultimum diem jubilæi, non verò de aliis postea emissis: moveor, quia per opera injuncta ad consecutionem jubilæi, & per ipsum jubilæum jam obtentum acquiritur jus, ac causa incipitur ad commutationem votorum, pro qua Pontifex non præscribit tempus, ut præscribit pro operibus injunctis; ergo etiam transacto tempore jubilęi perseverat tale jus, ac privilegium ad commutationem votorum. Eodem modo discurrendum de Reservatione peccatorum usque ad tale tempus commissorum, de qua re nobiscum sentit Suarez: si quis enim tempore jubilęi invincibiliter oblitus fuerit aliquorum peccatorum reservatorum, poterit postea transacto jubilęo illa aperire cuilibet Confessario approbato, & ab illo absolvi virtute jubilęi obtenti. Sic Henriq. *lib. 7. de Indulg. cap. 11. n. 4.* Sà *verb. Indulgentia nu. 14.* Zunica *quæst. 5. de vot. n. 39.* Sayrus *lib. 6. cap. 12. n. 17.* Sanchez *lib. 4. de vot. cap. 54. n. 39.* & Castrop. *de Jubil. pun. 12. §. 3. n. 9.*

Quęres 7. An commutatio voti fieri debeat necessariò in Confessione, an verò fieri possit à Confessario electo extra illam? Resp. Licèt aliqui docuerint, fieri debere in Confessione: eo quia verba Concessionis videntur requirere, ut in Confessione fiant, dicunt enim: Possint approbatos Presbyteros eligere, qui eorum Confessionibus auditis &c. absolvere, ac eorum vota &c. commutare; ergo requiritur Confessio tum ob absolutionem, tum ob commutationem. Nihilominus pro-

babilius puto, fieri posse à Confessario electo extra confessionem: nam verba illa, eorum confessionibus auditis, referuntur ad absolutionem, non verò ad votorum Commutationem: nec apparet connexio inter Confessionem, & Commutationem votorum. Sic Sanchez *lib. 8. de Matr. disp. 15. in fine*, & Castropalaus *de Jubil. pun. 12. §. 3. num. 14.* Non nego tamen, quòd si concedens expressè diceret, faciendam esse commutationem in Confessione, ita faciendum esset, & non aliter à Concessione illius.

13 Quæres 8. An peccata commissa spe obtinendi absolutionem virtute Jubilei absolvi revera possint virtute illius? Resp. Covarruviam, Navarrum, Lopez, Cordubam, Menochium penes Castropalaum *de Jubil. pun. 12. §. 3. num. 15.* Putasse, non posse absolvi: eo quia videtur difficile, quòd Pontifex velit hæc peccata comprehendere in Concessione Jubilæi, aliàs foveret malitiam, & iniquitatem peccantium. Nihilominus nisi Pontifex aliter expresserit, etiam hæc peccata virtute Jubilæi absolvi poterunt: ratio est, quia facultas absolvendi peccata conceditur à Pontifice indeterminatè, & indistinctè; adeoque omne peccatum commissum comprehendit, sive commissum fuerit spe consequendi Jubilæum, sive sine tali spe. Sicuti facultas à Christo Domino data remittendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ comprehendit etiam ea peccata, quæ cum spe obtinendæ absolutionis in Sacramento Pœnitentiæ commissa fuere. Et sicuti Christus Dominus non fovet malitiam peccantium, ita etiam & Pontifex; infirmitates siquidem Civium attribuendæ non sunt Pharmacopolis, quia medicamina parant. Sic Graffis, Henriquez, Vega, Benzon, Rodriquez, Zenedo, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Jubil. pun. 12. §. 3. num. 16.*

14 Quæres 9. Quonam loco Jubilæus obtineri possit? Resp. In omni loco, ubi publicatus fuerit; si ibi à commorante fiant opera injuncta: nam Pontifex non restringit Jubilæum ad locum, vel ad proprium Domicilium: quapropter si quis extra proprium Domicilium sit, ubi nondum Jubilæus promulgatus est; poterit ibi Jubilæum consequi. Sic Bonacina *de Indulg. quæst. 1. pun. 5. num. 35.* Layman *lib. 5. summ. tract. 7. cap. 8. dub. 5.* & Castropalaus *de Jubil. punct. 12. §. 3. num. 21.* Qui addunt, posse aliquem Jubilæum obtinere, si ubi publicatur processionibus assistat, vel Ecclesias designatas visitet; quamvis reliqua opera injuncta exequatur in alio loco, ubi nondum promulgatus est: eo quia in tenore Concessionis non requiritur, quòd omnia opera injuncta præstanda sint in loco, ubi publicatus est Jubilæus, nec specialem Dignitatem ipsi confert locus promulgationis.

Quæres 10. An si quis legitimè impeditus non potuerit opera injuncta exequi primis duabus hebdomadis, adeoque Jubilæum non consecutus fuit; poterit ne postea consequi? Resp. De Navigantibus, & iteragentibus regulariter exprimi in concessione, quòd cum primùm ad sua Domicilia se receperint, & opera injuncta peregerint; possint eamdem Indulgentiam consequi. De reliquis verò nec navigantibus, nec iteragentibus, si alio legitimo impedimento detinerentur, probabile puto, quod elapsis duabus hebdomadis possint illam consequi, cum hoc tamen quòd exposcant à Confessario tempore Jubilæi, ut opera injuncta in proximum tempus prorogentur, sic enim tutiùs procederent: ut docet Bonacina *de Indulg. quæst. 1. pun. 5. numer. 36.* 15

Duo admonenda remanent Confessariis circa Jubilæum. 1. Quòd Commutatio votorum, si quæ occurrat, fieri debeat in opus pium æquale, non verò inferius; & quòd debeat intercedere causa ad commutandum, quæ tempore Jubilæi potest esse minor: nec in hoc procedendum erit strictè, & mathematicè, cum sufficiat moralis, & probabilis æqualitas. Sic Cajetanus, Covarruvias, Sanchez, Suarez, Layman, quos refert, & sequitur Castropalaus *de voto disp. 2. pun. 16. num. 2.* 2. Quòd Jubilæus nil concedit circa Approbationem ad Confessiones audiendas: quapropter strictè servanda erunt ea, quæ de Approbatione diximus, & quæ statuit circa illam Clemens X. *in sua Bulla*, incipit, *Superna anno 1670.* qua approbatione suppositâ ampliat jurisdictionem ad absolvendum juxta ea, quæ supra diximus. 16

QUÆSTIO XIII.

DE BULLA CRUCIATÆ.

MAGNUS inter Ecclesiasticos favores est ille, quem præsefert Bulla Cruciatæ, ideo post explicata Suffragia, Indulgentias, & Jubilæos gradum facimus ad Bullam Cruciatæ explicandam; quæ non unicum, sed multiplices favores complectitur, Indulgentias videlicet, Gratias, Privilegia, Facultates, & Dispensationes. Claritatis gratia 1. Agemus de Communi Bulla Vivorum. 2. De Compositionis Bulla. 3. De Bulla Defunctorum. 4. Denique de Juribus, & Facultatibus Commissario Generali ejusdem Bullæ concessis à Summis Pontificibus.

CAPUT PRIMUM.

De Bulla Virorum, quid ea sit, & quas Conditiones requirat in suscipientibus illam?

1 *Bulla Cruciatæ quid sit?*
2 *Cur dicta sit Bulla Cruciatæ?*
3 *Enumerantur ea, quæ continet Bulla ista.*
4 *1. Conditio, ut quis frui possit Privilegiis Bullæ; est, quòd habeatur eius actualis susceptio per se, vel per alium; nec sufficit animus eam suscipiendi.*
5 *An si quis accepta Bulla, & signata nomine suo alteram à Parente, vel Amico acciperet, etiam suo nomine signatam; posset hanc secundam alteri dare?*
6 *2. Conditio est, ut suscipiens Bullam eam penes se retineat.*
7 *3. Conditio est, ut nomen suscipientis Bullam in ea scribatur.*
8 *4. Conditio est, quòd personaliter petat, aut aliud obsequium præstet per se, vel per alium in exercitu Hispano contra Turcas, vel alios Infideles; aut Eleemosynam eroget à Commissario taxatam.*
9 *Explicatur Taxa facta pro eleemosyna eroganda in subsidium.*
10 *An Vicecomites, Barones, Prætores Urbium, Senatores Civitatum, Filii Ducum, & Magnatorum si nullo Titulo gaudeant, aut Dominio Vassallorum teneantur ad eleemosynam octo Realium Argenteorum pro suscipienda Bulla.*
11 *An si Duces, Marchiones, Comites &c. careant Dominio Vassallorum teneantur ad eleemosynam octo Realium Argenteorum?*
12 *An Barones, seu Domini habentes Feudum, vel Territorium cum præeminentia meri, & mixti Imperii, etiamsi actu Vassallos non habeant; teneantur ad eleemosynam octo Realium Argenteorum?*
13 *An habens plures Titulos Ducis, Comitis, Marchionis &c. Teneatur ad plures eleemosynas pro eadem Bulla?*
14 *An si duo essent Domini ejusdem loci, & Oppidi, sive distinctim, sive indistinctim; unusquisque ipsorum teneretur ad octo Reales pro Bulla?*
15 *An Uxores prædictorum Titulatorum teneantur demortuis suis Viris ad taxam octo Realium pro Bulla?*

16 *An*

18 *An Personæ obligatæ ad Taxam octo realium, si velint secundam Bullam accipere; teneantur ad eamdem Taxam?*

17 *An si persona privata, quæ Bullam accepit per duos reales, si eodem anno promota fuerit ad Titulum aliquem majoris Taxæ; teneatur ad supplementum.*

18 § *Conditio est, ut prædictam eleemosynam tradat ex bonis sibi à Deo collatis.*

19 *An ex acquisitis ex turpi lucro solvi possit eleemosyna Bullæ.*

20 *An si quis obligavit se ad solutionem eleemosynæ pro Bulla tempore statuto, pro quo factus est impotens ad solvendum; possit frui Privilegiis Bullæ.*

21 *An accipientes bona fide Bullas à fure, qui eas à Depositario sustulit; possint frui Privilegiis Bullæ?*

22 *An pauperes, si velint Privilegiis Bullæ uti; teneantur ad eleemosynam?*

23 *An ad fruendum Privilegiis Bullæ requiratur, ut eam accipiens sit in statu gratiæ?*

1 QUAMVIS nomen Bulla varias sortiri possit acceptiones, accipitur tamen frequenter ad significandum signum illud sive aureum, sive argenteum, aut plumbeum, vel cereum, quod pendet ex Litteris Apostolicis deducta comparatione ex aureo illo Monili, quod pendens ex collo Romani Imperatoris, & Patriciorum Filii gerebant in figuram cordis, inclusis intra illud validissimis remediis contra invidiam, ipsoque distinguebantur à plebeis: ut habet Plinius *lib. 33. Histor. cap.* 2. & Alexander ab Alexandro *libro* 5. *Dierum genial. cap.* 18. Hinc etiam deducta Imperatorum sigilla, in quibus ipsorum Imagines sculpebantur, & quæ appensæ pendebant ex eorum litteris. Mos igitur iste, ac consuetudo appendendi bullas, & sigilla translata est ad Litteras Pontificias, quæ sic è Romana Curia expediri consueverunt; adeout ex signo illo, & Bulla totum diploma, seu Litteræ Pontificiæ nomen accipiant, ac Bullæ dicantur: quod adeo solemne est, ut sine prædicto signo nec Litteræ pontificiæ fidem publicam faciant, nec ejs fides adhiberi queat. Imò crimen falsi incurrit, qui illud tollit, mutat, disrumpit, aut Litteris eo Munitis aliquid addat, vel detrahat. Sic communiter Canonistæ *in Cap. Ad audientiam. De Crimin. falsi.* & docent Rebuffus *in Prax. Benef.* 1. *part. cap.* 40. *num.* 3. Castropalaus *de Bull. Cruc. pun.* 1. *num.* 1. & Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 1. *num.* 17.

2 Dicta fuit Bulla ista Cruciatæ, eo quia valde similia Indulta, Gratias, & privilegia continet illis, quibus à Summis Pontificibus Urbano II. Innocentio III. & aliis concessa fuere omnibus illis, qui Cruce rubea signati in pectore adversus Turcas pugnaturi pergebant ob recuperationem Terræ Sanctæ, ac Sanctorum locorum; ut tradit. Nicephorus *lib. 7. Ecclesiast. Histor. cap.* 46. Ob similitudinem igitur istorum privilegiorum, & Gratiarum cum illis concessis prędictis Cruce signatis dicitur Bulla hæc Cruciatæ: ut bene habet Dominicus Soto *in* 4. *dist.* 21. *quæst.* 1. *art.* 2. *&* 3. & ex Andrade, Gomez, & Villalobos tradit Castropalaus *de Bull. Cruc. pun.* 1. *num.* 2.

3 Continet Bulla ista Cruciatæ 1. Indulgentias, seu Relaxationem pœnæ Temporalis debitæ pro peccatis juxta ea, quæ superiùs diximus de Indulgentiis: quæ quidem relaxatio, ac remissio pœnæ Temporalis fit extra Sacramentum Pœnitentiæ; nam remissio, quæ fit in Sacramento Pœnitentiæ non dicitur Indulgentia, sed absolutio Sacramentalis. Obtineri igitur poterit ab habente hanc Bullam hujus pœnæ remissio, si reperiatur in gratia absque Sacramentali absolutione, dummodo solutionem sufficientem exhibeat, cum numquam gratis fiat remissio: quapropter ad sufficientem solutionem præstandam pro consecutione talis remissionis applicat Summus Pontifex virtute hujus Bullæ quidquid necessarium fuerit ad condignam remissionem obtinendam ex Thesauro Ecclesiæ, videlicet ex satisfactionibus Christi Domini, & superabundantibus Beatissimæ Virginis, & Omnium Sanctorum. Pro fidelibus viventibus applicationem facit in modum Absolutionis, pro defunctis verò in modum suffragii, & auxilii. 2. continet Privilegia, seu Indulta contra generalem Juris Communis dispositionem concessa privatis personis hanc Bullam habentibus. 3. Facultates, seu potestates exercendi aliquos actus, qui aliàs sine hac Bulla exerceri non poterant. 4. Gratias, seu beneficia à Summis Pontificibus collata: hæc enim veniunt nomine Gratiæ, ut expressè constat *ex Cap. Gratia. De Rescrip. in* 6. quamvis omnia, quæ in hac Bulla continentur Indulgentiæ, Privilegia, Indulta, & Facultates dici possint Gratiæ, cum omnia sint beneficia ex liberalitate Romani Pontificis concessa.

Conditiones, quæ requiruntur, ut frui quis possit 4
privilegiis Bullæ; variæ enumerantur. 1. est, quòd habeatur actualis ejus susceptio per se, vel per alium: non enim sufficit intentio, & animus suscipiendi Bullam, nisi actu, & realiter suscipiatur. Nec sufficit habere nomen scriptum penes Depositarium Bullæ, nisi Bulla actu suscepta fuerit: sic Henriq. *lib. 7. de indulg. cap.* 20. *num.* 5. Acosta *in expos. Bull. quæst.* 12. *§.* 5. *num.* 2. Villalobos *Clausul.* 12. *num.* 12. & Castropalaus *de Bull. Cruc. pun.* 2. *num.* 5. Et quamvis in aliis privilegiis necessarium non sit transumptum privilegii suscipere, ut docuere nonnulli; nihilominus in privilegiis hujus Bullæ cautum est, habere transumptum Bullæ ex necessitate, ut adnotant præcitati Doctores. Nec sufficit, ut quis utatur privilegiis Bullæ, quòd speret, alium sibi accepturum Bullam, nisi sit moraliter certus illius acceptionis, quam ratam habeat; ratio est, quia licèt hæc acceptio non sit adeo personalis, ut per alium fieri nequeat, cum moraliter loquendo, qui per alium sumit, per se ipsum Bullam sumere censeatur; nihilominus requiritur, si non evidentia, saltem certitudo moralis, quòd ab alio pro te accepta fuerit, ut eam ratam habere possis, & ejus privilegiis uti: nequit enim quis ratum habere quod nescit, aut de quo formaliter dubitat. Hinc est, quòd si moraliter certus sis, tuum Patrem domi suæ, & in sua patria Bullam accipere pro se, & omnibus suis filiis; possis etiam absens à patria, & paterna domo frui privilegiis Bullæ: idem erit si amicus, de cujus fidelitate non dubites; fidem tibi fecerit, eam accipiendi pro te tempore suo: ratio est, quia cum versemur in Moralibus, Moralis illa certitudo reddit operationem prudentem, ac tantum valet, quantum propria certitudo acceptionis Bullæ per se ipsum. Sic Henriquez *lib. 7. cap.* 20. *num.* 3. Villalobos *Clausul.* 12. *num.* 25. Castropalaus *de Bull. Cruc. pun.* 2. *num.* 5. & Mendo alios referens *de Bull. Cruc. disput.* 2 *num.* 5.

Petes hìc: an si quis accepta Bulla, ac signata no- 5
mine proprio, alteram à patre, vel ab amico acciperet signatam pariter nomine proprio; deberet etiam hanc secundam sibi retinere, itaut non posset alteri tradere accepto pretio? Resp. si secundam Bullam acceptam à patre, vel amico etiam signatam nomine proprio nondum acceptavit; poterit eam vel gratis, vel accepto pretio alteri dare; imò nomen proprium radere, & nomen alterius inscribere: ratio est, quia bulla illa, cum non sit acceptata, nullius est; quapropter nomine Commissarii, cui jam soluta est eleemosyna; alteri concedi poterit. Nec censendus erit invitus Commissarius, cum non supponendum sit, velle fideles gravare ad duplicem susceptionem bullæ, cum una sufficiat. Nec si nomen radat, & alterum subscribat; censendus proinde erit, Apostolicas litteras immutare, & depravare; sed potiùs corrigere, quòd à patre, vel ab Amico per ignorantiam factum est: secus verò dicendum; si bullam à patre, vel ab amico transmissam, ut suam acceptavit; tunc alteri applicare nequibit: nam semel ac ratam habuit sumptionem illam, sibi applicuit, ac propriam fecit; adeoque alteri inapplicabilis evadit. Sic Henriq. *lib. 7. Indulg. cap.* 20. *num.* 5. Villalobos *Clausul* 12. *num.* 23. & Castropalaus *de Bull. Cruc. pun.* 1. *num.* 5. *in fine.*

2. Conditio est, quòd suscipiens bullam eam apud 6
se retineat: cum in bulla latina eodem modo præcipiatur receptio, acretentio; ait enim: Qui hujusmodi gratiarum participes esse voluerint, recipiant, & retineant. Nihilominus satis probabilis est sententia docens per verba allegata præcipi retentionem instantaneam, quæ necessaria est, ut transferatur in potestatem sumentis illam, & ne ad manus Depositarii redeat; non verò præcipi perseverantem, & continuam retentionem penes se: quapropter si eam penes amicum retineat, qui nomine ejus retineat; dicitur penes se retinere; idem dicendum, si in suo scrinio conservet. Imò si semel acceptata, & retenta, ac à potestate Depositarii translata pereat præcipuè sine culpa sumentis illam; non ideo privilegiis, & gratis in ea contentis privatus erit: cum censendum sit, Pontificem illam concedentem velle tantùm, ut è potestate

Depo-

Depositarii translata pereat præcipuæ sine culpa sumentis illam; non ideo privilegiis, & gratiis in ea contentis privatus erit: cum censendum sit pontificem illam concedentem velle tantùm, ut è potestate depositarii in potestatem sumentis transeat, ut fraudes in hac re vitentur. Sic Henriquez alios referens, Acosta, Gomez, Villalobos, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bull. Cruc. pun.* 1. *num.* 6.

7 3. Conditio est, ut nomen suscipientis Bullam in ipsa scribatur; sic enim præcipitur in Bulla hispano idiomate conscripta, imò sub excommunicationis pœna præcipitur depositariis, ut nomen suscipientis bullam in ea scribant. Sed verius est, hanc conditionem non requiri ex necessitate fruendi privilegiis illius, sed ex mera congruentia id faciendum erit: ratio est, tum quia talis conditio non reperitur in originaria latina; tum quia hispana id non præcipit, sed tantùm refert id, quod communiter fit in susceptione bullæ: ut advertit Castropalaus *de Bul. Cruc. pun.* 2. *num.* 7.

8 4. Conditio est, & præcipua, ut quis fruatur privilegiis Bullæ, quòd personaliter petat, aut aliud obsequium præstet, sive per se, sive per alium in exercitu à rege Hispano misso contra Turcas, vel alios Infideles. Si autem nec per se, nec per alium adjuverit in dicto exercitu per annum integrum in eo permanendo; teneatur eleemosynam solvere pro Bulla à Commissario ipsius Bullæ taxatam, aut saltem obligationem eam solvendi subire, quæ æquivaleat ipsi actuali solutioni. Et quamvis depositarius nequeat Bullam gratis concedere sumenti illam, nihilominus si ipse pro sumente obligationem subeat solvendi eleemosynam taxatam; poterit id efficere: ut bene docent Henriq. Villalobos, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 2. *num.* 8. Advertit tamen Rodriq. *in Addit. ad expos. Bull. §.* 1. *num.* 15. quòd si accipiens Bullam animum non habeat solvendi eleemosynam taxatam, nequit frui ejus privilegiis: ratio est, quia sub hac conditione necessaria subministrandi videlicet subsidium illud conceditur hoc privilegium.

9 Eleemosyna autem eroganda pro Summario Bullæ Cruciatæ hoc modo taxata fuit: ut Cardinales, primates Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi Abbates Jurisdictione quasi Episcopali gaudentes Inquisitores Sacræ Fidei, Dignitates Ecclesiarum Cathedralium, Duces, Marchiones, Comites, Commendatarii Majores, Proreges, Legati, Duces, Generales belli, præsidentes, Senatores tum Cancellariarum, tum Audientiarum, præfecti causarum Criminalium, Fiscales Senatuum, & Regiarum Audientiarum, Quæstores Gazæ Regiæ, & Sanctæ Cruciatæ, Secretarii Regii, Commendatarii Ordinum equestrium, Domini Vassallorum, & Uxores omnium prędictorum viventibus suis Maritis solvere debeant in subsidium singuli, & singulæ Reales octo argenteos. Cæteri verò cujuscumque Gradus, vel Conditionis existant, solvere debent duos Reales argenteos. Pro Indiis diversimodè taxata fuit eleemosyna ista, ut refert Trullench eam afferens *lib.* 1. *§.* 3. *dub.* 1. *num.* 2.

10 Petes 1. an Vicecomites, Barones, Prætores Urbium, Senatores Civitatum, Filii Ducum, & Magnatorum, si nullo titulo gaudeant, aut Dominio Vassallorum; teneantur ad eleemosynam octo Realium argenteorum pro Bulla suscipienda? Resp. negativè: ratio est, quia nulla expressio eorum fit in Taxa statuta à Commissario Generali; imo expressio aliorum istos excludit ab eleemosyna designata octo Realium. Sic Mendo *in Bulla Cruc. disp.* 14. *num.* 12. *&* 15. Gallegus *in Bull. Cruc. cap.* 13. *dub.* 194. & alii. Secus verò dicendum, si dominium Vassallorum haberent; tenerentur siquidem ad octo Reales argenteos: sicuti etiam tenerentur ad eamdem eleemosynam Reges exteri, principes, aut alii Magnates, & duces gaudentes similibus dignitatibus, aut dominio Vassallorum, si accederent ad Regna, ubi Bulla viget, & vellent ejus Privilegiis frui: ut rectè advertit Mendo *l. c. num.* 14.

Petes 2. an si prædicti Duces, Marchiones, Comites
11 &c. Dominio Vassallorum careant; teneantur ad eleemosynam octo Realium argenteorum? Resp. cum distinctione: si licèt Dominio Vassallorum careant, nihilominus Titulum Ducis, Marchionis, Comitis retinent cum aliquibus præeminentiis cooperiendi se ante Proreges, & aliis quibusdam exemptionibus sæcularibus; quibus frui solent, qui Titulati vocantur; tenentur ad taxam prædictam octo Realium: ratio est, quia verè, & in omni proprietate Dignitatem habent Ducis, Marchionis, Comitis &c. ergo tenentur ut alii Duces, Marchiones, Comites &c. ad prædictam eleemosynam. Hinc est, quod Filii Magnorum Principum similibus titulis gaudentes teneantur ad illam, licèt Dominium, Jurisdictio, & Proventus sint penes eorum Genitores. Idem dicendum de Episcopis merè titularibus, sed Consecratis; ac de Episcopis illis, qui Episcopatui renunciarunt; tenentur siquidem ad eamdem eleemosynam, sunt etenim veri Episcopi, etiam quacumque renunciatione facta, cum Episcopalem Characterem retineant, & validè exercere possint actus Consecrationis. Si verò merum, & inane nomen Ducis, Marchionis &c. habeat, nec dominium Vassallorum, nec jurisdictionem aliquam, aut præeminentias, vel exemptiones retineat ex eo titulo; ut esset si hæc omnia pater suo filio renunciasset, itaut nec actu, nec habitu ea retineret; poterit duos reales argenteos dare in eleemosynam, & privilegiis Cruciatæ frui. Idem dicendum de Episcopo merè titulari, & non consecrato, si huic Titulo renunciet: & ratio est, quia si hoc modo renuncient, in nullo remanent Duces Marchiones &c. aut Episcopi. Sic Gallego *cap.* 14. *dub.* 182. Tamburinus *de Bull. Cruc. cap.* 3. *§.* 7. *num.* 4. *&* 6.

Petes 3. an Barones, seu Domini habentes Feudum, 12
vel Territorium cum præeminentia meri, & mixti Imperii, etiamsi actu Vassallos non habeant in illis; teneantur ad eleemosynam octo realium argenteorum? Resp. affirmativè: quia cum possint ibi delinquentes apprehendere, ac punire; possint insuper incolas ibi habere, ut vassallos; ideo censentur ut cæteri Duces, Marchiones, Comites, qui prædictam eleemosynam erogare tenentur ob suas præeminentias, & Dignitates. Secus tamen esset, si quis nudam Jurisdictionem haberet in aliqua Civitate, Oppido, aut alio loco, absque eo quod Dominus esset Domorum, agrorum, reddituum; tunc enim cum revera Dominus non esset Vassallorum, sed nudam aliquam Jurisdictionem haberet; non videtur habere conditiones requisitas ad solutionem octo realium. Sic ex Mendo docet Busembaum *de Bull. Cruc. cap.* 1. *dub.* 9. *num.* 5. *&* 6.

Petes 4. an habens plures Titulos Ducis, Comitis, 13
Marchionis &c. teneatur ad plures eleemosynas pro eadem Bulla? Resp. negativè: ratio est, quia eleemosyna non taxata fuit à Commissario pro singulis Titulis; sed pro singulis personis habentibus aliquem, vel plures ex titulis in Taxa expressis. Sic Busembaum *l. c. num.* 7. & Tamburinus *de Bull Cruc. cap.* 3. *§.* 7. *num.* 5.

Petes 5. an si duo essent Domini ejusdem loci, & Op- 14
pidi, sive distinctim, sive indistinctim; unusquisque ipsorum teneretur ad octo reales pro Bulla? Resp. Bardi *par.* 2. *tract.* 1. *cap.* 1. *sect.* 5. putare variis adductis rationibus, dividendam esse obligationem, itaut teneatur unusquisque ipsorum ad quatuor reales. Oppositum sustinet Mendo *disp.* 14. *num.* 8. *& in Appendic. disp.* 2. *cap.* 1. quem sequitur Tamburinus *l. c. n.* 11. & hæc Sententia mihi magis arridet: ratio est, quia revera sunt duo Domini distincti gaudentes eodem titulo, ut cæteri titulati, esto distinctum, aut indistinctum sit eorum Dominium; adeoque tenentur singuli ad eamdem taxam à Commissario factam pro distinctis personis. Secus tamen dicendum puto de Senatu alicujus præclaræ Civitatis, qui titulum, ac Jurisdictionem haberet alicujus Oppidi: cum enim non efficeret nisi unum Dominum, non verò plures Dominos, nec unusquisque ex Senatoribus sit Senatus, sed omnes simul, prout unum Corpus Civile formant; ideo non tenetur unusquisque ad octo reales solvendos pro Bulla: ut rectè docet citatus Tamburinus, qui tamen omnes deobligat. Sed hoc verum non puto pace tanti Viri, quia revera habetur ista obligatio in Senatu illo, cum sit revera Dux, vel Marchio &c. ergo subjacere debet taxæ, prout subjacent cæteri Duces, & Marchiones, ut privilegiis Bullæ fruantur. Ne ergo omnes Senatores graventur, qui unum tantùm Dominum constituunt; nec suum deperdat Bulla Cruciatæ; puto teneri, si non habet Caput fixum, ut Prætorem, vel Patritium, hebdomarium, qui tempore publicationis Bullæ est veluti Caput illius præclari corporis Civilis, & Moralis: ratio est, quia ex una parte Senatus ille est revera Dux e. g. ergo si non omnes, aliquis ex constituentibus illum subire debet hanc obligationem, quam Duces habent; ex alia parte habet specialem titulum in eo corpore Prætor, aut Patritius, aut saltem hebdomadarius eo tempore publicationis; ergo ipse subire debet specialem istam obligationem totius Senatus.

Petes 6. an teneantur Uxores prædictorum Titulato- 15
rum demortuis earum maritis ad taxam octo realium sol-

ſolvendam pro Bulla ? Reſpondeo ſi nullo proprio Titulo gaudeant poſt obitum Mariti, non teneri ad octo reales: cum ceſſet ratio, ob quam conditionem ſuorum virorum ſequebantur. Secus verò ſi proprium titulum habebant, qui poſt mortem remaneat, & ob quem etiam innuptæ tenebantur ad taxam octo realium; idem dicendum, ſi uſufructuariæ remaneant: ratio eſt, quia habent qualitatem à commiſſario requiſitam ob taxam, cum ſint veræ Dominæ vaſſallorum. Deobligat tamen Mendo dominum Proprietatis, dum uſumfructum non percipit; ſed rectiùs obligatus videtur, ſi revera titulo gaudeat cum aliquibus præeminentiis, eſto uſufructu careat: ratio eſt, quia in taxis à commiſſario factis potiùs attenditur ad excellentiam perſonarum, quam ad earum redditus, & proventus, ut ipſe Mendo non denegat; aliàs Domini Proprietatis, & uſufructus, ſi per accidens fructus, & redditus non perciperent; non tenerentur ad taxam illam, quod nemo concedit. Illud potiùs concederem, quod ſi vidua relicta à viro titulato uſufructuaria, & fructus non perciperet; non teneretur ad prædictam taxam: eo quia nec domina proprietatis eſſet, nec uſufructuaria.

16 Petes 7. an perſonæ obligatæ ad taxam octo realium, ſi velint ſecundam Bullam accipere; teneantur ad eamdem taxam? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia eadem taxa militat pro prima, ac pro ſecunda Bulla; & cautum eſt in ipſa conceſſione Pontificis pro iterata ſuſceptione Bullæ per illa verba: ſervatis tenore, & forma prædictis, quibus eodem anno idem ſummarium ſumpſerint: Sic Trullench *lib. 5. Bull. ſ. 3. dub. 1. num.* 15. & Tamburinus *de Bull. cap. 4. §. 7. num.* 10.

17 Petes 8. an ſi perſona privata quæ Bullam accepit per duos reales argenteos, eodem anno promota fuerit ad titulum aliquem ducis, e. g. aut ſimplex ſacerdos ad epiſcopatum; teneatur ad ſupplementum octo realium, ut poſſit privilegiis Bullæ uti? Reſp. negativè: ratio eſt, quia gratia collata vi Bullæ ab ipſo initio acceptionis ipſius extenſa fuit ad totum annum; ergo perdurante eo anno, perdurare debet gratia. Secus dicendum de Diacono, qui accepta communi Bulla fit poſtea intra annum ſacerdos, non poterit quidem virtute Bullæ illius amplius lacticinia comedere tempore prohibito, ſed bullam lacticiniorum pro ſacerdotibus accipere debet: ratio eſt, quia in bulla communi expreſsè fit prohibitio ſacerdotibus veſcendi lacticiniis virtute illius; non verò ſimilis expreſſio habetur pro privatis perſonis aſcendentibus ad dignitates, & Præeminentias. Sic Bardi *in Bull. Cruc. part. 1. tract. 8. cap. 2. ſect. 3.* & Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 4. §. 7. num. 9.*

18 5. Conditio eſt, ut prædictam taxam, ſeu eleemoſynam ſolvat accipiens Bullam ex bonis ſibi à Deo collatis: quapropter ſi non ex propriis bonis, ſed ex alienis injuſtè poſſeſſis ſolutio taxæ fiat; nequibit accipiens privilegiis Bullæ frui, cum hoſtiæ impiorum abominabiles ſint Deo. Sic Rodriquez, Acoſta, Gomez, Villalobos, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Bull. Cruc. pun. 2. num. 8. in fine.*

19 Sed dubitatur 1. an ex acquiſitis ex turpi lucro ſolvi poſſit eleemoſyna Bullæ? Reſp. affirmativè: ſic meretrix bullam accipere poterit ex bonis infami meretricio acquiſitis; mandatarius ex pretio à mandante accepto ob homicidium patratum; & Judex ex acquiſitis ob ſententiam injuſtè latam: ratio eſt quia licèt hæc turpiter acquiſita fuerint, nihilominus acquiſitum fuit eorum dominium, ac proinde acquirentes uti poterunt ad eleemoſynam faciendam. Sed gravior eſt controverſia de acquiſitis ex uſuris, furtis, vel rapinis. Et quamvis Acoſta, Vega, Trullench, Bardi, Macedo, & alii, quos refert, & ſequitur Gallego *in Bull. cap. 14. dub.* 182. abſolutè, & abſque diſtinctione denegent ex eis tradi poſſe eleemoſynam Bullæ. Nihilominus rectiùs diſtinguendum puto: ſi pecunia ex uſuris, furtis, & rapinis in individuo exiſtat, vel diſcernibilis ſit ab aliis, quas habet uſurarius, fur, vel raptor; non poterit ex ea tradi prædicta eleemoſyna, cum non ſit dominium ejus penes ſumentem Bullam, adeoque non erit ex bonis ſibi à Deo collatis. Si verò immixta fuerit cum aliis propriis, ita ut per mixtionem illam fur, raptor, vel uſurarius dominium acquiſierit cum obligatione reſtituendi juxta communem ſententiam; validè ex ea Bullam ſumet, ac ejus privilegiis frui poterit. Sic Caſtropalaus *de Bull. pun. 2. num. 9.* Mendo *de Bull. diſp. 4. c. 1. n. 6.* & Tamburinus *de Bull. c. 3. §. 4. n. 5.*

Dubitatur 2. an ſi quis obligavit ſe ad ſolutionem eleemoſynæ pro Bulla tempore ſtatuto, ſed poſtea impotens factus nequit eam ſolvere; frui poſſit privilegiis Bullæ? Reſp. ſi animum habuit, & habet ſolvendi eleemoſynam, nec eam voluntatem retractavit, etiam ſi impotens factus ſit ad eam ſolvendam, dummodo ſine ſua culpa impotentia advenerit; poterit privilegiis Bullæ frui: ratio eſt, quia privilegium ritè obtentum ab initio nequit poſtea abrogari per ſuperveniens impedimentum inculpabile: maximè quia rex hiſpaniarum exigit à depoſitario creditam illam eleemoſynam, quamvis depoſitarius jus retineat repetendi illam à debitore, cui ineſt obligatio ſolvendi, ſi in meliorem fortunam venerit. Quod ſi culpa ſua impotens factus ſit, vel animum non habeat ſolvendi, aut ſi habuerit, poſtea; mutavit; non poterit privilegiis Bullæ frui: nam culpa ſua imponit impedimentum ad talem fruitionem; vel quia caret animo, aut eum mutat; adeoque à die mutationis impeditur à conſecutione favoris Bullæ. Sic Tamburinus *de Bull. cap. 3. §. 6. num.* 1. 20

Dubitatur 3. an accipientes Bullas à fure, qui eas à depoſitario abſtulit, quamvis id bona fide faciant; fruantu privilegiis Bullæ? Reſp. negativè: ratio eſt, quia eleemoſyna illa, quamvis bona fide data, revera non tranſit in ſubſidium Belli contra turcas, vel alios infideles; adeoque deficit conditio requiſita ad fruendum privilegiis Bullæ. Non lucratur igitur indulgentias; & quamvis ſi bona fide lacticinia comedat, non peccet; re tamen cognita abſtinere tenetur. Idem dicendum ſi à reſervatis abſolutus fuerit virtute Bullæ; tenebitur poſtea re cognita directam abſolutionem obtinere ab habente facultatem, cum indirectè tantum ob bonam illam fidem abſolutus fuerit. Sic Tamburinus *de Bull. cap. 3. §. 4. num. 6.* 21

Dubitatur 4. an pauperes, ſi velint privilegiis Bullæ frui; teneantur eleemoſynam tradere in ſubſidium contra turcas, & infideles? Reſp. affirmativè, quia eſt conditio neceſſaria ad fruendum Privilegiis Bullæ, ut clarè patet ex ipſa Bulla: quidquid in contrarium dixerit nonnullus Author. Dubium tamen majus eſt: an pauperes ſaltem conſequi poſſint ſine Bulla Indulgentias, quæ in Regnis, ubi Bulla viget, ſuſpendi conſueverunt à Commiſſario carentibus Bulla? & quamvis Bardi *de Bull. part. 2. tract. 1. cap. 1. ſect. 6.* cum aliis ſententiam favorabilem pauperibus propugnet. Nihilominus cum verba Bullæ nimis apertè ſuſpendant reliquas indulgentias pro non habentibus bullam; ideo nequibit probabiliter oppoſitum ſuſtineri in tam clara expreſſione mentis Pontificis. Sic Mendo *in Append. ad Bull. diſp. 2. cap. 3. num. 11.* & Tamburinus *de Bull. cap. 3. §. 7. num. 12. & 13.* 22

Dubitatur denique: an ad fruendum Privilegiis Bullæ requiratur, ut eam accipiens ſit in ſtatu gratiæ? Reſp. negative: eſto pro conſecutione indulgentiarum per bullam conceſſarum requiratur ſtatus gratiæ, non tamen requiritur talis ſtatus gratiæ in ipſa ſuſceptione Bullæ; ſed pro eo tempore, quo ſuſcipiens Bullam indulgentiam conſequi debet: imò unus ex præcipuis finibus concedendi Bullam eſt, ut ſi eam ſuſcipiens peccatis gravetur; poſſit per Bullam in ſtatu gratiæ reponi: ut ex Acoſta, Henriquez, Villalobos, & aliis docent Caſtropalaus *de Bull. pun. 2. num. 13.* & Mendo *de Bull. diſp. 34. c. 5. nu. 38.* Non nego tamen, quod licèt non excludat Bulla à ſuis Privilegiis reos peccati mortalis; excipit nihilominus vel ab omnibus, vel ab aliquibus privilegiis eos, qui in quadam peccatorum ſpecie reperiuntur; & 1. excipit ab omnibus Privilegiis Bullæ eos, qui contra expeditionem ejus graviter peccant, impediendo videlicet per malitiam promulgationem Bullæ, vel uſum ejuſdem: ut expreſsè cautum eſt *in Bulla latina. 2.* excipit eos ab indulgentia Plenaria, quæ conceditur in articulo mortis eis, qui ſubita morte rapiuntur, vel ſine copia confeſſarii, dummodo contriti moriantur; ſi fidentes huic indulgentiæ Plenariæ negligentes fuerint in confeſſione facienda tempore ab Eccleſia ſtatuto: ſic etiam cautum eſt *in Bulla latina. 3.* excipit eos à privilegio compoſitionis, qui in confidentiam hujus compoſitionis Bullæ aliena ſurripiunt; aut canonicas horas, quas recitare tenentur, negligunt: ſic enim ſtatuitur *in Bulla latina.* Cæterum fidentes Bullæ præter indulgentiam in articulo mortis explicatam, & præter confidentiam iſtam in compoſitione bonorum ſurreptorum poterunt aliis Privilegiis frui: ut rectè advertit Cov. *in Regul. Peccatum, 2. §. 2.* 23

CA-

CAPUT II.

Qui Bullam concedere possint? Et quibus Locis concessa sit? Et quibus Personis?

1 *Summi Pontifices possunt Bullam concedere, & quidem pluries prout sibi visum fuerit.*
2 *Non expirat Privilegium Bullæ morte Pontificis concedentis illam.*
3 *Revocatio Bullæ, si fieret, deberet promulgari in omnibus Locis, ubi Bulla viget.*
4 *Non revocatur Bulla Cruciatæ per publicationem Jubilæi Anni Sancti, nec per alium Jubilæum.*
5 *Enumerantur Loca, ubi viget Bulla Cruciatæ.*
6 *Locus Ditioni Regis Catholici subjectus, si per rebellionem alteri Ditioni cum Juramento se subjecerit; amittit Privilegia Bullæ Cruciatæ.*
7 *Qui Bullam accipit, ubi Bulla viget, & pergit ad ea loca, ubi non viget; poterit uti privilegiis Bullæ, excepta concessione lacticiniorum, & carnis ex consensu utriusque Medici.*
8 *Assignantur Personæ, quæ frui possunt Privilegiis Bullæ, ubi Bulla viget.*
9 *Religiosi omnes existentes in locis, ubi Bulla viget; frui poterunt privilegiis illius, exceptis iis, quæ Religiosis à Pontifice limitantur.*
10 *An Græci ritu Orientali viventes frui possint Privilegiis Bullæ, si existant in locis, ubi ipsa viget?*
11 *Hæretici externi, sive publici, sive occulti, nequeunt gaudere Privilegiis Bullæ.*

1 EXTRA controversiam est, Summos Pontifices Bullam concedere posse, & quidem pluries, prout eis expedire visum fuerit: & ratio est, quia si penes ipsos residet facultas concedendi seorsim gratias, favores, & privilegia, quæ in Bulla continentur; cur non poterint ea simul concedere, pro ut in Bulla conceduntur? Nec obstat, quòd cùm tantæ, ac tales sint gratiæ in Bulla contentæ; non videatur causa sufficiens ad eas concedendas tenuis illa eleemosyna, quæ erogatur ad Taxam Commissarii, ejus arbitrio à Pontifice commissam. Non obstat inquam, quia cum finis per Bullam intentus sit Fidei defensio, & propagatio, ac publica Salus S. Ecclesiæ tuenda, nec non Terræ Sanctæ acquisitio, & infidelium hostium depressio, ad quem finem obtinendum parum subsidii conferant illæ tenues eleemosynæ singillatim sumptæ; nihilominus in unum collectæ magnum emolumentum afferunt ad tantum negotium exequendum. Nec insuper in hoc locum habet Simonia, nec Pontifex dispensat in Jure positivo prohibente acceptionem rei temporalis pro spirituali: non enim accipitur eleemosyna illa, ut pretium rei spiritualis; sed imponitur ut onus dispensationi ut simul sit commutatio: sic namque causa dispensationis justificatur; & ideo ferè semper in dispensationibus imponitur onus aliquod in favorem Causæ piæ. Infertur igitur, non concedi Indulgentias Bullæ intuitu eleemosynæ, & pretii illius; sed ut allecti fideles tanto beneficio Indulgentiarum faciliùs subveniant illi pio operi, & causæ publicæ. Sic Mendo *de Bull. disp.* 1. *num.* 29. & 30. Advertendum tamen 1. quòd non solùm has Bullas expedire poterit Pontifex in subsidium contra Infideles; sed etiam in subsidium alterius pii Operis. Advertendum 2. has Bullas etiam expediri posse ab aliis Prælatis, qui facultatem habent concedendi Indulgentias pro suis Territoriis; modò Concessiones gratiarum non excedant potestatem propriam, quam habent; & modò justam causam habeant concedendi; nisi tamen hæc facultas eis impedita sit à Sancta Sede. Sic Mendo alios referens *l. c. num.* 25.

2 Non expirat privilegium Bullæ morte Pontificis concedentis illam; est enim gratia facta à S. Sede Apostolica, & ut ait Bonifacius VIII. *in Cap. Si super gratia. De Offic. Deleg. in* 6. Gratiam à Sede Apostolica factam non expirare morte Concedentis. Et quamvis Pontifex possit concessionem Bullæ revocare finito Sexennio, per quod temporis spatium concedere solet Bullam, pendet enim tunc ex Pontificis arbitrio nova concessio pro alio Sexennio; nihilominus etiam incœpto Sexennio, imò quolibet anno Sexennii poterit eam revocare justa interveniente causa revocandi, sed recompensatione facta pro eleemosynis acceptis. Cum enim Privilegium istud concessum fuerit per modum contractus onerosi, & lucrativi: ideo naturale Jus exposcit, ut justa causa revocandi habeatur, & compensatio fiat pro acceptis. Si tamen justa, ac urgens causa dissolvendi contractum aliàs onerosum haberetur, ut esset Communis Salus, nec aliunde haberetur, ex quo fieret compensatio; tunc absolutè poterit Princeps Privilegium revocare nulla compensatione tradita: quia sic exposceret bonum commune; imò si alia via nequibit Princeps imminens malum Communitati avertere; poterit subditos propriis bonis exspoliare ad illud avertendum. Sic Mendo alios referens *de Bull. disput.* 2. *à num.* 32.

3 Revocatio Bullæ si fieret, deberet promulgari in omnibus Regnis, Provinciis, & Locis, ubi Bulla viget: revocatoriæ siquidem, & irritatoriæ Leges debent ita promulgari, ut omnibus pateat earum obligatio, aliàs maximo periculo exponerentur conscientiæ ignorantium revocationem, & irritationem factam; quidquid sit de promulgatione sufficiente ad obligandum cæterarum Legum; ut ex Soto, Sylvestro, & aliis tradit Trullench *lib.* 1. *f.* 1. *dub.* 13. *num.* 4. Hinc est, quod si quis talis revocationis ignarus virtute Bullæ à Casibus reservatis absolveretur, valida foret talis absolutio: cum diversimodè non sit præsumendum de mente Pontificis, ad evitanda pericula animarum. Sic Henriquez referens Cajetanum, Sotum, Medinam, & Sylvestrum *lib.* 7. *de indulg. cap.* 20. *num.* 1. Mendo *de Bull. disp.* 2. *num.* 12. & 38. Imò si incœpto jam judicio, & nondùm finito revocaretur Bulla, posset confessionem perficere, & virtute illius absolvi: ratio est, quia inchoata causa cum jurisdictione non expirat jurisdictio, quoadusque perficiatur.

4 Non revocatur autem Bulla Cruciatæ per publicationem Jubilæi Anni Sancti, nec per quemlibet alium Jubilæum; sic enim declaravit Gregorius XIII. ann. 1574. Clemens VIII. anno 1600. & Urbanus VIII. ann. 1625. ut ex Perez, Trullench, & Diana adnotat Busembaum *de Bull. cap.* 1. *dub.* 3. *quæst.* 3. & defacto publicatur Bulla Cruciatæ currente Anno Sancto, ut in reliquis annis. Nec revocatur per Bullam Cœnæ Domini; nam Sixtus V. revocans in Bulla Cœnæ Domini ann. 1590. cuncta privilegia pro absolvendis Casibus in illa reservatis addit: Nisi Casus in Bulla Cœnæ Domini reservati in illis præsentibus litteris exprimantur; sed in Bulla Cruciatæ exprimuntur tradita facultate absolvendi ab illis cum aliquibus limitationibus, ut patet ex Textu Bullæ latinæ, in qua dicitur: Quamvis sint ex contentis in Bulla in Cœna Domini, & absolutio ab eis reservata sit Sanctitati Pontificis, excepto hæresis crimine; ergo privilegia Bullæ Cruciatæ non revocantur per Bullam Cœnæ Domini. Sic ex Rodriq. Acosta, & Villalobos docet Castropalaus *de Bull. pun.* 3. *num.* 5. & Mendo *in Epitom. verb. Bulla Cruciatæ. num.* 5.

5 Loca, in quibus viget Bulla Cruciatæ ex Concessione Summorum Pontificum, sunt illa, quæ intra, & extra Europam subjacent Ditioni Regis Catholici Hispaniarum, dummodo ei non tradita fuerint iu fœdere, aut sint Patrimonium propriæ Domus. Quapropter publicari solet Bulla, & viget intra Europam in utraque Castella, Legione, Aragonia, Navarra, Valentia, Catalaunia, Sicilia, Sardinia, Majorica, Minorica, & Canariis. Extra Europam verò in Imperio Peruano, ejusque Provinciis, in Regno Mexicano, in novo Regno Granatæ, in Provincia Chilensi, & Provincia de Guarimala, & Honduras, in Insulis S. Dominici, & Cuba, in Philippinis, ac aliis Regionibus Indiæ Regi Catholico subjectis. Excipitur pro Regno Siciliæ Insula Liparis, & aliæ subjacentes, quæ licèt cum Regno Siciliæ unum componant; nihilominus cum Eminentiss. Card. ab Auria voluisset ibi Bullam publicare; passus est repulsam ab Episcopo Liparensi: & cum negotium ad S. Sedem delatum fuisset, approbavit Summus Pontifex resistentiam ab Episcopo factam; adeoque in illis Insulis sine novo Pontificis consensu promulgatio Bullæ fieri non poterit. Sic Mendo in sua Epitome *verb. Bulla Comm. Cruc. num.* 63. & 66.

6 Si quis autem locus Ditioni Regis Catholici subjectus, & ubi viget Bulla per rebellionem alteri Ditioni cum juramento se subjecerit; amittit Privilegia Bullæ Cruciatæ, nisi Pontifex Bullam illi loco denuo concesserit: & ratio est, quia eleemosynæ perceptæ ex illo loco rebelli non erogantur in subsidium belli,

quod

quod contra Turcas, & alios infideles gereret Rex Catholicus, in quem finem concessa fuit Bulla. Idem dicendum, si ex confœderatione inter Reges Locus, vel Provincia è Rege Catholico transiret ad alium Regem, nisi tamen nova Concessio à Pontifice accesserit. Sic Mendo *in Epit. verb. Bulla Comm. Cruc. nu.* 15. Non nego tamen, quòd si aliquis è loco recenter rebelli, & de cujus deditione agitur, eleemosynam mitteret ad amicum in loco non rebelli, ut sibi Bullam acciperet, & mitteret; posset ejus privilegiis frui: quia jam eleemosyna erogaretur in subsidium belli Regis Catholici contra Infideles; & aliunde non amisit jus suum Rex Catholicus in loco rebelli, ubi Bulla vigebat; ergo nimis probabile est, posse frui privilegiis Bullæ habens illam. Secus verò dicendum est, si rebellio in loco illo antiqua sit, itaut præscripto Jure ad alienam Ditionem transierit. Sic Mendo *de Bull. Cruc. disp. 3. num.* 4.

7 Qui Bullam accipit, ubi Bulla viget, & ad loca pergit, ubi ea non viget; poterit privilegiis Bullæ uti, excepta comestione lacticiniorum, & carnis ex consilio utriusque medici diebus vetitis: ratio est, quia licet privilegia Bullæ sint localia quoad acceptionem illius, sunt tamen personalia quoad usum, cum mixta sint; adeoque personam sequuntur. Non potest verò accipi Bulla in locis, ubi viget pro aliquo degente in alio loco, ubi non viget; adeoque nequibit iste uti privilegiis Bullæ in eo loco: ratio est, quia ut dixi privilegium Bullæ est locale quoad acceptionem, & nisi accipiatur, ubi Bulla viget; non poterit eo frui, ubi Bulla non viget. Quapropter incolæ eorum locorum, in quibus Bulla non valet, si accedant ad loca, ubi valet; poterunt frui privilegiis Bullæ, si eam accipiant, non solùm si ibi inhabitaverint, verùm etiam si accepta Bulla postea ex illis locis declinaverint. Sic colligunt ex illis verbis Pontificis in Bulla latina, Consistentibus, & declinantibus in hoc Regnum, Henriquez, Andrade, Villalobos, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bull. pun. 2. num. 3.* Mendo referens Bardi *in Epitom. verb. Bulla Comm. Cruc. num.* 6.

8 Personæ, quæ privilegiis bullæ gaudere possunt, ubi bulla viget; sunt omnes Christi Fideles consistentes, aut declinantes, ut bulla latina loquitur. Quapropter infantes, & amentes privilegiis bullæ frui possunt in iis, quibus capaces sunt: ut esset sepeliri moderata pompa tempore Interdicti, aut amentes recipere Sacramentum extremæ Unctionis. Excommunicati insuper vitandi frui possunt privilegiis bullæ, eo quia licèt isti gaudere nequeant, aut uti privilegiis aliunde habitis super alio articulo, quàm excommunicationis *ex Cap. 1. de Rescrip. in 6.* nihilominus quia privilegia bullæ non obtinentur ab ipsis excommunicatis, sed à Rege Catholico impetrante bullam à S. Sede in favorem totius orbis Christiani defendendo illum ab infidelibus per subsidium datum; ideo excommunicati frui poterunt prædictis privilegiis, exceptis tamen Indulgentiis: eo quia ad illas lucrandas requiritur status gratiæ, quo caret excommunicatus, si fuerit pertinax. Quòd si pertinax non fuerit, & aliunde contritus in statu gratiæ reperiatur, nec per ipsum stet, quin ab excommunicatione absolvatur; valde probabile est, si conditiones ad lucrandas Indulgentias bullæ adhibeat, illas acquirere; sic enim piè censendum est ex benignitate S. Matris Ecclesiæ. Sic Navarrus, Rodriquez, Villalobos, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bull. Cruc. pun. 2. num.* 12. & Mendo *de Bull. Cruc. disp. 4. num.* 13.

9 Religiosi omnes frui possunt privilegiis bullæ, exceptis iis, quæ ipsis à Pontifice limitantur, si reperiuntur in iis locis, ubi bulla viget: cum non sit ratio, cur excludi debeant à tanto favore concesso omnibus Fidelibus pro illis locis. Et sic docent communiter Doctores. Sed controvertitur: ex quibus bonis tradenda sit eleemosyna necessariò exhibenda in subsidium pro bello contra infideles; cum nec dominium, nec usum habeant pecuniæ independenter à voluntate superioris. Nec verum est, quod Corduba ait *in Annotat. ad Compend. verb. Cruciata. §. 5.* posse Minores non suscepta bulla illius privilegiis frui ex concessione facta à Paulo III. *vivæ vocis Oraculo. 2. Junii. 1533.* dummodo sacerdotes duo Sacra applicent, Clericis bis Psalmos Pœnitentiales recitent, & Fratres laici ducenties Pater noster, & Ave Maria: eo quia licèt piè credi posset, id feciisse Paulum III. post ipsum tamen Pontifices, & Commissarii revocant, ac suspendunt omnes alias facultates non accipientibus bullam. Insuper cæteræ omnes Religiosæ Familiæ possent per Communicationem, quam habent privilegiorum, similiter facere, quod cederet in grave damnum bullæ, & est contra praxim, quam oculatim videmus. Dicendum igitur est necessariò erogandam esse eleemosynam à Religiosis pro bulla, ut ejus privilegiis uti possint. Et quidem vel ex eleemosynis à fidelibus acceptis in proprios usus ex facultate superioris; vel si ab amicis bullas acciperent; in quibus casibus nequibit superior acceptionem bullæ impedire, aliàs iniquè prohiberet, & defectum consensus superioris emandaret Pontifex: ut ex Acosta, Villalobos, & aliis docet Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 2. num.* 10. Et quamvis Rodriq. *in Addit §. 9 num.* 6. doceat, posse Prælatum usum bullæ in una, vel alia facultate suo subdito limitare; nihilominus videtur dura hæc opinio citato Castrop. uti & mihi videtur, cum nequeat inferior Concessionem Superioris limitare, nisi facultatem expressam habeat ab ipso superiore limitandi. Illud tamen certum est: non posse Religiosos frui privilegiis bullæ, si ex bonis Religionis inscio superiore eleemosynam erogaverint: ratio est, quia non esset ex bonis sibi à Deo collatis, sed ex alienis, & injustè acceptis. Nec tenetur Superior tali susceptioni bullæ consentire, esto opus pium sit susceptio bullæ, sed est impia acceptio alienorum.

De Græcis ritu græco orientali viventibus, & commorantibus in locis, ubi bulla viget; dubitari solet an frui possint privilegiis bullæ non solùm vescendo lacticiniis tempore suorum jejuniorum, sed etiam vescendo piscibus sanguine præditis, quod ipsis vetitum est juxta suum ritum? Et respondendum puto affirmativè: ratio est, quia nequit afferri sufficiens motivum, cur excludendi sint Græci in dictis locis commorantes à tam insigni favore omnibus Christi fidelibus concesso ab Ecclesiæ benignitate, quæ si concedit esum lacticiniorum, à fortiori concedere videtur esum quorumcumque piscium, qui ne sementinam quidem originem à carnibus trahunt. Sic rectè Bardi *in Bull. part. 3. tract. 1. cap. 2. sect. 1. num.* 2. & Tamburinus *de Bull. cap. 3. §. 2. num.* 4. 10

Hæretici externi sive publici, sive occulti nequeunt privilegiis bullæ gaudere: ratio est, quia non connumerantur inter fideles, esto baptizati sint: pro fidelibus enim hic favor concessus est ab Ecclesia. Quòd si hæresim abjurent, & ad fidem redeant, poterunt privilegiis bullæ uti, cum jam inter fideles connumerentur. Idem dicendum de hæretico merè interno: quia licèt Ecclesia nequeat de ejus hæresi judicare, utpote interna, nihilominus revera fidelis non est, adeoque inter fideles, quibus datum est frui privilegiis bullæ; connumerari nequit. Sic Mendo *de Bull. disp. 14. num. 14. & in Append. 1. num. 31.* & Tamburinus *de Bull. cap. 3. §. 1. num. 4. in fin.* Idem quoque dicendum de Schismaticis; etiamsi à nullo fidei articulo recederent, nam si recederent inter hæreticos numerarentur; sed solùm Obedientiam summo Pontifici denegarent. Videtur enim absonum, quod Ecclesia sua privilegia concedere velit manifestè recedentibus à suo Capite in terris, ac ei rebellibus: sic Mendo *in Append. disp. 1. num. 32.* & Tamburinus *l. c. num. 7.* Demum excludendi sunt à privilegiis bullæ Catechumeni: & ratio est, quia privilegia contenta in bulla vel sunt actus jurisdictionis, vel potestatis Clavium; & neutrum ex his Ecclesia exercere potest cum illis, qui sunt extra Ecclesiam, nec adhuc in eam per Baptismi januam ingressi. Sic Delugo *de Pœnit. disp. 27. num.* 2. Mendo *de Bull. disp. 4. num. 7.* & Tamburinus *de Bull. cap. 3. §. 1. numer.* 8. 11

CAPUT III.

De Tempore, quo Bulla durat.

1 *Bulla ad unum annum conceditur computandus à die Promulgationis in eo loco, ubi accipitur.*
2 *Quando verò finiatur, dissident Doctores, & referuntur eorum Sententiæ.*
3 *Adnotantur nonnulla circa annum Bullæ.*
4 *Expleto anno Bullæ non poterit suscipiens ampliùs uti ejus privilegiis.*
5 *Non potest quis uti privilegiis Bullæ ante ejus Promulgationem.*

QUAM-

1 QUAMVIS antiquitus Bulla Cruciatæ ſine temporis limitatione concedi conſueverat; deinad duos annos reſtricta; nunc verò temporis ad unum annum conceditur: qui quidem annus computandus erit à die promulgationis ejuſdem Bullę in eo loco, ubi ea accipitur: ut expreſsè claret ex ipſo ſummario bullæ, quidquid ſit de promulgatione facta in aliis locis, etiamſi eccleſia ſit Metropolis, aut Cathedralis, ut advertunt Vega, Henriq. Villalobos, Sancius, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Bull. pun. 3. num.* 1. Nullatenus verò computandus eſt annus à die acceptionis bullæ: nam ſi quis poſt tres, vel plures menſes à die promulgationis bullam acciperet, non poſſet proſequi in privilegiis bullæ finito anno promulgationis ejuſdem.

2 Quando verò finiatur annus Bullæ, & quomodo computandus ſit; diſſidium eſt inter Doctores. Probabiliores tamen ſententiæ ſunt, 1. quæ docet, computandum eſſe naturaliter à die videlicet promulgationis in eo loco, ubi accipitur, uſque dum elabantur trecentum ſexaginta quinque dies, uno addito in anno biſſextili: ratio hujus ſententiæ eſt, quia annus abſolutè prolatus intelligitur naturalis, qui currit de momento ad momentum juxta *Leg. 3. §. Minorem ff.* | *de Minorib.* ergo ſi bulla durat per annum, intelligi debet, quòd per annum naturalem duret. Sic Ludovicus Lopez, Rodriq. Vega, Baſilius Legionenſis, & alii, quos refert, & ſequitur Mendo *de Bull. Cruc. diſp. 2. cap. 1. & in Append. diſp. 5. num. 166. & in Epitom. verb. Bulla Communis Cruciatæ num. 3.* 2. Sententia docet, computandum eſſe modo eccleſiaſtico, videlicet à die publicationis bullæ in eo loco, ubi accepta fuit, uſque ad publicationem ſequentem ejuſdem bullæ in eodem loco, non verò in alio loco, cum ſic non cohæreat: ratio eſt, quia cum ſimus in rebus eccleſiaſticis computandus erit annus modo eccleſiaſtico, cum ergo annus eccleſiaſticus præcepti communionis e. g. ſit à Paſchate ad Paſcha; & interſtitia ſervanda pro Ordinibus ſuſcipiendis numerentur ex una ordinatione ad aliam; ideo annus bullæ etiam connumerandus eſt per annum eccleſiaſticum, videlicet à die promulgationis bullæ in eo loco, ubi accepta fuit, uſque ad publicationem ſubſequentem in eodem loco. Sic Henriq. Villalobos, & Sancius penes Caſtrop. *de Bull. Cruc. pun. 3. num.* 2. Gallegus, Trullench, Ludovicus à Cruce, & Bardi penes Tamburinum *de Bull. Cruc. cap. 4. §. 2. num. 3.* Utraque ſententia magnam habet probabilitatem, & ambæ tutæ in praxi.

3 Adnotandum tamen: quòd prima ſententia dat tempus fixum durationis bullæ; annus ſiquidem naturalis fixus eſt, ac firmus, nec ſuſcipit magis, & minus. Annus verò Eccleſiaſticus non ſic, poteſt etenim magis, vel minus ſuſcipere; non enim ex una Septuageſima, vel Quadrageſima ad aliam recurrit ſemper idem ſpatium temporis. Adnotandum inſuper: quòd ſi ſequens promulgatio bullæ non expectetur, quia non vult Pontifex eam pro ſequenti anno concedere; tunc tranſacto anno naturali non poterit privilegiis bullæ uti habens illam: ratio eſt, quia terminus hujus anni bullæ, cum non poſſit haberi per novam publicationem, quæ non expectatur, neceſſariò petendus erit per finem anni naturalis, ut ex ſe patet, & Doctores omnes teſtantur. Adnotandum denique: non poſſe in praxi conjungi ſimul uſum utriuſque ſententiæ, quapropter ex pleto anno, quem ſibi determinavit ſuſcipiens bullam ſive naturalem, ſive eccleſiaſticum juxta ſententiam, quam ſibi aſſumit ſequendam; non poterit amplius uti bulla: privilegium namque conceſſum pro tempore determinato expirat ſpirante tempore determinato. Si ex expreſsè Mend. *in Epit. verb. Bulla Cruciatæ nu. 3.*

4 Cum jam expletus fuerit annus ſive naturalis, ſive eccleſiaſticus; non poterit ampliùs privilegiis bullæ uti, qui eam accepit, nec per unum diem: ratio eſt, quia jam finitum eſt tempus, pro quo conceſſa fuit; adeoque ceſſare debent omnia privilegia, Gratiæ, & favores in ea contentæ. Illud tamen verum eſt, quòd ſi quis confeſſarium elegit, & cum eo confeſſionem incœpit tempore bullæ; poterit confeſſionem proſequi etiam elapſo anno, & cauſam jam incœptam complere; quod in Jubilæis quoque fieri poteſt: & ratio eſt, quia non ſolùm id colligitur *ex Cap. Gratum*; & *Cap. Relatum. De Offic. Deleg.* ſed expreſsè habetur *in Textu Bullæ latinæ*, ubi dicitur: expirante anno omnes ſupradictæ facultates, gratiæ, & indulta expirant, tantùmque poterunt cauſæ pendentes ad finem perduci. Sic Henriq. Rodriq. Acoſta, Villalobos; quos refert; & ſequitur Caſtrop. *de Bull. Cruc. pun. 3. num. 6.* & Mendo *in Epitom. verb. Bulla Comm. Cruc. num. 4.*

Non poterit quis Privilegiis Bullæ uti ante ejus promulgationem non enim valet ante illam cùm expreſsè declaret Pontifex, valorem illius fore à die promulgationis: quapropter ſi quis eam ante promulgationem acciperet, expectare deberet ejus promulgationem, ut ejus privilegiis uti poſſet: Promulgatio autem ſufficienter habetur per proceſſionem, qua finita etiam ſi Concio, quæ fieri ſolet, nondum finita ſit; adhuc habetur ſufficiens promulgatio. Quòd ſi ſucceſſivè plures fieri ſoleant proceſſiones in Parochiis, ſufficiet tantùm ea, quæ fit in Templo maximo: Pontifex ſiquidem pro unoquoque loco unam tantùm publicationem requirit: ut adnotat Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 4. §. 1. num. 8.* 5

CAPUT IV.

De Privilegiis in Bulla contentis: & primò de Indulgentiis.

1 *Conceditur per Bullam Cruciatæ Indulgentia Plenaria ad inſtar illius, quæ Anno Sancto Jubilæi conceditur.*
2 *Primò conceditur eis, qui perſonaliter proficiſcuntur ad bellum contra Infideles.*
3 *Secundò eis, qui licèt perſonaliter non inſerviant, inſerviunt tamen per alios ſuis ſumptibus.*
4 *Tertiò conceditur Clericis, & Religioſis perſonaliter inſervientibus Militibus in Spiritualibus.*
5 *Quartò conceditur eis, qui ex propriis bonis ſibi à Deo collatis eleemoſynam in ſubſidium belli erogaverint à Commiſſario taxatam.*
6 *Conceduntur aliæ Indulgentiæ virtute Bullæ Cruciatæ: & primò ſi habentes Bullam jejunaverint, & oraverint juxta præſcriptum in Bulla, toties quoties conſequuntur quindecim annos, & quindecim Quadragenas Indulgentiæ.*
7 *Jejunium debet eſſe ſupererogationis, & voluntarium.*
8 *Oratio quoque debet eſſe ſupererogationis, & facta ad finem intentum à Bulla.*
9 *Jejunium tunc commutari poterit à Confeſſario, vel Parocho quando habetur legitimum impedimentum jejunandi.*
10 *Fit etiam particeps jejunans, & orans omnium Orationum, eleemoſynarum, peregrinationum, & piorum operum, quæ in tota Eccleſia militante fiunt.*
11 *Concedit inſuper Pontifex habentibus Bullam ampliſſimam Stationum Indulgentiam, quæ Viſitantibus Ecclaſias Almæ Urbis Romæ conceduntur.*
12 *Viſitari debent ab habente Bullam vel quinque Eccleſiæ, vel quinque Altaria.*
13 *Quid veniat nomine Eccleſiæ, & altarium, quæ viſitari debent.*
14 *Quænam Oratio facienda eſt in Eccleſiis, vel Altaribus.*
15 *Concedit denique Pontifex habentibus Bullam aliam Indulgentiam eruendi animam è Purgatorio certis diebus aſſignatis, ſi Eccleſias, ve l Altaria viſitaverint modo ſupra explicato.*

EXPLICATIS iis, quæ ad naturam bullæ Cruciatæ ſpectant; explicare debemus Privilegia, & Favores, quæ per eadem conceduntur. Ex primo loco conſideranda venit indulgentia plenaria, ſeu pleniſſima omnium peccatorum remiſſio, quæ conceditur ad inſtar illius, quæ Anno Sancto Jubilæi concedi conſuevit; & eſt pleniſſima, ut omnes Doctores fatentur. Variis autem perſonarum claſſibus hæc Plenaria Indulgentia virtute Bull. Cruc. conceditur, quæ ſingillatim explicantur. 1

1. Igitur Claſſis eſt eorum, qui ad bellum contra infideles perſonaliter proficiſcuntur, ſanctæ Fidei zelo ardentes, & propriis ſumptibus in eo pugnantes, vel aliud ſervitium gratis præſtantes, dummodo per annum integrum in eo bello commorati ſint. Quòd ſi in ipſo itinere, vel exercitu è vita decedent, vel infirmitate gravati, aut alio legitimo impedimento detenti ab exercitu recedere cogantur; eamdem conſequentur Indulgentiam, dummodo contriti de ſuis peccatis confeſſionem eorum fecerint cum Confeſſario electo, qui prædictam indulgentiam eis applicabit. Si verò confeſſionem præſtare nequibunt ob confeſſarii defectum, debent contriti habere Votum præſtandi eam, habita copia Confeſſarii. Hæc intel- 2

intelligenda sunt, si fuerint peccato lethali gravati; nam si venialibus tantum gravarentur; non tenerentur ex obligatione ad confessionem præstandam, cum expresse non injungatur venialium confessio: ut docent Henriq. Acosta, Villalobos, quos refert, & sequitur Castrop. *de bull. cruc. pun.* 4. *num.* 4. qui rectè advertit, proficiscentes personaliter ad bellum non posse hanc indulgentiam consequi in exercitu toties quoties confessi fuerint, ut docuere nonnulli, sed semel tantum in fine anni: est enim conditio à Pontifice apposita ad lucrandam indulgentiam, ut perseverent per annum in exercitu, nisi antea è vita decesserint, vel ob legitimum impedimentum ab exercitu recesserint.

3 2. Classis est eorum, qui licèt personaliter non inserviant bello à rege catholico contra infideles instructo; inserviunt tamen per alios suis sumptibus: adeoque ob tale obsequium etiam istis plenaria indulgentia bullæ cruciatæ impertitur sub his conditionibus. Si qui non per se, sed per alios bello inserviunt si fuerint cardinales, primates, Episcopi, filii regum, Principes, duces, marchiones, comites ad minus decem milites nomine suo mittere debent, vel saltem quatuor, si plures non possint. Cæteri verò cujuscumque status, vel conditionis sint, Clerici, aut laici, singulos milites mittere debent, si possint; si verò non possint, à tribus, vel quatuor ipsorum unus miles mittatur collatis sumptibus juxta uniuscujusque facultatem. Insuper capitula, Ecclesiæ, aut monasteria regularium, etiam mendicantium, aut alia pia loca, si inter decem personas mittant unum militem, præcedente tamen capitulari deliberatione, eamdem indulgentiam consequentur, quam etiam obtinebunt ipsi milites missi aliorum sumptibus, si pauperes fuerint. Adnotandum hic: quod si communitas non constet ex decem, non teneatur ad expensas integras pro uno milite; sed pro rata contributionem dare poterit. Si verò denarium numerum excedat, quamvis vigesimum non attingat; tenebitur ad unum militem tantum absque alia rata contributionis, aliàs nullus ex illis ob unum militem missum deberet indulgentiam lucrari. Sic ex Sà, & Villalobos docet Castrop. *de bull. cruc. pun.* 4. *nu.* 5.

4 3. Classis est clericorum, & religiosorum personaliter adjuvantium milites in spiritualibus concionando, sacramenta ministrando, aut alia pia opera exercendo, accepta priùs facultate à suis ordinariis, vel Prælatis. Hi siquidem indulgentiam plenariam consequentur, si per annum in exercitu perseveraverint exercendo adeo pia munia. Nec irregularitatis periculum incurrunt, aut amissionis fructuum ex suis beneficiis, si vicarios idoneos sibi suffecerint. Pro beneficiatis tamen curam animarum habentibus non sufficit facultas ordinarii, sed à S. Sede exposcenda erit, ut sua beneficia deserant, & idoneos vicarios substituant. Pro reliquis verò beneficiatis non habentibus curam animarum, quamvis ad residentiam teneantur; sufficit facultas ordinarii, si beneficium non sit regulare; si tamen regulare fuerit, sufficit licentia Prælati, cum hoc discrimine, quod regulares substituendo vicarium, ut facilè substituere possunt, faciunt fructus suos. Non regulares verò faciunt fructus suos, si vicarium substituere possunt; secus tamen si non possint, ut sunt dignitates, vel canonici. Sic Rodriquez *in explic. cruc. §.* 5. *num.* 1. Castropalaus *de bull. cruc. pun.* 4. *num.* 7. & Mendo *in epitom. verb. bulla communis cruciatæ, num.* 9. Et quamvis nonnulli extendant ad hos clericos, & religiosos bello inservientes in spiritualibus exemptionem in bulla concessam ab obligatione servandi jejunia Ecclesiastica, vel ex voto, quamvis cibos prohibitos in talibus jejuniis edere nequeant, sicuti etiam ab obligatione servandi dies festos quoad opera servilia belli, non solum si urgens necessitas id poposcerit; sed etiam quando differri possunt, quamvis commodiùs die festo fieri queant. Sed verius est nullatenus has facultates extendi posse ad clericos, & religiosos hæc munia exercentes in bello, licet spiritualia: & ratio est, quia de militibus loquitur bulla, ut patet ex ipsis facultatibus concessis; & nomine militum nullatenus venire possunt clerici, aut religiosi in exercitu spiritualia ministrantes. Sic Castrop. *loc. cit. in fine*.

5 4. Classis est eorum qui ex propriis bonis sibi à Deo collatis elemosynam erogaverint à commissario taxatam in subsidium exercitus contra infideles; non leviter siquidem cooperantur per collectionem illarum eleemosynarum ad opus adeo magnum, & pium extirpandi Ecclesiæ hostes, ac fidei inimicos; adeoque ipsis prædicta indulgentia plenaria conceditur. Advertendum tamen, quod non solum hæc classis, sed etiam tres superiùs recensitæ, non poterunt hanc plenariam indulgentiam consequi, nisi semel in vita, & semel in morte; hoc est in probabili periculo mortis, pro eodem anno bullæ; ita ut si secundam indulgentiam pro eodem anno consequi velint semel in vita, & semel in morte secundam bullam accipere debeant, nec ulterius datur accipere tertiam. Applicari autem debet hæc indulgentia semel in vita à confessario à pœnitente electo peracta confessione in quocumque die anni, quo bulla durat; & sufficit, quod eam confessarius applicet per verba absolutionis cum intentione applicandi: ut docet Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 50. *sect.* 1. *num.* 8. Quamvis etiam ab ipso applicari possit post absolutionem per hæc verba: ego applico tibi Indulgentiam Plenariam quam virtute Bullæ tibi concedit Summus Pontifex in nomine Patris &c. ut docet Mendo *de bull. disp.* 27. *cap.* 2. *num.* 18. extra confessionem, & pœnitentiæ sacramentum eam applicare, mihi dubia res est; cum enim bulla dicat: ut possit habens bullam eligere confessarium, à quo indulgentiam obtineat; videtur requirere confessarium ad confessionem audiendam, & simul applicandam indulgentiam: & sic rectè adnotat Gallegus *claus.* 9. *bull. dub.* 109. Applicari etiam debet indulgentia semel in morte à confessario, cum hoc tamen, quod si repentina fuerit, vel copia confessarii desit, eam consequetur, dummodo contritionem habeat suorum peccatorum, & votum confessionis, ac prius statuto tempore ab Ecclesia confessus fuerit, nec negligentior fuerit ad id faciendum fiducia hujus indulgentiæ: sic enim apertè constat ex verbis ipsius bullæ, & Doctores fatentur.

6 Aliæ etiam indulgentiæ conceduntur à Summo Pontifice virtute Bullæ Cruciatæ ultra Indulgentiam Plenariam hucusque explicatam. Et 1. si bullam habentes jejunaverint diebus alias non præceptis, & oraverint, ac divinum auxilium imploraverint pro victoria contra infideles obtinenda, Deumque deprecati fuerint pro unione, & confœderatione inter Christianos Principes. Quod si ob legitimum impedimentum jejunare non potuerint, facultatem dat Pontifex ut à Confessario, vel à Parocho commutetur prædictum jejunium in aliud quodcumque pium opus arbitrio confessarii, vel Parochi imponendum. Toties quoties id fecerint durante anno Bullæ, conceduntur eis, ac misericorditer relaxantur quindecim anni, & quindecim quadragenæ indulgentiæ, & remissionis Pœnitentiarum sibi impositarum, & quocumque modo debitarum. Sic Clausula Bullæ.

7 Pro explicatione hujus indulgentiæ adnotandum est 1. jejunium debere esse supererogationis, & voluntarium; quapropter excluduntur jejunia facta ex præcepto, vel ex pœnitentia injuncta à confessario. Non sic verò si esset jejunium ex voto, aut jejunium factum in vigilia. Quatuor Temporibus, & Quadragesima à non habentibus completum annum vigesimum primum, vel à sexagenariis, aut aliis ab Ecclesia excusatis à jejunio Ecclesiastico ratione infirmitatis, laboris, aut legitimi impedimenti: & ratio est, quia hæc jejunia essent voluntaria, & supererogationis; non verò ex præcepto. Sic Rodriquez *in expos. bull. cruc. §.* 7. *num.* 3. Castropalaus *de bull. cruc. pun.* 5. *num.* 2. & Tamburinus *de bull. cap.* 9. *§.* 3. *num.* 3. *&* 6.

8 Adnotandum 2. orationem fundendam pro impetratione victoriæ contra infideles, & pro pace inter Principes Christianos, quæ facienda est eodem die jejunii debere esse supererogationis, ut colligitur ex jejunio: maximè quia regulariter Pontifex in Indulgentiis ad opera supererogationis excitare solet fideles. Nec requiritur prolixa oratio, sed sufficit etiam parva. Nec insuper necessarium est, expressam habere intentionem pro impetratione victoriæ, & pace inter Christianos Principes, cum sufficiat virtualis intentio: ut ex Rodriquez, & Villalobos tradit Castropalaus *de bull. pun.* 5. *num.* 3. Qui licet cum Rodriquez putet, necessariam esse Orationem vocalem, nec sufficere Mentalem: eo quia est ex præscripto Pontificis, ut Pastor est Ecclesiæ visibilis, qui non præsumitur orationem mentalem præscribere, nisi id exprimat. Nihilominus sufficientem esse mentalem, firmat probabilissima sententia, esto vocalis magis proportionata sit visibili Ecclesiæ, non inde tamen de necesse requiritur, ita ut non sufficiat mentalis: & defacto

solet Pontifex Indulgentiam concedere se conterenti, & invocanti Nomen Jesus corde, si nequit ore. Sic Suar. *tom. 4. in 3. par. disp. 52. sect. 5. à nu. 5.* Mendo *de Bull. disp. 9. nu. 8.* & Tamburinus *de bull. cap. 9. §. 3. n. 7.*

9 Adnotandum 3. tunc prædictum jejunium commutari posse à Confessario, vel parocho, quando habens bullam est legitimè impeditus ad jejunandum. & tunc impedimentum dicitur legitimum, quando sufficiens esset ad excusandum à præcepto jejunii Ecclesiastici, si tunc urgeret; aliàs nequibit censeri impedimentum legitimum: ut tradunt Villalob. *Claus. 7. n. 3.* & Castrop. *de bull. pun. 5. n. 4.* Commutatio verò facienda erit in aliquod opus pium arbitrio ipsius Confessarii, vel Parochi, quod regulandum erit spectato opere commutando, & qualitate, ac dispositione personæ, cui commutatio fit. Nec video cur Gallegus *de bull. Claus. 7. dub. 65.* docuerit, non posse commutari in Orationem, si ita arbitratus fuerit Confessarius, vel parochus; sed necessariò commutari debere in aliud pium opus ab Oratione distinctum: eo quia jam Pontifex Orationem requisivit. Licet enim Pontifex Orationem requisierit ultra jejunium, nihilominus ex hoc non rectè infertur, non posse jejunium in alias Orationes prolixiores commutari: sunt etenim Orationes pia opera, & nimis Deo accepta: ut ex Rodriquez docet Tamburinus *de bulla Cruc. cap. 9. §. 3. nu. 5.*

10 Ultra annos quindecim, & totidem Quadragenas Indulgentiæ, & Remissionis pœnitentiarum hucusque explicatas sit etiam particeps, qui jejunaverit modo superiùs dicto, omnium Orationum, eleemosynarum, peregrinationum, etiam earum, quæ ad Hierosolymam fiunt, & aliorum quorumcumque piorum operum, quæ in tota Ecclesia militante, & singulis ejus membris fiunt. Pro qua re adnotandum: in omnibus piis operibus justorum tria inveniri. 1. meritum de condigno gratiæ, & Gloriæ, quod tantum operanti deservit, nec alteri ab ipso applicari potest. 2. meritum de congruo, seu vim impetrandi sibi aliquod bonum spirituale, aut temporale, quod in bonum personæ cedat; & hæc vis impetrandi applicari etiam poterit aliis, quamvis peccatores sint, obtinendo videlicet, & impetrando eis auxilia, quibus à peccatis resipiscant, & gratiæ restituantur. 3. vim satisfaciendi Deo pro pœna temporali ob peccatum remissum debita; & hæc etiam applicari potest ab operante, tum sibi, tum alteri, dummodo capax sit illius, videlicet quòd reperiatur in gratia. Differt autem vis impetrandi à vi satisfaciendi in eo; quòd vis impetrandi non sortitur infallibilem effectum, quia pendet à placito Dei, prout vult, & quando vult; vis verò satisfaciendi infallibiliter sortitur effectum, si is, cui applicatur capax sit, & in gratia. Adnotandum insuper: triplicem dari Communicationem, & participationem inter membra viva Ecclesiæ sub ejus Capite Christo. 1. dicitur Generalis, quæ in Symbolo Apostolorum vocatur, Communio Sanctorum, in quantum Deus ob insignia, & præclara Opera alicujus Sancti concedit quandoque aliis spiritualia Dona, in quo sensu psallebat S. David *psal. 118. particeps ego sum omnium timentium te.* 2. appellatur specialis ex applicatione videlicet speciali ipsius Operantis, aut ejus superioris. 3. Communicatio est per applicationem Indulgentiarum ex Thesauro Ecclesiæ, qui continet Satisfactiones Christi Domini, & Sanctorum: cum enim satisfactiones justorum superabundantes sint, & aliis indigentibus, & capacibus non applicantur; ideo reponuntur in Thesauro Ecclesiæ, nisi à Pontifice, qui habet Claves Thesauri Ecclesiæ, aliter applicentur; his adnotatis, dicendum est: Pontificem, ut Supremus Prælatus est, applicare sumenti bullam, ac jejunanti modo supradicto fructus spirituales, & Orationes Fidelium non ex satisfactionibus, quibus ipsi opus habent, cum non possint privari contra propriam voluntatem; sed ex impetrationibus, & satisfactionibus non necessariis ipsis, ac superabundantibus, nec specialiter ab ipsis applicatis: ut videlicet ob suam Clementiam moveatur Deus ad concedenda sumenti bullam auxilia, si fortè in peccatis sit; ut resipiscat, & ad statum gratiæ se reducat; si verò in gratia sit, cumulatiorem gratiam, ac beneficia recipiat, ut in dies in via spirituali sanctior evadat. Sic Castropal. *de Bull. Cruc. punct. 5. nu. 5.* quidquid alii in hac re difficili dixerint.

11 Concedit insuper Pontifex sumentibus Bullam pro eo anno, quo ipsa durat, amplissimam stationum Indulgentiam, quæ visitantibus Ecclesias Almæ Urbis Romæ conceditur. Designat siquidem Pontifex intra, & extra Mœnia Urbis aliquas Ecclesias, quibus Indulgentiam stationum assignat; eo quia fideles ad lucrandam illam in Ecclesiis designatis stare, & orare debent. Quæ autem sint singulæ Indulgentiæ stationum, quæ Romæ obtinentur à visitantibus Ecclesias pro stationibus assignatas, nam aliæ Indulgentiæ pro aliis Titulis in Ecclesiis Urbis assignatæ non conceduntur habentibus Bullam; non est ita facilè explicatu. Communior tamen, & infallibilis Regula sciendi eas erit legere Summarium Bullæ, in quo Commissarius assignat dies nonaginta quatuor, in quibus Indulgentia Plenaria pro stationibus Urbis obtinetur: videlicet omnes dies Quadragesimæ inclusis etiam Dominicis; hebdomada Paschatis cum Dominica in Albis; omnes Festivitates B. Mariæ Virginis, quæ cum Festo S. Mariæ ad Nives octo enumerantur; dies S. Marci Evangelistæ; tres dies Rogationum cum die Ascensionis; Vigilia Pentecostes cum septem sequentibus diebus; tres dies Temporum Septembris, tres dies Temporum Adventus; Quatuor Dominicæ Adventus; dies Natalis Domini cum tribus diebus immediate sequentibus; dies Circumcisionis; dies Epiphaniæ, & tres Dominicæ Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ. In cęteris Anni diebus aliæ habentur Indulgentiæ stationum pro visitantibus Ecclesias Romæ assignatas, sed non sunt Plenariæ; & has etiam consequi possunt habentes Bullam, cum sint Indulgentiæ stationum. Ad hoc autem ut habentes Bullam has Indulgentias consequantur sive pro se, sive per modum suffragii pro defunctis, ut expressè concedit Pontifex; quinque Ecclesias devote visitare debent, seu quinque Altaria in eadem Ecclesia, seu illorum defectu visitando quinquies idem Altare deprecando Deum pro victoria contra infideles, & pro pace, & unione inter Principes Christianos.

Ad clariorem intelligentiam prædictorum adnotandum 12
1. sufficere pro Visitatione facienda, quòd quinque Altaria visitentur in eadem Ecclesia, etiamsi quinque distinctæ Ecclesiæ habeantur, quæ visitari possint: & ratio est, quia disjunctivè loquitur Pontifex, visitare videlicet vel quinque Ecclesias, vel quinque Altaria. Sic Villalob. *de bull. Claus. 8. n. 4.* Castrop. *de bull. pun. 1. nu. 7.* Mendo *de bull. disp. 20. nu. 39.* Trullen. *de bull. lib. 1. §. 6. dub. 2.* & Tamb. *de bull. cap. 10. §. 1. n. 3.* qui rectè addit *n. 4.* ex Ludovico à Cruce, & consonat Mendo *l. c. n. 35.* quòd si quis tria Altaria in una Ecclesia visitaret, & duo in alia, etiamsi in dictis Ecclesiis plura haberentur Altaria; poneret opus injunctum à Pontifice circa Visitationem: quia jam quinque Altaria visitaret, quamvis in duabus Ecclesiis. Quòd si locus, ubi habens bullam commoratur, non haberet nisi unicam Ecclesiam cum unico Altari; poterit quinquies illud Altare visitare. Nequibit tamen id efficere, si sint quinque Ecclesiæ, aut una Ecclesia habens quinque Altaria: & ratio est; quia Pontifex concedit visitationem ejusdem Altaris quinquies factam in defectu quinque Ecclesiarum, vel quinque Altarium: nec defectus Altarium commensurandus est ab Ecclesia, quam sibi eligit visitandam habens bullam, sed ex defectu in toto loco, ubi commoratur: ut rectè adnotant Henriq. *lib. 7. de Indulg. cap. 10. n. 1.* & Tamb. *l. c. n. 10.* videtur siquidem mens Pontificis exigere si non Visitationem quinque Ecclesiarum distinctarum, saltem quinque Altarium distinctorum, si habeantur. Non nego tamen: quòd si quis aliquo legitimo impedimento detentus visitaret Ecclesiam cum unico altari quinquies, etiamsi plures Ecclesiæ, & plura Altaria haberentur in sua Civitate; consequeretur Indulgentiam stationum: nam respectu hujus haberetur defectus quinque Ecclesiarum, & quinque Altarium, esto absolutè habeantur. In visitatione quinque Altarium, vel unius Altaris quinquies non requiritur motus corporis ex uno altari ad aliud; vel erectio, & genuflexio ad distinctas visitationes ejusdem altaris: sufficit namque habere intentionem, & animum quinquies orare, & visitare per distinctas orationes, & visitationes, quæ distinguuntur ab intentione Orantis, & Visitantis. Sic Castrop. *de bull. pun. 5. n. 7.* Mendo *de bull. disp. 20. n. 47.* Tamb. *de bull. c. 10. §. 1. n. 14.* referens Dian. Gallegum, Sà, Bonac. Azor. Ludov. à Cruce, & Villalob.

Adnotandum 2. nomine Ecclesiæ, & Altaris, quæ 13
Visitari debent; intelligi ea, in quibus per Episcopi approbationem, aut alterius Prælati habentis eam Jurisdictionem Sacrificium Missæ celebrari potest: sic sunt Oratoria privata, Hospitalia, Templa Regularium,

rium, & Sacella, etiamsi fuerint in fundis, campis, hortis, aut carceribus: ut ex Suar. tradit Mendo *de bull. disp.* 20. *nu.* 32. Et licèt Ecclesia non sit benedicta, si tamen auctoritate Episcopi fundata sit; visitari poterit ad effectum lucrandi Indulgentias bullæ: cum jam Ecclesia absolutè sit, & gaudeat privilegiis Ecclesiarum. Idem dicendum si Interdicta, Violata, aut Polluta fuerit: eo quia ista impedimenta non prohibent, quin in ea Oratio fieri possit: ut habet idem Mendo. Quoad Altaria non requiritur, ut actu in eis celebratum fuerit; sed sufficit, quòd apta, & approbata sit ad celebrationem. Nec requiritur, quòd habeant aram Sacram actualiter, cum etiam sine illa visitari possint, & coram eis orare; dummodo non sint reddita inepta ad licitam Divini Sacrificii celebrationem, vel quia semidiruta, vel ex alio capite reddita profana, esto licitè in eis antea celebratum fuerit, nunc tamen Altaris essentiam non retinent. Sic Mendo *de bull. disp.* 20. *num.* 37. & Tamburinus *de bull. cap.* 10. §. 1. *num.* 6.

14 Adnotandum 3. Orationem posse esse non solum Vocalem, sed etiam mentalem: & quamvis pro quolibet Altari in Visitatione sufficiat, semel Pater noster, & Ave Maria recitare ex Trullench; bis, aut ter ex Mendo; nihilominus praxis fidelium est, & quidem laudanda, quinquies Pater noster, & Ave Maria, recitare pro uno quoque Altari. Si verò Oratio mentalis fuerit, æquale tempus insumendum erit in singulis Altaribus, ac durat Oratio illa. Debet Oratio esse devota, & similis ei devotioni, quæ sufficit ad Sacrum audiendum, vel Divinum Officium recitandum. Semel tantum in die potest hanc Indulgentiam consequi habens bullam, non verò pluries: quia esto Indulgentia indefinita, & absque temporis limitatione concessa id habeat, non tamen illa, quæ diei alligatur, & habet præfixum tempus à primis videlicet vesperis usque ad occasum sequentis diei, in quo temporis spatio pro qualibet hora obtineri potest Indulgentia semel; & sic est Indulgentia stationum in Urbe: ut ex Suar. tradit Castrop. *de bull. pun.* 5. *n.* 11. Denique hæc eadem Indulgentia applicari poterit per modum suffragii animabus in Purgatorio detentis, ut ex speciali favore, & gratia concedit Summus Pontifex.

15 Adnotandum denique: concedi aliam Indulgentiam liberandi animam è Purgatorio eis, qui stationes in Urbe fecerint in aliquibus diebus assignatis: & hanc consequi posse in favorem animarum in Purgatorio detentarum habentes Bullam, & Visitantes Ecclesias, vel Altaria modo superiùs dicto, conceditur etiam à Pontifice virtute bullæ. Quinam verò sint isti dies, sufficienter explicatur per Summarium bullæ, & per tabellam specialem, quæ affigi solet in dictis diebus. Non requiritur distincta Visitatio Ecclesiarum, vel Altarium ab illa stationum, sed sufficit eadem. Diebus, quibus anima è Purgatorio liberari potest, si applicetur Indulgentia stationum pro alia anima Purgatorii, duæ liberabuntur; quamvis applicans sibi eam non consequatur.

CAPUT V.

De Privilegiis Bullæ tempore Interdicti.

1 *Tempore Interdicti Generalis localis, sive Apostolici, sive Ordinarii varia Privilegia conceduntur habentibus Bullam, si causam non dederint Interdicto, aut per eos non stet, quin Interdictum removeatur. Personaliter verò interdictis, aut loco specialiter interdicto non suffragatur Bulla.*

2 *Quid concedat Pontifex habentibus bullam circa missam, & Divina Officia?*

3 *Habens Bullam, si facultatem habuerit à Commissario Generali; potest celebrare, aut celebrari facere Missam per horam, antequam elucescat dies, & per horam post meridiem in sua, familiarium, domesticorum, & consanguineorum præsentia.*

4 *Quinam veniant nomine Familiarium, Domesticorum, & Consanguineorum habentis bullam, qui possint cum eo missas audire tempore Interdicti?*

5 *An habens bullam teneatur Missam audire tempore Interdicti?*

6 *An tempore Cessationis à Divinis valeat Privilegium bullæ ob assistendum Sacro?*

7 *An habens bullam virtute illius possit Oratorium privatum sibi erigere?*

8 *Quid concedat Pontifex habenti bullam circa Receptionem Sacramentorum tempore Interdicti?*

9 *Quid concedat Pontifex habenti bullam circa sepulturam Ecclesiasticam tempore Interdicti?*

10 *Quænam sit pompa funeralis moderata, quam concedit Pontifex?*

11 *In usu istorum Privilegiorum Bullæ servanda est hæc conditio: ut preces aliquæ fundantur Deo pro Victoria contra Infideles, & pace inter Principes Christianos.*

TEMPORE Interdicti Generalis localis, sive Apostolici, sive Ordinarii varia Privilegia virtute bullæ Cruciatæ conceduntur habentibus illam; si tamen causam non dederint Interdicto, nec per eos stet, quin Interdictum removeatur; nam personaliter interdictis, aut in loco specialiter interdicto nulla Privilegia Bullæ Cruciatæ conceduntur. Reducuntur autem hæc privilegia ad celebrandam, aut audiendam Missam, & Divina Officia pro eo tempore; ad ministranda, vel recipienda Sacramenta; & ad Sepulturam in loco Sacro moderata pompa funebri. Ut verò distinctiùs procedamus, priùs explicabimus, quæ conceduntur pro Missa, & Divinis Officiis; postea quæ spectant ad Sacramenta Ministranda, vel recipienda, denique quæ ad Sepulturam Ecclesiasticam. 1

Circa ergo Missam, & Divina Officia concedit 1. Pontifex habenti bullam, posse in Ecclesia, Oratorio privato, aut alio loco, qui sub nomine Ecclesiæ comprehendatur; celebrare, vel celebrari facere tempore Interdicti coram suis familiaribus, & consanguineis: nam esto, si presbyter sit, habens bullam celebrare possit ex vi *cap. Alma Mater, de sent. excom. in* 6. cum moderationibus ipsi præscriptis; attamen celebrare non potest coram suis familiaribus, & Consanguineis; nec in Oratorio privato: ex vi enim prædicti Cap. solum habetur, Missas celebrare In Ecclesiis, vel monasteriis: ut rectè expendit Covarruvias *in dict. cap.* 2. *par.* §. 4. *nu.* 1. Concedit ergo Bulla Presbytero eam habenti, & posse celebrare in Oratorio privato, & coram suis familiaribus, & consanguineis. Si verò presbyter non fuerit, poterit celebrari facere Missas, easque audire cum suis familiaribus, & consanguineis, ac Divinis Officiis interesse in Ecclesiis, in quibus aliàs Divina Officia quomodolibet durante Interdicto celebrari permissum fuerit; sive in Oratorio privato, dummodo non sit Ecclesia specialiter Interdicta. Sic Covar. Vasqu. Villalob. quos refert, & sequit. Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 6. *n.* 4. & 5. Tenetur autem, qui virtute Bullæ utitur Oratorio privato tempore Interdicti ad orandum vocaliter, vel mentaliter ad arbitrium suum pro Victoria contra Infideles, & pace, ac unione inter Christianos Principes: sufficit verò pro tali Oratione recitatio unius Pater, & Ave; nec ejus omissio poterit esse, nisi peccatum veniale, cum sit violatio præcepti Pontificis in re levi: ut pluribus relatis docent Mendo *de bull. disp.* 25. *n.* 17. & Tamb. *de bull. cap.* 7. *n.* 4. 2

Concedit 2. habenti bullam, ut si facultatem habuerit à Commissario Generali, possit celebrare, vel celebrari facere missam per horam, antequam elucescat dies, & per horam post meridiem in sua, ac familiarium, & domesticorum, & consanguineorum præsentia. Cum enim non datum sit, posse Missas celebrari ante Auroram, & post meridiem; ideo Summus Pontifex hoc privilegium concedit virtute Bullæ, ut Missa ante Auroram, & post meridiem per horam celebretur: quapropter inchoari poterit missa virtute hujus privilegii duabus horis cum dimidia ante solis ortum, & una hora post meridiem; dummodo facultas habeatur id faciendi à Commissario Generali. Sic Acosta *in explic. bull. q.* 33. Castrop. *de bull. pun.* 6. *n.* 10. Trullench *de bull. lib.* 2. §. 5. *dub.* 3. *à n.* 3. & Tambur *de bull. cap.* 5. §. 6. *nu.* 3. & sic constat *ex bulla latina*, quamvis non habeatur in vulgari.

Sed petes 1. quinam veniant nomine Familiarium, Domesticorum, & Consanguineorum habentis Bullam, qui possint missas audire, & Divinis interesse, etiam tempore Interdicti? Resp. quamvis bulla vulgaris, solum exprimat familiares, & Consanguineos; latina tamen addit Domesticos, quæ expressio non restringit, sed ampliat privilegium. Familiares enim dicuntur, qui de familia sunt, etiamsi extra domum Domini habitent; dummodo eum comitentur, & ejus expensis vivant. Domestici verò, qui ejus domum incolunt, & 3

ibi inhabitant, ac ejus expensis vivunt, etiamsi dominum habentem bullam non comitentur: sic sunt filii, nepotes, servi, famuli, uxor respectu sui viri, & vir respectu suæ uxoris: omnes enim isti sub nomine familiarium, & domesticorum comprænenduntur, cum revera ad Domini familiam, & domum spectent, ac sub ejus potestate degunt; adeoque possunt cùm Domino Bullam habente non solum Divinis interesse in Oratorio privato, sed etiam in Ecclesiis. Sic ex Gloss. *in cap. litteris, de testib.* Sylvestro, Angelo, Navarro, & Duennas docet Castropalaus *de Bull. pun. 6. num.* 7. Consanguinei denique habentis Bullam sunt ejus Pater, mater, fratres, Sorores, Filii, Nepotes, ac ascendentes & descendentes, & collaterales per cognationem usque ad ultimum gradum, non verò ulteriùs cum re vera hi omnes consanguinei dicantur. Excluduntur verò affines, quia nequeunt sub nomine consanguineorum comprænendi nec uxor dici potest consanguinea viri, nec vir consanguineus uxoris: ut ex Salas adnotat Castropalaus *loc. cit. num.* 8. Non approbo tamen id, quod addunt: posse videlicet familiares, domesticos, & consanguineos eo privilegio frui, etiam in absentia domini habentis bullam: videtur enim necessariò requisita ejus præsentia, ut possint isti participare de privilegio Domini, aliàs esset ipsis directè concessum, quod non est verum; sed tantum in gratiam Domini: ut rectiùs docuerunt Rodriquez *in addit. cruc. §. 1. num.* 5. & Villalobos *part. 1. Summ. tract. 27. clausul. 4. num.* 16. Illud verò concederem, ut ex Avila notat Castropalaus *loc. cit. num.* 7. quod si aliqui ex his absint, vel ægrotent; possit Dominus aliis sacris assistere in gratiam ipsorum: & ratio est, quia non coarctatur Dominus ad assistendum unico sacro, cum possit missas celebrari facere, quæ pluralitatem denotant, non singularitatem,

5 Petes 2. an habens bullam teneatur diebus festis audire sacrum tempore interdicti? Resp. quamvis deobligent Coninch, Avila, Alterius relati à Tamburino *de bull. cap. 5. §. 2. num.* 6. eo quia privilegium est, & nemo arctatur privilegio uti aliàs honor non esset, sed onus: Nihilominus vera sententia est, quæ obligat ad missam audiendam: ratio est, quia quando præceptum instat, & nullum habetur impedimentum adimplendi illud; adimpleri debet, & habetur obligatio adimplendi; ergo si in die festo urget præceptum audiendi missam, & per bullam aufertur habenti illam impedimentum interdicti; tenebitur sub gravi missam audire. Nec dicas: sic teneri fideles ad bullam accipiendam, ut missam audiant die festo. Negatur enim consequentia: nam licèt non teneantur bullam accipere, cum Privilegium liberè accipi possit; nihilominus si habeatur, & acceptetur, ac liberat ab aliquo impedimento servandi præceptum Ecclesiasticum; obligat ad observantiam præcepti nec honores liberant ab aliquibus oneribus secum annexis; si ergo honor est audire missam tempore interdicti, habebit secum annexum onus satisfaciendi præcepto ecclesiastico audiendi sacrum die festo: hinc ortum vulgatum axioma, honores cum oneribus. Sic Ludovicus à Cruce, Villalobos Sancius, Trullench, penes Tambur. *loc. cit.* sic etiam Mendo alios referens *de bull. disp. 25. num.* 19. Idem dicendum puto de familiaribus, domesticis, & consanguineis habentis bullam, qui si habent jam remotum impedimentum assistendi sacro die festo; urgentur ad obligationem suam adimplendam. Idem quoque dicendum de Clericis, & Religiosis, qui *ex cap. alma mater, de sent. excomm. in 6.* assistere possunt missæ & divinis officiis cum conditionibus appositis: eadem enim ratio obligat illos ad sacrum diebus festis.

6 Petes 3. an tempore cessationis à divinis valeat privilegium bullæ ad assistendum sacro, & an inducat obligationem assistendi? Resp. negativè: ratio est, quia privilegium bullæ tantum concessum est pro tempore interdicti; ergo extendi nequit ad tempus cessationis à divinis. Sic si tempore cessationis à divinis aliquod celebraretur sacrificium, non ideo adstringeretur habens Bullam audire illud: & quamvis aliqua liceant tempore cessationis à Divinis quæ licent tempore interdicti; non tamen ea, quæ licent tempore interdicti ex speciali Privilegio, licere pariter debent ex eodem privilegio tempore cessationis à divinis, cum sint distinctæ pœnæ ecclesiasticæ. Sic Covarruvias, Navarrus, Medina, Lopez, Henriquez, Trullench, Rodriquez, & alii, quos refert, & sequitur Mendo *de bull. disp.* 20. *num.* 25. & Castrop. *de bull. pun. 6. nu.* 20.

Petes 4. an habens bullam virtute illius possit sibi oratorium privatum erigere, in quo missa celebretur; si approbatum fuerit ab ordinario? Resp. quamvis Henriquez, Joannes Sancius, aliique Neoterici, quos refert, & sequitur Castrop. *de bull. pun. 6. num.* 2. & Ludovicus à Cruce *de bull. disp. 1. cap. 5. dub.* 1. putarint, posse id fieri: eo quia licèt expressè id bulla non concedat, implicitè tamen concedit: si enim concedit tempore interdicti celebrationem, à fortiori concedit extra tale tempus: cui enim conceditur quod est plus; conceditur quod est minus *ex Regul. juris in 6.* maximè quia dictio illa *etiam* exprimit casum difficiliorem, & magis dubitabilem *ex leg. conventicula, cod. de episc. & clerie. & ex clementin. religiosus, de Præscrip. & ex aliis capitibus.* Nihilominus pace tantorum virorum sententia ista nullam probabilitatem habet; tum quia nullum fundamentum habetur nec explicitum, nec implicitum id asserendi: bulla siquidem tum extra tempus interdicti, tum intra illud supponit aliunde ex alia facultate Pontificis oratorium erectum; & suppositâ ejus erectione concedit etiam tempore interdicti posse in eo celebrari, qui casus est difficilior, & dubitabilior; non verò concedit virtute bullæ posse privatum Oratorium erigi extra tempus interdicti, aut intra illud: sicuti concedit Bulla posse tempore interdicti audiri Missam in Ecclesia; non ideo tamen dat facultatem erigendi Ecclesiam, sed eam supponit; adeoque licèt doctrina tradita ab adversariis vera sit, non rectè tamen applicatur, & infert privilegium erigendi oratorium virtute bullæ; sed in erecto jam ex privilegio alio Pontificis, concedit, quod possit in eo audiri missa, etiam tempore interdicti. Tum denique quia incredibile videtur, voluisse tam indiscretè Pontificem hoc privilegium concedere omnibus habentibus bullam, cum nemo sit etiam infimæ notæ, qui eam non habeat; aliunde S. Sedes hanc facultatem concedens oratorii privati tot, tantasque circumstantias requirit nobilitatis, necessitatis &c. Sic Mendo *de bull. disp. 6. cap. 1. nu.* 6. Trullench *de bull. lib. 1. §. 3. dub.* 4. Gallegus *de bull. cap.* 4. *dub.* 31. Tamburinus *de bull. cap. 5. §.* 4. & Diana *part. 9. tract. 1. resol.* 23. 7

Circa Sacramenta concedit bulla habenti illam, posse tempore interdicti Eucharistiam, præterquam in die Paschatis, & alia Sacramenta recipere: cum enim tempore interdicti prohibeantur Sacramenta Eucharistiæ, ordinis, & Extremæ Unctionis; necnon benedictiones nuptiales, nam cætera Sacramenta permissa sunt, sicuti Eucharistia per modum viatici infirmis; ideo Pontifex concedit habenti bullam, posse tali tempore illa sacramenta recipere, dummodo causam interdicto non dederit; nec per ipsum stat, quin auferatur. Excipitur dies Paschatis, quia eo die satisfieri debet præcepto Eucharistiam sumendi in propria Parochia: quod si habens bullam tali præcepto satisfecerit ante, vel satisfaciet post diem Paschatis; poterit utique tali die in Oratorio privato, vel Ecclesia Eucharistiam sumere: nomine enim diei Paschatis accipitur non improbabilitet hìc obligatio satisfaciendi Præcepto Eucharistiam recipiendi in propria Parochia, cui satisfieri nequit per sumptionem Eucharistiæ in Oratorio privato aut alia Ecclesia. Et à fortiori concedit bulla, posse id fieri extra tempus interdicti, *ex regul.* namque *jur. in 6.* Cui conceditur, quod est plus; conceditur quod est minus: qnamvis tempore interdicti servandæ sint limitationes, quæ apponuntur *in cap. alma mater, de sent. excom. in 6.* quæ tamen servari non debent extra tempus interdicti. Poterit Eucharistia recipi extra diem Paschatis à quolibet sacerdote, sive sæculari, sive regulari, cum id concedat bulla, & consuetudo, ac praxis demonstret, omnes ferè sacerdotes Eucharistiam ministrare in missa, & extra illam, excepta communione Paschali: & sic ex Suar. & Vasquez docet Castropalaus *de bull. pun. 6. num.* 15. Tamburinus alios referens *de bull. cap. 6, num. 3.* Adnotandum hìc: privilegium sumendi eucharistiam, & reliqua sacramenta concedi tantum habenti bullam, non verò ejus familiaribus, domesticis, & consanguineis. 8

Circa ecclesiasticam sepulturam concedit bulla, ut habens illam possit tempore interdicti localis generalis in loco sacro sepeliri cum moderata funerali pompa, dummodo excommunicatus non decesserit. Cum enim vetitum sit tempore hujus interdicti, posse corpora fidelium sepeliri in loco sacro, exceptis Clericis privilegio Clericali gaudentibus; ideo concedit Pontifex omnibus habentibus Bullam, sive infantes sint, sive pueri, aut amentes, vel phrænetici: ut possint in lo- 9

co ſacro ſepeliri; dummodo excommunicati non deceſſerint, nec cauſam dederint Interdicto, nec per ipſos ſtet, quin auferatur; & dummodo pompa funeralis moderata ſit.

10 Sed inquiritur: quænam ſit pompa funeralis, quam requirit Pontifex tempore Interdicti, ut quis ſepeliri poſſit in loco Sacro virtute Bullæ? Reſp. quamvis varia ſint Doctorum placita in hac re: & multi doceant allegando declarationes Pontificum, eſſe dimidium pompæ illius, quæ ſecundum qualitatem perſonæ ipſi competeret extra Interdictum. Nihilominus probabilior, & communior ſententia docet, ſtandum eſſe receptæ conſuetudini Loci, aut declarationi Epiſcopi, vel ejus Vicarii Generalis, aut Parochi in abſentia Epiſcopi, vel Vicarii Generalis. Sic Lopez, Henriquez, Rodriquez, Villalobos, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Bull. pun. 6. num. 19.*

11 Advertendum: quòd in uſu iſtorum Privilegiorum Bullæ, audiendi Sacrum in Oratorio privato, vel celebrandi in eo, aut Euchariſtiam ſumendi, vel celebrandi una hora ante Auroram, vel poſt meridiem cum licentia Commiſſarii Generalis; vel aſſiſtendi Miſſæ, & Divinis Officiis ſive in Eccleſia, ſive in Oratorio privato; aut comitandi fidelem ſepeliendum in loco ſacro tempore Interdicti Generalis; ſervanda ſit hęc conditio, ut cautum eſt in ipſa Bulla, fundendi Deo aliquas preces pro Victoria contra Infideles, & pace inter Principes Chriſtianos: pro qua conditione ſervanda ſufficit unum Pater, & Ave, recitare cum hac intentione; nec ejus omiſſio excedit peccatum veniale, cum ſit præceptum in materia levi, ut ſupra innuimus.

CAPUT VI.

De Privilegiis Bullæ circa Abſolutionem à Reſervatis, à Cenſuris, & Pœnis.

1 *Habens Bullam poteſt ſibi eligere Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, qui abſolvat pro foro interno ſemel in Vita, & ſemel in mortis periculo à Cenſuris, & peccatis Summo Pontifici reſervatis, excepta hæreſi externa. Pro eodem anno accipi poteſt ſecunda Bulla.*

2 *Confeſſarius virtute Bullæ eligendus debet eſſe actu approbatus ab Ordinario loci, ubi confeſſio fit; nec bulla aliquid favet Confeſſario circa approbationem.*

3 *Quamvis Confeſſarius electus virtute bullæ abſolvere poſſit à Cenſuris, & peccatis Pontifici reſervatis etiam in bulla Cœnæ excepta hæreſi, ſemel in vita, & ſemel in morte pro foro conſcientiæ, ab aliis verò non reſervatis Pontifici, quamvis reſervatis Epiſcopo toties quoties.*

4 *An virtute Bullæ poſſit quis toties quoties abſolvi à peccatis, & Cenſuris occultis, nec ad forum contentioſum deductis Pontifici reſervatis?*

5 *Quid veniat nomine articuli mortis, in quo impendi poteſt hæc abſolutio?*

6 *Regulares omnes etiam ſocietatis Jeſu, nequeunt virtute Bullæ Cruciatæ eligere ſibi Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario loci, aut ſuo pro reſervatis in Religionæ, aut Pontifici.*

7 *Adnotantur nonnulla circa abſolutionem, quam præſtare poteſt confeſſarius electus vi bullæ.*

8 *Quænam Cenſuræ abſolvi poſſunt vi bullæ?*

9 *An abſolutio à Cenſuris virtute bullæ præſtari debeat in Sacramento Pœnitentiæ?*

10 *An abſolutio collata virtute Bullæ proſit pro utroque foro?*

11 *An Confeſſarius poſsit virtute bullæ abſolvere ad reincidentiam?*

12 *Abſolutio à Cenſuris nequit impertiri virtute Bullæ ſine ſatisfactione partis.*

13 *An abſolutio collata ſine ſatisfactione partis, cum poſsit, ſit valida?*

1 CONCEDIT Bulla omnibus habentibus eam, ut durante ejus anno poſſint Confeſſarium ſibi eligere ex approbatis ab Ordinario, qui eos abſolvat pro foro interno ſemel in vita, & ſemel in periculo mortis à Cenſuris, & peccatis Summo Pontifici reſervatis, excepta hæreſi externa, etiamſi contenta fuerint in Bulla Cœnæ Domini; ab aliis verò cenſuris, & peccatis non reſervatis Summo Pontifici toties quoties. Addidit Gregorius XIII. poſſe pro eodem anno accipi ſecundam bullam, non verò tertiam; virtute cujus poterit eam accipiens iterum ſemel in vita, & ſemel in periculo mortis abſolvi à Cenſuris, & peccatis Pontifici reſervatis, impoſitis ſalutaribus pœnitentiis pro qualitate peccatorum; & ſi opus fuerit ſatisfactione ad abſolutionem obtinendam, cui ſatisfaciat abſolvendus per ſe ipſum; & ſi aliquid obſtiterit, poterint hæredes, aut alii pro eo ſatisfacere.

2 Confeſſarius virtute bullæ eligendus debet eſſe ex actu approbatis ab Ordinario loci, ubi confeſſio fit juxta ea, quæ diximus in Sacramento Pœnitentiæ de Approbatione. Nec Bulla Cruciatæ aliquid favet Confeſſario circa approbationem, quam ſupponit, non verò confert: ſuppoſita tamen actuali approbatione ab Ordinario loci, ubi fit confeſſio, confert illi Juriſdictionem circa Cenſuras, Peccata reſervata, & Commutationem Votorum. Quapropter virtute bullæ nequit eligi in confeſſarium, qui non eſt actu approbatus in ea Diœceſi, ubi fit confeſſio, quamvis actu approbatus ſit in alia Diœceſi; nec approbatus pro viris eligi poteſt virtute bullæ pro mulieribus: Solus Parochus ubique terrarum eligibilis eſt in Confeſſarium virtute bullæ: eo quia approbationem habet pro omni Eccleſia, & alunde juriſdictionem accipit virtute bullæ. Idem dicendum de eo, qui habens juriſdictionem ordinariam eſt ſuperior Parocho. Sic Petrus Ledeſma, Bonac. Diana, Trullenc. Tolet. Bardi, Suar. & alii relati à Mendo *in Append. ad Bull. Cruc, diſp. 2. n. 133. & in Epitom. verb. Bulla Communis Cruc. numer. 17.* Ad electionem Confeſſarii virtute bullæ non requiritur formalitas aliqua eligendi; ſed ſufficit, quòd pœnitens Bullam habeat, & velit frui ejus privilegiis; & Confeſſarius ſciat, pœnitentem habere Bullam.

3 Abſolvere poterit Confeſſarius actu approbatus modo ſupradicto ſuum pœnitentem habentem bullam ſemel in vita, & ſemel in morte, ſeu periculo mortis pro foro interno ab omnibus Cenſuris, & peccatis Summo Pontifici reſervatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis, excepto crimine hæreſis externæ; ab aliis verò non reſervatis Summo Pontifici, etiamſi reſervata fuerint Epiſcopis, toties quoties, ſive ea peccata commiſſa fuerint ante acceptionem bullæ, ſive poſt eam. Poterit etiam eum abſolvere à peccatis commiſſis in confidentiam abſolutionis obtinendæ per bullam, cum nulla habeatur reſtrictio de hoc in bulla, ſicuti habetur in bulla Compoſitionis pro peccantibus in confidentiam illius; & in applicatione Indulgentiæ in articulo mortis, ſi dilata fuerit confeſſio annua in confidentiam bullæ: maximè quia exceptio firmat regulam in contrarium. Virtute unius bullæ ſemel tantum in vita, & ſemel in morte pro eo anno abſolvere poterit pœnitentem à Cenſuris, & peccatis Summo Pontifici reſervatis: quòd ſi ſecundam bullam pro eodem anno accipiat, poterit iterum ſemel in vita, & ſemel in morte ab eiſdem abſolvere, non verò ulteriùs, ut in principio dictum eſt. Non requiritur neceſſariò, ut idem ſemper ſit Confeſſarius, qui electus eſt virtute bullæ; ſed variari poterit pro opportunitate habentis illam. Si ſemel tantum abſolutus fuit ab una Cenſura, vel peccato Pontifici reſervato, non poterit iterum nec ab eodem, nec ab alio confeſſario abſolvi; ſive reſervatum ſit ejuſdem ſpeciei, ſive diverſæ ab eo, à quo abſolutus fuit virtute bullæ, niſi ſecundam bullam accipiat, & non ampliùs: ratio eſt evidens, quia aliàs non ſemel, ſed pluries abſolvi poſſet à reſervatis virtute ejuſdem bullæ, quod eſt contra mentem expreſſam Pontificis. Sic Rodriq. Acoſt. Villalob. quos refert, & ſequitur Caſtrop. *de Bull. Cruc. pun. 8. §. 1. n. 5.* & Mendo *de Bull. Cruc. diſp. 23. n. 7.*

4 Controvertitur hìc inter Doctores: an virtute bullæ poſſit quis abſolvi à peccatis occultis, & Cenſuris Summo Pontifici reſervatis, nec dum ad forum contentioſum deductis, toties quoties? Et ratio controvertendi eſt; quia ob privilegium à Tridentino factum Epiſcopis iſti Caſus occulti facti ſunt Epiſcopales, ubi Tridentinum viget, & acceptatum fuit, excepto ſemper crimine hæreſis externæ, & exceptis Caſibus in Bulla Cœnæ Domini contentis ob Declarationem Sacr. Congreg. & Decretum confirmatum ab Alexandro VII. ſed virtute Bullæ Caſus epiſcopales abſolvi poſſunt toties quoties à Confeſſario electo; ergo & iſti Caſus occulti Pontifici reſervati. Quapropter Sanchez, Trullenc. Fagundez, Eſcobar, Quintanaduenas, quos refert, & ſequitur Mendo *de Bull. Cruciatæ, diſput. 23. numer. 60. & in Epitome, verb. Bulla Communis Cruciatæ,* n. 24.

nu. 24. docent, posse habentem Bullam toties quoties absolvi à prædictis Casibus occultis. Nihilominus probabiliorem, ac veriorem reputo sententiam oppositam docentem; ratio est, quia esto occulti sint, sunt tamen revera Pontificis, ac ipsi reservati, adeoque excluſi à Privilegio Bullæ quoad absolutionem toties quoties. Nec eorum absolutio committitur Episcopis jure Ordinario, sed Delegato, & tamquam Sedis Apostolicæ Delegatis; nec ulli à Pontifice competere potest jure Ordinario, sed solum Delegato. Et quamvis Episcopi hanc potestatem delegare soleant, id evenit, eò quia Delegatio est perpetuo annexa dignitati, ubi Tridentinum viget, ac proinde veluti potestas ordinaria delegatur. Sic rectiùs docent Henriq. *libr. 6. de Pœnit. cap.* 14. *q.* 7. Bannez 2. 2. *qu.* 64. *art. ult. in fine*, & Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 8. §. 1. *nu.* 7.

5 Dictum est, semel in Vita, & semel in morte absolvi posse habentem Bullam à Censuris, & peccatis Summo Pontifici reservatis. Sed dubium insurgit: quid veniat nomine articuli mortis, in quo impendi potest hæc absolutio; & quemnam effectum præstet, cum in eo articulo *ex cap. Pastoralis, de Offic. Ordin. & cap. eos qui, de Sent. excom. in 6.* & ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. tollatur omnis Reservatio? Resp. 1. nomine articuli Mortis non solum intelligi verum mortis articulum, sed etiam præsumptum, & probabilem: ratio est, quia si verus tantum mortis articulus veniret, vix hoc privilegio uti quis posset; cum difficile sit, verum mortis articulum dignoscere, ex quo mors sequi debeat. Insuper si verus articulus mortis accipi deberet, frustra pro eodem anno secunda Bulla concederetur pro eodem articulo; ergo evidenter colligitur, non solum intelligi verum mortis articulum, sed etiam præsumptum, ac probabilem: ut bene docent Rodriqu. Gomez, Villalob. Acosta, Suar. quos refert, & sequitur Castropal. *de Bull. Cruc. pun.* 8. §. 1. *n.* 10. Resp. 2. hos effectus præstare privilegium Bullæ in tali articulo, videlicet ut habens illam absolvi queat à quolibet Sacerdote approbato, etiam præsente Paroco; insuper quòd absolutus, si convaluerit, se præsentare non teneatur coram legitimo superiore: nam talem obligationem subiret, si hoc privilegio careret juxta *cap. eos, qui de sent. excom. in 6.* ut tradunt Suar. Sanch. Villalob. Gom. ab eodem Castrop. relati *l. c.*

6 Regulares omnes, etiam Societatis Jesu nequeunt virtute Bullæ Cruciatæ eligere sibi Confessarium ex approbatis ab Ordinario sive loci, sive suo; qui eos absolvat à Reservatis in sua Religione, vel Reservatis Pontifici inconsulto suo Prælato; nec eo inconsulto possunt virtute Bullæ Confessarium sibi eligere ex approbatis ab Ordinario loci, non verò suo, qui à non reservatis absolvat. Et quamvis anteactis temporibus valde controversa fuerit hæc materia, nostris tamen temporibus certa, & indubitata Sententia est, non posse, attentis tot, tantisque Pontificum Declarationibus tum pro Religiosis Familiis in particulari, ut est illa Alexandri VI. pro Cisterciensibus; Innocentii VIII. pro Augustinianis cum extensione ad Minores; S. Pii V. pro Dominicanis; Gregorii XIII. Clementis VIII. Gregorii XV. & Urbani VIII. *in bulla edita ultim. martii* 1629. pro Societate Jesu; tum pro Religiosis Familiis in Communi, ut est illa Clementis VIII. Pauli V. & Urbani VIII. expedita 19. Junii 1630. ubi prædicti Pontifices satis apertè declarant: numquam esse, nec fore suæ Mentis in facultate Cruciatæ, concedentis facultatem eligendi Confessarium comprehendere Religiosos. Quæ quidem restrictio facta à prædictis Summis Pontificibus pro Regularibus non revocatur per subsequentes Bullæ Concessiones; tum quia semper præsumitur, concessionem fieri sub ea limitatione, dum contrarium manifestè non exprimitur; tum quia satis constat ex Jure, non derogari speciem per genus. Sic Ledesm. Cordub. Passarel. Sorb. Henriqu. Armil. Rodriqu. Acosta, Villalob. Garz. Suarez, Ugolinus, quos refert, & sequitur Castropal. *de Bull. Cruc. pun.* 8. §. 2. *nu.* 2. Portellus, Trullench, Card. de Lugo, Medina, Candidus, Chapeaville, Vega, Prado, & alii, quos refert, & sequitur Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 24. *n.* 122. *& in Epitom. verb. Reservati Casus, nu.* 39. Tamburin. alios referens *de Pœnit. libr.* 5. *cap.* 5. §. 4. *n.* 27. Concedunt tamen omnes ferè Doctores, posse Novitios absolvi virtute Bullæ, ac si sæculares essent: nam in favorabilibus comprehenduntur sub nomine Religiosorum, non verò in odiosis. Omnes quoque Regulares virtute Jubilei duplicis hebdomadæ per quemvis Confessarium ex approbatis ab Ordinario loci à se electum absolvi poterunt à casibus Reservatis in sua religione, nec non à reservatis Pontifici: ut expressè docet Mendo *in epitome l. c. in fine.*

Circa absolutionem, quam præstare potest confessa- 7
rius electus virtute Bullæ, tam de omnibus censuris juxta superiùs dicta, quam de Pœnis; adnotanda sunt nonnulla. Et 1. certum est, absolvere posse ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, quia ut diximus loco suo, sunt veræ censuræ, ut constat *ex cap. Quærenti, de verbor. signif.* ergo si ex vi Bullæ absolvi possunt omnes Censuræ, absolvi poterunt excommunicatio, suspensio, & interdictum: sic expressè tradunt Sanchez *lib. 6. Sum. c.* 17. *n.* 41. *&* 43. Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 8. §. 4. *n.* 1. & ferè omnes. 2. non posse absolvere à cessatione à Divinis tum quia hæc non afficit personam, pro cujus causa imposita est; sed locum sacrum afficit; & virtute Bullæ persona absolvi potest à censuris contractis, non verò locus sacer, tum quia etiamsi cessatio à Divinis esset species interdicti localis; nihilominus quia per solum judicem loco sacro imponitur, nec contrahitur ab absolvendo ipso jure; ideo absolutio illius, & interdicti localis non poterit impertiri vi Bullæ, quæ solum concedit facultatem absolvendi à censura, quæ ipso jure contrahi potest. Sic docet Rodriq. *in in addition., ad Bull. Cruc.* §. 9. *n.* 60. Villalobos *clausul.* 9. §. 2. *n.* 26. *&* 27. & Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 8. §. 4. *n.* 2. 3. non posse absolvere ab ulla irregularitate, sive ex defectu, sive ex delicto, aut ex alio capite contracta: & quamvis nonnulli docuerint, habentem Bullam posse virrtute illius absolvi ab irregularitate contracta ex iniqua Sacramentorum administratione, ex violatione censuræ, & apostasia, vel hæresi. Nihilominus vera, & communis sententia est, non posse ab ulla irregularitate absolvi pœnitentem virtute Bullæ Cruciatæ: ratio est, quia nec nomine censuræ venit irregularitas, nec nomine pœnæ illius, de qua sermo est in Bulla Cruciatæ. Et quidem quod non veniat nomine Censuræ, patet ex eo quia *in c. Quærenti, de verbor. Signif.* definit Pontifex, solum venire excommunicationem, suspensionem, & interdictum: & ratio ulterior est, quia censura adhibetur in correctionem delinquentis; irregularitas verò adhibetur in reverentiam status ecclesiastici. Quod autem non veniat irregularitas nomine pœnæ illius, de qua loquitur Bulla; constat ex eo, quia sub nomine Pœnæ illius venit ea, quæ impedit susceptionem Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, sive imposita fuerit ad aliquod tempus à Confessario, sive ab ipsomet pœnitente; vel apponitur hęc formula juxta stylum antiquum, quo fideles ob aliqua delicta arcebantur à Communione, ut patet *ex cap. presbyt. dist.* 82. *cap. de his verò.* 23. *q.* 2. quæ modo non sunt in usu, & si essent in usu absolvi possent virtute Bullæ Cruciatæ ad pacandas consciencias; non ergo loquitur Bulla de pœnis Irregularitatis. Sic Navar. Ledes. Villad. Henriq. Gom. Villalob. Avil. quos refert, & sequit. Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 8. §. 4. *nu.* 5. Suar. *de cens. disp.* 1. *sect.* 13. *n.* 6. Mendo alios referens *de Bull. Cruc. disp.* 25. *n.* 182. & Tamburin. *de Bull. Cruc. cap.* 9. §. 6. *n.* 7.

Dubitabis 1. an Censuræ, quæ absolvi possunt vir- 8
tute Bullæ; sint solum latæ à Jure, an etiam ab homine? sicuti an occultæ tantum, an etiam publicæ, & ad forum contentiosum deductæ, ac denuntiatæ? Resp. omnes supradictas Censuras absolvi validè posse virtute Bullæ: ratio est, quia absque ulla restrictione hoc privilegium concessum fuit habentibus Bullam à Summis Pontificibus; ergo immerito, & absque ullo fundamento apponitur restrictio aliqua: maximè quia beneficium Principis est latè interpretandum. Si enim Pontifices voluissent restrictum hoc privilegium Bullæ, utique restrictionem expressissent, uti eam expressit Tridentin. *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* quando concessit Episcopis facultatem absolvendi, & dispensandi in Censuris, & Irregularitatibus addita restrictione, dummodo non fuerint ad forum contentiosum deductæ. Sic Ledesma, Sotus, Polancus, Anglez, Henriq. Rodriquez, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bull. Cruc. punct.* 8. §. 4. *num.* 8. dictum est, validè, quia si concederetur Absolutio Censuræ deductæ ad forum contentiosum pendente lite; illicita esset talis absolutio ob maxima inconvenientia, quæ sequerentur; perturbaretur siquidem ordo judiciarius, & impediretur Ordinarii Jurisdictio: cum enim ex probabili sententia quam non sequor, possit sic absolutus ita

se

se gerere, ac si ab ordinario suo, vel alio legitimo superiore absolutus esset; inde est, quòd non posset à Judice puniri, adeoque perturbationes, & inconvenientia sequerentur. Expediret igitur in tali casu, priùs consensum Judicis Ecclesiastici exposcere ad evitanda scandala: nisi fortè longè distaret Judex; aut injustè, vel nimis rigorosè se gereret negando absolutionem: ut adnotant Avila *de Cens. 2. par. cap. 7. disp. 3. dubit. 7. Concl. 3.* Castrop. *l. c. num. 9.* & Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 9. §. 6. num. 3.*

9 Dubitabis 2. an Absolutio à Censuris virtute Bullæ præstanda sit in Sacramento Pœnitentiæ; an etiam præstari queat extra illud? Resp. notando priùs, quòd quamvis in absolutione à Censuris non requiratur necessariò, quòd absolvens sit in Sacris, aut Confessarius, ut suo loco diximus de Censuris; nihilominus si absolutio impertienda sit virtute Bullæ Cruciatæ, necessariò debet esse à Confessario approbato, cum huic tantùm committatur facultas ista Bullæ. Hoc adnotato dico: quòd quamvis consultius sit, eam præstare in Sacramento Pœnitentiæ; non tamen necessariò requiritur, adeoque si præstaretur extra illud, valida, & licita foret: ratio est, quia ex verbis Bullæ non colligitur præmittendam esse Sacramentalem confessionem, sed solùm præstandam esse pro foro interno Conscientiæ; & hoc forum contradistinguitur à foro interno Pœnitentiæ, & à foro externo, sunt etenim tria fora distincta; ergo limitare hanc absolutionem ad forum Pœnitentiæ, non verò extra illud, est restringere facultatem à Bulla concessam pro foro Conscientiæ; maximè quia praxis, & usus Episcoporum est absolvere à Censuris juxta facultatem eis à Tridentino concessam nulla confessione audita. Sic Sotus, Henriquez, Rodriquez, Villalobos, Avila, Garzia, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bull. Cruc. pun. 8. §. 5. num. 6.* Mendo *de Bull. Cruc. disp. 23. num. 66.* referens Pharaonium, Claudium Solerti, Lazarium, Sanchez, & Navarrum.

10 Dubitabis 3. an absolutio virtute Bullæ collata sive in Sacramento Pœnitentiæ, sive extra illud prosit non solùm pro foro conscientiæ, sed etiam pro foro externo, & judiciali? Resp. adnotando priùs: discrimen, quod intercedit inter absolutionem, quæ pro solo foro conscientiæ prodest; & inter illam, quæ prodest etiam pro foro externo, & judiciali: nam quæ pro solo Conscientiæ foro prodest, facit, ut absolutus se gerere debeat, ut excommunicatum in publico, ac si in excommunicatione persisteret; & subjacere debet mandatis Judicis, qui eum punire potest, & excommunicatum reputare, ac si absolutus non fuisset. Absolutio verò pro foro externo, & Judiciali prodest absolutè, & impedit omnem actum in contrarium Judicis; his adnotatis: Dico, quamvis Medina, Rodriquez, Ugolinus, Bobadilla, Vega, & alii, quos refert, & sequitur Garzia *de Benef. 2. par. cap. 5. num. 55.* docuerint: valere absolutionem istam pro utroque foro; eo quia conceditur hæc facultas absolvendi à Censuris absque limitatione fori interni, & beneficium Principis est latè interpretandum *ex Leg. Beneficium, ff. de Constit. Princip.* & in dubio interpretari debemus actum, ut pleno jure valeat, quàm debiliori *ex Leg. Quoties, ff. de Rebus dubiis:* maximè quia ubi Pontifex vult, valere tantùm pro foro conscientiæ, non verò externo, & judiciali, id expressè apponere solet, ut claret ex facultate concessa Episcopis à Tridentino, & ex dispensationibus à Sacra Pœnitentiaria emanantibus; ergo si talis limitatio non apponitur in Bulla Cruciatæ, valebit absolutio à Censuris pro utroque foro. Nihilominus veram puto sententiam oppositam asserentem, prodesse tantùm pro foro interno, & nullatenus pro externo, & judiciali: ratio est, quia in Bulla sub eodem verborum tenore conceditur facultas absolvendi à Reservatis, & à Censuris; sed absolutio à Reservatis non eximit à punitione fori externi, si ad illud deferantur; ergo neque absolutio à Censuris eximere debet à punitione fori externi, si ad illud deductæ fuerint: maximè quia hæc potestas absolvendi à peccatis reservatis, & à Censuris conceditur virtute Bullæ Cruciatæ, ut cum majori puritate Indulgentiam consequi possit habens illam; & ad hunc finem obtinendum sufficit absolvi pro foro interno. Adde, quòd si talis absolutio pro utroque foro valere posset, deberet dirigi ad ordinarium, qui in utroque foro est Judex; non verò ad Confessarium, qui tantùm est Judex pro foro interno; nec præsumendum est, velle Pontificem minuere jurisdictionem ordinariorum, ac eorum authoritatem, & eam tribuere Confessario electo cum contemptu ordinariorum. Sic Covarruvias, Navarrus, Guttierrez, Philiarcus, Tolectus, Sayrus, Graffis, Avila, Suarez, Sanchez, Villalobos, quos refert, & sequitur Castrop. *de Bull. Cruc. pun 8. §. 5. num. 9.* Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 9. §. 8. nu. 3.* afferens Declarationem Urbani VIII. quòd hoc privilegium suffragetur tantùm pro foro conscientiæ. Nec rationes Adversariorum aliquid evincunt: nam falsum est, quòd beneficium Principis non sit ex se limitatum in subjecta materia ad forum internum ob præjudicium jurisdictionis ordinariæ, cui si derogare velit, debet expressè declarare *ex Leg. 2. §. Si quis à Principe, ff. Ne quid in loc. Public.* Nec paritas ex Tridentino deducta urget: quia cum fieret facultas Episcopis habentibus jurisdictionem in foro interno, & externo; oportebat id expressè declarare, quòd tantùm valeret pro foro interno; idem dicendum de Dispensationibus Sacræ Pœnitentiariæ, cum possit Vir Discretus habere jurisdictionem externam; secus verò pro Confessariis nullam jurisdictionem habentibus pro foro externo. Imò ex hoc colligi potiùs debet oppositum, quòd videlicet si voluisset Pontifex, hanc facultatem concedere pro foro externo Confessariis virtute Bullæ electis, debuisset positivè exprimere, utpote quid eis incompetens, quod non expressit. Cæterùm hæc absolutio à Censuris pro foro interno solùm inservire potest ad temperandum rigorem pro foro externo, quia revera non est coram Deo Censuræ violator sic absolutus, esto coram hominibus talis præsumendus sit, & ut talis à Judice Ordinario puniri possit. Poterit quoque eam admittere pro foro externo Judex Ordinarius, si velit, habita sufficienti notitia de absolutione virtute Bullæ, & de satisfactione præstita parti, si parti satisfaciendum erat. Hæc autem notitia præstari poterit à Confessario per schedulam ad instantiam pœnitentis, qua affirmet, se absolvisse virtute Bullæ satisfacta parte; quæ quidem schedula accipi debet à Notario cum duobus testibus, & Notarius in calce schedulæ testari debet, Titium fuisse absolutum à prædicto Confessario tali die, & loco: ut tradit Navarrus *lib. 5. Consil. tit. de Sent. Excom. consil. 26.* vel præstari poterit fides absolvendo pœnitentem coram duobus testibus, ut placuit Rodriquez *in Addit. ad Bull. §. 9. num. 51.* Sed ut verum fatear, mihi magis arridet: sufficere ad hanc fidem faciendam in foro externo testimonium ipsius Confessarii ostensa Bulla: ratio est, quia si judex fidem præstare poterit dicto Notarii, vel duorum Testium; à fortiori fidem præstare poterit Confessario, qui absolvit ostensa bulla, virtute cujus absolvit. Sic rectè, ac laudabiliter docet Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 8. §. 8. num. 12.*

11 Dubitabis 4. an Confessarius absolvere possit virtute Bullæ ad reincidentiam? Resp. negativè: eo quia absolutio ad reincidentiam est suspensio Censuræ pro aliquo tempore determinato, vel effectuum illius, & elapso tempore est nova impositio: & neutra suspensio competere potest Confessario electo virtute Bullæ; sed solùm competit habenti facultatem ordinariam ferendi Censuras: vel delegatam absolvendi ad reincidentiam; cum igitur facultas hæc ferendi Censuras non competat Confessario, sed absolvere tantùm ab illis; ideo absolvere nequit ad reincidentiam. Sic Sotus, Navarrus, Corduba, Covarruvias, Rodriquez, Acosta, Gomez, Villalobos, quos refert, & sequitur Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 8. §. 5. num. 14.*

12 Absolutio à Censuris impertiri non potest virtute Bullæ, quin parti læsæ satisfactum sit, si Censura contracta fuerit cum læsione partis; sic enim cautum est in ipsa Bulla, quam quidem præstare debet per se ipsum, & si aliquid obstiterit; poterit hæres, aut alius illam pro eo præstare. Hac occasione sciendum 1. in Absolutione Censurarum, sive virtute Bullæ, sive alterius facultatis, si habeatur pars læsa; priùs sub mortali exigendam esse satisfactionem partis, & postea impertiendam esse absolutionem: quòd si actu præstari non possit, exigenda erit cautio pignoratitia, vel fidejussoria de ea præstanda; & si neutra cautio dari poterit, exigendum saltem erit juramentum de satisfactione præstanda juxta *Cap. Venerabilibus, de Sent. Excom. in 6.* Quæ quidem cautio præstanda erit non solùm in foro externo, sed etiam interno; ut probabilius docet Card. Delugo, *de Pœnit. disput. 20. num. 204.* alios referens:

cum

cum Canones ſine diſtinctiones fori loquantur. Quando verò pœnitens eſt omnino impotens ad ſatisfaciendum, nulla exigenda erit cautio, quia ad impoſſibile nemo tenetur, & fruſtra exigeretur. Sciendum 2. nomine ſatisfactionis intelligi hic reſtitutionem bonorum temporalium, vel famæ, vel honoris, quæ parti læſæ debetur: ut tradit Suarez *de Cenſ. diſp. 7. ſect. 5. num. 45.* Sciendum 3. nomine partis læſæ, cui præſtanda erit ſatisfactio; non intelligi Judicem, Fiſcum, vel Notarium, aut alium, cui pœna applicata ſit per Judicem; ſed ſolùm perſonam illam, cui ſatisfactio debetur, & in favorem cujus lata eſt excommunicatio: ut ex Ledeſma, Corduba, Guttierrez, Rodriquez, Avila docet Caſtropalaus *de Bull. Cruc. pun. 8. §. 5. num. 4.* Nec ſi perſona læſa fuerit Religioſus aliquis, venit Religio, aut Prælatus Religionis illius; ſed ipſe Religioſus: ut probabiliter ex Verricelli, & Leandro docet Tamburinus *de Bull. cap. 11. §. 7. num. 3.* quod verum puto vivente ipſo Religioſo, ſed eo demortuo præſtanda erit Religioni, vel ejus Prælato, ut praxis ipſa confirmat: cum obligatio ſatisfaciendi non ſolùm ſit cum Religioſo, ſed cum Religione; quamvis ſi ſatisfecerit Religioſo, ſatisfecerit pariter Religioni: quòd ſi non ſatisfecerit Religioſo, tenetur ſatisfacere Religioni. Sciendum 4. quòd ſemper curandum ſit, ut ſatisfactio ante abſolutionem præſtetur: nam experientia comprobat, obtenta abſolutione omitti ſatisfactionem ſæpe ſæpius. Solùm ergo ſub cautione validè, & licitè præſtari poterit abſolutio, ſi ſatisfactio ſit incerta, vel dubia: ut adnotat Navarrus *in Summ. cap. 26. num. 7.*

13 Controverti tamen ſolet: an ſi quis abſolveretur virtutæ Bullæ non ſatisfacta parte, cum aliàs potens eſſet ad ſatisfaciendum; valida foret abſolutio? Et quidem quòd talis abſolutio illicita eſſet, eſt extra controverſiam; ſolùm ergo ad validitatem reducitur controverſia. Communior ſententia putat, eſſe invalidam: eo quia ſatisfactio partis requiritur, ut conditio neceſſaria ad abſolutionem, adeoque ea deficiente deficit abſolutio, reſolvitur enim illa particula abſoluta, ſatisfacta parte, in hanc aliam conditionatam, ſi parti ſatisfeceris: & ſic docent Ledeſma, Navar. Guttierrez, Medina, Angles, Corduba, Henriq. Rodriq. penes Caſtrop. *de Bull. Cruc. pun. 8. §. 5. nu. 2.* Quamvis hæc ſententia probabilior ſit; nihilominus ſuam probabilitatem habet oppoſita docens, eſſe validam, quamvis illicitam: ratio eſt, quia quoties in delegatione ea forma exprimitur, quæ in jure communi requiritur; tunc eodem modo requirenda erit in delegatione, ac requiritur in jure communi; ſed in jure communi requiritur ſatisfactio partis, ut monitio ad inſtruendum abſolventem, ut licitè abſolvat, non verò ut validè abſolvat; ergo talis abſolutio quamvis illicita valida erit: maximè quia ex verbis Bullæ non colligitur eſſe conditionem neque ad eligendum confeſſarium reſpectu pœnitentis, neque ad abſolvendum reſpectu Confeſſarii. Sic Sanchez *libr. 3. Matr. diſput. 33. num. 3.* Layman alios referens *lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 6. num. 8.* Caſtropalaus *l. c. num. 3.* & Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 11. §. 7. num. 13.*

CAPUT VII.

De Privilegiis Bullæ pro Commutatione Votorum.

1 *Concedit Pontifex habenti Bullam, ut poſſit per Confeſſarium electum vota ſibi commutare in aliquod ſubſidium hujus expeditionis, exceptis Ultramarino, Caſtitatis, & Religionis.*
2 *Quis poſsit vota commutare habenti Bullam?*
3 *An in hac facultate commutandi Vota contineatur facultas diſpenſandi in illis.*
4 *An Commutatio Voti Virtute Bullæ fieri poſsit in opus minus?*
5 *An ad Commutationem voti virtute Bullæ requiratur cauſa?*
6 *Quodnam eſſe debeat ſubſidium in favorem expeditionis?*
7 *An votum non petendi commutationem voti commutari poſsit per Bullam?*
8 *An vota pœnalia, & pœnæ ſibi impoſitæ à vovente commutari poſsint vi Bullæ?*
9 *Quamdiu duret Poteſtas commutandi vota?*
10 *Quæ dicta ſunt de votis, intelligi debent de votis etiam juratis, & juramentis.*
11 *Adnotantur aliqua circa vota excepta Caſtitatis, Religionis, & Peregrinationis Ultramarinæ.*

CONCEDIT Pontifex habenti Bullam Cruciatæ, ut Confeſſarius per eumdem electus poſſit ejus vota commutare, exceptis dumtaxat votis Ultramarino, Caſtitatis, & Religionis, in aliquod ſubſidium hujus expeditionis: ſic conſtat ex Textu Bullæ. Multa, quæ ſpectant ad Commutationem Votorum diximus loco ſuo in ſecundo Decalogi Præcepto, cum de Voto ſermo eſſet; ſolùm hìc attingenda remanent, quæ propria ſunt commutationis voti vi Bullæ Cruciatæ, & per ſubſequentes Petitiones ea explanabimus. 1

Petes 1. quis poſſit vota commutare habenti Bullam? 2
Reſp. non poſſe hanc commutationem facere quemlibet Sacerdotem, niſi Confeſſarius ſit, & actu approbatus ab ordinario loci illius, ubi commutatio fit. Non requiritur tamen, ut ſit ordinarius Confeſſarius habentis Bullam; cum quilibet Confeſſarius ex actu approbatis, & à pœnitente vi Bullæ electus poſſit id præſtare. Nec requiritur, quòd commutatio in confeſſione Sacramentali fiat; cum fieri poſſit extra illam: & ratio eſt, quia licèt Pontifex velit, hanc commutationem fieri per confeſſarium, ut ſatis ſe apertè declarat in ipſa Bulla; attamen non declarat, fieri debere in ipſa Confeſſione. Sic paſſim Doctores cum Henriquez, Sanchez, Villalobos, relatis à Caſtropalao *de Bull. Cruc. pun. 9. num. 11.*

Petes 2. an contineatur in hac facultate commutandi vota facultas diſpenſandi in illis? Reſp. negativè: cum aliud ſit commutare vota, aliud diſpenſare in illis; nec cui competit facultas commutandi, competit etiam facultas diſpenſandi: eſto qui facultatem habet diſpenſandi, pariter habeat facultatem commutandi *ex Regul. Jur. in 6.* Cui licet, quod eſt plus; licet utique, quod eſt minus; & majus eſt diſpenſare, & difficilius, & graviorem requirens cauſam præ commutare: cum diſpenſare ſit omnino relaxare vinculum voti, & ejus obligationem ex rationabili cauſa; commutare verò eſt obligationem, & vinculum ex una materia ad aliam transferre, ſeu ex una obligatione tranſire ad aliam. Si ergo Pontifex virtute Bullæ concedit poſſe commutari vota, nullatenus concedit, poſſe diſpenſare in illis. Sic Suarez, Leſſius, Sanchez, & alii, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Bull. Cruc. pun. 10. num. 9.* 3

Petes 3. an commutatio fieri queat virtute Bullæ in opus minus? Reſp. quamvis certum ſit, non ſolùm Confeſſarium pœnitentis poſſe virtute Bullæ commutare in opus majus abſque ulla cauſa, verùm etiam id ſibi præſtare poſſe propria authoritate ipſum pœnitentem; nihilominus controverſum eſt, poſſe in opus æquale id ſibi præſtare pœnitentem abſque facultate Confeſſarii, etiamſi cauſa ſufficiens habeatur. Et mihi probabilior eſt ſententia aſſerens, quòd non poſſit; adeoque hoc privilegium conceditur pœnitenti dependenter à Confeſſario electo, hic enim cauſa intercedente poterit illi votum commutare in opus æquale, non verò commutare poterit in opus minus: & ratio eſt, quia commutatio eſſentialiter exigit ſolutionis æqualitatem; adeoque ſi ab æqualitate declinat, erit voti diſpenſatio, & relaxatio in parte illa, in qua declinat: ut docent Panormitanus, Sylveſter, Gregorius Lopez, Cajetanus, Navarrus, quos refert, & ſequitur Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 6. de Voto, cap. 19. nu. 7.* Sed quia aſſignare, & dignoſcere hanc æqualitatem in commutatione valde laborioſum eſt, & difficile; nec certa regula in ea facienda tradi poteſt; ideo judicio prudentis Confeſſarii relinquitur: & eo ipſo quòd bona fides intercedit, effectum ſuum habebit commutatio facta: ut ex Suarez, Sanchez, & Leſſio adnotat Caſtropalaus *de bull. Cruc. pun. 9. num. 6. in fine.* 4

Petes 4. an ad commutationem voti virtute Bullæ requiratur cauſa? Reſp. affirmativè: quia ex communi Doctorum ſemper ad voti commutationem cauſa requiritur, ex quacumque facultate fiat, niſi tamen fiat in opus majus. Et quamvis denegare non poſſim, quòd minor cauſa requiratur ad commutationem, quàm ad diſpenſationem; nihilominus requiritur cauſa, quamvis ſufficiat levis: ut docent Suarez *lib. 6. de Vot. capit. 19. num. 5.* & Sanchez *in Summ. lib. 4. cap. 50. nu. 17.* imò Leſſius *de Vot. dubit. 11. num. 96.* docet, ſufficere ſolam propenſionem voventis, ut ſic hilariùs Deo inſerviat. Quamvis in commutatione facienda virtute 5

Bullæ

Bullæ nulla alia causa exigatur ab ea, quam secum affert materia subroganda, nempe subsidium in favorem expeditionis contra Infideles: non solùm enim eroganda eleemosyna erit pro Bulla habenda, sed ulteriùs subsidium aliquod erogandum erit in favorem prædictæ expeditionis ab eo, qui votum commutatum velit: ut patet ex Textu Bullæ.

6 Petes 5. quodnam debeat esse hoc subsidium in favorem expeditionis contra infideles, in quod necessariò commutandum est voto à Confessario per Bullam electo? Resp. quamvis hæc controversia validè agitata fuerit inter Doctores anteactis temporibus, quorum communior sententia erat, posse esse subsidium illud spirituale, & temporale; cum hoc tamen quòd si vovens potens esset ad subsidium temporale, in illud commutari deberet votum à Confessario; si verò pauper esset, & miser, commutari posset in subsidium spirituale: movebantur ex eo, quòd subsidium requiritur à Bulla, absque eo quòd distinguat; ergo æquè de spirituali, ac temporali intelligi potest: aliunde subsidium debet accipi humano modo, videlicet eo, quo moraliter præstari potest; ergo si à paupere, & misero habente Bullam nequit præstari temporale subsidium in favorem expeditionis, sufficiet ad commutationem spirituale subsidium. Qui quidem discursus maximam habebat probabilitatem, & nimis conformis rationi erat, præcipuè quia innixus erat Auctoritati Suarez, Lessii, & aliorum penes Castrop. *de bull. Cruc. pun. 9. num. 7.* Nihilominus nostris hisce temporibus omnino sustinendum est, commutationem debere fieri in subsidium tantùm temporale expeditionis, ut priùs docuerant Navar. Corduba, Vega, Lopez, Petrus Ledesma, Rodriq. Villalobos, Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. nu. 8.* Tamburinus *de bull. Cruc. cap. 13. §. 1. nu. 11.* Gallegus *de bull. Cruc. Clausul. 9. disp. 160.* referens Machardum, qui longam habet de hac re disputationem; & refert declarationem factam à Commissario Generali Cruciatæ. Quòd videlicet votorum commutatio facienda sit virtute Bullæ in subsidium temporale; & omnibus confessariis præcipit sub pœna excommunicationis sic faciendum; quæ quidem declaratio ab eodem Generali Commissario publicata fuit anno 1642. ut legi potest penes citatum Gallegum. Qua declaratione posita ab habente facultatem declarandi dubia, cui de jure competit; ablata est controversia. Subsidium verò istud temporale relinquitur taxandum arbitrio prudentis confessarii, attentis circumstantiis omnibus, qualitate videlicet personæ, & ejus facultatibus, gravitate voti, & similibus, habito semper respectu ad pauperes, pro quibus tenue subsidium temporale sufficiens erit. Reponendum erit hoc subsidium ab ipsomet pœnitente in arca ad id designata à commissario, vel Procuratoribus juxta consuetudinem loci; quòd si non possit id facere ex rationabili motivo pœnitens, poterit per alium mittere.

7 Petes 6. an Votum non petendi commutationem voti commutari valeat per Bullam? Et an si quis in vovendo habuerit intentionem, ut tale Votum Pontifici reservetur, itaut nullus alius commutare possit per quodcumque Privilegium; possit etiam votum illud virtute Bullæ commutari? Resp. affirmativè: ratio est, quia nec vovens primo modo derogare potest Auctoritati Superioris habentis facultatem commutandi, & delegandi facultatem istam, uti per Bullam delegat; nec vovens secundo modo per suam intentionem efficit, aut efficere potest, quin reservatio voti dependeat à potestate ejus, cui reservatur, qui est Pontifex concedens Bullam, ut vota sibi reservata per potestatem delegatam confessario commutari valeant. Sic Sotus, Navar. Azor. & alii, quos refert, & sequitur Mendo *de Bull. Cruc. disp. 26. num. 153.*

8 Petes 7. an Vota pœnalia commutari possint virtute Bullæ; & an etiam commutari possint pœnæ, quas vovens sibi imposuit? Resp. advertendo priùs, aliam esse commutationem voti pœnalis, ut si quis votum emiserit non ludendi sub pœna jejunii, vel eleemosynæ faciendæ Ecclesiæ, vel pauperibus, aut servandi castitatem; aliam esse commutationem pœnæ ob violationem voti pœnalis, ut esset in casu nostro commutatio jejunii, vel eleemosynæ, aut servandi castitatem ob ludum jam factum. Resp. ergo 1. posse commutari votum pœnale virtute Bullæ: ratio est, quia vota ista, si non sunt de materia per Bullam excepta; sunt ut cætera vota. Si verò sint de materia excepta, cum sint minùs perfecta, ut pote emissa cum aversione ad pœnam; etiam commutari possunt: maximè quia vota excepta per Bullam reservantur Pontifici, quando perfecta sunt; reservatio namque utpote odiosa ad vota perfecta extendi debet? Resp. 2. posse etiam commutari pœnam voti: ratio est, quia si votum commutari potest, etiam & pœna, quæ refertur ad illud, quamvis pœna sit de materia per Bullam excepta. Sic in casu posito habens Bullam poterit obtinere à Confessario electo non solùm commutationem voti non ludendi; sed etiam si luserit, poterit obtinere commutationem jejunii, eleemosynæ, aut obligationis servandi castitatem: cum potiùs obligatio voti directè cadat supra materiam voti, quæ est ludus; quàm supra pœnam: adeoque si commutari potest materia directa voti, poterit & pœna.

Advertenda sunt hìc nonnulla: & 1. quòd si quis habeat commutatum votum, seu obligationem pœnæ, jam extinctum est totum votum; adeoque si postea ludat in casu posito, non iterum pœnam incurrit, quia jam est commutata obligatio pœnæ. Sic Mendo alios referens *de Bull. Cruc. disp. 26. num. 92.* 2. quòd obtenta commutatione voti pœnalis, si violatum fuerit; non ideo obtinetur commutatio pœnæ contractæ per violationem illam, sed expressè petenda erit commutatio illius: Confessarius siquidem dirigit tantùm commutationem ad id, quod expressum fuit. Sic Suarez, Sanchez, Rodriquez, Ludovicus à Cruce, Trullench relati à Tamburino *de Bull. Cruc. cap. 13. §. 1. nu. 25.* 3. quòd si pœnæ voti factæ fuerint in favorem Tertii, & ab ipso acceptatæ fuerint; commutari non possunt: nam virtute Bullæ commutari nequeunt vota in favorem Tertii emissa, posita ejus acceptatione, cum jam illi jus acquisitum sit, & in præjudicium Tertii nil concedit Bulla. Sic Mendo *in sua Epitom. verb. Bulla Communis Cruciatæ, nu. 37.* Sayr. *in Clavi Regia lib. 6. cap. 14. n. 13.* & Sanchez *lib. 4. Sum. cap. 52. nu. 70.* 4. quod aliquando videtur votum pœnale, sed non est pendens à pœna, imò est votum absolutum: sic votum istud voveo Castitatem, & si votum istud violavero, voveo Religionem; primum utpote absolutum commutari nequibit virtute Bullæ, cum sit de materia excepta, & independens à secundo; secundum verò quamvis de materia excepta, quia tamen pœnale est; commutari poterit. Sic Mendo *in Epitome l. c. num 39.*

9 Petes denique: quamdiù duret potestas commutandi vota? Resp. durare pro anno, pro quo Bulla durat; sive de cætero vota emissa fuerint ante publicationem Bullæ, sive post illam: cum enim privilegium absolutum sit, comprehendit omnia vota sive ante, sive post promulgationem emissa; & toties quoties occurrerit pro eo anno, vota commutari poterunt, etiamsi facta fuerint ex fiducia obtinendi commutationem. Elapso verò anno Bullæ cessat facultas obtinendi commutationem, quamvis si quis poposcerit tempore legitimo durationis Bullæ commutationem omnium votorum, & oblitus fuerit unius; poterit commutationem illius obtinere transacto tempore Bullæ; eo quia incœpta causa fuit, & acceptata à Confessario jurisdictio. Imò si ultimo die durationis Bullæ poscat quis à Confessario electo commutationem voti, & Confessarius commutare velit, sed tempus requirit ad designandum æquale subsidium voto, aut velit virum doctum consulere de eo subsidio, etiam si postquam tempus Bullæ transierit, illud designet; tenet commutatio facta: ratio est, quia designatio illa non est commutatio, sed complementum commutationis, quæ incœpta fuit per petitionem à pœnitente factam, & intentionem Confessarii volentis commutare in subsidium à se, vel alio viro docto designandum, quamvis finito anno designatum fuerit. Sic Sanchez, Sayrus, Graffis, Rodriq. Villalobos, quos refert, & sequitur Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 9. num. 15.* & Mendo *in Epitom. verb. Bulla Communis Cruciatæ, nu. 48. & 49.* Nequit tamen virtute Bullæ commutari votum emittendum: eo quia commutatio est relaxatio unius obligationis contractæ, non verò contrahendæ in aliam obligationem æqualem.

10 Quæ hucusque dicta sunt de commutatione votorum virtute Bullæ, intelligi etiam debent de votis juratis, ac de juramentis ipsis: eo enim ipso quòd Confessarius electus vi Bullæ commutare potest vota, poterit etiam juramenta commutare, ac ipsa vota jurata; sive hæc juramenta, & vota jurata emissa fuerint ante publicationem, sive post publicationem Bullæ, & quidem toties quoties, ut diximus de votis non juratis. Et quamvis in Bulla dicatur expressè, commutari posse vota etiam ju-

iam jurata, non verò exprimatur, commutari posse juramenta seorsim sumpta; hoc tamen non obstat: nam perinde se habet commutatio juramenti facti in confirmationem voti, ac juramenti seorsim emissi. Sic Sanchez, Suar. Rodriq. Sà, Azor. Henriq. Navarrus, quos refert, & sequitur Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 9. nu.* 14. Mendo *de Bull. Cruc. disp. 26. num. 63.* referens Candidum, Trullench, Leandrum à Sacramento, Basilium Legionensem, Filliuc. Dianam, & alios. Advertit tamen citatus Mendo, debere etiam hanc commutationem fieri in subsidium æquale expeditionis. Nec posse prædicta vota jurata, & juramenta commutari, si fuerint emissa in favorem Tertii, & ab eo acceptata: cum nil Bulla tribuat contra jus quæsitum Tertio. Nec denique absolvi posse virtute Bullæ vota sive jurata, sive non, nec juramenta à Communitate emissa: ratio est, quia personis particularibus Bulla conceditur, non verò Communitati.

11 Diximus: omnia vota commutari posse virtute Bullæ, exceptis votis Castitatis, Religionis, & Peregrinationis ultromarinæ, seu Hierosolymitanæ; circa quæ nonnulla remanent adnotanda & 1. quòd hæc tria vota, ut à commutatione vi Bullæ excludantur; debent esse absoluta, & omnino perfecta; non verò conditionata, & limitata: hinc fit, quòd si votum castitatis non sit perfectæ, & integræ castitatis, ac perpetuæ, sed diminutæ, aut pro limitato tempore; ut esset votum non fornicandi, non se polluendi, non nubendi, servandi castitatem conjugalem, suscipiendi ordinem sacrum, aut servandi castitatem absolutam, sed pro uno, vel duobus, aut tribus annis, dummodo non sit pro eo tempore, ad quod rationabiliter non censetur perventura humana ætas; possint hæc vota virtute Bullæ absolvi, utpote vota non omnino perfecta castitatis. Idem dicendum de voto Religionis, debet namque esse absolutum, & perfectum Religionis propriè talis perseverandi, & profitendi in illa. Quapropter si quis voveret ingredi Religionem, sed non profitendi in illa; aut ingredi Religionem approbatam, ut vivat ibi tamquam Eremita, non verò ut juxta Constitutiones illius vitam degat; vel voveret ingredi Domum, Hospitium, aut Collegium, ubi viri, aut Mulieres commorantur inservientes Divino Cultui sub certis regulis, sed non à Pontifice approbatis. Insuper si quis voveret accipere habitum militarem Div. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, & similium Religionum militarium, excepta Religione D. Joannis Hierosolymitani; possent utique hæc omnia vota virtute Bullæ commutari, cum revera omnes isti non sint veri Religiosi, adeoque eorum vota non reservata, nec compræhensa sub voto Religionis, quod debet esse Religionis verè talis, & approbatæ. Sic Sanchez, Trullench, Ludovicus à Cruce, Diana, quos refert, & sequitur Mendo *de Bull. Cruc. disp. 26. num.* 124. Idem denique dicendum de voto Peregrinationis Ultramarinæ, seu Hierosolymitanæ, debet namque esse perfectum, & absolutum: quapropter si diminutum esset, vel conditionale, aut pœnale, commutari posset vi Bullæ juxta superiùs dicta; sicuti commutabile esset per Bullam votum Peregrinationis Hierosolymitanæ, si non esset emissum devotionis causa illorum Sanctorum Locorum, sed ob alium finem etiam honestum; & pium. Vota vero Peregrinationis ad Limina Apostolorum, ad Sanctum Jacobum in Compostella, ad Virginem Laurentanam, & similia Sanctuaria; omnia sunt commutabilia vi Bullæ: ut testatur ex communi sensu expositorum Bullæ Mendo *in sua Epitom. verb. Bulla Communis Cruciatæ, nu.* 44. Adnotandum 2. virtute bullæ concedi facultatem confessario electo commutandi omnia ea vota, quæ jure ordinario possunt commutare Prælati; adeoque in iis casibus, in quibus Prælati jure ordinario possunt commutare vota Pontifici reservata, poterit etiam confessarius electus virtute bullæ. Sic ex Suar. Sanchez, & Sayro tradit Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 9. num. 16. in fin.*

CAPUT VIII.

De Privilegio Bullæ circa cibos vetitos.

1 *Concedit Pontifex habentibus Bullam, ut possint vesci carnibus tempore jejuniorum totius anni de Consilio utriusque Medici.*
2 *An extendatur hoc privilegium ad dies Veneris, & Sabbathi extra jejunium?*
3 *An qui ex consilio utriusque Medici potest carnes comedere, possit id pluries in eodem die?*
4 *An comedens carnes ex consilio utriusque Medici teneatur in reliquis formam jejunii Ecclesiastici servare?*
5 *An quibus prohibetur usus lacticiniorum virtute Bullæ Communis, prohibeatur usus carnium ex consilio utriusque Medici?*
6 *Concedit insuper Pontifex habentibus Bullam Cruciatæ posse vesci pro suo libito ovis, & lacticiniis diebus jejuniorum Ecclesiasticorum, exceptis nonnullis Personis, quæ enumerantur.*
7 *Quinam veniant nomine Prælatorum, qui excludantur, nisi fuerint sexagenarii?*
8 *Quinam veniant nomine Præsbyterorum sæcularium?*
9 *Quinam veniant nomine Personarum Regularium?*
10 *An personæ exclusæ à comedendis ovis, & lacticiniis in jejuniis quadragesimalibus virtute Bullæ possint eis Vesci Dominicis diebus Quadragesimæ?*

PRIMA facultas, quam concedit Pontifex habentibus Bullam, est, quòd possint vesci carnibus temporibus jejuniorum totius anni, etiam quadragesimalibus de Consilio utriusque Medici intra ipsa Regis Hispaniæ Regna. Requiritur ergo 1. ad usum hujus facultatis, ut habens Bullam sit intra ea Regna, ubi Bulla viget: nam si esset extra ea Regna, non posset hoc privilegio uti: ut clarè constat ex ipsis verbis Bullæ, Intra ipsa Regis Hispaniæ Regna, & fatentur communiter Doctores. Requiritur 2. ut non utatur hac facultate comedendi carnes pro suo arbitrio, sed de consilio utriusque medici, spiritualis videlicet, & corporalis. Nomine verò medici spiritualis venit non solùm Episcopus, & Parochus, qui etiam præscindendo ab hoc privilegio possunt ex justa causa dispensare cum suis subditis, ut sustinent nonnulli Doctores *ex Cap. Duo simul, de Offic. Ord.* verum etiam Confessarius electus virtute bullæ, qui consulere poterit extra confessionem, dummodo actu approbatus sit ab ordinario loci, ubi consilium petitur: ut ex Villal. Rodriquez, & Sancio docet Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 7. §. 1. nu.* 2. Nomine verò medici corporalis, venit quilibet approbatus ad medendum infirmis; sive Doctoratus sit, sive non; dummodo facultatem publicam habeat medendi, & qui possit probabile judicium ferre: quapropter excludenda erunt consilia virorum, & mulierculorum nimis ruditer medicinam profitentium. Requiritur 3. causa, ut habens Bullam carnes comedere possit diebus jejunii; quæ quidem causa non debet esse evidens, alias non requireretur privilegium Bullæ; sed sufficit dubia; & posita dubietate de gravi nocumento ciborum legalium, consulit medicus corporalis comestionem carnium ad evitandum grave salutis detrimentum, quamvis dubium; consulit quoque medicus spiritualis ad convenientiam conscientiæ, & ad sedandos scrupulos, ac ut tutiùs in hac comestione procedatur: nec ipse dispensat, cum de hac Confessarii dispensatione mentionem non faciat Bulla; sed posito ejus consilio, & consilio medici corporalis dispensat Pontifex in dubietate illa, si opus sit dispensationis: ut rectè expendit Castrop. *l. c. num.* 4. Habetur quoque alius favor, quòd comedens carnes ex consilio utriusque medici, & in reliquis servans formam jejunii jejunio satisfacere censeantur: ut adnotat Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 8. §. 1. num.* 2. 1

Petes 1. an hoc privilegium Bullæ extendatur non solùm ad omnes dies Jejunii, verùm etiam ad dies Veneris, & Sabbathi extra jejunium? Resp. affirmativè: quia licèt Bulla Latina loquatur sub illis verbis, pro diebus jejuniorum; attamen vulgaris Bulla pro diebus Veneris, & Sabbathi signatè loquitur; quæ cum publicetur ex facultate Commissarii Generalis habentis ex jure declarare dubia ad Bullam spectantia; clarè sequitur, compræhendi etiam prædictos dies. Sic Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 8. §. 1. num.* 9. 2

Petes 2. an qui consilium habuit utriusque medici, ut possit diebus jejuniorum carnes comedere; possit pluries eas comedere eodem die? Resp. affirmative, si nullam restrictionem habuit ab utroque medico; est enim dispensatus ad carnes; nec restrictionem in eis comedendis habet; ergo poterit, toties quoties voluerit, pro eodem die eas comedere. Sed controversia in eo consistit: an restrictus ad unicam tantùm comestionem carnium possit pluries in eodem die eis vesci? Et quamvis consulendum sit, ac in praxi servandum consilium à medicis datum cum restrictione illa; nihilominus ad 3

tollen-

tollendos scrupulos, qui in hac materia insurgere possunt, cum valde difficile sit, hanc restrictionem servare habentibus necessitatem, ut experientia demonstrat; ideo valde probabile puto, quod docuit Castropalaus *de Bull. Cruc. pun. 7. §. 1. num. 6.* contra Sancium, consilium illud datum à medicis comedendi semel in die carnes non obligare in conscientia ad unam tantùm vicem, esto servandum sit, ut optimum consilium: ratio est, quia præceptum negativum abstinendi à carnibus semper servandum est, quando obligat, omnibus diei horis, quod quidem afficit sanos, & non dispensatos ad carnes; non verò dispensatos ad carnes, & eas ex necessitate comedentes: aliàs peccaret etiam infirmus cum actuali febri contra præceptum istud, si carnes comederet ex consilio medici corporalis vetitas, quod non est dicendum, esto peccaret contra propriam charitatem. Non nego tamen, quòd si pluries in die carnes comedant, non servent formam jejunii, adeoque meritum satisfaciendi illi non habebunt.

4 Petes 3. an comedentes carnes vi Bullæ ex consilio utriusque medici teneantur formam jejunii Ecclesiastici in reliquis servare? Resp. quamvis varia sint hac de re Doctorum placita; alii enim absolutè obligant; alii è contra absolutè deobligant. Nihilominus semper mihi visa est rationabilis eorum sententia, qui distinguunt: Si usus carnium concessus sit habentibus Bullam ex eo præciso motivo, quòd cibi quadragesimales noceant; tenentur in reliquis formam jejunii servare: ratio est, quia finis necessitatis dispensandi est qualitas, & conditio ciborum; ergo si huic consulitur per unicam comestionem, urget obligatio abstinendi ab aliis comestionibus, & sic servandi formam jejunii. Si verò concessus sit carnium usus ob debilitatem naturæ, & virium recuperationem; non tenentur in reliquis formam jejunii servare: ratio est, quia finis concessionis admittit in eo casu plures refectiones ad debilitatem naturæ resarciendam, & vires recuperandas. Sic Corduba, Rodriq. Lessius, Valen. Antonius Gomez, Acosta, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 7. §. 1. nu. 11.* Qui rectè advertit *num. 12.* non peccare dispensatum ad carnes per se loquendo, si pisces simul comedat; nisi aliunde id noceat saluti: cum ex nulla Lege prohibitus sit esus piscium dispensatis ad carnes; peccabit verò contra temperantiam graviter, vel leviter pro gravi, vel levi dispendio salutis, si saluti noceat. Quòd si in aliquibus Diœcesibus prohibitus sit piscium esus dispensatis ad carnes, peccabit graviter eos comedens, etiam ad excitandum appetitum: eo quia imponitur illud præceptum ad fidelium ædificationem, & ad demonstrandam puram necessitatem comedendi carnes; nec alius deficit modus excitandi appetitum: ut contra Sancium rectè expendit Castrop. *l. c. num. 13.*

5 Petes 4. an quibus prohibetur usus lacticiniorum virtute Bullæ Communis Cruciatæ, pariter prohibeatur usus carnium ex consilio utriusque medici? Resp. quamvis Mendo *de Bull. Cruc. disp. 18. cap. 3. n. 23.* & Bardi *de Bull. Cruc. part. 2. tract. 3. cap. 1. sect. 1.* putent, quibus prohibetur usus lacticiniorum, prohiberi pariter usum carnium: quia eis videtur sub eadem prohibitione contineri. Nihilominus Trullench *lib. 5. §. 4. dub. 2.* Tambur. *de Bull. Cruc. cap. 8. §. 1. nu. 7.* & alii sustinent oppositum, quod mihi videtur probabile: eo quia apertè Textus Summarii Bullæ excipit tantum virtute Bullæ Communis usum lacticiniorum, non verò usum carnium cum consilio utriusque medici, ut constat ex summario latino, hispanico, & italo magna cum consideratione facto, ac fidelibus communicato auctoritate Commissarii Generalis, ad quem attinet dubia Bullæ resolvere: maximè quia sic ad multos annos impressum est.

6 Secunda facultas, quam Pontifex concedit habentibus Bullam Cruciatæ circa cibos vetitos; est, ut possint pro suo libito vesci ovis, & lacticiniis omnibus diebus jejuniorum totius anni Bullæ, etiam quadragesimalibus. Excipit tamen ab hac facultate vescendi ovis, & lacticiniis quoad quadragesimalia jejunia tantùm, non verò quoad reliqua jejunia Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, & alios superiores, vel inferiores Prælatos, & quamlibet personam regularem, & ex sæcularibus, qui in Presbyteratus Ordine constituti sunt, nisi hi fuerint sexagenarii. Requiritur ad fruendum hac 7 facultate Bullæ, ut habens illam sit in Regnis, ubi Bulla viget, non verò extra illa, ut superiùs innui. Nec extenditur hæc facultas ad jejunia ex voto, aut ex pœnitentia Sacramentali imposita, quæ servari debent, prout votum emissum fuerit, aut fuerit imposita pœnitentia Sacramentalis, cum solùm extendatur ad jejunia Ecclesiastica; licèt non denegem, quòd si aliud non fuerit expressum in jejunio ex voto, aut pœnitentia Sacramentali; intelligendum sit ut jejunium Ecclesiasticum.

Quæres 1. quinam veniant nomine Prælatorum, qui excluduntur ab hoc privilegio Bullæ, nisi fuerint sexagenarii? Resp. venire omnes Prælatos habentes jurisdictionem ordinariam spiritualem: sic sunt Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Generales, Provinciales, & Superiores locales Ordinarii; inter quos tamen aliquod intercedit discrimen; nam aliqui istorum si Dignitati renuntiaverint, aut finito eorum tempore nil Dignitatis in eis remaneat, cum non sint ampliùs Prælati; non excluduntur ampliùs ab hac facultate. Sic sunt Generales Religionum, Provinciales, & Superiores locales, qui excluduntur qua Religiosi sunt, sed non qua Prælati. Secus verò Episcopi, etiam si Episcopatui renuntiaverint, semper excluduntur ab hac facultate, quia semper remanet in eis dignitas Episcopalis. Eodem modo excluduntur Episcopi confirmati, sed nondum consecrati; licèt non excludantur Episcopi electi, sed nondum confirmati, cum revera Episcopi non sint. Cardinales verò non excluduntur, cum non nominentur; nisi tamen fuerint Prælati, vel Regulares, aut Sacerdotes. Sic Mendo *de Bull. Cruc. disp. 18. num. 7. & disp. 31. num. 5.* Gallegus *de Bull. Cruc. Crausul. 7. dub. 54.* & Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 8. §. 4. num. 7.*

Quæres 2. quinam veniant nomine Presbyterorum sæ- 8 cularium? Resp. venire solos Sacerdotes: quapropter bene frui poterunt facultate ista Clerici minores, Subdiaconi, & Diaconi, usque dum ad Sacerdotium pervenerint: ut apertè patet ex Bulla, & Doctores fatentur.

Quæres 3. quinam veniunt nomine personarum regu- 9 larium? Resp. venire omnes, qui professionem Religiosam emiserunt in Religione approbata, aut vota biennii Societatis Jesu emiserint; sive de reliquo in statu Clericali Religioni inserviant, sive laicali; sive moniales fuerint, sive conversæ: omnes siquidem isti sunt personæ regulares, adeoque contentæ in exclusione per bullam facta à comedendis ovis, & lacticiniis virtute bullæ communis Cruciatæ, cum exclusio utrumque sexum regularium compræhendat: nisi tamen sexagenarii fuerint. Excipiuntur Novitii, qui in odiosis non veniunt nomine religiosorum, & religiosi ordinum militarium, ut sunt equites S. Joannis Hierosolymitani, nam de reliquis militaribus fert communior sententia, non esse veros religiosos: ut ex D. Thoma, Corduba, Rodriquez, & aliis docet Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 7. §. 2. n. 6.* & clarè colligitur ex ipso summario bullæ. Et quamvis controvertatur: an hoc privilegium concessum ordinibus militaribus concedatur eorum religiosis ultra equites; nihilominus valde probabile puto, extendi tum ad equites, tum ad alios religiosos utriusque sexus ordinum militarium, nisi tamen fuerint Presbyteri, aut Prælati: cum nullum alium bulla latina excipiat præter Presbyteros, & Prælatos: ut docet Mendo *de Bull. Cruc. disp. 18. nu. 16. & 17.* referens Basilium Legionensem, & alios Doctores Salmaticenses.

Quæres 4. an personæ exclusæ à comedendis ovis, 10 & lacticiniis virtute bullæ communis Cruciatæ in jejuniis Quadragesimalibus possint eis vesci diebus Dominicis Quadragesimæ? Resp. quamvis Corduba, Palacios, Llamas, Gomez, Villalobos, penes Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 7. §. 2. n. 8.* Gallegus, Trullench, Ludovicus à Cruce, Diana, Mendo, Bardi penes Tamburinum *de Bull. Cruc. capit. 8. §. 4. num. 15.* docuerint, posse: eo quia bulla latina solùm excludit jejunia Quadragesimæ; & parum refert, quòd Commissarius Generalis transcribens vulgari idiomate bullam latinam loco jejuniorum Quadragesimalium transcripserit dies Quadragesimales, sub quibus compræhenduntur Dominicæ, quamvis non compræhendantur in diebus jejuniorum quadragesimalium: non enim ei datum est, mutare substantialiter privilegium bullæ plumbeæ, sed tantùm explicare dubia. Nihilominus ut moraliter certum puto, non posse: sic docuerunt Anglis *quæst. 9. de Abstinentia à cibo, diffic. 7.* Sanchez *lib. 4. Summ. cap. 11. num. 53.* Henriquez *lib. 7. cap. 13. num. 10.* Rodriq. *in explicat. Bull. §. 6. num. 8.* qui testatur, se audiisse à Commissario, sic Pontificem de hac re consultum respondisse;

Joan-

Joannes Sancius *disp. 52. nu.* 25. ubi testatur, se vidisse Declarationem Gregorii XIII. de hac re: moveor, quia satis certum apparet ob attestationem horum Doctorum, Pontificem prædictum nimis apertè declarasse mentem suam, qua etiam Dominicas Quadragesimæ comprehendebat. Nec ipse Mendo inficiatur, se id audiisse à Viro Docto; quamvis asserat, non authenticè constare, adeoque non obligare; attamen ipse *de Bull. Cruc. disp.* 18. *nu.* 30. *&* 31. non denegat, sententiam nostram esse magis tutam. Posita ergo attestatione ista Doctorum de mente Pontificis Gregorii XIII. quòd ejus Bulla latina Cruciatæ, quam expedivit die 5. Martii ann. 1574. & cujus tenorem Pontifices successores sequuntur, ultra Quadragesimalia jejunia comprehendat etiam Dominicas Quadragesimæ; non relinquitur ampliùs locus Quæstioni. Adde, quòd præscindendo ab attestata declaratione colligitur apertè declaratio ejus mentis ex ipsis verbis suæ Bullæ, quæ referuntur à Castrop. *l. c.* licèt enim antea dixerat, extra quadragesimalia jejunia tantùm, postea subjungit, in omnibus aliis temporibus, & jejuniis totius anni comprehensos esse, & ipsis extra dicta tempora quadragesimalia eis uti licere; ergo nomine jejuniorum quadragesimalium intelligebat tempora quadragesimalia, quæ extra controversiam Dominicas includunt: quapropter nec nova ejus mentis declaratio requirebatur. Hinc infero: juremerito Commissarium Generalem è Bulla plumbata transcripsisse in bulla hispana, & italica, dies quadragesimæ, non vero dies jejuniorum quadragesimalium; adeoque nec substantiam privilegii plumbati mutavit, nec indigebat nova declaratione mentis Pontificis: eo quia juxta verba Bullæ, & mentem Pontificis eam hispanè, & italicè transcripsit, & sic obligare debet sumentes jus summarium.

Adnotandum hìc: quòd habentes Bullam, & à jejunio deobligantur, vel quia non complerunt vigesimum primum annum, vel quia sexagenarii jam sunt, aut quia laborant, vel non habent necessarium victum; possint lacticinia, & ova comedere: ratio est, quia privilegium istud conceditur absolutè habentibus Bullam, & ad libitum absque ulla restrictione, ac conditione servandi jejunium. Sic Tamburinus *de Bull. Cruc. cap.* 8. *§.* 2. *num.* 4. *&* *§.* 4. *num.* 20.

CAPUT IX.

De Bulla Lacticiniorum.

1 *Exclusis à comedendis ovis, & lacticiniis tempore quadragesimali virtute Bullæ Communis conceditur à Pontifice alia Bulla, per quam id possint.*
2 *A fruitione privilegii hujus Bullæ excluduntur Prælati, & Presbyteri Regulares.*
3 *Habentes hanc Bullam non possunt ea uti extra loca, ubi Bulla viget,*
4 *Excipitur hebdomada major; & quando hæc incipit?*
5 *Eleemosyna eroganda pro hac Bulla taxari debet à Commissario Generali.*
6 *An Abbates Monasteriorum, si jurisdictionem Ecclesiasticam erga sæculares habeant; possint hac bulla frui?*
7 *An si prima dignitas alicujus Cathedralis, vel Collegiatæ nuncuparetur Abbas, jurisdictionem tamen quasi Episcopalem non haberet; deberet solvere pro Bulla ista vigintiquatuor reales?*
8 *An dignitas, & Canonici Ecclesiarum Cathedralium, vel Collegiatarum erogare debeant octo reales in eleemosynam bullæ hujus? Et quid de Coadjutoribus?*
9 *Habentes portiones in prædictis Ecclesiis, Parochi, & omnes alii beneficiarii curam animarum non habentes, quorum beneficia pertingunt ad valorem scutorum trecentorum; debent erogare pro hac bulla reales sex:*
10 *Portionarii, Beneficiarii, Capellani, & Pensionarii, si eorum reditus non pertingent ad trecenta scuta, itaut unum deficiat; tenentur erogare quatuor reales; sicuti si non pertingant ad ducenta scuta, duos reales tantùm.*
11 *Non requiritur pro hac Bulla retinere Summarium illius penes se, nec in ea nomen inscribere.*

1 CUM excluſi fuerint à facultate comedendi ova, & lacticinia virtute Bullæ Communis Cruciatæ Episcopi, & inferiores Prælati, nec non Presbyteri sæculares, ut supra diximus, tempore quadragesimali; ideo in subsidium Cruciatæ, & expeditionis contra infideles novam aliam Bullam, quam vocant lacticiniorum, prædictis concessere Recentiores Summi Pontifices Duce Urbano VIII. per hæc verba: Venerabilibus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis inferioribus Prælatis, nec non Presbyteris sæcularibus dumtaxat; ut quadragesimali tempore, hebdomada tamen majore excepta, ovis similiter, ac lacticiniis pro eorum libitu uti, & vesci indulgemus data eleemosyna per Commissarium Generalem taxanda.

2 A fruitione hujus privilegii excluduntur Prælati, & Presbyteri regulares, cum solùm concedatur Prælatis, & Presbyteris sæcularibus. Non gaudent tamen privilegio hujus Bullæ Episcopi, qui assumpti sunt ex ordine Minimorum: & ratio est, quia Pontifex per hanc bullam solùm dispensat in Lege Ecclesiastica, non verò in ea, quæ ex voto est: ut bene adnotat Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 31. *nu.* 16. Quamvis Episcopi assumpti ex aliis ordinibus religiosis possint hac bulla frui: eo quia licèt religiosi sint, non sunt tamen Prælati regulares, sed Prælati secularium; adeoque prævalet in eis qualitas Episcopatus, utpotè major; non verò qualitas religionis, utpotè minor; & dignius trahit ad se minùs dignum. Sic Trullench *in exposit. Bull. hujus, num.* 9. Sanch. *lib.* 6. *Sum. cap.* 6. *nu.* 15. Tambur. *de Bull. Cruc. cap.* 8. *§.* 5. *nu.* 10. & alii. Cardinales verò Presbyteri ex ordinibus religiosis assumpti nequibunt hac bulla uti: ratio est, quia nec conceditur eis, qua Cardinales sunt, cum eorum mentio non fiat; nec qua Presbyteri regulares sunt, qui positivè excluduntur. Secus verò si fuerint Cardinales Episcopi, quia jam conceditur Episcopis. Sic Tamburinus *l. c. num.* 11.

3 Non poterunt habentes hanc bullam ejus privilegio frui extra regna, in quibus bulla viget: ratio est, quia hæc bulla est extensio Bullæ Communis Cruciatę; sed quoad usum lacticiniorum non favet Bulla Communis extra Regna, ubi Bulla viget; ergo neque & ista; pati siquidem debet eamdem limitationem, quam patitur bulla communis. Sic Gallego *de Bull. Clausul. 6. dubit.* 53. & Tamburinus *de Bull. Cruc. capit.* 8. *§.* 5. *num.* 4. Non requiritur tamen bulla communis, ut quis frui possit hac bulla lacticiniorum: ratio est, tum quia tenor hujus Bullæ non exprimit hanc conditionem habendi simul bullam communem; tum quia una independens est ab alia, & novum privilegium concedit. Sic Bardi *de Bull. Cruc. par.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *sect.* 8. *num.* 131. & Tamburinus *l. c. num.* 9.

4 Licèt omnibus diebus quadragesimæ vesci possint ovis, & lacticiniis habentes hanc bullam; nihilominus excipitur hebdomada major, ut patet ex Textu hujus bullæ. Incipit autem hæc major hebdomada à Dominica Palmarum, quapropter ea adveniente cessat bulla lacticiniorum; nec favet pro aliis jejuniis, cum pro tempore quadragesimali concessa sit.

5 Eleemosyna, quæ pro hac Bulla eroganda est; taxari debet à Commissario Generali ejusdem, ut expressè continetur in Textu. Taxata tamen fuit ab eodem sic: ut Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, etiam Titulares, Abbates jurisdictione gaudentes solverent vigintiquatuor reales argenteos, realis verò in moneta sicula importat tarenum unum, & grana quatuor, ac quartam grani partem.

6 Petes 1. an Abbates Monasteriorum, aut Priores, si jurisdictionem Ecclesiasticam erga sæculares habeant; possint hac bulla frui? Resp. negativè: sunt etenim Prælati regulares, ac in Religione viventes, qui debent exemplo suis subditis præire, adeoque excepti à privilegio hujus Bullæ. Nisi fortè talem jurisdictionem quasi Episcopalem haberent, ut vivant extra Claustra pompa, ac famulatu Episcopali, & suis Religiosis alios desìgnent, qui eos immediatè regant: ut rectè tradit Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 31. *num.* 15.

7 Petes 2. an si prima dignitas alicujus Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ nuncuparetur Abbas, jurisdictionem tamen Ecclesiasticam quasi Episcopalem non haberet; teneretur solvere pro bulla ista vigintiquatuor reales? Resp. negativè: ratio est, quia revera non connumeratur inter Abbates, nec revera est; sed potiùs inter Dignitates, adeoque illam eleemosynam erogare tenetur pro hac Bulla, quam erogare solent Dignitates Cathedralium, & Collegiatarum. Sic Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 31. *num.* 12.

8 Dignitates, & Canonici Ecclesiarum Cathedralium, vel Collegiatarum erogare debent octo reales in eleemosynam

hujus Bullæ: sic taxa facta à Commissario Generali Bullæ. Et parùm refert quòd eorum proventus tenues sint, itaut non pertingant ad valorem trecentorum scutorum, qui valor taxatur pro habentibus beneficia ecclesiastica: ratio est, quia in taxa pro ipsis facta non habitus est respectus ad proventus, & redditus annuos; sed ad dignitatem, quam habent. Sic Trullench *in expos. hujus Bull. nu.* 14. Gallego *Clausul. 6. dub.* 57. & Tamburinus *de Bull. Cruc. cap.* 8. §. 5. *nu.* 7. Secus verò dicendum de eorum Coadjutoribus: quia nec dignitates sunt, nec Canonici; esto jus habeant ad dignitatem, & Canonicatum. Sic Garzia, Barbosa, Trullench, quos refert, & sequitur Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 31. *num.* 13. Gallegus *Clausul. 6. dub.* 58. qui refert Suar. asserentem: Coadjutorem vivente suo proprietario non esse Canonicum, etiamsi locum habeat in stallo, & vocem in capitulo absente proprietario.

9 Habentes rationes, & portiones in prædictis Ecclesiis Cathedralibus, & collegiatis, necnon Parochi, & omnes alii Beneficiarii non habentes curam animarum, quorum beneficia ad valorem scutorum trecentorum perveniant; erogare debent in eleemosynam hujus Bullæ reales sex. Qui verò habent beneficia, Cappellanias, pensiones, aut quosvis redditus ecclesiasticos, quorum proventus annui pertingant ad ducenta scuta; erogare debent quatuor reales. Denique cæteri sacerdotes sæculares erogare debent reales duos.

10 Parochi, quoscumque redditus annuos percipiant; tenentur ad sex reales pro hac Bulla, ut dictum fuit de dignitatibus, & Canonicis, & adnotat Mendo *de bull. cruc. disp.* 31. *num.* 20. Secus verò dicendum de Beneficiariis, Portionariis, Cappellanis, & Pensionariis, quorum redditus, si non pertingant ad trecenta scuta, itaut unum scutum deficiat; non tenentur ad eleemosynam sex realium, sed quatuor. Sicuti si redditus non pertingant ad ducenta scuta, itaut unum scutum deficiat; tenentur ad duos reales: sic Mendo *in sua Epit. verb. bull. Lacticiniorum num.* 9. Redditus autem, & proventus debent provenire ex bonis ecclesiasticis, beneficiis videlicet, Cappellaniis, portionibus, pensionibus; non verò ex bonis propriis, & hæreditariis: & quidem ex bonis ecclesiasticis deductis oneribus, quæ fortè in illis sunt, ac sumptibus absolutè necessariis; & deductis eleemosynis pro Missis, quas liberè celebrare possunt, non verò quas ex obligatione celebrare debent. Sic Mendo *in sua Epit. l. c. num.* 2. & 9. Gallegus, Trullench, quos refert; & sequitur Tamburinus *de bull. cruciatæ cap.* 8. §. 5. *num.* 6.

11 Adnotandum circa hanc Bullam: non adesse obligationem retinendi Summarium illius penes se, nisi per accidens necessarium sit, ut ova, & lacticinia comedat tempore quadragesimali. Sicuti non haberi necessitatem inscribendi in illa nomen accipientis: ratio est, quia licèt hæc requirantur pro Bulla Communis Cruciatæ, ut suo loco diximus; non requiruntur tamen pro hac Bulla parva lacticiniorum; cum nec ea requirat Bulla ipsa, nec Commissarius Generalis in ejus declaratione: ut tradunt Mendo *in Epitom. verb. Bulla Lacticiniorum*, Trullench *in expos. hujus Bull. num.* 8. & Tamburinus *de Bull. Cruc. cap.* 8. §. 5. *num.* 13.

CAPUT X.

De Bulla Compositionis.

1 *Quid importet Compositio ista, & quænam supponat ad sui valorem?*
2 *Cur Pontifex concedat hanc compositionis Bullam?*
3 *Duplici modo fieri potest compositio, primò per acceptionem Bullarum istarum, quæ in eodem anno accipi nequeunt, nisi quinquaginta; secundo per immediatum recursum ad Commissarium.*
4 *Poterit tota summa integrè componi cum commissario, vel partim cum ipso, partim cum bullis: explicatur eleemosyna eroganda pro bullis.*
5 1. *Conditio, ut compositio licita, & valida sit; est, ut accipiens illam sit baptizatus.*
6 2. *Conditio est, ut accipiatur Summarium bullæ data eleemosyna taxata, sive impressum, sive manuscriptum signatum sigillo Commissarii. Debet in eo inscribi nomen accipientis, nec relinqui potest penes distributorem.*
7 3. *Conditio est, ut qui compositionem obtinere vult, sit in loco, ubi bulla viget; etiamsi advena sit, & ad hunc finem veniat, aut alios fines.*
8 4. *Conditio est, ut priùs fiat debita diligentia ad inquirendum Dominos.*
9 5. *Conditio est, ut debita componenda non contracta fuerint in confidentiam hujus bullæ.*
10 *His servatis conditionibus, & compositione facta sive per bullas, sive per Commissarium Generalem, non extat obligatio pro foro conscientiæ aliquid restituendi Dominis comparentibus.*
11 *Sed quid dicendum accedente pro foro externo Sententia condemnatoria Judicis.*
12 *Ubi non datur obligatio restituendi, non habet locum compositio.*
13 1 *Compositio fieri potest super bonis illicitè habitis, super malè ablatis, aut aliter malè acquisitis.*
14 2. *Fieri potest super fructibus beneficii, aut aliorum reddituum ecclesiasticorum ob defectum recitationis Divini Officii; & super fructibus, quos recitans non fecit suos.*
15 3. *Super Legatis fieri potest, quæ facta fuere ad exonerandam conscientiam ob bona malè acquisita, servatis tamen nonnullis conditionibus.*
16 4. *Fieri potest in Legatis, Fidei commissis, & donationibus causa mortis factis, si diligentia facta non potuerint inveniri Domini, ad quos spectant.*
17 5. *Fieri potest de rebus susceptis à Judicibus Ordinariis, vel delegatis ob iniquam sententiam, aut dilationem causæ; dummodo satisfiat parti læsæ.*
18 6 *Fieri potest de rebus acceptis ab Advocato ob patrocinandam causam injustam sciente ipso, & parte dante injustitiam causæ.*
19 7. *Fieri potest de rebus acceptis à teste ob falsum testimonium, à fiscale accusatore, scribis, & aliis Ministris ob aliquam injustitiam ab eis factam.*
20 8. *Fieri potest de bonis acceptis à Judicibus sæcularibus, & ecclesiasticis ob administrandam justitiam pro jure debitam in causis temporalibus.*
21 9. *Fieri potest de acceptis ultra taxam suorum laborum à Notariis, Scribis, Secretariis, & aliis Ministris justitiæ, ac Officialibus.*
22 10 *Fieri potest de bonis acquisitis in ludo, quando eorum acquisitio facienda est pauperibus.*
23 11. *Fieri potest de eleemosynis acquisitis ficto titulo Sanctitatis, vel Consanguinitatis, vel paupertatis.*
24 12. *Fieri potest de bonis oppignoratis, commodatis, & privatim depositis.*
25 13. *Fieri potest de damno illato agris, Messibus, fructibus, animalibus per venationem, piscationem, aut alium modum, ignoratis Dominis.*
26 14. *Fieri potest de rebus acceptis à Mulieribus inhonestis, sed non Meretricibus, ob actum turpem, & de acceptis à Viris à Mulieribus non Uxoratis.*
27 15. *Fieri potest de acquisitis cum fraude, & dolo, falsis ponderibus, mixtionibus adulterinis, & omni injusto contractu professorum artium, mercatorum, & Officialium Reipublicæ ignoratis Dominis.*
28 16. *Fieri potest de bonis inventis, quando facta diligentia ignorantur Domini.*
29 *Adnotantur duo ad compositionem spectantia.*

COMPOSITIO, prout hìc accipitur; nihil aliud importat, nisi designationem Minoris quantitatis factam ab habente facultatem pro majori quantitate debita incertis Dominis, nam si certi sint compositio locum non habet: quæ quidem minor quantitas eroganda sit pio operi, Ecclesiæ, Pauperibus, & in casu nostro expeditioni contra Infideles. Supponit autem compositio, quòd præcedat sufficiens diligentia ad inquirendos creditores, & veros Dominos bonorum componendorum, quamvis ea præstita inveniri nequeant: quapropter facta designatione ab habente facultatem minoris quantitatis liber remanet à restitutione majoris quantitatis, qui illam debebat. Supponit insuper, fieri debere compositionem istam, ac designationem minoris quantitatis authoritate habentis facultatem componendi, quæ non residet penes omnes; sed penes eos, qui jus habent super bona illa componenda, & succedunt loco Dominorum incertorum; & multiplices sunt, inter quos primum locum obtinet Pontifex, qui pleniſſimam potestatem habet super bona, & personas suorum subditorum, ut eorum bono spirituali consulat; & ne damnationis æternæ rei evadant, qui bona incertis personis debent, & difficile est ea restituere; ideo eis compositionem concedit, mutata majori quantitate

in minorem erogandam Ecclesiæ, vel pauperibus, aut alteri pio operi. Est siquidem horum bonorum incertorum generalis administrator summus Pontifex, ut habent Divus Thomas, Cajetanus, & Communis Doctorum penes Mendo *de bull. cruciat. disp. 34. num. 3.* Possunt quoque bona incerta non injustè acquisita componere Principes supremi, ac supremæ Reipublicæ, quæ videlicet alium superiorem non agnoscunt, succedunt siquidem loco dominorum incertorum, nam jure gentium capita suprema sunt matres civium, eosque repræsentant; adeoque deficientibus dominis bonorum incertorum ipsi succedunt loco eorum, cum non sit assignabilis alius titulus, cur alter succedere debeat. Sic Corduba, Rodriquez, Trullench, Henriquez, Dicastillo, quos refert, & sequitur Mendo *de bull. cruc. disp. 32. num. 30.* extendunt hanc doctrinam Henriq. Delugo, & alii penes citatum Mendo ad bona incerta injustè acquisita, cum eadem militet ratio, & restitutioni obnoxia sint.

2 Pontifex ergo, ut supremum caput est reipublicæ christianæ, ac generalis administrator horum bonorum incertorum ob difficultatem, quam habent restituendi, qui ea restituere tenentur, & ne damnationem incurrant æternam, consulens eorum bono spirituali bullam compositionis concedit in subsidium expeditionis contra infideles, ac facultatem suam delegat commissario generali bullæ cruciatæ, ut compositionem istam faciat, qui bullam compositinis expedit ad certam quantitatem, reservata sibi majore quantitate. Ubi bulla cruciatæ viget, nequeunt Episcopi compositionem facere bonorum incertorum: eo quia aufertur ab eis talis facultas, seu suspenditur per promulgationem bullæ cruciatę:

3 Duplici autem modo compositio fieri potest virtute bullę cruciatę, ac facultatis concessę commissario generali illius. Primus est per acceptionem tot bullarum, quas ipse designaverit pro quantitate, quæ componi debet; & hic modus est limitatus: nam pro uno anno accipi nequeunt, nisi quinquaginta bullę compositionis, unaquęque quarum componit duo mille dipondia hispanica, vulgò dicta maravedis quę important in moneta sicula scuta sex, tarenos quinque, & grana quatuor. Quapropter per quinquaginta bullas eodem anno componi possunt centum mille dipondia hispanica, quę in moneta sicula important scuta trecenta viginti unum, tarenos octo, & grana sex. Nec datur pro eodem anno, posse ulteriùs compositionem fieri hoc modo. Secundus modus est per immediatum recursum ad ipsum commissarium bullę, cum quo compositio immediatè fit: qui pro suo arbitrio taxam designat pro summa componenda juxta qualitatem personarum, & quantitatem bonorum. Regulariter tamen designare solet decem pro quolibet centenario componendo, quę erogari debent in subsidium expeditionis contra infideles: ut tradit Henriquez *de indulg. lib. 7. cap. 33. num. 1.*

4 Poterit tota summa integrè componi cum commissario; vel partim cum bullis acceptis, partim cum commissario. Pro singulis bullis eroganda erit eleemosyna duorum realium argenteorum, nisi tamen compositio fiat de bonis debitis ob defectum recitationis divini officii; quia tunc alii duo reales pro singulis bullis erogandi erunt fabricę Ecclesię illius, in qua beneficium situm est. Si ob pensionem fiat compositio supra Episcopatum aliquem impositam, poterunt illi duo reales correspondentes singulis bullis restitui cuilibet Ecclesię illius Episcopatus, ex quibus redditus percipit Episcopus: ut adnotat Mendo *in sua epitom. verba bulla compositionis, num. 9.* eadem bulla nequit suffragari duobus in compositione facienda: quapropter si unus debeat mille dipondia, seu in moneta sicula scuta tria, tarenos duos, & grana duodecim; & totidem debeat alter; non ideo poterunt compositionem facere per eamdem bullam, sed unus unam accipere debet, alter verò alteram: cum una bulla uni soli detur non verò duobus: ut etiam rectè adnotat citatus Mendo, *num.* 10.

5 Conditiones requisitę, ut valida, & licita sit compositio; varię enumerantur. Et 1. est, ut baptizatus sit, qui privilegio hujus bullę frui desiderat: nam favores suos Ecclesia suis subditis distribuit; non eis, qui foris sunt, ut diximus de Bulla communis cruciatę. Quapropter infideles, & catechumeni nequibunt hac Bulla frui, si fortè indigeant. Proderit tamen illis omnibus, qui Bulla communi gaudere possunt, sive seculares sint, sive religiosi cujuscumque status, & conditionis, etiamsi mendicantes fuerint. Sicuti etiam proderit excommunicatis, & hereticis: cum per Bullam istam non præstetur absolutio à censuris, sed ab onere restituendi. Quod si defunctus mandaverit suis heredibus, ut Bullas Compositionis acciperent pro bonis, quę eis relinquuntur; Bullę acceptę proderunt heredibus, quia bona incerta componenda jam spectant ad ipsos. Sic ex Henriq. Trullench & aliis docet Mendo *de bull. cruc. disp. 33. n. 50.*

2. Conditio est, ut accipiatur summarium Bullę data eleemosyna taxata, quod quidem impressum, vel manuscriptum debet esse signatum nomine, & sigillo commissarii. Debet inscribi nomen accipientis in ipso summario; nec summaria, quę accepta sunt pro compositione, relinqui possunt penes distributorem, ne detur locus fraudibus. Non opus est, ut accipiens has bullas sit in gratia ad fruendum privilegio compositionis, cum nihil pœnę pro culpis debitę remittatur per illas. Nec requiritur Bulla communis, cum bulla compositionis independens sit ab illa. Nec denique est necessarium retinere penes se Bullam istam, cum privilegium compositionis consistat in ipsa acceptione bullę, qua posita habetur finis compositionis, & bulla lucrari poterit. Sic Mendo *de Bull. Cruc. disp. 22. c. 5. n. 52.* & Tambur. *de bull. cruc. c. 18. §. 7. nu. 2.* 6

3. Conditio est: ut qui compositionem facere velit virtute hujus Bullę existat in loco, ubi Bulla viget, etiamsi advena sit, sed ad illum personaliter quomolibet declinet juxta ea, quę superiùs diximus de Bulla Communis Cruciatę: quapropter Gallus declinans in hispaniam poterit compositione frui, dum ibi commoratur, vel Bullas Compositionis accipiendo, vel immediatè componendo cum commissario generali. Sic Castropalaus *de bull. cruc. pun. ult. in princip.* Trullench *de bull. cruc. lib. 2. dub. 2.* & Tamburinus *de bull. cruc. cap. 18. §. 7. num. 1.* 7

4. Conditio est: ut sedula diligentia fiat ad inquirendum Dominum, & Creditorem illorum debitorum, quę componenda sunt: nam debita certa, ut diximus, quę videlicet certis creditoribus debentur; nullatenus componi possunt, nec applicari poterunt alicui operi pio absque ejus facultate, & ipsi omnino restituenda erunt; vel ejus heredibus. Pontifex namque contra ejus voluntatem applicare non intendit aliquid ulli operi quantumvis pio; adeoque de illis debitis compositio procedit, quorum creditores non comparent. Imò ut tutiùs in hac re procedatur, præcipit Pontifex, ut ante compositionem faciendam de debitis incertis sedula diligentia præmittatur ad inquirendum illum. Hæc autem sedula diligentia facienda est judicio confessarii, vel alterius viri docti; qua facta, si dominus, & creditor non reperiatur, vel quia multum distet, aut non rediturus sit; nec possit debitum ad eum, vel ejus hæredes transmitti sine magnis sumptibus; tunc locus erit huic compositioni: eo quia in tali casu debitum humano, & morali modo reputatur incertum; ac perinde se haberet, ac si creditor ignotus esset debitori. Sic Covarruvias, Rodriquez, Villalobos, Acosta, quos refert, & sequitur Castropalaus *de bull. cruc. pun. ult. §. 1. num. 2.* & Mendo *de bull. cruc. disp. 33. à num. 25.* 8

5. Denique conditio est: ut debita, quæ componenda sunt; non fuerint contracta in confidentiam hujus bullæ compositionis & cum fiducia hujus remissionis. Dicitur autem quis alienum surripere ex confidentia hujus compositionis, & cum fiducia hujus remissionis; si ejus voluntas aliunde non erat determinata ad surripiendum alienum, & determinatur per confidentiam, & fiduciam hujus Bullæ: nam si aliunde erat determinata, & postea accedit hæc confidentia, & fiducia; locum habet compositio: ut docent Henriq. *lib. 7. de indulg. c. 34.* & Tambur. *de bull. cruc. c. 18. §. 7. n. 3.* qui putat ex Mendo *de bull. cruc. disp. 33. n. 43.* dicendam esse confidentiam compositionis, si quis furetur alienum abaliquo, quem cognoscit, dum furatur; licèt spem habeat, quod decursu temporis illum ignoraturus sit. Debita, quæ sunt incapacia compositionis; restitui debent pauperibus, vel locis piis juxta communes regulas restitutionis. 9

His servatis conditionibus tutus manet in conscientia, qui sic componitur sive per Bullas, sive per commissarium generalem cruciatæ; nec comparenti postea domino tenetur aliquid restituere pro foro interno; sive debita, quæ in hac compositione remissa fuere, extent in specie, sive æquivalenter, eo quia factus sit di- 10

ditior; nam si bona fide ea consumpsit, certum est, non teneri ad aliquod: & ratio est, quia Pontifex potestatem habet bona incerta distribuendi absolutè, ut id probat praxis fidelium sic sentientium; itaut temerarium esset, hanc facultatem ei denegare, quam delegavit Commissario Generali Cruciatæ; ergo ea distributione facta ut à legitimo dispensatore in bonum spirituale ecclesiæ, ut est expeditio contra infideles; & in bonum spirituale creditorum, in quorum gratiam remissio fit; nulla remanet in debitore composito obligatio in conscientia restituendi Domino postea comparenti: absolutè siquidem remissio facta fuit, & absque ulla conditione apposita restituendi Domino comparenti; ut patet ex tenore Concessionis in Bulla factæ. Sic Bannez, Henriquez, Sotus, Acosta, quos refert; & sequitur Castropalaus *de bull. cruc. pun. ult. §. 1. num. 7.* Machado, Fagundez, & alii, quos refert, & sequitur Mendo *de bull. cruc. disp. 35. num. 65.* Nec obstat: quòd in Jure restitutio ista facienda sit pauperibus, ut patet *ex cap. cum tu, de Usur.* adeoque nequibit in præjudicium pauperum alteri pio operi à Pontifice applicari. Contra enim est: quia nemo pauperum jus habet determinatè ad recipiendam hanc restitutionem, adeoque eis nullum præjudicium fit; nec pauperes secluſa Lege Pontificis citata sunt Domini bonorum incertorum, cum nec eis competant jure naturali, nec Divino; sed ex Jure positivo ecclesiastico, in quo dispensare potest Pontifex commu-
10 tando in aliud pium opus; & defacto assignavit expeditionem contra Infideles, delegando jure merito suam facultatem Commissario Generali Cruciatæ: ut tradunt Castropalaus *l. c. n. 4.* Card. Delugo, Dicastillo; Henriquez, Trullench, quos refert, & sequitur Mendo *de bull. cruc. disp. 33. num. 35.*

11 Dictum est: non adesse obligationem restituendi facta compositione pro foro interno, si bona composita extent in specie, vel æquivalenter: nam pro foro externo accedente sententia condemnatoria Judicis, puto probabilius, urgere obligationem in conscientia parendi sententiæ latæ à Judice, & restituendi Domino comparenti bona, quæ extant supra eleemosynam erogatam pro compositione facta: non quia remissio facta non fuerit absoluta; sed quia non fuit certò, & infallibiliter absoluta, sed sub opinione; adeoque Judex sequens opinionem oppositam, quòd videlicet Pontifex deobliget à restitutione non comparente Domino, secus verò eo comparente; ideo justè fert sententiam illam, & habetur obligatio in conscientia parendi sententiæ justè à Judice latæ: ut tradunt Castrop *de bull. cruc. pun. ult. §. 1. num. 9.* Bannez, Acosta, Sotus, Navar. Card. Delugo, Medina, Henriq. Ledesma, Victoria, Mercado, & alii, quos refert, & sequitur Mendo *de bull. cruc. disp. 33. num. 28.* qui addit: compositionem esse quoddam genus transferendi Dominium pro foro interno; Præscriptionem verò esse genus transferendi Dominium pro foro externo.

12 Bona, & debita incerta, quæ componi possunt virtute hujus Bullæ, quamvis comprehendantur sub regula illa generali: quòd videlicet ea sint, quæ ratione injustæ acceptionis, vel retentionis restituenda sunt, & distribui debent pauperibus, aut locis piis, nam ubi non datur obligatio restituendi, non habet locum compositio; nihilominus ut clariùs procedamus in bonis componendis, ad casus particulares descendimus, in quibus compositio locum habere possit virtute hujus bullæ.

13 1 Casus est: quòd compositio fieri possit super illicitè habitis, & super malè ablatis, aut aliter malè acquisitis. Illicitè habita, seu retenta ea dicuntur, quæ bonâ fide habita fuere, sed postea accedente mala fide restitui debebant, sed nondum restituta sunt. Malè verò ablata, & acquisita ea dicuntur, quæ cum peccato, & injustitia accepta fuere, nec dum Domino reddita; ut sunt res furto, rapina, usuris, aut quolibet alio injusto modo ablatæ. Super his ergo concedit Pontifex, fieri posse compositionem virtute hujus bullæ non comparente Domino, & Creditore post sufficientem diligentiam adhibitam in inquirendo eum; imò *in bulla latina* additur, quod exigendum sit juramentum à volente componere, quòd sufficiens diligentia adhibita sit in inquirendo: quamvis in praxi acceptum sit, quòd juramentum præstetur, quando compositio fit cum Commissario, non verò quando fit per Bullas. Requiritur insuper, quòd hæc bona componenda non fuerint acquisita spe, & fiducia hujus compositionis: ait enim Pontifex: Beneficio compositionis uti possunt, quicumque rem alienam quacumque forma, & modo etiam illicito acquisitam retinent, creditore non comparente: dummodo non acquisierint sub spe, & fiducia hujus compositionis. Quæ quidem Clausula generalis non solùm afficit hunc Casum specialem, sed omnes alios casus, in quibus compositio locum habere potest.

2 Casus est, quòd fieri possit compositio super fructibus Beneficii, & aliorum Reddituum Ecclesiasticorum; qui restitui debent ob defectum Recitationis Divini Officii, aut B. Mariæ Virginis, ad quod tenentur percipientes illos. Insuper super fructibus, quos recitans non fecit suos, vel quia invalidè beneficium obtinuit, vel quia excommunicatus erat, aut irregularis, aut ob alium defectum in obtentione beneficii intervenientem; dummodo hi fructus ex consuetudine non debeantur successori, quia tunc haberetur Dominus certus. Erogari autem debet in utraque hac compositione æqualis eleemosyna ecclesiæ, in qua situm est beneficium, illi, quæ erogatur pro cruciata. Non possunt autem virtute hujus bullæ componi fructus, quos suos non fecere illi, qui tenebantur ad residentiam, & non residere: sic fructus Canonicorum non residentium componi nequeunt, quia accrescunt aliis Canonicis residentibus, & sunt Domini certi. Sic etiam componi non possunt fructus percepti ab Episcopis, Parochis, vel aliis curam animarum habentibus, qui residentiam omisere: ratio est, quia licèt prædicti fructus non debeant restitui certo Domino; sed ecclesiæ, vel pauperibus; nihilominus concilium Tridentinum expressè derogavit cuicumque compositioni, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur, ut patet *ex Sess. 23. cap. 1. de Reform.*, & per Bullam Cruciatæ non derogatur Tridentino, ut docent Navar. Rodriq. Villalobos, quos refert, & sequitur Castrop. *de bull. cruc. punt. ult. §. 2. num. 3.* Lopez, Trullench, Henriq. quos refert, & sequitur Mendo *de bull. cruc. disp. 24. num. 34.* 14

3 Casus est; quòd compositio fieri queat in medietate eorum legatorum, quæ facta fuere ad exonerandam conscientiam ob bona malè acquisita; si legatarii per annum integrum computandum non à die confecti Testamenti, aut Mortis Testatoris; sed à quo moniti fuerint ab herede, vel testamentario negligentes fuerint in recuperatione talium Legatorum; tunc poterit hæres, vel testamentarius dimidietatem legati illius per Bullas componere, tradita alia medietate legatariis. Quòd si dimidietas excederet summam, quæ componi potest per Bullas; recurrendum erit juxta superiùs dicta ad Commissarium Generalem. Si legatarii fuerint ecclesiæ, admonendi sunt earum Rectores; si verò pauperes, admonendus erit procurator pauperum. Est advertendum hìc: quòd licèt in casu adjecto Domini sint certi; nihilominus pontifex in pœnam negligentiæ eorum, & in bonum ecclesiæ concedit compositionem in medietate legatorum ex bonis iniquè acquisitis factorum; & de qua medietate Domini certi jus non acquisierunt, imò negligentes fuerunt in illo acquirendo: ut bene advertit Castrop. *de Bull. Cruc. pun. ult. §. 2. nu. 4.* 15

4 Casus est compositio in legatis, Fidei commissis, & donationibus causa mortis factis sive ante publicationem Bullæ, vel tempore durationis illius, si facta sufficienti diligentia legatarii non potuerint inveniri: sunt etenim veluti cætera bona incerta, quæ componi possunt; nam spectare nequeunt ad hæredem, cum non habeat sufficientem titulum percipiendi illa. Differt hìc casus ab antecedenti, 1. quia sermo est de legatis in antecedenti ex malè partis, & acquisitis, ac in satisfactionem; hìc verò etiam de legatis ex bonis justè acquisitis. 2. quia ibi Domini sunt certi; hìc verò incerti. 3. quia ibi compositio fit ex medietate; hìc verò ex toto, & integro. 16

5 Casus est compositio de rebus susceptis à judicibus ordinariis, vel delegatis ob iniquam sententiam, aut dilationem causæ, aut similem aliam injustitiam in præjudicium partis. Nequit tamen compositio fieri de satisfactione præstanda parti læsæ ob damnum ei à Judice illatum; cum hæc satisfactio integre præstanda sit parti læsæ, quæ est dominus certus, & injustè damnificatus. Nec compositio fieri potest de pretio accepto ob sententiam iniquam; aut aliam injustitiam faciendam, quæ tamen facta non fuit; cum tunc restitutio facienda sit tradenti pretium, qui jus illius adhuc non amisit. Nec denique compositio fieri potest de acceptis à Judice à litigante non liberaliter donante, sed ad 17

redi-

redimendam injustam vexationem; aut ob timorem probabilem, quem habebat, ne à parte contraria subornaretur; vel ob justam sententiam sibi ferendam; cum in tali casu integrè tradendum sit pretium ipsi litiganti, qui non amisit jus illius. Sic Castrop. *de bull. cruc. punt. ult. §. 2. n. 6.* Navar. Salon, Villalobos, Ludov. à Cruce, Trullench, Molina, Fagundez, Lessius, quos refert, & sequitur Mendo *de bull. cruc. disp. 34. n. 133.*

18 6 Casus est Compositio de rebus acceptis ab Advocato ob patrocinandam causam injustam sciente ipso, & parte dante in justitiam causæ. Non potest tamen compositio fieri de satisfactione, quam debet ob damnum injustè illatum parti oppositæ, tum sit certus Dominus.

19 7 Casus est compositio de rebus acceptis à teste ob falsum testimonium, à Fiscale, vel Accusatore ob falsam accusationem; vel ob omissam accusationem, quam tenebatur facere ex obligatione; à Notario ob falsum instrumentum, & ab aliis Scribis, & Ministris publicis, vel privatis ob injustitiam aliquam factam; dummodo tamen integram satisfactionem dederint parti læsæ.

20 8 Casus est Compositio de bonis acceptis tam à Judicibus sæcularibus, quàm Ecclesiasticis ob administrandam justitiam pro jure debitam in causis temporalibus; sive bona accepta consistant in pecunia, sive in alia specie. Non habet locum Compositio ista in causis spiritualibus, eo quia simonia committitur, & simonia componi nequit per bullam; tum quia positivè Pontifex causas temporales expressit, ut excluderet spirituales. Nec locum habet, quando qui dedit, non liberaliter dedit, sed ad redimendam vexationem, vel ob probabilem timorem ne à parte opposita corrumperetur; vel alio injusto modo coactus: quia tunc restitutio integra accepti fieri debet tradenti. Locum ergo habet, quando qui dedit ignoratur, & aliunde facienda est restitutio; eo quia tenentur Judices ad administrandam justitiam tam in causis temporalibus, quam spiritualibus absque stipendio, cum illud habeant à communitate, alias duplicatum stipendium acciperent.

21 9 Casus est compositio de acceptis ultra taxam suorum laborum à notariis, Scribis, Secretariis, & aliis Ministris Justitiæ, & Officialibus; cum enim excessus ille supra taxam injustè accipiatur, & absque legitimo titulo; ideo restitutio facienda erit, & quidem illis, à quibus acceptus fuit, si sciantur; si verò ignorentur, pauperibus; & tunc locum habet compositio vi Bullæ.

22 10 Casus est compositio de bonis accquisitis in ludo, quando eorum acquisitio restituenda est pauperibus, vel quia fraudibus usi fuerint in ludo, & malis artibus; vel quia lucrum reportarunt à non potentibus ludere; in quibus casibus ignoratis Dominis locum habet compositio.

23 11 Casus est compositio de eleemosynis acquisitis ficto titulo Sanctitatis; vel Consanguinitatis, aut paupertatis; si motivum, & causa finalis dandi eleemosynas fuerit Sanctitas, vel Consanguinitas aut paupertas: eo quia injustè retineret eleemosynas illas acquisitas per simulationem, fraudem, & dolum; adeoque restituere teneretur, & locum haberet compositio. Secus tamen, si paupertas, Sanctitas, & Consanguinitas simulata fuerit causa impulsiva tantùm, ob quam scilicet faciliùs data fuerit eleemosyna, licèt sine tali causa data fuisset; tunc enim posset sibi eleemosynam retinere absque obligatione restituendi, & absque ulla compositione Bullæ.

24 12 Casus est compositio de bonis apud aliquem oppignoratis, commodatis, Depositis, non quidem auctoritate Judicis in sequestrum, quia tunc reddenda erunt juxta mandatum Judicis; sed per depositum privatum; si enim Domini depositorum ignorantur, nec spes effulgeat comparendi; poterunt bona illa componi virtute cruciatæ à depositario. Imò si in deposito facto auctoritate Judicis assignatus fuerit Dominus, ad quem spectat; & Judex amplius non exigit, nec Dominus comparet, nec spes habetur comparendi; poterit etiam & hoc depositum componi: ut docet Mendo *de bull. cruc. disp. 34. num 186.*

25 13 Casus est compositio de damno illato agris, Messibus, fructibus, animalibus, hæreditatibus, aut aliis rebus alienis per venationem, piscationem, vel alium modum; si ignorantur illi, quibus damnum illatum est, aut ex alia legitima causa ipsis restitutio fieri nequeat.

26 14 Casus est compositio de rebus acceptis à mulieribus inhonestis, non verò meritricibus, ob actum turpem; & de acceptis à Viris ob actum turpem à mulieribus non uxoratis, nam si uxoratæ fuerint, restitutio facienda erit earum maritis, & locum non habet compositio. Excluduntur à compositione, quæ accepta fuere à meretricibus ob suos actus turpes: eo quia ex permissione Reipublicæ acquirunt dominium de acceptis illis; & licèt turpiter acquisierint, non turpiter retinent. Secus verò dicendum de acceptis à mulieribus inhonestis ob actus turpes cum Viris, & similiter de acceptis à Viris ob actus turpes cum mulieribus: cum enim turpitudo istorum puniatur à Republica, ideo in probabili sententia obnoxia sunt restitutioni faciendæ pauperibus, & locum habet compositio hujus Bullæ ob majorem securitatem conscientiæ: ut habet Castrop. *de bull. cruc. punt. ult. §. 2. num. 14.*

15 Casus est compositio de acquisitis cum fraude, & 27
dolo, falsis scilicet ponderibus, aut mixtionibus adulterinis, vendendo scilicet lymphatum, aut alias merces cum fraude. Idem dicendum generaliter de cunctis professoribus artium tam liberalium, quam mechanicarum, ac de cunctis Mercatoribus, & Officialibus in Republica, & de eis, qui quodcumque genus contractuum exercent: possunt namque compositione uti per bullas, & eximi ab obligatione restituendi pro defectibus in administratione suarum professionum commissis, aut negotiorum: quando videlicet certi Domini ignorantur, quibus damnum illatum est, & restitutio facienda est pauperibus, nec aliunde spe, & fiducia hujus compositionis tales defectus commisere.

16 Casus est compositio de bonis inventis, sive inani- 28
mata sint, sive animata, quorum Domini post sufficientem diligentiam adhibitam ignorantur: quamvis possint etiam inventores ea sibi retinere tuta conscientia, si animum paratum habuerint restituendi Dominis, cum apparuerint.

Adnotanda hìc remanent nonnulla ad compositionem 29
spectantia: & 1. non posse compositione uti sacerdotem, qui à pluribus eleemosynas pro Missis celebrandis accepit, quamvis immemor sit à quibus acceperit, & pro quibus Missas applicare debeat: & ratio est, quia poterit eas Missas celebrare, ac Deo offerre ob finem intentum ab iis, qui eleemosynas illas erogarunt. Sic ex Ludovico à Cruce, & Trullench docet Mendo *de bull. cruc. disp. 35. n. 81. 2.* quòd qui impotens est ad restituendum, quamvis potens sit bullas compositionis accipere; non obligatur ad compositionem faciendam, si velit expectare tempus opportunum ad faciendam restitutionem; est enim privilegium posse compositione uti. Si verò potens sit ad restituendum, & velit compositione uti, quam notabiliter differat; grave peccatum committet ob notabilem illam dilationem: imò minor dilatio conceditur pro compositione, quàm pro restitutione: cum restitutio sit difficilior ob majorem summam, quam importat præ compositione. Sic passim explanatores bullæ.

CAPUT XI.

De Bulla Defunctorum.

1 Concedit Pontifex ubi bulla viget, per modum suffragii plenissimam Indulgentiam animabus Purgatorii, pro quibus bulla accipitur.

2 Solus Pontifex hanc bullam concedere potest, & nullatenus Prælati inferiores.

3 Applicatur Indulgentia ista à sumente bullam per designationem animæ ab eo factam.

4 Non requiritur necessariò, ut applicans sit in statu gratiæ, quamvis conveniens sit.

5 Bis in eodem anno sumi potest bulla pro eadem anima, non verò pluries.

6 Pro singulis bullis una indulgentia applicari potest pro una anima, non verò pro pluribus.

7 Sumi potest hæc bulla à quolibet existente in loco, ubi bulla viget pro defunctis alibi.

8 Eleemosyna eroganda pro hac bulla sunt duo reales argentei in Regnis Hispaniarum extra Indias, & est communis omnibus Personis.

IN illis Regnis, & locis, ubi bulla cruciatæ viget, con- 1
cedi etiam solet à Pontifice bulla pro animabus in purgatorio detentis, quam commissarius Generalis cruciatæ format ex una clausula in bulla latina contenta. Pontifex igitur, qui est Claviger, & dispensator Thesauri spiritualis satisfactionum Christi, & Sanctorum, non solùm satisfactiones istas impendit in favorem fidelium viventium, sed etiam Defunctorum: quapropter plenissimam indulgentiam concedit per modum suffragii animæ illius

De-

Defuncti pro qua vivens accipit bullam erogata eleemosyna in subsidium expeditionis juxta taxam à Commissario factam.

2 Solus Pontifex concedere potest bullas pro Defunctis, & nullatenus inferiores prælati, ut ex Communi sententia tradit Mendo *in Epitom. verb. Bulla Defunctorum. num. 3.* concedit autem bullam istam pro defunctis non per potestatem auctoritativam, & judiciariam, absolvendo videlicet eos à pœnis, quas in Purgatorio luunt, cum non sint subditi Pontifici, sed soli Deo, cui pœnas luunt; sed per modum Suffragii, & auxilii, offerendo videlicet Deo ex Thesauro Ecclesiæ satisfactiones pro satisfactionibus ab ipsis Deo debitis: & hoc est applicare Indulgentiam, & liberationem à pœnis illis per modum suffragii, & auxilii.

3 Applicatur verò Indulgentia ista Defuncto à sumente bullam pro anima illius non per solam sumptionem bullæ, sed per designationem simul animæ illius: nam si priùs accipiatur bulla, & post temporis designetur anima; fructus Indulgentiæ hujus bullæ obtinebitur ab ea tempore designationis factæ post acceptionem: cum tunc perfectè compleatur applicatio necessariò requisita in suffragium illius. Poterit autem designatio fieri simul cum acceptione bullæ ab ipso sumente bullam; qui modus mihi laudabilior; & poterit sumens relinquere designationem faciendam à Deo, videlicet se velle applicare Indulgentiam pro ea enima, quam determinabit Deus, ut docet Mendo *de Bull. Cruc. disp. 13. num. 14.* qui modus non laudatur ab omnibus, nisi addatur aliud determinativum pro anima videlicet, quæ carior est Deo, pro anima magis destituta suffragiis, pro anima magis devota Passionis Christi Domini, B. Virginis &c. Semel facta applicatione pro una anima non est liberum sumenti bullam, eam pro alia applicare; cum jam bulla per applicationem sortita sit effectum suum.

4 Quamvis sanum consilium sit, ut applicans bullam pro anima Defuncti sit in statu gratiæ, cum exequatur tam piam, & religiosam conditionem à Pontifice requisitam ad applicandam sufficientem solutionem ex satisfactionibus Christi Domini, & Sanctorum pro pœnis ab anima Defuncti debitis. Nihilominus non ita necessario requiritur, quòd si applicans Indulgentiam non sit in statu gratiæ; applicatio non prosit animæ defuncti: & ratio est, quia accipiens bullam non concedit, nec efficit satisfactionem illam, & solutionem; sed solùm apponit conditionem, sub qua Pontifex satisfactionem exhibet ex Thesauro Ecclesiæ, quæ quidem conditio etiam apponi potest à peccatore, cum non prosit conditio, sed satisfactio sub conditione illa exhibita. Sic communis Sententia, quam docent Navar. Corduba, Suar. Rodriq. Acosta, Villalobos, quos refert, & sequitur Castropal. *de Bull. Cruc. pun. 12. num. 2.*

5 Pro eodem anno bis summi poterit hæc bulla pro eadem anima: ratio desumitur ex eo, quia hæc est pars bullæ Communis vivorum, sed bulla Communis ex concessione Gregorii XIII. bis in anno sumi potest cum consecutione Indulgentiæ; ergo & ista: sic bene adnotat Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 16. §. 2. num. 2.* Pluries autem in eodem anno accipere pro eadem anima non videtur probabile, cum nulla ratio convincens, aut specialis necessitas afferatur ad id comprobandum. Per plures tamen annos successivè bullas accipere pro eadem anima, & praxis fidelium comprobat, & rationes sapienter à Doctoribus adductæ piè, & laudabiliter suadent; tum quia non certò constat, an opera, & conditiones requisitæ à Pontifice ad Indulgentiæ applicationem ritè executioni mandata fuerint secundum ejus intentionem; tum quia est sub opinione, an Indulgentiæ pro Defunctis applicatæ infallibilem habeant effectum; sicuti est etiam sub opinione, an Deus infallibiter acceptet. Ideoque tam pro vivis, quàm pro Defunctis sanum consilium est, Indulgentias ac Sacrificia iterare: ut tradit Castrop. *de Bull. Cruc. pun. 12. num. 4.*

6 Pro singulis bullis una Indulgentia applicari potest, & quidem pro una anima tantùm; non verò eadem pro pluribus animabus, ut docet Mendo *de Bull. Cruc. disp. 36. num. 2.* cum expressè constet ex bulla, applicationem fieri pro anima talis Defuncti, imò nomen ejus inscribi solet in ipso Summario, quamvis hoc non requiratur necessariò; sicuti nec necessariò requiritur, quòd Summarium servetur facta applicatione, cum jam sortitum sit effectum suum; dummodo non relinquatur penes distributorem ad evitandas fraudes: ut docet Mendo *in Epitom. verb. Bulla Defunctorum. num. 7.*

Quilibet existens in Regnis, ubi bulla viget, accipere potest hanc bullam pro quolibet Defuncto fideli in aliis Regnis: nec requiritur, quòd anima pro qua applicatur sit Defuncti in Regnis Hispaniarum Regi subjectis: sic Ludovicus à Cruce *in proœmio hujus Bullæ*, & Tamburinus *de Bull. Cruc. cap. 17. §. 2. num. 9.*

Eleemosyna eroganda pro unaquaque bulla Defunctorum secundum taxam factam à Commissario Generali, cui data est hæc facultas; sunt duo reales argentei in Regnis Hispaniarum extra Indias: quæ quidem eleemosyna communis est omnibus Personis, sive privatis sive Insignibus, cum solùm pro bullis vivorum diversitas taxæ facta fuerit à Commissario, non verò pro bullis Defunctorum; ut liberaliùs, & faciliùs eis suffragium prædictum exhiberetur. 7

CAPUT XII.

De Facultatibus concessis Commissario Cruciatæ.

1 *Suspendere potest Commissarius omnes alias Indulgentias pro anno publicationis Bullæ, exceptis concessis Superioribus Mendicantium pro suis Fratribus.*
2 *Non suspendit tamen Indulgentias, & facultates disparate se habentes ad Indulgentias, & Facultates Bullæ.*
3 *Nec suspendit Facultates, & privilegia inserta in corpore juris, sive similia, sive dissimilia fuerint illis Bullæ.*
4 *Nec suspendit Indulgentias, quas Episcopi habent auctoritate Episcopali, nec Facultates, quas habent jure Ordinario, vel ut Delegati sedis Apostolicæ.*
5 *Nec denique suspendit facultates concessas Religiosis Mendicantibus, & participantibus cum illis, quoad suos Fratres.*
6 *An suspendantur Facultates, quas Religiosi habent absolvendi à Reservatis, aut commutandi Vota respectu Sæcularium.*
7 *Non suspenduntur Facultates concessæ toti Ordini Religioso celebrandi ante Auroram, vel post Meridiem.*
8 *Nec suspenduntur Indulgentiæ toti Ordini Religioso concessæ pro suis Fratribus.*
9 *An suspendantur Indulgentiæ concessæ à Pontifice singularibus personis, sive sæcularibus, sive Regularibus.*
10 *An suspendantur Altaria privilegiata, quibus addicta est liberatio animæ à Purgatorio?*
11 *Suspenduntur Facultates à S. Sede concessæ singularibus personis celebrandi in Oratorio privato ante Auroram, post Meridiem, & similes illis Bullæ.*
12 *Commissarius Generalis facultatem habet taxandi eleemosynam, quam sumentes bullam erogare debent.*
13 *Facultatem insuper habet componendi cum iis, qui bonis incertis gravantur, & ob omissionem Recitationis Divini Officii.*
14 *Dispensare & componere potest in subsidium Cruciatæ super Irregularitatibus ex delicto provenientibus; exceptis quatuor, quæ enumerantur.*
15 *Non potest dispensare, & componere super Irregularitate contracta ab iis, qui Censurati Missas, & Divina Officia celebrarunt in cotemptum Clavium.*
16 *Nec potest dispensare in Irregularitate aliqua ex defectu orta.*
17 *Dispensatio, & compositio super Irregularitatibus ex delicto valet pro utroque foro.*
18 *Dispensare potest Commissarius cum impedimento Affinitatis in primo, & secundo gradu ex fornicatione orto, pro foro tamen conscientiæ, & servatis nonnullis conditionibus.*
19 *Dispensare insuper potest in petendo debitum ob superveniens impedimentum Affinitatis in primo, & secundo gradu.*
20 *Potest commissarius concedere personis Nobilibus, & quæ juxta ejus arbitratum qualificatæ sunt; facultatem audiendi Sacrum, & celebrare facere una hora ante lucem, & alia post Meridiem.*
21 *Potest in locis, ubi bulla viget, Interdictum locale Generale suspendere per octo dies ante publicationem bullæ, & totidem post ejus publicationem quolibet anno.*
22 *An possit facultatem concedere erigendi Oratorium privatum in Domibus, recognoscendum ab ordinario loci?*
23 *Potest commissarios Provinciales eligere & hi suos subalternos, qui eam potestatem habebunt, quæ ipsis præscripta fuerit.*
24 *Commissarius Generalis procedere potest contra delinquentes in cruciatam, & eisdem pœnis, quibus procedit quælibet alia jurisdictio Ecclesiastica.*
25 *Potest promulgare præceptum à Pontifice latum*

ordinariis, & aliis Prælatis locorum applicandi in subsidium Cruciatæ medietatem saltem pœnæ pecuniariæ pro quocumque delicto impositæ.

26 *Solet excommunicationem promulgare in Publicatione Bullæ contra non confluentes ad concionem, quæ tamen est ferendæ sententiæ.*

1 VARIÆ sunt facultates concessæ à Pontifice commissario Cruciatæ, quas singillatim expendemus, ut clariùs eluceſcant. Et 1. facultas est, suspendere pro anno Publicationis Bullæ omnes indulgentias similes, aut dissimiles, & facultates à Sede Apostolica, vel ejus authoritate concessas ecclesiis, Monasteriis, hospitalibus, Piis locis, universitatibus, confraternitatibus, singularibus Personis in Regnis, & Locis illis, ubi Bulla Cruciatæ promulgatur; exceptis tamen concessis Mendicantium ordinum superioribus pro suis fratribus tantum. Potest autem commissarius sive per se, sive per alium, aut alios indulgentias, & facultates suspensas pro eodem anno Publicationis revalidare in favorem eorum, qui subsidium præbent expeditioni contra infideles absque alio præmio: & defacto sic efficit commissarius in publicatione Bullæ, suspendit namque omnes indulgentias, & facultates superiùs dictas; & iterum eas revalidat in favorem sumentium Bullam.

2 Adnotandum 1. circa dictam facultatem: quod licèt commissarius suspendat pro anno Publicationis Bullæ in Regnis, & locis, ubi Bulla viget; indulgentias similes, & dissimiles, & facultates à Sede Apostolica concessas; non tamen suspendit, nec suspendere potest indulgentias, & facultates disparatè se habentes ad indulgentias, & facultates ipsius Bullæ: & ratio est, quia indulgentiæ, & facultates disparatæ nec contrariantur Bullæ Cruciatæ, nec ejus expeditioni, nec fini intento à Pontifice; & aliunde quoties in Litteris Apostolicis conceditur indultum, & revocantur privilegia aliqua, semper intelligitur de privilegiis contrariis indulto concesso; ergo si indulgentiæ, & facultates disparatæ non contrariantur Bullæ Cruciatæ, non revocantur per promulgationem illius. Hinc est, non remanere suspensas, nec suspendi facultates à S. Sede concessas testandi, celebrandi missas in Altari portatili, ingrediendi monasteria, & similia; nec facultates pertinentes ad honorem, jurisdictionem, quas habent ministri tribunalium fidei, Capitula, Academiæ &c. Sic Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 10. *n.* 5. Trullench, Henriq. Villalobos, Rodriq. Ludovicus à Cruce, quos refert, & sequitur Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 29. *n.* 23. & Tambur. *de Bull. Cruc. c.* 14. §. 1. *n.* 8.

3 Adnotandum 2. non suspendere Commissarium facultates, & Privilegia in corpore juris inserta, sive similia, sive dissimilia fuerint illis, quæ in Bulla continentur: & ratio est, quia sunt concessa per modum legis, & statuti, nec ex speciali sedis apostolicæ delegatione conceduntur; & commissarius Bullæ ea suspendere potest, quæ speciali authoritate Pontificis conceduntur. Adde, quod privilegia in Corpore Juris inserta suspendi nequeunt per clausulam generalem, nisi eorum expressa mentio fiat. Sic Rodriquez, Villalobos, & alii, quos referunt, & sequuntur Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 10. *n.* 4. Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 29. *n.* 10. Gallegus alios referens *de Bull. Cruc. Clausul.* 12. *dub.* 173.

4 Adnotandum 3. nec suspendere commissarium indulgentias, quas episcopi concedunt: cum immediatè non sint Auctoritate Sedis Apostolicæ concessæ, sed Auctoritate Episcopali; & Commissarius Bullæ Indulgentias à Sede Apostolica, vel ejus Authoritate immediatè concessas suspendere potest: ut ex Henriq. Villal. & aliis docent Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 10. *n.* 3. & Tambur. *de Bull. Cruc. c.* 14. §. 1. *n.* 7. Nec suspendere potest facultates absolvendi, dispensandi, & commutandi vota, quas Episcopi habent jure ordinario, quatenus videlicet sunt delegati sedis apostolicæ: eo quia facultates istæ licèt concessæ sint Episcopis auctoritate sedis apostolicæ; sunt tamen concessæ per modum statuti, & ex delegatione generali, non eorum Personis singularibus, sed dignitatibus. Sic Doctores supracitati.

5 Adnotandum 4. nec suspendere commissarium facultates concessas religiosis mendicantibus quoad eorum fratres, ut expressè cautum est in ipsa Bulla. Extenditur hæc exceptio ad Religiosos non Mendicantes, qui participant de Privilegiis Mendicantium: nam extrà controversiam est de illis, qui tales sunt ex jure communi, ut Religiosi D. Dominici, Minores S. Francisci; D. Augustini, & carmelitæ *ex c. unic. de religios. domib. in* 6. vel ex constitutionibus particularibus summorum Pontificum, ut sunt Minimi D. Francisci de Paula, & Religiosi Societatis Jesu ex Declaratione S. Pii V. Quòd autem extendatur etiam ad Religiosos participantes cum Mendicantibus, patet ex eo, quia Communicatio in omnibus privilegiis comprehendit quæcumque privilegia; ergo & istud, quòd suspendi nequeant per Bullam: aliunde Communicatio in Privilegiis non contrariatur expeditioni Bullæ; ergo suspendi nequit per Bullam quoad Fratres Religiosos. Inter autem has Facultates concessas Religiosis Ordinibus Mendicantium, & participantium cum illis comprehenduntur Indulgentiæ ipsis concessæ quoad eorum Fratres, quæ quidem suspendi nequeunt per publicationem Bullæ Cruciatæ, cum etiam sint facultates, & gratiæ ipsis Sacris Ordinibus concessæ: ut docent Acosta, Villalob. Dian. quos refert, & sequitur Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 29. *n.* 47. Ludovicus à Cruce *de Bull. Cruc. disp.* 4. *cap.* 4. *dub.* 1. *n.* 4. Tambur. *de Bull. Cruc. cap.* 14. §. 2. *n.* 4. & Trullench *lib.* 1. §. 6. *dub.* 3. *nu.* 1. Nomine Fratrum suorum veniunt omnes personæ Religiosæ sub illis Ordinibus constitutæ, sive Viri sint, sive Mulieres; sive Clerici, sive laici; sive professi, sive Novitii; dummodo sint Religiosi, vel Religiosæ, non verò Tertiarii, aut Tertiariæ non emittentes Vota Religiosa; & dummodo Facultates, & Indulgentiæ concessæ fuerint Religiosis ratione Religiosi Ordinis, quem profitentur; non verò quatenus particulares personæ sunt, & contrariantur expeditioni Bullæ: ut adnotant Mendo *in epitom. verb. Bulla Communis Cruciatæ*, *n.* 19. & Tambur. *l. c.* referens Quintanaduenam asserentem, id declarasse, & concessisse Leonem X. Minoribus, & consequenter communicantibus cum ipsis.

Dubitabis hìc 1. an suspendantur à Commissario Cru- 6
ciatæ in promulgatione Bullæ facultates, quas Sacri Ordines Religiosi, quicumque sint, habent respectu sæcularium, absolvendi videlicet illos à Reservatis, vel commutandi eorum vota; quando nec Religiosus absolvens, aut commutans, nec sæcularis ejus pœnitens Bullam Cruciatæ habent? Resp. si facultates illæ concessæ fuerint aliquibus singularibus personis Religiosis, vel uni, aut alteri Monasterio Ordinis, indubitatum esse debet, quòd suspendantur per promulgationem Bullæ, ut clarè patet ex verbis Pontificis hanc facultatem suspendendi illas concedentis. Secus verò si concessæ fuerint toti Ordini Regulari, ac Religiosis illius intuitu ipsius Ordinis, & in commune bonum fidelium: ratio est, quia eas facultates, Indulgentias, & gratias, concedit Pontifex, posse suspendere Commissarium, quæ sunt concessæ singularibus Monasteriis, & singularibus personis Religiosis; non verò eas, quæ immediatè concessæ sunt toti Ordini in favorem Religionis, & Religiosi status, ac in commune bonum fidelium. Nec sæculares gaudent illis facultatibus, quia ipsis concessæ; sed quia Regularibus concessæ, & redundant in bonum fidelium; adeoque si cum Regularibus confiteantur, poterunt absque Bulla talibus facultatibus frui: & sic est praxis timoratorum, & doctorum Religiosorum, quæ per multos annos continuata potuit legitimam consuetudinem introducere. Aliud tamen esset, si privilegia revocata fuissent ab habente legitimam facultatem revocandi illa à Religiosis Ordinibus. Sic Rodriquez mutans sententiam, Henriqu. Sanch. Villalob. quos refert, & sequitur Castrop. *de Bull. Cruc. pun.* 10. *nu.* 9. Ledesm. Joan. à Cruce, Graffis, Card. de Lugo, Leand. de Sacramento, quos refert, & sequitur Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 29. *num.* 63.

Dices: ergo inutilis est exceptio facta pro Superio- 7
ribus Ordinum Mendicantium quoad eorum Fratres tantum; cum jam omnes Religiosi Ordines facultates suas retineant pro sæcularibus etiam sine Bulla. Negatur enim consequentia: fit namque speciale privilegium Superioribus Mendicantium per illam exceptionem: eo quia suspendi deberent Indulgentiæ, & Facultates concessæ singularibus Monasteriis Mendicantium ad instantiam suorum superiorum, quas non suspendit pro suis Fratribus tantum; adeoque nec inutilis est exceptio, & aliunde dat superioribus Mendicantium speciale privilegium directum, quod non dat superioribus non Mendicantibus: esto indirectè, & non per se, sed per Communicationem Privilegiorum Superiores non Mendicantes participent de hoc Privilegio: ut ex Villalobos adnotat Castropalaus *de Bull. Cruc. punct.* 10. *num.* 10. & 11.

Ex

Ex dictis hucusque colligitur 1. non suspendi per promulgationem Bullę à commissario facultatesconcessas toti ordini religioso celebrandi missas ante aurorem vel post Meridiem; suspendendi pro suis Ecclesiis interdictum locale generale in aliquibus suis Festivitatibus, etiam pulsatis campanis; & similes facultates concessas toti Ordini. Suspendi verò facultates concessas singulari Monasterio; nisi concessæ fuerint alicui Monasterio mendicantium ad instantiam superiorum pro suis fratribus tantùm; & nisi singulare Monasterium communicet in Privilegiis cum Mendicantibus.

8 Colligitur 2. Non suspendi Indulgentias toti Ordini Religioso concessas, sive sit ex Mendicantibus, sive non; nec in hoc opus est Communicatione Privilegiorum: sunt etenim toti Ordini Religioso concessæ, ac pro omnibus ejus Religiosis; adeoque non subjecta suspensioni commissarii Cruciatę. Secus tamen dicendum de Indulgentiis alicui Ecclesiæ Monasterii concessis, vel alicui Cappellæ, & Imagini: suspenduntur siquidem à commissario, nisi à Sancta Sede concessæ fuerint ad instantiam superiorum Mendicantium pro suis fratribus; & nisi superiores non mendicantes gaudeant communicatione cum mendicantibus. Sæculares verò personæ absque Bulla Cruciatæ nec fruuntur Indulgentiis toti Ordini Regulari concessis, nec singularibus Monasteriis.

9 Dubitabis 2. An suspendantur à Commissario Indulgentiæ concessæ à Pontifice singularibus personis, sive Religiosis, sive sæcularibus præstantibus aliquod pium opus; & si secum afferant sacram aliquam Imaginem, Crucem, Coronam, aut Sacrum Numisma? Resp. Affirmativè: ratio est, quia sunt concessæ singularibus personis specialiter, & ex verbis Bullæ expresè constat, quòd commissarius facultatem habeat suspendendi illas: ut docent Castropalaus *de Bulla Cruciatæ punct.* 10. *numer.* 7. & Bardi *de Bulla Cruciatæ part.* 3. *tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 6. Secus tamen esset, si non specialiter singularibus personis concessę forent, sed omnibus Christi fidelibus præstantibus talia opera pia, & habentibus talem Sacram Imaginem, Crucem, Coronam, vel Sacrum Numisma; tunc enim cum non sint concessæ specialiter aliquibus personis, sed omnibus fidelibus sub conditione, quòd talia pia opera præstent, & tales habeant Sacras Imagines; ideo suspendi nequeunt à Commissario, & illas lucrantur fideles tum Sæculares, tum Regulares sine Bulla. Sic Trullench, Rodriquez, Riccius, quos refert, & sequitur Tamburinus *de Bull. Cruc. cap.* 14. §. 1. *num.* 10.

10 Dubitabis 3. An suspendantur Altaria Privilegiata, quibus addicta est liberatio animæ à Purgatorio; si Sacrificium Missę pro illa ibi celebretur? Resp. Quamvis pie & benignè sentiat Tamburinus *loco citato num.* 12. referens Trullench, Quintanaduenam, & Gallegum putantes, solùm suspendi posse Indulgentias pro vivis, non verò pro Defunctis. Nihilominus vera sententia est, suspendi posse à Commissario, cui idem Pontifex, qui concèdit prædictas Indulgentias per modum Suffragii Animabus Purgatorii; facultatem dat suspendendi illas, non quia singularibus personis concessas, super quod speculantur præcitati Doctores; sed quia singularibus Altaribus, & Locis concessas: ut rectè docent Cardinal. Delugo *de Pœnit. disp.* 27. *num.* 49. Castropalaus *de Bull. Cruc. pun.* 10. *num.* 7. & Bardi alios referens *de Bull. Cruc. part.* 3. *tract.* 4. *cap.* 4. *num.* 4. Non loquor hìc de Altaribus Privilegiatis concessis à Pontifice pro suis Ecclesiis, ac pro suis Fratribus ad instantiam superiorum ordinum mendicantium, aut non mendicantium participantium in privilegiis cum mendicantibus, de qua re supra egimus.

11 Illud est certum: quòd facultates concessæ à Sancta Sede singularibus personis celebrandi, vel celebrare faciendi in Oratorio privato; celebrandi ante auroram vel post meridiem; assistendi Divinis Officiis, recipiendi Sacramenta, & habendi sepulturam in loco sacro tempore interdicti localis generalis; eligendi confessarium, ut à reservatis absolvantur, vel vota commutet, & similes facultates suspendantur à commissario Cruciatæ: cum enim sint valde similes iis, quæ per Bullam Cruciatæ conceduntur; inde est, quòd obstent ejus expeditioni, adeoque suspenduntur; quamvis iterum revalidentur accipientibus Bullam, ne eis ulla gratia desit juxta Clausulam ipsius Bullæ, ut Doctores omnes fatentur.

12 2. Facultas à Pontifice concessa Generali Commissario Cruciatæ est taxandi eleemosynam, quam accipientes Bullam erogare debent, ut ejus privilegiis frui valeant.

13 3. Facultas componendi cum iis, qui bonis incertis gravantur, ac ad restitutionem fructuum tenentur ob omissam Recitationem Divini Officii juxta ea, quę explicuimus supra.

14 4. Facultas dispensandi, & componendi in subsidium expeditionis super Irregularitatibus ex delicto provenientibus, exceptis quatuor. 1. Quarum est Irregularitas proveniens ex homicidio voluntario; sub qua tamen non compræhenditur Irregularitas orta ex homicidio casuali, aut ex voluntaria mutilatione: cum sint distinctæ Irregularitates, & exceptio cum sit odiosa, restringi debet potiùs, quàm dilatari: ut ex Rodriquez, & Villalobos adnotat Castropalaus *de Bull. Cruc. pun.* 11. *num.* 6. 2. Est Irregularitas, quæ ob Simoniam contrahitur. 3. Quæ oritur ex Apostasia à Fide, vel Hæresi. 4. Denique, quæ incurritur ob malam ordinum susceptionem. His quatuor Irregularitatibus exceptis ex delicto emanantibus, in cæteris ex delicto provenientibus dispensare poterit Commissarius facta compositione in subsidium expeditionis, imposita videlicet aliqua pęna pecuniaria, quæ succedat pro pęna Irregularitatis. Posita verò dispensatione, & compositione à commissario habilitatur Irregularis ad retentionem Beneficiorum, & perceptionem fructuum eorum; & si qua Infamia, & Inhabilitas ex Irregularitate dispensata proveniebat, deletur; & si impeditus erat ab exercitio ordinum non malè acceptorum, aufertur impedimentum, & restituitur pristino exercitio.

15 Adnotandum hìc 1. quòd licèt commissarius dispensare, & componere possit super Irregularitate contracta ab iis, qui ligati Ecclesiastica Censura Missas, & Divina Officia celebrarunt, aut aliàs se immiscuerunt, nihilominus si id fecerunt in contemptum Clavium, cum illis dispensare nequibit Commissarius: eo quia est casus expresè exceptus in Bulla.

16 Adnotandum 2. Non posse commissarium dispensare super Irregularitate aliqua ex defectu proveniente: ratio est, quia facultas ei data à Pontifice solùm exprimitur per Irregularitates ex delicto provenientes; & quas excipit, sunt ex delicto, ergo extendi non debet facultas ista ad Irregularitates ex defectu. Et quamvis dicat Pontifex: & super alia qualibet Irregularitate; nihilominus dictio illa, cum referatur ad Irregularitates antecedentes cum suis qualitatibus, quę ex delicto promanant; ideo quælibet alia Irregularitas subsequens ex delicto intelligenda erit juxta Regulas Jurisperitorum: favet etiam, quòd Irregularitates sequentes exceptæ sunt omnes ex delicto, & nulla ex defectu. Sic ex Glossa *in Leg. Si fugitivi. Cod. de serv. fugit.* Menochio, & aliis docent Nugnus, Villalobos, Rodriquez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bull. Cruc. pun.* 11. *numer.* 5. Qui tamen docet ex Henriquez, Avila, Rodriquez, & Villalobos, posse Commissarium dispensare, & componere in Bigamia similitudinaria, quia est ex delicto.

17 Adnotandum 3. Dispensationem, & compositionem istam in Irregularitatibus ex delicto non solùm valere pro foro interno, & conscientiæ; sed etiam externo, & judiciali: ratio est, quia concessa fuit facultas ista absque ulla limitatione fori; & aliunde cui conceditur jurisdictionem habet: maximè quia ipsi Commissario in potestate dispensandi in impedimento affinitatis, ut immediatè dicemus, facta est limitatio pro foro interno; & Episcopi à Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* facta est eadem limitatio pro foro Conscientiæ in dispensationibus super omnibus Irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus. Hinc est, quòd delictum, ex quo provenit Irregularitas, etiamsi publicum sit; dispensare poterit, & componere commissarius, semel ac valet pro foro externo, & judiciali ejus dispensatio; nec aliunde à Pontifice restringitur ad Irregularitates ex delicto occulto provenientes. Sic Henriquez, Rodriquez, Nugnus, Villalobos, Acosta, Avila, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bull. Cruc. punct.* 11. *num.* 4.

18 5. Facultas est, ut possit Commissarius dispensare nullis datis litteris, aut per confessarium laniatis cum illis, qui Matrimonium contraxere cum impedimento affinitatis in primo vel secundo gradu ex fornicatione orto;

to ; quæ quidem dispensatio valeat pro foro interno, & conscientiæ, servatis nonnullis conditionibus, & limitationibus. 1. Quarum est, ut contrahentes cum tali impedimento servaverint Formam Concilii Tridentini *sess.* 24. *cap.* 1. contrahendo videlicet illud coram Parocho, & Festibus, ac Denunciationibus præmissis, nisi forte in eis Ordinarius dispensaverit. 2. Ut Commissarius talem dispensationem concedat pro foro Conscientiæ tantùm verbo, vel scriptis, quæ Confessario tradantur, ut lecta statim disrumpat ad instar Sacræ Pœnitentiariæ, quod moneri debet in scriptis. 3. Ut impedimentum istud affinitatis sit occultum, & non publicum, aut ad forum contentiosum deductum. 4. Ut saltem extiterit bona fides ex parte unius contrahentis ignari impedimenti. 5. Ut conjux ignarus impedimenti fiat certior de nullitate prioris consensus, ut possint denuo secretò contrahere : non requiritur autem, quòd explicetur nullitatis causa ; sed sat est, si dicat, se velle denuo contrahere ob securitatem suæ conscientiæ : nec etiam requiritur præsentia Parochi, & Testium, vel Denunciationes præmittere, quia secretò conceditur renovari consensum. 6. Quòd Matrimonium contractum fuerit : cum dispensatio ista sit in Matrimonio contracto, non verò contrahendo. 7. Denique quòd ex dissolutione Matrimonii contracti timeantur gravia scandala, ut regulariter timeri solent. Sub his conditionibus, & non aliter datur commissario dispensationem concedere in Matrimonio contracto cum hoc impedimento, ut revalidari secretò possit. Qua dispensatione posita prolem susceptam, & suscipiendam legitimam decernere poterit ; & valet legitimatio ad actus spirituales, videlicet ad Ordines, & Beneficia suscipienda : ut ferè omnes Doctores tradunt. Quidquid sit : an etiam valeat ad succedendum in bonis Temporalibus parentum, dum à Pontifice non limitatur.

19 6. Facultas est dispensandi in petendo debitum ob superveniens impedimentum affinitatis in primo, & secundo gradu Matrimonio jam contracto : quod quidem impedimentum licèt non dirimat Matrimonium, si consequatur ad illud, ut dirimit si antecedat ; nihilominus impedit petitionem debiti : in quo impedimento dispensare potest commissarius Cruciatæ, sicuti dispensare potest Episcopus, & Superiores Mendicantium, & qui tali Privilegio gaudent. Sic Sanchez, Rodriquez, Villalobos, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Bulla Cruc. pun.* 11. *num.* 9.

20 7. Facultas est concedendi licentiam Personis Nobilibus, & quæ juxta ipsius commissarii arbitratum qualificatæ fuerint ; ut possint Missam audire, & celebrare facere una hora ante lucem, & alia post meridiem. Personæ Nobiles dicuntur, quæ vel ex jure communi, vel ex statuto, aut consuetudine Patriæ tales reputantur. Personæ verò qualificatæ illę sunt, quæ aliqua generis qualitate, vel dignitate officii illustris insignitæ sunt : ut docet Menochius *de Arbitr. Casu* 67. 68. & 70.

21 8. Facultas est, ut possit in locis, ubi Bulla publicanda est, suspendere Interdictum Locale generale per octo dies ante publicationem, & totidem post illam quolibet anno ; à quovis Interdictum procedat, etiam à Sede Apostolica : sic enim constat ex ipsa Bulla, ut solemnior evadere possit publicatio penes fideles. Nulla tamen suspenditur excommunicatio, vel Interdictum personale aliquorum ; nisi omnes Incolæ loci illius, ubi facienda esset publicatio ; personaliter interdicti forent ; tunc enim locus daretur suspensioni Interdicti, aliàs opponeretur Interdictum causæ finali, ob quam concessa fuit facultas suspendendi, ut videlicet solemniter pateret publicatio Bullæ cunctis fidelibus. Quamvis elapsis diebus prædictis redit Interdictum ut antea, absque nova revalidatione usque dum tollatur ab habente facultatem. Sic Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 30. *numer.* 7.

22 Facultas concedendi licentiam, ut in privatis Domibus erigatur Oratorium, & ut in eo Missa Celebrari possit, dummodo priùs recognitum fuerit ab Ordinario loci ; est valde controversa. Illud est certum, non competere facultatem istam ex Concessione Pontificis uni Commissario Generali, nam de subalternis habere locum non debet controversia : ratio est, quia nullum extat indicium talis Concessionis, regulariter soli Summo Pontifici reservatæ, in Bulla plumbea, seu latina, ut rectè adnotat Diana *part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 20. Cæterum quia docti Viri fide digni testantur : hanc esse praxim per multos Commissarios Generales continuatam, ut ab ipsis, & eorum Secretariis acceptum est, maximè quia affirmatio Commissarii Generalis in suis facultatibus fidem facit ; ideo non ausim impugnare sententiam docentem, posse id efficere cum Dynastis, & Nobilibus Hispaniarum : ut docent Trullench *lib.* 2. *§.* 5. *dub.* 3. *num.* 7. Mendo *de Bull. Cruc. disp.* 37. *à num.* 105. Gallegus *de Bull. Cruc. Clausul.* 14. *dub.* 182. & alii. Quamvis in nostra Sicilia vigeat Praxis in oppositum : adeoque puto, Commissarium Generalem id habere pro sola Hispania ex consuetudine præscripta ; nec hanc facultatem communicabilem esse Commissariis subalternis, sive Provincialibus, sive localibus : cum consuetudo vigeat pro Commissario Generali tantùm, nec amplianda : quidquid in contrarium unus, vel alter dixerit.

9. Facultas est : ut possit Commissarius Generalis eligere Commissarios Provinciales pro Provinciis, inquibus Bulla promulganda est ; qui alios commissarios substituunt pro singulis Diœcesibus Provinciæ, vel civitatibus. Commissarii Provinciales eam facultatem habebunt, quam Generalis Commissarius ipsis communicabit ; sicuti locales eam tantùm habent, quam Provincialis communicaverit. Possunt insuper habere notarios ad negotia Cruciatę ; sed & ipsi, ac notarii approbandi erunt per locorum ordinarios, ut expressè cautum est in Bulla. Nequit Commissarius Generalis cogi ad comparendum coram alio Judice, sed tantùm coram Pontifice. Nec Commissarius Provincialis, localis, & Notarius cogi queunt ad comparendum coram alio in causis ad Cruciatam spectantibus ; sed solùm coram Commissario Cruciatæ superiore ; secus verò in aliis causis. 23

10. Facultas est : ut possit Commissarius Generalis procedere contra illos, qui delinquunt in Cruciatam ; & quidem eisdem pœnis, quibus procedere potest quælibet Ecclesiastica jurisdictio usque ad relaxandum delinquentem brachio sæculari, si eos capitali pœna dignos repererit. Dicuntur autem delinquentes in Cruciatam omnes illi, qui impediunt, aut retardant promulgationem Bullę ; qui rapiunt, vel occultant bona ad cruciatam spectantia ; qui opponunt se privilegiis ministrorum cruciatę, qui remorantur, aut malitiose percutiunt eos, qui ad bellum contra infideles pergunt, ne pergant ; dummodo qui pergunt, non sint stipendio conducti, cum pauperes non sint ; nam si pauperes sint etiam stipendio conducti, fruuntur privilegiis Bullę. Potest monere omnes habentes bona cruciatę, chirographa, aut alia instrumenta primariò, vel secundariò pertinentia ad cruciatam ; ut manifestent commissario, vel alteri personę ad hoc designatę statim ac possint adjectis pęnis pecuniariis in subsidium cruciatę applicandis. Si fuerint Episcopi, aut alii prelati sub pęna suspensionis, & Interdicti ab ingressu Ecclesiæ ; reliqui verò sub pœna excommunicationis latę sententiæ, à qua absolvere nequeat, nisi solus Pontifex. Et advertendum hìc : quòd si quis scienter retinuerit aliquod ex prędictis bonis ad Cruciatam spectantibus, non poterit ullatenus beneficiis, & gratiis Bullæ frui, utpotè in Bullam sic delinquens. 24

Ultima denique facultas est promulgandi prœceptum in virtute sanctæ obedientiæ à Summo Pontifice latum ordinariis, & aliis prælatis locorum, ubi Bulla viget ; ut applicent omnes pœnas pecuniarias pro quocumque delicto impositas in subsidium Cruciatæ. Et quamvis olim ex integro applicari debebant ex eodem prœcepto ; nunc verò temporis applicatur medietas earumdem. Quoad quantitatem earum standum erit dictis ordinariorum, & prælatorum ; poterit tamen Commissarius Generalis inquirere, an fideliter se gerant, & compellere ad fidelitatem servandam. 25

Solet excommunicationem indicere, quando Bulla promulgatur, contra non confluentes ad concionem. Sed non est latæ sententiæ, sed ferendæ, si nullus, vel pauci accederent, quod regulariter accidere non solet. Solùm igitur per talem comminationem intendit, ut multitudo confluat, non verò ut omnes confluant : cum impossibile sit, præcipuè in magnis civitatibus omnes confluere, ut tradit Mendo *in epitom. verb. Bulla Communis Cruciatæ num.* 62. 26

ECCLE-

ECCLESIA FAVENS
SPIRITUALITER, ET TEMPORALITER.

QUÆSTIO XIV.
DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

FAVET Ecclesia suis Fidelibus non solùm rebus Spiritualibus, Suffragiis videlicet, Indulgentiis, Jubilæis, & Bulla Cruciatæ; sed etiam rebus Temporalibus Spirituali Officio, & Ministerio annexis; sic sunt Beneficia Ecclesiastica in stipendium, & mercedem Ministrorum Ecclesiæ designata ob eorum sustentationem. Quapropter post favores Spirituales Ecclesiæ de Temporalibus Spirituali annexis, seu de Beneficiis Ecclesiasticis pertractandum erit.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Beneficium Ecclesiasticum, & Quotuplex?

1 *Definitur Beneficium Ecclesiasticum, & explicatur ejus Definitio.*
2 *Tria consideranda sunt in Beneficio, Ministerium Spirituale, Jus percipiendi fructus, & redditus, ac ipsi fructus, & redditus.*
3 *Quatuor requiruntur ad rationem beneficii Ecclesiastici.*
4 *An Jus percipiendi fructus debeat esse perpetuum, an verò possit esse Temporaneum?*
5 *Beneficia Manualia, & ad nutum amovibilia non sunt propriè beneficia.*
6 *Pensio non est propriè beneficium.*
7 *Dividitur 1. Beneficium in Sæculare, & Regulare.*
8 *Dividitur 2. Beneficium tam Sæculare, quam Regulare in Duplex, & simplex.*
9 *Dividitur 3. In Manuale, & non Manuale.*
10 *Dividitur 4. In Electivum, Collativum, & Mixtum.*
11 *Beneficium comprehendit omnia prædicta beneficia exceptis Manualibus.*
12 *Facultas concessa alicui conferendi beneficia comprehendit tam duplicia, quàm simplicia.*
13 *Concessio facta alicui de primo beneficio vacaturo intelligi debet de simplici, non verò duplici, aut canonicatu cathedralis.*

1 VArias aptarunt Doctores beneficio Ecclesiastico definitiones, sed illa magis arridet, quæ asserit: Esse jus Spirituale percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ. Eam siquidem amplectuntur communiter Doctores Azor, Lessius, Toletus, Gonzalez, Garzia, Vasquez, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de benefic. disp. 1. pun. 1. num. 1.* Dicitur, Jus, eo quia beneficiarius ratione beneficii sibi collati habet potestatem percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis, ac Deo dicatis. Dicitur, Spirituale, non quia formaliter tale in se sit, sed quia radicaliter ex re spirituali est: nascitur siquidem tale jus ex officio, & Ministerio spirituali vel recitandi Divinum officium, vel concionandi, aut ministrandi Sacramenta; cui spirituali officio cum annexum sit jus percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ, in quo consistit ratio beneficii Ecclesiastici; ideo Ecclesiasticum beneficium dicitur jus spirituale.

2 Hinc est, quòd tria considerari debeant in beneficio Ecclesiastico. 1. Est officium, seu ministerium spirituale, quod ex obligatione exercendum est; & hoc non est beneficium, sed tantùm fundamentum illius; & est omnino spirituale. 2. Est jus percipiendi redditus, proventus, & fructus ob tale ministerium, & officium spirituale, in quo consistit vera ratio beneficii Ecclesiastici; & hoc quamvis in se spirituale non sit, est tamen annexum rei spirituali. 3. Denique est, & importat ipsos fructus, redditus, & proventus ex bonis Ecclesiæ, ac Deo consecratis perceptos, & hi omnino Temporales sunt. Sic Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 1. num. 1. & 2.*

Varia requiruntur ad rationem beneficii Ecclesiastici; 3
non enim quævis gratia, & favor cum proventu collatus alicui in ejus utilitatem dicendus erit beneficium Ecclesiasticum. Quapropter requiritur 1. ad rationem hujus, ut authoritate Episcopi sit erectum: ratio est, quia nemo alius ab Episcopo potestatem habet tum annectendi jus percipiendi fructus officio spirituali, tum reddendi veluti sacros ipsos fructus; ut statuitur *in cap. Adhæc de Religios. domib.* Requiritur 2. ut jus percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis annectatur officio spirituali: ratio est, quia ob tale ministerium spirituale datur; ergo cum illo connecti debet: ut constat *ex cap. final. de Rescript. in 6.* Requiritur 3. ut Clerico conferatur, non verò Laico: ratio est, quia nequit spirituale jus competere laico, cum non habeat habilitatem ad illud: sic statuitur *in cap. Cum adeo de Rescrip. cap. ex litteris de transact. & cap. in Ecclesia de constit.* Requiritur 4. ut à persona Ecclesiastica, non verò laica conferatur: ut deciditur *in cap. Messana de elect. cap. si quis deinceps cap. Nullus laicus 16. quæst. 7.* Requiritur 5. ut absque pacto, aut conditione aliqua extrinseca conferatur: debent siquidem spiritualia immunia esse ab his pactis, & conditionibus: sic constat *ex cap. si quis objecerit 1. quæst. 3. cap. quam pio 1. quæst. 2. cap. ult. de Pactis & cap. 2. de elect.* Sic docet Barbosa plures referens *3. part. de potestate Episcoporum allegat. 57. num. 141.*

Controverti hìc solet: an jus istud spirituale perci- 4
piendi fructus constituens beneficium debeat esse perpetuum, an sufficiat esse temporaneum? Sed dicendum, prout defacto ab Ecclesia institutum est, debere esse perpetuum: ratio est, quia sic statuitur *in cap. Sanctorum dist. 70. cap. penult. de cleric. agrot. & cap. si gratiosè de Rescrip. in 6.* & sic tradunt Doctores omnes. Sed major controversia est: an perpetuitas ista requiratur tum in beneficio, tum in beneficiato? Et quamvis sufficiens sit ad beneficium constituendum perpetuitas in ipso beneficio, quamvis non sit in beneficiato, qui dependenter à voluntate superioris illud habeat, & mutari possit, ac alteri conferri, maximè quia ex tali remotione beneficii à beneficiato non dicitur deperdi beneficium, sed vacare; adeoque sufficit sola perpetuitas beneficii, absque eo quòd irrevocabiliter detur beneficiato, itaut ab uno sublatum alteri conferri non possit. Nihilominus spectato jure Canonico, & communiori acceptione beneficii debet esse perpetuum tum in se, tum in beneficiato: ratio est, quia est veluti Matrimonium celebratum inter beneficiatum, & Ecclesiam, quam sibi desponsat; eaque de causa perpetuitatem importare debet ex parte utriusque: ut probat *Textus in cap. Sanctorum dist. 70. & cap. Si gratiosè de Rescrip. in 6.* & docent Sanchez *lib. 7. summ. cap. 29. num. 106.* & Castropalaus *de benef. disp. 1. pun. 1. num. 6.*

Hinc sequitur 1. Beneficia Manualia, & ad nutum 5
amovibilia à beneficiato, & quæ non conceduntur in perpetuum titulum; non esse propriè, & rigorosè beneficia ex defectu perpetuitatis in beneficiato; & defacto non cadunt sub Regula Cancellariæ de Reservatione; ut probant Calderinus *Consil. 26. numer. unic. de Præben.*

Præben. & Gonzalez *Regul.* 8, *Cancell. gloss.* 5, Nec sufficiunt pro titulo ad ordines sacros recipiendos, cum aliunde ex Tridentino beneficium sufficiens titulus sit ad illos suscipiendos. Sic Garzia *de benef.* 1. *par. cap.* 2. *num.* 90. Nec sæcularis impetrans beneficium à Pontifice potest virtute hujus gratiæ impetrare beneficium manuale, etiamsi sæculare fuerit, cum non sit revera beneficium: sic Sanchez *lib.* 7. *summ. cap.* 29. *num.* 106. & Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 1. *num.* 6.

6 Sequitur 2. Pensionem non esse propriè beneficium, eo quia non est jus perpetuum percipiendi fructus, sed extinguitur cum pensionario; adeoque ob defectum perpetuitatis in pensione beneficium Ecclesiasticum dici nequibit. Sic Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 1. Azor. 2. *part. lib.* 3. *cap.* 5. *quæst.* 2. Garzia 1. *part. de benefic. cap.* 5. *num.* 3. Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 1. *num.* 7. Flaminius *de Resignat. lib.* 1. *quæst.* 10. *num.* 69. & Gonzalez *Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 5. Excluditur quoque ab omnibus Doctoribus à ratione beneficii vicaria Episcopi, aut Parochi: eo quia nec perpetua est, nec Institutione confertur.

7 Beneficium multiplex est, ac varias patitur Divisiones. Et 1. dividi solet in Sæculare, & Regulare. Sæculare illud dicitur, quod à personis Sæcularibus regi, & adminiſtrari solet, Regulare verò illud est, quod Religiosis tantùm conferri potest, & ab illis administratur. Sic est Abbatia, Prioratus, Canonicatus Regularis, Parochia Religiosis deputata. Colligunt divisionem istam *ex cap.* 1. *de reb. Eccles. non alienan. cap. cum de beneficiis*; *& cap. cum singula de præben. in* 6. Azor. 2. *part. lib.* 3. *cap.* 1. *quæst.* 4. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 2. Garzia *benefic.* 1. *part. cap.* 6. *num.* 12. & Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 2. *num.* 2. Adnotandum 1. Non dici beneficium Regulare, eo quia ejus Collatio, aut præsentatio ad Regulares spectet, aut quia Religioni unitum sit; dari namque potest beneficium sæculare, cui hæc competant: requiritur ergo, ut necessariò à Regularibus administretur. Sic ex Gonzalez, & Sanchez tradit Castropalaus *loco citato*. Adnotandum 2. Dupliciter posse esse beneficium regulare, si videlicet ex fundatione tale constitutum sit consentiente Episcopo, qui consentire tenetur, quod scilicet per Regulares administretur. Vel quod tempore quadragenario continuo pacifice à Regularibus administratum fuerit, etiamsi antea à sæcularibus administratum sit: per præscriptionem siquidem acquiritur qualitas ista, ut expressè statuitur *in cap. cum de beneficio de Præben. in* 6. Adnotandum 3. si non constet beneficium esse Regulare; præsumendum erit sæculare: eo quia favorabilius est Ecclesiæ: & sic docent Mascardus, Sanchez, Garzias, Tuschus, Gonzalez, Barbosa, quos refert, & sequitur Castrop. *de benefic. disp.* 1. *pun.* 2. *n.* 2. Quamvis possessio adjudicanda sit secundum ultimum statum, in quo beneficium vacavit; itaut si vacet per obitum beneficiati Religiosi, Regulare censendum sit; si verò per obitum beneficiati sæcularis, sæculare censendum erit: nam per statum antecedentem beneficium in possessione constituitur: ut tradunt Sanchez, Barbosa, Gonzalez, Garzias, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato*.

8 2. Dividitur beneficium tam sæculare, quàm regulare in duplex, & simplex. Duplex dicitur, quod aliqua qualitate juris afficitur, jurisdictione videlicet aliqua in Clerum; aut administratione Rerum Ecclesiasticarum; vel præeminentia quadam quoad locum, sive in choro, sive in Processionibus, aut in Suffragiis ferendis. Quapropter si beneficium curam animarum habeat cum jurisdictione pro foro interno, non verò externo, & judiciali; nisi administrandi tantùm Sacramenta suis Parochianis; dicitur beneficium Curatum. Si verò jurisdictionem habeat pro foro externo, non verò interno, & pœnitentiæ; dicitur tale beneficium dignitas; sic sunt præpositura, Decanatus, Archidiaconatus, Abbatia, Prioratus. Si tamen careat jurisdictione tam interna, quam externa, & solùm habeat administrationem rerum Ecclesiasticarum; dicitur hoc beneficium officium: sic sunt Thesaurarius Ecclesiæ, Sacrista, œconomus. Si denique omni jurisdictione careat, nec administrationem ullam habeat, quamvis in conventu Clericorum eminentiorem locum, & sedem obtineat; dicitur beneficium istud personatus: sic est cantoria, & similes. Et hæc sunt quatuor genera beneficiorum duplicium, ultra beneficia duplicia omni exceptione majora, ut sunt Papatus, Cardinalatus, Patriarchatus, Archiepiscopatus, Episcopatus: ut constat *ex cap. Cleros dist.* 21. Simplex beneficium dicitur, quod nulla ex prædictis qualitatibus est affectum: sic sunt omnes Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, qui præter assistentiam in Choro, & servitium Altaris, nullam aliam qualitatem præseferunt. Quando dubium insurgit: an beneficium sit duplex, vel simplex, præsumendum erit simplex: ratio est, quia qualitas non præsumitur, sed probari debet: ut tradunt Card. Tuschus *litt. B concl.* 63. *num.* 4. Garzia *de benefic.* 1. *part. cap.* 6. *num.* 8. & Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 2. *num.* 3. *in fine*.

9 3. Dividitur beneficium in manuale, & non manuale. Manuale erit, si à beneficiato auferri potest pro voluntate conferentis ob alias causas, quas jus permittit. Si tamen tolli nequibit pro voluntate conferentis semel collatum, nisi ex causis à jure expressis non manuale dicetur. Si dubium insurgat, an manuale, vel non manuale sit; reputandum erit non manuale, & perpetuum: ratio est, quia perpetuitas est qualitas propria beneficii, non verò esse Temporaneum; adeoque præsumptio pro perpetuitate stare debet. Sic Azor. 1. *part. lib.* 3. *cap.* 1. *quæst.* 4. & Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 2. *num.* 4.

10 4. Dividitur beneficium in electivum, Collativum, & mixtum. Electivum dicitur, quod eligitur ab aliquibus, ut conferatur à superiore. Collativum verò, quod absque electione à superiore confertur pro sua voluntate. Mixtum denique, quod nominante priùs, & designante patrono postea à superiore confertur. Sic Azor. *loco citato* Castropalaus *loco citato num.* 5. & Garzia *de benefic.* 1. *part. cap.* 6. *num.* 14. Quod si beneficium ita constitutum sit, ut per ipsam electionem simul conferretur; potiùs dicendum esset collativum, quàm electivum: ut ex Felino, Cardinali, Franco, & aliis docet Garzia *loco citato num.* 23. In dubio præsumendum est collativum, non verò electivum, aut mixtum: eo quia collatio à superiore est qualitas propria, & intrinseca beneficio; electio verò, aut Nominatio, vel designatio sunt qualitates extrinsecæ, & accidentales illi, & quæ præjudicant liberæ provisioni Episcoporum: ut bene adnotat Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *punct.* 2. *num.* 5.

11 Advertendum hìc: 1. Comprehendi sub nomine beneficii omnia beneficia, sive sæcularia sint, sive regularia; sive duplicia, sive simplicia; sive electiva, sive collativa, aut mixta; solùm excipiuntur manualia, quę propriè sub nomine beneficii comprehendi nequeunt. Et quia nomen absolutè prolatum supponit pro iis, quibus propriè competit ratio significata per nomen; ideo pro omnibus aliis beneficiis supponit nomen beneficium, eo quia ratio significata per nomen beneficium eis propriè competit; non verò pro manuali cui impropriè competit. Sic Abbas *in cap. Postulasti de Rescrip. num.* 2. Felinus *ibid. num.* 4. Decius *ibid. nu.* 12. Selva 1. *part. de benefic. quæst.* 3. Garzia 1. *part. de benefic. cap.* 6. *num.* 37. Tuschus *litter. B conclus.* 59. & Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 2. *num.* 7.

12 Advertendum 2. In facultate concessa alicui conferendi beneficia comprehendi tam beneficia duplicia, quam simplicia: ratio est, quia favor Principis est latè interpretandus, nisi aliunde restringatur ex subjecta materia. Et quamvis videatur cedere in præjudicium Episcopi conferentis, cum ad ipsum spectet facultas conferendi beneficia; non ideo tamen restringi debet ad sola simplicia. Nam non restringitur facultas in Episcopo, cum nil ab ea dematur, sed potiùs juvatur: sicuti non patitur præjudicium, nec restringitur facultas Parochi, sed potius juvatur per facultatem concessam Regularibus absolvendi à peccatis. Excipiuntur tamen in hac facultate beneficia electiva, non quia sub nomine beneficii non comprehendantur propriè; sed quia qualitatem secum ferunt electionis, quam non præsumitur Pontifex velle mutare in præjudicium electorum. Sic *ex Clement.* 1. *de Præben. in fin. & ex cap. cum in illis §. illis de Preben. in* 6. docent Parisius *consil.* 31. *part.* 4. *num.* 21. Gomez *in Regul. de Annal. quæst.* 11. Gonzalez *in Regul.* 8. *Cancell. glos.* 19. & Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 2. *num.* 9.

13 Advertendum denique: quòd si alicui facta sit concessio de primo beneficio vacaturo intelligi debet de beneficio simplici, non verò duplici, nec de Canonicatu Ecclesiæ Cathedralis: ratio est, quia licèt sub nomine beneficii propriè veniant prædicta; attamen ne

fovea-

foveatur ambitio, restringenda erit concessio ad minimum beneficium ex stylo, & consuetudine. Idem dicendum de dispensatione facta illegitimo, vel irregulari ad beneficium; etiam ad minimum restringendum erit: cum dispensatio sit violatio juris communis, adeoque strictè interpretanda. Sic Garzia 1. *part. de benefic. cap. 6. à numer.* 49. & Castropalaus *de benefic. disp. 1. pun. 2. num.* 10.

CAPUT II.

De Conditionibus, & Qualitatibus beneficiorum Regularium, & Sæcularium.

1 *Beneficia regularia solis regularibus, & sæcularia solis sæcularibus concedi debent.*
2 *Ex jure novo Tridentini beneficia regularia concedi possunt sæcularibus, si administrationem non habeant, servatis aliquibus conditionibus.*
3 *Beneficium regulare non solùm nequit dari sæcularibus, sed nec regularibus alterius ordinis.*
4 *Beneficia sæcularia simplicia nequeunt regularibus conferri sine speciali dispensatione Pontificis. Parochialia verò nec ad tempus.*
5 *Ad Episcopatum regulares promoveri possunt; non verò ad aliam Prælaturam inferiorem sine dispensatione Pontificis.*
6 *Ut promoveatur regularis ad Episcopatum, est necessaria proprii Prælati licentia.*
7 *Qua ratione eligi possunt regulares pro Prælaturis sæcularibus electivis?*
8 *An Equitibus militaribus conferri possint regularia, vel sæcularia beneficia?*
9 *An Novitiis conferri possint regularia, vel sæcularia beneficia?*
10 *An possit beneficium sæculare fieri regulare, & regulare sæculare?*
11 *An Cappellaniæ fundatæ in Ecclesiis regularium, vel Equitum militarium dicendæ sint beneficia regularia, an sæcularia?*

1 BENEFICIA Regularia hanc conditionem, & qualitatem, ut primariam secum afferunt; ut solis regularibus concedi debeant. Sicuti beneficia sæcularia ut primariam, & præcipuam conditionem respiciunt; ut solis sæcularibus concedantur: & ita hoc sanctum est *in cap. cum de benef. de Preben. in 6.* ut electio aliter facta irrita sit, & nulla. Hinc est: Regularem incapacem esse beneficii sæcularis; & sæcularem beneficii regularis: nec Episcopus potest in hoc dispensare. Imò sæcularis impetrans à Pontifice beneficium regulare; aut regularis sæculare non expressa qualitate, ac conditione beneficii, nec expressa qualitate personæ; nulla est impetratio: ut docent Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 7. num.* 4. Sanchez *lib. 7. Summ. cap. 29. numer. 83.* & Castropalaus *de Benef. disp. 1. punct. 3. in princip.* Nec favet, si apponatur clausula illa, motu proprio, quæ tantùm supplet surreptionem qualitatis extrinsecæ, non verò intrinsecæ provenientis ab incapacitate personæ, & qualitate beneficii.

2 Ex jure tamen novo Tridentini *sess. 14. cap. 10. de Reform.* conceditur, posse conferri sæcularibus beneficia regularia, quæ administrationem non habent; sub ea tamen conditione, quòd beneficiatus habitum Religionis illius suscipiat, ac se obliget ad profitendum in ea. Debet autem à die accepti beneficii habitum Religiosum suscipere, & post Novitiatus annum in ea profiteri: ratio est, quia sub hac conditione conceditur à Tridentino sæcularibus habere beneficium regulare. Quòd si justis de causis differenda sit susceptio habitus Religiosi; differatur etiam acceptatio beneficii. Sic ex Sanchez docet Castropalaus *de benef. disp. 1. pun. 3. §. 1. num.* 2.

3 Adnotari hìc debet: quòd beneficium regulare non solùm dari non debeat sæcularibus; sed etiam dari nequit Regularibus alterius ordinis: cum non deceat, beneficium unius ordinis gubernari, & administrari per Religiosos alterius ordinis: ut expressè decidit Tridentinum *sess. 14. cap. 10. de Reform.* & tradunt Gonzalez, Rebuffus, Navarrus, Rodriquez, & Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato num. 3.* Imò si solitum sit conferri Religiosis unius Monasterii determinati, nequibit aliis Religiosis ejusdem ordinis, sed alterius Monasterii conferri: cum nequeant Religiosi Monasterii illius determinati jure sibi quæsito privari, maximè si consuetudine id firmatum fuerit. Sic *ex cap. cum singula §. prohibemus de Præben. in 6. ex clemen. 1. de supplen. negligen. Prælat. & ex cap. cum dilectus de consuet.* tradunt Glossa; & Doctores teste Gonzalez *in Regul. 8. Cancell. gloss. 8. num.* 108.

4 Sæcularia Beneficia, si simplicia sint; nequeunt regularibus conferri sine speciali dispensatione Pontificis, sine qua collatio nulla esset, & invalida: ratio deducitur ex illa generali regula, beneficia sæcularia sæcularibus, regularia regularibus conferenda esse; quæ colligitur, & constat *ex cap. Ut possessiones. De reb. Eccl. non alien. & ex cap. cum de beneficio de Præben. in 6.* Si verò Parochialia fuerint, quamvis ex jure antiquo Communi conferri poterant regularibus, ut satis apertè constat *ex cap. Quòd Dei timorem. De Stat. Monach.* non solùm ad tempus, & in Commendam; sed etiam in Titulum. Nihilominus ex jure novo Tridentini, nullus regularis assumi potest ad beneficium Curatum, etiam ad tempus: sic restatur Sacra Cong. Concilii Tridentini, declarasse Gregorium XIII. His verbis: Sanctissimus Dominus Noster Gregorius XIII. Noluit licere Canonicis Regularibus Congregationis Lateranensis, etiam de licentia sui Generalis, absque permissu Summi Pontificis assumere curam animarum, etiam ad tempus, multò minùs beneficium curatum. Sic referunt Gonzalez *in Regul. 8. Cancell. gloss. 7. num.* 53. Garzia *de Beneficio 7. part. cap. 10. num. 31. in fin.* Sanchez *lib. 7. Summ. cap. 29. num. 71.* & Castropalaus *de Beneficio disp. 1. pun. 3. §. 1. num.* 10. Limitatur tamen hæc doctrina in favorem animarum, si urgeret necessitas, & pro parochia non invenirentur Clerici sæculares apti; tunc præfici possent Regulares: sicuti è contra si pro parochia regulari non invenirentur regulares apti; tunc præfici possent sæculares clerici: ratio est, quia convenientius videtur, beneficium illud curatum gubernari per clericos alienæ professionis, quàm omni gubernatione destitui: maximè quia necessitas caret Lege *ex cap. si quis fortè de furt.* sic tradunt Rebuffus, Gonzalez, & alii, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato num. 11. consonant Textus in cap. inter quatuor §. seu si regulares de relig. domib. & in cap. Abbate in fine de verb. signif.* Putat tamen, & bene Castropalaus in hoc casu fieri debere provisionem in commendam, non verò in Titulum, cum sic sufficienter provisio fiat absque periculo animarum, & aliqualis respectus servatur juribus.

5 Ad dignitatem Episcopalem promoveri possunt Regulares *ex cap. Quorumdam cap. si Religiosus, cap. Nullus Religiosus. De elect. in 6. & ex Clement. 1. de elect. in fine.* Et quamvis sub nomine dignitatis Episcopalis communiter docent Doctores, compræhendi quamlibet aliam prælaturam curam animarum habentem, ad quam eligi potest regularis absque ulla dispensatione. Nihilominus probabilius puto, non compræhendi: ratio est, quia specialis militat ratio pro Episcopatu ob hanc enim dignitatem dicitur Episcopus Religiosior Monacho ex Glossa *in cap. Nullus Religiosus cit.* & aliunde Episcopatus abstrahit à beneficio sæculari, vel Regulari; ergo religiosus nequibit absque dispensatione eligi ad prælaturas Sæculares curam animarum habentes. Sic Suarez *tom. 4. de Religios. lib. 3. cap. 19. num.* 27. & Castropalaus *de Beneficio disp. 1. punct. 3. §. 1. numer. 7.* Idem dicendum de præfectura Ecclesiæ Collegialis, quæ propriè curam animarum non habet, cum non habeat jurisdictionem nec pro foro interno, nec externo; sed solùm œconomicam administrationem, convocare videlicet collegium, & simul cum Collegialibus disponere de rebus ad collegium spectantibus: ratio est, quia neque Prælatura est, neque dignitas, cùm jurisdictione prorsus careat; ergo nequit compræhendi sub concessione facta pro dignitate Episcopali. Sic Castropalaus *loco citato num.* 8. Illud tamen certum est, non posse religiosos Mendicantes absque expressa Pontificis dispensatione promoveri ad Ecclesias Cathedralibus inferiores: ut dicitur *in extravag. dispendiis de Postul. Prælat.* & notat Sanchez *lib. 7. Summ. cap. 29. num. 73.*

6 Ut Regularis eligatur in Episcopum est necessaria ad hanc electionem proprii prælati licentia: sic apertè constat *ex cap. Religiosus de elect. in 6.* alias nulla esset electio. Solus superior absque Conventu, imò eo renuente, licentiam istam dare poterit, ut expressè dicitur in eodem Textu cit. Non solùm autem ad Prælatio-

lationem, sed etiam ad quodcumque aliud beneficium parochiale obtinendum requiritur prædicta licentia: ratio est, quia non requiritur ex dispositione pontificis, sed ex ipso statu Religioso, ratione cujus liberam voluntatem non habet, sed suo superiori subjectam. Sic Francus, Cardinalis, Rodriquez, quos referunt, & sequuntur Sanchez *lib. 7. summ. cap. 29. numer. 57.* & Castropalaus *de Beneficiis disp. 1. punct. 3. §. 1. num. 16.* qui advertunt, non requiri hanc licentiam, si beneficium obtinendum sit à Summo pontifice, qui est religiosorum omnium Summus prælatus.

7 Dubitabis 1. Qua ratione eligi possint regulares pro prælaturis sæcularibus electivis, quæ videlicet per electionem fiunt? Resp. Si religiosus eligendus sit ex ordine Mendicantium, debent omnes eligentes esse concordes, ac convenire in eo eligendo; aliàs ad administrationem illam, vel prælaturam extra proprium ordinem promoveri non poterit. Si verò sit ex ordine non Mendicantium, sufficit consensus majoris partis eligentium. Sic expressè deciditur à Bonifacio VIII. *in cap. quorumdam de elect. in 6.* Cur autem perfectam concordiam, & unanimem consensum requirat in eligentibus religiosum Mendicantem, non verò in electione non Mendicantis: ratio esse potest, quia religiosi Mendicantes ob paupertatis professionem, & vitæ excellentioris magis removeri debent à via ambitionis, & à discordiis, & litibus. Sic Lambertinus *de jur. Patron. lib. 2. part. 1. quæst. 7. art. 10. num. penul.* Sanchez *lib. 7. Summ. cap. 29. num. 44.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 3. §. 2. n. 1.* Adnotandum hìc: loqui Textum de electione ad prælaturas, non verò ad beneficia curata jurisdictione carentia, quę propriè prælaturæ non sunt, cum non habeant jurisdictionem pro utroque foro; nec parochi prælati dici solent. Sic Sanchez *loco citato numer. 16.* & Castropalaus *loco citato num. 9.*

8 Dubitabis 2. An equitibus militaribus conferri possint Regularia, vel Sæcularia Beneficia? Resp. Extra controversiam esse, conferri posse equitibus militaribus proprii ordinis beneficia, ut praxis ipsa testatur; nec debent esse in hoc deterioris conditionis præ cæteris Religiosis. Dubitatio igitur reduci potest ad beneficia sæcularia: nam si capaces sunt beneficiorum Regularium, incapaces erunt Sæcularium. Nihilominus quamvis communis sententia ita sustineat propter rationem dictam cum Navarro, Mandoso, Rodriquez, Gonzalez, Lambertino, Garzia, quos refert, & sequitur Castropalaus *de beneficio disp. 1. punct. 3. §. 3. num. 1.* Probabile tamen est, ut ipse Castropalaus testatur *loco citato num. 2.* ex Gambara, Azorio, & Sanchez, equitibus militaribus conferri posse beneficia sæcularia: ratio est, quia tales equites ex communi modo vivendi sæculares reputantur, ac statum sæcularem habentes: Et quamvis capaces sint suorum beneficiorum regularium ex favore religionis, non ideo incapaces erunt beneficiorum sæcularium. Et quidem pro Equitibus Sancti Jacobi de Spatha, ut decisum à Sacra Cong. testantur Garzia *de beneficio 1. part. cap. 4. num. 24.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 57. numer. 174.* Solùm exciperem equites Sancti Joannis Baptistę Hierosolymitani; quia ex communi Doctorum sensu, & absque controversia inter veros Religiosos annumerantur.

9 Dubitabis 3. An Novitiis conferri possint beneficia regularia, & sæcularia? Resp. Non posse conferri Novitiis beneficia regularia administrationem habentia: sic decisum est *in cap. Nullus de election. in 6. in Clement. 1. de supplen. Neglig. Prælat. & in Clement. 1. §. Sane 2. de Stat. Monach.* & sic docent Gonzalez *ad Regular. 8. Cancell. gloss. 8. numer. 78.* Barbosa *in Remiss. Concilii Tridentini sess. 14. cap. 10. de Reform.* ubi testatur, sic decisum à Sacra Congreg. & Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 3. num. 4.* Congruentia, quæ assignatur *in cap. cum in Magistrum de election.* est quòd non debet in Magistrum assumi, qui formam discipuli vix assumpsit; neque aliis præfici, qui subesse non novit. Si verò beneficia administrationem non habuerint, quamvis ex jure antiquo nec ipsis, nec sæcularibus conferri poterant. Attamen jure novo Tridentini *loco citato* & ipsis, & sæcularibus conferri possunt, dummodo habitum religionis illius assumant, & professionem emittant; si videlicet illo beneficio potiri voluerint: ut advertit Suarez *tom. 3. de relig. lib. 5. cap. ultim. num. 14.*

Beneficia sęcularia, quamvis validè Novitiis conferri possint, eo quia si retinere possunt beneficia sæcularia, quæ habent, dum professionem non emiserunt; poterunt etiam ea recipere; imo Novitius potest in Episcopum eligi *ex cap. toties cit. Nullus religiosus*: maximè quia nullus Textus afferri potest in contrarium. Nihilominus decens non est, ea Novitiis conferre: probatur ex eo, quia daretur eis ansa redeundi ad sęculum, quod non expedit. Sic Probus, Francus, Tiraquellus, Azorius, Sanchez, Garzia, quos refert, & sequitur Castropalaus *de beneficio disp. 1. punct. 3. §. 3. num. 5.* Hinc tamen non infertur, quòd Novitius acceptans beneficium sæculare abrenuncier religioni per acceptationem: stare siquidem potest, quòd eo animo acceptet, ut si à religione dimittatur, illud retineat; secus verò facta professione vacet. Sic ex Garzia, & Sanchez tradit Castropalaus *loco citato* contra Tiraquellum, & Francum. Infertur tamen, & rectè, quòd si beneficium vacet, ad quod vocatur novitius sive specialiter, sive in genere; non poterit ullatenus alteri conferri; sed vel ipsi conferendum erit, vel suspendenda collatio usque ad tempus professionis; cum nequeat privari jure ad rem, quod sibi quæsivit in beneficium. Sic Sanchez *lib. 7. summ. cap. 4. num. 5. & 23.* & Castropalaus *loco citato num. 6.*

Dubitabis 4. An possit beneficium sæculare fieri regulare, & regulare sæculare? Resp. Non procedere dubitationem, si mutatio hæc fiat ex dispensatione Pontificis, penes quem est potestas commutandi statum beneficiorum; cum extra omne dubium sit, id fieri posse. Solùm ergo procedit, si alio modo, nempe per legitimam præscriptionem, id evenire queat: itaut regulares beneficium aliàs sæculare administrent, & sæculares beneficium aliàs Regulare. 10

Et quidem, ut beneficium, quod antea sæculare erat, legitime præscribatur à regularibus; requiritur tempus quadraginta annorum continuum, & pacificum: cum enim præscriptio ista adversetur juri beneficia sæcularia intendenti, & præsumenti; ideo tempus istud quadragenarium continuum, & pacificum requiritur: *ut ex cap. cum de beneficio de Præbend. in 6.* docent Gloss. *verb. legitima*, Rebuffus *in Praxi tit. quotuplex sit beneficium numer. 5.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 7. numer. 8.* Sanchez *lib. 7. Summ. cap. 29. numer. 15.* Garzia *de beneficio 7. part. cap. 10. num. 24.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. punct. 3. §. 4. numer. 2.*

Ut verò beneficium aliàs regulare transeat in sæculare, controversum est penes Doctores, an eadem quadragenaria præscriptio continua, & pacifica requiratur, non enim desunt, qui dicant, sufficere tempus decennale; eo quia cum hæc præscriptio conformior sit juri intendenti beneficia sæcularia; ideo decennalis præscriptio sufficit. Nihilominus rectiùs requiritur eadem præscriptio, quadragenaria videlicet, continua, & pacifica, quæ requiritur ad præscribenda sæcularia beneficia: ratio est, quia *cap. cum de beneficio de Præbend. in 6.* Eamdem requirit præscriptionem pro sæcularibus, ac regularibus beneficiis: Pontifex siquidem statuens modum præscribendi beneficium sæculare, statim subjungit modum præscribendi beneficium regulare, & ait: juxta modum premissum; ergo eodem modo præscribi debent. Nec beneficium regulare contrarium est dispositioni juris, ut gratis assumitur ab adversariis: & sic docent Azor. *2. part. lib. 3. cap. 26. quæst. 3.* Sanchez *lib. 7. summ. cap. 29. num. 17.* Garzia multas afferens Decisiones Rotæ *7. part. de beneficio cap. 10. numer. 35.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 7. numer. 36.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. punct. 3. §. 4. num. 3.*

Ad hanc legitimam præscriptionem habendam sex conditiones à Doctoribus requiruntur. 1. Est, ut habeatur continuum, & pacificum spatium quadraginta annorum completum: nam ante illud non fundatur jus. 2. Est, ut habeatur Institutio in possidente, cum sine Institutione haberi nequeat beneficium, ut expressè dicitur *in cap. cum de beneficio de Præben. in 6.* 3. Est, ut Institutio sit in Titulum, non verò in commendam; ait enim Textus: Institutis in eo Rectoribus; non verò ait Vicariis: nam commendatio facta Vicario nec facit beneficium proprium illius, nec mutat statum beneficii. 4. Est, ut Institutio declaret qualitatem beneficii, ut si prætendatur sæculare, Institutio declaret, esse sæculare; & sic si prætendatur

Regu-

Regulare, Institutio declaret, esse regulare. Sufficiat autem, si expressa fuerit in primo instituto, quamvis non expressa fuerit in successoribus: ut ex Felino adnotat Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 3. §. 4. num. 5. 5.* est, ut expressio qualitatis facta in institutione sit ex intentione, & animo imprimendi statum beneficio: quapropter si ex dispensatione conferretur beneficium sæculare regulari, vel regulare sæculari; non esset expressio ista qualitatis ad firmandum, & imprimendum statum: ut ex Rebuffo, Azorio, Sanch. & Ojeda advertit Castrop. *l. c.* 6. denique est, ut habeatur bona fides in possidente, cum possessor malæ fidei numquam præscribat.

21 Dubitabis 5. an Cappellaniæ fundatæ in Ecclesiis regularium, aut equitum militarium dicendæ sint beneficia sæcularia, an regularia? Resp. hoc dignoscendum esse ab earum fundationibus: nam si ita fundatæ sint, ut per Clericos sæculares administrari debeant; sæcularia beneficia dicenda erunt, ut per se patet; eo quia locus regularis materialiter se habet. Requiritur autem ad similes fundationes consensus ordinarii, & conventus. Sic docent Lambertinus 1. *par. de Jur. Patr. lib. 5. quæst. 3. art.* 16. Garzia *de Benef. 7. par. cap.* 10. *nu. 37. in fin.* & Castrop. *de Benef. disp.* 1. *pun. 3. §. 4. nu. 6.* Si verò ita fundatæ sint, ut per regulares administrari debeant; dicendæ erunt beneficia regularia. Quòd si nec ex fundatione, nec ex præscriptione quadragenaria dignosci possit esse sæcularia beneficia; regularia præsumenda erunt: ratio est, quia utpote in Ecclesiis regularium fundatæ dant validam præsumptionem, quòd regularia sint: non enim de facili præsumi potest, regulares consensisse, ut talia beneficia suis Ecclesiis unita per sæculares Clericos administrarentur. Sic Sanch. *lib. 7. Sum. cap. 29. n. 27.* Rebuffus *in Praxi Benef. tit. Quotuplex sit beneficium, nu. 6.* Mascardus *de Probat. concl. 172. nu. 17.* Rodriq. *tom. 1. Quæst. Regul. quæst. 34. art. 3.* Garzia *de Benef. 7. par. cap. 10. num. 37.* & Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 3. §. 4. num. 6.*

CAPUT III.

De Qualitatibus Beneficii Duplicis, & Simplicis.

1 *Quamvis beneficia duplicia aliquando largè confundantur inter se, rigorosè tamen accepta distinguuntur.*
2 *Quid sit dignitas, prout distinguitur ab aliis?*
3 *Quid Officium?*
4 *Quid Personatus?*
5 *Quid beneficium curatum?*
6 *Circa nomina beneficiorum duplicium spectandus erit usus locorum.*
7 *Dignitates, officia, personatus, & beneficia curata, nisi perpetua fuerint, & in titulum concessa; non erunt beneficia, etiamsi jurisdictionem habuerint.*
8 *Esse Vicarium Generalem Episcopi, quamvis dignitas sit muneris, & officii; non est tamen beneficium Ecclesiasticum.*
9 *Esse Cancellarium Academiæ alicujus authoritate Pontificis erectæ, & approbatæ, quamvis dignitas sit; non est tamen beneficium Ecclesiasticum.*
10 *Beneficia simplicia non habent qualitates speciales, & inter hæc connumerantur Canonicatus Cathedralium, & Collegiatarum, ac Præstimonia.*

1 BENEFICIA duplicia, quæ sunt dignitas, officium, personatus, & beneficium curatum, ut superiùs notavimus; quamvis aliquando aliqua ex his inter se confundantur largo sumpta vocabulo, & sæpe in jure officium, & personatus appellari soleant dignitas, ut patet *ex Cap. Cum accessissent, de Constit.* attamen si presse, & rigorosè accipiantur, valde distinguuntur inter se.

2 Dignitas ergo presse, & rigorosè sumpta, & prout distinguitur ab aliis est beneficium habens præeminentiam cum jurisdictione pro foro externo: ut colligitur *ex cap. de multa, de Præben. & ex cap. 1. de Consuet. in 6.* sic ex Panormitano tradit Lessius *lib. 2. capit. 34. dub. 2. num. 9.* Garzia alios referens *de Benef. 7. part. cap. 10. nu. 4.* & Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 4. nu. 1.* Et quamvis Papatus, Cardinalatus, Patriarchatus, Archiepiscopatus, Episcopatus etiam dignitates appellari consueverint; nihilominus nomen dignitas presse acceptum accipitur pro beneficio habente eminentiam cum jurisdictione pro foro externo infra Episcopatum: ut bene adnotat Lessius *l. c.* Sic sunt Præpositura, Decanatus, Archidiaconatus, & Abbatia sæcularis.

3 Officium est beneficium Ecclesiasticum habens administrationem rerum Ecclesiasticarum sine tamen jurisdictione externa, vel interna: ita sunt Thesauraria, Sacristia, Primiceriatus, Archipresbyteratus; de his enim speciales tituli habentur in jure, ac inter beneficia Ecclesiastica annumerantur; important enim jura spiritualia perpetua percipiendi fructus ex rebus Ecclesiæ, ut patet *ex cap. Cum accessissent, de Constit.* Afficiuntur ergo hæc officia iis qualitatibus, quibus cætera beneficia affici solent: quapropter pluralitas horum officiorum est incompatibilis *ex cap. de multa, de Præbend.* In eis locum habet regula de resignationibus, regula de annali, & triennali possessione, & aliæ similes: ut docent Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 11. num. 5.* & Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 4. num. 2.*

4 Personatus est beneficium Ecclesiasticum carens jurisdictione, & administratione; sed habet eminentiam, & specialem prærogativam in loco, & sede, in electionibus, suffragiis, sententiis, & in processionibus: sic est cantoria, & similes. Quòd autem hæc beneficia Ecclesiastica sint, apertè constat ex eo, quòd perpetua sint, & jus spirituale importent percipiendi fructus ex rebus Ecclesiasticis, in quo consistit beneficii natura, & essentia.

5 Beneficium curatum est illud, quod ex se importat potestatem administrandi Sacramenta nomine proprio, & ex obligatione beneficii accepti, quamvis jurisdictionem non importet pro foro externo, sed interno. Sic *ex cap. Extirpandæ, §. qui verò, de Præbend.* docent Staphileus, Gomez, Guttierrez, Gonzalez, Azor. quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp. 1. punct. 4. num. 6.* Quapropter nec Rector, nec Curatus dicendus esset aliquis Sacramenta administrans, etiam ex commissione Episcopi in aliqua Parochia, si talis non esset institutus nomine proprio, & ex obligatione officii: & defacto dantur aliquæ Diœceses, in quibus Episcopus est Pastor, & Rector omnium illarum Ecclesiarum; adeoque beneficiati ab ipso designati non nomine proprio Sacramenta administrant, sed nomine Episcopi; adeoque nullus ipsorum Parochus, vel Curatus, aut Rector dicendus erit.

6 Adnotandum 1. circa nomina horum beneficiorum duplicium spectandum esse usum locorum: nam aliquibus in locis dignitates, & beneficia curata appellari consueverunt personatus: ut tradunt Sylv. *verb. Beneficium, 1. nu. 2.* & Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 2. nu. 9.*

7 Adnotandum 2. dignitates, officia, personatus, & beneficia curata, nisi perpetua fuerint, ac in titulum concessa; non esse beneficia, etiamsi jurisdictionem habuerint: nam concessio in commendam, & ad tempus non importat jus perpetuum percipiendi fructus. Sic Castropalaus *de Benef. disp. 1. pun. 4. nu. 3. & 4.* Hinc fit: Rectoriam, & præposituram ordinum religiosorum, ut sunt generalatus, provincialatus, prioratus, rectoratus, guardianatus, & similes, qui dignitatem habent; non esse revera beneficia, sed officia: eo quia non important jus perpetuum percipiendi fructus, sed regulariter loquendo important jus temporale regendi, & gubernandi collegas suos, & administrandi bona Ecclesiastica. Quamvis eligi possint in Judices Conservatores Apostolicos *ex cap. 1. 2. & ult. de Offic. Judic. Deleg. in 6.* & possint ipsis delegari Causæ à Pontifice Romano *ex cap. Statutum de Rescript. in 6.* ut docent Azor. 2. *par. lib. 3. cap. 13. qu. 7.* & Castrop. *l. c.* Nequeunt tamen hæc officia committi eis religiosis, qui non nomine proprio, sed alieno gubernant, & regunt domum religiosam: ut sunt Vice Præpositi, Vice Rectores, Superiores Vicarii, ut bene advertunt Azor. & Castrop. *loc. cit.*

8 Adnotandum 3. esse Vicarium Generalem, seu Officialem Episcopi, quamvis dignitas sit muneris, & officii; non esse tamen beneficium Ecclesiasticum: ratio est, quia licèt jus Clericis dicat, ac res Ecclesiasticas cum jurisdictione administret; nihilominus cum munus perpetuum non sit, eo quia extingui potest ab Episcopo, nec tenetur eo remoto, aut mortuo alium subrogare, cum finiatur, & pereat; ideo beneficium Ecclesiasticum dici nequit, quamvis dignitas sit, & officium. Nec stipendia, quæ accipit in suam sustentationem, sunt fructus Vicariatus; sed muneris, & officii. Sic Azor. 2. *par. lib. 3. cap. 13. qu. 8.* & Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 4. nu. 5.*

9 Adnotandum denique: Cancellarium Academiæ alicujus authoritate Pontificis erectæ, ac approbatæ habere dignitatem, quæ tamen munus sit, & officium, cui causæ Ponti-

Pontificiæ delegari possunt; non verò beneficium Ecclesiasticum: ratio est, quia talis dignitas, quamvis perpetua sit; attamen cum non importet jus spirituale percipiendi fructus ex institutione Canonica; ideo inter beneficia Ecclesiastica annumerari non debet. Sic Azor, *l. c. quæst. 9.* & Castrop. *l. c. in fin.*

19 Beneficia simplicia, & quæ duplicia non sunt; non habent speciales qualitates, cum neque eminentiam singularem importent, nec administrationem: instituta siquidem fuere ad preces tantùm Deo persolvendas, ac alia Divina Officia obeunda. Sic sunt Canonicatus non solùm Collegiatæ, sed etiam Cathedralis, ut tradunt Navarrus *lib. 3. Consil. consil. 45. de Præbendis*, & Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 2. nu. 10.* Canonicatus quoque Regulares, Cappellæ, Sacella, Altaria, Insuper Præstimonia, beneficia videlicet illa, quæ instituta fuere pro studiosis, ut sua studia prosequi possent; & habent annexum exiguum onus recitandi quotidie e. g. quinque Pater, & Ave, aut quid simile. Sic Rebuffus *in Prax. Benef. pag. 6.* & Lessius *l. c.*

CAPUT IV.

De Qualitatibus Beneficii Perpetui, & Manualis.

1 *Beneficium perpetuum amoveri non potest à beneficiato, nisi ob causas in jure expressas, Secus verò beneficium manuale amoveri potest ad nutum.*
2 *An revocatio facta beneficii manualis absque legitima causa valida sit, & licita?*
3 *An si conferens juramento firmaverit promissionem non revocandi, & revocavit; valida sit revocatio & licita?*
4 *An si collatio beneficii manualis confirmata fuerit à Pontifice; revocari possit à conferente?*
5 *An beneficium manuale de jure devoluto collatum à Pontifice, & provisum fiat perpetuum in beneficiato?*
6 *Si Pontifex concedit alicui ex certa scientia manuale beneficium in perpetuum; ut primùm vacaverit per mortem, aut resignationem; evadit iterum manuale.*
7 *Beneficia manualia non censentur revocata per mortem Concedentis.*
8 *Beneficia sæcularia, nisi aliunde constet; censenda erunt perpetua, non verò manualia.*
9 *Beneficium sæculare parochiale rarò, vel numquam censendum erit manuale.*
10 *An beneficium manuale consuetudine, & præscriptione transire possit in perpetuum?*

1 QUALITAS, quæ principaliter adscribitur beneficio perpetuo; est, ut amoveri non possit à beneficiato, nisi ob causas in jure expressas. E contrà verò præcipua qualitas, quæ beneficio manuali tribuitur; est, ut possit ad nutum, & voluntatem conferentis à beneficiato removeri. Sic *ex cap. Cum ad Monasterium, §. tales, de Stat. Monach. & ex capit. 1. §. finali, de Privil. in 6.*

2 Controvertitur tamen 1. an revocatio beneficii manualis facta absque legitima causa valida sit, & licita? Et quidem invalidam esse, & illicitam docuerunt Zevallos *Comm. contra Comm. quæst. 425. in fin.* Tuschus *littera B. Conclus. 55. nu. 8.* & alii, qui variis probationibus suam sententiam sustinere conantur. Sed dicendum, validam esse: ratio est, quia beneficiatus possidet manuale beneficium pro eo tantùm tempore, pro quo revocatus non fuerit; ergo facta revocatione cessat in eo jus possidendi: nam possessio concessa pro limitato tempore transacto illo cessat *ex Leg. Imperator, Leg. statu liberi 25. §. stichum, ff. de Legat.* Nec beneficiatus sic remotus, & spoliatus contradicere potest, aut conqueri de Prælato removente, & spoliante; nec ad Superiorem recurrere, ut injustitiam reparet: ratio est, quia nulla ei fit injustitia, nec ullam per hoc patitur injuriam. Sic Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 3. cap. ultim. nu. 21.* Sanchez *lib. 7. Sum. cap. 29. nu. 111.* Lessius *lib. 2. cap. 41. dub. 12. num. 98.* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 9. qu. 8.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 6. num. 46.* Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 5. nu. 3. & 4.* Garzia *de Benef. 1. par. cap. 2. à nu. 87.* Quamvis autem valida sit talis revocatio sine legitima causa facta, attamen illicita erit: ratio est, quia quilibet obligatur in suis actionibus finem honestum habere, ut licitè operetur; ergo si honesto fine caret, illicitè operatur. Causa autem rationabilis ad removendum erit quælibet commoditas, vel utilitas Ecclesiæ, aut religionis, si beneficiatus religiosus fuerit: hinc est, quòd rarò constare poterit, non moveri removentem ex rationabili causa; & dum non constat, Prælatum revocantem malitiosè agere; non debet superior revocantis annullare revocationem factam, sed eam sustinere: ut bene advertit Suar. *tom. 4. de Relig. lib. 3. cap. 19. num. 20.* Adnotandum hìc: quæ dicta sunt procedere de beneficiis pleno jure subjectis Prælato revocanti: nam si beneficium manuale, quod non sit pleno jure subjectum Prælato regulari, sed etiam Episcopo electionem confirmanti, & approbanti; revocaretur à Prælato regulari, non valeret revocatio; sed ad eius valorem requireretur potestas Episcopi, à quo tantùm revocatio fieri posset. Sic ex Azorio, Suarez, & Sanchez tradit Castropalaus *de Benefic. disp. 1. pun. 5. num. 6.*

3 Controvertitur 2. an si conferens beneficium manuale pleno jure sibi subjectum promiserit beneficiato, se non revocaturum; vel si juramento promissionem factam firmaverit, quibus non obstantibus revocaverit; valida, & licita sit revocatio facta? Sed dicendum: validam esse: ratio est, quia neque promissio, neque juramentum mutare possunt naturam, & statum beneficii manualis, cujus est pro voluntate conferentis removeri posse. Sic Sanchez *lib. 7. Sum. cap. 29. nu. 125. & 28.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos 5. §. 6. num. 4.* & Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 5. num. 10. & 12.* Illicita tamen esset revocatio, si promissio fuerit facta de non revocando absque legitima causa, & tamen absque ea revocaret. Secus verò si fuerit facta de non revocando, etiam cum legitima causa, qua intercedente, si facta sit revocatio; non erit illicita, cum promissio facta nulla sit ob rationem dictam. Si promissio de non revocando juramento confirmata fuerit; tunc reddet perjurum revocantem, cum revocat, quando non est obligatus revocare, & revocat; secus verò si est obligatus revocare, & revocat: quia pro illis casibus, pro quibus non obligatur revocare, videtur jurasse; non verò pro illis, pro quibus obligationem habet revocandi. Sic Castropalaus *l. c.*

4 Controvertitur 3. an beneficium manuale pleno jure subjectum conferenti possit à beneficiato revocari, si collatio confirmata fuerit à Pontifice? Dicendum cum distinctione, si collatio confirmata fuerit ex certa scientia, & in titulum perpetuum; revocari non poterit à conferente; ratio est, quia beneficia omnia Pontifici subduntur, ideoque eorum naturam alterare poterit. Secus verò si collatio simpliciter confirmata fuerit: eo quia cum sit quædam approbatio collationis factæ; inde sequitur, naturam beneficii immutare non velle. Sic Rebuffus *de Pacific. Possession, nu. 179.* Gambara *de Offic. Legat. lib. 4. cap. 1. num. 18.* Sanch. *lib. 7. Sum. cap. 29. nu. 129.* Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 5. n. 13.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 6. nu. 25.* Notant tamen Gambara, Castrop. & Gonzalez *loc. cit.* in dubiis non præsumendum esse, quòd Pontifex confirmet collationem beneficii manualis impediendo potestatem removendi in conferente.

5 Controvertitur 4. an beneficium manuale de jure devoluto à Pontifice collatum, & provisum fiat perpetuum in beneficiato, itaut ab eo dimoveri non possit? Dicendum: quòd si collatio, & provisio fiat de jure devoluto ob supplendam negligentiam conferentis; tunc remaneat in conferente potestas removendi: ratio est, quia Pontifex non intendit alterare naturam beneficii illius manualis, nec auferre à conferente potestatem removendi; sed tantùm supplere vult ejus negligentiam, & præstare id, quod ipse præstare debebat: ut constat *ex Clem. unic. versic. Præmissa, de supplen. neglig. Prælat.* Si tamen collatio, & provisio fieret à Pontifice nomine proprio, ut supremus omnium beneficiorum distributor, & dispensator est; tunc plures Doctores relati à Sanch. *lib. 7. Sum. cap. 29. nu. 135.* putant, perpetuari in beneficiato pro toto tempore vitæ suæ, itaut ab alio dimoveri non possit, nisi à Summo Pontifice ob eas causas, ob quas dimoveri potest beneficium ex se perpetuum. Verùm sententia probabilior docet: quòd nisi expressè declaret Pontifex, ex certa scientia illud conferre, ac in perpetuum; semper reputandum erit manuale, & ad nutum amovibile. Sic *ex Regul. 38. expressa Cancellariæ* docet Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 6. nu. 28.* Sanchez *l. c.* & Castrop. *de Benef. disp. 1. punct. 5. num. 14.*

Adno-

6 Adnotandum 1. quod si Pontifex manuale beneficium, concedat ex certa scientia in perpetuum alicui, ut primùm vacaverit per mortem beneficiarii, aut per resiguationem, evadit manuale, ut priùs erat, ac ad statum pristinum reducitur: ratio est, quia Pontifex non intendit absolutè alterare naturam beneficii; sed tantùm suspendit revocationem pro vita beneficiarii illius, & dum beneficium est in ejus possessione. Sic Rebuffus *de Pacif. Possess. num.* 279. Selva *de Benef. 3. par. qu.* 11. *num.* 131. Sanchez alios referens *libr.* 7. *Sum. cap.* 29. *num.* 141. & Castropalaus *de Benefic. disp.* 1. *punct.* 5. *num.* 15.

7 Adnotandum 2. Beneficia manualia non censeri revocata per mortem conferentis: ratio est, quia mors non revocat voluntatem præexistentem *ex cap. Si Delegatus, de Offic. Deleg. in* 6. Nisi tamen concessum, & collatum fuisset beneficium manuale ad beneplacitum conferentis: tunc enim per ejus mortem revocaretur; eo quia cessat beneplacitum per mortem, & aliunde concessum fuit, dum conferens beneplacitum haberet: ut constat *ex cap. Si gratiosè, de Rescript. in* 6. & docent Gonzalez, Sanchez, & alii, quos refert, & sequitur Castrop. *de Benef. disp.* 1. *pun.* 5. *num.* 16.

8 Adnotandum 3. Beneficia sæcularia, nisi aliunde constet ex fundatione, ex privilegio Apostolico, aut ex constitutione legitimè præscripta; censenda esse perpetua, non verò manualia: ratio est, quia ferè omnia beneficia sæcularia perpetua sunt *ex capit. Præcepta, dist.* 55. *cap. Veniens, de Filiis Præsbyter. & ex cap.* 1. *de Cappellan. Monach. in* 6. Regularia verò beneficia, nisi aliunde constet; censenda esse manualia: cum ferè omnia beneficia regularia talem naturam præseferant *ex cap. Cum ad Monasterium, de Stat. Monach.* & tradunt Mandosius, Gonzalez, & Sanchez, quos refert, & sequitur Castrop. *de Benef. disp.* 1. *pun.* 5. *num.* 16.

9 Adnotandum 4. quòd si beneficium sæculare fuerit Parochiale, rarò, vel numquam manuale censendum erit, sed perpetuum: ratio est, quia remotio Parochorum non leviter præjudicat Ecclesiæ. Et defacto testatur Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. glos.* 5. *§. 6. num.* 8. quod in dubio orto coram Rota Romana: an Laicus fundans Ecclesiam Parochialem, possit ei constituere Parochum ad nutum amovibilem; in partem negativam Rota se inclinavit: favet etiam Sacra Congregatio Concilii Tridentini ab eodem relata. Ecclesia tamen Parochialis unita Monasterio, quod habet jus præsentandi Clericum sæcularem, à quo regi debeat Ecclesia illa; non dicenda erit beneficium manuale, sed Vicaria perpetua: quia non est revera beneficium regulare, sed sæculare, & naturam beneficii sæcularis sequi debet. Sic Gonzalez alios referens *l. c. num.* 52. & Castropalaus *l. c. num.* 18.

10 Exagitari hìc solet: an beneficium manuale consuetudine, & præscriptione transire possit in perpetuum? Et quamvis Doctores inter se discrepent; nihilominus dicendum puto: si consuetudo, & præscriptio inducta sit per actus contrarios manualitati, ut si conferens tentasset remotionem beneficiati, & impeditus juridicè fuerit à remotione facienda; certum est, quòd elapso tempore necessario ad præscriptionem jam præscripta esset perpetuitas contra manualitatem; dummodo tamen impeditus non esset conferens à remotione beneficiati per præpotentiam ipsius, quia tunc præscribere non posset, quia bona fide careret; nec consuetudo dici potest rationabiliter inducta. Si verò præscriptio, & consuetudo inducta sit per actus non contrarios manualitati, ut si conferens numquam revocaverit, quia revocare noluerit, quamvis potuerit; tunc nulla erit, & irrita præscriptio, & consuetudo, adeoque beneficium manuale remanebit, ut est: eo quia ex actibus meræ facultatis numquam induci potest consuetudo *ex Leg. Qui jure familiaritatis, ff. de acquiren. Possess. Leg. Viam publicam, ff. de via public. & ex cap. Joannes, de Cleric. Conjug.* non enim quia numquam revocavit, ablata est à conferente facultas revocandi: nec beneficium manuale constituitur tale per actualem revocationem, sed per hoc, quòd revocari possit, & liberum sit conferenti revocare. Sic Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. *§.* 6. *num.* 36. & Castrop. *de Benefic. disp.* 1. *pun.* 5. *num.* 21.

CAPUT V.

De Qualitatibus Cappellaniarum.

1 *Cappellania quibus modis institui potest? Et alia est laica, alia Ecclesiastica.*
2 *Quando Cappellania censenda erit Laica, & quando Ecclesiastica?*
3 *An Cappellania Laica transire possit in Ecclesiasticam?*
4 *Quibus personis conferri possunt cappellaniæ?*
5 *An cappellanus ordinari possit ad titulum cappellaniæ?*
6 *An Fundator cappellaniæ statuere possit, ut subjaceat provisioni, aut visitationi ordinarii?*
7 *An ex capellaniis debeatur subsidium charitativum?*
8 *An cappellaniæ illæ, de quibus fundator statuit, ut conferantur Sacerdotibus, conferri possint Clericis Minoribus?*
9 *An si fundator diceret: Instituatur cappellanus, qui missas celebret; possit non Sacerdos institui?*
10 *An cappellania, quæ actu, vel habitu Sacerdotalis esse debet; possit conferri ex consensu patroni pro una vice Clerico annorum quatuordecim?*
11 *An si successu temporis cappellaniæ minuantur, nec sufficientes sint ad onera missarum; minui possint ab ordinario missæ?*

CAPPELLANIA institui potest ex sola voluntate instituentis, & sic instituta absque authoritate Episcopi, aut alterius superioris habentis authoritatem instituendi non est, nec dici potest beneficium Ecclesiasticum, cum deficiat institutio Canonica; sed erit legatum quoddam cum obligatione celebrandi missas, aut alias preces recitandi. Si verò authoritate Episcopi instituta fuerit, ac in perpetuum conferatur Cappellano; erit propriè, & revera beneficium Ecclesiasticum; si verò amovibilis sit ad nutum, nec in perpetuum conferatur; erit impropriè beneficium. Sic Navarrus *de Præbend. consil.* 5. & 7. Salzedo *in Pract. cap.* 18. *nu.* 9. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. *num.* 20. Garzia 1. *par. de Benefic. cap.* 2. *num.* 81. & Castropalaus *de Benefic. disp.* 1. *punct.* 6. *num.* 1. Cappellania ex sola voluntate instituentis instituta, & erecta dicitur Laica; instituta tamen authoritate Episcopi dicitur Ecclesiastica. 1

Petes 1. quando Cappellania censenda erit Laica, & quando Ecclesiastica? Resp. dignoscendum esse ex ultimo statu: nam si stat in possessione Prælatus designandi Cappellanum, censenda erit Ecclesiastica, si verò patronus Cappellanum designet absque authoritate Episcopi, censenda erit Laica: ratio est, quia cum constet de proprietate, tunc status ultimus beneficii dat quasi possessionem, & meritò, quia alia regula haberi nequit: ut docent Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. glos.* 5. *num.* 51. Garzia *de Benef.* 1. *part. cap.* 2. *num.* 114. & Castrop. *de Benef. disp.* 1. *pun.* 6. *n.* 2. Si verò controversia agitetur de proprietate; tunc inspiciendum erit; si constet, ordinarium præbuisse consensum, & suam authoritatem in fundatione, aut saltem successu temporis contulisse; & in tali casu reputanda erit Cappellania Ecclesiastica. Quòd si id constare nequibit, reputanda erit Laica: ratio est, quia talis assensus, & authoritas ordinarii, cum sit qualitas quædam extrinseca, & res facti; præsumi non potest, nisi probetur: ut rectè docent *ex Leg. Si verò, §. qui pro rei Qualitate, ff. Qui satisdare cogantur*, Mascardus *de Probat. concl.* 1254. *num.* 1. Gonzalez *l. c. num.* 57. & Castrop. *l. c.* Si verò constet, aliquando contulisse ordinarium, aliquando verò patronum sine ordinario; censenda erit Ecclesiastica: ratio est, quia in dubiis favendum est Ecclesiæ, nec præsumi potest, ordinarium id aliquando feciisse, nisi licitè facere potuisset, vel ex fundatione, vel ex consensu patroni. Sic Rebuffus, Petrus de Lara, & Garzia, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. in fine*. 2

Petes 2. an Cappellania Laica possit in Ecclesiasticam transire ex consensu patroni requirentis authoritatem Episcopi? Resp. si fundator, & primus institutor positivè contradicat, ut si diceret in fundatione; nolle, ut Episcopus in tali provisione se ingerat; nullatenus poterit in Ecclesiasticam transire; etiam si consensus patroni habeatur: cum expressè sit 3

contra voluntatem Teſtatoris, quæ ſanctè, & omnino ſervanda erit *ex Clement. Quia contingit, verſic. cum tamen ea, de Relig. Domib.* & ex Tridentino, *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *de Reform.* & tradunt Doctores omnes, ac pluribus Deciſionibus comprobant Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *num.* 44. Idem erit, ſi fundator vivens Cappellanum inſtituit, & abſque eo, quòd ordinarium requirat; ad effectum reducit: præſumendum erit ex tali fundatione, ſe nolle Cappellaniam Eccleſiaſticam inſtituere; quapropter etiam ex conſenſu patroni poſt mortem illius mutari non poterit talis voluntas: ut tradunt Garzia *de Benefic.* 1. *par. cap.* 2. *num.* 111. & Caſtropalaus *de Benef. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 3. Si verò voluntas fundatoris non contradicat poſitivè, etiamſi mentionem non fecerit ordinarii, ſed merè dixerit: ſe fundare Cappellaniam quamdam perpetuam ex ſuis bonis; & de Cappellano provideant ſui hæredes, & ſucceſſores; tunc non cenſendum erit, velle excludere ordinarium; ſed potiùs præſumendum erit, velle, ut ordinarius authoritatem ſuam interponat, ac Cappellaniam Eccleſiaſticam inſtituat, cum talis favorabilior ſit ipſi, & Eccleſiæ; meliùs ſiquidem bona conſervantur, & firmior perſeverat Cappellania, adeoque accedente conſenſu patroni poterit ſuam authoritatem interponere Epiſcopus; & Cappellania ex Laica tranſibit in Eccleſiaſticam, Sic Salzedo, Garzia, Gonzalez, quos refert, & ſequitur Caſtrop. *l. c.*

4 Petes 3. Quibus Perſonis conferri poſſunt Cappellaniæ? Reſp. Cappellanias Eccleſiaſticas ſive perpetuas, ſive amovibiles conferri debere Clericis attingentibus decimum quartum annum completum. Et ſi in titulum perpetuum concedantur, obligant ad recitationem horarum Canonicarum: ratio eſt, quia ſunt propriè beneficium Eccleſiaſticum, & beneficium datur propter officium, Secus verò ſi fuerint amovibiles, quæ impropriè tantùm beneficium dicuntur, & ſolùm obligant ad onus ipſis annexum. Cappellanias tamen laicas dari poſſe cuilibet, in qualibet ætate conſtituto, dummodo non determinetur aliud ab inſtitutore: ratio eſt, quia nil de iis in jure ſtatutum eſt. Sic Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *num.* 27. *&* 30. & Caſtropalaus *de Benefic. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 4. *&* 5.

5 Petes 4. an Cappellanus ad titulum capellaniæ ordinari poſſit? Reſp. ſi Cappellania laica fuerit, nullatenus ex titulo beneficii promoveri poterit ad ordines: ratio eſt, quia nullatenus eſt beneficium. Si tamen perpetua ſit ex titulo Patrimonii promoveri poterit, Sic Garzia *de Benef.* 1. *par. cap.* 2. *nu.* 112. Salzedo *Pract. cap.* 18. *nu.* 9. Gonzalez *ad Regul.* 8. *cancell. gloſſ.* 5. *num.* 31. & Caſtrop. *de Benef. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 6. Si verò Cappellania Eccleſiaſtica fuerit; tunc ſi perpetua ſit, & congruæ ſuſtentationi ſufficiens dabit titulum ſufficientem ad ordines ſuſcipiendos, quia revera beneficium eſt. Secus tamen ſi amovibilis ſit, quia non dat titulum perpetuum ex parte dantis, & recipientis: ut ſatis apertè ex Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de Reform.* colligunt Salzedo *l. c. nu.* 8. Flaminius *de Reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 6. *nu.* 2. Garzia *l. c. num.* 82. & Caſtrop. *l. c.*

6 Petes 5. an fundator Cappellaniæ ſtatuere poſſit, ne ſubjaceat proviſioni, aut viſitationi ordinarii? Reſp. ſi Cappellania laica ſit, poſſe utique id ſtatuere, & ſic ſervandum erit: ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *de Reform. & ex Leg. In re mandata, Cod. Mandatis* docent Covarruvias 4. *Decret.* 2. *par. cap.* 3. *§.* 1. *nu.* 20. Garzia *de Benef.* 1. *par. cap.* 2. *num.* 105. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *num.* 41. & Caſtropalaus *de Benef. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 7. Si verò Eccleſiaſtica ſit, nequibit ordinarium excludere ab ejus proviſione; nec poterit ordinarius ad id conſentire: ratio eſt, quia cum ſit beneficium Eccleſiaſticum, non poterit ſine inſtitutione Canonica conferri *ex Regul. Beneficium, de Regul. Jur. in* 6. quapropter ſi fundator excluderet ordinarium à proviſione Cappellaniæ, nollet eam ut Eccleſiaſticam fundare; ſed ut laicam. Sic Garzia *l. c. num.* 97. Covarruvias *l. c.* Caſtrop. *l. c.* & Lambertinus *de Jur. Patron. lib.* 1. *cap.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 4. quidquid in contrarium ſenſerit Gonzalez. Poterit tamen ordinarium excludere ab ejus viſitatione, ut poteſt in Cappellania laica: ratio eſt, quia viſitatio non eſt qualitas annexa à jure beneficio, ut eſt annexa proviſio; adeoque poterit quilibet in ſua diſpoſitione eas conditiones apponere, quæ non ſunt contrariæ juri: ut colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *&* 9. *de Reform.* & declaravit Paulus V. ann. 1606. 7. Aprilis, ut teſtatur Garzia *l. c. nu.* 98. In caſu tamen negligentiæ excludi non poteſt, quia procedit ut Legatus Sedis Apoſtolicæ: ut adnotant Garzia, & Caſtrop. *loc. cit.* Quòd ſi fundator expreſsè ordinarium à viſitatione non excluſerit; non ideo cenſendus erit excluſus, ſive Cappellania laica ſit, ſive Eccleſiaſtica: ratio eſt, quia cum ſit opus pium, & religioſum, viſitationi ordinarii debet eſſe ſubjectum: ſic ex Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *&* 9. colligunt Gonzalez *l. c. num.* 45. Garzia *l. c. num.* 104. & Caſtrop. *l. c. num.* 9. Imò addunt: non per hoc quòd fundator alteri ab ordinario viſitationem committat, intelligitur ab ea excluſus ordinarius: cum nemo derogare poſſit facultati à jure conceſſæ, niſi id clarè exprimat, & à Sacra Congregatione ſic deciſum fuiſſe teſtatur Garzia *l. c. num.* 99.

Petes 6. an ex Cappellaniis debeatur ſubſidium cha- 7
ritativum? Reſp. non deberi ex Cappellaniis laicis, etiam ſi Clericis conceſſæ fuerint: ratio eſt, quia non ſunt ex ſe proventus Eccleſiaſtici, quamvis ab Eccleſiaſtica perſona poſſideantur: & ſubſidium charitativum impoſitum fuit ſuper redditus, & proventus per ſe Eccleſiaſticos, ut patet *ex verbis Bullarum* Pii IV. S. Pii V. & Clementis VIII. Sic Garzia *de Benef.* 1. *par. cap.* 2. *n.* 107. & Caſtropalaus *de Benefic. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 10. Ex Cappellaniis verò Eccleſiaſticis ſive perpetuis, ſive amovibilibus debetur: quia bona ſunt Eccleſiaſtica. Sic expreſsè deciſum fuit à Clemente VIII. *in ſua Conſtitutione hac de re edita ann.* 1604. 24. *Februarii* teſte Garzia *l. c. num.* 82. Imò Paulus V. *in alia Conſtitutione edita ann.* 1609. 12. *Novembris* teſte eodem Garzia, addit, deberi ex Cappellaniis amovibilibus habentibus redditus determinatos ad ſuam ſtabilitatem, & perpetuitatem, etiamſi fundator diſpoſuerit, non ſolvendum eſſe.

Petes 7. an poſſint conferri Clericis minoribus Cap- 8
pellaniæ illæ, de quibus fundator ſtatuit, ut conferantur Sacerdotibus? Reſp. quamvis Doctiſſimi Viri dixerint, poſſe id fieri, quando fundator uſus fuerit verbis affirmativis, ut ſi dixiſſet: Inſtituatur Cappellanus Sacerdos, qui miſſas celebret. Secus verò ſi verbis negativis uteretur, ut ſi diceret: nullus alius, niſi Sacerdos inſtituatur Cappellanus. Sic Rolandus à Valle, Spino, Lambertinus, Flaminius, Gonzalez, Zevallos, Stephanus Gratianus, Perez de Lara & Quaranta penes Caſtropalaum *de Benef. diſp.* 1. *pun.* 6. *num.* 11. Nihilominus dicendum puto, etiam ſi verbis affirmativis uſus fuerit fundator, non poſſe Clericis minoribus, & qui actu Sacerdotes non ſunt conferri tales Cappellanias: ratio eſt, quia præſentandus, & inſtituendus habere debet qualitates à fundatore requiſitas; ergo ſi qualitas ab illo requiſita eſt Sacerdotium, quo caret; inhabilis erit ad Cappellaniam illam: maximè quia aptitudo ad Sacerdotium, non eſt eſſe Sacerdotem, ſed poſſe eſſe; adeoque tempore proviſionis non habetur Sacerdotii qualitas à fundatore requiſita. Sic rectiùs docent Riccius *in Prax. For. Eccleſ. reſol.* 339. Barboſa 2. *par. de Poteſt. Epiſc. alleg.* 24. *nu.* 37. *&* 42. Garzia *de Benefic.* 7. *par. cap.* 1. *num.* 58. pluribus Deciſionibus allatis, & Caſtropalaus *l. c. nu.* 12. Limitari debet hæc ſententia in proviſionibus factis à Sancta Sede Apoſtolica cum clauſula, Non obſtantibus ſtatutis, quæ quidem clauſula intelligi debet pro proviſionibus Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, quæ ex ſuis ſtatutis ſacerdotium requirunt in proviſo, non autem de proviſionibus factis in Cappellaniis requirentibus ex ſtatuto fundatoris laici qualitatem Sacerdotii: ordinatio ſiquidem, & fundatio Teſtatoris ſive Laici, ſive Eccleſiaſtici nequit dici ſtatutum, cum facultatem non habeat condendi leges, & ſtatuta: ut docent Rota in Deciſionibus, Felinus, Lambertinus, Caputa, Azor. Abbas, Staphileus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Benef. diſp.* 1. *pun.* 6. *nu.* 14. Ut ergo Pontifex deroget piæ voluntati teſtantium, requiritur, ut expreſsè dicat in proviſione Apoſtolica: *Non obſtante qualibet fundatione in contrarium.* Imò per hanc clauſulam nec derogatur fundationi laicorum, ſed clericorum tantùm: fundationes ſiquidem laicorum ſunt privilegiatæ, niſi expreſsè, & in individuo illarum mentio fiat in derogatione. Sic ex Caputa, & Garzia docet Caſtrop. *l. c. in fin.*

Petes 8. an ſi fundator diceret: inſtituatur Cap- 9
pellanus, qui miſſas celebret; poſſit non Sacerdos inſtitui? Reſp. varias circumferri ſententias: nam aliqui Doctores abſolutè negant; aliqui requirunt, quòd ſi non ſit Sacerdos actu, ſaltem potentia; aliqui diſtinguunt, & affirmant pro Cappellania Laica,

dene-

denegant tamen pro Ecclesiastica; aliqui denique absolutè affirmant. Sed in tanta Doctorum varietate dicendum puto, ex vi talis fundationis posse quemlibet institui, qui habeat decimum quartum annum completum: ratio est, quia ex verbis illis fundatoris nil aliud deducitur, nisi quòd Cappellanus obligationem habeat celebrandi Missas; sed huic obligationi satisfacere potest per Sacerdotem substitutum juxta Regulam, Qui per alium facit, per se facere censetur, *ex Regul. Jur. in 6.* ergo nec requiritur, quòd actu sit Sacerdos, nec potentia; maximè quia fundator expressè non dixit, quòd Cappellanus celebret ex se, non verò per substitutum; nec à jure communi recedendum est absque convincenti, & manifesta ratione; ergo si ex jure communi simplex beneficium, quale est prædicta Cappellania non requirit residentiam, poterit per substitutum ejus obligationi satisfieri. Sic Barbosa 2. *par. de potest. Episc. alleg.* 24. *num.* 43. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. *num.* 74. Garzia *de Benefic.* 7. *par. cap.* 1. *num.* 85. Petrus de Lara *de Capell. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 42. & Castropalaus *de Benef. disput.* 1. *punct.* 6. *num.* 18. Limitant Barbosa *l. c. nu.* 44. Garzia *l. c. num.* 108. & Castrop. *l. c. numer.* 19. in Cappellaniis Ecclesiarum Cathedralium, quarum redditus sunt quotidianæ distributiones, quæ intervenientibus conceduntur: quapropter residentiam requirunt, nec potest per substitutum tali obligationi satisfieri.

10 Petes 9. an Cappellania, quæ actu, vel habitu Sacerdotalis esse debeat; possit conferri ex consensu Patroni pro una vice Clerico annorum quatuordecim? Resp. quamvis possit id fieri ab Episcopo durante vita fundatoris ex ejus consensu, non solùm semel, sed in perpetuum: eo quia alterare potest dispositionem factam, si causa assistat cum utilitate Ecclesiæ, ut docent Guttierrez, Azevedo, Lambertinus, Garzia, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp.* 1. *pun.* 6. *num.* 20. Nihilominus eo demortuo, nequit etiam pro una vice fieri ab Episcopo ex consensu hæredis, & patroni: ratio est, quia nequit Episcopus dispositionem fundatoris alterare, etiam pro una vice, quando commodè executioni mandari potest: ut decisum est in Tridentino *sess.* 25. *cap.* 5. *de Reform.* & priùs statutum fuerat *in Clement. Quia contingit, de Relig. Domib.* ubi dicitur: ea, quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium; ad illum debeant, non ad alium, salva quidem Sedis Apostolicæ authoritate, converti; quod quidem efficaciùs procedere debet in beneficiis, quàm in legatis; ergo sine authoritate Sedis Apostolicæ id etiam pro una vice fieri nequibit ab Episcopo cum consensu patroni. Sic Garzia *de benefic.* 7. *par. cap.* 1. *num.* 107. plures afferens Decisiones Rotæ, Guttierrez *Consil.* 1. *nu.* 19. Decius *in cap. Cum accessissent, de Constitut. num.* 54. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 24. *quæst.* 1. & Castropalaus *de Benef. disp.* 1. *punct.* 6. *num.* 22. Non nego, sententiam oppositam sustineri à pluribus Doctis Viris, quos longo ordine refert Castropalaus *l. c. num.* 21. sed nullatenus à nostra sententia recedendum puto ob reverentiam debitam Juri, & Tridentino deroganti huic facultati Episcoporum, & ob utilitatem Ecclesiæ resultantem, dum fideles securi sunt, eorum pias dispositiones integrè, & inviolabiliter servari.

11 Petes 10. an si successu temporis redditus Cappellaniæ diminuantur, nec sufficientes sint ad onera missarum sustinenda; possit ordinarius onera minuere? Resp. extra controversiam esse, id fieri non posse propria authoritate Cappellani: ratio est, quia cum obligatio sustinendi talia onera proveniat ex titulo Cappellaniæ; inde est, quòd eam obligationem à se excutere nequibit Cappellanus retento titulo, sed eo relicto: maximè quia Cappellanus in propria causa nequit esse Judex rectus, & circumspectus, prout requiritur in diminutione facienda contra dispositionem fundatoris. Requiritur ergo alius Judex inter Cappellanum, & Cappellaniam repræsentantem fundatorem, qui utique est ordinarius, qui ex consensu patroni, imò sine illo, si vocatus venire renuerit; poterit quælibet onera Missarum, Suffragiorum, & similium reducere ad quantitatem competentem redditibus, ne gravetur Clericus sine ratione: ut statuitur *in Capit. Cum accessissent, de Constit. & cap. Nos quidem, de Testam.* & tradunt Doctores. Nec requiritur ex necessitate, ut reductio fiat in Synodo Diœcesana, sed ex congruentia, & utilitate: ut docent Navarrus, Henriquez, Petrus de Ledesma, Rodriquez, Garzia; quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp.* 1. *pun.* 6. *num.* 24.

Doctrina tradita solùm habet locum in reductione Missarum fundatarum ante Concilium Tridentinum, quod obligare cœpit die 1. Maji ann. 1564. Nam de fundatis post dictum Concilium extat Decretum Sacræ Congregationis Cardinalium jussu Urbani VIII. editum ann. 1625. in quo prohibetur Episcopis, Generalibus, seu Capitulis Generalibus reducere ad minorem numerum missas ob tenuitatem stipendii; sed recurrendum esse ad Sedem Apostolicam. Loquitur autem, ut dixi, Decretum istud de missis fundatis post Concilium Tridentinum, non verò de aliis ante dictum Concilium fundatis, quæ reduci possunt ab Episcopis, Generalibus, seu Capitulis Generalibus respectivè: ut ex communi sententia testatur Mendo *in Epitome verb. Missa, num.* 17.

CAPUT VI.

De Præstimoniis, Hospitalibus, Vicariis, Commendis, & Qualitatibus eorum.

1 *Quid sit Præstimonium? Et an sit Beneficium?*
2 *Quid sit hospitale? Et quomodo erigi possit?*
3 *An hospitalia visitari possint ab Episcopis?*
4 *An hospitalia possint esse beneficiata?*
5 *An in hospitalibus designatis pro certo genere Peregrinorum, aut infirmorum, his deficientibus possint aliæ Personæ admitti?*
6 *Quid sit Vicaria, & quotuplex?*
7 *Vicario perpetuo debetur honor, & locus proprius Rectoris, & Parochi.*
8 *Vicaria temporalis dupliciter constitui potest.*
9 *Explicantur casus particulares, in quibus Vicarius temporali constitui solet.*
10 *Ad quem spectat nominatio Vicarii?*
11 *A quo repetere debeat Vicarius suum stipendium mortuo Rectore?*
12 *An Vicarius possit alium substituere?*
13 *Quid sit Commenda? Et quotuplex?*
14 *Quænam præstare possit Commendatarius perpetuus? Et quæ temporalis?*
15 *Quænam beneficia commendari possint? Et à quibus?*
16 *An Pontifex commendare possit beneficium regulare sæculari; & sæculare regulari?*
17 *An vacet beneficium in perpetuum commendatum ob mortem commendatarii?*

PRÆSTIMONIA, quæ nihil aliud sunt, nisi reditus quidam ex beneficio extracti in sustentationem studiosorum juvenum, ut commodius studiis, & litteris vacare possint; aut ad pergendum in subsidium terræ Sanctæ ob bellum contra infideles; ut ex Rebuffo tradit Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 2. *nu.* 10. *in fin.* Antiquis temporibus rationem beneficii non habebant; eo quia nec Officium Divinum, aut munus spirituale annexum habebant; nec dabantur in titulum perpetuum; sed pro aliquo determinato tempore cum onere recitandi horas B. Virginis; vel quinque Pater, & Ave, aut Psalmum Miserere. Nostris tamen temporibus omnia præstimonia beneficia sunt; dantur siquidem in titulum, & onus spirituale annexum habent, saltem recitandi horas Canonicas, ut patet ex Constitutione S. Pii V. incipit, *Ex proximo Lateranensi*, quam affert Navarrus, *cap.* 25. *num.* 121. & sic docent Azor. 2. *part. libr.* 3. *capit.* 7. *quæst.* 1. Gonzalez *ad Regul.* 8. *cancell. gloss.* 5. §. 2. *in principio*, & Castropalaus *de Benefic. disp.* 1. *punct.* 7. *num.* 1. 1

Hospitalia sunt ea loca, quæ designata sunt ad infirmorum curationem ex redditibus, & legatis à fidelibus ad talem finem designatis. Duplici autem modo erigi possunt hospitalia, vel authoritate Episcopi, vel authoritate privata absque Episcopi authoritate. Si primo modo erecta fuerint, cum authoritate videlicet Episcopi, erunt loca Religiosa, & pia, ac etiam Ecclesiastica *ex cap. Ad hæc, de Relig. Domib.* Si verò privata tantùm authoritate erecta fuerint, dicentur loca pia, sed nec Religiosa, nec Ecclesiastica: ratio est, quia licèt ordinentur ad pietatem, non ordinantur tamen ex authoritate Episcopi, cujus est constituere locum Ecclesiasticum, & 2

Religiosum : *ut ex Cap. Ad hæc, cit.* colligunt Garzias *de Benef. 5. par. cap. 1. numer. 601.* Molina Jurista *de Primog. lib. 1. cap. 24. num. 38.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 5. nu. 39.* Barbosa *de Potest. Episc. part. 3. alleg. 75. num. 3.* & Castropalaus *de Benef. disput. 1. punct. 7. num. 2.*

3 Inquires 1. an Hospitalia visitari debeant ab Episcopis? Resp. extra controversiam esse, posse Episcopos visitare Hospitalia sua authoritate erecta : solùm controverti potest de erectis authoritate privata. Sed omnino dicendum : non solùm visitare posse erecta propria authoritate, sed etiam privata authoritate fundata : ratio est, quia sic statuitur in Tridentino *sess. 22. cap. 8. & 9. de Reform.* & ad visitationem faciendam ab Episcopo sufficit, quòd locus visitandus pius sit ; ut diximus de Cappellis authoritate privata fundatis. Intercedit tamen discrimen aliquod inter visitationem hospitalium authoritate Episcopi fundatorum, & inter visitationem hospitalium privata auctoritate erectorum : nam in visitatione priorum potest de omnibus inquirere, & providere, ac prout sibi visum fuerit convenientius regimen, & modum electionis faciendæ statuere. In posterioribus verò solùm inquirere debet, an omnia serventur juxta fundatorum voluntatem, & media præcipere, ut sic executioni mandentur. Sic Barbosa *de Potest. Episc. 3. par. allegat. 75. nu. 8. & 14.* & Castropalaus *de Benefic. disp. 1. pun. 7. nu. 3.* Eximit Tridentinum *l. c. cap. 8.* Hospitalia, & Confraternitates immediatè subjecta Potestati Regiæ, ne visitatio fiat sine eorum licentia in honorem talis Dignitatis. In casu controversiæ, & oppositionis factæ Episcopo, an revera sit sub immediata Potestate Regia ; qualitas ista dignoscenda erit ab Episcopo, non à Judice sæculari, ut tradit Barbosa alios referens *l. c. nu. 10.* & Castropalaus *l. c.* Si verò opponatur : ex fundatione visitationem spectare ad alium, non ideo ab ea excluſus erit Episcopus, sed simul cum illo visitare debet : sic decisum fuisse à Sacra Congregatione Concilii testatur Barbosa *in Remiss. ad Concilium Tridentinum sess. 22. cap. 8. de Refor.* Si denique expressè excluſus fuerit Episcopus à visitatione, semper tamen visitare poterit in casibus à jure expressis negligentiæ, & dilapidationis bonorum. Sic Graffis *de Effect. Cleric. Effect. 1. nu. 260.* Barbosa, & Castrop. *loc. cit.*

4 Inquires 2. an Hospitalia possint esse beneficia? Resp. regulariter loquendo, etiamsi authoritate Episcopi erecta fuerint ; non esse inter Ecclesiastica beneficia annumeranda : sunt enim potiùs Officia quædam, & religiosæ administrationes sæcularibus laicis commissa, etiam si Cappellas habuerint, Ecclesias annexas, vel Decimas percipiant : sic constat *ex Clement. Per litteras, 2. de Præbend. & Clement. Quia contingit, §. ut autem, de Relig. Domib.* Non nego tamen, quòd aliquando ex fundatione, vel consuetudine dentur in titulum Ecclesiasticis personis : & in tali casu naturam beneficii sequuntur, vel quia accessoria sunt Ecclesiæ, vel quia accessoria alteri beneficio. Sic *ex Clem. Quia contingit, cit.* tradunt Barbosa *de Potest. Episc. 3. par. alleg. 57. nu. 148.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 4. nu. 10.* Garzia *de Benef. 1. par. cap. 3. num. 1.* & Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 7. num. 4.*

5 Inquires 3. an in Hospitalibus designatis ad certum Peregrinorum genus, vel infirmorum, aut aliarum personarum suscipiendum ; si personæ designatæ desint, possint aliæ admitti? Resp. certum esse, administratores hospitalium primò, & per se obligatos esse ad fideliter expendendos proventus in receptionem personarum, curationem infirmorum, & piorum operum pro voluntate expressa fundatoris : ut clarè patet ex Tridentino *sess. 25. cap. 8. de Reform.* Quòd si similes personæ designatæ à fundatore non reperiantur in eo loco, ubi hospitalia erecta sunt, aut perpaucæ fuerint ; poterunt converti fructus illorum in alium pium usum, qui eorum institutioni proximior fuerit, ac pro loco, & tempore utilior ; prout ordinario cum duobus de Capitulo, qui rerum usu peritiores sint per ipsum deligendis ; expedire visum fuerit : nisi aliter ex institutione, aut fundatione expendi debeant. Sacra etiam Congregatio explicans Trident. addit : Licèt videantur recipiendi proximiores in morbo laborantes : non tamen ejiciendi sunt, si quia alioquin pauperes diverso morbo laborantes, aut alii miserabiles recipiantur. Sic ex Concilio Tridentino, & ex Sacra Congregatione tradit Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 7. num. 5.*

6 Vicaria, quæ sic dicitur, quia vices dat alteri sub stituto in locum beneficiati ; alia est perpetua, temporalis alia ; alia est unita beneficio Parochiali, aut loco pio, alia per se existens. Jam verò Vicaria perpetua unita beneficio, & quæ per se habet curam animarum ; est beneficium Ecclesiasticum : eo quia est jus spirituale perpetuum percipiendi fructus, & vacat morte Vicarii : ut colligitur *ex Cap. Ad hæc, de Offic. Vic. ex Clement. 1. eod. titul. & ex Cap. Postulasti, de Rescript.* Constituitur autem Vicaria perpetua, cum una Ecclesia Parochialis alteri subjicitur in perpetuum ; nec Parochus beneficii principalis potest Vicariæ inservire ; adeoque necessariò Vicarius perpetuus constituendus erit *ex cap. 1. de Cappell. Monach. cap. Extirpandæ, §. qui verò, de Præben. & ex cap. 1. eod. tit. in 6.* & sic tradunt Rebuffus *in Praxi, titul. de Vicaria perpetua*, Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 3. nu. 10.* & Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 8. num. 1.*

7 Huic Vicario perpetuo debentur honor, locus, & quælibet alia prærogativa propria Rectoris, & Parochi : ratio est, quia substituitur loco illius, ac ejus vices gerit, Sic Felinus, Cardinalis, & Gonzalez, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* Jura insuper, quæ de Parochis loquuntur ; regulariter intelligi debent de Vicariis istis perpetuis : eo quia sunt beneficia curata, & tamquam propria possidentur : ut colligitur *ex Clemen. unic. de Offic. Vicar.* & ex Azorio, Flaminio, & Gonzalez docet Castrop. *l. c.* Hinc sequitur, quòd sicuti Parochus, & Rector removeri non potest extra casus à jure expressos, sic nec Vicarius perpetuus : ut ex Gonzalez tradit Castropalaus *de Benef. disp. 1. pun. 8. num 1.*

8 Vicaria temporalis illa dicitur, quæ ita constituitur, ut sit ad nutum amovibilis. Et dupliciter constitui potest. 1. cum Titulo. 2. sine Titulo per puram nominationem Vicarii. Casus autem, in quibus Vicarius constituendus est ; varii enumerantur : & generaliter loquendo quoties Rector, seu Parochus impeditus est assistere beneficio, tunc Vicarius designandus erit sive cum Titulo, sive sine illo ; ne cura animarum destituatur. In casu impedimenti ad breve tempus, ad quindecim dies e. g. poterit ipsemet Parochus Vicarium designare absque consensu ordinarii ; ad longius autem tempus nequibit illum constituere absque consensu ordinarii : *ut ex cap. Cum ex eo, de Elect. in 6. & cap. Pervenit, de Appell.* colligunt Abbas *in Cap. Quoniam 2. Ne Prælati vices suas*, Azor. *2. par. lib. 3. cap. 6. quæst. ult.* & Castrop. *de Benef. disp. 1. pun. 8. num. 2.* In facienda designatione ista Vicarii non requiritur consensus Patroni, etiam si beneficium fuerit Jurispatronatus Laicorum *ex cap. Ad hæc, de Offic. Vicar.* ut tradunt Lambertinus *de Jurispar. lib. 3. qu. 5. art. 10. nu. 1.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 3. num. 38.* & Castrop. *l. c.*

9 Casus verò particulares, in quibus Vicarius temporalis constitui solet ; sunt sequentes. 1. cum beneficium curatum vacat, tunc ordinarius Vicarium designat, qui beneficio inserviat congrua fructuum portione assignata ; nec ad designationem istam requiritur alius Titulus præter nominationem. Sic Tridentinum *sess. 24. cap. 18. de Reform. 2.* est, quando duæ Ecclesiæ Parochiales uniuntur, & sunt æquè principales ; debet tunc Vicarius designari sive cum titulo, sive sine illo, cum non possit Rector illarum utrique inservire. Sic *ex cap. Et temporis, 16. quæst. 1. & ex cap. 1. Ne Sede vacan.* docent Rebuffus, Gonzalez, Azor. quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp. 1. punct. 8. num. 2. 3.* est, quando beneficium curatum est annexum vel Episcopo, vel Mensæ Capitulari ; tunc solet Vicarius designari, quamvis aliquando designetur perpetuus. Sic *ex Clement. 1. de Rescript. & Clement. 1. de Supplen. neglig. Prælat.* docent Glossa, Rebuffus, Gonzalez, Azor. quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. 4.* est, quando beneficium simplex unitur alteri ; tunc Vicarius constituendus erit pro uno, quamvis rarò constituatur perpetuus : *ut ex Clement. unic. de Offic. Vicar.* tradunt Doctores supracitati. 5. est, quando Capitula Cathedralium, vel Collegiatarum, aut Monasteria, & Conventus habent curam animarum ex sua primæva fundatione ; tunc designandus erit Vicarius, qui non debet esse ex necessitate perpetuus, cum possit esse temporalis, & ad nutum. Nequit tamen à Capitulis, aut Monasteriis designari sine examine, & approbatione Episcopi, etiam si regularis fuerit ; &

in iis

in iis ; quæ spectant ad animarum curam , & Sacramentorum administrationem ab Episcopo visitari potest : ut constat ex Tridentino *sess. 7. cap. 7. de Reform. & ex sess. 25. cap. 11. de Regular.* insuper ex Declarationibus Sacræ Congreg. adductis à Barbosa *in Remiss. ad Concilium Tridentinum*.

10 Quæres 1. ad quem spectat Nominatio Vicarii? Resp. si Ecclesia Parochialis unita fuerit mensæ Episcopali , aut Capitulo Cathedralis , vel Collegiatæ, aut Monasterio , vel alteri pio Operi ; spectat Nominatio ad Rectorem Loci illius , cui Parochialis unita est : sic *ex Constit.* S. Pii V. tradunt Barbosa *in Remiss. Concil. Trident. sess. 7. cap. 7. de Reform.* & Castropalaus *de Benef. disp. 1. pun. 8. num.* 2. Debet autem , si Regularis fuerit , habere socium quasi Custodem : sic ex *Constitutionibus* S. Pii V. & Gregorii XIII. tradunt Barbosa , & Castropalaus *locis citatis* . Vicarius autem ad nutum amovibilis , sive sæcularis fuerit , sive Regularis ; non debet removeri ante annum servitii, nisi aliqua gravis causa habeatur; cederet enim in præjudicium Parochorum : ut docent Rebuffus , Flores , Guttierrez , Stephanus Gratianus , quos refert , & sequitur Barbosa *loc. cit.* & Castropalaus *l. c.*

11 Quæres 2. à quo repetere debeat suum stipendium Vicarius Rectore demortuo ? Resp. si tempore servitii fructus Beneficii pervenerunt ad Rectorem , & ad ejus hæredes ; repetere debebit stipendium ab hærede Rectoris : nam & illi fructus percepti sunt obligati Vicario ob servitium ab eo præstitum , & aliunde hæres tenetur ad solvenda debita antecessoris . Si verò pervenerint ad Successorem Rectoris demortui , ob eamdem rationem ab eo repeti debent . Quòd si fructus percepti consumpti fuerint à Rectore demortuo in Utilitatem Ecclesiæ ; tunc tenebitur successor stipendium solvere : successor enim in Beneficio obligatur debita Prædecessoris contracta in bonum Ecclesiæ solvere . Sic *ex cap. Ut in præsenti contingit . De solution.* docent Abbas , Azor , & alii , quos refert , & sequitur Castropalaus *de benefic. disp. 1. punct. 8. num. 3.*

12 Quæres 3. an Vicarius possit alium substituere ? Resp. si Vicarius perpetuus sit , poterit alium substituere ex justa causa , sed pro brevi tempore : ratio est , quia non est Delegatus, sed Ordinarius; & Ordinarius suas Vices delegare potest , quamvis constituere nequeat Vicarium perpetuum, qui constituendus est ab Episcopo . Si verò Temporalis fuerit , nec pro brevi tempore constituere poterit : ratio est, quia est Delegatus , adeoque delegare non poterit . Sic Azor, 2. *part. lib. 3. cap. 6. qu. 9.* & Castropalaus *de benefic. disp. 1. pun. 8. num. 4.*

13 Commenda , quæ nihil aliud est , nisi Depositio beneficii reservati penes Commendatarium, ut illud regat , & custodiat; valde similis est Vicariæ ; & dupliciter ut illa contingere potest , in Perpetuum videlicet, & ad Tempus . Commenda Perpetua respicit specialiter utilitatem Commendatarii ; Temporalis verò respicit utilitatem Ecclesiæ .

14 Petes 1. quænam præstare possit Commendatarius perpetuus , quænam verò Temporalis ? Resp. Commendatarium perpetuum ea præstare posse , quæ præstabat proprius beneficiarius ; adeoque locare poterit possessiones, & fructus Ecclesiæ sibi Commendatæ, sicuti beneficiarius : sic ex Rebuffo, Gonzalez, & Azorio docet Castropalaus *de benefic. disp. 1. pun. 8. numer. 6.* Gaudet in super omni eo Jure , & potestate , quibus gaudebat proprius beneficiarius : sic ex Mandosio , Gomez , Gonzalez , & Garzia docet Castropalaus *l. c.* Denique sicuti beneficiarius faciebat fructus suos , & liberè de illis disponere poterat , sic etiam Commendatarius perpetuus: ut tradunt Rebuffus, Puteus, Gonzalez, Garzia , quos refert , & sequitur citatus Castropalaus . Commendatarius verò Temporalis, cum beneficium ad tempus recipiat, veluti in depositum ; ideo de fructibus beneficii sibi commendati nequit liberè disponere , nisi de ea portione sibi assignata in sustentationem : ut adnotant Gloss. *in Cap. Nemo , de elect. in 6.* Puteus *Decis. 25. lib. 1. nu. 3.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. Gloss. 5. §. 8. num. 39.* Poterit tamen præsentare, eligere, & conferre , si beneficiarius hæc præstabat : ratio est, quia hæc munera sequuntur possidentem beneficium, quocumque modo possideat; adeoque non solum Commendatarius perpetuus, sed etiam Temporalis ea munera præstare poterit , si præstabat beneficiarius . Poterit etiam eligi in Judicem Synodalem , & Conservatorem ; si eligi poterat Beneficiarius: ut docent Rebuffus, Gonzalez, Azor , Garzia , quos refert , & sequitur Castropalaus *de benefic. disput. 1. punct. 8. numer. 6.* Advertendum hìc: quòd in impetratione beneficii facienda sit mentio de Commenda perpetua, si impetrans eam habeat; alias gratia erit subreptitia *ex Cap. Nemo , de elect. in 6.* Et quamvis jure antiquo poterant duo beneficia incompatibilia possideri , unum in Titulum , aliud in Commendam ; jure tamen novo Tridentini *sess. 7. cap. 2. & 4.* id vetitum est , nisi ex expressa Dispensatione Summi Pontificis.

Petes 2. quænam Beneficia commendari possunt; & 15
à quibus ? Resp. omnia beneficia commendari posse . Quinam verò commendare possint ? si spectemus Jus antiquum , Episcopi commendare poterant Ecclesias Parochiales suæ Diœcesis ad sex menses *ex cap. Nemo , de elect. in 6.* ubi præscribitur modus eas commendandi . Sed spectato Jure novo Tridentini *sess. 24. cap. 18. de Reform.* derogatum fuit huic facultati ; & solum dum providetur de Rectore Vicarius constituendus erit . Habetur expressa Declaratio Sacræ Congregationis per hæc verba : Commendæ , quæ ad sex menses in Ecclesiis Curatis fieri poterant ab Ordinariis *Cap. Nemo , de elect. in 6.* amplius post Concilium locum non habent, cum debeat in eis deputari Vicarius ad formam *cap. 18. sess. 24. de Reform.* sic Garzia eam referens *de Benefic. 4. part. cap. 5. numer. 15.* Barbosa *3. part. de Potest. Episc. allegat. 59. numer. 24.* & Castropalaus *de benefic. disput. 1. punct. 8. numer. 8.* Remanet igitur , quòd solus Pontifex beneficia commendare possit ; maximè quia Commenda Temporalis in desuetudinem abiit, ut notat Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 13. quæst. 3. in fine* , & solum in usu remanent Commendæ Perpetuæ ; adeoque solus Pontifex commendare poterit : & sic docent Lelius Zechus *de benefic. & Pension. cap. 7. numer. 2.* Garzia *de benefic. 4. part. cap. 4. numer. 13.* Barbosa *3. part. de Potest. Episcop. alleg. 59. numer. 6.* & Castropalaus *de benefic. disp. 1. punct. 8. numer. 9.* Et hoc ita strictè accipiendum , ut nec Legato à latere facultas hæc commendandi beneficia relicta sit : ut ex Cassiadoro, Geminiano, Mandosio tradit Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 8. numer. 6.* & Garzia *de benefic. 4. part. cap. 5. num. 24. & 29.*

Petes 3. an Pontifex commendare possit beneficium 16
Regulare Sæculari, & beneficium sæculare Regulari ? Resp. affirmativè : ratio est , quia est supremus omnium beneficiorum Dispensator , ac eorum naturam alterare potest ; & sicuti potest in Titulum conferre, à fortiori in Commendam : ut docent Rebuffus *Tit. de Commenda, num. 7.* Garzia *de benefic. 4. par. cap. 4. num. 26.* Azor 2. *par. lib. 6. cap. 31. qu. 30.* Barbosa *de potest. episc. part. 3. alleg. 59. num. 16.* & Castropalaus *de Benefic. disp. 1. pun. 8. num. 9.* Adnotandum 1. non teneri sæcularem , cui beneficium Regulare commendatur , Professionem Regularem facere , uti tenetur Titularis : cum nullo jure id sit cautum . Sic Garzia *l. c. nu. 28.* Azor *l. c. qu. 20.* Barbosa , & Castropalaus *locis citatis* . Adnotandum 2. si Pontifex beneficium alicui commendet , censendum est commendare in perpetuum , etiamsi id non exprimat: ratio est , quia Commendæ Temporales non sunt in usu; & in dubio pro Commenda perpetua, vel Temporali judicandum est pro perpetua : maximè quia actus judicandus est perpetuus , si nullum Terminum habeat . Sic *ex Leg. Jurisperitos , ff. de excusat. Tutor.* docet Bartol. *ibi, Gloss. in Clement. 2. de Rescript. verb. electionem* , Gomez *in Regul. de publican. Resign. qu. 4. num. 10.* Gonzalez *de Mensibus gloss. 5. §. 8. numer. 66.* Azor 2. *part. lib. 6. cap. 31. qu. 12.* Barbosa *de potest. episcop. 3. part. alleg. 59. num. 7.* & Castropalaus *de benefic. disp. 1. pun. 8. nu. 9.*

Petes 4. an vacet Beneficium in perpetuum Com- 17
mendatum ob mortem Commendatarii ? Resp. quamvis plures penes Garziam *de beneficiis 4. par. cap. 4. à nu. 60.* sustineant, vacare : eo quia Commenda perpetua est verus Titulus beneficii , *ut ex Cap. dudum 2. de elect. & ex cap. si plures . 21. qu. 1.* tradunt Gonzalez *de Mensibus gloss. 5. §. 8. num. 1.* & Barbosa *de potest. episc. 3. part. alleg. 59. nu. 2.* ergo vacare debet pereunte Titulo , & Commendatario mortuo : maximè quia nemo resignare potest Beneficium in favorem

Ter-

Tertii, aut permutare illud; nisi Titulum illius habeat, ut docent citati Doctores; ergo si hæc præstare potest Commendatarius perpetuus, Titulum habet, qui vacare potest. Sed dicendum: non vacare, adeoque continuari priorem Vacationem ante Commendationem, quæ tempore Commendationis suspensa remanet: ratio est, quia commendare nihil aliud est, nisi deponere: traditur namque beneficium Reservatum Commendatario, ut illud regat, & custodiat, ut antea erat: sic *ex Leg. Commendare, ff. de verbor. signific. & ex cap. 1. de depos. & cap. Ne quis arbitretur. 22. qu. 2.* tradunt Glossa, & Doctores *in cap. Nemo deinceps. De elect. in 6. verb. commendare*; ergo si ante depositionem, & Custodiam Commendatario commissam beneficium affectum erat suis Qualitatibus, cum eisdem perseverat tempore Commendationis. Sic Navarrus, Puteus, Flaminius Parisiensis, Barbosa, Garzia, Gonzalez varias Decisiones afferens, quos refert, & sequitur Castropalaus *de benefic. disp. 1. pun. 8. num. 11.* Hinc sequitur: commendare beneficium non esse conferre illud, aut providere de illo: eo quia licèt Commenda Titulum imitetur, non est tamen revera Titulus: & quamvis resignari, & permutari possit Beneficium Commendatum; attamen hoc fieri nequit ex consensu Ordinarii, sed Pontificis, cui liberum est, beneficium uni Commendatum alteri Commendare consentiente primo Commendatario.

CAPUT VII.

De Coadjutoriis, & Qualitatibus earum.

1 *Quid sit Coadjutoria?*
2 *Coadjutoria alia perpetua, Temporalis alia.*
3 *Coadjutor subrogandus est juxta impedimentum coadjuti.*
4 *Portio assignanda est Coadjutori pro qualitate ministerii ex Redditibus beneficii.*
5 *Ad concedendam Coadjutoriam requiritur causa; & hæc multiplex est.*
6 *Quinam assignare possint coadjutores?*
7 *Coadjutoria perpetua, & cum futura successione à solo Pontifice assignari debet.*
8 *Quas qualitates coadjutor habere debeat?*
9 *An Parochus, cui per insufficientiam litteraturæ assignatus est coadjutor; excusetur à Residentia?*
10 *An coadjutor Prabendarum cathedralis, vel collegiatæ teneatur inservire pro coadjuto, sic petente ipso coadjuto?*
11 *An si coadjutus absens sit, vel ægrotus, possit coadjutor eo nolente assistere in choro, & vocem habere in capitulo?*
12 *An si coadjutus infirmus sit, aut legitimè impeditus; teneatur coadjutor inservire, si coadjutus sic velit?*
13 *An infirmo coadjuto, aut aliàs legitimè impedito, & non inserviente coadjutore; censendus sit præsens coadjutus?*
14 *Quanam sedes debeatur coadjutori?*
15 *An coadjutor debeat præcedere in Sede Moderniores Proprietarios se in canonicatu?*
16 *An coadjutor solvere debeat pensum à Proprietariis solvi solitum?*
17 *An coadjutori debeantur dies recreationis, & quietis, ut debentur coadjuto?*
18 *An si coadjutor infirmus sit, aut legitimè impeditus; censendus sit præsens?*
19 *An excommunicato coadjuto possit coadjutor inservire, ac fructus Præbendæ lucrari?*
20 *An coadjutor habeat vocem activam, & passivam in electionibus canonicatuum, & in Officiis Sede Vacante?*
21 *An coadjutus juvare se possit beneficio Jubilationis, ac fructus lucrari, quamvis coadjutor non assistat?*
22 *An clericus in Minoribus, si coadjutor sit; gaudeat Privilegio Fori; & teneatur habitum, ac tonsuram deferre?*
23 *An coadjutus, & coadjutor possint simul inservire eidem Præbendæ, & in eadem Ecclesia residere?*
24 *An canonicus habens coadjutorem cum futura successione optare possit?*
25 *An coadjutoria importet incompatibilitatem cum omni alio beneficio?*
26 *An coadjutor cedere possit coadjutoriæ renuente; & nolente coadjuto?*
27 *An si pro eo tempore, pro quo expeditur Gratia coadjutoriæ, mortuus sit coadjutus; vim habeat Gratia concessa?*
28 *An coadjutor possit vices suas in electionibus, Provisionibus, & aliis actibus alteri committere, ut potest coadjutus?*
29 *An mulctæ ordinariæ ob culpas, & defectus in servitio commissos, quæ imponuntur coadjutis; possint etiam eis imponi ob culpas, & defectus Coadjutorum?*
30 *An teneatur coadjutus ad ministrandam congruam portionem coadjutori?*
31 *Adnotantur tria spectantia ad coadjutoriam.*

COADJUTORIA dicitur talis ab Officio, quod secum affert adjuvandi Beneficiatum in regimine beneficii; quapropter nihil aliud est, nisi facultas alicui concessa adjuvandi beneficiatum in Regimine Beneficii; itaut adjuvans dicatur coadjutor, beneficiatus verò adjutus dicatur coadjutus. Sic Joann: Andreas *cap. final. de cleric. non residen. num. 4.* Abbas *ibidem, nu. 1.* Imola *ibidem, nu. 2.* & Antonius de Butrio *ibidem, num. 4.* 1

Dividitur coadjutoria in perpetuam, & Temporalem; insuper in coadjutoriam cum jure succedendi in beneficio, & in coadjutoriam sine illo. Nulla tamen ex istis coadjutoriis importat rationem beneficii: ratio est, quia coadjutoria sine jure succedendi solum importat functiones, & regimen beneficii facto ipso, non verò Jure, habitu, & potestate; ergo nequit esse beneficium. Coadjutoria verò cum futura successione, quamvis det jus ad beneficium; non tamen dat jus in beneficio, ergo nec beneficium erit: maximè quia coadjutus beneficium retinet, etiamsi impotens sit illud administrare; *ut ex cap. ex parte, de cleric. ægrot. cap. unic. eod. tit. in 6.* & ex Tridentino *sess. 25. cap. 7. de Reform.* tradunt Navarrus *consil. 1. de cleric. ægrot.* Gonzalez *ad Regul. 8. cancell. gloss. 5. §. 9. num. 32.* Garzia *de benef. 4. part. cap. 5. nu. 5.* & Castropalaus *de benef. disp. 1. pun. 9. nu. 1.* Et quamvis *in cap. Tua nos, de cleric. ægrot.* dicatur, quòd ab Officii administratione removeri debeat. Hoc intelligendum erit de remotione ab exercitio, non verò à potestate: conveniens siquidem non erat, quòd leprosus ob scandalum, & horrorem exerceret ministeria sui beneficii; adeoque arcendus ab exercitio, & coadjutor illi subrogandus: ut ex Garzia, Azorio, & aliis expendit Castropalaus *loc. cit.* 2

Ex doctrina tradita sequitur, coadjutorem subrogandum esse juxta impedimentum coadjuti: ratio est, quia coadjutor designatur, & conceditur ad supplendum impedimentum coadjuti; adeoque in eo, in quo impeditus est, coadjuvari debet; itaut si sit impeditus tantum in Temporalibus, pro istis subrogandus coadjutor, relicta coadjuto libera potestate spiritualium. Si verò impeditus sit in Spiritualibus, pro Spiritualibus subrogandus, relicta libera administratione Temporalium coadjuto. Si denique in spiritualibus, & Temporalibus impeditus fuerit; absolute subrogandus coadjutor. Sic Azor 2. *part. libr. 3. cap. 2. qu. 10.* Barbosa *de Potest. episc. 3, part. alleg. 63. nu. 13.* & Castropal. *de benefic. disp. 1. pun. 9. nu. 2.* 3

Portio congrua coadjutori assignanda in sustentationem pro Qualitate Ministerii sui ex Redditibus ipsius beneficii accipienda erit: ut statuitur in Tridentino *sess. 21. cap. 6. de Reform.* In casu tamen, quòd tenue esset beneficium in Redditibus, nec coadjuto, nec coadjutori sufficientes sint; alia via taxanda erit: cum coadjutus in necessitate æquali præferendus sit, ut proprietarius beneficiatus: & sic rectè advertunt Abbas *in cap. de Rectorib. de Cleric. ægrot. nu. 5.* Riccius *Resol. 494. num. 10.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 63. in fin.* & Castropalaus *de benefic. disp. 1. punct. 9. num. 3.* Quòd si nulla alia via suppeteret pro assignanda congrua sustentatione coadjutori; cogi posset Populus per Ordinarium ad illam subministrandam: constat enim de necessitate coadjutoris ad spiritualia ministranda Populo, ergo tenebitur populus ad temporalia illi ministranda in congruam sustentationem suo Ministro debitam. Sic Azor. 2. *part. lib. 3. cap. 2. quæstion. 9.* Barbosa, Riccius, & Castropalaus *locis citatis.* 4

Ad

5 Ad concedendam coadjutoriam requiritur Causa: hęc autem multiplex est; reducuntur tamen omnes, quæ assignari possunt, ad duas Classes, Impotentiam videlicet, & Negligentiam Coadjuti. Quapropter si Coadjutus non valet Beneficio inservire, vel quia provectæ ætatis est, vel quia debilis corpore, aut amens sit, vel alia infirmitate laborans, aut deficiens scientia, & prudentia, quæ illum impediant ab exercitio sui Officii; dicetur habere Impedimentum Impotentiæ. Si verò non vult Beneficio inservire, & muneri suo plenè satisfacere, non quia non valeat, sed quia non vult; dicetur habere Impedimentum negligentiæ, quod ex malitia oritur. Posito autem impedimento, ex quacumque causa proveniat, itaut defectus sit in administratione Beneficii, qui per beneficiatum non reparetur; dari debet Coadjutor ad beneficiatum adjuvandum in regimine, & administratione beneficii juxta superiùs dicta. Sic tradunt *ex cap. Tua nos, De cleric. ægrot. ex cap. Pastoralis, eod. tit. in 6.* & ex Tridentino *sess. 21. cap. 6. de Reform.* Azor. 2. *part. lib. 3. cap. 2. qu. 3.* Gonzalez *de mensib. gloss. 5. §. 9. nu. 19.* & Castropalaus *de benef. disp. 1. pun. 9. nu. 4.*

6 Qui Coadjutores assignare possunt, sunt respectu Episcoporum, & similium prælatorum Pontifex: ratio est, quia ipse est Superior immediatus Episcoporum, & similium: ut statuitur *in cap. Pastoralis, de Cleric. ægrot. in 6.* Quapropter Episcopus senio confectus, aut infirmitate laborans, vel aliqua ex causa perpetuò impeditus ab exercitio sui muneris potest ex potestate Pontificia de suo consilio, & assensu Majoris partis Capituli unum, vel duos Coadjutores assumere ad officium ministrandum. Quòd si demens fuerit, nec exprimere sciat suum velle, aut nolle, vel exprimere non possit; tunc Capitulum Authoritate Apostolica congregatum, vel duæ ejus partes unum, aut duos Coadjutores assumere poterunt ad Episcopi Officium exequendum, & ministrandum. Denique si impeditus senio, morbo, aut alio impedimento perpetuo noluerit Coadjutorem assumere; res deferenda erit ad Pontificem, ut ipse decernat, cum non possit alius esse Judex in hac causa *ex eodem cap. Pastoralis, cit.* Non poterit tamen Coadjutor Episcopi Ecclesiam unitam dismembrare, aut Juspatronatus fundare in ea: ut tradunt Gonzalez *de mensibus gloss. 5. §. 9. num. 35.* & Castropalaus *de benef. disp. 1. pun. 9. nu. 5.* Respectu verò Clericorum Episcopo inferiorum poterunt Coadjutores assignare Legatus, Nuntius, Episcopus; hi enim omnes sicuti possunt Institutionem beneficiorum facere, sic etiam poterunt Coadjutores assignare: sic tradunt Joan: Andreas *in cap. fin. de Cleric. ægrot. num. 7.* Abbas *ibidem, nu. 5.* Imola *ibid. num. 11.* Gambara *de Offic. & Potest. Legat. lib. 5. tit. de Coadjutorib.* Gonzalez, *l. c. nu. 36.* & Castropalaus *l. c.*

7 Adnotandum hìc: quòd Coadjutoria perpetua, & cum futura successione à solo Pontifice concedi possit; itaut nec ab Episcopo, & Nuntio, nec etiam à Legato à latere concedi queat: ratio est, quia solus Pontifex alterare potest jus Commune; cum igitur à jure Communi omnis provisio, & promissio beneficii vacaturi irrita sit, nulla, & inanis *ex cap. nulla cap. Relatum, cap. ex tenore, De conces. Præbend.* ideo à solo Pontifice hæc Coadjutoria concedi poterit: & sic docent Gonzalez *de Mensib. gloss. 5. §. 9. num. 91.* Lambertinus *de jur. Patron. lib. 2. par. 1. qu. 6. art. 20. nu. 3.* Azor. 2. *part. lib. 3. cap. 2. qu. 2.* Castropal. *de benefic. disp. 1. pun. 9. nu. 7.* & Garzia *de benef. 4. par. cap. 5. numer. 16.* Quapropter Coadjutoria concessa ab Episcopo, Nuntio, vel Legato nequit esse perpetua, & Irrevocabilis; sed ad tempus, & secundum necessitatem, & utilitatem Ecclesiæ: ut colligitur ex Tridentino *sess. 21. cap. 6. de Reform.* ubi dicitur: Coadjutores, aut Vicarios pro tempore deputare &c. quacumque appellatione, & exemptione remota. Quamvis si appellatio interponatur, non suspendit executionem Coadjutoris, etiamsi ad Superiorem Episcopi causa deferatur; agit enim ut Delegatus Sedis Apostolicæ. Advertendum tamen: quòd si causa sit, ad quam aliàs jurisdictionem Ordinariam habet Episcopus; appellatio interponi poterit ad Metropolitanum, etiamsi Episcopus agere velit, ut Delegatus Sedis Apostolicæ: ratio est, quia Metropolitanus cognoscere potest de Jurisdictione Ordinaria Episcopi; secus verò si causa esset extra illius jurisdictionem Ordinariam; ut evenit, quando agit, ut Delegatus Sedis Apostolicæ contrà exemptos. Sic Garzia *de benef. 4. par. cap. 5. nu. 9.* Castrop. *de benef. disp. 1. pun. 9. nu. 6.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 63. nu. 10.* ubi testatur, sic decisum à Sacra Congregat. Cardinalium.

8 Qualitates, quas Coadjutor habere debet; sunt illæ eædem, quas beneficium requirit in beneficiato ad sui administrationem: quapropter Coadjutor Episcopi debet triginta annos habere; Coadjutor Parochi viginti quinque annos; Coadjutor Canonici Cathedralis viginti unum annos: ratio est, quia aliàs coadjuvare nequibit. Sic Abbas *in cap. consultationib. de Cleric. agrot. nu. 1.* Azor. 2. *par. lib. 3. cap. 2. qu. 6.* Gonzalez alios referens *de mensib. gloss. 5. §. 9. nu. 6.* & Castropalaus *de benef. pun. 9. nu. 11.* An autem tempore Concessionis coadjutor Ordinem habere debeat, quem requirit beneficium? controversa res est. Sed dicendum: quòd si coadjutoria concedenda temporalis sit, & quæ datur ad supplendum ministerium, & Officium coadjuti; debeat actu reperire Ordinem, & cęteras qualitates ad Officium supplendum, & ministrandum; aliàs quomodo coadjutum juvare poterit in munere suo. Si verò concedatur in Titulum, communis sententia docet, quòd debeat intra annum suscipere Ordinem ad beneficium requisitum: ratio est, quia non debet plus requiri in coadjutore, quàm requiratur in proprietario; ergo si sufficit in proprietario intra annum Ordinem recipere, sufficiens pariter erit in coadjutore. Sic *ex cap. Licèt Canon. cap. Commissa. De elect. in 6. & ex Clement. unic. de Offic. Ordin.* docent Flaminius *de Resign. lib. 4. qu. 9. nu. 19.* Castropalaus *de benefic. disp. 1. pun. 9. n. 11.* Gonzalez *de mensib. gloss. 5. §. 9. numer. 90.* & Garzia *de benefic. 4. part. cap. 5. num. 142.*

9 Supersunt nonnullæ Difficultates de Coadjutoriis, quæ per sequentia Quæsita resolvemus. Quæres igitur 1. an Parochus, cui per insufficientiam litteraturæ assignatus sit coadjutor; excusetur à Residentia? Resp. negativè: ratio est, quia non debet reportare commodum ex sua insciția, nec favor concedendus est Parocho illiterato: & sic decisum à Sacra Congreg. Concilii refert Barbosa *in Remiss. Concil. ad sess. 21. cap. 7. de Reform.* Quaranta *in summar. Bullar. verb. Resident.* Ugolinus *de Potest. Episc. cap. 54. nu. 3.* Gonzalez *de mensib. gloss. 5. §. 9. nu. 30.* Garzia *de benefic. 4. part. cap. 5. n. 8.* & Castrop. *de benef. disp. 1. pun. 9. n. 12.*

10 Quæres 2. an Coadjutor præbendarum Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ teneatur inservire pro coadjuto, sic petente ipso coadjuto; aliàs obligabitur resarcire interesse secutum? Resp. supponendo priùs, his coadjutoribus concedi facultatem, & potestatem tam in Temporalibus, quàm in spiritualibus administrandi præbendam cum jure succedendi in illam; itaut absente coadjuto, coadjutor inservire possit ut prębendatus proprietarius; & habere vocem in Capitulo, locum in processionibus, stallum in Choro, & alios actus Ecclesiæ exercere; nec non omnes, & singulas prærogativas, & honores habere, quos coadjutus habebat ratione suæ dignitatis, dum præsens erat; lucrari insuper omnes fructus, proventus, anniversaria, & manualia, quæ coadjutus personaliter interveniens Horis diurnis, & nocturnis lucrabatur. Aliquæ tamen adduntur limitationes, quarum 1. est, ne coadjutor ingerere se possit in regimen præbendæ. 2. est, ne possit aliquid à Coadjuto exigere prætextu Coadjutoriæ pro servitio præstito. 3. est, ut si in inserviendo deficiat, ob quam causam non lucretur coadjutus; ei solvere debeat, quod amittit: his suppositis

Dicendum: si cum ultima hac Clausula concessa sit coadjutoria, extra dubium est, obligatum esse inservire coadjutorem, itaut si non inserviat; teneatur resarcire interesse, quod patitur coadjutus. Si verò non apponatur hæc Clausula, sed solum concessio dicat: ut possit inservire; tunc quamvis ab obligatione inserviendi deobliget Navarrus *Consil. 1. de Cleric. ægrot. n. 3. & 4.* eo quia verbum, possit, non significat obligationem; nec coadjutus obligationem habet sustentandi coadjutorem. Nihilominus probabilior est sententia docens, volente coadjuto teneri coadjutorem ad inserviendum cum obligatione resarciendi interesse, si non inserviat: ratio est, quia hæc est natura coadjutoriæ, neque bene provisum esset præbendæ, si aliter fieri posset; nam se excusare posset coadjutus, ad hunc enim finem coadjutorem assumit; pariter se ex-

excusare posset coadjutor, utpote non habens talem obligationem; ergo deficeret servitium præbendæ; adeoque patet ex natura coadjutoriæ, quòd obligatio coadjuti transeat in coadjutorem petente coadjuto. Nec mirum, quod Pontifex id non exprimat, quia satis clarè deducitur ex ipsa natura rei. Nec obstat, quòd coadjutus non habeat obligationem sustentandi coadjutorem: nam coadjutor voluntariè cessit huic obligationi, cum spe futuræ successionis. Sic Garzia *de benefic. part.* 4. *cap.* 5. *nu.* 55. & Castropal. *de benefic. disp.* 1. *pun.* 10. *num.* 3. Qui addunt, posse coadjutorem compelli à Judice per censuras, aliaque remedia juris ad hanc obligationem exequendam.

11 Quæres 3. an si coadjutus absens sit, vel ægrotet, possit eo nolente coadjutor assistere in Choro, & vocem habere in capitulo? Resp. valde inter se discrepare Navarrum, & Garziam; quapropter distinguendum puto: si coadjutus impediat coadjutori injustè, & iniquè assistentiam in choro, & vocem in Capitulo; repellenda erit talis voluntas iniqua, adeoque illa non obstante tales actiones exercere poterit in utilitatem Ecclesiæ: maximè quia ad hunc finem conceditur coadjutoria, ut absente, vel ægrotante coadjuto suppleat ejus munus coadjutor. Si verò justè impediat, eo quia ex assistentia in actibus capitularibus coadjutoris aliquod sibi damnum rationabiliter timeret, vel tertio, ob pravam e.g. electionem, vel suffragium nocivum; tunc actibus capitularibus assistere nequibit nolente codjuto. Et hoc modo prohibetur in Bulla coadjutori administratio præbendæ nolente coadjuto, cum videlicet justè, & rectè non vult; non verò cum injustè, & iniquè non vult: iniquitati siquidem, & injustitiæ numquam favendum. Sic Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 10. *num.* 5.

12 Quæres 4. an si coadjutus infirmus sit, aut alio legitimo impedimento detentus, teneatur coadjutor inservire, si coadjutus sic velit? Resp. affirmativè: ratio est, quia finis concessionis coadjutoriæ hic est, ut impedito coadjuto inserviat Præbendæ coadjutor loco illius, ne Ecclesia debito servitio defraudetur *ex cap.* 1. *de cleric. ægrot. in* 6. & ex Tridentio *sess.* 25. *cap.* 6. *de Reform.* Nec valet dicere: quòd coadjutor repræsentet coadjutum in præbenda, & quòd habeat omnes prærogativas, & præeminentias coadjuti ratione præbendæ; adeoque si coadjutus non tenetur inservire, si legitimè est impeditus; non tenebitur ejus loco inservire coadjutor. Non valet inquam sic dicere: quia non ea omnia, quæ competunt coadjuto ob infirmitatem, aut aliam extrinsecam circumstantiam; competunt etiam coadjutori, aliàs quid suppleret coadjutor in defectu coadjuti? nec personales excusationes coadjuti transferuntur in coadjutorem cum detrimento Ecclesiæ. Sic ut decisum à Rota Romana tradit Garzia *de benef.* 4. *par. cap.* 5. *nu.* 152. Farinac. *in decis. novis. tom.* 2. *decis.* 276. & Castropal. *de benefic. disp.* 1. *pun.* 10. *num.* 6.

13 Quæres 5. an infirmo coadjuto, aut legitimè impedito, & non inserviente coadjutore censendus sit præsens coadjutus? Resp. affirmativè: sive voluerit, quòd coadjutor inserviat, sive non: ratio est, quia independenter ab assistentia coadjutoris debentur coadjuto fructus beneficii, & defacto si coadjutorem non haberet, eos lucraretur *ex cap. unic. de Cleric. non resident. in* 6. ergo non assistentia coadjutoris non debet illi esse nociva, aliàs habere coadjutorem cederet in damnum ipsius, quod est contra *cap. ad Apostolicam, de Regulis, Jur. cap. Quod ob gratiam.* 61. *de Regul. Jur. in* 6. Sic Gonzalez *de Mensib. gloss.* 5. §. 9. *n.* 120. Navarrus *Consil.* 1. *de Cleric. ægrot. nu.* 6. & Castrop. *de benefic. disp.* 1. *pun.* 10. *n.* 9. Illud advertendum hìc cum Castropalao, mulctandum fore coadjutum, si irrationabiliter nolit, assistere coadjutorem loco sui legitimè impediti, cum defraudaret Ecclesiam debito servitio.

14 Quæres 6. quænam Sedes debeatur coadjutori, sedes ne proprietarii, an ultima post proprietarios; ita ut coadjutor dignitatis sedere debeat post dignitates, ante Canonicos; coadjutor Canonici post Canonicos ante portionarios; & coadjutor portionarii post portionarios? Resp. deberi Sedem post omnes proprietarios: ratio est, quia sedes honorabilior non debetur præbendato ratione præbendæ, sed ob possessionem illius; ergo cum illam non possideat, nec jus habeat in illa, sed ad illam; inde est, quòd licèt subrogatus sit in præbenda, non tamen subrogatur in possessionem præbendæ, & Sedis illius: cum omnis æquitas exposcat, ut Canonicus in spe non sit potioris honoris præ Canonicis proprietariis, & possessoribus; ac fulgens aliena dignitate præcedat habentes, & possidentes propriam. Sic ex praxi Ecclesiarum Hispaniæ docet Gonzalez *de Mensib. gloss.* 5. §. 9. *n.* 99. Farinac. *tom.* 2. *decis. novis. decis.* 657. *n.* 3. Garz. *de benef.* 4. *par. cap.* 5. *n.* 66. & Castropal. *de benef. disp.* 1. *pun.* 10. *nu.* 11.

15 Quæres 7. an coadjutor licèt non habeat sedem coadjuti, debeat tamen ascendere ad superiorem Sedem, itaut præcedere debeat proprietarios juniores se in canonicatu? Resp. quamvis non defuerint, qui affirmativam partem defenderint; nihilominus negativa pars est sustinenda: ratio est, quia ascendere ad Superiorem Sedem non conceditur ratione præbendæ in spe, & in potentia; sed per actum, & possessionem illius: maximè quia non convenit, ut fictus, & alieno jure præfulgens antecedat vero, & proprio jure gaudentes. Quapropter, ut praxis testatur, mortuo coadjuto ultima Sedes coadjutori assignatur, quia est ultimus in possessione præbendæ: sic Rota apud Farinac. *in novis. decis. decis.* 456. Gouzal. *de Mensib. gloss.* 5. §. 9. *n.* 99. Garz. *de benef.* 4. *par. cap.* 5. *nu.* 552. & Castropal. *de benef. disp.* 1. *pun.* 10. *num.* 12.

16 Quæres 8. an coadjutor solvere debeat pensum ab aliis Canonicis proprietariis solvi solitum? Resp. negativè: quia cum non percipiat commodum temporale à Proprietariis percipi solitum; ideo neque incommodum pensi percipere debet: maximè quia illud solvere debebit, quando proprietarius erit coadjuto demortuo: nec par est, teneri ad illud bis solvendum. Sic Garzia *de benefic.* 4. *par. cap.* 5. *nu.* 78. & Castropal. *de benefic. disp.* 1. *pun.* 10. *nu.* 13.

17 Quæres 9. an debeantur dies recreationis, & quietis coadjutori, ut debentur coadjuto? Resp. affirmativè: ratio est, quia cum dati fuerint à Concilio Tridentino ob temperandum continuum servitium; ideo si coadjutor continuo inservit, eodem privilegio gaudere debebit. Dummodo coadjutus non assumat sibi alios dies diversos, sed iidem consumantur à coadjutore, & coadjuto: cum non liceat, dies assignatos ob finem illum ulteriùs extendere, & multiplicare in detrimentum Ecclesiæ. Sic Garz. Gonzal. Navar. Stephan. Gratian. Barbos. quos refert, & sequitur Castropal. *de benefic. disp.* 1. *pun.* 10. *num.* 14.

18 Quæres 10. an si coadjutor infirmus sit, vel alio justo impedimento detentus; censendus sit præsens? Resp. affirmativè: ratio est, quia coadjutus transtulit obligationem istam assistendi in coadjutorem, ut ipse habebat; ergo si ipse ob talia impedimenta censebatur præsens, etiam & coadjutor. Sic Gonzal. *de Mensib. gloss.* 5. §. 9. *n.* 15. Garz. *de benef.* 4. *par. cap.* 5. *n.* 80. Stephanus Gratian. *in discept. Forensib. cap.* 166. *nu.* 12. & Castropal. *de benef. disp.* 1. *pun.* 10. *nu.* 15.

19 Quæres 11. an excommunicato coadjuto possit coadjutor inservire Ecclesiæ, & fructus præbendæ lucrari? Resp. affirmativè: ratio est, quia ea munera non præstat ex potestate accepta à coadjuto, qui cum excommunicatus sit, incapax est acquirendi fructus beneficii nec per propriam personam, nec per aliam; quæ eum repræsentet: ut patet *ex cap. Pastoralis, §. rerum, de Appellat. ex Regul.* 67. Quod alicui suo non licet nomine, neque alieno licebit; & *ex Regul.* 72. Qui facit per alium, est perinde ac si faceret per se ipsum. Sed ex potestate accepta à Pontifice, quamvis non possit fructus præbendæ lucrari coadjuto, non ob defectum ipsius coadjutoris, sed ob defectum coadjuti. Sic referunt decisum à Rota Garz. *de benef.* 4. *part. cap.* 5. *n.* 84. Leo *in Thesaur. cap.* 19. *n.* 66. & Castropal. *de benefic. disp.* 1. *pun.* 10. *nu.* 16.

20 Quæres 12. an coadjutor habeat vocem activam, & passivam in Electionibus Canonicatuum, & in Officiis Sede vacante? Resp. affirmativè: cum enim coadjutori concedatur plena, & libera potestas administrandi præbendam, ac si proprietarius præsens esset; necnon prærogativæ omnes, & præeminentiæ, ac honores, qui ratione præbendæ competunt coadjuto; ideo potest eligi, & eligere in capitulo, & vocem activam, & passivam in eo habere. Nequit tamen coadjutor succedere, & exercere ea Officia, & munia, quæ non ratione præbendæ, sed personæ coadjutus exercebat. Sic Garzia *de benef.* 4. *par. cap.* 5. *nu.* 8. Leo *in Thesaur. cap.* 19. *num.* 69. & Castropal. *de benefic. disp.* 1. *pun.* 10. *num.* 17.

Quæ-

21 Quæres 13. an Canonicus coadjutus juvare se possit beneficio Jubilationis, ac fructus lucrari, quamvis coadjutor non resideat? Resp. si ei Jubilatio competat ex proprio servitio juvare se poterit; secus verò si competat ob servitium coadjutoris: ratio est, quia privilegium Jubilationis conceditur in remunerationem laborum personalium, non verò aliorum. Sic *ex decis. Rotæ* tradit Garzia *de benef. 4. par. cap. 5. nu. 152. prope finem*, & Castropal. *de benef. disp. 1. pun. 10. nu. 18.*

22 Quæres 14. an Clericus in minoribus, si coadjutor sit; gaudeat privilegio Fori; & an teneatur habitum, & tonsuram deferre? Resp. affirmativè: nam si Clericus in minoribus ex designatione Episcopi gaudet tali privilegio, à fortiori gaudebit ex designatione Pontificis. Quòd autem teneatur habitum, & tonsuram Clericalem deferre, probatur ex eo, quia & est deputatus servitio Ecclesiæ, & habet jus ad beneficium. Et Sixtus V. *in sua Constitutione 38. de Habitu, & Tonsura Clericorum* præcipit non solum habentibus beneficium, sed jus ad illud habentibus ea deferre sub pœna privationis omnium beneficiorum. Sic Garz. *de benef. 4. par. cap. 5. nu. 98. & 99.* & Castrop. *de benef. disp. 1. pun. 10. num. 21. & 22.*

23 Quæres 15. an coadjutus, & coadjutor possint simul inservire eidem præbendæ, & in eadem Ecclesia residere? Resp. non posse simul in eodem Officio inservire eidem præbendæ; cum præbenda una sit, & unum Officium requirat. Quòd si unus ut Canonicus assistat, & canonicaliter; & alter ut persona privata, & non canonicaliter; poterunt simul assistere: nam per præsentiam coadjuti privari nequit facultate assistendi, & inserviendi ut persona privata coadjutor. Cæterum si non simul in eodem Officio assisterent, sed in diversis Officiis, ut si unus Choro assisteret, alter verò in Capitulo, vel regimine, aut aliis Ecclesiæ negotiis, certum est, ambos assistere posse. Sic Garz. *de benef. part. 4. cap. 5. n. 107.* & Castrop. *de benef. disp. 1. pun. 10. n. 24.*

24 Quæres 16. an Canonicus habens coadjutorem cum futura successione optare possit novam, & pinguiorem præbendam? Resp. si coadjutor optare possit, & succedere in præbenda à coadjuto optata, certum est fieri posse; ratio est, quia uterque incrementum accipit à tali optione. Si tamen coadjutor optare non possit, nec succedit in præbenda à coadjuto dimissa; nullatenus optare poterit: ratio est, quia infert injuriam coadjutori, qui nec succedit in præbenda optata, nec in præbenda dimissa; adeoque jus sibi concessum succedendi suo effectu frustraretur, & sic pateretur injuriam. Sic Gonzalez *de mensib. gloss. 5. nu. 97.* & Castropal. *de benefic. disp. 1. pun. 10. num. 28.*

25 Quæres 17. an coadjutoria importet incompatibilitatem cum omni alio beneficio? Resp. si beneficium residentiam requirat, ut requirit coadjutoria; patet ex se, inducere incompatibilitatem quoad retentionem: cum non possit idem in duobus beneficiis residere nec simul satisfacere obligationibus istis; secus verò si hanc residentiam non requirat. Si tamen quis habens coadjutoriam aliud beneficium optet incompatibile cum ipsa; tunc coadjutoria vacat, nec poterit coadjutor ex vi illius succedere in præbenda. Sic *ex Clem. Gratiæ de Rescript.* docent Garz. *4. par. de benef. c. 5. n. 123. & 124.* & Castrop. *de benef. disp. 1. pun. 10. num. 30.*

26 Quæres 18. an coadjutor possit cedere coadjutoriæ renuente, & nolente coadjuto? Resp. distinguendo in coadjutoria jus succedendi ad præbendam, & obligationem inserviendi pro coadjuto: si igitur coadjutor cedere velit juri, quod habet ad præbendam; poterit id ultro efficere renuente coadjuto, nec alio requisito consensu: ratio est, quia nullum præjudicium infert nec coadjuto, nec Ecclesiæ; cum non remaneat adjudicata præbenda, sed libera. Si verò cedere velit obligationi inserviendi pro coadjuto, requiritur ejus consensus, vel eo deficiente authoritas superioris: ratio est, quia hæc obligatio assumpta fuit, & constituta authoritate superioris in bonum coadjuti, & Ecclesiæ; ergo sine authoritate constituentis non poterit eam obligationem à se excutere coadjutor. Superior autem, cujus Authoritas requiritur, est pontifex: quamvis si habeatur consensus coadjuti, sufficere possit consensus Episcopi. Sic Garz. *de benef. 4. par. cap. 5. nu. 126.* & Castropal. *de benefic. disp. 1. pun. 10. num. 31.*

27 Quæres 19. an si pro eo tempore, pro quo expeditur Gratia coadjutoriæ; mortuus sit coadjutus; vim habeat Gratia concessa? Resp. negativè; ratio est, quia licèt duplex sit Gratia concessa, una in favorem coadjuti, altera in favorem coadjutoris; nihilominus una dependens est ab alia: cum igitur subire debeat coadjutor obligationem inserviendi pro coadjuto, quam subire nequit ob mortem illius; ideo Gratia effectum suum habere nequit: fit enim Gratia coadjutori, qua tali, & ei datur jus ad beneficium vacaturum, non verò vacans; insuper ad beneficium possessum à coadjuto, non verò ad beneficium ab eo relictum per mortem; adeoque non verificantur ea, quæ in concessione coadjutoriæ apponuntur, & consequenter cessat Gratia coadjutoriæ. Sic Garzia *4. par. de benefic. cap. 5. nu. 132.* & Castrop. *de benefic. disp. 1. pun. 10. nu. 34.*

28 Quæres 20. an coadjutor possit vices suas in electionibus, provisionibus, & aliis actibus committere, ut potest coadjutus? Resp. affirmativè: ratio est, quia quamvis coadjutor repræsentet personam coadjuti, attamen eam non repræsentat ex potestate accepta à coadjuto, sed ab Ecclesia; nec est procurator coadjuti, sed Ecclesiæ; & si procurator esset coadjuti, cum sit Procurator Generalis illius circa administrationem beneficii; poterit particularem procuratorem subrogare juxta *cap. 1. §. fin. de Procurat. in 6.* Sic Garz. *4. par. de benef. cap. 5. nu. 135.* & Castropal. *de benef. disp. 1. pun. 10. num. 35.*

29 Quæres 21. an mulctæ Ordinariæ ob culpas, & defectus in servitio commissos, quæ imponuntur coadjutis; possint etiam eis imponi ob culpas, & defectus coadjutorum? Resp. affirmativè: ratio est, quia defectus coadjutoris censentur defectus coadjuti: ideo enim excusatur à Residentia coadjutus, quia residet coadjutor; ergo si in residentia deficit coadjutor, censetur non residere coadjutus, & mulctari poterit ob talem defectum. Non nego tamen, quòd mulctari non poterit ob prædictum defectum coadjutoris; si aliunde ipse coadjutus esset legitimè impeditus; cum in tali casu æquum non videatur, mulctari ob defectum coadjutoris, non enim teneretur tunc per se inservire, adeoque neque per alium. Sic Garz. *de benefic. 4. part. cap. 5. nu. 143.* & Castropal. *de benefic. disp. 1. pun. 10. num. 47.*

30 Quæres 22. an teneatur coadjutus subministrare portionem congruam coadjutori? Resp. affirmativè, si deserviat: congrua enim sustentatio debita est deservienti, qui enim altari servit, de altari vivere debet. Sic *ex c. cum secundum apostolum, de præbend.* & ex Trident. *sess. 21. c. 6. de reform.* docent Gonzalez *de mensib. gloss. 5. §. 9. num. 96.* Garzia *de benef. 4. part. c. 5. n. 145.* & Castrop. *de benefic. disp. 1. pun. 10. n. 47.* Quod si Coadjutor huic suo stipendio voluntariè cesserit, & gratis se obligaverit inservire ob futuram tantum successionem; ad nihil tenebitur coadjutus, nisi fortè in paupertatem incidens non possit decenter ut coadjutor inservire præbendæ; tunc enim necessarium, & congruum stipendium tenebitur subministrare coadjutus: eo quia esset irrationabilis cessio facta, etiam pro tali eventu, & in dedecus præbendæ, & Ecclesiæ cederet.

31 Adnotanda hìc tria: 1. est, non posse ecclesias cathedrales non admittere coadjutores à Pontifice assignatos; nec illorum potestatem, & authoritatem limitare, & minuere; alias inferior esset Superiore superior: sic *ex cap. Inferior, de Major. & Obed.* docent Garzia *de benefic. 4. part. cap. 5. num. 144.* & Castropal. *de benefic. disp. 1. pun. 10. num. 46.* 2. est, ut coadjutor in impetratione coadjutoriæ mentionem faciat de beneficiis obtentis, non solum si incompatibilitatem habeant cum coadjutoria, ut per se patet; sed etiamsi compatibilia sint cum illa: necessariò enim ad valorem hujus Gratiæ requiritur mentio beneficiorum obtentorum, quæcumque fuerint *ex cap. si motu proprio, de Præbend. in 6. & ex Clement. 2. de Offic. Ordin.* docent Garzia *loc. cit. num. 146.* & Castropalaus *loc. cit. num. 48. 3.* est, ob talem mentionem non factam, seu taciturnitatem non solum gratiam factam coadjutoriæ nullam, & irritam esse quoad successionem in præbenda; sed etiam quoad servitium: connectuntur enim inter se, nec unum sine alio obligat. Sic Garzia *loc. cit. num. 147.* & Castropalaus *loc. cit. num. 49.*

CAPUT VIII.

De Pensione, & ejus Qualitatibus.

1 *Quid sit Pensio?*
2 *Pensio spiritualis una, Temporalis alia.*

3 An

3 *An pensio dicenda sit beneficium Ecclesiasticum?*
4 *Quisnam pensiones imponere possit in beneficiis?*
5 *An Pontifex de plenitudine suæ potestatis imponere possit pensiones absque consensu patroni in beneficiis Jurispatronatus laicorum?*
6 *Quæ nam requirantur ad obtinendam pensionem ecclesiasticam?*
7 *An religiosus incapax sit pensionis?*
8 *In quibus beneficiis constitui possunt pensiones; & in qua quantitate?*
9 *Quam obligationem habeat beneficiarius solvendi pensionem?*
10 *Quomodo pensionarius agere possit contra beneficiatum ob solutionem pensionis?*
11 *Sub quibus pœnis teneatur beneficiarius pensionem solvere?*
12 *Ad quæ onera teneatur pensionarius ob pensionem sibi concessam?*
13 *An possit pensionarius testari de fructibus liberè perceptis suæ pensionis?*
14 *An possit pensionarius pensionem in alium transferre?*
15 *Quibus modis pensio extinguitur.*

1 PENSIO communiter definiri solet: jus alicui concessum percipiendi fructus ex alieno beneficio: sic doctores passim. Hinc est, quod ille, cui hoc jus conceditur ad habente facultatem percipiendi fructus designatos, & exigendi portionem illam signatam ex alieno beneficio; pensionarius dici soleat. Debet autem respicere hoc jus alienum beneficium non proprium: cum nemo dici possit pensionarius proprii beneficii, habet enim proprietatem, & fructus omnes illius: sicuti nemo dici potest usufructuarius suorum bonorum, sed alienorum; sunt enim valde similes inter se ususfructus à proprietate separatus, & pensio: ut rectè adnotat Lessius *lib.* 2. *c.* 34. *dubit.* 37. *n.* 201. Potest jus istud concedi in perpetuum, videlicet pro vita pensionarii, & dicitur pensio perpetua; potest quoque concedi ad tempus, dum videlicet pensionarius aliquod ministerium exercuerit, vel studiis vacaverit, & dicitur pensio temporaria.

2 Duplex est pensio, spiritualis una, temporalis alia. Spiritualis dicitur, si in titulo merè spirituali fundetur: sic est illa, quæ datur concionatori, Adjutori Episcopi, vel Parochi. Requirit hæc pensio in pensionario statum clericalem; insuper ex Constitutione S. Pii V. requirit in eodem spirituale officium, nempe recitationem officii B. Mariæ Virginis. Temporalis dicitur, si detur ob ministerium temporale exercitum, aut exercendum in servitium Ecclesiæ: hæc nullum spirituale ministerium expostulat, nec clericalem statum requirit. Sic est pensio, quæ principi, aut viro illustri datur ob defendendam Ecclesiam, aut aliud præclarum facinus in Ecclesiæ servitium præstandum. Sic etiam sunt pensiones, quas habent agentes negotia Ecclesiæ, famuli, & ministri ejusdem Ecclesiæ pulsantes organa, aperientes Ostia, custodientes res Ecclesiasticas, & similes pensiones, quæ in titulis mere temporalibus fundantur, & solum conceduntur in stipendium temporalis servitii præstandi in favorem Ecclesiæ. Portio igitur, quæ extrahitur ex beneficio aliquo dicitur pensio, quæ si Clerico detur, quatenus talis est dicitur spiritualis, etiam si officium spirituale non exerceat: ut patet in pensionibus, quæ dantur parocho seni, aut Clerico pauperi, ut se sustentent, aut quæ dantur resignationis causa, vel ob litem componendam. Si verò detur Laico ob ministerium temporale in bonum Ecclesiæ præstitum, aut præstandum, dicitur temporalis.

3 Quæres 1. an pensio dicenda sit beneficium Ecclesiasticum? Resp. negativè: & quidem de pensione temporali satis constat, cum per omnes Doctores non sit jus spirituale percipiendi fructus, & beneficium ex essentia sua importat jus spirituale. Difficultas ergo reducitur ad pensionem spiritualem, & ecclesiasticam, seu Clericalem, quæ subrogari solet in locum beneficii, & subrogatum sapere solet naturam rei, cui subrogatur: accedit, quod *in cap. ad audientiam*, 2. *de rescript. dicitur*: Recipientes ab eis pensiones, seu alia beneficia; adeoque videtur confundere textus allatus pensiones cum beneficiis, pronomen siquidem, *alia*, denotat similia. Nihilominus nec pensiones spirituales, & Clericales dicendæ erunt beneficia: ratio est, quia beneficium est jus spirituale perpetuum percipiendi fructus ob ministerium spirituale; sed pensio non est jus spirituale perpetuum, eo quia finitur morte pensionarii, nec datur in ea successio, nec vacare dicitur, ut datur successio in beneficio, quod non extinguitur morte beneficiarii, & vacat pro eo tempore; ergo pensio spiritualis dici non potest beneficium. Sic colligitur decidi *in cap. quamvis*, *de Prabend. in* 6. ubi dicitur: non in pensione sed in beneficiis ecclesiasticis volumus providere. Sic etiam in Tridentino *sess.* 21. *c.* 2. *de reform.* ubi diversimodè loquitur Concilium pro suscipiendis ordinibus de habente beneficium, ac de habente pensionem. Nec obstant, quæ in contrarium adducta fuere: nam non semper subrogatum habet qualitatem rei, cui subrogatur; & defacto patrimonium subrogatur in suscipiendis sacris ordinibus beneficio, & tamen beneficium non est. Nec semper pronomen, *aliud*, ampliat eamdem qualitatem maximè si obstet absurdum, aut ex ipsa materia constat, non posse ampliari. Sic docuere Azor. 2. *part lib.* 3. *c.* 5. *qu.* 2. Tol. *in Summ. lib.* 5. *c.* 82. *n.* 2. Gonzalez *de mensib. gloss.* 5. *§.* 5. *in princip.* Garzia 1. *part. de benef. c.* 5. *n.* 3. & Castrop. *de benef. disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 1. *num.* 4.

Quæres 2. quisnam pensiones imponere possit in beneficiis? Resp. indubitatum esse eas imponere posse Pontificem, sive temporales fuerint, sive spirituales: ratio est, quia penes ipsum est bonorum omnium ecclesiasticorum administratio. Sic *ex c.* 2. *de præbend. in* 6. *& ex clement.* 1. *in fin. ut in lite penden.* tradunt Doctores Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 38. *num.* 204. Gigas *de pension. quæst.* 1. *num.* 4. Garzia *de benefic.* 1. *part. cap* 5. *num.* 278. & Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 2. *num.* 1. Requiritur autem justa causa ad eam imponendam: & pro pensione temporali sufficiens causa erit servitium præstitum, vel præstandum cedens in utilitatem ecclesiæ; sive præstitum fuerit ab ipso pensionario, sive ab ejus consanguineis. Pro spirituali verò duplex causa assignatur, lucrativa scilicet, & onerosa. Lucrativa est, cum pensio imponitur alieno beneficio, ut pensionarius studiis vacet, aut hospitalitatem exerceat, vel quia de Ecclesia benemeritus est. Onerosa est, cum pensio imponitur ob aliquod onus, quod pensionarius subit: sic est, cum quis beneficium resignat, vel cedit liti, aut juri à se prætenso, vel quia majus beneficium cum minore permutat juxta *cap. super hoc*, *de renuntiat. cap. nisi*, *de Præben. & cap. ad quæstionem*, *de rer. permut.* Et quamvis Doctissimi viri sustineant pensionem sine justa causa à Pontifice impositam nec licitam, nec validam esse, adeoque pensionarium non esse tutum in conscientia, eamque sibi retinere non posse. Sic Victoria, Aragonius, Gambarus, Rodriquez, Vega, Petrus de Ledesma, Toletus, Lessius, Vasquez relati à Castropalao *de benefic. disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 2. *num.* 2. non enim Pontifex Dominus est Beneficiorum, & fructuum illorum; sed dispensator, & distributor: adeoque non poterit de illis in quemcumque usum disponere. Nihilominus sua probabilitate non caret sententia asserens, pensionem à Pontifice impositam sine causa, sed cum libera voluntate imponendi illam, & gravandi beneficia; non verò ex errore quod putaverit adesse justam causam, cum revera non esset; nam in hoc casu ob defectum voluntatis nulla esset concessio; validam esse, quamvis illicitè imposita fuerit, & à Pontifice revocari possit, licet dum non revocetur, tuta conscientia à pensionario retineri possit: ratio est, quia dominium bonorum ecclesiasticorum residet penes ecclesiam, adeoque penes pontificem utpote caput illius; ergo si ea bona alienet, dummodo intra ecclesiam alienet; valida erit alienatio, esto ab ipso, vel suis revocari queat. Et quamvis Pontifex non dicatur Dominus, sed dispensator fructuum, & bonorum Ecclesiasticorum; attamen si ea intra Ecclesiam distribuat, ac dispenset; valida erit ejus dispensatio: eo quia non faceret in substantia contra voluntatem ecclesiæ, & Christi Domini; sed in modo ab eis præscripto. Sic Corduba *lib.* 1. *Quæstion. quæst.* 21. *pun.* 21. Azor. 2. *part. lib.* 8. *c.* 5. *qu.* 8. Garzia plures referens *de de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *num.* 275. Gigas *de pension. quæst.* 6. *num.* 6. Flaminius *de resign. lib.* 6. *quæst.* 2. *num.* 131. Sanchez *lib.* 7. *Summ. cap.* 29. *num.* 97. & Castropalaus *de benefic. disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 2. *num.* 3.

4

De Episcopis, & legatis à latere valde controversum est, an possint pensiones imponere? sed probabilior sententia docet, excepta causa pacis, & concordiæ, non posse pensionem imponere beneficio, sed solum

Bene-

Beneficiato. Loquimur autem de Beneficiis, quæ respectivè ab ipsis conferri possunt, & quæ reservata non sunt juxta *cap. 1. de offic. Legat. in 6.* Nam si reservata fuerint, sicut ipsi ea conferre nequeunt, sic nec pensiones super ea imponere poterunt: ut bene tradunt Azorius 1. *part. lib. 8. cap. 6. quæst. 2.* Gigas *de Pensionib. quæst. 6. numer. 19.* Zechus *de beneficio & Pensionib. cap. 11. numer. 5.* Garzia *de beneficio 1. part. cap. 5. numer. 285.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. punct. 11. §. 2. numer. 4. & 5.* Advertendum tamen: quòd quoties Episcopi, & Legati à latere pensiones imponere possunt, id facere debeant ex justa causa; aliàs nulla, & irrita erit impositio facta: ratio est, quia regulariter impositio pensionis est contra jus, ut patet *ex cap. unic. ut Ecclesiastico beneficio sine diminut. conferan.* Et Episcopus, aut alius prælatus pontifice inferior nequit sine justa causa juri Communi derogare. Sic ex Decio, Flaminio, Garzia, & aliis tradit Castropalaus *loco citato numer. 6.* Quod adeo verum est, ut pensio commensurari debeat causæ, ita ut illam excedere nequeat; & semper relinquendum beneficiario quantum satis est ad ejus sustentationem. Unde consuetudo inolevit, ut non excedat tertiam partem fructuum; & sic testantur Cavialupus *tract. de Pension. quæst. 7.* & Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 38. num. 206.*

De aliis Legatis, & Nuntiis non fit controversia, cum enim per se non habeant facultatem conferendi beneficia; ideò nequeunt super illis pensiones imponere. Quòd si à pontifice eis fieret facultas concedendi beneficia; non ideo tamen possent pensiones imponere: ratio est, quia collatio beneficiorum non importat ex se, posse pensiones imponere; adeoque non rectè arguitur potestas imponendi pensiones ex potestate conferendi beneficia, sive hæc potestas sit ordinaria, sive delegata. Et defacto Episcopi pensiones imponere possunt in causa pacis, & concordiæ *ex cap. de cætero, de Transact.* non quia potestatem ordinariam habent conferendi beneficia; sed quia à jure est eis specialiter concessa hæc facultas. Sic Gigas *de Pensionibus quæst. 6. num. 21.* Azorius 2. *part. lib. 8. cap. 6. quæst. 3.* & Castropalaus *de beneficio disputat. 1. punct. 11. §. 2. numer. 5.* Advertendum denique: pensionum constitutionem ex Stylo Curiæ Romanę reservari Summo Pontifici: quapropter ordinarii, aut alii prælati Pontifice inferiores non poterunt, nisi quatenus ex privilegio, vel consuetudine id eis concessum fuerit; pensiones constituere: facit siquidem jus Stylus Curiæ Romanæ; sic Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 38. n. 206.*

5 Quæres 3. An Pontifex de plenitudine suę potestatis imponere possit pensiones absque consensu patroni in beneficiis juris patronatus laicorum? Resp. Affirmativè: ratio est, quia omnia beneficia, & jus patronatus illorum subduntur dispositioni pontificis: maximè quia per impositionem pensionis nullum præjudicium fit patrono, cum patronus non debeat percipere fructus, nisi in necessitate, quando teneretur Ecclesia eum alere, quæ necessitas cum rarò contingat, non est considerabilis. Non nego tamen, quòd in expeditione talis pensionis fieri debeat expressa mentio derogationis patronatus, si sit laicorum: ratio est, quia non est censendus Pontifex eam voluntatem habere in beneficiis juris patronatus laicorum, nisi illam exprimat. Non sic verò in beneficiis juris patronatus Ecclesiastici, in quibus non opus est speciali derogatione; difficiliùs siquidem Pontifex onerat beneficia juris patronatus laicorum, quàm Ecclesiastici, cum patroni Ecclesiastici non ex fundatione, aut dotatione; sed ex gratia Pontificis sint tales, Sic Stylus Curiæ Romanæ, ut testatur Gigas *de Pensionib. quæst.* 24. Covarruvias *Practic. cap. 36. numer.* 10. Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 38. numer.* 207. Garzia *de beneficio 1. part. cap. 5. numer. 361.* Azorius 2. *part. lib. 4. cap. 2. quæst. 3.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 11. §. 2. num. 7.*

Controvertitur de Episcopis, an absque consensu patroni possint pensiones imponere in illis casibus, in quibus de jure possunt eas imponere. Et quamvis Gigas, Gambarus, Lessius, & Azorius relati à Castropalao *loco citato numer. 8.* affirmativam sententiam sustineant, cum nullo jure caveatur, necessarium esse talem consensum; nec ullum præjudicium patrono inferatur non requirendo ejus consensum. Attamen vera sententia sustinet, requiri, maximè si patronatus fuerit Laicorum: ratio est, quia non eodem modo subduntur beneficia Pontifici, ac Episcopo; adeoque Episcopus beneficium gravans imponendo pensionem grave præjudicium inferret patrono: regulariter enim ex fundatione, vel dotatione jus patronatus resultat, & Episcopus ultimis voluntatibus præjudicare nequit. Adde, quòd jus patronatus, quodcumque fuerit, à Pontifice est approbatum, ac confirmatum; & nequit derogare Episcopus juri à Pontifice concesso. Sic Rebuffus *in Prax. 3. part. Signat. numer. 28. & 48.* Rochus *de Jur. Patron. verb. Honorificum quæst. 3.* Zechus *de beneficio & Pensionib. cap. 11. num. 7.* Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg. 69. num. 21.* & Castropalaus *de Beneficio disp. 1. pun. 11. §. 2. num. 9.*

Quæres 6. Quænam requiruntur, ad hoc ut aliquis 6
pensionem Ecclesiasticam obtinere possit? Resp. Requiri 1. ut Clericus sit, nam licèt ad pensionem Temporalem obtinendam non requiratur Clericatus, cum Laicus capax sit illius; attamen ad pensionem Ecclesiasticam requiritur Clericalis status, saltem ut habeat primam Tonsuram. Hinc est: pensionem Ecclesiasticam concessam laico, qui facta concessione fit clericus; invalidam esse, tum quia sic servat Stylus curiæ Romanę, qui pro Lege habetur; tum quia sic declararunt in suis constitutionibus S. Pius V. & Sixtus V. obligantes beneficiarios, & pensionarios ad habitum, & Tonsuram deferendam, addita etiam pensionariis obligatione recitandi Officium parvum Beatæ Mariæ Virginis. Sic docent Navarrus *Consil. 63. de Simonia num. 6.* Azorius 1. *part. lib. 8. cap. 7. quæst. 3.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 38. num. 203.* Garzia 1. *part. de beneficio cap. 5. num. 10.* Tuschus *litera B, conclus. 56. num. 5.* Ugolinus *de officio Episc. cap. 50. §. 6. num. 2.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 11. §. 3. num. 1.*

Requiritur 2. Ætas, quæ attingere debet decimumquartum annum completum. Et quamvis Clericalis Tonsura solùm requirat septennium completum, nihilominus non ita se habet dispositio ad pensionem Ecclesiasticam, quæ imitari videtur naturam beneficii; & ex Tridentino *sess. 23. cap. 6. de Reform.* nullus ante decimum quartum annum obtinere potest beneficium: sic constat ex Stylo Curiæ Romanæ, qui Legem constituit *ex cap. Quam gravi de crimin. falsi.* & ex declaratione Sacræ Congregationis Concilii: maximè quia pensio saltem loco beneficii simplicis substituitur, ideoque requiri debent pro ea qualitates, quæ pro obtinente beneficium requiruntur. Sic Navarrus *libro 1. Consil. titul. de Temporib. Ordinat. consil. 23. numer. 2.* Sanchez *lib. 2. in decal. cap. 28. numer. 36.* Sà *verb. beneficium numer. 30.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 28. num. 203.* testans, hanc sententiam magis secundum Concilii mentem esse, Garzia *de benefic. 1 part. cap. 5. n. 129.* Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg. 60. n. 78.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 11. §. 3. nu. 4. in fine.*

Requiritur 3. Ut non sit illegitimus, qui etiamsi dispensatus fuerit ad Clericatum; non ideo dispensatus erit ad pensiones recipiendas; sicuti nec dispensatus erit ad beneficia: quapropter requiritur, ut dispensatio cum eo fiat non solùm ad Clericatum, sed etiam ad beneficia, ut capax sit recipiendi pensiones. Nec Episcopus dispensare poterit cum eo, nisi ad pensiones à se conferibiles. Sic Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 38. numer. 203.* Navarrus *Consil. 11. de Temporib. Ordin. numer. 2.* Sanchez *de Matrimonio lib. 7. disput. 44. numer. 9.* Garzia *de beneficio 1. part. cap. 5. num. 119.* Zechus *de beneficio, & Pensionib. cap. 11. numer. 7.* & Castropalaus *de beneficio disputat. 1. punct. 11. §. 3. numer. 5.* Adnotandum hìc: quòd licèt dispensatus ad Clericatum non intelligatur dispensatus ad pensiones; dispensatus tamen ad beneficia rectè censetur dispensatus ad pensiones: ratio est, quia inhabilitas ad pensiones fundatur in inhabilitate ad beneficia; ergo si aufertur per dispensationem inhabilitas ad beneficia, pariter aufertur inhabilitas ad pensiones: quapropter illegitimus dispensatus ad Clericatum, & beneficia capax erit pensionis Ecclesiasticæ. Sic Azorius 2. *part. lib. 8. cap. 7. quæst. 6. & 8.* Garzia *de beneficio 1. part. cap. 5. num. 150.* & Castropalaus *de beneficio disputat. 1. punct. 11. §. 3. numer. 10.*

Requiritur 4. Ut non sit irretitus Censuris Ecclesiasticis, vel Irregularitate: ratio est, quia sicuti in litteris provisionis beneficii solet ad cautelam absolvi beneficiatus ab Ecclesiasticis censuris, & Irregularitate; ita etiam in litteris provisionis Pensionis addi solet ad cautelam talis absolutio; ergo ex Stylo Curię Romanę censuræ Ecclesiasticæ, & Irregularitas incapacem reddunt pen-

sionis Ecclesiasticæ, qui illis irretitur. Sic communior Sententia, quam docent Navarrus *Consil. 44. de Homicid. num. 3.* Flaminius Parisius *lib. 4. de Resign. quæst. 3. num. 37.* Ugolinus *de Irregul. cap. 65. §. 1. n. 3.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 38. num. 203.* Zerola *2. part. Praxis Episcop. verb. Irregularitas §. 8.* Sayrus *de censur. lib. 6. cap. 2. n. 22.* & Molina *de Just. tract. 3. disp. 78. n. 2.*

7 Quæres 5. An religiosus incapax sit pensionis? Resp. Certum esse, quòd incapax sit pensionis super beneficio sæculari, nisi Summus Pontifex eum habilitaverit ad talem pensionem habendam: ratio est, quia sicuti religiosus est incapax beneficii sæcularis *ex cap. cum de beneficiis de Præb. in 6.* Sic incapax est pensionis super beneficio sæculari. Et sic docent Zerola *in Prax. Episcop. 1. part. verb. benefic.* Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 29. n. 94.* Zechus *de benefic. & Pension. cap. 11. num. 7.* Mandosius *de signat. grat. tit. de Pension. versic. militibus Hierosolymitanis*, & Castropalaus *de benefic. disp. 1. pun. 11. §. 3. num. 9.* Quæsitum ergo procedit de pensione super beneficio regulari, an inquam ex consensu sui superioris capax sit talis pensionis? Responsio nostra est, quòd licèt capax sit talis pensionis ex parte sua; nam si capax est beneficii regularis, capax pariter erit pensionis super illo. Nihilominus quia regularis superior non habet facultatem imponendi pensiones super beneficio regulari *ex Clement. unic. de supplend. neglig. Prælat.* ideo non potest religiosus esse capax talis pensionis. Sic Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 29. n. 95.* & Castrop. *de benefic. disp. 1. pun. 11. §. 3. num. 9.* Qui tradunt ut probabile, posse superiorem Religiosum imponere pensionem impropriam non beneficio, sed beneficiato: non enim vetitum est superioribus Regularibus conferre beneficium regulare alicui religioso cum obligatione solvendi [e]artem fructuum alteri religioso; maximè quia benefic[e]arius religiosus sub obedientia superioris manet.

8 Quæres 6. In quibus beneficiis constitui possunt pensiones? Et in qua quantitate? Resp. Quamvis Pontifex ex plenitudine suæ potestatis, & ob liberam administrationem beneficiorum, quam habet; possit omnibus beneficiis, quæcumque fuerint, sive curata, sive non; sive pinguia, sive tenuia; eam pensionem imponere, quam judicaverit imponendam. Nihilominus gravare non solet beneficia Episcopalia, nisi eorum fructus summam ducatorum mille excedant. Sicuti nec beneficia Parochialia gravare solet, nisi eorum fructus summam ducatorum centum excedant, ut cautum est in Tridentino *sess. 24. cap. 13. de reform.* Idem etiam servare solet in Canonicatibus, & Dignitatibus, quæ nisi ascendant ad valorem centum ducatorum, pensionibus non gravantur à Pontifice. Denique beneficia simplicia, nisi excedant valorem viginti quatuor ducatorum; non solent gravari pensionibus. Et adnotandum 1. Quòd annuus valor mille ducatorum pro Episcopis; centum ducatorum pro parochis, Canonicis, & Dignitatibus; & viginti quatuor ducatorum pro beneficiatis simplicibus debeat esse liber ab omni onere, & obligatione: ratio est, quia aliàs non remaneret summa prædicta in sustentationem illorum, si aliis oneribus gravaretur. Pensio siquidem imponenda est in reliqua portione, quæ supereſt ex assignatis beneficiatis prædictis in sustentationem, non verò in solvendis oneribus. Sic Garzia *1. part. de benef. cap. 5. n. 376.* Qui testatur, sic declarasse Sacram Cong. Concilii, Leo *in Thes. for. Eccl. cap. 22. n. 13.* & Castropalaus *de Benefic. disp. 1. pun. 11. §. 4. n. 1.* Adnotandum 2. Valorem ducatorum debere æstimari juxta eam regionem, in qua beneficium constitutum est; & meritò, eo quia sustentatio juxta regionem, in qua beneficia constituuntur, taxari solet. Sic Barbosa *in remis. Concil. Trident. sess. 24. cap. 13. de reform. qui testatur*, sic declarasse Sacram Cong. Zechus *de benefic. & Pension. cap. 11. n. 6.* Garzia *l. c. n. 373.* & Castropalaus *l. c.* Adnotandum 3. Quòd si successu temporis minuantur mille ducata assignata pro Episcopis; centum pro parochis, Canonicis, & Dignitatibus; & viginti quatuor pro beneficiatis simplicibus, quæ tempore gratiæ, & reservationis integra erant; non tenetur beneficiatus ad integram pensionem solvendam supposita ea diminutione: ratio est, quia si assignata fuere in sustentationem beneficiati, eodem modo se habere debent pro tempore gratiæ, & reservationis, ac pro tempore subsequente, cum semper ordinentur ad eumdem effectum sustentationis; adeoque eodem modo computanda erunt successu temporis, ac computata fuere tempore gratiæ, & reservationis. Sic ex Decisione Rotæ Romanæ tradit Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 11. §. 4. num. 4.* contra Garziam *de benefic. 1. part. cap. 5. num. 398.*

Quæres 7. Quam obligationem habeat beneficiatus solvendi pensionem? Resp. sub gravi culpa obligatum esse ad eam solvendam: ratio est, quia ejus solutio præcipitur sub gravissima pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & privationis beneficii; ex qua gravitate pœnarum patet gravitas culpæ, quæ committitur in violatione hujus præcepti: maximè quia pensio est portio extracta à beneficio, & applicata pensionario, qui jus acquirit; ergo graviter læderet jus pensionarii beneficiatus nolens pensionem solvere, & suæ obligationi correspondere. Quæ quidem obligatio sub gravi non solùm afficit beneficiatum primò consentientem, sed etiam quemcumque ejus successorem. Sic Azor. *2. part. lib. 8. cap. 8. quæst. 13.* Gigas *de Pension. quæst. 43.* Garzia *de benefic. 1. part. cap. 5. n. 188.* & Castrop. *de benef. disp. 1. pun. 11. §. 6. n. 1.* An autem succedens in beneficio pensione gravato teneatur solvere pensionem decursam tempore sui prædecessoris? controversa res est. Sed dicendum, quòd priùs conveniri debeat hæres beneficiati prædecessoris pro solutione pensionis decursæ; eo quia ipse est directè obligatus, cum fructus beneficii perceperit sibi relictos à beneficiato demortuo. Quòd si hac diligentia facta nil profecerit pensionarius, tunc poterit ad successorem recurrere pro solutione illius: ratio est, quia successor in beneficio suscipit onus beneficio annexum; nec pensio est alligata his, vel illis fructibus, hujus, vel alterius anni; sed omnes afficit, dum soluta non est; ergo ne pensionarius privetur jure sibi debito, poterit beneficiatum successorem adstringere ad solutionem pensionis decursæ. Sic Gigas *de Pension. quæst. 39.* Azor. *2. part. lib. 8. cap. 8. quæst. 14.* Garzia *de beneficio, 1. part. cap. 5. num. 191.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 11. §. 6. num. 4.* 9

Quæres 8. Quomodo pensionarius agere possit contra beneficiatum ob solutionem pensionis? Resp. Posse agere actione hypothecaria contra quemcumque possessorem fructuum beneficii gravati: ratio est, quia pensio imponitur super fructus beneficii, & ex illis solvenda est; sed quoties onus imponitur alicui rei certæ, res illa censetur tacita hypotheca obligata pro illo onere, ut constat *ex Leg. Codicillis §. instituto ff. de Legat.* Ergo pensionarius agere potest actione hypothecaria contra quemcumque possessorem beneficii gravati. Et sic docuere Gigas *de Pension. quæst. 51. n. 17.* Azor. *2. part. lib. 8. cap. 13. quæst. 1.* Ludovicus Romanus *Consil. 338.* & Castropal. *de benef. disp. 1. pun. 11. §. 6. n. 12.* Quòd si beneficiatus deneget pensionario solutionem pensionis; poterit utique contra illum agere pensionarius in Judicio de Spolio, seu possessorio; si per plures annos ab eo pensionem recepit, quam modò denegat: ratio est, quia acquisita possessione privatur. Si verò semel tantùm ab eo pensionem recepit: denegant aliqui posse sic agere in judicio contra beneficiatum. Sed probabilius est posse agere de spolio: ratio est, quia unus actus in hoc sufficiens est ad possessionem inducendam in favorem pensionarii. Sic Stephanus Gratianus *in discept. Forens. cap. 113. n. 20.* Garzia *de benef. 1. par. cap. 5. n. 450.* & Castrop. *de benef. disp. 1. pun. 11. §. 6. n. 13.* Imò addunt, & rectè, posse eodem modo agere in judicio, si solutio facta fuerit metu censurarum, dummodo non fuerit facta cum protestatione. Extendunt quoque Doctrinam traditam ad agendum eodem modo in judicio contra beneficiatum successorem denegantem solvere pensionem si prædecessor eam solvit. Gigas, Azor. Glossa *in cap. Gratiosè, De Rescript. in 6.* quos refert, & sequitur Castrop. *l. c.* Nam variatio personarum in beneficio non variat, nec mutat jus pensionarii habentis possessionem exigendi pensionem annuam ex fructibus beneficii gravati. Judex autem, quo uti debet pensionarius in exigenda pensione sibi debita; debet ab ipso pensionario eligi juxta executoriales sibi datas. Debet tamen necessariò esse Canonicus Cathedralis, vel in Dignitate Ecclesiastica constitutus juxta *cap. Statutum, De Rescript. in 6.* Coram igitur hoc judice electo debet pensionarius litteras gratiosas pensionis, & executorias afferre; ut ipsi constet, qua ratione procedere debeat. Non poterit tamen sequestrum in fructibus beneficii apponere ante latam sententiam pro solutione pensionis: sequestrum enim odiosum est, nec æquum videtur ante condemnationem beneficiati, & ejus causæ examinationem procedere ad sequestrum. 10

Quæres 9. Sub quibus pœnis teneatur beneficiatus pensionem solvere? Resp. Duas esse pœnas impositas bene- 11

beneficiato non solventi pensionem termino præfixo. Una est excommunicatio ipso facto incurrenda. Altera privatio beneficii cum potestate facta pensionario regrediendi, vel accedendi ad ipsum. Sic passim constat *ex litteris, quibus pensio concedi solet.*

Adnotandum 1. Has pœnas non incurrere beneficiatum, nisi pensionarius declaret, se ita velle: ratio est, quia cum latæ sint in ejus favorem; ideo ejus voluntati attemperantur: quapropter nisi pensionarius suam voluntatem exprimat, & declaret; censetur, velle permittere beneficiato dilationem solutionis. Sic ex Stylo, & Consuetudine recepta docent Navarrus, Cassiodorus, Flaminius, Parisius, Filiarcus, Garzia, Suarez, Toletus, Mandosus, Gonzalez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de beneficio disp. 1. punct. 11. §. 7. num. 1. in fine.*

Adnotandum 2. Hanc declarationem à pensionario factam debere esse juridicam, & solemnem; adeoque procedentem à Judice, & beneficiato notificatam. Sic servat praxis, & consuetudo: ut ex Navarro, Suarez, & Garzia tradit Castropalaus *loco citato numer. 2.* Nequit tamen hanc declarationem facere hæres pensionarii pro pensionibus decursis non solutis: ratio est, quia hæc potestas declarandi finitur morte pensionarii: sic ex Cassiadoro, Gonzalez, & aliis docet citatus Castropalaus.

Adnotandum 3. A die declarationis juridicè, & solemniter factæ incurri excommunicationem, non verò à die termini præfixi solutioni; non enim retrotrahitur excommunicatio, eo quia non censendus est contumax beneficiatus in solutione pensionis pro toto illo tempore antecedente declarationem; imò ex præsumpta voluntate pensionarii censetur concessa dilatio solutionis, adeoque non apparet, cur excommunicatus reputari debeat: nec in pœnis spiritualibus datur fictio juris, sed veritas tantum attendenda erit. Sic Covarruvias *in cap. Alma Mater 1. part. §. 10. numer. 6.* Suarez *tom. 5. de cens. disputat. 20. sect. 2. numer. 11.* & Castropalaus *de beneficio disputat. 1. punct. 11. §. 7. num. 2. in fine.*

Adnotandum 4. Non requiri necessariò ad faciendam declarationem excommunicationis, ut priùs compellatur solvere beneficiatus per executionem realem, vel personalem; cum possit fieri ante utramque: ratio est, quia declaratio non datur in subsidium executionis realis, vel personalis; sed absolutè lata est per legem, & ex consensu beneficiati, qui sub tali censura consensit ad solutionem pensionis. Sic expressè declaravit Sacra Congreg. relata à Garzia *de beneficio 1. part. cap. 5. num. 587.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 11. §. 7. num. 3.*

Adnotandum denique: beneficiatum morosum in solutione pensionis non esse obligatum dimittere beneficium ante sententiam declaratoriam sui criminis. Quamvis ea lata possit pensionarius illud sibi accipere: sicuti potest dominus bona emphiteutica sibi accipere ob non solutam pensionem; si declaratum fuerit ad suam instantiam, emphiteutam incidisse in commissum. Sic Azorius 2. *part. lib. 8. cap. 9. quæst. 4.* & Castropalaus *de beneficio disput. 1. pun. 11. §. 7. numer. 5.* Qui advertunt: non posse pensionarium privare beneficio, nec ad illud regressum habere, beneficiatum successorem ob decursam, & non solutam pensionem à beneficiato prædecessore; eo quia cum nec excommunicatus, nec privatus beneficio fuerit in vita; ideo talis non censendus est in morte, nec in successore.

12 Quæres 10. Ad quæ onera teneatur pensionarius ob sibi concessam pensionem? Resp. Teneri 1. Ad recitandum Officium parvum Beatæ Mariæ Virginis ex constitutione Sancti Pii V. De qua obligatione actum est cum de Horis Canonicis. 2. Teneri ad contribuendum subsidium, excusatum, Decimam Papalem, collectionem pro Seminarii sustentatione; nec non teneri ad Reparationem Ecclesiæ, in qua beneficium gravatum situm est; & ad alia similia onera beneficiis imposita: ratio est, quia cum debeatur pensio ex fructibus beneficii, & prædicta onera annectantur fructibus beneficii; ideo non solùm debentur à beneficiario, sed etiam à pensionario. Sic Gigas *de Pension. quæst. 38.* Azorius 2. *part. lib. 8. cap. 9. quæst. 2.* Garzia *de beneficio 1. part. cap. 5. num. 171.* Gambarus *de Offic. Legat. lib. 6. quæst. 5. numer. 207.* Barbosa *3. part. de Potest. Episc. alleg. 77. numer. 14.* & Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 11. §. 8. num. 1.* Ex hac sententia sequitur, beneficiatum retinere posse eam partem ex pensione, quæ juxta quantitatem pensionis solvenda est: sic ex Decio; & Cavialupo docent Garzia, Barbosa, & Castropalaus *locis citatis.* Ab his oneribus tamen excipienda erit pensio illa, quæ ex Gratia Pontificis libera, & exempta ab illis conceditur: quia verò solet per eam privilegiis in contrarium derogari, ideo debet expressè fieri, & per verba satis clare derogantia. Facta tamen hac concessione totum onus solvendi gravamina illa remanet in solo beneficiato; adeoque integrè pensionem solvere debet, nil deducendo ex ea. Sic Gigas, Azor. Gambarus, Garzia, & Castropalaus *locis citatis.*

Quæres 11. An possit pensionarius testari de fructibus liberè perceptis suę pensionis? Resp. Quamvis Docti Viri putarint, de jure Communi testari non posse, nisi adsit Privilegium Speciale Summi Pontificis: eo quia fructus pensionis sunt iidem ac fructus beneficii, est enim pensio quædam portio ex fructibus beneficii detracta; ergo sicuti de jure Communi testari nequit beneficiatus de fructibus beneficii, sic nec testari poterit pensionarius de fructibus pensionis. Ita Navarrus, Sarmiento, Redoanus, Molina, & Garzia relati à Castropalao *de beneficio disp. 11. pun. 11. §. 1. num. 3.* Nihilominus probabilior est sententia asserens testari posse: ratio est, quia licèt fructus pensionis ex beneficio proveniant, attamen à beneficio separati sunt, & applicati pensionario non jure Ecclesiæ, sed alio Titulo; ergo licèt de fructibus beneficii disponere nequeat beneficiatus; de fructibus tamen pensionis, & in vita, & in morte disponere poterit pensionarius liberè. Accedit, quòd prohibitio facta beneficiatis non disponendi per testamentum de bonis acquisitis est tantùm de acquisitis ratione, & jure Ecclesiæ; & omnis æquitas exposcit, ut bona sic acquisita in usum Ecclesiæ converti debeant, vel reservari successori in beneficio, ut colligitur *ex cap. cum vos, De offic. ordin. & ex cap. Præsenti eod. tit. in 6.* Sed bona acquisita à pensionario non proveniunt ex jure Ecclesiæ, sed jure renuntiationis, gratitudinis, aut similis; ergo poterit liberè de illis disponere pensionarius tum in vita, tum in morte. Sic Covarruvias *in cap. Cum in officiis de Testam. num. 6.* Gigas *de Pension. quæst. 52.* Menochius *de Arbitr. cas. 171. numer. 8.* Quintanaduennas *lib. 2. Eccles. numer. 7.* Bursatus *Consil. 178. à numer. 27.* Zerola *in Prax. Episcop. 2. part. verb. Pensionarius §. 25.* Castropalaus *de beneficio loco citato in fine*, & Azorius 2. *part. lib. 8. cap. 3. quæst. 8. & 16.* Qui addit, quamvis ex jure Communi possit liberè disponere pensionarius de fructibus perceptis, ac de illis testari; attamen ex specialibus Constitutionibus Pauli III. Julii III. & Sancti Pii V. nequit in morte de ipsis testari, eo quia applicantur Camerę Apostolicæ; & in vita, quod ad substentationem supersit, in usus pios expendendum erit. Verùm Castropalaus *loco citato* testatur: nullum verbum esse in prædictis constitutionibus, ex quo colligi possit, pensionarium testari non posse.

13

Quæres 12. An possit Pensionarius Pensionem in alium transferre? Resp. Certum esse, pensiones transferri posse ex una in aliam personam per mutationem juris percipiendi fructus ex alieno beneficio: sic constat ex praxi, & Stylo Curiæ Romanæ. Nequit tamen Pensionarius propria authoritate Translationem hanc facere abdicando tale jus à se, & in alium transferendo; sed requiritur Authoritas Pontificis, cujus est gravare beneficia; vel alterius, cui eam authoritatem Pontifex concesserit per verba clara expressam: cum enim authoritas ista, & facultas odiosa sit, & beneficiis Ecclesiasticis valde gravis; ideo clarè constare debet, & quòd revocata non fuerit: nam multas revocavit S. Pius V. *In sua Constitutione 71.* Sic Felinus, Puteus, Garzia, Azorius, quos refert, & sequitur Castropalaus *de beneficio disp. 1. pun. 11. §. 9. numer. 4.* Modus servandus in Translatione pensionis præscribitur in ipsa facultate transferendi, ac concessione id faciendi. Regulariter Litteræ concessionis transferendi præsentantur Canonico Cathedralis Ecclesiæ, aut alteri in Dignitate Constituto, quia nullus alius spectato jure communi capax est Commissionum Apostolicarum *ex cap. statutum de Rescription. in 6.* Non requiritur ad Translationem consensus beneficiati gravati, cum liberam habeat Pontifex administrationem beneficiorum; quamvis in Translationibus pensionum impositarum ob resignationem beneficii requiratur consensus resignatarii:

14

ut tradunt Azorius 2. *part. lib.* 8. *cap.* 11. *quæst.* 8. & Castropalaus *loco citato numer.* 5. Tempus ad transferendum erit illud, quod concessio præscribit; quòd si non præscribat, erit totus vitæ cursus. Nec servanda erit in hac Translatione facienda regula de Infirmis, quæ præscribitur beneficiatis pro resignatione beneficiorum; potest siquidem fieri à pensionario in ipso mortis articulo: ut tradunt Gomez, Mandosus, & Azorius, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato numer.* 5. *in fine*. Personæ, quibus fieri potest pensionis translatio; debent habere eas qualitates, quas superiùs recensuimus pro habilitate ad pensiones recipiendas. Facta translatione valida finitur potestas transferendi, nisi aliud expressè concessum fuerit in Litteris Apostolicis.

13 Quæres 13. Quibus modis pensio extinguatur? Resp. Multipliciter extingui posse pensionem. 1. Modus est, si moriatur pensionarius: cum enim gravamen istud impositum sit beneficio ad vitam pensionarii, inde est, quòd ejus morte secuta extinguatur. Sic Azorius 2. *part. lib.* 8. *cap.* 10. Flaminius *lib.* 6. *de Resign. quæst.* 4. *numer.* 3. Gonzalez *ad regul. Cancell. gloss.* 5. *§.* 5. *num.* 40. Garzia *de beneficio* 1. *part. cap.* 5. *numer.* 239. & Castropalaus *de beneficio disp.* 1. *punct.* 11. *§.* 10. *num.* 1. Quòd si pensio imposita fuerit Titulariter alicui personæ in commodum tamen alterius personæ; probabilius puto, extingui non ob mortem personæ habentis Titulum; sed ob mortem personæ, in cujus commodum concessa fuit: ratio est, quia tota gratia, & reservatio pensionis facta est in commodum, & utilitatem hujus, non verò illius, qui merum, & nudum Titulum habebat; ergo cessare debet ob mortem illius, in cujus commodum concessa fuit; non verò alterius habentis purum Titulum. Et sic decisum duplici Decisione à Rota Romana comprobat Garzia *loco citato numer.* 263. *&* 270. & Castropalaus *loco citato num.* 2. *in fine*.

2. Modus est, si contrahatur à pensionario Matrimonium per verba de præsenti; ratio est, quia pensio imitatur naturam beneficii, & loco ejus succedit; ergo si beneficium vacat per contractionem Matrimonii à beneficiato per verba de præsenti, pensio cessabit per contractionem Matrimonii à pensionario per verba de præsenti. Sic ex consuetudine, & Stylo recepto Curiæ Romanæ docent Azorius 2. *part. lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 1. Gigas *de pension. quæst.* 54. Sanchez *lib.* 1. *de Matrim. disp.* 44. *num.* 5. Covarruvias 4. *Decretal.* 2. *part. §.* 3. Farinacius *in Fragmen. verb. Clericus num.* 331. Garzia *de beneficio* 1. *part. cap.* 5. *numer.* 108. Barbosa *de potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 57. *num.* 206. Flaminius *lib.* 1. *de resign. quæst.* 1. *num.* 15. & Castropalaus *de beneficio disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 10. *num.* 3. Quoties igitur vacat beneficium per matrimonium, per idem cessare debet pensio; & quoties controvertitur, an per Matrimonium aliquod vacet beneficium, controverti etiam debet, an per illud cesset pensio: quapropter cum sub lite sit, an per Matrimonium de præsenti invalidè contractum vacet beneficium; sub eadem etiam lite erit, an per idem Matrimonium cesset pensio: sic rectè advertunt Azorius, Sanchez, Barbosa, & Castropalaus *locis citatis*.

3. Modus est, si pensionarius promoveatur ad Episcopatum: ratio est, quia per talem promotionem vacant beneficia; ergo per eamdem cessare debent pensiones. Idem dicendum, si pensionarius promoveretur ad Abbatiam, per quam promotionem vacare soleant beneficia, per eamdem enim cessabunt pensiones. Sic Azorius 2. *part. lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 2. Gigas *de pension. quæst.* 56. Hieronymus Gabriel *consil.* 200. *lib.* 2. Garzia *de beneficio* 1. *part. cap.* 5. *num.* 110. & Castropalaus *de beneficio disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 10. *num.* 7.

4. Modus est, si pensionarius professionem Religiosam emittat, sive expressam, sive tacitam: sicuti enim per eam vacant beneficia, sic & pensiones cessare debent: ut ex praxi, & Stylo recepto Curiæ Romanæ docent Sanchez *lib.* 7. *in Decal. cap.* 29. *numer.* 2. *&* 8. Gigas *de Pension. quæst.* 57. Azorius 2. *part. lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 1. Garzia *de beneficio* 1. *part. cap.* 5. *num.* 114. & Castropalaus *de beneficio disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 10. *num.* 8. Adnotat Sanchez *loco citato num.* 9. Quamvis comprehendantur in hac doctrina Equites Hierosolymitani, qui suam professionem emisere, cum extra controversiam religiosi sint; non comprehenduntur tamen cæteri religiosi aliorum ordinum militarium: cum non sint verè religiosi, nec statum habeant incompatibilem cum pensionibus. Adnotat insuper *num.* 10. Non cessare pensiones per vota Biennii Societatis Jesu, sed posse Scholasticos illas possidere, usque dum renuntiationem suorum bonorum faciant, vel professionem solemnem emittant, aut vota coadjutorum formatorum. Sic etiam Castropalaus *loco citato*.

5. Modus est, si pensionarius assumat Statum Militarem: cum enim sit assumptio status omnino alieni ab Ecclesiastico; ideo indignus reputatur assumens fruendi fructibus Ecclesiæ. Debet tamen priùs moneri pensionarius, ut à statu illo recedat, à quo si monitus recedere nolit; eo ipso cessabit pensio. Sic Gloss. *in cap. ultim. de cleric. non residen. verb. redierint*, Farinacius *in Fragmen. verb. clericus num.* 138. Gigas *de Pension. quæst.* 55. Azorius 2. *part. lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 4. Flaminius *lib.* 1. *de Resign. quæst.* 1. *num.* 22. & Castropalaus *de beneficio disp.* 1. *pun.* 11. *§.* 10. *num.* 9.

6. Modus est, si pensionarius habitum Clericalem, & tonsuram non deferat, ac monitus ad ea deferenda non obedierit; tunc enim sicut vacat beneficium in beneficiato sic se gerente, ita etiam cessabit pensio in pensionario: ut constat ex Bulla Sixti V. incipit, *cum Sacrosanctum*, & docent Gonzalez *ad Regul. cancell. gloss.* 15. *num.* 56. Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg.* 57. *numer.* 217. Azorius 2. *part. lib.* 7. *cap.* 17. *quæst.* 1. & Castropalaus *de beneficio disputat.* 1. *punct.* 11. *§.* 10. *numer.* 10.

7. Modus est, si pensionarius cessionem faciat, ad quam faciendam non requiratur superioris authoritas: ratio est, quia cum pensio imposita sit in utilitatem, & commodum pensionarii; ideo sola ejus voluntate cessare potest vel in totum, vel in partem secundum voluntatem ipsius. Et quamvis hæc doctrina non valeat in beneficiis, non ideo valere non debet in pensionibus; militat siquidem dispar ratio: nam beneficii dimissio nocet Ecclesiæ, & per dimissionem vacat, adeoque alteri conferendum; secus verò cessio pensionis, quæ semper favorabilis est Ecclesiæ, quam liberam relinquit; & per cessionem non vacat, sed extinguitur. Sic Gigas *de Pension. quæst.* 45. *num.* 5. Navarrus *in Summ. cap.* 23. *numer.* 3. Azorius 2. *part. lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 6. Gomez *in Regul. de Infirm. resignan. quæst.* 16. & Castropalaus *de beneficio disput.* 1. *pun.* 11. *§.* 10. *num.* 11.

CAPUT IX.

Quibus modis acquiri possunt beneficia.

1 *Beneficia acquiri possunt actu cum jure in illis, & in potentia cum jure ad illa.*
2 *Actu acquiruntur cum jure in illis per collationem, aut Institutionem, vel electionis confirmationem. Explicatur quid sit collatio.*
3 *Quid sit Institutio?*
4 *Differt hæc Institutio ab Institutione Canonica.*
5 *Quid sit Confirmatio electionis, & quomodo differat à collatione, & Institutione?*
6 *Beneficia acquiri possunt in potentia cum jure ad illa primò per electionem.*
7 *Explicatur quid sit Postulatio, quæ est species electionis, & locum habet in Prælaturis.*
8 *Secundò acquiri possunt Beneficia per Præsentationem, seu Nominationem: & explicatur, quid hæ sint.*
9 *Ablati fuere à Tridentino tertius, & quartus modus acquirendi beneficia in potentia per gratiam videlicet expectativę, & per mandatum de providendo de prima prębenda vacatura.*
10 *Quintò acquiri possunt beneficia in potentia per collationem nondum acceptatam.*
11 *Sextò acquiri possunt per Privilegium optandi pinguiorem Prębendam vacantem.*
12 *Septimò acquiri possunt, si Pensio non solvatur Pensionario.*
13 *Octavò acquiri possunt per Coadjutoriam cum futura successione ad beneficium determinatum.*
14 *Explicatur differentia juris in beneficio à jure ad beneficium.*

Quia

1 QUIA beneficia acquiri possunt actu, cum videlicet jus habetur in beneficio, per quod dicitur revera acquisitum beneficiato; & acquiri possunt in potentia, cum scilicet acquiritur jus ad beneficium, sed non in beneficio, per quod potius dici debet acquirendum, & jus ad illud habendum, quam acquisitum, & habitum; ideo explicare prius debemus modos, quibus actu beneficia acquiruntur, & jura in illis; explicaturi dein modos quibus acquiri possunt in potentia, & jura ad illa.

2 Modi, quibus Beneficia actu acquiri possunt, & cum jure in illis; tres communiter enumerantur, collatio videlicet, Institutio, & Electionis Confirmatio: his enim modis jus in Beneficio conceditur, & actu Beneficiato acquisitum dicitur: ut adnotant Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 22. quæst.* 1. & Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 1. num.* 2. Collatio igitur, prout in præsenti consideratur; nihil aliud est, nisi donatio, seu concessio beneficii vacantis liberaliter facta à Prælato: quapropter supponit Collatio Beneficium solo jure Prælati concedendum, nec subesse Juri Patronatus. Sic constat *ex cap. Proposuit, cap. Quia diversitatem, cap. cum nostris, de conces. Præbend. & ex cap. ultim. de offic vicar. in 6.* Et quamvis Collatio fieri possit motu proprio Prælati concedentis, & conferentis beneficium, vel ad petitionem impetrantis illud; nihilominus semper dicetur Collatio liberè facta à Prælato concedente, nec mutat naturam liberalis donationis, & Concessionis: ut patet *ex cap. si motu proprio, & cap. si tibi absenti, de Præbend. in 6.*

3 Institutio est Concessio Beneficii, & juris in illo facta à Prælato ei, quem patronus præsentat. Differt institutio à Collatione, eo quia Collatio cum non supponat jus patronatus, sed omnimodam dispositionem juri Prælati; ideo est liberalis Donatio, & concessio Beneficii. Institutio verò cum supponat in Beneficio Jus Patronatus, ideo non est liberalis Donatio Prælati, sed concessio obligatoria; obligatur siquidem Prælatus beneficium concedere, ei quem patronus præsentaverit: ut rectè tradunt Abbas *in cap. authoritate, de institut. num.* 7. Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg.* 72. *nu.* 1. & Castropalaus *de benef. disp. 2. pun. 1. num.* 2.

4 Advertendum hic institutionem de qua loquimur, differre ab Institutione Canonica, quæ large accipi solet, & comprehendit Collationem, Institutionem, & Confirmationem electionis, communis siquidem est omnibus beneficiis; adeo ut sine institutione Canonica nullum beneficium obtineri queat: ut habetur *in regul. 1. de regul. jur. in 6.* Et ita necessaria est institutio Canonica, hoc est secundum Canones, & dispositionem juris Canonici facta à Prælato habente Potestatem; ut sine ea non faveat possessio capta, & si se immiscat administrationi bonorum; censendus erit intrusus, ac amittat jus illud, quod per Canonicam electionem consecutus fuerat: ut constat *ex cap. Avaritiæ, de elect. in 6.* nec valebit Confirmatio secuta, nisi Pontifex jus amissum ei restituat ut colligitur *ex cap. cit.* Quamvis non efficiatur intrusus inhabilis ad idem beneficium iterum impetrandum: eo quia in jure nil aliud exprimitur nisi quod amittat jus prioris electionis: sic docent Felinus *in cap. Postulasti, de Rescript. in fine*, & Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 3. num. 15. & 16.*

5 Confirmatio Electionis est approbatio Electionis factæ à Collegio, vel Capitulo alicujus Personæ ad dignitatem, vel Prælaturam, aut aliud beneficium vacans. Differt Confirmatio Electionis à Collatione, eo quia Collatio est libera, non verò Confirmatio electionis. Differt insuper ab Institutione, expresse sumpta, eo quia Institutio non requirit nominationem ab Ecclesiasticis factam, cum possit fieri nominatio à Laicis habentibus Jus patronatus; Confirmatio verò Electionis est de persona à Communitate Ecclesiastica electa, & per suffragia. Insuper Institutio fieri potest per nominationem ab uno factam, electio tamen confirmanda debet esse à pluribus, & quidem Ecclesiasticis, ac per suffragia. Quod autem differentia magna esse noscatur inter Collationem, Institutionem presse sumptam & electionis Confirmationem, clarè decisum est *in cap. cum illis, §. cum autem, de Præbend. in 6.*

6 Modi verò, quibus in potentia beneficium acquiri possit, seu jus ad illud, varii sunt. 1. est electio, quę tunc evenit, cum quis eligitur ad Prælaturam, Dignitatem, aut Beneficium à majori parte Communitatis habentis jus eligendi; quamvis electio facta confirmanda sit à superiore: nam si superioris Confirmatione non indigeret, non esset electio, de qua nobis sermo est, & quæ jus ad beneficium tribuit; sed potiùs esset Collatio, & Provisio Beneficii cum jure in illo: ut ex Gonzalez, Garzia, & aliis tradit Castropalaus *de benef. disp. 2. pun. 1. num.* 4. Præscindit autem hìc electio ab electione presse, & propriè sumpta, cum videlicet pastor eligitur pro Ecclesia viduata pastore, in qua servanda erit forma præscripta *in cap. quia propter, de elect.* & comprehendit etiam quamcumque electionem per communia Clericorum suffragia factam, sive ad dignitatem, sive ad Canonicatum, sive ad aliud beneficium, quæ tamen confirmanda sit à superiore, & quæ jus tribuat electo ad Beneficium. An autem ante acceptationem electi hoc jus ei tribuatur, controversa res est. Sed probabilius puto; hoc jus ad beneficium concedi electo ante ejus acceptationem per electionem positam colligitur *ex cap. cupientes, §. cæterum, & ex cap. quam sit, de elect. in 6.* ubi privatur electus jure sibi quæsito per electionem, nisi infra mensem à die habitæ notitiæ electionis, suum assensum non præbuerit; ergo supponit textus habere aliquod jus, quo privari debet electus: quod quidem aliud non est, nisi jus ad beneficium complendum per Confirmationem, & approbationem superioris, ac acceptationem ipsius electi. Sic ex Felino, Dominico, & Azorio tradit Castropalaus *de Benefic. disputation. 2. punct. 1. numero 4. in fine*,

Postulatio, quæ est species electionis, & solum habet locum in prælaturis; tunc evenit, cum postulatur aliquis in prælaturam, qui eligi non poterat, vel quia non erat de capitulo, vel quia non erat capax à Jure, quamvis postuletur à superiore, ut dispenset in tali impedimento, ad quam postulationem faciendam saltem duæ partes Capituli consentire debent: ut tradunt Rochus *de jur. Patron. in principio, quæst. 4. &* 5. Sylvester *verb. electio, & verb. Postulatio*, Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 3. num. 13.* Hæc inquam postulatio non est modus acquirendi jus ad beneficium: moveor, quia supponit incapacitatem in postulato, adeoque cum repelli possit, nisi accedat dispensatio superioris, & habilitas ad Prælaturam; nequibit postulatus jus ullum habere ad illam. Sic Garzia *de benef. 4. part. cap. 3. num.* 14. & Castropalaus *de benef. disp. 2. pun. 1. num. 8. in fine*. 7

2. Modus acquirendi Jus ad Beneficium est præsentatio, seu Nominatio: quæ est exhibitio personæ legitimè facta per patronum Episcopo, aut alteri, ad quem spectat institutio Canonica: sic Panormitanus *in cap. ea noscitur, de his, quæ fiunt à Prælat.* & Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 3. num.* 12. 8

Requiritur 1. ad valorem præsentationis, ut fiat coram instituente, alias præsentatio facta nullum jus tribuit præsentato: ut tradunt Garzia *de benef. 4. part. cap. 3. num.* 12. & Castropalaus *de benef. disp. 2. pun. 1. num. 5.* Controvertitur tamen: an præsentatio coram instituente fieri debeat personaliter, an sufficiat fieri per procuratorem, aut per litteras? & quidem non requiri, ut patronus præsentans corporaliter, & personaliter se sistat coram instituente; sed sufficere, quod per procuratorem id faciat aut per litteras; indubitatum esse: ratio est, quia *in cap. ea noscitur, de his, quæ fiunt à Prælat.* expresse dicitur: per se, aut per litteras personas idoneas Episcopis Diœcesanis præsentent; *& in cap. ultim. de conces. Prabend.* prohibetur, pocuratorem constitui ad præsentandum in beneficio, antequam vacet; ergo supponit constitui posse procuratorem vacante Beneficio. Sic docent Glossa *in cap. ea noscitur, cit.* Tuschus *litter. P. concl. 592. nu. 24.* Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg. 72. num. 116.* & Castropalaus *de benef. disputat. 2. punct. 1. numer. 5.* Sed major controversia est de præsentato; an personaliter, & corporaliter sistere se debeat coram instituente? & quamvis Abbas, Rebuffus, Garzia, Tuschus, Barbosa relati à Castropalao *loc. cit.* sustineant, invalidam esse præsentationem, si præsentatus non sistat se personaliter coram instituente, ut eum personaliter experiatur, & approbet; nihilominus nimis probabile puto, non requiri ad validitatem præsentationis hanc personalem præsentiam præsentati; sed sufficere, si fiat per procuratorem, aut litteras; dummodo contentus sit Instituens Præsentatione sic facta, alias poterit eam repellere, etiam si Præsentatus notus ei fuerit; ratio est, quia ex nullo Textu requi-

requiritur ad validam præsentationem personalis præsentia Præsentati, esto requiratur ad Institutionem, quando requiritur examen præsentati; aliunde ex regulis juris, quod per alium quis facit, per se ipsum facere censetur; ergo non erit invalida præsentatio, si præsentatus personaliter non se sistat coram Instituente. Confirmatur tum *ex cap. Accedens 24. de Prębend.* ubi absens investitur de beneficio Ecclesiastico; ergo à fortiori absens præsentari, & nominari poterit ad illud; tum etiam ex recepta praxi, & consuetudine, Episcopi enim Hyspaniæ, Galliæ, & Flandriæ præsentantur à suis regibus Pontifici, ut instituantur; quamvis non se personaliter coram illo se exhibeant. Sic Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 21. quæst. 6.* & Castropalaus *de beneficio disp. 2. pun. 1. num. 8.*

9 3. Modus olim acquirendi jus ad beneficium erat Gratia expectativæ, cum videlicet alicui concedebatur, ut posset præbendam vacantem, quam mallet, obtinere; & supposita ejus acceptatione jus dabat ad præbendam. 4. Modus etiam olim acquirendi jus ad beneficium erat mandatum de providendo de prima præbenda vacatura, cum videlicet alicui in canonicum recepto tale mandatum fiebat, seu gratia expectativę. Verùm hi duo modi omnino sublati fuere à Tridentino *sess. 24. cap. 19. de Reform.* Nec eligi potest Canonicus supernumerarius cum expectativa ad præbendam vacaturam, nisi in ea Ecclesia, ubi immemorialis viget consuetudo talis electionis: ut adnotant Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. §. 1. proœmii numer. 64.* Garzia *de beneficio 6. part. cap. 1. num. 5.* & Castropalaus *de benef. disp. 2. pun. 1. num. 11.*

10 5. Modus trahendi jus ad beneficium est collatio nondum acceptata: facta siquidem collatione beneficii à conferente, quamvis ea acceptata nondùm fuerit; adhuc tribuit jus ad beneficium ei, cui collatio facta est: ratio est, quia collatione facta nequit conferens ab ea retrocedere, sed debet consensum collatarii expectare intra terminum statutum ad consentiendum. Et licèt in aliis donationibus non ita res se habeat, in collatione tamen beneficii ita evenit: eo quia in aliis donationibus pro voluntate donantis res donatur, in collatione verò beneficii conferens ex officio, & obligatione disponit. Sic *ex cap. si tibi absenti de Præben. in 6.* docent Gonzalez alios referens *ad regul. 8. Cancell. gloss. 26. num. 14.* Vasquez *de beneficio cap. 2. §. 2. dub. 3.* & Castropalaus *de benefic. disp. 2. pun. 1. num. 12.*

11 6. Modus acquirendi jus ad beneficium est consuetudo, seu privilegium optandi pinguiorem præbendam vacantem: ex vi enim talis consuetudinis, & privilegii debetur antiquiori prima præbenda vacans. Sic Gomez *in regul. de non tollend. jur. acquisit. quæst. 1. num. 27.* Garzia *4. part. de beneficio cap. 3. numer. 45.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 34. num. 126.* & Castropalaus *de benef. disp. 2. pun. 1. num. 13.*

12 7. Modus acquirendi jus ad beneficium est, si pensio non solvatur pensionario; si tamen declaravit, se velle uti regressu, vel accessu ad beneficium, quos solet Pontifex pensionariis concedere; & si pronuntiata fuerit sententia declaratoria contumaciæ beneficiati gravati. Sic Flaminius *lib. 6. de resignat. quæst. 3. num. 15.* Garzia *de beneficio 4. part. cap. 3. num. 49.* & Castropalaus *de beneficio disp. 2. pun. 1. num. 14.*

13 8. Modus acquirendi jus ad beneficium est coadjutoria cum futura successione ad beneficium determinatum: ratio est, quia se habet veluti mandatum de providendo ad beneficium determinatum. Sic Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 9. num. 79.* Garzia *de beneficio 4. part. cap. 3. num. 38.* & Castropalaus *de beneficio disp. 2. pun. 1. num. 16.*

14 Remanet hìc explicanda differentia, quæ intercedit inter jus in beneficio, & jus ad beneficium. Differunt ergo jura ista inter se, quia jus ad beneficium non concedit potestatem administrandi illud; nec ante possessionem captam facit, ut beneficium sit proprium habentis jus ad illud; nec insuper vacat per decessum habentis tale jus. Secus verò jus in beneficio tribuit habenti illud potestatem administrandi beneficium, & etiam ante possessionem captam illius facit, ut beneficium sit proprium habentis jus in illo; denique vacat revera beneficium per decessum habentis tale jus in illo. Sic docent Vasquez *de beneficio cap. 4. §. 4. dub. 1.* Covarruvias *3. variar. cap. 16. num. 3.* & Castropalaus *de beneficio disp. 2. pun. 1. num. 18.*

CAPUT X.

Quid, & quotuplex sit Jus Patronatus? Et quibus modis acquiratur?

1 *Quid sit Jus Patronatus?*
2 *Quamvis definiatur per ordinem ad præsentationem; potest tamen ad alios actus se extendere. Jus istud est spirituale.*
3 *Triplex est jus Patronatus, Ecclesiasticum, Laicum, & Mixtum.*
4 *Primus modus acquirendi jus Patronatus est Fundatio Ecclesiæ.*
5 *Secundus est extructio, & ædificatio illius.*
6 *Non acquiritur his duobus modis, nisi ad illos sequatur dotatio.*
7 *Tertius modus est dotatio, aut Beneficii alicujus erectio.*
8 *An si quis dotaret Ecclesiam jam fundatam, erectam, ac consecratam acquireret sibi jus Patronatus?*
9 *Non requiritur ad acquirendum jus Patronatus per fundationem, extructionem, & dotationem, intentio expressa acquirendi illud.*
10 *In Ecclesiis regularium non acquiritur jus Patronatus sine consensu Apostolico. Nec in aliis Ecclesiis sine consensu ordinarii.*
11 *Quartus modus acquirendi jus Patronatus est, si quis multiplicatas præsentationes ostenderet per tempus, quod memoriam hominum excederet.*
12 *Quintus modus est, si ex speciali Privilegio concessum haberet à Pontifice.*
13 *An spectato rigore juris antiqui jus Patronatus præscribi possit à Laicis, aut consuetudine acquiri?*

QUIA sæpè acquisitio beneficii provenit ex præ- 1
sentatione, seu nominatione; ideo inquirimus, quænam sit hæc potestas præsentandi, seu nominandi sive in laicis, sive Ecclesiasticis, quæ passim jus patronatus dicitur, & quotuplex sit, & quomodo eis competat. Jus ergo Patronatus prout attinet ad nostrum institutum, quidquid sit de jure patronatus, quod habent Patroni in libertos ex manumissione, de quo agitur *in leg. 37. ff. de jure Patronatus*, passim definitur à doctoribus: potestas nominandi clericum instituendum in beneficio, seu præsentandi illum ad beneficium vacans: nam si beneficium non vacaret; nulla, & irrita esset Præsentatio, & nominatio; esset siquidem contra bonos mores, utpote præbens occasionem intentandi mortem: ut *ex Cap. Nulla, de Concess. Prebend.* tradunt omnes teste Lessio *lib. 2. cap. 34. dubit. 4. num. 17.*

Hoc jus patronatus, seu jus advocationis, ut etiam 2
appellatur *in Cap. Quia Clerici, de jure Patron.* definitur per ordinem ad præsentationem, seu Nominationem; non quia hos solos actus exercere valeat Patronus; sed quia sunt actus præcipui ex eis, quos patronus exercere valet, ideoque per ordinem ad tales actus definitur. Est autem Jus istud spirituale, vel saltem spirituali annexum: ut statuitur *in cap. de jure, de jur. Patronatus* etiamsi in laicis reperiatur: ratio est, quia authoritate Ecclesiæ conceditur, & adhæret Ecclesiæ, ac religioso loco; & ordinatur, ac annectitur institutioni ad beneficium quæ spiritualis est. Adeoque simonia erit saltem ex Jure Ecclesiastico, tale jus vendere, ut indubitatum est penes Doctores Sic Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 19. quæst. 2.* Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 28. à num. 7.* Garzias *de Benef. 5. part. cap. 9. num. 6.* & Castrop. *de Benef. disp. 2. pun. 2. num. 1.*

Triplex est jus patronatus, Ecclesiasticum scilicet, 3
Laicum, & Mixtum. Ecclesiasticum est, quod competit alicui, eo quod ex bonis Ecclesiasticis Ecclesiam fundavit, extruxit, vel dotavit, aut beneficium aliquod erexit; vel ei competit ratione Ecclesiæ, seu Rectoratus Ecclesiæ, aut Dignitatis Ecclesiasticæ. Quapropter si quis ex bonis Ecclesiasticis perceptis Ecclesiam fundavit, extruxit, aut dotavit, vel beneficium aliquod erexit; ei debetur Jus Patronatus ecclesiasticum. Insuper si Episcopus, Abbas, Præpositus, aut Decanus Jus habeant præsentandi ad beneficium; dicuntur habere jus patronatus ecclesiasticum, quod eis competit ratione ecclesiæ, & dignitatis ecclesiasticæ:

ex. Sic Glossa *in Clement. 2. de Jur. Patron.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 4. num. 18.* & alii.

Laicum est, quod competit alicui, eo quia ex bonis propriis patrimonialibus, seu sæcularibus ecclesiam fundavit, extruxit, aut dotavit; vel quia ex eis beneficium aliquod erexit. Advertendum tamen 1. quòd si patronatus laicus transferatur in ecclesiam, capitulum, monasterium, aut alicui beneficio ecclesiastico annectatur, decanatui e. g. Præposituræ, aut simili, sive per donationem, aut testamentum, aut per aliam rationem; tunc evadit patronatus ecclesiasticus, ac de eo tamquam de ecclesiastico judicandum erit: sic *ex cap. unic. §. ult. de jur. Patronatus in 6.* colligunt Covarruvias *in Quæst. Pract. cap. 36. num. 2.* & Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 4. num. 20.* Advertendum 2. Jus Præsentandi, & Nominandi, quod competit confraternitatibus, vel sodalitatibus, quæ cappellam aliquam, vel beneficium extruxere collatis portionibus propriis suorum bonorum, aut alio modo; non dicendum esse ecclesiasticum, sed laicum: ratio est, tum quia ipsi laici sunt; tum quia ex bonis sæcularibus extruxere: esto tales Confraternitates, & sodalitia vocari consueverint ecclesiæ. Sic Glossa *in cap. unic. §. ult. de jur. Patron. in 6.* Covarruvias, & Lessius *locis citatis*. Advertendum 3. ad hoc ut Jus patronatus dignoscatur ut ecclesiasticum, vel ut laicum; non respiciendum esse ad eum, qui possidet illud, clericus ne sit, an laicus: nam & laicus possidere potest Jus patronatus ecclesiasticum, & clericus possidere potest jus patronatus laicum. Respiciendus igitur erit titulus, quo possidetur ut dignoscatur: an ecclesiasticum sit, vel laicum: Sic Covarruvias, & Lessius *locis citatis*, & Castropalaus *de Benefic. disp. 2. pun. 2. num. 2. in fine.*

Mixtum denique est, quod ex patronis ecclesiasticis, & Laicis componitur: Sic Covarruvias, Azor, Vasquez, Garzia, Gonzalez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benefic. l. c.* Quamvis controvertatur: an tale Jus patronatus coalescens ex patronis ecclesiasticis, & laicis potiùs dicendum sit ecclesiasticum, quàm laicum quoad Jura, & effectus; eo quia magis dignum attrahit ad se minus dignum *ex cap. Contingit, cap. per tuas. De Arbitr.* Sed omnino sustinendum est: in mixtione hac remanere immutata Jura quoad suos effectus: ratio est, quia omnia Jura immutata esse debent; nec censendum est, Pontificem ob mixtionem illam velle mutare Jus laicum, illudque consumere, & derogare, quoad suos effectus, ac in ecclesiasticum convertere: maximè quia conjunctio patronorum ecclesiasticorum, etiam si plures essent cum uno tantùm patrono laico; non debet præjudicium ullum inferre huic patrono laico, sed unusquisque illorum remanere debet in jure suo; itaut nec patroni ecclesiastici uti possint privilegiis patroni laici; nec patronus laicus uti poterit privilegiis patronorum ecclesiasticorum. Sic Perez de Lara *lib. 2. de Cappell. cap. 9. nu. 16.* & Castrop. *de Benef. disp. 2. pun. 2. nu. 3.*

4 Modi acquirendi Jus patronatus varii sunt spectato jure communi. Et primus modus est fundatio ecclesiæ, cum videlicet quis fundum dat ad ecclesiam in eo ædificandam cum consensu prælati: sic constat *ex cap. Nobis. De jur. Patron. cap. Quicumque; cap. Decernimus. 16. quæst. 7. & cap. Abbatem. 17. quæst. 2.* & tradunt Doctores omnes.

5 Secundus modus est extructio, seu ædificatio ecclesiæ, si scilicet quis suis sumptibus ecclesiam extruat, vel ædificet cum consensu Episcopi. Sic *ex cap. Nobis. De jur. Patron. cap. Monasterium; & cap. Filiis. 16. quæst. 7.* Idem erit, si dirutam, ac destructam ecclesiam reædificet: ratio est, quia eodem modo se habet, ac si à principio ædificaret. Sic docent Azor. 2. *par. lib. 6. cap. 19. quæst. 11.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 18. num. 53.* Garzia *de Benef. 5. part. cap. 9. num. 50.* Barbosa *3. part. de Potest. Episc. alleg. 70.* & Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 2. num. 5.*

6 Adnotandum hic: non acquiri Jus patronatus his duobus modis Fundationis, & extructionis, nisi ad illos sequatur dotatio: ratio est, quia sine dotatione neque habetur beneficium ecclesiasticum, nec Officia, & Ministeria ecclesiastica exerceri possunt, ac proinde inutilis, & vacuus erit patronatus ille; posita ergo dotatione Fundans, Constituens, & dotans patroni erunt: Sic bene tradunt Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 19. quæstion. 6.* Gregorius Lopez, *Leg. 1. tit. 15. part. 1. verb. Tres Casus*; Garzia *de Benef. 5. part. cap. 9. num. 44.* & Castropalaus *de Benefic. disp. 2. pun. 2. num. 5.* Hinc fit: non posse episcopum suum consensum præbere ad ecclesiam ædificandam, nisi ejus constructor priùs se obligaverit ad Dotem. Sic *ex cap. Nemo, De Consecr. dist. 1. & cap. cum sicut. De Consecr. Eccles.* Quòd si absque dote constructa fuerit, consecrari non poterit, nisi dotetur: sic Glossa *in cap. Cum sicut. cit.* In casu autem, quo Episcopus absque dote permiserit, ecclesiam fundari, construi, & consecrari; tenebitur ipse eam dotare, & compellendus erit ad dotem assignandam. Sic docent ex Glossa *in cap. cum sicut cit.* Azor, Barbosa, & Castropalaus *locis citatis*.

Tertius modus est dotatio, aut Beneficii alicujus 7
erectio. Dotare autem dicitur, cum quis ecclesiam fundatam, & extructam bonis sufficientibus dotat, ut in ea Divina Officia exerceri possint: sic *ex cap. Filiis, 16. quæst. 7. & ex cap. Nemo, De Consecr. dist. 1.* tradunt Abbas *in cap. Cum sicut. de Consecr. num. 5.* Glossa *in cap. Ut quisque. De Vit. & Honest. clericor. verb. clericum.* Garzia *de Benef. 5. part. cap. 9. numer. 52.* & Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 2. num. 6.* Si verò bona à dotante præstita ecclesiæ insufficientia erunt, ut in ea Divina Officia celebrari queant; tunc non dicendus erit dotator, sed Benefactor; nec Jus patronatus ei competit, etiamsi Episcopus consenserit huic insufficientis Dotis assignationi: ratio est, quia si Jus patronatus competit Dotatori, & qui insufficienter dotat, absolutè non dotat; non poterit ei competere Jus patronatus. Sic Barbosa, Garzia, Azor. quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 2. num. 6.* Non nego tamen, quòd si plures concurrant ad dotationem, licèt non æqualiter contribuant; omnes efficiuntur patroni, etiamsi sufficientem dotem ex se singuli non conferant, dummodo ecclesia habeat dotem competentem: ratio est, quia ex quo ille, qui plus contulit admisit alium secum; videtur ipsi communicare jus sibi competens in illo patronatu. Sic ex expressa Declaratione Sacræ Congreg. Concilii docet Garzia *de Benefic. 5. part. cap. 9. num. 53.* Abbas *in cap. Ad audientiam. 1. de eccles. ædific. num. 4.* Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 16. quæst. 16.* & Castropalaus *l. c.* Non acquiritur tamen Jus patronatus per augmentum dotis: ratio est, quia jam supponitur ecclesia dotata, adeoque adaugens dotem revera non dotat; quamvis dotem accrescat, etiamsi augmentum illud ex consensu Episcopi ad hunc finem fuerit factum, cum non possit Episcopus hanc servitutem imponere Beneficiis: ut colligitur ex Concilio Tridentino *Sess. 25. cap. 9. De Reform.* & docent Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 70. num. 16.* & Castropalaus *de Benefic. disput. 2. punct. 2. numer. 6.* alios referens.

Difficultas major est: an si quis dotaret ecclesiam jam 8
fundatam, erectam, & consecratam acquireret sibi Jus patronatus? Denegant Glossa *in cap. Piæ Mentis, 16. quæst. 7.* Felinus *in cap. cum venerabilis. De Except. num. 57.* & adducitur à Garzia Declaratio Sacræ Cong. *5. part. de Benef. cap. 9. num. 56.* moventur, eo quia rebus Sacris nulla servitus imponi potest *ex Leg. Servitutes. §. ult. ff. de Servitut.* & Jus patronatus servitutem imprimit. Sed probabilior mihi est sententia affirmans: ratio est, quia absolutè dotat Ecclesiam, quæ dote caret, & dos maximè necessaria est Ecclesiæ Consecratæ; ergo acquirere sibi debet dotans Jus patronatus debitum dotantibus ecclesiam. Et parum refert, quòd dos subsequatur ad constructionem, & Consecrationem ecclesiæ: nam retrotrahitur, ac si Constructionem, & Consecrationem antecederet. Nec imponitur servitus profana rebus Sacris, sed Ecclesiastica; & servitus non imponenda rebus Sacris, de qua Leges loquuntur; est profana. Nec Declaratio, quæ adducitur, Sacræ Congreg. loquitur de casu adjecto, sed de Parochia erecta ob necessitatem populi, cui ecclesia Matrix providere debet. Sic videtur definitum à Tridentino *Sess. 14. cap. 12. de Reform.* & sic docent Abbas *cap. Quoniam. de jur. Patron. num. 9.* Rochus *de curte de jur. Patron. quæst. 2. & 3.* Selva *de Benef. 1. part. quæst. 5. num. 181.* Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 19. quæst. 8.* Garzia *de Benefic. 5. part. cap. 9 num. 54.* & Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 2. num. 7.*

Advertendum 1. non requiri ad acquirendum jus patronatus ob fundationem, extructionem, & dotationem ecclesiæ intentionem expressam obtinendi illud; sed sufficere, si contrarium non expresserit renuntiando juri patronatus: ratio est, quia fundanti, extruenti,

ti, & dotanti ecclesiam à jure conceditur, nisi ipse renuntiaverit. Sic *ex cap. Nobis. De Jur. Patron. & ex cap. significavit. De Testib.* docent Azor. 2. *par. lib. 6. cap. 19. quæst. 9.* Gregorius Lopez *leg. 1. tit. 5. par. 1. verb. dote*, Garzia *de Benefic. 1. part. cap. 9. à num. 62.* & Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 2. num. 4.*

10 Advertendum 2. in Ecclesiis Regularium non acquiri Jus Patronatus per Fundationem, extructionem, vel dotationem tantùm, nisi insuper habeatur consensus Apostolicus in limine fundationis. Sicuti in aliis ecclesiis non Regularium non acquiritur tale jus per Fundationem, extructionem, vel dotationem tantùm, nisi insuper habeatur consensus Ordinarii: & ratio est, quia sine potestate Superioris nequit ædificari Ecclesia, nec servituti patroni subjici. Pro ecclesiis regularium Superior dans hanc potestatem est Pontifex, adeoque sine ejus consensu jus patronatus in illis acquiri nequit: ut *ex cap. Nobis. De Jur. Patron.* docent Glossa *ibidem. verb. De tua jurisdictione*; Hostiensis, Ancharranus, Abbas, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 2. num. 4.* Puteus *decis. 336. lib. 2.* Pro ecclesiis verò non Regularium Superior, cujus consensus requiritur, est ille, qui jurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habet in eo loco, ubi ecclesia construitur, vel dotatur, aut in ea beneficium erigitur, ut docent Lambertus *de Jur. Patron. 1. part. lib. 1. quæst. 2. art. 8.* Praxis Episcop. *verb. Jus Patronatus, §. 5.* Barbosa *3. part. de Potest. Episc. alleg. 70. num. 23. & 30.* Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 2. num. 9.* Hinc deducitur, quòd ille, qui potest dare facultatem construendi ecclesiam, sive Abbas, sive Prior sit, sive Vicarius Generalis Capituli Sede Vacante; poterit etiam authoritatem suam præstare, ut obtineatur jus patronatus, eo quia subsequitur ad constructionem Ecclesiæ. Et sic decisum, à Rota Romana testantur Garzia *de Benef. 5. part. cap. 9. num. 71.* Barbosa *3. part. de Potest. Episcop. alleg. 70. num. 31.* & Castropalaus *l. c.* Non sic verò dicendum de Vicario Generali Episcopi, quia sicuti non habet facultatem concedendi licentiam ædificandi ecclesiam, aut conferendi Beneficia; sic non poterit consensum præbere ad jus patronatus, & servitutem imponere beneficiis: sic præcitati Doctores. Quòd si Ordinarius noluerit absque legitima causa suum consensum præbere; recurrendum erit ad ejus Superiorem Antistitem, ut illum compellat: sic docent Panorminatus, Selva, Azor. Lambertus, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benefic. disp. 2. pun. 2. num. 9.*

11 Quartus modus acquirendi jus patronatus est, si quis multiplicatas præsentationes ostenderet per tempus, quod memoriam hominum excederet: sufficiens namque motivum esset ad demonstrandum jus patronatus sibi acquisitum. Sic ex Tridentino *sess. 25. cap. 9. de Reform.* tradit Lessius *libr. 2. capite 34. dubitation. 5. num. 22.*

12 Quintus modus est: si illud ex speciali privilegio concederet Pontifex alicui: cum enim Pontifex liberam habeat facultatem administrandi beneficia omnia; ideo ob bonum Ecclesiæ potest illis tale onus imponere. Sic multæ Ecclesiæ à sui initio liberæ fuere, & nulli patrono subjectæ; sed Pontifices, ut eas meliùs possent ab aliorum injuriis defendere, adoptarunt illis Patronos: & hoc modo plures sæculares Principes obtinuere jus patronatus in cathedrales Ecclesias, & dignitates; similiter in multa alia Beneficia, quæ libera erant; adeoque tunc Prælati non nominabantur à Principibus, sed eligebantur vel à Clero simul cum populo, vel à solo Clero. Dein posterioribus sæculis jus nominandi pluribus in locis à principibus obtentum fuit, vel concessione Pontificum, vel usurpatione intuitu politicæ gubernationis; & Pontifices concessere, vel permisere eo intuitu, quod per eos diligentius defenderentur Ecclesiæ eorum juri patronatus subjectæ. Sic Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 19. quæst* 12. Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 5. num. 23.* & Castropalaus *de benefic. disp. 2. pun. 2. num.* 10.

Duo hìc adnotanda: 1. est, quod si Pontifex velit post jus novum Tridentini simile Privilegium concedere; debeat expressè derogare juri Tridentini quoad hoc: prohibuit siquidem Sacrosanctum Concilium similia Privilegia. 2. quod Episcopi nullatenus concedere possint simile privilegium; tum quia derogare non possunt Juri à Tridentino statuto; tum quia eis non est concessum Beneficia gravare, nisi in Casibus à jure expressis. Sic Barbosa *3. part. de Potest. episc. alleg. 70. num. 25.* Garzia *de benef. 5. part. cap. 9. num. 128.* Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 19. quæst. 12.* & Castropalaus *de benef. disp. 2. pun. 2. num. 10.*

Controvertitur: an spectato juris antiqui rigore jus 13
patronatus præscribi possit à Laicis &c. aut Consuetudine acquiri? Aliqui negant cum Archidiacono, Abbate, Alexandro, Felino, Decio relatis à Covarruvia *Reg. Possessor malæ fidei, 2. par. §. 10. à num. 2.* Aliqui cum Joan: Andrea *in cap. Querelam, de elect. in 6.* Barbosa *3. part. de Potest. episc. alleg. 70. num. 19.* affirmant. Aliqui denique distinguunt cum Covarruvia *loc. cit.* Azorio 2. *part. lib. 6. cap. 19. quæst. 11.* inter Ecclesias liberas, & subjectas juri patronatus; negant siquidem de liberis, & affirmant de subjectis. Verum quidquid sit de hac controversia, spectato jure novo Tridentini *sess. 14. cap. 12. de Reform. & sess. 25. cap. 9. de Reform.* annullantur in futurum omnes patronatus, qui acquisiti non fuerint ex fundatione, vel Dotatione Ecclesiæ, vel ex præscriptione immemoriali. Advertendum tamen, quod sub nomine fundationis compræhendat etiam Concilium Ecclesiæ Constructionem: nam Construens Ecclesiam ex communi modo loquendi eam fundare dicitur. Sic Barbosa *3. part. de Potest. episc. alleg. 70. num. 19.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 18. num. 11.* & Castropalaus *de benefic. disp. 2. pun. 2. num. 13.* Accedit, quod est veluti principium Canonicum: jus patronatus acquiri fundatione, exstructione, & Dotatione. Sic Glossa *in cap. Piæ mentis, 16. quæst. 7.* Azor. Garzia, Lessius, Gonzalez, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *loc. cit. num. 4.*

CAPUT XI.

Resolvuntur nonnullæ Difficultates ad jus Patronatus spectantes.

1 *Quomodo constare debet jus patronatus, ut possit allegans illud admitti ad faciendam præsentationem?*
2 *Explicantur tres Modi præscripti à Tridentino probandi titulum juris Patronatus pro particularibus personis.*
3 *Modi probandi jus Patronatus à Magnatibus, universitatibus, & communitatibus debent esse pleniores, & exactiores.*
4. *Quibus competere possit jus Patronatus per Translationem?*
5 *Translatio juris Patronatus quatuor modis fieri potest.*
6 *An omnes indifferenter capaces sint obtinendi & consequendi jus Patronatus?*
7 *Intra quantum tempus teneatur Patronus præsentare ad beneficium eo vacante?*
8 *An Patronus variare possit in præsentatione?*
9 *Qualem teneatur Patronus præsentare?*
10 *Quomodo facienda Præsentatio, cum Patroni plures fuerint?*
11 *Quisnam ex præsentatis instituendus sit ab ordinario?*
12 *An possit pontifex derogare juri patronatus, & beneficium conferre non præsentato?*

PRIMA difficultas est: quomodo constare debeat 1
jus Patronatus, ut possit illud allegans admitti ad præsentationem faciendam ad beneficia? Pro qua difficultate solvenda sciendum est: Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 9. de Reform.* diversimodè velle probationem patronatus faciendam à privatis personis, & faciendam à Magnatibus, universitatibus & Communitatibus; cum enim in his præsumi possit usurpatio; ideo plenior, & exactior probatio ab ipso requiritur ad docendum verum titulum. Secus verò pro particularibus & privatis personis, in quibus regulariter supponenda non est usurpatio.

Tres ergo modos præscribit Concilium *l. c.* probandi ti- 2
tulum juris patronatus pro particularibus personis. 1. est authenticum documentum, aliaque à jure requisita. Nomine autem authentici documenti venit hìc scriptura publica per manum publicam confecta cum subscriptione, vel præsentia duorum, vel trium testium; & cui necessario fides adhibenda sit. Nec requiritur quòd Originalis sit, seu Instrumentum primò confectum; sed sufficit quòd sit ejus exemplar, & transumptum habens ea omnia, quæ à jure requiruntur, ut fidem faciat:

ciat: non enim abs re Concilium usumest verbis illis, & authentico documento; non verò ex authentico instrumento. Ut plurimùm scriptura authentica erit bulla Episcopi præbentis in scriptis suum consensum ad fundandam, extruendam, & dotandam Ecclesiam. Sic Riccius *in Prax. For. Ecclesiast. resol.* 125. Barbosa *3. part. de Potest. Episc. alleg.* 71. *num.* 24. & Castrop. *de Benef. disp.* 2. *pun.* 3. *num* 2. *&* 3. 2. Modus probandi patronatum in privatis personis est ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat. Ad hunc probandi modum duo requiruntur: 1. est, quòd præsentationes sint multiplicatæ; nec sufficit ad multiplicationem, quòd duæ sint, sed duas excedere debent, aliàs non dicerentur multiplicatæ. 2. quòd tempus excedens memoriam hominum ad minus debeat esse centenarium: sic latè probant Menochius *de Arbitr. casu* 3. Farinacius 1. *part. Prax. Criminal. quæst.* 47. *numer.* 112. Guttierrez *Consil.* 1. *num.* 1. Garzia *de Benef.* 12. *part. cap.* 2. *num.* 273. Barbosa *3. part. de Potest. Episc. allegat.* 72. *num.* 35. & Castrop. *de Benef. disp.* 2. *pun.* 3. *num.* 4. 3. Modus probandi patronatum in privatis personis est per alias probationes secundum juris dispositionem: quapropter probari poterit omnibus illis modis, quibus probari potest Jus Beneficii. Et 1. per famam concurrente longissima quasi possessione ut ex Barbosa, Gonzalez, & Mascardo docet Castropalaus *l. c. num.* 6. 2. per Præscriptionem quadragenariam cum titulo colorato, qui justam præscriptionis causam concedere possit: sic ex Molina Jurista, & Gonzalez tradit Castropalaus *l. c.* 3. ex litteris inscriptis in lapide publicè exposito: sic ex Riccio, Mascardo, & Barbosa asserit Castropalaus *l. c.* 4. ex litteris expeditis ab ordinario in Beneficii Institutione: si enim testetur in eis Ordinarius, beneficium jure patronatus alicui competere, jam innuit habere titulum. Sic ex Flaminio, Puteo, & Barbosa docet Castropalaus *l. c. num.* 6.

3 Modi verò, quibus probari debet jus patronatus à Magnatibus, Universitatibus, & Communitatibus, de quibus plerumque præsumi potest usurpatio; debent esse pleniores, & exactiores, ut requirit Tridentinum *Sess.* 25. *cap.* 9. *de Reform.* Quapropter si probatio non fiat per authenticum Instrumentum Fundationis, Extructionis, & Dotationis; sed per tempus immemoriale, debet huic probationi superaddi probatio per authenticas scripturas præsentationum continuatarum per tempus continuum quinquaginta annorum, quæ effectum sortitæ sint. Requiritur ergo ad has probationes continuatio, itaut non sufficiat probare primas præsentationes, & postremas; nisi etiam probentur intermediæ. Requiritur insuper, quòd tales Præsentationes sortitæ sint effectum suum; adeoque non juvat probare præsentationes, nisi simul probetur, sortitas esse effectum per institutionem præsentati, & possessionem beneficii. Sic *ex cap. Cumana. de elect.* docent Crestensis, Calderinus, Gonzalez, Garzia, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 3. *num.* 8. Et advertendum, quòd non solùm per authenticas scripturas probari debent continuatæ præsentationes; sed etiam per authenticas scripturas probari debet, quòd sortitæ sint effectum: ratio est, quia Concilium expressè requirit; ut præsentationes continuatæ, quæ sint sortitæ effectum, probentur per authenticas scripturas; ergo non solùm requirit qualitatem authenticæ scripturæ pro præsentationum probatione, sed etiam pro probatione sortitionis effectus. Sic decisum à Rota Romana testatur Barbosa *3. part. de Potest. Episc. alleg.* 72. *num.* 60.

4 2. Difficultas est: quibus competere possit jus patronatus per Translationem? Quamvis Jus Patronatus in radice, & proprietate solùm competat iis, qui fundarunt, construxerunt, vel dotarunt ecclesiam; aut quibus à Summo Pontifice concessum fuerit. Nihilominus per translationem competere potest omnibus illis, in quos primus possidens transtulerit; sive jus patronatus competat ratione personæ, & jus patronatus personale dici consuevit, ut est illud, quod competit alicui fundatori, extruenti, & dotanti ecclesiam pro se, & suis hæredibus, ac successoribus; aut cui Pontifex concesserit pro se, suis hæredibus, & successoribus; sive jus patronatus competat ratione Castri, Villæ, aut Prædii, quibus ex fundatione est annexum, & dici consuevit jus patronatus Reale, cum Rebus ipsis inhæreat, non personæ.

5 Quatuor autem Modis Translatio hæc juris patronatus fieri potest. 1. Jure hæreditario, seu ex Testamento. 2. Donatione. 3. Permutatione. 4. Venditione: ut docent Glossa *in cap. Piæ mentis*, 16. *quæst.* 7. Innocentius *in Rubric. de Jur. Patron.* Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 20. *quæst.* 4. Barbosa *3. part. De Potest. Episcop. alleg.* 71. *num.* 1. & Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 4. *numer.* 1.

1. Igitur transfertur jus patronatus jure hæreditario per successionem juxta *cap. considerandum* 16. *quæst.* 7. Qui ergo succedit in hæreditate, sive consanguineus, sive extraneus fuerit; consequitur jus patronatus: ratio est, quia transit cum hæreditate *ex cap. Cum sæculum. de jur. patron. & ex Clemen. Plures. eod. tit.* & sic docent Abbas, Franciscus Leo, Riccius, Barbosa, Azor. quos referr, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 2. Quòd si hæres Fœmina sit, etiam consequitur jus patronatus: ratio est, quia nullo Jure excluditur fœmina, & Jus Patronatus hæreditatem sequitur. Sic *ex cap. final. de Conces. Præben. & ex cap. ex litteris. De Jur. Patron.* docent Abbas, Azor. Garzia, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* Si autem hæres hæreditati renunciaverit; non consequitur jus patronatus: eo quia cum hæreditate ad alium transit: ut rectè advertit ex Barbosa, & Azorio Castropalaus *l. c. num.* 3. Difficultas magna est: an jus patronatus hæreditarium transeat ad Usufructuarium, vel Fidei Commissarium Generalem? Pro qua certant Doctores utrinque: mihi tamen arridet sententia distinguens inter Jus patronatus personale, & Reale: licèt enim transeat Reale, annexum videlicet Rei, quæ transfertur in Usufructuarium, vel Fidei Commissarium Generalem, cum accessorium sequatur principale. Non transit tamen personale, cum penes hæredem, & successorem remaneat juxta voluntatem Instituentis, qui solùm applicuit fundatori, & ejus hæredibus, ac successoribus; non verò Usufructuariis, & Fidei Commissariis. Sic Garzia *de Benef. 5. part. cap. 9. à numer.* 18. & Castropalaus *de Benefic. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 5.

2. Transfertur jus patronatus per donationem *ex cap. ex Insinuatione, & cap. nullus, de jur. Patr.* & docent Glossa *in cap. Piæ mentis*, 16. *quæst.* 7. Tiraquellus *in leg. si unquam, cod. de revoc. donat. num.* 353. Barbosa *3. part. de Potest. episc. alleg.* 71. *num.* 20. & Castropalaus *de benef. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 7. Sed dubitabis 1. an liberum sit patrono donare, aut legare jus patronatus, cui maluerit? Resp. si patronus fuerit primus institutor patronatus illius, & ex bonis fundasset, de quibus liberè disponere poterat, utique donare, ut legare poterit, cui maluerit. Secus verò dicendum: si ex bonis fundasset, de quibus ipse sine præjudicio filiorum disponere non posset; tunc enim licèt uni ex filiis, quem vellet; posset donare, aut legare; nec alii conqueri possent; attamen extra filios disponere nequiret: quia talis dispositio esset inofficiosa filiis, & per consequens retractanda. Quod si primus institutor non fuerit, sed ab instituente acceperit, aut si ex privilegio acceperit; observandum erit, sub qua forma acceperit, aut ei concessum fuerit, & juxta illam facere debebit. Sic Lambertinus *de jur. Patr. lib.* 1. *part.* 3. *quæst.* 2. *art.* 7. Covarruvias alios referens *lib.* 2. *var. resol. cap.* 18. *n.* 9. & Castropalaus *de benef. disp.* 2. *pun.* 4. *n.* 8. Dubitabis 2. an si primus fundator patronatus relinquat Titio, & ejus filiis, ac successoribus jus patronatus à se acquisitum, poterit tunc à Titio alteri à vocatis ab institutore donare? Resp. negativè: ratio est, quia esset in præjudicium instituentis, & vocatorum ab eo, qui habent jus succedendi, quo privantur. Sic Covarruvias & Castrop. *loc. cit.* & Garzia *de benef. 5. part. cap.* 9. *num.* 69. & 70.

3. Transfertur jus patronatus in alium per permutationem *ex cap. nemine*, 16. *quæst.* 7. Hoc tamen intelligi debet de jure patronatus reali, quod videlicet est annexum alicui castro, villæ, prædio, quæ permutantur cum alia re temporali equivalenti: in hoc enim casu permutaretur temporale cum temporali. Secus verò intelligendum erit de jure patronatus personali, quod permutari nequit cum re temporali, sed solum permutari poterit cum alio jure spirituali; alias esset implicita venditio juris spiritualis. Sic *ex cap. ad quæstiones, de rer. Permut.* docent Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 20. *qu.* 7. & Castropalaus *de benef. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 9.

4. Transfertur jus patronatus per venditionem *ex cap. cum seculum, de jur. patron.* & Glossa *ibidem verb.*

em-

emptorum. Quod intelligi debet non de jure patronatus personali, nam sine labe Simoniæ vendi non potest, cum sit invendibile; sed de jure patronatus reali annexo castro, villæ, prædio, quæ venduntur, & per venditionem in alium transferuntur, & cum illis transfertur jus patronatus. Advertendum tamen, quòd per venditionem castri, vel alterius rei habentis annexum jus patronatus non habeat augeri pretium ratione juris patronatus, alias esset tacita venditio juris patronatus; sed eo pretio vendenda erunt, quo venderentur in se sine illo: sicuti nequit pluris vendi calix consecratus præ eo non consecrato, secus venderetur consecratio. Sic Azor. 2. *part. lib. 6. cap.* 20. *quæst.* 8. & Castropalaus *de benef. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 10. qui testatur, esse communem Doctrinam paucis exceptis.

6 3. Difficultas est: an omnes indifferenter capaces sint obtinendi, & consequendi jus patronatus? & 1. Difficultas procedit de infidelibus, & judæis, si Ecclesiam extruerent; aut rem aliquam emerent, cui annexum sit jus patronatus, sed de his dicendum, incapaces esse juris patronatus, nec illud consequi: ratio est, quia Ecclesia fidelibus tantum tale jus concedit. Sic *ex cap. quicumque cap. piæ mentis, & cap. Frigentius* 16. *quæst.* 7. tradunt Azor. 2. *part. lib. 6. cap.* 21. *quæst.* 7. & Castropalaus *de benef. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 20. Procedit 2. difficultas de infantibus, pupillis, & minoribus: eo quia isti carent sufficienti discursu, ac discretione ad præsentandum. Sed de his dicendum, capaces esse juris patronatus sicuti capaces sunt hæreditatis, & legati, quibus annectitur jus patronatus. Quamvis si minores sint septennio, nomine eorum præsentare, & nominare debeat tutor; si verò septennium habeant, ipsi præsentare possunt absque tutoris authoritate: ratio est, quia nullo jure cavetur, hanc authoritatem tutoris requiri ad præsentationem; sicuti non requiritur ad sponsalia contrahenda. Sic Azor. 2. *part. lib. 6. cap.* 21. *quæst.* 14. Lambertinus 1. *part. de jur. patr. lib.* 2. *quæst.* 2. *art.* 9. Garzia *de benef.* 5. *part. cap.* 9. *num.* 193. & Castropalaus *de benef. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 20. Idem dicendum de patre respectu filii habentis jus patronatus; poterit siquidem pater, dum filius impubes est, præsentationem facere nomine filii: eo quia pro tempore Impubertatis administrationem personæ filii habet. Secus verò si pubes fuerit, quia tunc cessat administratio, & filius sui juris evadit in spiritualibus. Dummodo jus patronatus non competat filio ob bona Adventitia, quorum pater habet usum fructum, ratione cujus ipse præsentare poterit, non vero filius. Sic Garzia *l. c. num.* 205. & Castropalaus *l. c. num.* 22. Procedit 3. Difficultas de Spurio, Irregulari, & affecto alia inhabilitate. Et de his dicendum, capaces esse juris patronatus, si aliquis ipsorum Ecclesiam extrueret; aut castrum emeret, cui annexum esset hoc jus: esto incapaces essent Beneficii Ecclesiastici, & pensionis: ratio est, quia ex nullo jure constat talis incapacitas, ut constat de Beneficiis. & Pensionibus. Sic Rochus *de jur. Patron. verb. Competens, quæst.* 2. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 21. *quæst.* 11. & Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 24. Procedit 4. de Possessore juris patronatus, cui verè dominium non competit. Et dicendum, si bona fide possideat, jura patronatus obtinere, ac præsentare posse; secus verò si mala fide possideat. Sic expressè deciditur *in cap. Consultationibus de jur. patron.* & tradunt passim Doctores, quos refert, & sequitur Gonzalez *ad Regul. Cancell. gloss.* 45. §. 2. *num.* 6. Procedit 5. De Marito habente Uxorem, cui competat jus patronatus. Et dicendum non solùm competere Uxori, & non Marito, si patronatus personalis sit; sicuti eidem competit, si sit Realis ob majoratum, aut alia bona, quæ non fuere in dotem data; verùm etiamsi sit annexus bonis in dotem datis: ratio est, quia ex una parte Uxor capax est patronatus; ex alia parte quamvis maritus sit administrator bonorum dotalium, & ipsi debeantur fructus, & commoditates ex illis provenientes ad sustentanda onera matrimonii; attamen non debentur ipsi ea, quorum Domina est Uxor, nec inserviunt ad sustentanda onera matrimonii, ut est patronatus. Sic Abbas, Imola, Butrius, Felinus, Jason, Azor. Raynutius relati à Castropalao *de Benef. disp.* 2. *pun.* 4. *num.* 28. & alii relati à Baeza *de Decim. Tutor. cap.* 23. *numer.* 30. *versic. Octavo*.

7 4. Difficultas est: intra quantum temporis teneatur patronus præsentare ad beneficium eo vacante? Vacante jam beneficio, nam ante ejus Vacationem præsentatio fieri nequit à patrono juxta *cap. Illud. de jur. Patron. & Cap. ultim. de Conces. Præbend.* conceduntur quatuor Menses ad præsentandum, si patronus fuerit laicus *ex cap. Quoniam; & cap. cum propter. De jur. Patron.* nam si ecclesiasticus fuerit, conceduntur sex menses ad præsentandum *ex cap. unic. §. Verum. De jur. Patron. in 6.* Quòd si jus patronatus mixtum fuerit ex Laicis, & ecclesiasticis; habebit patronus laicus set Menses ob communionem cum ecclesiastico, etiam si laicus seorsim ab ecclesiastico præsentaret, magis enim dignum trahit ad se minùs dignum. Sic Glosa *in cap. unic. citat. & ibi* Archidiaconus, Francus, & alii, Panormitanus *cap. cum te, De jur. patron.* Vasquez *Opusc. de benefic. cap.* 2. §. 1. *dub.* 1. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 6. *num.* 26. Selva *de benef.* 3. *part. quæst.* 11. *nu.* 18. Garzia *de benef.* 5. *part. cap.* 9. *num.* 210. Riccius *in Prax. Resol.* 458. & Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 72. *num.* 131. Tempus computandi Quadrimestre, vel semestre est à die Vacationis cognitæ, hoc est ab eo die, quo notitiam habet patronus vacationis beneficii. Sic *ex cap. Quia in fin. de conces. Præben.* docent Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 6. *num.* 27. *in fin.* Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 21. *quæst.* 11. Garzia *de Benef.* 10. *part. cap.* 2. *num.* 34. Perez de Lara *de Anniver. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 35. Barbosa 3. *par. de Potest. Episc. alleg.* 72. *num.* 134. & Tiraquellus *de Retract. tit.* 2. §. 35. *num.* 7. Quapropter ut agatur contra patronum de lapsu temporis, debet probari contra eum, habuisse notitiam Vacationis, & ejus scientiam, aliàs præsumenda erit ignorantia: cum non censendum sit, patronum scientem vacationem beneficii omittere velle jus suum. Sic Rota *Decis.* 520. apud Farinacium, Garzia *l. c.* Barbosa *l. c. num.* 36. & Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 5. *num.* 3. Quod dictum est de Ignorantia extenditur ad impedimentum legitimum sive juris, sive Facti ad nominandum: quapropter patronus legitimè impeditus nec censetur in mora, nec ei currit tempus à jure præfixum. Sic Flaminius *de Resign. lib.* 11. *quæst.* 13. *num.* 11. Menochius *Consil.* 38. *num.* 35. Garzia *de Benef.* 10. *part. cap.* 2. *num.* 17. Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 5. *num.* 5. Seraphinus *Decis.* 120. *num.* 4. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 72. *num.* 139. & Guttierez *lib.* 3. *Pract. cap.* 34. *num.* 21. Poterit tamen Episcopus prorogare tempus patrono laico concessum, sed non ultra semestre: ratio est, quia in favorem Ordinarii lata est determinatio temporis, adeoque huic favori cedere poterit. Sic Riccius, Ugolinus, Flaminius, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benefic. disp.* 2. *pun.* 5. *num.* 8. Quòd autem concedere nequeat ultra semestre, patet ex eo, quia nequit ultra semestre Institutionem differre, aliàs devolveretur ad alium superiorem *ex cap.* 2. *de Conces. Præben*; ut notant Barbosa *l. c. num.* 170. & Castropalaus *l. c.* Denique si Patroni intra tempus à jure constitutum scientes vacationem beneficii, præsentationem non fecerint; in potestate Episcopi erit beneficium conferre, cui voluerit, cum devolvatur ad illum. Sic *ex cap. Quoniam. De jur. Patr.* tradunt Panormitanus, & Doctores communiter, ut habet Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 6. *num.* 27. Reges, & supremi Principes ex praxi, & consuetudine arctari non solent ad præsentandum intra Quadrimestre tam ad Episcopatus, quam ad alia Beneficia: præsumuntur enim variis occupationibus impediti. Sic Garzia *de Benef.* 10. *part. cap.* 2. *num.* 34. Castropalaus *l. c.* Barbosa *l. c. numer.* 137. & Cabedo *de Patron. Reg. Coron. cap.* 28. *num.* 5.

5. Difficultas est: an possit variare patronus in præ- 8
sentatione? Ante Institutionem factam quamvis variare possit patronus laicus; nequit tamen ecclesiasticus: ratio est, quia ecclesiastici debent qualitatem, & dignitatem nominatorum intelligere, quod non datum est Laicis; adeoque permittitur patrono laico Variatio, non verò Ecclesiastico. Sic *ex cap. Quod autem. cap. Pastoralis; & cap. Cum autem. De jur. Patron.* docent Flaminius *de Resign. lib.* 2. *quæst.* 23. *num.* 13. Lambertinus 2. *part lib.* 2. *quæst.* 7. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 21. *quæst.* 13. Gregorius, Lopez *Leg.* 6. *tit.* 5. *part.* 1. Guttierrez 3. *part. de juram. Confirm. cap.* 13. *num.* 1. Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg.* 72. *num.* 151. & Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 6. *num.* 1. Post tamen Institutionem factam nec patrono Laico, nec ecclesiastico datur variare: ratio est, quia jam beneficium collatum est præsentato, eique jus acquisitum.

Sic

Sic *ex cap. Quod autem. De jur. Patron. & ex cap. Si tibi absenti. De Conceſſ. Præben. in 6.* docent Guttierrez; Azor. Lopez, & Caſtropalaus *locis citatis*. Variatio, quæ à patrono laico fieri poteſt; in eo ſita eſt, non quòd jam præſentatum, & nominatum excludat; ſed quòd alium addat non excluſo primo: debet enim eſſe Variatio Cumulativa, non verò excluſiva prioris præſentati; aliàs ſecunda præſentatio cum excluſione prioris nulla eſſet: ſic expreſsè *in cap. Cum autem. De jur. Patron.* & docent Abbas, Gregorius Lopez, Azor. Guttierrez, Garzia, Barboſa, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Benef. diſp. 2. pun. 6. num. 2.* An autem hæc Variatio Cumulativa ſemel tantùm fieri poſſit à patrono laico, non verò pluries; controverſa res eſt. Communior ſententia denegat: eo quia variare eſt odioſum, & denotat volubilitatem; adeoque reſtringendum. Sed quamvis venerer Communem ſententiam, non tamen diſplicet ſententia id permittens: ratio eſt, quia ex una parte non limitatur à Jure ad ſemel; ex alia parte proficua eſt eccleſiæ repetita cumulativè præſentatio, ac ei utilis, cum poſſit ex multis ſeligere ordinarius aptiorem; ergo non deneganda erit patrono laico repetita cumulativè præſentatio. Sic Gloſſa *in Clement. Plures de jur. Patron. verb. Plures, & verb. Præſentare*, Decius, Abbas, Cardinalis, Bertius, Spino, Azor. quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Benef. diſp. 2. pun. 6. num. 3.* Nec obſtat ratio adducta contra Variationem Cumulativam, quia nec odioſa eſt, nec ſapit volubilitatem, cum etiam prudentis ſit mutare conſilium, maximè ſi non fiat cum excluſione cæterorum. Controvertitur etiam: an Variatio fieri poſſit in patronatu Mixto Eccleſiaſtico, & ſæculari? Sed dicendum: ſi conveniant patronus eccleſiaſticus, & ſæcularis in præſentato; non dari patrono ſæculari Variationem: ratio eſt, quia tacitè ſe obligavit per concordiam illam ad perſeverandum in ea voluntate compatroni: ſicuti ſi uterque patronus eſſet laicus, & concorditer eumdem præſentarent; non daretur locus Variationi ob prædictam rationem. Sic *ex leg. Si communem. ff. quando ſervitus amittatur; & ex leg. ſecundum naturam. ff. De Regul. Jur.* docent Abbas, Tiraquellus, Gregorius Lopez, & Barboſa, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Benef. diſp. 2. pun. 6. num. 7.* Si verò diſconveniant, & diſcordent in præſentando; non ideo patronus ſæcularis amittit privilegium ſuum de variando: nam conjunctio illa cum eccleſiaſtico non facit, quòd ſæcularis amittat privilegium ſibi datum. Sic ex Lambertino, & Barboſa docet Caſtropalaus *loc. cit.*

9 6. Difficultas eſt: Qualem teneatur patronus præſentare? Et in primis ex Communi ſententia præſentare tenetur capacem Inſtitutionis; nam facultatem non habet præſentandi incapacem, ut ſunt illegitimus, Neophytus, ſervus, excommunicatus, irregularii: ſic etiam eſt ille, qui tempore præſentationis nullum Ordinem habet, eſto habere poſſit ante Inſtiturionem: ratio eſt, quia qualitas ordinis tempore præſentationis requiritur, ut poſſit præſentatio dare jus ad beneficium. Sic *ex cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ. De Conſtit.* colligunt Barboſa *de Poteſt. Epiſc. 3. part. alleg. 72. num. 73. & 78.* & Caſtropalaus *de Benef. diſp. 2. pun. 7. num. 1.* Inſuper tenetur præſentare dignum, ſive patronus Eccleſiaſticus ſit, ſive ſæcularis. Ille autem dignus dicitur, qui habet omnes qualitates, quas beneficium requirit juxta ſui qualitatem, & inſtitutionem Fundatoris, ut omnes Doctores tradunt. In præſentatione beneficiorum curatorum, ſi patronus Eccleſiaſticus ſit; tenetur digniorem præſentare: quia ſic cautum eſt in Tridentino *Seſſ. 24. cap. 1. De Reform.* Si verò laicus ſit, aut beneficia ſint ſimplicia; ſufficit, quòd dignus præſentetur, ſive patronus laicus fuerit, ſive Eccleſiaſticus. Sic *ex c. Monaſterium 16. qu. 7.* docet Navara *lib. 2. de Reſtit. cap. 2. num. 150.* Lambertinus *de jur. Patron. lib. 2. quæſt. 10. art. 3. num. 17.* Garzia *de Benef. 7. par. cap. 16. num. 17.* & Caſtropalaus *de Benef. diſp. 2. pun. 7. num. 6.* Quod ſi patronus indignum præſentet, ſi laicus ſit, admonendus eſt, ut alium præſentet intra Quadrimeſtre, in quo etiam variare poterit; ſecus verò ſi elapſum ſit Quadrimeſtre, quia jam pro ea vice privatur jure præſentandi; & collator liberè conferre poteſt beneficium. Si tamen eccleſiaſticus fuerit, quamvis variare non poſſit; ſi tamen intra ſemeſtre præſentatus repulſus fuerit ab Inſtituente, alium præſentare poterit: elapſo tamen ſemeſtre privatur pro ea vice Jure præſentandi, & collator liberè beneficium conferre poterit. Sic Joan: Andreas, Panormitanus, Gregorius Lopez, & Azor. quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Benefic. diſp. 2. pun. 7. num. 8.* Nullus patronus poteſt ſe ipſum præſentare; cum inter præſentantem, & præſentatum debeat dari diſtinctio: ſic deciditur *in cap. Per veſtras de jur. Patron*; *& cap. final. De Inſtit.* Quòd neque per Procuratotem fieri poteſt, itaut Procurator patronum præſentet; aliàs virtualiter patronus ſe ipſum præſentaret: ut rectè adnotant Flaminius *de Reſignat. lib. 9. quæſt. 17. num. 113.* Barboſa *3. part. De Poteſt. Epiſc. alleg. 72. num. 87.* & Caſtropalaus *de Benefic. diſp. 2. pun. 7. num. 2.* Quòd ſi Prælatus inſtituens motu proprio Clericum patronum vocet, illique beneficium vacans conferat illo conſentiente; valida erit Inſtitutio, eo quia fit cum conſenſu patroni. Sic *ex cap. Per veſtras. cit.* docet Leſſius *lib. 2. cap. 34. dubit. 7. num. 28.* Sylveſter *verb. jus Patronatus. quæſt. 7.* Vaſquez *Opuſc. De Benefic. cap. 2. §. 1. dub. 4.* & Caſtropalaus *l. c.* Si plures ſint patroni Clerici; aut unus Clericus, alter laicus; poterunt unum patronum Clericum ex ſe ipſis nominare: Sic *ex cap. Congregatio. 16. quæſt. ult. & ex cap. Ne pro defectu; & cap. Quia propter. de elect.* colligunt Lambertinus, Riccius, Azor. Barboſa, & Tuſcus, quos refert, & ſequitur Caſtropalaus *de Benef. diſp. 2. pun. 7. num. 3.* Pater præſentare poterit filium, cum revera ſint perſonę diſtinctæ; & licèt aliquando in jure pro eadem perſona reputentur; non tamen in Collatione, electione, & Præſentatione Beneficiorum, cum nullo jure hoc cautum ſit: ut ex Abbate, Barboſa, & Azorio notat Caſtropalaus *l. c.*

7. Difficultas eſt: quomodo facienda ſit præſentatio, 10
cum patroni plures fuerint. Cum præſentatio firma non ſit, nec jus ad beneficium conferat, niſi inſtituenti oſtendatur: eo quia hæc requirit præſentatio ad ſui validitatem, ut docent Abbas *in cap. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à Prælatis*, Garzia *de Benefic. 4. part. cap. 1. n. 16.* Caſtrop. *de Benefic. diſp. 2. pun. 8. nu. 1.* Tuſcus *titul. 6. litter. P. concl. 191.* & Barboſa *3. part. de poteſt. epiſc. alleg. 71. num. 12.* Hinc fit, quod vacante Beneficio omnes patroni vocandi ſunt ad præſentationem faciendam: & quamvis communiter Doctores aſſerant, omnes vocandos eſſe, ſi per modum unius præſentationem facere debeant, itaut non vocato uno, qui vocari poſſet; præſentatio nulla foret *ex argum. textus in cap. quod ſicut. cap. bonæ, de elect.* Secus verò ſi non per modum unius, ſed plurium concurrerent ad præſentandum; tunc enim non omnes vocandi eſſent, ſed ſufficeret ſi à majore parte ipſorum præſentatio fieret. Nihilominus probabilior ſemper mihi viſa eſt ſententia docens, omnes vocandos eſſe, ſive per modum unius, ſive per modum plurium: cum omnes jus habeant præſentandi intra tempus à jure ſibi conceſſum, & injuſtum eſt abſque cauſa illos hoc jure privare. Sic docent Panormitanus *cap. quoniam, de jur. Patron. numero 14.* Azor. *2. part. libr. 6. capite 21. quæſtion. 21.* & Caſtropalaus *de benef. diſput. 2. punct. 8. numero 2. in fin.* Vocantur autem patroni ad præſentationem non per citationem perſonalem, ſed per publicum edictum ab inſtituente factum, in quo declaretur vacatio talis beneficii; ut poſſit ad notitiam patronorum devenire. Qua publicatione facta, ſi intra tempus præfixum patronus aliquis non præſentet; ſuæ culpæ adſcribat, & ſibi imputet, ſi omiſſus fuerit; non enim repellitur à reliquis compatronis, ſed potius ipſe repellit ſe ipſum. Si verò præſentatio à pluribus fieri debeat ad inſtar unius; tunc omnes, ad quos ſpectat, vocandi erunt, ut ſe congregent determinato tempore, ne nominatio irrita ſit, quia non eſt legitima Congregatio. Advertendum hìc: quod ſi præſentatio facienda ſit à pluribus patronis ad inſtar unius Collegii vel Communitatis, major pars illius Communitatis concurrere debet ad præſentationem illam faciendam inſtitutori, alias non præſentabit communitas, ut ex ſe patet. Si verò facienda ſit à pluribus patronis ad inſtar plurium; tunc illa præſentatio ſortietur effectum ſuum quæ comparatione aliarum major erit: ut ex viginti patronis ſi decem præſentent Cajum, ſex Titium, quatuor ſempronium: tenebit præſentatio facta Caji, quia eſt major reſpectu cæterarum præſentationum, utpote facta à decem, reliquæ verò à minori numero. Nec attendi debet, quod ſit à Majori parte patronorum, aut à

Me-

Medietate; sed quòd sit major respectu cæterarum: Sic Joan: Andreas, Sylvester, Azor. Vasquez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benefic. disp.* 2. *pun.* 8, *num.* 4.

11 8 Difficultas est: quisnam ex præsentatis instituendus est ab ordinario? Si præsentatus unus fuerit, & hic repertus dignus ab ordinario instituente; tenetur hunc instituere, imò compelli potest ad instituendum, sive patroni præsentantes plures fuerint, sive unus: sic *ex cap. pastoralis. De jur. patron.* docet Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 8. *num.* 30. & alii passim.

Si verò plures fuerint æquè digni ab eodem patrono præsentati; liberum erit ordinario instituere quem maluerit: sic extat decisum *in cap. Cum autem*; *Cap. Quod autem*; *& cap. pastoralis. De Jur. Patron.* & sic tradit Barbosa multos referens 3. *part. De potest. Episc. alleg.* 72. *num.* 199. Quòd si plures æquè digni præsentati fuerint à diversis patronis; idem dicendum erit, quòd dictum est de pluribus æquè dignis ab eodem patrono præsentatis: liberum siquidem remanet ordinario ex æquè dignis instituere, quem voluerit juxta superiùs dicta. Sed quid dicendum, si non æquè digni sint, sed unus notabiliter dignior. Asserunt nonnulli Doctores, quòd si institutio non sit de Beneficio Curato; possit Instituens dignum, quem voluerit, instituere relicto digniore: cum neque jure Naturæ, neque positivo teneatur ad digniorem instituendum. Sed probabilior mihi apparet sententia docens oppositum, quòd videlicet teneatur ad digniorem eligendum: ratio deducitur *ex cap. Si fortè, dist.* 63. ubi præcipitur Metropolitano præferre electionem dignioris: eo quia in æquali jure electionis præferendus est ille, qui utilior, & convenientior est ecclesiæ; quòd æquè procedere debet in præsentatione propter easdem rationes. Sic Abbas, Rochus, Gregorius Lopez, Azor. Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 9. *num.* 3. In casu verò, quòd duo æquè digni sine excessu unius præ alio præsententur à diversis patronis, quamvis liberum sit ordinario instituere, quem voluerit ex ipsis; nihilominus non est ei liberum instituere tertium non præsentatum, etiam digniorem, ut docuere Sylvester, Vasquez, Azor. Lessius, relati à Castropalao *l. c.* Pace enim tantorum Virorum non video cur contemnendi sint præsentati digni, & instituendus non præsentatus dignus, vel dignior? In electione siquidem cavetur *in cap. Si fortè, cit.* quòd licèt committatur Metropolitano, ut in pari electione dignior præferatur; non tamen ordinatio fieri debet illius, qui non fuerit expostulatus: ergo etiam in casu nostro institutio fieri non debet illius, qui non fuerit præsentatus in pari præsentatione digniorum, aliàs fieret injuria patronis. Hinc sequitur, quòd si ordinarius non præsentatum institueret; irrita esset institutio, vel saltem irritanda: sic *ex cap. Decernimus.* 16. *quæst.* 7. docet Castropalaus alios referens *de Benef. disp.* 2. *pun.* 9. *num.* 4. *&* 5. Quando unus est præsentatus à patrono ecclesiastico, & à patrono laico, non potest laicus variare addendo etiam alium digniorem, sed omnino institui debet præsentatus ab utroque patrono: ratio est, quia hic est potior in jure, habet enim præsentationem utriusque patroni; ille verò præsentationem habet unius patroni tantùm. Nec variatio patroni laici facit, ut excludatur primus præsentatus ab eo. Sic Abbas *in cap. cum autem. De Jur. patron. num.* 4. Tiraquellus *de primogen. quæst.* 17. *opinion.* 11. *num.* 5. Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg.* 72. *num.* 166. *&* 198. & Castropalaus *de benefic. disput.* 2. *punct.* 9. *numer.* 6.

12 Ultima Difficultas est: an possit Pontifex juri patronatus derogare, & beneficium conferre non presentato? Quamvis extra omnem controversiam sit, Pontificem derogare posse cuilibet patronatui, sive ecclesiasticus, sive laicus fuerit: cum enim ipse hoc jus patronatus concesserit, non censetur, voluisse se ipsum pro omni eventu spoliare facultate conferendi. Sic communis Doctorum Sententia *in cap. Cum dilectus. De Jur. patron.* ut tradunt Covarruvias *in pract. Quæstion. cap.* 36. *num.* 1. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 9. *num.* 35. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 23. *quæst.* 1. Vasquez *Opusc. de Benef. cap.* 2. *§.* 1. *dub.* 8. & Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 10. *num.* 1. Requiritur tamen justa, & rationabilis causa respiciens utilitatem ecclesiæ, ut licita sit derogatio ista: nam ut valida sit non requiritur causa: ea enim, quæ conceduntur ex voluntate Pontificis, ea contradicente cessant. Ratio autem cur requiratur justa causa ad licitam derogationem, est; quia non est justum derogare juri alterius quæsito sine causa; nec Pontifex derogare solet Privilegio à se concesso sine causa, ut Doctores fatentur. Major verò causa requiritur ad derogandum patronatui laico, quàm ecclesiastico: ratio est, quia laicus est Privilegium onerosum, & remuneratorium Fundationis, extructionis, & dotationis ecclesiæ sub hac conditione; ecclesiasticus verò est Privilegium gratiosum, nec ex aliquo veluti contractu, aut jure quæsito proveniens. Hinc sequitur, quòd non censenda sit facta derogatio patronatui laico, nisi expressa derogatio illius fiat: sic communiter Doctores *in cap.* 1. *De præbend. in* 6. & colligitur *ex cap. Super eo, De Offic. deleg.* Covarruvias *in pract. Quæst. cap.* 36. *num.* 2. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 9. *num.* 36. Castropalaus *de Benef. disp.* 2. *pun.* 10. *num.* 3. & alii passim. Secus verò si patronatus ecclesiasticus fuerit, satis ei derogatur per clausulam generalem: eo quia cum hoc jus competat Clerico titulo ecclesiæ, & Pontifex caput est ecclesiæ, ac superior bonorum omnium ecclesiasticorum; ideo nullam injuriam irrogat Prælatis, si jura illis à se donata, sibi arroget. Sic Covarruvias, Lessius *locis citatis*, Vasquez *Opusc. de Benef. cap.* 2. *§.* 1. *dub.* 8. *numer.* 12. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 23. *quæst.* 2. Gonzalez, *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 18. *num.* 6. & Castropalaus *l. c. num.* 5. Quòd si patronatus partim fuerit laicus, partim ecclesiasticus; tunc non censebitur ei facta derogatio absque clausula expressa: ratio est, quia censetur ut patronatus laicorum; non enim par est, ut laicus suo jure privetur in re individua ratione socii ecclesiastici. Sic Covarruvias *l. c. num.* 6. Lessius *l. c. num.* 40. Azor. *l. c. quæst.* 5. Vasquez *l. c. dub.* 9. *num.* 24. Gonzalez *l. c. num.* 12. & Castropalaus *l. c. num.* 6. Si patronatus ex Privilegio, Consuetudine, vel præscriptione acquisitus fuerit; poterit ei Pontifex derogare sine expressa Clausula derogatoria, etiamsi fuerit laicorum: ratio est, quia cum nil ex suo laici contulerint; judicandum erit de illis, ac de ecclesiasticis, dummodo non constet, ex Fundatione esse. Sic Covarruvias, Lessius, Gonzalez, Azor. Vasquez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disput.* 2. *punct.* 10. *num.* 10. 8. Legati à latere, & Nuntii cum potestate legati à latere, non verò Episcopi, possunt derogare patronatui ecclesiastico, non verò laicorum; sicuti derogare possunt patronatui ex Privilegio, Consuetudine, & præscriptione: sic colligunt *ex cap. Dilectus, De Offic. deleg. & ex cap. cum dilectus. De Jur patron.* Covarruvias *in pract. quæst. cap.* 36. *num.* 5. *&* 6. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 9. *num.* 38. & 42. Vasquez *Opusc. de Benef. cap.* 2. *§.* 1. *dub.* 10. & Castropalaus *l. c.*

CAPUT XII.

De Electione, & ejus Confirmatione, ac Postulatione.

1 *Quid sit electio presse sumpta; & quid minùs presse?*
2 *Electio ad prælaturam reservatur Pontifici sine præjudicio Nominandi, & præsentandi: excipitur tamen Germania.*
3 *Ubi viget consuetudo eligendi, Jus eligendi competit eis, qui Canonici sunt, ac de Corpore Capituli. aut Collegii.*
4 *Quinam excluduntur ex Canonicis à Jure eligendi?*
5 *Quem debeant electores eligere?*
6 *An ex dignis teneantur electores eligere magis dignum?*
7 *An eligentes prælatum Religiosum teneantur sub gravi culpa digniorem eligere?*
8 *An ad Officia sacularia Reipublicæ teneantur electores digniorem eligere?*
9 *An sit valida electio digni, quando dignior omittitur?*
10 *Intra quod tempus facienda sit electio?*
11 *Confirmatio electionis factæ necessaria est, ut electus plenum jus acquirat in beneficio.*
12 *Quid faciendum, quando electores non conveniunt, sed vota in duas partes dividunt?*
13 *Confirmans antequam confirmet nosse debet qualitates electionis, & electi.*
14 *Facultas confirmandi electum in quonam resideat?*
15 *Postulatio per quid differat ab electione?*

16 *Ut valida sit Postulatio, sufficit si fiat à majori parte Capituli.*

17 *Postulantes indignum scienter privantur pro ea vice facultate Postulandi, & eligendi.*

1 DIXIMUS hucusque de acquisitione Beneficii per Præsentationem factam ab habente Jus Patronatus; nunc dicimus de acquisitione Beneficii per electionem, & ejus Confirmationem, ac postulationem; dicturi postea de acquisitione Beneficii per Collationem, qui sunt tres modi acquirendi actu beneficium. Quamvis electio si propriè, & strictè sumatur, solum sit de Pastore, quo viduatur Ecclesia, ut apertè constat *ex cap. Quia propter, de elect.* nihilominus hic non ita presse accipitur, sed pro quacumque electione sive ad prælaturam, sive ad quodlibet aliud beneficium.

2 Electio ad prælaturam priscis temporibus commissa erat tum Clero, tum populo; postea tempore Stephani Pontificis Clero commissa fuit electio, & populo solum Approbatio; deiu in Cathedralibus hæc potestas eligendi commissa fuit capitulo; in Collegiatis verò Collegio. Noviissimè tamen ad tollendas lites, & discordias, quæ ex electionibus à capitulo factis oriebantur, Pontifex has sibi electiones reservavit: sic constat *ex pluribus capitibus juris Canonici*, & tradunt communiter Doctores. Solum in Germania retineri videtur antiqua electionis consuetudo, cum in aliis Ecclesiis non vigeat. Per hanc tamen Reservationem electionis sibi factam à Pontifice non aufertur à Regibus, & ab aliis magnatibus facultas Nominandi, & Præsentandi Clericum Pontifici, ut in Episcopum instituatur; si talem facultatem habent: ut meritò tradunt Barbosa 1. p*ar. de Potest. Episc. tit.* 1. *cap.* 3. *nu.* 22. & Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 11. §. 1. *nu.* 1.

3 In eis capitulis, & Collegiatis, ubi consuetudo viget eligendi prælatum; hoc jus eligendi competit eis, qui Canonici sunt, & de corpore Capituli, seu Collegii, si non quoad proprietatem, saltem quoad pacificam possessionem Canonicatus: ut statuitur *in cap. In Genesi, de elect. & cap. Cum olim, de causa Possess. & Propriet.* Qui verò Canonici non sunt, nec vocem habent, in capitulo; carent hoc jure eligendi, nisi fortè ex præscriptione, aut consuetudine legitimè introducta illud habeant: ut *ex cap. Cumana, de elect. & cap. Cum in Ecclesiis, de Præbend. in* 6. docent Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 14. *qu.* 6. Barbosa 1. *par. de Potest. Episc. tit.* 1. *cap.* 3. *nu.* 16. *&* 25. & Castrop. *de benefic. disp.* 2. *pun.* 11. §. 1. *nu.* 2. Debet tamen Canonicus, cui jus eligendi competit; esse præsens electioni: nam si absens fuerit, nequibit suum suffragium ferre *ex cap. si quis justo, de elect. in* 6. Nec potest suum suffragium committere extraneo, ut illud nomine suo ferat reclamante capitulo: sic constat *ex cap. si quis justo, cit. & ex cap. Quia propter, de elect.* Non reclamante verò capitulo poterit vices suas committere personis de capitulo ex speciali suo mandato uni, vel pluribus secundum ordinem suæ designationis, & Mandati: sic *ex cap. si quis justo cit.* Colligit Castrop. *l. c. n.* 3. Si autem Canonicus præsens sit in Oppido, aut in Cœnobio, ubi electio fit, quamvis ob infirmitatem accedere nequeat ad locum electionis; tunc poterit suum suffragium dare, & tenentur electores illud ab eo petere. Sic Angelus *verb. electio, nu.* 17. Azor. *l. c. qu.* 7. *in fin.* & Castropal. *l. c. in fine*.

4 Excluduntur 1. à Jure eligendi Canonici Cathedralium, & Collegiatarum, qui non fuerint Subdiaconatus Ordine insigniti juxta *Clement. Ut ii, de Ætat. & Qualit.* & Trident. *sess.* 22. *cap.* 4. *de Reform.* 2. Qui nondum vigesimum secundum annum attigere *ex Clemen. Ut ii, citat.* eo quia talis ætas requiritur ad Sacrum Ordinem suscipiendum, & vocem habendam in capitulo. 3. excluduntur Impuberes, qui videlicet annum decimum quartum nondum complerunt: eo quia non censentur sufficienti discretione judicii pollere: sic *ex cap. ex eo, de elect. in* 6. 4. Omnes illi ab eligendo excluduntur, qui sunt majori excommunicatione irretiti *ex cap. illa, de elect.* vel suspensi ab Officio *ex cap. Cum dilectus, de Consuet.* Interdicti Sacris *ex cap. Cum inter, de elect.* aut Irregulares, vel si Sacrum celebrarint in loco interdicto *ex cap. Is, qui, de sent. excomm. in* 6. Debent tamen hi omnes esse declarati tales, ut excludantur ab electione; aliàs valida erit, quousque irritetur, ut diximus de excommunicatione. 5. cum omnes electores scienter indignum elegerint; privantur enim potestate eligendi *ex cap. Cum in cunctis, cap. Victorienses, cap. Cum innotuit, de elect. & cap. Quamquam, de elect. in* 6. Quamvis si minor pars dignum elegerit, & major indignum; firma maneat electio Minoris partis *ex cod. cap. Quamquam.* 6. à potestate eligendi excluduntur per tres annos, qui electionem celebrarunt per abusum potestatis civilis, hoc est, quia convocarunt laicos ad electionem *ex cap. Quisquis, de elect.* 7. denique excluduntur à potestate eligendi, qui non elegerunt intra menses à Jure præscriptos *ex cap. qui pro defectu, de elect. & cap. ex eo, quod, §. verum, de elect. in* 6. Et quamvis hæc omnia intelligantur de electione Pastoris Ecclesiæ, vel Collegiatæ; non verò de electione ad alia beneficia; nihilominus non leve argumentum tribuunt extendendi ea ad cæteras electiones: ut adnotat Castropal. *de Benefic. disp.* 2. *pun.* 11. §. 1. *nu.* 5. *in fine*.

Quæres 1. Quem debeant electores eligere? Resp. debere eligere dignum, alias nulla erit electio. Dignus autem ille dicitur, qui munus suum ritè obire possit: quapropter ut indigni rejiciendi erunt excommunicati majori excommunicatione, Suspensi, Interdicti, Irregulares; quia excluși sunt ab administratione spiritualium. An autem indignus censendus sit, qui peccatum lethale commisit? Sub distinctione respondendum: si peccatum commissum notorium sit, quamvis dignum depositione non fuerit; reddit tamen indignum committentem tum ob scandalum, quod oriretur ob prælationem istius cęteris justis; tum quia præsumeretur, non utiliter administraturum esse beneficium; adeoque tam electores, quàm ipse acceptans electionem graviter peccarent. Secus verò si occultum fuerit, præsumitur enim ex fragilitate peccasse, & pœnitentiam acturum de peccato. Sic Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 14. *qu.* 10. & Castropal. *de benef. disp.* 2. *pun.* 11. §. 2. *nu.* 3. 5

Quæres 2. an ex dignis teneantur electores eligere magis dignum? Resp. præmittendo priùs intra dignos digniorem dici illum, qui est utilior ad ministerium assumendum: ex aptitudine namque ad finem intentum dignoscenda erit dignitas eligendi: quapropter si doctior, & sanctior minus aptus reputetur ad ministerium, & animarum curam, quia non tanta præditus est prudentia; & è contra magis aptus censeatur alius, qui nec ea doctrina, nec sanctitate præditus est, sed magna polleat prudentia; hic reputandus erit dignior præ illo. Sic Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap* 15. *qu.* 1. Lessius *libr.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 14. *num.* 64. Vasquez *Opusc. de benefic. cap.* 2. §. 3. *dub.* 1. *num.* 49. Guttierrez *Canon. Quæst. lib.* 2. *cap.* 11. *numer.* 1. & Castropalaus *de benefic. disp.* 2. *pun.* 11. §. 2. *numer.* 4. His præmissis, Certum est 1. eligentes ad Episcopatum teneri eligere ex his, qui sibi post factam competentem diligentiam offeruntur apti, aptiorem eligere: cum sic cautum sit in Tridentino *sess.* 24. *cap.* 1. *de Reform.* Certum est 2. Patronum Ecclesiasticum, & multò magis Episcopum, cui competat jus eligendi; teneri in electione ad beneficium Parochiale illum eligere, qui dignior per approbatos examinatores reputatus fuerit: sic expressè habetur in Tridentino *sess.* 24. *cap.* 18. *de Reform.* Certum est 3. in concursu Competitorum vocatorum ad Beneficium, ut digniori conferatur; digniorem esse eligendum: nam habetur tacitus contractus, & naturalis obligatio ad electionem faciendam de digniori. Certum denique est, quòd si in Fundatione Beneficii habeatur, ut digniori conferatur; dignior eligendus erit, ut patet ex mente Fundatoris. Illud tamen advertendum: quòd si electio facienda sit de certis personis alicujus Ecclesiæ, Communitatis &c. intra illas personas requirenda est dignior; non verò recurrendum erit ad alias personas exteras digniores; aliàs in electione maxima Summi Pontificis, in qua eligendus ex Collegio Cardinalium assumi debet; alius dignior extra requiri posset, quod dici non debet: sicuti etiam cum plures vocantur ad concursum, & competentiam sub termino aliquo signato; possent electores alteri à concurrentibus, qui Dignior esset; beneficium conferre, quod vetitum fuit Trident. *sess.* 24. *c.* 18. *de Reform.* & sic docent Lessius, Azor, Vasqu. Guttier. quos refert, & sequitur Castrop. *de benefic. disp.* 2. *pun.* 11. §. 2. *num.* 5.

Quæsitum ergo reducitur ad beneficia simplicia; & probabilius dicendum: quòd in omnibus beneficiis adsit obligatio eligendi digniorem, si habeatur: ratio est, quia magis utile, & congruum Ecclesiæ est, di-

digniores habere Ministros ; ergo ex dignis digniores eligi debent , utpotè utilius ipsi Ecclesiæ . Nec juvat recurrere ad illud, quòd hoc intelligendum sit de beneficiis Curatis : quia si etiam haberi possit hæc major utilitas in beneficiis simplicibus, non video, cur omittenda sit : maximè quia non habetur firma ratio excusans pro simplicibus , Nec allegari poterit in contrarium usus ea conferendi dignis relictis dignioribus: est enim abusus , si viget ; & potiùs extirpandus , quàm allegandus . Sic D. Thomas expressè 2. 2. *q. 63. art.* 2. quem sequuntur Aragonius , Valent, Azor. Covarruv. Navar. Vasqu. Molina Jurista, quos refert , & sequitur Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 11. §. 2. *nu.* 8. qui etiam adducit plures Patres D. Augustinum, Leonem, & Bernardum ; sic etiam plures alii Doctores , quos refert , & sequitur Garzia *de benef.* 7. *part. cap.* 60. *num.* 2.

7 Quæres 3. an eligentes Prælatum Religiosum teneantur sub gravi culpa digniorem eligere ? Resp. affirmativè cum Communi sententia : ratio est , quia eadem militat ratio, ac pro beneficiato curam animarum habente ; ergo si hic extra controversiam debet eligi dignior, etiam & ille , non enim leve detrimentum esset Religionibus digniores omittere . Sic Sotus *lib.* 3. *qu.* 6. *art.* 2. Vasqu. *Opusc. de benef. cap.* 2. §. 3. *dub.* 2. Rebellus 1. *par. lib.* 3. *qu.* 4. *nu.* 11. & sic statuitur *in Authen. de Monach. cap.* 9. §. *Ordinationes*, ubi dicitur: ex Monachis ille præficiatur, qui inter alios optimus extiterit, Et quamvis Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 11. §. 2. *nu.* 14. asserat : non videri ei adeo firmum fundamentum hujus obligationis, seclusis statutis Religionum id præscribentibus; attamen fatetur, consulendum esse.

8 Quæres 4. an in electione ad Officia Sæcularia Reipublicæ teneantur electores digniorem eligere ? Resp. affirmativè : quidquid in contrarium aliqui dixerint putantes , non adesse fundamentum imponendi hanc obligationem . Sed ratio nostra illud assignat ; bonum namque Commune , & Reipublicæ , quod semper inspiciendum est in electionibus ; firmum fundamentum dat imponendi hanc obligationem, quæ si relaxaretur, maxima inconvenientia Reipublicæ sequerentur. Et sic *ex variis Legibus* colligunt Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 96. Guttier. *lib.* 2. *Canon. Quæst. cap.* 11. *n.* 42. Sotus *lib.* 3. *de Just. q.* 3. *art.* 3. Rebel. 1. *par. lib.* 3. *qu.* 14. *num.* 14. & Castropal. *de benefic. disp.* 2. *punct.* 11. §. 2. *num.* 15.

9 Quæres 5. an valida sit electio digni , quando Dignior omittitur ? Resp. si electio fit in Beneficiis Parochialibus , quæ per concursum providentur ; invalidam esse , & quidem ipso jure , non verò invalidandam esse : ratio est , quia Tridentin. *sess.* 24. *cap.* 18. *de Reform.* statuit: Beneficia parochialia debere dignioribus ex approbatis ab examinatoribus conferri . Et subdit , provisiones omnes , seu Institutiones præter supradictam factas subrepțitias esse censendas . Insuper Bulla S. Pii V. edita ann. 1566. 15. Kalen. Aprilis , quæ est 32. decernit : posse digniores electos à mala electione appellare ; ergo juxta mentem Tridentin. & S. Pii V. nisi beneficium parochiale digniori conferatur ; irritum , & nullum erit , quidquid actum , vel attentatum fuerit . Comprobatur hæc sententia Decisionibus Rotæ relatis à Farinacio *in Novis.* 672. & 674. & à Genuensi *in Praxi cap.* 6. & sic docent Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 4. *nu.* 136. Spino *de Testam. gloss.* 4. *nu.* 86. Azevedo *concl.* 9. *nu.* 27. Rebellus 1. *par. libr.* 3. *qu.* 4. *nu.* 13. & Castrop. *de benefic. disp.* 2. *pun.* 11. §. 3. *num.* 2. Non nego tamen , quòd ut minùs dignus electus repellatur à possessione Beneficii , debeat per sententiam constare, digniorem fuisse rejectum. Si verò electio fiat in aliis beneficiis curam animarum non habentibus , Communis Sententia docet , validam esse , ne litibus via aperiatur , neve Respublica Christiana perturbetur . Sic *ex cap. Cum nobis, de elect. cap. nisi cum pridem, §. pro defectu, de Renuntiat. & cap. Constitutis . 2. de Appellat.* docent Covarruv. *Regul. Peccatum . 2. par.* §. 7. *nu.* 3. Vasqu. *Opusc. de benefic. cap.* 2. §. 3. *dub.* 17. *in fin.* Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 15. *q.* 2. Guttier. *Canon. Quæst. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 15. Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 11. §. 3. *num.* 1. Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 47. & Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss* 4. *nu.* 129.

10 Quæres 6. intra quod tempus facienda sit electio ? Resp. advertendo priùs, electionem fieri non posse ante Vacationem *Ecclesiæ*; & si secus facta fuerit , nulla ; & irrita erit electio . Vacante verò Ecclesia , ut electio licita sit; debet priùs esse sepultus Pastor defunctus , quamvis si eo insepulto fieret , valida foret ; ut constat *cap. Bonæ Memoriæ. 2. de elect.* à die igitur habitæ notitiæ Vacationis in electione prælaturæ pro Ecclesiis Cathedralibus , & Regularium intra trimestre facienda erit electio , nisi electores fuerint impediti ; aliàs pro illa vice privati remanent potestate eligendi: sic expressè constat *ex cap. ne pro defectu, de elect.* Debent insuper electionem factam nuntiare electo, ac ejus consensum petere intra octo dies, si id fieri possit; alias suspensi remanent per triennium ab omnibus beneficiis, quæ in ipsa Ecclesia habent: sic statuitur *in cap. Cupientes , §. caterum , de elect. in* 6. Electus verò tenebitur intra mensem à die habitæ notitiæ de electione consentire , vel dissentire electioni factæ , ac infra mensem consensu præstito tenetur Romam petere, ut se confirmandum præsentet Apostolico conspectui : sic *ex cap. cupientes , cit.* In electione tamen pro Ecclesiis Collegiatis, ac pro cæteris beneficiis, quæ Prælaturam non præseferunt; conceditur Semestre ad eligendum *in cap. de multa de Prabend. & cap. nulla de Concess. Præbend.*

Confirmatio electionis factæ necessaria est , ut electus plenum jus acquirat in Beneficio : Confirmatus namque semel ac possessionem beneficii accepit , exercere potest omnia , quæ Jurisdictionis sunt : ut statuitur *in cap. vestri , cap. Transmissam , de elect.* quamvis non possit exercere ea , quæ Ordinis sunt , si nondum Ordinatus, & Consecratus fuerit. Si tamen ante Confirmationem se ingesserit in administrationem sive spiritualium, sive Temporalium; vel ex toto, vel ex parte; sive per se, sive per alium; eo ipso amittit, quod per electionem acquisierat : usurpavit namque sibi eam Jurisdictionem , quam non habebat : ut patet *ex cap. Avaritiæ , de elect. in* 6. Si verò se ingesserit facta confirmatione, quam scit esse invalidam & nullam; eadem penas contrahit; secus verò si nescierit, sed ignoranter processerit: ut tradit Glossa *in prædict. cap.* Excipitur 1. Abbatissa electa à majore parte Monasterii, cujus Confirmationi si non contradicant duæ partes ; poterit interim administrare sine incursione harum pœnarum : ut habetur *in cap. Indemnitatibus , §. si verò , de elect. in* 6. Excipitur 2. electus ad Ecclesiam extra Italiam , cujus electio confirmanda sit à Pontifice ; tunc enim conceditur ei integra administratio Ecclesiæ , excepta tantum aliemandi facultate *ex cap. nihil, de elect.* 11

Quando electores non conveniunt , sed sua vota dividunt in duas partes; poterit superior , qui confirmare debet ; eum confirmare , qui sibi magis idoneus videtur *ex cap. Si fortè dist. 63. & ex cap. Quoniam de jur. Patron.* Quòd si ex duobus propositis unus fuerit electus, alter postulatus; tunc attendendum erit à confirmante, an numerus postulantium sit duplo major pręnumero eligentium; nam si ita excederet numerus postulantium, postulatus confirmandus erit, dummodo idoneus fuerit; si verò numerus non ita excesserit ; electus confirmandus erit. In casu verò quod numerus postulantium excesserit ad duplum eligentium numerum , sed postulatus indignus fuerit ; confirmandus omnino erit electus , si postulantes scienter indignum postulaverint ; si verò ignoranter processerint , quod non de facili pręsumi debet ; nec electus , nec postulatus confirmari debet ; sed ad novam electionem procedendum erit : ut statuitur *in cap. Scriptum de election.* 12

Confirmans antequam ad actum confirmandi deveniat, nosse debet qualitates electionis, si videlicet ritè, & legitimè facta sit : insuper qualitates electi , & an eas habeat, quas prælatura requirit; aliàs non solùm graviter peccabit ; sed etiam confirmatio nulla erit; tum quia sine debita cognitione, & examine facta ; tum quia exposita erit periculo eligendi indignum : ut constat *ex cap. ultim. de elect. in* 6. Si autem contigerit, indignum confirmari ob omissam recognitionem , & examen prædictum ; suspenditur confirmans à beneficio , & potestate primum electum confirmandi ; graviori tamen pœna punitur , si probatum fuerit ; malitiosè in hoc processisse . Sic *ex cap. Nihil de elect.* 13

Facultas confirmandi electum , in quonam resideat ; potiùs ex consuetudine attendi debet , quàm ex jure: nam licèt antiquitus Episcopus electus confirmari debebat à suo Metropolitano , & Metropolitanus à Primate , Primas verò à Patriarcha , & hic à Romano Pon- 14

Pontifice, vel ejus Legato; ſicuti prælati Regulares electi confirmari debebant ab Epiſcopis, quibus ſubjecti erant. Nihilominus noſtris hiſce temporibus cum non ſit in uſu electio, niſi in ſola Germania; ideo Confirmatio Prælatorum reſervatur Summo Pontifici, etiamſi electi fuerint in Germania. Prælati verò Regulares, quia exempti jam à Juriſdictione Epiſcopi, confirmari debent, ſi fuerint locales, à Provinciali, ſi provinciales à Generali, Generales verò confirmatione non indigent, vel eam obtinent à Summo Pontifice: ut bene expendit Azor. 2. *par. lib. 6. c. 14. q. 7.*

15 Poſtulatio eſt quædam ſpecies electionis, vel ad illam reducitur: differt tamen ab electione, eo quia hæc nullum impedimentum Canonicum ſupponit in electo; non ſic verò poſtulatio, quæ impedimentum Canonicum ſupponit in poſtulato, ideoque poſtulantes petunt à ſuperiore, qui ſolus Summus Pontifex eſt; ut diſpenſet cum poſtulato, eique impedimentum Canonicum relaxet, ac habilem jam conſtitutum confirmet. Sic conſtat *ex cap. Innotuit, de elect. & cap. Bonæ. 2. de Poſtul. Prælat.* Statim ac Pontifex poſtulationem admittit, habetur relaxatio in poſtulato impedimenti Canonici, & confirmatus extat poſtulatus. Sic *ex cap. Gratum, de Poſtul. Prælat.* tradit Abbas *n. 13.* & idem docet *in cap. 1. de Poſtul. Prælat. n. 34.* Hinc eſt, quòd poſtulatus ante admiſſam poſtulationem nullum jus habeat ad beneficium, ut alibi notavi; nec impedire poteſt poſtulantes, ne alium poſtulent, vel eligant; ſecus verò evenit in electo, qui impedire poteſt, ne electores poſtulent, aut alium eligant: nam poſita electione nequeunt mutare ſententiam ob jus acquiſitum electo: ſic tradit Azor. 2. *par. lib. 6. cap. 17. qu. 4.*

16 Ut poſtulatio legitima ſit, non requiritur, ut fiat ab omnibus Capituli, aut Collegii; ſed ſufficit, ſi fiat à Majore parte ipſorum, quamvis alii poſtulationi contradicant: ratio eſt, quia quod fit à majore parte Capituli, cenſetur fieri à toto Capitulo: ſic conſtat *ex Leg. Quod major. ff. Ad municipalem, & ex cap. 1. & ultim. de his, quæ fiunt à major. part. Capitul.* Et confirmatur *ex cap. ſcriptum, de elect.* ubi habetur: Quòd poſtulatio facta à numero duplo majori præ electione; præferatur electioni. Et quamvis poſtulatio ſit Gratia, non inde ſequitur, quòd in eam omnes convenire debeant. In eam ſiquidem Gratiam omnes convenire debent, quæ fit de bonis propriis uniuſcujuſque. Adde, quòd Gratia potiùs provenit à Pontifice admittente poſtulationem, quam à poſtulantibus, qui nullum jus tribuunt.

17 Poſtulantes indignum ſcienter privantur pro ea vice facultate Poſtulandi, & eligendi: ſic *ex cap. ſcriptum, de elect. & ex cap. 1. & 2. de Poſtul. Prælat.* docent Abbas *ibi*, Azor. 2. *part. libr. 6. cap. 17. qu. 6.* & Caſtropal. *de benefic. diſp. 2. pun. 12. nu. 4.*

CAPUT XIII.

De collatione beneficiorum, & eorum Collatore; & primo de Pontifice, & ejus Reſervatione.

1 *Collatio acceptata dat Jus in beneficio, & differt ab Inſtitutione.*
2 *Summus Pontifex beneficia conferre poteſt pro toto Orbe Terrarum.*
3 *An Pontifex conferens beneficium præveniendo Ordinarium, qui illud conferre poterat; valide conferat?*
4 *Qualiter probandum eſt: Ordinarium præveniſſe Pontificem in Collatione beneficii?*
5 *An ſi Pontifex provideat in menſibus Ordinarii, ut ſit valida ejus proviſio beneficii vacantis, debeat expreſsè huic juri derogare?*
6 *Quænam beneficia conferre poſſit Pontifex abſque ulla derogatione juris alteri quæſiti?*
7 *Quid ſit Reſervatio beneficii?*
8 *Reſervatio alia eſt Generalis, alia ſpecialis, alia in Corpore Juris, alia extra illud.*
9 *Quamvis plures numerentur Reſervationes à Doctoribus contentæ in corpore juris; probabilius tamen eſt, unicam tantum clauſam eſſe in corpore juris.*
10 *Beneficia affecta proprie non ſunt dicenda Reſervata.*
11 *Enumerantur Reſervationes impoſitæ in pœnam delicti commiſſi.*
12 *Reſervatio, quæ evenit in beneficiis devolutis, & litigioſis; non eſt proprie Reſervatio.*
13 *An Reſervatio cenſenda ſit odioſa; an verò favorabilis?*

POST præſentationem, & electionem remanet dicendum de Collatione beneficiorum, per Collationem namque jus in beneficio acquiritur, cum ſit conceſſio beneficii Vacantis facta ab habente poteſtatem. Ut autem jus in beneficio acquiratur à collatario, debet eſſe acceptata; nam ante acceptationem jus ad beneficium dat, non verò in beneficio. Differt ab Inſtitutione, quia licet hæc ſit collatio beneficii ab habente poteſtatem; attamen non eſt libera, ſed obligatoria: cum obligetur Inſtituens ad conferendum beneficium certæ perſonæ à patrono præſentatæ; collator tamen non obligatur ad certam perſonam. 1

Primus omnium, qui Eccleſiaſtica beneficia conferre poſſunt; eſt Summus Pontifex, cui à Chriſto Domino datum eſt plenum jus in beneficiis, ac ei facta eſt Generalis poteſtas beneficia conferendi pro toto Orbe Terrarum, & in quavis Diœceſi: eſt etenim Supremus Adminiſtrator, & Diſpenſator omnium bonorum Eccleſiaſticorum, ac ſupremus Superior Eccleſiaſticorum omnium, & Ordinarius Ordinariorum totius Orbis: ut ait Gloſſa *in cap. Felicis, §. final. de Pœnis in 6. & cap. Per principalem. 9. qu. 3.* Hinc eſt, quòd in ſingulis Diœceſibus ſicuti poteſt Sacros Ordines miniſtrare, Eccleſiis Miniſtros deſignare, & Eccleſiaſtica Officia conferre; ſic in eiſdem poterit beneficia Eccleſiaſtica conferre, cujuſcumque qualitatis ſint, prout ſibi magis expedire viſum fuerit, idoneis perſonis, juxta *cap. 2. de Præben. in 6. Clement. 1. Ut lite pendente, & cap. cuncta per Mundum. 9. q. 3.* Nec obſtat facultas conceſſa Ordinariis, & aliis prælatis providendi de beneficiis: nam reſpectu Pontificis non eis competit facultas conceſſa privativè, ſed cumulativè: cum non poſſit Pontifex, dum talem facultatem concedit Ordinariis, & aliis prælatis; privare ſe facultate habita à Chriſto Domino; imò in eo major remanet, ut expreſsè traditur *in cap. dudum. 14. de Præben. in 6.* & docent Gonzal. *ad Regul. Menſ. §. 1. & 2. proœmialium* Speculator *n. 51.* Caſtrop. *de benef. diſp. 2. pun. 13. nu. 2.* Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſc. alleg. 57. n. 3.* & Garz. *de benef. 5. par. cap. 1. nu. 1.* 2

Dubitabis 1. an Pontifex conferens beneficium præveniendo Ordinarium, qui illud conferre poterat; validè conferat? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia eſt collatio facta ab habente poteſtatem non ſolum æqualem illi Ordinarii, ſed etiam majorem illa. Sic expreſsè eſt deciſum *in cap. dudum, de præben. in 6.* & tradunt Gonzalez *ad Regul. Cancell. §. 1. Proœm. n. 1.* Garzia *de benefic. 5. part. cap. 1. num. 9.* Caſtropal. *de benefic. diſp. 2. pun. 13. num. 3.* Leſſius *lib. 2. cap. 34. dubit. 10. nu. 45.* Panormitanus *cap. Quia, de Conceſs. Præben. num. 5.* & Barboſa *de Poteſt. Epiſc. 3. par. alleg. 57. nu. 10.* Idem dicendum, ſi dubium inſurgat, an Pontifex prævenerit, an verò Ordinarius; in tali enim dubietate præventionis ſtandum erit pro Pontifice ob prærogativam Conferentis: ſic colligunt *ex cap. ſi à ſede, de Præben. in 6. & ex Clement. 1. §. neutro. Ut lit. penden.* Gonzalez *l. c. nu. 111.* Garzia *l. c. nu. 9.* Barboſa *l. c. nu. 14.* & Caſtropal. *l. c. nu. 3.* Limitatur 1. hæc doctrina, ſi proviſus ab Ordinario poſſeſſionem habeat; nam ratione poſſeſſionis, quam non habet proviſus à Pontifice, & eam habet proviſus ab ordinario; prævalet jus ordinarii. Sic ſtatuitur *in cap. ſi à ſede 31. de Præben. in 6.* Idem dicendum, ſi non acceperit poſſeſſionem eodem die proviſionis, ſed alio; adhuc præferendus eſt proviſo à Pontifice: quia dum non conſtat de anterioritate proviſionis, ſemper generaliter præferendus eſt poſſeſſor: ut dicitur *in cap. ſi à ſede cit.* Limitatur 2. ſi proviſus ab ordinario haberet in ſua proviſione aſſignatum diem, & horam; qua aſſignatione careret proviſus à Pontifice: nam cum determinatio illa temporis ſit certior, & validior probatio; ideo præſumptionem fundat pro anterioritate proviſionis factæ ab ordinario. Sic Gonz. *l. c. n. 100.* Barb. *l. c. n. 15.* & Caſtrop. *l. c. nu. 4.* 3

Dubitabis 2. qualiter probandum eſt, Ordinarium præveniſſe Pontificem in collatione facta Beneficii? Reſp. non ſufficere ad id probandum contra proviſum à Sede Apoſtolica, aut ejus Legato litteras miſſivas Ordinarii, etiamſi ejus Sigillo munitæ fuerint, & ab ejus Secretario ſubſcriptæ; ſed neceſſariò requiri publicum Inſtrumentum, ſeu ſcripturam factam coram notario, & Teſtibus, qui ſaltem duo eſſe debent *ex cap. 1. de fid. inſtr.* 4

& ex Authent. de Instrum. cautel. & fid. §. sed etsi Instrumen. Per hoc enim Instrumentum, & Scripturam sufficienter fides publica exhibetur: ut docent Covar. *Pract. Quast. cap.* 20. *n.* 4. Garz. 8. *par. de benef. cap.* 4. *n.* 53. Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 13. *n.* 6. *&* 7. & Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancel. §.* 3. *Proœm. n.* 147. Qui tamen requirit subscriptionem Testium in ipso Instrumento, quam conditionem cæteri Doctores non admittunt, cum sufficiat si nominentur à Notario in ipso Instrumento, etiamsi Domestici essent, aut Familiares. Illud concedunt Castrop. *l. c. n.* 6. & Garz. *l. c. n.* 27. quòd si Notarius deficeret, & Instrumentum Provisionis factum haberet subscriptionem Testium; tunc sufficienter probaret. Sicuti sufficienter probarent Testes examinati in Judicio, qui deponerent de anterioritate provisionis; esset enim legitima hæc probatio Testium.

5 Dubitabis 3. an si Pontifex provideat in Mensibus Ordinarii, ut sit valida ejus concessio beneficii Vacantis; debeat expressè huic juri derogare? Resp. negativè: nam non tenetur Pontifex expressè derogare juri concesso Ordinariis providendi in quatuor mensibus anni; tum quia est ordinarius ordinariorum omnium, & consequenter datur locus in his Mensibus præventioni; tum quia facultas ista à jure concessa Ordinariis non est privativè, sed cumulativè respectu Pontificis; qui si confert habens notitiam vacationis beneficii; intendit prævenire: sic ex pluribus Decisionibus Rotæ tradit Garz. *de benef. 5. part. cap. 1. nu.* 9. Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 14. *num.* 1. & Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancel. §.* 4. *Proœm. nu.* 67.

Sed quid dicendum de Mensibus Alternativæ, cum videlicet Pontifex Gratiam Alternativæ concedit Ordinariis, & in Mensibus Alternativæ Ordinarii provideat Pontifex; an inquam ut sit valida ejus provisio, debeat expressè Gratiæ Alternativæ derogare? Resp. quamvis probabiliter doceant, non teneri ad expressè derogandum huic Gratiæ Garzia, Riccius, & Barbosa relati à Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 14. *num.* 2. eo quia si non tenetur pro quatuor mensibus à jure concessis Ordinariis, nec tenebitur pro Mensibus Alternativæ: maximè quia tam ibi, quàm hìc concessio facta est cumulativè, non verò privativè. Nihilominus probabilior mihi videtur sententia asserens, ad validitatem hujus provisionis necessariò requiri expressam derogationem Gratiæ Alternativæ: ratio est, quia Gratia Alternativæ licèt cumulativè concessa sit à Pontifice Ordinariis; nihilominus cum sit onerosa, acceptari siquidem solet cum onere Residentiæ; ideo restringit Pontificem ad derogandum illi non jure ordinario, ut derogat in quatuor mensibus à jure concessis Ordinariis; sed ad derogandum jure extraordinario, ac cum derogatione expressa; quod si non fiat, valida, & in suo robore erit Concessio Gratiæ Alternativæ. Adde, quòd cum hæc Gratia specialis sit, & sub onere residendi concessa, ac derogans juri Communi; speciali, & expressa indiget derogatione; aliàs ferè inutilis esset, si sine hac expressione ei derogare posset Pontifex. Sic Puteus *decis.* 492. *n.* 4. *in fin. lib.* 2. Mohedanus *de Concess. Præben. dec.* 1. *n.* 4. Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 14. *nu.* 3. Felinus *in cap. Cum ex Offic. de Præben. nu.* 36. *in fin.* & Gonzalez *ad Regul. Mensib. §.* 4. *Proœm. num.* 20.

Idem dicendum de Indulto concesso à Pontifice Cardinalibus, ut possint omnia beneficia suæ Diœcesis providere; itaut inanes, & irritæ sint omnes aliæ provisiones, etiam per Sedem Apostolicam factæ. Ut ergo Pontifex non obstante Indulto providere validè possit, requiritur expressa mentio derogationis Indulti hujus, aliàs valida non erit provisio: ratio est, quia jure Ordinario Cardinales, qui sunt Ordinarii collatores beneficiorum; non compræhenduntur in Reservatione Mensium, adeoque liberum est illis in quolibet mense omnia beneficia providere; Cancellaria siquidem non compræhendit in Mensibus Apostolicis Cardinales, imò eos excipit: ut probat Gonzal. *ad Regul. Mensib. gloss.* 24. *n.* 1. ergo si juri huic Ordinario Cardinalium additur Indultum, de quo loquimur; ut effectum aliquem operetur, ne sit inutile, & inane, & non potiùs Specialis Gratia Pontificis erga purpuratos patres; dicendum est, quòd sine expressa derogatione semper validum sit. Sic Gonzal. *Regul. Mens. gloss.* 5. *§.* 9. *n.* 12. Mendosius *de Signat. Grat. tit. Coadjut. colum.* 3. *versic. Clausulam.* Puteus *lib.* 2. *dec.* 479. Rota *dec.* 46. *lib.* 1. *par.* 3. *diversar.* Castropal. *de benef. disp.* 2. *pun.* 14. *nu.* 5. & Flaminius *Pariz. lib.* 6. *de Resignat. qu.* 5. *num.* 69. *&* 70.

Dubitabis 4. quænam beneficia conferre possit Pontifex absque ulla derogatione juris quæsiti alteri? Resp. 6
posse conferre omnia beneficia sibi Reservata, sive speciali, sive generali jure. Posita enim hac Pontificia reservatione adimitur omne jus conferendi beneficia ab Episcopis, adeoque solus Pontifex illa conferre poterit, & omnis alia provisio ab aliis facta nulla, & irrita est, & consequenter non requiritur derogatio Juris alteri quæsiti. Secus tamen esset, si talis Reservatio non fuisset apposita à Pontifice; tunc possent Episcopi in suis Episcopatibus omnia beneficia conferre: ut patet *ex cap. Omnes Basilicæ, cap. Nullus.* 16. *q.* 7. *cap. conquerente, de Offic. Ordin. cap. ex frequentibus, de Instit. & cap. cum ex injuncto, in fin. de Hæreticis,* & sic docent alios referentes Gonzal. *ad Regul.* 8. *cancel. §.* 1. *Proœm. n.* 21. Flamin. *de Resign. lib.* 1. *qu.* 10. *n.* 49. Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 15. *n.* 1. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 57. *nu.* 1. & Garzia *de benefic.* 4. *par. cap.* 5. *num.* 52.

Dubitabis 5. quid Reservatio sit, & quotuplex, & 7
an odiosa? Resp. Reservationem nihil aliud esse, nisi Avocationem ad se beneficii vacaturi: sic Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 34. *qu.* 1. per reservationem igitur beneficii vacaturi avocat Pontifex jus conferendi beneficia vacatura ab Ordinariis, & revocat ad se; itaut si ordinarius aliquid in contrarium attentaverit fortè providendo; irrita, ac nullius valoris sit provisio ab eo facta, utpote sine facultate conferendi à Collatore facta: ut colligitur *ex cap. multum stupeo, & cap. Dudum.* 3. *q.* 6. *cap. si eo tempore, de elect. in* 6. *& cap. Licet de Præben. in* 6. Quod nimis expressè declararunt Pontifices Nicolaus V. *in sua Constit.* 6. incipit, *Ad sacram Petri sedem*; Clemens VII. *in sua Constit.* 46. incipit, *Admonet*, & Gregorius XIII. *in sua Constit.* 42. incipit; *Quæ in Ecclesiæ Dei.*

Reservatio alia est Generalis, alia specialis. Generalis dicitur, cum plura beneficia sub una ratione reservantur: sic est cum reservantur omnia beneficia Ecclesiæ Cathedralis, Abbatiæ, prioratus; vel omnia beneficia vacantia in Curia; vel beneficia quæ fuerint collectorum, subcollectorum, & Familiarium Pontificis; aut beneficia vacantia pro talibus mensibus, & similia. Specialis dicitur, cum certa beneficia reservantur, vel pro certis personis: ut docent Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 34. *qu.* 3. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancel. gloss.* 30. *nu.* 12. Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 15. *n.* 2. Barbosa 3. *par. de Potest. Episc. alleg.* 57. *nu.* 18. & Garz. *de benef.* 5. *par. cap.* 1. *nu.* 58. Insuper alia est in Corpore Juris, alia extra illud. Dicitur in corpore juris contenta, quæ in aliquo ex sex libris Decretalium, aut Clementinarum continetur: quia hæc omnia jus Commune Canonicum constituunt. Dicitur verò extra Corpus juris contenta; si in aliis Constitutionibus extravagantibus, Decretis, aut Regulis Cancellariæ contineantur: sic tradunt Azor. *l. c. q.* 4. Garz. *l. c. n.* 130. & Castrop. *l. c.* Inservit non parum hæc distinctio Reservationis in Corpore Juris, & extra illud; eo quia sæpè conceditur Legatis, aut aliis facultas conferendi beneficia reservata extra Corpus Juris, non verò reservata intra illud: ut bene adnotat Azor. *l. c.* 8

Adnotandum 1. quòd licet plures numerentur Re- 9
servationes beneficiorum in Corpore juris contentæ ab aliquibus Doctoribus; probabilius tamen est, unicam esse Reservationem in Corpore Juris clausam, nempè quæ continetur *in cap. Licet, de Præben. in* 6. *& cap. Præsent. eod. tit. & lib.* quæ est de beneficiis vacantibus apud Sedem Apostolicam. Nam Reservationes, quæ habentur in Extravagantibus, & in Regulis Cancellariæ, quæ sunt quædam Leges Generales de beneficiis disponentes, latæ à quolibet Pontifice initio sui Pontificatus: nec alia solemni publicatione indigent præter eam, quòd sint publicè constitutæ, & vim habeant annullandi omnem aliam Provisionem in contrarium, sive mala, sive bona fide factam; omnes inquam istæ Reservationes extra Corpus Juris reputantur: ut tradunt Glossator *in Regul. Cancel. Regul.* 35. *ve sic. Item quæritur, & Regul.* 62. *prope finem*, Garzia *de benef.* 5 *par. cap.* 1. *nu.* 142. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 34. *qu.* 4. & Castrop. *de benef disp.* 2. *pun.* 15. *nu.* 3.

Adnotandum 2. Beneficia Affecta propriè non di- 10
cenda esse Reservata. Dicuntur autem Affecta ea

Be-

Beneficia, seu diminutam Reservationem habere; quando Pontifex manum apponit in Beneficiis conferendis ad effectum, ut illa conferat. Nam si manum apponit in beneficiis ob alium effectum Resignationis, e. g. pensionis, vel alicujus litis exagitandæ; non ideò dicuntur Beneficia *Affecta*: sic Gonzalez *ad Regul. Mens. gloss.* 52. *nu.* 38. Castropal. *de benef. disp.* 2. *punct.* 15. *nu.* 4. & Garzia *de benef.* 5. *part. cap.* 1. *nu.* 150. Ratio autem cur Beneficia Affecta propriè non sint dicenda Reservata; est, tum quia Reservatio fit verbis, & Affectio ista fit factis, videlicet per provisionem Pontificis, vel per Mandatum de providendo; tum quia Reservatio perpetua est, cum perpetuo adimatur Potestas beneficia reservata conferendi. E contra verò Affectio est pro tempore limitato: ut ex Gonzalez, & Azorio tradit Castropalaus *l. c.*

11 Adnotandum 3. ultra prædictas Reservationes intra Corpus Juris, & extra videlicet in Regulis Cancellariæ nullam aliam reperiri Reservationem, quæ per Legem sancta sit, præter illas, quæ impositæ sunt in pœnam delicti commissi. Sic ipso Jure vacant beneficia, & reservantur Summo Pontifici ob delicta sequentia commissa. Et 1. ob crimen Hæresis *ex Constit.* S. Pii V. incipit *Cum ex Apostolatus*. 2. ob crimen Simoniæ *ex Constit.* Pauli III. incipit, *Sanctissimus*. 3. ob Simoniam Confidentialem, ob quam non solum vacat, & reservatur beneficium sic Simoniacè obtentum; sed etiam vacant, & reservantur omnia alia Beneficia, quæ Confidentiarius habebat tempore commissi delicti *ex Constitut.* Pii IV. incipit, *Romanus Pontifex*, *& ex Constit.* S. Pii V. incipit, *Intolerabilis*. 4. vacant, & reservantur Sedi Apostolicæ Beneficia Parochialia, in quorum Collatione servata non est forma præscripta à Concilio Tridentino *ex Const.* S. Pii V. incipit, *In Conferendis*. 5. reservantur beneficia ob non factam publicationem Resignationum juxta formam præscriptam *in Constitut.* Gregorii XIII. incipit, *Humano vix Judicio*. 6. Beneficia offendentis litigantes in Curia Romana, & eorum judices, Advocatos, Notarios, Testes, & Procuratores *ex Constit.* Alexandri VI. incipit, *In eminentia*. 7. Beneficia collata inhabilibus ex aliquo Privilegio à S. Sede concesso; vel ex statuto ab eadem S. Sede confirmato *ex Constit.* Gregorii XIII. incipit, *In Ecclesia*. 8. beneficia illorum, qui se ipsos supponunt pro aliis examinandos; vel offerunt annuas pensiones pro consequendis beneficiis; vel beneficia impetrant pro aliis, ut aliquid ab eis consequantur; vel beneficia pro se ipsis impetrant cum animo resignandi illa *ex Constit.* Pauli IV. incipit, *Inter cætera*. 9. si beneficiarii habitum, & Tonsuram Clericalem non deferant *ex extrav.* Sixti V. *quæ est 92. in Bullario* 10. Si provisi à Cardinalibus vigore Indultorum ipsis concessorum à Pontifice intra quatuor menses, si Citramontani fuerint; & intra octo, si Ultramontani, novas provisiones non obtinuerint, & Litteras Apostolicas non expedierint, quo tempore elapso beneficium provisum vacat, & reservatur Pontifici: ut patet ex Formula Indulti, quod Cardinalibus conceditur. Illud hic advertendum: non incurri hanc beneficiorum Vacationem, nisi post declarationem delicti commissi: cum enim pœnæ prædictæ non sint Medicinales, quæ incurruntur absque ulla declaratione judicis; sed à Medicinalibus diversæ; ideo ut incurrantur prærequirunt declarationem judicis, etiamsi privativæ sint: ut diximus cum de Legibus.

12 Adnotandum denique: non esse Reservationem propriè dictam, quæ evenit in beneficiis devolutis, & in litigiosis. Nam providens beneficia ad se devoluta ob supplendam negligentiam primi Collatoris non providet jure reservationis, sed devolutionis ad supplendam negligentiam. Sicuti qui impediuntur providere tempore litis; non impediuntur jure reservationis, sed ut lite finita provideant. Sic Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 34. *post medium*, Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancel. gloss.* 51. Castropalaus *de benef. disp.* 2. *punct.* 24. *numer.* 3. Riccius *Resol.* 333. & Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. allegat.* 57. *num.* 36.

13 Remanet investigandum: an Reservatio censenda sit Odiosa, an verò favorabilis? Et quamvis Gonzalez *de Mensib. & Altern. §. 6. Proœm. per totum* ingeniosè conetur probare, Reservationem factam per modum Legis esse potius favorabilem, quàm odiosam: eo quia fraudes vitat, & res ad primævum suum statum, & institutionem reducit. Nihilominus probabilior sententia docet, omnem reservationem sive intra, sive extra Corpus juris odiosam esse, adeoque restringendam: ratio est, quia derogat potestati Ordinariæ; potestas namque quæ reperitur in Ordinariis ipsis facta à Pontificibus ratione Officii, & muneris, quod exercent in conferendis Beneficiis suæ Diœcesis; non est potestas utcumque facta personæ particulari, sed potestas à principe facta omnibus ratione talis Officii, & muneris, adeoque est potestas debita, & veluti naturalis; ergo derogatio hujus potestatis odiosa censenda erit. Adde, quòd si reservatio esset favorabilis, Gratia Alternativæ Episcopis concessa in favorem Ecclesiarum ob residentiam, utpotè minuens reservationem; deberet esse odiosa, quod non concedit laudatus Gonzalez, nec à nemine concedi potest. Nec obstat, quòd sit facta per modum Legis, & fraudes arceat, ac res ad primævum statum reducat. Si enim ejus materia contineat odium, & rigorem contra violantes illam; absolutè dicenda erit odiosa, & nullatenus favorabilis: ut docent Gloss. *in cap. Præsenti, de Offic. Legat. in 6. verb. finitur*, Navar. *cap. Accepta, de Restit. spoliat. solut.* 10. *n.* 42. Castropal. *de benef. disp.* 2. *pun.* 15. *nu.* 5. Garzia plures alios referens *de benef.* 1. *part. cap.* 1. *nu.* 67.

CAPUT XIV.

De potestate Legatorum in Beneficiis conferendis?

1 *Triplex Genus Legatorum datur.*
2 *Quamvis omnes isti Legati sint propriè tales, attamen eorum jurisdictio est longè diversa præcipuè in beneficiis conferendis.*
3 *Quænam sunt beneficia, quæ conferre potest Legatus à latere?*
4 *An possit conferre beneficia monocularia?*
5 *An possit conferre beneficia devoluta ad Ordinarium ob negligentiam primi collatoris?*
6 *An possit conferre beneficia ad Sedem Apostolicam devoluta?*
7 *An possit conferre beneficia in mensibus, in quibus habent Episcopi Gratiam Alternativæ?*
8 *An possit conferre beneficia juris Patronatus absque consensu Patroni?*
9 *An possit providere de beneficiis Reservatis, & electivis?*
10 *An possit canonicum supernumerarium creare in Cathedrali, vel collegiata? Et an possit Beneficia vacatura reservare in favorem alicujus Personæ?*

EXPLICATA potestate Pontificis in beneficiis conferendis, quæ prima est, ac Suprema; venit secundo loco consideranda potestas Legatorum Vices Pontificis gerentium. Triplex autem Genus Legatorum Pontificis datur: 1. est Legatorum à latere, qui Cardinales esse debent: mittuntur siquidem è latere Pontificis, cui assistunt, ad gubernandam aliquam provinciam nomine ipsius; vel ad tractanda graviora negotia cum Imperatoribus, & Regibus. 2. est Legatorum Natorum, & hi sunt præsules quidam, qui ratione Ecclesiarum, quibus præsunt; Officium Legati habent: sic sunt Archiepiscopi Cantuarienses, Rhemenses, Salisburgenses, Toletanus, & similes; qui cum nascantur Legati ab accepta suarum Ecclesiarum præfectura, ideo Legati Nati dicuntur. 3. est Legatorum Missorum, seu Nuntiorum; & hi sunt Antistites illi, quos mittit Pontifex ob negotia pertractanda, vel causas aliquas decidendas ad Principum Curias: sic constat *ex cap.* 1. *de Offic. Legat. in* 6. & ibi docet Glossa, quam sequuntur communiter Doctores. 1

Quamvis omnes isti verè, & propriè Legati sint, eo quia nomine Pontificis sua legatione funguntur: ut tradunt Doctores cum Glossa *in cap. statutum, de Rescript. in 6. verb. à Sede Apostolica, & in cap. Privilegium; de Verbor. Signific. in 6.* attamen ipsorum jurisdictio, & potestas est longe diversa, præcipuè in conferendis Beneficiis: Legatis siquidem à latere facta est facultas conferendi beneficia ejus provinciæ, ad quam mittuntur, eo ipso quo Legati eliguntur: sic *ex Cap.* 1. *De Offic. Legat. in* 6. *Cap. Si à Sede. De Præbendar. in* 6. *Cap. Dilectus, de Offic. Legat. & Cap. dilectus. De Jure Patronatus.* Reliquis verò Legatis non est facta talis facultas ex vi Legationis; nisi aliunde habeant sibi specialiter commissam à Pontifice: ut constat *ex capit.* 1. *De Officio, Legat. in* 6. *& ex capit. Litteras. De supplendis* 2

Neglig. Prælat. Hinc sequitur: Potestatem, quam habent Legati à latere in conferendis beneficiis pro sua Provincia esse ordinariam, utpote alligatam à Jure Communi suo Officio, & præcellenti Legationi. E contra tamen potestatem aliis Legatis commissam, utpote ex speciali Commissione, non verò à jure datam virtute Officii, & Legationis, esse Delegatam, & extraordinariam, Sic Gigas *de Pension. qu. 6. num. 18. & 21.* Gambarus *lib. 3. de Potest. Legat. num. 31.* Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 25. nu. 2.* & Garzia *de benef. 5. par. cap. 3. n. 5.* Tota igitur Potestas Legati Nati, & missi colligenda erit ex Litteris Commissionis sibi à Pontifice datæ, & juxta illas beneficiorum collatio facienda erit. Remanent resolvendæ nonnullæ dubietates spectantes ad collationem beneficiorum, quæ attinet ad Legatos à latere, & eas resolvemus.

5 Dubitabis 1. quænam sint beneficia, ad collationem quorum se extendat Potestas Legati à latere? Resp. esse ea omnia, quæ conferri possunt ab Ordinario Provinciæ suæ Legationis, quando vacant: sic patet *ex cap. 1. de Offic. Legat. in 6.* Hinc fit 1. in his Provisionibus ab eo factis dari locum prævertioni cum Ordinario ad eum modum, quem habet Pontifex cum eodem Ordinario, & de quo supra diximus: ratio est, quia in Provincia suæ Legationis vices gerit Pontificis: sic Azor. 2. *part. lib. 5. cap. 28. qu. 24.* Pratejus *in Praxi Episc. 2. par. cap. 5. nu. 9.* Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 25. nu. 3.* & Garz. *de benef. 5. par. cap. 3. num. 40.* Fit 2. posse instituere in eadem Provincia præsentatos, & Nominatos ad beneficia à suis patronis; confirmare electos; & beneficia conferre, quæ spectant ad Collationem exemptorum: ratio est, quia revera sunt beneficia vacantia in suæ Legationis Provincia, & aliunde non sunt reservata Pontifici: sic Garz. *l. c. num. 19.* & Castropalaus *loc. cit.*

4 Dubitabis 2. an possit conferre beneficia Monocularia, quæ videlicet ad unius collationem spectant? Resp. si beneficium Monoculare sit de provisione Delegati, seu Apostolici; non extendi facultatem Legati à latere ad talem collationem: ratio est, quia potestas ista collata alicui ob specialem provisionem derogat potestati generali providendi generaliter de beneficiis; adeoque Legatus à latere nequit se intromittere in talem provisionem Monocularem: sic constat *ex cap. 2. de Offic. Legat. & cap. dudum, de Præben. in 6.* & docent Abbas *in cap. dilectus, de Offic. Legat. in fin.* Garz. *de benefic. 5. par. cap. 3. n. 75.* & Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 25. nu. 4.* Si verò beneficium Monoculare sit de Ordinaria Provisione Collatoris, extenditur potestas Legati ad collationem illius: ratio est quia Legatus concurrit cum ordinario Collatore, nec aliunde illa beneficia monocularia reperiuntur in Jure excepta. Sic Gambarus *de Offic. Legat. lib. 3. nu. 512.* Azor. 2. *part. lib. 5. cap. 28. qu. 5.* & Castropal. *loc. cit.*

5 Dubitabis 3. an possit conferre Legatus beneficia devoluta ad prælatum Ordinarium ob negligentiam primi collatoris? Resp. quamvis varient Doctores inter se, & in diversas abeant sententias. Mihi tamen arridet ea sententia, quæ distinguit inter beneficia, si sint intra Provinciam Legationis, an extra illam. Si enim intra Provinciam sint, & devolvuntur ad Episcopum; poterit ea conferre Legatus, etiamsi Collator negligens extra Provinciam sit. E contra tamen si extra Provinciam sint, etiamsi Collator intra illam sit; nequibit ea conferre: ratio est, quia in investiganda potestate Legati circa collationem beneficiorum non attendendus est locus, ubi residet Collator; sed ubi situm est beneficium, si intra, an extra Provinciam Legationis; nec insuper attendi debet, cui Prælato competat Collatio, an exempto, an ordinario; an de Provincia, an extra; an Jure Ordinario, an devoluto; sed an beneficia vacantia sint intra Provinciam suæ Legationis, an extra; ergo clarè constat, quòd si beneficia devoluta ad Prælatum Ordinarium sint intra Provinciam Legationis; ea conferre poterit Legatus, cum Legato à latere concedantur beneficia suæ Provinciæ, Si verò extra Provinciam, non poterit ea conferre. Sic Rebuffus, Imolá, Gambara, & alii, quos refert, & sequitur Garzia *de Benefic. 5. part. cap. 3. numer. 27.* Azor. 2. *part. lib. 5. cap. 28. qu. 13.* & Castropalaus *de benefic. disp. 2. pun. 25. num. 6.* Idem dicendum de Provisione beneficii devoluti ad Episcopum ob negligentiam Prælati Regularis exempti; poterit namque illud conferre Legatus, si sit intra Provinciam. Nec valet dicere: Episcopum conferre illud, ut Delegatus Sedis Apostolicæ; & Legatus nequit se ingerere in ea, quæ Episcopus facit, non ut Ordinarius, sed ut Delegatus. Nam contra est, quia licèt Legatus nequeat se ingerere privativè, optimè tamen potest se ingerere cumulativè ex potestate sibi competente ex Jure Communi independenter à devolutione, & delegatione Episcopi; est enim delegatus à Jure in hoc, non ab homine.

6 Dubitabis 4. an conferre possit beneficia ad Sedem Apostolicam jam devoluta? Resp. affirmativè: ratio est, quia ob devolutionem non evadunt beneficia specialiter Reservata Pontifici: sed potest in Provincia suæ Legationis conferre omnia beneficia vacantia, non specialiter reservata Pontifici; ergo ea conferre poterit: sic colligitur *ex cap. Venerabilis, de Præben.* & docent Abbas, *ibi, num. 2.* Glossa *in cap. 1. de Offic. Legat. in 6. verb. Ampliori, & in Clement. si de beneficiis, de Præbend. verb. sive ad nos*, Sylvester *verb. delegatus, qu. 13. versic. Quærit tamen*, Azor. 2. *part. libr. 5. cap. 28. qu. 14.* Garz. *de benefic. part. 5. cap. 3. nu. 20.* & Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 25. n. 8.* Hinc infertur: non currere Legato tempus semestre ad providendum, ut currit Ordinariis Collatoribus; aliàs transacto semestre devolveretur Provisio ad Sedem Apostolicam; & ipse, ut diximus, conferre potest beneficia ad illam devoluta.

7 Dubitabis 5. an conferre possit beneficia vacantia in mensibus, in quibus Episcopi habent Gratiam Alternativæ? Resp. quamvis Azor. 2. *part. lib. 5. cap. 28. qu. 24.* putet, id posse efficere Legatum: eo quia beneficia illa non sunt reservata Pontifici, nec sunt extra Provinciam Legationis. Nihilominus vera sententia docet, non posse: ratio est, quia Gratia Alternativæ conceditur sub onere Residentiæ; adeoque non debet ei præjudicium inferre Legatus. Accedit, quòd hæc Gratia concedi soleat cum Decreto irritante omnem aliam provisionem, etiam à Sede Apostolica factam, & à fortiori provisionem factam à Legato. Et sic decisum fuisse à Rota tradit Garzia *de benef. 5. par. cap. 3. nu. 47.* & Castropal. *de benef. disp. 2. pun. 25. nu. 10.* Advertunt tamen & rectè, posse id concedi à Pontifice Legatis ex speciali gratia, & favore; quamvis non habeant ex Jure. Quia verò utitur Legatus in hoc casu facultate majori præ ea, quæ ex Jure competit Legatis; debet ostendere Litteras hujus specialis Commissionis, quia præsumptio stat in contrarium; licèt non teneatur ostendere in eis, quæ de Jure competunt Legatis. Consentit Azor. 2. *part. lib. 5. cap. 27. quæstion. 8.*

8 Dubitabis 8. an possit conferre beneficia, quæ sunt Juris Patronatus absque consensu patroni? Resp. si patronatus laicus est, & ex Fundatione, extructione, aut dotatione acquisitus; non poterit id efficere Legatus: ratio est, quia si Pontifex non solet huic patronatui derogare, ne retrahantur Fideles à benefaciendo Ecclesiis, æquum non est, ut possit id efficere Legatus. Sic Azor. 2. *part. lib. 5. cap. 28. quæst. 2.* Garzia *de Benefic. 5. part. cap. 3. num. 63.* & Castropalaus *de benefic. disp. 2. pun. 25. num. 11.* Idem dicendum, si patronatus fuerit mixtus, partim videlicet Laicus, partim Ecclesiasticus: eo quia ob conjunctionem illam non debet patronatui laico præjudicari, ne retrahantur fideles. Sic Garzia *l. c. numer. 69.* & Castropalaus *l. c.* qui alios referunt. Si verò patronatus fuerit merè Ecclesiasticus; poterit id efficere Legatus: quia huic juri patronatus facilè derogatur, utpote gratis ab Ecclesia concesso; nec per derogationem retrahuntur fideles: ut constat *ex cap. Cum dilectus, de jur. Patron. & ex cap. dilectus, de Offic. Legat.* & tradunt Gigas *de Pension. qu. 24. num. 1.* Azor. 2. *part. lib. 5. cap. 28. quæst. 2.* Lambertinus 1. *part. lib. 1. quæst. 1. art. 6. num. 4.* Castropalaus *de benefic. disp. 2. pun. 25. numer. 11.* Garzia *de benefic. 5. part. cap. 3. num. 17.* & Tuscus *verb. Legatus, concl. 172.* Idem dicendum de patronatu laico acquisito ex privilegio, præscriptione, aut Consuetudine: eo quia facilè derogatur simili patronatui, ut derogavit Tridentinum; nec ex derogatione talis patronatus retrahuntur Fideles. Sic Covarruvias *Practic. Quæstion. capit. 36. numer. 6.* Azor, Castropalaus, Garzia, & Tuscus *locis citatis*.

9 Dubitabis 7. an possit providere de beneficiis Reservatis, & electivis? Resp. negativè: quia licèt habeat

beat generalem facultatem conferendi beneficia vacantia in Provincia suę legationis; nihilominus sub hac generali facultate non comprænduntur beneficia generaliter, aut specialiter reservata. Sic constat *ex Cap. Quod translationem, de Offic. Legat. & ex cap. Licet de Præbend. in 6.* & sic docent Mandosius *de Signat. Gratiæ, tit. de Indult. confer. benef. reserv.* Castrop. *de Benefic. disp. 2. pun. 25. nu. 14.* & Garzia *de Benef. 5. par. cap. 3. num. 44.* Imò etiam si haberet facultatem generalem providendi de reservatis, non ideo providere posset de reservatis apud S. Sedem: ratio est, quia cum reservatio ista contineatur in corpore juris, & ideo privilegiata; non poterit sub generali concessione reservatorum comprænendi, nisi specialiter exprimatur: sicuti habens facultatem generalem absolvendi à reservatis non ideo habet facultatem absolvendi à reservatis in Bulla Cœnæ. Sic Garzia *l. c. num. 55.* & Castrop. *l. c.* Idem dicendum de provisione beneficiorum electivorum, quæ propriè electiva sunt: ratio est, quia à jure conceditur eligentibus tempus, intra quòd liberè eligere possint *ex cap. Nulla, cap. Quia diversitatem, de Conces. Præbend.* ergo nequeunt à Legato impediri in libera electione. Sic colligitur *ex capit. Deliberatione, de Offic. Legat. in 6.* & quamvis Textus loquatur de aliquibus beneficiis electivis sub nomine reservationis; attamen intelligendus erit de omnibus beneficiis electivis, cum ea apposita sint claritatis gratia, & sub nomine reservationis venit etiam provisio: cum ideo reserventur, ut de illis provideatur à reservante. Sic Castropalaus *num. 5.*

10 Dubitabis 8. an possit Legatus à latere Canonicum supernumerarium creare in Cathedrali, vel Collegiata? Et an possit beneficia vacatura reservare in favorem alicujus Personæ? Resp. quidquid sit spectato jure communi, quo attento in suas abiere sententias Doctores. Spectato tamen jure novo Tridentini *sess. 24. cap. 19. de Reform.* clarè patet, neutrum facere posse: ratio est, quia Canonicus supernumerarius, licèt non haberet strictum jus ad Præbendam vacaturam, aliquod tamen jus haberet ad illam; sed Concilium interdicit, & prohibet omnes reservationes, expectationes, & gratias ad beneficia vacatura, ne aliqua occasio captandæ mortis haberetur; ergo neutrum efficere potest Legatus à latere. Et sic expressè decisum à Sacra Congregatione Concilii refert Barbosa *in Remission. Concilii*, Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. §. 1. Proœm. nu. 64. & 80.* & Castropalaus *de Benef. disput. 2. pun. 25. nu. 13. & 16. in fine.*

CAPUT XV.

De Potestate Ordinarii Collatoris in Beneficiis conferendis.

1 *Quisnam sit Ordinarius Beneficii Collator?*
2 *Quanam beneficia ordinarii collatores conferre possint?*
3 *Quodnam tempus requiratur ad præscriptionem juri communi derogantem in collatione beneficiorum?*
4 *An competat Episcopo facultas conferendi beneficia statim ac est electus, & confirmatus, etiamsi possessionem sui Episcopatus nondum acceperit?*
5 *An Episcopus, cui datus est Coadjutor; habeat potestatem conferendi beneficia?*
6 *An Prælatus talis reputatas à populo, cum non sit revera talis; habeat facultatem conferendi beneficia?*
7 *An possit Prælato competere jus conferendi beneficia, eligendi, vel præsentandi ratione possessionis, quam habet?*
8 *An removendus sit electus, præsentatus, & institutus à Prælato, qui stat in tali possessione; si constet, proprietatem non spectare ad Prælatum, sed ad alium?*
9 *An sequester potestatem habeat conferendi beneficia?*

1 ORDINARIUS Collator Beneficii ille dicitur, qui ex proprio jure beneficia confert, etiamsi jurisdictionem non habeat, cum non requiratur potestas jurisdictionis ad illa conferenda: ut colligitur *ex cap. Ordinarii, de Offic. Ordin. in 6. & ex cap. Si soli, de Conces. Præbend. in 6.* & sic tradit Glossa *in Clem. 1. Ut lit. penden. verb. Ordinarium.* Obtinet primum locum post Pontificem supremum omnium beneficiorum collatorem inter ordinarios collatores Episcopus pro beneficiis in sua Diœcesi conferendis: concessa siquidem est à jure communi Episcopo hæc facultas conferendi beneficia ratione Dignitatis Episcopalis *ex cap. Omnes Basilicæ, cap. Nullus omnino, 16. quæst. 7. cap. Conquerente, de Offic. Ordin. & ex capit. ex frequentibus, de Institut.* & sic tradunt Garzia *de Benef. 5. part. cap. 1. num. 51.* Barbosa *3. par. de Potest. Episc. alleg. 57. nu. 1.* Castrop. *de Benef. disp. 2. pun. 27. num. 1.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. §. 1. Proœm. num. 21.* Post Episcopum enumerantur alii collatores, ut sunt Abbates, Priores; *ex cap. ultim. de Institut. & ex Clement. 1. de supplen. neglig. Prælat.* & Canonicorum Collegium *ex cap. Proposuit, de Conces. Præbend. in 6.* Verùm ut docent Azor. *2. par. lib. 6. cap. 25. quæst. 8.* & Castropalaus *l. c.* isti potiùs ex privilegio, præscriptione, aut consuetudine habent potestatem conferendi beneficia, quàm à jure. Quænam autem beneficia conferre valeant ordinarii collatores, & quando eis talis Potestas debeatur per subsequentia quæsita clariùs declarabimus.

Quæres igitur 1. quænam beneficia conferre possint ordinarii collatores? Resp. hoc potiùs attendendum esse à consuetudine locorum, & Diœcesum, quàm ex sanctionibus juris communis: sæpè enim consuetudines legitimè introductæ, ac præscriptiones juri communi derogarunt, ut patet in variis Diœcesibus. Attento autem jure communi Dignitates, Canonicatus, & Præbendæ Ecclesiæ Cathedralis, præcipuè si ex bonis communitatis erectæ fuerint; conferri debent ab Episcopo, & Capitulo simul; adeout Episcopus æqualem vocem habeat cum capitulo: *ut ex cap. Cum Ecclesia Vulterrana, in fin. de elect. cap. Postulasti, de Conces. Præben. & ex cap. 1. Ne Sede Vacant. in 6.* tradunt Doctores, Azor. *2. par. lib. 6. cap. 25. quæst. 9.* Garzia *de Benef. 5. par. cap. 4. nu. 17.* Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 27. nu. 2.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 45. num. 36.* Cætera beneficia, si fuerint inferiora his in Cathedralibus, & de gremio capituli ex aliqua consuetudine, vel jure speciali, saltem quoad communem participationem mensæ; spectant etiam ad simultaneam Episcopi, & capituli provisionem. Si verò extra Cathedralem; provideri poterunt ab Episcopo sine consensu capituli, vel à capitulo tantùm. Quod etiam dicendum est de cappellaniis; ut docent Garzia *l. c. num. 257.* Gonzalez *l. c. nu. 38.* Castrop. & Azor. *loc. cit.* Si tamen Præbendæ fuerint in Collegiatis, earum electio spectat ad capitulum collegiatæ, ac ejus immediato Prælato, si illum habeat; confirmatio verò spectat ad Episcopum. Reliqua beneficia totius Diœcesis extra Cathedralem, & Collegiatas liberè conferre poterit Prælatus. Sic spectato jure communi extra consuetudinem, & præscriptionem docent Garzia *l. c. nu. 64.* Gonzalez *l. c. nu. 47.* Azor. & Castrop. *locis citatis.* 2

Quæres 2. quodnam tempus requiratur ad hanc præscriptionem juri communi derogantem? Resp. si præscriptio excludere debet Episcopum à collatione beneficii, & ea cum titulo sit; sufficit tempus quadraginta annorum; si verò sine titulo fuerit, necessariò requiritur tempus immemoriale: ratio est, quia Episcopus habet ex jure suam intentionem fundatam providendi de omnibus beneficiis suæ Diœcesis; ergo nequibit præsumi bona fides ad legitimam præscriptionem, quæ possit Episcopum à sua possessione deturbare, nisi beneficio temporis quadragenarii cum titulo, & sine hoc temporis immemorialis. Sic *ex cap. 1. de Præscript. in 6.* & docent Abbas *in cap. Cum Ecclesia Vulterrana, de elect. in 6.* Garzia *de benef. 5. par. cap. 4. nu. 90.* & Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 27. nu. 3.* Si verò præscriptio fuerit in favorem Episcopi, ut possit absque consensu, vel Consilio capituli providere; sufficiet ad eam decennium: ratio est, quia est præscriptio inter personas præsentes, easque Ecclesiasticas, ac favorabilis dignitati Episcopali; aliunde ei non resistit jus aliquod clarum, & certum; ergo sufficiens erit decennium. Sic Castropalaus *l. c.* 3

Quæres 3. an competat Episcopo facultas conferendi beneficia statim ac electus est, & confirmatus, etiam si possessionem sui Episcopatus nondum acceperit? Resp. statutum esse *in extravag. Injunctæ, de elect.* non posse Episcopum, quamvis electus fuerit, & confirmatus; beneficia conferre, aut administrationem ullam in suo Episcopatu exercere, nisi priùs Litteras Apostolicas obtinuerit, easque capitulo ostenderit: & ratio est, 4

quia

quia capitulum cum habeat à jure administrationem Episcopatus demortuo Episcopo; non tenetur ab ea cessare, nisi priùs ipsi innotescat, jam Episcopum electum esse, & confirmatum; quod ei innotescere nequit, nisi per ostensionem Litterarum Apostolicarum. Hinc est, quòd usus invaluit in omnibus ferè Episcopatibus, possessionem simul conjungi cum ostensione capitulo prædictarum Litterarum Apostolicarum, quamvis possessio sequi posset ad ostensionem. Sic Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 25. quæst. 11.* Azevedo *in Cur. Pisan. lib. 1. capit. 13. num. 11.* Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 27. nu. 4.* Garzia *de benef. 5. par. cap. 4. num. 258.* & Ugolinus *de Offic. Episc. cap. 50. §. 15. num. 3.*

5 Quæres 4. an Episcopus, cui Coadjutor datus est, habeat potestatem conferendi beneficia? Resp. triplici ex causa posse Coadjutorem assignari Episcopo; 1. ob malam provisionem, quam facit beneficiorum. 2. ob amentiam. 3. ob senectutem, infirmitatem, vel nimiam occupationem. Si ergo ob malam provisionem factam beneficiorum ei Coadjutor datus fuerit; nequibit Episcopus validè conferre beneficia absque consensu, & Consilio Coadjutoris: ratio est clara, aliàs inutiliter datus fuisset Coadjutor, nec provisum bene fuisset tanto inconvenienti. Sic apertè colligitur *ex capit. Venerabili, de Offic. Deleg.* ubi declaratur nulla alienatio bonorum facta ab Episcopo sine consensu Coadjutoris, qui ei datus fuerat ob bonorum dilapidationem, & docent Oldradus *Consil. 44.* Castrop. *de Benef. disp. 2. pun. 27. nu. 5.* & Garzia *de Benef. 5. par. cap. 4. nu. 273.* Si verò ob amentiam datus fuerit Coadjutor, absolutè caret potestate ea conferendi Episcopus, & illam habet Coadjutor: ratio est, quia illam habere nequit Episcopus, cum non sit compos sui; adeoque independenter ab illo eam habebit Coadjutor. Sic Parisius *de Resign. Benef. libr. 7. quæst. 20. nu. 15.* Azor. 2. *par. lib. 6. cap. 25. quæst. 15.* Garzia *l. c. num. 170.* & Castrop. *l. c.* Si denique ob senectutem, infirmitatem, aut nimias occupationes datus fuerit; dum Episcopus est sanæ mentis, penes ipsum erit absoluta potestas conferendi beneficia, & non penes Coadjutorem: ratio est, quia per puram designationem Coadjutoris non amittit potestatem, quam habet; nisi in eis tantùm, quæ per se ipsum præstare nequit; cum igitur sanam mentem habeat ad beneficia conferenda, eam potestatem per se exercere poterit. Sic Navarrus *Consil. 3. de Cleric. ægrot. nu. 20.* Petrus Gregora *de Benef. cap. 39. num. 20.* Garzia *l. c. num. 265.* Azor. & Castrop. *loc. cit.*

6 Quæres 5. an Prælatus reputatus talis à populo cum revera talis non sit, facultatem habeat conferendi beneficia? Resp. affirmativè: ratio est, quia si supposito titulo colorato error populi tribuit jurisdictionem non habenti illam ob utilitatem publicam, ut *ex Leg. Barbarius, ff. de Offic. Prætor. & ex cap. Infamis, 3. qu. 7.* docent communiter Doctores; pariter dicendum erit tribuere potestatem conferendi beneficia ob utilitatem publicam: cum enim hæc potestas non sit ex Jure Divino, sed positivo humano; ob utilitatem publicam poterit jus inhabilitatem conferentis supplere, & collationem factam firmam reddere. Non sufficit autem error conferentis, aut error singularis unius, vel alterius: ratio est, quia confertur hæc potestas à jure, non in bonum unius, vel alterius; sed in bonum publicum, & commune, ne videlicet populus errans detrimentum patiatur. Sic Garzia alios referens, Sanch. Lessius, Basilius de Leon, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 27. num. 6.*

7 Quæres 6. an possit competere Prælato jus conferendi beneficia, eligendi, vel præsentandi ratione possessionis, quam habet? Resp. affirmativè: sic enim expressè statuitur *in cap. Cum olim, & cap. Cum Ecclesia Sutrina, de Caus. Possess. & Propriet.* & docent communiter Doctores teste Garzia 3. *par. de Benef. cap. 5. nu. 1.* est enim fructus debitus Possessori. Debet autem Prælatus in possessione ista habere bonam fidem, ut constat *ex Regul. Possess. de Regul. Jur. in 6. & ex cap. finali, de Præscript.* Quæ bona fides præsumitur, quoties possessio justo titulo acquiritur, vel probabilibus rationibus, aut longi temporis decursu: ut alios referens docet Garzia *l. c. num. 87.* Sic esset si 1. acquireretur possessio, ut si acquisitum esset Castrum, Villa, Dignitas, quibus annexum esset jus præsentandi, eligendi, aut conferendi: nam ob acquisitionem principalis, etiam accessoria acquiruntur. Ut tradunt Navarrus *de Jur. Patron. Consil. 2.* Garzia *l. c. num. 9.* & Castrop. *de Benef. disp. 2. pun. 28. num. 1. 2.* acquiritur possessio per hoc, quòd quis instituatur hæres Defuncti alicujus, quem constat in possessione fuisse conferendi: ratio est, quia jura, quæ Defuncto competebant; transeunt in hæredem etiam absque nova apprehensione, & exercitio: ut *ex Leg. Cum hæredes, ff. de acquir. Possess.* docent Guttierrez *consil. 3. num. 2.* Garzia *l. c. num. 37.* & Castropalaus *l. c. 3.* Possessio acquiritur per unicum actum collationis, præsentationis, aut electionis ad effectum perductum: ut si collatarius, præsentatus, aut electus jam possessionem beneficii acceperit, ac ejus fructus perceperit. Sic Covarruvias *Pract. Quæst. cap. 14. num. 2.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 45. §. 2. numer. 37.* Garzia *l. c. num. 67. & 99.* & Castrop. *l. c.* Adnotandum tamen; quòd si potestas conferendi sit aliis contraria, debent actus, ex quibus acquisitio intelligitur; esse cum scientia, & tolerantia eorum, quibus præjudicat. Sic *ex Leg. 2. Cod. de Servit. aquæ*, colligunt Gonzalez *l. c. nu. 32.* Garzia *l. c. nu. 109.* & Castrop. *l. c.*

Quæres 7. an removendus sit electus, præsentatus, 8
& institutus ab electione, præsentatione, & institutione facta; si constet, Prælatum confirmantem, conferentem, & instituentem non habere revera jus confirmandi, conferendi, & instituendi, in cujus possessione stat, cum proprietas spectat ad alium? Resp. supponendo priùs ut certum, non posse removeri confirmatos, & institutos à confirmatione, collatione, & institutione facta; nisi priùs per sententiam constet, proprietatem spectare ad alium: ratio est, quia per confirmationem, collationem, & institutionem ex se jus perpetuum in beneficio tribuitur, ut patet *ex Cap. Si tibi absenti, de Præbend. in 6.* ergo nisi juridicè constet oppositum, removendi non erunt à suo jure acquisito: hoc supposito, Dicendum 1. si declaratio à Judice facta constet post præsentationem, & electionem factam ante tamen institutionem, collationem, vel confirmationem; tenet postea institutio, collatio, vel confirmatio sequens: ratio est, quia præsentatio, & electio facta ab eo, qui in possessione est præsentandi, & eligendi tempore electionis, & præsentationis; valida est, & confert jus præsentato, & electo; ergo per subsequentem declarationem nequit invalidari. Nec obstat, quòd proprietas dum clarè non constat, possessionem absorbeat *ex cap. Cum dilectus, de Caus. Possess. & Propriet.* nam absorbet respectu futurorum eventuum, non verò præteritorum. Sic Abbas, Lambertinus, Guttierrez, Garzia, Covarruvias, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Benef. disp. 2. punct. 28. num. 2.* Dicendum 2. si ante præsentationem, electionem, aut provisionem lis orta sit inter præsentantes, eligentes, aut providentes; tunc si lis mota fuerit de possessione, nullus ex ipsis eam sibi arrogare potest, usque dum lis finiatur. Idem dicendum, si nemo ipsorum in possessione sit, & lis agitetur de proprietate: nam nemo ipsorum stante dubietate agitata eam sibi arrogare potest ante finem litis. Quæ si non decidatur intra semestre, vel quadrimestre devolvitur provisio ad superiorem *ex cap. Quoniam, cap. Si verò, cap. Cum propter, de Jur. Patron.* Si verò lis orta fuerit de proprietate, & aliquis illorum est in possessione; spectabit jus conferendi ad hunc possidentem: ratio est, quia ob litem attentatam non debet amittere fructus suæ possessionis *ex cap. 1. Ut lit. penden. in 6.* Sic ex Garzia, & aliis tradit Castropalaus *l. c. num. 3.*

Quæres 9. an sequester habeat potestatem conferen- 9
di beneficia? Resp. sequestris nomine intelligi illum, penes quem deposita est res litigiosa, ut eam servet illi, qui litem vicerit. Sic *ex Leg. Sequester, ff. de verb. signific. ex Leg. ei, apud quem, ex Leg. Propriè, & ex Leg. licet, ff. Depositi.* Sequester autem alius est voluntarius, qui scilicet à Judice designatur ex voluntate ipsorum litigantium. Alter verò necessarius, qui constituitur à Judice contra voluntatem litigantium, ut patet *ex Leg. Licet, cit.* & de utroque inquiritur, an possit beneficium annexum rei sequestratæ conferre, & de eo providere? Supponitur verò sequester Clericus, ut locum habeat quæsitum; nam si laicus esset, nullatenus posset beneficium conferre annexum rei sequestratæ, cum laicus incapax sit juris spiritualis proprii, & per se, ut sunt electio, confirmatio, collatio, institutio, & præsentatio Ecclesiastica; quamvis capax sit juris spiritualis rei temporali annexi *ex cap. Causam, de Præscrip. & ex cap. 2. de Judic.* Hinc sequitur, non posse laicum, penes quem sequestraretur Ecclesia, Prælatura,

Digni-

Dignitas, Beneficium, quibus annecteretur jus conferendi, eligendi, aut præsentandi; tale jus exequi: non enim censendus est sequester in spiritualibus, sed in temporalibus tantùm: ut bene tradunt Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 25. quæst. 17.* Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 28. nu. 7.* & Garzia *de Benef. 5. par. cap. 6. n. 13.* Secus verò si sequestraretur penes illum Villa, Castrum, quibus annecteretur jus præsentandi; posset enim quamvis laicus præsentare finita lite, & decisa in ejus favorem sicuti potest Dominus Villæ, aut Castri. Sic Castropalaus *l. c.* & Garzia *l. c. num. 15.* His declaratis

Dicendum in varietate sententiarum, in quas abiere Doctores: Sequestrem sive voluntarium, sive necessarium; sive Ecclesiæ, Prælaturæ, Dignitatis, aut Beneficii; sive Villæ, Castri aut alterius loci, quibus annectitur jus providendi de beneficiis; posse de illis providere: ratio est, quia sequester administrationem habet rei sequestratæ non solùm quoad temporalia, sed etiam quoad spiritualia *ex Clem. 1. de Sequestr. possess. & fruct.* sed spectat ad rectam administrationem rei sequestratæ jura illius exequi; ergo ad sequestrem spectabit exequi provisionem beneficii rei sequestratæ annexam. Nec obstat dicere: sequestrem nomine alieno administrare; & obligatum esse fructus rei sequestratæ servare Victori litis; ac denique similem esse Creditori habenti pignus, cui est annexum jus providendi, quo jure uti nequit. Contra enim est, quia licèt sequester nomine alieno administret, nempe Judicis, & Superioris imponentis sequestrum; attamen hi constituunt sequestrem verum administratorem, & exequentem jura annexa rei sequestratæ. Obligatus insuper est servare Victori litis fructus, qui servari possunt, & ex quibus evadit ditior; sed provisio beneficii non est fructus, qui servari potest; nec ex eo fit ditior sequester, Nec est similis Creditori habenti pignus, cui annectitur provisio beneficii: nam pignus habet certum Dominum, ad quem spectat provisio, & providere debet; non verò ad Coadjutorem; sequestrum verò non habet certum Dominum, sed incertum, & qui sub lite est, ac dubius, adeoque providere nequit. Insuper sequester ex authoritate Judicis, & Superioris administrat, & providet, ut jura sibi commissa exequatur. Sic Azor. 2. *par. lib. 6. cap. 25. quæst. 17. in fin.* Guttierrez *de Tutel. 3. par. cap. 7. num. 17. & 18.* Castropalaus *de Benef. disput. 2. pun. 28. nu. 5. in fin.* Garzia *de benef. 5. par. cap. 6. nu. 1.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 23. num. 17.*

CAPUT XVI.

Quomodo competat Collatio Beneficiorum Capitulo Sede Vacante; & Vicario Generali Episcopi?

1 *Quando dicitur Capitulum Sede Vacante?*
2 *Vicarius designatus à capitulo potest esse extraneus à capitulo, dummodo qualitates requisitas habeat.*
3 *Nequit eligi ad tempus, sed pro toto tempore Vacationis Sedis.*
4 *Vicarius jam constitutus à capitulo Sede Vacante removeri nequit ad nutum.*
5 *Debet capitulum huic Vicario designato committere jurisdictionem suam, cum non possit eam per se exercere.*
6 *Quænam potestas resideat in capitulo conferendi beneficia Sede Vacante, quam confert Vicario à se electo?*
7 *Quinam sint casus in jure expressi, in quibus capitulum Sede Vacante se ingerere possit quoad beneficia?*
8 *An provisio beneficiorum de jure devoluto spectans ad Episcopum competat capitulo Sede Vacante?*
9 *An beneficia Patrimonialia conferri possint à capitulo?*
10 *An possit capitulum providere de beneficiis Parochialibus?*
11 *An capitulum providere possit de beneficiis resignatis spectantibus ad collationem Episcopi?*
12 *An admittere possit capitulum resignationes beneficiorum ad liberam Episcopi Collationem spectantium factas causa permutationis?*
13 *An possit capitulum beneficia commendare?*
14 *Vicarius Episcopi alius Generalis, Foraneus alius.*
15 *Uterque debet esse Clericus, vel saltem prima Tonsura initiatus.*
16 *Neuter ipsorum habet ex vi Vicariatus posse beneficia conferre.*
17 *Ex generali mandato Episcopi potest Vicarius Generalis instituere præsentatos à patronis, & confirmare electos.*
18 *Speciale mandatum conferendi beneficia concedi potest ab Episcopo Vicario Generali, non verò Vicario Foraneo.*
19 *Debet hoc speciale mandatum conferendi beneficia esse expressum in forma, qua Vicarius Generalis constituitur.*
20 *Locus, in quo Vicarius Generalis exercere potest hanc specialem potestatem; non solùm est Diœcesis, sed etiam extra illam.*

UT clariùs innotescant, quæ dicenda sunt; prænotandum est: tunc dici Capitulum Sede Vacante, cum mortuo Episcopo, vel à Paganis capto, aut ad aliam Ecclesiam translato vacat Ecclesia suo Pastore, & ei succedit capitulum in jurisdictione spirituali, & temporali: ut constat *ex cap. Si Episcopus, de Suppl. neglig. Prælat. in 6. ex capit. Ecclesiæ Cathedrali, eod. tit. & libr.* & ex Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 16. de Reform.* Tenetur verò Capitulum Sede Vacante ex Trident. cit. infra octo dies à notitia Vacationis, vel existentem Officialem, seu Vicarium confirmare; vel alium eligere, qui sit saltem in Jure Canonico Doctor, vel Licentiatus, aut aliàs idoneus, quantùm fieri potest, in quem suam jurisdictionem transferat. Si secus factum fuerit, devolvitur electio Vicarii ad antiquiorem ex suffraganeis; si tandem fuerit Episcopus exemptus, devolvitur ad viciniorem Episcopum. Sic Tridentinum *l. c.* 1

Non requiritur autem, quòd Vicarius designatus sive à capitulo, sive ab alio, ad quem spectat; sit de corpore capituli, cum possit esse extraneus à capitulo, dummodo qualitates à Tridentino requisitas habeat: ratio est, quia ex nullo jure constat, impositum esse hoc onus capitulo; & sicuti Episcopus hanc libertatem habet in constituendo suum Officialem, & Vicarium; sic etiam eam habere debet capitulum: expedit enim hæc libertas, maximè si in capitulo idoneus non habeatur. Sic Garzia *de Benef. 5. par. cap. 7. nu. 13.* Genuensis *capit. 84.* Quaranta *Summ. Bullar. verb. Capitulum Sed. Vacant. num. 6.* Molina *tract. 5. disp. 11. num. 1.* Castrop. *de benef. disp. 2. punct. 29. num. 3.* & Barbosa *de Potest. Episc. par. 3. alleg. 54. nu. 165.* 2

Nequit Vicarius Capitularis constitui ad determinatum tempus ad tres, quatuor, vel octo menses; sed eligendus erit pro toto tempore Vacationis Sedis, pro quo removeri nequit absque causa: ut ellet, si patiatur aliquid fieri contra Immunitatem Ecclesiæ; si non resideat; si sit debitor capituli, si odio habeatur à populo, & similia. Idem dicendum si constituatur à Metropolitano, vel alio Episcopo, cui Constitutio competit; constituendus namque erit pro toto tempore Vacationis Sedis: sic melius expedit gubernationi Ecclesiæ Vacantis; & sic decisum fuisse à Sacra Congregatione Episcoporum, testatur Pignatelli *tom. 1. Consult. 23. numer. 10.* Novarius *in Summ. Bullar. tit. de capit. Sed. Vacan. numer. 6.* & Vulpe *in Praxi, capit. 44. num. 24.* 3

Vicarius jam Constitutus Vacante Sede removeri nequit ad nutum à capitulo, sed ad eum removendum requiritur legitima causa, quæ recognoscenda erit à Sacra Congregatione Episcoporum. Præcepit siquidem hæc Sacra Congregatio: ne Vicarius simpliciter electus removeatur à capitulo absque causa recognoscenda ab eadem Sacra Congregatione: ut testatur Pignatelli *tom. 1. Consult. 23.* Valde enim conveniens est, ac juri conforme, quòd Officiales jurisdictionem habentes, etiamsi ad beneplacitum creati; censeantur perpetui, & non posse removeri absque cognitione causæ remotionis; quam sibi reservavit Sacra Congregatio Episcoporum, ut dictum est. Sic enim docuerunt Genuensis, Quaranta, Garzia, Matienzo, Guttierrez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de benefic. disp. 2. pun. 29. num. 7.* 4

Debet Capitulum huic Officiali, seu Vicario designato committere suam jurisdictionem, cum non possit eam per se exercere. Succedit siquidem capitulum Episcopo demortuo in omnibus, quę spectant ad ordinariam jurisdictionem, & administrationem Episcopi tum in spiritualibus, tum in temporalibus *ex cap. Cum clim.*

olim. de Major. & Obedien. cap. unic. cod. tit. in 6. cap. Ad abolendam, de Hæretic. capit. penult. & final. de supplen. neglig. Prælat. in 6. & ex extravag. execrabilis, versic. Cæterùm, de Præb. An autem capitulum ex sola designatione Vicarii Capitularis transferat in illum, ac illi committat omnem suam jurisdictionem, quam habet; controversa res est. Probabilior tamen sententia docet, ex sola designatione transferri in Vicarium à capitulo jurisdictionem in ea, quæ non requirunt speciale mandatum, nec indigent speciali commissione ad instar Vicarii, & Officialis Episcopi, quò non habet ampliorem jurisdictionem Vicarius capituli: ratio est, quia licèt Tridentinum statuat, eligendum esse Vicarium à capitulo; non autem addit, debere Vicarium habere omnem jurisdictionem capituli. Imò dum idem Tridentinum dicit, posse capitulum confirmare Vicarium existentem, qui utique Episcopi erat; tacitè dicit, hac confirmatione facta habere eamdem potestatem, quam antea habebat, cum confirmatio nullam aliam potestatem addat; ergo Vicarius capituli ex sola designatione non habet ampliorem jurisdictionem præ Vicario Episcopi. Nec Vicarius capituli accipit jurisdictionem sibi datam à Tridentino, quod confert omnem, quam habet capitulum, ut dixere aliqui Doctores; sed eam accipit à capitulo, aut à Metropolitano, vel alio Episcopo supplente negligentiam capituli; aliàs non esset Vicarius Capituli, sed Concilii. Sic Suarez *tom. 5. in 3. par. disp. 7. sect. 3. num. 13.* Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 29. num. 5.* Barbosa *de Potestat. Episc. 3. par. alleg. 54. num. 180.* & Garzia *de Benefic. 5. par. cap. 7. num. 32.*

6 Supposita igitur ex dictis potestate ordinaria capituli, & non indigente speciali mandato in Vicario capitulari designato Sede Vacante; ut clariùs appareat, quid possit Vicarius capituli in collatione, & provisione beneficiorum, quæ est materia, de qua agimus; inquirendum erit, quid possit Capitulum Sede Vacante circa hanc provisionem. Quapropter

Inquires 1. quænam potestas resideat in capitulo conferendi beneficia Vacante Sede? Resp. licèt verum sit, succedere capitulum Episcopo, dum Sedes vacat, in iis, quæ competunt Episcopo jure ordinario, ut superiùs notavimus; attamen in conferendis beneficiis, quæ sunt de collatione Episcopi, etiam si Episcopus in eorum collatione indigeat consensu, vel consilio capituli; nullam potestatem habet, exceptis casibus à jure expressis: ratio est, quia beneficiorum collatio excipitur ab iis, in quæ succedit capitulum Episcopo, & sunt de ejus jure ordinario. Constat hæc prohibitio facta capitulo cum limitatione appositа *ex cap. 2. Ne Sede Vacante, cap. unic. cod. tit. in 6. & ex capit. 1. de Institut. in 6.* facta autem fuit prohibitio, quia cum provisio beneficii sit ejus liberalis collatio, & inter præcipuos fructus Episcopalis Dignitatis connumeretur; ideo conveniens fuit, ut Episcopo successori reservata esset. Quod etiam verificatur de beneficio vacante in mense Episcopi viventis, nec ab eo provisо: ut adnotant Molina *tract. 5. de Justit. disp. 11. nu. 11. in fine*, & Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 29. num. 8.* Extenditur quoque prohibitio supradicta ad electionem, vel præsentationem ad Episcopum demortuum spectantes: ratio est, quia & prohibitio facta est generalis; & non minùs collatio beneficiorum, quàm eorum præsentatio, & electio sunt fructus Dignitatis Episcopalis. Sic Lambertinus *de Jur. Patron. lib. 2. qu. 2. art. 1.* Azor. 2. *par. lib. 3. cap. 38. quæst. 10.* Castropalaus *l. c.* Franciscus Pavin. 2. *par. de Potest. Capitul. quæst. 5. num. 3. & 4.* & Garzia *de benef. 5. par. cap. 7. numer. 52.* Secus verò dicendum de beneficiis illis, quæ simul sunt de collatione capituli: nam tunc mortuo Episcopo, aut omnino impedito poterit de illis providere capitulum: cum in ea provisione utatur jure suo, & tota conferendi potestas transfertur in capitulum. Sic traditur *in cap. 1. Ne Sede Vacante, in 6.* & docent Abbas *cap. Illa eodem tit. numer. 4.* Molina *l. c. num. 13.* Castropalaus *l. c.* & Azor. 2. *par. lib. 6. cap. 25. quæst. 13.*

7 Inquires 2. Quinam sint casus in jure expressi, in quibus Capitulum Sede Vacante se ingerere possit quoad beneficia? Resp. posse confirmare electionem factam beneficiarii *ex cap. cum olim. de Major. & Obed.* Posse insuper instituere præsentatos à patronis, ut constat *ex cap. 1. de Instit. in 6.* & ratio est, quia confirmatio electionis, & institutio præsentati non sunt liberales donationes beneficiorum; sed tantùm donationum ab aliis factarum necessariæ confirmationes, & approbationes; adeoque non debent numerari inter fructus dignitatis Episcopalis reservandos successori. Sic Azor. 2. *par. lib. 6. cap. 25. quæst. 2.* Molina *tract. 2. de Just. disp. 12. num. 13.* Castropalaus *de Benefic. disp. 2. pun. 29. num. 9.* & Garzia *de benef. 5. par. cap. 7. num. 54.* Extendunt hanc Doctrinam Garzia *l. c. numer. 75.* & Franciscus Pavin. *de Potest. capitul. 2. par. quæst. 4. in fin.* quando electi æquè digni plures essent, aut plures essent præsentati æquè digni, itaut daretur locus gratificationi in confirmatione, aut institutione faciendæ: ratio est, quia absolutè necessaria est electio, aut institutio, esto libera sit quoad personam electam, vel confirmatam.

8 Inquires 3. an provisio beneficiorum de jure devoluto spectans ad Episcopum competat Capitulo Vacante Sede? Resp. quamvis Joan: Andreas, Zechus, Zerola, & Molina penes Castropalaum *de benef. disp. 2. punct. 29. numer. 10.* putarint, competere capitulo: eo quia est actus jurisdictionis omnino necessarius ad rectam gubernationem Diœcesis; cum ergo succedat capitulum Episcopo in eis, quæ sunt jurisdictionis necessariæ, ut habet Glossa communiter recepta *in Clem. 1. §. 1. de Hæretic. verb. Capituli*; ideo providere poterit capitulum de his beneficiis. Nihilominus vera est sententia oppositum docens: ratio est, quia Episcopus providet de beneficiis devolutis non jure ordinario, sed jure delegationis sibi commissæ; & capitulum succedit Episcopo in eis, quæ sunt juris ordinarii, non verò juris delegati, etiamsi delegatio à jure communi inducta fuerit. Sic tradunt Abbas *in cap. Cum olim. de Major. & Obed. quæst. 5.* Felinus *ad quæst. 10.* Sanchez plures referens *libr. 8. Matr. disp. 2. num. 10.* Castropalaus *l. c.* & Garzia *de benefic. 5 par. capit. 7. num. 42.* ergo non poterit capitulum providere de beneficiis devolutis: maximè quia prohibitio facta capitulo non providendi de beneficiis Episcopo competentibus est generalis, nec excipit beneficia devoluta; & non minus spectant ad rectam Diœcesis gubernationem provisiones beneficiorum devolutorum, quàm aliorum. Sic Azor. 2. *par. lib. 3. cap. 38. quæst. 6.* Garzia plures referens *l. c. num. 53.* & Castrop. *l. c.*

9 Inquires 4. an beneficia patrimonialia, quæ videlicet debentur alicui generi personarum; conferri possint à capitulo? Resp. negativè, tum ex reservatione facta *in Regul. 2. Cancell.* ubi beneficia vacantia eo tempore, quo vacat Episcopatus, nec successor de novo provisus illius possessionem capit, dummodo integrè eorum electio, nominatio, seu collatio ad Episcopum pertineat; reservantur Pontifici: quæ reservatio cessat, si simul cum Episcopo alius providere debebat; & poterit hic jure proprio solus providere *ex cap. unic. Ne Sed. Vacan. in 6.* tum etiam quia præscindendo ab hac reservatione collatio beneficiorum patrimonialium, licèt debita certo generi personarum; attamen non est collatio necessaria, sed liberam voluntatem collatoris supponit, illumque liberum relinquit; potest siquidem intra semestre illam facere, vel omittere; & secuta omissione devolvitur provisio ad superiorem: nec intra semestre cogi potest Episcopus ad illam faciendam, esto necessaria sit ex parte providendorum, quòd videlicet debeatur propinquiori respectu fundatoris; aut digniori. Sic Gonzalez plures referens *ad Regul. 8. Cancell. glos. 9. §. 1. nu. 7.* & Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 29. num. 13.*

10 Inquires 5. an possit capitulum providere de beneficiis Parochialibus, quæ fieri debent per concursum juxta formam Tridentini *sess. 24. cap. 18. de Reform.* Resp. negativè: tum quia reservantur Pontifici hæc beneficia vacantia tempore Sedis Vacantis, ut patet *ex Regul. 2. Cancell.* tum quia prohibetur capitulo omnis beneficiorum collatio, exceptis solùm casibus à jure expressis; cum ergo jus solam confirmationem, & institutionem exprimat, & excipiat; omnis alia beneficiorum collatio remanebit prohibita. Nec multum refert, quòd permittatur capitulo Sede Vacante, posse vacante Ecclesia Parochiali edicta apponere, concursum vocare, examinare concurrentes, & ex approbatis magis idoneum eligere; quę omnia posset Episcopus, si viveret. Hæc enim non probant potestatem conferendi in capitulo, sicuti nec eam probant in Episcopo vivente, dum ea facit in mensibus Pontifici reservatis: nam ex hac electione jus considerabile non acquiri-

quiritur electo; cum non teneatur Pontifex electum à capitulo, vel ab Episcopo providere. Sic Molina *tract. 5. de Just. disput. 11. numer. 11.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 9. §. 1. numer. 76.* Castropalaus *de benefic. disp. 2. pun. 29. num. 12. & 14.* & Garzia *de Benef. 5. par. cap. 7. num. 86. & 90.*

11 Inquires 6. an capitulum providere possit de beneficiis resignatis spectantibus ad collationem Episcopi? Resp. licèt capitulum resignationes talium beneficiorum admittere possit, providere tamen de illis non potest resignatione admissa. Et quòd possit resignationes liberas admittere, sicuti potest Episcopus; probatur ex eo, quia capitulum succedit Episcopo in iis, quæ spectant ad jurisdictionem Episcopalem, & ad rectam Diœcesis gubernationem, solùm exceptis casibus à jure expressis; sed jus non excipit acceptationem resignationis beneficiorum; ergo acceptare poterit resignationes prædictas. Nec obstat dicere: quòd ille potest resignationes admittere, qui potest resignata conferre; ergo si capitulum nequit beneficia resignata conferre, nec poterit eorum resignationes acceptare. Contra enim est: quia falsum est, quod assumitur; nam sæpe collatio beneficii spectat ad Inferiorem Episcopo, & tamen acceptatio resignationis beneficii illius spectat ad Episcopum: insuper resignationes beneficiorum reservatorum fiunt Episcopo, qui eas acceptat; quamvis de illis providere nequeat; concluditur ergo, posse capitulum has liberas resignationes beneficiorum acceptare, quorum collatio ad Episcopum spectat. Sic docuere Abbas *in cap. olim. de Major. & Obed.* & Felinus *ibi, num. 4.* Panuin. *de Potest. Capitul. 2. par. quæst. 2. num. 11. & 13.* Garzia *de benef. 11. par. cap. 3. num. 256.* Castropalaus *de benefic. disp. 2. pun. 29. num. 15. & 16.* Azor. *2. par. lib. 3. cap. 38. quæst. 3.* Quòd autem non possit providere de illis jam resignatis, clarè probatur ex eo, quia prohibita est Capitulo Vacante Sede collatio beneficiorum ad liberam Episcopi provisionem spectantium: nec à tali prohibitione excipit jus collationem beneficiorum resignatorum; nec provisio evadit necessaria ob resignationem, sicuti non evadit necessaria ob mortem beneficiati: maximè quia ob resignationem non arctaretur Episcopus ad beneficium conferendum huic potiùs, quàm alteri, ut ex Doctoribus supracitis notat Castropalaus.

12 Inquires 7. an admittere possit capitulum resignationes beneficiorum ad liberam Episcopi collationem spectantium factas causa permutationis? Resp. negativè: ratio est, quia per resignationes factas causa permutationis intenditur à permutantibus collatio beneficiorum permutatorum: sub hac enim conditione, & onere resignant, videlicet ut permutent; si ergo capitulum facultatem non habet conferendi beneficia permutata; nequibit eorum resignationes admittere sub tali onere ea conferendi permutantibus. Quapropter nec Episcopus ipse admittere poterit similes resignationes permutationis causa beneficiorum resignatorum: cum nequeat illa jam resignata à permutantibus conferre. Sic Azor. *2. par. libr. 7. capit. 29. quæst. 10.* Mandosius *Regul. 1. Cancell. quæst. 13.* Castropalaus *de benef. disp. 2. punct. 29. nu. 18.* Puteus *lib. 2. Decis. 262.* Mantica *de Tacit. & ambig. Convent. lib. 25. tit. 9. numer. 12.* & Garzia *de Benef. 11. par. cap. 4. num. 81.*

13 Inquires denique: an possit Capitulum Vacante Sede beneficia commendare? Resp. non posse, si sermo sit de rigorosa commendatione: ratio est, quia hæc æquivalet collationi, quæ, ut toties diximus interdicta est capitulo. Secus esset de commendatione ad tempus, & largè dicta, seu Vicaria: poterit enim capitulum beneficia etiam Parochialia hoc largo modo commendare Vicariis idoneis, videlicet præficiendo eos Parochiis, aut aliis beneficiis vacantibus ad rectam Parochiæ, aut beneficiorum administrationem: ut colligitur ex Tridentino *sess. 24. cap. 18. de Refor.* prohibente rigorosam commendationem Parochiarum Episcopis, & potiori jure capitulo; non verò commendationem per Vicarium ad tempus. Durat autem hæc commenda, seu Vicaria, usque dum Parochia, aut beneficium à legitimo collatore non provideantur. Sic ex Panormitano, Rebuffo, Azorio, & aliis ab eis relatis docet Castropalaus *de Benef. disp. 2. pun. 39. num. 21.*

14 Vicarius Episcopi venit considerandus post Vicarium Capituli in collatione beneficiorum; ideo investigabimus, quanam potestate polleat circa talem collationem. Sed sciendum: Vicarium Episcopi alium esse generalem, & à lege constitutum, qui pro tota Diœcesi ab Episcopo nominatur. Alium verò esse foraneum, qui videlicet extra Fores Civitatis, ubi residet Episcopus, constituitur, nec generale judicium exercet pro tota Diœcesi; sed pro aliquo oppido, vel oppidis. De Vicario nato, qui videlicet cum officio, & dignitate nascitur, nec pendet à nominatione Episcopi, ut erant Archidiaconus, & Archipresbyter *ex cap. 1. de Offic. Archid. & ex cap. Ut singuli, de Offic. Archipræsb.* nobis sermo non est: cum eorum jurisdictio extincta sit, nec in usu.

Uterque Vicarius, Generalis nempè, & Foraneus debet esse Clericus, vel saltem prima Tonsura insignitus: cum jurisdictio spiritualis nequeat laico committi. Foraneus non habet jurisdictionem ordinariam, sed tantùm delegatam, ut omnes ferè Doctores fatentur. Quamvis non levis controversia sit inter ipsos de jurisdictione Vicarii Generalis. Communior verò sententia docet, eum habere jurisdictionem ordinariam: ratio est, tum quia idem Tribunal constituit cum Episcopo, nec datur appellatio è Vicario Generali Episcopi ad Episcopum *ex cap. Rom. de Appell. in 6.* tum quia facta nominatione Vicarii ab Episcopo conceditur ei facultas à Lege. Sic Azor. *2. par. lib. 3. cap. 43.* Molina *tract. 1. de Justit. disp. 10.* Sanch. *lib. 3. de Matr. disp. 29.* Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 30. nu. 1.* Garzia *de Benef. 5. par. cap. 8.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. par. alleg. 54. num. 1.*

Neuter ipsorum, sive Generalis sit, sive Foraneus, habet ex vi Vicariatus Potestatem conferendi beneficia; nisi eis factum fuerit speciale mandatum ab Episcopo, ut expressè statuitur *in capit. ultim. de Offic. Vicar. in 6.* ratio autem est, quia solùm conceditur Vicariis ratione Vicariatus administratio Episcopatus in eis, quę sunt necessitatis, & utilitatis; non verò donationis: cum igitur collatio beneficiorum sit quædam donatio *ex capit. Relatum, de Præbend. & capit. Post electionem, de Concess. Præben.* ideo in generali mandato Vicariatus non includitur collatio beneficiorum. Inde fit 1. sine speciali mandato Episcopi non posse ejus Vicarium in collatione beneficii præstare consensum Episcopi, si solus consensus ad Episcopum spectaret in tali collatione: ratio est, quia qui impotens est ad donationem, nequit donationi consentire *ex Leg. Cum quis, ff. de Regul. Jur. & ex Leg. Creditor. Cod. de Donat. inter Vir. & Uxor.* & docent Rebuffus *in Prax. Episc. tract. de Vicar. Episc. num. 91.* Azor. *2. par. lib. 3. cap. 44. qu. 3.* Federicus *Consil. 264.* Castrop. *de Benef. disp. 2. pun. 30. num. 3.* Gratianus *in Discept. Forens. cap. 303. nu. 1.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. par. alleg. 54. num. 61.* Fit 2. non posse Vicarium sine speciali mandato resignationes beneficiorum mittere, & à fortiori si fuerint ex causa permutationis: ratio est, quia ad hoc requiritur speciale mandatum, cum res sit magni momenti. Sic Rebuffus *l. c. numer. 104.* Flaminius *de Resignat. lib. 7. qu. 24. n. 3.* Azor. *2. par. lib. 2. cap. 29. qu. 4.* Riccius *in Praxi, Resol. 471.* Castrop. *l. c.* Barbosa *l. c. nu. 66.* Sbrotius *de Vicar. Episc. lib. 2. quæst. 130.* & Garzia *de Benef. 11. par. cap. 4. num. 14.* 16

Ex generali mandato, quod habet Vicarius Generalis Episcopi, poterit instituere præsentatos à patronis, & confirmare electos: ratio est, quia ea, quæ sunt Justitiæ, & necessitatis, competunt Vicario ab Episcopo constituto; sed instituere præsentatos, & confirmare electos sunt actus Justitiæ, & necessitatis, itaut illos compellere possint patroni, & electores; ergo ex generali mandato hæc competunt Vicario Generali Episcopi. Sic probant Textus *in cap. ex frequentibus, de Instit. in cap. final. de Offic. Vicarii, in 6. & in cap. 1. de Inst. in 6.* & sic tradunt Covarruvias *lib. 3. Variar. cap. 20. num. 7.* Azor. *2. par. lib. 3. cap. 44. quæst. 4.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 9. §. 1. num. 9.* Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 30. num. 4.* Sbrotius *de Potest. Vicar. lib. 2. qu. 70.* Garzia *de Benef. 5. par. cap. 8. num. 50.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. par. alleg. 54. nu. 70.* Extendunt Garzia *l. c. num. 88.* & Castrop. *l. c.* hanc Doctrinam ad casum, quo plures essent præsentati, & electi æque idonei: nam licèt possit hunc potiùs instituere, quàm alium; vel hunc potiùs confirmare, quàm illum. Nihilominus per hoc quòd obligetur ad aliquem ex illis instituendum, vel confirmandum; dicetur potiùs actus ille justitiæ, & necessitatis, quàm meræ Gratiæ. Poterit insuper Vicarius Generalis ex generali mandato, dum beneficium vacat; constituere illi Vicarium, usque dum provideatur de Rectore: hæc enim designatio convenit rectæ administrationi Diœcesis; nec est 17

beneſi-

beneficii collatio, sed provida administratio. Nequibit tamen Vicarium assignare alicui Rectori ob ejus imperitiam, vel depravatos mores; cum enim hæc gravioza sint, privant siquidem beneficiatum exercitio sui muneris, ac alium subrogant; ideo speciali mandato indigent, nec comprehendi possunt sub generali. Sic Covarruvias *l. c.* Barbosa *l. c. nu. 73.* Sbrotius *l. c. quæst.* 112. *nu.* 2. Castrop. *l. c,* & Puteus *Decis. 239. nu.* 2.

18 Speciale mandatum, quod, ut diximus, requiritur ad hoc, ut possit Vicarius Episcopi beneficia conferre, quamvis concedi possit Vicario Generali, nequit tamen concedi Vicario Foraneo: ut tradit communis sententia cum Rebuffo *in Praxi Benef. tit. de Vicar. Episc. num.* 15. Covarruvias *3. Variar. cap.* 20. *ante numer.* 7. & Garzia *de benef. 5. par. cap.* 8. *num.* 120. ratio est, quia collatio beneficiorum est res magni momenti, & diligentia, ac seria providendorum diligentia indiget; adeoque solùm committenda erit personæ qualificatæ, ac gubernationi totius Diœcesis constitutæ. Negare tamen non possum, quòd potestas limitata conferendi beneficia pro aliquo loco committi possit ab Episcopo Vicario Foraneo: cum hæc non requirat personam qualificatam, ut requirit potestas generalis. Sic ex Rebuffo, & Sbrotio docent Garzia *l. c. num.* 125. & Castropalaus *de benef, disp.* 2, *pun.* 30. *num.* 5. Requirunt aliqui Doctores cum Panuin. Rebuffo, & Azorio relatis à Castropalao *l. c. num.* 6. in Vicario Generali, ut possit ei committi ab Episcopo hoc speciale mandatum, quod non solùm sit Vicarius Generalis in spiritualibus, verùm etiam in temporalibus: nam ille dici debet absolutè Vicarius Generalis Episcopi, qui vices illius gerit in omni regimine tum spirituali, tum temporali; cum utrumque regimen competat Episcopo *ex cap. Si quis* 1. *quæst.* 3. Sed probabiliorem reputo sententiam asserentem, sufficere, si sit Vicarius in spiritualibus tantum: ratio est, quia Vicarius sic constitutus est absolutè Vicarius Generalis, & talis dicitur in Tridentino *sess. 13. cap.* 2. *de Reform.* Seu illius etiam Vicario in spiritualibus generali, *& in cap. Cum nullus, §. Episcopus, de Tempor. Ordin. in* 6. ipsius in spiritualibus Vicarius Generalis, & sic *ex Bullis, & Litteris Apostolicis* testantur Flominius Paris. *de Resignat. lib.* 8. *quæst.* 7. *num.* 187. Sbrotius, Sanchez, Garzia, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. numer.* 6. ergo ei committi poterit talis facultas. Et parum refert, quòd generalior sit, qui habet potestatem in spiritualibus, & temporalibus; non ideo tamen Generalis non erit, qui potestatem habet in spiritualibus tantùm pro Diœcesi. Sic Garzia *de Benef. 5. par. cap.* 8. *num.* 122. Castropalaus *de benef. disp.* 2. *pun.* 30. *num.* 6. & Barbosa 3. *par. de Potest. Episc. alleg.* 54. *num.* 57.

19 Debet hoc speciale mandatum conferendi beneficia esse expressum in forma, qua Vicarius Generalis constituitur, cujus exemplar videre est in Azor. 2. *par. lib.* 3. *cap.* 46. *quæst.* 1. in Barbosa 3. *par. de Potest. Episc. alleg.* 54. *num.* 56. & aliis. Debet insuper latè explicari, quantum potest servata significatione verborum: ratio est, quia est favor, & tantum cedit in detrimentum concedentis, qui liberè concedit. Hinc sequitur 1. quòd si in forma dicatur, quòd possit Vicarius omnia beneficia ad Episcopum spectantia conferre; poterit non solùm beneficia simplicia conferre, sed etiam curam animarum habentia, & dignitates cathedralium, si ad Episcopum spectent: ratio est, quia hæc omnia sub nomine beneficii continentur in materia favorabili: ut tradit Glossa *in cap.* 1. *de Regul. Jur. in* 6. & docent Azor. 2. *par. lib.* 3. *cap.* 44. *quæst.* 7. *&* 8. Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 30. *n.* 7. & Barbosa 3. *par. de Potest. Episc. alleg.* 54. *nu.* 63. Et licèt Azor. & Barbosa, non extendant hanc facultatem ad beneficia instituenda, & erigenda post datam commissionem; eam tamen probabiliùs extendit Castrop. non solùm ad erecta, sed etiam erigenda: cum potestas, & commissio data nec odiosa sit, nec pœnalis; adeoque latè interpretanda. Sequitur 2. posse conferre beneficia ex jure devoluto spectantia ad Episcopum: ratio est, quia Episcopus jure ordinario, & communi ea confert ob negligentiam conferentium; ergo etiam ex concessione facta ab Episcopo transit in Vicarium; dummodo non sint devoluta ad Episcopum tamquam Sedis Apostolicæ delegatum, ut contingit ob negligentiam Prælatorum regularium *ex Clem.* 1. *de supplen. neglig. Prælat.* cum non possit delegatus delegare. Et dummodo non competat collatio Episcopo ex jure speciali, & privilegio; quia tunc facultas nequibit communicari aliis. Sic ex Panuino, Rebuffo, Azorio, & Barbosa tradit Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 30. *nu.* 14. Sequitur 3. posse Vicarium ob hoc speciale mandatum electiones, & præsentationes ad Episcopum pertinentes facere: ratio est, quia licèt collatio distinguatur à præsentatione, electione, ac institutione; attamen hoc intelligendum erit in mandatis ambitiosis, quæ restringenda sunt; non verò in mandatis ordinariis, & liberè concessis, quæ latam habere debent interpretationem: quapropter sub verbo conferendi beneficia comprehendi debent omnes providendi modi: ut colligunt *ex tot. Titul. Ut Ecclesiast. benef. sine diminut. confer. & ex Clem. unic. de Rer. Permut.* Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. glos.* 16. *num.* 8. Lambertinus *de Jur. Patron.* 1. *par. lib.* 2. *quæst.* 4. *art.* 4. Azor. 2. *par. lib.* 3. *cap.* 44. *quæst.* 10. & Castrop. *de benef. disp.* 2. *pun.* 30. *num.* 15.

Locus autem, in quo potest exercere Vicarius hanc 20
specialem potestatem ab Episcopo expressè habitam pro conferendis beneficiis; non solùm est Diœcesis, sed etiam extra illam: ratio est, quia si est delegatus specialis Episcopi quoad collationem beneficiorum; & Episcopus non solùm in Diœcesi, sed etiam extra illam potest exercitium jurisdictionis voluntariæ præstare, cum nullam in hoc irroget injuriam Episcopo loci; etiam id præstare poterit ejus delegatus specialis. Sic Covarruvias *lib.* 3. *Variar. cap.* 20. *num.* 8. Azor. 2. *par. lib.* 3. *cap.* 44. *quæst.* 9. Sanchez *lib.* 3. *Matr. disp.* 34. *num.* 2. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *par. alleg.* 54. *num.* 64. Castropalaus *de benef. disp.* 2. *punct.* 30. *num.* 16. Garzia *de benef. 5. par. cap.* 8. *nu.* 126. & Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. glos.* 62. *num.* 3. Adnotandum hìc: non posse Vicarium Generalem habentem facultatem conferendi beneficia ea conferre Episcopo, aut alteri Vicario à se designato ad breve tempus ex causa legitima: ratio est, quia cum efficiat unam personam cum Episcopo, & cum Vicario à se designato, & aliunde inter dantem, & accipientem beneficium dari debet distinctio *ex cap. final. de Institut. & cap. Per nostras, de Jur. Patron.* ideo illa eis conferre non potest. Sic Rebuffus *in Prax. benef. tit. de Form. Vicar. num.* 82. Azor. *l. c. quæst.* 15. Garzia *l. c. num.* 143. Castrop. *l. c. nu.* 19. & Sbrotius *lib.* 2. *de Vicar. Episc. quæst.* 91. *&* 92.

CAPUT XVII.

Qualiter Beneficium acquiratur Acceptatione, & Possessione Juridica? Et quomodo acquiri possit devolutione, & provideri?

1 *An fieri possit acceptatio beneficii per Procuratorem habentem speciale mandatum ad acceptanda beneficia, quamvis acceptandum non sit specialiter nominatum.*

2 *An si beneficium acceptaretur ab aliquo sine speciali mandato illius, cui collatum est, valida esset acceptatio?*

3 *An mandatum acceptandi beneficia Ecclesiastica fieri possit Procuratori laico?*

4 *Possessio beneficii, ut ritè fiat; necessariò fieri debet per corporalem inductionem, & traditionem beneficii.*

5 *An acquiratur possessio beneficii per investituram factam in conspectu beneficii?*

6 *An apprehensa possessione beneficii, aut dignitatis in Ecclesia, in qua beneficium, & dignitas titulum habent; intelligitur apprehensa possessio cæterorum ad ea spectantium.*

7 *An beneficiarius post acceptationem factam beneficii possit absque Judicis Officio corporalem beneficii possessionem apprehendere?*

8 *An Beneficiarius possit per Procuratorem beneficii possessionem apprehendere?*

9 *Possessio beneficii defacto dupliciter fieri potest mala, vel bona fide.*

10 *An Triennalis pacificus Possessor absque labe Simoniæ ingressus in beneficium cum titulo colorato, & bona fide præferibat beneficii proprietatem?*

11 *Quid sit devolutio?*

12 *Cur dicatur translatio juris conferendi beneficium in alium ob culpam primi collatoris?*

13 *Devolutio fit una cum qualitatibus beneficio annexis in prima provisione.*

14 *Devolutio gradatim fit ab inferiore collatore ad Episcopum, ab Episcopo ad Archiepiscopum; ab Archiepiscopo ad Primatem, à Primate ad Sanctam Sedem.*

15 De-

15 *Devolutio non solùm evenire potest per omissionem negligenter Provisionis Beneficii tempore à Jure præfixo; sed etiam per provisionem inhabilis.*

16 *Si Superior providens de Jure devoluto inhabilem scienter provideat; devolvitur provisio ad ejus Superiorem.*

1 NON est dubium, per Acceptationem factam Collationis beneficii acquiri Titulum beneficii; cum nimis clarè constet *ex Cap. ult. De Conceff. præben. in 6. & ex Cap. Si tibi absenti, De præben. in 6.* Solùm dubitatur 1. an fieri possit acceptatio per Procuratorem habentem speciale mandatum ad acceptanda beneficia, quamvis non sit particulariter nominatum Beneficium acceptandum? Resp. affirmativè: ratio est, quia licèt beneficium onerosum sit Beneficiario, attamen utilitatem illi affert; ergo si speciale Mandatum dedit Mandans Mandatario, seu suo Procuratori, censendus erit consentire per consensum illius. Sic Joan. Andreas, Abbas, Imola *in Cap. Accedens, De præbend.* Covarruvias plures referens *lib. 3. Variar. cap. 16. nu. 4.* Vasquez *Opusc. de benef. cap. 4. §. 4. dub. 2.* & Castropalaus *de benef. disp. 2. pun. 32. num. 1.* Qui extendut hanc doctrinam non solùm ad beneficia simplicia, sed etiam ad Curata, dummodo speciale mandatum sub signo illo universali, omnia, & singula, datum fuerit.

2 Dubitatur 2. an si beneficium acceptaretur ab aliquo sine speciali Mandato illius absentis, cui collatum est; valida esset acceptatio? Resp. nullam esse, quousque à Collatario absente rata habeatur acceptatio facta: ratio est, quia cum acceptatio illa facta sit à non habente Potestatem; ideo nullum valorem habet. Posita tamen ratihabitione Collatarii, jam habetur acceptatio, & beneficium evadit illius. Et quamvis Covarruvias *lib. 3. Variar. cap. 16. num. 5.* alios referens doceat, per ratihabitionem illam retrotrahi acceptationem ad punctum temporis, quo facta fuit à non habente potestatem. Nihilominus subsistere nequit hæc Opinio: cum non possit ratihabitio retrotrahi ad causandum effectum pro tempore, pro quo non est, nisi ex speciali concessione Juris, & ejus fictionis; quia tunc mandato comparatur, quod non constat ex Jure de casu nostro. Sic Abbas *in Cap. Accedens, de Præben. colum. 2.* Vasquez *Opusc. de benef. cap. 4. §. 4. dub. 3.* & Castropalaus *de benef. disp. 2. pun. 32. num. 2.*

3 Dubitatur 3. An mandatum istud acceptandi beneficia Ecclesiastica fieri possit Procuratori laico, qui aliàs incapax est beneficiorum Ecclesiasticorum? Resp. Affirmativè: ratio est, quia licèt Procurator laicus nequeat sibi acceptare beneficium ob incapacitatem, quam habet; attamen ipse non pro se acceptat, sed pro alio capaci, incapacitas igitur acceptandi illius est pro se tantùm, non verò pro aliis aliàs capacibus. Sic Covarruvias *lib. 3. variar. cap. 16. numer. 4.* Vasquez *Opusc. de beneficio cap. 4. §. 4. dub. 5.* & Castropalaus *de beneficio disp. 2. punct. 32. num. 3.*

4 Possessio beneficii sequitur ad acceptationem illius: ut autem ritè fiat, necessariò fieri debet per corporalem inductionem, & traditionem beneficii. Nec sufficit investitura data, & per signum aliquod manifestata, per impositionem scilicet pilei in capite, annuli in digito, & libri in manibus à potente possessionem tradere: ratio est, quia Investitura hæc licèt det licentiam, & facultatem, ut possit Institutus beneficii vacantis possessionem apprædendere; attamen non est ipsa possessio beneficii, quæ expostulat corporalem beneficii traditionem *ex cap. Ad nostram. Cap. Ad hæc §. in quadam. De Offic. Archid.* & sic tradit Glossa *in cap. cum nostris. De Conceff. Præbend. verb. Plus habet, & in cap. Authoritate. De Instit. in cap. Ex ore de his, quæ fiunt à Major. part. capit. & in cap. Accedens. De Præben.* Covarruvias *lib. 3. variar. cap. 16. numer. 10.* & Castropalaus *de beneficio disp. 2. punct. 30. num. 7.*

5 Inquires tamen 1. An acquiratur possessio beneficii per Investituram factam in conspectu beneficii? Resp. Affirmativè, etiamsi Investitura non fieret, sed solùm verbo tenus traderetur Possessio: ratio est, quia non solùm ex jure Civili Communi possessio cujuslibet rei conceditur, tametsi traditio illius verbo tenus fiat in conspectu ejus, ut colligitur *ex Leg. Quod meo. §. Venditorem. ff. De acquirend. Possess. & ex Leg. Clavibus, ff. De contrahenda emption.* verùm etiam ex jure Castellæ, ut patet *ex Leg. 3. tit. 3. part. 3.* ergo etiam valebit in beneficiis, cum nequeat assignari dispar ratio. Sic Covarruvias *lib. 3. variar. cap. 16. num. 11. & 12.* Castropalaus *de beneficio disp. 2. punct. 32. num. 9.* & Vasquez *Opusc. de beneficio cap. 4. §. 4. dub. 7.* Quamvis reprobet argumenta Covarruviæ pro Communi sententia adducta, sed immeritò ut ait Castropalaus.

6 Inquires 2. An apprædensa possessione beneficii, aut Dignitatis in Ecclesia, in qua beneficium, & Dignitas titulum habent, & nomen; intelligatur pariter apprædensa possessio cæterorum, quæ ad beneficium, & Dignitatem spectant? Resp. Affirmativè: ratio est, quia Ecclesia quamvis vacans continet omnia, quæ ad beneficium, & Dignitatem spectant; ergo si in ea apprædenditur beneficium, aut dignitas; pariter apprædenduntur omnia ad illa spectantia. Non sic tamen si apprædenderetur res aliqua singularis ad beneficium, vel Dignitatem spectans; non ideo apprædenderetur possessio cæterarum, etiamsi nomine aliarum rerum possideretur: nam res singularis non continet cæteras in se. Sic colligitur *ex leg. Cum hæredes ff. de acquir. possess.* & sic tradunt Covarruvias *lib. 3. variar. cap. 16. num. 13.* Vasquez *Opusc. de beneficio cap. 4. §. 4. dub. 6. in fine*, & Castropalaus *de beneficio disp. 2. pun. 32. num. 10.*

7 Inquires 3. An beneficiarius post acceptationem factam beneficii possit absque judicis Officio corporalem beneficii possessionem apprædendere? Resp. Quamvis non possit beneficiarius beneficium acceptans propria authoritate beneficii possessionem apprædendere, cum requiratur authoritas Judicis; attamen si investituram habuit aliquo signo expressam ab habente facultatem tradendi corporalem possessionem; poterit eam ex se apprædendere, dummodo beneficium ab alio occupatum non fuerit: ratio est, quia per investituram illam factam tacitè censetur vel possessionem tradere, vel saltem facultatem apprædendi illam, cum aliàs non sit necessaria ad perficiendam Collationem. Censeri tamen non potest hanc facultatem tradere, si beneficium fuerit ab alio occupatum: nam cum occupans possessionem habeat, non poterit ab illa removeri inauditus, cum exceptio, & defensio denegandæ non sint possessori *ex leg. Si quis in tantam: Cod. Unde vi, & leg. extat, ff. Quod vi, metusve caus.* Sic Covar. *lib. 3. variar. cap. 16. num. 7* Castropalaus *de benef. disp. 2. punct. 32. nu. 4.* Vasquez *Opusc. de benefic. cap. 4. §. 4. dub. 5.* & Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 19. quæst. 9. circa finem.*

8 Inquires 4. An beneficiarius possit per procuratorem suum beneficii possessionem apprædendere? Resp. Affirmativè: ratio est, quia si potest per Procuratorem beneficium acceptare, à fortiori poterit beneficii possessionem apprædendere: nam acceptatio jus confert, quod non confert possessio: hoc certum est. Solùm controvertitur: an requiratur speciale mandatum in Procuratore ad possessionem capiendam, an sufficiat Generale Mandatum? Castropalaus *de beneficio disp. 2. pun. 32. num. 6.* ex Imola requirit speciale Mandatum: eo quia possessio est accessoria acceptationi beneficii, ac est complementum, & perfectio illius, ejusque naturam imitatur; ergo si speciale mandatum requiritur in Procuratore ad acceptationem, etiam illud requiritur ad possessionem. Verùm probabilius puto, sufficere generale mandatum: ratio est, quia possessio non spectat ad jus, sed ad factum; è contra verò acceptatio spectat ad jus; ergo mirum non est, si ad acceptationem non sufficiat generale mandatum, sed speciale requiratur; sufficiat verò ad possessionem. Sic Covar. *lib. 3. variar. cap. 16. numer. 9.* & Vasquez *Opusc. de beneficio cap. 4. §. 4. dub. 6.*

9 Diximus hucusque, quomodo acquiratur jus in beneficio per possessionem de jure; remanent nonnulla dicenda, quomodo acquiratur jus in beneficio per possessionem de facto. Possessio autem de facto beneficii dupliciter contingere potest; mala fide videlicet, vel bona. Si mala fide beneficii possessio defacto habetur, indubitatum est, per eam nullum jus sibi acquirere beneficiarium, quamvis per longissimum tempus habita fuerit: ratio est, quia possessor malæ fidei nullo tempore præscribit, cum non mereatur ex suo delicto commodum reportare. Sic *ex cap. Possessor. de Regul. jur. in 6.* & sic docent Navar. *lib 3. Consil. tit. de Præben. consil. 41. in fine*, Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 29. nu. 91.* Rebuffus *tract. de Pacif. Possess. n. 28.* & Castrop. *de benef. disp. 2. pun. 31.*

pun. 31. *num.* 1. Si tamen bona fide poſſeſſio beneficii defacto habeatur, & ſit ſine titulo colorato; præſcribere nequibit: ratio eſt, quia non poteſt ſine Inſtitutione Canonica acquiri poſſeſſio beneficii. Si autem cum titulo colorato fuerit, præſcribit contra alium, ad quem verò pertinebat, per decennium inter præſentes, per vicennium inter abſentes: ratio eſt, quia ſic evenit in aliis Juribus, quæ inter bona immobilia connumerantur; & ſic tradit Communi Sententia teſte Leſſio *lib.* 2. *cap.* 6. *dubit.* 10. *num.* 34. Quòd ſi quis pacificè beneficium aliquod per triennium poſſederit abſque ingreſſu ſimoniaco cum bona fide, & titulo colorato; præſcribit contra actionem cujuslibet impetitoris: ut ſtatuitur *in Regul.* 33. *Cancell.* & docet Leſſius *l. c.*

10 Difficultas tamen in eo ſita eſt: an triennalis pacificus Poſſeſſor abſque ullâ labe Simoniæ ingreſſus in beneficium cum titulo colorato, & bona fide præſcribat beneficii proprietatem, itaut illud poſtea reſignare non teneatur? Denegat Covarruvias *Regul. Poſſeſſor. part.* 2. §. 10. putatque non præſcribere; adeoque teneri in conſcientia ad dimittendum Beneficium, ſtatim ac ei conſtiterit, Collationem fuiſſe invalidam. Sed probabilior mihi videtur ſententia oppoſita: ratio eſt, quia videtur æquitati valde conſentaneum, quòd ſi Pontifex poſt triennium nemini ampliùs concedat actionem ad beneficium illud; velit poſſeſſorem cum bona fide, & titulo poſſidentem reddere ſecurum in conſcientia, tamquam triennali uſucapione faciente illud ſuum. Sic Navarrus *lib.* 3. *Conſil. tit. de Præben. conſil.* 40. & 42. cum Gloſſa *antiqua in Regul. Cancell.* & Rebuffo, qui aſſerit ita judicari in Parlamentis Galliæ, Leſſius refe-
11 rens Sà, & alios *lib.* 2. *cap.* 6. *Dubit.* 10. *num.* 35.

Devolutio, quæ nihil aliud eſt, niſi Translatio Juris conferendi beneficium in alium ob culpam, & negligentiam primi Collatoris, ad quem ſpectabat; dat poteſtatem providendi, & conferendi beneficium, quæ quidem poteſtas ipſa devolutione acquiritur. Deſignatum namque eſt Collatoribus omnibus tempus à jure, intra quod providere debeant de beneficiis vacantibus; & ne diù quàm par ſit, ſuſpenſa maneret eorum proviſio ob negligentiam Collatorum; ideo Pontifex huic malo occurrens ſtatuit: ut elapſo tempore à jure deſignato circa proviſionem Beneficiorum devolvatur poteſtas conferendi illa ad Superiorem, qui negligentiam inferioris in providendo ſuppleret: ut conſtat *ex capite.* 2. *De Conceſſ. Prab. & Cap. Licet. de Supplen. neglig. Prælat.* & tradunt paſſim Doctores.

12 Jure merito dicitur Devolutio Translatio Juris conferendi Beneficium in alium ob culpam, & negligentiam primi Collatoris, ad quem ſpectabat: nam Devolutio talis naturæ eſt, ut removeat poteſtatem à primo Collatore negligente, & illam transferat in Superiorem, non abſolutè quidem, & in perpetuum, ſed pro illa vice tantùm. Quapropter conſtante negligentia, & culpa primi Collatoris ita devolvitur poteſtas conferendi ad Superiorem, ut pro illa vice nullam poteſtatem habeat primus Collator, cùm illa privetur. Sic Gloſſa *in Cap.* 2. *De Conceſſ. Præben.* Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 27. *quæſt.* 16. & Caſtropalaus *de Benef. diſp.* 2. *pun.* 34. *num.* 4. Nec datur in hoc moræ purgatio conceſſa cuilibet à Jure *in Cap. Potuit. De Locat. & in Leg. Si quis poſt tres. ff. Si quis cautionib. & Leg. Inſulam. ff. De Verb. Signif.* ratio eſt, quia in caſu noſtro impeditur purgatio moræ ab ipſa Lege privante Collatorem poteſtate conferendi, & à fortiori poteſtate purgandi Moram. Sic Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 27. *quæſt.* 16. Caſtropalaus *loc. cit.* & Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 71. *num.* 169.

13 Fit Devolutio una cum qualitatibus beneficio annexis in prima provibone: ratio eſt, quia cum ſit ſubrogatio prioris proviſionis omiſſæ à Collatore, ad quem ſpectabat; ideo ejus naturam, & conditionem præſeferre debet in Collatore Superiore ſupplente negligentiam collatoris inferioris. Sic *ex argum. Leg.* 1. *ff. De Solut. & Leg. Si eum. §. in juriarum. ff. Si quis cautionib.* & ſic docent Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 27. *quæſt.* 8. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 46. *num.* 33. Caſtropalaus *De Benef. diſp.* 2. *pun.* 34. *numer.* 3. Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 58. *num.* 11. & Garzia *de benef.* 10. *part. cap.* 3. *num.* 42.

14 Fit inſuper Devolutio gradatim ab inferiore Collatore videlicet ad Epiſcopum, ab Epiſcopo fit ad Archiepiſcopum, ab Archiepiſcopo ad Primatem, ſi ei ſubjectus fuerit Archiepiſcopus, à Primate denique ad Pontificem: ut colligunt *ex Cap. Nulla. De Conceſſ. Præben; & ex Cap. Licet, De ſupplen. neglig. Prælat.* Rebuffus *poſt Regul. Cancell. De Veriſimili notit. tit. de Devolut.* Garzia *de Benef.* 10. *part. cap.* 3. *num.* 1. & Caſtropalaus *de Benef. diſp.* 2. *pun.* 34. *num.* 2. Ab Epiſcopo numquam fit Devolutio ad Capitulum, cum non ſit Superior Epiſcopi; & Devolutio fieri debet ab inferiori ad Superiorem. Quidquid ſit ex Jure antiquo, nam conſuetudo firmavit, ut è Capitulo fieret Devolutio ad Epiſcopum, non verò viceverſa, dummodo proviſio non ſpectet ſimul ad Epiſcopum, & Capitulum; quia tunc devolveretur ad Superiorem utriuſque: non enim eſſet Epiſcopus in hoc Superior Capitulo: ut rectè adnotant Garzia *loc. cit. numer.* 35. & Caſtropalaus *loc. cit.*

Adnotandum hìc 1. Devolutionem non ſolùm evenire, quando pro tempore à Jure præfixo omittitur beneficii proviſio negligenter; ſed etiam quando ſcienter pro eo tempore facta ſit proviſio in perſonam inhabilem: ratio eſt, quia providere inhabilem de Beneficio, idem eſt, ac non providere; imò major culpa eſt præ illa omittendi proviſionem; ergo locum habet devolutio. Secus vero dicendum, ſi ignoranter facta ſit proviſio illa; ignorantia enim excuſat à pœna privationis Poteſtatis. Sic colligunt *ex Cap. Cum in cunctis, §. finali; Cap. Scriptum, §. ſi verò, De Electione, & Cap. Si Compromiſſarius, eod. tit. in* 6. Gloſſa, Zechus *de benef. & Penſion. cap.* 5. *num.* 5. Garzia *de benef.* 10. *part. cap.* 3. *num.* 2. & Caſtropalaus *de Benef. diſp.* 2. *pun.* 34. *num.* 5.

Adnotandum 2. eodem modo dicendum de Superiore providente ex Jure devoluto; ſi enim inhabilem provideat ſcienter, devolvitur proviſio ad ejus Superiorem, cum redire nequeat ad primum Collatorem inferiorem; qui utpote inferior nequit emendare Superioris vitium. Si verò ignoranter id fecerit, non erit privandus ſua poteſtate, ut ſuperiùs diximus de primo Collatore. Quòd ſi inhabilis proviſus non fuerit talis ipſo jure, ſed per ſententiam Judicis poſtea inhabilis declaratus ſit; redit proviſio ad primum Collatorem: ratio eſt, quia facta proviſione valida ceſſat Devolutio, eſto per ſententiam Judicis irritata ſit; ergo Beneficium denuò vacat, & per conſequens provideri debet à primo Collatore, ad quem ſpectat. Sic Caſtrop. *de Benefic. diſp.* 2. *pun.* 34. *num.* 7.

15

16

CAPUT XVIII.

De Forma, & Conditionibus ſervandis in Proviſione Beneficiorum.

1 *Si ex forma ſervanda in Proviſionibus Beneficiorum minimum omittatur, actus corruit.*
2 *Prima Conditio ſervanda eſt, ut proviſio gratis fiat.*
3 *Secunda, ut fiat purè nulla conditione adjecta.*
4 *Tertia, ut fiat liberè, & ſine ulla coactione.*
5 *Quarta, ut fiat palam ſaltem coram duobus Teſtibus, non verò clandeſtinè.*
6 *Quinta, ut fiat Proviſio certa, non verò dubia, vaga, aut ſub disjunctione.*
7 *Sexta, ut fiat abſque ulla Diminutione.*
8 *Septima, ut in perpetuum Proviſio fiat.*
9 *Forma, & Conditiones ſervandæ in Proviſione Beneficiorum ſimplicium aliæ ſunt pro Collatione, aliæ pro Inſtitutione. Et pro Collatione nulla alia requiritur, niſi quòd Collator cognoſcat, providendum eſſe habilem, & idoneum.*
10 *Et quamvis non requiratur examen per concurſum, aliquod tamen requiritur.*
11 *Cum per Inſtitutionem facienda eſt Proviſio Beneficii ſimplicis, ultra habilitatem, & idoneitatem Inſtituendi requiritur citatio, & Vocatio omnium patronorum.*
12 *Non eſt in poteſtate Inſtituentis apponere terminum peremptorium patronis ad præſentandum, & nominandum.*
13 *Non ita facienda eſt Inſtitutio intra tempus patronis conceſſum ad præſentandum, ut ſi intra idem tempus alius patronus apparuerit; non poterit revocari jam facta.*
14 *Forma, & Conditiones ſervandæ in proviſione beneficiorum Parochialium deſumuntur ex Concilio Tridentino.*
15 *Prima eſt, ut vacante Eccleſia Parochiali cum pri-*

primùm Vicarius ei constituatur ab Ordinario, aut ejus Officiali.

16 *Secunda est, ut facta provisione Vicarii edictum proponatur ad convocandos Clericos volentes ad examen venire intra decem dies à publicatione edicti.*

17 *Tertia est, ut omnes Clerici, qui se existimant habere qualitates requisitas, possint se subscribere pro examine.*

18 *Quarta est, ut transacto termino constituto in edicto omnes, qui subscripti sunt, etiamsi fuerint notoriè Digni examinari debeant ab Episcopo, vel eo impedito ab ejus Vicario Generali, & ab examinatoribus Synodalibus, non paucioribus tribus.*

19 *Quales debeant esse examinatores Synodales?*

20 *Quanto tempore duret Designatio facta examinatorum Synodalium?*

21 *An si intra annum Designationis non habeatur numerus Senarius, itaut ex sex duo, vel tres remaneant; expiret Officium omnium?*

22 *Quomodo designandi sunt examinatores Synodales?*

23 *Quomodo faciendum examen, ut validum sit?*

24 *An examen factum ante elapsum terminum edicti validum sit?*

25 *An si ex concurrentibus descriptis, qui Digniores reputabantur ab examine desistant, vel non compareant; impediendum sit examen, & prorogandum edictum?*

26 *An si Episcopus in examine tribus examinatoribus Synodalibus quartum addat non Synodalem; vitietur examen?*

27 *Quando Vota examinatorum dicantur paria, & quando singularia, ut illis accedere possit Episcopus?*

28 *An teneantur examinatores declarare non solùm eos, qui sibi visi fuerint Digni; sed etiam inter Dignos Digniores, & magis Idoneos?*

29 *An teneantur examinatores non solùm de scientia, sed etiam de ætate, moribus, prudentia, & aliis qualitatibus requisitis Clericum descriptum examinare?*

30 *An vitiet examen factum, si examinatores non priùs Juramentum fideliter exequendi munus suum præstiterint; aut si aliquid simoniacè acceperint ante, vel post examen?*

1 FORMA in Beneficiorum provisione talis naturæ est, ut si ex ea minimum omittatur; actus corruat *ex Cap. Cum Dilecta de Rescript.* & ratio est, quia cum det esse rei; ideo res corruit aliquo deficiente in Forma *ex Leg. Mevius, ff. De Constit. & Demonstr.* Conditiones verò, quæ propriè tales sunt; non ita se habent: non enim ita requiruntur ad actum, ut si ipsæ omittantur, actus corruat: ratio est, quia adjacent actui, nec sunt de illius essentia. Verùm licèt res ita se habeat, quia tamen difficile est dignoscere in provisione Beneficiorum, quænam se teneant ex parte Formæ, quænam verò ex parte Conditionum adjacentium omnino extrinsecarum, & accidentalium; ideo regulariter Conditiones in provisione Beneficiorum requisitæ præstant eumdem effectum, quem præstat Forma, cujus naturam sequuntur. Dixi, regulariter, quia ex dicendis constabit, quænam in dicta provisione Beneficiorum sint Conditiones tamquam Forma; & quænam sint Conditiones omnino extrinsecæ, & accidentales. Ut autem in hac re distinctius procedamus 1. explicabimus Conditiones servandas in provisione cujuslibet beneficii. 2. Formam, & Conditiones servandas in provisione Beneficiorum simplicium. 3. servandas in provisione Beneficiorum Parochialium.

2 Conditiones igitur servandæ in provisione cujuslibet Beneficii plures sunt. 1. quarum est, ut provisio gratis fiat, videlicet absque ullo pretio, præmio, aut mercede; alias simoniaca erit; quæ si fuerit ex utraque parte Collatoris, & Collatarii completa, collationem irritat, ut dictum est in Quæstione de Simonia. Quòd autem requiratur hæc Conditio ad provisionem cujuslibet Beneficii, clarè constat *ex cap. Si quis objecerit; Cap. Salvator.* 1. *quæst.* 3. *& ex Cap. Quàm pio* 1. *quæst.* 2.

3 Secunda est: ut fiat purè, videlicet nulla Conditione adiecta: sic colligitur *ex Cap. In electionibus, De Elect. in* 6. ubi dicitur: In electionibus, & postulationibus, ac scrutiniis, ex quibus jus oritur eligendi; vota Conditionalia, Alternativa, vel Incerta reprobamus. Non reprobatur autem Conditio in præsentatione, modò purgetur intra tempus constitutum ad præsentandum: ratio est, quia obligatio patronorum est habilem præsentare intra tempus à jure præfixum; ergo si intra illud tempus purgatur conditio, præsentatio dicetur purè facta; sive patronus laicus fuerit, sive Ecclesiasticus. Sic Garzia *de Benef.* 8. *part. c.* 2. *n.* 1. Castrop. *de benef. disp.* 3. *pun.* 1. *n.* 3. & Lambertinus *de Jur. Patr.* 2. *par. lib.* 2. *art.* 5. *n.* 5. Nec reprobantur Conditiones in Collatione, si insint ipsi beneficio: cum enim beneficio annectantur, ejus Collationem vitare nequeunt: ut adnotat Castrop. *loc. cit. num.* 7.

4 Tertia est: ut provisio libera sit, scilicet sine ulla coactione facta: nam si secus fuerit facta nulla erit; eo quia cum sit liberalis quædam beneficii donatio, ideo nullatenus cum coactione persistere potest. Sic *ex cap.* 2. *de his, quæ vi, metusve causa.* Hinc fit, quod provisio hanc etiam Conditionem habere debeat, ne videlicet sit subreptitia: cum enim subreptio tollat liberum consensum, ideo gratiam obtentam vitiat; debet tamen subreptio esse talis, ut liberum consensum tollat, secus verò si eum non tollat.

5 Quarta est: ut fiat palam provisio, non verò clandestinè, ut videlicet fiat saltem coram duobus testibus, qui de ea testari valeant: ratio est, ut sic præcludatur aditus fraudibus, & litibus in provisione facta, & omnis suspicio removeatur. Non nego tamen, quod facta secreto, & clandestino modo valida sit, & subsistat; nihilominus cavenda ob fraudis suspicionem, quam dat: sic colligitur *ex cap.* 1. *ut ecclesiast. benef.* & tradit ibi Gloss. *verb. occulta*, Mascardus *de probat. concl.* 176. *n.* 7. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 26. *qu.* 4. Castrop. *de benef. disp.* 3. *pun.* 1. *n.* 9. & Garzia *de benef.* 8. *par. c.* 4. *n.* 2. Advertendum 1. quod licet non requirantur testes ad validitatem provisionis, requiruntur tamen ad eam probandam; nisi fortè Collator Litteras provisionis à se expeditas suo sigillo munierit. Advertendum 2. litteras sigillo munitas à Collatore non probare contra provisum apostolicum: ratio est, quia major probatio requiritur contra illum ob authoritatem, qua fulcitur; adeoque necessariæ sunt litteræ à collatore expeditæ, & à notario signatæ præsentibus testibus: ut tradit Castrop. *l. c.* Advertendum denique: quod quamvis scriptura non necessariò requiratur ad validitatem provisionis factæ à Collatore Ordinarii, necessariò tamen requiritur ad provisionem pontificiam; ut possessio validè accipi possit: nam sine bullis expeditis, & plumbatis accepta nulla erit: ut patet *ex extravag. injunctæ, de elect.* & notant Azor. 2. *part. lib.* 6. *c.* 26. *quæst.* 5. & Castrop. *loc. cit.*

6 Quinta est: ut fiat provisio certa, quæ videlicet nec dubia sit, nec vaga; aut sub disjunctione facta: cum enim ignoraretur, quisnam ex tali provisione remaneat provisus; ideo nulli confert jus in beneficio: pendet namque Collatio à voluntate Conferentis; quæ cum nec certa sit, nec determinata, in nullum transfert beneficii jus: ut constat *ex cap.* 2. *de elect. in* 6. Idem dicendum si provisi de eodem beneficio duo fuerint, ignoraretur namque, cui competeret provisio facta: quapropter jure merito prohibetur *in c. tuæ fraternitatis, de Præbend.* unicum jus duobus accommodare.

7 Sexta est: ut provisio fiat absque ulla diminutione: non enim poterit Collator, uni conferre beneficium, & alteri reservare fructus, vel pensionem; aut unam partem uni dare, & alteram alteri; vel uni dare beneficium, & alteri jus ad illud: essent enim provisiones istæ diminutæ, & contra juris ordinem: ut expressè constat *ex cap. unic. ut ecclesiast. benefic. sine diminut. conferan.* & colligitur *ex cap. tuæ fraternitatis, de Præbend.* Et adnotandum, quod non datur alteri à Pontifice concedere jus ad beneficium vacaturum ne detur occasio captandæ mortis. Sic *in c. Nullæ, c. Relatum, c. Ex tenore. De conces. Præbend. & ex c. dilectus* 1. *& cap. tuæ Fraternitatis. De Præbend.*

8 Septima est: ut in perpetuum provisio fiat: cum enim de natura beneficii sit jus perpetuum tribuere ad fructus beneficii percipiendos, ut diximus; ideo necessariò in perpetuum tribui, & concedi debet. Et quamvis beneficia manualia ad nutum conferentis pendeant, & amoveri possint; attamen quia numquam pro certo, & determinato tempore conferuntur, sed pro incerto, & indeterminato; ideo de se perpetuò conferri censentur: ut adnotant Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 26. *quæst.* 7. & Castrop. *de benef. disp.* 3. *pun.* 1. *num.* 12.

9 Forma, & conditiones servandæ in provisione beneficiorum simplicium aliæ sunt pro Collatione, aliæ verò pro Institutione, seu electionis Confirmatione.

Dupliciter enim hæc beneficia provideri possunt, ut dictum est, per Collationem videlicet, & per Institutionem. Si igitur per Collationem providendum sit beneficium sive ab Episcopo, sive ab aliis inferioribus Prælatis; nulla alia conditio requiritur, nisi quòd collator cognoscat, providendum habilem, & idoneum esse: ut tradit Glossa *in cap. Monasterium, 16. quæst. ult. & in cap. Quoniam, De Jur. Patron. verb. Qui Majoribus*. Hinc sequitur: non esse necessarium examen per concursum, aut per examinatores Synodales in provisione horum beneficiorum simplicium: cum possit sine examine per concursum aliunde agnosci habilitas, & Idoneitas providendi non solùm spectato jure antiquo Communi, sed etiam jure novo Tridentini: ut asserunt Genuensis *in Prax. cap. 119. num. 5.* Garzia *de Benef. 9. part. cap. 3. num. 4.* Castropalaus *de Benef. disp. 3. pun. 4. num. 1.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 6. num. 242.* Limitanda est hæc doctrina in beneficiis simplicibus, quæ ex speciali Privilegio Sedis Apostolicæ, aut ex speciali Constitutione aliquarum ecclesiarum per concursum provideri debent, nec sunt liberæ Collationis Episcoporum.

10 Quamvis ergo non requiratur examen per concursum in provisione Beneficiorum simplicium, videtur tamen aliquod examen requiri ab Episcopo, etiamsi providendus ei notus fuerit: ut colligitur ex Tridentino *Sess. 7. cap. 13, De Refor. & Sess. 25. cap. 9. de Refor.* Nihilominus dicendum: in beneficiis simplicibus, quæ sunt liberæ Collationis Episcopi, si ei nota sit persona providenda; ut habilis, & idonea; nullum requiri examen, maximè si providendus approbatus fuerit ad Sacros Ordines, cum eædem qualitates, quæ requiruntur ad Ordines; requirantur ad beneficium simplex *ex cap. Accepimus, De ætat. & Qual.* ratio est, quia Tridentinum *locis citatis* loquitur tantùm de Beneficiis Juris patronatus, & per Institutionem conferendis: ut docent Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 4. num. 84. & 86.* & Castropalaus *de Benef. disp. 3. pun. 2. numer. 4.* Idem dicendum de Beneficiis simplicibus juris patronatus laicorum: quia Concilium *locis citatis* loquitur de Beneficiis juris patronatus Ecclesiastici: ut advertunt Garzia *de Benef. 9. part. cap. 3. num. 9.* & Castropalaus *l. c. num. 5.* Quapropter si Beneficia fuerint de præsentatione, electione, seu Nominatione personarum Ecclesiasticarum, & Institutio spectet ad Prælatos Episcopo inferiores; requiritur pro Forma examen ab Episcopo faciendum; debet enim præsentatus, electus, seu nominatus ante Episcopum se sistere, ut ab illo examinetur, etiam si aliunde ei notus fuerit: aliàs Institutio ab inferioribus prælatis facta irrita erit, & inanis. Sic expresè Tridentinum *locis citatis*, & tradunt Garzia *l. c. num. 6.* Castropalaus *l. c. num. 6.* & Barbosa *in Declarat. Concil. Sess. 7. cap. 13. de Reform.*

11 Cum per Institutionem facienda erit beneficii provisio, ut evenit in beneficiis, quæ sunt Juris patronatus sive laici, sive ecclesiastici, ultra conditionem explicatam habilitatis, & idoneitatis requiritur etiam citatio, & vocatio omnium patronorum, ut ex præsentatione, & Nominatione ab eis facta Institutio fiat; secus nulla erit, utpote carens consensu illorum, ad quos spectat. Sic colligunt Doctores *ex cap. Quoniam, fin. De elect. in 6.* quod licet de electione sit, attamen extenditur ob eamdem rationem ad præsentationem, & Nominationem: sic Glossa, Ancharranus, Dominicus Franchus, Joan: Andreas *in cap. cit.* Lambertinus *de Jur. patron. 2. part. lib. 2. quæst. 6.* Garzia *de benef. 9. part. cap. 4. num. 1.* Castropalaus *de benef. disp. 3. pun. 4. num. 7.* & Perez de Lara *De Cappell. lib. 2. cap. 10. num. 32. & 39.* Citandi autem, & vocandi nominatim non sunt patroni, sed sufficit si per edictum generale citentur, & vocentur: ratio est, quia *in cap. Quoniam, fin. De Elect. in 6.* non deciditur, quòd electores nominatim vocandi sint, sed tantùm Competitores; ergo etiam in præsentatione, & Nominatione non vocandi erunt nominatim patroni, sed præsentati, si qui sint, quibus terminus peremptorius datus est ad comparendum, & se examinandum. Accedit, quòd ita praxis firmat in Canonicatibus Doctoralibus, & Magistralibus, pro quibus electores per generale edictum vocantur. Idem evenit in Beneficiis Curatis de jure patronatus, pro quibus per edictum generale vocantur, si qui sint, quibus Nominatio competat. Sic Castrop. *de benef. l. c. nu. 8.* quamvis oppositum sentiat Garzia *l. c. n. 8.* cum patroni sunt certi.

12 Ex dictis colligitur 1. non esse in potestate Instituentis apponere terminum peremptorium patronis ad præsentandum, vel nominandum: ratio est, quia cum concessum sit à jure Quadrimestre ad præsentandum, si patroni laici fuerint; si verò ecclesiastici semestre; ideo abbreviari nequibit tale tempus ab Instituente: & si appositus fuerit talis terminus, intelligendus erit pro præsentatis, non verò pro præsentantibus. Sic Castropalaus *de benef. disp. 3. pun. 4. num. 9.*

Colligitur 2. Institutionem non faciendam esse intra 13
tempus patronis concessum ad præsentandum: ratio est, quia durante eo tempore apparere poterit alius patronus, juri cujus derogari non debet: quapropter si alius patronus intra dictum tempus apparebit, & institutio fuerit facta; revocanda erit, si ipse petat revocari. Adde, quòd patroni Laici intra Quadrimestre sibi concessum variare poterunt. Sic Castropalaus *de Benef. disp. 3. pun. 4. num. 10.*

Forma, & Conditiones servandæ in provisione benefi- 14
ciorum parochialium desumuntur ex Concilio Tridentino *Sess. 24. cap. 18. de Reform, & ex Bulla* S. Pii. V. *32. incipit, In conferendis Beneficiis*; quas ita exacte servandas voluerunt tam Concilium, quàm prædictus Pontifex; ut eis omissis provisiones omnes, seu Institutiones factas subreptitias censendas esse, declaraverint, & statuerint. Ut autem clariùs innotescant, quæ sint revera de essentia Formæ, quænam verò accidant illi; singulas ordine suo exponemus.

Prima igitur est: ut vacante Parochiali ecclesia 15
cum primùm Vicarius ei constituatur ab Ordinario loci illius, sive ab ejus Officiali, seu Generali Vicario, qui verè Ordinarius est, & facit cum Ordinario unam personam, & unum Tribunal. Idem dicendum de Ordinario jurisdictionem quasi Episcopalem habente pro suo Territorio exempto, etiamsi sit in aliqua Diœcesi. Et de Vicario Generali Capituli Sede Vacante ut tradunt Garzia *de benef. 9. part. cap. 2. num. 7. 118. & 129.* Barbosa *in Tridentinum cit. num. 8. & 38.* Molina *tract. 5. de just. disp. 11. num. 11.* & Castropalaus *de Benef. disp. 3. pun. 2. §. 1. num. 1.* Huic Vicario assignari debet onera parochiæ, quæ sustinere debet; congrua fructuum portio; quæ remittitur designanda arbitrio Ordinarii spectata qualitate Beneficii, & ejus oneribus. Quòd si beneficium tenue fuerit, assignari poterunt omnes fructus pro sustentatione prædicta: ut meritò tradunt Navarrus *Consil 5. tit. de Offic. Ordin.* Garzia *l. c. num. 17* Castropalaus *l. c. num. 3.* & Barbosa *De potest. Episc. alleg. 59. num. 26.* In quacumque Ecclesia Parochiali vacante constituendus erit Vicarius iste, qui suppleat Vices parochi, etiamsi fuerit patrimonialis, aut Pontifici reservata, vel alio modo affecta. Nec obstare potest huic designationi litigium, nec alia similis occasio: ut notant Barbosa *l. c. alleg. 60. num. 2.* & Castrop. *l. c. n. 4.*

Secunda est: ut facta jam constitutione Vicarii in 16
parochiali vacante, ut eam interim regat; Episcopus, vel ejus Generalis Vicarius, aut alius, ad quem spectat, edictum proponat, quo convocet omnes Clericos volentes ad examen venire, assignato termino decem dierum numerando à die publicationis edicti; quod regulariter publicatur per affixionem illius ad valvas Cathedralis, & Ecclesiæ parochialis vacantis. Advertendum hìc 1. hanc vocationem per edictum non esse de forma essentiali provisionis beneficii parochialis; ratio est, quia illa remittitur à Concilio arbitrio Episcopi: ut notant Navarrus *Consil. 4. De Præben.* Castropalaus *de benef. disp. 3. pun. 2. §. 1. num. 6.* Ugolinus *de Offic. & Potest. Episc. cap. 50. §. 4. num. 3.* & Garzia *de benef. 9. part. cap. 2. num. 36.* Nec esse de forma essentiali provisionis signationem termini decem dierum; ita ut non possit illum restringere Episcopus, dummodo restrictus sufficiens sit ad notitiam eorum, qui concurrere velint, vel eum prorogare ad alios decem dies, dummodo non proroget ultra viginti dies: ut constat *ex Bulla* S. Pii V. *versic. Prohibentes;* & docent Riccius *resol. 364. n. 2.* Castrop. *l. c.* Barbosa *3. part. de Potest. Episc. alleg. 60. num. 47.* Putat tamen Castrop. *l. c. n. 9.* contra Garziam *l. c. numer. 49.* quòd Episcopus prorogans edictum ultra viginti dies contra prohibitionem factam à S. Pio V. licèt illicitè operetur, & peccet; attamen valida erit prorogatio: ratio est, quia competit Episcopo, & ejus Vicario proponere edictum jure Ordinario; sed quoties præscribitur modus utendi facultate aliàs habenti illam, modus non tollit facultatem, sed tantùm designat usum; ergo per designationem dierum à pontifice factam non est ablata facultas proponendi edictum

cum

cum voluerit; sed est designatus modus proponendi ideoque usus est Pontifex verbo illo, Prohibentes, non verò Annullantes. Nec spectat ad formam essentialem provisionis indebitè proponere edictum; sicuti ad eam non spectat non constituisse Vicarium; aut examinatores Synodales aliquid accepisse contra prohibitionem ibi factam. Advertendum 2. non esse licitum edictum prorogare, si finito termino dierum decem plures Clerici examinandi se subscripserint; secus verò si nullus subscriptus reperiatur. Quòd si unus tantùm subscriptus fuerit, & dignus quidem, non tenetur Episcopus edictum prorogare, sed procedere poterit ad examen, & muneri suo satisfacere per provisionem Parochiæ huic digno factam. Sic Ugolinus *de Potest. Episc. cap.* 50. §. 10. *num.* 4. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 60. *num.* 51. Castrop. *de benef. disp.* 3. *pun.* 2. §. 1. *num.* 8. & Garzia *de benef.* 9. *part. cap.* 2. *num.* 213.

17 Tertia est, ut omnes Clerici, qui se existimant habere qualitates requisitas Beneficio Parochiali; possint se subscribere pro examine. Quod etiam fieri potest, etiamsi beneficium non providendum sit per concursum; ut notitia ipsorum habeatur circa ætatem, mores, & sufficientiam pro aliis beneficiis per concursum providendis: ut ex Tridentino *sess.* 24. *cap.* 18. *De Reform.* colligit Castropalaus *de Benef. disp.* 3. *pun.* 2. §. 2. *nu.* 1. Elapso termino edicti, quamvis ex rigore juris excludendi sint, qui non se subscripserunt ob oppositionem in examine; nihilominus consuetudine introductum est, ut admitti possint, si ante peractum examen se obtulerint ad concursum, & se subscripserint: ratio est, quia ex æquitate quadam in favorem ecclesiæ sic introductum est, ut utilior ecclesiæ evadat provisio. Et sic à Sacra Cong. decisum referunt Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 9. §. 1. *num.* 105. Garzia *de benef.* 9. *part. cap.* 2. *num.* 206. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 60. *num.* 46. & Castropalaus *l. c. num.* 2. Poterit etiam Parochus unius Parochiæ se subscribere pro concursu ad aliam Parochiam vacantem: ratio est, quia possessio unius beneficii Parochialis non reddit illum inhabilem, & incapacem ad obtinendum aliud commodius; non enim primum assumpsit cum obligatione retinendi illud in perpetuum, sed sub ea conditione, nisi aliud commodius se obtulerit. Nec incompatibilitas beneficiorum probat, non posse concurrere; sed tantùm probat, non posse obtinere secundum simul cum primo, quod necessariò dimittere debet, ut secundum habeat. Sic decisum à Sacra Cong. tradit Barbosa super Decretum *Concilii, numer.* 23. Garzia *loc. citat. numer.* 209. & Castropalaus *l. c. num.* 3.

18 Quarta est: ut transacto termino constituto in edicto omnes, qui subscripti fuerint, etiamsi fuerint notoriè digni; examinari debeant ab Episcopo, vel eo impedito à Vicario Generali, atque ab aliis examinatoribus synodalibus, non paucioribus quàm tribus, quorum votis, si pares, aut singulares fuerint; accedere possit Episcopus, vel ejus Vicarius, quibus magis videbitur. Peractoque examine denunciare debent, quos repererint idoneos ætatè, Moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis. Sic Tridentinum *Sess.* 24. *cap.* 18. *De Reform.* Sed varia insurgere possunt dubia circa Examinatores, & examen; ideo ea resolvemus per subsequentia Quæsita.

19 Inquires 1. Quales debeant esse examinatores pro Beneficiis parochialibus? Respond. satis apertè constare ex Tridentino *loc. cit.* debere esse Magistros, seu Doctores, aut Licentiatos in Theologia, aut Jure Canonico; vel alios Clericos sive sæculares, sive Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, qui ad id videbuntur Idonei; electos tamen in synodo Diœcesana, in qua ad minùs sex eligi debent; licèt non omnes simul ad examen concurrere debeant, cum tres tantùm sufficiant. Omnes tamen jurare debent ad Sancta Dei Evangelia, se quacumque humana affectione postposita fideliter munus suum executuros. Cavere insuper debent, ne quidquam occasione hujus examinis nec ante, nec post accipiant; alioquin Simoniæ vitium tam ipsi, quàm alii dantes incurrunt, à qua absolvi nequeant, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant; & ad alia imposterum inhabiles redduntur.

20 Inquires 2. quanto tempore duret designatio facta examinatorum Synodalium? Respond. durare usque ad celebrationem novæ Synodi; & quia hæc singulis annis celebrari debet juxta Tridentinum, ideo per annum durare debent. Quòd si Synodus singulis annis non celebretur; non ideo cessat eorum Designatio, sed perdurat usque ad aliam Designationem in nova Synodo faciendam: ratio est, quia Concilium dixit: singulis annis faciendam esse designationem examinatorum Synodalium, quia supponebat singulis annis celebrandam Diœcesanam Synodum. Et sic decisum à Sacra Congreg. testantur Garzia *de Benef.* 9. *part. cap.* 2. *numer.* 73. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 60. *num.* 48. & Castropalaus *de Benef. disp.* 3. *pun.* 2. §. 3. *num.* 3.

Inquires 3. an si intra annum Designationis non habeatur numerus senarius examinatorum, itaut ex sex, in Synodo Designatis tres, duo, vel unus remaneant expiret Officium omnium? Resp. negativè; ratio est; quia cum non possit intra annum nova Synodus celebrari, æquum non est, ut designatio examinatorum priùs facta cesset. Et quamvis servari non possit formula Tridentini, quòd ex sex tres eligantur; servatur tamen sufficienter per hoc, quòd ex sex remaneant tres eligendi. Et idem dicendum, si duo, vel unus remanerent, cum eadem militet ratio; & in tali casu servaretur formula eo modo, quo servari potest. Et sic decisum à Sacra Congreg. referunt Garzia *loc. cit.* & Castropalaus *l. c. num.* 5. Supplere tamen poterit defectum intra annum designationis prælatus cum Consilio Capituli subrogando usque ad numerum senarium alios sive ex antiquioribus examinatoribus, aut illis deficientibus eos, qui sibi visi fuerint expedire, qui succedant examinatoribus demortuis, aut absentibus: ut adnotant Garzia *l. c. num.* 70. & Castropalaus *loc. cit.* Major difficultas est, quomodo supplendus sit numerus elapso designationis anno, & non celebrata Synodo? Et quamvis Garzia *de Benef.* 9. *part. cap.* 2. *num.* 90. Riccius *in Prax. Decis.* 418. & Barbosa *3. par. de Potest. Episc. alleg.* 60. *num.* 50. sustineant, posse tunc Episcopum cum consensu Capituli examinatores subrogare. Verius tamen est, non posse, maximè si in culpa sit, & per ipsum stet, quin Synodus celebretur: ratio est, quia elapso anno designationis examinatorum non datur amplius Episcopis extra Synodum facultas eligendi illos, licèt enim assignarentur à potente illos assignare, quia tamen non assignarentur in Synodo, uti assignari debent ex Concilio Tridentino; ideo eorum assignatio invalida est. Solùm validam reputarem tempore pestis, aut belli ingruentis: cum nec Synodus congregari posset, nec daretur recursus ad Sacram Cong. ad quam tunc spectat providere. Sic rectiùs Castropalaus *de Benef. disp.* 3. *pun.* 2. §. 3. *num.* 6. & praxis comprobat. 21

Inquires 4. quomodo designandi sunt examinatores Synodales? Resp. posse fieri particulariter exprimendo scilicet personam; & generaliter exprimendo Officium, & dignitatem, Canonicum videlicet Magistralem, Archidiaconum Cathedralis, Parochum talis Parochiæ, priorem talis Conventus: ratio est, quia per utramque Designationem satis exprimeretur persona tale Officium, vel dignitatem potidens. Non inde tamen sequitur, quòd successor in Officio, & dignitate sit examinator Synodalis, ut putavit Petrus de Ledesma *in Summ.* 2. *part. tract.* 7. *cap.* 1. *concl.* 7. ratio est, quia designatio respicit personam, non dignitatem, adeoque cum persona censeri debet conjuncta, non cum dignitate, alias numquam cessare posset in tali dignitate, & Officio designatio examinatoris per mortem, quod est contra mentem Concilii: ut adnotat Garzia *de Benef.* 9. *part. cap.* 2. *num.* 339. & Castropalaus *de Benef. disp.* 3. *pun.* 2. §. 3. *numer.* 8. 22

Inquires 5. quomodo faciendum examen, ut validum sit? Resp. circa modum examinis faciendi nil præscripsisse Concilium Tridentinum; adeoque in qualibet Diœcesi ille servandus erit, qui ex recepto usu, & consuetudine servatus est, & qui aptior visus est ad cognoscendam concurrentium Idoneitatem, & qui æqualis sit inter concurrentes. Quapropter mihi summè arrisit ad lites, & jurgia tollenda modus ille, quo utuntur aliquæ Diœceses: ut omnibus Concurrentibus in distinctis locis scribentibus è prospectu Episcopi. & trium examinatorum duo Casus dictentur à quolibet examinatore, quibus inscriptis sua responsa traduut proprio nomine subscripta, & Episcopo consignant, & exeunt. Episcopus simul cum examinatoribus singillatim 23

examinatos vocat, ut sua responsa legant; & obiectis ab examinatoribus contra responsiones casibus propositis datas satisfaciant. Advertendum tamen est ab examinatoribus, quòd pro insignioribus ecclesiis difficiliores casus proponendi sint.

24 Inquires 6. an examen factum ante elapsum terminum edicti validum sit: Resp. quamvis Lambertinus *de jur. patron. 2. part. lib. 2. quæst. 6. art. 25.* doceat, nullum esse ipso jure, & consequenter nullam esse provisionem ex eo secutam, si aliquis se opposuerit ante lapsum termini; si verò nullus comparuerit, validum esse, Nihilominus dicendum est, ipso jure invalidum esse, & nullam provisionem secutam, sive aliquis ante lapsum termini comparuerit, sive non: ratio est, quia sicuti electio facta ante terminum electi nulla est *ex cap. final. de elect. in 6.* absque ulla distinctione; sic etiam & examen factum ante terminum edicti nullum erit absque ulla distinctione, cum eadem militet ratio: maximè quia per præventionem illam examinis daretur locus fraudibus, & ecclesia privaretur Dignioribus Ministris. Forma igitur à Tridentino expressa per ablativum absolutum, transacto constituto tempore, non indicat meram conditionem accidentalem, sed substantialem, & essentialem: cum talis expressio in iis, quæ de jure non insunt conditionem simul, & formam inducunt *ex leg. A Testatore, ff. De Condit. & Demonstr.* & satis comprobat Sanchez *lib. 3. Matr. disp. 5. num. 2. & 4.* Garzia *de benef. 9. part. cap. 2. num. 327.* & Castropalaus *de benef. disp. 3. pun. 2. §. 4. num. 2.*

25 Inquires 7. an si ex concurrentibus descriptis, qui digniores reputabantur; ab examine desistant, vel non compareant; examen impediendum erit, & prorogandum edictum? Resp. licèt non obligatus sit Episcopus ad desistendum ab examine, etiamsi dignissimus sit, qui destitit, aut non comparet, aliàs pendebit provisio à voluntate uniuscujusque, ut patet. Nihilominus si ex legitima causa desistat, aut non compareat, quæ tamen approbata fuerit ab ipso Episcopo; poterit ex æquitate examen differre, & edictum prorogare. Secus examinandi erunt, qui intersunt. Et sic optimè decisum à Sacra Congr. refert Garzia *de benef. 9. part. cap. 2. num. 216.* Quòd si peracto examine, qui dignior est cedit; tunc electio inter reliquos facienda est: cum jam dignior cesserit juri suo. Facta verò electione, si jam electus cedit; novum edictum proponendum erit, & novum examen faciendum: ratio est, quia finita jam causa est per electionem factam, cum finiatur oppositio secuta electione. Sic Navarrus *lib. 1. Consil. tit. De Rescriptis, consil. 11. num. 4.* & Castropalaus *de Benef. disp. 3. pun. 2. §. 4. num. 4.*

26 Inquires 8. an si Episcopus in examine tribus examinatoribus synodalibus quartum superaddat non synodalem; vitietur examen? Resp. non vitiari: ratio est, quia superabundantia nocere nequit fini intento à Tridentino; sicuti non vitiatur testamentum, si septem Testibus à jure requisitis alii superadderentur. Et sic decisum à Rota Romana testantur Garzia *de Benef. 9. part. cap. 2. num. 232.* & Genuensis *in prax. cap. 66. num. 18.* Illud tamen advertendum, provisionem faciendam esse ab Episcopo in personam illius examinati, qui approbatus fuerit à majori parte examinatorum synodalium; cum approbatio, aut reprobatio examinatorum, qui synodales non sunt; nec favere potest, nec nocere: ut rectè expendit Castropalaus *de benef. disp. 3. pun. 2. §. 4. num. 5.*

27 Inquires 9. quando dicuntur paria vota examinatorum, & quando singularia, ut illis accedere possit Episcopus? Resp. Vota paria dici, cum examinatores pares fuerint in votis: ut si quatuor essent, duo ex ipsis examinatum approbent, duo verò reprobent; tunc si Episcopus accederet duobus approbantibus, approbatus esset examinatus; si verò reprobantibus accederet, reprobatus esset. Singularia Vota dici, cum examinatores singulares fuerint in votis: ut si essent tres, unus ipsorum approbaret, alter reprobaret, tertius verò suum votum suspenderet; tunc per accessum Episcopi ad singularem approbantem approbatus remanet examinatus; sicuti per accessum ad singularem reprobantem reprobatus remaneret. Fieri autem debet accessus ab Episcopo in ipso examine coram examinatoribus: ut ex Concilio Tridentino colligitur, & notant Garzia *de benef. part. 9. cap. 2. num. 58.* & Castropalaus *de benef. disp. 3. pun. 2. §. 4. num. 6.* Cæterum regulariter examinatores juxta Stylum Curiæ Romanæ, de quo testantur Genuensis *in Prax. cap. 66. num. 17.* & Barbosa *in Remiss. Concil. Triden. num. 18.* Vota inter se conferunt, & ex unanimi resolutione per vota uniformia approbatum, vel reprobatum declarant examinatum. Et adnotandum, quòd in votis uniformibus, quæ videlicet nec paria, nec singularia dicuntur; non datur Episcopo, aut ejus Vicario Generali suffragium ferre approbationis, vel reprobationis: cum eis tantùm concedatur accessus in Votis paribus, & singularibus. Sic Flaminius *lib. 8. quæst. 9. nu. 105.* Ugolinus *de Offic. Episcop. c. 50. §. 3. nu. 1.* Gratianus *in Discept. Forens. Decis. 97.* Castropalaus *l. c.* & alii cum Garzia *l. c. num. 56.*

Inquires 10. an teneantur examinatores declarare non 28
solùm eos, qui sibi visi fuerint digni, sed etiam inter dignos digniores, & magis idoneos? Resp. affirmativam sententiam docuisse aliquos cum Bartholomeo Medina, Ludovico Lopez, Petro Navarra, & Petro de Ledesma penes Castropalaum *de benef. disp. 3. pun. 2. §. 4. num. 9.* moti ea ratione: quia si Episcopus tenetur digniorem eligere ex approbatis, id facere debebit ex relatione examinatorum. Probabiliorem tamen reputo sententiam negativam: ratio est, quia *ex Tridentino* solùm competit examinatoribus judicare ex examinatis, qui idonei fuerint; non verò qui magis idonei, & digniores; ut constat *ex ejus verbis Sess. 24. cap. 18. de Reform.* Peracto examine renuncientur, quotcumque ab eis idonei judicati fuerint; ergo non spectat ad ipsos hoc judicium ferre, sed ad Episcopum, qui ex dignis digniorem eligere debet. Sic Castropalaus *l. c.* Garzia *de benef. 9. part. cap. 2. num. 108.* & Genuensis *in Prax. cap. 66. in annotation. num. 108.*

Inquires 11. an teneantur examinatores non solùm de 29
scientia, sed etiam de ætate, moribus, prudentia, & aliis qualitatibus requisitis subscriptum examinare? Resp. teneri: sic constat ex Tridentino *l. c.* ubi dicitur: Peracto examine renuncientur, quotcumque ab eis idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis; sed hæc renuntiatio supponit in examinatoribus notitiam harum qualitatum; ergo tenentur eam inquirere, & examinare. Et sic ex Declaratione Sacræ Cong. Concilii testantur Garzia *de benef. 6. part. cap. 2. num. 236.* Barbosa *de Potest. Episcopi 3. part. alleg. 60. num. 95.* Castropalaus *de benef. disp. 3. pun. 2. §. 4. nu. 8.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 4. num. 110.* Riccius *in prax. Resol. 631.* Modus has qualitates examinandi erit ille, quem solent præmittere Episcopi ex sua integritate informando examinatores de qualitatibus examinandorum; nec à puriori fonte hauriri poterunt.

Inquires tandem: an vitiet examen factum, si exa- 30
minatores non priùs præstiterint juramentum fideliter exequendi munus suum; aut si per vitium simoniæ aliquid ante, vel post examen acceperint occasione illius? Resp. negativè: & quidem quòd non vitiet examen omissio juramenti ad Sancta Dei Evangelia, probatur ex eo, quia hoc juramentum rectiùs ad mentem Concilii faciendum est in ipsa synodo, quando examinatores sunt jam electi, approbati, & legitimè constituti; ergo non pertinet ad formam examinis, sed ad rectum usum illius; sicuti juramentum, quod præstatur à Judicibus, & Notariis ritè obeundi Officia, dum potestatem accipiunt; non pertinet ad validitatem suorum actuum, sed ad ritè obeunda munera sua; ergo etiam in casu nostro. Nec præceptum faciendi illud est restrictivum potestatis acceptæ in synodo, sed instructivum illius, quomodo exercenda sit, adeoque juramenti omissio non vitiat examen: esto graviter peccet illud omittens. Quòd autem nec examen vitiet simonia commissa intuitu illius, apertiùs probatur: cum hæc sit pœna ob crimen commissum, ideoque ut afficiat, requiritur saltem sententia declaratoria criminis commissi, ergo non irritat ipso jure examen aliàs legitimè factum; præcipuè si commissa fuerit post illud. Erit igitur præceptum istud non accipiendi quidquam occasione examinis ante, vel post, ut præceptum factum de juramento, non restrictivum potestatis acceptæ, sed instructivum usus illius; esto graviter peccent examinatores, & examinatus, & subjacere debeant post declarationem criminis commissi pœnis statutis. Sic Garzia *de benef. 9. part. cap. 2. num. 356.* & Castrop. *de Benef. disp. 3. pun. 2. §. 4. num. 7.*

CA-

CAPUT XIX.

Examen per Concursum in quibus beneficiis faciendum? Et quomodo facto examine Electio, Collatio, aut Institutio Parochialis facienda?

1 *Examen faciendum est pro omnibus Beneficiis Parochialibus: non tamen semper faciendum est per concursum; præcipuè si fuerit juris Patronatus Laicalis.*

2 *An faciendum sit examen per concursum, si Beneficium Parochiale fuerit juris Patronatus Mixti?*

3 *Non faciendum est examen per concursum in Beneficiis resignatis in favorem in manibus Pontificis.*

4 *Nec in Parochialibus vacantibus causa Permutationis.*

5 *Nec in Parochialibus perpetuò unitis alicui dignitati, vel Canonicatui.*

6 *Nec in Parochialibus spectantibus ad Cathedralem, vel Collegiatam.*

7 *Nec in Beneficiis Parochialibus litigiosis.*

8 *Nec in Parochialibus Monasterio annexis, quamvis per sæculares Vicarios administrentur.*

9 *Nec in Vicariis perpetuis alicui Ecclesiæ, vel Beneficio sæculari unitis.*

10 *Nec in Parochialibus, quæ Religiosis conferri solent ad nominationem Monasterii.*

11 *Si adeo tenues sint redditus Parochialis Ecclesiæ, ut non ferant totum ordinem examinis per concursum, aut nemo sit, qui concurrere velit; poterit ordinarius aliud examen instituere ex Desiguatorum Consilio.*

12 *Non servata forma à Tridentino præscripta pro Parochialibus reservatur Collatio Pontifici; & quoad examen cessat concursus, si Beneficia spectent ad Episcopos; si ad alios Collatores, poterunt amisso alio examine ea conferre.*

13 *Quæ facto examine servanda sunt in electione, collatione, & Institutione Parochialium?*

14 *An Episcopus in Parochialibus à jure Patronatus exemptis, cui competit digniorem eligere ex approbatis; possit ex pluribus æquè Idoneis eum eligere, quem maluerit; an verò teneatur eos proponere collatori, si ad alium spectet collatio?*

15 *In Beneficiis Patronatus Ecclesiastici, si duo æquè digni sint; ad quem spectat unum ex illis eligere?*

16 *An si Patroni Ecclesiastici minùs dignum ex approbatis elegerint; teneatur Prælatus eum instituere?*

17 *An si in virtute electionis factæ ab Episcopo, in qua omissa fuit aliqua qualitas ex præscriptis à Tridentino, impetret à Pontifice provisionem electus, teneat Provisio?*

18 *An si quis gravatum se sentiret ab examinatoribus in reprobatione, aut ab ordinario in electione; possit uti remedio Appellationis?*

19 *An probibitio facta à Tridentino non appellandi à relatione examinatorum comprehendat relationem factam ob concursum, an etiam factam ob examen sine concursu?*

20 *Ab ordinarii electione facta post examen per concursum datur Appellatio non suspensiva, sed devolutiva ad Superiorem.*

1 QUOD examen faciendum sit pro omnibus Beneficiis Parochialibus; sive ea fuerint de Collatione ordinarii, sive reservata, sive Pontifici affecta; aut curiæ Ecclesiæ, vel Episcopo incumbere dicantur, & per unum, aut plures administrentur; satis clarè patet ex Tridentino *sess.* 24. *cap.* 18. *de Reform.* Non tamen prædictum examen pro Parochialibus semper faciendum est per concursum, & oppositionem; cum cessetin aliquibus Parochialibus. Et 1. Cessat in Beneficio Parochiali juris Patronatus Laicalis; non enim provideri debet per concursum, ut constat ex eodem Tridentino, quod loquens de talibus Beneficiis Parochialibus ait: Debere examinari præsentatum à Patrono, & digno reperto ei beneficium conferri; consequenter tacitè declarat, non debere fieri examen per concursum, & oppositionem. Et sic decisum à Sacra Congregatione testantur Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 134. Riccius *in Prax. For. Eccles. Resol.* 357. *numer.* 1. Garzia *de beneficio* 9. *part. cap.* 2. *num.* 255. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 60. *num.* 18. & Castropalaus *de Beneficio disp.* 3. *punct.* 2. §. 5. *num.* 2. Quòd si plures essent præsentati à Patronis Laicis, deberet examen fieri per concursum, & oppositionem; ut ex approbatis eligat Episcopus Digniorem. Sic Gonzalez *loco citato num.* 138. Riccius *loco citato num.* 2. Garzia *loco citato num.* 256. Barbosa, & Castropalaus *locis citatis*. Idem dicendum: si Provisio spectaret ad Episcopum jure devoluto; cessat enim præsentatio patroni, intuitu cujus non fit examen per concursum. Sic Genuensis *in Prax. cap.* 66. *num.* 19. Garzia *loco citato num.* 257. Barbosa, & Castropalaus *loco citato*.

An autem faciendum sit examen per concursum in 2
Beneficiis juris Patronatus Mixti, Laicalis videlicet, & Ecclesiastici; controversa res est. Et quidem si non prævalet jus Patronatus Laicale juri Patronatus Ecclesiastico; sed æquale illi sit; conveniunt Doctores, faciendum esse examen per concursum, & oppositionem: cum potiùs reputandum sit illud jus Ecclesiasticum, quàm Laicale. Controversia ergo reducitur ad casum, in quo prævalet Laicale Ecclesiastico. Nihilominus dicendum: debere fieri per concursum, & oppositionem: sic enim statuit Sacra Congreg. ait enim: In Collatione Ecclesiæ Parochialis, quæ sit juris Patronatus partim Ecclesiæ, partim Laici; servanda est forma examinis per concursum, quam Concilium præstitit in conferenda Parochiali, quæ juris Patronatus sit merè Ecclesiastici. Idem dicendum est, quando Patronatus pro duabus partibus pertinet ad laicos, pro una tantùm ad Ecclesiasticum. Sic referunt Garzia *de beneficio* 9. *part. cap.* 2. *num.* 278. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 135. Riccius *decis.* 420. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 60. *n.* 27.

2. Cessat in Beneficiis resignatis in favorem in ma- 3
nibus Pontificis: ratio est, quia cum hæc conferenda sint personis determinatis; ideo non datur locus aliis per concursum, & oppositionem: maximè quia beneficium Resignatum in favorem non est beneficium vacans, & defacto ei non apponitur Vicarius, sed per ipsum Resignantem administratur; quamvis tale dicatur beneficium simpliciter resignatum in manibus Pontificis, quod provideri debet per examen in concursu. Sic decisum à Sacra Congreg. testantur Flaminius Paris *lib.* 10. *de Resign. quæst.* 7. *numer.* 13. Barbosa *de Potest. Episcop.* 3. *part. alleg.* 60. *numer.* 21. Riccius *in Prax. Decis.* 416. Garzia *de Beneficio* 9. *part. cap.* 2. *nu.* 157. Castropalaus *de Beneficio disp.* 3. *pun.* 2. §. 5. *num.* 4. & Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 122.

3. Cessat in Parochialibus vacantibus causa permuta- 4
tionis, sive Parochiale Beneficium permutetur cum simplici, sive cum alio Parochiali: ratio est, quia beneficium concedi nequit alteri ab illo, cum quo permutatio fit: nec vacare dicitur beneficium, nisi ei fuerit acquisitum: esto examinari de more debeat, qui permutans beneficium simplex Parochiale acquirere debet: sicuti examinari debet, qui ex inferiori beneficio Parochiali ascendit per permutationem ad aliud parochiale longè majus, & pluribus parochianis abundans. Sic Garzia referens Decisionem Sacræ Congregationis *de Beneficio* 9. *part. cap.* 2. *num.* 165. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 60. *num.* 23. Castropalaus *de beneficio disputat.* 3. *pun.* 2. §. 5. *num.* 5. & Riccius *in Praxi For. Eccles. Decis.* 419.

4. Cessat in Parochialibus perpetuò upitis alicui di- 5
gnitati, vel Canonicatui: ratio est, quia sicuti Dignitas, & Canonicatus habentes curam animarum non providentur per concursum; sic nec Beneficia parochialia ipsis unita: cum per unionem illam amittant qualitates proprias beneficii parochialis, & accipiant illas, quæ propriæ sunt Dignitatis, vel Canonicatus. Sic Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 7. *numer.* 13. Castropalaus *de beneficio disp.* 3. *pun.* 2. §. 5. *num.* 6. & Barbosa *de potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 60. *an.* 24.

5. Cessat, cum beneficium parochiale spectat ad Ec- 6
clesiam Cathedralem, aut Collegiatam; sive per unum, sive per plures administretur; sive promiscuè, sive alternatim, & per hebdomadas: ratio est, quia tales Administratores nec Curati sunt, nec in perpetuum ipsis Cura datur, cum amovibiles sint; nec denique per mortem illorum beneficium vacat; & Tridentinum loquitur de parochialibus vacantibus. Sic *ex pluribus Decis.* tradit Garzia *de beneficio* 9. *part. cap.* 2. *num.* 181. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 158. Castropalaus *de Beneficio disp.* 3. *pun.* 2. §. 5. *num.* 7. Barbosa

de Potest.

de Poteſt. Epiſc. 3. part. alleg. 60. numer. 30. & Riccius *Reſol. 358. verſic. Quarto*.

7 6. Ceſſat in Beneficiis litigioſis : ratio eſt , quia durante lite beneficium nec vacare dicitur , nec provideri poteſt *ex cap. 1. & 2. Ut lite penden. & ex Clement. 1. eod. tit.* & Tridentinum loquitur de Parochialibus vacantibus , & quæ provideri debent examine facto . Sic Flaminius *de Reſignat. lib. 2. quæſt. 3. num. 97.* Riccius *Reſol. 358. verſ. Tertio* , Caſtropalaus *de Beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 5. num. 8.* Barboſa *de Poteſt. Epiſc. 3. part. alleg. 60. num. 37.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloſſ. 6. num. 142.*

8 7. Ceſſat in Parochialibus Monaſterio annexis , vel de ejus menſa , quamvis per ſæculares , & perpetuos vicarios adminiſtretur : ratio eſt , quia Monaſterium nominat , ut nominare ſolet patronus laicus : & Epiſcopus tenetur per examen approbare , vel reprobare examinatum nominatum . Sic Rota apud Farinacium *in Noviſſ. tom. 1. Deciſ. 102.* & colligitur *ex cap. 1. De Cappell. Monach.* Garzia *de Beneficio 9. part. cap. 2. num. 197.* Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 5. nu. 9.* Barboſa *de Poteſt. Epiſc. 3. part. alleg. 60. num. 31.* & Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 6. num. 162.*

9 8. Ceſſat in vicariis perpetuis , quæ uniuntur alicui Eccleſiæ , vel Beneficio ſæculari ; itaut propriè cura non competat vicario , ſed Rectori Eccleſiæ , vel beneficii , cui vicaria illa unitur . Secus tamen eſſet , ſi vicarius perpetuus per ſe non ſolùm exercitium , ſed habitum curæ haberet , quod facilè dignoſci poteſt ex eo , ſi omnes beneficii fructus ei aſſignentur , etiamſi alteri penſionem ſolvat ; nam ſi ipſi penſio aſſignetur , & alteri fructus beneficii , diceretur habere merum exercitium , non verò habitum curæ . Sic Rota apud Farinacium *in Noviſſ. tom. 2. part. 2. Deciſ. 710.* Riccius *in Praxi Forenſ. Eccleſ. Reſol. 358. num. 1.* Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 5. num. 10.* Barboſa *de Poteſt. Epiſc. alleg. 60. num. 32.* & Garzia alios referens *de beneficio 9. part. cap. 2. num. 289.*

10 9. Ceſſat in beneficiis Parochialibus , quæ Religioſis conferri ſolent , & ipſis ad Nominationem Monaſterii conferuntur : ratio eſt , quia non ſolent in perpetuum conferri , ſed ad tempus , & ut dixi conferuntur ad Monaſterii Nominationem . Sic deciſum tradunt Garzia *de Beneficio 9. part. cap. 2. num. 197.* Riccius *in Praxi For. Eccleſ. reſol. 358.* Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 5. num. 11.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 6. numer. 162.* & Barboſa *3. part. de Poteſt. Epiſc. alleg. 60. numer. 33.* Idem dicendum , ſi prædicta beneficia regularia ſolita ſint commendari ſæcularibus , cum eædem militent rationes . Et ſic deciſum à Sacra Congregatione teſtantur Garzia *loco citato num. 199.* Caſtropalaus *loco citato num. 12.* & Barboſa *loco citato num. 34.*

11 10. Ceſſat : ſi adeo tenuis ſint redditus Parochiales, ut totum ordinem hujus examinis non ferant ; aut ſi ob apertas inimicitias , diſſidia , & factiones nemo ſit , qui velit ad examen concurrere ; eo quia graviores rixæ , & tumultus oriri poſſent : tunc poterit ordinarius , ſi ex ſua conſcientia expedire videbitur , cum deſignatorum conſilio aliud examen inſtituere omiſſo concurſu , ſed ſervatis cæteris . Sic Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 18. de Reform. in fine* , & docent Riccius *reſol. 358. in fine* , Barboſa *3. part. de Poteſt. Epiſc. alleg. 60. num. 38.* Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 5. num. 13.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloſſ. 6. num. 139.*

12 11. Ceſſat : ſi in concurſu Parochialium non ſervata ſit forma à Tridentino deſcripta : ratio eſt , quia ob hanc negligentiam , & omiſſionem eorum , quę à Concilio præſcribuntur in examine faciendo ; reſervatur collatio Pontifici , itaut in eorum collatione nequeant locum habere Epiſcopus , & Archiepiſcopus , etiamſi dicta beneficia ad proviſionem eorum ſpectarent . Nec de illis inſtituere poſſunt examen , ut inſtituunt de aliis Pontifici reſervatis : devolvuntur ſiquidem ad illum tum quoad proviſionem , tum quoad examen . Sic ſtatuitur *in Bulla* Sancti Pii V. incipit , *In conferendis* , & tradit Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 6. numer. 124.* Si autem ad alios Collatio ſpectet , licèt examen ſpectabat ad Epiſcopum , vel Archiepiſcopum ; poterunt in prædicto caſu omiſſa forma hujus examinis beneficia conferre : quia ob culpam illorum , & ſine ſua nequeunt poteſtate conferendi privari . Sic *exprælaudit. Conſtitutione* Sancti Pii V. notant Gonzalez *loco citato num. 126.* Garzia *de beneficio 9. part. cap. 2. numer. 152.* & Caſtropalaus *de beneficio diſputat. 3. punct. 2. §. 5. num. 14.*

13 Reſolvimus uſque adhuc ea , quæ ſpectant ad examen pro beneficiis Parochialibus per concurſum faciendum , & excepimus eos caſus , in quibus examen ſine concurſu , & oppoſitione fieri debet . Nunc enodanda remanent ea , quæ facto examine ſervanda ſunt in electione , Collatione , & Inſtitutione prædictorum parochialium . Colligi verò debent tum ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 18. de Reform.* tum ex Bulla Sancti Pii V. ſuperiùs citata.

1. Igitur ſtatuit Concilium, quòd facto examine per concurſum pro Parochialibus , quæ exempta ſunt à jure patronatus ; electio dignioris inter examinatos competit Epiſcopo , & huic debet ipſe , vel alius , ad quem ſpectat Collatio ; beneficium conferre . 2. ſtatuit : quòd ſi beneficium Parochiale fuerit juris patronatus Eccleſiaſtici , & Inſtitutio ſpectet ad Epiſcopum , & non ad alium ; patronus teneatur præſentare Epiſcopo , ut inſtituatur , eum , quem ipſe patronus digniorem judicaverit inter approbatos ab examinatoribus Synodalibus . Si verò Inſtitutio ſpectet ad alium , & non ad Epiſcopum ; tunc Epiſcopus ſolus eligat digniorem ex dignis , quem patronus Eccleſiaſticus præſentet ei , ad quem Inſtitutio ſpectat . 3. ſtatuit : quòd ſi beneficium Parochiale fuerit juris patronatus laicalis ; debeat à deſignatis examinatoribus Synodalibus examinari ille , quem patronus præſentaverit ; qui ſi non fuerit repertus idoneus , admitti non debet : nec cuiquam alteri , quàm uni ex prædictis examinatis à patrono præſentatis , & ab examinatoribus approbatis juxta regulam ſupradictam de Eccleſia provideatur . 4. ſtatuit : quòd prædictorum examinatorum relationem , quominus executionem habeat ; impedire , aut ſuſpendere poſſit ulla devolutio , aut appellatio etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita , ſive ad ejuſdem Sedis Legatos , Vicelegatos , aut Nuntios ; ſive ad Epiſcopos , aut Metropolitanos , Primates , vel Patriarchas . 5. ſtatuit : quòd proviſiones omnes , ſeu Inſtitutiones præter ſupradictam formam factæ ſubreptitiæ eſſe cenſeantur , non obſtantibus &c. Hęc , ut diximus, apertè colliguntur ex Tridentino *loco citato* & ex Conſtitutione Sancti Pii V. cit. qui confirmat , & approbat ea omnia à Tridentino tradita ; & addit , eas proviſiones aliter factas à prædicta forma ſibi , Sedique Apoſtolicæ ; ſeu eis , quibus jus conferendi competit , reſervare.

14 Dubitabis tamen 1. An Epiſcopus , cui ex dictis competit in parochialibus à jure patronatus exemptis eligere digniorem ex approbatis ; ut ipſe , vel Pontifex, aut alius , ad quem de jure ſpectat Collatio ; ei beneficium conferat : an inquam poſſit ex pluribus æquè idoneis repertis illum eligere , quem maluerit ; an verò teneatur eos proponere Collatori , ut ipſe conferat? Reſp. poſſe Epiſcopum eligere , quem maluerit ; nec teneri æquè idoneos Collatori proponere , ut ipſe conferat , cui voluerit : ratio eſt , quia in his beneficiis competit Epiſcopo electio illius , cui beneficium conferendum eſt ; ergo cum conferri non poſſit pluribus æquè idoneis idem beneficium , ſed uni tantùm ; illum unum ſpectabit ad Epiſcopum eligere , qui dicetur magis idoneus , & dignior non poſitivè , ſed negativè , quia alium digniorem ſe non habet : maximè quia per talem electionem non infertur injuria aliis æquè dignis . Sic Garzia *de Beneficio 9. part. cap. 2. num. 150.* & Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 6. num. 2.* Nec obſtat Sacra Congregatio Concilii , quæ in oppoſitum refertur : loquitur enim de electione facta omnium æquè idoneorum ab Epiſcopo ; & tunc penes Collatorem erit facultas conferendi beneficium , cui ipſe voluerit ex electis ab Epiſcopo . Sic præcitati Doctores.

15 Dubitabis 2. In beneficiis patronatus Eccleſiaſtici, ſi duo æquè digni ſint ; ad quem ſpectat eligere unum ex illis? Reſp. Si Inſtitutio competit Epiſcopo , & electio patronis Eccleſiaſticis , ad hos competit eligere unum , quem voluerint ex æquè idoneis , qui ab Epiſcopo inſtituendus erit . Si verò Inſtitutio ſpectet ad alium , non verò ad Epiſcopum ; cum competat Epiſcopo tantùm ex dignis à patrono Eccleſiaſtico præſentatis digniorem eligere ; ad ipſum pariter ſpectabit ob rationem ſuperiùs dictam ex æquè idoneis eum eligere , quem voluerit ; ut inſtituatur ab eo , ad quem

ſpectat.

ſpectat. Sic à Sacra Congreg. deciſum refert Garzia *de Beneficio 9. part. cap. 2. num. 266.* Navarrus *Conſil. 6. de jur. Patron.* Azor. *2. part. lib. 6. cap. 22. quæſt. 15.* & Caſtropalaus *de Beneficio diſputat. 3. punct. 2. §. 6. numer. 5.*

16 Dubitabis 3. An ſi patroni Eccleſiaſtici minùs dignum ex approbatis elegerint, teneatur Epiſcopus eum inſtituere? Reſp. Negativè: dummodo per ſententiam judicis, ad quem appellatio facta eſt; conſtet omiſſum fuiſſe digniorem: nam ſi id ita non conſtet, ſemper præſumendum eſt, patronos Eccleſiaſticos digniorem elegiſſe, & conſequenter obligatum eſſe Epiſcopum ad eum inſtituendum. Nec appellatio facta impedire poteſt inſtitutionem, niſi ſecuta ſit ſententia: cum per ſolam appellationem adhuc non conſtet, eſſe minus dignum. Ratio autem cur non poſſit Epiſcopus, juridicè conſtante omiſſum fuiſſe digniorem, & electum fuiſſe minùs dignum; hunc inſtituere, eſt: quia talis electio eſſet contra formam à Tridentino præſcriptam, adeoque nulla, & invalida. Sic Caſtropalaus *de Beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 6. num. 4.*

17 Dubitabis 4. An ſi virtute electionis factæ ab Epiſcopo omiſſa aliqua qualitate neceſſaria ex præſcriptis à Tridentino, impetret quis à Pontifice proviſionem parochialis; teneat proviſio facta, utpote à Pontifice proveniente? Reſp. Negativè: eſſet enim ſubreptitia: ratio eſt, quia ideo confert Pontifex parochiale beneficium electo ab Epiſcopo; quia ſupponit ſervatam in electione formam Tridentini, ut bene dignoſcitur in ipſo proœmio proviſionis; ergo ſi re vera ſervata non eſt, corruit gratia ab eo obtenta. Et adnotandum: quòd forma ex Tridentino ſervanda ſit tam in beneficiis non reſervatis, quàm reſervatis; & tam de proviſione ordinaria, quàm Pontificia. Sic Garzia *de beneficio 9. par. cap. 2. num. 367.* & Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 6. num. 5.*

18 Dubitabis 5. An ſi quis gravatum ſe ſentiret ab examinatoribus in reprobatione, aut ab ordinario in electione; poſſit uti remedio Appellationis? Reſp. Non poſſe uti remedio Appellationis à relatione examinatorum in beneficiis parochialibus ad effectum, ut executionem non habeat, & impediat electionem ab ordinario faciendam: ratio eſt, quia nimis clarè, & expreſsè prohibet Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 18. de Reform.* Omnem appellationem tum devolutivam, tum ſuſpenſivam quoad hunc effectum, & tradunt aliis relatis Garzia *de beneficio 9. part. cap 2. num. 242.* & Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 6. num. 6.* Probabile tamen eſt ad effectum tantum tollendi infamiam, & notam conſurgentes ipſi ex reprobatione habita uti poſſe remedio appellationis, in quo ſenſu loquuntur aliquæ declarationes Sacræ Congregationis relatæ à Garzia *loco citato num. 245.* & ſic ſuſtinet ipſe, & Caſtropalaus *locis citatis*. Nequit tamen fieri appellatio ad hunc effectum ab examinatoribus ad Epiſcopum, eo quia idem Tribunal conſtituunt; ſed facienda erit ad Superiorem Epiſcopo, ut bene advertit Caſtropalaus citatus. Quòd ſi beneficium ſimplex ſit, non verò parochiale, quamvis ad inſtar parochialium conferendum ſit per examinatores Synodales; datur locus appellationi non ſolùm devolutivæ, ſed etiam ſuſpenſivæ juxta naturam appellationum: ratio eſt, quia prohibitio facta à Tridentino non appellandi à relatione examinatorum eſt pro ſolis parochialibus, non verò pro beneficiis ſimplicibus, de quibus in Textu non loquitur: ut adnotant Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. annot. contra nullit. num. 184. 185. & 209.* Garzia *loco citato num. 244* & Caſtrop. *loco citato num. 7.*

19 Controverti hìc ſolet: an prohibitio iſta à Tridentino facta non appellandi à relatione examinatorum comprehendat ſolùm relationem factam ob examen per concurſum in parochialibus; an etiam comprehendat relationem factam ob examen unius, & ſine concurſu in parochialibus juris patronatus Laicalis? Et quamvis videatur, utramque relationem comprehendere, eo quia prædictam prohibitionem fecit, poſtquam ſermonem habuit de omnibus parochialibus, etiam de illis, quæ ſunt juris patronatus Laicalis. Nihilominus probabilius puto, reſtringi ad ſola beneficia parochialia, quæ provideri ſolent per concurſum; adeoque in parochialibus juris patronatus Laicalis, quæ providentur ſine concurſu; dari appellationem à relatione examinatorum: ratio eſt, quia finis intentus à Concilio fuit impedire appellationem, quæ poſſet ſuſpendere proviſionem cum injuria, & damno competitorum: cum ergo hoc ſolùm evenire poteſt in parochialibus providendis per concurſum, non verò in illis providendis ſine concurſu; ergo prohibitio facta appellationis ab examinatoribus, & eorum relatione eſt pro parochialibus cum concurſu, non verò ſine illo, ac de jure patronatus laicalis. Accedit, quòd præſentatus à patrono laico acquirit ſibi jus per præſentationem, & nulli alteri eſt quæſitum; ergo non debet illud irreparabiliter perdere ob ſolam reprobationem examinatorum. Sic docent Garzia *de Beneficio 9. part. cap. 2. numer. 245.* & Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. pun. 2. §. 6. num. 9.*

20 Ab ordinarii electione facta poſt examen per concurſum datur appellatio, non ſuſpenſiva quidem, ſed devolutiva ad ſuperiorem: ut conſtat *ex Bulla* Sancti Pii V. *In conferendis verſ. Ut autem*. Quapropter gravatus aliquis, eo quia approbatus abſolutè ab examinatoribus (nam ſi approbationem non haberet, appellare non poſſet, cum electio facienda ſit ex approbatis) nihilominus alius minùs idoneus electus fuit ab Epiſcopo; poterit ab hac electione facta appellare. Appellatione autem facta devolvitur cauſa ad ſuperiorem, qui examinatores Synodales deſignat, ut appellantem, & electum examinent attentis omnibus qualitatibus ad beneficium requiſitis, & relationem ferant: an electus ab Epiſcopo fuerit magis, vel minùs idoneus. Quòd ſi æquè idoneus renuncietur ab examinatoribus electus ab Epiſcopo, non deturbandus erit à ſua poſſeſſione. Si minùs idoneus, non ideo deturbandus à poſſeſſione: cum detur appellatio ab his examinatoribus, & à ſententia lata à Judice appellationis in relatione examinatorum fundata. Debet enim electus ab Epiſcopo, ut à poſſeſſione deturbetur; condemnari per tres ſententias uniformes, vel per unam, quæ tranſeat in rem judicatam. Sic enim eo condemnato conferendum eſt beneficium appellanti per judicem appellationis, ſi Collatio ſpectabat ad Epiſcopum; ſin minùs, remittitur ad eum, ad quem Collatio, Proviſio, vel Inſtitutio ſpectat: ut clarè conſtat *ex Conſtitutione citata* Sancti Pii V. & tradunt Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. punct. 2. §. 6. num. 10.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloſſ. 4. num. 144.*

CAPUT XX.

Quo tempore Beneficia provideri valeant:

1 *Non in omni tempore Beneficia provideri poſſunt, & maximè ante eorum vacationem; ideo promiſſio beneficii vacaturi non tenet, etiam juramento firmata.*
2 *An poſſit ab ordinario Collatore delegari facultas alicui conferendi beneficium vacaturum, illudque providendi?*
3 *An poſſit delegari poteſtas eligendi, Præſentandi, nominandi ad beneficia vacatura ſive per obitum, ſive per reſignationem?*
4 *Tempus à jure deſignatum Collatoribus ordinariis beneficiorum ſecuta vacatione eſt ſemeſtre.*
5 *Semeſtre à jure aſſignatum non habet locum in aliquibus caſibus.*
6 *An Cardinales habentes Indultum à Pontifice conferendi beneficia qualibet reſervata ſervare teneantur Semeſtre in conferendo?*
7 *An ſervandum ſemeſtre in Beneficiis manualibus ab eorum Collatoribus?*
8 *An ſervandum ſemeſtre in Collatione Beneficiorum devolutorum?*
9 *Semeſtre ſervandum in proviſione beneficii devoluti non computandum eſt à die devolutionis; ſed à die, quo innoteſcit devolutio.*
10 *Quomodo dignoſcendum eſt, ſuperiorem habuiſſe notitiam devolutionis?*

1 NON omni tempore beneficia provideri poſſunt; ideo hìc inquirimus, quando, & quo tempore fieri poſſit proviſio, & quando non. Et in primis certum eſt, ut toties diximus, non poſſe beneficia provideri ante vacationem eorum: & ratio eſt, ne detur occaſio alienæ mortis captandæ. Quam ob cauſam etiam ſi promiſſio beneficii vacaturi juramento firmata fuerit, obligatoria nullatenus erit: ut ſtatutum eſt *in cap. nulla, & cap. final. de Conceſſ. Præbend.*

Sed hìc

2 Sed hîc controvertitur 1. An possit delegari ab ordinario conferente facultas alicui conferendi beneficium vacaturum, illudque providendi? Sed dicendum: si delegatio ista fiat cuicumque personæ singulari privatæ; non posse ullatenus subsistere, nec fieri posse: ratio est, quia expressè prohibetur *in cap. deliberatione §. prohibemus. De Offic. Legat. in 6.* Et quamvis ibi prohibitio fiat Legato, ne cuicumque concedat facultatem conferendi personis idoneis beneficia liberè resignata; nihilominus extenditur ad quemcumque Collatorem, & ad quamcumque aliam vacationem beneficii; cum eadem sit ratio assignata in Textu citato pro omnibus; ne videlicet per hoc aperiri possit via contra Lateranense Concilium ad beneficia vacatura. Insuper non expedit excellentiam potestatis hujus personæ non qualificatæ committere. Si verò delegatio fiat Vicario Generali, bene subsistet, & providere poterit, non solùm de iis, quæ vacabunt per obitum, sed etiam per resignationem liberam, aut ex alia causa: sic *ex cap. final. de Offic. Vicar. in 6.* ratio est, tum quia Vicarius Generalis est persona qualificata, tum quia cum faciat unum Tribunal cum Episcopo, sicuti non aperitur via per Episcopum ad beneficia vacatura contra Concilium Lateranense; sic nec per ejus Vicarium Generalem: ita Glossa *in dict. cap. deliberatione* Flaminius Paris *lib. 7. quæst. ult. num. 30.* Castropalaus *de beneficio disp. 3. punct. 5. num. 3.* & Garzia *de beneficio 10. part. cap. 1. num. 9.*

3 Controvertitur 2. An possit delegari potestas eligendi, vel præsentandi, & nominandi ad beneficia vacatura, sive per obitum, sive per resignationem? Et dicendum; posse cuicumque delegari in genere: ratio est, quia ex vi hujus potestatis delegatæ non conceditur delegato, seu Procuratori facultas constituendi vacationem in beneficiis, adeoque non aperitur via ad beneficia vacatura: non enim delegatus, aut Procurator admittere potest resignationem; sed ea admissa ab eo, ad quem spectat, ipse eligit, vel nominat. Nequit tamen delegato, aut procuratori ad eligendum, vel præsentandum constituto designari persona eligenda, aut nominanda; sive procurator constitutus fuerit ad unicum beneficium, sive ad plura: ratio est, quia sic esset tacita concessio, & promissio beneficii, quæ prohibita est *in cap. Nulla 2. & cap. final. de Concess. Præbend.* & sic docent Garzia *de beneficio 10. part. cap. 1. num. 22.* & Castropalaus *de beneficio disp. 3. pun. 5. num. 4.*

4 Tempus à jure designatum collatoribus ordinarils beneficiorum secuta vacatione beneficii est semestre, ut constat *ex cap. Nulla Ecclesiastica, De Concess. Præbend. cap. Licet, De supplen. neglig. Prælat. & ex Clementina 1. eod. tit.* Compræhendit hoc statutum omnia beneficia, ubicumque extitetint: cum nulla eorum exceptio in Textu fiat: ut adnotant Garzia *de beneficio 10. part. cap. 1. numer. 5.* Castropalaus *de beneficio disp. 3. pun. 5. numer. 5.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 58. num. 2.* Compræhendit etiam beneficia Parochialia, si eorum Collatio ad Episcopum spectet. Nam si reservata fuerint Pontifici, aut alteri ab Episcopo Collatio spectet; tunc debet Episcopus intra quadrimestre edictum apponere, ac concurrentes examinare, & ex illis magis idoneum eligere, ac conferenti significare electionem factam juxta Constitutionem Sancti Pii V. *In conferendis*; & tradunt Garzia *loco citato num. 7.* Castropalaus *loco citato*, & Barbosa *loco citato num. 3.*

5 Hoc semestre à jure assignatum Collatoribus ordinariis non habet 1. Locum in beneficiis resignatis causa permutationis: ratio est, quia hæc beneficia sic resignata non sunt liberæ Collationis; sed necessariæ, & obligatoriæ: & semestre assignatum fuit à jure ob liberam Collationem, non verò necessariam, & obligatoriam. Ratio autem cur jus assignaverit semestre pro libera Collatione beneficiorum, non verò pro obligatoria, & necessaria; est, quia ad necessariam compelli potest Collator, adeoque non supponitur negligens; secus verò nequit compelli ad collationem liberam, & de facili locus esset negligentiæ in conferendo beneficium, & Ecclesia remaneret in suspenso. Sic Rebuffus *in Praxi beneficior. tit. De devolut. num. 6. & tit. De Permut. num. 39.* Garzia alios referens *de beneficio 10. part. cap. 4. numer. 2. & 3.* & Castropalaus *de beneficio disp. 3. pun. 5. num. 6.* 2. Non habet locum in beneficiis resignatis in favorem: ratio est, quia cum hæc sint provisionis spectantis ad Pontificem, ideo non currit semestre ad conferendum. Sic Lambertinus *de Jur. Patron. 2. part. lib. 3. quæst. 2. art. 8. num. 9.* Mandosus *Regul. 34. de Annalib. quæst. 90. numer. 5.* Castropalaus *loco citato num. 7.* & Garzia *loco citato cap. 2. num. 12. 3.* Non habet locum in Institutione beneficiorum de jure patronatus: cum enim Institutio eorum sit necessaria, non verò voluntaria; ideo non habet terminum à Jure prefixum. Sic Garzia *de beneficio 10. part. cap. 4. numer. 1.* & Castropalaus *loco citato numer. 8. 4.* Non habet locum in provisione beneficiorum, quæ fit à Legato, vel Nuntio in sua provincia: ratio est, quia cum hi potestatem habeant à jure conferendi quæcumque beneficia in sua Provincia existentia, etiamsi devoluta fuerint ad Sedem Apostolicam, ut patet *ex cap. Venerabilis de Prabend.* ideo non poterit eis currere tempus ad conferendum: nam si devoluta essent ob non factam provisionem intra semestre, & beneficium devolveretur ad Sanctam Sedem, non possent de illo providere, quod est falsum; ergo pro Legatis, & Nuntiis non currit semestre. Sic Glossa *in cap. 1. de Offic. Legat. in 6. & Clement. Si de beneficio de Præben. in fin. verb. sive ad nos*, Garzia *alios referens 5. part. de beneficio cap. 3. num. 20.* & Castropalaus *de beneficio disp. 3. pun. 5. num. 9.*

6 Dubitatur 1. An Cardinales habentes Indultum à Pontifice conferendi beneficia quælibet reservata observare debeant tempus semestre ad conferendum? Sed dicendum, observare debere; ratio est, quia semestre assignatum est omnibus Collatoribus, sive jure ordinario, sive jure delegationis: quapropter si Cardinales non conferant intra semestre ex Indulto habito à Pontifice; non poterunt ampliùs providere: quia devolvitur provisio ad Sanctam Sedem, maximè quia Indultum conferendi beneficia quocumque modo reservata non impedit devolutionem. Requiritur ergo, ut aliud Indultum habeant à Pontifice conferendi quocumque modo beneficia devoluta ad Sanctam Sedem. Sic Cassiodorus *Decis. 8. de Præbend.* Germonius *de Indult. Cardin. §. volumus, num. 56.* Garzia *de beneficio 10. part. cap. 2. num. 10.* & Castropalaus *de beneficio disp. 3. pun. 5. num. 10.*

7 Dubitatur 2. De beneficils manualibus, & ad nutum amovibilibus, an etiam Collatoribus ipsorum currat semestre? Sed dicendum est, currere: ratio est, quia Textus *in cap. Nulla de Concess. Præbend.* Generaliter loquitur absque exceptione: & ratio decidendi, ne Ecclesia maneat in suspenso, militat pro omnibus beneficiis, etiam Manualibus; ergo pro Manualibus etiam currit semestre, quo elapso provisio devolvitur ad superiorem ob supplendam negligentiam ordinarii Collatoris: ut expressè deciditur *in Clementin. unic. De suppl. neglig. Prælat.* & ibi Glossa *§. præmissa verb. Revocari* Bonifacio *numer. 8. Cardinalis numer. 4.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 6. numer. 55.* Castropalaus *de beneficio disp. 3. pun. 5. num. 11.* & Garzia *de beneficio 10. part. cap. 3. num. 46.*

8 Dubitatur 3. An currat semestre in beneficiis, devolutis, itaut superiores, ad quos devolutio pervenit; teneantur conferre intra semestre? Sed dicendum, currere; ratio est, quia si devolutio gradatim fit ab Episcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, à Primate ad Pontificem *ex cap. Nulla de Concess. Prabend. & ex cap. Licet. De supplen. neglig. Prælat.* Clarè infertur, unumquemque illorum suum tempus habere assignatum ad conferendum beneficium devolutum; quod quidem tempus æquale sit omnibus, nempe semestre. Sic Garzia *de beneficio 10. part. cap. 3. num. 1.* Azorius *2. part. lib. 6. cap. 27. quæst. 12.* Lambertinus *de jur. Patron. lib. 2. part. 3. quæst. 3. art. 8.* & Castropalaus *de beneficio disput. 3. pun. 5. num. 12.* Specialis difficultas est: an currat semestre, an verò Quadrimestre pro Episcopo conferente beneficium devolutum ex negligentia Patroni laici, cui quadrimestre à jure conceditur? Sed dicendum, etiam in hoc currere Episcopo semestre: ratio est, quia per devolutionem evadit Provisio beneficii illius de libera Collatione Episcopi, pro qua semestre statuitur. Nec succedit Patrono Laico, sed eo excluso ipsemet instituit, ac confert, sicuti cætera alia beneficia de sui Collatione libera. Sic Azorius *loco citato quæst. 11.* Lambertinus *loco citato* Castropalaus *loco citato num. 13.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 58. num. 18.*

9 Adnotandum hîc: semestre concessum Superiori, ad quem

quem devolvitur Proviſio beneficii ; non computandum eſſe à die devolutionis ; ſed à die , quo ei innoteſcit devolutio : ratio eſt , quia niſi ei innoteſcat devolutio , nequibit de beneficio providere : quapropter à die habitæ notitiæ devolutionis ei currere debet ſemeſtre . Sic *ex pluribus Deciſion. Rotæ* tradunt Garzia *de beneficio* 10. *part. cap. 3. num.* 9. Barboſa *de Poteſt. Epiſc. 3. part. alleg.* 58. *numer.* 10. Riccius *in Prax. For. Eccleſiaſt. reſol.* 155. Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. pun. 5. num.* 14. Lambertinus *de jur. Patron. lib. 2. part. 3. quæſt. 2. art.* 8. & Azorius 2. *part. lib. 6. cap. 27. quæſt.* 10.

10 Quomodo autem dignoſci poſſit, ſuperiorem habuiſſe notitiam devolutionis , ut jam illi currat ſemeſtre; difficile eſt certam regulam tradere ; adeoque licèt præſumi poſſit ſimilis notitia in ordinariis Collatoribus , maximè Epiſcopis , qui tenentur ſingulis annis Diœceſim ſuam viſitare ; & ex qualitate beneficii , & majori , vel minori diſtantia à Sede Epiſcopi colligi poſſit notitia devolutionis ; attamen in Metropolitanis regulariter longè diſtantibus à Diœceſibus Suffraganeorum , nec eas viſitantibus præſumi non poteſt ; ſed onus probandi ſpectat ad illam aſſerentem . Sic Garzia *de beneficio* 10. *part. cap. 3. num.* 21. & Caſtropalaus *de beneficio diſp. 3. punct. 5. num.* 15.

CAPUT XXI.

De Qualitatibus , & Conditionibus requiſitis in conferendis Beneficiis ex parte Suſcipientium illa .

1 *Suſcepturi Beneficia debent eſſe digni , & Benemeriti.*
2 *Debent eſſe ex legitimo toro nati , cum Illegitimi irregulares ſint ad ordines , & beneficia.*
3 *Solus Pontifex diſpenſare poteſt cum Illegitimis ad Epiſcopatum , & Beneficium curam animarum habens; Epiſcopus verò ad beneficia ſimplicia.*
4 *Non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum Illegitimo ad Canonicatum , & Præbendam Eccleſiæ Cathedralis.*
5 *Non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum Illegitimo ad dignitatem , & Perſonatum, etiamſi curam animarum non habeant annexam ; & etiamſi cum eo diſpenſaverit Pontifex ad Beneficia.*
6 *Illegitimus etiam cum Epiſcopi diſpenſatione nequit habere beneficium in ea Eccleſia , ubi ejus Pater eſt Epiſcopus , Præpoſitus , Decanus , Canonicus , vel Parochus.*
7 *Enumerantur aliæ prohibitiones factæ Illegitimis à Tridentino quoad beneficia.*
8 *Adnotantur quatuor circa has prohibitiones à Tridentino factas.*
9 *Suſcepturi Beneficia debent ſaltem eſſe prima Tonſura inſigniti . Et quid dicendum de aliis ordinibus requiſitis à ſingulis Beneficiis , & ab Epiſcopatu ? Et de ſuſcipiente Epiſcopatum , ſi intra tres menſes munus conſecrationis non acceperit ?*
10 *Debent Suſcepturi beneficia habere intentionem determinatam ſuſcipiendi ordines ſuo muneri neceſſarios , & non deſerendi ſtatum Clericalem.*
11 *Suſcipiens Beneficium Parochiale debet habere animum recipiendi Sacerdotium intra annum.*
12 *Adnotantur nonnulla circa reſtitutionem fructuum à Parocho faciendam , qui non habebat voluntatem intra annum ſuſcipiendi Sacerdotium.*
13 *Suſcipiens dignitatem aliquam , cui animarum cura annexa eſt ; debet animum habere in receptione illius ordinem ſuſcipiendi dignitati annexum intra tempus ſtatutum.*
14 *Obtinentes Dignitates , Perſonatus , Officia , Præbendas , portiones , quibus annexa ſunt onera celebrandi Miſſas , cantandi Evangelium , vel Epiſtolam ; debent intra annum ordines ſuo officio convenientes ſuſcipere.*
15 *Suſcipiens Beneficium ſimplex , cui annexus ſit Ordo Sacer ex fundatione , aut conſuetudine , peccat graviter , ſi illud ſuſcipiat abſque animo aſcendendi ad Sacros Ordines ; & derelinquendi ſtatum Clericalem poſt aliquos fructus acceptos.*
16 *Suſcepturi beneficia debent habere ætatem pro ſingulis beneficiis requiſitam . Et explicatur ætas pro ſingulis beneficiis.*
17 *Advertuntur nonnulla circa ætatem requiſitam.*
18 *Suſcepturi Beneficia debent habere ſcientiam , & Litteraturam ad unumquodque Beneficium requiſitam pro munere ei annexo ritè obeundo.*
19 *Quænam requirantur in ſuſcepturo Epiſcopatum, & Cardinalatum ?*
20 *Quænam requirantur in ſuſcepturo beneficium Parochiale ?*
21 *Quænam requirantur in ſuſcepturo dignitatem Scholaſtriæ ? Et in ſuſcepturo Archidiaconatum ?*
22 *Collatio Epiſcopatus , Scholaſtriæ , & Archidiaconatus non ſervata forma Tridentini eſt nulla.*
23 *Collatio beneficii facta penitus Illitterato eſt ipſo jure nulla.*
24 *Suſcepturi Beneficia debent habere probitatem vitæ.*
25 *Suſcepturi Beneficia non debent eſſe Cenſura irretiti , aut Irregularitate.*
26 *Debent eſſe cælibes , videlicet non conjuncti Matrimonio.*
27 *Non debent eſſe Bigami.*
28 *Debent habere aptitudinem corporis ad præſtandum decenter munus ſuum.*

BENEFICIA Eccleſiaſtica nonniſi dignis , & Benemeritis conferenda ſunt , ut ratio ipſa dictat , & Sacri Canones ſtatuunt *in cap. Grave . De Præben. cap. Nihil eſt , cap. cauſam . De elect. cap. cum adeo. De Reſcript. cap. cum is , cui de Præbend. in* 6. Ad hanc autem dignitatem , & Benemerentiam , quæ neceſſariò requiritur in Suſcepturis beneficia ; plura concurrere debent , ut digni , & benemeriti revera dicantur , quæ à nobis qualitates , & conditiones nominantur ; & oportet ſingulas expendere. 1

1. Qualitas eſt , ut ſuſcepturus beneficium ſit ex legitimo toro natus : Illegitimi namque inhabiles , & irregulares ſunt ad ordines , & beneficia recipienda : ut patet *ex cap. Innotuit . de elect. cap. Ut filii de Filiis Præsbyt. cap. Niſi cum pridem . De Renunc. & cap.* 1. *& 2. de Filiis Præsbyt. in* 6. Dicuntur autem Illegitimi omnes illi , qui nati ſunt ex fornicaria Copula , ut omnium Doctorum ſententia tradit . Quia verò copula fornicaria intercedere poteſt inter perſonas aliunde habiles ad Matrimonium contrahendum validè , & inter perſonas impeditas ad validè contrahendum illud ; ideo jus Canonicum duplex Illegitimorum genus diſtinguit: natos namque ex fornicaria copula inter perſonas habiles ad Matrimonium vocat Illegitimos Naturales ; natos verò ex copula fornicaria inter perſonas inhabiles ad contrahendum appellat Illegitimos Spurios . Quomodo autem Illegitimi poſſint legitimari ſive per ſubſequens Matrimonium , ſive per reſcriptum habentis facultatem legitimandi , aut alio modo ; non eſt materia hujus Tractationis Moralis . Solùm videndum eſt, quis poſſit cum Illegitimis diſpenſare , ut habiles fiant ad beneficia Eccleſiaſtica habenda. 2

Dicendum 1. Solùm Pontificem diſpenſare poſſe cum illegitimo , ut capax evadat Epiſcopatus , aut alterius beneficii curam animarum habentis . Quòd ſi beneficium ſimplex ſit , poterit cum illegitimo diſpenſare Epiſcopus , etiam ſi ex inceſtu vel copula Sacrilega natus fuerit . Sic conſtat *ex cap.* 1. *de Filiis Præsbyter. in* 6. Ubi deciditur , quòd illegitimus diſpenſatus ad beneficium Parochiale non poteſt habere ſecundum beneficium . 3

Dicendum 2. Non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum illegitimo ad Canonicatum , & Præbendam Eccleſiæ Cathedralis , quidquid in oppoſitum Antiquiores dixerint . Sic enim ex Stylo in Curia Romana ſervato tradunt Rebuffus *in Prax. beneficior. §. De diſpenſat. ſuper defect. Natal. pag.* 269. & Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 18. *num.* 86. Accedit , quòd ita ſentiendum eſt poſt Tridentinum ſtatuens : ut omnibus Canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis ſit annexus Ordo Sacer, ad quem nequit Epiſcopus habilitare illegitimum *ex cap.* 1. *De Filiis Præsbyt. in* 6. Illud adnotandum eſt ex citatis Doctoribus , quòd ſi Pontifex antea diſpenſaverat cum illegitimo ad Sacros Ordines ; poſſit poſtea illum habilitare Epiſcopus ad Canonicatum. 4

Dicendum 3. Non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum illegitimo ad Dignitatem , & perſonatum , etiam ſi annexam non habeant curam animarum , & etiamſi diſpenſaverit cum illo Pontifex ad beneficia : ratio eſt , quia dignitates iſtæ etiam ſine cura animarum nequeunt intelligi nomine beneficii ſimplicis , ad quæ tantùm ſe extendit poteſtas diſpenſandi Epiſcoporum . 5

Hinc

Hinc est ; quòd dispensatus à Pontifice ad beneficia nequit intelligi dispensatus ad has dignitates ; non enim Pontifex concedens alicui provisionem de beneficio censetur ei concedere provisionem dignitatis , aut personatus ; sed tantùm beneficii simplicis *ex cap. ult. de Præbend.* & tradit ibi Glossa , quam passim sequuntur Doctores teste Lessio *lib. 2. cap. 34. dubit. 18. num. 86. in fine*.

6 Dicendum 4. Illegitimum etiam cum Episcopi dispensatione non posse habere beneficium ullum in ea Ecclesia, ubi ejus Pater est vel Episcopus , vel Præpositus , aut Decanus , vel Canonicus , aut Parochus *ex cap. Ad præsentiam cap. Cum decorem ; & cap. Ad abolendam . De Filiis Præsbyt.* Ratio prohibitionis est , Ne industria parentum ad talem sobolem plura beneficia pervenirent cum offensione legitimorum ; & ne exemplum incontinentiæ Paternæ in eadem Ecclesia cum præmio , & dignitate in prole continuò ostenderetur cum scandalo aliorum.

7 Addit Tridentinum hisce Canonibus aliquid novi juris *sess. 25. cap. 15. de Reform.* Et 1. prohibet : ne Illegitimi Filii Clericorum ullum beneficium habeant , non solùm in Ecclesiis , ubi eorum parentes actu beneficium habeant ; sed etiam in eis , ubi aliquando habuerunt , qualecumque illud sit , sive parvum , sive magnum . 2. Prohibet non solùm immediatam successionem in beneficio parentum ; sed etiam mediatam , & remotam . Quam successionem remotam ipsis priùs prohibuerat Clemens VII. *in sua constitutione , quæ in Bullario est 36.* Nempe ut non possint ullo unquam tempore obtinere beneficia , quæ eorum patres in Titulum , vel Commendam , aut administrationem , seu ut aliis perpetuò unita aliquando obtinuerunt . 3. Prohibet : ne possint habere pensiones super fructibus beneficiorum , quæ parentes obtinent , vel aliquando obtinuerunt . Insuper , ne reciprocæ resignationes in favorem illorum à Parentibus factæ illis prosint . Sic Gigas *de Pension. quæst. 86. num. 5.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 18. à num. 88.* & Castropalaus *de beneficio disp. 4. pun. 2. num. 2.*

8 Adnotandum hìc 1. Prohibitionem factam esse pro Filiis Illegitimis Clericorum , non verò pro legitimis : quamvis isti , ut immediatè succedant in beneficiis suorum parentum ; indigent dispensatione Pontificis ; non verò ut mediatè succedant . Sic *ex cap. Ad extirpanda ; cap. Dilectus ; cap. Ex transmissa de Filiis Præsbyt.* tradunt Garzia *de beneficio 7. part. cap. 3. nu. 3. & 18.* Castropalaus *de beneficio disp. 4. pun. 2. num. 2.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 65. num. 15.* Adnotandum 2. Posse Filium illegitimum Clerici habere beneficium Avi : ratio est , quia Concilium loquitur de incontinentia paterna , & sub Patris nomine non venit Avus in odiosis . Sic Garzia *loco citato numer. 21.* Barbosa *loco citato numer. 18.* & Castropalaus *loco citato numer. 3.* referens Navarrum , Sayrum , Azorium , & Ugolinum . Adnotandum 3. posse Clericum Patrem habere beneficium Filii illegitimi ; ratio est , quia prohibitio facta de Filiis loquitur , adeoque non erit extendenda ad eorum Patres : maximè quia de his nec in jure Communi , nec in Constitutione Clementis VII. Nec in Tridentino ulla prohibitio habetur . Sic Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 18. num. 91.* Barbosa *loco citato num. 17.* Garzia *loco citato num. 28.* Gigas *de Pensionib. quæst. 86. numer. 10.* & Castropalaus *loco citato num. 5.* Referens Rebuffum , & Salzedo . Adnotandum denique : non posse Episcopum in his prohibitionibus dispensare ; cum nullibi ei talis potestas committatur , nec conveniens erat committi . Pontifex verò si aliquando fortè in his dispensaret , deberet saltem in genere derogare Constitutioni Clementis VII. & specialiter juri Communi , & Tridentino : ut adnotant Barbosa *loco citato numer. 30. & 31.* & Castropalaus *loco citato num. 19.*

9 2. Qualitas est Clericatus , seu Ordo pro singulis beneficiis : nam suscepturus beneficium quodcumque sit , etiam minimum , debet saltem esse insignitus Clericatu , seu prima Tonsura , cum sine illa prorsus incapax sit beneficii *ex cap. cum adeo . De Rescript. cap. ex litteris de Transactione. & cap. 2. de Institution.* & tradit Communis Sententia teste Lessio *lib. 2. cap. 34. dubit. 19. num. 92.* Alii verò ordines non requiruntur ad susceptionem beneficii , quamvis postea suscipi debeant , spectato jure Communi ; spectato tamen jure Tridentini *sess. 22. cap. 2. de Reform.* Requiritur ad Episcopatum , ut assumpturus illum sit ante sex menses in Sacro Ordine constitutus . Et quamvis controvertatur , si ante dictos sex menses sufficiat , quòd constitutus fuerit in subdiaconatu ; an etiam requiratur , quòd constitutus sit in reliquis Sacris Ordinibus . Nihilominus satis probabile reputo , sufficere si fuerit in subdiaconatu constitutus ; ratio est , quia *in cap. A multis de ætat. & qualitat.* expressè dicitur : Posse Subdiaconum in Episcopum eligi . Nec Textus iste revocatus fuit à Tridentino , sed solùm addidit , quod per sex menses ante constitutus sit in Sacro Ordine . Et quamvis Gregorius XIV. *in sua Constitutione* , incipit , *Onus Apostolicæ* , dixerit ; Episcopum debere esse in Sacris constitutum ; locutus est tamen communi modo loquendi , quo Subdiaconum dicimus in Sacris constitutum . Sic Azorius 2. *part. lib. 6. cap. 8. quæst. 1.* Castropalaus *de beneficio disp. 4. punct. 7. num. 2.* indicat Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 19. num. 98.* contra Barbosam *de Potest. Episcop. 3. part. alleg. 1. num. 37.* Suscipiens Episcopatum , si Consecrationis munus intra tres Menses non acceperit ; tenetur ad restitutionem fructuum perceptorum ; & si per totidem menses subsequentes idem neglexerit ; ipso jure privatus est Episcopatu , ut patet ex Tridentino *sess. 23. cap. 2. de Reform.*

10 3. Qualitas est intentio determinata suscipiendi ordinem suo muneri necessarium , & non deserendi statum Clericalem , & Ecclesiasticum : non enim conveniens est , ut Ecclesiastica beneficia dentur iis , qui nondum statuerunt se dicare Ministerio Altaris , nec se reddere aptos ad munus suum exequendum . Est Communis Doctorum Sententia teste Lessio *lib. 2. cap. 34. dubit. 26. num. 131.*

11 Hinc sequitur 1. Suscipientem beneficium Parochiale debere habere animum intra annum Sacerdotium recipere juxta *cap. licèt Canon. de elect. in 6.* Quòd si talem animum , & intentionem non habuerit ; tenetur fructus intra annum receptos restituere : eo quia illos fraudulenter recepit ; nisi mutata voluntate intra annum promotus fuerit . Sic expressè *in cap. Commissa , §. Cæterùm , de elect. in 6.* Si verò ipse non restituerit , tenebitur Conferens ad restitutionem in defectum illius , dummodo scierit ejus pravam intentionem , nam sic cooperaretur fraudi illius. Ut *ex cit. cap.* docent Glossa *in fine* , Dominicus , *nu. 2.* Vasquez *Opusc. de benefic. cap. 3. §. 3. num. 31.* Castropalaus *de Benefic. disp. 4. pun. 7. num. 3.* & Sanchez *lib. 7. Matrim. disp. 45. nu. 2.* Denique si intra annum promotus non fuerit , eo elapso privatus est Beneficio ; itaut illud teneatur in conscientia dimittere : nam *in cap. Licèt Canon. cit.* dicitur : nulla etiam præmissa monitione sit privatus . Quapropter ad hanc privationem non requiritur sententia judicis : quia tunc ea requiritur , quando revera est pœna temporalis propriè dicta , quæ videlicet privat aliquem re sua , omnino , & absolutè sua ; non verò re , quæ non est absolutè sua , sed solum sub certa conditione , qua non adimpleta , non evadit absolutè sua : esto si adimpleta fuerit conditio , absolutè futura esset sua . Sic Navarrus *cap. 25. num. 118.* Lopez *part. 2. Instruct. pag. 668.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 19. num. 101.* & Castropalaus *loc. cit. nu. 6.* referens Guttierrez , Vasquez , & Sanchez . Adnotat Lessius *loc. cit. num. 102. ex cap. Commissa , cit.* ita privari beneficio , ut non possit eadem Ecclesia iterum illi concedi , aliàs inutilis esset dispositio Juris , ut sit privatus.

12 Adnotanda sunt hìc nonnulla . Et 1. non teneri ad restituendos fructus illius primi anni suscipientem beneficium Parochiale , si intra annum mutata voluntate , quam habebat non suscipiendi Sacros Ordines ; eos postea susceperit non elapso anno . Sic expressè habetur *in cap. commissa §. cæterum de elect. in 6.* & tradunt Glossa *ibidem verb. mutata* , Archidiaconus *in fine* , Lessius *lib. 2. cap. 24. dubit. 26. numer. 133.* Suarez *de Legib. lib. 4. cap. 13. num. 30.* Navarrus *cap. 21. de oratione num. 16.* Castropalaus *de beneficio disput. 4. pun. 7. num. 7.* referens Sanchez , Vasquez , & Garziam.

2. Adnotandum : nec teneri ad restitutionem fructuum illius anni , si cum debita intentione , ut intra annum promoveretur ad Sacerdotium , quis beneficium Parochiale susceperit , quòd per idoneum Vicarium administrat ; si postea mutata voluntate promotus non fuerit intra tempus statutum : ratio est , quia Textus indicens hanc restitutionem fructuum loquitur expressè *in cap. Commissa cit.* De eo , qui recipit beneficium

beneficium absque intentione, ut intra annum promoveretur ad Sacerdotium; non verò de eo, qui bona intentione recepit, quamvis eam mutet: maximè quia per illam mutationem non amittit beneficium antea legitimè acceptatum; ergo non debet amittere fructus ante voluntatem mutatam perceptos; nec perceptos post illam, quia cum jure percipit intra annum, si muneri suo satisfacit per idoneum Vicarium: esto gravissimè peccet. Sic Navarrus *cap.* 21. *de Orat. num.* 50. Ludovicus Lopez 1. *part. Instruct. capit.* 255. Lessius *libr.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 26. *num.* 134. Vega 1. *tom. Summ. cap.* 36. *Casu* 23. Sanchez *lib.* 7. *Matr. disp.* 45. *num.* 11. Castropalaus *de Benef. disput.* 4. *pun.* 7. *num.* 9. & Rodriquez 1. *tom. Summ. cap.* 30. *num.* 6.

3. Adnotandum: nec teneri ad fructuum restitutionem, nec privari elapso anno beneficio Parochiali, qui illud suscipit eo animo, ut promoveatur ad Sacerdotium, quamvis simul habeat animum resignandi illud, vel permutandi: ratio est, quia licèt peccet, quamvis non mortaliter decipiendo Ecclesiam, quæ censet in eo animum perpetuum inserviendi; nihilominus si satisfacit muneri suo per idoneum Ministrum, non obligabitur ad restitutionem fructuum, nec ad subeundam pœnam privationis: cum nil juri contrarium faciat habendo animum resignandi, aut permutandi; nec ullo jure statuitur talis restitutio, & privatio ob animum prædictum. Secus verò si neque per se, neque per idoneum ministrum inservire vellet Ecclesiæ, & suo muneri satisfacere; graviter peccaret, & teneretur ad fructuum restitutionem, utpote non residens. Sic Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 26. *num.* 136. Vasquez *Opusc. de Benef. cap.* 3. *§.* 3. *dubit.* 1. *in fine*, Navarrus *lib.* 3. *Consil. tit. de Præbend. consil.* 24. *num.* 2, Castropalaus *de benef. disp.* 4. *pun.* 7. *num.* 11. & Sanchez *lib.* 7. *Matr. disp.* 45. *num.* 12.

4. Adnotandum: incipere annum, intra quem habet obligationem suscipiens beneficium Parochiale ad Sacerdotium ascendere; à die pacificæ possessionis acceptæ, ut *ex cap. Commissa, cit.* tradit Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 19. *nu.* 100. Quæ quidem obligatio urget eo anno cessante justo impedimento, non enim intelligenda est urgere habito justo impedimento: sic esset, si ægrotaret pro eo tempore, vel si in irregularitatem incidisset, cujus dispensationem obtinere non posset; vel si Episcopus absens fuerit pro eo anno: ratio est, quia cum pœnæ latæ *in capit. Commissa, cit.* sint ob negligentiam culpabilem; si ergo negligentia in prædictis casibus culpabilis non est, non debent ei correspondere pœnæ. Sic *ex cap. cit.* docet Lessius *l. c.* Qui ex Navarro advertit: hanc obligationem intelligendam esse pro beneficiis Parochialibus cum cura in actu, non verò in habitu; hoc est, urgere eos, qui susceturi sunt Parochiam, quam per se administrare debent; non verò eos, qui eam administrare debent per Vicarium perpetuum, aut temporalem.

5. Adnotandum: posse Episcopum ob unicam causam studiorum dispensare cum Parocho, ut Sacerdotium differat usque ad septennium, dummodo intra primum annum, quo debebat Sacerdos ordinari; Subdiaconatum suscipiat, ne à Statu Ecclesiastico resilire possit: Quòd si intra primum annum non susceperit Subdiaconatum, aut eo suscepto non promotus fuerit ad Sacerdotium intra annum post elapsum septennium studiorum; ipso jure privatur beneficio. Sic *ex Capit. Cum eo, de elect. in* 6. tradunt Navarrus, Lopez, & alii, quos refert, & sequitur Lessius *libr.* 2. *capit.* 34. *dubit.* 19. *num.* 104. Nec obstat Tridentinum *sess.* 22. *cap.* 4. *de Refor.* ubi videtur requirere præsentem scientiam. Cum enim non inducat correctionem juris antiqui, quod clariùs exprimere debebat; dicendum est, requirere præsentem scientiam, nisi aliunde dispensaverit Episcopus juxta facultatem à jure habitam. Et hæc adnotasse pro beneficiis Parochialibus sufficiat,

13 Sequitur 2. suscipientem dignitatem aliquam, cui cura animarum annexa sit; debere animum habere in receptione illius, ut intra tempus statutum ordinem dignitati annexum recipiat; itaut si promoveri ad ordinem non intendat, sed fructus fraudulenter accipere; teneatur fructus restituere, & dignitatem dimittere, si intra tempus illud mutata voluntate non fuerit promotus; quamvis requiratur sententia Judicis: ratio est, quia *Textus in capit. Commissa, de elect. in* 6. *cap. Licèt & cap. Ex eo, eod. tit. & lib.* imponentes ipso jure restitutionem fructuum, & dimissionem beneficii nulla monitione adhibita, nec ulla expectata Judicis sententia loquuntur de beneficiis Parochialibus, non verò dignitatibus curam animarum annexam habentibus; quæ *ex capit. Cum in cunctis, §. inferiora, de elect.* tamquam distinctæ à beneficiis curatis apponuntur; ergo licèt non requiratur monitio prævia, & Judicis sententia pro Parochialibus; requiritur tamen pro Dignitatibus habentibus annexam curam animarum. Accedit, quòd *cap. Cum in cunctis, cit.* & Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 12. *de Reform.* statuunt, ut suscipientes has Dignitates debeant intra annum Sacerdotio ordinari, aliàs si admoniti non fecerint, priventur Ecclesia; quam admonitionem non requirit in Parochialibus. Sic Garzia 3. *par. de Benef. cap.* 4. *num.* 20. Castropalaus *de Benef. disput.* 4. *punct.* 7. *num.* 12. & Lessius loquens *de Episc. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 19. *nu.* 103.

Sequitur 3. obtinentes dignitates, personatus, officia, 14
præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, vel Regularibus, quibus annexa sunt onera vel celebrandi Missas, vel cantandi Evangelium, aut Epistolam teneri intra annum, nisi fuerint legitimo impedimento impediti; ordines suo Officio convenientes suscipere: ut patet ex Trident. *sess.* 22. *cap.* 4. *de Refor.* Et quamvis negligentes intra annum ordinem debitum suscipere non priventur beneficiis; nihilominus ultra grave peccatum, quod committunt violantes in re gravi Præceptum Tridentini, amittunt vocem in capitulo non solùm passivam, sed etiam activam; adeoque electiones per eos factæ irritari possunt: insuper potest, ac debet illis subtrahi dimidia pars distributionum Chori. Sic Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 19. *n.* 105. Idem dicendum de obtinentibus Canonicatus in Cathedrali, qui tenentur sub gravi peccato, & sub pœna privationis vocis in capitulo intra annum ad Ordinem Sacrum ascendere, saltem ad Subdiaconatum, etiamsi eorum Canonicatus ex sua primæva institutione ordinem Sacrum non haberent annexum: ex Tridentino siquidem *sess.* 24. *cap.* 12. *de Refor.* Omnes Canonicatus in Ecclesiis Cathedralibus debent habere annexum Ordinem Sacrum Præsbyterii, Diaconatus, aut Subdiaconatus; quamvis permittatur Episcopo cum Capitulo designare Canonicatus, quibus unusquisque Ordo Sacer annectatur, ita tamenut dimidia pars sint Presbyteri. Contra negligentes suscipere debitos ordines post monitionem eis factam potest Episcopus procedere eos suis beneficiis privando: ut respondit Sacra Congregatio teste Lessio *l. c. num.* 106. *in fine*.

Sequitur 4. suscipientem beneficium simplex, cui sit an- 15
nexus Ordo Sacer sive ex jure, fundatione, constitutione, sive ex consuetudine graviter peccare suscipiendo illud absque animo ascendendi ad Sacros Ordines, sed relinquendi statum Clericalem, postquam aliquo tempore fructus beneficii perceperit; nec posse beneficium illud retinere: ratio est, quia sine debita intentione beneficium recipit, nec cum animo observandi jus. Sic communis sententia cum Navarro *de Orat. Miscell.* 44. *& lib.* 3. *Consil. tit. de Præbend. Consil.* 16. Lessio *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 26. *num.* 132. & Castropalao *de benef. disp.* 4. *punct.* 7. *nu.* 14. Adnotat tamen Lessius *l. c.* ex Navarro, & Soto contra Gabrielem, & Sylvestrum, non teneri ad restitutionem fructuum, si muneri suo satisfacit; nec esse ipso jure privatum beneficio, sed post sententiam Judicis: idem tradit Castrop. *l. c. nu.* 13. refereiis Sanchez, Salas, Guttierrez, & Vasquez. Si verò beneficium simplex non habeat annexum Ordinem Sacrum, ut sunt in Hispania multa Præstimonia, Cappellaniæ, & Canonicatus Collegiatarum, quibus satisfit per Tonsuram, & habitum Clericalem, ac recitationem Divini Officii; tunc suscipiens illud absque voluntate ascendendi ad Sacros Ordines, sed cum animo derelinquendi statum Clericalem occurrente meliori fortuna, dummodo interim muneri suo satisfaciat; non peccat: ratio est, quia nulla committatur culpa, cum nulla habeatur violatio Præcepti; sed nullum habetur præceptum positivum obligans beneficiarios ad perseverandum in Clericali statu, imò datur eis à Jure libertas transeundi ad nuptias relictis beneficiis *in cap. Joannes, cap. Diversis fallaciis, de Cleric. Conjug.* ergo non peccant: maximè quia non decipitur Ecclesia, cum non sit in hoc Casu rationabiliter invita. Sic Castrop. *de Benef. disp.* 4. *pun.* 7. *n.* 14, 15. *&* 16. Garzia *de Benef.* 3. *par. cap.* 4. *num.* 43. & Navarrus *de Orat. cap.* 21. *num.* 12.

4. Qualitas est Ætas pro singulis Beneficiis requisita, 16
cum non omnia beneficia eamdem requirant ætatem. Ut autem initium faciamus à dignioribus descendendo

ad inferiora, fcìendum eſt : Pro Dignitate Pontificia omnium ſuprema nullam ætatem determinatam fuiſſe à jure, cum enim electio facienda ſit à prudentiſſimo Cardinalium Senatu cum Spiritus Sancti aſſiſtentia, eo ipſo quòd à duabus eorum partibus electio fit; valida perſiſtit : cum ſemper cenſendum ſit, idoneum tanto muneri elegiſſe, ac aliàs aptum jure naturali, & Divino ad Eccleſiam Dei gubernandam. Pro dignitate Epiſcopali ſtatutus eſt annus trigeſimus *in cap. Cum in cunctis, de elect.* qui quidem completus eſſe debet, ut patet ex verbis Textus, ait enim : Nullus ad Epiſcopatum eligatur, qui jam trigeſimum ætatis annum non exegerit; quæ verba complementum ſignificant. Et ad excludendam omnem dubietatem in contrarium ſic definitum fuit à Gregorio XIV. *in ſua Conſtitutione*, incipit, *Onus Apoſtolicæ Servitutis*. Ex concordatis inter Leonem X. & Regem Galliæ ſufficere pro Gallia annum vigeſimum ſeptimum, teſtatur ex Rebuffo Barboſa 2. *par. de Poteſt. Epiſc. alleg.* 1. *numer.* 27. Pro Dignitate Cardinalitia requiri eamdem ætatem, quæ requiritur pro Epiſcopali, ſtatuit Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de Reform.* Sed *ex Conſtitutione* Sixti V. ædita de Cardinalium Numero, Ordine, Ætate, tempore Qualitate, & Officio illa requiritur pro Cardinalibus Diaconis, quæ ſufficit, ut intra annum illo ordine inſigniantur : quapropter debet eſſe vigeſimus ſecundus annus completus, ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 12. *de Refor.* Pro aliis Dignitatibus, curam animarum habentibus, Abbatibus videlicet, Decanis, Præpoſitis, Archipresbyteris, Prioribus, Archidiaconis, & ſimilibus requiri ætatem viginti quatuor annorum completorum, adeo ut inchoatus ſit vigeſimus quintus. Sic *ex cap. Cum in cunctis; §. inferiora, de elect.* & ex Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de Reform.* Pro aliis Dignitatibus, vel Perſonatibus, quibus cura animarum non ſubeſt; requiritur, ut non ſit minor annis viginti duobus. Sic idem Tridentinum *l. c.* qui quidem annus vigeſimus ſecundus debet eſſe completus, aliàs eſſet minor annis viginti duobus. Ut bene advertunt ex Deciſione Sacræ Congregationis Garzia *de Benef.* 7. *part. capit.* 4. *num.* 70. Caſtropalaus *de benef. diſp.* 4. *punct.* 3. *num.* 10. Leſſius *libr.* 2. *capit.* 34. *dub.* 20. *num.* 108. & Vaſquez *Opuſc. de Benef. cap.* 3. *§.* 2. *dub.* 2. *nu.* 18. Pro Parochialibus requiritur annus vigeſimus quartus completus, itaut jam inchoatus ſit vigeſimus quintus. Sic *ex cap. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. cap. Licèt Canon. de elect. in* 6. *& ex Tridentino ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de Reform.* Nec in hoc diſpenſare poteſt Epiſcopus, ut colligitur *ex cap. Permittimus, eod. tit. & lib.* ut adnotat Leſſius *l. c. num.* 109. Extenditur eadem ætas ad Vicarios Perpetuos Eccleſiarum Parochialium juxta *Clem.* 1. *de Offic. Vicar.* & ad Coadjutores Parochorum, cum eadem ætas, quę in principali requiritur; expoſtuletur in Coadjutore : ut docent Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 5. *quæſt.* 4. Garzia *de benef.* 7. *par. cap.* 4. *in fine*, Caſtropalaus *de benef. diſp.* 4. *pun.* 3. *nu.* 13. & Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *§.* 9. *nu.* 6. *&* 90. Pro beneficiis ſimplicibus, quallacumque ſint; requiritur ætas quatuordecim annorum, jam inchoatorum, ut ſtatuit Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de Refor.* ait enim : Nemo ante decimum quartum annum beneficium obtinere poſſit : quidquid ſit de jure antiquo, quod requirebat ſeptennium.

17 Advertenda ſunt hìc nonnulla. Et 1. nos non loqui de Abbatiſſis, Prioriſſis, vel Præfectis Monialium : nam non dicuntur habere beneficium Eccleſiaſticum, ſed Officium cum juriſdictione. Requirit tamen Tridentinum *ſeſs.* 25. *cap.* 7. *de Regular.* in omnibus iſtis præfecturis, ut præficienda non ſit minor quadraginta annis, qui quidem completi eſſe debent, ut minor non dicatur. Inſuper quòd octo annis poſt emiſſam profeſſionem expreſſam laudabiliter vixerit. Si autem non reperiatur in eodem Monaſterio, quæ has qualitates habeat; poterit eligi ex alio Monaſterio ejuſdem ordinis. Quòd ſi hoc ipſum incommodum videatur Superiori, qui electioni præeſt; ex iis, quæ in eodem Monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo, aut alio Superiore conſentiente eligi poterit.

2. Advertendum : quòd licet pro Canonicatibus Collegiatarum, & dimidiis portionibus Cathedralium nil fuerit à Tridentino innovatum; adeoque ſufficere pro ipſis obtinendis annum decimum quartum inchoatum, ut ſufficit pro omnibus beneficiis ſimplicibus, & ſic ex pluribus Deciſionibus tradunt Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *num.* 92. Garzia *de benefic.* 7. *part. cap.* 4. *num.* 36. Riccius *in Prax. For. Eccleſiaſt. Deciſ.* 755. Caſtropalaus *de Benef. diſput.* 4. *punct.* 3. *num.* 18. & Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 60. *num.* 71. Nihilominus pro Canonicatibus, & integris portionibus Eccleſiarum Cathedralium, cum eis annexus fuerit à Tridentino *Ordo Sacer ſeſs.* 24. *cap.* 12. *de Refor.* ideo ea ætas requiritur pro illis obtinendis, quæ requiritur ad Ordinem Sacrum ſuſcipiendum illis annexum. Quapropter pro Canonicatu, aut integra portione Cathedralis, cui annectitur Præsbyteratus; requiritur annus vigeſimus quintus incœptus; pro eo, cui annectitur Diaconatus, annus vigeſimus tertius incœptus; & pro eo, cui annectitur Subdiaconatus, annus vigeſimus ſecundus incœptus juxta ipſum Tridentinum *ſeſs.* 23. *capit.* 12. *de reform.* ratio eſt, quia licèt Tridentinum dicat *ſeſs.* 24. *capit.* 12. *de reform.* ut ſit in tali ætate, ut infra tempus à jure, & ab hac Sancta Synodo ſtatuto, initiari valeat; hoc tamen non denotat, quòd dum actu Canonicatum, aut integram portionem Cathedralis recipit; non debeat habere ætatem requiſitam ad ordinem, & ſufficere, quòd infra annum habeat; ſed quòd poſſit quolibet die infra annum ordinem recipere : patet doctrina hæc *ex capit. cum in cunctis, de elect. & cap. Licèt Can. de elect. in* 6. ubi pro beneficiis Parochialibus, quibus annexus eſt Presbyteratus expreſsè requiritur annus vigeſimus quartus completus, & vigeſimus quintus inchoatus, licèt infra annum ordinari poſſit; ergo eodem prorſus modo dicendum de Canonicatu, & integra portione Cathedralis, quibus annectitur Ordo Sacer. Sic ex variis Deciſionibus Sacræ Congregationis ſuſtinent Garzia *de Benef.* 7. *part. cap.* 4. *num.* 22. & Caſtropalaus *de benef. diſp.* 4. *punct.* 3. *num.* 16. Excipitur Canonicus Pœnitentiarius, qui ætatem quadraginta annorum habere debet ex Tridentino *ſeſs.* 24. *cap.* 8. *de reform.* an autem completi, vel inchoati eſſe debeant; nequit colligi ex Tridentino : quapropter ne reſtrictio fiat abſque fundamento, ſufficientes erunt, ſi inchoati ſint : ut adnotat Caſtropalaus *l. c. num.* 17.

3. Advertendum; ætatem pro beneficiis requiſitam à Tridentino non ſolùm habendam eſſe tempore collationis, ſed etiam tempore electionis, præſentationis, impetrationis : ut ex Navarro, Garzia, Barboſa, & Vaſquez tradit Caſtropalaus *de benefic. diſp.* 4. *pun.* 3. *num.* 20. Inſuper tempore oppoſitionis: nequit enim oppoſitionem legitimam facere, qui ætatem debitam non habet : ut ex Guttierrez, Zevallos, & Perez de Lara notat Garzia *de benefic.* 7. *part. capit.* 4. *numer.* 86. aliàs collatio, electio, inſtitutio, & impetratio in eo, qui ætatem legitimam non habet; nullæ, & irritæ erunt, utpote de perſona inhabili, & incapaci contra formam à Concilio Tridentino præſcriptam : ut docent Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 5. *quæſt.* 12. Flaminius *lib.* 4. *de Reſign. quæſt.* 9. *nu.* 20. Ugolinus *de Offic. Epiſc. cap.* 50. *§.* 8. *nu.* 3. Caſtrop. *l. c. num.* 21. & Garzia *l. c. nu.* 82. Nec poterit ullatenus Epiſcopus in hac ætate diſpenſare; cum ei non fiat talis commiſſio, ſine qua nequit Legi Pontificiæ derogare : ut tradunt Leſſius *libr.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 20. *num.* 108. Azor. *l. c. quæſt.* 9. Caſtropalaus *l. c. nu.* 20. *in fin.* Garzia *l. c. nu.* 57. & Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *par. alleg.* 60. *num.* 75.

5. Qualitas eſt ſcientia, ſeu litteratura requiſita ad 18
unumquodque beneficium : nam pro unoquoque beneficio requiritur, ut beneficiarius, qui ad illud aſſumitur; ſciat ea, quæ ad rectè obeundum munus beneficio annexum neceſſaria ſunt : ut lumine naturæ patet & ſtatuitur *in cap. Cum in cunctis, de elect., & in cap. final. de Reſcript. in* 6. ac omnes Doctores fatentur.

Hinc fit 1. in eo, quia aſſumendus eſt in Epiſco- 19
pum; eam ſcientiam requiri, qua potens ſit alios in ſana doctrina cohortari; & eos, qui contradicunt arguere juxta illud D. Pauli *ad Titum.* 1. *&* 1. *ad Thimoth.* 3. & habetur *in cap. Niſi cum pridem, §. pro defectu, de Renunciat.* Requiritur quoque gradus, ſeu teſtimonium hujus ſcientiæ ab aliqua univerſitate obtentum juxta Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. *de Refor.* ait enim: Ut qui futurus eſt Epiſcopus, ſit Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Jure Canonico; aut ſaltem publico alicujus Academiæ Teſtimonio ad alios docendos idoneus oſtendatur. Quòd ſi regularis fuerit à Superioribus ſuæ Religionis ſimilem fidem habeat. Eadem omnia, & ſingula, quæ requiruntur in aſſumendis ad Epiſcopatum circa vitam, ætatem, doctrinam, & cæteras qualitates;

requi-

requirit; pariter Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 1. *de Refor.* in assumendis ad Cardinalatum; & meritò, cum sint intimi Consiliarii Summi Pontificis in causa fidei, & morum, ac totius Ecclesiæ gubernatione; ejusque lateri assistunt, ut Summus Orbis Terrarum Senatus; adeoque non solùm pari scientia, & eruditione instructi debent esse cum Episcopis; sed majori: ut adnotant Menochius *de Arbitr. Casu* 425. *num.* 21. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 24. *num.* 127. Azor. 2. *part. libr.* 6. *capit.* 6. *quæst.* 10. & Castropalaus *de Benefic. disp.* 4. *punct.* 6. *num.* 2.

20 Fit 2. in assumendo ad Parochialem Ecclesiam eam scientiam requiri, quæ sufficiens sit ad docendum populum ea, quæ credere, & observare debent: nec in eo ullius Litterarii gradus mentionem facit Tridentinum. Sic Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. glos.* 4. *num.* 11. & Castropalaus *de Benefic. disput.* 4. *punct.* 6. *numer.* 3.

21 Fit 3. Scientiam, & Gradum Doctoris, Magistri, vel Licentiati requiri in eo, qui assumendus est ad Dignitatem Scholastriæ, ut constat ex Trident. *sess.* 23. *cap.* 18. *de Refor.* ubi ait: De cætero officia, vel dignitates illæ, quæ scholastrię dicuntur, non nisi Doctoribus, vel Magistris, aut Licentiatis in Sacra Pagina, aut Jure Canonico, & aliis personis idoneis, & qui per se id munus explere possint, conferantur; & aliter facta provisio nulla sit, & invalida. Limitatur hoc Decretum in Cathedralibus, ubi non est erigendum seminarium, intuitu cujus hæc qualitas requiritur in scholastria. Sic Garzia referens decisum à Sacra Congregatione 7. *par. de benef. cap.* 7. *num.* 35. & Castropalaus *de benef. disp.* 4. *punct.* 6. *num.* 14. Eamdem Doctrinam, & eumdem gradum Doctoris, vel Magistri, aut Licentiati in Theologia, vel Jure Canonico requirit Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 12. *de Refor. in Archidiaconis*, qui oculi Episcoporum dicuntur *in cap. Ad hæc, de Offic. Archid.* Sed hæc intelligi debent de Archidiaconis habentibus jurisdictionem contentiosam, non verò si ex recepta consuetudine ea careant: ut adnotant Germonius, Riccius, Garzia, & Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. numer.* 15. In cæteris beneficii nil certi statuit Tridentinum; solùm pro Canonico Pœnitentiario statuit *sess.* 24. *cap.* 8. *de Reform.* ut gradum Doctoris, Magistri, aut Licentiati habeat, quando aliàs pro qualitate loci reperiri possit: ut tradunt Garzia *de benef.* 7. *par. cap.* 4. *num.* 32. Castropalaus *l. c. num.* 17. & Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 60. *num.* 68. Pro dignitatibus verò tam Cathedralis, quàm Collegiatæ; sicuti pro Decanatu Ecclesiæ Cathedralis, & Prioratu Ecclesiæ regularis hortatur *sess.* 24. *cap.* 12. *de Reform.* ut non nisi Doctoribus, Magistris, vel Licentiatis conferantur. Generaliter tamen *sess.* 7. *capit.* 13. & *sess.* 25. *cap.* 9. *de Reform.* requirit: ut quisque sit instructus scientia muneri suo necessaria, quæ utrum adsit, judicabit Episcopus cum examinatoribus: cum nemo admitti possit sine examine ad quodcumque beneficium; imò reddit irritam institutionem factam ab eo, qui est inferior Episcopo, nisi institutus fuerit priùs examinatus ab Episcopo. Ea verò beneficia, quæ nullum ordinem sacrum annexum habent, nec aliud munus præter recitationem Divini Officii; solùm eam scientiam requirunt, quam recitatio Divini Officii expostulat. Sic Flaminius *lib.* 4. *de Resign. quæst. ult. nu.* 30. Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 6. *qu.* 2. & 3. Castrop. *de benef. disp.* 4. *pun.* 6. *num.* 4. Garzia *de benefic.* 7. *part. cap.* 7. *numer.* 8. & Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. glos.* 4. *num.* 73.

22 Adnotandum hìc 1. Collationem supradictarum Dignitatum, Episcopatus, Scholastriæ, & Archidiaconatus facta sine gradu à Tridentino requisito esse nullam: ratio est, quia est contra formam ab ipso præscriptam. Sic Azor. *l. c. quæst.* 5. Garzia *l. c. numer.* 49. Barbosa *l. c.* & Castropalaus *l. c. num.* 18.

23 Adnotandum 2. Collationem beneficii factam prorsus illitterato nullam esse ipso jure. Sic *ex cap. Litteratos, dist.* 36. *cap. Dudum*, 1. *cap. Cum in cunctis*, §. *fin. de elect. cap. ultim. de Tempor. ordinat. in* 6. & ex Tridentino *sess.* 22. *capit. de reform.* colligunt Panormitanus, & Navarrus, quos refert, & sequitur Lessius *libr.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 24. *num.* 129. Bernardus Diaz, Salzedo, Gonzalez, quos refert, & sequitur Castropalaus *de benefic. disp.* 4. *pun.* 6. *num.* 5. Quòd si penitus illitteratus non sit, sed sciens scribere, & legere latinè; valida erit, quamvis irritanda sit. Sic Lessius *l. c.* Azor. Garzia; Barbosa, Gonzalez, quos refert; & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 8.

6. Qualitas & omnium præcipua est probitas vitæ, ne 24
videlicet suscepturus beneficium sit deditus gravibus peccatis, & ne ob crimina commissa redditus sit infamis: maximè enim ex probitate morum, & ex bono nomine pendet præcipuus Ecclesiæ fructus; multum enim dedecet beneficiarium Ecclesiæ Dei inservientem, & ejus fructus percipientem gravibus peccatis esse deditum, nec bono nomine præditum. Hac ex causa variis in Textibus cavetur, de hac qualitate diligenter inquirendum esse. Sic *in cap. Cum in cunctis, de elect. cap. Grave nimis, de Præben. Clement.* 1. *de Ætat. & Qual.* & Trident. *sess.* 24. *cap.* 18. *de Reform.* Hinc fit: suscipientem beneficium gravibus peccatis deditum, & cum animo perseverandi in illis jure naturæ inhabilem esse ad beneficium; & collationem ei factam, utpotè indigno, & inhabili, nullam, & irritam esse: ratio est, quia natura ipsa dictat, incapacem Officii exercendi, ad quod beneficium ordinatur; excludendum esse ab illo: cum ergo Minister Dei, & Ecclesiæ suis monitis, & exemplis, ac piis precibus debeat alios ad pietatem promovere; ideo illis virtutibus, probitate vitæ, ac bono nomine præditus esse debet, ut tantum ministerium exequi possit prudenter, & fideliter. Sic Panormitanus *in cap. Dudum*, 2. *de de elect.* Lessius *libr.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 23. *num.* 125. Joannes Selva *de Benefic.* 3. *part. quæst.* 2. *numer.* 10. & Castropalaus *de benefic. disp.* 4. *pun.* 5. *num.* 2.

Adnotandum tamen: quòd collatio beneficii facta criminoso non redditur ipso jure irrita; nisi crimen illud annexam habeat Censuram aliquam excommunicationis, aut suspensionis, vel interdicti, aut habeat annexam irregularitatem; est tamen irritanda ab habente potestatem *ex cap. Interdictum, de Excesib. Pralat.* Sic Lessius *l. c.* referens Navarrum, *numer.* 126. Azor. 2. *part. cap.* 7. *quæst.* 11. & Castropalaus *l. c.* Crimina autem annullantia collationem beneficii; si de illis beneficiarius condemnatus fuerit; sunt ea, quæ infamiam irrogant. Recensentur verò Crimina reddentia infamem committentem illa *in Cap. Constituimus*, 3. *quæst.* 5. & *cap. Infames* 6. *quæst.* 1. ut expendit Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 7. *quæst.* 3. *per totum.*

7. Qualitas est, ut suscepturus beneficium non sit 25
Censura aliqua irretitus, aut irregularitate. Et quidem quòd non debeat esse excommunicatus excommunicatione majori, constat *ex capit. Postulastis, de Cleric. Excom.* Si autem excommunicatione minori excommunicatus fuerit, collatio non est ipso facto irrita, sed irritanda; ut patet *ex cap. Si celebrat, de Cleric. Excom.* Quòd non debeat esse suspensus, habetur *in capit. Cum dilectus, de Consuet. cap. Cum inter, de elect. & ex cap. Cum bonæ, de ætat. & qualit.* Quòd non debeat esse interdictus, colligitur *ex capit.* 1. *de Postulat. Prælat.* & quamvis ibi non dicatur inhabilis, qui est interdictus; sed qui interdictum violavit: nihilominus meritò deducitur, inhabiles etiam esse, qui interdictum sua culpa incurrunt: ratio est, quia si nequeunt publicè Officium præstare in Ecclesia, ut fieri solet; par est, ut incapaces sint beneficiorum. Sic adnotat Lessius *lib.* 2. *capit.* 34. *dubit.* 22. *num.* 116. Quòd denique non debeat esse irregularis, probatur ex eo: quòd qui est inhabilis ad unum, est inhabilis ad ei annexum; ergo si irregularis inhabilis est ad ordines, & ad usum illorum; inhabilis pariter erit ad beneficium ordinibus annexum; insuper irregularis dicitur in jure egere dispensatione etiam ad beneficium simplex, ut constat *ex capit. Studeat, dist.* 50. & *ex cap.* 2. *de Cleric. pugnan. in Duell.* Sic docent Navarrus *cap.* 27. *numer.* 251. Panormitanus *in capit. tanta, de excess. Prælat.* Lessius *libr.* 2. *capit.* 34. *dubitat.* 22. *numer.* 120. & alii passim.

Adnotandum 1. non solùm collationem beneficii factam excommunicato, suspenso, interdicto, aut irregulari esse irritam; sed etiam electionem, præsentationem, Postulationem, aut Resignationem in eorum favorem factam: ut colligitur *ex Textibus superiùs citatis*, & docent communiter Doctores cum Rebuffo, Covarruvia, quos refert, & sequitur Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 22. *num.* 116. Adnotandum 2. quæ dicta sunt, intelligi debere de omnibus, & singulis beneficiis, quæ potestate humana conferuntur, etiamsi Episcopalia fuerint: ratio est, quia Sacri Canones generaliter loquuntur de omnibus his beneficiis absque ulla exceptione

Pontificatus verò, quia non est de collatione humana, cum ipse Christus Dominus illum conferat ei, qui secundum formam ab Ecclesia statutam à duabus partibus Cardinalium congregatorum electus fuerit; ideo illi obesse nequibit Censura aliqua prior, aut irregularitas, sive sua, sive eligentium: ut constat *ex cap. Licet, de elect. & ex Clement. Ne Romani, §. cæterum, de elect.* & docet Lessius *l. c.*

26 8. Qualitas est cœlibatus, quòd videlicet matrimonio non sit conjunctus suscepturus beneficium: Uxorati siquidem incapaces sunt beneficiorum Ecclesiasticorum, & cujuscumque administrationis Ecclesiasticæ; itaut quæcumque collatio beneficii ipsis facta irrita sit, & nulla: ut constat *ex cap.* 1. 2. *&* 8. *de Cleric. Conjug.* & ex Tridentino *sess.* 22. *cap.* 4. *de Refor.* Sic Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 21. *num.* 111. Graffis *Decis.* 114. Garzia *de Benef.* 7. *par. cap.* 5. *num.* 3. Castropalaus *de Benef. disp.* 4. *punct.* 8. *num.* 2. & Sanchez *lib.* 7. *Matr. disp.* 42. *num.* 18. Nisi tamen Uxor, quæ à Clerico conjugato ducta fuit virgo; consentiret, ut ipse castitatem voveret ascendendo ad ordines; & tunc ipsa consentiens, si virgo sit, debet Religionem ante profiteri; si provectior in ætate sit, debet saltem castitatem vovere in sæculo. His positis poterit Clericus conjugatus ad beneficium admitti: ut dicitur *in cap.* 2. *de Cleric. Conjug.* & tradunt Lessius *l. c.* & Castropalaus *l. c. nu.* 3. Idem dicendum, si legitimam divortii causam haberet Vir, & ad Sacros Ordines ascenderet; tunc posset etiam ad beneficium admitti, ut docent Sanchez *l. c. n.* 16. & Castropalaus *l. c.* Controverti hìc solet: an Episcopus dispensare possit in defectu hujus qualitatis cum Clerico Conjugato? Et quamvis non defuerint Doctores, qui dixerint, dispensare posse in beneficiis simplicibus, non verò Curatis. Vera tamen sententia est, solum Pontificem hanc dispensationem concedere posse: ratio est, quia expresè interdicitur Episcopis beneficia conferre Clericis Conjugatis *in cap.* 2. *& cap. Diversis, de Cleric. Conjug.* sic Sanchez *lib.* 7. *Matr. disp.* 42. *nu.* 18. Garzia *de Benef.* 7. *par. cap.* 5. *num.* 4. & Castrop. *de Benef. disp.* 4. *pun.* 8. *num.* 4.

27 Requiritur quoque carentia Bigamiæ in suscipiente beneficium: ratio est, quia Bigamia facit irregularem, adeoque inhabilem reddit bigamum ad Ordines, & ad beneficia ordinibus annexa. Sic colligitur *ex cap.* 1. 2. *& 3. de Bigam. & ex cap. unic. eod. tit. in* 6. Et quamvis plures Doctores dixerint, posse Episcopum cum Bigamo dispensare in ordinibus minoribus, & beneficio simplici. Sic Sanchez, Avila, Sayrus, Bonacina, Comitolus, & Ludovicus Miranda relati à Castropalao *de benef. disp.* 4. *pun.* 8. *num.* 5. Alii verò prædictam sententiam restringunt ad ordines minores, & beneficia simplicia jam accepta, non verò accipienda. Sic Abbas, Navarr. Valentia, Philiarcus, Rodriquez, & Vivaldus relati ab eodem Castrop. *l. c.* Vera nihilominus sententia est, quæ docet, non posse Episcopum cum bigamo proprio, & interpretativo dispensare in ordinibus minoribus, & beneficio simplici: ratio est, quia Bigami *ex Textu in cap. unic. de Bigam. in* 6. denudantur omni privilegio Ecclesiastico; neque ulla ibi committitur Episcopis dispensatio; ergo nequibunt Episcopi in Lege ista generali dispensare, si nulla eis commissa est dispensatio. Adde, quod Trident. *sess.* 23. *capit.* 17. *de Reform.* permittit Clericis conjugatis exercitium suorum ordinum, dummodo bigami non sint; ergo non poterunt Episcopi huic Tridentini Decreto derogare. Sic Suar. *de Cens. disp.* 49. *sect.* 6. *nu.* 4. *&* 5. Toletus *cap.* 63. Lambertinus *de Jur. Patron.* 1. *par. lib.* 2. *quæst.* 7. *art.* 13. *nu.* 4. Ludovicus Lopez 2. *par. Instruct. cap.* 22. Zevallos *quæst.* 559. Gregorius Lopez *Leg.* 5. *tit.* 5. *par.* 1. Genuensis *in Prax. capit.* 113. Garzia *de benef.* referens sic decisum à Sacra Congreg. 7. *par. cap.* 6. *nu.* 5. *&* 14. Barbosa 2. *par. de Potest. Episc. alleg.* 49. *n.* 21. *&* 25. & Castrop. *de benef. disp.* 4. *pun.* 8. *num.* 6.

28 9. Qualitas est aptitudo corporis, ea videlicet, quæ necessaria est in suscipiente beneficium ad præstandum decenter munus suum. Hæc enim qualitas necessaria est jure naturæ, ut colligitur *ex cap. Nisi, de Renunc.* maximè quia, qui ea caret; irregularis est; adeoque sicuti excluditur ab ordinibus suscipiendis, sic à suscipiendis beneficiis. Quapropter collatio beneficii facta hanc aptitudinem non habenti irrita, & nulla est: ut si beneficium conferretur cœco, aut muto, qui nequeunt Horas Canonicas recitare, ut patet ex Trident. *sess.* 22. *cap.* 4. *de Reform.* Quòd si ineptitudo corporis superveniat ei, qui jam beneficium habet; non ideo privandus erit beneficio, sed poterit eo frui: quamvis si curam animarum habeat, provideri debeat de Vicario, per quem bene administret beneficium. Et sicuti defectus, & ineptitudo corporis inducens ex se irregularitatem, si superveniat jam ordinato; impedit tantùm exercitium illius ordinis, ad quem ineptus factus est, ut statuitur *in cap.* 2. *de Cleric. ægrot.* sic etiam dicendum de beneficiato. Et ita tradunt Suar. *de Cens. disput.* 51. *sect.* 2. *num.* 9. Toletus *lib.* 1. *Summ. cap.* 57. *in* 1. *Regul.* Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 25. *num.* 130. Molina *tract.* 3. *disp.* 70. *num.* 14. Sayrus *lib.* 6. *de Irregul. cap.* 7. *num.* 7. Castrop. *de Benef. disp.* 4. *pun.* 4. *num.* 1. & Garzia *de Benef.* 7. *par. cap.* 12. *num.* 18. Ex dictis colligitur: quòd si ineptitudo corporis superveniant Clerico jam ordinato; tunc poterit ei conferri beneficium illud, cujus munus, & exercitium non impeditur per supervenientem ineptitudinem illam: ratio est, quia si irregularitas ob defectum corporis supervenientem Clerico impedit tantùm exercitium ordinis illius, ad quem factus est inhabilis; ita etiam ineptitudo superveniens Clerico privabit illum capacitate recipiendi illud beneficium, ad cujus exercitium factus est inhabilis; non verò illius, ad quod habilitatem habet. Sic Suarez *l. c. num.* 18. Sayrus *l. c. cap.* 2. *numer.* 23. Garzia *l. c. num.* 19. Castropalaus *l. c. num.* 2. & Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 4. *quæst.* 14.

CAPUT XXII.

De Oneribus, & Utilitatibus Beneficiariorum, & præcipuè de Obligatione expendendi fructus è beneficiis exceptos in pios usus.

1.

1 *Enumerantur utilitates, & onera beneficiariorum.*
2 *Bona beneficiarii alia sunt patrimonialia, alia quasi patrimonialia, alia merè Ecclesiastica.*
3 *Beneficiarius habet dominium absolutum bonorum suorum patrimonialium.*
4 *Habet insuper dominium absolutum bonorum suorum quasi patrimonialium.*
5 *Habet denique dominium fructuum, & proventuum, quæ titulo beneficii percipit.*
6 *An possit de fructibus beneficii liberè disponere pro libito, ut de Patrimonialibus?*
7 *Beneficiarius liberè, & pro libito disponere potest de fructibus suæ congruæ sustentationi necessariis.*
8 *Non potest liberè, & pro libito disponere de portione fructuum, quæ superfluit.*
9 *Graviter peccat beneficiarius non expendens in pios usus hanc portionem superfluentem.*
10 *An teneatur ad restituendam hanc portionem superfluentem non expensam in pios usus?*
11 *In quos pauperes, & pios usus expendenda est portio superfluens fructuum?*
12 *An possit beneficiarius compensare ex hac portione, quæ expendit ex propriis in utilitatem Ecclesiæ?*
13 *Quomodo Commendatarius perpetuus disponere possit de fructibus suæ Commendæ?*
14 *An Religiosi habentes Abbatias, Prioratus, & Commendas liberè disponere possint de fructibus?*
15 *An equites Commendatarii Ordinum militarium liberè disponere possint de fructibus?*
16 *Quid dicendum de Commendatariis Ordinis Hierosolymitani attento paupertatis Voto?*
17 *An beneficiarii testari possint de fructibus beneficii?*
18 *An attenta consuetudine testandi possint beneficiarii testari de fructibus superfluis?*
19 *An attenta tali consuetudine hæredes beneficiarii succedere possint ab intestato?*
20 *In quam partem fructuum succedere possunt hæredes beneficiarii?*

BEneficiarii plures habent utilitates ex beneficiis; 1
nam non solùm fructus ex illis provenientes percipiunt, sed etiam exempti sunt à foro sæculari, & immunes à gabellis, & tributis; ac tandem titulum habent ad ordines recipiendos; de quibus sparsim egimus locis suis. Habent etiam & plura onera ratione beneficiorum receptorum & quidem debent professionem fidei facere recepto beneficio; Officium Divinum quotidie recitare; Choro assistere; fructus ex beneficio perceptos debito modo distribuere, & expendere; resi-

residere in loco beneficii ; & tandem ordines beneficio annexos suscipere. Sed quia de Professione Fidei facienda, de Assistentia in Choro, & Recitatione Divini Officii satis dictum est in locis propriis; ideo pertractandum remanet de obligatione expendendi fructus perceptos in pios usus ; de residentia in loco beneficii; & de susceptione ordinum beneficio annexorum. In hoc Capite de prima obligatione agemus, in subsequenti verò de reliquis duabus.

Ut autem clariùs innotescant, quæ dicenda sunt de hac obligatione; prænotanda sunt nonnulla. Et 1. prænotandum est : Bona beneficiarii, quæ expendere potest; alia esse Patrimonialia, quæ videlicet acquisita sunt à beneficiario hæreditate, donatione, labore, & industria sua, aut alia ratione, qua laici sibi ea acquirere consueverunt. Alia esse quasi patrimonialia; & ea sunt, quæ beneficiarius acquirit, ut Clericus est, & non ratione beneficii, ex celebratione videlicet missarum, assistentia funeribus, aut Divinis Officiis, vel ex concionibus. Alia denique esse merè Ecclesiastica ; & ea sunt, quæ beneficiarius acquirit ex mero titulo beneficii : ita se habent Primitiæ, Decimæ, & alii reditus, & fructus beneficii, quos beneficiarius percipit titulo Cappellaniæ, Canonicatus, Decanatus, Præposituræ, aut alterius Dignitatis, & Prælaturæ Ecclesiasticæ. Sic tradunt passim Doctores.

3 2. Prænotandum : Beneficiarium habere dominium absolutum bonorum suorum patrimonialium. Nomine autem Dominii intelligitur hic jus, & facultas disponendi ad suum libitum nomine proprio de re aliqua, de qua non prohibetur : ut unanimi consensu fatentur Doctores. Quòd verò tale Dominium, & jus habeat beneficiarius in suis bonis patrimonialibus; comprobatur ex eo : tum quia nullo jure constat privari tali Dominio, quod nec à se abdicat, nec se obligat ad patrimonialia expendenda in pia opera, tum quia non debet esse deterioris conditionis prę laicis; ergo si laici illud habent in bonis suis patrimonialibus, non denegandum erit beneficiariis : & ita asserunt Doctores omnes teste Lessio *lib. 2. capit. 4. dub. 6. num. 36.*

4 3. Prænotandum : Beneficiarium habere absolutum Dominium, ac posse liberè disponere de bonis quasi patrimonialibus; cum nulla eum urgeat obligatio expendendi magis illa in pios usus, quàm bona patrimonialia : ratio est, quia est absolutè Dominus, ac liberè disponere potest de bonis acceptis in stipendium suæ sustentationis, & in mercedem laboris à se præstiti; sed sic sunt bona quasi patrimonialia, quæ sibi comparat beneficiarius; ergo & erit illorum absolutè Dominus, & de illis liberè disponere poterit pro suo arbitrio; aliunde nullo jure ipsi prohibitum est Dominium talium bonorum. Nec fideles dantes stipendia, etiamsi longè excedant operam ab ipso beneficiario præstitam; dant sub conditione erogandi ea in pios usus, aut aliud onus ei imponere; sed liberè permittunt ejus arbitrio, ac usui. Hinc est, quòd beneficiarius non minùs fit absolutè dominus unius regalis traditi à fidele pro unica celebratione Sacrificii, quàm fieret absolutè dominus centum aureorum, si ei traderentur pro eadem celebratione. Sic Navarrus *de Reddit. Ecclesiast. quæst. 1. monit. 19. & 39.* Lessius *lib. 2. cap. 4. dubit. 6. num. 37.* Covarruvias *cap. Cum in Officiis, de Testamen. nu. 4.* Vasquez *de Reddit. cap. 1. §. 2.* Azor. *2. part. lib. 7. cap. 9. quæst. 10.* Molina *tom. 1. tract. 2. disp. 142.* Bonacina *de Obligat. Benefic. disput. 4. punct. 1. num. 4.* & Reginaldus *lib. 30. num. 74. & 80.*

5 4. Prænotandum : Beneficiarium habere dominium fructuum, & proventuum beneficii, seu bonorum merè Ecclesiasticorum, quæ titulo beneficii percipit : ratio est, quia licèt beneficiarius non habeat dominium beneficii, habet tamen usumfructum illius ; sed usufructuarius est dominus fructuum ; ergo beneficiarius est dominus fructuum, quos ex beneficio percipit : maximè quia si conducens fructus beneficii à beneficiario habet dominium fructuum illius, à fortiori dominium illorum habebit beneficiarius, qui tale dominium transfert in conducentem. Confirmatur *ex capit. unic. de Cleric. non residen.* ubi dicitur : Clericos non intervenientes Divinis Officiis non facere suas quotidianas distributiones, sed eas teneri restituere; ergo si interveniissent, suas feciissent, ac dominium illarum sibi comparassent. In Tridentino *sess. 2. capit. 1. de Reform.* dicitur : Episcopum, aut Patriarcham, vel Canonicum non residentes in sua Ecclesia ultra certum tempus, &

absque urgenti necessitate non facere fructus suos; ergo facerent suos si residerent. Idem dicitur *sess. 24. cap. 12. de Reform. versic. Præterea, in fine.* Quos fructus ratione etiam Præbendæ, ac Residentiæ fecit suos. Eodem modo loquitur S. Pius V. *in sua Constitutione 138.* in qua decernit juxta Concilium Lateranense ultimum *sess. 9. can. 9.* Omittentem Divinum Officium fructus beneficiorum suos non facere ad ratam omissionis Divini Officii. Ex quibus modis loquendi satis clarè colligitur, quòd si fructus beneficii suos faciunt residendo in loco beneficii, & assistendo Divinis Officiis; sint illorum absolutè Domini : maximè postquam beneficiis erectis, ac titulis constitutis certi proventus, redditus, ac fructus assignati fuere; nam ante erecta beneficia, ac constitutos titulos, quia illis sua portio assignata nondum erat; omnes proventus reddituum, ac oblationes omnes erant bona communia, quibus Clerici in communi alebantur, ut nunc Religiosi. Sic Sotus *lib. 10. de Justit. quæst. 4. artic. 3. & 4.* qui conatur ostendere esse Sententiam Div. Thomę 2. 2. *quæst. 185. artic. 7.* Adrianus *in 4. tract. de Restit. conclus. 2. & 4.* Covarruvias *in capit. Cum in Officiis, de Testamen.* Franciscus Sarmiento *de Reddit. part. 2. capit. 1. & 2.* Lessius *libr. 2. capit. 4. dubit. 6. num. 43.* Bannez 2. 2. *quæst. 33. art. 6. dubit. ultim.* Aragonius *ibidem*, Graffis *1. part. Decis. lib. 2. capit. 10.* Vasquez *de Reddit. capit. 1. §. 2.* Reginaldus *libr. 30. tract. 3. numer. 78.* Molina *tom. 1. de Justit. disput. 142. & 143.* Menochius *de Arbitrar. Casu 435.* Sanchez *in Summ. libr. 2. capit. 20. numer. 24.* Valentia *tom. 3. disput. 10. quæst. 7. punct. 7.* Bonacina *de Obligat. Beneficiar. disp. 4. punct. 1. numer. 5.* & Garzia *de Benefic. 2. par. cap. 1. numer. 5.*

Sed 1. Difficultas in hac materia est : an omnes 6
fructus, quos beneficiarius ex beneficio percipit, & quorum Dominus est possit pro libito disponere ut disponit de bonis suis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus? Ut clarior tamen appareat resolutio difficultatis hujus, distinguendi sunt fructus, & proventus beneficii : alii enim necessarii sunt ad congruam sustentationem ipsius beneficiarii; alii verò superfluentes ad illam. Congrua autem sustentatio illa dicitur, quæ necessaria judicatur ad sustentationem ipsius beneficiarii, & ejus familiæ habito respectu ad Scientiam, Litteraturam, Nobilitatem, & Dignitatem, quas beneficiarius habet; insuper ad locum, ubi degere debet, si sit magna Civitas, aut parvum Oppidum; & si ibi cariori pretio vendatur annona, an viliori. Sic *ex Capit. de multa, de Præbend. & ex cap. Non cogatur, distin. 41.* tradunt Molina *tom. 1. de Justit. tract. 2. disputat. 145.* Azor. *2. part. libr. 6. capit. 10. quæst. 9.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 15. num. 39.* Filliuccius *tract. 41. capit. 7. quæst. 4. num. 19.* Layman *libr. 4. tract. 2. capit. 3. numer. 2.* & Bonacina *de Obligat. Beneficiar. disput. 4. punct. 2. numer. 7.* Et advertendum cum Lessio *libr. 2. capit. 4. dubit. 6. num. 40.* congruam sustentationem suos gradus habere, nec sitam esse in indivisibili, ad instar justi pretii, quod suam latitudinem habet intra terminos Justitiæ, & æquitatis, nempe infimum, medium, & summum, intra quos gradus si versetur, sustentatio erit congrua, & licita. His distinctis

Dicendum 1. posse beneficiarium liberè disponere, 7
& pro suo libito de fructibus, & proventibus suæ congruæ sustentationi necessariis, ac disponit de suis bonis patrimonialibus, & quasi patrimonialibus : ratio est, quia hæc pars fructuum beneficii est justa merces beneficiarii, qui Ecclesiæ inservit, à qua jure percipere potest sustentationem suam; ergo si liberum est operario disponere pro suo libito de mercede recepta pro suis laboribus, liberum pariter erit beneficiario disponere de hac portione fructuum beneficii in mercedem suorum laborum recepta; & sicuti potest eam in suos usus disponere, ita sibi eam subtrahendo, vel vivendo ex bonis patrimonialibus aliis donare. Sic Covarruvias *in capit. Cum in Officiis, de Testam. num. 2.* Navarrus *de Reddit. quæst. 1. monit. 30.* Sotus *libr. 10. quæst. 4. artic. 3. conclus. 6.* Lessius, qui testatur esse communem Theologorum sententiam *l.b. 2. capit. 4. dubitat. 6. numer. 39.* Sanchez *in Oper. Moral. libr. 6. capit. 6. numer. 14.* Molina *tom. 1. de Justit. tract. 2. disput. 145. & 147.* Layman *libr. 4. tract. 2. cap. 3. numer. 2.* & Bonacina *de Obligat. Beneficiar. disput. 4. punct. 2. num. 1.*

8 Dicendum 2. non posse beneficiarium liberè disponere pro suo libito de portione fructuum sui beneficii, quæ superfluit, nec necessaria est ulli gradui suæ congruæ sustentationis; sed eam debet in pios usus erogare; ratio est, quia sic districtè mandat, & præcipit Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 1. *de Refor.* & meritò quidem; cum enim sint bona Ecclesiastica Patrimonium Christi, Bona Ecclesiæ, & Pauperum, ut dicitur *in cap. Cum ex eo, de elect. in* 6. *cap.* 1. 12. *qu.* 2. *cap. Quidquid* 16. *qu.* 1. & in Tridentino *l. c.* dicantur esse Dei; ideo Sacrum Concilium omnino interdicit, quòd portio ista superfluens non expendatur à beneficiario, nisi in pios usus pauperum: maximè quia beneficiarii ratione gradus, quem obtinent in Ecclesia Dei; sunt veluti Patres, & Tutores pauperum, & Orphanorum; adeoque peculiari nexu charitatis, & misericordiæ tenentur miserias illorum sublevare, ac eorum indigentiæ opem ferre. Sic communis Doctorum sententia, Lessius *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 47. Azor. 2. *par. lib.* 7. *capit.* 8. *quæst.* 10. Sotus *de Just. lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 3. Navar. *de Reddit. quæst.* 3. *monit.* 4. Molina *tom.* 1. *de Just. tract.* 2. *disp.* 147. & Bonacina *de Obligat. Beneficiar. disp.* 4. *punct.* 2. *num.* 2.

9 Dicendum 3. graviter peccare beneficiarium non expendentem hanc portionem fructuum beneficii superfluentem in pios usus pauperum: ratio est, quia violat in re gravi præceptum strictum, & rigorosum à Tridentino latum *sess.* 25. *cap.* 1. *de Reform.* omnino enim interdicit Episcopis, & quibuscumque beneficia tam sæcularia, quàm regularia obtinentibus, etiam Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus; ne res Ecclesiasticas, quę Dei sunt, consanguineis, aut familiaribus donent; sed pauperibus, quòd si consanguinei, vel familiares sint, ut pauperibus distribuant. Est communis Doctorum sententia, ut ex Sarmiento testatur Lessius *lib.* 2. *capit.* 4. *dub.* 6. *num.* 47. & Bonac. *de Obligat. Beneficiar. disp.* 4. *pun.* 2. *num.* 9. Et adnotandum hìc: quòd non solùm teneantur beneficiarii expendere hanc portionem superfluentem in pios pauperum usus urgente Charitatis Præcepto, ut etiam seculares ipsi tenentur; verùm etiam illo non urgente, ut Præcepto Tridentini satisfaciant, & rectæ administrationi rerum Ecclesiasticarum, & Patrimonii Christi.

10 2. Difficultas est: an si beneficiarius hanc portionem fructuum superfluentem suæ congruæ sustentationi non expenderet in pios usus juxta Præceptum Tridentini, sed in profanos; aut consanguineis, vel familiaribus donaret; teneretur ad restitutionem? Quamvis Navar. Alexander Alensis, Richardus, Henricus, Major, Gabriel, Paludanus, Thomas Valdensis, Petrus Soto, Sarmiento. & Franciscus Turrianus relati à Lessio *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 41. mordicus sustineant, non habere beneficiarium dominium hujus portionis superfluentis fructuum, sed teneri ex justitia illam in pios usus erogare; cui obligationi si non satisfecerit, obligabitur ad restituendum. Nihilominus sententia opposita docens, graviter peccare, sed non teneri ad restitutionem; mihi magis arridet: ratio est, quia est dominus omnium fructuum beneficii, & etiam hujus portionis superfluentis, ut probavi *num.* 5. ergo non tenebitur ad restitutionem, si eam in profanos usus convertat, aut aliis donet, esto graviter peccet violando præceptum Tridentini: consequentia tenet, quia quisque est rei suæ moderator, & arbiter: nec qui rem suam distraxit, aut consumpsit, ad restitutionem obligabitur; sed qui alienam, aut alteri ex justitia debitam distraxit, aut consumpsit. Nec præceptum Tridentini facit; ut obligatio sit ex justitia, quæ sola obligare potest ad restitutionem ex vi suæ virtutis; sed ex vi præcepti, quod quidem magni faciendum est, nec violandum, & merito, ac ratione impositum; sed non obligans ad restitutionem. Nec quis cogendus est ad restitutionem rei alicujus, nisi certò constet, esse alienam, aut ex virtute Justitiæ alteri obligatam; cum ergo nulla authoritate aut ratione certò constet, beneficiarium non esse Dominum portionis beneficii superfluentis, aut alteri esse obligatam ex virtute Justitiæ, non erit ad restitutionem cogendus: nam ex regulis juris, in dubio nemo spoliandus est jure, quod possidet; & in pari causa potior est conditio possidentis. Adde, quòd pro dubia obligatione imponi nequit certa restitutio. Nec ex eo, quòd bona Ecclesiæ dicantur Bona Dei, Patrimonium Christi, Bona pauperum; arguitur obligatio restituendi ex Justitia, & quòd beneficiarius non sit dominus. Dicuntur siquidem talia, quia sunt ab Ecclesia, & à fidelibus donantibus destinata in Cultum Dei; & Christi; & omnia superflua dicuntur esse pauperum, quia pauperibus eroganda sunt: & in hoc sensu loquutus est de sæcularibus D. Hieronymus relatus *in cap. Hospitale, dist.* 42. Aliena rapere convincitur, qui ultra necessaria retinere probatur. Accedit, quòd sententiæ relatæ sic loquentes de bonis Ecclesiasticis prolatæ fuere pro temporibus illis, in quibus nondum erecta erant beneficia, nec tituli assignati, & factæ divisiones. Sic Lessius *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. *à num.* 13. Covarruvias *cap. Cum in Officiis. de Testam. nu.* 3. Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 144. Sotus *de Just. lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 3. Reginaldus *lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 83. Bonacina *de Obligat. Beneficiar. disput.* 4. *punct.* 4. *num.* 1. referens Bannez, Aragonium, Valentiam, Garziam, Molfesium.

11 3. Difficultas est: in quos pauperes eroganda sit portio superfluens beneficii, & in quos pios usus? Et dicendum: nomine pauperum venire hìc, non solùm eos, qui mendicant ostiatim, & per vicos; sed etiam eos, qui commodè, & honestè vivere nequeunt juxta sui status conditionem; sive fuerint ejus loci, ubi beneficium situm est; sive alterius loci. Sic Navarrus *de Reddit. qu.* 1. *monit.* 27. Molina *tom.* 1. *de Justit. tract.* 2. *disp.* 146. Azor. 2. *par. lib.* 7. *capit.* 10. *quæst.* 2. Bonacina *de Obligat. Beneficiar. disp.* 4. *punct.* 2. *num.* 3. & 4. & Reginaldus *lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 101. Veniunt quoque consanguinei, & familiares ipsius beneficiarii, si revera pauperes sint, & ad instar cæterorum pauperum similis conditionis subleventur. Sic Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 1. *de Refor.*

Nomine verò piorum usum, in quos expendere debent portionem superfluentem beneficiorum beneficiarii; etiamsi portio hæc incorporata fuerit reliquis fructibus beneficiorum, cum incorporatio ista, & unio non tollat obligationem præceptam à Tridentino; veniunt fabricæ Ecclesiæ, Domus Religiosæ, Hospitalium; & similium. Erunt quoque pii usus, in quos impendi potest prædicta portio, peregrinos, & advenas Domi alere; inservientes Ecclesiæ benigne recognoscere; & tractare inter præscriptos prudentiæ limites in demonstrationem charitatis, & urbanitatis. Eodem modo, & intra eosdem limites recognoscere poterit in signum gratitudinis, & moderatæ remunerationis eos, à quibus beneficium recepit: cum ipsa naturalis ratio dictet, hanc grati animi significationem exhibendam esse eis, à quibus beneficium acceptum est. Nullatenus tamen impendi poterit in liberalibus, & magnificis donationibus, aut in sæculari pompa ostendenda in ludis, & alendis canibus ad venationem: esto in ludis honestis, & moderatis animi recreationibus permissa sit insumptio congruæ sustentationis vitæ. Sic Molina, Garzias, Azor. Filliuccius, Sotus, quos refert, & sequitur Bonacina *de Obligat. Beneficiar. disput.* 3. *punct.* 2. *num.* 11. & 12.

12 4. Difficultas est: an possit beneficiarius, qui expendit bona sua Patrimonialia, vel quasi Patrimonialia in utilitatem Ecclesiæ, vel beneficii, aut in alios pios usus; tantumdem accipere ex fructibus beneficii, ac de accepto pro suo libito disponere? Et dicendum, quod possit: ratio est, quia utitur compensatione, quæ licita est jure naturæ; & sicuti poterat libere disponere de Patrimonialibus, vel quasi Patrimonialibus; ita poterit de his, quæ loco illorum succedunt: dummodo tamen in expendendo non intenderit expressè, se nolle compensatione uti. Sic Lessius *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 37. Navarrus *de Redditib. Eccles. quæst.* 3. *monit.* 4. *num.* 3. Covarruvias *cap. Cum in Officiis, de Testam.* Sylvester *verb. Clericus*, 4. *quæst.* 14. & Reginaldus *lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 99. Idem dicendum, si ex propriis pecuniis emit bona stabilia pro Ecclesia; poterit enim fructus inde provenientes liberè disponere, pertinent siquidem ad ipsum beneficiarium, quia bona stabilia, suis pecuniis emit, non verò pecuniis Ecclesiæ, aut pecuniis erogandis in pauperes, aut pios usus; quia tunc esset alia ratio.

13 5. Difficultas est: quomodo possit Commendatarius perpetuus alicujus Ecclesiæ disponere de fructibus suæ Commendæ? Et dicendum: eodem modo disponere posse, quo possunt disponere cæteri beneficiarii de fructibus suorum beneficiorum: ratio est, quia eædem rationes militant pro beneficiariis, ac pro Commendatariis perpetuis. Secus tamen esset de Commendatariis tempo-

temporalibus, si essent in usu: ratio est, quia tunc libere tantum disponere posset Commendatarius de fructibus sibi assignatis in mercedem, & stipendium suorum laborum; reliquos verò nec distrahere, nec disponere liberè potest pro suo arbitratu; cum sit illorum purus administrator, & tutor, ac obligatur rationem reddere eorum Beneficiario futuro. Sic Bonacina *de Obligat. Beneficiar. disp. 4. pun. 2. num. 22.*

14 6. Difficultas est: an Religiosi habentes Abbatias, Prioratus, aut alia beneficia Ecclesiastica, vel Commendas possint liberè disponere de fructibus suorum beneficiorum, aut Commendarum? Et dicendum: non posse; non enim dominium habent talium fructuum, ut Beneficiarii Clerici in sæculo viventes: solum parcius vivendo donare poterunt, quæ sibi subtraxerunt ex ea parte sumptibus propriis assignata pro sustentatione: non enim eis datur, consanguineos, aut familiares ditare; nam prohibitio à Tridentino facta etiam extenditur ad obtinentes Regularia Beneficia. Sic Bonacina *de Oblig. Beneficiar. disp. 4. pun. 2. nu. 23.*

15 7. Difficultas est: an Equites Commendatarii S. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, Sanctorum Mauritii, & Lazari Sabaudiæ, & S. Stephani Florentiæ, ac similium possint liberè disponere de fructibus suarum Commendarum? Et dicendum posse: ratio est, quia Commendæ quamvis dicantur aliqua ratione bona Ecclesiastica, revera tamen Beneficia Ecclesiastica non sunt, nec Religioni annexæ titulo spirituali ratione spiritualis Officii; sed titulo sæculari ratione militiæ: aliunde sunt absolutè Domini talium proventuum, quos ex suis Commendis percipiunt, & de quibus testari possunt: nec paupertas, quam vovent, eos strictè obligat, sed pro ut est in usu, & consuetudine; ergo de his fructibus liberè disponere poterunt ditando consanguineos, & familiares, aut ludis exponendo. Non nego tamen, quòd si profane, & perverse eos insumant; peccent: sed peccatum istud non erit grave, nisi culpa gravior addatur ratione finis, & circumstantiæ. Sic Molina Theologus *tom. 1. de just. tract. 2. disput. 141. circa medium*, Molina Jurista *lib. 2. de Primogen. cap. 9. n. 59.* Rodriq. *tom. 2. Quæst. Regul. q. 57. art. 5.* Sanch. plures referens *in Oper. Morali tom. 2. lib. 7. cap. 8. n. 28. & 29.* Bonac. *de Oblig. Beneficiar. disp. 4. pun. 2. nu. 24.* contra Navarrum, Ayalam, Reginaldum, Azorium, & Motam.

16 8. Difficultas major est pro equitibus Commendatariis Ordinis Hierosolymitani S. Joannis Baptistæ, quomodo attento Voto paupertatis emisso disponere possint de fructibus ex suis Commendis provenientibus, aut quos alia ratione possident de licentia Supremi Magistri Ordinis? Et dicendum: quòd licèt Voto paupertatis ligentur; attamen liberè, sed convenienter, & rectè dispensare, & insumere possint fructus, quos ex annuis redditibus ipsis commendatis à Magno Ordinis Magistro percipiunt, vel alio modo obtinent: sic enim explicandum, & intelligendum est Votum paupertatis ab eis emissum, ut docet Azor. 1. *part. lib. 13. cap. 5. qu. 2. versic. mea quidem sententia*. Nihilominus non eodem prorsus modo discurrendum est de fructibus ex Commendis provenientibus; ac de aliis, qui ipsis alia ratione proveniunt ex concessione Magni Magistri Ordinis: nam fructus, qui eorum congruam sustentationem excedunt; omnino expendendi sunt juxta præceptum Tridentini Beneficiariis latum *sess. 25. cap. 1. de Reform.* ratio est, quia eorum Commendæ sunt verè Beneficia Ecclesiastica Regularia, ac Beneficiorum jure gaudentia, conferuntur siquidem titulo spirituali, & cum onere recitandi Officium; ergo contra Tridentini præceptum faciunt, & graviter peccant, si ultra sui status congruam sustentationem fructus superfluentes non expendant in pauperes, & pios usus; sed in Consanguineos, & Familiares, vel in ludos, aut alios usus profanos, quamvis ad restitutionem non teneantur, ut superiùs diximus de Beneficiariis. De aliis verò fructibus, pecuniis, & proventibus aliunde perceptis possunt liberè disponere inter vivos; & quidem licitè: ratio est, quia ex consuetudine, & praxi dominium illorum habent; nec eorum paupertas est adeo rigida, ut aliorum Regularium; sed conveniens ipsis, & quæ per suos mores servatur. Sic Sanchez *in Oper. Moral. lib. 7. cap. 8. n. 36.* Molina *tom. 1. de just. tract. 2. disput. 141. versic. Ad motum*, & Bonac. *de Obligat. Beneficiar. disput. 4. pun. 2. nu. 25.* Nequeunt tamen de prædictis Bonis testari, sed solum inter vivos disponere, tum ob S. Pii V. Constitutionem ab ipsis acceptatam, tum ob Consuetudinem praxi firmatam.

17 9. Difficultas est: an Beneficiarii testari possint de fructibus beneficii? Et quamvis jure antiquo prohibitum erat Beneficiariis testari, ac disponere de fructibus beneficii ad causas profanas, ut patet *ex cap. 1. 12. qu. 4. cap. 1. 12. qu. 5. cap. Relatum 2. de Testam. & cap. 1. de Pecul. Cleric.* & tradunt Molin. Navar. Covarruv. Monet. Garz. Filliuc. Laym. relati à Bonac. *de Oblig. Beneficiar. disp. 4. pun. 3. n. 1.* eo quia licèt sint Domini fructuum Beneficii, ut dictum est, attamen impediri poterant à jure Ecclesiastico, ne suo dominio uterentur in quibusdam casibus; uti impediuntur impuberes à jure Civili, ne suo dominio utantur. Nihilominus ex Privilegio, & recepta consuetudine pluribus in locis, etiam ad causas profanas validè testari possunt, & testantur: ratio est, quia cum sint Domini fructuum ex beneficio provenientium, & Dominus testari, ac disponere potest de rebus suis, nisi Lege, vel præcepto prohibeatur; inde est, quòd legitimè introduci potuit consuetudo testandi, maximè quia nec juri Divino, nec Naturali adversatur, aliàs neque Pontifex hanc facultatem concedere posset. Sic Lessius *lib. 2. cap. 19. dubit. 4. n. 41.* Azor. *1. par. lib. 13. cap. 8. qu. 10.* Covarruv. *cap. Cum in Officiis, de Testam. n. 9.* Julius Clarus *de Testam. qu. 27.* Gonzal. *ad Regul. 8. Cancel. gloss. 5. §. 7. n. 165.* Garz. *de benef. 2. par. cap. 5. n. 11. & 16.* Reginald. *lib. 30. tract. 3. nu. 112.* & Bonac. *de Oblig. Beneficiar. disp. 4. pun. 3. num. 2.* referens Molinam, Manticam, Monetam, Zevallum, & Filliuccium.

18 Ex dictis infertur 1. quòd non solum validè, sed etiam licitè testari possunt Beneficiarii, ubi invaluit Consuetudo testandi tam de fructibus Patrimonialibus, quàm de quasi Patrimonialibus, sicuti etiam de fructibus beneficii, quos sibi subtraxerunt ex congruenti sustentatione. Sic expresè Lessius *lib. 2. cap. 19. dubit. 4. n. 41.* Navar. *de Reddit. Ecclesiast. qu. 3.* Covar. *cap. Cum in Officiis, de Testam. nu. 16.* Laym. *libr. 4. tract. 2. cap. 3. n. 6.* Garz. *de benef. 2. part. cap. 1. nu. 19.* Bonac. *de Oblig. Benefic. disp. 4. pun. 3. n. 4.* & alii. Difficultas solùm est: an attenta Consuetudine testandi possit beneficiarius testari etiam de fructibus superantibus congruam sustentationem? Et quidem validè testari posse, & licitè quoad causas pias de his fructibus, indubitata sententia est, nec dissentiunt Doctores; imò ex conscientia sic tenetur facere juxta præceptum Tridentini. Si verò testetur ad causas profanas; illicita erit dispositio, sed valida. Quòd autem illicita sit, & graviter peccet Beneficiarius sic testans; patet ex superiùs dictis, esset enim violatio præcepti Tridentini in re gravi; quod si prohibet dispositionem istam inter vivos, à fortiori prohibet per ultimam voluntatem: est Communis sententia Doctorum teste Lessio *l. c. n. 44.* Quòd verò valida sit, probatur ex eo, quia revera est Dominus illorum fructuum, esto habeat præceptum à Tridentino expendendi illos in pios usus; ergo validè transfert eorum dominium in profanas causas, maximè quia est habilis ad testandum attenta Consuetudine. Nec quòd peccet, & illicitè operetur, reddit nullam, & irritam dispositionem factam, non enim eam irritavit Tridentinum; ideoque reddit tantum eam illicitam. Sic expresè Lessius *lib. 2. cap. 19. dubit. 4. à nu. 46.* & sic Doctores, quos supra retuli *nu. 10. in fine*.

19 Infertur 2. attenta consuetudine testandi hæredes Beneficiarii succedere in his bonis eo decedente ex Testamento, vel ab intestato: ratio est, quia succedunt in iis omnibus, in quibus dominium Beneficiarius habebat; ergo si dominium habebat omnium fructuum ex beneficio perceptorum, in omnibus succedunt; validè enim accipiunt, quod validè ipse donare poterat, & disponere. Nec obligantur hæredes ad expendenda bona accepta in pios usus: cum obligatio illa esset tantum personalis afficiens Beneficiarium jam demortuum, qui peccavit non disponendo in pios usus, quamvis non peccent hæredes accipiendo, non enim transit obligatio ad illos. Sic expresè Lessius *libr. 2. cap. 19. dubit. 4. nu. 48.* & Bonac. *de Obligat. Benefic. disp. 4. pun. 4. num. 2.*

20 Sed dubium insurgit: in quam partem fructuum beneficii succedere possunt hæredes beneficiarii demortui sive ex Testamento, sive ab intestato? Communis

res-

responsio est, succedere in eam partem fructuum, ad quam jus habebat tempore mortis beneficiarius; & secundum eam ratam temporis anni ipsi succedere possunt: ratio est, quia illud juris obtinent hæredes, quod habebat Beneficiarius; nec plus juris ab eo transmitti potest in hæredes successores *ex cap. Nemo potest, de Regul. jur. in 6.* ergo si beneficiarius jus habebat ad fructus pro tempore servitii, pro eo tantum transmittit illud ad hæredes. Sic Covarruv. Parisius, Garz, Filliuc. & Laym. quos refert; & sequitur Bonac. *de Oblig. Benefic. disp. 4. punct. 3. nu. 7.* Sed hæc regula locum habet in eis portionibus fructuum, quæ singulis hebdomadis correspondent; secus verò in iis fructibus, qui è terra colligi solent, ut triticum, vinum, oleum, poma, quę sua tempora statuta habent. Et pro his dicendum, solum succedere posse hæredes in eos fructus, qui tempore mortis beneficiarii è solo separati erant, etiamsi fortè nondum in horrea translati; ratio est, quia in eos tantum jus habebat Beneficiarius demortuus, non verò ad eos, qui ex arboribus pendebant, & nondum è solo separati erant; ad quos successor in beneficio jus acquirit. Sic ex Decisione Rotæ Romanæ in una Mediolanensi, & aliis tradunt Garz. *de Benef. 2. par. cap. 1. nu. 95.* Moneta *de Distrib. 3. par. qu. 4. num. 23.* & Bonac. *l. c.* referens Gomez, & Molinam.

CAPUT XXIII.

De onere Beneficiariorum ad residendum, & suscipiendum Ordines ratione Beneficii.

1 *Habentes beneficia simplicia non tenentur ad Residentiam, exceptis dignitatibus, & Canonicatibus Cathedralium, & Collegiatarum.*
2 *Habentes beneficia Curata, sive sint Episcopatus, sive dignitates, aut beneficia Parochialia; tenentur ad Residentiam.*
3 *Non excusatur Parochus à residendo, eo quia fructus beneficii tenues sunt.*
4 *Quomodo Residentia in loco beneficii accipienda sit?*
5 *Quomodo accipienda pro Parochis?*
6 *Quomodo pro Episcopis?*
7 *Nec Episcopus, nec Parochus dicuntur residere, si munus suum non exerceant.*
8 *Habentes Curam animarum graviter peccant non residendo, si justa causa non adsit.*
9 *Quænam pœnæ impositæ sunt Episcopis non residentibus?*
10 *Quænam verò Curatis Episcopo inferioribus?*
11 *An eadem intervalla temporis quoad privationem fructuum ritè acquisitorum servanda sit cum Episcopis, ac aliis Curatis inferioribus?*
12 *An Episcopus, & Parochus teneantur ad integram restitutionem fructuum correspondentium tempori absentiæ?*
13 *An incurratur hæc pœna ante quamcumque sententiam declaratoriam criminis?*
14 *Quibus facienda sit fructuum restitutio ob non Residentiam?*
15 *An Parochus non residens sit ipso jure privatus beneficio?*
16 *Quomodo procedere debeat Episcopus contra Parochos non residentes?*
17 *Adnotantur nonnulla, quæ adverti debent ab Episcopo procedente contra Parochum non residentem.*
18 *Tam Episcopi, quàm Parochi non residentes ex legitima causa, aut ex facultate superioris non incurrunt pœnas, & excusantur à culpa.*
19 *Quid statuat Tridentinum pro Parochis, quando abesse contigerit?*
20 *Adnotantur duo circa causam absentiæ, & vinculum Residentiæ.*
21 *An Cardinales Episcopi eximantur ab onere residendi in suis Episcopatibus?*
22 *An Episcopi, & Curati inferiores eximantur ab onere residendi ob Officia, quæ exercent?*
23 *An Parochi abesse possint duobus mensibus sibi à Tridentino concessis ob causam sibi visam legitimam?*
24 *An possit Parochus ultra bimestre tuto non residere absque licentia, si causa non residendi sit notoriè legitima?*
25 *An licentia obtinenda ab Episcopis ultra trimestre, & à Parochis ultra bimestre debeat esse in scriptis?*
26 *Obligatio suscipiendi Ordines beneficio annexos non afficit eodem modo omnes beneficiarios.*
27 *Quomodo afficiat assumptos ad Parochialem Ecclesiam?*
28 *Quomodo afficiat assumptos ad dignitatem, Canonicatum, aut Præbendam?*

OBLIGATIO residendi, & persistendi in eo loco, 1
ubi beneficium est; olim jure ipso afficiebat beneficiarios omnes, sive Curata, sive simplicia beneficia obtinerent. Sed generali Consuetudine introductum est, liberari ab onere isto residendi, qui beneficia simplicia habent: cum enim hæc nullum aliud Officium annexum habeant, præter Recitationem privatam Divini Officii, quæ ubilibet persolvi potest; ideo ab hoc onere liberati. Excipiuntur tamen Dignitates, & Canonicatus Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, quæ ad publicam Recitationem Horarum Canonicarum tenentur; ex præscripto siquidem Tridentini, & ex specialibus suarum Ecclesiarum statutis in suis Ecclesiis residere tenentur, ut Choro assistant sub pœna privationis distributionum, ut suo loco dictum est. Sic Flaminius *de Resign. lib. 1. qu. 10. nu. 66.* Garz. *de Benef. 3. part. cap. 2. nu. 3.* Castrop. *de benef. disp. 5. pun. 1. n. 1.* Gonzal. *ad Regul 8. Cancell. gloss. 5. n. 8. & gloss. 15. nu. 26.* & Graffis *decis. 115. nu. 3.*

Habentes verò beneficia Curata, quibus videlicet an- 2
nexa est cura animarum, sive de cetero sint Episcopatus, sive dignitates, sive beneficia Parochialia; tenentur ad Residentiam, etiam si inducta fuisset Consuetudo non residendi ante Tridentinum. Quæ quidem obligatio non solum est ex jure positivo Ecclesiastico; ut patet *ex cap. sicut, cap. Pervenit, cap. scisciteris. 7. qu. 1. cap. extirpandæ, de Prabend. & cap. quia nulli, de Cleric. non residen.* sed etiam ex jure naturali Divino, ut apertè colligitur ex Tridentino *sess. 6. cap. 1. & sess. 23. cap. 1. de Reform.* ratio est, quia præcepto Divino mandatur omnibus Pastoribus animarum agnoscere suas oves, eisque Sacramenta ministrare, ac pro eis Sacrificium offerre, verbi Divini prædicatione pascere, & demum exemplo, & aliis mediis ad virtutem excitare: ut patet ex illis verbis Christi Domini *Matth. 16. Pasce oves meas.* Quæ omnia præsentiam corporalem requirunt eo in loco, ubi oves existunt. Et licèt hæc omnia per alios præstare possint, non ideo tamen à sua nativa, & primaria obligatione liberantur oves suas recognoscendi, pascendi, & regendi; aliàs potiùs dicendi essent Domini gregis Christi, quàm Pastores, Dispensatores, & Ministri. Sic Navar. *cap. 25. sum. n. 121.* Azor. *2. par. lib. 7. cap. 4. q. 1. & 2.* Covar. *3. Variar. cap. 13. n. 9.* Vasqu. *Opus. de benef. cap 4. §. 2. dub. 1.* Valent. *tom. 3. disp. 10. q. 3. pun. 5.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 29. n. 153.* Castrop. *de benef. disp. 5. pun. 1. n. 2.* Barbosa *3. par. de Potest. Episc. alleg. 53. n. 4.* & Garz. *de benef. 3. par. cap. 2. n. 16.* Quidquid in contrarium dixerit Catharinus, vir aliàs doctus, *in Apologetico de Residentia.*

Ab hac residendi obligatione non excusantur 1. Cu- 3
ratus per hoc, quod redditus beneficii tenues sint: nam tenuitas reddituum, & fructuum non facit, quòd Parochiani non indigeant regimine, & Sacramentorum administratione. Sic *ex cap. Conquerente, de Cleric. non residen.* docent Rebuffus *in tract. nomin. qu. 9. nu. 17.* Valer. Reginald. *in Prax. For. Pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 294.* Barb. *3. part. de Potest. Episc. alleg. 53. nu. 70.* & Castrop. *de benef. disp. 5. pun. 1. n. 5. 2.* non excusatur Curatus à Residentia per hoc, quòd Coadjutorem habeat à Pontifice cum futura successione: ratio est, quia per assignationem illam quamvis sublevetur Curatus; non ideo tamen ab obligatione sui muneris eximitur. Sic pluribus decisionibus firmat Garz. *de benef. 3. par. cap. 2. n. 173. & 178.* Ugolin *de Offic. Episc. cap. 15. §. 3. in fin.* Pratejus *in Prax. Episc. 2. part. cap. 3. nu. 27.* Castrop. *de benef. disp. 5. pun. 1. nu. 5. in fin.* Barbosa *3. par. de Potest. Episc. alleg. 53. nu. 91.* & Gonzal. *ad Regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 9. n. 30. 3.* non excusatur Curatus habens exteriorem tantum curam animarum cum Jurisdictione visitandi illas, excommunicandi, suspendendi, & interdicendi; obligatur siquidem ad residendum jure positivo Ecclesiastico, & naturali Divino: cum nequeat tale munus sibi impositum exequi absque residentia: maximè quia beneficia Jurisdictionalia comprehenduntur *in Bul.* S. Pii V. *de residentia Parochorum*, quæ incipit, *Cupientes*. Sic Vasqu. *Opus. de benef. cap. 4. §. 2. art. 2. dub. 1. n. 179.* Azor. *2. par. lib. 7. cap. 4. qu. 3.*

quæst. 3. & Castropalaus *de Benef. disp.* 5. *pun.* 1. *num.* 6. 4. non excusantur Vicarii, & Coadjutores perpetui, etiam si authoritate Romani Pontificis assignati fuerint ob rationem superiùs assignatam: & quamvis nomine proprio non inserviant; nihilominus residere tenentur, ut muneri sibi impositio satisfaciant. Sic Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 29. *num.* 160. Garzia *de Benef.* 3. *part. cap.* 2. *num.* 164. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 9. *num.* 17. Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg.* 53. *num.* 78. & Castropalaus *de Benef. disp.* 5. *pun.* 1. *num.* 6. Idem dicendum de Cappellanis, & Coadjutoribus Parochorum, quamvis enim nomine alieno inserviant; attamen nisi resideant muneri suo satisfacere nequibunt. Sic Riccius *Resol.* 393. *ampliat.* 5. Garzia, Gonzalez, Barbosa, & Castropalaus *locis citatis*.

4 Cum Residentia nihil aliud importet, nisi persistentiam Beneficiarii in loco beneficii; ideo inquirendum est: quomodo hæc persistentia in dicto loco accipienda sit? Et quidem diversimodè accipi debet pro habentibus Curam animarum, ac pro obligatis ad recitandum Divinum officium in Choro: nam Curam habentes animarum non dicuntur residere, nisi revera persistant, & inhabitent in loco Ecclesiæ ubi Beneficium est; obligati verò ad psallendum in Choro solùm dicuntur non residere, si Divinis Officiis non assistant, nec inserviant, absque eo quòd requiratur in ipsis, ut inhabitent in loco Ecclesiæ, ubi psallere debent. Ut ex Azorio, Covarruvia, Navarro, & Layman adnotat Bonacina *de Oblig. Benef. disp.* 5. *pun.* 1. *num.* 1.

5 Accipienda igitur Residentia erit in Parocho per hoc, quòd persistat intra terminos suæ Parochiæ, quovis loco illius persistat, quamvis congruum sit prope Ecclesiam inhabitare, ut commodiùs Sacramenta ministrare possit: ut declaravit Sacra Congregatio. Quòd si intra dictos terminos Parochiæ domum non habuerit, cogendus erit eam conducere. Non nego tamen, quòd si ejus habitatio parùm distet à Parochiæ ambitu, itaut facilis sit accessus Parochianorum ad ipsum pro necessitatibus; dicatur moraliter persistere, & residere in Parochia: ratio est, quia persistentia in loco beneficii non accipi debet mathematicè, sed moraliter, cum parum pro nihilo reputetur, & qui parum distat, nihil distare censetur, nec fini intento opponitur. Sic Garzia varias adducens Declarationes *de Benef.* 3. *part. cap.* 2. *num.* 179. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *parte alleg.* 43. *num.* 74. Bonacina *de obligat. Benef. disp.* 5. *pun.* 1. *num.* 2. & 4. & Castropalaus *de Benef. disp.* 5. *pun.* 2. *num.* 1.

Si Parochus duas Parochias unitas habeat, quarum una sit dignior altera; residere tenetur in dignori Parochia. Si non constet, quænam dignior sit; residere tenetur in frequentiori. Si verò non constet, quænam dignior, & frequentior sit, si ambæ extra Civitatem sint; poterit residere in qua maluerit. Si verò unam intra Civitatem habuerit, aliam extra illam; in ea, quæ intra Civitatem est, residere debet. Sic referunt decisum Garzia *loc. cit.* Barbosa *loc. cit. numer.* 82. & Castropalaus *loc. cit. numer.* 2. Quando Ecclesia sita est in loco, ubi minor pars inhabitat Parochianorum, major verò longè habitat in Oppidis, & Villulis; Parochus habitare debet prope Ecclesiam, & aliis longè commorantibus succurrere debet juxta antiquam consuetudinem loci. Sic Garzia, Barbosa, & Castropalaus *locis citatis*.

Habens Parochiale Beneficium simul cum dignitate, vel Canonicatu in Cathedrali; tenetur residere in Parochia, esto Beneficium dignius non sit: ratio est, quia sic exposcit animarum cura, quæ magis inspicienda est; quamvis sic residens in Parochia lucretur fructus dignitatis, vel Canonicatus, non verò distributiones. Sic Statutum fuit à S. Pio V. *in sua Constitutione* 64. incipit, *Cupientes*; & tradunt Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 70. Garzia *de Benef.* 12. *part. cap.* 2. *num.* 40. & Castropalaus *de Benef. disp.* 5. *pun.* 2. *num.* 3.

6 In Episcopo accipi debet Residentia hoc modo, ut persistat in sua Diœcesi. Et quamvis hortetur Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 1. *de Reform.* Episcopos, ne à sua Ecclesia Cathedrali absint tempore Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes, & Corporis Christi, nisi Episcopalia munia eos aliò vocent; nihilominus si intra Diœcesim sint prædictis temporibus, & absint à Cathedrali; non peccabunt mortaliter: quia Tridentinum non præcipit sed hortatur, & admonet tantùm. Sic Castropalaus *de Benef. disput.* 5. *punct.* 2. *numer.* 1.

Adnotandum hic: nec Episcopum, nec Parochum 7
satisfacere suæ obligationi residendi in Diœcesi, vel Parochia; si Localiter tantùm resideant in illis, sed Episcopale, vel Parochiale munus exercere nolint: ratio est, quia in tali casu perinde se haberet residentia illa, ac si non esset; nec præcipitur Episcopis, & Parochis residentia localis materialiter tantùm accepta; sed præcipitur localis propter formalem, ut videlicet commodiùs, & expeditius munera sua circa animarum curam exerceant. Hinc est, quòd materialiter tantùm residentes nec per se, nec per alium munia sua exercentes; teneantur ad restitutionem fructuum perceptorum pro eo tempore, quo suos non faciunt: nam recipere nequit quod oportet, qui non facit quod debet; & stipendium datum ob causam, retineri nequit non subsecuta causa: Ut tradit communis sententia, Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 29. *num.* 159. Azor. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 3. Sylvester *verb. Residentia. in principio*; Vasques *Opusc. de Benef. capit.* 4. §. 2. *art.* 1. *dub.* 1. *numer.* 133. Sotus *lib.* 10. *de Just. quæst.* 3. *art.* 1. Reginaldus *lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 60. Bonacina *de Obligat. Beneficiar. disp.* 5. *pun.* 2. *numer.* 2. & Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 6. *num.* 6.

Habentes animarum curam, quicumque sint, graviter 8
peccant non residendo; nisi aut justa causa sufficientem, & rationabilem præbeat excusationem; aut materia parva sit: ratio est, quia faciunt contra propriam obligationem in re gravi; non enim res parvi momenti est Cura animarum. Sic communis omnium sententia, & expresè habetur in Tridentino *sess.* 23. *cap.* 1. *de Reform. per illa verba: ac mortalis peccati reatum*.

Pœnæ autem impositæ contra non Residentes à Tri- 9
dentino *sess.* 6. *cap.* 1. *de Reform.* si Episcopi fuerint; sunt sequentes. 1. renovat Concilium Canones antiquos adversus Episcopos, aliosque curam animarum habentes non residentes promulgatos. 2. statuit adversus Episcopos, absque legitima causa per sex menses continuos extra suam Diœcesim morantes privationem ipso jure quartæ partis fructuum unius anni: & si in eadem culpa absentiæ per alios sex menses perseveret; similem imponit privationem quartæ partis fructuum unius anni. Crescente verò contumacia tenetur Metropolitanus Episcopos Suffraganeos absentes: & Suffraganeus antiquior residens Metropolitanum absentem sub pœna Interdicti Ingressus Ecclesiæ eo ipso incurrenda Romano Pontifici denuntiare infra tres menses per litteras, seu nuntium, prout cujusque major, vel minor contumacia exegerit; ut juxta suæ supremæ sedis Authoritatem animadvertere, & Ecclesias de utilioribus Pastoribus providere possit, sicuti in Domino noverit salubriter expedire. Et adnotandum diligenter hic cum Castropalao *de Benef. disp.* 5. *pun.* 3. *numer.* 2. hanc privationem fructuum quoad quartam partem esse de fructibus acquisitis tempore Residentiæ; nam de fructibus correspondentibus tempori absentiæ integrè in totum privat *sess.* 23. *cap.* 1. *de Reform.* quo suos non faciunt, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, eos sibi detinere poterunt; sed fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare debebunt, prohibita quacumque Conventione, & Compositione, & non obstantibus quibuscumque. Præter Tridentini Decreta habentur duæ Bullæ Pii IV. prima quarum incipit, *In suprema*, qua cavetur: Bona Patriarcharum, & Episcoporum, cujuscumque quantitatis mortuorum extra suas Ecclesias contra statuta Concilii Tridentini; pertinere tamquam spolia ad Cameram Apostolicam. 2. incipit, *Cum tam per Sacrosanctum*, in qua pro executione prædictorum Bonorum ad Cameram Apostolicam spectantium Judicem designat Auditorem Camerę Apostolicæ.

Si verò non Residentes fuerint Curati inferiores E- 10
piscopo, contra eos statuit Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 1. *de Reform.* declarat, & decernit eadem omnino, quæ de Episcopis dicta sunt quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas. Imò paulò inferiùs addit: si per edictum citati, etiam non personaliter, contumaces fuerint; liberum sit Ordinariis eos compellere per Censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque Juris remedia, etiam usque ad privationem: non obstante quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione &c.

Petes 1. an eadem intervalla temporis quoad priva- 11
tionem

tionem fructuum rite acquisitorum servanda sint cum Episcopis, ac cum aliis Curatis inferioribus? Resp. affirmativè; sic enim Decisum à Sacra Congregatione refert Garzia *de Benef. 3. part. cap. 2. numer. 32.* & Castropalaus *de Benef. disp. 5. pun. 3. num. 2.* quamvis non eodem modo servanda sint intervalla quoad subtractionem fructuum, quos pro rata temporis absentiæ suos non fecerunt.

12 Petes 2. an Episcopus, aut Parochus non residens teneatur ad integram restitutionem fructuum omnium tempori absentiæ correspondentium? Resp. quamvis Tridentinum imponens hanc privationem fructuum, & eorum restitutionem videatur indefinitè, & absolutè loqui; & propositio indefinita, & absoluta æquivalet universali, & absolutè accipienda est. Nihilominus probabile est ex quadam æquitate, Concilium loqui absolutè quidem, sed de fructibus respondentibus Residentiæ, & ex onere Residentiæ debitis; non verò de aliis pro Recitatione Divini Officii debitis: ratio est, quia Concilium non præscribit expressè contrarium, & in materia pœnali, & odiosa mitior interpretatio facienda erit; aliunde Concilium solùm invehitur contra non Residentes, adeoque privationem suam, & restitutionem imponere videtur super fructibus Residentiæ debitis, non verò ob alios titulos; ergo valde probabile est ex dispositione Juris naturalis, ac Dictaminis rationis velle tantùm privare, & obligare ad restitutionem fructuum Residentiæ correspondentium, non verò aliorum. Sic expressè Bonacina alios referens *de Oblig. Benef. disp. 5. pun. 4. num. 5.* Possevinus *de Offic. Paroc. cap. 1. num. 35. sub fine.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 43. num. 101.*

13 Petes 3. an incurratur hæc pœna privationis fructum ab Episcopis, & inferioribus Curatis ante quamcumque sententiam Judicis declaratoriam Criminis? Resp. affirmativè: ratio est, quia sic expressè statuit Tridentinum *sess. 23. cap. 1. de Reform.* per illa verba: Nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi retinere posse. An autem præscindendo à Jure Tridentini, & attento Naturali teneatur; quæstio est inter Doctores, quæ parum facit ad intentum nostrum. Sic Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 29. num. 101.* Azor. *2. part. lib. 7. cap. 6. quæst. 6.* Vasquez *Opusc. de Benef. cap. 4. §. 2. art. 1. dub. 4. numer. 152.* Sà *verb. Residentia.* Castropalaus *de Benef. disp. 5. pun. 3. num. 5.* Garzia *de benef. 3. part. cap. 2. numer. 26.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 53. num. 101.* & Bonacina *de Obligat. beneficiar. disp. 5. pun. 4. num. 7.*

14 Petes 4. quibus facienda sit fructuum restitutio ob non Residentiam? Resp. faciendam esse ab Episcopo Ecclesiis suæ Diœcesis, vel pauperibus illius; à Parocho tamen Ecclesiæ Beneficii, vel pauperibus illius: ut statuitur à Tridentino *l. c.* Quòd si pauperes intra limites Parochiæ non sint; nec Ecclesia Parochialis indigeat; adhuc Ecclesiæ applicandi sunt fructus illi, quia potest in dies indigere. Sic decisum à Sacra Congregatione testatur Garzia *de benef. 3. part. cap. 2. num. 31.* Barbosa *3. part. de Potest. Episc. alleg. 13. numer. 103.* & Castropalaus *de benef. disp. 5. pun. 3. num. 5.*

15 Petes 5. an Parochus non residens ipso jure privatus sit Beneficio? Resp. quamvis *ex Textu in Cap. extirpandæ. §. qui verò. De Præben.* rectè colligatur, quòd Parochus, qui per se ipsum Parochiali Beneficio inservire debeat, & non residet; ipso jure privatus sit beneficio, ut adnotant Garzia *de benef. 3. part. cap. 2. nu. 135.* & Castropalaus *de benef. disp. 5. pun. 3. num. 8.* nec opus est monitione, si delictum absentiæ Parochi notorium sit, aut quòd habeat beneficium pro derelicto; secus verò si id non constet, ut bene distinguunt Azor. 2. *part. lib. 7. cap. 6. quæst. 4.* & Castropalaus *l. c.* & quamvis Tridentinum *sess. 6. cap. 1. de Reform.* non tollat, imò renovet pœnas à Sacris Canonibus statutas contra non Residentes. Nihilominus probabile est, hanc ipsam pœnam privationis Beneficii ipso jure mitigatam fuisse à Tridentino *sess. 23. cap. 1. de Reform.* quapropter priùs citandus erit Parochus non residens, & post citationem liberum erit Ordinario usque ad privationem compellere, adhibitis priùs aliis Juris remediis; quæ omnia demonstrant, Parochum non residentem non esse ipso jure beneficio privatum. Sic tradunt Flaminius *lib. 1. de Resignat. cap. 10. nu. 61.* Garzia, qui testatur, sic fuisse decisum *3. part. de benef. cap. 2. num. 139.* Castropalaus *de benef. disp. 5. pun. 3. num. 9.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 53. num. 105.*

Petes 6. quomodo procedere debeat Ordinarius contra Parochos non residentes? Resp. licèt certum sit, posse procedere per Censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque Juris remedia usque ad privationem, ut constat ex Tridentino *l. c.* nihilominus controvertitur à Doctoribus, an teneatur Ordinarius ad servandum necessario Ordinem in adhibendis remediis istis, prout describuntur à Tridentino? Et quamvis non desint, qui dicant, teneri Episcopum ad illum servandum, prout jacet in Tridentino; attamen probabilius puto, liberum relictum fuisse à Concilio Ordinariis, quo nam ex illis remediis uti voluerint ad compellendos ad Residentiam Parochos absentes: ratio est, quia id demonstrant verba illa Concilii: Liberum esse vult Ordinariis; nec imponit illis, Ordinem à se traditum in remediis adhibendis servare. Sic Garzia refert ut Decisum *3. part. de benef. cap. 2. num. 139.* Castropalaus *de benef. disp. 5. pun. 3. num. 10.* & Barbosa *in Declarat. ad loc. cit. Trident. num. 16.* ubi ait: Arbitrio Episcopi relictum est, qua via, & quo remedio ex his uti voluerit contra non Residentes.

17 Advertenda sunt hìc nonnulla. Et 1. quòd facta monitione Parocho non residenti sub Censura, vel sub pœna privationis fructuum, aut privationis beneficii; debeant sex menses transire, ut executioni mandetur; itaut post quemlibet terminum in monitione traditum semper sex menses excurrere debeant; alias nulla erit executio. Sic colligunt *ex Cap. Ex tuæ. De Cleric. non residen.* Abbas *ibi*, Garzia *de benef. 3. part. cap. 2. num. 114.* Barbosa *de Potest. episc. 3. part. alleg. 53. num. 105.* & Castropalaus *de benef. disp. 5. pun. 3. num. 10. in fine.*

2. Si facilè invenire possit, citandum esse personaliter, seu monendum semel juxta *Textum in Cap. Inter Clericos. Cap. Inter quatuor. de Cleric. non residen.* Si verò inveniri facilè non possit, quia fraudulenter se absentat; monendus, & citandus erit per Edictum tripliciter promulgatum dato termino competente ad comparendum post unamquamque Edicti promulgationem spectata qualitate Personæ, & distantia loci juxta *Textum in Cap. Ex tuæ. de Cleric. non residen.* Sic Azor. 2. *part. lib. 7. cap. 6. quæst. 5.* & Castropalaus *l. c. num. 11.* qui approbat sententiam Barbosæ requirentis *l. c.* post quamlibet citationem, & monitionem expectandum esse Semestre. Non debet autem citatio, & monitio esse solemnis, & juridica; cum sufficiat simplex, & extrajudiciaria. Sic *ex Cap. ex part. Cap. ex tuę & Cap. Qualiter. de Cleric. non residen.* tradunt Abbas, Felinus, Lopez, Garzia, quos refert, & sequitur Castropalaus *de benef. disp. 5. pun. 3. num. 11.*

3. Non posse episcopum prohibere Parocho sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ, ne ultra duos dies absit à sua Ecclesia ipso inconsulto: ratio est, quia compulsio per Censuras, subtractionem fructuum, aut privationem Beneficii conceditur tantùm Episcopis contra Parochos absentes contumaces, quod non habetur in casu posito. Solùm igitur id prohibere poterit sub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam Decimam non excedat. Et sic Decisum refert Barbosa *in declaration. Trident. sess. 23. cap. 1. de Reform. num. 15.*

4. Executionem pœnarum contra Episcopos, & Parochos non residentes non posse suspendi ullo Privilegio, exemptione, statuto, aut Appellatione interposita, quæ solùm effectum devolutivum habet, non verò suspensivum. Sic ex Tridentino *l. c.* clarè colligunt Garzia alios referens *de benef. 3. part. cap. 2. num. 161.* & Castropalaus *de benef. disp. 5. pun. 3. num. 12.*

18 Tam Episcopi, quam Curati inferiores non residentes ex legitima causa, aut ex legitima superioris licentia non incurrunt prædictas pœnas, & eximuntur à culpa. Quapropter sciendum est, remittere Tridentinum *sess. 23. cap. 1. de Reform.* conscientiis Episcoporum judicare, an ex legitima causa absint; si per duos, vel tres menses sive continuos, sive discretos ejusdem anni absint è suis Diœcesibus. Si verò ultra tres menses in toto anno proroganda esset absentia; decernit, nequaquam licere Episcopis, nisi Christiana Charitas, Urgens necessitas, debita Obedientia, aut evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ Utilitas Exigant. Insuper quòd à Romano Pontifice, vel Metropolitano, vel eo absente ab Episcopo suffraganeo antiquiori residente causę legitimæ absentię in scriptis approbentur; nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus, & Reipublicæ Officium

, Episco-

Episcopatibus adjunctum ; quod quia notorium est , & interdum repentinum ; hac approbatione non indigebit.

19 Pro Parochis , & inferioribus Curatis statuit idem Trident. *l. c.* ut quandocumque abesse contigerit , causa priùs per Episcopum cognita , & approbata ; Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum relinquant cum debita mercedis assignatione . Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa non obtineant.

20 Duo hìc adnotanda . 1. leviorem requiri causam ad brevem absentiam, quàm ad longiorem: nec sufficit ad longiorem absentiam cohonestandam , si fiat recreationis causa ad Consanguineos , vel amicos invisendos : nam causa ista ad unum tantum mensem extendi poterit , raro ultra: cum per tale temporis spatium sufficienter consulatur necessitati naturæ . Sic Vasqu. *opusc. de benef. cap.* 4. *§.* 2. *art.* 1. *dub.* 3. *n.* 147. & Castrop *de benef. disp.* 5. *pun.* 4. *num.* 1. Quidquid in contrarium senserit Sotus *lib.* 10. *de just. qu.* 3. *art.* 4. 2. quòd arctiori vinculo teneantur ad Residentiam Episcopi , & alii Curati inferiores ; quàm dignitates , & alii Canonici Cathedralis Ecclesiæ: quapropter non omnes causæ sufficientes ad excusandum à Choro , de quibus satis egimus in Quæstione de Recitatione Divini Officii in Choro , & distributionibus ; sufficientes pariter erunt ad excusandos Episcopos, & Parochos à Residentia, ad quam Jure Divino tenentur. Sic Castrop. *l. c. nu.* 4.

21 Dubitabis 1. an Cardinales Episcopi ratione Cardinalatus , & Assistentiæ in Romana Curia eximantur ab onere residendi in suis Episcopatibus ? Resp. quamvis affirmativam sententiam sustinuerint Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancel. gloss.* 24. *nu.* 128. & Barb. 3. *part. de Potest. Episc. alleg.* 52. *n.* 12. sequentes antiquiores Canonistas aliquibus moti rationibus . Nihilominus attenta Decisione Trident. *sess.* 23. *cap.* 1. *de Reform.* videtur indubitata sententia negativa ; ait enim Concilium: etiamsi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint , obligari ad personalem in Ecclesia, vel Diœcesi Residentiam . Non nego tamen, quòd possit id fieri, si aliquando Pontifex indigeat opera alicujus Cardinalis Episcopi , cujus consilio, & industria utatur ad causas decidendas , & graviora negotia tractanda in bonum Regiminis Universalis Ecclesiæ ; quæ æquè bene expediri , & tractari nequeant per alios Cardinales non Episcopos . Secus verò si æquè bene per alios expediri , & tractari possint ; ut regulariter fit . Sic Cajetan. 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. Vasqu. *opusc. de benef. cap.* 4. *§.* 2. *art.* 1. *dub.* 2. *nu.* 141. Sotus *lib.* 10. *de just. qu.* 3. *art.* 4. Castrop. *de benef. disp.* 5. *pun.* 4. *n.* 6. & Azor. 2. *par. lib.* 7. *cap.* 4. *qu.* 7. De Cardinalibus , qui Romæ eligi solent ad Episcopatum Albanensem , Tusculanum , Ostiensem, & similes; benigna sententia docet, posse in Romana Curia commorari , ut Pontifici assistant secundum munia sua : ratio est , quia ob vicinitatem diœcesum non videtur adeo perniciosa eorum absentia fini intento à Tridentino : præcipuè quia non solum suas Diœceses per Vicarios idoneos administrant : sed etiam per se ipsos graviora negotia expediunt , & Diœceses visitant . Sic Vasquez *l. c, n.* 144. Sotus *l. c.* Laym. *lib.* 4. *Sum. tract.* 2. *cap.* 6. *nu.* 5. Bonac. *de oblig. benefic. disp.* 5. *pun.* 5. *nu.* 10. & Castropal. *l. c. nu.* 7.

22 Dubitabis 2. An Episcopi , vel alii Curati inferiores excusentur à Residentia per hoc , quòd exerceant Officia Auditoris Cameræ , Rotæ , Vice Cancellarii , Pœnitentiarii , sub collectoris Apostolici , Thesaurarii , Cantoris , vel Officia Proregis , Regii Præsidis , Confessarii , Consiliarii &c.? Resp. negativè: quia obligatio Residentiæ, semel ac curam animatum habent , omnes afficit ; nisi evidens Ecclesiæ , vel Reipublicæ utilitas habeatur; ad quam verificandam requiritur , ut talis penuria hominum habeatur , quòd præstari legitimè nequeant hæc munera per alios , qui nec Episcopi sint , nec Curati inferiores . Sic Azor. referens Cajetanum , & Sotum 2. *par. lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 5. *&* 6. Vasq. *opusc. de benef. cap.* 4. *§.* 2. *art.* 1. *dub.* 2. *num.* 140. *&* 141. Barb. 3. *par. de Potest. Episc. alleg.* 53. *num.* 87. *&* 88. Filliuc. *tract.* 41. *cap.* 6. *q.* 6. *n.* 26. Riccius *Resol.* 393. *n.* 4. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancel. gloss.* 6. *n.* 266. & Castrop. *de benef. disp.* 5. *pun.* 4. *n.* 8. *&* 9. Major dubitatio est pro Officio Inquisitoris Generalis , ob quod Vasqu. *l. c. n.* 139. eximit Episcopum ab onere Residentiæ: eo quia vix per alium , qui Episcopus non sit exerceri valeat . Nihilominus probabilior sententia docet , hoc Officium non eximere: ratio est, quia tale munus in Hispania sæpius commissum fuit non Episcopis , & ab eis legitimè administratum . Insuper Officium Inquisitoris non excusat Parochum à Residentia ; ergo neque Officium Generalis Inquisitoris excusabit Episcopum à Residentia . Et sic decisum referunt Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancel. gloss.* 6. *n.* 165. *& gloss.* 43. *n.* 164. Riccius *Resol.* 393. *n.* 4. Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg.* 53. *nu.* 87. & Castrop. *de benef. disp.* 5. *pun.* 4. *nu.* 10.

23 Dubitabis 3. an Parochi possint abesse duobus mensibus sibi à Tridentino concessis ob causam sibi visam legitimam , ut possunt Episcopi pro tribus mensibus ; an verò teneantur probare legitimam causam penes Ordinarium ? Resp. quamvis Navar. Salzed. Azor , Sà , Cened. Zerola , Rodriq. quos refert , & sequitur Castrop. *de benef. disp.* 5. *pun.* 5. *nu.* 3. putent probabile , posse Parochum abesse à sua Ecclesia per bimestre ex causa sibi visa legitima , ut potest Episcopus abesse à sua Diœcesi per trimestre ex causa sibi visa legitima . Nihilominus probabilior sententia , quam sequi debemus ; sustinet , non posse , nisi ex causa priùs per Episcopum cognita, & probata, & substituendo Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum: sic enim nimis expressè statuit Trident. *sess.* 23. *cap.* 1. *de Reform.* Nec remittit eorum conscientiæ judicare, an ex legitima causa absint à sua Parochia per bimestre, ut remittit Episcoporum conscientiæ judicare, an ex legitima causa absint à sua Diœcesi per trimestre . Sic rectiùs Vasquez *opusc. de benef. cap.* 4. *§.* 2. *art.* 1 *dub.* 3. *nu.* 149. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 29. *n.* 159. Sanch. *lib.* 3. *Matr. disp.* 31. *n.* 11. *versic. Hoc autem*, Reginald. *lib.* 30. *tract.* 4. *n.* 51. Anton. Gom. *in explic. Bull. Cruc. cap.* 7. *ad quartam Clausul. nu.* 21. Filliuc. 3. *par. tract.* 41. *cap.* 6. *n.* 26. Laym. *lib.* 4. *Sum. tract.* 2. *cap.* 6. *nu.* 7. Ugolin. *de Potest. Episc. cap.* 15. *§.* 5. *n.* 2. Pratejus *in Prax. Episc.* 2. *par. cap.* 3. *n.* 26. Garzia *de benef.* 3. *par. cap.* 2. *n.* 22. & Barb. *de Potest. Episc.* 3. *par. alleg.* 53. *n.* 26. Non nego tamen, quòd pro uno, vel altero die feriali , si nullus infirmus sit in Patochia , abesse possit , non constituto Vicario : cum non sit morale periculum necessitatis præsentiæ ejus. Sicuti ex causa, quæ sibi justa visa fuerit , abesse poterit per hebdomadam constituto Vicario à se designato: sic enim declaratuniversalis Consuetudo ex benignitate introducta, ne plus æquo graventur Parochi . Sic Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *par. alleg.* 53. *num.* 106. & Castropal. *de benef. disp.* 5. *pun.* 5. *num.* 1. Verùm quamvis hoc probabile sit ; poterit Nihilominus Episcopus statuere, ne Parochi ultra biduum , aut ultra hebdomadam absque ejus licentia, & approbatione absint à Parochia. Et sic decisum testatur Garz. *de benef.* 3. *par. cap.* 2. *nu.* 23.

24 Dubitabis 4. an possit Parochus , qui ultra bimestre non residet nulla petita licentia ; tuto non residere, si causa non residendi sit notoriè legitima? Resp. negativè : ratio est, quia ex præscripto Tridentini ultra bimestre debet obtinere licentiam in scriptis ; maximè quia nequit Vicarium constituere , qui non sit approbatus ab Ordinario. Sic Garz. *de benef.* 3. *par. cap.* 2. *n.* 34. & Castropal. *de benef. disp.* 5. *pun.* 5. *num.* 5. Sed major dubitatio est: an stante legitima causa abesse possit petita licentia , sed ea irrationabiliter non concessa ? Resp. etiam negativè : ratio est , quia Concilium non præscribit petitionem licentiæ ex legitima causa ; sed etiam consequi , & obtinere in scriptis . Sic alios referens docet Garz. *l. c. nu.* 38. *&* 88. & Castropal. *l. c. nu.* 6. Hinc deducitur: Parochum absentem ex legitima causa ; quæ tamen ab Ordinario approbata non fuerit; non facere fructus suos , eosque obligatum esse restituere : cum non servet formam à Tridentino præscriptam. Sic Garz. *l. c. n.* 26. & Castrop. *l. c. n.* 7.

35 Dubitabis 5. an licentia obtinenda ab Episcopis ultra trimestre, & ab inferioribus Curatis ultra bimestre debeat esse in scriptis ; itaut si talis non sit , non faciant fructus suos , & ad restitutionem obligentur ? Resp. quamvis Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 29. *nu.* 158. putarit : Curam animarum habentem , & ex legitima causa absentem , eaque à Superiore approbata ; licèt non in scriptis, sed oretenus; non amittere in conscientia fructus: quia solemnitas ista non videtur esse de substantia rei . Nihilominus dicendum est : non facere fructus suos , & teneri in conscientia ad restitutionem : ratio est, quia licèt non requiratur ad valorem hujus concessionis scriptura ex jure naturæ ; attamen requiritur ex forma , & Jure Tridentini , quod obligare potest in conscientia . Sic Navarrus *libr.* 3. *consil. tit. de cleric.*

non

non reſiden. conſil. 22. *à nū.* 5. Sanchez *in Oper. Moral. lib.* 6. *cap.* 19. *numer.* 31. *in fin.* Bonac. *de oblig. benef. diſp.* 5. *pun.* 5. *num.* 17. & Caſtropal. *de benef. diſp.* 5. *pun.* 5. *num.* 8.

26 Obligatio ſuſcipiendi ordines beneficio annexos, quamvis afficiat omnes beneficiarios; non tamen eodem modo eſt in Epiſcopis, ac in Parochis, & aliis beneficiariis: nam ad Epiſcopatum aſſumpti, etiamſi fuerint Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinales; tenentur intra tres menſes munus Conſecrationis accipere; alioquin obligantur ad reſtitutionem fructuum. Et ſi intra totidem menſes id facere neglexerint, ipſo jure ſunt Epiſcopatu privati. Sic Tridentin. *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de Reform.* Notandum 1. hanc obligationem ſuſcipiendi Conſecrationem currere à die electionis confirmatæ per Superiorem. Notandum 2. quòd pœna privationis fructuum, & Epiſcopatus à Tridentino ſtatuta juxta communem ſententiam incurritur ante quamcumque ſententiam declaratoriam negligentiæ Epiſcopi in ſuſcipienda Conſecratione. Quamvis probabilis ſit ſententia docens oppoſitum: eo quia nullum indicium habetur ex verbis Tridentini, ex quo colligatur, neceſſariam non eſſe hanc declarationem negligentiæ; & regulariter loquendo pœnæ ipſo jure impoſitæ requirunt declarationem criminis, niſi expreſsè ab ipſo Jure non requiratur. Sic Leſſius *libr.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 19. *nu.* 103. & Caſtropal. *de benefic. diſp.* 5. *pun.* 6. *num.* 1.

27 Aſſumpti verò ad Parochialem Eccleſiam debent intra annum à die accepti regiminis, ſeu poſſeſſionis ad Sacerdotium promoveri; quòd ſi per ipſos ſteterit, quin ad Sacerdotium promoverentur; ipſo jure nulla monitione præmiſſa Eccleſia Parochiali privati ſunt: ut expreſsè ſtatuitur *in cap. Licèt Canon. de elect. in* 6. Notandum 1. quòd dies poſſeſſionis acceptæ aliquando intelligitur pro die, quo accipi poterat; licèt per Parochum ſteterit, quin accepta fuerit. Ad hanc enim obligationem inducendam non ſolum ſufficit realis poſſeſſio accepta, ſed etiam quòd accipi poterat: ut habetur *in cap. Commiſſa, de elect. in* 6. cum nequeat præberi favor negligentiæ, aut dolo. Notandum 2. poſſeſſionem acceptam debere eſſe pacificam: nam ſi litigioſa eſſet, excuſaret ab hac obligatione. Sic communis ſententia, ut tradunt Azor. 2. *par. lib.* 6. *cap.* 8. *qu.* 2. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 19. *n.* 101. Garz. *de benef.* 3. *par. cap.* 4. *n.* 1. & Caſtrop. *de benef. diſp.* 5. *pun.* 6. *nu.* 3. Notandum 3. privationem beneficii ipſo jure incurri ante quamcumque ſententiam declaratoriam: cum non tantum hæc privatio ſit pœna, quàm defectus conditionis requiſitæ à Jure ad firmam collationis perſeverantiam. Sic Leſſius *l. c.* Navar. *cap.* 25. *num.* 117. & Garzia alios referens *de benef.* 11. *par. cap.* 11. *nu.* 29. Quamvis Caſtropal. *l. c. nu.* 6. conetur ſuſtinere oppoſitum.

28 Denique aſſumpti ad Dignitatem, Canonicatum, & Præbendam, aut quodlibet aliud beneficium, cui aliquis Ordo annexus fuerit; tenentur intra annum à die pacificæ poſſeſſionis acceptæ, ſeu à die, quo per ipſos ſtat, quin poſſeſſio accipiatur: alioquin poſt monitionem factam privari poſſunt beneficio. Si beneficia fuerint in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis ſæcularibus, aut Regularibus; nequeunt obtinentes illa habere vocem in Capitulo, niſi ſaltem in ſubdiacomatus Ordine conſtituti fuerint. Et ſi infra annum non ſuſceperint Ordinem beneficio annexum, ex tunc donec ad eum promoti fuerint, nullo modo vocem in Capitulo habeant, & ſubtrahatur eis dimidia pars diſtributionum, quæ dantur iis, qui certis Horis interſunt. Sic ſtatuitur *in Clement. Ut ii, de ætat. & qualit.* quam renovat Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de Reform.*

CAPUT XXIV.

De Vacatione Beneficiorum per Obitum, & Reſignationem.

1 *Vacat beneficium cùm Domino caret; & ex multiplici cauſa carere poteſt.*
2 *Vacat per obitum Beneficiarii.*
3 *Vacat per Reſignationem, & Renuntiationem factam ipſius beneficii.*
4 *Dupliciter Reſignatio fieri poteſt; Tacitè, & expreſsè.*
5 *Aſſignantur Cauſæ, ob quas Reſignatio fieri poteſt.*
6 *Adnotantur nonnulla circa reſignationem.*
7 *Coram quo ſuperiore fieri debeat reſignatio?*
8 *Quanam beneficia reſignari poſſint?*
9 *Quinam poſsint beneficia reſignare?*
10 *An reſignatio fieri poſsit per Procuratorem?*
11 *Quænam Conditiones requirantur ad reſignationem?*
12 *Quænam Publicatio facienda ſit de reſignationibus?*

VACAT Beneficium cùm Domino caret, ſive per obitum beneficiarii, ſive per reſignationem, ſive per permutationem, ſive per Conſecutionem alterius beneficii incompatibilis, ſive ob matrimonium contractum, ſive ob Religionis Ingreſſum, ſive denique ob diſpoſitionem Juris ſtatuentis privationem beneficii. De his omnibus Vacationibus ordine ſuo pertractabimus, & primò de Vacatione per Obitum, & Reſignationem, quæ ſunt principaliores Vacationes. 1

Vacare beneficium per Obitum beneficiarii, indubitatum eſt penes omnes; & ſtatuitur *in cap. ſuſceptum, de Reſcript. in* 6. mors ſiquidem omnia jura ſolvit *ex Authen. de Nuptiis, §. deinceps, collat.* 4. & ita ſolvit, ut etiam ſi per miraculum beneficiarius vita functus reſurgeret; nullum jus ſecum afferret ad beneficium recuperandum, & habendum: ut bene tradunt Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 57. *num.* 199. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 15. *num.* 3. & Caſtropalaus *de benefic. diſp.* 6. *pun.* 1. *num.* 1. Adnotandum tamen: quòd ea beneficia, quæ cum electo naſcuntur, & eo defuncto pereunt; vacare non dicuntur, & conſequenter nec reſervari poterunt, nec reſignari, nec per negligentiam in providendo devolvuntur ad ſuperiorem. Sic Garzia *de Benef.* 11. *par. cap.* 2. *numer.* 17. Barboſa *loc. cit.* & Caſtropalaus *loc. cit. numer.* 2. 2

Per reſignationem, ſeu renuntiationem beneficii illud vacare, ſatis clarè conſtat ex toto Titulo *de renuntiat. in* 6. Eſt autem reſignatio, prout hìc accipitur, ſui Juris in beneficio libera Dimiſſio, & Ceſſio: debet namque dimiſſio, ceſſio, reſignatio, & renuntiatio proprii beneficii liberè fieri, non coactè; nam ſi coacta ſit per injuriam, nulla erit, aut ſaltem annullanda: ut *ex cap. ſuper hoc, de Renunt. & ex Clement. Multorum, de Pœnis*, tradit Leſſius *libr.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 35. *num.* 189. Debet inſuper eſſe dimiſſio, & ceſſio Juris, quod habetur in beneficio, ita ut alteri liberè conferri valeat beneficium: nam ſi jus non haberet in illo beneficiarius, nequiret deponere, & reſignare: cum alienum, & quod proprium non eſt, deponi non poteſt, aut reſignari. 3

Dupliciter fieri poteſt reſignatio, tacitè videlicet, & expreſsè. Tacitè fit reſignatio per diſpoſitionem juris abſque verborum expreſſione: cum ſcilicet fit à beneficiario actus aliquis, cui ex Juris diſpoſitione annectitur Vacatio beneficii abſque ulla alia Declaratione: quapropter poſito à beneficiario actu illo, qui ex diſpoſitione juris contrarius eſt retentioni; ipſo Jure vacat beneficium, & beneficiarius ponens illum cenſetur beneficium dimittere. Sic evenit, cum beneficiarius Matrimonium contrahit, Religionem ingreditur, aut in Ordinibus conſtitutus militiæ adſcribitur, & aliis modis, quos referunt Rebuffus *in Prax. benefic. tit. de Reſign. §. de Tacit. Reſign.* Flaminius Pariſienſis *lib.* 1. *de Reſign. qu.* 1. & alii. Expreſsè fit Reſignatio, cum verbis expreſſis deponitur à beneficiario beneficium. Duplex autem eſſe poteſt hæc expreſſa reſignatio, alia pura, quæ videlicet fit, nulla appoſita conditione aut pacto, itaut Ordinarius poſſit cuilibet beneficium conferre. Conditionalis alia, quæ fit adjecta conditione aliqua: quæ quidem Conditio multiplex eſſe poteſt: nam ſi conditio apponatur in Reſignatione, ut beneficium alteri determinatæ perſonæ conferatur; dicitur ſimplex Reſignatio in favorem. Si verò conditio apponatur, ut poſſit reſignans ad beneficium regredi; vel ut ei fructus ex toto, aut ex parte reddantur; aut ut penſio aliqua ei ex beneficio reddatur; dicitur Reſignatio Qualificata. Demum ſi ea conditio in Reſignatione apponatur, ut alter in favorem Reſignantis aliud ſimile, vel diſſimile beneficium reſignet, dicitur talis Reſignatio permutatio. Permutatio namque ex duplici Reſignatione conditionali in favorem conſtare debet: nam beneficium Reſignantis cum beneficio Reſignatarii permutatur, & viceverſa beneficium Reſignatarii cum beneficio Reſignantis. Sic Rebuffus, & Flaminius Pariſienſis *locis citatis*. Leſſius *libr.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 35. *numer.* 189. 4

Azor.

Azor. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 19. *quæst.* 2. & Castropalaus *de benef. disp.* 6. *pun.* 2. §. 1. *num.* 2. & 3.

5 Causæ, ob quas resignatio fieri potest; quamvis variæ assignatæ fuerint à Doctoribus; nihilominus Sanctus Pius V. *in sua Constitutione* 58. incipit, *Quanta Ecclesiæ Dei*, quam referunt Quaranta *in Summ. Bullar. verb. beneficiorum resignationes*, Ugolinus *de Potest. Episc. cap.* 50. §. 18. *n.* 3. & Flaminius Paris *de resignat. lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 2. Eas reduxit ad explicatas in dicta constitutione; itaut iis, & non aliis uti possint Episcopi, aliique facultatem habentes recipiendi, & admittendi resignationes simplices, seu puras. Sunt autem sequentes. 1. Si beneficiarius sit senio confectus: quę eruta est *ex cap. Nisi cum pridem de Renunciat.* Dignoscere autem quando beneficiarius sit senio confectus, remittitur judicio, & arbitrio Episcopi: ut tradunt Azorius 2. *part. lib.* 7. *cap.* 17. *quæst.* 5. Menoch. *de Arbitr. casu* 56. *num.* 3. Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *pun.* 2. §. 1. *num.* 6. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 69. *num.* 32. & Flaminius *de resign. lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 8. 2. Si sit valetudinarius, cum videlicet incommodam habet valetudinem, nec est bonæ salutis compos. Quod dijudicare etiam remittitur judicio Episcopi. Sic Azor. & Castropalaus *locis citatis*, Menochius *casu* 60. *num.* 3. & Barbosa *loco citato num.* 34. 3. Si sit corpore impeditus, itaut nequeat munia sui beneficii commodè exercere: sic esset, si laboraret morbo comitiali, gallico, aut alio contagioso, & periculoso, ut esset lepra infectus, aut paralysi correptus: sic Azorius & Castropalaus *locis citatis*, Barbosa *loco citato num.* 35. & Flaminius *loco citato num.* 31. 4. Est, si sit corpore vitiatus: ut si cæcus esset, claudus, mutus, surdus, aut aliquo corporis membro carens; vel adeo illud contractum, & deformatum haberet, ut ex vi illius impediretur à susceptione ordinum: sic Flaminius *loco citato num.* 51. Barbosa *loco citato num.* 37. Azorius, & Castropalaus *locis citatis*. 5. Est, si sit obnoxius crimini, ob quod privari posset beneficio: hæc autem crimina sunt Simonia, Homicidium, Adulterium, Sodomia, Concubinatus, Perjurium, Blasphemia: ut tradunt Azorius Castropalaus, Flaminius, & Barbosa *locis citatis*. 6. Est, si sit irretitus Censuris Ecclesiasticis, quarum tamen absolutionem facile obtinere non possit. Sic Barbosa *loco citato num.* 39. Flaminius *loco citato nu.* 53. Azorius & Castropalaus *locis citatis*. 7. Est, si nequeat, aut non debeat Ecclesiæ, vel beneficio inservire: inservire autem nequit, si sit bannitus, relegatus, dœmoniacus, illitteratus, aut alia indispensabili Irregularitate affectus; inservire verò non debet, si turpiter, & scandalosè vitam ducat: sic Barbosa *l. c. num.* 40. Flaminius *l. c. num.* 91. Azorius, & Castropalaus *locis citatis*. 8. Est, si resignans aliud beneficium, vel plura, obtineat sufficientia ad suam congruam sustentationem: nam quilibet uno tantùm beneficio debet esse contentus: sic Flaminius *l. c. num.* 108. Barbosa *l. c. num.* 41. Azorius & Castropalaus *locis citatis*. 9. Est, si contingeret, beneficiarium ad aliud beneficium promoveri sufficiens ad sui sustentationem, & præcipuè si sit incompatibile; quia tunc resignatio ex necessitate fieri debet: sic Barbosa *l. c. nu.* 42. Flaminius *l. c. n.* 157. Azorius & Castropalaus *locis citatis*. 10. Est, si beneficiarius ingressurus sit religionem, aut contracturus sit Matrimonium; dummodo executioni mandetur: ut adnotant Azorius, & Castropalaus *locis citatis*, Flaminius *l. c. num.* 163. & Barbosa *l. c. num.* 43. 11. Est, si aliqua causa habeatur ex iis, quas refert Innocentius III. *in cap. Nisi cum pridem de renunciat.* nempe conscientia criminis, ob quod privari posset beneficio, debilitas corporis, seu impotentia, scientiæ defectus, plebis malitia, gravis aliorum offensio, capitales inimicitiæ, aeris intemperies, Censura aliqua, vel Irregularitas, à qua liberari commodè non potest. Ultima denique est, si ob capitales inimicitias nequeat beneficiarius, aut non audeat in loco beneficii habitare securus. Sic Sanctus Pius in sua Constitutione, *Quanta Ecclesiæ*, & sic Azorius, Flaminius, Barbosa, & Castropalaus *locis citatis*.

6 Adnotanda tamen sunt nonnulla, & 1. Quod nemo beneficiariorum habentium aliquam ex enumeratis causis possit beneficium resignare, vel officium Ecclesiasticum, si fuerit in sacro ordine constitutus, dummodo non ingressurus religionem; nisi aliunde habeat, quo possit commodè sustentari in vita. 2. Ne beneficia resignata conferantur consanguineis, affinibus, vel familiaribus etiam per circuitum tum ordinarii, tum resignantis: nam tacitè præsumeretur resignatio non simpliciter facta, sed conditionatè; & in favorem: sic præcitatus Pontifex Sanctus Pius V. 3. Quòd resignatio facta ob Matrimonium contrahendum facit, ut Matrimonio jam contracto libere conferri possit alteri beneficium: non sic verò resignatio facta ob ingressum religionis: nam non per meram susceptionem habitus, sed per professionem factam liberè conferri potest beneficium, per professionem enim sequitur ingressus in religionem: sic Flaminius *de resign. lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 163. Barbosa 3. *part. de Potest. Episc. alleg.* 69. *nu.* 43. & Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *punct.* 2. §. 1. *n.* 6. 4. Prædictas causas, & conditiones requisitas pro simplici resignatione non requiri etiam pro resignationibus factis per permutationem: ratio est, quia non intervenire possunt in permutatione fraudes illæ, quæ possunt intervenire in simplici resignatione; imò expresse Sanctus Pius V. permittit permutationes beneficiorum, & officiorum juxta Sanctiones Canonicas. Sic Castropalaus *loco citato num.* 8.

Quæres 1. Coram quo superiore fieri debeat resigna- 7
tio? Resp. faciendam esse in manibus ejus, qui potest eam admittere: authoritas namque superioris necessaria est ad resignationem faciendam, sive resignatio simplex fuerit, sive conditionata, ut patet *ex cap. Admonet, ex cap. ult. de renunc.* Et ratio est, quia beneficia Ecclesiastica non sunt ut bona patrimonialia beneficiarii de quibus libere disponere potest, & ea dimittere; adeoque ut deponat, vel admittat beneficiarius beneficia, requiritur authoritas superioris, ne debito ministro privetur Ecclesia sibi acquisito, & aliter facta resignatio nec tenet, nec beneficium vacat etiam ex parte resignantis, nisi per sententiam privetur: quamvis propria authoritate quisque renunciare possit juri acquisito ad beneficium per præsentationem, nominationem, electionem, aut collationem nondum acceptatam, quia non esset renunciare beneficio, sed juri acquisito ad illud: ut rectè adnotat Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *punct.* 2. §. 2. *num.* 1.

Hic autem superior, in manus cujus resignatio fieri potest; respectu omnium beneficiorum est Summus Pontifex; qui non solùm potest admittere resignationes simplices, & puras; sed etiam conditionatas, & qualificatas, ut per se patet, & Doctores omnes fatentur. Respectu verò beneficiorum subditorum Episcopis possunt ipsi resignationes admittere, si simplices fuerint, & puræ, ac ex causis superiùs dictis; secus verò si fuerint conditionatæ, & qualificatæ, dummodo non fuerint ex permutatione. Sic Sanctus Pius V. *in sua Constitutione, Quanta Ecclesiæ Dei*. Potest insuper resignationes simplices admittere, qui potestatem habet instituendi, & destituendi in beneficio: quapropter si hæc potestas competit inferiori Episcopo; poterit ipse resignationem acceptare. Quòd si ei tantùm competeret collatio beneficii, itaut non posset beneficiarium à beneficio amovere; non poterit coram illo beneficii resignatio fieri; eo quia licèt habeat potestatem instituendi, non habet tamen potestatem destituendi. Sic colligitur *ex cap. Admonet de renunciat.* & tradunt Panormitanus *in dict. cap.* Glossa *in Clement.* 1. *de renunciat.* Azorius 2. *part. lib.* 7. *cap.* 19. *quæst.* 7. Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *punct.* 2. §. 2. *numer.* 2. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 35. *num.* 191. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 96. *num.* 4. & Garzia *de beneficio* 11. *part. cap.* 3. §. 1. *num.* 251. Hinc fit: capitulum Sed Vacante posse resignationes simplices admittere, eo quia potestatem habet instituendi, & destituendi in beneficiis, succedit enim Episcopo in omnibus, quæ sunt jurisdictionis ordinariæ, exceptis casibus in jure expressis. Secus verò dicendum de Vicario Episcopi, nisi ei expressè concedatur hæc facultas, quæ non intelligitur concessa per potestatem conferendi beneficia, nisi pariter concedatur potestas admittendi resignationes: non enim habet vicarius Episcopi potestatem amovendi Clericum à beneficio *ex cap.* 2. *de Offic. vicar. in* 6. sic Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 3. *n.* 255. & 263. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 54. *n.* 66. & 67. & Castrop. *de benef. disp.* 6. *pun.* 2. §. 2. *n.* 3. & 4.

Quæres 2. Quænam beneficia resignari possint? Resp. 8
omnia beneficia, sive reservata sint, sive non: quæ non solùm resignari possunt in manibus Pontificis, sed etiam Ordinariorum: qui licèt providere nequeant de beneficiis reservatis, attamen eorum resignationes admitte-

re possunt, cum nulla extet de hoc prohibitio: maximè quia si possunt Clericos delinquentes à talibus beneficiis removere, poterunt etiam eorum resignationes admittere: ut docent Flaminius Paris *lib. 7. de resign. quæst. 14. num. 6.* Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 25. quæst. 9.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 69. numer. 23.* & Castropalaus *de beneficio disput. 6. pun. 2. §. 2. numer. 3.* Resignari quoque poterunt in manibus ordinariorum resignatione pura beneficia juris patronatus: quia per eam non præjudicatur patrono, sicuti præjudicatur per Collationem. Sic Azorius *loco citato quæst. 4.* & Castropalaus *loco citato*. Potest insuper beneficiarius in favorem collitigantis cedere liti; non verò potest jus suum litigiosum in alterum transferre, donare, aut alio modo cedere: ratio est, quia per primam cessionem extinguitur lis; per translationem verò, donationem, aut cessionem juris litigiosi alteri lis non extinguitur, sed magis accenditur: sic *ex cap. 2. Ne lit. pendent. in 6.* tradunt Azor. *loco citato quæst. 3.* & Castropalaus *loco citato*.

Dubitatur 1. De beneficio, ad cujus titulum beneficiarius Sacris Ordinibus initiatus fuit; an possit ab eo resignari? Resp. Resignari non posse, imò nulla est resignatio facta, si aliunde non habeat, ex quo sustentari possit: ut expressè constat ex Tridentino *sess. 21. cap. 2. de reform.* Si verò habeat aliunde, ex quo sustentari possit; poterit resignare beneficium facta mentione expressa in resignatione, quòd ad illius beneficii titulum promotus fuerit ad Sacros Ordines; & ejus resignationem admittere poterit ordinarius, dummodo constet, quòd habeat aliunde, ex quo commodè vivat; aliàs deficientibus his duabus qualitatibus nulla erit resignatio facta: ut patet ex Tridentino cit. & docent Garzia *de beneficio 2. part. cap. 5. num. 214.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 19. numer. 35.* & Castropalaus *de Beneficio disput. 6. punct. 2. §. 2. numer. 6.*

Dubitatur 2. De beneficio, quo ipso jure ob delictum privatus est beneficiarius, vel privandus est; an resignari possit ab ipso? Resp. Beneficiarium committentem delictum, ob quod ipso jure privatur beneficio, non posse illud resignare in favorem, vel permutare etiam ante sententiam Judicis, & etiam si nulli præjudicium, causaret resignando, vel permutando: ratio est, quia hæc beneficia Sanctæ Sedi reservantur, & si non reservarentur, adhuc accedente Sententia declaratoria Criminis resignatio in favorem, aut permutatio rescinderetur à puncto commissi criminis. Sic Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 35. num. 190.* Garzia *de beneficio 11. part. cap. 3. numer. 127.* & Castropalaus plures referens *de beneficio disp. 6. punct. 2. §. 2. num. 13.* Si verò non sit ipso jure privatus beneficiarius ob delictum, sed venit privandus per sententiam judicis; ante privationem poterit illud simpliciter resignare, ut omnes Doctores fatentur teste Castropalao *loco citato num. 8.* Cum nemini prejudicium causet. Poterit quoque illud resignare in favorem, aut cum alio permutare: ratio est, quia quilibet potest beneficium suum resignare in favorem alterius ex legitima causa, aut cum alio permutare; sed ob delictum commissum non privatur hac facultate beneficiarius, cum nondum privatus sit beneficio; ergo poterit illud in favorem resignare, aut cum alio permutare: nec in tali conditionata resignatione, aut permutatione requiritur expressio criminis commissi, cum nullibi id cautum sit; nec præjudicium alteri causatur. Sic docent *de resignatione in favorem* Guttierrez, Covarruvias, Flaminius, & Garzia, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato num. 9.* De permutatione verò docent Garzia alios referens *de beneficio 11. part. cap. 3. num. 67.* & Castropalaus *loco citato num. 12.*

9 Quæres 3. Quinam possint beneficia resignare? Resp. Omnes habentes beneficia posse ex justa causa illa resignare, nisi specialiter à jure prohibeantur. Et 1. prohibetur à Sancto Pio V. *in sua Constit. Quanta Ecclesiæ Dei*, Resignatio Clerico in Sacris constituto, nisi aliunde habeat unde vivat, spectata ejus qualitate. Et cum hæc Constitutio loquatur de resignatione coram ordinario facienda, non videtur habere locum in resignatione facienda in Curia. Verùm nulla resignatio admittitur in Curia, nisi cum Clausula, quòd resignans habeat; unde commodè vivere possit. Sic Riccius *Resol. 272. in fin.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 19. numer. 40.* Castropalaus *de beneficio disput. 6. punct. 2. §. 3. numer. 2.* & Garzia *de beneficio 2. part. cap. 5. numer. 198.* 2. Prohibetur beneficiario infirmo resignare, permutare, aut quovis modo cedere beneficio, nisi post resignationem, permutationem, aut Cessionem à jure approbatam dies viginti supervixerit: sic *ex Regul. Cancell. Regul. de Infirm. beneficior. resignan.* Ex Stylo, & praxi recepta extenditur hæc regula ad sanos beneficiarios resignantes, quorum resignationes, ut validè, & firmæ sint; debent post resignationem viginti dies supervivere: ut tradunt Flaminius *de resign. lib. 12. quæst. 6. num. 7.* Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 28. quæst. 3.* & Castropalaus *de beneficio disput. 6. punct. 2. §. 3. numer. 4.* Compræhendit hæc regula quæcumque beneficia, & quemcumque resignantem, etiam si fuerit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, coram quocumque resignatio fiat, sive ordinario, sive Legato Pontificis, etiam si fieret per procuratorem, & etiam si fieret simpliciter, sive ex causa permutationis, sive alio modo: ratio est, quia generaliter loquitur, & absque ulla exceptione: ut ex Flaminio, Azorio, Rebuffo, Gomez, & Gonzalez comprobat Castropalaus *loco citato à numer. 5.* Computandi autem sunt isti dies viginti à die approbatæ resignationis ad diem obitus de momento in momentum; itaut si resignatio facta sit die prima Decembris hora 22. debeat obitus esse die 21. ejusdem Decembris hora 22. & si ante dictam horam obitus contingat; non tenet resignatio, & beneficium vacat per obitum: ratio est, quia quoties à Lege fit computatio per dies, à momento in momentum numerari debent. Sic Flaminius, Azorius, Antonius Gomez, & Sanchez, quos refert, & sequitur Castropalaus *loco citato numer. 11. 3.* Prohibetur Novitiis resignatio suorum beneficiorum, nisi fiat intra duos menses ante professionem, ut colligitur ex Tridentino *sess. 25. cap. 16. de regul.* Ubi ipsis prohibet quamcumque renunciationem, nisi intra tale tempus cum licentia Episcopi, & professione subsecuta. Verùm quia ex jure antiquo poterant Novitii beneficia resignare; ut patet *ex cap. Beneficium. De regular. in 6. & ex cap. ex transmissa. De renunciat.* nec Tridentinum exprimit renunciationem beneficiorum; ideo non habet locum Tridentini Decretum in resignatione beneficiorum à Novitiis facta: ut sustinent Garzia *de beneficio 11. part. cap. 9. numer. 12.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 99. numer. 19.* & Castropalaus *de beneficio disput. 6. pun. 2. §. 3. num. 15.* Solùm controversia esse potest: si Novitius non haberet, unde viveret, & ad titulum beneficii ordinatus fuisset; in quo casu posset professioni proximus beneficium vel abolute resignare coram ordinario, vel in favorem coram Pontifice juxta superiùs dicta, & facta mentione qualitatum: ratio est, quia non videtur æquitati consentaneum privare Novitium tali jure, & obligare illum, ut sinat beneficium vacare secuta professione: & sic comprobat praxis teste Castropalao *loco citato numer. 18.* Esto resignatio non habeat effectum, nisi professione subsecutâ.

Quæres 4. An resignatio fieri possit per procuratorem? Resp. Affirmativè; dummodo resignans non sit in Romana Curia: prohibitum namque est *ex regula Cancellariæ 40.* Assistentibus in Romana Curia præstare consensum per alium: ut tradit Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 22. quæst. 8.* Cæterùm omnes alii beneficiarii absentes possunt per Procuratorem resignationem facere: cum nullibi prohibitum sit hoc facere; & aliunde quisque potest facere per alium, quod per se ipsum facere potest, nisi expressè prohibeatur juxta *Leg. Labeo ff. de usu capion.* & sic communis sententia teste Rebuffo *in Praxi beneficiar. 3. part. tit. de Procur. ad resignan. constit. num. 1.* Potest Procurator iste esse laicus: quia non nomine proprio agit, sed alieno. Sic Rebuffus *loco citato num. 7.* Glossa, Cardinalis, & alii *in Clement. 1. verb. Procuratorem. De renunciat.* Azorius *loco citato quæst. 2.* & Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 2. §. 4. num. 2.* Forma, qua constitui debet Procurator; debet esse scripta à publico Notario, & obsignata signo publico judicis ordinarii; & debet esse recognita, & subscripta ab ipso constituente Procuratorem, & etiam à Notario. Continere insuper debet expressè facultatem ad resignandum, & quæ beneficia resignare debeat; cum hæc facultas contineri minimè possit in generali mandato: sic Rebuffus *loco citato num. 8.* Azorius *loco citato quæst. 6.* Castropalaus

10 *loco ci-*

loco citato num. 3. & Flaminius *lib. 9. de resign. quæst. 7.* Procurator constitutus non habet à jure tempus determinatum ad præstandum consensum resignationi ; sed poterit illum præstare , dum mandatum revocatum non fuerit à mandante . Si tamen signata fuerit supplicatio resignationis , debet procurator ante sex menses consensum præstare , ut sic possint Litteræ expediri *ex Constitutione* Gregorii XIII. Sic Azorius *loco citato quæst. 9.* & Castropalaus *loco citato num. 4.* Non debet consensus excedere mandatum habitum , cum potestas ei communicetur per mandatum habitum . Sic *ex cap. cum dilect. de rescript. cap. cum olim de offic. Deleg. & ex Leg. Diligenter ff. mandati* tradunt Doctores omnes. Finitur potestas procuratoris morte mandantis , dum est res integra , ut expresse habetur *in Clement. ult. de Procurat.* Insuper revocatione mandantis *ex Clement. 1. de Renunciat.* sive revocatio expressa fuerit , sive tacita per electionem videlicet alterius procuratoris , non reservato primo , ut patet expressè *ex cap. Non injustè . De Procurat.* Debet tamen revocatio sive expressa , sive tacita esse denunciata sive ipsi procuratori , sive saltem illi superiori , apud quem resignatio facienda est : cum sic æquivaleat denunciationi personali , ut constat *ex Clementin. 1. De renunciation. cit.*

11 Quæres 5. Quænam conditiones requirantur ad resignationem ? Resp. requiri 1. quod sit sine labe Simoniæ , de qua egimus cum de Simonia : quamvis Pontifex eam admittere possit , si Simonia sit ex jure Ecclesiastico ; nam ejus authoritate tolli potest , & purgari Simonia hoc jure inducta : ut adnotat Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 35. num. 191.* 2. Requiri , ut sit libera , & absque metu , aut fraude facta : nam indubitatum est , resignationem factam ex metu cadente in constantem virum carere firmitatis robore , etiamsi juramento confirmata fuerit : ut constat *ex cap. Ad audientiam de his , quæ vi , & metu , cap. Ad aures eod. tit. & cap. reintegranda 3. quæst. 1.* Controvertitur tamen : an hæc resignatio ex metu gravi facta sit ipso jure nulla ; an potiùs rescindenda veniat actione , quòd metus causa ? Communior sententia sustinet , validam esse , sed venire rescindendam : ratio est , quia ea , quæ metu fiunt ; mero jure valent ; sed nullum jus statuit , resignationem factam ex metu gravi esse ipso jure invalidam ; ergo valida erit , licèt rescindenda explorato judicis officio . Sic Glossa , Butrius , Abbas , Cardinalis , & alii , quos refert , & sequitur Flaminius *de resign. lib. 13. quæst. 2. numer. 8.* Navarrus *in cap. Accepta . De restit. Spoliat. 5. Solut. num. 7.* Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 26. quæst. 2.* Garzia *de beneficio 11. part. cap. 3. num. 143.* Castropalaus *de beneficio disp. 6. pun. 2. §. 5. num. 4.* Idem controvertitur de resignatione facta ob fraudem , & dolum . Sed de hac dicendum , quòd ipso jure sit irrita , & nulla : ratio est , quia fraus , & dolus tollunt omnimodè libertatem , quam metus non tollit , licèt minuat. Sic Glossa *in cap. Suggestum 7. quæst. 1. verb. decipiat.* Azorius 2. *part. lib. 7. cap 26. quæst. 3. & 4.* & Castropal. *de beneficio disp. 6. pun. 2. § 5. num. 8.* 3. Requiri pro resignatione beneficiorum residentiam expostulantium , maximè si sit in favorem , aut cum reservatione pensionis ; ut resignans saltem triennio beneficium possederit : quapropter declarare debet resignans in tali resignatione tempus acceptæ possessionis beneficii , aliàs non admittitur resignatio pro breviori tempore : ut tradunt ex Stylo Curiæ Flaminius *de resign. lib. 3. quæst. 2. num. 21.* Garzia *de beneficio 11. part. cap. 3. numer. 45.* & Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 2. §. 5. numer. 9.* Aliæ conditiones ex parte resignantis , resignatarii , beneficii resignati , & superioris admittentis resignationem jam dictæ sunt.

12 Quæres 6. Quænam publicatio facienda sit de resignationibus ? Resp. Ex regula Cancellariæ desumpta *ex Constitutione* Gregorii XIII. incipit , *Humano juri* , quam observat Romana Curia , & quam refert Flaminius Parisius *de resignat. lib. 11. in præfat. num. 5.* omnes resignationes etiam ex causa permutationis de quibuscumque beneficiis factas , exceptis Consistorialibus , nec non Cessiones litis , & jurium beneficii publicandas esse certo tempore , loco , & modo ; itaut si sic non publicentur , resignationes nullæ sint , & contrahitur inhabilitas ad illa beneficia , sive jura quomodocumque obtinenda . Nec evitantur istæ pœnæ ex publicatione facta extra tempus statutum in Constitutione ; nec triennalis possessio suffragatur non publicantibus : ut expressè constat *ex Constit. cit.* & tradunt Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 24. quæst. 8.* Flaminius *de resign. lib. 11. quæst. 6. numer. 7.* Garzia *de beneficio 11. part. cap. 3. num. 313.* & Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 2. §. 6. numer. 13.* Tempus autem intra quod facienda est publicatio resignationis , si beneficium resignatum sit in Curia , & citra montes sit ; sunt sex menses : si ultra montes , novem menses . Si verò beneficium resignatum fuerit extra curiam , conceditur mensis pro provisione facienda , & alter mensis resignatario ad capiendam possessionem , & tres menses ad faciendam publicationem . Numerantur verò menses sex , aut novem pro resignatis in curia à die provisionis Pontificiæ , cum scilicet supplicatio signata fuit , & recognita à datario , quamvis nondum expeditę fuerint Litteræ . Tres verò menses pro resignatis extra curiam numerantur à die , quo ordinarius provisionem fecit . Locus , in quo facienda est publicatio resignationis ; est Ecclesia , in qua situm est beneficium , & Cathedralis . Si tamen beneficium sit Rurale , quia populo , & conventu caret ; facienda est publicatio resignationis in Ecclesia Parochiali , intra cujus limites existit Ecclesia beneficii , & in Cathedrali . Et si locus pesti , bello , aut aliis manifestis periculis subjaceat ; facienda erit in proxima Parochiali . Si denique beneficium extet in ipsa Cathedrali ; ibi facienda erit publicatio . Et si ad nullam Diœcesim spectet ; sufficiens erit publicationem facere in ipso loco beneficii : ut docent Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 24. quæst. 8.* Garzia *de beneficio 11. part. cap. 3. numer. 274.* & Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 2. §. 6. num. 11.* Modus publicationis faciendæ est , ut fiat cum ad Missarum solemnia frequens populus convenerit , scilicet die festo : & Notarius ex loco publico , ex quo omnes audire possint , habens in manibus litteras originales resignationis , seu transumptum earum explicet alta , & intelligibili voce tum resignationem beneficii , tum nomina resignantis , & resignatarii , tum qualitatem beneficii resignati , an simplex , vel Curatum sit , & in quanam Ecclesia situm . Quamvis non nec esse sit Litteras legere , neque earum datam : debet tamen publicatio facta valvis Ecclesiæ affigi cum testimonio authentico , licèt non opus sit ipsas litteras , aut earum transumptum ibi affigere , licet ex laudabili praxi , & consuetudine affigantur . Sic Flaminius *lib. 11. de resignat. quæst. 9. numer. 56. & 59.* Garzia *de beneficio 11. part. cap. 3. numer. 296.* & Castropalaus *de beneficio disput. 6. punct. 2. §. 6. numer. 12.* Statutæ autem fuere à Pontificibus hæ solemnes publicationes resignationum , ne clandestinè , simulatè , & fictè fierent ; & alia inconvenientia tollerentur.

CAPUT XXV.

De Vacatione Beneficiorum causa Permutationis.

1 *Beneficia Vacantia per permutationem dicuntur vacare per resignationem.*
2 *An ipsa admissio resignationum ex causa Permutationis sit tacita Collatio Beneficiorum Compermutantibus ?*
3 *Causa faciendi Permutationem est Necessitas , vel Utilitas Ecclesiæ.*
4 *Quænam præstanda sunt , quando Permutatio fieri debet coram Ordinario ?*
5 *Quænam sint beneficia , quæ permutari possunt ?*
6 *Quænam beneficia permutari nequeunt ?*
7 *Cujus Authoritate Permutatio fieri potest ?*
8 *Adnotantur aliqua circa Permutationem nonnullorum Beneficiorum.*
9 *Quinam possint beneficia permutare ? Et an fieri possit per Procuratorem ?*
10 *Quænam Conditiones servandæ sunt in Permutatione facienda ?*
11 *An facta Permutatione à Compermutantibus , & à Superiore admissa , si Permutatio non sortiatur effectum suum ; possint compermutantes redire ad propria beneficia sine nova Collatione ?*
12 *Quamvis Beneficium vacet ex causa Permutationis , non ideo datur locus Optioni , aut expectativæ.*

1 CUM Beneficia permutationem vacant, dicuntur per resignationem vacare; permutatio siquidem vera est resignatio beneficii *ex cap. 1. de Rerum Permut. in 6. & ex Clement. 1. eod. tit.* nam permutatio de qua agimus, nihil aliud importat, nisi mutuam, & reciprocam beneficiorum resignationem, quam inter se permutantes faciunt: ut *ex capit. cit.* tradunt Doctores. Unus enim ex permutantibus beneficium à se possessum alteri cedit; ut hic vicissim ei cedat beneficium, quod possidet. Hinc est, quòd necessariò permutatio fieri debeat inter duos beneficiarios; prohibita namque est Triangularis, & Quadrangularis permutatio, inter tres videlicet, aut quatuor beneficiarios, quia non essent veræ permutationes beneficiorum, sed potiùs resignationes conditionales: & ratio ulterior est; quia resignans ex causa permutationis sub ea conditione resignat, ut detur beneficium resignatario, & beneficium resignatarii sibi conferatur: & admittens resignationem ex causa permutationis tenetur beneficia resignata ipsis compermutantibus conferre, non aliis *ex Clement. 1. De Rerum Permut.* Hinc colligitur: permutationem continere reciprocam duorum beneficiorum resignationem, & mutuam illorum Collationem: Sic Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 30. quæst. 6.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 14. num. 58.* Castropalaus *de beneficio disp. 6. pun. 3. §. 1. num. 1.* & Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. num. 22.*

2 Controvertitur hìc: an ipsa admissio resignationum ex causa permutationis sit tacita Collatio beneficiorum Compermutantibus? Affirmativam sententiam sustinet Gonzalez *loco citato numer. 44.* Eo quia sub hac conditione Collationis resignantur beneficia à compermutantibus. Nihilominus vera sententia est negativa: ratio est, quia nequeunt beneficia compermutantibus conferri, nisi priùs vacent; ergo priùs resignari debent, ut vacent, & postea jam vacantia compermutantibus conferuntur. Et quamvis resignentur sub conditione Collationis, non tamen resignantur sub conditione Collationis factæ per admissionem resignationis, sed faciendæ post illam. Frequens enim est tum in Curia Romana, tum alibi Collationem fieri permutantibus post longum tempus admissæ Resignationis causa permutationis; imò uni Romæ existenti beneficium confertur; alteri verò absenti mandatum de conferendo conceditur in forma Dignum. Sic Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. numer. 85.* Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 29. quæst. 28.* & Castropalaus *de beneficio disp. 6. pun. 3. §. 1. num. 2. & 3.*

3 Causa faciendi permutationem unica tantùm assignatur, nempe necessitas, vel utilitas Ecclesiæ: ratio est, quia cum permutatio beneficiorum à jure prohibeatur *in cap. Minoribus. De Præben. cap. Quæsitum. De Rerum Permut.* ideo relaxari non debet prohibitio facta, nisi justa, & legitima causa intercedat; quæ alia esse nequit, nisi Ecclesiæ necessitas, & utilitas: ut tradunt Flaminius Paris *lib. 11. quæst. 5. num. 24.* Castropalaus *de beneficio disput. 6. pun. 3. §. 1. num. 4.* & Garzia alios referens *de beneficio 11. part. cap. 4. numer. 45.* Ad hanc causam reducuntur damna corporalia permutantium, inimicitiæ, aeris intemperies, & similes: eo quia vitare damna ista cedit in Dei servitium, necessitatem, & utilitatem Ecclesiæ: ut adnotant Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 30. quæst. 4.* Garzia *loco citato num. 7.* & Castropalaus *loco citato.* Sufficit autem necessitas, & utilitas unius ex permutantibus, dummodo ex parte alterius damnosa non esset; sic enim non cederet in utilitatem Ecclesiæ: ut adnotant Garzia *loco citato numer. 49.* & Castropalaus *loco citato.*

4 Ex dictis colligitur: quod si permutatio facienda sit coram ordinario, debeant compermutantes allegare coram eo legitimam causam permutationis faciendæ; & ipse tenetur causam allegatam examinare, aliàs permutatio non subsistet, & nulla erit: ratio est, quia dispensatio facta in lege superioris absque cognitione causæ nulla est. Et Constitutio Sancti Pii V. *Quanta Ecclesiæ. Dei versic. Ad hæc*, concedit ordinariis admittere posse permutationes, quæ tamen Canonicis Sanctionibus, & Apostolicis Constitutionibus permittuntur; & si secus factum fuerit; irritum esse decernitur; sed quæ permittuntur à Canonicis Sanctionibus, sunt eę, quæ cedunt in utilitatem, & necessitatem Ecclesiæ; ergo allegari, & cognosci priùs debet talis utilitas, & necessitas; adeout superiori testanti adesse necessitatem, & utilitatem fides adhibenda non sit, nisi præmissa fuerit causæ cognitio. Sic ex Decio, Alciato, & aliis docet Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. numer. 44. & 54.* Castropalaus *de beneficio disp. 6. pun. 3. §. 1. num. 5.*

5 Petes 1. Quænam sint beneficia, quæ permutari queant? Resp. Omnia beneficia permutari posse, si eorum permutatio necessaria sit, & utilis Ecclesiæ: *ut ex toto Titulo de rerum Permut.* tradunt Doctores. Hinc sequitur 1. Beneficia manualia, & ad nutum superioris amovibilia ex illius authoritate permutari posse. Sic Rebuffus *in Prax. Beneficiar. tit. de Permutat. num. 49.* Azor. 2. *part. lib. 7. cap. 29. quæst. 9.* Castropalaus *de benef. disp. 6. punct. 3. §. 2. num. 3.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 6. num. 26.* 2. Permutari posse beneficia commendata: & quidem si commendata fuerint in perpetuum, ferè omnes conveniunt permutari posse: ratio est, quia commenda perpetua succedit loco tituli. Sic Azor. alios referens *loco citato quæst. 11.* & Castropalaus *l. c. numer. 2.* Si verò ad tempus commendata fuerint, etiam permutari poterunt authoritate ejus, qui commendavit: ratio est, quia jus temporale, quod commendatarius habet authoritate commendantis transferri potest in alium. Sic Azor. & Castrop. *locis citatis*, Gambarus *de permutat. benef. 2. part. nu. 88.* & Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. n. 12. 3.* Permutari posse beneficia juris patronatus consentiente patrono, absque tamen ejus consensu facta, quamvis valida sit; nihilominus rescindenda venit ipso contradicente, nisi facta esset in magnam Ecclesiæ utilitatem. Sic Garzia plures referens *de benef. 11. part. cap. 3. n. 19.* Azor. 2. *part. lib. 7. cap. 29. quæst. 6. & 32.* Castrop. *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 2. nu. 4.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 69. n. 20. & 21.* 4. Permutari posse beneficia reservata ex consensu reservantis, & facta mentione reservationis in permutatione, aliàs nulla erit: Sic Azor. *l. c. quæst. 10. circa finem*, & Castropal. *loco citato num. 5.* 5. Permutari posse beneficia nondum possessa, dummodo habeatur jus in illis: habetur enim jus, & titulus, quæ transferri possint in alium. Sic Garzia *de benef. 11. part. cap. 4. numer. 15.* Barbosa *l. c. num. 17.* & Castropalaus *l. c. num. 3.* Quæ dicta sunt, intelligi debent; non solùm si unum beneficium cum alio permutetur, verum etiam cum pluribus illi uni æquivalentibus, nisi fuerint aliunde impedita: ratio est, quia pluralitas non officit permutationi, dummodo servetur æqualitas, & reliquæ conditiones habeantur: ut tradunt Rebuffus *tit. de Permut. num. 40.* Navarrus *de Simonia consil. 43. num. 3.* Garzia *l. c. nu. 14.* Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 29. quæst. 12.* & Castropalaus *loco citato num. 8.*

6 Non possunt tamen permutari 1. Beneficia litigiosa: ratio est, quia durante lite conferri nequeunt *ex cap. 1. & 2. Ut lite pendent. in 6.* & Collatio facienda est in permutatione. Sic Azor. *l. c. quæst. 5.* Castropal. *l. c. num. 6.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 69. num. 19.* & Flaminius *lib. 1. de resign. quæst. 3. nu. 1. 2.* Nequeunt permutari beneficia unita non permutatis illis, quibus uniuntur: ratio est, quia accessorium sequitur naturam principalis; quòd si unio dissolveretur, tunc permutari possent. Sic Azor. *loco citato quæst. 7.* Castrop. *loco citato n. 9.* Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. n. 24.* & Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 7. num. 11. 3.* Beneficia realia nequeunt permutari cum fictis: ratio est, quia permutatio generice accepta *ex Leg. 1. ff. De Rerum Permut.* est certæ rei ad alteram facta mutua præstatio; cum ergo beneficium fictum non sit beneficium, ideo non est mutua præstatio beneficii certi cum alio. Sic Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 36. num. 200. in fine*, Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 4. de Simon. cap. 30. num. 19.* Azor. 2. *part. lib. 7. cap. 29. quæst. 17. & cap. 30. quæst. 16.* & Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 3. §. 2. num. 16.*

7 Petes 2. Cujus authoritate permutatio beneficiorum fieri possit? Resp. Non posse permutationem fieri authoritate propria, ut cautum est *in cap. Quæsitum, & cap. penult. de rerum Permut. in cap. 1. eod. tit. in 6. & in Clem. 1. eod. tit. ne clerici avaritiæ* studeant, neve de beneficiis tamquam de rebus profanis disponant; & ne Ecclesiæ damnum inferant designando ministros ineptos. Accedit, quòd permutatio propria authoritate facta labem Simoniæ involvit. Requiritur ergo authoritas superioris, ut immunis sit permutatio à prædictis inconvenientibus. Hic autem superior ille erit, qui potestatem habet instituendi, & desti-

destituendi in beneficio : importat siquidem , ut diximus , Permutatio depositionem unius beneficii , & acquisitionem alterius . Et quamvis *ex cap. Quæsitum . De Rerum Permutat.* Non possint inferiores Episcopo Resignationes beneficiorum causa Permutationis factas recipere ; nihilominus si ex Consuetudine , vel Privilegio ea inducta sit ; poterunt Permutationes coram se permittere , & validæ erunt . Sic Glossa , & Doctores *in Clement. 1. de Reb. Eccles. non alienan.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 36. num. 196.* Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 29. quæst.* 4. Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 3. §. 3. numer.* 2. & Barbosa *de Potest. Episcop. 3. part. alleg. 64. numer. 4.* Vicarius Generalis Episcopi , si habet potestatem ab Episcopo admittendi Resignationes causa permutationis factas ; poterit Permutantibus beneficia conferre : eo quia licèt Resignationes istas admittere , & beneficia conferre sint distincta inter se ; nihilominus sunt necessariò connexa : quapropter si Episcopus concedit tales Resignationes admittere , pariter concedit beneficia conferre , quia sub hac conditione resignantur : ut rectè tradit Castropalaus *loco citato numer.* 4. contra Rebuffum , & Barbosam : Capitulum Sede Vacante recipere solùm poterit Resignationes Permutationis causa factas beneficiorum, quorum Collatio ad se spectat . Si verò ad Episcopum spectet Collatio , electio , seu Præsentatio , non poterit Resignationes causa permutationis factas talium beneficiorum admittere : quia non est datum Capitulo tales Resignationes admittere : ut communiter tradunt Doctores cum Glossa *in Clement. 1. De Rerum Permut.* teste Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. num. 75.* & Castropalao *de beneficio disput. 6. punct. 3. §. 3. numer.* 5. Quòd si Episcopus Resignationes istas admisisset , quamvis nondum Collationes fecisset ; posset illas facere Capitulum : eo quia succedit Episcopo in iis , quæ sunt necessitatis , & obligationis ; admissa siquidem Resignatione necessariò sequitur Collatio *ex cap. 1. De Rerum Permut. in 6. & ex Clement. 1. eod. tit.* & sic docent Garzia *loco citato num.* 81. & Castropalaus *loco citato.*

8 Adnotandum 1. Permutationes beneficiorum Ecclesiarum exemptarum coram Summo Pontifice faciendas esse : sic Lessius *lib. 2. cap. 24. dubit. 36. numer. 196. in fine.* 2. Permutationes beneficiorum reservatorum coram Summo Pontifice facienda esse : cum Episcopi non habeant facultatem conferendi illas permutantibus : sic Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. numer. 82.* Tuscus *concl. 307.* Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 29. quæst. 10. & 16.* & Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 3. §. 3. num. 6. 3.* Permutationes beneficiorum in diversis Diœcesibus sitorum faciendas esse coram utroque Episcopo , ad quos spectat Collatio illorum . Sic Azorius *loco citato quæst. 8.* Castropalaus *loco citato num. 7.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 69. numer. 20.* 4. Permutationes beneficiorum cum pensionibus ; aut pensionum inter se non posse fieri coram Episcopis : ratio est , quia ipsis tantùm conceditur permutatio beneficiorum , non verò pensionum , quæ verè non sunt beneficia . Sic Azorius 1. *part. lib. 8. cap. 12. quæst. 8.* Ugolinus *de offic. Episc. cap. 58. §. 10. num.* 4. Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. num. 18.* & Castrop. *de beneficio disp. 6. pun. 3. §. 3. num. 8. in fine.*

9 Petes 3. Quinam possint beneficia permutare ? Et an possint permutationem facere per Procuratorem ? Resp. Omnes illos beneficiarios permutare posse beneficia , qui ea resignare possunt juxta dicta in præcedenti capite ; importat enim permutatio resignationem . Sic etiam omnes illi beneficiarii , qui possunt resignare per Procuratorem ; poterunt etiam per illum permutare juxta dicta in eodem capite . Videantur , ne eadem repetamus.

10 Petes 4. Quænam conditiones servandæ sunt in permutatione facienda ? Resp. Eas conditiones servandas esse , quas in superiori capite diximus , servandas esse pro resignatione : permutatio namque , ut sæpiùs dictum est , importat veram , & propriam resignationem . Solùm dubitatur hìc : an in permutatione facienda sit mentio beneficiorum obtentorum ? Et quamvis Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 29. quæst. 27.* putet , faciendam quidem esse non ex rigore juris , quod tantùm mentionem facit Impetrationum , & dispositionum beneficiorum , non verò resignationum ; sed ex Stylo Curiæ Romanæ . Nihilominus probabilior sententia docet , faciendam esse tum ex Stylo Curiæ Romanæ , tum ex jure : ratio est ; quia in permutatione verè , & propriè impetratur beneficium , quamvis ex titulo permutationis : cum Collatio beneficiorum non debeatur permutantibus , nisi admissa à Collatore eorum resignatione causa permutationis , quam tamen Collator non tenetur admittere , quamvis ea admissa teneatur beneficia permutantibus conferre ; adeoque erit vera beneficii impetratio , de qua jus loquitur . Non sic verò dicendum de Instituente ob Præsentationem ; cum absolutè sit debita Institutio ; nec requiritur ad præsentationem consensus Instituentis , adeoque non est necessaria mentio beneficiorum obtentorum . Sic Garzia 11. *part. de Beneficio cap. 4. numer. 89.* & Castropalaus *de Beneficio disp. 6. punct. 3. §. 4. numer. 3.*

11 Petes 5. An facta permutatione suorum beneficiorum à permutantibus , & à Superiore admissa , si permutatio non sortiatur effectum suum ; possint permutantes redire ad sua priora beneficia sine nova Collatione ? Resp. Supponendo priùs , vacare beneficium resignatum causa permutationis per ipsam resignationem factam , & à Superiore acceptatam ; aliàs nequiret alteri permutanti conferri : beneficium enim , ut conferatur , vacare priùs debet *ex cap. licet . De Rerum Permut. in 6. & ex Clement. 1. eod. tit.* Supponendo in super , permutationem aliquando non sortire effectum suum ex variis capitibus : his suppositis; Dicendum 1. Si permutatio effectum non sortitur ex culpa unius permutantis , eo quia beneficium non habebat , vel illius legitimo titulo carebat , quapropter alter permutans illo privatus fuerit ; non poterit permutans cum hac culpa retinere beneficium sibi collatum ; sed alter permutans , qui conscius non fuit hujus culpæ ; propria authoritate ad proprium beneficium redire debebit : ratio est , quia dimissio facta non tenet , facta siquidem fuit sub conditione , quòd beneficium ipsi conferendum firmum esset , ut suum ; & ex defectu conditionis necessariæ nihil censetur actum . Sic Joannes Andreas *in cap. unic. de Rerum Permut. in 6.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 36. nu. 195.* Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 29. quæst. 21.* Sanchez *lib. 2. Summ. cap. 26. numer. 9.* & Castropalaus *de beneficio disput. 6. punct. 2. §. 5. numer. 3.* Dicendum 2. Si effectum non sortitur ex culpa permutantis , eo quia incapax est beneficii recipiendi ; non poterit hic ad beneficium resignatum redire : ratio est , quia impleta est conditio , sub qua beneficium resignavit , ut videlicet alter permutans suum ipsi dimitteret , quod jam fecit ; & ipsi imputandum est , si illud non assequatur: sic Castropalaus *loco citato* . Dicendum 3. Si effectum non sortitur absque culpa unius permutantis in alio permutante ; eò quòd vel hic mortuus est , antequam beneficium illi conferretur ; vel quia factus est incapax Collationis ; non poterit permutans absque culpa redire ad beneficium suum jam resignatum : ratio est , quia ex parte ipsius perfecta est permutatio , & per accidens est , quòd in altero permutante non perficiatur . Sic Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 15. §. 2. numer.* 40. & Castropalaus *loco citato.* Dicendum 4. Si quis beneficium compermutantis jam receperit suo non dimisso , & dum dimittere debebat pro eo tempore compermutans mortuus est , aut factus est incapax beneficii ; poterit tunc utrumque beneficium sibi retinere , si incompatibilia non sint . Sic Rebuffus *§. de Permutat.* Lessius *lib. 2. cap. 29. quæst. 26.* Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 3. §. 5. num. 3. in fine* & Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. num. 10.*

12 Adnotandum hìc : per Resignationem ex causa permutationis quamvis beneficium vacet ; non ideo tamen datur locus Optioni , aut expectativæ : ratio est , quia beneficia resignata ob permutationem vacant ad effectum , ut designatis personis permutantibus conferantur ; non verò aliis ; adeoque permutatio impedit Optionem , & expectativam . Sic Azorius 2. *part. lib. 7. cap. 30. quæst. 7.* Flaminius Parisius *de Resignat. lib. 2. quæst. 20.* Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 3. §. 5. numer.* 4. Garzia *de beneficio 11. part. cap. 4. numer. 4.* & Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 34. numer. 35. & 36.*

CAPUT XXVI.

De Vacatione Beneficii per assecutionem alterius incompatibilis.

1 *Quænam assecutio beneficii vacare faciat aliud priùs obtentum?*
2 *Incompatibilitas beneficiorum quænam statuta sit ab Ecclesia?*
3 *An beneficia simplicia Residentiam expostulantia ita incompatibilia sint inter se, ut obtento secundo ipso jure vacare censendum sit primum?*
4 *An beneficia simplicia per se compatibilia vacent ipso jure, si quis ea retinere præsumpserit?*
5 *Quænam beneficia dicantur uniformia sub eodem tecto?*
6 *Quodnam sit beneficium sufficiens ad congruam sustentationem beneficiarii?*
7 *Quid dicendum: si ordinarius conferat beneficium sufficiens congruæ sustentationi habenti aliud sufficiens?*
8 *An vacet beneficium litigiosum, si obtineatur pacificè beneficium cum illo incompatibile?*
9 *An si quis haberet duo beneficia incompatibilia ex dispensatione Pontificis, & tertium litigiosum obtineret; nulla esset Collatio tertii litigiosi?*
10 *Quomodo vacent beneficia acquirenda, seu jus ad illa per pacificam secundi beneficii incompatibilis assecutionem?*
11 *Quomodo obtinendum est secundum beneficium incompatibile, ut ipso jure inducat vacationem primi?*
12 *An si secundum beneficium obtineatur de facto, non verò de jure; primum beneficium ipso jure vacet?*
13 *Quando ob assecutionem secundi beneficii impeditur beneficiarius resignare in favorem primum?*
14 *Quis dispensare possit in pluralitate beneficiorum incompatibilium?*
15 *Nullus alius à Pontifice dispensare potest in pluralitate beneficiorum incompatibilium sive ob Residentiam, sive quia unum sufficiens est.*

1 NON omnis assecutio beneficii vacare facit beneficium aliud jam possessum, nisi fuerit cum eo incompatibile: pluralitas siquidem beneficiorum non est ex se intrinsecè mala, nec omnino indifferens, sed speciem mali præsefert, quæ tamen cohonestari potest adhibitis circumstantiis debitis; quarum præcipua est, si pluralitas ista beneficiorum in eodem reputetur prodesse Ecclesiæ: ut ex D. Thoma *Quodlibet 9, art.* 15. docet Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 27. *numer.* 137. Hinc infertur, ab Ecclesia statuendum esse, quænam pluralitas beneficiorum ipsi obsit attentis circumstantiis, & quænam prosit eisdem consideratis. Illud tamen certum est, quòd si pluralitas obsit, tunc assecutio unius facit vacare aliud, utpotè cum eo incompatibile.

2 Hæc autem incompatibilitas beneficiorum, ut uno obtento aliud ipso jure vacaret; non semper eadem fuit in Ecclesia Dei, sed diversimodè pro diversitate temporum statuta. Joannes tandem XXII. *in sua extravag. execrabilis de Præben.* §. *quæ tamen &* §. *qui verò statuit*: ut obtinens secundam dignitatem, personatum, officium, vel beneficium Curatum, vacaret primum ipso jure; & si utrumque retinere præsumpserit, secundum similiter vacaret, & remaneret inhabilis ad Ordines, & ad alia beneficia acquirenda. Concilium Tridentinum *sess.* 7. *cap.* 4. *de Reform.* statuit: Quicumque de cætero plura beneficia Curata, aut alias incompatibilia beneficia Ecclesiastica, sive per viam unionis ad vitam, seu Commendæ perpetuæ; aut alia quocumque nomine, & titulo contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim Constitutionem Innocentii III. quæ incipit, *de multa*, recipere, ac simul retinere præsumpserit; beneficiis ipsis juxta ipsius Constitutionis dispositionem ipso jure, etiam præsentis Canonis vigore, privatus existat. Denique idem Concilium *sess.* 24. *cap.* 12. *de Reform.* sancit: Ut imposterum unum tantùm beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur; quod quidem si ad vitam ejus honestè sustentandam non sufficiat; liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat; eidem conferri. Hæcque non modo ad Cathedrales Ecclesias, sed etiam ad omnia alia beneficia tam Sæcularia, quàm Regularia quæcumque, etiam commendata pertineant, cujuscumque tituli, aut qualitatis existant.

3 Inquires 1. An beneficia simplicia Residentiam expostulantia ita sint inter se incompatibilia, ut obtento secundo primum ipso jure vacare censendum sit? Resp. Quamvis ante Tridentini Decretum non ipso jure vacabant, ut clarè patet ex multis Capitibus juris; nihilominus attento novo jure Tridentini *sess.* 7. *cap.* 4. *de Reform.* Omnino sustinendum est ipso jure vacare. Et idem à fortiori dicendum, si habito Canonicatu obtineatur beneficium Curatum; ipso enim jure censendum erit vacare Canonicatum; quidquid in contrarium dixerint Navarrus, Lessius, Parisius, Genuensis, Pisacecus, Prosper de Augustino, & Quaranta penes Castropalaum *de beneficio disputat. 6. punct. 3. §. 6. num.* 2. ratio est, quia Tridentinum *loco citato* generaliter prohibet ipso jure receptionem, & retentionem plurium beneficiorum Curatorum, aut aliàs incompatibilium; ergo si beneficia simplicia sunt incompatibilia inter se, quia residentiam expostulant; vel unum simplex requirit residentiam diversam à beneficio Curato, cum quo est incompatibile; sub prædicta Tridentini prohibitione compræhenduntur, adeoque obtento secundo primum ipso jure vacabit. Et adnotandum; quòd Tridentinum suo Decreto non solùm innovat Constitutionem Innocentii III. *In cap. de multa*, circa vacationem ipso jure ob pluralitatem beneficiorum incompatibilium; sed etiam eam Constitutionem extendit ad quæcumque alia beneficia incompatibilia, ita ut prætendens recipere, & retinere quæcumque beneficia incompatibilia illis ipso jure privetur. Sic habens beneficium simplex, & præsumens aliud simplex cum illo incompatibile obtinere, & retinere; aut si Canonicatum habeat, & præsumens beneficium Curatum cum Canonicatu obtinere, & retinere; utroque ipso jure privatur. Sic ex pluribus Decisionibus Rotæ, & Declarationibus Sacræ Congregationis docent Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. glos.* 15. *à num.* 16. Garzia *de beneficio* 11. *part. cap.* 5. *à numer.* 83. Azorius 2. *part. lib.* 6. *cap.* 13. *quæst.* 2. & Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *pun.* 3. §. 6. *num.* 3. & 4.

4 Inquires 2. An beneficia simplicia per se compatibilia vacent ipso jure, si quis ea retinere præsumpserit? Resp. Si uniformia sint, & sub eodem tecto; vacabunt ipso jure; ratio est, quia licèt compatibilia sint ex munere, & residentia; attamen ipso jure sese mutuò excludunt *ex cap. Litteras. De Conces. Præbend. & ex Clement. final. eod. tit.* adeoque obtento secundo primum ipso jure vacare censetur. Sic Glossa, & Abbas *in cap. cit.* Azorius 2. *part. lib.* 6. *cap.* 11. *quæst.* 3. Hoseda *de Incompat. beneficior. cap.* 20. Tuscus *liter. B concl.* 64. & 66. Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 5. *num.* 18. & Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *pun.* 3. §. 6. *nu.* 5. Imò ex Decreto Tridentini præsumens utrumque retinere, utroque est ipso jure privatus, cum utrumque sit incompatibile ex jure. Si tamen sub diversis tectis, & Ecclesiis sint; aut si sint in eadem Ecclesia, & sub eodem tecto, sed difformia fuerint? Sub distinctione respondendum: si nullum ex dictis beneficiis ex se solo sufficiens sit congruæ sustentationi; tunc poterit utrumque retinere: cum nullo jure prohibeatur, imò favet Tridentinum expressè. Dummodo non sint in eadem Ecclesia plura beneficia, quæ possidentur, quàm duo: triplex enim in eadem Ecclesia, & sub eodem tecto non conceditur absque Pontificis dispensatione, cum ipso jure prohibeatur: ut tradit Glossa *in Clement. final. de Præben.* Garzia plures referens *de beneficio* 11. *part. cap.* 5. *numer.* 238. & Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *pun.* 3. §. 6. *numer.* 7. Idem dicendum de magna beneficiorum Simplicium coacervatione, etiam in diversis Ecclesiis: quia hæc difformitatem, & scandalum parit, cum videatur difficile, quòd tot requirantur ad congruam sustentationem. Sic Garzia *loco citato num.* 273. Castropalaus *loco citato*, Flaminius *lib.* 3. *de Resign. quæst.* 1. *num.* 139. & Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 62. *num.* 3. Si verò aliquod ex illis sufficiens fuerit ad congruam sustentationem, non poterit aliud retinere absque Pontificis dispensatione: ratio est, quia sic expressè in Tridentino est cautum: ut adnotant Garzia *loco citato* Castropalaus *loco citato num.* 8. & Barbosa *loco citato num.* 8.

5 Notandum 1. Ea beneficia dici uniformia sub eodem tecto, quæ sita sunt in eadem Ecclesia, Cappella, aut Cæme-

Cæmeterio contiguo illi ; & idem ministerium , & exercitium habent , & eamdem Congregationem constituunt . Ea verò difformia , quæ diversa munia obeunt ; sic si una Cappellania habet onus dicendi viginti Missas in mense , alia verò dicendi quatuor , aut, aliud munus habebit ; erunt dissimilis , & difformes, non verò similes , & uniformes . Sic Navarrus *consil.* 16. *de Præbend.* Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 10. *num.* 86. Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 6. nu.* 5. Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 5. *num.* 251. & Barbosa *de Potest. Episc. alleg.* 62. *num.* 14.

6 Notandum 2. Beneficium sufficiens ad congruam, & honestam sustentationem Beneficiarii illud esse, quod Judicis arbitrio sufficiens judicatum fuerit ad sustentationem illius attenta qualitate beneficii, & Beneficiarii plus minusve : nam minus designandum est simplici Beneficiario , quàm Canonico ; & huic minus quàm Dignitati ; & Dignitati minus præ Episcopo . Insuper minus designandum præ Beneficiario infimæ notæ , quàm præ Nobili ; & minus pro illitterato , quàm pro Viro docto, Quæ quidem ex usu , & consuetudine timoratorum Virorum potiùs arbitrari poterunt , quàm certa Regula definiri. Venit quoque sub honesta Beneficiarii sustentatione consideranda ejus familia tum parentum , & consanguineorum egentium , tum famulorum juxta suum statum , & similium conditionum . Insuper consuetæ eleemosynæ, & hospitia , quæ ab aliis præstantur ; conferunt siquidem hæc ad condecentem sustentationem . Sic ex Glossa *in cap. Cum adeo, De Rescript. cap. Congruente , De Cleric. non resident* ; Menochio, Navarro , Azorio , Flaminio , & Barbosa tradit Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 6., numer.* 14. Hinc tamen non sequitur , non posse Nobilem , aut litteratum ordinari eo beneficio, quo ignobilis , & illitteratus ordinari potest: ratio est , quia non idem beneficium requiritur ad Ordinationem , ac ad sustentationem. In Ordinatione siquidem requiritur generaliter pro omni , & quocumque Clerico illud beneficium, quo non cogatur mendicare , ut Clericus est , & patet ex Tridentino *Sess.* 21. *cap.* 2. *de Reform.* In sustentatione verò attendenda est qualitas beneficii , & beneficiariorum ; ut patet ex eodem Tridentino *Sess.* 24. *cap.* 17. *de Reform.* & advertit Castropalaus *loc. cit. num.* 15.

7 Inquires 3. quid dicendum si Ordinarius conferat beneficium sufficiens congruæ sustentationi habenti aliud beneficium sufficiens ; tenet ne collatio facta? & aliud beneficium vacat ; vel utrumque vacat , si utrumque præsumpserit retinere? Resp. quamvis Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 5. *num.* 283. sustineat, validam esse collationem, si fiat ab ordinario ; secus si fieret à Delegato Pontificis . Nihilominus dicendum non solùm si fiat ab ordinario; sed etiam si fiat à Delegato Pontificis , validam esse : ratio est , quia habens beneficium sufficiens non est incapax aliud sufficiens recipiendi , dummodo velit primum beneficium dimittere : sicuti habens beneficium Curatum non est incapax aliud beneficium Curatum recipiendi, dummodo velit primum dimittere; ergo sive Ordinarius provideat , sive Delegatus Pontificis , provisio facta personas idoneas , & capaces respicit. Quòd si provisus velit utrumque sibi retinere; tunc nec Ordinarius , nec Delegatus Pontificis poterit id efficere : cum neuter ipsorum possit beneficium conferre incapaci ; imò si tentet hanc collationem facere, nulla erit . Sic Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 6. num.* 10. Hinc infero: obtento secundo beneficio sufficienti à beneficiario habente aliud sufficiens cum animo dimittendi illud vacare ipso jure primum beneficium , non verò venire vacandum : ratio est , quia habent incompatibilitatem à Jure Tridentini *Sess.* 24. *cap.* 17. *de Reform.* duo beneficia sufficientia ; vult enim Concilium imposterum , unum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferri ; ergo uno licitè obtento aliud ipso jure cessabit , non verò venit cessandum . Et si utrumque retinere velit, utroque spoliatus erit : sic Garzia *l. c.* Si tamen habenti beneficium insufficiens aliud sufficiens conferatur , non ideo collatio nulla erit, nec ipso jure vacat beneficium insufficiens: ut adnotat Garzia *l. c. num.* 303. ratio est , quia Tridentinum expressè statuit *l. c.* Quod quidem si ad vitam ejus , cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat , liceat nihilominus aliud simplex sufficiens , dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri; ergo ex Tridentino nec collatio facta irrita est , nec vacat ipso jure beneficium prius insufficiens . Sic Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 6. num.* 13.

Inquires 4. an vacet beneficium litigiosum , si obti- 8
neatur pacificè beneficium cum illo incopatibile? Resp. affirmativè: ratio est, quia solùm retineri poterat ob periculum non obtinendi pacificum ; ergo eo obtento ipso jure cessare debet litigiosum . Sic Innocentius *in cap. In nostra. De Rescript.* Navarrus *consil.* 14. *de Preben.* Rebuffus *in Praxi , tit. de Tacit. Renunc. versic. 3. Qui litigat* ; Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 27. numer.* 141. Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 6. numer.* 16. & Garzia referens sic Decisum à Sacra Cong. 11. *part. de benef. cap.* 5. *num.* 107. Non vacat tamen è contra beneficium , si obtineatur litigiosum ; ne periculum insit amittendi utrumque: sic Lessius , Navarrus, Garzia , Castropalaus *locis citatis*. Nec vacat beneficium litigiosum , si obtento titulo absque possessione alterius beneficii, accipiatur istud secundum litigiosum , & durante ejus litigio beneficiarius possessionem primi capiat : nam non satis est habere titulum secundi beneficii litigiosi, sed requiritur ulterius possessio pacifica, & perceptio fructuum ; & tunc dicitur vera beneficii obtentio , Sic *ex cap. Si tibi concesso, de Præbend. in 6.* tradit Lessius *l. c.* Navarrus *lib. 3. Consil. consil. 31. de Præben.* Garzia *l. c.* & Castrop. *l. c. num.* 17.

Inquires 5. an si quis haberet duo beneficia incom- 9
patibilia ex dispensatione Pontificis, & tertium litigiosum obtineret ; nulla esset collatio tertii litigiosi ? Resp. si Pontifex dispensaret conscius pluralitatis beneficiorum illorum , valida esset obtentio tertii litigiosi. Secus verò si inscio Pontifice collatio illa fieret; tunc nulla & irrita esset, si animus haberetur simul cum incompatibilibus dispensatis retinendi tertium litigiosum. Sic expressè habetur *in cap. Ordinarii. §. in conferendis, De Offic. Ordin. in 6.* & notant Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 5. *num.* 109. & 177. & Castropalaus *de benefic. disp. 6. pun. 3. §. 6. num.* 18.

Inquires 6. quomodo vacent beneficia acquirenda , 10
seu jus ad illa per pacificam secundi beneficii incompatibilis assecutionem ? Resp. ipso jure vacare : sic si quis electus , aut præsentatus ad beneficium Parochiale , quamvis nondum confirmatus , aut institutus fuerit , si ei aliud incompatibile conferatur , quod acceptet, & possideat ; ipso jure vacat jus ad beneficium parochiale : ratio est , quia per assecutionem secundi beneficii incompatibilis tacitè renunciatur priori Gratiæ. Sic expressè habetur *in Clement. Gratiæ , De Rescript.* ubi mandatum de providendo expirat obtentione secundi beneficii incompatibilis ; & sic docent Navarrus *de Præben. Consil. 13. num.* 7. Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 5. *num.* 69. & Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 6. num.* 19.

Inquires 7. quomodo obtinendum est secundum be- 11
neficium incompatibile, ut ipso jure inducat vacationem primi? Resp. pacificè obtinendum esse tum quoad titulum, tum quoad possessionem : quòd si per beneficiarium stet, quin accipiatur pacifica possessio ; tunc vacabit beneficium , ac si possessio accepta fuisset: cum fraus, & dolus nemini favere debeat . Sic *ex cap. Licèt Episcopus, de Præbend. in 6. & extravag. execrabilis ; ac Clement. Si plures , de Preben.* Debet insuper possessio esse fructifera: nam si fructus secundi beneficii alteri applicarentur sive ex privilegio, sive ex consuetudine ; pro eo tempore applicationis non inducitur ipso jure vacatio primi beneficii , non enim esset plena beneficii possessio . Sic deciditur *in cap. Si tibi concesso, de Præbend. in 6.* & docent Azor. 2. *part. lib. 7. cap.* 16. *quæst.* 9. Garzia 11. *part. de benef. cap.* 5. *num.* 23. & Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 6. num.* 22. referens Glossam , Abbatem , Cassadorum , *& alios*.

Inquires 8. an si secundum beneficium obtineretur 12
defacto , non verò de jure ; primum beneficium ipso jure vacaret? Resp. si possessio secundi beneficii scienter defacto accepta sit , hoc est cum scientia , quòd nulla sit possessio de jure; ipso jure vacat primum beneficium in pœnam commissi delicti : non enim conveniens est ob injustam possessionem fieri melioris conditionis; ut statuitur *in cap. eum , qui de Præben. in 6.* Secus verò si nondum accepta sit possessio beneficii : nam pœna ob intrusionem imponitur , quæ intrusio habetur, cum defacto accipitur beneficii possessio. Sic

Glos-

Glossa *in Clement. Si plures, de Præben.* Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 5. *num.* 173. & Castropalaus *de benef. disp.* 6. *pun.* 3. §. 6. *num.* 24.

13 Inquires 9, quando ob assecutionem secundi beneficii impeditur Beneficiarius resignare in favorem primum? Resp. tunc impediri, quando primum vacat ipso jure: nam tunc non est ampliùs suum, licèt antea fuerit: quapropter habens Dignitatem, vel beneficium Curatum, si alterius Dignitatis, vel beneficii Curati pacificam possessionem accipiat; non poterit priorem Dignitatem, aut beneficium Curatum in favorem alterius resignare: quia jam ipso jure vacat, & ampliùs suum non est. Secus verò si ante possessionem acceptam secundi beneficii primum resignet: sic enim praxis, & consuetudo comprobat, quòd Parochus ad novam Parochiam promotus, aut Canonicus ad novum Canonicatum, antequam possessionem secundi beneficii accipiant; priùs resignent in favorem; ut tradit Castropalaus *de benef. disp.* 6. *pun.* 3. §. 6. *num.* 25.

14 Inquires tandem: quis dispensare possit in pluralitate beneficiorum incompatibilium? Resp. posse Pontificem dispensare ex legitima causa, certum est penes omnes: Pontifex namque ob suam supremam authoritatem est supra Leges Conciliorum: Causa autem legitimè dispensandi est necessitas, & magna utilitas ecclesiæ: quapropter dantur filiis Magnorum Principum Episcopatus ante ætatem ad defendendam Ecclesiam contra hæreticos. Ad eamdem reducitur, si unum non sufficiat ad suum statum condecentem sustinendum, alterum addere sine incommodo ecclesiæ, imò cum ejus utilitate: quò enim personæ sublimiores sunt, & litteratæ, eò pluribus beneficiis honorandæ in bonum ecclesiæ juxta Lateranense Concilium *in cap. de Multa*, & confirmatur ex D. Bernardo *epist.* 271. *ad Comitem Theobaldum*: Si autem justa causa dispensandi in hoc desit, corruit dispensatio, nec est tutus in conscientia, qui ea possidet; sed tenetur alterum resignare: ratio est, tum quia non existente legitima causa esset contra jus naturale, & Divinum plura stipendia eidem solvere propter unum Officium, aliàs in unum omnia beneficia coacervarentur, & ecclesia debitis Ministris destitueretur; tum quia Pontifex non est Dominus, sed Dispensator fidelis, & fidelis Dispensator non pro arbitrio suo, sed juxta rationabilem voluntatem eorum, qui beneficia dispensanda reliquerunt; ea dispenset, & distribuat. Sic D. Thomas *quodlib.* 9. *art.* 15. Major, Adrianus, Cajetanus, Sotus, Toletus, & multi Canonistæ, & juris Periti, quos refert, & sequitur Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 28. *num.* 151. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 12. *quæst.* 7. & Castropalaus *de benef. disp.* 6. *pun.* 3. §. 6. *num.* 26.

Adnotandum hìc 1. cum Lessio *l. c. num.* 152. Collationem secundi, & tertii beneficii, ac aliorum esse validam, ac verum titulum conferre, ut patet ex multis Canonibus: & ratio est, quia ad nullum eorum jure naturæ inhabilis est; quamvis teneatur resignare ea, quæ non sunt necessaria ad suum statum condecentem; vel ea, quæ sine legitima causa obtinuit. Interim verò non tenetur restituere fructus perceptos, si per sufficientes Vicarios suo muneri satisfecerit; secus verò si non satisfecerit, tenetur ecclesiæ, vel piis causis restituere.

Adnotandum 2. non sufficere Dispensationem Pontificis, si ipse tantùm sciat alia beneficia, quæ beneficiarius possidet, dum dispensat; nesciat tamen quantitatem, & qualitatem eorum: ratio est, quia ignorat, an sufficientia sint ad congruam sustentationem; quapropter ut valida sit Dispensatio Pontificis, ei expresse declarare debet, alia, quæ habentur, sufficientia esse ad congruam sustentationem. Sic *ex cap. Non potest §. final. de Præben. in* 6. docent Navarrus *de Orat. Miscell.* 61. *num.* 2. Gonzalez alios referens *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 15. *num.* 27. & Castropalaus *de benef. disp.* 6. *pun.* 3. §. 6. *num.* 27.

15 Nullus alius à Pontifice, sive Episcopus, sive Legatus à latere sit; facultatem habet dispensandi in pluralitate beneficiorum incompatibilium, sive quia personalem residentiam requirunt, sive quia unum sufficiens sit ad congruam sustentationem, adeoque alterum superfluit: ratio est, quia nemo ipsorum dispensare potest in prohibitionibus factis Lege Pontificia, aut statuto Conciliari Generali. Sic Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 27. *num.* 146. Azor. 2. *part. libro* 6. *cap.* 12. *quæst.* 6. Castropalaus *de Benefic. disput.* 6. *punct.* 3. §. 6. *numer.* 28. & Garzia *de Benef.* 11. *pat. capite* 5. *num.* 372.

CAPUT XXVII.

De Vacatione Beneficiorum per Promotionem ad Episcopatum, Abbatiam, aut Prælaturam Collegiatæ; & de Vacatione ob Matrimonium contractum, vel Ingressum Religionis.

1 *Per promotionem ad Episcopatum vacant omnia beneficia, quæ promotus habebat. Et extenditur etiam Vacatio ad pensiones.*
2 *Quando promotio fit per Translationem ab uno Episcopatu ad alium, vacat prior eo ipso, quòd Pontifex præbet consensum Translationi.*
3 *An Episcopus incapax sit recipiendi beneficia Simplicia?*
4 *Per promotionem ad Abbatiam, vel Prælaturam Ecclesiæ Regularis, seu Collegiatæ habentem jurisdictionem quasi Episcopalem vacant omnia beneficia, quæ promotus habebat.*
5 *Contractio Matrimonii per verba de præsenti inducit vacationem omnium beneficiorum, quæ contrahens habebat.*
6 *Vacant etiam omnes Pensiones ecclesiasticæ, quas contrahens habebat.*
7 *Non potest contrahens Matrimonium beneficia obtenta retinere, nec permutare, aut resignare in favorem.*
8 *An per Matrimonium contractum verbis de futuro beneficia vacent?*
9 *An etiam beneficia vacent per Matrimonium nulliter contractum?*
10 *Ob Matrimonium nulliter contractum non inducitur ipso jure Vacatio.*
11 *Professio Religiosa Tacita, vel expressa inducit ipso jure Vacationem omnium beneficiorum, quæ professus habebat.*
12 *Tunc vacant Beneficia, & pensiones Clerici assumentis habitum Religiosum, cum secuta sit professio; non verò tempore Novitiatus.*
13 *Fructus, qui percipi possunt ex beneficio in absentia spectant ad Novitium, ut cætera bona illius.*
14 *Quid dicendum, si Novitio ratione beneficii competat interesse electioni?*
15 *Quid dicendum, de Vacatione beneficiorum, Pensionum, & Jurium pro Religiosis Societatis Jesu, pro quibus extat specialis difficultas?*

PER promotionem ad Episcopatum vacant omnia 1
beneficia, quæ promotus habebat *ex cap. Cum in cunctis §. vero, de Elect.* & ex Tridentino *Sess.* 7. *cap.* 9. *& Sess.* 23. *cap.* 2. *de Reform.* Extendunt etiam Doctores hanc vacationem beneficiorum ad vacationem pensionum propter paritatem rationum. Sic Anastasius Germonius *de Indult. Cardinal. §. si verò, num.* 20. *&* 39. Flaminius Parisius *lib.* 3. *quæst.* 1. *num.* 8. *&* 78. Castropalaus *de benefic. disp.* 6. *pun.* 3. §. 7. *num.* 1. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 57. *num.* 73. & Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 5. *num.* 110. Nomine autem promotionis venit hìc electio, & Confirmatio à Pontifice, sine enim Pontificis Confirmatione jus in Episcopatu non habetur. Et quamvis spectato jure Communi beneficia promoti non vacent, nisi post acceptam Episcopatus possessionem; aut si intra tres menses post Confirmationem non consecretur, etiam si possessionem acceperit *ex cap. Cum in cunctis, cit.* Nihilominus ex Stylo Curiæ, & Consuetudine vacant à puncto Confirmationis, & provideri solent, quamvis sub conditione, quòd promotio effectum habeat: ut adnotant Azor. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 16. *quæst.* 12. Barbosa *l. c. num.* 68. Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 6. *num.* 6. & Castropalaus *loc. cit.* Vacant tamen prædicta beneficia ante acceptam possessionem ad effectum, ne illa renunciare possit: reservantur enim à puncto Confirmationis provisioni Pontificiæ *ex extravag. Ad regimen. de Præben. & ex Regula* 25. *Cancellariæ.* Quod ex privilegio non servatur in Hispania, ut tradit Garzia *l. c. num.* 37.

Quando verò promotio fit per Translationem ex uno 2
Episcopatu ad alium; tunc prior Episcopatus vacat eo ipso quo consensus præbetur à Pontifice translationi factæ, etiam si secundi Episcopatus possessio non sit accepta *ex cap. In apibus, §. translatis* 7. *quæst.* 8. *& ex cap.*

Quam-

Quanto de Translat. Episcop. Ut tamen prior Ecclesia vacet, debent Litteræ esse expeditæ, ac Capitulo ostensæ *ex extravag. Injunctæ, de Elect.* Sic Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 15. num. 49. & §. 2. num. 48.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 57. numer. 211.* Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 7. num. 3.* Requiritur quoque, quòd Translatio sit fructifera, & non in mero titulo consistens; hæc enim nullius beneficii antecedenter habiti vacationem inducit: ut tradunt Navarrus *consil. 14. de Elect. num. 3.* Azor. 2. *part. libr. 7. cap. 16. quæst. 12.* Castropalaus *loc. cit. numer. 4.* Barbosa *l. c. num. 74.* & Garzia *de benef. 11. part. cap. 6. num. 24.*

3 Controverti hìc solet: an Episcopus incapax sit recipiendi beneficia simplicia? & quamvis Lessius *libr. 2. cap. 34. dubit. 27. num. 139.* reputet probabile, non esse incapacem, adeoque juvari posse Episcopum beneficiis simplicibus, cum tenuis est Episcopatus: eo quia nullo jure est prohibitum. Nihilominus longè probabiliorem reputo sententiam Navarri *lib. 3. de Conceff. Præben. consil. 3.* Garziæ *de benef. 11. part. capite 6. num. 44.* Abbatis *in cap. Cum nostras, De Conceff. Præbend. num. 4.* & Castrop. *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 7. num. 6.* sustinentium, esse Episcopum incapacem cujuscumque beneficii obtinendi sine Pontificis dispensatione: ratio est, quia licèt hæc inhabilitas expressè non habeatur in jure; habetur tamen tacitè: dum declarat jus incompatibilitatem beneficiorum cum Episcopatu, quæ quidem incompatibilitas non solùm respicit ingressum in Episcopatum, sed potiori jure perseverantiam, & permanentiam in illo. Hinc infero: valde probabilem esse sententiam Castropalai *l. c. num. 4.* asserentis contra Abbatem, Navarrum, & Garziam *ab eo relatos*, per assecutionem cujuscumque beneficii incompatibilis cum Episcopatu, si non adsit Pontificis dispensatio, vacare ipso jure Episcopatum: ratio est, quia Tridentinum generaliter loquens, & absque ulla exceptione ipso jure inducit vacationem prioris beneficii per assecutionem alterius incompatibilis; si ergo beneficia incompatibilia sunt cum Episcopatu, per assecutionem cujuscumque beneficii ipso jure vacat Episcopatus.

4 Vacant quoque omnia beneficia promoti ad Abbatiam, vel prælaturam alicujus ecclesiæ Regularis, seu Collegiatæ *ex Regula 25. Cancellariæ de beneficiis* vacantibus ob promotionem ad Ecclesias, vel Monasteria. Debet tamen prælatura illa habere jurisdictionem quasi Episcopalem, ut naturam ejus imitetur: nam si hac jurisdictione caret, imitabitur naturam aliarum dignitatum. Sic Garzia *de benef. 11. part. cap. 7. à num. 1.* & Castropalaus *de benefic. disp. 6. pun. 3. §. 7. num. 7.*

5 Contractio Matrimonii per verba de præsenti inducit vacationem omnium beneficiorum, quæ contrahens habebat. Sic Doctores omnes cum Glossa *in cap. 1. & 2. de Cleric. Coniug.* & Tridentinum *Sess. 22. cap. 4. de Reform.* ratio est, quia status Matrimonialis est incompatibilis cum beneficio. Et quamvis controvertatur: an ipso jure vacent; an verò requiratur sententia Judicis. Nihilominus vera, & communis sententia est, vacare ipso jure: ratio potissima est, quia vacatio ista non inducitur ob delictum aliquod commissum, indigens saltem sententia declaratoria Judicis; sed ob incompatibilitatem status assumpti cum beneficio. Et qui Matrimonium contrahit ipso facto relinquit ecclesiam, eamque pro derelicta habet. Sic Sanchez *lib. 7. Matrim. disp. 42. à num. 4.* Navarrus *in Summ. cap. 15. num. 120.* Mascardus *de Probat. concl. 182. num. 1. & 2.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dubit. 21. num. 111.* Castrop. *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 8. num. 2.* Azor. 1. *part. lib. 13. cap. 18. quæst. 8.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 15. num. 43.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 57. num. 202.* Guttierrez *de Matr. quæst. 97. num. 2.* Farinacius *in Fragmen. 1. part. verb. Clericus, num. 135.* & Garzia *de benef. 11. part. cap. 8. num. 1.*

6 Non solùm ipso jure beneficia obtenta vacant per contractionem Matrimonii de præsenti; sed etiam pensiones Ecclesiasticæ, quas contrahens habebat: ratio est, quia succedunt loco beneficii, & ejus naturam imitantur, ut diximus cum de pensionibus. Insuper vacant jura omnia ad beneficia, quæ contrahens habebat: ratio est, quia status matrimonialis est incompatibilis cum beneficiis, & consequenter cum omnibus juribus ad illa. Sic Sanchez plures afferens *lib. 7. Matrim. disp. 42. num. 7.* Farinacius *quæst. 138. num. 102.* Garzia *de benef. 11. part. cap. 8. numer. 2.* & Castrop. *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 8. num. 4.*

Ex dictis colligitur 1. non posse contrahentem Matrimonium beneficia obtenta retinere, nec illorum fructus percipere, nec permutare, aut ea resignare in favorem: ratio est, quia amisit per contractionem illam Matrimonii omne jus in beneficiis. Sic Sanchez alios referens *lib. 7. Matr. disp. 42. num. 7.* Guttierrez *de Matr. quæst. 97. num. 5.* & Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 8. num. 5.* Colligitur 2. non posse sine nova collatione recuperare beneficia sic amissa; si Matrimonium dissolvatur per ingressum Uxoris in Religionem, vel ob mortem ipsius: ratio est, quia jus beneficii semel extinctum non reviviscit sine nova collatione: *ut ex Clement. Gratiæ, de Rescript. cap. Periculosum 7. quæst. 1. & cap. Quamvis, de Consecr. dist. 4* docent Sanchez *l. c. num. 6.* Guttierrez *l. c. num. 3.* Castropalaus *l. c. num. 6.* Garzia *de benef. 11. part. cap. 8. num. 3.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 57. num. 204.* Colligitur 3. non posse Episcopum dispensare in hoc, etiamsi Matrimonium cum Virgine contractum fuerit: ratio est, quia per eam assumptionem status Matrimonialis jam factus est laicus ex jure Communi; ergo in eo non Episcopus, sed solus Pontifex dispensare poterit. Sic ex communi sententia tradunt Azor. 2. *part. lib. 7. cap. 16. quæst. 7.* & Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 8. num. 7.* 7

Dubitabis 1. an per Matrimonium contractum verbis de futuro beneficia vacent? Resp. negativè: ratio est, quia non est Matrimonium, sed via ad illud, ac promissio illius: sponsalia siquidem non reddunt statum incompatibilem cum beneficio, ut reddit Matrimonium de præsenti contractum, etiamsi consummatum non fuerit. Sic Sanchez *lib. 7. matr. disp. 42. num. 2. & 5.* Navatrus *in Summ. cap. 15. num. 120.* Azor. 2. *part. lib. 7. cap. 16. quæst. 4.* Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 8. num. 5.* & Farinacius *4. part. Praxis, quæst. 138. num. 108.* 8

Dubitabis 2. an etiam beneficia vacent per Matrimonium nulliter contractum? Resp. quamvis Doctores in varias abierint sententias, cum diversimodè ob diversitatem circumstantiarum discurrant. Nihilominus probabilior sententia illa mihi visa est, quæ docet beneficia non vacare ipso jure ob Matrimonium nulliter contractum, ex quocumque capite nullum fuerit: ratio est, quia talis vacatio ex nullo jure constat ob Matrimonium attentatum, quamvis constet ob Matrimonium legitimè contractum: maximè quia ratio vacationis inductæ ob Matrimonium legitimè contractum non militat pro attentato: ea enim est, quia Divinis vacare non potest, qui uxori, & voluptatibus carnis addictus est; & nequit uxori, & voluptatibus carnis addici, qui nulliter matrimonium contraxit. Adde, quòd vacatio ipso jure beneficiorum nequit dici inducta in pœnam matrimonii attentati: cum nequeat afferri jus eam statuens, & si velit eam inducere Judex requiritur sententia declaratoria criminis. Nec dici potest ob tacitam renunciationem factam status ecclesiastici induci ipso jure hanc vacationem: nam per renunciationem expressam non vacat beneficium, nisi fuerit à Superiore acceptata; ergo à fortiori non vacabit per renunciationem tacitam, cum tacitum non sit efficacius expresso. Nec dici potest induci per incompatibilitatem status: nam status non fuit assumptus, esto attentatus fuerit assumi. Nec dicas, assumi defacto, non verò de jure. Sed contra est, quia assumptio defacto, non verò de jure, ut privet beneficio requirit jus statuens hoc expressè, ut statuit in incompatibilitate beneficiorum, quod extendi non debet ad matrimonium attentatum: cum Leges pœnales extendi nequeant ex uno casu ad alium. Sic Sanchez alios referens *lib. 7. matr. disp. 43. num. 3.* Lessius ex multis Doctoribus Universitatis Lovaniensis à se consultis *lib. 2. cap. 34. dubit. 21. numer. 113.* & Castropalaus *de benefic. disp. 6. pun. 3. §. 8. numer. 9.* 9

Ex dictis infertur: ob matrimonium nulliter contractum à Clerico habente beneficium, sive nullitas proveniat ex impedimento Consanguinitatis, aut Affinitatis, sive ex defectu consensus, aut Formæ; vel ex defectu ætatis; aut ex impedimento Ordinis Sacri, vel alterius impedimenti; non ideo induci ipso jure vacationem beneficii, sive de reliquo scienter, & cul- 10

culpabiliter illud nulliter contraxerit; ſive ignoranter, & inculpabiliter: ratio eſt, quia licèt delictum ſit matrimonium ſic ſcienter attentare; nihilominus delictum iſtud non afficitur ex jure pœna vacationis beneficii ipſo jure. Si verò ignoranter, & inculpabiliter nulliter contraxerit, cum nec delictum committat, nec ſtatum incompatibilem aſſumat; ideo ipſo jure vacare non debet beneficium: maximè quia non præſumitur, velle renunciare beneficio, niſi per veram contractionem matrimonii. Sic Caſtropalaus varios adducens Doctores *de benef. diſp. 6. punt. 3. §. 8. num. 10. & ſequentibus*.

11 Profeſſio Religioſa Tacita, vel expreſſa inducit ipſo jure vacationem omnium beneficiorum, quæ profeſſus habebat: cum reputetur jam Mundo mortuus; & ſicuti per mortem vacant beneficia mortui, ſic etiam vacant per profeſſionem Religioſam illi ſimilem. Vacant etiam penſiones, & jura ad beneficia, quæ Religioſus jam profeſſus antea habebat. Sic *ex cap. beneficium, de Regul. in 6.* tradit communis Doctorum ſententia, ut notant Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 4. num. 5. & 13.* Caſtropalaus *de benef. diſp. 6. pun. 3. §. 9. num. 1.* Quod dictum eſt de profeſſis Regularibus, quamvis intelligatur de profeſſis Ordinis Militaris S. Joannis Hieroſolymitani, qui, ut toties dictum eſt, ſunt veri Religioſi; intelligi tamen non debet de profeſſis aliorum Ordinum militarium S. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, & ſimilium, qui cum non ſint ex eorum votis incapaces habendi proprium; ideo per eorum profeſſionem non vacant beneficia, penſiones, & jura ad beneficia: ut tradunt Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 20. num. 4.* & Caſtropalaus *l. c. num. 2.*

12 Non vacant igitur beneficia, & penſiones Clerici aſſumentis habitum Religioſum, niſi profeſſio ſecuta fuerit: quapropter tempore Novitiatus, etiam ſi hic prorogetur; non cenſenda ſunt vacare: cum prorogatio Novitiatus fiat cum qualitatibus ſibi propriis. Accedit, quòd ante profeſſionem Tacitam, vel expreſſam nequaquam beneficia vacant, aut penſiones *ex cap. Cum beneficium, de Regul. in 6.* Poterit tamen Epiſcopus procedere contra Novitium tamquam contra illegitimè abſentem, ſi beneficium Novitii requirat reſidentiam, & ſubdatur Epiſcopo: ut adnotat Caſtropalaus *de benef. diſp. 6. pun. 3. §. 9. num. 4.*

13 Fructus, qui percipi poſſunt ex beneficio in abſentia; ſpectant ad Novitium, ut cætera bona illius: ratio eſt, quia retinet poſſeſſionem, & titulum beneficii; adeoque fructus illius Novitio acquiruntur, & de ipſis diſponere poteſt. Fructus verò, qui in abſentia acquiri nequeunt, ut ſunt diſtributiones quotidianæ, Anniverſaria, & ſimilia; accreſcunt intereſſentibus: non enim reputatur præſens Novitius, cum non abſit ob utilitatem eccleſiæ, aut aliam à jure expreſſam, ſed ob propriam utilitatem. Sic Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. num. 12.* Sanchez *lib. 7. Decal. cap. 4. num. 18.* Garzia *de benef. 11. part cap. 9. num. 28.* & Caſtropalaus *de benef. diſp. 6. pun. 3. §. 9. num. 5.*

14 Sed quid dicendum; ſi Novitio ratione beneficii competat intereſſe electioni faciendæ, ut ſi Canonicus eſſet alicujus Eccleſiæ, & eligendus eſſet Prælatus; aut ſi ei competat nominare ad beneficium, requirendus ne ſit ejus conſenſus? Reſp. ſi eligere, aut nominare ſpectent ad eum jure ſpeciali, ac ſingulari; vocandum eſſe ad electionem faciendam, aut ad præbendum conſenſum ſuum circa Nominationem: ratio eſt, quia adhuc penes ipſum eſt jus eligendi, & nominandi, quod habebat ante ingreſſum in Religionem; nec tranſit in monaſterium; ergo illo uti poterit, maximè quia ſine diſpendio Religionis id efficere poterit eligendo Procuratorem juxta *cap. Quia propter De Elect. & cap. Si quis, eod. tit. in 6.* Nec quia ad bonum aſpirat, & Religioſam vitam probat; debet eſſe deterioris conditionis præ cæteris: ut dicit Gloſſa *in cap. Beneficium, de Regul. in 6.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. num. 16.* Azor. *1. part. lib. 12. cap. 3. quæſt. 1.* Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 4. num. 12.* & Caſtropalaus *de benef. diſp. 6. pun. 3. §. 9. num. 6.* Si verò eligere, aut nominare ſpectent ad Novitium beneficiarium non jure ſpeciali, & ſingulari; ſed jure Communitatis, & Collegii probabilior ſententia docet, non eſſe vocandum ad electionem, aut nominationem: ratio eſt, quia ob ſtatum Religioſum aſſumptum fictione juris reputatur longiſſimè abſens *ex Argum. cap. Quamvis, de Procur. in 6*, ergo ſi longè abſens vocari non debet, nec Novitius, cenſetur enim impeditus. Nec tenetur procuratorem eligere, cum neceſſaria non ſit ejus præſentia. Non nego tamen: quòd ſi ad electionem accederet ſive vocatus, ſive non vocatus; non poſſet ab ea excludi: ratio eſt, quia habet jus eligendi, & nominandi, quo privari non debet. Sic Suarez, Azor. Sanchez, Caſtropalaus *locis citatis*. Idem putarem, ſi procuratorem eligiret, hic enim excludi nequiret, ſi excludi nequit ejus ſubſtituens.

De Religioſis Societatis Jeſu ſpecialis extat Difficultas circa Vacationem Beneficiorum, penſionum, & jurium; non pro Novitiis quidem, aut profeſſis, vel Coadjutoribus formatis. Cum de iſtis eodem prorſus modo diſcurrendum ſit, ac de Novitiis, & profeſſis cæterorum ordinum Religioſorum. Sed pro iis, qui vota biennii emiſerunt, quæ ex Definitionibus Pontificiis verum Religioſum conſtituunt, quamvis non privent dominio bonorum ſuorum emittentes illa, tametſi non poſſint de ſuis bonis diſponere abſque conſenſu ſuorum Superiorum. An inquam per emiſſionem horum Votorum biennii in ſocietate Jeſu ipſo jure vacent beneficia, Penſiones, & jura ad beneficia, ſi ea habeat emittens vota? Sed reſpondendum negativè: validè enim, & licitè ea retinere poterunt: ratio eſt, quia cum non ſpolientur Dominio per emiſſionem talium Votorum, ideo nec ſpoliantur juribus quæ habent ad dicta beneficia. Ex præſcripto tamen ſocietatis ut conſtat *ex examin. cap. 4. §. 5.* & ex Congreg. Generali V. *Decret. 19.* debet Novitius antequam emittat vota biennii non ſolum renunciare bonis, quæ poſſidet, ſed etiam omnino reſignare beneficia, ſi quæ habet, non obſtante Decreto 140. Generalis Congreg. I. Vacabunt ergo prædicta beneficia, & jura, poſita reſignatione facta juxta præſcriptum Societatis. Sic Sanchen *lib. 7. in Decal. cap. 4. numer. 7. & cap. 29. numer. 10.* & Caſtropalaus *de Benefic. diſp. 6. pun. 3. §. 9. num. 7.* 15

CAPUT XXVIII.

De Vacatione Beneficiorum ex Diſpoſitione Juris, aut ex Sententia Judicis.

1 *Vacatio beneficii, ſeu potiùs Privatio evenire poteſt per Jus pœnam privationis imponens beneficiariis patrantibus certa delicta; aut per ſententiam Judicis eam imponentis.*
2 *Enumerantur Delicta, quibus non ipſo jure impoſita eſt beneficii privatio, quamvis imponenda veniat.*
3 *Enumerantur Delicta, quibus ipſo jure impoſita eſt beneficii Privatio, & primum eſt crimen Hæreſis.*
4 *An Crimen læſæ Majeſtatis humanæ inducat ipſo jure privationem omnium beneficiorum?*
5 *Secundum eſt homicidium qualificatum, & quale hoc ſit.*
6 *Tertium eſt crimen Sacrilegii, & quale hoc ſit.*
7 *Quartum eſt Simonia, quæ conſtet, & ſit ex utraque parte completa.*
8 *Quintum eſt crimen Intruſionis, & quid hæc ſit.*
9 *Sextum eſt crimen Inobedientiæ, & transgreſſionis nonnullorum Præceptorum, quæ enumerantur.*
10 *Septimum eſt Simulatio, & qualis hæc eſſe debeat.*
11 *Octavum eſt exercere crimen Sodomiæ.*
12 *An crimen Concubinatus inducat ipſo jure privationem beneficiorum?*
13 *An crimen Perjurii inducat ipſo jure privationem beneficiorum?*
14 *An crimen falſi Litterarum Apoſtolicarum inducat ipſo jure privationem beneficiorum?*
15 *An crimen Blaſphemiæ inducat ipſo jure privationem beneficiorum?*
16 *Quo loco beneficia vacent ratione delicti?*

HÆC Vacatio potiùs debet dici beneficii amiſſio, & privatio: contingit autem dupliciter, nempe per jus, & Legem imponentem pœnam privationis beneficii patrantibus certa delicta; & per ſententiam judicis imponentis privationem beneficii. Verùm Judex nequit per ſuam ſententiam imponere hanc privationis beneficii pœnam, niſi ob delicta illa, aut illis omnino ſimi- 1

similia, quibus imponenda venit, aut imposita est à Jure: nam cum privatio ista beneficiorum pœna gravissima sit, non debet arbitrio Judicis imponi, & absque fundamento à Jure habito: ut rectè tradunt Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 15. *num.* 135. Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 10. *num.* 2. & Castropalaus *de benef. disp. 6. pun.* 3. *§.* 10. *num.* 1.

2 Aliqua delicta sunt, quibus non ipso Jure imposita est Privatio beneficii, quamvis imponenda veniat per sententiam Judicis: sic sunt homicidium non Qualificatum, Publicus Concubinatus, Sacrilegium, Perjurium, Adulterium, Incestus, Stuprum, Furtum, Usuræ; aut si Beneficiarius incendiarius fuerit, Aleator, Incorrigibilis, Bannitus; aut si residere noluerit, & similia gravia delicta Depositione digna, de quibus peragunt Doctores *in Cap. At si Clerici. & Cap. Cum non ab homine. De Judiciis. Rebuffus in Prax. tit. de modis amittend. benef. à num.* 50. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 15. *à num.* 135. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 34. *num.* 118. & Castropalaus *de benef. disp. 6. pun.* 3. *§.* 10. *num.* 1.

Notandum tamen 1. per hæc delicta, quæ non inducunt ipso jure privationem beneficii, sed per sententiam Judicis inducenda est, non impediri Beneficiarium, si velit, resignationem firmam, & irrevocabilem facere in favorem: ratio est, quia suum est beneficium, quousque non privetur beneficio per tres sententias uniformes, aut per unam, quæ transeat in rem judicatam. Sic Gonzalez *l. c. num.*147. & Castropalaus *l. c.*

Notandum 2. non posse privari fructibus post delictum acquisitis ante sententiam definitivam: nam justo, & legitimo titulo acquisivit; non vero infecto, aut injusto. Secus verò est in delictis ipso jure privantibus beneficio, in quibus etiamsi requiratur sententia declaratoria criminis; nihilominus à puncto commissi delicti infirmatur titulus, & possessio beneficii, adeoque posita sententia rescinduntur omnes translationes factæ beneficii, & fructuum, & non dicitur vacare beneficium ob obitum, si moriatur delinquens; sed ob privationem delicto annexam. Sic Azor. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 17. *quæst.* 1. Gonzalez *l. c. num.* 140. & Castropalaus *l. c.*

3 Alia tamen delicta sunt, quibus ipso jure imposita est pœna privationis Beneficii. Primum quorum est Crimen hęresis *ex Cap. Ad abolendam. De Hæres.* Nec prodest hæretico Regula de pacifica possessione triennali: ut ex Rebuffo docet Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 34. *num.* 187. Idem est, si beneficium obtentum fuerit precibus hæretici scienter; vacat siquidem ipso jure, & obtinens inhabilis fit ad alia *ex Cap.* 2. *§. ad hæc. de Hæretic. in* 6. ut ex Gonzalez, Azorio, & Barbosa tradit Castropalàus *de benef. disp.* 6. *punct.* 3. *§.* 10. *num.* 2. Contrahentes vero suspicionem juridicam hæresis, ut sunt Fautores hæreticorum, Contumaces, & rebelles Censuris Ecclesiæ, & in contumacia perseverantes per annum, ac insordescentes per annum in excommunicatione; non sunt ipso jure privati beneficio, quamvis veniant privandi. Sic Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 15. *à num.* 104. & Castropalaus *l. c.* Schisma eodem modo privat ipso jure beneficiis, ac hæresis: *ut ex Cap. Nos consuetudinem. dist.* 12. *& ex Cap. Quia diligent. de elect.* tradit Lessius *l. c.*

4 Dubitatur de Crimine læsæ Majestatis humanæ, an inducat ipso jure privationem beneficiorum? Et quamvis Gonzalez, Rebuffus, & Barbosa relati à Castropalao *de benef. disp.* 6. *punct.* 3. *§.* 10. *num.* 3. docuerint, ipso jure inducere. Nihilominus non habet hæc sententia firmum fundamentum in Jure: maximè quia Clericus cum sit extra jurisdictionem temporalis Principis, non videtur, quomodo propriè, & rigorosè crimen læsæ Majestatis humanæ committere possit. Sic Julius Clarus *lib.* 5. *Recept. Senten. §. Læsæ Majestatis, & §. final. quæst.* 30. Bernardus Diaz *Pract. cap.* 119. & Castropalaus *l. c.*

5 Secundum est homicidium Qualificatum: non enim omne homicidium, etiam si irregularitatem inducat; inducit pariter privationem ipso jure beneficiorum. Irregularis siquidem non privatur beneficiis, quamvis inhabilis evadat ad illa obtinenda, ut multos allegans docet Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 10. *num.* 47. Et quòd homicidium non privet ipso jure beneficiis obtentis Clericum homicidam, docent passim Doctores Suarez, Azor. Covarruvias, Julius Clarus, Bernardus Diaz, Salzedo, Guttierrez, Gonzalez, & Garzia, quos refert, & sequitur Castrop. *de benef. disp.* 6. *pun.* 3. *§.* 10. *num.* 4. ratio est, quia Textus indicantes hanc pœnam *in Cap. Cum non ab homine de Judic. Cap. Clericus. Ne Cleric. vel Monach. & Cap. ex Litteris. De excessib. Pralat.* potius inmunt ferendam esse, quàm latam. Imò non omne homicidium qualificatum privat ipso jure beneficiis obtentis propter rationem allatam: ut docent Julius Clarus, Salzedo, Azor. Gonzalez, Garzia, Suarez ab eodem Castropalao relati; sed tantùm subsequentia. 1. est occisio, vel percussio Cardinalis S. Romanæ Ecclesiæ; qua occisione, vel percussione posita ipso jure vacant beneficia occidentis, vel percutientis *ex Cap. Felicis de Pœnis. in* 6. extenditur ad filios, ac nepotes talium delinquentium ex eodem Capite. 2. est occisio, vel percussio Episcopi: vacant enim ipso jure per talem occisionem, vel percussionem beneficia Clerici occidentis, vel percutientis, si quæ habet in illa Ecclesia, in qua Episcopus percussus præest *ex cit. Cap. Felicis, & ex Clement.* 1. *§. à feudo. de Pœnis.* Debet Episcopus esse Confirmatus, cum non sufficiat Electio tantùm. 3. est Occisio, vel mutilatio per se, vel per alium Rectoris, seu alterius Clerici ejusdem Ecclesię, in qua occisor, vel mutilator beneficium habet *ex Cap. In quibusdam, de Pœnis.* 4. est homicidum Christiani factum per sicarium pretio conductum à Clerico Mandante, licèt mors non fuerit secuta; inducit namque tale homicidium ipso jure privationem beneficii. Extenditur dicta privatio ad receptantem, defendentem, vel occultantem sicarium *ex Cap.* 1. *de Homicid. in* 6. 5. est occisio, vulneratio, vel quovis modo offensio litigantium in Curia Romana, vel eorum Judicum, Advocatorum. Procuratorum, vel Notariorum: inducit namque tale crimen privationem ipso jure beneficiorum *ex Constit.* Alexandri VI. incipit, *In crimine Sedis.*

Tertium est crimen Sacrilegii non quodcumque, cum 6
non omne Sacrilegium privet ipso jure beneficiis, etiamsi infamiam inducat: licet enim infames irregulares sint, non sunt tamen ipso jure privati beneficiis, sed veniunt privandi *ex Cap. Infames.* 6. *quæst.* 1. sic etiam Sacrilegi *ex Cap. Si quis Presbyter. dist.* 50. ut ex Bernardo Diaz, & Garzia sustinet Castrop. *de benef. disp.* 6. *pun.* 3. *§.* 10. *num.* 6. Sacrilegium igitur privans ipso jure beneficiis est illud, quod committitur insequendo, percutiendo, aut capiendo Cardinalem S. Romanæ Ecclesiæ *ex Cap. Felicis, de Pœnis.* Aut committitur capiendo, banniendo, seu percutiendo Episcopum: hoc eni Sacrilegium ipso jure privat beneficiis, quæ habentur in illa Ecclesia; ubi præest Episcopus *ex Clement.* 1. *de Pœnis.* Vel committitur capiendo Clericum, ut beneficia resignet; aut impediendo, ne ad Romanam Curiam citatus accedat: hoc enim crimen ipso jure privat beneficiis *ex Clement. Multorum. de Pœnis.*

Quartum est Simonia, si tamen consistat, & sit ex 7
utraque parte perfecta, & completa: hæc enim inducit Vacationem beneficiorum simoniacè acquisitorum ipso jure; non vero aliorum beneficiorum ritè acquisitorum *ex extravag. Cum detestabile, de Simon.* Idem dicendum de Simonia Confidentiæ, & Conventionis *ex Bulla* Pii IV. incipit, *Romanum Pontificem, & ex Bulla* S. Pii V. incipit, *Intolerabilis:* privat enim hæc Simonia ipso jure Resignantem, & Resignatarium beneficiis.

Quintum est crimen Intrusionis, cum videlicet quis 8
beneficium Curatum violenter occupat, ac per possessionem scienter se injustè intrudit *ex Cap. Eum, qui. de Præben. in* 6. Idem dicendum de eo, qui vi, & propria authoritate occupat quæcumque beneficia Ecclesiastica, amittit enim eo ipso jus, si quod habet ad illa, vel in illis per electionem, præsentationem, aut collationem *ex Cap. cit. & ex Cap. Avaritiæ.* 5. *de Elect. in* 6.

Sextum est crimen Inobedientiæ, & transgressionis 9
Præceptorum nonnullorum, non verò omnium: Inobedientiæ igitur, & transgressiones Præceptorum inducentes ipso jure privationem beneficiorum sunt sequentes. 1. est transgressio sequestri impositi vigore sententiæ ab Ordinario *ex Clement. Ad compescendas. De Sequestr.* 2. est, si beneficiarius monitus, & requisitus ab Ordinario noluerit justo impedimento cessante coram eo ostendere titulum Dispensationis, ratione cujus beneficia incompatibilia retineat; privatur enim ipso jure beneficiis, quæ absque prædicta dispensatione retinere nequit *ex Cap. Ordinarii. De Offic. Ordin. in* 6. & ex Tridentino *sess.* 7. *cap.* 5. *de Reform.* 3. est inobedientia commissa in alienatione bonorum Ecclesiæ, vel Monasterio

ſteriorum abſque forma præſcripta *in Cap. Ambitioſæ de Reb. Eccleſ. non alienan.* Debent tamen alienantes eſſe inferiores Epiſcopis, & Abbatibus, ut ipſo jure vacent beneficia quorum bona alienata fuere. 4. eſt ſi ſuſpenſus à beneficiis, ſe ingerat in adminiſtrationem illorum, à quibus eſt ſuſpenſus: vacant enim ipſo jure *ex cap.* 1. *§. fin. & cap. Cupientes, de elect. in* 6. 5. eſt acceptio poſſeſſionis beneficii à Pontifice collati ante expeditionem Litterarum Apoſtolicarum; vacat namque ipſo jure beneficium obtentum, & alia, ſi obtinens illa habuerit *ex Conſtitutione* Julii III. 27. Maji. 1553. 6. eſt, ſi promotus ad beneficium parochiale noluerit intra annum Sacerdotium ſuſcipere; vacat ipſo jure beneficium parochiale *ex cap. Licèt Canon; & cap. Commiſſa, de elect. in* 6. 7. eſt ſi promotus ad Epiſcopatum intra tres menſes noluerit munus Conſecrationis ſuſcipere, teneatur ad reſtitutionem fructuum perceptorum; ſi verò per alios tres menſes neglexerit, Epiſcopatu ipſo jure privatus eſt *ex Tridentino ſeſſ.* 23. *cap.* 2. *de Reform.* 8. eſt, ſi indebitè retineat ſcripturas ad Cameram Apoſtolicam ſpectantes, vel ſciens illas non revelet; ipſo jure privatur beneficiis *ex Conſt.* Julii III. incipit, *cum acceperimus*. Idem dicendum de detinente, nec reſtituente bona Palatii Apoſtolici *ex Conſtit.* 6. Alexandri VI. *& Conſtit.* 1. Clementis VII. 9. eſt, ſi reſignationem beneficiornm non publicaverit Beneficiarius juxta formam 87. Conſtitutionis Gregorii XIII. vacat ipſo jure beneficium reſignatum, 10. eſt, ſi beneficiarius habitum Clericalem non aſſumat, aut eum jugiter non deferat; vacant enim ipſo jure beneficia, & penſiones *ex Bulla* Sixti V. incipit, *Cum Sacroſanctum*. 11. eſt, ſi non ſervetur Decretum Pontificis in proviſione poſitum; vacat tunc ipſo jure beneficium, cum ſub hac tacita conditione concedatur à Pontifice, 12. eſt, ſi non ſervetur forma in Tridentino tradita *Seſſ.* 24. *cap.* 18. *de Reform. & in Conſtitut.* S. Pii V. incipit, *In conferendis*, vacat beneficium ipſo jure.

10 Septimum eſt ſimulatio, quæ contingit, cum quis ſupponit ſe examini pro obtinendis beneficiis loco aliorum; vacant enim ipſo jure per ſimulationem illam omnia beneficia ſimulantis *ex Conſtit.* Pauli IV. incipit, *Inter cæteras*.

11 Octavum eſt crimen Sodomiæ exercere, quod quidem exercitium importare debet uſum, & conſuetudinem, ut ipſo jure inducat privationem beneficiorum: non enim per unum, aut alterum actum; ſed ſæpiùs inducitur: *ex Bulla* S. Pii V. 70.

12 Dubitatur 1. de crimine Concubinatus, an ipſo jure inducat privationem beneficiorum? Sed dicendum, quòd licèt ſit crimen graviſſimum, & ſcandaloſum; nihilominus non inducit ipſo jure vacationem, ſed imponenda venit per ſententiam Judicis. Et antequam à Judice imponatur, monendus erit Clericus beneficiarius ter *ex cap. Si quiſquam. & ex Cap. Si autem, De Cohabit. Cleric. & Mulier*. Si autem Judex in ſua præſentia delinquentem moneat, unica monitio trinæ æquivalet *ex leg.* 2. *Cod. Quomodo, & quando Judex.* Verùm ſervanda erit trina monitio, quæ fieri debet juxta ea, quæ ſancto zelo, & Charitate ſimul præſcribit Tridentinum *Seſſ.* 25. *cap.* 14. *de Reform.*

13 Dubitatur 2. de crimine Perjurii, an inducat ipſo jure vacationem beneficii? Sed dicendum cum communi ſententia, nullum perjurium inducere ipſo jure vacationem beneficiorum, etiam ſi graviſſimum fuerit: ratio eſt, quia ex nullo Textu deducitur. Sic Gloſſa *in cap. Querelam, de Jurejur.* & teſtantur eſſe communem ſententiam Decius, Abbas, Felinus, *in cap.* 2. *de Reſcript.* Covarruvias *in cap. Quamvis pactum.* 1. *par. §.* 7. *num.* 3. Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract.* 5. *lib.* 3. *cap. ult. num.* 6. Azor. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 18. *verſic. Quarto*; Caſtropalaus *de benef. diſp.* 6. *pun.* 3. *§.* 10. *num.* 8. & Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 10. *num.* 167. Nec ob quodlibet perjurium imponi poteſt vacatio plurium beneficiorum, ſed tantùm ob perjurium injudicio: ut ex Staphileo, Rebuffo, Bernardo Diaz, & Garzia tradit Caſtropalaus *l. c.*

14 Dubitatur 3. de crimine falſi Litterarum Apoſtolicarum, an inducat ipſo jure vacationem beneficiorum? Sed dicendum, priùs debere convinci in Judicio Beneficiarium de hoc crimine, & poſtea incurrere perpetuam privationem beneficiorum: ut clarè intelligitur *ex verbis Textus in cap. Ad falſariorum, de Crimin. falſ.* ait enim Textus: Qui falſarii fuerint deprehenſi. Idem dicendum de *illis* Beneficiariis, qui utuntur Litteris falſis ſub nomine Pontificis ab aliis impetratis. Idem denique de beneficiariis, qui falſas Litteras impetrant: Sic Bernardus Diaz *Pract. cap.* 117. *nu.* 4. Rebuffus *Prax.* 3. *part. tit. De modis amittend. benefic. nu.* 4. Caſtropalaus *de benef. diſp.* 6. *pun.* 3. *§.* 10. *num.* 10. Azor. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 12. *quæſt.* 1. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 15. *num.* 73. Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 57. *num.* 234. & Garzia *de benef.* 11. *part. cap.* 10. *num.* 170.

Dubitatur 4. de crimine Blaſphemiæ, an inducat ipſo 15
jure vacationem beneficiorum? Sed dicendum: antiquo tempore induxiſſe, non ipſo jure, ſed poſt Judicis ſententiam, eam tamen blaſphemiam, quæ Deum, & Sanctos nefariis maledictis afficiebat ut patet *ex cap. Si quis per capillum.* 22. *quæſt.* 1. Sed novo jure Concilii Lateranenſis ſub Leone X. *Seſſ.* 9. ſtatuitur contra expreſsè blaſphemantes publicè Deum, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, vel Glorioſam Virginem Mariam ejus Genitricem verbis contumelioſis, & obſcœnis, ſi Clerici beneficiarii fuerint, eo ipſo, quo delicto hujuſmodi convicti fuerint; fructibus unius anni mulctentur prima vice. Secunda vice ſi ita deliquerint, & convicti fuerint, ſi unicum beneficium habuerint, eo priventur; ſi autem plura, eo priventur, quod Ordinarius voluerit. Tertia vice ſi deliquerint, & convicti fuerint; omnibus beneficiis privati exiſtant, ac inhabiles ad ea ulterius obtinenda reddantur.

Dubitatur denique: quo loco beneficia vacent ratio- 16
ne delicti? Reſp. ſi delictum non inducit ipſo jure vacationem beneficii, ſed per ſententiam Judicis; eo in loco vacare, ubi profertur ſententia definitiva criminis; ex eo enim momento, quo pronunciata eſt ſententia, vacat eo in loco beneficium. Si verò delictum ipſo jure vacationem inducit; vacare beneficium in eo loco ubi commiſſum fuit delictum, & ab eo momento; ibi enim poſita eſt cauſa formalis Vacationis. Sic Caſtrop. *de benef. diſp.* 6. *pun.* 3. *§.* 10. *num.* 24.

CAPUT XXIX.

De Erectione, Mutatione, & Suppreſſione Beneficiorum.

1 *Quomodo fiat erectio beneficii, & quid requiratur pro erigendis Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis, ac nova Dignitate?*
2 *Quid requiratur ad erigendas eccleſias Parochiales, ſimplices, & beneficia ſimplicia?*
3 *Eccleſiæ Regularium ex ſola authoritate Pontificis erigi poſſunt.*
4 *Mutatio Eccleſiarum ex authoritate Superioris fieri poteſt: & quis hic ſit?*
5 *Quando eveniat Suppreſſio, & extinctio Beneficiorum.*
6 *Requiritur neceſſariò legitima cauſa ad Suppreſſionem, & Reductionem Beneficiorum.*
7 *Quanam conſtare debent, ut poſſit Epiſcopus Beneficia ſupprimere?*
8 *Poteſt Epiſcopus ob Eccleſiæ fabricam, aut conſtructionem aliorum piorum operum beneficia ſupprimere.*
9 *An poſſit Epiſcopus minuere numerum Præbendarum à S. Sede approbatum, & confirmatum?*
10 *Quis veniat hìc nomine Epiſcopi, & Capituli?*

ERECTIO beneficii fit per hoc, quòd ſtabiliatur au- 1
thoritate Superioris Jus percipiendi fructus ob titulum Spiritualem. Requiritur ergo ad erectionem beneficii, quòd Jus percipiendi fructus ſtabiliatur authoritate Superioris. Verùm non ſemper eſt idem Superior, qui hanc authoritatem præſtare queat; ſed diverſus pro diverſitate Beneficiorum. Nam ad erigendas Eccleſias Metropolitanas, Cathedrales, & Collegiatas ſola Authoritas Pontificis, non vero alterius, ſe extendit, qui ſolus eas approbare poteſt *ex cap.* 1. *Ne Sede Vacan. & cap. Quòd translationem, De Offic. Legat.* Idem dicendum de erigenda nova Dignitate *ex cap.* 1. *diſt.* 22. Poterit tamen Epiſcopus ex juſta cauſa ſecundam Dignitatem in aliqua Eccleſia inſtituere, ſecundum Archidiaconatum, Perſonatum &c. eo quia non eſt nova erectio beneficii, ſed extenſio præexiſtentis: requiritur tamen ad hanc extenſionem faciendam conſenſus illorum, quorum intereſt: ut docent Azor.

2. *part.*

2. *par. lib. 6. cap. 30. quæst. 12.* & Castropal. *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 13. num. 1.*

2 Ad erigendas verò Ecclesias Parochiales, & simplices; sicuti etiam ad erigenda beneficia simplicia sufficit sola Authoritas Episcopi. Non debet tamen suam authoritatem præstare Episcopus in erectione novæ Ecclesiæ, nisi competens dos ei assignetur pro sustentatione Clerici, aut Clericorum, qui Divina Officia peragere debeant, aut alia munia præstare, ob quæ nova Ecclesia erigitur *ex cap. 1. de Censib. cap. 1. de Consecr. dist. 1. & ex cap. Ad audientiam, de Eccl. ædific.* Compelli igitur potest extruens Ecclesiam ad dotem assignandam *ex cap. Cum sicut. De Consecr. Eccl.* nam si absque dote permiserit Episcopus, eam extrui; tenetur ipse eam dotare, ac suis expensis sustentare. Sic Azor. *l. c. qu.* 4. & Castropal. *l. c.*

3 Ecclesiæ Regularium nonnisi ex Authoritate Summi Pontificis erigi possunt: & quamvis authoritate Episcopi olim erigi solebant, quando Regulares Episcopis subjiciebantur; quia tamen ex Privilegiis Summorum Pontificum ab Episcopali Jurisdictione exempti fuere; ideo eorum Ecclesiæ ex Authoritate Pontificis, aut authoritate Superiorum Regularium juxta sua Privilegia erigi solent. Sic Castropalaus *de Benefic. disp. 6. pun. 3. §. 13. num. 1.*

4 Mutatio Ecclesiarum nonnisi ex authoritate Superioris fieri potest; itaut Superior præstans suam authoritatem, ut Collegiata, vel Parochialis mutetur in Cathedralem; sit solus Pontifex, cum hanc facultatem nemo alius Pontifice inferior possit præstare: ratio est, quia cum sit de ratione Cathedralis Episcopatum habere, & nemo alius à Pontifice possit eum concedere; ideo soli Pontifici reservatur hæc authoritas. Idem dicendum, si Ecclesia Parochialis, aut alia simplex mutari debeat in Collegiatam: nam solus Pontifex potest novam Dignitatem aliis præcellentem instituere. Sic Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 30. quæst. 2.* & Castropalaus *de benefic. disp. 6. pun. 3. §. 13. num. 2.* licet contrarium sustineant Rebuffus, & Garzia relati à Castropalao. Requiritur etiam Pontificis Authoritas, ut Ecclesia Sæcularis in Regularem mutetur: ratio est, quia solus Pontifex, non verò alius eo inferior, est Superior utriusque Ecclesiæ. Solum ergo extenditur authoritas Episcopi ad mutandam Ecclesiam simplicem in parochialem ex legitima causa, & necessitate: ut tradunt Azor. 2. *part. libr. 6. cap. 30. qu. 2.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 68. nu. 9.* Castropalaus *de Benefic. disp. 6. pun. 3. §. 13. num. 2.* & Garzia *de Benefic. 12. part. cap. 5. numer. 2.* Viceversa tamen nullatenus poterit Episcopus ex sua authoritate, parochialem mutare in simplicem Ecclesiam, ut cavetur in Tridentino *sess. 25. cap. 16. de Reform.*

5 Suppressio, & extinctio beneficiorum evenit, cum beneficia ob eorum tenuitatem reddituum insufficientium ad beneficiarios congruè sustentandos ad minorem numerum reducuntur. Dicitur autem reductio illa ad minorem numerum facta beneficiorum suppressio, & extinctio: eo quia redditus beneficiorum suppressorum cum applicentur ad usum aliorum beneficiariorum ob congruam sustentationem; ideo beneficia illa quasi extinguuntur, & non sunt.

6 Ad hanc autem Suppressionem, & reductionem beneficiorum faciendam necessariò requiritur legitima causa *ex cap. ex parte, de Constit.* quæ alia esse nequit, nisi diminutio reddituum beneficiorum. Hinc sequitur, quòd nisi priùs probata fuerit hæc reddituum diminutio, itaut insufficientes sint ad congruam Beneficiariorum sustentationem, & ad ritè cultum Divinum peragendum; non poterit Episcopus numerum beneficiorum ad minorem reducere, cum cesset in eo minuendi facultas: ut docent Felinus *in cap. Constitutus, de rescript. numer. 1.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 67. numer. 5.* Castropalaus *de Benefic. disp. 6. punct. 3. §. 11. numer. 1.* Probata jam reddituum diminutione poterit Episcopus cum Capituli consensu ad pauciorem numerum beneficia reducere in Cathedralibus Ecclesiis, & Collegiatis insignibus ad eum finem, ut distributiones augeantur, ut constat *ex cap. Cum accessissent, de Constit.* & docent Decius *ibi, nu. 43.* Felinus *ibi, n. 17.* Abbas *ibi, n. 4. & 9.* Azor. 2. *par. lib. 6. cap. 30. qu. 12.* Castrop. *l. c. n. 2.* Barbosa *l. c. n. 1.* & Garzia *de Benefic. 12. par. cap. 1. num. 2.*

7 Debet insuper constare, ut possit Episcopus beneficia supprimere, & ad minorem numerum reducere in distributionum augmentum in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus; quòd non potuerit eis aliqua beneficia simplicia unire: cum hoc remedium priùs tentandum sit, antequam deveniatur ad beneficiorum suppressionem ex præscripto Tridentini *sess. 24. cap. 15. de reform.* Debet quoque haberi patronorum consensus, si beneficia sint de jure patronatus laicalis. Debet denique probari, beneficia ita tenues fructus habere, ut non possit ex illis tertia pars deduci pro Distributionibus quotidianis; aliàs nequibit beneficia supprimere, sed uti debebit necessario remedio præscripto à Tridentino *sess. 21. capit. 1. de Reform.*

8 Poterit Episcopus justa causa intercedente ob Ecclesiæ fabricam, aut aliorum piorum Operum constructionem beneficia simplicia, & alias præbendas supprimere *ex cap. sicut venire, de excess. Prælat.* & tradunt Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 30. quæst. ultim.* & Castropalaus *de benefic disp. 6. punct. 3. §. 11. numer. 3.* Non potest tamen fructus præbendarum, aut aliorum beneficiorum suppressorum mensæ Episcopali, aut Capitulari applicare: sic enim authoritatem suam præstaret in facto sibi proprio, & utili contra *Clement. si una, de reb. Eccles. non alien.* & docent Azor. *loc. cit. quæst. 15.* Castropalaus *l. c. num. 4.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 67. numer. 9. & 10.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 37. num. 25.* Poterit tamen præbendis singulis eos fructus applicare: aliud namque est Capitulum, aliud singuli de Capitulo. Sic Azor, Castropalaus, Barbosa, & Gonzalez *locis citatis.*

9 Dubitatur hìc: an possit Episcopus numerum minuere præbendarum à Sancta Sede approbatum, & confirmatum? Resp. certum esse, non posse Episcopum augere, aut minuere supradictum numerum, si approbatus, aut confirmatus sit à Sancta Sede cum Clausula irritante, quidquid in contrarium factum fuerit, rebus in suo statu permanentibus, ut per se patet, & tradunt Doctores. Certum insuper esse, non posse Episcopum cum consensu Capituli dictum numerum minuere, si fructus præbendarum diminuti non fuerint; cum cesset in eo facultas præbendi suam authoritatem. Poterit tamen augere ex consensu Capituli non adauctis fructibus; quia jam Capitulum cedit juri suo, cùm in ejus favorem taxatus fuerit numerus à Sancta Sede. His positis; Dicendum, si fructus præbendarum à Sancta Sede approbatarum cum determinatione numeri fuerint notabiliter diminuti post approbationem Apostolicam etiam cum Clausula irritante; poterit Episcopus cum consensu Capituli numerum præbendarum minuere: ratio est, quia confirmatio, & approbatio à Sancta Sede facta intelligitur, rebus in suo statu permanentibus, non verò notabiliter mutatis, ut evenit in casu nostro. Secus verò si non fuerint diminuti, aut si parum diminuti fuerint. Sic Abbas *in cap. Cum accessissent, de Constit. num. 4.* Felinus *ibi, num. 17.* Azor. *lib. 6. cap. 30. qu. 13.* Castropalaus *de benefic. disp. 6. pun. 3. §. 11. numer. 5.* & Garzia *de benefic. 11. part. cap. 1. num. 4.*

10 Dubitatur insuper, quis veniat hìc nomine Episcopi? Et quid nomine Capituli? Resp. Episcopum hìc accipi pro Episcopo rigorosè accepto, non verò pro Abbate, aut alio prælato habente jurisdictionem quasi Episcopalem in suo Territorio exempto: ratio est, quia id tantum Episcopis concedit Tridentinum, non verò aliis prælatis episcopis inferioribus *sess. 24. cap. 15. de reform.* & sic decisum à Sacra Congregatione refert Barbosa *ibi, num. 2. & 5. & de Potest. Episc. 3. par. alleg. 67. num. 4.* Capitulum verò, cujus consensus exposcitur ad diminutionem beneficiorum, & præbendarum, non solum est Capitulum Cathedralis *ex Clement. 2. de reb. eccles. non alienan.* sed etiam Capitulum Ecclesiæ illius, in qua suppressio fieri debet beneficii, vel præbendæ: ut Decisum à Sacra Congreg. testatur Barbosa *l. c.* Potest consensus præstari à Capitulo post diminutionem: quia cum expostuletur præstandus in ejus gratiam, ideo si consentit diminutioni factæ; valida consistit suppressio. Sic Stephanus Gratianus *discept. foren. 178. nu. 30.* & Castropal. *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 11. nu. 2.* Hinc deducitur: nullum alium à Capitulo posse tentare nullitatem ob defectum consensus, cum id soli Capitulo concedatur. Sic Gratianus, & Castropalaus *locis citatis*, & Barbosa *in remissionibus Concilii Tridentini cap. 15. cit.*

CAPUT XXX.

De dismembratione, & Divisione Beneficiorum.

1 *Quomodo dismembratio fieri possit?*
2 *Non potest Episcopus dismembrare aliquos fructus beneficii Parochialis, ut simplici beneficio applicet. Nec dismembrare beneficia simplicia, Cappellas, & Oratoria unita Ecclesiæ Parochiali, etiamsi hæc illis non indigeat.*
3 *Divisio beneficiorum quando eveniat, & quando fieri possit.*
4 *Parochus, qui de novo constituitur; provideri debet ex obventionibus Parochianorum.*
5 *Quænam sit rationabilis causa dividendi beneficia?*
6 *Enumerantur aliquæ Causæ, quæ insufficientes sunt.*

1 DISMEMBRATIO fit per separationem aliquorum reddituum, & proventuum beneficii, ut alteri beneficio, aut pio operi applicentur. Quapropter dismembratio non separat titulum beneficii, à quo prædicti fructus separantur; sed intactum relinquit: ut adnotant Garz. *de benef.* 12. *par. cap.* 2. *n.* 4. & Castrop. *de benefic. disp. 6. pun. 3. §. 12. num.* 1. Causa autem, & solemnitates ad Dismembrationem faciendam sunt prorsùs eædem, quæ ad alienationem rerum Ecclesiasticarum requiruntur, nec sine eis Episcopus validè, & licitè dismembrationem facere poterit. Necessarius igitur est Capituli consensus, & Vocatio Rectoris, seu defensoris: ratio est, quia dismembratio est vera alienatio aliquorum fructuum beneficii. Sic tradunt Gambara *de Offic. Legat. libr.* 5. *de dismembrat. nu.* 14. & 15. Garz. *de benef.* 12. *part. cap.* 3. *à nu.* 3. Mandosus *Regul.* 22. *qu.* 3. *à num.* 8. Castropal. *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 12. nu.* 1. & Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *par. alleg.* 67. *à num.* 11.

2 Duo hìc adnotanda; & 1. est: non posse Episcopum dismembrationem facere fructuum aliquorum beneficii Parochialis, ut eos simplici beneficio applicet: cum cautum sit in Tridentino *sess.* 25. *cap.* 16. *de Reform.* ne beneficium Parochiale convertatur in simplex, & consequenter ne aliqui fructus beneficii Parochialis convertantur, & applicentur beneficio simplici: ut declaravit, & meritò Sacra Congregatio teste Garz. 12. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 88. 2. est: non posse Episcopum dismembrare beneficia simplicia, seu Cappellas, & Oratoria unita Ecclesiæ Parochiali, etiamsi Parochialis eis non indigeret: esset enim ex parte convertere Parochialem in beneficium simplex contra prohibitionem Tridentini superiùs citatam: ut pariter declaravit Sacra Congregatio testibus Garzia *l. c.* Riccio *in Prax. For. Eccles. resol.* 383. *numer.* 6. & 7. & Castropalao *de benefic. disp. 6. pun. 3. §. 12. nu.* 2.

3 Divisio beneficiorum evenit, cum ex uno beneficio plura fiunt: ut si ex una Parochiali duæ, aut tres fierent; aut ex uno Canonicatu fierent duo, vel unus Canonicatus. & una portio. Prohibetur in Jure Divisio beneficiorum, ut clarè apparet *ex cap. Majoribus, cap. Dilecto, & cap. Vacante, de Præben.* & tradunt communiter Doctores. Nihilominus permittitur à Tridentino *sess.* 21. *cap.* 4. *de Reform.* Episcopis in Ecclesiis suæ jurisdictioni subjectis concurrente tamen rationabili, & honesta causa, si fructus pro singulis beneficiis, in quæ fit divisio; sufficientes sint ad congruam sustentationem singulorum beneficiariorum, servatis tamen solemnitatibus ad alienationem rerum Ecclesiasticarum requisitis: quia est vera alienatio, ut omnes fatentur. Non requiritur consensus Rectoris, nec consensus Parochianorum ad hanc divisionem per Episcopum faciendam: cum hæc causa remittatur à Tridentino judicio Episcopi. Poterunt tamen Rector, & Parochiani appellare à Divisione per Episcopum facta, etiam ut Delegato Sedis Apostolicæ, cum hoc tamen discrimine, ut Appellatio nequeat interponi penes Metropolitanum, si fuerit facta ab Episcopo, ut Delegato Sedis Apostolicæ; sed necessario coram Pontifice interponenda erit. Secus verò si facta fuerit, ut ab Ordinario; tunc enim coram Metropolitano interponi poterit. Habet tamen Appellatio facta effectum devolutivum, non suspensivum: ut colligitur *ex cap. Ad audientiam. De Eccles. Ædific.* & tradunt Barbosa *in Declarat. Concil. l. c. num.* 4. & Castropal. *de benefic. disp. 6. pun. 3. §. 12. num.* 5. & 6.

Parochus, qui de novo constituitur; provideri debet ex obventionibus Parochianorum, cum in eorum gratiam, & utilitatem constituatur Parochia erecta; quæ si tenues fuerint ad congruam Parochi sustentationem, supplendæ erunt ex redditibus abundantibus antiquæ Parochiæ. Et si hæc non habuerit abundantes redditus, cogendi erunt Parochiani ad integram sustentationem novi Parochi: ut colligitur ex Tridentino *l. c.* & tradunt ex Declaratione Sacræ Congregationis Barbosa *l. c.* & Castropal. *l. c. nu.* 7. 4

Causa autem honesta, & rationabilis ad divisionem beneficii faciendam juxta permissionem Tridentini unica, & sola est, si muneri, & obligationibus beneficii exequendis nequeat per unum beneficium satisfieri, & solum satisfieret per divisionem. Quapropter si aliæ viæ, & modi habeantur succurrendi muneri, & obligationibus beneficii; numquam habebitur causa honesta, & rationabilis illud dividendi: cum semper servanda sit, quantum fieri potest, ejus indivisio, quodcumque fuerit beneficium sive Curatum, sive simplex. 5

Ex dictis infertur 1. non esse causam honestam, & rationabilem ad beneficium dividendum augmentum Cultus Divini per multiplicationem beneficiariorum: non enim expostulatur augmentum istud à beneficio jam instituto. 2. non esse honestam, & rationabilem causam extinctionem litis: cum extingui possit per reservationem pensionis. 3. non dare causam sufficientem ad divisionem multitudinem Parochianorum, si eorum necessitatibus occurri possit sine divisione Parochiæ, sed per multiplicationem Clericorum ministrantium Sacramenta, & de facto Tridentinum *sess.* 21. *cap.* 4. *de Reform.* antequam permittat Episcopis divisionem, præmittit, tentandum esse ab ipsis hoc remedium: & sic Decisum refert Barbosa *in dicto loco Tridentini*. Quòd si etiam multiplicatis Clericis Ministrantibus adhuc ob distantiam terminorum Parochiæ occurri nequiret necessitatibus Parochianorum; tunc antequam deveniretur ad Divisionem Parochiæ, tentandum erit remedium per erectionem alicujus Ecclesiæ, vel aliquarum in Filiales, in quibus Vicarii ad nutum Parochi amovibiles constitui possint, approbati, & recogniti ab Episcopo, qui ibidem residentes Sacramenta Parochianis ministrent. Sic Riccius *resol.* 476. *n.* 6. Barbosa *de Potest. Episc. alleg.* 68. *nu.* 7. & Castrop. *de benef. disp. 6. pun. 3. §. 12. nu.* 4. His omnibus remediis tentatis, si insufficientia evaserint; deveniri poterit juxta Tridentinum ad Divisionem. 6

CAPUT XXXI.

De Unione Beneficiorum.

1 *Quænam sit Unio Beneficiorum? Et quotuplex sit?*
2 *Ex diversitate modi uniendi beneficia diversi oriuntur effectus.*
3 *Ad dignoscendum quando beneficium æquè principaliter unitur, aut accessoriè; attendenda erunt verba unionis.*
4 *Potestas uniendi Cathedrales, & primam Dignitatem Cathedralis, & principalem Collegiatæ spectat ad Pontificem.*
5 *Quænam beneficia unire possit Episcopus ex Jure Communi?*
6 *Unire potest Episcopus beneficium tum alteri beneficio, tum Monasteriis, & Domibus Religiosorum, etiamsi exempta fuerint, tum denique fabricæ Ecclesiæ, etiamsi Cathedralis fuerit.*
7 *An spectato Jure Communi possint alii à Pontifice, & ab Episcopis beneficia unire, & præcipuè an possint Legati à latere.*
8 *An Archiepiscopo competat posse unire Beneficia suæ Provinciæ?*
9 *Quid de Abbatibus, & aliis Prælatis Episcopo inferioribus?*
10 *Quid de Capitulo Sede Vacante?*
11 *Quid de Vicario Generali Episcopi?*
12 *Variæ sunt Conditiones necessario requisitæ ad validam, & licitam unionem beneficiorum. Et prima est Necessitas, & Utilitas Ecclesiæ.*
13 *Secunda est, vocare eos, quorum interest, ne præjudicium inferatur.*
14 *Tertia est consensus Capituli Cathedralis, si facienda sit unio ab Episcopo; non verò à Legato Pontificis.*

15 Quar-

15 *Quarta est, ut exprimatur verus valor beneficii uniendi, & beneficii, cui fieri debet unio.*

16 *Explicantur, quæ Tridentinum novo jure statuit circa unionem beneficiorum. Et* 1. *Ne plura beneficia Curata, aut aliàs incompatibilia uniantur per viam unionis ad vitam.*

17 2. *Statuit: ut ordinarii tamquam Sedis Apostolicæ Legati examinent uniones perpetuas beneficiorum factas post quadraginta annos à publicatione Concilii Tridentini.*

18 3. *Statuit: ut beneficia curata perpetuò unita Cathedralibus, Collegiatis, vel aliis Ecclesiis, Monasteriis, & piis locis visitentur singulis annis ab Ordinariis locorum.*

19 4. *Statuit: ut beneficia Parochialia; aut alia beneficia, Præstimonia, aut portiones unius Diœcesis non possint ex ulla causa perpetuò uniri beneficio, Collegio, aut alteri pio operi alterius Diœcesis.*

20 5. *Statuit: ut possint Episcopi tamquam Sedis Apostolicæ delegati juxta formam juris facere uniones perpetuas quarumcumque Ecclesiarum Parochialium, vel non Parochialium cum Parochialibus servatis aliquibus conditionibus.*

21 6. *Statuit: posse Episcopum unire in favorem Seminarii beneficia simplicia.*

22 7. *Statuit: ne Ecclesiæ Parochiales uniantur Monasteriis, aut Abbatiis, seu Dignitatibus, sive Præbendis Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, sive aliis beneficiis simplicibus, seu Hospitalibus, aut Militiis.*

23 8. *Statuit: licere Episcopis cum consensu capituli aliqua beneficia simplicia unire Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, ubi tenues sunt Prabendæ, simul cum distributionibus quotidianis.*

24 9. *Statuit: ne fiat unio beneficii liberi cum beneficio juris Patronatus, & si aliqua unio facta fuerit, examinetur.*

25 *Quando unio censenda sit sortiri effectum suum?*

26 *Quomodo probanda sit unio, si in controversiam revocetur?*

27 *A quibus revocari poterit unio facta? Et quæ requirantur ad ejus revocationem?*

1 UNIO Ecclesiarum, vel beneficiorum accipitur hìc pro conjunctione eorum legitimè facta authoritate superioris: ut habent communiter Doctores Sanchez, Azorius, Rebuffus, Hoseda, Barbosa, Garzia relati à Castropalao *àe beneficio disp. 6. punct. 4. §. 1. num. 1.* Dupliciter autem fieri potest hæc unio, & conjunctio. 1. Perpetuò, quia in perpetuum durare debet conjunctio facta, & unio. 2. Temporaliter, ad tempus videlicet limitatum, ut esset ad vitam alicujus, utpote facta in ejus favorem. Unio Perpetua tribus modis fieri potest. 1. Si ex duobus beneficiis efficiatur unum tertium distinctum ab illis *ex cap. decimas in fine 16. quæst. 1.* quæ quidem unio potiùs est suppressio duorum beneficiorum antecedentium, & nova erectio subsequentis; quam unio antecedentium. 2. Si unum beneficium alteri subjiciatur, & illi incorporetur. 3. Si æque principaliter uniantur, absque eo quòd unum alteri subjiciatur: sic Glossa *in cap. 1. Ne Sede Vacante verb. uniendo*, Rebuffus *tit. de unione num. 11.* Sanchez *lib. 7. in decal. cap. 29. num. 146.* Azorius 2. *part. lib. 6. cap. 18. quæst. 2.* Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 4. §. 1. num. 3.* Garzia *de beneficio 12. part. cap. 2. numer. 7.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 66. num. 2.*

2 Advertendum tamen: quòd ex his diversis modis uniendi beneficia diversi oriuntur effectus. Nam si ex duobus beneficiis unitis aliud novum consurgat; tunc noviter erectum retinebit privilegia utriusque uniti, si tamen compati possint inter se; si verò incompatibilia sint, & contraria; retinebit meliora, & favorabiliora: ut docent Petrus Gregora *de beneficio cap. 20. num. 15.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. num. 28. & 55.* Garzia *de beneficio 12. part. cap. 2. num. 10.* & Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 4. §. 1. num. 4.*

Si unum beneficium alteri subjiciatur, & illi incorporetur, ut accessorium suo principali; tunc supprimitur, & extinguitur nomen, & titulus beneficii accessorii uniti, itaut durante unione, ut prædium beneficii principalis censendum sit: ut docent Garzia *loco citato num. 12.* Gonzalez *loco citato gloss. 5. §. 7. nu. 33.* Castropalaus *loco citato* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 66. num. 38.* Hinc fit 1. non esse locum vacationi, & reservationi beneficio sic accessoriè unito: quod enim non est, nec vacare, nec reservari potest. Fit 2. Non esse locum regulæ triennali, quæ solùm favet possidenti beneficium in titulum, non verò in prædium. Fit 3. Nec permutari, nec resignari, nec conferri posse: quia per unionem accessoriam jam extinctum est. Fit 4. per collationem, & possessionem acceptam beneficii principalis accipi, & possideri accessorium unitum, cum non detur ejus titulus. Fit denique: per unionem accessoriam amittere beneficium accessoriè unitum omnes suas qualitates, & privilegia; & acquirere qualitates, & privilegia principalis, in cujus naturam convertitur. Sic Glossa *in cap. 1. Ne Sede Vacan. verb. uniendo.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 7. num. 7.* Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 4. §. 1. numer. 7.* & Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 66. num. 41.*

Si denique unum beneficium æquè principaliter alteri uniatur; tunc utrumque retinebit nomen, titulum, & proprias qualitates, honores, & privilegia, ac si unum alteri non esset unitum. Sic Glossa *in cap. 1. Ne Sede Vacante verb. uniendo.* Rebuffus *tit. de unione num. 15.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 7. num. 112.* Garzia *de beneficio 12. part. cap. 2. num. 73.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part alleg. 66. numer. 50.* Hinc fit: hæc beneficia non communicare inter se, quoad fructus, qualitates, & privilegia; sed tantùm in persona habente illa. Et si Vicarius apponendus est in aliquo ex illis ad munia exercenda, ex fructibus illius providendus erit, non verò alterius. Sic Rota *Decis. 578. num. 2.* Gonzalez *loco citato numer. 117.* & Castropalaus *de beneficio disp. 6. punct. 4. §. 1. num. 9.* Fit insuper: vacare, permutari, ac resignari posse beneficium unitum æquè principaliter, sed non divisim ab alio, secus destrueretur unio, Debere quoque conferri, & publicari, ac si unitum non esset. Denique inducere incompatibilitatem cum alio simili; & ejus mentionem faciendam esse in impetratione alterius beneficii: ratio est, quia retinet naturam beneficii, etiam si alter sit unitum; adeoque ejus Conditiones, & Qualitates servandæ erunt. Sic Garzia *loco citato numer. 37.* Castropalaus *loco citato num. 8.* & Barbosa *loco citato*. Quæ dicta sunt de beneficiis æquè principaliter unitis, intelligi etiam debent de beneficiis unitis ad vitam alicujus: cum hæc unio non extinguat titulum, sed eo retento alium concedit: ut adnotat Garzia, *loco citato num. 38.*

3 Ad cognoscendum autem, quando beneficium æquè principaliter unitur, aut accessoriè; attendenda erunt verba unionis: si enim rescriptum dicit, unimus tale, & tale beneficium; signum est, beneficia illa æquè principaliter uniri. Si verò dicat, tale beneficium unimus, & incorporamus tali alteri beneficio; signum est, beneficium uniri, & incorporari accessoriè. Quòd si ex verbis rescripti colligi nequeat; attendendum erit, si habeatur magis dignum: nam præsumendum erit, minùs dignum uniri, & incorporari magis digno, ut accessorium suo principali: magis enim dignum trahit ad se minus dignum *ex cap. Quod in dubiis. De Consecr. Eccles. vel Altar.* Si verò æqualia sint: attendendum erit, an ex uno tantùm denominatio proveniat; & illud præsumendum erit principaliter unitum, alterum verò accessoriè: eam enim denominationis inæqualitatem sola unio accessoria præstare poterit. Si denique ex nullo ex præcitatis signis, nec ex usu, & consuetudine dignosci poterit, aut superari dubietas orta; præsumendum erit, ambo esse principaliter unita: cum semper in favorem tituli, & conservationis beneficii præsumptio sumi debeat *ex cap. Abbate de verb. signif.* & tradunt Felinus *in cap. In nostra de rescrip. num. 30.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 7. numer. 137.* Castropalaus *de beneficio disp. 6. pun. 4. §. 1. num. 11.* & Garzia *de beneficio 12. part. cap. 2. num. 55.* Qui advertit: Præbendas Canonicales annexas Dignitatibus Cathedralium, & Collegiatarum non ita accessoriè uniri, ut non retineant suos titulos, vocem in capitulo, & alia munia.

4 Potestas uniendi Ecclesias Cathedrales residet in solo Pontifice, ut omnes fatentur, & clarè constat *ex cap. Et temporis 16. quæst. 1. & ex cap. Sicut unire de excess. Prælat.* Ad eumdem etiam spectat unire primam Dignitatem Cathedralis, & Principalem Collegiatæ: cum enim earum Provisio ipsi reservetur, ideo unio ipsarum ad Pontificem spectabit. Ut docent Sanchez *lib. 7. Decal. cap. 29. n. 170.* Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 28. quæst. 6.*

Hoseda 2. *part. de Incompatib. benef. cap.* 3. *nu.* 7. & Castrop. *de benef. disp.* 6. *punct.* 4. §. 2. *num.* 1.

5 Episcopus ex jure communi unire potest omnia beneficia non exempta suæ Diœcesis, quæ videlicet provisioni ipsius subjiciuntur *ex cap. Sicut unire de Excess. Prælat.* Potest quoque unire beneficia ad Sanctam Sedem devoluta, dummodo devoluta non fuerint ex sua negligentia, sed aliorum: debet tamen unio habere effectum post primam vacationem provisionis factæ à Pontifice: ratio est, quia devolutio facit, ut beneficium pro ea vice provideatur à Pontifice; non verò quòd non possit de eo disponere Episcopus transacta devolutione. Sic Abbas *in cap. sicut unire cit. n.* 6. Sanchez *lib.* 7. *Decal. cap.* 29. *n.* 149. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 15. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 66. *num.* 15. Castrop. *de benef. disp.* 6. *pun.* 4. §. 2. *nu.* 3. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. glossa* 5. §. 7. *n.* 136. & Garzia *de benef.* 12. *part. cap.* 2. *nu.* 92. Quòd autem in pœnam propriæ negligentiæ unire non possit stante devolutione; colligitur ex eo, quòd quælibet beneficii illius dispositio ei interdicitur. Sic Rebuffus *Prax. tit. de devolutionibus nu.* 31. Praxis Episcoporum 2. *part. verb. unio* §. 8. Barbosa *l. c. n.* 16. & Castrop. *l. c. n.* 4. Quod dictum est de unione beneficiorum devolutorum, extenditur ad beneficia reservata, dummodo non fuerint perpetuò reservata; & dummodo Pontifex in reservatione omnem aliam dispositionem beneficii reservati non interdicat: ratio est, quia effectum habere debet unio transacta reservatione, quando jam beneficium plenæ dispositioni Episcopi subjacet. Sic Doctores superiùs cit. pro devolutione, qui æquè loquuntur pro reservatione, ut testatur Castropalaus *loco citato num.* 5.

6 Unire autem potest Episcopus beneficium tum alteri beneficio *ex cap. Sicut unire de excess. Prælat. & ex cap. exposuisti de Præben.* tum Monasteriis, & domibus religiosorum *ex cap. Consultationibus cap. Pastoralis de donation. Clement. si una de reb. Eccles. non alien. & ex cap. si Episcopus* 12. *quæst.* 2. Etiam si Monasteria exempta sint, ut adnotant Garzia *de benef.* 12. *part. cap.* 2. *n.* 77. Sanchez *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *nu.* 148. & Castropalaus *de benef. disp.* 6. *punct.* 4. §. 2. *num.* 6. Tum denique fabricæ Ecclesiæ, etiamsi Cathedralis fuerit: ratio est, quia est locus pius, & religiosus, ut docet Garzia alios referens *l. c. n.* 79. Nequit tamen beneficia unire Mensæ Episcopali, aut capitulari in communi; quamvis singularibus Præbendis possit beneficia unire, ut superiùs notavimus *ex Clementin. si una de Rebus Eccles. non alien.* & tradunt Gonzalez, Garzia, Stephanus Gratianus, & Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c.* Nequit insuper Episcopus unire beneficia temporaliter, & ad vitam: ratio est, quia hæc non est unio, sed dispensatio beneficiorum; nec providetur Ecclesiis pauperibus, sed personis. Sic Staphileus, Garzia, Sanchez, Azor. Barbosa quos refert, & sequitur Castrop. *de benef. disp.* 6. *punct.* 4. §. 2. *num.* 7.

7 Dubitatur: an spectato jure Communi possint alii à Pontifice, & ab Episcopis beneficia unire? Et 1. Delegato à latere, an possit in Provincia sibi commissa beneficia unire? Et quamvis non desint, qui denegent hanc potestatem Legato à latere; nihilominus affirmativa sententia sustinenda est: & ratio potissima est, quia Legatus à latere in provincia sibi demandata est ordinarius, ac eamdem cum Episcopo habet authoritatem; ergo sicuti potest Episcopus beneficia unire pro sua Diœcesi, sic poterit legatus à latere pro sua Provincia: maximè quia Legato à latere conceditur à jure posse in sua Provincia beneficia conferre, ut constat *ex cap.* 1. *de offic. legat. in* 6. Quamvis non concedatur aliis legatis; ergo eidem confertur facultas uniendi beneficia; & sicuti conferre beneficia non derogat potestati Episcoporum, sic nec ea unire: ita docent Abbas *in cap. sicut unire de excess. Prælat. num.* 5. Rebuffus *in Prax. benef. tit. de unionibus num.* 24. Sanchez *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *num.* 158. Azorius 2. *part. lib.* 5. *cap.* 29. *quæst.* 14. Gambarus *de offic. & Potest. legat. lib.* 5. *numer.* 40. Staphileus *de litter. Grat. tit. de modis Provis. num.* 20. Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *punct.* 4. §. 2. *num.* 15. Garzia *de beneficio* 12. *part. cap.* 2. *num.* 65. Riccius *in Prax. For. Eccles. resol.* 283. *nu.* 2. & Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 66. *num.* 4.

8 Dubitatur 2. de Archiepiscopo: an ex jure ei competat, posse unire beneficia suæ Provinciæ? Sed negativè respondendum: ratio est, quia quamvis possit beneficia non exempta suæ Diœcesis unire, ut possunt cæteri Episcopi; nequit tamen unire beneficia spectantia ad Diœceses suffraganeorum, cum nec sint beneficia ei subjecta, nec exercere potest actum beneficia uniendi, qui est actus potestatis ordinariæ, quam non habet Archiepiscopus in beneficia suffraganeorum: ut constat *ex cap. sicut unire de excess. Prælat.* Et tamquam certum sustinent Abbas *in dict. cap. num.* 4. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 7. Rebuffus *in Prax. benef. tit. de union. num.* 29. & 30. Castrop. *de beneficio disp.* 6. *pun.* 4. §. 2. *n.* 17. Sanchez *lib.* 7. *decal. cap.* 29. *n.* 156. Hoseda *de Incompat. beneficio* 2. *part. cap.* 3. *num.* 7.

9 Dubitatur 3. De Abbatibus, & aliis Prælatis Episcopo inferioribus, habentibus tamen jurisdictionem quasi Episcopalem in suo Territorio exempto; an habeant facultatem à jure uniendi beneficia sibi pleno jure subjecta? Sed dicendum, non solùm ex privilegio, aut consuetudine immemoriali, aut quadragenaria cum titulo, posse id efficere, cum hæc potestas sit jurisdictionis, & consuetudine præscribi potest; sed etiam posse id efficere ex jure: ratio est, quia licèt *in cap. sicut unire de excess. Prælat.* mandetur, infirmari unionem factam ab Abbate; id tamen mandatur fieri, quia fuit facta absque consensu Episcopi, cui beneficium subjectum erat: quapropter valida fuisset, si beneficium non fuisset subjectum Episcopo: maximè quia his Prælatis competunt ea, quæ sunt jurisdictionis Episcopalis; & de facto unire beneficia competit Episcopo confirmato, & nondum consecrato. Sic Rodriquez *tom.* 3. *quæst. regul. quæst.* 80. *art.* 1. Sanchez *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *nu.* 160. Garzia *de beneficio* 12. *part. cap.* 2. *num.* 72. & Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *punct.* 4. §. 2. *num.* 18.

10 Dubitatur 4. De capitulo Sede Vacante, an possit ex jure beneficia non exempta Diœcesis unire? Et dicendum, quòd possit, quamvis non desint, qui denegent: ratio est, quia cum sit potestas ista jurisdictionis necessariæ, non verò voluntariæ, ut videbimus; ideo in ea capitulum succedit: Capitulum siquidem succedit Episcopo defuncto in eis, quæ sunt jurisdictionis necessariæ; quamvis non desint, qui dicant succedere etiam in eis, quæ sunt jurisdictionis voluntariæ. Poterit ergo capitulum Sede Vacante unire beneficia urgente necessitate. Sic Rebuffus *in Prax. benef. tit. de union. n.* 36. Sanchez *lib.* 7. *Decal. cap.* 29. *nu.* 155. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 9. Castrop. *de benef. disp.* 6. *punct.* 4. §. 2. *n.* 11. Hoseda *de Incompat. benef.* 2. *part. cap.* 3. *nu.* 7. Garzia *de beneficio* 12. *part. cap.* 2. *nu.* 67. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 66. *num.* 5.

11 Dubitatur 5. De Vicario Generali Episcopi, an habeat à jure potestatem uniendi beneficia subjecta, & non exempta? Sed communis responsio est negativa: ex vi enim Vicariatus sicuti ei non competit facultas conferendi beneficia, sic nec ei competit facultas uniendi, quæ est major: & ita sustinent Rebuffus *in Prax. benef. tit. forma Vicariatus nu.* 102. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 10. Sanchez *lib.* 7. *Decal. cap.* 29. *nu.* 153. Castropalaus *de beneficio disp.* 6. *punct.* 4. §. 2. *numer.* 9. referens Sbrotium, Garziam, Riccium, Gratianum, & Barb. Imò si Episcopus specialiter concesserit ei facultatem conferendi beneficia, non ideo intelligitur comprehensa facultas uniendi illa, nisi expressè demandata fuerit: ratio est, quia in potestate conferendi non comprehenditur facultas uniendi, utpote omnino distincta ab illa. Et etiamsi facultas conferendi beneficia concessa fuerit cum Clausula generali ad omnia requirentia speciale Mandatum: eo quia hæc extenditur ad similia, non verò ad majora *ex cap. Quid agendum de Procurat. in* 6. *& ex Clement. unic. eod. tit.* Sic Rebuffus, Sbrotius, Garzia, Sanchez, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *l. c. num.* 10.

12 Variæ sunt conditiones necessariò requisitæ ad faciendam validè, & licitè unionem istam beneficiorum ab habentibus facultatem uniendi. Et 1. est Necessitas, & Utilitas Ecclesiæ, ut constat *ex cap. exposuisti de Præben.* & tradunt passim Doctores. Necessitas tunc habetur, cum Præbenda, cui beneficium uniendum est; caret redditibus sufficientibus ad congruam Ministri sustentationem. Utilitas verò habetur, cum ob tenuitatem reddituum non inveniantur ministri idonei Ecclesiæ inservientes: ut expressè dicitur *in cap. exposuisti cit.* & docent Azor. Sanchez, Barbosa, Rebuffus, Hoseda relati à Castropalao *de beneficio disput. 6. punct.* 4. §. 2. *num.* 19. Spectat quoque ad utilitatem, si ex unione beneficiorum augeatur Cultus Divinus, ut colligitur *ex cap. ex parte de Constitut.* & ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 9.

cap. 9. de Reform. Hinc fit: posse uniri beneficia Domibus Religiosorum ; cum ex tali unione resultet utilitas magis augendi Divinum Cultum : ut tradit Sanchez alios referens *lib. 7. Decal. cap. 29. n. 161.* & Castrop. *l. c.* Debet autem prælatus uniens, ut licitè, & validè operetur priùs examinare, & dignoscere hanc causam, & conditionem necessario requisitam, ut legitimè constet; ne cæco modo, & irrationabiliter, ac illicitè; & invalidè operetur : ut adnotant Sanchez *l. c. n.* 162. Castrop. *l. c. n.* 20. Garz. *de benef.* 12. *par. cap.* 2. *n.* 120. & Barb. *de Potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 66. *n.* 13. *&* 14.

13 2. Conditio requisita ad unionem beneficiorum est vocare eos, quorum interest, alias nec licitè, nec validè fiet: cum non debeat præjudicium inferri tertio, ut statuitur *in Clem. unic. §. ad hæc, de stat. Monach.* & in Trident. *sess. 7. cap. 6. de Reform.* & docent Azor. 2. *par. lib. 6. cap.* 28. *qu.* 14. Sanchez *lib. 7. Decal. cap. 29. nu.* 163. Rebuffus *in Prax. Benef. tit. de Union. nu.* 41. Castrop. *de benef. disp. 6. pun. 4. §. 2. n.* 21. Garz. *de benef.* 12. *par. cap.* 2. *num.* 203. & Barbosa *de Potest. Episc. 3. par. alleg. 66. n.* 34. Vocandi igitur erunt Patroni sive Laici, sive Ecclesiastici, & Collator inferior, seu elector : nam per unionem faciendam notabiliter præjudicatur ipsis, cum extinguatur jus, quod possident: vocantur ergo, ut apponant, si quid habent in contrarium; & si non habent, ut suum consensum præstent, sine quo rationabiliter negato nulla erit unio facta: ut multis relatis probant Sanchez *l. c. n.* 167. *&* 168. Garz. *l. c. nu.* 205. & Castrop. *l. c.* Advertit Garz. *l. c. num.* 213. quòd credendus non sit Episcopus, nisi probet, se eos vocasse, ac citasse; aliàs in arbitrio Episcopi erit præjudicare illis. Et quamvis controvertatur : an vocandus sit Patronus Ecclesiasticus, si unio beneficii facienda sit à Legato à latere ; nihilominus verior est sententia docens, vocari debere : ratio est, quia nullibi reperitur facta hæc facultas Legato à latere derogandi huic Patronatui. Et si ei data est ad derogandum in provisione beneficii, non ideo in unione illius; cum hæc titulum extinguat, & jus absorbeat : ut rectè tradunt Garz. *l. c. n.* 221. & Castrop. *l. c. n.* 22. In casu verò, quòd vocati renuant venire, vel suum consensum præstare ; poterit Prælatus procedere ad unionem, probata priùs juridicè, ac per sententiam declarata necessitate, vel utilitate Ecclesiæ : ratio est, quia tunc Patronus, Collator, aut elector irrationabiliter consensum denegant; vel si non comparent, tacitè consentire censentur. Vocandus tamen non erit Rector beneficii, si unio non habitura sit effectum ejus Vita durante, sed post ejus mortem: cum sic præjudicium non patiatur *ex cap. Consultationibus, de Donation. & ex Clemen. si una, de Rebus Eccl. non alien.* & docent *ibi* Glossa, Sanchez *lib. 7. Decal. cap. 29. n.* 171. Barb. *de Potest. Episc. 3. par. alleg. 66. n.* 36. Castrop. *de benef. disp. 6. pun. 4. §. 2. n.* 23. & Garz. *de benef.* 12. *part. cap. 2. n.* 214. Nec vocandus erit defensor beneficii, cum unio fiat vacationis tempore: nam in dismembratione. Divisione, aut Alienatione beneficii requiritur ; non verò in unione: ut tradunt Sanchez *l. c.* Garz. *l. c. nu.* 215. & Castrop. *l. c.* Nec denique vocanda erit plebs, quia non supponitur debere opponi contra id, quod sibi utilius est. Si autem oppositionem fecerit; audienda erit, & examinanda ejus oppositio: quia sua interest de provisione boni Pastoris. Sic Sanchez *l. c. num.* 163. Garz. *l. c. n.* 219. Barb. *l. c. n.* 37. & Castrop. *l. c.*

14 3. Conditio ad unionem beneficii requisita est consensus Capituli Cathedralis *ex Cap. Pastoral. de donation. & ex Clemen. si una, de Rebus Eccl. non alien.* si unio facienda sit per Episcopum. Si verò per Legatum Pontificis, seu ex Commissione à Pontifice facta; non requiritur talis consensus, cum non habeat uniens consortium cum Capitulo: ut docent Garz. *de benef.* 12. *par. cap.* 2. *n.* 150. *&* 151. Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 29. nu.* 166. qui advertit, debere unire ut Legatum, non ut Ordinarium, & Castrop. *de benef. disp 6. pun. 4. §. 2. nu.* 24. Excusatur 1. Episcopus à consensu Capituli, si consuetudine immemoriali sic præscriptum sit, aut consuetudine quadragenaria cum titulo. 2. si Capitulum requisitum fuerit, & irrationabiliter consensum denegarit ; poterit tunc Episcopus procedere ad unionem : eo quia non privandus est suo jure ob irrationabilem Capituli contradictionem ; maximè si constet legitimè de necessitate, aut utilitate; & Capitulum quoad fieri potuit, requisitum fuit. Sic Azor. 2. *par. lib. 6. cap.* 28. *qu.* 12. Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 29. n.* 164. Rebuffus *Regul. 21. Cancell. gloss. 11. nu. 3.* & Castrop. *de benef. disp. 6. pun. 4. §. 2. nu.* 25. Et quamvis communis sententia doceat, hunc consensum Capituli subsequi posse ad unionem ; sicuti subsequi potest consensus Patroni, & electoris, ut docent Boerius, Rebuffus, Hoseda, Sanchez, Azor, Garzia, penes Castropal. *l. c. nu.* 26. Nihilominus probabilius videtur, actu requiri tempore unionis cum sit de valore, & substantia unionis ; nec introductus est in ejus favorem, uti introductus fuit consensus Patroni, & electoris, & ideo subsequi potest. Sic Bursatus *lib. 2. consil. 85. n.* 4. & Castropal. *loc. cit.*

4. Conditio est: ut exprimatur verus valor beneficii uniendi, & verus valor beneficii, cui uniendum est. Ex hoc enim dignoscitur necessitas, aut utilitas unionis faciendæ : sic *ex Regul. 21. Cancell. de Unionibus.* Advertendum tamen, hoc requiri in unione facienda per Pontificem, aut ejus Legatum nescientes valorem beneficiorum ; non verò per Ordinarium, cui perspectus esse præsumitur valor beneficii, ex eo enim movetur ad unionem faciendam. Sic Rebuffus, *Regul. 1. Cancell. gloss. 5.* Sanchez *in Decal. lib. 7. cap. 29. num.* 178. & Castropalaus *de Benefic. disp. 6. pun. 4. §. 2. num.* 28. Alias solemnitates expostulare, quæ ad Alienationem Bonorum Ecclesiasticorum requiruntur ; est omnino superfluum: cum revera unio non sit Alienatio ; nec ullus Textus pro Unione Beneficiorum eas requirit: ut adnotant Boerius, Pavinus, Rebuffus, Sanchez, Garzia, Azor, quos refert, & sequitur Castropalaus, *loc. cit. numer.* 29. contra Abbatem. 15

Hæc sunt, quæ de Jure Communi requiruntur ad faciendam Unionem Beneficiorum : sed quia pluribus in locis mentionem facit Concilium Tridentinum unionis beneficiorum ; ideo inquirendum remanet : an ex suo novo jure aliquid decernat, aut immutet ex antiquo ? Et 1. statuit *sess. 7. cap. 4. de Reform.* Ut de cætero plura beneficia Curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Ecclesiastica per Viam unionis ad Vitam nemo recipere, aut retinere præsumpserit sub pœna Privationis. Sed hæc prohibitio extat etiam ex Jure antiquo. 16

2. Statuit *sess. 7. cap. 6. de Reform.* Ut ordinarii tamquam Sedis Apostolicæ Legati examinent Uniones perpetuas beneficiorum factas post quadraginta annos à Publicatione Concilii Tridentini, & si per obreptionem, aut subreptionem obtentæ sint ; irritas declarent. Si verò effectum sortitæ non sint, vocatis iis, quorum interest, nisi ex legitimis, probatisque causis factas fuisse constiterit ; tamquam per subreptionem obtentas præsumere possint. Illæ tamen, quæ jam effectum sortitæ sunt ; examinari nequeunt ab Ordinariis virtute hujus Decreti. Possessor autem beneficii uniti nequit contra hoc examen se defendere præscriptione ferè quadragenaria. Nec potest ad Metropolitanum appellare, quia cum Ordinarius agat, ut Legatus Sedis Apostolicæ ; ad ejus Delegantem Appellatio fieri debet, itaut nec ad Legatum à Latere fieri possit : ut constat *ex cap. Studuisti, de Offic. Legat.* 17

3. Statuit *sess. 7. cap. 7. de Reform.* ut beneficia Curata perpetuò unita Cathedralibus, Collegiatis, vel aliis Ecclesiis, Monasteriis, & piis locis visitentur singulis annis ab Ordinariis locorum. Insuper, ut in eis apponantur Vicarii Temporales, aut perpetui designata congrua portione. Denique revocat Concilium quælibet privilegia, & exemptiones, ac appellationes. Designatio igitur Vicariorum prædictis beneficiis spectat ad Ordinarios, exceptis aliquibus casibus, quorum 1. est in Parochiis unitis monachorum, aut mendicantium Domibus ; in his enim nequit Ordinarius Vicarium perpetuum apponere, sed nominatum à Prælato, seu monasterio examinare, & approbare, si idoneus fuerit *ex Constitutione* S. Pii V. incipit, *Ad exequendum*. Potest esse Regularis ex ipso Conventu nominante *ex Constit. cit.* 2. est, si approbante Pontifice unita sint beneficia cum hac conditione, ut inserviantur per Vicarios ad nutum amovibiles : cum non videatur Tridentinum derogare his conditionibus, maximè à Pontifice approbatis : ut alios referens tradit Castropal. *de Benef. disp. 6. pun. 4. §. 3. nu.* 4. 18

4. Statuit *sess. 14. cap. 7. de Reform.* ne beneficia Parochialia unius Diœcesis, Vicariæ perpetuæ, simplicia beneficia, vel præstimonia, aut præstimoniales 19

portiones ex nulla causa uniri possint perpetuò beneficio, Collegio, Monasterio, aut alteri pio loco alterius Diœcesis. Quod ex Jure Communi fieri poterat: ut advertunt Azor, Garzia, Sanchez, Barbosa relati à Castropalao *de Benefic. disp. 6. punct. 4. §. 3. numer.* 10.

20 5. Statuit *sess. 25. cap. 5. de Reform.* ut possint Episcopi tamquam Sedis Apostolicæ Delegati juxta formam juris, & sine præjudicio obtinentium facere uniones perpetuas quarumcumque Ecclesiarum Parochialium, & baptismalium, ac aliorm Beneficiorum Curatorum, vel non Curatorum cum Curatis propter earum paupertatem, & in cæteris Casibus à Jure expressis, etiamsi dictæ Ecclesiæ, vel beneficia essent generaliter, vel specialiter reservata, aut qualitercumque affecta. Quæ uniones nequeunt revocari, aut quoquo modo infringi vigore cujuscumque provisionis, etiam ex causa resignationis, aut derogationis, vel suspensionis. Additur per hoc Decretum potestas Episcopis etiam unionem faciendi tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, quam antea habebant ut Ordinarii. Requiritur nihilominus Consensus Capituli, ut requiritur, cum eam faciunt ut Ordinarii: ratio est, quia expressè requirit Concilium formam Juris, & Forma juris exposcit consensum Capituli. Et sic decisum à Sacra Congreg. refert Garz. 12. *part. de benef. cap.* 2. *nu.* 158. Sanchez *lib. 7. Decal. cap.* 29. *nu.* 182. Barbosa *de Potest. Episc. 3. par. alleg. 66. nu.* 29. & Castropal. *de benef. disp. 6. pun. 4. §. 3. nu.* 12.

21 6. Statuit *sess. 23. cap. 18. de Reform.* posse Episcopos unire in favorem Seminarii, eique applicare, & incorporare aliquot beneficia simplicia cujuscumque Qualitatis, & Dignitatis fuerint; & etiam præstimonia, vel præstimoniales portiones, etiam ante Vacationem, sine Cultus Divini, & illa obtinentium præjudicio; esto beneficia sint reservata, vel affecta; nec per resignationes ipsorum beneficiorum uniones, & applicationes suspendi, nec ullo modo impediri possunt. Notandum tamen 1. non posse omnia beneficia simplicia Diœcesis uniri Seminario, sed aliquot: ut expressè ait Concilium. Notandum 2. non posse uniri beneficia simplicia residentiam expostulantia; nec quæ pertinent ad Collationem inferiorum; nec quæ sunt juris Patronatus Laici, vel Ecclesiastici; nec quæ sunt annexa Monasteriis, & locis piis; nec demum beneficia commendata: ut ex Barbosa notat Castropalaus *de benef. disp. 6. punct. 4. §. 3. num.* 14. Notandum 3. ad hanc Unionem, ut effectum habeat; requiri consilium quatuor deputatorum, duorum ex Capitulo, & duorum ex Clero. Succedit hoc consilium consensui Capituli; quapropter unio ista aliter facta sine tali consilio à Concilio requisito nulla erit, cum præscribatur, ut Forma. Non tenetur tamen Episcopus ad acquiescendum Consilio eorum, cum non imponat talem obligationem Tridentinum: ut tradunt Garz. *de benefic. 12. part. cap. 2. numer.* 121. Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 77. num.* 82. Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 46. nu.* 74. & Castropalaus *de benefic. disp. 6. pun. 4. §. 3. num.* 15. Notandum 4. hanc unionem fieri debere post detractionem partis alicujus competentis ex mensa Episcopi, Capituli, & aliorum Beneficiorum Diœcesis. Requirit siquidem Concilium antequam deveniatur ad unionem prædictam hanc detractionem; ut constat ex verbis Concilii, & notant Gonzalez *l. c. gloss. 5. §. 7. nu.* 75. Barbosa *l. c. nu.* 2. & Castropalaus *l. c.* Notandum denique: quòd unio supponere debeat factam jam seminarii erectionem: cum nequeat fieri unio cum termino in rerum natura non existente. Et sic decisum à Sacra Congregat. referunt Garz. *l. c. nu.* 193. Barbosa *l. c. nu.* 23. & 25. Castropalaus *loc. cit.* & Riccius *in Prax. For. Eccles. resol.* 380. *num.* 1.

22 7. Statuit *sess. 24. cap. 13. de Reform.* ne Ecclesiæ Parochiales uniantur Monasteriis quibuscumque, aut Abbatiis, seu dignitatibus, sive præbendis Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, sive aliis beneficiis simplicibus, seu Hospitalibus, vel militiis. Ex vi hujus Decreti Tridentini restringitur potestas facta à jure Communi Episcopis uniendi quælibet Beneficia suæ Diœcesis aliis beneficiis, Monasteriis, & piis locis: ut rectè advertunt Azor. 2. *part. lib. 6. cap.* 28. *quæst.* 17. Sanchez *libr. 7. Decalog. cap.* 29. *num.* 184. Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 4. §. 3. num.* 17. Garz. *de benef. 12. part. cap. 2. num.* 87. & Barbosa *3. part. de Potest. Episc. alleg. 66. numer.* 10. Et cum Concilium loquatur absolutè, ideo excludi debent limitationes nonnullæ adductæ à quibusdam Doctoribus.

8. Statuit *sess. 24. cap. 15. de Reform.* licere Episcopis cum consensu Capituli aliquot beneficia simplicia, non tamen Regularia, unire Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, ubi frequentes, adeoque tenues sunt Præbendæ, simul cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & personarum qualitate non sufficiant. Limitatur hoc Decreto potestas Episcoporum: eo quia sola beneficia simplicia unire possunt; non verò Dignitates: ut decisum à Sacra Congreg. referunt Garzia *de Benef. 12. part. cap. 2. num.* 89. Riccius *in Prax. For. Eccles. resol. 383. numer.* 5. & Castropalaus *de benefic. disput. 6. pun. 4. §. 3. num.* 19. cum ex Jure Communi poterant omnia beneficia unire. 23

9. Statuit *sess. 25. cap. 9. de Reform.* ne fiat unio beneficii cujuscumque liberi cum beneficio juris Patronatus. Et si aliqua unio fuerit facta, examinetur. Per hoc Decretum facta est restrictio, quæ antea non habebatur ex jure Communi, non uniendi beneficia libera cum beneficiis juris Patronatus: ut notant Garzia *de benefic. 12. part. cap. 2. nu. 91.* Franciscus Leo *in Thesau. For. Eccles. cap. 31. num.* 14. & Castropal. *de benef. disp. 6. pun. 4. §. 3. nu.* 20. 24

Petes 1. quando unio censenda est sortiri effectum suum? Resp. si unio fiat antequam beneficium vacet; non posse effectum suum sortiri ante vacationem: non enim possessum ab alio poterit cum effectu alteri uniri. Secuta tamen vacatione unio antecedenter facta sortietur effectum suum, si possessio beneficii uniti accipiatur. Sic Mandosus *Regul. 12. Cancell. quæstion. 5. numer.* 2. Garzia *de Benefic. 12. part. cap. 2. numer. 97.* & Castropalaus *de Benefic. disput. 6. punct. 4. §. 4. numer.* 2. Idem dicendum, si unio fiat tempore Vacationis; effectum namque sortitur, cum beneficii uniti possessio accipitur: nam præcipuus effectus unionis est ejus possessio: ut ex pluribus Decisionibus tradit Garzia *loco citato*, *numer.* 281. Non requiritur tamen perceptio fructuum beneficii uniti, cum hæc sit effectus secundarius, & nascitur ex possessione. Quamvis requiratur ut possessio sit pacifica, cum possessio litigiosa non sit vera possessio, nec jus tribuat ad fructus: ut rectè adnotat Castropalaus *loco citato*. 25

Petes 2. quomodo probanda sit Unio, si in controversiam revocetur? Resp. regulam generalem ab omnibus receptam esse, quòd unio beneficiorum præsumi non possit; sed probanda erit ab eo, qui asserit, factam esse talem unionem: ratio est, quia est quid facti, ac odiosum; adeoque per instrumenta, & litteras unionis probanda erit unio asserta. Nequit enim unio fieri solis verbis, adeoque per legitimam scripturam probanda erit. Quòd si hæc haberi nequeat, probari potest per testes, qui scripturam se vidisse testentur; aut si testentur de tempore immemoriali, aut tempore quadragenario cum titulo. Probari insuper potest per duo instrumenta antiqua attingentia centesimum annum, quæ mentionem faciant talis unionis: subrogantur siquidem loco testium deponentium de immemoriali. Sic Castrop. *de benef. disp. 6. pun. 4. §. 4. n. 3.* Menochius *lib. 6. Præsumpt. 80. nu.* 1. Garz. *de benef. 12. part. cap. 2. numer.* 225. & Barbosa *de Potest. Episc. 3. par. alleg. 66. nn.* 53. 26

Petes 3. à quibus revocari poterit unio facta; & quæ requiruntur ad ejus revocationem? Resp. revocari posse ab iis omnibus, qui facultatem habent uniendi Ecclesias, & beneficia: per eas enim causas, per quas res nascitur; per easdem dissolvitur juxta vulgatam Regulam Juris. Quapropter Ordinarii locorum, Legati à Latere, & Capitulum Sede Vacante poterunt Uniones jam factas dissolvere cum debitis requisitis, etiam si Uniones factæ sint à Pontifice; qui non intendit, dum uniones facit, præjudicare potestati Ordinariorum: ut tradunt Azor. 2. *part. libr. 6. cap. 29. qu.* 5. Rebuffus *in Prax. benef. tit. de Union. Revocat. numer.* 16. Castropalaus *de benef. disp. 6. pun. 4. §. 4. nu. 4.* & Garzia *de benef. 12. par. cap. 2. nu. 303.* Non poterunt tamen uniones à Pontifice, vel Ordinariis factas revocare, qui non Jure Ordinario, sed ex consuetudine, privilegio, aut præscriptione habent hanc facultatem uniendi: ratio est, quia facultas sic acquisita uniendi non extenditur ad contraria: ut notant Rebuffus *loc. cit.* 27

cit. num. 20. Azor. & Castrop. *loc. cit.* Requiritur autem 1. ad revocationem unionis factæ necessitas, vel utilitas Ecclesiæ, uti requiritur ad unionem faciendam: quapropter priùs probanda erit legitimè hæc causa, & postea deveniendum ad revocationem; aliàs irrita erit. Non nego tamen, quòd cum majori rigore procedendum sit ad probationem hujus causæ in unione facienda, quàm in ejus dissolutione, & revocatione: ratio est, quia unio beneficiorum est odiosa, utpote contraria juri communi; secus verò ejus revocatio. Hinc est, quòd cessante causa, ob quam unio facta fuit; revocari poterit: ut habent Azor. *l. c. quæst.* 4. & Castrop. *l. c.* Requiritur 2. consensus Capituli, ut requiritur ad unionem *ex Clem. fin. de Rebus Eccles. non alienan.* Sic Azor. *l. c. quæst.* 5. Rebuffus *l. c. num.* 24. Castrop. *l. c.* & Garzia *l. c. num.* 307. Requiritur denique, quòd vocari debeant ad revocationem faciendam omnes illi, quorum interest: quapropter si beneficia unita spectent ad duas Diœceses, vocandus erit uterque Prælatus *ex Cap. Ne Sede Vacante, & cap. Sicut unire, de Excess. Prælat.* Vocandus etiam erit Patronus, ad quem redit Jus Patronatus. Vocandus quoque erit Possessor beneficii uniti, & Vicarius ejus; cum causa ad utrumque spectet: ut docent Rebuffus *l. c. num.* 29. Garzia *l. c. num.* 308. & Castrop. *l. c.* Demum si Ecclesia possessore careat, constituendus est defensor, qui Ecclesiæ partes agat: ut rectè expendunt Garzia, & Castropalaus *locis citatis*.

QUÆSTIO XV.

DE BONIS ECCLESIÆ

Non alienandis.

MERITO' inter favores Ecclesiæ connumerari debet Prohibitio facta ab eadem Ecclesia de non alienandis Bonis ad ipsam spectantibus: sic enim meliùs consulitur eorum perpetuitati. Et si necessitas, ac legitima causa urgeat faciendi alienationem, præscribuntur solemnitates necessariò requisitæ ad eam ritè, ac legitimè faciendam; ne temerè, & inconsultò fiat.

CAPUT PRIMUM.

Quid veniat namine Alienationis; & quænam Bona Ecclesiastica prohibeantur alienari?

1 *Alienatio tam strictè, quàm largè accepta de Rebus Ecclesiæ prohibita est.*
2 *Omnis Alienatio de Rebus Ecclesiæ, sive facta per quemcumque contractum gratuitum, sive oneroſum; sive facta per actiones pignoratitias, & hypothecarias prohibita est.*
3 *An omnis hypotheca non solùm specialis, sed etiam generalis de Rebus Ecclesiæ prohibita sit?*
4 *An jurans bona Ecclesiæ non alienare, contra juramentum peccet, si ea tradat in hypothecam, pignus, feudum, emphyteusim, aut in locationem longi temporis?*
5 *An Prælati soliti juramentum præstare non alienandi Bona ulla Ecclesiæ inconsulto Pontifice, perjuri sint, si ea alienent in casibus à jure permissis?*
6 *In quibus casibus expostulatur à jure consensus Romani Pontificis pro rebus Ecclesiæ alienandis?*
7 *Bona Ecclesiæ, quæ alienari prohibentur; sunt bona immobilia, & mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt.*
8 *Quænam sint mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt?*
9 *Bona, quæ nec immobilia sunt, nec mobilia pretiosa, quæ servando servari possint, quamvis Ecclesiæ sint; alienari possunt.*
10 *Quænam res dicitur pretiosa, & quæ ratione pretiositatis alienari non possit?*
11 *Quænam res dicatur modica, & parvæ utilitatis; itaut alienari possit sine solemnitatibus?*
12 *An armenta Vaccharum, & Equarum, nec non greges ovium, & caprarum inter mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt; connumeranda sint?*
13 *An peccunia connumeranda sit inter mobilia pretiosa inalienabilia?*
14 *An arbores connumerandæ sint inter bona immobilia soli, cui adhærent; itaut cædi nequeant sine solemnitate requisita?*
15 *An si Domus aliqua, prædium, vinea, lampas, aut aliud vas argenteum, vel aureum relictum fuerit Ecclesiæ absque conditione expressa servandi illud in perpetuum, possit alienari?*
16 *An Prælatus repudians Legatum, aut hæreditatem Ecclesiæ relictam incurrat pœnas latas contra alienantes?*
17 *An Oblationes factæ alicui Imagini Sacræ, & Reliquiis Sanctorum connumerandæ sint inter bona mobilia pretiosa inalienabilia?*
18 *An Bona Patrimonii, quorum titulo quis ordinatus fuit: sint inalienabilia?*
19 *An legatum rei immobilis, vel rei mobilis pretiosæ, quæ servando servari possit, relictum Domui Religiosæ incapaci retinendi res immobiles; alienari possit?*
20 *Quanam locatio bonorum Ecclesiasticorum prohibita sit?*
21 *An locatio ultra triennium facta invalida sit ex toto; an ex ea parte, in qua triennium excedit?*
22 *An etiam Mandatum Procuratori factum ad locandum bona Ecclesiastica nequeat extendi ultra triennium?*
23 *An prohibeatur locatio facta ad sex, vel novem annos cum clausula, quòd tot sint locationes, quot sunt triennia; itaut uno transacto intelligatur locatio facta pro triennio sequenti?*
24 *An bona immobilia Ecclesiæ, quæ quolibet biennio, aut triennio fructificare solent; etiam locanda sint ad triennium?*
25 *An prohibitio facta de non locandis bonis Ecclesiæ ultra triennium extendatur ad fructus, & proventus, quos Beneficiarius percipit ex suo beneficio?*
26 *Ad quæ bona Ecclesiastica extendatur prohibitio facta non locandi ultra triennium?*

ALIENATIO accipi potest strictè, rigorosè, & 1
presse; & sic accepta importat translationem dominii directi tantùm rei alienatæ, ut constat *ex Leg.* 1. *Cod. de Fund. Dotal. & ex Leg.* 1. *Cod. de Jure emphyt.* Accipi insuper potest largè, & latè; & sic considerata importat translationem cujuscumque Juris, & Dominii, ut patet *ex Cap. Nulli, de Rebus Eccles. non alien. & ex Leg. Sancimus, Cod. de Rebus Eccles. non alien.* Utroque modo accepta alienatio, si fiat de Rebus Ecclesiæ, est prohibita; ut indubitatum est *ex cap. Nulli, cit. & ex integro Titulo de Rebus Eccles. non alienan. ex Clement.* 1. *& extravag. Ambitiosæ, eod. tit.* & unanimi consensu firmant Doctores omnes.

Ex dictis clarè colligitur: non solùm prohiberi a- 2
lienationem bonorum Ecclesiæ facta per venditionem, donationem, permutationem, feudum, emphyteusim, vel locationem ad longum tempus; verum etiam per quemcumque alium contractum, sive gratuitum, sive oneroſum, per quem rei dominium in alterum ab Ecclesia transferatur. Imò etiam prohibentur actiones pignoratitiæ, & hypothecariæ bonorum Ecclesiæ: ratio est, quia lictè per tales actiones non transferatur domi-

dominium bonorum Ecclesiæ, nihilominus quia periculum adest translationis, casu quo deficiat, unde satisfieri possit principali obligationi; ideo prohibitæ remanent dictæ actiones. Meritò igitur Paulus II. *in sua extravag. Ambitiosæ*, non solùm generaliter prohibet alienationem bonorum Ecclesiasticorum, sed etiam subdit peculiares modos alienandi; itaut si sine debitis causis, & solemnitatibus fiant, nullius omnino sint roboris, vel momenti. Sic Suarez *de Cens. disp.* 22. *sect.* 6. *numer.* 6. Azor. 2. *part. libr.* 9. *capit.* 1. *quæst.* 2. Molina *tract.* 2. *de Justit. disput.* 464. Redoanus *de Alien. quæst.* 2. Covarruvias 2. *Variar. cap.* 16. *numer.* 7. Vasquez *de Redditib. capit.* 2. §. 2. *num.* 35. Bonacina *de Alien. quæst. unic. punct.* 2. *numer.* 1. & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 2. *num.* 2.

3 Sed dubitatur 1. an omnis hypotheca non solùm specialis, sed etiam generalis bonorum Ecclesiæ prohibita sit sub nomine alienationis? Resp. nimis probabile esse, solam hypothecam specialem sub nomine alienationis prohiberi; non verò generalem: ratio est, quia ex generali hypotheca non tam res, quàm personæ obligatæ remanent; & defacto bona à debitore obligata suo Creditori per generalem tantùm hypothecam alienari possunt ab ipso debitore, nec alienata submittuntur Creditori; secus verò esset, si per specialem hypothecam obligata fuissent. Insuper *ex Leg.* 3. *Cod. de Serv. pignor. dat.* si servus per specialem hypothecam obligatus sit; manumitti non potest: & tamen manumitti potest, si per generalem hypothecam obligatus fuerit. Sic Covarruvias plures referens 2. *Variar. cap.* 16. *num.* 7. Molina *tract.* 2. *de Justit. disp.* 466. *in princip.* approbant Bonacina *disput.* 3. *quæst.* 8. *de Contract. Feud. punct.* 4. *numer.* 31. *in fine*, & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 2. *num.* 2.

4 Dubitatur 2. an jurans bona Ecclesiæ non alienare peccet contra juramentum factum, si ea tradat in hypothecam, pignus, feudum, emphyteusim, aut in locationem longi temporis? Resp. quamvis Covarruvias 2. *Variar. capit.* 16. *nu.* 2. putet, sic jurantem non esse perjurum, si per dictos modos alienet: eo quia solùm intelligitur prohibita alienatio strictè accepta, per quam dominium directum transfertur; & cum simus in odiosis, stricta interpretatio accipienda erit. sed dicendum est, quod sit perjurus, si aliquo ex dictis modis alienet: ratio est, quia juramentum istud intelligendum est juxta qualitatem materiæ, prout communiter accipitur, ut materia alienationis bonorum Ecclesiasticorum non solùm ea, per quam transfertur dominium directum transfertur; sed etiam ea, per quam transfertur dominium utile; & quælibet actio, per quam subjicitur dominium periculo translationis, ut supra diximus; ergo jurans non alienare bona Ecclesiæ, si aliquo ex prædictis modis alienet, erit perjurus. Sic Panormitanus *in cap. Intellecto*, *de Jurejur. num.* 10. Vasquez *de Reddit. cap.* 2. §. 2. *dubit.* 3. *num.* 24. Molina *tract.* 2. *de Justit. disp.* 466. *versic. Ex dictis*, & Castropalaus *de Rever. debit. Eccles. punct.* 15. §. 2. *num.* 3.

5 Dubitatur 3. an Prælati soliti juramentum præstare non alienandi bona ulla Ecclesiæ inconsulto Pontifice perjuri sint, si eo inconsulto alienent in casibus à jure permissis? Resp. quamvis Azor. Molina, Panormitanus, & Navarrus relati à Castropalao *de Rever. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 2. *numer.* 4. doceant, perjuros esse: eo quia extenditur juramentum consulendi Pontificem non solùm ad casus à jure reprobatos, sed etiam ad casus ab ipso approbatos; aliàs juramentum nihil operaretur, si ad casus reprobatos tantùm extenderetur: maximè quia negari nequit, quòd extendi possit, ut consultius alienatio fiat. Nihilominus probabiliorem reputo sententiam asserentem, hoc juramentum tantùm extendi ad alienationes illicitas, & contra formam Juris; non verò ad licitas, ac à jure approbatas, & in casibus, in quibus non requiritur consensus Pontificis: ratio est; quia juramentum factum de non alienandis bonis Ecclesiæ intelligi debet per adversarios ipsos de alienatione illicita, non verò licita: insuper juramentum à Prælatis factum perpetuò commorandi in Ecclesia intelligi debet intra terminos juris, si videlicet non absint ex necessitate, vel utilitate Ecclesiæ, ut ipsi adversarii fatentur: denique juramentum factum de non alienandis rebus Ecclesiæ non intelligitur de rebus inutilibus, vel de rebus modicis, ut ait Glossa *in cap. Ut super. de Reb. Eccles. non alienan. & ex capit. Terrulas*, 12. *quæst.* 11. ergo juramentum factum non alienandi ulla bona Ecclesiæ inconsulto Pontifice intelligi debet de illis alienationibus, in quibus requiritur Consultatio Pontificis; non verò de illis, quæ à jure permittuntur sine Pontificis consultatione. Nec verum est, juramentum sic acceptum nil operari: operatur siquidem firmiorem modum in observandis eis, quæ à jure statuta sunt contra illicitam alienationem. Nec ex eo, quòd poterat extendi à Pontificibus hoc juramentum consulendi etiam Sanctam Sedem in casibus à jure permissis; inferri debet, quòd defacto extensum fuit: nam etiam extendi poterat juramentum de non alienandis Bonis Ecclesiæ ad alienationes licitas, & ad res Ecclesiæ inutiles, vel modicas; & tamen ipsi adversarii fatentur, non fuisse extensum. Sic ex Calderino, Federico de Senis, & aliis tradit Castropalaus *l. c.*

Dubitatur 4. in quibus casibus expostuletur à jure 6
consensus Romani Pontificis pro Rebus Ecclesiæ alienandis? Resp. in iis casibus requiri, in quibus à jure expostulatur consensus, & tractatus Prælati. Nam Paulus II. *in sua extravag. Ambitiosæ*, *de Reb. Eccles. non alienan.* statuit, ut quoties expostuletur à jure in alienatione consensus, & tractatus Prælati; requiratur etiam consensus Pontificius; in illis verò alienationibus, in quibus à jure nec consensus, nec Tractatus Prælati requiritur, aut alia solemnitas juris; non requiritur consensus Pontificis. Sic Castropalaus *de Reverent. debit. Eccles. punct.* 15. §. 2. *numer.* 4.

Bona Ecclesiæ, quæ alienari prohibentur, sunt bona 7
immobilia, & mobilia pretiosa quæ servando servari possunt. Immobilia dicuntur ea bona, quæ loco moveri nequeunt, ac fixam radicem habent: ut sunt fundus, prædia, Domus, & similia, quæ etiam corporalia dici consueverunt. Ad Bona immobilia reducuntur census, annui redditus, actiones, & jura ad ipsos, & ad quaslibet alias servitutes, & nomina debitorum; insuper jus ad Cathedram, Commendam, Beneficium Ecclesiasticum, jus quoque patronatus, usufructus longi temporis; & similia: hæc enim omnia inter bona immobilia computantur, quamvis bona incorporalia dici consueverint. Sic Sylvester *verb. Alienatio. quæst.* 9. Vasquez *de Reddit. cap.* 2. §. 2. *nu.* 44. Castrop. *de Rever. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 1. *nu.* 1. Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct.* 2. *nu.* 2. & Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *par. alleg.* 96. Et quamvis jura, & actiones aliquando ex Lege Civili non computentur inter bona immobilia, vel mobilia, ut procedit in Testamentis, ac aliis dispositionibus, in quibus verba expresse intelligi debent. Nihilominus in hac materia alienationis inter bona immobilia computantur ex recepto omnium Doctorum consensu: ut testantur Barbosa innumeros referens *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 95. *num.* 46. Azor. 2. *part. lib.* 6. *capit.* 1. *quæst.* 6. & Castropalaus *l. c.* Quòd non solùm intelligi debet de jure perpetuo, sed etiam de jure ad decennium, cum ob longitudinem decennii inter jura perpetua, ac bona immobilia connumerari debeat; ut tradit Molina *tract.* 2. *de Justit. disp.* 46. *in medio*. Idem dicendum de mancipio rusticano, quod inter bona immobilia, & inalienabilia computari debet *ex cap. Nulli, de reb. Eccles. non alien.* Sic Glossa *ibi*, Molina *l. c. disp.* 465. *versic. Nomine Bonorum*, & Castropalaus *loc. cit.*

Mobilia verò bona ea sunt, quæ loco moveri pos- 8
sunt; debent tamen esse pretiosa, & quæ servando servari possint, ut sub prædicta alienationis prohibitione comprehendantur: sic sunt vasa aurea, argentea, gemmę, vestes, quæ non facilè consumi possint. Et generalis regula in hac materia est, quòd omnia illa, quę fructificant, vel per triennium conservari queant; inter bona Ecclesiæ inalienabilia computanda sint; eo quia servando servari possunt. Sic Glossa *Leg.* 2. *Cod. Adversus Usuras*, Azor. 2. *part. lib.* 9. *cap.* 1. *quæst.* 5. *&* 7. Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 1. *numer.* 2. Barbosa multos referens *de Potest. Episc.* 3. *par. alleg.* 95. *num.* 38. *&* 39.

Ex dictis colligitur: non posse alienari bona im- 9
mobilia, aut mobilia pretiosa; nec non ea, quæ fructificant, aut quæ servando servari possint,

& du-

& durant per triennium. Secus verò ea, quæ nec pretiosa sunt, nec durant per triennium, nec fructificant, sed usu consumuntur: ut sunt vestes attritæ, fructus arborum, frumentum, vinum, oleum, caseus, butirum, lanæ, & similia. Hæc enim alienari possunt, nec ulla solemnitas requiritur ad eorum alienationem: sic colligunt *ex leg. Quæ lex. §. ultim. Cod. de Administr. Tutor. & ex cap. Vestra, de Location.* Navarrus *de Alienat. Rer. Ecclesiast. num.* 4. Redoanus *quæst.* 8. Genuensis *in Prax. cap.* 60. *num.* 7. Quaranta *verb. Alienatio. nu.* 28. Molina *disp.* 465. Bonacina *de Alienatione quæst. unic. pun.* 3. *nu.* 2. Barbosa, & Castropalaus *locis citatis.*

10 Quæres 1. quænam res dicatur pretiosa, itaut ratione suæ pretiositatis alienari non possit? Resp. ad cognoscendam hanc pretiositatem in rebus mobilibus non posse dari certam regulam, cum potiùs pendeat abæstimatione, & judicio Virorum prudentum, quibus standum est, attenta qualitate rei, loci, temporis, & raritatis. Cæterùm mihi non displicet regula tradita à Castropalao *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 1. *nu.* 2. quòd si res, de cujus pretiositate, vel non, controvertitur; secundum prudentum, & peritorum Virorum æstimationem non attingit valorem centum aureorum; non censenda erit pretiosa. Et ut verum fatear: quomodo dici poterit pretiosa res, itaut ex mero titulo pretiositatis alienari nequeat non verò aliunde; si communiter non reputetur ascendere ad talem valorem? res enim pretiosa magni valoris passim apprænditur.

11 Quæres 2. quænam res dicatur modica, & parvę utilitatis; itaut ex hoc titulo possit Prælatus inferior Pontifice eam alienare absque requisitis solemnitatibus? Resp. etiam ad hoc dignoscendum requiri judicium prudentum, & peritorum, attentis, & consideratis circumstantiis omnibus; versamur enim in moralibus, quæ maximè pendent à tali æstimatione, & judicio prudentum. De reliquo approbanda videtur Regula, quam tradunt *ex cap. Terrulas* 12. *quæst.* 2. Genuensis *in Praxi cap.* 60. *num.* 7. Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 2. *num.* 8. & Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun.* 4. *num.* 3. quòd si vix ascendat ad valorem decem aureorum censenda sit modica, & parvæ utilitatis.

12 Quæres 3. an armenta Vaccharum, & Equarum; nec non greges Ovium, & Caprarum inter bona mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt; connumeranda sint? Resp. affirmativè: ratio est, tum quia sunt magni valoris, tum etiam quia per multiplicationem fœtuum conservari possunt adhibita custodia, & diligentia. Sic Molina *tract.* 2. *de Justit. disp.* 456 *in fine*, Bonacina alios referens *de Alienat. quæst. unic. pun.* 2. *num.* 2. *versic. Advertendum secundo*, & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 1. *num.* 3. Hinc tamen non infertur: non posse ex armento, vel grege alienari, & vendi aliquas vacchas, equas, oves, aut capras parùm utiles, vel infirmas, & antiquas, ut renoventur per additionem fœtuum: hoc enim & ad rectam œconomiam spectat, & ad meliorem conservationem armenti, vel gregis, ut per se patet.

13 Quæres 4. an pecunia connumeranda sit inter mobilia pretiosa inalienabilia? Resp. si pecunia libera sit, nec sub ulla conditione servetur; non esse connumerandam inter mobilia pretiosa inalienabilia: ratio est, quia usibus quotidianis inservit, & ad hos effectus destinatur, etiamsi in magna copia fuerit; nec ex se fructifera est, si conservetur. Et sic *ex cap. ejiciens Dominus, dist.* 88. *& ex cap. Nulli, de Reb. Eccles. non alien.* tradit Glossa, quam sequitur communis sententia Doctorum. Si verò pecunia sub aliqua conditione servetur in arca: ut si esset 1. pretium rei immobilis, aut mobilis pretiosæ venditæ, ut renovaretur, vel ut novum prædium emeretur. Vel si 2. esset relicta à Testatore, ut ex ea ematur res immobilis, aut mobilis pretiosa. Vel si 3. esset data in dotem à Moniali; tunc enim videtur pecunia inter bona immobilia, aut mobilia pretiosa per subrogationem numerari. Sic Castrop. *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 1. *numer.* 4. & 5. Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun.* 2. *num.* 5. referens Sylvestrum, Redoanum, Boerium, Quarantam, Vasquez, Molinam, Genuensem afferentem Decisiones Rotæ. Solum igitur prædictæ pecuniæ alienari poterunt ad eum finem, ad quem destinatæ fuere.

Major tamen controversia est de pecunia in teloniis, & banchis Campsorum posita, aut in Montibus Pietatis; an inquam numerari debeat inter bona pretiosa fructifera, & quæ servando servari possunt? & respondendum est affirmativè: quia revera sunt redditus annui, & ad hunc finem collocatæ fuere pecuniæ illæ vel à Testatoribus, vel ab ipsa ecclesia, quæ animum habere non potuit collocandi pecunias illas ad meram negotiationem, sed ut suos redditus perciperet. Sic Castrop. *l. c. num.* 6. referens Tiraquellum, Bajardum, & Barbosam; sic etiam Bonacina *l. c.* referens Alexandrum, Jasonem, & Ripam. Idem dicendum de pecunia à Testatore relicta ecclesiæ, ac designata pro occurrentibus necessitatibus conservandi patrimonium in futurum: ratio est, quia succedit loco patrimonii, & sicut patrimonium alienari nequit, sic pecunia ejus vices gerens; ut colligunt *ex leg. Si Laicus §. 1. ff. de Legat.* Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 95. *num.* 95. & Castropalaus *l. c. num.* 6.

Quæres 5. an arbores connumerandæ sint inter bona 14
immobilia soli, cui adhærent, & in quo fixas radices habent; itaut cædi nequeant sine solemnitate requisita? Resp. prœmittendo 1. nomine arborum accipi hìc eas, quæ solo radicatæ durioris ligni evadunt: ut oleæ, quercus, piri, ficus, & similes arbores fructiferæ; nec non plantæ, vites, & similia. Præmittendo 2. ex arboribus alias esse fructiferas, alias verò non, sed tantum destinatas ad lignandum: sic sunt sylvæ cæduæ, nemora inculta, arundineta, & his similia. Præmittendo 3. ex arboribus fructiferis alias esse utiles, quæ videlicet suos fructus faciunt; alias inutiles, & mortuas, quæ scilicet fructus ampliùs non producunt, vel jam siccæ sunt. His præmissis

Dicendum 1. non posse ullatenus incidi arbores fructiferas, & utiles absque debita solemnitate: ratio est, quia istæ arbores succedunt solo, adeoque inter bona pretiosa, quæ servando servari possunt, connumerari debent. Sic communiter Doctores teste Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun.* 2. *num.* 7. & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 1. *num.* 7. qui refert Quarantam, Navarrum, & Rodriquez. Quamvis putet Bonacina citatus, incidentem arbores absque debita solemnitate non incurrere excommunicationem *extravag. Ambitiosæ*; quia revera incisio non est alienatio; sed potiùs incurrere excommunicationem latam contra usurpantes bona ecclesiarum, & locorum piorum à Tridentino latam.

Dicendum 2. posse incidi absque solemnitate arbores cæduas, & ad lignandum destinatas servato incisionis modo, ut repullulent; sicuti etiam arbores fructiferas, sed inutiles, & jam mortuas, quæ tantùm terram occupant: ratio est, quia connumerandæ sunt inter fructus ex prædio illo provenientes, cum alium finem habere nequeant; ergo si fructus prædii alienari, aut alio modo distrahi possunt; sic arbores istæ per incisionem, & venditionem: ut tradunt Bonacina *loc. cit. num.* 8. *versic. Secundus Casus*, & Castropalaus alios referens *l. c.*

Dicendum 3. non posse absque debita solemnitate Olivetum, Pinetum, aut Piretum aliquod antiquum, quod fructus aliquos facit, sed modicos; ex integro incidi, ut ibi plantetur vinea, quæ esset majori utilitati ecclesiæ: ratio est, quia ad alienandum non sufficit solùm justa causa, ut esset evidens utilitas ecclesiæ: sed ulteriùs requiritur debita solemnitas: ut defacto requireretur, si olivetum illud perantiquum permutandum esset cum vinea alterius: adde, quòd permutaretur Olivetum certum cum vinea futura incerta. Sic ex Soprano, & Filliuccio docet Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun.* 2. *num.* 8. *versic. ego vero*; quamvis oppositam sententiam tueantur Quaranta, Riccius, Rodriquez, Navarrus, Panormitanus, & alii ab eodem Bonacina relati; quorum tamen sententiam probabilem putarem, si ex integro inutiles factæ essent arbores, nec renovari possent per incisionem ramorum arescentium: sic enim servando servari non possent.

Dicendum 4. si arbores fructiferæ ita spissæ sint inter se ob multiplicitatem novarum ex ipsis provenientium, ut opacitas illa detrimentum potius, quàm utilitatem afferret; incidi poterunt absque solemnitate aliquæ ex illis, quæ detrimentum afferunt; & relinqui sufficientes, & necessariæ; quod regulariter evenit in illis arboribus fructiferis, quæ non ex industria, & labore hominum; sed ex feracitate soli proveniunt: ratio est, quia nequeunt inter bona, quæ servando servari possunt, connumerari ea, quæ conservata detrimentum afferunt, & notabile damnum

præ-

prædio: absolutè enim dicendum est, non posse conservari id, quod conservatum damnum affert. Sic Riccius, Quaranta, Rodriquez, Navarrus, Panormitanus, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun. 2. numer. 8. versic. Primus est*, & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun. 15. §. 1. numer. 1.*

15 Quæres 6. an si Domus aliqua, prædium, vinea, vel lampas, aut vas aliquod aureum, argenteum, vel gemmis ornatum relictum fuerit ecclesiæ absque conditione expressa, ut in perpetuum conservetur; alienari, aut alio modo distrahi possit sine debita solemnitate, etiamsi pretium convertendum fuerit in fabricam necessariam ecclesiæ? Resp. negativè: nam si semel ab ecclesia acceptatum fuit, & ipsi incorporatum inter bona immobilia ecclesiæ, vel mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt; numerari debet, adeoque alienationi liberæ non subjicitur: ex regula enim generali omnia bona immobilia, & mobilia pretiosa, quæ fiunt ecclesiæ per ejus acceptationem inalienabilia. sunt. Sic Rodoanus *de Reb. Eccles. non alien. quæst. 13. num. 8.* Quaranta *verb. Alienatio, num. 24.* Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun. 2. num. 30.* & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun. 15. §. 1. num. 9.*

16 Quæres 7. an Prælatus repudians Legatum, aut hæreditatem ecclesiæ relictam incurrat pœnas latas contra alienantes? Resp. certum esse peccare Prælatum injustè repudiantem Legatum, facit enim contra justitiam, & obligationem, quam habet, consulendi bono propriæ ecclesiæ. Controversia igitur est: an valide repudiet non interveniente solemnitate requisita ad alienandum. Et quamvis Molina, Quaranta, Lambertinus, Corneus, Sopranus, Barbosa, Menchaca relati à Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun. 2. numer. 33.* & Castropalao *de Rever. debit. Ecclesiast. pun. 15. §. 1. num. 10.* doceant, repudiationem istam sapere alienationem, quæsitum siquidem est jus ad rem, & Prælatus eo privat ecclesiam; adeoque si sine debita solemnitate fuerit facta; invalida erit repudiatio. Nihilominus validam esse, probabilius sustinet opposita sententia: ratio est, quia Legatum, vel hæreditas Ecclesiæ relicta, & ei non incorporata nequit dici jus quæsitum sive in re, sive ad rem; sed jus quærendum: quapropter nec inter bona Ecclesiæ sive corporalia, sive incorporalia connumerari nequit. Nec repudiatio debet dici, nec est Alienatio; sed potiùs non acquisitio *ex Leg. Alienationis ff. de Verbor. signific. & ex Leg. Qui autem ff. Quæ in fraud. Credit.* Sic Panormitanus *in cap. Cum tua, de his, quæ fiunt. à Prælat.* Sylvester *verb. Alienatio, quæst. 19.* Armilla *eod. verb. n. 17.* Sanchez *lib. 7. Summ. cap. 6. num. 4.* Azor. *2. part. lib. 9. cap. 1. quæst. 12.* Riccius *in Prax. For. Ecclesiast. resol. 82.* Bonacina *l. c.* & Castropalaus *l. c. num. 11.* Poterit tamen Ecclesia uti beneficio restitutionis in integrum; si ob repudiationem læsa fuerit; dummodo legatum, vel hæreditas acquisita non fuerit alteri Ecclesiæ, quia tunc melior est conditio possidentis: ut ex Molina, Vasquez, Quaranta, Riccio, Angelo, Sanchez, & Tabiena adnotat Bonacina *l. c.*

17 Quæres 8. an Oblationes factæ alicui Sacræ Imagini, & Reliquiis Sanctorum connumerandæ sint inter bona Mobilia pretiosa inalienabilia? Resp. si Oblationes sint magni valoris, ut essent vota aurea, & argentea, vel gemmis ornata; certum esse debet, quòd connumeranda sint inter mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt. Cæterùm si Oblationes fuerint tenuis valoris, poterunt ex licentia Prælati absque consensu Sedis Apostolicæ alienari in utilitatem ipsius Ecclesiæ. Sic Riccius *in Prax. For. Eccles. resol. 102.* & Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun. 2. num. 6.* Reliquiæ verò Sanctorum, si insignes fuerint; alienari non poterunt: ratio est, quia licèt pretio comparari nequeant; nihilominus inter Mobilia pretiosiora, quę servando servari possunt, reputantur ab omnibus. Et sic ex Stylo Curiæ Romanæ tradit Riccius *resol. 63. num. 6.* Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun. 2. numer. 31.* & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun. 15. §. 1. num. 8.* Advertit tamen Bonacina: alienantem Reliquias non affici pœna excommunicationis *in extravag. Ambitiosæ, latæ*: ratio est, quia videtur lata pro bonis temporalibus Ecclesiæ conservandis. Reliquiæ verò, quæcumque fuerint, traditæ perpetuæ sepulturæ; non possunt inde extrahi absque facultate Sedis Apostolicæ: ut ex Sylvestro, Armilla, & Riccio docet Bonacina citatus. Particulæ tamen Reliquiarum, dummodo non fuerint particulæ reliquiarum insignium, aut in muro clausarum; alienari poterunt ex consensu Prælati majoris devotionis causa, ut comprobat pia consuetudo, ubi viget, & cedit in utilitatem ecclesiæ, & Sancti: advertendum tamen, ne frequenter fiat.

18 Quæres 9. an bona patrimonii, ad titulum quorum quis ordinatus fuerit; prohibeantur alienari *ex vi extravag. Ambitiosæ*. Resp. negativè: ratio est, quia prædicta Constitutio loquitur de Bonis Ecclesiasticis sive immobilibus, sive mobilibus pretiosis Deo dicatis; non verò loquitur de Bonis Ecclesiasticæ personæ, quæ potiùs dicenda sunt bona Ecclesiastici, quàm bona Ecclesiastica; & defacto mortuo Ecclesiastico evadunt laica, & libera. Non nego tamen, quòd ex speciali dispositione Tridentini alienari nequeant absque licentia Episcopi, si Ordinatus adeptus non fuerit beneficium aliquod, aut habeat aliunde, ex quo vivere possit. Hinc fit: alienantem patrimonium suum non incurrere censuram latam *in extravag. Ambitiosæ*; sed facere contra specialem dispositionem Tridentini. Sic Redoanus *de Reb. Eccles. non alien. quæst. 51. cap. 13.* Riccius *in Prax. For. Eccles. resol. 86.* Navarrus *in Summ. cap. 22. num. 18.* Vasquez *de Redditib. cap. 1. §. 2. num. 47.* & Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun. 2. num. 28.*

19 Quæres 10. an legatum rei immobilis, vel res aliqua mobilis pretiosa fructifera, quæ servando servari possit, ut grex ovium, & similium, relicta Domui Religiosæ incapaci retinendi rem immobilem; alienari possit in sustentationem, vel alios usus ipsius Domus Religiosæ absque ulla solemnitate? Respond. affirmativè, & sic probatur pro re immobili: prohibitio alienationis facta est pro rebus immobilibus Ecclesiæ, vel Domui Religiosæ incorporatis; sed bona immobilia nequeunt incorporari Domui Religiosæ incapaci illorum *ex Clement. Exivi, de Verb. signific.* ergo alienari, & distrahi possunt à Prælatis Religiosis. Legans enim præsumitur legatum relinquere Domui Religiosæ, ut illo utatur eo modo, quo possit. Sic Riccius *in Prax. For. Eccles. resol. 53.* Quaranta *in Summ. Bull. verb. Alienatio num. 45. vers. 6.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 95. num. 59.* & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun. 15. §. 2. num. 12.* Pro re verò mobili pretiosa fructifera, quę servando servari potest, quamvis dissentiant Riccius, & Barbosa; sic probatur: ratio prohibitionis alienandi rem mobilem pretiosam, quæ servando servari potest; reducitur ad eam, quia videlicet inter bona immobilia computari debet; sed jam bona immobilia alienari possunt à Domo Religiosa incapaci; ergo à fortiori alienari poterunt bona mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt ad longum tempus: sic rectè concludit Castropalaus *l. c. num. 13.* Secus verò dicendum de rebus pretiosis infructiferis, quæ servando servari possunt; de his enim extat specialis prohibitio, & Declaratio Sacræ Cong. cum horum capaces sint Domus Religiosæ, & ipsis incorporari possint.

20 Quæres tandem: quænam Locatio Bonorum Ecclesiasticorum prohibita sit? Resp. prohiberi locationem ad longum tempus: diuturna siquidem locatio æquivalet Alienationi, cum transferatur per eam dominium utile in Conductorem *ex leg. 1. §. quod ff. de Superficieb.* Quòd autem prohibita sit hæc diuturna Locatio Bonorum Ecclesiasticorum expressè constat *ex cap. Nulli, de Reb. Eccles. non alien. & ex Clement. 1. eod. tit.* Spectato jure antiquo Diuturna Locatio, & longi temporis dicebatur ea, quæ ad decennium fiebat; nam ea, quæ fiebat ad septennium; censebatur modici temporis, ut colligitur *ex cap. ultim. Ne Prælat. vices suas; & ex Clement. 1. de Reb. Eccles. non alien.* & tradunt Covarruvias, Vasquez, Molina Theologus, & Molina Jurista, quos refert Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun. 14. num. 1.* Spectata tamen extravag. Pauli II. *Ambitiosæ, de Reb. Eccles. non alienan.* dicitur longi temporis, ac diuturna ea locatio, quæ ultra Triennium extenditur. Et quamvis controvertatur inter Doctores: an prædicta extravagans ubique sit usu recepta; nihilominus vera, & communis sententia docet, ubique receptam esse quoad rem prohibitam, & quoad nullitatem intrinsecam locationis ibidem impositam; non vero quoad pœnas extrinsecas excommunicationis, & privationis

Offi-

Officiorum ibidem impoſitas. Sic Molina *tract.* 1. *de Juſtit. diſp.* 46. *poſt medium*, Toletus *libr.* 5. *Sum. cap.* 91. *verſic. Tertio* Rebellus *de Oblig. Juſtit.* 2. *par. lib.* 14. *quæſt.* 5. Salzedo *Pract. cap.* 71. *circa finem*, Quaranta *verb. Alienatio Rer. Eccleſiaſt. num.* 48. Zenedo *Collect.* 32. *numer.* 1. Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 95. *numer.* 49. Caſtropalaus *de Rever. debit. Eccleſiaſt. punct.* 14. *num.* 2. & Guttierrez *libr.* 1. *Canon. Quæſt. cap.* 8. *num.* 9.

21 Petes 1. an locatio facta ultra Triennium ſit invalida ex toto; an ex ea parte, in qua Triennium excedit? Reſp. quamvis Baldus, Decianus, uterque Molina, Tuſcus, Rebellus, Quaranta, Barboſa, & Gamma relati à Caſtropalao *de Rever. debit. Eccleſiaſt. pun.* 14. *num.* 6. putarint, ſolùm irritam, & nullam eſſe ex ea parte, qua Triennium excedit; non verò qua Triennium includit: eo quia utile ab inutili in tali locatione ſeparari poteſt; & utile non vitiatur per inutile. Nihilominus probabilior, & verior ſententia docet: vitiari ex toto, ac nullam, & irritam eſſe ex ea parte, qua Triennium excedit; & ex ea, qua Triennium includit: ratio eſt, tum quia *in extravag. Ambitioſæ*, dicitur: quòd alienatio, & locatio aliter facta, ac ibi præſcribitur; nullius omnino ſit roboris, & momenti; & ly *omnino*, afficit omnes partes, & annos locationis. *Et in Clement.* 1. *de Reb. Eccleſ. non alien.* dicitur: facta alienatione ultra formam præſcriptam neque recipienti jus aliquod acquiritur; & ſi acquireret pro triennio, non verò ultra, jam jus aliquod acquireret; tum quia experientia conſtat, quòd conducens poſſeſſionem pro longiori tempore minoris accipit, quàm ſi conduceret pro breviori tempore; ergo non eodem modo contrahit, ſed diverſimodè; ergo tota locatio prout includit tempus permiſſum, & non permiſſum inutilis erit. Et quamvis ſeparari poſſit Triennium à reliquo tempore, quod illud excedit; nihilominus totum eſt inutile, quia exceſſus triennii vitiat in pretio triennium: & principium illud, utile per inutile non vitiatur, intelligi debet, quoties Lex nil in contrarium diſponit. Sic Bartolus, Jaſon, quos ſequitur Covarruvias 2. *Variar. cap.* 16. *numer.* 5. Azor. 2. *part. libr.* 7. *cap.* 10. *quæſt.* 4. Vaſquez *de Reddit. cap.* 2. *§.* 2. *num.* 28. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 24. *dubit.* 10. *numer.* 68. Sà *verb. Conductio*, *num.* 13. Valaſcus *de Jur. Emphyt. quæſt.* 29. *num.* 15. Stephanus Gratianus *in Diſcept. Forenſ. capit.* 162. *num.* 22. Mantica *de Tacit. & Ambigu. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 5. Rota apud Farinacium *tom.* 1. *par.* 1. *Deciſ.* 30. Bonacina *de Alienat. quæſt. unic. punct.* 2. *num.* 24. & Caſtropalaus *de Reveren. debit. Eccleſiaſt. punct.* 14. *numer.* 7.

22 Petes 2. an etiam mandatum Procuratori factum ad locandum bona Eccleſiaſtica nequeat extendi ultra triennium? Reſp. negativè: quidquid in contrarium dixerint nonnulli: ratio eſt, quia non conceditur facultas Procuratori locandi ultra triennium, ſed facultas locandi per plura triennia ſucceſſiva, & diſtincta; quod ſicuti poteſt facere ipſe mandans, ſic faciendum committit ſuo Procuratori. Et durum eſt obligare mandantem quolibet triennio ad renovandum mandatum, quod non revocat. Sic Molina *tract.* 2. *de Juſtit. diſp.* 446. *in fin.* & Caſtropalaus *de Rever. debit. Eccleſiaſt. punct.* 14. *num.* 9.

23 Petes 3. an locatio facta ad ſex, vel novem annos cum clauſula, quòd tot ſint locationes, quot ſunt triennia, ita ut tranſacto uno triennio intelligatur locatio facta pro triennio ſubſequenti; contineatur ſub prohibitione ultra triennium? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia Eccleſia prohibet, ne locatio fiat ultra triennium, & certò fit ultra triennium, ſi prædicto modo fiat, eſto videatur facta in fraudem Legis per locationem correſpondentem tribus contractibus diſtinctis, & tribus locationibus diverſis: & eadem inconvenientia ſequuntur contra finem Legis, ac ſequerentur, ſi per novem annos locatio fieret; ergo ſub prohibitione locationis ultra triennium compræhenditur. Sic Cynus, Albericus, Cardinalis, Ancharranus, Lapus, Bartolus, Alexander, quos refert, & ſequitur Covarruvias *libr.* 2. *Variar. cap.* 16. *num.* 4. Vaſquez *de reddit. cap.* 2. *§.* 2. *num.* 25. Azor. 2. *par. lib.* 9. *cap.* 2. *quæſt.* 3. Valaſcus *de Jur. Emphit. quæſt.* 29. *numer.* 15. Caſtropalaus *de rever. debit. Eccleſiaſt. punct.* 14. *numer.* 3. Barboſa *de Poteſt. Epiſc. par.* 3. *alleg.* 95. *nu.* 17. & Bonacina referens Rebellum, Rodriquez, & Genuenſem *de Alien. quæſt. unic. punct.* 2. *num.* 24. Idem dicendum de locatione facta ad triennium cum pacto renovandi contractum uno triennio tranſacto pro alio ſequenti; militarent ſiquidem eadem abſurda, quæ ſuperiùs dicta fuere. Secus tamen eſſet, ſi privata promiſſio fieret renovandi contractum: cum hæc promiſſio non eſſet formalis, nec virtualis locatio: ut docent Azor. 2. *par. lib.* 9. *cap.* 2. *quæſt.* 3. & Caſtropalaus *de rever. debit. Eccleſiaſt. punct.* 14. *numer.* 3. *in fine*. Adnotandum hic: quòd licèt in triennio locationis factæ Titio fieri poſſit alter contractus locationis pro ſequenti triennio cum Cajo; nequit tamen fieri cum eodem Titio: quia ſemper locum habet præſumptio fraudis; niſi fortè fieret in ultimo anno triennii, in quo ob parvitatem temporis ſupponitur finitus contractus triennii antecedentis; & præcipuè quia conductores ſolent pro prædiis anno antecedenti contrahere, ut ſuas diſpoſitiones faciant pro triennio incipiendo. Sic Caſtropalaus *l. c.* & Molina *tract.* 2. *de Juſtit. diſp.* 446. *num.* 4.

24 Petes 4. an bona immobilia Eccleſiæ, quæ quolibet biennio, aut triennio fructificare ſolent; locanda etiam ſint ad triennium, nec locari poſſint ultra illud? Reſp. locari poſſe, ſi quolibet biennio fructificant, ad ſex annos; ſi verò quolibet triennio, ad novem annos: ratio eſt, quia Pontifex Paulus II. non videtur *in ſua extravag. Ambitioſæ*, ſignare triennium temporis, ſed fructuum, collectio namque fructuum invitat conductores ad conducenda bona; ergo in primo caſu adjecto revera ſex anni reſpondent tribus annis; ſicuti in ſecundo caſu novem anni reſpondent tribus. Confirmatur exemplo emphyteutæ, qui non cadit in commiſſum, ſi cenſum non ſolvat per triennium, quando prædium cenſitum fructificat ſingulis trienniis: ut tradunt Juriſtæ, & Canoniſtæ. Sic Navarrus *in Comment. de Alienat. numer.* 21. & 22. Quaranta *verb. Alienatio*, *num.* 18. Vaſquez *de reddit. capit.* 2. *§.* 2. *dub.* 6. *nu.* 30. Azor. 2. *part. lib.* 9. *capit.* 2. *quæſt.* 4. Covarruvias 2. *Var. cap.* 16. *num.* 6. Rebellus *lib.* 4. *quæſt.* 5. Guttierrez *lib.* 1. *Canon. Quæſt. cap.* 8. *num.* 12. Bonacina *de Alienat. quæſt. unic. pun.* 2. *num.* 24. *verſic. Advertendum*, Caſtropalaus *de rever. debit. Eccleſiaſt. punct.* 14. *num.* 5. & Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 95. *numer.* 4.

25 Petes 5. an prohibitio facta de non locandis ultra triennium bonis immobilibus Eccleſiæ, & mobilibus pretioſis extendatur ad fructus, & proventus, quos beneficiarius percipit ex beneficio ſuo, itaut attenta *extravag. Ambitioſæ*, nequeat eos ad longum, & diuturnum tempus locare, & pro tota ſua vita? Reſp. quamvis Docti Viri Armilla, Rodriquez, Sà, Riccius, Boerius, Guttierrez, & alii, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de Alienat. quæſt. unic. pun.* 2. *num.* 25. Gamma *Deciſ.* 156. *num.* 2. & *Deciſ.* 390. *numer.* 6. & Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *par. alleg.* 95. *num.* 20. acriter ſuſtineant, æquè prohiberi locationem ultra triennium bonorum immobilium, & mobilium pretioſorum Eccleſiæ; ac proventuum, & fructuum beneficiorum, cum omnia bona ſint Eccleſiaſtica, & ex rebus Eccleſiaſticis provenientia; ergo ſi fructus provenientes ex rebus immobilibus, & mobilibus pretioſis Eccleſiæ nequeunt ultra triennium locari; nec ultra illud locari poterunt fructus, & proventus ex beneficio provenientes. Nihilominus licèt approbem conſuetudinem, ubi viget, non locandi fructus, & proventus beneficii, ac ipſi ſtandum; attamen non compræhenditur ſub prohibitione facta *in extravag. Ambitioſæ*, talis locatio fructuum beneficii ultra triennium: & ratio eſt, quia ex una parte conſtat, extravagantem citatam loqui de bonis immobilibus, & mobilibus pretioſis Deo dicatis, ex quibus Eccleſiæ reguntur, & aluntur Miniſtri, ut patet ex ejus proœmio, & rubrica, ex quibus accipienda eſt interpretatio Legis, ut omnes fatentur; ex alia verò parte magnum diſcrimen habetur inter fructus, & proventus ſpectantes ad Eccleſiam, & quorum beneficiarius eſt purus adminiſtrator, & fructus, & proventus beneficii ſpectantes ad beneficiarium, & quorum eſt Dominus, ut nec ipſi adverſarii denegant; ergo prohibitio facta pro locatione fructuum, & proventuum ſpectantium ad Eccleſiam, de quibus loquitur extravagans Pauli II. abſque ullo prorſus fundamento extenditur ad locationem fructuum, & proventuum beneficii, quorum dominium, & jus non ſpectat ad Eccleſiam, ſed ad beneficiarium: maximè quia locatio fructuum proprii beneficii perit pereunte beneficiario, niſi fructus pendentes ſint, & eam facit nomine, & jure

jure proprio; nec successor in beneficio tenetur stare locationi ab antecessore factæ. Secus verò in locatione facta de fructibus, & proventibus spectantibus ad Ecclesiam, quæ non perit pereunte beneficiario administrante, sed durat per triennium; nec eam facit nomine, & jure proprio, sed Ecclesiæ, quam administrat; & tenetur successor illi stare, si legitimè facta fuit, nec ultra triennium. Hinc colligitur, prohibitionem factam pro locatione ultra triennium de bonis spectantibus ad Ecclesiam immeritò extendi ad locationem fructuum, & proventuum spectantium ad beneficiarium. Sic Vasquez *de Reddit. cap. 2. §. 2. num. 31. 34. & 44.* Covarruvias *2. Variar. capit. 16. num. 6. in fine*, Azor. *2. part. lib. 9. cap. 2. quæst. 7.* Molina *libr. 1. de Justit. tract. 2. disp. 446. post medium*, Gregorius Lopez *Leg. 9. verb. Arrendar. tit. 7. part. 1.* Avendanus *de exequend. Mandat. 1. part. cap. 4. num. 32. in fine*, Molina Jurista *lib. 1. de Primog. cap. 2. num. 27.* Mantica *de Tacit. & Ambig. tum. 1. lib. 5. tit. 3. nu. 21.* Redoanus *quæst. 6. §. ult. num. 4.* Zerola *in Prax. verb. Alienatio, §. 3. concl. 10.* Zenedo *ad Decret. Collect. 76. num. 3. & ad sextum, collect. 32. nu. 2.* Scortia *Theorem. 115.* & Castropalaus *de Rever. debit. Eccleſiast. pun. 14. à num. 12.*

26 Petes tandem: ad quæ bona Ecclesiastica extendatur prohibitio facta non locandi ultra Triennium? Resp. extendi ad instar alienationis 1. ad omnia bona immobilia, & mobilia pretiosa Ecclesiarum, Confraternitatum, Collegiorum, Congregationum, Hospitalium, & aliorum piorum locorum authoritate Episcopi erectorum: per hanc enim authoritatem Episcopi evadunt Bona Ecclesiastica, de quibus extravagans Ambitiosæ loquitur. Nam si authoritate Episcopi non fuissent erecta, non censerentur loca pia, & bona Ecclesiastica; adeoque ultra triennium locabilia, ut tradunt Mascardus *de Probat. concl. 809. num. 11.* Gamma *Decis. ult. num. 6.* Redoanus *quæst. 28.* Riccius *Decis. 48.* Barbosa *de Potest. Episc. 3. part. alleg. 75. num. 32. & 33.* Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun. 2. num. 10.* & Castropalaus *de Reveren. debit. Ecclesiast. punct. 14. num. 11.* 2. extenditur ad omnia bona immobilia, & mobilia pretiosa Monasteriorum, & Religiosorum, ut patet ex speciali Decreto Sacræ Congregationis jussu Summi Pontificis Urbani VIII. edito die 7. Septembris ann. 1624. cujuscumque Ordinis, & Religionis, cum exclusione cujuscumque specialis Privilegii, & Consuetudinis. 3. extenditur ad bona immobilia, & mobilia pretiosa, nec non ad omnes Commendas, & Prioratus Sancti Joannis Hierosolymitani: cum inter bona verè Religiosorum connumerentur: ut docent Covarruvias *2. Var. cap. 16. num. 3.* Riccius *Decis. 38. & 74.* & Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct. 2. numer. 13.*

CAPUT II.

Quo Jure prohibita sit Alienatio Bonorum Ecclesiasticorum; sub quibus Pœnis, & quibus Personis facta.

1 *Quoties Alienationi annexum est juramentum de ea non facienda; prohibetur jure naturali, & Divino.*
2 *Explicantur pœnæ, sub quibus prohibita est bonorum Ecclesiasticorum alienatio.*
3 *Quænam requirantur ad incurrendum pœnas contra alienantes latas?*
4 *In observanda extravagante prohibente alienationem bonorum Ecclesiasticorum servanda est locorum consuetudo, & illi standum.*
5 *Enumerantur aliæ pœnæ statutæ contra Religiosos alienantes.*
6 *Omnes Ecclesiastici alienantes bona Ecclesiastica, sive sæculares fuerint, sive regulares, subjiciuntur respectivè his pœnis.*
7 *An Cardinales subjiciantur legibus, & pœnis contra alienantes bona Ecclesiastica imposítis?*
8 *An Summus Pontifex subjaceat pœnis, & censuris contra alienantes impositis?*
9 *An Summus Pontifex teneatur aliqua lege ad non alienandum, & infeudandum bona ad Cameram, & Sedem Apostolicam spectantia.*
10 *An Summus Pontifex præscindendo à Juramento facto peccet alienando bona spectantia ad Sanctam Sedem, aut alia bona Ecclesiastica?*
11 *An Delegatus à Sancta Sede, si facultatem alienandi concedat cum detrimento Ecclesiæ; incurrat censuram aliquam?*
12 *An dolosè, vel scienter procurans alienationem, vel alienationis Decretum à Delegato Sedis Apostolicæ, cum detrimento Ecclesiæ incurrat Excommunicationem?*
13 *Quas pœnas incurrant Suadentes Pontifici, ut alienet, vel infeudet Civitates, & loca Sanctæ Romanæ Ecclesiæ?*

PROHIBETUR Alienatio, quoties annexum est Juramentum de ea non facienda, quod solent emittere Summi Pontifices, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales respectu bonorum ad Sanctam Sedem spectantium; & Episcopi, & alii Prælati respectu bonorum ad suas Ecclesias spectantium; Jure naturali, & Divino: ratio est, quia juramentum talem obligationem juris naturalis, & Divini inducere solet: ut rectè expendit Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun. 1. nu. 1.* Prohibetur insuper Alienatio Jure Canonico, ut patet *ex integro Titulo de Rebus Eccles. non alienan. ex Clement. 1. & extravag. Ambitiosæ, eod. tit.* & ex Tridentino *sess. 25. cap. 11. de Reform.* Denique prohibetur ex Jure Cæsareo *in Leg. Jubemus, & in Authen. ob jus porrectum, Cod. de Sacrosanct. Eccles.* Et quamvis sint Leges latæ à Principibus Sæcularibus, quæ obligare non solent circa res Ecclesiasticas; attamen obligant, si receptæ, & confirmatæ fuerint ab ipsa Ecclesia, ut dictum est cum de Legibus. 1

Pœnæ, sub quibus Alienatio bonorum Ecclesiæ, Monasteriorum, & piorum locorum, sive prædicta bona fuerint immobilia, sive mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt; si fiat inconsulto Pontifice, & non servato tenore extravagantis Ambitiosæ; sunt sequentes. Si alienans non fuerit Episcopus, vel Abbas, ligatur excommunicatione ipso jure, privatur insuper Beneficiis, Officiis, & Administratione Bonorum, quę alienare præsumpserit. Eadem excommunicatione afficitur recipiens bona alienata. Si verò alienans sit Episcopus, aut Abbas incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ, in quo si permanserit per sex menses; suspensus remanet à regimine, & administratione Ecclesiæ, vel Monasterii, cui præsidet, in temporalibus, & spiritualibus. Sic *ex extravag. Ambitiosæ, de Rebus Eccles. non alienan.* 2

Ad has pœnas incurrendas requiritur 1. ut alienans scienter alienet, nam si ex ignorantia juris, vel facti alienaret; eas non incurreret: ratio est, quia Textus ait: alienare præsumpserit, & præsumptio supponere debet dolum, & scientiam, aut saltem ignorantiam cum ingenti temeritate conjunctam. Requiritur 2. ut alienatio secuta sit, quapropter ob tractatum, intentionem, vel attentationem alienationis, effectu non secuto; non incurruntur prædictæ pœnæ: ratio est, quia imponuntur facienti; & opus nequit dici factum, nisi perfectum sit, & effectum sortiatur. Requiritur 3. ut alienatio fiat ab habente administrationem bonorum Ecclesiasticorum alienatorum: nam de his sermo est *in extravag. Ambitiosæ.* Requiritur denique, ut alienatio fiat de re gravi, non verò de re levioris momenti: ratio est, quia Lex de modicis curare non solet, & pœna gravis semper supponit grave delictum. Sic ex Navarro. Quaranta, Soprano, & aliis tradit Bonacina *de Alienatione quæst. unic. pun. 1. à num. 2. & pun. 5. num. 1.* 3

Adnotandum hìc cum eodem Bonacina *l. c. punct. 5. num. 4.* ex Suarez, Vasquez, Navarro, Sayro, Lessio, Molina, Henriquez, Quaranta, Sanchez, Riccio, Surdo, & aliis ab eodem relatis: attendendam esse locorum consuetudinem, & illi standum in hac materia alienationis. Nam pluribus in locis *extravagans Ambitiosæ, de Rebus Eccles. non alienan.* recepta est ex integro tum quoad nullitatem, tum quoad pœnas. In aliis verò locis non recepta est quoad assensum Apostolicum: cum bona aliqua Ecclesiastica vendi, & alienari soleant de licentia Episcopi, non petito assensu Summi Pontificis. In aliis denique recepta est quoad nullitatem, & quoad assensum Summi Pontificis, non verò quoad pœnas. Quòd si Praxis Sacræ Pœnitentiariæ absolvat generaliter omnes in hoc delinquentes, & rehabilitet ad beneficia; id facit ad conscientias pacandas, & quia supponit receptam extravagantem illam. 4

Contra Religiosos alienantes ultra prædictas pœnas

aliæ

aliæ ſtatuuntur ex Decreto Sacræ Congregationis Concilii edito 7. Septembris ann. 1624. Juſſu Urbani VIII. Summi Pontificis. In eo enim perpetuò interdicitur Religioſis cujuſcumque Ordinis, & Religionis, etiam ſi aliàs ex peculiari Privilegio, & conſuetudine facultatem alienandi haberent; alienatio omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretioſorum mobilium, omneque pactum, per quod ipſorum dominium transferatur, cenſus perpetui, & vitalitii, hypotheca, Locatio, & conductio ultra triennium, conceſſio in feudum, vel emphyteuſim præterquam in caſibus à jure permiſſis. Pœna autem alienantium præfata bona abſque licentia in ſcriptis ipſius Sacræ Congregationis gratis concedenda, eſt privatio ipſo facto Vocis activæ, & paſſivæ, perpetua inhabilitas ad illam impoſterum obtinendam, ſublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate, & permanentibus in ſuo robore pœnis Apoſtolicarum Conſtitutionum, & præſertim felicis recordationis Pauli II. incipit, *Ambitioſæ*.

6 Perſonæ alienantes bona Eccleſiaſtica, quæ ſubjiciuntur his pœnis reſpectivè; ſunt omnes Eccleſiaſtici ſive Sæculares, ſive Regulares, qui adminiſtrationem habent bonorum Eccleſiaſticorum: quapropter non habentes ullo jure adminiſtrationem prædictorum bonorum tales pœnas *Extravagantis Ambitioſæ* incurrere nequeunt; ſed ex alio capite incurrere poterunt, ſi aliquid Eccleſiæ alienent, diſtrahant, aut deſtruant, arbores incidant, Domos demoliantur, aut fundos Eccleſiæ permutent. Sic patet ex verbis citatæ extravagantis, quæ loquitur de Prælatis beneficiariis, & aliis habentibus adminiſtrationem, *& ex Clement.* 1. *de Rebus Eccleſ. non alienan.* Excommunicatio verò lata contra recipientes bona, & res Eccleſiaſticas alienatas afficit quaſcumque perſonas eas recipientes, ſive Eccleſiaſticæ fuerint, ſive ſæculares, dummodo ſcienter receperint: nam non ſolùm qui alienat, quàm is, qui alienatas res receperit; ſententiam excommunicationis incurrit, ubi *extravagans Ambitioſæ* quoad pœnas recepta eſt.

7 Dubitabis 1. an Cardinales ſubjiciantur Legibus, & pœnis contra alienantes bona Eccleſiaſtica impoſitis? Reſp. extra controverſiam eſſe, ſubjici Legibus de non alienandis bonis ad Sanctam Sedem ſpectantibus; juxta Conſtitutiones Sancti Pii V. Innocentii VIII. Clementis VIII. & Urbani VIII. tenentur ſiquidem ex vi ſpecialis juramenti, quod emittunt, ad non alienandum, vel conſentiendum alienationi bonorum ſpectantium ad Sanctam Sedem. Sicuti Epiſcopi, Abbates, & Commendatarii juramentum emittunt de non alienandis bonis ſuarum Eccleſiarum, ut conſtat ex Pontificali Romano. Controverſia igitur eſt: an ſi poſt Cardinalatum Epiſcopatus ei conferatur, teneantur ad ſervandas Leges contra alienantes impoſitas? & ratio controvertendi eſt, quia Cardinales non ſubjiciuntur Legibus pœnalibus, niſi exprimantur: cum igitur expreſſi non fuerint, videntur immunes ab obſervantia talium Legum. Nihilominus dicendum: ſubjici prædictis Legibus, & pœnis: ratio eſt tum quia ſic docet Praxis Romanæ Curiæ; tum quia etiamſi concederetur, non comprehendi Legibus pœnalibus, niſi exprimantur; attamen comprehendi ſaltem debent Legibus ad publicam, & univerſalem Eccleſiæ utilitatem ſpectantibus; & in quibus agitur de Juſtitia colenda, & fraude vitanda. Sic ex Caſſadoro, Sarnienſi, Caputaquenſi, Flaminio Pariſio, & aliis rectè tradit Bonacina *de Alienat. quæſt. unic. punct.* 5. *num.* 5. *& 6.*

8 Dubitabis 2. an Summus Pontifex ſubjaceat pœnis, & Cenſuris contra alienantes impoſitis? Reſp. negativè: ratio eſt, quia Legislator non tenetur ſuis Legibus, quoad vim coactivam; nec par in parem habet imperium: ut conſtat ex Regulis Generalibus, & Doctores fatentur.

9 Dubitabis 3. an Summus Pontifex teneatur aliqua lege ad non alienandum, ſeu infeudandum Caſtra, Civitates, & Dominia ad Cameram, & Sedem Apoſtolicam ſpectantia? Reſp. affirmativè: tenetur ſiquidem ex juramento emiſſo, dum ad Cardinalatum promovetur, ſe non alienaturum, nec conſenſurum in alienationem talium bonorum: nec ceſſat prædicta obligatio per promotionem ad Dignitatem Pontificiam, eſt enim perſonalis, & perſonam ſequitur. Tum ex juramento emiſſo, dum Pontificiam Dignitatem aſſumpſit: jurat ſiquidem novus Pontifex, ſe non alienaturum prædicta bona, quod juramentum juraverat ſe emiſſurum, dum ad Cardinalatum promoveretur. Et obligatio juramenti afficit Pontifices, cum ſit juris naturalis, & Divini, cui Pontifices ſubduntur: ut ex Franciſco Leo, Soprano, & Filliuccio adnotat Bonacina *de Alienat. quæſt. unic. punct.* 5. *§.* 1. *num.* 1. Poterit nihilominus Pontifex ſibi diſpenſare, aut alteri facultatem tradere, ut ſibi diſpenſet in tali obligatione juramenti, dummodo juſtam cauſam diſpenſandi habeat, aliàs nulla foret diſpenſatio: docet Sylveſter, Cajetanus, Sotus, Navarrus Valentia, Toletus, Sanchez, quos refert, & ſequitur Bonacina *l. c. num.* 2. *& 3.*

Dubitabis 4. an Summus Pontifex præſcindendo à juramento facto peccet alienando bona ſpectantia ad S. Sedem, aut alia bona Eccleſiaſtica? Reſp. ſi ſine juſta cauſa alienet, & cum damno Eccleſiarum; peccare contra juſtitiam, & teneri ad reſtitutionem damni illati: ratio eſt, quia Summus Pontifex non eſt abſolutus Dominus bonorum Eccleſiaſticorum, quamvis ſit eorum Adminiſtrator non per modum Tutoris, aut Procuratoris, ſed cum plenitudine Poteſtatis per modum Vicarii Dei, quem repreſentat, & ejus vices gerit in Terris, unde etiam repræſentativè Deus vocatur *in cap. Satis, diſt.* 96. *& in Clement.* 1. *Ut lite penden.* ergo peccabit contra juſtitiam bona Eccleſiaſtica ſine juſta cauſa alienando, & tenebitur ad reſarciendum damnum Eccleſiæ illatum: conſequentia tenet, quia abſolutè Dominus tantùm, & non alius poteſt pro ſuo libito re uti ad omnes uſus Lege non prohibitos; & pro ſuo arbitrio diſtrahere, & alienare abſque onere reſtituendi. Accedit, quòd hæc obligatio in Pontifice ſit ex Officio, & ex pacto expreſſo, vel tacito non inſumendi bona Eccleſiaſtica ad uſum contrarium voluntati eorum, qui ea Eccleſiæ tradiderunt in beneficium ipſius Eccleſiæ, non verò in ejus detrimentum; ſed obligatio ex Officio, & ex pacto, ſi violetur, & peccatum grave inducit, & obligationem reſarciendi damnum illatum; ergo graviter peccabit Pontifex alienando bona Eccleſiaſtica ſine cauſa, & tenebitur ad reſarciendum damnum illatum Eccleſiæ. Et quamvis probabile ſit, quòd alienatio facta à Pontifice ſine juſta cauſa valida ſit; nihilominus Doctores hoc aſſerentes dicunt, eſſe illicitam, & peccaminoſam; ac reſtitutioni damni illati obnoxiam. Sic Felin. Decius, Soncinus, alter Soncinus, Pariſ. Cornejus, Sopranus, & alii apud Filliuc. *tract.* 44. *cap.* 3. *qu.* 17. *nu.* 55. & apud Bonac. *de Alienat. quæſt. unic. pun.* 5. *§.* 2. *num.* 4. Secus verò ſi ex juſta cauſa Summus Pontifex alienet bona Eccleſiaſtica; tunc & licita, & valida erit alienatio, adeoque nec peccabit, nec ad reſtitutionem tenebitur. Juſta autem, & ſufficiens cauſa ad alienandum cenſebitur, cum Dominus, qui ea tradidit, non reputatur rationabiliter invitus; aut cum præſumitur, talem caſum excepiſſe, præſertim ſi communis neceſſitas, & publica utilitas id expoſcat; tunc enim nulla ei injuria fieret, nec contra ejus rationabilem voluntatem: ut ex Soprano tradit Bonacina *l. c. num.* 13.

Dubitabis 5. an Delegatus à Sede Apoſtolica, ſi facultatem alienandi concedat cum detrimento Eccleſiæ; incurrat Cenſuram aliquam? Reſp. Paulum II. *in ſecunda ſua Conſtitutione*, quæ incipit, *Cum omnibus Judiciis*, contra Judices, ſeu Commiſſarios deputatos ad examinandas cauſas à ſupplicantibus expreſſas, propter quas adductus eſt Summus Pontifex ad concedendam in ſuis Litteris facultatem alienandi; excommunicationem impoſuiſſe, ſi conſenſum, & authoritatem præſtiterint alienandi bona Eccleſiaſtica in detrimentum Eccleſiæ, dummodo fuerint inferiores Epiſcopis. Si verò Epiſcopi, aut Superiores Epiſcopis fuerint, incurrunt ſuſpenſionem per annum ab executione Officii. Adnotandum tamen 1. hanc excommunicationem non eſſe reſervatam Pontifici. Adnotandum 2. requiri conſenſum, & authoritatem præſtitam ad alienandum; ſive id fiat gratis, ſive per metum, ſive prævia pecunia, vel ejus promiſſione. Adnotandum 3. quòd licèt probabile ſit, non incurri excommunicationem non ſecuta alienatione; nihilominus probabilior, & tutior ſententia docet, incurri poſt conſenſum, & Decretum alienationis cum detrimento Eccleſiæ, etiam non ſecuta alienatione: nam Delegatus, quantum eſt ex parte ſua, actionem damnificativam Eccleſiæ poſuit. Sic Bonacina alios referens *de Alienat. quæſt. unic. pun.* 6. *num.* 2. 3. *& 5.*

Dubitabis 6. an dolosè, vel ſcienter procurans alie- 12

nationem, vel alienationis Decretum à Delegato Sedis Apostolicæ cum detrimento Ecclesiæ contrahat excommunicationem? Resp. affirmativè: sic constat *ex præcit. Constit.* Pauli II. *cum omnibus judiciis*, ubi excommunicationi subjicitur is, qui dolo, vel fraude, aut scienter in detrimentum Ecclesiæ alienationem fieri procuraverit. Aut qui per sordes, vel impressionem alienationis Decretum extorserit. Ille autem dicitur extorquere per sordes, vel per impressionem decretum alienationis, qui per iniquas donationes, aut promissiones; vel per importunas persuasiones, & deprecationes, aut similes inductiones extorquet. Afficit hæc excommunicatio omnes personas, quæ per prædictas actiones procurant fieri alienationem, aut Decretum alienationis extorquent; sive de cætero fuerint Clerici, Episcopi, aut laici; & incurritur etiam effectu non secuto alienationis, ut docet probabilior sententia, quamvis probabilis sit opposita. Reservatur hæc excommunicatio Pontifici: ait enim textus, à qua nisi per Romanum Pontificem absolvi possit. Sic Bonacina *de alienat. qu. unic. pun.* 7. per totum.

13 Dubitabis tandem: quas pœnas incurrant suadentes Pontifici, ut infeudet, vel alienet Civitates, & Loca Sanctæ Romanæ Ecclesiæ? Resp. latam fuisse excommunicationem à S. Pio V. *in sua Bulla* 35. incipit. Admonet nos, quam quidem Bullam confirmarunt Pontifices successores, præsertim Urbanus VIII. *in sua Bulla*, incipit, *Sacrosancti*, contra tractantes, consulentes, aut alia verba facientes de infeudationibus, & alienationibus Civitatum, & locorum immediatè ad Sedem Apostolicam pertinentium; dummodo eligantur oratores, qui mittantur ad Sanctam Sedem, ut de præmissis tractent. Nec non contra quoscumque alios, sive Ecclesiasticos, sive sæculares alienationes hujusmodi Romano Pontifici pro tempore existenti per se, vel per alium, seu aliàs insinuantes, & suadentes, cujuscumque dignitatis, & Ordinis fuerint, etiam Episcopalis, vel majoris, etiam Cardinalatus honore fulgentes; sive id agant publicè, sive privatim. Ille autem dicitur insinuare, qui mentem suam declaret Pontifici esse, ut Pontifex infeudet, vel alienet prædicta bona. Ille verò suadere dicitur, qui consulit, & rationibus, aut alio prætextu movet Pontificem ad alienationes faciendas: ut ex Julio Claro, Lessio, & aliis docet Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct.* 8. *numer.* 4.

CAPUT III.

De causis, ob quas alienatio bonorum Ecclesiasticorum validè, & licitè fieri potest.

1 *Causæ legitimæ ad alienationem faciendam quatuor enumerantur. Et* 1. *est necessitas Ecclesiæ.*
2 2. *Est utilitas evidens ipsius Ecclesiæ.*
3 3. *Est inutilitas rei alienandæ.*
4 4. *Est Pietas.*
5 *Quamvis prædictæ causæ ad quatuor extendantur, commodè tamen reduci possunt ad duas, utilitatem scilicet Ecclesiæ, & pietatem.*
6 *Debet causa extare tempore, quo alienatio fit; non verò in futurum.*
7 *Ut alienatio tutò fiat, debet esse moraliter certa causa alienationis existens, nec fieri debet pro causa dubia.*
8 *Quoties alienatio fit pro satisfaciendis debitis, quibus Ecclesia gravatur; cogitur emptor probare, pecuniam rerum venditarum sic expensam fuisse.*
9 *Non quælibet necessitas pauperum est sufficiens causa ad alienanda bona Ecclesiastica.*
10 *Si subveniri potest necessitatibus pauperum, & Ecclesiæ gravatæ ære alieno per reditus Ecclesiæ, & beneficii etiam applicatos in sustentationem ministrorum; cessat causa alienandi.*
11 *Valida est alienatio facta ab habente facultatem minus offerenti cum evidenti utilitate Ecclesiæ, relicto majore offerente cum majore utilitate.*
12 *Valida est alienatio facta ab habente facultatem, qui putat, causam esse legitimam, quamvis revera talis non sit.*

CAUSÆ legitimæ ad alienationem faciendam bonorum Ecclesiasticorum licitè, & validè quatuor passim enumerantur. 1. quarum est necessitas: ut si Ecclesia gravaretur ære alieno, nec alius modus sit satisfaciendi debitis, nisi per Alienationem Bonorum Ecclesiasticorum: ut constat *ex Authent. Sancimus, Cod. de Sacrosanct. Eccles.* Hinc fit: quòd si alius modus sit satisfaciendi per fructus, & proventus; non potest validè, & licitè fieri alienatio: ut sæpiùs in Rota Romana decisum fuit, testibus Genuensi *in Praxi, cap.* 89. *numer.* 4. Riccio *Decis.* 103. *versic. alienari*, & Bonacina *de Alienatione, quæstion. unic. pun.* 3. *numer.* 1. Necessitas quoque erit, si Ecclesia reparanda sit, vel fundus instaurandus, aut suffulcienda domus, quæ aliunde laberetur, itaut sine Alienatione subveniri non posset necessitati huic. Sic Molina *disput.* 648. Rebuffus, Redoanus, Quaranta, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun.* 3. *num.* 1. 1

2. Causa est Utilitas evidens ipsius Ecclesiæ, itaut ex Alienatione Conditio Ecclesiæ melior fiat, ut si venderetur fundus aut ager, ut alius melioris Conditionis emeretur; aut si calix venderetur, ut alius pretiosior emeretur: ut constat *ex cap. Sine exceptione*, 12. *quæstion.* 2. Debet tamen Utilitas constare tempore Alienationis, nec sufficit, quòd speretur in futurum: ratio est, quia id, quod est; tribuit honestatem Alienationi, & facit illam honestam; non verò id, quod non est, sed erit: hoc enim honestare poterit futurum, sed non honestat præsens: ut adnotant Rebuffus *in compen. Alienat. numer.* 73. *in fine*, Surdus *de Aliment. titul.* 8. *privileg.* 58. *numer.* 78. Riccius, *Decis.* 5. Genuensis *in Prax. cap.* 89. *numer.* 3. Bonacina *de Alienat. quæstion. unic. punct.* 3. *numer.* 2. Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 2. *numer.* 6. & Barbosa *de Potestat. Episcop.* 3. *part. alleg.* 95. *numer.* 27. 2

3. Causa est inutilitas, seu incommoditas, quam affert res alienanda: ut si res nullam utilitatem, & commoditatem Ecclesiæ afferret; imò detrimento esset ipsi Ecclesiæ: plures enim essent expensiones, quæ in ea excolenda fierent præ utilitate, quæ percipere tur, quod quidem ad plures annos observatum sit; tunc sufficiens causa eam alienandi haberetur: ut constat *ex cap. Terrulas.* 12. *quæst.* 2. *cap. Sine exceptione, ead. caus. & qu. clement.* 1. *de Reb. Eccles. non alienan. & ex Leg. Jubemus, Cod. de Sacros. Eccles.* 3

4. Causa est pietas, quando videlicet reputatur necessaria Alienatio bonorum Ecclesiasticorum ad Religionem Catholicam propagandam; maximè ad redemptionem captivorum periclitantium in fide, dummodo malefactores non fuerint, quibus justa pœna infligenda esset; ad pauperes sustentandos gravi necessitate, & rerum penuria oppressos. Sic *ex cap. Aurum Ecclesia habet* 12. *quæst.* 2. *ex Leg. Sancimus, Cod. de Sacrosan. Eccles. & ex Institut. de Rerum divis. §. Sacra*, colligunt Doctores. 4

Adnotandum hic 1. quamvis communiter hæ quatuor causæ numerentur à Doctoribus cum Glossa, Panormitano, Sylvestro, Covarruvia, Molina, Vasquez, Navarro, Bonacina, Barbosa, quos refert, & sequitur Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 2. *numer.* 5. Nihilominus commodè reduci possunt ad duas, nempè ad evidentem Ecclesiæ Utilitatem, seu necessitatem; & ad pietatem: ut tradunt Vasquez *de Reddit. cap.* 2. §. 2. *dub.* 9. Molina *disput.* 468. & Castropalaus *loc. cit.* 5

Adnotandum 2. has causas, vel aliquam ipsarum debere extare tempore alienationis, quo ipsa fit; nec sufficit, quòd erit in futurum: quia debet actu cohonestare alienationem, & quod actu non est, sed erit; nequit actu cohonestare: ut supra diximus *nu.* 2. de utilitate evidenti Ecclesiæ ex Doctoribus ibi adductis, & allegatis. 6

Adnotandum 3. ut alienans, seu delegatus, cui commissio alienationis à Sancta Sede fit, legitimè, & tuta conscientia operetur; debet esse moraliter certus, quòd causa alienationis verè existat: cum non possit ex causa dubia fieri alienatio: non enim cederet in evidentem Ecclesiæ Utilitatem. Et sic expressè habetur *in cap. Sine exceptione.* 12. *quæst.* 2. Quapropter debet legitimè Testes examinare, ac alias legitimas probationes adhibere, ut rectè muneri suo satisfaciat: sic ex brevi Apostolico, quod juxta communem 7

nem stylum expediri solet, colligitur; ait enim: *Si tibi legitimè constiterit*. Et illud dicitur legitimè constare, quod scitur per Testes, per cognitionem causæ, & per citationem partis: ut ex Quaranta, Riccio, & Genuensi docent Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun. 3. num. 4.* & Castropalaus *de Reveren. debit. Ecclesiast. punct. 15. §. 2. num. 6.*

8 Adnotandum 4. quoties alienatio fit pro satisfaciendis debitis, quibus Ecclesia gravatur; emptor cogitur probare, pecuniam rerum venditarum sic expensam fuisse *ex cap. 2. §. Porrectum*, 10. *quæst. 1.* Liberatur autem ab hoc onere probationis, si pecuniam tradiderit præmissis tractatibus cum cæteris solemnitatibus à jure requisitis, & rem Ecclesiæ jam receperit: supponitur enim tunc, in utilitatem Ecclesiæ versam fuisse. Sic Covarruvias *lib. 2. Variar. capit. 17. num. 3. versic. Cæterùm*, & Castropalaus *de Reveren. debit. Ecclesiast. punct. 15. §. 2. num. 6.*

9 Adnotandum 5. non quamlibet necessitatem pauperum esse sufficientem causam ad alienandum Bona Ecclesiastica; sed necessariò debere esse extremam, aut saltem valde gravem, præcipuè si ex alienatione minuendus esset Divinus Cultus. Sic rectè tradunt Covarruvias *libr. 2. Variar. capit. 16. numer. 8. in fine*, Molina *disput. 468. concl. 2.* & Castropalaus *de Rever. debit Ecclesiast. punct. 15. §. 2. num. 6.* Quapropter arbitrio Prælati relinquitur dignoscenda hæc necessitas, & detrimentum Divini Cultus, & quodnam ex ipsis prævaleat. Quòd si pauperes propria culpa devenerint in extremam necessitatem, vel valde gravem, eo quia bona sua dissiparunt in ludis, commessationibus, luxuriis, & gravati ære alieno in carceres detrusi fuerint, ubi fame pereunt; non ideo beneficio alienationis privandi erunt: ratio est, quia culpa antecedens non impedit obligationem charitatis de subveniendo proximo indigenti, & præsumi potest pœnituisse illius culpæ commissæ *ex cap. Pasce, distin. 88.* Secus verò dicendum: si non directè à culpa, quamvis ob illam constituti sint in extrema necessitate, vel valde gravi; ut eveniret, cum ob crimina commissa ad carcerem perpetuum detrusi essent, ad triremes, aut perpetuum exilium; tunc enim non haberetur caput sufficiens, & legitima causa alienandi: eo quia obstat justa pœna, & satisfactio debita Reipublicæ scandalizatæ, & læsæ ob crimina: ut ex Covarruvia, Redoano, Molina docent Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct. 3. nu. 1. versic. Secunda causa*, & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. punct. 15. §. 2. num. 6.*

10 Adnotandum 6. si necessitatibus pauperum, & Ecclesiæ gravatæ ære alieno subveniri possit per redditus Ecclesiæ, & beneficii, etiamsi in sustentationem ministrorum applicati fuerint; cessabit tunc causa justa alienandi: siquidem subveniri potest talibus necessitatibus alio modo ab alienatione minùs damnoso. Nec obstat applicatio facta Ministris, eo quia intelligi debent applicati eo onere, & conditione, nisi major necessitas urgeat Ecclesiæ, pauperibus, aut aliis graviter oppressis. Sic Genuensis *in Praxi, cap. 89. nu. 4.* Riccius *verb. Alienatio, §. Causæ, num. 4.* Tabiena *verb. Alienatio, numer. 4.* Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct. 3. num. 1.* & Castropalaus *de Rever. deb. Eccles. punct. 15. §. 2. num. 6.*

11 Adnotandum 7. validam esse alienationem factam à Prælato habente commissionem, si eam fecerit minus offerenti, dummodo cum evidenti utilitate Ecclesiæ, relicto plus offerente cum majori utilitate Ecclesiæ: ratio est, quia licèt bona Ecclesiæ tradenda sint plus offerenti, quia semper consulendum est majori utilitati Ecclesiæ; attamen si tradita fuerint minus offerenti, dummodo cum evidenti utilitate Ecclesiæ, licèt non majori; valida consistit alienatio: ratio est, quia persistit legitima causa alienationis: nec delegatus præjudicat Ecclesiæ in acquisitis, sed tantùm in acquirendis. Sic ex Quaranta, Soprano, & Filliuccio tradit Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct. 3. num. 3.*

12 Adnotandum denique: validam esse alienationem factam à Delegato putante, causam esse legitimam, quamvis talis revera non sit: ratio est, quia non præsumitur Ecclesia, velle invalidam alienationem ob causam non legitimam, reputatam tamen legitimam; quamvis comperto errore uti possit beneficio restitutionis in integrum: ut docent Glossa *in cap. Ad nostram, de Reb. Eccles. non alien.* Vasquez *de Redditib. capit. 2. numer. 39.* Molina *disputat. 468. num. 14.* Riccius *Decis. 15.* & Bonac. *de Alienat. quæst. unic. pun. 3. num. 5.* Qui addit ex Mascardo, Redoano, Soprano, Menochio, & Rota, quòd in dubio, an alienatio facta sit ex legitima causa, si Delegatus præstiterit consensum; præsumenda erit facta ex legitima causa: non enim præsumi debet Delegatum deliquisse. Quapropter si Ecclesia voluerit uti beneficio restitutionis in integrum, ad ipsam incumbit onus probandi, se læsam fuisse.

CAPUT IV.

De Solemnitatibus requisitis ad validitatem Contractus Alienationis Bonorum Ecclesiasticorum.

1 *Solemnitates requisitæ ad validam, & licitam Alienationem bonorum Ecclesiasticorum nihil aliud sunt, nisi conditiones quædam à juræ statutæ, sine quibus nulla est alienatio facta.*

2 *Ita necessariò requiruntur solemnitates, ut etiam si justa causa habeatur; sine ipsis tamen nulla est alienatio facta.*

3 1. *Conditio est Tractatus, seu Discussio convenientiæ Alienationis; adductis rationibus pro, & contra eam.*

4 2. *Conditio est, ut facta discussione convenientiæ alienationis habeatur consensus expressus eorum, quorum interest intervenire.*

5 *Si tempore belli, vel pestis non possit Prælatus Capitulum congregare ad faciendum tractatum, poterit alios Clericos congregare.*

6 *Quamvis irrita sit alienatio facta à Prælato non consentiente capitulo, si postea tamen capitulum eam ratam habebit; valida erit.*

7 *Pro Societate Jesu requiritur ad alienationem faciendam legitimè tractatus superioris localis cum suis Consultoribus more solito; nec requiritur consensus eorum, sed solius Præpositi Generalis.*

8 3. *Conditio est consensus superioris.*

9 4. *Conditio est subscriptio Clericorum in eis casibus, in quibus à jure requiritur. Sunt autem casus aeditio, permutatio, donatio.*

10 5. *Conditio est consensus Summi Pontificis, ubi acepta est extravagans ambitiosæ.*

11 *An Summus Pontifex dispensare possit in solemnitatibus à jure requisitis, ita ut sufficiens sit ejus solus consensus?*

12 *An in alienatione Juris Patronatus requirantur, & servandæ sint prædictæ solemnitates?*

13 *An jus sepulturæ in aliqua cappella alienari possit sine solemnitatibus?*

14 *An Transactio, Remissio, & Concordia aliqua de Rebus ab Ecclesia possessis fieri possit sine solemnitatibus?*

15 *An Prælatus, aut Beneficiarius, qui est Dominus directus emphyteusis; possit sine his solemnitatibus caducitatem remittere emphyteutæ, qui in commissum incidit ob canonem non solutum?*

16 *An ad alienationem loci, in quo erat Ecclesia nunc diruta, & profanata, requirantur prædictæ solemnitates?*

17 *An ad concessionem in feudum, aut emphyteusim bonorum Ecclesiasticorum, aliunde non solitorum sic concedi; requirantur solemnitates ista?*

18 *An res immobilis, vel mobilis pretiosa, quæ servando servari possit, relicta ex Testamento, vel legato alicui Ecclesiæ, vel pio loco capaci possidendi talia bona cum conditione, ut alienari possit; poterit revera alienari sine dictis solemnitatibus?*

19 *An res aliqua relicta Ecclesiæ, vel pio loco, adjecta conditione, quòd numquam alienari possit sub pœna caducitatis, & devolutionis ad alios; possit nihilominus alienari urgente justa causa cum solemnitatibus requisitis?*

1 SOLEMNITATES istæ nihil aliud sunt, nisi quædam conditiones à Jure statutæ, & requisitæ ad validam, & licitam alienationem bonorum Ecclesiasticorum suppositа justa, & legitima causa; itaut sine ipsis, etiam habita justa causa, nec valida, nec licita sit Alienatio tam

tam in foro interno, quàm externo : quidquid in oppositum docuerint Navarrus, Azor. Sylvester, Angelus, Rodriquez, Quaranta penes Castropalaum *de Reveren. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 6. *num.* 4. putantes, validam esse, quamvis illicitam, dummodo adsit justa causa : ratio pro sententia nostra est, quia alienationes factæ sine his solemnitatibus expressè irritantur in variis Textibus, & præcipuè *in Cap. Sine exceptione*, 12. *quæst.* 2. *Cap. Tua, de his, quæ fiunt à Prælat. Cap. Nulli de Reb. Eccles. non alienan. Capit.* 1. *eod. tit. in* 6. *Clement.* 1. *eod. tit. & ex extravag. Ambitiosæ, eod. tit.* & finis irritationis semper est idem, & perseverat : non enim est hæc, vel illa læsio, & fraus vitanda hìc, & nunc; sed est vitare læsionem communiter, & regulariter contingentem ex omissione solemnitatum præscriptarum ad alienationem ritè faciendam; ergo alienatio facta, etiam cum justa causa, & evidenti utilitate Ecclesiæ, si sine solemnitatibus requisitis facta sit; irrita est, & nulla in utroque foro. Sic Covarruvias alios referens *libr.* 2. *Variar. capit.* 17. *numer.* 2. Molina *tract.* 2. *de Justit. disp.* 468. *concl.* 6. Suarez *lib.* 5. *de Legib. cap.* 24. *num.* 9. Vasquez *de Reddit. dubit.* 14. *num.* 49. Sarmiento 1. *par. de Reddit. cap.* 2. Farinacius *Decis.* 205. Riccius *Decis.* 7. Castrop. *de Rever. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 6. *num.* 5. & Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct.* 4. *num.* 14.

2 Ex dictis infertur : necessariò requiri solemnitates ad alienationem validam, & licitam etiam cum justa causa bonorum Ecclesiasticorum ; illorum tamen quorum vetita est alienatio, ut sunt bona immobilia, & mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt; de quibus satis diximus in primo Capite : nam non de omnibus bonis Ecclesiasticis prohibita est alienatio, etiam sine solemnitatibus facta, ut ibi explicuimus.

3 Solemnitates igitur, & Conditiones requisitæ ad Alienationem prædictorum bonorum Ecclesiasticorum statuuntur à jure *in capit. Sine exceptione*, 12. *quæst.* 2. *Capit. Tua de his, quæ fiunt à Prælat. sine consens. Capitul. Cap. Nulli, & toto Titul. de Rebus Eccles. non alien. Clement.* 1. *& extravag. Ambitiosæ, eod. tit.* & sunt sequentes.

1. Est Tractatus, & Discussio de convenientia Alienationis, allatis rationibus pro, & contra alienationem. Ad hunc Tractatum convocandi sunt illi, quorum interest, ut sunt Canonici in Ecclesia Capitulari; Monachi in Monasterio; aut alii; ad quos spectat. Et quamvis controvertatur, an sufficiat unus Tractatus, an verò requirantur plures; nihilominus communissima sententia docet, sufficere unum tantùm : ratio est, quia in Textibus, in quibus præcipitur ut necessarius talis Tractatus, & Discussio rationum *Clement.* 1. *de Reb. Eccles. non alien. Cap.* 1. *&* 2. *eod. tit. in* 6. *capit.* 1. *&* 2. *de bis, quæ fiunt à Prælat. sine consen. Capitul. & cap. Sine except.* 12. *quæst.* 2. solùm fit mentio talis Tractatus in singulari, non verò in plurali; ergo sufficit semel tractasse, nec requiritur pluries tractare. Sic Covarruvias *lib.* 2. *Variar. cap.* 17. *num.* 1. Sylvester *verb. Alienatio, quæst.* 4. Vasquez *de Reddit. cap.* 2. §. 2. *dub.* 10. *num.* 31. Molina *tract.* 2. *de Just. disp.* 468. *versic. Secundo dictum est*, Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct.* 4. *numer.* 1. & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 2. *num.* 9.

4 2. Est, quòd facto Tractatu, & Discussione prædicta de convenientia Alienationis habeatur consensus expressus majoris partis eorum, quorum interest intervenire Tractatui, ut constat *ex Clement.* 1. *de bis, quæ fiunt à Prælat.* ibi enim dicitur collaudatio, quæ approbationem, & expressum consensum denotat; ut ex Molina, Vasquez, & Bonacina tradit Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 2. *num.* 10. Non requiritur autem consensus absentium, etiamsi ad eos spectaret; sed sufficit consensus præsentium : ut constat *ex cap.* 1. *de bis, quæ fiunt à Prælat. & ex Cap. Sine exceptione*, 12. *quæst.* 2. Nec requiritur, quòd omnes præsentes consensum præbeant, sed sufficit, quòd præbeatur à majori parte ipsorum, cum major pars sufficienter exprimat consensum Collegii, & Capituli. An autem consensus hic præstandus sit capitulariter, hoc est, dum illi, quorum interest, congregati sunt; an verò sufficiat, si seorsim, & singulariter præstetur; controversa res est. Et quamvis Sylvester, Vasquez, quos refert, & sequitur Bonacina *de Alienat. quæst. unic. pun.* 4. *num.* 2. probabiliter putarunt, sufficere, etiamsi seorsim præstetur. Nihilominus probabilior sententia docet, necessariò debere præstari capitulariter, & conventualiter : ratio est, quia *ex Textu in Cap. Sine exceptione, cit.* requiritur consensus Collegii; sed singuli seorsim accepti non faciunt Collegium; ergo nec faciunt consensum Collegii : maximè quia si tractatus habendus inter congregatos, & capitulariter, ac collegialiter adunatos; ergo sic etiam ab eis præstandus erit consensus, cum eodem modo requiratur Tractatus, & consensus. Sic ex Hostien. & aliis apud Sylvest. docet Castrop. *de Rever. deb. Eccles. pun.* 15. §. 2. *n.* 10.

Advertendum 1. quòd si tempore belli, vel pestis non 5
possit Prælatus Capitulum congregare ad faciendum Tractatum, & præstandum consensum alienationi; tunc loco Capituli poterit alios Clericos convocare, qui vices gerant Capituli in hoc. Sic Panormitanus *in Cap. Irrita, de his, quæ fiunt à Prælat. nu.* 7. Molina *disp.* 468. *versic. Tertio*, & Castrop. *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 2. *num.* 10.

Advertendum 2. quòd licèt irrita sit alienatio facta 6
à Prælato non consentiente Capitulo *ex cap. Irrita cap. Continebatur de his, quæ fiunt à Prælat.* attamen si capitulum postea eam ratam habebit; valida erit à sui principio, non verò à tempore tantùm ratificationis : quia tunc jam adessent requisita ad alienationem. Sic constat *ex capit. Cum nos pridem, de his, quæ fiunt à Prælat.* & docent Panormitanus, Molina, & Castropalaus *locis supra citatis.*

Advertendum denique pro nostra Societate Jesu re- 7
quiri, ad alienationem legitimè faciendam Tractatum Superioris localis cum suis Consultoribus Ordinariis, & more solito. Non requiri tamen consensum eorum, aut Collegii, vel ejus immediati Superioris; sed solùm posito tractatu, & discussione requiritur, & sufficiens est solus consensus P. Generalis juxta Privilegium S. Pii V. datum ann. 1566. & Gregorii XIII. ann. 1575. ut notant Molina *disp.* 468. *concl.* 4. & Castrop. *de Rev. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 2. *num.* 10. *in fine.*

3. Conditio est consensus Superioris. Sic constat *ex* 8
cap. 1. 2. *&* 3. *de his, quæ fiunt à Prælat. cap. Nulli, de Rebus Eccles. non alienan. & ex cap. Sine exceptione*, 12. *quæst.* 2. Superior autem est Episcopus pro alienatione bonorum Ecclesiæ suæ Diœcesis, & sibi subditæ. Pro alienatione verò bonorum Monasteriorum exemptorum est Prælatus; cui plenè subjiciuntur : ut est Abbas pro Monasteriis Monachorum, Provincialis pro Conventibus mendicantium. In nostra verò Societate Jesu est solus Pater Generalis, vel ille cui ipse commiserit. Adnotandum tamen, quòd si Episcopus sit, quia alienet; intervenire debet consensus Primatis, si verò Provincialis, intervenire debet consensus Generalis : ratio est, quia sic habetur, & verificatur consensus Superioris illius, qui alienat : ut tradunt Navar., Quaranta, Molina, Vasq. Sopranus, Filliuc. quos refert, & sequitur Bonac. *de Alienat. quæst. unic. pnn.* 4. *nu.* 4. Adnotandum insuper : non posse Episcopum alienare bona Ecclesiæ sibi subditæ absque consensu Rectoris illius Ecclesiæ : ut constat *ex cap. Placuit*, 12. *qu.* 2. *cap. Si quis Episcopus*, 10. *qu.* 2. *& cap.* 1. *de Reb. Eccles. non alien. in* 6. Imò si Ecclesia Rectore careat, & Prælatus judicet alienare bona Ecclesiæ illius; debet loco Rectoris defensorem constituere, qui ejus partes agat : ut statuitur *in capit.* 1. *de Reb. Eccles. non alien. in* 6. & docent Molina *tract.* 2. *de Just. disp.* 468. *concl.* 5. Panormit. *in cap. de his, quæ fiunt à Prælat. nu.* 5. Bonac. *de Alien. quæst. unic. punct.* 4. *num.* 9. & Castrop. *de Rever. debit. Ecclesiast. pun.* 15. §. 2. *num.* 11. *in fine*. Consensus autem Superioris requiritur, antequam alienatio fiat; nec sufficit protestationem facere, salvo Superioris consensu : hæc enim protestatio nec excusat à culpa, nec à pœna : ratio est, quia consensus Superioris debet præcedere contractum, cum sit forma actus; & quæ spectant ad formam actus, nequeunt illum subsequi. Sic Panormit. Genuensis, referens Decisionem Clementis VIII. & alii, quos refert, & sequitur Bonac. *l. c. n.* 5.

4. Conditio est subscriptio Clericorum in iis casibus, 9
in quibus à jure requiritur : sunt autem hi casus venditio, permutatio, donatio : ut constat *ex cap.* 1. *de his, quæ fiunt à Prælat.* Adnotandum tamen, non requiri necessariò subscriptionem manu propria Clericorum, aut Religiosorum; sed sufficere, si fiat manu Notarii Publici, ubi talis consuetudo extat : quapropter servanda erit consuetudo, prout viget. Sic Armilla, Lessius, Molina, Quaranta, & alii, quos referunt, & sequuntur Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct.* 4. *num.* 3.

num. 3. in fine, & Castropalaus *de Rever. debit. Eccleſiaſt. punct. 15. §. 2. num. 12.*

10 5. Conditio eſt conſenſus Summi Pontificis juxta *extravag. ambitioſæ* Pauli II. ubi ipſa recepta eſt. Hinc fit, quòd in omnibus illis caſibus, in quibus requiritur Tractatus, conſenſus Clericorum, & Prælati: ut ſunt, quando res immobilis, aut mobilis pretioſa Eccleſiæ alienanda eſt, hypothecanda, oppignoranda, permutanda, in feudum vel emphyteuſim tradenda præter cauſus à jure expreſſos; requiratur etiam conſenſus Summi Pontificis: ut patet *ex cit. extravag. ambitioſæ*: & tradunt Leo *in Theſau. For. cap. 15. num. 7.* Quaranta *verb. alienat. nu. 5.* Barboſa *3. par. de Poteſt. Epiſc. alleg. 95. nu. 66.* Bonac. *de alienat. qu. unic. pun. 4. nu. 6.* & Caſtrop. *de Rever. debit. Eccleſiaſt. pun. 15. §. 2. num. 13.* Non conceditur autem conſenſus iſte Summi Pontificis, niſi prævia delegatione facta aliquibus in dignitate conſtitutis, quibus ſi conſtiterit de evidenti utilitate Eccleſiæ, conſenſum præſtant nomine Sedis Apoſtolicæ; ſin minùs, denegant. An autem præſumendus ſit hic conſenſus Apoſtolicus in alienatione longi temporis, triginta, aut quadraginta annorum e. g. Reſponſio communis eſt, præſumi debere: ratio eſt, quia ex diuturnitate temporis præſumitur, omnia fuiſſe legitimè geſta, niſi manifeſtè conſtet oppoſitum ex ipſo inſtrumento Alienationis. Sic Felinus, & alii, quos refert, & ſequitur Genuenſis *in praxi, cap. 88.* Riccius *deciſ. 34. & 35.* Maſcardus *de Probat. concl. 416. n. 1.* Barboſa *de Poteſt. Epiſc. 3. par. alleg. 95. nu. 72.* Bonacina *de alienat. qu. unic. pun. 4. nu. 8.* & Caſtropal. *de Rever. debit. Eccleſiaſt. punct. 15. §. 2. num. 13.* contra Baldum, Menochium, Quarantam, & Redoanum.

11 Petes 1. an Summus Pontifex diſpenſare poſſit in ſolemnitatibus à jure requiſitis ad alienationem, itaut ſufficiens ſit ad illam conſenſus ſolius Summi Pontificis? Reſp. poſſe id efficere ex plenitudine ſuæ poteſtatis: ratio eſt, quia prædictæ ſolemnitates requiruntur ex jure Canonico, in quo Summus Pontifex diſpenſare poteſt. Nequit tamen diſpenſare, niſi ſufficientem cauſam ad diſpenſandum habeat. Hinc fit, quòd conſenſus Summi Pontificis licèt ſuppleat ſolemnitates à jure requiſitas; nequit tamen ſupplere cauſam, niſi eam exprimat: ratio eſt, quia conſenſus Pontificis ſemper ſub hac conditione præſtatur, ſi in evidentem utilitatem Eccleſiæ cedat; adeout etiam ſi non exprimatur, tacitè ſubintelligitur. Sic Rota 2. *part. deciſ. 178. numer. 2.* Redoanus *quæſt. 22. numer. 75.* Quaranta *verb. alienatio, numer. 7.* & Bonacina *de alienat. quæſt. unic. pun. 4. num. 7.*

12 Petes 2. an in alienatione juris patronatus ſervandæ ſint ſolemnitates prædictæ? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia inter bona immobilia Eccleſiæ reputatur; adeoque alienari nequibit ſine prædictis ſolemnitatibus. Advertendum tamen, non poſſe jus patronatus directè vendi ob ſimoniæ labem, quæ incurreretur: eſt enim quid ſpirituale pretio inadæquabile. Quamvis indirectè vendi poſſit, vendita hæreditate, cui annectitur. Ut tradunt Lambertinus *de jur. Patron. lib. 1. 2. part. qu. 3. art. 15. nu. 4.* & Caſtrop. *de Rever. debit. Eccleſiaſt. pun. 15. §. 5. num. 2.* Poteſt inſuper donari, quia per donationem nulla irreverentia committitur rebus Sacris; requiritur tamen conſenſus Epiſcopi, ſi donatio fiat Laico; ſecus verò ſi fieret Eccleſiæ, aut loco pio *ex cap. Quod autem, & cap. illud, de jur. Patron.* ut ex Lambertino, Rocho de Curte, & Molina Juriſta tradit Caſtrop. *l. c.* Poteſt quoque permutari cum jure patronatus alterius Eccleſiæ, vel loci pii ſine conſenſu Epiſcopi *ex cap. nemini. 16. qu. 7.* ut tradit Gloſſa *in cap. cum ſæculum, de jur. Patron. verb. emptorem, & in Clement. 2. eod. titul. verb. liberè*. Secus verò ſi permutaretur cum privato, aut ſi permutaretur privatum cum privato; ſic ex Lambertino, Rocho de Curte, & Molina juriſta tradit Caſtropalaus *l. c.*

13 Petes 3. an jus ſepulturæ in aliqua Cappella alienari poſſit ſine dictis ſolemnitatibus? Reſp. negativè: ratio eſt, quia inter bona immobilia computatur. Nequit tamen alienari per venditionem directam, quia incurreretur Simonia, eſt enim aliquod ſpirituale; quamvis indirectè vendi poſſit, ut ſi venderetur fundus, cui eſſet annexum. Permutari tamen poterit cum conſenſu Epiſcopi, ſuppoſitis cæteris ſolemnitatibus. Quòd ſi alteri concederetur uſus talis juris ſepulturæ, ut ſi quis habens pro ſe, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus jus ſepulturæ in loco, aut Cappella ab Epiſcopo benedicta vellet alteri concedere uſum talis juris; quia ipſe novam Cappellam acquiſivit, vel extruxit; tunc ſi nullum transferretur dominium, ſed merus uſus concederetur, ad quem ſepultura fabricata fuit; nulla requireretur ſolemnitas alienationis: ratio eſt, quia conceſſio illa non eſſet alienatio, & revocari poſſet ad nutum. Sic Quaranta *verb. alienatio, nu. 29.* Riccius *deciſ. 12. nu. 6.* Bonacina *de alienat. qu. unic. pun. 2. n. 12.* Secus eſſet, ſi ſepultura, & Cappella concederetur ad beneplacitum, itaut per conceſſionem illam conſtitueretur dominus; tunc enim eſſet vera alienatio, ut eſt vera alienatio conceſſio ad beneplacitum rei alicujus pretioſæ Eccleſiaſticæ, quæ ſervando ſervari poteſt; transferretur ſiquidem jus ad rem: ſic eveniret, ſi calix pretioſus Eccleſiæ concederetur ad beneplacitum alicujus Clerici; non verò ſi concederetur ad purum uſum pro brevi tempore, & ſine incommodo Eccleſiæ: ut ex Riccio, & aliis tradit Bonacina *l. c. nu. 32.*

Petes 4. an Tranſactio, Remiſſio, aut Concordia 14
aliqua de Rebus ab Eccleſia poſſeſſis fieri poſſint ſine dictis ſolemnitatibus? Reſp. negativè: ratio eſt, quia eſſet alienare jus ab Eccleſia acquiſitum. Secus verò eſſet, ſi fierent de rebus ab Eccleſia nondum poſſeſſis cum ſpe acquirendi Eccleſiæ aliquam rem certam; tunc enim non eſſet alienatio acquiſiti, ſed rectè gerere, & adminiſtrare negotium Eccleſiæ ad aliquid ei acquirendum. Sic ex Rebuffo, Quaranta, Barboſa, & Bonacina docet Caſtropalaus *de Rever. debit. Eccleſiaſt. punct. 15. §. 13. num. 2.*

Petes 5. an prælatus, aut beneficiarius, qui eſt Do- 15
minus directus emphyteuſis; poſſit caducitatem remittere ſine his ſolemnitatibus emphyteutæ, qui in commiſſum incidit ob canonem non ſolutum? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia caducitas non incurritur, niſi volente Domino directo; ergo liberum erit ei caducitatem remittere: nec remiſſio caducitatis eſt remiſſio juris abſolutè quæſiti, ſed acquirendi, ſi ipſe Dominus directus voluerit. Quod ſi declaraverit, velle incurſam caducitatem; nequibit poſtea eam remittere ſine ſolemnitatibus: quia jam acquiſitum eſt jus Eccleſiæ. Sic Julius Clarus, Riccius, Barboſa, Sanchez, Rebellus, Ugolinus, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de alienat. quæſt. unic. punct. 2. numer. 21.* & Caſtropalaus *de Rever. debit. Eccleſiaſt. punct. 15 §. 3. numer. 4.*

Petes 6. ad alienationem loci, in quo erat Eccleſia, 16
nunc diruta, & profanata; an requirantur prædictæ ſolemnitates? Reſp. affirmativè: ratio eſt, quia cenſetur locus Eccleſiæ, & habetur in honore; & de facto prohibetur fieri in eo ſtabulum; ergo alienari non poterit ſine ſolemnitatibus requiſitis ad alienationem loci Eccleſiaſtici. Sic ex Riccio, & Genuenſi tradit Bonacina *de alienat. qu. unic. pun. 2. nu. 18.*

Petes 7. an ad conceſſionem in feudum, aut emphy- 17
teuſim Rerum Eccleſiaſticarum, aliunde non ſolitarum concedi in feudum, aut emphyteuſim; requirantur ſolemnitates iſtæ? Reſp. extra controverſiam eſſe, requiri quando primò conceduntur: cum expreſsè *in extravag. ambitioſæ*, prohibeatur infeudatio, & emphyteuſis: utraque enim eſt vera alienatio cum diſtractione Dominii utilis: ut omnes Doctores fatentur. Solum ergo permittitur infeudatio, & emphyteuſis ſine ſolemnitatibus in rebus Eccleſiæ ſolitis infeudari, & emphyteuticari: ut autem dicantur ſolitæ dari in feudum, vel emphyteuſim; ſufficit, ſi ſemel ſic traditæ fuerint: una ſiquidem conceſſio ſufficiens eſt ad hoc probandum; adeoque in tali caſu non erunt neceſſariæ ſolemnitates requiſitæ, quamvis concurrere debeant hæ tres conditiones.

1. Eſt, ut eodem modo concedatur, ac prior conceſſa fuit abſque ulla prorſus variatione; ut ſi ad unam vitam conceſſa fuerit, non concedatur ad plures; & ſi conceſſa fuit pro hæredibus tantum, non extendatur ad extraneos. Quælibet enim variatio facit, ut non reputetur continuatio prioris; ſed nova conceſſio: ut tradunt Julius Clarus, Riccius, Genuenſis, Molina, Barboſa, quos referunt, & ſequuntur Bonacina *de alienat. quæſt. unic. pun. 2. nu. 20.* & Caſtropal. *de Rever. debit. Eccleſ. pun. 15. §. 4. num. 4.*

2. Eſt, ut adſit evidens utilitas Eccleſiæ, ut fuit in priori; aliàs illicita erit nova conceſſio: ſic Bonacina, & Caſtropalaus *locis citatis*, Barboſa *de Poteſt. Epiſcop. 3. part. alleg. 95. numer. 34.* Riccius *Deciſ. 5.* Graſſius *de Locat. Deciſion. 4.* Advertendum tamen,

quòd si prædium ad emphyteusim concessum sterile erat, & finita emphyteusi est fructiferum; non poterit ad novam emphyteusim concedi, nisi adveniat nova causa utilitatis Ecclesiæ: eo quia reputatur nova res ab ea, quæ priùs concessa fuerat. Sic ex Genuensi, & Barbosa tradit Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 4. *numer.* 4. Quamvis sufficiens causa esse posset ad renovandam priorem emphyteusim remuneratio priorum laborum, & beneficii facti Ecclesiæ ab emphyteuta; ut sic alliciantur alii ad benefaciendum prædiis sterilibus Ecclesiæ: ut ex Pereira, & Barbosa notat citatus Castropalaus.

3. Est: ut renovatio fiat antequam res sit Ecclesiæ incorporata; nam si incorporata fuerit, seu dominium utile redierit ad ipsam Ecclesiam, quæ est Domina directa; tunc concessio denuo facienda requirit omnes solemnitates alienationis, ac si numquam concessa fuisset: esto incorporatio facta ad longum, vel breve tempus fuerit; esset enim abdicatio Juris acquisiti ab Ecclesia, quæ abdicatio solemnitates requirit. Nec favet, quòd non sit transactus annus integer à finita emphyteusi: non enim intra annum illum concedi denuo poterit absque solemnitatibus alienationis, ut poterunt Molina *tract.* 2. *de Justit. disp.* 468. *circa finem*, & Castropalaus *de Reveren. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 4. *num.* 4. *in fin.* ratio est, quia semel ac redierit dominium utile Ecclesiæ ex re ad emphyteusim data, & per hoc verum est dicere, rem incorporatam esse Ecclesiæ; verum pariter erit dicere, rem alienari ac distrahi ab Ecclesia Dominium illud; nec continuari priorem emphyteusim, ob quam continuationem tantùm permittitur, posse fieri novam concessionem sine solemnitatibus. Sic Julius Clarus, Covarruvias, Riccius, Quaranta, Genuensis, Sopranus, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct.* 2. *num.* 20.

18 Petes 8. an res immobilis, vel mobilis pretiosa relicta ex Testamento, vel legato alicui Ecclesiæ, vel pio loco capaci possidendi talia bona, cum clausula, & conditione, quòd possit eam rem alienare, si voluerit, absque prædictis solemnitatibus: an inquam revera elienari poterit sine illis? Resp. quamvis Ugolinus *de Potest. Episc. cap.* 4. §. 7. *num.* 5. Barbosa *de Potest. Episc.* 3. *par. alleg.* 95. *numer.* 61. & Castropalaus *de Reveren. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 2. *num.* 14. sustineant, alienari posse sine solumnitatibus: eo quia operatur Ecclesia ex potestate accepta à Testatore, cujus mentem exequitur. Nihilominus vera sententia est, non posse alienari sine dictis solemnitatibus: ratio est quia conditio, & clausula illa habetur pro non apposita, & rejicienda ut turpis, & juri contraria. Non enim Testator habet hanc facultatem apponendi similes conditiones, cum non sit ejus facultas supra Jus Canonicum, & Pontificias sanctiones prædictas solemnitates requirentes ad alienationem bonorum immobilium, vel pretiosorum mobilium Ecclesiæ incorporatorum. Nec hæredes, aut Legatarii tenentur ad servandas illas. Sic Covarruvias *cap. Tua, de Testam. numer.* 6. Armilla *verb. Alienatio, numer.* 19. Quaranta *verb. Alienatio, num.* 31. *&* 32. Riccius *in Prax. Decis.* 67. Filliuccius *in Append. tract.* 44. *cap.* 4. *num.* 29. Cardin. Delugo *in Respon. Maral. lib.* 4. *dubit.* 31. *num.* 4. & alii passim. Adnotant tamen Card. Delugo, & Filliuccius *loc. cit.* tunc posse habere locum sententiam oppositam, quando Testator vellet Ecclesiæ, aut alteri loco pio Cappellam, vel aliam fabricam facere; aut vellet censibus annuis, quibus gravantur, exonerare, aut simile beneficium præstare; & ipsis legaret prædium, aut palatium, quæ vult vendi debere ad fines prædictos exequendos; tunc eo demortuo vendi poterunt sine solemnitatibus juxta ejus voluntatem: ratio est, quia prædicta bona immobilia non incorporantur Ecclesiæ, aut loco pio; imò ex expressa mente Testatoris non debent incorporari, sed alienari ad exequendos fines à se præscriptos.

Petes ultimò: an res aliqua sive immobilis, sive 19
mobilis pretiosa relicta Ecclesiæ, vel pio loco, adjecta conditione, ut numquam alienari possit sub pœna caducitatis, ut devolvatur ad hæredes, vel alios; possit nihilominus alienari urgente justa causa cum solemnitatibus requisitis? Resp. alienari posse accedente consensu Summi Pontificis, qui dispenset in voluntate Testatoris ex illa causa legitima; quapropter aperienda necessariò est Pontifici conditio adjecta à Testatore, ut dispenset: ratio est, quia conditiones appositæ à Testatoribus debent vim habere juxta dispositionem Juris, nec debent esse illi contrariæ; ergo si jus permittit in casibus à se approbatis alienationem similium bonorum cum solemnitatibus à se præscriptis; voluntas Testatoris accipienda erit juxta tales dispositiones, cum nemo præsumendus sit, velle contra sanctiones Juris disponere. Hinc sequitur, per hanc alienationem ritè factam non incurri pœnam appositam caducitatis; non enim pœnam incurrere debet, qui juxta dispositiones juris operatur. Sic Graffis, Hostiensis, Ponormitanus, Innocentius, quos refert, & sequitur Sylvester *verb. Alienatio, quæst.* 28. Azor. 2. *par. lib.* 9. *cap.* 2. *quæst.* 9. Navarrus *Consil.* 8. *de Venditione*, Filliucius *tract.* 44. *capit.* 4. *quæst.* 25. *numer.* 31. Bonacina *de Alienat. quæst. unic. punct.* 4. *num.* 12. *&* 13. & Castropalaus *de Rever. debit. Ecclesiast. punct.* 15. §. 2. *num.* 15. *&* 16.

Finis Quartæ Partis

Corporis Integri Universi Juris Theologico-Moralis.

LAUS DEO, BEATÆ VIRGINI, ET OMNIBUS SANCTIS.

ADMONENTUR Lectores quòd Quæstionum Index, quamvis in Intentione Auctoris dicatur apponi in calce cujusque Partis; pro meliori tamen ordine juxta consuetudinem impressionis positus fuit in principio cujusque Tomi.

INDEX

INDEX RERUM NOTABILIORUM

Tomi Secundi.

Prior Numerus Paginam indicat; Secundus Numerum Marginalem.

A

Ablutio.

ABLUTIO facta cum aqua naturali est materia proxima Baptismi. pag. 23. num. 6. Ablutio necessaria ad Baptismum potest esse per immersionem aut effusionem 24. 14.

Abortus.

Abortus an aliquando licitus. Vide Matrimonii usus quomodo immunis à culpa?

Absolutio.

An absolutio reiterari possit validè, & licitè super eisdem peccatis ritè confessis, & absolutis 132. 10. Vide Satisfactio. Absolutio à Censuris per se sumpta non est Sacramentum Pœnitentiæ 101. 3. An in forma absolutionis apponenda sit particula illa ab omnibus peccatis 131. 4. Absolutionis forma statuitur 131. 1. Quomodo semper verificentur verba formæ absolutionis 133. 12. Vide Pœnitentiæ Sacramenti forma. Absolutio suspensionis jam incursæ. Vide suspensio jam incursa quomodo &c.

Absolutio à reservatis.

Facultas directa & ordinaria absolvendi à reservatis est penes superiorem reservantem, & penes superiorem illius 144. 10. Facultas indirecta, & delegata absolvendi à reservatis est tantùm penes illos qui eam obtinuerunt à superiore habente facultatem ordinariam 144. 14.

Absolutio Censurarum. Vide Censurarum absolutio.

Adoptio.

Adoptio alia perfecta, imperfecta alia 301. 2. Ut adoptans legitimè adoptare possit, quas conditiones habere debeat 301. 3.

Adulterium an sit causa sufficiens divortii?

Adulterium est sufficiens ad divortium faciendum 274. 1. Adulterium ut det caput sufficiens conjugi innocenti faciendi divortium debet ei certò moraliter constare 275. 4. Vide divortii an adulterium sit causa sufficiens.

Adultus.

Quomodo se disponere debeat adultus gravatus peccato mortali cujus conscius non sit ut Sacramenta recipiat cum effectu 16. 10. Quomodo se disponere debeat gravatus peccato originali 16. 11. Quid dicendum de adulto cum gratia ad Sacramentum accedente, requiritur ne in illo dispositio aliqua 16. 12. Vide Sacramentorum subjectum. Ut Adultus martyrii effectum consequatur, requiritur ut voluntatem habeat martyrium suscipiendi 38. 7. Vide Baptismus sanguinis.

Affinitas quomodo impediat jus petendi debitum; an requiratur consensus conjugis innocentis ad obtinendam dispensationem, & an Conjux innocens possit petere debitum?

Affinitas contracta cum conjuge post initum matrimonium ob copulam habitam cum consanguinea conjugis in primo, vel secundo gradu, privat conjugem contrahentem illam jure petendi debitum, quamvis reddere possit 268. 1. An etiam oriatur hæc privatio ob copulam cum consanguinea conjugis in tertio, & quarto gradu 268. 2. An ignorantia invincibilis juris, facti, vel Pœnæ excuset conjugem incestuosam à jure petendi debitum 268. 3. An si conjux incestuosus incestum commiserit per vim & metum, privetur jure petendi debitum 268. 4. An aliquando licitum sit privato jure petendi debitum illud petere 269. 5. An ad obtinendam dispensationem requiratur consensus conjugis innocentis 269. 6. Conjux innocens debitum petere poterit à conjuge nocenti, si non fuerit particeps delicti illius, secus verò si particeps fuerit. ibid.

Alienatio quid sit; & quænam bona Ecclesiastica prohibeantur alienari?

Alenatio tam strictè, quam large accepta de rebus Ecclesiæ prohibita est 779. 1. Omnis alienatio de rebus Ecclesiæ, sive facta per quemcumque contractum gratuitum, sive onerosum; sive facta per actiones pignoratitias, & hypothecarias prohibita est 779. 2. An omnis hypotheca non solum specialis, sed etiam Generalis de Rebus Ecclesiæ prohibita sit 780. 3. An jurans bona Ecclesiæ non alienare contra juramentum peccet, si ea tradat in hypothecam, pignus feudum, emphyteusim, aut in locationem longi temporis 780. 4. An Prælati soliti juramentum præstare non alienandi bona ulla Ecclesiæ inconsulto Pontifice perjuri sint, si ea alienent in casibus à jure permissis 780. 5. In quibus casibus expostulatur à jure consensus Romani Pontificis pro rebus Ecclesiæ alienandis 780. 6. Bona Ecclesiæ, quæ alienari prohibentur; sunt bona immobilia, & mobilia pretiosa quæ servando servari possunt 780. 7. Quænam sint mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt 780. 8. Bona quæ nec immobilia sunt, nec mobilia pretiosa, quæ servando servari possint quamvis Ecclesiæ sint; alienari possunt 780. 9. Quænam res dicitur pretiosa, & quæ ratione pretiositatis alienari non possit 781. 10. Quænam res dicatur modica, & parvę utilitatis; itaut alienari possit sine solemnitatibus 781. 11. An Armenta Vaccharum, & Equarum; nec non greges ovium, & Caprarum inter mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt; connumeranda sint 781. 12. An pecunia connumeranda sit inter mobilia pretiosa inalienabilia 781. 13. An arbores connumerandæ sint inter bona immobilia soli, cui adhærent; itaut cædi nequeant sine solemnitate requisita 781. 14. An si Domus aliqua, prædium, vinea, Lampas, aut aliud vas argenteum, vel aureum relictum fuerit Ecclesiæ absque conditione expressa servandi illud in perpetuum possit alienari 782. 15. An Prælatus repudians legatum, aut hæreditatem Ecclesiæ relictam incurrat pœnas latas contra alienantes 782. 16. An oblationes factæ alicui Imagini Sacræ, & Reliquiis Sanctorum connumerandę sint inter bona mobilia pretiosa inalienabilia 782. 17. An bona Patrimonii, quorum titulo quis ordinatus fuit; sint inalienabilia 782. 18. An legatum rei immobilis, vel rei mobilis pretiosæ, quæ servando servari possit; relictum Domui Religiosæ incapaci retinendi res immobiles; alienari possit 782. 19. Quænam locatio bonorum Ecclesiasticorum prohibita sit 782. 20. An locatio ultra triennium facta invalida sit ex toto; an ex ea parte, in qua triennium excedit 783. 21. An etiam mandatum Procuratori factum ad locandum bona Ecclesiastica nequeat extendi ultra triennium 783. 22. An prohibeatur locatio facta ad sex, vel novem annos cum clausula, quod tot sint locationes, quot sunt triennia; itaut uno transacto intelligatur locatio facta pro triennio sequenti 783. 23. An bona immobilia Ecclesiæ, quæ quolibet biennio, aut triennio fructificare solent; etiam locanda sint ad triennium 783. 24. An prohibitio facta de non locandis bonis Ecclesię ultra triennium extendatur ad fructus, & proventus, quos Beneficiarius percipit ex suo beneficio 783. 25. Ad quæ bona Ecclesiastica extendatur prohibitio facta non locandi ultra triennium 784. 26.

Alienatio Bonorum Ecclesiasticorum quo jure prohibita, sub quibus pœnis; & quibus personis facta.

Quoties alienationi annexum est juramentum de ea non facienda; prohibetur jure naturali, & Divino 784. 1. Explicantur Pœnæ, sub quibus prohibita est bonorum Ecclesiasticorum alienatio 784. 2. Quænam requirantur ad incurrendum Pœnas contra alienantes latas 784. 3. In observanda extravagante prohibente alienationem bonorum Ecclesiasticorum servanda est locorum consuetudo; &

do, & illi ſtandum 784. 4. Enumerantur aliæ Pœnæ ſtatutæ contra Religioſos alienantes 785. 5. Omnes Eccleſiaſtici alienantes bona Eccleſiaſtica, ſive ſæculares fuerint, ſive Regulares ſubjiciuntur reſpectivè his Pœnis 785. 6. An Cardinales ſubjiciantur legibus, & Pœnis contra alienantes bona Eccleſiaſtica impoſitis 785. 7. An Summus Pontifex ſubjaceat Pœnis, & Cenſuris contra alienantes impoſitis 785. 8. An Summus Pontifex teneatur aliqua lege ad non alienandum, & infeudandum bona ad Cameram, & Sedem Apoſtolicam ſpectantia 785. 9. An Summus Pontifex præſcindendo à juramento facto peccet alienando bona ſpectantia ad Sanctam Sedem, aut alia bona Eccleſiaſtica 785. 10. An delegatus à Sancta Sede, ſi facultatem alienandi concedat cum detrimento Eccleſiæ; incurrat Cenſuram aliquam 785. 11. An doloſè, vel ſcienter procurans alienationem, vel alienationis Decretum à Delegato Sedis Apoſtolicæ cum detrimento Eccleſiæ incurrat excommunicationem 786. 12. Quas pœnas incurrant ſuadentes Pontifici, ut alienet, vel infeudet civitates, & loca Sanctæ Romanæ Eccleſiæ 786. 13.

Alienatio Bonorum Eccleſiaſticorum quibus de cauſis validè & licitè fieri poteſt.

Cauſæ legitimæ ad alienationem faciendam quatuor enumerantur. Et 1. eſt neceſſitas Eccleſiæ 786. 1. 2. Eſt utilitas evidens ipſius Eccleſiæ 786. 2. 3. Eſt inutilitas rei alienandæ 786. 3. 4. Eſt Pietas 786. 4. Quamvis prædictæ cauſæ ad quatuor extendantur, commodè tamen reduci poſſunt ad duas, utilitatem ſcilicet Eccleſiæ, & Pietatem 786. 5. Debet cauſa extare tempore quo alienatio fit; non verò in futurum 786. 6. Ut alienatio tutò fiat, debet eſſe moraliter certa cauſa alienationis exiſtens, nec fieri debet pro cauſa dubia 786. 7. Quoties alienatio fit pro ſatisfaciendis debitis, quibus Eccleſia gravatur, cogitur emptor probare, pecuniam rerum venditarum ſic expenſam fuiſſe 787. 8. Non quælibet neceſſitas pauperum eſt ſufficiens cauſa ad alienanda bona Eccleſiaſtica 787. 9. Si ſubveniri poteſt neceſſitatibus pauperum & Eccleſiæ gravatæ ære alieno per redditus Eccleſiæ, & beneficii etiam applicatos in ſuſtentationem; ceſſat cauſa alienandi 787. 10. Valida eſt alienatio facta ab habente facultatem minus offerenti cum evidenti utilitate Eccleſiæ, relicto majore offerente cum majore utilitate 787. 11. Valida eſt alienatio facta ab habente facultatem, qui putat, cauſam eſſe legitimam, quamvis revera talis non ſit 787. 12.

Alienationis Bonorum Eccleſiaſticorum contractus quibus ſolemnitatibus celebrari debeat ut ſit validus.

Solemnitates requiſitæ ad validam, & licitam alienationem bonorum Eccleſiaſticorum nihil aliud ſunt, niſi conditiones quædam à jure ſtatutæ, ſine quibus nulla eſt alienatio facta 787. 1. Ita neceſſariò requiruntur ſolemnitates, ut etiam ſi juſta cauſa habeatur; ſine ipſis tamen nulla eſt alienatio facta 788. 2. 1. Conditio eſt Tractatus, ſeu Diſcuſſio convenientiæ alienationis adductis rationibus pro, & contra eam 788. 3. 2. Conditio eſt, ut facta diſcuſſione convenientiæ alienationis habeatur conſenſus expreſſus eorum, quorum intereſt intervenire 788. 4. Si tempore belli, vel peſtis non poſſit Prælatus Capitulum congregare ad faciendum Tractatum; poterit alios Clericos congregare 788. 5. Quamvis irrita ſit alienatio facta à Prælato non conſentiente Capitulo; ſi poſtea tamen Capitulum eam ratam habebit; valida erit 788. 6. Pro Societate Jeſu requiritur ad alienationem faciendam legitimè Tractatus Superioris localis cum ſuis Conſultoribus more ſolito; nec requiritur conſenſus eorum, ſed ſolius Præpoſiti Generalis 788. 7. 3. Conditio eſt Conſenſus Superioris. 788. 8. 4. Conditio eſt ſubſcriptio Clericorum in eis caſibus, in quibus à Jure requiritur. Sunt autem Caſus Venditio, Permutatio, Donatio. 788. 9. 5. Conditio eſt Conſenſus Pontificis, ubi accepta extravagans Ambitioſæ. 789. 10. An ſummus Pontifex diſpenſare poſſit in ſolemnitatibus à Jure requiſitis, itaut ſufficiens ſit ejus ſolus conſenſus 789. 11. An in Alienatione Juris Patronatus requirantur, & ſervandæ ſint prædictæ Solemnitates 789. 12. An Jus Sepulturæ in aliqua Cappella alienari poſſit ſine ſolemnitatibus 789. 13. An Tranſactio, Remiſſio, & Corcordia aliqua de rebus ab Eccleſia poſſeſſis fieri poſſit ſine ſolemnitatibus 789. 14. An Prælatus, aut Beneficiarius, qui eſt Dominus directus emphyteuſis; poſſit ſine his ſolemnitatibus caducitatem remittere Emphyteutæ; qui in commiſſum incidit ob Canonem non ſolutum 789. 15. An ad Alienationem loci, in quo erat Eccleſia nunc diruta, & profanata; requirantur prædictæ ſolemnitates 789. 16. An ad conceſſionem in feudum, aut emphyteuſim bonorum Eccleſiaſticorum aliundè non ſolitorum ſic concedi; requirantur ſolemnitates iſtæ 789. 17. An res immobilis, vel mobilis pretioſa quæ ſervando ſervari poſſit, relicta ex Teſtamento, vel legato alicui Eccleſiæ, vel pio loco capaci poſſidendi talia bona cum conditione, ut alienari poſſit; poterit revera alienari ſine dictis ſolemnitatibus 790. 18. An res aliqua relicta Eccleſiæ, vel pio loco, addita conditione, quòd numquam alienari poſſit ſub pœna caducitatis, & devolutionis ad alios; poſſit nihilominus alienari urgente juſta cauſa cum ſolemnitatibus requiſitis 790. 19.

Approbatio Miniſtri Pœnitentiæ.

Quid ſit approbatio? & quomodo diſtinguatur à jurisdictione? 148. 1. Vide pœnitentiæ Miniſtri approbatio. Adnotantur aliqua pro approbationibus Regularium 152.

Aquæ mixtio cum Vino in Miſſa.

Neceſſitas miſcendi aquam cum vino ante conſecrationem non eſt Sacramenti 53. 2. eſt Neceſſitas Præcepti Eccleſiaſtici tantùm 53. 3. Aſſignantur congruentiæ miſcendi aquam cum vino 53. 4. Graviter peccat Sacerdos ſcienter omittens miſcere aquam cum vino 53. 5. Aqua tantùm naturalis miſcenda erit, non verò alia 53. 6. In modica quantitate miſcenda erit 53. 7. Mixtio aquæ cum vino facienda eſt in ſacrificio. & ab ipſo ſacrificante in Miſſis privatis? 54. 8. An aqua, quæ ante conſecrationem non erat converſa in vinum, ſi in illud convertatur poſt formam; tranſeat in ſanguinem Chriſti? 54. 10.

Archiepiſcopus.

An Archiepiſcopus facultatem ordinariam habeat abſolvendi à Reſervatis ſubditos ſuffraganeorum? 144. 11. Vide Reſervatio caſuum. Quid poſſint Archiepiſcopi circa ſubditos ſuorum ſuffraganeorum in abſolutione cenſurarum latarum à ſuffraganeis, vel à Sede Apoſtolica? 487. 10.

Arrhæ.

Quid ſint Arrhæ? 212. 1. Arrhæ ſunt talis naturæ, ut ſi quis ex ſponſis fidem violaverit, eas amittit 212. 2. An neceſſariò à ſponſis tradi debeant arrhæ in ſignum matrimonii contrahendi? 212. 3. Vide Sponſalia.

Attritio. Vide Contritio.

B

Baptiſmus quid ſit, & Quotuplex?

Quid nominis Baptiſmus 19. 1. Affertur ejus definitio 20. 2. Abluens corpus exterius ſub præſcripta forma cum intentione repræſentandi quod facit Eccleſia, ſed non cum intentione regenerandi ſpiritualiter; non baptizat 20. 3. Differt à reliquis Sacramentis, cum quibus convenit in ratione Sacramenti 20. 4. Baptiſmus quamvis unus unitate ſpecifica, multiprex eſt multiplicitate numerica 20. 5. Diviſio baptiſmi in Baptiſmum Fluminis, Flaminis, & Sanguinis non eſt diviſio Baptiſmi, qua Sacramentum eſt, ſed potius ablutionis, & Baptiſmi ut ſic 20. 6.

Baptiſmi Inſtitutio, ejus Neceſſitas, & Quomodo differat à Baptiſmo Joannis.

De Fide eſt, Inſtitutum fuiſſe Baptiſmum à Chriſto Domino 20. 1. Inſtitutus fuit, cum Chriſtus in Jordane à Baptiſta baptizari voluit 21. 2. Neceſſarius eſt ad ſalutem neceſſitate medii, ſi non in re, ſaltem in Voto 21. 3. Baptiſmus noneodem modo neceſſarius parvulis, ac adultis 21. 4. Præceptum naturale, & Divinum ſuſcipiendi baptiſmum diverſimodè afficit Adultos, ac parvulos 21. 5. Quando incipiat obligatio ſuſcipiendi baptiſmum 21. 6. Quodnam remedium adhiberi debebat poſt Chriſti mortem, & ante Evangelii promulgationem loco baptiſmi ab ignorantibus Legem baptiſmi 21. 7. Quid dicendum de ignorantibus invincibiliter Baptiſmum, & Legem Chriſti 22. 8. Quando obliget præceptum miniſtrandi Baptiſmum parvulis? & quando obliget Adultos ad illum ſuſcipiendum 22. 9. Qualis diuturna dilatio baptiſmi ſufficiens ſit ad gravem culpam contrahendam dignoſcenda erit judicio viri prudentis attentis circumſtantiis perſonarum pro apparatu ad ſolemnitatem baptiſmi, ac periculo vitæ infantis baptizandi Ibid. Non licet extra periculum mortis miniſtrare baptiſmum abſque ſolemnitate Domi, & poſtea deferre puerum ad Eccleſiam pro ſuſcipiendis baptiſmi

Cære-

Cæremoniis Ibid. præceptum ſuſcipiendi baptiſmum obligat adultos ritè in fide inſtructos cum primum commodè poſſint, vel ſaltem ut non multo tempore differant 22. 9. Quænam autem ſint ſufficientes cauſæ ad differendum baptiſmum abſque gravi culpa Adultorum, arbitrio prudentis, & docti viri committendæ erunt ſuppoſita ſemper ſufficienti inſtructione in rebus fidei Ibid. An juſtificati in utero matris ex ſpeciali privilegio teneantur ad baptiſmum 22. 10. An Eccleſia ferre poſſit præceptum ſuſcipiendi Baptiſmum, & determinare tempus 22. 11. Aſſignatur ex multiplici capite diſcrimen inter Baptiſmum Chriſti, & Joannis 22. 12.

Baptiſmi materia.

Materiam baptiſmi alia Proxima, Remota alia. Remota eſt aqua naturalis, quæ debet eſſe conſecrata ut licita ſit extra caſum neceſſitatis 23. 1. Graviter peccat, licèt validè miniſtret, qui extra caſum neceſſitatis utitur aqua non conſecrata 23. 2. Graviter peccat, & invalidè miniſtrat, qui utitur in baptiſmo aquâ non naturali 23. 3. Validè miniſtrat baptiſmum, qui utitur aqua naturali valida, aut tincta colore 23. 4. An licitè miniſtrari poſſit baptiſmus in caſu extremæ neceſſitatis cum aqua, de qua dubitatur an ſit naturalis 23. 5. Materia proxima eſt ablutio facta cum aqua naturali 23. 6. Debet ablutio eſſe ſucceſſiva, & per contactum ſucceſſivum ad corpus baptizati 23. 7. Quænam quantitas aquæ requiratur ad baptizandum 24. 8. Quænam pars corporis abluenda erit per ſufficientem aquam 24. 9. Quid de ablutione facta in ſolis capillis 24. 10. Non eſt repetendus baptiſmus collatus puero, qui caput tantùm extulit ex utero Matris 24. 11. Si totus puer in utero Matris ſit, & baptiſmus ei confertur; invalidè confertur 24. 12. Contactus ſucceſſivus aquæ abluentis ſucceſſivè puerum debet eſſe immediatus 24. 13. Ablutio neceſſaria ad baptiſmum poteſt eſſe per immerſionem, aut effuſionem 24. 14. Præceptum trinæ merſionis jam abolitum eſt, & ſufficit unica merſio 24. 15. Si quis tamen trina merſione uti vellet, deberet formam protrahere uſque ad ultimam 24. 16. Quænam merſio ſufficiens ſit ad Baptiſmum 24. 17.

Baptiſmi forma.

Aſſignatur Forma baptiſmi, qua Eccleſia Latina utitur 25. 1. Quinque neceſſariò exprimenda ſunt per formam baptiſmi. Et 1. Perſona baptizantis 25. 2. An ſit grave peccatum omittere in Eccleſia Latina pronomen ego 25. 3. An perſona baptizans ſatis exprimatur per has formulas: baptizet te Deus, vel Chriſtus; aut baptizeris à Deo, vel Chriſto in nomine Patris &c. 25. 4. Exprimi etiam debet per formam eſſentialiter perſona baptizanda 26. 5. Exprimi quoque debet per formam actio abluendi proveniens à legitimo miniſtro cum legitima intentione faciendi baptiſmum 26. 6. Exprimi pariter debet eſſentialiter per Formam Unitas Divinæ eſſentiæ, & Naturæ 26. 7. Exprimi denique debent eſſentialiter tres Divinæ perſonæ 26. 8. An expreſſio Unitatis Divinæ Eſſentiæ, & Trinitatis perſonarum ita explicitè fieri debeat, ut ſi fiat implicitè, nullus ſit baptiſmus collatus 26. 9. An baptiſmus collatus per verba æquipollenter exprimentia perſonas Sanctiſſimæ Trinitatis ſit validus 27. 10. Quænam mutatio verborum formæ in adminiſtratione baptiſmi reddat illum invalidum 27. 11. An baptiſmus collatus ſub aliquibus formis, quæ recenſentur; ſit validus 27. 12. Multæ formæ reputantur validæ penes Doctores, licèt aliquam mutationem habeant ab aſſumpta à Chriſto Domino 27. 13. Quamvis validè adminiſtretur Sacramentum ſub aliquibus fotmis enumeratis, graviter tamen peccat eis utens, & recedens à præſcripta ab Eccleſia 27. 14.

Baptiſmi Miniſter.

Miniſter baptiſmi tempore urgentis neceſſitatis eſt omnis homo rationis compos, qui ſciat verba proferre, & materiam cum debita intentione applicare 28. 1. Miniſter verò baptiſmi ſolemnis, & ex Officio eſt Sacerdos habens juriſdictionem ordinariam, vel delegatam 28. 2. Soli Prælati habentes juriſdictionem habent poteſtatem ſolemniter baptizandi; Parochi eam habent ex approbatione juris; Reliqui Sacerdotes ex delegatione Prælati, aut Parochi 28. 3. Clerici etiam ſi Diaconi ſint, non poſſunt ex officio baptiſmum ſolemniter miniſtrare 28. 4. Grave peccatum eſt extra neceſſitatem baptiſmum miniſtrare ſine ſolemnitatibus 28. 5. Eſt etiam grave peccatum extra neceſſitatem baptiſmum domi miniſtrare 28. 6. An in baptiſmo privato urgente neceſſitate ſervandus ſit aliquis ordo inter Miniſtros Ibid. An ſi præſente diacono Clericus minor, vel Laicus baptizet; graviter peccet 29. 8. An idem poſſit baptizare ſe ipſum 29. 9. An idem poſſit plures baptizare unica aſperſione 29. 10. An plures poſſint validè unum baptizare 29. 11. An conferens baptiſmum alicui, quem putabat maſculum, cum eſſet revera fœmina; validè baptizaverit 29. 12.

Baptiſmi Subjectum, ejuſque Diſpoſitiones.

Quilibet Homo vivus ab Adamo deſcendens, & extra uterum Matris exiſtens, ſaltèm ſecundum aliquam ſui partem; eſt ſubjectum capax baptiſmi 30. 1. An Mater gravida morti proxima ſecanda ſit, ut conſulatur per baptiſmum animæ infantis 30. 2. Non expectandus eſt uſus rationis ad collationem baptiſmi 30. 3. An baptizari poſſint monſtra trahentia originem ab hominibus 30. 4. An baptiſmus miniſtrari poſſit filiis infidelium invitis parentibus 30. 5. An Licitum ſit, & abſque peccato miniſtrari poſſit baptiſmus filiis infidelium renuentibus eorum parentibus 31. Filii infidelium nec uſum rations habentes, nec baptiſmum petentes; non poterunt licitè baptizari renuentibus parentibus infidelibus, ſi tamen parentes numquam baptizati fuerint Ibid. Poſſunt baptizari filii parentum infidelium, qui baptizati aliquando à fide poſtea receſſerunt, ut ſunt Hæretici, Apoſtatæ &c. 31. Poſſunt baptizari filii parentum infidelium ſive non baptizatorum, ſive aliquando baptizatorum, qui in extrema neceſſitate, & in periculo mortis conſtituti ſunt; tunc enim invitis parentibus baptizandi erunt Ibid. Poſſunt baptizari fili infidelium ſegregati à parentibus, ſi nulla ſpes fulgeat redeundi ad illos 31. Poſſunt baptizari fili ſervorum, qui ex conſenſu Dominorum baptizari poterunt invitis parentibus: cum poſſint Domini filios horum ſervorum ab illis ſegregare, ac vendere Ibid. Poſſunt baptizari filii orti ex aliquo parente Chriſtiano, ſive Pater ſit, ſive Mater, eſto dum baptizandi ſint filii parentes infideles ſint, & inviti 31. An ſit obligatio baptizandi filios infidelium invitis parentibus, quando id licitè fieri poteſt 32. 6. Diſpoſitio requiſita in adultis baptiſmum recipientibus triplex eſt 32. 7. Prima ut voluntatem, & intentionem habeant ſuſcipiendi baptiſmum 32. 8. Validus eſt baptiſmus miniſtratus dormienti, ebrio, aut amenti, ſi ante ſomnum, ebrietatem, vel amentiam eum petierint, & habuerint intentionem ſuſcipiendi illum, nec eam retractaverint Ibid. Validus eſt baptiſmus miniſtratus alicui cum vi, & metu cadente in conſtantem virum, dummodo veram intentionem habeat ſuſcipiendi illum 32. 8. extra caſum neceſſitatis non eſt licitum miniſtrare baptiſmum dormienti, ebrio, amenti, aut per vim coacto Ibid. Secunda ut fidem ſupernaturalem habeat 32. 9. Tertia ut contritionem, vel ſaltèm attritionem habeat de peccatis commiſſis 32. 10. Ad ſuſcipiendum baptiſmum in adultis non ſufficit Attritio naturalis, ſed requiritur ſupèrnaturalis 33. Adultis baptizatis non eſt imponenda ſatisfactio Ibid. Adultus recipiens baptiſmum ſine attritione, quamvis validè recipiat Characterem, non tamen recipit gratiam, & remiſſionem pœnę 33.

Baptiſmi effectus.

Effectus præcipui baptiſmi tres enumerantur 33. 1. Quòd baptiſmus conferat gratiam habitualem cum reliquis virtutibus comitantibus illam ſuſcipienti eum abſque obice, eſt propoſitio de fide 33. 2. Eſt etiam de fide, quod remittat totam pœnam æternam & temporalem debitam peccatis 33. 3. Non remittit tamen pœnalitates ex peccato originali provenientes 33. 4. Eſt denique de fide, quod baptiſmus legitimè miniſtratus imprimat Characterem 33. 5. Confert etiam aliquos effectus ſecundarios ex promiſſione Divina 33. 6. An baptiſmus liberet ſuſcipientem à ſervitute corporis 34. 7.

Baptiſmus an aliquando repetendus? & Cæremoniæ in Baptiſmo ſolemni ſervandæ

Reiterari poteſt baptiſmus ſub conditione, quando extat prudens dubium an ritè collatus ſit 34. 1. Dubium prudens baptiſmi poteſt eſſe juris, vel Facti 34. 2. In prudenti dubio ſive negativo, ſive poſitivo; ſive juris, ſive Facti ſub conditione repetendus erit baptiſmus 34. 3. Quomodo dignoſcendum, quod dubium ortum ſit prudens, & rationabile 34. 4. Baptiſmus Domi collatus ex neceſſitate non erit repetendus, ſi poſt diligens examen Parochi compertum ſit fuiſſe ritè collatum 34. 5. Nec erit repetendus baptiſmus pueris natis à parentibus Chriſtianis, & inter Chriſtianos educatis per plures annos Ibid. An pueri expoſiti iterum baptizan-

zandi sint 35. 7. An sit obligatio procurandi repetitionem baptismi, quoties rationabiliter dubitatur de ejus valore 35. 8. Quomodo facienda repetitio baptismi 35. 9. Cæremoniæ in solemni collatione baptismi servandæ partim antecedunt, partim subsequuntur 35. 10. An absque peccato omitti possint hæ Sacræ Cæremoniæ, si puer validè Domi baptizatus fuerit, & an reiterandæ, si baptismus solemnis invalidè ministratus fuerit 35. 11. Si baptismus solemnis invalidè ministratus fuerit, an repetendæ cæremoniæ ad ministrationem baptismi Ibid.

In Baptismo Patrinus Requisitus

Ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine in baptismo solemni requiritur patrinus, qui puerum è sacro fonte levet 36. 1. Habetur obligatio sub gravi adhibendi patrinum in baptismo solemni 36. 2. Vide patrini obligatio.

Baptismus Sanguinis, seu Martyrii.

Cur martyrium dicatur baptismus Sanguinis? & quid sit 37. 1. An dicendus sit martyr, qui occiditur ob aliquod bonum opus factum 37. 2. Ad quem actum Virtutis spectet martyrium 38. 3. Habet ex speciali privilegio Dei vim justificandi parvulos à peccato originali 38. 4. Quo tempore Martyrium parvulos justificare possit 38. 5. Non solùm parvulos, sed etiam Adultos justificare potest à culpa originali, & à peccatis actualibus conferendo gratiam 38. 6. Ut adultus martyrii effectum consequatur, requiritur ut voluntatem habeat martyrium suscipiendi 38. 7. Requiritur insuper, ut si baptizatus non sit; baptizetur, si commodè possit 38. 8. An si per oblivionem non eliciat actum Attritionis peccati commissi martyr, consequatur effectum Martyrii 39. 9. Requiritur quoque, ut habeat motivum honestum, & supernaturale 39. 10. Requiritur denique, ut Tyrannus passiones, & cruciatus martyrii infligat in odium Christi, aut contemptum Religionis, Fidei, aut veræ virtutis 39. 11. Quosnam effectus martyrium præstet 39. 12. An gratiam conferat ex opere operato 39. 13. An habeatur præceptum subeundi martyrium 40. 14. An irritantes Tyrannos, aut Barbaros ad martyrium inferendum, quod patienter pro Christo suscipiunt; illicitè operentur, & peccent 40. 15.

In Baptismo solemni Cæremoniæ servandæ. Vide Cæremoniæ.

Beneficiarii.

Beneficiarii simplices, & Cappellani tenentur Missas celebrare easque applicare juxta intentionem suorum beneficiorum, & Cappellaniarum 81. 12. An per excommunicationem privetur ipso jure beneficiarius fructibus, & proventibus beneficii antea accepti, & teneantur eos à se abdicare spontè etiamsi onera beneficii sustineat 507. 17. Tenetur beneficiarius excommunicatus post sententiam à judice latam cedere fructibus beneficii, nec eos percipere poterit 507. 18. An beneficiarius injustè excommunicatus & privatus fructibus, vel distributionibus, qui cogitur injustè abesse suis muniis, possit illa percipere 507. 19. An si à contumacia recedat, sed nequeat absolutionem obtinere; nec per ipsum stet, quin suis Muniis assistat; debeat fructus, aut distributiones percipere 507. 20. Beneficiarius nequit authoritate propria per vim accipere decimas sibi non solutas 461. 1. Beneficiarii ob quæ delicta privantur beneficiis 507. 19.

Beneficium Ecclesiasticum quid sit, & quotuplex?

Definitur beneficium Ecclesiasticum, & explicatur ejus Definitio 697. 1. Tria consideranda sunt in beneficio, Ministerium Spirituale, jus percipiendi fructus, & redditus; ac ipsi fructus & redditus 697. 2. Quatuor requiruntur ad rationem beneficii Ecclesiastici 697. 3. An jus percipiendi fructus debeat esse perpetuum, an verò possit esse Temporaneum 697. 4. Beneficia Manualia, & ad nutum amovibilia non sunt, propriè beneficia 697. 5. Pensio non est proprie beneficium 697. 6. Dividitur 1. Beneficium in Sæculare, & Regulare 698. 7. Dividitur 2. beneficium tam sæculare, quam Regulare in Duplex & simplex 698. 8. Dividitur 3. in Manuale, & non Manuale 698. 9. Dividitur 4. in Electivum, Collativum, & Mixtum 698. 10. Beneficium comprehendit omnia prædicta beneficia exceptis Manualibus 698. 11. Facultas concessa alicui conferendi beneficia comprehendit tam Duplicia, quàm Simplicia 698. 12. Concessio facta alicui de primo beneficio vacaturo intelligi debet de simplici, non verò duplici, aut Canonicatu Cathedralis 698. 13.

Beneficiorum Regularium, & Sæcularium Conditiones & Qualitates.

Beneficia Regularia solis Regularibus, & sæcularia solis sæcularibus, concedi debent 699. 1. Ex jure novo Tridentini beneficia Regulatia concedi possunt sæcularibus, si administrationem non habeant, servatis aliquibus conditionibus 699. 2. Beneficium Regulare non solùm nequit dari sæcularibus, sed nec Regularibus alterius Ordinis 699. 3. Beneficia sæcularia simplicia nequeunt Regularibus conferri sine speciali Dispensatione Pontificis. Parochialia verò nec ad tempus 699. 4. Ad Episcopatum Regulares promoveri possunt, non verò ad aliam prælaturam inferiorem sine Dispensatione Pontificis 699. 5. Ut promoveatur Regularis ad Episcopatum, est necessaria proprii prælati licentia 699. 6. Qua ratione eligi possunt Regulares pro prælaturis sæcularibus electivis 700. 7. An equitibus militaribus conferri possint Regularia, vel sæcularia beneficia 700. 8. An Novitiis conferri possint Regularia, vel sæcularia beneficia 700. 9. An possit beneficium sæculare fieri Regulare, & Regulare sæculare 700. 10. An Cappellaniæ fundatæ in Ecclesiis Regularium, vel equitum militarium dicendæ sint beneficia Regularia, an sæcularia 701. 11.

Beneficii Duplicis, & Simplicis Qualitates.

Quamvis beneficia Duplicia aliquando largè confundantur inter se, rigorosè tamen accepta distinguuntur 701. 1. Quid sit Dignitas prout distinguitur ab aliis 701. 2. Quid Officium? Quid personatus? Quid beneficium Curatum 701. 3. 4. 5. Circa nomina beneficiorum Duplicium spectandus erit usus locorum 701. 6. Dignitates, Officia, personatus, & beneficia Curata nisi perpetua fuerint & in Titulum concessa; non erunt beneficia, etiamsi jurisdictionem habuerint 701. 7. Esse Vicarium Generalem Episcopi, quamvis Dignitas sit muneris, & Officii; non est tamen beneficium Ecclesiasticum 701. 8. esse Cancellarium Academiæ alicujus Authoritate Pontificis erectæ & approbatæ, quamvis Dignitas sit; non est tamen beneficium Ecclesiasticum 701. 9. beneficia simplicia non habent qualitates speciales, & inter hæc connumerantur Canonicatus Cathedralium, & Collegiatarum, ac præstimonia 702. 10.

Beneficii Perpetui, & Manualis Qualitates.

Beneficium perpetuum amoveri non potest à beneficiato, nisi ob causas in jure expressas. Secus verò beneficium manuale amoveri potest ad nutum 702. 1. An revocatio facta beneficii manualis absque legitima causa valida sit, & licita 702. 2. An si conferens juramento firmaverit promissionem non revocandi, & revocavit; valida sit revocatio & licita 702. 3. An si Collatio beneficii manualis confirmata fuerit à Pontifice; revocari possit à Conferente 702. 4. An beneficium manuale de jure devoluto collatum à Pontifice, & provisum fiat perpetuum in beneficiato 702. 5. Si Pontifex concedit alicui ex certa scientia manuale beneficium in perpetuum; ut primum vacaverit per mortem, aut resignationem; evadit iterum manuale 703. 6. Beneficia manualia non censentur revocata per mortem concedentis 703. 7. Beneficia sæcularia; nisi aliundè constet; censenda erunt perpetua, non verò manualia 703. 8. Beneficium sæculare parochiale rarò, vel numquam censendum erit manuale 703. 9. An beneficium manuale consuetudine, & præscriptione transire possit in perpetuum 703. 10.

Beneficia quibus modis acquiri possunt.

Beneficia acquiri possunt actu cum jure in illis, & in potentia cum jure ad illa 717. 1. Actu acquiruntur cum jure in illis per Collationem, aut institutionem vel electionis Confirmationem. Explicatur quid sit Collatio 717. 2. Quid sit institutio 717. 3. Differt hæc institutio ab institutione canonica 717. 4. Quid sit confirmatio electionis, & quomodo differat à Collatione, & institutione 717. 5. Beneficia acquiri possunt in potentia cum jure ad illa primò per electionem 717. 6. Explicatur quid sit Postulatio, quæ est species electionis, & locum habet in Prælaturis 717. 7. Secundo acquiri possunt beneficia per præsentationem, seu Nominationem: & explicatur, quid hæ sint 717. 8. Ablati fuere à Tridentino tertius, & quartus modus acquirendi beneficia in potentia per gratiam videlicet expectativæ, & per mandatum de providendo de prima Præbenda vacatura 718. 9. Quintò acquiri possunt beneficia in potentia per collationem nondum acceptatam 718. 10. Sextò acquiri possunt per Privilegium optandi pinguiorem præbendam vacantem 718. 11. Septimò acquiri possunt, si pensio non solvatur pensionario 718. 12. Octavò acquiri possunt per coadjutoriam cum futura successione ad beneficium determinatum 718. 13. explicatur differentia juris in beneficio à jure ad beneficium 718. 14.

Bene-

Beneficiorum Collatio & eorum Collator.

Collatio acceptata dat jus in beneficio, & differt ab institutione 727. 1. Summus Pontifex beneficia conferre potest pro toto Orbe Terrarum 727. 2. An Pontifex conferens beneficium preveniendo ordinarium, qui illud conferre poterat; validè conferat 727. 3. Qualiter probandum est: ordinarium prævenisse Pontificem in Collatione beneficii 727. 4. An si Pontifex provideat in mensibus ordinarii, ut sit valida ejus provisio beneficii vacantis; debeat expresse huic juri derogare 728. 5. Quænam beneficia conferre possit Pontifex absque ulla derogatione juris alteri quæsiti 728. 6. An beneficium collatum excommunicato tempore excommunicationis, si ab eo acceptetur tempore absolutionis valida sit acceptatio 505. 8. A quonam petenda in hoc casu beneficii nova collatio post absolutionem impetratam 505. 9. An collatio passiva beneficii facta excommunicato minori excommunicatione sit ipso jure irrita 522. 12.

Beneficiorum reservatio.

Quid sit reservatio beneficii 728. 7. Reservatio alia est generalis, alia specialis, alia in corpore juris, alia extra illud 728. 8. Quamvis plures numerentur Reservationes à Doctoribus contentæ in corpore juris; probabilius tamen est, unicam tantum clausam esse in corpore juris 728. 9. Beneficia affecta propriè non sunt dicenda reservata 728. 10. Enumerantur reservationes impositæ in pœnam delicti commissi 729. 11. Reservatio, quę evenit in beneficiis devolutis, & litigiosis, non est proprie reservatio 729. 12. An reservatio censenda sit odiosa, an verò favorabilis 729. 13.

In Beneficiis conferendis Collatoris Ordinarii Potestas.

Quisnam sit ordinarius beneficii collator 731. 1. quęnam beneficia ordinarii collatores conferre possint 731. 2. quodnam tempus requiratur ad prescriptionem juri communi derogantem in Collatione beneficiorum 731. 3. An competat Episcopo facultas conferendi beneficia statim ac est electus, & confirmatus, etiamsi possessionem sui Episcopatus nondum acceperit 731. 4. An Episcopus cui datus est Coadjutor; habeat potestatem conferendi beneficia 732. 5. An prelatus talis reputatus à Populo, cum non sit revera talis; habeat facultatem conferendi beneficia 732. 6. An possit Prelato competere jus conferendi beneficia, eligendi, vel presentandi ratione possessionis, quam habet 732. 7. An removendus sit electus, presentatus, & institutus à Prelato, qui stat in tali possessione, si constet, proprietatem non spectare ad Prelatum, sed ad alium 732. 8. An sequester potestatem habeat conferendi beneficia 732. 9.

Beneficiorum Collatio quomodo competat Capitulo Sede Vacante; & Vicario Generali Episcopi.

Quando dicitur Capitulum Sede Vacante 733. 1. Vicarius designatus à Capitulo potest esse extraneus à capitulo dummodo qualitates requisitas habeat 733. 2. Nequit eligi ad tempus, sed pro toto tempore Vacationis Sedis 733. 3. Vicarius jam constitutus à Capitulo Sede Vacante removeri nequit ad nutum 733. 4. Debet Capitulum huic Vicario designato committere jurisdictionem suam cum non possit eam per se exercere 733. 5. Quęnam Potestas resideat in Capitulo conferendi beneficia Sede Vacante, quam confert Vicario à se electo 734. 6. Quinam sint casus in jure expressi, in quibus Capitulum Sede Vacante se ingerere possit quoad beneficia 734. 7. An provisio beneficiorum de jure devoluto spectans ad Episcopum competat Capitulo Sede Vacante 734. 8. An beneficia Patrimonialia conferri possint à Capitulo 734. 9. An possit Capitulum providere de beneficiis Parochialibus 734. 10. An Capitulum providere possit de beneficiis resignatis spectantibus ad collationem Episcopi 735. 11. An admittere possit capitulum resignationes beneficiorum ad liberam Episcopi collationem spectantium factas causa permutationis 735. 12. An possit capitulum beneficia commendare 735. 13. Vicarius Episcopi alius Generalis, Foraneus alius 735. 14. Uterque debet esse Clericus, vel saltem prima Tonsura initiatus 735. 15. Neuter ipsorum habet ex vi Vicariatus posse beneficia conferre 735. 16. Ex Generali Mandato Episcopi potest Vicarius Generalis instituere præsentatos à patronis, & confirmare electos 735. 17. Speciale mandatum conferendi beneficia concedi potest ab Episcopo Vicario Generali, non verò Vicario foraneo 736. 18. Debet hoc speciale mandatum conferendi beneficia esse expressum in forma, qua Vicarius Generalis constituitur 736. 19. Locus, in quo Vicarius Generalis exercere potest hanc specialem potestatem; non solùm est Diœcesis, sed etiam extra illam 736. 20.

Beneficium qualiter acquiratur Acceptatione, & Possessione Juridica? Et quomodo acquiri possit Devolutione, & provideri.

An fieri possit acceptatio beneficii per Procuratorem habentem speciale mandatum ad acceptanda beneficia, quamvis acceptandum non sit specialiter nominatum 737. 1. An si beneficium acceptaretur ab aliquo sine speciali mandato illius, cui collatum est; valida esset acceptatio 737. 2. An mandatum acceptandi beneficia Ecclesiastica fieri possit Procuratori laico 737. 3. Possessio beneficii, ut ritè fiat; necessariò fieri debet per corporalem inductionem, & traditionem beneficii 737. 4. An acquiratur possessio beneficii per investituram factam in conspectu beneficii 737. 5. An apprehensa possessione beneficii, aut Dignitatis in Ecclesia, in qua beneficium, & Dignitas Titulum habent; intelligatur apprehensa possessio cæterorum ad ea spectantium 737. 6. An beneficiarius post acceptationem factam beneficii possit absque judicis officio corporalem beneficii possessionem apprehendere 737. 7. An beneficiarius possit per Procuratorem beneficii possessionem apprehendere 737. 8. Possessio beneficii de facto dupliciter fieri potest mala, vel bona fide 737. 9. An Triennalis pacificus possessor absque labe Simoniæ ingressus in beneficium cum Titulo colorato, & bona fide præscribat beneficii proprietatem 738. 10. Quid sit devolutio 738. 11. cur dicatur Translatio juris conferendi beneficium in alium ob culpam primi collatoris 738. 12. Devolutio fit una cum qualitatibus beneficio annexis in prima provisione 738. 13. Devolutio gradatim fit ab inferiore collatore ad Episcopum, ab Episcopo ad Archiepiscopum, ab Archiepiscopo ad Primatem, à Primate ad Sanctam Sedem 738. 14. Devolutio non solùm evenire potest per omissionem negligenter Provisionis beneficii tempore à jure præfixo; sed etiam per provisionem inhabilis 738. 15. Si superior providens de jure devoluto inhabilem scienter provideat; devolvitur provisio ad ejus superiorem 738. 16.

Beneficiorum Forma, & Conditiones servandæ in Provisione.

Si ex forma servanda in provisionibus beneficiorum minimum omittatur, actus corruit 739. 1. prima conditio servanda est, ut provisio gratis fiat 739. 2. Secunda, ut fiat purè nulla conditione adjecta 739. 3. Tertia ut fiat liberè & sine ulla coactione 739. 4. Quarta, ut fiat palam saltem coram duobus Testibus, non verò clandestinè 739. 5. Quinta, ut fiat provisio certa, non verò dubia, vaga, aut sub disjunctione 739. 6. Sexta, ut fiat absque ulla diminutione 739. 7. Septima ut in perpetuum provisio fiat 739. 8. Forma & conditiones servandæ in provisione beneficiorum simplicium aliæ sunt pro collatione, aliæ pro institutione. Et pro collatione nulla alia requiritur, nisi quod collator cognoscat providendum esse habilem; & idoneum 739. 9. Et quamvis non requiratur examen per concursum, aliquod tamen requiritur 740. 10. Cum per institutionem facienda est provisio beneficii simplicis, ultra habilitatem, & idoneitatem instituendi requiritur citatio, & vocatio omnium patronorum 740. 11. Non est in potestate instituentis apponere terminum peremptorium patronis ad præsentandum, & nominandum 740. 12. Non ita facienda est institutio intra tempus patronis concessum ad præsentandum, ut si intra idem tempus alius patronus apparuerit; non poterit revocari jam facta 740. 13. Forma & conditiones servandæ in provisione beneficiorum parochialium desumuntur ex Concilio Tridentino 740. 14. Prima est, ut vacante Ecclesia Parochiali cum primum Vicarius ei constituatur ab ordinario, aut ejus Officiali 740. 15. Secunda est, ut facta provisione Vicarii edictum proponatur ad convocandos Clericos volentes ad examen venire intra decem dies à publicatione edicti 740. 16. Tertia est, ut omnes Clerici qui se existimant habere qualitates requisitas; possint se subscribere pro examine 741. 17. Quarta est ut transacto termino constituto in edicto omnes, qui subscripti sunt; etiamsi fuerint notoriè digni examinari debeant ab Episcopo, vel eo impedito ab ejus Vicario Generali, & ab examinatoribus Synodalibus, non paucioribus tribus 741. 18. Quales debeant esse examinatores Synodales 741. 19. Quanto tempore duret designatio facta examinatorum Synodalium 741. 20. An si intra annum Designationis non habeatur numerus

sena-

senarius, itaut ex sex duo, vel tres remaneant; expiret officium omnium 741. 21. quomodo designandi sunt examinatores Synodales 741. 22. quomodo faciendum examen, ut validum sit 741. 23. An examen factum ante elapsum terminum edicti validum sit 742. 24. An si ex concurrentibus descriptis, qui Digniores reputabantur ab examine desistant, vel non compareant; impediendum sit examen, & propagandum edictum 742. 25. An si Episcopus in examine tribus examinatoribus Synodalibus quartum addat non Synodalem; vitietur examen 742. 26. quando vota examinatorum dicantur paria, & quando singularia, ut illis accedere possit Episcopus 742. 27. An teneantur examinatores declarare non solum eos, qui sibi visi fuerint digni; sed etiam inter dignos digniores, & magis idoneos 742. 28. An teneantur examinatores non solùm de scientia, sed etiam de ætate, moribus, prudentia, & aliis qualitatibus requisitis Clericum descriptum examinare 742. 29. An vitiet examen factum, si examinatores non prius juramentum fideliter exequendi munus suum præstiterint; aut si aliquid simoniacè acceperint ante, vel post examen 742. 30.

In Beneficiis quando faciendum examen per Concursum? Et quomodo facto examine Electio, Collatio aut Institutio Parochialis facienda.

Examen faciendum est pro omnibus beneficiis Parochialibus; non tamen semper faciendum est per concursum, præcipuè si fuerit juris patronatus Laicalis 743. 1. An faciendum sit examen per concursum, si beneficium parochiale fuerit juris patronatus Mixti 743. 2. Non faciendum est examen per concursum in beneficiis resignatis in favorem in Manibus Pontificis 743. 3. Nec in Parochialibus vacantibus causa permutationis 743. 4. Nec in parochialibus vacantibus causa permutationis 743. 4. Nec in parochialibus perpetuò unitis alicui Dignitati, vel Canonicatui 743. 5. Nec in parochialibus spectantibus ad Cathedralem, vel Collegiatam 743. 6. Nec in beneficiis parochialibus litigiosis 744. 7. Nec in parochialibus Monasterio annexis, quamvis per sæculares Vicarios administrentur 744. 8. Nec in Vicariis perpetuis alicui Ecclesiæ; vel beneficio sæculari unitis 744. 9. Nec in parochialibus, quæ Religiosis conferri solent ad nominationem Monasterii 744. 10. Si adeo tenues sint redditus parochialis Ecclesiæ, ut non ferant totum ordinem examinis per concursum, aut nemo sit, qui concurrere velit; poterit ordinarius aliud examen instituere ex Designatorum Consilio 744. 11. Non servata forma à Tridentino præscripta pro parochialibus reservatur Collatio Pontifici; & quoad examen cessat concursus, si beneficia spectent ad Episcopos; si ad alios Collatores, poterunt omisso alio examine ea conferre 744. 12. quæ facto examine servanda sunt in electione, Collatione, & institutione parochialium 744. 13. An Episcopus in Parochialibus à jure patronatus exempti, cui competit Digniorem eligere ex approbatis; possit ex pluribus æquè Idoneis eum eligere, quem maluerit; an verò teneatur eos proponere collatori; si ad alium spectet collatio 744. 14. In beneficiis patronatus Ecclesiastici; si duo æquè digni sint; ad quem spectat unum ex illis eligere 744. 15. An si patroni Ecclesiastici minus dignum ex approbatis elegerint; teneatur Prælatus eum instituere 745. 16. An si in virtute electionis factæ ab Episcopo, in qua omissa fuit aliqua qualitas ex præscriptis à Tridentino, impetret à Pontifice provisionem electus; teneat provisio 745. 17. An si quis gravatum se sentiret ab examinatoribus in reprobatione, aut ab ordinario in electione; possit uti remedio appellationis 745. 18. An prohibitio facta à Tridentino non appellandi à relatione examinatorum comprehendat relationem factam ob concursum; an etiam factam ob examen sine concursu 745. 19. Ab ordinariis electione factà post examen per concursum datur appellatio non suspensiva, sed devolutiva ad superiorem 745. 20.

Beneficia quo tempore provideri valeant.

Non in omni tempore Beneficia provideri possunt, & maximè ante eorum Vacationem, ideò promissio Beneficii vacaturi non tenet, etiam juramento firmata 746. 1. An possit ab Ordinario Collatore delegari facultas alicui conferendi Beneficium vacaturum, illudque providendi? 746. 2. An possit delegari potestas eligendi, Præsentandi, Nominandi ad beneficia vacatura sive per obitum sive per Resignationem? 746. 3. Tempus à Jure designatum Collatoribus Ordinariis beneficiorum secuta Vacatione est Semestre 746. 4. Semestre à Jure assignatum non habet locum in aliquibus Casibus 746. 5. An Cardinales habentes Indultum à Pontifice conferendi beneficia quælibet reservata servare teneantur Semestre in conferenda 746. 6. An servandum Semestre in Beneficiis Manualibus ab eorum Collatoribus 746. 7. An servandum Semestre in Collatione Beneficiorum devolutorum 746. 8. Semestre servandum in provisione Beneficii devoluti non computandum est à die devolutionis; sed à die, quo innotescit Devolutio 476. 9. Quomodo dignoscendum est Superiorem habuisse notitiam devolutionis 747. 10.

In Beneficiis conferendis Qualitates, & Conditiones Requisitæ ex parte suscipientium illa.

Suscepturi Beneficia debent esse digni, & benemeriti 747. 1. Debent esse ex legitimo toro nati cum illegitimi irregulares sint ad Ordines, & Beneficia 747. 2. Solus pontifex dispensare potest cum illegitimis ad episcopatum, & Beneficium Curam animarum habens. Episcopus verò ad Beneficia Simplicia 747. 3. Non potest Episcopus dispensare cum illegitimo ad Dignitatem, & personatum, etiamsi Curam animarum non habeant annexam; & etiam si cum eo dispensaverit pontifex ad Beneficia 747. 5. Illegitimus etiam cum Episcopi dispensatione nequit habere beneficium in ea Ecclesia, ubi ejus pater est Episcopus, præpositus, Decanus, Canonicus, vel parochus 748. 6. enumerantur aliæ prohibitiones factæ illegitimis à Tridentino quoad Beneficia 748. 7. Adnotantur quatuor circa has prohibitiones à Tridentino factas 748. 8. Suscepturi Beneficia debent saltem esse prima Tonsura insigniti. Et quid dicendum de aliis ordinibus requisitis à singulis Beneficiis & ab Episcopatu? & de suscipiente Episcopatum, si intra tres menses munus Consecrationis non acceperit? 748. 9. Debent suscepturi beneficia habere intentionem determinatam suscipiendi Ordines suo muneri necessarios, & non deserendi statum Clericalem 748. 10. Suscipiens beneficium parochiale debet habere animum recipiendi Sacerdotium intra annum 748. 11. Adnotantur nonnulla circa restitutionem fructuum à parocho faciendam, qui non habebat voluntatem intra annum suscipiendi Sacerdotium 748. 12. suscipiens Dignitatem aliquam, cui animarum cura annexa est; debet animum habere in receptione illius Ordinem suscipiendi Dignitati annexum intra tempus statutum 749. 13. Obtinentes Dignitates, personatus, Officia, præbendas, portiones, quibus annexa sunt onera celebrandi Missas, cantandi Evangelium, vel Epistolam; debent intra annum Ordines suo officio convenientes suscipere 749. 14. Suscipiens Beneficium simplex, cui annexus sit ordo sacer ex Fundatione, aut Consuetudine; peccat graviter, si illud suscipiat absque animo ascendendi ad sacros Ordines, & derelinquendo statum Clericalem post aliquos fructus acceptos 749. 15. suscepturi Beneficia debent habere ætatem pro Singulis beneficiis requisitam. Et explicatur ætas pro Singulis beneficiis 749. 16. Advertuntur nonnulla circa ætatem requisitam 750. 17. suscepturi Beneficia debent habere scientiam; & Litteraturam ad unumquodque Beneficium requisitam pro munere ei annexo rite obeundo 750. 18. Quænam requirantur in suscepturo Beneficium parochiale? 751. 20. Quænam requirantur in suscepturo Dignitatem Scholastriæ? & in suscepturo Archidiaconatum 751. 21. Collatio Episcopatus, Scholastriæ, & Archidiaconatus non servata Forma Tridentini est nulla 751. 22. Collatio Beneficii facta penitus Illitterato est ipso jure nulla 751. 23. suscepturi Beneficia debent habere probitatem Vitæ 751. 24. suscepturi Beneficia non debent esse Censura irretiti aut Irregularitate 751. 25. Debent esse Cœlibes, videlicet non conjuncti Matrimonio 752. 26. Non dedebent esse Bigami 752. 27. Debent habere aptitudinem corporis ad præstandum decenter munus suum 752. 28.

Beneficiariorum Onera, & Utilitates, & præcipuè Obligatio expendendi fructus è beneficiis exceptos in pios usus.

Enumerantur utilitates, & Onera beneficiariorum 752. 1. Bona Beneficiarii alia sunt patrimonialia, alia quasi patrimonialia, alia merè Ecclesiastica 753. 2. Beneficiarius habet Dominium absolutum bonorum suorum patrimonialium 753. 3. Habet insuper Dominium absolutum bonorum suorum quasi patrimonialium 753. 4.

Habet

Habet denique Dominium fructuum, & proventuum quæ titulo beneficii percipit 753. 5. An possit de fructibus beneficii liberè disponere pro libito, ut de patrimonialibus 753. 6. Beneficiarius liberè, & pro libito disponere potest de fructibus suæ congruæ sustentationi necessariis 753. 7. non potest libere & pro libito disponere de portione fructuum quæ superfluit 754. 8. Graviter peccat Beneficiarius non expendens in pios usus hanc portionem superfluentem 754. 9. An teneatur ad restituendam hanc portionem superfluentem non expensam in pios usus? 754. 10. In quos pauperes, & pios usus expendenda est portio superfluens fructuum 754. 11. An possit Beneficiarius compensare ex hac portione, qua expendit ex propriis in utilitatem Ecclesiæ 754. 12. Quomodo Commendatarius perpetuus disponere possit de fructibus suæ Commendæ 754. 13. An Religiosi habentes abbatias prioratus, & Commendas liberè disponere possint de fructibus 755. 14. An Equites Commendatarii Ordinum Militarium liberè disponere possint de fructibus 755. 15. Quid dicendum de Commendatariis Ordinis Hierosolymitani attento paupertatis Voto 755. 16. An Beneficiarii testari possint de fructibus beneficii? 755. 17. An attenta Consuetudine testandi possint Benficiarii testari de fructibus superfluis 755. 18. An attenta tali consuetudine hæredes beneficiarii succedere possint ab intestato? 755. 19. In quam partem fructuum succedere possunt hæredes Beneficiarii? 755. 20.

Beneficiariorum Onus ad residendum, & suscipiendum Ordines ratione Beneficii.

Habentes beneficia simplicia non tenentur ad residentiam, exceptis Dignitatibus, & Canonicatibus Cathedralium, & Collegiatarum 756. 1. Habentes beneficia curata, sive sint Episcopatus, sive dignitates, aut Beneficia parochialia; tenentur ad residentiam 756. 2. Non excusatur parochus à residendo, eo quia fructus beneficii tenues sunt 756. 3. Quomodo Residentia in loco Beneficii accipienda sit 757. 4. Quomodo accipienda pro parochis 757. 5. Quomodo pro Episcopis 757. 6. Nec Episcopus, nec parochus dicunrur residere, si munus suum non exerceant 757. 7. Habentes curam animarum graviter peccant non residendo, si justa causa non adsit 757. 8. Quænam pœnæ impositæ sunt episcopis non residentibus 757. 9. Quænam verò Curatis episcopo inferioribus 757. 10. An eadem intervalla temporis quoad privationem fructuum ritè acquisitorum servanda sit cum episcopis, ac aliis Curatis inferioribus 757. 11. An episcopus, & parochus teneantur ad integram restitutionem fructuum correspondentium tempori absentiæ? 758. 12. An incurratur hæc pœna ante quamcumque sententiam declaratoriam Criminis? 758. 13. Quibus facienda sit fructuum restitutio ob non Residentiam? 758. 14. An parochus non residens sit ipso jure privatus beneficio 758. 15. Quomodo procedere debeat episcopus contra parochos non residentes? 758. 16. Adnotantur nonnulla quæ adverti debent ab episcopo procedente contra parochum non residentem 758. 17. Tam episcopi, quam parochi non residentes ex legitima causa, aut ex facultate Superioris non incurrunt pœnas, & excusantur à Culpa 758. 18. Quid statuat Tridentinum pro parochis, quando abesse contigerit? 759. 19. Adnotantur duo circa causam absentiæ, & vinculum Residentiæ 759. 20. An Cardinales episcopi eximantur ab onere residendi in suis episcopatibus? 759. 21. An episcopi, & Curati inferiores eximantur ab onere residendi ob officia, quæ exercent? 759. 22. An parochi abesse possint duobus mensibus sibi à Tridentino concessis ob causam sibi visam legitimam? 759. 23. An possit parochus ultra bimestre tutò non residere absque licentia, si causa non residendi sit notoriè legitima? 759. 24. An licentia, obtinenda ab episcopis ultra trimestre, & à parochis ultra bimestre debeat esse in scriptis? 759. 25. Obligatio suscipiendi Ordines beneficio annexos non afficit eodem modo omnes beneficiarios 760. 26. Quomodo afficiat assumptos ad parochialem Ecclesiam 760. 27. Quomodo afficiat assumptos ad Dignitatem, Canonicatum, aut præbendam 760. 28.

Beneficiorum Vacatio per Obitum, & Resignationem.

Vacat Beneficium cum Domino caret; & ex multiplici causa carere potest 760. 1. Vacat per Obitum Beneficiarii 760. 2. Vacat per Resignationem, & Renuntiationem factam ipsius beneficii 760. 3. Dupliciter Resignatio fieri potest, Tacitè & expressè 760. 4. Assignantur causæ ob quas Resignatio fieri potest 760. 5. Adnotantur nonnulla circà Resignationem 761. 6. Coram quo Superiore fieri debeat Resignatio 761. 7. Quænam Beneficia resignari possint 761. 8. Quinam possint beneficia resignare? 762. 9. An resignatio fieri possit per Procuratorem? 762. 10. Quænam conditiones requirantur ad resignationem 763. 11. Quænam publicatio facienda sit de resignationibus? 763. 12.

Beneficiorum Vacatio causa Permutationis.

Beneficia Vacantia per permutationem dicuntur vacare per resignationem 764. 1. An ipsa admissio resignationum ex causa permutationis sit tacita Collatio Beneficiorum compermutantibus 764. 2. Causa faciendi permutationem est Necessitas, vel Utilitas Ecclesiæ 764 3. Quænam præstanda sunt, Quando permutatio fieri debet coram Ordinario? 764. 4. Quænam sint beneficia, quæ permutari possunt? 764. 5. Quænam beneficia permutari nequeunt? 764. 6. Cujus authoritate permutatio fieri potest 764. 7. Adnotantur aliqua circa permutationem nonnullorum Beneficiorum 765. 8. Quinam possint beneficia permutare? Et an fieri possit per Procuratorem 765. 9. Quænam Conditiones servandæ sunt in permutatione facienda? 765. 10. An facta permutatione à Compermutantibus, & à superiore admissa, si permutatio non sortiatur effectum suum, possint compermutantes redire ad propria beneficia sine nova collatione ibid. 11. Quamvis Beneficium vacet ex causa permutationis, non ideò datur locus Optioni, aut expectativæ ibid. 12.

Beneficii Vacatio per assecutionem alterius incompatibilis.

Quænam assecutio beneficii vacare faciat aliud prius obtentum? 766. 1. Incompatibilitas Beneficiorum quænam statuta sit ab ecclesia? ibid. 2. An beneficia simplicia Residentiam expostulantia ita incompatibilia sint inter se, ut obtento secundo, ipso jure vacare censendum sit primum? ibid. 3. An beneficia simplicia per se compatibilia vacent ipso jure, si quis ea retinere præsumpserit? ibid 4. Quænam beneficia dicantur uniformia sub eodem tecto? ibid. 5. Quodnam sit beneficium sufficiens ad congruam sustentationem beneficiarii? 767. 6. Quid dicendum: Si Ordinarius conferat beneficium sufficiens congruæ sustentationi habenti aliud sufficiens? ibid. 7. An vacet beneficium litigiosum, si obtineatur pacificè beneficium cum illo incompatibile ibid. 8. An si quis haberet duo beneficia incompatibilia ex dispensatione Pontificis, & tertium litigiosum obtineret; nulla esset Collatio tertii litigiosi ibid. 9. Quomodo vacent beneficia acquirenda, seu jus ad illa per pacificam secundi beneficii incompatibilis assecutionem ibid. 10. Quomodo obtinendum est secundum beneficium incompatibile, ut ipso jure inducat vacationem primi ibid. 11. An si secundum beneficium obtineatur defacto, non verò de jure; primum beneficium ipso jure vacet ibid. 12. Quando ob assecutionem secundi beneficii impeditur beneficiarius resignare in favorem primum 768. 13. Quis dispensare possit in pluralitate beneficiorum incompatibilium ibid. 14. Nullus alius à Pontifice dispensare potest in pluralitate beneficiorum incompatibilium sive ob residentiam, sive quia unum sufficiens est ibid. 15.

Beneficiorum Vacatio per Promotionem ad Episcopatum, Abbatiam, aut Prælaturam Collegiatæ. Et Vacatio ob Matrimonium contractum, vel Ingressum Religionis.

Per Promotionem ad Episcopatum vacant omnia beneficia, quæ Promotus habebat. Et extenditur etiam Vacatio ad pensiones 768. 1. Quando promotio fit per Translationem ab uno Episcopatu ad alienum, vacat prior eo ipso, quod Pontifex præbet consensum Transactioni ibid. 2. An Episcopus incapax sit recipiendi beneficia simplicia 769. 3. Per promotionem ad Abbatiam, vel Prælaturam Ecclesiæ Regularis, seu Collegiatæ habentem jurisdictionem quasi Episcopalem, vacant omnia beneficia, quæ promotus habebat ibid. 4. Contractio Matrimonii per verba de præsenti inducit Vacationem omnium beneficiorum quæ contrahens habebat 769. 5. Vacant etiam omnes pensiones Ecclesiasticæ, quas contrahens habebat ibid. 6. Non potest contrahens Matrimonium beneficia obtenta retinere, nec permutare, aut resignare in favorem 769. 7. An per matrimonium contractum verbis de futuro Beneficia

vacent 769. 8. An etiam beneficia vacent per matrimonium nulliter contractum 679. 9. Ob matrimonium nulliter contractum non inducitur ipso jure Vacatio 769. 10. Professio Religiosa Tacita, vel expressa inducit ipso jure Vacationem omnium beneficiorum, quæ professus habebat 770. 11. Tunc vacant beneficia, & pensiones Clerici assumentis habitum Religiosum, cum secuta sit professio; non verò tempore Novitiatus 770. 12. Fructus qui percipi possunt ex beneficio in absentia spectant ad Novitium, ut cætera bona illius 770. 13. Quid dicendum, si Novitio ratione beneficii competat interesse electioni 770. 14. Quid dicendum de Vacatione beneficiorum, pensionum; & jurium pro Religiosis Societatis Jesu, pro quibus extat specialis difficultas 770. 15.

Beneficiorum Vacatio ex Dispositione juris, aut ex Sententia Judicis.

Vacatio Beneficii, seu potius privatio evenire potest per jus pœnam privationis imponens beneficiariis patrantibus certa delicta; aut per sententiam Judicis eam imponentis 771. 1. Enumerantur delicta, quibus non ipso jure imposita est beneficii privatio, quamvis imponenda veniat 771. 2. Enumerantur delicta quibus ipso jure imposita est beneficii privatio, & primum est crimen Hæresis 771. 3. An Crimen læsæ Majestatis humanę inducat ipso jure privationem omnium beneficiorum 771. 4. Secundum est Homicidium qualificatum, & quale hoc sit 771. 5. Tertium est crimen Sacrilegii, & quale hoc sit 771. 6. Quartum est Simonia, quę constet, & sit ex utraque parte completa 771. 7. Quintum est Crimen Intrusionis, & quid hæc sit 771. 8. Sextum est crimen Inobedientiæ, & transgressionis nonnullorum præceptorum, quæ enumerantur 771. 9. Septimum est Simulatio, & qualis hæc esse debeat 772. 10. Octavum est exercere crimen Sodomiæ 772. 11. An Crimen Concubinatus inducat ipso jure privationem beneficiorum 772. 12. An Crimen perjurii inducat ipso jure privationem beneficiorum 772. 13. An Crimen falsi litterarum Apostolicarum inducat ipso jure privationem beneficiorum 772. 14. An Crimen blasphemiæ inducat ipso jure privationem beneficiorum 772. 15. Quo loco beneficia vacent ratione delicti 772. 16.

Beneficiorum Erectio, Mutatio, & Suppressio.

Quomodo fiat erectio beneficii, & quid requiratur, pro erigendis Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus & Collegiatis ac nova Dignitate 772. 1. Quid requiratur ad erigendas Ecclesias parochiales simplices, & benefieia simplicia 773. 2. Ecclesiæ Regularium ex sola authoritate Pontificis erigi possunt 773. 3. Mutatio Ecclesiarum ex authoritate Superioris fieri potest: Et quis hic sit 773. 4. Quando eveniat suppressio, & extinctio beneficiorum 773. 5. Requiritur necessariò legitima causa ad suppressionem, & Reductionem beneficiorum 773. 6. Quænam constare debent, ut possit Episcopus beneficia supprimere 773. 7. Potest Episcopus ob Ecclesiæ fabricam, aut constructionem aliorum piorum operum beneficia supprimere 773. 8. An possit Episcopus minuere numerum præbendarum à S. Sede approbatum, & confirmatum 773. 9. Quis veniat hic nomine Episcopi, & Capituli 773. 10.

Beneficiorum Dismembratio, & Divisio.

Quomodo Dismembratio fieri possit 774. 1. Non potest Episcopus dismembrare aliquos fructus beneficii parochialis, ut simplici beneficio applicet. Nec dismembrare beneficia simplicia, Cappellas & Oratoria unita Ecclesiæ parochiali etiam si hæc illis non indigeat 774. 2. Divisio beneficiorum quando eveniat, & quando fieri possit 774. 3. Parochus qui de novo constituitur; provideri debet ex obventionibus parochianorum 774. 4. Quænam sit rationabilis causa dividendi beneficia 774. 5. Enumerantur aliquæ causæ quæ insufficientes sunt 774. 6.

Beneficiorum Unio.

Quænam sit Unio beneficiorum? & quotuplex sit 775. 1. Ex diversitate modi uniendi beneficia diversi oriuntur effectus 775. 2. Ad dignoscendum quando beneficium æquè principaliter unitur, aut accessorie; attendenda erunt verba unionis 774. 3. Potestas uniendi Cathedrales, & primam Dignitatem Cathedralis, & principalem Collegiatæ spectat ad Pontificem 775. 4. Quænam beneficia unire possit Episcopus ex jure communi 776. 5. Unire potest Episcopus beneficium tum alteri beneficio; tum monasteriis, & Domibus Religiosorum, etiamsi exempta fuerint, tum denique fabricæ Ecclesiæ, etiamsi Cathedralis fuerit 776. 6. An spectato jure Communi possint alii à Pontifice, & ab Episcopis beneficia unire, & præcipuè an possint Legati à Latere 776. 7. An Archiepiscopo competat posse unire beneficia suæ provinciæ 776. 8. Quid de Abbatibus, & aliis prælatis Episcopo inferioribus 776. 9. Quid de Capitulo Sede Vacante 776. 10. Quid de Vicario Generali Episcopi 776. 11. Variæ sunt Conditiones necessariò requisitæ ad validam, & licitam unionem beneficiorum. Et prima est necessitas, & Utilitas Ecclesiæ 776. 12. Secunda est, vocare eos, quorum interest, ne præjudicium inferatur 777. 13. Tertia est consensus Capituli Cathedralis, si facienda sit unio ab Episcopo, non verò à Legato Pontificis 777. 14. Quarta est, ut exprimatur verus valor beneficii uniendi, & beneficii, cui fieri debet unio 777. 15. Explicantur, quæ Tridentinum novo jure statuit circa Unionem beneficiorum. Et 1. ne plura beneficia Curata, aut aliàs incompatibilia uniantur per viam Unionis ad Vitam 777. 16. 2. Statuit: ut Ordinarii tamquam Sedis Apostolicæ Legati examinent uniones perpetuas beneficiorum factas post quadraginta annos à publicatione Concilii Tridentini 777. 17. 3. Statuit: ut beneficia curata perpetuò unita Cathedralibus, Collegiatis, vel aliis Ecclesiis, monasteriis, & piis locis visitentur singulis annis ab Ordinariis locorum 777. 18. 4. Statuit: ut beneficia Parochialia, aut alia beneficia, præstimonia, aut portiones unius Diœcesis non possint ex ulla causa perpetuò uniri beneficio, Collegio, aut alteri pio operi alterius Diœcesis 777. 19. 5. Statuit: ut possint Episcopi tamquam sedis Apostolicæ Delegati juxta formam juris facere uniones perpetuas quarumcumque Ecclesiarum Parochialium, vel non parochialium cum parochialibus servatis aliquibus Conditionibus 778. 20. 6. Statuit: posse Episcopum unire in favorem Seminarii beneficia simplicia 778. 21. 7. Statuit: ne Ecclesiæ parochiales uniantur monasteriis, aut Abbatiis, seu Dignitatibus, sive præbendis Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, sive aliis beneficiis simplicibus, seu Hospitalibus, aut militiis 778. 22. 8. Statuit: licere Episcopis cum consensu Capituli aliqua beneficia simplicia unire Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, ubi tenues sunt præbendæ simul cum Distributionibus quotidianis 778. 23. 9. Statuit: ne fiat unio beneficii liberi cum beneficio juris patronatus, & si aliqua unio facta fuerit, examinetur 778. 24. Quando Unio censenda sit sortiri effectum suum 778. 25. Quomodo probanda sit Unio, si in controversiam revocetur 778. 26. A quibus revocari poterit Unio facta? & quę requirantur ad ejus revocationem 778. 27.

Beneficiorum privatio. V. Beneficiorum vacatio ex dispositione juris.

Bigamia V. Irregularitates ex defectu

Bimestre.

Bimestre concessum Conjugibus ut possint deliberare de religionis ingressu quomodo intelligendum? Vide Conjugibus quodnam tempus conceditur ut possint deliberare.

Bulla Cruciatæ.

Bulla Cruciatæ quid sit 671. 1. Cur dicta sit bulla Cruciatæ 671. 2. Enumerantur ea, quæ continet bulla ista 671. 3. 1. Conditio, ut quis frui possit privilegiis bullæ; est, quòd habeatur ejus actualis susceptio per se, vel per alium; nec sufficit animus eam suscipiendi 671. 4. An si quis accepta bulla, & signata nomine suo alteram à parente, vel amico acciperet, etiam suo nomine signatam; posset hanc secundam alteri dare 671. 5. 2. Conditio est, ut suscipiens bullam eam penes se retineat 671. 6. 3. Est, ut nomen suscipientis bullam in ea scribatur 671. 7. 4. Conditio est, quod personaliter petat, aut aliud obsequium præstet per se, vel per alium in exercitu hispano contra Turcas, vel alios infideles, aut eleemosynam eroget à Commissario taxatam 672. 8. Explicatur Taxa facta pro eleemosyna eroganda in subsidium 672. 9. An Vice Comites, Barones, Prætores Urbium, Gubernatores Civitatum, Filii Ducum, & Magnatorum, si nullo Titulo gaudeant, aut Dominio Vassallorum, teneantur ad eleemosynam

octo

octo Realium argenteorum pro ſuſcipienda bulla 672. 10. An ſi Duces, Marchiones, Comites; &c. Careant Dominio Vaſſallorum teneantur ad eleemoſynam octo Realium argenteorum 672. 11. An Barones, ſeu Domini habentes Feudum, vel Territorium cum præeminentia meri, & mixti imperii etiam ſi actu Vaſſallos non habeant; teneantur ad eleemoſynam octo realium argenteorum 672. 12. An habens plures Titulos Ducis, Comitis, Marchionis teneantur ad plures eleemoſynas pro eadem bulla 672. 13. An ſi duo eſſent Domini ejuſdem loci, & Oppidi, ſive diſtinctim, ſive indiſtinctim; unuſquiſque ipſorum teneretur ad octo Reales pro bulla 672. 14. An Uxores prædictorum Titulatorum teneantur demortuis ſuis Viris ad taxam octo Realium pro bulla 672. 15. An perſonæ obligatæ ad Taxam octo Realium, ſi velint ſecundam bullam accipere; teneantur ad eamdem Taxam 673. 16. An ſi perſona privata, quæ bullam accepit per duos Reales, ſi eodem anno promota fuerit ad Titulum aliquem majoris Taxæ; teneatur ad ſupplementum 673. 17. 5. Conditio eſt, ut prædictam eleemoſynam tradat ex bonis ſibi à Deo collatis 673. 18. An ex acquiſitis ex turpi lucro ſolvi poſſit eleemoſyna bullæ ibid. 19. An ſi quis obligavit ſe ad ſolutionem eleemoſynæ pro bulla tempore ſtatuto, pro quo factus eſt impotens ad ſolvendum; poſſit frui privilegiis bullæ ibid. 20. An accipientes bona fide bullas à fure, qui eas à Depoſitario ſuſtulit; poſſint frui privilegiis bullæ ibid. 21. An pauperes, ſi velint privilegiis bullæ uti; teneantur ad eleemoſynam ibid. 22. An ad fruendum Privilegiis bullæ requiratur, ut eam accipiens ſit in ſtatu gratiæ ibid. 23.

Bullam Cruciatæ qui concedere poſſint? quibus locis conceſſa? Et quibus perſonis?

Summi Pontifices poſſunt bullam concedere, & quidem pluries prout ſibi viſum fuerit 674. 1. Non expirat Privilegium bullæ morte Pontificis concedentis illam ibid. 2. Revocatio bullæ ſi fieret, deberet promulgari in omnibus locis, ubi bulla viget ibid. 3. Non revocatur bulla Cruciatæ per publicationem Jubilæi anni Sancti, nec per alium Jubilæum ibid. 4. Enumerantur Loca, ubi viget bulla Cruciatæ ibid. 5. Locus ditionis Regis Catholici ſubjectus ſi per rebellionem alteri ditioni cum juramento ſe ſubjecerit amittit Privilegia bullæ Cruciatæ ibid. 6. Qui bullam accipit, ubi bulla viget, & pergit ad ea loca, ubi non viget; poterit uti Privilegiis bullæ, excepta comeſtione lacticiniorum, & carnis ex conſenſu utriuſque Medici ibid 7. Aſſignantur perſonæ, quæ frui poſſunt Privilegiis bullæ, ubi bulla viget ibid. 8. Religioſi omnes exiſtentes in locis, ubi bulla viget; frui poterunt privilegiis illius, exceptis iis, quæ Religioſis à Pontifice limitantur ibid. 9. An Græci ritu Orientali viventes frui poſſint Privilegiis bullæ, ſi exiſtant in locis, ubi ipſa viget ibid. 10. Hæretici externi, ſive publici, ſive occulti, nequeunt gaudere privilegiis bullæ ibid. 11.

Bulla Cruciatæ quo tempore durat.

Bulla ad unum annum conceditur computandus à die promulgationis in eo loco, ubi accipitur 676. 1. Quando verò finiatur, diſſident Doctores, & referuntur eorum ſententiæ ibid. 2. Adnotantur nonnulla circa annum bullæ ibid. 3. Expleto anno bullæ non poterit ſuſcipiens ampliùs uti ejus Privilegiis ibid. 4. Non poteſt quis uti Privilegiis bullæ ante ejus promulgationem ibid. 5.

In Bulla Cruciatæ Privilegia contenta: & primò Indulgentiæ.

Conceditur per Bullam Cruciatæ Indulgentia plenaria adinſtar illius, quæ anno Sancto Jubilæi conceditur 676. 1. Primò conceditur eis qui perſonaliter proficiſcuntur ad bellum contra Infideles ibid. 2. Secundò eis, qui licèt perſonaliter non inſerviant, inſerviunt tamen per alios ſuis ſumptibus ibid. 3. Tertiò conceditur Clericis & Religioſis perſonaliter inſervientibus militibus in ſpiritualibus ibid. 4. Quartò conceditur eis qui ex propriis bonis ſibi à Deo collatis eleemoſynam in ſubſidium belli erogaverint à Commiſſario taxatam ibid. 5. Conceduntur aliæ Indulgentiæ virtute bullæ Cruciatæ: Et primò ſi habentes bullam jejunaverint, & oraverint juxta præſcriptum in bulla, toties quoties conſequuntur quindecim annos, & quindecim quadragenas Indulgentiæ ibid. 6. Jejunium debet eſſe ſupererogationis, & voluntarium ibid. 7. Oratio quoque debet eſſe ſupererogationis, & facta ad finem intentum à bulla ibid. 8. jejunium tunc commutari poterit à Confeſſario, vel parocho, quando habetur legitimum impedimentum jejunandi ibid. 9. Fit etiam particeps jejunans & orans omnium Orationum, eleemoſynarum, peregrinationum, & piorum operum, quæ in tota Eccleſia militante fiunt ibid. 10. Concedit inſuper Pontifex habentibus bullam ampliſſimam ſtationum Indulgentiam quæ Viſitantibus Eccleſias Almæ Urbis Romæ conceduntur ibid. 11. Viſitari debent ab habente bullam, vel quinque Eccleſiæ, vel quinque Altaria ibid. 12. Quid veniat nomine Eccleſiæ, & altarium, quę viſitari debent ibid. 13. Quęnam Oratio facienda eſt in Eccleſiis, vel Altaribus ibid. 14. Concedit denique Pontifex habentibus bullam aliam Indulgentiam eruendi animam è purgatorio certis diebus aſſignatis, ſi Eccleſias, vel Altaria viſitaverint modo ſupra explicato ibid. 15.

Bullæ Cruciatæ Privilegia tempore Interdicti.

Tempore Interdicti Generalis localis, ſive Apoſtolici, ſive Ordinarii varia privilegia conceduntur habentibus bullam, ſi cauſam non dederint Interdicto, aut per eos non ſtet, quin Interdictum removeatur. Perſonaliter verò Interdictis, aut loco ſpecialiter interdicto non ſuffragatur bulla 679. 1. Quid concedat Pontifex habentibus bullam circam Miſſam & Divina officia ibid. 2. Habens bullam ſi facultatem habuerint à Commiſſario Generali; poteſt celebrare, aut celebrari facere Miſſam per horam, antequam eluceſcat dies, & per horam poſt meridiem in ſua familiarium, Domeſticorum, & conſanguineorum preſentia ibid. 3. Quinam veniant nomine Familiarium, Domeſticorum, & Conſanguineorum habentis bullam, qui poſſint cum eo Miſſas audire tempore Interdicti 680. 3. An habens bullam teneatur Miſſam audire tempore Interdicti ibid. 5. An tempore Ceſſationis à Divinis valeat privilegium bullę ad aſſiſtendum Sacro ibid. 6. An habens bullam virtute illius poſſit Oratorium privatum ſibi erigere ibid. 7. Quid concedat Pontifex habenti bullam circa Receptionem Sacramentorum tempore Interdicti ibid. 8. Quid concedat Pontifex habenti bullam circa ſepulturam Eccleſiaſticam tempore Interdicti ibid. 9. Quænam ſit pompa funeralis moderata, quam concedit Pontifex 681. 10. In uſu iſtorum Privilegiorum bullę ſervanda eſt hęc conditio: ut preces aliquæ fundantur Deo pro Victoria contra Infideles, & pace inter Principes Chriſtianos ibid. 11.

Bullæ Cruciatæ Privilegia circa Abſolutionem à Reſervatis, à Cenſuris, & Pœnis.

Habens Bullam poteſt ſibi eligere Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, qui abſolvat pro foro interno ſemel in vita, & ſemel in mortis periculo à Cenſuris & peccatis Summò Pontifici Reſervatis; excepta hęreſi externa. Pro eodem anno accipi poteſt ſecunda bulla 681. 1. Confeſſarius virtute bullę eligendus debet eſſe actu approbatus ab Ordinario loci, ubi Confeſſio fit; nec bulla aliquid favet Confeſſario circà approbationem ibid. 2. Quamvis Confeſſarius electus virtute bullę abſolvere poſſit à Cenſuris & peccatis Pontifici reſervatis etiam in bulla Cœnę excepta hæreſi, ſemel in Vita & ſemel in morte pro foro conſcientię; ab aliis verò non reſervatis Pontifici, quamvis Reſervatis Epiſcopo toties quoties ibid. 3. An virtute bullę poſſit quis toties quoties abſolvi à peccatis, & Cenſuris occultis nec ad Forum contentioſum deductis Pontifici reſervatis ibid. 4. Quid veniat nomine articuli Mortis, in quo impendi poteſt hęc abſolutio ibid. 5. Regulares omnes etiam ſocietatis Jeſu, nequeunt virtute bullę Cruciatę eligere ſibi Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario loci, aut ſuo pro Reſervatis in Religione, aut Pontifici 682. 6. Adnotantur nonnulla circa abſolutionem, quam præſtare poteſt confeſſarius electus vi bullæ 682. 7. Quænam Cenſuræ abſolvi poſſunt vi bullæ 682. 8. An abſolutio à Cenſuris virtute bullæ præſtari debeat in Sacramento pœnitentiæ 683. 9. An abſolutio collata virtute bullæ proſit pro utroque foro 683. 10. An Confeſſarius poſſit virtute bullæ abſolvere ad reincidentiam 683. 11. Abſolutio à Cenſuris nequit impertiri virtute bullæ ſine ſatisfactione partis 683. 12. An abſolutio collata ſine ſatisfactione partis, cum poſſit, ſit valida 684. 13.

Bullæ Cruciatæ Privilegia pro Commutatione Votorum.
Concedit Pontifex habenti bullam, ut possit per Confessarium electum vota sibi commutare in aliquod subsidium hujus expeditionis, exceptis Ultramarino, Castitatis, & Religionis 684. 1. Quis possit vota commutare habenti bullam ibid. 2. An in hac facultate commutandi vota contineatur facultas dispensandi in illis ibid. 3. An commutatio voti virtute bullæ fieri possit in opus minus ibid. 4. An ad Commutationem voti virtute bullæ requiratur causa ibid. 5. Quodnam esse debeat subsidium in favorem expeditionis 685. 6. An votum non petendi commutationem Voti commutari possit per bullam ibid. 7. An vota pœnalia, & pœnæ sibi impositæ à vovente commutari possint vi Bullæ ibid. 8. Quamdiu duret potestas commutandi Vota ibid. 9. Quæ dicta sunt de votis, intelligi debent de votis etiam juratis, & juramentis ibid. 10. Adnotantur aliqua circa Vota excepta Castitatis, Religionis, & peregrinationis ultramarinæ 686. 11.

Bullæ Cruciatæ Privilegium circa cibos vetitos.
Concedit Pontifex habentibus bullam, ut possint vesci carnibus tempore jejuniorum totius anni de consilio utriusque medici 686. 1. An extendatur hoc Privilegium ad dies Veneris, & Sabbathi extra jejunium ibid. 2. An qui ex Consilio utriusque medici potest carnes comedere, possit id pluries in eodem die ibid. 3. An comedens carnes ex consilio utriusque medici teneatur in reliquis formam jejunii Ecclesiastici servare 687. 4. An quibus prohibetur usus lacticiniorum virtute bullæ communis prohibeatur usus carnium ex consilio utriusque medici ibid. 5. Concedit insuper Pontifex habentibus Bullam Cruciatæ posse vesci pro suo libito ovis, & lacticiniis diebus jejuniorum Ecclesiasticorum, exceptis nonnullis personis, quæ enumerantur ibid. 6. Quinam veniant nomine prælatorum, qui excludantur, nisi fuerint sexagenarii ibid. 7. Quinam veniant nomine præsbyterorum sæcularium ibid. 8. Quinam veniant nomine personarum regularium ibid. 9. An personæ exclusæ à comedendis ovis, & lacticiniis in jejuniis quadragesimalibus virtute bullæ possint eis vesci dominicis diebus Quadragesimæ ibid. 10.

Bulla Lacticiniorum.
Exclusis à comedendis ovis, & lacticiniis tempore quadragesimali virtute bullæ Communis conceditur à Pontifice alia bulla, per quam id possint 688. 1. A fruitione privilegii hujus bullæ excluduntur prælati, & præsbyteri regulares ibid. 2. Habentes hanc bullam non possunt ea uti extra loca, ubi bulla viget ibid. 3. Excipitur hebdomada major; & quando hæc incipit ibid. 4. Eleemosyna eroganda pro hac bulla taxari debet à Commissario Generali ibid. 5. An Abbates Monasteriorum, si jurisdictionem Ecclesiasticam erga sæculares habeant, possint hac bulla frui ibid. 6. An si prima dignitas alicujus Cathedralis, vel Collegiatæ nuncuparetur Abbas, jurisdictionem tamen quasi Episcopalem non haberet; deberet solvere pro bulla ista viginti quatuor reales ibid. 7. An dignitas & Canonici Ecclesiarum Cathedralium, vel Collegiatarum erogare debeant octo reales in eleemosynam bullæ hujus? & quid de coadjutoribus ibid. 8. Habentes portiones in prædictis Ecclesiis, parochi, & omnes alii beneficiarii curam animarum non habentes, quorum beneficia pertingunt ad valorem scutorum trecentorum; debent erogare pro hac bulla reales sex 689. 9. portionarii; beneficiarii, Cappellani, & pensionarii, si eorum redditus non pertingent ad trecenta scuta, ita ut unum deficiat; tenentur erogare quatuor reales; sicuti si non pertingant ad ducenta scuta, duos reales tantum ibid. 10. Non requiritur pro hac bulla retinere summarium illius penes se, nec in ea nomen inscribere ibid. 11.

Bulla Compositionis.
Quid importet Compositio ista, & quænam supponat ad sui valorem 689. 1. Cur Pontifex concedat hanc compositionis bullam 690. 2. Duplici modo fieri potest compositio, primò per acceptionem bullarum istarum, quæ in eodem anno accipi nequeunt, nisi quinquaginta; secundò per immediatum recursum ad Commissarium ibid. 3. Poterit tota summa integrè componi cum Commissario, vel partim cum ipso, partim cum bullis. Explicatur eleemosyna eroganda pro bullis ibid. 4. 1. Conditio, ut compositio licita, & valida sit; est ut accipiens illam sit baptizatus ibid. 5. 2. Conditio est, ut accipiatur Summarium bullæ data eleemosyna taxata, sive impressum, sive manuscriptum signatum sigillo Commissarii. Debet in eo inscribi nomen accipientis, nec relinqui potest penes distributorem ibid. 6. 3. Conditio est, ut qui compositionem obtinere vult, sit in loco, ubi bulla viget; etiamsi advena sit, & ad hunc finem veniat, aut alios fines ibid. 7. 4. Conditio est ut prius fiat debita diligentia ad inquirendum dominos ibid. 8. 5. Conditio est, ut debita componenda non contracta fuerint in confidentiam hujus bullæ ibid. 9. His servatis conditionibus, & compositione facta sive per bullas, sive per commissarium generalem, non extat obligatio pro foro conscientiæ aliquid restituendi Dominis comparentibus ibid. 10. Sed quid dicendum accedente pro foro externo sententia condemnatoria judicis 691. 11. Ubi non datur obligatio restituendi, non habet locum compositio idid. 12. 1. Compositio fieri potest super bonis illicitè habitis, super malè ablatis, aut aliter male acquisitis ibid. 13. 2. Fieri potest super fructibus beneficii, aut aliorum reddituum Ecclesiasticorum ob defectum recitationis divini officii; & super fructibus, quos recitans non fecit suos ibid. 14. 3. Super Legatis fieri potest, quæ facta fuere ad exonerandam conscientiam ob bona malè acquisita, servatis tamen nonnullis conditionibus ibid. 15. 4. Fieri potest in Legatis, Fidei commissis, & donationibus causa mortis factis, si diligentia facta non potuerint inveniri Domini, ad quos spectant ibid. 16. 5. Fieri potest de rebus susceptis à judicibus ordinariis, vel Delegatis ob iniquam sententiam, aut dilationem causæ; dummodo satisfiat parti læsæ ibid. 17. 6. Fieri potest de rebus acceptis ab Advocato ob patrocinandam causam injustam sciente ipso, & parte dante injustitiam causæ 692. 18. 7. Fieri potest de rebus acceptis à teste ob falsum testimonium à Fiscale accusatore, scribis, & aliis ministris ob aliquam injustitiam ab eis factam ibid. 19. 8. Fieri potest de bonis acceptis à judicibus sæcularibus & Ecclesiasticis ob administrandam justitiam pro jure debitam in causis temporalibus ibid. 20. 9. Fieri potest de acceptis ultra taxam suorum laborum à notariis, scribis, Secretariis, & aliis ministris justitiæ, ac officialibus ibid. 21. 10. Fieri potest de bonis acquisitis in ludo, quando eorum acquisitio facienda est pauperibus ibid. 22. 11. Fieri potest de elemosynis acquisitis ficto titulo sanctitatis, vel consanguinitatis, vel paupertatis ibid. 23. 12. Fieri potest de bonis oppignoratis, commodatis, & privatim depositis ibid. 24. 13. Fieri potest de damno illato agris, messibus, fructibus, animalibus per venationem piscationem, aut alium modum, ignoratis Dominis ibid. 25. 14. Fieri potest de rebus acceptis à mulieribus inhonestis, sed non meretricibus, ob actum turpem, & de acceptis à viris à mulieribus non uxoratis ibid. 26. 15. Fieri potest de acquisitis cum fraude, & dolo, falsis ponderibus, mixtionibus adulterinis, & omni injusto contractu professorum artium, mercatorum, & Officialium Reipublicæ ignoratis dominis ibid. 27. 16. Fieri potest de bonis inventis, quando facta diligentia ignorantur domini ibid. 28. Adnotantur duo ad compositionem spectantia ibid. 29.

Bulla Defunctorum.
Concedit Pontifex ubi bulla viget, per modum suffragii plenissimam Indulgentiam animabus Purgatorii, pro quibus bulla accipitur 692. 1. Solus Pontifex hanc bullam concedere potest, & nullatenus prælati inferiores 693. 2. Applicatur Indulgentia ista à sumente bullam per designationem animæ ab eo factam ibid. 3. Non requiritur necessariò, ut applicans sit in statu gratiæ, quamvis conveniens sit ibid. 4. Bis in eodem anno sumi potest bulla pro eadem anima, non verò pluries ibid. 5. Pro singulis bullis una Indulgentia applicari potest pro una anima, non verò pro pluribus ibid. 6. Sumi potest hæc bulla à quolibet existente in loco, ubi bulla viget, pro defunctis alibi ibid. Eleemosyna eroganda pro hac bulla sunt duo reales argentei in Regno Hispaniarum extra Indias, & est communis omnibus personis ibid. 7.

Bullæ Cruciatæ Facultates concessæ Commissario.
Suspendere potest Commissarius omnes alias Indulgentias pro anno publicationis bullæ, exceptis concessis superioribus mendicantium pro suis fratribus 694. 1. Non suspendit tamen Indulgentias, & facultates disparatè se habentes ad Indulgentias, & facultates Bullę ibid. 2. Nec suspendit facultates, & privilegia in-

inſerta in corpore juris, ſive ſimilia, ſive diſſimilia fuerint illis Bullæ ibid. 3. Nec ſuſpendit Indulgentias, quas Epiſcopi habent auctoritate Epiſcopali; nec facultates, quas habent jure ordinario, vel ut Delegati Sedis Apoſtolicæ ibid. 4. Nec denique ſuſpendit facultates conceſſas Religioſis mendicantibus, & participantibus cum illis, quoad ſuos fratres ibid. 5. An ſuſpendantur facultates, quas Religioſi habent abſolvendi à reſervatis, aut commutandi vota reſpectu ſæcularium ibid. 6. Non ſuſpenduntur facultates conceſſæ toti ordini Religioſo celebrandi ante Auroram, vel poſt meridiem ibid. 7. Nec ſuſpenduntur Indulgentiæ toti ordini Religioſo conceſſæ pro ſuis fratribus 695. 8. An ſuſpendantur Indulgentiæ conceſſæ à Pontifice ſingularibus perſonis, ſive ſæcularibus, ſive regularibus ibid. 9. An ſuſpendantur Altaria Privilegiata, quibus addicta eſt liberatio animæ à Purgatorio ibid. 10. Suſpenduntur facultates à Sancta Sede conceſſæ ſingularibus perſonis celebrandi in Oratorio privato ante auroram, poſt meridiem, & ſimiles illis Bullæ ib. 11. Commiſſarius Generalis facultatem habet taxandi eleemoſynam, quam ſumentes Bullam erogare debent 695. 12. Facultatem inſuper habet componendi cum iis, qui bonis incertis gravantur, & ob omiſſionem recitationis Divini Officii 695. 13. Diſpenſare & componere poteſt in ſubſidium Cruciatæ ſuper Irregularitatibus ex delicto provenientibus, exceptis quatuor, quæ enumerantur 695. 14. Non poteſt diſpenſare & componere ſuper Irregularitate contracta ab iis, qui cenſurati Miſſas, & Divina Officia Celebrarunt in contemptum Clavium 695. 15. Nec poteſt diſpenſare in Irregularitate aliqua ex defectu orta 695. 16. Diſpenſatio, & compoſitio ſuper Irregularitatibus ex delicto valet pro utroque foro 695. 17. Diſpenſare poteſt commiſſarius cum impedimento affinitatis in primo & ſecundo gradu ex fornicatione orto, pro foro tamen conſcientiæ, & ſervatis nonnullis conditionibus 695. 18. Diſpenſare inſuper poteſt in petendo debitum ob ſuperveniens impedimentum affinitatis in primo, & ſecundo gradu 696. 19. Poteſt commiſſarius concedere perſonis nobilibus, & quæ juxta ejus arbitratum qualificatæ ſunt, facultatem audiendi Sacrum, & Celebrare facere una hora ante lucem, & alia poſt meridiem 696. 20. Poteſt in locis, ubi Bulla viget, interdictum locale generale ſuſpendere per octo dies ante publicationem Bullæ, & totidem poſt ejus publicationem quolibet anno 696. 21. An poſſit facultatem concedere erigendi Oratorium privatum in Domibus recognoſcendum ab ordinario loci 696. 22. Poteſt Commiſſarios provinciales eligere, & hi ſuos ſubalternos, qui eam poteſtatem habebunt, quæ ipſis præſcripta fuerit 696. 23. Commiſſarius generalis procedere poteſt contra delinquentes in cruciatam, & eiſdem pœnis, quibus procedit quælibet alia juriſdictio Eccleſiaſtica 696. 24. poteſt promulgare præceptum à Pontifice latum ordinariis, & aliis prælatis locorum applicandi in ſubſidium Cruciatæ medietatem ſaltem pœnæ pecuniariæ pro quocumque delicto impoſitæ 696. 25. Solet excommunicationem promulgare in publicatione Bullæ contra non confluentes ad concionem, quæ tamen eſt ferendæ ſententiæ 696. 26.

C

Cæremoniæ in adminiſtratione Sacramentorum ſervandæ. Vide Ritus ſervandi.

Canonicus.

AN Canonicus injuſtè excommunicatus, & privatus fructibus, vel diſtributionibus, qui cogitur injuſtè abeſſe ſuis muniis; poſſit illa percipere p. 507. n. 19.

Cappellani.

Cappellani tenentur miſſas celebrare, eaſque applicare juxta inſtitutionem ſuarum cappellaniarum 81. 12. An cappellanus qui per ſe ipſum celebrare tenetur; poſſit per alium celebrare 82. 15. An habens cappellaniam cum onere celebrandi quotidie in Eccleſia & altari deſignato, de quo conſtat, quamvis non conſtet ex vi fundationis de applicatione miſſarum; poſſit pro aliis miſſas applicare non verò pro fundatore ibid. 16.

Cappellaniarum Qualitates.

Cappellania quibus modis inſtitui poteſt & alia eſt laica, alia Eccleſiaſtica 703. 1. Quando cappellania cenſenda erit laica, & quando Eccleſiaſtica ibid. 2. An cappellania laica tranſire poſſit in Eccleſiaſticam ibid. 3. quibus perſonis conferri poſſunt cappellaniæ 704. 4. An cappellanus ordinari poſſit ad Titulum cappellaniæ ibid. 5. An fundator cappellaniæ ſtatuere poſſit, ut ſubjaceat proviſioni, aut Viſitationi ordinarii ibid. 6. An ex cappellaniis debeatur ſubſidium charitativum ibid. 7. An cappellaniæ illæ, de quibus fundator ſtatuit, ut conferantur Sacerdotibus; conferri poſſint clericis minoribus ibid. 8. An ſi fundator diceret, inſtituatur cappellanus, qui Miſſas celebret; poſſit non ſacerdos inſtitui ibid. 9. An cappellania, quæ actu, vel habitu Sacerdotalis eſſe debet; poſſit conferri ex conſenſu patroni pro una vice clerico annorum quatuordecim 705. 10. An ſi ſucceſſu temporis cappellaniæ minuantur, nec ſufficientes ſint ad onera miſſarum; minui poſſint ab ordinario miſſæ ibid. 11.

Caſtitas.

Caſtitas annexa eſt ſacris ordinibus non jure divino, ſed Eccleſiaſtico 192. 9. quandonam annexa fuit caſtitas ſacris ordinibus. Vide Clericorum obligationes.

Caſtitatis Votum quomodo impediat jus petendi Debitum.

Qui voto caſtitatis adſtrictus matrimonium contrahit etiam animo ingrediendi Religionem intra bimeſtre graviter peccat, & privatur jure petendi debitum 269. 1. Si verò Votum emiſerit poſt Matrimonium initum ſciente altero conjuge; nec petere, nec reddere poterit. Si tamen inſcio altero conjuge emiſerit, reddere poterit, non verò petere 269. 2.

Cenſura quid ſit, & quotuplex.

Quid nominis cenſura, & quid Rei 464. 1. Triplex eſt cenſura, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum 465. 2. Cenſura alia à jure, alia ab homine. Et hæc alia ſpecialis, alia generalis ibid. 3. Cenſura tam à jure, quam ab homine alia eſt latæ ſententiæ, alia ferendæ ibid. 4. Quomodo dignoſcendum, quando cenſura eſt latæ ſententiæ ibid. 5. Quomodo dignoſcendum, quando eſt ferendæ ſententiæ 466. 6.

Cenſuras ferendi an ſit in Eccleſia poteſtas, & quibus competat.

De fide eſt dari in Eccleſia Dei poteſtatem ferendi cenſuras, quæ eſt de jure Divino 466. 1. Poteſtas iſta immediatè Petro, & ejus legitimis ſucceſſoribus collata eſt. Et licèt quoad ſubſtantiam ſit de jure Divino, quoad modum tamen cenſuras imponendi eſt à Petro, & ejus legitimis ſucceſſoribus, necalteri competere poteſt ibid. 2. Quamvis cenſura imponi potuerit jure Divino, defacto tamen nulla impoſita fuit hoc jure ibid. 3. Poteſtas ferendi cenſuras alia eſt ordinaria, delegata alia. Explicatur quibus perſonis competat poteſtas ordinaria ibid. 4. An poteſtas iſta competat Parocho 467. 5. Poteſtas delegata ferendi cenſuras competere poteſt illis perſonis, quibus delegatur ab habente facultatem ordinariam, & capaces ſunt delegationis ibid. 6. An ex abſoluta poteſtate Summi Pontificis poſſit fœmina cenſuras ferre ibid. 7.

Ad Cenſuram ferendam Quænam Conditiones neceſſariò requirantur, & quiſnam Ritus ſervandus in ea ferenda?

Explicantur conditiones neceſſariò requiſitæ in ferente Cenſuram, ut valida ſit 468. 1. An in ferendo Cenſuram neceſſaria ſit conditio proprii loci, & Territorii ibid. 2. Si ad cenſuram ferendam opus eſt juriſdictione contentioſa, nequit ferri in alieno Territorio, aut loco exempto 469. 3. Cenſura per modum ſtatuti non poteſt ferri contra exiſtentes in alieno Territorio, ſi ibi deliquerint contra ſtatutum ibid. 4. Cenſura lata à ſuperiore loci ſive per modum ſtatuti, ſive per modum ſententiæ, non afficit extraneos ibi commorantes ad breve tempus ibid. 5. Si cenſura per modum ſententiæ feratur ab habente facultatem in ſuos ſubditos hos afficit, etiamſi in alieno Territorio exiſtant, & inibi delinquant 469. 6. An in ferenda cenſura neceſſariò requiratur, ut ferens illam voluntariè procedat, & ſine metu gravi ibid. 7. Ritus ſervandus in ferendo cenſuram requirit in primis monitionem, ſeu comminationem ipſius ibid. 8. An ad incurrendas cenſuras comminatoriè latas pro culpis futuris requiratur monitio diſtincta à prohibitione Legis 470. 9. An ita monitio ſit neceſſariò requiſita ad eſſentiam cenſuræ, ut de plenitudine poteſtatis ſine illa ferri nequeat ab Eccleſia ibid. 10. Authoritate cujus facienda ſit monitio ibid. 11. An

ſicuti

ſicuti requiritur monitio in cenſura ferenda, ita requiratur citatio, ſi declarandum ſit, aliquem in excommunicationem incidiſſe ibid. 12. Comminatio cenſuræ præmittenda eſt, & neceſſariò debet eſſe trina, vel formaliter, vel virtualiter ibid. 13. Quodnam temporis intervallum intercedere debet inter unam monitionem, & aliam 471. 14. Cui facienda monitio, quando cenſura fertur ibid. 15. An monitio facienda ſit in ſcriptis continentibus cauſam ob quam cenſura fertur ibid. 16. An ſervanda ſit circumſtantia ordinis, & temporis in ferendo cenſuram ibid. 17. An denunciandus ſit ille, qui cenſuram contraxit 472. 18.

Ad Cenſuram ferendam quænam cauſa requiratur?

Neceſſariò requiritur culpa ad cenſuram ferendam 472. 1. Non ſufficit culpa venialis ad ferendam excommunicationem majorem, ſuſpenſionem, aut interdictum, prout regulariter feruntur ibid. 2. Requiritur culpa gravis, & an ſufficiat peccatum mortale interius conſummatum ibid. 3. An omne peccatum mortale externum ſit ſufficiens ad cenſuram infligendam 473. 4. An poſſit ferri cenſura pro peccato mortali externo præterito in ejus punitionem ibid. 5. An peccatum mortale externum, ob quod Cenſura eſt infligenda; debeat eſſe conſummatum in ſuo genere ſecundum proprietatem verborum legis, aut Præcepti ibid. 6. An violans præceptum ſub cenſura impoſitum duplex peccatum committat ibid. 7. An cenſura materialiter injuſta valida ſit ibid. 8. Injuſtè materialiter excommunicatus non privatur ſuffragiis Eccleſiæ, nec in foro interno tenetur ſe gerere ut excommunicatum, quamvis teneatur pro foro externo ibid. 9. Quid dicendum ſi cauſa, ob quam cenſura fertur, dubia ſit ibid. 10. Quid dicendum ſi ſententia ferens cenſuram contineat errorem intolerabilem ibid. 11.

Cenſura contra quos ferri poſsit.

Quinque conditiones requiruntur in perſona, quæ cenſura affici poteſt, & prima eſt, ut ſit homo 474. 1. Secunda, ut ſit homo baptizatus, ſeu fidem in Eccleſia profeſſus ſit ibid. 2. Tertia, ut ſit homo viator, & mortalem vitam degens ibid. 3. Quarta, ut ſit homo rationis compos, & capax doli, prout requiritur ad peccandum ibid. 4. Quinta, ut ſit homo ſubditus illi, qui cenſuram fert 475. 5. Pontifex nulla Cenſura ligari poteſt, cum nullum ſuperiorem in terris agnoſcat. Imperatores, & Reges ſubjacent cenſuris à Pontifice latis, non verò ab Epiſcopis ibid. 6. Æqualis nequit ab alio æquali affici cenſura authoritate propria ibid. 7. Nemo poteſt propria authoritate ſe ipſum cenſura afficere ibid. 8.

Cenſura an incurri poſsit ob culpam alterius? Et an idem poſsit plures incurrere Cenſuras, & an in Cenſuris latis contra facientes comprehendantur mandantes, & conſulentes.

Cenſura excommunicationis incurri nequit, niſi ob proprium delictum, non ſic verò cenſura ſuſpenſionis, aut interdicti ibid. 1. Non ſolùm ligatus una cenſura ligari poteſt alia diverſæ rationis, ſed etiam ejuſdem rationis ob diverſas cauſas 476. 2. An cenſuræ multiplicentur ad multiplicationem tranſgreſſionum Legis aliquid ſub Cenſura præcipientis, aut prohibentis ibid. 3. An ſucceſſivè percutiens abſque interruptione plures Clericos vel uno ictu ſclopi plures Cleros occidens plures incurrat excommunicationes ibid. 4. An faciens unum actum habentem ſibi annexas plures circumſtantias, quibus ſingillatim plures correſpondeant cenſuræ; illas omnes incurrat ibid. 5. An faciens actum, qui à pluribus ſuperioribus ſub cenſura prohibitus ſit; tot incurrat cenſuras, quot ſunt ſuperiores prohibentes 477. 6. Cenſura lata contra facientes non comprehendit mandantes, & conſulentes, niſi illos expreſsè comprædat lex ibid. 7. An in dubio, ſi in cenſura lata contra facientes comprædantur mandantes, & Conſulentes; judicandum ſit comprædendi ibid. 8. An mandans, vel conſulens expreſſus in ſententia cenſuræ illam incurrat, ſi ſuo mandato, aut conſilio non influat in effectu ſub cenſura prohibitum ibid. 9. An ſi mandans, aut conſulens mandatum, aut conſilium revocaverit ante executionem delicti ſub cenſura prohibiti; illam incurrat ibid. 10. An ſi lex lata cum cenſura contra facientes redderetur inutilis, niſi mandantes comprædenderet; tunc revera comprædendantur, etiam ſi non exprimantur ibid. 11.

Cenſuræ Finis, & effectus; & an hi effectus ſuſpendi poſſint?

Finis cenſuræ non diſtinguitur ab eo, quem ſuperior ſibi proponit in ferendo cenſuram, emendatio videlicet, & reſipiſcentia cenſurati 478. 1. Effectus cenſuræ alius proprius, & immediatus; alius remotus, & mediatus ibid. 2. Nequit impediri effectus formalis cenſuræ quo cenſuratus redditur dignus, ut privetur bonis ſpiritualibus Eccleſiæ manendo in cenſura ibid 3. A ſolo Pontifice ſuſpendi, & impediri poteſt ipſa privatio bonorum ſpiritualium Eccleſiæ manente cenſura in cenſurato ibid. 4. Quomodo impediri poſſit obligatio cenſurati ad abſtinendum ab aliquibus actionibus, & uſu rerum ſpiritualium ibid. 5. Effectus remotus cenſuræ quatenus importat finem à ſuperiore intentum in ferendo illam; ſolùm induci poteſt ab ipſo cenſurato per emendationem, & ſatisfactionem quantum poteſt 479. 6.

A Cenſura incurrenda cauſæ excuſantes & ejus effectus.

Ignorantia probabilis, & invincibilis cenſuræ ſive juris, ſive facti, ſive pœnæ ad cenſuram ſpectantis excuſat ab incurrendo cenſuram 479. 1. Appellatio legitimè facta excuſat ab incurſione cenſuræ ibid. 3. An appellatio facta, etiamſi poſtea derelicta, excuſet ab incurrendo cenſuram 480. 4. An appellatione interpoſita, quæ videtur legitima appellanti, & Judex ut frivolam repellit, ac cauſam proſequitur; teneatur appellans ſe gerere ut cenſuratum ibid. 5. An peccet, qui citatus à judice ad comparendum intra tempus determinatum, intra quod appellat nec poſtea comparet ibid. 6. An ſi appellatione facta oriatur dubium, utrum appellatio præceſſerit, aut ſubſecuta fuerit cenſuram abſolutè latam; cenſendum ſit ſubſecutam fuiſſe ibid. 7. An dari poſſit appellatio ab abſolutione cenſuræ ibid. 8. An licita ſit appellatio legitimè facta intra tempus, & cum rationabili cauſa à ſententia declaratoria judicis ibid. 9. An ſi ſuperior comminetur pœnam cenſuræ alicui, ſi à ſua ſententia appellaverit; appellans incurrat illam ibid. 10. Extenditur doctrina tradita etiam ad appellationem virtualem ibid. 11. Per appellationem non ſuſpenditur cenſura abſolutè lata, nec cenſura ſub conditione lata poſt conditionis eventum 481. 12. Metus gravis cadens in conſtantem virum an excuſet ab incurrendo cenſuram ibid. 13. Impotentia faciendi id, quod ſub cenſura præcipitur, excuſat à cenſura ibid. 14. Innocentia excuſat ab incurrendo cenſuram, & quomodo ibid. 15. Conſenſus, & voluntas illius, in cujus favorem cenſura lata eſt; excuſat à cenſura, illamque ſuſpendit ibid. 16.

Cenſurarum abſolutio.

Cenſura ſemel incurſa tolli nequit niſi per abſolutionem 482. 1. Quibus modis fieri poteſt abſolutio à cenſuris ibid. 2. Abſolutio cenſuræ lata ſub conditione impertinente ad cenſuram valida eſt, quamvis illicita, ſi conditio ſit præterita, aut præſens, & verificetur; ſecùs ſi ſit futura contingenter 483. 3. Quando concedi poteſt abſolutio cenſuræ ad cautelam ibid. 4. Quando concedi poteſt abſolutio ad reincidentiam ibid. 5. Sub qua forma, ritu, & conditionibus concedenda ſit abſolutio à cenſuris 484. 6. Quis abſolvere poſſit à cenſuris ab homine latis ibid. 7. Quis abſolvere poſſit à cenſuris à jure latis 485. 8. Quid poſſint Epiſcopi circa abſolutionem cenſurarum ſummo Pontifici reſervatarum 486 9. Quid poſſint Archiepiſcopi circa ſubditos ſuorum ſuffraganeorum in abſolutione cenſurarum latarum à ſuffraganeis vel à Sede Apoſtolica 487. 10. Quis poſſit abſolvere à cenſuris, & caſibus reſervatis in articulo mortis ibid. 11. Quis abſolvi poſſit à cenſuris 488. 12. An poſſit una cenſura auferri ſine alia ibid. 13. An abſolutio à cenſuris dari poſſit extra confeſſionem ibid. 14. Quid ſit abſolutio pro foro conſcientiæ, & interno; & quid pro foro Sacramentali Pœnitentiæ 489. 15. An abſolutio à cenſura valida ſit, ſi collata fuerit pœnitenti antequam parti læſæ ſatisfecerit ibid. 16. An valida ſit abſolutio à cenſuris extorta per dolum, & errorem; aut per vim, & metum 490. 17.

Ceſſatio à Divinis.

Quid ſit Ceſſatio à Divinis 599. 1. Duplex eſt; Generalis una, ſpecialis alia 599. 2. Quomodo differat ab Interdicto 599. 3. Quænam perſonæ Ceſſationem à divinis imponere poſſint 599. 4. Quodnam ſit ſubjectum Ceſſationis à Divinis 600. 5. Culpa ob quam imponi poteſt Ceſſatio à Divinis, debet eſſe gravior illa Interdicti

dicti 600. 6. Causa, ob quam imponitur Cessatio à Divinis; debet instrumento publico exprimi. Tradi insuper debet ei, contra quem cessatio indicitur. Debet quoque prius moneri: an velit emendationem, & debitam satisfactionem præstare 600. 7. Conditiones prædictæ necessariò requiruntur ad validitatem Cessationis 600. 8. Capitulum in imponenda Cessatione à Divinis ultra supradictas conditiones debet alias servare 600. 9. Cessatione imposita, si intra mensem ferens illam, & ille contra quem imposita est, non se composuerint; adire debent per se, vel per procuratorem cum scripturis attinentibus ad cessationem Sanctam Sedem ob remedium 600. 10. Forma imponendi Cessationem à Divinis ea sufficit, quæ exprimit exterius voluntatem imponentis illam servatis conditionibus præscriptis 600. 11. Finis imponendi Cessationem à Divinis est emendatio, & resipiscentia illius ob cujus delictum imponitur 600. 12. Primus effectus Cessationis à Divinis est abstinentia à publica recitatione divinorum officiorum & afficit tum Clericos ne celebrent; tum Laicos, ne eis assistant. Nec favet Cap. Alma Mater 600. 13. An in quatuor solemnitatibus Cap. Alma Mater suspendatur Cessatio à Divinis 601. 14. An habentes privilegium celebrandi, vel audiendi Divina tempore interdicti possint eo uti tempore Cessationis à Divinis 601. 15. Nequeunt tempore Cessationis à Divinis pulsari Campanæ ad convocandum populum pro Divinis Officiis 601. 16. Licitum est tempore Cessationis à Divinis semel in hebdomada celebrare ad renovandam Eucharistiam 601. 17. Licitum insuper est eodem tempore recitare privatim Divinum Officium, aut alias orationes in Ecclesia. Et an licitum sit Clericis binis, aut ternis illud recitare submissa voce januis clausis 601. 18. Secundus effectus Cessationis à Divinis est privatio Sacramentorum, exceptis ex benignitate Ecclesiæ eis, quæ ministrari & recipi possunt tempore Interdicti 601. 19. Tertius effectus Cessationis à Divinis est privatio Ecclesiasticæ sepulturæ pro Laicis 601. 20. An qui potest Cessationem à Divinis imponere quoad omnes effectus illi annexos, possit etiam eam imponere quoad aliquem tantum 602. 21. Violantes Cessationem à Divinis graviter peccant. Nec ab obligatione eam servandi impositam ab Episcopo, aut Capitulo eximuntur religiosi 602. 22. Pœna imposita religiosis violantibus Cessationem à Divinis Generalem, est excommunicatio ipso facto incurrenda. Quamvis non incurratur Irregularitas ob exercitium Ordinis Sacri 602. 23. Absolutio & Relaxatio Cessationis à Divinis spectat ad eum, qui eam imposuit vel ejus Superiorem, aut Successorem. Forma absolvendi, & relaxandi eam, illa erit, quæ voluntatem relaxantis exprimit 602. 24. Appellatio suspendit Cessationem à Divinis, si ejus sententia executioni mandata non fuerit; secus verò si executioni fuerit mandata 603. 25.

Character Sacramentorum.

Character quid sit 14. 9. In quonam consistat 14. 10. An character semel impressus deperdi queat 14. 18. An character Baptismi, Confirmationis, & Ordinis specie differant inter se. Vide Sacramentorum Character.

Chrisma.

Licèt sit necessarium ex præcepto, quod Chrisma benedictum sit eo anno, si licitè episcopus eo uti velit; non est tamen necessarium necessitate sacramenti 42. 5. Quamvis jure divino Chrisma consecrandum sit ab Episcopo per invocationem divini spiritus; nihilominus cæremoniæ adhibendæ sunt ex præscripto Ecclesiæ 42. 6. Vide Confirmationis materia & Forma.

Christus.

Solus Christus satisfacere potuit de condigno pro peccatis mortalibus 123. 2. Christus est præcipuus, & principalis offerens in Sacrificio Missæ 74. 2. An Christus immediatè & per se sit principalis offerens: An verò medio Sacerdote 74. 3.

Circumcisio.

An Circumcisio distinguatur à Sacramentis novæ legis 3. 10.

Circumstantiæ aperiendæ in confessione. Vide ad Confessionem Sacramentalem integritas requisita.

Clerici.

Clerici etiamsi Diaconi sint, non possunt ex officio baptismum solemniter ministrare 28. 4. An si clericus minor præsente Diacono baptizet, graviter peccet 29. 8. Clerici diacono minores nequeunt administrare Eucharistiam nisi ex concessione Pontificis ob rationabilem causam 71. 7. Licèt in articulo mortis, & extrema necessitate non prohibeatur clericis diacono minoribus Eucharistiam ministrare, consuetudo tamen prohibet 71. 8. Clerici nequeunt usum suæ ordinationis exercere nisi priùs constet eos esse idoneos ad illos 192. 5. An clerici non deferentes habitum proprium clericorum, & Tonsuram graviter peccent 192. 3. Quid dicendum de clericis deferentibus arma 192. 4. Vide clericorum obligationes. Clericus sæcularis sacris initiatus peccando contra Castitatem duplex peccatum non committit 193. 12. An clerici teneantur decimas personales solvere 453. 3. An clerici teneantur solvere decimas ex prædiis Patrimonii in cujus titulum ordinati fuere 454. 2.

Clericorum Obligationes.

Variæ sunt obligationes Clericorum, aliæ communes omnibus, aliæ particulares aliquibus 191. 1. Omnes Clerici tenentur habitum clericalem, & Tonsuram deferre 191. 2. An clerici non deferentes habitum proprium clericorum, & Tonsuram graviter peccent 192. 3. Quid dicendum de Clericis deferentibus arma 192. 4. Clerici nequeunt usum suæ ordinationis exercere, nisi prius constet, eos esse idoneos ad illos 192. 5. Sacerdotes à propria Diœcesi peregrinantes nequeunt in aliena Diœcesi celebrare, nisi commendatitias litteras proprii ordinarii habeant 192. 6. Clerici beneficium habentes, aut Sacris initiati tenentur ad horas canonicas 192. 7. Clerici in sacris constituti tenentur castitatem servare 192. 8. Castitas annexa est sacris ordinibus non jure Divino, sed Ecclesiastico 192. 9. Quando nam annexa fuit castitas sacris ordinibus 192. 10. An observantia castitatis in clericis in sacris proveniat immediatè à voto castitatis sacris ordinibus annexo, an verò à præcepto Legis Ecclesiasticæ 193. 11. Nec Clericus sæcularis sacris initiatus peccando contra castitatem duplex peccatum committit; nec Regularis, si fuerit in sacris, & contra eam peccet 193. 12. Quid dicendum de suscipiente sacros ordines cum ignorantia invincibili voti castitatis, & Legis Ecclesiasticæ obligantis ad castitatem 193. 13. An si ad sacros ordines promoveretur infans, teneretur ad castitatem 193. 14. An si promoveretur impubes, habens tamen usum rationis, obligaretur ad castitatem 193. 15. An si ordinatus in sacris per metum gravem cadentem in constantem virum teneatur ad castitatem servandam 193. 16.

Coadjutoria, & Qualitates earum.

Quid sit Coadjutoria 708. 1. Coadjutoria alia perpetua, Temporalis alia 708. 2. coadjutor subrogandus est juxta impedimentum coadjuti 708. 3. Portio assignanda est coadjutori pro qualitate Ministerii ex redditibus beneficii 708. 4. Ad concedendam coadjutoriam requiritur causa; & hæc multiplex est 709. 5. Quinam assignare possint coadjutores 709. 6. coadjutoria perpetua, & cum futura successione à solo Pontifice assignari debet 709. 7. Quas qualitates coadjutor habere debeat 709. 8. An parochus, cui per insufficientiam litteraturæ assignatus est coadjutor; excusetur à residentia 709. 9. An coadjutor præbendarum Cathedralis, vel Collegiatæ teneatur inservire pro coadjuto, sic petente ipso coadjuto 709. 10. An si coadjutus absens sit, vel ægrotus, possit coadjutor eo nolente assistere in choro, & vocem habere in capitulo 710. 11. An si coadjutus infirmus sit, aut legitimè impeditus teneatur coadjutor inservire, si coadjutus sic velit 710. 12. An infirmo coadjuto, aut aliàs legitimè impedito, & non inserviente coadjutore; censendus sit præsens coadjutus 710. 13. Quænam sedes debeatur coadjutori 710. 14. An coadjutor debeat præcedere in sede moderniores proprietarios se in canonicatu 710. 15. An coadjutor solvere debeat pensum à proprietariis solvi solitum 710. 16. An coadjutori debeantur dies recreationis, & quietis, ut debentur coadjuto 710. 17. An si coadjutor infirmus sit, aut legitimè impeditus; censendus sit præsens 710. 18. An excommunicato coadjuto possit coadjutor inservire, ac fructus præbendæ lucrari 710. 19. An coadjutor habeat vocem activam, & passivam in electionibus canonicatuum, & in officiis Sede Vacante 710. 20. An coadjutus juvare se possit beneficio jubilationis, ac fructus lucrari, quamvis coadjutor non assistat 711. 21. An clericus in minoribus, si coadjutor sit; gaudeat privilegio fori; & teneatur habitum, ac tonsuram deferre 711. 22. An coadjutus, & coadjutor possint simul inservire eidem præbendæ, & in eadem

Eccle-

Ecclesia residere 711. 21. An canonicus habens coadjutorem cum futura successione optare possit 711. 24. An coadjutoria importet incompatibilitatem cum omni alio beneficio 711. 25. An coadjutor cedere possit coadjutoriæ renuente, & nolente coadjuto 711. 26. An si pro eo tempore, pro quo expeditur gratia coadjutoriæ mortuus sit coadjutus; vim habeat gratia concessa 711. 27. An coadjutor possit vices suas in electionibus, provisionibus, & aliis actibus alteri committere, ut potest coadjutus 711. 28. An mulctæ ordinariæ ob culpas & defectus in servitio commissos, quæ imponuntur coadjutis; possint etiam eis imponi ob culpas, & defectus coadjutorum 711. 29. An teneatur coadjutus ad ministrandam congruam portionem coadjutori 711. 30. Adnotantur tria spectantia ad coadjutoriam 711. 31.

Cognatio.

Cognatio triplex est, Naturalis 297. 1. Spiritualis 299. 1. Legalis 300. 1. Cognatio quando est impedimentum dirimens matrimonium? Vide matrimonii impedimenta dirimentia.

Cognatio spiritualis quomodo impediat, vel non conjugibus petitionem debiti.

Conjux scienter contrahens cognationem spiritualem cum altero conjuge post matrimonium initum privatur jure petendi debitum 268. 1. Si ex necessitate contrahat, quia non est alius, qui talia munia exercere possit; non privatur jure petendi 267. 2. Excusatur quoque conjux munia exercens extra necessitatem, si ignorantia invincibili sive juris sive facti, sive Pœnæ id fecerit 267. 3.

Collatio beneficii. Vide beneficiorum Collatio.

Commendæ & Qualitates earum.

Quid sit commenda? & quotuplex 707. 13. quænam præstare possit commendatarius perpetuus & quæ temporalis 707. 14. quænam beneficia commendari possunt & à quibus 707. 15. An Pontifex commendare possit beneficium Regulare Sæculari; & Sæculare Regulari 707. 16. An vacet beneficium in perpetuum commendatum ob mortem commendatarii 707. 17.

Communicatio cum excommunicato vitando in quibus casibus licita, & in quibus non.

Licet ex benignitate Ecclesiæ in aliquibus casibus cum excommunicatis vitandis communicare, qui enumerantur 517. 1. Quid importet utile 517. 2. Præter utilitatem spiritualem importat etiam temporalem, & qualis hæc sit 517. 3. Quid importet Lex 617. 4. An facultas facta Uxori communicandi cum marito excommunicato, facta etiam intelligatur marito communicandi cum uxore excommunicata 517. 5. An uxor excommunicata possit cum marito non excommunicato communicare, & viceversa Maritus excommunicatus cum uxore non excommunicata 517. 6. Quid importet humile 518. 7. Quas personas comprehendit humilitas subjectionis 518. 8. Quid dicendum de Fratribus, & Sororibus inter se, & de Filiis Spiritualibus cum Patre Spirituali excommunicato vitando 518. 9. Humilitas subjectionis comprehendit familiam respectu Domini; & Patrisfamilias excommunicati; Religiosos respectu suorum Superiorum excommunicatorum; milites respectu eorum Ducis excommunicati; & Clericos de familia Episcopi respectu Episcopi excommunicati 518. 10. Comprehendit etiam servos, & Ancillas, qui sunt propriè tales respectu Domini excommunicati. Et quid dicendum de servis non propriè talibus 518. 11. quid dicendum de Vassallis cum suo Principe Temporali excommunicato 519. 12. An qui ratione subjectionis possunt in humanis communicare cum excommunicato vitando, possit etiam in Divinis 519. 13. An patres, superiores, & Domini possint communicare cum suis filiis, subditis, & servis excommunicatis 519. 14. An famuli excommunicati possint libere inter se communicare 519. 15. quid importet res ignorata 519. 16. quamnam certitudinem habere quis debet de excommunicatione, ut teneatur abstinere à Communicatione excommunicati vitandi 519. 17. quænam sint, quæ faciunt hanc moralem certitudinem 519. 18. qui fuit excommunicatus vitandus, & dubitatur, an fuerit absolutus, debet ne censeri vitandus 519. 19. quid importet necesse 520. 20. Vide excommunicationis novus effectus.

Commutatio Pœnitentiæ.

An commutatio pœnitentiæ de necesse fieri debeat in Confessione ita ut non possit fieri extra illam 130. 33. Ad commutationem pœnitentiæ an necessariò requiratur ut pœnitens confiteatur ea peccata ob quæ imposita fuit 130. 34. Vide satisfactio.

Conditio servilis.

Conditio servilis quando sit impedimentum dirimens Matrimonium 294. 1. Vide Matrimonii impedimenta dirimentia,

Confessarius.

Obligatur Confessarius sub gravi ad imponendam satisfactionem pœnitenti nisi justæ causæ omittendi adsint 124. 8. Assignantur justæ causæ omittendi impositionem satisfactionis 124. 9. Vide satisfactio.

Tenetur confessarius ad sigillum ex jure naturæ, Divino, & Ecclesiastico 157. 2. Graviter peccat non solùm manifestans peccatum mortale, sed etiam veniale 157. 3. Audita in confessione solùm manifestari possunt ex facultate ipsius pœnitentis 157. 4. An Confessarius uti possit notitia habita in confessione 159. 11. & seq. Vide sigillum confessionis. Quid facere debeat confessarius interrogatus à Judice de auditis in confessione 161. 15.

An teneatur Confessarius pœnitentiam imponere per modum Præcepti, an sufficiat illam imponere per modum Consilii 127. 18. An possit confessarius satisfactionem sub disjunctione imponere hanc, vel illam 127. 17.

Non solum graviter peccat Sacerdos, si adhibeat formam dubiam in administratione Sacramenti pœnitentiæ, sed etiam si adhibeat certam, sed mutatam à forma præscripta 132. 8.

An Confessarius non habens facultatem absolvendi à Reservatis possit Sacramentaliter absolvere à non reservatis, & pro reservatis remittere ad superiorem 145. 26. Vide reservatio casuum. An omnes Sacerdotes, ut confessiones sæcularium validè excipiant; debeant habere approbationem 151. 15.

Confessarius administrans Sacramentum Pœnitentiæ pluribus, cum sit in statu peccati mortalis; debet explicare numerum pœnitentium, quos absolvit 116. Confessarius audiens confessionem infirmi morbo contagioso laborantis potest auditis aliquibus peccatis ei statim absolutionem impertire 118. 4. Confessarius qui non possit peccatum aliquod in confessione commissum sine fractione sigilli confiteri, & sine manifestatione pœnitentis, potest in confessione reticere tale peccatum, si necessitatem confitendi peccata sua habeat, nec alius reperiatur confessarius ibid. Sacerdos deferens Sacrum Viaticum infirmo, qui confiteri vult, & de facto confitetur, quamvis ex confessione agnoscat Sacerdos multas feciisse confessiones invalidas, potest tunc aliqua peccata audire & dein absolutionem impertire ea obligatione, ut si tempus erit eas confessiones repetat ibid. Si confessarius non fuerit baptizatus aut non sit sacerdos, debet reiterari confessio cum eo facta 122. 9. Si confessarius non habuit legitimam intentionem absolvendi, reiteranda erit confessio 122. 10. Vide confessio quando invalida est &c. Confessarii bonitas, scientia & obligationes. Vide pœnitentiæ ministri bonitas. An possit confessarius pœnitentem absolvere, qui difficilem casum habet indigentem studio; sed paratus sit ad exequendum id quod resolutum fuerit 153. 5. An teneatur confessarius non solum attendere ad peccata pœnitentis, verum etiam de quolibet peccato in singulari judicium ferre si sit mortale an veniale 153. 8. Confessarius tenetur admonere pœnitentem, si dubius sit, aut incipiat dubitare vel de valore sui matrimonii, aut de facultate petendi debitum, aut obligationem restituendi rem 155. 17. Nequit confessarius consulere pœnitenti statum illum, quem dissimulare potest ob ignorantiam invincibilem ipsius pœnitentis ibid. An confessarius absolvere possit pœnitentem qui habet obligationem restituendi, aut faciendi quid simile, antequam restituat, aut faciat 155. 18.

Confessionis Sacramentalis præceptum ante Communionem.

Habens conscientiam peccati mortalis, etiam si contritum se putet; habita copia confessarii necessariò præmittere debet communioni confessionem sacramentalem 68. 1. An teneatur confessionem præmittere, qui dubius est, an mortale commiserit, aut an ritè illud confessus fuerit 68. 2. An hoc præceptum præmittendi confessionem sacramentalem communioni sit Ecclesiasticum, an divinum 69. 3. Quomodo se gerere debeat sacerdos celebraturus ob urgentem necessitatem, qui mortalia reservata habet, & non reservata, & copia Confessarii non

non habet facultatem reſervatorum 69. 4. Quomodo ſe gerere debeat, qui invincibiliter aliquod mortale in confeſſione omiſit; ſi ante communionem recordetur illius 69. 5. Quando nam liceat communicare non præmiſſa confeſſione Sacramentali 69. 6. An ſufficiat neceſſitas celebrandi ex officio, ut populus miſſam audiat 69. 7. Timor prudens, & probabilis alicujus ſcandali propriè accepti infamiæ, vel alterius damni ſibi eventuri, vel aliis; excuſat ab hoc præcepto 70. 8. Reverentia debita ſacrificio excuſat Sacerdotem jam celebrantem ab hoc præcepto 70. 9. Laicus aſſiſtens ad menſam Communionis, ſi recordetur alicujus mortalis in confeſſione obliti; non tenetur è Sacra menſa recedere 70. 10. Præceptum latum à Tridentino Sacerdoti Sacrificanti ex neceſſitate, non præmiſſa confeſſione Sacramentali obligat ſtrictè quam primum ad confitendum 70. 11. Quando pœnitens dicatur non habere copiam confeſſarii 70. 12. Quando nam confeſſarius præſens reputetur tamquam abſens 70. 13. An confeſſio peccatorum venialium præcipi poſſit ab Eccleſia 103. 6.

Confeſsio requiſita ad Sacramentum Pœnitentiæ.

Quid ſit Confeſſio? Et quas conditiones requirat 108. 1. An ad confeſſionem faciendam prærequiratur Conſcientiæ examen 109. 2. Qualis eſſe debeat præmeditatio, & inquiſitio peccatorum 109. 3. Qui confeſſionem fecit non præmiſſo examine, etiam ſi hanc negligentiam confeſſario aperiat; tenetur nihilominus ſupplere defectum 109. 4. An qui tenuis memoriæ eſt, teneatur ſtatim confiteri, aut peccata ſcribere 109. 5. An de neceſſe debeat eſſe ſecreta, & auricularis 110. 6. An confeſſio facienda ſit voce humana 110. 7. An confeſſio ita debeat eſſe vera, ut ſi veritas deſit, nulla ſit 110. 8. Graviter peccat pœnitens, non ſolum ſi mentiatur circa peccatum mortale numquam confeſſum; verum etiam circa confeſſum, ſed non ritè 111. Graviter peccat pœnitens, qui peccata mortalia certa aperit in confeſſione ut dubia; & è contra dubia ut certa ibid. Pœnitens, qui aperit ſua peccata in confeſſione per majorem numerum peccatorum, quem revera non commiſit; graviter peccat, ac invalidè confitetur 111.

Ad Confeſsionem Sacramentalem Integritas requiſita.

Illa confeſſio dicitur integra, quæ omnia peccata mortalia commiſſa, & nondum confeſſa aperit Sacerdoti approbato 111. 1. Non ſolum omnia peccata aperire debet, ſed etiam eorum ſpecies, & numerum 111. 2. Obligatio confitendi peccata quoad ſpeciem, eſt de ſpecie morali, non phiſica 111. 3. Ex hac obligatione ſequitur alia confitendi circumſtantias peccatorum mutantes ſpeciem 112. 4. Nulla habetur obligatio aperiendi circumſtantias impertinentes ad confeſſionem 112. 5. An adſit obligatio confitendi circumſtantias notabiliter aggravantes 112. 6. Explicantur circumſtantiæ regulariter comitantes actiones humanas, ut facilius innoteſcat, quando mutant, aut aggravant ſpeciem. Et 1. explicatur circumſtantia quis 113. 7. Explicatur circumſtantia quid 113. 8. Ubi 113. 9. Quibus auxiliis 113. 10. Cur 113. 11. Quomodo 114. 12. Quando 114. 13. An peccata dubia aperienda ſint in confeſſione, ut ejus integritati ſatisfiat 114. 14.

Confeſsionis integritas quoad numerum peccatorum.

Explicanda ſunt peccata in confeſſione quoad numerum 115. 1. Quomodo cognoſci poſſit numerus peccatorum in confeſſione exprimendus 115. 2. In eodem actu duplex peccatum contineri poteſt aperiendum in confeſſione 115. 3. Colliguntur nonnulla, circa obligationem confitendi mortalia quoad numerum 115. 4. Quonam pacto ſe gerere debet, qui habet conſuetudinem peccandi, nec certum, & determinatum numerum ſuorum peccatorum dignoſcere poteſt 116. 5. An in confeſſione Sacramentali ſufficiat explicare numerum actuum principalium; an etiam explicandi erunt actus minus principales 116. 6. An neceſſariò in Confeſſione aperiendus ſit numerus actuum externorum 117. 7. An faciens generalem confeſſionem ſuorum peccatorum teneatur explicare numerum peccatorum mortalium ritè confeſſorum 117. 8. An qui ſola venialia confitetur, cum mortalia non habeat; ſufficienter ſe explicet dicens: peccavi venialiter non exprimendo numerum, & ſpeciem 117. 9. An neceſſariò exprimenda ſint quoad numerum, & ſpeciem ea mortalia, quæ aliunde extra confeſſionem innotuere Confeſſario 117. 10.

Confeſsionis ab Integritatem omnium mortalium Cauſæ excuſantes.

Integritas Confeſſionis omnium mortalium eſt de Jure Divino, & Eccleſiaſtico 117. 1. Duplex datur integritas Confeſſionis, materialis una, & Formalis alia 117. 2. Ab Integritate materiali Confeſſionis excuſat phyſica impotentia, quæ per caſus explicatur 118. 3. Excuſat quoque impotentia moralis; & etiam per caſus explicatur 118. 4. An mulier probabiliter timens ex manifeſtatione ſui peccati ſollicitandam fore in confeſſione à confeſſario poſſit illud reticere 119. 5. An reticendum ſit peccatum à pœnitente in confeſſione, quod manifeſtari nequit ſine complicis manifeſtatione, cui ſequitur gravis infamia 119. 6. An habens unum mortale, quod ex juſta cauſa reticere poteſt; teneatur ante communionem manifeſtare venialia, quæ habet tacito mortali 119. 7. An haberi poſſit confeſſio formaliter integra abſque eo, quod ullum peccatum in particulari explicetur; & præcipuè quid faciendum ſit cum conſtitutis in articulo mortis 119. 8.

Confeſſio quando invalida eſt, & reiterari debet?

Semper urget obligatio reiterandi confeſſionem, ſive invalida ſit ex parte pœnitentis, ſive Confeſſarii; quando invaliditas conſtat pœnitenti 121. 1. Confeſſio reiterari debet, ſi debita peccatorum diſcuſſio non fuerit præmiſſa 121. 2. Si pœnitens non fuerit attritus reiterari debet 121. 3. Si non habuit animum pœnitens deſerendi ſtatum peſſimum, & proximam occaſionem peccandi 121. 4. Si pœnitens ſit excommunicatus, & antequam ab ea abſolvatur, ſcienter abſolutus fuerit à peccatis 121. 5. An pœnitens reiterare debeat confeſſionem turpium cum ſacerdote complici factam 121. 6. Quid dicendum de eo, qui à pueritia peccatum aliquod grave commiſit, ſed putavit non eſſe mortale 121. 7. Reiteranda erit confeſſio, ſi confeſſarius non habeat juriſdictionem: aut ſi eam habet eſt impedita per cenſuram 122. 8. Si Confeſſarius non fuerit baptizatus, aut non ſit Sacerdos; debet reiterari confeſſio cum eo facta 122. 9. Si Confeſſarius non habuit legitimam intentionem abſolvendi reiteranda erit confeſſio 122. 10. Reiterari debet, ſi Confeſſarius nullum peccatum pœnitentis intellexit, etiam abſque culpa pœnitentis 122. 11. An Confeſſio reiterari debeat, ſi bona fide facta ſit Sacerdoti minus idoneo, quando poſt confeſſionem advertit pœnitens ejus inſufficientiam 122. 12. An repetenda ſit confeſſio bona fide facta Sacerdoti, ſi de aliquibus peccatis juriſdictionem habebat, de aliquibus verò non 122. 13. Quomodo repetenda erit confeſſio invalida, ſive à pœnitente, ſive à Sacerdote defectus invaliditatis proveniat 122. 14.

Confeſſionis faciendæ obligatio ſaltem ſemel in anno.

Omnes fideles uſum rationis habentes, ſi poſt Baptiſmum, vel in ipſa ſuſceptione baptiſmi grave peccatum commiſerint; tenentur confiteri 344. 1. Non adſtringit hæc obligatio habentes tantum venialia 345. 2. Dubitans de peccato commiſſo tenetur illud confiteri: ſicuti tenetur, qui certus eſt de peccato mortali commiſſo, ſed immemor ſpeciei illius 345. 3. Obligatio oritur ex præcepto Divino, & Eccleſiaſtico 345. 4. Quando urgeat præceptum Divinum Confeſſionis faciendæ 345. 5. Quando præceptum Divinum urgeat per accidens ad Confeſſionem 345. 6. Præceptum Eccleſiaſticum obligat fideles omnes poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint, ſi peccato mortali graventur, ad confeſſionem faciendam ſaltem in anno 345. 7. Quando nam fideles cenſeantur ad annos diſcretionis pervenire 345. 8. An hoc præceptum Eccleſiaſticum conſtringat etiam habentes peccata venialia 346. 9. Quid reſpiciat præceptum Eccleſiaſticum de confeſſione annua 346. 10. Quomodo computandus annus ab Eccleſia ſtatutus pro confeſſione facienda 346. 11. An prævidens impedimentum futurum in fine anni teneatur confeſſionem anticipare 346. 12. An omittens confeſſionem annuam teneatur quam primum confiteri 346. 13. An incidens in peccatum grave poſtquam præcepto ſatisfecit, teneatur pro eodem anno iterum confiteri 346. 14. Per quam confeſſionem ſatisfiat præcepto Eccleſiaſtico annuæ confeſſionis 347. 15. Cui Sacerdoti confitendum, ut huic obligationi ſatisfiat 347. 16. Quænam ſint cauſæ excuſantes à confeſſione abſolutè facienda 347. 17.

Confirmatio.

Explicatur quid Nominis Confirmationis, & quid rei 40. 1. De fide eſt Confirmationem inſtitutam fuiſ-

se à Christo. Ejus materia, & Forma assignatæ fuere ab eodem in ultima cœna, licèt post Resurrectionem perfecta fuerit institutio 40. 2. An Apostoli post Pentecostem in collatione hujus Sacramenti baptizatis usi fuerint impositione manuum, an Unctione Chrismatis 40. 3. Confirmatio non est necessaria necessitate medii 41. 4. Non habetur per se præceptum obligans ad confirmationem suscipiendam 41, 5. Poterit tamen per accidens graviter obligari baptizatus ad illam suscipiendam 41. 6.

Confirmationis materia, & forma.

Materia Remota Sacramenti Confirmationis est Chrisma constans ex oleo olivarum, & balsamo admixto ab Episcopo benedicto 41. 1. Debet oleum esse confectum ex olivis, non verò ex aliis rebus 42. 2. Balsamum admixtum oleo ex quocumque loco proveniat, sufficiens erit 42. 3. Tam oleum, quam balsamum admixtum debet esse benedictum ab Episcopo consecrato, non verò à simplici Sacerdote, aut ab Episcopo electo 42. 4. Licet sit necessarium ex præcepto, quod Chrisma benedictum sit eo anno, si licitè Episcopus eo uti velit; non est tamen necessarium necessitate Sacramenti 42. 5. Quamvis jure Divino Chrisma consecrandum sit ab Episcopo per invocationem Divini Spiritus; nihilominus cæremoniæ adhibendæ sunt ex præscripto Ecclesiæ 42. 6. Materia proxima est unctio in fronte ab Episcopo facta per modum crucis 42. 7. Quænam quantitas Sacri Chrismatis requiratur ad unctionem faciendam? & quænam quantitas balsami immiscenda erit oleo 42. 8. Assignatur Forma essentialiter requisita ad Sacramentum confirmationis 42. 9.

Confirmationis minister, & Subjectum.

Fide Sanctum est, Ordinarium ministrum confirmationis esse solum Episcopum consecratum 43. 1. An quicumque Episcopus consecratus validè ministrare possit hoc Sacramentum 43. 2. Solus Pontifex constituere potest ex delegatione simplicem sacerdotem ministrum extraordinarium Sacramenti confirmationis 43. 3. Graviter tamen peccat, si absque gravi, & urgente necessitate hoc faciat 44. 4. Pontifex electus, & nondum consecratus potest hanc facultatem delegare 44. 5. Non potest tamen hanc facultatem aliis à Sacerdotibus delegare 44. 6. Minister hujus Sacramenti, quicumque sit, ut licitè administret; debet esse in gratia 44. 7. Non potest confirmare nisi suos subditos Diœcesanos 44. 8. In aliena Diœcesi confirmare nequit sine facultate ordinarii loci 44. 9. Debet uti Chrismate eo anno confecto, nec potest sine necessitate uti veteri 44. 10. Debet Cæremonias servare ab Ecclesia præscriptas in administranda confirmatione 44. 11. Ut jejunus sit, dum confirmat, est Consilium, non præceptum 44. 12. Subjectum confirmationis sunt omnes homines jam baptizati, sive pueri sint, sive adulti 44. 13. Consultius est non ministrare confirmationem pueris, nisi ad septennium pervenerint; quamvis non amplius differenda sine causa 44. 14. Præveniri potest septennium ob justas causas, quæ enumerantur 45. 15. Amentes confirmari possunt, si nulla sit spes recuperandi usum rationis; dummodo non constet, esse in peccato mortali 45. 16. Qui sunt in periculo proximo mortis constituti confirmari possunt, si pueri sint, sive adulti 45. 17. Recensentur dispositiones, quæ requiruntur in suscipiente Sacramentum Confirmationis, si adultus sit 45. 18.

Confirmationis effectus, & Cæremoniæ in ea ministranda.

Primarius effectus Confirmationis est augere gratiam per baptismum receptam 45. 1. Confert quoque confirmatio pro opportunitate specialia auxilia ad gratiam in baptismo receptam conservandam, & fidem sine timore profitendam 45. 2. Imprimit denique Characterem supponentem impressum characterem baptismi 45. 3. Ad confirmationem ministrandam requiritur patrinus prout requiritur in baptismo 46. 4. Non requiritur jejunium nec ex parte confirmantis nec ex parte confirmati, cum sit ex consilio injunctum. Et quolibet die ministrari poterit confirmatio 46. 5. Quamvis conveniens sit, in Ecclesia ministrari confirmationem; poterit tamen cum legitima causa extra illam ministrari 46. 6. Episcopus confirmans debet esse ornatus sacris vestibus, stola videlicet, pluviali, mitra, & baculo pastorali. Infligit leviter alapam quam omittere non est grave peccatum 46. 7.

Conjux.

Si conjux infidelis discedere nolit à conjuge ad fidem converso, sed in pace cum illo cohabitare; non poterit ullatenus Matrimonium dissolvi 288. 6. An conjux infidelis ad fidem conversus statim sit liber à conjugio cum infideli renuente converti 258. 8. Vide Matrimonium an dissolvi possit ex dispensatione Pontificis. An conjux prævidens periculum incontinentiæ in altero conjuge nisi debitum ab eo petat; teneatur petere 261. 4. Ex obligatione quam mutuo habent conjuges reddendi debitum; oritur in ipsis obligatio conservandi sibi vires necessarias ad debitum reddendum 261. 5. Vide Matrimonialis debiti petendi potestas, & obligatio reddendi illud. An conjuges teneantur copulam perficere, si eam incœperint 264. 6. Conjux habens certitudinem saltem moralem nullitatis Matrimonii, ex quocumque capite proveniat; nullatenus poterit debitum petere aut reddere 270. 1. Conjux opinionem habens de nullitate Matrimonii tenetur reddere debitum alteri conjugi petenti qui nullo modo dubitat 270. 3. Vide Matrimonii certitudo, opinio & dubium nullitatis. Non tenetur conjux, qui verè consensit, credere alteri conjugi asserenti se fictè consensisse etiam præstito juramento, nisi adsint aliæ conjecturæ 271. 3. Vide matrimonii nullitas. An si conjux incestuosus incestum commiserit per vim, & metum privetur jure petendi debitum 268. 4. Conjux innocens debitum petere poterit à conjuge nocenti si non fuerit particeps delicti illius 269. 6. Non peccant conjuges si secluso scandalo Matrimonium consument ante benedictiones Matrimoniales in templo 254. 9. Graviter peccant conjuges si diu separati existant absque legitima causa 272. 2. An possint ex justa causa cedere juri cohabitandi simul quoad thorum 272. 4. Tenentur ex vi Matrimonii ad alimenta sibi mutuo ministranda in propriam sustentationem, & Filiorum 273. 5. Vide conjugum obligationes.

Conjugibus quodnam tempus conceditur, ut possint deliberare de Religionis ingressu?

Conceditur bimestre à die matrimonii initi, nec dum consummati 259. 1. An hoc bimestre concedatur omnibus conjugibus, etiamsi propositum non habeant ingrediendi Religionem 260. 2. An bimestre concessum sit ad emittendam professionem religiosam, an verò ad ingrediendum novitiatum, & habitum Religiosum assumendum 260. 3. Quid si post ingressum in novitiatum profiteri nolit religionem illam, sed aliam 260. 4. An possit bimestre Authoritate Judicis restringi, aut dilatari 260. 5.

Conjugibus an licita sint Oscula, amplexus, & Tactus.

Oscula, amplexus, & tactus si honesta sint, & ad mutuum amorem fovendum ordinata; licita sunt conjugibus 265. 1. Tactus verò inhonesti, quamvis liciti sint conjugibus secluso pollutionis periculo extra vas; illiciti tamen sunt, si adsit periculum pollutionis extra vas etiam non intentæ 265. 2. Si urgens causa habeatur efficiendi hos tactus, etiamsi periculum pollutionis habeatur, dummodo non intendatur; excusabit à culpa 266. 3. An Tactus inhonesti, amplexus & oscula sint illicita conjugibus etiam extra pollutionis periculum, si ob solam delectationem exerceantur 266. 4. An refricare membrum virile in vase præpostero Uxoris cum animo complendi copulam in vase naturali, sit illicitum 266. 5. An Tactus honesti, amplexus, & oscula licita sint illis, qui matrimonium de futuro spoponderunt 266. 6.

Conjugum obligationes de mutua habitatione, subministratione alimentorum, & Correctione.

Ex vi Matrimonii contracti oriuntur in Conjugibus tres obligationes habitandi simul, subministrandi sibi ad invicem alimenta, & corrigendi mutuò 272. 1. Graviter peccant Conjuges, si diù separati existant absque legitima causa 272. 2. Non solùm judex Ecclesiasticus, sed etiam sæcularis compellere poterit conjugem nolentem inhabitare cum altero conjuge 272. 3. An possint conjuges ex justa causa cedere juri cohabitandi simul quoad thorum 272. 4. Tenentur conjuges ex

ex vi Matrimonii ad alimenta sibi mutuo ministranda in propriam sustentationem, & filiorum 273. 5. Quid dicendum, quando vir accepit Uxorem indotatam 273. 6. Quænam sint capita eximentia Virum ab obligatione alendi Uxorem 273. 7. Licèt vir excusetur ab alimentis uxori ministrandis ob dotem promissam non solutam; non soluto tamen Matrimonio, & non facto divortio tenetur ad reddendum debitum, ac ad eam gubernandam, & regendam 273. 8. Tenentur conjuges ex vi Matrimonii affectu conjugali se ad invicem corrigere, & ad peccatorum emendationem adjuvare 273. 9. Punitio, qua maritus uti poterit in corrigenda uxore delinquente, debet esse moderata, & levis 273. 10. Quod si uxoris delictum grave fuerit, & gravem exposcat punitionem; maritus recurrere debet ad publicam potestatem 273. 11. Licèt non peccent mariti utendo pœnis sibi permissis in correctione uxoris delinquentis, peccant tamen graviter, si gravioribus pœnis utantur 273. 12.

Conjux innocens an possit facere Divortium à conjuge adulterante authoritate propria, & an requiratur sententia judicis.

Si adulterium publicum, & notorium sit, propria authoritate poterit conjux innocens divortium facere à conjuge nocenti 276. 1. An propria authoritate fieri possit divortium à conjuge innocente ob adulterium privatum, & occultum 276. 2. Suspicio violenta adulterii, quæ fundat certitudinem moralem illius, dat caput sufficiens viro faciendi divortium ab uxore 276. 3. Si conjux innocens fecerit divortium ob adulterium propria authoritate, & conjux nocens querelam fecerit apud judicem; facienda est ei restitutio, donec in judicio plenè probatum fuerit adulterium 276. 4.

Consecratio Corporis & Sanguinis Christi. Vide Eucharistiæ Forma.

In Consecratione materiæ conditiones requisitæ.

Ad validam consecrationem materiæ requiritur intentio actualis, vel virtualis Ministri consecrantis, quæ quidem debet esse definita 56. 1. Invalidè consecrat, qui determinationem in Dei voluntatem, vel alterius hominis refundit 56. 2. Invalidè etiam consecrat, qui ex viginti hostiis ante se positis intentionem habet consecrandi sex non designando illas 56. 3. Non censendæ sunt consecratæ hostiæ appositæ in corporali, quas nescit Sacerdos consecrans. Nec guttæ vini in parte exteriore Calicis 56. 4. Quid dicendum de Sacerdote consecrante solitam Hostiam, quam putat unam de more, & est revera duplex 56. 5. Ad validam consecrationem requiritur, ut materia sit moraliter præsens, & sensibiliter 56. 6. Ea quantitas requiritur ad consecrationem materiæ, quæ percipi potest ab humano sensu 57 7. Quælibet magna quantitas validè consecrari potest, dummodo sit moraliter præsens, & ejus partes unum continuum efficiant 57. 8. quænam proximitas materiæ requiritur ad validam consecrationem illius 57. 9. Non sufficit, quòd sit præsens mentaliter Sacerdoti, sed debet esse realiter præsens actu 57. 10. Sacerdos si simul cum materia præsenti intendat consecrare absentem; invalida erit ejus consecratio respectu absentis 57. 11. Consecratio Hostiæ, Pyxidis, aut Calicis post parietem existentis invalida est. Idem dicendum, si existant in Tabernaculo clauso, vel post Terga Sacerdotis 57. 12. Non requiritur ad validam consecrationem, quod materia videatur à Sacerdote, aut quod tangatur manibus, vel quod feriatur sono verborum 57. 13. quænam requirantur ad licitam consecrationem materiæ 57. 14. quid faciendum occurrente dubio prudenti, & rationabili de validitate Consecrationis materiæ 57. 15.

Consecrationis sub utraque specie necessitas.

Necessitas consecrandi sub utraque specie non est Sacramenti 54. 11. est tantùm Præcepti Divini 55. 12. An hoc Præceptum sit negativum, vel positivum 55. 13. An possit sub una tantum specie consecrari ad communicandum morti proximum 55. 14. An Summus Pontifex dispensare possit ex rationabili causa, ut in una tantum specie Consecratio fiat 55. 15.

Contritio.

Contritio, Confessio, & satisfactio sunt materia proxima Sacramenti pœnitentiæ 104. 7.

Contritio requisita ad Sacramentum Pœnitentiæ.

Tripliciter accipi potest Contritio 104. 1. Aliquis dolor essentialiter requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ 104. 2. Dolor requisitus ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ debet esse formalis 104. 3. Non requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ dolor perfectus, & Charitate formatus 104. 4. Qualis debeat esse Attritio sufficiens ad constituendum Sacramentum Pœnitentiæ 104. 5. Excluduntur aliqui dolores, qui non sufficiunt ad constituendum hoc Sacramentum 105. 6. Non requiritur ad Attritionem, ut sit Contritio putata 105. 7. An sufficiat Attritio particularis alicujus peccati mortalis non verò omnium 105. 8. Nequit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, sed informe 106. 9. An dolor necessariò requisitus debeat præcedere confessionem 106. 10. An etiam ad remissionem venialium requiratur Attritio supernaturalis 106. 11. Quodnam sit objectum materiale, & Formale Contritionis, & Attritionis 106. 12. An unico actu Contritionis deleri possint omnia peccata 107. 13. An consideratio peccatorum, eorumque recogitatio necessaria sit ad Contritionem, & justificationem 107. 14. Quanta debeat esse Contritio ad justificationem requisita quo ad entitatem, & durationem temporis 107. 15. An requiratur ad Contritionem propositum non peccandi in futurum 108. 16. An ad Contritionem requiratur, ut qui se conterit, credat, non amplius esse peccaturum 108. 17. An extet præceptum obligans ad contritionem habendam de peccatis commissis 108. 18.

D

Decima quid sit? Quotuplex? & quo jure solvenda.

Decima nomen trahit à Decima parte fructuum jam enumeratorum debita Ministris ecclesiæ in sustentationem. Et quomodo sit spiritualis 451. 1. Triplex est Decima; personalis, prædialis, & mixta 451. 2. Dirimitur Controversia, ex quonam jure debeatur Decima ibid. 3. Quænam fuerint motiva ecclesiæ ad designandam sub præcepto Quotam, seu Decimam partem fructuum ibid. 4. An stante præcepto ecclesiæ de solvendis Decimis Ministri Ecclesiæ habeant Dominium in Decimam, antequam separetur è cumulo, & eis tradatur ibid. 5. Tenetur Parochianus ad Decimam solvendam iniustè ab ejus cumulo ablatam, si injustus aggressor eam non restituat 452. 6. Emens bona fide fructus indecimatos à Parochiano debente Decimam cum ei primum constat, decimam non fuisse solutam; tenetur restituere eam Ministris ecclesiæ, quamvis repetere possit à Parochiano vendente 452. 7. Ministri ecclesiæ compellere possunt vendentem fructus indecimatos ad solvendam Decimam 452. 8. Non solvens Decimas duplex peccatum committit, vel saltem unum duplici circumstantia vestitum contra justitiam, & contra Religionem 452. 9.

Ad Decimas Personales solvendas Quinam teneatur? Et quibus?

Enumerantur ii, qui tenentur ad Decimas personales solvendas. Et an teneantur Hæretici etiam, aut Judæi inter Christianos commorantes 452. 1. An fideles pauperes teneantur ad Decimas personales solvendas 452. 2. An Clerici teneantur Decimas personales solvere 453. 3. An debeatur decima personalis ex omnibus bonis per industriam acquisitis 453. 4. An ex bonis adventitiis hæreditate, legato, donatione, aut eleemosyna acquisitis 453. 5. An ex bonis injustè, ac illicitè acquisitis 453. 6. Decima personalis ex jure communi solvi debet illi ecclesiæ Parochiali, ubi fidelis domicilium habet & Sacramenta recipit. Et quid si duo Domicilia habeat 453. 7. Tempus solvendi decimam personalem est post reportatum lucrum 453. 8.

Ad Decimas Prædiales, & Mixtas Quinam teneantur? Ex quibus rebus solvi debent? Quo loco, & tempore? Et quibus.

Omnes fideles prædia possidentes, & non ex titulo spirituali, tenentur ad Decimas prædiales solvendas. Mixtas verò tenentur solvere juxta receptam locorum consuetudinem 454. 1. An Clerici teneantur solvere Decimas ex prædiis Patrimonii, in cujus titulum ordinati fuere 454. 2. Quis teneatur decimas solvere cum plures sint, qui ex eodem prædio fructus percipiant 454. 3. An teneatur Dominus ad Decimam, quando ob ejus negligentiam, & culpam fructus non fuere percepti 455. 4. Res ex quibus solvi debet Decima prædialis, vel mixta accedens ad prædialem; sunt omnes fructus, & proventus rerum tam immobilium, quam mobilium 455. 5. Fructus prædiorum, Agrorum, Viridariorum, Hortorum, Pratorum, Vinearum, Sylvarum, etiamsi pluries in anno producantur subjacent Decimæ 455. 6. Ex Ovibus, Capris, Bobus, & aliis jumentis non solùm debetur Decima ex ipsis, sed etiam ex eorum fructibus lacte, caseo, butyro, lanis. Idem dicendum de gallinis circa pullos, & ova. Ex apibus verò debetur Decima ex cera, & melle; non verò ex ipsis 455. 7. Ex Piscinis, Stagnis, Vivariis, & Cætariis solvi debet Decima piscium captorum 455. 8. Ex proventibus Domorum, quæ locantur, & Molendinorum, Furni, piscinæ, prati, solvenda est Decima. Et quid de herba: lapidibus, metallis, & lignis 455. 9. Cum duplex decima ex eadem resolvenda est ex duplici titulo, utraque non debet superare decimam partem valoris totius 455. 10. Locus ubi decima solvenda erit, dignoscendus erit ex recepta consuetudine 455. 11. Tempus solvendi decimam est, statim ac fructus collecti fuere 456. 12. An Decima solvenda sit antequam petatur 456. 13. An ecclesia, & ejus ministri habeant jus exigendi Decimas prædiales non solutas ab emente prædium si Dominus illud vendidit non solutis Decimis 456. 14. An Decimæ prædiales solvendæ sint ex omnibus fructibus collectis integris, antequam solvatur tributum, pensio, aut expensæ factæ in illis colligendis 456. 15. Decima solvenda est ex integris fructibus sive prædium colatur proprio labore, sive aliorum. Advertendum 1. ex eadem re non posse bis decimam solvi. Advertendum 2. non posse solvi sine peccato ex fructibus deterioribus 456. 16. Decima prædialis solvenda est ex jure communi illi ecclesiæ Parochiali in cujus jurisdictione prædium situm est, etiam si Dominus sit ex aliena Parochia 456. 17. Eodem modo dicendum de Decimis mixtis 457. 18. Quæ dicta sunt procedunt ex jure communi. Cæterum Consuetudo, Præscriptio, aut privilegium introducere possunt, ut Decima uni ecclesiæ debita solvatur alteri 456. 19. Quodnam tempus requiratur ad hanc consuetudinem, vel præscriptionem inducendam 456. 20.

Decimæ quibus personis Ecclesiasticis debeantur, & si personæ laicæ possint decimas possidere & præscribere?

Variæ assignationes factæ Decimarum. Nunc temporis non solùm debentur Parochis Sacramenta ministrantibus, sed etiam Beneficiariis ea non ministrantibus 457. 1. Religiosis non debentur Decimæ ex jure Communi, quamvis debeantur ex specialibus privilegis, vel per acquisitionem ecclesiæ, aut beneficii, quibus Decimæ annexæ sint 467. 2. An decimæ solvendæ sint Clericis jus habentibus ad illas, etiamsi divites fuerint, aut improbi 458. 3. An teneantur fideles sustentare Parochum suum, si Decimæ, quas illi solvunt; alteri applicatę fuerint 458. 4. Persona laica nequit titulo spirituali habere jus percipiendi decimas, poterit tamen eas habere titulo temporali 458. 5. Quænam personæ possint Laicis locare, vendere, aut donare jus temporale percipiendi Decimas 458. 6.

Decimas quomodo tolli possit obligatio solvendi.

Pontifex potest quemlibet eximere ab obligatione solvendi Decimas. Potest etiam eas omnes sibi applicare, & Ministris ecclesiæ dare congruam sustentationem 459. 1. Si absque causa eximeret, validè eximeret, sed non licitè 459. 2. Potest Pontifex Decimas uni Ecclesiæ assignatas alteri assignare 459. 3. Nequeunt Prælati Pontifice inferiores eximere ab obligatione solvendi Decimas jure Pontificio, & communi debitas 459. 4. Solus Pontifex per privilegium concessum eximere potest aliquem, vel integram communitatem ab onere solvendi Decimas. Et quid de privilegiis Religiosorum 459. 5. An Religiosi per sua privilegia eximantur à solutione decimarum ex prædiis quæ de novo acquirunt & de quibus ante acquisitionem Decimæ solvebantur ecclesiis 459. 5.

Decimarum causa coram quo judice agitanda? Et quænam pœnæ sint latæ contra non solventes, impedientes aut usurpantes Decimas?

Parochus, aut Beneficiarius nequeunt authoritate propria per vim accipere decimas sibi non solutas 461. 1. Coram judice ecclesiastico, & authoritate ipsius lis dirimenda erit; nisi princeps laicus facultatem habeat à Pontifice agnoscendi causas Decimarum 461. 2. An possit ecclesia ob recuperandas suas Decimas ad judicem sæcularem appellare, ut cognita injuria possit ecclesiam ab injustitia laici defendere 462. 3. An laici putantes se habere privilegium exemptionis à Decimis si adstringantur ad eas solvendas; possint se defendere coram judice laico 461. 4. An Conductores decimarum, si laici sint; possint conveniri coram judice Ecclesiastico, si non solvant pretium conductionis ibid. 5. Contra non solventes decimas integras lata est pœna comminatoria excommunicationis, & contra impedientes earum solutionem ibid. 6. Aliæ pœnæ latę sunt contra Religiosos vel usurpantes decimas, vel excitantes ad eas non solvendas 461. 7. In Bulla Cœnæ clausula 17. lata est excommunicatio contra quascumque personas exigentes, usurpantes, occupantes, & sequestrantes decimas, ut sibi debitas; & contra præstantes auxilium ad id 461. 8.

Defloratio Virginis.

An vir deflorans Virginem sub spe ficta promissionis Matrimonii aut ficti juramenti teneatur eam in uxorem ducere 201. 8. Ad quid obligatur Virginem deflorans si ipse velit eam ducere, nolint tamen parentes, vel recuset ipsa defiorata 202. 9. Vide sponsalia. An si quis post votum emissum Religionis aut Castitatis puellam defloraverit sub spe & promissione matrimonii teneatur potius ad matrimonium quam ad votum 219. 10.

Degradatio. Vide Depositio.

Delegatio jurisdictionis Ministri pœnitentiæ. Vide Pœnitentiæ Sacramenti Minister quam jurisdictionem.

Denunciationes matrimonio præmittendæ. Vide Matrimonio denunciationes præmittendæ.

Depositio, & Degradatio.

Definitur, & explicatur Depositio 574. 1. Depositio alia Totalis, partialis alia 574. 2. Depositio non privato beneficio debent alimenta assignari; non vero privato 574. 3. Clericus non denudatur ob depositionem simplicem, & absolutam privilegio Fori, & Canonis; nisi id expressè in sententia latum fuerit 574. 4. Assignantur Crimina, ob quæ meretur Clericus perpetuam Depositionem 574. 5. Degradatio quid sit? Et quomodo differat à simplici Depositione 574. 6. Duplex est Degradatio. Verbalis una; Realis & actualis alia ibid. 7. Quænam requirantur ad Degradationem verbalem authenticam, & solemnem ibid. 8. An Episcopus possit alteri delegare facultatem deponendi, & degradandi verbaliter ibid. 9. An episcopus electus, & confirmatus, sed nondum consecratus possit deponere, & degradare verbaliter 575. 10. An episcopi aut aliæ personæ in Dignitate constitutæ, quarum præsentia necessariò requiritur ad Degradationem, habeant votum decisivum, an consultivum ibid. 11. A quonam Episcopo fieri debeat Degradatio Realis ibid. 12. Ad actualem Degradationem sufficit sola presentia episcopi degradantis, & presentia Judicis secularis, qui degradatus traditur ibid. 13. Quisnam modus, & forma servanda in actuali degradatione facienda ibid. 14. Recensentur delicta, ob quæ Clericus actualiter degradari potest 575. 15. Qui depositus, & Degradatus actualiter fuit, nequit in pristinum statum restitui sine authoritate Pontificis regulariter loquendo 576. 16. Quæ dicta sunt inteligi debent de Depositione & Degradatione justè, & validè facta ibid. 17.

Devo-

Devolutio.

Quid ſit Devolutio 738. 11. V. Beneficium qualiter acquiratur Acceptatione.

Diaconus.

An Diaconus ſacram Euchariſtiam miniſtrans fidelibus communicaturis graviter peccet ſi in gravi peccato eam miniſtret 11. 11. Vide Sacramentorum miniſtri requiſita. Diaconus urgente neceſſitate poteſt eſſe Miniſter extraordinarius Euchariſtiæ ex delegatione Pontificis, Epiſcopi, aut Presbyteri 71. 6. Diaconus invalidè miniſtrat Sacramentum extremæ unctionis etiam ex poteſtate Epiſcopi, vel Pontificis 169. 2.

Diſpoſitiones requiſitæ in Baptiſmo.

Vide Baptiſmi ſubjectum.

Divortium.

Divortium an facere poſſit conjux innocens authoritate propria à Conjuge adulterante. Vide Conjux innocens an poſſit facere Divortium

Divortii an Adulterium ſit cauſa ſufficiens.

Licèt Adulterium non ſit cauſa ſufficiens ad Matrimonium diſſolvendum; eſt tamen ſufficiens ad Divortium faciendum 274. 1. Per quamnam commixtionem carnalem Conjugis adulterantis habeatur ſufficiens cauſa Divortii perpetui 274. 2. Sodomia habita à Viro cum propria conjuge non dat caput ſufficiens ad Divortium perpetuum, ſed ad tempus 274. 3. Adulterium, ut det caput ſufficiens conjugi innocenti faciendi Divortium; debet ei certò moraliter conſtare 275. 4. Debet inſuper Adulterium eſſe formale, ut det cauſam Divortio. 275. 5.

Divortii faciendi ob Adulterium an obligatio habeatur.

Tenetur vir ſub gravi culpa ad faciendum divortium ab Uxore adultera; ſi alia via non ſuppetat ad uxoris emendationem 275. 1. Teneri inſuper poterit ad faciendum divortium ratione ſcandali 275. 2. Quando tenetur vir ratione emendationis uxoris, vel ratione ſcandali ad divortium; obligatio eſt per accidens, non eſt per ſe 275. 3. Uxor innocens numquam tenetur ad divortium faciendum ob adulterium viri 275. 4.

Divortium in quibus caſibus fieri nequeat ob adulterium.

Si uterque conjux adulterium commiſerit, nequibit fieri divortium 277. 1. Si Maritus dederit Uxori cauſam proximam adulterandi 277. 2. Si conjux committet adulterium materiale, non verò formale 277. 3. Si conjux condonavit adulterium conjugi adultero 277. 4. Condonatio ſive expreſsè, ſive tacitè facta condonat adulterium de præterito, non verò de futuro 277. 5. An conjux innocens dans ſigna condonationis nocenti, ſi revera animum interius condonandi non habeat, amittat jus ad divortium 277. 6. quando uterque conjux fuit adulter, ſed unus emendatus, alter verò non, an emendatus poſſit divortium petere 277. 7.

Divortium judicialiter tentare intendens conjux innocens quomodo procedere debeat.

Ex adulterio à conjuge commiſſo duplex actio reſultat in conjuge innocente; Criminalis una, quæ tantùm competit marito; civilis altera 278. 1. Si per actionem Criminalem pœnæ ſanguinis procedere velit judicialiter maritus, coram Judice ſæculari tentare debet. Si verò ad alias pœnas extra pœnam ſanguinis procedere velit, coram ſæculari, vel Eccleſiaſtico tentare poterit 278. 2. Si verò per actionem Civilem procedere velit, coram Eccleſiaſtico tantùm tentare debebit ibid. 3. Pendente lite coram Judice expenſæ, vel alimenta ſemper miniſtranda erunt à viro uxori, ſive criminaliter, ſive civiliter actio procedat ibid. 4. Ad quid teneatur uxor legitimè accuſata à viro ob adulterium commiſſum, ſi falſis probationibus ſe defendat ibid. 5.

Divortio jam facto quomodo ſe gerere poſſit conjux innocens?

An vir innocens poſt divortium reconciliari poſſit cum conjuge adultera; & an teneatur ad reconciliationem, ſi jam emendata ſit 279. 1. An Conjux innocens facto divortio poſſit cogere conjugem adulterum ad ſecum cohabitandum 279. 2. An Conjux innocens, aut etiam nocens poſſit poſt ſententiam latam divortii ſacros ordines ſuſcipere, aut Religionem ingredi 279. 3. An vir divortio facto teneatur alimenta miniſtrare uxori 279. 4. An ſi conjux innocens advertat, ſententiam de divortio latam niti in falſa præſumptione, teneatur reconciliari uxori adulteræ, eique bona reſtituere 280. 5. Sed quid dicendum, ſi uterque conjux ſtatum mutaverit, credens divortium legitimè fuiſſe factum 280. 6. An ſi Conjux innocens poſt latam ſententiam divortii incidat in adulterium, teneatur reconciliari conjugi nocenti 280. 7. Si divortio facto in favorem viri ipſe incidat in adulterium tenetur ad dotem reſtituendam Uxori 280. 8. Si vir innocens Sacros ordines ſuſceperit, aut Religionem profeſſus fuerit poſt ſententiam latam, & quæ tranſiit in rem judicatam, adulterium commiſerit, non erit reſtituendus uxori 280. 9.

Divortium fieri poteſt ob alias cauſas ultra adulterium.

De fide ſtatutum eſt à Tridentino, dari alias cauſas ultra adulterium, quæ inducant ſeparationem conjugum non perpetuam, ſed tantùm ad tempus 281. 1. Hæreſis cum pertinacia dat caput ſufficiens conjugi innocenti divertendi à conjuge hæretico 281. 2. An Conjux Catholicus propria authoritate ſeparatus à conjuge hæretico poſſit ſacros ordines ſuſcipere, aut in Religione profiteri 281. 3. An conjux catholicus teneatur reconciliari cum conjuge hæretico damnato per judicium Eccleſiæ, ſed nunc reſipiſcente 281. 4. Conjux catholicus poteſt invito conjuge hæretico ab Eccleſia damnato, ſed reſipiſcente ad Religionem convolare, ſacros ordines ſuſcipere, aut in ſæculo remanere 281. 5. Conjux catholicus copulam habens cum conjuge hæretico ante ſententiam damnationis, non ideo cenſetur condonare. Secus ſi poſt ſententiam copulam haberet, & animum expreſſum haberet condonandi 281. 6. Non datur compenſatio in Divortio hæreſis, ut datur in Divortio adulterii 281. 7. Sævitia conjugis, ſeu periculum gravis damni, & peſſimæ tractationis, quæ aliter vitari non poſſit dat cauſam ſufficientem Divortii 281. 8. Conjux recedens ob timorem prædictum debet cauſam agere coram judice Eccleſiaſtico 282. 9. Non ſolum dat ſufficientem cauſam Divortii ſævitia præterita, ſed etiam probabilis, & fundatus timor ſævitiæ futuræ 282. 10. Si Conjux grave damnum corporis immineat ex cohabitatione cum alio conjuge quod aliter vitari nequeat, dat cauſam ſufficientem divertendi ab illo 282. 11. Grave periculum animæ dat ſufficiens motivum divertendi ad tempus à conjuge incitante ad peccatum, qui monitus, & correctus non deſiſtit 282. 12.

Divortio facto ad quem conjugem ſpectent Filii? Et an Dos reſtituenda Uxori.

Jure novo ſi Pater cauſam dederit divortio, Filii communes alendi erunt expenſis Patris apud Matrem non accedentem ad ſecundas nuptias. Si verò Mater cauſam dederit, apud Patrem alendi erunt expenſis matris 282. 1. Servandum tamen erit jus antiquum non revocatum à novo in divortio facto cum culpa utriuſque contrahentis, vel ſine culpa ex mutuo conſenſu 283. 2. Si culpa Viri divortium factum ſit, dos reſtituenda erit uxori cum medietate lucrorum uſque ad divortii tempus acquiſitorum. Si verò culpa uxoris factum ſit, nil ipſi reſtituendum erit ibid. 3.

Divortium inter conjuges ob Votum Caſtitatis, Religionis ingreſſum, aut ſuſceptionem Ordinis Sacri.

Conjuges ex mutuo conſenſu caſtitatis votum emittentes, ac mutuò obligationem debiti remittentes, ſeparari debent quoad thorum tantùm 283. 1. Poſſunt conjuges ex mutuo conſenſu Religionem ingredi etiam conſummato Matrimonio, ſervatis tamen ſervandis 284. 2. Si profeſſio Religioſa emittatur ab uno conjuge non conſentiente altero poſt Matrimonium conſummatum, nullum ſequitur divortium nec quoad thorum, nec quoad cohabitationem, ad quæ uterque tenebitur 284. 3. Tenebitur conjux ſic nulliter profitens caſtitatem ſervare compatibilem cum ſtatu conjugali; adeoque nequibit petere, ſed tantùm reddere debitum; & mortua Uxore tenebitur ad integram caſtitatem ſervandam 284. 4. Non tenebitur tamen mortua conjuge ad Religionem aſſumendam, aut aliam ingredi 284. 5. Si conjux poſt Matrimonium conſummatum religionem ingrediatur ex conſenſu non extorto alterius conjugis, validus & licitus erit ingreſſus 284. 6. Tenebitur tamen conjux conſentiens, & facultatem dans, & ipſe Religionem ingredi, niſi fuerit ſenex, & periculum incontinentię non habeatur 284. 7. Quænam ætas requiritur ad declarandum conjugem ſenem, & non ſuſpectum de incontinentia 284. 8. quæ dicta ſunt de facultate conjugis & de obligatione conceden-

cedentis, valent tum pro Marito; tum pro Uxore 284. 9. An præter licentiam conjugis requiratur etiam licentia Episcopi 284. 10. Conjux concedens licentiam alteri, si Religionem ingrediatur, debet in ea profiteri, & si remaneat senex in sæculo, debet Votum castitatis perpetuæ emittere 284. 11. Conjux concedens licentiam alteri, si nec Religionem ingrediatur, nec votum castitatis emittat; & alter conjux professionem emiserit, professio valida erit 284. 12. Conjux, qui absque licentia alterius conjugis post Matrimonium contractum Ordinem Sacrum suscipit, illicitè operatur, nec divortium tenet, quamvis valida sit susceptio 245. 13. An si conjux tempore ordinationis non reclamaverit, censeatur per hoc licentiam dare 285. 14. An Conjux absque licentia ordinatus teneatur ad uxorem redire 285. 15. quando conjux promoveri debet ad Sacros ordines ex licentia alterius conjugis servanda erunt ea; quæ servanda diximus in assumptione status Religiosi 285. 16. An Votum ab Uxore emissum, quando in sæculo remanet, dirimat Matrimonium subsequens mortuo viro 285. 17. An vir initiatus Sacris Ordinibus ex licentia Uxoris, si hæc nolit Religionem profiteri, aut votum castitatis emittere, & ob periculum incontinentiæ petat restitui sibi Virum, restituendus sit 285. 18. An vir sacris initiatus ordinibus cohabitare possit cum Uxore remanente in sæculo cum voto castitatis perpetuæ 285. 19. An vir conjugatus ascendens ad Sacrum Ordinem aliquam pœnam incurrat 285. 20.

Dolor de peccatis.

Dolor de peccatis commissis necessariò oriri debet ex amore alicujus boni quod multiplex est, sicuti & pœnitentia 96. 2. Dolor requisitus ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ debet esse formalis 124. 3. Vide Contritio requisita ad Sacramentum Pœnitentiæ.

E

Eucharistiæ Sacramentum.

EXPLICATUR quid nominis importet Eucharistia p. 47. n. 1. Definitur, & explicatur definitio 47. 2. Ad essentialem constitutionem Sacramenti hujus non solum spectant Corpus & Sanguis Christi; verum etiam species Consecratæ panis, & vini ibid. 3. An Eucharistia importet principaliter, & in recto Corpus, & sanguinem Christi; an verò species consecratas panis, & vini ibid. 4. An Eucharistia consistat in speciebus panis, & vini continentibus Corpus, & Sanguinem Christi; an etiam in consecratione, & sumptione specierum ibid. 5. De fide est, Eucharistiam institutam fuisse à Christo Domino. quamvis controvertatur de tempore ibid. 6. Eucharistia non est necessaria necessitate medii in re, vel in voto, nec adultis, nec parvulis 48. 7. Est necessaria necessitate præcepti adultis baptizatis ibid. 8. Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie adorandum est interius, & exterius adoratione Latriæ 61. 13.

Eucharistiæ Sacramenti unitas, & multiplicitas.

Eucharistia formaliter, & specie infima est unum Sacramentum 49. 1. Materialiter tamen, & physicè loquendo dici potest multiplex ob pluralitatem, & diversitatem specierum inter se 49. 2. An plures Hostiæ consecratæ, vel plures species vini consecratæ in diversis calicibus sint unum numero Sacramentum, an plura 49. 3. Recipiens plures Hostias, aut grandiorem aliis non ideo recipit majorem gratiam ex opere operato, & ex vi Sacramenti 50. 4. An ex vi Sacramenti, & ex opere operato plus gratiæ recipiat communicans sub utraque specie præ communicante sub una tantum 50. 5.

Eucharistiæ Sacramenti materia remota.

Materia remota Corporis Christi est panis triticeus 50. 1. Falsum est, panem, cujuscumque speciei sit, dummodo aptus sit ad vescendum; esse materiam remotam Eucharistiæ; debet enim esse triticeus, vel ejusdem speciei cum tritico 50. 2. Amylon in farinam redactum ex qua panis conficiatur, est materia dubia 51. 3. Quænam requirantur, ut panis triticeus dicatur usualis, & aptus ad consecrationem 51. 4. Quid dicendum; si in compactione panis immisceatur aquæ naturali parum aquæ rosaceæ mellis, vel lactis; vel farinæ immisceatur parum farinæ aliorum leguminum 51. 5. Sacerdos consecrans panem usualem jam corruptum invalidè consecrat 51. 6. Panis triticeus usualis debet esse coctus per assationem, non verò per elixationem 51. 7. An panis triticeus debeat esse azymus, an verò fermentatus 51. 8. Sacerdotes Latini sub gravi culpa tenentur in suis Ecclesiis consecrare in azymo; sicuti Græci in suis tenentur in fermentato 51. 9. Sacerdos Latinus transiens per Ecclesiam Græcam, aut Græcus per Latinam possunt se accommodare Legibus Ecclesiæ illius 51. 10. Materia Remota Sanguinis Christi est vinum de vite 52. 11. Succus expressus ex pomis, malogranatis, & similibus, sicera, cervisia; succus agrestæ, acetum, aqua profluens ex vite recisa non sunt materia consecrationis Sanguinis 52. 12. Uvæ sive recentes, sive passæ non sunt materia apta; secus verò succus ex eis expressus, quamvis indecens sit sic fœculentum consecrare 52. 13. Quid dicendum de vino congelato 52. 14. Mustum coctum, & recoctum, & aqua ardens è vino extracta non sunt materia apta. Dubitatur de Lora, seu vino confecto ex uvis; & aqua 52. 15. Vinum de vite, qualecumque sit; etiam ex pluribus vinis mixtum; est materia apta 52. 16.

In Eucharistiæ Sacramento quomodo Christus Dominus constituatur, & præsens sit.

De Fide est; quod prolatis Formis Consecrationis Corporis, & Sanguinis Domini pereant substantiæ panis, & vini; & solùm remaneant eorum accidentia 59. 1. Quamvis integer Christus quoad suam substantiam ponatur per verba Consecrationis sub speciebus panis, & vini; attamen ex vi verborum in Consecratione corporis primariò ponitur Corpus sub speciebus panis; sicuti in Consecratione Sanguinis primariò ponitur Sanguis sub speciebus vini 59. 2. Quid intelligatur nomine Corporis 60. 3. Modus quo Christus constituitur sub speciebus panis & vini, est ad instar substantiæ spiritualis 60. 4. Christus Dominus est in Eucharistia, ut existit in Cœlis 60. 5. Annectitur Christus cum speciebus panis, & vini facta prolatione verborum consecrationis à legitimo ministro ob promissionem à se factam 60. 6. Manet Christus sub speciebus etiam divisis, & sub quavis earum minima parte, donec corrumpantur 60. 7. Non definit esse Christus sub speciebus vini, si hæ immisceantur cum aliis speciebus vini non consecratis 60. 8. Quid dicendum, si species consecratæ vini immisceantur in pauca quantitate cum aliis speciebus vini generosi non consecratis in magna quantitate 60. 9. Quid dicendum, si gutta vini non consecrati, aut alterius liquoris convertibilis in vinum caderet super species consecratas vini 60. 10. Quid dicendum de speciebus consecratis sive panis, sive vini per vomitum rejectis 60. 11. Propter annexionem Christi cum speciebus multa, quæ spectant ad species quoad motum, & locum, competunt etiam Christo 61. 12. Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie adorandum est interiùs, & exteriùs adoratione Latriæ 61. 13.

Eucharistiæ Sacramenti Forma.

Assignatur Forma Consecrationis corporis: Hoc est enim corpus meum 58. 1. Omnia prædicta verba sunt de necessitate Sacramenti præter particulam, enim, quamvis scienter eam omittens Sacerdos graviter peccet 58. 2. Verba canonis incipiendo ab illis: Qui pridie &c. non sunt de necessitate Sacramenti, sed de necessitate præcepti Ecclesiastici 58. 3. Variarè, diminuere, addere, vel transponere verba prædictæ Formæ, etiamsi sensum retineant; ac perfectam significationem; grave peccatum erit; quamvis valida sit Consecratio. Secus si eam non retineant 58. 4. Assignatur Forma consecrationis Sanguinis, & quænam verba illius sint de necessitate Sacramenti, & quænam de necessitate præcepti 58. 5. Si Sacerdos casu moriatur prolatis illis verbis: Hic est enim calix Sanguinis mei; adorandus saltem sub conditione erit calix 58. 6. An Sacerdos consecrans calicem debeat habere intentionem

nem consecrandi omnibus verbis; an tantum illis quæ sunt de essentia 58. 7. De Variatione, diminutione, additione, & transpositione verborum hujus formæ eodem modo dicendum, ac dictum fuit de verbis consecrationis Corporis 58. 8. Verba consecrationis tum Corporis, tum Sanguinis proferenda sunt à Sacerdote sacrificante in persona Christi 59. 9. Non solum proferri debent recitativè, & historicè, sed etiam formaliter, significativè, & operativè 59. 10. Quid designent & pro quo supponant pronomina illa, *hoc*, & *hic*, adhibita in Formis consecrationis Corporis, & Sanguinis Christi 59. 11.

Eucharistiæ Effectus:

Eucharistia Sacramentaliter, & spiritualiter sumpta absque obice peccati causat augmentum gratiæ in suscipientibus illam 62. 1. An Eucharistia possit causare primam gratiam per accidens 62. 2. Eucharistia præservat à mortalibus suscipientes illam 62. 3. Liberat à venialibus, illaque remittit, si non adsit illorum complacentia, nec committantur in ipsa susceptione Sacramenti 62. 4. Unit spiritualiter cum Christo, & cum fidelibus 62. 5. Ultra effectus animæ causat nonnullos effectus corpori suscipientis 62. 6. Quando nam Eucharistia producit suos effectus animæ suscipientis illam 62. 7. Ita Sacramentum Eucharistiæ producit gratiam per manducationem primæ partis specierum, ut hæc dicat aliquem ordinem, & respectum ad alias 62. 8. Non recipit effectum hujus Sacramenti, qui species sacramentales in ore consumit non trajiciendo eas ad stomachum 62. 9. Sumens plures hostias successivè non recipit novum effectum, si eum recepit in manducatione primę hostiæ, etiamsi adaugeat dispositionem 63. 10. Non confertur major gratia ex opere operato habenti in stomacho species Sacramentales, etiam si tunc majorem dispositionem adaugeat 63. 11. An si communicans sit indispositus in prima manducatione, si disponatur in secunda successivè facta; recipiat effectum 63. 12. An effectus gratiæ non communicatus ab Eucharistia ob indispositionem suscipientis communicetur ablata indispositione 63. 13.

Eucharistiam qui suscipere possint.

Omnes homines justi baptizati Sacramentaliter, & spiritualiter simul Eucharistiam, sumere possunt 64. 1. An licitè Eucharistia concedi possit semifatuis, & non habentibus plenum rationis usum 64. 3. An licitè Eucharistia concedi possit infantibus, & perpetuò amentibus 64. 2. An licitè concedi possit amentibus, qui aliquando habuerunt rationis usum 64. 4. An licitè concedi possit mutis, & surdis à nativitate 64. 5. An licitè concedi possit energumenis, & obsessis à Dęmone 64. 6. quomodo concedenda Eucharistia pueris usum rationis habentibus 64. 7.

Ad Eucharistiam suscipiendam dispositiones requisitæ.

Dispositiones requisitæ ad Eucharistiam aliæ se tenent ex parte animæ, aliæ ex parte corporis. Et prima ex parte animæ est, ut suscipiens non habeat conscientiam peccati mortalis 65. 8. quænam certitudo requiratur, quòd suscipiens non habeat conscientiam peccati mortalis 65. 9. Non requiritur ad dignam hujus Sacramenti susceptionem carentia peccati venialis actualis 65. 10. Actualis devotio, & fervor non requiruntur necessariò ad suscipiendum primarium effectum Eucharistiæ; quamvis requiratur, ut uberius suscipiatur 65. 11. Ex parte corporis requiritur carentia cibi, & potus à media nocte in suscipiente 65. 12. quomodo pollutio, actus conjugalis, vel quodlibet peccatum carnale ritè confessum impedire, & retardare possit suscipientem ab Eucharistia 65. 13. Sumens Eucharistiam debet esse jejunus non solùm Ecclesiasticè, sed etiam naturaliter à media nocte 66. 14. Ita debet esse jejunus naturaliter à media nocte ut excludat etiam minimam cibi, & potus sumptionem 66. 15. An id, quod vitaliter assumitur per modum cibi, & potus; debeat esse verus cibus, & potus, ut naturale jejunium frangat 66. 16. Ad comestionem frangentem jejunium naturale non requiritur, quod res vitaliter assumpta sit nutritiva 66. 17. quæ rationem veri cibi, & potus habent; si sumantur non per modum cibi, & potus, sed præter intentionem, & ad modum salivæ, non frangunt jejunium 66. 18. Trajicere in stomachum salivam, sanguinem ex gingiva fluentem, vel capite, respirare parum terræ, pulveris, aut culicem sic deglutire; non frangit jejunium 66. 19. Deglutire reliquias ciborum hærentes dentibus non frangit jejunium; quamvis sanum consilium sit expuere si commodo possit 66. 20. Jejunium naturale non violat qui ex justa causa apponit ori aromata, vel tabaci folia, aut masticæ, etiamsi dentibus terantur; dummodo non deglutiantur 66. 21. Deglutire aliquid sacchari rosacei glycirrizæ, vel similis ante mediam noctem in ore detentum ob faucium raucedinem violat jejunium 66. 22. Jejunium hoc naturale servandum à communicantibus post mediam noctem debet esse pro eo die, pro quo communio fit 67. 23. Non habetur Præceptum non sumendi cibum statim post communionem, quamvis decens sit ab eo abstinere, dum species Sacramentales sunt in stomacho 67. 24. An licitum sit in aliquibus casibus ad Eucharistiam accedere non jejunus? & primò in articulo mortis 67. 25. Secundò si ita exposcat reverentia debita tanto Sacramento in aliquo periculo 67. 26. Tertiò si ita exposcat perfectio, & integritas sacrificii, pro qua explanantur aliqui casus in particulari 68. 27.

Eucharistiæ Minister.

Eucharistiæ Minister alius est consecrationis, alius administrationis, & dispensationis. Primus est solus Sacerdos 71. 1. Sacerdos excommunicatus, depositus, degradatus, Hæreticus, aut Schismaticus, si debitam habeat intentionem, validè consecrat, sed illicitè 71. 2. Quando plures Sacerdotes sunt Ministri consecrationis ejusdem hostiæ, si simul incipiant, & finiant; omnes consecrant. Et quid dicendum de Episcopo consecrante, & consecrato; ac de Episcopo, & Sacerdotibus consecratis 71. 3. Minister dispensationis Eucharistiæ ex Officio est solus Sacerdos habens jurisdictionem ordinàriam, vel delegatam, aut saltem præsumptam, vel ex privilegio 71. 4. Peccat Sacerdos Eucharistiam administrans sine ulla ex prædictis jurisdictionibus 71. 5. Diaconus urgente necessitate potest esse Minister extraordinarius Eucharistiæ ex Delegatione Pontificis, Episcopi, aut Presbyteri 71. 6. Nec Clericis Diacono minoribus, nec laicis facta est hæc facultas administrandi Eucharistiam; quamvis Pontifex possit ex rationabili causa eam illis concedere 71. 7. Licèt in articulo mortis, & extrema necessitate non prohibeatur Clericis Diacono minoribus, & laicis Eucharistiam ministrare; consuetudo tamen prohibet 71. 8. quænam pœna apposita sit ministrantibus Eucharistiam sine ulla jurisdictione 71. 9. quid possint Religiosi circa Eucharistiæ administrationem 71. 10. quinam obligentur ad Eucharistiam ministrandam 72. 11. An Sacerdos extra sacrificium missæ possit se ipsum ex devotione communicare 72. 12. An possit Sacerdos sacrificans, si alia hostia desit; dare alteri communicaturo partem hostiæ à se consecratæ 72. 13. Minister, ut licitè Eucharistiam ministret; debet habere aliquas dispositiones, quę recensentur 72. 14. Debet insuper servare sub gravi Ritum ab Ecclesia præscriptum in ea ministranda. Ibid.

Extremæ unctionis Nomen, Institutio, & Essentia.

Cur dicatur extrema unctio? Et quando conferenda homini baptizato 162. 1. De fide est dari hoc Sacramentum à Christo Domino institutum ibid. 2. Valde probabile est, hoc Sacramentum inchoativè institutum fuisse à Christo in ultima Cœna, perfectivè tamen post Resurrectionem ibid. 3. Non fuit institutum, quando Christus misit Apostolos in prædicationem Evangelii, dans illis virtutem curandi infirmos; Quamvis tunc insinuatum fuerit ibid. 4. Definitur Sacramentum extremæ Unctionis ibid. 5.

Extremæ Unctionis Materia.

Materia Remota hujus Sacramenti est Oleum ex olivis expressum 163. 1. Assignatur congruentia cur Christus oleum olivarum assumpserit in materiam remotam 163. 2. Requiritur de necessitate Sacramenti, quod oleum sit benedictum ab Episcopo ibid. 3. Non sufficit, quod sit benedictum à simplici Sacerdote ex facultate Pontificis 163. 4. An benedictio præscripta ab Ecclesia Episcopo ad oleum benedicendum sit etiam de necessitate Sacramenti ibid. 5 An extrema Unctio per errorem collata cum sacro Chrismate invalida sit 163. 6. An si oleo olivarum immisceatur Balsamum aut alius liquor, evadat materia invalida ibid. 7. An illicitum sit adhibere ad extremam unctionem oleum benedictum anno elapso ibid. 8. Materia proxima hujus Sacramenti est unctio facta à præsbytero per oleum ab Episco-

po be-

po benedictum 164. 9. Debet unctio fieri per modum Crucis, non est tamen de necessitate Sacramenti 164. 10. An sit grave peccatum formationem Crucis omittere in unctione infirmi 164. 11.

Extremæ Unctionis Forma.

Assignatur Forma hujus Sacramenti 164. 1. Debet forma ista aptari deprecativo modo 164. 2. An si modo deprecativo addatur indicativus, sufficiens sit talis forma ad valorem Sacramenti hujus 164. 3. Assignatur congruentia, cur forma instituta sit deprecativo modo 164. 4 an sint de essentia Sacramenti verba illa formæ: Sanctam, & piissimam 165. 5. an sint de essentia verba illa: per suam piissimam Misericordiam 165. 6. Est omninò de essentia hujus Sacramenti expressio Unctionis & remissionis peccatorum deprecativo modo 165. 7. an essentialiter cuilibet unctioni aptanda sit propria forma 165. 8. an Invocatio Sanctissimæ Trinitatis sit de essentia formæ hujus Sacramenti ibid. 9.

Extremæ Unctionis effectus, & an reiterari possit.

Præcipuus effectus hujus Sacramenti est gratia habitualis infallibiliter trahens auxilia, quibus ægroti anima indiget 165. 1. Primarius effectus non est gratia habitualis quatenus remissiva peccatorum venialium ex divina institutione ibid. Non caret hoc Sacramentum suo primario effectu per hoc, quod infirmus phræneticus sit, aut sensibus destitutus 166. 3. primus effectus ex secundariis est abstergere reliquias peccatorum 166. 4. Secundus effectus est alleviare infirmum in sua ægritudine, etsi expedierit ejus saluti æternæ, conferre sanitatem 166. 5. Tertius effectus est remissio tum mortalium, tum venialium, si fortè infirmus illis gravatus sit, nec obicem ponat ad illorum remissionem 166. 6. operatur hoc Sacramentum effectus istos in eo instanti, in quo perficitur; & perficitur in ultima unctione completa virtute cæterarum ibid. 7. Auxilia quæ secum trahit habitualis gratia hujus Sacramenti, non conceduntur à Deo, nisi pro eo tempore pro quo infirmus illis magis eget ibid. 8. an si infirmus recipiat cum obice Sacramentum istud, eo postea remoto recipiat fructus Sacramenti ibid. 9. Sacramentum hoc reiterari potest, cum non imprimat Characterem: Nequit tamen reiterari durante eodem periculo morbi ibid.

Extremæ Unctionis subjectum, & partes ungendæ.

Subjectum capax hujus Sacramenti est Homo viator 167. 1. Debet esse baptizatus 167. 2. Debet esse adultus, quòd videlicèt habeat usum rationis, aut illum habuerit 167. 3. Amentibus, qui aliquando habuere usum rationis, quamvis actu non habeant, administrandum est hoc Sacramentum etiamsi reluctent 161. 4. Debet esse recipiens hoc Sacramentum in periculo mortis cõstitutus ob infirmitatem 167. 5. Non est ministrandum Sacramentum istud existentibus in periculo mortis ob tempestatem, belligerantibus sanis, parientibus, & damnatis ad mortem 168. 6. Sufficit ad ministrandum hoc Sacramensum quod prudenter judicetur infirmus laborare periculo mortis 168. 7. pueris habentibus usum rationis, si in periculo mortis fuerint, ministrandum erit hoc Sacramentum 168. 8. an ad ministrandum Sacramentum istud requiratur ut infirmus quicumque sit saltem peccatum veniale commiserit 168. 9. Requiritur ad hujus Sacramenti administrationem, quòd infirmus illud exposcerit sive actualiter, sive virtualiter sive interpretativè 168. 10. an possit Sacramentum istud ministrari infirmo, antequam Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ susceperit 168. 11. Partes, quæ ungi debent, sunt septem; videlicet Oculi, Aures, Nares Os, manus, pedes, & Renes 168. 12. Probabilius est unctiones quinque sensuum corporis esse de necessitate Sacramenti 168. 13. Si probabiliter timeatur, infirmum è vita discessurum ante completam omnium sensuum unctionem; non erit incipienda ministratio 169. 14. Quid faciendum, si infirmus careat oculis, aut auribus, vel naribus, aut manibus 169. 15. an requiratur de necessitate Sacramenti unctio utriusque oculi, utriusque auris, utriusque naris vel manus ibid. 16. an sit contra validitatem Sacramenti invertere ordinem ab Ecclesia præscriptum in ungendis partibus infirmi ibid. 17. Cur potius ungendæ sint partes supradictæ, non verò aliæ, aut totum corpus ibid. 18.

Extremæ unctionis Minister, & Ritus servandi in administratione hujus Sacramenti.

Solus Sacerdos non verò alius ab illo est legitimus Minister hujus Sacramenti 169. 1. Invalidum est hoc Sacramentum à Diacono, vel subdiacono ministratum, etiam ex potestate episcopi; vel Pontificis ibid. 2. Quilibet Sacerdos simplex, etiam excommunicatus, aut degradatus poterit validè hoc Sacramentum ministrare non verò licitè, nisi qualitates requisitas habeat ibid. 3. Religiosi exempti, si hoc Sacramentum ministrare præsumpserint absque Parochi facultate; incidunt in excommunicationem Pontifici reservatam, in quam non incidunt alii Clerici sæculares 170. 4. Si Parochus non possit hoc Sacramentum ministrare, aut nolit, nec velit alteri facultatem tribuere; tunc quilibet sacerdos nec excommunicatus, nec suspensus poterit illud ministrare 170. 5. an possit hoc Sacramentum à pluribus sacerdotibus ministrari 170. 6. Debet Minister cum superpelliceo, & stola illud ministrare; itaut graviter peccet, si sic non ministret 170. 7. Debet habere Clericum, qui inserviat, si commodè haberi possit 170. 8. ad ingressum cubiculi infirmi servare debet, quæ à rituali præscribuntur 170. 9. ab adstantibus recitari debent psalmi pœnitentiales; sed non erit peccatum eos omittere etiam sine necessitate 170. 10. Partes infirmi ungendæ sunt ordine assignato intingendo pollicem in oleo. Tempore infectionis poterit id virgula argentea fieri 170. 11.

Extremæ unctionis recipiendę obligatio respectu infirmi, & ministrandæ respectu Parochi.

Non extat per se præceptum, & stricta obligatio recipiendi hoc Sacramentum 171. 1. Peccat tamen venialiter infirmus, si sine justa causa illud suscipere omittat 171. 2. per accidens adstringi poterit fidelis sub gravi ad illud suscipiendum 171. 3. Graviter peccat infirmus, si omittat suscipère illud ex contemptu 171. 4. Infirmus irretitus censura aliqua absolvendus erit à censura, antequam ministretur illi hoc Sacramentum 171. 5. Parochus sub gravi obligatur ad ministrandum hoc Sacramentum infirmis 171. 6. an etiam teneatur tempore pestis ministrare suis subditis cum periculo infectionis 171. 7. Cæteri Sacerdotes, qui parochi non sunt, non tenentur tempore pestis illud ministrare: quamvis teneantur sub gravi, si absit parochus, & infirmus alia Sacramenta non suscepit, aut suscipere non potuit 171. 8. parochus, aut alius sacerdos ex facultate illius administrans hoc Sacramentum debet esse in gratia, & immunis à Censura 171. 9.

Excommunicatio quid sit, & Quotuplex

Quid nominis Excommunicatio 490. 1. Definitur excommunicatio, & explicatur definitio 491. 2. Dividitur excommunicatio in majorem & minorem 491. 3. excommunicatio major est gravissima ex omnibus pœnis Ecclesiasticis 491. 4. Quomodo differat excommunicatio ab aliis Censuris, & Irregularitate 491. 5. aliæ divisiones excommunicationis enumerantur 461. 6. quando excommunicationes, & censuræ latæ à Visitatoribus dicendæ sint latæ à Jure 491. 7. excommunicationes, & censuræ latæ in bulla cœnæ dicendæ sunt à jure ibid. 8

Excommunicare quis possit? Et quis excommunicari? ob quam causam? Et quomodo ferenda excommunicatio?

Quas conditiones habere debet, qui excommunicare potest 491. 1. quas conditiones habere debent, qui excommunicari possunt 492. 2. Explicatur causa necessariò requisita ad excommunicationem, quæ est peccatum morale 492. 3. quomodo obliget excommunicatio frequenter ferri consueta ad revelandas scripturas, manifestandum delinquentem, & similia 492. 4. Motus ferendi excommunicationem non designatur, sed servandus est consuetus in qualibet Diœcesi 492. 5.

Excommunicatus Communione fidelium quonam Jure privetur & Quinam sit Excommunicatus vitandus, & qui Toleratus.

Non Jure Divino sed Ecclesiastico tantùm privatur excommunicatus communione fidelium 493. 1. Quonam pacto privetur excommunicatus communione fidelium, & Fideles communione cum ipso 493. 2. explicatur quisnam excommunicatus sit Vitandus, & qui toleratus 493. 3. Non tenentur fideles vitare excommunicatum, etiam Nominatum, dummodò non fuerit Notorius clerici percussor; si nondum fuerit publicè ab ecclesia denunciatus 493. 4. Quisnam dicendus sit Notorius Clerici percussor 493. 5. An tenear vitare eum qui coram me clericum percussit, dum non aderant tot Testes, qui requiruntur ad reddendam percussionem illam notoriam 494. 6. An sufficiat sola Fama de notoria percussione clerici ad vitandum percutientem? Et an sola Fama, quod aliquis fuerit nominatim excommunicatus

catus, & denunciatus; ſufficiat ad vitandum illum 494. 7. In quibus rebus communicare poſſunt fideles cum excommunicato tolerato 494. 8. An poſſit Fidelis inducere excommunicatum toleratum, & ab eo petere Miniſtrationem Sacramentorum, celebrationem Miſſæ, & ſimul Recitationem Divini officii 494. 9. Quæ dicta ſunt de excommunicatis toleratis, intelliguntur etiam de ſuſpenſis, interdictis, & Irregularibus Toleratis 495. 10.

Excommunicationis majoris effectus. Et 1. *de privatione Communium Eccleſiæ Suffragiorum.*

Explicatur triplex Genus Suffragiorum 495. 1. Excommunicatio ſolùm privat excommunicatum ſuffragiis nomine Eccleſiæ factis 495. 2. Quodnam peccatum ſit applicare pro Excommunicatis Communia ſuffragia Eccleſiæ nomine ipſius facta 495. 3. An ſaltem pro excommunicatis licèat in genere applicare ſuffragia Eccleſiæ 495. 4. An etiam privetur his ſuffragiis excommunicatus contritus, qui à delicto reſipuit nec per ipſum ſtat quin abſolvatur 495. 5. An Excommunicati tolerati priventur ſuffragiis Eccleſiæ 496. 6. An Sacrificium Miſſæ proſit excommunicato, ſi à Sacerdote pro illo offeratur 496. 7.

Excommunicationis effectus Secundus, nempe Privatio paſſiva Sacramentorum.

Excommunicatus, quicumque ſit, privatur receptione Sacramentorum 496. 1. Validè Sacramenta recipit excommunicatus quoad ſubſtantiam, excepto Sacramento Pœnitentiæ 497. 2. Cur exceptum fuerit Sacramentum Pœnitentiæ 497. 3. Non eſt invalidum Sacramentum Pœnitentiæ excommunicato, eo quia Sacerdos non habet juriſdictionem abſolvendi excommunicatum à peccatis 497. 4. Dari poteſt caſus, in quo excommunicatus abſolvatur à peccatis, quamvis non fuerit abſolutus ab excommunicatione 497. 5. Excommunicatus culpabiliter ignorans per culpam gravem, ſe eſſe excommunicatum; aut ſciens, ſe eſſe excommunicatum, & ſciens eſſe grave peccatum non aperire excommunicationem ſuam in confeſſione; nec recipit Sacramentum quoad ſubſtantiam, nec quoad fructum 497. 6. An excommunicatus Sacramenta recipiens aliquam pœnam incurrat 497. 7. An Miniſtri Eccleſiæ obligentur ad Sacramenta deneganda excommunicatis 497. 8. Sacerdos Sacramenta miniſtrans excommunicato occulto publicè pœnitenti, nec peccat, nec cenſuram, aut aliam pœnam incurrit 498. 9.

Excommunicationis effectus tertius, Privatio ſcilicet activa Sacramentorum, & Sacrificii Miſſæ.

Excommunicatus nequit aliis Sacramenta miniſtrare, nec celebrare, quamvis validè Miniſtret, & celebret 498. 1. Excipitur Sacramentum Pœnitentiæ ab excommunicato vitando miniſtratum extra mortis articulum 498. 2. In quonam caſu reiteranda confeſſio facta cum confeſſario excommunicato 498. 3. Quæ dicuntur de excommunicato vitando circa adminiſtrationem Sacramentorum extenduntur ad Sacramentalia 499. 4. Quamvis validè adminiſtret Sacramenta excommunicatus, graviter tamen peccat, ſi ea miniſtret, exceptis nonnullis caſibus 499. 5. An peccet excommunicatus vitandus miniſtrans Sacramentum Euchariſtiæ, aut extremæ Unctionis Moribundo; ſi alius Sacerdos non ſit 499. 6. Excommunicatus ſive vitandus, ſive toleratus irregularitatem incurrit, ſi Sacramenta miniſtret, celebret, aut Officium Ordinis ſacri exerceat 499. 7. An excommunicatus vitandus miniſtrans Sacramentum pœnitentiæ irregularitatem incurrat 499. 8.

Excommunicationis Quartus effectus nempè Privatio Divinarum Rerum, & Eccleſiaſtica Sepultura.

Privatur quilibet excommunicatus ex vi excommunicationis celebratione Divinorum Officiorum, & illorum aſſiſtentia 500. 1. Quid veniat Nomine Divinorum Officiorum; quibus privatur excommunicatus 500. 2. Excommunicatus etiam toleratus nequit aſſiſtere Sacrificio Miſſæ; poterit tamen toleratus inſervire Sacro, ſi alius non adſit, qui inſervire ſciat 500. 3. An peccet graviter excommunicatus non audiendo Miſſam ſi cum poſſit abſolutionem non procurat 500. 4. Excommunicatus adſtans Sacrificio Miſſæ culpabiliter nullam aliam pœnam incurrit, niſi excommunicationem Minorem, dummodò non fuerit Sacerdos, qui in irregularitatem incideret. Quod ſi excommunicatus admonitus à celebrante, ut exeat, exire nolit; novam incurrit excommunicationem Pontifici reſervatam 501. 5. Sacerdos ſacrificans ſciens adeſſe ſacrificio excommunicatum vitandum, & permittit adeſſe; non ſolum ſacrilegium committit, & Minorem excommunicationem incurrit; ſed etiam interdicitur ab Ingreſſu Eccleſiæ 501. 6. Fideles audientes Sacrum cum excommunicato vitando, ſi ſcienter faciant; graviter peccant, & excommunicationem Minorem incurrunt 501. 7. Peccat etiam graviter excommunicatus vitandus aſſiſtens aliis Divinis Officiis à Miſſa, niſi excuſet parvitas Materiæ 501. 8. An excommunicatus vitandus recitans privatim Horas canonicas graviter peccet ſi dicat: Dominus vobiſcum 501. 9. An peccet excommunicatus vitandus adhibens ſocium in recitatione privata Divinii Officii 501. 10. An privetur excommunicatus omni uſu rerum Sacrarum 502. 11. An poſſit concionari, vel Lectionem Theologiæ aut juris canonici docere 502. 12. An poſſit concionem audire, vel Lectionem Theologiæ, aut juris Canonici 502. 13. Excommunicatus privatur eccleſiaſtica ſepultura, ſi nec in vita, nec poſt mortem abſolutus fuerit 502. 14. Quid veniat nomine eccleſiaſticæ ſepulturæ 502. 15. An excommunicatus ſepeliri poſſit in loco ſacro, ſi fuerit in foro pœnitentiæ abſolutus in mortis articulo 503. 16. Quodnam peccatum commitat, & quam pœnam incurrat ſepeliens in loco ſacro excommunicatum non abſolutum 503. 17.

Excommunicationis Quintus effectus, Privatio videlicet Beneficii Eccleſiaſtici, ejuſque fructuum, & Proventuum.

Excommunicatio privat excommunicatum quacumque electione, præſentatione, & Nominatione ad beneficium eccleſiaſticum 503. 1. Comprehendit privatio iſta non ſolum excommunicatum à jure ſed etiam ab homine 504. 2. An etiam privatio extendatur ad penſionem 504. 3. Privat etiam, & incapacem reddit Officii, Muneris, & Dignitatis Eccleſiaſticæ 504. 4. An etiam privet collatione Dignitatis, & Officii ſæcularis habentis annexam juriſdictionem 504. 5. An electio ad beneficium facta tempore non excommunicationis, ſi tempore excommunicationis acceptetur; invalida ſit acceptatio 504. 6. Poterit validè excommunicatus acceptare non ſolùm ſi non mutetur titulus, ſed etiam ſi mutetur; dummodò collatio differatur poſt abſolutionem 505. 7. An beneficium collatum excommunicato tempore excommunicationis, ſi ab eo acceptetur tempore abſolutionis, valida ſit acceptatio 505. 8. A quonam petenda in hoc caſu beneficii nova collatio poſt abſolutionem impetratam 505. 9. Quomodo excommunicatus occultus ſe gerere debeat, ſi ei facta ſit electio, vel collatio beneficii, à quo nequit ſe retrahere niſi manifeſtando ſuam occultam excommunicationem 505. 10. Quæ dicta ſunt, an procedant in proviſionibus factis ab Ordinariis locorum, an etiam in proviſionibus factis à Pontifice 506. 11. An quæ dicta ſunt de nullitate collationis beneficii, aut penſionis pro excommunicato, intelligi etiam debeant pro ſuſpenſo, & interdicto 506. 12. Non ſolum graviter peccat excommunicatus acceptans beneficium in excommunicatione, ſed etiam conferens illud excommunicato ſciens, eſſe talem 506. 13. Excommunicatus obtinens beneficium, aut penſionem tempore excommunicationis non poteſt eorum fructus percipere nec beneficium permutare 506. 14. An excommunicatus, qui per ſe vel per alium onera beneficii ſuſtinuit in excommunicatione, cujus fructus percepit; teneatur jam abſolutus illos reſtituere 506. 15. Excommunicatus poſt beneficium legitimè acceptum non privatur eo, quamvis poſſit privari, ſi inſordeſcat, & graviter contumax ſit 507. 16. An per excommunicationem privetur ipſo jure beneficiarius fructibus, & proventibus beneficii antea accepti, & teneatur eos à ſe abdicare ſpontè, etiamſi onera beneficii ſuſtineat 507. 17. Tenetur beneficiarius excommunicatus poſt ſententiam à Judice latam cedere fructibus beneficii nec eos percipere poterit 507. 18. An beneficiarius, vel Canonicus injuſtè excommunicatus, & privatus fructibus, vel diſtributionibus, qui cogitur injuſtè abeſſe ſuis Muniis; poſſit illa percipere 507. 19. An ſi à contumacia recedat, ſed nequeat abſolutionem obtinere, nec per ipſum ſtet, quin ſuis Muniis aſſiſtat; debeat fructus, aut diſtributiones percipere 507. 20.

Excommunicationis effectus Sextus, Privatio videlicet juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

Quilibet excommunicatus per excommunicationem privatur uſu juriſdictionis eccleſiaſticæ 508. 1. An Acta, & geſta propriæ juriſdictionis ab excommunicato tolerato facta valida ſint, ſi non fuerit à fidelibus requiſitus ad ea præſtanda 508. 2. An validum ſit exercitium juriſdictionis coactivæ excommunicati tolerati 508. 3. Acta, & geſta propriæ juriſdictionis excommunicati vitandi irrita

sunt 507. 4. Inferuntur nonnulla ex hac doctrinâ 508. 5. Quid dicendum de electione facta à capitulo quæ ei ex jure competit; si aliqui, vel aliquis ipsius sit excommunicatus vitandus 509. 6. An præsentatio facta ad beneficium ab excommunicato vitando valida sit 509. 7. An institutio facta ab excommunicato vitando sit valida 509. 8. An postulatio solemnis, aut solemnis nominatio facta ab excommunicato vitando sit valida 509. 9. An concessio possessionis facta ab excommunicato vitando valida sit 510. 10. An resignatio Beneficii facta ab excommunicato vitando sit valida 510. 11.

Excommunicationis effectus septimus, privatio scilicet Communicationis Fori.

Quilibet excommunicatus vitandus privatur iis actibus, qui ad judicium, & Forum attinent 510. 1. Judex tam Ecclesiasticus, quam sæcularis privatur usu suæ jurisdictionis, dum excommunicatus vitandus existit 510. 2. An valida sint acta judicis sæcularis excommunicati vitandi, dum à partibus non fit exceptio 511. 3. Excommunicatus vitandus invalidè exercet officium arbitri, si sit ad Formam judicis constitutus. Secus si sit constitutus ut vir prudens ad componendam litem 511. 4. Excommunicatus sive vitandus, sive toleratus nequit esse actor in judicio tam Ecclesiastico quam sæculari 511. 5. Excommunicatus repelli nequit à Judicio si probare velit, se non esse excommunicatum 511. 6. Excommunicatus vitandus nequit exercere munus advocati, imò repellendus est à judice, & ab aliis, qui cum ipso judicialem communicationem habere debent 511. 7. Idem dicendum de procuratore excommunicato vitando 511. 8. Quid dicendum de testibus excommunicatis 512. 9. Quid de tabellione seu notario excommunicato 512. 10. Reus, qui est excommunicatus vitandus nequit sponte sua comparere in Judicio, quamvis trahi possit ad illud 512. 11. An excommunicatus possit eligi in tutorem, curatorem, aut hospitalarium? & an ejus acta tunc valida sint 512. 12. An assistentia Matrimonio parochi excommunicati valida sit 512. 13. An parochus excommunicatus possit validè alteri Sacerdoti dare facultatem assistendi Matrimonio 513. 14. An excommunicatus vitandus possit validè aliquem admittere ad professionem Religiosam, eamque recipere 513. 15.

Excommunicationis octavus effectus, annullatio videlicet cujusvis rescripti, & privatio obligationis Civilis, & contractus.

Excommunicatus privatur impetratione cujuslibet privilegii, & rescripti Apostolici, excepto articulo excommunicationis, & appellationis 513. 1. Non privatur tamen impetratione rescriptorum ab Imperatore, Regibus, aut ab aliis prælatis Pontifice inferioribus 513. 2. An extendatur privatio rescripti Apostolici ad excommunicatum occultum toleratum 513. 3. An annullentur rescripta Apostolica obtenta à procuratore excommunicato in favorem aliorum 513. 4. Quid advertendum in hoc effectu excommunicationis in rescriptis Apostolicis nostrorum temporum 513. 5. Excommunicatus privatur etiam facultate licitè ineundi civiles contractus cum fidelibus 513. 6. An non solum illicitè; sed etiam invalidè excommunicatus celebret contractus 514. 7. Valida est professio ab excommunicato facta 514. 9.

Excommunicationis nonus effectus, privatio videlicet communicationis politicæ, & Civilis.

Prohibita est cuicumque excommunicato civilis, & politica communicatio cum aliis fidelibus 514. 1. Prohibita quoque est cuilibet fideli communicatio cum excommunicato vitando 514. 2. Enumerantur actiones, quæ prohibentur excommunicatis cum fidelibus, & fidelibus cum excommunicatis vitandis 515. 3. Et quid importet os. Quid orare 515. 4. Quid vale 515. 5. Quid communio 515. 6. Quid mensa ibid. 7. Communicatio in divinis cum fidelibus prohibita est sub gravi culpa tam excommunicato vitando, quàm tolerato ibid. 8. Communicatio in politicis, & civilibus cum fidelibus prohibita est excommunicato vitando, & tolerato sub veniali, nisi ratio sufficienter excusans habeatur ibid. 9. Fideles communicantes in Divinis cum excommunicato vitando graviter peccant, nisi excuset levitas materiæ; non sic verò cum tolerato 515. 10. fideles communicantes in civilibus cum excommunicato vitando venialiter peccant, nisi sufficiens causa excuset 516. 11. an peccet mortaliter frequenter communicans in civilibus cum excommunicato vitando 516. 12. quas pœnas incurrant communicantes fideles cum excommunicatis vitandis 516. 13. communicantes cum excommunicato vitando in crimine criminoso & graviter peccant, & incurrunt excommunicationem majorem 516. 14. explicantur nonnulli casus in particulari communicationis in crimine criminoso 516. 15. Si lata fuerit excommunicatio contra participantes cum excommunicato vitando non solùm participando graviter peccant, sed etiam incurrunt excommunicationem majorem 516. 16.

Excommunicationis Effectus Remoti.

Perseverans per annum integrum in excommunicatione ac in ea animo obdurato insordescens est suspectus de hæresi 520. 1. non statim tamen sic insordescens damnandus est ut hæreticus, & quid faciendum ulterius ut damnetur ut hæreticus 520. 2. perseverantia ex contumacia in excommunicatione per annum reddit contumacem pro confesso, & facit integram probationem delicti illius, ob quod lata fuit excommunicatio 520. 3. insordescens per annum in excommunicatione, & contumaciter in ea persistens privandus est beneficiis si crimen commiserit inducens privationem beneficii 520. 4. qua pœna puniri possit excommunicatus per annum integrum insordescens in excommunicatione 520. 5. an dentur alii effectus remoti excommunicationis 520. 6.

Excommunicatio Minor.

Quid sit excommunicatio minor 521. 1. antiquitus multiplex erat excommunicatio minor, nunc verò temporis unica est. Et qualis sit 521. 2. incurritur excommunicatio minor ob communicationem cum excommunicato majori excommunicatione vitando 521. 3. effectus unicus, & proprius hujus excommunicationis est privatio passiva Sacramentorum 521. 4. an mortaliter peccet, qui Sacramenta ministrat excommunicato minori excommunicatione 521. 5. an peccet Sacerdos excommunicatus minori excommunicatione, si fidelibus Sacramenta ministret 521. 6. an obstrictus excommunicatione minori incurrat pœnam aliquam, si celebret, aut Sacramenta ministret 522. 7. an Sacramenta recepta ab excommunicato excommunicatione minori, & præcipuè Sacramentum Pœnitentiæ valida sint 522. 8. effectus indirectus excommunicationis minoris est privatio electionis ad beneficium 522. 9. an non solùm peccet excommunicatus minori excommunicatione electus, præsentatus, & recipiens beneficium; sed etiam eligens, præsentans, & conferens 522. 10. an excommunicatio minor privet etiam excommunicatum activa electione, præsentatione, & collatione beneficii 522. 11. an electio, præsentatio, & collatio passiva beneficii facta excommunicato minori excommunicatione sit ipso jure irrita 522. 12. absolutio à minori excommunicatione, si lata fuerit ab homine; conferri poterit à ferente ejus successore, vel superiore, aut delegato, si lata fuerit à jure conferri poterit à proprio Sacerdote pro foro interno 522. 13. quisnam veniat nomine proprii Sacerdotis 522. 14. An Parochus nondum Sacerdos absolvere possit à minori excommunicatione 522. 15. an simplex Sacerdos, qui possit à venialibus absolvere, possit etiam absolvere à minori excommunicatione 523. 16. quænam forma servanda sit in absolutione à minori excommunicatione 523. 17.

Excommunicationes in Bulla Cœnæ Domini Contentæ.

Præmittuntur nonnulla necessaria ad intelligentiam excommunicationum in Bulla Cœnæ contentarum 533. 1. referuntur ordine suo viginti clausulæ bullæ continentes has excommunicationes 534. 2. Pontifex reservat sibi absolutionem ab istis excommunicationibus præter mortis articulum; in quo explicatur, quænam cautio præstanda sit 535. 3. Sacerdos præsumens absolvere absque legitima facultate ab his censuris ipso jure incidit in excommunicationem, non reservatam tamen, quamvis reservetur, si fiat in Italia extra urbem prætextu privilegiorum Sanctæ Sedis 535. 4. absolvi nequit ab his censuris, qui verum propositum non habet non amplius reincidendi in illas. Nec qui Leges, aut Statuta fecerit libertati Ecclesiasticæ repugnantes, nisi publicè revocaverit, & omninò deleverit, & de revocatione Pontificem certiorem fecerit 535. 5. revocat Pontifex per Bullam prædictam omnia, & quæcumque privilegia quoquo modo concessa dispositioni ipsius Bullæ contraria 535. 6. præcipit Pontifex sub mortali omnibus locorum ordinariis ut semel in anno saltem dictam Bullam publi-

publicent 535. 7. Obligat insuper prædictos, & quoscumque confessarios ad habendum penès se transumptum prædictæ bullæ 535. 8.

Excommunicatio summo Pontifici reservata in decreto juris ob violentam manuum injectionem in Clericos, vel Monachos.

Hæc excommunicatio unica in Decreto juris continetur in Can. Si quis suadente 17. quæst. 4. 536. 1. Quis veniat nomine Clerici in hoc canone expressi 536. 2. Quænam requirantur in Clericis minoribus, ut hoc privilegio canonis frui possint 536. 3. Quinam clerici excludantur ab hoc privilegio canonis, & privilegio Fori 536. 4. An clerici criminosi, joculatores, incorrigibiles, si in sacris constituti sint; privilegium Fori ipso jure amittant 536. 5. Quis veniat nomine Monachi in hoc canone expressi 536. 6. Quid dicendum de Tertiariis S. Dominici, & S. Francisci 537. 7. Quid de eremitis 537. 8. Quid de equitibus, & Commendatariis laicis ordinum militarium 537. 9. Personę contra quas lata est excommunicatio in favorem Clericorum, & Monachorum; sunt omnes, & singuli Fideles cujuscumque sexus, & conditionis fuerint 537. 10. An injiciens manus violentas in clericum, vel Monachum volentem, & consentientem incidat in hanc excommunicationem 537. 11. An ipse Clericus, vel Monachus volens, & consentiens in suam percussionem incurrat hanc excommunicationem 537. 12. An si Clericus, vel Monachus manus violentas in se injecerit incurrit excommunicationem 537. 13. Quænam actio principaliter prohibita sit sub Excommunicatione in hoc canone; & quænam ad eam requirantur, ut sit materia excommunicationis 537. 14. Explicantur aliquæ actiones in particulari, ob quas incurritur hæc excommunicatio 537. 15. Assignatur regula aliqua ob dignoscendum, quando actio sit violenta, & injuriosa Clerico, vel Monacho 538. 16. Deducuntur aliqui casus in particulari, in quibus actio non reputatur injuriosa 538. 17. Ad quasnam alias actiones extendatur violenta manuum injectio 538. 18. Mandantes, consulentes, & faventes percussioni Clerici, vel Monachi innodantur excommunicatione 538. 19. Non impedientes Clerici, vel Monachi percussionem, cum impedire possint; incurrunt in excommunicationem, si ex officio ad id teneantur, non verò si ex charitate 538. 20. Ratam habens percussionem Clerici nomine suo factam incidit in excommunicationem 539. 21. Modus percussionis ex subita passione, & primo motu excusat ab excommunicatione; sic etiam si ex joco, aut ludo facta fuerit 539. 22. Quoties percussio ex circumstantiis non censetur graviter injuriosa excusat ab excommunicatione 539. 25. Percussio ob correctionem, & disciplinam ab habente facultatem, dum non excedat modum; excusat ab excommunicatione 539. 26. Percutiens, aut occidens Clericum turpiter agentem cum matre, filia, Uxore, aut sorore ipsius percutientis non incurrit excommunicationem 540. 27. Percutiens Clericum privatum privilegio Canonis non incurrit excommunicationem 540. 28. Officialis Principis turbam arcens, & casualiter Clericum percutiens non incurrit Excommunicationem 540. 29. Sæcularis de mandato prælati clericum capiens non incurrit excommunicationem 540. 30. Absolutio excommunicationis latæ per hunc Canonem reservatur Pontifici: sed temperata fuit reservatio, & concessa facultas aliis prælatis inferioribus; & quomodo 540. 31. Pontifex & ejus legatus à latere absolvere possunt ab hac excommunicatione pro foro interno, & externo quæcumque fuerit percussio. Nuntius Pontificis absolvere potest in Provincia sibi demandata, dum ibi existit, eos, qui ex illa provincia sunt. Legatus verò natus non potest 540. 32. Episcopus vel per se, vel per alium absolvere poterit pro foro interno, & externo suos subditos, si tamen percussio levis fuerit, & qui veniunt, nomine Episcopi 541. 33. Superiores Domorum Religiosorum, dummodo sint supremi in Domo Religiosa, nec in illa alium habeant supra se; absolvere possunt subditos per se, & per alios, si tamen percussio levis fuerit 541. 34. An dentur aliqui casus, in quibus possint Episcopi absolvere etiam ob gravem, & mediocrem clerici percussionem 541. 35. An si delictum sit occultum possit Episcopus absolvere suos subditos, etiam ob percussionem enormem 542. 36.

Excommunicationes Pontifici Reservatæ.

Enumerantur excommunicationes Pontifici reservatæ quæ in quinque Libris Decretalium continentur 542. Enumerantur quæ continentur in sexto Libro decretalium 542. 543. Enumerantur quæ in Libris Clementinarum 543. Enumerantur quæ in Libris Extravagantium 544. 545. Enumerantur quæ continentur extra corpus juris à 546. usque 549.

Excommunicationes Pontifici non reservatæ.

Enumerantur excommunicationes Pontifici non reservatæ in corpore juris latæ à 549. usque 553. Enumerantur Excommunicationes Pontifici non reservatæ extra corpus juris latæ à 553. usque 556.

Eucharistiam in Paschate sumendi obligatio.

Tenentur Fideles adulti ad Eucharistiam sumendam tum ex Præcepto Divino tum Ecclesiastico 348. 1. Præceptum Divinum sumendi Eucharistiam obligat fideles sub gravi in articulo mortis constitutos 348. 2. An sumens Eucharistiam paulò ante periculum mortis teneatur ad communicandum in periculo mortis 348. 3. An qui in periculo mortis non communicavit teneatur communicare illo transacto 348. 4. An qui in periculo mortis communicavit, si mortale postea committat; teneatur iterum communicare 348. 5. An judex teneatur concedere reis damnatis ad mortem, aut aliam pœnam cum periculo vitæ, tempus sumendi Eucharistiam 349. 6. Tenentur fideles ex præcepto Ecclesiæ ad Eucharistiam sumendam extra periculum mortis saltem semel in anno in Paschate 349. 7. Quid importet tempus Paschale ab Ecclesia statutum ad eucharistiam sumendam 349. 8. Non adimpletur præceptum istud Ecclesiasticum, nisi per sumptionem Eucharistiæ è manibus proprii Sacerdotis. Et quis hic sit 349. 9. An Laici familiares Religiosorum, & illis inservientes teneantur in propria parochia communicare 349. 10. An peregrini, Viatores, Forenses, & similes, qui é proprio domicilio absunt; possint in qualibet parochia ex iis, ubi requiruntur, communicare in Paschate 349. 11. An teneatur Sacerdos huic præcepto satisfacere in propria parochia 349. 12. An omittentes communionem in Paschate incurrant ipso facto censuram aliquam; & an per Communionem voluntariè sacrilegam satisfiat huic præcepto 349. 13. An non communicans tempore paschali sive ex malitia, sive ex impedimento, teneatur, quam primum possit, communicare 349. 14. An prævidens impedimentum futurum in communicando Paschali tempore teneatur anticipare 450. 15. Quid dicendum circa usum, & frequentiam sumendi sacram Eucharistiam 450. 16.

Episcopus.

Episcopi habent à jure servatis aliquibus conditionibus posse absolvere pro foro interno, & externo à reservatis Pontifici, pueros, mulieres, Senes, valetudinarios, & similes, quibus impeditur accessus ad Pontificem 144. 15. In consecratione Sacerdotum, Episcopus consecrans, & Sacerdotes consecrati eamdem hostiam consecrant si simul formam cum debita intentione pronuntient 71. 3. An Episcopus approbans aliquem exterius ad audiendas confessiones, quamvis interius illum inhabilem judicet valida sit approbatio 150. 11. An possit Episcopus denegare examen, & approbationem Sacerdoti sæculari, aut Religioso exposito à suis superioribus 150. 13. Vide pœnitentiæ ministri approbatio. Episcopus in statu peccati mortalis conferens primam Tonsuram, benedicens Oleum, Ecclesias, Altaria, Chrisma, Sacras vestes, Vasa Sacra, nuptias, consecrans virgines, benedicens populum; non peccat graviter 12. Episcopus confirmans debet esse ornatus sacris vestibus, stola videlicet, pluviali, mitra, & baculo pastorali. Infligit leviter alapam quam omittere non est grave peccatum 46. 7. An Episcopus absolvi possit ab Archiepiscopo à casu occulto Pontifici reservato 144. 12. Vide reservatio casuum. An Episcopus approbans aliquem exterius, quamvis interius illum inhabilem judicet valida sit approbatio 150. 11. A quonam Episcopo habenda sit approbatio ad confessiones audiendas 150. 12. Vide pœnitentiæ ministri approbatio. An quicumque Episcopus consecratus valide ministrare possit sacramentum confirmationis 43. 2. Solus Episcopus consecratus est minister ordinarius confirmationis 43. 1. Episcopus dispensare nequit in denunciationibus nisi habeat justæ causæ cognitionem 246. 12. Non semper tenetur Episcopus justa occurrente causa dispensare in denunciationibus 246. 14. Vide matrimonio denunciationes præmitten-

dæ, Episcopus quid facere debeat quando apponitur impedimentum matrimonio denunciato 247. 19. Quid possint Episcopi circa absolutionem censurarum Summo Pontifici reservatarum 486, 9.

Ecclesia.

An Ecclesia mutare possit materiam Sacramentorum 5. 5. An Ecclesia ferre possit præceptum suscipiendi Baptismum, & determinare tempus 22, 10. An Ecclesia & ejus ministri habeant jus exigendi Decimas Prædiales non solutas ab emente prædium si Dominus illud vendidit non solutis decimis 456, 14. An possit Ecclesia ob recuperandas suas decimas ad judicem sæcularem appellare, ut cognita injuria possit Ecclesiam ab injustitia laici defendere 462. 3.

Electio Beneficii.

An electio beneficii facta excommunicato minori excommunicatione sit ipso jure irrita 522. 12.

Error in Matrimonio. Vide Matrimonii impedimenta dirimentia.

Excommunicati. Vide Excommunicationis majoris effectus.

F

Fideles.

NON tenentur fideles vitare excommunicatum, etiam nominatum, dummodo non fuerit notorius Clerici percussor, si nondum fuerit publicè ab Ecclesia denunciatus 493. 4. In quibus rebus communicare possunt fideles cum excommunicato tolerato 494. 8. An possit fidelis inducere excommunicatum toleratum, & ab eo petere ministrationem Sacramentorum, celebrationem Missæ & simul recitationem Divini Officii 494. 9. An Matrimonium contractum à fideli cum infideli, aut Catechumena ex dispensatione Pontificis habeat veram rationem Sacramenti saltem ex parte fidelis 234. 7. Fideles audientes sacrum cum excommunicato vitando, si scienter faciant, graviter peccant, & excommunicationem minorem incurrunt 501. 7. Omnes fideles usum rationis habentes, si post Baptismum, vel in ipsa susceptione Baptismi grave peccatum commiserint; tenentur confiteri 344. 1. Vide Confessionis faciendæ obligatio. An fideles pauperes teneantur ad Decimas personales solvendas 452. 2. Omnes fideles prædia possidentes, & non ex titulo Spirituali, tenentur ad Decimas prædiales solvendas. Mixta verò tenentur solvere juxta receptam locorum consuetudinem 454. 1. An teneantur fideles sustentare Parochum suum, si Decimæ, quas illi solvunt, alteri applicatæ fuerint 458. 4. Fideles communicantes in Divinis cum excommunicato vitando graviter peccant nisi excuset levitas materiæ, non sic verò cum tolerato 515. 10. Fideles communicantes in civilibus cum excommunicato vitando venialiter peccant nisi sufficiens causa excuset 516. 11. Vide excommunicationis Nonus effectus.

Facultas absolvendi à Reservatis.

Facultas directa & ordinaria absolvendi à reservatis est penes Superiorem reservantem & penes superiorem illius 144. 10. Facultas indirecta & delegata absolvendi à reservatis est tantùm penes illos, qui eam obtinuerunt à Superiore habente facultatem ordinariam 144. 14.

Facultas dispensandi in denunciationibus ante Matrimonium.

Facultas dispensandi in denunciationibus ante Matrimonium delegari potest 245. 11. Nequit ordinarius dispensare in denunciationibus, nisi habeat justæ causæ cognitionem 246. 12. Vide Matrimonio denunciationes præmittendæ.

Famuli.

An famuli excommunicati possint liberè inter se communicare 519. 15.

Filia.

Quid dicendum si Filia absque consensu Patris, & promissione dotis digno nubat 242. 7. Si Filia major viginti quinque annis indigno nubat absque consensu Patris, tenebitur Pater ad eam dotandam 242. 8. Vide Matrimonium cum metu celebratum.

Filius familias.

An Filius familias Arrhas promittere possit 214. 15.

Filii infidelium.

An filiis infidelium Baptismus ministrari possit invitis parentibus 30. 5. Filii infidelium nec usum rationis habentes nec Baptismum petentes, non poterunt licitè baptizari renuentibus parentibus infidelibus, si tamen parentes numquam Baptizati fuerint 31. Vide Baptismi subjectum.

Fornicatio.

Fornicatio Sponsi ante Sponsalia, etiamsi post illá innotescat ei, non dirimit Sponsalia. Secus verò fornicatio Sponsæ eodem modo eveniens 224. 1. Fornicatio subsequens Sponsalia dirimit illa, sive Sponsus fornicatus fuerit, sive Sponsa, & etiamsi Sponsalia jurata fuerint 224. 2. An si fornicatio Sponsæ fuerit per vim, & ea reluctante, dissolvat Sponsalia 224. 3. Vide Sponsalia.

G

Gratia.

QUID sit gratia Sacramentalis 13. 5. Gratia justificans est primarius effectus Sacramentorum novæ Legis 12. 1.

H

Hospitalia & Qualitates eorum.

QUID sit Hospitale? Et quomodo erigi possit 705. 2. An Hospitalia visitari possint ab Episcopis 706. 3. An Hospitalia possint esse beneficia 706. 4. An in Hospitalibus designatis pro certo genere Peregrinorum, aut Infirmorum, his deficientibus possint aliæ personæ admitti 706. 5.

Homo.

Solus Homo viator est subjectum capax Sacramentorum 15. 1. Non tamen singuli homines capaces sunt omnium Sacramentorum 15. 2. An homines obligentur ex præcepto ad Matrimonium contrahendum 232. 6. An saltem nunc temporis in casu urgentissimæ necessitatis extet talis obligatio 232. 7. Etiam extra casum conservandi speciem humanam adesse potest talis obligatio 232. 8.

I

Interdictum quid sit; & quotuplex.

QUID veniat nomine interdicti strictè accepti 576. 1. Definitur interdictum strictè acceptum 576. 2. Interdictum aliud Locale, Personale aliud, aliud Mixtum 576. 3. Subdividitur interdictum locale, & personale, in generale, & speciale 576. 4. Personale interdictum potest esse Totale, & partiale 577. 5.

Interdictum Locale quæ loca comprehendat? & quas Personas Interdictum Personale.

Interdictum locale generale civitatis, non solùm comprehendit directè civitatem interdictam; sed etiam suburbia, & Ædificia continentia 577. 1. Interdictum Diœcesis comprehendit etiam civitatem primariam ipsius Diœcesis, etiamsi non exprimatur ibid. 2. Interdictum Diœcesis, vel solius Civitatis, in qua Cathedralis est, comprehendit etiam ipsam Cathedralem ibid. 3. Interdicta aliqua Ecclesia interdicitur Cappella, & Cæmeterium contiguum ibid. 4. Quænam Terræ comprehendantur sub interdicto, quando latum est interdictum generale locale in Terras alicujus Domini 578. 5. Quando Episcopus interdicit Civitatem aliquam, à quonam interdicuntur suburbia & ædificia exempta 578. 6. An per interdictum locale Generale ab Episcopo latum interdicantur etiam Ecclesiæ Regularium exemptorum 578. 7. Quinam teneantur interdictum locale servare 578. 8. An interdictum locale semper secum afferat interdictum personale 578. 9. Quas personas afficiat interdictum generale personale latum contra personas totius Regni, Provinciæ, Civitatis, vel alterius Universitatis 578. 10. Interdictum personale Generale non solùm afficit personas laicas, & Ecclesiasticas, sed etiam innocentes, quæ non dederunt causam interdicto 579. 11. An incolentes suburbia, & loca continentia subjaceant interdicto personali generali, cui subjacet populus civitatis primariæ 579. 12. An etiam Magnates, Proceres, Duces, incolentes civitatem

tem, cujus populus generaliter interdictus est personaliter, sint & ipsi interdicti 579. 13. Quinam eximantur ab interdicto personali Generali 579. 14. An interdicto populo censendus sit Clerus interdictus; aut viceversa 579. 15. An sub interdicto Cleri comprehendantur Religiosi 579. 16. An interdicta familia aliqua censeantur interdicti Clerici illius familiæ 579. 17. An interdictis Doctoribus alicujus Universitatis. vel Collegii censeantur interdicti Doctores Clerici Universitatis illius 580. 18. Per interdictum speciale personale illæ personæ censeri debent interdictæ, quæ in propria persona fuere interdictæ, deinde quæ causam dedere interdicto locali 580. 19.

Interdicti Causæ.

Causa efficiens Interdicti est persona illa, quæ interdictum ferrepotest, seu quæ habet jurisdictionem in foro contentioso, & excommunicare, ac suspendere potest 580. 1. An Episcopus possit ferre Interdictum absque capituli consensu 580. 2. An capitulum possit ferre Interdictum non Vacante Sede 580. 3. An Prælati Religiosorum possint ferre interdictum 580. 4. An habentes facultatem ferendi interdictum, si ipsi Excommunicati, suspensi, vel interdicti fuerint, invalidè interdictum ferant 580. 5. Causa materialis interdicti sunt personæ illæ quæ interdicto subjiciuntur, si fuerit personale; si locale fuerit, sunt Loca quæ interdicto subjiciuntur 581. 6. Causa formalis interdicti est forma servanda in prolatione interdicti, quæ cum non exprimantur à jure sufficiens erit illa quæ exterius exprimat voluntatem ferentis illud 581. 7. Causa finalis est finis; ob quem interdictum fertur, nempè emendatio, & resipiscentia delinquentis, & punitio culpæ commissæ 581. 8. Culpa requisita ad interdictum Generale ferendum tam locale, quam personale debet esse mortalis 581. 9. An ferri possit interdictum Generale personale communicati ob retentionem æris alieni factam à capite ipsius 581. 10. An ferri possit interdictum speciale personale ob culpam propriam venialem 581. 11. An interdictum Generale Locale ferri possit ob delictum retentionis æris alieni à capite Communitatis, vel ab ipsa commissum 581. 12.

Interdicti effectus, primus videlicet Privatio Activa, & Passiva Sacramentorum.

Jure antiquo plures fuere interdicti effectus, jure tamen novo ad quatuor reducuntur, quorum primus est privatio Activa, & passiva Sacramentorum, exceptis casibus in jure expressis 582. 1. Primus Casus in jure expressus est baptismus parvulorum, & facta est extensio ad baptismum Adultorum, sive infirmorum, sive sanorum 582. 2. Secundus Casus expressus est Administratio Sacramenti confirmationis 582. 3. Tertius casus expressus est Administratio Sacramenti pœnitentiæ servatis aliquibus conditionibus 583. 5. Quartus casus expressus est Administratio Eucharistiæ in probabili mortis periculo constitutis dummodo non dederint causam interdicto; aut non fuerint specialiter interdicti 583. 6. Quomodo deferenda sit Eucharistia Moribundis tempore interdicti 583. 7. An in quatuor anni Festivitatibus à jure exceptis possint Fideles, qui causam non dedere interdicto; licitè communicari, & communicare 584. 8. Sacerdotes, & Laici, quibus concessum est ex privilegio assistere Divinis tempore interdicti possunt Laicali modo communicare 584. 9. Religiosi quicumque sint, quibus ex Privilegio datum est assistere Divinis tempore interdicti; possunt Eucharistiam sumere 584. 10. Tenentur Fideles tempore interdicti adimplere præceptum annuæ Communionis in paschate 584. 11. Extrema Unctio administrari nequit tempore interdicti localis generalis, vel particularis, aut personalis interdictis, sive generaliter, sive specialiter, nisi ex speciali Privilegio 584. 12. An concessum sit Clericis tempore interdicti hoc Sacramentum recipere, si interdicti non fuerint 584. 13. An saltem extrema Unctio ministrari possit Fidelibus in quatuor festivitatibus anni superius recensitis 584. 14. An si infirmus nullum aliud Sacramentum recipere possit, debeat illi ministrari extrema Unctio tempore interdicti 585. 15. Sacramentum Ordinis non potest administrari, aut recipi tempore interdicti localis, aut personalis à specialiter interdictis, non verò si populus esset solùm nterdictus, & in loco non interdicto ordinatio fieret 585. 16. An etiam extendatur prohibitio hæc ad diem Sabbathi Sancti, in quo à jure petmittitur Missa 585. 17. An attenta necessitate Sacerdotum, qui Sacramenta ministrent; possit tempore interdicti Ordinatio fieri 585. 18. Quid dicendum de administratione, & receptione Sacramenti Matrimonii in loco interdicto, & personis non specialiter, sed generaliter interdictis 585. 19. An tempore interdicti fieri possint benedictiones nuptiales, seu velationes 585. 20. An Conjuges interdicti possint benedici in loco non interdicto 585. 21.

Interdicti effectus Secundus Privatio videlicet Divinorum Officiorum.

In loco interdicto prohibentur Divina Officia. Et quid veniat nomine Divinorum Officiorum 586. 1. Explanantur singillatim, quæ veniant sub nomine Divinorum Officiorum 586. 2. Officium B. Virginis, & Defunctorum, ac Psalmi Pœnitentiales, & Graduales veniunt nomine Divinorum Officiorum 586. 3. Veniunt insuper Sacramentalia, & quænam ea sint 586. 4. Assignantur aliqua, quæ non comprehenduntur in Divinis Officiis 586. 5. Quænam exceptio facta sit pro celebrandis Divinis Officiis tempore interdicti 586. 6. Quibus concessum fuit hoc Privilegium 586. 7. In quibus Ecclesiis celebrari poterunt Missæ & Divina Officia tempore interdicti generalis localis ex concessione cap. Alma Mater 587. 8. An concessio facta in cap. Alma Mater intelligenda tantùm sit pro tempore interdicti localis generalis, an etiam specialis 587. 9. Prima conditionum sub quibus facta est concessio; est quòd submissa voce celebrentur Missæ, & Divina Officia 587. 10. Secunda quod celebrentur januis clausis 587. 11. Tertia quod excludantur Excommunicati, & interdicti, nec non Laici non habentes Privilegium 587. 12. Dantur aliqui casus in quibus Laici admitti possunt ad Divina officia tempore interdicti generalis localis 588. 13. Quarta conditio est quòd non pulsentur campanæ 588. 14. In quibus anni festivitatibus suspenditur interdictum ex cap. Alma Mater 588. 15. An in Festo Natalis Domini comprehendantur duo dies subsequentes 588. 16. Quandonam incipiunt prædictæ Festivitates, & quando terminantur 589. 17.

Interdicti Tertius effectus, Privatio videlicet Ecclesiasticæ Sepulturæ.

Interdictum absolutè prolatum sive Locale sit, sive personale; sive Generale, sive speciale privat Ecclesiastica Sepultura 589. 1. Quid veniat nomine Ecclesiasticæ Sepulturæ, & Loci Sacri 589. 2. Quinam eximantur, & sub quibus conditionibus à privatione Ecclesiasticæ Sepulturæ tempore interdicti localis, vel personalis generalis 589. 4. An hoc Privilegium Clericis concessum extendatur ad interdictum locale speciale 590. 5. An quilibet fidelis, qui non fuerit specialiter interdictus possit publicè sepeliri in loco interdicto in illis Festivitatibus, in quibus de jure, vel ex Privilegio suspenditur interdictum 590. 6. An Laicus habens Privilegium assistendi divinis Officiis, & Sacramenta recipiendi tempore interdicti; possit ex vi hujus privilegii habere Ecclesiasticam sepulturam 590. 7. An interdictus denuntiatus sepeliendus semper sit extra Locum Sacrum 590. 8.

Interdicti Quartus effectus, exclusio videlicet ab Ingressu Ecclesiæ.

An ad incurrendum hunc effectum requiratur specialis sententia 591. 1. Interdictus ab Ingressu Ecclesiæ privatur exercitio Ordinis Sacri in Ecclesia 591. 2. Privatur insuper auditione Divinorum Officiorum in Ecclesia 591. 3. An interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit Missas celebrare, aut Divina Officia audire in Cæmeterio 591. 4. An etiam privetur ingressu Ecclesiæ, quando Divina non celebrantur 591. 5. An privetur Sacramenta recipere in Ecclesia 591. 6. An Concessio facta interdicti in cap. Alma Mater, pro quatuor Festivitatibus extendatur ad interdictos ab Ingressu Ecclesiæ 591. 7. Quæ dicta sunt de interdicto ab Ingressu Ecclesiæ, intelligenda etiam sunt de Suspensione ab Ingressu Ecclesiæ 591. 8.

Interdicti alii Effectus; Violatio ejus, & Pœnæ ob ejus Violationem.

Quomodo interdictum privet jurisdictione 592. 1. Quomodo privet consecutione Indulgentiarum 592. 2. Quomodo privet Suffragiis, & bonis Ecclesiæ 592. 3. Laici interdictum violantes Sacramenta recipiendo, aut assistendo Divinis Officiis graviter peccant 592. 4. Clerici tam sæculares, quam Regulares violantes interdictum, quodcumque fuerit, graviter peccant ex genere suo, nisi levitas materiæ excuset 592. 6. Quænam

censenda sint levitas Materie in celebrando, vel assistendo Divinis Officiis 592. 7. An Clerici non servantes interdictum ob gravem metum à Principe incussum excusentur à peccato, & à pœnis impositis violantibus illud 593. 8. An Clerici ob exercitium Ordinum minorum tempore interdicti peccent graviter illud sic violando 593. 9. Clerici scienter Interdictum violantes ipso facto irregularitatem incurrunt 593. 10. Clerici non interdicti, si in loco non interdicto admittant interdictos ad Divina, aut illis Sacramenta ministrent, vel Ecclesiasticam sepulturam; graviter peccant, quamvis irregulares non sint 593. 11. Clerici, Religiosi, & Moniales interdictum locale violantes redduntur inhabiles ad electionem tam activam, quam passivam 593. 12. Clerici etiam Regulares interdictum locale violantes suspenduntur ab Officio, & beneficio, & consequenter à jurisdictione 593. 13. Religiosi violantes interdictum locale generale in suis Ecclesiis, servatum à Cathedrali, vel Parochiali Ecclesia; incurrunt ipso facto excommunicationem, etiamsi interdictum nullum fuerit 593. 14. Laici interdictum violantes nullam pœnam ipso jure incurrunt; quamvis excommunicationem incurrant in quatuor casibus, qui explicantur 593. 14. Pœnæ ferendæ ob violationem interdicti relinquuntur arbitrio judicis 594. 16. Pœna imposita violantibus interdictum quoad sepulturam Ecclesiasticam est excommunicatio 594. 17. Qualis Communicatio prohibita sit fidelibus cum interdictis 594. 18.

Interdicti Relaxatio, & Absolutio, & qualiter cesset.

Relaxatio, & Absolutio interdicti personalis facienda est, ut diximus de Censuris in communi. Interdictum cum limitatione temporis, aut sub conditione cessat per lapsum temporis, aut posita conditione 594. 1. Ab interdicto lato in puram pœnam absolvere non poterit, nisi ille, qui sententiam tulit aut ejus Superior 594. 2. Non cessat interdictum absolutè latum in clerum ob delictum ab ejus prælato commissum, si Prælatus moriatur; nec cessat in populo ob delictum Principis latum, si Princeps moriatur 594. 3. Quomodo cesset interdictum deambulatorium 594. 4. Interdictum locale cessat ex se, & absque ulla absolutione, si totaliter cesset subjectum illius 595. 5. Interdictum latum ad reprimendam contumaciam sine tempore determinato, nec adjecta conditione non cessat recedente contumacia 595. 6. Ab interdicto locali sive generali sive speciali non reservato posito à jure absolvere potest Episcopus vel alius habens jurisdictionem quasi Episcopalem 595. 7. Ab interdicto personali generali potest tantùm absolvere ille, qui jurisdictionem habet in communitatem illam 595. 8. Nec Parochus, nec Religiosi habentes Privilegium absolvendi à Censuris absolvere possunt ab interdicto locali, aut personali Generalibus 595. 9. Ab interdicto personali speciali non reservato possunt absolvere Episcopus, & Religiosi habentes Privilegium absolvendi à Censuris 595. 10. An interdictum suspendi possit quoad aliquos suos effectus immediatos manente ipso interdicto 595. 11. An interdictum censendum sit reservatum per hoc, quòd sit annexum Excommunicationi reservatæ 595. 12. An possit dari absolutio interdicti ad cautelam 596. 13. An censendum sit sublatum interdictum per hoc, quòd non servetur ab eo, qui illud tulit 596. 14. Quænam Forma servanda sit in Relaxatione interdicti 596. 15.

Interdictum pro quibus Casibus ipso jure latum est.

1. Incurritur interdictum Generale locale, si Officiales Civitatis, in qua moritur Pontifex, vel in qua facienda est electio; non servant ea, quæ præscribuntur 597. 1. 2. incurritur cum Civitas, Universitas, Collegium, vel Locus exigunt per se, vel per alium Tributa ab ecclesiis, & Ecclesiasticis personis de rebus suis extra causam negotiationis 597. 2, 3. incurritur cum Civitas, vel alius Locus detinet Episcopum invitum; aut Consilium, auxilium, vel favorem præstiterit hostiliter persequentibus S. R. E. Cardinales, si intra mensem eos non puniat 597. 3. 4. incurritur, si archiepiscopus, episcopus, aut alii ecclesiastici Superiores, vel Inferiores permanserint in excommunicatione, vel suspensione per mensem ob culpam à se commissam concedendi Domum manifestis usurariis alienigenis in Terris suis 597. 4. 5. incurritur, cum Dominus Temporalis Territorii alicujus per se, vel per alium injuriosè percutit, capit, aut bannit quemlibet episcopum; vel hæc mandat fieri, aut Concilium ad ea facienda præbet 597. 5. 6. incurritur, cum Dominus Regni, Civitatis aut alterius loci impedit, ne legatus, vel Nuntius ingrediatur Terras sui Dominii, ibique munus suum exerceat 597. 9. Interdictum Locale speciale 1. incurritur, cum clerici sive Sæculares sive Regulares inducunt aliquem ad vovendum, jurandum, vel fide interposita promittendum, ut in suis ecclesiis sepulturam eligat, aut electam non mutet ibid. 7. 2. incurritur, quando hæreticus, vel ejus receptor, Defensor, aut fautor traditur scienter ecclesiasticæ sepulturæ 597. 8. Obligatio servandi interdicta localia ob casus hucusque relatos tunc urget, quando facta est denuntiatio 597. 9. Interdictum personale generale incurritur 1. quando Communitates ecclesiasticæ concedunt habitationem in suis Terris manifestis usurariis alienigenis 598. 11. 2. incurritur, quando universitas concedit, vel extendit Represalia contra Clericos, & Personas Ecclesiasticas, ac eorum bona nisi intra mensem non revocet concessionem 598. 11. 3. incurritur, quando Universitas imponit, vel exigit tributa ab ecclesiasticis, aut eorum bona occupat 598. 12. 4. incurritur, quando Universitas ex certa scientia præsumpserit resistere statutis à summo Pontifice factis circa Divisionem episcopatus Tolosani 598. 13. 5. incurritur quando Capitulum, Collegium, vel universitas non observat Constitutionem Joannis XXII. circa fructus, Beneficiorum vacantium 598. 14. 6. incurritur, quando universitates, collegia, Capitula, vel conventus appellant à Mandatis, Ordinationibus, & Sententiis summi Pontificis ad futurum concilium generale 598. 15. 7. incurritur, quando Capitulum Sede Vacante intra annum à Die Vacationis litteras dimissorias ad ordines concedit alicui non arctato beneficio 598. 16. Interdictum personale speciale 1. incurritur ab eo, qui culpabilem causam dedit interdicto Generali sive Locali, sive Personali 598. 18. 2. incurritur à Judicibus, quia ferendis sententiis excommunicationis, Suspensionis, aut Interdicti non servant Formam præscriptam in Cap. Medicinalis de sent. Excom. in 6. 598. 19. 3. incurritur Interdictum ab Ingressu Ecclesiæ, quando quis episcopatum, Abbatiam, aut aliam ecclesiasticam Dignitatem recipit de manu Laici 598. 20. 4. incurritur interdictum, ab Ingressu ecclesiæ ab episcopis: & prælatis eis Superioribus usurpantibus bona Ecclesiarum, vel beneficiorum Vacantium 598. 21. 5. incurritur Interdictum ab Ingressu Ecclesiæ ab eis, qui scienter celebrant, aut celebrare faciunt Divina in locis Interdictis ab Ordinariis, Judicibus delegatis, aut à Jure 598. 22. 6. incurritur Interdictum ab Ingressu Ecclesiæ ab Episcopis, & Superioribus Prælatis, si ab Ecclesia, quam visitant, munera accipiant, aut alia, quæ sibi non debentur 598. 23. 7. incurritur Interdictum absolutè & absque ulla limitatione, quando Judices Ecclesiastici, aut alii Beneficia conferunt eorum qui pro suis negotiis Romanam Curiam petunt, aut sunt Officiales illius 598. 24. 8. incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ; quando Prælati edunt glossas, seu commentaria in concilium Tridentinum, eaque publicant 598. 25. 9. incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ, quando Metropolitanus intra tres menses non facit certiorem Pontificem, suos suffraganeos abesse absque rationabili causa per annum à suis Diœcesibus; aut quando antiquior Suffraganeus non facit idem pro eadem absentia Metropolitani 599. 26. 1. Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ reservatum Pontifici, quando prælatus Simoniacos ordinat 599. 27. 11. incurritur interdictum absolutum, & Pontifici reservatum, quando Cardinales S. R. E. aut alii inferiores Prælati, recipiunt beneficia, vel pensiones cum Simonia confidentiali 599. 28. 12. Incurritur interdictum ab ingressu Ecclesiæ à Præsbyteris, Diaconis, & Subdiaconis perseverantibus in crimine fornicationis 599. 29. Plura alia interdicta recensentur à Doctoribus, sed relata sufficiunt, cum difficile sit referre omnia 559. 30.

Irregularitatis Nomen, Natura, & Divisio.

Irregularitas à quo nomen accipit 602. 1. Traditur ejus definitio, & explicatur 602. 2. Dividitur 1. Irregularitas in eam, quæ provenit ex delicto, & eam, quæ provenit ex defectu; & utraque continet sub se plures alias irregularitates. 2. in Totalem, & Partialem. 3. Denique in perpetuam, & temporalem 603. 3.

Irre-

Irregularitatis causa efficiens, Materialis, & Formalis.

Causa efficiens irregularitatis est solus Summus Pontifex, qui eam inducere potest 603. 1. Prælati Pontifice inferiores nequeunt irregularitatem imponere. Non admittenda irregularitas, quæ non constat expressè ex jure scripto, sed ex authoritate Doctorum. Nec extendenda ad casum æqualem, similem, vel majorem illis in jure expressis 603. 2. Causa materialis, seu subjectum irregularitatis est vir, qui sit capax ordinis, ac subjectus juri Communi Ecclesiastico 603. 3. An Summus Pontifex, vel Episcopus incapax sit irregularitatis 603. 4. Causa formalis irregularitatis sunt verba illa, quæ irregularitatem in jure exprimunt sed quomodo dignoscenda verba exprimentia irregularitatem 604. 5.

Ad Irregularitatem incurrendam, quæ requiruntur.

Necessariò requiritur, ut actus, ob quem irregularitas incurritur, sit externus, consummatus, & perfectus secundum proprietatem Verborum irregularitatem præscribentium 604. 1. Sufficit tamen ad irregularitatem incurrendam actus externus, quamvis omninò occultus, & qui testibus comprobari nequeat 604. 2. Ad incurrendam irregularitatem ex delicto requiritur culpa gravis 604. 3. An si excusetur delictum grave ex objecto, & materia à culpa mortali ob aliquam circumstantiam, excusetur, delinquens ab irregularitate ipsi annexa 604. 4. Non potest Pontifex ob venialem culpam irregularitatem imponere 604. 5. Irregularitas ex delicto non incurritur, si ignorantia probabilis, & inculpabilis intercedat 604. 6. Probabilis ignorantia irregularitatis delicto annexæ excusat ab illa 605. 7. Non negatur sua probabilitas sententiæ oppositæ, & respondetur ejus rationibus 605. 8.

In Irregularitatis dubiis quid agendum.

Dubium irregularitatis potest esse juris vel facti 605. 1. In utroque dubio tenetur dubitans de irregularitate adhibere competentem diligentiam ad veritatem indagandam; & sub gravi tenetur abstinere ab actibus irregulari prohibitis ante veritatem inquisitam 605. 2. Quomodo se gerere debeat dubitans, si competenti diligentia adhibita non possit efformare probabile judicium, quòd irregularitas imposita fuerit à jure tali facto; aut quod tale factum commissum fuerit 605. 3. Si dubium fuerit de irregularitate juris, non tenetur dubitans post competentem diligentiam adhibitam se censere irregularem 606. 4. Si dubium fuerit de irregularitate facti in casu homicidii, tenetur dubitans se censere irregularem non quoad omnia, sed quoad abstinendum à celebratione, & quærendam dispensationem 606. 5. Extra casum homicidii non tenetur se censere irregularem 606. 6. Non solùm dubitans de homicidio injustè commisso censere se debet irregularem, sed etiam de homicidio justè commisso 606. 7. Dubitans an aliquem mutilaverit non tenetur post competentem diligentiam adhibitam se censere irregularem 606. 8. Dubitans an homicidium commissum fuerit suo Consilio dato, vel mandato debet se censere irregularem 606. 9. Dubitans an ille, cui mandatum, vel Consilium dedit homicidii, homicidium fecerit, an non; debet se gerere ut irregularem, si dubium facti superare nequivit 606. 10. Ministrans pharmacum fœminæ ad abortiendum secuto effectu, si dubius sit, nec dubium superari potuerit, an fœtus fuerit animatus; debet se gerere ut irregularem 606. 11. Suscipiens mala fide ordines in dubio juris irregularitatis homicidii, vel alicujus censuræ, quamvis peccet sic suscipiendo, cum debitam diligentiam non præmittit, si tamen eam postea adhibeat, & nihilominus dubius perseveret; non debet se ut irregularem gerere 607. 12.

Irregularitatis effectus.

Primarius effectus irregularitatis est privare licita ordinum susceptione, ac eorum usum, & officium impedire 607. 1. An irregularitas privet etiam licita susceptione primæ Tonsuræ 607. 2. Irregularitas superveniens ordinato, si totalis sit, privat exercitio omnium ordinum susceptorum, & inhabilem reddit ad alium ordinem. Si verò partialis, privat illo actu pro quo ponit impedimentum 607. 3. Nulla irregularitas prohibere potest Clerico eas actiones sacras, quas præstare potest laicus, & communes sunt cum illo excepta susceptione ordinum 608. 4. Secundus effectus irregularitatis est privatio consecutionis beneficiorum, etiam si irregularitas occulta fuerit, dummodo fuerit absoluta & totalis 608. 5. An collatio beneficii facta irregulari absolutè, vel irregulari, qui functiones sui beneficii licitè exercere non valeat; reputanda sit non solùm illicita, sed etiam invalida 608. 6. Non caret probabilitate sententia asserens esse illicitam, sed non invalidam 608. 7. Irregularis cui beneficium collatum fuit in irregularitate, non potest secundum communem sententiam fructus beneficii percipere, aut actus administrationis ejus exercere 608. 8. irregularitas non privat beneficiis ante ipsam acquisitis, sed requiritur sententia judicis ad inducendam privationem 608. 9. Potest beneficiarius, qui incidit in irregularitatem post beneficii consecutionem illud resignare in favorem alterius 609. 10. Beneficiarius irregularis ex delicto, si per se, vel per alium exercet munera illius non tenetur ad restitutionem fructuum 609. 11. Beneficiarius incidens in irregularitatem ex delicto, si non possit per se munera exercere beneficio annexa; tenetur Coadjutorem assumere pro aliquo tempore, & interim dispensationem procurare 609. 12. Tertius effectus irregularitatis est privatio jurisdictionis Ecclesiasticæ ordinariæ, non verò delegatæ 609. 13. Irregularitas superveniens beneficiario, aut judici habenti jurisdictionem Ecclesiasticam non privat illum jurisdictione aliqua ad forum contentiosum spectante 609. 14. parochus evadens irregularis licitè & validè Matrimonio assistit, aut alteri Sacerdoti dat licentiam assistendi, vel ministrandi alia Sacramenta 609. 15. Irregularis nequit saltem licitè in irregularitate accipere jurisdictionem ordinariam fori pœnitentiæ beneficio annexam, quamvis accipere possit delegatam licitè, & validè, licèt ejus usum impeditum habeat ab irregularitate 609. 16.

Irregularitatis Relaxatio & Dispensatio.

Qualis irregularitas relaxetur per Baptismum 610. 1. Irregularitas ex defectu Natalium quoad ordines suscipiendos relaxatur per professionem Religiosam, aut Vota Religiosum constituentia in Religione approbata; non verò relaxatur quoad Dignitates, & Prælaturas 610. 2. Irregularitas Temporalis inducta pro eo tempore, pro quo causa durat; relaxatur per ablationem ipsius causæ 610. 3. Relaxatur irregularitas per dispensationem obtentam ab eo, qui facultatem legitimam habet dispensandi. Et quomodo dispensare possit Summus Pontifex, aut Prælati ipso inferiores 611. 4. Episcopi non habent jure ordinario posse dispensare in qualibet irregularitate, quam sibi Pontifex expressè non reservavit 611. 5. Ex privilegio Tridentini conceditur Episcopis facultas dispensandi in irregularitate, quam sibi Pontifex expressè non reservavit 611. 6. Quis veniat nomine Episcopi, cui tale privilegium concessum est 611. 7. Declarantur aliqui prælati, qui non veniunt nomine Episcopi habentis hanc facultatem 611. 8. An Episcopus, vel alius habens hanc facultatem possit eam alteri delegare, ut secum dispenset, vel cum aliis suis subditis 612. 9. An Episcopus admittens aliquem ad ordines, vel illi concedens litteras Dimissoriales; censeatur dispensare in ea irregularitate, quam potest 612. 10. 1. Conditio requisita à Tridentino est, ut irregularitas proveniat ex delicto occulto, nec ad forum contentiosum deducto, excepto homicidio voluntario. Et quando delictum dicitur occultum 612. 11. Quando verò dicitur ad Forum contentiosum deductum 612. 12. 2. Conditio est, ut dispenset cum suis subditis. Et quinam hi sint 612. 13. 3. Conditio est, ut dispenset in sua Diœcesi 612. 14. 4. Conditio est, ut dispensatio valeat pro foro conscientiæ 613. 15. Hæc facultas à Tridentino facta Episcopis competit tantùm illis, in quorum Regionibus Tridentinum acceptatum fuit, saltem quoad aliquas leges onerosas 613. 16. Quænam requirantur ad obtinendam, vel concedendam dispensationem 613. 17. Qui irregularitatem contraxit, eo quia celebravit in excommunicatione, suspensione, & interdicto, debet has tres Censuras aperire in obtinenda dispensatione 613. 18. An dispensatio irregularitatis strictè accipienda sit, & interpretanda 613. 19. An dispensatio irregularitatis pro celebratione in excommunicatione, valeat etiam pro celebrationibus factis post obtentam dispensationem, sed nondum executioni mandatam 613. 20. Sub qua forma concedenda est dispensatio irregularitatis 613. 21.

Irregularitates ex defectu, & primò de Bigamia.

Prima irregularitas ex defectu est Bigamia 614. 1.

Con-

Consurgit hæc Irregularitas ex duplici, vel Multiplici Matrimonio. Et cur dicatur consurgere ex defectu Sacramenti 614. 2. Bigamia alia est Propria, alia Interpretativa, alia similitudinaria 614. 3. Quid sit Bigamia interpretativa, & quibus modis consurgere potest 614. 4. 5. 6. An Contrahens duo Matrimonia invalida ob aliquod impedimentum dirimens, si illa consummet, evadat irregularis 615. 7. Quid sit Bigamia similitudinaria 615. 8. An afficiat hæc Bigamia eos, qui initiati sacris Ordinibus Matrimonium attentatum contrahunt cum Virgine secuta carnali Copula 615. 9. Bigamus ob quamcumque Bigamiam ex tribus explicatis inhabilis est ad Ordines recipiendos, & Beneficia Ecclesiastica habenda 615. 10. Bigamus Bigamia propria, & interpretativa, privatur omni privilegio Clericali 615. 11. Ad Bigamiam necessario requiritur duplex Matrimonium contractum sive propriè, sive interpretativè, sive similitudinarie; & Copula actualis 616. 12. Pontifex dispensare potest in quacumque Irregularitate Bigamię 616. 14. Episcopus dispensare nequit cum Bigamis Propriis & Interpretativis 616. 15. Poterit tamen dispensare cum Bigamis similitudinariis, si cum Virgine contraxerint. Nec non in omni Bagamia ex delicto occulto proveniente 616. 16. Prælati Regulares, Abbates, & similes Superiores nequeunt cum suis subditis, aut aliis dispensare in Irregularitate Bigamiæ ex jure communi; ex vi tamen suorum Privilegiorum dispensare poterunt cum suis subditis juxta tenorem illorum. Et quid possit in hoc Præpositus Generalis societatis Jesu 616. 17. Quorum mentio expressa facienda est in petitione dispensationis irregularitatis ob Bigamiam 616. 18.

Irregularitas ex defectu animæ.

Primò provenit Irregularitas ista ex defectu scientiæ requisitæ ad Ministerium Ordinis 617. 1. Defectus illius, quam pro singulis Ordinibus requirit Tridentinum; non inducit irregularitatem; sed impedit sub gravi, ne sucipiantur 617. 2. Assignatur scientia à Tridentino requisita pro singulis Ordinibus, sine qua si quis Ordines susceperit, poterit cum eo dispensare Episcopus in administratione Ordinum susceptorum 617. 3. Secundò provenit irregularitas ista ex defectu libertatis, & usus rationis ad actus humanos requisitorum 617. 4. Amentes, & Furiosi nequeunt Ordines suscipere sine approbatione summi Pontificis etiam si liberati existant. Nec poterit in hoc dispensare Prælatus. Idem dicendum de patientibus frequentem insaniam; non verò de eis, qui levem mentis alienationem pati solent. Et quid dicendum de Amentia superveniente ordinato 617. 5.

Irregularitas ex defectu Natalium.

Afficit hæc irregularitas illegitimos, & explicantur qui nam sint 618. 1. Non solùm illegitimus publicus, sed etiam occultus est irregularis, quamvis communiter legitimus reputetur 618. 2. An illegitimus fiat legitimus per subsequens Matrimonium 618. 3. Non est irregularis filius natus soluto ex concubina, quamvis solutus prius Matrimonium contraxerit cum alia, & postea cum concubina 618. 4. An censeatur legitimus, qui natus est ex parentibus habentibus impedimentum dirimens, sed uterque, vel saltem unus bona fide contraxit 618. 5. An ob illegitimitatem dubiam contrahatur irregularitas 618. 6. Peccat graviter illegitimus Ordines suscipiendo sine Dispensatione, aut illos sine ipsa exercendo 619. 7. Irregularitas ista, tolli potest quatuor modis. Et 1. per subsequens Matrimonium 619. 8. 2. per legitimationem absolutam Pontificis, non verò principum sæcularium 619. 9. 3. per professionem in Religione approbata quoad tamen Ordines, non verò quoad prælaturas 619. 10. 4. per dispensationem, quæ differt à Legitimatione 619. 11. Pontifex absolutè dispensare potest in hac irregularitate. Episcopus verò ad primam Tonsuram, & minores Ordines, ac Beneficium simplex, dummodò non requirat Ordinem sacrum 619. 12. An Episcopus dispensare possit cum Illegitimo ex delicto occulto 619. 13. Episcopus, qui dispensare potest in ista irregularitate ad Minores Ordines, & Beneficium simplex; non solum est consecratus, sed etiam electus, & confirmatus tantùm 620. 14. Ad obtinendam Dispensationem, vel Legitimationem necessario requiritur expressio qualitatis copulæ Parentum 620. 15. Dispensatio cum sit Relaxatio juris communis strictè interpretanda erit; itaut dispensatus ad Ordines intelligatur ad Minores, non verò Majores 620. 16.

Irregularitas ex defectu Ætatis, & Libertatis.

Non habens legitimam ætatem à jure requisitam pro Ordinibus suscipiendis pro eo tempore pro quo durat talis defectus, est irregularis, & graviter pecat, si eos recipiat, & si fuerint Sacri incurrit Suspensionem; & si hos exercuerit incurrit novam irregularitatem 620. 1. Defectus Libertatis ex multiplici capite oriri potest. Et 1. si aliquis Conjugatus fuerit exceptis Casibus à jure expressis, quæ irregularitas durat durante ligamine 620. 2. 2. oritur ex servitute, quam habent mancipia 620. 3. Quid verò dicendum: si accidat Mancipium ordinari 620. 4. 3. oritur ex obligatione reddendi rationem administrationis publicæ, vel privatæ 621. 5. Extenditur ad servos Originarios, & Adscriptitios, nec non ad Feudatarios 621. 6. An obligatus ad ratiocinia, si administrationem relinquat, quamvis ejus ratiocinia nondum reddiderit; sit compeditus ad Ordines suscipiendos 621. 7. An si finita Administratione, & redditis jam Ratiociniis remaneret debitor; censendus esset irregularis 621. 8. An si relicta Administratione publica, aut privata, sed non redditis Ratiociniis fidejussorem idoneum adhiberet ad illa; censeri deberet irregularis 621. 9. Extenditur denique obligatio reddendi Ratiocinia ad Tabelliones, advocatos, & Judices, agentes Civiles causas in Republica; sicuti Advocatos, Judices, & Milites inservientes ex obligatione Curiis principum Sæcularium exceptis aliquibus 621. 10.

Irregularitas ex Defectu Corporis.

Defectus seu vitium Corporis impediens congruentem Ordinis usum, vel dans notabilem causam, horrorem, vel deformitatem, sive ex culpa contingat, sive sine illa; sive ex causa naturali, sive accidentali Irregularitatem inducit 622. 1. Assignantur in particulari, qui ex defectu, & vitio Corporis irregulares sunt 622. 2. Assignantur in particulari, qui ex deformitate & horrore sunt irregulares 622. 3. Monstruosi sunt irregulares ob nimiam deformitatem. Et quinam hi sint 623. 4. Quamvis dispensare in irregularitate proveniente ex defectu, deformitate aut infirmitate spectet ad Pontificem; nihilominus judicare an defectus, deformitas, aut infirmitas inducant Irregularitatem, spectat ad Episcopos. 623. 5. An habens defectum impedientem susceptionem sacerdotis admitti possit ad alios ordines, ad quos non est impeditus 623. 6. An defectus corporis eodem modo se habeat, si antecedat Ordines ac si subsequatur ad illos 624. 7. Quid dicendum de Abstemio, qui nullatenus vinum degustare possit 624. 8. Irregularitatem incurrit ille, qui partem aliquam sui corporis abscindit vel abscindi permittit ex indignatione, aut zelo indiscreto 624. 9. An dans causam culpabilem, ex qua sequitur sibi abscissio membri sit irregularis 624. 10. Privatio alicujus membri occulti contingens absque propria culpa, si non inducat notabilem deformitatem, aut impediat exercitium ordinis; non affert irregularitatem 624. 11. Potest Episcopus dispensare in Irregularitate proveniente ex mutilatione voluntaria sui integri membri non impedientis exercitium ordinis, nec inducentis notabilem deformitatem dummodo occulta sit 624. 12.

Irregularitas ex Defectu Lenitatis.

Irregularitas hæc oritur ex homicidio, vel mutilatione justa per Sententiam sanguinis executioni mandatam per suos Ministros à Judice 625. 1. Quilibet judex Summo Pontifice Inferior, qui fert sententiam Mortis aut Mutilationis; est Irregularis 625. 2. eximuntur Inquisitores hæreticæ pravitatis, nec non officiales ejusdem Sacræ Inquisitionis Denunciatores, & Testes, dummodo pœnam Sanguinis non exequantur 625. 3. Quid dicendum de Prælato habente jurisdictionem Temporalem, si Prætorem, Judices, aut alios officiales constituat, qui causas sanguinis juxta Leges judicent 625. 4. Assessor Judicis Ecclesiastici vel sæcularis, si sententiam sanguinis profert; est irregularis. Idem dicendum de consultore in causa sanguinis in casu particulari. 625. 5. Accusans, vel Denuntians in causa Sanguinis, si ex vi Accusationis, vel Denuntiationis mors, aut mutilatio sequatur; est Irregularis 626. 6. Accusans alium in causa Criminali petendo vindictam, licèt protestetur, non velle illam in pœnam sanguinis, sed in satisfactionem sibi debitam; est Irregularis secuta morte, vel mutilatione 626. 7. Quodnam remedium Juris sit faciendi accusationem in causa propria etiam pro criminibus morte dignis non petendo vindictam, sed satisfactionem 626. 8. Irregulares sunt omnes Ministri publici, qui ad prola-

prolationem ſententiæ ſanguinis, & ejus executionem concurrunt 627. 10. teſtis voluntariè teſtificans in cauſa ſive Criminali, ſive Civili ſi ex ejus teſtificatione ſequatur pœna ſanguinis, eſt irregularis 627. 11. Advocatus, & Procurator accuſantis, ſi ex eorum advocatione, & procuratione ſequatur pœna ſanguinis; ſunt irregulares 627. 12. an exercens officium Juſtitiæ in criminalibus nulla ſecuta ſententia pœnæ ſanguinis, cenſendus ſit irregularis 628. 13. An fiat irregularis confeſſarius denegans abſolutionem judici nolenti proferre pœnam ſanguinis contra reum, ad quam ex conſcientia tenetur 628. 14. quomodo ſe gerere debeat Prælatus, aut Judex Eccleſiaſticus, dum à ſuis Miniſtris, & Officialibus interrogatur: quid faciendum in tali cauſa ſanguinis 628. 15. an ſi confeſſarius, aut alius Sacerdos conſilium det Principi, ut legem condat, qua fures, aut alii delinquentes plectantur pœna ſanguinis; evadat irregularis 628. 16. an peccent Clerici, & laici immiſcentes ſe in pœna ſanguinis juſtè exercita à Judice 628. 17. an Judex plures damnans ad mortem plures incurrat irregularitates 628. 18.

Irregularitas in bello juſto, & injuſto.

Irregularitas non ſolùm contrahitur ob occiſionem, vel mutilationem in bello injuſto, ſed etiam juſto 629. 1. aſſiſtentes bello juſto, ſive Laici, ſive Clerici fuerint, non incurrunt irregularitatem; niſi per ſe occiderint, aut mutilaverint 629. 2. an Clericus propria manu pugnans in bello juſto, aut milites dirigens, vel conſilium, aut favorem præbens, etiamſi non occidat, aut mutilet; fiat irregularis 629. 4. an Clericus pergens ad bellum juſtum animo non pugnandi, ſed ex alio fine, ſi hoſtem occidat ad ſui defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ; irregularis evadat 629. 6. an Clericus pugnans ex facultate, & licentia Summi Pontificis irregularitatem contrahat ſecuta morte, vel mutilatione 629. 7. in bello injuſto non ſolùm omnes occidentes, vel mutilantes propria manu, ſed etiam omnes aſſiſtentes ſecuta morte aut mutilatione in eo evadunt irregulares 630. 8. eximuntur ab hac irregularitate Clerici aſſiſtentes pro rebus ſpiritualibus, & mediatores ad pacem tractandam 630. 9. an ſi in bello injuſto milites in duas partes dividantur; quarum una homicidia, & mutilationes committat, altera verò non; omnes fiant irregulares 630. 10. diſpenſatio irregularitatis provenientis ſive ex bello injuſto, ſive juſto à ſolo Pontifice concedi poteſt.

Irregularitas ex delicto, vel quaſi delicto proveniens, & primò ea, quæ provenit ex homicidio, vel mutilatione Injuſtis & voluntariis.

Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione injuſtis, & voluntariis cenſetur major cæteris, irregularitatibus ex delicto provenientibus 630. 1. Quodnam homicidium, aut mutilatio dicenda ſit caſualis 631. 3. Quænam mutilatio requiratur ad irregularitatem inducendam 631. 4. Non omnis abſciſſio partis alicujus humani corporis dicenda eſt mutilatio, quæ irregularitatem inducat 631. 5. Debilitans membrum alicujus, ſed illud non abſcindens; non eſt irregularis, etiamſi membrum debilitatum inutile evadat 631. 6. Mutilans injuſtè & voluntariè membrum debilitatum alterius, aut aridum, eſt irregularis 632. 7. Poteſt contingere Caſus in quo mutilans etiam injuſtè non ſit irregularis, quamvis talis fiat mutilatus. Et è contra, quod fiat irregularis mutilans, & non mutilatus 632. 8. Perſonæ baptizatæ, quæ hanc irregularitatem homicidii voluntarii, aut Mutilationis injuſtę incurrere poſſunt; ſunt primò omnes, qui per ſe occidunt, & mutilant, aut cauſam per ſe efficacem ponunt 632. 9. Mandantes, vel conſulentes, auxiliantes aut cooperantes ad homicidium, aut mutilationem fieri ſecuto effectu ex vi mandati, irregulares etiam fiunt 632. 10. 12. An ſi plures ex communi conſenſu aliquem aggreſſi fuerint, quamvis unus tantum lethale vulnus infligat; omnes ſint irregulares 632. 13. An ſi plures vulnera inflixerint, quæ ſingillatim accepta ex ſe lethalia non ſint licet ſimul ſumpta mortem induxerint omnes cenſendi ſint irregulares 633. 14. An præbens arma alicui, vel aliud opus ei præſtans, quo utitur ad occidendum, vel mutilandum; incurrat irregularitatem 633. 15. Qui voluntariè non impediunt homicidium, vel mutilationem, quam tenentur ex juſtitia vel Officio impedire; irregularitatem incurrunt 633. 16. Qui obligatus ex juſtitia, vel Officio involuntariè non impedivit, ſicuti qui tenetur ex charitate tantum; non fiunt irregulares 633. 17. Princeps voluntariè neces non impediens, quæ fiunt in ſuo Dominio. Judex voluntariè non impediens injuſtam ſententiam contra vitam innocentis prolatam. Medicus voluntariè non curans infirmum, à quo pretio conductus eſt. Cuſtos voluntariè non cuſtodiens animalia afferentia mortem; ſecuta morte ſunt irregulares. Et quid dicendum de Domino, & de Patre 633. 18. Quid dicendum de eo, qui rixam habet cum alio, & ſupervenientes ſuos amicos, & conſanguineos non impedit quantum poteſt ab occiſione, vel mutilatione alterius rixantis 633. 19. Non eſt irregularis ille, qui conſuluit volenti defendere ex charitate invaſum, ne defenderet, ſi invaſus occidatur 635. 20. An non impediens homicidium cum tenetur ex juſtitia; irregularitatem contrahat ex homicidio voluntario, an verò caſuali 634. 21. An ratum habens homicidium in ſui gratiam factum incurrat irregularitatem 634. 22. Diſpenſatio homicidii voluntarii, etiam occulti ad ſolum Summum Pontificem ſpectat: Quamvis Epiſcopi diſpenſare poſſint in mutilatione voluntaria occulta 634. 23.

Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione caſuali.

Homicidium, & mutilatio poſſunt eſſe ſimpliciter, & omninò caſualia; & poſſunt eſſe ſecundum quid caſualia 634. 1. Homicidium & mutilatio omninò caſualia non inducunt irregularitatem 634. 2. Si verò fuerint nec omninò nec ſimpliciter caſualia eam inducunt 635. 3. An dans operam rei licitæ & honeſtæ fiat irregularis, ſi ex eo opere ſequatur homicidium, aut mutilatio 635. 4. An dans operam rei illicitæ fiat irregularis, ſi ex eo opere ſequatur homicidium, aut mutilatio 635. 5. Quid dicendum de medicis ordinantibus infirmis medicamina, itaut timeatur ab ipſis ſecutura mors; quid de aromatariis, & miniſtrantibus infirmis 635. 6. Adulter, qui occaſionem præbuit, ut adultera occideretur; eſt irregularis, ſi mortis periculum prævidens diligentiam non adhibuit ad præcavendum 636. 7. Eſt irregularis projiciens lapidem, aut emittens ſagittam, vel Sclopum explodens ad occidendum Titium, qui ictum declinans fecit, ut occideretur Cajus; ſi nulla diligentia adhibita fuit ab occiſore ad præcavendum Cajum; quamvis Titius irregularis non ſit 636. 8. irregulares fiunt, qui ſine debita diligentia infantulos in proprio lectulo retinentes eos interimunt inter dormiendum 636. 9. Quid dicendum de magiſtro immoderatè verberante Diſcipulum & de Patre excedente modum in caſtigandis filiis? Ac de magiſtro juſtitiæ reum verberante ex mandato Judicis 636. 10. Perterrefacientes aliquem ex joco, ſi perterrefactus ſe præcipitet & moriatur, aut mutilus fiat; incurrit irregularitatem 636. 11. Irregularis eſt, qui cum dolo, & abſque bona fide conſulit alteri tranſire per locum, ubi ſciebat adeſſe ejus inimicum, qui eum occideret; ſi ſequatur occiſio 636. 12. An mandans incurrat irregularitatem, ſi mandatarius occaſione mandati accepti occidatur 637. 13. An irregularis fiat, qui leve vulnus inflixit, ſed ex intemperantia ejus, aut incuria medicorum, aut ex febri ſuperveniente mortuus eſt 637. 14.

Ab irregularitate quomodo immunis eſſe poſſit, qui alium occidit in defenſionem ſui, ſuorum bonorum, vel Proximi.

Attenta Clement. Si furioſus, de Homicidio, occidens injuſtum aggreſſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ immunis eſt ab irregularitate 637. 1. explicantur quatuor conditiones neceſſariæ, ut licita ſit defenſio ſui, & abſque culpa 637. 2. ſervato moderamine inculpatæ tutelæ nequit incurri irregularitas. Secus tamen ſi illud non ſervaretur cum notabili exceſſu culpabili 638. 3. an ſi aggreſſus injuſtè aggredientem occidat cum moderamine prædicto, ſed ex odio, & intentione ſumendi vindictam; fiat irregularis 638. 4. an ſi aggreſſus cauſam aggreſſori dederit aggrediendi ob injuſtitiam ei factam, etiam ſi cum moderamine inculpatæ tutelæ occidat ſit irregularis 638. 5. an aggreſſus, qui declinare potuit mortem injuſti aggreſſoris arripiendo fugam, ſed ſibi ignominioſam ſi eam non arripiat, ſed occidat; fiat irregularis 638. 6. an qui defendere ſe poſſet ab injuſto aggreſſore eum debilitando, vel mutilando illum tamen occideret; fieret irregularis 638. 7. An qui injuſtè captus ab hoſtibus, ut occidatur; poſſit cuſtodem domus, ubi detinetur, vel alium occidere ſine irregularitate, ſi aliter liberari nequeat 638. 8. An qui injuſtè aggreſſus non potens ſe defendere ab injuſto invaſore, ſi arma alteri dederit ad ſe defendendum, & hic occidat; ambo fiant irregulares 639. 9. Non fit irregularis, qui ſervato moderamine inculpatæ Tutelæ pro-

proprium honorem, vel res suas defendendo alterum occidit, aut mutilat 638. 10. Nec etiam Irregularis fit defendens proximum innocentem cum moderamine inculpatæ tutelæ, si ejus injustum aggressorem occidat, aut mutilet 639. 11. In foro externo non præsumendum est, quòd qui alterum occidit, aut mutilavit; id fecerit in propriam Defensionem servato moderamine, nisi id probaverit 639. 12. Licèt incurratur irregularitas ob excessum notabilem in defensione vitæ, honoris, & proprio-rum bonorum; non ideo dicenda erit ex homicidio, vel mutilatione voluntariis, sed casualibus 639. 13.

Irregularitas ob Exercitium Chirurgiæ, vel Medicinæ.

Exercentes Chirurgiam, vel Medicinam, si Laici sint, & eas exercent non ex præscripto Artis suæ, itaut infirmus ob eorum imperitiam moriatur, aut mutiletur; irregulares sunt ex delicto 639. 1. Idem dicendum de Infirmariis, si culpam notabiliter culpabilem gerant infirmorum, ob quam notabilis acceleratio mortis sequatur 639. 2. quid dicendum de medico dubitante de medicina quam tradit ægroto; & de Chirurgo dubitante de recisione membri quam facit 639. 3. quæ dicta sunt de Laicis Chirurgiam, vel Medicinam exercentibus, à fortiori intelligenda erunt de Clericis illam exercentibus. Et quid ipsis permittatur 640. 4. Clericus in sacris abscindens, vel urens juxta regulas artis, si non sequatur mors, esto graviter peccet; non fit tamen irregularis 640. 5. Clericus, aut Laicus adjuvans Chirurgum ad recidendum ægroti membrum; non ideo fit irregularis ibid. 6. Clericus in sacris jubens vel consulens incisionem, vel adustionem secundum regulas artis, si mors sequatur; non evadit irregularis 640. 7. Clericus in sacris applicans emplastrum ad mollificandum apostema quod ex se apertum mortem attulit ægroto absque culpa Clerici applicantis juxta artem; non fit irregularis ibid. 8.

Irregularitas ex Crimine hæresis, ac de Neophytis.

Hæretici, & à fide apostatantes sunt irregulares. Et quid dicendum, si delictum hæresis non sit notorium & publicum; sed occultum 640. 1. Quid de eo, qui fidem exterius abnegat, sed eam interius retinet 641. 2. An Clericus in hæresim lapsus possit in susceptis ordinibus ministrare 641. 3. An Schismatici irregularitatem incurrant 641. 4. An Apostata à statu Clericali vel à statu religioso sit irregularis 641. 5. Fautores, Defensores, & receptatores hæreticorum sunt ne irregulares 641. 6. Filii hæreticorum irregulares sunt usque ad secundam generationem; si per lineam virilem paternam descendant, si verò per lineam maternam usq; ad primam 641. 7. Ut filii hæreticorum sint irregulares; requiritur 1. ut eorum parentes mortui sint in hęresi nec ad fidem conversi 641. 8. An sint irregulares filii hæreticorum brachio sæculari traditorum post repetitum crimen hæresis, ut conburantur: si ante mortem reconciliati sint Ecclesiæ, & ab hęresi absoluti 641. 9. Requiritur 2. ut Filii hæreticorum nati sint post delictum hæresis 643. 10. Requiritur 3. ut delictum parentum notorium sit, & manifestum in eo decessisse 642. 11. Requiritur 4. ut parentes sic decidentes cum hæresi infames reputentur 642. 12. Suspecti de hæresi, dum suspicionem non purgant, irregulares sunt 642. 13. Neophyti quinam sint; & cur irregulares 642. 14. Filii Judæorum, Mahumetanorum, & Ethnicorum in infantia baptizati non sunt Neophyti, adeoque neque irregulares 642. 15. quantum temporis requiritur post baptismum in ætate adulta susceptum, ut quis amplius Neophytus non sit 642. 16. dispensare cum Neophytis spectat ad solum Summum Pontificem 642. 17. dispensare cum hæreticis etiam spectat ad solum Summum Pontificem 642. 18. an Episcopi dispensare possint in irregularitate contracta ob crimen hæresis occultum, nec ad forum contentiosum deductum 642. 19. dispensatio ab irregularitate contracta ob veram, & spontaneam apostasiam à fide spectat ad solum Summum Pontificem 643. 20. dispensatio ab irregularitate contracta à filiis, & nepotibus hæreticorum spectat ad solum sum. mum Pontificem 643. 21.

Irregularitas proveniens ex infamia, & ex Publica Pœnitentia.

Quomodo consurgat infamia 643. 1. infamia alia juris, alia facti 643. 2. explicatur quando habetur infamia juris annexa delicto proprio, non requirens declaratoriam 643. 3. explicatur infamia juris annexa delicto, quæ requirit sententiam declaratoriam Judicis 643. 4. explicatur quando oritur infamia juris ex delicto alieno 644. 5. explicatur quando oritur infamia juris ex officio 644. 6. infamia facti ex quonam oritur 644. 7. ad incurrendam infamiam juris, vel facti non sufficit, quod delictum occultum sit; sed requiritur, quod sit publicum, & notorium 644. 8. quamvis infamia juris, vel facti incurrat irregularitatem; nihilominus discrepant inter se irregularitates inductæ 644. 9. infames non solum repelluntur ab ordinibus, & administratione eorum; sed etiam à beneficiis, officiis, & dignitatibus 644. 10. explicantur varii modi, quibus aboletur infamia quoad effectus Jure Canonico inductos 645. 11. an ex pœnitentia publica consurgat irregularitas 645. 12.

Irregularitas ob iterationem Baptismi.

Non solùm, qui culpabiliter baptismum publicè iterat, evadit irregularis, sed etiam ejus minister ex officio 645. 1. an incurratur irregularitas ista, si baptismus reiteratus fuerit occultus 645. 2. qui se culpabiliter rebaptizari permittit, incurrit irregularitatem absolutè 645. 3. an ignorantia juris, vel facti excuset rebaptizatum, & rebaptizantem ab irregularitate 646. 4. Non incurrit hanc irregularitatem rebaptizans, si nesciebat baptizatum fuisse; nec ille, qui baptizat conditione appositâ, si non es baptizatus 646. 5. baptizans ex malitia quem baptizatum putabat, qui revera non erat, licèt graviter peccet non incurrit tamen irregularitatem 646. 6. irregularitatem incurrunt rebaptizans, & rebaptizatus, licet id efficiant ex metu gravi cadente in constantem virum; dummodo intentionem habeant 645. 7. an qui liberè, & absque urgenti necessitate baptismum ab hæretico susceptit, fiat irregularis 646. 8. an qui differunt baptismum usque ad senectutem, vel ægritudinem, aut aliud mortis periculum; evadant irregulares 646. 9. an ex iteratione aliorum Sacramentorum characterem imprimentium contrahatur irregularitas 646. 10. dispensatio hujus irregularitatis spectat ad Summum Pontificem, vel si sit occulta ad Episcopum 646. 11.

Irregularitas ob illicitam Ordinum susceptionem.

Qui furtivè ordines suscipit, contrahit irregularitatem. Et quisnam dicatur, furtivè recipere ordines 647. 1. dispensatio in hac irregularitate competit Episcopo, dummodò non fuerit ab eo denunciata excommunicatio ipso facto incurrenda contra furtivè suscipientes ordines 647. 2. conjugatus illicitè suscipiens sacros ordines extra casus à jure permissos irregularitatem contrahit 647. 3. an ligatus majori excommunicatione, si sacros ordines scienter recipiat; irregularitatem incurrat 647. 4. an suscipiens uno, & eodem die duos sacros ordines, vel minores simul cum Subdiaconatu incurrat irregularitatem, si absque dispensatione id faciat 647. 5. an suscipiens sacros ordines absque eo quod confirmationem susceperit, sit irregularis 647. 6. an recipiens ordines ab Episcopo, qui dignitati renuntiavit; incurrat irregularitatem 647. 7.

Irregularitas ob exercitium ordinum, quos quis non habet.

Qui seriò, scienter, & ex officio ministrat in ordine nondum suscepto, irregularis evadit 648. 1. Si non seriò, sed ex ludo faceret; non incurreret hanc irregularitatem 648. 2. Si quis ex ignorantia putans, se ordinem recepisse, quem non receperat, & in eo ministret; non est irregularis 648. 3. debet solemniter, & ex officio in eo ministrare, ut irregularitatem incurrat 648. 4. Sacerdos exercens eos actus ordinis, qui Episcopis competunt, fit irregularis 648. 5. Clericus nondum Sacerdos ministrans solemniter ex officio baptismum etiam in extrema necessitate fit irregularis 648. 7. Clericus nondum Sacerdos seriò Sacramentaliter absolvens fit irregularis 648. 6. Clericus nondum sacerdos sacram Eucharistiam attentans conficere, vel eam ministrare, aut extremam unctionem, vel officium sacerdotis hebdomadarii in Choro publicè exerceat temerè, aut sponsis benedixerit; fit irregularis 648. 8. an hæc irregularitas non solùm incurratur per exercitium majorum ordinum, sed etiam minorum 648. 9. an lata sit non solùm contra clericos exercentes actum ordinis sacri, quem non habent, sed etiam contra laicos id attentantes 649. 10. an Clericus in ordine sacro ministrans, quem non habet, sed absque intentione usurpandi usum ordinis sacri, irregularitatem incurrat 649. 11. dispensare in hac irregularitate spectat ad Pontificem, nisi fuerit occulta 649. 12.

Irregularitas ob exercitium ordinum tempore Censuræ.

Si quis excommunicatus majori excommunicatione, suspensus, aut interdictus exerceat solemniter, aut ex officio actum ordinis sacri; fit irregularis 649. 1. per solum exercitium majorum ordinum incurritur, non verò

verò minorum. Et exercens majores, si per exercitium excusetur à gravi culpa; excusatur ab irregularitate 649. 2. An non solùm Censuratus non toleratus, sed etiam toleratus eam incurrat 650. 3. An dubitans se esse censuratum, & ministret in sacris Ordinibus, incurrat hanc irregularitatem; si postea compererit, se non esse revera Censuratum 650. 4. An Laicus Divina faciens dum est Censura ligatus; incurrat hanc irregularitatem 650. 5. Quando dicitur Clericus censuratus ministrare solemniter, & ex Officio in Sacris Ordinibus 650. 6. Clericus censuratus, si assistat Matrimonio, sine sponsorum benedictione; non fit irregularis 650. 7. Episcopus Censuratus, si eos actus exerceat, qui sunt proprii Ordinis Episcopalis; irregularitatem incurrit 650. 8. Dispensatio in hac irregularitate spectat ad solum Pontificem, nisi delictum fuerit occultum 650. 9.

Indulgentiæ, & Thesaurus Ecclesiæ.

Indulgentia quid Nominis importet, & quid Rei 654. 1. Explicantur singula verba Definitionis Indulgentiæ 654. 2. Datur in Ecclesia Sancta Dei Thesaurus. Et in quonam consistat 654. 3. Ubi existat Thesaurus iste Ecclesiæ 654. 4. An ante Christi Adventum fuerit Thesaurus Ecclesiæ 654. 5. Quando incœpit Indulgentiarum usus 654. 6. An concessio Indulgentiarum sit actus Ordinis, an verò jurisdictionis 654. 7.

Indulgentia Quotuplex sit?

Indulgentia alia totalis, seu plena, plenior, plenaria, pleni ssima; alia partialis, seu temporalis. Nec totalis differt à Jubilæo; nisi accidentaliter 655. 1. Partialis alia est determinata, indeterminata alia 655. 2. Partialis Indulgentia quando dicitur indeterminata 655. 3. Quid importet in Concessione Indulgentiarum determinatarum additio illius Clausulæ: de injunctis Pœnitentiis 655. 4. An Indulgentia concessa cum Clausula: de peccatis de quibus Pœnitens contritus, & confessus est, accipienda erit ut totalis, an verò ut partialis 656. 5. An verba illa plena, plenior, plenissima in concessione Indulgentiæ faciant differentiam aliquam inter Indulgentias Totales 656. 6. Dividitur etiam Indulgentia in personalem, & Realem 656. 7. Quænam personæ consequi possunt Indulgentiam personalem concessam hominibus alicujus Civitatis facientibus aliquod pium opus 656. 8. Qualiter visitanda Ecclesia, ut Indulgentia localis in ea concessa obtineri possit 656. 9.

Indulgentias quinam possint Conceder e.

Primariò Indulgentiarum Concessio spectat ad Pontificem 656. 1. Concilium Generale, absque Pontifice, quamvis ex ejus facultate congregatum, non habet ex se facultatem concedendi Indulgentias, etiam Sede Vacante 656. 2. Episcopi aut alii prælati non habent ex se facultatem concedendi Indulgentias, sed eorum potestas à Pontifice dimanat; adeoque eas concedere poterunt, prout eis à Sancta Sede, & jure Pontificio conceditur 657. 3. An Episcopi possint Indulgentias concedere pro Defunctis 657. 4. An Episcopi possint hanc facultatem demandare aliis 657. 5. An restrictio facta à Sancta Sede Episcopis circa Indulgentias tollat ab ipsis ampliorem Indulgentiarum concessionem, itaut invalida sit 657. 6. An Episcopus possit Indulgentias concedere, si nondum sit consecratus 657. 7. An Episcopus excommunicatus possit Indulgentias concedere 657. 8. An Episcopus Indulgentias concedens in statu peccati mortalis mortaliter peccet 657. 9. An Legatus à Latere, Patriarcha, & Summus pœnitentiarius facultatem habeant concedendi Indulgentias 657. 10. An Capitulum Sede Vacante Indulgentias concedere possit 657. 11. An Prælati Episcopo inferiores, Generales, Provinciales, & Superiores Religionum, nec non Vicarius Generalis Episcopi possint Indulgentias concedere 658. 12. An Facultas concedendi indulgentias possit consuetudine acquiri 658. 13. Quomodo possint Superiores Regulares participes efficere de bonis Operibus suæ Religionis personas de sua Religione benemeritas 658. 14. An concedens Indulgentias aliis possit eas sibi lucrari 658. 15.

Indulgentiæ qua Forma tradendæ cum conceduntur, & quomodo interpretari debeat; & quænam causa requiratur ad Concessionem illius.

Forma servanda in concessione Indulgentiæ nulla alia est, nisi expressio Concessionis, & declaratio animi Concedentis 658. 1. Indulgentia & Communicatio Potestatis concedendi illam tantùm valent, quantum verba sonant 659. 2. Quomodo interpretanda sunt verba concessionis Indulgentiæ, aut facultatis concedendi illas 659. 3. An si Pontifex concedat alicui facultatem remittendi peccata, simul intelligatur ei concedere facultatem concedendi indulgentias 659. 4. An Pontifex concedens alicui facultatem largiendi indulgentias, simul concedat illi facultatem concedendi omnes indulgentias, quas ipse concedere potest 659. 5. An in Concessione indulgentiæ necesse sit declarare qualitatem, & quantitatem indulgentiæ 659. 6. An quando conceditur indulgentia plenaria in articulo mortis, necessariò sequi debeat Mors, ut indulgentiam moribundus lucretur 659. 7. An quando Pontifex concedit indulgentiam plenariam alicui ecclesiæ pro Festivitate alicujus Sancti cum clausula: dummodo alia similis concessa non fuerit; si aliæ indulgentiæ pro aliis diebus concessæ fuerint eidem ecclesiæ; tunc nulla sit indulgentia concessa 659. 8. Non solùm ad liciram, sed etiam validam indulgentiæ Concessionem requiritur pia, & honesta causa 660. 9. Requiritur insuper quod pia, & honesta causa sit indulgentiæ proportionata 660. 10. In Dubio an indulgentia concessa fuerit ex causa pia & proportionata, præsumendum est habuisse Pontificem causam piam, & proportionatam 660. 11. Sufficientia causæ in Concessione desumitur ex fine, quo Pontifex movetur ad indulgentias concedendas 660. 12. Potest aliquando Summus Pontifex, vel Episcopus indulgentias concedere absque injunctione Operis alicujus 660. 13.

Ad Indulgentias lucrandas Conditiones Requisitæ.

Ut quis possit indulgentiam consequi debet esse Viator, & baptizatus 661. 1. Non possunt indulgentiam consequi infideles, Hæretici, Apostatæ à Fide, & excommunicati excommunicatione majori 661. 2. An Catechumeno existenti in gratia possit prodesse indulgentia 661. 3. Susceperturus indulgentiam pro eo tempore, pro quo illam susceperturus est; debet esse in gratia, 661. 4. An omnia Opera bona quæ injunguntur debeant fieri in statu gratiæ 661. 5. An qui præstaret opera requisita, vel saltèm ultimum in statu peccati lethalis, remoto postea obice indulgentiam consequeretur 661. 6. Qui indulgentiam consequi vult, debet indigere pro eo tempore, pro quo ei indulgentia applicatur, remissione pœnæ 661. 7. An omittens partem operum injunctorum, & partim exequens indulgentiam consequatur, 662. 9. An ita rigorosè accipienda sit executio operum injunctorum, ut si levis sit omissio partis; adhuc indulgentia non obtineatur 662. 10. Qualiter præstari debeant opera injuncta, & an ad obtinendam indulgentiam necessariò requiratur, ut Opera injuncta eo animo fiant, & intentione formali obtinendi indulgentiam & an diversimodè efficiens opera injuncta diversimodè indulgentiam consequatur 662. 13. An quando præscribitur eleemosyna inter opera injuncta, quæcumque sufficiat, ibid. 14. An quis possit varias indulgentias consequi per unum & idem opus injunctum ibid. 15. An eodem tempore possit quis plures indulgentias consequi ibid. 16. An eodem die possit quis pluries eamdem indulgentiam obtinere repetitis operibus injunctis ibid. 17. An quando requiritur ut opus injunctum confessio peccatorum, si susceperturus indulgentiam sit in statu gratiæ; necessariò præmittere debeat confessionem venialium, aut mortalium ritè absolutorum ibid. 18.

Indulgentiæ quomodo applicari possint Animabus Purgatorii.

Est fide Sanctum dari Purgatorium, animasque in eo detentas suffragiis fidelium juvari posse 664. 1. An sicuti juvari possunt animæ fidelium in Purgatorio detentæ Suffragiis, ita etiam applicatione indulgentiarum à Pontifice facta ibid. 2. Ad applicandam indulgentiam pro Animabus Purgatorii requiritur intentio applicantis pro illis; & specialis, ac expressa concessio Pontificis applicandi pro illis ibid. 3. Pontifex concedens facultatem applicandi indulgentiam per modum suffragii animabus purgatorii dat facultatem designandi animas, ipse verò directè applicat indulgentiam posita designatione ibid. 4. Applicantur indulgentiæ animabus Purgatorii, quia sunt in gratia; ideo applicari nequeunt Damnatis, aut in Lymbo detentis ibid. 5. An omnibus animabus Purgatorii prodesse possint indulgentiæ 665. 6. Quænam conditiones requiruntur, ut indulgentia pro animabus Purgatorii applicata illis prosit ibid. 7. An opera injuncta ob lucrandam indulgentiam pro Defunctis applicari etiam debeant pro ipsis, quatenus sunt satisfactoria ibid. 8. An obtinens indulgentiam pro Defunctis debeat esse in statu gratiæ, dum ultimum opus ex injunctis perficit, & applicare debet indulgentiam ibid. 9. Quantum prosit indulgentia pro Defuncto obtenta ibid. 10.

Indulgentia quando cesset?

Cum pendeat Indulgentia à Voluntate Cõcedentis, ideo ne-

nequit extendi ultra tempus à concedente præfixum 666. 1. an indulgentia ſine ulla temporis limitatione conceſſa, ſed abſolutè, & ſimpliciter per ſe loquendo in perpetuum valeat 666. 2. indulgentia ſive perpetua, ſive temporalis ceſſare poteſt per revocationem factam à concedente, vel ejus ſucceſſore, aut ſuperiore 666. 3. an habens facultatem revocandi indulgentias, ſi abſque cauſa revocet; valida, & licita ſit revocatio 666. 4 an ſtatim ceſſet indulgentia revocata, antequam pervenerit notitia revocationis ad illos, in favorem quorum conceſſa fuerit 666. 5. an ſi Eccleſia, cui addicta eſt indulgentia; paulatim deſtruatur, & ſucceſſivè reparetur, itaut ſit phyſicè diverſa; amittat indulgentiam? vel ſi deſtructa tota Eccleſia, alia in eodem loco ædificetur? Aut ſi authoritate ſuperiorum deſtruatur, amittitur indulgentia 666. 6. non ceſſat indulgentia ob ceſſationem cauſæ, ob quam conceſſa fuit 667. 7. non ceſſat indulgentia per revocationem, niſi acceptata fuerit à concedente indulgentiam 667. 8. non ceſſat indulgentia per mortem concedentis 666. 9. an indulgentia conceſſa pro mortis articulo, ſi ſemel accepta fuerit; ceſſet pro alio mortis articulo 667. 10. An quis obtinere poſſit indulgentiam, ſi commodatam ab alio habeat rem, cui addicta ſit indulgentia factis operibus injunctis 677. 11.

Jubilæus.

Quid ſit Jubileus 668. 1. per quid differat jubilæus ab indulgentia plenaria 668. 2. jubilæus alius Romanus, alius Compoſtellanus, alius extraordinarius 668. 3. exponitur tenor, quo concedi ſolet jubilæus extraordinarius 668. 4. adnotantur varia circa opera injuncta ob conſecutionem jubilæi extraordinarii 668. 5. an opera injuncta abſolvi debeant in eadem hebdomada, an etiam partim abſolvi poſſint in alia 669. 6. an bis, aut tantum ſemel jubilæus obtineri poſſit 669. 7. an quis abſolvi poſſit à reſervatis, aut commutationem votorum obtinere, antequam opera injuncta præſtet & ante conſecutionem jubilæi 669. 8. an quis abſolutus à reſervatis in prima hebdomada, in qua jubilæum lucratus eſt: poſſit iterum à reſervatis abſolvi in ſecunda, ſi forte commiſerit 669. 9. an commutatio votorum, ut legitima ſit neceſſariò fieri debeat tempore jubilæi 669. 10. an ſi quis jubilæum conſecutus, oblitus tamen commutationis votorum poſſit finito tempore jubilæi eam expoſcere 669. 11. an commutatio votorum neceſſariò fieri debeat in confeſſione, non verò extra illam 669. 12. an peccata commiſſa ſpe obtinendi abſolutionem virtute jubilæi poſſint virtute illius abſolvi 670. 13. quonam loco Jubilæus obtineri poſſit 670. 14. an ſi quis legitimè impeditus non poterit opera injuncta exequi primis duabus hebdomadis, poſſit poſtea ea exequi, & Jubilæum conſequi 670. 15. commutatio votorum tempore jubilæi fieri debet in opus æquale, & cum cauſa jubilæus nil concedit circa approbationem confeſſariorum, ſed eam ſupponit juxta ſtatuta Summorum Pontificum 670. 16.

Jus Patronatus quid, & quotuplex ſit? Et quibus modis acquiratur?

Quid ſit Jus Patronatus 718. 1. quamvis definiatur per ordinem ad præſentationem, poteſt tamen ad alios actus ſe extendere. Jus iſtud ut ſpirituale 718. 2. triplex eſt Jus Patronatus Eccleſiaſticum, Laicum, & mixtum 718. 3. primus modus acquirendi Jus Patronatus eſt fundatio Eccleſiæ 719. 4. ſecundus eſt extructio, & ædificatio illius 719. 5. Non acquiritur his duobus modis, niſi ad illos ſequatur dotatio 719. 6. tertius modus eſt dotatio, aut beneficii alicujus erectio 719. 7. an ſi quis dotaret Eccleſiam jam fundatam, erectam, ac conſecratam acquiret ſibi Jus Patronatus 719. 8. Non requiritur ad acquirendum Jus Patronatus per fundationem, extructionem, & dotationem, intentio expreſſa acquirendi illud 720. 9. In Eccleſiis regularium non acquiritur Jus Patronatus ſine conſenſu Apoſtolico. Nec in aliis Eccleſiis ſine conſenſu ordinarii 720. 10. quartus modus acquirendi Jus Patronatus eſt, ſi quis multiplicatas præſentationes oſtenderet per tempus, quod memoriam hominum excederet 720. 11. quintus modus eſt, ſi ex ſpeciali privilegio conceſſum haberet à Pontifice 720. 12. an ſpectato rigore juris antiqui Jus Patronatus præſcribi poſſit à laicis, aut conſuetudine acquiri 720. 13.

Juris Patronatus difficultates reſolvuntur.

Quomodo conſtare debet jus patronatus, ut poſſit allegatus illud admitti ad faciendam præſentationem 720. 1. explicantur tres modi præſcripti à Tridentino probandi titulum juris patronatus pro particularibus perſonis 720. 2. modi probandi jus patronatus à magnatibus, univerſitatibus, & communitatibus debent eſſe pleniores, & exactiores 721. 3. quibus competere poſſit jus patronatus per translationem 721. 4. translatio juris patronatus quatuor modis fieri poteſt 721. 5. an omnes indifferenter capaces ſint obtinendi, & conſequendi jus patronatus 722. 6. Intra quantum tempus teneatur patronus præſentare ad beneficium eo vacante 722. 7. an patronus variare poſſit in præſentatione 722. 8. qualem teneatur patronus præſentare 723. 9. quomodo facienda præſentatio, cum patroni plures fuerint 723. 10. quiſnam ex præſentatis inſtituendus ſit ab ordinario 724. 11. an poſſit Pontifex derogare juri patronatus, & beneficium conferre non præſentato 724. 12.

Juris Patronatus electio, Confirmatio, ac Poſtulatio.

Quid ſit electio preſsè ſumpta, & quid minus preſsè 725. 1. electio ad prælaturam reſervatur Pontifici ſine præjudicio nominandi, & præſentandi. Excipitur tamen Germania 725. 2. ubi viget conſuetudo eligendi, jus eligendi competit eis, qui Canonici ſunt, ac de corpore capituli, aut collegii 725. 3. quinam excluduntur ex Canonicis à jure eligendi 725. 4. quem debeant electores eligere 725. 5. an ex dignis teneantur electores eligere magis dignum 725. 6. an eligentes Prælatum Religioſum teneantur ſub gravi culpa digniorem eligere 726. 7. an ad officia ſæcularia Reipublicæ teneantur electores digniorem eligere 726. 8. an ſit valida electio digni quando dignior omittitur 726. 9. intra quod tempus facienda ſit electio 726. 10. confirmatio electionis factæ neceſſaria eſt, ut electus plenum jus acquirat in beneficio 726. 11. quid faciendum, quando electores non conveniunt, ſed vota in duas partes dividunt 726. 12. confirmans antequam confirmet noſſe debet qualitates electionis, & electi 726. 13. facultas confirmandi electum in quonam reſideat 726. 14. poſtulatio per quid differat ab electione 727. 15. ut valida ſit poſtulatio ſufficit, ſi fiat à majori parte capituli 727. 16. poſtulantes indignum ſcienter privantur pro ea vice facultate poſtulandi, & eligendi 727. 17.

Jejunium unde dictum? Quotuplex ſit? Et quodnam Eccleſiaſticum.

Quid nominis jejunium 325. 1. quadrupliciter accipi poteſt 326. 2. definitur jejunium Eccleſiaſticum 326. 3. potuit Eccleſia obligare fideles ad ſervandum illud. Et quænam præſcripſerit pro eo ſervando 326. 4. qui ſuavi odore carnium, vel aliorum ciborum reficitur, ac recreatur, non violat jejunium 326. 5. qui ſepius bibit die jejunii, etiamſi potus generoſus ſit & ad explendam famem ſumatur, dummodo ſit purus potus; non violat jejunium 326. 6. qui electuaria, vel alia pharmaca ſumit in medicamen non in cibum; non violat jejunium 326. 7.

Jejunii tempore à quibus cibis abſtinendum.

Abſtinendum à carnibus die jejunii, & in dubiis de rebus, ancaro ſint, ſtandum communi uſui fidelium, & judicio peritorum medicorum 327. 1. equi, canes, feles, mures ſive ſylveſtres, ſive domeſtici, corvi marini, & ſimiles aves, quæ in aquis nutriuntur, inter carnes connumerari debent. In controverſia carnis viperinæ ſtandum conſuetudini fidelium 327. 2. Prohibitio carnium animalium facta ab Eccleſia in diebus jejunii extenditur non ſolùm ad partes conſtituentes, ſed etiam integrantes animalia? & quid de ovis nonnatis 327. 3. quid de ſagimine porci, anſerum, ficedularum, & ſimilium animalium 327. 4. abſtinentiæ à carnibus addita eſt ex præſcripto Eccleſiæ abſtinentia ab ovis, & lacticiniis; niſi excuſet parvitas materiæ 327. 5. an ſecluſa conſuetudine, & ſolum ſpectato jure communi præceptum jejunii importet abſtinentiam ab ovis, & lacticiniis ſub gravi culpa 327. 6. quænam conſuetudo extet in Regno Siciliæ circa uſum ovorum, & lacticiniorum 328. 7. an diſpenſatus ad carnes die jejunii teneatur jejunare, & abſtinere à multiplici refectione eodem die 328. 8. an conceſſa facultate comedendi carnes die jejunii intelligatur pariter conceſſa facultas comedendi ova, & lacticinia 329. 9. an adveniente neceſſitate comedendi cibos vetitos die jejunii petenda ſit facultas 329. 10. an dicatur jejunare, qui tempore jejunii, ita ventrem expleat per unicam comeſtionem ſervata tamen qualitate ciborum, ut vix difficultatem jejunii experiatur 329. 11. quos cibos comedere poſſit, qui tenetur jejunare ex voto, vel ex pœnitentia confeſſarii, aut ad lucrandum Jubilæum 329. 12.

Jeju-

Jejunii tempore unica refectio, & quænam parvitas materiæ ultra Refectionem, & Refectiunculam excuſet à gravi culpa.

Unica tantum comeſtio haberi poteſt die jejunii 329. 1. Quamvis non præſcribatur tempus inſumendum in unica refectione facienda; non debet tamen eſſe notabiliter longum 330. 2. An ſi unica refectio interrumpatur, violetur jejunium 330. 3. Aſſignantur aliqui caſus, in quibus licitè interrumpitur refectio 330. 4. Cœnula, ſeu Refectiuncula ſerotina ex præſcripta conſuetudine introducta eſt 330. 5. Qualitas, & quantitas cibi adhibendi in hac refectiuncula deſumenda erit ex recepta conſuetudine in ſingulis regionibus 330. 6. Qualitas ciborum debet regulariter eſſe ex iis, quæ apponuntur in ſecundis menſis jejunii 330. 7. Quantitas excedere nequit octo uncias Romanas 331. 8. Quid dicendum de octo unciis panis in aqua decoctis 331. 9. Quid dicendum de ſententia aſſerente, poſſe excedi octo uncias uſque ad duodecim; ſi cibus ſit valde humidus, & parvæ nutritionis 331. 10. Quid de refectiuncula in Vigilia Nativitatis Domini 331. 11. Quando nam ſumenda refectiuncula erit 331. 12. An violans jejunium per ſecundam refectionem, ſi poſtea plures aliàs refectiones addat, plura peccata mortalia committat 331. 13. Quænam parvitas materiæ ultra refectionem, & refectiunculam ſumpta die jejunii excuſet à gravi culpa in comeſtione carnis, ovorum, & lacticiniorum 332. 14. An potio cocholatica jejunium violet & quid dicendum de aliis potionibus 332. 15.

Jejunii tempore qua hora ſumenda eſt Refectio, & quomodo in confeſſione aperienda peccata contra jejunium.

Hora ſumendi refectionem nunc temporis eſt Meridies 333. 1. Meridies deſumendus erit ab horologio ſolari, non verò à rotali italico 333. 2. An notabiliter antecedere meridiem in refectione ſit grave peccatum 333. 3. Ex rationabili, & juſta cauſa antecedere notabiliter meridiem in jejunio non eſt mortale, nec veniale peccatum 333. 4. Ut ritè aperiatur in confeſſione violatio jejunii, aperiri debet, an fuerit per multiplicem refectionem, vel per violationem horæ præfixæ, vel uſu carnium, ovorum, aut lacticiniorum, aut per plures parvas quantitates 333. 5.

Jejunium quando faciendum, quo jure introductum, & ſub qua obligatione.

Jejunandum omnibus diebus ab Eccleſia præſcriptis, & aſſignantur quinam ſint 334. 1. Quibus diebus jejunandum ex legitima conſuetudine introducta 334. 2. Quænam jejunia abrogata fuere ex eadem legitima conſuetudine 334. 3. Quænam advertenda circa diem Natalem Domini, & Vigiliam Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ 334. 4. Jure tantum Eccleſiaſtico jejunandum eſt aut ex legitima conſuetudine introducta 334. 5. poteſt Potifex diſpenſare, ac eximere ab obligatione jejuniorum Eccleſiaſticorum, etiam ſine cauſa 335. 6. Obligatio jejunandi diebus ab Eccleſia præceptis, vel legitima conſuetudine introductis ſub gravi adſtringit; & violatur, etiamſi non jejunetur ex contemptu 335. 7.

Jejunare quinam teneantur, & quinam deobligentur, & ob quas cauſas.

Omnes fideles uſum rationis habentes tenentur abſtinere à carnibus, ovis, & lacticiniis diebus jejunii ab Eccleſia præſcriptis 335. 1. Tenentur inſuper abſtinere à multiplici refectione ciborum legalium; ſi vigeſimum primum annum expleverint, & rationis uſus compotes fuerint 335. 2. Obligatio jejunandi eſt perſonalis, nec per alium ipſi ſatisfieri poterit 335. 3. Habentes ſufficientem cauſam eximuntur ab obligatione jejunandi. Sufficientes autem cauſæ ſunt hæ quatuor, impotentia, labor, opera pietatis, & diſpenſatio 336. 4. Infirmi, Valetudinarii, dolore capitis, vel ſtomachi graviter laborantes excuſantur à jejunio, ſive infirmitas propria culpa contracta fuerit, ſive non. In dubio conſulendus medicus, & requirenda ſuperioris authoritas 336. 5. Fœminæ prægnantes, aut lactantes excuſantur ab unica refectione, non verò ab abſtinentia à carnibus 336. 6. Excuſantur à jejunio illi, qui niſi largiorem refectiunculam noctu accipiant, gravem ſalutis jacturam probabiliter timent 336. 7. pauperes, qui neceſſaria non habent ad unicam refectionem integrandam eximuntur à jejunando 336. 8. Senes deobligantur à jejunio. Explicatur quando incipit Senectus deobligans 336. 9. Labor corporalis non quicumque, ſed qui notabiliter conſumit ſpiritus, & reddit corpus nimis debile; eximit à jejunio 337. 10. Omnes operarii opera laborioſa exercentes excuſantur à jejunio 337. 11. Non ſolùm excuſantur, ſi ex neceſſitate exerceant; ſed etiam ſi ex honeſto fine ea faciant 337. 12. Longum iter pedeſtre ad quindecim, vel viginti milliaria excuſat à jejunio; non verò equeſtre 337. 13. Quid dicendum de operariis laborioſis, ſi pro uno die non laborent tempore jejunii 337. 14. Textores, & Sutores ſi per integrum diem laborent eximuntur à jejunio. Secus verò Sartores, Pictores, Barbitonſores, Notarii, Amanuenſes, & pingentes acu 337. 15. Notabilis defatigatio animi, & mentis eximit à jejunio. Sic defatigantur concionatores per quadrageſimam, aut concurrentes ad beneficium, & Cathedram, vel examinandi ſine magiſtro, ſi per longum tempus memoriter dicant 338. 16. Opera pietatis incompatibilia cum jejunio, ſi ex obligatione charitatis aſſumantur; excuſant à jejunio 338. 17. Quid dicendum, ſi aſſumantur ex devotione; nec cedunt in publicam utilitatem 338. 18. An excuſetur à jejunio, qui cum illo validiores experitur carnis tentationes 338. 19. Diſpenſatio à jejunio locum habet, quando obligatio eſt vel non habetur juſta cauſa non jejunandi. Et à quibus diſpenſari poſſit 338. 20. An ſi non ſit facilis acceſſus ad Epiſcopum, diſpenſare poſſit parochus 338. 21. An non jejunans, qui putat indubitanter habere ſufficientem cauſam non jejunandi, quæ revera non habetur; peccet contra legem jejunii 339. 22.

Jejunium requiſitum ante Euchariſtiæ ſumptionem. Vide ad Euchariſtiam ſuſcipiendam diſpoſitiones requiſitæ.

Jejunium Naturale.

Jejunium naturale non violat qui ex juſta cauſa apponit ori aromata, vel tabacci folia, aut maſticæ, etiamſi dentibus terantur; dummodò non deglutiantur 66. 21. Deglutire aliquid ſacchari roſacei, glycirizzæ, vel ſimilis ante mediam noctem in ore detentum ob faucium raucedinem violat jejunium 66. 22. jejunium hoc naturale ſervandum à communicantibus poſt mediam noctem debet eſſe pro eo die pro quo communio fit 67. 23. vide ad Euchariſtiam ſuſcipiendam diſpoſitiones requiſitæ.

Impuberes.

An impuberes matrimonium contrahentes de præſenti ante pubertatem, malitia non ſupplente ætatem, mortaliter peccet 204. 8. Si impubes cum pubere contraxit, non poterit reſilire per mutuum conſenſum niſi impubes pubertatem attigerit 228. 4. An ſi impuberes promoverentur ad ſacros ordines, habentes tamen uſum rationis obligarentur ad caſtitatem 193. 15.

Infantes.

An ſi infantes promoverentur ad ſacros ordines tenerentur ad caſtitatem 193. 14.

Infidelis.

An infideles matrimonio conjuncti inter ſe, ſi ad fidem tranſeant, & baptizentur evadat eorum matrimonium verum Sacramentum 234. 8. Matrimonium infidelium, etiamſi conſummatum non fuerit, dummodo legitimum ſit, nequit diſſolvi permanente in infidelitate utroque conjuge 257. 3. Quando unus ex conjugibus infidelibus venerit ad fidem altero renuente, in triplici caſu matrimonium diſſolvi poterit & jure canonico 257. 5. Vide matrimonium an diſſolvi poſſit ex diſpenſatione Pontificis.

Infirmus.

Peccat venialiter infirmus, ſi ſine juſta cauſa ſuſcipere omittat extremam unctionem 171. 2. Graviter peccat ſi ex contemptu illam ſuſcipere omittat 171. 4. Vide extremæ unctionis recipiendæ obligatio.

Intentio.

Intentio requiſita in Miniſtro Sacramentorum 9. 1. Vide Sacramentorum miniſtri requiſita. Qualis debeat eſſe intentio Sacramenta ſuſcipiendi in adulto 15. 5. Vide Sacramentorum ſubjectum.

Interſtitia. Vide Ordinationum tempora.

Judex ſæcularis.

Judex ſæcularis privatur uſu ſuæ juriſdictionis, dum excommunicatus vitandus exiſtit 510. 2. An valida ſint acta judicis ſæcularis excommunicati vitandi, dum à partibus non fit exceptio 511. 3. Vide excommunicationis effectus ſeptimus.

Judex Eccleſiaſticus.

Judex Eccleſiaſticus privatur uſu ſuæ juriſdictionis, dum excommunicatus vitandus exiſtit 510. 2. Vide excommunicationis effectus ſeptimus.

Juriſdictio Miniſtri pœnitentiæ.

Quid ſit juriſdictio, ſine qua invalida eſt abſolutio 138. 1.

138. 1. Jurisdictio alia ordinaria, delegata alia 138. 2. Vide Pœnitentiæ Sacramenti Minister quam jurisdictionem &c. quid faciendum in dubiis de jurisdictione circa reservata, & an peccata revera reservata sint 146. 23. Jurisdictio multipliciter delegari potest ex jure communi per consuetudinem legitimè præscriptam 139. usque 140. 13.

L

Legatorum Potestas in conferendis Beneficiis.

TRiplex Genus Legatorum datur 729. 1. Quamvis omnes isti Legati sint propriè tales, attamen eorum jurisdictio est longe diversa præcipuè in Beneficiis conferendis 729. 2. quænam sunt Beneficia, quæ conferre potest Legatus à latere 730. 3. An possit conferre Beneficia Monocularia 730. 4. An possit conferre Beneficia devoluta ad Ordinarium ob negligentiam primi collatoris 730. 5. An possit conferre Beneficia ad Sedem Apostolicam devoluta 730. 6. An possit conferre Beneficia juris patronatus absque consensu patroni 730. 8. An possit conferre Beneficia in mensibus in quibus habent Episcopi Gratiam Alternativæ 730. 7. An possit providere de Beneficiis reservatis, & electivis 730. 9. An possit Canonicum supernumerarium creare in Cathedrali, vel Collegiata? & an possit Beneficia vacatura reservare in favorem alicujus Personæ 731. 10.

Laicus.

An si Laicus præsente diacono Baptizet, graviter peccet 29. 8. Laicus assistens ad mensam communionis si recordetur alicujus mortalis in confessione obliti; non tenetur è sacra mensa recedere 70. 10. Laici administrare nequeunt Eucharistiam nisi ex concessione Pontificis ob rationabilem causam 71. 7. Licèt in articulo mortis, & extrema necessitate non prohibeatur Laicis Eucharistiam ministrare; consuetudo tamen prohibet 71. 8. An laici putantes se habere Privilegium exemptionis à decimis si adstringantur ad eas solvendas; possint se defendere coram judice laico 461. 4.

Legatum.

An legatum relictum puellis maritandis possit ipsis concedi, si voluerint religionem ingredi 207. 11. An legatum in ultima voluntate vel in contractu inter vivos cum conditione ne clericus, vel religiosus fiat, sed nubat, invalidetur per talem conditionem 208. 17. Vide Sponsalia.

Largitas Sponsalitia.

Quid sit Sponsalitia largitas 215. 1. quænam dona sive à sponsis, sive ab aliis ipsis facta censeantur sponsalitia largitas 215. 2. Vide Sponsalia.

M

Missa.

QUid sit missa propriè dicta 73. 1. Missa importat veram rationem Sacrificii 73. 2. quomodo habeatur vera ratio Sacrificii in eucharistia 73. 4. Explicatur quomodo contineat omnia ad veram rationem Sacrificii requisita 73. 5. In quanam parte Missæ essentialiter consistit vera ratio Sacrificii 74. 6. Statuitur consistere in sola consecratione seu confectione Eucharistiæ 74. 7. In consecratione tamen utriusque speciei, non verò unius 74. 8. Missa est actus latriæ 73. 3.

In Missæ Sacrificio quinam sint offerentes? Et pro quibus offerri possit, & debeat Missa?

Sacerdotes habent potestatem Sacrificium offerendi 74. 1. Christus est præcipuus, & principalis offerens in Sacrificio Missæ 74. 2. An Christus immediatè, & per se sit principalis offerens; an verò medio Sacerdote 74. 3. Sacrificium Missæ offerri potest à persona privata, seu nomine proprio; & à persona publica, seu nomine Christi aut Ecclesiæ 75. 4. Pro infidelibus etiam catechumenis non habetur obligatio offerendi sacrificium Missæ 75. 5. An possit Sacrificium Missæ directè offerri pro conversione infidelium, & paganorum, aut catechumenorum 75. 6. An Sacerdos sacrificans possit aliquem excludere à communi oblatione Sacrificii Missæ 75. 7. quomodo offerri possit pro defunctis? Nequit tamen offerri pro beatis 75. 8. Pro animabus in purgatorio existentibus offerri potest 75. 9. Pro damnatis in inferno nullatenus offerri potest 76. Nec pro decedentibus è vita cum sola culpa originali 76. 11. An missæ Sacrificium à Sacerdote excommunicato, hæretico, vel schismatico celebratum prodesse possit aliis fidelibus 79. 3. Vide minister Sacrificii Missæ.

Missæ Sacrificii effectus, & valor.

Sacrificium missæ causat meritum gratiæ, & gloriæ; satisfactionem pro culpis commissis; & impetrationem aliquorum beneficiorum 76. 1. Effectus emanantes ab oblatione Sacerdotis, quatenus repræsentat personam Christi, & Ecclesiæ; non minuuntur ob indignitatem Sacerdotis 76. 2. An Sacrificium missæ habeat vim remittendi peccata mortalia saltem attritis 76. 3. An saltem immediatè remittere possit venialia 77. 4. An sacrificium Missæ ex vi sua, & ex opere operato conferat immediatè justis augmentum gratiæ sanctificantis 77. 5. An immediatè remittat pœnas pro peccatis debitas 77. 6. An impetret dona tam spiritualia quam temporalia 77. 7. An sacrificium missæ sit valoris infiniti 77. 8. Non est valoris infiniti ratione personæ offerentis 77. 9. Est valoris infiniti ratione rei oblatæ 77. 10. quamvis ratione rei oblatæ sit Infiniti valoris, actu tamen non habet infinitatem intensivè quoad suos effectus 77. 11. Habet tamen actu infinitum valorem extensivè 77. 12. An valor sacrificii missæ sit ex opere operato, an ex opere operantis 78. 13. quibus communicatur sacrificii fructus ex opere operato, & quam dispositionem habere debent, ut illum participent 78. 14. quænam intentio requiratur in Sacerdote offerente, ut sacrificium missæ prosit ex opere operato iis, pro quibus offertur 78. 15. An validè, & licitè applicari possit fructus sacrificii missæ sub conditione aliqua contingenter futura 78. 16. An approbanda consuetudo nonnullorum, qui dum viverent, exequias pro defunctis fieri solitas, sibi viventibus facere curarunt 79. 17.

Minister eucharistiæ. Vide eucharistiæ minister.

Minister Sacrificii Missæ, ejusque obligationes ad faciendum illud.

Solus sacerdos est minister Sacrificii Missæ 79. 1. Ut validè celebret, debet habere requisitam intentionem; & ut licitè celebret, debet habere vitæ probitatem 79. 2. An Sacrificium Missæ à Sacerdote excommunicato, hæretico, vel Schismatico celebratum prodesse possit aliis fidelibus 79. 3. An Sacrificium à Sacerdote in peccato gravi existente factum prosit quoad suos effectus fidelibus illis, pro quibus applicatur 79. 4. An sacerdos, qui stipendio accepto celebrat in peccato gravi, satisfaciat pro celebratione missæ 80. 5. Obligatio sacerdotis ad faciendum Sacrum oriri potest ratione Ordinis, Beneficii, stipendii accepti, aut promissionis factæ. Et ad quid teneatur ratione ordinis 80. 6. Ad quid teneatur ratione Beneficii curati, simplicis, aut cappellaniæ 80. 7. Quænam sint justæ causæ, ob quas Sacerdos quotidie obligatus celebrare, aliquando possit à celebratione desistere 81. 13. An quotidie omittens celebrare ob justas causas teneatur per alium supplere defectum 81. 14. An Sacerdos gravatus onere quotidie celebrandi possit aliquoties in anno quater, aut sex fructum Sacrificii sibi applicare 82. 17. Tenetur sacerdos stipendio accepto ad sacrificandum, & applicandum sacrificii fructum juxta intentionem tradentis stipendium 82. 18. An possit Sacerdos sine labe Simoniæ stipendium accipere pro celebratione missarum, & se obligare ex justitia ad celebrandum 82. 19. quodnam censetur justum stipendium pro celebratione unius missæ 82. 20. An accipiens ab eodem, vel à pluribus tenuem eleemosynam, & minorem taxatam à Lege teneatur integrum Sacrificium illi, vel illis applicare 82. 21. An accepto stipendio pro uno Sacro sit grave peccatum illud omittere 82. 22. quænam Leges observandæ sint in acceptione stipendiorum pro missis celebrandis juxta recentes constitutiones Summorum Pontificum 83. 23. An Sacerdos obligatus ex conventione, vel titulo Beneficii, aut cappellaniæ celebrare in determinata Ecclesia, & altari possit alibi absque peccato celebrare 83. 24. An sacerdos obligatus ter, aut quater in hebdomada celebrare, si impeditus omittat, possit differre compensationem in tempus subsequens 83. 25. An sacerdos obligatus ter, aut quater in hebdomada celebrare teneatur ad celebrandum diebus festis, an possit in ferialibus celebrare 83. 26. An peccet mortaliter Sacerdos diu differens Sacrificia, ad quæ tenetur 84. 27.

An

An Sacerdos obligatus ex ſtipendio, vel promiſſione legere Miſſam Votivam de Beata Virgine, aliis Sanctis, vel Defunctis; poſſit eam legere de Sancto eo die currente 84. 28. Tenetur Sacerdos ad Miſſam Celebrandam ex ſimplici promiſſione acceptata, Et an talis obligatio ſit ſub gravi, an verò ſub levi 84. 29.

Miniſtri Sacramentorum requiſita. Vide Sacramentorum Miniſtri.

Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ: Vide Pœnitentiæ Sacramenti Miniſter.

Miſſæ Sacrificium quibus diebus, quotuplex in die, & qua hora celebrari poteſt.

Per ſe loquendo ſingulis diebus licitum eſt Sacerdoti celebrare, excepto Sacro die Paraſceves 84. 1. Pluries in eodem die Celebrare regulariter non licet, exceptis aliquibus caſibus 85. 2. Hora celebrandi non eſt taxata à jure, ſed inveterata à conſuetudine, videlicet ab Aurora uſque ad meridiem 85. 3. Ante Auroram, & poſt meridiem ordinariè loquendo nequit Miſſa celebrari 85. 4. Quando nam incipiat Aurora 85. 5. An licitum ſit Miſſam ita incipere ante auroram, ut terminetur initio auroræ 85. 6. Quantum temporis ſpatium à meridie requiritur, ut Sacerdos mortaliter peccet celebrando poſt meridiem 85. 7. Quænam ſint cauſæ excuſantes à peccato, ſi ante auroram Miſſa celebretur 85. 8. Quænam cauſæ excuſent à peccato, ſi poſt meridiem Miſſa celebretur 86. 9.

Ad Miſſæ Celebrationem Requiſita.

Locus celebrandi Miſſam jure ordinario eſt Eccleſia conſecrata, aut ſaltem benedicta, nec violata, nec exſecrata, nec interdicta 86. 1. Ad quem ſpectat conſecratio Eccleſiæ, aut ejus benedictio 86. 2. Aſſignantur cauſæ excuſantes à gravi peccato Sacerdotem celebrantem extra locum ab Epiſcopo deſignatum 86. 3. Requiritur in Eccleſia conſecrata, aut benedicta, ut licitè in ea Celebrari poſſit Sacrificium Miſſæ, quod non ſit interdicta, polluta, aut violata 87. 6. Quid faciendum, quando violatio Eccleſiæ fit incœpto canone 87. 7. Quomodo reconcilianda Eccleſia jam polluta; & à quo 87. 8. Quandonam Eccleſia cenſetur polluta, aut violata 88. 9. Quandonam Eccleſia conſecrata, aut benedicta cenſenda eſt exſecrata 89. 10. In Eccleſia ſive conſecrata ſive benedicta requiritur Altare, ut Sacrificium celebrari poſſit, ſine quo graviſſimum peccatum eſt celebrare 89. 11. Tam altare fixum, quam portatile ex parte ſuperiori, qua Corpus, & Sanguinem Chriſti continet, debet eſſe lapideum 89. 12. An reliquiæ Sanctorum de neceſſe includi debeant in altari ſaltem fixo 89. 13. Quomodo altare, ſeu Ara Sacrificii amittat ſuam Conſecrationem 90. 14. Prohibitum eſt Presbytero eodem die celebrare in altari, in quo Epiſcopus Miſſam Cantavit 90. 15. Quænam requirantur ad ornatum altaris 90. 16. Requritur parva palla, & purificatorium; & quomodo eſſe debeant 90. 17. Requiritur Calix cum patena; & quomodo eſſe debeant 90. 18. An pyxis, in qua ſervatur Euchariſtia; debeat eſſe conſecrata 91. 19. Crux requiritur ad ornatum ipſius altaris 91. 20. Requiruntur Sacræ Veſtes; & quænam hæ ſint 91. 21. Requiritur lumen; & quale eſſe debeat 92. 22. Requiritur liber miſſarum; & quomodo 92. 23. Requiritur miniſter; & qualis eſſe debeat 92. 24.

In Miſſæ celebratione, quæ Sacerdos obſervare debet.

Debet ſub gravi obſervare, ut corporalia ſint munda: nam ſi immunda eſſent, & in ipſis celebraret; peccaret graviter 92. 1. Capite demudato celebrare debet, præcipuè tempore conſecrationis 92. 2. Ex honeſtate, & conſuetudine non debet celebrare ſine calceis 92. 3. Debet Sacerdos ea obſervare in celebratione, quæ in Miſſali Romano ex præcepto præſcribuntur ſecundum gravitatem, aut levitatem rei præceptæ 92. 4. Nil addendum, aut omittendum in celebratione ex præſcriptis à Miſſali Romano 93. 5. An aliquando liceat Sacrificium imperfectum facere, aut illud interrumpere 93. 6. Quomodo ſupplendi defectus in Miſſa contingentes 93. 7. Quid faciendum, quando hoſtia diſparet, aut Sanguis funditur 95. 8. Quid ſi Sacerdos nequeat Sacrificium perficere, cum jam incœptum ſit 95. 9.

Matrimonium quid ſit, quotuplex, & quomodo obliget.

Quid nominis importet matrimonium 231. 1. Matrimonium accipi poteſt ut purus contractus, & poteſt accipi, ut contractus elevatus ad rationem Sacramenti 231. 2. Quomodo ſalvandum matrimonium B. Virginis cum D. Joſeph, quod de fide eſt, fuiſſe verum matrimonium 231. 3. matrimonium triplex eſt, legitimum, ratum, & conſummatum 232. 4. Triplex ſignificatio matrimonio competit 232. 5. An homines obligentur ex præcepto ad matrimonium contrahendum 232. 6. An ſaltem nunc temporis in caſu urgentiſſimæ neceſſitatis extet talis obligatio 232. 7. etiam extra caſum conſervandi ſpeciem humanam adeſſe poteſt talis obligatio 232. 8.

Matrimonium quandonam inſtitutum fuerit & quænam Matrimonia ſint Sacramentum.

Inſtitutio matrimonii, quatenus contractus eſt; videtur probabilius fuiſſe, cum Adam & Eva à Deo creati fuere 232. 1. Quatenus hìc contractus aſſumptus fuit in Sacramentum à Chriſto Domino, probabilius eſt, ejus inſtitutionem fuiſſe, cum Phariſæi tentantes Chriſtum petierunt: ſi liceat homini dimittere uxorem ſuam quacumque ex cauſa 232. 2. Contractui matrimoniali in Sacramentum elevato ea virtus competit conferendi gratiam ſanctificantem ex opere operato, quæ competit aliis Sacramentis 233. 3. An Matrimonium fidelium non ſolùm cum primò celebratur, ſed etiam poſt celebrationem, & in facto eſſe ſit verum Sacramentum 233. 4. An in matrimonio fidelium ratio contractus ſeparari poſſit à ratione Sacramenti 233. 5. An matrimonium fidelium per procuratorem celebratum ſit verum Sacramentum 233. 6. An Matrimonium contractum à fideli cum infideli aut catechumena ex diſpenſatione Pontificis habeat veram rationem Sacramenti ſaltem ex parte fidelis 234. 7. An infideles matrimonio conjuncti inter ſe, ſi ad fidem tranſeant, & baptizentur, evadat eorum matrimonium verum Sacramentum 234. 8.

Matrimonii materia, forma, & Miniſter.

Mutuus conſenſus fidelium extrinſecus expreſſus dat rationem materiæ, & formæ in matrimonio, & prout eſt contractus, & prout eſt Sacramentum 234. 1. Materia proxima hujus Sacramenti eſt traditio, & acceptatio corporum. Remota ipſa corpora contrahentium. Forma verò mutuus conſenſus exterius expreſſus juxta mentem Caſtropalai 234. 2. Miniſter neceſſarius hujus Sacramenti non eſt Sacerdos Matrimonio aſſiſtens, ſed ipſi contrahentes 235. 3. Hinc ſequitur, quod nec Sacerdos aſſiſtens Matrimonio cum peccato lethali graviter peccat, ne procuratori nomine alterius contrahens, ſi ſit in gravi peccato 235. 4.

Ad Matrimonium quiſnam conſenſus requiratur.

Conſenſus contrahentium adeo liber eſſe debet, ut ejus libertas ſufficiens ſit ad graviter peccandum 235. 1. An conſenſus neceſſariò requiſitus ad Matrimonium ut validè, & licitè fiat; ferri debet in ea omnia, quæ ſecum afferre debet Matrimonium 235. 2. An conſenſus contrahentis, qui falsò putabat, adeſſe impedimentum dirimens matrimonium, cum revera non eſſet; ſit ſufficiens ad validitatem matrimonii 236. 3. An conſenſus utriuſque contrahentis debeat ſimul exiſtere 236. 4. Conſenſus non intelligi debet revocatus, etiamſi longum tempus interceſſerit inter unum, & alium conſenſum; niſi fuerit expreſsè, vel tacitè revocatus. Ibid. Si quis fictè conſenſerit in Matrimonium, quando alter legitimum conſenſum præbuit; non poterit conſentire de novo, ſi alter de novo non conſenſerit. Ibid. Quomodo conſenſus utriuſque contrahentis exprimendus ſit 236. 5. Quibus verbis exprimendus ſit conſenſus 237. 6. Quibus ſignis explicari debeat conſenſus de præſenti 237. 7.

Matrimonium contractum per Procuratorem.

Matrimonium inter abſentes, contractum per procuratorem validum eſt tum in ratione contractus, tum Sacramenti 237. 1. Quænam requirantur ex parte procuratoris ut legitimè aſſiſtat matrimonio contrahendo 237. 2. Quænam requirantur ex parte conſtituentis procuratorem ob matrimonium 237. 3. Quæ dicta ſunt de Matrimonio per procuratorem intelligi poſſunt de Matrimonio per epiſtolam 238. 4. An ad conſtituendum Procuratorem ob Matrimonium requiratur præſentia Parochi, & Teſtium 238. 5. An mandatum, quo procurator conſtituitur; debeat neceſſariò confici ſcriptura 238. 6. Per quænam verba Procurator Matrimonium contrahere debeat nomine alterius 238. 7. An procurator, qui mandatum habuit à conſtituente, ut Matrimonium contraheret juxta formam Tridentini, ſed illud contraheret non præmiſſis denunciationibus; validè contraheret 238. 8.

Matrimonium quo fine contrahendum?

Finis contrahendi Matrimonium alius essentialis, alius accidentalis, extraneus alius 238. 1. Finis essentialis ita necessarius est contrahentibus, ut sine illo nec licitè, nec validè Matrimonium contrahere valeant. Non sic verò accidentalis, & extraneus, quamvis liciti sint 238. 2. An qui habito saltem virtualiter fine essentiali primario, & per se Matrimonium contraheret ob finem extraneum; mortaliter peccaret 239. 3. Explicantur varii modi, quibus Matrimonium contrahi potest; & præcipuè cum conditione 239. 4. Explicantur variæ species conditionum 239. 5. An Matrimonium contractum sub conditione honesta præsenti, vel præterita sit validum 239. 6. An sit validum Matrimonium sub conditione futura honesta contractum 239. 7. An in Matrimonio contrahendo expectanda sit ad ejus validitatem purificatio conditionis impertinentis appositæ 240. 8. An Matrimonium sub conditione impossibili contractum validum sit 240. 9. An Matrimonium sub conditione turpi contractum validum sit 240. 10.

Matrimonium sub conditione contractum. Vide Matrimonium quo fine contrahendum Matrimonium cum metu celebratum.

Matrimonium cum metu levi celebratum validum est, cum metu tamen gravi injustè incusso ipso jure est irritum 241. 1. Cogens ad Matrimonium contrahendum graviter peccat. Non tenetur tamen consentire ex vi contractus, si postea fœmina coacta consenserit 241. 2. Coactus ex metu gravi ad Matrimonium contrahendum, qui exterius verba profert exprimentia consensum, qui interius mente concipitur, quantum est ex parte sua; nec mentitur, nec injuriam irrogat Sacramento 241. 3. Princeps Ecclesiasticus, vel sæcularis nequit injustè cogere minis, vel terroribus ad Matrimonium celebrandum 242. 4. Parentes non possunt filios suos cogere ad Matrimonium, si velint statum Religionis, aut Cœlibatus eligere; nec filii tenentur ipsis obedire 242. 5. Quando nam parentes possint filias exhæredare, aut saltem illis dotem denegare, si contra suam voluntatem Matrimonium contraxerint 242. 6. Quid dicendum, si filia absque consensu patris, & promissione dotis digno nubat 242. 7. Si filia major viginti quinque annis indigno nubat absque consensu patris, tenebitur pater ad eam dotandam 242. 8. An leges tractantes de pœnis appositis adversus eos, qui contra rationabilem parentum voluntatem Matrimonium contraxerint, sint à jure canonico abrogatæ 242. 9. An causæ illæ quæ sunt sufficientes, & justæ ad filias exhæredandas; sint pariter sufficientes ad neganda illis alimenta 242. 10.

Matrimonium Clandestinum.

Matrimonium Clandestinum dicitur, quod celebratur sine præsentia Parochi, & Testium; aut celebratur non præmissis denunciationibus cum culpa 243. 1. Matrimonium clandestinè celebratum absque præsentia Parochi, & Testium invalidum, & illicitum est post Triedntinum, ubi est acceptatum, quod inhabilitat fideles ad sic contrahendum 243. 2. utraque hac facultate pollet Ecclesia Dei, irritandi scilicet matrimonia sic clandestinè celebrata, & inhabilitandi fideles ad illa 243. 3. Solvitur prima difficultas in contrarium allata 243. 4. solvitur secunda 244. 5. graviter peccant contrahentes matrimonium absque præsentia Parochi, & Testium 244. 6. Graviter peccat Parochus non adnotans in libro nomina contrahentium, & Testium 244. 7. an matrimonium Domi celebratum cum præsentia Parochi, & Testium sit clandestinum 244. 8. matrimonium clandestinum secundo modo, hoc est cum præsentia Parochi, & Testium, sed omissis denuntiationibus culpabiliter; est validum, sed illicitum 244. 9.

Matrimonio denuntiationes præmittendæ.

An ad matrimonium in facie Ecclesiæ contrahendum præcedere debeant ejus denuntiationes 244. 1. omittere denunciationes grave peccatum est. Sed quid dicendum, si una tantum omittatur 244. 2. An si cum facultate, aut ex legitima causa denunciationes faciendæ sint post Matrimonium contractum, grave peccatum sit illud consummare non expletis denunciationibus 245. 3. An si denunciationes ita publicentur, ut inter unum diem festum, & alium intercedat dies festus sine publicatione; sit grave peccatum 245. 4. An denunciationes fieri possint tribus diebus feriatis concurrente magno populo 245. 5. Si contrahentes plures habeant domos in diversis Parochiis, in quanam Parochia publicandæ erunt denunciationes 245. 6. Denunciationes aliquando ob justam, & legitimam causam omitti possunt in celebratione Matrimonii, etiam sine facultate illius, qui dispensare potest 245. 7. Stante legitima causa quis dispensare possit in denunciationibus 245. 8. An possit dispensare Vicarius Episcopi 245. 9. An possit Parochus 245. 10. Facultas dispensandi in denunciationibus delegari potest 245. 11. Nequit ordinarius dispensare in denunciationibus, nisi habeat justæ causæ cognitionem 246. 12. Assignantur justæ causæ ad dispensandum in denunciationibus 246. 13. Non semper tenetur ordinarius justa occurrente causa dispensare in denunciationibus 246. 14. An semper justæ causæ dispensandi in denunciationibus graviter conferant ad bonum commune, vel particulare subditorum 246. 15. Quem modum servare debet ordinarius in concedenda hac dispensatione 246. 16. Ad quem ordinarium spectat dispensare in denunciationibus, quando contrahentes sunt diversæ diœcesis 246. 17. An ex denunciationibus publicatis oriatur obligatio denunciandi impedimenta, eaque revelandi 247. 18. Si quis impedimentum noverit ex dicto alterius, & per consequens ex auditu, nec recordari possit, à quo nam audierit; non tenetur ad denunciandum illud ibid. Non solum tenetur contrahens, qui impedimento obstrictus est ad desistendum à Matrimonio, ut per se patet; verum etiam alter contrahens, qui impedimentum non habet, sed conscius est impedimenti alterius contrahentis 247. 18. Quid facere debeat parochus, & ordinarius, quando apponitur impedimentum Matrimonio denunciato 247. 19.

Ad Matrimonium Parochi præsentia requisita.

Ad validè contrahendum Matrimonium requiritur præsentia proprii Parochi, vel alterius Sacerdotis habentis licentiam à Parocho, vel Ordinario, ubi Tridentinum receptum est 248. 1. An incolæ alicujus loci, ubi Tridentinum est receptum, si divertant animo contrahendi Matrimonium ad eum locum, ubi Tridentinum non est receptum, si sine Parocho, & Testibus contrahant, validum sit eorum Matrimonium 248. 2. Quid dicendum de incolis loci illius ubi Tridentinum non est receptum; si diverterent ad eum locum, ubi est acceptatum 248. 3. Infideles non obligantur ad has Leges Tridentini servanda in suis Matrimoniis 248. 4. Lex ista à Tridentino lata contrahendi Matrimonium coram Parocho, & Testibus ita afficit Fideles in eis locis ubi recepta est ut non patiatur exceptionem ullam 248. 5. Quisnam Parochus assistere debeat, quando contrahentes sunt diversæ Parochiæ 248. 6. An si parochus assistat Matrimonio sui parochiani extra suam parochiam validè assistat 249. 7. Probabilius est licitè assistere non posse, quamvis validè assistat 249. 8. quam habitationem habere debent contrahentes in parochia, ut possit eorum Matrimonio assistere Parochus 249. 9. quisnam parochus assistere debeat Matrimonio illorum, qui vagi sunt 249. 10. An parochus alicujus Oppidi, vel Ruris possit validè assistere Matrimonio sponsorum, qui aliquoties in anno illuc divertunt recreationis causa 249. 11. An possit parochus alteri communicare facultatem assistendi Matrimonio 249. 12. An alius à Parocho possit hanc facultatem committere Sacerdoti 249. 13. An possit Vicarius Generalis Episcopi, aut Capituli Sede Vacante 250. 14. An parochus Matrimonio assistens debeat esse Sacerdos 250. 15. An si parochus assistens Matrimonio esset nominatim Excommunicatus, aut suspensus, vel interdictus, aut irregularis; validè assisteret 250. 16. An talis parochus possit hanc facultatem concedere alteri Sacerdoti simili censura, aut irregularitate irretito 250. 17. An parochus, qui non sit revera talis, sed merè putativus, possit validè matrimonio assistere 250. 18. quænam requirantur ad validam concessionem hujus facultatis? & an Sacerdos eam obtinens metu, vel dolo validè assistat Matrimonio 251. 19. An facultas semel data assistendi Matrimonio revocari possit à concedente 252. 20. An parochus

chus sanæ mentis, qui adstat Matrimonio sed affectat non percipere ea, quæ aguntur, validè assistat ! Et quænam ejus præsentia requiratur 252. 21.

Matrimonii clandestinè contracti Pœnæ.

Statuitur, Matrimonium contractum cum Parocho, & testibus, sed sine Denunciationibus præviis dicendum esse verè, & propriè clandestinum 253. 1. I. Pœna est : quod si quis clandestina conjugia inire præsumpserit in gradu prohibito, etiam ignoranter ; soboles, ex ipsis habita prorsus illegitima censeatur 253. 2. 2. Pœna est ex jure antiquo, ut conjux spoliata viro non restituatur ei ante omnia. 3. est, ut Matrimonium publicum præferendum sit clandestino, nisi hoc efficaciter probetur 253. 3. 4. Pœna est lata à Tridentino adversus contrahentes clandestinè sine denuntiationibus, quamvis cum Parocho, & Testibus, ut si in gradibus prohibitis contraxerint, etiam ignoranter, spe dispensationis careant 254. 4. Pœna verò ab eodem Tridentino statuta adversus contrahentes clandestinè sine Parocho, & Testibus est nullitas Matrimonii, & inhabilitas ad contrahendum sic. Subjacent quoque alteri gravi pœnæ arbitrio ordinarii imponendæ 254. 5. Extendit Tridentinum hanc arbitrariam pœnam Ordinarii ad Parochum, vel alium Sacerdotem delegatum si sine duobus, vel tribus Testibus matrimonio assistant; & ad Testes, si sine Parocho vel alio Sacerdote delegato assistant 254. 6. Parochus vel alius sacerdos delegatus, si matrimonio assistat, cui culpabiliter non fuere præmissæ denunciationes; suspendi debet per triennium ab officio 254. 7. Parochus vel Sacerdos sive sæcularis, sive Regularis assistens matrimonio non sibi subditorum; aut eis benedicere ausus fuerit absque facultate proprii Parochi aut Ordinarii; ipso jure incurrit suspensionem, donec ab Ordinario Parochi, qui assistere debebat, absolvatur 254. 8. Nulla pœna incurritur, si ante benedictiones nuptiales in Templo conjuges cohabitent aut matrimonium consumment. Imò secluso scandalo nullum peccatum erit premittere consummationem matrimonii benedictionibus 254. 9.

Matrimonii Unitas.

Matrimonium ita debet esse unum, ut nequeant simul eidem viro concedi plures uxores, aut eidem uxori plures viri 255. 1. Polygamia prohibita est jure Divino 255. 2. Potest in ea dispensare Deus, & defacto dispensavit cum Populo Israelitico 255. 3. An etiam Polygamia prohibita sit Jure Naturæ 255. 4. Diluitur difficultas, quomodo Deus dispensavit cum Israelitis, si Polygamia est prohibita jure Naturæ 255. 5. Non adversatur unitati matrimonii pluralitas Uxorum successivè 255. 6.

Matrimonii indissolubilitas, ejusque Consummatio.

Indissolubilitas competit cuicumque Matrimonio Legitimo, Rato, aut consummato 255. 1. Competit hæc indissolubilitas cuicumque Matrimonio Jure Divino, ac Naturali 256. 2. Per quid Matrimonium fidelium desinit esse Ratum, & fit consummatum 256. 4. An ad Matrimonium consummatum requiratur etiam, quod fœmina seminaverit 256. 5. An copula antecedenter habita ad Matrimonium reddat postea illud jam consummatum 256. 6. An copula per vim, & metum extorta ab altero conjuge Matrimonium consummet 256. 7. An possit uxor, à qua vir copulam extorsit per vim, & metum; intra bimestre Religionem ingredi 256. 8. An si uxor traducta fuerit in domum viri, censendum sit in foro externo, Matrimonium consummatum fuisse; 257. 9.

Matrimonium an dissolvi possit ex dispensatione Pontificis.

Matrimonium fidelium consummatum nequit dissolvi ex dispensatione Pontificis 257. 1. Idem dicendum non est de Matrimonio Rato fidelium 257. 2. Matrimonium Infidelium, etiamsi consummatum non fuerit dummodò legitimumi sit; nequit dissolvi permanente in infidelitate utroque conjuge 257. 3. Probabilius est, nec dissolvi posse, si uterque conjux ad fidem venerit 257. 4. Quando unus ex conjugibus infidelibus venerit ad fidem altero renuente, in tripliei casu matrimonium dissolvi poterit ex jure canonico 257. 5. Si conjux infidelis discedere nolit à Conjuge ad fidem converso, sed in pace cum illo cohabitare; non poterit ullatenus matrimonium dissolvi 258. 6. An conjux infidelis ad Fidem conversus statim sit liber à conjugio cum infideli renuente converti 258. 8. An debeat constare conjugi converso ad fidem, quod conjux infidelis converti nolit; ut possit secundum matrimonium inire 258. 9.

Matrimonium an dissolvi possit Ordine Sacro aut Professione solemni Religiosa?

Per ordinem Sacrum non solvitur Matrimonium consummatum fidelium, imò nec Ratum. Nec Matrimonium infidelis conversi ad fidem renuente altero converti 258. 1. Per professionem solemnem Religiosam, quamvis non dirimatur Matrimonium consummatum fidelium; dirimitur tamen Ratum. Debet tamen professio esse solemnis & quæ constituat verum Religiosum 258. 2. An vota emissa in sua professione ab equitibus Ordinis S. Joannis Baptistæ Hierosolymitani dirimant Matrimonium Ratum 259. 3. An professio Religiosa emissa à conjuge infideli converso ad fidem, renuente converti altero conjuge, dirimat Matrimonium consummatum 259. 4. Quonam jure solemni professio Religiosa dirimat matrimonium Ratum fidelium 259. 5.

Matrimonii Fines.

Inter fines, ob quos Matrimonium institutum fuit, numerantur generatio filiorum, & concupiscentiam sedare 260. 1. Uterque finis licitus, & honestus est conjugibus 260. 2. Opus Conjugii exercere ob solam carnis voluptatem non caret culpa. Et quid dicendum, si exerceatur in remedium salutis 260. 3.

Matrimonialis Debiti petendi Potestas, & obligatio reddendi illud.

Ex mutua corporum traditione in Matrimonio resultat in utroque Conjuge potestas utendi corpore alterius ad conjugalem copulam; & obligatio reddendi Debitum, si petatur 261. 1. Hæc obligatio reddendi Debitum tunc adstringit sub gravi, cum petitur seriò, & ut debitum est, & rationabiliter petitur sine immoderatione 261. 2. Quando denegatio debiti est grave peccatum 261. 3. An conjux prævidens periculum incontinentiæ in altero conjuge nisi debitum ab eo petat; teneatur petere 261. 4. Ex obligatione, quam mutuò habent Conjuges reddendi Debitum; oritur in ipsis obligatio conservandi sibi vires necessarias ad debitum reddendum 261. 5. Oritur insuper obligatio simul cohabitandi, ut reddere possint petenti 261. 6. An semper teneatur conjux debitum reddere alteri petenti 261. 7. Si Conjux petens infectus sit morbo gallico, peste, lepra, aut simili contagio; non tenetur alter conjux reddere, 262. 8. Quid dicendum de Conjuge laborante febri, dolore capitis, dentis molaris, aut extractione sanguinis è vena 262. 9. An periculum infectionis prolis nascituræ, aut quod defectuosa nascatur; sit sufficiens motivum denegandi Debitum 262. 10. An gravis difficultas in alendis filiis, si multiplicentur; sit sufficiens motivum denegandi debitum conjugi petenti 262. 11. An Uxor, quæ sobolem lactat denegare possit debitum viro petenti 262. 12. An uxor experta se non posse filios vivos in lucem edere; denegare possit debitum 262. 13. An uxor denegare possit debitum conjugi petenti tempore furoris, & ebrietatis 262. 14. An conjux non excommunicatus denegare possit Debitum Conjugi excommunicato 262. 15. An concurrente periculo incontinentiæ in conjuge petente & periculo damni notabilis corporalis in alio; teneatur hic reddere debitum 262. 16. An Conjux denegare possit debitum alteri conjugi illicitè penenti 263. 17. Quid dicendum, si non solùm illicitè, sed etiam injustè peteret 263. 18.

Matrimonii Usus quomodo immunis à Culpa?

Ut usus matrimonii immunis sit à culpa requiritur honestus finis, procreatio videlicet filiorum, & fuga ab incontinentia 263. 1. Debet servari modus naturalis, & debito modo factus. Et quid dicendum, si indebito modo fiat servato vase naturali, & absque periculo effusionis seminis extra vas 263. 2. Abuti uxore sive per Sodomiam, sive per pollutionem est grave peccatum. Et an contineat specialem malitiam in confessione aperiendam 263. 3. An in usu licito Matrimonii requiratur, ut uterque conjux simul semiuet 264. 4. An licitum sit uxori nondum seminanti provocare se tactibus postquam vir se retraxit 264. 5. An Conjuges teneantur copulam perficere, si eam incœperint 264. 6. An licitus sit usus matrimonii viro

seni, aut juveni, qui post matrimonium ex infirmitate seminare nequit; vel fœminæ nimis arctæ 264. 7. An obligetur uxor ad retinendum semen acceptum à viro 265. 8. An possit fœmina procurare abortum fœtus nondum animati, vel animati ad conservandam propriam vitam, famam, aut honorem 265. 9. An licitè procurari possit expulsio fœtus inanimati directè ad vitandum periculum mortis, quod matri imminet, nisi expellatur 265. 10. An saltem licitum sit matri ad consulendum suæ saluti medicamina sumere, ex quibus indirectè expulsio fœtus inanimati, vel animati sequatur 265. 11.

Matrimonialis debiti reddendi Locus.

Locus publicus, & patens aliis circumspectantibus reddit conjugibus illicitam petitionem, & redditionem debiti 266. 1. Locus sacer reddit illicitam conjugibus redditionem, & petitionem debiti; nisi ad evitandum incontinentiæ periculum, dum alibi exerceri nequeat 266. 2.

Matrimonialis debiti reddendi tempus.

Tempus quadragesimale, & jejuniorum quamvis non reddat illicitam petitionem, & redditionem debiti conjugibus, conveniens tamen est abstinere 267. 1. In bimestri concesso ad deliberandum de Religionis ingressu licitum est conjugi meditanti illum denegare debitum alteri conjugi petenti 267. 2. Tempore menstruorum innaturalium non est illicita petitio, & redditio debiti. Tempore tamen menstruorum naturalium cum distinctione dicendum 267. 3. Eodem modo dicendum de petitione, & redditione debiti post partum non purificata uxore 267. 4. Sed quid dicendum tempore prægnationis uxoris 267. 5. Secluso scandalo nullum peccatum est petere matrimoniale debitum ante benedictiones nuptiales in Templo 254. 9.

Matrimonium contrahens cum voto suscipiendi Sacros Ordines, ingrediendi Religionem, & non contrahendi Matrimonium; quomodo peccet & an possit petere & reddere debitum.

Qui adstrictus Voto suscipiendi Sacros Ordines matrimonium contrahit, graviter peccat, etiamsi animum habeat non consummandi illud, aut ingrediendi Religionem; poterit tamen vivente Uxore, aut ea non adulterante, vel Religionem non ingrediente petere, & reddere debitum 269. 1. Adstrictus Voto ingrediendi Religionem graviter peccat matrimonium contrahendo; quod si contraxerit, tenetur ante consummationem Religionem ingredi. Nec poterit intra bimestre petere aut reddere, quo transacto reddere poterit, non petere: quamvis matrimonio consummato utrumque poterit 270. 2. Adstrictus voto non contrahendi matrimonium graviter peccat contrahendo, & etiam consummando, si ex affectu castitatis illud emiserit; quamvis matrimonio jam consummato reddere, & petere possit 270. 3.

Matrimonii Certitudo, Opinio, & Dubium Nullitatis.

Conjux habens certitudinem saltem moralem nullitatis matrimonii, ex quocumque capite proveniat; nullatenus poterit debitum petere, aut reddere 270. 1. Quomodo conjux se gerere debeat in tali casu 270. 2. Conjux opinionem habens de nullitate matrimonii tenetur reddere debitum alteri conjugi petenti, qui nullo modo dubitat 270. 3. An possit cum tali opinione petere, si post matrimonium contractum insurgit 270. 4. Quid dicendum de conjuge dubitante de nullitate matrimonii bona fide contracti 270. 5. Quid de conjuge dubitante de validitate matrimonii mala fide contracti 271. 6. Conjuges mala fide contrahentes cum dubietate validitatis Matrimonii nec petere, nec reddere poterunt 271. 7. Dubium de nullitate matrimonii, & scrupulus de illa maximè differunt inter se 271. 8.

Matrimonii nullitas quibus probationibus judicanda est?

Testimonium ipsorum contrahentium est sufficiens probatio pro foro interno, non verò externo 271. 1. Variæ conjecturę referuntur à Doctoribus ad probandam fictionem consensus, sed non omnes approbantur, maximè ubi viget Tridentinum 271 2. Non tenetur conjux, qui verè consensit, credere alteri conjugi asserenti, se fictè consensisse etiam præstito juramento, nisi adsint aliæ conjecturæ 271. 3. Quando agitur de nullitate matrimonii jam contracti non tenentur conjuges credere alteri asserenti adesse impedimentum, etiamsi fide dignus sit, & juret. Secùs verò si contractum non fuerit, sed contrahendum 271. 4. Etiamsi sufficientes probationes haberentur ad certitudinem moralem nullitatis matrimonii contracti, semper necessaria erit sententia judicis 272. 5. Pro Matrimonio dissolvendo ob impedimentum dirimens necessariò requiruntur duo testes omni exceptione majores 272. 6.

Matrimonii invaliditas, ac nullitas.

Invaliditas Matrimonii celebrati oriri potest ex defectu consensus interni; ob impedimentum dirimens & ob defectum Parochi, & Testium 286. 1.

Matrimonium invalidum quomodo revalidandum?

Matrimonium invalidum ob defectum consensus interni utriusque conjugis revalidari debet per novum consensum expressum illorum 286. 2. Si verò fuerit invalidum ob defectum consensus unius conjugis renovari debet consensus hujus & quidem expressè; quamvis renovari non debeat consensus alterius 286. 3. Si matrimonium nullum fuerit ob impedimentum dirimens, cessante impedimento per dispensationem, aut alio modo, necessariò revalidari debet per consensum expressum utriusque conjugis 286. 4. An uterque conjux fieri debeat conscius nullitatis matrimonii 286. 5. Si ex detectione nullitatis matrimonii suspicio oriretur conjugi insciо, tunc cum dexteritate petendus consensus necessarius non detecta nullitate matrimonii 287. 6. An mutuus consensus utriusque conjugis denuo renovandus sit coram parocho, & testibus 287. 7. Si impedimentum publicum sit, necessariò renovari debet mutuus consensus coram Parocho, & Testibus 287. 8. Quando dicitur publicum impedimentum 287. 9. Quomodo revalidandum Matrimonium ob defectum Parochi, & Testium? & an iterum benedicendæ Nuptiæ invalidæ 287. 10.

Matrimonii impedimentum quotuplex sit; & à qua potestate statui possit.

Impedimentum matrimonii aliud impediens tantùm, aliud impediens & dirimens 288. 1. Impedimentum dirimens aliud tale jure naturę, aliud jure ecclesiæ 288. 2. Ecclesia potestatem habet statuendi impedimenta non solum impedientia, sed etiam dirimentia 288. 3. Nomine Ecclesiæ venit hìc vel solus Summus Pontifex, vel ipse cum concilio 288. 4. Principes Sæculares, & Civiles Magistratus facultatem habent apponendi impedimenta dirimentia contractui matrimonii, qua contractus civilis est, non verò qua Sacramentum 288. 5. An Fideles subjecti Principi Ethnico, & infideli subjaceant imdedimentis ab ipso statutis circa validitatem Matrimonii suorum subditorum 288. 6. An per consuetudinem legitimè præscriptam possint nova impedimenta Matrimonii introduci, aut jam introducta auferri 288. 7.

Matrimonii Impedimenta impedientia tantùm.

Quinque sunt impedimenta impedientia, quæ non oriuntur ex crimine; septem verò quæ ortum habent ab illo 289. 1. Primum non ortum à crimine est vetitum Ecclesiæ 289. 2. Secundum est tempus Feriarum 289. 3. Jure novo Tridentini tempore feriato solùm prohibetur solemnis benedictio Nuptiarum, sive primæ Nuptiæ fuerint, sive secundæ 289. 4. Graviter peccant conjuges si tempore vetito has solemnitates faciant 289. 5. An tempore interdicti, & cessationis à divinis possit matrimonium solemniter celebrari, & consummari 290. 6. Tertium impedimentum est Catechismus sive præcedens, sive subsequens Baptismum 290. 7. An jure novo Tridentini sublatum fuerit hoc impedimentum 290. 8. Quartum impedimentum oritur ex sponsalibus cum alia persona prius celebratis, nisi dissoluta fuerint 290. 9. Quintum resultat ex voto simplici castitatis, non nubendi, ingrediendi religionem, aut suscipiendi ordines sacros 290. 10. Primum impedimentum ortum ex crimine est incestus consurgens ex fornicatione cum affine in gradu prohibito 290. 11. Secundum est raptus alienæ sponsæ ex animo explendæ libidinis 291. 12. Tertium est uxoricidium ex ira, odio, vindicta, aut quia deprehensa in adulterio 291. 13. Quartum est susceptio in baptismo aut confirmatione proprii filii, aut filii alterius conjugis animo contrahendi cognationem spiritualem cum conjuge, ne debitum reddat 291. 14. Quintum est occi-

cisio Sacerdotis probata in judicio 251. 15. Sextus est publica pœnitentia ob crimen commissum 291. 16. Septimum est accipere scienter monialem professam in uxorem 291. 17. ubi viget consuetudo observandi impedimenta impedientia orta ex crimine. grave peccatum est illam transgredi; Regulariter tamen omnia alia impedimenta impedientia sublata fuere præter hæc quatuor: Sacratum tempus, vetitum, sponsalia, Votum 291. 18.

Matrimonii impedimenta dirimentia.

Matrimonii impedimenta dirimentia quindecim enumerantur, tredecim Jure antiquo, & duo ex jure novo Tridentini 292. 1. Contra quam virtutem peccent contrahentes matrimonium conscii impedimenti dirimentis; & an teneantur qualitatem impedimenti confiteri 292. 2. An ultra peccatum prædictum committant sacrilegium contra reverentiam debitam Sacramento 292. 3. An urgens metus gravis excuset à contrahendo matrimonium cum impedimento dirimente si contrahens simulet contrahere 292. 4. An qui copulam habent cum impedimento dirimente non ignorato, contrahant aliam malitiam à fornicatione distinctam 292. 5. Error in matrimonio alius esse potest in substantia, alius in accidente, seu qualitate 292. 6. Error in substantia matrimonium dirimit jure humano, & naturali 292. 7. Error in qualitate non dirimit matrimonium, etiam si causam dederit 293. 8. Error qualitatis transiens in errorem personæ matrimonium dirimit 293. 9. Si qualitas apposita fuerit per modum conditionis, ita ut sine ea non haberet contrahens expressam voluntatem contrahendi, matrimonium dirimit 293. 10. Conditio servilis ignorata tunc matrimonium dirimit quando conditio errantis, & ignorantis deterior evadit 294. 1. Non ignorans conditionem servilem, vel opinans, aut probabiliter dubitans de tali conditione, si liberè matrimonium contrahat cum serva; valide contrahit 294. 2. ubi viget consuetudo, quòd servus, vel serva per matrimonii contractionem, libera evadat, validum est matrimonium, etiamsi ignoretur servitus 294. 3. Dominus jungens sibi in matrimonium servam suam, validè contrahit 294. 4. Si Dominus det in matrimonium personæ liberæ servum, vel servam suam non detecta servitute; vel si sciat tale matrimonium tractari, & servitutem non detegat; tunc servus, vel serva libertatem acquirit 294. 5. Si Dominus servam suam in matrimonium det personæ liberæ, etiam non ignaræ servitutis, & dotale instrumentum conficiat; tunc serva evadit libera 294. 6. An impedimentum conditionis servilis ignoratæ sit à jure naturæ, an Ecclesiastico 294. 7. An sit validum matrimonium liberi cum serva, quando hæc brevi tempore consequutura sit libertatem 294. 8. An si liber matrimonium contrahens cum serva ignorata servitute, ita illi affectus esset, ut si servitutem sciret, adhuc contraheret, tunc validum esset matrimonium contractum 295. 9. An matrimonium cum Ancilla contractum evadat validum si liber cognita servitute copulam cum illa haberet 295. 10. Cuinam competat probare, conditionem servilem ignoratam fuisse, libero, an Ancillæ 295. 11. Quænam servitus ignorata matrimonium dirimat 295. 12. An servi invitis suis Dominis possint matrimonia contrahere 295. 13. An graviter peccent Domini, si servos suos in partibus remotis vendant, ubi nec matrimonium contrahere, nec usum illius exercere possint, si jam contractum sit 295. 14. An possint Domini suos servos vendere matrimonio junctos in partibus longinquis, ubi commodè se sequi non possint, adeoque perpetuò privandi erunt usu matrimonii 295. 15. An possit vir seipsum vendere in servum renuente uxore constante matrimonio 296. 16. Quam conditionem sequantur filii, patris ne, an matris 296. 17. Uotum solemne castitatis per professionem religiosam in religione approbata; aut in susceptione sacrorum ordinum; & vota simplicia Societatis Jesu post biennium novitiatus matrimonium dirimunt, sive consummatum, sive non 296. 1. Quonam jure votum solemne castitatis matrimonium dirimat 296. 2. Cognatio triplex est, naturalis, spiritualis, & legalis. Definitur quid sit cognatio naturalis, seu consanguinitas 297. 1. Consanguinitas distinguitur tum per lineas, tum per gradus 297. 2. Linea alia est recta, collateralis alia 297. 3. Quomodo computandi gradus consanguinitatis personarum ab eodem stipite descendentium 297. 4. jus civile eodem modo computat gradus in linea recta, ac jus Canonicum, non verò in linea transversa, sive æquali, sive inæquali 297. 5. Consanguinitas matrimonium dirimit inter personas consanguineas usque ad quartum gradum inclusivè, sive linea recta sit, sive transversa 298. 6. An consanguinitas saltem in aliquo gradu matrimonium dirimat jure naturæ 298. 7. Matrimonium à fidelibus contractum in recta linea consanguinitatis extra quartum gradum validum est 298. 8. An matrimonium in primo gradu lineæ transversæ irritum sit jure naturæ 298. 9. In cæteris gradibus lineæ transversæ non est irritum matrimonium jure naturæ 298. 10. Cognatio spiritualis quid sit 299. 1. Cognatio spiritualis matrimonium dirimit inter personas, quas afficit 299. 2. Non intercedit cognatio spiritualis inter baptizantem, & susceptores in baptismo, nec inter ipsos susceptores, si duo sint 299. 3. ut baptizans, vel confirmans contrahat spiritualem cognationem necessariò requiritur ut verum Sacramentum conficiat, & quòd baptizans ipse baptizatus sit 299. 4. Adnotantur plura, quæ requiruntur, ut susceptores in baptismo, aut confirmatione spiritualem cognationem contrahant 299. 5. Quænam ætas requiritur in susceptore, ut possit spiritualem cognationem contrahere 300. 6. An error personæ in suscipiendo impediat contractionem spiritualis cognationis 300. 7. An Religiosus suscipiens in baptismo aut confirmatione, cognationem spiritualem contrahat 300. 8. An sicuti in baptismo adhiberi possunt duo susceptores, ita & in confirmatione 300. 9. An mittens Procuratorem ad suscipiendum puerum in baptismo contrahat cognationem spiritualem, an verò Procurator 300. 10. Cognatio legalis quid sit 300. 1. Adoptio alia perfecta, imperfecta alia 301. 2. Ut adoptans legitimè adoptare possit, quas conditiones habere debet 301. 3. An impedimentum cognationis legalis non solùm oriatur ex adoptione perfecta, sed etiam ex imperfecta 301. 4. Inter quas personas cognatio legalis matrimonium dirimit 301. 5. In linea transversa cognatio legalis matrimonium dirimit inter adoptatum, & filios carnales adoptantis dum sunt sub potestate adoptantis 301. 6. Cognatio legalis matrimonium dirimit adinstar cujusdam affinitatis legalis inter uxorem adoptantis, & adoptatum; & inter uxorem adoptati, & adoptantem, quod quidem impedimentum perseverat, etiam sublata adoptione 302. 7. An cognatio legalis afficiat infideles 302. 8. An hoc impedimentum superveniens matrimonio contracto impediat debiti petitionem 302. 9.

Quid sit impedimentum Criminis; & quam rectè ab Ecclesia introductum 302. 2. Ut occisio Conjugis inducat impedimentum dirimens, requiritur ut physicè proveniat à delinquente, sive saltem ejus consilio, aut mandato, secuto effectu 302. 2. Requiritur insuper, quod delinquentes, qui contrahere volunt; conspiraverint in mortem Conjugis occisi: quamvis si adulterium intercesserit, sufficiat machinatio unius 302. 3. Requiritur denique, quod occisio machinata sit cum intentione ineundi Matrimonium cum conjuge superstite 302. 4. Adulterium, ut impedimentum dirimens inducat; debet committi simul cum homicidio, vel cum Matrimonio, aut cum promissione illius 303. 5. Quando nam Adulterium dicitur conjunctum cum homicidio 303. 6. Quando dicitur conjunctum cum Matrimonio 303. 7. Quando dicitur cum promissione Matrimonii 303. 8. An Adulterium cum promissione conditionata inducat impedimentum dirimens 304. 9. An sit grave peccatum promittere alteri Matrimonium ineundum post mortem Conjugis; & an valida sit promissio 304. 10. An Adulterium cum occisione Conjugis, aut cum contractione Matrimonii, vel promissione illius ut inducat impedimentum dirimens; fieri debeat durante eodem Matrimonio 304. 11. An si Uxoratus vivente sua conjuge promitteret Matrimonium alteri fœminæ absque adulterio, vel cum illa actu contraheret sine copula, dein pœnitentia ducti Matrimonium & ejus promissionem retractent; quamvis post retractationem ex fragilitate copulam habeant sine promissione Matrimonii: an inquam contrahant impedimentum dirimens 304. 12. An impedimentum criminis contrahatur ab Infidelibus 304. 13. Quid sit impedimentum disparitatis cultus 305. 1. Non resultat hoc impedimentum ex jure Naturali, aut Divino; sed Ecclesiastico 305. 2. Non intercedit inter Catholicum, & Hæreticum, vel Apostatam, aut excommunicatum; quamvis graviter peccet Catholicus contrahens cum hæretica, vel viceversa 305. 3. Prohibitio hæc Ecclesiastica non

urget in iis Regionibus, ubi permixtim hæretici vivunt cum catholicis, & ceſſat periculum perverſionis, & iniquæ educationis prolis 305. 4. An poſſit Pontifex diſpenſare in Matrimonio fidelis cum infideli 305. 5. An poſſit Pontifex diſpenſare in Matrimonio Catholici cum Hæretica, vel viceverſa 305. 6. Quomodo celebrandum Matrimonium Catholici cum Hæretica 306. Vis, & metus gravis injuſtè incuſſus ad extorquendum conſenſum Matrimonium dirimit: & quonam jure dirimat 306. 1. Explicantur variæ conditiones, quæ requiruntur, ut dirimant 306. 2. Incutiens metum gravem juſtè ob unum finem, non poteſt juſtè illum incutere ob Matrimonium 306. 3. Judex poteſt incutere metum gravem ad extorquendum Matrimonium abſque impedimento dirimente; quando pœna à Lege ſtatuta ordinatur ad Matrimonium 306. 4. Quid dicendum, ſi Judex juxta allegata, & probata juſtè cogeret; quamvis coactio eſſet materialiter, & in ſe injuſta 307. 5. Matrimonia inita ad evadendum pericula ſive animæ, ſive corporis, aut fortunarum, dum eliguntur ut media ad evadenda pericula, non ſunt irrita 307. 6. Ordo ſacer dirimit Matrimonium contrahendum, non ſic Minores ordines 307. 1. Ut Ordo ſacer Matrimonium ſubſequens dirimat debet eſſe validè ſuſceptus 307. 2. Debet etiam eſſe ſine gravi metu ſuſceptus 307. 3. Quonam jure ordo ſacer matrimonium ſubſequens dirimat 307. 4. Quid ſit Ligamen inducens impedimentum dirimens Matrimonium 308. 1. Ut Conjux poſſit ad ſecundas nuptias tranſire abſque hoc impedimento, debet eſſe certus de morte alterius conjugis; & quænam certitudo requiratur 308. 2. Moralis certitudo deducta ex circumſtantiis, & indiciis comprobantibus mortem tanta eſſe debet, ut ſufficiens ſit ad reddendam credibilem mortem conjugis tamquam certum viris prudentibus 308. 3. An longa abſentia conjugis ad multos annos fundet hanc moralem certitudinem de morte illius 308. 4. An Teſtimonium unius ſufficiat ad moralem certitudinem præſtandam de morte Conjugis 308. 5. An Fama de morte conjugis ſufficiens ſit ad moralem certitudinem fundandam de morte illius 309. 6. Quid ſit hoc impedimentum publicæ honeſtatis, & quonam jure introductum 309. 1. Quonam modo habebatur hoc impedimentum ex jure antiquo; quonam modo nunc habetur ex jure novo Tridentini 309. 2. Ex ſponſalibus certis oritur hoc impedimentum, non verò ex ſponſalibus quacumque ratione invalidis 309. 3. Licèt impedimentum publicæ honeſtatis ortum ex ſponſalibus dirimat matrimonium cum conſanguineis alterius ſponſi in primo gradu; non dirimit tamen cum Affinibus ibid. 4. Neque ex jure novo Tridentini, neque ex jure veteri ſponſalia abſoluta dirimunt ſponſalia conditionata anteriora ibid. 5. An ex ſponſalibus nullis ob defectum conſenſus, vel alterius impedimenti omninò occulti oriatur impedimentum publicæ honeſtatis ibid. 6. An ex ſponſalibus validis, ſed mutuò conſenſu diſſolutis oriatur impedimentum publicæ honeſtatis 310. 7. Oritur etiam impedimentum publicæ honeſtatis ex Matrimonio rato ibid. 8. Extenditur uſque ad quartum gradum Conſaguinitatis inclusivè ibid. 9. Ex matrimonio rato abſoluto, & cum certa perſona inito oritur hoc impedimentum, etiam ſi matrimonium nullum fuerit, excepta uullitate ex defectu conſenſus ibid. 10. Ex matrimonio rato clandeſtino oritur hoc impedimentum ibid. 11. Non conſurgit tamen ex matrimonio Amentium, vel puerorum ibid. 12. Nec ex matrimonio impuberum, niſi fortè malitia ætatem ſuppleverit ibid. 13. Nec oritur ex matrimonio Conditionato ante purificationem conditionis ibid. 14. Nec tandem oritur ex matrimonio invalido celebrato in præjudicium priorum ſponſalium validorum 311. 15. An publica honeſtas poſſit aliquando concurrere cum impedimento Affinitatis 311. 16. Quænam ætas requiratur ad matrimonium contrahendum: Et quo jure ſtatuta 311. 1. Excipitur proximus Pubertati, qui Diſcretione, & potentia coeundi polleat 311. 2. An contrahens ante pubertatem, neſciens quod diſcretio & potentia coeundi ſuppleat ætatem; mortaliter peccet 311. 3. An neceſſariò requiratur pubertas mathematicè completa, ſi malitia ætatem ſuppleat 311. 4. An adveniente mathematicè pubertate, ſi adhuc coeundi potentia non advenerit; matrimonium contractum ſit validum 311. 5. Quænam ſit Affinitas Matrimonium dirimens 312. 1. Conſaguinei viri licèt fiant affines fœminæ, non fiunt tamen Affines conſanguineis fœminæ; nec conſanguinei fœminæ fiunt Affines Conſanguineis viri. Affines tamen viri non fiunt Affines fœminæ, nec Affines fœminæ viro 312. 2. Ut oriatur Affinitas ex carnali copula requiritur ſeminis effuſio intra vas naturale, quæ ſit apta ad generationem 312. 3. Ex matrimonio tantum rato non oritur Affinitas, ſed publica honeſtas 312. 4. Affinitas non ſolùm oritur ex copula conjugali, ſed etiam fornicaria, & hæc etiam jure naturæ 312. 5. Explicantur Gradus Affinitatis tam in linea recta, quam Tranſverſa 313. 6. Jure antiquo impedimentum dirimens Affinitatis extendebatur uſque ad ſeptimum gradum; jure tamen novo Tridentini extenditur in copula conjugali uſque ad quartum gradum inclusivè, in fornicaria uſque ad ſecundum 313. 7. An Affinitas in primo Gradu tam lineæ directæ, quam tranſverſæ matrimonium dirimat jure Naturæ? Et quid dicendum de Affinitate ex copula fornicaria orta 313. 8. Quid dicendum de Affinitate ex copula conjugali orta 313. 9. Probabilius eſt Affinitatem in nullo gradu lineæ, rectæ matrimonium dirimere jure naturæ 313. 10. Explicatur, quid veniat hìc nomine impotentiæ 314. 1. Quid veniat hìc nomine periculi corporalis ob tollendam impotentiam 315. 2. Impotentia, quæ tolli nequit per opus humanum licitum ex medicorum ſententia abſque periculo mortis; perpetua cenſenda erit 315. 3. An fœmina jam matrimonio juncta, quæ adeo arcta eſt, ut nequeat ſciſſuram pati ex judicio medicorum ſine periculo vitæ; teneatur ad patiendum ſciſſuram 315. 4. An fœmina ſciens, ſe non poſſe concipere abſque manifeſto periculo vitæ ſuæ, aut prolis; cenſenda ſit perpetuò impedita ad matrimonium contrahendum 315. 5. Sola impotentia perpetua, & abſoluta ad coeundum cum effuſione ſeminis ad generationem apti eſt impedimentum dirimens jure Eccleſiaſtico, & etiam Naturæ 315. 6. Impotentia Temporalis, & non perpetua, dummodò non ſit ex defectu ætatis requiſitæ, Matrimonium non dirimit 316. 7. Impotentia etiam abſoluta, & perpetua ſuperveniens matrimonio jam contracto illud non dirimit, ſive Ratum ſit, ſive Conſummatum 316. 8. Quid concedatur Conjugibus ſuperveniente impotentia matrimonio 316. 9. Impotentia reſpectiva, ſi perpetua ſit; Matrimonium dirimit 316. 10. Non adeſt impedimentum impotentiæ, quando fœmina recipere poteſt ſemen virile; quamvis ipſa ſeminare nequeat 316. 11. Matrimonium contractum à Viro cum fœmina arcta, quæ ex ſententia Medicorum juvari poteſt mediis licitis, quamvis ipſa nolit, non eſt irritum 317. 12. Matrimonium cum leproſo, aut ſimili morbo laborante contractum non eſt invalidum ob ſolum periculum infectionis 317. 13. Matrimonium inter ſteriles celebratum, dummodò potentes ſint; non eſt invalidum 317. 14. Matrimonium inter ſenes decrepitos celebratum, ſi vir natura, vel arte juvari poterit ad copulam, eſt validum 317. 15. Matrimonium ab infirmo celebratum, cujus ſalus eſt deſperata; validum eſt 317. 16. An omne Matrimonium cum Eunuchis contractum invalidum ſit ob impedimentum dirimens impotentiæ 317. 17. An hermaphroditus habeat impedimentum impotentiæ ad Matrimonium contrahendum 317. 18. An ab habentibus perpetuam impotentiam contrahi poſſit Matrimonium ad caſtè vivendum 318. 19. Quid faciendum in dubiis ortis de impedimento impotentiæ 318. 20. Quomodo reclamandum contra Matrimonium cum impotentia celebratum 318. 21. Quænam probationes neceſſariæ ſint ad Matrimonium diſſolvendum ob impotentiam 319. 22. Quomodo computandum Triennium ad impotentiam dignoſcendam ſtatutum 319. 23. Quales debeant eſſe Matronæ de Virginitate cum juramento depoſituræ 320. 24. Quid faciendum, ſi conjux propria authoritate recedat ob impotentiam alterius 320. 25. Quid, ſi diſſolutum fuerit Matrimonium ab Eccleſia ob impedimentum impotentiæ, & poſtea cognoſcatur irrepſiſſe errorem 320. 26. Quænam Clandeſtinitas Matrimonii ſit impedimentum dirimens illud, ubi Tridentinum viget 320. 1. Quiſnam Raptus mulieris ſit Impedimentum dirimens matrimonium ex Tridentino 321. 2. Summus Pontifex diſpenſare nequit in impedimentis dirimentibus jure naturæ 321. 1. Diſpenſare tamen poteſt in impedimentis dirimentibus jure Eccleſiaſtico juſta interveniente cauſa 321. 2. Hanc poteſtatem habet Pontifex jure ordinario, quam habere nequeunt eodem jure Prælati ipſo inferiores 321. 3. Nec Legati à latere, nec Nuntii pro Provincia ſibi commiſſa, nec Epiſcopi pro ſuis Diœceſibus habent hanc facultatem ordinariam niſi eis ſpecialiter delegata fuerit 321. 4. An Epiſcopi ex urgente neceſſitate diſpenſare poſſint in impedimentis

tis dirimentibus occultis, & ſecretis poſt Matrimonium bona fide contractum 322. 5. An Epiſcopus in caſu urgentiſſimæ neceſſitatis diſpenſare poſſit pro foro conſcientiæ in iſtis impedimentis ante Matrimonium contractum 320. 6. An Epiſcopus facultatem, quam habet; poſſit ſpecialiter delegare ſuo Vicario Generali, vel alteri 322. 7. An poſſit Epiſcopus confirmare diſpenſationem Pontificis, & diſpenſare poſt Matrimonium contractum in impedimento dirimente, de quo diſpenſationem ſubreptitiam conjuges obtinuere à Pontifice 322. 8. Licèt ex juris rigore non habeant Epiſcopi facultatem diſpenſandi in impedimentis dirimentibus ſupervenientibus Matrimonio contracto circa petitionem debiti; conſuetudine tamen firmatum eſt, eam habere 322. 9. Quam facultatem habeant mendicantes, & Religioſi Societatis Jeſu ex ſuis Privilegiis circa petitionem debiti impeditam 322. 10. Ut Pontifex jure ordinario diſpenſare poſſit in impedimentis jure Eccleſiaſtico dirimentibus, requiritur legitima cauſa, ut licitè diſpenſet 322. 11. Quænam ſint juſtæ cauſæ, ex quibus Pontifex diſpenſare poſſit 323. 12. Quænam expreſſio requiratur in petitione diſpenſationis, ut valida ſit 323. 13. Si diſpenſatio petatur poſt Matrimonium initum ſcienter in gradibus prohibitis, neceſſariò exprimi debet Matrimonii contractio, conſummatio illius, ſi habita ſit; vel omiſſio denuntiationum, ſi omiſſæ fuere 324. 14. Quamvis non exprimendum utrumque impedimentum, ſi unum in alio includatur, exprimi tamen debent plura impedimenta ejuſdem rationis 324. 15. Petens diſpenſationem impedimenti publicæ honeſtatis neceſſariò exprimere debet, an oriatur ex Matrimonio, an verò ex ſponſalibus 324. 16. Habens plura impedimenta publica ad Matrimonium contrahendum omnia ſimul exprimere debet Pontifici in eodem libello ſupplici 324. 17. Si quis diſpenſationem petierit pro una conſanguinea, qua obtenta uti nolit pro ea reclamante, ſed pro alia diſpenſationem petit; exprimere debet neceſſariò circumſtantiam primæ diſpenſationis 324. 18. Petens diſpenſationem ob Affinitatem ex copula illicita, ſi antequam executioni mandata ſit diſpenſatio, aliam copulam illicitam habeat, non requiritur nova diſpenſatio. Secus verò ſi executioni mandata fuerit 324. 19. Matrimonium ſubſequens contractum cum alia perſona ab illa cum qua ſponſalia contracta fuere, dirimit ſponſalia ex parte non contrahentis Matrimonium ſive valide ſive invalide contrahatur 221. 1. An etiam dirimat ex parte contrahentis ſi Matrimonium valide contractum fuerit 221. 2.

Miſſam audiendi diebus feſtivis quæ obligatio?

Omnes utriuſque ſexus fideles, ſi ad rationis uſum pervenerint; tenentur ex præcepto Eccleſiaſtico miſſam audire omnibus diebus feſtis 339. 1. Non tenentur Infideles, etiamſi Catechumeni fuerint. Tenentur tamen pueri fideles ſeptennium habentes 339. 2. Auditio miſſæ, quæ præcipitur, importat humanam, & religioſam præſentiam, ac talem diſtantiam, ut audiens ſenſu percipere poſſit, quod peragitur 339. 3. Confabulari cum aliis per tempus notabile, aut nugari, vel ridere per idem tempus circumſpiciendo huc illuc; impedit moralem, & religioſam præſentiam 340. 4. An vagatio mentis, etiam voluntaria ſive circa res indifferentes, ſive turpes dummodò exterius religioſa præſentia habeatur; impediat auditionem ſacri 340. 5. Exercitium eorum actuum qui ſecundum communem æſtimationem excludunt attentionem ſacro requiſitam, ut ſunt pingere, ſuere, ſculpere, ſcribere, alios docere, & ſimilia; impedit auditionem ſacri 340. 6. An examinare conſcientiam, aut confiteri peccata impediat auditionem ſacri 340. 7. An recitare horas canonicas, vel alias ſacras preces, aut pœnitentiam à Confeſſario injunctam impediat auditionem ſacri 341. 8. Præſentia humana, & Religioſa ſacro debet eſſe pro integro ſacro. Et quænam omiſſio partis ſacri conſtituat grave peccatum 341. 9. Aſſiſtens ſacro, ſi non aſſiſtat tempore conſecrationis, vel conſumptionis; non ſatisfacit præcepto auditionis ſacri 341. 10. An omittere initium miſſæ uſque ad Epiſtolam incluſive; vel poſt Communionem; ſit grave peccatum 341. 11. An omittere initium miſſæ uſque ad Evangelium incluſivè, quamvis audiatur reliquum miſſæ uſque ad finem; ſit grave peccatum 341. 12. An inſerviens ſacro, ſi recedat ad accipiendam hoſtiam, vinum, Thus, aut aliud ſacro neceſſarium; ſatisfaciat præcepto 341. 13. An ſatisfaciat præcepto, qui dimidiam miſſam ab uno Sacerdote audit, & poſtea aliam dimidiam ab alio 341. 14. Obligatio audiendi ſacrum non ſolum urget pro diebus dominicis, ſed etiam pro diebus feſtivis ſive ex ſtatuto, ſive ex conſuetudine, ſive ex voto 341. 15. Per auditionem cujuſcumque miſſæ ſolemnis, aut privatæ; Græcæ, vel Latinæ ſatisfit huic obligationi 342. 16. Locus ubi miſſa audiri poteſt, eſt quicumque, ubi miſſa celebratur, exceptis oratoriis privatis juxta limitationem Pontificis 342. 17. Ut ſatisfiat præcepto audiendi miſſam, ſufficit eam audire à quocumque ſacerdote, dummodò non fuerit cenſuratus vitandus, vel degradatus, aut depoſitus 342. 18.

A miſſa audienda cauſæ excuſantes.

Impotentia phyſica excuſat ab hoc præcepto. Et quid dicendum de infirmis, aut domi detentis, ex alio capite, qui privilegium habent, ut Domi ſuæ celebretur 342. 1. Qualis impotentia moralis excuſet ab auditione ſacri 342. 2. Qualis impotentia ſpiritualis excuſet ab auditione ſacri 343. 3. Qualis charitas proximi excuſet ab auditione ſacri 343. 4. Qualis juſta obedientia ex officio, quod exercetur; excuſet ab auditione ſacri 343. 5. Conſuetudo legitimè introducta, ubi viget, & toleratur ab Eccleſia, non audiendi ſacrum pro certo tempore, & occaſione; excuſat à præcepto 344. 6. Omittens auditionem Sacri ſive ex malitia, ſive ex juſta cauſa non tenetur ſupplere defectum per alias preces 344. 7. Qui voluntariè ſe exponit periculo morali non audiendi ſacrum, mortaliter peccat, etiamſi illud audiat; Et è contra poteſt accidere caſus, ut quis ſacrum non audiat; & non peccet 344. 8.

Miniſter Sacramentorum.

An de potentia Dei abſoluta poſſint angeli, vel beati, aut dœmones eſſe Miniſtri Sacramentorum 9. 5. Miniſter Sacramentorum ſpecialiter deputatus, ac conſecratus ad Sacramenta miniſtranda ſi probitate careat, & conſcientiam gravis peccati habeat tenetur ſub gravi culpa ad eliciendum contritionis actum antequam Sacramenta miniſtret ſi copiam confeſſarii non habeat 11. 10. Vide Sacramentorum requiſita in miniſtro. Miniſtri Sacramentorum requiſita. Vide Sacramentorum miniſtri. Miniſter confirmationis. Vide confirmationis miniſter, & ſubjectum; miniſter Euchariſtiæ toties peccat Euchariſtiam miniſtrans quoties ſacras hoſtias diſtinctis perſonis diſtribuit 11. 11. Miniſter Baptiſmi tempore urgentis neceſſitatis, eſt omnis homo rationis compos, qui ſciat verba proferre, & materiam cum debita intentione applicare 28. 1. Miniſter verò baptiſmi ſolemnis, & ex officio eſt Sacerdos habens juriſdictionem ordinariam, vel delegatam 28. 2. Vide baptiſmi miniſter. Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ. Vide Pœnitentiæ Sacramenti miniſter. An miniſtri Eccleſiæ obligentur ad Sacramenta deneganda excommunicatis 497. 8. Miniſtri Eccleſiæ compellere poſſunt vendentes fructus indecimatos ad ſolvendam decimam 452. 8. Vide decima quid ſit.

Maritus.

Quandonam obligetur maritus ad ſequendam uxorem 209. 7. Si Maritus ſub aliqua pœna ſe obligavit uxori ad habitandum in determinato loco, hac pactione non ſervata tenetur pœnam ſolvere uxori poſt ſententiam à judice latam 210. 10. Tenetur maritus ſub gravi culpa ad faciendum divortium ab uxore adultera, ſi alia via non ſuppetat ad uxoris emendationem 275. 1. Vide divortium faciendi ob adulterium an obligatio habeatur. An maritus excommunicatus poſſit cum uxore non excommunicata communicare 517. 6.

Martyrium.

An martyrium differat à Sacramentis 4. 11. Cur martyrium dicatur baptiſmus ſanguinis 37. 1. Ad quem actum virtutis ſpectet martyrium 38. 3. Vide Baptiſmus Sanguinis.

Matrimonium clandeſtinum.

An matrimonium inter puberes clandeſtinè contractum habeat ſaltem ſponſalium vim 199. 9.

Meretrix.

Meretrix non ſolum debet explicare, quantum moraliter poteſt, numerum ſuorum peccatorum, verum etiam ſpecies ipſorum, quantum moraliter recordari poteſt 116.

Monſtra.

Monſtra trahentia originem ab hominibus an baptizari poſſint 30. 4.

Mu-

Mulier.

An mulier probabiliter timens ex manifestatione sui peccati sollicitandam fore in confessione à Confessario possit illud reticere 119. 5. An mulier procurare possit abortum fœtus animati, vel nondum animati ad conservandam propriam vitam, famam aut honorem 265. 9. Vide matrimonii usus quomodo immunis à culpa.

Ad Matrimonium Testes requisiti.

Præsentia duorum, vel trium Testium necessariò requiritur ad validitatem Matrimonii 252. 1. Non requiritur ut sint rogati, vocati, aut voluntariè assistentes; nam etsi dolo, ac vi, aut repugnantes assisterent; dummodò percipiant quæ fiunt, validè assistunt 252. 2. An sit grave peccatum dolo, aut vi inducere Testes ad assistendum matrimonio 252. 3. Quales debeant esse Testes, qui matrimonio assistere possint 253. 4. Excluduntur Amentes, Furiosi, Ebrii, aut Dormientes 253. 5. An qui invalidè contraxerunt sine Parocho, & Testibus, aut illicitè sine præmissis denunciationibus; subjaceant aliquibus pœnis 253. 6.

N

Necessitas.

NECESSITAS alia est Sacramenti, alia Præcepti, sive Divini, sive Ecclesiastici 53. 1. Necessitas adimplendi præceptum Sacramentorum est sufficiens motivum petendi Sacramenta ab indigno ministro etiamsi non sit proprius Parochus, aut non sit paratus ad ministrandum 18. 17.

O

Oblatio.

NON omnis oblatio est Sacrificium 73. 3. Nullius rei oblatio potest ex se rationem habere Sacrificii, nisi à suprema potestate fuerit ad hoc instituta, & assumpta ibid.

Ordinis ut Sacramenti Nomen, Natura, & Institutio.

Quid veniat nomine ordinis 172. 1. Definitur Sacramentum ordinis 172. 2. De fide est Sacramentum ordinis fuisse à Christo Domino institutum in ultima Cœna pridie quàm pateretur 172. 3.

Ordo quotuplex sit, & an omnes sint Sacramenta.

Septem sunt Ordines in Ecclesia Dei, & reliqui à Sacerdotio verè sunt ordines 172. 1. Omnes ordines Sacerdotio inferiores diriguntur ad illud; & Sacerdotium cum inferioribus dirigitur ad Eucharistiam, & Ministerium Altaris 172. 2. Quamvis omnes septem ordines sint verè ordines; non tamen omnes sunt ordines majores; & sacri; sed tantùm Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus 173. 3. Prima Tonsura non est Ordo strictè acceptus, & multo minus Psalmistatus, seu Cantoria 173. 4. Erit tamen ordo largè acceptus, prout ponit in statu Clericali distincto à laico 173. 5. Episcopatus est ordo, non est tamen à Sacerdotio distinctus, quamvis magis perficiat illud 173. 6. De fide est, Sacram ordinationem esse Sacramentum à Christo Domino institutum, quod saltem verificari debet de ordine Sacerdotali 173. 7. Ordo Episcopalis non solùm est Ordo, sed etiam Sacramentum incompletè distinctum à Sacerdotio, quod perficit, & complet 173. 8. Ordines Diaconatus, & Subdiaconatus sunt etiam Sacramenta 173. 9. Quatuor minores ordines sunt pariter Sacramenta, & gratiam conferunt 174. 10.

Ordinis Materia, & Forma.

Materia Remota Sacramenti ordinis est res, quæ traditur suscipienti ordines ab ordinante; proxima verò est ipsa traditio 174. 1. Forma sunt verba illa, quæ ordinans profert imperativo modo tradendo rem 174. 2. Ordo Episcopatus habet pro materia remota manus trium Episcoporum, vel saltem unius; pro proxima ipsam impositionem manuum, pro forma verba, quæ proferunt tres Episcopi manus imponentes, vel saltem unus 174. 3. Non sunt materia Sacramenti hujus cæremoniæ unctionis capitis, & manuum ex vero balsamo; nec traditio chirothecarum, & sandaliorum 175. 4. Ordo Sacerdotalis habet pro materia remota calicem cum vino, & patenam cum hostia; pro proxima traditionem illorum; pro forma verò verba, quæ Episcopus profert ea tradendo 175. 5. Ordo Diaconatus habet pro materia remotâ librum Evangeliorum; pro proxima traditionem ipsius libri; pro forma verba Episcopi tradentis 175. 6. Ordo subdiaconatus habet pro materia remota Calicem, & patenam vacuam; pro proxima traditionem ipsorum; & pro forma verba prolata ab Episcopo tradente 175. 5. An sit valida ordinatio Subdiaconi, & Presbyteri, si Calix, & patena, quæ traduntur in utraque ordinatione non fuerint consecrata 175. 8. Materia remota ordinum minorum est res illa, quæ traditur ab Episcopo, & unicuique assignatur; proxima est traditio; forma verò verba prolata ab ordinante dum tradit 176. 9. An sit de essentia Sacramenti ordinis tangere materiam remotam illam 176. 10. An materia tangenda ab ordinandis exhiberi debeat ab ordinante, an verò ab aliis non proferentibus verba 176. 11. An si Episcopus prolata semel forma in plurali numero, postea successivè præbeat materiam tangendam pluribus absque repetitione formæ; valida sit ordinatio 176. 12.

Ordinis effectus, & connexio ordinum inter se.

Sacramentum ordinis habet principaliter causare gratiam habitualem habentem annexa ea auxilia necessaria ad exercitium ordinis suscepti 176. 1. Causat etiam Characterem, per quem ordinatus à non ordinato distinguitur 176. 2. An Episcopatus imprimat Characterem distinctum à Sacerdotali 177. 3. Quoties character ordinis essentialiter alium supponit, nec sine illo consistere potest, tunc non constituit ordinem diversum ab illo, sed illum magis dilatat, & perficit 177. 4. Sacramentum ordinis essentialiter supponit Sacramentum Baptismi 177. 5. Non verò Sacramentum ordinis essentialiter supponit Sacramentum Confirmationis 177. 6. An sit culpa gravis transgredi præceptum à Tridentino latum, quod præmittendum sit Sacramentum confirmationis Sacramento ordinis 177. 7. Explicatur connexio, & dependentia ordinum inter se 177. 8.

Ordinis Minister.

Ordinarius minister hujus Sacramenti est Episcopus proprius consecratus 178. 1. Extraordinarius minister primæ Tonsuræ, & quatuor minorum ordinum ex facultate Summi Pontificis potest esse simplex sacerdos 178. 2. Quamvis Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem possint à jure conferre primam tonsuram, & quatuor minores ordines; nihilominus debent habere qualitates aliquas, quæ enumerantur 178. 3. An collatio tonsuræ, & minorum ordinum facta ab Abbate Regulari sive sæcularibus, sive Regularibus illicita sit, & invalida 178. 4. An prædicti Abbates conferre possint Tonsuram, & minores ordines suis Novitiis monachis 178. 5. An possit Pontifex concedere facultatem non sacerdoti conferendi Tonsuram, & minores ordines 178. 6. An possit Pontifex dare facultatem simplici Sacerdoti, aut alteri non Episcopo conferendi ordines sacros 178. 7. An ad consecrationem Episcopi ita necessarii sint tres Episcopi, ut nec ex dispensatione Pontificis sufficiat unus, aut duo 179. 8. Ad licitam administrationem Sacramenti ordinis requiritur ex parte ordinantis, ut non sit irretitus censura, nec gravatus culpa gravi 179. 9. Ex parte ordinandi requiritur ut sit subditus Episcopi ordinantis 179. 10. Per se quis dicitur subditus Episcopi alicujus ratione Originis, Domicilii, aut beneficii 179. 11. Quisnam sit Episcopus originis 179. 12. Quisnam sit Episcopus Domicilii 179. 13. Quisnam sit Episcopus beneficii 180. 14. An Episcopus possit aliquem suum familiarem ordinare absque ulla ex tribus prædictis subjectionibus 180. 15. A quonam concedi possunt litteræ dimissoriæ, seu Reverendæ 180. 16. Quænam novissime observanda sunt circa ordinationes alienorum subditorum 180. 17. Requiritur ad licitam, & legitimam ordinationem, ut Episcopus ordinans habeat jurisdictionem sive ex se, sive ex delegatione in eo loco, ubi ordinatio fit 181. 18. An in loco exempto à jurisdictione Episcopi, ut ordinatio fiat, non solùm requiritur expressa licentia ordinarii loci illius, sed etiam Episcopi, in cujus Diœcesi est locus exemptus 181. 19.

Ordinis subjectum.

Vir baptizatus, non verò fœmina est subjectum capax Sacramenti ordinis 181. 1. An saltem fœminæ conferri possit sola prima tonsura 181. 2. Quid dicendum de hermaphroditis 181. 3. Pueri ante usum rationis capaces sunt valide suscipiendi ordines 182. 3. Puer ordinatus in sacris ante usum rationis non tenetur ad castitatem annexam sacris ordinibus, nisi eam ratam habuerit

buerit poſt adeptum rationis uſum 182. 5. An validè conferri poſſit Epiſcopatus puero, antequam ad uſum rationis pervenerit 182. 6. Quæ dicta ſunt de pueris, nequeunt extendi ad amentes, qui aliquando habuerunt rationis uſum, ſecus verò ſi numquam habuere 182. 7. Ad licitam ordinationem requiritur certa, & ſtatuta ætas, quæ pro ſingulis ordinibus aſſignatur 182. 8. Initiati ſacris ordinibus ante legitimam ætatem mala fide incurrunt ſuſpenſionem ab exercitio ſacrorum ordinum ſuſceptorum. Si bona fide ſuſceperint, nequeunt ſine peccato eos exercere, ſi ſcierint 182. 9. An dies biſſextilis computandus ſit intra legitimam ætatem 182. 10.

Ordinandorum Mores, Intentio, & ſcientia requiſita.

Ad legitimam ordinationem requiritur Teſtimonium de probitate morum ordinandi, quod ſecùm afferre debet. Et à quo fieri debeat 183. 1. Epiſcopus ante ordinationem tempore congruo aſcitis aliquibus viris prudentibus debet inveſtigare ea, quæ Tridentinum ſtatuit circa ordinandos 183. 2. Licèt hæc inveſtigatio fieri poſſit ab Epiſcopo de omnibus ordinandis, pro Regularibus tamen ſufficit Teſtimonium à ſuis ſuperioribus formatum 183. 3. Quid dicendum de Interrogatione facta ab Epiſcopo ante ordinationem, & reſponſionem Archidiaconi 183. 4. Finis, & intentio ordinandorum in ſuſcipiendis ordinibus debet eſſe præcipuè, ut fidelem Deo Cultum præſtent in eo vitæ genere, quod aſſumunt 183. 5. Intentio ſuſcipiendi Tonſuram, aut minores ordines ob exemptionem à Laicali judicio, aut ſine animo aſcendendi ad ſacros; non ideo eſt peccaminoſa 183. 6. Intentio ſuſcipiendi prædictos ordines ad aliquod tempus, ut ordinatus fruatur Privilegiis, & poſtea retrocedat ab illis, non eſt graviter peccaminoſa, 184. 7. Scientia requiſita in ordinandis non debet eſſe eadem pro ſingulis ordinibus & aſſignatur unicuique ſua 184. 8. An Regulares ſubjaceant examini Epiſcopi pro dignoſcenda ſufficientia ſcientiæ eorum 184. 9. An in examine Regularium major ſcientia requiratur præ Sæcularibus ordinandis 184. 10.

Ad ordines ſacros ſuſcipiendos Titulus ſufficiens.

Adeo neceſſarius eſt Titulus in ordinandis, ut ordinatus in ſacris ſine Titulo ſuſpendatur ab executione ordinis ſuſcepti 185. 1. Requiritur tamen titulus tantum pro ſacris ordinibus, non verò pro minoribus 185. 2. Titulus requiſitus ad ſacros ordines triplex eſt, beneficium Eccleſiaſticum, Patrimonium, & profeſſio Religioſa, aut Vota ſimplicia Societatis Jeſu 185. 3. beneficium ut ſit titulus ſufficiens, debet eſſe tale, ut ad Clericum honeſte ſuſtentandum cenſeatur ſufficiens 185. 4. Quænam verò quantitas reddituum beneficii ſufficiens ſit ad congruam Clerici ſuſtentationem, arbitrio ordinarii loci dijudicanda erit 185. 5. Beneficium dans titulum ordinationi debet eſſe perpetuum 185. 6. Debet inſuper actu poſſideri, & pacificè 185. 7. Poterit aliquis rectè ordinari ad titulum beneficii, etiam ſi fructus illius percipere nequeat, niſi præsbyter factus 185. 8. Ut fructus beneficii ſufficientem titulum fundent debent eſſe certi, & independentes à proprio labore, & induſtria 185. 9. Quodnam patrimonium ſit ſufficiens ad conſtituendum titulum 185. 10. An ſi alicui aſſignentur certa bona frugifera ad titulum ſuæ ſuſtentationis, vel penſio, aut ſtipendium ad modum cenſus ſupra rem immobilem frugiferam ad vitam ordinandi; haberetur ſufficiens Titulus 185. 11. An ſi cenſus annuus ſupra rem immobilem frugiferam aſſignatus, ſit redimibilis; adhuc conſtituat Titulum ſufficientem 185. 12. Non poteſt Epiſcopus quemlibet ad ſuum placitum ordinare titulo patrimonii legitimi, niſi alterius habeatur utilitas, & neceſſitas Eccleſiæ 186. 13. An ſit Titulus ſufficiens ordinationis, quod aliquis ſit filius parentum prædivitum ſatis amplam, & abundantem expectans legitimam 186. 14. Quomodo bona in patrimonium aſſignata ſint alienabilia 186. 15. An requiratur facultas Epiſcopi ad patrimonium alienandum obtento jam beneficio, vel acquiſito aliunde ex quo ordinatus vivere poſſit 186. 16. An donans patrimonium Clerico poſſit licitè apponere conditionem, quod ſi beneficium acquirat, aut aliud unde vivere poſſit teneatur reſtituere 186. 17. Quid dicendum, ſi patrimonium donatum fuerit cum pacto, ut donanti retrodonetur; tenetur ne pactum adimplere 186. 18. An bona in patrimonium aſſignata; ſi non ſufficiant, ſuppleri poſſint per beneficium Eccleſiaſticum; & è contra 187. 19. An bona in patrimonium aſſignata evadant Eccleſiaſtica 187. 20. profeſſio Religioſa, & vota ſimplicia biennii Societatis Jeſu ſunt. Titulus ſufficiens ad ordines ſacros recipiendos 187. 21. An poſſit Epiſcopus diſpenſare in defectu Tituli 187. 22.

Ad ordines ſacros ſine Titulo promoventi, & promoto pœnæ impoſitæ.

Enumerantur pœnæ impoſitæ Epiſcopo ordinanti ſine Titulo 187. 1. An ſi ordinatus ab Epiſcopo ſine titulo ſit filius Patris prædivitis habeat actionem petendi neceſſaria alimenta ab ordinante cum culpa 187. 2. An Epiſcopus ordinans aliquem, cui beneficium contulit, & ob evictionem, aut alio modo deperdidit; teneatur illum alere, donec provideat 188. 3. Quiſnam Epiſcopus teneatur alere ordinatum ſine Titulo, ſi unus ordinavit, alter verò litteras dimiſſorias dedit 188. 4. Quiſnam teneatur ad alimenta ordinati ſine titulo mortuo jam Epiſcopo ordinante 188. 5. Quas pœnas incurrat promotus ad ſacros ordines ſine titulo 188. 6. quas pœnas incurrat promotus ad ſacros ordines doloſè cum ficto, falſo, aut fiduciario patrimonio 188. 7. Dolus in patrimonio multipliciter contingere poteſt 188. 8. Incurrit etiam promotus ad ſacros ordines ſine titulo irregularitatem, ſi antequam abſolvatur à ſuſpenſione, exerceat functionem aliquam ordinis ſuſcepti 188. 9. An promotus ad ſubdiaconatum abſque titulo, vel ſi titulum habuit, illum amiſit; ſuſpenſionem incurrat, ſi ad alios ſacros ordines aſcendat ſine titulo 188. 10. An qui titulo ficto obtinuit litteras dimiſſorias à proprio Epiſcopo, ſi ſacros ordines ſuſcipiat ab alieno Epiſcopo, incurrat ſuſpenſionem 188. 11. An ſuſpenſionem incurrat, qui reverà habet patrimonium ſibi aſſignatum, ſi antequam aſcendat ad Diaconatum, vel Sacerdotium, illud renuncíet aſſignanti 189. 12. An qui promotus ad ſacros ordines ob patrimonium ſibi aſſignatum cum pacto, & juramento illud reſtituendi poſt ordinationem, incurrat ſuſpenſionem 189. 13.

Ordinationum tempora, & interſtitia in receptione ordinum.

Prima Tonſura conferri poteſt quolibet die ad placitum Epiſcopi 189. 1. Minores ordines ex Pontificali Romano conferri poſſunt quolibet die Dominico, & Feſtivo, dummodò ordinandi non ſint multi 189. 2. In Generali ordinatione conferri poſſunt Minores Ordines Sabbato quatuor Temporum, vel Sabbato ante Dominicam Paſſionis, & Paſchatis tempore Miſſæ. Quamvis ex conſuetudine conferantur Veſpere feriæ 6. aut feriæ 4. Quatuor temporum 189. 3. Sacri Ordines conferri debent tempore Miſſæ Sabbato quatuor temporum, vel Sabbato ante Dominicam Paſſionis, vel Paſchatis. Differri poterit ordinatio ad Dominicam ex juſta cauſa, & ſervatis aliquibus 189. 4. Conſecratio epiſcopi die Dominico fieri debet, niſi ſpeciale Privilegium habeatur à Sancta Sede. Controvertitur tamen, an eadem die recipi poſſit Sacerdotium; & epiſcopatus 190. 5. Temporum Interſtitia non ſolùm ſervanda erunt in majoribus, ſed etiam in minoribus ordinibus ſuſcipiendis, quamvis in his non ex neceſſitate 190. 6. An poſſit epiſcopus ſimul cum minoribus ordinibus Subdiaconatum conferre 190. 7. quando cenſeatur haberi neceſſitas, & utilitas eccleſiæ in conferendo minores ordines, & Subdiaconatum 190. 8. Inter Subdiaconatum, & Diaconatum ſaltem annus intercedere debet, niſi aliud viſum fuerit epiſcopo. Inter Diaconatum verò, & Præsbyteratum etiam debet intercedere annus, niſi aliud viſum fuerit epiſcopo ob utilitatem, & neceſſitatem eccleſiæ 190. 9. quomodo computandus annus interſtitiorum 190. 10. Non poſſunt eodem die alicui conferri duo Sacri Ordines, etiamſi Regularis ſit 190. 11. Accedens ad Sacros Ordines non ſervatis interſtitiis quamvis graviter peccet; non incurrit tamen cenſuram, aut irregularitatem. Si tamen extra tempora accederet, incurreret irregularitatem 190. 12. Spectat ad Pontificem tantum diſpenſare ut ordinatio fiat extra tempora. Quamvis diſpenſare in Interſtitiis ſpectet etiam ad epiſcopos 190. 13. Non ſolùm epiſcopi diſpenſare poſſunt in Interſtitiis ex juſta cauſa cum Clericis Sæcularibus; ſed etiam cum Regularibus 190. 14. Pro Religioſis Societatis Jeſu extat ſpeciale Privilegium Sanctæ Sedis imparticipabile aliis tum circa interſtitia, tum circa extra tempora, & noviſſimè confirmatum ab Innocentio XII. 191. 15. Locus ordinationis eſt Cathedralis præſentibus Canonicis, in Diœceſi verò eſt eccleſia præſente Clero, quamvis poſſit etiam fieri in privatis Cappellis 191. 16.

Oſcula

Oscula, amplexus, & Tactus an licita Conjugibus? Vide conjugibus an licita sint oscula?

Oblationes quomodo differant à decimis.

Quid sint oblationes? Et quomodo differant à Decimis, primitiis, & Sacrificiis 463. 3. Quo jure debitæ sint oblationes 463. 4. Ex quibus personis recipi nequeunt oblationes 463. 5. Quas pœnas incurrant non solventes oblationes 464. 6. Ad quas personas spectent oblationes 464. 7. An Clerici ex consuetudine teneri possint ad solvendas oblationes aliquas Laicis 464. 8.

P

Pœnitentiæ Virtus.

POEnitentia à quo nomen trahit 96. 1. Dolor de peccatis commissis necessariò oriri debet ex amore alicujus boni, quod cum multiplex sit, multiplex quoque erit pœnitentia 96. 2. Pœnitentia, de qua hìc sermo est, distinguitur à reliquis virtutibus; & definitur quid sit 96. 3. Quisnam est modus, & quibus actibus peccator regulariter disponitur ad pœnitentiam 97. 4. An omnes prædicti actus sint honesti, & decentes 97. 5. An omnes prædicti actus enumerati à Tridentino necessarii sint ad justificationem peccatoris 97. 6. An actus pœnitentiæ specialis sit sufficiens ex se solo ad justificandum peccatorem extra Sacramentum pœnitentiæ sine actu formali Charitatis 97. 7. Quomodo sit necessaria virtus pœnitentiæ omnibus adultis 98. 8. Quænam peccata remittere possit virtus pœnitentiæ 99. 9. Quomodo per pœnitentiam remittuntur peccata 99. 10. Quomodo remissa culpa per pœnitentiam remittatur & pœna 99. 11. Quomodo per pœnitentiam remittantur venialia extra Sacramentum 99. 12. An requiratur ad delenda peccata mortalia vel venialia extra Sacramentum propositum formale, vel virtuale illa numquam committendi 100. 13.

Pœnitentiæ Sacramentum, ejus existentia, definitio, Institutio, & necessitas.

De fide est, dari in Ecclesia Dei Sacramentum pœnitentiæ à reliquis distinctum 100. 1. Non fuit hoc Sacramentum in Lege naturæ, aut veteri scripta 100. 2. Absolutio à Censuris per se sumpta non est Sacramentum pœnitentiæ 101. 3. Assignatur definitio Sacramenti pœnitentiæ 101. 4. Sacramentum hoc institutum fuisse à Christo Domino est fide sanctum. Tempus Institutionis inchoativè fuit in ultima cœna, completè post Resurrectionem 101. 5. Potestas remittendi peccata primariò dirigitur ad remittendam culpam, secundariò ad remittendam pœnam peccato debitam 102. 6. Gravatis peccato mortali post baptismum Sacramentum pœnitentiæ est necessarium necessitate medii in re, vel in Voto 102. 7.

Pœnitentiæ Sacramenti materia.

Explicantur nonnulla spectantia ad materiam proximam, & remotam 103. 1. Materia remota Sacramenti Pœnitentiæ sunt peccata actualia post Baptismum commissa 103. 2. Peccatum, quod committitur indebite suscipiendo Baptismum, est materia remota Sacramenti pœnitentiæ 103. 3. Non solum peccata mortalia post Baptismum commissa sunt materia Remota Sacramenti pœnitentiæ, sed etiam venialia: quamvis mortalia sint materia necessaria, Venialia materia sufficiens 103. 4. Adnotantur nonnulla circa venialia 103. 5. An confessio peccatorum venialium præcipi possit ab Ecclesia 103. 6. Materia proxima Sacramenti pœnitentiæ sunt tres actus pœnitentis contritio, confessio, & Satisfactio 104. 7.

Pœnitentiæ Sacramenti forma.

Statuitur forma absolutionis, pro qua non sufficiunt nutus, aut signa, vel Scriptura exprimentia absolutionem 131. 1. Licèt sola illa verba, absolvo te, sint de essentia formæ; nihilominus grave peccatum erit, omittere reliqua: à peccatis tuis 131. 2. Preces Ecclesiæ, quæ solent addi Formæ absolutionis; non sunt de essentia illius; quamvis non omittendæ nisi justa causa adsit 131. 3. An in forma absolutionis apponenda sit particula illa, ab omnibus peccatis 131. 4. An per illa verba, absolvo te, possit validè Sacerdos tum à Censuris, tum à peccatis absolvere 131. 5. Quæcumque mutatio substantialis fiat in verbis formæ, invalidat Sacramentum hoc 132. 6. Secus verò dicendum, si mutatio fuerit accidentalis 132. 7. Non solum graviter peccat Sacerdos, si adhibeat Formam dubiam in administratione Sacramenti hujus; sed etiam si adhibeat certam, sed mutatam à Forma præscripta 132. 8. Verba formæ absolutè proferenda sunt, non verò conditionate 132. 9. An absolutio reiterari possit validè, & licitè super eisdem peccatis ritè confessis, & absolutis 133. 10. An extet obligatio iterum confitendi peccata semel absoluta 132. 11. Quomodo semper verificentur verba Formæ Absolutionis, & quem sensum faciant 133. 12.

Patrini obligatio, & requisita in Baptismo.

Ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine in Baptismo solemni requiritur Patrinus, qui puerum è sacro fonte levet 36. 1. Habetur obligatio sub gravi adhibendi patrinum in baptismo solemni 36. 2. Patrinus obligatus est sub gravi docere puerum in fide, & Doctrina Christiana 36. 3. Quænam requirantur ut quis validè patrinus esse possit 36. 4. Non est præscripta ætas ad munus patrini obeundum, cum nullibi reperiatur. Ibid. Excluduntur variæ personæ à munere patrini 36. 5. An deficiente catholico adhiberi possit hæreticus ad munus patrini 36. 6. An possit esse Catholicus patrinus in baptismo ritu hæretico ministrato 37. 7. An patrinus debeat esse unus, an verò possint esse plures 37. 8.

Pœnitentiæ Sacramenti effectus.

Habet Sacramentum Pœnitentiæ conferre primam gratiam, & remittere omnia peccata mortalia 133. 1. Remitti possunt toties quoties homo peccaverit, & ritè accesserit ad confessionem 134. 2. Homo semper potest à peccatis resurgere, & ad Deum se convertere, etiamsi sæpissimè peccaverit 134. 3. Remisso uno peccato mortali in eodem homine remittuntur & reliqua 134. 4. Remissa culpa peccati mortalis necessariò remittitur pœna æterna 134. 5. Remissa culpa, & pœna æterna non semper remittitur pœna temporalis 134. 6. Dimissa culpa peccati mortalis, ac reatu pœnæ æternæ, reatus pœnæ temporalis, qui remanet, non semper est æqualis, sed major, vel minor, secundum majorem, vel minorem pœnitentis contritionem. Ibid. Remittit etiam Sacramentum pœnitentiæ peccata venialia 134. 7. Sic remittuntur peccata sive mortalia, sive venialia per Sacramentum pœnitentiæ, ut redire nequeant per alia peccata de novo commissa 135. 8. An saltem æquivalenter redire possint per peccata subsequentia 135. 9. An redire possint per peccata subsequentia quoad reatum pœnæ 135. 10. An in inferno peccatum mortale remissum peccatori, qui aliud mortale commisit, ob quod damnatus fuit; puniri debeat pœna æterna ob pœnam temporalem illi debitam, & non satisfactam in vita 135. 11. Facit etiam Sacramentum Pœnitentiæ recuperare bona opera Gratiæ, & Virtutis: & quomodo. Ibid.

Pœnitentiæ Sacramenti Minister.

Minister Sacramenti Pœnitentiæ debet esse distinctus à suscipiente 136. 1. Debet esse Sacerdos, nec ex dispensatione Ecclesiæ potest esse alter à Sacerdote 136. 2. Non omnis tamen Sacerdos est Minister hujus Sacramenti 136. 3. Debet enim habere potestatem Ordinis, & potestatem jurisdictionis 136. 4. Pro tribus casibus accipit Sacerdos in Ordinatione cum potestate Ordinis potestatem jurisdictionis 137. 5. A quonam sit hæc Jurisdictio in Sacerdotibus pro tribus casibus prædictis 137. 6. An periculum mortis distinguatur ab articulo mortis 137. 7. An possit in articulo mortis absolvere simplex Sacerdos præsente proprio Sacerdote 137. 8. An facultas ista absolvendi in tribus casibus prædictis facta ab Ecclesia omnibus Sacerdotibus sit absoluta, & directa 137. 9.

Pœnitentiæ Sacramenti Miniſter quam juriſdictionem habere debeat.

Quid ſit juriſdictio, ſine qua invalida eſt abſolutio 138. 1. Juriſdictio alia Ordinaria, delegata alia; & utraque explicatur 138. 2. Ordinaria juriſdictio amittitur privatione dignitatis, & officii, cui annexa erat, delegata verò amittitur tranſacto tempore conceſſionis, aut per revocationem à Concedente 138. 3. Uſus juriſdictionis tam ordinariæ, quam delegatæ impeditur per ſupervenientem Cenſuram; dummodo Cenſuratus non ſit toleratus 138. 4. Quinam ſit proprius Sacerdos habentium domicilium fixum 138. 5. Quinam ſit proprius ſacerdos reſpectu vagorum, & aliorum ſucceſſivè commorantium in aliis locis; & non habentium Domicilium fixum 139. 6. Sacerdotes generaliter approbati pro aliqua Diœceſi ad audiendas confeſſiones Diœceſanorum poterunt eorum confeſſiones excipere, etiamſi acceſſerint animo vitandi proprium Parochum. Non verò ſi ex aliena Diœceſi acceſſerint animo vitandi ſuum parochum 139. 7. juriſdictio multipliciter delegari poteſt, & primò jure communi 139. 8. 2. Delegari poteſt per Conſuetudinem legitimè præſcriptam 139. 9. 3. Delegari poteſt ab Ordinario, & ab eo, qui facultatem habet delegandi ex expreſſo, vel tacito conſenſu illius 139. 10. 4. Delegari poteſt indirectè per facultatem, quam habet pœnitens 140. 11. 5. Delegari poteſt per privilegium bullæ Cruciatæ 140. 12. 6. Delegari poteſt per privilegium à Summo Pontifice conceſſum 140. 13. Privilegium iſtud conceſſum Religioſis non communicatur illis, niſi dependenter à ſuis prælatis, & hæc juriſdictio communicatur à Religione Superioribus, Generali ſcilicet, Provincialibus, ac Superioribus localibus per poteſtatem Ordinariam reſpectu ſuorum ſubditorum ibid. Si ſuperior prohibuerit uſum talis juriſdictionis religioſo habenti facultatem illius attendenda erit intentio Superioris prohibentis 141. An regularis, qui invitis, aut inſciis ſuis Superioribus ſe præſentavit ordinario loci, & ab eo approbationem obtinuit, poſſit validè, & licitè confeſſiones audire 141. 14. An cum juriſdictione delegata dubia miniſtrari poſſit Sacramentum Pœnitentiæ 141. 15.

Pœnitentiæ Miniſtri approbatio requiſita.

Quid ſit approbatio, & quomodo diſtinguatur à juriſdictione 148. 1. Eſt adeo neceſſaria approbatio, ut ſine illa invalidè excipiatur confeſſio 149. 2. Duplici modo conferri poteſt Sacerdoti approbatio ad Confeſſiones 149. 3. An approbatio tradi debeat in ſcriptis 149. 4. An ſi approbatio non detur gratis, ſed ſimoniacè, & cum pretio, ſit invalida 149. 5. An approbatio per probabilem ratihabitionem valida ſit 149. 6. An approbatio generaliter facta ad miniſtranda Sacramenta comprehendat miniſtrationem pœnitentiæ 149. 7. Quinam approbare poſſint ad Confeſſiones audiendas 149. 8. Nequeunt parochi approbare ad audiendas confeſſiones ſuorum parochianorum 149. 9. Nec prælati Regulares approbare poſſunt ſuos ſubditos ad audiendas confeſſiones ſæcularium 150. 10. An Epiſcopus approbans aliquem exterius, quamvis interius illum inhabilem judicet, valida ſit approbatio 150. 11. A quonam Epiſcopo habenda ſit approbatio ad confeſſiones audiendas 150. 12. An poſſit Epiſcopus denegare examen, & approbationem Sacerdoti ſæculari, aut Religioſo expoſito à ſuis ſuperioribus 150. 13. An injuſtè denegata ab Epiſcopo approbatione poſſit Sacerdos ſæcularis, vel Regularis confeſſiones validè excipere 150. 14. An omnes Sacerdotes, ut confeſſiones ſæcularium validè excipiant; debeant habere approbationem 151. 15. An etiam requiratur approbatio ad confeſſiones Epiſcoporum excipiendas 151. 16. Quænam approbatio requiratur, ut poſſit Sacerdos eligi in Confeſſarium virtute jubilæi aut Bullæ Cruciatæ 151. 17. An etiam Religioſi ut fruantur facultate jubilæi eligendi ſibi confeſſarium; debeant eum eligere ex approbatis ab Epiſcopo 151. 18. Quanto tempore approbatio duret; & an revocari poſſit 151. 19. Adnotantur aliqua pro approbationibus Regularium 152.

Pœnitentiæ Sacramenti Miniſtri bonitas, ſcientia, & Obligationes.

Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, ut licitè illud miniſtret; debet habere probitatem vitæ 152. 1. Debet habere ſcientiam de peccatis communiter occurrentibus, quænam ſint mortalia, & quænam venialia; ſpecies neceſſariò aperiendas in confeſſione, Caſus Reſervatos, Cenſuras ſaltem communiores, & irregularitates 153. 2. Non eſt neceſſarium, ut omnia ſupradicta diſtinctè ſciat; ſed ſat eſt, quod ſciat ea, quæ frequenter occurrunt, & de aliis ſciat dubitare 153. 3. Non eadem ſcientia requiritur pro omnibus confeſſariis: cum major, vel minor requiratur pro diverſitate locorum, & perſonarum 153. 4. An poſſit Confeſſarius pœnitentem abſolvere, qui difficilem caſum habet indigentem ſtudio; ſed paratus ſit ad exequendum id, quod reſolutum fuerit 153. 5. An Sacerdos dubius de ſua neceſſaria ſcientia poſſit ſe exponere ad confeſſiones audiendas, ſi ad id inducatur à Superiore, aut à Viro docto 153. 6. An poſſit aliquando exponi ad confeſſiones audiendas præſertim in parvis oppidis Sacerdos qui alioqui ut indoctus repulſus fuerit 153. 7. An teneatur Confeſſarius non ſolum attendere ad peccata pœnitentis, verum etiam de quolibet peccato in ſingulari judicium ferre, ſi ſit mortale, an veniale 153. 8. An teneatur pœnitens, ſi doctus ſit, Confeſſarium inſtruere, ubi apertè cognoſcit, eum non agnoſcere ob inſcitiam peccati gravitatem 153. 9. Requiritur etiam in miniſtro pœnitentiæ prudentia conjuncta cum ſollicitudine, & diligentia in aptandis remediis juxta indigentiam pœnitentis 153. 10. Obligatio miniſtrandi Sacramentum pœnitentiæ adſtringit ſolos Parochos ex Officio, reliquos verò Sacerdotes ex charitate extra periculum mortis 154. 11. An ſemper teneatur Parochus hoc Sacramentum miniſtrare ſuo ſubdito, quoties petierit 154. 12. Quomodo teneatur Parochus audire confeſſiones peſte infectorum 154. 13. An obligetur miniſter Sacramenti Pœnitentiæ examinare, ac interrogare pœnitentem 154. 14. Quænam obſervanda, ut interrogationes prudenter fiant in confeſſione 154. 15. Quid facere debeat Confeſſarius, qui certò ſcit, peccatum aliquod commiſſum fuiſſe à pœnitente qui interrogatus denegat 155. 16. An obligetur Confeſſarius ad monendum pœnitentem de ſuo ſtatu malo, in quo perſeverat ob ignorantiam 155. 17. In materia Matrimonii, quòd ſi agatur de Matrimonio contrahendo, & pœnitens ad confeſſarium accedat cum ignorantia invincibili impedimenti dirimentis, quod habet; tenebitur ſemper Confeſſarius illum admonere ob reverentiam Sacramento Matrimonii debitam, & ob alia inconvenientia, quæ ſequi poſſent & ſolent ſequi 155. 17. Confeſſarius tenetur admonere pœnitentem, ſi dubius ſit, aut incipiat dubitare vel de valore ſui Matrimonii aut de facultate petendi debitum, aut obligatione reſtituendi rem 155. 17. Nequit confeſſarius conſulere pœnitenti ſtatum illum, quem diſſimulare poteſt ob ignorantiam invincibilem ipſius pœnitentis ibid. An confeſſarius abſolvere poſſit pœnitentem, qui habet obligationem reſtituendi, aut faciendi quid ſimile, antequam reſtituat, aut faciat 155. 18. Quam obligationem habet confeſſarius ob malam adminiſtrationem Sacramenti pœnitentiæ ex defectu ſuo, vel pœnitentis 155. 19. Quam obligationem habet miniſter quoad abſolutionem impertiendam, aut eam denegandam 156. 20.

Præſtimonium & qualitates ejus.

Quid ſit præſtimonium; & an ſit beneficium 705. 1.

Penſio, & ejus qualitates.

Quid ſit penſio? Penſio ſpiritualis una, Temporalis alia 712. 1. 2. An penſio dicenda ſit Beneficium Eccleſiaſticum 712. 3. Quisnam penſiones imponere poſſit in Beneficiis 712. 4. An Pontifex de plenitudine ſuæ poteſtatis imponere poſſit penſiones abſque conſenſu Patroni in Beneficiis juris Patronatus Laicorum 713. 5. Quænam requirantur ad obtinendam penſionem Eccleſiaſticam 713. 6. An religioſus incapax ſit penſionis 714. 7. In quibus Beneficiis conſtitui poſſunt penſiones, & in qua quantitate 714. 8. Quam obligationem habeat beneficiarius ſolvendi penſionem 714. 9. Quomodo penſionarius agere poſſit contra beneficiatum ob ſolutionem penſionis 714. 10. Sub quibus pœnis teneatur Beneficiarius penſionem ſolvere 714. 11. Ad quæ onera teneatur penſionarius ob penſionem ſibi conceſſam 715. 12. An poſſit penſionarius teſtari de fructibus liberè perceptis ſuæ penſionis 715. 13. An poſſit penſionarius penſionem in alium transferre 715. 14. Quibus modis penſio extinguitur 716. 15.

Primitiæ quomodo distinguantur à Decimis?
Quid sint primitiæ; & quomodo distinguantur à decimis 463. 1. An in lege nova habeatur præceptum Ecclesiasticum solvendi primitias 463. 2.

Parochi.
Tenentur parochi, & alii Sacerdotes curam animarum habentes celebrare vel per se, vel per alios illis diebus, quibus parochiani tenentur missam audire 80. 8. Quid dicendum de aliis diebus profestis 80. 9. An quando parochus tenetur celebrare, teneatur pariter fructum Sacrificii pro suis parochianis applicare 81. 10. Potest parochus stipendium accipere pro illis sacrificiis, quæ non tenetur specialiter applicare pro suis parochianis 81. 11. Parochus assistens nuptiis in peccato gravi, aut sponsos benedicens; non peccat graviter, etiamsi illa exerceat in peccato gravi 12. Parochi jure ordinario non habent facultatem absolvendi à Casibus Episcopo reservatis, & à fortiori absolvere nequibunt à casibus Pontifici reservatis 144. 16. Vide reservatio casuum. Parochi nequeunt approbare ad audiendas confessiones suorum parochianorum 149. 9. Parochi potestatem habent solemniter baptizandi ex approbatione juris 28. 3. Si parochus non possit extremæ Unctionis Sacramentum ministrare, aut nolit nec velit alteri facultatem tribuere; tunc quilibet Sacerdos nec excommunicatus nec suspensus poterit illud ministrare 170. 5. Parochus sub gravi obligatur ad ministrandam extremam Unctionem infirmis 171. 6. An etiam teneatur tempore pestis ministrare suis subditis cum periculo infectionis 171. 7. Parochus administrans extremam Unctionem debet esse in gratia, & immunis à censura 171. 9. Solus parochus obligatur ministrare Sacramentum pœnitentiæ ex officio 154. 11. An semper teneatur parochus hoc Sacramentum ministrare suo subdito quoties petierit 154. 12. Vide pœnitentiæ ministri bonitas. Graviter peccat parochus non adnotans in libro nomina contrahentium & Testium 244. 7. An possit parochus dispensare in denunciationibus stante legitima causa 245. 10. Quid facere debeat parochus & ordinarius, quando apponitur impedimentum Matrimonio denunciato 247. 19. An si parochus assistat Matrimonio sui parochiani extra suam parochiam validè assistat 249. 7. Quisnam parochus assistere debeat Matrimonio illorum qui vagi sunt 249. 10. Vide ad Matrimonium parochi præsentia requisita. Parochus, vel alius Sacerdos delegatus, si Matrimonio assistat, cui culpabiliter non fuere præmissæ denunciationes; suspendi debet per triennium ab officio 254. 7. Parochus vel Sacerdos sive sæcularis, sive regularis assistens matrimonio non sibi subditorum; aut eis benedicere ausus fuerit absque facultate proprii parochi aut ordinarii, ipso jure incurrit suspensionem donec ab ordinario parochi qui assistere debeat absolvatur 254. 8. Vide Matrimonii clandestinè contracti pœnæ. Parochus quid facere debeat quando apponitur impedimentum Matrimonio denunciato 247. 19. Parochus nequit authoritate propria per vim accipere decimas sibi non solutas 461. 1. An parochus excommunicatus possit valide alteri Sacerdoti dare facultatem assistendi Matrimonio 513. 14. An parochus nondum Sacerdos absolvere possit à minori excommunicatione 522. 15.

Parochianus.
Tenetur parochianus ad decimam solvendam injustè ab ejus cumulo ablatam si aggressor eam non restituat 452. 6. V. Decima quid sit?

Pœnitens.
Pœnitens qui probabiliter timeat, non verò tantummodò dubitet, aut leviter suspicetur ex manifestatione alicujus peccati in confessione secuturum extra confessionem grave periculum vitæ, vel honoris, aut alterius boni temporalis notabilis sibi, aut confessario vel alteri proximo, potest peccatum illud in confessione reticere 118. 4. Pœnitens si in articulo mortis constitutus adveniente confessario nullum signum det doloris aut petendi confessionem; vel si dederit ante adventum Confessarii nemo sit testis, qui possit illum certiorem facere de signis datis, & confessione petita; non potest confessarius illi impendere absolutionem 120. Ad quid teneatur pœnitens si obliviscatur pœnitentiæ impositæ 130. 35. Si pœnitens non fuerit attritus confessio reiterari debet 121. 3. Si pœnitens sit excommunicatus, & antequam ab ea absolvatur, scienter absolutus fuerit à peccatis 121. 5. Si pœnitens non habuit animum deserendi statum pessimum, & proximam occasionem peccandi 121. 4. An pœnitens reiterare debeat confessionem turpium cum Sacerdote complici factam 121. 6. Tenetur pœnitens rationabilem pœnitentiam acceptare, & acceptatam adimplere 127. 22. Vide satisfactio. An pœnitens in necessitate constitutus celebrandi, aut communicandi si habeat reservata & non reservata teneatur confessario inferiori non solum non reservata, sed etiam reservata manifestare 145. 21. Vide reservatio casuum. Quando pœnitens dicatur non habere copiam confessarii 70. 12. An pœnitens reticere possit peccatum in confessione quod manifestare nequit sine complicis manifestatione, cui sequitur gravis infamia 119. 6. Vide confessionis integritatem omnium mortalium. An teneatur pœnitens, si doctus sit, confessarium instruere ubi aperte cognoscit eum non agnoscere ob inscitiam peccati gravitatem 153. 9.

Peregrini.
An peregrini, & iter agentes absolvi possint à reservatis in sua Diœcesi à confessario loci per quem transeunt; etiamsi facultatem à reservatis non habeat 147. 28.

Prælati.
Soli prælati habentes jurisdictionem potestatem habent solemniter baptizandi 28. 3.

Prælati Regulares.
Prælati regulares, Generalis, Provincialis, & Superior localis facultatem habent absolvendi suos subditos à casibus in Religione reservatis quam delegare possunt 144. 17. Vide reservatio casuum nec prælati regulares approbare possunt suos subditos ad audiendas confessiones sæcularium 150. 10. Nequeunt prælati Pontifice inferiores eximere ab obligatione solvendi decimas jure Pontificio & communi debitas 459. 4.

Pœnitentia, seu Satisfactio.
An pœnitentia adimplenda sit in statu gratiæ 129. 30. An possit pœnitentia commutari, & à quo; & quonam modo 129. 31. An possit commutari pœnitentia injuncta pro peccatis reservatis à confessario non habente facultatem reservatorum 120. 32. Vide satisfactio.

Præsentatio Beneficii.
An præsentatio Beneficii facta excommunicato minori excommunicatione sit ipso jure irrita 522. 12.

Peccata reservata.
Peccata venialia & mortalia interna quamvis reservari possint à Pontifice; consuetudine tamen firmatum est ea non reservari 143. 5. Ut peccatum externum sit reservatum, opus externum, quod respicit debet esse sufficiens ad peccatum mortale ibid. Vide reservatio casuum.

Privilegia in bulla cruciatæ contenta V. in bulla Privilegia.

Peccatorum numerus in confessione exprimendus quomodo cognosci possit. Vide confessionis integritas.

Promissio de futuro Matrimonio.
Ut promissio hæc valida sit requiritur, ut sit verè talis stipulata; non verò propositum 195. 4. Debet esse libera & ex animo deliberato ac sufficienti ad inducendam culpam gravem 195. 5. Debet esse mutua, & utrinque acceptata 195. 6. Vide sponsalia.

Parentes.
Possunt parentes ex jure sponsalia contrahere pro infantibus ante completum, septennium ex gravi tamen necessitate 204. 11. Parentes non possunt filios suos cogere ad Matrimonium, si velint statum religionis, aut Cœlibatus eligere, nec filii tenentur ipsis obedire 242. 5. Quandonam parentes possint filias exhæredare, aut saltem illis dotem denegare si contra suam voluntatem Matrimonium contraxerint 242. 6.

Pater.
An pater promittens alicui consensum unius ex suis filiabus sub pœna centum aureorum teneatur ad illam, si ex parte sua diligentiam aptaverit, quamvis sine effectu 200. 11. An pater possit communicare cum suis filiis, subditis, & servis excommunicatis 519. 14.

Polygamia.
Polygamia prohibita est jure Divino 255. 2. An etiam Polygamia prohibita sit jure naturæ 255. 4. Vide Matrimonii Unitas.

Princeps.

Princeps Ecclesiasticus nequit injustè cogere minis vel terroribus ad matrimonium celebrandum 242. 4. Neque Princeps sæcularis ibid.

Pontifex.

Solus Pontifex constituere potest ex delegatione simplicem sacerdotem ministrum extraordinarium Sacramenti Confirmationis 43. 3. Vide Confirmationis Minister.

An Summus Pontifex dispensare possit ex rationabili causa, ut in una tantum specie consecratio fiat 55. 15.

Pontifex nulla Censura ligari potest, cum nullum Superiorem in terris agnoscat. Imperatores, & Reges subjacent censuris à Pontifice latis, non verò ab Episcopis 475. 6.

Pontifex potest quemlibet eximere ab obligatione solvendi Decimas. Potest etiam eas omnes sibi applicare, & Ministris Ecclesiæ dare congruam sustentationem 459. 1. Vide Decimas quomodo tolli possit obligatio solvendi?

Parochialis Electio, Collatio, aut Institutio quomodo facto examine facienda? V. In Beneficiis quando faciendum examen?

Permutatio Beneficiorum. V. Beneficiorum vacatio causa Permutationis.

Pœnitentiæ seu satisfactionis commutatio. V. Satisfactio.

R

Ritus servandi in administratione Sacramentorum.

RITUS servandi in Sacramentorum administratione alii sunt ex Institutione Christi, alii Ecclesiæ. Et ex ipsis alii sunt essentiales, alii Accidentales 18. 1. Ex Accidentalibus alii sunt communes toti Ecclesiæ, alii particulares alicujus Ecclesiæ 18. 2. Nec licitè, nec validè administrari potest Sacramentum sine ritu essentiali 18. 3. Validè, sed illicitè administratur Sacramentum sine ritu accidentali 18. 4.

Reservatio Casuum.

Quid sit Reservatio Casuum 142. 1. Superiores legitimi, ad quos casuum reservatio spectat, sunt illi qui confessarios approbare, ac illis jurisdictionem concedere possunt 142. 2. An reservatio à legitimo Superiore facta absque gravi causa valida sit 142. 3. An Superiores regulares possint excommunicationem adnectere alicui peccato diverso ab assignatis à Clemente VIII. & absolutionem ab illa sibi reservare 142. 4. Peccata venialia, & mortalia interna, quamvis reservari possint à Pontifice; consuetudine tamen firmatum est ea non reservari 143. 5. Ut peccatum externum sit reservatum, opus externum, quod respicit, debet esse sufficiens ad peccatum mortale ibid. De facto peccata illa quæ soli Pontifici reservantur annexam habent excommunicationem ipsi Pontifici reservatam 143. 6. In jure nulla peccata reservantur Episcopis, quapropter standum erit consuetudinibus cujuscumque Diœcesis 143. 7. Pro Regularibus reservari possunt suis superioribus juxta Constitutionem Clementis VIII. undecim Casus qui enumerantur 143. 8. In Societate Jesu ultra prædictos alii decem casus reservantur 143. 9. Facultas directa, & ordinaria absolvendi à Reservatis est penes superiorem reservantem & penes superiorem illius 144. 10. An Archiepiscopus facultatem ordinariam habeat absolvendi à Reservatis subditos suffraganeorum 144. 11. An Episcopus absolvi possit ab Archiepiscopo à casu occulto Pontifici reservato 144. 12. An etiam absolvi possit ab eodem casu à Confessario, quem sibi elegerit 144. 13. Facultas indirecta, & delegata absolvendi à Reservatis est tantum penes illos qui eam obtinuerunt à superiore habente facultatem ordinariam 144. 14. Episcopi habent à jure servatis aliquibus conditionibus posse absolvere pro foro interno, & externo à Reservatis Pontifici pueros, mulieres, senes, valetudinarios, & similes, quibus impeditur accessus ad Pontificem 144. 15. Parochi jure ordinario non habent facultatem absolvendi à casibus Episcopo reservatis & à fortiori absolvere nequibunt à Casibus Pontifici reservatis 144. 16. Prælati regulares, Generalis, Provincialis, & Superior localis facultatem habent absolvendi suos subditos à Casibus in religione reservatis, quam delegare possunt 144. 17. Aliis religiosis à Prælatis non datur hæc facultas, nisi eis delegetur 144. 18. An Superior reservans auditis tantùm reservatis possit Sacramentaliter absolvere pœnitentem, & pro non reservatis remittere ad inferiorem 145. 19. An Confessarius non habens facultatem absolvendi à reservatis possit Sacramentaliter absolvere à non reservatis, & pro reservatis remittere ad Superiorem 145. 20. An pœnitens in necessitate constitutus celebrandi, aut communicandi, si habeat reservata, & non reservata teneatur confessario inferiori non solùm non reservata, sed etiam reservata manifestare 145. 21. An possit auferri una reservatio manente alia 145. 22. Quid faciendum in dubiis de jurisdictione circa reservata & an peccata reverà reservata sint 146. 23. Quomodo cessare potest reservatio peccatorum in pœnitente 146. 24. Quomodo se gerere debeat superior, quando subditus vel per se, vel per alium petit facultatem ut alteri confiteri possit reservata 147. 25. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum pœnitente quem scit habere peccatum reservatum, quod reticet in confessione etiam interrogatus 147. 26. An Episcopus, vel Superior regularis concedens alicui subdito facultatem eligendi sibi confessarium censeatur pariter concedere facultatem absolvendi à Reservatis 147. 27. An Peregrini, & iter agentes absolvi possint à reservatis in sua Diœcesi à confessario loci, per quem transeunt; etiamsi facultatem à reservatis non habeat 147. 28. An absolutus à reservatis tempore jubilæi, quod lucratus est possit iterum absolvi à reservatis durante jubilæo 147. 29. An Superior possit inferiori confessario concedere facultatem absolvendi à reservatis sub onere, quod pœnitens se præsentet Superiori, aut quod faciat pœnitentiam à se taxatam 148. 30. An Superior localis possit in religione confessarium sibi eligere, qui eum absolvat à reservatis à quibus ipse Superior absolvere potest 148. 31. Quid facere debeat Confessarius qui malè absolvit pœnitentem à Reservatis 148. 32.

Religiosus.

Quid possint Religiosi circa Eucharistiæ administrationem 71. 10. Religiosi exempti si extremæ unctionis Sacramentum ministrare præsumpserint absque Parochi facultate, incidunt in excommunicationem Pontifici reservatam 170. 4. Religiosi semel ac suis superioribus designati fuerint ad confessiones audiendas, & ab Episcopo loci approbati, possunt omnes Christi fideles ad ipsos accedentes absolvere, exceptis tamen Regularibus aliorum ordinum 141. Religiosi audire possunt ex privilegio confessiones fidelium non solùm in Ecclesiis & domibus sui ordinis, verum etiam extra 141. An Religiosi ut fruantur facultate jubilæi eligendi sibi Confessarium, debeant eum eligere ex approbatis ab Episcopo 151. 18. Vide pœnitentiæ Ministri approbatio. Religiosi si fuerint in Sacris peccando contra castitatem duplex peccatum non committunt 193. 12.

Regularis.

An regularis, qui invitis aut insciis suis superioribus se præsentavit ordinario loci, & ab eo approbationem obtinuit, possit validè, & licitè confessiones audire 141. 14. Regulares si fuerint in Sacris peccando contra castitatem duplex peccatum non committunt 193. 12.

Resignatio Beneficiorum. V. Beneficiorum vacatio per Obitum.

S

Sacramentum quid sit? Quotuplex? Quomodo necessarium? & qualiter differat Sacramentum novæ legis ab antiquis?

SACRAMENTI definitio in Genere 2. 1. Definitio proposita explicatur 2. 2. Excluduntur aliqua

à ratione Sacramenti 2. 3. Sacramenta novæ legis ſeptem ſunt, nec plura, nec pauciora 2. 4. Aſſignatur congruentia, ut potius ſeptem inſtituta fuerint, non verò plura, aut pauciora 2. 5. Ordo ille Sacramentorum inter ſe admittitur, qui approbatur à Tridentino 2. 6. Explicatur quomodo Sacramenta genericè accepta neceſſaria ſint ad ſalutem 3.7. Sacramenta genericè accepta non ſunt neceſſaria ad ſalutem abſolutè, & ex natura ſua; itaut Deus per ſuam Omnipotentiam non potuerit gratiam, & gloriam hominibus communicare illis non iſtitutis ibid. Sacramenta genericè accepta ex ſuppoſitione inſtitutionis Divinæ neceſſaria fuire neceſſitate Præcepti in ſtatu naturæ, & veteris legis præſertim Sacramentum inſtitutum in remedium peccati Originalis 3. 7. Sacramenta à Chriſto Domino inſtituta tali inſtitutione ſuppoſita, neceſſaria eſſe in lege gratiæ tum neceſſitate medii, tum à fortiori neceſſitate Præcepti ad ſalutem 3. 7. Sacramenta novæ legis diſcriminantur à Sacramentis veteris legis 3. 8. Aſſignatur diſcrimen 3. 9. An Circumciſio diſtinguatur à Sacramentis novæ legis 3. 10. An Martyrium differat à Sacramentis 4. 11.

Sacramentorum in genere Materia, & Forma.

Dupliciter accipi poteſt Sacramentum, ad inſtar compoſiti phyſici, & ad inſtar compoſiti artificialis 4. 1. Omnia Sacramenta novæ legis conſtare debent ex rebus tamquam materia, & ex verbis tamquam forma 4. 2. Non ſolum materia Sacramentorum eſt determinata, ſed etiam forma 4. 3. Quænam mutatio, & variatio materiæ ab ea, quæ inſtituta fuit à Chriſto Domino; reddat Sacramentum irritum, & nullum 4. 4. An Eccleſia mutare poſſit materiam Sacramentorum 5. 5. quod dictum eſt de materia à Chriſto Domino inſtituta, pariter intelligendum erit de forma ab eodem deſignata 5. 6. Quot modis variari poterunt verba, & formæ Sacramentorum 5. 7. Si aliquod addatur verbis formæ, quod non deſtruat ſignificationem illius; validum erit Sacramentum 5. 8. Si aliquid detrahatur è verbis formæ, quod non imminuat ſubſtantialiter ſignificationem formæ validum erit Sacramentum 6. 9. Corruptio verborum formæ non indicat mutationem ſubſtantialem, ſed accidentalem 6. 10. Tranſpoſitio verborum retenta ſignificatione veræ formæ eſt mutatio accidentalis 6. 11. Interruptio verborum, & interpolatio temporis ſi brevis ſit, non invalidat Sacramentum 6. 12. Quænam mutatio, & variatio formæ ſit peccaminoſa; & quale peccatum 6. 13. An in Sacramentis conficiendis poſſit quis loco verborum uti ſignis, nutibus, aut Scriptura 6. 14. An privatus error adminiſtrantis Sacramentum ſive in forma, ſive in materia ejuſdem, de quo tamen non conſtet in adminiſtratione, invalidet Sacramentum 6. 15. An ſit grave peccatum conficere Sacramentum ſub forma, vel materia dubia 7. 16. An materia, & forma ſint partes intrinſecæ Sacramenti; & quam conjunctionem habeant inter ſe 7. 17. An eadem materia, & eadem forma ſufficiens ſit ubique in ſingulis Sacramentis; & an tota forma ab eodem miniſtro proferri debeat 7. 18.

Sacramentorum cauſa efficiens.

Cauſa principalis auctoritativè Sacramentorum eſt ſolus Deus 8. 1. Cauſa Sacramentorum per poteſtatem excellentiæ eſt Chriſtus Dominus 8. 2. Per hanc poteſtatem excellentiæ omnia Sacramenta novæ legis inſtituta fuerunt à Chriſto Domino ibid. Hæc poteſtas excellentiæ nulli alteri præter Chriſtum communicata fuit à Deo, nec ipſe Chriſtus illam communicavit Apoſtolis, vel Eccleſiæ ibid. Cauſa miniſterialis, & Inſtrumentalis Sacramentorum eſt legitimus miniſter 8. 3. Quinam conſtituti ſint miniſtri Sacramentorum novæ legis 9. 4. An de potentia extraordinaria, & abſoluta Dei poſſint Angeli, vel Beati, aut Dœmones eſſe miniſtri Sacramentorum 9. 5.

Sacramentorum Miniſtri Requiſita.

Requiritur legitima intentio Miniſtri; & explicatur quænam ſit 9. 1. An ſufficiat mera intentio faciendi actiones illas externas Sacramentorum 9. 2. An requiratur Intentio conferendi effectum Sacramenti ad validitatem illius 9. 3. An Conficiens Sacramentum cum intentione faciendi id, quod facit Eccleſia, non verò ex intentione Eccleſiæ Romanæ, quam non putat veram Eccleſiam, validè conficiat Sacramentum 9. 4. Quænam ſit Intentio Actualis 10. 5. Quænam virtualis 10. 6. Quænam denique Habitualis & interpretativa 10. 7. Adnotantur aliqua, ſervanda à miniſtro ſacramentorum ibid. Intentio tam actualis quam virtualis poteſt eſſe abſoluta & conditionata 10. 8. Sacramenta adminiſtrata ſub conditione de futuro, excepto matrimonio ob ſpecialem rationem humani contractus; invalida ſunt ibid. Valida ſunt Sacramenta miniſtrata ſub conditione de præſenti, vel de præterito dummodo ita res ſe habeat, ac ab ipſa conditione exprimitur 10. 8. licèt valida ſint Sacramenta ſub conditione de præſenti, & de præterito adminiſtrata, ſi conditio vera ſit; nihilominus graviter peccat miniſter ſi abſque rationabili, & urgenti cauſa eam apponat 11. 8. Probitas in miniſtro requiritur: non eſt tamen neceſſaria ad validitatem Sacramenti 11. 9. Quamvis neceſſaria ſit ad eorum licitam adminiſtrationem 11. 10. An Sacerdos, vel Diaconus Sacram Euchariſtiam miniſtrans fidelibus communicaturis graviter peccet ſi in gravi peccato eam miniſtret 11. 11. Toties peccat Miniſter in peccato Euchariſtiam diſtribuens quoties ſacras hoſtias diſtinctis perſonis diſtribuit ibid. Non eodem modo diſcurrendum eſt de Diſtributione Euchariſtiæ, ac de translatione ejuſdem ex uno loco ad alium 11. 11. An miniſter conficiens Sacramentalia ſine gratia; ſicuti ſubdiaconus legens Epiſtolam vel Diaconus Evangelium ſine eadem gratia; graviter peccent 11. 12. Epiſcopus in ſtatu peccati mortalis conferens primam Tonſuram, benedicens Oleum, Eccleſias, Altaria, Chriſma, Sacras veſtes, Vaſa ſacra, nuptias, conſecrans Virgines, benedicens populum etiam cum venerabili Sacramento, concionans ad ipſum populum; non peccat graviter ibid. Parochus aſſiſtens nuptiis in peccato gravi, aut Sponſos benedicens; inſuper ſacerdos benedicens aquam, & Clerici minores exercentes munia ſuorum Ordinum; ſicuti etiam Diaconus, & ſubdiaconus exercentes munia ſuorum Ordinum majorum non peccant graviter etiamſi illa exerceant in peccato gravi ibid. Contra Sylveſtrum, Angelum, & alios antiquiores, non peccat graviter Clericus tangens vaſa ſacra, ſacras veſtes, Corporalia, & ſimilia in ſtatu peccati mortalis ibid. Fides requiritur etiam in miniſtro non ad validitatem Sacramenti; ſed ad ejus licitum uſum 12. 13.

Sacramentorum effectus.

Primarius, effectus Sacramentorum novæ legis eſt conferre gratiam juſtificantem habitualem. Reliqui effectus, qui enumerantur, ſunt ſecundarii 12. 1. Omnia Sacramenta novæ legis conferunt gratiam ex opere operato 12. 2. Non omnia tamen habent conferre primam gratiam 12. 3. An requiratur aliqua diſpoſitio in recipiente Sacramenta, ut primam gratiam accipiat 13. 4. An gratia quæ confertur à Sacramentis, ſit ejuſdem ſpeciei? & quænam ſit gratia Sacramentalis 13. 5. Quomodo Sacramenta producant gratiam 13. 6. Quando Sacramenta conferant gratiam 13. 7. An potius Sacramentum conferat gratiam pro eo inſtanti, pro quo perficitur forma; an verò pro eo inſtanti, pro quo perficitur materia 13. 8. Sacramenta quæ imprimunt Characterem quæ ſint 14. 13.

Sacramentorum Character.

Character quid ſit 14. 9. In quonam conſiſtat 14. 10. Diſtinguitur à gratia, & cæteris qualitatibus ſupernaturalibus, ac intrinſecè inhæret animæ 14. 11. An reducatur ad ſpeciem qualitatis ornantis animam, an verò perficientis 14. 12. Fide Sanctum eſt, aliqua Sacramenta characterem imprimere, Baptiſmum ſcilicet, Confirmationem, & Ordinem 14. 13. Præter dicta Sacramenta nullum aliud novæ, vel veteris Legis illum impreſſit 14. 14. An Character ſemel impreſſus deperdi queat 14. 15. An mortuus redivivus poſſit facultates exercere per Characterem habitas 14. 16. An Characteres Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis Specie differant inter ſe 14. 17. An habeant connexionem aliquam inter ſe 14. 18.

Sacramentorum ſubjectum, & Requiſita in ipſo.

Solus homo viator eſt ſubjectum capax ſacramentorum 15. 1.

15. 1. Non tamen ſinguli homines capaces ſunt omnium ſacramentorum 15. 2. Ad hoc ut Homo viator capax ſit Sacramentorum, requiritur ſi ſit adultus, ut debitam habeat intentionem ſuſcipiendi illa 15. 3. Invalidè Sacramenta ſuſcipit recipiens illa omninò invitus, ac animo reluctante 15. 4. Qualis eſſe debeat intentio Sacramenta ſuſcipiendi in adulto 15. 5. Non ſolum ſufficit actualis intentio, aut virtualis; ſed etiam habitualis non retractata 15. 6. Excepto Sacramento pœnitentiæ non requiritur neceſſe ad validè ſuſcipienda Sacramenta, ut præcedat voluntas expreſſa recipiendi illa; ſed ſufficit, ſi præceſſerit virtualis, aut habitualis intentio 15. 7. Ad licitam tamen ſacramentorum ſuſceptionem requiruntur aliæ diſpoſitiones ex parte ſuſcipientis, itaut ſi ſit adultus, ita diſponere ſe debeat, ut capax ſit primarii effectus Sacramenti recepti 16. 8. Quomodo ſe diſponere debeat adultus gravatus peccato mortali, cujus conſcius ſit, antequam Sacramenta recipiat 16. 9. Quomodo ſe diſponere debeat adultus gravatus peccato mortali, cujus conſcius non ſit, ut Sacramenta recipiat cum effectu 16. 10. Quomodo ſe diſponere debeat adultus gravatus peccato Originali 16. 11. Quid dicendum de adulto cum gratia ad Sacramentum accedente, requiritur ne in illo diſpoſitio aliqua 16. 12. An Sacramenta cum fictione recepta recedente fictione operentur ſuos effectus in ſuſcipiente illa 16. 13. An recedente fictione poſſit major gratia recipi ob majorem diſpoſitionem 17. 14. Quænam diſpoſitio adhibenda ſit ad fictionem removendam 17. 15. An Sacramenta miniſtrari queant indignè petenti 17. 16. An liceat Sacramenta recipere ab indigno miniſtro 18. 17. Neceſſitas adimplendi præceptum Sacramentorum eſt ſufficiens motivum petendi ſacramenta ab indigno miniſtro, etiamſi non ſit proprius parochus, aut non ſit paratus ad miniſtrandum ibid. Ex charitate tenemur abſtinere à Sacramentis quamvis miniſtrans ex officio teneatur, aut ſit paratus ad miniſtrandum ſi non ſit difficile alium miniſtrum reperire ibid. Non tenetur petens Sacramenta inquirere an miniſter ſit probè adminiſtraturus, an verò in peccato ibid.

Sacramenta cum fictione recepta.

An Sacramenta cum fictione recepta recedente fictione operentur ſuos effectus in ſuſcipiente illa 16. 13. Vide Sacramentorum ſubjectum.

Sacramentalia.

Definiuntur Sacramentalia, & explicatur eorum definitio 19. 5. Ad Sacramentalia reducuntur multæ aliæ Cæremoniæ ſacræ, quæ enumerantur 19. 6. Sacramentalia habent virtutem remittendi peccata venialia. Et quomodo illa remittant 19. 7. Operantur quoque per modum impetrationis quædam beneficia temporalia 19. 8. Ut fructus Sacramentalium habeatur, requiritur, ut revera ſint talia 19. 9. Qui ſacramentalibus falſam materiam ſupponit ſcienter, graviter peccat 19. 10.

Satisfactio.

Satisfactio, quæ propriè in actionibus conſiſtit; integrat Sacramentum pœnitentiæ 123. 1. Quamvis pro peccatis mortalibus ſolus Chriſtus ſatisfacere potuerit de condigno; de congruo tamen pro mortalibus, & venialibus ſatisfacere poteſt homo 123. 2. Licèt in remiſſione peccati mortalis remiſſa culpa remittatur pœna æterna, plerumque tamen remanet luenda aliqua pœna temporalis 123. 3. Poteſt pro hac pœna temporali homo condignè ſatisfacere 123. 4. Ut autem condignè ſatisfiat pro hac pœna temporali requiruntur nonnullæ conditiones tum ex parte operis, tum ſatisfacientis, tum Dei 124. 5. Quid ſit ſatisfactio Sacramentalis 124. 6. An ſatisfactio à confeſſario impoſita remittat omnem pœnam temporalem peccatis debitam 124. 7. Quamvis ſatisfactio integret Sacramentum pœnitentiæ, nihilominus ſub gravi obligatur confeſſarius ad eam imponendam, niſi juſta cauſa omittendi adſit 124. 8. Aſſignantur juſtæ cauſæ omittendi impoſitionem ſatisfactionis 124. 9. Quænam debeant eſſe opera injungenda in ſatisfactionem à Confeſſario 125. 10. An opus injungendum in ſatisfactionem debeat eſſe externum 125. 11. An neceſſariò debeat eſſe opus ſupererogationis, & non poſſit eſſe aliàs præceptum 125. 12. An ſatisfactio neceſſariò præſtanda ſit ab ipſo pœnitente 126. 13. An opus impoſitum in ſatisfactionem debeat eſſe ſecretum, non verò publicum 125. 14. An frequentia Sacramentorum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ imponi poſſit in ſatisfactionem 125. 15. An poſſint imponi in ſatisfactionem aliqua ſuffragia, & orationes pro animabus Purgatorii 126. 16. An poſſit Confeſſarius ſatisfactionem ſub disjunctione imponere hanc, vel illam 127. 17. An teneatur Confeſſarius pœnitentiam imponere per modum præcepti, an ſufficiat illam imponere per modum Conſilii 127. 18. Quamvis relinquatur arbitrio confeſſarii pœnitentia injungenda, non relinquitur tamen ut gravem pro levibus, & levem pro gravibus imponat 127. 19. Peccat Confeſſarius, ſi pro gravibus peccatis parvam pœnitentiam imponat, niſi ex juſta cauſa judicaverit: eam mitigare 127. 20. Quamvis rectus judicii ordo expoſcat, ut ſatisfactio ante abſolutionem imponatur, attamen ſi immediatè poſt abſolutionem imponatur, licitè fiet 127. 21. Tenetur pœnitens rationabilem pœnitentiam acceptare, & acceptatam adimplere 127. 22. Excuſatur à tali obligatione acceptandi pœnitens ſi nólit abſolutionem 128. 23. Licèt peccet graviter pœnitens non acceptando pœnitentiam ſive gravem, ſive levem; non tamen peccat graviter, ſi pœnitentiam levem acceptatam non exequatur 128. 24. Quomodo dignoſcenda ſit levitas pœnitentiæ 128. 25. An mortaliter peccet pœnitens, ſi omittat gravem pœnitentiam à confeſſario impoſitam ſub levi obligatione 128. 26. Quo tempore adimplenda eſt pœnitentia 128. 27. An ſatisfieri poſſit pœnitentiæ impoſitæ per ſuſceptionem Indulgentiæ plenariæ 129. 28. An Confeſſarius adſtringere poſſit pœnitentem ad ſatisfactionem adimplendam ante traditam abſolutionem 129. 29. An pœnitentia adimplenda ſit in ſtatu gratiæ 129. 30. An poſſit pœnitentia commutari; & à quo; & quonam modo 129. 31. An poſſit commutari pœnitentia injuncta pro peccatis reſervatis à confeſſario non habente facultatem reſervatorum 130. 32. An commutatio de neceſſe fieri debeat in confeſſione, itaut non poſſit fieri extra illam 130. 33. Ad commutationem Pœnitentiæ an neceſſariò requiratur ut pœnitens confiteatur ea peccata, ob quæ impoſita fuit 130. 34. Ad quid tenetur pœnitens, ſi obliviſcatur pœnitentiæ impoſitæ 130. 35. An pœnitens authoritate propria poſſit ſibi commutare pœnitentiam impoſitam in opus æquale, vel melius 131. 36.

Sigillum Confeſſionis.

Quid ſit Sigillum Confeſſionis; & quam obligationem inducat 156. 1. Tenetur confeſſarius ad Sigillum ex jure Naturæ, Divino, & Eccleſiaſtico 157. 2. Graviter peccat confeſſarius non ſolum manifeſtans peccatum mortale, ſed etiam veniale 157. 3. Audita in Confeſſione ſolum manifeſtari poſſunt ex facultate ipſius pœnitentis 157. 4. Quonam pacto confeſſarius accuſatus de violatione ſigilli defendere ſe debeat penes prælatum 157. 5. Ex quanam confeſſione oriatur obligatio ſigilli 158. 6. Ad quæ ſe extendat ſigillum Confeſſionis 158. 7. Quomodo ſervandum ſit confeſſionis ſigillum, ne violetur 158. 8. An confeſſarius loquens de auditis in confeſſione ſemper dicatur violare ſigillum 159. 9. An teneatur confeſſarius dare ſtudioſis, vel aliis confeſſionis auditæ ſchedulam, quando eis denegata fuerit abſolutio 159. 10. An confeſſarius poſſit uti notitia habita in confeſſione ad regulandas actiones exteriores 159. 11. An confeſſarius uti poſſit notitia in confeſſione habita ad externam directionem ſui ipſius præſertim in actionibus, quæ pro libito ipſius confeſſarii exerceri poſſint ibid. An confeſſarius loquens extra confeſſionem cum ipſo pœnitente de peccatis, vel aliis circumſtantiis ex notitia confeſſionis habitis, ſigillum violet 160. 12. An confeſſarius uti poſſit notitia habita in confeſſione ad corrigendum complicem pœnitentis 160. 13. An licitum ſit uti notitia in confeſſione habita de proditione civitatis, aut morte intentata innocenti ad monendum Gubernatorem, aut innocentem, ut invigilent 161. 14. Quid facere debeat confeſſarius interrogatus à judice de auditis in confeſſione 161. 15. Quinam teneantur ad ſervandum confeſſionis ſigillum 161. 16.

Sponſalia.

Quid nominis ſponſalia importent 194. 1. Propriiſſimè Sponſi dicuntur, qui Matrimonium ſpoponderunt, quamvis illud de præſenti non contraxerint

195. 2. Sponſalia, de quibus agimus, definiuntur; mutua promiſſio futuri matrimonii 195. 3. Ut promiſſio hæc valida ſit, requiritur, ut ſit verè talis ſtipulata, non verò propoſitum 195. 4. Debet eſſe libera, & ex animo deliberato, ac ſufficienti ad inducendam culpam gravem 195. 5. Debet eſſe mutua, & utrinque acceptata 195. 6. An ſi promiſſio facta ſit ſimpliciter, & gratuitò ad contrahendum cum aliqua puella independenter ab ejus repromiſſione; ſi eam puella acceptet, quamvis non viciſſim ſe obliget; teneatur promittens ſtare promiſſis 196. 7. An promiſſio gratuita, & abſoluta, ac independenter à repromiſſione alterius, ſi acceptata fuerit; ſub gravi obliget 196. 8. An ex eo præcisè, quod puella acceptet promiſſionem gratuitam ſibi factam de matrimonio contrahendo; cenſeatur repromittere, & ſponſalia celebrare 196. 9. An promiſſio gratuita, & liberalis de matrimonio contrahendo cum puella abſente acceptari poſſit ejus nomine à non habente ſpeciale mandatum 196. 10. An promiſſio non adhuc acceptata valida ſit ante acceptationem, eo quia juramento firmata fuerit 197. 11. An ut valida ſit promiſſio, requiratur, quòd acceptatio promiſſarii nota ſit promittenti 197. 12. Promiſſio ſponſalium, ut ſit valida; debet eſſe ſufficienter expreſſa ſigno aliquo externo indicante conſenſum internum 197. 13. Debet quoque fieri promiſſio circa determinatam perſonam 197. 14. An ad validitatem promiſſionis requiratur, ne clandeſtinè efficiatur 197. 15. Quamvis nulla verba determinata ſint pro celebratione ſponſalium; in foro tamen exteriori uti debent illis, quibus promiſſio, & conſenſus exprimitur 197. 1. Quomodo accipienda ſint verba dubia, nec conſtat de intentione proferentium illa 198. 2. An quando verba ſignificant conſenſum de futuro, ſed ſponſi adhibent illa ad ſignificandum de præſenti, vel viceverſa, celebretur per illa matrimonium, an ſponſalia 198. 3. An verba illa viri facta puellæ: promitto tibi, me non ducturum aliam in uxorem præter te, aut niſi te, vel aliam à te; ſignificent conſenſum ad ſponſalia neceſſariò requiſitum 198. 4. Quomodo accipienda ſint, & quem ſenſum faciant verba illa viri facta mulieri: habebo te in uxorem 198. 5. An taciturnitas ſit ſignum ſufficiens ad exprimendum internum conſenſum, & promiſſionem 198. 6. Excipitur taciturnitas filiorum ſive puberum, ſive impuberum, quando eorum parentes pro ipſis præſentibus ſponſalia contrahunt 199. 7. An ſaltem habeat vim ſponſalium contractus matrimonii initus inter impuberes, vel inter impuberem, & puberem 199. 8. An matrimonium inter puberes clandeſtinè contractum habeat ſaltem ſponſalium vim 199. 9. Quam obligationem ſubeunt, qui pro aliis ſponſalia promittunt 199. 10. An pater promittens alicui conſenſum unius ex ſuis filiabus ſub pœna centum aureorum teneatur ad illam, ſi ex parte ſua diligentiam aptaverit, quamvis ſine effectu 200. 11. Ex ſponſalibus veris celebratis oritur obligatio ſub gravi culpa ad matrimonium contrahendum, & promiſſionem adimplendam 200. 1. Sponſi fornicantes non ſolùm peccant peccato intemperantiæ, ſed etiam infidelitatis, & injuſtitiæ: & hanc circumſtantiam neceſſariò aperire debent in confeſſione 200. 2. Tempus exequendi ſponſalia, ſi fuerit præfixum; urget adveniente termino præfixo, ſi non fuerit præfixum, non obligat ſtatim, ſed quando pars urget 200. 3. quomodo cogendi Sponſi renuentes adimplere obligationem ex ſponſalibus contractam tum in foro interno, tum externo 201. 4. An ſponſus nobilis, & dives ſciens, & volens contrahere cum ſponſa ignobili, & paupere contrahat obligationem ſtandi ſponſalibus 201. 5. An oriatur obligatio aliqua ex ſponſalibus fictis 201. 6. An ſi promiſſio ficta juramento firmata fuerit inducat obligationem ſtandi promiſſis 201. 7. An vir deflorans Virginem ſub ſpe fictæ promiſſionis matrimonii, aut ficti juramenti teneatur eam in uxorem ducere 201. 8. Ad quid obligatur Virginem deflorans, ſi ipſe velit eam ducere, nolint tamen parentes, vel recuſet ipſa deflorata 202. 9. An ſi vir ficta promiſſione Matrimonii habeat copulam cum fœmina malæ famæ, teneatur ad eam ducendam in uxorem 202. 10. An vir decipiens ficta promiſſione fœminam, cum qua copulam habet, quæ tamen ſimulabat ſe Virginem, & divitem, cum non eſſet; teneatur illam ducere in uxorem 202. 11. An oriatur obligatio aliqua ex ſponſalibus incertis 202. 12. An ſi promittens alicui, ſe ducturum unam ex ſuis filiabus; ſi carnaliter cognoverit unam ex illis, teneatur pater ad illam concedendam 202. 13. An ſi ante patris electionem moriantur reliquæ filiæ, una tantùm ſuperſtite, teneatur pater ſuperſtitem concedere promittenti 202. 14. quomodo ſponſalia incerta, & indeterminata reddi valeant certa, & determinata 203. ibid. Excluduntur à ſponſalibus contrahendis, qui perpetuò impediti ſunt ad contrahendum matrimonium 203. 1. Excluduntur etiam, qui perfectum rationis uſum non habent 203. 2. Septennium ſtatutum eſt Jure Canonico ad validè ſponſalia contrahenda 203. 3. An ſi conſtet ante ſeptennium adeſſe ſufficientem rationis uſum, & jam ſponſalia contracta fuere, validè conſiſtant 203. 4. An ſeptennium à jure requiſitum, quando certò non conſtat adveniſſe rationis uſum, accipiendum ſit mathematicè, an verò moraliter 204. 5. Quomodo ratificari poſſint ſponſalia ante ſeptennium contracta, ſi invalida fuere 204. 6. Quodnam peccatum ſit contrahere ſponſalia ante ſeptennium, vel alio modo invalida 204. 7. An impuberes matrimonium contrahentes de præſenti ante pubertatem, malitia non ſupplente ætatem; mortaliter peccent 204. 8. An ſi poſt ſeptennium completum uterque ſponſus; vel unus ex ipſis nondum habeat rationis uſum quando ſponſalia fiunt, invalida ſint 204. 9. Excluduntur à ſponſalibus contrahendis furioſi, & perpetuò amentes. Et quid dicendum de ebriis tempore ebrietatis, ſurdis, aut mutis; vel ſimul ſurdis, & mutis 204. 10. Poſſunt ex jure ſponſalia contrahere pro infantibus ante completum ſeptennium; ex gravi tamen neceſſitate non ſolùm parentes, ſed etiam Tutores, Curatores, & Conſanguinei curam infantium habentes 204. 11. Prohibita eſt conventio pœnalis in ſponſalibus contrahendis 205. 1. Si autem fuerit facta inter parentes, propinquos, aut amicos ſponſorum, ut curent, quantum eſt ex parte ſua, ſponſalia celebrari; eximitur à prohibitione 205. 2. An prædicta prohibitio extendatur ad eam pœnam conventionalem quæ tantùm appoſita eſt contra injuſtè, & perfidè reſilientem à ſponſalibus 205. 3. An ſi prædicta pœna fuerit juramento firmata, obliget ex vi juramenti 205. 4. An ſit grave peccatum has pœnas conventionales apponere in ſponſalibus 206. 5. An teneatur ante Judicis ſententiam reſtituere pœnam conventionalem, qui ſolutam accepit à reſiliente à ſponſalibus 206. 6. An ſi quis promitteret, ſe ſoluturum pœnam aliquam, ſi matrimonium contrahat cum tali determinata perſona; validè conſiſteret promiſſio facta 206. 7. An ſaltem in contrahendis ſponſalibus fieri poſſit tranſactio, ut injuſtè reſiliens ab illis reſarciat damnum, quod alter innocens patitur 206. 8. An promiſſio lucri acquirendi, ſi ſponſalia contrahantur, rejiciatur à ſponſalibus ut invalida 206. 9. Promiſſio lucri acquirendi, ſi fiat ipſis contrahentibus ab alia perſona, valida eſt 207. 10. An legatum relictum puellis maritandis poſſit ipſis concedi, ſi voluerint religionem ingredi 207. 11. An promiſſio lucri acquirendi, ſi ſponſalia non contrahantur; validè apponi poſſit in donatione, vel legato 207. 12. Rejicienda eſt conditio à Teſtatore appoſita in legato, in quo majorem quantitatem legat fœminæ non nubenti, minorem verò nubenti 207. 13. Rejicienda etiam eſt conditio, qua Teſtator legat Virgini tantam ſummam, ſi non nupſerit; & ſi nupſerit, eam reſtituere teneatur tali perſonæ 207. 14. Rejicitur denique conditio in legato appoſito nubendi ex conſenſu alterius; itaut ſi aliter fiat, legatum conſequi non valeat 207. 15. An legatum in ultima voluntate, vel in contractu inter vivos cum conditione, ne Clericus, vel Religioſus fiat, ſed nubat; invalidetur per talem conditionem 208. 17. An rejicienda ſit conditio illa appoſita in hereditate, vel legato; ut non poſſit adoleſcens, vel puella ea conſequi; ſi nubat extra familiam, vel extra Civitatem; aut ſi nubat ignobili, vel infecto ſanguine Hebraico, aut Saracenico 208. 18. Quomodo apponi poſſit ſecuritas fidejuſſorum in ſponſalibus 209. 1. Quomodo apponi poſſit ſecuritas per pignora in ſponſalibus 209. 2. Pactio, qua obligatur Vir in ſponſalibus ad habitandum in aliquo loco determinato videtur opponi obligationi naturali, quam habet uxor ſequendi virum 209. 3. Sed quid dicendum: ſi vir pro ſolo libito abſque ſpeciali cauſa velit Domicilium mutare 209. 4. An obligatio in uxore ſequendi maritum ſuum adhuc urgeat illam, ſi maritus in pœnam patrati criminis cogatur exulare 209. 5. An obligatio iſta uxorem adſtringat, ſi maritus per varia loca vagetur, nec velit alicubi Domicilium figere 209. 6. Quando nam obligetur maritus ad ſequendam uxorem 209. 7. Quamvis pactio in ſponſalibus, ut vir in aliquo determinato loco

inha-

inhabitet, videatur esse contra obligationem naturalem; attamen licitè apponi potest pro aliquo tempore determinato 209. 8. Imò & pro tempore perpetuo, si justa interveniat causa, & vir liberè acceptet 209. 9. Si vir sub aliqua pœna se obligavit uxori ad habitandum in determinato loco, hac pactione non servata, tenetur pœnam solvere uxori post sententiam à judice latam 210. 10. Non tenetur uxor sequi virum injustè discedentem ab habitatione per pactum statuta; imò poterit eum compellere per judicem ad servandum pactum 210. 11. Adveniente justa causa poterit vir Domicilium per pactum statutum mutare ibid. An pactio, ne si vir civitatem aliquam ingrediatur, validè & licitè apponi possit in contractu sponsalium ibid. Multiplices sunt conditiones, quæ apponi possunt in sponsalibus 210. 1. Conditio necessaria in sponsalibus apposita non invalidat illa 210. 2. Conditio impossibilis, aut turpis non solùm excluditur à contractu Matrimonii, sed etiam sponsalium 211. 3. Conditio contingens possibilis, & honesta nec excluditur à sponsalibus, nec illa invalidat 211. 4. An conditio illa apposita in sponsalibus, si Pontifex dispensaverit, annumeranda sit inter impossibiles, & turpes; an inter possibiles, & honestas 211. 5. An stante tali conditione obligentur contrahentes ad non resiliendum nec ante, nec post dispensationem 211. 6. An adveniente dispensatione Pontificis requiratur novus contrahentium consensus pro validitate sponsalium 211. 7. An qui matrimonium sub prædicta conditione promisit, teneatur illam procurare etiam propriis sumptibus 211. 8. Quid sint Arrhæ? 212. 1. Arrhæ sunt talis naturæ, ut si quis ex sponsis fidem violaverit; eas amittit 212. 2. An necessariò à sponsis tradi debeant Arrhæ in signum Matrimonii contrahendi 212. 3. Cur à jure permittatur amissio Arrharum, non verò solutio pœnarum conventionalium 212. 4. An Arrhæ in signum pignoris concedi possint in qualibet quantitate, an verò exigua 212. 5. An possint Arrhæ in signum pignoris constitui ex utraque parte sponsorum 212. 6. Cui reddendæ sunt Arrhæ traditæ in signum pignoris contracto jam matrimonio 212. 7. An paciscì possit à contrahentibus in sponsalibus quòd restitutio Arrharum fieri solita ab injustè resiliente, fiat non solùm per tantumdem, sed per triplum, aut quadruplum 213. 8. An pœna reddendi tantumdem qua afficitur à Lege recipiens arrhas, & injustè resiliens à sponsalibus; debeatur ante sententiam judicis 213. 9. An Arrhæ, quæ in remunerationem pudicitiæ, nobilitatis, & dotis tradita à sponsa solent concedi à sponso, possint etiam ab eo concedi sponsæ non Virgini, sed Viduæ 213. 10. An possit sponsa tuta conscientia Arrhas sibi retinere à sponso traditas, quia putabat eam Virginem, cum reverà non sit 213. 11. An præfixa sit quantitas in his Arrhis concedendis? & ex quibus boni fieri debeant? 213. 12. An concessio Arrharum ultra decimam partem valida sit, præcipuè si fuerit juramento firmata 213. 13. Qui nam sint, qui Arrhas promittere possint 214. 14. An minor, & filius familias arrhas promittere possint 214. 15. An promittens arrhas excusari possit à solvendo, si ipsi dos promissa non fuerit culpabiliter soluta 214. 16. Quomodo sponsæ arrhas à sponsis concessas acquirant 214. 17. An si sponsa deosculata fuerit à sponso ante consummationem matrimonii dissolutis sponsalibus, aut Matrimonio, acquirat sibi medietatem arrharum non interveniente sponsalitia largitate 214. 18. Quomodo uxor disponere possit de arrhis; aut sponsalitia largitate sibi acquisitis 215. 19. An Arrhæ dentur titulo lucrativo, an oneroso 215. 20. Quid sit sponsalitia largitas 215. 1. Quænam dona sive à sponsis, sive ab aliis ipsis facta censeantur sponsalitia largitas 215. 2. Doctrina tradita procedit ex jure communi 215. 3. Dona, quæ socer mittit Nurui; regulanda sunt ex jure communi quoad sponsalitiam largitatem cum donis sponsi 215. 4. Dona consanguineorum, & Amicorum, si expressè concessa fuerint uni determinato ex sponsis; illi tantùm acquiruntur; si verò expressè utrique, uterque acquiret 216. 5. An prædicta dona tradita sponsæ à consanguineis, & amicis sponsi sint sponsalitia Largitas, & ut talis acquirantur à sponsa 216. 6. In quanam quantitate concedi possit sponsalitia largitas 216. 7. An valida sit sponsalitia largitas concessa à sponso sponsæ nullam dotem afferenti 216. 8. Ex quibus bonis concedi possit sponsalitia largitas 216. 9. Quando concedi debeat sponsalitia largitas 216. 10. An Vestes, aliave ornamenta pretiosa data à sponso sponsæ ipso nuptiarum die, vel alio proximo ante consummationem matrimonii sint sponsalitia largitas 216. 11. Quomodo acquiratur sponsalitia largitas; & quando amittatur 217. 12. An sicuti acquirit sponsa per osculum sponsi medietatem jocalium, sic etiam illam acquirat per amplexus, aut tactus impudicos, vel copulam illicitam 217. 13. An sponsa lucretur per osculum medietatem jocalium, & per copulam reputatam conjugalem ex integro jocalia; si ob impedimentum nulla fuerint sponsalia 217. 14. An si sponsalia vera dissolvantur, possint retineri à sponsis donata inter se 217. 15. An ut lucrentur sponsus, & sponsa sponsalitiam largitatem, requiratur insinuatio, si sponsalitia largitas excedat valorem quingentorum solidorum 218. 16.

Sponsalia quomodo dissolvantur.

An per solum ingressum in Religionem dissolvantur sponsalia; an etiam requiratur emissio professionis 218. 1. Per solum ingressum in Religionem absque professione dissolvuntur sponsalia ex parte utriusque sponsi 218. 2. Non tenetur sponsus bona fide Religionem ingrediens, si postea egrediatur, ad matrimonium contrahendum cum sponsa relicta 218. 3. An qui sponsalia juramento firmavit, possit Religionem ingredi ante Matrimonium 219. 4. An mortaliter peccet, qui habens votum simplex religionis vult matrimonium contrahere eo animo, ut ante consummationem ingrediatur religionem 219. 6. An etiam peccet mortaliter, qui nullo voto adstrictus contrahit hoc animo 219. 7. An contrahens sponsalia, quæ juramento firmat, si postea votum simplex Religionis emittat, possit matrimonium contrahere animo ingrediendi Religionem ante consummationem 219. 8. An contrahens sponsalia cum fœmina, ex vi quorum copulam extorsit ab illa, si post copulam votum Religionis emittat teneatur ad illud relicta sponsa 219. 9. An si quis post votum emissum religionis, aut Castitatis puellam violaverit sub spe, & promissione matrimonii, teneatur potiùs ad matrimonium, quàm ad votum 219. 10. Susceptio ordinis Sacri dirimit sponsalia, sed graviter peccat sponsus suscipiens illum 220. 1. Votum simplex castitatis ante sponsalia emissum dirimit illa, si contrahantur; post Sponsalia emissum probabilius est non dirimere illa 220. 2. An qui se adstrinxit Castitatis voto ante sponsalia, vel post illa aut post matrimonium ratum, teneatur Religionem ingredi, aut sacrum ordinem recipere 220. 3. An qui votum castitatis emisit post sponsalia, si dispensationem à Pontifice obtinuerit, teneatur ad matrimonium contrahendum 220. 4. An sponsa habeat sufficiens fundamentum resiliendi à sponsalibus per hoc, quod sponsus emiserit Votum Castitatis, aut Ordinis Sacri, vel Religionis 220. 5. Votum simplex Ordinis Sacri ante Sponsalia emissum dirimit illa; post Sponsalia tamen emissum non dirimit juxta probabiliorem sententiam 220. 6. Votum simplex Religionis ante, vel post Sponsalia emissum dirimit illa 220. 7. Secunda Sponsalia non habent vim dirimendi prima, si absque juramento, & copula facta sint post prima. Sed quid dicendum, si tantùm jurata fuerint 221. 1. Tenent secunda Sponsalia sive jurata, sive non jurata, si fiant eo tempore, quo prima extincta fuerint 221. 2. Probabilius est secunda Sponsalia dirimere prima, si copula intercesserit in secundis; dummodo non sit conscia sponsa primorum sponsalium 221. 3. Matrimonium subsequens contractum cum alia persona ab illa, cum qua Sponsalia contracta fuere; dirimit sponsalia ex parte non contrahentis Matrimonium, sive validè, sive invalidè contrahatur 221. 1. An etiam dirimat ex parte contrahentis, si Matrimonium validè contractum fuerit 221. 2. Impedimenta impedientia, quæ supervenium sponsalibus contractis; non dirimunt illa; excepto voto simplici Religionis 222. 3. Impedimenta dirimentia, si supervenerint Sponsalibus; dirimunt illa absolutè ex parte innocentis; ex parte verò nocentis suspendunt obligationem pro eo tempore, quo impedimentum durat 222. 4. An teneatur pars nocens, quæ impedimentum dirimens apposuit; dispensationem procurare, si eam requisierit pars innocens 222. 5. Dupliciter præfigi potest terminus sponsalibus. 1. ad finiendam obligationem eo transacto. 2. ad sollicitandam obligationem 223 1. Si primo modo præfixus fuerit, dissolvuntur

tur

tur ſponſalia lapſu termini ex parte illius, qui jam paratus erat; non verò ex parte alterius non parati 223. 2. Debet tamen eſſe in culpa ille, qui non erat paratus, ut Sponſalia diſſolvantur 223. 3. Si uterque Sponſus paratus non erat die præfixo, non diſſolvuntur ſponſalia lapſu termini 223. 4. Diſſolvuntur tamen, ſi uterque erat in mora culpabili 223. 5. Si terminus præfixus fuerit ad ſollicitandam obligationem, non diſſolvuntur ſponſalia lapſu illius 223. 6. An mora, & dilatio exequendi matrimonium à die præfixo ſollicitante obligationem ſit caput ſufficiens diſſolvendi ſponſalia 223. 7. quando terminus præfixus cenſeatur impoſitus ad finiendam obligationem, & quando ad illam ſollicitandam 223. 8. Diſceſſus ſponſi à propria ad terram longinquam inſcia ſponſa, nec conſentiente, eſt caput ſufficiens ad diſſolvenda ſponſalia, etiam jurata ex parte ſponſæ 223. 9. an etiam talis diſceſſus ſponſæ ſit caput ſufficiens reſpectu ſponſi 223. 10. an ſi ſponſus diſcedat inſcia ſponſa, vel non conſentiente in locum propinquum, ſive ex neceſſitate, ſive pro libito, cum animo redeundi intra breve tempus; ſit caput ſufficiens ſponſæ diſſolvendi ſponſalia 223. 11. Fornicatio ſponſi ante ſponſalia, etiamſi poſt illa innoteſcat ei; non dirimit ſponſalia. Secus verò fornicatio ſponſæ eodem modo eveniens 224. 1. Fornicatio ſubſequens ſponſalia dirimit illa, ſive ſponſus fornicatus fuerit, ſive ſponſa, & etiamſi ſponſalia jurata fuerint 224. 2. an ſi fornicatio ſponſæ fuerit per vim, ut ea reluctante, diſſolvat ſponſalia 224. 3. an fornicatio ſubſequens unius ſponſi dirimat ſponſalia ex parte utriuſque 224. 4. an fornicante utroque ſponſo licitum ſit utrique reſilire à ſponſalibus 225. 5. an tactus impudici, oſcula, & amplexus ſive ſponſæ, ſive ſponſi cum aliis præbeant parti innocenti ſufficientem cauſam reſiliendi à ſponſalibus 225. 6. an etiam per ſpiritualem fornicationem hæreſis, aut apoſtaſiæ unius ſponſi diſſolvi poſſint ſponſalia 225. 7. Si notabilis mutatio adveniens talis eſſet, ut ſi cognita fuiſſet à contrahente, non habuiſſet voluntatem impliciram ſaltem ſe obligandi; ex parte hujus dat caput ſufficiens reſiliendi à ſponſalibus 225. 1. Notabilis mutatio corporis in uno ex ſponſis per paralyſim, lepram, morbum gallicum, vel alium ſimilem; dat alteri ſponſo motivum reſiliendi 226. 2. quid dicendum de amiſſione unius oculi, aut unius auris 226. 3. quid de vehementi ſuſpicione morbi gallici 226. 4. quid de epilepſia, vel alia infirmitate, aut graveolentia oris 226. 5. quid de notabili deformitate adveniente ſponſæ 226. 6. Notabilis mutatio ex deformitate animi, ut ſi aliquis ex ſponſis evaderet infamatus alicujus gravis delicti; dans ſufficiens motivum reſiliendi parti innocenti 226. 7. Si ſponſus poſt ſponſalia evaderet ebrietatibus, ac ſcortationibus deditus, daret ſufficiens motivum ſponſæ reſiliendi à ſponſalibus 226. 8. Aſperitas morum, & ſævitia, ac intractabilitas de novo cognita poſt ſponſalia dant ſufficiens motivum alteri ſponſo reſiliendi 226. 9. Graves, & capitales inimicitiæ inter ſponſos ortæ poſt ſponſalia; aut inter parentes, & conſanguineos ſponſorum dant caput ſufficiens reſiliendi 226. 10. Notabilis mutatio in bonis fortunarum, ut ſi ſponſa in talem pauperiem deveniret, ut promiſſam dotem ſolvere nequiret; dat ſponſo motivum reſiliendi 226. 11. Quid dicendum ſi dos non fuerit promiſſa 226. 12. Idem dicendum de notabili pauperie ſuperveniente ſponſo reſpectu ſponſæ 227. 13. An ſi notabilis mutatio fuerit in melius, det motivuum reſiliendi 227. 14. An mutationes notabiles prædictæ eodem modo diſſolvant ſponſalia ſi ſubſequantur, ac ſi præceſſerint, ſed fuerint ignoratæ 227. 15. Non tenetur ſponſus ad ſponſalia etiam jurata, ſi ſponſa, quam putabat Virginem, ſit ab alio defloratа. Nec ſi putabat Virginem, eam invenit Viduam 227. 16. Quid dicendum ſi contrahens ſponſalia ita animo affectus eſſet, ut ſi mutationem notabilem cognoviſſet, quam poſt ſponſalia cognovit, adhuc illa contraxiſſet, an ea cognita habeat motivum ſufficiens reſiliendi 227. 17. An habens defectum occultum, qui ſi cognoſceretur ab alio contrahente, hic ſponſalia non contraheret, poſſit illum reticere, & contrahere 227. 18. Sponſalia etiam juramento firmata diſſolvi poſſunt ex mutuo conſenſu ſponſorum, niſi tamen ſponſi impuberes fuerint 228. 1. Aſſignatur ratio cur diſſolvi poſſint, etiamſi juramento firmata ſint 228. 2. Aſſignatur diſpoſitio juris pro impuberibus 228. 3. Si impubes cum pubere contraxit, non poterit reſilire per mutuum conſenſum, niſi impubes pubertatem attigerit 228. 4. Dolus in contractu ſponſalium poteſt dare cauſam contractui, & poteſt incidere in contractum 228. 5. Si dolus det cauſam contractui, & provenit ab uno ex contrahentibus conſcio, & participe doli, non ſolùm diſſolvi poterunt ſponſalia, ſed ſunt ipſo jure nulla; ſecus ſi incidat tantùm in contractum 228. 6. ſi dolus dans cauſam contractui non proveniat ab uno ex contrahentibus, ſed à tertia perſona, abſque eo quòd contrahens ſit conſcius illius, non erunt ſponſalia ipſo jure irrita, ſed ſponſus deceptus habet jus diſſolvendi 228. 7. ſi dolus dans cauſam contractui à nullo proveniat, ſed à falſa æſtimatione ſponſi decepti, valida conſiſtant ſponſalia 228. 8. Metus occurrens in ſponſalibus, ſi gravis fuerit, diſſolvit illa, etiam jurata. Si verò levis etiam injuſte incuſſus, non dat actionem diſſolvendi ea pro foro externo, ſed tantùm pro interno 229. 9. An ad diſſolutionem ſponſalium neceſſaria ſit authoritas judicis 229. 1. Quid faciendum, quando cauſa diſſolutionis eſt occulta, & ſecreta, ſponſalia publica 229. 2. Quænam probationes neceſſariæ ſint pro diſſolutione ſponſalium 229. 3. quando uterque contrahens teſtatur, adeſſe cauſam diſſolvendi ſponſalia, ſive ſit impeditiva matrimonii, ſive non; poterit judex ea diſſolvere 230. 4. ſi cauſa ſit impeditiva matrimonii, ſufficit ad ejus probationem unus teſtis juratus, ſi ſponſalia jurata non fuerint 230. 5. ſi tamen ſponſalia jurata fuerint, ſufficit ad probationem cauſæ impeditivæ unus teſtis juratus integer, & honeſtæ famæ deponens ex certa ſcientia 230. 6. Fama de impedimento matrimonii, ſi à fide dignis ortum habet, & fuerit approbata, & allegata; eſt ſufficiens probatio ad ſponſalia diſſolvenda 230. 7. In cauſa non impeditiva matrimonii non ſufficit ad ejus probationem unus teſtis, aut fama; ſed neceſſariò ad minùs requiruntur duo teſtes 230. 8. An pars juſtè reſiliens à ſponſalibus ob impedimentum inculpabile teneatur reſarcire alteri parti expenſas in parandis nuptiis factas 230. 9. Quid agendum cum puella, quæ exigitur ab uno contendente, vel duobus ſimul contendentibus de fide ſibi data in matrimonium 230. 10. quid agendum, cum mater, ſi ſit legitima tutrix, vel alius ſit Tutor, promittit alicui in Matrimonium filiam impuberem 231. 11.

Suſpenſio quid ſit? Quotuplex, & quomodo differat ab aliis Cenſuris, & Pœnis.

Quomodo accipiatur ſuſpenſio à jure Canonico 556. 1. Definitur ſuſpenſio, & explicatur ejus definitio 556. 2. Suſpenſio alia eſt ab Officio tantùm, alia à beneficio tantùm, alia ab utroque 556. 3. Aſſignatur diſcrimen ſuſpenſionis ab aliis Cenſuris, & Pœnis 556. 4.

Suſpenſionem quinam ferre poſſint, & qui ſuſpendi poſſint.

Ille poteſt ſuſpenſionem ferre à jure, qui poteſt jus condere. Ille verò ſuſpenſionem ferre poteſt ab Homine, qui facultatem habet excommunicandi 557. 1. Ad ferendam ſuſpenſionem requiruntur ferè eædem conditiones, quæ requiruntur ad excommunicationem ferendam 557. 2. Perſonæ quæ ſuſpendi poſſunt, neceſſariò debent eſſe Clerici 557. 3. quilibet Clericus quacumque dignitate fulgens ſuſpendi poteſt. Sub generali tamen ſuſpenſionis decreto non comprehenduntur Epiſcopi, niſi ſpecialiter exprimantur 557. 4. An prædictum Privilegium Epiſcoporum extendatur ad electos, & confirmatos, ſed nondum conſecratos 557. 5. An Generalis ſuſpenſio contra Clericos lata comprehendat etiam Religioſos 557. 6. An ſuſpenſio ferri poſſit in Communitatem aliquam 558. 7. An ſemel ſuſpenſus poſſit iterum ſuſpendi 558. 8. An defunctus ſuſpendi poſſit 559. 9.

Suſpenſio ob quam Cauſam ferri poſſit, & qua forma ferenda ſit.

Cauſa ob quam ſuſpenſio ferri poteſt; debet eſſe gravis culpa 558. 1. Culpa ob quam quis ſuſpendi poteſt; debet eſſe propria, non aliena 558. 2. Forma ferendi Cenſuram nulla habetur in jure præſcripta, ſed ea ſufficiens eſt, quæ exprimat mentem ferentis, & effe-

& effectum, quem inducere vult 558. 4. Si suspensio fertur ad correctionem delinquentis, debet eam præcedere Monitio 558. 5.

Suspensionis Effectus.

Suspensio absolutè lata suspendit ab omnibus, ab Officio videlicet, & Beneficio 559. 1. Suspensio cum limitatione lata ad aliquem effectum particularem ad illum extenditur, & ad ea, quæ illi annectuntur, non verò ad alia 559. 2. Suspensus ab Ordine non est suspensus à beneficio. Et suspensus à Celebratione Missæ non est suspensus à reliquis quæ Sacerdos ministrare potest 559. 3. Episcopus suspensus à Pontificalibus est suspensus ab eis, quæ illis annectuntur; non verò suspensus erit ab eis, quæ ad jurisdictionem pertinent 559. 4. Suspensus ab ordine non est ipso facto suspensus à jurisdictione 559. 5. Suspensus à Collatione Ordinum non est suspensus à Collatione primæ Tonsuræ. Nec suspensus à Collatione primæ Tonsuræ est suspensus à Collatione Ordinum 559. 6. Suspensus à Collatione Minoris Ordinis non est Suspensus à Collatione majoris, quando hic sine illo exerceri potest. Et quia de Suspenso ab Ordine Minori, est ne suspensus ab Ordine Majori 559. 7. Suspensus ab Officio per Suspensionem absolutè latam non solum est Suspensus ab omni Officio Ordinis, sed etiam jurisdictionis Spiritualis 560. 8. An Suspensus ab Officio sit etiam Suspensus à Beneficio 560. 9. An Suspensus absolutè ab Officio possit eligi ad Beneficium 560. 10. An Collatio Beneficii si fiat Suspenso; sit ipso facto irrita, an irritanda 560. 11. An si Suspensus à Beneficio Sacramenta ministret, aut Divina officia canat, quibus est privatus; lucretur fructus, & distributiones illis correspondentes 560. 12. An Suspensus absolutè ab Officio vocem habeat in capitulo 560. 13. Suspensus ab Officio non absolute, sed determinatè ad aliquam materiam; non habet suspensionem ultra illam materiam determinatam 560. 14. Suspensus absolutè à jurisdictione non est Suspensus ab usu, & exercitio Ordinis 561. 15. Suspensus absolutè à Beneficio intelligitur suspensus ab omnibus illis, quæ actu possidet 561. 16. An Suspensus absolutè à Beneficio censendus sit inhabilis ad alia beneficia suscipienda 561. 17. Quinam sint fructus à beneficio provenientes, quibus privatur Suspensus à Beneficio 561. 18. An comprehendatur sub fructibus beneficii administratio ipsius 561. 19. An inter fructus Beneficii comprehendatur Collatio, & Electio ad beneficium ex titulo beneficii proveniens 561. 20. An Suspensus à Beneficio tradenda sit portio aliqua fructuum in sustentationem 561. 21. Quem effectum pariat Suspensio sub disjunctione, vel ab Officio, vel à Beneficio 562. 22. Suspensio determinata quoad tempus quomodo computanda sit 562. 23. An Suspensio apposita sub Conditione cesset purificata Conditione 562. 24.

Suspensionem violans Quodnam peccatum committat? Et quas pœnas incurrat?

Ex genere suo grave peccatum est violare suspensionem, nisi excuset levitas Materiæ 562. 1. Cooperantes, & communicantes cum Suspenso in illis actibus, in quibus est Suspensus; graviter peccant, si denuntiatus sit; quamvis non incurrant censuram aliquam, aut pœnam 562. 2. Suspensus, si denuntiatus sit; nequit exercere ea officia, à quibus est Suspensus extra casum urgentissimæ necessitatis, etiamsi requisitus fuerit. Secùs verò si non fuerit denuntiatus 563. 3. Stante denuntiatione graviter peccant fideles, si petant usum Officii à Suspenso extra casum urgentissimæ necessitatis 563. 4. Prima pœna lata contra violantes Suspensionem est Irregularitas: & quænam requirantur ad eam incurrendam 563. 5. Irregularitas ob violationem Suspensionis ab Ordine Sacro non solùm incurritur si absolutè lata fuerit ad coercendam contumaciam; sed etiam si pro tempore determinato 563. 6. Ob nullam aliam Violationem Suspensionis incurritur irregularitas 563. 7. Suspensus à beneficio non evadit irregularis, si fructus beneficii percipiat, esto peccet contra justitiam, & restituere teneatur 563. 8. Suspensus à Divinis Officiis, & receptione Sacramentorum non incurrit irregularitatem si Divinis Officiis more Laicali assistat, & sic Sacramenta recipiat 563. 9. Suspensus ab Ordine Sacro fit irregularis, si aquam, nuptias, ceras, fructus, Mulieres post partum benedicat; aut alias benedictiones faciat ex præscripto Ecclesiæ 563. 10. Suspensus ab ingressu Ecclesiæ fit irregularis, si eam ingressus Missam celebret, aut aliud exercitium Sacri Ordinis in ea exerceat 563. 11. Episcopus suspensus à Pontificalibus, si Ordines conferat, Chrisma conficiat, calices, patenas, aut Ecclesias consecret & similia; fit irregularis 563. 12. Secunda pœna contra violantes Suspensionem est nullitas, & irritatio actuum per suspensum præstitorum, si tamen denuntiatus fuerit 564. 13.

Suspensionis Sententia quomodo suspendi possit per Appellationem.

Appellatio habet vim suspendendi effectum Suspensionis, antequam incurratur 564. 1. Quænam requirantur, ut Appellatio vim habeat suspendendi hunc effectum 564. 2. Suspensione jam incursa, nequit ejus effectum suspendere Appellatio 564. 3. An per Appellationem subsequentem suspendi possit Suspensio à Beneficio ab Administratione ipsius, & electione passiva? & quid de Activa 564. 4. An Suspensio ab officio, aut ab ingressu Ecclesiæ si sit pura pœna, non verò censura; suspendi possit per subsequentem Appellationem 564. 5. An Suspensio ab Officio, aut ab ingressu Ecclesiæ absolutè lata, & jam incursa, si à Judice suspendatur ad tempus; possit eo tempore ejus effectus impediri per Appellationem 564. 6.

Suspensionis jam incursæ dispensatio. Vide suspensio jam incursa quomodo &c.

Suspensio jam incursa quomodo suspendi possit præter Appellationem? Ejus Absolutio, & Dispensatio.

Suspensio suspendi potest per absolutionem, & Dispensationem, ut suspendi possunt excommunicatio & interdictum 565. 1. Manente Suspensione potest ejus effectus & obligatio suspendi à Pontifice pro tempore à se determinato, vel ad reincidentiam 565. 2. Nequit hoc præstari à Prælatis Pontifice inferioribus 565. 3. Suspensio lata pro aliquo tempore determinato, aut sub aliqua conditione cessat sine absolutione per adimpletionem temporis, aut conditionis 565. 4. Pro illo tempore determinato tolli poterit Suspensio, sicuti ante impletionem conditionis per Dispensationem factam à ferente, vel ejus Superiore, non verò ab inferiore 565. 5. Suspensio sive à jure lata, sive ab Homine, si expressè contineat, ut in perpetuum duret non poterit relaxari ab inferiore 565. 6. Possunt Episcopi per se vel suos Vicarios absolvere à qualibet Suspensione generaliter lata, jure vel ab Homine, quæ sit à Delicto occulto, nec ad Forum contentiosum deducta, etiam reservata Pontifici. Et quid possint in hoc confessarii Societatis Jesu 566. 7. Spectato jure communi nullus Sacerdos, qui jurisdictione in foro externo caret, absolvere potest à Suspensione per modum Censuræ latæ 566. 8. A Suspensione specialiter lata ab Homine ille tantùm regulariter absolvere potest, qui eam tulit, aut ejus successor, Superior verò via Appellationis licitè eam relaxare potest 566. 9. Forma absolutionis à Suspensione non est determinata à jure: ea igitur aptari poterit, quæ sufficiat ad exterius exprimendam intentionem Absolventis 566. 10.

Suspensionis jam incursæ absolutio. Vide Suspensio jam incursa quomodo &c.

Suspensiones in particulari

Enumerantur Suspensiones sive in corpore juris latæ, sive extra illud ob pravam Susceptionem Ordinis à 566. usq. 568. Enumerantur Suspensiones ipso jure latæ ob pravum usum suscepti Ordinis à 568. Enumerantur Suspensiones ipso jure latæ contra Clericos violantes obligationes sibi impositas à 569. Enumerantur Suspensiones latæ contra Episcopos, & Capitula à 570. usq. 572. Enumerantur Suspensiones latæ contra Religiosos à 572.

Sus-

Suffragia.

Suffragium quid Nominis importet, & quid Rei 651. 1. In bonis operibus viatorum fidelium tria distingui debent 651. 2. Requiritur ex parte suffragantis intentio offerendi pro aliquo, ut Suffragia prosint Suffragato 651. 3. Opus sive externum, sive internum, quod in Suffragium offertur; debet esse bonum & honestum 652. 5. Suffragium satisfactorium ex opere operantis, & nomine proprio factum; ut prosit Suffragato; debet fieri à Suffragante existente in gratia 652. 6. Quandonam Suffragium offertur nomine Ecclesiæ, & quando nomine proprio 652. 7. An mandans alicui facere Suffragium, prosit, si exequens sit in peccato mortali quamvis mandans sit in gratia 652. 8. Suffragium satisfactorium ut prosit; debet fieri ab homine Viatore 652. 9. Ex parte Suffragati, ut prosit Suffragium ei applicatum; requiritur, ut indigentiam habeat Suffragii 653. 10. Debet esse Suffragatus in gratia, ut ei Suffragium prosit 652. 11. Ut Suffragium satisfactionis prosit Suffragato; debet hic habere peccata deleta quoad culpam 653. 12. Non requiritur, ut Suffragium prosit; quod acceptetur à Suffragato. Nec Character Baptismalis, nec quod Suffragatus impotens sit ad satisfaciendum 653. 13. Suffragia prosunt animabus in Purgatorio existentibus. Et quomodo 653. 14. An Suffragia satisfactoria infallibiliter prosint animabus Purgatorii pro eis oblata, aut si offerantur pro viventibus 653. 15. An Suffragia Impetratoria prosint animabus Purgatorii ad obtinendam illis à Deo gratuitam pœnarum diminutionem, non adhibita satisfactione 653. 16. Quomodo executio Piorum Legatorum prodesse possit Defunctis in Purgatorio detentis 653. 17. An qui tenetur Suffragium aliquod præstare defuncto, quando illud in peccato gravi præstat, teneatur iterum præstare 654. 18.

Sacerdos.

An Sacerdos Sacram Eucharistiam ministrans fidelibus communicaturis, vel Sacramentalia conficiens graviter peccet, si in gravi peccato id faciat 11. 11. Vide Sacramentorum ministri requisita. Graviter peccat Sacerdos scienter omittens miscere aquam cum vino 53. 5. Sacerdos habet potestatem Sacrificium offerendi 74. 1. An Sacerdos Sacrificans possit aliquem excludere à communi oblatione Sacrificii Missæ 75. 7. Solus Sacerdos est Minister Sacrificii Missæ 79. 1. Ut validè Celebret; debet habere requisitam intentionem, & ut licitè Celebret, debet habere vitæ probitatem 79. 2. Vide Minister Sacrificii Missæ. Sacerdotes non Parochi potestatem habent solemniter baptizandi ex delegatione Prælati aut Parochi 28. 3. Sacerdotis obligatio ad faciendum sacrum oriri potest ratione ordinis, beneficii, stipendii accepti, aut promissionis factæ, & ad quid teneatur ratione ordinis 80. 6. Vide Minister Sacrificii Missæ. Quomodo se gerere debeat Sacerdos Celebraturus ob urgentem necessitatem, qui mortalia reservata habet, & non reservata, & copia Confessarii non habet facultatem reservatorum 69. 4. Sacerdos consecrans panem usualem jam corruptum invalidè consecrat 51. 6. Sacerdotes latini sub gravi culpa tenentur in suis Ecclesiis consecrare in azymo; sicuti Græci in suis tenentur in fermentato 51. 9. Vide Eucharistiæ Sacramenti materia. Si Sacerdos casu moriatur prolatis illis verbis: Hic est enim Calix Sanguinis mei; adorandus saltem sub conditione erit Calix 58. 6. Vide Eucharistiæ Forma. Sacerdos excommunicatus, depositus, degradatus, hæreticus, aut schismaticus, si debitam habeat intentionem validè consecrat, sed illicitè 71. 2. Quando plures Sacerdotes sunt Ministri Consecrationis ejusdem Hostiæ, si simul incipiant, & finiant, omnes consecrant 71. 3. Vide Eucharistiæ Minister. An Sacerdos extra sacrificium Missæ possit se ipsum ex devotione communicare 72. 12. An possit Sacerdos sacrificans, si alia hostia desit, dare alteri communicaturo partem hostiæ à se consecratæ 72. 13. Solus Sacerdos est legitimus Minister extremæ Unctionis 169. 1. Quilibet Sacerdos simplex etiam excommunicatus, aut degradatus poterit validè extremæ Unctionis Sacramentum Ministrare, non verò licitè, nisi qualitates requisitas habeat 169. 3. An plures Sacerdotes ministrare possint extremæ Unctionis Sacramentum 170. 6. Vide extremæ Unctionis Minister. Sacerdotes, qui Parochi non sunt non tenentur tempore pestis extremam Unctionem Ministrare: quamvis teneantur sub gravi, si absit Parochus, & infirmus alia Sacramenta non suscepit, aut suscipere non potuit 171. 8. Sacerdotes generaliter approbati pro aliqua Diœcesi ob audiendas confessiones Diœcesanorum poterunt eorum confessiones excipere, etiamsi accesserint animo vitandi proprium Parochum; non verò si ex aliena Diœcesi accesserint animo vitandi suum Parochum 139. 7. An omnes Sacerdotes, ut confessiones sæcularium validè excipiant, debeant habere approbationem 151. 15. Vide Pœnitentiæ Ministri approbatio. An Sacerdos dubius de sua necessaria scientia possit se exponere ad confessiones audiendas si ad id inducatur à Superiore, aut à viro docto 153. 6. Vide Pœnitentiæ Ministri Bonitas, scientia. Sacerdotes à propria Diœcesi peregrinantes nequeunt in aliena Diœcesi Celebrare, nisi commendatitias litteras proprii ordinarii habeant 192. 6. Sacerdos Sæcularis peccando contra castitatem duplex peccatum non committit 193. 12. Sacerdos Sacramenta Ministrans excommunicato occulto publicè Pœnitenti, nec peccat, nec censuram, aut aliam pœnam incurrit 498. 9. Sacerdos Sacrificans sciens adesse Sacrificio excommunicatum vitandum, & permittit adesse; non solum Sacrilegium committit, & minorem excommunicationem incurrit, sed etiam interdicitur ab ingressu Ecclesiæ 501. 6. An peccet Sacerdos excommunicatus minori excommunicatione, si fidelibus Sacramenta ministret 521. 6. An simplex Sacerdos qui possit à venialibus absolvere, possit etiam absolvere à minori excommunicatione 523. 16.

Sacrificium.

Ad rationem Sacrificii requiritur ut recognoscatur supremum Dominium Dei; non solum exteriùs, verùm etiam interius 73. 3. Omne Sacrificium importat oblationem. ibid.

Sacrificium Missæ. Vide Missa. Vide Minister Sacrificii Missæ.

Sodomia.

Sodomia habita à viro cum propria conjuge non dat caput sufficiens ad Divortium perpetuum, sed ad tempus 274. 3.

Sponsi.

Sponsi fornicantes non solùm peccant peccato intemperantiæ, sed etiam infidelitatis, & injustitiæ, & hanc circumstantiam necessariò aperire debent in confessione 200. 2. Quomodo cogendi Sponsi renuentes adimplere obligationem ex Sponsalibus contractam tum in foro interno, tum externo 201. 4. An Sponsus nobilis & dives sciens, & volens contrahere cum Sponsa ignobili, & paupere contrahat obligationem standi sponsalibus 201. 5. An si sponsus discedat inscia Sponsa, vel non consentiente in locum propinquum sive ex necessitate, sive pro libito, cum animo redeundi intra breve tempus; sit caput sufficiens sponsæ dissolvendi sponsalia 223. 11. si Sponsus post sponsalia evaderet ebrietatibus, ac scortationibus deditus, daret sufficiens motivum sponsæ resiliendi à sponsalibus 226. 8. Non tenetur sponsus ad sponsalia etiam jurata, si sponsa quam putabat Virginem, sit ab alio defiorata. Nec si putabat Virginem, eam invenit Viduam 227. 16. Non peccant sponsi, si secluso scandalo ante benedictiones nuptiales in Templo, Matrimonium consumment 254. 9.

Sponsa.

An si sponsa deosculata fuerit à Sponso ante consummationem Matrimonii dissolutis sponsalibus aut matrimonio, acquirat sibi medietatem arrharum non interveniente sponsalitia largitate 214. 18. Quomodo sponsæ Arrhas à Sponsis concessas acquirant 214. 17. An sponsa habeat sufficiens fundamentum resiliendi à sponsalibus per hoc quod sponsus emiserit votum castitatis aut ordinis Sacri, vel Religionis 220. 5.

Stipen-

Stipendium pro Missa. Vide Minister Sacrificii Missæ.

Status ante legem gratiæ.

Triplex status ante legem gratiæ & Evangelium considerari potest, 1. Innocentiæ, 2. Naturæ. 3. Legis scriptæ 3.

Subdiaconus.

Subdiaconus invalidè ministrat Sacramentum extremæ Unctionis etiam ex potestate Episcopi, vel Pontificis 169. 2.

Subjectum Sacramentorum.

Solus Homo viator est subjectum capax Sacramentorum 15. 1. Non tamen singuli homines capaces sunt omnium Sacramentorum 15. 2. Vide Sacramentorum subjectum.

Superior.

Quomodo se gerere debeat superior quando subditus vel per se, vel per Confessarium petit facultatem, ut alteri confiteri possit reservata 147. 25. si superior prohibuerit usum jurisdictionis per Privilegium concessæ Religioso habenti facultatem illius, attendenda erit intentio Superioris prohibentis 141. Superiores legitimi, ad quos casuum reservatio spectat sunt illi, qui Confessarios approbare, ac illis jurisdictionem concedere possunt 142. 2. An superiores regulares possint excommunicationem adnectere alicui peccato diverso ab assignatis à Clemente VIII. & absolutionem ab illa sibi reservare 142. 4. Superiores regulares facultatem habent absolvendi suos subditos à casibus in Religione reservatis quam delegare possunt 144. 17. Vide reservatio casuum. An si superior comminetur pœnam censuræ alicui, si à sua sententia appellaverit, appellans incurrat illam 480. 10. An superiores possint communicare cum suis filiis, subditis, & servis excommunicatis 519. 14.

Satisfactio; Vide Pœnitentia seu satisfactio.

T

Titulus sufficiens ad sacros ordines suscipiendos:

ADEO necessarius est titulus in ordinandis, ut ordinatus in sacris sine Titulo suspendatur ab executione ordinis suscepti 185. 1. Vide ad ordines sacros suscipiendos Titulus requisitus.

Tutores.

Tutores possunt ex jure sponsalia contrahere pro infantibus ante completum septennium, ex gravi tamen necessitate 204. 11.

Testes requisiti in Matrimonio. Vide Ad Matrimonium Testes requisiti.

V

Vicariæ & qualitates earum:

QUID sit Vicaria, & quotuplex 706. 6. Vicario perpetuo debetur honor & locus proprius Rectoris & Parochi 706. 7. Vicaria Temporalis dupliciter constitui potest 706. 8. Explicantur casus particulares, in quibus Vicarius Temporalis constitui solet 706. 9. Ad quem spectat Nominatio Vicarii 707. 10. A quo repetere debeat Vicarius suum stipendium mortuo Rectore 707. 11. An Vicarius possit alium substituere 707. 12.

Vicarius Episcopi.

An possit Vicarius Episcopi dispensare in denunciationibus stante legitima causa 245. 9. An possit Vicarius Generalis Episcopi aut Capituli Sede vacante committere facultatem assistendi Matrimonio 250. 14.

Violatio Virginis. Vide defloratio Virginis,

Uxor.

Uxor innocens numquam tenetur ad divortium faciendum ob adulterium viri 275. 4. An obligatio in uxore sequendi maritum suum adhuc urgeat illam, si Maritus in pœnam patrati criminis cogatur exulare 209. 5. An obligatio ista uxorem adstringat, si maritus per varia loca vagetur, nec velit alicubi Domicilium figere 209. 6. Non tenetur uxor sequi virum injustè discedentem ab habitatione per pactum statuta; imò poterit eum compellere per judicem ad servandum pactum 210. 11. Quomodo uxor disponere possit de Arrhis, aut sponsalitia largitate sibi acquisitis 215. 19. An possit uxor, à qua Vir copulam extorsit per vim & metum; intra bimestre Religionem ingredi 256. 8. An si uxor traducta fuerit in Domum viri censendum sit in foro externo Matrimonium consummatum fuisse 257. 9. An uxor quæ sobolem lactat denegare possit debitum viro petenti 262. 12. An uxor experta, se non posse filios vivos in lucem edere; denegare possit debitum 262. 13. an uxor denegare possit debitum conjugi petenti tempore furoris, & ebrietatis 262. 14. An licitum sit uxori nondum seminanti provocare se tactibus postquam vir se retraxit 264. 5. an obligetur uxor ad retinendum semen acceptum à viro 265. 8. an uxor prævidens periculum incontinentiæ in viro suo nisi debitum ab eo petat, teneatur petere 261. 4. an semper teneatur uxor debitum reddere Viro petenti 261. 7. Vide Matrimonialis debiti petendi potestas. An uxor procurare possit abortum fœtus nondum animati, vel animati ad conservandam propriam vitam 265. 9. Vide Matrimonii usus quomodo immunis à culpa. An uxor excommunicata possit cum Marito non excommunicato communicare 517. 6.

Votum simplex ordinis sacri.

Votum simplex ordinis sacri ante sponsalia emissum dirimit illa; post sponsalia tamen emissum non dirimit juxta probabiliorem sententiam 220. 6. Votum simplex religionis ante vel post sponsalia emissum dirimit illa 220. 7.

Votum solemne Castitatis.

Votum solemne castitatis per professionem religiosam in religione approbata, est impedimentum dirimens Matrimonium 296. 1. Vide Matrimonii impedimenta dirimentia.

Votum Castitatis quomodo impediat jus petendi debitum. Vide Castitatis votum.

Vir.

Tenetur Vir sub gravi culpa ad faciendum divortium ab uxore adultera, si alia via non suppetat ad uxoris emendationem 275. 1.

Vagorum proprius Sacerdos. Vide Pœnitentiæ Sacramenti Minister quam jurisdictionem.

Finis Tomi Secundi.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Catalano, Pietro

Universi Juris theol. moralis Corpus integrum

Bd.: 2.

Venetia 1728

2 J.can.u. 49-2
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10489479-1